

MESUOPUS
MEDIC.

Bibl. Pharm. Coll. Romanin

A. IV. 1.

Collezione delle Giuntine all'anno 1549.

5. 17 B-1 —

Journal of the ...
A. 71. 1

1870

M E S V E

ET OMNIA QVAE CVM EO IMPRIMI CONSEVERVNT

Pulchrioribus typis reformata, diligentioriq; animaduersione emendata,
et pluribus in locis restituta, atq; copiosiori indice, quid in quoq;
opere contineatur, significante, decorata: quæ in
sequenti pagina descripta sunt.

*Addita est Iacobi Siluij interpretatio Canonum uniuersalium, Simplicium medi-
cinarum, atq; Antidotarij: in quo et ponderum uarietatem
in margine annotauimus.*

*Et duo Trochisci Mesue, quæ in manu scriptis exemplaribus inuenimus:
et quædam compositiones ex Galeno, quæ nunc ab
aromatarijs in usu habentur.*

Coll. Rom.

Societ. Iesn.

Geriano

Coll. Romano

VENETIIS APVD IUNTAS
M D XLIX.

INDEX OPERVM QVÆ IN HOC VOLVGINE CONTINENTVR.

MESVÆ de consolatione medicinarum simplicium, & correctione operationum earum, Canones vniuersales	folio. 1.
Expositio Mundini de Lentij super antedicto opere pulcherrima.	eodem
Mesue, De medicinis simplicibus solutiuis.	foli. 49
Mesue, De medicinis compositis, seu Antidotarium.	folio. 71
Expositio Christofori de Honestis, in præfatum opus.	eodem
Eiusdem opuscula duo de saccellis, epithematibus, clysterijs: & de aqua hordei ptissana.	fol. 140
Mesue, De medicinis egritudinū particulariū, a capite, ad mēbra nutritionis.	fol. 1
Petri Apponi cognomento Conciliatoris supplementum a membris nutritionis ad cor,	fol. 38
Francisci Pedemontium supplementū ferme omnium, quæ Mesue proposuerat.	fol. 49
Nicolai Præpositi Antidotarium paruum.	fol. 196
Expositio Magistri Platearij in prædictum opus	eodem
Ioannis de sancto Amando expositio cum dubitationibus in eundem librum.	fol. 231
Gentilis Fulginatis de inuestiganda dosi medicinarum.	fol. 273
Tractatus quid pro quo. i. de substitutione medicinarum	fol. 276
Liber. xxviij. Seruitoris, De præparatione medicinarum simplicium.	fol. 280
Expositio quorundam nominum in medicina, quæ Synonyma dicuntur.	fol. 281
Saladinus, De his quæ oportet Aromatarium scire.	fol. 292
Abenguesit, De simplicibus medicinis.	fol. 305
Apulei libellus, De ponderibus & mensuris.	fol. 308
Alchindus, De inuestigandis gradibus medicinarum compositarum.	fol. 309
Iacobi de Partibus, Summula, remedia continens omnium ægritudinum, ad alphabeti seriem dispositarum:	post indicem posita.
Duo Trochisci Mesue, quæ in manuscriptis exemplaribus inuenimus.	fol. 115
Compositiones aliquot ex Galeni primo, & quinto Catagregi, quæ nunc ab aromatarijs in vſu habentur.	fol. 141

INDEX EORVM, quæ in Canone vniuersali a Mesue traduntur.

De electione medicinarum per earum nomina. folio. 2
De electione medicinarum per earum potentiam. 12
De refecutione medicinarum. 19
De proportionem medicinarum sibi inuicem iungendarum. 28
De actione medicinarum. 27
De locutione medicinarum. 29
De infusione medicinarum. 28
De trituratione medicinarum. 39
De medicina si mouet, & non euacuat. 31
De medicina, quæ indebite euacuat, & laboriose. 33
De medicina, quæ ultra quod oportet euacuat. 34
De febre purgationem succedente. 40
De dolore capitis post euacuationem. 41
De vertigine post purgationem. 42
De debilitate visus post purgationem. 42
De debilitate stomachi post purgationem. 42
De siti purgationem sequente. 44
De singultu post purgationem. 46
De dolore stomachi post purgationem. 46
De excoitatione uiscerum a purgatione facta. 46
De egessione sanguinis euacuatione sequente. 47
De tinctino ex purgatione remanente. 47
De lassitudine, & debilitate corporis post purgationem. 47
De spasmo purgationem sequente. 48

Index simplicium medicinarum Mesue.

De aloë. folio. 49
De aqua lactis. 52
De assaro. 56
De agarico. 59
De aristolochia. 69
De absynthio. 53
De belliridis. 51
De bryonia, seu alsefera. 68
De balao mirepica, idest beri. 62
De cucumere alutino. 62
De enigo, idest castamo. 62
De casta fistula. 56
De capillis veneris. 59
De colocythide. 59
De cyclamino, seu arthanitha. 68
De centaurea. 62
De dracunculo, seu luf. 67
De emblicis. 59
De eupatorio. 54
De epithymo. 54
De euforbio. 65

De esula, seu alsefram. 67
De fumo terre. 54
De genilla. 69
De hyssopo. 61
De hermodactylis. 61
De helleboro. 70
De iure gallorum. 56
De iride. 61
De lapide armeno. 63
De lapide stellato. 63
De mirabolanis. 50
De manna. 50
De nitro, seu baurach. 64
De opoponace. 66
De polipodio. 60
De psyllio. 65
De prunis. 65
De rhabarbaro. 61
De richino. 69
De rosa. 52
De sagapeno. 64
De sale. 65
De sarcocolla. 64
De scamonea. 58
De sena. 60
De flecheade. 54
De tamarindis. 66
De tymela. 59
De turbit. 59
De tymo. 55
De violis. 55
De volubili. 57

Antidota a Mesue, et Nicolao preparata per alphabetum fm foliorum numerum digesta.

Aromaticum rosatum. fol. 78
Aromaticum rosatum de seipione Gabriellis. 78
Aromaticum rosatum minus. 78
Aromaticum muscatum. 68
Aromaticum caryophyllatum. 78
Aromaticum nardinum. 78
Athanasia magna Mesue. 86
Alsiracostum. 88
Alchelengi. 92
Acorus conditus. 94
Aqua mellis. 102
Accum scilliticum. 108
Aqua fructuum. 110
Aqua hordeacea. 114
Aqua cicorum. 114
Ex Nicolao.
Aurea alexandrina. 196
Audriannum. 201
Acariatum. 201
Athanasia. 201
Antimoron. 202
Antidotum hæmagogum. 203

B
Baucie condite. 94
Ex Nicolao.
Blanca. 203
Benedicta. 204
C
Confectio lichermes. 73
Confectio xyloactes. 83

Confectio de musco. 73
Confectio testicu, vulpis. 75
Confectio alia testu. 76
Confectio de galanga. 77
Confectio de cynnamo. 79
Confectio de seminis. 80
Confectio de citonijis bona. 80
Confectio de citonijis facta cum succo. 81
Confectio de acetosis gal. 82
Confectio de prunis. 82
Confectio de raueseni. 84
Confectio eleuarij ex inuentione nostra. 84
Confectio alcanzi. 84
Confectio de assa. 84
Confectio anacardina. 85
Confectio philonis. 85
Confectio phil. ex desc. hæmec. 85
Confectio de styrace. 86
Confectio electua. alcharis. 89
Confectio alia elect. alcharis. 89
Confectio de dactylis. 89
Confectio medicaminis quod scripsit hæmeh. 90
Confectio alia hæmeh. 91
Confectio alpheira. 91
Confectio mainæ. 91
Confectio almezereon. 91
Confectio al sefram. 91
Confectio de eupatorio. 91
Chebuli conditi. 92
Citonia condita. 92
Citra condita. 92
Confectio de zingibere. 94
Confectio de iacur. 96
Confectio de moris. 96
Confectio de succis nucum. 96
Conditum de citro. 107
Conditum aliud de citro. ibidem
Conditum de buglossa. ibidem
Conditum de citronijs. ibidem
Confectio gallie muscatæ. 112
Confectio gallie sebelie. eodem
Confectio gallie alefangie. eodem
Confectio ramich. 113
Cerorum hyssopi desc. gale. 113
Cerorum hyssopi desc. philagri. 114
Cerorum hyssopi desc. pauli. 114
Cerorum de sandalis. 116
Cerorum Galeni. ibidem
Confectio alpheisicon. 117
Cerorum hyssopi diateseron. eodem
Cerorum Gal. iso. confortans. 117
Cerorum diapente. 118
Cerorum alexandrinum. eodem
Cerorum aliud eiusdem. ibidem
Cerorum Andromachi. eodem
Caput purgia visitata. 39
Clysteriorum quorundam ordinatio. 40
Cering Ctesiphontis. 141
Ex Nicolao.
Confectio alipræ. 204
Confectio gallie. 205
Confectio neræ. 205
Catholicon. 205
Catharticum imperiale. 215
D
Diarhodon desc. communis. 77
Diachimium

Diaciminum bonum	79	Elect. mirab. de nucibus.	91	Iuleb iuiuinum.	eodem
Dianifum.	79	Emplastrum arabicum.	124	Infusio aq. caſci.	110
Diambra.	79	Emplastrum diaquilon mag.	118	Infusio de ficis herbarum.	eodem
Diacalamentum.	79	Emplastrum diaquilon parui.	eodē	Infusio de hiera.	111
Diatron piperon desc. cōi.	80	Emplastrū diaquilon cuius iura.	129	Infusio alia de hiera.	eodem
Diaciminum.	80	Emplastrum de granis lau.	eodem	Infusio alia hierg.	eodem
Diacurcuma magna.	83	Emplast. ſto. & hepar. confor.	eodē	Iſſus Galeni.	141
Diacurcuma minor.	eodem	Emplastrum de Gallia.	eodem	Ex Nicolao.	
Diamorſiſa.	eodem	Emplastrum de Gallia aliud.	eodē	Idropicon.	215
Dialacca magna.	84	Emplast. relatum ad Andro.	eodem	Iuſtinum.	eodem
Dialacca minor.	eodem	Emplast. aliud Andromachi.	119	L	
Diacollum.	eodem	Emplastrum ſinapinum.	eodē	Loch de pino.	91
Diaſulphur.	86	Emplastrum de ſemento.	110	Loch de papauer.	eodē
Decoſtio capillorum ven.	109	Emplastrum ſilij Zacharia.	eodē	Loch de ficula.	96
Decoſtio ſumiteræ.	110	Emplastrum diaphenicon.	eodē	Loch alſeſſera.	eodem
Decoſtio alhaſce.	eodem	Emplastrum diaph. deſc. alex.	eodē	Loch ſanum, & expertum.	eodem
Decoſtio myrabola.	eodem	Emplastrum Alexandri.	eodē	Loch ad caliditatem.	eodem
Decoſtio ſtochados.	110	Emplastrum relatum ad ariſta.	131	Loc aliud nobiſtrum.	eodem
Decoſtio de puratorio.	eodem	Emplastrum oribaſij.	eodem	Loch bonum confrens heticis.	97
Decoſtio epithymi.	eodem	Emplastrum oribaſij aliud.	eodē	Loch ad aſthma.	eodem
Ex Nicolao.		Emplastrum de melilot.	eodē	Loch de amygdaliſ.	eodem
Diamargariton.	205	Epithema cordiale temperatum.	142	Ex Nicolao.	
Diacamecon.	206	Epithema cor. frigi.	eodē	Lithon thrypon.	216
Diamoron.	eodem	Epithema hepaticū frigidum.	eodē	M	
Dianthos.	eodem	Ex Nicolao.		Mel roſatum.	94
Diaſatyron.	eodem	Euangelia.	202	Mellicratum conditum.	106
Diaprunis.	eodem	Elſira.	110	Miua ſimplex.	107
Diapraſtrum.	207	Electuarium duciſ.	119	Miua acetofa.	eodem
Diazingibericos.	eodem	Electuarium pluriſ.	eodem	Miua alterius.	eodem
Diolibanum.	208	Electuarium de ſuc. roſa.	eodem	Miua facta ex ſuc. fructuum.	eodē
Diarhodon Abbatis.	eodem	Elect. frig. ſim. copho.	212	Miſtura ad vulnera ſananda.	111
Diapenidion.	eodem	Emplastrum apoſtolicon.	213	Ex Nicolao.	
Diactiminum.	eodem	Electuarium pſylliticon.	214	Mithridatum.	216
Diacaſtoreum.	eodem	Electuarium iſtifiicans.	eodē	Muſa ænea.	217
Diacollum.	209	Electuarium leiſiæ gal.	eodem	Micleta.	eodem
Diatragacanthum.	eodem	Emplastrum cœroneum.	eodem	Mel roſatum.	218
Diairis.	eodem	Emplastrum oxyroceum.	eodē	N	
Diacalamentum.	eodem	Ex Nicolao.		Nuccs condite.	94
Diapapauer.	eodem	Ex Nicolao.		Ex Nicolao.	
Diacodion.	eodem	Eleuthropos.	215	Nephrocatharticum.	218
Diaſenne.	210	Filonium maius.	eodem	O	
Diactoniten.	eodem	G		Oxymel ſimplex.	107
Diahyſſopum.	eodem	Gallia muſcata.	112	Oxymel ſcilliticum.	108
Diagalanga.	eodem	Gallia ſebellina.	eodem	Oxymel ſcilliticum de radic.	eodē
Diatronpiperon.	eodem	Gallia aleſfangina.	eodem	Oxymel ſcilliticum Democriti.	eodē
Diamanna.	eodem	Gallia magna.	113	Oleum de amygd. dulci.	112
E		Ex Nicolao.		Oleum de amygd. ama.	112
Electuarium de aroma.	73	Garyophyllatum.	216	Oleum de nucibus.	eodem
Electuarium de gemmis.	eodem	H		Oleum de auellanis.	eodem
Electuarium ſarbotheng.	73	Hierapicra Gal.	86	Oleum de chryſomillis.	eodem
Electuarium de citro.	eodem	Hiera hermetis.	87	Oleum de perſicis.	eodem
Electuarium de granis myrti.	79	Hiera Archigenis deſcriptione vni.	eodē	Oleum de ben.	114
Electuarium de pomis bonum.	81	uſali.	eodē	Oleum de cherua.	eodem
Electuarium de perſicis.	eodem	Hiera Archigenis deſc. Pauli.	eodē	Oleum de carthamo.	eodem
Electuarium quo vtiunt reges.	eodē	Hiera diacolythythidis.	88	Oleum de nucē india.	eodem
Elect. ſedon quo vtiunt reges.	eodē	Hiera inuentione noſtra.	eodē	Oleum de ceraſſe.	eodem
Electuarium de fructibus.	eodem	Ex Nicolao.		Oleum de almahalech.	eodem
Electuarium de ſorbiſ.	eodem	Hiera logodion.	219	Oleum de granis citri.	eodem
Electuarium ex inuentione noſtra cō.	eodem	Hiera Ruſſini.	eodem	Oleum de hiſticis.	eodem
fortans ſtomachum.	84	Hierapicrag.	eodē	Oleum laurinum.	eodem
Electuarium confortans ſtoma.	84	Hierapicra Conſtanti.	220	Oleum de granis viridibus.	eodem
Electuarium indum maius.	89	Hiera picra Abbatis.	eodem	Oleum de ſcinco.	eodem
Electuarium indum minus.	eodem	Hiera forſittima Gal.	230	Oleum de bal ſano.	eodem
Electuarium de pſyllio.	90	Higia græca.	215	Oleum de granis ſeſamini.	eodem
Electuarium quo vtiunt Gentilis.	eodē	I		Oleum de ſemine lini.	115
Electuarium eleſcoph.	eodem	Iuleb roſatum.	97	Oleum de granis papaueri.	eodem
Electuarium roſatum.	91	Iuleb violatum.	eodem	Oleum de ſemine lacu.	eodem
Elect. diactoniten.	92	Iuleb aliud roſatum.	98	Oleum de ſemine cucurbitæ.	eodem
Emblici conditi.	93	Iuleb aliud violatum.	eodem	Q	

<i>Oleum chamæmillinum.</i>	135	<i>Pilulæ alandahal.</i>	eodem	<i>Quadrimeron.</i>	322
<i>Oleum violatum.</i>	eodem	<i>Pilulæ de farcocolla</i>	eodem	<i>R</i>	
<i>Oleum anethinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ fœtidæ maio.</i>	120	<i>Rob de ribes.</i>	108
<i>Oleum de lilio.</i>	136	<i>Pilulæ fœtidæ mino.</i>	eodem	<i>Rob de acrofta.</i>	109
<i>Oleum iriæum.</i>	eodem	<i>Pilulæ de fagapeno.</i>	eodem	<i>Rob de cornibus.</i>	eodem
<i>Oleum fambucinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ de euphorbio.</i>	eodem	<i>Rob de berberis.</i>	eodem
<i>Oleum de chiri.</i>	eodem	<i>Pilulæ de rauei.</i>	eodem	<i>Rob de fumach.</i>	eodem
<i>Oleum de papauere.</i>	eodem	<i>Pilulæ de mezereon.</i>	eodem	<i>Rob de moris.</i>	eodem
<i>Oleum de lacuca.</i>	eodem	<i>Pilulæ lucis maiores.</i>	eodem	<i>Rob de citonijis.</i>	eodem
<i>Oleum de melilotto</i>	eodem	<i>Pilulæ lucis minores.</i>	eodem	<i>Rob de pomis.</i>	eodem
<i>Oleum de nenupare.</i>	eodem	<i>Pilulæ ftomachicæ.</i>	131	<i>Rob de piris.</i>	eodem
<i>Oleum de cucurbita</i>	eodem	<i>Pilulæ ftomachicæ allæ.</i>	eodem	<i>Rob de prunis.</i>	eodem
<i>Oleum de citonijis.</i>	eodem	<i>Pilulæ ftomachicæ noftre.</i>	eodem	<i>Rob de granatis.</i>	eodem
<i>Oleum myrtinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ aliz ftomachicæ.</i>	eodem	<i>Rob de perficis.</i>	eodem
<i>Oleum de pom. rabiolæ</i>	eodem	<i>Pilulæ alandahal expertæ.</i>	eodem	<i>Rob acetofiatris citri.</i>	eodem
<i>Oleum de enula.</i>	eodem	<i>Pilulæ aliæ ftomachicæ noftre.</i>	eodē	<i>Rob de fructibus.</i>	eodem
<i>Oleum de cinnamomo.</i>	137	<i>Pilule de agarico.</i>	eodem	<i>Rob aliud de fructibus.</i>	eodem
<i>Oleum de fabina.</i>	eodem	<i>Pilulæ que conferunt ad febres.</i>	eodē	<i>Rob myrtinum.</i>	eodem
<i>Oleum de pulegio.</i>	eodem	<i>Pilulæ diarhod.</i>	eodem	<i>Ex Nicolao.</i>	
<i>Oleum de rutha.</i>	eodem	<i>Pilulæ de turbith.</i>	eodem	<i>Rofata nouella.</i>	222
<i>Oleum nardinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ de turbith aliz.</i>	eodem	<i>Rubea trochifcata</i>	eodem
<i>Oleum maflicinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ de lapide lazuli.</i>	eodem	<i>Requies magna</i>	eodem
<i>Oleum ftyracæ.</i>	eodem	<i>Pilulæ de lapide armeno.</i>	122	<i>Rodozaccara</i>	eodem
<i>Oleum colinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ ad omnes morbo. catar.</i>	eodē	<i>Rhodomet</i>	eodem
<i>Oleum alcanæ.</i>	eodem	<i>Pilulæ de fagapeno.</i>	eodem	<i>S</i>	
<i>Oleum de fanfuo.</i>	eodem	<i>Pilulæ de bdellio maiores.</i>	eodem	<i>Secacul conditum</i>	92
<i>Oleum de mezereon</i>	eodem	<i>Pilulæ de bdellio minores.</i>	eodem	<i>Syrupus de pomis</i>	98
<i>Oleum de alhafech.</i>	eodem	<i>Pilulæ de bdellio ex inuen.</i>	eodem	<i>Syrupus de piris</i>	eodem
<i>Oleum de cucumere afinino.</i>	138	<i>Pilulæ de colocynthide.</i>	eodem	<i>Syrupus de perficis</i>	eodem
<i>Oleum de pomis citranguli.</i>	eodem	<i>Pilulæ de opoponace.</i>	eodem	<i>Syrupus de fucco acetofæ</i>	eodem
<i>Oleum de croco.</i>	eodem	<i>Pilulæ de hermoda. maio.</i>	eodem	<i>Syrupus de fucco cucurbi.</i>	eodem
<i>Oleum de piperibus.</i>	eodem	<i>Pilulæ de hermoda. mino.</i>	eodem	<i>Syrupus de prunis</i>	eodem
<i>Oleum de euphorbio.</i>	eodem	<i>Pilulæ de hermodarex inuen.</i>	123	<i>Syr. de granatis acetofis.</i>	eodem
<i>Oleum vulpinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ febellæ.</i>	eodem	<i>Syr. de granatis dulcibus</i>	eodem
<i>Oleum de ferpentibus.</i>	139	<i>Pilulæ fine culodia.</i>	eodem	<i>Syr. de corticibus citri.</i>	eodem
<i>Oleum de fcorpionibus</i>	eodem	<i>Pilulæ de fumo terræ.</i>	eodem	<i>Syr. de acetofitate citri</i>	eodem
<i>Oleum de ranis.</i>	eodem	<i>Pilulæ bichichæ.</i>	eodem	<i>Syr. de acrofta</i>	99
<i>Oleum de ouis.</i>	eodem	<i>Pilulæ de benedicta.</i>	eodem	<i>Syr. de granis myrti.</i>	eodem
<i>Oleum de frumento.</i>	eodem	<i>Pilulæ de hierapicra Gal.</i>	124	<i>Syr. chelines</i>	eodem
<i>Oleum finapium.</i>	eodem	<i>Pilulæ aliz de hiera fimplici.</i>	eodem	<i>Syr. de abelach.</i>	eodem
<i>Oleum de iunipero.</i>	eodem	<i>Pilulæ magiftrales pro regibus.</i>	eodē	<i>Syr. de papauere</i>	eodem
<i>Oleum fraxinum.</i>	eodem	<i>Pilulæ aliæ magiftrales Thome.</i>	eodē	<i>Syr. de Byfancijs.</i>	eodem
<i>Oleum de gagatis.</i>	eodem	<i>Pilulæ aliæ magiftrales dini.</i>	eodē	<i>Syr. acetofus fimplex</i>	100
<i>Oleum philophorum.</i>	eodem	<i>Pomum contra preftem.</i>	39	<i>Syr. aceto. cum radicibus</i>	eodem
<i>Ex Nicolao.</i>		<i>Paffanahordeacea.</i>	40	<i>Syr. aceto. de fuc. fructuum.</i>	eodem
<i>Oleum rofatum.</i>	218	<i>Paffillus mufcæ.</i>	141	<i>Syr. aceto. de fuc. herbarum</i>	eodē
<i>Oleum mandragoratum.</i>	eodem	<i>Paffillus Andronius.</i>	eodem	<i>Syrupus acetofus de fuccis, & aquis</i>	eodem
<i>Oleum chamæmillinum.</i>	eodem	<i>Paffillus paffionis.</i>	eodem	<i>fructuum.</i>	eodem
<i>Oleum frigidiſſimum.</i>	eodem	<i>Ex Nicolao.</i>		<i>Syr. acetofus de citonijis</i>	eodem
<i>Oppyrya magna.</i>	eodem	<i>Porio ſancti Pauli.</i>	219	<i>Syr. acetofus de pomis</i>	101
<i>Oxymel laxatiuum.</i>	219	<i>Paulinum antidotum.</i>	220	<i>Syr. acetofus de prunis</i>	eodem
<i>Oxymel iulianum.</i>	eodem	<i>Panchriftum.</i>	eodem	<i>Syrupus acetofus de pomis deſcrip.</i>	eodem
<i>Oxyzaccata.</i>	eodem	<i>Picra.</i>	eodem	<i>noſtra.</i>	eodem
<i>Oxymel.</i>	eodem	<i>Porio muſchata.</i>	eodem	<i>Syr. alius aceto. de pomis</i>	eodem
<i>P</i>		<i>Pilulæ ſine quibus.</i>	eodem	<i>Syr. acetofus alterniabin</i>	eodem
<i>Pira condita.</i>	93	<i>Pilulæ aureæ.</i>	221	<i>Syrupus acetofus ſolutione educens</i>	eodem
<i>Poma condita.</i>	eodem	<i>Pilulæ diacaſtoreæ.</i>	eodem	<i>cholera.</i>	eodem
<i>Perſica condita.</i>	eodem	<i>Pilulæ artetice.</i>	eodem	<i>Syr. conferens catarrhis</i>	eodem
<i>Pilulæ aleſanginx.</i>	118	<i>Pilulæ octomere.</i>	eodem	<i>Syr. de cannis</i>	eodem
<i>Pilulæ ſtomachicæ.</i>	eodem	<i>Pilulæ probate contra fluxū.</i>	eodē	<i>Syr. de portulaca</i>	eodem
<i>Pilulæ aggregat. ex inuen.</i>	eodem	<i>Pilulæ de quinq. generibus.</i>	eodem	<i>Syr. de violis</i>	eodem
<i>Pilulæ aggregatæ maio.</i>	eodem	<i>Pilulæ cynogloſæ.</i>	eodem	<i>Syr. de iuiuibis</i>	eodem
<i>Pilula aggregatæ minores.</i>	eodē	<i>Pilulæ ante cibum.</i>	eodem	<i>Syrupus de papauere conferens ad</i>	
<i>Pilulæ de eupatorio maio.</i>	eodem	<i>Pilulæ arabicæ.</i>	eodem	<i>tuſſim</i>	102
<i>Pilulæ de eupato. mino.</i>	eodem	<i>Pilulæ de elaterio.</i>	eodem	<i>Secaniabin</i>	103
<i>Pilulæ de reubarbaro.</i>	eodem	<i>Pilulæ cochicæ.</i>	eodem	<i>Secaniabin de radicibus</i>	ibidem
<i>Pilulæ alchechengi.</i>	eodem	<i>Pilulæ de aloë & maſti.</i>	eodem	<i>Secaniabin ſolutione educens phleg.</i>	eodem
<i>Pilulæ ad febres antiquas.</i>	eodem	<i>Q</i>		<i>ma</i>	eodem
<i>Pilulæ lydzæ.</i>	eodem	<i>Ex Nicolao.</i>		<i>Secan. ſoſone educens mel.</i>	eodem

Secaniabin de cheifim	eodem	Trochisci de eupatorio	eodem	Vnguentum ad supercalefactionem	eodem
Secaniabin de cala.	eodem	Trochisci de aniso	eodem	Vnguentum ad renum	eodem
Syrn. acet. diarhodon	104	Trochisci aliud de aniso	eodem	Vnguentum valens in declinatione	eodem
Syrn. acetosus de succis herbarum, & aromatibus,	eodem	Trochisci de laccha	eodem	ischiatrica.	eodem
Syrn. de menta	eodem	Trochisci de terra sigillata	115	Vnguentum ad interficiendum vermes	112
Syrupus de menta inuentione nostra.	eodem	Trochisci alaudahal	eodem	Vnctio capitalis contra alienationem.	eodem
Syrn. de absinthio	eodem	Trochisci de sandalis	eodem	Vnctio hepatica frig.	eodem
Syrn. de absinthio alius	eodem	Trochisci alij de sandalis	eodem	Vnguentum de palma Gal.	141
Syrn. de fumoterræ maior	eodem	Trochisci hamech	eodem	Ex Nicolao.	
Syrn. de fumoterræ minor	eodem	Trochisci de ciperis	116	Vomitus noster	227
Syrn. de liquiritia	eodem	Trochisci de ligno aloes	eodem	Vomitus patriarchæ	eodem
Syrn. de hyflopo	109	Trochisci de cappariibus	eodem	Vomitus valens tertianis	eodem
Syrn. de praffio	eodem	Trochisci de charabe	eodem	Vnguentum martiaton	eodem
Syrn. de calameuto	eodem	Trochisci alchechengi	eodem	Vnguentum arigon	eodem
Syrn. de calam. ad fingul.	eodem	Ex Nicolao.		Vnguentum Agrippæ	eodem
Syrn. de thymo	eodem	Theriaca magna Gal.	223	Vnguentum dialtheca	228
Syrn. de eupatorio	eodem	Theriaca diateseron	eodem	Vnguentum citrinum	eodem
Syrn. de epithymo	106	Tryphera faracenica	225	Vnguentum aureum	eodem
Syrn. de storchade	eodem	Tryphera magna	eodem	Vnguentum album	eodem
Syrn. de endiua compositum	75	Triophilon	eodem	Vnguentum fufcum	eodem
Syrn. de hepatica	eodem	Triafandali	226	Vnguentum populeon.	229
Syrn. de neufare	eodem	Theodoricon hyperiflon	eodem	Vnguentum ad mollificandū	eodem
Syrn. alius de endiua	eodem	Theodori. anacardi	eodem	Vnguentum laxatiuum	eodem
Suffus de ligno aloes	116	Trochisci diarhodon	eodem	Vnguentum ad serpentinem.	eodem
Suffus aliud de lig. aloes	117	Trochisci diuui.	eodem		
Suffus diarhodon	eodem	Trochisci hedychroi.	eodem		
Suffus aromaticum	eodem	Trochisci croci magnetis	eodem		
Suffus bonum	eodem	Trochisci scillitici	eodem		
Suffus de granis myrti	eodem	Trochisci diacoralli	227		
Suffus ad tuffum antiquum	eodem	Trochisci de aniso	eodem		
		Trochisci de thiro	eodem		
		V			
Saccellum capitale paucæ cali.	140	Vnguentum diaphenicon	1124	Zazenea experta	85
Saccellum capi. nultæ calid.	eodem	Vnguentum aliud diaphoe.	eodem	Zinziber conditum	93
Saccellum cap. paucæ frigid.	eodem	Vnguentum mirabile	125	Zuccarum rosatum	94
Sternuatoria vifitata	eodem	Vnguentum Nicodemi	eodem	Zuccarum violatum	eodem
Saccellum cordiale	eodem	Vnguentum ceraleos magnū.	eodem	Zuccarum bugloflatum	eodem
Suppositorij quorūda ordi.	40	Vnguentum cera. parū	eodem	Zuccarum alchilil	eodem
Ex Nicolao.		Vnguentum arthanitæ magnū.	eodem		
Sotira magna	222	Vnguentum arthanitæ parū.	eodem	Ex Nicolao.	
Stomacicon frigidum	223	Vnguentum de lino	eodem	Zinziber conditum	230
Stomacicon calidum	eodem	Vnguentum alhariel	126		
Sal facerdotale	eodem	Vnguentum rosatum	eodem		
Syrn. rofaceus	eodem	Vnguentum violatum	eodem		
Syrn. violatus	eodem	Vnguentum de papauere	eodem		
Syrn. contra pleurefim	eodem	Vnguentum basilicon magnū	eodem		
Syrn. contra acutas febres	eodem	Vnguentum basilicon minus	eodem		
Syrn. contra oēm fluxum	eodem	Vnguentum de bdellio	eodem		
Syrn. de papauere	eodem	Vnguentum valens fimiliter	eodem		
Spongia fomifera	eodem	Vnguentum philagrios	eodem		
Syrn. diureticus	eodem	Vnguentum aureum	eodem		
T.		Vnguentum de cerufa	127		
Theriaca diateseron	82	Vnguentum siricinum	eodem		
Tryphera faracenica	eodem	Vnguentum egyptiacum	eodem		
Tryphera muscata	83	Vnguentum triapharmacum	eodem		
Tryphera Galeni	eodem	Vnguentum triapharma. aliud.	eodem		
Tryphera minor ex arte fenonis.	eodem	Vnguentum alfeulericon.	eodem		
Tryphera minor defc. cognita.	eodem	Vnguentum fauians vulnera anti-	eodem		
Tryphera perfica	88	qua.	127		
Trochisci diarhodon	112	Vnguentum palmcum	131		
Trochisci de rōis	eodem	Vnguentum aliud palmcum	eodem		
Trochisci alij de rōis	113	Vnguentum expertū ad scabiē	eodem		
Trochisci de camphora	eodem	Vnguentum aliud ad scabiē	eodem		
Trochisci de reubarbaro	eodem	Vnguentum aliud ad idem magi-	eodem		
Trochisci de fpodio	eodem	strale	eodem		
Trochisci alij de fpodio	114	Vnguentum ad fomnum prouocan-	eodem		
Trochisci de berberis	eodem	dum	132		
Trochisci alij de berberis.	eodem	Vnguentum valens in passionibus	eodem		
Trochisci de absinthio	eodem	frigidis	eodem		

INDEX EORVM, quæ in practica Mesue continentur.

De aggritudinibus capitis.

D e casta capillorum	fol.
De alopecia	eodem
De furfuribus	eodem
De saphati.	eodem
De soda. i. dolore capitis	2
De hemicrania	4
De scotomia, & vertigine	5
De vigilia, & Sahara	eodem
De pernefi	eodem
De lethargia, & clifsen fridū.	eodem
De dimiutione memorie	6
De melancholia, & mania	eodem
De epilepsia	7
De apoplexia	eodem

De aggritudinibus neruorū

De paralyfi	8
De tortura	eodem
De spafmo	eodem
De tremore	10
De stupore	eodem
De catarrho	eodem
D e aggritudinibus oculorū.	
De præfervatione oculorum	11
De ophthalmia	12

De doloribus

De doloribus oculorum	13	De apostemate amygdalarum gut-		De appetitu corrupto	69
De vulneribus, & vlceribus oculo-	eodem	turis	eodem	De situi stomachi	70
rum.	eodem	De synanche	eodem	De lubricitate stomachi	72
De scabie oculorum	eodem	De raucedine vocis	26	De eructatione	73
De febr. oculorum	eodem			De singultu	eodem
De albugine oculorum	eodem	De aggritudinib ⁹ pulmonis		De subuersione stomachi	74
De vngula oculorum	eodem			De vomitu	75
De lachrymarū exuberantia	eodem	De asthma	26		
De arphati	eodem	De tussi	28	De aggritudinibus hepatis,	
De fistula lachrymali	eodem	De fluxu sanguinis ab ore	30	& splenis.	
De dilatatione pupillę	15	De pleuresi	32		
De nyctilopæia, qui post solis occa-	eodem	De aqua hordei facienda	34	De mala cōplexione hepatis	78
sum videt	eodem	De peripneumonia	36	De oppilatione hepatis	79
De aqua descendente in oculū.	eodē	De empyimate	eodem	De percussione hepatis	80
De debilitate visus	eodem	De phthisi	eodem	De incisione hepatis	81
De casu pilorum palpebrarum.	16	Haftenus Mesue hinc Conciliator.		De apostemate hepatis	eodem
De inuersione pilorum palpebra-	eodem			De apostemate meseraicarum, & la-	83
rum	eodem	De aggritudinibus cordis.		certorum ventris.	
De hordeolo palpebrarum aposte-	eodem	De aggritudinibus cordis	39	De infestatione hepatis	eodem
mate	eodem	De syncope	40	De debilitate hepatis	eodem
		De tumoribus mamillarū	eodem	De cachectia	84
De aggritudinibus aurium.				De hydropisi	eodem
		De aggritudinibus stomachi, & mēbrorū nutritiōis.		De oppilatione splenis	87
De dolore aurium	17			De apostemate splenis, & tumore.	89
De apostemate aurium	eodem			De histeria a splene	eodem
De sonitu, & tintinnu aurium	eodem				
De debilitate auditus, & surdit.	eodē	De dolore stomachi	40	De aggritudinibus intesti-	
De vlcibus aurium	eodem	De indigestione stomachi	42	norum, & ani.	
De vermibus aurium	eodem	De vomitu, & exuberantia cibi	43		
De ingressu aque in aurem	18	De singultu	eodem	De dolore intestinorum	91
		De appetitu mortuo	44	De vermibus	96
De aggritudinibus narium.		De appetitu canino	eodem	De fluxu ventris omniū modorū.	98
		De oppilationibus hepatis	eodem	De tinea	103
De foetore narium	18	De oppilationibus splenis	45	De hæmorrhoidibus	106
De fluxu sanguinis narium	eodem	De hydropisi	46	De apostematibus ani	107
De nouementis odoratus	eodem	De doloribus ventris, & intestino-		De rhagadisi ani	eodem
De apostemate narium	19	rum.	47	De fistulis ani	108
De vulneribus, & vlcibus na-	eodem	De fluxu ventris	eodem	De pruritu ani	eodem
rium	eodem	Haftenus Conciliator hinc Fran-		De mollificatione, & egressionē	eodem
De polypo	eodem	ciscus Pedemontium.		ani.	
De sternutatione	eodem				
		De aggritudinibus cordis.		De aggritudinibus renum,	
De aggritudinibus oris.				& vesicæ.	
		De passionibus cordis	49		
De scissuris labiorum	20	De diminutione lactis & exuber-		De mala cōplone renū, et vesicę.	109
De dolore dentium	eodem	atione.	53	De oppilationē renum, & vesicę, &	
De extractione dentium	21	De apostematibus mamillarum, &		lapide	110
De commotione dentium	eodem	vlcere.	54	De dislocatione renū, & vesicę.	112
De corrosione, & perforatione den-	eodem	De magnitudine mamillarum.	55	De vulnere, vlcere, & scabie renum,	
tium	eodem			& viarum vrinæ.	112
De congelatione dentium	eodem	De aggritudinib ⁹ stomachi		De apostematibus renū & vesicę.	113
De vermibus dentium	eodem			De dolore renū, & vesicę	114
De corruptione coloris dentium.	eodē	De mala cōplone stomachi	59	De debilitate renū, et vesicę.	eodem
De generatione dentium	eodem	De mala cōplone stomachi	61	De diminutione & ablatione vri-	
De apostematibus gingiuarum.	eodem	De oppilationē stomachi	eodem	næ.	115
De vulneribus, & vlcibus gingi-	eodem	De facietate nauseata	eodem	De diabete	eodem
uarum.	eodem	De infestatione stomachi, & rugitu.	61	De foetore vrinæ	116
De apostematibus lingue	22	De percussione stomachi	62	De dysuria, & inuoluntario exlu-	
De vulnerib ⁹ , & vlcib ⁹ lingue.	eodē	De vulneribus, & vlcibus stoma-	eodem	viarū.	eodem
De mollificatione lingue	eodem	chi.	eodem	De stranguria	117
De spasmo lingue.	eodem			De ardore vrinæ.	118
De calcola et prauis pustulis oris	23	De debilitate stomachi	64	De multitudine vrinæ, & mingenti-	
De foetore oris	eodem	De doloribus stomachi	65	b ⁹ uiscto	119
De dolore oris	eodem	De nouementis appetitus	67		
		De appetitu canino	68	De aggritudinibus testium	
De aggritudinibus gutturis				& virgæ.	
De strangulatione	24			De mala complexione testis	120
De casu vix	eodem			Mes. ✕ liij Demala	

De mala cōpositione testium. 120
De viceribus, & elevatione testium. 121
De apostematibus ex doloribus testium eodem
De nocuentis in generatione spermatis eodem
De ægritudinibus oschei eodem
De gonorea 122
De pollutione eodem
De pruritu, & dolore virgæ eodē
De apatib⁹, et corrosione virgæ eodē
De coitu naturali & pter naturā. 123
De erectione virgæ eodem
De nocuentis ex coitu provenientibus 124
De faciētib⁹ delectationē in coitu. 125

De ægritudinibus matricis

De menstruis 126
De conceptione 127
De regimine prægnantis. 128
De regimine partus eodem
De mala complexionē matricis. 129
De oppilationē matricis eodem
De suspensionē ex descēsu mēicis. 129
De præfocatione matricis 130
De viceribus rhagadijs & fistulis matricis 131
De apostematibus matricis 132
De fluxu mēstruorum 133
De fluxu aquæ ex matrice 134
De retentione mēstruorum eodem
De sterilitate, & difficultate concipiendi 135
De mola 136
De difficultate partus 137
De accidentibus, quæ sequuntur partum 138
De extractione secundę eodem
De abortu 139
De crepatura, & speciebus hernię. 140
De vmbilici augmento 141
De dolore ventris, & iliorū eodem

De ægritudinibus iun-cturarum.

De doloribus iun-cturarum 141
De dolore humerorum 142
De dolore dorſi 147
De dolore ischiatico 147
De podagra 148
De accidentibus infrequentibus doloribus iun-cturarum 149
De præſervatione a doloribus iun-cturarum eodem
De varicibus 150
De elephanſia 151

De febribus ephemeris.

De febribus in generali
De ephemera ex accidentibus aig. 153
De ephemera ex gaudio 153
De ephemera ex tristitia eodem
De ephemera ex angustia eodem
De ephemera ex timore eodem

De ephemera ex syncope 154
De ephemera ex labore eodem
De ephemera ex calore exteriori 154
De ephemera ex dolore 154
De ephemera ex vigilijs 155
De ephemera ex quiete eodem
De ephemera ex fame eodem
De ephemera ex inanitione eodem
De ephemera ex repletionē 155
De ephemera ex oppilationē 156
De ephemera a caliditate solis, vel ignis 156
De ephemera ex frigore 157
De ephemera ex apostemate eodem

De febribus putridis.

De sinoca inflatiua 157
De curatione febrium putridarum in vniuersali 158
De sinoca putrida 163
De febre quotidiana 164
De febre a cholera 167
De febre a melancholia 170
De febre quintana 172
De febre pestilenti 172
De variolis & morbillis 174
De febribus apostematum 176
De febribus compositis eodem
De febre hectica 179
De hectica senectutis 180
De febre hectica, & putrida com-
plicata eodem

De apostematibus.

De apostematibus in generali 181
De phlegmone 183
De apostemate glandularum 184
De antraxe eodem
De spina, clauo, & furunculo 185
De carbone, & igne Persico eodem
De venia egredienti eodem
De panericio eodem
De apostematibus paruis 186
De terminatione apostematum 187
De appropriatis apostematum pro diuersitate membrorum eodem
De cancrena, & eliomeno 188
De moro 189
De erysipelate eodem
De formica eodem
De herpete 190
De phlegmone erysipelatodi eodem
De vndimia eodem
De scilro eodem
De glādulis, & pustulis glādosīs. 191
De nodis eodem
De apostemate ventoso 192
De apostemate aquoso eodem
De dubelati frigidis eodem
De scrophula, & bocio eodem
De cancro 193
De lepra 194

Ioannis de sancto Amando.

De syrupis 232
De digestionē eodem

De deſtuarijs 236
De præparatione medicinarū 239
De deſtuarijs mēbro. naturaliu. 240
De digestionē eodem
De modo digestionis 241
De deſtuarijs pectoris eodem
De syrupis quē humores digerūt. 141
De natura ægritudinum 242
De deſtuarijs stomacho conferentibus 243, & 245
De modo exhibēdi digestionē 243
De deſtuaria dāda sit añ cibū. eodē
Syrupum, an deſtuarijs debemus præponere eodem
De impedimentibus cūationē 244
De cōdōnib⁹ i cūationē cōſiderādis 245
De cūatione medicinæ: vtrum per si-
mile, an per contrarium fiat 246
De mō cūandi corpora p secessū. 247
De regendis corporibus post medi-
cinam 247
Vtrum medicina vadat ad humores quem euacuat 248
De præparatione medicinarum euacuantiū per secessum eodem
Regule de medicinis præparatione. 249
De nocumēto ex assumptione medic-
inæ cōtigitib⁹, et eorū remedijs. 249
De deſtuarijs laxatiuis eodem
Vtrum medicina euacuatua attrahat a venis 250
Vtrum humor in venis facilius, q̃
extra euacuetur eodem
Vtrum medicina attrahat humores ad
stomachū vel intestina eodem
De signis cūationis completę eodē
Regule post cūationē seruandę eodē
Vtrum medicina conuertatur in hu-
morem quem euacuat 251
De euacuationē per somitum 252
An sit medicina sanguinē cūans. 252
De cūatione per phlebotomiam. 253
Quādo facienda sit phlebotomia. 254
De medicinis caput purgātib⁹. eodē
De temporibus morbi, in quibus fa-
cienda est phlebotomia 255
Quib⁹ hoīb⁹ cōueniat phlebot. eodē
Quid ante, post, & in phlebotomia
faciendum 256
An debeam⁹ acuerē deſt. et p que. 257
Quę venę sint phlebotomandę. eodē
De iudicio sanguinis extracti per
phlebotomiam 258
Quid proponendum sit phlebotom-
ia, an pharmacia. eodem
De extractionē sanguis p uētoſas. 259
Quando ventose apponendę. eodē
An medi. attrahat māz cōiūctā. eodē
An medi. deat dari i statu morbi. 260
An medicina sit danda in die par-
ticipii eodem
De euacuatione per clyſteria 260
De suppositorijs 261
De pessarijs eodem
De nocumētis opiatag. medicinar. 261
Vtrum in cūatione crassorū humorū
competat fortis medicina eodē
Vtrum sanis cōpetat pharmacia. 261
De regulis cōponēdi medicinas. 262

An balneum competat ante exhibitionem medicinae. 263
De modo compositionis medicinarum. 263
De medicinis opiatas. 264
De causis impediendis compositionem medicinae. 265
De basi medicinarum, & de adiungendis basi. 265
Sub qua quantitate adiungendum sit basi. 266
Vtrum medicina opiatas melior sit recens, an antiqua. 267
Vtrum opiatas debeat dari in principio morbi. 267
Vtrum opiatas exhibenda sit in febribus interpolatis. 268
De conficiendis quibusdam oleis. 268
De vnguentis. 270
De vnguentis calidis & siccis. 271

Gentilis.

De proportionibus simplicium medicinarum ad totum compositum. 272
De proportionibus simplicium medicinarum inter se. 273
De dosi medicinarum. 274
De inuestiganda dosi medicinarum ex gradibus earum. 274

Bulchasis.

De preparatione lythargyri. 279
De preparatione cerussae. 280
De preparatione plumbi. 280
De preparatione aris. 280
De preparationem scoriz cuiuscunque metalli. 280
De preparatione cadmix. 280
De preparatione marchasitae & antimoni. 281
De viride aris faciendo & albedu. 281
De preparatione auri pygmenti. 281
De cinaprio faciendo. 281
De preparatione calcis. 281
De preparatione salis. 282
De adustione calcanti, corallo, spumae maris, & natri. 282
De rubigine ferri facienda. 282
De limatura auri & argenti. 282
De faciendo & preparando aloem. 282
De facienda et coquenda scamonea. 282
De extractione titimalli, tapfig, & cucumeris asinini. 283
De modo extrahendi succi absinthii,

& eupatorii, euphorbii, & opii. 283
De colligendo succo de papaueris, chelidoniae, & mandragorae. 283
De faciendo succo hiosciamii & methuae. 283
De facienda acachia & licio. 283
De succo hypochistidis & balauftia. 284
De extractione succi & chabano, ligritia, & centaurea. 284
De faciendo succo ex berberis, solatro, & aush. 284
De preparatione schille & confectioe acetis schillitici. 284
De preparatione colloquintidis, turbith, & euphorbii. 285
De preparatione hellebori, & polyodii. 285
De preparatione granorum nili. 285
De preparatione dulcis, & ieros. 285
De exhibitione fumiterae & absinthii. 285
De preparatione fennae & mirbala. 285
De exhibitione violarum, manne, & cassiae fistulae. 285
De preparatione hamoniaci, & opopanacis. 285
De exhibitione bdellii, sagapeni, & sarcocollae. 285
De preparatione salium, & facienda muria. 286
Modus purificandi aquae turbidas. 286
Modus faciendo oleum stypticum. 286
Modus albificandi oleum. 286
Modus faciendo oleum de lateribus. 286
De faciendo amilo & penidiis. 286
De facienda aqua rosata. 287
Modus faciendo ramich et trochiscos de gallia. 287
Modus adurendi radices et folia. 287
De assatione medicinarum variarum. 287
De modo extractionis mucilaginis ex seminibus. 288
De excoiciandis & siccandis simplicibus medicinis. 288
De infusione ammoniaci, & gummarum. 289
De clarificandis potionibus. 289
De faciendo & dealbando sale nitro. 289
De exsiccandis simplicibus medicinis. 289
De modo comburendi omnia edochilia, & alia animalia. 290
De collectione cantaridarum & earum

repositione. 290
De collectione sanguinis, medullae, & aliarum partium animalium, & repositione. 290
De modo coquendi mel pro syrupsis. 291
De modo dealbandi ceram. 291
De modo faciendo sal ammoniacum. 291

Saladini.

De interrogationibus ad aromatarios faciendo. 292
De declaratione nominum medicinarum in antidotario Nicolai desertarium. 294
De dosibus & ponderibus, ac nominibus & differentiis. 295
De modo conficiendi omnia necessaria aromatariis. 296
De colligendis herbis, floribus, seminibus, & radicibus. 297
De conseruatione medicinarum simplicium, & compositarum. 297
De duratione, & dosi simplicium medicinarum Mesuae. 298
De medicinis necessariis in qualibet aromataria. 303

Abenguesit.

De simplicibus medicinis in generali & speciali. 305
De medicinis oppilantibus. 306
De saporum operationibus. 306
De cognitione medicinarum, & approximatione ad corpus. 306
De variis operationibus medicinarum simplicia. 307

Apulei.

De ponderibus medicinarum. 308
De mensuris medicinarum. 309
De characteribus quibus pondera & mensurae medicinarum significant. 309

Alchindi.

Modus inuestigandi gradus medicinarum compositarum. 310

FINIS.

Iacobi de Partibus remediorū, varijs egritudinibus cōferentium, alphabetico ordine digesta.

A

Borsum facit
Opponacum
Serpētaria sup.
Decoctione fescē.
Aristologia

Aborvis remedia. 139.
Abominationem tollit
Cōfectio de aromatibus 75.
Albaras conferunt.

Linimentum de mezereon
Alienatiōis remedia. 162.

Alopiū conferunt. 1.
Alcoly conferunt. 23.

Amygdalarum apatibus
conferunt. 24.

Antracis re. 184.
Animam dilatant & confortant.

Cōfectio alchermes.
Electuarium de gemmis

Lapis stellatus
Anhelit⁹ difficultati cōfē.

Agaricus Coloquintida
Cōfectio de musco

Loch de pino
Loch de squilla

Loch de alsefera
Loch ad asthma.

Opopanacum
Succus ieros

Serapinum Vide fo. 169.
Anhelit⁹ p̄ocationi cōfē

Cōfectio filonij pri. inuē.
Anhelit⁹ cōstructioni valē.

Coloquintida
Diafulphur

Audiditum confortant
Aromaticum nardinum

Capilli Veneris
Anhelosis confert.

Oleum philosophorum
Angustig remedia. 162.

Ancarū materias euacuat
Astarum

Hermodaetylus
Turbitum confortatum.

Sarcocolla Serapinum
Ancarū doloris reme. 147

Ani egritudinibus cōfē.
Oleū de semi. lini. Vide 108

Ani exitui confert
Linimentū de arta. 108. 110.

Ano nocet
Aloen non correctum

Aposcemata dura & crassa resoluunt & maturant

Ben emplastratum
Caricē

Cerotum andromachi
Cucumer asi. emplastratus.

Decoctione flos chamemille

Emplastrum de frumento

Fescera Luf

Mel Ireos

Oleum antiquum

Pastile Vide fo. 193.

Aposcemata calida resoluunt & maturant

Emplastrum diaglon puū.

Oleum violatum

Psyllium Vide fo. 188.

Apatum inflammas. sedat

Cerotum sandalinum

Oleum violatum

Appetitu augmentia

Electuariū flos cōfortatiū.

Mirobalani embl. conditi

Vide fo. 67.

Appetitus casui valent.

Cōfectio alcharif.

Conditum de buglossa

Appetitus corrupti reme.

Syrū. de absinthio.

Vide fo. 69.

Appetitū p̄siratū & mortui incitant & confortat

Aromaticum rosatum prima descriptio.

Aroma. ro. descr. Gabrielis

Absinthium

Acetum squilliticum

Cōfectio de citonij

Cōfectio alchanzi

Conditum fm de citro

Electuariū de fructibus

Hyssopus Sal

Trochisci de gallia magna.

Trochisci de absinthio

Vide fo. 69.

Appetitucanico cōferētia.

Vide fo. 69.

Appetitu deicit.

Aloe confolatum

Acharistum Nico.

Benedicta. Nico.

Hermodaetyl⁹ trit⁹ cū pipe

Oleum auellanarum

Oleum vulpinum

Oleum philosophorum

Oleum de lapide gagate

Pes coruinus

Scamonea consolata

Vide fo. 144.

Artetice calidæ confert

Bdellium

Oleum deranis

Sarcocolla

Vide fo. 144. 145.

Asthmati conferunt.

Alcharistum Nicolai.

Agaricus

Athanasia magna

Aristolochia

Coloquintida

Diamargariton Ni.

Diacameron Nico.

Fescera

Hyssopus

Ius galli

Luf

Lupulus

Lapis stellatus

Loch de pino

Loch ad alma

Oleum philosophorum

Pilulæ de agarico

Sarcocolla

Syrupus de hyssopo

Syrū. de prassio

Syrū. de calamito

Oleum absinthium

Oleum colloquintidatum.

Oleum de ieros

Oleum de ben

Sal mist⁹ cū fursure & melle

Succus serpentarie cū melle

Vide fo. 16.

Aurium sibilio conferunt.

Acetū decoctionis helleb. n.

Decoctione hyssopi

Oleum de ben.

Vide fo. 17.

Aurium tinnitui valent

Acetū decoctionis helle. ni.

Decoctione hyssopi

Decoctione absinthij

Oleum amyg. amara.

Oleum de ben

Oleum de absinthio

Oleum coloquintidatum

Succus serpentarie cū melle

Vide fo. 17.

Auditum corroborantia.

Aristologia

Acetum decoctionis Helleb. ni.

Sene Vide fo. 17.

Aurium foriditibus abstergit

Succus serpentarie

Aurium vermes occidunt

Absinthium

Oleum benedictum

Oleum de nucleis persicorū

B

Baras conferunt

Linimentum de mezereon

Helleborus. ni.

Bothor conferunt

Helleborus ni.

Vide fo. 17.

Bocio conferunt

Corladrum emplastratū cū melle

Lupini cum aceto & melle

Oleum de cuc. asinino

Oleum de ben

Pix cōfecta cū caricis aut cū squilla aut cum radice cau

lis aut cum rad. cappa.

Radix cuc. asin. cum melle & oleo pen narciso & farina ordi emplastrata.

Sercus vaccarum cū aceto decoctum. Vide fo. 192.

C

Capitis egritudines frigidas purgant.

Aloe lotum

Aqua mellis

Adrianum Nico.

Hierapigra Gale.

Hiera Hermetis

Hieralogodion Rufi.

Pilulæ aggregatæ

Pigra Nicolai.

Capitis dolori conferunt.

Coloquintida

Cucumer asininus

Ieros emplastratus

Infusio

Infusio de hiera	Capitis ventositates cras-	Cerebri apoplematibus co-	Sal napticus
Lapis armenus	fas purgat	ferunt,	Corporis sanitatē cōseruant
Oxymel squilliticū cōpo.	Hiera ex inuentione nostra	Agaricus	Aloe
Oleum anetinum	Carbunculi reme. fo. 184.	Solaturum	Acetum squilliticum
Oleum laurinum	Canitiem retardant	Cephalalgia conferunt.	Oxymel squilliticum
Oleum de iros	Confectio secunda alcharis	Antamaron Nico.	Sal indus
Oleum nardinum	Electuarium de aromatib ⁹	Blanca Nico.	Sal napticus
Oleum de sampuico	Oleum coloquintidatum	Cerebri xgritudinibus cō-	Corporis totius odorem
Oleum de cuc. asinino	Canitiem prohibent	ferunt.	bonum faciunt
Oleum rosatum	Diagalanga Nicolai	Artanita	Helleborus niger
Pilulæ arabicę ni.	Oleum costinum	Confectio de musco	Myrobalani
Sotira magna Nico.	Oleum de alchanna	Electuarium de gemmis	Oleum costinum
Squilla	Capillos confortant.	Theriaca diateserunt	Trifera faracena magna
Seraplinum	Oleum coloquintidatum	Cerebri xgritudines melā	Corporis colorem faciūt
Trochiscus de citro.	Capillorum radices con-	cholicas soluit.	bonum.
Capitis dolorem calidū	fortant.	Infusio alia hiera	Agaricus
sedant.	Capilli Veneris	Lapis armenus.	Acetum squilliticum
Coriandrum	Capillos crescere faciunt.	Cancrum purgant, curāt	Mirobalani citrini
Succ ⁹ lappulorū cū fauich	Capilli veneris	& abscondunt.	Trifera faracena magna.
Ordi	Mel distillatum	Confectio hamec	Trochisci galliæ muscata.
Capitis dolorem a melan	Capillorum casum prohi-	Decoctio epithymi	Componēt bonam faciūt
colia facium curant.	bent.	Emplastrum Arabum	Helleborus
Epithyrium	Capilli Veneris	Helleborus niger	Cōualecentibus conferūt
Capitis dolori in febris ⁹	Oleum coloquintidatum	Hieralogodion	Aromatum rosatū maius
contingētī conse. fo. 162.	Vide fo. 1.	Lapis armenus	Diarhodod abbas Nico.
Caput mundificant	Capillos denigrant.	Oleum de iunipero	Dianthos, Ni.
Artanita	Oleum coloquintidatum	Oleum de fraxino	Rosata nouella Ni.
Aloes correctum	Capillos fluos faciunt.	Pilulæ inde	Colorem bonum faciunt
Helleborus ni.	Mel distillatum.	Syrū. de epithymo	Confectio de citionis
Infusio de hiera	Capillos multiplicat	Serpentaria	Confectio anacardina
Pilulæ stomatichæ	Capilli veneris	Vinguentum diaphoenicū	Confectio secunda alcharis
Pilulæ alix stomatichæ	Mel distillatum	descrip. ara.	Diaconititem Nicolai.
Pilulæ aggregarię maiores	Cancere reme. fo. 185	Vinguentum alphefericon	Electuarium de aromatib ⁹
Pilulæ reubarbarę. fo. 80.	Caluere facit.	Vide fo. 193.	Helleborus niger
Capitis furcures abscedit	Sarcocolla	Cibum digerere faciunt.	Hyslopus
Emis capillorum Veneris.	Causoni conferunt.	Conditi de citro aliud	Oleum de croco
Decoctio capillorum Vc.	Diaprunis Nico.	Corpus extenuat & desic.	Syrū. de fumoterrę minor
Vide fo. 1.	Cerebrum confortant.	Alsebram	Trochisci de fescera
Cachexiam purgat.	Aromaticum ro. malus.	Acetum squilliticum	Theodoricos hipisicū Ni.
Confectio alchechengi.	Aromaticum muscatum	Polipodium	Cor confortant
Catarrhum maturat	Diambra	Corpus releuant.	Aromaticū rosatū maius
Oleum de iros	Decoctio foliorum feng	Diacalametum descriptio	Aromaticū rosatū minus
Catarrho frigido cōferūt	Hellebo. niger	ne Galeni.	Aromaticum muscatum
Diaprasium Nico.	Mirobalani emblici	Pilulæ lucis maiores	Aromaticū cariophyllatū
Catarrhum subtilē, a ca-	Oleum stochados	Pilulæ lucis minores	Aqua rosata
pitate ad pect ⁹ & pulmo-	Pilulæ stomatichæ	Thrifera faracena	Crocus
nem defluentem curant	Pliris archeticon Nico.	Corpus impinguant.	Cōfectio electuarij de citro
Acharistum Nicolai	Stocados	Oleum amygd. dul.	Citra condita
Diacodion	Syrū. de hyssopo	Oleum de nucē indica	Condium de citro
Syrupus de papauerē	Trochisci galliæ alefanging	Oleum de granis sfami	Doronoci
Vide fo. 10.	Cerebrum purgant & mū-	Oleum de granis papa.	Diambra
Catarrho acuto suffoca-	dificant	Hermodactylus	Diamargariton Nico.
to conferunt.	Aristologia	Sarcocolla	Emplastrū stōm confortat
Dianucum	Agaricus	Suffus bonū impinguatū	Lapis stellatus
Pilulæ contra catarrhum	Confectio alsefeca.	Corpus totum confortāt.	Mirobalani
Casui confert	Coloquintida Fescera	Acetum squilliticum	Oleum rosatum
Reubarbarum	Lapis armenus	Mirobalani	Oleum maluinum
Cardiaccę conferunt.	Oppopanacum	Corpus totum purgant.	Pira condita
Diantos	Pilulæ alefanging	Confectio alcharis	Poma condita
Diamargariton. Ni.	Pilulæ aurex Nicolai	Helleborus niger	Perfica condita
Diarhodod Abb.	Stocados	Hiera Hermetis	Rosa
Carnes robustas reddit.	Seraplinū Sceng	Hiera ex inuentione nostra	Rob deribes
Oleum de stincho	Sarcocolla	Hieralogodion Russi	Rob de citionis
Carnē putridā additā dlet	Cerebrum oppilatū sanat	Corpus a purefacione	Rob de piris
Vinguentum alphefericon	Artanita	præseruat	Spica
Carnē cui libet mēbro sup	Oxymel squilliticum	Aloe	Stechados
flue additā cōsumunt	Cerebrum calefaciunt	Acetum squilliticum	Sinifus de ligno aloes
Helleborus niger	Diaprasium Nico.	Oxymel squilliticum	Syrū. de pomis
Serpentaria	Oleum de stochados	Sal indus	Trochisci galliæ muscatę
			Troc.

Troc. galliæ alesfanginæ
 Troc. scabelline
 Troc. de gallia magna.
 Troc. diarhodon
 Trochisci ramich
 Zedoaria
 Zucca. rosatum.
 Vide fo. 38. & inde
 Cordis debilitati cōferunt
 Conditum de buglossa
 Diamargariton. nic.
 Electuarium de pomis
 Trochisci de ligno aloes
 Cordis tremori cōferūt
 Aromaticum muscatum
 Aqua infusionis rosarum
 Confectio de acetosis
 Electuarium de gemmis
 Epithymum
 Lapis stellatus
 Mirolalani citrini
 Mirolalani emblici
 Rosa
 Succus rosarum
 Syru. de pomis
 Vide fol. 39.
 Cordis pulsui cōferunt.
 Confectio alcherimes
 Confectio de xyloaloes
 Confectio de musco
 Conditum de citro
 Conditum de buglossa
 Poma condita
 Rob de agresta
 Syru. acetosus de pomis
 Trochisci de ligno aloes
 Vide fo. 39.
 Cor calidum confortant
 Syru. de succo acetosæ
 Cordis inflammationem
 reprimunt.
 Alxirocostum
 Diamargariton frigidum
 Syru. acetosus de succo fructuum
 Cordis ebullitiōē mitigat
 Rob de ribes
 Rob de berberis
 Rob de sumac
 Rob de moris de sceni
 Rob de granatis
 Cormundificat
 Sene
 Cordis egritudib⁹ p⁹sunt
 Confectio de xyloaloes
 Electuarium de gemmis
 Vide fo. 38. & 39.
 Colorem clarificant
 Capilli Veneris
 Mirolalani nigri
 Triphera Gale.
 Corundi desiderii faciūt
 & augment
 Aromaticum nardinum
 Asa cū melle in ore retenta
 Confectio secunda resicua-
 lorum vulpis
 Confectio alcharif
 Cubebe cū melle i ore retetig

Diafatrion Nicolai
 Emblici cum melle in ore
 retenti
 Piper cū melle i ore retetum
 Triphera Galeni
 Zingiber cum melle in ore
 retentum
 Vide fo. 135.
 Coitum excitant
 Auellang andacoeha
 Allia parum cōcta
 Baucie borago. buglossa
 Cardonum capita
 Cerebra passerum
 Conditum de secacul
 Confectio de zingibere
 Cicera
 Diambra
 Diamuscum
 Diacurcuma
 Electuariū de aromatibus
 Fascoili cum sale, & altilia
 & cinamomo
 Iringorum radices.
 Mithridatum.
 Napi.
 Panis sile cū granis sesami
 Renū & dori calefactio.
 Secacul.
 Serpentaria
 Sparagi.
 Theriaca vetus.
 Tubera.
 Vide fo. 124.
 Cocundi modus fo. 136.
 Coitus iuuuamta & no
 cumentia.
 Vide fo. 124.
 Colicē dolori cōferunt
 Antidorū emagōgū Nico.
 Baurac.
 Centaurea minor.
 Carthamus
 Coloquintida.
 Cōfectio philonij iuē. pri.
 Diaciminum.
 Emplastr. diaph. desc. Alex.
 Granacherue cōcta in iure
 lus galli. (galli.)
 Muscæna.
 Muscæna Nicolai.
 Oleum de cherua.
 Oleum de carthamo.
 Oleum de lilio.
 Oleum de serpentibus.
 Polipodium.
 Philonium Nicolai.
 Colicē humores purgāt.
 Aqua mellis.
 Confectio de dactilis.
 Diacitoniten.
 Electuarium maius.
 Electuarium in dum minus
 Electuarium alefcof.
 Hiera Hermetis.
 Pilulæ aggregatiū maiores
 Pilulæ fœtide maiores.
 Colicē flegmaticē cōferūt
 Artanita. Baurac.

Ben.
 Oleum de cherua.
 Serapinum clysterizatum.
 Colicē fecali cōferunt.
 Artanita.
 Colicē ventosē cōferūt.
 Baurac. Ben.
 Oleum de cherua.
 Serapinum clysterizatum.
 Colicē passioni cōferūt
 Trochisci fo. 40.
 Corizam faciunt.
 Rose. Violg.
 Corizē cōferunt.
 Pilulæ ad oēs morbos catarr
 Syru. cōferens catarris
 Syru. de papauere.
 Combustioni cōferunt.
 Vnguentum cerusæ.
 Vnguentum sericum.
 Conceptionis remedia.
 Vide fo. 126. 134.
 Cutis maculis cōferunt.
 Agaricus.
 Limimētū de cucu. asinino.
 Oleum de ben.
 Vnguentum allariel.
 Vngutū citrinū Nicolai.
 Cutis asperitatē curant.
 Agaricus.
 Aqua lacūs.
 Vnguentum alsefericon.
 Cutis fœdiatē curant.
 Agaricus. Artanita.
 Diacurcuma maior.
 Diacurcuma minor.
 Diamorusion.
 Elleb. ni.
 Linimentum de ieros.
 Oleum de ben.
 Oleum de nucleis ceraforū
 Oleū de ramis citrāgolorū.
 Oleum almezerton.
 Serpentaria.
 Succus fescerē.
 Trochisci de fescera.
 Triphera muscata.
 Vngutū citrinū Nicolai.
 Cutem mundificant.
 Agaricus.
 Artanita.
 Helleborus ni.
 Linimentum de ieros.
 Oleum sambucinum
 Oleum de serpentibus.
 Oleum de frumento.
 Oleum de unipero.
 Oleum de fraxino.
 Oleum de ouis.
 Serpentaria.
 Cutis egritudines purgat.
 Confectio alia hamec.
 Cutis morbos adulos
 curat.
 Syru. de fumoterrē maior.
 Cholera nigra purgant.
 Acetum squilliticum.
 Confectio hamec.
 Decoctio epithymil.

Decoctio capil. Veneris.
 Helleborus niger.
 Hieralogodion Russi.
 Lapis armenus.
 Manna.
 Polypodium
 Stoechados.
 Squilla.
 Syru. de epithymo.
 Cholera citrina purgāt.
 Afarum.
 Coloquintida.
 Centaurea mi.
 Confectio de psyllio.
 Confectio de manna
 Diacassia fistulatum fol. 78.
 Diaprunis non fol.
 Electuarium rosatum mes.
 Electuarium de succo rosa-
 rum Nicolai.
 Lupulus.
 Pilulæ cōtra febres choleri.
 Violg.
 Colera adustam purgāt.
 Lupulus.
 Mirolalani nigri.
 Pilulæ de lapide lazuli.
 Pilulæ de lapide armeno.
 Sene.
 Syru. de fumoterrē maior.
 Cholera faciliē et sine
 molestia purgant.
 Aloe correctum.
 Aqua fructuum.
 Aqua casti.
 Aqua infusionis rosarum.
 Aqua lacūs. Abinthium
 Agaricus. Cassia.
 Confectio sumiter.
 Confectio electuarij rosati.
 Capillus Veneris.
 Decoctio mirolalanorum
 Diacitonitem.
 Eupatorium.
 Fumusterræ.
 Helleborus niger.
 Infusio de succis herbarum
 Manna.
 Pilulæ de turbith.
 Pilulæ de coloquintida.
 Reubarbarum.
 Syrupus acetosus de succo
 fructuum.
 Syrupus acetosus laxatiu⁹
 Succus rosarum.
 Colera diti & abstergit
 Hellebo. ni. Ieros.
 Secaniabin de radicibus.
 Colera ru. inflammatio
 nem extingunt.
 Aqua fructuum.
 Cassia. Mirolalani.
 Syru. acetosus laxatiuus.
 Syru. acet. de succo fructū
 Zuccarū violatum.
 Cholera acuitatem sedāt
 Trochisci ramich.
 D
 Dentium dolori cōferunt
 Actum

Acetū decoctionis elle. nfi.	Conditum de buglossa.	Diapylon magnum.	Oleum de chryfomilla.
Acetum decoctionis ieros.	Hysfopus.	Empfign diagon cōmuni	Oleū de nucleis perficorū.
Acetum coquantitadū.	Trofici de rofis.	Hysfopū cerotum.	Hemorrhoidas foluunt.
Acetum oppopanacū.	Trofici ad fgoris oris.	Oleum amyg. dulcium.	Artanita.
Acetū decoctiōis megerō.	Diabetes rema. fo. 116.	E	Antidotū emagogum nic.
Decoctio hysfopi.	Difflure rema. fo. 117.	Ebrietatem remouent.	Ireos.
Diaprasium Nicolai.	Alchanna. Ciperum.	Confectio de acetosis.	Pilul aggregatiuē maiores
Mufa enea.	Enulla. Sandaraca.	Syrū. acetosis citri.	Hemorrhoidas. fluxum
Oleum philophorum.	Thus mafculum.	Syrū. acetosis de prunis.	stringunt.
Troci. de scamonea.	Difinterig confert.	Egrit. oib' fridū cōferūt	Confectio electuarij ex iu-
Vide fol. 10.	Aq ord. cū. 3uc. rofa. & fuc	Oleum benedictum.	tionē noſtra.
Dentes motos cōfirmat	cō portulacē dylsterizata.	Oleum nardinum.	Pilul de bdello maiores.
Acetum squilliticum.	Cucurbitg succus cum pre-	Egritudinib' caſis cōferūt	Pilul de bdello minores.
Vide fo. 26.	dictis dylsterizatis.	Electuarium roſatum.	Hemorrhoidibus nocet
Dētū corroſiōi cōferūt.	Oleum roſatum.	Egritudin. melicis cōfert	Aloe non correctum.
Acetū decoctiōis megerō.	Pſilium frizum.	Decoctio epilymi.	Empinatū remedia. 16.
Acetum oppopanacū.	Reub. affatū cū ſucco plāta	Elephantium purgant.	Hepar cōfortant.
Trofici de scamonea.	ginis et viō ſtipico bibitū	Coloquintida.	Abſinthium.
Vide fol. 20.	Trofici de abſinthio.	Confectio alia hamech.	Aromaticū nardinum.
Dētū coloris cor. cōfert	Vide fo. 104.	Vide fo. 148.	Aqua inſuſionis roſatum.
Vide fol. 21.	Dolores calidos ſedāt.	Emigranē confert.	Aqua roſata. Athanaſia.
Dentes mundificant.	Aqua roſata.	Adrianum Nicolai cū vi-	Confectio de citonij.
Aristologa.	Oleum roſatum.	no decoctionis ſaluig.	Conditum de citonij.
Sal panis toſum.	Oleum de papauere.	Colloquintida.	Conditum de citro.
Dētū gñatiōi cōferētia	Vinguentum de papauere.	Decoctio abſinthij.	Elect. de granis myrti.
Vide fo. 21.	Viola.	Diabolibum Nicolai.	Eupatorium.
Dētū rheumati cōferunt.	Dolores frigidos ſedāt.	Diacaſtorem Nicolai.	Fumuterg.
Acetū decoctionis ieros.	Oleum de lilio.	Emplaſtrum ſinapis.	Mirobalani.
Dētū cōgelatiōi cōferūt	Oleum maſticinum.	Elleb. niger.	Oleum roſatum.
Vide fol. 21.	Oleum ſinapium.	Inſuſio de hiera.	Oleum coſtinum.
Dētū vermibus cōferūt	Dolores mitigant & re-	Mithridatū Nicolai.	Pilul aggregatiuē maiores
Vide fo. 20.	ſolunt.	Oleum de abſinthio.	Reubarbarum.
Demoniaci confert.	Oleum roſatum.	Oleum ſquilliticum.	Succus roſatum.
Oleum de lapide gagatis.	Oleum camemillum.	Oleum laurinum.	Syrū. de ſumoter. maior.
Debil' mire ſubueniē.	Oleum ancinum.	Oleum nardinum.	Trofici gallie. alephāging
Aromaticū roſatū maius.	Oleum de mellito.	Oleum de euforbio.	Trofici de gallia magna.
Vide fo. 70.	Doloris auferunt.	Oleum de cucu. aſinino.	Trofici ramich.
Digerere cibū faciunt.	Cerotum andromachi.	Trofici de ſcamonea.	Hepar mundificant.
Acetum ſquilliticum.	Dorſi dolores purgant.	Tiriaca gal. & Nicolai.	Agaricus.
Aromaticū nardinum.	Pilul aggregatiuē maiores.	Trofici. de citro.	Capillus Veneris.
Diardō de ſcrip. cōmuni.	Pilul de ſerapino.	Vide fol. 4.	Ireos.
Digeſtionem cōfortāt.	Pilul de oppopanaco.	Emigranē purgant.	Pilul ſtomachē.
Aromaticū roſatum.	Dorſi podagrā purgant.	Cucum aſini. emplaſtrat.	Pilul aggregatiuē.
Electuarium de pomis.	Pilul de ſerapino.	Hiera hermetis.	Reubarbarum.
Hyalogodion ruſſi.	Pilul ſetide maiores.	Pilul arabicę Nicolai.	Senec.
Pilul ſtomachē.	Pilul ſetide minores.	Pilul alahau dahal.	Hepa. iſſamatiōi cōferūt.
Pilul diardōn.	Dorſi doloribus cōferūt.	Serapinum.	Vide fo. 83.
Pilul an. cibum Nicolai.	Auellana indica.	Succus cucu. aſinini.	Hepa. groſſitie cōferūt.
Vide fo. 70.	Cicer.	Emigranē fridē cōfert.	Emplaſtrū oribaſi aliud.
Digeſtionē bonā faciūt.	Ciperum.	Artanita.	Ben emplaſtrum.
Acetum ſquilliticum.	Decoctio ſparagi bibita.	Hemorrhoidas. ſanant.	Ireos.
Suſſus aromaticum.	Maiorana emplaſtrata.	Confectio alchechengi.	Hepatis. duricie cōferūt
Syrū. vrfonis fo. 79.	Magaleb.	Lapis ſtellaſus.	Aſarum.
Digeſtionem procurāt.	Oleand. emplaſtratus.	Triſera ſaracenicā magna.	Abſinthium.
Acetum ſquilliticum.	Oleum de piperibus.	Triſera muſcata.	Eupatorium.
Aromaticū roſatū maius.	Oleum vulpinum.	Triſera Galeni.	Emplaſtrum de ben.
Conditum de citro.	Oleum philophorum.	Triſera minor.	Emplaſtrum diaphilō cōe.
Conditum de citonij.	Ōlei nucis indice vetus.	Hemorrhoidib' cōferūt	Emplaſtrum andromachi.
Ghebuli conditi.	Succus auellandicę.	Mirobolani citrini.	Emplaſtrū relatum ad ari-
Diambra.	Spinachia. Siſeleos.	Vide fol. 105.	ſtarum.
Diactinum.	Vide fo. 146.	Hemorrhoidas. dolores ſe-	Emplaſtrum de meliloto.
Diactinopipercon.	Doloribus interioribus.	Oleum chryſomillis.	āreos.
Diagamarganō ni.	omnibus confert.	Oleū de nucleis perficorū	Hyphocitōtū deſc. gal.
Pilul aleſgāting.	Agaricus.	Serpentaria.	Vide fo. 83.
Pilul de turbiſ.	Empſm relatiū ad ariſtarū.	Hemorrhoi. vlcib' val.	Hepatis apoſtemati cali-
Suſſus de liguo aloes.	Duritiē omnū ſolunt.	Pilul de bdello maiores.	doconfert.
Trofici de gallia magna.	Allium emplaſtrum.	Pilul de bdello minores.	Lupuli.
Vide fol. 70.	Dialacca maior.	Hemorrhoidas. tumores	Violē.
Digeſtiōi malicię valēt	Dialacca minor.	ſolunt.	Vide fo. 81.

Hepatis apatiōi cōferūt.
Emplastrum delatum.
Ireos.
Troisci de reubarbaro.
Troisci de eupatorio.
Vide fol. 80. 81.
Hepatis chachexig cōferūt
Tyriaca diatesseron.
Vide fol. 84.
Hepatis hydropsi sanāe
Athanasia.
Diachodion.
Pilule de lacca.
Pilule alchechengi.
Pilule de raudeseni.
Syrus. de eupatorio.
Secaniabin de cheisim.
Tyriaca diatesseron.
Troisci de rosis.
Troisci de eupatorio.
Troisci de lacca.
Hepatico fluxui cōferūt.
Emplastrū diaphenicon.
Vide fo. 87.
Hepatis malitiā corrīgūt.
Confectio diagalanga.
Troisci de aniso.
Hepa. debilitatē corrīgūt
Aromaticum muscatum.
Confectio diarhodō desc.ri.
communis.
Confectio alchanzi.
Conditum de citro aliud.
Dialacca maior.
Dialacca minor.
Syrus. de absinthio.
Troisci de ligno aloes.
Vide fo. 83.
Hepatis scilro cōferētia
fo. 191.
Hepa. isfāmātiōē extīgūt
Alxicosium.
Confectio de acetosa.
Cerotum sandalinum.
Emplastrum de fermento.
Lupulus.
Lactuca.
Syrus. acetosus de pomis.
Syrus. acetosus de teneriabi.
Syrus. de portulaca.
Trifera persica.
Troisci de camphora.
Tro. spodio cū se. acetosē
Troisci de berberis.
Troisci de sandalis.
Triafandali Nicolai.
Vnguentum rosatum.
Hepa. calefactiōi cōferūt.
Alius syrupus fo. 79.
Confectio de psilio.
Diaprunis non sol.
Diacaustifilatum fo. 79.
Emplastra fo.
Nenusar f3 oēz mo. admi.
Syrus. mag. fol. 79.
Syrus. de endiuia cōp. eodē.
Syrus. de hepatica eodem.
Syrus. de nenusare eodem.
Troisci hyp. fo. 79.

Hepa. frigiditati cōferūt.
Emplastrum de gallia.
Emplastrum de fermento.
Emplastrū aliud de gallia.
Emplastrum diaphenicon
Empl. sctm & cor cōfortās
Mellicratum conditum.
Secaniabin de calamento.
Syrus. de thymo.
Hepatis oppilones apiūs
Aqua infusionis rosae.
Absinthium.
Acetum squilliticum.
Aqua cleorum.
Afarum.
Aqua plantaginis.
Aristologia rotunda.
Amygdale amarg.
Centauria minor.
Capillus veneris.
Cassa.
Cuscuta.
Decoctio de eupatorio.
Decoctio de stocados.
Decoctio cuc. asinini.
Decoctio fumiterre.
Ephithymum.
Endiuia hortulana et cape.
Eupatorium.
Endiuia rubra.
Emplastrum de ben.
Ficus sicca iussu oleo amygdalino.
Fissili.
Gentiana.
Ireos.
Lupini.
Lactuca.
Lacca.
Lupuli.
Oxymel squilliticum.
Oxymel f.
Petroselinum.
Polium.
Pisana.
Reubarbarum.
Rub. tinctorum.
Syrupus squilliticus.
Spica.
Squilla.
Succus sceniculi humidus.
Speragus.
Secaniabin simplex.
Secaniabin deradiciabus.
Succus cucumeris asinini.
Succus rosarum.
Succo acetosus cū radicib.
Succo de fumoterre minor.
Semia communia.
Troisci de lacca.
Troisci de reubarbaro.
Troisci de absinthio.
Tarasacum.
Viola.
Vide fo. 78. 48.
Hepatis doloribus &
puncturē cōferunt.
Agaricus.
Athanasia magna.

Capilli Veneris.
Diaduron desc. cōmuni.
Decoctio de eupatorio.
Eupatorium.
Euforbium.
Ireos.
Hyssopi ceronū desc. gal.
Hyssopiceronū. desc. pilagrij
Hyssopi ceronū desc. pauli.
Oleum de ireos.
Aqua infusionis.
Pilule de reubarbaro.
Pilule alchechengi.
Reubarbarum.
Syrupus de absinthio.
Troisci de reubarbaro.
Vide fol. 83.
Hepatis egritudines fa-
ctas aphlegmate grosso a
ventositate purgant.
Confectio de xyloaloes.
Diacurcuma magna.
Electuariū de aromatibus.
Electuarium de gemmis.
Hepa. egritu. frās purgāt
Confectio electuarij alcharis
Diaron ab ni.
Hierapigra.
Hepa. egritudines purgāt
Confectio alchechengi.
Endiuia alba.
Ireos.
Pilule de turbith.
Pilule sebelig.
Vide fo. 79.
Hepatis pustiōi cōferūt
Absinthium.
Acorus.
Coriandrum.
Corrigiola.
Corallus.
Camphora.
Lacca.
Lutum armenum.
Lutum senium.
Lingua ceruina.
Mumia rubra.
Oleum de alcāna.
Plantago.
Reubarbarum.
Spodium.
Succus corrigiolē.
Succus consolidē.
Sanguis draconis.
Sandali.
Terra sigillata.
Vinum nigrum slipticum.
Vide fo. 80. 81.
Hepatis icisloni cōferētia
Vide fol. 80.
Hepati nocet.
Aloenon correctum.
Epilepsie cōferunt.
Acetum squilliticum.
Blanca nicolai.
Confectio de musco.
Confectio alsefer.
Cucumer asininus.
Dyacastoreum Nicolai.

Electuariū pliris arcotico.
Hygopus.
Hierologodiō memphitō
Lapis stellatus.
Mirridatum Nicolai.
Oximel squilliticum.
Oppopyra Nicola.
Oleum de cuc. asinino.
Oleum de piperibus.
Oleum de lapide gagatis.
Oleum philosophorum.
Potic sancti pauli Nicolai.
Stochados.
Sotira magna Nicolai.
Siru. de stocados.
Tyriaca diatesseron.
Tyriaca magna gal. Nico.
Vnguentum de bdelio.
Epilepsiam purgant.
Agaricus.
Aristologia rotunda.
Afarum.
Colloquintida.
Ephithimum.
Fescera.
Elleb. nig.
Hiera hermetis.
Lapis armenus.
Squilla.
Serapinum.
Vide fo. 6.
Erisipile remedia. fo. 189.
Eructuatiōi acetosē valēt.
Confectio de galanga.
Diaciminum.
Oxymel squilliticū simplex.
Vide fo. 78.
Eructuatiōi fumo se cōferūt
Confectio de acetosis.
Vide fo. 77.
Eustionem reme. fo. 189.
Ethicis et cōstipis cōferūt
Confectio testiculos vulpis.
Diarodō abbatis Nicolai.
Diadragantum Nicolai.
Dia papauer Nicolai.
Loch sanum.
Oleum amygdalarū dulc.
Syr. cōtra pleuresim Nico.
Troisci de camphora.
Zuccarum ros. Nicolai.
Excoriationi cōferūt
Vnguentum sericinum.
Fastidium tollit.
Confectio de aromatibus.
Diamargariton Nicolai.
Vide fol. 74.
Faciem clarificant.
Aquasfrasinellē cū saria sabaze
Troisci de scera.
Facie pulcherrimā reddit
Aqua frasinelle.
Faciem coloratā faciūt.
Baini assiduatio.
Confectio de manna.
Granata dulcia.
Ius galli fasiani & perdicis
pinguium.
Oleum colinum.
Trochisci

Trochisci de fescera.
Vitella ouorum forbillum.
Vide fo. 176.
Faciei maculas & lentiginis
mundificat et abstergit.
Aqua frassindg cum farina
fabarum
Linimentum de ieros.
Serpentaria.
Succus fescere.
Vide fo. 176.
Faciei foeditatem & for-
dicem remouent.
Diacurcum maior.
Diacurcum minor.
Diamorsum.
Linimentum de ieros.
Linimentum de cuc. asinino
Serpentaria.
Faciem relucentem facit.
Aqua frassindg cum farina
fabarum
Fetum educit.
Armoniacum.
Antidotum emagogu Nic.
Balsamum. Balforem.
Centauria. Chemesis.
Opopanacum.
Semen thymi.
Vide fo. 137.
Fetum interficit.
Antidotum emagogu Nic.
Opopanacum.
Serapinum.
Febrium synocharum
remedia. 164. & inde
Febres acutas purgant.
Diaprunis Nicolai.
Oxycoctum.
Oxy. Nicolai.
Pilule que conferunt ad fe-
bres acutas.
Febribus sanguineis cōfert.
Syrupus de lupulis.
Febribus calidis conferūt.
Cassia.
Confectio de acetosis.
Cerotum violatum.
Diarrhodon abbatis Nico.
Syrupus cucurbitę.
Febrium ardorē & inflā-
mationem extingunt.
Acetum violatum.
Confectio de prunis.
Diaprunis Nicolai.
Iulep violatum.
Syrupus de prunis.
Syrupus de granatis.
Syrupus acetositis citri.
Syrupus acetosis simplex.
Syrupus de portulaca.
Syrupus de succo fructuum
Trochisci de camphora.
Trochisci de berberis.
Trochisci de sandalis.
Violę.
Febribus cholerici
conferunt.
Aqua lactis.

Diaprunis Nicolai.
Fumusterre. Manna.
Mirobalani citrini.
Rauedensi.
Succus rosarum.
Syrupus de lupulis.
Syrupus de succo acetosę.
Syrupus de agrella.
F
Febrium pēstificalium re-
media fo. 173.
Febribus cholericis mul-
ti incendij conferunt.
Pylillum.
Syrupus de lupulis.
Syrupus acetosis de pomis
descriptione nostra.
Trochisci de rosif.
Trochisci de spodio.
Trochisci de spodio cum se-
mini, acetosis. vide fo. 168
Febribus cholericis an-
tiquis cōferunt.
Asarum.
Trochisci de eupatorio.
Febribus phlegmati-
cis conferunt.
Decoctio de stoechados
Syrupus de stoechados.
Turbitum consolatum.
Trochisci diarrhodon.
Febres cōpositas purgāt.
Confectio de dactylis.
Decoctio eupatori.
Syrupus acetosis de succis
herbarum.
Syrupus diacodion.
Trochisci de rosif.
Trochisci de eupatorio.
Vide fo. 165. & inde
Febres antiquas purgant.
Agaricus. Asarum.
Pilule aggregatę maiores.
Pilule aggregatę minores.
Pilule alchechę alię ad illud
Pilule de reubarbaro.
Febribus oppilationum
cholericis & phlegma-
ticis difficilis eradi-
cationis cōferūt.
Aqua lactis.
Absinthium
Fumusterre. Lupuli.
Reubarbarum.
Syrupus de bysanzis.
Febrium phlegmaticarū
remē. fo. 166. & inde.
Febribus antiquis periodi-
cis et quartanis conferūt.
Adrianum Nicolai.
Agaricus. Asarum.
Absinthium.
Confectio de assa.
Confectio de dactylis.
Diapsulphur.
Diaciminum Nicolai.
Diacalamentum Nicolai.
Eupatorium.
Hiera fortissima Galeni.

Infusio de hiera.
Idropion oliptium Nico.
Mirobalani nigri.
Mirobalani chebuli cōdit.
Mithridatum Nicolai.
Musa enea Nicolai.
Oxyzacchara Nicolai.
Polipodium.
Potio sancti pauli Nicolai.
Reubarbarum.
Requies magna Nicolai.
Syrupus de stoechados.
Syrupus de eupatorio.
Secaniabin de radicibus.
Secaniabin de calamento.
Syrupus de thymo.
Trochisci diarrhodon.
Trochisci de rosif.
Trochisci de eupatorio.
Trochisci de abstinio.
Trochisci de aniso.
Trochisci de lacca.
Febres quartanas soluunt.
Lapis armenus.
Pilule inde
Vide fo. 170. & inde
Febriū rigoribus cōferūt.
Agaricus
Aristologia.
Musa enea Nicolai.
Oleum anethinum.
Oleum de enula.
Opopanacum.
Rubca trochiscata Nicolai.
Requies magna Nicolai.
Trochisci de eupatorio.
Febrium putidarū remē.
cōmunia fo. 168. & inde
Febriū ethicarū remē. 166.
Febriū horripioni cōfert.
Oleum de asaro.
Vide fo. 159.
Febres difficiles ad fodā
venientes purgat.
Confectio de psyllio.
Febribus syncopis calidę
conferunt.
Syrupus acetosis de terenia
bin.
Febribus in quibus forma
corrumpitur conferunt.
Trochisci diarrhodon.
Febrium ephimerarū re-
media. 153. & inde.
Fistulas purgant.
Aristologia.
Decoctio centaureę.
Emplastrum arabum.
Ieralogodion Russi.
Oleum de ouis.
Serpentaria
Syrupus de cepithymo.
Tentę de mezereon.
Vnguentum de centaurea.
Vnguentum de opopanaco.
Vnguentum de lino.
Vnguentum alsefericon.
Vnguentum diapheonicon
descriptione arabica.

Fistulas antiquas abster-
git & mundificat.
Aristologia rotunda.
Vnguentum egyptiacum
magnum.
Fistulas lacrimales sanat.
Cinis capillorum Veneris.
Fluxū cholericum sistunt.
Oleum rosatum.
Trochisci ramich.
Fluxus ciuiu libet re. fo. 97.
& inde.
Phlegmaticis confert.
Decoctio alhase.
Phlegmatis aegritudines
purgant.
Pilule de farcocolla.
Pilule de coloquintida.
Phlegma viscosum at-
nuant & subulant.
Baurach.
Oleum de cherua.
Polipodium.
Phlegma purgant.
Aloe correctum.
Asarum. Alsefram.
Carthamus.
Capilli Veneris.
Coloquintida.
Decoctio alhase.
Decoctio mirobalanorum
Eupatorium. Fescera.
Genestra.
Hysopus.
Hierapigra abbatis Nico.
Ieralogodion Russi.
Mirobalani chebuli.
Pilule de euphorbio.
Pilule de turbitum.
Reubarbarum.
Stoechados
Sali napticus.
Secaniabin.
Phlegma crassum & dū-
cile icidūt et abstergit.
Agaricus. Ben.
Euphorbium.
Hermodactylus.
Ieros.
Opopanacum.
Polipodium.
Serapinum.
Syr. aceto. cum radicibus.
Secaniabin cum radicibus.
Secaniabin de cheyrim.
Turbitum confortatum.
Phlegma crudum purgāt.
Ben.
Baurach dyslerizatum.
Centauria minor.
Sarcocolla.
Phlegma viscosum & mu-
cilaginosum purgant.
Artanita.
Euphorbium
Opopanacum.
Sal panis.
Phlegma vitrum purgāt.
Sal panis.
Phlegma

Phlegma falum purgat.
 Syru. de fumoterræ maior.
 Phlegma aiucturis purgat
 Centaurea.
 Euphorbium.
 Opopanacum.
 Sarcocolla.
 Turbith consolatium.
 Formice reme. fo. 189.
 Forme corruptioni & de
 fedationi conferunt.
 Confectio reuedfeni.
 Confectio alchechengi.
 Mellicratum de bingioffa.
 Syrupus diacodion.
 Syrupus de eupatorio.
 Triphera minor.
 Trochisci de rofis.
 Trochisci de reubarbaro.
 Phlegmatis vtriusq; super
 fluitates purgant.
 Cherua.
 Ius galli cum turbit & char
 tamo.
 Pilule stomatichæ.
 Pilule de sarcocolla.
 Pilule de serapino.
 Serpentaria.
 Ffonis reme. fol. 190.
 Frigidis natura valet.
 Diambra.
 Sarcocolla.
 Frenesii remedia fo. 6.
 Felis oppilationes aperit.
 Aqua en finix.
 Aqua euscitg.
 Aqua coriandrorum.
 Aqua quatuor. f. frigidorū
 communium.
 G
 Gaudium gerant.
 Confectio de xyloaiois.
 Cyathos Nicolai.
 Leticia Gale. Nicolai.
 Miobalani. Sene.
 Genuum dolores purgant
 Acetū decoctionis mezereō
 Acetū decoctionis aristolo.
 Pilule aggregatiuæ maiores
 Pilule de opopanaco.
 Genuū doloribus confert.
 Emplastrum andromachi.
 Opopanacum.
 Gingiuæ laxæ & putridæ
 conferunt.
 Acetum squilliticum.
 Acetū decoctionis mezereō
 Acetū decoctionis aristolo.
 Decoctio absinthij.
 Sal panis.
 Gulginarum vlcibus &
 vulneribus conferentia. 21
 Gulginarum apostemati
 bus conferentia. fo. 291.
 Gonoreæ conferunt.
 Aqua solatri.
 Coriandrum. Ireos.
 Lactuce aqua.
 Lapis cinathites.
 Menta.
 Nenufar. vide fol. 122.
 Porruicæ.
 Guttur confortant.
 Aquæ rosata.
 Oleum rosatum.
 Gutturis asperitatē leniūt.
 Cassia.
 Manna.
 Oleum amyg. dul.
 Oleum de granis sesami.
 Violæ.
 Guttur stringit.
 Aqua rosata.
 Gutturis apostematibus
 conferunt.
 Confectio de succo nucum.
 Diamoron.
 Diamoron Nicolai.
 Genuum podagræ purgāt.
 Pilule foetide maiores.
 Pilule foetide minores.
 Pilule de serapino.
 Gutt confert.
 Benedicta Nico.
 H
 Herpeti conferunt.
 Helicoborus nig.
 Trochisci de arsenico.
 Herisipile conferunt.
 Psyllium.
 Vnguentum rosatum.
 Vnguentum violatum.
 Vnguentum ceruse.
 Vide fol. 189.
 Hernie remedia fol. 27.
 Hilariatem generāt.
 Miobalani.
 Humiditates crassas re
 soluunt & subtiliāt.
 Aristolochia.
 Alacamentum descriptio
 ne Galeni.
 Turbith consolatium.
 Humores crassos & vi
 scosos purgant.
 Agaricus.
 Capillus Veneris.
 Coloquintida.
 Infusio alia hier.
 Pilule aggregatiuæ maio.
 Pilule foetide maiores.
 Pilule foetide minores.
 Sarcocolla. Squilla.
 Scrapinum.
 Sal omne.
 Turbith confortatum.
 Humores crassitū subtiliāt.
 Acetum squilliticum.
 Oxyinel squilliticum.
 Humores crudos purgat.
 Confectio de dactyliis.
 Humorum lubricitatem
 remouet.
 Confectio de feminibus.
 Humores adulos purgāt.
 Aqua lactis.
 Acetum squilliticum.
 Confectio alia hamech.
 Fumusteræ.
 Hydropsi conferunt.
 Aqua lactis.
 Agaricus. Alarum.
 Alsebram.
 Coloquintida.
 Confectio de mezereō. fo. 66
 Diacurcumā magna.
 Diacurcumā minor.
 Diacodium.
 Diasulphur.
 Diacodon Nicolai.
 Dialacca Nicolai.
 Decoctio granorum cherug
 in aqua casei.
 Emplastrum relatum ad
 Aristarum.
 Emplastrum Andromachi
 Emplastrum de allijs.
 Emplastrū de bacis lauri.
 Emplastrum de ficibus &
 stercore mulg.
 Oleum almæzereon.
 Miobalani chebuli cōditū.
 Scrapinum.
 Syrupus de eupatorio.
 Trochisci de rofis.
 Trochisci de reubarbaro.
 Trochisci de ligno aloes.
 Vinum bullitum cum opo
 panaco. Vide fo. 46.
 Hydropsim incipien
 tem purgant.
 Confectio de eupatorio.
 Pilule de reubarbaro.
 Hydropsim purgant.
 Absinthium.
 Confectio de alchechengi.
 Decoctio radicū cuc. asini.
 Ireos.
 Pilule de alchechengi.
 Pilule reuedfeni.
 Pilule de mezereon.
 Pilule sebelix.
 Reubarbarum.
 Succus cuc. asinini.
 Vnguentū arisanitē magnū
 vide fo. 84. & inde
 Horripilationi conferunt.
 Confectio d'asa cu viotepido
 Diacalamentum.
 Diapireon.
 Diaciminum.
 Diamulcum.
 Mithridatum.
 Musa.
 Reques.
 Rubra trochiscata cum ro
 doslomæ.
 Syrupus de menta.
 Syrupus de hyssopo.
 Theriaca antiqua.
 vide fo. 161.
 I
 Ictericis conferunt.
 Aqua lactis.
 Aqua mellis.
 Aqua infusionis rosarum.
 Absinthium.
 Agaricus.
 Alarum.
 Confectio rauedfeni.
 Confectio de psyllio
 Capillus Veneris.
 Diarhodon abbatis Nico.
 Decoctio cuc. asinini.
 Flos carhami cū aq mellis.
 Lupuli.
 Oleum de carthamo.
 Succus artanitz cum melli
 crato.
 Succus cuc. asinini.
 Succus rosarum.
 Triasandali Nicolai.
 Triphera perfica.
 Trochisci de rofis.
 Trochisci de eupatorio.
 Trochisci de reubarbaro.
 Trochisci de camphora.
 Violæ
 vide fo. 88. 89.
 Ictericum citrinū purgant
 Aloe præparatum.
 Confectio electuarij rosati.
 Confectio de eupatorio.
 Confectio fumiter.
 Reubarbarum.
 Syru. de fumoterræ minor.
 Syrupus de lupulis.
 vide fol. 87.
 Ictericū splenicū soluunt
 Pilule indæ.
 Igni perisco valet.
 Vnguentum rosatum.
 vide fo. 155.
 Illorū doloris remedia. 224
 Illiæ conferunt.
 Ius galli.
 Oleum de cherua.
 Oleum mase.
 Impugnatiois remedia. 127
 Aqua lactis.
 Confectio hamech.
 Fumusteræ.
 Oleum de ouis.
 Oleum de frumento.
 Oleum de serpentibus.
 Syru. de fumoterræ maior.
 Vnguentum alphericon.
 Intellectum illorū qui sci
 re desiderant acuit.
 Aloe
 Confectio anacardina.
 Miobalani emblici.
 Interiora omnia cōfortat.
 Antidoton emagogū Nic.
 Sacchados.
 Intellectorū dolori cōferūt.
 Agaricus.
 Anisum puluerizatum.
 Bacce lauri puluerizate.
 Flores caduci nucum pulue
 rizatum cum vino casto.
 Scordeon.
 Tyriaca magna cū optimo
 vino. vide fo. 48. 92. et de
 inflammatione

Inflammationes ex- tingunt	Sarcocolla	Ireos	Oleum de feline	Oleum de lilio
Acetum rosatum	Vinum scilliticum	Iuncturarum nodositas leniunt		Oleum de apio.
Aqua rosata	Zarur. vide fol. 143			Pilule aggreg. maiores
Oleum mandragoræ	Iuncturarum ægri- tudines calidas purgant	Cerorum diapente	Euphorbium	Pentaphilon
Oleum rosatum.	Confectio electuarij rosati	Emplastrum filij Zachariæ	Emplastrum cerorum	Polium montanum
Psilium	Citionia	Hyssopi cerorum	Iuueniensem conferunt	Radix costi
Rosa	Cannarum folia	Acetum scilliticum	Chebuli conditi	Radix cardi
Rob de prunis	Elec. de succo rosa. Nicolai	Cōfectio electuarij alcharif	Cōfectio alia alcharif	Radix pentaphilonis
Rob de fructibus	Lenticula aque	Lapis stellatus	Sene	Semina faxifragie
Trochiscide aneto	Myrrha	Iuuenescere faciunt	Elleb. nig.	Semi. sparagi
Viola	Rosa	Elleb. nig.	Lapis stellatus	Sanguis hircinus
Vnguentum rosatum	Robus fumach	Mirob. citrini conditi	L	Stercus muris
Vnguentum violatum	Virga pastoris	Lacertog. dolorib. cōfe.	Lacertorum cōtractio- nibus confert	Teste ouorum a quibus exi- uit pullus
Inflationes oēs maturat	Iuncturarum dolores purgant	Oleum de reubarbaro	Aristologia emplastrata	Vermes terrestres pulueriz.
Empfm diaquilon magnū	Colocynthida	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Cetaurea minor emplastrata	Vide fol. 110
Intestinorū lubricitati vs	Electuarium elecof	Oleum de reubarbaro	Oleum de reubarbaro	Lapidem educunt
Suffus de granis myrhi	Oleum de ireos	Aristologia emplastrata	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Oleum de altea
Intestinorum vlcibus	Pilule de serapino	Cetaurea minor emplastrata	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Oleum de fornū gracō
conferentia. fol. 102	Pilule de stomatichæ	Oleum de reubarbaro	Aristologia emplastrata	Oleum de anetho
Ipocondriorum dolo- ribus conferunt	Pilule scitidæ maiores	Serapinum linitum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Oleum de alchanna
Epithymum	Pilule scitidæ minores	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Oleum de lilio
Syrupus de eupatorio	Pilule de colocynthida	Serapinum linitum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Oleum de lino
Vide fol. 83	Pilule aggreg. maiores	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Oleum amygd. dul. & ama.
Ipocondriorum ven- to sitatibus conferunt	Iuncturarum doloribus conferunt	Oleum de reubarbaro	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Vide fol. 110
Decoctio althæe	Agaricus	Aristologia emplastrata	Cetaurea minor emplastrata	Lapidem in renibus ge- nerari prohibent
Mellicratum conditum	Alsebram	Oleum de reubarbaro	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Apium
Iuncturarū ægri- tudines frigidas purgant	Aqua mellis	Aristologia emplastrata	Serapinum linitum	Bauciæ recentes
Artetica	Decoctio granorum cheru- gum iure galli	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Capil. ve. decoctio
Acorus	Ius galli	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Castia
Agaricus	Opopanax	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Endiua
Alumen	Oleum masticum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Foeniculus
Alsebram	Oleum de florace	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Petrofinum
Acetum scilliticum	Oleum de euphorbio	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Lapidem in vijs vring generari prohibet
Betonica	Stochados	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Amygdalæ
Confectio alchechengi	Serapinum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Aqua mellis
Centaurea minor	Succus cuc. asinini	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Aqua cicorum nigrorum
Cherua	Secaniabin	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Decoctio polij
Camedrios	Turbisconsolatum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Decoctio. 4. radicijs cōium
Campeitos	Radix cuc. asinini	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Ficus humidæ & sicce
Euphorbium	vide folio.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Radicum alteæ decoctio
Electuarium indum maius	Iuncturarū ægri- tudinib. & doloribus conferunt	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Syrupus de radicibus
Electuarium indum minus	Asarum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Scolopendrig decoctio
Grana pini	Acetum scilliticum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Sparagus
Genestra	Cucumer asininus	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Squinanti decoctio
Elleborus	Emplastrum Andromachi	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Vinum album subtilē & clarum
Hermodactylus	Hermodactylus	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Vua alba
Hierapicra	Ireos	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Vide fol. 110
Hiera Hermetis	Hyssopi cerorum def. Gal.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Labiorum scissuris con- ferentia. fol. 10
Hyssopus	Oleum de been	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lac diminutia fol. 54
Myrrha	Oleum de cheiri	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Lac multiplicat
Nuxindica	Oleum laurinum	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Agnus castus
Origanum	Oleum de piperibus	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Soribitiones de fescera
Oxymel scil.	Oleum de cuc. asinino	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Vide fol. 54. 55
Polipodium	Oleu de granis citragulorū.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Lactis caseationem & corruptionē pro- hibentia. 54. 55
Pes coruinus	Iuncturarum frigiditas tibus conferunt	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lepram purgat & curant
Pilule alandahal	Cerorum Andromachi	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Confectiones hamech
Pilule de popanaco	Oleum de ireos	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Decoctio epithymi
Sanfucus	Iuncturas laxas cōfortant	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Hiera Ruffi Nic.
Sulphur	Oleum de ireos	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Hieralogodion Ruffi
Stochados	Oleum de lincho	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	Lapis armenus
Scilla	Iuncturarum durities leniunt	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Pilule inde
Sandaraca	Euphorbium. Elleborus.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	Aristologia emplastrata	Mef. Pilule
Serapinum		Lacertog. cōcussio. cōferti.	Serapinum linitum	
Salvia		Lacertog. cōcussio. cōferti.	Lacertog. cōcussio. cōferti.	

Pilulæ foetidæ maiores
 Pilulæ foetidæ minores
 Syrupus de fumo terræ
 Syrupus de epythimo
 Turbidi conflatum
 Lepre conferunt
 Aqua lactis
 Colocynthis
 Fumus terræ
 Elleborus niger
 Mirobolani nigri
 Oleum de iunipero
 Sal napticus
 Sal indus
 Vnguentum alfefericon
 Vide fol. 195
 Lentiginibus conferunt
 Linimentum de mezereon
 Oleum de ben
 Oleum de nucleis ceraforū
 Oleum de granis citrangu-
 lorum
 Radix cucumeris asinini cū
 aceto
 Serpentaria
 Vnguentum citrinū Nico.
 Vnguentū aliud arabicum
 Letificans
 Dyambrā
 Diantos Nicolai
 Letitia gal. Nicolai
 Lippiudini confert
 Blanca Nicolai
 Sarcocolla
 Lethargiæ conferunt
 Antamaron Nicolai
 Euphorbium
 Trochisci de scamonea
 Vide fol. 6
 Lingux scicitati confe-
 rentia fol. 50
 Lingux impeditiue
 tum soluit
 Oleum de chrysomillia
 Lingux asperitati con-
 ferentia. fol. 164
 Lingux apostematib⁹
 cōferunt. Vide. 22.
 Lingux vulneribus, et
 vlcibus conferūt
 Vide fol. 22
 Lingux spasmo cōferūt
 Vide fol. 22
 Lingux mollificati-
 ni conferunt
 Sal omne
 Vide fol. 22
 Ligna corpori infixā
 extrahunt
 Aristologia Fesera
 Lienterix remedia. 105
 Libidinem prouocat
 Diastirion Ni.
 Luxuriam prouocat
 Diacameron Ni.
 M
 Matricis dolores sedāt
 Centaurea minor
 Cōfe. philonij inuēt. prima

Empm de granis lauri
 Hiera Hermetis
 Hyflopi cerorum descip.
 Philagrij
 Hyflopi cerorum descip.
 Pauli
 Ireos emplastratus
 Ireos pellarizatus
 Musa xnea
 Oleum de ireos
 Oleum de rutha
 Oleum de croco
 Oleum philosophorum
 Pilulæ de ferapino experte.
 Serapinum
 Matricis duritiæ cōfert
 Hyflopi cerotū Democriti.
 Vide fol. 151
 Matricis oppilationi
 confert
 Syru. magistralis. fol. 90
 Vide fol. 128
 Matricis ascensui et de-
 scensui conferunt
 Vide fol. 128
 Matricis p̄focationi
 conferunt
 Aromaticum muscatum
 Oleum de lapide gagatis
 Opopanacum
 Serapinum Vide. fol. 129
 Matricis vlcium re-
 media. fol. 131
 Matricis apostematū
 remedia. fol. 132
 Matricis mole rem. 135
 Matricis ventositates
 remouens
 Musa xnea
 Tryphera Gal.
 Matricis ragadiarum
 remedia. 131
 Matricis ægritudinib⁹
 conferunt
 Agaricus
 Antamaron Nicolai.
 Dyambrā
 Oleum nardinum
 Vide. fol. 128
 Matricis ægritudinib⁹
 frigid. conferunt
 Hierapicra Gal.
 Opopanacum
 Oleum de epula
 Matricem frigidam ca-
 lescent
 Electuarium de gemmis
 Empm ceroneum Nico.
 Oleum ruthæ
 Oleum lilij
 Oleum de piperibus
 Tryphera magna Nic.
 Matricis foetarū purgat
 Agaricus
 Aristologia
 Antidotum emagogū Nic.
 Decoctio fesceræ
 Decoctio capil. veneris
 Elleb. ni.

Ireos
 Mamillarum tumorib⁹
 bus conferentia
 Vide. fol. 40
 Mamillarum apatib⁹
 conferentia
 Vide fol. 44
 Mamillarum vlcationib⁹
 conferentia
 Vide. fol. 44
 Mamillarū magnitu-
 dinē prohibetia. 55
 Maniæ cōferunt
 Agaricus
 Aqua lactis
 Epithymum
 Elleb. ni.
 Lapis armenus
 Lapis stellatus
 Vide fol. 5
 Maniam, et melancholia
 purgant
 Confectio secunda hamec
 Diacene Nicolai
 Hieralogodion Ruffi
 Melancholicis ægritu-
 dinibus confert
 Confectio de iunco
 Melancholicis ægritu-
 dines purgāt
 Diacene Nicolai
 Lapis armenus
 Lapis stellatus
 Pilulæ inde
 Pilule febelle
 Pilulæ lucis maiores
 Pilulæ lucis minores
 Pilulæ de lapide lazuli
 Sene
 Manuū scissuras sanat
 Polipodium cū aqua mellis
 Macilentis confert
 Diantos
 Melancholiā purgāt
 Alsebram
 Epithymum
 Ius galli cum polipodio
 Mirobolani nigri
 Secaniabin
 Sal napticus
 Melancholiæ cōferunt
 Agaricus
 Aqua lactis
 Epithymum
 Elleb. ni.
 Lapis armenus
 Miroba. nigri
 Polipodium
 Storchados
 Menstrua prouocant
 Agaricus
 Arthanita
 Aristologia
 Antidotum emagogū Ni-
 colai
 Centaurea minor
 Dialacca Nicolai
 Diacalametum desc. Gal.
 Ficus scæz infusa in oleo

amygdalino
 Hyssopus
 Elleb. nig.
 Hiera Ruffini
 Ireos
 Hieralogodion
 Lapis stellatus
 Mithridatum Nicolai
 Memphyum Nicolai
 Opopanacum
 Pilulæ de ferapino expertæ
 Scamonea pellarizata
 Serpentaria fupposita
 Serapinum bibitum vel sup-
 politum
 Syrupus magistralis. fol. 80
 Theriaca Gal. Nic.
 Triphera magna Nicolai
 vide fol. 131. 134
 Menstruorum fluxum
 retinent
 Arnoglossa Nicolai
 Althæce balauftig balneat
 Filonium persicum
 Pilulæ de bdellio maiores
 Pilulæ de bdellio minores
 Radix nenusaris
 Succus glandium
 Succus corticum granato-
 rum
 Tryphera minor
 Trochisci de terra sigillata
 Vinum ponticum nigrum
 cum aqua alumi.
 Vide. 127. 132. 133. 134.
 Meferaicrum oppila-
 tiones aperit
 Lupulus
 Meferaicrum apatū
 remedia. fol. 8
 Meri ægritudinum re-
 media. fol. 56. 57.
 Memoriam, et sensum
 temperant
 Aloe preparatum
 Blanca Nicolai
 Confectio anacardina
 Theodoricon anacardinū
 Nicolai
 Memoriam acquirere
 facientia. fol. 7
 Memorix diminutæ re-
 media. fol. 5
 Membra sensum mū-
 dificant storchados
 Membra confortant
 Rosa
 Membrorum lassitudi-
 nem tollit.
 Brodium pulli
 Balneum dulce
 Oleum vetus
 Oleum de spica
 Oleum de cheiri
 Oleum de camæ milla
 Oleum masticinum factum
 cum oleo rosato, & vino
 antiquo

Quies	Oleum de costeo	Sem. portulacæ	Oleum de enula
Somnus	Oleum de alchanna	Sem. plantaginis	Mirac infiltrationē solvunt
Tryphera saracenicā mag.	Oleum de chamæmilla	Theriaca	Pilulæ aggregatæ maiora
Vitella ouorum	Medicamen fumere non	Nomitus	Matricis aploemata
Membra laxata cōstrin-	potentibus confert.	Zuccarum rub.	dura mollunt
gunt, & coadunant	Vng. Artanitiæ magnam	Zuccarū rosatum Antiquū	Ben emplastratum
Aqua rosata	Medicini supflue purgā-	cum masticæ & galliæ	Emplastrū oxycroceū nī.
Acetum scilliticum	te sistūt cōprimunt ab-	Prouocula urina, & sudor.	Emplastrum diaquilon cōe
Fumus terræ	stergunt & expellūt	Ventose apofing hypoco-	Emplastrum orisabit
Oleum rosatum	Aqua lactis caprarum cum	drijs vētri, laterib⁹, & renib⁹	Emplastrum de melliloto
Pili rosæ	melle & sale	Vide fol. 23	Allia emplastrata
Rosæ	Aqua calida simplex	Mollificationem & lubrici-	Emphn relatu ad aristarcū
Semina rosarum	Aqua hordei	tatem propter indigestio-	Oleum masticinum
Membra canterizat ex-	Aqua pasilulorum	nen factam curant	Hypopos humida
coriat, & vesicat	Acacia	Cōfectio electuarij ex inuen-	Hypopos cerotum def. gal.
Vnguentum de alhariel	Amos	tione nostra	Hypopos cerotū def. phila-
Membrorum duritiæ &	Anifum infusum in aceto,	Oleum de piperibus	grij
nodositate curat	& torrefactum	Pilulæ de serapino	N
Ceroum Alexan.	Balaustie	Pilulæ de euphorbio	Nariū apatibus confert. 19
Hypopos cerotum descrip.	Coriandrum	Morbos ex adulatione	Nariū polipo, cōfer. 19
Alexandri	Carabæ	fieri prohibent	Nariū vulnerib⁹ & vl-
Opopanaxum	Ciminum infusum in aceto	Pilulæ inde	ceribus cōferat. 19
Serapinum	& torrefactum	Pilulæ foetidæ maiores	Nariū opillatōes aperit
Serpentaria	Corticis thuris	Pilulæ foetidæ minores	Decoctio stœchados
Membrorum contusioni,	Coagulum leporis	Tryphera perlica	Oleum philosophorum
& contritioni cōferūt	Confectiones ex citonij	Morpheæ confertunt	Nariū scetori confertunt
Absinthium	factæ	Colocynthida	Cucumer asininus
Serapinum	Dragagantum assatum, &	Hiera Russini Nic.	Oleum de ieros
Sal mixtum cum fursure &	decoctum cum lacte dulci	Lapis armenus	Oleū de cucumere asinino
melle	aut acetoso	Mezereon linum	Vide fol. 18
Membra hanelius	Diaciminum cū syrupo ci-	Oleum de ben	Naturam stringunt
mundificant	tonio, aut myrrino	Radix cuc. asinini cū aceto	Syrupus de piris
Fescera	Fructus tamarisci	Serpentaria	Syr. de citonij
Hypopos	Folia myrti	Turbith consolatum	Nauseam faciunt
Membrorum humida-	Fructus rubi	Vnguentum de alhariel	Carthamus
tes frigidas, et putre-	Grana nasturij, torrefacta,	Morpheam dclent	Hermodactylus
dines educunt	& decocta cum succo cito-	Euphorbium puluerizati	Polipodium
Cōfectio elect. indi maiō.	niorum, aut myriorum	Mezereon linum	Seamonea Salomne
Cōfectio elect. indi mino.	Gummi arabicum	Morpheam purgant	Nauseam sedant
Hierapicra Gal.	Grana myrti	Elleb. niger	Aromaticum rosatum
Membra nutritia om-	Gallia	Pilulæ colocynthidæ	Aromaticū gariophyllatū
nia confortant	Hipoquistidos	Morbillozū remedia. 186	Syrupus de menta
Acetum scilliticum	Lutum sigillatum	Morbi remedia 189.	Vide fol. 74.
Aromaticum rosatū maius	Lignum aloes crudum	Materiam acutā ad in-	Neruis confertunt
Cerotum Alexandri	Lera animi accidentia	stina fluitē compescūt	Bauçig conditæ
Diambra	Mucilago psily	Citonium	Cōfectio de alscera
Empy diaphenico def. Al.	Mastix cū succo citoniorū	Morum immaturum	Decoctio foliorum sene
Oleum de citonij	Mucilago se. citoniorum	Sumach	Oleum de stœchados
Trochisci de gallia	Mel simplex	Succus portulacæ	Neruorum superfluitates
Membra nutritia purgant	Mastix	Vitellus oui decocti in ace.	grossorum & viscosorum
Cōfectio alchechengi	Mirebolani	Vide fol. 103. 104	humorum educunt
Diacitoniten	Ossa granorū granatorum	Materias calidas, et frigidas	Euphorbium
Membra nutritia male di-	Oleum amygdalinum	subtiles, grossi, et viscosas,	Allia emplastrata
gerentia confortant	Oleum rosatum inunctum	seu adurentes, & antiquas	Hiera Hermetis
Cerotum Alexandri	supra stomachum	diuidit & maturat	Pilulæ de euphorbio
Diacalametū Gaß. def. coi.	Pira	Syrupus acetosus	Serapinum
Emplastrum diaphenicon	Poma syluestria	Materias grossas, et putri-	Turbith confortatum
descriptionē Alexandri	Poma citonia	das incidit & abstergit	Neruos mundificat
Membra nutritia ca-	Pulsis masticis	Secaniabing, de calamento	Agaricus
lesciunt	Pulsis galle	Matericum fluxum de	Colocynthida
Aromaticum earyophyll.	Pulsis rosarum	membro ad mēbrum	Centaurea
Diambra	Pisillum frizum	sistunt et prohibent	Euphorbium Fescera
Diaciminum	Philonium	Oleum melliloti	Elleborus niger
Membrorum nutritiois	Quies	Oleum chauræ millæ	Opopanaxum
dolari conferunt	Somnus	Materias difficilis era-	Sarcocolla
Trochisci de spodio	Semina rosarum	dicationis purgat	Serapinum Stœchados
Membra nervosa cōfortant	Spodium	Oxymel scilliticū simplex	Neruos viuificat
Oleum de silico	Sanguis draconis	Materias calidas sub-	Oleum de stœchados
Oleum de melliloto	Sumach	tiliat & resolut	Neruos debilitati cōferūt

Troch. galliæ alefangine	Pilulæ alandahal	Oculorū vulneribus, & vicribus cōferentia. 12.	Mellicratum conditum
Nervos confortant	Pilulæ de opopanaco	Oculorum scabiei remedia. folio. 12	Pilulæ diarhodon
Decoctio foliorum fene	Vide. fol. 7	Oculorum morbos curantia. fol. 11. 12.	Syrus de corticibus citrini
Mirobolani emblici	Nervorū doloribus valēt	Oppilationes aperit. 13	Suffus de ligno aloes
Oleum de hyssopo	Centaurea minor	Artanita	Suffus aromaticum
Oleum de ieros	Iros	Agaricus	Trochisci galliæ muscatæ
Oleum de croco	Hyssopi cerotum Galeni	Aristologia	Tryphera faracena mag.
Oleum de chamæmilla	Oleum amygdalarū amar.	Assarum	Ossa corpori fixa extrahūt
Oleum de melliloto	Oleum auellonarum	Abinthium	Emplastrum de fermento
Oleum sambucinum	Oleum de nucē indica	Aqua lactis	Empm̄ apofolicon Nico.
Stoechados	Oleum laurinum	Capillus vene.	Ossū tracturas extrahit
Syrupus de hyssopo	Oleum de chamæmilla	Cucu. asininus	Fescera
Nervos calefaciunt	Oleum sambuci	Confectio de seminibus	Ossium doloribus ex causa fr. cōfert.
Oleum costinum	Oleum de chirri	Diaciminum	Emplastrum sinapis
Oleum de stoechados	Oleum de euphorbio	Eupatorium	Ossibus de nudatis cōferunt
Oleum sanfucinum	Oleum masticinum	Epithymum	Emplastrum arabicum
Nervis laxatis confert	Oleum mellilotinum	Fumus terre	Iros
Oleum citoniorum	Stoechados	Hyssopus	Opopanacum
Nervorū pūcturæ cōferūt	Serpentaria emplastrata	Oleum amygdala. amaræ	Vnguentum diaphœnicon
Oleum nucum	Nucam mundificat.	Oleum pericorum	Ossa nuda vestiunt carne
Sal coct. cū oleo et terbinā	Agaricus	Oleum de ben	Iros
Nervorum durities & nodositates leniūt	O	Oleum costinum	Opopanacum
Ben emplastratum	Obluioni conferunt	Oleum de piperibus	Oris torturæ profunt
Emplastrum de melliloto	Euphorbium	Pilulæ aggreg. minores	Artanita
Iros	Emplastrum sinapis	Reubarbarum	Confectio de musco
Oleum de croco	Oleum sinapis	Stoechados	Cerotum aliud Alexandri
Oleū amygdalarū amaræ	Oleum philosophorum	Succus rosarum	Euphorbium
Nervorū cōtusioni cōfert	Obluionem purgat	Syrus. ace. de suc. herbarum	Oleum de piperibus
Serpentaria emplastrata	Confectio hamech	Syrus. de fumo terre maior	Oleum philosophorum
Nervorū cōtitioni cōfert	Ophthalmic confert	Secaniabin de radicibus	Serapinum
Sal mixt. cū fursure et melle	Sarcocolla	Trochisci de aniso	Syrupus de stoechados
Nervorū tumorib. cōfert.	Oculorū doloribus confert	Oppilatio. morb. curant	Theriaca diatesseron
Oleum nucum	Blanca Nicolai	Abinthium	Vide. fol. 8
Sal coct. cū oleo et terbinā	Confectio electuarij rosati	Eupatorium	P
Nervorū cōtractiōi cōfert.	Pilulæ lucis maiores	Fumus terre	Panaricum resoluūt
Cerotum aliud Alexandri	Pilulæ lucis minores	Odoratus nocumtorum remedia	Alfescera
Emplastrum de ben	Oculorum superfluitates purgant	Cyperus	Acetum calidum
Oleum nucum	Artanita	Eupatoriū aceti	Emplastrum de camphora
Nervorum agritudinib. frigidis conferunt	Confectio electuarij rosati	Vide. fol. 8	Mucilago piliij cum ace.
Aqua mellis	Oleum philosophorum	Ordeolum delet	Pannum & vestigia delet
Colocynthida	Pilulæ lucis maiores	Serapinum	Fescera
Cerotum aliud Alexandri	Pilulæ lucis minores	Vide. fol. 16	Elleb. ni.
Euphorbium	Oculorum lachrymas stringūt & auferunt	Oris dolori cōferentia	Oleum de cucu. asinino
Ben emplastratum	Aloe præparatum cum succo fē.	Oris pustularum remedia	Serpentaria
Fescera	Artanita Colocynthida	Oris fectorem amputant	Paralyti profunt
Opopanacum	Diaolibanum	Acetum scilliticum	Artanita
Oleum nucum	Elleb. ni.	Decoctio absinthij	Blanca Nicolai
Oleum de croco	Mirobolani puluerizati	Electuarium de persicis	Confectio de musco
Oleum nardinum	Serapinum	Fescera	Confectio alfescera
Oleum de euphorbio	Oculos absterunt	Persica condita	Cerotum Alexandri aliud
Oleum de piperibus	Aloe præparatū cum succo fē.	Syrupus de persicis	Diacastoreum Nicolai
Serapinum	Myro. citri. cū succo fē. aui aqua ros. aut agrestē	Trochisci ad fectorem oris	Euphorbium
Syrupus de stoechados	Vide. fol. 23	Trochisci deligno aloes	Elleb. niger
Vnguentum de bellio	Oculorum supercalesfactionem tollūt	Oris odorē bonū faciunt	Mithridatum Nicolai
Nervorū frigiditati, & dolori conferunt	Mirobolani	Acetum scilliticum	Oleum de piperibus
Cerotum Andromachi	Oculorum mollificationi conferunt.	Aromaticum muscatum	Oleum de lapide gagatis
Decoctio de stoechados	Miro. citrini puluerizati	Aromaticum nardinum	Oleum philosophorum
Oleum de hyssopo	Oculorū grauedini cōfert	Citra condita	Serapinum
Oleum laurinum	Adrianum Nicolai	Confectio de xyloaloes	Syrupus de stoechados
Oleum de florace	Oculorū obscuritati, & caligini conferunt	Cōfectio electuarij de citro	Theriaca diatesseron
Oleum de enula	Adrianum Nicolai	Electuarium de gemmis	Vnguentum de bellio
Nervorum ægri. purgāt	Diaprasium Nicolai	Electuarium de aromatib.	Vide. fol. 7
Agaricus		Elleb. ni.	Paralifum purgant
Colocynthida		Mirobolani	Blanca Nicolai
		Mellicratum de citro	Hiera Hermetis
			Hieralogodion Ruffi
			Hieralogodiō mēphytū N. Pilulæ

Pilulæ de serapino	Pectoris ægritudinib ⁹ fri- gidis conferunt	Podagræ frig. conferunt	Loch de amygdalis
Pilulæ de euphorbio	Diaprasium Nicolai	Aristológia romæ. emplâta	Pulm. inflamationi. cõf.
Pilulæ de opoponaco	Syrupus de prassio	Antamaron Nicolai	Iulep rosatum
Passiones oēs a chofa, & phl. falso factas purgat	Syrupus de thymo	Benedicta Nicolai	Pulmonis viceribus cõf.
Confectio hamech	Scilla	Deco. gr. cherug. in iure gal.	Agaricus
Partum facilitant	Pectoris conferunt	Emplastrum sinapis	Phthisi conferunt
Assa	Acharisum Nicolai	Mithridatum Nicolai	Confectio testiculo. vulpie
Aqua scenu græci, et faeol.	Electuariū de succo feille	Oleum vulpinum	Diadragantū frigidū Nic.
Cassia	Syrupus de chelines	Oleum philosophorum	Diamargariton Nicolai
Cinnamomum	Pectoris viceribus cõfert	Serpentaria emplastrata	Diacameron Nicolai
Cortices castiei. puluerizate	Agaricus	Vnguētum marcion. Nit	Diarhodon Abbatis Nic.
Crocus	Pectoris apostemata acuta resoluunt	Vide. 148	Trochisci de camphora
Deco. folioꝝ ateg romanæ	Cassia	Podagræ calidæ purgant	Q Vide. 36. 37
Magnæ retēta in inanu sin.	Viola	Electuariū rosatū Mesug	Quartanæ conferunt
Sessio in decoctione folioꝝ aleæ romanæ	Pectoris saniem expellit.	Electuariū de suc. rosa. Nic.	Adrianum nic. cõ decoctio ne gentianæ vel origani
Sifseos	Loch sanum & cyperum	Pilulæ de hermod. minores	Epithymum
Percussioni conferunt	Pectoris ficiatū conferunt	Podagræ calidæ cõferunt	Mezereon linitum
Reubarbarum	Loch de amygdalis	Oleum rosatum	Mirobolani nigri
Percussionum vestigia remouent	Pectoris doloribus cõfert.	Oleum de ramis	Syrupus de stochados
Radix cuc. asi. puluerizata	Loch de papauere	Pollutionis reme.	Vide. 90. 91. 92
Sal mistus cū oleo & melle	Loch de scilla	Pruritus purgant	Quartanarum rigorib ⁹ bus conferunt
Pectus mundificant	Loch altesera	Aqua lactis	Adrianum Nicolai
Agaricus	Oleum de ieros	Decoctio absinthij	Diacinium Nicolai
Aristolochia	Oleum de ieros	Fumus terræ	Diacamentum Nicolai
Aqua mellis	Oleum de lauro	Pilulæ aggr. minores.	Idropion olimpiatum Nic.
Capillus vene.	Oleum de lilio	Prægnantium relaxa- tionem abscondit	Mithridatum Nicolai
Carihamus	Serapinum bibitum	Syrupus acetosus de succis, & aquis fructuum	Musa xenea Nicolai
Colocynthida	Syrupus de hyssopo	Pululam aufert	Potio sancti Pauli Nicolai
Hyssopus	Suffus ad tussim antiquam	Aqua lactis	Syrupus de thymo
Icos	Peripleumonij conferunt	Putrefactioni resistit	Rõnem acuum et vigorat
Lapis stellatus	Oleum de ieros	Absinthium	Confectio scdā alcharif
Lupulus	Syrupus de capillis ven.	Pulmonis dolori cõfert	Mirobolanū chebuli cõditi
Loch bonum & expertum	Vide. fol. 36	Hyssopus	Raucedini conferunt
Opoponacum	Pestilentie conferunt	Pulmonem confortat	Iuleb iuiubinum
Serpentaria	Tryphera saracenicæ	Syrupus de granis myrti	Loch sanum & expertum
Scilla	Pleurisi conferunt	Pulmonem mundificant	Renes confortant
Serapinum	Iulep violatum	Aristológia	Aromaticum rosatum
Salgemma	Iulep iuiubinum	Agaricus	Bolum armenum
Syrupus de liquibita	Loch de papauere	Capillus vene.	Carnes erici exsiccatæ
Turbith consolatum	Oleum violatum	Carthamus	Grana sifseos
Trochisci Anethum	Oleum de ieros	Colocynthida	Renes porcorum comesti
Pectus leniunt	Philonium Nicolai	Empfm filij Zachariæ	Renes hedorum comesti
Cassia	Syrupus cucurbitæ	Hyssopus	Serpentaria
Manna	Syrupus de capil. vene.	Ieros	Vesica donule exsiccata
Psilium	Syrupus de prunis	Lupulus	R Vide. 113. 114
Viola	Syrupus de granatis	Lapis stellatus	Renes mundificant
Pectoris aspitati cõferūt	Syrupus violatus	Loch de scilla	Agaricus
Iulep violatum	Syrupus iuiubinus	Oleum de carthamo	Anacardinum
Iulep iuiubinum	Syr. confectio catartici	Oleum philosophorum	Benedicta Nicolai
Loch ad caliditatem	Viola Vide. 31. 32. 35. 36	Sene	Electuariū de scos
Loch aliud nostrum	Plagas curat, et consolidat	Sarcocolla	Gestira
Oleum violatum	Vnguētum aurum	Serpentaria	Hiera Aboali
Oleum de granis papaueris	Podagræ frigidam purgāt	Syrupus de liquiritia	Mithridatum
Syrupus de granatis	Benedictum Nicolai	Pulmonis aspitati leniunt	Oleum de ambra
Syrupus de prunis	Colocynthida	Oleum amygdul.	Serpentaria
Syrupus cucurbitæ	Emplastrum sinapis	Oleum de nucē indica	Tryphera de scoria ferri
Syrupus de papauere	Hermoadactyl ⁹ cataplasim.	Oleum violatum	Theodoricum
Pectus ab humoribus pu- tridis mundificant.	Hiera Ruffi Nicolai	Pulmonis ægri. cõferūt	Renes calefaciunt
Agaricus	Mithridatum Nicolai	Confectio de musco	Conditum de seacul
Pilulæ de agarico	Opoponacum	Diapenidion Nicolai	Confectio de zinzibere
Pectoris oppilationib ⁹ ex humorib ⁹ grossis cõf.	Oleum de ranis	Ieros	Electuariū de aromatib ⁹
Oleum de carthamo	Oleum de ieros	Scilla	Oleum de lilio
Oximet scillitico cõpositū	Oleum vulpinum	Pulmonis friditati cõfert	Oleum ruthæ
	Oleum philosophorum	Syrupus de thymo	Tryphera Gal.
	Pilulæ de hermod. maiores	Pulmonis cānæ conferunt	Renti oppilationes aperiūt
	Pilulæ de hermod. minores	Acetum scilliticum	Epithymum
	Vide. fol. 148	Pulmonis ficiatū cõfert	Fescera

Syrus. acetosus cū radicibus
Vide. fol. 109
Renum ægitudines frigidas purgant.
Benedicta Nicolai
Electuarium indum maius
Electuarium indum minus
Hierapiera Gal.
Hiera Hermetis
Renu calefactioni cōfert
Cassia
Renu doloribus cōferūt.
Agaricus
Confectio prima philonij
Diacurcuma maior
Diacurcuma minor
Diamorusion
Emplastrum de granis lauri
Empm apostolicō Nicol.
Ius galli
Oleum de ireos
Oleum laurinum
Oleum de cheiri
Oleum ruthe
Oleum de assa
Oleum vulpinum
Oleum nardinum
Oleum philosophorum
Vnguentum agrippa nicolai
Renum apatibus cōferūt
Agaricus
Renuz viceribus cōferūt
Trochisci alchechengi
Vide. fol. 109
Renum duritie cōfert
Hyss. cero. def. Democriti
Renum dislocationis
media. fol. 109
Renu debilitati cōferunt
Diasatirion
Renum lapidē frangunt
Dialacca maior
Dialacca minor
Dialacca Nicolai
Diatrion piperon Nicolai
Electuarium ducis Nicolai
Filantropos Nicolai
Genestra
Mithridanum Nicolai
Nefromaticon Nicolai
Opopira magna Nicolai
Oleū de nucleis ceraforum
Oleū de granis citragulog
Oleum de scorpionibus
Vide. fol. 109
Rigori febrium cōferunt
Baceg lauri cū zedaira, &
feminibus rapē pulverizatis
cum aqua tepida
Diacalamenum def. Gal.
Decoctio hyssopi
Opopanax
Oleū vetus cū succo artemi-
sæ et cera fricatū sup dorſū
Syrupus de hyssopo
Vide. fol. 160
Rupturas intrinsecas,
& extrinsecas sanat
Reubarbarum

Ructus acidos curant
Diatrion piperon def. Gal.
Electuarium de aromatibus
Saphati remedia. fol. 11
Sanitatem cōferuat
Hyssopus
Sanguinem mundificat,
& clarificat & purgant
Aqua fructuum
Aqua infusionis rosarum
Cassia
Capillus vene.
Confectio anachardina
Decoctio capil. vene.
Decoctio fumiterre
Fumus terre
Helleb. niger
Lupulus
Lapis stellatus
Pilulæ ad febres cholicas
Reubarbarum
Succus rosarum
Sanguinis feruorem reprimunt,
& acuitatem, & ebullitionem sedāt.
Alkycoſtium
Aqua fructuum
Cassia
Lupulus
Trochisci de camphora
Sanguinis spūto cōferūt.
Athanasia magna
Centaurea
Reubarbarum
Trochi. d. terra sigillata. N.
Vide. fol. 3
Sanguinem de naribus,
et aliudē fluentē restrin-
guunt & abscondunt
Athanasia Nicolai
Centaurea
Reubarbarum
Trochisci ramich
Trochisci de charabe
Trochisci de terra sigillata
Vide. fol. 18
Sanguinis egestionē cōfer.
Athanasia Nicolai
Trochisci de terra sigillata
Sanguinem dissoluit
Oleum philosophorum
Sanguinem educit
Centaurea
Scrophulas resolunt
& delent.
Artanita
Capillus vene.
Cuc. asininus emplastratus
Emplastrū diaquilon cōe
Emplastrum Onibasi
Ben emplastrum
Fescera emplastrata
Flores genestir cū melle ro.
Helleborus niger
Ireos
Opopanax
Oleum de ben
Oleum de cuc. asinino
Potio fescere

Serapinum
Trochisci de scamonea
Vnguentum artanita parū
Vide. fol. 19
Scorpionismorsu cōferūt
Oleum philosophorum
Scamonea cum succo mte
Theriaca diateſeron
Scotomix cōferunt
Scilla
Vide. fol. 4
Scabiem inducit
Sal omne
Scabiē cōferunt
Fumus terre
Oleum nucum
Vnguentum de mezereon
Scabiē sicce cōferunt
Decoctio abſinthij
Vnguentum ceruse
Vnguentū alpheſericū aliud
Scabiem a chofa, et phleg-
mate falso dependen-
tem purgant.
Confectio hamech
Hiera russi Nicolai
Syrupus de epythimo
Syr. de fumo terre maior
Syr. de fumo terre minor
Sciiri remedia. fol. 76
Sciaticam purgant
Colocynthida
Pilulæ aggreg. maiores
Pilulæ de serapino experte
Sciaticę dolori cōferunt.
Agaricus
Antamaron Nicolai
Colocynthida
Cuc. asi. empfar & clyste.
Centaurea mi. emplastrata,
& clysterizata
Decoctio cuc. asinini
Deco. gra. chenug iure galli
Emplastrum Andromachi
Emplastrum sinapis
Ireos empfar, et clysteriza.
Oleum de piperibus
Oleum philosophorum
Opopanax
Succus cuc. asinini
Vide. fol. 145, 146
Serpigini sicce cōferunt
Aqua lactis
Fumus terre
Secudinā extrahitū. 139
Antidotū emagogū nicolai
Sesum subtilit & vigorat
Confectio secunda alcharif
Chebuli conditi
Sensum instrumenta
mundificant
Agaricus
Helle. Nico.
Pilulæ aleſanginæ
Pilulæ stomatichæ
Pilulæ aggregatiue
Pilulæ lucis maiores
Pilulæ lucis minores
Senes
Salgemma

Sensus acuit
Aloe præparatum
Serpentes fugant
Serpentaria
Senibus, & frigidis na-
tura cōferunt.
Dyambra
Decoctio alhazæ
Syrupus de prassio
Syrupus de calamento
Synocpi cōferunt
Aromaticum mulcatum
Confectio alcherimes
Confectio de xyloaloes
Confectio de acetosa
Epithymum
Electuarium de gemmis
Lapis stellatus
Poma condita
Rob de citro
Rob de piris
Syrupus de pomis
Syrupus acetosus de prunis
Trochisci de ligno aloes
Vide. fol. 40
Siti vehementi laborio
se, & estuoso cōferūt
Anguria
Mucilago seminū citontog
in ore retenta
Mucilago psilij i ore retēta
Mucilago dragantū in ore
retenia
Mucilago. f. melonum
Psilium
Præputia vitis masticata
Prunæ aqua frigida infusa
Syrupus de agreſta
Syr. acetosus de pomis
Syr. acetosus de tereniabin
Sebestē aqua frigida infusa
Tamarindi in ore retenti
Zuccarum candum
Vide. fol. 161
Synochę cōferunt
Diaprunis Nicolai
Sitiū inducunt
Epithymum
Scamonea
Sitiū sedant & extinguunt
Alkycoſtium
Aqua mellis
Cassia
Confectio de acetosa
Cristallū aqua infrigidatū
Electuarium de persicis
Iulep rosatum
Limonum carnes
Manna
Mirobolani emphici
Medulla. se. cōium frigi.
Persica condita
Portulaca masticata
Rob de ribes
Rob de acressa
Rob de berberis
Rub de sumach
Rob de granatis
Rob de moris defeni.
Radix

Radix liquiritie	Sodam antiquam purgat.	Oleum de euphorbio	Oleum ceroneum Nico.
Syrupus de perficis	Agaricus Lupulus	Vide fol. 46.	Opopanax emplastratū
Syrupus aceto. cū succo fru.	Pilulę alandahal	Spleneticis conferunt.	Oxymel de floribus aut se-
Syrupus de acetositate citri.	Splafmo conferunt.	Syrupus de calamitō	minibus genestę
Syrupus acetosus de pomis	Cerotum diapente	Splenis doloribus & opi-	Polipodium Serpentaria
Syrupus ace. de citonija	Euphorbium	lationibus conferunt.	Serapinum
Syrupus de prunis	Ben emplastratum	Aristolochia	Secanabin de calamito
Syrupus de cannis	Olei de se. lini. Olū de bē.	Agaricus Athanasia	Trochisci de capparibus
Syrupus de portulaca.	Oleum de croco	Acetum squilliticum	Vide fol. 87.
Trochisci de berberis	Oleum de piperibus	Euphorbium	Splenis oppilationes ape-
Triphera persica	Oleum de lapide gagatis	Epythimum	riunt & purgant.
Trochisci de camphora	Pilulę de serapino	Emplastrum de stercore mu-	Aristolologia Allarum
Trochisci de spodio cum se.	Syrupus de stochados	lę & ficubus.	Artanita
aceto. Vide fol. 163	Vnguentum de bdellio	Ireos	Confectio alchechengi
Trochisci de scandalis	Vnguentum ad illud	Hyslopi cerotum desc. Ga.	Centaurea minor
Violę	Splafmo humido conferūt	Hyslopi cerotū descriptio.	Capillus Veneris
Vnguentum rosatum	Oleum deireos	philargij	Decoctio de stocados
Zuccarum violatum	Solutionem fortem sedāt.	Hyslopi cerotū descriptio	Decoctio cuc. asinini
Vide fol. 43. 69	Electuarium de forbis	ne Pauli.	Decoctio de eupatorio
Singultui vehementi frigido vel acetofo vel ventoso conferunt.	Rob de ribes	Oleum de ireos	Epithymum
Aristolologia Diaciminū	Solutioni colericę cōferūt.	Oleum laurinum	Ben emplastratum
Diacamentū des. Gale.	Diacodion Nicolai.	Syrupus diacodion	Ireos
Confectio phylionij inuentione prima	Rob de fumach.	Secanabin de radicibus	Oleum de ben
Reubarbarum	Rob de granatis	Secanabin de cheysim	Pilulę derauedseni
Syrupus manne	Rob de moris de sent	Trochisci de eupatorio	Pilulę sebelij
Syrupus calamenti	Sperma minuit	Vide fol. 83.	Pilulę inde
Vide fol. 43. 74.	Alsebram Agnus castus	Splenis inflationi & cras-	Succus cuc. asinini
Sināchię conferunt.	Acetosa	sitici conferunt.	Syrupus aceto. de radicibus
Sal omne	Calamentum montanum	Agaricus	Syrupus vronis fol. 81.
Violę	Coriandrum Canfora	Aqua lactis	Syrupus magistralis fol. 82.
Somnum prouocant, & inducunt.	Iusquiamus Opium	Acetum squilliticum	Trochisci de eupatorio
Anetum	Lenta Menta	Emplastrum de fermento	Trochisci de lacca
Aqua rosata Armel	Rutha	Emplastrum Oribasi	Vide fol. 46. 87.
Anomum Crocus	Radix nenusaris	Euphorbium	Splenis apostematibus
Diapapauer Nicolai.	Sal omne Sumach	Oxymel squilliticum	conferunt.
Flors amygdalarum	Semen lactuce	Opopanax emplastratū	Fescera emplastrata
Gallia Myrrha	Semen nenusaris	Reubarbarum	Ireos Hyslopus
Marmacur	Solatrū	Serapinum	Oxymel de fescera
Somni profunditatis remedia fol. 162.	Sperma multiplicat.	Splenis apostemata & lapidofitatem resoluūt.	Trochisci de eupatorio
Oleum rosatum	Allarum Cape dulce	Emplastrum ceroneū Nic.	Vide fol. 88.
Oleum deireos	Carthamus	Emplastrum diaquilon	Splenis ventositates
Oleum de ranis	Confectio testiculo. vulpis.	Ireos	resolunt.
Oleum anetinum	Cicera Eruca	Oleum de ben	Aristolologia
Oleum de papauere	Faba Grana pini	Oleum philosphorum	Trochisci de capparibus
Oleum mandragore	Hermodactilus	Vnguentum arsanite paruū.	Sternutationem inducunt
Vinea Viole	Oleum de nucę indicę	Splenis scilro conferentia fol. 191.	Aqua rosacea
Vinum parum nouum	Oleum de granis sesami	Antidotum emagogū Nic.	Condisi Euphorbium
Zizania Vide fol. 60.	Oleum de semine lini.	Splenis apostema & duritiem resoluunt.	Helleborus Ireos
Sode calidę conferunt.	Sarcocolla	Assarum Agaricus	Oleum rosatum
Cerotum vltimum	Stinchus Semen lini	Artanita	Piper Rosa
Psyllium Vide fol. 2.	Testiculi vulpis	Diaulphur	Vide fol. 20.
Sodam calidam purgant.	Sputum grossum subtiliat	Diaquilon commune	Strangulationis reme. 23.
Confectio electuarij rosati	Hyslopus	Ben emplastratum	Sterilitatis reme. fol. 135
Violę	Splinas corpori infixas q̄uis p̄fundę sint extrahūt.	Emplastrum de melliloto	Stranguriam sanant
Sode frigidę conferunt.	Aristolologia	Emplastrum andromachi	Antidotū emagogū Nico.
Artanita Helleb. Nico.	Emplastrum de fermento	Ireos	Vide fol. 117.
Oleum de euphorbio	Emplastrum apostolicon Nicolai.	Hyslopi cerotū descriptio ne Gale.	Stupori conferunt.
Trochisci de scamonea	Fescera	Hyslopi cerotū descriptio ne Phylargij	Euphorbium Vide fol. 10
Vide fol. 3. 4. 5.	Splenem mundificant.	Hyslopi cerotū descriptio ne Pauli.	Stomachum mundificant
Serpiginem curant.	Agaricus Sene.	Hyslopi cerotū descriptio ne Democriti	Mirolalani citrini conditi.
Oleum de oliuis	Splenis ægritudines eradican.	Oleum de ben	Mirolalani chebuli cōditi.
Oleum de iunipero	Agaricus	Oleum de philosphorum	Pilulę de turbib
Oleum de fraxino	Diacurcuma magna		Pilulę stomatichę
Syrupus de fumoter. maior	Lapis stellatus		Pilulę aggregatiue minores
	Oleum nardinum		Reubarba

Reubarbarum	Syr. actofus de tereniabin	Electuarium de sorbis	stercore mule
Succus rofarum	Trochisci de spodio cum se. actofi.	Electuarium ex inuentione nostra	Hyssopi cerotū descriptio ne phylagrij.
Sal gemma	Triafandali Nicolai	Embleici conditi	Hyssopi cerotū descriptio ne Pauli
Turbith consolatium	Vnguentum rofarum	Eupatorium	Musa enea
Stomachi apostemata dura molliunt.	Vide fo. 57. & inde. Stoi ardorem mitigant.	Emplastrum stomacicon	Oleum de cherua
Emplastrū oxycroci Nic.	Aloe torrefum	Emplastrum diaphenicon	Oleum de chartamo
Emplastrum diaquilon cōe	Confectio de acetosa	Emplastrum de gallia	Pilule alefanginæ
Emplastrum Orisafii	Confectio de prunis	Hyperallogodion Russi.	Vide fo. 61.
Emplastrum de melliloto	Electuarium de persicis	Mirebalani	Stomachi dolorem a ventositatē factum destruit.
Alium emplastrum	lulep rofarum	Mellicratum de citro	Emplastrum ex pane calido & oleo & melle factum
Emplastrum relatum ad ari flarctum.	Mirebalani emblici	Mellicratum de buglossa	Ius galli
Ben emplastrum	Syrupus de persicis	Mellicratum de citonijis	Stomachi ventositates crassas expellunt.
Hyssopus humida	Syrupus de portulaca	Oleum de finchio	Confectio electuarij de citro
Hyssopi cerotū descriptio ne Galeni.	Suffus diarhodon	Oleum de citonijis	Confectio de galanga
Hyssopi cerotū descriptio ne Philagrij	Triphera perica	Oleum maluinum	Confectio phylonij prima
Hyssopi cerotū descriptio ne Pauli.	Trochisci de camphora	Oleum colinum	Confectio de gingibere
Oleum masticinum	Trochisci de sandalis	Oleum masticinum	Diaciminum
Vide fol.	Vide fo. 40.	Oleum myrtillinum	Diacurcuma maior
Stomachi apostemata acuta resolunt.	Stoicū calidum confortant	Oleum de sampuco	Diacurcuma minor
Agaricus	Aqua rosata	Pira condita	Diamorufion
Stomachi duritie cōferūt.	Mirebalani	Perica condita	Secacul conditum
Agaricus	Oleum rotatum	Pilule alefanginæ	Triphera muscata
Diaquilon commune	Rosa	Pilule stomatichæ	Stoi oppilationes aprrit.
Emplastrum de melliloto	Rob de ribes	Pilule diarhodon	Aqua infusionis rofarum
Emplastrum relatum ad ari flarctum.	Rob de berberis	Pilule aggrega. minores	Syrupus de eupatorio
Hyssopi cerotū descriptio ne Philagrij	Rob de summach	Reubarbarum	Secaniabin de radicibus
Hyssopi cerotū descriptio ne Pauli.	Rob de moris de sceni.	Rob de piris	Succus rofarum
Stomachi egreditinibus a phlegmate viscoso factis conserunt.	Syrupus de succo acetosæ	Rob de cytonijis	Trochisci de absinthio
Confectio de xyloaloes.	Syrupus acetofus de succis & aquis fruct.	Rob de granatis	Stomachi dolori colico conserunt.
Electuarium de aromatis	Stomachum calefaciunt.	Rob de fructibus	Oleum laurinum
Electuarium de geminis	Cerotum stomaticum Gal.	Rob de agrestia	Stomachi defectioni confortentia fol. 105.
Oxymel glystici simplex	Diacumerum	Syrupus de piris	Stomachi dolori & eius punctura a castitate & acuitate factis conserunt.
Oleum nardinum	Diatrion pipere desc. Ga.	Syrupus de citonijis	Aloe correctum
Stoi xgritudines purgant	Stom frigidum cōfortant.	Syrupus de corticibus citri.	Acetum squilliticum
Confectio electuarij alcharis.	Fumisteræ	Syrupus de granis myrti.	Baurach
Confectio indi maiores	Mellicratum conditum	Syrupus de albelia	Confectio diarhodon
Confectio indi minoris	Syrupus de menta	Syrupus acet. de cytonijis.	Infusio de hyera
Hierapigra Gale.	Syrupus de thymo	Syrupus acet. de pomis	Pilule alephanginæ
Hiera Hermis	Secaniabin de calamento	Syrupus de absinthio	Sal gemma
Pilule alefanginæ	Vide fol. 58.	Syrus. de fumoterre maior	Reubarbarum
Pilule sebellæ	Stomachi digestionis maluij profunt.	Succus rofarum	Trochisci diarhodon.
Pilule aggregatiæ	Confectio de galanga	Suffus de ligno aloes	Vide fol. 39.
Pilule fortidæ maiores	Theriaca diatelseron	Suffus aromaticum	Stomachi lubricitati conserunt
Pilule fortidæ minores	Stomachum debilem cōfortat, & digestionem bonam faciunt.	Suffus diarhodon	Suffus de granis myrti
Stomachi inflammationi conserunt.	Aromaticum rofarum	Trochisci de absinthio	Vide fo. 71.
Alxycosium	Aromaticum nardinum	Triphera Gale.	Stomachi humiditate & molliciem corrigunt.
Cerotum sandalinum	Aromaticum caryophyllatū	Trochisci de gallia sebellia	Aromaticum rosatum maius
Diarhodon Abbatis	Absinthium	Trochisci de gallia magna	Aromaticum caryophyllatū
Electuarij de aromatibus	Aqua infusionis rofarum	Trochisci de derosis	Confectio de cinnamomo
Pilule aggregatiæ maior.	Aloe lotum	Trochisci ramich	Confectio electuarij indi maioris.
Syrupus de iucco acetosæ	Confectio de xyloaloes	Zuccarum rofarum	Confectio electuarij indi minoris.
Syrupus de agresta	Confectio de alchanzi	Vide fo. 60. 61.	Diamorufion
Syrupus acetofus de succis fructum.	Confectio de cytonijis	Stomachi indigestionem & dolorem tollit.	Diacurcuma maior
Syrupus acetofus de pomis descriptione nostra.	Citonia condita	Antidotum emagogō Nic.	Diacurcuma minor
	Citra condita	Triphera faracena	Embleici conditi
	Cerotum Alexandri	Vide fol. 42.	Triphera faracena magna
	Chebuli conditi	Stomachi dolori a frigidiatē factio conserunt.	Trochisci diarhodon.
	Decoctio alhasæ	Agaricus	Stomachū
	Diacameron Nico.	Athanasia magna	
	Electuarium de aromatis	Confectio anacardina	
	Electuarium de citro	Confectio phylagrij inuentione prima.	
	Electuarij de granis myrti	Eupatorium	
	Electuarium de persicis	Emplastrum de sicibus &	

Stomachum a phlegmate
crudum mundificant.
Dianisum
Emplastrum relatum ad va
ristarum
Mirobalanti emblici
Serpentaria
Suffus diaphodon
Stomachi putrefactiones
abstergent et corrigunt.
Agaricus
Acetum squilliticum
Mirobalanti emblici.
Trochisci de rosif
Trochisci ad foetorem oris
Vide fo. 40.
Stomachi lienteric confe
rentia fol. 105.
Sudoris multitudinem
prohibent.
Oleum de citonij
Rosata nouella Nicolai
Vide fol. 163.
Sudorem prouocant
Artanita
Oleum anetinum
Oleum de asaro.
Sudoris odorem bo
num facit.
Aromaticum nardinum
Mirobalani
Superfluitates a toto cor
pore educit.
Electuarium alefcos.
Suffocauioni conferunt.
Confectio de succo nucum.
Diamoron
Diamoron Nicolai
Subuersioni conferunt
fol. 74.
Subeth conferunt.
Clysteria acuta
Extremorum ligatur dolorose
Extremorum formatio cu
deco. vrtic & calamendi.
Trochisci de scamonea.
Ventose inter spatulas &
spondiles. Vide fo. 162.
Surditati conferunt.
Decoctio abfinthij
Oleum amy. amar.
Oleum de cucu. asinino.
Oleum de ben.
Succus serpentarie
Vide fol. v.
T
Testiculorum doloris reme
dia fol. 121.
Testiculorum elenationis re
media fol. 121.
Testiculorum apostema
tum remedia fol. 121.
Testiculorum ulcerum re
media fol. 121.
Tetano conferunt.
Oleum de lapide gagatis.
Tenafmonis remedia fo.
104. & inde.
Aneti decoctio clysterizata

Oleu sesaminu calefactu &
cu aqua alteq aut vino dul
ci clysterizatum & diure
tentum.
Tibiurum mialo mor
tuo conferunt.
Oleum de fraxino
Oleum de iunipero.
Vnguentum alphericon.
Timori conferunt.
Epithymum Steechados
Tortur superfluitates hu
moru crassorum & vi
scosum purgant.
Artanita
Hiera Hermetis
Hieralogodion Ruffi.
Tristitiam remouent.
Confectio de musco.
Mirobalani nigri.
Sente
Tristitie & foliciudi. pfit.
Confectio alchermes.
Diamargariton Nicolai.
Diantos.
Electuarium de gemmis.
Tremori conferunt.
Blanca Nico. Euphorbiu
Mirobalani nigri.
Oleum de piperibus.
Oleum philosophorum
Oleum de lapide gagatis
Serapinum.
Syrupus de stecados
Vide fo. 10.
Tremorem purgant.
Blanca Nicolai
Hiera Hermetis
Tussi diuturne conferunt.
Athanasia magna
Coloquintida Dianisum.
Diapenidion Nicolai
Hyslopus. Vide fol. 29.
Tussim antiquam remo
uent & humores cras
sos subtiliant.
Aristologia
Loch ad asthma
Opopanacum
Serapinum.
Suffus ad illud
Tussim antiqua purgant.
Pilul de agarico.
Tussi antiquæ & ei qui ha
bet pectus saniosum
conferunt.
Aristolochia
Coloquintida
Diasulphur
Loce de pino
Loch sanum & expertum
Succus ireos
Syrupus de granis myrti
Syrupus de liquiritia
Syrupus de prassio
Syrupus de calamento
Syrupus de prunis
Syrupus de granatis
Syrupus de iuiubis

Syrupus de hyslopo
Vide fol. 29.
Tussi calide conferunt.
Iulep violatum.
Loch de papauere
Loch ad caliditatem.
Loch aliud nostrum
Syrupus violatus
Syrupus cocersens catarrhis
Vide fol. 29.
Tussi humidæ conferunt.
Aristolochia
Aqua mellis
Acharisum Nicolai.
Diacameron Nicolai.
Fecera
Succus ireos
Sarcocolla. Vide fol. 30.
Tussi sicce conferunt.
Hyslopus
Syrupus acetosus
Syrupus de terentiabin
Syrupus de papauere
Vide fol. 29.
Tussim siccam leniunt.
Loch de amygdalis
Loch bonum
Tussi que non finit patien
tes dormire conferunt.
Syrupus papaueris
Tussi catarrali conferunt.
Pillæ ad oes morbos catarr
Tussis cuiuslibet reme
dia fol. 29. 159.
Tumores a caliditate fa
ctos maturant et resoluunt.
Emplastru diaquilon puu.
Tumoris sanguino
lentis conferunt.
Blanca Nicolai.
V
Variolas apparere fa
cientia fol. 175.
Variolaru vestig. eradicat
Aqua hordæ.
Aristologia
Alaumen oui.
Amygdale dulces & amare
Adeps asini cum oleo rosa.
Cortices melonis siccati
Creta
Lutum lythargyrum.
Lupini Milium
Oleum de lilij
Oleum de fisticis
Ossa antiqua adusta
Panicum
Radices arundinum
Rizum ablutum
Sarcocolla
Semina melonis
Spuma maris
Vide fol. 175.
Variolarum remedia
fol. 174. 185.
Variet remedia fo. 159.
Vertigini conferunt.
Agaricus
Acetum squilliticum

Confectio de musco.
Confectio alsefera
Diaprasium Nicolai
Epithymum
Fecera
Lapis armenus
Oxymel scillitici simplex.
Oxymel scillitici cõpo.
Salgemma Steecados
Syr. de acetositate citri
Syr. acetosus de prunis
Vide fo. 5.
Vertiginem purgant.
Coloquintida
Confectio hamech
Helleborus. niger.
Hiera Hermetis
Hieralogodion Ruffi.
Squilla Serapinum
Vertiginem a fumis cole
ricis faciam purgant.
Confectio de pssilio
Confectio electuarij rosati
Vertiginij sanguine
conferunt.
Balneum dulce.
Phlebothomia cephalicæ.
Frigatio tibiatur
Scafficatio in cartilagini
bus aurium.
Ventose in nucha & cruri
bus posite
Veneno resistunt.
Diasulphur
Mithridatum Nicolai.
Syrupus de agrella.
Theriaca diatesleron
Theriaca magna Galeni.
Venenis frigidis confert
Oleum philosophorum.
Venenolorum morsibus
resistunt.
Confectio de asa.
Cæpe coctum & cum melle
emplastratum.
Diasulphur.
Fecera emplastrata.
Mithridatum Nicolai.
Theraca magna Gal. Nic.
Theriaca diatesleron Nico.
Ventositates attenuant
dissoluit et carminat.
Agaricus
Aromaticu caryophyllatu
Aromaticum nardinum.
Antidotum emagogu Nic.
Confectio alchanzi.
Confectio electuarij ex in
uentione nostra.
Cõfectio hieralogodiõ ruffi
Cõfectio electuarij indi
maioris.
Confectio electuarij indi mi
noris.
Diaciminum. Dianisum.
Emplastru relatu ad Arist.
Aloe emplastratum.
Ilopus.
Ius galli cum aneto.
Opopanacum

Opopanaxum.
Oleum nardinum
Oleum amygd. amararum.
Oleum nucum.
Oleum de cherua.
Oleum de enula.
Serapinum.
Suffus aromaticum.
Syrupus vrfonis fo. 80.
Triphera Gale.
Triphera mufcata.
Trifera faracena magna.
Ventolipates a toto
cor. expellit.
Electuarium deligno aloes.
Ventris dolorem ex mul-
ta humiditate flegmati-
ca cruda dependen-
tem remouent.
Centauræa.
Capillus Veneris.
Confectio anacardiua.
Diaciminum.
Diatrion pipereō desc. Ga.
Grana lauri emplastrata.
Scordeon.
Serapinum. Vide fo. 46.
Ventris dolori confere-
tia fol. 144. 169.
Vetrem lenienti & lubricat.
Cafia Manna.
Pffyllium Trochifci aneti
Zuccarum violatum.
Ventrem mundificant.
Capillus Veneris.
Ventris fluxum reuinent.
Citonia condita.
Confectio de citonijs.
Pffyllium frizum.
Syrupus de albelach.
Syrupus de menta.
Vide fo. 47. 98.

Ventris fluxum choleri-
cum fringunt.
Electuarium de fructibus.
Syr. aceto. de fucis fruct.
Trochi. de spodio cōse. ac.
Ventris fluxu afflidu &
catarrhalē abscindunt.
Confectio electuarij ex inuē-
tione nostra.
Emplastrum de gallia.
Ventris fluxui antiquo
conferunt.
Atanafia magna.
Confectio de florace
Diacodion Nicolai.
Vide fo. 97. & inde.
Ventris solutionē sedant.
Mellicratum de citonijs.
Mixa citoniorum simplex.
Rob de fructibus.
Trochifci de berberis.

Vide fo. 40.
Ventris ab opatione catari
ei sufflue soluti fringunt.
Emplastrum de gallia fm.
Emplastrū cōfortatiuū stōi.
Velicā mūdificatiua fol. 113.

Antidotū emagogū Nicol.
Benedicta Nicolai.
Vesicę doloribus cōferūt.
Diamorulion.
Diacurcuma maior.
Diacurcuma minor.
Granis lauri emplastrata.
Oleum de cheyri
Oleum nardinum.
Oleum de asse.
Oleum de pipribus.
Oleum phylophorum.
Vide fo. 114.
Vesicę debilitati conse-
rentia. fo. 114.
Vesicę dislocationi con-
ferentia fol. 113.
Vesicę duritię conferunt.
Hyssopi cerotū descriptio-
ne Democriti.
Vesicę ardori conferunt.
Oleum amygd. dul.
Vesicę vicerati cōferūt.
Oxymel simplex.
Trochifci alchechengi.
Vesicę lapidem frangunt.
Antidotum emagogū Nic.
Dialacca maior.
Dialacca minor.
Philantropos Nicolai.
Gensera.
Oleum de nucleis ceraforū.
Oleum de granis citraguli.
Oleum de scorpiōibus.
Oleum phillophorum.
Vide fo. 111. 112.
Vesicam calefaciunt.
Oleum de lilio.
Oleum de enula.
Venarū orificia aperiuunt.
Aloe. Alsibram.
Coloquintida.
Centauræa.
Cucumer asinus.
Oleum phylophorum.
Volubilis magna.
Venag. aquositate educūt.
Abfinthium.
Venag. a cholā mūdificat.
Abfinthium.
Aquinifusionis rosarum.
Succus rosarum.
Vermes occidunt.
Abfinthium. Api semen.
Aqua lupinorum.
Adamelle grana.
Baurach.
Camelæonis radix.
Centauræa. Carui.
Cappares. Calcantum.
Calamentum siluestre.
Electua. de abfinthio fo. 53.
Enule radix.
Mezereoni. Macis.
Nasturcium.
Nux indica antiqua.
Vide fo. 96. 97.
Vermes educunt.
Agaricus. Abfinthium.

Baurach. Centauræa.
Electuarium de abfinthio
folio. 53.
Hyssopus. Mezereon.
Vide fol. 96. 97.
Visum confortant.
Hyssopus.
Visus debilitati cōferūt.
Caputpurgium de artaniti
Helleb. niger puluerizatus.
Vide fo. 151.
Visum augent.
Aloe preparatum cum suc-
co foeniculi.
Hyssopus.
Opopanaxum. Senc.
Visus obcuritatem
purgant.
Miobalani chebuli.
Pilule de hiera.
Pilule sine quibus Nicolai.
Serapinum.
Visum post purgationem
deperditum recuperant.
Aloe.
Balneum dulce.
Collyrium de felibus.
Coriandrum. Cytonia.
Decoctio abfinthij.
Fel alcabugi.
Fel eritij. Fel aqualę.
Fel caprę.
Fricationes tibiarum.
Infusio iere.
Oxymel squilliticum.
Pilule chochig.
Pilule de hiera Hermetis.
Pilule de speciebus.
Somnus.
Succus foeniculi.
Succus celidoniae.
Visum a sumis colericis
deperditū recuperat.
Triphera persica.
Viscera confortant.
Aromaticum narulnum.
Confectio electuarij ex inuē-
tione nostra.
Dyacostum. Eupatoriū.
Epithimum.
Fumusteræ.
Miobalani.
Mellicratum de cytonijs.
Stoechados.
Syrupus de granis myrthi
Zuccarum rosatum.
Viscera lauant mundifi-
cant. & abstergunt.
Aqua mellis.
Electuarium de scos.
Helleborus Nicolai.
Ireos.
Pilule reubarbaratę fo. 80.
Visum putrefactio-
nem remouet.
Trifera faracena magna.
Visum mollificatio-
ni conferunt.
Fumusterę.

Syrupus de abfinthio.
Zuccarum rosatum.
Viscera laxata coadunant.
Miobalani.
Visci diolorē purgant.
Agaricus. Eupatorium.
Hiera Hermetis.
Vide fo. 126.
Viscerum dolorē & ven-
tositate factū sedant.
Aristollegia.
Confectio de seminibus.
Diacostum ex inuentione
prima.
Oleum laurinum.
Vide fol. 46.
Viscerum ventositates
dissolunt.
Diaciminum.
Dianifum.
Decoctio althaeę.
Viscerum humiditatem
desiccant.
Aromaticum rosatum.
Viscerū lubricitati & so-
lutioni pp. malitiam di-
gestionis conferunt.
Dialacca maior.
Dialacca minor.
Electuariū de granis myrthi.
Trochifci ramich.
Viscerū debilitati a cau-
sa frigida confert.
Emplastrum de gallia primū.
Viscerū debilitati a cau-
sa calida confert.
Emplastrum de gallia aliud
Viscera frigida habent-
ibus conferunt.
Emplastrum relatu ad arist.
Oleum rutę.
Syrupus calamentii.
Viscerū inflāmatiōi cōfert
Emplastrum de fermento.
Viscerū oppilatiōi cōfert.
Arantia.
Decoctio stoechados.
Fescera.
Fumusteræ.
Pilule reubarbaratę fo. 80.
Sene.
Viscerum duritię cōferūt.
Emplastrum de melliloto.
Secaniabin de calamento.
Viscerum apostematata du-
ra resoluiunt.
Agaricus.
Decoctio hyssopi.
Hyssopus emplastratus.
Allium emplastratum.
Viscag. egritudinib. cōfert
Oxymel squilliticum.
Vigilie superflue reme-
dia fol. 5. 160.
Virgę pruritus reme-
dia fol. 122.
Virgę doloris reme. 122.
Virgę apostematata re-
media fol. 123.
Virgę

- Virge corrosionis reme.
dia fol. 123.
- Virge erectionē faciētia.
Cōfectio testiculorū vulpis
Vide fol. 123.
- Virgam magnificantia
fol. 125.
- Viceribus malis cōferūt.
Aqua lactis.
Aristologia.
Fescera.
Mezeoron.
Pillule aggregatiue minores
Hieralogodion Ruffi.
Vnguentum de centaurea.
Vinū decoctionis cētaureę.
Vliceribus putridis cōferūt.
Aloemistum cum sanguine
draconis & myrrha.
Vnguentum nobile redatum
ad Nicolaum.
Vnguentum ceraceos.
Vliceribus fraudulentis
tis conferunt.
- Aristologia.
Oleum almezeoron.
Oleum de iunipero.
Oleum de fraxino.
Serpentaria.
Vnguentum de opopanaxo
Vlcera icarnāt & sigillāt.
Emplastrum arabicum.
Oleum de ouis.
Vnguentum diaphenicon
descriptio. arab.
Vliceribus excoriatiuis a
cholera adusta aut a phleg
mate falso factis cōferūt.
Vnguentum ceruse.
Vlcera desiccant.
- Mirobalani citrini cum ma
stice contriti.
Vlcera sanant.
Mirobalani citrini cum ma
stice contriti.
Vlcera & cauterizat.
Empfm andromachi aliud
Vmbilici augmento con
ferentia fo. 141.
Vmbilici exitui conse
rentia fo. 141.
Vndimig remedia fo. 190.
Vomitum faciunt.
- Asfarum.
Cherua.
Genestra.
Helleborus.
Vomitui conferunt.
Syrupus de agresta.
Syrupus albelach.
Vide fol. 42.
Vomitum sedant.
Aromaticum rosatum.
Aromaticū caryophyllatū
Antidotū emagogum Nic.
Empfm diaphoe. desc. Ale.
Myrobalani emblici.
Mellicratum de citonijs.
Syrupus aceto. de citonijs.
- Syrupus de prunis.
Syrupus de mentha.
Trochisci ramich.
Vide fol. 66. 105.
Vomitum sanat.
Vnguentū artanite magnū
Vomitum sanguinei renie
dia fol. 67.
Vomitum melancolicū re
media fol. 67.
Vomitū cholericiū sedant.
Rob de ribes.
Rob de agresta.
Rob de berberis.
Rob de funinac.
Rob de moris de seni.
Rob de granis miri.
Vide fol. 66.
Vomitum cholericum &
phlegmaticum sedāt.
Citonia condita.
Cōfectio de citonijs.
Syrus. decalamento lympha
tus cū aqua mēt & absin.
Vomitui phlegmatico ex
malitia digonis cōferūt.
Alchanzi.
Vocem clarificant.
Acetum squilliticum.
Carthamus.
Electuariū de succo squillæ.
Oxymel squilliticum.
Oleum de carthamo.
Oleum de nucē indica.
Oleum de granis selsani.
Vocis rauedini propter
frigiditytatem et phlegmatis
in pectore aut pulmone cō
tenti, crassitie continen
ti conferunt.
- Loch sanum & expertum
Syrupus de iuiubis.
Vide fol. 26
Vocis lacertos corrobo.
Acetum squilliticum.
Vrinam prouocant.
Agaricus. Asfarum.
Altea.
Alliū linitū sup radicē virg.
Antidotum emagogū Nic.
Capillus Veneris.
Caulis.
Cæpe decoctum.
Cæpe fricatū sup pectinem.
Deco. meri cū sterco muris
Diacalamenū desc. Gale.
Diacurcuma maior.
Diacurcuma minor.
Diamorifon.
Diasulphur.
Fœniculus.
Fescera.
Fimus colūbi syluestris cum
vrina pueri bibitus.
Genestra. Helleb. ni.
Hysopos. Lini semen.
Muris stercus cum decoctio
ne ancti.
Opopanaxum.
- Oleum philosophorum.
Pillule aggregatiue maiores
Secaniabin de radicibus.
Secaniabin de cheysim.
Trochisci de lacca.
Vide fol. 117
Vrinā retinet & restrigūt.
Alchanna. Asfarum.
Balaustie.
Bolum armenum.
Coriandrum siccum.
Ciperum. Carnes eritij.
Cortex thuris masculi.
Cupulū glandium.
Diaciminum.
Enula sicca.
Fungi.
Galle cupressi.
Grana myrti.
Lutum armenum.
Myrrha.
Merdasengi bibita.
Nux muscata.
Origanum.
Piretrum.
Pillule de alhasce.
Sandaraca.
Stora x sicca.
Seminis vrticę.
Scoria ferri.
Thus masculum.
Zarur. Vide fol. 116
Vrine multitudinis re
media. fo. 116. 118.
Vrinę difficultati cōferūt.
Cōfectio philonij inuen
tione prima.
Musa enea.
Olei asfeh. vide fol. 114. 116
Vring guttationi cōferunt.
Opopanaxum.
Vring ardori cōferunt.
Oleum quatuor sem. frig.
maiorum. Vide fol. 117.
Vrinantis dolori cōferunt.
Cōfectio alchechengi.
Vring foxtori cōferētia. 116
Vulnerū vestigijs cōferunt.
Oleum de ben.
Vulnerum vestigia aufert.
Fescera.
Vulnerum tumorē soluit.
Oleum de crisomillis.
Vulnera putrida curat.
Centaurea.
Hermodactylus.
Ireos.
Opopanaxum.
Vnguentum fericinum.
Vulnera incarnāt & con
Ireos. (solidāt).
Opopanaxum.
Vnguentum trifarmacum.
Vulnera curāt & sigillāt
& consolidāt.
Centaurea.
Opopanaxum.
Sarcocolla.
Vulneribus antiq̃ cōferunt.
- Ireos.
Vnguentum egyptiacum
magnum.
Vulnera antiqua & recē
tia mūdificat et icarnat.
Centaurea puluerizata.
Hermodactylus.
Ireos.
Opopanaxum.
Sarcocolla.
Vnguentum diacerafecos
Vlcera quę tarde curan
tur perfecte curat.
Oleum philosophorum.
Vulneribus difficilis con
solatio & icarnatiōis.
ea mundificando
conferunt.
- Centaurea.
Emplastrum arabicum.
Hermodactylus.
Ireos.
Opopanaxum
Vnguentum diaphoenicon
descriptioe Arab.
Vnguentum de lino.
Vnguentum de opopanaxo.
Vulnera fraudulenta expel
lunt.
Syrupus de epithymo.
Vnguentum de lino.
Vulnera exiccat.
Emplastrum de fermento.
Vulnerum superfluita
tes aufert.
Emplastrum de fermento.
Vulneribus neruosis qui
bus est calefactio cōferunt. &
ea mundificat & incarnat.
Vnguentum basilicon ma
gnum.
Vuluum confortant.
Aqua rosata.
Oleum rosatum.
Viola.
Vuluum stringunt.
Aqua rosata.
Balaustie.
Ciperum.
Cordumeni.
Galle immature.
Gallia.
Mirtha.
Nespile.
Oleum rosatum.
Pini cortices.
Vide fol. 125.
Vulug ardori cōferunt.
Oleum amygdulicū.
Vulug calui cōferunt.
Diamoron Nicolai.
Sal omne. vide fol. 25.
Vulug apoplematicus
conferunt.
Cōfectio de moris.
Diamoron Nicolai.
Vide fol. 25.

IOANNIS MESVÆ DE CONSOLATIONE MEDICINARVM SIMPLICIVM, ET CORRECTIONE OPERATIONVM EARVM, CANONES.

*Cum expositione Mondini de Lentijs, & noua
Iacobi Syluij interpretatione.*

SYL.

IN NOMINE DEI
misericordis (cuius nu
tu sermo recipit gra
tiam, & doctrina perfe
ctionem) principiu sit
verborum Ioannis filij
Mesuz, filij Hamech, fi
lij Hely, filij Abdela re
gis Damasci.

ANT.

In nomine Dei mise
ricordis cuius nutu ser
mo recipit gratiam, & doctrina perfectionem. Prin
cipium verborum Ioannis filij Mesuz, filij Hamech,
filij Hely, filij Abdela regis Damasci.

In nomine Dei misericordis &c. Medicina est additio
& subtractio. s. a corpore humano. ita subintelligi, verba
posita scribunt a G. in com. libri, sectas, & ab Hip.
ibidem, scribunt et a Gal. xi. terapeutica, auctoritate an
tiquos. In quibus quidem verbis tangit definitio medi
cinæ, quæ verba licet possint diuersimodo exponi, tñ ad
positum meum coadaptando ita intelligi, medicina
est additio & ablatio vel subtractio. i. medicina est de ad
ditione & remotione a corpore humano, quos verborum
sic expositio. rō est ista. De illis ipsa ars medicinx quæ
est de cōseruatione & introductione rerum naturalium,
& eūone & remotione rerum pter naturam sed ars medi
cing est huius, ergo &c. maior est nota, eo q additio nihil
aliud est q̄ cōseruatio rerum naturalium, aut earū acqui
sitiō, qñ in corpore non sunt, sicut subtractio nihil aliud
est q̄ ablatio seu eūo rei pter naturam: minor est nota, eo
q̄ ipsius medicinx finis, est adeptio sanitatis in egris cor
poribus, aut ipsius cōseruatio in corporibus sanis, mo
do sanitas est quædam res naturalis, & ideo cōseruatā
medicus tanq̄ in corpore sano cōseruandā, aut in egro
corpore apponendā, & cōfirmatē gratia ipsius sani
tatis suas causas sicut compositionem, complexionem,
& vnitatem, cōfirmat & sua accidentia siue effectus, si
cut sunt ipse operationes siue signa. Est et scientia medi
cinæ de remotione rerum pter naturam & principaliter
de morbi remotione, cui principaliter debet curatio, & grā
huius curationis morbi est de causa & de accidente mor
bi, cum et ista sint res pter naturam. Ex quibus verbis cō
cipitur q̄ illa cognitio est necessaria medico, quæ est de re
bus euacuantibus res pter naturam a corpore humano, eo
q̄ hæ medicinx euacuant causam morbi, & antecedentem
& coniunctam: hæ aut sunt res pter naturam, & eua
cquando causam, ex consequenti remouit morbum dum
ab illa causa dependet, & per consequens remouet acci
dentia morbi, eo q̄ remoto morbo remouet accidens il
lius morbi, cum sit illius causa, quare &c. Ad hoc igitur
aduertens Io. Mes. de damasco voluit facere quendam li
brum qui esset de medicinis solutiuis euacuantibus causas
morbi, & per consequens remouit omnium rerum pter
naturam, & ipse dum dependet a causa corporali, hic

autem est liber qui p̄sentit expositioni subiijct. Ex quibus
verbis apparet multa. Primum est quis sit ordo istius li
bri ad alios li. Mesuz, eo q̄ iste liber antecedit antidotariū
eo q̄ hic liber est de medicinis simplicib⁹ solutiuis, ille aut
de medicinis compositis, modo simplicia p̄cedunt com
posita, antecedit et liberum de appropriatis, eo q̄ hic de
terminat de p̄seruatione & curatione ipsarum egritudi
num, & suorum accidentium ibi autem determinat de cura
tione ipsarum, et in hoc libro determinat de curatione ip
sarum egritudinum in generali & vniuersali. in libro aut
de appropriatis determinat de curatione egritudinis cui
uscunq̄ membri interioris a capite vsq̄ ad pedes in spe
ciali, modo vniuersalia p̄cedūt specialia. ¶ Etia p̄cedit ex
alio, eo q̄ iste liber ē de iustis & causis, sed ille est solū, de
qualitate & modo operandi, mō cognitio iustitiorū medē
di & suarum causarum, p̄cedit cognitionem de qualitate
& mō operandi. ¶ Posset tñ dici vno mō q̄ liber de ap
propriatis esset vniuersaliior eo, & p̄ consequens eum p̄ce
deret, eo q̄ liber de appropriatis est de remotione egritu
dinum tā materialium q̄ immaterialium, iste liber est so
lū de curatione egritudinum materialium. ¶ Apparet
et quæ sit necessitas huius libri, eo q̄ erat necesse medico
euare causas morborum, & remouere sua accidentia p̄ remo
uionem suarum causarum, hoc aut fieri non poterat nisi p̄
cognitionē medicinæ simplicium solutiuarum. ¶ Appa
ret et quæ sit causa materialis huius libri, quia corpus hu
manum agrū actū, aut paratū cito ægrotat p̄ causas. f.
corporales in quo querit eūo suæ causæ corporalis p̄ me
dicinas solutiuas simplices, & cognitio ipsas. Est. n. cor
pus humanum subiectū huius libri, eo q̄ est subiectum in
tota medicina, ergo in parte eius, est et hoc corpus q̄ est
subiectū huius libri actū agrū, aut paratū cito ægrotat,
eo q̄ talia corpora egent medicinis solutiuis, corpus aut
quod vere est sanū, eis nō eget, est et hoc corpus subiectū
huius libri vt ē sanabile p̄ medicinas solutiuas simplices
euantes morbo causam, & p̄ hoc differt a libro de appro
priatis, eo q̄ ibi tractat de sanatio ægritudinum quæ sunt
sine materia p̄ medicinas solutiuas cōpositas. Differt et
ab antidotario eo q̄ ibi tractat de sanatio egritudinū p̄ me
dicinas solutiuas cōpositas. Apparet et quæ sit causa effi
ciens, quæ fuit magister Ioan. Mes. vt in titulo continet.
Causa formalis est duplex. f. forma tractat⁹ & forma tra
ctandi: forma tractatus est diuisio libri in duos principa
les tractatus: forma tractandi est modus agendi q̄ est mul
tiplex, discretiuius, f. diffinitiu⁹, inquit. n. diffinitionem
& essentiam medicinx solutiue, est et diffinitiuus narra
tiuus eo q̄ est aggregatiuus eorum quæ ab alijs antiquis
dicta sunt, sed raro est probatiuus, vt plurimū tñ est mul
torum exemplorū positiuus vt videbit. Causa finalis est
duplex. f. finis operis, & finis operatoris, finis operis est
vt cognitis eis quæ dicunt in hoc libro possit medicus re
cte operari in curatione & remotione rerum pter naturā,
æta causa dependet cum eūone suæ causæ, aut in p̄ser
uatione corporis ab egritudine per eūonem causæ, sed
finis operatoris est satisfactio ad amicos: aut exercitium
ppriū intellectus, Cui parti philosophiæ supponat, quia

Ordo li
brorum
Mesuz.

Hui⁹ Fi
bri ne
cessitas.

Hui⁹ li
bri sub
iectum.

Aucto
rius inuē.

Mes.

a ei

Huius
libri
diu
sio.verbo
sensu.

SYL.

ANT.

Verbū
triplex
poni.Expō
secunda

ei cui tota medicina supponitur non theoreticè, sed practice, eo qd hic liber est de qualitate & modo operandi circa corpus humanum per medicinas solutiuas, hoc autē est quid practicum & non theoreticum. Quis sit libri titulus & est, Incipit liber de consolatione medicinarum solutiuarum simplicium quod fecit Io. Mes. in quo libri titulo tangit causa materialis cum dicitur medicinarum simplicium, tangitur causa efficiens cum dicitur Ioan. Mes.

His visis, veniamus ad libri diuisionem, diuiditur autem liber iste in duas partes. scilicet in proœmium & in tractatum. Tractatus incipit ibi. Dicitur qd medicina laxatiua & prima in duas, primo inuocat auxilium Dei, & ponit nomen libri, & titulum ipsius & in secunda parte ponit intentionē suam, & causam sine intentionis secundam ibi. Verbum cecidit inter inquirentes. Exponitur sic primum nutu. i. propria voluntate i. sermo recipit gratia & apud audientes, & doctrina. i. docet ipsam recipit perfectionem. Et hæc est conueniens inuocatio eo qd auxilium quod a Deo quaeritur redundat in honorem ipsius docentis, & vtilitatem discipuli perfectionem doctrinæ acquirunt a docente. Principium verborum & c. quod potest exponi dupliciter vno modo sonat littera, ita qd hic ponat nomen facientis hunc librum pronomen & agnomen, vt sit dicere qd principium horum verborum fuit Ioannes filius Mes. qui erat filius Hamec, qui Hamec erat filius Heiy. qui Heiy erat filius Abdelæ regis Damasci & c.

Vel aliter potest exponi vt sit dicere, qd licet hæc verba huius libri fuerint Ioan. filij Mes. tñ fuerint intitulata filio Hamec & c. Est enim absurdum & vanum dicere qd medicus aliquis faciens hunc librum fuerit filius regis vel filij regis, licet qd possit id esse, & ideo hoc modo exponendo possumus dicere, qd licet verba huius libri fuerint Ioan. filij Mesue, tamen fuerint intitulata filio Hamec, qui erat filius Abdelæ regis Damasci, non est vis quocumq; modo exponamus. Deinde cum dicit.

E castigandis medicamentis simplicibus purgatoriis mentio a quibusdam veteribus habita, sapientes pluresq; impulsi in eius rei inquisitione multa ponere operam, ac de inuentis a se multi multa scripserunt.

Verbum cecidit inter inquirentes scire quid est quod rememorati sunt quidam de reificatione medicinarum simplicium solutiuarum. Multi sapientes scripserunt.

In parte ista ponit intentionem suam & causam sue intentionis secunda ibi. Quidam vero ex dilectissimis primis in duas, primo ponit intentionem, secundo explicat necessitatem sue intentionis secunda ibi. In dispersione tris. In prima parte intendit talem rationem. Illorum est tradenda cognitio in arte medicinx quæ de se sic medico valde necessaria, sed medi. solutiua sunt valde necessariae medico, ergo earum cognitio est tradenda in arte medicinx, maior est nota per hoc quod dicit. Verbum c. inter inquit scire quid est. i. medico necessarium: id enim verbum cadere oportet inter sapientes medicos, quod est eis valde necessarium, minor factum cum dicit. Quod reme. sunt & c. Propter primum est sciendum qd hæc dictio verbum potest exponi tripliciter. Vno modo verbum. i. nota & signum conceptus mentis vt verbum nihil aliud sit dicere qd nomen, aut vox importans conceptum mentis, & tunc est sensus qd verba aut voces cadunt inter antiquos inquirentes quid est, & hæc expositio est valde debilis. Secundum modo potest exponi sic, vt verbum omnium acceptum sit hic pro ipso conceptu mentis qui in anima existit, & tunc intelligitur verbum pro conceptu principiorum primorum cum hic absolute proponatur, quia intelligitur in meliori esse suo, melius autem esse conceptus men-

tis est conceptus principiorum primorum: & tunc est sensus litteræ talis, verbum. i. conceptus mentis principiorum primorum, cadit inter sapientes qui inquirent quid est ipso reme: eo qd maxime appetunt scire ipsorum principiorum primorum, & hæc expositio concordat litteræ cum dicitur in proœmio metaphysicæ, omnes homines natura scire desiderant, appetunt autem homines scire quatuor de ipse, scilicet quid est, quia est, & propter quod est, sic verbi gratia in medicina ipse medicus habens conceptum principiorum primorum appetit scire de medi. solutiua, primo si est, an hoc, hoc scito, quia ipsa est, appetit scire quid est quantum ad eius essentiam, postea appetit scire de ipsa quia est. si habet passionem & proprietatem quæ possunt probari & inesse. i. quantum ad eius nomenclaturam & inuentionem, vltimo appetit scire de ea propter quid est, vt propter quid hæc passio aut proprietates inest huic medi. solutiua, aut propter quid hæc medi. solutiua facit hæc nomenclaturam propria aut habet ea prohibere, & hoc Mesue innuit quod oportet scire ista quatuor de medi. solutiua: nam vna littera habet, qd est. i. si est, et per hoc innuit ipsum scire, quia est, alia littera habet quid est, et per hoc innuit ipsum scire propter quid est, siue dat ipsum intelligere. Tertio modo potest exponi hæc littera vt verbum accipiatur hic pro actu qui inter homines existit, vt verbum sit idem quod contentio & disceptatio existens inter homines, sicut cum vulgariter solet dici, & tunc est sensus litteræ talis verbum & contentio, cecidit inter inquirentes scire quid est. i. medi. solutiua: vnde multum inter sapientes medicos, fuit error & disceptatio de esse medi. solutiua, & ideo vt non accidat error circa eos bonum est de eis tradere scientiam perfectam & ordinatam & in hoc videtur posse Ioan. Mesue explicare aliquantulum necessitatē sue intentionis, & illa inter omnia est melior expositio & magis coaptatur litteræ sequenti. Deinde cum dicit.

Sed capita tantum quædam rerum ipsarum, nullaq; methodo coherentia.

In dispersione tamen, nec quisq; eorum plenam traditionem ex hac intentione edidit, sed per diuersa capita de diuersis rememorati sunt, dispersionem doctrinam hanc dimittentes.

In parte ista dicit Mesue in summa specialem necessitatem sue intentionis & in iedit talem rationem, de illis medicinis est tradenda cognitio in arte medicinx, de quibus antiqui non tradiderunt perfectam & ordinatam cognitionem de medi. solu. simplicibus antiqui non tradiderunt perfectam & ordinatam cognitionem neq; de earum consolatione quare & c. maior est nota, eo qd in arte non debet esse defectus, minor est de se nota. Et hæc ratio proportionatur rationi quam Ga. facit in technicis vbi probat quod necessarium est in libro tradere doctrinam diffinitiuam. Circa rationem istam Mesue nihil aliud facit, nisi quia ponit minorem & eam declarat, & dicit qd in dispersione id est ipsam et inordinatam antiqui medici tractauerunt de istis medicinis simplicibus solu. et earum consolatione. Deinde cum dicit.

Ob id rogauerunt nos amicorum integerrimi, quorum amicitia multa debemus, vt imperfecta & dispersa huius inuentionis præcepta perficeremus, in opusq; vnum exacta methodo transferremus.

Quidam vero ex dilectissimis nostris, quibus ex caritate tenemur, nos deprecati sunt, vt opus vnum ex hac dispersione collectum vnam præceptorum aggregationem transferamus.

In parte ista Mesue explicat causas sue intentionis & sui libri, & tria facit, primo explicat causam materialem

tertia &
melior.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

suę intentionis & causam formalem quę est forma tra-
ctandi, & etiā explicat causam finalem. Secūdo expli-
cat causam effectiuam. Tercio explicat causam formale
quę est diuisio librissecūda ibi. Quorum iustas, tercia ibi.
Ponamus autem opus nostrum. ¶ Dicit hic in prima par-
te, quidam vero &c. Ex charitate id est honestate erat. n.
ille talis amicus propter honestum, & in hoc ostendit cau-
sam finalem quę est finis operatoris, quia facis facere ami-
cis. Vt opus vnum &c. ibi ostendit causam formalem
quę est modus agendi, quia vult procedere ordinate cir-
ca has medicinas quę cognitio erat tradita ab antiquis
cum dispersione et inordinata, explicate etiā hoc modo
causam materiale, cū hęc aggregata ordinata non sit
nisi de medicina solutius simplicibus. Deinde cū dicit.

SYL.

Quorum iustis precibus victi commentarium
hunc aggredimur, confisi auxilio, ac bonitate Dei,
qui sit benedictus. Ergo pie Deus horū pceptoꝝ
collectionem compositionemq; fac fecerim, qui ex
thesauris largitatis tuę, summaq; tua benignitate,
omnia Fortunas, & felicia facis. Opus autem hoc in
libros duos diuidemus, quorum priore vniuersale
castigandorum certis quibudam rationibus medi-
camentorum scientiam trademus, posteriore vero,
vbi cuiusq; medicamenti purgantis essentiam, & spe-
cies, delectumq; facultates, castigationem particula-
tim executi erimus, finem faciemus.

ANT.

Quorum iustas exaudientes preces, hoc opus ag-
gredimur cum auxilio & bonitate Dei, qui sit bene-
dictus. Fac ergo pie Deus pceptorum horū aggre-
gationem felicem de thesauris larg. tatis tuę om-
nia felicitans. Ponamus autem opus nostrum in se-
ctiones duas. In prima scientiam vniuersalem de re-
ctificatione medicinarum cum cōditionibus & mo-
dis suis. In secunda particulares sermones in vna,
quaq; medicinarum de esse & posse & rectificatione
scribamus. Et in hoc terminabimur.

In parte ista explicat causam effectiuam huius libri,
quia fuit Mefue tamen cum auxilio Dei hoc faciens, nūc,
nota est etiā sequens particula cum subsequenter etiā
particulis post illam vsq; ad tractatum, & ideo non cu-
ramus legere. ¶ Sed hic est vna dubitatio generalis & est,
utrum de medi. solu. simplicibus debeat tracti cognitio in
arte medicinę, & videtur quod non. De illis non debet
tradi cognitio in arte medicinę quę sunt venena aut res
venenosę sed medi. solutiuę sunt hmōi, quare &c. ma-
ior est nota auctoritate Hal. primo sermone fuit theo-
ricę dispositionis regalissēdo ca. dicit enim quod hoc
est vnum ex pceptis. si non exhibere potum veneno-
sum vel mortiferum alicui, neq; eū alijs notificare, neq;
de eo loqui. Minor apparet eo quod medicinę solutiuę
a corpore nostro euacuant inferendo vim naturę omne
autem tale quod naturę vim infert est venenosum.

In oppositū est hic Mef. & alij auctores qui de eis tra-
dunt cognitionem. ¶ Dico ad hoc, q; de medi. solutiuis
debet tracti cognitio in arte medicinę: ratio est ista, de illis
medicinis debet tradi cognitio in arte medicinę & mo-
do approximationis earum quę sunt extractiue rerum
præter naturam a corpore humano, sed medi. solutiuę
sunt hmōi, quare &c. maior apparet, quia per hoc medi-
cus consequitur suum finem, qui est adeptio sanitatis in
corporibus ægris, aut pseruatio ab ægritudinibus, mi-
nor apparet eo q; hęc medicinę solu. eūant malos humo-
res a corpore qui actū faciunt ægritudinem, aut sunt pa-
rati eam facere, omne autem tale est res præter naturam.
Secūda ratio est ista. De illis medicinis debet tradi cogni-
tio in arte medicinę circa quas vel per quas conuenit mē-

dicum recte agere & errare, sed circa medicinas solu. con-
uenit medicum recte agere & errare, quare &c. maior est
nota, cum ars sit recta ratio facillimum: sit & de bono &
difficili, vnde ita se habet vt circa ipsam possit artifex re-
cte agere & errare, minor apparet eo q; G. & Mef. & alij
antiqui recte proceperunt circa ipsas cum modo appro-
ximationis earum in debita quāitate, qualitate, & tpe, et
alijs quę oportet considerare in ea approximāda, sicut
& multi alij hic ita non considerantes errauerunt circa
ipsam vnde videtur magis cōmuniter errari circa vsum
medicinę solutiuę q; circa vsum medicinę alteratiuę vel
resolutiuę, eo q; effectum medicinę alteratiuę vel resolu-
tiuę astantes non vident nec alijs nec credunt q; istę me-
dicinę aliquid faciant, & ideo si ex eis lædatur infirmus
non propter hoc medicus acquirit magnum dedecus si
medico de ea male successerit, aut honor magnus, si de eis
vbi bene successerit, bene ergo necessariū est medico
earum cognitio & quantum ad earum essentiam absolu-
te sicut ex parte subiecti & virtutis & posse ipsarum, &
quantum ad emendationem nocumentorum earum &
modum approximandi earum, similiter etiā quātum
ad remotionem nocumentorum ipsarum in hora solu-
tionis ipsarum, & post solutionem docens etiā curare
earum accidentia & nocumenta dum adsunt, docens et
pseruare ab eis: hoc autē facit Mefue in hoc lib. primo
qui continet quatuor sermones. ¶ Tunc ad rationem de
illis &c. dico q; ista maior est falsa, vt probas auctoritate
Halyabatis, dico q; multum recte diceret nō des potum
mortiferum & non cognoscas eum, non enim medicus
debet eum dare eo quod finis destruitur, sed nō dicit Ha-
lia, quod non debeamus eum cognoscere, immo oportet
eum cognoscere vt ipsum euitemus.

Vel potest dici quod concedatur maior quantum ad
ea quę sunt venenum absolute, sed si sint medicinę vene-
nose non per se sed consolat cum alijs medicinis, earum
malitia remouetur, bene oportet tradere de eis cognitio-
nem & sic facit Mefue ista, docebit enim cognoscere sca-
monē & agaricum & similia, & q; sunt meliores ex eis,
& quę non, & partes venenosas ab eis remouere, quę
quandoq; inueniuntur in eis &c.

DISTINCTIO PRIMI LIBRI in intentiones, summas, & capita.

N hoc autē priore libro quatuor theo-
remata seu pposita docere statuiimus.
Quę in medicamento purgante de
ligendo sunt obseruanda, ac æstima-
da, primo, propria scilicet ipsius essen-
tia: secundo, facultas.

¶ Qua ratione vis medicamenti malefica priusquā
sumatur, corrigenda sit. Quod duplici sit rōne, vna
quidem, admissio ei altero medicamento, & eo ipsi
contrario, vel tota sua substantia seu proprietate sua,
vel temperie, vel effe&do, admissio, inquam, propor-
tione iusta. Altera vero ratione per quadruplicem
artificis industriam. 1. coctionem. 2. lotionem. 3. in-
fusionem. 4. triturationem.

¶ Quibus remedijs propulsemus incommoda tria
in nobis a medicamento excitari solita purgandi tē-
pore. Primum, materias ab eo moueri, sed non va-
cuari. Secundum, eas vacuari quidem, sed mollesce-
& illegitime. Tertium, vacuari vltra quam cōuenit.

¶ Quibus auxiliis sanemus affectus in corpore
post purgationem relictos, quales fere sunt tre-
decim, singuli capitibus singulis a nobis traditi.

Mef.

a ij 1. Febr.

SYL.
idē Ga.
i meth.
& lib.
simp. et
alibi
passim.
Lib. 3.
simpl.
ca. 14.

1. Febris. 2. Cephalagia. 3. Vertigo. 4. Visus obtusus. 5. Ventriculi ibecillitas. 6. Sitis. 7. Singultus. 8. Ventriculi dolor. 9. Intestinalis ulceratio. 10. De ictio cruenta. 11. Tenesmus. 12. Corporis laxitas & debilitas. 13. Conuulsio.

ANT.

Quatuor intentionum aggregabimus sermone in hoc primo nostro libro.

Prima intentio ponit conditiones in electione, & posse medicinarum solutionem facit.

Secunda ponit conditiones in emendatione malitiarum in ipsis.

Tertia ponit conditiones in emendatione malitiarum redundantium ab ipsis in corpore hora solutionis.

Quarta ponit conditiones in emendatione nocu-mentorum delictorum post purgationem.

Prima intentio duo capitula continet.

Est de electione medicinarum quæ fit per comprehensionem iudiciorum earum secundum esse proprium. Cap. i.

Est de electione medicinarum quæ fit per comprehensionem iudiciorum earum secundum posse ipsarum. Cap. ii.

Secunda intentio continet duas summas.

Prima summa est de rectificatione medicinarum cum sociate alterius medicinae, & continet. iiii. capitula.

Est de rectificatione medicinarum: eo quod opponitur eis ex proprietate sua. Cap. i.

Est de rectificatione earum cum eo quod opponitur eis ex complexione sua. Cap. ii.

Est de rectificatione earum cum eo quod opponitur eis cum effectu suo. Cap. iiii.

Ei de proportionibus rerum sibi inuicem associandarum. Cap. iiii.

Secunda summa est de rectificatione medicinarum cum bonitate quæ acquiritur per artem & continet. iiii. capitula.

Est de modis coctionis medicinarum. Cap. i.

Est de modis lauationis medicinarum. Cap. ii.

Est de modis infusionis medicinarum. Cap. iii.

Est de modis triturationis medicinarum. Cap. iiii.

Tertia intentio est de emendatione nocu-mentorum in hora purgationis & continet. iiii. capitula.

Si medicina mouet & non euacuat quid sit agendum. Cap. i.

Si medicina indebite & laboriose soluit. Cap. ii.

Si medicina soluit ultra quod oportet. Cap. iiii.

Quarta intentio est de emendatione nocu-mentorum post purgationem, & continet. iiii. capitula.

De febre post purgationem. Cap. i.

De dolore capitis post purgationem. Cap. ii.

De vertigine post purgationem. Cap. iii.

De debilitate visus post purgationem. Cap. iiii.

De debilitate stomachi post purgationem. Cap. v.

De siti post purgationem. Cap. vi.

De singultu post purgationem. Cap. vii.

De dolore stomachi post purgationem. Cap. viii.

De excoaratione intestinalium post purgationem. Cap. ix.

De egestionem sanguinis post purgationem. Cap. x.

De tenesmo post purgationem. Cap. xi.

De laxitate & debilitate corporis post purgationem. Cap. xii.

De ipsino post purgationem. Cap. xiii.

Continet igitur liber primus. xxvii. capitula.

PRIMA INTENTIO PONIT

conditiones, & electiones & posse medicinarum solutionem facientium, & continet. ii. capitula.

De electione medicinarum quæ fit per comprehensionem iudiciorum earum secundum esse proprium. Cap. i.

Edicamentum est purgatorium, non a medicamento, neque contrarium agens in contrarium, quatenus contrarium, neque ut sit trahens & euellens altes, aut ut contrarium, neque ut leue sursum graue deorsum, agatans purgandam materiam, sed quia talem (causatus est sortitum) facultati.

Eximius quæ medicina laxatiua, non est a re complexionali sic, sed quia talis: Neque contrarium in contrarium, quia contrarium, sed quia talis. Et neque, quid simile attractiuum huius vel eradicatiuum, aut contrarium, sed quia tale. Et neque, quia graue aut leue, agitatiuum superius vel inferius, sed quia tale.

Diximus quod medicinalis laxatiua &c. Postquam Ioan. Mes. posuit proemium suum in quo ostendit intentionem suam & causam & necessitatem huius intentionis re spectu dicendorum. In illo parte ponit tractatum suum tradens scilicet doctrinam de medicinis solutiuis simplicibus quantum ad earum cognitionem absolutam, & quantum ad modum approximandi eas ad corpus. Et diuiditur hic liber in duas partes. Nam cognitio medicinarum solutiuarum est duplex: vna est vniuersalis, quæ quidem conuenit omnibus vel pluribus medicinis solutiuis in qua queritur cognitio ipsarum, & hoc in se & quantum ad modum approximandi ipsarum ad corpus. Alia est cognitio ipsarum particularis quæ est secundum speciem propriam medicinarum solutiuarum, sicut illa in qua queritur cognitio virtutis operationis inuamentis & nocumienti ipsi soli aloe, aut scamone, & sic de alijs. Primo ergo Ioan. Mes. tradit primam cognitionem vniuersalem de medicinis solutiuis simplicibus. Secundo particulari, secunda ibi scilicet in sectione secunda. Proterabimus &c. Prima in duas. Primo determinat de medicinis solutiuis simplicibus quantum ad quid est ipsarum, determinat etiam de accidentibus & proprietatibus ipsarum proprijs. Secundo determinat de eis quantum ad modum preparationis & administrationis ipsarum ad corpus; secunda ibi in principio secundæ summæ. Inquit Heben Mesue, prima in duas. Primo tradit nobis cognitionem de medicinis solutiuis simplicibus quantum ad earum principium formale, quia secundum quod solutiuæ sunt. Secundo tradit nobis cognitionem ipsarum quantum ad proprietates & effectus quos faciunt, secunda ibi. Inquit Heben Mes. operatio medicinarum solutiuarum prima in duas. Nam cognitio medicinarum solutiuarum simplicium in quantum sunt solutiuæ, est duplex: vna est generalis in qua non descendimus ad aliquam medicinam solutiua explicanda: alia est specialis in qua sit descensus ad species siue differentias ipsius. Primo ergo de eis tradit primam cognitionem, scilicet generalem: secundo specialē, secunda ibi. Et tua quid est interest prima in duas. Primo notat has medicinas solutiuas simplices per hoc principium formale, in secunda parte circa dicta remouet quandam falsum intellectum suorum verborum, secunda ibi. Scire autem plius oportet, prima in duas. Primo ponit quid sit principium formale, per quod medicina solutiua sunt solutiua. Secundo probat, id esse caput principij, secunda ibi: dicitur autem. Circa primam partem est notandum quod ex verbis Mes.

SYL.

ANT.

Huius libri diuisio. Medici solutiua cognition duplex.

Nocumens.

Mef. notificatur quid sit hoc principium p quod medicina solutiva operatur & ipsum notificat negative & positive, primo ostendendo q non est, dicens quod medicina laxativa primo non est solutiva a prima virtute sue qualitate; quia non a complexione sue elementari virtute, sed quod hoc facit p occultam virtutem, sue specificam formam quae in a sibi est tributa a corpore celesti, vel ab intelligentia datrice formarum, neqz et agit in humorem ipsum euacuando tanqz sibi contrarium, in eo q est ei contraria, sed hoc facit quia talis per virtutem hanc occultam sue specificam formam sibi tributam modo p dicto, nec est euacuata talem humorem quia sit similis humori, vnde eum attrahat, sed quia talis vt dictum est, neqz euacuat eiqz quia grauis trahens humores deorsum, aut quia leuis agitando ipsum sursum, sed quia talis. Et sic in his verbis explicatur triplex virtus quae remouetur a medicina solutiva in eo q solutiva est non operans per illam: primo, n. explicat primam virtutem per hoc quod dicit q non est euacuata hu. huius a virtute complexionali, vel demerari virtute posset enim quis opinari cum etiam ipsa medicina solutiva sit mixta ex elementis a quibus per eorum qualitates complexio causatur q ipsa p complexione esset talis. Explicat & secundo virtutem secundam p qua quis posset opinari q medicina solutiva esset talis cu dicit. Et neqz quia graue aut quia leue trahens humores deorsum sui grauitate, aut eos agitando sursum sui leuitate, neqz quia contraria, aut quia similis. Tercio remouet tertiam virtutem a medicina solutiva p quam quis posset opinari q per eam operatur, quod tn non est cu dicit. Et neqz quia sit attractiuum vel eradicatiuum, eradens. f. humores a membro & agens in eorum non. n. scilicet. Secundo dico q Mef. notificat hoc principium p quod medicina solutiva operatur positue cum dicit. Sed quia tale, hoc est p suam formam specificam quam habet eua talem humiditatem. Istam aut talitatem vt sic loquitur Mef. no specificat propter duo, primo quia eam magis inuestigauit in processu capituli vel in sequenti capitulo, vbi dicit, q ista qualitas est forma specifica sue occulta in ipsa medicina repetat quod autem sit declarabitur in processu: nec etiam est explicabile p aliud eo q satis innuit ex his quae dicuntur in litera, cum enim virtus quae in medicina exsistit sit quadruplex, f. prima vt cal. frigi. &c. secunda quia grauitas aut leuitas eius, &c. sic de alijs, & tertia quia eradicatiua vel attractiua, laetis aut spermatis & virtus: quarta quae est virtus specifica cum ipsa medicina solutiva per suum principium formale a primis tribus remoueat, vt ponit Mef. relinquitur quarta virtus in ea quae est forma specifica, p quam hunc humorem euat. P. Et ex hoc causatur triplex dubitatio, vna est vtrum medicina solutiva sit euacuatiua hu. per complexioneem suae elementarem virtutem, aut non secunda est vtrum euacuet per similitudinem aut contrarietatem quam habet ad hu. vel non, tertia est vtrum ipsum euacuet per specificam formam quam habet a non de primis duabus dicitur in fine sectionis.

Deinde cum dicit.

Omnis enim res (vta Philosophis dicitur) facultate duplici est dotata & praedita: vna quidem elementari, quia calefacit, refrigerat, & humefcat, siccacat, non autem purgat, altera vero celestis, hacqz vel communi, vel sibi propria, & temperiem illam dirigente, & qua hoc medicamentum est purgatorium, illud hanc, vel illam vacationem prouocat, aliud animam atqz alia habet virtutem. Quae oia potest medicamentum a celestis virtute ad tpturam accedente.

Dotatur enim omne duplici. (vt aiunt philosophi) virtute, f. elementari & celesti. Haec quidem communi: hac vero propria. Etenim calefactiuum & fri-

gidatiuum, calidum & frigidum omne. Solutiuum aut non quia calidum nec quia frigidum, sed quia celestis virtute dotatus est ipsius missionem regulante. Et ob hoc quidem solutiui hoc. Illud vero prouocatiuum. Aliud vero aliter & aliter. Et hoc quia a celestis virtute tale supra complexioneem fertur.

In parte ista Mef. probat quod dixit, f. q medicina solutiva euacuat hu. sibi proprium per virtutem occultam suae specificam formam quae in ea est: & primo facit hoc. secundo remouet quandam opinionem Gal. de hac materia quam videtur ponere in tertio de simplici medicina secunda ibi. Opuiari autem inconueniens. P. Prima in duas fm q duas rones adducit ad hoc probandum: secunda ibi. Inquit Pla. In prima parte intendit talem rone, oem mistum inferius hic existens faciens aliquam operationem aut eam facit per virtutem elementarem & complexioneem, aut per virtutem celestem, fed medicina laxatiua est quoddam mistum faciens suam propriam operationem ergo eam facit aut per virtutem elementarem, aut per virtutem celestem in ea repertam, sed non per virtutem elementarem. Nam licet mistum sit calefactiuum & frigidatiuum per calidum & frigidum in eo existens formaliter vel virtualiter, non tn est solutiui quia calidum, aut quia frigidum, vt infra apparebit, sed quia est informatum celestis virtute in eo imprimente virtutem occultam suae specificam formam. Circa ista rationem Mef. sic procedit: primo ponit hic declarat maiorem proportionem, secundo minorem, secunda ibi. Etenim calefactiuum. Sed hic aduertendum, primo dicit Mef. q omne ens mistum hic inferius existens est informatum duplici virtute, f. virtute elementari & celesti: causa est in promptu, q omne mistum habet duplex principium quo potest operari sua operationem, f. principium inferius, & se tenet ex parte materiae & agentis proprii & determinati, aliud est principium superius suae vniuersale & hoc est corpus celestem vnde dicit Aristot. secundo physiorum, q homo hominem generat ex materia & sole, & ideo bene dicit Mef. q omne mistum est dotatum & informatum virtute elementari & celesti, cum per haec duo perficiat suas operationes. Secundo aduertendum dicit Mef. q mistum dotatum virtute celestis qnqz dotatur ea communi exsistens, qnqz propria. Nam forma specifica qnqz est communis, qnqz propria, cois sicut qnqz inest pluribus eiusdem generis aut eiusdem specie, sicut dicimus q omnibus odoriferis inest forma specifica per quam habent attrahere matricem, & rebus foetidis inest forma specifica per quam matricem fugant, sed forma specifica propria est illa quae non iam omnibus in diuiduis eiusdem speciei, & eodem modo, non enim omnis magnes mouetur versus polum meridionalem, etia est quidam magnes qui attrahit carnem hominis & quidam non, vt Alber. ponit in suo de mineralibus autoritate Ari. & tn omnes sunt eiusdem speciei. Dicit postea. Et hoc quia a celestis virtute tale supra complexioneem fertur, & per haec verba innuit Mef. q licet medicina so. non euacuet prius hu. p complexioneem suam immediate & principaliter: tn ipsa complexio est principium pparatiuum & deserviens formae specificae ad faciendum illam operationem. Na specifica forma no influit misso absolute, sed influit misso pparato p complexioneem, & ideo nos possumus dicere q ipsa forma specifica non est aliud formaliter q quoddam additum supra complexioneem per quod facit talem operationem, aut et licet complexio non sit primum principium operationis occurrente, tn mistum adiuvat ad occultam operationem illius medicinae solutivae, vt sit verum dicere q medicum solutiue quae cu forma specifica habent complexioneem ea, & sicca eis annexam adhuc attrahunt & euant q si non esset talis complexio, adhuc quae sunt vehementer

Mef. a in calidex

No. pri mum.

Nocu, secundu Formia (specifi) caia medicinae simplici, cibis psum datur.

No. tertium.

Medici nase vir p qdruplex

YL

ANT.

calida & sicca cum proprietate quā habent plus eūant q̄
aliæ quæ non sunt sic calida & sicca. Deinde cum dicitur

Medica mētum q̄litaib⁹ sēlū ali
cui manifestis
simile si
bi hūo
rēn tra
hit, sed
tota sua
suba seu
q̄litate
occulta
simile.

Rebus.n. omnibus natura (vt inquit Plato) pro
prietates quasdam indidit, quib⁹ hæ ipse quod sub
est proprium agunt, idq̄ pro forma natura & mo
tione inſita, cum nullius rei actio propria esse pos
sit vlla, nisi quam forma ipsa excitat & dirigit. Hoc
autem demonstrare, medici non est, sed philosophi,
altiora speculantis.

Inquit Pla. dotauit res quidē natura proprietati
bus. Ois enim res sū quod meretur, a spē sua agit
quod propriū est: vtq̄ enim nullius rei est actio
propria nisi quam spē regulat. Hoc autē certificare
non est medici, sed eius qui se altius agit.

In parte ista addit secundam rōnem ad hoc, & arguit
sic. Si medicina laxatiua appropriat ad determinatū hū,
illum etiā a determinatis locis, ad determinata loca il
lum attrahens, & p determinata illum transmittens, tūc
medicina solutiua facit suam propriam operationem p
formam specificam, & non p virtutem elementarē, sed ita,
est quare &c. maior apparet, quia vt ait Pla. natura do
tauit res suis proprietatibus vt. id quod agit, id q̄ ei pro
priū est agat & moueat ad sua spē. i. a sua specifica forma,
tale autē probare nō est medici, sed eius qui altius agit id est
medico: minor est de se nota. Deinde cum dicit.

Syl. Absurdum igitur fuerit existimare, a simili trahi
simile, absurdius, a contrario, cōtraria enim mutuo
se expellunt, non attrahunt.

Ant. Opinari etiam inconueniens, quia simile nimirū
vtq̄ hoc, sic contra. Sed contraria seinuicem fugi
gant, & non attrahunt.

In parte ista Mes. remouet quādam falsam opinionē
Gal. de hac materia, quā visus est ponere in tertio de sim
plici medicina, & dicit sic, q̄ inconueniens est opinari q̄
medicina euacuet hū, quia, si, sibi vt posuit G. nā posuit
ipse ipse q̄ carum attrahit phlegma, & turbidū attrahit
phlegma eo q̄ sibi sisse, eo q̄ oē sisse attrahit sibi sisse, & nō
contrarium, quia contraria seinuicem fugiūt & non attra
hunt. P Sed de simili sciendum q̄ similitudo est duplex,
quedā est similitudo in q̄litate manifestis, & hoc mō.
medicina nūq̄ euacuat siue trahit hū, quia ei sisis in qua
litate. s. manifestat hoc fuit vnq̄ opinatus G. bene. n.
fuisse rudis, si dixisset q̄ carum & turbidū attrahunt
phlegma, ga eis sises in q̄litate manifestat: primo cū phleg
ma sit frigidū & hū. & turbidū calidū & siccū, & differunt
in mō subtilitatis. Alia est similitudo in qualitate occulta siue
specifica forma de qua loquitur ibi Ga. in tertio de simplici
medicina, vnde euacuat carum aut turbidū phlegma,
quia eis sise in qualitate. Locusta siue specifica forma, &
p hoc soluit vna questio pri⁹ mota si bene aduertat, virtū
q̄ medicina laxatiua vel solutiua est hū, sibi proprium
quia simile vel quia contrarium. Deinde cum dicit.

Syl. Medicamentū præterea humores purgat sed na
tura eius actionem inchoantē, limitantē, dirigentē,
Nam ipsa humorum vacuatione naturæ est opus, sed
per medicamentum ipsius naturæ artificis insimul.

Ant. Inquit heben Mes. Scire amplius oportet q̄ actio
solutiua in materiis, cum discretionibus, & limita
tionibus regulantis naturæ sit. Eductio enim earum
opus est naturæ. Pharmacum vero per id quod
idem fit. Est enim ipsum idem naturæ quod instru
mentum artificis.

In parte ista Mes. remouet quendam falsum intellectū
dictorū suorū: dixerat. n. supra q̄ medicina solutiua eu
acuat hū, per proprietatem siue specificam formam, mō cre
deret aliquis q̄ solum hoc faceret per specificam formā
& virtus regitiua totius corporis nihil operaret, mō hoc
remouet. & primo facit hoc sciendum probat q̄ dixerat
tertio dubio rōnem: secundū daibi. Ait enim Hip. tertio tibi.
Verum quantitas. Dicit sic de prima parte q̄ eū hū. a
medicina solu. fit principaliter per opus naturæ regulan
tis ipsam, sed per pharmacum sitanq̄ per instrumentū,
ita q̄ natura est principalis agēs, sed pharmacum est agēs
instrumentalis, posito enim pro possibili q̄ super aliquo
loco extrinſeco a nobis esset ex vna parte cholera ex alia
parte reubarbarum, nunq̄ cholera moueretur ad reubar
barum, & ideo oportet quod fiat hoc beneficium naturæ re
gulantis principaliter, instrumentaliter autem beneficio
pharmaci.

Deinde cum dicit.

Natura enim (vt ait Hippocrates) morbos curat, Syl.
non medicus, medicus vero munus præcipuum est,
naturæ instrumenta suppeditare.

Ait. n. Hip. Est quidem naturæ curare nō medici.
Medici vero dignius opus est naturæ porrigere.

Ant.
nā mor
bog, me
dicina.

In parte ista probat quod dixerat: dixerat. n. statim q̄
in euacōe hū. a pharmaco natura est principale agēs &
pharmacum instrale, mō hoc probat, & duo facit sū q̄
duas rōnes inducit ad hoc probandum, secundū ponit ibi.
Cum aut quod porrigit. In prima parte intendit tale rō
nem: id principaliter euacuat in corpore nostro quod prin
cipaliter curat sed natura principaliter habet curare: me
dicina aut insaliter, quare &c. maior est nota eo q̄ eu
acuans per se hū, a nostro corpore est p se curans aegritudi
nis nostri corporis: minor apparet auctoritate Hip. quid d
cit. Est quippe naturæ curare & non medici. medici vero
dignius est opus naturæ porrigere. s. debita instrale: simile
etiam verbum ponit Auicenna. liij. can. Fen prima cap. de
cura putridarum in generali. Curas sicut scilicet est vir
tus, & nō medicus. medicus autem facit peruenire influ
menta ad virtutem.

Deinde cum dicit.

Que si opus naturæ, aut quantitate, aut qualita
te malefica vincunt, immoderatus agunt magno
naturæ incommodo.

Syl.

Cum autem quod porrigitur, naturæ opus vin
cit aut quantitate, aut malitia, in preiudicium eius
effrenes efficit operationes.

Ant.

In parte ista adducit aliam rōnem ad probandum idē
& arguit sic. Si medicina solutiua exhibita corpori in ma
iori quantitate & qualitate q̄ requirit virtus, sic efficit
q̄ eius operatio fit effrenans vel exdens, tūc debita eu
acuatio hū, quæ fit a medicina solutiua sit a natura prin
cipaliter: sed ita est vt ponit Mes. in litera quare &c. In ma
litiā id est qualitate. Deinde cum dicit.

Quantitate vero si plus q̄ natura exigit, vincunt,
noxam multitudinis inuehunt, si autem qualitate
malefica, non multitudinis modo noxam, sed aliam
quorū atq̄ aliam excitant.

Syl.

Verum quantitas supra exigentiam naturalem
transgressionem efficit, & dat noua documenta multitu
dinis. Malitiositas vero & multitudinis, & alterius
atq̄ alterius modi imprimit noua documenta.

Ant.

In parte ista dubitationi respondet, dixerat statim q̄
q̄ medicina ageretur in quantitate aut qualitate vltra id
q̄ requirit virtus q̄ efficit effrenes operationes & accē
malā: modo crederet aliquis q̄ eodem modo induceret
effrenes

effrenis operationes & mala accidentia quādo est aucta in quantitate sicut quādo est aucta in qualitate, sed hoc remouet, & dicitur quod non nam quādo medietate, sed hoc aucta in quantitate vltra id quod requirit virtus, effici nō cumēta multitudinis, hoc est quod augeat nō cumēta in quantitate, & hoc intelligas per se et principaliter, quia ex consequenti possit inducere accidentia diuersorum modorum: nam est hebeiorum in multa quāditate exhibitis nostris corpori inducat vomitū & faciat principaliter augmentum in vomitu, tamen ex consequenti possit inducere varia & diuersa accidentia post vomitum, quia possit inducere spasmus, syncopiam, aut tremorem, sed si in medici na solutua solum sit malignitas sui qualitate, tunc inducit nō cumēta aliter, & aliter modi & quantitas augētilla. Et circa hoc est dubitatio vtrum medicina laxatiua euacuet hu. per sui complexionem quam habet, & præcipue calidam, quia de hoc est magis dubium, & videtur quod sic, per id medicina habet euacuare hu. per quod attrahit ipsum, sed medicina laxatiua attrahit ipsum hu. per caliditatem quare &c. maior est nota eo quod hoc medicina habet euacuare quia attrahit, p̄ Minor apparet eo quod caliditas est vna ex causis attrahitui vt ponit Aui. primo cap. Fen prima cap. de virtutibus naturalibus ministrantibus: capitulo etiam de operationibus. Item si medicina euacuat hu. resolūdo per sui caliditatem, ergo etiam per caliditatem euacuat ipsum exolūdo, sed ita est ergo &c. maior est nota eo quod euacuatio per solutiōē, hu. & eius resolūtiōem nō differunt nisi secundum magis & minus. Etiam ex alio differunt quia vna est manifesta vt illa quæ fit per solutiōē, alia occultat: vtilia quæ fit per resolūtiōem, modo magis & minus manifestum & immanifestum nō diuersificant principium operationis. In contrarium est Mes. & alij auctores. Dico ad hoc quod principium per quod medicina euacuat hu. est duplex. i. generale per quod medicina scilicet est euacuatiua nō determinati hu. aliud scilicet speciale, p̄ quod medi. est euacuatiua determinati hu. a determinatis locis per de terminata loca: illum etiam attrahens ad determinata loca: Modo si loquamur de primo principio operationis medi. solu. dico quod ipsa potest talem euacuationem facere per complexionem: & præcipue calidam. Ratio est ista, si medi. solutua per sui complexionē calidam potest introducere vacuum in corpore, tunc ipsa per suam complexionem calidam potest hu. euacuare: sed ita est, quare &c. maior est nota, eo quod medi. solu. cum euacuat attrahit, inducit vacuum nō absolute, sed vacuitate substantiæ: minor apparet, eo quod de ratione calidi est dilatare & aperire & inanitionem inducere, & sic per cōsequens vacuum inducit & facit loca vacua. Sed si loquamur de secundo principio per quod med. solu. hu. euacuat, dico quod ipsa nō euacuat per complexionem, sed per formā specificam. Ratio est ista, omnis operatio quæ est appropriata alicui rei & nō est communis, fit à propria specie siue specifica forma, sed medi. solu. hoc modo assumpta ē appropriata determinati hu. illum etiam euacuans à determinatis locis: quare &c. maior est nota auctoritate Platōnis omne enim quod mouetur, à specie & à specifica forma sua agit quod ei proprium est, minor est de se nota.

Item hoc confirmatur sic. si medi. solu. euacuat determinatum & proprium hu. ipsum euacuaret per complexionem, aut ipsum euacuaret per similitudinem quā habet ad ipsum in qualitate primæ: aut per contrarietatem quam habet ad ipsum: nō potest dici quod ipsum euacuat per similitudinem quam habet ad ipsum in qualitate, quia tunc hoc modo turbidū euacuaret cholera & nō phlegma: cum sit ei contrarium quia phlegma est frigidum & hu. Item etiam epithymum cum sit calidum et siccum nō euacuaret melancholiam, sed cholera, quia cholera est calida & sic, & viole, & serum caprinum, & succus

atriplis nō euacuaret cholera, sed phlegma: cum sint frigida & hu. sicut phlegma. Nec etiam potest dici quod medi. solu. euacuat determinatum hu. per contrarietatem quā habet ad ipsum in qualitate: quia tunc hoc modo scamo nea nō euacuaret cholera nec etiam reubarbarum: cum medicines nō sint contrarie in qualitate ipsi cholere, sed ei similes. Et per hoc soluntur rationes, eo quod omnes concludunt quod med. solu. respectu operationis suę communis, quæ est euacuare quemcūq; hu. in determinatum, potest hoc facere per sui calidam complexionem, vnde & hoc concessum est: in medi. solu. calida euacuans indeterminatū hu. illos euacuat per sui caliditatem, resolūdo & euacuando hu. quemcūq; & nō determinatum per sui caliditatem. Deinde cum dicitur.

Quapropter tua interest, medicamēta melesica a salubribus discernere.

Tua interest medicinalium atq; incolumium medicinarum apud te habere differentias.

Postquā Mes. inuestigauit esse ipsum medi. solu. quantum ad suum principium formale, quia scilicet secundum dū quod solutua est remouit etiam quoddam dubium circa dictam in parte ista inuestigat species dictas sine modis ipsi medi. solu. & primo dat intentionem suam circa hoc secundum ponit eius species siue differentias: secunda ibi. Consideratio autem prima in duas, primo ponit necessitatē suę intentionis: secundo ponit suę necessitatē declarationem: secunda ibi. Nam sunt prima pars est nota.

Deinde cum dicitur.

Sunt autem melesica quædam toto genere, quorum virtus effrenis omnibus est cognita, vt thymelæa, latyris, euphorbiū. Alia q̄ specie tantum, vel accidente maligna eaq; in multis generibus, vt turcibentigrū, agaricus niger, & durus, colocynthis vnicra in planta sua, scammonium Sceniticum, a quibus & ambobus phlegma, nisi si quando in magnis affectibus est his q̄ prius omni ratione correctis vtendum, idq; cum formidine, & præmeditatione. Morbis enim quibuscumque venena sunt salubria, vt vipera elephantiasis, melesica tñ vi eius modis omnib; vel saltem quibus nobis licet, fracta, vt dicem; lib. 2. p̄

Nam sunt & malignarum quædam genere, super quibus de effrenitate nō ambigē, sicut mezereon glebeg & euphorbiū. Et in generibus pluribus sunt similiter sicut turbith nigrum, & agaricus niger & durus, & colocynthis singularis in plāta sua, & scammonia de contrata coraceni, a quibus elongari oportet, nisi forsitan congruant ex eis quædam in magnis causis, & tunc sup eis præsumendum est cū timore, & cautela. Nam in quibusdam morbis cōpetit venenum, vt serpentes in lepra, post fractionem tñ malitiae suæ vltimam, si possibile est, vel saltem q̄ melius fieri potest, quemadmodum dicemus post.

In parte ista ponit declarationem suę necessitatē: & primo facit hoc, secundum dū ostendit quod necessitas est medico tñ habere notitiā medicinarum incolumium, secunda ibi. Nō tñ has. prima in duas. primo facit q̄ dictū est, secundo correlarie inferre defectū quorūdam nouorū medicorū. scda ibi. Et plurimū solidior. In prima parte intendit talē rationem, illa sunt necessaria medico cognoscere quæ dicunt posse generare pessima accidentia & interius sed medic. solu. quæ in sui opere sūt malignæ sūt hu. quare &c. maiorem supponit Mes. vt notam. minorem ponit in li. 4. Effrenitate. i. malitia. Non ambigit idē dicitur, Mes. a iij Mezeron

Vtrum
medicia
eūet hu-
morē p̄
suā cō-
pōnē.

Rātio

Principium
quod medi-
cia eūat
duplex

SYL.

ANT.

SYL.

Gal. iiii
tio li. 12
simp. &
fineli. 2.
ad glau-
co. & in
vfu ihe-
riaces.

ANT.
Medici
nō solu.
mali-
gnē.

Mezereon idest grana laureole. Glebee idest grana cataputæ. Et in generibus idest in speciebus plurimum earum in magnis causis idest cōtra magnas causas egreditur & accidēt. Et cantela, quia maxime debemus eis vti cō solatis. ¶ Et ex his verbis possumus tria cōcipere: primum est q̄ necesse est medico cognoscere medicinas sol. quæ in sui opere sunt malignæ aut f. vt fugiantur, aut si oportet eis vi vt cum eis alias commiscantur quæ earum malignitatem totaliter remoueat, aut minorent. ¶ Secundum quod concipimus ex his verbis est de proprietate medicinarum malignarum nam ex his quædam sunt quæ à tota specie sunt malignæ sicut mezereon: glebe: euphorbium & sagapenū: quædam vero sunt quæ non sunt malignæ à tota sua specie sed habent malignitatem istam in aliquo singulari illius speciei: sicut turbihi nigrum, agari cum nigrum & similia. quæ posita enumerat in litera, quare autem hæc sint malignæ non oportet hic dicere: eō q̄ causa huius dicitur ab eo in capitulis proprijs vniuscuiusq̄ ipsarum. ¶ Tertium qd habem⁹ ex his verbis est, quod licet hæc medicinæ solu. sint malignæ, tamen non sunt spernende: immo sunt cognoscende vt scilicet aut euitentur, & præcipue cum solæ corpori approximarentur, aut etiam cognoscende sunt vt possint consolari cū alijs medicinis, & eas consolatæ possumus debite corpori approximare. Deinde cum dicit.

Syl. Quamquam stolidi quidam, præcipue rustici, & idiotæ improvidi, quibusdam non castigatis vtunt⁹, ignorantes, quantam noxam principibus corporis partibus, & virtutibus ipsum corpus gubernantibus, afferat venenum illorum perniciosum.

Ant. Et plurimi stolidorum quidem & præcipue syluestres & noui præsumunt super illis nondum consolatis, non videntes prouisionem, & ignorantes quod est super venenum perniciosum, & ignorantes leuisionem quam faciunt possidere membra, quæ sunt mineræ virtutum, cum ipsis virtutibus.

In parte ista correlative concludit quendam errorem quorundam rusticorum & vulgarium, iue nouorum medicorum, & dicit sic q̄ multi stolidorum præsumunt dare istas medicinas malignas per se, nescientes modum consolationis ipsarum: quicq̄ etiam ignorantes earum nocumenta & pessima accidentia. ¶ Verbi gratia: est aliquis nouus medicus in scientia medicinq̄ qui videt aliquē bo, num & verū medicum dare. vij. vel. viij. grana cataputæ consolata alicui morbo, vnde inde iuuamentum acquirit: mō istæ rusticus vult simile facere alicui alteri corpori, eō q̄ vidit id corpus inde iuari, vnde credit istum ex tali medicina saluari, cum tamen posita ex illa medicina mortū appropinquet: eō quod istæ rusticus non vtebatur prouisione, non enim sciebat q̄ ista medicina poterat inducere pessima accidentia: si ipsa esset non consolata, aut etiam approximata in superflua quantitate & qualitate, aut etiam non in debito tpe. Deinde cum dicit.

Syl. Neque tantū hæc deleteria sunt vitanda, sed omnia quoq̄ alia medicamenta etiam benigna, nisi diuentiones possit (si per Dei gratiam mihi licuerit) conditiones obseruentur.

Ant. Inquit heben Mes. non tantum has fugere oportet, verum & omnes etiam si elegantiores sunt, nisi obseruentur conditiones & modi quorum rememorabimur, si Deus voluerit.

In parte ista Mes. dat nobis necessitatem cognitionis medicinarum solutiarum columium, et incolumium, & dicit sic. Nō tantum has, f. medicinas solu., malignas,

oportet effugere, verum & omnes scilicet oportet effugere etiam si sint elegantiores, i. incolumiores. Nisi obseruentur modi scilicet præparationis ipsarum & approximationis earum ad corpus fm debitam quantitatem qualitatem & tempus. Deinde cum dicit.

Huius autem obseruationis in fecernendo medicamentum benignum a malefico, methodus versat⁹,

Consideratio aut quæ est thesaurus inuestigationum bonitatum & malitiarum in ipsis est hmōi.

In parte ista Mes. ponit diuersitates medicinarum solu. simplicium malignarum docens eas distinguere ab incolumbis, & primo proponit quod intendit secundo exequitur, secunda ibi. Quandoq̄ enim thesaurus, idest principium. Deinde cum dicit.

In considerata medicamenti substantia, temperatura, sequentibus temperaturarum qualitatibus, subtilibus, olfactibus, gustatilibus & visibilibus tempore, loco natali, vicinia medicamenti alterius, numero. Ab his enim singulis differentiis dispositio quædam propria & virtus medicamento acquirit⁹.

Quandoq̄ enim considerare oportet cōditiones dispositionum quæ sunt ex parte substantiæ, & quandoq̄ conditiones dispositionum, quas res consequitur a complexionem suam, quicq̄ ab eo quod consequitur eam. Et de hmōi quicq̄ determinat tact⁹, aliqui odor, aliquando sapor. Et quādoq̄ ex dispositionibus q̄ acquiruntur ex tempore, & loco, & vicinitate vnus medicinæ ad alteram.

In parte ista exequitur tradens nobis cognitionem medicinarum solutiarum simplicium per quam medicus potest cognoscere vel distinguere medicinas malignas ab incolumbis, & primo ponit cōditiones per quas potest medicus inter eas distinguere ostendendū etiam quod sint secundo per conditiones tales docet distinguere malignas medicinas ab incolumbis: secūda ibi. Conditiones quidem quæ sunt. Ex verbis autem primæ particulæ habemus quot & quæ sint conditiones reperiunt⁹ in medicinis solutius simplicibus, per quas distinguimus malignas ab incolumbis, quia sunt nouen. Vna est sumpta ex parte substantiæ: quia subtilis vel crassa &c. Secunda est sumpta ex parte complexionis. Tertia est sumpta ex qualitatibus tangibilibus: vt quia mollis vel dura. Quarta sumitur ex qualitatibus odorabilibus, vt quia fit odoris acuti aut obtusi. Quinta sumitur ex parte saporum, ut quia sit saporis acuti vel stipidi aut pontici: nam ponet infra q̄ medicina solu. in sapore acuta est utaliqui ea quæ in sapore est pontica, aut stipica. Sexta sumitur ex parte coloris, quia sit alba vel rubra vel nigra, & sic de alijs. Septima sumitur ex parte temporis: nam dicimus q̄ medicina solu. de nouo collecta est incolumior illa quæ per longum tempus est collecta, et quicq̄ conuerso. Octaua sumitur ex parte loci vt sciamone, de contrata corascenti est malignior ea quæ nascitur in alijs locis. Nona et vltima sumit ex vicinitate vnus medicinæ solutius ad alterā, sicut dicimus q̄ scamo, nata in loco vicino scillæ, quia sit nata prope scillam est incolumior, vt infra patebit, & traphanus natus prope scillam est incolumior et laudabilior, & per hæc nunc dicta statim videbitur ordinata diuisio huius capitoli. Deinde cum dicit.

Porro a medicamenti substantia differentiæ ipsius sunt obseruande, si id est leue, graue, rarum, densum, crassum, tenue, lentum, friabile. Per quæ, medicamenta bona a malis fecernere poteris.

Conditiones

Syl.

Ant.

Syl.

Ant. Modus distinguendi medicinas bonas a malignis.

Syl.

Ant. Conditiones quidem quæ sunt ex parte substantiæ, sunt graue & leue, subtile & grossum, tenerum, & tenax, rarum & spissum, & ab his acquiritur scientia malignitatis & bonitatis medicinarum.

In parte ista Mes. exequitur docens per istas nouæ conditiones distinguere medicinas sol. malignas ab incolumbibus. Et diuiditur pars hæc in nouæ partes. Primo docet eas distinguere per conditiones sumptas ex parte substantiæ. Secundo per conditiones sumptas ex parte complexionis. Tertio per conditiones sumptas a qualitatibus tangibilibus. Quarto per conditiones sumptas a qualitatibus odorabilibus. Quinto per conditiones sumptas a qualitatibus gustabilibus. Sexto per conditiones sumptas a qualitatibus visibilibus. Septimo per conditiones sumptas ex tempore collectionis. Octauo per conditiones sumptas ex loco ubi nate sunt. Nono & ultimo per conditiones sumptas ex vicinitate vnus medicing fol. ad alteram in tempore suæ natiuitatis, secunda ibi. Inquit heben Mes. Scire debes ex parte considerationis complexionum, tercia ibi. Tactus autem de molli et duro. quarta ibi. Et de odoribus quid scire debes, quinta ibi. Inquit heben Mes. iudicia quidem &c. sexta ibi. Colores autem. septima ibi. Et tempus quidem determinat. octaua ibi. Locus vero, nona & vltima incipit ibi. Vicinitate autem rei ad rem. Prima in duas, primo ponit modos substantiæ quibus possunt discerni medicinae adinuicem, secundo per illos modos docet eas abinuicem distinguere, scda ibi. Ceterum quæcūq. tenerum, i. liquidū & fragile, tenax, i. viscosum.

Deinde cum dicit,

Syl. Quæ enim sunt iter hæc facultate valentiora, qualia sunt omnia trahendo purgantia, quo sunt leuiora, eo meliora, grauiora autem maligna. Ob id scammonium, colocynthis, euphorbium, agarius, nitru, aloë, & similia leuiora sunt præstantiora: similiter quæ humiditatem habent excrementosam, vt agarius, turbitith, polypodium, scilla, & similia leuiora sunt meliora. Contra vero grauiora sunt meliora, vel quibus coacta esse substantia debet (vt hermodactylus, iris, ciantha lapis.)

Ant. Ceterum quæcūq. ex eis potentioris virtutis sunt: leuiiores quidē, meliores. Grauiiores vero, malignæ, sunt etenim scamonea, & aloë leuiiores quidē, meliores, et colocynthis similiter, et euphorbium, et baurach, & agarius & similia, nisi sit ex eis in quibus requiritur aggregatio substantiæ, sicut hermodactylus: & iris, & lapis lazuli. Hæc enim inferiora grauiora & meliora. Et humorem habentia superfluum leuiora, meliora sunt: sicut agarius & turbitith polypodium, scilla, & similia.

Alia litera habet. Etenim quæcūq. non est vis. In parte ista docet per istos modos substantiæ distinguere inter medicinas sol. malignas & incolumbes, & diuiditur hæc pars in partes quatuor. Primo. n. per modos substantiæ qui sunt inter graui & leui docet eas ab inuicem distinguere. Secundo hoc facit per modos substantiæ qui sunt, subtile & crassum. Tertio per modos substantiæ qui sunt, tenax & fragile. Quarto per modos substantiæ qui sunt, rarum & densum, secunda ibi. De commensuratione autem rei, tercia ibi. Videtur autem tenerum, quarta ibi. Quæ autem mensurantur raro etc. Prima pars habet partes tres. nam medicing solutiæ sunt quatuor modorum. quædā enim sunt solutiæ, quæ euacuant attrahendo quædam sunt quæ comprimendo, quædam sunt quæ euacuant lubricando, & quædam sunt quæ euacuant molliendo, & ideo tria fa-

cit. Primo docet distinguere inter medicinas solutiæ malignas & incolumbes, quæ sunt euacuant attrahendo. Secundo hoc facit inter medicinas quæ sunt euacuant comprimendo. Tertio hoc facit inter medicinas quæ sunt euacuant lubricando aut lubricum faciendo, secunda ibi. Et medicing quidem facientes, tercia ibi. Et facientes quidem operationes. Prima in tres (licet forte aliquis eas simul legeret.) Primo. n. ponit suum casum. Secundo ponit exceptionem sui casus: Tertio iterato declarat suæ confirmati suum casum. secunda ibi. Nisi sint ex eis, tercia ibi. Et humidum quidem habentia.

Aduertendum quod per hoc quod Mes. dicit potentioris virtutis sunt statim apparet quod dicebat in diuisione. sc. quod hic explicat medicinas euacuant attrahendo etc. per omnes tales sunt medicing potentioris virtutis. omnes. n. hæc tales inferunt vim naturæ quod non est sic de euacuantis comprimendo, lubricando, et lubricum faciendo. Dicit postea leuiiores quidem meliores. Ratio est illa, ille medicing quæ sunt calidæ & sicce leuiiores, sunt meliores: sed medicing potentioris virtutis. sc. euacuant attrahendo sunt calidæ & sicce: quare ex eis leuiiores sunt meliores. maior ē nota: eo quod caliditas & siccitas nisi aliud impediatur. sc. bōa rei commassatio, ponit rem leuē, sicut videmus, quod ignis qui est supere calidus & siccus inter cetera corpora est superleuior, minor apparet per Gal. tertio de simplici medicina & in commen. illius aphorismi secundæ partem. In acutis passionibus raro & in principijs contrario est quando sunt grauiiores: aggregatio. n. substantiæ. i. quæ suis principijs requirit commassationem suæ substantiæ: vt hermodactylus est quædam radix spissa compressa: vnde non requirit multas porositates vnde graue est melius, & sic etiam est de lapide lazuli cum sit in substantia bene commassata et densa: nec in ea est alia substantia heterogenea quæ non debeat esse. Et medicing sol. attrahendo habentes multum humidum quanto sunt leuiiores, tanto sunt meliores, eo quod tunc per leuitatem illam earum humiditas multum remittit tendentes tunc ad siccitatem, sicut contingit in polypodio, & scilla, & agario, et similibus.

Deinde cum dicit,

Vel quæ comprimendo purgant (vt myrobalani, Syl. species rhabarbari, absinthium, absinthii succus.)

Ant. Et medicing quidem facientes operationes suas comprimendo, grauiiores quidem, meliores. Et enim myrobalani quidem grauiiores, meliores, & species raues, filix, & similia, & absinthium grauius, est melius, & succus eius, similiter, & similia.

In parte ista Mes. docet distinguere medicinas solutiæ malignas ab incolumbibus quæ sunt euacuant comprimendo, addens etiam aliquam de medicinis euacuant attrahendo: & dicit sic exponendo literam: facientes suas operationes, i. soluentes ventrem. Et enim myrobalani. f. omnes et species raues, scilicet, i. species rhabarbari.

Causa autem quare medi. euacuant comprimendo sunt meliores grauiiores, est ista: eo quod medicina quæ euacuat exprimendo euacuat slipicando, & concissando vt ita loquar: comprimendo etiam id quod sub ea est exprimit ad inferiora. hoc autem maxime fit per grauitatem quæ est in medicina. Secundo notandum est, quod per hæc verba possumus concipere quod myrobalani, & species rhabarbari sunt medicing euacuant comprimendo. Tñ habent quoddam virtutem per quam euacuant exoluendo & attrahendo etiam, & rhabarbarum licet euacuet exoluendo & attrahendo etiam euacuat comprimendo sui terestritate. & propterea infra ponit rhabarbarum & myrobalanos de medicinis benedictis, dicuntur enim aliquæ medicing benedictæ: quia cum hoc quod euacuant, corroborant membra

bra & eorum virtutes, hoc autem faciunt reubarbarū & myrobalani eorum terrefreitate et aliqua aromaticitate. Deinde cum dicit.

SYL. Vel quę plena, non vacua esse oportet (qualia casia fistula, tamar Indii, balanūs myreptica, cnicus, granum Nil, & quod carthamum Indicum quidam vocant, & ricinus, & similia.

ANT. Et quę mensurant pleno & vacuo, grauiora, sunt meliora, sicut casia fistula, tamarindi, & ben, & carthamus, & granum Nil, & cherua, & similia.

Idest & illę medicinę quę iudicantur per plenitudinē & vacuitatem, vnde inter corticē & medullam habent vacuitatem vt casia fistula, carthamus & similia: hæc. n. quādo sunt grauiora, sunt meliora: eo quod cum plena valde, sunt meliora quę si essent vacua: eo quod tunc significetur quod in eis est de medulla multum, & paucum de aere, eo quod aer in eis existens ponit eas leues, modo quando multum est in eis de medulla, sunt meliores, vera est ergo maior, quod medicinę quę iudicantur per plenitudinē & vacuitatem: plene sunt meliores, sed quādo sunt plene, sunt grauiores eis vacuis existentibus, ergo vera est conclusio quod medicinę quę mensurant pleno & vacuo grauiores, sunt meliores. Et possunt cognosci ex sono. vnde casia fistula quę non sonat est melior ea quę sonat: eo quod bene sonat significatur quod in ea est multum de aere et parum de medulla. granum Nil, carthamum indum.

Deinde cum dicit.

SYL. Vel quę leniendo purgant & lubricando (vt psyllium, pruna myxa, casia fistula.)

ANT. Et facientes quidem operationes suas leniendo & lubricando, grauiores quidem, meliores, sicut psyllium proprie, & casia fistula, & pruna, & sebestē, & similia.

In parte ista Mes. docet distinguere medicinas sol. n. a lignis ab incolumibus quę euacuant lubricando & lubricum faciendo. Causa autem dicti in litera est hæc. eo quod medicinę quę euacuant lubricando & lubricum faciendo euacuant per virtutem abscissam quę in eis est, sicut medicinę euacuantes comprimendo, euacuant per terrefreitatē in eis manentem. Et quia substantia aquea est grauis, licet nō in supremo iorde ex talibus medicinis grauiiores sunt meliores.

Deinde cum dicit.

antiquus De commensuratione autem rei subtilis & crasse dicitur paulopost.

In parte ista pro diffōne med. solu. malignarum ab incolumibus quę sunt ex parte modi substantię quę est subtile & crassum remittit nos ad inferiora: & dicit licet de commensuratione aut. i. cognitione perfecta rei subtilis et crasse dicitur paulopost supple quare nō oportet nō dicere.

Deinde cum dicit.

SYL. Quamuis autem substantia friabilis esse tenuis, et lenta esse crassa videatur tamen id absolute verum non est, cum ex his quę substantia sunt crassa, (vt idē de tenui pollicear) quędam lenta & friabilia inueniatur, vt ex aloë crassa quędam lenta, alia friabilis. Idē ostendunt scammonium, salis species, & Nitrum. Sagenum quoque est lentum, & tenax. sed tenue, & item anacardus. Non est igitur vnicum tenue, friabilis causa, neque crassum lenti & glutinosi.

ANT. Videtur enim tenerum & tenax a subtili vel crasso dependere substantia. Creditur enim subtile, tene

rum, & crassum, tenax. Sed nō condigne simpliciter concedendum. Ex crassum enim substantiarum rebus inueniuntur, & tenera, & tenacia. Et ex rebus subtilium substantiarum inueniuntur & tenera, & tenacia, inuenitur enim aloë & tenerum & tenax: & scammonia, & species salis & baurach, & inuenitur sagenum tenax & anacardus. Quare non horum subtile & crassum causa tantum.

Postq. 10. Mes. docuit distinguere medicinas solutivas malignas ab incolumibus per conditiones sumptas ex parte modi substantię quę est subtile, & crassum, & graue, & leue. In parte ista docet easdem medicinas ab inuicem distinguere per conditiones sumptas ex parte modi substantię quę est tenerum & tenax. Et in secunda parte ponit modum conuenientem & laudabilem ab eis sumptum. fecit ibi. Verum autem a puritate. Dicit sic de prima parte ita dictum est, quod de commensuratione medicinarum solutiuarum per subtile & crassum dicitur paulopost. videtur aut. i. quibusdam tenerum, i. fragile & tenax. i. viscosum. creditur. n. f. a quibusdam subtile supple esse tenerum, i. fragile, & crassum tenax, i. viscosum supple est. Sed hoc dictum improbat hoc modum nō condigne simpliciter, i. vniuersaliter est concedendum. inuenitur enim aloë supple quod est crassum substantię tenerum, i. fragile & tenax. i. viscosum & sagenum. similiter supple quod est subtile in substantia. tenax, i. viscosum, & ideo ab alio dependet subtile & crassum in medicinis: & tenerum & tenax: nec tenerum & tenax dependet a subtile & crasso. similiter etiam ponit Aulcen. can. sen secunda de signis sumptis a substantia vrinę, male citat. Deinde cum dicit.

Sed a puritate & impuritate quę tenuitate, & crassitie iuncta, proficiuntur vtrunque, nam purę & tenue est friabile, impurum simul & crassum, est lentum. Præter illa quorum essentia est humida lenta, vt saccharum, saccharum candum, manna. In his enim quę purius & tenuius, est glutinosius.

Verum autem a puritate vel impuritate hoc magis, est enim purius subtilius tenerum. Impurum autem crassum tenax. Super puro igitur & impuro subtili & crasso significant magis tenerum & tenax, nisi forte sit aliqua ex rebus cuius materia sit humida viscosa, sicut zaccarum, et nabet, & alhosos. horum enim purius, subtilius, tenacius.

In parte ista ostendit modum conuenientem per quem debemus per tenerum & tenax significare super bonitatem aut malitiam medicinarum solutiuarum. Et dicit sic, ita dictum est quod videtur quibusdam subtile esse tenerum & crasse tenax sed non condigne. videtur aut. i. tenerum & tenax puritatis vel impuritatis semper esse significatiuum, est. n. purius. i. purum. subtilius tenerum eo quod id dictum subtile esse quod facilius est diuisibile ad minima, vt Gal. ponit secundo de cōplexionibus, & in tertio de simpliciter dicit, tunc autem tale, quod est purius tanto est magis diuisibile ad minima & per consequens facilius frangibile, tūc autem est tenerum, & contra est de impuro et crasso, tūc tale difficulter diuidatur ad minima, & per consequens erit & difficulter frangibile. Nabet. i. zaccari vel pōdici zaccarum nabeti. candi. Alhosos. i. zaccarum de illa cōtrata, ita quod dictio sit contrahens zaccarum ad speciem terminatam rōne contrarie, pōt etiam scribi hæc dictio, n. alhosos, et tunc alhosos in synonymis idem est quod manna, & manna nihil aliud est quod rō cadens super Halesal. i. super amygdalas, quādo enim humiditas illa cadit super flores & folia amygdalę. illa postea colligitur & fit manna: & satis potest hæc esse conueniens expositio eo

q̄ manna pro sui materia habet humidum subtile & viscosum. tertio potest exponi hec dictio halohosofum cum h. & tunc halohosofum idem est q̄ scilla, & etiam hoc modo est conueniens expositio, eo q̄ scilla est res in substantia subtilis multi humidi: & viscosa precipue quando est recens, & quanto est purior, est magis tenax & viscosa: sed quando est antiquata tunc est sicca: & quanto purior, tanto est magis tenera & frangibilis.

Deinde cum dicit.

De substantia rara, vt de leui, de densa, vt de graui est iudicandum.

Syl.

Ant.

Que vero mensuratur denso & raro, proportio nalia sunt eis que mensurantur graui & leui, de quibus sermo precessit.

In parte ista Mes. per quam conditionem se tenentem esse substantie docet distinguere medicinas suas in columas a malignis & dicit sic. Que autem mensurantur. i. iudicantur raro & denso &c. Precessit. i. completus est totum postea est notum. dicebatur enim supra q̄ medicina laxatiue effantes attrahendo leuiore, sunt meliores sed grauiore, sunt maligniores nisi acquirant a suis principijs commassationem suae substantie, & copaginem vthermodactyli & similia. dicebatur etiam q̄ medicinae solutiue comprimendo & labificando grauiore, sunt meliores: ita debemus dicere in proposito. Nam in medicinis solutiuis euacuantibus attrahendo, rariore, sunt meliores, sed densiores, sunt maligne nisi ex suis principijs acquirant densitatem. In substantia, similiter etiam ex medicinis euacuantibus comprimendo, & labificando seu leniendo ille que sunt densiores sunt meliores: & ideo apparet q̄ iudicium medicinarum laxatiuarum suae solutiuarum sumptum ex raro & denso, est proportionale iudicio ipsarum sumptum ex raro & denso: est proportionale iudicio ipsarum sumptum ex graui & leui.

Deinde cum dicit.

Syl.

Ant.

A temperato autem, medicamentum benignum a malefico fecerunt, per qualitatum primariarum actiones, & opera, nam medicamentum calidum, calfactio, tenuatio, rarefactio, maturatio, coctio, viarum apertio, & similia effecta propria consequuntur, si autem immodice calidum est, morsus, desiccatio, sitis: si denique est summe calidum, inflammatio, visio cauterii modo, morsus acerrimus, attractio immodica, consumptio, phlegmiges. i. rubrificatio.

Inquit Heben Mes. Scire debes ex parte considerationum complexionum, q̄ medicina calida habet consecutiones iudiciorum proprias, que sunt calefactio, subulatio, rarefactio, maturatio, digestio, apertio viarum, & similia, & si superfluat, mordicatio sitis, desiccatio, & similia, & si vltimatur acuitas, & inflammatio, & attractio superflua, & consumptio, & opera rubificationis, & cauterizationis.

In ista parte Mes. per conditiones sumptas ex parte complexionis docet distinguere medicinas solutiuas malignas ab incolumbibus. Et primo ostendit quales dispositiones sunt medicinis solutiuis per complexionem. secundo docet distinguere eas ab incolumbibus. secunda ibi. Et incolumbiores quide, prima pars habet quatuor partes. Primo enim ostendit quales operationes sui dispositiones sunt medicinis solutiuis per complexionem calidam. Secundo ostendit quales dispositiones sunt eis per complexionem frigidam. Tertio ostendit quales eis insunt per complexionem humidam. Quarto ostendit quales dispositio-

es insunt per complexionem siccam. secunda ibi. A frigida quidem, tertia ibi. Ab humida, quarta ibi. Sicca autem. Prima pars habet partes tres. Primo ostendit effectus qui proueniunt a medicina per caliditatem quando caliditas non est multum excedens. Secundo ostendit effectus eius quando ipsa excedit licet non multum. Tertio ostendit effectus effectus quando caliditas in ea superflue excedit & vltimatur, quia vsq̄ ad quartum gradum. secunda ibi. Et si superfluat, tertia ibi. Et si vltimatur. Dicit sic de prima parte, q̄ medicina calida dat consecutiones iudiciorum propriarum. i. q̄ facit acquirere in medicina solutiua proprietas quas habet effluere caliditas, & hoc est q̄ dicit, calefactio, subulatio quantum ad membrum, & rarefactio, si quantum ad spiritus & humores, maturatio quantum ad digestionem que est in nocitio, digestio quando. i. preparatur humor vt suscipiat formam membri. Postea dicit i. secunda parte: & si superflua. i. caliditas in medicina, mordicatio. i. aduenit, causa est, ideo q̄ quando ista caliditas superfluit, peruenit ad tertium gradum, modo caliditatis tertij gradus potest esse causa primi doloris qui est mordicatio & attractio. f. hu. &c. Deinde cum dicit.

Syl.

Frigidum autem, frigefactio, cruditas, & similia: si supradictum est frigidum, coarctatio, obstructio, si extreme frigidum est: congelatio, stupefactio mortificatio.

Ant.

A frigida quidem effectus iudiciorum eius qui sunt infrigidatio, & inspissatio, counctio, & indigestio, & compactio, & similia: & si superfluat, coarctatio & oppilatio, & si vltimatur, congelatio & mortificatio.

In parte ista ostendit effectus siue dispositiones q̄ sunt in medicina a frigideitate & dicit sic. Inspissatio. f. humorum & spiritus coniunctio. f. quantum ad vias. compactio. f. quantum ad porositates. coarctatio. i. oppilatio coarctatoria, & hoc contingit propter expressionem hum. a membro. vnde coarctatur propter frigus oppilatio. f. attenuatoria, congelatio & mortificatio quod contingit propter extinctionem naturalis calidi a frigido.

Deinde cum dicit.

Humidum item, humectatio, lubricatio, lenitio, glutinatio, si ad modum est humidum, obstructio, flatu, nausea, & similia: preteritum si etiam glutinosum sit.

Syl.

Ab humida, humectatio, lubricitas, lenificatio, coarctatio, glutinatio: & si superfluat, oppilatio, ventositas, nausea, & similia.

Ant.

In parte ista ostendit quae dispositiones perueniunt in medicina solutiua ab humida complexionem, lubricitas, & hoc propter lenificationem: & hoc est quod subdit lenificatio, coarctatio, & precipue hoc adducit si illa medicina cum humiditate sua sit viscosa, oppilatio eo q̄ hac medicina sui humiditate multum parietes humectat. vnde vnde cadit super alterum, & oppilat si precipue sit viscosa, ventositas, eo q̄ hec medicina sui humiditate leuat humores ad os stomachi, vnde fit ventositas, fit etiam nausea propter eandem causam: non dixit Mes. de hac medicina humida. Et si vltimatur. sicut dixit de medicina calida & frigida, & ratio est ista: eo q̄ omnes auctores coe dunt q̄ medicina humida non excedit tertium gradum necillum includit. modo ista medicina vltimare i sui operatione fit tertium gradum excederet, ideo &c.

Deinde cum dicit.

Siccum denique, siccatio, rarefactio, emaciatio, coarctatio ciuitatum, cutis corrugatio, cutis scissio, furatio,

Syl.

furatio, & familia.

ANT. Siccam vero medicinam consequuntur hæc, de
 Effectus pcedentes a siccatate
 ficatio, arefactio, attenuatio, & familia.

In parte ista ostendit quæ dispositiones siue effectus
 veniant a medicina solutiva ratione siccitatis, & dicit sic,
 attenuatio, scilicet propter consumptionem humiditatis in me
 bro ab ipsa medicina secca, coarctatio, scilicet membrorum, pro
 pter eorum siccitatem, eo quod tunc propter siccitatem non
 sunt bene apta nata exigi, unde coarctatur, corrugatio, scilicet
 quæ, & hoc contingit propter humiditatis consumptionem
 nem quæ in cute est, unde fit corrugatio in cute & crispitu
 do, scissio, scilicet in cute hoc contingit, quod manus vel pedes
 multum fricantur præcipue ex re acuta, quod ibi adducatur
 scissio, & hoc contingit propter consumptionem hu. in
 cute existentis a medi. secca, continuantis eius partes, ser
 rosis, sicut quando a cute eleuantur quædam partes squa
 mose, ut etiam contingit in vnguibz & alijs partibus, pro
 pter consumptionem hu. ab eis, unde veniunt squamæ.
 Deinde cum dicit.

Propterea medicamentum purgans calidum, sa
 Docet cogno
 secreme
 dicinas laudabi
 les am
 lignis p
 earu cõ
 plexio
 nes.
 ANT. lubrius frigido: humidum sicco, & etiam calido. In
 summa quanto medicamentum est temperamento
 hominis medio propinquius, tanto salubrius, quã
 to remotius, tanto malignius. Quod si qualitatibus
 his a media hominis temperatura extreme recedat,
 venenum potius est dicendum, quam medicamentu.
 Et incolomiores quidem sunt calidæ frigidis, &
 humide siccis & adhuc calidis, & vniuersaliter qui
 dem omnis medicina quæ temperamento vicini
 tato incolomior. Procedens autem, remota ab hoc
 vltimata vero in qualitatibus suis malignior, immo
 dignior vt venenum dicatur.

In parte ista docet distinguere medicinas laudabiles a
 malignis per earum complexiones, postquam inquisit est earu
 effectus qui ab eis proveniunt ratione complexionis, & di
 ctitur quod medicinæ calidæ sunt incolomiores frigidis: in
 tellectus reliquis partibus. Causa est eo quod calidum est ma
 xime naturæ amicum, & instrumentum suarum operatio
 num, frigidum vero naturæ est inimicum vniuersi: habet
 & hoc dictum veritatem specialiter, si de medicinis solut
 uis euacuantibus attrahendo, eo quod earum operatio est ad
 huc fortior quando cum eis est caliditas, quæ quando cum
 eis est frigiditas, cum de ratione calidi sit attrahere, simil
 ter etiam humide sunt incolomiores siccis: hu. enim est ma
 xime naturæ benignum, est. n. humiditas vna res ex prin
 cipijs vitæ: non autem siccitas, licet forte loquendo de me
 dicina solutiva quantum ad intentionem suæ operatio
 nis medicina sicca sit melior humida, eo quod eius ope
 ratio est attrahere, attractio autem fortius intrinsece fit per
 siccitatem, quàm per humiditatem: adhuc calefactis, scilicet
 in actu, quasi vellet dicere quod non solum medicina calida
 in potentia est incolomior frigida in potentia, immo hoc
 est vox de medicina calida in actu, quod ipsa est incolomior
 frigida in actu. Quanto temperamento, & ad iustitiam est
 vicinior &c. Propter hoc possumus concipere quod medici
 na calida & humida est melior inter omnes, eo quod ma
 gis est propinqua temperamento humano, cum comple
 xio humana declinet ad cali. & humi.
 Deinde cum dicit.

SYL. Tactus index est certus, mollis, durus, asperus, lenis:
 Tactus enim est certus, mollis, durus, asperus, lenis:
 AN. Tactus enim est certus, mollis, durus, asperus, lenis:
 Tactus enim est certus, mollis, durus, asperus, lenis:
 Tactus enim est certus, mollis, durus, asperus, lenis:

dicat: & de molli quidem & duro iudicia sunt pro
 pria. Molle enim rei obedientiam, durum vero ecotra
 significat, quorum quidē hoc facile, illud vero dif
 ficile passibile est & alterabile: & tibi supersesit vt scias
 hoc facile corrigi, illa vero non facile.

In parte ista docet distinguere medicinas malignas ab
 incolomibus per qualitates secundas quæ sensu tactus cõ
 prehenduntur, dicuntur autem he qualitates esse secundæ
 eo, quod dependunt a primis qualitatibus, quæ sunt caliditas,
 frigiditas, siccitas, & humiditas. Prodividitur autem hæc
 pars in duas partes. Primo per qualitates secundas quæ sen
 su tactus cõprehenduntur, quæ sunt durum & molle, do
 cet distinguere medicinas malignas ab incolomibus. Se
 cundo hoc idem facit per asperu & lene, secunda ibi. Sed
 asperi & lenis. Dicit sic de prima parte. molli quidem &
 duro insunt iudicia propria, i. distincta, scilicet ab aspero & le
 ni. molle enim rei obedientiam, scilicet hoc facit quod
 ad preparationem eius, antequam a corpore assuatur,
 nam in medicina mollis potest sui mollitie cito preparari,
 molle enim est bene terminabile termino alieno, licet ma
 le sit terminabile termino proprio, molle etiam in medi
 cinis facit earum obedientiam, scilicet ex parte naturæ, quæ
 de medicina ista assumpta est a corpore: eo quod cito sumol
 litæ ad actum reducit propter eius citam et facilem di
 sensionem ad minima: & ideo molle rei obedientiam facit,
 & quantum ad obedientiam naturæ, & quantum ad obe
 dientiam artis. Quorum quidem hoc idem molle facile est
 passibile et alterabile, scilicet per naturam, illud vero, i. durum
 difficile, scilicet corrigi potest.

Luxta quod notandum est quod duplex est mollities, aut durities, Molli
 es et dur
 rities me
 dici, du
 plex.
 vna est mollities aut durities reperta in medicinis per naturam
 v. v. g. mollities reperta per naturam in medicina est sicut a
 siasthula, & tamaridi & libia, durities vero in medicina
 solutiva per naturam est sicut reubarbarum, lapis lazuli
 & turbit & similia, alia dico est durities & mollities rep
 ta in medicinis per artem, sicut est potiones & electuaria.
 medicina vero dura est sicut medicina solutiva approxi
 mata in substantia pilulari, modo dictum ipsius Mes.
 habet verum de quatuor quæ medicina solutiva dura vel mol
 li. quod medicina mollis per naturam facilius esse redu
 cibilis ad actum quæ medicina dura per naturam, sicut hæc
 modactyli, & lapis armenus, & similia. similiter etiam me
 dicina mollis per artem citius est alterabilis a natura, &
 reducibilis ad actum, quæ medicina dura, sicut pilulæ, sicut
 etiam citius preparari potest & melius. Propter hoc est cau
 sa quare medicinæ liquide solutivæ dantur in mane, aut
 in matutinis, aut in campana diei, eo quod possint comple
 re operationem suam in hora debita, sicut ante tertiam aut
 in hora tertie cum valde cito alterentur a calore nri cor
 poris, & ad actum reducuntur, sed medicinæ duræ solut
 ivæ sicut pilulæ dantur in seroquia si dantur de mane non
 possunt explere suam operationem in debita hora, sicut
 in tertijs vel ante tertias, cum tarde alterentur a calore no
 stri corporis, similiter etiam tardius ad actum reducuntur
 a calore nostri corporis quæ medicinæ molles.

Deinde cum dicit.

Asperum quoque a siccitate est, lene ab humiditate
 ob id quæ medicamentum purgativa præsertim virtutem
 violentarum, sunt lenia sunt salubriora, & alia simi
 liter præsertim quibus & lenibus & asperis in eodē
 genere esse cõtigit, aspera contra. Sic colocyntidis,
 absinthium, sumaria, elaterium, agaricus, & similia,
 lenia probantur, aspera improbantur.

Sed & asperi & lenis sunt quædam iudicia. Etenim
 hoc quod siccius, illud vero humidius. Lenitas, nempe
 medicinis associata, & proprie violentarum vir
 tutum,

SYL. De iust
 stigada
 malitia
 & boni
 tate me
 di. solu.
 per aspe
 rum &
 lene.
 ANT.

tutū ipsas ad latus incolumiū declinare facit. Sed & aliis sūst & proprie quæ vtroq; modo sunt possibilia nasci. Asperitas vero facit contra. Nam & colocyntidis lenis bona; aspera mala, & abstinthii similiter, & fumus terræ, & succus cucumeris asinini, & agarius & similia.

In pte ista Mesf. docet distinguere medicinas malignas ab incolumibus per qualitates secundas sensus tactus quæ sunt asperum & lenē, & dicit sic; q̄ aspero & leni sunt quædam iudicia. s. appropriata eo q̄ asperitas est in qualitatē. s. durum corp⁹. Et lenitas est equalitas. s. corpus molle vt ponit in tech. G. de signis cinguli pulmonis, durities autē est effectus siccitatis, illud vero. i. lenē humidū ppter oppositam causam, lenitas nēpe medicina & associata et ppter violentiarum virtutū ipsas ad latus incolumiū declinare facit; eo q̄ tales medicinæ violētē in sui operatione quanto sunt humidiores, tāto sunt meliores, vt ipse supra ponebat, tales autem medicinæ sunt lenes ideo et c. is tales medicinæ lenes citius obediunt preparationi quæ ab arte fit, citius etiam obediunt, alizē similiter. f. medicinæ q̄ non sunt violentē in sui operatione supple lenitas eis associata fa cientes incolumēs, et proprie quæ sunt possibiles nasci vtroq; modo, s. cum asperitate & lenitate. sunt. n. q̄dam medicinæ solutivæ quæ nascuntur tātum cum asperitate sicut myrobalaniz, & reubarbarum & similia; quædam etiam sunt medicinæ solutivæ quæ nascuntur tantū cum lenitate sicut colocyntidis, modo non est verum dicere q̄ medicina quæ tantum nascitur lenis sit melior medicina quæ tātum nascitur aspera. dato enim q̄ colocyntis sit lenis, nō est verum dicere quod ipsa sit melior reubarbaro & myrobalanis, qui nascuntur tantum cū asperitate, sed si aliqua medicina possit nasci cum asperitate & lenitate, illa quæ est lenis est melior. ita vult dicere Mesf.

Deinde cum dicit.

Medicamenta bene olentia sunt salubriora, quia odor ille bonus, partes principes facultatum, seu fontes, roborat, spiritus insinuat, & facultates animæ exhilarat, grauis contra, ob id effecta molesta, & difficilia illi succedunt.

ANT.
De inue
stiganda
malitia
& boni
tate me
di. fol. p
odores.

Et de odoribus quidem scire debes, q̄ odor bon⁹ in medicina ipsam ad latus incolumiū declinare facit, & illud ideo, q̄ dilatat animam, & spiritus, & virtutes reparat, & virtutū mineras confortat. Grauis vero odor contrarius horum facit, & efficit conclusiones operationum difficilium & laboriosarū.

In ista parte docet distinguere medicinas malignas ab incolumibus per qualitates secundas sensus odoratus. Et dicit scire debes q̄ odor bonus, s. aromaticus i medicina ipsam ad latus incolumiū declinare facit; eo q̄ talis odor facit q̄ medicina cum maiori delectatione assumitur, modo sicut citius magis iuuat quādo cum delectatione assumitur dato q̄ sit parum deterior quādam alio; eo q̄ magis a stomacho amplectitur, & amplexus retinetur, & p consequens melius digeritur. ita eodem modo conuenit de medicina q̄ quando est in odore conueniens et aromatica, magis cum delectatione accipitur. magis etiam retinetur, vt etiam calor naturalis flouitachi possit in ipsam perfecte agere sū quod docet, et ideo reddit causam dicti, & illud ideo q̄ pro quia dilatat animam. i. virtutem animæ, vel animam. i. calorem naturalem qui est animæ instrumentum. hoc est quod dicit & spiritus evirtutes reparat confortando, s. membra quæ sunt earum principia, et hoc est quod dicit, & virtutū mineras confortat, vt rō est eo q̄ omnis medicina odorifera & aromatica, vt Auer, ponit, v. sū colligit, omnis autem medicina aromatica &

cordialis; vt Auid. posit. 3. cano. sen. 1. cap. de canonib⁹ vniuersalibus in curatione egitudinum cordis, modo si confortat cor per consequens confortat alia mēbra principalia confortando mineras virtutū. P̄ter hoc habet verum siue illa medicina sit odorifera per naturam, sicut reubarbarum & abstinthium & myrobalani & similia; siue ipsa sit odorifera per artem sicut quando cum medicina pilulata admiscetur species boni odoris et propterea quando quis assumit aliquam medicinam solutivam liquidam in qua non fuit aliqua medicina odorifera, infirmus eam abhorret statim; & ideo est conueniens dare puluerem specierum aromaticarum, tunc enim infirmus sentiet odorem specierum quæ sunt supra medicinam qui est odor bonus, & non sentiet odorem medicinæ. Grauis vero & contrarius est. Deinde cum dicit.

Sapor autem præter cetera obseruandus in iudicando medicamentū purgante salubri, aut insalubri. Nam hic medicamenti virtutem imitatur & modice diuerfam facit; hoc autem loco de saporibus tantum nobis est dicendum, quantum ad discernendū medicamentum bonum a malo pertineat, quatenus scilicet eos proprie quædam & puræ dispositiones omnino consequantur.

Inquit Hehen. Mesf. iudicia quidem, quæ sunt de esse saporum magis sunt apud me super inuefliganda malitia & bonitate medicinarum solutionem facientium. Immutant enim earum virtutes ad modicum diuerteres, & competit hic loqui tantum de saporibus quantum ad eorum iudicia pertinet super cognoscenda malignitate & bonitate ipsarum, prout est ab eis consecutio dispositionum propriarum purarū.

Postq̄ Io. Mesf. docuit per quatuor dispositiones distinguere medicinas malignas ab incolumitatibus s. per dispositiones sumptas ex parte substantiæ, & ex parte complexionis. Similiter etiam per qualitates secundas in medicina repetas quæ sumuntur a tactu & quæ comprehenduntur per odoratum.

In parte ista docet etiam eas distinguere ab invicem per qualitates secundas quæ comprehenduntur per gustum. docet, s. ex saporib⁹ distinguere medicinas solutivas malignas ab incolumibus et primo proponit qd̄ intendit se cundo exequitur, secunda ibi. Verbi gratia, Dicit sic de prima parte. Iudicia quidem sumuntur de esse saporum. i. q̄ sumuntur a speciebus & diuersitatibus saporum volendo ex eis significare super tales medicinas malignas & incolumes, magis, i. necessaria sunt. imitatur enim, s. sapor virtutem earum. f. medicinarum solutivarum; & ad modicum. i. sū modicum diuerteres, s. earum iudicia, prout i. quæ propria est huic libro. Hic sunt duo attendenda Primum est q̄ Mesf. in his verbis ponit suum dictū, et causam sui dicti, dicit est hoc, q̄ ipse amodo intenditingere complexionem virtutum & operationū medicinarum; & precipue solutiarum. Causam dicti ponit cum dicit q̄ maxime sequuntur bonitatem & malitiam medicinarum solutiarum, sunt. n. ipsi saporēs maxime annexi complexionibus mistorum, & magis annexi coloribus & odoribus; cum sapor ipse sit sequela complexionis si cut ponit Arist. in lib. de sensu & sensato. Auer. etiam in suo tractatu de sensu & sensato, dato enim q̄ saporēs sint sic secundæ qualitates sicut colores & odores, tamē magis immediate sequuntur complexionem in mistis q̄ colores & odores; & propter aliud: nam sicut ponit Gale. de simplicibus medicina sicut saporēs ipsi habent indicare de his quæ corpori sunt similia; ita indicare de his quæ corpore

amplia
to dictū
Mesf.

SYL.

ANT.

Conti
nuatio.

Cogni-
tio fapo-
rum du-
plex.

pori sunt contraria: modo cum medicina soluitur attrahendo fuit corpori contrarie, hinc est qd de eis debemus dicare per sapores, quare de eis determinandum. Secundo est notandum qd duplex est cognitio de saporibus. vna est cognitio fm se in qua explicat qualiter generatur in rebus multis eiusdem etiam complexioni, alia est cognitio de saporibus in a vt ex eis cognitis iudicentur complexionibus in rebus & talem cognitionem tradit nobis Gal. in. iiij. & .4. de simplici medicina. Et adhuc ista est duplex vna est vt in generali cognoscamus complexiones quarumcuq; reru ex talibus saporibus siue sint cibi siue medicum euacuatue siue alteratiue. Et hoc scipue facit in tertio et quarto de simplici medicina. Alia est cognitio saporum talium vt ex eis cognoscamus complexionem solum medicinaru solutionum vna etiam ab ala diuidentur per bonitatem et malitiam in ea repperiam, adeptam ex sapore. mo Mes. tradens nobis cognitionem saporu non tradit nobis de eis cognitionem saporum nec primam nec secundam, sed certam docens. f. ex saporibus cognoscere complexionem & bonitatem & malitiam medicinarum non quarumcuq; sed soluiuarum: Et ideo ad hoc aduentus dixit hec verba: vt per talia verba daret intelligere qualis esset modus cognitionis medicinarum ex saporibus quom hic vult tradere. Deinde cum dicit.

SYL.
A

Acre enim medicamentum facile inflammatur, mordet, penetrat, aperit, vrit, vlcera, status dissipat, tenuat, incidit, separat, resoluit, e longinquo attrahit, siccat, emaciatur, sumit facit.

ANT.

Verbi gratia: Acreum est facile inflammabile, mordicatum, penetratum, adustum, excoctum, aperitum, carminatum, ventosum, exciccatum facit sitim, extenuatum, incisum, subtilitatum, diuisum, attractum, longinquo resolutum.

SYL.

In parte ista docet ex emplo nos cognoscere per sapores virtutes & operationes medicinarum, earum malignitatem et in coluinitatem. Et primo facit hoc. Secundo concludit ad dictis quoddam documentum artificiale. scda ibi. Quare scire oportet. Prima in duas. Primo ponit operationes & virtutes ipsorum saporu. Secundo per hos sapores docet distinguere laudabiles a malignis. Secunda ibi. Et debet scire. Prima pars habet partes duas. nam fm qd ponit Sera. i. suo de simplicibus sermone. Secundo, sapores reperi in rebus sunt tantum octo. extrahens hoc ex dictis G. in. 4. de simplici. med. f. sapor acutus, sapor amarus, sapor saluus, sapor vnicuiusque, sapor dulcis, sapor stipicus siue ponticus: sapor insipidus, & sapor acetosus. Et id lo. Mes. s. facit. Primo, n. ostendit virtutes & operationes saporis acuti. Secundo ostendit operationes & virtutes saporis amari. Tertio ostendit operationes & virtutes salui. Quarto vnicuiusque. Quinto dulcis. Sexto stipici & pontici simul. Septimo insipidi. Octauo & ultimo ostendit operationes & virtutes saporis acetosi. secunda ibi. Amarum autem. tertia ibi. Saluum vero. quarta ibi. Vnicuiusque quorum. quinta ibi. Dulce autem. sexta ibi. Insipidum vero. septima ibi. Stipicum vero. octaua ibi. Acetosum quidem. Primam diuidere possumus in duas si volumus. Primo. n. ponit operationes saporis acuti. Secundo ponit eius virtutem siue posse. scda ibi. Et ponit operationem suam. Antequam veniamus ad expositionem huius littere scire oportet vt sumis ex dictis. G. in. quarto de simplici c. medi. diff. iij. primo cap. qd sapor acutus inter omnes sapores fundat in re subtili substantia ignea, & est inter omnes calidioris complexionis: & hoc ipse probat autoritate Arist. & Theophrasti. Hoc et probat vsum ceterorum omnium non est aliis qui cognoscens & sentiens saporem acutum non dicat qd sapor acutus est qd approximatus longinquo solum linguam exurit & mordicat: imo et si ad preter alias sensibiles partes approximetur vrit & mordicat,

Octo re-
ru fapo-
res.

& perfecte calefacit, sicut est piper, & pepsella, & sassa. Ponitur. G. in sequenti cap. eiusdem summe: qd iste sapor fundat aut in substantia ignea siccata, aut in substantia aqua humidat: in substantia siccata ignea est sicut euphorbium; & scamonea; mezerion, & iste medicinarum sic acutus raro aut nunquam corpori sunt exhibiles, sed sunt quorundam medicinarum res acutae, scda modo fundat. f. in substantia aqua humida; quae bene sunt corpori exhibiles: sicut est allium, cepe et porru, licet aut oes res acutae sint valde calidae nostro corpori approximatae: res acuta sunt fundata in substantia siccata acuta, adhuc calidior est res acuta in sapore sunt fundata in substantia aqua humida: & ex his poterit facis apparere ro & ea eorum, quae hic dicunt a Mes. de operationibus & virtutibus saporis acuti. Dicit ergo sic. v. acutum. i. res in sapore acutae facit inflammabile, calidius qd res acuta est res subtilis substantiae & calidae, tale autem est facile inflammabile: vel eo qd res acuta est cito reducibilis ad actum a calore nostri corporis pp. subtilitatem suae substantiae: vel et inflammabile. f. in portia actiua: eo qd facilius res in sapore acuta inflammatur membrum: & precipue res acuta fundata in substantia siccata ignea, mordicatum: eo qd ois res subtilis substantiae est mordicativa, penetratum, ratione suae substantiae subtilis, adustum, eo qd de ratione fortis caliditatis est adurere: & ideo fm naturam & substantiam in qua fundat, f. maiorem aut minorem eius acuitatem inducit vitionem & mordicationem & similia: nam res acuta passim fundata precipue in substantia humida aqua bene mordicat: sed non vrit, neq; excoriat: sed res multum acuta et precipue fundata in substantia ignea siccata bene vrit: & vlcera et excoriat excoriatum. f. cutis aperitum. f. vias carminatum ventositasum. f. pp. resolutionem vehemens cum res talis sit vehemens calida: exciccatum: pp. eius vehemens caliditatem quia, qn res acuti saporis in substantia est siccata, faciens sitim, consumendo. f. humidum subtile qd est in ore stomachi. extenuatum, propter et consumptionem humidi a nostro corpore. incisum. f. humoru viscosorum propter caliditatem eorum & subtilitatem suae substantiae, & subtilitatem suam. f. crassorum humoru diuisum. f. viscosorum humorum, attractum, a longinquo pp. vehemens eius calorem, resolutum pp. similem causam.

Deinde cum dicit.

SYL.

Ob haec omnia cito & valenter agit, & sua tenui efficitur amarum medicamentum, & cetera imbecilliter aut tarde purgatum, celerat, & purgatorium reddit. Et ponit operationem suam citam & fortem, & est cum subtili substantia confortatiui amari & omnium debilitat & tarde soluentium.

ANT.
Virtutes & operationes saporis amarum.

Hic explicat eius virtutes seu posse. f. saporis acuti operationem suam citam, ratione suae substantiae subtilis cito penetrat, vnde cito operatur suum effectum & fortem: eo qd de se est forte in caliditate, vel pot dici qd ponit operationem suam citam et fortem respectu nostri corporis: eo qd facilius reducitur ad actum a calore nostri corporis ratione suae subtilis substantiae, & est cum subtili substantia. i. ex parte suae substantiae, confortatiui amari: eo qd amarum sit pigrum & tardum in operatione ratione substantiae terrestris in qua fundatur: ideo res. In sapore acuta ei admista, ipsam rem amaram subtilis facit ipsam cito operari, & res in sapore acuta est calidior in sapore amari: ideo ei admista confortat rem amaram in sui calore.

SYL.

Amarum autem siccatur, consumitur, vlcera, aperit ori facia venarum, haemorrhagiam mouet, & a putredine vindicat, terget, incidit, terminosum est, conturbat, resoluit, attrahit, sed tardius quam acre, status dissipat, sitim excitat.

ANT.

Amarum autem est desiccatum, consumptum, faciens

faciens sitim, aperitium orificiorum venarum, præservationem a putrefactione, attractivum, tardius tamen quam acutum, absterfivum, resolutivum, incisivum faciens tortiones, conturbativum, excoctivum, faciens fluere sanguinem, carminativum ventositatum.

In parte ista Mef. ponit virtutes & operationes saporis amarum, et primo ponit eius virtutes. Secundo ponit eius operationes seu posse, scilicet. Et ponit operationes suas. Propter primum est sciendum, ut videamus cum eorum quod dicuntur in litera. Nam vt ponit G. iij. de simplicibus, medicamentorum. 4. primo cap. & tr. s. vapor amarus est post saporem incitum in caliditate, verum est et quod ipse dicitur in. 3. summa, q. duplex est sapor amarum hoc est ponit Auer. ea. de modo cognitionis virtutum medicinarum ex saporibus. Vn^o est quod generatur ex visione partium terrestrium, subtilium sicut quando res dulces franguntur, hoc. n. est per visionem partium terrestrium subtilium quae in eis sunt, sicut quod mel ex temporis diuturnitate in amaritudinem coëvertitur, sicut et contingit de fructibus quod sunt dulces, & possunt in processu temporis fieri amari, sicut contingit de amygdala dulci quod fit facida. Alius est sapor amarus qui generatur ex vehementi & forti congelatione facta a frigido, sicut est opium quod in sapore est amarum, & est valde frigidum, sicut ponit Auer. in. v. sui collectorij, hoc est modo contingit in fructibus antequam perveniant ad debitam maturitatem, primo. s. sunt amari postea potius potius stia stipiti, postea acetosi & postea dulces, sicut isto modo est glans aut castanea. Modo primus sapor in complexionibus est valde calidus. Secus autem est frigidus. Ideo Mefue de primo sapore amaro hinc intelligit & non de secundo, quod apparet, eo quod tales operationes quas explicat hic Mef. non competunt saporis amaro secundo modo dicto, non enim est verum dicere de opio quod sit aperitium, imo est oppilativum, similiter non est et consumptivum, et sic de alijs, loquitur hic ergo de primo sapore amaro, qui est valde calidus complexionis post acutum, generatur enim per solam visionem partium terrestrium subtilium, quare oportet quod visio in eo suum effectum relinquat qui est caliditas, & ideo iste sapor in complexionibus actus est calidus, & in complexionibus passivum est siccus, nam iste sapor habet duas condiciones propter quas in eo est humiditas. Vn^a est quia non nutrit aliquid animalium, quod nutritio fit ex re aliquantulum delectabili, modo ex amaro puro precipue non delectantur animalia. hoc autem non est nutritivum quia in eo non est humiditas: quae sit materia nutrimenti, & ideo non nutrit, & propter aliud, in eo non est humiditas, eo quod res amara alias res a putrefactione preterant, & se ipsas vnde in ea nunquam generant vermes, & ideo in ea non est materia putredinis, talis autem materia est humiditas, & ideo iste sapor in complexionibus est siccus privatus humiditate, & precipue per se ipsas, tamen non fundat in substantia sicca ignea quia in tali fundatur res actus fundatur in siccitate terrestri subtilitate per additionem, ut convenit in re cineraria: ex hoc statim apparet ratio eorum quod dicuntur in litera, et dicitur Amaram autem est delectativum, consumptivum, quod contingit propter caliditatem & siccitatem quae est in eo, vnde de resolutivum fundatur in quibus est facies suum per id quod operatur circa eos sicut de consumptione humiditatum: & precipue subtilium ipsius. Aperitium orificiorum venarum quod contingit propter caliditatem & siccitatem fundatur in substantia terrestri subtili. Praeservativum a putrefactione, quod contingit, quia consumit sua caliditate humiditates quod sunt materia putredinis, & de se non aptum putredinis immixtum contrariatur, ut dictum est. Attractivum, quod contingit ratione caliditatis quae in eo est fortis: vnde attrahit ponendo in re ipsa vacuitate, tardius in, attrahit quod

Sapor amarum duplex.

acutus, eo quod acutus est magis subtile in suis partibus quam amarum, & ideo subtilitate citius operatur & penetrat in partes membri quam amara cum sit fundatur in substantia terrestri: in ipsum amara operatur non minus operatur cum duratius operatione quam acutum: imo magis perdurat, eo quod tardius a membro resolvitur amara quam acutum. Absterfivum, resolutivum, notum est. Incisivum vel diuivum quod continet sui subtilitate et caliditate. Faciens tortiones, quoniam natus in stomacho, aut et quia elevat sua caliditate ventositates ab humiditate stomachi: & naturaliter in intestinis, vnde inducit tortiones, & per hoc et est conturbativum ventris: quia potest inducere fluxum ventris: vnde hoc modo, cum conturbatur excoctivum ratione. s. f. substantiae acutae & terrestri quae est in eo vnde in membris figuratur, et sui acuitate & caliditate excoctat in eis retentum diu, vnde muldo tempore per duratur sua excoctio, sicut hoc modo non dicimus quod cholera zinariarum seu fel nigrum plus facit dyenteriam in excoctioe quam faciat cholera rubra: dato quod cholera rubra sui subtilitate citius excoctat. nam fel nigrum seu cholera zinariarum sui terrestritate magis intestinis infigitur & tardius resolvitur, quod non coëgit de cholera rubra & ideo dyenteria quae inchoat a felle nigro seu a cholera zinariarum magis perdurat oibus alijs: faciens fluere sanguinem quod contingit propter excoctivum quam inducit in membris, carminativum ventositatum, eo quod fuisse vehementi caliditate eas resolvit. Deinde cum dicit.

Valenter agit, sed tarde, suaque crassa substantia acre obtundit. s. y. l.

Et ponit operationem suam tardam & fortem, et est cum crassa substantia repressivum acutum. ant.

Ponit modo et posse sui virtutes, & dicit sic. Et ponit eius operationes fortis & tardam. s. respectu acutius quod non sic cito operatur sicut acutum quia eo est crassius sed cito operatur fortiter operatur nonne sua magnae adhaerentiae fixationis, quae facit in membris & cum crassa substantia repressivum acutum, & per consequens est tardativum operationis ipsius propter suam substantiam terrestritatem: non tamen intelligimus quod sit repressivum acutum ratione complexionis: eo quod vtriusque est calidum, vnde vnum ab alio non reprimunt in caliditate. Deinde cum dicit.

Salsum vero incidit, terget, tenuat, liquat, mordet, a putredine vindicat, conturbat, subvertit ventriculum, & ad vomitum impellit, siccit, sitim excitat, alperat, expurgat radendo a perit, & haec omnia opera imbecillia & tarda efficit, ob haec, suamque mediocrem substantiam, omnia imbecilliter, & tarde soluentia roborat. s. y. l.

Salsum vero est incisivum, & absterfivum, subtiliativum, liquefactivum, mordicativum, praeservativum a putrefactione, conturbativum, subverfivum, praeparans ad vomitum, excoctivum, faciens sitim, exasperativum, mudificativum cum abrasione, aperitivum, & ponit operationem suam tardam & debilem, & est cum mediocri substantia, & est confortativum omnium debiliter & tarde soluentium. ant.

In parte ista Mef. ponit operationes, et posse saporis salis quod est aducentius, ut sumit ex dictis. G. in. iij. de simplicibus medicamentorum. iij. c. eo. ponit et Ioannes filius Sera. sed sermone primi lib. sapor salis post amara est in caliditate & siccitate nam sapor salis generatur quoniam cum res amara sicca permiscetur aqueis, sicut quod cinis aut calx quod in sapore amara sunt, permiscuntur aquae: tamen amarum maior quae erat primo in cinere & calce sit per millionem aquae, millio enim aquae cum eis remiscitur, acuitur & adhesionem

adulsiōnem, vnde sit falsedo in eis, sicut cōtingit de aqua marina: sed aqua fluminis si occurrat ipsi calx aut cinis ipse ponit ibi amaritudinem: quare magis est amara i sapore q̄ aqua maris: quia magis in ea abundant partes terrestres aduſi q̄ in aqua marina: & ideo licet sapor falsus et amarus sint eiusdem cōplexionis calide in genere non tñ sapor falsus est tantę caliditatis, sicut amarus: eo q̄ caliditas saporis falsi remittitur ex partib⁹ aquei sibi admixti. Siñ ē non est sic siccus, sicut sapor amarus propter humiditatem aqueā sibi admixtam: et substantia amari est subtilis vīsa, substantia aut falsi est magis crassa, & ideo apparet q̄ hi duo saporē solum differunt fm̄ magis & minus in caliditate & siccitate: & ideo operationē istę saporis falsi multum assimilantur operationib⁹ saporis amari: dicit ergo sic, saluum vero est incisivum, & hoc cōtingit caliditate & subtilitate vīse substantię. Absterſuum propter similem causam. Subtilitatem propter cōsumptionem humiditatis mada factiū: liquefactiū: sui caliditate & non humiditate pauca quam habet: præseruatū a putredine: quia ipsum est cōsumptiuum humiditatum quę sunt causę putredinis multum etiam fe præseruat a putredine & et alia corpora. Cōturbatiuum. i. stomachi mordicando ipsum: aut ē attrahendo ad ipsum humiditates malas sui caliditate, & præpue hoc habet verū, q̄ de eo assumitur in multa q̄uitate, quia si ipsum assumat in pauca q̄uitate est confortatiuum cum ipsum sit valde gustui delectabile, facit. n. res apias. i. sine sapore: & oxcratas. i. saporales, gustui delectabiles: Præparans ad vomitum eo q̄ incitat stomachum ad vomitum debilitatū: & ideo ipsum & os ipsius, mordicando ipsum: Excitatiuum nouum efficiens sūm propter siccitatem quam inducit in ore stomachi: vnde qñ aliqui volunt bene bibere, multum de rebus salitis accipiunt in eis. Exasperatiuum propter inequalitatem quam inducit in membris: & mordicatiuum cum abrasione propter sui siccitatem & aliqualem acuitatem quam habet: Aperitiuum. i. viarum sui acuitate: & aliqualem subtilitate quam habet: & ponit operationē suā tardam. i. in comparatione ad amarum: hoc cōtingit propter sui partes terrestres crasas quas habet: vnde tarde operatur debilitat, propter partes aqueas quę sunt in eo remittentes duas partes vīsi: Et est cum mediocri substantia, eo q̄ est medium inter substantiam terrestrem & aqueam, & est confortatiuum omnium debilitat & tarde soluentium: & hoc habet verum inquantum medicinx solutiū: tarde soluiunt exoludendo: eo q̄ iste sapor falsus p̄genuit & mordicando intestina, stimulat ea ad expulsiōnem: non autem dicitur confortatiuum debilitat & tarde soluentium, inquantum medicinx solutiū attrahunt.

Deinde cum dicit.

XXI. Vntuosum item lenit, lubricat, laxat, mollit, abominabile est, & nauseabūdam, flatus gignit, obstruit. Hęc omnia imbecilliter & tarde perficit, suaq̄ mediocri substantia acit, amarum, salsum reprimit.

ANT. Virtutes & operationes saporis vntuosi. Vntuositas quocq̄ est lenitiua, lubricatiua, relaxatiua, mollificatiua, abominatiua, nauseatiua, ventositatum generatiua, oppilatiua, & ponit operationem suam tardam, debilem, & est cum mediocri substantia repressiua acuti, & amari, & salis.

In parte ista Mes. ponit virtutes & operationes saporis vntuosi, propter quod est aduertendum, vt simit ex dictis Gal. in. iij. & diij. & v. de simplici medic. ponit et Io. filius Sere. sermone secdo primū lib. sapor vntuosus ē naturę aqueę & aeris non excedens in caliditate, sed hñs temperatam caliditatem vel modicam, tñ multum humidus est & ratione aqueę & aeris in eo existentis quę ambo sunt humidæ: est etiam multum lenis propter aerem qui

eo existit: & ex hoc statim apparet ratio & causa eorum quę dicitur. Dicit ergo. Vntuositas quocq̄. i. res vntuosas ē lenificatiua, mollificatiua, lubricatiua, q̄ totū cōtingit propter humiditatem aqueam quę est in ea: Relaxatiua propter humiditatem aqueam & aerem simul: vnde habet relaxare sicut ficitas habet corrugare Abominatiua & nauseatiua eo, q̄ sul pingui & vntuosas humiditate mollificat os stomachi vnde abominatiōem facit vntositatem generatiua propter humiditatem quę non est cum forti caliditate resolute: Oppilatiua propter humiditatem eius, & ponit operationem suam tardā & debilem, propter caliditatem debilem q̄ in ea est, vñ hęc est res magis apta nata pati q̄ agere: & est cum mediocri substantia repressiua acuti, amari, & salis: similiter ē humectat earum siccam substantiam, et iō medici volētes exhibere has medicinas solutivas & præcipue scites, sicut est scamonea, mezereon, & castapua, miscunt cum eis oleū violarum, aut oleum amygdalarum dulcium.

Deinde cum dicit.

Dulce lauat, lenit, obstruit, statulentum est: oīa autem hęc præstat imbecilliter, nec cito, nec tarde, sed in horum medio, acre autē, amarū, salsum, quocq̄ reprimat, sed insipidum roborat.

Dulce autem est laxatiuum, lenitiuum, oppilatiuum, ventosum, & ponit operationē suam debilem, et inter citam & tardam mediocrem, et est cum medio cri substantia repressiua acuti, amari, & acetosi, & confortatiuum insipidi.

In parte ista Mes. ponit virtutes & operationes saporis dulcis, pp̄ q̄ est aduertendum vt ponit G. in. iij. & diij. de simplici medic. ponit et Io. filius Sere. loco prælegales sapor dulcis est substantia æqualis temperatis in humiditate & sic: declinans tñ ad humiditatem habens et temperatū calorem, q̄ d'apparet, nam videmus q̄ res dum perueniunt ad perfectam & temperatam decoctionem fiunt dulces sicut apparet in fructibus, sicut et si perueniant ad suam decoctionē sunt amare sicut & qñ res nō sunt perfecte decoctę nō sunt dulces, & ideo res perfecte decoctę & temperata existens dulcis est calore temperata, licet sapor dulcis ratione saporis declinet ad caliditatem & humiditatem, hoc ergo viso apparet ratio eorum quę dicitur in litera. Dicit ergo dulce autē est lenitiuum, laxatiuum, & hoc habet sui humiditatem, oppilatiuum, hoc etiam habet pp̄ sui humiditatem, & ex alio est oppilatiuum, eo q̄ citius attrahitur ab hepate indigestum a stomacho propter sui dulcedinem, eo quod hepar valde delectatur in dulcibus, vnde dulcia q̄ plurimum eleuant. i. oppilant spleenem & hepar, vt ponit Gal. xij. Therapeuticę & propter hanc causam ponit Hip. & commentator in tertio cau. q̄ vinum dulce est oppiladum, generatiuum ventositatum, quia non excedit in calore, & est humidum, & ponit operationem suā debilem, eo q̄ iste sapor dulcis valde amicus naturę, vnde non agit cōtra naturam, & ideo medi. sol. quē in sapore est dulcis facit suā operationē valde debilitat, & præterea cum medi. solu. effrenibus admiscetur medicinx dulces, vt. i. istę medi. effrenes siant magis benignę & amicę naturę ita vt ex eis nō fiat operatio quę sit egrediens naturam, & inter citam & tardā etc. notum est, repressiuum acuti & amari & salis, non tamē ita sicut insipidum, eo q̄ insipidum est frigidius dulci, confortatiuum insipidi, eo q̄ insipidum est frigidius.

Deinde cum dicit.

Insipidum deniq̄ lubricat, statulentum est, obstruit, densat, cōgelat, calorem extinguit, & hęc omnia tarde, & debilitat, sua tamen substantia mediocri, & acrimam,

XXI.

ANT. Virtutes & operationes saporis dulcis.

XXI.

ANT.

Amarum, salsum, acidum, reprimi.

Inspiduum vero est lubricatium, ventosum, ex tinctum, oppilatum, & inspissatum, & ponit operationem suam tardam & debilem, & est cum mediocri substantia repressum, acuti, amari, falsi, & acetosi.

In parte ista Mes. ponit virtutes & operationes saporis inspidi, & dicit sic pp quod aduertendum qd sicut ponit Sera. loco p. xal. saporis inspidus est substantia aque & complexionis frigida, & ratio est, quia talis sapor est in re quæ non habuit perfectam decoctionem, hoc autem habet plus frigiditatis, est etiam humidæ complexionis pppter aquositatem quæ est in eorum mistam debite cum suo sicco terreo, vnde dicit Serapio qd res inspidæ sunt aquosæ sicut & aqua inspidæ est, vnde tales res inspidæ in complexione sunt frigida & humidæ, & ex his apparet statim ratio eorum quæ dicuntur in litera. Dicit ergo. Inspidum vero est lubricatium, ventosum, extinctum, scilicet caliditate qd totum contingit pp eius frigiditatem et humorem, & acetosum: nam cum sit natura aqueæ transiit ad moralem sicut aqua, inspissatum pp frig. & ponit operationem suam tardam & debilem pp frig. & humiditatem suam, & est cum mediocri substantia repressum acuti, amari, & falsi sicut qd est nature aqueæ, quia cum sit inspidum remittit omnem saporem excedentem, est. n. sapor inspidus sicut priuatio omnium saporum, priuatio autem remittit omnem habitum illius priuationis, ideo etiam hic sapor remittit omnem excellentem saporem & sapor contrarium.

Deinde cum dicit.

BYL.

Stypticum interdo cogit, densat, repellit roborat, diuisa glutinat, tarde & imbecilliter agit, suaq; substantia crassa predicta omnia obundit, quibus arca, amarum, & salsum vires addunt.

ANT.

Stypticum quoque est coadunatiuum, acenratiuum, co fortatiuum, consolidatiuum, inspissatiuum, & ponit operationem suam tardam & debilem, & est cum crassa substantia repressum omnium quæ diximus, sicut acutum & salsum confortatiuum.

In parte ista ponit Mes. virtutes & operationes saporis stipitici & pontici & pontici sic pp quod aduertendum vnde ponit. G. in. ij. de simpl. medic. in. cap. ponit et Serap. sermone. ij. primi lib. p. xal. ca. sapor stipiticus est frigida & sic. complexionis, fundatur. n. in substantia terrestri crassa valde, et hoc differt a sapore amaro eo qd licet uterque sit sicce complexionis in vno est cum caliditate, vt sapor amarus, alius est cum frigiditate, vt sapor stipiticus: differunt etiam alio, eo qd sapor stipiticus fundatur in substantia terrefra crassa nec vlla nec incinerata, sed cõgelata vt ita loquar sicut sapor amarus fundatur in substantia terrestri subtili vlla, & per hoc conuenit in complexione sapor stipiticus cum pontico: quia uterque est frigida & sic. complexio: nisi licet potius sit maioris stipicitatis & crassitiei qd sapor stipiticus. Dicit ergo sic. Stypticum vero coadunatiuum, s. humorum & spirituum, & est membrorum, & hoc facit propter sufficientem frigiditatem & terrefrilitatem, & in spissatiuum notum est: & ponit operationem suam tardam & debilem pp sui substantiam crassiorem & terrefram. & est cum crassa substantia repressum omnium quæ diximus: eo qd habet coadunare spiritum & virtutem in membro quæ quidem distinguuntur ab amaro, acuto, & falso, & ideo auctores medicinis solu. acutis & amaris miscet medicinas stipiticas, vt coadunent membra, sicut acutum & salsum co fortatiuum. & amari & inspidi non intelligendo qd sit co fortatiuum membrorum, eo modo qui dictus est.

Deinde cum dicit.

Acidum penetrat, aperit, incidit, diuidit, tenuat, terget, densat, asperat, extinguit calorē, cito agit hec opera: sed in medio valentium, & imbecillius est, sua denique substantia tenui ac obundit, dulci & inspidi vigorem addit.

BYL.

TNA

Acetosum quidē est penetratiuum, aperitiuum, incisium, diuisiuium, subtiliatiuum, inspissatiuum, exasperatiuum, abstersiuium, & extinctiuium, & ponit operationem suam cito & mediocriter, inter fortem & debilem, & est cum subtili substantia repressum acuti & confortatiuum dulcis & inspidi.

ANT.

In parte ista Mes. ponit virtutes & operationes saporis acetosi, propter quod aduertendum quod sapor acetosus est frigida & humidæ complexionis, vt Gal. ponit quarto de simplici medicina. l. c. ij. summe: & propter substantiam aqueam indigestam quæ est cum eo subtilis substantia terget & mordicat propter sui frigiditatem: mordicatio. n. potest fieri a calido & frigido, vt ponit Ga. ibidem, vnde sicut sapor acutus sui caliditate mordicat ita iste sapor acetosus sui frigiditate mordicat & subtilitate sug substantiam, est tamen aduertendum qd duplex est sapor acetosus: quidam est sapor acetosus simplex, sicut sapor agrestis quando appropinquat maturitati, & etiam sicut sapor herbarum quæ acetosa dicuntur, alius est sapor acetosus qui simplex non dicitur: & ille est sapor acetosus qui dicitur sapor acris qui acumine participat, sicut est sapor acetii, modo primus sapor acetosus fundatur in substantia frigida aquea non digesta nec bene permixta cum sicco terreo: vnde qd plus procedit eius permixtio tanto magis appropinquat dulcedini: sed secundus sapor acetosus, non solum fundatur in substantia frigida aquea, sed etiam fundatur in substantia ignea, vnde habet aliquas partes subtiles & illas propter putredinem quæ est in eo dum ex dulci ad acetosum permittatur. modo Mes. loquitur hic de primo sapore acetoso, non de secundo, eo quod hæc medicinx non bene possunt applicari acetoso dicto secundum modo dicit ergo sic, acetosum quidem est penetratiuum, & hoc habet propter subtilitatem suæ substantiæ, aperitiuum non ratione suæ caliditatis: sed ratione qualitatis suæ substantiæ: incisium scilicet viscosorum humorum, diuisiuium, quia eos precipue va membrum abstergit & remouet seu separare non quod proprie humidum viscosum incidat in substantia suis sed cum membrum adhaerentem a membrum remouet sicut apparet in agrestia: vnde est multum exiccatia istorum humorum, viscosorum, eos remouens a cæna pulmonis vel alijs membris sibi vicinis, subtiliatiuum, s. humorum crassorum ratione subtilis substantiæ quæ est in eo, inspissatiuum sui frigiditatis, quia de ratione frigidi est inspidum & condensat exasperatiuum in ducendo in membro inæqualitatem, ponendo viam partem membrum eminentem & aliam depressam, abstersiuium remouendo. s. humiditates viscosas quæ sunt in membrorum poris, extinctiuium. s. sui frigiditate & humiditate, & ponit operationem suam citam: eo quod mordicat & mordicans stimulat membra ad expulsiuonem mediocrem inter fortem & debilem, & est cum subtili substantia repressum acuti ratione suæ complexionis frigida quæ est in eo: est confortatiuum dulcis & inspidi, eo quod cum sapor dulcis & inspidus sint debiles in euacuando, acetosus eis mixtus mordicando & stimulando membra ad expulsiuonem confortat hoc modo rem in sapore dulci & inspidi etc.

Deinde cum dicit.

Propter hæc, quæ medicamenta purgaria sunt solum & oino acria, vt euphorbiū, thymelæa, sunt maligniora, quā synceriter amara, vt colocynthis, cucurbitula.

BYL.

Mes.

b

mer

mer agrestis. In horū medio sunt acra simul & amara, vt scamoneum.

Et debes scire quod medicinarum deteriores sunt in quibus est acuitas pura, sicut est euphorbium & mezereon. Minus autē in quibus est amaritudo pura, sicut est colocynthis, & cucumer asininus, & similia. Et quæ composita sunt ex acumine & amaritudine sunt inter eas, sicut scamonea.

Postquam Mef. determinauit de iudicijs saporum qui octo sunt, inquirendi eorum virtutes & operationes: in parte ista docet distinguere medic. solu. malignas a benignis per hos sapes: & primo docet cognoscere medicinas malignas per hos sapes: secundo docet eligere & cognoscere medicinas solutivas incolumes per hos sapes secunda ibi. Et quāto ab acumine & amaritudine, vel ibi. Et incolumes quidē, & est melius: pria in tot quot sunt medicinarū malignarū quas ponit. Primo enim ipse ponit medicinas solutivas pessimas ex saporibus, secundo malas, tertio alias non sic malas, & sic perueniēdo fm elongationem in malitia pessimā, & in prima dicit sic ad hoc sic conferens: dicit ergo sic. Et debes scire quod medicinarum scilicet quæ habent malitiam ex parte saporum deteriores sunt in quibus est acuitas pura: & causa est eo quod medicina acuta in sapore est alijs nequior: vt supra dicebatur propter eius vehementem caliditatem, sicut est euphorbium: est enim viceratentum valde & præcipue in terius vicerat enim stomachum & renes: & veficam & quodcūq; membrum cui apponitur: & mezereon. i. lauro: minus autem, scilicet in malitia in quibus est amaritudo pura, eo quod res amara minus inolestat naturam, & est minus calida quā res acuta, sicut colocynthis & cucumer asini. ista enim simpliciter habet saporem amarum: & quæ composita est ex amaritudine & acuitate est inter eas scilicet malitia: quia est malignior quā simpliciter amara: & minus mala quā simpliciter acuta, sicut scamonea, est enim malignior quā colocynthis: sed est minus mala quā euphorbium & mezereon.

Deinde cum dicit.

Innocētiōra his sunt acra simul & styptica, vt thymum, epithymum. His adhuc mitiora, quæ amara simul & styptica sunt, vt rhabarbarum, abinthium, fumararia, & aloē: in horum medio acra & amara, & si multa styptica, vt stœchas. In summa quanto medicamentum ab acri & amaro sapore recedit longius, tāto est benignius quoq; acris & amari medicamenti proportionem styptica substantia magis vincit, eo est sanius medicamentum.

Et quanto ab acumine & amaritudine declinat, tanto etiam malitia, & adhuc autem plus elongantur a malitia omnes in quibus cum acuitate est stypticitas, sicut epithymum & alhace. Plus quoq; in quibus cum amaritudine est stypticitas, sicut reubarbarum, abinthium, & fumisterre, & quæ composita est ex partibus acuitatis, & amaritudinis & stypticitatis est iter eas, sicut stœchas: & vniuersaliter quidem fm rectam proportionem acuti vel amari vincens stypticitas incolumio rem reddit.

Secundum primam diuisionem seu primum modum diuisionis Mef. docet distinguere medic. solutivas benignas & primo docet eas cognoscere quæ sunt in minori gradu bonitatis. Secundo eas quæ sunt in ampliori gradu bonitatis. Secunda ibi. Et incolumiores, non est vis quocūq; diuidatis, dicit ergo sic de prima parte. Et quanto medici

na solutiva ab amaritudine & acuitate declinat, acuti & amarus sunt nequiores. Tamen aduertendum quod hoc quod dicit Mef. habet veritatem de malignitate & incolumitate in medicinis reperta ex parte saporis tamen ex parte substantiæ & complexionis erit minus mala, & ita semper sunt exquirēdi fm materiam subiectam. adhuc etiam modo ponit alias quæ adhuc magis elongantur a malitia, & dicit adhuc plus elongantur omnes i quibus stypticitas cum acuitate est eo quod sapor stypticus magis est repressius saporis acuti vt supra dicebatur, sicut epithymum & est flos thym. ipse. n. in sapore est valde acutus. sicut & piper, vnde vulgares volentes facere aliquod salamentum quod sit acutum ponunt in eo epithymū, est etiam habens stypticitatem in se: & ideo est minus malus q̄ si esset pure acutus, & alhace. i. hyssopus hortulanus plus quoq;. elongantur medicinis solutivæ a malitia in quibus cum amaritudine est stypticitas, eo q̄ res est minus mala, quando cum acumine est stypticitas vt reubarbarum est. n. minus amarum cum stypticitate, & ideo est minus malum q̄ epithymum: & fumisterre: & quæ composita est ex parte amaritudinis, acuitatis, & stypticitatis est iter eas. i. q̄ medio modo se habet: stypticus stœchas, & vocatur saudonicum sylvestre & est valde amarum vnde præcipue datur contra vermes eo q̄ res amara vniuersaliter vermes interficit, est & gustui acutum, est & stypticū & vniuersaliter quidem fm rectam proportionem. i. fm maiorem aut minorem proportionem acuti vel amari vincens stypticitas incolumio rem reddit eo quod stypticitas est maxime repressius acuti & amari.

Deinde cum dicit.

Saluberrima quoq; sunt dulcia, vt casia fistula, māna, & insipida, vt psyllii viscago, & dulcia simul & acida, vt pruna, tamar Indi. Minus his salubria: dulcia & amara simul, vt violæ, meliora, quibus ad dulcedinem & amaritudinem accedit styptica substantia: vt rosæ, stypticas enim medicamenta omnia purgātia reddit salubriora.

Et incolumio rem quidem ex eis, in quibus adest dulcedo, sicut casia fistula, & tereniabin, aut in insipiditas, sicut mulago psyllii: aut sapor compositus est dulcis & acetoso, sicut pruna & tamarindi. Declinat et ad latus incolumium quocūq; ex partibus amaritudinis & ad cedinis composita sunt, sicut violæ. Magis quoq; in qua est cum his stypticitas, sicut rosæ, & vniuersaliter quidem stypticitas cūlibet medicinarum generi associata, ipsam ad latus incolumium declinare facit.

In parte ista docet cognoscere medicinas solutivas incolumes ex parte saporum: & dicit. Et incolumiores quidem ex eis. i. medicinis solutivis, sunt in quibus adest dulcedo, eo q̄ sita temperata caliditate est et tmediocris subtilitas: similiter etiam est fregum omnis saporis excellentis. tamarindi. i. dactyli sylvestres, & sunt fructus arboris sicut pruna, sicut violæ. Violæ enim quando gustantur in principio sunt dulces, postea cum bene sunt masticatæ sentiuntur amaræ, plus quoq; scilicet elongatur & malitia, & est sicut rosa. ipsa enim in principio cum gustatur est dulcis, & postea in processu masticationis apparet styptica, & modo amara aliquantulum, et vniuersaliter quidem & causa huius dicti est duplex: vna est eo q̄ sapor stypticus frangit omnem acuitatem medicinarū, secunda causa est eo quod iste sapor admixtus medicinis solutivis effrenius remouet nocumenta ipsarum: & eis resistit, nam nocumenta talium medicinarum possunt esse esse hæc: nam hæc medicines solutivæ effrenes habet solvere spiritus,

Notandum.

SYL.

TMA

ANT.

SYL.

ANT.

spiritus, & euacuare eos: habent in inducere etiam laxitatem in membris, & multam commotionem in bonis humores res stipicia eis admixta prohibet spirituum resolutionem coadunando spiritum in membro & coadunationem facit in membro, unde in eo non est relaxatio, confortat & membrum quia ab eis non euacuatur boni humores sed retinentur, stipicia facit virtutem retentiuam fortem.

Deinde cum dicit.

SYL. Quibus autem natura deest salubre aliquid, ars naturę imitatrix et ministra, id sufficere debet, quo autem modo, dicemus postea.

ANT. Quare scire debes quoniam auxiliatio facta pariter æquipollet naturę, propter quod interdum supplendum est per artem in quo natura defuerit. Ars enim imago est naturę & sequela eius, & nos dicemus auxilia quę sunt per artem posita.

In parte ista concludit quoddam *corredarium*, & dicitur sic ita dictum est quod stipicia associata alicui medicinarum ipsam facit declinare ad laus incolumium in quantum membra corroborat, & prohibet membrorum laxitatem, conferat etiam spiritus & humores in membris quare. scilicet quia ita est, scire debes quomodo auxiliatio facta per artem sicut quoniam cum medicinis solutius non sunt stipicia naturaliter, admiscetur stipicia per artem æquipollet naturę, i. ac si ex natura haberint stipicitatem per quod & c. notum est. *P* Et attendendum quod hoc documentum non solum habet verum in medicinis solutius: imo potest applicari cuiusque alteri medicinę quę in qualitate est foris et misceat. *I* medicinā stipitiam, aut etiam aliā medicinam ipsi contra posita: quę reprimat eius malitiam.

Deinde cum dicit.

ampliatio dicitur
Mef.

SYL.
Gal. ca.
vlt. lib.
4. simp.

Ex colore autē secretio medicamentū benigni a maligno certa, & vniuersalis sumi nequit, quāquam ex accidenti in quibusdā generibus sit ordinata, & sciētificā, vt agarius, colocynthis, turbitus, alia sunt præstantiora, nigra, malefica scāmonium subalbum aut varium, est bonum, nigrum vero, malum: rosa ex albe rubra, melior, & alia aliter, vt in simplicibus singulis docebimus.

ANT. Colores autem quantum ad præsentem inquisitionem pertinet, non dāt scientiam ordinatam, quę sit comprehensio sicut vniuersalis in particulari, sed incidenter significant super bonitate & malitia quarum medicinarum, sicut dicemus. Scamonea varia aut subalbida est bona, nigra est mala. Et agarius albus, bonus, niger vero, malus. Et similiter turbitus & colocynthis. Et dicimus rosam verę rubedinis bonā, & dicimus de aliis alia, quantum particularis sermo capere potest.

In parte ista Mef. docet cognoscere seu distinguere medicinas solutivas malignas ab incolumibus per conditiones sumptas ex coloribus. Et primo ostendit quod cognitio bonitatis aut malitiei ipsarum medicinarum ex coloribus vniuersalis non est ordinata nec sufficiens ex causis ab illa, & in secunda parte se excusat à particulari cognitione ipsarum per colores, remittens nos ad locum alium, scđā ibi. Horū autem, vel ibi. Loquimur autem, dicitur de prima parte. Colores autē quantum ad præsentem inquisitionem pertinet non dāt scientiam ordinatam quę sit cōprehensio. i. manifestatio vniuersalis in particulari. i. quo ad verificandum in particulari. nam præsens cognitio quę est de bonitate aut malitia medicinarum solutiuarum ex coloribus, est vniuersalis: quoniam particularis earum cognitio ex coloribus traditur in tractatu secundo.

modo vult dicere Mef. quod ex coloribus quantum ad præsentem cognitionem quę est vniuersalis, nos non possumus habere ordinatam doctrinam de bonitate aut malitia medicinarum solutiuarum, & ratio est, quia. scilicet ex coloribus nos non possumus habere in vniuersali cognitione cōplexionis alicuius medicinę: ergo nec ex eis possumus habere in vniuersali cognitionem bonitatis, aut malitiei ipsarū, & ita est. ergo & c. maior est enim quia maxima bonitas aut malitia medicinarum solutiuarum fundatur in complexione, minor apparet per G. in. ij. & liij. de simplicibus medicinis. penul. cap. ibi enim ponit quod generaliter non possumus per colorem iudicare de complexione alicuius medicinę, videmus enim quod aliqua medicina in colore est rubra tamen est frigida, sicut bolus armenus: & videmus quod res rubra in complexione est calida, sicut capere demum modo de alba, est enim aliqua res in colore alba. t. est calida, sicut helleborus albus: & in colore potest esse nigra et sit frigida: ex coloribus nos non possumus iudicare de complexione alicuius medicinę, & per cōsequens de bonitate aut malitia ipsius: sed in specie sic hoc modo. nam in specie, ros. ru. est minus fri. seu ca. quod rosa in colore alba & sic in spālī bene est possibilis cognitio medicinarū quātum ad complexionem & bonitatem aut malitiam ipsarum ex coloribus, sed non in generali, & quia ad istud tractatum spectat cognitio vniuersalis ipsarum medicinarum solutiuarum in bonitate & malitia, ideo Mef. hæc cognitionem medicinarum vniuersalem ex coloribus dimittit hic, sed incidenter. i. contingenter & particulariter, eo quod circa particularia et contingencia, significant super bonitate aut malitia quarundā medicinarū, sicut dicemus etc. Ecce color i. vna specie coloris significat de bonitate aut malitia medicinę, ut in specie scamoneę, illa quę est alba aut varia est bona: sed nigra est mala: tamen hoc non est verum de quacunque medicina solutiva quod nigra sit prior varia: aut subalbida. nam aloes in colore est nigrum: tū est melius quacunque scamonea alba sit varia, eodē modo intelligendum de turbitus & agarico, & causa horum assignabitur in littera specialiter: postea subdit, et dicimus rosam verę rubedinis bonam: quia magis confortatiua alia.

Deinde cum dicit.

De his autem qualitatibus temperamentum sequentibus, si plura requiris, lege philosophiam naturalem.

Horum autem sufficientiam ostendit scientia naturalis. Loquimur autē in particularibus de coloribus medicinarum bene vel male significantibus cum his vel illis.

Hic remittit nos ad locum alium pro sufficientiori & particulariori cognitione earum quę hic dicunt & notū est.

Deinde cum dicit.

Ad medicamentum quoque electum recte iudicandum, & bonum sit an malū, expendendum, tempus iuuat. tū quo medicamenta sunt præcipue colligenda, vel non colligenda, tum quanto virtus medicamentorum durare potest.

Quædam. n. recentia sunt meliora, quam vetera, alia contra, dum antiquata sunt, euaserunt meliora, alia horum medio.

Et tps quidem determinat de esse & iudiciis medicinarū quo colligenda sunt, & quo non, & quantum virtus earum durare potest, & quædam antiquiores, meliores, & incolumiores, & aliquę maligniores, & aliquę recentiores incolumiores, & aliquę maligniores.

Mef.

b ij In

In ista parte docet Mes. ex parte temporis cognoscere bonitatem aut malitiam medicinarum, & primo ostendit quot modis possumus iudicare ex tpe super dispositione ipsarum medicinarum. Secundo illud declarat. Tercio ponit quoddam notabile sue dubitationi ridet. secunda ibi. Et fm veritatem quidem. tertia ibi. Cum autem dico. ¶ Vel aliter potest diuidi. Primo, n. in generali docet cognoscere has medicinas ex parte collectionis seu conseruationis ipsarum. Secundo hoc idem facit in speciali. Tercio declarat qd dixit, partes patentur ego dixi, dicit sic de planta par se. Et ipsa quidem determinat de iudicijs & esse medicinarum, f. solutiarum quæ colligendæ sunt, & quæ non, nā medicinæ solutiuæ, quæ accipiunt proprie ex platis, aut sumuntur ex radice plantæ, aut ex flore, aut ex folijs, aut stipite, aut ex semine, si accipiuntur ex radice tunc melius est vt colligantur in fine autumni & hieme, nā hæc est vsus regula quantum ad tempus collectionis medicinarum, eo qd debent colligi eo tempore quo pars plæt est efficacior & radix medi. solutiuæ illo tempore est efficacior: eo qd tota virtus plantæ vadit ad radicem tempore hiemis, & in fine autumni, & ideo hermodactylus cū sumitur aut radix aut plantæ melius colligitur illo tempore, qm in æstate, vel in vere, & eodem modo de reubarbaro, epithymu autem qui est flos thymi debet colligi eo tpe quo non est factum semen, hoc autem est in principio æstatis: atq; folia melius colliguntur in principio æstatis & in vere qm in autumno, eo qd tunc cadentia sunt, nec habent ita efficacem virtutem: semen etiam debet colligi eo tpe quo completum est: hoc autem est maxime in processu vel in fine æstatis: totum postea est notum.

SYL.

Meliora siquidem recentia sunt, primo styptica & amara (nam cum ipsa sint siccissima, vetustate adhuc sicciora euadunt, & acra similiter. Tempore autem calor eorū inflābilis et superficialius (quo hæc, dum recentia sunt, mordent & vrunt) expirat, acrimonia autem a reliquo obtunditur.

Media autē recentium & antiquorum, dulcia, insipida, & salia sunt præstantiora. Nam salia, recentia turbant ventrem, & euertunt ad nauileam & vomitum, veterata eadem, morsu violenter pungunt. Reliqua duo, recentia quidem, ob largum humorē excrementosum sunt statulenta, & vetusta vero, exanimata sunt. ¶

ANT.

Secundū veritatem quidem scire debes, qm ex eis amaræ, antiquiores, deteriores etenim sicciores, cū sit amarū ex se vltimē siccatatis. Et acutæ, antiquiores, incolumiores, spirant enim superficies caloris earum inflābilis, & frangitur acuitas cum residuo. Iuniores vero, ferrosæ, inflābiles, & stipticæ quidem iuniores, incolumiores. Et dulces meliores, mediocres: Et insipidæ similiter. Etenim recentiores humido abundant superfluo, quod est causa ad inflationem, & ventositatem, Et salæ antiquiores, ferrosæ, & iuniores conturbatiue, causa ad subuersionē & vomitum. Mediocres vero, meliores.

Docet ex tempore cognoscere virtutes medicinarum, & malignas & incolumes, & diuiditur hæc pars in partes quatuor. Primo facit quod dictum est in medicinis solutiuæ. Secundo applicat ad alias medicinas. Tercio declarat qd dicit. Quarto pro sufficientiori declaratione istorum remittit nos alibi. secunda ibi. Debelem quidem virtutē. tertia ibi. Cum autem dico. quarta ibi. Nos autē. Pria pars potest habere partes sex. nam hæc medicinæ vt diuersificatur ex parte saporum sunt sex. amaræ, acutæ, & stipticæ, dulces, insipidæ, & salæ: de alijs autem duabus nō facit

mentionem dans illas intelligere, eo qd medi. vniuersos re ducuntur ad dulces, medicinæ autem acutæ reducuntur ad insipidas: sic ergo procedit: primo docet ex tempore cognoscere medi. amaras malignas ab incolumibus. scilicet cundo hoc idem facit de acutis. tertio de stipticis. quarto de dulcibus, quinto de insipidis, sexto de salis. partes patent legendo literam. Dicit ergo sic. Et fm veritatem quidem scire debes qm ex eis amaræ antiquiores sunt deteriores, & reddit cū etenim sicciores. amara quanto siccior tanto nequior: & acutæ, antiquiores incolumiores, f. qm iuniores, expirat enim i. resolutur superficies caloris earū inflābilis. i. calor exillens in superficie earum, partes enim huius rei acutæ cum sint subiles cito euaporant, & magis illæ quæ sunt in superficie, iuniores vero ferrosæ, i. acutæ inflābiles, eo qd tales partes subiles non sunt resolutæ propter morā in tempore ab acie, sicut si essent antiquæ. Iuniores quidem stipticæ incolumiores, causa est quia illæ medicinæ proprie habent malitiam propter nimiam siccitatem & terrestritatem, modo quanto sunt iuniores, tanto humidiores, & per consequens reprimuntur eis siccitas & terrestritas, & dulces mediocres meliores, eo qd collectæ in tempore iuniori non sunt bene digestæ, & in tempore antiquiori collectæ, sunt amaræ, et ideo in mediocri tempore debent colligi, & insipidæ similiter, et enim recentiores humido abundant superfluo, causa supple est, ad infrigidationem & ventositatem sicut si essent antiquæ: & tunc ab eis est resoluta superflua humiditas, & salæ antiquiores ferrosæ. i. acutæ magis: eo qd propter morā in tempore, siccitas in eis est exhausta et humiditas diminuta, & iuniores conturbatiue propter multam humiditatem aquam, quæ tunc in eis est: causa supple est, ad subuersionem notum est.

Deinde cum dicit.

Ob id deteriora, (secundo loco quorū facultas imbecilla est, aut superficialia, aut facile resoluibilis, ob rarā corporis medicamentorum texturā. Antiqua-
tis enim his tempus vires omnes resoluunt. In contrariis horum contra res habet, hoc est, antiquata sunt præstantiora.

SYL.

Et debelem quidem virtutē habentes, & quæ debilis sunt texturæ, & quæ virtutē habet facile resoluibilem appositam i superficie iuniores, meliores, et. n. antiquarum earum virtutes resoluunt tempus, & in contrariis contra.

ANT.

In parte ista, quia dixit de tempore in solutiuæ, applicat ad alias medi. vel si volumus dicere possumus quod in hac parte docet ex tempore distinguere medicinas malignas ab incolumibus vt diuersificantur ex parte subtilitatis seu complexionis, & dicit sic, & debelem quidem habentes virtutem, & quæ debilis sunt texturæ. i. raræ i substantia, & quæ virtutem habent facile resoluibilem sicut epithymum, violæ, rosæ, aut huiusmodi, aut posiam in superficie sicut fumisterre, aut lupini iuniores meliores etc. Et in contrarijs. f. med. solidis & densis e contra, quæ bñ resoluunt earum actualement in principio vnde melius conseruantur.

Deinde cum dicit.

Recentia vero & antiqua intellige pro cuiusque generis natura, non eodem die, mensem, vel annorum numero metienda, ¶ nec quæ germini proxima sunt recetia, nec iam vetustate putrentia, & velut iam cinefacta, veterata hic intelligo, sed minus diu, aut magis, post collectum seruata.

SYL.

Cum autem dico antiquiora vel iuniora, intelligo hoc quod iuste mensurandum est de quolibet,

ANT.

secundum genus suum. Nam nec antiquiora, vt cinis, nec iuniora, vt gramen dum dicimus intelligimus.

In parte ista dubitationi respondet, diceret aliquis qd intelligit tu per medicinas iuniores vel antiquiores, respondet & dicit sic, cum autem dico, est mensurandum. i. tribuendum de tempore fm genus suum. i. secundum quod requirit natura sua, epithymum enim non dicitur antiquum dum habet tres annos, nedum si habet sex menses reubarbarum etiam non dicitur propter hoc non esse nouum, quia transat vnum annum, immo si transat tres annos adhuc est nouum, nam nec antiquiora vt cinis nec iuniora vt gramen vel germen & est melior litora. i. quae nunc germinant. Deinde cum dicit.

SYL. Quo autem sint tempore medicamenta colligenda, & quandiu viribus integris seruari possint, posita Deo auspice dicemus.

ANT. Nos autem de tempore collectionis medicinarum, & de extensione vitae earum terminabimus si deus voluerit.

Remittit nos ad locum alium, & dicit, nos autem de tempore collectionis medicinarum & extensione vitae earum. i. conseruatione earum in esse non enim proprie viuunt dum tam sunt collectae sed possunt in esse conseruari terminabimus in partibus si deus voluerit.

Deinde cum dicit.

SYL. Locus autem natalis, quia medicamentis simplicibus multis non modo promptam generationem & facilem prestat, sed & propriam quandam virtutem impertit, in medicamentorum delectu, maxime faciendus est.

ANT. Locus vero est ex maxime facientibus ad generationem, & acquiritur per ipsum dispositiones & proprietates in rebus.

Continuatio. Postquam Mes. docuit distinguere medicinas solutiuas, & incolumes a malignis per septem conditiones. In parte ista docet distinguere per octauam conditionem, qd quidem conditio est sumpta ex parte loci, vt dicit. 7. Diuidit haec pars in duas, quia primo in generali ponit proprietates & virtutes quae insunt terrae nascentibus ex parte loci, & in secunda parte docet ex loco ortus medicinarum distinguere incolumes a malignis. secunda ibi. Et dico quod res haec. Prima i. duae: quia primo ponit has proprietates quae insunt terrae nascentibus ex parte loci, confirmat eas illas eis in esse ex parte loci auctoritate Pla. Et in secunda parte dubitationi respondet secunda ibi. Verum planta. Prima in duas: quia primo ostendit quod sunt istae proprietates quae insunt terrae nascentibus ex parte loci & etiam confirmat auctoritate Pla. Et in secunda parte hoc confirmat ex sensu. secunda ibi. In locis enim terrae liberae. Dicit sic de prima parte. Locus vero est ex maxime facientibus ad generationem. f. mixtorum & terrae nascentium de quibus est sermo, & ea est nam duobus modis locus facit ad generationem terrae nascentium, primo vt locus accipit ex parte materiae a proprietate facit ad generationem ipso modo quod videmus diuersificationes terrae nascentium fm diuersitatem terrarum, & locorum in quibus nascuntur hoc autem non est nisi quia diuersificant materiam appropriatam ipsum terrae nascentium, vnde videmus quod quod est ex parte terrae quae cumque plantae viuunt & crescant & nutriuntur in quibusdam locis & non in alijs. Ad hoc etiam vadit mens. G. vi. de accidenti & morbo, ibi enim ponit auctoritate quorundam vt sunt georgici qd in vno miliari terrae aduenit diuersitas in planta, vt sit verum qd

cere qd in vno miliari terrae sit quaedam vitis quae producat melius & fortius vinum: quaedam alia vite in illo eodem miliari existentes hoc autem non est nisi quia ex loco appropriato talibus plantis aduenit in eis diuersitas propter diuersitatem terrae in sui humiditate. facit & locus ad terrae nascentium generationem & aliorum vt locus accipitur ex parte causae efficientis, locus enim sic assumptus consistit in debita distantia terrae ad corpus coeleste: talis autem debita distantia terrae ad corpus coeleste, est causa alterius, & alterius aspectus i. modo talis diuersitas aspectus corporis coelestis ad terrae nascit facit ad productionem eorum in esse: & in diuerso modo ostendit & quia quod facit ad generationem rei facit etiam ad productionem accidentium & proprietatum consequentium rem, hinc est etiam quod locus inducit varias & diuersas proprietates in rebus, & hoc est quod dicit postea, et acquirit per ipsum. f. locum dispositiones & proprietates in rebus.

Deinde cum dicit.

Natura etenim (vt Plato inquit) locis quibusdam aliquas virtutes proprias impertit, quia illa rebus in se genitis & crescentibus communes faciant, sed tantum diuersas, quantum causae harum differunt, & artificem natura est multiplex.

Inquit enim Plato. Muniuit natura loca virtutibus, vt in eis sigillenter proprietates in rebus quibus, tam causa differunt, & artificie.

Hic confirmat auctoritate Plato. Inquit Plato. f. in timaeo. muniuit natura naturans. i. natura vna vt est deus: aut corpus coeleste loca virtutibus. f. proprijs et determinatis, vt in eis & c. notum est. Deinde cum dicit.

In locis itaque liberis, excrementa quoque nulla sortitis, plantae perfectam perfectionemque assequuntur generi suo debitam, in non liberis, excrementorum naturam induunt, & a perfectis degenerant.

In locis enim terrae liberae acquiritur proprietates plantis talis qualem merentur secundum genus suum, & in terra non libera declinant ad latum excessus eius.

In parte ista Mes. qd dixerat ipse confirmat ex sensu. f. quod terrae nascentia acquiritur generatione & proprietate ex parte loci vt locus se tenet ex parte materiae: & dicit sic. in locis enim terrae liberae. i. terrae quae est pura, non cognoscat neque simo plena: & libera ab omni superfluitate acquiritur plantae proprietates tales quales merentur fm suum genus. i. fm naturam suam & in terra non libera, si est set cognoscat: aut infecta alia re putrida declinant ad latum excessus eius, vnde tendunt ad naturam illius terrae non liberae. Et propterea vulgares dicunt qd in loco vbi non potat simus: aut alia res putrida nascitur bonum vinum et diu conseruatur, sed terra non libera, licet pariat multos fructus non tamen sunt sic prouenientes fm sui naturam nec sunt sic boni, sicut si essent nati in terra libera.

Deinde cum dicit.

Attrahunt enim singuli ex terra alimentum sibi familiare, & conueniens: vitis (verbi gratia) dulce, lupinus, nitrosum, colocynthis, cucumer agrestis, amarum, ex partibus terrae adustus natum. Eius autem rei inquisitio, sermonis non est praesentis, sed altioris.

Verum planta attrahit ex ea quod suum est, puta huius morem sibi conuenientem. Nam lupinus attrahit nitrosum terrae, & vitis dulcorem eius, & colocynthis amaritudinem ex partibus suis adustus, & Mes. b. iij. cucumer

cucumer asininus. Sed hoc non est huius inquisitio
nis, sed altioris.

In parte ista dubitationi respondet, crederet. n. aliquis
quod locus tales plantas nutret & generaret & augetet.
Rñdet & dicit qñd. vel aliter dixit enim statim Mes. q
plantæ orige in terra non libera, nō possent nutrirī. Respo
det q sic, & dicit verum planta attrahit, scilicet per virtu
tem naturalem attractiūm quæ in ea est ex ea, scilicet ter
ra quod suum est. i. conueniens sibi & hoc est quod dicit,
puta humores vel humiditates conuenientes sibi nam lu
pinus attrahit nitrositatem. i. acuitatem. i. humoris qui
terra est & vitis dulcorem eius, & colocynthis amaritu
dinem ex partibus ipsius. f. terre adustæ, & similiter cu
cumer asininus, modo aliquis diceret quomodo he plā
te extrahunt a terra qñ sibi est conueniens cum non ha
beant manum, respondet quod est altioris inquisitionis,
posset etiam ratio assignari in nostra scientia, nam habet
mus quod res quæ vegetantur & nutriuntur habent qua
tuor virtutes naturales, scilicet attractiūm, retentiūm,
digestiūm, & expulsiūm, sicut apparet i. nostro corpo
re quare cum plantæ sint de numero vegetabilium habe
bunt etiam has virtutes quibus attrahant id quod eis est
benignum, aliud autem expellant, & ideo lupinus dato
q seminetur iuxta vitem non impedit generationem vi
tis cum non attrahat conuenientem humiditatem ipsius.
vitis, immo nitrositatem ex terra attrahit. p. Et iō ibi vul
gares seu gorgici quando vident quod est aliqua vitis q
non producit bonum vinum, cum non sit defectus ex
parte vitis seminant per locum illum lupinos vt ipsi at
trahant malum humorem ipsius terre, & reddatur po
stea vitis calidior & fructifera.

Deinde cum dicit.

Ob id plantę humido excrementoso præditæ na
tura, in locis humidioribus quidem, deteriores, p
sicciorebus vero, præstantiores euadunt: sicciore
cōtra, in locis sicciorebus, peiores, f. meliores, in hu
midioribus, p. sic agarius, hermodactylus, turbitus,
in locis humidioribus damnantur, & thymelæa, cu
cumer agrestis, colocynthis in sicciorebus & calidio
ribus mala sunt & venenosa, absinthium item mari
timum est maleficum, vt scamonium ex regione See
nitarum: Antiochenum vero est præcipuum, f. quæ
enim immoderatus calide sunt, vt scamonium, in
locis calidioribus, peiores etiam euadunt, & frigide
ad portionem. p.

Et dico quod res humido abundantes superfluo
in locis ortæ sicciorebus, meliores: sicciore in locis
sicciorebus, deteriores. Etenim hermodactylus in lo
cis natus humidis, malus. Et similiter turbitus, & aga
ricus: Et dicitur quod mezeoreon in locis thermax,
malus est, & venenosus, et similiter cucumer asininus
colocynthis similiter, & absinthium vicinum mari,
non est bonum. Et dicitur q scamonea corasceni, est
mala. Antiochena, bona.

In parte ista Mes. docet ex loco & situ distinguere in
ter medicinas solutivas malignas et incalescentes & diuidit
hæc pars in partes duas. Primo facit hoc. Secundo eius
quod dixit causam assignat ex sua propria opinio. secun
da ibi. Et credo quod dispositio loci. Dicit sic de prima
parte, & dico q res humido abundantes superfluo in lo
cis ortę sicciorebus meliores, causa ē quia ex parte loci sic
ci diminuitur humiditas superflua quæ erat in eis, ex qua
humiditate inducit nocumenta plura: sunt enim tales res
inflatuæ, oppiliatuæ, & generatiuæ ventositatum, & sic

ciores in sicciorebus deteriores, causa est, quia magis abun
dant siccitate, quæ quidem dum est superflua, nocumenta
ta inducit. etenim hermodactylus in locis nat⁹ humidis,
malus: cum ipse sit abundans superfluo humido, vnde
hermodactyli qui exportantur de montibus cum sunt lo
ca sicca sunt efficares, sed qui nascuntur in valibus sunt
peiores. Ego enim vidi etiam experientiam huius, vnde
vidi quod ibi hermodactyli nati in valibus fuerunt ex
hibiti cuidam in quo induxerunt nauicam: non autē sic
facerent montani, vnde illi q asportantur de sylua medici
næ, aut qui asportantur a castro. f. Pe. sunt valde mali, &
similiter turbitus & agarius, de his ego nunquam ex per
tus fui quantum ad hoc, & dicitur quod mezeoreon id est
laureola in locis thermarum id est in locis valde calidis,
& acutis vitiis, est malus & venenosus: eo quod tunc ac
quirit inde magnam acuitatem, non autem sic habet
natus in partibus inferioribus & humidis, cucumer asini
nus, vnde iste qui nascitur circa foues ciuitatis est incolu
mistiqua non sic calidus & siccus, sed si nasceretur in lo
cis thermarum qui sunt loca valde calida & sicca est ista,
est malus, quia tunc inde acquirit magnam caliditatem,
& colocynthis &c. notum est, & dicitur quod scamonea
corasceni, est mala: eo quod tunc nascitur in loco ca
lidiori & sicciore.

Deinde cum dicit.

Adhæc terræ, & per hanc plantis virtutem magnā
impertit, & variam non solum tantum, sed aliorum
quorq; corporum cœlestium aspectus hunc locum
& illum alter atq; alter afficiens. In quo causarum
genere, quædam plantę locum, & cœlum habentes
sug temperaturæ contrarium, sunt meliores: aliz si
mili emendantur: sic guaril, & aquaticum sismybrū
& quæ aliz humido abundantes excrementoso, sub
cœlo suæ naturæ dissimili meliores sunt, turbitus
quoque, agarius, scamonium, & dissimili sunt
meliora.

Et credo quod dispositio loci vel aspectus regu
lantium non similiter est hic, & ibi. Diuersitas autē
vel similitudo has vel illas incolunt. Etenim gua
ril & piper aquæ dissimilia, meliora. Et humidum
habentes superfluum. Similiter & turbitus & agari
cus & scamonea in simili, meliora.

In parte ista Mes. eius quod dixerat statim causam af
signat ex sua propria opinio. dixerat statim quod scamonea
orta in loco calidiori est mala, contrario bona, mo
do reddit causam huius & dicit. Credo enim quod dispo
sitiō loci quantum est ex parte materie ipsius, vel aspe
ctus regulantium. i. corporum cœlestium nō similiter est
hic. i. in vno loco: & ibi. i. in loco alio, & hoc est quod di
cebatur supra, quod locus tam ex parte materie quā
ex parte efficientis facit ad generationem terrenarum efficiē
tiū. i. eius proprietates & dispositiones. Diuersitas
autem vel similitudo, scilicet loci ad plantas vel anima
lia, has vel illas incolunt: id est bonas reddit vel etiam
malignas facit quasdam alias. Etenim guaril, est quod
dam animal quod vocatur lacerata syluestris: & multum
commouet ad coitum: vel etiam potest dici quod cum sit
supticus, etiam cum hoc multum commouet vel incitat
ad coitum, & piper aquæ id est senationes, siue creffiones
quandoq; enim piper potest sumere distinctionem ex
parte granorum sicut dicimus quod est piper album, pi
per nigrum, & piper longum: sumit etiam distinctionem
ex loco sicut dicimus piper apium id est acorus, piper ori
situm id est serpillus: piper aquæ vel holus aquæ id est
nationes vel creffiones: piper quia habent acuitatem si
cut piper: & vocatur piper aquæ quia oritur in aqua
dissimilia

Meze
reon. i.
coco
gnidiū.

SYL.

ANT.

ANT.

Guaril
quid.

diffimilia id est orta in locis diffimilibus eis meliora, cum enim sint acuta & calida & sicca, si oriatur in locis aquaticis eis diffimilibus sunt meliora, quia eorum caliditas & siccitas ex loco remittitur.

Deinde cum dicit.

YL. Plantæ præterea nonnullæ ex alterius cuiusdam vicinia vel contactu, meliores aut peiores euadunt.

ANT. Vicinitate etiam rei ad rem incolumiores vel nequiores dispositiones acquiruntur. Et in singularitate & pluralitate earum similiter.

In parte ista docet cognoscere medicinas solutivas malignas & incolumes ex loco: & dicit societatem positivam siue privativam. Et primo ponit modos quibus ex tali loco possumus cognoscere hoc. Secundo illos declarat. secundum ibi. Sicut recte dicitur. In prima parte advertendum quod Mesue in his verbis innuit quod modis ex locis, ut dicit societatem possumus cognoscere medicinas solutivas malignas & incolumes: quia duobus, unus est qui sumitur ex loco ut dicit societatem privativam quæ est privatio societatis & hunc denotat cum dicit. Et in singularitate. Deinde cum dicit.

YL. Sic hermodactylis scilla, aut raphan⁹ vicinia, vigorem addit: & thymus epithymo, & quercus polypodio, & senæ ruta.

ANT. Sicut recte dicitur quod hermodactylis scilla aut raphani vicinitas vigorem præstat. Et althæe, epithymo. Et arbor glandes ferens, polypodio. Et lennæ ruta.

In parte ista ostendit quæ præmissis & primo ostendit quomodo ex societate positiva acquiritur bonitas & malitia in medicinis solutivis. Secundo ostendit quomodo ex societate privativa acquiritur in eis bonitas & malitia, secundum ibi. Et singularitas quidem. prima in duas: quia primo ostendit quomodo quibusdam medicinis solutivis acquiritur bonitas in vicinitate vnius ad aliam. Secundo ostendit quomodo in eis acquiritur malitia ex vicinitate vnius ad alteram. secunda ibi. Et dicitur quod xebram. Dicit sic de prima parte. Dicitum est statim quod ex vicinitate vnius rei ad alteram medicini sunt quidam incolumes. Sicut recte. i. vere dicitur quod hermodactylis scilla aut raphani vicinitas vigorem præstat & causa est, nam quod hermodactyli nascuntur prope scillam: tunc scilla attrahit acuitatem terræ pro sui nutrimento, quod forte cessasset in nutrimentum hermodactylorum, etiam forte quando scilla aut raphanus prope eos nascuntur trahunt hermodactylis aliquam vim acutam, unde sunt fortioris virtutis, unde vidimus experientia quod isti herbarij quando vident hermodactylis nasci prope narcissum quod illos colligunt, narcissus autem vocatur cæpe, bauosum, & satis est simile ipsi scilla. Et althæe, i. hyssopus horrensus. Epithymo scilicet præstat vigorem & bonitatem, scilicet quando prope ipsum nascitur: & propter eam illi qui plantant has herbas plantant epithymum prope hyssopum. immo accidit ut quandoque sint ita similes quod quandoque herbarij colligunt vnam pro alia sunt enim similes in stipite, in radicibus & folijs & huiusmodi: adhuc distinctio sit inter eas: primo ex sapore, gaucius est in sapore epithymum quam hyssopus, etiam folia in epithymo sunt magis stricta, sed folia hyssopi sunt longiora & latiora: etiam epithymum est acutius in odore quam hyssopus. Et arbor ferens glandes, i. quercus polypodio. facit bonitatem ipsi enim herbarij non colligunt ipsum, quando est super lapides viuos: aut gypsum sed quando est super quercus, unde illud multo plus ope-

ratur, quam natum super lapides. Et ruta sene, scilicet acquirit bonitatem, de hoc nunquam videtur.

Deinde cum dicit.

Contra autem maligniora euadunt scammonia, esula aut rithymallis propinqua polypodio, lapidibus, epithymum, ozimo.

Et dicitur quod xebram scammonia addit ad iniquitatem, & similiter lacticinium villosum, Et lapides polypodio & ozimum epithymo.

In parte ista ostendit quomodo medi. soluti, sunt maligna ex vicinitate vnius ad alteram, et dicit sic, quod xebra esula scammonia addit ad iniquitatem, scilicet cum vna nascitur prope aliam: eo quod tunc facit ipsam scammoniam esse valde acutam et effrenem in operatione, eo quod esula est multum acuta. Et similiter lacticinium villosum species rithymalli & lapides polypodio, scilicet acquirunt malignitatem. Et ozimum. i. basilicon epithymo, modo quæ sit horum causa, non potest bene ratione inveniri, sed experimento cum operationes ipsarum medi. sint maxime per proprietatem, siue formam specificam & non virtutem elementarem. Deinde cum dicit.

Numerus quoque plantarum vel fructuum, vires eorum mutantur: nam cassia fistula singularis & sola est præstantior, contra sola colocyntidis, scilla, cucumer agrestis, deterior, vis enim plantæ & terræ, diffusa, multoque distributa, est remissior: tota vero in vnicâ plantam, aut fructum solum coacta, valentior.

Eodem pertinet fructus quantitas, quod in parum virtus coacta, est valentior, in magnum soluta, imbecillior, ob id colocyntidis magna est melior.

Et singularitas quidem cassia fistulam facit bonam: colocyntidem autem nequiorem, & scillam pravam, & cucumerem asinum similiter. Virtus enim diffusa, remissior est, aggregata vero fit pluris. Et scire debes quod magnitudo rei & paruitas, virtutis diffusionem & aggregationem facit. Et ideo colocyntidis melior magna.

In parte ista docet cognoscere medi. malignas & incolumes per earum singularitatem, & dicit ita, dixi quomodo societates facit acquirere bonitatem & malitiam in medi. nunc dicendum est quomodo singularitas facit acquirere bonitatem & malitiam in medi. Et singularitas quidem cassia fistulam facit, sicut quando vna canna eius nascitur in vna planta & non plures, vel aliter: & singularitas quidem cassia fistulam, ut quando nascitur sine alia planta sibi vicina attraheret dulcorositatem, quæ subijciatur eam facit bonam, quia si alia plura sibi forte vicina nutrimento ipsius, etiam si nascitur sola in planta sua attrahit totam dulcorositatem plantæ unde fit melior, colocyntidem autem nequiorem, quantum ad eius pomam: quando enim vnum pomum nascitur in vna planta: & non plura, tunc est pessimum: eo quod illa planta totam malitiam tradidit pomis: et videtur ista colocyntidis facit scilicet cucurbita, & melones quia facit suos ramos et folia sibi dispersa per terram sicut illa, similiter etiam quibusdam pomis quæ nascuntur in ollis quæ tenentur domibus, similiter etiam singularitas colocyntidis quantum ad eius plantam facit ipsam peiorem quam si multe plantæ ibi nascerentur: quia illa totam malitiam trahit ex terra. Et scillam pravam, scilicet facit singularitas, intelligatur hoc quantum ad plantas, nam quantum ad radices non est vis, propterea quod illa magis vitumur quam radice. Et cucumerem asinum similiter. Virtus enim diffusa.

Meſ.

b iij

fusa

fufa. l. difperfa remiffior: aggregata vero plurius, & feire debes quod magnitudo facit diffufionem virtutis, paruitas vero facit eius aggregationem. Et fic innuit alium modum cognofcendi bonitatem aut malitiam in medicinis, fcilicet ex magnitudine et paruitate, nam magnitudo ipfius medi. feu herbæ facit diffufionem virtutis in ea, fic enim paruitas facit aggregationem virtutis in ea, & hoc habet verum, ita intelligitur in eadem specie medi. Et fic i fumma habemus nouem conditiones quibus cognofcimus bonitatem & malitiam in medicis. Quarum fufficientiam habemus hoc modo, nam conditiones bonitatis, & malitiæ ipfarum medicarum aut funtuntur ex parte caufarum, aut ex parte accidentium. Si funtuntur ex parte caufarum bonitatis & malitiæ hoc dupliciter, quia aut funtuntur ex parte caufarum principalium aut non principalium, fi funtuntur ex parte caufarum principalium hoc dupliciter, quia aut ifta caufa principalis fe tenet ex parte fubftantiæ: & fic eft prima conditio, aut ex parte complexionis: & fic eft fecunda conditio. Si autem bonitas & malitia funtuntur in eis ex parte caufarum non principalium & coadiuuantium: & hoc dupliciter, nam iftæ caufæ non funt nili tempus & locus: tempus enim ratione ætatis (vt ita loquar) quam tribuit med. facit bonas & malignas ipfas med. etiam locus vt ftatim dictum eft in principio lectionis, aut ergo eft fumpta hæc caufa coadiuans ex tempore, & fic eft feptima conditio: aut ex loco, & hoc dupliciter: aut ex loco vt dicitur ftatim, et fic eft octaua conditio: aut ex loco, vt dicitur focietatem: & fic eft nona conditio, fi autem bonitas & malitia in medicis funtuntur ex parte accidentium: tunc ifta accidentia non funt nili qualitates fcdæ perceptæ fenfu, aut ergo percipiuntur fenfu tactus, & fic eft tertia conditio: aut fenfu odoratus, & fic eft quarta, aut fenfu gultus, & fic quinta, quæ diuiditur in. viij. fm qd fapores erant. viij. Aut percipiuntur fenfu viſus, & fic eft fexta, de ſono non fecit mentionem, eo quod per ſonum non poteſt acquiri bonitas & malitia medicinis vniuerſaliter, fed ſolum ſpecialiter in quibusdam, vt in caſia. in chartamo, ben & alijs quibusdam, ſermo autem iſte de bonitate aut malitia medicinarum erit ſermo vniuerſalis, ideo illam qualitatem omniſit &c.

De eleſtione medicinarum quæ fit per comprehensionem iudiciorum earum fm poſſe ipſarum. Cap. ii.

SYL.

Medicamentum purgans a noſtro calore in energiebus reducum motu violento vacuat, neq; enim vacuaret, niſi naturæ vim afferret.

ANT.

Nquit Heben Meſ. operatio medicinx ſolutiue quam hoc quod agit fm regulationem quam ſortita eſt, fit per modum violentiæ. Neq; enim educit niſi quia naturæ vim inferit.

Poſtq̃ lo. Meſ. determinauit de medi. ſolutiui inquirere earum quidditatem & eſſentiam: docuit etiam med. ſolutiua incoleme diſtinguere a malignis. In iſto cap. eſt intentio inquirere operationem medi. ſolutiue: inquirere etiã eius principia eam efficitia: & diuidi hæc pars in partes duas: quia in prima parte Meſ. in generali, principia operationis medi. inquiruntur & modum ſue operationis, & in ſecunda parte hoc idem facit in ſpeciali. ſcdã ibi. In fine lectionis. Amplius autẽ Prima in duas. nam operatio generalis medicinx ſolutiue eſt duplex. vna eſt per

quam ipſa medi. attrahit hu. ſibi proprium ad loca communia expulſionis. Alia vero eius operatio generalis eſt expulſio eorũdẽ humorũ. Primo ergo inquit principii & principia primæ operationis. Scdõ ingrit principia & modum ſecundæ operationis. ſcdõ ibi. Stomachi vero et inteſtinorum natura. prima in duas. Primo facit qd dictum eſt. Secundo dubitationi reſpondet. ſcdõ ibi. Nõ enim communiter, ¶ Dicit ſic de prima parte. Determinatum eſt de quidditate & eſſentia ipſius medicinx ſolutiue, ſed quid dicendum eſt de operatione ipſius: ecce Inquit Heben Meſ. operatio medicinx ſoluti. cum hoc qd agit fm regulationem quam ſortita eſt. ſa corpore celeſti & ſuo aſpectu proprio ſimul cum debita elementorum mixtione inducente in eam debitam complexionem, vt ſcilicet comprehendamus ſimul per hæc verba debita mixtionem elementorum in medicina cum regulatione eius a corpore celeſti, & aſpectum corporis celeſtis proprium. Vd poteſt exponi ſecundum regulationem quam ſortita eſt, ſcilicet a calido naturali eam regulante.

Fit per modum violentiæ ab illa reſiſti naturæ. Neq; enim educit. i. euacuat hu. proprii niſi quia naturæ vim inferens eſt. Ex his verbis non cõcipimus duo principia per quæ medicina attrahit hu. ſibi proprium a loco, ſad loca communia expulſionis, vnum eſt principium extrinſecum magis, aliud eſt intrinſecum magis, & per hoc concipimus modum operationis reſpondentem illi principio, principium extrinſecum magis iſtius operationis ſue attractionis humorum tangit cum dicit. Operatio medicinx ſol. Solutum. n. medicina cum ſit quedam res non naturalis: & ſic eius principium extrinſecum vnde non agit niſi regulata a natura, tangit etiam modũ reſpondentem illi principio extrinſeco cum dicit. ſecundum regulationem quam ſortita eſt. iſte enim eſt modus fm quem medicina ſolutiua operatur attrahendo quia attrahit debite & fm regulationem. hæc autem regulatio eſt duplex, vna eſt eius regulatio vt exterius exiſtens eſt ante q̃ a corpore aſſumatur, nam ipſa operatur per principia ſue generationis & debita commixtione elementorum regulata cũ debito aſpectu celeſti, & hoc nõ eſt aliud q̃ forma ſpecifica in ea exiſtens: vnde quiddam addiſtu pra complexionem medicinx, vnde medicina attrahit hunc humorem proprium per commixtionem proportionatam & regulatam a corpore celeſti, & ſuo aſpectu, & hoc eſt qd dicebat ſupra Meſ. qd medicina ſolutiua attrahit humo. nõ quia calida, nec quia frigida: ſed quia tali virtute celeſti dotata: quia in ea eſt forma ſpecifica, & p hoc innuitur qd medicina eſt principale agens in attrahendo hu. non incitatum, aut irritatum: ſed principale vnde ſicut magnes principaliter per formam ſpecificam quæ eſt in ea attrahit ferrum. Ita medicina per ſui formam ſpecificam attrahit hu. ſibi proprium, tamen non eſt principium perfectiſſimum aut completiſſimum illius attractionis ſed potius natura. Alia eſt regulatio ipſius medicinx quando interius eſt aſſumpta, & hanc regulationem ſortita eſt a calido & virtute, nam medici. ſoluti. comparata corpori noſtro eſt talis in potentia, & non actu, hu. attrahens: omne autem quod eſt in potentia relatum nobis, nunquam fit in actu tale, niſi reducat ad actum a calore noſtri corporis & ab eo regulatur, & tunc exponemus literam ſic. Operatio medicinx ſol. ſicut eſt attractio humorũ. proprii quæ quidem eſt in ea in potentia, cum hoc qd agit. ſ. in actu. fm regulationem quam ſortita eſt. ſ. a calido naturali & c. & hoc ſatis conſonat veritati: ſi enim in aliquo loco exteriori. ex vna parte poneretur multa quantitas ſcamoneæ: & ex alia parte poneretur quantitas pauca cholæræ, nunquam ſcamonea attraheret cholæram, nunquam etiam cholera moueretur ad ſcamonem, & ideo oportet quod eius operatio ſit ſecundum regulationem quam ſortita eſt a calido noſtri corporis, & hoc eſt

Duorū
de inci-
dentiū
solutio.

vult infra Ioan. Mes. si enim ipsa per se faceret hanc operationem sine alio auxilio: tunc ipsa per se fanaret corpus quod falsum est, immo natura omnium principaliter est operatrix & sanatrix ægritudinum principaliter hoc modo exponendo dicemus qd principale agens in hac attractione hu. ad loca communia expulsiōis est ipsa virtus expulsiua membrorum in quibus continetur hu. nociui, & attractiua virtus quæ est in locis communibus expulsiōis, & ex his duabus virtutibus perueniūt postea hu. ad stomachum & intestina, sed instrale agens est ipsa medicina. ¶ Per hoc soluitur duæ questionēs, vna est in qua queritur vtrum medicina solutiua attrahat humo. ad stomachum & intestina per virtutem quæ acquiritur a corpore nostro an nō. Soluitur etiam secunda quaestio qd sit principalis agens in attractione hæc, an medicina an virtus operans: cum suo naturali calido. Quare dicendum qd principale in hoc est virtus, vt dictū est sm qd inuinit in his verbis, & est principium intrinsecum istius operationis, vt etiam supra ponebat Mes. auctoritate Hippo. omnium enim natura est operatrix rerum & sine natura non educitur humor a corpore, medicus vero minister est. Tangitur etiam modus secundum quam natura operatur in hac attractione cū dicit. Neq. enim educit nisi quia nature vim infert ipsa enim medicina inquantum iuuat virtutem expulsiuā alicuius membri in quo membro erat multo tempore cōtētus aliquis hu. malus, ita quod erat factus illi membro confectus: et tunc a membro non posset expelli, adueniente medicina ipsum membrum vincente & incitante fit qd tunc talis humor nociuus a membro expellitur, & vsq. ad locum, communē expulsiōis peruenit, & hoc modo medicina solutiua infert vim naturæ: non enim hoc est violētia simpliciter, quæ sit destructiua siue impediūcia operationis ipsius naturæ: immo consonatur naturam in expellendo: iterum etiam talis violentia simpliciter facta ipsi naturæ est irregularis & mala, hæc autem non est mala, sed infert iuuamentum ipsi corpori euacuando ab eo quod præter naturam est intantum qd est regularis: sed hæc violentia sm quid facta per incitationem virtutis expulsiuæ membri a medicina solutiua: & per hoc soluitur quoddam argumentum quod cōsuevit fieri. Non videtur (diceret aliquis) quod medicina solutiua euacuet inferendo vim naturæ, quia si faceret medicina solui. vim naturæ, tunc esset pugna inter naturam & medicinam: quare eius operatio non esset regularis: soluitur per iam dictam hoc non est violētia quæ fit cum pugna, sed est violentia quæ fit per quandam incitationem naturæ a medicina: cum enim virtus expulsiua membri incitatur ab aliqua re nocente, tunc vehementer operatur vt ponit Gal. v. de accidenti & morbo: & ideo quia virtus expulsiua membri incitatur a medicina, incitatur etiam ab humo. quia iā commotus est per medicinam, ideo tunc virtus membri vehementer illum hu. expellit, multa enim videm. principia quæ valde vehementer operantur qn incitant ab aliqua re nocente, & hoc habet verum in virtutibus naturalibus: immo etiā in vitalibus & animalibus vt ponit Gal. præcipue de virtute vitali in libello de causis pulsuum: ponit enim quod virtutes aliquam necessitatem affluentes scilicet ab aliqua re præter naturam vehementius operantur: & tunc posset fieri pulsus fortis valde. Deinde cum dicit.

lum etiam educit inferendo vim naturæ, modo diceret aliquis, educet ne omnem hu. vel proprium & determinatum respondet qd nō nisi fit effrenitas in sua operatione, primo ergo facit hoc secundo declarat quoddam dictū, secūda ibi. Effrenis autem. ¶ Dicit sic de prima parte. Ita dictū est qd medicina educit quia infert vim naturæ. Nō tamen communiter id est neq. attrahit neq. expellit naturaliter oēm humo. sed proprie educit humo. proprium, et nō materiam, sed hanc materiam educit nisi effrenem habuerit operationem. Deinde cum dicit.

Nisi actio eius, ob quantitatem inusflat & qualitate alienius, effrenis ac immodica euahit.

Effrenitatis autem in operatione causa est peccatum in quantitate eius, sicut diximus.

Modo declarat dictum statim. scilicet quō medicina solutiua est effrenis. Effrenitatis autem in operatio causa est peccatum in quantitate eius, aut etiam in qualitate eius communi, vel propria sicut diximus, aut etiam sicut dicemus, scilicet infra cap. de nocumentis medicinæ solutiue, & causa nocumentum eius, & hoc quod dictū est, habet vix de medicina solutiua quæ vni proprietate habet solui vni hu. euacuare, possibile enim est qd aliqua medicina sui duplici proprietate euacuet simul duos hu. tñ eius operatio non est pp. hoc effrenis sicut agarius: posse enim curare choleram vtranq. & qn qd est phlegma crassum ut ipse in fra ponet ca. de agario: auctoritate Gal. sed si medicina euacuet solum vnum hu. illum euacuat incitando & irritando naturam: com enim scamo, sit similis in proprietate & forma specificis, & complexionē ipsi cholere hinc est qd ipsa facit simile nocumentum ipsi naturæ: membri sicut faceret ipsa cholera ibi existit dum commouetur hoc factio illum hu. natura conatur mittere ad determinata loca expulsiōis vt ad stomachū & intestina. Sed quō dicemus nos de medicina solutiua posita exterius, quæ soluit ventrem aut facit vomitum, ut infra ponet Mes. de cicamine, nam ponit receptionē cuiusdam medicaminis, quod positum supra stomachum facit vomitum, super ventrem & illa facit fluxum ventris. Dico qd hoc facit talis medicina, non propter virtutem attractiuam absolute, sed propter virtutem propriam attractiuā rad. huc illud, non est sufficiens, eo qd attractio nō est nisi vno modo, quia est alicuius ab altero ad se, vt Arist. ponit. i. phys. & ideo ista medicina exterius posita potius debet ad se trahere qd eos ad stomachum & intestina trans mittere, & ideo possumus dicere hoc modo, qd illa medicina exterius posita transit per poros membrorum resoluta in aliquem vaporem vsq. ad stomachum, eo qd omnium membrorum est vna confusio & transpiratio, ut ponit Gal. in. iiij. de virtutibus naturalibus, si tu dicis, quare nō peruenit ad membra magis principalia, vt ad cor, & alia, dico qd propterea, quia natura sic eam regulat & taliter, vt ex ea fiat iuuamentum & non nocumentum, sit autem hoc si ipsa peruenit ad stomachum: regulatur enim semper a natura quomodocunq. medicinæ approximatur corpori, & propterea istæ medi. solu. exterius approximate construuntur ex rebus valde fortibus in virtute: datur etiam de eis in multa quantitate exterius, vt. scilicet ne eorum vapor aut virtus resoluatur in via anteq. ad stomachum perueniat: existens autem in stomacho afficit ipsum stomachum, et alia membra sicut medicina intus approximata. Deinde cum dicit.

Vacuatur autem proprium & familiarem sibi humorem, non etiam alium quemuis.

Non tamen communiter, sed proprie, quia non materiam, sed hanc educit materiam, nisi effrenem habuerit operationem.

In parte ista dubitationi respondet, posuatur statim qd medicina attrahit humo. ad stomachum & intestina, il-

Quamquam vero omnia prope medicamentā purgantia genere sunt, delecteria, ac sua violentia naturæ nostræ grauissima, ipsa tamen natura, quibus potest modis illorum motibus facultates nostrum corpus dispenllantes purgando dissolubilis occurrit, dum

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

dum corporis excrementa illis trahentibus, nō modo facili permittit, sed etiam his per medicamenta expellendis, tanquam onere leuata, recreatur, nō minus quam si ipsa motu suo naturali expelleret.

ANT.

Et qm̄ fm̄ plurimum omnis fere medicina laxatiua est de genere rerum venenosarum, cuius excessum natura non patitur: conatur tñ regulare quod de motu eius est in solutione ipsius in virtutes corporis inquitū est possibile est. Et patitur sine cōsuetudine & ludā superfluitate corporis expelli, immo gaudet in eorum eductione sicut exonerari mole, sicut si proprio motu expelleretur.

ANT.

ANT.

In parte ista Meß, probat quod dixerat, & cluidit hęc pars in duas partes: primo enim ostendit q̄ medicina solutiua operatur per secundum principium quod est natura molestata a medicina, secundo ostendit quod operatur per principium primum: quia, si operatur fm̄ regulatiuam quam sortita est secunda ibi. Et illud ideo prima in duas, quia primo facit hoc secundo dubitationi respondet: secunda ibi. Et fm̄ notiores. Dicit sic de prima parte. Et qm̄ fm̄ plurimum medicina omnis solutiua fere est de genere rerum venenosarum: cuius, si venenositas excessum natura non patitur vñ de conatur regulare: quod de motu eius est in solutione ipsius in virtutes corporis, i. conaturum virtutis corporis. Immo gaudet in eductione huius moris sicut exonerari mole, sicut cum aliquis mole grauatur gaudet cum ipsam mittit inferius: ita etiam natura grauata humore gaudet in eorum eductione: totum aliud est nōm. Ex his verbis duo cōsistunt; vñm est q̄ medicina solutiua euacuat vim inferiorem naturæ, eo q̄ ipsa fm̄ plurimum est venenosa, & contraria corpori a forma specifica, dixit autem fm̄ plurimum venenosa, eo q̄ sunt quedam medicinz que euacuant cōprimendos leniendo, & lambicis andostin non sunt venenose sicut reubarbarum, licet vñ plurimum medicinz solutiue attrahendo sint venenose: secundū quod cōcipimus ex his verbis æstiquis est modus violentie illius nature a medicina. Nam ista violentia non est que fit destructiua operationis nature, immo potius resistit nature ipsi medicinz inquitum potest nō completare eius operationem perfecte, sed ista est violentia iuuatiua & moratua, incitat. n. ipsa medicina naturam ad expellendum id quod naturam contrahit vñ de gaudet in eius expulsiōe.

Deinde cum dicit.

SYL.

Aph. 2.

lib. 1. &

Aph. 4

6. 7. 8. 9.

lib. 4.

ANT.

Porro fit purgatio duobus potissimum modis (vt lib. primo aphorism. meminit Hippocrates) interduam vomitu agitata sursum ad stomachum materiam: frequentius, deiectione, excrementis ad aluum deturbatis.

Et secundum notiores modos purgationis fit illud duobus modis, de quibus Hip. in primo lib. separamorum sermonum mentionem fecit. ex agitatione que fit secundum stomachum superius causas vomitū, aut ex perturbatione quæ fit fm̄ ventrem causas fluxum, & fit illud rarius per vomitum.

In parte ista dubitationi respondet. Et bene video q̄ ipsa medici. sol. inferendo vim naturæ inducit materiam ad loca expulsiōis, modo ad quæ loca educit respondet & dicit. Et fit id. i. ista expulsiō, duobus modis, fm̄ notiores. modos purgationis, de quibus Hippo. in primo lib. separamorum sermonum. i. in prima particula aphorismo non mentionem fecit in illo aphorismo. In perturbationibus ventris ibi enim fecit mentionem de vomitu & solutione ventris facta a medicina cum dicit. Sic et in anitido. i. eo facta in pharMACIA: scit etiam de hoc mentionem.

in illo aphorismo. Quæ educere oportet vñ de cum natura tepit, inde educere p̄ conuenientia loca: exponit com. men. ibi conuenientia loca, i. per intestina. Appellauit autem euacuationem per fluxum ventris, & vomitum notiores modos purgationis: nam licet medicina solutiua euacuet per vrinam, aut per sudorem, quandoq̄ autē per vtrūq̄, licet sit data propter fluxum ventris & vomitū, tamen isti sunt notiores modus: quia vt plurimum sunt contingentes, vñ quia magis sensibiles, modi purgationis sunt euacuationes hum. crassos. Deinde cum dicit.

SYL.

Ne putes autem medicamentum purgans ventriculo receptum ad humorem vacuandum penetrare, sed vi attrahit sibi insita delectu quodam cognatum humorem & familiarem.

ANT.

Et illud ideo quoniam medicina laxatiua perueniens ad stomachum, non adit humorem quem euacuar debet penetrando ad ipsum, sed virtute attractionis sigillata in ipsa attrahit eligens quod ex humoribus est ei propriū attrahere, & est comparatiua operationis eius ad materiam, comparatio magnetis ad ferrum, charabe ad fustem & ad alia.

In parte ista ostendit primum principium instale & extrinsecum per quod medicina attrahit: quia dicit quod attrahit per regulationem in quam sortita est ab elementis & aspectu corporis celestis: & primo facit hoc. Secundo dubitationi respondet: secunda ibi. Attractio enim. Dicit sic de prima parte, bene dixi supra q̄ med. sol. attrahit hum. sibi propriam fm̄ regulatiuam quā sortita est ab elementis & corpore celesti, & ideo. Qm̄ medicina laxatiua perueniens ad stomachum non vadit ad hum. quem euacuare debet penetrando ad ipsum immo attrahit hum. sibi propriū a forma specifica in ea sigillata, sicut magnes extens in debita distātia ad ferrum attrahit ipsum a forma specifica, sicut etiam hoc modo membrum le habet ad hum. a quo debet nutrirī, attrahit enim ex hu. q̄ est ei propriū per suam formam specificam sigillatam in, eo licet ponit Ga. iij. de simplici medicina: & ex hoc cōcipimus q̄ medicina laxatiua non solum habet euacuare hum. iussendo vim naturæ, sed etiam per suam formam sigillatā in ea. Sed aduertendum vltius q̄ vna litera habet non addit, f. hu. quem debet euacuare, & hoc dicit vt improbare. Aesclepiadem: nam ponebat ipse q̄ medicina solutiua generat hum. euadendum, & hoc improbat Gal. in. iij. de simplici. Alia litera habet nō vadit. f. corporaliter ad hum. euacuandum, non enim est credendum q̄ medicina corporaliter vadat ad hum. sed ipsa per formam specificā quam habet attrahit ipsum ad stomachum, & intestina sicut dicebatur de magnetē, licet de hoc sit dubitatio.

Deinde cum dicit.

Ex venis & corporis meatibus sensum latētibz, ad se in ventriculum & intestina rapere, quomodo Magnes ferrum, & succinum fēssum, & alia quedam alia attrahunt.

SYL.

Attractio autem non est nisi ex venis, & oculis, ductibus corporis, donec humor euacuandus ad stomachum & intestina repat.

ANT.

In parte ista respondet dubitationi, diceret aliquis vñ de medicina attrahit humo. & a quo loco illum attrahit. Rñdet, attractio autem quæ fit a medicina a forma specifica non est nisi ex venis, tanq̄ ex loco a quo attrahit, & a longinquo, & oculis ductibus corporis tanq̄ ex locis per quæ attrahit, quæ sunt meatus stricti membrorū, siue eorum prorolitates, siue etiam venę mēsericæ, nam sicut venę mēsericæ sunt ductus per quos transmittuntur chilis,

chilus, aut quid iuuatium ex stomacho ad hepar, etiam sunt ductus per quos transmittitur humor nocuus ex hepate, & alijs membris vicinis hepati ad stomachum per prorogitates quæ sunt ductus per quos transmittitur materia ad stomachum, & intestina, eo qd totum corpus simul est transpirabile, & conflabile vt Gal. in. ii. de virtutibus naturalibus ponit, donec humor euacuandus ad stomachum & intestina repat, nam venæ melaeraicæ terminantur ad stomachum et intestina, similiter etiam stomachus & intestina, & præcipue intestina sunt deputata ad expulsiorem nocuorum humorum. Deinde cum dicit.

SYL.

Hoc autem humore ventriculi & intestinorum natura dum grauatur, cum expellit : quanquam ad ventriculi rarius repat, vomitur, si stomachum agitet, aut deiectione, si ad pylorum declinet, vacuandus.

ANT.

Stomachi vero & intestinorum natura grauata mouetur vt eos expellat. Repere autem ad stomachum est rarius, & si repat faciens agitationem superius, ad vomitum dedinabit, si quidem inferius, ad ventrem.

In parte ista ostendit modum fm quem fit operatio secunda ipsius medicinæ solutiue quæ est expulsio materię, & medicinæ ad extra corpus. Et primo facit hoc, secundo declarat quoddam per canones, secunda ibi. Et repere ad intestina quod dicit in prima parte notum est.

Deinde cum dicit.

SYL.
Cōmo-
da sex
deiectio
nis.

Frequentius ad intestina, propter multas causas. Materia enim ob insitam grauitatē ad infera ruit. Præterea venarum meatus, excrementis expellendis dedicati, plures ad intestina, quam ad ventriculum feruntur. Tercio loco intestina vacuandis excrementis destinatiua natura, non ventriculum. Excrementa enim ad partes ignobiles, & propinquas sedi, a natura transmitti, fuit melius, quam ad nobilem partem, cuius a sede remotum ventriculum, in quem si repant, ea deiici quoq; per intestina præstat, quam per gulam euomis; quod pylorum, inferiorem ventriculi portam expulsiōis, gulam vero attractioni, dedicatiuit natura. Ex quibus apparet, eandem naturam medicamenti purgantis opus deiectione potius quam vomitu moliri: omnis enim partis actio contra primum naturę institutū facta, est improspera.

G. aph.
21. lib. 11.

ANT.

Et repere ad intestina, est illud quod est secundū plurimum. Et illud propter sex res. Prima est, quoniam declinatio materierum plus est ad inferiora. Secunda est, quoniam ductus & viæ quibus membra superfuitates expellūt plus ad intestina, qd ad stomachum redundant. Tertia est, quia natura intestina fecit membra esse expulsiōis, & non stomachum. Quarta est, qm melius est vt natura ad ignobilia, qd ad nobilia membra materias transmittat. Quinta, est quoniam melius est, vt ex propinquo rib; educat viis. Sexta est, quia si materia ad stomachum repat, decentius est illam ad intestina expellere, qd ad meri. Virtus enim naturalis inferiorem stomachi portam expulsiōis, attractioni vero ipsam meri discreuit, non expulsiōis. Patet ergo rarius naturam opus pharmaci per vomitum celebrare, qd per ventrem. Omnis enim operatio cui accidit ab eo a quo regulata est diuersio, infelix.

In parte ista declarat dictū, siue dubitationi rñdet, dixerat statim qd medi. solu. repit qnq; hu. ad stomachum,

& qnq; ad intestina, sed ad quod membrum plus repunt hu. Rñdet qd ad intestina, & hoc propter sex res. Prima est qm declinatio materierum plus est ad inferiora, eo qd hu. ipsi cum sint graues, quia sunt aquei vel terrestres descendunt inferius. Et secunda. sc. causa qm ductus. i. viæ quibus. l. per quas membra superfuitates expellūt, plus redūant ad intestina qd ad stomachum, qm cum ipsi ductus sunt venæ melaeraicæ plus cum intestino continuantur qd cum stomacho. Tertia quia natura fecit. l. ordinauit ea ad expulsiōem. Quarta qm melius est quod natura transmittat ad ignobilia qd ad nobilia, modo intestina sunt minus nobilia qd stomachus, & rōne partū circumiacentium, est enim colligatus cum arteria aortę, cum corde, & cum epiglotti, & pulmone, sed intestina sunt colligata cum splene, & hepate, & alijs quæ non sunt sic nobilia sicut cor cui valde stomachus est vicinus, et per hoc differt quarta à secunda. Portam. i. fundum &c. totum postea est notum. Deinde cum dicit.

Est igitur medicamentum purgans aut vomitorium, aut deiectorium.

SYL.

Amplius autē scire oportet qd medicinarum solutionem facientium, aliz sunt quarum proprietates est per vomitum educere, aliz quarum per ventrem.

ANT.

Postq; Ioan. Mes. determinauit de operatione medicinarum solutiuarū in generali. In parte ista determinat de eorum operatione in speciali, fm qd ipsa medicina solutiua diuersificatur in modo seu in specie, & diuidit hæc pars in partes duas: nam diuersitas medicinarum solutiuarum est duplex: vna est essentialis, & alia est earum diuersitas accidentalis, quæ est sumpta ex parte temporum anni: & rerum circumstantiū, & ideo Mes. duo facit, primo explicat diuisionem essentialē ipsarum. Secundo explicat earum diuisionē accidentalem, secunda ibi, versus finem capituli. De posse autem medicinarum fm exitientiam &c. prima pars habet partes tres: nā diuersitas medi. solu. est triplex, vna est sumpta ex parte membrorum per quæ euacuāt, alia est sumpta ex parte ipsius medi. solu. tertia est diuisiō essentialis medicinæ solu. ex parte membrorum a quibus euacuāt: primo ergo Io. Mes. ponit vnā diuisionem ipsius essentialē sumptam ex parte membrorum per quæ euacuāt, secundo ponit aliā diuisionem sumptam ex parte ipsius medicinę tertio ponit aliam diuisionem eius essentialē sumptam ex parte membrorum a quibus euacuāt, secunda ibi. Et ego dico qd medicinis: tertia ibi. Inquit Heben Mes. de posse &c. prima in duas. Primo ponit hanc diuisionem. Secundo declarat materiam diuisionis: secunda ibi. Educunt autē. Sententia primę partis est nota. Deinde cum dicit.

Vomitōriū est, quod stomachū (id est, ex ventris superius) suæ substantię proprietate debilitans, & in ipso immorans, ad ipsum ex hepate, intestinis, & partibus ceteris, materias attrahit, a quibus offensus stomachus, & ad nauseā euerfus, vomitu per os expellit, motu. siuæ naturę contrario.

SYL.

Educunt autem per vomitum quæcūq; ex proprietate habent, vt os stomachi superius debilitent, deinde morantes in ipso attrahunt ad ipsum ad hepate, & intestinis, & alijs membris, & generat in eo agitationem cum subersione, deinde contra motū naturalis virtutis continuatur eius motus expellendi per os.

ANT.

In parte ista declarat membrum diuisionis, & primo facit hoc, secundo ponit subdiuisionem horum membrorum:

rumsecunda ibi in fine lectionis. Adhuc autem medicinarum: prima in duas: quia primo facit quod dictum est. secundo ponit quoddam notabile, siue dubitationem de didit: secunda ibi. Et scire oportet: prima in duas: primo ostendit qualiter operatur medicina quæ per vomitum euacuat: secundo autem qualiter medicina operatur quæ euacuat per secessum: secunda ibi. Per venter autem educunt. Circa primam partem est aduertendum qd ex dictis in litera apparet qd duplex est causa quare aliqua medici na vomitiua est vomitiua siue per vomitum euacuat, vna est: quia debilitat os stomachi superius, modo rationabiliter qd hu. attrahit ab aliqua medicina perueniunt ad locum magis debilem, talis autem est os stomachi superius, humoribus autem ibi existentibus aggrauantibus os stomachi superius, rationabile est qd natura illius conetur expellere per superius, siue etiam illi hu. ibi perueniant non per virtutem attractiua ipsius medicinæ, sed magis quia alia membricitata & irritata ab ipsa medicina cogitur ad expulsionem materiæ nociuæ in eis contentæ ad locum magis debilem qui est os stomachi superius. Secunda causa quare aliqua medicina est vomitiua: est eo qd moratur circa os stomachi superius, modo medicina magis attrahit ad locum vbi est, vel in quo est qd ad locum alius in quo non est, & ideo medicina vomitiua, quia magis moratur in ore stomachi qd ad fundum: ideo magis attrahit ad os stomachi qd ad fundum. Deinde cum dicit.

SYL.

Deiectorium est, quod in ventriculo manens, ab hepate, & ceteris partibus humorem sibi familiarē, ad intestina potius attrahit, propter cōmoda prius dicta, a quo quidem humore irritata naturalis interstinaorum facultas ipsam, vt solet alia excrementa, ad sedem protrudit. Sicq; vomitorium medicamentum, est tantum vomitorium, & deiectorium nihil aliud, qd deiectorium.

ANT.

Per ventrem autem educit medicinæ quæcunq; in stomacho manentes attrahit ab hepate, & a membris humorem quem attrahere est eis proprium, ad intestina propter causas vtriusq; quas modo diximus. Faciuntq; in ventre perturbationem, deinde iuxta modum extingentis virtutis naturalis continuatur ei motus expellendi ad exteriora per anum, & hoc modo vomitiua, est vomitiua, & ventris solutiua, est solutiua.

In parte ista Mef. ostendit qualiter medic. solu. euacuat per secessum, & dicit sic. Faciunt in ventre. Intestinis ad exteriora per anum, quia euacuat tunc per locum magis propinquum: magis etiam deputat a natura ad expulsionem, iterum etiam vig & dictus per quos materia ista peruenit ad stomachum & intestina, vel a quib; euacuat continuatur magis cum intestinis qd cum stomacho. Iuxta quod notandum qd Mef. in istis verbis, tangit tria, quæ requiruntur ad hoc vt medicina solu. euacuet per secessum vnum est sumptum ex parte loci in quo ipsa manet: cum dicit. Quæcunq; in stomacho manentes: nam siue medic. solu. soluat ventrem per virtutem attractiua quæ in ea est, siue per violentiam quam iussit, siue per virtutem quod est melius dictum, semper vel vt plurimum oportet qd maneat in stomacho, & in hoc conuenit cum medicina vomitiua, qm tam vomitiua qd solu. medic. moratur in stomacho, qd enim medicina vomitiua moratur in stomacho est satis notum culibet, potest autem declarari de medicina secessiua, quia in loco magis suam operationem perficit in eo morat: sed dum est in stomacho magis suam operationem perficit quare &c. Maior de se patet, minor etiam est nota: quia hæc est operatio regularis

quæ magis completur dum est in loco cōuenienti, sed et ipsa est in stomacho magis a longiuquo attrahit, non autem illud fit dum est in intestinis: vnde si ipsa esset in intestinis cum intestina sine deputata ad expulsiones, possent ex aliquo incitante vel stimulante intestina illam talem medicinam cito expelleret: tunc autem qm est expulsio facit amplius suam operationem. Et licet medic. solu. & vomitiua maneat in stomacho, ista in alia & alia parte stomachi, vnde medic. vom. manet magis in superiore parte stomachi, solutiua autem magis manet in fundo eius. Secundum quod explicat Mef. in operatione medic. solu. est locus per quem materiam euacuat, cum dicit qd attrahit ad intestina, nam quamuis ipsa medic. solu. maneat in stomacho non est necesse qd attrahat ad stomachum: tunc enim omnis medic. solu. est vomitiua, & nunq; solueret ventrem, immo omnes attraheret ad stomachum humores qui educerentur postea per vomitum, sed attrahit solum tales hu. ad locum deputatum magis a natura ad expulsionem, talis autem sunt intestina. Et per hoc posset haberi argu. ad probandum qd medic. solu. non euacuat per virtutem attractiua quæ est in ea, probatur, nā posuit statim qd ipsa manet in stomacho, si ergo euacuat manens in stomacho per virtutem attractiua eos attrahit ad stomachum, eo qd attractio est motus alius ab alio quod ad se, vt Ari. ponit, vii. physico. Possent solui hæc hoc modo, nam medic. solu. attrahit per virtutem attractiua, sed non est necesse qd attrahat ad locum in quo est, sed sufficit qd attrahat ad locum deputatum a natura ad expulsionem qd locus est intestina. Si dicit qd attractio est motus alicuius ab alio ad se, dico qd etiam est motus alius attractiois, quem etiam recitat Ari. ibi: qui quid est ab alio ad aliud, quia ad locum deputatum, vnde & si medicina posita super volam manus, aut super ventrem illa euacuet per fluxum ventris, non est necesse qd ibi sit attractio hu. ab alio ad se, sed sufficit qd sit attractio hu. ab alio, quia ab aliquibus membris determinatis, siue a toto ad aliud, quia ad locum alium deputatum a natura ad expulsionem, talis autem locus sunt intestina. Tertiū quod explicat in his verbis est per quod medicina solutiua euacuet, & hoc per secessum est, quia innuit nobis membra a quibus euacuet siue attrahit cum dicit. Ab hepate, & alijs membris. Deinde cum dicit.

Vig me. sol. eiet p virtutē attractiua qd ē in ea.

Est autem quando deiectorium fit vomitorium, (vt etiam aliqui cōtra, vomitorium fit deiectoriū.)

SYL.

Et scire te oportet qd ventris solutiua aliquando efficitur vomitiua, & aliquando e contra.

ANT.

In ista parte ponit quoddam notabile, siue quandam dubitationem decidit, posuerat enim statim modum finem quem medic. vom. operatur quare esset dubitatio apud aliquem vtrum aliqua medicina solutiua posset fieri vomitiua, & e contra respondet qd sic & primo hoc proponit secundo eius causam assignat: secunda ibi. Causa autem primi: prima pars patet. Deinde cum dicit.

Illudque ob naturam vel medicamentum, vel ægri, vel vtriusq; simul.

SYL.

Causa autem primi quandoq; est propter dispositionem medicinæ, quandoq; est propter dispositionem quæ est in succipiente, quandoq; propter dispositionem contingentem super vtrumq;.

ANT. Propter has tres causas effici. medic. solu. vomitiua.

In parte ista quod dixerat declarat, & primo declarat qualiter medicina solutiua potest fieri vomitiua: secundo declarat qualiter vomitiua potest fieri solutiua: secunda ibi. Et vomitiuum qd inuenimus, prima pars habet duas partes: primo enim ponit tres causas huius dicti secundo

cundo illas causas declarat in specialis secunda ibi. Horum autem dicit sic de prima. Causa prima. q. medicina cessat siat vomitui: est q. propter dispositionem medicinæ, q. propter dispositionem quæ est in suscipiente, q. propter dispositionem cōtingentem sup. vtrūq. nam sicut ad quamlibet actionem dum debito modo fit requiruntur tria. f. fortitudo agentis: dispositio patientis, & sufficientia tps. ita & aliqua actio potest impediri, vt nō currat sin suum ordinem propter hæc tria, aut, ppter debilitatem agentis, vel propter eam dispositionem patientis, vel rōne temporis computando simul cum tempore alias res sibi annexas quæ etiam tempore mensurantur, & ideo propter hæc tria quæ ponit Mes. in litera ipsa medicina solutua poterit impediri in sua actiōe, vt. f. fiat vomitua vel ratione agentis, quia medicinæ, vel ratione corporis eam suscipiens, vel ratione vtriusq. simul, vt etiam alia quæ tempore mensurantur.

Deinde cum dicit.

SYL. Medicamentum enim, si ventriculo supernatât, aut stomacho molestum est, ipsumq. valenter agitât & subvertit, aut nimis abominabile est, fit pro deiectione vomitorium.

ANT. Horum autem primum est, si medicina est earum quæ supernatant stomacho: aut earum quæ nimis abhorrentur, aut quia est earum quæ agitationem, & perturbationem faciunt nimiam stomacho.

In parte ista declarat illas tres causas quare. f. med. sol. possit fieri vomitua, & primo declarat illâ causam quæ se tenebat ex parte medicinæ: secundo declarat causam quæ se tenebat, ex parte corporis suscipientis tertio excludit illam quæ se tenebat ex parte vtriusq. siue ex parte rerum circumstantium quæ accidunt corpori & etiam medicinæ: secunda ibi. Secundum autem, tertia ibi. Tertium vero dicit sic de prima parte. Horum autem primum, f. quod se tenet ex parte medicinæ quod ex solutua fiat vomitua est, si medicina est earum quæ supernatant stomacho: sicut est agaricus vnde sic supernatans stomacho debilitat stomachum. quare cito et facilius recipit hu. attractos à medicina, & attrahit hu. ibi cum supernatet (soma. vnde expelluntur postea per vomitum, aut earum quæ nimium abhorrentur, quia abominatio est causa nauseæ, nausea vero est causa vomitus. Aut earum quæ agitationem & turbationem faciunt nimiam, propter fortitudinem virtutis earum, sicut est scamonea, vnde q. fin. uenit multos malos hu. in corpore eos simul expellit per vomitum & fluxum ventris, & præcipue dum ad hoc essent dispositi, vnde si eos non possit expellere per inferius, expellet eos per vomitum, & fit tunc medicina illa solutua, vomitua. Deinde cum dicit.

SYL. Ad hæc, cui stomachus tunc est imbecillus, cum sit mitur medicamentum deiectionum, cui vel sterus iam siccus intestinis obstrudus, pertinacius hæret, aut intestina ipsa arcta & angustiora reddita sunt, aut status aliquis medicamentum subleuat, vomitorium euadit.

ANT. Secundum autem est exhibitio pharmacie super stomachum debilem, aut exhibitio eius ei qui sic citatem fecum adherentium intestinis patitur, aut habet canalium & ductuum expulsiōnis coarctationem. Et quandoq. est causa huius, impetus ventositatis subleuantis corpus medicinæ.

In parte ista declarat secundam causam quare medicina solu. fit vomitua, quæ se tenet magis ex parte corporis suscipientis, & dicit sic, Secundum autem, i. secunda cau-

sa quare, medi. solu. fit vomitua sup. est exhibitio pharmacie super stomachum debilem & præcipue quantum ad os eius, siue illa sit eius debilitas ex natura, siue ex egitudine, nam tunc medicina incitat naturam vt expellat hu. ad locum debiliorem qui est os stomachi superius, aut etiam medi. solu. attrahit hu. ad locum debiliorem: vnde postea fit vomitua. Aut exhibitio eius ei qui patitur siccitatem fecum intestinis adherentium, nam q. fit oppilatio in intestino coloratur in intestino recto vel in intestino monocolo à fecibus duris & exicatis in eis, tunc non potest natura expellere hu. attractos à medicina per intestina propter eorum oppilationem, quare hu. regurgitat ad superiora & facit vomitum, & ideo oportet habere documentum circa hoc: nam q. si alicui exhibitus medi. fo. credentes q. oppilatio fit intestinis propter facces duras, tunc debetis eas facces mollicare & eas extra corpus educere, vt. f. me. fo. recte & conuenienter complet suâ operationem per fluxum ventris. Aut habet coarctationem canalium expulsiōnis. f. propter aliquos hu. crassos & viscosos ibi existentes & oppilationem inducentes. Et ductuum. Cillius naturæ sicut contingit in colica aut in illa, ca. nam vt educantur illi hu. crassi & viscosi coarctati in v. intestinorum facimus dyslere & non educimus tunc, quia medicus adhibet tunc medi. solu. per superius, quæ si sit debilis, nihil de talibus hu. attrahit ab intestinis, qui in eis sunt coarctati, si autem fortis, multos hu. attrahit à locis alijs qui p. inferius non possunt euari, cum via illæ sunt oppilata, quare regurgitant tunc ad stomachum, & est tunc error posterior prior prior. Et q. est causa huius impetus ventositatis subleuantis, f. sursum eleuantis, corpus medicinam cum in colica damus medi. solu. contingit q. propter ventositatem quæ est p. capite coniuncta causa ipsius colicæ vel vt plurimum, q. hu. attracti à medicina subleuantur sursum, quare euacuantur tunc per vomitum. Deinde cum dicit.

SYL. Postremo corporis aut animi motus aliquis immoderatus, vel factor, vel rei abominabilis aspectus, & similia medicamentum deiectionum reddunt vomitorium.

ANT. Tertia causa que se tenet ex parte corporis, aut animi, malis super pharmaciam, & factor, & aspectus rei abominabilis, & similia.

In parte ista ponit tertiam causam quare medi. solu. fit vomitua quæ se tenet magis ex parte vtriusq. f. corporis suscipientis & medicinæ, quæ causa non est nisi error in approximatione rerum non naturalium vt tempore mensuratur, & ideo hæc tertia causa reduci potest ad tempus. Tertium vero. i. tertia causa quæ se tenet ex parte vtriusq. f. corporis suscipientis, & medicinæ, vt. f. de solutua fiat vomitua: est motio corporis. f. indebita, vnde dato q. aliquis assumens medi. solu. non habet stomachum debilem, nec oppilationem in intestinis, nec etiam medicinam sit nauseatua, tñ propter malum eius motum, quia. f. stet capite inclinato, moueat etiam de latere in latere: potest fieri hæc medicina vomitua. Aut animalis. f. superflua vigilia, & fexor, & aspectus rei abominabilis, & similia, vnde si talis videat aliquas res fecidas vt facces porcinus, ex eis incurrit abominationem, & per consequens nauseam & vomitum incurrit. Deinde cum dicit.

SYL. Vt contra, quod natura sua est vomitorium, euadit deiectionum, causa similiter medicamenti, vel ægri vel vtriusq. sed ratione diuersa.

Et vomitum quandoq. inuenimus ventris solutium adhuc propter illa eadem tria diuerso tamen modo se habentia.

In parte ista Mef. ponit causas propter quas medicina vomitiua fit ventris solutiua: & primo hoc facit in generali, secundo in speciali: secunda ibi. Primum est dicitur sic de prima parte. Ex vomitiui inueniunt ventris solutiua adhuc per illa tria eadem diuerso. i. cōtrario modo se habētia, quia. l. ex parte medicinz. s. dum ipsa delectabilis est, aut ex parte suscipientis stomachi, dum est in virtute fortis retentiua, aut ex parte vtriusq.

SYL.

Si enim medicamentum ex sua natura prompte ad aliu descendat, aut ei grata quēdā sint admixta,

ANT.

Primum est, si medicina ipsa in se sit velocis de-
scensionis, aut sit cum admixtione rei delectatio-
nem facientis,

Prima
causa
quę se
tēz
ex parte
medicę

In speciali has causas declarat: & primo declarat causam: quare medicina vomitiua fit solutiua: & illa causa se tenet magis ex parte medicinz, secūdo declarat causam quę se tenet magis ex parte corporis suscipientis. tertio causam huius quę se tenet ex parte vtriusq; i. quarto subiungit causam quartam specialē huius dicti, secunda ibi. Secundum est, tertia ibi. Tertium quoque quarta ibi. Et natura regulans. Dicit sic de prima parte. Primum est si medicina ipsa sit velocis deſcenſionis, vnde qđ datur lapis lazuli causa vomitus in feb. quartana, qđ grauitate deſcēdit & soluit vētrem. Aut fit cum admixtione rei delectationem facientis, vnde si datur alicui causa vomitus poplypodium, aut raphanus, vel scamonea, & cū eis misceremus species odoriferas, sicut cinamonum, zingiber, et caryophyllos, & huiusmodi quę redderent delectationem in medicina, tunc illa medicina remitteretur & solueret vētrem. Deinde cum dicit,

SYL.

Si item stomachus tunc est robustus, aut ob inanitionem & vehementem famē valenter appetit, aut alius natura est lubrica & facilis.

VNT.

Secundum vero est, quia si medicina fuerit ei exhibitā qui stomachum habet fortem, aut quia susce-
pit eam super famem vehementem, qđ stomachus est avarus, aut quia lenitatem naturę habet.

Secunda
causa
quę se
tēz
ex parte
corporis
susci-
pientis

Modo ponit aliam causam dicens: secūdo est si medicina fuerit exhibitā ei qui stomachū habet fortem: nā tunc stomachus existēs fortis quicquid recipit, retinet, & non expellit per partem eandem per quam attraxit illud immo per aliam, aut qui suscipit eam super famem: nam tunc stomachus existēs famelicus redditur avarus supra quodcumq; quod recipit, vnde corrugatur & constringitur super id et non expellit id per eundem locum per quē attraxit id. Aut quia lenitatem habet naturę, sicut sunt parati ad collyricam passionem: tunc enim debent magis transponi hu. ad loca magis debilia: hæc autem sunt in gestina in paratis ad collyricam passionem.

Tertiam causam ponit cum dicit.

SYL.

Si deniq; in cūda quædam obiecta externa apprehensionem medicamentum prohibeant, id pro vomitorio fiet deiectionum.

ANT.

Tertium quoque est distractio intentionis ad alia propter res delectantes exteriores.

Tertia
causa
quę se
tēz
ex parte
vtriusq;

Vnde quando damus alicui forte vomitorium, si ipse statim non sit sollicitus ad vomendum, immo occurrat ei res delectantes circa quas ponit suam intentionem, tūc hic pharmacum retinet, vnde in posterum natura aperit pylorū & cito expellit per intestina. Est ita ventris solutio. Deinde cum dicit,

Huc accedit, quod natura in melius omnia prouident, dirigens rem vomitoriam efficit deiectionem, propter dicta prius commoda.

SYL.

Et quia natura omnia regulans facere discit sapientius de re vomitiua solutiua, propter illa quę diximus modo.

ANT.

In parte ista subiungit quandam specialem causam, quare. s. medicina vomitiua fit solutiua, vel potest dici qđ ipse decidit quandam dubitationem circa dicta, et est forte melius: dixerat enim qđ medicina solutiua fit vomitiua, & qđ ex conuerso, modo quæret aliquis quod magis adueniat, an quod medicina vomitiua fit solutiua: an conuerso, respondet qđ frequentius melius, vomitiua fit solutiua qđ conuerso, eo qđ melius est naturam transmutare materiam per inferius qđ per superius, & magis hoc fit a natura propter hec causas supra connumeratas, & notum est quod dicit hic.

Deinde cum dicit,

SYL.

Ex vomitoriis preterea quædam sunt vehementia, alia clementia, quædam mediocria. Mediocria sunt, nux vomica, cinis, nitrum, sal gemma, sal ludus, balanus myrepica maior, & similia.

ANT.

Adhuc autem medicinarum vomitum facientiū, quædam faciunt illud leniter, & sunt proprie quęcunq; præter hoc qđ magnam vim naturę inferant, faciunt vomitum, quædam faciunt e contra.

De medicinis vomitiuis.

Postqđ Mef. vnam diuisionem posuit medi. sol. sumptam ex parte membrorum per quę transit, declarauit etiam membra diuisionis, in parte ista subiungit membra diuisionis, & diuiditur hæc pars in partes duas, nam primo præmittit vnam diuisionem vel subdiviſionem, medi. euacuantium per vomitum: & in secūda parte ponit aliam subdiviſionem medicinarum euacuantium per feces: secūda ibi. Inquit Heben Mef. medicinag. &c. prima in duas, primo ponit istam subdiviſionem, secūdo declarat membra ipsius in ipsis medi. specialiter: secūda ibi leniter autem. De prima parte dicit sic. Ita dixi qđ medicinarum solutiuarum quædam sunt euacuantia per vomitum, & quædam per fluxum ventris. Adhuc autē medicinarum &c. sup. & quædam faciunt vomitum mediocriter vt ipse declarat.

Deinde cum dicit,

SYL.

Clementia, vi nulla, aut minima naturę molestia, vomitum cient, cuiusmodi sunt, alarum, flos myrrę, semen caparum, anethi, attriplicis, melanthii, rapę, raphanidis, raphanus, sal, & similia.

Leniter autem vomitum faciētia sunt, semen anethi, & attriplicis, & semen nigellę, & semen rapę, & semen radices, & raphanus, & sal, & flos myrrę, & semen capę, & aslarum, & similia.

ANT.

Med. leniter vomitū facientes.

In parte ista declarat membra diuisionis. primo declarat quę sunt medi. quę leniter vomitum faciūt: secūdo ostendit quę sunt medicinz facientes vomitum mediocriter, tertio ostendit quę sunt medi. facientes vomitum laborioſe: secūda ibi. Mediocriter autem: tertia ibi. Laborioſe autem. Et semen radiciū, radices qđ absolute proferuntur, intelliguntur de radicibus quę a vulgaribus absolute vocantur radices, quę comeduntur proprie in tempore quadragesimę quę sunt crassę, & albe: & fortes, in sapore, & assimilantur raphano, licet radices nō sint ita acutę in sapore sicut raphanus: istę autem radices sunt vomitū leniter, eo qđ de se non digerunt, vnde remanēt in stom. & ipsum debilitant & etiam semen earum. Et sal.

sal: & p̄cipue quando accipitur in multa quantitate. Et flos myrrix. i. flos tamarici. Et asarum, nā ipsa valde appropriat ad medicinam fortiter vomitiuam & propter hoc ipsam forte posuit in fine illius partis.

Deinde cum dicit.

Mediocriter autem vomitum facientia sunt, nux vomica, & carthamus, & baurach, & sal gēma, & sal indum, & ben magnum, & similia.

In parte ista ostendit quæ sunt medi. mediocriter vomitum facientes & dicit sic, nux vomica. i. nux vel auel-
la inda, dicitur autem vomica a sua operatione, quia vomitum prouocat. Carthamus. i. crocus hortulanus. Baurach declinans proprie ad magnitudinem, loco tamen huius vitium sale nostro, & ipsum adurimus. Ben magnum, est quoddam granum simile cicris aut auel-
la, multæ vñtuo sitatis, & nascitur in Austria.

Deinde cum dicit.

Vehemētia quidem, quæ naturæ ipsi vim magnā afferunt, vt vomitu vacent, qualia sunt helleborus albus, luthiū, thymelæa, balanūs myrpicæ minor lathyrus, ricinus, thapsia, ruta agrellis, cucumer agrellis, & similia.

Laboriose autē vomitum facientia sunt, hellebo-
rus albus, & condisi, & mezereon, & ben minus, & cataputia, & kerua, & thapsia, & harmel, & cucumer asininus, & filia. Quot modis fiat operatio solutiui.

In parte ista Mesf. ostendit quæ sint medi. facientes vo-
mitum laboriosè condisi habet radicem similem hellebo-
ro albo, non est perfecte helleborus albus, licet ei assi-
miletur in folijs & radice, tñ condisi habet subiliores rā-
mos q̄ helleborus albus, & condisi non est minus forte
in virtute q̄ helleborus albus, & ideo possumus vt con-
disi pro helleboro albo, unde ex eo fit sternutatoriū. Ben
minus, assimilat cicri paruo, & nascitur in austria par-
ua. Kerua idest girasolia, hamel idest cicuta.

Deinde cum dicit.

Medicamentum autem deiectionum vacuat facul-
tate propria sibi insita, eaque aut dissoluit, vt scam-
monium, turbith, aut per astrictionem exprimente;
vt myrobalani, aut leniente, vt cassia fistula, manna,
aut lubricante, vt mucago seminis, psyllii.

Inquit hic Mesf. Medicinarum educentiū per ven-
trem operatio quatuor modis fit, cum proprietate
innata eis. Aut enim educunt dissoluendo sua pro-
prietate: sicut scamonea & turbith; aut comprimē-
do sua proprietate, & exprimēdo sicut myrobalani.
Aut lenificando proprietate sua, sicut cassia fistula, &
tereniabin. Aut lubricum faciendo proprietate sua,
sicut mucilago psyllii.

In parte ista ponit subdiuisionem medicinarum edu-
centium per ventrem: & primo facit hoc, secundo inter
quasdam medi. solu. illis quatuor modis ponit differen-
tiam secundā ibi. Et ego dico, tereniabin. i. manna. Et sic
apparet ex hac litera q̄ medicinæ ventris educitiuæ sunt
quatuor modorum, quædam enim sunt quæ euacuant
dissoluendo & attrahendo sicut turbith, & sca. quædam
autem sunt quæ euacuant comprimendo, & ex hoc ap-
paret q̄ vna medi. solu. potest operari duobus modis. i.
attrahendo et comprimendo, sicut faciunt myrobala. nñ
debent denominari ab illo modo qui est magis domināns
in eis, qui quidem modus est per compressionē & expres-

sionem, quædam vero sunt medi. solu. quæ euacuant lu-
bricum faciendo, quæ quidem magis operantur circa fa-
perficium hu. q̄ circa eorum centrum siue profundum.

Deinde cum dicit.

Cæterum quæ dissoluendo purgant & deiciunt,
fere eadem vel attrahunt, vel eradicant.

Et ego dico q̄ medicinis quæ de proprietate sua
educunt dissoluendo sigillata est fm plurimum vir-
tus attractionis & eradicationis.

In parte ista Mesf. comparat penes differentiam medi.
euacuant attrahendo ex vna parte ad alias quæ euacuant
leniendo, lubricum faciendo & comprimendo, & primo
facit hoc secundo dubitationi m̄det: secunda ibi. Atra-
hit enim materias: quod dicit in prima parte notum est.

Deinde cum dicit.

Attrahunt quidem, a supernis partibus materias,
eradicant ab infernis. Reliquis vero tribus deiectioni-
riorū generibus facultas purgatrix insita, est admo-
dum imbecilla, ob idq̄ parum perspicua, vt quæ so-
lum materias, quibus ipsa occurrunt, euacuet, neq̄
hepar transcendat. A capite autem per accidens va-
cuare videri hæc possint, qđ materias ad ipsum tol-
li consuetas euacuant.

Attrahit enim a superioribus materias, & eradicat
ab inferioribus, reliquis autem non sic. Debilitat. n.
huiusmodi virtus est eis insita, nec agunt hoc appa-
renter nisi parum, immo potius materias quibus
obuiant educunt, & membrum plus remotum ad
quod virtus earū potest peringere est. hepar & ca-
put, & vix aliter ad caput nisi quia forsitan materias
ad ipsum salientes educūt, & sic sunt causa iuuamēti
per accidens.

Facit quod dictum est, a superioribus. i. a longinquo
& ab inferioribus eradicat. Deinde cum dicit.

Medicamenta enim purgantia iuuant per se, quæ-
dam etiam per accidens. Per se enim, quæ ex sua tem-
perie, & propria facultate conuolant, vt pituitæ
turbith, bili flauæ, tamar Indi, temperatura & pro-
prietate opponuntur. Per accidens vero, idest, alio
aliquo interueniente, quādo quædam ab aliquibus
sunt contra propriam ipsorum facultatem, vt hæc
ab ipsis posse fieri non facile credatur, vt scammo-
nium cum sit calidum, corpus tamen refrigerat, per
accidens scilicet, seu per calidæ materie vacuatio-
nem: quæ enim causa præsentē sit hoc, eadem ab-
sentē sit contrarium.

Vnde scire debes q̄ medicinarum solutionem fa-
cientium quædam sunt causa iuuamenti per se, quæ-
dam vero per accidens. Dicimus autem per se, quæ
cung; ex proprietate & complexionē iuuamēti cau-
sa sunt, sicut verbi gratia tamarindorum complexio
& proprietates veritaturæ oppositioni cholere, & tur-
bith, phlegmati. Et dicimus per accidens quæcung;
ab hoc discrepant. Quandoq̄ enim proprie fit ali-
quid ab aliquo, quod est sicut non debere verificari
vt faciat illud, sicut verbi gratia scamonea ifrigidat
corpus, cum sit calida, & facit illud non quia calida:
sed quia humorem calidum educit, ad cuius. n. esse
est fieri hoc ad eius abesse est fieri contrarium.

In parte ista Mes. ponit quoddam notabile siue dubitationi rñdet, posuerat enim statim q̄ erat quædam me- quæ erant causa iuuentum in capite per accidens, & cũ quodammodo per se, modo diceret aliq̄ quæ sunt med. quæ euacuant per se, quæ per accidens, aut inducūt iuua- mentum per se aut per accidens: Rñdet & dicit q̄ ex me- so, quædam sunt causa iuuentum per se sicut istæ, quæ p̄ complexione & proprietate faciunt iuuentum si cut amarindum euacuant cholera inducunt iuuentum per se, quia complexione & proprietate operantur, & hoc complexiōe quia sunt fri. & hu. & cholera calida & sicca, & proprietate hoc operantur educendo cholera quæ corpus calefaciabat & exicabat: tiam turbidū euacuando phlegma iuuat per se complexione sua, quia sunt calidi & sicci phlegma fri. et hu. proprietate, quia educūt id quod faciebat in corpore nociu. quod in frigidabat & humectabat corpus, similiter etiam sunt quædam medi. quæ sunt causa iuua. per accidens quia non iuuant sua cō- plexione, sed sua proprietate sicut sca. qñ euacuat chole- ram, & in frigidat corpus, non enim hoc facit per se, quia nō ex complexione, quia potius calefaceret cum ipsa sit calida & sicca, & cholera etiā, sed per accidens quia edu- cit hu. cholericum, sed vnde locus, q̄ propterea sca. ipri- gidat, quia educit hu. calidum respondet, cuius enim esse est fieri hoc, aut eius abesse est fieri contrarium, sed planū est q̄ ad præsentiam cholera in corpore sequitur calidi- tas, ergo ad eius absentiam sequitur frigiditas, sed planū est q̄ ipsa à corpore auferatur per sca. quare sca. euacuan- do cholera in frigidat corpus per accidens.

Deinde cum dicit.

SYL.

Facultas præterea medicamentorum, in materiis ostenditur, quando ea humorem sibi familiarem de- lectu quodam educunt.

ANT.

Et dico quod posse medicinarum in materiis est quoniam educunt eligentes quem ex humoribus est eius proprium educere.

In parte ista ponit aliam diuisionem operationis me- dicinarum solu. sumptam ratione humorum quos euac- uant, & primo in generali ponit hæc diuisionem: secun- do in speciali declarat eam, secunda ibi. Distinguentium est autem in posse medicinarum: prima in duas: primo ponit modum fin quem distinguunt operationes me- dicinæ solutiue ratione hu. quem euacuat: secundo circa hoc narrat opinionēs aliorum & eas improbat, tertio ite- rato de hoc ponit suam opinionem: secunda ibi. Et dicit quidam: tertia ibi. Dicimus autem. Deinde cum dicit.

SYL.

Non autem (vt quibusdam visum est) eum, qui cæteris in corpore lit largior, & p̄ hoc, humorem co- pia illi proximum. Nam omnia medicamenta pur- gantia pituita fere vacuaret, utpote in nobis. vtraq̄ bile prope semper largior, quod falsum est, immo humorem absolute non vacuant, sed hoc genus me- dicamenti humorem hunc sibi familiarem delectu quodam expellit, eumq̄ interdum tenuē, crasso in nobis relicto, interdum contra. Cuiusq̄ enim medi- camenti purgantis actio insita, & bene directa hæc eligit, illa relinquit, hunc vel illum humorem respi- cit, non omnem, nec vltra quā passurus humor expi- git, transgreditur, nisi immoderatus agat. R. ci cuius abunde scientie te naturalis philosophia reddiderit,

ANT. Resp̄- dit hic med. ali quas.

tesper hæc medicinas non educere cum electione & si verum esset hoc vtiq̄ fm plurimum, oīs phleg- ma de propria educeret intentione, cum sit eius ex- crescentia in corpore super vtrāq̄; cholera. Sed hoc est illud quod non creditur, immo dico q̄ non humoris, sed huius educitiua est. Quando enim ex- pellit subtile quod proprium est ei expellere, & cras- sum derelinquit, & quandoq̄ facit econtra. Cuius- libet enim earum actio sibi derelicta, hæc ex huius- modi eligit, & hæc derelinquit. Actio enim propria regulata est, neq̄ transgreditur exigentia rei passibi- lis, & non omne, sed hoc tantum vel illud respicit, nisi operatio sit effrenis. Huius autem sufficiētiam scientia naturalis determinat.

In parte ista circa hoc ponit opinionē aliorum & im- probat, primo eam ponit, secundo eam improbat: secun- da ibi. Et sic dicentes errauerunt, dicit sic de prima parte, q̄ quidam dixerunt q̄ ipsa medicina non euacuat hu. ele- ctū, nec proprium humorem, sed solu euacuat primo illum qui magis in corpore est augmentatus, postea illum qui sequitur ipsum in multitudine, & hoc improbat du- plici rōne: prima est si medicina primo educeret hu. ma- gis augmentati in corpore, tunc omnis medicina primo educeret phlegma q̄ aliū hu. cum ipsum phlegma sit in corpore nostro plus vtriusq̄ choleris, hoc autē est falsum: secunda rō est si hoc esset, tunc sequeretur q̄ omnis medi- cina magis euacuaret subtilem humorem q̄ crassum: nō econuerso, quod falsum est, cum enim isti ponant q̄ ipsa euacuet ex necessitate vacui, aut plenitudinis: eo q̄ non euacuet nisi peccatum hu. in quanto non in quali, tunc il- los citius euacuabit qui magis abundant, postulat autem humiditates subtiles magis abundare q̄ crasse, uidemus autem q̄ medicina qñq̄ prius euacuat humore crassum q̄ subtilem sicut qñq̄ euacuat melacholiam & tñ dimit- tit phlegma liquidum aut cholera, quare hoc facit cau- sa electionis. Sed tu dices quare non facit mentionem de sanguine, cum etiam eius existētia sit valde super alios humores, sine dubio quantum est de opinione illorum debuisset fecisse mentionem de sanguine, cum sit peccatū in sanguine in quanto in corpore nostro sit etiam multū excedens alios humores, tamen hæc dixit quia præsup- ponitur q̄ loquitur cum eis de medi. solu. quæ nunq̄ pri- mo nec per se euacuant sanguinem. Deinde cum dicit.

Obie- ctiois ne- motio.

Medicamentum igitur omne humorem sibi fa- miliarem primū educit, deinde illū, qui ad sequen- dum magis est habilis, postea alium sequi paratiore, postremo sanguinem, quem ceu thesaurum quendā natura, quandoq̄ potest, retinet, trahitq̄ prohibet, tandem vero victa, trahentibus permittit expellen- dum. In hac autē humorū successione primū sibi co- gnātū trahit medicamentū, suo iure directū, alios ve- ro tanquā degenerans, ob actionis vehementiā, quō si quis irasci facilis, ira sic incitetur, vt furiat. Tunc enim rectas actiones suas, vltra quam par est, & quā statuerat, transgreditur.

Dicimus autē q̄ medicina oīs humore primo in- quē ei agere est propriū, educit: deinde illū qui est inhabilitate post ipsum, & sic aliū fm ordinē, vltimo vero operatur illud in sanguinē, quē vsq̄ ad postre- mum natura recondit & retinet sicut thesaurū eius coacta tū expellit post longā prohibitionē expulsi- nis, inquantū ei possibile est. Sed quē educit primo & proprie & suo iure regulata educit alios, si cūc degenerans

SYL. Hip. li. de na- tura huana.

ANT. Ponit hic Me. opi. pro priam.

degenerans p[er] superfluum operationis suae et pro-
prie q[uod] effrenat sicut diximus: et accidit illud pro-
prie sicut i[n] facile irascens incitetur p[er] furiam. Inhi-
let neque tunc et transgreditur rectitudinem opera-
tionis vltra modum intentionis suae.

In parte ista circa hoc dictum ponit opinionem suam
sive declarat opinionem per quam medicus dicitur euacua-
re hu[m]orem. Et notum est. Iuxta quod notatum q[uod] ex ista litera
possimus habere solutionem cuiuslibet q[uest]ionis in qua con-
suevit queri: vtrum aliqua medicus. solus possit euacuare alium
hu[m]orem. q[uod] proprium sibi. quia dicent aliqui videtur q[uod] no[n]
quia si ipsa euacuaret alios hu[m]ores. a suo proprio: tunc ad o[mn]es
illos haberet formam specificam determinatam. vel per
quod illos euacuaret: hoc autem est impossibile. Dico ad
hoc q[uod] ipsa medicus. per se & s[ecundu]m se non euacuat nisi pro-
prium & determinatum hu[m]orem. sed per accidens bene potest
euacuare alios a proprio hu[m]ore. & hoc contingit q[uod] ipsa est
effrenis & irregularis. Est autem effrenis aut irregularis ex
quatuor. aut ratione male qualitatis. aut ratione quan-
titaris. aut ratione corporis & virtutis eius. aut ratione
vtriusq[ue] ratione qualitatis & hoc dupliciter: aut ratione
qualitatis communis. aut proprie. ratione qualitatis
communis. & hoc non potest euacuare hu[m]orem hunc & illu[m]
nam vbi ponit Auer. in v. sui colligit. e. de medi. euacuan-
tibus a forma specifica ipsa medicus. solu[m] non potest absolui
a virtute communi quae est educere humores: nam tur-
bati cum educit phlegma educit etiam cum hoc hu[m]ore. mo-
do cum hu[m]ore. ipsi non sint tantum desperati. sicut viuum &
cadaver. Immo ipsi aliqualem convenientiam & commu-
nitatem habent potest medicina solutiva manente in ea
virtute euacuativa communi euacuato proprio humore
alios euacuare. Hoc etiam potest esse ratione qualitatis pro-
prie ipsius medicus: & quae inest sibi per se & accidenta-
liter. per se nam agaricus euacuat phlegma & cholera[m]
per se quia quaedam simul dum inuenit eos adinuenit
mixtos. quos autem successus potest etiam medi. per qua-
litatem accidentalem diuersos humores euacuare sicut tur-
bati quod dicit rubrum aut nigrum. venenosum. Tunc enim
non solum phlegma euacuatur. Immo euacuat quicunq[ue]
humorem vt etiam sanguinem euacuat: secundo dico q[uod]
euacuare potest plures hu[m]ores. ratione quantitatis q[uod] offertur in
maiori doli q[uod] debeatnam scit medicina euacuata p[ro]-
pria huic humori. ita oportet vt sit haec quata. quia
inconuenienti doli. & ideo si sit superflua euacuata e[ss]e
e[ss]e & associata: sicut apparet in sca. q[uod] exhibetur in sup-
flua quantitate: tunc. n. primo euacuat cholera[m]: postea phleg-
ma vsq[ue] ad sanguinem. Item est hoc contingit. tertio ratione
virtutis corporis. nam cum ipsa medicus. euacuet vim infer-
endo naturae. vt Auer. ponit. v. sui colligit: posuit etiam
Mes. supra: tunc licet virtus expulsiua sit irritata ab ipsa
Medicina. solus vnum humorem sibi proprium. tamē
post q[uod] expulit illum nascitur virtus expulsiua corporis il-
lum alium expellere qui est nocuius ei & superfluus in
corpore & illum fugare. & praecipue q[uod] natura corporis
& virtus est fortis. Et ex hoc potest apparere nobis q[uod]
non parum. facit ad e[ss]e virtutis ipsa violenta medicus. quare
et hoc potest contingere ex parte virtutis quoniam potest
esse q[uod] virtus sit fortis in expellendo. medicus. etiam euacua-
bit virtute communi euacuativa. vnde cum inter hu[m]ores. non
sit tanta disconuenientia scit inter viuum & mortuum:
potest euacuare alios humores a proprio & determina-
tato. ergo &c.

Deinde cum dicit.

Hoc aut ordine vacuant materias haec purgantia
medicamenta: vt chola-gum bilem primum tra-
hant. hinc phlegma: postea atrā bilem. postremo san-
guinem. phlegmagum pituitā primū educat. por-

tea bilem flauam. hinc atram. postremū sanguinē.
Melange-ga deniq[ue] bilem atram primum. deinde fla-
uam. tertio pituitam. ad postremum sanguinem.

Distinguendum est autem in posse medicinarum
in materiis hoc modo: medicina enim cui propriū
est cholera[m] educere. ipsam educit primo: post ip-
sam phlegma: post ipsam cholera[m] nigrā: vltimo
agit in sanguinem. et medicina educitua phlegmatis
primo agit in ipsum: post in cholera[m] citrinā: post
in cholera[m] nigrā: vltimo vero in sanguinē agit
et medicina educitua cholerae nigrae primo educit
ipsam: post cholera[m] rubeam. deinde phlegma: vlti-
mo vero sanguinem.

Post q[uod] Mes. posuit quandam diuisionem generalem
medi. solu[m] sumptam ratione hu[m]oris euacuati. In parte
ista illam diuisionem declarat in speciali. & primo ponit
ordinem medi. solu[m] quantum ad ordinem hu[m]oris euacuati.
in secunda parte specificat medicus. solu[m] quae sunt ex
causis determinatorum hu[m]oris. sive eorum mundificatione.
secunda ibiq[ue] sunt ex medi. primā in duas. primo facit
quod dictum est. secundo remouet quasdam dubitatio-
nes: secunda ibi. Neq[ue] mirandum. Circa primam partē
est aduertendum q[uod] causa quare medicus quae euacuat phleg-
ma: primo id euacuat. postea vero euacuat cholera[m] por-
tea melanco. vltimo san. est duplex. vnde vt supra di-
cebat propter duas causas principaliter medi. post euacu-
ationem propriū hu[m]ore. euacuat alium hu[m]orem. una est propter
virtutem euacuatiua[m] communem quae in ipsa remanet
post operationem virtutis propriae. & hanc virtutem &
operationem communem habet ratione caliditatis vel
vacuitatis. modo omne quod attrahit ratione calidi vel
vacui attrahit citius quod subtile est q[uod] crassum. & ideo
cholera cum sit subtilior q[uod] ipsa scilicet melan. post euacu-
ationem phlegmatis euacuabitur cholera postea mel-
lan. sed causa potest esse. nam vt apparuit supra vna cau-
sa potest esse quare vna medicus. euacuat vnum humorem
post alium: erat. quia medicus. inferbat vim naturae. & ideo
quando medicus. euacuauit propriū hu[m]orem. post illum debet
magis euacuare illum qui magis molestus naturam q[uod] il-
lus magis abundat in corpore. & ideo si reubarbarum eua-
cuauit cholera[m] in aliquo post ipsam debet euacuare phleg-
ma. postea melan. eo q[uod] magis phlegma molestus plus ē
de eo est in corpore q[uod] de melan. vltimo vero educit san-
guinem. eo q[uod] cum sit thesaurus naturae non etiam mole-
stat naturam. etiam si sit de eo in corpore plus q[uod] de alijs.
hu[m]ore. Aduertendum est q[uod] id quod dictum est. habet ve-
rum. quando solum est hu[m]or. qui debet principaliter eua-
cuari a medi. peccat in quali. aut in quanto. vel vtroq[ue].

Alij hu[m]ores sunt vim naturam. nam si aliqua medicus. euacuat
cholera[m]. & illa peccat in quali in corpore. phlegma au-
tem non peccat. sed magis peccat melan. magis in quali.
Tunc contingit q[uod] medicus. quae euacuauit cholera[m]. post
cholera[m] euacuabit melanco. & non phlegma. etiam
supposito q[uod] phlegma peccat in quanto. & non in qua-
li. vt melan. & ideo ē si aliqua medicus. deat principaliter
p[er] vnum hu[m]orem euacuandum. & iste humor in corpore nō
peccat: tunc ipsa euacuabit prius hu[m]orem peccantem q[uod]
illum quem debet principaliter euacuare: si si medicus faciat
istud ex errore. & ex hoc apparet q[uod] hic ordo debet intel-
ligi in corpore in quo solum illum hu[m]orem. qui debet principa-
liter euacuari a medi. peccat in quali. alij aut hu[m]ores. non pec-
cant in quali. P[er] hoc ex hoc apparet quare vltimo & rarius
educit sanguinē. eo q[uod] raro est q[uod] san. peccat in quali. sicut
alij hu[m]ores. Et natura ipsius recedit pro thesauro. Sed tunc
quare ē non coaptat hunc ordinē ad medicinā efusā
melan. principaliter. Dico q[uod] satis datur intelligi ex di-
ctis ab eodem nam si aliqua medicus. deat principaliter melan.

Mes.

c post

ANT.

YMA

Quatuor
ordines cau-
sae medi-
cae effren-
tiae.

Notā.

Quare
me. sup-
flue eua-
cuat di-
mittit sa-
guinē in
vltimo.

post ipsam euacuat cholera postea, phlegma vltimo necessitata natura, euacuat sanguinem. Deinde cum dicit.

SYL.

Nullum enim medicamentum facultatem habet primam, & per se hæmagam, id est: quia sanguine abigar et vacuet: quem natura vsq; ad postremum retinet: neque trahi permittit, nisi coacta vi medicamenti immoderate.

ANT.

Neq; mirandum nulli enim medicinarum proprium est de prima intentione esse sanguinis, educiuiam. Custodit enim eum natura vsq; in postremum: nec deserit nisi coacta.

Quare
non repit
med. de
ppria in
tentione
sanguis
educit
ua.

In parte ista Mes., mouet dubitationem, & soluit: & primo facit hoc secundo circa remotionem huius dubitationis ponit quandam obiectionem, & eam soluit secunda ibi. Et si arguatur. Circa primam partem est aduertendum q; Mes. in suis verbis ponit duo in genere: vnū est q; non est repetere aliquā medi. regulariter, & de ppria intentione sanguinis educiui, & causa est, quia natura eū recondit vsq; ad vltimum. Secundum q; ponit Mes. in his verbis est q; licet non sit aliqua medi. quæ de propria intentione eū sanguinem in virtus suæ naturæ coacta ab effrenata pharmaci vltimo illum expellit: & primi potest esse duplex: prima est, qm si natura nō est intendit principaliter, & regulariter sanguinem a corpore expellere, sed ipsum ad vltimum retinere fm q; est ei possibile, tunc nō reperitur medi. quæ principaliter illū eductum ita est, quare &c. maior est nota: quia medi. regulariter operans solum illum hu.; expellit quem natura intendit eductum, minor est nō. eo q; sanguis est thesaurus nature quem nunquam intendit expellere. P. Secunda rō est qm si medi. solum non habet a proprietate ipsum sanguinem attrahere, tunc nō est repetere medicinam quæ regulariter & per se sanguinem eductum, sed ita est quare &c. maior est nota: eo q; illæ medi. euacuant hu. & eos attrahunt per proprietatē, minor apparet ex eo q; natura principaliter attrahit sanguinem, eo q; membra ex eo seipue nutriunt, & si attrahit alios hu. hoc facit vt cū sanguine sint permixti, tunc non attrahunt nisi permixti cum sang. aut etiam propter diuersitatem membrorum in actu nutritionis ipsorum: vnde quædam magis indigent sanguine mēlacho. vt offas: quædam sanguine cholerico vt pulmo, & sic de alijs, modo scitis q; attractio nature quæ attrahit sanguinem est opposita nature ipsius medi. fō. eo q; medi. attrahit per virtutem venenosam quæ est in ea, virtus autē venenosa est contraria nature corporis, quare concluditur q; non reperitur medi. principaliter sanguine euacuata: in istas rōnes non sunt demonstratæ: non enim cōcludunt q; nullo modo possit reperiri medi. sanguinis educiuiam, imo bene reperitur, sed in medicis non debet eam alicui ostendere nec demonstrare, cum illa medi. sit valde effrenata: phylicis etiam medicis non potest sic subuenire nō cumentis eius, vnde Gal. ponit in ll. de simpli. pharma. q; talis me. sanguinis educiuiam non reperitur, & si reperitur medicus ea vti non debet, nō enim euacuat sanguinem nisi ppter pessima accidentia quæ inducit & nocumēta i. excoiciando venas, & superflue aperiendo. f. orificia venarum, & etiam qn valde superflui in euacuatione vt ipse statim ponit, & iam magis tute & commode possumus sanguinem euacuare q; cum med. possumus. n. eum euacuare per phlebotomiam & cum ventosis: non autē fiscalij hu. eo q; alij hu. euacuatur magis cum electione non autem ex necessitate vacui vel consecutione vnius ad alterum, sicut contingit quando ex phlebotomia sanguis euacuatur, euacuatur enim magis ex necessitate vacui vel ex quadam consequentia q; euacuatur electione.

Deinde cum dicit,

Quod si sanguis iam corruptus est, ac coputruit: sanguis esse desit, & portione tenui in bilem flauā abili: crassa in atram vt inquit Gal. quam vtriusq; medicamentum purgatē vacuare possemus: ambigit.

SYL.

Et si arguatur de sanguine in quem cecidit corruptio: et putrefactio, dictum iā desisse esse sanguinem. Inquit. n. Gal. de sanguine cui accidit vt putrefactio scire debes: qm eius subtile transit in cholera, citram: & crassum eius in melancholiam: hos autem educi posse per medicinam nulli dubium est.

ANT.
Rōda
Mes. ta
cite obie
ctioni.

In ista parte autor secus dicta remouet quandam obiectionem & primo facit hoc secundo quoddam quod dixit declaratur secunda ibi. Educunt autem. Obieccio quæ remouet est talis, statim dixerat q; non reperit aliqua medi. euacuatiua sanguinis de propria intentione, mō dixerat aliquis non est verum, eo q; sanguini putrefactio inuenit medi. eum eūans. Rōda & dicit q; iste sanguis recedat a natura sanguinis, nam dicitur auctoritate Gal. q; sanguis putrefactus subtile eius conuertitur in cholera, & crassum eius conuertitur in melan. & ideo quæ rōne inuenitur medi. etiā iū ipsius cholera & melan. ita & illud eadem etiā lūa est sanguinis putrefactis cuius subtile est conuertitur in cholera, & crassum in melan, vnde tenetur naturam humoris in quos transmutat, & ex hoc apparet q; non solum Aul. immo & Mes. & alij autores posuerunt de intentione fuit Gal. q; sanguis putrefactus nō est sanguis: de hoc ita est dubium: & hoc dicit perfectè in secundo de feb. Tū sciendum ad p̄sens q; sanguis putrefactus, aut est in fieri, aut est in facto, si est in facto est in termino putredinis: si sit in fieri tunc adhuc feruat naturam sanguinis, & non est conuersus in cholera nec in melancholiam sed est aptus conueri ad illos: si autem sanguis iste sit in termino putredinis tunc non feruat naturam sanguinis, immo eius subtile iam est cholera, & eius crassum in melancholiam est conuersum. Sed tu dices si sanguis est in putrefactio reperitur ne medi. ipsius etiā iū dico q; non: nam q; talis medi. non reperitur, hoc non est ex parte virtutis, eo q; virtus & natura regūia totius gaudent bene in eius expulsiōe: sed hoc est quia non inuenitur aliqua medi. quæ a forma specifica possit sanguinem eductum, & si reperiat talis me. in aliter & meliori nō posset talis sanguis educti q; a medi. quia cum phlebotomia, & ventosis, et talis medi. posset sanguinem laudabilem eductum, & non putridum, aut magis eductum q; putridū, tē non posset sic resisti nocumētis talis medi. etiā iū sanguinis, sicut si eductum cum phlebo. & ventosis, non n. medicus potest sic regulare medi. etiā iū: sicut phlebotomia tū licet ipse sanguis putridus educti possit q; phlebotomia: adhuc circa istum humorem expectamus diagestionem ante q; euacuetur sciat circa alios humores: vt ponit Aul. primo cap. sen. quarta cap. de phlebotomia.

Deinde cum dicit,

Omnia autem: quæ summe et effreni virtute purgant medicamenta: languinem tandem: non tamen propria vi educunt: sed vel excoiciatis: venis: vel orificiis venarum: tam late: apertis: vt sanguis effluat: vel sua vi immoderate extrema vacuatiōe moliente. Qualia sunt: aloë mala: cucumer agrestis, et taurium: colocynthis vnica in planta vna: scammonium et regione Scenitarum: euphorbium: & thymaz: lza seu granū gnidium, præsertim paruum.

SYL.

Educunt autē sanguinē oia soluentia vltime, et effrenata non propter hoc tribus modis. Aut quia scilicet medicina est earū quæ excoiciat venas: Aut quia est earū quæ venarū orificia aperit apertione sanguinem

ANT.

languinem fluere faciente. Aut quia per eam peruenitur ad vltimum euacuationis licet diximus. Et ex rebus hoc facientibus est aloë malus, quem diximus, & similiter cucumer asininus, & centaurea, & colocynthis quæ nascitur sola in planta sua, & euphorbium, & mezereon, & proprie prauum, & scamonea Coraseni.

In parte ista declarat quod dixit dixerat enim quod medi. regulariter & debite operans non eût sanguinis sed solum cum eût propter eius effrenem operationē, mō declarat qualiter hæc medi. euacuant sanguinē, & dicit sic. Educunt autē sanguinē oīa soluentia vltimē & effrenitē, nō proprie, quia cū hæc medi. euaerint alios tres hu. remanente adhuc virtute euaia cōi quæ in eis erat, possunt vltimo sang. euaē. Aut quia est eorum quæ orificia venarum aperit apertione sanguinē fluere faciente. i. quæ aperit orificia venarum superflue, nam omnis medi. solu. euacuans a longinquo aperit orificia venarum: sed non semper superflue ea aperit ita quod inde sanguis emanet sicut diximus, id est sicut dicemus.

Deinde cum dicit.

Sunt tamen medicamenta quædam, sanguinem purum & clarum efficientia, vt lupulus, adiantum album, rhubarbarum Scenicum, serum lactis, præcipue caprarum bono pastu educatarum, succus rosarum, cassia fistula, absinthium, fumaria, aloë, succus bonorum fructuum, vt damascenorum, alphodelus, potissimumque ipsius succus, & similia.

Et sunt ex medicinis quæ mundificant sanguinē & clarificant eum, sicut lupulus proprie, & capillus veneris, & rauedesceni, & aqua lactis & proprie caprarum boni pastus, & succus rosæ, & cassia fistula, absinthium, & fumusterræ, & aloë, & siracosi, & alphodelus & succus eius, & similia.

In parte ista Mef. ponit ordinem speciale medic. quæ sunt euacuatix propriorum hu. i. euacuatix corū quæ hu. annectuntur, & primo explicat medi. solu. quæ sunt euacuatix hu. Scdō explicat eas quæ sunt euacuatix eorum quæ hu. annectunt. secunda ibi. Et educentes hu. adultos. Prima in partes quatuor. Primo ponit medic. mundificant sanguinem. Secundo ponit medi. euacuatix cholæræ. Tertio phlegmatis. Quarto melancholig. secunda ibi. Medicinæ autem, terti ibi. Medi. autem proprie, quarta ibi. Medi. proprie & principaliter. Dicit sic de prima parte, & sunt ex medi. quæ mundificant sanguinem ita quæ eum principaliter non euacuat, sed ipsum euacuant à serosis & acutis superfluitatibus in eo contentis, ipsum etiam præseruant à putredine: lupulus est res siue quidam fructus & quasi in omnibus locis reperitur vnde in alemania teutonici ex eo faciunt ceruissiam, & rauedesceni, in anti. i. reubarbarum sceni. i. de illa contrata, est medicina benedicta, & aqua lactis. i. serum caprinū, & succus rosæ. f. recentis nō intelligas de electuario sue clorarii quia cum in tali electuario ponatur fea. ipsum euacuat choleram: & etiam tereniabin. i. manna: ipsum etiam sanguinem mundificat: & siracosi. i. succus fructuum optimorum sicut damascenorum & prunorum.

Deinde cum dicit.

Medicamenta autem præcipue chola. ga sunt, aloë, scammonium, absinthium, eupatorium, lupulus, myrobalani citræ, fumaria, rhubarbarum, serum lactis, succus rosarum, violæ, cassia fistula, tamar Indiarum, manna, psyllium, pruna, succus fructuum bonorum.

Medicines autē de proprietate principaliter educē

tes choleram citrinam sunt, aloë, & scamonea, & absinthium, & eupatorium, & lupulus, & myrobalani citrinæ, & fumusterræ, & spēs raued., & aqua casei, & succus rosarum, & violæ, & cassia fistula, & tamarindi & pruna, & psyllium, et tereniabin, et siracosi.

Modo ponit medi. euacuatix cholæræ, & species ratione id est species reubarbari de quacūque contrata. Et psyllium scilicet quantum ad eius mucilaginem, etiam quantum ad substantiam eius potest euacuare phlegma.

Deinde cum dicit.

Phlegmag. ga vero magis sunt, myrobalani cepula, emblicæ, bellerice, gal gēma, colocynthis, turbitus, stœchas, iris, sarcocolla, balanum myreplica, ricinus, hyssopus, thymus, opopanax, sagapenum, euphorbium, aristolochia, cnicus, centaurium: eupatoriū, agarius, cucumer agrestis, hermodactylus scilla, cuminum: asarum: polium, polydium: vrtica, zingiber: serum lactis: mel, saccharum rubrum.

Et medicinæ proprie et principalis educētes phlegma sunt chebuli emblicæ, et bellirici, et gal gemmae, et colocynthis: et turbitus et stœchas, et iris, et sarcocolla: et beniet cherua, et hyssopus sicca: et alce, et opopanax. et aristolochia: et carthamus: et centauria: et eupatoriū, et agarius: et cucumer asininus: et hermodactylus: et sagapenum: et euphorbiū et scilla: et cinnum, et asarum: et polium, et vrtica, et polydium, et zingiber, et aqua casei: et mel: et zuc. rubeū.

Modo ponit medi. euacuatix phlegmatis, & dicit quod tres sunt species myrobalanorum, vt puta myrobalani emblicæ chebuli & bellirici. Aliæ autem duæ species educunt alios hu. nam myrobalani citrini euacuant choleram, nigri autem melancholiam, colocynthis ipsa præcipue euacuat phlegma crassum, turbitus autē magis euacuat phlegma subtile, & cherua. i. grana mirafoli: carthamus id est semen croci hortensis, & centaurea scilicet maior, & minor: polium & est herba quædam quæ assimilatur pulegio vel origano.

Deinde cum dicit.

Bilem atram proprie et potissimum vacuant, epithymum, stœchas, myrobalani nigre, polydium: esul: calamintus, mōtana, senna: helleborum niger, sal Indus: sal naphthicus, sal niger: lapis Cyanus: lapis Armenus, et similia.

Et medi. proprie et principaliter educētes choleram nigram sunt hæc: epithymum, stœchas, et myrobalani nigri, et polydium: et scebram: et lapis lazuli: et lapis armenus: et calamintus montanus: et scene: et helleborum niger: et sal Indus, et sal naphthicus: et sal niger: et similia.

Modo ponit medicinas euacuatix melancholiarum, & dicit hæc: epithymum, id est flos thymis scebram id est esula, polydium etiam euacuat phlegma.

Deinde cum dicit.

Humores quoque viscosi, senna: myrobalani nigre fumaria, lupulus, volubilis maior: serum lactis, et similia. Aquas denique: turbitus thymus, adiantum album, euphorbium, ricinus, cucumer agrestis, centaurium, aristolochia, sal gal gemma, aquam autem rosarum, iris, cucumer agrestis, agarius: sagapenum: nigram gnidium, esula: & visum, et similia.

Et medicis, proprie educētes humores adustos sunt aqua casei: et scene: et myrobalani indiet fumus.

Mef.

C ij terræ

Me. edu
cētēs p
cipali
cholam

SYL.

ANT.
Med. p
prie &
& prin
cipali
educē
phla.

SYL.

ANT.
Me. p
cipali
educē
cholær
nigram

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.
Me. mū
difican
tes san
guinem

SYL.

ANT.

Me. edu. terræ & casia fistul. & volubilis maior, & lupulus
cetera aq. & similia. Solutiue autem aquositates educentes
sunt: turbith, & asce, capillus veneris, & sal, & sal gē-
ma, & euphorbium, & cherua, & aristolochia, & cen-
taurea, & cucumer asininus. Aquam aut citrinā edu-
cant, iris, & cucumer asininus, & agarius, & sagape-
num, & mezereon, & scebram, & zs vsum, & hilia.

Posnit medi. eūtiuas rerum quæ non pprie sunt hu-
sed eis annexunt, & primo ponit medi. quæ eūant cine-
reitatem hu. quæ remanent qñq; ex aduisione hu. facta in
longis febribus: secundo ponit medi. quæ eūant puram
aquositate tertio ponit medi. quæ eūant aquositatem ci-
trinam: secunda ibi. Solutiue aut educentes aquositates
tertia ibi. Aquam aut citrinā. Dicit sic de prima parte q.
tales medi. hæc facientes vsum aqua caseli. scem caprinū,
& serum cameli, & serum asinū &c. quod dicit in par-
tibus subsistentibus vsum ad sequens capitulum: satis le-
genti est manifestum. Deinde cum dicit.

SYL. Medicamentorum quoq; facultas quædam est par-
tibus quibusdam familiaris, eas iuuans, & humori-
bus superfluis expurgans.

ANT. Inquit Heben Me. de. posse aut medicinarum, &
aspectu earum ad membra, & ad superfluitates hu-
morum in ipsis, & mundificatione earum ab ipsis
membris, per ipsas medicinas dicendum est nunc.

Postq; determinando de modis operationum medici-
narum solutiue posuit tres diuisiones ipsarum: una qui-
dem quæ erat sumpta ex parte membro: per quæ eūant,
alia vero erat sumpta ex parte humoris quos eūant, &
hæc duas declarauit. In parte ista ponit tertiam diuisionem
quæ est sumpta ex parte membrorum in quibus eua-
cuant: & primo pmitit intentionē suam secundo exequi-
tur: secunda ibi. Quare scire debes: prima pars patet.

Deinde cum dicit.

SYL. Expurgantur autem hi humores a ventriculo &
intestinis facillime, a venis meseraicis, minus prom-
pte, & his adhuc pgr; ex venis siue hepatis, & gib-
bæ. Difficiliter item a venis tenuibus singularum
corporis partium, difficillime a iucturis, præsertim
cum ipsi dictis partibus diu inmorati sunt, & impa-
cti tenacius adherent.

ANT. Quare scire debes q; euacuandarum materiā fa-
cilis educunt quæcūq; in stomacho & intestinis
sitz sunt, minus aut quæcūq; in meseraicis, & ad-
huc minus quæcūq; in substantia, hepatis sima. Dif-
ficile vero quæcūq; in venis subtilibus. Magis ve-
ro quæcūq; in protelatione venarū & mēbroꝝ sunt
Difficillime vero oīum quæcūq; mēbroꝝ iuncturis
insunt, & pprie diu diuturnant & figuntur in eis.

In parte ista exequit declarando diuersitatē medi. sol.
sumpta ex parte mēbroꝝ a quibus eūant, & primo hæc
medicinas adinuicem cōparat: scdō illas spālter expli-
cat, secunda ibi. Et dicimus, vcl aliter potest dici, & forte
melius incipiendo a principio lēctionis, vt dicat sic, vt est
dictū q; postq; Me. posuit duas diuisiones medi. so. &
eas declarauit. In parte ista ponit tertā & vltimā diuisionem
nem medi. so. sumpta ex parte membrorum a quibus eua-
cuant, & primo pmitit quædā necessaria ad suū propo-
situm, scdō suum propositum exequit: secunda ibi. Verum
quælibet, prima in duas: primo ponit q; intendit: scdō
de illis necessarijs exequit: scdā ibi. Quare scire debes: de

inde cum dicit quare scire debes. In parte ista ponit neces-
saria ad suū propositū, & primo ponit vniū, scdō aliud:
secunda ibi. Et dicimus. Dicit sic de prima parte q; facil-
lime educuntur materiæ a medicinis solu. quæcūq; sunt in
stomacho & in intestinis, causa est eo q; tales humores si-
ue materiæ non indigent attractione, sed solū expulsiōne
& educatione eorū ad extra corpus, cū istæ tales materiæ
sint in vijs expulsiōnis. Minus aut. educunt quæcūq;
in meseraicis, eo q; sunt in vijs magis longinquis ab ex-
pulsioe q; materiæ quæ sunt in stomacho & in intestinis
& adhuc minus quæcūq; in sima. i. concaua parte he-
patis supple sunt, eo q; adhuc sunt in locis magis longin-
quis a stomacho & in intestinis q; istæ materiæ quæ sunt in
venis meseraicis: difficile vero. f. educunt quæcūq; in ue-
nis subtilibus. i. capillarib; supple sunt, eo q; adhuc sunt
in locis magis longinquis a stomacho & in intestinis q; il-
læ quæ sunt in venis meseraicis & pp etiam maiorem lon-
ginitatē q; qui sunt in sima. magis vero quæcūq; in
protelatione venarū. i. in venis valde longinquis a sto-
macho & in intestinis supple sunt, difficillime vero omnium
quæcūq; sunt in mēbroꝝ iuncturis, supple sunt, & pro-
prie diu diuturnant & figuntur in eis. i. dum sunt in iun-
cturis longo tpe tales materiæ sunt etiam in eis, eo q; ta-
les materiæ sunt in locis valde longinquis a loco per quē
debent euacuari. Deinde cum dicit.

Cū autē medicamenta soluendo purgantia pos-
sint, a partibus remotis, superius quidem attrahere,
inferius vero eradicare, tria vero reliqua purgan-
tium genera materias potius obuias educunt, & illis
in parte difficulter vacuanda, his in ea quæ pprie
vacuatur, vtendum est.

Et diximus q; me. q; educunt soluendo posse ha-
bere a remotioribus attrahere, & a superioribus attra-
hant, & ab inferiorib; eradicant, & diximus qd medi-
cinæ q; educunt fm alios modos minus hæc faciunt
inimmo materias potius quibus obuiant, educunt.

In parte ista ponit aliud necessarium ad suū propo-
situm. Et sciendum q; dato q; medi. quæ euacuant leniten-
do, labificando, vcl comprimendo, non possunt immē-
diatē & principaliter a membris remotis euacuare, tñ eis
consequenti possunt hoc facere: nam hæc medicinx prin-
cipaliter euacuauit loca a superfluitatibus suis educendo
eas, quibus euacuatis ad talia loca euacuata & inuicta a
suis superfluitatibus expelluntur alix superfluitates a lo-
cis remotis. Deinde cum dicit.

Obseruata simul proprietate medicamentorum cuiq;
purganti insita, hanc vel illā partē magis respiciēte.
Vt partes capitis, agariæ, colocynthidis, stœchas, aloë,
scylla, epithymum, myrobalani capulæ & Indæ, sal
lodus, lapis Cyanus, lapis Armenus, respiciunt magis,
& ab his materiis potius vacuant.

Verū quælibet medicinarū sigillatam habet pro-
prietatē, vt hoc membrū magis q; illud respiciat, pu-
ta quædam de proprietate magis membra capitis
respiciunt, & sunt hæc pprie. Colocynthidis, & agari-
cus, & stœchas, & aloë, & lapis lazuli, & lapis arme-
nus, & scilla, epithymum, & sal indus, & chebuli, my-
robalani nigri, & similia.

In parte ista extra suum propositum explicans diuer-
sitatē hanc spāltem medi. sol. quæ eūant magis a mem-
bris positis in supficie: secunda ibi. Et sunt quæ acutepri-
ma habet partes quatuor. Primo explicat medi. quæ eua-
cuant

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

quant à membris aietis magis: secundo que eunt à membris spualibus: tertio explicat me. solu. que eunt à membris magis nutritiuis, quarto explicat med. que eunt à alijs membris non principalibus siue minus nobilibus. secunda ibi. Et sunt quedam que respiciunt etertia ibi. Et sunt que magis, quarta ibi. Et que matenas educut. Propter primam partē & alias est aduertendum, q. licet me. quas enumerat à determinatis locis euent, non tñ est incōueniens q. vna & eadem mem. in spē sua possit eūare à diuersis membris: nisi ipse ponit hic q. agarius eūat à membris animatis. i. à capite, & tñ ipse ponit statim q. eūet su perfluuitates contentas in membris spualibus, hoc aut nō est inconueniens: si sicut non est inconueniens q. aliqua medi. euacuant. p. prium hu. possit illum possit alius eūare, ita non est inconueniens q. aliqua medi. p. propinqua tem & similitudinem quam habent membra ista ad inuicem q. possit eūare à diuersis membris, est tñ verum dicere q. respicit magis vnum membrum q. aliud. Et potest aduertendū q. myrobalanis, chebuli & nigri possunt eūare à capite dupliciter, vno mō attrahendo: licet vtraque attractiua in eis sit valde fopita, possunt et eūare à capite comprehendendo: quia, si exprime dū. hu. qui sunt in stomacho, & in intestinis, & illas euacuando. phibent ne ad caput perueniant alia, vnde hōc est magis euacuatio præter uatiua q. euacuatio capitis. Deinde cum dicit,

SYL. Vt thoracem & pulmones, agaricus, thymus, hyssopus, volubilis, manna, cassia fistula, sarcocolla, iris, colocynthis, & similia.

ANT. Et sunt quædam quæ respiciunt membra anhelitus, & pectoris, & educunt superfluitates eorum sicut agaricus, & althææ, & hyssopus, & volubilis, & teneriabin, & cassia fistula, & sarcocolla, & iris, & colocyntidis, & similia.

Hic ponit Mef. q̄ eūant à mēbris spūalib⁹: iste autē me.
vt plurimū eūant à mēbris spūalibus, dilatando & aperiendo vias pectoris & pulmonis. Deinde cum dicit.

SYL. Ventriculum, & intestina, abinthium, aloë, myrobalani, & quæ alia obuias tantum materias educunt: splenem vero, agaricus, fenna, epithymum, helleborus niger, stoechas, eupatoriū, abinthium, calamita montana, sal Indus, sal niger, & similia. Hepar item, agaricus, volubilis maior, lupulus, serū lactis, rhubarbarum, eupatorium, abinthium, & vtriusq; acerosarū succus myrobalani, tamar Indi, fumaria, iris, granum gnidium, fenna elula, & vltum, sagapenum, sarcocolla, & similia. Iuncturas deniq; ac partēs alias remotas, hermodactylus, sarcocolla, opopanax, sagapenum, euphorbium, colocynthis, turbitis, sal gemma, sal Indus, centaureum, cucumer agrestis, helleborus niger, polypodium, & similia. Ab ipsa vero cute materias educunt ac expurgāt serum lactis, fumaria, colocynthis, epithymum, agaricus, polypodium, myrobalani Indæ, volubilis, & similia.

ANT. Et sunt quæ materias a splene educunt, sicut agaricus, & scene, & epithymum, & helleborus niger, & splene stœchas, & eupatorium, & absinthium, & fal Indus, educêtes & fal niger. & calamentum montanum. & similia.

Medi. Et funt que materias a stomacho & intestinis edu-
cunt, sicut abinthium, & aloe, & myrabolan, & ea
proprie que magis materias quibus obuiant edu-
cunt sicut iam diximus. Et funt que materias ab he-
pate, & partibus eius educit, sicut agaricus, & aqua
casei, & volubilis maior, & lupulus, & reubarbari,
Me. ab

& succus roſarum, & eupatorium, & ſuccus eius, & abſinthium, & myrobalani, & tamarindi, & fumus terræ, & iris & mezereon, & ſcene, & xeban, & æſvſum, & fagapenū, & farcocolla, & ſimilia. Et ſunt quæ materias educunt ab inſtrumentis iuncturaru, & partibus remotis, ſicut hermodactylus, farcocolla, & colocynthis, & turbith, & opopanax, & ſalgemma, & ſal Indus, & fagapenum, & euphorbiū, & centaurea, & cucumer aſtinus, & helleborus niger, & polypodium, & ſimilia. Et ſunt quæ materias acutas educunt ipſamq; mndificat, ſicut aqua caſei, & fumus terræ & colocynthis, & epithymum, & agariſcus, & polypodium, & myrobalani indi, & volubilis, & ſimilia.

In parte ista explicat Mes. quæ eunt à mēbris nutritiui
 & primo explicat eas q̃ eunt à stomacho sic d̃o eas quæ
 eunt ab hepate tertia eas q̃ eunt à splene d̃ico ibi. Et sunt
 tertia ibi. Et sunt q̃ materias à splene, possumus legere ope
 res simul abliniui: & hoc facit p̃cipue cōprimēdo p̃p
 uin simplicia quæ hēt & mezerōe, & ille p̃prie eunt aquo
 sitat cōtētis: & hepate sene, & hęc p̃prie eunt meliani in
 eo contentis: & xebraui, & ului: & illa ē p̃cipue eunt aquo
 sitati: totum p̃pola est notum. Deinde cum dicit.

Præter iam dicta, indicatio ab aeris temperie magni est momenti ad rectum medicamentorum purgantium usum. Nam aere multum calido aut frigido, a medicamentis purgantibus abstinendum est.

De posse autem medicinarum, fm exigentiam di-
spositionum temporum anni dicimus, quia dispo-
sitionis temporis multum calida, aut multum frigida
ab earum administratione prohibet.

In parte ista explicat diuersitatē medi. solu. sumptū ex quodam accūte quia ex tpe exhibitionis eae, & primo pponit quod intendit scdo declarat ex auctoritate Hip. & Gal. & Io. scda ibi. Inquit Hip. Deinde cum dicit.

Quod insinuat Hippocrates, Sub cane, & ante canem difficiles medicationes pronūciāns: quia (vt inquit Galenus) natura ab aere calidissimo inflam- mata, nec acrimoniā medicamenti purgantis fe- rente, & febres excitantur, & virtus a multo calore externo resoluta & infirmata, a medicamento pur- gante magis deiciitur. Adde quod aer externus, bal- nei mō, calore suo praesertim immoderatiore me- dicamenti intro trahentis, vim ad cutim attrahens, & purgationi obstitit. Quod si aestate vacuandum est, purgabis (vt etiam iubet Hippocrates) superio- rem vātem, vt hyme inferiorem. Recte siquidem (inquit Galenus) imperat Hippocrates aestate vo- mitu purgandum corpus, quia tunc bilis flaua abun- dat, & tota animalis natura ob ambientis caliditatē omnino magis ad superiora mouetur. humores .n. per anni partiu dispositionem sibi similem augen- tur, aut minuantur per contrariam sibi aeris tempe- raturam, vt aestate bilis flaua augetur, calida item & acris, & leuius faciliē ad superiora feruntur. Dan- dum igitur medicamentum hoc tpe, quod bilem p- superiora educat. In hyme vero augetur pituita, quae cū grauis sit, ad inferiora repit, dandum igitur tunc medicamentum, quod per inferiora educat.

Inquit enim Hip. qñ sunt dispositiones anni sup
nos in ære dominii capis, time molestiam in pur
Mes. c in gationibus.

19

epēdu
centes.

Me. a iū
cturis
educētes

SYL.

ANT. Tēpus
multū
calz aut
frigidū
admini
stratio
nē solu.
med. p
hibet.

Ga. học
dia i cõ-
mêtario
ti⁹ aph.

Aph. 4
i. 4. cō-
mētario
Hec nō
nēteolo
co Gal.
ed ina-
ura hu-
mana.

ANT.
Hip.iiij
bicula

SECUNDA INTENTIO EST

canon in rectificatione medicinarum solutionem facientium, cuius sunt duæ summæ: & prima continet quatuor capitula

De rectificatione medicinarum quot modis fiat, & de observandis in ea, & de rectificatione cum eo quod opponitur eis proprietate sua. Capitulum primum Summæ primæ.

Medicamentorum purgantium tam bonorum quam meliorum: diu prius demonstrauimus, nunc autem hos malignitatem auferre, vel saltem obtundere, & quibus poterimus modis corrigere, partim malitiam eorum & excessum frangentibus, partim salubrem aliquam facultatem afferentibus, Dei benedictione adiuti, tentabimus.

Nunc autem Medicamentorum diuinitatem & malignitatem medicinarum solutius, iam in præteritis demonstramus, expedit autem nunc earum tollere malitias, aut saltem reprimere secundum meliorem modum possibilitatis, & hæc facimus de largitate Dei benedicti cum eo quod frangit malitiam & excessum earum, & acquirit ei dispositiones incolumes.

Postquam Io. Mes. in prima sectione determinauit de medicinis solutius inquirendo quid sit medicamentum solutius, inquirendo etiam quid ipsa operetur, posuit et diuersitates ipsarum penes malignas & incolumes, docens illas ab inuicem distinguere ostendendo et eas posse. In ista secunda sectione Mes. determinat de eis quantum ad qualitatem suam modum appropriatis eas ad corpus, ille autem modus siue qualitates approximationis eas consistit in duobus, scilicet in consolatione eas antequam corpori approximent, consistit et in consolatione eas postquam corpori sunt approximatæ, & ideo Mes. duo facit primo determinat de consolatione ipsarum antequam corpori approximent: secundo determinat de eis & eas consolatione in quantum ad corpus approximanis: secunda ibi. Inquit He. Me. obuiandum: prima in duas: primo ponit intentionem suam: secundo exemplum secunda ibi. Et hoc duobus modis: malitias eas antequam corpori approximent tollere, & hoc facimus de largitate Dei, gratia Dei & sui influentia. Sed hic est primo notandum: posuit Mes. quod ipse intendit hic determinare de eo quod remouet malitias medicinarum solutius, non talis remotio malitiarum ipsarum aut sit antequam corpori approximent & est talis doctrina pertinet ad actum purissimum siue preseruationem: aut secundo sit talis remotio malitiarum ipsarum: quod ad corpus approximat, & hoc magis pertinet ad actum curatum, & quod actus purissimus immediate præcedit actum curatum, ideo hæc doctrina quod est de consolatione ipsarum antequam corpori approximent præcedit sequentem doctrinam quod est de eas consolatione: quod sunt approximatæ corpori: secundo est notandum, dicit Mes. frangit malitias ipsarum & excessum, & acquirit eis dispositiones incolumes, dixit primo frangit malitias ipsarum quantum ad nomen quod ab eis prouenit à primis qualitatibus siue à compositione prima quod est in ea, dixit postea, Et acquirit eis dispositiones incolumes quantum ad nomen quod inducunt per secundas qualitates aut tertias.

Deinde cum dicit.

Corrigimus

aphor. sub ea ne & an canem.

Hip. liij parti aphor. purgare quod est supra Hip. &c.

gationibus, Et Gal. dixit hoc esse timendum per tria. Primum quia inflammatur materia per aerem calidissimum, & fit causa casus in febres. Secundum quia multum digne caloris virtus resoluitur & debilitatur, conueniens est ex assumptione medicinarum illam magis debilitari. Tertium est quoniam calor aeris est sicut calor balnei, qui medicinas & virtutem earum ad exterius corporis declinare facit. Inquit iterum Hip. Si oportet purgari in æstate debes purgare quæ sunt superius, in hyeme vero quæ inferius sunt. Et dixit Gal. quod humores in dispositione temporis anni crementur & decremetur causam habent per conuersionem rei ad rem similem, vel elongationem ab inuicem sibi. In æstate .n. accidit multiplicari cholera, & est tempus diutius eius, quia calida & acuta faciliem habent aditum ad superiora. Danda est igitur medicina hoc tempore quæ ipsam per superiora educat. In hyeme vero multiplicatur phlegma, & est tempus abundantius eius, quod quidem graue est, & inferiora petens. Danda est igitur medicina hoc tempore ipsam per inferiora educens.

In parte ista quod, posuit declarat auctoritate Hipp. secundo Ioan. auctoritate hoc declarat: secundum da ibi. Et dixit Gal. tertia ibi. Inquit Io. prima in duas: primo confirmat quod dixerat auctoritate Hippo. via vna, secundo via alia: secunda ibi. Inquit iterum Hippo. prima in duas, quia primo facit quod dictum est: secundo confirmat illam auctoritatem per commentum. Gal. secunda ibi. Et dixit Gal. aditum id est ascensum ad superiora: totum posita est notum. Deinde cum dicit.

Medicamenta igitur æstate vitanda sunt, quæ acris & valentia sunt, purgantque: dissoluendo, hyeme vero purgantia lubricantia. Illa enim febres, vlcerationes, dysenterias, prompte excitant, hæc diarrhas, & lienterias. Acris vero illa non in æstus solum, sed etiam frigore vitanda, quia vt in illo excoriatione & febres (vt diximus) prompte excitant, sic in hoc hypercatharsin, hoc est, purgationem immodicam & virium dissolutionem.

Inquit Io. Vitanda sunt in æstate medicinarum quæ acuitatem habent, & educunt dissoluendo, sunt .n. faciles inflammationis: & vitanda sunt in hyeme quæ soluunt labificando & lubricum faciendo. Timetur enim super primis casus in febres, & excoriationes, & dysenteriam, timeatur super aliis casus in fluxus & lienteriam. Et dixit quod temporibus æstus & frigoris medicinarum acuitatem habentes timendæ sunt, timeatur enim in vno excoriatio & febres, & timetur in alio euacuatio superflua, & dissolutio.

In parte ista quæ dixerat ipse confirmat auctoritate Io. cum ad ditionem quam fecit in commento illius aph. Est tamen quidem superiora, sunt enim faciles inflammationis eo quod æstus habet eas inflammare, iterum et in eis inducit acuitatem: hæc autem acuitates sui acuminis excoriant intestina: nascitur autem quæ euacuant labificando, aut lubricum faciendo sunt timende in hyeme cum inducunt fluxum .i. diarrham, hoc modum hæc medi. euacuant tamen materias quæ sunt tamen in visceribus, & alias ponit in motu, quæ quidem materiam posuit in motu quod peruenit ad intestina inducunt diarrhædum & perueniunt ad stoma. debilitando eius digestiua & contentiua intestinorum: debilitando inducunt lienteriam, eo quod lienteria est passio simul stomachi & intestinorum, vt Gal. ponit de interioribus sexto: si bene recolito, vnde appellatur passio ventralis &c.

ANT. Medici næ dissoluendo educetes in æstate vitandæ sunt. Quæ lubricant & labificandæ educunt in hyeme vitandæ sunt.

Conti. nua.

Notan.

SYL.

Corrigimus autem medicamentum purgans maleficum, aut mistio ipsi altero facultatem habere contrarium ipsi excessui, aut arte aliqua, & industria melius ipsum reddendo.

ANT.

Et hoc duobus modis, aut enim illud facimus cum societate alterius medicinae, aut cum bonitate quae acquiritur eis per artem.

In parte ista exemplum determinat de consolatione medicinae, solutivae antequam corpori approximet, & diu diu haec pars in duas: primo. n. ostendit quot & qui sunt modi consolar. ipsae antequam corpori approximent: secundo ponens illos modos docet eas consolar. & parari scda ibi. Et debes intelligere: & hoc. i. consolar. ipsae. medi. et fractio documentor. ipsae. cum societate. i. permixtione alicuius medi. aut cum bonitate quae acquiritur per artem. scas decoquendo, assando, aut infundendo. Deinde cum dicit.

ANT.

Et debes intelligere societatem, rem virtutem habentem opponentem se ei quod ex medicinis solutionem facientibus timetur.

In parte ista secundum istos modos docet eos consolar. & primo determinat de consolatione ipsae. vt acquiritur per compositionem alicuius medi. cum eis: secundo determinat de consolatione ipsae. vt acquiritur per artem & artificia: secundum ibi. Inquit He. Me. dispones acquiris per artem, prima in duas: quia primo ostendit quid est consolar. medicinarum solutivae, vt ipsa sit per compositionem alterius medi. cum ipsa, & in secunda parte ostendit quot & quibus modis sit ipsae consolar. per compositionem alterius medi. secunda ibi. Et sit id tribus modis. Dicit sic de prima parte, ita dixi quod duobus modis paratur medi. solutiva antequam corpori approximet, & debes intelligere societatem. i. consolationem fieri in medicinis solutivis per compositionem vnius medi. cum alia medi. rem habentem virtutem opponentem ei quod timetur ex medi. solutionem facientibus. p. Sed tu dicis contra si quoniam consolar. medi. solutivam rem iuvantem suam virtutem & operationem tunc non est verum dicere quod consolar. ipsae fiat hoc modo. p. per se esse opponentem, sed ita est, quare & maior est nota, quia quod iuvat operationem alterius non debet obviare, minor apparet, nam dicit statim Mef. quod turbidum consolar. cum zingibere, nam confortat eius virtutem & operationem quae erat in eo sumpta. p. Hic est dicendum quod medi. solu. potest consolar. per se opponentem: quod potest dupliciter intelligi: vno modo quod consolar. per rem se opponentem oppositione vera & propria. et ista, quae est inter ea quae sibi invicem non compatiuntur in stomacho. Et hoc modo dictum ipsius Mesue non habet veritatem per rationem dictam. Secundo modo potest intelligi, quod haec consolar. sit per rem sibi oppositam quacunque oppositione large acceptam, quae est si magis & minus hoc modo bene habet verum dictum ipsius, nam turbidum cum eo miscetur, zingiber, soluit cito, magis quod si sine eo adhibetur, non cito, quod haec est oppositio inter magis & minus, & ideo quoniam consolar. medicinas hoc modo per compositionem rei quae vigoratur eius operatione: non. n. solum timetur ex medicina solutiva dum supflue est, immo ex ea quoque tarde aut parum euacuat, & ideo consolar. per compositionem rei quae illi opponitur oppositione quod si magis & minus est tale. Deinde cum dicit.

SYL.

Verum facultatis contrariae mistio tribus modis perficitur, vt inquit Democritus. Aut enim malitia a proprietate innata, vt qualitate venenolam, & vitae nostrae inimicam, aliis proprietatem oppositam

natura sortitis, emendamus, aut intemperiem eorum calidam, frigidam, humidam, siccam, contraria qualitate mista, permuatimus: aut denique effectus ipsorum noxiis post dicendis, contraria opponimus.

Et sit illud tribus modis sicut inquit Democritus. aut cum obiectionibus in emendatione malitiarum earum quae innatae sunt a proprietate sua, quae sunt venenolitas, & inimicitia rei vitae, cum re quae etiam opponitur proprietate. Aut cum obiectionibus earum complexionibus in permutationem calidi frigidi, & humidi, & siccitatis. Aut cum obiectionibus in corrigendo effectus earum quos dicemus post.

In parte ista Mef. ostendit quot & quibus modis fiat consolar. medicinae solutivae: per compositionem alterius medi. & primo permittit hos modos: secundo ponens illos modos docet consolar. scda ibi. Inquit He. Mef. vel Jo. Mef. acquirimus medi. solu. prima in duas, primo permittit hos modos consolar. ipsae per compositionem alterius medi. aut fortiter Demo. Et quot sint et. In secunda parte explicat quaedam conditiones obseruandas ad hoc ut per istos tres modos possimus eas debite consolar. scda ibi. Sed crede altiora rimantur, & sit illud. scilicet consolar. medi. solu. per compositionem alterius medi. aut cum obiectionibus, i. operationibus a proprietate sua. i. a forma specifica, rei vitae. i. membro quod est principium vitae: aut cum obiectionibus earum compositionibus, i. oppositis sibi in compositione, sicut illi modum consolar. scilicet mones aut reubarbarum cum violis aut syrupo violato, nam per compositionem eius frigidi. consolar. scilicet mones aut reubarbarum: quae in compositione sunt calida & siccata. tertio consolar. medi. solutivas obiectionibus. i. oppositionibus in corrigendo excessus earum quantum. scilicet ad secundas qualitates vel virtutes supplementarias, sicut quoniam aliqua medi. sol. esset nauesia aut mordicativa, & permiscemus cum ea aliquid quod phibere excessum istarum virtutum suae qualitatibus, mordicatio. n. & nausea est ex operationibus secundarum vel tertiarum virtutum. Et sic apparet quod tres sint modi consolar. alicuius medi. solutivae, vt habet fieri per compositionem alterius medi. nam consolar. medi. solutivae hoc modo non habet fieri nisi per rem habentem ad ipsam oppositionem, aut ergo per rem sibi oppositam in prima qualitate, aut secunda, aut tertia, aut per rem sibi oppositam in quarta virtute: si fiat ista consolar. per rem sibi oppositam in virtute quarta sine specifica forma: sic est primus modus de consolatione ipsarum, si autem fiat per compositionem alterius medi. sibi oppositae in primis qualitatibus sic est secundus modus consolar. ipsarum qui fit per permutationem complexionis eius: si autem haec consolar. fiat per rem sibi oppositam in secundis & tertijs virtutibus siue qualitatibus, sic est tertius modus consolar. ipsarum vt fieri habet per compositionem alterius medi. quare autem simul ponat consolationem medi. solutivae per rem sibi oppositam in qualitate secunda & tertia apparebit infra in capitulo de consolatione medi. solutivarum quod fieri habet per rem quae sibi opponitur effectibus suis.

Deinde cum dicit.

Duo praeterea omnino obseruantes, primum, vt medicamentis praedictis sit quaedam proprietatum inter se concordia, & cognatio, quae se mutuo afficiant, vt transmutatione absoluta, ex his duobus contrariis virtus vna confurgat, vt exempli gratia, zingiber turbidum ipsi vim miram imprimi, & raphanus hermodactylis, raphanus autem cum turbidum, frustra permiscetur, quia his duobus in

Mef.

c

iij

lita

ANT.
Tribus
modis
consolar.
me. p. a
solar.
ne alio
modo.

Suffici
tia mo
dos co
solar.
me. sol.
per ad
mixtio
nem al
terius.

ita non est inter se concordia. Scammonium quoque cor proprietate sua & calore ipsum inflammante, ac multum dissolvente lædit, licet vero ambra cor roboraret, & crystallus inflammationē extinguat, & galla partes dissolutas cogat, tamē nullum eorum recte scammonio miscetur, quia hæc ac scammonio agendo inuicem & patiendo in vnius virtutis concordia non conspirant, nec consentiunt. Quæ vero medicamenta proprietatibus suis concordent, ac symboli habent, ab his discere, quæ rerū variarū arcana scrutantur.

Sed crede altiora rimantur, quia hoc non sufficit nisi duo super his obseruentur. Primum est ut sibi inuicem res, quarum præcessit rememoratione in earundem proprietatum concordia, vt fiat ex eis, post pacem obiectionum virtus vna, sicut verbi gratia, zingiber sigillat turbithi virtutem mirabilem, & raphanus hermodactylis. Raphani autē cum turbithi inutiliter est permixtio. Non enim radicaliter sibi concordat, & adhuc verificatur. Scamoneæ primum est lædere cor, ex eo quod est calida, habilis inflammari, & quod est multæ dissolutionis. Verū ambra confortat cor, & crystallus extinguit inflammationem, & galla congregat dissolutiones membrorum: sed non est condigna eorum cum scamonea permixtio, non enim sibi inuicem sigillant ad concordiam, scientiā autem concordiarū proprietatū quis tradidit & sigillationem sibi inuicē rerum inquirat? ergo prudenter sapiens & consulat doctos soliticos rerum scrutinia tractare harum illarumque.

In parte ista Mes. ponit conditiones obseruandas ad hoc vt per illos tres modos possimus debite consolari medi. solutiū per compositionem alterius. Et primo proponit quot sunt istæ conditiones & declarat vnam illarū secundo declarat aliam: secunda ibi. Secundum autē. Dicit, sic de prima parte, quod non solum ad consolationē ipsius medi. solutiū, hoc modo oportet committere istos tres modos cōsolationis eius, immo et oportet quod res admisceat medi. solutiū, quæ habeat proprietatē sigillatam vt permisceri possit cū medicina solutiua, nō enim sufficit ad consolationem alicuius medicinæ solutiue per compositionem alterius, scire quæ hæc medicina composita cum medicina habeat proprietatem per quam resistit veneno ipsius medicinæ confortando cor, aut quia habeat compositionem primam cōtrariam qualitati primæ ipsius medicinæ, aut quia habeat reprimere qualitates secundas aut tertias ipsius, non enim hoc sufficit si volo consolari medi. solutiū per compositionem alterius: imo oportet quod hæc medicina sibi permixta habeat proprietatē sigillatam cum ea ad cōcordiam, vt verbi gratia scimus quod scamonea habet venositatem, vnde cōtrariatur cor diu habet et superflue inflammare, habet et facere dissolutionem membrorum, modo non omnis medicina sibi admixta quæ remouet hæc nouimenta dē cōsolari, hoc enim modo quia ambra habet cor confortare remouens et primum nouimentum haberet eam cōsolari, quod nō est verum: & corallus cum habeat extinguerē inflammationem remouens per hoc secundum nouimentum scamoneæ haberet eam consolari, quod non est verum, iterum et galla cum habeat congregare membra dissoluta remouens per hoc tertium nouimentum scamoneæ, vt sic haberet consolari scamoneam, quod non est verum, & ideo oportet quod medicina quæ admisceat medi. solutiū, ad consulandum eam habeat proprietatem ad illam sigillatam in concordia. Dicit ergo sic, quæ credens mihi potest pati. post terminationem alterationē ipsarum, per unionem et

ipsam zingiber sigillat turbithi. l. habet proprietatem sigillatiū turbithi scamoneæ propriū est. scilicet forma specifica lædere cor, quia venenosa, & hoc est primum nouimentum: & quia calida habilis ad inflammandū, et hoc est secundum nouimentum scamoneæ, & quia est multæ resolutionis, l. membrorum, & hoc est tertium nouimentum, modo ostendit quod hæc talia nouimenta non remouentur per quæcūque contraria, quia, scilicet, primum nouimentum eius non remouetur per quodcūque quod cor confortat, nec scilicet remouetur per quodcūque infirigidās, nec tertium remouetur per quodcūque quod habet congregacionem facere, hoc est quod dicit ambra confortat cor, & ideo debet resistere scamoneæ in primo nouimento sed non resistit immo adhuc remanet cum tali nouimento, eodem modo etiam aduenit si permisceatur cum crystallo ad remouendum eius inflammationem, aut cum galla ad remouendum dissolutionem membrorum. Ad hæc enim remanet cum prædictis nouimentis eo quod tales medi. cum scamonea permixtæ nō sigillant sibi proprietatem ad concordiam. Nam semper oportet quod inter agens & patiens sit proprietas non solum in qualitatibus primis, sed in proprietate seu forma specifica. Modo forte posset aliquis dicere quod cognoscā ego concordiam proprietatis quæ est inter vnam medicinā & alteram: respondet & dicit, scientiam autem &c. Et cōsulat doctos, scilicet cōsiliū acquirat a doctis: hæc enim concordia proprietatum inter vnam medicinam & alteram habetur, aut ex perimento, aut per dicta antiquorum: non autem per rationem, nō enim ex ratione possumus cognoscere quod turbithi cōsolatur ex zingibere, & ita habet consolari turbithi quod non hermodactylos. Deinde cum dicit.

Secundum tibi obseruādum est, vt proportionē idonea mifceas hæc medicamento corrigendo opposita, inuicemque agere & pati idonea, vt ex his iam consentientibus, medicamentum resulet vnum, velut pacatum, pugnet omnis expers, magnarumque virum. De his autem proportionibus, quantum operi proposito expedit, postea dicemus.

Secundum autē est consulte attendere proportionē in rerum obiectionibus, & ad hæc sibi inuicē sigillantibus, ex hoc enim resultat diuersis in vna medicina consolata post pacem omnis dissidentia habens bonitates solennes. Quicquid autē de proportionibus competit dicere, dicitur post.

In parte ista ponit secundam conditionem obseruandam ad hoc vt per illos tres modos possimus consolari medi. solutiū per compositionem alterius & dicit sic. Secundum autem facit attendendum in talibus modis cōsolationis medi. est consulte attendere proportionē id est quantitates: in obiectionibus id est opposicionibus rerum &c. post pacem id est alterationis: omnis dissidentia id est omnis diuersitatis & notum est, & sic apparet quod oportet obseruari istos canones ad hoc vt per illos tres modos fiat debita cōsolatio medi. solutiū: nam in omni actione in qua agens agit in passum sibi proportionatū, requiritur primo quod sit proportio inter ea in qualitatibus, & non solum in primis, & secundis, & tertijs, requiritur secundo quod sit proportio debita in quantitate inter agens & patiens quia non superflue vnum excedit alterum in quantitate, cum in maiori quæsitae sit maior virtus: & etiam debet vnum esse valde diminutum in quantitate respectu alterius, tamen ad hoc requiritur tempus debitum proportionatum: & quia quantitas temporis menturatur, idcirco conditio sumpta ex parte temporis, reducitur ad quantitatem.

SYL.

SYL.

ANT.

geda cō
ditio ob
seruāda
i cōsola
tiōe me
dicinæ
rum.

SYL.

De rectificatione medicinarum
cum eo quod opponi-
tur eis proprie-
tate sua.

Canon primus.

SYL.

Medicamento purganti proprietatem quandam laudabilem, quæ miscetur opposita conferunt quorum propria virtus ab ipsorum forma proficiens in his atq; aliis variis, aliquam medicamenti noxam peculiariter respicit, ac corrigit, quæ sunt triplicia. Medicamentum enim purgantis virtutem vel imbecillam augent, vel violentiam minuunt vel malignam permutant.

ANT.

Linguit Ioan. Mesue. Acquirimus medicinis solutiuis proprietates laudabiles cum re quæ opponitur eis proprietate sua habente virtutem cum aspectu super alius rei malitia: & non super alia. & vocatur hæc virtus: virtus quam res sortita est a specie sua. Differunt tamen hæc & illa. Acquirimus autem eis bonitatem sic tribus modis. Aut enim addimus in virtute earum. Aut permutamus malitiam earum. Aut melioramus operationes earum.

In parte ista docet per illos tres modos consolationis medi. solutiuarum eas consolari: vt consolatio ostendat per compositionem aliarum medi. & primo per illos tres modos docet medi. solutiuis consolari considerando in eis proprietatem quæ erat prima conditio. Secundo hoc idem facit considerando in eis proportionem quantitativam: quod erat secundum attendendum in consolatione medi. solutiuarum per illos tres modos. secunda ibi. Inquit Ioan. modum & proportionem attendendum &c. prima hæc partes tres. Primo docet consolari medi. solutiuis per compositionem alterius medi. sibi oppositæ proprietate occulta. Secundo hoc idem facit per compositionem alterius medi. quæ sibi opponitur suo effectu post se cundas aut tertias qualitates. secunda ibi. Inquit Io. Mes. Opponimus autem concedenti. tertia ibi. Prope illam se cundam. Inquit Io. Mes. Opponimus autem effectibus. Prima in duas. Primo ponit quot modis consolatur inedi. solutiua per aliam sibi oppositam in proprietate. Secundo illos modos declarat. tertia ibi. Addere autem oportet. Dicit sic & vocatur hæc virtus. i. forma specifica quæ res sortita est a specie sua. i. vocatur forma specifica quæ sequitur rem a sua specie & forma. differunt autem hæc et illa sicut & differunt inter se forma specifica et species. ¶ Et ex hoc apparet quod ipsa forma specifica: non est species siue forma substantialis rei, sed bene consequitur illam speciem, & acquiritur in re ex vnione forme substantialis cum materia, vt natura attractiua ferri non est forma substantialis magnetis sed virtus attractiua ferri causatur ex propria vnione forme substantialis magnetis cum sua materia, similiter etiam virtus attractiua cholæ non est forma substantialis sca monæ, sed bene derelinqvitur in sca monæ ex vnione sue forme cum materia: similiter etiam virtus attractiua nutrimenti in plantis non est forma substantialis earum plantarum, sed bene causatur hæc virtus attractiua in eis per vnionem debitant animæ vegetatiuæ ad primam materiam, & sic de alijs in quibus est forma specifica. Aut enim addimus medi. aut enim addimus in virtute earum super aliam medicam. aut permutamus &c. totum est notum.

Deinde cum dicit.

Siquidem medicamentorum actio imbecilla est intendenda, mislo proportionem iusta eorum aliquo, quæ actionis vigor ipsi tribuunt, ob agendi inuicem ac pcepti di proprietatem cognatam, seu ob totam suam substantiam, non ob caliditatem vel frigiditatem. Quæ coralliu sanat stomachi imbecillitatem, pponia epilepsiam, non quia illud frigidum, hæc calida, aut quia illud graue, hæc leuis, sed quia hanc virtutis dorem vtung: est sortitum: sic serpens iuuenescere facit. Magnes ferrum attrahit, & alia similiter.

SYL.

Addere autem oportet in virtute medicinarum, quarum operatio debilis est per aliquod eis adiunctum, quod quidem faciat operationem earum virtuolam sigillatione proprietatis suæ cum ipsis, & commensuratione vnus ad alteram, & efficitur illud non quia calida, aut frigida, sed quia talis, sicut diximus quod corallus sanat stomachum, & pponia epilepsiam, non quia est frigidu alterum, aut quia calidum, nec quia graue, aut quia leue, sed quia dotatum sic. Et dicit quod serpens facit iuuenescere. Et magnes attrahit ferrum. Similiter & de alijs dicuntur alia.

ANT.
De con-
fortatio
ne medi.
debili et
tarde o-
peranti.

In parte imediate posita Ioan. Mes. ostendit quot modis consolatur medi. solutiua per compositionem alterius medi. sibi oppositæ in proprietate. In parte ista sibi illos modos docet eas consolari, & diuidit hæc pars in partes tres sibi illi erant modi tres. Primo ergo docet consolari medi. solutiua per compositionem alterius medi. quæ quidem ex proprietate addit in virtute ipsius. Secundo docet eam consolari per re sibi annexam quæ ipsam permutat ad dispositionem seu operationem incolumem. secunda ibi. Permutamus autem malitiam. tertia ibi. Melioramus autem. Prima in duas. Primo in generali ostendit qualiter consolatur medi. solutiua per compositionem alterius quæ ipsam auget in sui virtute. Secundo in speciali ponit aliam modum consolationis earum, secunda ibi. Et debilis quidem est virtus. Dicit sic de prima parte, ita dixi quod tribus modis consolatur medi. solutiua per compositionem alterius medi. hoc faciens a proprietate, addere autem &c. virtuolam sigillatam in eis & commensuratione. i. proportionem, & non efficitur illud. s. a medi. sibi admixta, quia calida, aut quia frigida sumpta, nec quæ sicca vel humida, sed quia talis. s. a forma specifica, corallus afficit stomachum. i. dispositionem stomachi, & pponia epilepsiam. i. malam dispositionem cerebri non quia frigidum alteru. s. corallus, vel quia calidum pponia, nec quæ graue sicut corallus, nec quia leue sicut pponia, sed quæ dotatum sic & ex hoc apparet quod a proprietate corallus habet confortare stomachum, & ideo auctores in cura passionum ipsius stomachi admiscunt corallum cum alijs medicinis, & admiscunt pgoniam cum medicinis cerebri: & hæc forte est causa quare vulgares ponunt circa collu pgoniam & corallum: nam cum alijs confortant stomachum in pueris autem stomachum est debilis, & in eis cerebrum est debile, vnde etiam apponunt pgoniam, & sic ex istis verbis non vult aliud habere Mes. nisi quod quandoque vna med. admixta alteri medi. solutiui, vigorat eius operationem non per qualitate seu virtutem secundam vel tertiam aut primam, sed per quartam virtutem siue speciem formam, sicut apparebit statim de zingibere quando cum turbit ad miscetur.

Deinde cum dicit.

Porro

Cor-
forma
specifi-
ca med.
gd sit.

a a

3 YL. Porro medicamenti facultas purgatrix est imbecilla, quando debilitet, & minus quam opus est purgat, aut tarde purgat, tum scilicet primum, quò corpus cibo aut somno reficiendum est: immo interdum die postero, & interdum humores mouet, non vacuat, interdum coctionem vitiat, cibum crudum, aut tantum coqui ceptum, vna secum detrahens, ac deturbans.

AN. Et debilis quidem est virtus medicinæ aut diminuta duobus modis, aut quia debilitat operatur & minus quò oportet, aut quia tarde operatur & efficit operationem suam quòd oportet corpus occupari aut cibo, aut somno. Et aliquando operatur in die secundo, & aliquando mouet & non educit. Et aliquando rem cibalem destruit trahens eam secum indigesta, vel quando incipiebat digeri.

In parte ista in speciali declarat istum modum consolationis medic. solutiæ per compositionem alterius medic. quæ vigoratur eius operatione, quando ipsa est debilis in sua operatione: & quia hæc medi. non potest consolari nisi primo cognoscatur eius debilitas. Ideo Mes. prius ponit quos modos medic. solutiua potest esse debilis in sua operatione, & in secunda parte docet eam confortare secundum illos modos, secunda ibi. Si autem medi. simile verbum dicitur in hac parte ponit Gale. in tertio de accidentibus & morbo. Nam ipse ponit quæ aliqua operatio potest esse debilis duobus modis: aut quia, si ipsa non fit debita secundum quod oportet in quantitate conuenienti: aut quia fit tarda, sicut isto modo digestio stomachi fit diminuta aut debilis, aut quia fit indebita: aut quia tarde fit indebita quando non digerit tantum quantum debet: & sic in alio.

Deinde cum dicit,

3 YL. Si igitur medicamentum purgatio fit debilis, imperfecta, parior quàm opus est (vt turbith re vera pituitam tantum tenuem vacuat, epithymum parum aut nihil vacuat, nisi eius larga vis sumatur: manna, hermodactyli, & alia multa debilitat vacuant) robur facultatis ei addendum est per ea, quæ ipsi sunt familiaria, & sese mutuo ferunt, vt ex vtriusque cõstita virtus vna purgationem absolutam perficiat.

AN. Si autem medicina debilitat operatur, & efficit operationem suam incompletam, aut operatur minus quò oportet, sicut turbith quod in veritate educit de phlegmate, quod est subtile tantum: & sicut epithymum de quo nisi quantitas magna exhibeatur, non soluit nisi parum, aut non soluit, & sicut tereniabin quod debilitat soluit: & sicut hermodactylus & alia plura conuenient confortari virtutes eorum cum eis quæ patiuntur sese, vt sigillatim virtus ex eis resoluta completam faciens operationem.

In parte ista in speciali docet consolari medic. solutiua quando est debilis per compositionem alterius, et primo docet ipsam consolari quando est debilis: quia parum aut indebita euacuat. Secundo docet eam consolari quando est debilis, quia tarde euacuat, prima ibi. Si autem medicinis tarde operatur. Prima in duas, primo ponit causam attendendam in hoc modo consolationis illarum medic. quando sunt debiles. Secundo illam causam declarat per exemplum. Secunda ibi. Sicut, v. g. Dicit sic de prima parte, ita dixi quod medi. aliqua potest esse debilis in sua operatione aut quia indebita operatur, quod non euacuat tantum quantum debet, nec quale, quia non euacuat crassum de humo-

re quod debet euacuare, aut quia tarde operatur, si autem &c. Et ex hoc apparet quod secundum istum modum debilitatis medic. solutiuarum, aliqua medic. solutiua dicitur adhuc, debilis dupliciter. Vno modo dicitur debilis ratione quantitatis medic. & suæ qualitatis seu substantiæ, quia non euacuat multum de materia, nec etiam euacuat de se nisi quod subtile est, sicut istum modo dicimus quod turbith est medic. solutiua debilis: & parum de phlegmate euacuat de se, & etiam subtile est. Secundo modo dicitur medic. debilis hoc modo ratione loci a quo euacuat, quia, si non euacuat à longe sicut siccacost, calia, tereniabin, i. manna, & tamarindi, hæc, medi. non euacuant nisi hu. quibus obuiant in vis communibus expulsiõnis unde si inueniat hu. crassos, & multos in vis communibus ita eos euacuat sicut cholericos, vel alios subtiles hu. & ideo hæc medi. non dicuntur debiles primo modo: sed dicuntur debiles secundo modo, quia non possunt euacuare multum a longe. Primum modum huius medic. debilis tangit cum dicit, & sicut turbith vsque ibi, & sicut tereniabin. ibi enim tangit secundum modum huius medic. debilis, vt sigillatim virtus resolut ex eis. l. adiuuicem habeat proprietatem occultam suæ sigillatim. Deinde cum dicit.

3 YL. Vt turbith, zingibere adiutum, pituita crassam, & succum crudum vacuat, alioqui per se non vacuaturum. Epithymum cum sero lactis, vel hydromelite, vel sale Indo, vel sale gemma, vel myrobalanis nigris, potentius purgat. Manna cum thymo, aut ammi, aut cardamomo, laudatam & absolutam facit purgationem. Hermodactylus cum cumino, aut pipere item hermodactyli pulvis cum succo scillæ, vel raphani in trochiscos coactus, materiam crassam & leuam a iuncturis mire educit.

AN. Sicut verbi gratia. Si confortetur turbith cum zingibere proprie tunc educit phlegma crassum, & crudum chymum. solus vero non operatur illud. Et si confortetur epithymum cum aqua casei, aut mellis, aut iungatur ei sal. ndus, aut sal gemma, aut myrobalani nigri: eius operatio magnificabitur. Et si confortetur tereniabin cum aliquo, sicut alhasce, aut ameo, aut cardamomo soluet solutione laudabili complete, Et si adiungatur hermodactylus cumino aut pipere, aut fiant ex puluere eorum & succo scillæ aut raphani trochisci eorum, operatio erit subtilis educendo materiam crassam & viscosam ab instrumentis iuncturam.

Specificat quod dictum est per exempla. Si confortetur turbith cum zingibere proprie educit phlegma crassum zingibere propter suam caliditatem habet incidere & subleuare hu. crassum: unde red dicitur facile ad expulsiõnem et ideo admixtum turbith educit phlegma crassum, sed cum zingibere hoc non facit tantum propter caliditatem, quia inest ei confortare medic. calidam & ideo hoc maxime habet facere per proprietatem interum etiam zingibere vigorat operationem in myrobalanorum, & hermodactylo, sicut ipsius turbith: & ideo hoc maxime facit a proprietate. Et si confortatur epithymum, euacuat melancholiam tamen si de eo exhibeatur modicum non euacuat: sed si de eo exhibeatur vsque ad duas vel tres, bene educit admixtum cum medicinis quas enumerat, alhasce, l. hyssopus horum lanarum aut piperalia litera habet pipere, l. piperalium, & pipere nigrum, & pipere longum. Deinde cum dicit.

3 YL. Si autem tardius & longo post tempore purget medicamentum, (vt agaricus, aloë, hermodactylus, turbith, & similia) miscet purgationem tuto accelerantia,

cinæ per illam virtutem venenosam debent occurrere illi
inembro quod est principium vite tale autem est cor. Secūdo
debemus confortare stomachum tanq̃ susceptorem
& tanquam ipsam retinentem: hepar autem vel cerebrū
eas non recipit nec retinet, & ideo inagis debemus cōfor-
tare stomachum q̃ cerebrum aut hepar eo q̃ fortius agit
hæ medicinz in stomachum, omne enim agens naturale
fortius agit contangendo passium, & præcipue corpo-
raliter q̃ si illum non tangeret nisi virtualiter.

Deinde cum dicit.

SYL. At medicamentum facultate cardiacum, quadru-
plex eligendum est, vel roborans tantum, vel poma
dulcia: & aromatica, xyl aloë, doronicum, & similia;
vel alterans purgantis medicamēti temperiem, tam
calidam, vt dum scammonio rosa, fantala, & similia,
miscetur, quam frigidam, vt dū tamar Indis miscet̃
macis, & similia, vel roborans, & simul purgationē
adiuuans, vt succus rosarum, & violarū, & myroba-
lani emblicæ, & similia, vel purgantis violentiam, &
immodicam vacuationem exoluens, ac remittens;
vt succinum, spodium, & similia. Stomachicum ve-
ro etiam miscendum medicamentis dissoluēdo pur-
gantibus, vt stomachum, & hepar, & facultatis natu-
ralis fontes, muniat & tueatur, cuiusmodi est, masti-
che, spica nardi, & similia: vt etiam medicamentis
excitatum intemperiem corrigat, calidam, frigidā,
humidam, siccam. Quam in rem vidus quoq; ratio
idonea iuuat, a nobis contra hæc insitui consuetā.
Miscendum item cerebrum aliquod medicamen-
tum: quamobrem pleriq; medici (vt ait Galenus)
hieris miscuerunt nucem moscatam, cerebrum, &
neruos roborantem, quod idem præstat stœchas, gal-
lia, castorium, & similia. Hepaticum similiter miscē-
dum, & aliis partibus familiare medicamētum, qua-
lia plurima inuenias in tabulis medicamentorum
simplicium.

ANT. Medicinarum autē cordialium virtutes quatuor
modis sunt eligendæ. Sunt enim quæ confortant tā-
tum, vt poma dulcia, & aromatica, & xyl aloes, &
doronicū, & similia. Aliæ quæ complexionem alter-
rant aut calidā, sicut si iungit̃ scamoneæ rosa & san-
dali & sissa. Aut frigidā, sicut si iungit̃ tamarindis
macis & similia. Alię vero cum hoc q̃ confortant et
iuvant ad soluendum, sicut succus rosarū & violarū
& emblicæ, & similia. Et alię sunt quæ minuunt de
medicina solutiua excessum in solutione & acumi-
ne, sicut charabe, & spodium, & similia. Medicinæ
quoq; stomachicæ medicinis solutionem faciētibz
miscendæ sunt, vt virtutum naturalium minerā in
eo conseruent & temperent, talia sunt mastix, spica,
& similia. Et vt permittent complexionem cum eo
quod conuertit regimen ad alterationem calidā aut
frigidā, humi aut sic, sicut in talibus medicinarum sto-
maticarum eligere potes. Amplius & in medicinis
cerebralibus dicimur idem, inquit Gal. Plurimū me-
dicorum fecerunt hieras cum nucē muscata. cōside-
rantes quoniam confortat nux muscata cerebrū
& nervos. Et simile huic facit stœchas & gallia, & ca-
storeū, & similia. Et similiter dicimus de medicinis
hepatis, & aliis membris ppriis. Et tibi superest eas
inuenire in tabulis medicinarum simplicium.

In parte ista in speciali ponit medicinas quæ habet re-
sistere nocuentis quæ inducunt hæ medicinz in cor. q̃
sunt confortatiuæ cordis. Secundo ponit medicinas quæ
resistant nocuentis stomachi quæ etiam confortant sto-
machum. Tercio ponit medi. acceptabiles quæ resistent
nocuentis cerebri quæ inducuntur à medicina. Quarto
ponit medicinas quæ resistent nocuentis hepatis q̃ cō-
fortant hepar. Quinto imponit finem dictis, secūda ibi.
Medicinæ quoq; stomatice, tertia ibi. Amplius autem et
de medicinis cerebralibus, quarta ibi. Et similiter dicim⁹
quinta ibi. Et tibi superest. Prima pars potest habere qua-
tuor si velimus fm q̃ ponit medicinas quæ quatuor mo-
dis resistent nocuentis quæ inducuntur in cor à medi-
cina solutiua quæ quidē cōfortant cor, secūda ibi. Aliæ
autem tertia ibi. Aliæ cum hoc q̃ confortant, quarta ibi.
Aliæ est medicinarum solutiuarum, quæ introducuntur
ab eis in cor. xyl o aloes, i. lignum aloes, doronicū est quē-
dam radix vāde aromatica, omnes partes legit simul p
earum noticiam & conuenientiam, inquit Gal. in lib.
de secretis, & tibi superest, per hoc vltimum verbum pōt
haberi solutio ad quamdam questionem quæ conficitur q̃
r̃z, quare Mef. non fecit mentionem de medicinis cōfor-
tatiuis testiculorum, cum etiam sint membra principalia
& etiam ex medicinis solutiuis possint debilitari. possū-
mus respondere dupliciter uno modo q̃ pro cognitione
talium medicinarum remittit nos Mef. ad tabulas medi-
cinarum simplicium, & ideo eas explicite hic nō posuit
vel aliter dato q̃ testiculi sint membra principalia, nōn
sunt principalia nisi propter conseruationē speciei, nunc
autem nocuenta quæ inducuntur ex medicinis sunt nō
si inducuntur per se in operationibus quæ faciunt ad conser-
uationem indiuidui & non speciei &c.

Deinde cum dicit.

Canon tertius.

SYL. Eliorem medicamenti purgationem reddūt
quæ ipsius virtutem ad partem purgandam
insita libi proprietate deducunt.

ANT. Elioramus autem medicinarum ope-
rationes in permiscendo cum eis rem
quæ proprietate sua faciat virtutem
earum peruenire ad membrum, cuius
materiam euacuarē intendens.

Postq̃ Mef. docuit consolari medicinam solutiua
per aliam medicinam secum commixtam quæ accederet
& fortificaret eius operationem, & etiam per medicinam
quæ remouet eius nocuenta quæ quidem inducit mem-
bris principalibus, in isto capitulo docet etiam consolari
per aliam medicinā quæ dicitur ipsum inducere ad mē-
brum quod curare intendimus, & suam operationē mo-
dificat, & prim o ponit intentionem suam. Secūdo ex
quirit, secūda ibi. Et sciūsi, vel pōt dici q̃ in secūda
te dat modum rectificationis harum medicinarum. Cir-
ca primam partem sunt duo notanda: primum est q̃ me-
lioratio medicinz solutiue est triplex. vna est quæ fit per
medicinam aliam fortificantem & accelerantem ope-
rationem medicinz, alia est quæ fit per medicinam aliam
quæ appropriat eam quod nō est aliud q̃ appropriatio
operationis ipsius medi. solutiue vel ad corpus a quo eu-
acuare intendimus: ita q̃ non ab alio modo, prima medio
ratio medi. solutiue acquiritur in i. e. p̃cedenti, ab isto,
in quo docebat Mef. addere in virtutem & operationē
medi. solutiue, & accelerationem suę operationis, sed se-
cūda melioratio ipsius medi. solutiue acquiritur per aliud
capitulum sequens illud immediate, & de illa et non in i.
dit Mef. hic, sed intendis de tertia melioratione quæ est
medicinam

medicinam aliam appropiantem ipsam ad determinatum membrum, siue sit caput, aut pectus: aut similia. ista autem est magna melioratio in medicinis, nam quando medicina aliqua euacuatur absolute a toto corpore, est quod quandoque medicus vult euacuare determinatum huius, quia phlegma ponamus, a determinato membro. modo medici de hoc non faceret quare bonum est miscere cum ea medi. quæ ipsam ducat ad id determinatum membrum & euacuet ab eo determinatum humorem, & ideo tunc per illam medi. remouetur eius nocumentum, nam si volo euacuare phlegma præter naturam contentum in capite tñ, exhibet medi. euacuante absolute a toto, tunc quare non euacuabitur id phlegma præter naturam contentum in capite: ita euacuabitur et aliud phlegma naturale contentum in hepate aut in stomacho aut in alio membro, et sic inducitur inde nocumentum. modo si miscuero illi medicinam respicientem caput illam ibi perducens remouebitur hoc nocumentum. ¶ Etiam ex hac permixtione accipitur alius maius iuuamentum nam si volo medicinam confortatiua materiam contentam in cerebro euacuare & cum medicina solutiva nisi apponatur medi. alia quæ cerebrum respiciat, & illam ducat ad ipsum tunc medicina sola. vagatur, quia ita euacuabit alia membra sicut cerebrum, & sic contingit quod non in sufficienti quantitate euacuabit a cerebro. ¶ Secundo est aduertendum quod duplex est medicina quæ alteri admixta facit ipsam penetrare ad membrum, quædam est quæ hoc facit per sui virtutem vel per sui qualitatem commune primam, secundam, vel tertiam sicut isto modo acetum, vel vinum saliter omnis medici. penetratiua, alia est medicina quæ alteri adiutrix facit ipsam penetrare ad membrum per sui virtutem occultam siue proprietatem, sicut isto modo crocus facit euenire medicinas hepaticas. modo Mes. intelligit hic non de primis medicinis quæ faciunt alias penetrare per virtutem communem de secundis intelligit quæ faciunt alias penetrare per proprietatem eo quod semper sermo ipsius Mes. de consolatione medicinarum est respiciens formam specifiçam;

Deinde cum dicit.

SYL. Natura enim medicamenti actionem dirigit, & hanc & illam ipsius virtutem distinguit & dirigit. Medicus autem nature ipsi, rebus inuicem, quæ optime fieri potest, mistis iussuratur. Domini enim benedicti opere factum est, ut rerum sumptuum proprietates natura dirigat, aliter tamen atque aliter, ut exempli gratia, agaricus cum stœchade aut acoro, capitis affectibus prodesse certo cognoscitur, hepatis autem; thymus & cichorii agreste, spica nardi, thoracis, rhyus, & hyssopus. Confidimus igitur, naturam ad partes virtute medicamentorum varia egentes, hoc & illud transmissuram.

ANT. Et sciuit quod virtus quæ regulat & distinguit inter virtutem rei & virtutem. Medici vero solum est porrigere nature: cum melioris tamè permixtionis libi inuicem rerum modo. Fecit enim dominus benedictus ut secundum rerum assumptarum proprietates natura lineet & distinguat aliter tamè, sicut. v. g. agaricus cum permixtione stœchados, aut acori vel rificatur membrorum capitis pgritudinibus valere. Cum endiuia vero vel cum tarafaco, & spica, ad hepate. Et cū halase, & hyssopo ad pectus. Confidimus ergo quod natura mandat ad loca diuersæ necessitatis hoc & illud.

In parte ista exequitur vel possumus dicere quod remouet dubium. credet enim aliquis quod solum medicina admixta medicinæ solutiue ipsam conduceret ad determi-

natum membrum ita quod natura ibi nil faceret. respondet quod etiam natura ad hoc iuuat & facit cum diuiduam cum sem modum primum, & sic procedit Mes. quia primo ponit quoddam necessarium suo proposito. Secundo exequitur suum propositum. secunda ibi. Felicitatem ergo. prima in duas. Primo ponit hoc necessarium suo proposito. Secundo infert quoddam correlarium id declarando per simile. secunda ibi. Quare sunt, virtus est quæ regulat. f. non quia cognoscat de se, sed regulatur a cognoscente, quia a deo vel ab intelligentia. medici vero &c. nam licet medicus prepararet medicinas ipsi nature sem quod est possibile: curans enim sicut ciuili est virtus & non medicus. Medi. autem facit peruenire in instrumenta ad virtutem vt Aul. po. liij. canones sen. i. cap. de cibus febriç tantum. tarafacon. i. cicoreavel mirafolis, vel endiuia syluestris.

Deinde cum dicit.

Cum sint hæc instrumenta ipsi auxiliantia, quæ natura sapiens distinguit & dirigit: quomodo exempli gratia, artificii norma, & perpendicularum subler, uiunt, illa ad angulum constitutæ, hoc ad operis rectitudinem. Sic naturam confidimus his vel illis partibus, hac virtute rei sumptæ necessario egentibus, porrecturam, præstaturæ.

Quare hæc sunt sicut adminiculantia, inter quæ natura sapiens distinguit, & separat, sicut verbi gratia. Porrigitur & quadratus: & linearis lapis artificii, sed quadratum ad angulum, & lineare ad rectum deputat. Verilimiliter quidem de natura confidimus: quod sem necessitatis administrat rei exigentiam, porrigit his vel illis.

Hic correlarium infert declarans id per simile. Linearis, i. oblongus. Propter istam partem & precedentem est aduertendum quod medicus aliquid potest permiscere medi. sol. ducens ipsam ad determinatum membrum duobus modis. vno modo quando est secum fermentata & redacta ad vnam formam & tunc eam valde reducit ad illud membrum, nam cum acorus de se respiciat cerebrum, quare ratione ipse solus vadit ad cerebrum, ita eadem ratione medicinam secum fermentatam illic ducet, vnde ista talis medicina determinatur tali membro per ipsum acorum aut stœchadem. Secundo modo potest permisceri quando secum non est fermentata nec redacta ad vnam formam. & hoc etiam ducit ipsam medicinam solutiuam ad determinatum membrum. nam licet quando permiscetur hoc modo agaricus & acorus virtus feruet suam virtutem quare acorus stimulat virtutem corporis vt per eam ad cerebrum perueniat, ita etiam stimulat agaricum vt ibi conducatur, & natura ab eo irritatur, ab eo precipue fit causa iuuamenti & non nocumenti etiam duo de medicinis contrarij adiuncti permixtis qualiter vna ex illis vadit ad determinatum membrum, & alia ad aliud membrum, hoc autem magis in fra apparebit.

Deinde cum dicit.

Præstantiora igitur medicamenta purgantia efficitur miscendo quæ illorum virtutes ad partem ycuandam deducunt. illa vero sunt (vt diximus) quorum virtus huic vel illi parti est familiaris. Hoc autem loco docere libet medicamentorum cum partibus cognationem, quæ aliorum medicamentorum virtutes ad partes ipsas perducit.

Felicitatem ergo medicinas hoc modo in promiscendo scilicet eis quæ ipsarum virtutes ad membrum cuius materiam euacuare querimus, peruenire faciunt. Et quod superius diximus: medicinas quarum

virtus

virtus hisvel illis membris appropriatur. Volumus
a ut nunc hic societates facientes virtutes earum
venire ad membra offendere.

In partesta exequitur propositum docens consolari
medicinas solutivas per medicinas quæ habet eas supra
conducere ad determinatum membrum; ab illo euacua-
re, ita q non ab alio, & primo refumit suum propositum.
Secundo exemplificat illud declarans per exempla par-
ticularia. scunda ibi. Sicut. v.g. quod dicitur in prima
parte notum est. Deinde cum dicit.

SYL.

Ad caput enim medicamentum purgantis facultatē
deducit, nux moschata, pconia, stoechas, acorus xyl-
aloe, sal indus, sal gemma, balsamum, xyl obalsamum
carpobalsamum, anacardus, thus, ladanum, buthur
sceden, myrrha, chamæpitys, chamæpitys, schœnu,
anthos, scilla, spica nardi, castorium, gentiana, thymus,
hyssopus, opus Cyrenaicus, strobyli, piper, maiora-
na, lagapenum. Ad thoracem vero & pulmones,
iris, thymus, hyssopus, crocus, glycyrrhiza, eius suc-
cus, vuæ passæ, adiatum, scilla, ammi, cardamomum,
succus brassicæ, ius galli antiqui, nasturium, amygd-
dalæ, strobyli, auellanzæ, pulmo vulpis, sefeli, opopa-
nax, myrrha, lagapenum, raphanus, calamus aroma-
ticus, alphodelus, volubilis maior, laurus, calamin-
tha, sabina, violæ, aristolochia {vtraq;}, tragacatha,
gummi, thus, mel, saccharum, morum, scœnurgæcū,
marrubium, lilium, & similia. Ad hepar item, spi-
ca, asarum, anisum, fœniculus, & eius succus, intyb⁹,
cichorium agreste, amygdalæ amaræ, folium, dauc⁹,
eupatorium, absinthium, cancamum, castus, grana-
tuator, cinnamomum, asparagi, decoctum cicerū,
chamæpitys, arnoglossa, volubilis, iris, laurus, schœ-
nu anthos, chamæmelum, fumarica, ferum lactis, pe-
troselini & fœniculi succus, pollium, scilla, & similia.

Ad splenem, daucus, calamintha, spica nardi, tama-
rix, capparis, cyclaninus, cortex salicis, sal gemma,
sal indus, iris, acorus, prafium, rubia tinctoria, absin-
thium, eupatorium, anisum, fœniculus, aspara-
gus, cassutha, asplenon, scilla, asarum, volubilis,
scordium, agnus, chamæpitys, amygdalæ amaræ, ari-
stolochia, & similia. Ad iuncturas deniq; medica-
menti purgantis vim deducunt, zingiber, ruta agre-
stis, opus Cyrenaicus, opopanax, thapsia, cardamo-
mum, aqua porri, succus brassicæ, acorus, triplex pi-
per, scordium, chamædryes, chamæpitys, thymus, amo-
num, polium, & similia. Quæ ad alias quoq; partes
deducunt, virtutem medicamenti ex tabulis medica-
mentorum simplicium collige, nobis præstatiōra &
præcipue scripsisse sufficit.

ANY.
Medic.
ducentes
solu. me-
dicinas
ad ca-
put.

Sicut verbi gratia. Ad membrum capitis faciunt
facile peruenire virtutes solutiuæ, nux moscata pro-
prie pconia, & stoechas, & acorus, & xyloaloe, & sal
indus, sal gemma, & balsamum, & lignum eius, & fer-
men eius, & anacardus, & thus, & laudanum, & bu-
thur scède, & myrrha, & chamædryes, & chamæpitys,
& schœnanthum, & scilla, & spica, & castoreum, &
gentiana, & hæsc, & hyssopus, & asa, & grana pini,
& piper, & maiorana, & lagapenum. Ad membra
autem pectoris & pulmonis facile faciunt perueni-
re virtutes solutiuæ, iris, & alhæsc, & hyssopus, & cro-
cus, & liquiritia, & succus eius, & passæ, & capilli ve-

Medic.
ducentes
ad pect⁹
& pul-
monez.

neris, & scilla, & ameos, & cordumeni, & succus cau-
lium, & ius antiqui galli, & nasturium, & amygd-
alæ, & pineg, & pulmo vulpis, & sefeli, & auellanzæ,
& opopanax, & myrrha, & lagapenum, & raphanus, &
calamus aromaticus, & alphodelus, & volubilis ma-
ior, & laurus, & calamētum, & launa, & violæ, & ari-
stolochia, & tragacantha, & gummi, & olibanum, &
mel, & zucarum, & morum, & scœnurgæcū, & praf-
sium, & lilium, & similia. Res vero quæ faciunt per-
uenire virtutem solutiuæ ad hepar facile, sunt spica,
& asarum, & anisum, & fœniculus, & endiuia tarafia-
con, et amygdalæ amaræ, et folium, et daucus, et eu-
patorium, et absinthium, et lacca, et cuscute, et gra-
na quatuor et cinnamomum, et asparagi, et aqua ci-
ceris, et chamædryes, et arnoglossa, & volubilis,
& iris, & laurus, & schinanthus, & chamomilla, & fu-
musterræ, & aqua casei, & succus fœniculi, & petro-
selini, & polium, & scilla, & similia. Facientia vero p-
uenire virtutem solutiuæ ad splenem, sunt daucus, &
calamentum, & spica, & tamarisicus, & capparis, & bu-
chormariem, & cortex salicis, & sal gemma, & sal in-
dus, iris, & acorus, & prafium, & rubea cū qua rin-
gitur, & absinthium, & eupatorium, & anisum, & fœ-
niculus, & aspharagus, & cuscute, & scolopendria, &
scilla, & asarum, & volubilis, & scordeon, & agnus
castus, & chamæpitys, & amygdalæ amaræ, & aristolo-
chia, & similia. Ad membra autem iūcturarum fa-
cile faciunt peruenire virtutem medicinz, sicut zin-
giber, & armel, scilla, & asa, & opopanax, & thapsia,
& aqua porri, & succus caulis, & cordumeni, & acor⁹,
& tria piperæ, & scordeon, & chamædryes & chamæpi-
tys, & hæsc, & amomum, & polium, & similia. Quæ
autem ad alia membra virtutes medicinarum per-
uenire faciunt, collige ex tabulis medicinarum sim-
plicium. nos aut famosiora scripsimus, & quæ sunt
sicut radix.

Medic.
ducentes
ad he-
par.

Medic.
ducentes
ad sple-
nem.

Medic.
ducentes
ad iūctu-
ras.

In parte ista exequitur docens in speciali consolari me-
dicinas solu. per compositionem alterius quæ ipsas facit
peruenire ad membrum determinatum: & diuiditur hæc
pars in partes sex: quia primo explicat medicinas soluti-
uas quæ mixtæ medicinis solutiuis faciunt ipsas perueni-
re ad cerebrum: & sua orta. Secundo explicat medicinas
quæ faciunt peruenire medicinas solutivas ad pect⁹. Ter-
tio ad hepar. Quarto ad splenem. Quinto ad iuncturas.
Sexto ad alia membra. Item tamen ab hoc excusans. scun-
da ibi. Ad membra autem pectoris. tertia ibi. Res autem
quæ faciunt. quarta ibi. Facientia vero. quinta ibi. Ad me-
bra autem iuncturarum. sexta ibi. Quæ autem ad alia. om-
nes partes lege simul, ita tamen q vnum commune est ad-
uertendum, q non est inconueniens quod vna & eadem
medicina admixta medicinz solutiuæ faciat ipsam per-
uenire ad diuersa membra, & ideo Mes. aliter ponit de
eademmet re quod ipsa faciat peruenire medicinam so-
lutiuiam ad pectus & cerebrum: & non ad alia membra:
& sicut dictum est supra de medicina euacuatua. ita dict-
um est de medicina digestua. nam si vellemus vii sym-
po acetoso in digestionem materię contemere in cerebro: aut
quia alium non haberemus quia iste syrupus non magis
respicit cerebrum q alia membra, tunc faceremus quan-
dam decoctionem in qua poneretur res quæ magis cer-
ebrum respecerit: vti stoechas, & acorus, & similia: & cū
illa decoctione daremus syrupum buchul, i. q. sedem. i.
quæ aromatica asportatur de India hæsc. i. stoechas, alha-
scæ. i. hyssopus montanus, passæ. i. passulæ, Sifelsis. i. pe-
troelinum

trofolinum agreſte: & ariſtoſchia. ſ. longa & roſida, & praſſum. i. marubium, morum. i. celſum & domeſticum caſcute. i. podagraſis. daucus. ſ. aſunin? vel paſtinaca ſyl ueſtris. bucho mariemponis peionis, rubea cum qua tingitur. i. rubea pinſorum. ſcordeon. i. allium ſylueſtre halmel, id eſt cicuta, multum enim mitigant dolorem iuncturarum.

De rectificatione medicinarum cum eo quod opponitur eis complexione ſua. Cap. ij.

Medicamenti purgantis temperiem immodice calidam, vel frigidam, vel humidam, vel ſiccā, & vel harum coniugatione aliqua noxiā, & contrario aliquo valentiore, imbecilliore, equali, p ſcopis, & indicationibus variis permutamus. Hac autem de re ſuſius ſcribere non ſtatui, q̄ plenius apud Haly ſeniē, & Alchindum legere poteſ.

ANT.
Derec-
tifica-
tio
med. ſo.
& oppo-
ſiti qua-
litatem.

Nquit Heben Meſ. Opponimus autē medicinē excedēti cum complexione ſua cōuertendo regimen ad permutatiōem ipſius cum oppoſito eius quod timetur ex calidi, & frigidi, humidi, & ſicci, & commutationem rei ad rem fm exigentiam poſſibilitatis vnus ad alteram. Sed hoc determinari non eſt praeſentis inſcriptionis, ſed inquirat huiusmodi plenitudo dinē habere cupiens, & legat librum Haly ſeniē & librum Alchindi.

Poſtq̄ Meſ. docuit rectificare medicinā ſolutā per ea quae opponuntur ſibi in meliorandā eam ſua proprie- tate. In parte iſta idē facit per ea quae ſibi opponuntur ſua qualitate, vel iſta litera aliter poteſt cōiunari, q̄ poſtq̄ Meſ. docuit cōſolari medicinas ſolū. per ea quae obuiant nocuentis quae inducūt a forma ſpecifica, hie docet obuiare nocuentis ipſarum quae inducunt ſuis qua- litatibus & praecipue primis, & diuidit hac pars i partes duas, quia primo facit quod dictū eſt de illo breuiter ſe expediri, ſecūdo remittit nos ad alios libros, pro ſuſ- ficientiori declaratione iſtorum. ſecunda ibi. Sed hoc de terminare. Conuertendo regimen. i. conuertendo ei⁹ qua- litatem per regimē. ſicut hoc modicum ſecum ſit vehē- menſ caliditas, conuertimus eius caliditatē ipſam remit- tendo cum violis, vel cum earum ſyrupo &c. totum eſt notum vſq̄ ad finem huius capituli &c.

De rectificatione medicinarum cum eo quod opponitur eis cum effectu ſuo. Cap. iij.

Medicamenta valenter purgantia, opus ex- citant violentum, & effecta ſaepe malefica, & noxia ſymptomata, naturamq̄ proſternentia.

Nquit Heben Meſ. Opponimus autē ma- lis effectibus medicinarum, & ſunt effect⁹ proprie praeuſe diſpoſitionis, quoq̄ quan- doq̄ ſit cōſecutio, & proprie quando me- dicina eſt earum quae habent prauitatem in operib⁹ ſuis quas ſciuiſi. Sunt vero huius timorofi effectus deterrentes naturam.

Poſtq̄ Io. Meſ. docuit cōſolari medi. ſo. per medici- nas quae cum eis compoſitae reſiſtūt nocuentis earum a proprietate docuit etiam reſiſtere nocuentis ſuis cōm- plexionibus & qualitatibus. In parte iſta docet eas cōſo-

lari per medicinas quae reſiſtunt nocuentis earum, & talia accidunt a ſecundis qualitatibus aut tertijs, & pri- mō proponit neceſſitatem cōſolationis ipſius reſpectu iſtarum medicinarum, ponendo etiam nocumenta talia quae proueniunt a qualitatibus ſecundis & tertijs in me- dicina ſolū. repetitis, & in ſecunda parte docet eas cōſo- lari reſiſtendo ad praedictis nocuentis. ſecunda ibi. Et op- ponimus, in alijs effectibus, ſ. q̄ ſunt a qualitatibus ſecū- dis & tertijs praeuſe diſpoſitionis. quia ſ. nocumenta. cōſ- ſecutio. i. peruenius. quas ſciuiſi. ſ. in primo capitulo.

Deinde cum dicit.

Qualia ſunt conturbatio, animi deliquium, mor- sus ſtomachi, ſtatuus generatio, inſtatio, punctio, in- cifo, ſcleratio, venarū in oriſicis apertio, attractio immodica, viſcerum lubricitas, congelatio, ſiccatio, corrugatio, inuiſcatio ſeu adhaeſus, obſtruſtio, arſta- tio, & ſimilia.

Et ſunt hi conturbatio, ſubuerſio animi, mor- datio ſtomachi, generatio ventofitatum, macuitas, in- ſtatio, ferroſitas, excoſiatio, apertio oriſicorum, venarum, attractio ſuperſua, lubricitas viſcerum, cō- gelatio, deſiccatio, corrugatio, inuiſcatio, vel adhae- rentia, oppilatio, coarctatio, & ſimilia, quorum prae- ceſſit rememoratio.

Hic poſſet dici q̄ Me. recitat tacite dubium. diceret. n. aliquis qui ſunt iſti mali effectus qui proueniunt a medi. ſo. reſpondet conturbatio. i. nauſea, & ſubuerſio animi i. vomitus, acuitas & proſed iſtā inflammationē, & ferroſitas i. caſſio, & excoſiatio, lubricitas viſcerū. i. inſtationem ſue lenteria, inuiſcatio vel adhaerentia. i. partis ad partē quāſum, ſ. ad oppilationem attenuatam, oppilatio ſci- licet quantum ad oppilationem carnoſam coarctatio, quantum ſcilicet ad oppilationem coarctatoriā, praecel- ſit rememoratio, ſcilicet in primo capitulo.

Deinde cum dicit.

Quibus per ipſis effectibus contraria eſt occurrē- tia qualia plerūque ſunt odore aut ſapore, aut tota ſub- ſtantia iucunda, ob id medicamentum melius & ſa- lubrius reddentia.

Et opponimus eis cū adiutorio rerum obuien- tium eis effectu ſuo. Et ad hoc plerūq̄ auxiliantur nobis res incolumitantes, & meliorantes eas, aut odore ſuo, aut ſapore, aut cum diſpoſitionibus quae ſunt ex parte ſubſtantiae.

In parte iſta docet reſiſtere iſtis nocuentis, quae quan- doq̄ proueniunt a medi. ſo, & primo proponit quomodo reſiſtunt iſtis nocuentis, & in ſecunda parte fm il- los modos docet reſiſtere talibus nocuentis. ſecunda ibi. Et ſciuiſi. luxta primam partem eſt aduertendum quod licet Meſ. ponat tres modos quibus reſiſtunt talibus nocuentis medicinae ſol. non vult propter hoc habere q̄ per alias qualitates non poſſumus eas reſiſtere: nam licet in medi. in ſape acuta remoueat nocumenta alicui me- di. ſolū. non ſolum hoc facit ratione ſaporis: ſed quia ipſa etiam habet ſubſiliare, vnde hoc modo luvat medicinā ſolutam quae debet euacuare humorem graſſum & viſ- coſum, illum incidendo & ſubſiliando non tantum ra- tione ſaporis, & ideo alias qualitates dedit intelligere q̄ has quas explicite poſuit. Deinde cum dicit.

Odor enim iucundus, medicamentum reddit me- lius: quod agitationem & nauſeam ſedat: cor & ce- rebrum roborat, animum gaudio exhilarat, fortēs

vero atq; grauis, cōtraria molis. Oloratū vero purganti medicamentū opponatur calidū aut frigidū, quantū ipsius medicamenti intēperies postulat & eggi, morbi, aeris.}

ANT. Et sciuit q; boni quidem odores incolumitant medicinam. Sedant enim agitationem, & nauſeam: & confortant cor: et cerebrum: et dilatant animam: et generant gaudium. Foetidus vero odor aut grauis facit horum cōtrarium. Et oppositio quidem redolentium calidorum aut frigidorum, commensuranda est cum medicinarum obſectionibus, et earum æquidistantiis.

In parte ista sū illos tres modos talibus nocumentis docet resistere medi. so. & primo docet eis resistere per medicinam aliam sibi admixtam ratione odoris. Secundo ratione saporis. Tercio ratione modi substantiæ, secūda ibi. Auxiliantur. tertia ibi. circa finem capituli. Sunt etiā ex rebus. Et dilatant animam. i. calidum naturale, quod est animæ instrumentum, & generant gaudium eo quod confortant naturale calidum cuius confortatio est causa gaudiij, & per hoc q; confortant cor et cerebrum, generat gaudium. Foetidus contrarium horum. s. operatur: eo q; stringit calorem superflue, & etiam cum medicinarum obſectionibus. i. oppositiōibus & æquidistantiis. v. g. si sit aliqua medic. superflue calida solutūa debent eā misceri redolentia frigida. si vero e conuerso redolentia calida cum ea misceri. Deinde cum dicit.

SYL. Medicamenti quoq; actionem temperat saporis iucundi, & medicamenti effectū contrarij, acerbos, auſters, acidus, dulcis, vinctuosus, saluus, amar⁹, acer: prudente medico coniectore, qua horum differētia sit opus, ad frangendos medicamenti purgantis excessus varios.

ANT. Auxiliantur autē adhuc nobis in emedatione medicinarum res sū differēcias saporū consideratæ, qui sunt sapor acutus, amarus, saluus, dulcis, vinctuosus, insipidus, acetosus, & sīpticus, frangunt enim quod timetur ex multiformibus medicinarum excessibus.

Docet resistere talibus nocumentis per saporis medicinarum illarum quæ eis admiscuntur & primo proponit quod intendit, secundo exequitur. secunda ibi. Res. n. acuta. Emendatione scilicet nocumentorum.

Deinde cum dicit.

SYL. Res enim acres, vt aromata, statim a medicamentis excitatos, tenuant & dissipant, ob id ipsi hæc miscuntur, vt daucus, fœniculus, piper longū. Fœniculus, anisum, polyodiū, & similia, scāmonio mista, materiam crassiā, lentam incidendo, apparant scāmonio expellendā, id quod ipsum forsitan per se non efficeret. Scilla hieris magnis ratione eadem addita est, vt materias euulsas contumaces vacuent. Piper quoq; hieris & thapsia, & acria alia catapotis foetidis, vim quandā trahendi a partibus remotis imperiuntur. Eadem acria medicamenti purgationē imbecillam aut tardam celant, & efficaciorē reddunt ob id ipsi turbid miscetur zingiber, raphanus, & hermodactylis: cnico, & radamoniū, quod necessario humorum congelationē tollit, & obſtructiones aperit medicamentisq; penetrandi virtutem impertit, cū eam per se non haberet: quod sine scordiū & diureti-

ca acria magis medicamentis miscetur.

Res enim acuta adiuuat in carminando & resol- uendo quod de ventositatē per medicinas acquiri & hac intentione species acutę alesfangine miscetur eis. Subtiliant. n. & resoluunt ventositates: sicut recte proprie daucus, & piper longum, & fœniculus. Miscetur scāmoneę, & fœniculū, & anisum, & polyodiū, & similia, & plurimūq; adiuuant incidendo corpus humoris viscosi & crassi: & faciunt ad expellendum in id quod forsitan non poterat operari medicina sicut q; scillā hieris magnis admiscitur recte operatus est vt ex hoc materias diffiçilis eradicationis euacuent. Et plurimūq; res acuta preparat, vt a remotioribus medicina trahat, sicut thapsia & proprie in pilulis foetidis, & pipera in hieris. Et quādoq; medianam tardę operationis, aut debilis facilem reddit: & fœlinare facit. His enim intētionibus sollicitatur virtus turbith in permiscendo cum ipso zingiber, & cum hermodactylis raphanum, et cū carthamo corderumenū: necessariū aut congelationem remouet, oppilationes aperit et acquirat medicina virtutē facilem penetrandi, quāuis per se non faceret illud, sicut scordeo in magnis medicinis, et diu retica acuta in eis similitur.

In parte ista exequitur & primo ostendit quomodo ex saporibus simplicibus resistimus talibus nocumentis & acquiritur iuuamentum medicinæ solo. & In secunda parte hoc idem facit ex saporibus cōpositis, secūda ibi. Et est quę de melioribus. Prima pars habet partes octo. Primo ostendit quomodo acquiritur iuuamentum medicinæ so. ex sapore acuto. Secundo ex sapore amaro. Tercio falso. Quarto vinctuosus. Quinto dulci. Sexto insipido. Septimo acetoso. Octauo ex sīptico. partes patent. Prima in quinq; sicut quinq; modis docet resistere nocumentis medicinæ solo. ex medicis, aliqua in sapore acuta. partes patent in carminando & resolūdo & c. eo q; medicina acuta est multum calida & exiccatua, medicina autem calida & exiccatua resoluunt ventositates. Species acutatæ alesfanginæ. i. species aromaticę sicut piper, cinnamomum & similia. Et plurimūq; ponit aliud iuuamentum eius & notum est. Et plurimūq; res. ecce tertium, vnde cum pillule foetidę debeant euacuare a remotis vt a iūcturis cum eis admiscemus thapsiam. Et qñq; ecce quartum iuuamentū & est notum. Necessario aut. quintū iuuamentum. penetrandi. s. ad membra. scordeo. i. allium sylvestre. Deinde cum dicit.

Medicamenta item amara, medicamentū acrimonia purgatorij non modo substantia sua quadantenus frangunt ac reprimūt, sed et purgationē adiuuat: ob id recte quidā scāmonio aloen miscuerunt.

Res aut amara adiuuat in soluendo: et est de bonis miscibilibus cum medicina quæ soluit acuitate. Et enim opponuntur sibi ex parte substantiarum, & reprimunt sese: et cum hoc sibi inuicem in soluendo iuuant. Et propter hoc subtiliter operatus est qui scāmoneę aloen miscuit. Nam se in id ipsum rectificant.

Ostendit qualiter iuuamentum acquiritur medicinis sol. ex re amara in saporis & diuiditur in duas: sū q; duplici via hoc ostendit. secunda ibi: & adiuuat in soluendo. s. sui caliditate: etiam est secretis subtilis substantiæ. vnde exiccat valde: & est de bonis, causa est: quia amarum frangit

ANT.

Deiua
mētis q
acgruni
medicini
nis sol.
p saporē
re acutū

SYL.

ANT.
De resistētia p
saporis
amar⁹.
Deiua
mētis q
acgruni
p saporē
re amarum.

frangit acut operationem vt supra habuimus reprimū
seſe, in ſuis operationibus & virtutibus autē, n. fundat
in ſubſtantia ſubtili valde qd non eſt de amaro eo qd fun
dat in ſubſtantia terreſtri, qui ſcamoneæ aloen admilcuit,
nā ſcamonea in ſapore & acutata: aloes eſt amara, et vnū ex
eis nō impedit operationē alterius. Deinde cum dicit.

SYL. Amara præterea ſtōm. firmant, & ſtatus diſſipant.
ANT. Adiuuat et res amara in cōfortando ſtomachum,
& ventofitate carminando.

Ponit aliud iuuantē eū in cōfortādo ſtōm. & iſtud
eſt maximū iuuantē eū generale, nam ipſa ſui terreſtri
ſubſtātia coadunat partes ſtōi qbus coadunatis & cōgre
gatis ſtōus cōfortat: in illo. n. ſtat eius confortatio, & vē
toſitatem carminādo, pp ſui caliditatē. Deinde cū dicit.

SYL. Medicamentū corpusq ſumētis a putredine in
minente & præſente vindicat.

ANT. Aliud iuuantē
ſum.

Acquirat etiam medicinas eſſe præſeruatias a pu
treſcētia, immo remouet eam virtute & confor
tat corpora.
Poſſumus dicere qd eſt tertiu eū iuuantē, & acqrit e
medicinis eſt præſeruatū a putrefactioe. ſ. aut reſpectu me
dicinæ, ſo. aut reſpectu corporis cui exhibent. reſpectu me
dicinæ. nā qn medicio ſo. diu cōſeruari ſicut pillu
legit eis ponim⁹ res amaras, ſicut & aloes. vñ eas diu cōſer
uat. et reſpectu corporis. nā qn medicina amara alicui exhi
bet præſeruat ipſum a putrefactioe. nā ſui calitate exprimit
et cōſumit humiditates madaſcitas mēbroꝝ qn in eis ſunt
apte natę putrefieri, vñ videm⁹ qd iſte res amareꝝ phibent
generatione vermiū: & res amara exprimit humiditatē
madaſcitiā in mēbro contēti, que eſt cā putredinis: & cō
fortat corpora, & præcipue humida. Deinde cum dicit.

SYL. Salsa item medicamēta purgāt vim debile ac tar
dā celerant, & pſicunt: ob id ſalē gēmam, & alias ſa
lis ſpecies, recte agarico miſcuerunt, & epithymo, &
aliis purgantibus permixtis. His enim vigorem &
facilem actionem crasſas & lentas materias inciden
di, & tenuandi, & tergendi facultatem impertiūtur,
ſiccitatem intendunt, ob id ſitum excitant.

ANT. Res vero ſalſa omnium debilitet, & tarde ſoluen
tium cōfortatiua eſt: & propter hoc prudenter opē
ratus eſt qui ſal gemma cum agarico miſceri docuit
aut alias ſpecies ſalis, & ſimiliter cum epithymo, &
cum aliis multis, vigorant enim operationes ipſa
rum, & faciunt, licet acquirere faciant huiusmodi
exicationem, & cadere in ſitum. Et in quibuldam cō
turbationem faciunt & in quibuldam ſedant.

Ponit iuamēta ſaporis ſalis, & prio vnū. ſcdo aliud.
ſcdo ibi. Et res qd eſt cōfortatiua. i. acceleratiua mōdicō
ſ. mēbra expulſionis et ea ſtimulada ad expulſionē. opat
n. ſille medicū cum agarico. ſ. corp⁹ ſoluēdo eſt cū epithi
mo. ſ. qn ſal admilcuit licet acgere, & ex hac ſcā appet q
res ſalſa admixta medicio ſol. pter hoc qd facit iuuantem
taſcit et nocumēta, & iſo ſi ſit aliq corpus valde macrū
& excitatū, aut ſaciller incurrat ſitum non debemus cum
medicina ſol. ponere ſal: vel res ſalſas, & in quibulda faci
unt cōturbationem. ſ. in corporib⁹ ſicciſ in quibulda
ſedant vt in corporibus humidis. Deinde cum dicit.

SYL. Ea qd putrere & putrefacere prohibent, & ſieri cō
ptam putredinem emēdant, humores partibus mer
ſos & imbutos exicant, obſtructions liberant, ſtat q
diſſipant, quosdam tamen conturbant, aliis contra
turbationem ſedant.

ANT. Et res quidem ſalſa & ventofitates diſſoluit, &
acquirat medicinis ſubtilitatem & facilitatem, & eſ
ſe facit inciuſas, necnon & præſeruatias a putrefa

ctione, immo remouet eam & exicare humiditates
ſubmerſas & inhibitas, & incidere adherentes viſco
ſas & crasſas, & hæc eſt eius proprietas, & remouere
opilationes.

Ponit aliud iuuantē. & p quia. acqrit eſt præſeruatias
a putrefactione. ſ. ſe aut alias qn eis admilceant cōſumen
do hūiditates malas que eis admixte ſunt cā putredinis
eſt ſiſta res ſalſa rōne ſuę ſubtilitatis terreſtris conſtringit &
coadunat ptes mēbra a quibus facta eſt conſumpcio ſuę
perſeuitatū quibus paribus mēbris coadunatis calor
confortatur in mēbro vnde melius regit ſuas humidita
tes, quæ oppillare habent. Deinde cum dicit.

Vnctioſa vero medicamentū lubricādo purgato
rium, magis lubricū faciūt, & qd adherere eſt pdiue
ſil lubricat, & tardius purgās cito deturbat, acrimo
niā morſumq pungentiū frangit, aſperitatē leniūt.
Quibuldam tñ nauſeabunda ſunt, & ſtōm infirmat.

Res quoq vnctioſa adiuuat in lubriciſ faciēdo lu
brici. n. magis lubrica reddit, adhæret vero vel ap
tā adherere ſil lubricare facit. acuitatem frangit, &
ferroſitatē & aſperitatē lenit. Medicio quoq tardę
opationis habilitat acqrit, facis cito deſcendere, quīs
i quibulda ſit ex facietib⁹ nauſeā & debilitantib⁹ ſtōm.

In parte iſta ponit inuamēta medicinæ que in ſapore
eſt vnctioſa. Res quoq vnctioſa adiuuat in lubriciſ faci
ciēdo. medicina que curat lubriciſ factōe dō viſcoſitate
hēt aliq ſilū de acuta ſubſtātia mō vnctioſitas enim acut
tatē fragile vel eā obrundit. cām huius dicti ponit Meſ. n.
pro quā lubriciſ facit magis lubriciſ ſui viſcoſitate & hū
miditate debilitantibus ſtōm pp ſui ſuperſuū lenitatē. nū
qum cum medicina ſo. debemus ponere aliq vnctioſum,
ſicut eſſet oleū violatū vel amygdalinum: vnde nūq tū
reprimere debemus reubarbarum, aut agaricum cū his
medicinis vnctioſitatē ſolum cum medicinis hūiſibus
virtutē tenuiſſā & cōfortatiua ſtōi. Deinde cum dicit.

Dulcia medicamēta purgās et prius abominabi
le, efficiunt gratis, magisq tū lauās, tū tergens, tū
expurgās, turbationē ſedant, acrimonia & morſum
ſerantē frangunt, purgationē tardā celerant, & ne
medicamētu adhæreat lubricādo prohibent, corpus
roborāt. Ob hæc ſunt velut fundamētum & materia
ppōnū. Quibulda tñ inſtāmationē pariūt, aliis ſtat.

Res aut dulcis medicinas delectabiles eſſe facit,
eſt ſicut fundam. & materiam reg. miſcibilis, & facit
medicinas acquirere eſt lauatiuas, abſterſiuas, & mū
dificatiuas, horribilitatē autē medicinæ remouet, &
cōturbationē ſedat. Acquirat vero & ferroſitatē frā
git. Sed medicina tardę opationis pfortat, & adhæ
rētiā remouet, & lubricat facit corp⁹ quoq pfortat,
licet in quibuldam inſtāmationē gnet & vtrōſitates.

Ponit iuamēta que acquirunt medicinis ſolu. per ad
mixonem medicinæ in ſapore dulciſ, dicens qd medi
cinæ in ſapore dulces medicinas delectabiles eſſe faciunt,
& hoc non eſt modiciū, nam qn medi. ſo. eſt delectabilis.
& cū delectatione aſſumit, tunc ſomach⁹ eſt melius am
plecti. vnde melius ad actū reduci. ſicut et hoc cōtingit
de cibo qui cum delectatione accipit, & ideo res dulcis in
oibus medicinis ſolūtiis ponitur, qm quāſinō eſt aliqua
medicina ſo. que ſit delectabilis gultui, & ideo pp hoc in
oibus confectionibus ponit mel vel zuccarū, licet et po
natur pp alias cauſas. & ideo zuccarum & mel ſunt com
munis materia oium confectionū. ſicut oleū eſt cōis materia
oium vnctioſarū ſicut et oleū oliuæ. et cōis materia
oium oleoſarū, & ferroſitatē, excoſiationē & adhēſiōē. i.
viſcoſitatē. in quibulda, ſ. in humidis corporib⁹ inſtāmā.
Meſ. d tione

Quare
mel aut
zuccarū
ponit in
medici
naq.

tionem generant, aut etiā inflammationem, quā. f. oppilatio-
nem, dulcia enim quā plurimum eleuant splenem &
hepar, vt Gale. ponit. xciij. de ingenio sanitatis.

Deinde cum dicit.

SYL. Inspida purgans medicamentum lubricat, eiusq;
inflammationem extinguunt, acrimoniam obtun-
dunt, mor sum ferrantem auferunt.

ANT. Inspida vero res adiuuat in lubricum faciendo,
& extinguendo inflammationem, & frangendo acui-
tatem, & remouendo ferrositatem, & mordicationē.

Ponitiuauamenta rei inspidæ: causa dictorum in lite-
ra est, nam habemus supra, secundo cap. quod res inspi-
da fere omnium alium saporem extinguunt.

Deinde cum dicit.

SYL. Acida medicamenti purgantis calorem, & ab eo
cordis, ventriculi, & corporis reliqui inflammationem
extinguunt, morsum, & acrimoniam obtundunt
nauseam & conturbationem sedant, vim penetradi,
& incidendi, & tenuandi augent.

ANT. Res quoq; acetosa adiuuat in incidendo, & cum
hoc et frangit inflammationem medicinæ: & sedat
mordicationem & acuitatem, & facit eam acquirere
subtilitatem, & penetrationem, & sedat conturbatio-
nem & nauseam, & confortat stomachum calidū, &
corp⁹, & sedat inflammationem cordis per materiā
acquisitam.

In parte ista ponit iuuamenta rei acetosæ, sedat inflam-
mationem propter frigiditatem, & sedat mordicationē
propter humiditatem eius: & confortat stomachum cali-
dum eo qd est incitativa appetitus sui frigiditate, per ma-
teriam acquisitam scilicet a medicina solutua.

Deinde cum dicit.

SYL. Styptica omne medicamentum purgans, præci-
pue quod acrimonia soluit, & immodicę trahit, &
venas appropriatas innatas sic aperit, vt sanguis effluat,
& viscera excoarit, vel ea immodicē lenit & lubricat.

ANT. Res vero styptica medicinarum omnium virtu-
tes & operationes faciliat. Confortat enim cor, &
stomachum, & corpus, sedat animam a suberfione
& a nausea, acuitatem frangit, & inflammationem,
& opponitur medicinæ, cuius proprietas est aperire
venas apertione sanguinem manare faciente: & ex-
coariare viscera. Et ei quæ est superflue attractionis,
& ei quæ in visceribus lenitatem multiplicat.

Ponit iuuamenta quæ acquiruntur medicinis solutius
a medicina styptica di. q. medi. styptica in sapore terrestris
existens & crassa, confortat. n. cor, & per hoc resistit no-
cumentis medicinæ, & symptomatum quæ sunt ratione
sug. venositate: coadunat. n. calorem cordis: & stoma-
chi acuitatem frangit: quia frigida: & opponitur &c. cau-
sa est, nam ipsa habet sui terrestris & crassa substantia
constringere & oppilare poros & orificia venarum. totum
postea est notum subtiliter intuiti &c. Deinde cum dicit.

ANT. Et est de melioribus miscibilibus i medicina quæ
soluit cum acuitate.

In parte ista immediate posita Mes. ostendit generali-
ter iuuamentum ipsius medicinæ stypticæ cum alijs me-
dicinis solu. admiscetur. In parte ista specialiter ostendit iu-
uamentum quod ipsa facit ipsi medicinæ co. quæ in sapo-
re est acuta & primo proponit qd intendit secundo exeg-
tur. secunda ibi. Et hoc tribus modis. prima patet.

Deinde cum dicit.

SYL. Melius redditur tribus de causis: prima quia me-
dicamento sic purgantem repugnant substantia sua,

non modo crassa, sed frigida, quia illius acrimoniam
& inflammationem frangunt.

Ob id recte maiores scammonium in malo cido-
nio coherunt, & eidem ipsum etiam commiscuerunt.
Secunda mistis quoq; stypticis, facta ventriculi com-
pressio, citius & facilius purgatorius illud vehemens,
a corpore propellit, quocirca recte etiam scammo-
nio myrobalanos miscuerunt. Styptica deniq; cor &
ventriculum, reliquasq; partes nutritorias, ne a ve-
hementibus illis ledant munient, roborant, nauicq;
ac ventriculi suberfionem sedant.

Et hoc tribus modis. Primum quia opponitur si-
bi ex parte substantiarum, & secundum aliquid ex
parte qualitatum. Frangit enim res styptica acuitatē
sicut diximus: & inflammationem propter quod lau-
dauerunt verificatores scamonea, quæ affatur in ci-
toniis, & commixtionem ex eis. Secundum quia ex
commixtione huius fit compressio: & facilius a cor-
pore medicinæ expulsi. propter quod verificauit
runt effectum scamoneæ, quæ iam cum myrobalanis
miscuerunt. Tertium quia non fit impressio nocu-
mentorum cordi & membris nutritiuis ex admix-
tione stypticorum cum medicina sicut superius di-
ximus.

Hic declarat quod dixit, & diuiditur in tres, sicut tres
sunt modi per quos medicina styptica opponitur effecti-
bus malis ipsius medicinæ soluentis cum accidente, secū-
da ibi. Secundum quia. tertia ibi. Tertium quia. lege totū
simul. opponitur sibi ex parte substantiarum, eo qd res in
sapore acuta est subtilis substantia: sed res styptica est sic-
ca terrestris: & secundum aliquid ex parte qualitatum.
nam res in sapore acuta est calida: styptica autem est frigi-
da acuitate. f. medi. solu. propter quod &c. Vbi est aduer-
tendū sicut apparebit ista ca. de scamonea ipsa scamonea
cōsolat multis modis. Vno mō per solam assationē, nō
cum re alia admixta, sed ponitur inter tegulas ad ignem.

Secundo modo consolatur, quia accipit pasta ex farī-
nā frumenti vel hordei: & ex ea sunt duæ crustæ, postea
scamonea clauditur inter illas duas crustas, et ponitur in
furno inter tegulas, & tandem dimittitur quosq; pasta sit
decocta, & tunc scamonea sit consolata. Tercio pōt con-
solari p citonia, & hoc est dupliciter, vno modo, quia ac-
cipitur scamonea & bene postea cooperitur & ponit in
furno citonia, ita qd citonia ponatur ad ignem, siue in fur-
no & scamonea circumdetur ab illis citonijs, vnde quos-
q; citonia sunt bene assata tunc scamonea est consolata,
alio modo sic quia accipitur citonium, & diuiditur p
medium: & in vtraq; parte fit concauitas extrahendo
medullam cum seminibus quæ sunt in vtraq; parte cito-
nijs, postea impletur vtraq; concauitas ex scamonea, &
berie postea cooperitur, & vniur vna pars citonijs cum
alia valde, postea ponitur illud pomum in furno vel in-
ter tegulas, vel sub cineribus vbi stet quosq; pomum sit
bene decoctum, vltimo habetur scamonea consolata, &
hæc est optima ipsius consolatio, nam inde scamonea ac-
quit stypticitatem, remittitur etiam sua acuitas, quia nō so-
luita foriter, vnde aliqua eius virtus præcipue acuta re-
manet in citonio, vnde est citonium, ita solutium sicut
scamonea quæ cum myrobalanis commiscetur, nam ip-
sa scamonea ex multa mora quam posset facere in stoma-
cho, posset stomachum mordicare sui acuminē, quod cū
myrobalani cum ea admiscetur comprimit sui stypti-
citate intestina, & sto. & quod in eis est, vnde cito fit eius
operatio, & non multum moratur in stomacho, sicut su-
perius diximus, f. in fine præsentis sectionis.

Deinde cum dicit.

Non

Gale. li.
3. de sim-
pli. cap.
14.

SYL. Non solis autem purgantibus valenter: sed omnibus quoque aliis mista slyptica, ipsorum actionē red dunt salubriorem.

ANT. Et vniuersaliter quidem oibus medicinis affocia ta earum operationem incolumat.

Possumus dicere q̄ hic Mef. quod dixerat de iuuamē to medicinæ acutæ quod acquiritur a medicina slyptica generalizat om̄nem aliam medicinam euacuatiam vel astrauctiam. nam omnes earum operationes incolumat. nam ipsa medicina slyptica prohibet debilitatem quæ posset accidere mēbris principalibus a medicina siue debilitet per proprietatem, siue per qualitatem primam secundam & tertiam. & Ideo Gale. in secundo com. integre docet cum resolutiuis slyptica admiscere, & præcipue dum apostemata sunt in interioribus membris. slyptici enim remouet suum nocumentum. Deinde cum dicit.

SYL. Dulcia vero omnibus commode miscentur, præterquam falsis.

ANT. Res dulcis oibus medicinis iuuamentum præstat.

In parte ista Mef. ostendit quæ sit vtilis permixtio medicinarum ex parte saporis, & quæ inutilis licet aliter fuerit supra diuisa: & diuiditur in sex partes sc̄m q̄ hæc varia tur sex modis ratione saporum compositorum. secunda ibi. En vinctuosi. tertia ibi. Rei autem acetosæ. quarta ibi. Rei vero insipidæ. quinta ibi. Rei vero falsæ. sexta ibi. Rei autem amaræ. Dicit sic de prima parte, præterquam falsæ: causa est, nam vt ibi statim ponit sapor falsus admixtus cum dulci est causa nausæ. Deinde cum dicit.

SYL. Vinctuosa commode miscuntur acribus, amaris, mordentibus, pungentibus, vlcérantibus, egre lubri cantibus, dulcibus autem & insipidis, incommode: acidis autem mista, ventriculum ad vomitum præp̄tius evertunt.

ANT. Quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei vinctuose cum alijs. Quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei acetosæ cum alijs.

Et vinctuosi quidem cum acuto bona est permixtio & cum amaro: & cum omni quod ferrositatem facit, & excoarationem: quod non facile lubricat, & quod mordicationem generat. Inutiliter vero cū re dulci & re insipida. sed cum re acetosa est prouior ad vomitum & subuersionem.

Ostendit quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei vinctuose cum alijs & dicit: vinctuosi quidem cum acuto bona est permixtio. nam vinctuosus sapor frangit acutum & vitiat utem eius contemperat & eius caliditatem, & cum amaro propter. sc̄andem causam, & cum omni quod ferrositatem facit, & prohibet excoarationem, inutiliter vero cū re dulci & insipida, nam ex tali permixtione non adducitur iuuamentum nec nocumentum: quia inutilis est ei permixtio cum eis: sed cum re acetosa & c. causa est nam res acetosa incidit vinctuosam autem lenit id quod incisum est cum subleuat id ad superiora stomachi sui leuitate & raritate quare mouet ad vomitum. Deinde cum dicit.

SYL. Acida salubriter miscentur acribus, vrentibus, mordentibus, dulcibus, & aliis incendiis aptis, inutiliter, amaris, falsis, slypticis, vlcérantibus, serrantibus.

ANT. Quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei acetosæ cum alijs. Quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei acetosæ cū alijs.

Ostendit quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei acetosæ cum alijs medicinis diuersificatis in sapore. Dicit sic, Rei aut acetosæ cum acuta est vtilis permixtio. nam res acetosa frigida est & humidavnde sui frigiditate & humi

ditate remouet caliditatem medicinæ acutæ superflua, & cum dulci, & cum omni re inflammabili. causa est: quia talis permixtio multum prouocat appetitum, vnde quidam demus: q̄ si quis miscet piper cum aceto, q̄ hæc permixtio sumpta multum confortat stomachum & excitat appetitum eius: & cum omni re mordicativa. sc̄t vtilis ei permixtio: eo q̄ remouet eam caliditatem & inflammationem, inutilis vero & c. cā est. nam ipsa est ita mordicativa sicut illa: et multo plus mordicaret si cum eis admisceret.

Deinde cum dicit.

Insipida vtiliter miscentur acribus, amaris, falsis, serrantibus, mordentibus, vlcérantibus, inflammantibus, slypticis inutiliter.

Rei vero insipidæ cum acuta, & amara, & falsa vtilis est permixtio, & cum ferrosa, & excoaratiua & inflammatiua, & mordicatiua. Inutilis vero cum slyptica.

Ostendit quæ sit vtilis aut inutilis permixtio medicinæ insipidæ cum alijs, et dicit rei vero & c. causa est, nam ipsa medicina insipida est æqua in substantia. vnde etiam remouet omnem saporem excedentem vel excellentem: siue enim remittit ferrosam & excoaratiua & c. supple est cū veniens permixtio rei insipidæ, inutilis vero slyptica, nā medicina slyptica non habet saporem excedentem: quia non indiget vt cum ea admisceatur medicina, quæ remittat eius saporem: qualis est medicina insipida.

Deinde cum dicit.

Salsa inutiliter miscentur acribus, amaris, dulcibus vinctuosis: præterquam quibus actio imbecilla, aut tarda, vigore ob id indigens. Omnia enim tarde ac ibecilliter purgatiua, ab acri & salso vigore accipiunt.

Rei quoque falsæ cū acuta, & amara, & dulci, & vinctuosa, inutilis est permixtio: nisi cum his proprie quorū operatio est debilis, indiget tamē confortatione. Sunt. n. acutum & salsum confortatiua osium debilitat & tarde soluentium.

Ostendit quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei falsæ, cum alijs medicinis diuersificatis in sapore: & quæ indigent confortatione in sui operatione, acutum enim & c. notabile verbum. nam acutum & salsum mordificando accelerare & festinare sciunt operationes medi. & sustinet qñ in tali sapore sunt.

Deinde cum dicit.

Amaræ & acriæ quadatenus vtiliter miscuntur: falsis vero, vlcérantibus, serrantibus, siccantibus, inutiliter.

Rei autem amaræ & acutæ secundum aliquid vtilis est permixtio, inutilis vero cum re falsa, & omni faciente excoarationem, & ferrositatem, & desiccationem.

Ostendit quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei amaræ cum alijs medicinis ratione saporis: sc̄m aliquid. incipit. f. acutum accelerat operationem amari. inutilis cum falsa. f. permixta res amara. inquantum ita habet excoarationem sicut falsa, & omni faciente qñ res amara & diuturna permanentia eius in parte excoarici sit acuta vel alia.

Deinde cum dicit.

Postremo glutinosa omnia, sua substantia medicamentorum malignitatem frangunt, & exulcerare viscera, venarumque ora aperire, interpositu suo propiant.

Quapropter tragacanthum, aut mastiche, aut bdellium, recte miscuntur aloë, colocynthidi, cucumeri agresti, & similibus. Hanc in rem quoque ladanum esse mirum prædicant nonnulli, præsertim si pauco

Mcf.

d ij oleo

SYL. Quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei insipidæ cū alijs.

SYL.

ANT. Quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei falsæ cū alijs.

SYL.

ANT. Quæ sit vtilis aut inutilis permixtio rei amaræ cū alijs.

SYL.

oleo rosato solutū, colocynthidi miscet. Alia aliorum sunt remedia a nobis particulatim dicenda in singulis simplicibus purgatoriis.

ANT. Qualiter conglutina-
tione de-
bent re-
movere
malitiā
medici.

Sunt etiam ex rebus, quę sū conditionē substan-
tiarum adiuvant ad removendum malitiam medici-
nę, sicut res conglutinatę & habentes viscositatē.
Hęc enim opponuntur medicinis quarum proprie-
tates est excoiare viscera; & aperire venarum orifi-
cia, sicut recte dicimus miseri tragacanthę, aut ma-
sticę; aut bdellium cū aloę, & colocynthide, & cu-
cumere asinino, & similibus. Et dixit quidam, qđ lau-
danum ad ista est mirabile, & proprie permixtū cum
colocynthide, & pauco oleo rosato, & aliū adinueni-
runt alia, sicut in partibus dicemus.

In parte ista docet consolari me, solutiū per compo-
sitionem aliarum me, quę resiliunt necumtis earum ra-
tione substantię. hęc enim &c. nam hęc me. sui congluti-
natione coadiuvant partes intestinorum: vnde non ex-
coriantur, & oppilant, & confringunt, vnde prohibent
aperitionem orificio venarum: cū aloę qui aperit ori-
ficia venarū & colocynthide. f. qđ excoiat intestina. vnde
cum colocynthide qđqđ ad medicum oleum rosatum
vt scilicet extinguat eius caliditatē emi & prohibeat exco-
riationem intestinorum sui viscositate: & aliquatier sui
spissitate.

De proportionem rerum sibi inuicem fungēda- rum

Cap. iiii.

SYL.

Rectis autem medicamenta propor-
tione quantitatę: idonea sunt permi-
scenda, vt ex his licet diuersa potenti-
bus, vna tamē faciles confluat. Qua-
igitur mensura vnum alteri miscendū
sit, vt salubre fiat medicamentum, indicatione ab ip-
sorum proprietate tantum sumpta, hic breuiter do-
cere statui, non etiam a quantitate & qualitate: id
enim liber Haly senis & Alchindi abunde docet.
Quod autem breuiter persequi statui mus est hmoi,

ANT. Derecifi-
catione
medici.
per pro-
portio-
nem qđ
titatiūā.

Nquit Ioan. heben Mes. Modum autem
& proportionem attendi oportet in per-
mixtione sibi inuicem rerum quarū prę-
cessit rememoratio vt consoleretur medi-
camentum ex diuersis proprietatibus sigillantibus vnā
virtutē. Et erit intentio nostra hic comprehendens
exigentiam quantitatum medicinarum in consola-
tionem vnus ad alteram per considerationem pro-
prietatum tantum. Quomodo autem consoleretur
medicę per comprehensionem exigentię quanti-
tatum & qualitatum earū lege librum Haly senis, & Al-
chindi, & inuenies. Consideratio autē quam breuiter
hic intendimus sit hoc modo.

Post qđ Mes. docuit consolari medicinas so. per admix-
tionem aliarum medi. rectificantium: siue meliorantium
ipsarum virtutes permittantur malitiis ipsarum, & re-
sistentium ipsarum effectibus. In parte ista docet eas con-
solari per proportionem quantitatum medicinarū ad-
miscendam cum medicina so. & hęc est magis deterio-
ratio huius proportionalitatis generalis. vnde ostendit
vtrum medicina quę admiscetur medic. solutiū debeat
esse multa aut pauca in quantitate aut equalis. determi-
nationem autem specialem huius fecit in secundo tracta-
tu. ostendit etiam quāritatem debitam ipsius turbih aut

zingiber quando, f. admiscetur vtrum. f. turbih debeat
esse tantum vel minus vel plus qđ zingiber, & primo prę-
mittit intentionē suam. secundo exequitur. f. dā ibi. Ois
medicina, & proportionem. f. quantitatiūā, & notū est.

Deinde cum dicit.

Omne medicamentum purgans aut violentū est,
vt scammonium, euphorbium, granum gnidium, &
alia multum acra: aut imbecilla, vt casia fistula, man-
na, violę, & alia similiter dulcia & salubria, aut me-
diocre, vt subacria, subamara, & alia violentorum
& imbecillorum media, quorum magna est latitu-
do, ac per magis & minus in bonitate & malignita-
te differentia.

Omnis medicina solutionem faciens: aut est for-
tis virtutis, aut debilis, aut mediocris. Voco autē vir-
tutem, posse medicinę quo impressionem efficit in
corporibus nostris. Et posse quidē huiusmodi forte
est, sicut diximus in medicinis multę acuitatis, sicut
est scamonea, euphorbium, almezeroon & familia.
debile vero in eis, quę ad latius declinant incolmū
sicut vult medicinę dulces, sicut violę, & casia fistula
& tereniabin, & similia. Mediocre autem in eis qđ
sunt debilis acuitatis, & debilis amaritudinis, & quę
sunt inter illas inter quas est sunt gradus, & eleuatō-
nes in bonitate, & malignitate plus vel minus.

ANT. Quę sit
med. so.
fortis &
tutis.
Quę de
bilis vir-
tutis.

Quę me-
diocris
virtutis

Exequitur docens. si inuenire debitam proportionem
quantitatum aliarum medicinarum quę cum medici-
na so. debent admisceri, & primo ponit quādam condi-
tiones viles suo proposito. secundo exemplificat suum
propositum. secunda ibi. Pone ergo. Prima in duas, prī-
mo ponit diuisionem quandam. Secundo ostendit quę
sunt medicinę consolantes medi. so. secunda ibi. adhuc
autem res. Prima in duas, primo ponit hęc diuisionem:
secundo declarat membra diuisionis. secunda ibi. Et pos-
se quidem huius. Prima in duas primo facit quod dictū
est & quoddam dictum exponit secunda ibi. Voco autē
illa pars, & possedidit in tres fm qđ tria erant mem-
bra diuisionis declaranda, partes patent omnes istę par-
tes legit sif. almezeroon, i. granamecc, uel laureole sit me.
dulces sicut vult violę &c. causa est eo qđ non solunt in-
ferendo vim naturę. immo solunt cum delectatione ip-
sius &c. totum id est notum. Deinde cum dicit.

Adhęc omne alexiteriū (Bezahar Arabes vocat)
quod medicamentū purgans emendat, aut valēter,
aut imbecilliter, aut mediocriter iuuat.

Adhuc autē oīs res quę est sicut bezahar in emēda-
tione medicinę: solutionis scientiū, aut est magni
iuuamenti: aut parui: aut mediocris.

Ponit aliam diuisionem medicinarum quę sunt cōso-
lantes medi. sol. & primo ponit diuisionem. secundo de-
clarat membra diuisionis. secunda ibi. Et quidem magni
iuuamenti. Prima in duas, primo facit quod dictum est.
secundo exponit quoddā vocabulum siue dictū statim.
secunda ibi. voco autem, has legit sif. bezahar. i. medici-
na consolās vel resistens venenositati medi. solutiū.

Deinde cum dicit.

Id est, medicamenti purgantis noxam oppositu
suo frangit, vel intemperiem corrigit, vel virtutem
{cordis} regit.

Voco autē iuuamentum omne illud qđ medicinę
solutiū obicitur: aut quo virtus regitur, aut mala
complexio remouetur.

Modo exponit vocabulum di. Voco autē iuuamen-
tum omne quod medicinę solu. obicitur & pręcipue sug-
venenositati,

SYL.

SYL.

ANT.

venenositate, & hoc erat supple vnum nocumentum qd proueniebat ab ipsa, aut supple uoco id esse iuuamentum quo virtus cordis regitur ita qd medi. sol. ratione suorum pessimorum accidentium cordi non occurrat, vt supra ponebatur hoc. n. erat aliud eius nocumentum aut supple uoco id esse iuuamentum quo mala complexio. s. medi. sol. vt qñ est multum calida remouetur, et hoc erat eius tertium nocumentum qd ab ipsa proueniebat a sua prima qualitate.

Deinde cum dicitur,

XL. Valenter autem iuuant, quæ præterquam qd hæc tria præstant, etiam nos nutriunt, vt dulcia. Parum iuuant, quæ vno modo vel duobus iuuant, tamē nō nutriunt corpus, sed ipsum alterādū permittunt, vt amara, salia, styptica, & similia. Mediocriter iuuant, quæ pluribus modis comodant, & quadantenus nutrire possunt, vt vinctula, insipida, ex austero dulcia vt dactyli, cydonia, aut dulcacia, vt mel, aut acido dulcia, vt mela: aut dulcia, & si insipida, vt poma.

ANT.

Et quidem magni iuuamenti rem dico, in qua intentiones omnes aggregantur quas diximus, cū hoc etiam qd potest effici nutrimentum nostri corporis, sicut res dulcis. Parui aut iuuamenti rem dico i qua vnam, præter hoc quod possit esse nutrimentum nri corporis, immo est ad alterādū & permutandū tantum, sicut est res amara, res salia, styptica, & similia. Et uoco rem medicoris iuuamenti, in qua plures ex intentionibus prædictis iuuenies, cum hoc ē qd secundum aliquid potest effici nutrimentum nostri corporis, sicut res vinctuola, aut res insipida, & res in qua simul dulcedinem & ponticitatem est inueniri, sicut sunt dactyli & citonia, aut dulcedinem cū acumine, sicut mel, aut dulcedinem cum acetositate sicut muza, aut dulcedinem cum insipiditate sicut poma.

Modo declarat membra diuisionis, & primo vnum. Secundo aliud, tertio vltimum, secunda ibi. Parui aut iuuamenti, tertia ibi. Et uoco rem, dicit sic. In qua intentiones omnes, tres nunc dicte aggregantur, quia totū obijcere malis effectibus medicis sol. confortat etiam cor ne ei occurrat venenositas medi. remouet etiam eius malam complexionem: cum hoc etiam potest effici nutrimentū corporis vt res dulcis sicut est vinum granatorum, syrūpus rosatus, & violatus: hæc. n. cum hoc qd faciunt illas tres intentiones nunc dictas possunt effici nutrimentum corporis, parui autem etc. exemplum illi in hoc sicut piper, misceamus cum scamonea, dato. n. qd piper faciat quoddam iuuamentum quia confortat stomachum et cor, nō remouet siue alterat complexionem calidam scamonee cū sit calida eo dē modo vel mouet de alijs, sicut sunt dactyli & citonia, hæc. n. propter sui stypticam confortant stomachum & cor, sed per eorum dulcedinem nutriunt: sicut maça & melius sicut muca. i. poma granata qd sunt media inter dulcia totaliter & acetosa. nam ex eorum aliquali dulcedine nutriunt, & per eorum acetositatem resistunt complexionī calidæ ipsius scamonee vel alteri? soluitur sicut poma. s. syluestria vel sicut poma apte sic vocata: & præcipue poma quæ vocantur granifica &c.

Deinde cum dicitur,

XL. Si est igitur medicamentū volentum, alteri plurimum iuuanti miscendum, amboq; proprietatibus inter se admissionem concordant, & consentiūt. De vtriusq; quantitate sic statues, vt qd plurimū iuuare confidis, largius misceas, & c. quod commodum expetās, violentum autem parcius, vt a quo pp actio-

nis vehementiam, noxa corpori aliqua impendit.

ANT.

Pone ergo sic, qñ oportet aliqui medicinam fortis virtutis misceri rei magni iuuamenti: & tua interest post pacem omnij proprietatum: adhuc modis proportionum ad concordiam cōsolari. hoc modo expedit augmentare eam quæ est magni iuuamenti, propter beneficium, quod de ea creditur: & minuemus eam quæ est fortis virtutis, timentes lesionem, in corpus propter fortitudinem impressionis suæ. Erit ergo sic quod rem magni iuuamenti augmentabimus, Medicinam aut fortis virtutis minuemus.

Superius in hoc ca. Ioan. Mes. posuit duas diuisiones medi. vna erat diuisio medi. conolandarum quæ sunt solutiuæ, alia vero erat diuisio medi. debentium illas conolari. In parte ista dat modum cōsolationis ipsas penes tales diuisiones & cōminationes. & primo docet cōsolari medi. fortis virtutis in exoluendo. Secundo docet cōsolari medi. quæ est debilis virtutis, secunda ibi. At si iungenda est medicina debilis virtutis. Sed tu dices statim quare non dicit cōsolari medi. solutiuam quæ est medicoris virtutis soluitur statim qd habita cōsolatione medi. quarum vna est fortis virtutis in exoluendo: & alia debilis statim hñ implicite cōsolatio medi. quæ est medicoris virtutis in exoluendo: eo qd satis ex extremis pōt dari intelligi medium. modo hæc est media inter illas. Prima in duas. Primo docet cōsolari medi. sol. fortis virtutis per medicis, quæ est magni iuuamenti. Secundo docet cōsolari eam per medicis, quæ est parui iuuamenti. Secunda ibi. Verum si iungenda est. Sed tu dices, cum cōsolatio sit triplex, s. per medi. multi iuuamenti: pauci iuuamenti & medicoris quare non docuit cōsolari per medicis. medicoris iuuamenti: soluitur sic dans id intelligere ex suis extremis, nam cum medi. forti debemus ponere rem multum iuuamenti in magna quantitate: & rem pauci iuuamenti in pauca quantitate: vt ipse tenet: ita etiam de medicoris iuuamēti debemus ponere medicocriter, prima in duas, s. quia primo ostendit quomodo cōsolari medi. fortis siue acuta per medicis magni iuuamenti, secundo hoc confirmat auctoritate Democriti, secunda ibi. Et hoc ē Democritus voluit. Exemplum prime partis est tale, nam si velimus miscere scamoneam quæ est fortis virtutis cum casia quæ est magni iuuamenti: modo quia dos scamonee fortis sunt septem grana minuemus hanc dosim, & dabimus tria grana tantummodo: ne noceat cordi propter sui virtutem fortem: & impressionem, & augebimus quantitate casia: vnde dabimus de ea, 3. f. vel i. eo qd ex ipsa fit magnum iuuamentum: et ideo melius est addere de casia quā addere de scamonea in vno vel dimidio semper intelligentes qd hoc habet verum, supposita sigillatione istarum medi. in proprietate vel quantitate primis secundis & tertijs, nam & si debemus augere medicis magni iuuamenti quando misceatur medi. fortis virtutis non tñ propter hoc debet augeri in infinitū nō statim tollatur proportio & sigillatio quæ est inter eas, iterum licet ab eis sit magni iuuamenti: non tñ propter hoc debemus miscere cum ca. vel cum alia medi. fortis virtutis cum inter ea non sit proportio & sigillatio in proprietatibus, & ideo hæc regula. Mes. semper habet verum suppositis regulis præcedentibus, nam semper oportet attendere proportionem ipsarum medi. quæ est quantitas ad quantitatem debitam: iterum etiam qualitas ad qualitatem.

Deinde cum dicitur,

XL. Id quod Democritus his verbis volebat: Medicamentum ex violento imbecillum e facias oportet. Quia medicamentum alteri proprietatibus concordanti mistum, quantitate idonea est salubrius: non correctum aut, malignius,

Mes. d. in. Et

ANT.

Et hoc est quod Democritus voluit dum dixit, Oportet autem medicinam fortem debilem facias, quod est: quia medicina consolata concordantiis & proportionibus est incolumior sicut etiam non consolata iniquior.

Quod dixerat ipse confirmat auctoritate Democriti, concordantijs, scilicet quantum ad qualitates, & proportionibus scilicet quantum ad quantitates.

Deinde cum dicit.

SYL.

Quod si medicamentum violentum alteri parū iuuanti miscendum est, vtrūq; est minuendum, illud quidem, ob impendentem noxam: hoc, quia tantum illius temperaturam alterat, vel actionē immutat.

ANT.

Modus cōsolandi med. fortis virtutis cuius medic. pauci iuuamēti.

Verum si iungenda est medicina fortis virtutis rei pauci iuuamenti, minuemus medicinā fortis virtutis pp illud qd diximus, & rem pauci iuuamenti minuemus similiter, quia non acquirit per eam nisi intentionē vnā & est alteratio, vel permutatio.

Dat modū cōsolationis med. fortis virtutis cū med. pauci iuuamenti, propter id quod diximus. Ene facit nō cumentū & est alteratio. I. med. sol. I. quo ad qualitates et permutatio. I. operatiōis eius de vno membro ad aliud.

Deinde cum dicit.

SYL.

Si autem medicamentum imbecillum alteri valde iuuanti miscendum est, illud vt vapore ob debilitatem innoxium, est augendum, vt ei quantitas vigore & robur adiciat (quod etiam voluit Democritus, medicamentum ex imbecillo valentius faciendū imperans, augendum quoq; quod magnopere iuuans est, ob dictam prius causam).

ANT.

De cōsolatiōe med. debilis virtutis.

At si iungenda est medicina debilis virtutis rei magni iuuamenti augmentabimus medicinā debilis virtutis non timentes de impressione eius in corpore, imo oportet qd virtus eius per subadditionem inquantitate ipsius vigoretur, sicut adhuc dixit Democritus. Medicinam autē debilem inquit fortem facias & post hoc augmentabimus rem magni iuuamenti propter illud quod diximus.

Docet modum cōsolationis med. quæ est debilis virtutis, et primo docet eam cōsolari cum med. multi iuuamenti. Secundo docet eam cōsolari cum med. pauci iuuamenti, secunda ibi. Si autem, & tertio si volumus imponit finem dictis ibi. Et hoc est illud, exemplū primæ partis est si nos volumus miscere casiam quæ est debilis virtutis cum violis prunis & seminibus communibus quæ sunt multi iuuamenti, tunc ponemus de decoctione istarū violarum & similium multum cum casia ad distemperandum ipsam, quia quasi vnā fontellā: sed si velimus distemperare casiam cum decoctione agarici nō debemus ponere de illa decoctione nisi parum: quia forte, si, vt posuit casia distemperari, nam ex eo non acquiritur magnum iuuamentum propter hoc quod diximus, eo qd talis res facit magnum iuuamentum, & non nocumētum.

Deinde cum dicit.

SYL.

Si deniq; medicamentum imbecillum alteri parē iuuanti miscendum est illud augendum, hoc minuedum, pp dictas prius causas. Hec de miscendo: quantitate tibi cognoscenda sunt: quantū sunt, qui alia quoq; addant, scopis alijs intentū.

ANT.

Si autem iungenda est res pauci iuuamenti medicinæ debilis virtutis, augmentabimus medicinā de-

bilis virtutis propter illud quod diximus, & minus rem parū iuuamenti propter illud quod etiā diximus. Et hoc est illud quod de proportionibus scire oportet. Alii autem dicunt alia, s̄m intentiones diuersas.

Docet cōsolari medi. solu. quæ est debilis virtutis et re pauci iuuamenti, exemplum huius sicut si nos vellemus miscere casiam quæ est debilis virtutis exolendo cū agarico qui est pauci iuuamenti: tunc augmentabimus casiam eo qd ex ipsa non timetur aliquid nocumētū: & minus agaricum propter dicta supra: postea vltimo cōcludit, & est notum.

De modis rectificationum medicinarum cū beneficijs, & primo de modis cōctionis. Cap. i. summæ primæ.

Medicamenti purgantis malitiā ars reprimat, & facultates nouas impertit, quatuor modis, cōctione, lotione, infusione, tritura.

SYL.

Nquit Ioā. Mes. dispositionis acquirat per artem reprimat malitiam medicinarum solutionem facientium. Auxiliari enim ars nobis quatuor modis. Aut decoquendo: aut laudando: aut infundendo: aut triturando.

ANT. quatuor modis p̄remo ueri malitia med. dici.

Superius Mes. docuit rectificare medic. so. per proportionem medi. miscendarum ipsi med. sol. In parte ista docet eas cōsolari per beneficia artis, & primo proponit quot modis per artificia possumus eas cōsolari, secundo illos modos declarat. secunda ibi. Et dico qd decoctio, littera primæ partis est nota. Deinde cum dicit.

Continuatio.

Coctio, vna est elixatio, altera assatio.

SYL.

Et dico qd decoctio alia est quæ est sicut elixatio. Et alia est quæ est sicut assatio.

ANT.

In ista parte exequitur docēs per illos quatuor modos cōsolari med. so. et diuiditur hec pars in quatuor partes Primo docet eas cōsolari per decoctionem. Secdo per lauationem. Tertio per infusionem. Quarto per trituratiōem. partes patent in suis capitulis. prima i duas. primo ostendit quod sunt modi decoctionis ipsarum. secundo per illos docet eas cōsolari. secunda ibi. Elixatio autem. In prima parte est notū quod dicit Mes. hic per elixationem non intelligit decoctionem quæ fit in humido aqueo siue sit humidum aqueum simplex & elementare, siue fiat hec decoctio in humido aqueo mixtū alicuius & viridis, cutipile ponet statim de helleboro qñ in raphano decoquitur & dixat, et ponet de scamonea qd ipsa in cydonio de coquitur decoctione quæ est elixatio. nam licet cydonia assentitū assatio vsq; ad scamoneā nō peruenit imo potius elixat scamonea quia in aliquo humido decoquitur, & per assationem intelligit alterationē medi. sol. aliqua ignea, autem siue fiat in vitro qd cito cōtingit siue fiat super sugillas vel super prunas.

Deinde cum dicit.

Elixatio medicamenti humore excrementosum coquit, resolut, status ab eodem crassos, mordaces, ad nauseam ventriculū euercentes, dissipat: ei⁹ de nig. acrimonia, motus in corpore molestos, vim valide ferrantem, excoarctatē, frangit & prohibet. Propterea scamonium in pomo vel cydonio coctū, vel in vase vitro cum succo rosarum, & oleo amygdalarum dulcium: est prestantius, vt mox in simplicibus dicemus.

SYL.

Elixatio

ANT. Elixatio autē adiuvat in resoluendo humiditātē
superfluat medicinē, & maturandō, & carminādo
ventositatē crassā, aut mordacitatem, faciētem
subuersionem, & nauſeam, & motus laborioſos in
corpore, frangitq; acuitatē & excēſus ferroſitatis,
& exoriationis. Et propter hoc laudatur ſcamonea
cocta in pomo aut citonio, aut demū in vaſe vitro
cum ſucco roſarum & oleo amygdalarum, ſicut di
cemus iam.

In parte iſta illos duos modos declarat. & primo oſ
dit qualiter conſolatur medi. ſolu. per decoctionem quē
eſt elixatio. Secundo dicit per decoctionem quē eſt aſſa
tio. ſecunda ibi. Aſſationem quē elixatio: prima in duas
quia primo docet conſolari medi. ſolu. quē habet vnam
virtutem. Secundo docet eam conſolari quē habet plu
res virtutes, ſue ſis quē dixerat annexit quēdam. ſcda
ibi. Et qñ diuerſificat. Prima in duas. Primo facit quod
dictū eſt. Secdo remouet quandā dubitationē, ſcda ibi.
Vēg tibi ſuper eſt. Prima in duas. Primo docet cōſolari
medi. ſol. per iſpſam elixationē vt per iſpſam medi. ſol. per
dat ſuā malitiā. Secdo hoc idem facit vt medi. ſo. acquirat
aliquā virtutē. ſcda ibi. Exceſſus autē in reſoluendo humi
di. ſuperflui. nam iſta decoctio quē eſt elixatio humiditātē
quē ſunt in centro trahit ad circūferentias: & tunc reſol
uuntur in corpore poſtea: & precipue in orō ſtōi ſicut di
cetur &c. ſ. in ſecundo tractatu. Deinde cum dicit.

61. YL. Attractio quoq; medicamēti vehemētior & mali
gnior elixatione obtunditur, vt cum medicamētū
maleficum intra cauitatem alterius benigni coqui
mus, vtilius virt? in hoc fracta maneat: qualiter exē
pli gratia: ſi radicē raphani radicibus hellebori trāſ
fixam: ſub cineribus coquimus, & eam damus eden
dam. Habet. n. virtutem hellebori purgaticem, ſed
multū reſſam. Sapam quoq; aut ſyrupum roſa
rum, quibus incoctum ſit ſcamoniū, propinamus.
Id quod philoſophi appellant ſeparationē rei ſecun
dum ſpeciem, a re quē ſecundum materiā, & hoc
eſt forme, & virtutis ſpecificę, a materiā tranſſum
ptionem.

ANT. Exceſſus autem attractiois ſuperflue & iniqui
tatis reprimitur in elixatione, ſicut quando decoq
mus aliquod eorum: de quorum malitia formidat
in conuulſitate alterius rei: & remanet virtus eius in
illa reſtracta. Sicut verbi gratia. Figimus fuſſem hel
lebori in radicem raphani, & poſt coctionem ei? in
cinere: propinamus raphanum habentem virtutem
hellebori reſſam. Et decoquimus ſcamoneam in
robū, & ſyrupis, & propinamus rob & ſyrupū ha
bentem virtutem ſcamoneę. Et hoc eſt illud qđ vo
cant philoſophi ſeparationem rei ſm ſpeciem, a re
quē eſt ſm materiā.

In parte iſta dat modū cōſolationis medic. in ſuū per
decoctionē elixatiū acquirat aliqua virtus, & primo oſ
dit qualiter acquirat aliqua virtus ſolu. in medi. in qua ſit
decoctio medi. ſol. & in ſcda parte oſtendit qđ iſta deco
ctio elixatiua acquirat virtutem medi. ſo. a rebus in quib
us decoquitur. ſcda ibi. Amplius autē: vel pōt dicit q
in iſta parte vel in duabus præcedentibus iſtā (amplius autē)
ponit tria iuuamenta quę acquirunt med. per elixationē
nō eſt vt quocunq; modo diuidat reſtracta. i. debilitata.
nam talis virtus ſolutiua nō eſt in propria ſubſtantia &
materiā, in robū, i. in ſucco fructū: ſeparationē rei ſm

ſpeciem. i. qualitatē ſue virtutē a ſpecie. ſm materiā, i. a
materiā: vnde hæc virtus ſolutiua exiſtens prius in vna
materiā ſit modo in alia: ſicut in ſe. in qua decoquit med.
ſo. & helleboro vel ſcamoneę, et ſimilia. ¶ Sed hoc eſt at
tendendum qđ iſta decoctio hellebori in raphano, quan
doq; eſt per elixationem artificialē, qđ eſt per elixatio
nē naturalem. dico primo qđ iſta decoctio hellebori in ra
phano qñq; eſt per elixationē artificialē: & hoc ſit plu
ribus modis. vno mō ſicquā diſcoſperimus radicem raph
ani: & ab eo euellimus eam medullā lignē: & loco ei?
ponit helleborum: et ibi dimittit ſtare. Alio modo ſit quā
ſcindit raphanus per mediū & in medio ponit hellebor?
& ligat ſecū. Et tertio ſit: quā accipit raphan? extract? a ter
ra & poſtea cōtereſſet pſora? & in talib? foraminib? po
nit helleborus: ¶ Dico ſcdo qđ qñq; decoctio hellebori
in raphano ſit per elixationē factā a natura. nā accipitur
raphanus nō extractus a terra, & circūcirca radicē eius
facimus fouēitā qđ radicē eius apparet perforata multis
foraminibus: & in eis ponit helleborum: tūc, n. hellebo
ri acquirat virtutē raphanus ex ſuo proprio nutrimento
qđ a terra euellit & diminuit id malum ſicut & hoc mō e
in multis arboribus: et videt qđ eſt cōueniens ſatis. nam
eſt qđ voluit facere alicui vomitū aliquid for
tem: modo raphanus nō eſt ſatis ſufficiens ad hæc iteg. et
helleboro eſt nimis forte vomitiuū: quare tunc ſit de
coctionibus elixatiuis decoquimus helleborū in rapha
no: & hēmus tūc vomitiuū qđ inten dimus, ſicut eſt ſi vel
lemus vt aliqua medicīna nimis forte tunc eam conſola
mur elixando vñ virtutē eam non in ſubſtantia: ſed in ſuſ
ſione vñ ex ea non inducit poſtea magnū nocumētum.
Deinde cum dicit.

Præterea medicamētōꝝ multorū malignitas re
mitur iſporum coctione in herbarum, vel ſeminū,
vel aliorum ſuccis & aquis, ſua facultate illorū vio
lentiam permutantibus.

Amplius autem quandoq; medicinarum multa
rum reprimimus malitiā decoquendo eas in ſu
cis: & aquis herbarū & ſeminū & reꝝ alię: vt ſu
ſcipiant permutationē a virtutibus earum.

Hic oſtendit qualiter hæc virtus acquirat medicīnæ
ſolutiue per decoctionem elixatiuam in alijs rebus ſine
ponit aliud iuuamentum quod acquiratur medi. ſolu.
ti. per elixationem, & notum eſt. Deinde cum dicit.

Cæterum coctionem non ſuſtinent omnia æqua
lem, ſed quedam debilem, alia valentem. Quorum
enim virtus facile reſſoluitur, quia vel imbecilla eſt,
vel in ſuperficie eſt poſita, vel in ſubiecto raro conſi
ſtit, omnia eiſi modi parum diu, nec valenter, coquē
da ſunt, quod virtus eorum a coctione immodice re
ſoluitur. Talia ſunt, ſemina quatuor & frigida maiora
& adiantum album, epithymum, violę, & flores
prope? reliqui. Contrario hiſi modo affecta medi
camenta diu coquenda ſunt. Omnia. n. craſſe effen
tiz cocta, ſunt clementiora, omne item medicamen
tum, arte & legitime coctum, parte plurima eſt beni
gnius. Sic omnia acria decocta ſunt meliora. (horū
enim violentiam, ſi qua ineſt, coctio frangit) niſi ſi
qua horum virtutem habent aut imbecillam, aut ſu
perſiciariam. Quę deniq; inter hæc duo extrema
ſunt media, mediocrē quoq; decoctionē ſuſtinent.

Verum tibi ſuper eſt ſcire medicīnas quę debilem
coctionem ſuſcipiunt, aut fortem, omnia. n. quorū
virtus facile reſſoluitur, aut ſunt debilis texture, aut
virtutem habent poſitā in ſuperficie, debili coctio
Meſ. d liij ne

elixatio
artificia
lis helle
bori i a
phano
trib? ſic
modis.

61. YL.
Coquē
da parū

Coquē
da mul
tum

ANT.

ne indigent. Superflua enim coctio resoluit virtutem, sicut violæ proprie, & semina quatuor, & capilli veneris, & epithimum: & vniuersaliter omnes flores. Et quæ contrario modo se habent contrarie. Et quæ medio modo, mediocriter. Et omnia quæ acumen habent decocta sunt mitiora decoctio. n. frangit virtutem earum, si forsitan sit virtus alicuius posita in superficie aut debilitata. Et omnia quæ sunt crasse substantię coctio acquirit eis facilitatē, & omnis medicina cocta secundum artem & legem secundum plurimum est facilior.

Quædam sunt medicamentorum.

Et quidam forte.

In parte ista remouet quasdam dubitationes, et primo vnam. Secundo aliam. secunda ibi. Verum &c. prima l duas. Primo facit hoc. Secundo his quæ dixerat annexit quædam: secunda ibi. Et omnia legit ambas simul. Dubitatio quam remouet est, quia crederet aliquis quod eadem decoctio omnibus medicinis acquirat bonitatē. arguit quod non: & semina quatuor. i. frigida, vis semina melonis, citrulli, cucumeris, cucurbitę: & oia quæ acumen habent &c. cā est quia per decoctionem acumen remouet.

Deinde cum dicit.

SYL. Purgantia aut humiditate multa, aut lubricando vel nihil, vel minimum coctio iuuat.

ANT. Verum neque per decoctionem fit iuuamentum in his quæ soluant labificando & faciēdo lubricum de quo fit valde curandum.

Remoueret aliam dubitationem. crederet enim aliquis quod decoctio elixatiua omnis vis medicis acquireret aqua le iuuamentum. Respondet quod non, nam medicamentis lubricum faciēdo decoctio non multum confert. nam tales medicamentum non habent nocumenta quæ debent remoueri per elixationem.

Deinde cum dicit.

SYL. Præter hæc, coctio facultates medicamentorum diuersas omnium optime permiscet, vt ex his omnibus vna resultet, velut concreta, faciēs actionē, quæ si qua erit imbecillior, minus valenter coquenda est vegete vero, magis. Calorem enim coquentem temperabis proportionē & naturam substantię, tū facultatis coquendorum medicamentorum.

ANT. Et quando permiscetur medicinæ diuersarum intentionum, & queris ex eis virtutē compositam, decoctio facit eis meliorem modum permixtionis, vt ex summa earum resultet virtus insita faciens operationem cōcretam. Et si sit vna ex eis debilior quā altera oportet vt gradatio in decoctione fiat plus, vel minus sicut dicitur.

In parte ista his quæ dixerat annexit quædam. & primo vnum, secundo aliud. secunda ibi. Et decoctio quidem. causa autem dicti. In prima parte est, nam medicamentum non faciunt in virtute insitam operationem: & coque possunt virtutem nisi quando ipse adiunxerit permiscetur & præcipue vna mixtionē secundum quod in eis est possibilis, nam melior modus mixtionis ipsarum est ille qui fit per decoctionem ipsarum: & hoc habet verum mixtionem ipsarum in naturali & artificiali hoc modo. nam scimus quod turbith euacuat phlegmatagarius cholera, epithimum melancholiam. modo quid est si volo omnes istas tres intentiones perficere melius perficiuntur quando istę tres medicamentum simul permiscerantur & maxime per decoctionem ipsarum adiunxerit, bene tunc reducitur ad quandam formam in qua referabatur virtus composita

unde postea euacuabuntur melius omnes isti tres humores. Et hæc est causa quare ab auctoribus fiunt ille decoctiones & syrupi solutui & similia, & decoctio naturalis quæ fit in talibus medicamentis, acquirit eis bonum modum permixtionis, vt ex eis resultet virtus composita, sicut quando istę medicamentum per longum tempus adiunxerit compositę agunt in se inuicem per earum qualitates ita quod per talē actionem refranguntur in quadam forma media in qua sunt virtutes seu operationes: sicut extremi colores sunt in medio colore, vt Auer. ponit, hoc fit quando bene preparata sunt apud apothecarium: quia benetrinatur, bene alitur, & bene exiccat, & sic de alijs. exemplū huius ponit. nam videmus quia clyster nuper constructum ex alijs quibus medicamentum sit per duos vel tres dies in intestinis nobilissimam facit operationem, quod non est nisi quia tales medicamentum melius adiunxerit in postum permiscetur, unde videmus quod medicamentum diuersas virtutes attribuit medicamentum, per diuersas ætates ipsarum, sicut apparet in theriaca, quæ quidem dum est noua est valde frigida & oppilatiua, antiqua vero est valde calida. Deinde cum dicit.

Flāmeus. n. ac vehemens calor, medicamenti facultatem resoluit. **SYL.**

Et decoctio quidem impetiosa & inflammatoria resoluit virtutem medicinæ. Quare tua interest decoquere commensurando calorem, & proportionando illum substantiis rerum & virtutibus debilibus vel fortibus. **ANT.**

Annexit aliud his quæ dixerat & notum est. Deinde cum dicit.

Affatio aut, in fritorio vel patella facta coctio, medicamenti virtutē nunc auge, vt affata scilla purgatior euadit nunc minuit, vt psyllium per affationem humiditate lubrica spoliatur, minus purgat. Alia quoque multa sunt affando meliora. Est quoniam medicamentum facultatē suā affatio reprimat, & altera vegetior reddat vt myrobalani, rhabarbari, affando virtutē purgatoria reinituit, ad frictoria intendunt sunt, namambo duplici hac facultate prædita. Sic balanus myrsipica, cui sit vomitoria simul & deiectoria, per affationē excoquitur humiditas eius excrementosa, & nitrofa, ad nauasam ventriculū cogens: remanet autem virtus deiectoria.

SYL. Affatio nis facultas.

Mef. in simplici Lib. vi. simpli. **Mef.** in simplici bus.

Affationis aut in fritorio & in patella officium est quandoque addere in virtute medicinæ, sicut quoniam affata scilla, & sit magis solutiva. Et quandoque minuere in virtute, sicut verbi gratia: Affatio psyllium fit humiditas eius minus lubrica, minus soluens & affatē plura vt mitiora fiant. Et quandoque per affationem vna duarum virtutum reprimat & vigoratur altera, sicut, v.g. In myrobalanis & reubarbaro est virtus solutionem faciēdo, & contractionem. In eorū aut decoctione minoratur virtus faciēdo solutionem & vigoratur virtus contractionē faciēdo. Et in bene est virtus vomitiua & virtus deiciens per ventrem. dum autē affatur maturatur ipsius humiditas superflua baurachia faciēdo subuersionem, & nauasam & remanet eius virtus solutionem faciēdo.

ANT.

In ista parte docet per affationem medicamentum. rectificare. & primo ponit vnum iuuamentum quod acquirit medicamentum. secundum aliud. secundum ibi, & quoniam affatur scilla & sit magis solutiva. nā scilla habet in admixtione multam humorem, aqueam quæ reprimat eius virtutem solutiuam quare

per

habens

per affationem illa hu. aqua soluitur, nō omnis res multum hu. ut plurimum per affationē in sui operatione confortatur, tamen intelligendum q̄ ista scilla nō debet multum affari: quia totaliter eius virtus resoluatur, nec debet licet, & ideo apothecarij timentes ne per affationem ad ignem recipiat aliquam malam qualitatem a fumo, aut a sole recipiat aliquem malum vaporem, ipsam magis affant ad vmbra q̄ ad solem vel ad ignem, vt mitiora idēst leuiora virtutibus sūt ista: aliam partem legit simul cum prima: minoratur virtus solutionem faciens in eis, & remanet ei virtus scilicet fortem solutione faciens &c. totum est notum.

De modis lauatiōis medicinarum. Cap. ij.

SYL. **L** Otiō medicamenta multis modis meliora reddit.

ANT. **D** erecū ficatione medi. p lauatiōnem.

In precedenti ca. Mes. docuit consolari medi. solu. p decoctionem siue ista decoctio sit dixatio, siue affatio: in isto cap. est eius intentio nō docere eam consolari per lauationē, & primo ponit vtilitates quas acquirit lauatio ipsis medi. solu. secundo his quæ dixerat quædam annēctit, secunda ibi in fine capituli. Et scire debes: prima in duas: Primo præmittit intentionem euasificandam ostendit vtilitates istas: secunda ibi. Interdū enim, prima parat.

Deinde cum dicit.

SYL. **N**unc acrimoniam eorum superficialiariam auferendo (vt ex aqua, aut mucagine, tragacanthi lotū semen vtrique guttur, & partes alias, quas permeat, adurere definit, sal quoq̄ naphthicus. Idēst, Sodomites.) aqua cucurbitæ aut sili lotus, sit clemētiōr.)

ANT. **I**uuamē tū p̄mū qd̄ acc̄rit p̄ ablutiōnem.

Interdum enim per lauatiōnem remouetur superficies acuminis alicuius medicina, sicut quando lauatur semen vtrique cum aqua aut mucillagine tragacanthi. ne guttur aut partes per quas transit, aduratur, & sicut lauatur sal naphthicus cum aqua cucurbitæ aut cum simili hac intentione.

In parte ista ponit hæc iuuamenta quæ acquiruntur medi. solu. per lauatiōnem, primō ergo ponit vnum, secundo aliud tertio aliud, quarto vltimum, secunda ibi. Et q̄q̄ lauatur vt abscondatur: tertia ibi. Et quandoq̄ lauamus aliud superficies acuminis. i. remouetur acumen quod erāt in superficie seminis vtrici: immō & lauatur herba vel flores ipsius vtrici, per aquam cucurbitæ intelligimus succi fructus, qui proprie cucurbita dicitur, aut possumus p̄ hoc intelligere aquā quæ ab ea distillat in alembico siue in cāpana, sub qua ponitur ignis, & videtur non solum hoc modo abluuntur, vt ab eis remoueat acumen, sed etiam vt ab eis remouatur aliquialiter caliditas quæ est in medi. superficie sicut quando medi. abluuntur & volumus ab ea euitare aliquam caliditatem quam in se habet in superficie, & volumus ea vt proprie ad infrigidandum. Deinde cum dicit.

SYL. **N**unc facultatem eorum maligniorem auferendo, salubriorē vero relinquendo, (vt lapis Cyaneus & armenus moleste vomitoria, & deiectoria: per lotionem multam vomitoria esse definiūt, tantum dementer sunt deiectoria, & cācamum lotum clementius purgat, tamen obstruētes vt illotum liberat & aloē lota potentius roborat partes nutritorias, minus aluum subducit: non lota contra.)

Et quandoq̄ lauamus medicinā vt abscondatur alia virtutum suarum ab ea: et proprie maligniores deterrens & remaneat ei melior operationum suarū: & in columior sicut proprie lauamus lapidem lazuli, & lapidem armenū, vt soluant per ventrē tantū, & sine angustia. Non loti vero p̄ vomitū & per ventrem soluunt, & cū molestia. Et sic et lauamus laccā vt sit minus solutua, et remaneat ei vt sit oppilatiōnum aperitiua: et laum? aloē. Non lotus enim magis laxat, & minus confortat membra nutritionis. Lotus vero facit contrarium.

In parte ista ponit aliud iuuamentum quod acquirit medi. solu. per abluētiōnem, & primo facit hoc, secundo dubitationi rēdet: secunda ibi. Et sunt &c. abscondatur. i. ab ipsa & soluant per ventrem tantum: nam q̄ istī lapides lauatur per abluētiōnem remouetur ab eis acuitas quam habent molestare stomachum & inducere nauisā & vomitū: immo etiam quasi oēs debēt lauari vt confortent, vnde videmus q̄ isti ocularij in passionibus oculorum administrantes tuiam aut lapidem hæmatitem abluūt vt ab eis remoueat acuitas & magis confortent oculos & in de faciūt colliria oculorum, immo etiam si isti lapides habent acuitatem in profundo, primo aduēnt eos vt per ignitionem illa acuitas ex profundo veniat ad superficiem, postea abluunt vt per abluētiōnem illa superficialis acuitas ab eis lauetur & remoneat: vnde isti ocularij nouies docent eos ignire & nouies docēt eos lauare. hoc etiam fit in alijs rebus exterius approximatis, vt in calcenam q̄q̄ abluunt vt ab ea remoueat acuitas & remaneat in ea virtus siptica per quam potest esse cicatrizatione & indurare carnem vt fiat loco cutis, laccā ipsa enim est multum aperitiua oppilatiōnum splenis & hepatis & membri nutritionis idēst stomachi.

Deinde cum dicit.

SYL. **Q**uibus autē medicamentis virtus in superficie est (vt in tinto, ichorio agrestis, rosis: et similibus) illa lotionē, dissipatur: q̄ ob id lauanda non sunt, præterea magis et minus lauentur, quatenus scilicet eorū virtus ferre potest.

Et sunt medicinæ quæ virtutem possitam habent in superficie, quæ si lauentur tollitur sicut tarassacum: et endiuia: et rosa: et similia.

In parte ista dubitationi respondet, dubitaret enim aliquis vtrum de omnibus competat ablutio. Respondet q̄ non, quia endiuia, scilicet domestica, & similia si cut etiam sunt violæ. Deinde cum dicit.

Nunc partes impuras auferendo.

Et quandoq̄ lauamus vbi oportet abstergere partes immundas.

Ponit aliud iuuamentum per res immundas vt si oportet colligeretur aliqua herba vel radix quæ haberet circa circa eam finem vel puluerem tunc enim eam lauamus. Deinde cum dicit.

Nunc facultatē eorum valentiorē efficiendo, (vt aloē ex aqua aromati lota, potentius roboratur: ex decocto autē valenter purgantiū, vt agarici: turbiti, & similia: si lauetur purgantior euadit: lota denique ex aqua bdellii, aut tragacanthi: rora venarū sic aperire: vt languis inde effluat: definit.)

Et quandoq̄ lauamus aliquid vt magnificet virtus eius, sicut lauamus aloem cū aqua specierū aromaticarum

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

Quartū
iuuamē
tū qđ ac
quiritur
medi. p
ablutio
nem.

maticarū: vt magis confortet. Et lauat cū aqua rerū
solutionē multiplicantiū: sicut turbith: et agarius,
& silia, vt magis soluat. Et lauatur cum aqua bdellii
aut tragacanthi: vt non imprimat lēione apertio
nis venarū apertioe qua suat sanguis. Et scire oportet
qđ res de lauationibus sustinet quantū virtus ei
patitur plus aut minus.

Ponit aliud iuuamentum quod acquiritur medi. solu.
ex abluōne, apertioe qua suat sanguis: nā bene aloes
debet aperire sic orificia venarū qđ possit debite euacuare
huius. quem debet de non debet sic aperire qđ ex tali apertio
ne emanet sanguis, hoc autem fit per abluōne. p̄ ista
autem iuuamenta sunt possibilis reduci ad diuisionem
bimembrem hoc modo: nam abluōne aut fit in medi. vt
earum virtus remittitur vel deperditur, aut secundo fit
vt per abluōnem acquiritur virtutem: si primo modo, &
hoc dupliciter, aut quia absolute secundum abluōnem
remouetur virtus eius, aut inquantum medicina habens
duas virtutes quarum ab ea remouet vna & proprie ma
lignior, & alia remanet: si primo modo: & hoc dupliciter
quia aut per abluōne remouetur aliquid magis intrin
secum a medi. & sic est primum iuuamentum eius, si secun
do modo, sic est tertium: si autē medi. abluatur, vt scilicet
quia habet duas virtutes & ab ea volo alteram remoue
re tantum et proprie maligniorem sic est secundum iuu
amentum, si autem per abluōnem medi. ipsa acquirit ali
quam virtutem, sic est quartum: & vltimum iuuamentū
eius, quod dicitur in vltima parte est notum.

De rectificatione medicinarum cum modis
infusionum. Capitulum. iij.

SYL.

ANT.
De recti
ficatione
me. p in
fusione.

Infusio quoque medicamentum efficit meliora, fa
cultatē eorū nunc maleficam auferendo.
Inquit Heben Mesf. Acquiritur bonitas medici
nis per infusionem: Quandoque. n. nascitur di
spōsitionem per illā quandoque dereliquit eam in re
in qua infunditur.

In parte ista siue in isto ca. Mesf. docet rectificare med.
solu. per aliud beneficiū artis quod est infusio: & primo
premitit quomodo acquiratur bonitas in medi. per in
fusionem: secundo illos declarat secūda ibi. Acquirat au
tem nascitur id est acquirit dispositionem quā non ha
bebat. p̄ sed est aduertendum qđ infusio & ablutio sine la
uatio conueniunt & differunt: conueniunt quia vtrāq; ha
bet fieri in re fluida liquida, sed differunt, quia lauatio habet
fieri sine profundatione virtutis in re quae lauat, ita qđ
in rein qua lauat non remanet virtus profunda rei quae
lauatur, sicut conuenit de aloē quando lauat, & de en
diuā, quia si lauat solum eius virtus superficialis cali
da ab ea remouetur: & nō profunda, sed in infusione vir
tus rei quae infunditur & profunda remanet in re in qua
infunditur, & infusio ipsa penetrat vsq; ad profundum
in re quae infunditur sicut statim apparebit.

Deinde cum dicit.

SYL.

ANT.
Primum
iuuamē
tū qđ ac
quiritur
me. p in
fusione.

Sic granum gnidium & esula aceto macerata, acri
moniam superfluiam serrantem amittunt, & tur
bith lacti recens mulso infusum, & siccatum, ventrē
turbare desinit.

Acquirit autem res dispositionē per infusionē.
Nam quandoque reprimitur aliquid de malitia sua:
sicut verbi gratia. Abscinditur superficies acuminis
& ferrositatis ab almezeon & alsebram ex earū
infusione in aceto, & sicut turbith infusum in lacte
nuper mulso & exiccato rectificatur ab eo, & absin
ditur esse turbatiuum.

In parte illa Mesf. illos modos declarat, & primo de
clarat quomodo per infusionem acquiritur iuuamēta

rei in qua facta est infusio: secunda ibi. Relinquitur autē,
prima in res secundum quod tria iuuamenta ponit quae
acquiruntur medi. infus. per infusionem, secundum po
nit ibi. Quandoque infusio interitum ponit ibi. Et quādoque
facit infusio alsebram. i. esula: almena id est laurocola.

Deinde cum dicit.

Nunc bonā augendo (sicut turbith, succo cucume
ris agrestis maceratum materiam crassam a partibus
remotis valentius educit, & hermodactylus aceto
scillato aut scillae succo, aut raphani infusus, a iun
cturis potenter trahit, & agarius oxymelie macera
tus, fit purgantior.)

Et quandoque infusio addit in virtute medicinā, si
cut infunditur turbith in succo cucumeris asinini
& magnificatur virtus eius in educendo materias
a remotis. Et infunditur hermodactylus in aceto scil
le, aut succo eius, aut succo raphani, & acquiritur eis
virtus magna in iunctoris. Et infunditur agarius in
secaniabin, & fit vigorosior.

Ponit aliud iuuamentum quod ex infusione acquiri
tur medi. infusae, secaniabin id est oximel simplex.

Deinde cum dicit.

Nunc nouam vt lubricam impartiendo, sic medu
la colocythidos mucagine tragacanthi imbuta:
ventriculi villis adhaerere desinit, cito permeat, nec
sedi, nec vesicae nocet: sic scammonium oleo violato
infusum & similia.

Et quandoque facit infusio medicinam esse lubri
cam, sicut quādo imbibitur colocythidis, & proprie
interius eius in glutino tragacanthi: & facit ne ad
haerere villis stomachi, & pertranseat, & non nocet
ano & vesicae, & sicut infunditur scamonea in oleo
violato & similia.

Ponit tertium iuuamentum simile, & proprie interius ei
id est pulpa coloquintidae. Deinde cum dicit.

Nunc in liquorem cui infunditur transferendo
(vt liquor cui infusa sit aloes, aloes virtutem adipi
scitur, & in aliis similiter, quod multis de causis faci
mus, interdum vt medicamenti virtus ad partes re
motas promptius penetret, vt cum decodem aro
maticum cui infusa sit aloes propinatur, interdum vt
virtus illa mitior fiat, vt cum scammonium panno
ligatum incoquitur syrupo vel sapae, vel alio succo
interdum vt facultas vna separaretur ab altera, vt sha
barbarum, & myrobalani infusa, virtutē deiectioni
liquori transmittunt, adstrictoriam retinent.) Nec
tamen medicamentorum omnium virtus sola in eū
liquorem cui infunduntur, transit, sed quorundam
vt cassiae silulae, tamar Indorum, & similibus aliqua
quoque substantia.

Relinquitur autē dispositio rei per infusionē in
re quā infunditur quāque res humiditate habentes re
cipiunt virtutē rei submersae in ipsis, sicut verbi gra
tia infundit aloes in quibuldā succis acquiruntibus
post illud virtutē aloes, & propinae illa infusio, &
scillid propter multas vtilitates, vt res, aut virtus
facilius penetret ad partes longinquas sicut infusio
aloes in aquis specierū alestagnarū, aut vt minor
fiat sicut infundit scamonea ligata in panno in co
ctione alicui⁹ rob vel syrapi, aut vt separet proprie
tas a proprietate, sicut in infusione reubarbari & my
robalarum videmus. Separatur enim ab eis vir
tus solutionē faciens, & cadit in infusionem rema
nente

SYL.

ANT.
Scdm iu
uamē
tū qđ ac
quiritur
medi. p in
fusione.

SYL.

ANT.
Tertius
iuuamē
tū qđ ac
quiritur
me. p in
fusione.

SYL.

ANT.
Quat
bonitas
relinqui
tur rei
infusae.

nente re contractionem faciente in residuo. Et quoniam non tantum virtus & proprietas cadit in infusione, sed etiam alicuius rei corpulentia: ut patet in infusione casie, & tamarindorum, & similium.

In parte ista ostendit qualiter bonitas per infusionem acquiritur rei in qua facta est infusio. Et primo hoc declarat magis in generali: secundo in specialibus: de ibi. Aut ut rei virtus recipiatur, i. apte nature virtus recipere, lege totum simul aut super, sit illud ad partes longinquas, nam aloë de sui substantia non habet quod penetret ad longinqua, quare cum admiscetur aliqua specierum aromaticarum, subtiliatur eius substantia unde facilius penetrat rob idest totum fructus vel syrri, aliquo tamen dimittitur ibi stare per totum noctem, postea tollat circiter quod quoniam infirmus debilis est in virtute, patitur etiam superfluum inflammationem, aut etiam medicina de se est superflua calida sicut est scamonea unde timemus dare hanc medi. solu. solam: unde eam infundimus in liquore aliquo & dimittimus ea stare ibi aliquantulum: postea colamus & colaturam exhibemus patienti & non substantiam medi. unde talis medi. soluit sicut si daretur in substantia licet non tantum, & ideo quoniam infirmus est aptus ad nauseam & ad vomitum: aut etiam est multum debilitatus, & non vult sumere medi. solam, tunc ea infundimus, aut in brodio cicere vel alterius rei in qua decoctæ sunt species aromaticæ, & tunc ea sibi exhibemus proprietas. i. virtus contractionem. i. contractionem: calidissimam: nam cum calidissima sit substantia mollis & subtilis contingit quod ipsa ponitur in liquore & colatur quod in colaturam vadat de substantia ipsius &c.

De rectificatione medicinarum cum modis triturationum. Capitulum. iiii.

TRitura medicamentis admodum confert.

TRiturationo autem multum confert ad hoc quod intendis de rectificatione medicinarum.

Postquam Mes. docuit rectificare medi. sol. ex tribus modis artificij, scilicet decoctione lavatione et infusione in isto capitulo est usus intentione eas rectificare cum quarto modo artificij, scilicet cum trituratione, & primo proponit quod intendit simul etiam ponens quandam diversitatem triturationis medi. & in secunda parte exequitur: secunda ibi. Sunt enim quædam: prima pars patet.

Deinde cum dicit.

Multa quidem crassis, ut scammonio crasso, pauca vero tenuibus, & texturæ debilibus, & virtute cito exhalabili præditis, ut scammonio Antiocheno, mediocriter denique amborum mediis, quantumque medicinali essentia crassior: tanto largiore tritura eget, quanto tenuior, tanto peracriore.

Sunt enim quædam in quibus non oportet ut multa elaboretur trituratione. Et sunt in quibus necessaria est multa trituratione. Et sunt in quibus mediocriter, Et enim tibi superest scire quod dictum est, quoniam sunt quædam quarum virtus cito tollitur, ut sunt debilibus texturæ, & huiusmodi, non multa indigent trituratione, sicut scamonea antiochena bona. Verum in crassa expedit ut plus in trituratione insulas. Omnia enim quanto plus vel minus sunt crassa, vel subtiliata, tanto plus vel minus opere triturationis indigent.

In parte ista exequitur, & primo ostendit modum & causam quare sunt aliquæ medi. quæ non multum egent trituratione, & in secunda parte explicat necessitatem tri-

turationis medic. secunda ibi. Officij autem. Quarum virtus cito tollitur. scilicet quia ipsa est valde posita in superficie aut sunt debilibus texturæ: nam ex eis cito earum virtus evaporat propter debilem texturam pororum ipsarum sicut apparet maxime de musco, nam si solus trituretur & precipue multum, cito eius virtus tollitur & evaporat ex debili ipsius texturæ, et ideo ipse debet tritari cum zucaro aut cum alia re, quæ habeat infusillare virtutis eius.

Deinde cum dicit.

Confert autem medicamentis tritura, ut in vno melius miscantur.

Officij aut triturationis necessitas triplex est. Aut est ut miscibilium in vno melius fiat sigillatio. Aut ut medicinis aliqua proprietas acquiratur. Vel ut in eis aliqua malitia reprimatur.

ANT. Propter tria triturationis medicæ

In parte ista explicat nobis necessitatem & utilitatem triturationis, & primo proponit eas necessitates & utilitates triturationis, secundo eas declarat: secunda ibi. Exemplum primi, in vno. i. in vnam formam acquiratur. scilicet quam proprietatem illa medi. solu. non habet. Et est sciendum quod ista triplex necessitas & utilitas triturationis medi. non solum applicari potest medi. solu. sed etiam potest applicari cuicunque alteri medi. siue sit alterativa siue digestiva, alteratiuis aut ex primis qualitatibus aut secundis aut tertijs. Omnis enim trituratur propter istas tres causas: tunc magis hoc debet applicari medi. solu. eo quod de eis est hic sermo. Sufficientia autem istarum causarum habetur hoc modum trituratione in medi. aut fit cum ipsa est componibilis cum alia, aut non: si primo modo, sic est prima necessitas triturationis. Si autem hæc trituratione fiat propter utilitatem medi. in se. & non ut ipsa est componibilis cum alia hoc est dupliciter: aut enim fit ut acquiratur utilitas quam non habet: & sic est secundus modus triturationis, aut ut perdat malitiam quam habet, & sic est tertius modus. Secundo est aduertendum dicentem quod necessitas triturationis est sic ut miscibilia melius in vnam formam transmutentur, causa huius est duplex, nam miscibilia non bene reducuntur in vnam formam nisi per alterationem & commixtionem cuiuslibet, si ergo vnum quod eorum seruet suam naturam, nunquam in vnum poterunt conueniri, & ideo oportet quod alteretur & transmutentur ad invicem, ita quod transumpta a sua natura acquirant de nouo aliam naturam postquam, hoc autem fieri habet per reductionem ipsarum ad vniuersumque ipsarum triturationem: sic enim magis alterantur a sua natura: & in aliquam vnam naturam convertuntur & ideo Aui. in v. can. ca. de compositione theriacæ: laudat dissolutionem siue diuisionem medi. ad minima eam componentium: secunda causa potest esse: nam per triturationem & diuisionem ipsarum minimum ipsius attingit minimum alterius quare tunc facilliter a sua natura permutantur & acquirunt vnam formam: nam in rebus naturalibus quanto agens magis attingit passum ad minimum, ipsum etiam magis attingit, & in ipso fortius agit & facilius alterat passum.

Deinde cum dicit.

Quæ res theriacæ & aliis compositionibus est multum utilis & necessaria.

YL.

Exemplum primi est trituratione theriacæ & aliarum medicinarum.

ANT.

In parte ista declarat istas tres necessitates triturationis: & primo vnam & secundo aliam, tertio ultimam: secunda ibi. Exemplum secundi, tertia ibi. Exemplum tertij, trituratione theriacæ idest rerum & medicinarum quæ in theriacæ ingrediuntur quando sunt bene pillatæ secundum

dum quod oportet sicut etiam ponit Aulcen. in v. can. de theiaca. Deinde cum dicit.

SYL. Vt aliquam facultatem nouam adipiscantur, (sic Calenus) cuminum leuissime terendo efficit vetricum, quod prius erat deiectorium. Nam purgato ria actia interdum tenuissime puluerata promptius per ora vasorum penetrant in partes vrinarias & alias remotiores, per easque vacuant.)

ANT. Exemplum secundi. Inquit Gal. In istis vltime triturando & puluerizando cyminum, & cum esset natura solutiuum, factum est vrinæ prouocatiuum. Ego dico quod aliqui aliquod acutorum solutionem facientium vltimo puluerizatum acquirunt proprietatem post illud vt fiat magis penetrans & repat ad alias partes in quas non poterat prius & prouocet per illas.

In parte ista declarat secundam necessitatem triturationis. Inquit Gal. in quarto de regimine sanitatis: ibi enim describens compositionem diacalameti dicit, quod si medi. compones ipsum trituretur, quod ipsum valet ad digerendum hu. crudos qui sunt in stomacho, & in intestinis, & in melaecis, & si tales medi. vltimo trituratur, tunc earum virtus valde penetrat ad longinqua, unde fuit postea vrinæ prouocatiua euantes hu. qui sunt in gibbo hepatis & vni renum & poris vrinabiles, hoc etiam contingit de reubarbaro, nam ipsum crasse trituratum soluit viderem, sed subtiliter puluerizatum prouocat vrinam, & ideo hoc est bonum documentum medico. nam quod ipse vult per aliquod medicamentum solutiuum eueare hu. qui sunt in gibbo hepatis aut in renibus per vias vrinales debet id medicamentum solutiuum vltimo triturare & cribellare per sindonem & cum liquore aliquo ipsum propinare & ideo quod velles hu. existentes in melaecis eueare aut in gibbo hepatis & intestina essent debilia aut parata ad dysenteriam, ita quod non posses eas euacuare per intestina est licitum facere medi. solu. vltimo trituratum, vt. f. poststillam materiam per vrinales vias euacuare si aut istæ viæ renum & vrinæ sunt debiles, dabo solutiuum id in crassa substantia & frustulis, & euacuabo eos per ventrem, & precipue si non sunt intestina debilia & apta ad ægritudinem: hoc etiam potest intelligi de omnibus alijs euacuationibus. Deinde cum dicit.

SYL. Vt denique vis quedam malefica obtundatur. Colocynthis enim medulla quam tenuissime fieri potest puluerata, innocenter purgat. Quod si portiones quedam crassiores sensuque perceptæ sunt, villis ventriculi & spiris intestinorum adheret, humoresque inibi reperto imbutæ tument, & partes distas tumesciunt ac vlcérant, vt inquit filius Serapionis.

ANT. Exemplum tertii. Inquit filius Serapionis. Oportet vt colocynthis, & proprie interius eius vltimo puluerizetur, & neque sit contentus aliquis in sufficienti trituratione eius. Pars enim sensata ex ea adheret in villis stomachi & inuolutionibus intestinorum, & ex ea quam inuenit in humiditate imbibita inflatur & apostematur, aut vlcera loca. Trita vero vltima contritione non operatur illud.

In parte ista declarat tertiam necessitatem et vtilitatem triturationis, & primo facit hoc secundo ponit quandam causam generalem attendendam in trituratione ipsa: secunda ibi. Trituratio autem omnis: prima in duas, primo facit hoc secundo de decido quandam dubitationem, secunda ibi. Rauscedeni vero, & non sit contentus &c. quasi dicat quod nullo modo potest ipsam colocynthis vltimo triturare, sed in quanto plus trituratur tanto melius, pars

enim sensata. i. mobilis, & inuolutionibus intestinorum. i. intestinis inuolutis inflatur sicut apparet in cucurbita excicata, nam ea et assimilatur ipsa enim cucurbita sicca quod ponit in aliquo loco humido impletur & inflatur, sic etiam est de colocynthis: nam quod ipsa peruenit ad loca humida vt ad intestina precipue ex humiditatibus impletur, & imbibit, & inflat & sui acuminis mordacitate intestina & ea vlcera, dolore etiam inducit, quare atra huncuribi hu. & sic apostemat, est tibi dubium vtrum colocynthis interius exhibita per os debet vltimo triturari vel parum, & videtur alicui quod parum, quia tunc non sic penetrat ad membra nobilia & principalia vt interficiat: interficeret autem si multum trituraretur, contrarij huius, ponit filius Serapionis. solutionem tamen huius questionis ponit in secundo tractatu secunda summa ca. de colocyn.

Deinde cum dicit,

Rhabarbarum vero contra quam dictum nuper scammonium habet, nam purius & grauius est melius, probeque tritum, vegetius euadit, rarum vero & laxum impensius pulueratum, vim purgatricem prope omnem amittit.

Rauscedeni vero habet contrarium huius, quod diximus de scammonia, quod enim ex eo est purius & grauius melius est & bene tritum vigorosius, rarum vero & laxum multum redactum in puluerem non retinet aliquid de virtute de qua sit curandum.

Dubitationem decidit, posuerat supra quod scia. bona non debet vltimo triturari, sed mala & crassa sic. & ideo crederet aliquis quod etiam habere verum in omni alia materia, respondet quod non rauscedeni. i. reubar. bene trituratum vigorosius est, nam ipsum habet multum purgare hepatis, & ideo quando bene trituratur ad omnes partes hepatis facilius penetrat. Deinde cum dicit.

Fiat autem tritura omnis elementer & proterea substantia ratione. Que enim est immodica virtutem dissoluit.

Trituratio autem omnis qualiscumque sit oportet, vt fiat cum facilitate & commensuretur substantiis, terendosque laboriosa vero resoluti virtutem.

Ponit quandam generalem canonem attendendum in trituratione ipsa, siue continuat quod dixerat in principio capituli: non est vis, quod dicitur notum est.

TERTIA INTENTIO

Sermo vniuersalis nomenclatorum redundantium corpori in hora purgationis & continet tria capitula.

Ymptematibus formidandis, iisdemque causis multorum inorborum & senij & mortis acerba, a medicamento purgantem orientibus, occurrendum est.

Inquit filius Mes. Obuiandum posita huius accidentibus, quæ superueniunt in haustu medicamentis, & sunt accidentia terroris & timoris, & elementum & materia egritudinum multarum, & senij & mortis tempestiua.

Postquam Mes. docuit consolari medi. solu. anteque corpori appropinquemur in ista trituratione eteria, dat conuenientem modum approximationis earum ad corpus vt per hoc possimus resistere malis accidentibus earum quod iam sunt.

Trituratio utilis.

SYL.

VNT.

SYL.

ANT. Canon generalis.

SYL.

ANT.

sunt corpori approximatz, & primo præmittit quedam necessaria suo proposito: secundo suum propositum exequitur secunda ibi. Afferamus, vel aliter, primo proponit cognitionem talium accidentium quæ adueniunt ex assumptione medi, ponens etiam causas talium accidentium, secundo docet talibus accidentibus subuenire vel præuenire secunda ibi. Afferamus in sequenti & in fine lectionis prima in duas, primo pmissit no cumenta quæ adueniunt ex indebita assumptione medi, ponens etiam causas talium accidentium: secundo declarat talium accidentium causas: secunda ibi sunt hæc & haustu, assumptione, terroris. f. medi & infirmi & astantium: non. n. est medicus qui non terreat, n. est q. q. q. medicus exhibet alicui medi, solu. debilem, ante assumptionem eius fluxu peruenit fluxus vtrius, postea datur medi, patienti, vnde si prius habebat malum modo habebit peius, & forte in de morietur: vnde de hoc non inculpabitur medicinæ, sed medico & medi, & materia n. ex qua nec in quæ, sed & multarum egestionum. Deinde cum dicit.

YL. Ea autem sunt, humorum prauorum commotio citra vacationem, vacuatio illegitima & molesta, vacuatio deniq. immoderatissima & multo largior quam necessitas postulat.

ANT. Nocumēta q. inter dū accidūt ex hau. flu med. dicinæ. Et sunt hæc. Aut quia mouet & non expellit. Aut quia indebita & laboriose soluit. Aut quia soluit vltra q. oportet & vltra necessitatis indigentia, immo est consequens vltimitatem.

In parte ista ponit modum siue causas, ppter quas solu. inducit prædicta nocumēta. Et primo facit hoc ponens tales modos propter quos talia nocumēta inducit secundo declarat causas illorum: secunda ibi, quarum quidem: aut quia mouet. f. malos hu. & nō expellit: nam res nocuæ dum mouentur maximum inducunt nocumētum, v. t. apparet de festuca in oculo, v. t. ponit Gal. quinto de accidenti & morbo, & in libello de expo. & ideo tunc medicina est causa talium nocumētorum per accidens agitando scilicet illos malos humores. Deinde cū dicit.

YL. Quorum causa est incompetencia & vitium, vel fumentis, vel medicamenti, vel accidentium vtriq. superuenientium. Quæ tria si commoderate se habent, magni sunt momenti ad corpus incolume seruandum.

ANT. Propter tria acci dunt r. illa nocu mēta. Quorum quidē euentus ex causis tribus contingit. Vel propter inconuenientiam quæ est ex parte medicinæ. Vel propter inconuenientiam quæ est ex parte fuscipientis. Vel propter inconuenientiam accidentium superuenientium vtriq. Et ibi superest illud scire. Commensuratio autem in omnibus istis est causarum grandium quæ corpus incolume reddit. Et tibi adhuc superest scire illud.

In parte ista causas illorum modorū declarat siue declarat causas causarum talium nocumētorum, & primo has causas præmittit: secundo illas declarat: secunda ibi. Inconuenientia: vel potest dici q. in secunda parte deanti culat q. dixerat, prima in duas, primo facit hoc secundo declarat illas esse causas nocumētorum eo q. impositæ sunt causæ nocumētorum: secunda ibi. Commensuratio quorum quidem. f. nocumētorum, & turpe tñ videtur medico qñ istis accidentibus quomodo cūq. adueniāt, non potest subuenire, vel non vult, tunc videtur hominē bus eum ignorare: commensuratio lege simul: commensuratio id est recta, & commensurata exhibitio talium medicinarum. Deinde cum dicit.

YL. Medicamentum autem improperg vacationis est causa, quādo est genere malignum, aut notis nō

habet omnes boni medicamenti, aut nec proportio nem artificialem, cuius ante meminimus. Vitanda igitur tibi sunt medicamenta, quæ nec arte, nec ratione alia fieri meliora possunt eligenda vero, alia, obseruatis conditionibus & modis proportionum prædictis.

Inconuenientia autem quæ est ex parte medicinæ, est autem quia est ex genere malignarum: aut si non est talis non est forsitan cum conditionibus, vel proportionibus artificialibus, quarū rememorati sumus. Et tibi superest vt vitare intendas, in quibus neq. ars neq. aliud auxiliatur. Et in non vitandis obseruare conditiones & proportionum modos.

ANT. Quare ex hau. flu med. accidūt nocumēta.

Declarat hic Mes. istos tres modos, & primo ostendit qñ medi. de se inducere potest prædicta nocumēta: secundo ostendit qñ ex parte corporis fuscipientis eam possunt dici accidentia euenire: tertio ostendit qñ hæc contingit ex parte vtriq. p. secunda ibi. Ex parte autem fuscipientis: tertia ibi. Ex parte autem accidentium proportionibus artificialibus: vbi iste modus artificialis fit per modum compositionis aliarum medi. cum ea, siue p. modum alterationis solius med. solu. cum habeat per de coctionem aut per lauationem infusionem vel titrationem, de vtroq. enim modo artificiali pparationis medi. solu. hic intelligit: neq. aliud auxiliatur, & has partes posuit in primo capitulo huius libri, conditiones tales quantum ad modum pparationis ipsarum per alterationē & proportionum modos quantum ad modum pparationis ipsarum per compositionem aliarum cum ea. Deinde cum dicit.

Vitio autem fumentis purgatio male procedit, quia est vel est ex eorum numero, quibus est interdicitus medicamentorum vsus, vel materiam vacuandam non æquauit, nec obedientem naturæ coquen do redditit, nec meatum, per quos faciendā erat vacuatio, aperuit, & leues ac lubricos reddidit. Quæ præparamenta cum præcesserunt, reuera corpus ab impendēte periculo securū reddit. Vitio deniq. accidentium superuenientium violatā fit purgatio, si in victus ratione per sex res non naturales, tibi notat: sæpe deliquerit.

YL.

Ex parte autem fuscipientis error superuenit, aut quia est eorum quæ prohibentur a pharmacia, aut si præparamenta ad eam non præcesserunt, quæ secundum veritatem corpus a pœna securum reddēt & sunt proprie materiæ euacuandæ adequatio, & canalium, & ductuum necessariorum pparatio, & facere naturæ obedientiam & consuetudinem lenitatis. Ex parte autem accidentium forinsecorum error prouenit sicut in malo regimine, quod fit in vsu sex rerum non naturalium quas scis.

ANT. Quare nocumēta accit ex hau. flu med. ex parte fuscipiens.

Ostendit qualiter ex parte fuscipientis medicinam solutiuam possunt accidere nocumēta prohibentur a pharmacia possunt trahi & vniuersaliter parati ad colicam pafionē, ad equatio id est digestio in nocituo talis materiæ, & canalium conductum & c. i. vt medi. sint apte, si ne intestina per quæ debet fieri euacuatio sint plena stercore & præcipue durum aut hu. crassū & viscosū, quod dicitur in vltima est notum & c.

Intentionis tertiæ si medicina mouet & non euacuat. Capitulum. i.

Medicamentum autem humores prauos commouet, sed non vacuat, aut tardius vacuat. Afferamus

YL.

ANT.

Afferamus igitur hic sermones exponentes vna-
quaque harum diuisionum, & primo si medicina so-
lutionem non fecerit aut fecerit tardam.

Postq̃ Io. Mes. in præcedenti cap. ostendit quot & que
nocumenta possunt euenire ex operatione medi. solu. q̃a
s. sicut est causa multarum egestionum, est et causa eue-
ntus subitæ & tempestiue mortis, posuit etiam curas talium
nocumentorum. In parte ista exequitur docēs prohibere
dicta nocumenta, et diuidit in duas, quia primo docet
his accidentibus subuenire: secundo docet subuenire egri-
tudinibus quas inducunt simul etiam docēdo subuenire
syncope quam inducit & etiam seruo. secunda ibi. Bene
multa inquit filius Mes. egestionum autē que hereditatē
primo in duas: primo præponit intentionem suam: secun-
do exequitur: secunda ibi. Tunc fit illud, harum intentio-
num supple quæ sunt ad obuiandum talibus accidenti-
bus, aut fecerit tardam & per solutionem tardam non so-
lum intelligi solutionem diminutam quantum ad tem-
pus: immo etiam intelligi solutionem diminutam quan-
tum est ex parte quantitatis, quia parum euacuet.

Deinde cum dicit.

SYL.

Ob ipsius actionē remissam & debilem, vel ob ma-
teriam expelli contumacem, quæ commouetur qui-
dem, sed expulsiōem resistit, & latius in corpore spar-
gitur & increscit, vel ob imbecillam sumentis virtu-
tem, non potentem in medicamentum agere, quo fit
vtnec medicamentum in virtutem & naturam agat,
vel ob status crassos medicamentum leuantes, & in
poros corporis impingentes (vnde febres putridæ,
syncope, & mors festina: vel ob facultatis expulsi-
cis imbecillitatem, vel ob meatus, per quos vacuan-
dum est, obstructos, aut consipatos.

ANT.

Quare
medi. in
terdū so-
lutionē
nō facit
aut tar-
dā facit.

Tunc fit illud aut propter debilitatē virtutis non
potentis operari in medicinam, quare nec ea in ip-
sā solum propter ventositatem crassam subleuatem
corpus medicinæ. Aut consulantam in occultis va-
cuitatibus corporis & poris, & sit causa ad febres pu-
træfactionum, & syncope, & mortem festinam. Aut
quia expulsiua debilitatur, aut propter oppilatio-
nem & consipationem in viis & canalibus expulsi-
onis, aut propter materię inobedientiam ad expul-
sionem, quare fit commotio & agitatio in ea & non
expellitur, immo dilaturatur & multiplicatur in cor-
pore. Aut quia medicina est debilis in se & remissa
in operatione sua.

In parte ista exequitur s̃m ordinem datum, & diuidit-
tur in tres, primo docet subuenire nocumentis medi. sol.
q̃n ipsa debilitet vel tarde euacuat aut non euacuat, secun-
do docet eis subuenire q̃n medicina laboriose euacuat: ter-
tio docet eis subuenire q̃n medi. superflue euacuat. secun-
da ibi. Medicinarum autem iudebit &c. In sequenti ca-
pitulo, tertia ibi. Superflue, prima in duas, primo notifi-
cat modos quibus accidunt nocumenta ex medicina quæ
soluit & non euacuat, secundo docet talibus nocumentis
subuenire: secunda ibi. Et tibi superest, prima In sex par-
tes si volumus s̃m q̃ sex modos vel causas nominat qua-
re medicina data non soluit, aut si soluit, soluit debilitet,
partes patent & omnes simul legit. Tunc fit illud q̃ me-
dicina non soluit vel soluit debilitet debilitate virtutis. s.
alteratiue vel digestiue, nam medicina ipsa cum sit in po-
tentia respectu nostri corporis in hoc differens a veneno
absolute ad hoc vt operetur euacuando indiget reductio-
ne ad actum, & sic per alterationem factam a calore sto-
machi & virtute digestiua eius subleuantem, & per conse-
quens prohibentem medi. descendere ad inferiora simul

cum humo, ab ea attractis, & sit causa ad febres propter
s. retentionem humorum qui nō sunt euacuati, aut quia
expulsiua scilicet intestinorum & stomachi: nam cum
medi. non euacuet humores, nisi incitando expulsiuam
si expulsiua erit debilis non poterit euacuare vel debilitet
euacuante: aut propter oppilationē, & ista oppilatio po-
test esse in intestinis a fecibus duris et siccis, sicut q̃n ibi es-
sent scybalæ, aut ab hum. crassis & viscosis in obedientia
materię: quia scilicet non est digesta, aut scilicet quia nimis
viscosa, vnde adhæret, aut quia nimis subtilis, vnde im-
bibitur aut nimis crassa non debet signum immo dilaturatur &c.
eo q̃ cum alijs humoribus permiscetur humor qui debet
euacuari, unde eos in se incit: quare multiplicatur in corpore
talisi materia. Sufficiens autem istarum causarum quib-
us medicina vna soluat debilitet aut non soluat est ista,
nam ad hoc q̃ medi. soluat conuenienter requiruntur tria
scilicet medicina ipsa virtus corporis & materia quæ eua-
cuatur. Si ergo medicina debilitet euacuat, aut non eua-
cuat, aut hoc est ex parte virtutis, aut ex parte materię, aut
ex parte medic. si hoc est ex parte virtutis, & hoc dupli-
citer aut ex parte virtutis secundum se, hoc est si intrinseci-
ter sit ex parte virtutis secundum se, hoc est si dupliciter, vel ex
parte virtutis digestiue vel expulsiue, si primo modo sic
est prima causa: si secundo modo sic est tertia causa. Si au-
tem hæc prohibitio vel debilitatio sit ex parte instrumenti
intrinseci hoc est dupliciter, aut enim ex parte instrumenti
intrinseci præter naturam & obuiantis, aut ex parte in-
strumenti secundum naturam. Si primo modo, sic est se-
cunda causa quæ est ex parte ventositatis, si secundo mo-
do, est quarta causa quæ se tenet ex parte oppilationis ca-
naliculorum, si autem medi. debilitet operatur ex parte mate-
riæ quæ debet euacuari, sic est quinta causa, si autem me-
debilitet euacuet ex parte suiet, sic est vltima causa.

Deinde cum dicit.

Quibus causis omnibus qua ratione optima pro-
spicias, accipe.

SYL.

Et tibi superest ista comprehendere & corrigere
s̃m meliorem possibilitatis modum.

ANT.

In parte ista docet his accidentibus subuenire per remo-
tionem causarum prohibentium solutionem, & primo
facit hoc quando ista medi. debilitet euacuans aut non
euacuans est levis virtutis: secundo quando ipsa est fortis
virtutis, secunda ibi. In fine lectionis. Verum si medi. &c.
Prima in duas, primo docet his accidentibus subuenire
quando medi. euacuat leniendo vel lubricum faciendo.
Secundo hoc idem facit quando medi. euacuat compri-
mendo, secunda ibi. Si autem medi. fuerit. Prima pars ha-
bet partes tres, primo proponit his accidentibus esse sub-
ueniendum, secundo docet eis subuenire per remotionem
prædictarum causarum: tertio dubitationi respondet siue
erorem decidit: secunda ibi. Nam si hoc fuerit: tertia ibi.
Si autem etiam cum his, comprehendere ista id est cogno-
scere, nō enim aliquid præter naturam potest a corpore
remoueri nisi prius cognoscatur. Deinde cum dicit.

SYL.

Si ob naturę imbecillitatem id contigit (quod
sensu deprehendere potes, aut enim ex morbo reua-
lescit homo, aut alia simili causa imbecillus est) &
medicamentum lauando & lubricando est purgato-
rium, cibo naturam mox roborante dato, & potu
aquæ minimū frigidæ, medicamenti actio adiuuat.

Nam si hoc fuerit pp debilitatē naturæ & hmoi,
signū est res quæ cadit in sensu, sicut consualencia
vel aliquid sile, & si fuerit medicina eaz quæ faciūt
suam operationem labificando & lubricum facien-
do, exhibitio rei cibalis confortantis ilico & vigo-
rantis

ANT.
Quid a-
gēdū q̃n
me. non
opaf pp
debilita-
tē vtutis

Ad hoc
q̃ medi.
soluat
conueni-
ter tria
requirunt

rantis naturam, postquam aquae nō veri frigoris, medicinam in effectu suo adiuvat.

In parte ista docet talibus causis subuenire, quae quidem sunt causae quare medicina debilitat euacuat aut non euacuat & per consequens ex hoc inducit mala accidentia. Et primo docet remouere impedimentum huius medicinae, quādo debilitat euacuat ex parte virtutis quae est debilis. Secundo hoc idem facit quando hoc impedimentum prouenit ex parte ventositatis & malae qualitalis humorum. Tercio hoc idem facit quā hoc impedimentum prouenit ex parte virtutis expulsiuae, quā est debilis in expellendo. Quarto hoc idem facit quā hoc impedimentum euenit ex conspatione uiarum: secunda ibi. Si autem fuerit causa huius ventositatis: tertia ibi. Si autem expulsiua debilitatur, quarta ibi. Si autem propter conspationem naturae. I. virtutis alteratiue debentis eam reducere ad actum: res quae cadit in sensu. Res quae apparet ad sensum conualecentia, nam vniuersaliter in conualecentibus sicut qui sunt conualescentes post febrem & praecipue acutas: haec inest proprietates naturae conualescentium vt auctores ponunt & praecipue Gal. in techn. vltimo cap. I. resumptiva vero &c. q. in eis virtus est debilis propter membrorum consumptionem & resolutionem caloris & spirituum factam ex fortitudine aegritudinis. Et vix huc tamen cognitionem debilitat operationis medicinae quā est propter debilitatem virtutis alteratiue siue digestiuae: res cibalis: non autem dixit cibi absolute, nam hic cibis non debet esse omnino cibis, sed debet esse cibis medicinalis, habetis. I. vim alteratiuam qualitates medi. & etiā qualitates corporis conualescentis, nec etiam hic debet esse exhibitio rei medicinalis absolute, eo q. haec debilitas operationis medicinae sit ex debilitate virtutis alteratiue vel digestiuae, & ideo debet exhiberi talis quae confortat virtutem stomachi alteratiuam, quae etiam alterat dispositionem corporis & medi. talis autem res est cibalis siue medicina cibalis, quae quidem est facilis digestiois sicutius carnis pullinae, et perdicum, vel vitellae ouorum &c. ex eis enim acquiritur duplex iuuamentum, vnum est quia virtutem confortant. Secundum, quia ex substantia eorum liquida ponitur medicina quae erat debilis: ad euacuandum debet per feculum lauando, & ex eis verbis Mes. docet his accidentibus prouenientibus propter debilitatem virtutis subuenire post cibum iam digestum potumque aquae non veri frigoris. f. vel in actu vel in potentia: primo dico q. nō debet esse veri frigoris in actu, sed tepida vel calida parum, nam si haec aqua esset actu frigida extingueret naturalem calorem stomachi, & virtutem medicinae & praecipue de his medi. de quibus est hic sermo, quae. f. eūant leniendo vel lubricum faciendo, non debet esse actu multum calida, quia. f. caliditate resolueret naturalem calorem: & ideo debet esse tepida: aut plus q. tepida, ne. f. tepida existens vomitum induceret: idem etiam similiter q. haec aqua non debet esse veri frigoris in potentia, neque vere calida in potentia, nā si esset multum frigida in potentia debilitaret naturalem calorem stomachi, & virtutem eius alteratiuam: nec debet esse multum calida in potentia, & hoc quia resoluendo naturalem calidum, debilitaret etiam virtutem medicinae quae etiā debilis est in soluendo: & ideo debet esse temperata inter caliditatem in potentia & frigiditatem potentia: hoc modo cū aqua decoquimus tales res vt acquirant talem virtutem potentialem in aqua, sicut hoc modo & aqua hordei, & sic exponendo concordat hoc dictum dicto Auic. can. fen. 4. ca. de vijs siue regularis succurrendi his quae sunt à medicinae solu. nam dicit ipse q. q. medi. solu. assumpta nō euacuat debemus dare post ipsam apozima eiusdem virtutis cum ea, & hoc etiam modo nos facimus: nam qui aliquid damus casiam, tamarindos, aut mannā, & ista non euacuat si hoc sit quia virtus est debilis damus cibis

confortato virtutem sicut esset brodium vel ius carniū, & praecipue pulli, si autem contingit q. per istud ipsa nō euacuat, tūc damus post emulsionem cibo digesto apozima vt aquam hordei vel prunorum, consueuerunt tūc q. hoc euenit propter istam causam, q. post emulsionem solunt, & virtute stomachi iam confortata, & ideo q. virtus est debilis damus rem quae sit confortans stomachum, sed si virtus esset fortis, damus rem quae sit virtutis absterfus.

Deinde cum dicit.

Si ob status, & malam humorum qualitatem (q. d. SYL. praecedentia statum signa, aut interperiei cum humore equalis vel inaequalis) declarant clysteribus aut vomitu euacuandum est, deinde status dissoluent, aut mala qualitates contrario est alteranda.

Si autem causa huius fuerit ventositates, aut qualitates mala significatur ex ventositatis uestigijs quae praecesserunt, aut malae complexionis similibus vel diuersis. Et cura est vt clysteribus vel uomitu expellatur, deinde redi ad ea quae ventositatis dissolutionem aut malae qualitates permutationem faciant ex eis quae scis.

Docet subuenire accidentibus quae proueniunt ex medi. solu. quā debilitat, & tarde operatur vel nihil operatur ratione malae qualitalis humorum ratione ventositatis eam sursum subleuantis vel ratione malae qualitalis hanc rem, aut malae complexionis. f. humoralis ex eis quae scis quae quidem habent carminare ventositatem, aut digere re humores.

Deinde cum dicit.

Si facultas expultrix est imbecilla, aut medicamentum actio debilis, aut remissa, data aqua modice frigida, & hora post, adstringente aliquo, vt cydonio, pyro, vel simili, medicamentum potenter ad inferiora detruditur.

Si autem expulsiua debilitatur, aut medicina est debilis in operatione sua aut remissa damus aquam frigidam non veri frigoris, & post horam, res ponticas compressiuas sicut cydonia, pyra, & similia. Haec n. medicinam cum virtute ad inferiora deponunt.

In parte ista docet subuenire huius nocumento medi. solu. quā debilitat operatur q. debilitat expulsiua aut suauit virtutis q. aquam frigidam non veri frigoris exponendo de his modis qui supra dicti sunt, non autem debemus cibum dare sicut ante faciebamus superius, nā hoc nocumentum non euenit propter debilitatem virtutis alteratiue & caloris naturalis vt indigamus propter hoc cibos: sed potius debemus dare aquam non veri frigoris in actu vel in potentia: postea res ponticas compressiuas, & hoc apparet maxime in quodam exemplo fuit enim quidam qui bene flectit oculos debet q. non poterat assellare, & hoc credit fuisse propter intestinorum expulsiuam debilitatem, fuit sibi datus syrupus sol. non assellauit, data fuit ei aqua hordei postea, parsi post fuit datum sibi quoddam pure stipiticum cytonium, & postea assellauit conuenienter.

Deinde cum dicit.

Ob intestinorum obstructionem, clysteribus afflicui conuenientibus mendum est, & alijs conspationem aluum expedientibus.

Si autem propter conspationem in viis & canalibus hoc contingit, clysteria s. m. quā exigit dispositio est melior cura. Et omne quod remouet conspationem ex eis quae dicimus.

In parte ista docet subuenire nocumento medi. solu. debilitat operantis quae hoc prouenit propter conspationem in vijs & canalibus, quia. f. in intestinis, s. m. quā exigit

SYL.

ANT.

Quid agendum quā me debilitat soluit propter ventositatē.

SYL.

ANT.

Quid agendum quā me debilitat soluit propter debilitatē expulsiue.

SYL.

ANT.

Quid agendum quā me debilitat soluit propter conspationem.

exigit dispositio &c. nam si oppilatio & cōspissatio sint in intestinis à stercore duro: tunc clysteria non debent pōni ex aliqua medicina acuta vel carni inatua vel incisa, sed ista clysteria debent esse liniuia sicut clysteria cōmunia quæ sunt ex decoctione maluarum, mercurialis, & solis violarum, cui decoctioni, adiungitur mel, oleum, & sal, aut etiā possit fieri hoc clyster ex oleo simpliciter, melle, & sale. Sed si ista oppilatio intestinorū fiat humida, & viscosa sicut contingit in colica autiliaca: tunc debent clysteria esse constricta ex rebus incisivis, & carminatiuis. Deinde cum dicit.

Quibus auxiliis si purgatio non procedat, nulla inde noxa insignis metuenda est.

Si autem etiam cum his adiutoriis solutionem non fecerit non timetur per eam læsio de qua sit curandum valde.

In parte ista ostendit quod si ex dictis rebus medicina ipsa non iuuatur in sui operatione quod propterea inde non est timendum, nam hic est mentio de medicina quæ euacuat leniendo, aut lubricum faciendo, in istis autem non est timor cum non sint venenose. Deinde cum dicit.

Si autem medicamentum purgans comprimendo non vacuet, aquam frigidam prius nonnulli propinandum censent, quod adacta per aquam grauitate citius lubricet ac descendat medicamentum. Quod verum est si libera habent intestina, si vero obstructa sint, aut in suis anfractibus ardata, aut getur per aquam frigidam angustia. Id quod cum intellexeris, potabis tepidam, quod hæc præterquam quod angustiam non augeat, lubricare cogit medicamentum huiusmodi. Non igitur id auxilium habet solute & sine limitatione scribendum. Omne enim medicamentum comprimendo purgans nisi vacuet, intestina præsertim tenuia & alios meatus exiles lædit. Quapropter vacuandum est prædictis tum lubricantibus tum ad inferiora trahentibus.

Si autem fuerit medicina earum quæ soluent cōprimendo, voluerunt quidam ex prioribus si solutionem non fecerit vt super eam detur aqua frigida, quia lubricare & defendere facit acquirendo grauitatem ei, quare citius descendet. Sed errauerunt, illud simpliciter asserentes, quamuis faciat illud liberos habentibus corporis ductus. In habentibus tamen oppilationem, aut coangustationem in anfractibus intestinorum, acquiritur ex hoc maior coangustatio, quare in his est prohibenda. Et tibi superest discernere illud. Dabimus igitur tunc tepidam aquam, & quoniam lubricare facit, & quoniam per eam non timebimus illud. Et dicimus quod omnis medicina cōpressiua qualiscumque sit, si non soluit, time super eam læsionem & proprie quam facit possidere membrum anfractu osorum ductum & vitarum subtilium. Cōprimimus igitur ipsam expellere, nunc cum rebus ipsam lubricare facientibus ex eis quas diximus, nunc cum rebus ipsam ad inferiora trahentibus ex eis etiā quas diximus.

In parte ista docet subuenire euacuationi prohibere medicinam, quoniam ipsa etiā comprimendo, & duo facit, primo circa hoc ponit opinionem quorundam & ipsam increpare, secundo ostendit siue ponit opinionem suam & modum subueniendi isti nouem totis secundum ibi. Dabimus igitur, prima in duas, primo ponit eorum opinionem, secundo eam increpare, secunda ibi. Errauerunt legimus omnes

partes, simul, comprimendo sicut fuit myrobalani quia si grauitate citius descendere asserentes id simpliciter. In vniuersaliter ductus corporis liberis, id vias libera, & præcipue intestinorum, anfractibus, id vias, maior coangustatio & ex parte intestinorum, & ex parte medicinæ, habet enim coangustare sui frigiditate. Hic scire debes quod si alicui sit data aliqua medicina euacuans comprimendo, & non euat, tunc non debemus dare post ipsam aliam medicinam compressiuam, eo quod hæc magis adhuc comprimit, & coangustat meatus, & hoc verum habet, superposito quod non sit ibi aliqua res cogens ipsam medicinam compressiuam dare, sicut esse in diaria superflua; aut leniter similiter, & istam medicinam compressiuam non debemus dare in habentibus meatus frictos in eis enim non debemus euacuare per medicinam compressiuam, quia magis coangustat, & ideo si sint aliqua corpora dura ad feculum non debemus in eis ad euandum dare medicinam compressiuam, eo quod maiorem simplicitatem ventris faciet & præcipue ante cibum, unde postea sit maior necessitas exhibendi solutium fortius, & ideo quia in mulieribus meatus sunt valde stricti, non debemus dare hanc medicinam compressiuam, in posterum enim inducit stricturam meatuum, inuenimus enim in mulieribus cōstringi mensuram ex vfu myrobalarum, vtebatur enim eis per passiones capitis & stomachi, quare oportuit nos dare eis fortia solutiuia, sed si canales sunt valde lati, tunc maxime iuantur talia corpora ex vfu compressiuorum per oppositam causam: aquam tepidam, nam aqua tepida siue calida parum, licet sit potentia frigida, tamen sui actuali caliditate dilatat & aperit meatus, sui etiam substantia liquida lauat & lubricum facit, non timens id si stricturam meatuum, & faciat sic vt in aqua illa sit decocta aliqua mediapertitua, aut hoc enim malum erit etiam super ea læsionem, si ventris configurationem quam etiam dicimus aut etiam quas dicimus vt notum est &c.

Deinde cum dicit.

Si autem medicamentum soluendo purgatoriū, & ob id fugiat, tum non vacuarit, tale enim nisi cito vacuetur, angustiam, æstuationem, conuulsorium quædam motum, in quo partes extenduntur & retrahuntur, totius corporis molestiam violentam, cordis morbum, præfocationem in quibusdam, scotomia, capitis & oculorum dolorem, tantum, vt hi foras elidi videantur.

Verum ast etiam si medicina fuerit earum quæ faciunt suam operationem dissoluendo & fuerit earum ad quos non est approximandum, & solutionem non fecerit, oportet vt angustiam generet & æstuationem & motum qui est sicut motus spasmodicorum cum extensione & retractione corporis, & facit motus laboriosos in vniuersum corpus, & dolorem capitis, & scotomiam, & dolorē oculorum, ita quod videantur quasi expelli, & morbum cordis, & præfocationem in quibusdam.

Superius Mefi, docuit subuenire nouem totis quæ proueniunt à medi. solu. quæ non euacuat, aut non euacuat nisi debilitat, & præcipue quæ hæc medicina euat liniendo lubricando, aut comprimendo. In parte ista docet subuenire nouem totis medi. solu. quæ ipsa est fortis in euacuat, & non euat, & diuiditur in duas, primo facit hoc quod ipsa medicina est fortis & venenosa: secundo quod ipsa est fortis & non venenosa ita quod potest corpori exhiberi, secunda ibi. Ast si medicina, prima in duas: primo permittit nouem totis quæ à tali medicina proueniunt: secundo docet eis subuenire, secunda ibi. Festinandum igitur. Quod dicitur de prima parte notum est. Deinde cum dicit.

Quam

Y H

ANT.

Y L

ANT.

Quid gēdū qñ me. & earū qñ solunt cōprimendo: & nō soluit.

TA

ANT.

Quid gēdū me. & earū qñ solunt cōprimendo: & nō soluit.

STYL. Quam potes celerime a corpore expellatur vel vomitu, vel potius deiectione, & quam clysteribus etiam poterit attrahentibus ipsum reuelles, si ad superiora moueatur.

ANT. Festinandum est igitur tunc vt cito a corpore expellatur quanto citius poterit, & hoc vomitu, aut purgatione, cum rebus incitantibus illā virtute quam melior fiat expulsio. Et si fuerit ipsius motus ad superiora, compellantur motus eius, & ad inferiora trahatur cum clysteribus, & si necesse fuerit, fortis attractionis.

In parte ista Mesf. docet his accidentibus seu nocumētis subuenire, & primo docet eis subuenire per ea quæ euacuant secundum docet eis subuenire per ea quæ alterant malam qualitatem, & venenositate ipsius me. secundū ibi. Et dicit Ruffus quanto citius poterit eo quæ ista talis med. est venenosa ad superiora, et sic expellatur per vomitum cum vomitus non est sufficiens. Deinde cum dicit,

STYL. Præter dicta auxilia horum medicamentorum malignitatem frequenter obtundit, & acrimoniam frangit, Rufo autore, potus aquæ vehementer frigida, & in eadem sessio, & quæcumq; eius vehementia acrimoniam, inflammationem, furiosum impetum frangunt, ad hæc theriacæ, & cætera partim paulo ante dicta, partim dicenda.

ANT. Et dixit Ruffus quæ multarum talium reprimis malicia potu aquæ frigide vehementer, & sessione in ea propterea quæ frangit acuitatem, Oia. n. quæ eā frangunt, & acuitatem & inflammationem remouent & furiositatem ex eis quæ diximus, & ex eis quæ dicimus, ad hoc conferunt similiter theriacæ species, & sicut iam diximus in proximis capitulis.

In parte ista docet accidentibus subuenire per ea quæ alterant eius malam qualitatem, & non eunt, theriacæ species i. medicinæ theriacæ, sunt. n. quæ dicitur medicinæ quæ sunt theriacæ, vt agaricus, aut colocyndis, aut scamo. & etiam aliarum medi. venenosarū vt ipse ponet infra. Sed hic est dubitatio, vtrum aqua frigida fit conueniens post exhibitionem medi. solu. quæ venenosa est, quæ soluit aut debilitat & tarde soluit, & vñ quæ non, illud nō est conueniens quod medi. solu. non euacuat quod facit constrictionē ventris, sed aqua frigida est huius, quare &c. maior est nota minor apparet, nam posuit supra in hoc cap. quæ post exhibitionem medi. euntis comprimendo non debet dari aqua frigida, eo quæ angustat meatus & canales. ¶ Nō. n. videtur et quod debeat fieri balneum in ipsa, aut sessio in ipsa, quia id non debet fieri post exhibitionem medi. so. quæ non soluit quod habet debilitat anum & intestina, aqua frigida est huius, quare &c. nam frigidum est inimicum, anō pudento, & similibus membris frigidis, vt ponitur ab Hippo. iiii. v. particulari apho. Contrariū hic ponit Mesf. Dico quæ aquam frigidam exhiberi post me. solu. potest dupliciter intelligi, vno modo exhibet post medi. solu. in quantum est solutiva, alio modo in quantum venenosa sui actione seu supflua caliditate, si primo modo tunc hoc est dupliciter, nā ista aqua frigida aut exhibetur in pauca quantitate aut multa, si exhibeat in pauca quantitate, dico quæ ipsa compertinam ipsa sui frigiditate corrugat & condensat partes stomachi, quibus corrugatis, medicina & materia attracta ab ea ad inferiora expellitur, & prope hoc habet verum, in his in quibus stomachus est calidus, medicina etiam habet cum hoc aptum sursum, et tunc alterat qualitatem calidam stomachi, & est supfluit per medicinam venenosam solu. sed si stomachus esset frigidus & corpus stomachi vel corpus totum esset debilis virtutis, tunc ipsa non competeret, & ideo per istam cau-

STYL. sam debet dari in pauca quantitate, ne ipsa superflua debilitaret stomachum & debet lambendo exhiberi. Si autem ista aqua frigida sit multa, tunc ipsa non debet exhiberi ratione medi. solu. vt solutiva est, eo quæ ipsa sic exhibita nimis debilitaret virtutem stomachi & corporis totius. Et ratione ipsius medi. so. in quantum solutiva est, dico quæ aqua frigida debet exhiberi, nam ipsa frangit omnem acuitatem, omnem et superfluum caliditatem ipsius medi. solu. ratione quæ dicitur venenosa. Tñ si ista medicina esset venenosa, non per acuitatem vel caliditatem superfluum esset per nimiam frigiditatem esset mala, sicut mucilago psylli, tunc nō debet exhiberi aqua frigida, ipsa enim augeret magis congelationem talis medi. sed debet tunc magis exhiberi id quod congelationem eius prohibeat. Sed tñ aduertendum, quæ si aqua frigida competat in hoc casu quæ exhibetur interius per potum, quæ vero fit sessio aut balneum in ea semel diuersitatem fitus aut loci in quo est medi. solu. nam si medicina superius repat, debet dari aqua frigida in potu, si autem hæc medicina videatur facere ardorem aut excoarationem circa intestina & partes inferiores debet ea fieri balneum, aut sessio in ea. Ad rationes, ad primam, illud non est conueniens quod facit constrictionē ventris, verum est, si ista aqua non prohibeat operationē medi. solu. in quantum venenosam, sed bene talem operationem prohibet, & hic est fermo de medicinis solu. venenosarum iam dictum, quoniam venenositas ex aqua reprimitur, & acuitas & inflammatio ab eis per aquam frigidam remouetur. Ad secundam rationem cum dicitur id non est conueniens &c. verum est, nisi faciat aliud maius iuuamentum, & prohibeat etiam maximum nocuum mentum, modo facit id, nam prohibet excoarationem in intestinum remouendo acuitatem & inflammationem medicinæ, similiter et præseruat cor & corpus totum à venenositate reprimendo idem malitiam, & ideo quæ malitiam istius medi. non possumus remouere cum theriacis, tunc exhibemus aquam frigidam. Deinde cum dicit,

STYL. Si autem medicamentum benignum est, tamen non vacuatur, sed angustiam, ventris tormina, æstuationem corporis, capitis dolorem, vertiginem, scotoma fere oculorum obtenebrationem, pandiculatones, oscitationes excitet.

ANT. At si est medicina earū quæ conceduntur, & solutione non fecerit, sed fecerit angustiam & mordicationem in ventre, generabitque æstuationem in corpore, & in capite dolorem vertiginosum cum scotomia & in oculis tenebrositatem, & alices, & oscitationes,

In parte ista docet resistere nocumētis medi. solu. quæ non euacuat, & tamen non est venenosa, sed concedit, & primo præmittit eius nouemta, secundo docet eis subuenire secundū ibi. Festinabimus igitur, quod dicitur de prima parte notum est. Deinde cum dicit,

Cito expellatur, sumptis primum adstringentibus ipsum deturbaturis, vt cydonis, mastiche, & similibus, deinde balanis & clysteribus ad inferiora trahentibus, Plurima enim talia medicamentum infra valenter compellunt. Sed in clysteribus pro vario affectu compositis, spes oia hæc deturbandi & a magnis periculis vindicandi magna est. Quod si hæc non profuerint, & symptomata praua multiplicent, & materia tenuata seorsum feratur, secunda necessario venæ est, præsertim brachii interna, deinde vena malleoli, phlebotome enim ad hæc est efficax.

Festinabimus succurrere cum collyriis & clysteribus trahentibus eam ad inferiora, post administrationem rerum compressiuarum deponemus ad, sicut Mesf. c sunt

STYL. rtrū aq frigida couiat p med. so. venenosa debet ad tardesoluentem,

Ruffo.

STYL.

ANT. Quid agendum quæ me non soluit & nē venenosa.

STYL.

ANT.

sunt cytonia, & mastix, & sassa. Plurima. n. talium me dicinam ad inferiora cum virtute cōpellunt. Si autē talia non pderint, & accidentia mala multiplicant, & materia leuigata ferē sursum, necessaria erit phlebotomia tunc & proprie de basilica, & post illam de saphena. Est enim virtuosā ad hoc.

Docet talia nocumenta remouere, & quia ex talibus nocumentis quædam sunt quæ sunt circa intestina, & p̄cipue inferiora, quædam vero sunt quæ sūt in toto corpore, & p̄cipue in diaphragmate & membris quæ sunt supra ipsum, quædam autē sunt quæ sūt circa stomachū, ideo Mef. tria facit. Primo docet remouere nocumenta quæ pueniunt circa intestina scdō docet remouere nocumenta quæ pueniūt in toto, & p̄cipue oibus membris quæ sunt supra diaphragma. Terrio docet remouere nocumenta quæ sunt circa stom. ex tali medi. secundā ibi. Si autē talia tertia ibi. Vomitus autē cum collyrijs. i. sup. positorijs trahentibus eas, medicinā & materiam simul ad inferiora & p̄cipue debent esse clysteria austa post administrationē reze compressiua, vt. l. p. cōpressiua medi. id quod a superioribus cōprimūt ad inferiora, postea ab inferioribus p̄ clysteria extra educat materiam simul & medicinā cū virtute. i. expulsiua membris, & ista cum pressiua virtute eo quod confortat stom. & intestina quib⁹ confortatis melius possunt expellere materiam simul & medicinā alias legit simul: cum ista leuigata. i. cū sua leuitate cum ferat sursum p̄ phlebotomia. f. de basilica eo quod hæc maxime eūat hu. commotos a medi. qui erant p̄cipue commoti circa hepar, & membra et superiora. Post illam de saphena & c. ista. n. diuerit materiā ad inferiora, mō eūo quæ fit ex p̄pria intentione eūandi commotum humore pcedit eūonem quæ fit gratia diuersionis. ¶ Sed est dubitatio p̄ dicta statim vtum phlebotomia competat post medicinā solu. prius exhibitam quā non eiauit, & v̄t quod non, nam duas eūones simul coniungere fallax est & timorofum: vt colligis ex dictis Aui. i. can. pen. quarta, sed tunc coniunguntur duæ eūones simul quare & c. ¶ Præterea id quod diuerit materiā ad partem oppositā parti ad quā medi. diuerit nō est faciendū post medi. solu. phlebotomia est hōi inquare & c. p̄batio minoris eo quod phlebotomia educit hu. de centro ad circumferentia, medi. autē solutiua facit eō trario. ¶ P̄ dico quod phlebotomia post medi. solu. fieri potest dupliciter intelligi, vno mō electiue & p̄ se alio mō casualiter et necessarie. Si primo mō dico quod non debet fieri, & hoc dico nisi in corpore sit peccatū sanguinis autē aliq. humor & sint firmi mixti & adequati cū sanguine tunc. n. debet fieri & hoc contingente, dico spatio t̄pis interposito, phlebotomia. n. multitudinem hu. eūasi vno non sint mixti cū sanguine tunc phlebotomia electiua non debet fieri, tūc enim ipsa eūat solum sanguinē & alios hu. malos in corpore derelinquit, sed si loquimur de phlebotomia coacta & necessaria dico quod debet fieri phlebotomia & p̄cipue quā ex ipsa medi. hu. sunt valde commoti & agitati, nam ista phlebotomia phibet nocumenta quæ possunt inducere sicut et sanguinis ebullitiō adueniens ex tali me. & cōmotio hu. cū sanguine facta a medi. p̄ phlebotomiā enim hæc oia remouentur si fiat plus de commotione humoris quod de sanguinis ebullitione debet fieri phlebotomia de basilica, si autem ibi sit maxima ebullitiō fiat de saph. ad diuerendū illam inflammationē et ebullitionē, & si ibi sit vtrūq. fiat vtræq. phlebotomia. Tunc ad rōnes, ad primam cū dī duas eūones etc. v̄t est electiue: sed coactē non est fallax eas coniungere & supponi quod vna ex talibus eūonibus non cōpleat, aut non fiat nisi illa quæ debeat fieri a medi. solu. Ad secundam cum dicitur id quod diuerit & c. dico verū est si medicina sufficienter & perfecte euacuaret, sed quia ipsa non euacuat,

ideo fienda est phlebotomia, ut remouat ebullitiō & tūorem in hu. aduenientem a medicina, euacuat etiam humo. commotos. Deinde cum dicit.

Verum in his omnibus confide & expecta beneficia magis ex clysteribus, & proprie secundum quod exigit dispositio. Hec enim a magnis terroribus securos faciunt.

Modo ponit eas cū onē electiua & singularitē oib⁹. n. istis casibus quousq. mō debent fieri clysteria multū. n. iuuant & nō nocēt cū si sint sine periculo. Deinde cū dicit.

Vomitus autem tunc prouocandus vel intendendus, quā a medicamento stomachus per os ventriculi (quod et cor nominant) mordeat, & nauseam aut singultum suffocatorium excitat medicamentū genere strangulatorium, non neglectis et tunc clysteribus, præsertim si ventrem aut hypochondria angit medicamentum, & torminibus ac æstuatione fatigat.

Vomitus autē magis prouocandi sunt; quā pharmacia cordis generat morbum & nausæ, & est de genere strangulatoriū, & facit singultū p̄cociū adde tūc super vomitum, & sic cōtēnas clysteria fed fiducia liter confide de illis, & pprie quā circa ventrem angustiam medicina generat, aut in hypocondriis aut tortionem in eis æstuationem fecerit.

Modo docet subuenire nocumentis quæ sunt ab ista medicina sortit in stomacho quā ipsa non eūat, cordis morbum. i. mordificationē oris stomachi & c. Et ex his verbis hic positus & supra apparet, quod cum quā mō medicina sol. faciat nocumenta quæ debemus exhibere clysteria euacuantiā materiam simul & medicinā per secessum.

Si medicina indebite & laboriose soluit. Capitulū secundum.

Medicamentum illegitime & moleste purgat, quod vacuat quidem, sed non quos humores vacuari oportuit, id quod præterea facit cum subuersione, vomitu, torminibus, æstuationibus.

Medicamentum autem indebite laboriose soluere dicimus quæ soluit, sed non quod oportet. Et quæ laboriosius generat motus sicut subuersionem, & motum, & tortiones, & æstuationes.

In hoc cap. docet Mef. subuenire nocumentis quæ sūt a medi. q. q. indebite & laboriose soluit, & primo fēmit talia nocumenta, scdō docet eis subuenire, scdā ibi. Verum si soluerit, subuersionē. f. animi. hoc. n. accidens propriū aduenit stomacho, sicut nausæ, & vomitus, & tortiones, & hoc accidens toti aduenit, & ex hoc apparet in genere quot sunt hæc nocumenta, & quæ; nā aut ipsa inducit nocumenta toti; & sic habemus æstuationē t̄p̄ p̄cipue, & tunc aut inducit nocumentū in parte in quā moras, & sic habemus subuersionē aut vomitū, aut in partibus p̄ quæ trāsit dū eūat, & sic habemus tortiones, ita t̄m quod æstuationē possumus intelligere oia nocumenta quod ipsa facit toti, vt ipsamū, & similia. Deinde cum dicit.

Si autem vacuat corruptum quidem & impurū, non t̄m quem volebamus humorem, is ipse alio purgante sumptus est vacuandus, alioqui latus in corpore spargetur & increset ob agitationem & commotionem in eo factam, & alias; materiā affluentiū, in ipsum conuersionem, quō in lacunam dum diuersa tum pura tum impura affluunt, eam subuertunt, & totam tandem impuram reddunt.

Verum

ANT.
Quæ
clisteria
non securo
safa
ciunt a
magnis
terroribus.

SYL.

ANT.
Qñ vomitus ē
magis
conueniens
qñ clysteria.

SYL.

ANT.
Quid i
telligendū
p̄ me
dicinā i
debitē et
laboriose
soluēt.

SYL.

Virum
phlebotomia
conueniat
p̄ quæ nō
eūauit.

ANT. Verum si soluerit, sed non quod oportet, sed in corruptum & impurum, iteratio solutionis est necessaria ut educat hæc eadem materia, quæ soluere incedebat alioqui dilatabit & multiplicabit in corpore per agitationem in ea factâ, & commotionem, & cōuersionem materierum aliarum ad illam, sicut in subuersionibus lacunarum sæpe videmus, quæ aggregantur ad illas ex diuersis refluxionibus & pura & impura, & totum in fine fit impurum.

Docet his nouementis subuenire, & primo docet subuenire nouementis eius vt sunt in toto secundo docet resistere nouementis quæ sunt in stomacho, tertio docet resistere nouementis quæ sunt ab ipsa in intestinis: scda ibi. Vomitus, tertia ibi. Accidunt aut. Prima in duas: primo docet his accidentibus subuenire quæ medi. solu. eiat corruptum hu. sed non illi quæ intendebat. Secundo hoc idem facit quæ eiat hu. bonum scda ibi. Si aut in corruptum si soluerit & non tale quale oportet talitate propria & specialis quia non euacuat hu. proprium & ipsam quæ intendebat euacuat. Nam si in corpore sit aliquid phlegma putridum corruptum, sit et cholera nocua & mala si exhibet medi. vt. f. scamo. ut reubarbaro, & idem phlegma putridum eiat primo quia magis vicinū locis expulsiōnis eiat: aut quia mōlestat tunc bene eiat talis: tale quæ oportet talitate cōi cum talis humor esset nocuus corpori: sed non talitate propria eo qd scamonea & reubarbarum principaliter intendunt ad euersionem cholerae, & non phlegmatis, & satis Medi. seipsum soluit in litera cum dicitur educatur hæc eadem materia quam soluere intendebat, & ideo erat necessarium eadem verba adiungere. Deinde cum dicit.

SYL. Quod si non corruptum humorem, sed benignum & necessarium vacuat medicamentum, æger æstuat, vexatur, viribus immodice deiectis languet, natura expulsiōni repugnante, (quoque nullum adest, vbi excrementa sola vacuatur) proinde mox eius medicamentum vires frange, ipsumque a corpore lubricando deturba, quæ duo aqua calida in horas pota præstat, aliaque idem potentia plenius trademus.

ANT. Si aut non corruptum, sed bonum educat humorem, æstuationem in corpore generat. Nam cum medicina supfluitates eiat, non erit cū ea æstuatione. Cum autē quæ ea sumptis æstuat, & vexabitur, & debilitat debilitatione superflua. Scito quæ eiat necessarium quod natura repugnat expellere. Festinandum igitur tunc medicinam talem a corpore expellere ilico, & eius vires cōtinuo frangere, & illud quæ aggregat has duas intentiones, est potus aquæ calide, ex qua hora post hora bibat. Eius n. potus medicinā cito lubricare facit, & ipsius virtutē frangit. Et nos plenā traditionem faciemus de rebus hoc facientibus.

Docet his accidentibus subuenire quæ medi. eiat hu. bonum & non corruptum, secundo docet huic subuenire, scda ibi. Festinandum igitur æstuationē. f. magnā quæ perducit, nam quælibet medi. æstuationē facit, tñ cū debite operā illa æstuatione est parua quia cito recedit, & non est quod dñ in his duabus partibus &c. Deinde cum dicit.

SYL. Si aut vomitum & animæ subuersionem medicamentum excitat, vomitorium, vel natura, vel quia est abominabile, aut a flatibus, leuatur, aut ob stōi imbecillitate, aut stercus siccus, aut intestinorum angustia.

ANT. Vomitus aut & animæ subuersio accidunt, aut quæ medi. de sui natura vomitua eiat, aut quia non vomit

tua, sed alia atque alia faciunt eam vomitiuam, quæ sunt aut stomachi debilitas, aut multa siccitas fecū, aut canalium angustia, aut quæ medicina abhorretur, aut quoniam ventositas subleuat medicinam.

Postq̄ lo. Medi. docuit subuenire nouementis quæ ad uenitum toti corpori ex medi. quæ indebit & laboriose soluit. In parte illa docet subuenire nouementis quæ ad uenitum determinato membro, quia stomacho ex medi. & quæ laboriose soluit. Et primo inquit causas talis accidentis, & precipue vomitus & subuersionis. Secdo docet his accidentibus subuenire scda ibi. Qui si a cecidit: oēs autē istas causas medi. quæ vomitua est posuit supra in capitulo in quo inquirebat causas per quas medi. aliqua vomitua sit solutua, aut solu. vomitua. Deinde cum dicit.

Si ob hæc postrema, clystere idoneo stercus molliatur, & intestinum ab his obstruicō liberet, qui si non sufficit, vomitu expellatur medicamentum.

Quod si accidat vomitus propter fecum siccitatem, aut canalium oppilationem, clystera necessaria sunt, & ea quæ deoppilationem faciunt. Si autem vig. ad hoc non sufficit: melius est vt vomitu expellatur.

Docet his accidentibus subuenire per remotionem causarum ipsarum: non aut docet resistere huic accidenti per vtp̄tatem eam subleuantē eo qd istud docuit in precedenti cap. docuit. n. huic accidenti resistere, quæ. f. medi. non eiat, per ventositatem eam sursum eleuantem, nec ethic docet resistere huic accidenti. f. quæ medicina inducat vomitum, ut hic est ex natura ipsius medicine, quæ hoc facit in secdo tractatus: solum ergo docet accidentibus subuenire, quæ ab his quatuor causis pueniunt. Et primo docet his subuenire quæ proueniunt ex siccitate fecum aut oppilatione intestini: secdo hoc idem facit quæ accidentia, hæc. f. vomitus, & subuersio animi, pueniunt ex debilitate oris stomachi, & medicine abominatione secda ibi. Verum: si per stomachi &c. ita tñ qd si hæc sit propter siccitatem: fecum oppilantem debent exhiberi clystera molliora, sed si hoc sit per oppilationem propter humores crassos & viscosos aut ventositatem tunc debet ista clystera esse constructa ex rebus acutis carminantibus resoluentibus & incidentibus, sed si hæc oppilatio sit propter apostema debet curari sicut curam apostematū quæ sibi exhibetur in principio, augmento, statu, & declinatione. Deinde cum dicit.

Quod si sumptum est abominabile medicamentum, aut stomachus est imbecillus, ob idque vomitus timeatur, a corpore & animi motibus, quantum potest, abstinence, donec in medicamentum ipsum natura vndique agat, aliter in naturam non acturum, odoretque æger flores, & alias plantarum partes suauiter olentes, mentham, samplicum, citri folia & fructum, apium, absinthium, cydonia, macianum, rosas, bolū aqua rosarum & aceto aspersum, lutum quo panis abluntur, rosas recentibus & aqua rosarum nutrum. Extrema quoque fricuisse, & vinculis dolorificis astrinxisse, manus item ac pedes quæ calenti multum mordenti imposuisse, iuuat. Si autem medicamentum est stypticum, mordere aliquod prædictorum: quasi lambendo bibere, faciem aqua rosata vel alia redolente leuiter aspergere, gaudere, delicias curare, præsertim nauseam incipiente, vomitum prohibet. Vbi vero anima est sedata, ambulet, ac paululum modum.

Medi.

e ij uatur,

ueatur, quo promptius medicamentum descendat, vt docuit Hippocrates.

ANT.
Quid a-
gēdū qñ
vomit
accit pp
sto. debi-
litatem
aut me-
horribi-
litatem.

Verum si propter stomachi debilitatem, aut propter medicinae horribilitatem vomitum accidere timueris, hæc erit tibi doctrina. Non ilico cum eam sumperit quis se mouere præsumat, sed diu sup eam requiescat, non tantum a motibus corporeis, sed a malibus in quantum possibile est, vsq; adeo dum ipsam natura circundet, & in ea operetur. Nisi enim natura in ipsam operata fuerit, ipsa non operabitur in naturam. Tūc autem bene redolentia ex floribus, ex plantis & aliis apponantur qualia sunt menta, & sampucus, & maiorana, & folia citri, & fructus ei⁹, & apium, & abinthium, & ros. cytonia, & macianū, & bolus asperus aqua ro. & aceto, & lutum quod abluitur, nutritum, ros recentibus & aqua ro. Fricatio autem extremitatum est etiam ex eis quæ eos inuuant, & restrictio eorum dolorosa, interdum aut manus & pedes in aqua calida veræ mordicationis ponere est ex eis simpliciter quod hoc iuuat. Super medicinam aut stipticam inordant & bibant quasi lambendo, & facies eorum aqua rosata roretur, & proprie cum incipit moueri nauea vel aqua redolentium aliquorum asperione subtili. Caudiu ēt & sollicitudines deliciarum similiter a vomitu liberat. Cum autem ipsorum animæ sedate fuerint, ambulent, & moueantur paulatim. Est enim hic motus iuuatius, quoniam hoc est illud quod Hip. docuit.

Docet huic vomitui medicinae subuenire qñ aduenit propter stomachi debilitatem & abominationem medicinae, & primo docet huic subuenire per ea quæ approximantur corpori intrinsecus. Secundo per ea quæ approximantur corpori extrinsecus, secunda ibi. Similiter autē stiptica, & tertio si volumus mīdet dubitationi vel positi, mēe dicere qđ docet huic subuenire qñ medicina incipit solvere, & ad fundum sto. peruenire secunda ibi. Cum autem eorum &c. Omnes legit simul, vsq; adeo reddit causam dicti, licet etiam propter aliud prohibeatur motus, nam propter motum ipsa valde agitatur in sto. quia potest sursum ascendere & euacuari per vomitum, & sampucus. i. maiorana minor sicut enim est duplex basilicus. s. maior & minor, ita etiam est duplex maiorana. s. maior et minor: maciana. i. mala siluestria, bolus asperus. i. bolus armenus, & lutum quoq; ablutum. i. lutum quod separatur per ablationem ab eo nutritum. i. madefactū, restrictio dolorosa &c. ista enim talia distrahunt medicinam ad inferiora, & distrahunt virtutem ad loca illius vnde medicina superius virtutem nō agit virtute illius apho. &c. Sedate fuerint, qā amplius medicina declinat inferius & tempus est qđ ipsa soluat Hip. dicit. s. in quarta particula apho. illo apho. Cum biberit quis hellebogē & in illo apho. cum magis volueris ducere helleborum, mox corpus.

Deinde cum dicit.

SYL.

Tormina autem medicamentum excitat, quod stomachum & partes, quas permeat, pungendo, lædit vel intemperie sua afficit, aut quod immodice trahit humorem tam benignum, quam malignum. Ob id vim eius cito obtundimus, ipsumq; cito a corpore expellimus, vt a nobis partim dictum est, partim mox dicitur.

ANT.
Propter
qd acci-
dūt tor-

Accidunt autem torkiones ex potu medicinae, aut quia pungit & lædit stomachum, & partes per quas transit, aut quia virtus attractionis in ea multiplicatur bonum simul malumq; trahens humorem, aut

quia facit acquirere complexionis malitiā in mēbris, p quæ transit pp quod festinabimus frangere, & debilitate virtutem eius, & vt cito a corpore expellatur, vt superius dictum est, & sicut iam dicemus.

In parte ista docet subuenire nouementis alijs quæ accidunt in intestinis per quæ medicina laboriose soluens debet transire, & ledit stomachum, & picipue quātum ad fundum eius complexionis malitiā in mēbris. i. in intestinis per quæ transit aut etiam vlcus. i. exoriationem.

Si medicina vltra qđ oportet soluit. Cap. iij.

Hypercatharsis, hoc est, a medicamēto purgante vacuatio inmodica, sit ratione sumentis, medicamenti, accidentium vtriq; superuenientium. Inanitiō superflui vltra qđ oportet ex potu medicando tribus de causis. Quandoq; enim in causa est conditio & dispositio medicinae. Quandoq; dispositio suscipientis eam. Quandoq; dispositio rerum vtriq; superuenientium.

Postquam Ioan. Mes. docuit subuenire accidentibus quæ proueniunt, & medi. solu. non soluente vel tarde soluente, aut etiā qñ laboriose soluitur in parte ista siue in isto capitulo docet subuenire accidentibus quæ & ipsa proueniunt qñ supflue euacuat. Et primo præmittit quot sint, & quæ ista nouementa ponit etiam causas talium nouementorum: secundo docet eis subuenire, secunda ibi. Auxiliabimur ergo, prima in duas, primo præmittit causas propter quas aliqua medicina superflue euacuat. Secundo illas causas declarat secunda ibi. Ex dispositione autem prima pars patet. Deinde cum dicit.

Ratione sumentis, quod is vel excrementis ad fluendū paratissimus redundet, vel venæ faculrate reterente sit imbecilla, vel officijs eæ ampliorib⁹, vel ex iis est quibus purgatio est interdicta, quos in libro de pharmacis declarauimus. Rōne vero medicamēti: qñ id aut qualitatē habet alienā & deleteriā venenolamq; aut largius sumptū est, aut portione sui ventriculi, & intestinoq; villis adhæret, aut venarum ora mordet, pungit, aperit, aut cor intemperatius reddit, quas hyper catharses causas ex his quæ præcesserunt, discernito.

Ex dispōne aut suscipiētis fit illud. Aut quia inultum hēt de materia iā posita in necessitate ad fluxū. Aut pp venæ eius debilitatē. Aut pp officijs ipsi⁹ amplitudinē. Aut pp debilitatē mēbroꝝ expulsiōis ipsius. Aut quia est eor⁹ qđ prohibent a pharmacis, quos in libro de pharmacis tibi offēdimus. Ex pte aut dispōnis pharmacie pōt ptingere illud. Qñ aut est eæ quæ pungit officia venarū, & mordificat, & aperit. Aut qā ex ea, malitiā cōplonis acq̃ cordi. Aut qā ex ea aliqd de substantia ei⁹ remāsit in stōi villis & intestinis. Aut pp multiplicatē ipsi⁹ in quantitate sua. Aut pp malitiā in q̃litate ei⁹ venenositatē ipsius. Et tibi sup est discernere ista. Res quoq; q̃ sunt extra superueniētes vtriq; faciunt ēt ad illud.

In parte ista has causas declarat & diuidit in tres. Primo declarat causam superflue euacuationis quæ se tenet magis ex parte corporis suscipientis medi. Secundo declarat illam quæ se tenet ex parte medi. Tercio illam quæ se tenet ex parte vtriq; & secunda ibi. Et parte autem dispositionis, tertia ibi. Res quoq; quæ sunt. In necessitate ad fluxum, nam modica commotione facta in tali materia a medi. postea euacuatur tota sicut conuenit domino minante ruinam a qua si vnus lapis extrahitur omnes

SYL.

ANT.

cōtinua-
tio.

SYL.

ANT.

nes lapides postea cadūt. Qui phibent à pharmacacia sunt trauli, & sili parati ad colicam passionē, legit simul has tres partes, aut est eorum quæ pungunt, sicut aloe licet sit medicina benedicta, vnde & habet hæmorrhoidas pro uocare. Complexionis malitia acquiritur corpori, sicut est scamonē aut turbith mala aliquid remanet in stomachi villis sicut est colocynthida. Deinde cum dicit.

SYL. Ratione deniq; illorum quæ vtriq; superueniūt australis enim constitutio, vt inquit Cal. si vincat, aperit, rarefacit, humores ad fluendum idoneos reddit, aquilonia quoq; si præpollat, fluxiones etiam comprimendo & exprimendo excitat, quapropter per hos status, qui prompte tunc fluxionibus tentantur, purgandi non veniunt. Potus quoq; largior aquæ frigide, ac errores alii quidē in sumendis, ad mouent, dis, educendis, faciendis, hypercatharismum pmouent.

ANT. Inquit enim Cal. dispositio haustialis multiplicata aperit, & rarificat, & obediētiā facit ad fluxum Borealis vero multiplicata comprimendo & exprimendo similiter ad fluxū præparat, quare pharmacia dari prohibet, & proprie paratis ledi ab ipsis. Potus etiam aquæ frigide multæ super eam facit similiter, & vniuersaliter quidem omne malum regi men in sex generibus rerū, quas scis, facit similiter.

Inquit Gal. in tertia particula apho. illo apho. Austrii flatus grauant auditum, ledi ab ipsis. f. venie vel à pharmacis in sex generibus rerum scilicet non naturalium quas facis. Deinde cum dicit.

SYL. Huic immodice vacuatiōi ne vires prosternt, resistemus, per auxilia dictis fluxus causis (quas præcedentia declarant) contraria, qualia sunt, quæ medicamenti virtutem frangunt, obtundunt, incalescent compingunt, motu molesto exuunt, expellunt vomitu, opposito scilicet motu fluxui ventris, adhæc quæ retenticiem vim venarum, & orificiorum laxiorum & intestinorum roborant cogendo & constringendo, quæ deniq; cor ipsum roborant, & animam recreant exhilarantq; his enim omnibus tota hypercatharsis curatio perficitur.

ANT. Auxiliabimur ergo his, ne virtus prosteratur & cadat postquam sciuerimus causam fluxus ex testimonio rerum quæ præcesserunt. Nunc quidem cū eis quæ medicinæ virtutem debilitant & frangunt, eamq; a corpore expellunt. Nūc autem cum eis quæ canalium & membrorum expulsiōis & orificiorum venarum virtutes coadunant, & partes earum constringunt. Nunc vero cum eis quæ sedant agitationem laboriosam, & motus medicinarum in corpore. Nunc vero cum eis quæ mouent & cōcitant medicinam ad contrarium fluxui ventris. Nunc aut cū eis quæ dilatant aiam & confortant cor. Nunc aut cū eis quæ incalescent medicinam & compingunt. Sic enim aggregas omnem intentionem in cura.

Docet his accidentibus resistere, per resistentiam earū causarum. Et primo proponit quot modis possumus in generali resistere his accidentibus indicationem sumēdo à suis causis. Secūdo docet eis in speciali resistere per illos modos, secunda ibi. Si ergo causa huius. Prima in duas primo proponit intentionem suam. Secundo exequitur, secunda ibi. Nunc quidem, & ista in sex partes diuiditur sūm q; sex ponit modos quibus his accidentibus resistim⁹: compingunt. in instrumentis, omnes legit simul vsq;

ad sequens capitulum, & totum est notum vsq; ibi &c. Deinde cum dicit.

Canon primus.

SYL. S igitur fiat ob medicamenti actionem immodicam, frangenda virtus eius est, ipsumq; cito a corpore expellendum.

ANT. Si ergo causa huius est propter transgressionem, in medicina ex his quæ dicta sunt frangere virtutem medicinæ, & facere vt cito a corpore expellatur, est melior cura. Citam autem expulsiōem eius a corpore a tribus fieri verificatores dixerunt. s. a rebus proprie quæ virtutem habent, aut lauatiū, aut ab steriliū, aut compressiū.

Postquam Ioan. Mes. declarauit nocumenta quæ pos sunt contingere ex superflua euacuatione quæ fit à medi. solu. posuit etiam causas talium nocumentorum, posuit & cum hoc modis quibus possumus talibus nocumentis subuenire, posuit etiam eorum numerum, quia erant sex. In parte ista illos modos declarat, & quia erāt sex Ioan. Mes. sex facit primo docet subuenire isti supfluo fluxui per ea quæ frangunt virtutem medi. & eam simul eūant, secundo docet eis subuenire per ea quæ canales & vias cōstringunt & coadunant, & confortant, tertio per ea quæ diuertunt materiam ad contrarium fluxui ventris, quarto cum eis quæ sedant motum, & agitationem laboriosam medi. quinto cum eis quæ dilatant animam & cor confortant. sexto & vltimo per ea quæ incalescent materiam, partes patent in proprijs capitulis sū ordinem canonū in rubricis, prima in duas, primo proponit quot et quibus modis medicinam illam à corpore expellimus, & eius virtutem frangit. secundo ponit medicinas perficientes illos modos siue intentiones secunda ibi. Et ex la uatiuis. Transgressionē in medicina. f. vel ex parte quantitatis vel ex parte virtutis, & causa huius dicti in genere huius partis est, quia remota causa remouetur effectus, & ideo ablata hac medicina a corpore nostro auferetur hic fluxus, aut lauatiū, & huic auxiliatur virtus lauatiū dupliciter, vno quia sui aqueitate cum ipsa sit aqua frangit eius medicinæ virtutem, & secundo inuatur, quia medicinā a corpore reducit per vim lauatiū. Deinde cum dicit.

SYL. Per lauatiū, vt aquam calidam, aut aquam, hordei, aut mucaginem seminum psyllii & cydoniorū, vel tergentia, vt saccharum rubrum, mel, decoctum vuarum pasiarum, hydromel, & similia: vel comprimentia, vt cydonia, syluestria poma (maciana vocat) pyra, mastichen, myrobalanos, & similia.

Et ex lauatiuis quidem sciuit q; aqua calida frangit & transmutat auidaciam medicinæ. Et ex eis est aqua hordei, & mucilago psyllii, & seminis cytoniorum. Et ex abstergentibus est zeccharum rubeum, & mel, & aqua pasularum, & secaniab, & similia. Ex comprimentibus vero sunt cytonia, & maciana, & pyra, & malix, & myrobalani, & similia.

Ponit medicinas, quæ hos tres modos perficiunt, & primo ponit eas quæ perficiunt uim lauatiū, secundo abstergiū, tertio compressiū, legit omnes partes simul: partes patent, & semina cytoniorum præcipue ratione sū mucilaginis, zeccharum rubeum, apothecarij communiter istud vocat puluerem zecchari, secaniabin idest niel rosaceum: maciana scilicet poma syluestria. Deinde cum dicit.

SYL. Eadem ratione cum medicamentum aliquod violentum, præsertim expulsu difficile, deturbandum est. Rufus primum propinat mucaginem proposito affectui idoneam, cum aqua repida, & pauco Mes. e tij oleo

ANT. Quæ sit medi. la uatiua. Quæ sit abstergiue. Quæ sit comprimentes.

Lib. 3.
rat. uict.
acutior.

oleo amygdalino: horis postea duabus aliquid com primens exhibet, sic medicamenti virtutem totam a corpore expellit, vt nullum ipsius vestigiū super sit. Addit Calenus, aquam calidam lauare expurga re, medicamentumq; purgatorium etiam si alicui parti hæserit, deturbare, frigidam vero, quod villis viscerum adhæret, magis impingere. Serum deniq; lactis caprini cum melle, & pauco sale medicamen tum probe expellit, vt Ioannitius ait, vt nullum eius maneat vestigiū.

ANT.

Inquit Ruffus, interest audaciam medicinæ vici lentis expellere, & proprie eius cuius difficilis est expulsio, vt supra eam, & proprie quando eius expulsiōnem querit aliquam ex mucilaginis bibat secundum q̄ exigit dispositio: & proprie cum aqua tepida, oleo amygdalino pauco, & post duas horas aliquam ex comprimentibus sumat. Sic enim medicinæ virtus expellitur tota non dimittens vestigiū. Et dixit Gal. Verificatur aquam calidam lauat: uam atq; mundificatiūam virtutem habere, atq; solutiūm & omnem adhærentiam remouere. Frigidam vero quod in villis adhæret viscerum compingere. Dicit Ioannitius. Aqua lactis caprarum cum melle & pauco sale est mundificatiūum bonum expellens omnis medicinæ vestigiū.

Modo confirmat auctoritate antiquorum, & primo auctoris Ruffi secundo Gal. tertio Ioannitij, partes patet: & dixit Gal. scilicet in tertio regiminis acutorum illo ca. aque nullum opus inueni, compingere, id est constringe re aqua, lactis caprarum tantum cum prima fit calida, et sicca, ideo si timeremus in tali supfluo fluxu nimis siccitatem aut aliquod accidens ex siccitate proueniens non daremus eas, sed solū aquam puram. Deinde cum dicit.

Canon secundus.

SYL.

Intestinarum vero ac venarum, & in ipsis orificiorum atq; etiam corporis pororum vim retentricem firmamus, sumptis modo quo poteris optimo, vel etiam clystere si opus est, inieciis rebus odoratis ac constringentibus, cogentibus, cōtrahentibus.

ANT.

Ductuum autem & inmembrorum expulsionis coadunamus confortamusq; virtutes & proprie in retinendo cum rebus bene redolentibus, & stipticitatem & conspationem facientibus, & coangustationem pororum ex quibus materiæ manant: ministrando ea in melioribus modis administrationis, & etiā per clystera si oportet, & necessitas cogit debere per clystera adiuuare.

Explicat secundum modum per quem subuenimus superfluo fluxui per ea quæ coadunant, & constringunt, et confortant canales id est vias expulsionis prohibent etiā materiam a superfluo motu, & primo proponit qualis virtutis debent esse medi. conuenientes ad hoc, secundo illas explicat, secunda ibi. Res autem communior, quod dicitur in primā parte est notum. Deinde cum dicit.

SYL.

Quæ prope omnia mastiche præstabit, cogendo enim & contrahendo roborat. Si igitur mastiches drachmæ duæ aut tres cum succo cydoniorum bibantur, medicamentum reliquum expellent: comprimendo, ac tandem aluum astrigent, vt Hamech visum est. Adhæc stomachum & ventrem reliquum oleo rosato quā patet calidissimo illeuise, pul

ueremq; mastiches, & gallæ, aut rosarum superaspasse, in id est mirificum. Idem Hamech autore præstabit tragacantha assata a drach. tribus ad drach. quatuor, ex lacte dulci, aut acido, si affectus id exigat, cocta & pota. Adhæc semen nasturtii tostum a drach. duabus vsq; ad aureos duos, cum succo cydoniorū aut myrtorum, coquendo impinguat, in id est omnium valentissimum, præsertim si semen non sit tritum, uam terendo lentorem amittit. Coriandro autem tibi est vtendum, cum in crassare, & compingere materiam fludes, sphragide vero Lemnia, & sanguine draconis, cum vlcus suspicaris, spodio autem, & adipibus, & mucagine seminis psyllii, cum pungens, & mordax, & excorians dolor est sedandus, & reliquum medicamentum expellendum. Acacia vero, & sanguine draconis, & succino, cum sanguinis deiectione liscida est. Succo item barbæ hircinæ, quando venarum, pororum, orificiorū amplitudo laxior materias intestinis permittit. Narcoticis deniq; cū est stupefaciendum, somnus conciliandus, materiæ incrassandæ. Id quod postremum est tandem, acin deploratis, & magnis, & periculosis causis, ubi cetera non satis contulerunt.

ANT.

Et res communior in qua aggregantur multæ ex intentionibus rememoratis est mastic. In ea enim est virtus partium coadunationem faciens & confortationem. Inquit enim Hamech. Si tribuantur masticis drach. ii. aut. iii. cum succo citoniorū expellit virtute sua compressiue residuum medicinæ, demum stringit. Et si stomachus & venter oleo rosato calido inquantum pati poterit iungatur: deinde pulvis masticis, & gallæ, aut rosarum desuper aspergatur inuenitur mirabile, & dixit iterum Hamech. s. tragacanthi assati drach. iii. vsq; ad. iiii. & decoque cum lacte dulci, aut acetoso, sicut te inuitat necessitas, & bibatur. Est enim ad illud mirabile. Et ex eis etiā quæ experta sunt, est vt granorū nasturtii a drach. ii. vsq; ad aureos. ii. torresant & impinguentur decoquendo cum succo citoniorum, aut myrtorum, & propinetur. Est enim vltimum ad illud, & proprie si non contrahuntur, destruitur enim viscositas eorum in contritione. Coriandro autem vtere quando quæris incrassare materias & compingere. Et luto sigillato, & sanguine draconis, quando excoriationibus eorum, & mucagine psyllii in expellendo residuum medicinæ, & rebus narcoticis, quando stupefactio queritur & somnus, & materium incrassatio, sed hoc in fine rei tantum, quando omnia iam non contulerint, & in desperatione, & in magnis causis, & timorosis prope.

Explicat medicinas quæ sunt talis virtutis, & primo explicat eas quæ huic superfluo fluxui conueniunt communiter et in generali, secundo in speciali: secunda ibi. Mater autem, dicitur aut determinatio generalis, eo q̄ hic ponit medicinas quæ cuiuscunq; modi possunt appropriari corpori, quia interius & exterius, & interius quan doq;

doq; approximant per superius, quandoq; per inferius; prima in tot diuiditur per sunt hæc medi. quas explicat ex intentionibus memoratis, sicut est confectio viarum inspissatio autem et confortatio membrorum, mastix cū ipsa etiam sit calida habet calidum naturaliter confortare, & est supatica, Hamec & dicitur q; fuit filius Aut. gall. scilicet muscatæ, mirabile scilicet in constrictione fluxus dum præcipue eduxit ex superflua mollicie et laxitate in testinorum & stomachi. Cum lacte dulci, præcipue quando cū isto fluxu non est caliditas mala, aut acetoso, quando cum tali fluxu esset superflua caliditas stomachi, & in testinorum eo q; lac acetosum habet infrigidare. Aureus quando ponitur in medicinis debilis virtutis est vnus drach., & f. sed quando ponitur in forti, sedis virtutis tantum vnus drach. granorū nascitur & alio nomine vocatur in tuscia agriū quam tuscii eos ita comedunt sicut nos comedimus lactucas, isti autem torrefiūt quia ab eis q; torrefactio ē remouetur acuitas. acquirunt etiam præcipue cum alijs rebus viscositatem, luto idest terra sigilla ta, & spodium, & præcipue quando isti dolores essent, ita pungitui versus hepar eo q; spodium multum circa ipsum operatur, & ipsum confortat. Acacia idest succus prunorum immaturorum, & præcipue parvorum & siluestrium, ista enim multum constringunt orificia venarū; similiter coagulant sanguinem, barba hircinæ succus, et vocatur hic talis succus hypocythis & assimilatur acacia. Erin desperationē &c. Hic est aduentum q; non debet intelligi absolute q; narcotica debeat approximari quando infirmus est in desperatione, & alia nullo modo profuerint, tunc enim narcotica nō iuuarent cum virtus sit valde debilissima magis debilitaretur etiam ex vfu ipsum, sed medicus debet habere in mente sua, & videre vtrum alia medi. possit iuuare, q; si nō debet attendere ad vsum narcoticorum. Deinde cum dicit

SYL.

Porro inter constipantia, in vnum cōgenia, roborantia, si lentia, primas tenent, mastiche, rosa, semen rosarum, xyloaloe crudæ, balaustia, acacia, succus barba hircinæ, galla, gummi, lutum Lemnium, spodium, acini granatorum, rhus, ammi, semen portulacæ & arnoglossæ, fructus tamaricis, & coriandri folia, & grana myrti, cyminum vel anisum aceto infusum & torrefactum, cortex thuris, coagulum leporis, sanguis draconis, semen nasturtii assatum, gallia, fructus rubi, & similia.

SYL.

Matres autem medicinarum aggregantium in se virtutem constipationis, & coadunationis, & confortationis, & retentionis sunt, mastix, rosa, & semen ei⁹, & xyloaloes crudum, & balaustia, acacia, & succus barba hircinæ, & gallæ, & gummi, & lutum sigillatum, & spodium & grana granatorum, & sumach, & ameos, & semen portulacæ, & fructus tamarisci, & coriandrum & semen arnoglossæ, & folia & grana myrti, & ciminū infusum in aceto & torrefactū, & anisum infusum sistr. & cortices thuris, & coagulum leporis, & sanguis draconis, & grana nasturtii assati, & gallia, & fructus rubi & similia.

In parte ista in speciali explicat medicinas quæ conferunt superfluo fluxui, & ille constipant vias eius, & confortant, & duo facit, quia primo explicat medi. conferentes ad hoc simplices magis secundo compositas & secunda ibi. Et sunt ex compositis, matres autem. mater æ cōmunes, & semen dicit enim semen rosæ magis constringit. Cuiusmodi rosa, gallæ vel galliæ scilicet muscatæ & veraq; litera est vera, nam gallæ multum constringunt, galliæ muscatæ multum confortant, & gummi scilicet arabici,

& grana idest ossa granatorum, & semen arnoglossæ scilicet plantaginis, & ciminum infusum in aceto, eo q; idē perdit acumen torrefactum nam inde est valde propeccatum vrinæ, quare constringit fluxum ventris: nam vna euacuatio aliam diminuit. Deinde cum dicit.

Ex compositis vero in idem symptoma vtenda sunt saccharum rosatum, cum mastiche, & gallia, & ex cydoniis malis compositiones, & alia id genus.

Et sunt ex compositis quidem quibus etiam vti necesse est, & exigit ea huiusmodi dispositio, sicut ē zaccarum rosatum cum mastice & gallia, & confectiones ex cydoniis factæ & alia.

Hic narrat Mesf. compositas ad hoc conferentes, & primo explicat eas quæ approximantur interius, sed per superius, secundo explicat eas quæ approximantur per exterius, tertia ibi. Dimac idest emplastrum bonum, tertio explicat eas quæ approximantur interius, sed per inferius, quia clystria tertia ibi. Circa finē capituli. Clystria quoq; prima in duas. Primo explicat medicinas cōmunes ad hoc conuenientes. Secundo proprias, secunda ibi. Ex his statim post zaccarū ros. & præcipue antiqum confectiones ex cydoniis cum speciebus quando cum isto fluxu non esset caliditas præter naturam siue febris, absq; speciebus quando tū eo esset febris, & ista confectio esset quandoq; ex succo cydoniorum, quandoq; ex pulpis seu carnis cydoniorum. Deinde cum dicit.

Inter quæ nostrum electuarium Diacyminum eligimus ad cohibendum alui fluorem, medicamentū purgatorium in corpore frigido sequentem. Nam viscera calfaciendo roborat, status dissipat, hæmorrhoidum quoq; fluorem & status compescit.

Et ex eis quæ elegimus nos est electuarium diacyminum hoc quod est ex intentione nostra, quod abscondit fluxum ventris operatione catarctici, cum significationibus frigiditatis, & confortat viscera, & calefacit ea. Ventositatem siquidem dissoluit & carminat. Fluxum quidem & vëtositatem hæmorrhoidarum sistit.

Mesue explicat medicinas proprie ad hoc conuenientes, & primo explicat me. quas proprie composuit conferentes huic fluxui quando est cum frigidiute, secundo qñ iste fluxus est cum caliditate superflua totius corporis: secunda ibi. Electuarium abscondens fluxū: prima in duas quia primo explicat medi. istas vt approximantur magis in forma electuarii, secundo vt approximantur magis in forma trochiscorum: secunda ibi. Cōfectio trochiscorum. Prima in duas: primo proponit virtutem et operationes huius electuarii secundo ponit descriptionem illius electuarii: secunda ibi. Accipeligni aloes: prima pars patet. Deinde cum dicit.

Est autem eiusmodi. Ligni aloes, spicæ nardi, galliæ moschatæ, cyperi, calami aromatici, & anadramas duas, cymini Carmani aceto horis. 24. macerati & torrefacti, drachmas tres: seminis porri torrefacti, drachmam vnam et dimidiam: myrobalarum emblicarum succo cydonii maceratarum et tostiarum drach. duas et dimidiam, seminis nasturtii tosti drach. sex, seminis vuarum passiarum drach. quinq; bacarum myrti tenuissime tritarum, drach. sexdecim, balaustii, concharum vltarum, thuris, fructus tamaricis, ana drach. duas et semissem, ammeos drach. tres, tere omnia tenuissime, et iterum vino Mesf. e iij odoro

SYL.

ANT.

Me. cō.

positæ

supfluo

fluxui

cōueniē

tes.

SYL.

ANT.

SYL.

odoro frangantur, & siccentur, deinde frangantur aqua cydoniorum, aut aqua baccharum myrti, & hypocisthidos, & siccentur, ubi erunt probe persiccata in vase vitrato, iterum tere, & miua exipe. Dantur drach. tres cum syrupo cydoniorum aut myrtino.

tates granatorum boli scilicet armeni affatorum scilicet primo ex robub idest succis. Deinde cum dicit.

Electuarium.

SI vero a medicamento purgatorio alius immo dice fluat corpore calidiore, sumat hoc electuarium. Baccharum myrti drach. duodecim, rosarum: spodii, rhu, sandali albi, lutei, rubri, balustii, gummi, ana drach. vnam & dimidiam, granorum granati acidi affatorum drach. septem, coriandri aceto macerati & affati drach. quatuor, seminis rosarum, oxalidis, plantaginis, ana drach. vnam, omnia hæc probe trita frage omphacio solo, vel succo myrti, & aceto simul, & siccata exipe miua, facta ex succo cydoniorum & aceto. Dantur drach. tres cum syrupo cydoniorum acidorum.

Electuarium abscondens fluxum ventris operatione catartici cum significationibus caliditatis. granorum myrti tritorum sicut pulvis drach. xii. rosarum, spodii, sumach, sandali albi, & rubei, & citrini, balustii, gummi ana drach. i. f. granorum granatorum aceto forum affatorum drach. vii. coriandri infusi in aceto & affati drach. iiii. seminis acetosæ, seminis plantaginis, seminis rosæ ana drach. i. Fiat horum omnium contritio bona: & refrangantur cum succo acetosæ & excentur. Vel cum succo myrti & aceto, deinde inuoluuntur cum miua facta ex succo cydoniorum & aceto. Et sit dosis eius drach. iiii. cum syrupo cydoniorum aceto forum.

Trochiscus.

AD affectum eundem, etiam si intestinorum ulceratio addit, mire valent hi trochisci a nobis compoliti. Spodii drach. septem, seminis rosarum & rosarum ipsarum, acetosæ, balustii, sanguinis draconis, ana drach. duas & semissem, seminis oxalidis drach. vnam & semissem, oxyacanthæ, carnis rhu, seminis plantaginis & portulacæ affati ana drach. vnam & sextam drach. vnius, gummi affati drach. vnam, fiant trochisci ponderis drach. semissem. Datur cum decocto hordei ex corticati.

Confectio trochiscorum, quos coposuius nos, quorum iuuamentum est magnificum ad fluxum ventris & excoarationem intestinorum accipe spodii, drach. vii. rosæ, seminis earum, acetosæ, balustii, sanguinis draconis ana drach. ii. & f. seminis acetosæ drach. i. & f. berberis, carnis sumach, seminis plantaginis, seminis portulacæ affati ana drach. i. & sextam drach. vnius, gummi affati drach. i. fiant trochisci drach. f. & da cum aqua fauich.

Modo ponit medi. conferentes huic fluxui quoniam est cum caliditate. Et primo explicat quæ consiciuntur in modum electuarii. Secundo explicat eas quæ consiciuntur in modum trochiscorum: secunda ibi. Confectio trochiscorum. Fluxum ventris. f. accidentem ex operatione catartici & c. legit simul ambas, ad fluxum ventris & excoarationem. f. cum caliditate carnis sumach. l. pulpera aqua fauich. l. aqua hordei pilati, vñ caret cortice & absterisione quam habet ex cortice, vnde in aqua decoquit, & quoniam est bene coctum appellat illam aqua fauich hordei, vnde fauich appellatur omne granum tritum a cortice separatum, vnde etiam potest vocari fauich frumenti, sicut est fauich hordei. Deinde cum dicit.

Ad

ANT.
Descri-
ptio ele-
ctuarii
restric-
ti ui.

Accipe ligni aloes, spicæ, galliæ muscatæ, ciperi, calami aromatici ana drach. ii. cimini carmeni in aceto infusi die ac nocte & torrefacti drach. iiii. seminis porri torrefacti drach. i. & f. emblicorum infusorum in succo citoniorum, & tostorum drach. ii. & f. granorum nascitur torrefactorum drach. vi. granorum passulorum drach. v. granorum myrti tritorum sicut alcohol drach. xvi. balustii conularum adustarum, thuris, fructus tamarici ana drach. ii. & f. ameos drach. iiii. terantur omnia sicut alcohol. & refrangantur in vino odorifero, deinde excentur, & refrangantur iterum cum aqua citoniorum, aut aqua granorum myrti & hypocisthidos, & excentur: deinde permittit sicari super vase vitrato, iterum terantur & inuoluuntur miua, & sit dos. drach. iiii. cum syrupo citoniorum, aut myrtino.

Ponit descriptionem electuarii, cimini carmeni idest de illa contrata: alcohol idest sicut pulvis subtilissimus cribellatur cum sindone vel panno aliquo subtilissimo, cum vino odorifero & c. quod enotingit propter caliditatem vini, iste autem fluxus est cum frigidityte intestinorum et stomachi.

Trochisci ad fluxum.

IN eundem fluxum, præsertim diuturnum, efficacissimi quoque sunt hi trochisci nostri. Balustiorum, corticum glandium aceto maceratarum & tostorum, rhois, baccharum myrti, hypocisthidos ana drach. ii. cimini carmeni, gallarum aceto maceratarum & tostorum, capitum granatorum, fructus tamaricis, macis, xylaloes, galliæ aromaticæ, mastichis, spicæ, ana drach. i. seminis oxalidis, gummi, boli armeniacæ, seminum vuz, passerum tostorum, ana drach. vnam & dimidiam, se. coriandri aceto macerati & tosti, drach. duas cum vino potico, finge trochiscos ponderis drach. vnius: quorum vnus datur cum syrupo cydoniorum, vel aliquo succo slyptico.

Confectio trochiscorum ex inuentione nostra vltimorum in intentione hac & quoniam fluxus est chronicus. g. balustiarum, corticum glandium infusorum in aceto & torrefactorum, & sumach, & granorum myrti: & hypocisthidos ana drach. ii. cimini carmeni, & gallarum infusorum in aceto & torrefactorum & capitum granatorum, & fructus tamaricis, & macis, & xylaloes, & galliæ aromaticæ, & mastichis, & spicæ ana drach. i. seminis acetosæ, gummi, & boli, & granorum passulorum torrefactorum ana drach. i. & f. granorum coriandri infusorum in aceto & affatorum drach. ii. fac trochiscos drach. i. cum vino potico. Et sit dosis trochiscus vnus cum syrupo citoniorum vel aliquo ex robub slyptico.

Ponit medicinam in forma trochiscorum: sunt autem trochisci vel melius medi. possint conseruari, acquirunt et inde aliquam virtutem & conseruationem per naturam quam prius per artem non poterant habere: conserunt etiam isti trochisci chronicis fluxibus ventris: hypocisthidos idest succus barbe hircinæ, & capita idest extremi

Sauich
quid.

SYL.

ANT.
Descri-
ptio ele-
ctuarii
restric-
ti ui.

ANT.
Descri-
ptio affa-
torum
fecog: ex
inuentio-
ne Mes.

SYL.

SYL.

ANT.
Descri-
ptio affa-
torum
fecog: ex
inuentio-
ne Mes.

SYL.

SYL. Ad eandem hypercathartica cum ventriculi, hepatis & aliorum vicerum imbecillitate, epithema hoc salubre plurimum expertus. Acacie, hypocyfthidos, rhu, galie, ladani, calami aroniaci, rosarum & seminis ipsag, fantali albi & rubri, gallie, moschat, ramich, i. cōpositiōis ex gallia moscata, & passis vuis, malliches xylaloes, spicē, thuris, costi, myrrhæ, cyperi, absinthii, ana drach. ii. probe omnia terantur. Tunc tortellorum de seni drach. iii. dactylos siccos duodecim numero, gummi affi drac. quinq; miuē glutinosē vncias tres, horis. xliiii. macerataque rosate, vini austeri, succi rosarum, succi foliorum myrti, & foliorum rhamni ana vnc. vna, & dimidia, calfacta post coque igne lento ad mellis spissitudinem: tunc iniectis puluerib⁹ terē in mortario, donec glutinosum euadat, extende linteum aut alutē, & suffi xylaloe, & ventri toti impone.

ANT.
dimach
i. cata-
plasma

Dimach bonum conferens ad fluxum ventris & debilitatem stomachi: & hepatis, & vicerum: sanius, expertus. Acacie, sumach, hypocyfthidos, gallie, ladani, calami aroniaci, rosarum & seminis eius, fantali albi & rubri, gallie, moscata, ramich, malliches xylaloes, spicē, olivani, costi, myrrhæ, cyperi, absinthii ana drach. ii. fiat eoque trituratione bona. Deinde accipe succū rosę, folios myrti, folios rhamni, aq. rosate, & vini pontici ana vnc. i. f. submerge in eis calefactis die ac nocte. tortellorum de seni. drac. iii. dactylorū siccorum. xii. numero, gummi affati drac. v. miuē viscosę bonę vnc. iii. fac decoquilento igne vsq; dum mellis spissitudinem habeat, post hoc aggrega cum puluere rerum supradictarum, & tere diu in mortario vsq; dum fiat totum viscosum, deinde line ex eo super pecia & suffumigetur cum xylaloe, & cum eo epithymetur.

Explicat medi. quę applicantur per exteriorē dimach. i. emplastrum ramich. i. cōfectio facta ex passulis & gallia muscata: succum rosarum precipue rosarum rectius: & si non possunt haberi rectes accipiantur aqua rosacea. Tortellorum de seni. quomodo sunt nota: accipiunt frustula siue bucellas panis: sicut faciūt pueri qñ faciunt nuptias & decoquunt pluries, quia primo assantur in tegulis vel in furno postea ponuntur in re aliqua liquida: & adhuc postea decoquuntur sicut conuenit in pane biscocto, tunc, n. acquirunt aliquam viscositatem: miuē viscosę, & potest esse viscosa propter multam eius decoctionē, vel quia ē facta ex pulpis cydoniorū, & suffumigetur, i. pecia. Deinde cum dicit.

Dimach aliud bonum.

Alterum recipit, rosarum & seminis earū, pulperhois, fantali albi & rubri, spodi, sanguinis draconis, succini, balausii, gallie, acacie, hypocyfthidos, gallie, moschat, corticum mandragorę: capitulum granatorum, ana drach. tres, caphura drach. vnam, & tertiam drach. vnius: puluera tenuiter, tūc accipe succū extrematū vitis, vncias duas: omphacii vnc. semissem: succū extrematū myrti & acetana vnc. i. vna: quibus infunde horis. xliiii. hordei excorticati vncias duas, gummi vnciam vnam, granorum myrti tenuissime tritorum vncias tres, quibus adde miuē acetatę vnc. tres, & eoque igni lēto ad viscosam spissitudinem. tunc in mortario species tū dendo permiscē intendantur linteum, & cum xylaloe

suffiatur, & vētri toti imponatur. Est, n. sanum hoc & expertum epithema.

Accipe rosarum, & seminis earum, pulpe sumach: fantali albi & rubri, spodi, sanguinis draco. carabe, balausii, gallie, acacie, hypocyfthidos, gallie muscatę, corticum mandragorę, capitulum granatorum: ana drac. iii. camphorę drach. i. & tertiam drach. vnius, tere & fac puluerem. Et accipe succū extrematū vitis drach. ii. succū acetatę drach. f. succū extrematū myrti & acetana drach. i. infunde in eis sauiū hordei die ac nocte drach. ii. gummi draci, granorum myrti tritorum sicut alcohol drac. iii. & misce cum eis miuē acetosę vnc. iii. & decoque igni leui vsq; dum habeat viscosam spissitudinem: deinde aggrega simul cum speciebus in mortario: & cōtunde donec permisceant, & line ex eo super petiam, & suffumigetur cum xylaloe, & epithymetur cum eo quoniam sanum & expertum est.

ANT.

Ponit aliud emplastrū infrigidatiuū conferens fluxui ventris ex caliditate miuē acetosę, quia fit constructa ex cydonijs & aceto.

Deinde cum dicit.

Clysteribus quoq; si affectus postulat, vtendum idoneis, qualis fuerit optimus ex butyri drach. xxx. sanguinis draconis drac. iii. aut pluribus, aut paucioribus, pro necessitate.

SYL.

Clysteria quoq; si necessitas vocat ad hoc & exigit dispositio cum rebus quę aggregant intentiones quę scis. Clystere iuuatium valde. s. butyri, drach. xxx. sanguinis draconis drac. iii. vel plus vel minus sūm quę necessitas cogit.

ANT.

Modo ponit med. ad hoc conuenientes quę appropinquamur interius sed per inferius cōferentes illi superfluo fluxui ventris: & exigit dispositio: quia excoriatio intestinorum, et superfluous fluxus sanguinis & intestinorum mordicatio. s. butyri: butyrum enim habet vim lenitiuam & mitigatiuam doloris: mitigat etiam acuitatem & medi. fo. supprimere habet totum postea notum est.

Deinde cum dicit.

Canon tertius.

Euellimus item medicamentum ad loca sedī immodice fluenti opposita, vt cutim, balneo & fritione sudorē prouocantes: vt cēla, viniculis ipsorum dolorificis: & cucurbitulis, vt vesicam per vrenica: & per os vomitorium dantes.

SYL.

Conuertimus quoq; medicinam ad contrarium fluxus ventris, cum balneis, & fricationibus, & sudorem prouocantibus, & cum diureticis, & vomitum inducentibus: cum ventosis, & ligatione, & constrictione extrematum dolorosa. Et vniuersaliter cū omnibus quę medicinam ad exteriora mouent, & faciunt eam diuertere a viis primę expulsionis, qñ hæc res est magis necessaria.

ANT.

Postq; Io. Mes. docuit resistere supfluo fluxui qui fit a medi. fo. per ea quę frangunt virtutem med. fo. cum hoc etiam euacuant eam: docuit etiam resistere per ea quę cōstipant meatus expulsionis, eos ē cōsorbant & supscit. In isto cap. Mes. docet subuenire per tertium canonē qui quidem canon consistit ex diuersione materię ad contrarium ipsi fluxui ventris. Et primo proponit quod modis possumus diuertere talem materiam ad contrarium.

Secundo

ANT.
Docet
subueni
re super
fluo fluxui
qui fit di
uersio
nem.

Secundo illos modos declarat. secunda ibi. Balnea aut etc. quoniam haec est res magis necessaria: similiter est res magis iuuatua: nam nullum mobile potest simul moueri contrariis motibus: ista materia cum sit quoddam mobile per diuersionem moueat ad exterius vel superius nunc simul poterit moueri ad interius siue ad inferius.

Deinde cum dicat.

SYL. Præstantissima autem inter hec sunt frictio & balneum, præsertim ex aqua dulci, cui chamæmelus, absinthium, sampsuchus, folia citri & similia incocta, efficacius ipsum reddiderunt, quia poros dilatant, & corpus roborant.

ANT. Balnea & fricationes coherunt super fluxum.

Balnea autem & fricationes in eis sunt ad hoc cura magna, & beneficium efficax speciale, & proprie facta ex aquis dulcibus vigoratis cum rebus quæ poros dilatant, & corpus confortant, qualia sunt chamæmilla, absinthium, sampsuchus, folia citri, & similia.

In parte ista istos tales modos quibus materiam diuertimus ad contrarium fluxum ventris declarat: & diuidit in partes quinq; sicut isti sunt quinq; modi. Prio ergo ostendit quomodo subueniemus illi superfluo fluxui per diuersionem materię, ut ipsa perficiatur per balnea & fricationes. Secundo ut ipsa perficiatur per medicas diureticas. Tertio ut ipsa perficiatur per vomitum. Quarto ut ipsa perficiatur per ventosas. Quinto ut ipsa diuersio materię ad contrarium perficiatur per ligationes & strictiones. secunda ibi. Bene inquit diuretica vero & vrinam prouocantia. tertia ibi. Adhuc & vomitum prouocare. quarta ibi. Huius et intentiones sunt ventosæ. quinta ibi. Ligationes quoque. Prima in duas. Prio facit quod dictum est. Secundo circa hoc proponit errorem quorundam vulgarium & eum improbat. secunda ibi. Vulgares autem. Prima in duas. primo per balneum sudarium docet istam materiam ad contrarium diuertere. secundo per fricationem. secunda ibi. Et vt fricatione. prima in duas. Prio per balneum sudorem prouocans docet huic superfluo fluxui subuenire per diuersionem materię ad contrarium, etiam in secunda parte circa tale balneum remouet errorem quorundam. secunda ibi. Debiles autem in eis. in patientibus superfluum fluxum ventris, vel in eis. i. inter ea quæ diuertunt materiam ad contrarium balneum est cura magna & vigoratis. i. confortatis: aut et cum rebus quæ attrahunt, aut calefaciunt, & corpus confortant. in expellendo talem materiam ad exteriora, & folia citri, non dixit medulla citri, hæc. n. non est attractiua materię ad exteriora: sed solum folia eius cum sint calida: non autem medulla eius. Deinde cum dicat.

SYL. Ne autem cum imperitis quibusdam adstringentia incoquas, corpore enim densato materię & vapores intro compelluntur, quæ res fluorem auget. Præcipuo igitur studio porus rarefac, & foras quibus potes modis attrahere: vt per cutim materiam, & vapores acres expirēt: quod si in balneo, vel aquæ calentes vapore prestabit.

ANT. Remouet quæ dā errorē ignorantium

Debiles autem in arte cum stipticis balneant, ignorantes quoniam coarctant, & materias, & fumos interius conuertunt: & hoc fit causa maiori ad fluxum, immo sit tua magnifica intentio dilatare poros, & trahere ad exteriora quantum possibile est: sic. n. fit materiem euaporatio, & acutorū fumos, exclusio: fac ergo egrum sudare in balneo: aut cum vapore aquæ calide.

Circa balneum hic remouet errorem quorundam ignorantium in arte. Sed est dubitatio in hac parte vtrum balneum constructiuum competat in superfluo fluxu ventris dicendum est breuiter q balneum est duplex. scilicet vniuersa-

le quod est respectu totius corporis: & particulare quod est magis respectu partis. scilicet partium ventris: si loquamur de balneo vniuersali: dico q tale non conuenit eo q tale coarctat, & commouet humores ad interiora: vnde auget fluxum & densat poros, vnde sumi quibus humoribus eleuantur non possunt ad extra egredis: si loquamur de tali balneo constructiuo particulari quod fit circa ventrem & intestina, dico q tale conuenit, nam contrahit meatus per quos materia ad intestina promouetur: & extra expellit & confortat ventrem & intestina: vt si non recipiant aliunde materiam illam: & que in eis est retinenda: contrahit etiam meatus quibus materia a superioribus: & remotioribus locis ad intestina fluit. Deinde cum dicat.

Frictiones autem sunt primum lenes, post etiam valentiores, ne tamen augmentum laxant: identidemq; repetantur, donec multus reddatur sudor, idemq; frequentiss. tergendus est, hoc enim modo promptius effluit, cum in poris diu relinquitur concretæ, & alterum vel sudorem vel vaporem exitui prohibeat. Fricuisse etiam extrema multum iuuat.

Et vt fricatione post fricationem, prius leui, deinde acriori, vt pati poterit, vsq; dum multum sudor, sudor autem sæpe, & sæpius abstergatur, vt non obstat egressui sudoris alterius aut vaporis parati excludi. opponitur enim poris diu retentus sudor, abstersus vero facilius facit alterius egressum. Frictiones et in extremitatibus multo pferunt.

In parte ista Mes. docet obuiare huic superfluo fluxui per fricationes: vt non obstat. sudor remanens, & est notum. Deinde cum dicat.

At vero vulgus medicinæ imperitum, oēs a medicamento indiscriminatim lauat.

Vulgares autem, qui non sunt artis periti, committer hos & illos post medicinam balneant.

In parte ista circa hoc balneum sudorem prouocans remouet errorem quorundam vulgarium, & primo facit hoc. secundo ponit rectum modum administrationis huius balnei, secunda ibi. Secundum virtutē. prima par habet partes tres. primo præmittit huic errorem. secundo eum increpat. tertio eum increpatius conuincit addens etiam cum hoc increpationem eius per alias rationes, secunda ibi. Ignorantes q balneum. tertia ibi. Errant ergo qui non sunt familiares artis: quia. f. non sunt perfecti in arte hoc. i. superflue euacuatos a medicinis: & illos diminuit euacuatos & c. Et istum errorem multum incurrunt isti de pibus alemanis, nā ipsi in prima die faciunt phlebotomiam, aut assumunt pharmaciam: postea in scda die viri liter comedūt. in tertia die vadunt ad balneū & quicquid sum multiplicat pluribus consequenter. Deinde cum dicat.

Ignorantes balneū foras trahere (vt Cal. ait) & materię reliquias virtute medicamenti purgatis ad ista sine oīno repetens, in oppositū mouere, ea facultate sua ad totū corporis habitū reuocare: tunc quidē facile erit iuuare, vt prout reperet, vel salte exolvere: nunc autē difficile. Præterea dinandum est balneū, licet ipsius virtute attractio materię ad exteriora, ea q ignobilis sperat ipsa. n. transmittit ab ignobilibus partibus intestinis, ad ignobile cutim, sed partes nobiles, hepar & venas, cū pferim natura melius vacuat ppinqua, maxime si vig adint cōuenientes. Materia. n. vacuanda est p partē, ad quā magis dinat, præcipue si ea erit idonea, inqt Hip. Errat igitur oēs sine discrimine, post sumptū medicamentū lauantes, obstructionsq; & cutis vitia excitant.

Ignorantes

ANT.

Ignorantes q̄ balneum ad exteriora trahit quē admodum. G. dixit. Et ignorantes quoniam opponuntur residuq̄ materiei motui quē iam in necessitate posita erat cum virtute pharmacie repere ad vias expulsiōnis: reuocando illam virtutem balnei ad membra: tunc quidem facile erit iuuare vt habilius reparet vel saltem exolueretur. Nunc autem difficile propterea si cōfistit q̄ virtute balnei fiat expulsiō ad exteriora & ignobilia non minus est error. sit. n. transmissio ab ignobilibus ad ignobilia p nobilia. i. ab intestinis ad cutem per venas. Pręterea natura melius ex propinquieribus ducit viis & maxime conuenientibus: & inquit Hippocr. materia quam euacuare oportet, educenda est per partē ad quam magis declinare videtur: & proprie si sit conueniens, errant ergo indifferenter balneantes post assumptum pharmacum. Faciunt enim cadere in oppilationes, & egritudines cutis.

Increpat errorem istorum: & diuidit in quatuor sicut per quatuor rationes errorem istorum increpat, scđda ibi. Ignorantes quoniam opponuntur. tertia ibi. Propterea si cōfistit. quarta ibi. Propterea natura has partes omnes legit simul. Ad exteriora trahit. f. materia quę sup. à pharmaco mouebatur ad interiora. Gal. dixit. f. in quarto apho. commento illius apho. sub cane & ante canem in tertia ratione. Sciendum est q̄ id perducit ad magnum nocumētum quod aduenit de tanto diuerso motu ipsius med. nam primo materia vii pharmaci mota ad intestina per venas mēsericas transiens transit per hepares & principalia membra vnde ea debilitatur: superueniente postea balneo materia ista ex intestinis peruenit ad exteriora. & hoc etiam per hepar, unde etiam adhuc magis debilitatur, quia debilius est hepar quā in primo transitu: vltius ē hęc materia propter eius motum diuersum facta est maligna: quare magis nocet hepati per qd̄ transit: & maxime conuenientibus: sed sup. quando materia ista euacuatur per intestina tunc educit per conuenientes vias. Inquit Hippocr. in secunda parti. aphor. quę ducere oportet in oppilationes, & pręcipue, si vrant balneo i his quę non sunt sufficienter euacuati. Sed hic est dubitatio vtrum balneum resolutiuum faciens sudorem contemnat post medi. so. Et est breuitas sine argumentis dicendum quod istud balneum aut ad ministratur post operationem med. solu. aut dum ipsa operatur. Si loquamur de ipso primo modo, tunc aut ista medicina diminute euacuauit, aut superflue, aut mediocriter. Si diminute dico q̄ balneum istud non conuenit eo q̄ balneum mouet humores ad contrarium eius ad qd̄ medicina mouebat eo q̄ medi. mouebat a circumferētia ad centrum: sed e contrario facit balneum: & ideo non dāmus tūc balneum: sed potius aliam medi. so. quę compleat operationem ipsius personę non perfecte euacuati: & hoc habet verum pręcipue si residuum materie esset commotum ad intestina, sed bene posset balneum competere supplens defectū medicinę: pręcipue si illud residuū materie esset magis versus extrema corporis. Si autem hęc medi. mediocriter & conuenienter euacuauit. Dico q̄ tunc non conuenit balneum foriter resolutiuum: & sedatiuum: sed bene conuenit balneum aperitiuum pororum & lauatiuum ad hoc. f. q̄ si aliqua materia sit contenta in poris carnis ad cuius expulsiōnem natura nō erat multum intenta propter intentionem aliam magis necessariam, illa materia postea possit per balneum euacuari per poros. Si autē hęc medi. superflue euacuauit dico q̄ tale balneum resolutiuum non conuenit eo q̄ istud balneum superflue euacuauit duas autem euacuaciones & pręcipue superfluas simul coniū

gere: aut vnam post aliam immediate est fallax & timorofum, similiter etiam isti sic superflue euacuati sunt valde debiles in virtutes tales autem sunt ablinēdi a balneis: tamen in casu posset competere aliquod balneum humectatiuum mēbrorum: si essent superflue euacuati a medicis. Sed si loquamur de balneo approximato in hora operationis medi. tunc aut ista euacuatio facta a medi. est diminuta, aut superflua, aut mediocriter: si est diminuta accidit res quas ponit Mef. in liura, quę satis nota intelligitur inducunt etiam oppilationes & egritudines cutis: per id etiam quod cōstringunt ventrem: sed si ista euacuatio sit superflua: tunc balneum conuenit: quia hu. attractos a medi. diuertit ad contrarium: sed si ista euacuatio sit mediocriter, non conuenit donec sit, quia tunc euacuaret sicut pharmacia, & diuerteret materiam ad oppositum, quod non est sciendum quando est euacuatio mediocriter. Deinde cum dicit.

Reuera aut balneum nequaquam salubre est, post medicamentum purgatorium, nisi cum immodice vacuat: tunc enim auersando materiam, fluorem sistit. Postquam vero in balneo diu sudatū est, adstringentibus vires sunt firmandæ, ne laxata purganda viscera, materias recipiant, & vt materie ad oppositum conuertantur. Si vero hęc non contulerint, corpus eius totum pannis lineis aqua infusis tamdiu in balneo vndiq̄ percutiat, donec ipsa cutis rubeat & infletur, tunc fricetur vt sudet. Sedere aut in balneo, super calidos lateres, aut lapides leues raros, aliis vero hypocondria, ventrem, lumbos calcascere in id multum confert.

Et fm veritatem quidem non est congruum balneum post medi. nisi quando purgatio superfluit: confert enim tunc ad ventrem fringendum. In balneo vero postquam diu sudauerit confortantia tūc & stringentia tribue. Sic enim aggregas intētiōnes duas bonas. Nāq̄ pręparas ex vno eorum, ne viscera laxa materiam recipiant. Et ex alio, materias eorū ad oppositum conuertit. Quod si hęc non contulerint, carnes eius & corpus totum in balneo pannis lineis aq̄ infusis diu verberetur ex omni parte, vsq̄ dum cutis rubeat & infletur: inde fricetur vt sudet. Sedere autem in balneo super lateres calidos, aut lapides leues & raros, & calcascere cum eis latera & ventrem & renes, ad hoc multum confert. Extrema vero infitis ligentur & comprimantur compressione dolorifica, quę materias ad contrariū fluxum ventres conuertit.

In parte ista ponit rectum modum administrationis balnei in superfluo fluxu ventris. Ex vno scilicet ex vsu confortantium & siptiorum: & ex alio alios: scilicet ex balneo. infusis. i. facijs. Deinde cum dicit.

Idem pręstant diuretica, hoc est, vrinam mouentia. Mictus enim noctu plurimus, paruum significat deiectionem, vt inquit Hippo. quoniam vrina largior, vt etiam sudor, multam deiectionem sistit, materia ab intestinis & sima hepatis ad renes vel poros partium retracta, & ob id sterus siccum, & ad excretionem pigram relinquentem, vt Humain vsum est.

Diuretica quoq̄ & vrinam prouocantia huiusmodi etiā intentionis sunt. Inquit enim Hipp. in apho. Si quis in nocte multum vrinet, minoratur eius excessus: & dixit Humain. pluralitas sudoris & vrine, pluralitatem ægestionis refecat, & illud ideo, quoniam

SYL.

ANT.

Ligatio
extremi
tatum
tū diuer
tit.

SYL.

ANT.

niam materię ad alias partes reputat quam ad intestina, immo trahitur ab intestinis & a concuitate hepatis ad renes vel concuitates membrorum, & relinquunt feces ficcas in intestinis tardioris egressiois.

Docet subueniri isti fluxui fluxui ventris per vsum diureticorum, diuretica sunt quę educunt humoralem materiam per vrinales vias humores. scilicet dissoluendo & colligando, & vrinam prouocantia: sicut sunt omnia quę vrinam generant suę aquositatem trahunt ad vrinales vias: sicut sunt omnis aquosa quę impetuosus illuc trahunt aquositatem. sicut hoc modo effert vinum aquosum & ideo dixit signanter hec duo. f. diuretica: & vrinam prouocantia. Inquit enim Hippoc. in quarta particula vltimo apho. Humain expositior illius apho. & fuit Ioannis eius.

Deinde cum dicit.

SYL. Vomitus quoque in hoc affectu prouocare in contrarium reuellit. ut a longo alui profusio habito, spontinus vomitus superueniens morbum soluit. Quomodo enim fluxus alui vomitus aliquando, sic vomitus fluxorem alui curat, auctore Hippo. quando scilicet materia illorum causa ad oppositum, ut ait Humain.

ANT. Adhuc etiā vomitus prouocare est causa huius. Inquit enim Hippoc. Fluxus ventris interdu vomitui, & vomitus fluxui causa curatiua est, & dixit Humain. Illud ideo est, quando ex hoc ad oppositum, & diuersum eius attractio fit, quod causa illorum erat.

Docet subuenire huic superfluo fluxui ventris per vomitum in quantum etiam materiam diuertit contrarium. Inquit enim Hippocra. In sexta particula aphor. a diaria diuturna habita spontaneus vomitus soluit egritudinem & et artificialis. Deinde cum dicit.

SYL. Avertunt etiam alui profusum cūcubitus, hypochondriis, lateribus, ventriculo, lumbis, affixe.

ANT. Huius etiam intentionis sunt ventosę, si sub hypochondriis, & in ventre, & lateribus, & renibus ponantur.

Docet subuenire huic superfluo fluxui ventris per ventosas in quantum etiam diuertunt materiam ad contrarium fluxus ventris: & notum est. Deinde cum dicit.

SYL. Extremorum item ligaturę per insistas dolorifę, & strictiones materiam per alium fluentem in contrarium avertunt, pręsertim si ab alis & inguinibus cęptę descendant.

ANT. Ligations quoque & compressiones, & fricationes extremorum, sunt etiam huius generis & proprie incipiendo ab ascellis & inguinibus, & descendendo ab eis.

Docet huic superfluo fluxui subuenire per ligationes & fricationes simul ad alia membra: quia ad extremam vnde debemus incipere ligationes & fricationes ab ascellis non descendendo ad alia membra: quia ad ventrem, sed ad alia membra quia versus extrema corporis: & est notum &c. Deinde cum dicit.

Canon quartus.

SYL. Oleum autem humorum in corpore agitatio nē & fluctuationem quiete et somno sedamus, cum n. vacuationē ab helleboro immodicam sistere voles, somnum impera et quietem, inquit Hippo. corporis scilicet ac animi, ut Heben Mes. interpretatur, idque sen-

sum obiectis celebribus, et iucundis homini adhibitis. Somnus etiam inducendus est animus demulcentibus melodiis, et canticibus, et musicis omnibus instrumentis, adhuc remediis somnificis, et reliquis delirium sedantibus. Somnus enim profundior et quies, omnes humorum agitationes maxime sedat, ut contra indicat nauigatio turbare motio corporis, ut inquit Hippo. Pręterea in hoc affectu a cibo et potu omnino abstinendus homo ē, nisi syncope, hoc est virum pręceptis lapsus timeatur, hi. n. humorum agitationem augent, non remittunt.

Laboriosam autem agitationem et insuauitatem in corpore sedamus cum quiete et somno. Inquit enim Hippo. Cum abscondere volueris fluxum per helleborum inductum vel multiplicatum, pręcipe quietem et somnum. Inquit Heben Mes. dico quietem corporeā, scilicet et animalem. cum administrationis celebritatis obiectorum sensum. Somnus est inducendus est mulcebris cum canticis somniferis et melodiis, et omni arte organica, et rebus somniferis, et omni re quę curat fahara, et scito quę somni fundatio in eo est ex maxime sedantibus agitationes omnes et quies similiter. Namque subdit Hippo. stare enim agitationem sedat, et ad hoc argumentum sumit ex nauigatione, quoniam motio agit corpora cibi autem et potus in dispositione hac, omni modo rescindendi sunt, nisi syncopem, et casum virtutis timeas. addunt enim ad agitationem et non minuunt.

Postquam Io. Mes. docuit resistere superfluo euacuationi quę fit a medicis, solu. per ea quę medicinam frangunt, & per ea quę constringunt meatus & consonant per ea et quę diuertunt materiam ad contrarium fluxus ventris. In ista parte quę est canon quartus docet huic superfluo fluxui resistere per ea quę frangunt laboriosam agitationem quę fit in corpore medi. & primo docet hanc agitationem sedare per somnum et quietem. secundo per cibos et potus. secunda ibi. Cibum autē, prima in duas. primo proponit: & idem confirmat auctoritate Hippocra. & in secunda parte. scilicet confirmat per expositionem dicti Hippocra. secunda ibi. Inquit Heben Hippocra. In quarta particula aphor. legit omnes simul stare. i. pascua parua. scilicet habens stata tunc. i. est quod non infomniat et maxime sedantibus agitationes. nam ista agitatio proprie provenit ex commotione humorum: ista autem motio humorum maxime sedatur per somnum & quietem, cum ipse sit vehementer similis quieti: omnino rescindendi sunt. nam cibis & potus pervertit naturam a sua euacuatione & faciunt ebullitionem in calore & spiritu fatigantes calorem propter eorum digestionem. Deinde cum dicit.

Continuatio.

Canon quintus.

SYL. Copus tibi sit precipuus animus exilarare, corque roborare sumendis, admodum uendis, educendis, faciendis. Hominem igitur in domo temperata compositione, non autem frigida (quoniam frigus humores intro compellit, quos foras ad cutem traxisse fuerit salubrius (neque item calida) quod calor corpora resoluendo infirmos vires ac deicit. Cibus autem & potus omnis est tibi deligendus, qui animus recreet, ac ipsum corroboret, de quo postea plenius dicturi sumus.

Principium

ANT.
Quali-
ter regē-
di sunt
q̄ super-
flue edu-
cuntur.

Principium omnis intentionis est regimen animam dilatans, & confortans cor. secundum administrationem omnium sex rerum quas scis, locetur ergo in domo temperati aeris non frigidi. Frigus nāq; concludit humores ad interiora: cum sit eos ad exteriora extrahere res magis necessaria. Nec calidus, resoluit, n. & debilitat: & elige ex cibis & potib⁹ & aliis omne quod confortat cor, & animā dilatat, & nos plene dicemus illud post.

Docet resistere huic euacuationi superflue per ea q̄ dilatant animam & cor confortant: principium: eo q̄ ita illi superflua euacuatione maxime euacuatur de calore naturalis & spiritui, multum enim cor inde debilitatur quod oportet principaliter attendere ad hoc per id quod confortat cor & dilatat animam. dilatans. i. augmentans animam. i. calorem naturalem qui est animæ instrumentum, sex rerum. s. uon naturalium: & licet istæ res nō naturales sint sex: præcipue explicat hic regimen ipsum per aerem cibos & potus, nam hæc duo maxime mutant corpus & maxime etiam confortant cor. Primo ergo docet eorū regimen per aerem. Secundo per cibum & potum. secundum daibi. Et elige ex cibis. Sed dices res, non uideat q̄ debeat morari in domo frigidi aeris. quia humores mutant ad interiora non hoc tale querimus in operatione medicinali, superflua & diminuta et mediocri. si de prima loquar, mō oportet eos uti aer frigido cum augeat fluxum mouendo humores ad interiora: & de hac est hic sermo. & non de illa in illa. n. diminuta vel mediocri purgatione bene oportet humores ad interiora mouere: legit alia simul cum ista: & elige &c. dicemus illud post, s. summa secunda. Deinde cum dicit.

Canon sextus.

SYL.

Humores vero congelare, & narcoticis uti, persequi est vltimum, tuncq; solum, quando prædicta omnia nihil contulerunt, & curatio prope deplorata est. narcotica autem fortia tibi vendita sunt, qualia antidotus theriacæ, & Philonis: & siles.

Compingere autem & stupefacere est vltimum ad quod inibi debes, & proprie tunc quando omnia iam non contulerint: & res est posita sicut in desperatione, tunc quoq; super narcoticis presumendum est, & medicamentis fortibus sicut est theriaca, & philonium, & similia.

In isto capitulo qui est sextus canō docet subuenire superfluo fluxui qui fit a medi. solu. quicquidem fit per narcoticas: & diuiditur in duas. primo præmittit quod est vitium narcoticis & quando non. & in secunda parte id declarat. secunda ibi. Componunt autem, compingere autem. s. humores & eos constringere & inspissare: & stupefacere. s. operationem medi. sol. theriaca, s. noua, nam antiqua non est stupefactiua vel narcotica, immo est theriaca & contra venena eis resistens: potius hic explicauit narcoticas compositas q̄ simplices eo quod meliores sunt id ponet statim q̄ per artem & compositionem alterius medi. cum medi. stupefactiua remouentur ei⁹ nocumenta quia coagulatio est inimica vitæ. Et ex hac littera possumus habere q̄ duplex est administratio narcoticis, quædam est regularis siue electiua: & quædam est coacta siue necessaria: prima administratio eius non est conueniens in hoc casu, sed secunda & de ea quæ exsequitur. Deinde cum dicit.

SYL.

At vero grauissime errant, qui hominum affectuum initio narcoticis vtuntur: hæc enim vere non cu-

rant, sed velut congelatam materiam intus cohibent quæ non multo post impetu maiore ruit, quā prius, relicta in corpore per hęc congelationis, & mortis quibuscum rudimentis. Vera aut curatio fieri causet fluxorem excitans ablatio, partibus interea & facultatibus nos gubernantibus: in vnum reductis, & roboratis, ut diximus.

Componunt autem rem magni erroris a principio curantes huiusmodi cum narcoticis, est. n. cum eis curatio mendosa, propterea quod incrassant & congelant materias, & sit retentio falsa, & redit fluxus, & prorumpit, & post tempus nō diu extensum, disrumpit quom fuerat prius, immo sicut regurgitant: cum vestigiis congelationis & mortis. Verum curatio vera est abscissio causæ facientis fluxū & coadunatio & confortatio membrorum & virtutū eorum sicut iam diximus.

Declarat quod præmisit, & primo ostendit q̄ in curatione electiua huius fluxus ventris administratio narcotici non est conueniens. Secundo ostendit q̄ in curatione coacta administratio eius est conueniens. secunda ibi. At vero quando necessitas inuitat. Curatio mendosa. nam non euacuat causas istius superflui fluxus ventris. & redit fluxus. nam hæc narcotica inspissando & constringendo seu congelando disponunt eas ad putredinem cū nō regantur amplius a regimine naturalis calidit: efficiunt alios humores quibus infectis & putridis natura eos conatur expellere. Congelationis. s. aut humorum aut membrorum. Deinde cum dicit.

Vbi vero necessitas inuitat, præsertim quādo prædicta oīa non contulerunt, narcoticis uti cogimur.

At vero quando necessitas inuitat, & proprie quādo omnia non contulerint, presumimus super narcoticis.

Ostendit q̄ quandoq; in cura necessaria competunt hæc stupefactiua: nam talibus fluxus ventris superfluus vltimo non constringitur dato q̄ ex eis aliquod nocumentum acquiritur: & per hoc soluitur questio utrum in cura fluxus ventris superflui competant narcotica: nam in cura electiua non competunt sed in necessaria sicut ponit Mes. Deinde cum dicit.

Prius tamen castigatis secundum modos & cōditiones, quibus ipsorum nocumenta emendantur, ea quæ plurima.

Et proprie rectificatis s̄m modos & conditiones quibus emendant nocumenta quæ ex eis timentur.

Hic ostendit modum debitum approximationis narcoticorum in curatione hac necessaria, et primo facit hoc secundo quædam ex illis narcoticis nobis manifestabit, secunda ibi. Ponamus autem aliqui, prima pars habet partes quatuor. Primo ponit conuenientem modum exhibitionis narcoticorum ut illi non consistit in eorū conuenienti qualitate. Secundo ut consistit in conuenienti loco vnde approximatur. Tercio ut consistit in conuenienti tempore approximationis. Quarto ut consistit in debita quantitate approximationis eorum. secunda ibi. Verum si excusari potest. tertia ibi. Et dare i. ferro, quarta ibi. Et vitæ exhibitionem. prima in duas, primo ponit quod intendit. secundo illud declarat. secunda ibi. timentur autem ex. &c. In parte prima est ista, sicut omnem medi. solu. consolemur & eius nocumenta remouemus per compositionem alterius cum eadem eodem modo debet fieri de narcoticis ut eorum nocumenta prohibeantur cū non exant principio vitæ. Deinde cum dicit.

ANT.

SYL.

ANT.

Qñ alia

nō cōse-

rūt tūc p̄-

sumim⁹

sup nar-

coticis.

SYL.

ANT.

ANT.
Quali-
ter cogi-
mur in-
terdū in
superfluo
fluxu da-
re narcotica.

Admini-
stratio nar-
cotici duplex.

vita

SYL. Vite enim sunt oīno contraria (congelant namq; & stupefaciunt; & mortificant) precipue, si simplicia sint; & eo magis si sint recentia.

ANT. Timentur autem ex narcoticis nouimenta plura. Sunt enim omnino contraria rei vite congelantia, & stupefacientia, & mortificantia; & nuda quidē magis, adhuc magis recentia.

ANT. In parte illa expresse docet convenientem qualitatem narcoticorum, & primo ponit nouimenta quæ ex narcoticis proueniunt, secundo docet eis subuenire, secunda ibi. **ARS** vero & societas magis. Elige stupefacientia composita q̄ simplicia & si composita non eligas recentia. **ANT.** propter maiorem vim quam habere si essent recentia, Deinde cum dicit,

SYL. His autem narcoticorum noxis, ars tribus remediis generibus præcauet: & horum actiones tutas reddit. Primo loco miscentur, quæ narcoticorum congelationem resoluunt, & auferunt, vt castorium, piper, crocus, hæc enim sunt velut theriaca narcoticorum; piper quidem & castorium resoluendo, & dissipando, crocus autem coquendo, & narcotici vim cohibendo. Secunda miscentur, quæ facultates nostrum corpus dispensantes firman, & spiritus instaurant, vt ipica, doricum, zedoaria, & alia tum cardiaca, tum stomachica, vite, seu dictis facultatibus conuoluantia. Tertia miscentur narcoticis, quæ materias de parte in partem fluentes agitat, si sunt, & cohibent, vt myrrha, thus, gummi iuniperi, & similia. His enim narcoticorum malignitas reprimitur.

ANT. Ars vera & societas regunt eorum nouimenta & remouent. Verum trium intentionum res admixte, eis ipsarum operationes obferunt. Primo vero sciuntur eis quæ resoluunt, & offerunt quæ ex narcoticis prouenit congelationem sicut verbi gratia. Recte miscentur eis callorem, & piper, & crocus. Sunt enim hæc theriaca, narcoticorum, sed piper & castoreum faciunt ad resoluendum & carminandum magis. Crocus vero maturat & sedat virtutem narcotici. Secundo vero cum eis quæ virtutes confortant & spiritus reparant misceamus, sicut recte misceamus eis ex cordialibus & stomachicis rebus, quæ conferunt rei vite, sicut ipica proprie, & doricum, & zedoaria, & similia. Tercio oportet vt sciuntur eis quæ sustinent & sedant, & stringunt agitas, & reumatiszatas, materias fluentes de parte in partem, sicut est myrrha proprie, & olibanum, & sandaraca, & similia. sic. n. narcoticorum iniquitas reprimitur.

Docet his nouimentis subuenire per ea quæ eis admixta remouent eorum nouimenta, & primo ponens tres intentiones propter quas alię med. admiscendæ cum eis ad remouenda nouimenta ipsorum vnam ex illis intentionibus declarat. secundo alia. tertio vltimam, secunda ibi. Secundo, tertia ibi. Tercio oportet: piper & calorem resoluunt & carminant, propter eorum multam caliditatem & siccitatem; & crocus maturat virtutem narcotici, & hoc non facit propter multam caliditatem quam habet aut siccitatem quia illam non habet, sed quia confortat eum & calorem naturalem quæ habent resiliere medicinæ narcoticæ habet etiam humores & ipsum narcoticum digerent omnes legit simul dicit quod cum eis oportet misceri res quæ sedant & cōstringunt agitas materias. Contra naturæ narcoticorum habet cōstringere materiam & con-

gelare ipsam: quare non debemus committere id quod humores stipiciat & inspicat. inde enim non consolatur sed potius eis virtus augetur. Dicendum breuiter quod duplex est consolatio narcotici, absolutæ & illa nōq; habet heri per ea quæ cōstringunt materias et incassant immo per ea quæ habent calefacere & subillare; & humores dissoluere: alia est consolatio narcoticorum deminuta: quæ est ad stringendum fluxum ventris superfluum & illa habet bene fieri per stipica & cōstringentia, & prohibentia agitationem humorum, & de hac est hicsermofandaraca. i. vernix. totum est notū. Deinde cum dicit.

Veruntamen si narcoticis abstinere potes, præstatius quidem fuerit, si vt cogaris, potui ne da, sed emplastris adhibe, aut si per hæc parum proficitur, balanis aut clysteribus. Quod si potui dare cogeris, præmeditatione & caute dabis, idq; antiquarum potius, quale scilicet minus est noxiū, virtute narcotici, cōtione & res. alia; missione cocta & frada.

Verum si excusari potest, non propinari est melius, sed si excusari non potest, melius est vt non potui dentur, sed administrare in emplastris tantum est melior cura, vel saltem in suppositoriis, & enematis bus si parum in emplastris contulerint, & si cogeris propinare potui: sic cum timore & cautela; & dare ea antiquiora est minoris nouimenti: maturat enim & digerit cum rebus pmixtionis virtus narcotici.

Postquam Mes. docuit eligere convenientem qualitatem narcoticorum in cura coacta fluxus ventris facit a medicis solu. In parte illa docet eligere convenientem locum approximationis ipsorum, melius est vt in potui dentur: quod in potui approximatione proueniunt ad stomachum colligatum cum cerebro mediantibus venis; & proueniunt ad membrum tale quod est propinquum cordi vnde possent cōgelare caliditatem natam cordis & aliorum membrorum. In emplastris, præcipue tamen postis supra ventrem in loco qui maxime respicit stomachum & intestina: propter. s. restrictionem fluxus sicut si appropinquaremus ea per aliam causam præuenientem dolorē aut propter multam vigiliam appropinquare talia emplastra supra frontem: vel saltem in suppositoriis, & illa suppositoria communi nomine cōstiterunt vocari suppositoria ad tenasmonem remouent. n. acumen humoris et prouocant formum. nam per hoc etiam sedant dolorē. Deinde cum dicit.

Vespere aut dormituris tempestiue das, quia somnum conciliat agitationes sedant. Dant ite nonnulli mane, præsertim, qñ ægrum insomnia nō torquet, tūcq; minus crebra desurgendi necessitate, morsum excrementorum obtundendo, faciunt. Sed narcoticorum vsus est fugiendus mox a cibo, & in plenīs corporibus aut impuris: purgatis autem est tutior.

Et dare in sero aut formū est melior horarū: quia dari possunt, qm inducunt somnum, & sciuiti qm somnus agitationes sedat, & sunt qui dant in mane, & pprie qñ vigiliæ non adsunt. Prolongant. n. necessitatem surgendi ad sella: sedando mordicationē. Et oīno, caue ne dederis supra cibū, & caue ne dederis ea corporibus abundantibus: neq; dederis ea corporibus impuris, sed post mundificationem potius.

In parte illa docet eligere convenientes tempus exhibitionis narcoticorum in cura coacta fluxus ventris. In sero ante somnum, nam tunc somnus est aptus fieri in sero ipsi naturæ humane, illud autem narcoticum habet somnum facere, & sciuiti scilicet in quarto canone ab istis & proprie quando vigiliæ non adsunt, tunc non datur vt inducatur

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

Inducatur principaliter sompnus: sed propter aliam causam sedando, n. mordicationem humorum tardant necessitate surgendi ad fellam: unde tunc virtus non debiliatur ex multitudine secretionis ad fellam: nec debent dari immediate post cibum eo quod extinguunt calorem naturalem cibum digerentem & cibum incalescant: & cum crudum faciant unde postea male aut nullo modo digerit: nec etiam debent dari repleti sanguine, non enim debet dari nisi quando in firmus est in desperatione: modo in repleti sanguine non est timor desperationis: etiam ista narcotica extinguunt calorem, unde postea non potest bene san guinem regere, quare relinquuntur a regimine nature & putrescit, & impuris. i. in habentibus huius peccantes in qualitate propter eandem causam. Deinde cum dicit.

SYL.

Cause item ea dare diebus simul multis, sed tempus interponere: quod roborantia dabis, quae virescent thesaurum. Adde quod narcotica, oculis quoque & sensorii alii nocent, nisi horum noxam studiose vites, ut dando tam parvam quantitatem, quae viribus nostris non officiat. Pauco enim & saepe quam multo semel vi, praestat.

ANT.

Nocent oculis,

Et vita exhibitionem eorum diebus continuis, imo interueniat inter tempus, & tempus exhibitio rerum confortantium, vi saluetur thesaurus. Et scito quod nocent oculis & sensibus, & tibi superflue ministrare cautelam, ne noceant, & fac exhibitionem eorum quam titatis paucis, quia virtus non laedatur. Melior, n. est iteratio, quam multiplicatio.

Docet eligere convenientem qualitatem narcoticorum, & primo facit hoc, secundo dubitationi respondet, secunda ibi. Et in subtilibus, prima in duas, primo docet eligere convenientem quantitatem discretam narcoticorum videlicet ea dandi, secundo docet eligere convenientem quantitatem continuam eorum, secunda ibi. Et fac exhibitionem, legit ambas simul, diebus continuis quia quando exhibentur diebus continuis, tunc nociva sunt corpori bus: exhibitio rerum &c. sic autem non fit passivus unde postea sic, non bene operabuntur, etiam continue proximata extinguunt calorem: quare per consequens debilitant virtutem unde postea humida natura non possunt regere: nocent oculis congelando spiritum qui quidem etiam in magna quantitate ad oculos provenientes nocent cerebro, unde nocent etiam membris quae ab eo oriuntur & sensibus nam eos stupefaciunt: melior enim est iteratio &c. ¶ Haec enim est regula attendenda in exhibitione cuiuscuque medicinae fortis, potius cam iterare quam in una vice multiplicare: non enim videmus quod si aliquis habeat stomachum valde inanitum, melius est dare de cibo parum, & saepe quam parum multum in una vice: & praecipue cum virtus est debilis sicut ponit. G. in commento illius apho, quibus semel aut bis, ergo eodem modo erit in proposito & plus cum medicis, si magis immutata natura quam cibis. Deinde cum dicit.

SYL.

Regula medici namque foris exhibitione,

Quod autem ad dolorum insultus attinet, ante hos narcotica habere est fatius: quamquam interdum in ipsa commotione violenta, ut colico dolore vehementi exhibere oporteat, quod significavit Gale, dum colico dolori multum vehementi, interdum necessarium magis esse dicit, per stupefacientia falsam curationem, praeteritum cum magna est doloris intensio, quam veram, ne vires interim resoluantur, & collabantur.

ANT.

Et insultibus quidem melior horarum est praeventio horam ipsorum, & quandoque dare oportet

apud fortem commotionem eorum, sicut in colico dolore vehementi, & dixit Gal. In colica quidem vehementi, quandoque maioris necessitatis est cura medola, quae est stupefacientia, proprie apud fortem commotionem eorum eis, quam cura vera, ne virtus resoluatur & cadat.

In ista parte Mes. dubitationi respondet: dixerat enim prius quod stupefacientia debent cauere in principio istius fluxus ventris superflui & non dantur nisi quando infirmus est in desperatione & alia non contulerint: unde crederet aliquis quod in aliquibus casibus non deberent dari in principio, sicut in fortissimis doloribus: remouet hoc & dicit: quod quandoque datur in principio etiam, unde in forti dolore capitis, aut intestinorum, aut in podagra, quando dolor ipse maxime infestat, unde inde ex toto cadit virtus melius est ut istis narcoticis quae vi cura vera: quae est per resoluta & calefacientia: saltem, n. immediate sedatur dolor & aliquantulum virtus restituitur: unde semper id quod magis grauat & ponderat etiam magis est attendendum. Deinde cum dicit.

Hec vero narcotica fuerint vsu tutiora. Ponamus autem aliquas ex medicinis narcoticis quas eligimus viles in hoc capitulo.

SYL.

ANT.

In parte ista quasdam ex illis medicinis narcoticis declarat vel describit, & primo proponit quod intendit. Secundo exequitur, secunda ibi. Medicamen quod scripsit quod dicitur in prima parte notum est. Deinde cum dicit.

Primum quod scripsit Israelita valenter astringens, ob id salubre ad fluxorem alui, a medicamento vel alia causa excitatum, recipit thuris drach. vnam, coaguli leporis drach. duas: opii drach. vnam, gallae drach. tres, fiant ex eis trochisci drach. vnius. Datur autem vnus potui. Cataplasma quoque haec filii Zezar, ad alui fluxorem & fluxiones ad viscera vel a visceribus, recipiunt bdellii, gummi iuniperi, opii, thuris, minuti, myrrhae, croci, ana: fac cataplasma ciceris magnitudine, da vespere a tribus ad quinq.

SYL.

Medicamen quod scripsit Israelita fortis siccitatis confersens ad fluxus medicinales: ad alios fluxus ventris bonum & expertum est. olivani drach. i. coaguli leporis drach. ii. opii drach. i. gallarum drach. iii. Fiant ex eis trochisci drach. v. & sit potio eorum vnus. Confectio pilularum filii Zezar bona ad fluxus ventris, & reumatizationes viscerum. i. bdellii, sandaracae, opii, thuris minuti, myrrhae, croci ana, fiat pilulae sicut cicer, & da in sero, iiii. aut. v.

ANT.

Istas medicinas narcoticas describit & primo describit eas quae ab alijs fuerunt compositae, secundo describit eas quae fuerunt compositae a seipso, secunda ibi. Confectio trochiscorum quos &c. Prima in duas semper duas ex talibus confectionibus ponit, secunda ibi. Confectio pilularum: & ad alios fluxus ventris. I. qui sunt sponte, coaguli leporis: omnia enim coagula sunt constrictiva, praecipue tamen est constrictiuum coagulum leporis: opii est enim frigidum in quarto gradu: sandaracae, i. vernicis, sicut cicer. s. paruum: niger, n. est praecipue parum: ambae partes legit simul. Deinde cum dicit.

Nostri praeterea trochisci sunt efficaces ad immo dicum alui fluxorem, a medicamento purgante excitatum, vel alia causa, & ad cholera morbum. Nam & vomitus a causa praeteritum frigida stringunt, & facultates corpus gubernantes roborant, & somnum conciliant,

SYL.

pellant, recipiunt vero cyperi, thuris minuti, ameos, galleg, croci, galleg, moschat, caryophyllorum, balau stii, champepyos, malicorii, myrrhe, spice, ana drac. ii. hyoscyami, opii, an. drac. vnam, & dimidia, fac trochiscos aurei vnius: datur vnus.

ANT.

Cofectio trochiscorum quos composuimus nos ad superabundantem fluxum catartici, & colicam passionem, & alios fluxus ventris, confortantium animam, & stringentium vomitum, cum significationibus frigiditatis & facitum somnum. r. cyperi, thuris minuti, ameos, galleg, croci, galleg, mulcha, caryophylli, balau stii, champepyos: corticum granatorum, myrrha, spice, ana drac. i. hyoscyami, opii, ana drac. i. f. fac trochiscos aurei, & dosis eorum. lit trochiscus vnus.

In parte ista ponit descriptiones narcoticorum compositas per ipsum, & primo ponit descriptionem trochiscorum qui sunt magis calidi. secundo qui sunt magis frigidi. secunda ibi. Confectio alia: trochiscos aurei vnius. nam hæc sunt multa medicamina calida que resistunt frigiditati narcoticorum. unde securus in quantitate posuit multiplicari quam sequentes, & non solum videtur isti trochisci conferunt isti superfluo fluxui facta a medi. immo etiam in omni alio fluxu qui etiam fuit ab humo. crassis & frigidis, sedant etiam dolores qui adueniunt in dysenteria: & præcipue in dysenteria que a frigida causa provenit ea autem que provenit a causa calida non conferunt isti: sed magis trochisci sequentes. Deinde cum dicit.

s. YL.

Sunt & alii nostri trochisci in presentem scopum efficacissimi, hoc est, ad stupefaciendum, & omnem alium fluxum, & vomitum a causa calida. Recipiunt spodium, seminis rose, acatiz, hypocythidis, languinis draconis, galleg, croci, ana drach. vbi drach. vnam & dimidiam: opii, hyoscyami, ana drac. vnam: fac trochiscos drach. vnius, datur vnus cum aqua rosarum.

ANT.

Cofectio alia trochiscorum ex inuentione nostra qui sunt vltimi in intentione hac, & ad omnem fluxum ventris & vomitum cum significationibus caliditatis. r. spodium, seminis rose, acatiz, hypocythidis, languinis draconis, galleg, croci, ana drach. ii. boli drach. f. opii, hyoscyami, ana drach. i. f. fac trochiscos drac. v. & lit dosis eorum. i. cum aqua rosarum.

Ponit aliam descriptionem trochiscorum qui magis ad frigiditatem intendunt. fac trochiscos. r. v. n. isti sunt magis fortes & infrigidant & stupefaciunt quam precedentes eo qd cum narcoticis his non ponuntur med. calidæ frigidæ. p. Et in hoc est regula generalis quod quod sit aliqua confectio vel recepta: & ponitur cum med. que est principalis, siue basis respectu aliarum. Alia medi cina similis virtutis cum illa debet diminui de pondere & dosi illius medi. composita: non tamen perfecte creditur hæc dosis. f. medi. eo quod dosi medicinarum compositionum non habetur quedo nisi ex dosi medicinarum simplicium. illam autem dosim med. simplicium habebimus infra, & sic dosis eorum minus ad præsens tantum non daremus nisi medium: & si datur melius est diminueredosis illam medicinarum quam posita subuenire nocumens que possent in de se quibus daretur magis: non sum est &c.

Regula
in medi
cinarum
cōpone

QUARTA INTENTIO EST de emendatione nocumentorum derelictorum post purgationem: & continet duodecim capitula.

De febribus que accidunt post purgationem.
Capitulum primum.

E morborum purgationi immodice succedentium curatione agamus, primumque de febribus.

s. YL.

Inquit filius Mes. Egritudinum autem que hæreditant post solutionem occasione solutiu: sermones afferamus. Et primo de febre que accidit post illud.

ANT.

Postq. Io. Mes. docuit in superioribus subuenire, dispositionibus potentibus accidere per assumptionem pharmaci solutiu ante purgationem & operationem ipsius: in ista sectione siue intentione quarta est eius intentio nos docere subuenire quibusdam dispositionibus hæreditantibus post purgationem seu operationem pharmaci, & diuiditur in partes duas: nam in genere due sunt dispositiones que sequuntur post operationem pharmaci, que dam enim sunt que se tenent ex parte egritudinis: quedam vero sunt de genere accidentis. Primo ergo docet curare egritudines que adueniunt post pharmacum solutiu assumptionem. Secundo docet curare accidentia que ad ipsum etiam superueniunt. secunda ibi. In penultimo capituli intentionis: contingit autem quandoq. post inanitionem superfluam. prima in duas, primo ponit intentionem suam, & modum, & ordinem procedendi, secundo illam prosequitur. secunda ibi. Eius autem cuius statim post. Inquit filius Mes. i. Io. Mes. occasione. l. operatio ne vel actione pharmaci solutiu scilicet propter eius viam acutam calidam, aut mordicativam, vel aliam noxiam qualitate sermones afferamus. f. ad rem ouendū talia nocumenta sup. siue sit accidens malum hoc præueniens, sicut dolor aut spasmi, siue ægrotudo vtriusque & similia, p. Hic est aduertendum qd Mes. in his verbis ponit intentionem suam. Ponit etiam modum & ordinem procedendi: intentionem suam ponit cum dicit ægrotudinem que hereditat post intentionem. Intentio enim, eius erat subuenire ægrotudinibus large sumendo ægrotudinem que hereditat post operationem solutiu pharmaci. dat etiam ordinem procedendi per hoc quod dicit. & primo dicitur nam primo determinabit de nocumento quod accidit in toto sicut est febris, postea de nocumento quod accidit in parte, sicut est dolor in capite: vel in alia parte corporis. Deinde cum dicit.

Has autem medicamentum purgans excitat, vel qd ipsum immodice calidum & acre, intemperie calidam siccam in corpore relinquit.

s. YL.

Eius autem euentus, quoniam aut solutiuum fuit multæ caliditatis, & acuitatis, & derelinquit malam complexionem in corpore.

ANT.

In parte ista exequitur intentionem suam, & diuiditur in duas. Primo enim docet subuenire ægrotudini siue male dispositioni que aduenit in toto ex ipso pharmaco solutiuo, quod quidem est febris. Secundo docet subuenire nocumento quod aduenit in parte: quod est dolor. secunda ibi. In sequenti capi. Eius autem euentus vel posset aliter diuidi in partes tres. Primo enim docet subuenire ægrotudini: siue nocumento quod aduenit in membris spiritualibus. Secundo docet subuenire tali nocumento vtriusque

gis

gis aduenit circa membra animalia. Tercio docet ei subuenire vt magis aduenit circa membra naturalia. scūda ibi. In sequenti ca. Eius autem aduentus. tertia ibi. Nomē cōe est in. v. ca. Prima in duos. primo Io. Mef. inquit causas ipsius febris propter pharmacum solutiuum continētis. Secundo docet subuenire tali feb. indicationem suam mendo a diētis causis. scūda ibi. Auxiliabimur. prima in duos. primo facit quod dictum est. scūdo generalizat quodā circa causas euentus talium febrium. scūda ibi. Et vniuersaliter omne. Prima pōt diuidi i partes tot quot sunt causę euentus febrium post pharmacum solutiuū possent. n. esse plures q̄ nouē vt apparet. scūda ibi. Aut propter conculcationem. tertia ibi. Aut ppter occursum motuū quarta ibi. Aut pp occursum frigoris. quinta ibi. Aut pp occursum caliditatis. sexta ibi. Aut pp comestitionem. septima ibi. Aut multū fluxus. octaua ibi. Aut conculcationis. nona ibi. Aut qā pōt diuidi in septē partes tantum vt videbitur pōt. n. ex septem causis puenire hęc febres pōt. n. primo venire talis febris, q̄ solutiuū ē multū caliditatis & acuitatis, quia derelinquit malam cōplexionem in toto corpore. f. calidā. Scdō pōt prouenire pp inobedientiā materię quę debet expellēdā nō fuit pulsā, quare retinetur & putrescit & fit febris. Tercio fit euentus eius pp cōcursum motuum corporeorū & alialū q̄ sunt in corpore pp dolorē. Quarto pp cōcursum frigoris constringentis poros & venas vnde ex hoc retinetur vaporēs maligni quibus retentis aduenit feb. Quinto pōt cōtingere propter caliditātē inflāmantem materiā & humores. Sexto pp festinā cōmestitionē rei cibalis supra ipsam medicinā: vñ pōt aliqd admisceri de cibo cū me. & pōt idē puenire putrefactiō, aut aliqd de med. miscetur cum cibo & penetrat med. ad venas fit fortior fluxus. nā cū venę ex sui naturalī puidētia citius attrahant cibū, sicut id ex quo fit carū nutrimentum si secū ducit medicīnam multę caliditatis, inflāmabunt hū. et fit casus ad fe. Septimo & vltimo modo pōt aduenire cum signa digōnis debeant precedere pharmacū solutiuū & nō fuit hoc obseruatum debite. scūda ibi. Aut pp conculcationē materię. tertia ibi. Aut pp occursum motuū. quarta ibi. Aut ppter occursum frigoris. quinta ibi. Aut pp occursum caloris. sexta ibi. Aut pp festinā. septima ibi. Aut quia oēs partes legit simul esse melius est vt eas diuisim legamus. ppter ampliorem delectationem textū: malam complexionē. f. calidam propter eius acuitatē et mordicationē. Deinde cum dicit.

SYL. Vel quod materiā cōmouit: non expulit, hęc aut
ANT. velut conculcata, putrescit, & febrem excitat.

Aut propter conculcationē materię quę debet expelli: sed non fuit expulsa, quare putrescit, & fit causa ad febrem.

Modo ponit secundam causam euentus feb. huius fe tenentis ex inobedientiā & conculcatione materię conculcationē materię: quia pōt esse aut ex parte suū ipsius & materię est crassa, vnde fixa vel subilis. vnde imbibita vel pōt esse propter expulsiōē defectū vnde materia diuina in loco conculcata est ibi. Deinde cum dicit.

SYL. Vel q̄ sumpto valenti medicamento purgante,
ANT. motus vehemens corporis aut animi superuenit.

Aut pp occursum motuū corporeorū aut animalium super eum q̄ soluitur cum fortitudine.

Modo ponit tertiā causam generatiuam febrium tenentium ex parte motuum corporeorū, sicut exercitiū superfluum, aut animalium, sicut ire & c. super solutionē sortem pharmacicę enim sunt causa febrium. Deinde cum dicit.

Vel quia frigoris occursum pori sunt defati, qui vaporem transpiratione prohibuerunt.

Aut propter occursum frigoris coarctatis poros & prohibentis respirationem vaporum. ANT.

Modo ponit quartā causam generatiuam febrium tenentium ex parte frigiditatis aeris coarctantis poros scilicet cutis, aut venarum aut aliorum canalium: hoc. n. est notum quod frigus aeris est potissima causa constrictionis eorum viarum, & quando fit hoc fit prohibitio egressionis vaporum: qui sic retenti sunt causa feb. Deinde cum dicit.

Vel quia post humores iam motos incendit. SYL.

Aut propter occursum solis inflāmantis materiam & humores iam motos. ANT.

Modo ponit quintam causam generationis istarum febrium quę se tenent ex parte caloris, calor enim aeris superfluous inflāmat humores iam motos a medic. propter quam inflāminationem fit causa feb. Deinde cum dicit.

Vel quia post medicamentum purgans homo cibum celerauit, quo factum est, vt medicamenti aliquid cum alimento in venas penetraret, & fluxum valentem concitauit, aut materiam cōculcauit, & ob id putredini parauit. SYL.

Aut propter comestitionem festinam super eam: quę aliquid de medicinali cū re cibali penetrat ad venas, & fit causa aut multū fluxus: aut conculcationis & putrefactionis alicuius materię. ANT.

Ponit sextam causam generationis feb. quę se tenent ex inordinata assumptione cibi: quando scilicet festinat assumptio cibi post pharmacum sumptum, multi fluxus: alia litera habet, aut multi fluxus, & tunc esset causa per se distincta ab alijs: vel si habemus: multi fluxus. i. superflua euacuatione. nam quando cum medicina miscetur res cibalis: natura non potest ita perfecte autēdere ad medicinam vt perfecte faciat suam operationē. Deinde cum dicit.

Vel quia quę materiam coquere & expulsiōi parare debet, ante nō sunt sumpta. Quapropter medicamentum purgans, dum crudam materiam trahit interdum naturā dissoluit, nec vacuat humores, sed conculcat, & putredini parat. SYL.

Aut quia quę debent precedere medicinam digestionem non præcesserunt, & fit operatio eius in crudum quare fit interdum dissolutio, & nō euacuatio, sed conculcatio & putrefactio. ANT.

Ponit septimā causam prouenientis feb. post purgationem feb. tenentis se ex parte digestionis: & multę materię non digestę, nota tamen q̄ quinq; causę euentus febriū postremę. si bene quis adducat possunt reduci ad quinq; causas generationis morbi caliditatis: quas ponit Gale. in. ij. de accidenti morbo. Deinde cum dicit.

Atq; vt summam dicam, error omnis in victus ratione febres has excitare potest. SYL.

Et vniuersaliter quidē omne malum regimen in medicina potest esse causa huiusmodi. ANT.

In parte ista gñalizat quod dixerat de causa generationis istarum feb. & est notum. Deinde cum dicit.

Has autem febrium causas præcessisse cum certo intellexerimus, abigere per contraria, si adhuc perseverant, oportet: nisi febris magnitudo curadi ordinem interpellet. Interdum enim causę febriū gñentis maior est habenda ratio: interdum febriū, ppterim cum malignior est. Quę duo tibi diligenter sunt discernenda. SYL.

Mef. f Auxiliamur meth.

ANT.

Auxiliabimur igitur postq̃ sciuerimus causam febris per testimonium regi q̃ præcesserunt inductum eam, nunc cum eis quæ opponuntur causis facientibus & abscondunt eas, nunc cū eis quæ febris intētio nem curant. Et plerūq; maior est necessitas resistere causis facientibus plerūq; curandi febrem & p̃prie quando malignior est febris, & tibi superest ista discernere.

Alia introductio lē.

In parte ista docet curare hanc feb. q̃ aduenit post purgationem indicationem fumendo a dictis causis: & p̃rio docet remouere cām istius feb. talis. Scd̃ docet remouere ipsam feb. secūda ibi. Verum si fuerit. Vel aliter & melius. Primo enim ostendit quomodo oportet indicationē fumere a causa huius feb. & aliquando a febre ipsa, & cū secūda parte explicat ea & quibus h̃g dux intentiones persiciuntur. secūda ibi. Verum si q̃ dicitur de prima parte notum est. Deinde cum dicit.

SYL.

Quod si causa febris est frigus, poros densans, adhibe quæ diximus poros aperire, & vapores trāspirabiles reddere, quas ad res sudorem prouocasse est imprimis salubre. Si autem vel solis estus, vel medicamenti calor vehemens & acer, febrem excitat, calorem hunc extingue refrigerantibus, & acrimoniam obtunde remediis post dictendis.

ANT.

Verum si fuerit causa febris frigus concludēs poros, cura eius est administrare ea quæ aperiat poros & faciant vaporum exclusionē, ex his quæ diximus. Et sudoris prouocatio ad hoc multum est vtilis. Et si fuerit quia obuiauerit ei calor inflammās, aut quia medicina fuerit multo acuitatis & inflammationis: cura est cum extinguentibus caliditatem, & refrigerantibus acuitatem ex eis quæ dicemus.

Modo exequitur quod promissu promissit enim duos. curationē se. & curationē causę ipsam, pducētis. p̃rio ergo p̃proximit curationem ipsius feb. secūda ponit curationem ipsius feb. inquantum feb. est. secūda ibi. propterea si feb. prima pars habet partes quinq; sicut quinq; poterant esse causę talium febrium: quibus docet subuenire. secūda ibi: Et si fuerit quia obuiauerit, tertia ibi. Si autē est propter materiam. quarta ibi. Si autem fuerit propter occursum. quinta ibi. Si propter festinam, & faciant. si cū tali remedio vaporum exclusionem, & hoc potest esse cū balneo tam vniuersali q̃ particulari: particulari faciēdo hoc balneum pedibus: & capiti vel alteri membro: hoc fit cū rebus aperitiuis & facientibus sudare: tamen si hoc prodest faciemus balneum vlt̃ toti corpori cum rebus calidis & huius, aperitiuis. ista tamen aqua balnei vniuersalis debet esse aqua tepida: sed aqua balnei particularis p̃t modicum plus excedere in caliditate: & fricatio est cōueniens in hoc casu, & si fuerit necesse conueniens est administrare redolentia, & infrigidantia mēbra principalia: & refrenantia acuitatem medicā. tamen debemus eligere bonū aerem & bonum locum seu cameram ponēdo ibi frascas & flores ex quibus omnibus legitur cori: & cetera mēbra. Deinde cum dicit.

SYL.

Si præterea materia vacuanda tantum est, cōmota & inde conculcata putret, æquetur, & expulsio parata vacuetur. Si a motu corporis aut animi post medicamentum febris est, cura vt diariam ab his causis natam.

ANT.

Si autē est propter materiam quæ debebat expelli, & nō expellitur, sed conculcatur & putrescit, cura est expulsio illius materie cum p̃gressionē adequatōnis & præparationis eius ad expulsionem, si autem fuerit propter occursum motuum corporeorū, aut

animalium super medicinam, cura ei⁹ est cura febris facta ab his sicut feis.

Modo docet remouere causam talium febrium: quando. s. materia mouetur & nō euacuatur: nam si damus pharmacum euacuans phlegmā: & id nō euacuat, corrumpit humo. phlegmaticos, quid ergo debemus pharmacum illud euacuare postq̃ fecit incontinentia postea digereret postea ipsam euacuare, & ista profunt ea res sudores prouocantes. Deinde cum dicit.

Si a festina comestione sequuta est febris, a cibis abstinendo curatur.

SYL.

Si autem propter festinam comestionem fuerit: cura est super eam abstinere.

ANT.

Modo docet remouere talem feb. quando eius causa est superflua assumptio cibi verum est q̃ de curationē istam multa debet dicere sed require in nono Almanforis. Deinde cum dicit.

SYL.

Si præterea febris est multum ardens, calorem flammæ extinguētibus cura, aerem apparet, cibum, potum, vnguentia, emplastra cordis, & hepatis frigida suffice, & odoramenta frigida, & medicamenta cardiacā frigida. Postremo balneis tepēratīs corpus humecta, & vtere reliquis omnibus, quæ contra febriū a dorem a peritis scripta sunt.

Præterea si feb. fuerit multę inflammationis, cura est cum eis quæ inflammationē sedant, & cum præparatione aeris & administratione refrigerantium ex cibis, & potibus, ex vñctionibus, & epulstrationibus circa cor & hepar, & administratione redolentium frigidorum, & medicinarum cordialium frigidarū, & vltimo cum balneis humidis temperatis, & omnibus quæ febribus calidis opponuntur sicut sapientes scriperunt.

ANT.

In parte ista ponit curationem feb. vt feb. est: quæ accidit post purgationem. & primo docet hanc feb. remouere vt ipsa est fortis: secūda vt ipsa est mitis & pigra. secūda ibi. Si autem feb. vel primo facit quod dictum est. secūdo remouet quoddam dubium. secūda ibi. Si autē febris inflammationem. si ipsius febris epithymaribus hæc. n. multum profunt cordi & hepati, sapientes. i. antiqui medicinx professores. Deinde cum dicit.

Si autē pigra febris est, interdum eius causa æquanda, expulsionī paranda, vacuanda: est quando febris maius est momentum.

SYL.

Si autē febris fuerit pigra, cura ipsius versat quinq; circa ipsius causam, vt adequet & resolnatur, & abstrahatur, & interdum cura febrē vt expellatur.

ANT.

In ista parte docet hanc feb. remouere, vt ipsa est mitis & pigra: & notum est. Deinde cum dicit.

De dolore capitis qui accidit post purgationē. Capitulum. ij.

Dolor capitis a purgatione fit, vaporibus i caput sublati a medicamento purgante, præsertim violento, aut imperfecte vacante, aut materia mouēte quidē in capite, sed non educēte, aut a causa aliqua externa superueniente, vt capitis calore, frigore, & similibus.

SYL.

Eius autē euentus est p̃p̃ eleuationē vaporū ad caput quos medicina mouet, & subleuat, p̃prie q̃ laboriose, vel nō p̃prie p̃plete soluit. Aut propterea q̃ mouet in capite materia, & nō educit, aut p̃p̃ oecursum rei extrinsecę superuenientis capiti cuius euacuatur, sicut calor, & algor, & similia.

ANT.

Cāg do

loris ca

pitis ac

cidit is

supr

phar-

maco s

umpt

Postq̃

Continuatio.

Postquam Ioan. Mef. docuit citare ægritudinem quæ est feb. In parte ista docet curare ægritudinem quæ est in determinato membro. et diuiditur in duas: primo docet curare ægritudines sue malas dispositiones vñ capiti eueniunt. secundo vt eniunt in membris nuriuidis seu naturalibus. secunda ibi. Nomen cõe. in secundo ca. ab isto. pma in tres. primo docet curare ægritudinem capitis, quæ est dolor. scdo docet curare ægritudinem capitis quæ est vertigo. tertio docet curare debilitatem visus. secunda ibi. in sequenti ca p. Accidit aut. tertia ibi. tertio ca. Et quicq. Primam in duas. Primo ponit causas hui⁹ doloris capitis. Secundo docet eis subuenire explicans ea quibus hæc pñ cituridicationem sumẽdo a causis illis. secunda ibi. Qd vñq. Quod dicitur in prima parte est notum. Deinde cum dicit.

SYL.

Eius autẽ doloris curatio est quoq; in promptu, causa ipsius cognita. Si. n. a vapore est sursum ascendente, ad pñaria est reuelliur dictis vñs remediis. Si vero iam sit elatus, idemq; calidus, humerale venam incidimus. Si autem frigidus est, curand⁹ quomodo alii dolores a causa frigida. Ad id autem facta malleoli vena remedium est prestantissimum. Si deniq; crassus est vapor & frigidus, curatur remediis morbo conuenientibus, tibi non ignotis. Verum si materia est mota, tandem vbi cocta erit, vacuetur purgatione idonea. Si postremo dolet caput ab intẽperie, medicamentum vel aliis causis succedente, curetur alterantibus contrariis conuenientibus.

ANT.

Docet curare dolores capitis pñenientem a pñdictis causis.

Quod vñq; etiam curamus, postquam sciuerim⁹ causam eius. Nam si fuerit pp vaporem qui eleuat, trahimus ad oppositum eius cum eis quæ diximus. Et si iam eleuatus & fuerit calidus, cephalicam incidimus, & si fuerit frigidus curamus si cut ceteros dolores factos a simili causa, & cõfide in phlebotomia sapienter, quoniam est potens in hoc, si autem vapor fuerit crassus frigidus, cura est cum eis quæ dispositioni exigit sicut scis. Verum si fuerit pp materiã quæ mota est, postquam fuerit euacuata, iteratio purgationis est necessaria post maturationem eius quod est causa doloris. Et si fuerit pp malitiam complexiõis acquisitam pp medicinam, cura est permutatio eius cum eo quod conuenit.

In parte ista docet subuenire huic dolori euenienti ab istis causis tribus. & diuiditur in tres sicut istis trib⁹ causis, per ordinem docet subuenire. secunda ibi. Verum si fuerit. tertia ibi. Et si si fuerit. Prima in duas. Primo facit hæc, quod vapor ille releuatus est subtilis. Secundo quãdo est crassus frigidus. secunda ibi. Si vero vapor. totum est notum vñq; ad finem capituli.

De vertigine quæ accidit post purgationem. Capitulum. iij.

SYL.

Vertigo inde accidit, quod interdũ vapores a medicamento moti & sublati, caput petunt, ibiq; motum rebus agitat⁹ proprium excitant, qualis est aque in gyrum cõmot⁹, vel in vorticibus circũmact⁹ ob alterius occursum, qualis item est rerũ leuium venti vertiginosi turbuloso flatu circũact⁹. Vertigo autẽ a vaporibus in nobis fit, qñ hi in cerebro ventriculis & arteriis circũacti, vna secũ spiritus circũmagunt, & maxime quo loco nerui sensum opifices oriuntur. Quapropter imaginatur eger omnia

super seipsum volui, & terram sub pedibus tremere & moueri.

Accidit autẽ quæ vapores quicquos medicina mouet & subleuat, eleuat⁹ ad caput, & faciũt motũ, q est sicut mot⁹ rei agitatz sicutqñ mouet aqua motu gyrationis, & sicut motus regũ leuiũ qñ fiant vñti vertiginosi, aut qñ aqua obuiat aque & sunt voragine, & illud iõ. quia qñq; vapor eleuatus facit fumus inoueri in vacuitatibus cerebri, & arteriis faciẽtes agitatio nẽ in spũ. sũ plurimũ in loco terminationis in istosq; sensũ, & sentit tũ patiens, sicut, si res sup eũ voluatur, & terra sub eo tremat & moueat.

Postquam Ioan. Mef. determinauit superius de vno accidente siue ægritudine proueniente post purgationem accedente in membro animato. sicut de dolore capitis qui magis conuenit versus eius panniculos interiores & exteriores tantum cooperientes. In parte ista determinat de quadam ægritudine quæ accidit in substantia eius: ac cura ipsius. s. vertigine. nam ista passio magis attribuitur substantiæ cerebri quã panniculis. est. n. quædã passio non dolorosa, sed dico quod differt vertigo & scotomia. nam vertigo nihil aliud est quam vapor existens in cerebro & ventriculis eius qui vapor facit motum rotundũ gyrationũ. & videt sibi q tota terra tremat & voluat in gyrum propter talem reuolutionem, & cũ hoc sit lãxio virtutis sensitiuæ, & non motuæ: sed scotomia est motus gyrationis in quo non solum læditur virtus sensitiua, sed etiam motiua. Et diuiditur hæc pars i duas partes. primo enim inquit causas huius vertiginis. secundo docet eam remouere sumendo indicationem ab illis causis. secunda ibi. (Quod quidem curamus) accidit autem. s. post purgationem pharmaci solutiũ id nocumentum quod est vertigo quando mouet aqua motu gyrationis. sicut quando in ea proficitur res grauis ipsa. n. agitatur faciens reuolutionem vnam consequentem ad aliam, sicut motus rerũ leuiũ & c. multoties enim videmus quod quando ponuntur panni ad solem quod propter ventũ agitantem istos pannos fit motus gyrationis in eis. de ista tamen vertigine plenius habebimus in nono Almanforis. quæ quidem vertigo nihil aliud est quam vapor contentus in cerebro mouens spiritus cerebri circũuolutio motu lædens tantum eius operationem sensitiuam, sed i scotomia læditur virtus sensitiua & motiua. Est tamen sciendum quod iste talis motus est in parte anteriori cerebri i deest in basi eius inferiori. nam in ista parte eius anteriori multi sunt nerui sensitiui. dictum est autem quod vertigo nihil aliud est quã motus rerũ in gyrum cum lãxione motuæ actionis: & nerui motui vñ plurimum ortum habent a posteriori parte cerebri, hinc est quod vertigo est maxima passio partis posterioris cerebri. Deinde cum dicit.

Istud autẽ symptoma hoc mō curabis: si abudet sanguis, humerale incide: si carificatio nẽ aurũ cartilago & eucurbitulæ ceruicib⁹ affixæ & crurib⁹. in id admodum conduunt, & præter hæc vidus rō tenuis, quæ sanguinẽ minuat, post hæc oia aque dulcis balneum vabis: si autẽ vertigo est ab humorũ copia, vacuetur vomitu, aut potius deiectione: post hæc cerebri his quæ affectũ quoq; pñenit, roboradũ ē. Fricitio quoq; partium inferiorũ, & alia quæuis in cõtrarium reuulsio, prodest. Prouidẽdũ quoq; est pñtib⁹ his, vapores in cerebrum trãsmittẽtes, vñ vetriculo hepaticũ, lieni, folliculo fellis, & aliis. Postremo quod in capite reliquũ est vaporum, id resoluendum est.

Mef. f. ij. Quod

ANT.

Continuatio.

Dña in ter vertiginis & scotomiam.

SYL.

SYL.

ANT. Quod quidem curamus hoc mō. Si videris dñiū in sanguine cephalicā incide. Scarificatio aut charti lagnum aurum, & ventose in nuca, & cruribus ad hoc multum conferunt, & similiter omne regimen sanguinem reprimēs, confert in fine rei balneari balneo separato dulci. Et si est propter humorum abundantiam, cura est educio humoris facientis vomitū aut per ventrē. Et post illud confortatio cerebri cū his quę dispositio exigit, & fricatio inferiorum & resolutio vaporum, & conuetsio eorum ad oppositum, & rectificatio membri mandantis sicut est sto machus, aut hepar, aut splen, aut fel, aut illud.

Modo poniturationem vertiginis: & quia vertigo posset causari a multis hu. multiplicatis, primo ponit curationē vertiginis sanguine. scđo ponit curationē eius vt ab alijs hu. prouenit. scđa ibi. Et post illud, vel aliter primo explicat quę competūt illi vertigini in principio. scđo in fine in processu. secunda ibi. Et post illud quidē qđ vtiq. f. accidens qđ vertigo nominatur, & ventose. f. ap. postē in collo, vel in nuca, vel in cruribus, siue sub spau lis, dulci præcipue aqua quę sit aliquantulum calida ad distrahēdum illum humorem ad aliam partem; legit oēs partes simul cū ista, & notum est.

De debilitate visus post purgationē. Cap. iiii.

SYL. Iso fit imbecilla post purgationem, iter dum ab oculi partium siccitate immodica superflua vacuationi succedente: interdum ab humore in nervi optici cavitare coacto, quem medicamentum liquauit, & non vacauit. interdum a vapore crasso turbido, quē medicamentū ad caput & videndi instrumentū subleuat.

ANT. Fit qñq. ex siccitate superflua quę succedit euoni superflua. Et qñq. ex humiditate coarctata in nervo cōcauo quā dissoluit medicina præter qđ edauerit. Et qñq. ex vapore crasso turbido quē medicina subleuat ad caput, & ad membra visus.

Postqđ docuit curare dolorē capitis; & vertiginē qđ ambo veniūt mēbris animatis modo docet curare aliā ægritu, mēbris aīat, quia debilitatē visus quę aduenit post purgationem, et diuidit in duas, primo ponit cām huius ægritudinis siue accidentis, scđo docet illis causis subuenire & ægri, scđa ibi. Si aut. prima pars diuidit partes tres: sicut tres sunt causę huius debilitatis visus; nam hæc debilitas visus qñq. accidit a superflua siccitate facta a me. qñq. vero propter humil. laxentem & coarctantē neruū oculi continū qđ vocal neruus opticus, qñq. hoc accidit p̄p̄ vapore crasso; & viscosum quam subleuat med. ad caput. primo. n. ponit primā causam. scđo scđam. tertio tertā & vltimam. scđa ibi. Et qñq. ex humiditate. tertā ibi. Et qñq. istas tres partes legit sūt: cōcauo. i. nervo optico; cortex vapore crasso etc. nā p̄p̄ istam turbulētiam vapores, & crassitie oppilant viæ. quare spūs tam aiales qđ vitales nō possunt debite transire ad oculos vel ad oculū vt perficiat operationem visus. Deinde cum dicit.

SYL. Si autem visio imbecilla fit ob siccitatem vacuationi immodice succedente, humectantibus curanda cibo, potu, proba nutritio, balneo, somno, & æteris corpus totū, & oculos præcipue, humectatib⁹ Si ab humore per medicamentum liquato in nervo optico, curabitur catapottis cocciis, & ex hiera, & ex aromatibus, quę in antidotario descripta habes. De stillato quoq. in oculum succo chelidonii, & feniculi, & felle p̄dicis, aut erici, aut aquilę, aut caprę, aut collyrio ex fellibus. Si ex vapore crasso & turbido ex

citatur visio imbecilla, humor est vacuandus, a quo tenuato vapor atollitur, & vapores sursum ascendētes sunt tum repellendi, tum ad inferiora reuellēdi per horum friccionē, & exercitacionem. In oculum vero dicta collyria instillanda. Adhęc salubre est ieiunio quidem ventriculi extremis purgare hierę picrę infuso, aut alces, aut absinthii decocto, aut oxymelite scillino. Post passum verbō vapores a cibo leuari solitos prohibere, coriandro præsertim, & cydonio, & similibus. Postremo adhibe oculis, quę ipsos roborent, & tergeant, quantum tibi videbitur.

Si autem p̄p̄ siccitatem acquisitam ab euōne sup sua conferunt humectatia nota ex cibis & potibus, & oibus quę addunt ad humectacionē corporis & membrorum visus, sicut balneum, & fomus, & resectio corporis, & alia, & si ex humiditate quā mediana coarctauit in membris visus cura est cum pilulis cochiiis, & pilulis de hiera, & pilulis de speciebus, quarū descriptio est apud te. Et dissilutione in oculis chelidonii, & feniculi, & felle alcubugi, aut ericii, aut aquilę, aut caprę, aut collyrio de fellibus. Verum si ex vapore crasso & turbido, cura est educio illius materie a qua resoluitur, ei represso subleuationis vaporum cum fricatione inferioris, & exercitacione eorū, & dissilutione collyriorum sicut diximus, Et administratio resgante cibum ex his quę soluunt superfluitates quę sunt in stō: sicut est infusio hierę, aut aloes, aut decoctio absinthii, aut oxymellis scillitici, aut post cibationē eorū phibent vaporem ciborum eleuari, sicut est coriandrum proprię, & citonia & similia. Deinde succedat administratio resg confortantium visum & abstergentiū oculorū sicut te inuitat necessitas.

Docet subuenire huic debilitati visus indicationē sumēdo a dcis causis, & diuidit tres, primo docet huic debilitati visus subuenire indicationē sumēdo a cā qđ est siccitas adueniens in superflua euōne phar. scđo indicationē sumēdo a cā qđ est nimia humiditas cōmota oppilās. tertio indicationē sumēdo a vapore crasso eleuato medicina ad caput. scđa ibi. Et si ex humiditate, tertā ibi. Vbi si ex vapore, legit totū sūt. humectatia cā ē. nā humiditas p̄ sui contrarietate ad siccit. hēbit remouere siccitatē pilulę cochiię. tales maxime confortant oculos, & cerebrū, et mēbra sp̄i ritualia. Sed queret aliqđ faciūt ne pilulę cochiię pilulę de gñibus, & pilulę de sp̄ibus. oēs aqua sūt huic passio nī, & vno mō, dico qđ nō. Nā ista debilitas visus veniēs ex humi. quæ i stō exns eius vapor eleuatur ad oculos, et cerebrū, & iducit debilitatē visus; & tūc eius cura fit cum pilulis hierę. si autē hæc debilitas visus fit adueniēs ex humiditate ex toto corpore oculis cōcāta & p̄cipue crassa tūc cōferūt pilulę de gñibus. si autē hæc debilitas visus fit ex humi. pueniēs p̄p̄ priū nouemētū cerebrū tūc cōferūt pilulę de sp̄ibus, qđ ponit i quo anido. i. principio ipsius. chelidonia multum respicit oculos, vt habent auctore, & feniculi. feniculus notus est de medicis oculi & fel. alcubugi. i. fel p̄dicis. Collyriū pōt sumi dupl. stricte. f. et large. stricte accipit collyriū p̄ eo qđ maxie oculis approximata dissolutū i liquore aliquo. sumit large, p̄ me dicamine qđ i intus corpi approximata extendens se ad clysteria & suppositoria, modo in tota hac litera vtroq. modo accipi potest.

De debilitate stōi post purgationē. Cap. v. Ventriculi imbecillitas interdū est cōis toti ip̄i corpori, tūc qđ oīs facultas naturalis cui⁹ origo ē vētriculus imbecilla si efficit, interdū ori ipsi⁹ (quem

ANT. Mod⁹ curandi talē debilitatē visus.

Collyriū duplex.

SYL.

(quem stomachum appellat) est propria, tunc appetentia sit imbecilla, interdum fundo ipsius, & villis retinentibus, tunc retentrix imbecilla sequitur.

ANT. Nomen commune est debilitas stomachi. Sed quādoq; cadit in toto corpore eius, & sequitur ipsam debilitas omnium virtutum quāq; est minora. Quandoq; in superiori parte eius & sequitur ipsam debilitas appetitus, quandoq; in inferiori parte eius, & sequitur ipsam debilitas digestivā. Et quandoq; cadit in fundo ipsius, & villis retentionis, & sequitur ipsam debilitas retentivā.

Hec est tertia pars diuisa contra partem primam huius intentionis quartā: nā ibi dicebat qd eius intentio erat de terminare de tribus egritudinibus, scilicet spiritualium, aiarum, & naturalium. Postq; ergo Mes. docuit curā egritudinum quæ adveniunt membris spiritualibus ex pharma. solutio: quia curā febris tradidit, & curam egritudinis quæ adveniunt membris animatis, quia cerebro & oculis. In parte ista tradit curam egritudinis quæ adveniunt membris nutritivis post purgationē a med. factam. specialiter autē determinat de cura egritudinis quæ adveniunt duobus membris nutritivis, scilicet stomacho, & intestinis tradēs curam excoarctationis ipsorum intestini. primo ergo tradit curam debilitatis stomachi, secundo tradit curam excoarctationis intestini. secunda ibi. Accidit excoarctatio viscerum. bene infra, & est capitulum per se. prima in duas. primo ponit duos necessaria ad suum propositum, secundo exequitur docens subuenire huic accidenti qd est debilitas stomachi. secunda ibi. succurritur. prima in duas. primo ponit vñ necessariū ad suū propositum inquirens per id diversos modos debilitatis stomachi. ponit diversas eius partes in quibus advenit et signa eorum, & in secunda parte ponit aliud necessarium suo proposito, per quod requirit causas per quas potest continere hæc debilitas stomachi. secunda ibi. Accidit autem stomachi debilitas. In toto corpore ipsius, scilicet stomachi, inferiori parte eius verus f. carnosa pars eius. p. Sed diceret aliqui quare nō fecit mentionē de modo debilitatis expulsiuæ stomachi. Di co qd dedit intelligere hoc per debilitatē digestivā & retentivā. nam si debilitatur digestiva flos, & retentiva potest etiam debilitari expulsiua. p. Vel aliter & forte melius quia dedit hoc intelligere per debilitatē quæ advenit in toto corpore eius quia quando corpus debilitatur, omnes et virtutes debilitantur. Deinde cum dicit.

SYL. Vētriculo autem imbecillitas post purgationem accidit, quod medicamentum ei intemperiem pariat, aut ipsius corpus inanitione immodica extenuet & rarefaciat: aut humorem benignum supernatantem vacuet, & noxium relinquit poris interstium, aut adherentem, aut imbibitum: aut materiā movet in eo, sed nō expulit, aut ipsum medicamentum in vētriculo permanet, villis eius adherens, aut ipsum est igneum & multum acre, ob id ventriculi superficiē vehementer afficit, & vlcera. Agens namq; in partē sensu exacto præditam, vehementius imprimitur, & magis afficit.

ANT. Accidit autem stomachi debilitas post purgationem: aut quia per eam stomacho malitia complexionis acquiritur. Aut quia immoderata inanitione extenuatur, & rarefacit corpus eius: aut quia educitur humor bonus supernatans, derelinquendo malum in poris subterfugum aut adherentem: aut imbibitum: aut quia aliquid relinquitur de medicina in stomacho, adherens villis eius, aut quia in eo movet materiam præterquam expellatur, aut quia est medicina de genere

adurentium & multi acuminis: quare vehementer imprimit & vlcera superficiem eius. Agens namq; in rem multi sensus, vehementius imprimitur.

In parte ista ponit causas per quas potest accidere hæc debilitas stomachi, et posset diuidi in tot partes quot causas eius ponit: & notæ sunt, submersum, i. imbibitum adherentem, f. in superficie, & in his verbis Mes. ponit sex causas huius debilitatis stomachi: quarum sufficientia est hæc, nam istæ causæ aut se tenent ex parte materiæ siue humoris qui purgatur: aut se tenent ex parte medicinæ. Si istæ causæ se tenent ex parte humoris qui purgatur hoc est tripliciter, qm̄ aut iste humor non euacuatur, & sic est quinta causa. Aut educitur humor bonus & relinquitur malus & sic est tertia causa: aut corrupte euacuatur & sic est secunda causa. si autem prima causæ se tenent ex parte medicinæ, hoc est tripliciter: aut enim medicina in corpore derelicta quit malam complexionem per sui malam qualitatem: & acuitatem. & sic est prima causa, aut indebitè euacuatur, & sic est quarta causa: aut est de genererum adurentium acutatum: & sic est sexta causa. Deinde cum dicit.

Huic autem morbo alios multos excitaturus, facile cognita tibi ipsius, qd, occurrere nunc per ea, quæ corrigunt qm̄ incommodi a medicamento ventriculus accepit: nunc per ea, qd imbecillitatis causas vel auferunt vel corrigunt, nunc p. ipsum roboratū, nunc per ea, quæ prohibet materias ab aliis partibus in ipsum effundi & affluere. Id qd frequenter contingit, præsertim cū materiæ redudat in aliqua parte vana, ea qd probus, trāmittit. n. imbecillum ventriculum, ob id præpū ad recipiendum. Agens. n. et non ita validū, facile imprimit in corpus ad patendum preparatum.

ANT. Succuremus autē huic egritudini qm̄ elementū est multarū egritudinum, postq; sciuerimus causam eiusq; testimonium rege causantis ipsam. Nunc cum rebus reificantiūbus qd de indignatione p. medicinā acquisiuit stōus. Nunc cū rebus abscondentibus & corrigentibus causas debilitatis. Nunc vero cū rebus confortantibus ipsum. Nunc quoq; cū rebus materierū effusione prohibētibus ab aliis membris ad ipsum, qd quidē multoties accidit, & proprie qm̄ ab aliquo vicinātū membrorum materiæ exuberant, & est forte in mandando, & stōus debilis & præpū in recipiendo. Agens enim & si sit debile, facile imprimit & proprie quādo rei adest preparatio.

In ista parte docet huic accidenti subuenire, et prius ponit necessitatē suæ curationis, & quosdā canones attendendos in eius curā in sequenti secundo docet ipsam curā secundā ibi. in seq. cap. Et dico, prima i. quatuor f. m. quatuor ponit causas, v. d. aliter. primo ponit necessitatem suæ curationis: secundo ponit quosdā caus. secundā ibi. Et nunc cum rebus, & hæc in quatuor, sicut quatuor ponit curas. partes patent &c.

Canon primus.

SYL. Vm medicamentis purgantibus prope omnibus propriū sit vētriculo nocere, multisq; causis & modis ipsum lacerare, ob hoc. i. substantię contrarietate, & actionis violentia, in vētriculum ipsa recipientē totāq; ipsius naturā multa cura, præcipuoq; studio, his tū causis tum modis molestias est resistendū, his præsertim remediis, qd ipsum roborat: & quietē somnūq; cōciliat, vt alimentis his dlectis, & paulatim datis, qd vētriculū roborat.

Mes. f. f. in rent,

ret, eiusque partes in vnum cogant, & lassitudinem ab eo purgant medicamento ipsi impressam abigant.

ANT.
Soluti-
ua fm
primū
sto. no-
cēt.

Et dico quod cum de iure solutiuorū sit fm plurimum sio nocere & parare ei causas & modos indignationum pp inuicem & violentiam, quā rectori inferunt & naturę ipsius, satagendum est causis & modis indignationum resistere, & proprie cū his quę addunt in virtute eius cum successione quietis & somni, & cum successione gradationis cibi, & electione eius, & proprie talis qui confortet & coadunet sioi partes vt remoueat qđ de lassitudine stomachus per solutiuum acquisiuit.

Postqđ in precedēti ca. posuit cās debilitatis sto. & numerum ipsarū, posuit et quosdā cañ. curatiois qui sunt re motui istius debilitatis, & suarū causarū. In parte ista explicat fm istos quatuor cañ. docens curare hanc debilitatem sioi que est in ignitione sto. scđo in scđo docet, subuenire eius debilitati sto. docet tertio i tertio cañ. subuenire huic accidenti p cōfortatiā sto. In quarto cañ. ponit curationē sto. debilitati vā accidit per fluxū remouēdo hāc per ea qđ prohibent fluxū dīctos humorē. scđunda ibi. In abscissione causarū. tertia ibi. In confortandā quarta ibi. Postqđ. Prima i tres, quia primo docet curā istius ignitionis per ea quę pprie subueniūt. scđo per ea qđ magis pprie. tertio per ea qđ confortant ipsum stom. scđa ibi. Pro pinādus. tertia ibi. Et ne. prima i duas. primo facit qđ dīctum est. scđo mouet & remouet errorē quorūdam anti quoq. scđa ibi. Neqđ imitādū solutiōē facitū. receptū. i. membro quod recipit med. satagendum, i. ingeniādum. Deinde cum dicit.

SYL.

Neqđ imitandi sunt, qui post purgatiū medicamentū festinanter iura pinguiā & pulmenta molia propinant, cum hęc ventriculū laxent, & emolliant, & replent, ob hęcqđ cibi fastidium & nauseam generent. Quāquam iulculum huiusmodi sorbere interdum est necesse, tum pserferim, quando medicamentum violentius a partibus nutritoriis deturbandum est. Iulculum enim lauat, & cito lubricare facit medicamentum.

ANT.
Repre-
hēdit ea
lorē cō-
munē.

Neqđ imitādum est illos qui iura pinguiā & molia pulmenta post solutiuum festinantur propinant cum relaxent & mollescent stomachum. replentqđ & fastidium generent & nauseam, licet sorbitio iulculi talis interdum conferat, proprie quādo est necesse medicinę audaciam trāsmutare a membris nutritiuis. Est enim de genere lauantiū, & cito lubricare facientium.

In parte ista remouet errorē antiquorū partes lēgas qđ. f. erāt relaxatę & rarefactę pp malā qualitātē med. so. vñ i la remota remouet debilitas stomachi. Sed est aduertēdū qđ qñ debilitas est in sto. pp sui lassitudinē & mollescentiā nē qñ nō cōferunt brodia vel iura pinguiā: eo qđ ista mollescēdo sto. debilitant eū magis, & suā virtutē expulsiuā sed si indigeamus vel absterfuiua vel lauatiua: eo qđ aliqui aliqđ reliquē medi. remāserunt in stomacho, vñ bñ cōueniunt brodia: & aliqñ damus aquā hordei. & brodiū siue ius carniū. uā qñ indigemus lauatiōe solutiū qđ aliqđ religē med. appodiauerunt. vt cibis sto. & hoci superficie. vñ cito pnt expelli tūc damus brodiū vel ius carniū. sed si partes med. remāserunt in sto. & adherēt partibus sioi fortiter & pceptū med. malę qualitatis: vñ timem⁹ ne in postqđ debilitat ipsum vel dīctā nūcumenta, tūc damus aquā hordei, sed qñ timemus de hu. superfluo sto. ptiū tūc dam⁹ brodiū lauatiū. neqđ aquā hordei absterfuiuā qđ sint humida per se habēt multiplicare ta-

le humorē, & iō alia die in quodā paralytico: qđ egri- tudo est frigida & humilis ne humor euaporaret ad cere brū nō dimisi dare brodiū neqđ aquā absterfuiuā, sed si da mus in aliquo brodiū nō debet esse nimis pingue: eo qđ tales partes ferrosę & pingues appodiarent se partibus stomachi. Deinde cum dicit.

SYL.

Dandus itaqđ tunc cibis qui ventriculi partes laxas in vnum cogat, ipsūqđ roborēt, qualis maxime idoneus fuerit subacidus, & subausteris aromaticis parum astrigentibus conditus, vt miua & leges, cōditum cydoniorū, & similia. Paucus autē dandus est, quantus scilicet ventriculum grauatū nō est, sen- simqđ augendus, donec ad consuetam ventriculo qđ- titatem ventum sit.

ANT.
Quales
cibi sūt
talib⁹ p-
pinādū.

Propinandus igitur tunc cibis qui aggreget & coadiuet stomachum & partes eius laxas: & addat in virtute eius, sicut cibi, proprie acerotitatis paucę qui ex aromaticis & stipicis cōdiuntur, sicut ex miua, leges & similia. Et fit eorum exhibitio paucę qđ- titatis qua stomachus non grauetur perueniendo gradatim vsqđ ad id cuius exhibitionem stomachus consuevit.

In parte ista ponit ea qđ pprie cōueniunt siue cōferūt & sunt quę sunt cibaria, vñ est cibus factus ex spibus stipicis & reb⁹ agrestis & acc. sicut est murcina & sumachia. Nos facim⁹ sic murcinā qđ accipit lebes, postea accipitur myrta cū tota substantiā, & aceti ponit modicū in lebe- te postea accipiunt mēbra vñ pulli vel caprei. & submer- gunt in infusione, postea picimus de sup speciei odoriferas & stip. cōfortantes et mēbra picipalia. postea de ista in- fusione, f. murcing & acc. infundimus sup ista mēbra p- cipalia. iteqđ ponim⁹ de istis mēbris super⁹ & sup ista mēbra. iteqđ supra ponimus de noiatis spibus, & siccleris faciedo scito placuerit faciet. Et sumachia fit sio mō, qđ accipim⁹ sumachū & acētū, & pullos mēbratos & spēs sei- pticas & odoriferas: sicut cin amoniū, & caryophyllos mact. & sissā, & fit eo mō quō fit murcina. et hoc modo possēt fieri diure & alijs semibus & reb⁹. et hoc possēt fieri sine substantiā illarū reg. nā pistamus murci. & ponimus i pēcia. postea ponimus i lebe te cū aceto vel alijs rebus, vel pistamus & dissepamus eū cū brodio pulli & colamus, & istā infusionē posuimus loco substantiā murci- nę, & itelligas sp qđ nō fit murci solū ex liquore aceti, quā doqđ sit cum substantiā murci. Imo ponit sp ibi de brodio sufficere. nō. n. possēt habere bonū saporē. nimis. n. pec- caret i sapore aceti, & hoc pōt melius videri ad sensum qđ tum ad proportionē istarū reg. Deinde cum dicit.

Conte-
ctio
murci-
nā.

Conte-
ctio
murci-
nā.

His autem cibis omnino miscere oportet methā omphacium, cydonia, maciana mala, iucum granatorum & rhois, cydonia condita, cydoniorum cōdi- tum, aromata, & similia.

SYL.

Et ne pretereas quin cadat in cibis eorum & iuri bus menta, & succus acreste, & cytonia, & maciana, & succus granatorum, & sumach, & speciei aromaticę & citonia condita, & miua, & similia.

ANT.

In pre ista docet subuenire isti egritudinē, vel debilitati sto. qđ accidit post solutiōē per ea qđ subueniūt pprie magis, et diuidit in tres. Prio docet qđ huius debilitatis sioi p cibū & potū. scđo p alia. Tertio rñdet cūlā tadqđ dubita tōi. scđa ibi. Et reb⁹. tertia ibi. Et scito. pria i duas. nā pri mo docet subuenire huic debilitati p cibū cōuenientē. se- cundo per potum. scđunda ibi. Potus. Citonia condita. i. diacitonem cum speciebus, & miuā cū speciebus & si- ne speciebus. Deinde cum dicit.

Bibar

SYL. Bibat autem vinum tenue, odorum, leue, aqua so-
le vel igni parum cocta, quanta opus est, dilutum,
pauca quoq; rosata adiecta. Vitet autem vinum dul-
ce, crassum, turbidum.

ANT. Potus autem eorum sit vinum odoriferum sub-
tile et leue decentis permissionis cum aqua, sicut in
quam sol parum impressit, cui superroret aqua ro-
sata. Dulce aut vinum in hac hora est malum. Et vi-
num crassum similiter & turbidum.

In parte ista nocet curare hanc debilitatem sto. per con-
uenientem quantitatem potus. primo ponit conuenientē
quantitatem potus. scd. ponit inconuenientē potū. scd. ibi.
ibi. Et vident aquam frigidā. Odoriferum cōfert et virtuti
digestiū tam vigorando & roborando, subtile vt cito
digerat. decentis mixtionis, ne sua excedenti caliditate le-
dat virtutem & stom. Deinde cum dicit.

SYL. Aquam præterea tum calidam, tum exacte frigi-
dam illa enim ventriculum laxat, & virtutem eius
dissipat. hęc imbecillum calorem extinguit. Potus
vero sit parcus, et si magna sitis est, quanti potu lar-
go placari ne tentes. Nam sitim tolerare, ventricu-
lum roborat. Vitet præter hæc pingua, pisces, fru-
ctus, cibos coctū difficiles, & mali succi, coitū, & irā.
Hęc enim post purgationē corpus senescere faciunt
et in morbos precipitant.

ANT. Et vitent aquam calidam & frigidam veri frigo-
ris prorfus, mollificat. n. hæc stomachū & disgregat.
virtutem eius. Illa vero debilem calorem in eo deici-
cit. Potus autem ipsorum sit parcus. Neq; consiten-
dam in siti eorum, neq; satisfaciendo, sed tolerantiā
super siti est ex eis quę stomachum viuificant. Vitet
autem pingua, & fructus, & pisces, & cibos male di-
gestionis & mali nutrimenti, & coitum, & iram. Hęc
enim super medicinā faciunt corpora senescere: aut
cadere in morbos.

In parte ista ponit inconuenientem potum. nam sui
frigiditate cum ipsa sit inimica naturę & virtuti multi-
plicat indigestionem & indignationem stomachi, & vi-
ent pingua. nā ipsa adherent sto. & causant nauisā pi-
sces & fructus. nam ratione suę frigiditatis sunt inimica
digestioni: & hoc ratione humiditatis aquosę quam ge-
nerāt, mollificant, et relaxant, ipsum stoma. & text. &c.
nam si inueniunt debilitatum stomachi ipsum magis
debilitant. q. est notum, vt dicit senescere & cadere mor-
bos. Deinde cum dicit.

SYL. Somnus vero post purgationem ventriculum &
corp⁹ reliquum emendat & pristino vigori maxime
restituit. Omnes enim ventriculi molestias ex vacua-
tionis agitatione proficiscentes sedat. Deligat itaq;
cibus & potus talis, & parcus, aer temperatus, gau-
dium, delicias, & reliqua id genus, victus ratio.

ANT. Ex rebus aut post assumptum pharmacum stom
rectificantibus & corpus totum, & resistentibus ip-
sum virtuti sup est somnus. sedat enim quas ex agi-
tationibus euacuationis indignationes stomachus
acquisiuit. Et electio cibi & potus & paucitas eorū:
& quies, & aer preparatus ad temperiem, & gaudiū
& delicias, & omne regimen tale.

Ponit curam debilitatis huius stomachi somnus: nam
somnia de sua virtute habet restaurare virtutes & spiri⁹
animalis. q. est notum est. Deinde cum dicit.

SYL. Balneum vero his est nocentissimum, nisi im-
moderatius vacuentur: tunc enim necessarium ob id
per immodicam hmōi uacuationē imperādum est.

Et scito q. balneum est ex eis quę magis lædunt,
nisi forte quis immoderate soluat. Tunc. n. balnea
necessaria esse dicimus. Et hoc est q. vnumquęq; su-
per euacuationem celebrare oportet.

In parte ista cuidam dubitationi respondet, & notum
est.

Deinde cum dicit

Canon tertius.

SYL. In auferendis vero causis imbecilli vētri-
culi cuncta est opera, vt quę illas auferūt
remedia, omnino etiam ventriculum ro-
borent, vt his integra succedat ventricu-
li sanitas. Quam rem præstabit mista illis cardiaca
medicamenta, & stomachica.

ANT. In abfissione vero causarum debilitatis stoma-
canon est, quoniā oportet res eas a bscindentes non
euacuari a rebus ipsum confortantibus vt succedat
sibi inuicem vt saluetur minera, & hoc faciemus cū
auxilio medi. cordialium & stomachicarum.

Postq. docuit duos cano. correctionis istarum debili-
tatum. hic ponit aliū tertium canonem correctionis hu-
ius debilitatis, & hoc per abfissionem causatum: & diui-
ditur in duas. nam primo docet subuenire huic debilitati
sto. per confortantia stoma. scd. pro retentionem ma-
le complexionis acquisitæ in sto. per medi. secunda ibi.
Verum si sto. & quod dicitur in prima parte est notum.
Deinde cum dicit.

SYL. Si autem imbecillus est ventriculus, ab intempe-
rie per medicamētum excitata, curabis idoneis ei in
temperaturā mistis remediis.

ANT. Verum si stomachi debilitas contingat per mali-
tiam complexionis acquisitam ei per medi. cura est
permixtio eius cum eo quod conuenit ei.

Hic ponit curā huius debilitatis per remotionem ma-
le complexionis acquisitæ a medi. & diuiditur in partes
quinque sicut quinq; ponit causas remotiū huius debili-
tatis partes patent. Deinde cum dicit.

SYL. At si imbecillus est ventriculus, ob id q. per purga-
tionem latera ei⁹ sint rarefacta & attenuata, lanano
est difficilis. Curabis tamen partim victus ratione, vir-
tutem eius paulatim instaurante, potissimum quie-
te, & cibo boni succi cito nutriente sed pauco, quā-
lis est vitellus uili recentis & forbilis, hepar gallinę
iuuenis & pinguis, alę auium & pullos, vinum odo-
rum, partim medicamentis virtutem ipsius congre-
gātibus sumptis, qualia sunt alstringentia, odorata,
non valentia. Emplastrum quoq; ex medicamentis
alstringentibus, & odoris ipsi impossuissē confert: cō-
seruat enim ipsius calorem resoluī periditatem ob
ventriculi raritatem. Quod si adeo attenuatus sit vē-
triculus, vt hætica immineat, ventriculum modis
omnibus humecta, præcipue his, quę tum corpus,
tū virtutē instaurare partim dixim⁹, partim dicem⁹.

ANT. Si autem fuerit propter rarefactionem & exte-
nuationem parietum stomachi acquisita ei per so-
lutium: cura est difficilis. Verum satagendum vt co-
retur cum regimine reductionis virtutis eius paula-
tim ex vna parte, & proprie quiete & exhibitione ci-
borum boni chymi velociter nutritium, & paucę
quantitatis, sicut sunt vitella ouorum recentium &
forbilium, & hepata gallinę pinguiū & iuuenū: &
alę auū & pullos, & vinum odoriferū, & ex alia cū
exhibitione medi. aggregantium virtutem ipsius si-
cut sunt medicinę stuprice boni odoris, & non for-
Mes, f. iij. tes.

tes, & conferunt in huiusmodi dispositione emplastrationes super ipsum ex rebus odoris sputici. Conseruant enim in eo calorem qui forsitan resoluitur per raritatem eius. Et si res tantum exuberat vt pducat ad heticam stomachi cura est occupari in administrando humectantia, quandoq; restaurantia corpus, & quandoq; restaurantia virtute ex eis que diximus, & ex eis que dicemus.

Ista est secunda causa remouens istam debilitatem. nam omnes istas causas ponit supra in illo ca. Nomen est comnes, & diuiditur in duas, nam primo ponit curam huius extenuationis quando nondum peruenit ad heticam. secundo ponit curam eius quando iam peruenit ad heticam. secunda ibi. Et si res exuberat. legit totum simul. res est difficilis, difficilior enim est cura xegritudinis sicce extenuationis quam humidæ, & hoc est notum, nam xegritudines sicce propter earum superabilem qualitatem sunt de difficulti curabiles vt plurimum. alæ autem intelligit non cum extremitatibus sed cum pediculis carniū. nam extremitas alarum est valde peccans in superfluitate, & est modici nutrimenti, & si alicui superflueret fluxus ventris darem rem stip. & cum hoc darem rem frigidam que corumpat caliditatem talis mod. calidæ facientis talem debilitatem stomachi. & darem rem odoriferam que proprie confortaret cor & membra principalia, ut propter istam confortationem natura possit melius resistere illi debilitati stomachi. Deinde cum dicit,

Si præterea ventriculus est imbecillus, ob id q; humorem benignum vacuauit medicamentū, & prauū reliquit, aut quia humorem prauum comouit quidem, sed non vacuauit: eo humore vacuato sanabit, si ventriculus quoq; postea roborabit. Quod si imbecillus est, quia medicamenti portio villis ipsius adhæret, dictis remediis curatur si ventriculus vlcus a medicamento imbecillum fecerit, idq; recens sit, da roborantia, & vlcus glutinantia, si vetus, tergetia ali quando, aliquando glutinantia & roborantia.

Si autem fuerit debilis stomachi propterea q; eduxit medicina humorem bonum & derelinquit malum aut quia mouit materiam & non eduxit, cura esteductio illius materie. Deinde redi ad hoc vt confortetur stomachus. Et si fuerit propterea quod particula medicinæ adheret villis sto. cura est cū eo, quod diximus. Si autem fuerit propter excoriationem factam in stoma. cura est cum eis que coniungunt virtutem consolidationis & confortationis si sit recens, & si fuerit antiqua cum eis que aggregant virtutem modificationis quadoq; quandoq; consolidationis & confortationis.

Canon quartus.

Odis autem tribus ventriculus imbecillus roborabis, primo, causa ledente ablata, quemadmodum ante dictum; secundo, his que ipsius lassitudinē tollere scripsimus; tertio, cibo, potu, & aliis omnibus, que roborant, & virtutem insulant, adiuuantibus in id aromatis, sputicis, & rebus aliis parum acidis, præsertim primum aut secundum caloris aut frigoris gradum non excedentibus, quibus natura gaudeat. In singulis autem tribus modis predictis, cor vi thesaurum roborare conuenit.

In confortatione autem stomachi debilis sunt tria

regimina. Primum est abscissio rei ledentis; sicut te scire fecimus. Secundum vt administras que auferunt lassitudinem sicut etiam diximus. Tertium est vt administras ex cibis & potibus, & aliis generibus administrationum omne id in quo est confortatio: & virtutis reparatio cum auxilio aromaticorum sputicorum & rerum paucæ acetositas: & rerum earum proprie que sunt in primo gradu aut secundo in quibus natura delectatur, & non prætermittas in hoc triplici regimine quin confortes cor, quoniam est thesaurus curæ.

Canon quintus.

Acuata ex ventriculo materia, ad ipsum affusa, iterum recipi in eundem prohibe bis bifariam: primo, materie ad contraria reuulsione, per frictionem extremorum & alia iam dicta, præter balnea: secundo, virtute ventriculi in vnum cogendo, ipsumq; ventriculum roborando, ne humores ab aliis partibus transmissos recipiat. Virtus namque vnita contrarium fugat, non admittit.

Postquam autem euacuaueris sto. ab humore ad ipsum effuso, & velis ne hoc iterum recipiat, regimen erit duplex: primum est conuersio materie que effunditur ad diuersum eius, sicut iam diximus ex frictionibus extremitatū & aliis præter balnea. Secundum est virtutem sto. coadunare & confortare ipsum, vt non recipiat quod ad ipsum effunditur ex membris aliis, virtutis enim vnitæ est non recipere, sed fugare contrarium.

In ista parte ponit curam quando prouenit debilitas propter inordinatam euacuationem med. et diuiditur in duas, nam primo ponit curam eius qmmedicamentum euacuat bonum humorem. secundo ponit curam eius qmpropter excoriationem. secunda ibi. Si autem fuerit propter excoriationem, prima in duas quia primo facit quod distum est, secundo ponit curam quado pars medicinæ adhæret villis sto. secunda ibi. Et si fuerit. Legit omnes partes simul vsq; in fi. cap. & patet totum.

De siti quæ accidit post purgationem.

Capitulum sextum.

Itis ante interdum fit, quam purgatorii medicamentum vacuet, interdum purgationem sequitur: est quado immodicam purgationem.

Quandoq; sitis superoccupat purgationem ante quam euacuet: quandoq; succedit ei: & quandoq; superfluitati operationes eius.

Mef. docuit subuenire accidentibus quibusdam q; supueniunt sto. ex phar. solutio quæ quide accidentia adueniunt attractiue, retriue, digestiue, & expulsiue sto. In isto cap. est eius intentio nos docere subuenire alteri accidenti quod tenet ex parte virtutis appetitiue sto. tale autem accidens non est nisi duplex, scilicet fames & sitis, tamen quia vt plurimum ex phar. solutio aduenit sitis, non autem fames. hinc est q; Mef. docet subuenire siti quæ aduenit ex phar. solutio. & primo præmittit quod duplex sit sitis, ponit etiam causas. secundo ponit eius curationem. Et ibi. Circa fi. cap. Dico autem q; siti, prima in duas. primo præmittit quod sunt modi sitis qui adueniunt ex phar. Secundo eius causas declarat. secunda ibi. Super occupatio autem superoccupat. i. antecedit succedit ei non superflua euacuacioni,

euacuationis, sed debet, & ex hoc apparet hoc quod cō-
fuerunt communiter dicere veteres q̄ triplex sit sitis ad
ueniens ex pharmaco, scilicet sitis preoccupans pharmacum
sive antecedens operationem pharmaci, sitis succedens
sufficit purgationi, & sitis subsequens superfluum euacu-
ationem, tamen quomodo istius modi sitis differant statim
apparet. Deinde cum dicit.

SYL.

Si ante euacuationem excitetur sitis, eius causa est
vel medicamentum, vel ventriculus, vel humor va-
cuandus. Medicamentum quidem calidum, acre, sal-
sum, amarum, aut aliter desicans, ventriculus vero
natura calidus aut siccus, aut calidus simul & siccus,
humor calidus & acer, vt bilis, flaua præfertim, & sal-
sa pituita ventriculo consuetur.

ANT.
Causa si-
tis pre-
occupans
medicam-
entum est tri-
plex.

Superoccupatio autem sitis fit, aut propter aliquid
quod est ex parte medicinæ, aut propter aliquid quod
est ex parte stomachi, aut propter aliquid quod est
ex parte eius quod est euacuandum. Dispositio ve-
ro medicinæ fit causa sitis, si calida sit, aut acuta, aut
falsa, aut amara, aut quomodo libet desiccatiua. Et
dispositio receptoris fit causa huius si postea sit pro-
pria sub dominio caliditatis, aut siccitatis, aut ambo-
rum. Euacuandæ autem materię dispositio est cau-
sa huiusmodi quādo est receptor positus sub domi-
nio humorum calidorum & acutorum sicut chole-
ræ rubæ propriæ, aut humores falsi.

In parte ista ponit causas talium modorum sitis as-
signando cum hoc dicitur inter eos. Et primo ponit causas
sitis preoccupantis siue præcedentis euacuationem phar-
maci, secundo ponit causas sitis succedentis conuenienti
purgationi: tertio ponit causas sitis subsequenti superflua
euacuatione: secunda ibi. Si autem sitis, postius fuerit
tertia ibi. superfluit aut operatio. Primam in duas: primo
docet cognoscere talem sitim preoccupantem per cau-
sas secundo per signa ibi. Quis cum. Vel potest dici q̄
hic declarat quod dixerat in primo, & diuiditur in duas:
primo præmittit quod sint etiam illæ causæ talis sitis pre-
occupantis, secundo illas causas declarat: secunda ibi. Dis-
positio vero, & hæc in tres si volumus, primo declarat
causam sitis quæ se tenet ex parte medicinæ, secundo de-
clarat causam sitis quæ se tenet ex parte suscipientis eam,
tertio declarat eam quæ se tenet ex parte hu. secunda ibi.
Et dispositio: tertia ibi. Euacuandæ autem: hæc omnes le-
git simul, superoccupatio autem sitis. i. sitis quæ aduenit
post phar. solutium antequam euacuetur si calida sit aut
acuta &c. Sed tu dicis ergo non assumptione phar. so-
lutui aduenit hæc sitis preoccupans: quomodo omne phar.
solutium sit calidum & siccum. Solue quod licet omne
phar. solutium sit talen non semper inducit hanc sitim:
nam in omni actione non solum oportet q̄ sit ibi fortitudo
ad agendum, sed ibi debet esse dispositio patientis, & quia
non omnes homines habent sitim, dispositum ad talem sitim
ex phar. ideo non omnes talem sitim incurruunt, & di-
positio receptoris id est stomachi aut aliarum, sicut si esset
aliquis stomachi cholericus positus est sub dominio &c.
aut etiam si medicinalis illos hu. acutos attraxit ad stoma-
chum. Deinde cum dicit.

SYL.

Hic autem cum medicamento vbi vacuatus erit,
sitis cessat, nisi forte is humor intemperiem in par-
te reliquerit.

ANT.

Qui si cum humiditate operationis medicinæ
educatur sitis reprimitur nisi forsitan malitiam
complexionis dereliquerit.

Modo docet priuare cognoscere talem sitim preoccu-
pantem: sitis, scilicet preoccupans reprimitur, & ex hoc appa-

ret dicitur inter sitim preoccupantem & alias duas species
sitis: primo ex parte causæ, nam sitis preoccupans adue-
nit quā ex parte hu. sed sitis succedens aut subsequens non
aduenit ab istis tribus causis sed aduenit ab euacuatione
inquantum euacuatio est, differtur etiam ex tempore, nā
sitis preoccupans fit antequam phar. solutium euacuet &
ideo vocatur preoccupans, sed alij duo modi sitis sunt
postquam iam pharmaco solutium incipit operari, siue
superflue, siue non superflue operetur, differtur etiam in
tempore remotionis eius, quā sitis preoccupans i. vtiple
ponit remouetur euacuatione procedente, sed alia dicitur
species sitis non remouetur, immo magis intenditur
euacuatione procedente. Deinde cum dicit.

SYL.

Si autem ventriculus humore crasso, lento, & pi-
tuitoso abundat, sitis non gignitur. Hoc autem vi pur-
gatricis medicamenti vacuato, sitim succedere bonū
est. Id quod Hippocrates innuit hoc aphorismo. Si
quis ob suam plenitudinem non sitiat purgatus, ite-
rumq̄ sumpto medicamento non sitiat, iterum atq̄
iterum purgandus est, donec sitiat.

ANT.

Si autem stomachus positus fuerit sub dominio
humorum pinguium, viscosorum, & phlegmatico-
rum, sitis non fit. Sed si tunc cum bonitate operatio-
nis medicinæ succedat sitis, bonitatem acquisitionem
per eam significat.

In parte ista ponit causas succedentis sitis sufficienti pur-
gationi & primo facit hoc secundo quæ dixerat confir-
mat auctoritate Hippo. & Gal. & aliorum expositio-
rum, secunda ibi. Et hoc est id quod dicit Hippo. non fit
sitis, scilicet preoccupans, ex his verbis duo licet excipimus
primum est quæ sit causa huius sitis, quia eius causa est eu-
acuatio debita humori quæ debet euacuari, & per hoc dif-
ferentia sitis a prima, eo q̄ hæc sitis non fit ante euacu-
ationem, immo eam consequitur quod non fit sic de sitis
preoccupante, & hæc sitis intenditur magis euacuatione
procedente & non remittitur, vnde quāto plus procedit
euacuatio conueniens & debita, tanto magis hæc sitis au-
getur, sed prima sitis remouetur per euacuationem factā
a phar. Secundum q̄ cōcipimus ex his verbis est in
causis euacuationis hu. consistat hæc sitis, culus etiam mem-
bris fit hæc sitis, quia, scilicet passio, est: nam licet cōsecutue
& per accidens sitis possit euenire, propter inanitionem alio-
rum membrorum, principaliter tamen aduenit propter
passionem sto. & est eius passio i. consilium etiam hæc sitis
in euacuatione debita humoris pinguis & phlegmatici,
nam sitis preoccupans non aduenit propter humor. phleg-
maticum, nam hu. phlegmaticus sui frigidityte & humi-
ditate illam mitigat in principiis. & ideo quod isti hu. purgan-
tur conuenienter aduenit hæc sitis: & omnino non erit si-
gnum euacuationis hu. cholericis, cum humo. cholericis
antequam euacuetur possit sitim facere i. quod non fit sic de
hu. phlegmatico, nam sicut sitis principaliter est passio
sto. & ex consequenti aliorum membrorum, ita sitis hæc
succedens sufficienti purgationi principaliter est signum
humo. qui debet conuenienter euacuari & debite a medi-
solu. non autem est signum aliorum nisi per accidens, &
ex consequenti.

Deinde cum dicit.

Qua sententia voluit Hippocrates, vt Rufus est
interpretatus, confirmat exquisitissime corpus esse
vacuandum, donec sitiat. Rufus autem male obli-
erat sermonem hunc Hippocratis in Epidemiis di-
centis, per opus medicamenti purgatorii non venien-
dum esse ad vltimam euacuationem, quod hæc natu-
ram terret. Ob id salubrius putauit Galenus, vacua-
tionem iterare, quam semel multā facere. Hæc igitur
ratio

SYL.

ratione sitis a purgatione laudatur. Sitis vero illa laudabilis Ioannitio significatur, cum qua simul ad sint etiam laudabiles & legitima; leuitas, iucunditas, quies.

ANT.
Purga-
tio lau-
dabilis
cū ad eā
segit sitis
iucundi-
tas &
quies.

Et hoc est illud quod Hippo. verificauit, dum dixit. Non sitientem propter plenitudinem suam, & iterum assumpto pharmaco non sitientem, oportet denuo ac denuo fumat vsq̃ dum sitiat. Et cōsumauit Ruffus oportere semel simulq̃ sibi sitientiam Hippo. exquiritissime euacuare vsq̃ dum succedat sitis, & non est recordatus sermonis eius in epidemiis. Non oportet inquit ad vltimum peruenire euacuationis cū opere catartici. Terretur enim ex hoc natura. Et dixit Gal. elegi ex duabus viis hanc in colu. miorem. quoniam melior est iteratio q̃ multiplicatio. Laudatur autem sitis secundum hanc intentionem post purgationem. Et dixit Ioannitius significatio laudabilis est sitis talis: & proprie dum continentur alię tres significaciones laudabiles, quę sunt leuitas, iocunditas, & quies.

Quod dixerat confirmat autoritate Hippo. & aliorū expolitorum: & primo hoc confirmat autoritate Hip. siue pertractat quod dixerat autoritate Hip. secūdo Gal. tertio Ioannitiū dictum Hip. exponens: secunda ibi. Et dixit Gal. tertia ibi: & dixit Ioannitius, prima in duas: primo facit hoc, secundo remouet quandam falsum intellectum, quem habebat Ruffus circa dicta Hip. secunda ibi. Et cōsumauit Ruffus q̃ Hippo. verificauit. 4. particula apho. q̃ cum in pharmacis purgari non sinit & c. denno. i. consequenter siue continuo, & dixit Hippo. sibi scda particula aph. illo cañ. sibi multum & repente & c. leuitas q̃ euacuatur quale oportet, tale autē est nociuum, quāntum ad sanationem xgritudinis siue alterius malę dispositionis. In hoc corpore existens, et quies quāntum ad tolerantiam virtutis, quando enim hæc tria ex sit adueniunt: tunc sitis est laudabilis. Tunc enim significatur q̃ talis euacuatio facta a pharmaco cōfert corporibus, quia euacuat quale oportet, quia nociuum et non iuuauit, tunc enim hæc sitis non est cum iocunditate & leuitate, & hæc sitis per hęc differt a prima eo q̃ sitis præoccupans nō aduenit cum alieuatione, eo q̃ in tali siti adhuc nō incipit euacuari materia nociua, immo quandoq̃ aduenit dolor & commotio materiarum quę non euacuatur: unde sine alieuatione existit, differt etiā hęc sitis a tertia specie eo quod tertia sitis non aduenit cū tolerantia infirmicam per euacuationem superfluum nō solum euacuatur hu. nociui, immo etiam lauauit, quod non est de hac siti. Deinde cum dicit.

SYL.

Immoderate autē actiōis purgantis medicamēti succedens sitis, ab Hippocrate nō intelligitur, quod inanitio inmodica hēctica, & attenuationem ventriculi, & sitim, & asperitatem excitat, estq̃ illa terrois signum potius, quam commodi alicuius.

ANT.

Superfluitatē autem operationis catartici succedens sitis non est quam Hip. considerat. Superflua enim inanitio in hēcticam & extenuationem stomachi, & sitim & asperitatem cadere facit. Vnde plus terrois q̃ bonitatis signum est.

Modo determinat de causis sitis sequentis euacuationem superfluum, non est quam Hippo. considerauit scilicet in apho. præal. Deinde cum dicit.

SYL.

Siti vero quā Hippocrates intellexit, nullis opus est remediis, præterquam tolerantia, & somno. His

enim duobus sic sedatur, vt etiam probius coquat ventriculus. Ne igitur tam confidenter potum multum mox propines. Hic enim virtutem abolet, sitimque potius auget quam minuat. Adhuc obstrukciones prauas excitat, quibus hydrops interdum succedit.

Dico autem q̃ siti quā Hippo. considerauit obuiandum non est, nisi cum tolerantia & somno. Sedant enim eam ad hoc vt cōfortetur digestio. Neq̃ confidas in exhibitionem multi potus subito. Desit enim virtutem, & addit potius ad sitim q̃ minuat, & facit cadere in oppilationes malas, & caulam ad hydropisum.

Modo ponit curationem istorum modorum sitis & primo ponit curationem sitis succedentis cōuenientipurgationi, secundo ponit curationem sitis præoccupantis purgationem, tertio ponit curationem sitis sequentis superfluitatem purgationis: secunda ibi. In siti autem facta: tertia ibi. Succedens autem. Cum tolerantia & somno factis. s. post assumptionem ciborum & potuum nā hæc sitis non aduenit nisi propter fatigationem & motum factum in humorem, hæc autem remouentur propter quietem & somnum, & addit potius ad sitim, nam talis superflus potus stomachum aggrauat, qui aggrauatus nō debet illum potest digerere, nec in cibum conuertitur bene, nec humectat vel resaturat vel potest hoc esse quia ex ea mala digestionē eleuatur sumi aliqui mali qui perueniunt ad meri & os illam excitant, & hæc est causa quare illi qui sitiunt siti præter naturam quanto plus bibunt tanto plus sitiunt.

Deinde cum dicit.

Quum vero sitis est a calore ventriculi, blande tractanda est, quoad medicamentum purgans actio erit absoluta. Tunc enim si ventriculi intemperies perseueret sitim curato his, quę intemperiem conuenienter permutat. Cauendum autem tibi est, ne naturam potu multo obruas, cum sitis potius frangenda sit his, quę lambendo sumuntur, qualia multa doctis scribuntur.

In siti autem facta propter calorem stomachi, cura est blandiri ei vsq̃ dum catartici compleatur operatio. Et post illud si malam complexionem dereliquit cura sitim. Curetur autem cum eo quod faciat permutationem eius cum eo quod conuenit. Et caue ne suppedites naturam cū administratione multi potus: sed frange sitim cum aliquo quasi lambendo ex his quę sapientes scripserunt.

Modo ponit curam sitis præoccupantis propter calorem. s. propter stomachi quę est stomacho præter naturam conueniens, vel propter calorem factum a medicina vel ab hu. illucrauto vel extra hoc blandiri etiā si des potum ante operationem, posset prohibere eius perfectam operationem, & ideo debes blandiri, confortare etiam eū vt ipse potu abstineat, si tamen non potest a potu abstinere, debes sibi exhibere tale rem potabilem quę ei nō noceat nec medicinx. p̃ter ideo debes sibi dare de aliquo syrupo, sicut syrupo violato vel rosato vel nensarino, aut de aqua zuccari, aut de aqua hordei, aut dare sibi ali. quod pīrum, seu pomum stipiticum, vt citonium, quę quidem habent corroborare operationem pharma. aut pilulas bichichias quę omnia habent sitim sedare, & etiā sapientes scripserunt sicut est suavis liquor & c. Deinde cum dicit.

Si deniq̃ sitis vacationem immoderatā, sequas modis oibus totaq̃ victus rōne humecta, cautione

SYL.

SYL.

ANT.
Quid a-
gēdū sit
pūenien-
tix pte
fufcipiē-
tis

Docu-
mētū i a
ctū pra-
ctico.

SYL.

tamen interim adhibita, vt coctio sumptorum fiat, & prædictis roboretur.

ANT.

Succedens autem sitis si sit inanitionis superflua, cura est omne regimen addens ad humectationem cum ratione digestionis & confortatione ex his quæ dicta sunt.

Modo ponit curationem sitis sequentis superflua euacuationem quæ dicta sunt. s. in cap. de nouementis quæ accidunt ex euacuatione superflua.

De singulur qui accidit post purgationem.
Capitulum septimum.

SYL.
Sic Ga.
in sym-
ptom.
diffic.
& apho.
lib. 7

ANT.
Singul^o
aut sup-
uēt pur-
gationi
aut seg.

Singulus est ventriculi motus conuulsorius, a re ipsa noxia excitatus, seu, est partium ventriculi motu violento aggregatarum contractio. Is aut medicamento purganti aut interuenit, aut succedit.

Singulus est motus spasmosus stomachi factus a re nocente, qua fit contractio partium eius aggregantium seipsas forti motu. Cuius euentus in pharmacia accidit duobus modis. Aut enim superuenit purgationi, aut sequitur eam.

Modo ponit curam alterius accidentis quod se tenet magis ex parte operationis corruptæ ipsius sto. tale autem est duplex. s. singulus & dolor sto. primo ergo ponit curam singulus stomachi: secundo ponit curam doloris eius: secunda ibi. Accidit autem, prima in duas: quia primo inquit quid est singulus, ponit etiam ei? causa simul ponendo cum hoc eius distinctionem, & in secunda parte ponit eius curam: secunda ibi. Et dico q. factus prima in duas, primo ponit quid est singulus, & eius distinctio nem, secundo ponit ei? causas: secunda ibi. Superuenit autem eius, prima in duas, primo ostendit quid sit singulus: secundo ponit eius modos seu distinctionem: secunda ibi. Cuius euentus spasmosus, non tamen est vere spasmus, eo q. spasmus non est passio nisi membri lacertosi cuius est voluntarius motus, modo sto. non est membrum lacertosum, potest tamen assimilari spasmu in quantum fit contractione partium stomachi, contractio partium scilicet versus membra superiora propter expulsionem no cium.

Deinde cum dicit.

SYL.

Interuenit quidem, nunc medicamento purgantis ratione, nunc ob materię per ipsum motus naturam. Medicamenti ratione, quia ipsum aut suo calore immo dico & acrimonia mordet ventriculum, aut siccitate eundem corrugat & coarctat. Ob materię vero per medicamentum motus naturam, cum ipsa in ventriculum effusa aut calida acris mordax, suo morsu conuulsionem excitat, aut crassa frigida eundem grauatur & replet, aut in flatu est soluta crassum, replentem ac extendentem ipsius tunicas.

ANT.
Câz sin-
gule^o fu-
puenit
es pur-
gationi.

Superuenit autem eius interdum est propter catartici dispositionem, interdum propter dispositionem materiei motus per ipsum. Dispositio autem catartici, aut est caliditas excedens nocens mordicatione sua, aut est siccitas corrugans & coarctans. Factus autem a materia quam mouit catarticum est, qñ accidit vt moueatur, aut materia calida acuta mordiciua, & effundatur in stomachu inducens nocuentum contractionis mordicatione sua, aut crassa, frigida, aggrauans, & replens, aut vt dissoluatur ventolitas crassa replens & extendens tunicas eius.

Quia secundam partem legit simul cum prima. In parte ista ponit eius causas, & primo ponit causas singulus preoccupantis: secundo ponit causas singulus subsequens purgationem, secunda ibi. Succedens autem, prima in duas, primo ponit quodam diuisionem huius singulus ratione duplicis materię, declarat tamen primo diuisionem singulus preoccupantis vt aduenit magis ex parte catartici, secundo vt aduenit magis ex parte materię comotæ per ipsum, secunda ibi. Factus autem a materia. Legit ambas simul nouementum contractionis mordicatione sua, nam tunc stomachus querens nocium expellere, & fugans id quo contrahitur contrahitur. Deinde cum dicit.

SYL.
Lib. 7.
meth.

Succedit autem singulus actione medicamenti purgantis, ob siccitatem ab immodica euacuatione excitatam, & eam aut nondum consummatam, aut confirmatam, proximam, q. Hippocrati signum est lethale.

Succedens autem singulus operatione catartici est ille qui fit a siccitate acquisita per excessum euacuationis superflua, quæ aut nondum est confirmata, sed est vt confirmetur, aut iam confirmata est. Et est sicut narrauit Hippo. significatio timoris.

Modo ponit causas singulus sequentis euacuationem superflua: narrauit Hippo. s. in quinta particula aph. spasmus et singulus post nimiam inanitionem malum. Deinde cum dicit.

ANT.
Câz sin-
gule^o ad-
uenit
p^o opo-
tionem
phar-
maci.
Cura il-
lius sin-
gulus.
SYL.
Initio
peogn.

Singulus vero quem medicamentum purgans per se excitauit, curatur, his vicissim adhibitis, quæ ipsius virtutem alterant. Ob materię vero naturam factum curabis, blande acrimoniam ipsius frangentibus, donec ipsa materia vacuetur, qñ et velligia ab ipsa ventriculo impressa alterare oportet.

Et dico q. factus propter illud quod est ex parte catartici, curatur cum administratione successione rerum alterantium virtutem eius. Et factus a materię quam mouit catarticum curatur blandiendo acumen eius vsq. quod euacuetur cum successione alterantium, quod de velligiis impressionum remanet.

ANT.

In parte ista ponit curam singulus: & diuiditur in duas partes: quia primo ponit curam singulus preoccupantis, secundo ponit curam singulus sequentis ex superflua euacuatione: secunda ibi. Factus autem a siccitate, prima in duas, primo ponit curam singulus preoccupantis: vt euenit magis ex parte catartici, secundo vt euenit magis ex parte materię per ipsum commotæ: secunda ibi. Et factus a materia totum est notum. Deinde cum dicit.

Factus vero singulus a siccitate non consummata, humectantibus iuuatur, quin & interdum sanatur. A siccitate autem velut sigillo impressa, & consummatæ propinqua, vix sanatur, vt inquit Hippocrates in Aphorismis. Id quod eo posteriores quoque asseruerunt.

SYL.

Factus autem a siccitate non confirmata iuuatur administratione humectantium. Et aliquid remouetur. A siccitate autem factus quæ iam sigillauit, curam vix habet sicut dixit Hippo. in aphorismis, & posteriores postea asseruerunt.

ANT.
Spasm^o
& sin-
gule^o p^o
nimiam
inaniti-
nem ma-
lum.

Ponit curam singulus sequentis superflua euacuationem, & primo ponit eius curam quando est rali superflua euacuatione aduenit siccitas non confirmata, secundo quando aduenit siccitas in stomacho. confirmata: secunda ibi. A siccitate autem, siue a cura eius se excusat, & nouum est.

De dolore stomachi post purgationem.

Capitulum octauum.

s. yl.

Dolor ab altera ratione subita aut sofone continui Gal. vt hic Mesuz. **ANT.** Causa doloris stomachi accites p^o purgatione

Olet ventriculus post purgationem, vel ob intemperiem ipsius æqualem vel inæqualem, a medicamento purgante excitatam, aut ab eodem vlceraus, aut flatu calido acri pungente, vel crasso frigido, quem medicamentum in ventriculo mouit, non dissipauit.

Accidit autem malitia complexionis similis vel diuersa quæ sigillauit pharmacum, aut ab excoriatione facta propter illud, aut ex ventositate acuta pungitua calida, aut ventositate crassa frigida mota per ipsum & non resoluta.

In parte ista docet curare dolorem stomachi qui aduenit ex catarrico. Et primo ponit eius causas: secundo ponit curam eius indicationem in fumendo ab illis causis: secunda ibi. Qui si fuerit, accidit autem dolori stomachi a malitia ipsius complexionis similis. Contrariam mala complexio similis, est, mala complexio æqualis, in modo mala complexio æqualis non est causa doloris. Vt autem ponit primo cano. fen. scda. c. de causis doloris: & Gal. in libello de malitia complexionis diuersæ. Ad hoc possumus respondere vno modo q^o iste dolor fit a mala complexione composita. P^o V^o aliter per expositionem textus vt intelligamus malam complexionem compositam cum materia, potest enim pharmacum ex sui folia qualitate inducere hunc dolorē. P^o V^o tertio modo possumus sic rñdere: propter quod aduertendum q^o aliqua mala complexio potest dici similis & æqualis quo ad partes subiecti quod alteratur, quia fit in omnibus, sed non quo ad gradum: nam possibile est q^o aliqua mala complexio calida in primo gradu ponatur sic in cibus paribus membris æqualis, vnde erit æqualis quo ad partes subiecti, sed non erit æqualis quo ad gradum caliditatis, nam vltimus potest in tali complexione alterare membrum ad vltiorem gradum caliditatis. P^o Secundo nō dicitur aliqua mala complexio æqualis cōuerso: quia est æqualis quo ad gradum qualitatis, sed non quo ad partes subiecti, scilicet quando in apostemate tota materia fluxit ad locum, & amplius nihil eius restat fluendum, est enim tum egreditur nō æqualis quo ad partem subiecti: sed quo ad gradum qualitatis, eo q^o nihil amplius de gradu qualitatis huius hui. restat fluendum vel fluendum licet hoc modo, secundo, possemus melius dicere s. q^o apostema est ægritudo facta, qñ amplius eius nihil restat fluendum non q^o sit æqualis proprie. P^o Tertio modo dicitur aliqua mala complexio æqualis quo ad gradū, & quo ad partes subiecti, nam in ipsa integre & perfecte omnes partes subiecti sunt alterate, & de hac loquens Gal. in libello de malitia complexionis diuersæ dicebat, q^o in ipsa integre & perfecte membra sunt omnes eorum partes, quia firm vltimum gradum sunt alterata, modo si loquamur de prima mala complexione equali, dico q^o in ea potest fieri dolor, quia cōtinue potest tale membrum vel corpus in quo ipsa est alterari, vnde videmus q^o hēcticus sentit caliditatem, ephimericus sentit etiam caliditatem ex cibo exhibitio post vnā horam vel duas etiam loquamur de secunda mala complexione in ea etiā fit dolor, vnde qñ apostema fit ægritudo facta, adhuc membrum sentit dolorem in tali apostemate propter extensionem illic factam a materia apostemante, sed in tertia nunqñ fit dolor cum perfecte sit facta alteratio ad id quod præter naturā, dolor autem habet fieri per remotionem bonæ complexionis, modo Mesuz loquebat de prima & secunda mala complexione equali, non de tertia.

Deinde cum dicit.

s. yl.

Si intemperies est, ea quæ sola, curabitur contrariis alterantibus quantum conuenit. Si vero non

sola est, sed cum materia, ea prius coquenda, post vacuanda. Si vlceraus est ventriculus, hæc solutio continui curanda remediis a nobis dictis. Si a flatu calido aut frigido, resoluatur his remediis, quæ docti scripserunt.

Quod si fuerit malitia complexionis, cura est per mutatio illius cum eo quod conuenit si est sine materia. Sed si est cum materia oportet vt adæquetur & maturetur, deinde expellatur, & si fuerit propter solutionem continuitatis curetur sicut diximus. Si autem fuerit a ventositate calida vel frigida, curetur cum resoluentibus ipsam ex his quæ sapientes scripserunt.

Ponit eius curā vt aduenit ex mala complexione pharmacisecundo vt aduenit a solutione continuitatis factæ a pharmaco, tertio vt aduenit ex ventositate, secunda ibi. Et si fuerit materia ibi. Si autem fuerit legere omnes simul. Si est sine materia, & per hæc possumus habere illud quod dicebatur statim in solutione alterius questionis, q^o ipse ibi per malam complexionem in similem intelligebatur, quæ est sine materia & per diuersam eam quæ est cum materia, hæc enim nunc dicta consensu illis dictis in prima parte capituli: propter solutionem continuitatis, nā illa solutio continuitatis, aut est noua, aut antiqua, quia emittatur pus aut sanies, si est noua, curatur cum incarnatiuis, si est antiqua, curatur primo cum lauatiuis & abstergiuis illius putredinis, postea cum incarnatiuis, a ventositate, & hæc etiam potest curari cum ventosis positus super os stomachi, aut super umbilicum. Aut positus super ipson diles costarum, quæ maxime respiciunt partes stomachi, inueniuntur q^o id bonum remedium, nam accipitur calidus panis extrusus de forno, postea seinditur per medium, facto hoc accipitur oleum & mel & cum eo commisceatur postea emplastratur super stomachū, inultum, n. conseruit in tali dolore stomachi qui aduenit a ventositate &c.

Mala complexio æqualis triplex.

1. modo

2. modo

De excoriatione viscerum post purgationem.

Capitulum nonum.

Intestina vlceraus aut a medicamento facultate, aut materia acri, incidente, vlceraus, a medicamento mota. Diximus autem medicamenta, quibus est incidendi ac vlceraus proprietates. De hisq^o iterum dicemus in simplicibus. Distinguenda vero tibi sunt intestina vlceraus, sunt ne superiora vel tenuia, aut inferiora & crassa, aut media. Quam rem, ex situ doloris & puncturæ discernens, & strepitum & βορβορυσμός Græci, vulgus gurgulatioes vocat, differentiis, & aliis signis, quæ a peritis medicis conscripta sunt.

Accidit excoriatione viscerum aut pharmaci virtute aut materia acuta mota per ipsum incisua, aut vlceraus. Et nos iam diximus medicinas, quarū proprietates est scindere & excoriare, & loquimur de eis in particularibus, & tua quidem interest vtrum in superioribus excoriatione fit cognoscas, aut mediis, & scitur illud per differentias situs doloris & puncturæ, & per differentie processus gurgulationis, & per alia quæ sapientes scripserunt.

Mesuz tradidit curam quarundam ægritudinum quæ stomacho adueniunt ex assumptione pharmaci. In parte ista tradit curam quarundam ægritudinum quæ in intestinis adueniunt etiam ex assumptione pharmaci. & diuidit hæc pars in partes tres, sicut sunt tres ægritudines ille q^o intestinis prouenit ex pharmaci, quarum curam hic tradit primo

Li. 6. fanit. ut endg. & li. 7. mē. Ga. libi. dē. Ga. li. 5. me. ANT. Decura

Emplastrum ad stomachi ventositatem.

s. yl.

ANT.

Causa excoriationis viscerum accites p^o assumptione pharmaci.

primo ergo tradit curam excoriationis intestinum, secundo tradit curam fluxus sanguinis ab intestinis; tertio tradit curam tenafionis secunda ibi in sequenti cap. Accidit ab excoriatione, tertia ibi, fit ab excoriatione; prima in duas, primo tradit cognitionem huius excoriationis per causas, secundo ratione locorum quibus aduenit, secunda ibi. Et tunc quidem interit, & iam diximus. In generalibus capitulis: ambas legit simul, per diuersas sitas doctoris hoc modo, quia si dolor est in partibus superioribus, tunc excoriatio est in intestinis superioribus, si in inferioribus, tunc excoriatio est in intestinis inferioribus, si medio modo: medio modo est excoriatio, quia in intestinis medijs vi in monoculo vel gracili siue intestino yleon, & per diuersas dolores hanc cognoscitur, quia si dolor iste est perforatiuus, ac si videatur intestina terebello perforari, tunc excoriatio est in intestinis inferioribus, si autem dolor iste est pungitiuus, tunc excoriatio est in intestinis superioribus, si medio modo se habet in medijs locis, & per diuersas scientie processus gurgulationis, nam si gurgulatio multu durat intus antequam ad extra propellatur tunc defectus est in superioribus intestinis, si non, in inferioribus: si medio modo, in locis medijs, & hoc cognoscitur ex modo permixtionis corticum intestinum cum alijs excubibus, tunc excoriatio est in superioribus intestinis, si aut cum eis non sit permixtio, tunc est in inferioribus, vt ponit Ga. in primo de interioribus, & in sexto eiusdem: hoc etiam potest cognosci ex substantia excrementi; nam si hu. cortices sint in substantia subtili, tunc venit a superioribus intestinis, si autem fuerit crassus in substantia venit ab inferioribus intestinis. Si autem medio modo sese habet in substantia: tunc venit ab intestinis medijs. Deinde cum dicit.

SYL.
Ga. li. 6
loc. af-
fec. ca. 2
ANT.

A quibus etiam ratio curandi vlcera intestini superiorum, inferiorum, & mediorum exacte est tradita, & ex illis tibi est cognoscendum.

Curam etiam excoriationum tradiderunt qualiter eam quae in superioribus, aut in inferioribus, aut medijs curare quoniam. Et tunc quod oportet scire illud:

Modo ponit eius curam & primo eam quam antiqui sapientes scripserunt, secundo ponit eius propriam curam secunda ibi. Si autem exsistuerit, & hac pars etiam dicitur in duas, primo tradit curam eius vt prouenit magis a medijs, acuta alterante, secundo vt prouenit magis a materia acuta excoriatia, secunda ibi. Et si contingat a materia, ambas legit simul, facta sit in superioribus vel inferioribus aut medijs, quoniam si hanc excoriatio facta sit in inferioribus intestinis tunc debent construi clysteria, primo ex lauatiuis & absterfuiis, postea facere clysteria ex confectiuis & stipticis, sed si sit in superioribus intestinis debent hanc lauatiua et absterfuiua administrari per os, sed si sit in intestinis medijs debent per vtriusque locum administrari.

Deinde cum dicit.

SYL.

Quod si hanc a medicamento purgantis reliquijs excitata suspitio est, curabis virtutem medicamenti frangentibus remedijs, & foras extrudentibus. Si a materia acuta & vlcera, eam coque, & blande dementerque expelle, ne noxam noxa cumules. Post hoc tergentibus & glutinantibus dictis vtere.

ANT.

Si autem aestimetur ex velligio a medicina derelicto illud accidere, cura est cum his quae virtutem medicinae frangunt, & expellunt a corpore, & si contingat a materia acuta & excoriatia, cura est adaequatio illius materiae & bladii ei post illud vt facile expellatur vt non cadat nocumentum supra nocumen

tum. Deinde est necessarium regimen consolidatiuum quod diximus.

Modo ponit eius curam secundum propriam appropriationem, vt ipsa fit magis a medijs, frangunt eius virtutem & expellunt a corpore nam oportet primo removere causam excoriationis, postea consolidare, adaequatio illius materiae vt. scilicet bene a corpore expellatur, blandiri et scilicet cum lauatiuis, hanc enim vlcera nisi lauentur non consolidantur, in hac medijs, la uatua non debet esse nimis fortis, quia adhaereret in excoriatione, sed debet hanc fieri cum medijs leuiter ablutiua vel lauatiua sicut etiam hoc modo medijs comprimere potest hanc materiam acutam vt cerantem euacuare, potest etiam vlti simplicitate consolidare, quare si ita est in hoc casu esset conueniens accipere myrobalanos vltos torrefactos, & eos exhibere patienti cum aqua plantaginis.

De egestionem sanguinis. Capitulum. x.

Dieictio fit cruenta vel intestinis a purgatione vlcera, vel vasorum orificiis a medicamento mordente, vt colocynthide, cucumere agresti, & similibus, adeo patefactis, vt sanguine manet, vel ob id, quod vacuatio tam immoderata per medicamentum attractionem superfluum excitatur, vt vis naturae afferatur, cogaturque ipsa magno suo incommodo sanguinem trahenti violentius medicamentum permittit.

Accidit ab excoriatione viscerum, aut quia medicina fuit earum quae aperiant venas apertione superflua faciente emanare sanguinem, sicut est colocynthis proprie, & cucumere asininus, & similia, aut quia per ipsam peruenit ad euacuationis vltimum, propter eius attractionem superfluum, quia vis naturae infertur & cogitur in praedictum eius manare sanguinem.

SYL.

ANT.
Cag ege-
stionis
sanguis
facit a
pharma-
co assu-
pto.

Modo ponit curam alterius accidentis, quod aduenit intestinis ex assumptione pharmaci, quod accidit est fluxus sanguinis ab intestinis, & primo ostendit quot, & quibus causis potest venire hanc sanguinis euacuationem, secundo ponit eius curam: secunda ibi. Et nos quidem prima in tres, secundum quod tres causas ponit huius fluxus sanguinis, secunda ibi. Aut quia medicamentum tertium ibi. Aut quia per ipsam: has tres legit simul. Aperiant venas. i. orificia venarum, colocynthis proprie, & praecipue quando est mala peruenit ad vltimum euacuationis, nam propter eius superfluum euacuationem est quod iam euacuauit omnes alios huiusmodi a sanguine, quare tunc cum in ea aliqua feruetur ratio communis euacuationis, euacuabit postea vltimum sanguinem.

Deinde cum dicit.

Vlcerum autem curationem iam diximus. Si venarum ora immoderatus pateant, curabis remedijs prius dictis, praesertim quae partium essentiam vniunt, roborant, glutinant. Si denique cruenta sit dieictio, a purgatione immodica est iam dicta prius curatio.

Et nos quidem de excoriatione iam diximus. Et si accidat propter apertionem venarum cura est regimen quod diximus, & proprie cum his quae membrorum partes coadunant & confortant & consolidant. Si autem accidat propterea quod medicina vltimitatem sequitur euacuationis superfluae, curam iam diximus.

Ponit eius curam indicationem sumendo a praedictis causis, non tamen ponit eius nouam curam, sed pro remotione causarum eius remittit nos ad superiora, & est notum.

De

SYL.
Hip. li.
de nat.
humana.

ANT.

De tenefmone post purgationem.
Capitulum vndecimū.

SYL.

Sphinter mu-
scul' se-
di trans-
uersus,
eā clau-
dens.
ANT.
Cāx te-
nasmō
nis accē-
tis p^o fo-
lutionē.

Tenesmus, fit sphinctere vel vlcerato, vel medi-
camenti aut materie per sedem vacuatæ acrimonia commosso, vel perfrigerato. Ob quā fit inanis quædam delidendi cupiditas.

Fit ab excoriatione contingēte sphincteri, aut propter acumen medicinæ, aut propter materiam per eam motam, & quāq; contingit q̄ ano eius qui vacuat obuiat frigus ledens, quare est appetitus mendosus ægerendi cum pondere.

Modo ponit curam. f. alterius accidentis, quod aduenit intestinis ex purgatione quæ fit a phar. quod uocatur tenasmus: quod proprie aduenit intestino recto, & primo ponit causas eius, secundum ponit eius curam, secunda ibi. Et cura eius est, sphincteri. i. recti intestini, quod anis vocatur acumen medi. nam sui acutitate cogit naturam ad assellandum, vel egrediuntur cum nil fit ibi quod debeat egredi, etiam ex materia acuta propter eandem causam, quando, si ipsa mouetur. Deinde cum dicit.

SYL.

Apitui-
ta ē vi-
trea &
falsa
mordet.
ANT.

Curat tenesmus balanis, enematibus, emplastris, pro varia affectus causa scriptis a doctoribus.

Et cura eius est cū collyriis, & enematibus, & em-
plastrationibus secundum q̄ exigit dispositio ex eis quæ sapientes dixerunt.

Ponit curam eius accidentis secundum q̄ exigit dispositio, nam si tenasmus fiat propter acumen medi. vel ipsius materie: tunc debent fieri ista collyria ex rebus reprimentibus acuitatem ipsorum, vt cum rebus infrigidantibus, sed si esset tenasmus propter aeris frigiditatem nocentem quando sphincteri extra emittitur, tunc illa collyria & suppositoria frigida ex his rebus nocerent, sed debet aer in quo est patiens alterari ad caliditatem, ponere etiā in camera eius ignem, facere etiam fumigationem cum ligno aloes & thure & gummā pinī, aut ex eis ignem facere, & suffumigatio facta ex succo rose & ablinthio & chamæmilla esset conueniens.

De lassitudine & debilitate corporis post
purgationem. Capitulum. xij.

SYL.

Synco-
pē præ-
ceps ul-
tius lap-
sus.
Aph. 5.
li. i. p.
gno. li. 2
rat. vic.
acutior.
Copia
q̄ iopie
pni^o re-
medii.
Natura
morbos
sanat.
ANT.
Debili-
tas yu-
tis & sin-
copis
frequent
ter post
purgationē

Corporis imbecillitas interdū vacationi im-
modicæ succedit tanta, vt vires prosterantur,
ob id recte Galenus vacationē repetere, quā exqui-
site semel vacare maluit, & in morbos a plenitudine, quā ab inanitione, aliquē plabi, tolerabilius esse existimauit, id ipsumq; verbis Hippocratis confirma-
uit, dicentis facilius esse repletum inanire, quam inanitum replere. Morbū autē posse curari, vel non posse, ad virtutē refert, auctore Ioannitio, illud quidē saluam, & integrā, hoc vero lapsum, vel imbecillā. In morbis autē a repletione, salua magis est natura, in his vero, quos inanitio parit, vel ut lapsa iacet. Est igitur repletum inanire promptius, quam curare.

Contingit quāq; post inanitionem superfluum, facientem cadere in prostrationē virtutis, p̄ quod laudauit Gal. elegantius esse iterare, q̄ exquiritē euacuare. Et laudauit tolerabilius esse in morbos plenitudinis cadere q̄ inanitionis. Et corroborauit sermonem istum per sermonem Hipp. dum dicit. Possibile est inanire repletum q̄ inanitum replere. Et dixit Ioannitus possibile vel impossibile curari ad virtutem referimus. In cuius saluamento vel ca-

su constat hoc fieri. Sed saluator repletius q̄ inanis-
tis est immo est in eis sicut cadēs. Quare possibile
repletum inanire q̄ econtra.

contin-
guunt.

Modo tradit curam duorum accidentium quæ frequen-
ter adueniunt post phar. sicut sunt debilitas virtutis &
synopsis, secundum spasmi, secunda ibi. Accidit quā-
doq; prima in tres: primo ponit primam causam huius
debilitatis seu synopsis & docet eis subuenire: secunda
ibi. Et plerūq; debilitas, tertia ibi. Et quandoq; contin-
git prima in duas: primo præmittit hanc causam: secun-
do docet ei subuenire, secunda ibi. Propter quæ laudauit,
post inanitionem uirtutis & motus, & ideo oportet bene
providere ne hæc synopsis accidat, per sermonem Hip-
pocr. scilicet in secundo regi. acu. in illo, ecce autem iu-
uamentum in quo videret &c. quā inanitum replere,
causa esset, nam inanitum repletum non nisi per cibos &
potus, non autem bene ex eis repletur nisi digerantur,
non autem digeruntur bene nisi a virtute forti, modo vir-
tus adhuc est fortior in repletis quā in inanitis, possi-
bile vel impossibile potentiam aut impotentiam curadi.
Deinde cum dicit.

SYL.

Corpis quoq; imbecillitas interdū sequit̄ medi-
camenti purgantis malignitatē, ob excitatā. f. ab eo
intemperatē, aut naturæ fatigationē, p̄ ipsius cū na-
tura contrarietate. Quapropter æquum esse celsiut
Democriti, valēs medicamentum reddere imbecil-
lum, malignum vero salubre. Id quod opere hoc to-
to contendimus, & præstare conamur.

Et plerūq; debilitas corporis accidit a malignita-
te pharmaci relinquentis malitiā complexionis, & de
fatigationem naturæ p̄ inimicitiam eius cum ipsa,
p̄ quod laudauit Demo. medicinam fortem debili-
lem facere, & malignam incolumē. Et nos quidem
hoc in tota libri huius protelatione tradidimus.

ANT.

A gbus
accidit
debilitas
p^o assu-
ptione
phar-
maci.

In parte ista ponit aliam causam debilitatis huius, &
primo ponit eam, secundo docet ei subuenire, secunda ibi.
Propter quod laudauit quod dicitur hic notum est.
Deinde cum dicit.

SYL.

Imbecillitas corporis purgati item gignit̄, interdū
ab externo calore & æstu, natium calorē & spiritū
dissolvente, & a corpore profundo ad cutim trahēte.
Ita quoq; purgationi accedens, & sollicitudo, & co-
itus, & labor, & reliqua viuendi ratio praua, vires de-
iicit. Hanc autem corporis imbecillitatem sanabis,
cognita ipsius causa, ad quam propullandam interdū
conatus omnes nostros dirigimus, eaq; demū
est rite curadi methodus, & opus medici præcipuū.
Est tñ q̄ prius contra ipsum symptomata nobis pu-
gnandum est, tunc plerūq; cum ob ipsius vehementem
virium resolutionem timetur. Si autem imbecilli-
tas hæc ob vacationem immo dicam contingit, ana-
leptica artis parte, hoc ē, refectoria & renutritoria,
vtendū est, vt in vētriculi imbecillitate diximus. Si
vero imbecillitas hæc corporis ab intemperie est, contra-
riis ante dictis p̄figetur. Si fiat spiritibus ab æstu, la-
bore, coitu, ira, resolutionis, p̄dicta victus rō est necessa-
ria. Cum vero contra symptomata pugnamus, renutri-
toria victus rōne & roboratē est op^o. In id ē p̄ quā
commoda est delectatio, & alimentis paulatim pro-
viribus facta accessio. Adhæc somnus, quies, iucun-
da & suauolentia adhibita, medicamenta cardiaca
& stomachica. Balnea quoq; præsertim dulcis aque,
absoluta propemodum curatiōe sunt saluberrima:

Curatio

Sic oīno
Ga. li. 7
meth.

Sic li. 7.
met. ga.
& in

& in his ipsis ius pullorum & auium aliarum, & vitellos ouorum sorbere, p̄sertim si lenis frictio p̄ceiserit, & neruorum musculorumq; vnctio ex oleo aliquo temperato, quale est oleum ex spica, oleum chamamelis, oleum leucocii lutei. Oleum quoq; vetus, auctore Caleno, lassitudinem soluit. Adhuc oleum masticinum, cum oleo rosato, & vino antiquo facium, lassitudinem, debilitatemq; neruorum auert.

ANT.

Quasi
subueni
tur debi
litati.

Et quandoq; contingit, propter occursum caloris & æstus super eum qui soluitur, quia fit solutio caloris & spiritus & exhalatio & diuersio eorum a basi & radice. Ita quoq; super medicinam, & solitudines, & coitus, & labor, & omne malum regimen est causa huius. Et nos quidem curare huiusmodi salutamus p̄ cognita eius causa. Et nunc quidem intentionem nostram vertimus ad causam, & abscindimus eam quoniam hæc est restitutio curæ, & thesaurus operationis. Nunc vero occupari oportet contra ipsum accidens prius, & proprie quando ob vehementiam ipsius resolutionem fieri timemus. Si autem propter inanitionem superfluam contingit, regimen resumptum est necessarium sicut in stomachi debilitate diximus. Si vero propter malinam complexionis hoc fuerit cura cum eo quod opponitur ei sicut etiam diximus. Sed si fuerit ob cursum laboris & æstus & resolutionem ab eis, aut propter iram, aut cotum necessarium est regimen quod diximus. Cum autem accidens curare volumus, reparatum regimen virtutis & confortatum est necessarium. Et ad hoc auxiliatur nobis administratio delectabilium & gradatio in cibo. Et somnus & quies & administratio redolentium & iocundorum, & medicinz cordales, & stomachicæ. Et scito quod balnea sunt vehementis iuuamentis in causa hac, & hoc in fine rei & proprie balnari in aquis dulcibus, & vi forbitionibus pullorum & auium in balneo & vitellis ouorum proprie post frictionem lenem & vnctionem neruorum, & laceratorum cum oleis temperatis, sicut oleo de spica, & oleo chamamelis, & oleo de keiri. Inquit Gal., oleum vetus remouet lassitudinem. Oleum autem masticinum factum cum oleo rosaceo, & vino antiquo lassitudinem membrorum & debilitatem remouet.

Oleum
remouet
lassi
tudine.

Modo ponit aliam causam, & ei docet subuenire, vniuersaliter autem contingit ex errore factio in regimine ceterum non naturalium: a basi & radice, i. centro ad circumferentiam est causa huius, i. debilitatis virtutis, nam si malum regimen in corporibus sanis est causa huius debilitatis multo magis in corpore quod purgatur erit causa huius, cum sit debile in virtute, & ideo ex tali malo regimine incurrit maiorem debilitatem & commotionem humorum, unde dato q̄ phar. sit solenniter exhibitum, tamen propter malum regimen potest impediri, & dato q̄ regimen sit bonum, et male sit purgatus aut malum accidens inde sequatur, medicus debet hęc statim referre ad malum regimen, sicut de quodam comite in ciuitate Aretij ad curam cuius erat magister Tadeus cum alijs quibusdam medicis, nam ipse post aliquod tempus volebat petere recessum ab infirmo scilicet quia erat aliquantulum alleuiatus, alij medici dixerunt ipsi, nõ recedatis, quia vobis illi dare medici. dixit magister Tadeus, sit ita datus medicis, magister Tadeus veniens ad infirmum de mane inuenit eum vicinum mortis statim dixerunt astantes, nos fecimus totum quod p̄cepistis, tunc interrogauit magi

ster Tadeus vtrum aliqua fenestra in nocte remansisset aperta dixerunt ita, dixit magister Tadeus: vos male fecistis, & habebitis damnum, & ipse plus, quia dimisistis fenestram apertam.

De spasmo qui accidit post purgationem.
Capitulum. xij.

Conuulsio in purgatione ipsa interdum accidit, interdum post ipsam.

SYL.

Accidit quandoq; in purgatione, quadoq; ex ea. Modo tradit curam spasmi adueniens post assumptionem phar. & primo ponit eius cognitionem, secundum ponit eius curam, secunda ibi. Licet autem: prima in duas: primo ostendit quomplex fit iste spasmi secundum ponit eius causas, secunda ibi. Et accidens in purgatione. Deinde cum dicit.

ANT.
Spasmi
interdum
accidit
in purga
tione
quod p̄
SYL.

Quæ autem in purgatione accidit, interdum fit ob materiam multam a medicamento commotam, non tamen vacuatam, sed ad neruos & musculos aliquando procumbentem, eosq; repletem, & villos ipsorum extendentem. Quo fit, vt nerui & musculi in latum aucti, breuiiores euadant, longitudine, i. naturalium minuta. Quapropter ceteri quodvis tenis vinctæ partes, motu contrahuntur dolorifico multum, qualiter arcuum chorda breuiiores reddita.

Contul
sionis i
fentia.

Et accidens in purgatione quandoq; fit propter quod pharmacia multa mouit materiã, & non eduxit, quæ interdum deducit ad neruos & lacertos, & replet eos, & extendit villos eorum, & augmentat em latum, & minorat eos a longitudine sua naturali, quare inchoardantur membra, & contrahuntur motu laborioso, sicut contrahitur chorda arcus cui accidit vt abbrevietur a longitudine sua.

ANT.
Câ spas
mi acci
dens i
pur
gatione

Modo ponit causas eius, & primo ponit causas ipsam ante multum procedat euacuatione, secundo ponit causam ipsam enientis post purgationem superfluum, secunda ibi. Factus autem: prima in quatuor, scilicet quatuor causas spasmi enientis in purgatione non superflua: secunda ibi. Quandoq; tertia ibi. Et quadoq; quatuor ibi. Et quandoq; prima in duas, primo ponit unam causam huius spasmi, secundo ostendit quæ sint corpora præparata ad huiusmodi spasmodum ex ista causa prouenientem, secunda ibi. Et illi quæ præparantur & augmentant secundum latum idem replet vias latitudinales, nam ex contractione nerui & chordæ contrahitur musculus cum neruus & chorda sint colligata cum musculo ad contractionem eius contrahitur postea villus eius. Deinde cum dicit.

Porro ad hanc conuulsionem propensi sunt magis, quibus est corpus implete plenum, & nicatus in eo angustii, quibus item nerui sunt humidiores, qui deniq; vino se multo frequenter ingurgitant.

SYL.
Gaph.
39. lib. 6

Et præparati vt eis accidat illud, sunt illi proprie quorum habitu est multa plenitudo, & habet corporis ductus arctos, & q̄ habet excessus humiditatis in neruis, & qui se suspiciant multo vino spe.

ANT.
Præpa
rati ad
spasmi

Modo ostendit quæ sunt magis dispositi huius spasmo, vino eo quod vinum cito ad neruos penetrat & eos replet, alias etiam humiditates secum ducit ad neruos. Deinde cum dicit.

Fit item conuulsio hæc interdum a vapore turbido, crasso, quem cū statu instante medicamentum ad neruos suffulit.

SYL.
Aph. 5.
lib. 5.
ANT.

Et quando accidit propterea q̄ medicina subleuat vaporem turbidum & crassum ad neruos cum ventositatem inflatua, & sic causa eius.

Modo

Modo ponit aliam causam, & iste spasmus qui ab hac venositate provenit, affimilatur ei qui subito advenit & subito recedit.

Deinde cum dicit.

YL. Fit etiam a frigore vehementi, nervos & musculos corporis purgati lædente, cogente, densante. Quia propter hi versus principium suum contrahuntur.

ANT. Et quicquid accidit propterea quod ei sumptis pharmaci obviavit vehementi frigus, lædēs nervos, & lacertos, quia in ipsi fiunt, & trahuntur ad sua principia.

Ponit tertiam causam, & est notum. Deinde cum dicit.

YL. Nonnunquam fit a medicamenti qualitate venenosa, nervos & musculos feriente, quam vt hi a se expellant aut vt omnino vitent, contrahuntur.

Et quicquid fit propterea quod mediana fuit earum in quibus est æqualitas venenosa, quæ perueniens ad nervos & lacertos operatur contractionē in eis, unde nervi ui fugiunt, & aggregantur ad expellendum ipsum.

Ponit quartā causam, & est notum est. Deinde cum dicit.

YL. Quæ vero ex ficitate consulsio ab Hippocrate, seu legē thalis damnatur, ea potissimum intelligit, quæ fit a ficitate consummata. Quanquā aut ex repletione consulsione febris superueniens soluat Hippocrati, recte viri huius consilium esse accipiendum.

ANT. Factus autem ex purgatione est spasmus sicutus & est ille quem Hippocrates condemnauit esse mortalem, & proprie quando accidit vt confirmetur.

Modo notificat spasmum qui aduenit post purgationē præcedentem multam Hippocrati. Sin quita particula aphorismus ex helleboro mortalis. Deinde cum dicit.

YL. Quædam a plenitudine consulsio est, quæ febris superuenit: tñ abest vt soluat, vt et febris ea de causa ex casso, malū geminet, quæ ea pferit fuerit consulsio, quæ parit materia multa p medicamentū cōmota sed nō vacuata, q̄ in nervos & musculos, vt dixi, ieiunavit. Medicamentū nāq; purgās, febrimilameā dū reddit, venosam ei q̄litate acq̄rit longe nocētissimā. Recte aut curabit, si repete materiā cōmotā vacuatis, idq; vel medicamentū viū adiuuādū, acq̄sitū, et facultate plenitudinē vacuaturā, q̄n & supradat valet purgare alio, si op̄ eē tibi videbit. Posthæc nō xas nervoso generi ipressas corrige, ipsiq; robora, & spinalē medullā, & cerebrum, & corpus reliquū.

Sic Ga. Licet aut spasmus facti a plenitudine sit cura febris, & pprie supinadēs, sicut Hippocrati dixit. Nō in iudicium eius consilium hoc accipiedū est: est n. spasmus a plenitudine, q̄ nō tñ p febrē, nō curat, verū etiā est ei cura additionis ad malū, sicut facias pprie q̄n materia multa mota sup pharmaciā & nō euata, declinat ad nervos & lacertos sicut iā dixim⁹. Infirmat. n. pharmacia febris, facies ea acq̄re venositate, q̄ plus nocet. Cura aut ei⁹ vera ē festinare in subtractione mæzæ motæ adiuuādū me, & acquirēdū ei facultatē qua fit plenitudinis eūo & videris oportere, fiat et illud cū fortiter ducētibz. Deinde redi ad rectificationē mæzæ imp̄ressionū sigillatq; i nervis, & lacertis, & confortatione eog; & cerebri, & nuchæ, & corporis totiq;.

ANT. Cura spasmus ex repletiōe fit.

quæ dederit esse conuenientē, scdō ponit eius curā versā scdā ibi. Cura aut eius vera sicut Hippocrati dixit illo aphorismo, scdē p̄tula febris in spasmu melius est fieri q̄ spasmu in febre. plenitudine q̄ ḡt aduenit a me. cōmouēt hu. & eos nō educit nō in iudiciū eius. I. dicit Hippocrati. 7 Tñ aduertendū q̄ qñ Hippocrati dicit q̄ febris superueniens spasmu de repletiōe est conueniens nō intelligit de quāq; febris. ista n. nō est p̄tula febris. tunc. n. coniungent dūz fortē ægritudine sicut debet intelligi de febre. epimeria. Deinde cum dicit.

Si aut a vaporibus elatis consulsio fiat, curabis dista victus rōne, & dictis oibz remediis, q̄ vapores in contrariū reuellere possunt. Si a frigore, calefactione nervos & musculos oia sunt remedio. Si a qualitate venenosa, curabis p ea prius dicta, q̄ malignitatem hanc cito de corpore detrudunt, adhæc tum ea, quæ nervos & musculos a noxis indidem acceptis vindicant, tum per ea, quæ ipsos roborant.

Et si accidit pp̄ elevationē vapores, cura ē regimē quod dixim⁹, & oē conuertēs vapores ad oppositū diuersum ex his q̄ diximus. Et si accidit pp̄ occurū frigoris, cura ē oē quod calefaciat nervos & lacertos cum pp̄riate. Et si accidat pp̄ qualitatem venenosam, cura est cū his q̄ cito audaci⁹ eius transmittunt a corpore, sicut iā diximus, nunc cū eis quæ nervos & lacertos redificent, & auferunt imp̄ressiones malas factas in eis, nunc et cum eis quæ eos confortant.

Ponit curam spasmus, & nō accidit seu aduenit ex qualitate venenosa, & est notum est. Deinde cum dicit.

Consulsione vero ab eūone immodica, lathale scripsit Hippocrates, quæ a ficitate oīno est, quam si consummata est, insanabilem diximus. Si non est confirmata, curetur ratione victus humectante, & audiorē tum cibo tum somno, & similibz.

Spasmus aut factum post eūonem sup̄fluentē dixit Hippocrati mortale. Hic namq; spasmus de ficitate est, qui sicut diximus si confirmet non recipit curā. Si aut nō est confirmatus, curet cum regimine humectatiōis, & cū additiōe in cibo, & somno & similibz.

Excusat se a cura spasmus de inanitiōe dixit Hippocrati illo aphorismo quintæ particule. Spasmus ex helleboro mortalis.

INDEX SIMPLICIUM

quæ in sequenti tractatu continentur.

Medicinæ benedictæ	se solutes in q̄b⁹	De absinthio.
Ægin quibus nō est venositas.	De scamonea.	De fumetoræ.
De aloë.	De agarico.	De epithymo.
De mirbalanis citrinis, indis, & chebulis.	De popalio.	De capillis veneris.
De emblicis.	De cucumere asinino.	De tauris gallorum.
De belliriciis.	De carthamo.	De colocythide.
De reubarbaro.	De lapide armeno.	De scilla.
De amarindis.	De fenice.	De centaurea.
De aqua lactis.	De baurach.	De ben.
De viola.	De sagapeno.	De lapide stellato.
De flore chade.	De opoponace.	De p̄tibus salis.
De eupatorio.	De alsebran.	De sarcocolla.
De eupatorio quod vocat alhafer.	De alphefera.	De euphorbio.
De hyssopo montano.	De anistolochia.	De mezereon.
De psyllio.	De albrachin.	De luf.
De allaro.	De belliriciis.	De arantan.
De volubili.	De cassia flula.	De albumetud.
De manna.	De helleboro.	

Medicine laborio De rosa.

Ioannis

Febris curans spasmum quæ.

SXL.

ANT. Decura spasmus.

SXL.

Aph. 3. & 4. li. 5. & alibi passim. Ga. li. 7 & Io. meth. et li. febrili & d. m. rasmo. AN T.

Quis spasmus nō recipit curationem.

DAMASCENI LIBER SE^o
cundus, de singulis medicamentis
purgantibus deligendis, & ca
stigandis: Iacobo Sylui,
Medico, interprete.

HActenus generalem quandam medi-
 camenta purgantia deligendi, & ca-
 stigandi modum produximus lib^o
 superiore. In quo scopos distinxim⁹,
 quibus intentus quis ipsa inueniat, et
 modo idoneo exploret, in conditio-
 nes illas celeberrimas habet, idq³ seru-
 tandi p^{ri}ncipio a nobis breuiter ac pul-
 chre tradito. In eo aut^{em} theorematum quatuor ad hanc rem
 necessaria pertractauim⁹. Nunc vero consilium est, singula
 purgantia medicamenta seorsum explicare, et in horum
 quibus substantiam, facultatem, calligationem noxarum
 corpori ab ipsis impendunt. Quibus absolutis, lib^o
 finierimus. Deum igitur adiutorem imploremus, ad quē
 conspirant omnia, & a quo misericordia omnis profici-
 scitur, qui sit benedictus. Incipiamus aut^{em} a medicamen-
 tis purgantibus, quæ ob id benedicta vocamus, quod
 harum actio nullam corpori noxam imprimit: horūq³
 primam Aloe ipsam statuamus.

SECUNDA PARS SERMO⁹
num Ioannis Mesue in qua de me-
dicinis simplicibus so-
lutiuis agit.

ANT.

Protelauimus vsq³ huc intentionem &
 modos refectionum medicinarū so-
 lutionem facientium in sermone vnuer-
 sali. Et posuimus distinctionem in introi-
 tu ad & modis cum conditionibus no-
 xarum, vt inueniat ex p^{ri}ncipio relatio-
 nis scruinijs nostri summa præclara, aggregans res inten-
 tionis huius necessarias. Volumus autem nunc de singu-
 lis earum singularia explicare capitula quicquid de esse
 earum & posse & emendatione malitiarum in ipsis, aut
 redundantium in corpore per eas completentia. In quo
 remigiter petamus Deum ad quem cuncta respirant. Et
 a quo misericordia omnes prodeunt, qui sit benedictus.
 Et ponamus in p^{ri}ncipio inter particularia solutiua singu-
 laria capitula de medicinis benedictis, in quibus non
 est venenositas, quæ non ponunt operationes suas vt ca-
 dat per eas in corpus nocuum. Et præponam omni-
 bus capitulum de aloë.

De Aloe.

Cap. I.

SYL.

Aloe medicamentorum purgantium præstan-
 tissima, & ob suam quandam prærogatiuam
 excellentissima. Cū enim cetera purgantia par-
 tes n^{ost}ras principes, & ex his, seu fontibus pro-
 fecas facultates nostrū corpus dispensantia, vel actio-
 nis vehemētia lædant, { vel nihil inueniunt, } Aloe sola eas
 partes imbecillas roborat, & ad functiones suas reducit,
 nulla omnino actione, noxia, præterq³ quod venarum
 ora t^{em}perat, vt p^{er} hac sanguis effluat. Ad has ei⁹ doteis
 accedit, q^{uod} ceteris purgantibus, & his p^{er}sertim quæ vacuan-
 do corpora dissoluunt, aloë mista, hæc ipsa corrigi, &
 noxæ eorū prohibitis meliora reddit. Nam sua crassiore
 substantia tenuem illosq³, acremq³ naturā frangit, & uoxā
 partium ab his promptam, celeremq³, appropiat quādā

substantia inhihet, sua deniq³ purgandi tarditate, horū
 celeritatem contraperat, purgationēq³ auget. His igitur illis
 nunquam non miscenda aloë. Eam vero mittunt In-
 dia, Persia, Armenia, Arabia. Optima aut^{em} est² Indica,
 post hanc Persica, tertio loco Armenia: Arabica ignobi-
 lissima. Bonitatem eius p^{ri}ncipium declarat color, odor,
 sapor, pondus, consuetudo, & in singulis conditiones
 quædam spectant. Colore. n. est flauo in rubrum in-
 clinante, hepatis mō, ac perspicuo & splendente, opaca
 . . . & obscura est deterior, & q^{uod} ventulæ nigrescit. Odor
 vero inest bonus quidē, sed suus, non aut^{em} p^{er} adulterium
 acquisitus. Sapor aut^{em} primo gustatu dulcis, subamar⁹
 { mox valenter amatus. } Substantia deniq³ sit tenera,
 friabilis, { pura, doli experte, rara } ob id leui, quoq³ le-
 uior, eo p^{ri}stantiori & quanto a dictis conditionibus abest
 longius, tanto est deterior. Adulterantes est inuitores ac fo-
 phis, p^{er}tes eius crassas & ipuras solutione secretas, aq³ ma-
 rina pauca crocum h^{ab}ente aliquoties lauant, & siccant, do-
 nec lucida, colore flauo, odore bono enadat, sed odor
 croci doli p^{er}dit. Calfacit ordine siccō, siccata tertio, sed t^{em}-
 p^{er} fine morbo: ob id excremēta cōsumit, & a putredine vin-
 dicat, & cadauera, p^{er}sertim in yrrhæ mista, sanguini vero
 draconis, & myrrhæ iuncta, sanat vlcera puritica, & ma-
 ligna, q^{uod} vt dixi, sine morfu siccata, ora in venas aperit,
 p^{er}sertim hepatis. Quapp^{er} hepar ab ea l^{ax}ed⁹ quidā putae-
 runt, vtq³ ipsum potius iuuaret correctione effecerunt.
 Adhuc aloë lota, minus aliū subdicit, s^{ed} magis ro-
 borat non lota cōtra. Postremo melle excepta minus tra-
 hendo quidē purgat: magis aut^{em} p^{er}tes quas permeat, terge-
 do. Bile p^{ri}ncipat⁹ purgat, ob id affectibus ventriculi, &
 cerebri, & reliquarū partū, inde natis, vt dolori, inflama-
 tioni, sic p^{er}cauet: vt eius crebri⁹ vsus sensui inflat & cor-
 pus reliquū, nullo insaniabili affectu tentari sinat, sed sen-
 sus acuat, cogitationē reddat meliōrē. Hepati cōferti, cō-
 t^{em}ptum tollit, hæmorrhoidibus & fidi nocet, ob id vitanda
 his, q^{uod}bus istæ p^{er}tes dolent & aere frigido, q^{uod} tunc sumpta
 excorticatis sanguinē educit. Vniū aut^{em}, vel aq³ rosata, vel
 succ⁹ foeniculi quo aloë fuit macerata, oculos lotionē ter-
 get, visionē acuit, delachrymationē sistit. Dat ab auri.
 ad .3. ij. Infusa aut^{em} ab auri. ad .3. ij. Verūn tū & tard⁹
 purget aloë, ob id diu ante cibum sumenda, & tam imbe-
 cilliter, vt eius facultas purgari hepar vix transeat, nisi
 largior sumat⁹ deniq³ adeo venas, ora patefaciat, vt
 inde sanguis emanet, his eius incommodis hac rōne oc-
 currimus. In p^{ri}mis tardiat⁹ purgadi aloë ipsi celerat⁹
 si cū aromatis essent⁹ tenuioris & acubus, vt: macer-
 nucæ moschata, cinamomo, spica nard⁹, calamo aroma-
 tico, cubebis, schenantho, asaro, mastiche, caryophyllis
 portione parit: croco aut^{em} portio dimidia, in aq³ sextuplo
 igni l^{ax}torat⁹ aq³ eius tertia, coquant⁹ aloë .3. vi. libras aq³
 singulas possi⁹ siccant in umbra p^{ri}ncipal⁹ deinde in sole. Idē
 aliq³ sili efficit⁹ aromata lex quibus cū aloë mistis Gal-
 leriā picram cōponit. Eius. n. actionē talia citatiorē red-
 dunt, & p^{er}terea hyssopus: cinnamomū, cassia: & alia p^{ri}-
 ma: Sunt qui celeritatem purgandi aloë acquirant, ma-
 cerantes aqua illa, quæ incocta sunt, aromatis, deinde ex-
 pressum potui dantes. A paribus aut^{em} remotis, trahendi
 potestatem aloë conciliamus: alijs purgantibus valenter
 (qualia sunt colocynth⁹, turbit⁹, & sissa) mistis vel de-
 cocto illo aromat⁹, vel in sero lactis, vel in trochiscis, vel
 catapotijs, vel i alia medicamēti forma. Postremo venas
 aperire definit aloë, bdellio, aut tragacatho, aut mastiche
 aut sili permissa. Hac aut^{em} tria eius incommoda non mō
 maiora habet aloë, dictas bonitatis notas egressa, sed p^{er}g-
 tera ventrem totū torminibus dolorisq³ cōturbat, ven-
 triculum, & hepar, & viscera alia l^{ax}ed⁹ molesta adeo va-
 cuatione, vt sua virtute illis hærente, interdum sanguinē
 quoq³ vacuet. Hæmorrhoidibus & fidi eadē maxime
 nocet. Lotione igitur partes huius impuræ separantur, et

Mes:

g

quod

non intel-
 a Sylicia, i
 buna, Co
 lefricia &
 arabica me
 lior, Indica
 opua Gal

b Calida, i
 ordine i
 o vel .i. se
 misto Gal.

c Vt Aul-
 cennas, cui
 experientia
 substantijs
 hep ite cali-
 diore & be-
 cior.
 d Cal. 7
 me.
 e Hic inter-
 p^{ri}ntio Mes-
 iug p. 7.
 me. p. 111.

i Vide
 gal. 6. fin.
 & hiera r⁹
 piera li. 7.
 met. & li. 6.
 & p. 11.
 6. fin. iu.

Tura est
 frigida &
 hūida, sic-
 cis vt bilis
 sit iuueni-
 bus & seni
 b⁹ vbi mul-
 to ex cre-
 bro est no-
 xia.

Calido le-
 gendū vsq³,
 q^{uod} calida
 siccā calis-
 ficis corpi-
 bus in g^{ra}-
 re noxia.
 Inspat⁹ iug
 ventriculi
 cessat coll⁹,
 & nec frigi-
 gide obest.
 gal. 6. fa.
 tuen. & li.
 7. meth.

quod purius est, aromatum decocto maceretur, & his mī
foeantur quæ ipsam prompte lubricando per intestina
deurbit, qualia sunt aqua hordei, cum oleo nucum, aut
vuarum passiarum decoctum, aut aqua tepida cum mel-
le. Eddilium autem & tragacanthum, præter cetera, cum
nem aloen castigant, & emendant.

Li. g. met.

Aloe omni alumnio dissoluta tenet emulsiua, necq; sanguinem non
ex vasis hæmorrhoidibus soluit, sed vndiq; beneuenit per ora, vel diuisio-
nem vtriusq; ang. ideo p. arteriam asperam hñt, rupto quoq; vel erosio-
ne vel hñtione p. pulmonibus i vase, si liquor idoneo soluit, fauoris diu, &
spe contineatur. Sic enim foris quoq; vasis sanguine fluxuibus admeue-
tur, & si hæmorrhoidibus inuadentibus vtriusq; famulatur soluta adhibetur,
adiuuante taliem ipsius actionem faciliore alois adhi. dicitur, & non mi-
nimum fauoris, vbi gratia præcipue id a G. leno commendatur in hy-
morrhagia lib. 3. m. th. De notata vero multa & crassa substantia vñt in hepatis, aliq;
partes distributa, colore suo & crassa substantia vñt tum hepatis, tum
hæmorrhoidibus spirit. In a. n. a. m. o. r. i. s. e. n. i. s. v. n. a. m. e. q. u. i. d. e. m. calida,
crassa, actiua, & mordax, non minus tamen calida, et alia, qualis aloes.

Li. 7. 6m.

Quod autem calidum & crassum sanguinem efficit melancholicum magis,
id etiam non parum ad vasorum aperi. tionem facit, ut videtur, eius le-
uiscum, hoc opus obineclitatem prohibere non potest. Quam rem
experientia quoq; confert. Vñ enim cætero catopis, si a. n. m. m. e. l. i. t.
tam recipientium hæmorrhoidibus multum tumore caput, quibus iam
prius aliquoties fuerant, frequenter, & longius, p. periculum sunt.
Vñ verumtamen si Gal. de herentia, nihil sumptum & adnotum vires ha-
bere eadem, sed quodam genere fœtantes, alla maioris & minoris
trōne, vñ in methode componendi medic. p. b. o. i. u. m. Quod symptoma
venarum, sapientem, & alois facit, p. vñ. Melius vellet vñ, aut p. h. u. m. o. r. u. m.
acutum vacuationem, q. intestini recti rem mordant, & casta-
diant, quod & medicamenti instillatione. Calorem tibi cap. 4. 7. 8. 6. 7.
Id quia longiore eget oratione, in p. r. e. s. e. n. s. o. m. i. t. Aloes succutinaum
Aut & Medus præferunt, vñ. & H. hab. habet hepaticam.

Li. 7. 6m.

De Aloe. Cap. I. ANT.

Aloe est de melioribus & sublimioribus medicinis ha-
bens prærogatiuum supra alias medicinas. Quæ
enim intentio soluius secundum plurimum sit debilitare vir-
tutes, & membra quæ sunt minere virtutis, & afferre eis
nocumentum propter illud quod diximus. Cadit hæc in-
tentio ab aloes. Non solum enim non nocet, sed inuenit ad
cōfortationē membris debili addere, & ad redditi-
onem eorū in proprias virtutes cōferre, neq; ad aliud nisi ad
vnum vñ nodum. Aperi. n. officina venarū aperi. tione
sanguinem manare faciente. Et ipse est aliq; medicinarū
rectificator bonus. Mixtus. n. cum ipsa, & p. p. r. i. e. cū eis
quæ solutionem faciunt dissoluendo medicinas ipsas re-
ctificat & nocumena eas remouet. Et neq; expoliande
sunt a permixtione eius cum ipsis, est enim regulans & re-
ctificans eas, & illud ideo, qm ex parte subtilitate suæ, opo-
nunt subtilitati & acuminē earum. Et parte sui effectus
eas in soluendo iuat. Et ex parte proprietatis suæ quod
de ipsarū maiestate est in membra facile imprimi remouet,
ipsum tamen in se est tarde solutionis.

ELECTIO. Aliud est quod fit in Succutri. Aliud i
persia, Aliud i Armenia. Aliud in Arabia. Et medius ex
eis est Succutrium. Post illud persici. Deinde Armeni-
cum. Et deterius est Arabici. Venificiores aut in qnq;
pprietatibus laudauerūt perfectum aloem in colore, odo-
re, sapore, pondere, & substantia, cum conditionibus in
ipsis. In colore quoq; vñ sit coloris citrini declinans ad
rubredinem in qua fit claritas. Et sit in eo densitas cum co-
lore hoc sicut est color hepatis. Declinante ei⁹ bonitas ab
illo quod est clarum. Et oportet vñ sit odoris boni p. p. r. i. i.
non extranei acquiri p. adulterij. Et sapor eius fm con-
uenientem modum considerationis eius, debet sentiri
in primo gustu dulce, declinans ad amaritudinem. & sit
pondere leue & quāto est leuius tanto melius, & sit in sub-
stantia sua tenerum, habile ad frangendum, & quanto
cunq; est ab his pprietatibus remot⁹ tanto deterius. Anti-
quum autem denigrat tempus. Et sua interelli cognoscere
q. in ipso cadit de adulteratione. Sophistæ enim lauant
ipsum lotionē, quæ partes eius immundæ, & crassæ sepa-
rantur. Deinde lauant in aqua maris & pauci coloris lotio-
nis pluribus. Deinde permittunt exicari, acquires
ei per hoc luciditatem & colorem citrinū & odorem bo-
num. Verum odor eius de occultat fallaciam.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Est autem cōm-
plexionis calidæ in secundo gradu, sicet in tertio, & est
exiccationum sine mordicatione. Consumptum supflui-
tatum, & p. s. e. r. u. a. n. s. a. p. u. t. e. f. a. c. i. o. n. e. & cum hoc sit pro-
prium, aperit tñ orificia venarum: & dicunt quidam q.
legit hepatis aliqñ ipsum, & videtur q. illud sit p. p. t. e. r.
ationem quæ efficiat in venis. Verum rectificatio acquiri
ei, vt conferat hepatis, & in aloes quidem loto minoratur
solutio, & ad diu ei vñ sit stomachi cōfortatiuum. In nō
loto vero est e contrario, & etiam mixtum cum melle est
minoris solutionis, & minoris attractionis, & est maio-
r⁹ absterfionis partium, per quas illi est transitus.

RECTIFICATIO. Tria sunt in eo quibus cadit cor-
rectio, qm est de tarde solutionem facienti: quare oportet
vt sumes ipsum cibari differat. P. Et quia sua operatio
non multum extenditur in corpore. Vix enim præstati
hepar nisi in quantitate exuberet. P. Et quia venarum ori-
ficia aperi. tione sanguinem spargente aperit, et non obuia-
uimus his tripliciter rectificando ipsum. Acquirimus. n.
ei citam & facilem operationem cum speciebus a. l. e. f. a. n. g. i. n. i.
subtilibus & acumin habentibus: sicut verbi gratia,
cum mace. n. e. m. i. s. c. a. t. a. c. i. n. a. m. o. m. u. m. & spica, calamo a-
romatico: cubebæ, schin. a. l. a. s. s. a. r. o. m. a. t. i. c. a. r. y. o. p. h. y. l. i. s.
de quibus partes æquales, & croci pars media, bulliant in
sextuplo earum, aquæ vsq; ad tertiam eius cū facilitatē,
& accipe pro qualibet libra illius aquæ aloes. 3. vi. & per
mitte sicari in vmbræ prius: & per hoc exiccationem ei⁹
in sole. Quidam autem ex bene rectificanti. bus faciunt si-
mile cum speciebus pigre Gal. Citat enim eius operati-
onem, hyssopus, cinamomum, & casia, & quidam dant
infusionem aloes in aqua specie, & citatur effectus eius,
& acquirimus ei vt extendatur operatio eius ad p. a. r. t. e. s. re-
motas cum rebus quæ ad diu ad vigorem eius: sicut co-
locynthis proprie, & turbitis, & similia, addant in aqua
specierū, & fiat ut diximus. Aut fiat illud in aqua casei.
Aut fiant ex eis trochisci & pilule. Aut cadant ea cū eo
in confectiōnis simul. P. Remouemus autem ab eo no-
cumentum, quod imprimi in venas, rectificatio ipsum
cum administratione eddili cum eo, aut tragacanthi, aut
masticis, & similibus. In aloes autem est quod elongum
est, & declinat a proprietatibus bonis, magnificatur hec
est, quæ diximus, & adhuc etiam est conturbatiuum he-
patis, faciens dolorem ventris, & nocens stomacho, & hepatis,
soluendo imprimi laborem in stomacho & viferibus
& aliqñ virtus eius remanet in eis, & facti in solutione exi-
re sanguinem, & est maxime nocēs hæmorrhoidibus &
ano. & nos rectificamus hmōi laudando lotionē quæ par-
tium immundarum fiat absterfio & infundendo in aquis
specierum & adlungendo ei quæ cito lubricationem fa-
ciunt. Et nihil est tam magnificum ex rectificatoribus, si-
cut eddili, & tragacanthum. Et si super ipsum bibatur
aqua hordei cum oleo nucum, aut decoctionis passularū
aut aqua tepida, & mel. transmittit audaciā eis a corpore.

POSSE. Solutione dicit cholera & phlegma &
mūdicat caput ab eis, & stomachum. Et confert lina-
mentum magnum doloribus eorum. Et confert infla-
mationi stomachi & similibus, & doloribus eius ex cholera
factis. Et qui assiduam acceptionem eius diebus cōsumit,
non uidet in corpore suo, neq; in istis sensuum suorum
ægritudine, quæ non sit habilis sanari. Et præstatur
a putrefactione ita q. etiam cadauera, & proprie mixtum
cum myrrha. Mixtum vero cum sanguine draconis
myrrha, sanat vlcera putrida mala exiccat. n. sine mor-
dicatione, & abluo infusionis eius in vino aut aqua ro-
sata, aut succo fœniculi pparato abstergit oculos, & ad-
dit in visum & stringit lachrymas, & ipsum quide aut
sensu & rationem & confert hepatis, & austeri hñtici. Si
nocet tamen hæmorrhoidibus & ano. Quapropter cau-
eant ab eius acceptione patientes læsionē in ipsis. Caue
ergo

ergo dare aloen in temporibus frigidis. Excorticat enim & solutione educit sanguinem.

DE OCTIS Eius est ab aurf. v. vspq. ad 3. ij. Et in fusionibus ab auro. i. vspq. ad 3. ij.

De myrobalanis citrinis, nigris, & indis.

Capitulum. II. SYL.

Myrobalanis citrinis, nigris, & indis, eiusdem arboris fructus quibusdam videntur, vt immaturi sint citreæ, maturi nigre. Cumq. arbor ea his autoribus sit bifera, primi parvis sunt citreæ & nigre, secundi vero cepulæ. Alijs diuersarum arborum fructus videntur, idq. creditur, quod eorum facultates, & opera variât. Sunt autem etiam hæc medicamentis benigna. Tamen enim abest, vt purgando vires deiciant, ut etiam cor, ventriculū, hepatis, corporisq. reliquum cōfirment, cogendoq. in vnum roborent, quæ re vicia his in commodant, q. sunt obstruccionibus obnoxij, hæc enim excitant. Præterea medicamentis acribus, & purgando exolentibus, vt scammonio perfecte corrigendis recte miscentur, sed huic præsertim citrinæ sunt miscendæ. Id enim contraria tum substantia, tum qualitate frangit, & purgationem inuat. Citrinæ autem colore sunt multum citrino, in viridem inclinatæ, graues, quia magnæ, & carne multa densæ, si fragitur gummosa, olle exigua. Cepulæ subnigræ in rubrum inclinantes, quo maiora, eo niores, carne multa, ob hæc etiā graues, adeo vt aqua mergantur. Indæ sunt nigre, magnæ, carne densæ, graues, tñ exolles. A quibus notis quo harum singulæ absunt longius, eo sunt deteriores, hæc autem omnes sunt frigidæ primo gradu, siccæ secundo. Siccando enim excrementa partium putrida valenter absumunt, mollesq. partes & laxas durat, & densant, multaq. adstrictione cogūt. Cor, stomachum, reliquumq. ventriculū, & hepatis roborat, quapropter exhilarant, colorem cutis, odorem oris, & sudoris commendant, corpus floridum & iuvenile diuturnum, tremoris cordis conferunt, hæmorrhoidibus commo dant. Purgant ventriculū bilis, ab eaq. tertianam, & reliquas febres biliosas & ardorem extingunt, præsertim citrinæ. Hæc enim præter cæteras sunt cholagogæ, ob id calidis & biliosis naturis salubres. Ex eadem omphacio, vel aqua rosarum, vel succo fœniculi macerate, conficunt, oculum tergent, interperiem eius calidam auferunt. Earum quoq. puluis tenuissimus, per se quidem delachrymationem stringit, oculum ab humore multo laxiorem inuat, cum mastiche vero, vlcerâ siccando sanat. Cepulæ vero sunt phlegmagogæ, ventriculū purgant, & roborant, rationalem animæ partem vegetant, visumq. sensus alios accunt, præsertim conditæ, hydropi & febribus diuturnis conducunt. Nigræ melancholiam purgât, & bilem vltimam, tremoris, tristitiæ, lepræ, quantanæ, & cæteris affectibus melancholicis profunt, coloremq. cutis viuiddum efficiunt. Quia vero dicte myrobalani omnes obstruccionem prompte excitant, in corpe obstruccioni opportuno, & villis ventriculi, & intestinum facile ad hærentes, seu rugis quibusdam ea exasperant, non deniq. obstruccioni obnoxij, alijs vero dentur cum diureticis, vel infuse sero lactis, vel succo fumarie, vel cum abstinio, agarico, rhabbarbo, spica nardi. Oleo autē amygdalarum dulcium, vel rosato, vel violato, vel sciamino imbutæ & conficunt, vel cum amygdali dulcibus, aut viuis passis, aut harū melle tritæ, vel cum cassia, vel manna, vel tamar indis, vel violis conditis, vel alio leniente medicamento sumptæ, ventriculū & intestina leniūt, & cito per ea lubricant, etiam si quibusdam aliter visum est, nec amplius his ad hærent, aut rugas inducunt. Hæc vero ipsarum incommoda sic emendabitis, & saporem deliquatum acquires. Tritas æstat merges oleo amygdalarum dulcium, conficabis, & lubricas reddes in vmbra, siccabis sole, assufoq. identidem oleo cōfricabis, idq. tri-

duo si feceris, altero deinde triduo aqua saccharata, vel sero lactis parum saccharato, aliquandiu mersas, in sole iterum siccabis, assufoq. frequenter eodem liquore cōfricabis, coges in trochiscos, in vmbra siccabis. Alij ipsarum tritarum partem vltimam diebus 8. macerant sero lactis caprini, in vase vitreo oris angustij, deinde semel feruiscunt, manibus cōfricant, colant, aqua deinde siccat, trochiscos, vel catapotia fiunt. Hisq. addunt nonnulli medicamenta purgantia benigna. Hæc vel illa pro scopis & indicationibus varijs. Datur citrinarum tritarum pulvis ʒ. 3. ij. ad 3. v. maceratarum vero expressum ʒ. 3. v. ad drach. viginti. Indarum & cepularum pulvis ʒ. drach. duabus ad 3. iij. exp. pressum infusurum ʒ. drach. quatuor ad drach. decem. Ne sume flante borea, & his sumptis, piscibus abstine. Verumtamen harum decoctum promptius, & valentius obstruit, quā maceratum exp. pressum. Assæ item ipsæ minus purgant, potentius consilipant, & adstringunt, & his magis vltæ, Harum quoq. tritarum pulvis quo tenulior, eo vehementius adstringit, maceratarum vero exp. pressum, minus adstringit, omniū inaxime purgat. Ob id eas infundimus, quando solam vacationem expetimus. Cepulæ vero conditæ purgât quidem minus, partes nutritorias roborant magis, non conditæ contra. Condiuntur autem vel recentes, si harū est facultas, vel siccæ, sed industria humectatæ. Recentes quidem, densæ, stylo confixæ, postea igni lento coctæ, quantum sufficit aqua deinde de expressarum id superat bulam ficcant, post multa biduo macerantur, igni leni percoquantur, vase vitreo reconduntur, post sex menses vtendæ, si vero siccæ sint, aqua sub sole dies octo macerentur, deinde in dolio, vel alio vase magno, vel fossa in arenis humidis tertio quoque die mutandis secretas, identidem aqua irrigabis, donec tumefiant, reliqua vt prius persequere.

De myrobalanis citrinis & nigris & indis.

Capitulum. II. ANT.

Existimauerunt quidam q. myrobalani citrini & nigri & indi & chebuli sunt ab eadem editi arboribus, et q. citrini sunt immaturi, & nigri & indi sunt in quibus iam peruenit complexio & maturatio. Et dixerunt q. arbor eorum est de his scitibus, & q. citrini sunt de primo germine, & nigri similes, chebulos vero germen secundum tulit, & quidam dixerunt q. de diuersis nascuntur arboribus, & est illud quod creditur, etenim eorum diuersæ etiā sunt operationes. Ipsi quoq. de medicinis bñdictis sunt. Non enim debilitant cum solutione sua, immo confortant stomachum & proprie vicerat, & preparant & coadunant partes eorum, & cōfortant cor & hepatis & corpus totum. Neque enim nisi ad vnum videntur inuoculi. Acquirunt enim preparatis ad hoc per eos opipario, & proprie paratis cadere in ipsas. Sunt autem de perfecte rectificantibus medicinis quæ habent acuitatem & purgant dissolueno. Magnifice autem adinueniunt qui eos, proprie citrinos cōsamonea miscuit. Reprimunt enim eam propter obuiationem substantiarum, & qualitatem inuicem, & eam in soluendo inuant.

ELECTIO. Citrinos in quinque proprietatibus laudauerunt sapientes, in colore vt sint citrini multæ citrinitatis declinant ad viriditatem, & sunt in pondere graues & densi, & vt in contractis suis inueniantur sicut gummositas, & vt sint crassi, & vt cortex eorum sit spissus, densus, & completens ossa parua. Et laudauerunt chebulos in quatuor proprietatibus vt sint crassissimi, & quanto crassiores tanto meliores, & sint subnigri declinantes ad rubredinem, & sint graues in pondere citæ subuersionis in aqua, & sint habentes spissitudinem corticum suorum. P. Nigros quoque indos in quinque laudauerunt proprietatibus. Vt sint nigri & contracti, densitatem habentes substantiæ, & sint

Meis.

g. ij. crassi

Id repetit in cōditis.

Myrobalanus. i. v. v. guentaria gias. Hec dicitur gna qng Grecis indicta, potiorum aut peruenit per neri veni sunt quam glandium.

Trataria & fuscus. Chrysothron. Gale. ni cū calor re digerat, esse nequit myrobalanus citrinus

Caligatio

erassi & graues, & carentes ossibus. Quāto autem ab his elongantur proprietatibus tanto sunt à bonitate remoti.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Omnes frigide sunt complexionis in primo gradu. Sicci in secundum & sunt exsiccati & consumptui superfluitatum putridarum. Preparatiui & coadunatiui partium, in quibus cecidit laxitas & mollificatio.

RECTIFICATIO. Tria sunt in eis p̄p̄ que in ipsis ca die correctio. Faciunt enim cadere in oppilationē, & proprie p̄paratos cadere in illam, & quia facile adherent in villis stomachi & partibus intestinorum, & quia dimittunt vesigia corrugationis in ipsis, & nos emendamus quod timetur de eo quod diximus. Primo prohibentes penitus exhibitionem eorum in ipsis, & omnib⁹ paratis cadere in oppilationem: & in non paratis miscenda sunt ea cum ipsis, quæ oppilationem fieri prohibent, sicut ali qua ex diureticis notis. Et infusio eorum in aqua casei remouet hoc nocumentum ab ipsis, & succus sumitur valet similiter: & similiter absinthium & agaricus & reu barbarum, & spica, & similia. Et emendamus quod potest provenire de eo quod diximus in secundo & tertio, miscendo cum eis quæ remouent ab ipsis adherentia intentionem, & acquirant eis lenitatem, sicut si confortent cum oleo amygdalarum dulcium, aut cū oleo rosaceo, aut cum oleo violaceo, aut sciamino. Aut saltem contendantur cum oleis amygdalæ dulcis. Passule quoq; & mel earum lenificant eos & confortant operationes eorum, & sunt proprii iuuamenti cum eis. Simile acquirunt eis cassia fistula & violæ conditæ, & terenabini, & tamarindi, & similia. Quidam autem dixerunt, q̄ non est bona per mixtio eorum cum medicina labificatiua & lenitiua, qm̄ operationes eorū in idipsum se perimunt. Et ego non video illud. Immo remouetur ab eis per ipsas adherentia & corrugatio & acquirunt solutio facili, & scito q̄ decocto acquirunt eis vehementiorem oppilationem q̄ sola in fusio. Et infusio minus facit esse oppilatiuos q̄ coctio, & assatio minorat eis solutionem faciens ipsos constipatiuos plus. Et adhuc magis combustio, & contriti quidē plus soluent, plus dimittunt vesigia constipationis in vijs. Infusi vero minus faciunt illa. Et infusio quidem eorū cum petit q̄ solum querit solutio, & eorū coctio exhibitio, quæ querit constipationis impessio, & quāto magis contreruntur etiā vt sint sicut alcohol, melius celebrabitur illud. Et chebuli quidem conditi minoris quidem solutio nis sunt, & maioris cōfortationis membris: nutritionis & non conditi faciunt contrarium. Modus rectificatio nis eorū satis vtilis, acquirunt eis saporem bonum, & men dans quæcūq; timetur de eis, est vt sumatur de myrobalanis contritis quantitas quam volueris, & sit hoc in gstate, & funde super eos olei amygdalæ dulcium quantitatē, quā confricando leniantur in vmbra, excutentur in sole, & semper modice confricando supererorent oleo, et fiat illud per triduum, deinde denio per triduum cum aqua zucarā, aut aqua casei cum paucō zucaro contendantur in sole, semper eis ante modice cum aqua p̄dicta rorando, deinde fac trochiscos ex eis, & fiantur in vmbra. ¶ Et sunt quidē qui separāt in eis, q̄d est s̄m specie ab eo quod est s̄m materiam, & est modus solennis. Infundunt enim eos in aqua casei, quod sumptum est ex capris post contritionem eorū, et ponunt pondus eis quæ partem vnam: & aquæ casei partes. xij. & ponunt in vase vitro sicuti orificij, & dimittunt per dies. viij. postea decoquunt bullitione vna, deinde postq̄ manibus cōfricauerint cōstant, & dimittunt aquam illam ficari, & faciunt trochiscos vel pilulas, & sunt qui addunt cum eis de medicinis benedictis, quas volunt s̄m exigentiam intentionis eorū & faciunt similia. Et eis est opus magni magisterij.

MODVS condiendi chebulos. Accipe eis eis humidi si haberi possunt, vel humectatis s̄m artem quā hume

ctari possunt quantitatē quā volueris, & stilo punge eos vndiq; & decoque eos in aqua cū facilitate, vsq; dū sufficiat. Post hæc dimitte eos per diem vnam super tabulam, & exprime aquam eorum & submerge eos in aqua mellis & per dies duos dimitte eos, tunc coque eos lento igne, & postq̄ cocti fuerint recōde eos in vase vitro, da post sex menses. ¶ Ars autem in humectando eos auxiliatur hoc modo. Infundantur in aqua plurima, & exponantur radij solis per dies. viij. deinde accipe magnum vas sicut dolium vel saltem fiat fouea in terra in loco humido, vt inter multam arenam humidam, disunctum sepeliantur scpe ac scpe aqua vel desuper infundendo, & innouando arenam de tertio in tertium diem vsq; dum tumefiant & humectentur. Hic erit modus humectationis eorum.

POSSE. Miobalanī sunt ex rebus quæ faciunt vntes se iuuenescere, & acquirunt eis colorem bonum & bonitatem odoris oris & sudoris, & generant gaudium & hilaritatem, & confortant stomachum, & cor, & hepar, & conferunt tremori cordis, & confortant & p̄parant et mundificant stomachum etiā conferunt hemorrhoidibus, & extinguunt inflammationem cholerae. Sed citius operatio in hoc est p̄cellens. Ipsi enim solutio & educunt eam & conferunt complexionis calidas habitudines. Et eorum fricatio cum aqua acrestis, aut aqua rosata, aut succo fœniculi absterget oculum et auferit supercalefactio nem eius, & facto ex æle alchol stringit lachrymas, & conferunt mollificationi oculorum & cōferunt tertianæ & febribus cholerae, & contriti quidem cum masticæ sanāt vlcera & desiccant ea. ¶ Chebuli quoq; solutione educit phlegma, & addunt in rōne & clarificant visum, & proprie conditi, & mundificant stomachum, & confortant ipsum & conferunt hydropisi & febribus antiquis. ¶ Nigri autem in dissolutione educunt melancholiam & cholera adustam, & cōferunt melancholig & tremori, & clarificant colorem, & conferunt lepra, & remouent tristitiam, & conferunt quantanæ.

DOSES. Potio citrinorum tritorum est ā. ʒ. ij. vsq; ad v. & infusorum ā. ʒ. v. vsq; ad. xx. & potio chebulorum tritorum est ā. ʒ. ij. vsq; ad. iij. & infusorum ā. ʒ. iij. vsq; ad. x. potio indorum est sicut chebulorum. Ille aut qui sit mitis timeat boream supbibentē. Et pisces abhorreat.

De emblicis.

Cap. III.

S Y L.

Emblicæ parum frigent, siccant ordine primo, pluita etiā puri ventriculum purgant, eumq; & cerebrum, ieruos, cor, hepar, & partes laxas constringendo roborant, ob id tremori cordis conferunt, appetentiam inuitant, vomitum sistunt, furorem et latratu visus cohibent, vim animæ rationalem augent, calorem viscerum insigniorem, & inde natam sitim extinguunt. Præstantiores sunt magnæ, carnis multæ, densæ, graues: ossium paruorum, largius purgant: & rugis ventriculo minus incommodat, si aqua in sole macerentur, donec humectatæ tumefiant. Postea expressæ mullabiduo macerantur, igni lento coquantur, vbi coactæ resixerint, mellis albisissimi parte quarta exceptæ reconduntur, aromatib⁹ quoq; cinnamomo, xyloaloe, cardamomo, croco, gallia, & similibus nonnulli condunt. Ecce lacte mane & vespere mutato, macerantur triduo, siccantur vento, & in vmbra, & reconduntur.

De emblicis.

Cap. III.

ANT.

Emblici sunt ex medicinis confortantibus stomachū, & cor & hepar, & viscera.

ELECTIO. Meliores ex eis sunt habentes frustra crassa & densa & grauiora: & qui minus crescent in ossibus et plus in carne: Rari quoq; non habent spiritum.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Sicut complexionis parum frigida & sicca in primo gradu. Et ipsi sunt confortatiui membrorum laxorum & coadunatiui

nutritio

natiui partium eorum, & sunt de extinguentibus calorē in stomacho & hepate.

RECTIFICATIO. Emblici nutriti sunt maioris operationis & minoris corrugationis sunt.

MODVS nutriti emblicos. Accipe ex eis quantitate quam volueris & submerge in aqua & expone soli usque dum tumeant & humefcentur, tunc post exprime & pone in aqua mellis, & per dies duos dimitte, deinde coque cum facilitate, & postquam cocti fuerint dimitte parū refrigerari, & adde cum eis mellis tabarzet, sicut quantū volueris & reconde. Ex eisdem supercondiunt cum speciebus aromaticis & cocti fuerint sicut cinamomo & xylodios & gallia, & cardamomo, & croco, & similibus. Et modus faciendi seremblach. Infunde emblicos in lacte dulci, & mouteur super eo lac mane & sero hoc per triduū, & exciccentur in vento & in vmbra & recondantur.

POSSE. solutione educunt phlegma, & sunt ex rebus valde confortantibus cerebrum & nervos, & augēt intellectum, & confortant cor, & conferunt tremori eius, & mundificant stomachum a phlegmate & putrefactione, & confortant ipsum & pparant, & sedant furorem in eo, & auferunt sitim, & addunt in appetitū, & sedant vomitū.

POSSE. Eorum tritorio potio est ab a. i. vsq. ad iij. Infusorum ab a. i. vsq. ad vi.

De bellericis. Cap. III. SYL.

Bellerice etiam sunt benignæ, & roborant, frigidæ primo gradu, siccæ secundo, cætera emblicis viribus proximæ. Optime sunt magnæ, multa & densa carne graues.

De belliricis. Cap. III. ANT.

Bellirici sunt ex medicinis benedictis. Expectatur. n. per eos confortatio.

ELECTIO. meliores sunt crassi & spissi & ponderosi & densi cortice.

NATURA. frigidi sunt in primo, sicci in secundo.

POSSE. Autem, & proprietatibus alijs sunt sicut emblici.

De reubarbaro. Cap. V. SYL.

Rehabarbarum etiam dicens, & excellens est medicamentum, multas dotes medicamentum purgant maxime expetis complexum. Calidum siccum ordine secundo potius, & primo, substantia duplici constat, vna aqua, terra, adstringente, corpus dante, psmida, altera nerea, & ignea (aqua rarum efficitur) superficialia, quæ suam terream essentiam aculeando amaram effecit, & purgatoriam, & obstruam liberantem. Hæc autem substantias macerando separamus, ut calida & purgatrix in humore transferatur, terrea vero adstringens remaneat. Bilem vero pituitamque illa vacuat, scilicet a ventriculo & hepate, & inde sanguinem purgat, obstructions liberat, & affectus inde natos sanat, scilicet, hydropem, splenis tumorem, febres putidas, & diuturnas, dolorem hypochondriorum punctionis. Hæc vero hæmorrhagiam pulmonum, vel aliaque pantiū siliit ex casu quoque aut ictu contusa, rupta, fracta, interna, & externa sanat, si eius. 3. l. cum mumie granis duobus, & rubis tinctorum grano vno & dimidio, & vino aulero bibat. Oleum quoque eius contusit & contraxit musculus vultus illius, singulum item & dysenteriam sanat, scilicet assum, & cum succo plantaginis & pauco vino aulero potum. Rehabarbarum quoddam est in dicum, alter Rehabarbarum generis nomine appellatum, tertium Turchicum, omnium ignobilissimum, vel Indicū est plantissimum, pferent si recens est, & subnigrum, in rubrum inclinans, si rarum, tamen graue, si fractum ex rursu & glauco, alter patit, si mansum, vel aliquo liquore solutum, croci mō tingit. Indigenū ipsum dies quinque aqua macerant, qua siccata, trochiscos fingunt regibus. Reliquum vero est siccatum, sed iam exanimatum, & vi pur-

gatrice tota, aut ppe tota priuatum, venale ad nos transmittunt. Hoc aut est densum, valenter adstringens, croci colore non inficit, contractum intus nigricat, amissa colorum dicta varietate. Innoxium est rhabarbaro, omni tpe tuto datur, omni ætati salubre, atq. adeo pueris & pgnantibus. Efficacius autigit sumptum ex ferro lactis, pferent caprini, aqua quoque intybi & apij, vel plantaginis coctas, & colata maceratum, idq. omnino cum spica nardi, actionem eius in primis iuuante, expresseffum. Q. si ad liberandas obstructions propinandis est, vini albi, potius, & odori, modicum macerando admiscatur, expresseffum eius tunc sumatur, & cum detersione ac purgatione opus est. Q. si post purgationē viscera adstringendo roborari volumus, pulvis eius trid daf si adstrictio fore expetitur, assum dafisi maxime, vltum. Rehabarbarum legitimum & integrum, aliquandiu teri quoque viribus integris potest, rariori aut & laxiori uehementi contritio & coctio, virtutē resoluunt. Daf expresseffum a se sequi 3. ad 3. t. iij. tritum vero, 3. l. ad 3. l. iij. Annos tres aut quatuor integrum incorruptum quoque seruiatur, si cera sola, vel cera cum terebithina liquata circumcinatur, aut mele albo, aut psyllio, aut millio mergatur.

De reubarbaro.

Cap. V. ANT.

Rehabarbarum ex medicinis benedictis & solennibus, in quo aggregatur multæ ex intentionibus, quæ quaruntur in re faciente mundificationem quas posita dicemus.

ELECTIO. Ex speciebus rarietaliū est quod nascitur in India & est reuetscentis & alius est rauer barbag & alius est rauer turchicum, & melius eorum est rauer cent. Post illud in bonitate est barbarum, & minus in bonitate est turchicum, & laudatur magis ex eis quod est subnigrum declinans ad rubedinem. Quod est graue cum raritate sua. Et in quo etiam in coctis suis inuenitur digestio ex rursu, & glauco, & quod est croceæ tincturæ. Et quod est recens. ¶ Et nō pretermittas quin scias quod in ipso cadit de adulteratione. Accipitur enim ex eo inter gressu est quantitas magna, & submergeitur in aqua per dies quinque, & dimittit aqua illa siccari & sunt in detrochisci, & sunt ipsi medicina regum. Rehabarbarum vero siccatur & venditur sicut est, quod iam perdidit animam.

Et cognoscitur, quoniam illud in quo nō cecidit adulteratio est rarum & minoris silipticitatis, & est croceæ tincturæ. Adulteratum vero habet contrarium horum, & varietatem quam habere debet in contractis suis amisit immo subnigrescit in eis.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ complexionis est & sicce in secundo gradu, & dicitur quod est in primo. Sed illud est verius, Conueniunt autem in permixtione eius aqueitas & terretas dantes ei siliptichatem & substantiam, & aeritas dante ei raritatem substantiæ, & est in eo igneitas perficis, quod per actionem eius in terretatem ipsius ipsum fecit esse amarum. Verum terretas est fm profundū ei⁹ & igneitas est in superficie ipsi⁹: quapropter infusio separat inter substantias ipsius, & complexio operationis solutionis in oppilationem per ipsum per diuini calidi in superficie eius, & consecutio contractionis per ipsum est ad substantiam suam terream siliptica.

RECTIFICATIO. Non est in eo nocumentum apparet, & daf in omni tpe & in omni estate ita q. p. pueris, & pgnantibus, & de elegantioribus & melioribus quæ iuncta cum eo magnificat operationem eius, est aqua lactis, & p. p. quod sumptum est ex capris, & sili magnificat infusio eius in aqua endiuæ & apij prius bullitis, et colatis Aut in aqua plantaginis. Et nō permittat quin cadat in foetate sua spica. Est enim proprii iuuamendi cum ipso. Nec præter eas additionem modici vini albi odoriferi & clari in infusioibus eius, & p. p. quado in emedatione oppilationum, p. p. inaf. Et scio q. in adul-

Mf.

g iij terato

Rhabarba
pam hoc a
pna pōico
verū of
utis res ē
pissis in
cogetis,
paulo est
i podagra
bis adhibe
tur.

Rheo suo
venereget
ei vim pur
gatricē ad
ascripserit
Mumie
& rubij si ita
valitū me
dicamentū
matura hic
ē pector, vt
mendū iur
ficiorū p
feritū cū
Amicē.
quē Mf.
pissū ē se
quorū ru
big drac.
i rhubarba
to miscat

† Tres in
Mesur legē
dant puto,
nec tā flu
pidus iui
vt ad drac
x. daret, vt
oēs ei⁹ co
dices iust.

terato non remanfit aliquid de virtute folutiuā, de quo fit cura ndum. Et eius quidem quod purū est infufio com petit qñ folum querit abfterfo & foluto, & oppilatio- num apertio. Et ipfius cōtriti exhibitio qñ querit ut poft illā in viferibus velligia contractionis remaneat. Verū ex eo quod affum eſt, vehemens fit illud, & adhuc ve hemētus ex adultio, & quod ex eo eſt purius fuſtinet qđ oportet & de cōritione merſi in raro autem & laxo ve hemens contritio reſoluit virtutem. Decoſtio etiam ſimi liter reſoluit in eo virtutem qualiſcunq; fit.

POſſe. Solutione educit cholera & phlegma. Et ma- ior ei⁹ proprietates eſt mundificare & confortare hepar & ſtom. Et cōferre doloribus pungiui⁹ eog; & clarificare ſanguinem & auferre oppilationes & morboſ; quoq; ma- ior eſt oppilatio, ſicut hydropiſm & hieſteriam & craſ- ſitē ſplenis & febris oppilationum & ſimilia. Ex par- te ſubſtantia ſuz; pprietates eſt ei cōferre ſputo ſanguini & manationi eius vnde quonq; fit. Et conferre caſui & per- cuſſioni & ſanare rupturas intrinſecas & extrinſecas & pprie eius. 3. i. & mumiæ grana duob; & rubeg tinctorum granum vnum & medium cū vino ſtipico, & eſt doſis vna. Et conſerti inſunctio olei eius concuſſionibus & cō- tractionibus lacteg; & doloribus eog; & ipſum quidē eſt medicina ſingulor; & eſt medicina bona dyſenteric; & pprie quod ex eo eſt affum & bibulum cum ſucco plan- taginis, & pauco vino ſtipico, & conſert febribus perio- dicit; & febribus oppilationum, & febribus antiquis.

POſſe. Potio eius infuſi eſt ā. 3. i. & f. vſq; ad. x. & potio contrita ā. 3. i. vſq; ad. iij. & ipſum conſeruatur per annos tres vel quatuor. ¶ Et præſeruatur ā putrefactioe, & corruptione ſi ſuperliniatur ei cera, & terebenthina li- quida facta. Aut cera ſola. Aut ſi ſepeliatur in mellea bar- zet. Aut ſi ſepeliatur in pſyllio. Aut in milio. Conſerua- tur enim eſſe ipſius ex tempore extenſo.

De caſſia ſiſtula.

Cap. VI.

SYL.

Cafſia ſiſtula calido frigido tpta, niſi quod paulo eſt calidior, humida primo gradu, clementer & innoxia ventriculo bilem & pituitam pur- gat leniendo, febriles in de ortis conſert, ſangu- nem hac rone puriorem reddit, ac eius ſanguinis, & bilis fluxæ acrimoniam frāgit, reſoluit thoracis & pulmonis & aſperæ arterie phlegmonas, eaſq; ptes lenit ipſa mor- ſus expers, ſitum ſedat, pſertim ſumpta cum ſucco intybi vel cichori, vel ſolani arte depurato. Intēprietem deniq; renū calidam mitigat, cum diureticis ſumpta, & glycy- rhizæ decocto, ob idq; calculum in his gigni prohibet. Deligēda eſt ſiſtula inſigni, plena, ob id graui, ſplenden- te ſoris ac etiam in pulpa pingui, quæ recens ſumenda eſt potius, quæ vafiſ ſeruata, ſi autem vifeſa ſunt ſicciora, caſſiæ lubricitas augendū eſt oleo amygdalag; dulcium, ſi debilia & lubrica ſint, minuenda myrobalanis vel tha- barbaro, vel aqua cum maſtiche cocta, vel ſpica addita, ſi ad vias vrinarias ferti æne volumus, vretica miſceantur. Quoniam vero tardius & imbecillius purgat, acre aliquid (quale thymum, hyſſopum) actionem eius inten- dens miſceatur, aut potius aliquid medicamentorum va- lenter purgantium, efficaciusq; purgat hæc, ſi ex ſero lac- tis propinetur. Tam eſt benignum & innoxium hoc medicamentum, vt omni ætati, & ipſis etiam pueris & prægnantibus tuto ſumatur.

Huius dicitur Meſuer omiſſe, quod fit medicamentum tutiſſimum: hoc die durat, cortice, membranis, & ſeminibus per cribrum purgata, ad vna- cia dimidia ad ſeſcunciam, vel drachmedem mane vel ante cenam, ſed paulo ante patius duos tres proximis, etiā d rachmidibus tribus, quatuor datur his, quibus eſt alius natura pigrior. In quem vnum quibudam luculentis eſt pulpam lata cuſtelle cuſpide exceptam, deoratur. Conditum ſaccharo ab indigenis, dum recens eſt, poſtendunt Veneti & Luſitani. Quā- tum vnam purgantem tribat Manardus ſi ſemi ipſi, maiorem ſi, quā pulpe ipſi, non reſpondant conſtat. Viſa ſeu melleſſa expreſſio, Cortex vero huius ad menſes mouendos, aut partem ſuam duram ineffica- cior eſt multo, quam caſe aromatizæ: de qua nos in ſimplicibus.

Decaſiaſiſtula.

Cap. VI.

ANT.

Caſiaſiſtula eſt de medicinis in quib; eſt fiducia iuu- mentorum, & eſt ſine nocumento carnea acuitate, & mordicatione, & omni exceſſu lac dente ſuper cuius exhi- bitione præſumitur in omni ætate ita quod pueris & prægnantibus.

ELECTIO. Electio eius conſtat in ſex pprietatibus. Vt ſit arundo eius craſſa, plena, ſplendens, & multi pon- deris. Et ſit pulpa eius ſplendens, & pinguis, et haſta ex arundine conſeruata in vaſis, pigritatur.

COMPLEXIO ET PROPRIETATES. Eſt æqualis de- clinans ad latus caliditatis, & eſt humida in primo gra- du, & eſt lenitiua, reſolutiuā, clarificatiua ſanguinis ſeda- tiua acuitatis eius, & cholerae rubæ.

RECTIFICATIO. Non eſt in ea nocumentū appa- rens præter quod nocet diſturbare habentibus viſcera & lu- brica. Remouetur ab ea hoc nocumentū in permixtione myrobalanorum & reubarbari cum ea & aqua maſtiche & ſpicæ cum ea & ſiſt eſt medicamen bonum, & qñq; ne- ceſſe eſt ei lubricitatem addere, & pprie in deſiccatione vi- ſcerum; quare ſapientes admiſcuerūt cū ea oleum amygdalarum dulcium. Diuretica quoq; faciunt eam declina- rare ad vias vrinæ, quare neceſſaria eſt eog; permixtio, qñ oportet membris ſecundæ expulſionis conferre, & ip- ſa eſt de tardæ & debilitæ ſolutione facitibus: pp quod miſcenda cum ea ſunt quædam ex rebus acutiem habentibus ſicut albaſce & hyſſopus. Vigorant enim eius ſolutionem. Et magis adhuſcicum quoddam ex ven- trem ſoluentibus miſceatur. Et ipſa quidem cum aqua ca- ſei eſt nobilis operationis.

POſſe. Mundificat ſanguinem, & compellit omnē acuitatem, & ſedat ſitum, & pprie cum ſucco endiuix, aut ſolatri, aut tarſacon in quibus aduenit ſiſi depurato ſim artem, & ipſa quide mundificat ſtomachum & edu- cit cholera, & phlegma, & operatur illud ſine nocumento & exceſſu, caret enim mordicatione & ipſa quidem le- nit pectus & guttur, & reſoluit apoſtemata acuta in eis, & conſert calefactionem renum ſumpta cum diureticis, & inſuſione liquiritiæ, & prohibet generationem lapidis in eis, & conſert febribus calidis.

De Tamar Indis.

Cap. VII.

SYL.

Tamar Indi daſſili ſunt acidi, fructus palmæ ſyl- ueſtris Indiæ: medicamentum quoq; excellens ac innocens, frigidum ſiccum ordine 1 ſecundo. Ob id humor; acrimoniam reprimi, bilem pur- gat, eiusq; & ſanguinis feruorem fuoremq; cōpeſcit, fe- bres acutas lenitione egentes & hieſterum ſanat: ſi cum oēm ventriculi hepatis ardorem extinguit, vomitum ſiſtit. Præcellit ſubnigri, ſplendentes, teneri, villis ſeu ra- dicibus quibuſdam permiſti, rectes, pingues, dulcaci- di, ſynceti. Adulterant carne prunog; ſed obſcura nigredo dolum detegit, ptere humiditas largior. & prunog; tum odor, tum ſapor. Quidam ſiccis vino puro humectant, vt recentes vident. Ne ventriculo frigidum lædant, cauſi miſtis hunc roborantibus, ſpica nardi, mace, maſti- che, ſucco abſinthij, ſorniculi, apij, intybi, cichori; agre- ſis. Actionem vero eog; imbecillam inſediſterem lac- tis caprini, vel ſuccus fumaricæ, lupule ſaliſtiar; . Macerant aut ſextuplo pſictorum liquoq; vel alioq; ſimplicium, aut com poſitoq; vt triplicis granati: deinde de manibus ſi- cant, poſt ſemel ſeruati: poſtremo colant, donec potio ſit liquida & clara, pſertim qñ flammæ calorem citius extingueret libetqñ eſe ſanta ſpicæ, citrea, ſpodii ſimul cum his macerata, vt potentius refrigerent. Po- laui quoq; danſiqñ potentius ardor ille extinguedus eſt. Addunt quidam prunorum par pondus. Medioeriter acqui (viribus ſeruatis) poſſunt, ſi opus eſt, quæ tamen immodica coctio admittit. Ob id vero, quod imbecilliter purgant, ad vncijs duabus ad quinq; propinantur.

Annos

Tamar Bar-
baris & In-
dijs: vt ſit
carnæ Indi-
cæ palmæ cu-
ludans ſyl-
ueſtris i In-
diæ fructus
ſerine p-
ximo caſe.
Res æno-
ua eſt, pri-
ſeſ inde. A.
Tercio,
Auer.

melancholiam & alios humores vltos. Cum aſaro, iri-
de, aquas ſeroſas educit, addita ſemper ſpica iplius actio-
nem intendente, ſed cum cichorio agreſſi, intybo, caſti-
tha, lingua arietis, volubilis, ſpica, rhubarbaro, abſinthio
eupatorio, aſaro, fumaris, apio, ſœniculo, amygdalis
amaris, ſcolopendrio, ſemibus quatuor, & alijs etiam
diureticis, obſtructiones potentius aperit. Fit autem ex la-
cte ebutyrato, ſeu a quo eſt pingue innatas ſecretum,
quâdo lubricitatis cauſam ex partibus excretorijs aſſer-
re volumus, ex lacte non ebutyrato, cum partes eas leni-
rem magis & lubricare ſtudium eſt. Datur ab vncijs ſex
ad libram vnam.

De aqua lactis. Caſ. IX. ANT.

Aqua lactis eſt materia inſuſionum, & eſt ipla perſe
medicina bona carens nocumto.

ELECTIO. Melior eſt ſumpta ex lacte iuueniſ car-
prurum & nigræ & boni paſtus, et recenter ſortæ. Poſt
iſſi in bonitate eſt quæ ſumit ex ouibus, & laudat conſi-
derata in ſe, ſi recens, ſi boni odoris, & boni ſaporis, &
pprijs & non extraneis, & in qua nulla accidit corruptio.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Eſt calida cõ-
plexionis & ſiccæ in primo, vſq; ad ſecũdum, & eſt ſub-
tilitatis, lauitiua, abſterſiua, p̃ niroſitatem ſuam, & ſol-
utiva ſine mordicatione, & oppilationum aperitiua.

RECTIFICATIO. Fundamentum eſt inſuſio-
num, & eſt perſe debilis ſolutionis. Mel quoq; vigorat
operatione eius. Ervigorata cum lupulorũ & flore eius mũ-
dificat ſanguinem. Myrobalani quoq; & reubarbarum
& ſuccus roſæ & violæ & tamarindi & caſia ſiſtula, et ſlo-
res ſumitæ & ſemen eius additũ operationi eius & ſol-
uit cholera rubram, & humores aduſtos. Et vigoratur
cum chebulis, et hyſſopos, & alhaſce & agarico, & educit
cholera & phlegmatũ, cũ myrobalanis indiis, & epithy-
mo, & polyodio. ¶ Solutione melancholiam educit, et
humores aduſtos, & cum aſſaro & iride ſoluit aquam ci-
trinam, & non præmititur quin in poſitionibus eius cad-
dat ſpica, qm̃ eius operationem magnificat. Et tarraſſa
quidem, & endiuia, & culcitra, & lingua arietis, & volu-
bilis, & ſpica, & reubarbarum, & abſinthium, & eupato-
rium, & aſſarum, & ſumitæ, & apium, & ſœniculũ,
amygdalæ amaræ, & femina quatuor, & ſcolopendria:
& alia, & de diureticis nota. addunt ei ad oppilationum
apertionem. Et datur quandoq; extracto ab ea butyro
qm̃ oportet cauſa lenitatis a membris expulſionem ab-
ſcindere. Et datur non extracto butyro, quando lenitatẽ
in eis acquirere oportet.

POſſe. Solutione educit cholera & humores adu-
ſtos cum facilitate. & conſert manix & melancholix, et
conſert omnibus oppilationibus et morbis oppilationũ
ſicut hydropiſi & hictæritæ & craſſitied ſplenis, & cõfert
febris cholericis, & febris oppilationum. Et eſt me-
dicina bona in ſectionum cutis quorum materia eſt cho-
lera: & humor aduſtus ſicut eſt impetigo, & ſerpigo ſic-
ca, & puſtula, & pruritus, & vlcera mala ſicca, & le-
pra & ſimilia.

DOSIS. Eius eſt ab .ʒ. vi. vſq; ad lib. i.

Deroſis. Caſ. X. SYL.

Roſa eſt frigida, primo gradu, ſicca ſecũdo, ex
ſubſtantijs diuerſis et ſeparabilibus compoſi-
ta, aquea quidẽ mediocri & terrea, & adſtrin-
gente, materiam ei multam præbente, aerea
vero dulci & aromatica, ignea deniq; tenui, a qua tãma-
ritudo, rubor, perfectio, & forma. Ignex tñ ſubſtantix
vis, quæ ruborem & ſpẽm impreſſit, valetior fuiſt, q̃ quæ
amaritudinem. Ob id hæc ſola ſiccatione perditur, il-
liſ adhuc permanenũbus, quæ ſi perierint, nõ magis ro-
ſa fuerit, quàm homo mortuus eſt homo, recentes tamẽ
ſunt a mare magis, quàm adſtringentes. Ob eamq; ama-
ritudinem roſæ recentes ſucco præſertim purgant, ſiccate

uero reſoluta caliditate amaritudinem excitant, ſubſtan-
tiam ſtypticam & conſtipantem offendunt. Succus autẽ
roſarum calidus eſt p̃pe ad primum gradum, quia eſt a
ſubſtãtia terreſtri & frigida ſecretus, purgatur, reſoluit, ape-
rit, terget. Sicca vero roſa eſt frigidiſ, & magis ſtyptica,
& ea magis, quæ non fuiſt perfectã, & alba magis quàm
brã. Roſa ſiterea reſoluit, in tẽperies calidas extinguit,
partes cogendo & conſtipando roborat, id autẽ ſemine
& pilis in calicis medio inuentis maxime. Cum autem
roſæ ſint rubræ & albæ, & ambæ folioſe multorum vel
paucorũ, criſporum vel planorum, in vitro genere eſt
præſtantior, cui color genuinus eſt perfectior, & folia ad
ſunt pauca & plana. Albæ nihil autẽ minimum pur-
gant, potentius adſtringunt & roborant, quàm rubræ.
Succus completatur eſt melior, idemq; & aqua, in qua
ipſe recentes & perfecti ſunt macerati, purgant bile ſua
ſanguinem venarum & arteriarum, conſert iſtero, quia
obſtructiones ventriculi & hepatis aperit & expurgat.
Cor, ventriculum, hepar roborat, cordis tremorẽ ſanat,
vacuata eius cauſa. Febris bilioſis cõfert. Eaſdem par-
tes roborat oleum roſatum & aqua ſublimãdo ex roſis
educita. Cogendo ſubſtantiam ipſaſ laxam, facultatem
retentricem roborant in inflammationem omnem extin-
guunt, & ab ea dolorem ſedant, ſomnum conciliant, co-
rryam tñ & ſternutationem excitant, catarrhis obſunt,
vnam ſtringunt & guttur, & roborant ea, crapulam au-
ferunt. Roſa cum lit medicamentum benignum, ſed ad
purgandum imbecillũ, ad minuculis quibuſdam eget, vt
ſero lactis, melle, ſucci. n. roſæ, vnciã vna cum ſeri lactis
vncijs duabus, aut tribũ, & pauca ſpica, cõmode vacuat
folioſe quoq; ſero lactis inſuſioſe, cũ pauco melle expreſ-
ſum, ſine moleſtia purgat. Syrupus quoq; ex ſucco roſa-
rum, & roſis ipſis eſt clemẽter purgatorius. Oleum vero
roſatum valetium medicamentũ, vt ſcãmõni, euphor-
bi, acrimonia potu obſtudet, & noxã a ſiccitate myroba-
lanorũ corrigit, ut oleum violatũ, amygdalæ dulciſ, ſe-
ſaminũ, omphaciniũ. Roſæ melle conſert terget, purgãt,
roborant ſacharo autẽ, minus terget, magis roborant,
& adſtringunt. Aqua cui inſuſe ſunt roſa, mundum ſa-
cit terget, purgat, per ſublimationem vero facta, multum
roborat, non purgat, quia ſubtilis eius caliditas igni eſt
diſſoluta. Actum roſatum inflammationes omnes ſedat,
incidit, purgat, roborat. Roſæ, præſertim recentes, cõſcio-
nem nullam ſuſtinent, ſacultas enim earũ tergens & pur-
gatoria, mox igni reſoluitur, remanet adſtringens iã ma-
niſeſtior. Succus autẽ earum mediocriter coquendo lit te-
nuior, & potentius terget. Oleum præſertim omphaciniũ
cum roſis imperfectiſ inſolatiũ, valentius refrigerat, & ad-
ſtringit. Olei vero dulce ex maturis oliuis expreſſus, vel
ſeſaminũ cũ roſis perfectiſ inſolatiũ, potentius reſoluit.
Daſ roſarũ ſuccus ab vnciã vna ad vncias duas, ſyrupũ
autẽ cũ ſucco æq; factũ, ab vncijs duabus ad vncias quinq;

Deroſis. Caſ. X. ANT.

Roſa eſt ex medicinis benedictis, in qua eſt virtus cõ-
fortationis faciẽs, & ſolutionem malæ qualitatis
per mutationem. Eſt ex ea rubra, & alba, & de vtriuſq;
alia eſt multorum ſolorum denſorum & criſporum, &
alia paucorum & planorum.

ELECTIO. Melior eſt rubra verã rubedinis paucoe
ſolorum & planorum. Et ex albis melior eſt habens ſi-
militer. Et melior eſt ſuccus, cuius mater eſt roſa comple-
ta ſicca quoq; melior eſt in qua non dũ cecidit corruptio.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Frigida eſt i p̃-
mo gradu, ſicca in ſecundo. Diuerſarum autem naturarũ
ſubſtantia compoſuerunt roſam inter quas poſſet cade-
re ſeparatio diſtinguens. Cõponitur enim ex terreſti parti
rubra, et aqueis mediocribus, dũtibus eis ſtiplicitatẽ & ſub-
ſtantiam. Et ex partib; aeris, propter quas eſt in ea de dul-
cedine aliquid & aromaticitas. Et ex partib; ignis ſub-
tilibus

Experimentur
roſas bilerũ
& aq; pur-
gare, etiam
a veteres
id tuerit.

Roſe ptes
ſlin. ſolia,
flores, pars
lutea, caput
ſcilicet ptes
clidide vno
pces diſt.
ſorũ ſerũ,
capitũ (ſunt
pces capitis
caput, calix

Mel roſatiũ

Hemina
Dioſ. ſeria
vno,
puris: duo
bus virtũ,
ſaulos,

Vnguentũ
roſatiũ ſolũ
ut aliuũ
Dioſ.

tilibus: in quibus confilist perfectio & species dantibus et amaritudinem & ruborem. Virtus autem faciens ruborem ipsius plus impellit quam amaritudinem faciens. Propter quod in abscissione amaritudinis ipsius: quæ remouetur per solam exiccationem eius non resoluitur species. In abscissione vero rubedinis non plus est rosa quam homo mortuus. Amaritudo autem in ea quæ recens est plus est stipitate ipsius. Et prima operatio eius est propter amaritudinem suam propter quod rosa recens & proprie succus eius soluit. Cum autem resoluitur caliditas dans et amaritudinem propter siccitatem eius manifestatur substantia stipitate confectionem faciens. ¶ Est autem succus eius calidus: sicut versus ad primum gradum, post exclusionem eius a reterestri & frigida. ¶ Est autem rosa resolutiva conueniens exinctu inflammationum, confortatiua membro rum, coadunantia partium & constructiua. Et semet eius in hoc est fortius, & similiter pili eius qui sunt medio ipsius. Et succus eius oppilationum aperitiuus & resolutiuus, & absterfius, & solutiuis. Est sica quidem est margi stipica, & frigida, & quæ non est completa est frigidi or, & stipitior, & alba in frigiditate, et stipititate plus est quam rubea.

RECTIFICATIO. Non est in ea malitia: sed est ex debilitate soluentibus. Vigorat tamen eius operatiōem aqua calida. Et enim succi rosarum, & i. miscetur cum aqua calida & pauca spica: est solutiuum conueniens: et similiter infusio foliorum rosarum in aqua calida cum paucis melle soluit sine molestia. Et syrupus factus ex succo eius lenis est solutiōis. Et ingreditur succus rosæ, & ipsa rosa: & similiter oleum eius in emendatione medicinarum solutiua: acuturum: sicut est scamonea: & euphorbium & similia. Et in siccis ut in mirobalanis: est addendum oleum amygdalinum: aut rosaceum: aut violaceum: aut fessaminum: aut omphacinum. Rosa autem cōditæ cum melle abstergit mundificant & confortant: & conditæ cum zuccaro minoris sunt absterfionis: & maioris confortationis & stipiticitatis: Et aqua earum quæ fit per infusionem est mundificatiua: absterfius: & solutiua. Et aqua quæ fit per sublimationem est multo confortatiōis: neque est solutiua propter solutionem subtilis caliditatis eius in decoctione eius. Acetum autem infusionis earum est medicina bona omnium inflammationum: & est diuifium: solutiuum: confortatiuum. Per albas vero non fit solutio aliqua de qua sit curandum. Et est in eis de stipititate plus quam in rubea. Neque adhuc sunt similes in confortatione eis. Et scito quod rosa non solum in decoctione aliquid omnino: & proprie recentes. Resoluitur enim ab eis virtus sigillans absterfionem eius: & solutionem eius, & deocollatur virtus earum stipitica faciens constrictionem. Succus vero eius soluitur de decoctione aliquid mediocriter: et acquirit ei subtilitatem & bonitatem absterfionis. Oleum quoque factum ex rosis non dum completis est maioris infrigidatiōis: & stipiticitatis cuius melius fundamentum est oleum sumptum ex oliuis non perfectis. Et factum ex rosis in quibus iam aduenit perfectio est maioris resolutionis conueniens: & minoris infrigidatiōis cuius melius fundamentum est oleum oliuarum medicinarum in maturacione: aut sissimum.

POSSE. Succus eius: & aqua infusionis recentium: & completarum solutione educit choleram: & mundificat sanguinem ab eae venas: & arterias: & confert histericis: & aperit oppilationes hepatis & stomachi: & mundificat & confortat eas. Et confortat eorum & confert tremori: & eduxit materiam causantem eum. Et confert cholerici febribus. Rosa vero & oleum eius: & aqua ipsius: per sublimationem facta confortant cor: stomachum & hepatis. Et coadunant partes laxas membrorum: & confortant retentionem: & sedant dolores calidos mira sedatione: & extinguunt & permittunt malitiam inflammationum: & sedant eas. Et sunt ex medicinis dormire facientibus. Faciunt tamen coryzam & sternutationem. Et obstant catarrhis: & stringunt vuulam & guttur: & confortant eas: & auferunt crapulam.

DOSIS. Potio succi rosarum est ab 3. i. usque ad 5. cum zuccaro. Et potio syrupi facti cum succo earum est ab 3. i. usque ad v.

De violis.

Cap. XI.

SYL.

Viola recens, est frigida, humida, ordine primo, siccata. minus tamen frigida, tum humida. In recente .n. excremento sola in superficie humiditas purgat lubrico do castitate obtudit, pfectionis ipsi & formæ causam. Hæc autem siccata resoluta cum elasticitas prius obruta emicat, & ab ea sapor amarus, sitis trahendo purgatrix. Viola recens refrigerat, narcoticorum ritu dolores calidos sedat, inflammationes omnes extinguit, asperam arteriam & thoracem lenit, & purgabilis illauiam, & ab ea calor extinguit, & cephalagiam a causa calida, somniferæ sunt, conferunt vix, cynanchæ, propter cetera vero pleuridii, & ceteris tumoribus thoracis, phlegmonem hepatis, obstructionem eius siccat, scelerum, valde iuuant, & febres symptomáticas seu inflammatorias, sitim sedant, sed coryzam excitant. Melior est viola matutina, cuius uirtutem neque Solis calor resoluit, neque pluuia dissipat. Cum imbecilliter purgant, addit a quibusdam violarum parti dimidiam turbit, ab alijs scamonium & singuntur trochisci. Violæ & oleum violatum, ut medicamentorum vehementiam abundant, ipsis adduntur. Succus violarum, & syrupus leniendo soluit. Violæ melle conditæ magis tergent, minus refrigerant: cum saccharo contra. Nec violæ, nec harum succus, multam coctionem sulsinent. Acetum violatum, febrium ardorem mire sedat. Oleum sit omphacinum, aut amygdalinum, ex quo oleum violatum fiet. Dantur potu expresse ab vncias quatuor ad vncias octo. Succus ab vncia vna ad vncias duas. Syrupus violatus ab vncias duabus, usque ad vncias quatuor. Conditum violarum, ab vncia vna & semelle ad vncias tres.

De violis.

Cap. XI.

ANT.

Viole sunt medicina temperata conueniens: & sit per eam male qualitatis permutatio: & nature solutio. **ELECTIO.** Melior est quæcumque est ex primis: quam non inuenit calor resoluens virtute: aut pluuia dissipans. **COMPLEXIO ET PROPRIETAS.** Frigida est & humida in primo gradu. Et quæ est sicca est minus frigida & minus humida. Est enim in recente superflua humiditas supergrediens caliditate: eiusa qua est perfectio ipsius & species, cum autem exsiccat et resolutur humiditas superficialis ipsius manifestatur amaritudo eius quæ est propter caliditatem quæ fuerat sepulta: est tunc calida plus & humida minus. Est .n. in recente humiditas superflua propter quod quæ recens est siccitate educit per ventrem la bificando. Quæ vero est sicca educit dissoluendo. Et ipsa quidem est infrigidatiua: narcotica: sedatiua dolorum calidiorum: extinctiua inflammationum, & lenitiua, & solutiua.

RECTIFICATIO. Est ex debilitate soluentibus, & quod addunt quantitati earum medietatem ex turbit, & faciunt trochiscos: & vigorant cum hoc operationem earum. Et quidam addunt scamoneam & ipsæ quidem & oleum earum ingrediuntur in emendatione medicinarum acutarum. Succus aut ipsarum & syrupus ex illis leniendo soluit. Et violæ siccat educunt dissoluendo. Et ipsæ quidem conduunt cum zuccaro & melle sed cum melle sunt maioris absterfionis, & minoris alterationis: & cum zuccaro faciunt contrarium. Et scito quod violæ non solum de decoctione aliquid in quo sit superfluitas, & sic earum similitur. Et corroboratur acetum cum infusione earum: & fit mirabile in febribus inflammationis multæ. ¶ Et melius oleum earum est cuius fundamentum est oleum omphacinum aut amygdalinum.

Posse.

Multiplex recentior in soluto purgat: & eo magis seemo.

POSSE. Solutionē educunt cholera & alterant excessum eius. Et conferunt inflammationibus omnibus & sedant odam calidam factam a caliditate vehementis sunt somniferæ, & faciunt coryzam. & leniunt pectus et guttur, & conferunt vixæ, & fynanchæ, & earū iuuamētum est magnam apostemāibus parū pectoris & pleuræ, & sedant sitim & conferunt proprie siccæ oppilationi hepatis & hepati eius calido & histericæ, & sunt liuamēti magni inflammātūis febribus, & sui per eas.

DOSES. Potio eorum est ab vnc. iij. vsq. ad viij. & succi eorum ab vnc. i. vsq. ad iij. & syrapi eorum est ab vnc. i. vsq. ad iij. & conditi eorum ab vnc. i. f. & vsq. ad iij.

De Absinthio.

Cap. XII.

SYL.

Absinthii cū sit multiplex, Romanū eligimus, folij albis, leuibus & planis, non asperis, odore lucido, absinthium marinū nihil imitatur, lectū in terra libera, calido ordine prioris cū secundo, in quo etiam calet flos. Constat substantia duplici, vna calida amara, nitrofa, purgante, obstruēta liberatē, altera terrea styptica, partes cogēdo roborante, largiore pferim ficutat. Cum aut substantia eius calida sit sugficaria, vbi sumptum est absinthiū, ab ea prior fit actio, a terrea styptica posteriori per quam comprimendo ventrem solutur nonnulli male sunt opinati. Bilem. n. flauā, & aquas a ventriculo, intestinis, hepate, venis, vacuat, et interdum per vrinas. Pituitam vero aut non vacuat, aut maxime paucam: licet phlegmagogum quoq. ipsum Auenzoar censuerit. Absinthium a puretine vindicat, pcepue potu quotidiano vixæ vnus, vel duarum, vini aut aque, cui insusum vel incoctum fuerit, vel aque ex eo sublimatæ. Siccū idem pannis interpositū a tinea & vermicibus vindicat, & tunc reddit. Partibus atritis, aut contusis, pcepue cum melle aut vino & paucō cymino calfactum, & appositum mire confert. Si vino itē, aut aqua aut oleo, cui absinthiū & radix cucumeris agrestis incocta fuerit, spongia mersa & expressa temporibus alligatur, hemierania sanat. Auris quoq. suffusa vino aut aqua, cui incoctum sit absinthium, dolore, dinnito, furditate liberatur. Acetum item aut vinū, cui incoctum sit absinthiū cum cortice citri, oris foetorem a gingiuarum & dentium, vel materiam in ventriculo, puretine emendat. Idem præstat aqua eius distillata. Succus absinthii cum nucleis persicorum, vermes aurium, & aliarum parū enecat & educit, sed maxie hoc electuario lumbricos enecat, absinthij. 3. ij. euphorbij. 3. i. & dimidia, cornu cerui vñ 3. dimidia, mellis quantum sufficit. Ex absinthio, fumararia, passiuus purgatis, myrobalanis citreis, potio fit commoda contra pruritus & scabiem. Absinthium ventriculo & hepar roborat, appetentiam excitat, obstructions tollit, & inde naos affectus, vti ceterū, hydro ptefibus putridis et diuturnis confert. Absinthium innocenter sumitur, succo tamen ledit ventriculum obnitrosū saporem. Quia autem imbecilliter soluit, rosæ, fumararia, serum lactis, spica, vixæ passæ purgat, illi miscetur, vt melius & natus purget. Colligitur vere, & succū ex eo, vere medio præferim extrahat, sole vel calidis cineribus in vase vitreo siccatur, vt aloë, aqua ex eo vt rosas & alijs sublimando destillatur eodem versatiles verō gstatis principio legendus mediocrem fuisse decoctionem. Absinthij decoctum vel insusum bibitur ab 3. v. ad 3. viij. succus a 3. tribus ad 3. quatuor puluis a drach. duabus ad drach. tres.

De Absinthio. **Cap. XII.** **ANT.** Absinthium multiplex est. Sed illud quod intēdit, nunc est absinthium romanum. **ELECTIO.** Melius est quod est remotum ab odore maris, Et quod oriū interris liberis et habet folia alba leuia & plana. Asperum vero est malum, & melius tps col-

lectionis est ver. & operationis succi ipsius similiter: sicut aqua eius. Et melius tempus collectionis florum est principium estatis.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est primo, & siccum in secundo, & succus eius: flos eius & calidior accedens ad secundum, est autem absinthium compositum ex substantia calida dante amaritudinem & nitrositatem, & faciente ipsum aperitiū oppilationem, & solutiuū naturæ. Et ex substantia terrea stipulca: per quam acquiritur diu sit membrorum confortatiūm, & partium laxarum aggregatiūm. Sed stipulcas quidem plus est amaritudine sua. Et adhuc est plus in eo quod est exicciorum. Sed substantia calida magis est in superficie dominas: propter quod sua prima operatio qua obuiat corpori, est super vestigia caliditatis quæ scilicet. Et secunda sua operatio est vestigia ex substantia stipulca prodestia imprimere. & dixerunt quidam quod educit per ventrem comprimendo: & recesserunt.

RECTIFICATIO. Non est in eo nocumētum apparere. Succus tamen eius nocet siō propter bauracitatem suam. Et est debilis solutionis. Et ex rebus adiungendis est meliorantibus illud est rosa. Et ex vigorantibus eius operationem est fumisterre, & aqua calida, & spica addit et bonitates notas: & passulæ enucleatæ emendant conditiones eius.

MODVS. Operationis succi eius. Exprime succi eius q̄tum vis: & proprie in medio veris: et purifica illud fm̄ modos notos. & fac flicari in sole vel cinere calido in vase vitreato, sicut siccatur aloes. Aqua autem sublimationis eius sit sicut aqua rosata: & similia quæ sunt in vasis sublimationum Absinthium autem fustinet de decoctione ne mediocriter.

POSSE. Solutione educit cholera a stomacho, & lectissimæ & hepæ. Et extenditur operatio eius ad venas & mundificat eas ab humore cholericō & aquoso: & interdum educit ipsum per viā vring. Et dixit Auenzoar. Solutione citis phlegma educit. Et dixerunt alij non imprimi operationem in phlegmate, de qua fit curandum. Est quasi verius. Absinthium quoque præferat a puretatione, & proprie potu insusum eius in vino aut decoctionis singulis dieb. circiter. 3. i. aut. ij. & aque sublimationis eius similiter. Et prohibet pannos a tinea & vermicibus. Et confert iuuamentum magnum contritioni, & contusioni membrorum, & proprie cum melle aut caute factum cū vino, et paucō cymino. Et si in vino aut aqua decoctionis eius: & radicū cucumeris asini infundat spongia, et exprimat & ligeretur comprimendo super tereporat: confert hemieranæ. Et oleum ex ea factum similiter, & vaporatur auris ex aqua decoctionis eius tustat vino, et confert dolori auris & tinnitui & furditati. Et cum abluat os cum aceto decoctionis eius remouet foetorem oris a puretatione gingiuarum & partium eius, & vinū decoctionis eius & corcū citri, & aqua sublimationis ipsius confert foetori oris propter rem putridam quæ est in stomacho. Succus autem eius cum nucleis persici interficit vermes in aure. Ex absinthio quoq. & fumitōre & passulis sine interioribus: & myrobalanis citinis: fit potio bona ad pruritus & scabiem. Ipsum quoque stomachum & hepar corroborat. Appetitū mortuū excitat, oppilationes aperit & morbos oppilationū curat, sicut histeria & hydrophis. Vermes interficit, & educit, & pcepue electuarium aqua ex eo in hunc modum. Accipe absinthij vnc. ij. euphorbij drach. i. & f. cornu cerui adusti. 3. f. mellis quantum sufficit. Confert etiam absinthium iuuamentum magnum febribus lōgi temporis, & febribus oppilationum.

DOSES. Quoq. ipsius decocti, aut insusi. Potio est ab 3. v. vsq. ad viij. & pulueris eius a 3. ij. vsq. ad iij. & succi, a 3. ij. vsq. ad iij.

Absinthii
Pisicū, seu
Cappado,
cū Dr. f. &
Galenod
Mesug Ro
manū, vt
nris fimp,
pbatum,
frenio Ga.

Cholago.
gā vi Diof.
Et ega. vi
bount.

Capitū do
lorem facit
Diof.

Destillada
colore vix
poris aque
feruentis
vt odorē
faporē, vi
res remou
at, nō gnis
primo.

Semen drach. sex cum maris æque sextario purgationis gratia antiquos dedisse, testatur Philon. Diokorides thoracem purgat cum inde, & icterum: inappetentiamq; sanat

De Stoechade.

Cap. XIII.

SYL.

Stoechas laudatur Arabica, est herba folijs tenuibus, oblongis, stipite gracili, cinericio, cubitali, flore spicæ filiginis emulo, breuiore, sine femine, calida recessu primo, sicca secundo: duabus constans substâtijs, vna terrea, frigida, styptica, et ea paucata: altera ignea, tenuis, modice amara, acri multum tenuat, terget, purgat, resoluat, aperit hepatis & lienis, & aliorum viscerum obstruata: putredinem prohibet, omnes internas partium i temperis, præsertim cum materia, corrigis, cerebrû, nervos, cor, & alia viscera, parteq; omnes internas vi paucâ adstringere roborat. Purgat autem bilem atram & pituitam etiam ex cerebro, neruis, & sensuum instrumentis easq; partes roborat omnibus frigidis affectibus est saluberrima, siccior, laucior, potior. Oleû quoq; stoechas cerebrû & neruos calfaciendo, seu vitâ illis restituit. Sumpta stoechas cum scilla vel aceto scillite, epilepsiam & v. vertiginem iuuat. Cum lapide Cyaneo, aut sale Indo, aut alijs valentibus, confert melancholicis affectibus, quibus timor & moror comes adest. Cum succo autem buglossi, aut pomorum dulcium, affectus cordis melancholicos iuuat, doctorem neruorum, luncturatum, musculorum, sedat, quo vis modo adhibita: suffusiu narium obstructionem expedit. Syrupus, vel alia forma stoechas sumpta, quartanas & reliquis diuturnis febribus, præsertim pituitosis succurrit. Calidis, siccis, biliosis, præsertim quib; multa bilis flaua in ventriculo redundat, est noxia, quia turbat ventriculum, & sitim, vomitum, ardorem molestem excitat. Quia imbecilliter purgat, ipsi additur pars sexta salis, & salis gemmæ: additur & myrobalanus nigra aut cepula, vt valentior eius fiat actio, & scilla præcipue in capitis affectibus item in sero lactis macerata, vel cocta, fit potentior: cum vuis autem passis purgatis succo pomorû dulcium cocta, innocenter. Oleum vetus cum stoechade & pauca spica factum, est efficax. Pars stoechas potior est flos, paucâ decoctionem sustinet longiorem verò, eius folia floribus ignobiliora. Potatur stoechados decoctum ab vncijs quinq; ad vncias septem: puluis autem a drach. iij. a drach. v.

De Stoechade.

Cap. XIII.

ANT.

Stoechas quod medici laudant est stoechas arabicum: & est planta foliorum subtilium oblongorum, habens stipitem subulem cineritum: cuius effluuio super terram est in mensura cubiti & habet flores effluuatis spicis sili ginutis sunt breuiiores sine femine.

ELECTIO. Melius est arabicum & melior pars plate eius est flos, post hunc folia.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est in primo, & sicum in secundo. Est et consopitum ex partibus terris frigidis dantibus et stipiticatis paucam: & ex partibus igneis subtilibus a quibus insunt ei acuitas & amaritudo. Sed acuitas plus est amaritudine sua: & amaritudo plus est stipiticate ipsius propter quod est subtilitatu, resolutum, aperitum oppilatiorem, absteruui, et naturæ solutiuum, & est præseruatiuum a putrefactione prohibens, & est ex parte stipiticitatis paucæ in eo confortatiu cordis, & cerebri & neruorum & viscerum: & hoc est esse & proprietates eius.

RECTIFICATIO. Prohibendum est habentibus cholera in stomacho. Conturbat. n. eos inducens sitim et vomitum & aestuationem laboriosam. Nocet etiam calidam & siccam complexionem habentibus & qui sunt in parte cholera. Ipsum quoque est debilitat soluentibus propter quod recte miscendum est et falgemma et myrobalani nigricum eo, aut chebuli, magnificant. n. operationem eius. Et similiter scilla, & proprie in eggritudinibus capitis. Et i

susum quidem in aqua casei melioratur in conditionibus suis. Est passulæ sine interioribus suis sunt ex his similitur quæ emendant. Similiter sal & sal gemma rectificat illud & proprie ad omnem partem eius sextuplum ipsius, & succus pomorum dulcium in decoctionibus eius verificat illud. & fit ex eo & pauca spica & oleo veteri oleum bonum iuuamenti notum. & flores quidem eius decoctionem parum sustinent, plus quoque folia.

POSSE. Solutione educit cholera nigram & phlegma mundificat cerebrum & neruos & mēbra sensuum & confortat ea & confert iuuamentum magnum eggritudinibus frigidis in ipsis fm omnem modum vñ eius siue in potibus siue in fomentis & lauacris. & oleum ipsi confortat cerebrum & neruos & calefacit eos & viuificat. & in medicinis stoechas, si iungatur scilla vel aceti eius. est medicina bona epilepsie & vertigini. Et cum lapide lazuli aut sale indo aut alijs valentibus ad eam, confert me lancholia, & eggritudinibus timoris, & miscetur ei buglossa, & succus eius aut succus pomorum dulcium ad eggritudines cordis melancholicas. & vaporatio decoctionis eius aperit oppilationes narium, & est medicina bona oppilationibus splenis & hepatis & viscerum, & est sedatiuum dolorum qui sunt in neruis & instrumentis iucturatum & lacerorum fm omnem modum administrationis eius, & confortat interiora omnia quæ a friditate sunt lesa & proprie materiali, & prohibet a putrefactione. Est sius syrupus & alij modi administrationis eius sunt medicina bona quartanæ, & febribus longi temporis & proprie phlegmatis.

DOSIS. Decoctionis eius potio est ab 3. v. vsq; ad. viij. & pulueris eius a 3. iij. vsq; ad. v.

De Fumaria.

Cap. XIII.

SYL.

Fumaria in superficie calida est, in profundo frigida, non absolute frigida cum quibusdam, sicca ordine secundo. Ab illa autem substantia calida (que semini maior inest) est amara & subacris, purgatoria, attenuans, penetrans, obstruata aperiens. A frigida autem stipitica confringendo, v. ventriculum, hepar, & cætera viscera laxiora & molliora roborat. Quapropter ad actionē nullo externo eget auxilio, cum p. l. purget acrobore. Purgat verò bilem & vñs humores, & ex ventriculo ob id & purum sanguinem efficit. Ob myre prodest morbis omnibus hos humores sequentibus, lepræ, scabiei, pruritus, impetigini, serpigni, et similibus cutis vitijis. Quia item obstruata liberat, morbos omnes indenos sanat, vt febres biliosas putridas. Herba est innocens quia tamen magna vbiq; copia luxuriat, vilescit. Flore est nūc subulbo, cinerico nūc, nūc pallidi, violaceo. Optima est viridis, tenera, folijs teneris, planis, non crispis, flore subulbo laeo. Herba & succus eius initio veris sunt efficacissima, semen veris exitu. Quoniam verò imbecillius purgat, fortior euadet cum myrobalanis, sena, sero lactis, passili vñs femine carentibus, melle ex his passis. Succus extrahit vt succus abili nūc in vase vitreo diu seruari potest oleo supposito: succus daf ab 3. dimidia ad 3. iij. puluis a 3. iij. ad drach. quinq; decoctum ab vñcis decē ad vñcias quindēcim.

De fumoterra.

Cap. XIII.

ANT.

Fumuterra est ex medicinis benedictis, verum exuberantia eius exemit cum a numero medicinarum pñtorum. Est enim cum hoc quod est solutiu nature confortatiuus, & est coadunatiuus partium laxarum & pparatiuus, nec est in eo nocumtum apparens, & est ex eo alius cuius flos est subulbidus cineritius, & alius cuius color est pallens violaceus.

ELECTIO. Melior est cuius herba & viridis tenera & cuius folia sunt plana & tenera & cuius flos est subulbiaceus. Crispus verò nō est bonus. P. Et melius ipsi principium nis herbæ eius & operationis succi ipsius est concipium veris:

Est gallica ex lila
lis, stoechas
dib' adma
flos, Greg
cis laudat
facultatet
purgat
ab his
omnibus. Te
materget
obstruata
aperit, mē
ses ciet, vñ
scera oia,
& corp' r
liqui robo
rat, thorac
cis dolores
& alior af
fectus sanat
hyslipi nō
pho. gal.

A more, v
cria, cerba
purgat: gal.

Cholaga
ga est filio
ueteri Dio
cori & ga
le.

multiplicatione quæstatis ipsius & associatæ rei cum eo magnificantis effectus eius sicut sunt myroba. nigri & in di proprie. Aut hellebori nigri quæstas parua. Aqua vero mellis cum pauco sale, aut aqua decoctionis passulæ cum sale, similiter. Aut aqua lactis ex capris sumptivigo ratipius operatio. em. Sal gemma vero, aut sal ind^o, aut sal naptius sunt ex rebus quæ additæ sibi addunt virtutem ipsius. Citam autem & facilem facit operationem ipsi^o si ei aliquid acutum virtute miscatur sicut piper et piper longum & zingiber & similia. Et non prætermittas quin cadat potibus eius oleum amygdalarum dulcium: quo inuoluatur & in decoctione ipsius passulæ sine interioribus, quoniam addunt et ad bonitatem Ignendo quod tū mel ex nitrositate ipsi^o. Et ne ignores q^o epithymi de decoctione modici sustinet quæ op^o vt fiat illud s^o leg^o.

POSSE. Prerogatum habet educere pur omnis solutione educensbus melancholiam. Educit enim sine molestia & facile, et quidam dicunt quod educit de phlegmate aliquid. Et dixit Paulus, quod solutione educit humores adustos: & declinauit ab eo quod comprehendit veritas. Et ego non inueni q^o fieret illud. Potestas autem eius super humore melancholico & ægritudinibus eius, est magna & propria ægritudinibus capitis, sicut emelancholia & epilepsia & alguigues, & timor, & vertigo, et dolor capitis, quorum materia est melancholia. Valet etiam ad tremorē cordis, & syncopein & ægritudines melancholicas in eo. Est etiam magna medicina oppilationis splenis & ægritudinum in eo, & confert ægritudini hypochondriæ, & oppilationibus renum, & frequens vsus potionis eius est medicina solenis cancrō, & lepre, & vulneribus nigris, & soluit quartanam.

DOSIS. Potio ei^o in decoctione est a. 3. v. vsq^o ad. xx. Et pulueris eius a. 3. iij. vsq^o ad. viij. Is autem qui sumit ipsum vitæ acceptationem eius in æstate.

De Thymo. Cap. XVII. ANT.

Thymus quibusdam hyssopus hortensis videtur, alijs origani species. Planta est multis caulibus, gracilibus, semicubitus altis: folijs origani, minoribus, in summo minutis in capitula quædam sub purpurea coccinibus. Flore calaminthes in rubrum inclinant, cui epithymum innascitur. Calidus siccus recessu secundo, aut potius tertio cum Galeno. Calcasti, tenuat, incidit, resolut, obstruit, aperit, statum etiam crassos dissipat. Pituitam elementem educit, & vt quibusdam placet, et melancholiam, sed imbecilliter & cum sale gemmeo vel Indo. illam vero pituitam et crassam, & lētam, potissimum a thoracis paribus & respiratorijs euocat, & a cerebro. Ob id harum partium et neruorum affectibus fridus et pituitosus mire succurrit, vt asthma, thufis, dolentibus a frigido pulmonibus, præsertim ex ipso syrupo, vel decoctum, vel oleum ex eius flore incoctis factum, quod et visum acuit, & sanitate conseruat. Pariter neruosa calore suo roborat. Sufficit autem dolor auris & tinitum flatuosum sanat. Saluberrimus est senibus, & contra hyemis frigide humidæ iniuriæ appetentiā excitat, coctionem inuat, cum nitro & melle lumbricos necat, menses ex vrinis mouet, rigori febri prodest. Cadiditas eius vehemens aliorum mistione obtunditur, si coquatur cum passis visis, siue aceto infundatur, siue melle cum pauco sale gemmeo purgationem eius augente. Decoctio eius manna. 3. viij. dissolutæ, clementer & quantum satis est, subducunt. Coctionem & tritum medicum sustinet. Quod si tenuius pulueretur, penetrat magis & vrinæ largiores mouet, delectionem vero minorem. Datur decocto a. 3. v. ad. 3. x. puluere autem a drach. ij. ad drachmas quatuor.

De Hyssopo q^o vocat hæce. Cap. XVII. SYL.
Dicunt quidam quod est hyssopus hortensis. Et dicunt Alij q^o est vna ex speciebus origani. Et est planta plu

rium stipitem subtilem qui expanduntur & eleuantur super radicem sicut & medietas cubiti: & sunt eius folia minora folijs origani & eleuantur & colliguntur super extremitatem stipitem sicut modus foliorum declinantium ad pur puriatem, & minorantur folia in extensione stipitis & multiplicatur in capitibus & extremitatibus crassia, & eius flos est sicut flos calamenti ad tubedinem declinans & planta eius vt dictum est: est mater epithymi.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ complexionis est & sicce in secundo: & dixit Dioscorus, quod est in principio tertij: & est quasi verius. Est enim resolutiua incisiva, calefactiua, oppilationum aperitiua, carminatiua ventositatis, & hoc est propter dominium partiu calidarum in ipsa.

RECTIFICATIO. Est in ea de acuitate aliqd sed non superfluum. Et fortasse frangitur in permixtio ipsius cū alijs: & frangitur in infusione ipsius in aceto permixta et emendatur etiam cum passulis et aqua mellis cum pauco sale, & a diuans ipsum ad solendum: dans ei ad sufficiendum, est sal gemma: & decoctioni eius iunguntur mæne circiter aur. viij. & soluit sufficienter & est medicina bona. Et sit ex floribus eius et oleo veteri oleum quod dicitur hæce, & est iuuamētorum multorum. Hæce quodq^o decoctionem insinuet in qua est medicocritas, & in eius contritione si nimium elaboratur, acquiritur ei vt sit res magis penetratiua & repetat virtus eius et penetret ad vias vrinæ & multiplicatur eius prouocatio aquositate ipsius, & minoratur solutio.

POSSE. Solutionem efficit facile & educit phlegma. Et dixerunt quidam quod educit melancholiam, & videtur q^o fiat illud debilitet & confortatur ad hoc tamē cum sale gemma et sale Indo quando oportet. Verum de operatione eius contra phlegma manifestum est t^o & proprie de eo quod est in partibus pectoris & pulmonis & viæ anhelit^o & valet ad ægritudines cerebri & neruorum phlegmaticas: & confortat ipsum & neru^o & proprie syrupo ipsius. Et omnis vsus administrationis eius & oleum q^o diximus de hæce calefactum confortat neruos, & cōfert ægritudinibus eorum frigidis, & vsus eius est conseruans sanitate & virtutem visus. & auster eius debilitatem et vaporatio decoctionis eius remouet dolorem auris et tinitum ventosum. Pectus autem & pulmonem fm omnē modum administrationis eius mundificat, & proprie pectora senum & eorum proprie quorum pectora sunt posita sub dominio phlegmatis crassi & viscosi, & est medicina bona aphi matie et tussis deactiua doloris pulmonis & confert vsus eius senib^o & eis quos hyems lædit: & syrupo eius & alijs modi administrationis eius, & conseruat paucitati appetitus & malitiæ digestionis resouit vsus ei^o ventositates crassas & carminat, expellit: & educit & proprie cum baurach & melle vermes, & est ex eis quod educunt menstrua & vrinam prouocant & syrupo & decoctio ipsius confert rigori febrium.

DOSIS. Decoctionis eius est a. 3. v. vsq^o ad. x. & pulueris ipsius a. 3. ij. vsq^o ad. iij.

De Hyssopo. Cap. XVIII. SYL.

Hyssopus duplex, hortensis & montanus: ille semicubitalis, caulibus & ramis paucioribus, thymus, folijs thymi, sed maioribus, flore purpureo: Hic breuior et folijs minoribus. Hyssopus est calidus siccus ordine secundo, vel potius tertio. Pituitam etiam crassam & putrem purgat, sed minus q^o thymus. Thoracem et pulmones partemq^o alias respiratorias pituita eadem, et humoribus alijs putribus et pure expurgat, et tenuando, ac incidendo, tergedoq^o sputum facile reddit. Ob hæc asthma, tussis a materijs prædictis est salubre, et epilepsia pituitosa, ceterisq^o cerebri affectibus pituitosis: præsertim sumptus syrupo vel decocto cū oxymelle calidico, & cum origano, etiam in omni ætate expetitur.

Galeno le
ge, non cū
quibusdā
extrinsecis
Diosc apud
quos nulla ē
gradus de
finitio. Gal.
ad thymū
culidū hæc
ordines ter
tio scribit i
bno. 6. dno.
et capita re
liquarū vi
ris lāi^o inc
re pūcat
addit.
Iscum Gale
nū aceto p
tūtiā p alijs
purgat Dio
scor.

te expertus: coctionem quoque leuat, propter hanc respirationem leuat, et cutis colorem floridum efficit. Coctus cum vino, hepatis, & lienis, & aliorum viscerum tumoribus resoluat sumptus, & cum ficibus, & iride, & nitro ad motus, lumbricos necat, cum ficibus coctus, cum aceto autem vel oxy medite, dolorem dentium sedat: suffum aut aurium tinnitum dissipat. Nam tennat, terget, digerit, flatus dissipat. Olore & sapore acerrimo est: praestantior, praetering habilior est, & quo tempore florere incipit, quando et colligitur. Imbecilliter purgat, nisi cardamomum, & eius miscetur, aut cum manna, vel melle, vel vini passis purgatis, vel scilla coquatur. Mediocriter sustinet coctionem & triturationem, ut thymus. Datur decocto a drach, sex ad drach, decem, puluere a drachmis tribus usque ad grachmas septem.

De Hyssopo montana. Cap. XVIII. ANT.

HYSSOPUS duorum est modorum. Est enim ex ea quaedam hortensis, cuius eleuatio super terram est circiter medium cubitum, & non multiplicatur in stipitibus, & ramis sicut haec, & folia ipsius sunt maiora quam in haec, & flos eius est purpureus. & ex ea est montana: cuius folia sunt minora plura, & stipites non sunt tantae eleuationis.

ELECTIO. Cuius odor & sapor sunt acutiores melior est, & ex duobus speciebus melior est magna, & melius est pus collectionis eius est, quando incipit florere.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidus est siccus est in secundo, & species eius magna est calidiora ut datur conuenientius q fit in tertio, et est in ea secundum omnem dispositionem eius caliditas subtilis dominans, faciens eam subtiliatiuam, abstersiuam, resolutiuam, & extenuatiuam ventositatum.

RECTIFICATIO. Est ex debilitate solentius q si misceatur ei corderum & iris additur ei ad solutionem. Et similiter manna addita decoctioni ipsius confortat: solutionem & fit solutiuum sufficiens, & similiter addite ei ad solutionem mel, & passulae fite interioribus, & scilla magnificat eius operationem. De decoctione autem & coctione sustinet mediocriter, sicut haec.

POSSE. Solutione educit phlegma tamen minus q haec: & est similiter medicina bona pectoris & pulmonis & membrorum anhelitus, mundificat ea a phlegmate crasso & humoribus putridis & subtiliati spum crassum saniosum faciens ipsum facili expulsiōis & confert asthmati & tussi ab humoribus crassis & putridis iuuamentum sufficiens, & colorem efficit bonum & illud propter iuuamentum quod efficit in spiritalibus, & illud per iuuamentum quod efficit in digestionis & quia per ipsam acquiritur facilitas, & bonitas, & subtilitas in spiritalibus, & eius iuuamentum in aegritudinibus cerebri, & phlegmaticis magnum est proprie epilepsia. Inquit Humain iuuamentum hyssopi & proprie syrupi decoctionis eius, & aliorum modorum administrationis ipsius & proprie cum oxy melle scillitico magnum est in epilepsia & proprie cuius materia est phlegmatica: & nos experti sumus illud in omni eate, & organum iunctum decoctioni ipsius fortificat ad illud, & decoctio eius cum vino resolut apoplexata dura & proprie plenis & viscerum, & similiter emplastrum ex ea cum ficibus ireo, & baurach, & decoctio ipsius educit vermes cum decoquitur cum ficibus, & vaporatur auris confert tinnitui & sibilio. Et decoctio ipsius cum aceto & oxy melle sedat dolorem dentis.

DOSES. Decoctionis ei potio est a 3. vi. usque ad x. & pulueris eius a 3. iiii. usque ad vi.

Cap. XIX.

SYL.

PRuna alium subducunt, & alterant: sed alba, flaua, rubra: minus sunt medicamentosa, quam nigra: quorumque nigra, & i. dulcicida sunt, alterant ma-

gis. Dulcia vero soluiunt largius, tamen vtraque alterant, & soluiunt magis scilicet & minus. Damascena vero, & Armena, vtriusque praeter caetera praestant: humida tamen, potius quam sicca, quae etiam in ventriculo promptius quae sicca, corrumpunt. Dulcia calido frigido temperata, aut paulo frigidiore, humida ad ordine secundo: & i. est dulcicida frigida, propria secundi. Omnia tamen lauant, leniunt, refrigerant: blem educunt, ob haec duo biliosus, tui febribus, tum morbis alijs sunt salubria, stomacho nocent: pauci sunt alimenticia quia imbecilliter soluiunt, eis adduntur praeterim infusione, Tamar indi, easia fistula, manna, violae conditae. Ex horum succo fit syrupus, & ex carnibus electuarium in eadem salubre. Armeni truncum pruniarboris locis duobus vel tribus palmarum vniuersaliter tenuiter perforant: im missoq scammonio lutant, pruna ob id purgantiora euadunt. Datur succo seu decocto cum saccharo ad libram vnam.

De prunis.

Cap. XIX.

ANT.

PRuna dantur ad alterandum, & ad soluendum.

ELECTIO. Quaecumque ex eis alba, aut citrina, aut rubra sunt minus competentia operationi medicinae q nigra, & sunt quaedam ex eis q sunt muza quae coferunt ad alterandum magis, et sunt ex eis quaedam dulcica, quae sunt ad soluendum magis ventrem, et vtraque alterat & solutionem faciunt plus tamen et minus. Damascena vero, & armena in calibus illis sunt fortiora: quamuis alijs dicant aliud et humida secundum quosdam plus illud faciunt q sicca. Sicca minus corrumpuntur in stomacho q humida. Sunt enim humida praua, ad putrefactionem, conuertibilia.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Dulcia sunt in ter frigiditatem et caliditatem, declinant tamen ad latitudinatem, et sunt humida in secundo. Muza vero sunt frigida in principio secundi. Et omnia quidem sunt sanantia, refrigerantia, et lenientia.

RECTIFICATIO. Rectius cum quo miscuntur, et addit in operatione eorum: sunt tamarindi, et proprie cum modis infusionis notis, & easia fistula, et terebinthina, et violae conditae, et similia, & fit ex ea eorum syrupus iuuamentum notis et ex carnibus eorum fit electuarium bonum. Armeni quoque arborem prunorum distillant circiter longitudinem palmarum in duabus vel tribus partibus subtiliter perforant, et intromittunt frusta scammoniae, et sigillant luto, et sunt fructus arboris illius solutiuum sufficienter, et faciunt sophisticationes alias in arboribus alijs.

POSSE. Solutione educunt cholera, et dantur in aegritudinibus cholerici, et alterant malitiam earum, et soluiunt materiam a qua fiunt: nocent stomacho tamen, et sunt pauci nutritiui.

DOSES. Aquae eorum potio est circiter libr. vna cum zaccaro.

De psyllio.

Cap. XV.

SYL.

PSYLLIUM purgat lenienter, alterat. Est vel album vel nigrum, vel subpurpureum: duabus substantiis compositum, medulla, fed interiore, calida sicca ordine quarto, acris admodum, incidente, subbricante, vicerante, venenosa: cortice vero frigido multum, rufus autem frigido humido ad gradum tertium, vel potius cum Dioscoride ad secundum. Nam res frigida simul et humida, secundum gradum non transeunt, ut inquit Hippocrates in epidemijs. Vbi et Galenus ait rem humidam non transire metam, quam hominis victus assequitur. Ob id humidum per se non est dolorificum: sed tantum copia diffidente, et continuatae soluent. Aqua frigida maceratum et agitatam est cholagogum, ob id febribus biliosis est salubre, et in inflammationibus thoracis. Thorace quoque lenit, sitim extinguit. Cum aceto

Anic. ff. x. ca. i. Vene num tota subditiopius qua ca lore, vñ de grecis frigidu solutiuentibus, ob id raro sumitur,

aceto autem agitatam, phlegmonas, erysipelata, herpetas, & ceteros tumores calidos extinguit, & harum dolorem sedat: præferim cataplasmatum impositum. Sic & cephalalgiam calidam mitigat. Frixum verò, & (vt dixi) conquassatum, fluxorem biliosum, dysentericum, a medicamento acris, vt scammonio, excitatum, sedat cum oleo rosaceo sumptum vel iniectum. Ex psyllio sic maceratum cum aqua fontana frigida, & quassato, mucosâ potio, præcipue cum oleo violato, aut syrupo violato, aluum subducit. Deligendum maturum, magnum, graue, & qd aqua mergatur. Datur in potu a drach. i. vsq; ad drach. tres. Non sumendum aut quibus viscera sunt imbecilla, necq; et tritum. Nam sic sumptum substantia medullari de tacta vlcera, & excoriat.

De psyllio. Cap. XX. ANT.

Psyllium est de alternantibus complexionem et solutionem facientibus, & eius solutio proprie fit labificando, eius autem aliud album, aliud subnigrum, aliud ad purpuræ purpuream declinans.

ELECTIO. Melius est quod est cōpletum & crassum & est grauius & submergitur in aqua.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Compositum est ex duabus substantijsque separari possunt inter quas cortex est separatus. Est enim in eo substantia interior medullaris, & est in eo substantia expansa super corticem ipsius. Substantia autem eius interior medullaris calida est & sicca in quarto gradu, & est acuta vehementer incisiva rubificatiua, vlceraatiua, et est de genere veneni. Substantia autem exterior expansa super corticem est ex multum in frigidantibus, & dixit Rufus. Est frigida & humida iterio, & excessu, & dixit Dioscorides qd est in secundo, & est verius. Inquit enim Hippo. in epidimys. Non deuiat res frigida iusta cum humiditate vltra secundum gradum. & dixit Gal. Humida res non transgreditur metem, vsq; ad quam potest regimen hominis extendi, propter quod non inuenimus humidum esse causam doloris in quantum humidum in quantum potest esse materia quæ quæritate sua mouetur ad continuitatis solutionem.

RECTIFICATIO. Quod ex eo conquassatum est cum aqua fontium frigida, & situmacillaginosum: et bibitur si cutis, & proprie cum oleo violaceo aut syrupo violato soluit ventrem. Quod autem ex eo est fixum: & cōquassatum cum oleo rosaceo est medicina fluxus vêtis & dysentericæ. Contritum autem potui nullo modo propinquum est. De occultat enim contritio eius substantiam medullarem vlceraatiua: & excoriatiuam.

POSSE. Conquassatum cum aqua frigida sicut diximus solutione educit choleram, Et confert febribus inflammationes multæ: & situi vehementi calidæ, & sedat inflammationes spirituales tumet ignis pectus. Et conquassatum cum aceto confert apostematibus calidis & erysipelatibus & fornicæ, & sedat inflammationes omnes et dolores inflammationum & proprie super cataplasmatum. Et si milititer fodam calidam vehementem. Frixum verò & cōquassatum sicut diximus confert fluxui cholerico & dysenterico & fluxui medicinali, & proprie post potum sca monem, & medicati acuturum.

DOSIS. Ipsius potio est a 3. i. vsq; ad. iij. Timeat autem ipsum habens debilitatem viscerum.

De Adianto. Cap. XXI. SYL.

Adiantum album, capillus Veneris, vel hominis nemoralis, vel fontium, vel coriandrum putet dicitur: folijs est coriandri viridibus, tenuibus, cauliculis femicubitalibus, setarum porcinarum modo tenuibus, colore ex rubro nigrescente, præferim circa radicem, & vbi iam adoleuerunt, sine flore, in puteis, fontibus, & aquosissimæ peratus est, aut temperato proximis, constat substantia aqua & terrea, sed tenui modice, eaq; styptica altera verò sufficiaria, calida, tenui admo-

dum, ob quam virtus eius facile resoluitur. Quia virtus imbecilla a subiecto imbecillo prompte dissipatur. Hæc autem tenuis, obstruenda aperitur, digerunt, vêtrem soluit, præferim recentes, siccis enim confringendo fluxum sunt: bilem verò fluam & pituitam ventre toto & hepate, humore qd crassos quamuis imbibitos etiam ex thorace & pulmone frætu educunt, respiratione ob id liberio rem reddunt, sanguinem clarum reddunt, & inde colorē reddunt, & partium prædictarum dolorem leuiat, obstruções hepatis, lienis, tollunt ob id ictero & morbis omnibus obstruccionem frequentibus, insulis, præferim aqua apia, & intybia, aut decocto cicerum nigrorum, aut seminum quatuor, aut sero lactis. Cum oleo autem chame meli strumas delent. Syrupus ex his, pleuritidis, peripneumonix prodest, vrinam mouet. Decoctum eorum calculum frangit, purgat vterum a partu. Parte vero styptica fluxiones cohibet, sanguinem sistit, ventriculum & vêtrem reliquum roborat, ne excrementa prompte recipiant roborat etiam capillorum radices, ob id eorum defluuijs sistit quin etiam pilis partem replet, præferim cum oleo myrtino, aut oleo ladani, & vino styptico. Idem prestat puluis eorum vstorum, cinis ipsorum vel decoctum ex vino fursures abigit lotiones, fistulas lachrymantes sanat. Imbecillitate eorum purgando corrigitt violæ, casia fistula, manna, forum lactis, paruum sufficunt decoctiones. Meliores sunt bene habiti, folijs virentibus stypticos enim & flauescitibus folijs inuiles. Dantur decocto ad aluum subducendam, libra. i.

De capillis Veneris. Cap. XXI. ANT.

Capillus veneris dicitur apud quosdam capillus fontium, & dicitur capillus omnis nemoralis, & ab alijs dicitur coriandrum putet, & est herba cuius folia sunt similia folijs coriandri, viridia, & tenuia. Cuius stipites in longitudine circiter medium cubitum, & sunt sciti pilis porcini, & sunt in colore intra rubedinem & nigredinem, sed magis declinant ad nigredinem, & proprie iuxta radicem eorum, & quanto magis procedunt ad nigredinem declinant, & sunt sine floribus: & eorum ortus est in puteis, & fontibus & locis aquarum.

ELECTIO. Meliores sunt qui viridia habent folia qvberiores sunt fm omnes partes plantæ ipsorum. Subtiliter vero & graciles et declinantes ad citrinitatem non habent spiritum.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Dixit Gal. iuxta temperamentum est eorum complexio, sunt autem cōpositi ex partibus aqueis & terreis, & subtilibus medicorū terra quibus inest eis stipicitas, & ex partibus subtilibus calidis valde propter quod virtus eorum cito resoluitur. Debilis enim virtus in debili subiecto cito tollitur. Sed ad huc etiam calidæ partes sunt positæ in superficie: quare vehementius fit illud quod videtur offidere complexiones ipsorum declinare ad latam caliditatem, quamuis dicat Gal. ipsos esse æquales. Et inest eis ex partibus calidis in ipsis, vt sint resolutiui, subtiliatui, aperitiui oppilationum, & solutiui ventris, & proprie qui ex eis sunt recentes, siccis vero sunt constrictiui, & prohibitiui fluxuum.

RECTIFICATIO. Non est in eis malitia debilitas tamen purgantem constant operationem eorum violæ casia & casia fistula, & tereniabin, & infusio eorum in aqua calida vigorat eos in soluendo. De decoctione autem modicum sufficunt.

POSSE. Solone educit cholera & phlegma, & humores crassos, & imbibitos, & mundificat pectus & pulmone, & educunt materias contentas in eis, et mundificant sanguinem, & clarificant eum, & clarificant colorem, & faciunt acquirere bonitatem anhelitus, & mundificant stomachum, ventrem et hepatis, & confertur dolori eorum, et sunt medicina bona oppilationum hepatis et splenis, et histericæ: et proprie ægritudinum omnium oppilationum

Græci noli
li vira pur
gatorum tri
bunt.

† Spatium
qui. Diosc.
pota ex vi
no ventris
culi robo
rat eadem
achoras. i.
tinea chyl
iustia sanat
Diosc.

Adiantum al
bum vulgo
capillus vñ
veris.

† Sestarijs
no. Dioc.
congij. 3.
Pijn. redu-
cat ad cret
cotylas. i. li
bras.

P O S S E. Mifcetur decoctioni eius turbith cartham^o & folutione educit phlegma. Cum polypodio vero melancholiam educit: & fimiliter cum epithymo. Et cum femine anethi excludit, & carminat ventofitates. Et coctum cum fale gemma, & dauco, & aneto, & polypodio, confert dolori ftomachi, & colicæ, & iliacæ, & dolori renali. Et confert doloribus iuncturarum. Et valet fimiliter ad eadem et coctū cū carthamo, aneto, & fale gēma, & cō fert afflūmati. Aut cum hafce, & hyffopo, & valet fifti.

D O S I S. Potio ipſius eſt circiter libij.

De volubili.

Cap. XXIII.

SYL.

Volubilis multæ ſunt ſpecies. Vna enim eſt magna lactaria, funis arborum dicta, flore albo campanæ æmullo. Dioſcoridi eſt temperata, vel paulo calidior, ſicca ordine ſecundo, reſoluit, maturat, terget, ſoluſit, aperit oriſicia vaſorum, ob id datur cum tragacantho, maſtiche, ſpica nardi, ſero lactis obſtructionem venarū meſeraicarum, & hepatis liberat: ob id ſanat icterū, cum ſucco apij & intybi, vel ſero lactis bilem vſq̃ element purgat, ob id febris putrida, præſertim biliſas diuturnas, thoracem, & pulmonem excrementis repurgat, ob id aſthmati confert, phlegmonē hepatis externam iuuat: præſertim cum polenta: & oleo roſaceo, & aceto. Cephalalgiam antiquam, præſertim cum oleo roſato aut chamæmelino & aceto, ſuccus eius aurū vlcera ſanat. Secunda eſt parua, folijs & floribus minor, ſuper terram & aliarum plantarum ramos ſerpit.

Tertia etiam lactaria, folijs ſubalbis, lanuginofa, immodice calida, incidit, vlcera, & ita ſoluendo ſanguinem educit. Ob id proſus vitanda, tanquam venenofa.

Quarta eſt folijs citreoli modo aſperis, flore ſoliaceo, ſquammatim compacto. Quod ſicut ampullæ adhærentes, maluerit interpretes. Lupulus vocatur temperatus, vel potius frigidus principio ordinis primi. Sanguinem flauum modice purgat, eumq̃ clarum reddit, & ſedato eius calore temperat, præſertim ſero lactis inſuſa: icterum ſyrupus ex eo ſanat, febriliumq̃ biliſos & ſanguineos proſci. Ipſa quoq̃, & ſuccus eius cum hordei polenta cephalalgiam calidam ſanat, & ventriculi, ac hepatis intemperiam calidam. Cumq̃ tam ſit efficaç medicamentū mirari ſubit, cur à noſtris tempeſtatiſ medicis in vſu tam raro habeatur. Quinta eſt radice bronitæ, aut maiore cucurbitule magnæ inſtar, caule bicubitali, folijs anguſtis, paruis, ſagittæ pennatæ modum figuratis, leui cā deciduis, lactis præter cæteras ſecunda, quod ſit ſcammonium, ob id domina lactariarū vocatur, calida ſicca ordine ſecundo, vel potius cum Galeno tertij principio, in euſde vero ſine ſuccus ipſius lacteus, idemq̃ acer & mordax magis, q̃ ceteræ ipſius partes, minus quàm terria, æt getç ac reſoluit, vt mox in ſcammonio audies. Hæc & magna cæteris præſertur, præſertim ſi ex locis ſit temperatis. Huius deniq̃ radice cum oleo roſato, vel chamæmelino eniſplaſtrum, cephalalgia frigidam, & antiquam ac hemicraniam ſanat. Decoctū primæ dantur, 3. iij. in ſuſi autem in ſero lactis libra vna.

De volubili.

Cap. XXIII.

ANT.

Volubilis plures ſunt ſpecies. Eſt. n. quedā q̃ dicitur funis arboris, cuius ſtos eſt albus, & eſt ſicut tubus, habet lac: & vocatur volubilis magna. Et eſt alia cui ramū repunt ſuper terrā, & ſuper ramos plantarum cuius folia & flores ſunt minores: & dicitur volubilis minor. Et eſt alia habens folia ſubalbida, lanuginofa: & habet lac, & eſt ſpecies terria, & eſt habens folia aſpera ſicut folia citrili cuius ſtos eſt ſicut ampullæ adhærentes, & vocatur lupulus, & eſt quarta ſpecies eius cuius radix eſt ſicut ſerſiſ: & magis craſſaſtimus eſt craſſitudo eius in modum cucurbitæ maioris, & eius ſtipēs eleuatur ſuper radicē ſuā circiter cubitos duos & folia eius ſunt ſtriſta parua in modum ſagittæ alaræ quæ ex leui cā fluunt, & habet lac, &

vocatur dominus lacticiniorum ex ea ſit ſcamonea.

E L E C T I O. Melior duarū ſpecierum eſt magna, & habens folia in modum ſagittæ alaræ, & melior eſt quæ naſcitur in locis temperatis remotis ab exceſſu.

C O M P L E X I O E T P R O P R I E T A S. Inquit Dioſc. Magna eſt æqualis declinat tamen ad caliditatem quandam & eſt ſicca in ſecundo, & eſt reſolutiua, maturatiua, aperitiua, abſterſiua, ſolutiua. Lanuginofa vero eſt calida in exceſſo vlceraſiua incifiua. Sagittalis vero calida eſt & ſicca in ſecundo, & dixit Gal. eſt in principio tertij, et eſt reſolutiua. Lac vero eius eſt in ſine ipſius. Et eſt acris et eſt acrimonia non eſt in vehemētia lacticinij maioris et eſt in quilibet parte plantæ eius acuitas, & ferroſitas ſed plus in lacte ipſius, & eſt in ea abſterſio, reſolutio, vt nos loquimur de ſcamonea in capitulo ſuo. Lupulus vero eſt æqualis ad frigiditatem declinans. Et dicitur q̃ eſt in principio primi: & eſt verius. Et aut ſedatiuus dolorum caſorum, extinctiuis inflammationem & Ignitiuus.

R E C T I F I C A T I O. Magna aperit oriſicia venarum propter quod miſcendum eſt cum ea aliquid ex tragacantho & maſtiche, & rectius quod vigorat operationem eius eſt aqua caſei cum ſpica & maſtiche, ex ſagittali autē non pinatu, ad ſoluendum niſi coagulū eius, et eſt ſcamonea. Lanuginofa vero proſus vitanda eſt. Solutione, n. educit ſanguinem: & eſt ſicut venenum.

P O S S E. Lanuginofa ſanguinem educit excoſiādo. Aſpera vero eſt lupulus educit de cholera citrina rem aliq̃, & mundificat ſanguinem ab ea, & clarificat ipſum: & ſedat ipſius inflammationem, & aſſert ei iuuamētum magnum inſuſio eius in aqua caſei. Et ſyrupus ei⁹ remouet hictēriā. Et o q̃ parum vſum medici noſtri temporis adminiſtratione cum ſit medicina bona. Et ipſa quidem & ſuccus eius cum ſauich hordei ſedat dolorem capitis calidum, & confert calefactioni ſtomachi & hepatis, & ſyrupus eius confert febribus cholericis & ſanguineis valde. Magna vero, ſolutione educit cholera aduſta cum facilitate, & aperit opilationes hepatis & meſeraicarum confert hictēriā cum ſucco apij, & endiuizæ, aut cum aqua caſei. Confert hepatis a poſtemati calido extriſeco, & proprie cum ſauich & oleo roſaceo, & aceto: & ſedat ſodā antiquā & proprie cum oleo roſaceo & aceto aut chamæmelino, & ſuccus eius ex eis q̃ eſt ſanat vlcera in aure, & eſt ex medicinis peſtoris & pulmonis, mundificas ea à ſuperfluatibus, & confert aſthmati valde & confert febribus longi temporis: & proprie febribus opilationum & eis quarum materia eſt cholera citrina, æt radice vero ſagittalis ſit eniſplaſtrum & oleo roſaceo, aut chamæmelino, & ſedat ſodam frigidam antiquam & curat hæmicraniam.

D O S I S. Potio decoctionis magnæ eſt circiter 3. iij. & inſuſiōnis eius in aqua caſei potio eſt circiter lib. i.

DE MEDICAMENTIS violenter & moleſte purgantibus iſdemq̃ deleterijs.

De ſcamonio.

Cap. I.

SYL.

SCAMMONIUM eſt medicamentū purgantiū maximū, vt purgatoriū noīe ſimpliciter pronunciat, per antonomāſiam, ſcamoniū intelligat, ut ait Democrit⁹. Eſt aut lacteus ſipe ſuccus poſtemæ volubilis natæ in Antiochia, Armenia, regione Scenitæ, Arabia, Turchia. Plurima eſt apud nos naſcē, ſed praua, loci (opinor) natura, & colendi modo, & arte conficiendi. Quibus tribus euaſit hæc bona, alia mala. Fit aut multis modis. Primo, cum primū radix ſuper terram extiterit, pars eius non euulſe, quæ terræ ſupereminet, incifa, ſuccum quandam gummeum quotidie

Meſc,

h

mitit

Scamonia
ipſe plan
ta: ſi mō
niū, liquor
& ſuccus,

Colopho
niū plū, ex
Mijſia, ad
dio, lauda

mittit qui siccatus seruiatur. Deinde rādx omnino euulsa inciditur, jacq; inde profluens succatur, vel igne lieto, vel Sole, & in ossas quasdam formatur, & obsignat. Colore autem est subalbo, vel vario. Postea taleolz radicum trix exprimuntur, & succus, vt dixi, siccatur, sigillo notat. Nunc autem bonitatis fides per sigilla hęc perit est autē hęc crassa, nigra, grauis. Sunt etiam qui ex folijs & caulibus tritis succum extrahunt, & quo dixi modo siccāt, cōgunt qd; sed hic ex nigro virefcit; esq; odoris tetri. Prestā-
tissimum est Antiochenum, præcipue quod primū summa radice incisa exudat, reliqua hæc inferiora viride pel-
sum. Secundas tenet Armenium. Nostros vero, & q-
ager Scenitarum mittit, omnino prauum est, etiam quod
primum profliuit.

† Taurino glutini simillimum, spissū, nitidū, decursum, ratum, sum-
mū, & euulsum foliis, spongiosū. Diastorā. Plin. quia leuiss. cito
gofum, vni redolens sibi, lingua, & cum diluatur albescens, sed ho-
gum non vrens, quod tūq; mali iūco adulteratum facit.

† Sit aut clarum gūmis modo, aut subalbū, aut variū:
præcipue qd; primū effluxit. Idē fractum, saluē aut aque
attritu lactescit. Sit præterea tenerum, & friabile, pulue-
ratūq; facile, leui pondere, odoris proprii, sed boni, nō te-
tri. A quibus notis q̄to magis recedit scāmmoniū, tanto est
deterius. Virginis annos seruat, sed quō antiquus, eo imbe-
cillius. Calidum est ac feruacū ordine tertio, acre, mi-
nus tamen quā plantā ipsa, acrimoniz, opinor, parte
pergetem fracta, & obusa. Est etiam amarum, incidit,
terget, purgat, bilem flauam ex sanguine atrahendo etiā
a remotissimis partibus tanta eius est eo furiosi vehemē-
tia. Cor, ventriculū, hepā, intestīnā lædit, reliqua q; vi-
scera conturbat, ventriculū fubuerit, appetentiam deſi-
cit, nauſeam mouet, ſitū excitat. Ex scammonio autem
myrrha, colfo, eroco, omphacio, opio pauco, cum vino
austero fiant trochisci drach. vnus ponder. Quibus ex
vitello et aceto forti solutis, & illis, fronti quidem ac
temporibus, cephalalgia frigida vetus, & heincria so-
luta contumax sanatur. dēti vērō, et q̄ dolor & rosio ces-
sat: sumus autem præsertim cum succo apij vel dauci, eas
dissecit: occipiti deniq; cum succo silymbrij & aceto ca-
ron, & lethargum magnopere iuuat, si opij loco habue-
rint castorium. Scammonium item cū lana subditū men-
ses mouet, et abortum facit. Scorpionis ictum cum succo
menthae aut vino illitum sanat. Non fundum igitur
calidis & siccis naturis, et febricitare paratis. Sumpto
autem eo, frigus, æstus, fructus præsertim frigidi, aqua fri-
gidior, somnus longior, exercitatio, ira, & ceteri vehe-
mentis animi affectus, videntur. Nostros corporibus val-
de noxiū est scammonium, quōd flatu mordaci ventri-
culum subuerit ad nauſeam, & moleſte turbat. Id quod
ne contingat, coquitur in pomo, præsertim cum dauco,
galanga, semine apij, feniculi, & similibus. Iis enim eo-
quitur vapor eius flatulentius, ferrasq; & mordens dis-
sipatur, & noxæ præterea eius aliæ miscunt. Deinde
quōd calore vehemēti corpus accendit, & febres in eo
ſit ad eas est paratum, accendit, si iūq; inexpectat. Ea
autem noxa tollitur missis coquendo refrigerantibus, &
acrimoniam eius, flammeamq; caliditatem frangentib-
us, mucagine psyllij, succo & carne prunorum, succo
& aqua rosarum, & violarum recentium, cydoniorum
acido dulcium, rhois, spodio, oleo quoq; rosato, aut vio-
lato, aut coſtione eadem ratione inuoluendum. Tercio
loco vehemēter atrahendo venarum orā immodice
dilatat, vnde fluxus ventris fere fit immoderatio.

Quod incommodum vitium mixtis coquendo, quæ
partium harum vires tuerunt, & laxam substantiam co-
gendo roborant, qualia sunt stypticæ præterea scam-
monij: acrimoniam superficialiā tollūt, tenuitatem &
penetrantē facultatem reprimunt, vt mastiche, succus &
cero cydoniorum, cydonium ipsum, myrobalani citre-

aloe. Quarto dolores punctorios visceribus rodendo ad-
fert, ac intestinis rodendo excoriatis, dyſenteriam vel ti-
nedinum excitat. Hæc ne fiant medicamenta illi misce-
mus, quæ tum cito ac elemēter ipsum velut furiosum de-
turbent, & corpore expellant, tum virtutem eius ferra-
tem & acrem abundant. Prioris generis sunt lubrica-
tia, vt mucago psyllij, caro prunorum: adstringentia,
vt mastiche, cydonia post ipsum sumpta: præsertim vbi
iam purgare coepit ipsum, idē celeriter descendere ac egre-
di compellunt. Aqua quoq; calida pota aliquandiu
post ipsum sumptum, furiosam eius vehementiam fran-
git. Idem psyllij mucago cum aqua calente, extra cū
oleo rosato sumpta horis quatuor vel quinq; post scam-
monium, efficacissime prestat Rupho autore: addito ho-
ris post duabus myrobalanorum infusioq; enim ipsam
cito deturbat. Secundi generis sunt humida, pinguis,
& lenta, vt tragacanthum, bdellium, oleum rosatum, &
amygdalinum, & similia. Postremo substantiæ sue to-
tius proprietate lædit cor, vētriculū, hepā, facultatum
quarundam nos gubernantium que fontes quosdam.

Quibus noxis per quædam proprietate & facultate cō-
traria resistimus. Que incommoda cum sint maxima
ijs accurate resistimus, miscendo quæ medicamenti actio-
nem efficiunt tutiorem, et partes dictas facultatē, in his
sitas roborant, qualia sunt medicamentā cardiaca, stoma-
chica, hepatica, tam calida, quā frigida. In hanc quoq;
rein commodat non parum eius per artem præparatio,
quæ Rupho sic perficitur. Scammoniū oleo violato, aut
rosato, aut amygdalarum dulcitur toto prope die inuol-
uit, identidem reuolendo: postea tritum inuoluit infuso
myrobalanorum citreorum ex succo cydoniorum facto
donecq; siccetur, in scutellam reuoluit, tunc in malo cy-
donio coquit, formatq; trochiscos quarta pte drachmæ
vnus graues, quorum singuli, citra molestiam purgant.
Vel seminis apij, feniculi, dauci, ana drachmæ duæ sic
co cydoniorum igni lento incoquantur, & colantur.

Hocq; siccum scammonium, vt dictum prius est, inuolui-
tur, & siccatur. Post in malo cydonio cum myrobalano
citreo prope dimidio coquitur eidem Rupho,
non solum minuunt, sed etiam augent, vel mutant vi-
res scammonij pro scopis varijs, si affectus postulat, &
res patitur. Galenus autem mannæ fæxuplo, & succi
rosarum triplo, scammonium in malo cydonio probe
coctum miscuit, quo parandi modo multa eius nocumē-
ta sustulit, interdum mucaginem psyllij, aliquādo car-
diaca, aliquandū alia, pro varijs scopis. Hamech ve-
rō ex scammonij parte vna, foliorum violarū partibus
duabus, glycyrrhizæ parte dimidia oleo rosato inuol-
uit, format trochiscos drachmæ vnus ponderē, est quib;
vnum exhibet. Humain quoq; scammonium in oleo
amygdalino cum pauco mastiche dissoluitur in sole bi-
duo agitatur, oleum paulatim & sæpe affundendo: deinde
in aqua rosarum, in quadbellium fuit dissolutum, biduo
similiter agitatur, & siccatur, post in malo cydonio coquit, et
cum tercia parte myrobalanorū citrinarum, format tro-
chiscos. Dantur hi drach. dimidia. Paulus autem zingib-
er, piper longum, anisum scammonio miscens, coquen-
do in pomo acido, vel austero, innocens efficit. Nos
autem frustra scammonij amygdalis purgatis, & tritis in-
uoluta, folijs quoq; quibuldam regimus, & sub cinere ca-
lido coquimus: amygdalis deinde abiectis, scammonij
in aqua cydoniorum acidiorum (cui cuspica, anisum, &
alia quædam tum aromata, tum semina odorata fuerint
incocta) dissoluiimus: post siccamus, & cum mastiche, &
bdello decoquimus in cydonio, vel pomo austero ma-
za circumdato. Deinde trochiscos cum aequali portio-
ne rhois, & quarta parte psodij formamus, vt priores
longe optimos pondere scripti vnus. Dantur singuli,
& purgant innoxie. Idem scammonium postquam
oleo

Secundū Pri-
uē se aliū.

Oleū liquor
& succū pū-
te est valē-
cior.

oleo rosato, aut amygdalino est inuolutus, cū octupla mi-
ua, & pauca spica in pomo etiam coquimus. Aloe item
scammonij violentiam frangit: & myrobalani p̄ter eg-
tera. Coctum etiam in succo portulacæ, vel mucagginis
seminis eius, noxas multas tollit. Coquatur aut ei clemē-
ti calore nam calor repētus malignitatem eius auget, et
parum diu teratur, quia tritum longiorem nō sustinet.
Datur per se à granis. v. ad. xij.

Vltra duodecim grana & etiam scriptulum, sine noxa quidam dederūt
etiam duobus alium foliū Dioscori interduo ribus, etiam duobus helle-
bori oboli, & drachm. vna aloet, cum largius purgandum, ut ipsius pec-
te drach. vnam.

CAPITVL A MEDICINA

rum laboriose soluentium, in qui-
bus est venenositas.

De scamonea.

Cap. I.

ANT.

SCAMONEA est solutiuum magnū, & dix-
it Democritus q̄ est solutiuum antonoma-
sice: & quod est genus solutiuorum, & ge-
neralius super omnia solutiuū. Fit autē sca-
monea ex succo cuiusdam speciei volubili-
s: cuius folia sunt ad modum sagitte ala-
te. Nascitur autem in Antiochia & Armenia: et Corace-
niis & in partibus Arabiæ & Turchiæ, & plurimum na-
scitur in terra nostra, & est mala: & credo q̄ dispositio lo-
ci, & modus cultus: & ars in faciendo auxiliatur vt bo-
na fiat bona: & mala fiat mala. ¶ Modi autem operatio-
nis eius sunt quatuor. Primus est cum manifestatur radix
ipsius à terra præterquam euellatur: & sunt incisiones in
eo q̄ apparet ex ea super terram: & inuenitur q̄ egreditur
de eo post diem, & diem res sicut gummi & dimittit exi-
cari: & conseruatur. ¶ Secundus est vt extirpentur post il-
lud totaliter radices, & incidantur, & colligitur lac earum
fluens, & decoquitur cum facilitate vel exiccatur soli, &
fuit in deformem & sigillatur, & huiusmodi scamoneæ
color est subalbidus aut varius. ¶ Tertius est. Terunt ad-
huc radices post illud & extrahitur succus: & fit sicut di-
ximus de decoctione, & alij, & sigillatur aliquo sigillo.
Nunc autem fides sigillorum perit, & hac scamonea est
crassa, & nigra, & ponderosa. ¶ Quartus est. Terunt so-
lia eius & spites, & extrahit ab eis succus, & similiter,
& hac est scamonea nigra autem viriditatis, & est gra-
uis odoris.

ELECTIO. Melior est Antiochena, & Armena ē post
hanc. Quæ vero sit in partibus nostris, & Coraceni, est
mala proflux, & melior adhuc quæ est primæ formæ, &
quæ est secundæ est post illam, & alij sunt malæ, & de-
terior est viridis. ¶ Adhuc autem qui laudauerunt scamo-
ne am. in. v. proprietatibus laudauerunt eam. Prima est vt
sit in colore clara sicut gummi: & propriæ species eius
prima, aut subalbida aut varia. Secunda vt sit tangatur
cōfractum eius aqua vel salina fiat sicut lac. Tertia vt sit
tenax, multæ facilitatis ad frangendum: & pulverizan-
dum. Quarta vt sit pondere levis. Quinta vt sit boni odo-
ris proprii non grauis. Remota vero ab his proprietati-
bus non est bona. Conseruatur quoq̄ per annos. xxx. sed
quanto antiquior, tanto debilior.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ cōple-
xionis est in tertio gradu, & sicce ad ipsūm: & est in ea de
acuitate minus q̄ in planta sua: & credo q̄ ars in faciendo
ipsam frangit in ea de acuitate aliquid: & in ipsa quidem
est amaritudo, & ipsa quidem est absterfua: resoluituaz in
cissima cum attractione multa cuius attractio extenditur
vsq̄ ad remota multum.

RECTIFICATIO. Quinq̄ sunt ei familiaria: tunc in
corporibus imprimunt magnitudinem nocumtorum.
Est. n. in ea ventositas mordacitua in stomacho, faciens
subuersionē nauis: & turbationē laboriorum. Secūdm
est q̄ in suisut in ea caliditas & acuitas habiles inflammā

ri, & propter quod est facile faciens cadere in febre: & fi-
tim: & propter quod inuenit patientem præparatum.

Tertium est qm̄ sit per ipsam attractio vehemens, & veh-
mens dilatatio orificio: venæ: quare facit cadere in im-
moderatos fluxus. Quartū est, qm̄ in ea est ferrositas ope-
rans ad excoriationem viscerum, quare generat dolores
acutos pungitiuos, & facit cadere in dysenteria, & tene-
mū. Quintum est proprietas & operatio sua: à quibus fit
impressio nocumti in membra quæ sunt minere virtu-
tum, quæ sunt sicut cor, & hepatis, & stōus, & similia eis.
Auxiliatur vero eis cum rebus cum quibus proprietate
& virtute nocumenta tolluntur, sicut. v. g. Obuiamus ei
quod diximus primo adiudico, vt resoluat vapor eius
turbidus: & mordacitua faciens subuersionem & labo-
rem. Et adhuc auxiliatur nobis decoctio eius in pomo.
Digerit enim, maturat, & resoluit, & excludit vapores ei⁹
& aufert ferositatem eius. Et miscere in decoctione ipsi⁹:
quæ ventositates resoluunt, & carminant, & adiudat ad il-
lud sicut dauc⁹, p̄prie, & galaga, & semē foeniculi, & apij,
& sissa. Et dico q̄ decoctio est generalior preparatio eius
aufereis plura ex nocumtis quæ diximus. Et obuiamus ei
quod diximus in secundo miscendo ei in decoctioe ali
quid virtutis refrigeratiuum: & operando v, frangatur
acumen & inflammatio eius. Et adhuc auxiliatur nobis
coctio cum eis quæ extingunt & leniunt, sicut est mucila-
go psyllij, & aqua, & carnes prunorum, & succus rosa-
rum, & aqua violarum, & violæ recentes. Et inuolucere
ipsam ante decoctionem eius in oleo rosato aut violato
aufert hoc nocumentum ab ea. Et succus citiorū mu-
zorū, & sumach, & spodium similiter. Et obuiamus ei
quod diximus tertio miscendo ei in decoctione quæ adiu-
uant virtutes membrorum. Et auxiliatur in aggregatione
& corroboratione partium laxarum. Ad hoc autem au-
xiliatur nobis maxime res simplicitem habetis, & om-
nia quæ aufertur superficiem acuminis eius, & reprimūt
subtilitatem & virtutē penetrationis ipsius, sicut est citio-
rum, & succus eius. Sunt. n. rectificatiū bonum.
Myrobalani quoq̄ citrini sunt mirabiles in hac intētiō-
ne & aloet similiter. Et obuiamus ei quod diximus quar-
to miscendo cum ea quæ aggregat duas intentiones. Pri-
ma est acquirere ei facilem egressionē, & hoc cum rebus
cui expellētibus audaciā eius, & facientibus eā descende-
re. Adhuc autē auxiliatur ei administratio ei⁹ cū rebus lu-
bricantibus sicut est mucilago psyllij & carnes prunorū.
Et scilicet q̄ compressiua sicut citonia & mastix sumpta
post medicinam & propter postq̄ incipit educere, festi-
nam faciente eius egressionē, & scilicet q̄ aqua calida post
medicinā transmittit audaciā eius, debilitat virtutem ip-
sius. & dixit Rumphus, & qui fūmpsit scamoneā de melio-
rioribus rebus est ad expellendum audaciā eius vt post qua-
ritur vel quinq̄ horas postq̄ fūmpsit est psyllium con-
quassatum cum aqua tepida & oleo rosato sumat post duas
horas infusionem myrobalanorū ei tribue. Sic. n. non i-
mentur nocumenta eius. Sed si reprimere ei virtutē fe-
rositatis: & acuitatis: et hoc faciemus cum auxilio resq̄ hu-
midarum & vntuosolarum sicut est tragacanthum, & bdel-
lium & oleum rosatum & amygdalinum, & similia. Et
obuiamus ei quod diximus in quinto q̄ est thesaurus to-
tius operationis, & illud est acquirere ei bonitatem cum medi-
cinis membra & virtutes quorū sunt domicilia confortā-
tibus, & adhuc auxiliatur nobis medicinæ cordiales ca-
lidæ & frigidæ, & medicinæ stomachicæ & hepaticæ, &
auxiliatur etiā ars & preparatio modis sicut iā dixi-
mus. Modus rectificatiōis eius fm̄ q̄ narravit Rumph⁹.
Decoquatur scamonea in citonio post inuolutionē ei⁹
& reuolutionē eius fere per diē vñ cū oleo violato aut ros-
ato aut amygdalino: & post illud terat facilius & voluat, &
resoluat in seutella vitrea vsq̄ dū succetur cum infusione
myrobalanorū citrinorū scā in succo citioniorum, tūc fac

Mef.

h ij trochiscos

trochiscos ex ea quart. 3. i. et sit dosi eius trochiscus vnus. Solfones. n. facit sine molestia. Modus autem alius f. eundem satis bonus. Decoquat scamonea f. m. priorem doctriam, & adiungei myrobalanos citrinos supra tertiam partem eius. Deinde accipe feminis apij feni cili dauci ana. 3. ij. decoque cum succo cytoniorum cum facilitate, & coia, & vtere inuolutione, & exiccatione sicut de hmoi p. xime diximus. Inquit Ruphus. Sit tua inuentione addere minere, & mutare f. m. q. exigit dispositio, & res patitur. Inquit Ga. Miscei scamoneam cum sexcuplo ipsius manne & triplo eius succi rosati post bonitate coctionis eius in pomo, & inueni ex modis preparationis ipsius hunc modum satis laudabiliter emendantem pluram ex nocumentis quae timentur per ipsam, & aliquando miscui cum eis sexcuplo ipsius glutini psylli & feci bonum, & aliquando miscui medicinas cordiales, et aliquando miscui alias, sicut res exigitur. Inquit Hamech. Accipe duplum eius soliorum violarum medium p. deris ipsius liquiritiae, inuolue oleo rosaceo & fac trochiscos. 3. i. & si dosi. i. Inquit Humain. dissoluatur in oleo amygdalino cum pauco melle, & per diem & diem agitet in sole cum administratione paulatim olei sicut oportet, & post hoc etiam agitetur per diem & diem cum aqua rosata, in qua fuerit resolutum bdellium deinde exiccetur. Deinde decoquat in citonio. Post hoc cum tertia eius parte myrobalanorum citrinorum fiant trochisci, & sit dosi drach. f. Inquit Paulus zingiber & piper longum, & animum admixta decoctioni ipsius & proprie in pomo acetoso aut pontico remouent nocumenta ipsius. Modus resificationis eius ex intentione nostra. Decoquantur frusta eius intra amygdalas tritas multas post purgationem eorum intra folia, sepelendo ea in cinere calido, & post diem adfectionis amygdalarum dissoluatur in aqua citoniorum acetosorum in qua bullierint spica anisum & aliqua ex speciebus et feminibus redolentibus, & exiccant. Deinde cum pauco melle & bdellio decoquat in citonio aut pomo inuoluto in massa. Deinde fiant trochisci tertie. 3. i. & sit dosi. i. & operatur enim sine nocumento. Modus autem preparationis praedictae. Misceatur tantum quantum ipsa est de sumachet quartam ponderis eius spodi, & fiant inde trochisci sicut priores fuerunt enim vltimi. Et si dissoluatur scamonea in octuplo eius minae, & pauca spica post inuolutionem eius in oleo rosato aut amygdalino & decoquat cum facilitate, emedatur a sua malitia. Et sciuisi q. aloë fragit malitiam eius & myrobalani magnificant eam. Et decoctio eius in succo portulacae aut in aqua feminis ipsius aufert plura ex nocumentis eius. Et medicinae cordiales & stomache calidae aut frigidae f. q. res exigit frangunt malitiam eius. Et oportet vt fiat eius decoctio cum facilitate. Impetuositas enim in decoctione addit ei ad malitiam. Et ipsa quidem sciuisi de trituratione modicum sustinet, quapropter oportet q. in eius contritione non nimium insilatur, ex rebus autem facientibus faciem & velocem ipsius egressu a corpore, sunt citonia q. in confectionibus & electuarijs simul misceantur, & sili myrobalani ipsi. n. sunt ex cito & deponetibus, & similiter si super eam post spaciu bibatur. Et sciuisi q. aqua calida expedit aduaciam eius & alia similiter, sicut diximus in canone.

POSS. E. Solutione educit choleram cum fortitudine & astrahit eam a sanguine, & venis vehementer, & eius operatio est sicut operatio furiosi. Et est ipsa inimica cordi, & stomacho, & hepati, & intestinis. Et est ex facientibus nausam, & conturbantibus viscera & ex subuertentibus ea. Et facit sili, & deiecit appetitum cibi. Et ex ea et myrrha, & cosho, & croceto succo agrestis pauco opio fiunt trochisci cum vino pontico, & proprie aufert. & sit linimentum ex vno eorum super frontem & tempora contrimentum, & proprie cum vitello oui & aceto forti sanat

sodam frigidam antiquam, & hemiericam difficulte, & si linatur super dentem remouetur dolor eius & corrosio. Et si super scrophulas, & proprie cum succo apij aut dau ci delet eas. Et sit linimentum cum vno eorum cum succo sisimbrii & aceto, sed loco apij ponatur castoreum, & linatur in posteriori parte capiti, est magni iuuamenti ad subeth, & lithargiam. Et quando scamonea supponitur cum lana educit menstrua, & facit abortum. Et ipsa quidem facta curat scorpionum morsus, & proprie desuper linita cum succo mentae, aut cum vino. Vt autem eius acceptionem qui calidae & sicce complexionis est & naturae, aut paratus cadere in febres. Is autem qui sumit ipsam timeat frigus, & aestu, & abhorreat fructus & proprie frigidos, & aqua veri frigoris & somnum prolixum supra eam, et exercidium, est superbiam animi. Conseruatur autem scamonea per annos. xij.

DOSE. Eius est. v. granis vsq. ad. xij.

De turbith.

Cap. II.

SYL.

Turbith radix est herabae lactariae, folia seruae, sed minora habentis. Est autem turbith quoddam hortense, alterum syluestre: & in his magnum et paruum, et album, flauum, nigrum. In locis scioribus, quia lacte est crassiore, gummosius euadit, et ne lius. Laudatur enim gummosum, album, vacuum, arundinosum, cortice cinerito et plano, recens medicriter, fractu facile: non gummosum autem imbecillium est, ac ventre conturbat. maium quoque est flauum & nigrum, crassum & gracile, cortice crispo, & dum frangitur in tus cu neruofo, quod est syluestre. Recens etiam minus viscera conturbat, ac euerit, vterus imbecillum est. Corticibus extremis liquato gummi illitis, ipsum quidam mentiantur, quod si frangatur, tus gummosum haudquaquam erit.

Calidum est ordine terio, purgat trahendo mediocriter, status excitat ventriculum ad nauseam euerentes, sic cat quoque excrementis etiam tenuibus vacuatis. Corretum enim turbith, pituitam, crassam, & lentam, & putrem a ventriculo, thorace, neruis, etiam a remotis, praecipue iuncturis educit. Ob id ad dolores arthriticos vterus eius estra psera, lepra, baras, et alijs vitijs pituitosis, tunc cutis, tum aliarum partium, et pituitosis febribus, aut pre seruae, aut vindicat. Hoc autem sumpto, vtiabis austru, et vsu piscium. Purgat tarde et imbecilliter, et stomachu ad nauseam subuertit, et vsu crebro corpus extenuat. Ob id cortex eius ad album vsq. abradendus est. Acribus autem, vt zingiberis, sic eius actio intenditur, vt proprietate quodam mirabili perid, cumulat metiam & humidus et his remotissimis et profundissimis pituitam crassam & lentam astrahat, cum per se solam tenuem pituitam educat, idq. tarde. Ne vero stomachum exagitet, ac euerat, medicamenta stomachica miscuntur, et odorata agitationem eius placatur, vt massiche, zingiber, piper longum, gallia, et aromatica, alia. Ne deniq. corpus emaciet, oleum amygdalinum, vel amygdala, vel saccharum ei miscenda sunt, vel cum Rupho pistacia. Iudex autem turbith partem vna zingiberis partem dimidiam, amygdalarum duplum, cum condito, vel siccatu succo cydoniorum miscet, tanquam purgatorium salubre, Hamech vero turbith partem vnam, soliorum violarum partes. ij. zingiberis partem dimidiam miscet in trochiscos, citramolestiam purgantes. Ioannitus autem dactylorum aceto dies duos in sulforum, partes centum, penidiorum partes quinquaginta, amygdalarum purgatarum partes triginta, turbith partes triginta quinque, scamnonij partes duodecim, zingiberis, piperis longi, soliorum rubeorum, anapa partes quatuor. miscet cum melle despumato, et medicamentum firmabile. Sed silius Zazar, turbith partes decem, zingiberis partes quinque sacchari partes viginti, interduo massiches drachmas tres, alias alia miscuit, varijs indicatibus, ad morbos

hoc

hoc remedio egentes. Idem quoq; turbith à raso cortice purgatum succo cucumeris agrestis horas viginti quatuor macerata & siccat. Fitq; sic valentissimum ad articulares affectus. Si quam in corpore noxam reliquit, pota multa calente, aut quæ faccharo rubro est dulcorata, aqua calidæ, am profigabis. Coctionem et trituram in diocrem fustinet. Datur pulvere à 3. i. ad 3. ij. decocto autem à 3. quabvs ad 3. quatuor.

Turbith Serapionis est Diocor. tripolium folio istidis. Pitusa aut Diocor. turp. dicta folio pini, vulgare vero turbith. Radix istius mali myrtæ à majore folio. Mesfog autem turbith folio, ferule quid sit, hodie parum est compertum.

De Turbith. **Cap. II.** **ANT.**
Turbith est radix herbæ cuius folia sunt sicut folia ferule, minora tamen. Etest ex habetibus lac. Est et ex eo siluestre & domesticum. Et ex eo etiam est magnus, et paruum. Et adhuc ex eo aliud album, aliud citrinum, & aliud nigrum.

ELECTIO. Quod in locis nascitur siccioribus fit gummosius propter spissitudinem lactis eius. Contrarius est contra. Et declinat a proprietatibus bonis, quæ sunt septem, sicut sapientes scripserunt, proprie. Vt sit albus & vacuus, et arundinosus, et gummosus, et sit cortex eius cinericius & planus, et sit recens, et facile fragibile. Citrinum vero malum est, & nigrum peius. Crassum est non bonum. Et subtile tenue similiter. Est enim debile: & antiquum est malum, & quod est crispum corticis: & habens in terius, dum frangitur sicut neruus est siluestre & malum. & quod non est gummosum est debile: & ventris conturbatum, & tua quidem interest ut cognoscas adulteratū ex eo. Quod quidem fit cum super lenitione in extricationibus eius ex gummi dissoluto, & cognoscitur ex eo quod in contractis suis est sine eo. & nimis quidem recens est contrarium, & subuersum viscerum. Antiquum vero est debile, mediocritatem tamen habens est illud quod eligitur.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est in tertio, & est solutium cum attractione medicoriter, generans ventositatem, causans subuersionem & nausæ. Et acquiritur ex vsu eius exiccatio in corpore, euacuat enim humiditates subtiles.

RECTIFICATIO. Tria sunt corrigibilia in ipso. Est enim debilis operationis & tardæ, & necesse stomacho faciens subuersionem & nausæ. Et acquirit vsus eius corpori extenuationem. Rectificatores aut in primis abradunt corticem eius donec album eius appareat. Et corrigunt quod de eo dictum est, primo admiscendo ei aliquid virtute acutum vigorans ipsum in operando. Et ex magis ipsum confortantibus est zingiber. Ipsum enim siligilat & proprietatem mirabilem. Etest vt educat humorem crassum & viscosum: etiam a remotis cum facilitate ita quæ in iunctis & anchis, & locis profundis, & distantibus. Per se vero non facit illud, immo educit de phlegmate quod est subtile: & derelinquit quod crassum, & operatur hoc arte. Et corrigunt quod secundo dictum est admiscendo ei de medicinis stomachicis, & redolentibus, et sedantibus agitationem in eo per ipsum, sicut est mastix, & gallia, & aromatica, & proprie zingiber, & piper longum, & similia. Erremendant quoque vltimo de eo dictum est, sicut dixit Alkanzi, vt miscetur ei oleum amygdalinum, aut coniunguntur cum amygdalis aut zuccaro. Et dixit Ruysh. Administratio eius est siccis remouet hoc nocuum aut rob ipsum cum medio ponderis eius ex zingibere & duplo ponderis ipsius ex amygdalis est solutium bonum. Inquit Hamechi. Fit trochiscus ex eo, & duplo ponderis eius ex folijs violarum & medio ponderis ipsius ex zingibere & fit solutium sine molestia. Inquit Ioannitius. Accipe dactylorum infusum in aceto die

ac nocte partes centum. Penidiarum partes quinquaginta. Amygdalarum purgatarum partes triginta. Turbith partes triginta quatuor. Scamoneæ partes duodecim, zingiberis, piperis longi, soliorum ruti siccorum ana partes quatuor. Fiat eorum permixtio bonæ & confice cum melle desumpato. Est enim medicina mirabilis. Inquit filius Zezar. Medicamen de turbith quod elegit in ægritudinibus in quibus vsus eius est necessarius. Accipe turbith partes decem, zingiberis partes v. zuccari partes. xx. et quicquid addidi mastices, 3. iij. & quicquid alia fini intentiones alias, et dixit iterum. Infundatur turbith in succo cucumeris assini die ac nocte postquam rasus fuerit cortex ei et excutetur. Est enim vltimum ad ægritudines iuncturarum. Turbith autem de trituratione et coctione fustinet omne quod mediocre est. Nocumenta autem ei expellat aqua mellis calida, et aqua zuccari rubei similiter calida cum oleo amygdalino.

POSSE. Turbith confortatum: solutione educit humores phlegmaticos crassos & viscosos, & a remotis, & iunctis propriis, & ipsum quidem modificat stomachum, & expellit ab eo supfluitates adherentes inuillis eius, & modum dicitur pectus a phlegmate crasso & putrido, & educit ad iuncturas, & locis nervosis, & anchis humorem crassum & viscosum, & est medicina ad dolores iuncturarum, & vsus eius præseruat à lepra, & ab infectionibus phlegmaticis est morpheæ, et baras. Est enim medicina bona febrium phlegmaticarum. Is autem qui sumit ipsum timet haustrium & abhorreat pisces.

DOSES. Eius contritio potio est à 3. i. vsq; ad 5. & eius de coctio est à 3. ij. vsq; ad 3. iij.

De agarico. **Cap. III.** **SYL.**

Agaricus medicamentum efficax oritur in truncis arborum magnarum, vestitusque iam putrescentium, & erosarum, tanquam earum vel apollina, vel fungus, est autem duplex: mas, et femina. Mas est malus, præsertim quilibet longus, durus, densus, grauis, & in fragmentis cui villosi neruorum ostendit. Femina si rotundior, alba, porosa, & rara valde, et frangi facilis, leuis, dulcis primo gustatu, mox amara & stipica, est melior, si pice summa corporis sui parte. Nā sipes quæ ligni putrefacti aliquid præferat, malus est, vi erus agaricus. Calidus est ordine primo, siccus secundo, constatque substantia duplici, aërea superficie, dulci primo gustatu percepta: & terrea styptica, sed tenui ob vincementum in hac igneæ substantiam, amaritudinis effectricem, quibus incidit, tenuat, terget, obstruit omnia liberat, status dissipat, purgat. Piuiritam autem crassam, lætam, putrem, & bilem statum, & atram purgat Galeno, à cerebro, neruis, muscularibus, sensorijs, pingua disti, thorace, pulmonibus, triculo, hepate, lienibus, renibus, vero, iuncturis. Ob hec medicamentum famulæ Democrito est dictum, quod ad omnes omnium partium internarum affectiones, præcipue cephalalgiam veterem, epilepsiam, vertiginem, maniam, melancholiam, et alios ceteros ac neruorum affectus etiam cum tumore coniunctos, ad asthma item & spirandi difficultatem, & thoracis, aut pulmonis vlcera, ad affectus ventriculi, & vasorum aliorum: ad icterum, hydropem, lienis duritiem, & dolorem, et tumorem, tum ipsum, tum hepatis, & renum, & reliquos morbos obstructionis succedentes. Vrinam quoque mouet, ac menses vterumque purgat. Cuius colorem floridum reddit, lubricos necat, isthiadi, & cæterorum articularum doloribus confert, et febribus diuturnis ex materia variatis, easque ad typum aliquem reducit, præsertim potus cum idoneis illi materix alijs medicamentis. Viscera redit inbecilla, ob id tergentibus miscetur, nec in ea virtus eius altius penetrat.

Tarde quoque inbecilliter vacuat Diocor. nisi cum tertia parte salis gemmæ, & manna in trochiscis cogatur. Per se iam eodem salubere dicitur ob substantiam, &

Mef. h iij dulcen

Mas totum dicitur, & vndi quod sibi coactio dicitur. Femina mare melior, cuius venas reseruat constat aut. Dulcis vter que dicitur. Subactio modice fit pice Gal. elio: ita minimum li gnosus aut perfortatus Paul. Crassus humores incidit, obstruit, thones viteri putgat, Gal. Vni autem reseruat, non dicitur legi.

Phthiric
cu deferto
torminib
cradit
a dno
eius Diof.
Tarde agit
agari⁹ v⁹
triculo p⁹
molitellu
Paul. non
diof. noth⁹
Hos trochil
cos ap⁹ ga
le. nodum
legi.
Paul. dat. 3.
ij. cu mul
a. diof. va
rio pod⁹ p⁹
allicu⁹ va
ritate.

dulcem & stypticam legitima portioe mistam. Humaiu vero malsa ei vires & celeritate addit. Haly autem ex agarici parte vna ligulifit de dauci parte sexta, salis gem mæ parte quarta, cu poly podij recentis mucaggine trochiscos virtutis mire facit, qñ est eo opus. Iudges oxymelle scilicet vitico vires eius auget, & acribus alijs. Gale, puluerem eius vno, cui infusum est zingiberi macerati, & cogit in trochiscos efficaces multum. Additur eadem ratioe & spica, & serum lactis, præcipue caprini. Coccionem et trituratum medicorem sustinet. Datur puluea draci. i. ad 3. duas, decocto ad drach. duabus ad drach. quinq; seruatur annos quatuor.

Agaricus aut radix est eum Galeno, aut velot fungus quidam candidus, odoratus, nocte lucens, & vitico illicum & aliorum arborum glandiferarum truncis innatus.

De agarico.

III.

ANT.

Agaricus est ex medicinis & diuinauementi. cuius or tus est secus arbores magna pars, cuius iam accidit cor rosio & putrefactio. Et eius generatio est sicut generatio fungorum propter quod quidam existimant, qñ sit fun gus, & videtur qñ sic. & quidam dixerunt qñ sit sicut apo stema factum per modum putrefactionis.

ELECTIO. Alius est masculus. Et alius est femina. Masculus vero est malus: & est ille proprie qui est lógus & niger: & grauis: & habens in contractis suis sicut fila nervorum: & est durus & densus. Agaricus autem quem sapientes laudauerunt est femina, & est habens proprieta tes, v. bonas & proprie vt sit albus, & leuis, & veloci ter frangibilis, & porosus, & rarus valde. Et vt appareat: dulcis in primo gustu eius. Deinde succedat ei amaritudo & stipticitas. Et melior pars totius corporis eius est supe rior pars ipsius, & stipes eius non est bonus habens quasi semina ligni putrefacti. Et corrosum eo est malum.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Est calidus in p mo, & siccus in secundo. Et est compositus ex substantia aerea posita superficiali ipsius à qua primo gustu sentitur dulcis, & ex partibus terreis subtilibus dantibus ei stipti citatem in quibus adhuc dominatibus ignis est in eo de amaritudine aliquid. Et ipse quidem est subtilitatis inci sius: & solutius naturæ, & carminatiuus vtositatum crassarum, & aperitiuus oppilationum omnium.

RECTIFICATIO. Paucino cumentu dixerit illum nili quia imprimit lesionem in visceribus debilitans: ea q re indiget permixtione abstergentium cum ipso, vt non profundetur eius virtus in ipsis totaliter sicut dixerunt sapientes. Verum est debilis, & tardans operationes suas. Inquit Dioscorides. Tarda est & debilis eius operatio: sed incolumis propterea q in ipso ex dulcedine & stipti citate aggregantur partes cõuenienter. Verum vigoratur eius operatio si addatur ei tertiu ipsius sal gemmæ, & hât ex eis trochisci cum secani. Idem dicit Humain. Mellis cratum luncum ei vigorati operationem suam, & dicit Haly. Si ex eo, vi parte ipsius ex key sim, aut dauci, et qñ ta ipsius sal gemmæ fiant trochisci cum viscofate poly podij recentis fit mirabilis confusio operationis ipsius ad ea que oportet. Et dicit iudges cum oxymelle scillitij eo magnificatur operatio eius, & dicit adhuc. Aliqd vir tue acutum admixtum ei est ex addentibus virtuti ipsi⁹. Et Gal. dixit. Fiant trochisci ei ex cum vino infusionis zingiberis in quo pulvis ipsius saepe submergatur, & fiet operatio eius completa. Et ex rebus sibi additis vigoran tibus ipsum est spica, & aqua casei, & proprie sumpta ex capris, & scito q de decoctione, & triturationem susti net medicorem.

POSSE. Solutione educit pplegma crassum et cholera rubeam, & dicit Ga. Solutione educit vtriusq cholera & phlegma & humores viscosos, crassos, & putridos, et eius proprietates est modificare cerebrum, et nervos, & mē bra sensuum, & lacertos, & educere materias quæ sunt in

nucha & finibus eius. Et mundificare pulmonem, & pe ctus ab humoribus viscosis & putridis. Et mundificare stom, & hepar, & splenē, & renes, & matricem mulierum. Et educere materias à iucturis, pp quod vocauit Democri tus agaricu medicinā familiē quia ad singularū partium corporis commoditatē habet. Et valet ad omnes dolores i trinicos corporis. Et est medicina mirabilis ad fodā anti quā & epilepsia & vertiginem proprie. Et cõfert et ma nia & melancholia & ægritudinibus nervorum, & aspi tibus cerebri. Et est ex medicinis bonis: alihmati & diffi cultati anhelitus, & vlcibus pulmonis, & pectoris, et fa nat dolores stōi, & viscē. Et est medicina oppilationē, & ægritudinē oium quarū mater est oppilatio, sicut est ali cteritia proprie, & hydropis, & crassities splenis. Et cõ fert dolori hepatis iuuamentum manifestum & splenis si militet & renum. Et curat apostemata eorum. Et prouoc at vrinā & menstrua & mundicat matricem. Et vñs ei⁹ aucter soeditatem coloris cuius accrens ei colorē bonum, & est ex medicinis educentibus vermes: & cõferat ei scia tica & doloribus iuncturum, & eius quid iuuamentū ad febres antiquas diuersarū materiā & ad typum earū magnū est & proprie cum eo q conuenit ex potibus.

DOSE. Eius cõtriti potio ē a 3. l. vsq ad ij. & i deco ctione a 3. ij. vsq ad v. Conseruat aut per annos quor. Decolocythide.

Cap. III.

SYL.

Colocynthis est cucurbitæ syluestris fructus & & planta, sel terz etiam quibuldā dicta, & Ara bibum platurū mours, q herbas alias sibi vicinas venient non do interficit, vt vicina illi terra adu sta videatur. Foljs, sarmenis super terram serpentib fru ctu licet minoribus, cucurbitis imitat. In ea mas est foris lanuginosus, nigricans, subasper, durus, grauius est forma præstantior præsertim si est magna, exacte matura, alba, lenis, rara, cuius vtī eius interior medulla albißima, rara, lenis & leuis: quoq leuior, eo melior sitq; ex agro laxo, arenoso, libero, Autumno lecta, cum languente viro re exepit in luteo colorē mutari. Immaturo, & his notia destituta mala, flatus torminosos & moleßissimos exci tat, immodice purgat, vt ei sanguinē educat, & sepe mor tem afferat. Pestilima est et ac venenosa, quā produxit vni cam tota vna planta. Que planta si loco illo est vnica, multo perniciosiorē fructum parit, præsertim si locus ille est vilginosus, vel puluerulentus, vel thermis propin quus, vel serpentibus abundet. Calida est ac sicca ordine tertio, ignea substantia & terra per vñon tenuata: exi mie amara, & constat. Prituitam & alios humores crassos, & glutinosos, magis ex profundis partibus & distantibus, vt cerebro, neruis, musculis, iuncturis, pulmonē, tho race, qñ ex venis attractos, vt censet Dios. purgat, ac et bi lem flauam, vt voluit Humain. Quapropter dicitur: par tium morbis mire subuenit, cephalalgia antiq, dolori cari nji totius, hemicranie contumaci, epilepsie, apoplexie, vertigini, aquosæ fluxioni in oculum, podagra frigida, ischiadi maxime, ac reliquis nervorum luncturibq affe ctibus, alihmati ite, ac tussi antiquæ, dyspnœe ex thora cis repleti angustia. Ac præterea summe omniū prodest colico dolori tam pituita, qñ flatib⁹, & hydropi. Oia aut hæc siue sumpta, siue clystere, aut balano intestinis imis sa præstare: vtero autem imposita, fortem necat. Eadē cū aceto forti affricta, alphas, lepram, & psoriam, & elephan tiam sanat. Oculum deniq super cineres calidos incusum cornici eius inanito, capillos illius nigrat, eosq ne cadant firmat, acnitent tardat. Idem auri infillatum eius dolo rem ac tinnitum sanat. Acetum aut similiter in oñib col lutione dolorē deniq fatinacitudo. n. tenuat, terget, dige rit. Ne aut cordi ventriculo, hepatis, & cæteris visceribus noceat turbando, subuertendo, violenter trahendo, mi scenda ei sunt dictas partes roborantia, vt masliche, gal lia, & siliā, vñ miscetur glutinoso, lubrico do citius de

Id vñ i ca nonio de morbo aut ali id part u i facit.

Flos, bl lē, & flos mētra dicit, purgat pul pa colocy thidis var eut & dicit biff et muc ons, non a sanguine, vt nelleio m & clem mūdi, sed a neruis, & n quos q ribor, Paul. nō dicit.

Eius drac-
lin. emelle-
cyathiduo-
bus cū ruta
coquit Pan-
p. nō Sara-
pio.

turbantia acrimonia mordacem obtundētia, vt gum-
mi, tragacantha, bdellii, mastiche, et similia, ne amplius
viresceret: per quas fertur: & ora venarum adeo ve-
hementer aperiat, vt inde sanguis manet. Filius Serapio-
nis colocythidem mulsā cum incocta fuerat ruta macera-
bat, siccat, leuissime terēbat, ex mulsā prædicta dabat.
Græcus quidam colocythidem rosato oleo fricabat, et
cum equali portione ladani in catapotia firmabat, vti-
lia prædictis affectibus. Ego autem eam minutissime sor-
picihincido, glutino, et mucagagine tragacanthi aut bdel-
lii perlineo, sicco, tenuissime tero: cum ladano, vel mulsā,
vel mastiche oleo rosato dissoluta, in passillis cogo circa
molestiam purgatorios. Quod si noxæ corpori impres-
serit, mulsā, vel vuarum passiarum decoctum, cum oleo
amygdalino, vel oleo nucum, eam abolet. Longam de-
coctionem sustinet, est q̄, vt mihi cum Serapionis silio vi-
detur contra filij Zezar sententiam, pulueranda tenuis-
sime, vt eius facultas malefica, permitta illi exquiste alia
plenius obtundatur, vtq̄ viscera celerius permeet, neq̄ in
ipsis ob partium minus tritarum crassum cesset: q̄ for-
tasse sit, vt in visceribus pigra retineatur, eaq̄ viceret, præ-
sertim cum sensu perceptibiles fuerint eius particule. Dat
a siliquis sex ad decem, frigus & æstum vitantibus.

De colocythide.

Cap. IIII.

ANT.

Colocythides est quam Perse vocant cucurbitam de-
serti, quæ nascitur in planta quam et tel terre vocant,
eo q̄ in toto ambitu eius interficit herbas, & est sicut ve-
nicum eis. Vnde vocant eam Arabes necem plantarum
& eius folia sunt ampla pilosa & extenduntur rami eius
super faciem terre sicut extenditur cucurbita. Et terra su-
per quam facit videtur sicut adusta.

ELECTIO. Duorum est modorum masculus. s. & foe-
mina ex eis est masculus super quem nascitur sicut lan-
go, & est grauis cum duritie, & asperitate atinens, & ni-
gredini. Et laudatur ex eis foemina & proprie habes pro-
prietates habes bonas. Vt sit. crassa & lenis, & quanto le-
nior melior, & sit laxa, & alba, & lenis, & complete ma-
unitatis, & cuius pars interior est pulposa, & laxa, & le-
nis & alba vehementis albedinie. Verum quæ nō est cō-
pleta in maturitate mala est. Conturbat enim suscipiēte
eam, & ventositatem cum difficultate facit, & soluit su-
abundanter, & solutione educit sanguinem, & forasse
interficet, & cum sigillatur cum toto germinæ plantæ vt na-
scatur colocythidis vna est illa mala pernitiosa: imo ve-
nenum, & cum in tota regione non est nisi planta ei⁹ vna
per se nascens, est mala. Et quæ nascitur in terris fortibus
& puluerulentis aut iuxta loca reptilium aut in locis ther-
marū colocythidas facit minores. Et sunt similes ma-
le. Quæ autem nascitur in terris laxis & arenosis, & libe-
ris est quæ diligit. Et cum extrahitur pulpa eius tempus
debilitat eam. Tempus autem collectionis eius est autum-
nus, & proprie dum iam citrinescit & remouetur viridi-
tas ipsius.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Est calidæ com-
plexionis et sicce in tertio gradu: est composita ex par-
tibus igneis: & partibus terreis adustis, & est solutua, &
attractua superfluitatum, & eius attractio est multum à
remotis, & est resolutua, incisua, & abstersua.

RECTIFICATIO. Quatuor sunt corrigibilia in ipsa.
Noce enim stomacho cordi & hepatis: est conturbati-
ua: subuerfua viscerum: faciens operationes difficiles: &
aperit orificia venarum apertione sanguinem fluere faciē-
te & operatur illud vehementius q̄ aloē & velocius. Et
excoriat vias. Emendatur autem primum & secundū no-
cumentum contingens ex ea, commiscendo, cum ipsa
ex medicinis cordialibus, & stomachicis, & hepaticis quæ
meliorare possunt conditionem eius sicut additur ei pro-
pria mulsā, & gallia, & similia, emendatur autem tertiu

& quartum nocumentum ex ea cum rebus acquirētib⁹
ei viscositatem & glutinationem, & remouentibus ab ea
serositate, et cito lubricare eam facientibus, sicut est tra-
gacantum proprie, & bdellium, & gummi, & mastix, &
similia. Et dixit Græcus fiant ex ea & laudano partes su-
mendo equales post frictionem eius cū oleo rosato pili-
læ & sunt bonæ sane ad ea, quæ oportet. Modus rectifi-
cationis eius s̄m quod narrat filius Serapionis. Infund-
atur pulpa eius in aqua mellis, & proprie decoctionis
rute, & excutetur post illud, & teratur vltima contritio-
ne, & administratur cum aqua mellis prædicta. Mod⁹ re-
ctificationis eius ex inuentione nostra. Incidatur minu-
tissime cū incisorio, inuolat subtili inuolutione cum glut-
ino tragacanthi aut bdellii, & excutetur: & cōteratur post
illud vltima cōtione, & fiant trochisci cum pauco ma-
stiche. resolutio in oleo rosato vel cum laudano vel cum a-
qua mellis. Hæc enim aris illa facit sine molestia. Et scias
quod de decoctione rem completam sustinet. Et dixit fi-
lius Zezar. non oportet enim vltimum conteratur. Vlti-
ma enim eius puluerizatio excoriat vias & venas. & di-
xit filius Serapionis. Oportet vt perueniatur ad vltimū
puluerizationis eius. aliter enim vicerat viscera, & mihi
quidem videtur quod in vltimo puluerizata confrangi-
tur virtus a permixtione adiutorum ei⁹, & perirant si lo-
ca viscerum absq̄ impressione nocumentorum in ipsis,
& forsitan in ea in qua non exquiste sit illud: pars sen-
sata ex ea adherens in visq̄ inuolutionibus apostemat
et vicerat. Expellit autē nocumenta ipsius a corpore aqua
pulsularum cum oleo amygdalino, vel oleo nucū, aut
aqua mellis cum oleis prædictis.

POSSE. Solutione educit phlegma & humores visco-
sos: attrahens ipsos ad profunditate membrorum & dixit
Humain. Solutione etiam educit choleram citrinam, &
eius operatio ad nervos & iuncturas extenditur, & dixit
Dioscorides. Non efficit operationem in materijs quæ
sunt in venis, de qua sit curandum, nisi in materijs quæ
sunt in locis profundis distantibus, & eius posse est ista-
gnum in mundificatione cerebri & neruorum: & lactero-
rum, & pulmonis, & pectoris, & est magna medicina
ægritudinum eorum, sicut est dolor capitis antiquus, &
dolor cranei, & hemierag difficilis, & epilepsia, & apo-
plexia: & confert ægritudinibus neruorum omnibus, &
vertigini, & descensui aque ad oculum, & est res magni
iuuamenti ad asthma, & antiquam tussim, & ad dilata-
tionem anhelitus, et est eius operatio virtuosa ad dolores
iuncturarum & podagram frigidam, & sciaticam, pprie
s̄m omnem modum administrationis eius etiam in cly-
steribus & collirijs, & confert etiam colicæ phlegmaticæ
& in flatibus iuuamentum vltimū, & hydropisī, & si sup-
ponatur in matrice occidit foetum, & ex ea cum aceto for-
ti fricetur morpha sanat eam, & similiter lepram & de-
phasiafem. Et si euacuetur quod est in testa eius & implea-
tur oleo & bulliat in cinere calido, & inungantur capilli,
denigrat eos: & tardat canicem, & prohibet casum eo-
rum, & si distilleret ex eis in aurem, sanat dolorem eius,
& confert sonitui in ea. Et si impleatur aceto forti, &
collatur ex eo os post bullitionem ipsius sanat dolorē
dentis.

DOSIS. Ipsi est à karacis. vi. vsq̄ ad. x. Is aut qui su-
mit eam, timeat frigus & æstum.

De polypodio.

Cap. V.

SYL.

Polypodium radix est plantæ, lapidibus et arbo-
ribus increfcentis, quam dicitur pōtē pōtē. arborum
silicem, Græci vocant. Quod lapidibus innas-
citur, humiditate excrementosa, cruda, flatulenta,
ventriculū ad nauseam euertere abundans. Præstāti⁹ q̄ ar-
boribus, præsertim glandiferis innascent, præsertim s̄ma-
gnū est, recens, solidū, nodosum, foris ex nigro rubescens,
Mef. h. iij. colore

Tricharbo
rē capue
robey, xia
pidibus
kēny dōf.
† Dignū mī
tūm cras
strodine. 3
Diosc. Pl.

POSSE. Solutione educit humores crassos & viscosos & dixit Haly. Etiam cum hoc solutione educit choleram nigram & eius iuuentum est magnum ad xgritudines capitis sicut cephalæa, & epilepsia, et proprie fm omnem modum administrationis eius & vertigo & somnia & oximel eius ponit materias viscosas faciles ad expellendum, & subtiliat humorum crassitudinem. Et ipsa quidem fm omnem modum administrationis eius, confert iuuentum magnum xgritudinibus iuncturarum, & est medicina pulmonis & pectoris, & xgritudo in eis, proprie delectuari ex succo eius & melle, sumptum lambendo clarificat vocem, & similiter oximel eius, & acetum ipsius, & est ex medicinis bonis spleni & crassissimi eius, est ex rebus præseruantibus corpus a putrefactione, & conseruantibus ipsum in sanitate sua, & acquirit vsus eius maciem corpori, & cōseruat in inuenture, & acetum eius excitat & confortat gingiuam laxam & puritatem, & cōfirmat dentes motus colluui ex eo, & similiter potus ipsius est medicina magna foetori oris, facies ipsum odoriferum, & sanat dolorem stomachi, & adiuvum ad digerendum, & vsus eius fm omnem modum ad ministratiois ipsius cōfortat corpus cui accidit laxitas & mollificatio, & colorem efficit bonum.

POSSE. portio eius acceti est ad drach. v. vsq. ad. xij. & oximelis eius ab auz. vi. vsq. ad. j. in. & trochiscorum eius ad drach. iij. vsq. ad. iij.

De hermodactylis. Cap. VII. SYL.

Hermodactylus est radix herbæ cuiusdam montanae, & ea vel digitum longa, vel rotunda, ac eadem præstantior, si multum est alba, intus & foris magna, medio criter dura, altera scilla aut raphano proxima, si creuit, si vere lecta est, & menses de inde sex siccata est, Rubra autem & nigra male est, & quæ in loco pingui & humido puenit, quod inde humor eius inflans, & excrementosus ei largior inest. Rara vero laxa, leuis, est imbecillior. Calidus est ac siccus ordinis secundum initio cum humiditate tamen excrementosa, flatulenta, nauseabunda, qua ventriculo nocet, præsertim qui in eum ex partibus alijs excrementa conflunt. Pituitam crassam, præsertim a iuncturis trahit, ob id podagræ, & alijs arthritidis differentijs confert, non sumptus modo, sed etiam cataplasmate ad motus, præsertim cum vitellis oorum, & farina hordei, vel mica panis. Impinguit, sperma auget, vlceribus confert, quia terget sordem eorum, & carnem in his putrem cōsumit. Cumlunum, zingiber, piper longum, libysiticum, mentastrum, malliche mista, hermodactylum prohibent, ne suo humore excrementoso & flatulento lædat ventriculum, neve flatus crassos & nauseabundos in eo excitet, aut multa in ipso excrementa colligat. Si vero hermodactylum cum pauco zingibere, & succo raphani, vel cum scilla assata, aut scilla succo, et zingibere, & pauca spica, in trochiscos, singatur, purgat celerius & plenius: (per se enim tarde & imbecilliter vacuat.) Myrobalani quoque roborado stom. hermodactylos cito deturbant, & humorum in ventriculo affluxu phibent. Datur aut. uno ad aur. duos: annos tres seruat.

Mefes agit de hermodactylis, radix se paulo diuersa, ab vtroq. et hermodactylis, Colchidum venenosum, radix rotunda quamvis sit, et id est, et Mefes hermodactylis, opior, vñc Pauli ephephæ vero absolute diu cum, aliter ita ageritis, folijs v. caulis iij. aut c. iij. radice, via digitali crassitudine longa, sicut a Dios. Gal. et hermodactylis recutitur, et id est Mefes & Paulus hermodactyli eodem non accipiunt.

De hermodactylo. Cap. VII. ANT.

Hermodactylus est radix herbæ montanæ & eius alius. Est longus sicut digitus alius rotundus.

ELECTIO. Ille de quo hic loquimur est rotundus, & eius alius est alb^s, alius rubrus, alius niger. Melior ex his est habens proprietates tres bonas, scilicet qui est albus & vergit albedinis intus & extra, & qui est crassus, & qui est duriti

mediocri. Rar^o vero & laxus & leuis est debilis. Rub^o vero & niger ambo mali sunt: Cuius ortus est in locis pinguib^{us} aut humidis, est malus, propterea quod additur ei ad humiditatem superfluum & inflatuam. Et ortus eius in vicinitate scillæ melior in conditionibus suis, & similiter in vicinitate raphani. Melius vero tempus collectionis est ver. & meliores sunt in quibus iam præterit medius annus post bonam eorum exiccationem.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidus est & siccus in principio secundum, et in ipso est humiditas superflua, causa ad inflationem et ventositatem, & nauſeam, quare est malus stomacho & reumatizantibus ad ipsum superfluitates ex alijs membris.

RECTIFICATIO. Tria sunt corrigibilia in eo. Primum est nocivum quod diximus quod immitit in stomachum, secundum est quod generat ventositatem, causam ad subuersionem & nauſeam, tertium est quod est debilis et tardus in soluendo. Et dixit Alexander. Inimicatur stomacho aggregans in ipso superfluitates plurimas & generans in eo ventositates crassas, & tollitur hoc nocivum tum ab eo in permiscendo cum eo cinam^o & mallice & zingiber, & similiter piper longum cum eo, & mentastrum, & key sim renouet hoc nocivum ab eo. Et dicit Alkanzi, si ex eo & pauco zingibere, fiant trochisci cum succo raphani, vigoratur in operationibus suis. Et ex eis quoque magnificant illud & meliorant conditionem eius est scilla, & proprie si ex ea assata aut succo eius fiant trochisci & proprie cum pauca spica & zingibere. Et ex rebus sibi additis prohibentibus discursum materiei ad stomachum per ipsum sunt myrobalani eo quod aggregat & confortant stomachum, & faciunt citum descensum eius cum sit ex tarde descenditibus.

POSSE. Solutione educit phlegma crassum a iuncturis proprie. Et est medicina arthrice magna & podagræ sumptus, & etiam cataplasmatum, & proprie cum farina hordei, vitellis oorum, aut cum mica panis pinguis, & vitellis oui, & vsus eius impinguit corpus. Et augmentum efficit in spermate. Et est medicina bona vulnerib^{us}. Abstergit enim sordes eorum, & consumit carnes putridas in eis.

POSSE. Eius est ab auz. i. vsq. ad duos. Cōseruatur autem per annos tres.

De radice. Cap. VIII. SYL.

Ris radix est herbæ, quæ crinoides, id est, liliale vocat antor Græcus, cuius flos uel cœruleus, ac versicolor, vt iris arcus celestis, vñ de illi nomen: vel albus. Alterius radix optima est, si magna, dura, densa, crebro geniculata, ex albo rubescens, odore ceu viola aromatico, sapore acri & mordente. Veris initio collecta. Secundum bonitatis rationem flos obtinet, cœruleus præsertim albus enim ad omnia est imbecillior. Radix est calida sicca ordine tertio, acris, terget, coquit, resoluit, lenit, aperit obstrueta, sedat dolores, pituitam crassam, & mistam illi bilis purgat, ac præter hæc aquas serosas, id quod clement. Materiam crassam, lentam, hærentem in thorace, ac pulmonem coquit, tenuat, ac prompte educit, viscera quoque omnia expurgat. Hepatis quoque ac lienis, & vicinarum partium tollit obstruções affectus ab ea excitatos, hydropem, dolorem, tumorem, duritiem, & similes sanatur, aut lenit. Omnes quoque tumores etiam duros, et strumas digerit, præsertim neruorum, & iuncturarum, maxime cum betæ vel brassicæ succo, vel vino, & melle, & oleo chamædino. Cephalagiam veterem sanat, præsertim cataplasmate imposita, & succo eius in nares attrita. Hic enim sternutamentum mouet, & per nares detrahitis vim maximam excrementorum in partes alias, per meatus oculos aliquod de fluxuorum. Succus autem ex ea vtabit in his extrahitur. Cum sapa autem tussim veterem ab humore crasso, lento factam, multum leuat, & ab eo

lreos flor
zæ albori
pallidior, ju
teos, pur
puros, & g
rutes Dio
co. scribit
distinguit.
Optima
Dios. illi
rica, densa,
sobumilis
frangi, & a
tumia, fol
ruffi, val
de odorata
sternuta
mēta mo
uēt
frangit, q
flu amara.
Radice
colligat
scipite so
lūdi diu
uo docet
Dios. Tenu
at, terget,
coquit pa
lo.
Cui recto
ota, sile
ni, & aucto
& rosacea
ad motu
dolori cap
tis confert
Dios.

dem

De hoc in
n. fis. simp.
Serap. &
Auz. requi

Alexander
Trallianus,
Paulo ma
lus est illi,
decocto ra
die purgat
penitenti
ter arthriti
cos in ipso
fluatino
Cattigatio

Alkanzi.

dem spirandi difficultatem. Vterum preterea expurgat. Pesto quoque supposita vel emplastro ad nota, vteri dolores sedat, menses euocat, abortum facit. Vlcera antiqua, sordida, putrida purgat, theci, carne proba implet, quare etiam ossa nuda vestit. Ichthiadi salubriter aut clystere iniicitur, aut emplastro imponitur. Os si colluui aceto cui incocta fuerit, dentium dolorem sanat, & rheumatismum sistit, supposita item hæmorrhoidas aperit. Inuita feminis vacuationem sumpta cohibet. Succus eius cum farina fabarum & cinerum illitus, faciem expurgat, eiusque maculas deterget. Oleum denique irinum nervos & iuncturas firmat, ipsasum ex repletione, cephalalgiam, dolorem hepatis, splenis, renum, vteri, iuncturarum, thoracis & podagræ, pleuritidis, peripneumoniam oblitum iuuat, catarrhum coquit, somnum conciliat temporibus inuictum, aurium dolorem insillatum auri, narium graueolentiam ipsis iniectionum corrigit. Fit autem ex floribus iris, & radicum dimidio, ut rosatum oleum & violatum. Ne ventriculum ledat, fumatur ex mulla & pauca spica, vel cum ferro lactis, melle, mastiche, ad affectus autem thoracis, & pulmonis, cum sapa, vt dixi, propinatur. Teri, & coqui mediocriter potest. Datur ad drachmim duabus ad drachm. sex, annos duos seruatur.

¹ Dios. dat dr. 7. cum mulla. Paul. obolos octo diligit agarici modo perga-
te, modo non fit antiqua, nec perata.

Deiride.

Cap. VIII.

AN.T.

Iris. Inquit Græcus. Est radix herbe quæ dicitur lili-
alis: cuius duæ sunt species. Est enim quæ florem habet
purpureum habentem gradationes diversitatis in purpu-
reitate, sicut habet arcus terroris & est iris, & per hoc vo-
catus est iris. Est alius cuius flos est albus.

ELECTIO. Habens florem album debilior est in
omni re. Est ex eis melior cuius radix est alba partici-
pans rubedinem secundum aliquod, & crassa & dura &
spissa, & in qua est aromatizatus sicut odor violarum pro-
prie & cuius sapore est acutus, mordacius propter acri-
moniam ipsius, & habens nodos breues collectos. Mel-
ior pars plantæ est radix, post illam, flos. Est melius tem-
pus collectionis ipsius, est principium veris.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ com-
plexionis & sicca est in tertio. Est in ipso est acredo et aci-
tas. Est absterius, maturatiuus, resolutiuus, lenitiuus, &
aperitiuus, oppilationum sedatiuus, mundificatiuus, &
lenitiuus naturæ & prouocatiuus. Florem vero habens
album calidus est & siccus in secundo. Est est resolutiuus
absterius cum æqualitate & est subtilioris subtilitatis per
quod & olei eius est subtilis & maioris penetrationis.

RECTIFICATIO. nocet stomacho, propter quod pro-
pinatur cum aqua mellis, & pauca spica. Et emendatur
in conditionibus suis similiter cum aqua casei & melle et
pauco masticæ ad causas pectoris, & etiam pulmonis cum
rob. Operatio olei. Ex ex floribus ipsius quæritatem quæ
volueris, & ex radice medum ipsius & exequere de ope-
ratione illud quod diximus de oleo rosato, & violato. Ope-
ratio autem succi eius est sicut operatio succi ablinthii. De
contritione autem & decoctione sustinet mediocriter.

POSE. Solutione educit phlegma crassum & chole-
ram permixtam. Et educit etiam aquam citrinam cum sa-
cilitate, & eius aspectus est proprie et maxime ad pulmo-
nem & pectus, & est maturans subtilians & educens ab
eis materias cum facilitate, & proprie crassas & viscosas
& adharcentes, & est alius aspectus eius ad hepar et men-
bra vicina ei, & ad splenem remouens oppilationes eo-
rum & curans morbos oppilationum in ipsis, & educens
materias ab eis sicut est hypodipis proprie, et est ex bene
resoluentibus duritiem eorum & apostemata & dolores
ipsorum, & est medicina bona lenitiua & resolutiua om-
nis duritiæ, & proprie iuncturarum & nervorum & apo-
stematum durorum & scrophularum, & proprie coctus

cum aqua sicca aut caulium, aut cum vino & permixtus
cum melle & oleo chamæmille. Et confert dolori capitis
antiquo et proprie emplastro facto ex eo, et caput purglo
facto ex succo ipsius, & comouet fluxationem & edu-
cit per viam nasi superfluitates plurimas ex cerebro, pro-
nas fluere ad partes corporis occultas, et eius ad ministratio-
proprie cum rob confert iuuamentum manifestum iusta
antiquæ, cuius causa est humiditas crassa & viscosa & dif-
ficultatis anhelitus: & mundificat viscera & matricis, &
confert suppositus & emplastratus doloribus eorum &
educit menstrua, & facit abortum. Per et medicina ma-
gna vulnerum antiquorum & putidorum mundificat
eas, et generans in eis carnem laudabilem, immo etiâ ossa
nuda vestiens carne. Per et emplastratio & clysterizatio fa-
cta ex eo confert siccitatem, & colluui os ex aceto decoctio-
nis ipsius, & remouet dolorem dentis, & sedat reumatiz-
mum ei, & suppositio facta ex eo aperit officina hæmor-
rhoidarum, & confert vltus eius ei qui effundit semen suum
involuntarie, & fit ex succo ipsius & farina fabarum &
cicero linimentum bonum mundificans faciem & ab-
stergens maculas eius. Oleum vero eius confortat nervos
& iuncturas, & confert spasmo humido & confert dolori
pectoris, & pleuresi & peripneumoniz, & confert distil-
latio eius in aurem dolori eius, & distillatur ad fectorem
nasi, & remouet eum, & inunctio eius in temporibus fa-
cit dormire, & confert dolori capitis & maturat catarrhū,
& confert inunctio eius dolori hepatis & splenis & renū
& confert dolori matricis & iuncturarum & podagræ.
D O S I S Eius est ad drachm. ij, vsq. ad. vi. & conseruatur
per annos duos.

De cucumeris agrestis.

Cap. IX.

S.Y.L.

Cucumber agrestis folijs fatui cucumeris, sed aspe-
rioribus, fructu eiusdem, sed paruo, asperimo,
amarissimo, cuius perfecti, ac præcipue ex eo suc-
cus est alius est præcipua, secunda radices. Idem frus-
tus id absolutus si maturatur paleas, viridissus esse de-
sinerit, & amaritudinis est eximia, succumque remittat albū,
& subpinguem, est calidior. Imperfecti autem tam est
noxius, vt sanguinem educat. Succus autem ex eunte. Est
te ex dicitur, radix sine. Veris colligitur. Eadem in medi-
camenta multum efficacia, & celebria recipitur. Calid-
us est ac siccus ordine tertio, substantia ignea & terra-
usta constat. Purgat potenter pituitam vomitu & deie-
ctione, & interdum bilem, si vacuari parata est: serosum
quoque excrementum, etiam euulsu contumax, atque
adeo a luncturis misrice trahit, præsertim succo & radi-
ce, ob id eorum dolores sanat, ichthidem etiâ iuuat aper-
te cataplasmate impositus, vel clystere iniectus. Vini-
nanc purgatiorem fammonio, proximam ei tribuit Ioan-
nitius. Si enim vacuet, immo decet etiam sanguine trahit.

Radices item eius cum ablinthio in aqua, & oleo per-
coctæ, henuerianiam molestam, & curatu difficilem fa-
niant, si ipso decocto tempore foueantur, & ipsidem radi-
ces ex eadem, & herbe vitæ cataplasmate applicentur. Suc-
cus quoque ipsius naribus iniectus cum pauco lacte idem
efficit. Excrementa enim cerebri educat, & nasi fectorem
ad horum putredine ortum per sanat, cephalalgia quoque
veterem & epilepsiam, Idem cataplasma, præsertim si sicc-
us caprini addatur, tumores magnos & duros, & stru-
mas resoluat. Succus quoque & decoctum tum fructus,
tum radices hydropem iuuat potu (valenter enim aquas
serosas vacuat) & iterum, & obstruccionem hepatis &
lienis. Pulvis radicum cum melle ciceriæ fectam tenuat,
echymomata conuulsionibus succedente dissipat. Sui-
cus radicum cum farina fabarum, sordem faciei & fecti-
tatem cutis illius terget. Radix ex aceto forti alphis
affricata, eos delet, & lenigines. Resoluit enim, te-
nuat, terget, fectat, soluit moleste & tarde, aperit obstru-
cta, & ora venarum. Ne ora venatum aperiat, & viceret
hic

Cucumer
agrestis.
Elatris
fucus
ex e
fructu
qdo
saturat.
Dio. do
et amar
et tunc
Ga.

Quib' lun-
dum elate
rū nūc vo-
mitti, nūc
deiectionē
faciat, do-
cet, Dios-
cor. p. 1.
vacuare vt
seimonio
rū oboliū
utū la-
dis cotyla,
būc & pi-
uitā trahit
& egre spi-
ranio pro
dicit Dios-
cor.

Cuculabo-
ro albo &
duplo mel-
lis Dio.

Hoc fuffus
Diof.

hic fuccus, & cum torminibus, et anxia moleſtia vacuet, datur cum bdellio vel tragacantho, vel lacte dulci recenter muſſo, aut muſſa & fale promptius autem purgat cum pauco fale gemme, & aromatizatus. Succus autem ex fructibus per maturitatem pallentibus clementer ſine coſpreſſione multa extractus ſiccatur, vt ſcammonium, & aloë. Nonnulli inter ſiccandum ei immergunt aromata nodulo ligata, quem extrahunt, dum ſiccando cogi inci pitallij alia immitunt, pro ſcopis varijs. Triennio ſeruat, poſt ſex meſes utendus. Noxam autem ab eo corpori impreſſam delent aqua hordei, muſſa, vinu, oleum. Datur fuccus à granis decem ad drachm. vnus partem tertiam; pulvis radicis à granis quindecim ad drachmæ ſemillem. Decoctu ab vncijs duabus ad vncias quatuor.

Abſtimato ad decennium purgatione eſt aptum Dioſco. A trimatu incipit, & nullius ex medicamentis longiore poſſe durare, & quo vetuſtius, eo melius, ſcribit fil. & deſcendis anſis ſeruat, teſtatur Theophr.

De cucumere aſinino. Cap. IX. ANT.

Cucumer aſininus eſt fructus ſicut cucumer parvus caſperitatis plurimæ & amaritudinis veræ, & epilaſta habet folia ſilijs cucumeris: in aſperiora.

ELECTIO. Melior pars plantæ eius eſt fructus ipſius, & propriæ eius cõpleti ſucci, & poſt ipſum radix. Et calidior fructus eius eſt citrinus cõplexus, expoliatus in à viriditate, & qui eſt amaritudinis veræ, & cuius ſuccus eſt albus habens ſicut de pinguedine aliquid. Incompletus vero eſt malus: educens ſanguinem in ſolutione: & radix eius ingreditur in medicinis multarum utilitatum, & melius tempus operationis ſucci eius eſt ſinis æſtatis & collectionis radicis eius eſt ſinis veris.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ complexionis eſt, & ſiccæ in tertio. Eſt autem compoſitus ex partibus igneis & partibus terreis adultis, eſt autem reſoluiuus, ſubtilizans, aperitiuus opilationum, & oriſicorium venarum, abſterſiuus, extenuatiuus, exiccatus & ſolutiuus.

RECTIFICATIO. Excoriat & aperit oriſicia venarum: quare generat tortiones faciens cum ſolutione anguſtiam & eſt tardæ operationis, & emendatur nocumentum primum ſi in operatione ſucci eius adiungat ex bdellio aliquid aut ex tragacantho, aut ſi propinquet cum lacte dulci recenter muſſo, aut eum aqua mellis & fale: & uiſi gorumat & facilitatur eius operatio ſi in operatione ſucci ipſius miſceatur ſalis gemme quantitas aliqua, & ſcito quæ ſpecies aleſcantiæ addunt virtuti ipſius. Operatio ſucci eius. Accipe ex ſucco eorum quatuordecim quam volueris, & propriæ qñ citrinæ eunt, & ſunt maturitatis completæ & hæc extractio ſucci cum facilitate, non cum compreſſione laborioſa & exiccetur, ſicut exiccatur ſcammonia & aloë. Et quidam accipiunt aliquas ex ſpeciebus aromaticis, & ligant in panno, & ſuſpendunt in eo donec incipiat inſpiſſari, & poſtea remouent. Et aliqui ponunt alia ſibi intentiones alias. Expellit autem nocumentum eius à corpore aqua hordei mellea & ſimiliter vniuſi et oleum.

POſſE. Dixit Ioanninius. Soluit ſicut ſcammonia, et ſi viciatatem rei educit phlegma cum virtute & per vomitum, & per ventrem, & interdum choleram, & prius ſi inueniat eum præparato, & educit mirabiliter aquoſitates à partibus difficiliſſe eradicationis earum, & educit materias quæ ſunt in iucturis, & curat dolores earum, & propriæ ſucci eius, & etiam radix ipſius cum aceto cata plaſtinata, & ſi decoquantur radices eius cum abſinthio in aqua & oleo uſque dum ſint bene excocata, & embrocantur tempora, & ex ea aqua cori calida, & ex oleo, & fiat ex ſpecie emplaſtrum ſtringendo circa tempora & reſoluit hemiancia laborioſa difficiliſſe. Et caput purgati ex ſucco eius valet ſimiliter & propriæ cum ſucco, & lacte pauco. Educit enim ex via naſi ſuperfluitates cerebri plurimas, & ualet ad ſextorem naſi. Et ad dolorem capitis antiqui

& epilepſiam. Et modus emplaſtratiõis quem diximus reſoluit apoſtemata craſſa & dura, & ſerophulas, & pro priæ permiſcendo ei aliquid ex ſtrecore caprarum cum melle. ¶ Succus vero eius & ſuccus radicis ipſius eſt medicina bona hydropiſi. Extrahit enim aquam citrinam cum fortitudine, & ſimiliter decoctio radicis ipſius. Et conſert hictérie, & opilationi hepatis, & ſplenis, & cõfert ſciaticæ inuamentum maniſeſtum emplaſtratus & clyſterizatus. Pulvis vero radicis eius cum melle attenuat cicatricem ſcedam, & remouet veſtigia magna quæ remanent poſt percuſſiones. Et ſit ex ſucco radicis ipſius & farina fabarum linimentum bonum abſtergès ſordiciem faciei, & ſcedatatem cutis. Et fricatur morſea cum radice eius, & aceto forti, & auferat eam. Et ſimiliter valet ad lentiginis. Et ſcito quod ſolutio ex eo quando ſuperflua eſt edu cit ſanguinem. Cõſeruat ſuccus eius triennio. Et eſt ad miniſtrandum poſt ſex meſes.

POſſE. Succus eius à .x. granis vſque ad 3. i. tertiam, pul ueris radicis eius à granis .xxv. vſque ad 3. f. ſe. & aqua de coctionis radicis eius ab 3. ij. vſque ad .iiij.

De centauro.

Cap. X.

SYL.

Centaureus eſt maior & minus, notis plurimis diſtinguuntur, ad omnia minus eſt præſtantius, idque ſuis floribus pallidis, & citreis, ac ſemine. Colligitur æſtatis initio. Calcaſta, ſiccatur ordine ſecundo, vel cum Ruſo tertio initio: conſtans terra ſubſtantia ob viſionem valde amara: alia terra non adu ſta, aquoſæ miſta, qua modice adſtringit, & aerea parum dulci, & ignea ſubacri ſine morſu. Ob hæc, vlcera & vlcera efficaſſime curat & glutinat. Terget enim, ſiccatur, excrementa conſumit, aluum ſoluit aliquando tam violentè, vt aperiatur ora venarum, quibus ſanguis emanet. Qua de re dubitauit Hermes, præſertim cum vulnere cõ glutinet & ſanet. & Alkin diſſentit, ſanguinis ſputo cõ ſerat, ipſum ſiſtendo & apertam vaſis partem glutinando. Sed ambiguitatem hæc ſoluit ſubſtantia in eo præ cipuarum contrarietas, amare. ſ. & hæc largioris ſtypticæ, quæ prima cogendo agit, quod à dominante ſubſtantia hæc facultas ſit ad agendum promptior. Poſt ſõgam autem eius actionem calor mordax ex acri ſubſtantia excitatus, corpus agitat, & noxas prædictas aſſert, nõ ſemper tamen, ſed quando immodice purgat. ¶ Purgat autem centaureum præſertim minus, pituitam crudam, & bilem ſlauam, & materias alias etiam à neruis & iuncturis, & hæc tarde. Ob id harum partiũ affectibus conſert, vt etiam iſchiadi, clyſtere iniectione, vel cataplaſmate im poſitum. Muſculus item attritus, ſed cum panis mica, fale pauco, & melle, vel oleo. Obſtructionem hepatis & lienis ſanat, colico dolore & ventris prodeſt, lumbricos necat, & vacuat, meſes mouet, vteri dolorem ſanat, ſecum educit. Syptica vero ſubſtantia ſputum ſanguinis ſiſtit, vulnera glutinat, vlcera etiam deſpectulata glutinat præſertim puluere per ſe vel in vnguicũ coactos, ac etiam potu decocti ipſius ſiſtulas & vlcera cacothæ ſanat. Ambitioſe autem quidam ab eo carnis diuſis in coſto eas glutinari aiunt. Cum muſſa, vel oxy melite, & fale pauco, vel decocto amicos mellito & fale gemmæ habenti promptius purgat & cleneniũs. Maſtiche autem addita, venas ab eo aperiri prohibet. Coſtionem & trituram præſectam ſuſtinet. Datur à tertia parte vnc. vnius vſque ad ſecundam. Decocto autem ab vncia vna ad vncias tres.

Maius ad drachm. duas datur Dioſco. & Cal. melius ad drachm. vnam & dimidiam coctum ad dimidias in aque coſyla paulo.

De centaurea.

Cap. X.

ANT.

Centaurea. Alia maior. Alia minor. Inter quas diſtinguntur proprietates notæ.

ELECTIO. Minor melior eſt in omni re cuius flores & crura colorem habent citrinum palcarem, & melior

Centaureus eſt
vulgare
he Põici.

† An. tertio
Ga. ordinẽ
ſignauit.

† Hic modo
loquidi in
nutu, hæc
nº de vtro
que locuti
de vtriqũ
ſoliti & bi
ſe va. uer
ſed minor
magis, cui
ſolũ vii. hpc
ad Dio. Ga.
Pau. tribu
tur: non tẽ
magis: &
ſanguinis
vacuat, &
clyſtere, in
ſiſtade in
iſti, gami
nori rĩ
butat in
pro, & co
uult datur
maĩ Dioſ.
& gal.
Cũ cõto
malot cen
taureo cõ
ſit carnes
coſcũſcult
Dioſc.

pars plātē sunt flores, & semina ipsius. Et melius tempus collectionis ipsius est principium æstatis.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ complexionis est & fceæ in secundo. Et dixit Ruphus. Est in principio tertij, & est composita ex partibus terreis adustis in parte dantis ei amaritudinē, & ex partibus non adustis: cū permixtione aquositate: in quibus inest ei spicitas. ¶ Et in ea de dulcedine aliquid à partibus aeris. Et in ipsa est ex acredine aliquid à partib⁹ igneis. Et amaritudo in ea plus ē spicitate ipsius, et spicitatis plus dulcedine & acredine, & acedo in ipsa est remissa sine mordicatione. Quare est ex maxime curantibus vulnera imo sigillantibus ea. Immo est ipsa abstersiva, exiccatoria consumptiva superfluitatum, & solutiva ventris. Et qñ superfluit, purgatio ex ea solutione educit sanguinem. Aperit enim orificia venarum a pertione sanguinem manare faciente. Dubitavit enim Hermes in ea de eo quod dicitur qd est aperiuita venarum, & effusiva sanguinis: cum sit sigillativa vulnerum, & sanatoria. Adhuc autem dixit Alkindus. Confort spūto sanguinis & aggregat ad retentionem eius, & sigillationem loci manationis ipsius. Inquit Heben Mes. Satisfacit inquisitioni perfrustatio compositionis ipsius, & enim in ea amaritudo & spicitas sunt sicut dominantes, quæ sunt ad aggregandum magis, & est prima cōsecutio operationis per ipsas. A dominantes enim virtus promptior. Cum autem suscitatur caliditas ipsius & acrimonia post longam eius actionem, cum agitatione in corpore, sit cōsecutio operationis à virtute subtilitæ acutæ ipsius, & calidæ, quare operatur quod diximus, & non semper, sed illud proprie quando ex ea purgatio superfluit.

RECTIFICATIO. Est ex faciēibus solutionem tardam, & est conturbativa & aperiuita orificiorum venarum. Confortatur autem eius operatio cum aqua mellis, & oximelle, & pauco sale. Vel cum aqua decoctionis amicos mellita proprie, & sal gemma, & remouetur cum hoc eodem nouementum secundum & remouetur tertiu administrādo aliquid de mastice cum ea. Cōctionem autem & contritionem ad plenum sustinet.

POSSE. Solutione educit phlegma crudum, & pprie minor, & cholera cintram, & materias aīum curis, & mundificat nervos, & confert doloribus eorum, & confert ischiaticis iuuamentum magnum emplastrata, et clysterizata. Et similiter emplastratio confert dolori nervorum, & contritioni laceratorum & pprie cum mica panis, & sale pauco & melle vel oleo. Est et medicina oppilationum hepatis, & splenis, & prouocat menstrua, & sanat dolorem matricis, & educit forctum. Et confert colicæ, & dolori ventris, & interficit vermes, & solutione educit eos iuuamenta autem ex re spicitatis eius sunt qm abscondit spūto sanguinis, & sanat vulnera, & mundificat ea, & consolidat, & pprie difficilis consolidationis & pprie pulvis eius. Et vnguentum factum ex ea & vini decoctionis ipsius est potus ad hoc, & pprie ad fistulas & vlcera maligna & quidam dixerunt superstitiose qm si coquitur cum carnis consolidatione partes diuinas.

DOSES. Eius est à tertia. 3. i. vsq ad 3. i. & .f. & in decoctionibus ad 3. i. vsq ad .iij.

De Cnico.

Cap. XI.

SYL.

Cnicus est agrestis (nam quem Indicum addit, & nil vocans, cnicus non est) & satius, idemq; melior semine, pferum non est) & albo magno, {in æquali} plano, pleno medullæ pinguis, cortice tenui. Nec inutilis est flos croci pilorum effigie. Calfacti ordine primo, siccant scūdō, agrestis calidior, siccior, nilius natus, Pituitam & aquas vomitu, & deiectione vacuat sumptus, & clystere inieciat. Ob id morbis in denaris ut colico affectui, & similibus cōferat. Thoracem quoq; & pulmonem expurgat, præsertim eclegmatē sequente, &

oleo suo, vnde & vocē claram reddit: sperma quoq; vsu auget, sed alimentum est prauum. Stomacho ualde noxium, in eoq; & mammiis la dicitur cogere, fastidium ac nauſeabundum ed, ac conturbans. Facultate est laſtariarum plantarum, sed remissa: terget, aperit, cuius flore cui multa icterum sanante. Ne ventriculum lædāt, ei misceſt stomachica, anisum, galagā, mastichenacria vero vt cardamomum, zingiber, sal panis, sal gemmæ, addita, actionem ipsius celerant, & intestinorum noxam prohibent. Sic medullæ eius 3. x. cum cardamomi aureo vno in catapodā cicerum magnitudine. 3. v. sufficienter purgat Paulo autore. Eadem medulla panno ligata, oxy meliti præcipue scillitico cum coquitur mersa, purgatorium id facit. Medullæ eiusdem auri duodecim, penidiorum auri quatuor, cardamomi, zingiberis. ana aur. vnum, cum melle forma bolos nuci magnitudine. Da vnam vel duas. Medulla eadem exiure galli vel gallinæ cū speciebus prædictis cocta idem præstat Gal. Vel medullæ eius drach. tres, amygd. 3. i. strobilorum. 3. semis, cum melle cocto & succo scillæ facie elegma mirificum in thoracis affectibus. Oleū ex eo semine, vt amygdalis & balano myrsepticæ, extrahitur. Datur à 3. iij. ad aur. quinq; .f. Floſ à 3. i. ad auros duos.

De carthamo.

Cap. XI.

ANT.

Carthamus duorum modorum est. Est enim domesticus & siluestris, & dixerunt quidam qd nil est ex speciebus carthami, & elongati sunt.

ELECTIO. Carthamus de quo loquimur est domesticus, & melior pars plantæ eius, est semē eius. Post illud flos eius, & melius semen est quod est album, & planum crassum, & plenus: cuius medulla ē vntuosa pinguis, & cortex est tenuis. Et melior flos est qd est sicut pili croci.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ est in primo, & sicce in secundo: & flos eius est minus calidus, & siluestris est calidior & siccior: et enim in eo virtus laſticatorum remissa: est autē carthamus abstersivus aperiuius, & conturbatiuus, & faciens nauſeam: & inest ei virtus educendi per vomitum, & per ventrem, & eius nutrimentum est prauum, & multum nocens stomacho, & dicitur qd cæſat lacin mamillæ, & stomacho.

RECTIFICATIO. Nocet stomacho faciens fastidiū & est tardē & debilis solutionis, & dimittit velligia lenitatis in visceribus. ¶ Emendatur autem primū nouementum ex eo permiscendo ei aliquid ex medicinis stomachicis, sicut anisum pprie & galagā, & mastix, & similia, & confortatur ei solutio & emendatur nouementum quod imprimit in intestinis permiscēdo cum eo aliquid ex medicinis acutis: sicut corderum pprie & zingiberæ & sal panis, & sal gemmæ, & similia. ¶ Inquit Paulus. Accipe medullæ eius 3. x. corderum aureū, i. fac ex eis grana sicut cicer & da. 3. v. Soluit enim sufficienter. Dixit etiam. Liga ex medulla eius quantitatē sufficētem in pannos: & suspēde in oxy melle qd coquitur, & erit folutum, & pprie si fuerit oxy mel scillitico. ¶ Inquit Alkanzi. Accipe medullę ipsius auri. xij. penidiarū auri. iij. corderum in zingibe. ana auri. i. aggregetur omnia cū melle, & fiant forme sicut nuci & da vbi oportet vnam vel duas. ¶ Et dixit Gal. Decoquatur medulla eius in iure galli vel gallinarum cum speciebus & propineat vbi oportet: & dixit etiam ex medulla eius, & tertia ponderis ipsius ex amygdalis, & sexta ex pincis: & aggregent omnia cum melle cocto, & succo scillæ, & sit lohociuua menti mirabilis ad ea quæ dicem⁹. Extrahitur ab oleū iuuamentorum multorum, & eius operatio est sicut operatio olei de ben & olei amygdalarum.

POSSE. Solutione educit phlegma per ventrem & uomitū, & similiter aquositate, et valet ad ægritudines eius: sicut est colicæ: et clysterizatus valet similiter, et mundificat pectus et pulmonem, & pprie lohoc prædictū,

et

Catham⁹
Sic theoph.
gnit⁹ Diu
fariū faci
solum, sed
aractiūde
enico dīz
scit.
et Caelz.
3a. Paul f.
ris admo
uatur.

Gal. s. fa.
ciat & fci
pares por
tiones mi
ſcet ad to
to purgen
dū semis p
uitū, i qui
et ceteris
medicam⁹
tis Auerrol
ſetur.

& alij modi administrationis eius, & clarificat vocem, & similiter oleum ipsius, & vsus ipsius in spermate augmentum efficit. Flos vero eius cum aqua mellis, remouet histeritiam.

Dosis Eius est \mathfrak{z} . iij. vsq; ad aureos quinq; & flos eius \mathfrak{z} . i. vsq; ad aureos. ij.

De balano myrepica. Cap. XII. SYL.

Balanus myrepica, id est, glans vnguentaria, fructus est magnus quidem nucis auellane magnitudine, triangulus. Paruus vero ciceri similis, masculus: vterq; tamē medulla leni & vntuosa. Magnus est præstator, præsertim si vetus est, scoricea est albus, leui, tenuis, medulla intus alba, lenis, pingui, paruus, si ex nigro albescit, & medulla est alba, lenis, pingui, & vetus, est innocentiior. Calfacit maior inietui ordinis tertij, sic catsecundo. Humiditatē habet excrementosam & acrē, qua ventriculum subertit, naufem excitat, viscera conturbat. Pituitam crassam & lentam vomitu et deiectione purgat, quare confert colico affectui pituitoso & flatulento, sumptus, balano, clystere iniectus, cataplasmate ex ipso medulla, hordie farina, & melle appositus, & calore suo neruorum frigidis affectibus, palmo, tetano, contractioni. Tumores quoq; duros, strumas, nodos resoluit cum melle. Hepati autem aut leni obstrueto, vel durato cum farina lupinorum, & spica confert imposita. Ad hæc autem fructus minor, & eius oleum efficacious ad mouentur. Idem oleum infusum, tinnitui, sibilu, surditati auxiliatur, cicatrices scordas, lentigines, alphas, & cetera cutis vitia emendat. Incidit enim, tenuat, terget, expurgat, aperit obstrueta. Paruus autem ad omnia est valentior, moleste purgat, vires deiecit, sudoremq; frigidu mouet. Ob id non vtendus etiam oleo, nisi emplastro, vntione, cataplasmate. Magnus ne ventriculo noceat, facit assatio, vt in canonicis diximus. Ea enim humiditatem excrementosam & acrem horum symptomatum causam coquit, & resoluit, necq; solum deiectione purgat. Adduntur præterea ipsi, præsertim coquendo, semē anisi, & foeniculi. Ex huius autem ita costi medulla cum digipido pondere amygdalarum dulcium, & melle vuarum passiarum, formæ fuit auellanae formæ effigie. Ipsi autem fructus integri, vel potius horū medullæ multum tritæ aromatibus aliquibus, vni anisi, & foeniculi semine adiecto, inuoluuntur papryo, & maza, post coquuntur sub cinere calido. Oleum autem ex his extrahitur, vt ex amygdalis. Datur \mathfrak{z} . 3. s. ad \mathfrak{z} . i. & semissem.

Deben. Cap. XII. ANT.

Ben est granum almesus, & eius aliud magnum, aliud paruum. Magnum autem est in magnitudine fructu auellanae triangulatum. Paruum vero est sicut cicer, & vterq; habet medullam vntuosam lenē, & albam.

ELECTIO. Maius incolume est. Paruum vero malignum est. Magnum aut melius est, cuius cortex est albus, planus, tenuis, & cuius medulla est alba, lenis, multæ vntuositate, & quod est antiquum melius est recenti, & paruum melius est subnigrum declinans ad albedinem, & cuius medulla est vntuosa, alba, & lenis, & antiquum melius est recenti.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Magnum calidum est in principio tertij scicium in secundo & in ipso est humiditas supflua cum acre digne, & est incisum, absterfium, mundificatum, & aperitum oppilationē, suberfium, vicerum conturbatium q; humiditatem eius supflua pparans ad uomitum, & minus fortius est in omni re facies operationes difficiles & laboriosas perducens ad causam virtutis & sudorem frigidum.

RECTIFICATIO. Parui prohibenda est administratio nisi in emplastris, & fricationibus, & olei ipsius similiter nisi in vntionibus. Magni aut malitia est corrigibilis. Et sunt hæc corrigibilia in ipso. Nocet enim stōacho

faciens in eo subuerfionem, & est laboriose solutionis et tardæ. Et non quidem diximus in canone, q; assatio eius resoluit ea, & maturat humiditatem supflua et acrē causam ad subuerfionem & naufem, & dimittit, vt sit solutium per ventrem tantum. Semen autem foeniculi, & anisi cum eo rectificat nocuum primum, & proprie mixta decoctionis ipsius.

Et sunt ex medulla eius post coctionem ipsius & medio ponderis ex amygdalis dulcibus, & melle passilæ formæ sicut auellanae, & sunt inuameti magni vbi oportet. Operatio decoctionis eius. Accipe ex eis integris quantitatem quam volueris & inuolue in passis, & coque in cinere calido, vel extrahe medullam eorum & contere contritione multa, & pone ex feminibus & spibus aliquas, & inuolue papryo, & desuper inuolue passam, & facit superius diximus. Oleum autem eius extrahitur sicut oleum de amygdalis.

POSSE. Per vomitum & ventrem educit phlegma crudum, & crassum, & est mirabilis medicina ad colicā phlegmaticam & ventosam, & etiam clysterizatum & suppositum. Et fit emplastrum ex medulla eius, & farina hordie, & melle & resolut apopletham, & scrophulas, & cum melle tantum valet similiter ad ægri tudines neruorum frigidas, sicut est contractio & spasmus. Calfacit enim eos, & lenit duritiem eorum: et nodositatem. Et fit emplastrum super hepar, & splenem & proprie cū farina lupinorum & spica, & confert duritiæ, & oppilationi eorum. Ben autem paruum emplastratum ægri tudinibus alijs dicitur est virtuosius, & similiter oleum eius. Oleum autem de ben notum confert veltigis vicerum, & lentiginibus & foeditati cutis, & morphæ. Et distillatum in aurem confert dolori eius & sonitui in ipsa & surditati, & sibilu.

DOSIS Eius est \mathfrak{z} . 3. s. vsq; ad \mathfrak{z} . i. & s.

De lapide Armeno. Cap. XIII. SYL.

Lapis armenus atram bilem purgat tutius, quam elleborus, & valentius, quam lapis Cyaneus, aut tere Alexandro Trialliano. Eligendus colore inter viridem & obscurum terreum. Indumq; medio maculis tum viridibus, tum nigris distinctis, & tūle nigris, asperitate expers, lapidea nondum duritie, sed facile friabilis, & puluerabilis. Calfacit, siccit principio secundi ordinis, atram bilem vacuat etiam ex cerebro. Proinde melancholicis affectibus, melancholie morbo, mania, epilepsia, vertigini, cephalalgia, memtori, timori sine causa manifesta, quartanis, cæcro, lepræ, lienis deniq; malis succurrit, quia etiam terget, ac resoluat. Sed qm non solum deiectione purgat non lotus, sed etiam vomitu, ventriculum turbando, & euerfendo, & angustolous est dandus, quod is solum deiectione purget, et circa molestiam.

Tritus autem lauetur aqua dulci, tricies mutata. Deinde aqua rosarum, vel potius buglossi cum Alchindo, de cie mutata, & vti vs quædam misa ad affectus melancholicos acquirit. Datur nō lotus \mathfrak{z} . 3. s. ad sesquidrac, lotus autem \mathfrak{z} . 3. i. ad drachmas duas.

De lapide armeno. Cap. XIII. ANT.

Lapis armenus, inquit Alexan. ad viscicatoribus est inueniens prerogatiua habere in educendo nigram choleram, cuius operatio est incolumior elleboro nigro & virtuosior lapide lazuli.

ELECTIO. Melior est habes colorem medium inter viridem & obscurum, terreum & indum. Et habet macularum distinctiones virides & nigras. Et qui non est in lapidis termino, immo est facile dissolubilis, & puluerizabilis: et qui est tactus lenis carens asperitate.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidæ coplexione est in principio secundi, et sicce in ipso, et est resolutio, absterfium, & est ex conturbantibus, & subertentibus stomachum, et educit per vomitum, et per vntem, Rectificatio.

Ben Arap.
Myrobala
nos Gal.
Pis & A
tio dicitur.

Ad splenē
finitū erit
vel lobū mi
sect Ga. cū
asjerato
pota drac.
vna vice.
stertio he
par, bene
qae & ab
somy, Ga.
Dios.

Ab Alex.
apud quos
visitor la
pide Cy
neo non le
giunt.

Loc' sit nec
calid' nec
facc' vaide,
viti nec a
rnat', nec
soluans
Alex.

Alexander
querquages
Aeti' grā
mata. 4. i.
ebuius o
do Alex.
siloti scip.
tula tria v
stioer, lobi
q. q. vltæ
pignet.

RECTIFICATIO. Nocet stomacho generans subuersionem, & faciens cum angustia solutiones. Et dixit Alex. Non lotus per vomitum soluit & per ventrem, & cum labore. Lotus autem soluit per ventrem, & sine molestia. Ars autem in lauando ipsum est hæc. Teratur cum facilitate in vase lapideo deinde fundat super ipsum aqua dulcis & lauatur sicut terendo, & fiat illud triagesies, semper innouando aqua & adhuc decies post illud lauatur aqua rosata. ¶ Et dixit Alchindus. Lauetur cum aqua buglossæ post purgationem eius. Acquiritur enim ei mirabilis proprietates ex hoc ad ægrotudines melancholicas.

POSSE. Solutione educit cholera nigram, & cum virtute mundificat cerebrum ab eis & valet ad ægrotudines eius melancholicas, sicut est mania & melancholia, & vertigo, & dolor capitis, & epilepsia, & ad ægrotudines timoris & suspitionis, et ad lepra, & ad ægrotudines splenis, & ad cancrum, & ad morpha nigram, & mellicas febres.

DOSIS. Non loti potio est ante, ʒ.ʒ. vsq. ad ʒ.ʒ. Et loti potio à. i. vsq. ad. ij.

De lapide Cyaneo. Cap. XIII. SYL.

Lapis Cyaneus marmoris speciem, vulgo etiam stellatus dicitur, quod maculas quasdam aureas stellarum modo radiantes habet, colore ex viridi, coeruleo, splendens, purus, grauis. Qui vero albus est, impurus, marchasitum mistus. Marchasita item dictus, macularum expertus, leuis, improbat. Calcasit ordine secundo, siccatur, vel etiam tertio calcasit Humani: acer est cum pauca stypticitate. Purgat melancholiam, & vltimos humores, hisque venas sanguinemque ex purgat. Ob id affectibus melancholicis magnopere confert, melancholice morbo, manie, epilepsie, morori, & timori sine causa manifesta, à lepra præseruat, quartanas sanat, tremori cordis, syncope prodest. Cor enim roborat, eius noxas auert, animam exhilarat, corpus floridum diuturnum, vitam reddit beatam, thoracem & pulmonem crassum & lentis humoribus expurgat. Ob id confert asthmatici ab his nascenti, splenis affectibus remedio est. Menses suppositus educit, hæmorrhoidibus recentibus vsu prodest. Acrimonia vitæ, vlcera, putrefacta, terget, inældit non lotus quoque pilos radit, lotus eosdem feruat, productiores reddit, & in palpebris nouos gignit.

Noxas habet cum lapide Armeno communes, ob id est vitæ abluendus, diutiusque teri sinitur quam Armenus. Nonnulli eius loti drach. octo misceunt vni libræ confectiōum laicantium, & dederunt cum succo buglossi depurato, & vino tenui antiquo, contra cordis affectus melancholicos, animique ita recreant, & gaudij ceu mineram quandam effecerunt, & nos hoc modo vitumur. Serici coctio baphica tinetilib. vna mergat hora vna, succi pomorum dulcium & aquæ rosarum ana lib. vna & dimidia, post modice coquat, donec aqua rubeat extracto tunc serico, reliquum ad mellis spissitudinem percoquitur cum sacchari albiss. lib. vna & dimidia. Ab igne deposito, & adhuc calenti in sicce ambre crudæ frustatum cōficat drach. sextu; quæ liquata, superda puluerem sequenti: ligni aloes crudi & cinnamomi ana drac. quatuor, lapidis Cyanei loti & preparati drach. duodecim, margaritarum drach. duas, auri boni drach. vnam & tertiā, misce prædictis. Remedium est præstantissimum ad cordis tremorem, synopen, desipientiam, tristitiam sine causa, animamque mirum in modum roborat. Datur à drac. vna ad drach. duas & dimidiam.

De lapide stellato. Cap. XIII. ANT.

Lapis stellatus est lapis de genere marmorum habes maculas ex auro, & est alius albus, & dicitur marchasita. Alius viridis, clarus, coelestis, & vocatur lapis lazuli, & quandoque minera ferit vtrumque simul.

ELECTIO. Melior est cuius color est viridior in colore lazulini, & habet maculas aureas, & mixta cum mar-

chastata est non bonus, & non maculatus est non bonus, & similiter leuis.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Est calidus in secundo, & siccus in tertio, & dixit Humain. est in uroque, in tertio, & est in ipso acuitas non vacuata stypticitate alia qua, & ex parte acuitatis eius adustus, vlcerauit, putrefacti, absterius, & incisiuus. Et in nō loto est proprietates radendi pilos. Lotus autem conseruat & prolongat eos, & generat pilos in palpebris.

RECTIFICATIO. Sunt in eo nocumenta, quæ diximus in lapide armeno, & expedit tollere nocumenta eius similiter cum abluione sicut dicitur superius. De triuratione autem fulsint plusquam lapis armenus. Quidam autem ex sapientibus posuerunt ipsum post eius abluionem in confectionibus letitizæ, & proprie. ʒ. viij. ex eo ad lib. vnam ex confectione, & dabant cum succo buglossæ de purato & vino subtili antiquo, & est in medicina solennis ad ægrotudines cordis melancholicas, dilatat, nauilam & facit in ea mineram gaudij. Confectio lapidis lazuli ex inuentione nostra. Accipe ex seta tinctæ ex kerme lib. i. Submerge eam in succo pomorum dulcium & aqua rosarum ana lib. i. & f. dimittit die vna. Deinde fac modicum bullire vsq. dum aqua rubeat, deinde extrahe ab ea setam, & pone zucchari tabarzh. ʒ. cl. & coque vsq. dum habeat spissitudinem mellis & renouet ab igne, & pice in eo calido ambre crudæ frustatum incise. ʒ. vi. & dimittit liquefieri in eo. Deinde proijce super cum puluerem rerum harum. Accipe ligni aloes crudi, & darseni ana. ʒ. iij. lapidis lazuli loti & preparati ʒ. xij. margaritarum. ʒ. ij. auri boni. ʒ. i. & tertiā confice cum prædictis. Est enim hæc medicina maximi iuuamenti ad pulsum cordis, & syncopen, & alguesque et tristitiam sine causa. Et est ex rebus animanti confortantibus confortatione mirabili.

POSSE. Solutione educit melancholiam & humores adustos, & mundificat venas & sanguinem ab eis, et non lotus educit per vomitum & per ventrem humores crassos, & melancholicos, & confert ad ægrotudines cerebri & cordis, sicut est epilepsia, & mania, & melancholia, quarum est materia humor melancholicus, & confert iuuamentum subtile ægrotudiuibus timoris & tremori cordis, & syncopi, & confortat cor, & auert nocumenta eius, & dilatat animam, & mundificat pectus, & pulmonem, & confert asmaui ab humoribus crassis, & ægrotudinibus splenis, & est ex rebus conseruantibus iuuamentum, & beatificantibus vitam, & ipse quidem præseruat à lepra, & suppositus educit menstrua, & datur patientibus febres melancholicas, & cura eas, & confert vsus eius ad hæmorrhoidas recentes.

DOSIS. Eius est à. ʒ. i. vsq. ad. ʒ. ij. & f.

De seta. Cap. XV. SYL.

Seta est folliculus plantæ Persic dicitur abalzem, orobi modo nascentis satia est, & agrestis. Folliculo modo solis effiaccatur, præsertim sius ex viridi nigricat, modice amarus, subadstringit absolute, recens, in quo fenum amplum compressum, vetustate enim exanimatur, subalbidus & imperfectus improbat. Folia autem viridia sunt præstantiora subalbidis & tenuibus; surculis est inutilibus. Calcasit initio secūdi ordinis, siccatur primo, folia etiam primo calcasit. Terget, expurgat, digerit, purgat clementer melancholiam & bilem vltimā à cerebro, sensorij, pulmone, corde, hepate, liene. Proinde morbis dictarum partium ab humore hulumodi proficiscētibz succurrit, vt melancholicis febribz & antiquis, gaudium gignit ablato humore sine causa externa tristite: & floridum corpus efficit, obstructions viscetum aperit. Foliorum huius & chamæmeli decoctū lotionē cerebrum, nervos roborat. Eadem quoque modo v'furpata, visum & auditū firmat.

Eius

Lapis stellatus & lazuli curus
1° Latino

Marchasita
Arabij, pyrites
Gryg. coe qui
bulda vs.
Cyaneus
acer pur-
gar, diffinit
cū ad ad-
flectione.
Calcepsit
mit, & est
modice cru-
da efficit, et
v'oluerat
Dio. f. ad
motus

Par est
fice Seta.
Sicca, 1°
Aner.

Eius purgationem tardam & imbecillam celerant & intendunt mista acra, vt zingiber, sal gemmeus, & sal Indus ne vero stomachum lædat, cardiaca, & stomachica sunt miscenda. Ob id Galeni decreto coquenda largo pondere ex iure galli, gallinæ, vel aliarum carnum, vt citra molestem purget, vel sero lactis infusa, cū spica, deinde parum diu seruata, vel pulvis eius ex lacte dulci fumen- dus est. Vino musteo albo miscetur quidam vim magnā sennæ, post tres menses potandum dabit, siq̃ purgabat cerebrum, & senforia, & gaudium augebat. Sunt qui de cocto eius cum prunis, & spica facilliter purgant. Mediocrem autem coctionem sustinet. Infunditur ab aureis tribus ab vnciam vnam.

De fene.

Cap. XV.

ANT.

SENECE folliculus plantæ, quam vocant perse abalze- mer, & eius ortus est fm semitâ grobi, & inuenitur ex eo domesticum & sylvestre.

ELECTIO. Melior pars plantæ eius est folliculus, de inde folia. Sed tamen in eis est virtus debilis valde, & melior folliculus est cuius color accedit ad viriditatem, & sub nigredinem quandam, & in quo est de amaritudine res modica cum stipitate, & qui est magis complexus, & in quo sunt femina ampla compressa. Subalbidus aut non est bonus, & cōpletus similiter. Et meliora folia sunt viridia. Subalbida vero & tenuia non bona, & antiqui ex eo est sine spiritu, & stipites eius sunt inutiles.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est in principio secundi, sicum in primo, & folia sunt in primò culida, & est abstersium mundificatiuum conue- nienter, & resolutiuum.

RECTIFICATIO. Est solutionis debilis, & tardæ, & debilitat stomachum. Vrum confortat eius operatio in permiscendo cum eo aliquod ex rebus acutis ficut zingiber proprie, & sal gemina, & sal indus, & medicinæ cordiales cum eo, & stomachicæ selticitat opus eius. 7 Et di- cit Gal. decoquatur cum iribus gallorum aut gallina- rum, aut carnum, & soluit sine molestia, sed oportet vt eius quantitas sit multa, & si infundatur in aqua calidi cū spica. Deinde coquat bullitione aliqua & est medicamē bonum, & si propinquet pulvis eius in lacte dulci fiet me- dicamen bonum. Similiter præcepit quidam vt quanti- tas eius submergatur in multo, & sit multum album, & post tres menses propinquet vbi oportet, est enim vinum solutiuum mundificans cerebrum & sensus, & generans lecitiam. Et sunt qui propinant decoctionem eius, & pru- norum & spice cum eis, & sit solutiuum bonū. De deco- ctione autem sustinet medicocriter.

POSE. Eius solutio educit cum facilitate melancholiā, & choleram adustam, Et mudificat cerebrum cor, & he- par, & splenem, & membra sensuum, & pulmonem, & confert ægritudinibus eorum, & aperit oppilationes vt- scerum, & confortat vtentem eo in inuenture, & generat gaudium. Causam autem tristitiæ amputat. Et ponuntur folia eius in lauacris ad caput, & proprie cum chamemil- la, & confortat cerebrum, & nervos, & fm oēm admini- strationem eius addit in visum, & corroborat auditum, & est medicina bona febrium melleficarum & antiquarū.

DE SALS. Eius infusio potio est ab aureis. iij. vsq̃ ad. 3. i.

De Salis generibus.

Cap. XVI.

SYL.

ALIS species sunt memorabiles quatuor: sal panis, sal gemme, sal naphthicus, sal Indus. Sal panis, vel solutius est, idemq̃ durior, & amarior, vel marinus est, & hic aqua facile soluitur. Sal gemme crystalli modo scinditur. Sal naphthicus est subniger, naph- theæ odore. Sal Indus, vel subniger, vel subrufus, ob- scureus, omnibus fortior, & subniger, melior subnigro, et subniger est fortior, et horum quicuis quanto est amarior, tanto valentior. Post hunc sal naphthicus, post hunc sal gemma, cui proximus est solutius, marino omnium ma-

xime imbecillo fortior. Sal est calidus, siccus ordine se- cundo, & quo est amarior, eo calidior, & siccior. Sal confat subtiliā terræ p̃ adustionē amara, & aqua insipi- da, & ambae si sunt æquales, saporē salum perficiunt, si terra vincit, amarior euadit, si aqua, sal fuso est mitior.

Sal liquat, incidit, tenuat, mordet, purgat, densat, ad- stringit, fecat, at putredine ob hæc vindicat, vtriculū euerit, turbat, ad vomitum incitat, purgat humores cras- sos, lentos, ipsos vna liquando, postea stringendo. Sal panis purgat clementissime, appetentiam excitat proli- gato cibi falsiduo, purgantibus additus actionem eorum iuuat, elytere iniectus pituitam vitream & lentam edu- cit. Pulvis ex sale vilo & portione æquali valorem de senifractionum, vel cum smiride lapide lapides alios in- cidente, vel vitro fracto, dentificium fit optimum. Nā dentes purgat, firmat ad hæc gingiua laxas. Cui addit nonnulli cyperum, spumam maris, massacumiam, cor- nu cerui, & similia. Oleum cuius sal incoctus est, tepi- dum, ambustus illitum, vesicas gigni prohibet, neruos fir- mat, puncturam nervi occultat, adiecta terebinthina at phlegmone & spasmo vindicat, phlebotomia cæce est remedio. Idem sal cum fursure & melle attritus in cru- cis, cō- tusis, lapsis, aurum dolori prodest, fuggillata cum oleo & melle discutit. Omnis sal oculi maculas, panos, yn- gues, carnem putrem, & similia consumit, cynanchæ cō- fert, vix productioni, lingue ob humiditatem largam molliori & solute, ventriculum euerit, vomitorium est, sperma minuit, scabiem gignit. Sal gemma pituitam quoq̃ vitreā educit & humores alios euellit difficiles, sen- foria expurgat, vertiginem iuuat, præsertim cū agarico, & tribus myrobalanis, terget thoracem, ventriculum ex- purgat, & dolorē eius soluit, dentificio quoq̃ est aptus.

Naphthicus & Indus alij sunt ad omnia valiores, & ambo melancholiam valenter educunt, & pituitam, corpusq̃ at putredine præserunt, & a lepra, & cæteris af- fectibus melancholicis. Per se tamen nō videntur, sed al ijs miscunt in cataplas- tis, confectioibus, enematis, collirijs, & cæteris remediis formis. Sal vtriusque non est, sed condimentum, sic purgatoria basis non est, sed alijs mistus vigorem addit, ac sumulos omnibus medicamentis tarde ac imbecilliter purgantibus. Salis au- tem acrimoniam & morsum præter cætera tollunt myro- balani, & cætera adstringentia, ac etiam insipida.

De speciebus salis.

Cap. XVI.

ANT.

ALIS famose species sunt quatuor. Sal panis: sal gem- ma eis, & sal napticus, & sal indus. Sal panis, alius est mine- ralis durior, & amarior. Alius marinus, quem si aqua in veniat facile dissoluit. Sal gemma vero, est ficut chrysal- lus scindibilis. Sal indus alius subniger, alius subru- fus obseurus. Sal napticus quoque niger est habens odo- rem naptice.

ELECTIO. Mineralis fortior est marino, & sal gem- ma eis, & sal napticus illis. Indus autem omnib', & sub- rubus melior est subnigro, & subniger est fortior, & om- nis quanto amarior tanto fortior.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidus est, & siccus in secundo, & quanto amarior tãto calidior est & siccior. Est autem compositus ex partibus terreis adustis & amaris, & ex partibus aqueis lene sapore, quæ si sint æquales falsus sapor perficitur. Dñantibus autem terreis ad amaritudinem pronior. Aqueus vero in falsedine re- misior. P̃ est autem sal liquefactus, in cistius, subtilia- tius, & insipidatius, solutius, constrictius, & p̃serua- tius a putrefactione, excitatius, mordacitius, & sub- uersius stōi & conturbatius, p̃parans ad vomitum.

RECTIFICATIO. Sal non est sicut radix in remedi- cinæ, sed nec in cibis q̃q̃ ex se sit solutius, sed ponitur si- cut res dane vigorem radici. Confortat enim medicinas oēs res dard & debilitat solutionem facientes: ut ex miscibi-

libus

Harmonia
cum ficut
Dios.

Ad lassitu-
dinem, hy-
dropi, pos-
sunt fican-
tionē, Dios,
fau.

Sal cū ace-
to, & oleo,
melle, & c.
nāchē fua-
uit.

Sal cū mel-
le fuggilla-
ta dicitur, cū
aceto & o-
leo propo-
ligē inon-
datur, pruri-
tū impeti-
gunt, scabie-
sedat, & a-
cros ignes

& hæcet, cū
acetū, vt
corymbi-
tis nihil fa-
le, & Sole
vtilius dicit
tū filio.

Sals,

Qui sal il-
ludis se, ni-
gricat, vt
benedicti,
rufus circa
Ost. Cen-
turios pur-
puros,

libus cum eo melioribus condicione eius, non est acqui-
uens ad remouendum ferositatem ipsius, sicut myro-
balani, & illud propter operationem substantiarum in-
uicem. Res est insipida sistr facunt, & sistr inflant.

POSSE. Omnis sal solutione educit crassos humo-
res & viscosos, & eius solutio est liquefaciendo quod in-
uenit ex humiditatibus, & possit illud stringit. Et sal panis
facilem efficit superfluitatem egressionem, & remouet fa-
scidium ciborum & excitat appetitum, & clysterizatus
educit phlegma vitreum & phlegma viscosum. Et mix-
tus cum alijs medicinis solutius confortat eas in soluendo.
¶ Quod autem ex eo totum est cum tanto ponderis
valorem fractionum de Seli quantum ipsum est, fit denti-
fricium bonum mundificans dentes & auferens foetidi-
tatem, & confirmans gingiuam laxam, & miscetur cum
eo lapis, quo alij lapides inciduntur, & fit dentifricium bo-
num ad ea quæ diximus, & similiter fracturæ vitri. Et sunt
qui miscent eis ciperum, & spumam maris, massacumiā
& cornu ceruini, et similia. Et sal bullitus cum oleo po-
nitur tepidus super cõbustionem ignis, & prohibet aques-
tatione, & inunctus super nervos confortat eos, & simili-
ter coctus cum oleo, & pauca terebenthina ponitur sup-
puncturam nervi cecæ, et prohibet ab apostemate & ipsa-
mo. Et similiter super phlebotomiam cecam. Et similiter
mixtus cum sursere, & melle valet cõtritioni nervorum,
& casui super membrum & coloris auris. Et sal mixtus cū
oleo & melle remouet velligia percussioni nigra, & oēs
quidem spēs salis consumunt, & auferunt additiones in
oculis sicut est pñus, & vngula, & caro putrida, & simi-
lia. Et conferunt synanchia, & casui vix, & mollifica-
tioni lingue, & omnes faciūt subuersionem, & vomitū,
& diminuunt spem, & eorum vix generat scabie. Sal
gemma quoque educit solutione phlegma vitreum, & ex-
pellit humores quorum eradicatio est difficilis. Et mun-
dificat instrumenta sensuum, & valet ad veriginem, &
proprie mixtus cum agarico, & tribus myrobalanis, &
abstergit pñus, & mundificat stom, et cõfert dolori eius
& sit ex eo dentifricium bonum mundificans dentes.

Napiticus vero & sal indus fortiores sunt illis in omni-
res, & educunt ambo melancholiam fortiter & phlegma,
& præferunt corpora a putrefactione, & valent ad le-
pram, & ad ægritudines melancholicas. Verum non ad
ministrantur per se, sed ponuntur in confectionibus pro-
pter illud quod diximus, & pilulis, & enematibus, & col-
lyrijs, & alijs modis administrationum.

De Nitro.

Cap. XVII.

SYL.

Nitrum aliud minerale, aliud artificiale. Mine-
rale mittit Armenia, Africa, Ægyptus, Ro-
ma. Optimum in his est laminosum, fragile in
fracturis, lucidum, leue, spongiosum, ex rubro
& purpureo, album, salum, mordax; valentius Ar-
menum, Ægyptio, & id Aphricæ, & Romano. Arti-
ficiale imbecillius naturalis, spuma nitri dicitur, alba, leuis,
falsa, mordax. Alterum artificiale, flos parietis, vel sa-
lis dicitur, nitro valentius. Cælidum initio tertij gra-
dus, siccum tertio, saluum maxima fiji parte, subadstringe-
re, terget, siccatur, incidit, humores crassos, purgat etiam
vomitum, præsertim cum melle, pituita crudam, crassam,
lentam, paribus valenter impacta, ob id colico affectui
pituitoso & flatulento prodest, feruent necat, & vacuat.

Vrsupatur cū melle & alijs sumptus, vel balano sup-
positus, vel clystere iniectus, præsertim ex ruta decocto,
& oleo rutaceo. Idem emplastrum cum ficis & stercore mu-
leæ prodest hydropi, dolori splenis & stomachi frigido.
Medicamentorum basis non est, vñ nec sal, ob id de hoc
idem quod de sale statuendum est.

De baurach.

Cap. XVII.

ANT.

Baurach aliud minerale. Aliud artificiale le. Minerale
Aliud Armenum, Aliud Africanum. Aliud Roma

num, Aliud Ægyptium, Armenū vero est laminosum,
album habens permixtionem rubedinis & aliquid pur-
pureitatis, & est saluum mordacituum. Alij vero species
in his proprietatibus sunt remissiores, & debiliores. Arti-
ficiale autem sicut dicitur est spuma nitri, quæ est alba, le-
uis, falsa & mordacitua, & aliud flos artificialis, quod
est flos parietum, & est sicut flos salis.

ELECTIO. Minerale est fortius artificiale, et armenū
est fortius Ægyptio, & Ægyptium Africano & Roma-
no, & melius ex eis est quod habet proprietates. Vñ, sci-
licet quod est laminosum quod est fragile, quod habet
in fracturis suis luciditatem: quod est leue & spongiosum
quod est album, habens permixtionem rubedinis, & qd
est saluum & mordacituum, & ex artificiali melius est flos
parietis, & quod est nitro fortius.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est in
principio tertij & siccum in ipso, & est in ipso falso ser-
cundum plurimum, & de spicacitate aliquid, quare est con-
ueniens sua absterfio, est autem exiccacituum inciscium
materie crassæ, resolutiuū, absterfio, mundificatiuū.

RECTIFICATIO. Non est ex medicinis quæ sunt si-
cut fundamentum in confectionibus, sed est sicut hic pro-
xime de sale diximus.

POSSE. Administratur in confectionibus & medi-
cinis & clysteribus & suppositorijs, & solutione educit
phlegma crudum & viscosum a paribus difficilis eradi-
cationis eius, & administratur cū melle, & educit ipsum
per vomitum, & cõfert dolori stomachi, & interficit ver-
mes, & educit eos, & cõfert fm oēm modum administra-
tionis eius colicæ phlegmaticæ, & vñose, & proprie cly-
stere ex eo cum aqua & oleo rutaceo vel aqua decoctiois
rutæ, & cõfert emplastrum cum ficibus, & stercore mu-
leæ proprie hydropi & dolori splenis & stomachi frigido.

De Sarcocolla.

Cap. XVIII.

SYL.

Sarcocolla est arboris fruticosæ, spinosæ, ramis no-
dosis arbori appressis, gummi albū, thuris modo,
vel pallidum, idq; amarum, & ob id valentius. Cal-
facit ordine secundo, facit minus, coquit, terget, a-
riet, digerit, vulnera etiam vetera putrida terget, carne im-
plet, glutinat, & vñdelli nomen. ¶ Purgat pituitam cru-
dam, & humores alios crassos, præcipue a cerebro, ner-
uis, iunctis, vt lischio, pulmonibus. Ob id lenius pitui-
tosis, asthma, tibus, suffientibus prodest, fed caluitum ac-
cerfit, corpus impinguat, perma auct Diofcoridi.

Ophthalmiam & lippitudinem, & alios oculos mor-
bos, mire iuuat nutrita in vase vitreo dies quinq; in lacte
asinæ, nouo quotidie assulo. Aurium vicerit putrido,
& saniofo vilitur impositum linamentū mulla mersum,
& puluere huius inspersum. Datur cum zingibere & car-
damomo, vt citius & valentius agat, vel his catapotijs
Haly senis, sarcocollæ drachmas tres, turbit drachmas
quatuor, medullæ colocythidis, zingiberis ana drach-
mam vnam & dimidiam, salia gemmæ drac. vnam, sar-
cocolla in aqua rosarum soluta, fiant pilulæ in dicta ope-
ra efficacissimæ. Ventrículo calido & bilioso est nocen-
tissima sarcocolla: ob id vitanda picrocholis est, alijs da-
tur a drach. vna ad drach. duas.

De sarcocolla.

Cap. XVIII.

ANT.

Sarcocolla est gomma arboris quæ est sicut frutex, &
est spinosa, cuius rami sunt nodosi, collecti ad arborē,
& colligitur ex ea gummi, & est eius aliud album sicut
thurs, & aliud subcitrinum.

ELECTIO. fortius est suscititrum albo, & quod est
amarius metius.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calida est se-
cundo. Et eius siccitas est minor caliditate sua, & est se-
curatiua & absterfina, & resolutiua, & aperitiua, & est in
ea virtus sigillatua vulnerum & cõglutinatiua, & mun-
dificatiua, & incarnatiua.

Rectificatio

Hoc non le-
go in Dio.
Ophthal-
mia differt
tere exp-
t Manard.
vt hg cum
sternunt, si
nitro etiam
cum vino
fluores
oculos diffi-
Dio. & fil.

Aur. J. flos
secundus.
Nitro & vi-
tri spuma
vires salis
miles hnt
Dio.

Vires alias
Dio. & fil.
tribuant.

RECTIFICATIO. Tardæ solutiōis est et debilis & conturbat eum in cuius stomacho dominatur cholera quare oportet ne ei in stomacho dominatur caliditas: & in quo est cholera propinetur. Vigorat autem eius operatiōem zingib. & corderum. Confectio pilularum de sarcocolla quas fecit Haly senex. ℞. sarcocollę .j. iij. turbith. 3. iij. interioris colocynthidis. 3. i. f. zing. tantum salsis gemmę .j. i. Dissolve sarcocollam in aqua rosata & confice & fac pilulas. Sunt enim mirabiles ad ea quę dicemus. Nutritur autem sarcocolla in lacte asinæ, omni dielac infundendo super eam in stulla vitrea per quinquē dies. Et est medicamen bonum ægritudinum oculorum.

POSSE. Solutiōne educit phlegma crudum & humores crassos & proprie quod est in iuncturis & anchis & mundificat cerebrum, & nervos, & pulmonem, & cōfert tussim, & asthma, & est ex rebus cōferentibus senibus & proprie phlegmaticis. Vfus tamen eius generat caluiciū. Inquit Diosco. Vfus eius impletur corpus & augmentum efficit in spermate. Et ipsa est medicina sublimis obthalmicæ & lippitudini, & proprie nutrita sicut diximus. Et confert vlcibus putridis in aure & saniosis & proprie lychno inuictio in melliteratæ & inuoluto in puluere eius: & posito in aure est virosa ad illud & est medicina sublimis omnium vulnerum recentium & putridorum antiquorum et mundificat eas & generat carnē in ipsis & cōsolidat. Et hæc est proprie virtus eius.

POSSE. Eius est a. j. v. q. ad h. **De sagapeno.** Cap. XIX. SYL.

SAgapenū est liquor fructus ferulacei oleandro montano similis, bonum quidē, colore ex albo subrubē, odore porri, substantia crassa, sed in aqua facile lubil, leue, improbum vero notis his destitutum, ac præterea odore fiphi perferi viroso (assam foetidam vocant) aut galbani, quo est adulteratum. Calidum ordine tertio, siccum secundum, amarū, & porri modo acre, substantia tenuis & igne pus, quam terreæ complexū. Purgat pituitā crassam, et alios humores lentos, et aquas a ventriculo, intestinis, cerebro, nervis, thorace, pulmōe, iuncturis etiam longinquis & profun. Morbis hæc partium & aliarum frigiditē adeo natū succurit quouis modo vsurparum, vt cephalalgia antiquæ, hemigrania contumaci, epilepsia, paralyti, vertigini, spasmus cynico, tremori, dolori ventriculi aut coli pituitoso aut flatulento, cum succo rutę & aceto dictis paribus illitum, & aetris musculus, vel cum liquore idoneo sumptum & clystere in iectum, cum aqua rutę vero aut hedenij nutritum & potum, crassa & lenta ex pulmōibus & thorace potenter educit. Illitum quoque tussim antiquæ, difficultati spirandi, dolori lateri prodest. Cum duplo item myrobalanorum citrearum in hydropoe aquas serosas mire extrahit. Splenis quoque duritiem & inflationem dissipat potum, & cum succo capparis, & aceto illitum, ite chyradas, no dos, & alios tumores duros. Nutritum quoque cum succo rutę aut feniculi, & selle aus alicius rapacis, visum clariorem reddit. Fluxionem in oculum præcipue factū ab ea coholsanat, hordoeolum ex aceto illitum delet. Menses quoque potum & suppositū euocat, foetum necat, dolori vteri, & præcoationi, pedes, quoniam tenuat, resoluti, dissipat, prouocat, soluit. Quod autem ventriculo & hepati noceat, cum stypticis, masticis, spica, & similibus sumitur, cum enula quoque proprietate quadam mirapficat. Si colocynthis feminibus tantum abiectis, aqua cum pauca spica & mastiche impleta sup cinere calido ad tertie partis consumptionem coquatur, & hac aqua paulatim fæpe affusa nutriatur sagapenum, ex eoq; siccato trochiscus fiant, magnarum vtrum vitrium ad iuncturam assectus, & aquas serosas vacuandas. Potest nutrir aqua macerationis myrobalanorum citrearum, vel succi enu-

lx non purgatiuicij septemdecim cum masticis & spicæ nardi ana drachmis tribus cōfctis ad dimidij consumptionem, & colatis. Datur a. j. 3. i. f. missæ ad. 3. i.

De sagapeno. Cap. XIX. ANT. **S**Agapenum est gummi alhafce hundeg, & est arboris simile oleandro montano.

ELECTIO. Melius est cuius color est inter subrubē, & subalbidum, & quod habet odorem porrorum, & qd est facile resolubile in aqua, & quod est clarum cum spissa substantia, & quod ex eo est leuius est melius, & quod non est in vehementia odoris asfæ, nec habet odore chalbani. Ipsum enim est sic adulteratum.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Minus est siccum q̄ calidum & eius caliditas est in tertio. Siccitas vero est in secundo, & in ipso est amaritudo cum acuitate, sicut acuitas porrorum. Et est compositum ex substantia subtili ignea & terrea. Sed substantia subtilis est dānis, et est resolutiū, carminatiū, ventositatum clararum subtilitatiū, extenuatiū, solutiū, et puocatiū.

RECTIFICATIO. Nocet stomacho & hepati. Verū tollunt documenta eius alique ex medicinis slisticæ habentes sicut mastix proprie et spica. Enula quoque sigillat ei proprietatem mirabilem ad ea quę oportet. Et narrat Mef. modos preparationis eius duos satis bonos. Primus perferretur colocynthis, & abijciatur grana eius tantum & impleatur aqua cum pauca spica, & masticæ, & bulliat in cinere calido vsq; ad consumptionem tertie ipsius. Deinde nutriatur sagapenum cum hac aqua semper, aut modicum infundendo vsq; dum pinguescat. Deinde exiccat, et fiant trochisci, sunt enim vltimi ad ægritudines iuncturarum & aquam citrinam. P. Et alius modus est, proximus huic & fit permutatio ab aqua colocynthis ad aquam myrobalanorum tantum.

MODUS alius ex inuentione nostra. Accipie succi enulę sicut est. 3. xvij. & infunde in ea spice et masticas añ. 3. iij. & bulliant vsq; ad consumptionem medietatis, post illud coletur & nutriatur sagapenum cū eo sicut diximus. Nutritur etiam propter ægritudines oculorū cum succo rutę aut feniculi, & aliquo ex fellibus & proprie autum rapacium, & sit medicamen subtile ad ea quę oportet.

POSSE. Solutiōe educit humores viscosos & phlegma crassum & aquam citrinā, & eius proprietates est mundificare cerebrum, & nervos, & educere materias eorum, & cōferre ægritudinibus eorum frigidis, & proprie secundum omnem modum administrationis ipsius: quę sunt dolor capitis antiquus, & hemigrania difficilis, et epilepsia, & vertigo & paralytis & tortura & tremor. Et sit limentum ex eo & succo rutę & aceto, & cōfert similiter ægritudinibus nunc dictis & contritioni lacertorum. Et est ex rebus valde bonis ad mundificandum materias, quę sunt in pectore, & proprie nutritum cum aqua rutę, aut cum aqua enulę proprie, & confert dolori eius bibitum & linitum dolori laterum, & tussim antiquæ & difficultati anhelitus, & est ex medicinis magnis hydropis. Extrahitur aquam citrinam & proprie cum duplo ponderis eius ex myrobalanis citrinis, & modum nutritionis eius prædicti sunt ad hoc mirabilia, & confert duritiæ splenis, et resoluit inflationem eius sumptum in potu & superlinitum cum succo capparis & aceto, & resoluit scrophulas & durities, & nodositates membrorum, & nutritum cum succo rutę & fellibus sicut diximus confert obscuritati visus. Et est medicina magna de scensui aque ad oculum, & proprie alcohol factum ex eo. Et linitur cum aceto super hordoeolum, & delet ipsum, & confert vni omnem modum administrationis eius doloribus iuncturarum & est potus in eradicatione materias coacta q̄ ex anchis & pfundis iuncturis, & clisterizati valet sile & bibitum & clysterizatum confert colicę frigidæ, & ventosę & dolori vtrius, & bibitum & suppositū pro-

Mef.

i uocat

nocat menstrua & interficit foetum & confert dolori matricis, & praefocationi ipsius.

D O S I S Eius est .ā. 3. f. vsq. ad aū. i.

De euphorbio.

Cap. XX.

SYL.

EVphorbiū liquor est arboris in deserto frequē-
tis, hispida, folijs item prioribus hirsutis, quibus
de lapsis succedunt alia polio marino similia. Id
esse debet leue, fragile, clarum, colore pallido, acer-
rimū sapore & odore rectis & annoinum est veneno-
sum, igneum calidum siccum ordine quarto, omnium la-
chrymarum calidiss. tendit, viscit, rubrificat, vicerat, pe-
netrat, terget, tam violenter agit, vt praer angustia & labo-
re syncopen & sudorem frigidum accersat. Purgat autē
praeter extensa pituitam crassam & leuam, quantumuis
impactam etiam a neruis & iuuētutis remotis & profun-
dis sumptum, sed vt mox dicam, emendatum. Idem
ex oleo leuorij lutei solum, affectibus neruorū frigidis
paralytici, stupor, tremor, spasmo: spasmo cynico, no-
dis, illiū mire conducit, hepatis quoq. ac lienis tumoribus,
& dolori ab intemperie frigida, & flauo, & ei qui per
iuncturas & partes alias turgent, occurrit. Pulvis eius ex
aceto alphis valenter affricus eos delet, idē sternutamen-
tum valentissime cit. Cum oleo de spica illitum occi-
piti: lethargicē obliuioni prodest, aquas quoq. vacuat.

Ventriculo & hepati nocet fux actionis vehementia,
ob id parum tenuiter est terendum, & miscēdam acrimo-
niam obudentibus, calorem flammam extinguenti-
bus, lubricantibus, & horum omnium tanta copia, vt su-
pericies eius vniūque tegatur, & velletur. Alkanzi
quoq. euphorbij grana oleo amygdalino inuoluta mer-
git mali citius diuili lucco acido, & malum maza circun-
datum coquit. Sic obfusca acrimonia fit innocens, vel
oleo amygdalino inuoluta, deinde cum succo glycyrrhi-
ze, vel manna, vel sapa ex larga stypticorum copia fo-
luto, in catapotia forment, danda quibus opus est. Hu-
main quoque euphorbiū propinat cum mulla, & aro-
maticis quibuscumq. & mastiche, spica, cōmunibus alio-
rum medicamentorum valentium epicrasticis. Aqua
hordei autem, & alia lubricantia cum oleo amygdal. se-
pe post euphorbiū potanda, vt calorem extinguant, et
leniendo celeriter ex corpore derubent. Auro vno sum-
ptum necat Diofcor. Datū a filiqua vna ad filiquas tres,
quo sumpto frigus vitandum est. Anno primo est vene-
nosum, ad annum vsq. quartum est validum, praesertim
cum initio, vel lentibus, vel fabis seruat.

EVphorbiū liquor ferulaceae arboris Dio. herbe folijs acanthinis in monte
Atlantide, filijs in Truulo Mauritaniae. Dio. a luba rege inuentum, ab
Euphorbo suo medico Anthoni Masq. (sister, vocatur. i. sūl. det filiquas
quinq. vel septem. immo drach. vnam cum melle coctū, ad pituitam
et aquam ducendam, id drach. vnam accedit Dio. ante tres obolos. Serapion
duos. Cetera de hoc, & aliis ea nostris simplicibus Iocypetare potes.

De euphorbio.

Cap. XX.

ANT.

EVphorbiū est gummi excedēs omnia genera gum-
mi in calefaciendo & subtiliando. Est enim ex rubi-
cantibus & exiccantibus. Est ex arbore desertorum lo-
corum hispidorum cuius folia in primis cum eleuantur
sunt sicut lanugines: deinde cadunt, & nascuntur folia si-
milis, polio marino.

ELECTIO. Melius est leue frangibile habēs colorem
palearem & clarum & quod est vehemens acedimis, et
odori valde acuti, & quod est recens super quod iā pre-
terij annus. Recens vero anni sui, est sicut venenum &
igne. Et est ex gummis quae dissoluuntur in oleo & pprie
quod est recens. Antiquum vero fortassis non dissoluit.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est
& siccum in quarto, & est calidius & subtilius omni eo
quod calefacit ex gummis, & est in eo virtus aduersionem
faciens & rubificationem, & est penetratuius, absterfu-

uū, excoaratiuum, et est ex facientibus operationem cū
labore, & angustia uehementi perducende ad syncopim,
& sudorem frigidum.

RECTIFICATIO. Est inimicū hepatis, & stomacho
propter vehentiam virtutis suae, quoniam est acutum
vehementer, ferrosū, & inflammabile, oportet ergo vir-
tutem eius frangere & proprie cum rebus obtudentibus
acumen eius, & extinguentibus inflammationem, & ac-
quirentibus ei lubricitatem, & oportet vt iter earum quae
vitam multa vestiens & tegens superficiem eius, & oportet
vt non multum teratur. Dixit Alkanzi. Accipiat frus-
ta citri, & sepeliantur grana eius prius inuoluta in oleo
amygdalino in acetositate ipsius. Deinde inuoluantur pa-
sta & decoquantur. Rectificatur autem ex hac arte, & re-
mouetur acutē eius. Modus alius virtutem eius frangēs
sicut narrat Hamech. Inuoluantur in oleo amygdalino
deinde sepeliatur in succo liquiritiae aut treniabin dis-
soluta, aut in aliquo ex robis dissolutis lippticis, & sit eorū
quantitas multa, & fiant ex eis pilulae & propinquet vbi
oportet. Et dixit Humain. Propinquetur cum aqua mellis,
& aliquibus speciebus alessingis. Mastic autem & spica
sunt ex resicinantibus cōmunibus emendantibus quae-
cūq. ex acuitate medicinarum timentur. Audaciam au-
tem eius expellit mediū melle lubricificatur, & extinguit,
sicut est aqua hordei proprie cū oleo amygdalino, & fiat
exhibitio post exhibitionem frequens.

POSSE Soluente educit phlegma viscosum, & cras-
sum al locis profundis corporis mundificans iuncturā
vacuatam ab humoribus crassis difficilis eradicationis.
Nec est ei res similis ad hoc, & est ex rebus mundificantibus
neruos, & consumentibus humiditates imbibitis in
eis. Et dissoluitur in oleo de cheiri, & inūgitur cum eo, &
confert gtyridinibus neruorum frigidis, sicut est paraly-
sis, & stupor, & tremor, & tortura, & spasmus, & est re-
mirabilis ad illud. Et inūgitur super hepar, & splenem, et
confert doloribus eorum frigidis, & ventosis, & fricatur
pulvis eius super morphem cum aceto fricatione forti,
& delet eam. Et sumptum in potu fū modum emendationis
eius, est medicina magna doloribus nodosis, qui va-
dunt & veniunt per iuncturas, & est ex rebus quae faciūt
sternutationem cum fortitudine, & est medicina bona le-
thargia, obliuioni, & proprie insitio ex eo cum oleo de
spica in occipito. Et est ex medicinis educitibus aquā ci-
trinam. Et dixit Diof. Aureus vnus ex eo interficit.

D O S I S Eius est ad chirati, vsq. ad iij. Conservatur
autem quadriennio. Recens autem anni sui est pernicio-
sum. Is autem qui sumit ipsum timeat frigus. Cōseruatur
autem ne cito senescat in milio, vel fabis, vel lentibus.

De opopanace.

Cap. XXI.

SYL.

Opopanax est liquor plantae similis ferulae, cau-
le cubitali, vel bicubitali pallido, folijs ferulae,
sed minoribus, floribus anethi modo in vmb-
ella dispositis, odoris, flauis. Secū autē cau-
le digitis duobus, aut circiter supra radicem liquor effluit.

Flauus qui coagulatur ē opopanax optimus, si intus
albus est, foris flauus, amarus, fragilis, in aqua mox solu-
bilis, odoris boni, sed fū. Adulterant hammoniac, in-
sectis, f. ex ipso granis opopanace vero. Dolum pro-
dit odor & albedo in fracturis. Radice etiam planta haec
vulgis est, calida sicca tantum ordine secundo, tertio autē
opopanax vtrumq. terget, digerit, tenuat, flauis dissipat
crasos, lenit, expurgat. Purgat pituitam crassam & len-
tam clā a remotis partibus, cerebro, neruis, sensorijs, iun-
cturis, thorace. Ob id prodest harum partium affectibus
frigidis inde natis, visui imbecillo, iusti antiquae, dis-
ficultati spirandi, ischiadi, gonagræ, podagræ. Vino
multum incoctum post tres dies potu hydroper leuat,
& lienis tumorem. Ex mulla calente potum, strangu-
riam sanat, menses mouet, abortum facit, alioqui ab vtero
praevo-

Panace
Heraclei
quor oib
dfr. x6 alie
piū panax
hic potius
describi co
gnoscet ex
vtriusq. no
tis a Diof.
asprellū.

præfocationi, & frigidis vteri affectibus faluber. Stomacho idem nocet, si nimis excitat, tarde purgat, corrigitur vi sagapenum. Idem ac solum collutionis dentium dolorem & erosionem sanat. Potum cum aceto hora vna ante accessiorem, & cum succo apij, & oleo anethino spinæ illinum, & rigorem febrium prohibet. Ex ipso autem, & succo apij, & aceto bono emplastrum, leni impostum ipsius duritiem dissipat. Datur à drachma vna ad drachmas duas. Nodos, strumas emplastro dissipat, & resoluat, & ischiadem, gonagram, podagram, & aliorum articulum dolores quousque modo vsurpatum, hoc est, sumptum, dysstere iniecitum, admodum præsertim cum succo brassicæ, melle, pauco sale. Vlcera fistulosa, antiqua, putrida, cacoethia, dyspepatica ex purgati, carne implet etiam super ossa nuda (quod opus illi est peculiare) & cicatrice tegit, si (Ebengezar ait) opopanax vicia vna, raris panis antiqui tenuis, mundi, vicia dimidia cum nitro & melle, & oleo rosato paulatim alternis affuso, iterum in mortario, donec fiat vnguentum. Huius tamen posteriores addiderunt lithargyri, aloes, myrrhæ, sarcocolli, ana drachmas duas.

De opopanace.

Cap. XXI. ANT.

Opopanax est gummi plantæ similis ferulæ cuius stipites eleuat super terram circiter cubitum vnum, vel duos, & folia eius sunt minora folijs ferulæ. Et eius thyrsus est palearis in colore, et eleuat super cum flores odoris boni coloris auri, & sunt secundum senitam stoma-achi. Et faciunt cultores eius incisiones paruas inter radices & eleuationem thyrsi eius circiter palmum medium, & egrediuntur humiditas aurea, quæ coagulat & fit opopanax.

ELECTIO: Melius ex eo est quod est citrinum extra, & subalbidum intus, & quod est amarum & quod facile frangitur, & facile dissoluitur in aqua, et quod est odoris boni proprii. Et sunt ex hominibus qui adulterant ipsum cum ammoniaco proprie, supercolorando grana minuta ex eo, sed odor, & albedo fracturæ deoculant fallaciam. Et melior pars plantæ eius est gummi eius, & radix ipsius.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est & siccum in tertio, & radix eius est in secundo, & est resolutiuum, carminatiuum ventositatum crassarum, subiliatiuum, lenitiuum, mundificatiuum et abstersiuum & similiter radix ipsius.

RECTIFICATIO. Nocet stomacho facili sitini. Et est operatiōis tardæ. Derecificatione autem fac quod in sagapeno diximus.

POSSE. Solutione educit phlegma crassum & viscosum à partibus remotis, & iuncturis proprie, & mundificat cerebrum, & nervos, & confert egritudinibus eorum frigidis, & est ex rebus addentibus in visu proprie secundum omnem modum administrationis ipsius, & mundificat pectus, & cōfert tussim antiquæ, & difficultati anhelitus, similiter & radix eius. Et fit emplastrum ex eo & succo apij, & aceto bono super splenem resoluens duritiem eius. Et dicitur quidam. Ponitur pars aliqua ex eo in mullo, & administratur post tres menses, & confert hydropisim, & magnitudini splenis. Et emplastrum super nodositate membrorum, & super scrophulas, & resoluat eas. Et colitur os cum aceto decoctionis ipsius, & confert dolori dentium, & corrosioni eorum, & bibitur cum aqua mellis calida, & confert guttationi vrinæ, & puocat ipsam, & menstrua, & facit abortum. Et est medicamen bonum præfocationi matricis & ægritudinis ipsius frigidis, & est medicina magna doloribus iuncturarum, & podagræ & dolori genium, & fortis ischiaticæ, & pprie secundum omnem modum administrationis ipsius, etiam lenitum & emplastrum & pprie cum succo caule, & melle & sale pauco. Et est ex medicinis bonis, exportorū

iuuamētorum vulneribus antiquis, & putridis, et eis quæ sunt difficilis consolidatiōis. Facit enim in eis nasci carnem, & vesit ossa nuda, & est cipprietas in hoc. Et narravit Ebengezar, quod si ex eo & medio ponderis ipsius & rasura panis antiqui subtilis, mundi, & uino, & melle, & oleo rosato, fiat vnguentum cum ieremio in mortario, nunc oleum, nunc vinum infundende illud fit mirabile ad implenda vulnera carne, & pprie in quibus videatur difficilis incarnatio. Et posteriores addiderit ex lithargyrio, & aloë, & myrrhæ, & sarcocolla, sicut ana quartam partem quatuor opopanax, & fit medicamen mirabile sanans fistulas, & vlcera fraudulenta. P. Et est medicamen expertum rigori febrium, & pprie bibitum cum aceto ante horam paroxysmi, & lenitum in spina dorsii dissolutum cum succo apij, & oleo anethino.

Dosis eius à drach. i. vsq. ad. ij.

De Thymelæa.

Cap. XXII.

SYL.

Thymelæa (quæ Persis inezzercon, id est, rapiens vitam, alijs faciens viduas, multis leo terræ vocatur) planta est laetiarum in maxima, caule bicubitali folijs oliuæ, sed maioribus, fructu nigrot myrtarum magnitudine, eaq. multiplex, vna folijs magnis, tenuibus, altera folijs quidem paruis oliuæ modo, sed multo fissilioribus, alia folijs crispis, asperis. Ex his item quædam folijs virentibus, alia nigricantibus, colorem pauonis referentibus. Præstantior est, quæ folijs est magnis, tenuibus, virentibus, in loco libero nata prope alias speciei eiusdem. Quæ vero sola in magno agri ambitu oritur, perniciofa est, vti etiam, quæ prope thesmias, & quæ folijs est paruis & fissilis, item quæ crispis, asperis, item quæ nigricantibus. Calida est ac sicca ordine quarto potius quàm tertio, ut filius Zezar censuit. Vis enim eius inest valenter acris, ignea, vlceraans, mordens, inflatians, consumens, virtutes dissoluens. Aquas serosas ualenter purgat, melancholiam quoque, vti ait Alexander, si melanogoga miscetur, pituitam, si phlegmagoga, bilem fluat, si cholagoga, vti absinthium duplum, aut myrobalanum, hydropem ob id mire uuat aquis ex vtre eductis. Lumbricos & animalia alia interanea necat, pellitque. Sed hepatici, ceterisq. partibus nutritorij nocet. Ad quaranam commendatur à Ioannitio. Turunda ex ea & melle vlcera fistulosa cacoethia, id est, maligna curat. Accutum qui hæc incocta est, collutione dentium dolori & erosioni, gingiuarum cruentarum mollitiæ necat. Eadem cum aceto oleo, cera, vnguentum est ad scabiem vtile, cum aceto autem foris, melle, & sulphure, alphas, leucem, lentiginem delet. Quin & folia ex aceto fortis affricata possunt.

Quoniam autem id pambus principibus facultatum nos gubernantium, seu fontibus veneni modo nocet, eas deiciens ac dissoluens, eius vti acerrima et maligna frangatur contrarijs, acrimoniæ & calorem flammæ cum obtundentibus & extinguentibus, qualia sunt aqua frigida, & adstringentia. Mucago pyllyi, succus portulacæ, & magis intybi, aut halicacabæ, aut solani humidus, aut sonchii, aut aqua oxyacanthæ, myrobalani quoque, absinthii duplum autore Zezar, accutum item vno die traditū sibi thymelæam corrigi Dio. Idem accutum cuiuscoctæ vel infusa fuerit in syrupo acetoso coctum, magnarum et expertarum est virium, melius si eodem aceto ante macerata fuerint cydonia, vel maciata, vel vna oxyacanthæ. Folia quoque eius lacte, vel alinino, vel caprino, dulci vel acido, vel sero lactis infundantur, vel in lenito coquantur despumado, & coquantur. Tuto id propinatum malitia eius scibata. Syrupus rosatus antequam sit percocatus, si eo maceretur aliquantisper thymelæa, saluber est ac securus Galeno. Idem ius galli antiqui si in eo macerata sit, pollicetur. Oleum quoque thymelææ alijs mistum virtutem ipsius frangentibus est efficacissimum. Fit aut sic. Foliorum thymelææ vncias quinque macera horas viginti quatuor.

Mef.

i ij tuor

* Mezerco R amio te nio, spe cioso, bicu bitalibus Dio. * Minobis Dio frug Initio viti dis, post u bet, operi mto regit duro, fortis nigro, in albu Dio.

Apud aut. id legit, no Dio.

Syrupos no amir me Gal.

tuor aque dulcis libris tribus, coque igni lento ad dimidias, colato adde olei amygdalarū dūcū vncias octo, percoque ad aque consumptionem. Foliorum coque horum vnc. duæ cada magno multū impositū, post tres mēses vinū id ad hydropem efficaciss. reddunt autore Rufo, expulsi ab eo citra noxam ferolis excrementis.

Ad eundem hydropem benedictū confectum medicamentum ex foliorum thymelæ preparatorū drac. decem, carniū cydoniorum ex aceto corosum sacch. albiss. ana drach. septuaginta, manne drach. quadraginta, seri lactis cui infusus sit agaricus drach. triginta, olei thymelæ prædicti drac. duodecim, faccharum & manna in sero illo soluantur, carni cydoniorum miscetur, coque igni lento ad mellis spissitudinem. Pulvis foliorū oleo dicto inuoluatur, & misce omnia. Catapotia idem valenter & tuto præstantia recipiunt foliorum præparatorum drach. quinque, myrobalanorum citreorum drac. quatuor, cepularum drach. tres, misce cum mannâ vel tamarindis aqua intybi solutis. Mediocriter coqui potest, multa tritura vis eius vanescit. Aqua hordei & vuarum passarum noxas eius in corpore abolent, aqua autem intybi & fenchicæ calore ab eo in nobis relictum extingunt. Styptica quoque medicamēta depellunt ex corpore, & frangunt violentiam acrium. Datur decoctio à drach. semiss. ad drachmam vnam, pul. autē à siliquis duabus ad siliquas quinque.

Thymelam coquit Dio. ad tertij partis vini consumptionem, chameleam Serapion ad duarum ex tribus partium, quæ vtraque codili multa dici potest.

De mezereon. Cap. XXII. ANT.
Mezereon est planta vocata apud Persas rapens vitam, & à quibusdam faciens viduas, & à pluribus leo terre vocatur, & est planta cuius stipes eleuatur super terram circiter cubitos duos, & folia eius sunt similia folijs oliuæ fed maiora, & producta grana nigra in magnitudine fructus myrti, & est planta lactificiorum maior cuius spēs sunt plures. Est enim quedam magna habens folia & subtilia, est parua habens folia sicut folia oliuæ, & folia nimis, & est habens folia crispa & aspera, & ex eis aliud est habens colorem uinidum, & aliud habens colorem subnigrum prodecentem colorem paonius.

ELECTIO. Medius est habes magna folia tenuia & viridia, & quod oritur in locis libere, & in vicinitate plantarum speciei eius. Et quando oritur ex eo planta vna in toto ambitu loci est mortalis. Et quæ oritur in locis thermarum est sicut venenum, & parua habens folia & spissa, est malum. Et similiter habes crispa & aspera, & quod est subnigrum similiter.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidum est & siccum in. iij. & dixit filius Zesar est in fine tertij. Sed non verificatur illud, est enim in eo virtus acuta, ignea, & acrimonia vehemens, & est exoriatium vlcera tum, ferrosū, & inflammabile, & est consumptiuum, & dissolutiuum virtutis.

RECTIFICATIO est. primum veneno. nocēs membris quæ sunt mineræ virtutum, debilitans, & dissoluens eas. Conandum est igitur frangere malitiam & acuitatem eius, & hoc faciemus cum auxilio rerum frangentium ea & permutantium inflammationem, & ferrositatem eius sicut sunt olea frigida, & propriæ exundantiæ, sicut est mucilago psyllij, & succus portulacæ, & succus endiuicæ, propriæ. Est enim mirabile, & aqua alkekengi, & aqua solari humidij, & altaracon, & aqua berberorum. Et frangunt adhuc acuitatem eius res in spissitate, & pontica, & habet, sicut sunt myrobalani. Sunt enim sublimes ad illud. Et dixit filius Zesar. Duplum ipsius ex absinthio iunctum cum eo emendat malitiam eius. Inquit Dioscor. Infundantur folia eius in aceto diuina & excicentur & frangitur cum arte hac virtus ipsius ferrosa, & inflama

tabilis. Et dico quæ si in aceto coquantur aut infundantur citonia, aut maciana, aut berberi erit melius & sigillatur almezeeron bonitas ex hoc aceto quæ oportet, & si ex aceto infusiois eius, aut decoctionis ipsius fiat syrupus acetosus, inuenitur expertorum iuuamentum ubi oportet. Et ex rebus adhuc emendantibus & remouentibus malitiam eius est vt infundantur folia eius in lacte dulci aut acetoso, & propriè sumpto ex alina aut capris. Et quandoque ponuntur folia almezeeron in aqua lactis, & bulliunt cum facilitate, & auferuntur spuma eius, & colatur & propinatur cum securitate, & dixit Gal. Infundantur folia eius in syrupo rosarum parum antequam terminetur coctio ipsius & propinetur syrupus ubi oportet. Non est enim in eo timor. Et dixit iterum. Decoquantur in iure galorum antiquorum & est sine nocumento, & quandoque oleum almezeeron administratur cum permixtione aliarum medicinarum virtutem eius fractum habentium, & eius operatio est talis. Accipe foliorum eius. 3. xl. & super ea projice aque dulcis lib. iij. & dimittē die ac nocte, deinde fac bullire lēto igne donec redeat ad lib. vnam & mediam, & in colatura eius ponat olei sumpti ex amygdalis dulcibus, 3. viij. & bulliat facilius vsq; ad aque consumptionem, tunc si ponatur oleum cum folijs & aqua, & bulliant simul ad aque consumptionem erit in virtute fortius. ¶ Et dixit Ruphus. Submergatur in aqua ex folijs eius circiter. 3. ij. in cada magno multū, & dimittatur mensibus tribus & erit res mirabilis ad hydropisim, expellit enim sine nocumento aquam citrinam. Confectio almezeeron ex inuentione nostra. Accipe foliorum almezeeron præparatorum partes. x. carniū citoniorum elixatorum in aceto vini, & zuchca. tabarzi & anapartes. lxx. tereniabin partes. xl. aq. casci infusiois agarici partes. xxx. olei almezeeron partes. xij. Dissoluatur zuccharum & tereniabin in aqua casci prædicta, & miscetur cum carne citoniorum, et coquantur cum facilitate vsq; ad mellis spissitudinem & inuoluatur pulvis foliorum almezeeron cum oleo iam dicto, & conficiatur cum eis. Est enim medicamen benedictum ad hydropisim. Confectio pilularum almezeeron valētium similiter ad hydropisim. Confectio pilularum almezeeron valētium similiter ad hydropisim, & ad expellendum aquam citrinam cum fortitudine sine timore. Re. foliorum præparatorum drach. v. myrobalanorum citrinorum drac. iij. chebulorum drach. iij. confice cum tereniabin vel tamarindis dissolutis in aqua endiuicæ. Et scito quæ almezeeron de decoctione modicum sufficit, & contritiū laboriosa virtutem eius destruit, expellunt autem nocumenta eius a corpore aqua hordei, & aqua passularum. Verum aqua endiuicæ, & altaracon auferunt inflammationem relictam ab eo in corpore. Et sciuis quæ medicinæ cōpressuæ audaciam medicinarum expellunt.

POSSE. Solutione educit aquam citrinam cum fortitudine vehementi. Et dixit Alex. Iuncta cum rebus eductibus melischoliam, educit eam, & cum rebus eductibus phlegma, educit ipsam. Et absinthium duplicatū ei aut myrobalani addunt ei bonitates notas, & faciunt educere choleam. Maius autem iuuamentum quod ex eo expectatur, est ad hydropisim. Aquam enim educit aggregatam in vētre. Nocet tamen hepati, immo omnes membrum nutritiuis. Et interficit lubricos, & vermes, & solutione educit eos, & serpentes viscerum. Et si fiant tentæ ex eo & melle curat fistulas & vlcera fraudulenta, & fit collutio ex aceto decoctionis ipsius. Et confert dolori dentium, & corrosioni eorum, & gingivæ fanguinæ, & mollificat. Et fit vnguentum ex eo, & confectio oleo & cera ad scabiem bonum, & fit ex eo linimentum cum sulphure & melle & aceto forti ad morpheæ, & albaras, & leiginem, & delet eas. Et quæ sit conficatio sup morphæam & baras cum folijs eius, & aceto forti & est vitium

vitium. Et dixit Iohannis. Valet ad quantanam.
 nosis eius est a. 3. f. v. q. ad. 3. i. Et hoc in coctionibus & pulueris a karactis. ij. v. q. ad. v. i.
 Deesula. Cap. XXIII. SYL.

Albebran.
 Hec ptyu.
 se Diof. in
 gubula in
 uide videt
 coctore.
 Mali sera.
 & Aul. etia
 dicitur.
 L. y. radice
 valis. &
 semet. ex
 Bal. docti
 na videt.
 Lactarij
 liquor ca
 let ordine
 qto, sed
 radia mnt
 calida & la
 de ipso.

ESula herbarum lactariarum species, rullorum purgatorium. Huius una est magna, radicebus rotundis, magnis densis & graui cortice intensis. Altera parua, radicebus exiguis, cortice tenui intensis. Maior viscera vicerat, ob id perniciosa. Parua est praestantior, praestantior cortice radice tenui, leui, fragili, subrubro castis modo, ante sex menses collecto. Nam recens quo mens collecta mala est, vij. & niger, & tota loco aliquo prope thermas. Colligenda est Veris initio. Lac autem qd calidius, acris, ca valentius sine Veris. Calida sicca principio terij gradus, subtilitatem constat tenui, ignea acri, incidente, tenuante, fundente, siccate, aperiente, & terrea sypatica etiam siccate materias aliae immixtas; purgat valenter pituitam, aquas, atram bilem etiam a iuncturis, ob id harum doloribus confert, & hydropi insigniter, sed nocet cordi, stomacho, hepati, viscera excoctat, venarum ora disrumpit, corpus immode siccat, semen absumit, febres infundaturgo excitat, lacte suo maxime. Ob id miscenda ei sunt cardacea, stomachica, hepatica, ad huc glutinosa, coegentia, & adstringentia, glutinantia vt gummi, tragacanthum, bdellium, mucago psyllij, fucus portulaeae. Postremo refrigerantia, & calorem illum extinguunt. Infundatur ergo in acetum, praesentim quo cydonia sunt macerata aut decocta, & succus intybi, vel Tonchi, vel portulaeae, vel solani, additis autem myrobalanis, absinthio, aloes, praestantior euadit. Iudges infundendo in acetum, aut lac saepe mutando, & siccando corrigebat. Si tunc aut immodice purgat, sed e in aqua frigida ex Risi confilio. Frigus enim ambiens & medicamentum virtutem in vnum cogit, ipsius roborat, & per accidens iuuat, propterea si se materis ad meatus quos sunt vacuanda, succurrendumque est, vt in canonibus diximus. Catapotia ex ea facta idem possunt, recipiunt autem fule preparata, myrobalanorum citreari ana. drachmas quatuor, aloes drachmas quinque cum succo foeniculi aut intybi misce, dantur a drachma vna & dimidia ad drachmas tres. Quidam ex lacte eius & farina faciant oblatas purgatorias. Alij ex lacte, acetum, fac chara, alij carne cydoniorum & melle. Datur autem cortex radice a siliquis duabus vsq ad siliquas septem, lac vero a siliqua vna vsq ad tres.

Aul. &
 Paul. idem
 consulant.

Radice ptyu. drachmas duas, fructus vnam, soliorum tres, succi co,
 coctat ad ptyu.

De albebran.

Cap. XXIII.

ANT.

Albebran est species lactaciniarum, & est solutiuu rustorum. Et eius aliud est magnum habens radices rotundas, & crassas, & ipsi cortice, & densi & ponderosi. Et aliud est paruum habens radices subules, & est tenuis cortice.

ELECTIO. Magnum est malum abscondit viscera. Paruum vero est illud quod eligitur. Et melior pars plana est cortex radice eius, & lac eius est acutius & fortius. Et melior radix ipsius est habens proprietates. v. bonas scilicet. Cuius cortex est vtilior & leuior, & facile frangitur, & est habens de rubedine aliquid sicut cassia propria, & super quam iam praeterit medium anni. Recens vero mensis solum tantum est mala. Niger vero est perniciosa. Et orta in locis thermarum similiter, & melius tempus collectionis radice ipsius est principium veris et lactis eius in fine ipsius.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Calidae complexionis est & sicca in principio terij, & lac eius calidius, & est compositum ex substantia ignea acuta, & subtili, & ex substantia terrea stipica, & est incisuum, subtili.

litation, excoctationum materiarum submersarum, liquefactionum, & aperituum disrumpit officiorum venarum.
RECTIFICATIO. Nocet cordi, hepati, & stomacho & disrumpit venas, & excoctat viscera, & derelinquit inflammationes facientes cadere in febres. Praeterea emendatur primum nocumentum quod ex eo timeatur permiscendo ei aliquas ex medicinis cordialibus & stomachicis, & hepaticis cum eo, & secundum & tertium nocumentum corrigitur acquirendo ei bonitatem cum medicinis conglutinatius & coadunantibus & consolidantibus: sicut est tragacanthum proprie & gummi, & bdellium, & mucilago psyllij, & succus portulaeae & similia. Et quartum nocumentum eius tollitur permiscendo ei ex rebus refrigerantibus, & extinguentibus aliquas. Et ex hoc facientibus apud me est infundatur in succo altarae facta aut in succo endiuiae & pauco aceto, aut in succo portulaeae, aut solari & aceto. Et si fuerit acetum decoctionis, aut in fusionis citioris erit melius. Myrobalani quoque sigillant ei bonitates notas, & absinthium similiter, & aloes, & dixit Iudges. Infundatur in lacte dulci, aut aceto, & re nouetur in eo lac multoties excoctetur. Reprimatur enim sic a sua malitia. Praeterea dicit Ruphus. Si solutio per ipsum suffluit, aut laboriose fiat, sedat solutus in aqua frigida. Praeterea mihi quoque videtur verbum inconueniens. Circumstans enim frigidum includit & coadunat virtutem medicinae & corroborat eam necnon & medicinas adiuuans ad vias expulsiuum repellit materias sicut te scire scimus. Succurrendum igitur tunc sicut in canone diximus. Confectio pilularum de albebran conferentium hydropi. Accipe eum preparari partes. iij. myrobalanorum citrinorum partes. iij. aloes partes. v. confice cum succo foeniculi, aut endiuiae, & est dosis earum a drach. i. & f. vsq ad. iij. Et quidam ex lacte eius & farina faciant oblatas & soluent cum eis. Et quidam faciunt cum aceto, & zucchero, & lacte ipsius, & quidam cum carne eltoniorum, & melle faciant solutiuum bonum.

POSSE. Solutione educit phlegma vehemens, & aquam citrinam, & humores melancholicos, & materias a iuncturis, & confert doloribus earum. Et est ex medicinis magnis ad hydropi. Verumtamen nocet hepati & desiccat corpus vtentis ipso. Et consumit sperma, & lac eius hoc vehemens facit. Et facit cadere in febres.

NOSES. Corticis radice eius est a karactis. ij. vsq ad vij. & lactis eius a charact. i. vsq ad. iij.

De dracunculo. Cap. XXIII.

SYL.

DRacunculus (collum draconis dicta quibusda) duplex: vnus folijs planis, radice foris nigricante, intus alba, alter folijs crispis, radice foris cineritia, intus alba pallente. Caulis vtriusque maculis cum serpsitose est variegatus. Radice valet, magna perfecta, in locis liberis natae legenda Vere, aut Aestatis initio. Crispa Dioscoridi calidior, quam plana. Nam Russo illa est calida secundo gradu, hae primo, seu potius cum Galeno crispa, calida in fine secundi gradus, plana in principio eiusdem, subtilitatem constat ignea, calida, acri, superficialia, terrea largiore. Terget, incidit, tenuat humores crassos & lentore haerentes, aperit, penetrat, sed crispa potius, quam plana. Pituitam tenuem & crassam purgat, etiam a thorace & pulmonibus, ob id asthma & tussi humide confert, praesentim eleganter ex fuceo eius & melle, & sapia, vel data cum ouis, renesborat, vrinam mouet, venem excitat. Vterque haemorrhoidum dolores & status vel suppositus, vel emplastro admotus, vel quouis alio modo vsurpatus, mire sedat Democrito, id quod experti sumus. Humorem quoque crudum ventriculi, & renum mire iuuat. Tumores etiam duos splenis & allarum partium resoluit, carnem supercrecentem in viceribus fistulosis, & malignis, & naribus consumit, rosonemq accamerum.

Luf a ptyis
 d. lapha
 Dio. Aros
 Pht. radi
 ce nigra
 Dio. aba,

Mc,

i

ij eis

Ar^o podagris il
linitur
Dio. fo-
lia cū fa-
le recētia
ud sicca
articulis
podagri
cis Plin.
Castiga-
tio.

eis nasci prohibet. Succus eiusdem cum melle in aurem instillatus tinnitum, furditatem, dolorem auri sanat, terget eius sordem, & vlcera in ea siccata, facit vt terget, & cutim expurgat, lentiginis, pānum, alphas, presertim cum melle delet. Cum melle item & siccato caprarum podagram, & contusione neruorum & dolorem emplastro sanat. Pesto mēses trahit, & abortum facit. Fugaster etiam serpentes, viperas, vermes venenosos dicitur.

Vterq; dracunculus nocet acrimonia sua vetriculo & hepati imbecillis, morsusq; suo ex vicinis partibus in uenitriculum fluxionem allicit. Priorem noxam periti prohibent, miscendo sapam, aut mel vtuatum, & aromata, secundam additis stomachicis adstringentibus, vt mastiche, cydonijs, trochiscis quoq; diarhodon post dracunculum sumptis. Hamech vero ex radice crispę in uino lota, cocta, si imbecillus vis medicamentum, non cocta, si valentius, trita ad libras duas, cū sapę libris sex, vel med. lib. & sapę ana libris tribus, & piperis. cinnamomi, zingiberis, mads, caryophyll. ana drachmis sex facit electarium dandum ad drachmis tribus ad drach. sex, quod ceratissimum humorem cruidum & ab eo flatus in vetriculo, partibusq; alijs nutritionis & renibus resoluit, inde nam harum partium dolorem mitigat, hęmorhoidas sanat, venetrem excitat. Ex eadem radice Hermes hieram descripsit efficacem ad cephalalgiam, hemicraniam, vertiginem, epilepsiam, paralyfism, tremorem, torturam. Humores enim crassos, lentos, & tenues educit ac capite, neruis, vetriculo, iuncturis, & corpore reliquo. Ob id nam tis inde doloribus renum, iuncturarum, vter. mire subuenit. Recipit autem aloes vnciam vnam, pulpę colocynthis drach. octo, radicis vtriusq; dracūculi siccę, iereos, turbit, agarici, sagapeni, myrobalanorum, citreorum, cepularum, indarum ana drach. vnam & semissem, zingiberis, cinnamomi, mastiche, ellebori nigri, euphorbij asari, castę lignę, salis Indici, croci, castorei, apij, libyslici, feminis thymeleæ, stoechados, ana drachmam vnam, scillæ asarse drac. duas & semis. scammonij drachmas duas. Omnia curiose teratur, & succo cucumeris comprehendatur, siccetur, iterum eodem comprehendatur, & pauco nucum oleo iterum siccetur, & melle despumato excipiantur in mazę crassitiem. Post sextum mensem detur ad drachma vnam ad drachmas duas. Philagri⁹ ex radice planti, recenti, munda, pertrita curiose cū aqua li farina tritici tortella format, & panis modo coquit, & dat quotidie ad hęmorhoidas delenda. Vterq; dracunculus perfectam coctionem sustinet.

De luf.

Cap. XXIII.

ANT.

LVideli serpentaria est planta quę dicitur collū draconis, & ex ea alia est plana habes folia. Alia crispā & radix plangit ad nigredinem attinens exterius interiorius vero alba est. Crispę vero exterius cineritia, interiorius vero alba, & ad citrinitatem declinat & super vtriusque radices eleuantur thyrsi habentes maculas ad modum serpentis.

ELECTIO. Melior pars totius plantę est radix. Et melior radix est crassa, completa, & orta in locis liberis. Et melius tempus collectionis est ver, & principium æstatis.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Inquit Dioscorid. Crispa calidior est quā plana. Et dixit Ruphus, Plana calida est in primo gradu. Crispa in scdo. Et dixit Gal. Plana calida est in principio secundi. Crispa in fine eius. Est quasi verius & tñ vtrę caliditas & acuitas, quę posita in superficie cum subsistat terra et vi vincens plus. Et vtręq; est absterfua incisua peneetratiua & apertiuua subliatiua humorum crassorū & viscosorum adherentium. Crispa autem ad hęc omnia est fortior.

RECTIFICATIO. Nocet vtręq; acuitate sua, & stomacho & hepati debilibus faciens reumatizationem, &

mordicationem. Et reumatizat ad stomachum materias ad vicinis membris. Ptermatizat quod magis sapientes elegerunt ad corrigendum primum nouum cum in ea est vt propinetur cum robore cum melle passularum & speciebus alefanginis. Et tollitur secundum nouum eius permiscido ei aliquid ex rebus stomachicis stiplicis sicut est mastic, & citonia: & propinare trochiscos diarodon post eius exhibitionem, tollit enim secundum nouum tumorem ipsius. Electuarium quod sibi comparat Hamech super iuuamento cuius non est dubietas in resoluendo humorem crudum in stomacho, & membris nutritiuis & renibus, & sanant hęmorhoidas, & resolut ventositates earum & cōfert dolori earum, & doloribus renum & exedit colium, cuius permixtio hæc est. Mūdetur radix crispę, & laui in vino. Deinde coquat in aqua, & quando non coquitur, & est fortius, & teratur, & sint eius li. ij. rob. lib. vi. Et alibi habetur. Mellis & rob. ana. lib. ij. piperis cinamomi zingibe. mac. gar. ana. ij. vi.

DOSES. Eius est ad drach. iij. vsq; ad drach. vi. Confectio hierę luf descriptione Hermeti super quam expectatur fiducia exptorem iuuamentorum ad dolorem capitis, & hemicraniam, & vertiginem & epilepsiam & tremorem, & torturam, & paralyfism. Et educit superfusitates humorum viscosorum & crassorum & subtiliō ac capite & neruis, & stomacho & iuncturis, & a toto corpore. Et confert iuuamentum magnum doloribus iuncturarum, & doloribus renū & doloribus matricis cuius hæc est permixtio. & aloes vnc. i. Interioris colocyn. drach. viij. Radicis vtriusq; luf siccę, iereos, turbit, agarici, sagapeni, myroba. citri. chebulorum indorum ana drach. i. & f. zing. cinam. mastic. ellebori nigri: euphorbij, asari: scillidig. salis indici, croci, castorei, apij, chelid. seminis mezeriois, stoechados ana drach. i. scillæ asarse, drach. ij. & f. scamo. drach. ij. Fiat omnium contritio bona, & in uoluit puluis in succo cucumeris affusio, quantitate quę bene inuoluatur. Deinde siccetur, & iterum denuo inuoluatur in prædicto succo & oleo pauco nucū, deinde siccetur & inuoluatur melle despumato, quantitate quę fiat totum sicut pasta, & propinetur post sex menses, & sit dosis eius ad drach. i. vsq; ad. ij. Dixit Philagrius hanc tortellę ex radice plangē recentis, & munde & tritę ultima courtione, cum ponderi suo de farina tritici, & coquatur sicut panis, & propinetur omni mane habentibus hęmorhoidas & delet eas. Vtręque autem luf de decoctione sua sinit ad plenum.

POSSE. Solutione educit phlegma subtile et crassum, & mundificat, & confortat renes. Et prouocat vrinam & excitat coitum. Et est ex rebus mundificantibus pectus & pulmonem, & confert eis sup quibus timetur frequentia asthma & tussis, propter exheredatiam humoris viscosi in eis & proprio loch, ex succo eius cū melle & rob, & quandoq; administratur cum ovis, & valet similiter. Dixit Demo. Iuuamentum vtriusq; speciei eius est magnum omnibus doloribus hęmorhoidarum & ventositatibus earum secundum omnem modum administrationis ipsius, etiam suppositum & emplastratum, & nos experti sumus. Et est magni iuuamenti super crudum humorem qui est in stomacho, & renibus. Et dixit Gal. Resoluit apostematata dura, & duritiem splenis & aliorum membrorum. Et confert vlcibus fraudulentis et fistulis consumit additiones carnum in eis, & cōsumit additiones carnum in narib⁹, prohibet corrosionem fieri in eis & cancrum. Succus autem eius cū melle distillatur in aurem, & cōfert tinnitui, & furditati, & dolori auris, & abstergit fordities eius & exiccat vlcera ipsius. Vtręq; ipsius species est ex rebus quę mundificat faciem & abstergit fœditatem cutis & delet pānum & lentiginis & morpheim & proprie cum melle. Pter fiat emplastrum ex eadem melle & siccato caprarum super podagram & contusionem

tufionem neruorum, & confert doloribus eorum. Suppositio facta ex ea educit menftrua, & facit aborfum, & dicitur quod fugat serpentes & viperas & vermes venenofas.

De Bryonia.

Cap. XXV.

SYL.

Bryonia est planta, quam vitem albam vocant, radice foris terrei coloris, intus alba, ex qua pulululanti stipites arboribus alij plexu multipliciter uolui folij, & in his racemi viis similes, quos uvas lupinas vocant. Alia est vitis nigra radice foris cineritia, intus alba, minus tamen quam prior, quæ reptilium cucurbita dicitur. Minus item calida, & ad omnia imbecillior quam tulla, quod in ea plus fit substantiæ terree amarae, quam igneæ acris. Bryonia enim Dioscoridi calida sicca ordine tercio, consilans substantia terrea, pauca adusta, ob id amara, multa autem ignea, acris, mordente; † Galeno autem incidit, tenacet, terget, rubrificat, subadstringit. Vtriusque radice, ac præcipue succo, pituita etiam putri cerebrum, neruos, partes respiratorias purgat, obstructiones viscerum, renum aperit, vrinæ mouet. Quapropter epilepsie, vertigini, & ceteris cerebri, & neruorum affectibus frigidis confert appetit, ac etiam tussi & asthma, præsertim lambendo sumptum, & laterum dolori. Turiões eius cum primo crescunt, eduntur præcipue cum aromatibus, onisq; odorem tetrum emendant, præsertim tunc humorum in ventriculo corruptio excitat. Spiritus tamē in cerebro miscere dicitur vsu cerebro. Tumores etiam splenis resoluunt, præsertim cum vino, & sicis emplastri modo imposita radix, & oxymelitis ex hac facta & sumpta. Paronychia cum vino sanat, confert viceribus malignis, fragmenta ossium extrahit, & spinas, & ligna, præsertim cum vino & melle, frobilio ex succo eius, frumento cocto, & melle, lac auget, bene coctum verum purgat, aborfum facit sumptus & suppositus. Tam radix, quam ipsius succus faciem terget, & cutis reliquæ foeditatem, panum, vulnrum vestigia, præsertim cum farina cicurum, & fabarum, coctumque cum oleo suggilla ea delet. Fiunt inde trochisci faciem claram reddentes, foeditatem cutis tergentes, colorem bonum ac roseum seu rubrum permittunt facientes, accipit faring puræ, tritici, hordei, cicuris albi, fabarum, amygdalarum dulcium, tragacanthi ana drachmas duas, radices bryoniæ siccæ drachmam vnam & dimidiam, cum albumine oui fac trochiscos, line cum decocto hordei, & post duas horas abluo decocto furfuris. Ex succo autem bryoniæ nigre melle & vino præsertim ana, fit potio ad frumæ & experta, & emplastrum ex ipsius radice & melle ea detur delet. Confert moribus animalium venenosorum. Corrigitur ut dracunculus, ob id illi mox hanc subiciamus.

Ex bryonia medicamentum ad Democrito compositum aperte efficitur, ad epilepsiam, paralyfim, veniginem, & ceteros affectus frigidos cerebri, spinalis medullæ, & ortum vrinæ quæ neruorum, accipit radices bryoniæ mundatæ & tritæ, libram dimidiam, fapæ, vuarum passiarum libras quatuor, scillæ aslatæ, trobolyron purgatorum ana vnciam vnam & semissem, nucis moschatæ, cardamomi, macis, zingiberis ana drachmas duas, caryophyllorum, piperis longi, stoechas ana drachmam vnam, & semissem, feseleos, falsi gemmæ, galliæ ana drachmam vnam, spice drachmam dimidiam, agarici drachmas tres. Datur post sex menses a drachmis duabus ad drachmas quinque. Idem accipit succi bryoniæ vncias quinque, aceti scillini librâ vnam, aque coctionis origani, hyssopi siccæ, libyrici, feseleos, cardamomi, stoechas ana drachmam vnam, fapæ, vuarum passiarum libram dimidiam, mellis libras duas. Fiat syrupsus idem pollens, quod prior compositio, fit detur vncijs duabus. Ex succo eiusdem & sapa vuarum passiarum

relegma ad tussim & asthma efficax, filius Zezar componit. Datur autem radix bryoniæ, & vitis nigre similiter ab aureo vno ad aureos duos, succus autem ad drachmam vna ad drachmas duas.

De alscera.

Cap. XXV.

ANT.

Fescera est planta quam vocant vitem albam, cuius radix ex terrei coloris exterius. Interius vero alba, & de vantar pur radicum eius stipites multarum inuolutionum super alias arbores & nascuntur super ea botri sicut botri vuarum, & vocantur luping, & est species eius fescerescin.

ELECTIO. Eius radix est cineritia exterius & interius alba non albedine prioris, & vocatur cucurbita reptilium.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Fescera inquit Dioscori, calida est & sicca in tercio, & est composita ex paribus igneis cum paribus terreis adustis, & igneatis est dominans quare est acris, mordacitatis cum amaritudine pauca. Et dixit Gal. est in ea de stipicitate aliquid, & est incisiua, rubrificatiua, subtilitatis, & abstersiua. Fescerescin vero est min⁹ calida & pars terrea in ea est maior igneata eius propter quod est cum amaritudine vincen te super acrendum ipsius, & est in omnibus debilior quam fescera.

RECTIFICATIO. Derectificatione autem eius fit secundum quod diximus in lus, propter quod pars ista continua illi. Confectio alscera, qua scribit Democri. mundificans cerebrum & neruos, & nucam & est affensus iumentum manifestum epilepsie & vertigini & paraly si, & ægri tudinibus neruorum frigidis, cuius hæc est permixtio. Accipit radices alscerae mundatæ, & contritæ lib. f. mellis passularum lib. iij. scillæ aslatæ, plnearum mundatarum ana. ʒ. i. & f. nucis muscatæ, cordumui, macis zingiberis ana drach. ij. caryo. piper long. ana. drach. i. & f. feseleos, falsi gemmæ, galliæ ana drach. i. spi cæ drach. f. agarici drach. iij. stoechas drach. i. ʒ. Dosis est a drach. iij. vsq; ad. v. Da post sex menses. Inquit idē. Accipit succi eius vnc. v. aceti scillitici lib. i. aquæ coctionis origani, hyssopi siccæ, leuisti, feseleos, cordumui, stoe cados lib. i. mellis passul. lib. f. mellis lib. ij. fiat syrupsus valens ad ea quæ diximus, & est dosis eius vnc. ij. Dixit filius zezar. Fiat ex succo eius et melle passularum lohoc bonum ad asma & tussim.

POSE. vtriusque radix & proprie succus eius solutioe educit phlegma, & prouocat vrinam, & mundificat cerebrum & neruos, & membra anhelitus a superfluitatib; phlegmaticis & putridis, & aperit oppilationes viscerū & renum, & confert secundum omnem modum administrationis eius epilepsie, & vertigini & ægri tudinibus neruorum frigidis, & affert iumentum manifestum tussis, & asthma, & proprie sumptum lambendo, & confert do lori laterum, & comeditur ralus eius in primis cū crescit, & proprie cum speciebus, & confert fectori oris, & proprie corruptioni stomachi. Verumtamen permiscet spiri tus in cerebro sicut dicitur eius vsus frequens, & est ex resoluentibus apostemata dura, & apostemata splenis & proprie emplastrum factum ex eo cum ficibus & vino, & similiter oxymeli eius sumptum continet, & abscondit cum vino panaritium, & confert viceribus malis, extrahit fracturas ossium, & spinas, & ligna, & proprie cum vino & melle. Sorbitiones factæ ex succo eius & frumeto decocto & melle faciūt exuberare lac, & sedere in coctioe eius mundificat matricē & facit aborfum, & est suppositiuū et comelluū. Radix quoque aceti & succus eius abstergit faciem, & foeditatē cutis, & pannū & vestigia, q̄ remanent post vulnera, & pprie cū farina cicæ & fabarū, & coctū cum oleo auert occultationē sanguinis. Coctioe trochiscos clarificatiū facit & abstergit vnde foeditatē cutis, et facietū eolore bonū cū permixtū de rubedinis. Accipit faring simi liginis faring hordei, cicuris albi, faring fabarū, amigdalarū dulciū tragacanthi oīum añ. ʒ. ij. radices fescerescin ʒ. f. f.

Hæc radice foris nigra int⁹ buxæ Dio. viti alba ad oia s. i. melli, & f. imbecillior li. 6. f. fup. Folia, fup. etus, radices dicit⁹ acris.

Hæc f. h. f. Gal. lib. 6 f. fup.

Radice drach. ano toto potui dat epileptis nictis Diof.

fac trochiscos cum albumine oui, & linicum aqua hordei, et post duas horas ablue cum aqua furfuris. Ex succo aut seferasin, melle & vino, & proprie paribus aqualibus fit potio ad scrophulas, & est expertus, & similiter fit emplastrum ex ipsius radice & melle, & detet eas. Confer autem moribus animalium venenosorum.

DOSIS aut radices seferis est ab auro. i. vsq. ad aur. ij. & succi est ʒ. i. vsq. ad .ij. & similiter seferelin.

De Cyclamino. Cap. XXV. S.Y.L.

Cyclaminus panis dictus, his faui, alijs porci, maior inuenitur, & minor. Maioris radix rapae modò rotunda, foris terra & nigra, intus alba, qua folia & flores violæ nigrae similes, subalbi, sine caule. Minoris radix sub terra plurima auelanæ & cicurum forma, uterq. est medicatior, calidus siccus initio tertij ordinis, inciditur, tenuatur, resolutus, tergetur, expurgat, obstructions aperit, sudorem copiosum mouet, cutem scorditate eius ablata omnium maxime expurgat. Pituitam lentam & crassam sumptus, & suppositus, atq. adeo femori, ilibus, & vicinis partibus illitus purgat. Obstructiones viscerum, præcipue splenis aperit, maximeq. ex oxymelite, & sumptus, et emplastrum modo ad motus colicum dolorem a pituita, aut stercore suppreffo sanat, caput & oculos insigniter expurgat, præsertim erthyno ex ipso in nares recepto, præsertim post purgationem per hieram, aut Theodoricon, aut catapotia foetida, aut similia. Quapropter visui imbecillo, & aquis in ipsum ruentibus, hemicranie, cephalalgia, tortura, paralyti, & ceteris cerebri affectibus frigidis cõfert, erthyno vid. dixi, attractus. Icterus sanat experientia certa, præsertim succo cum oxymelite, vel œnomelite sumptio, & operto deinde diligenter corpore. Nam sic sudore largo materia etiam in vaporem versa bilioso excremento exonerabitur. Duro leni confert quouis vtendi modo, & tumoribus alijs, vt etiam strumas iuuat. Menses mouet, sumptus & suppositus hæmorrhoides potestissime aperit. Eius radix collo mulieris appensa conceptum prohibere diutius, sedis præcedentiam illi inuat.

Corrigitur dracunculus, & bryonia, succi huius drac. quatuor cum saccharo solutas, & ad tertiam coctas, mane sumptas, icterum sanare certissimum & expertissimum affirmat filius Serapionis. Idem præparare succum cum cū equali portione oxymelitis, vel œnomelitis, vt prius cõtum, & sumptum Græcus testatur. Vnguentum præterea est Alexandri ex cyclamino, quod ventri, femori, ilibus inunctum, alium deiectione purgat, stomacho autem vomitu vacuat aquas serosas, idoneum hydropicis, & ad medicamentum abhorrentibus, recipit autem succi cyclamini lib. res, succi cucumeris agrestis lib. unam, olei irini lib. duas, butyri vaccini lib. vnam, euphorbi vnciam, vnam, pulpe colocynthidos vnc. tres, polypodij vnc. sex, tria, quæ teri possunt, succi octo dies mergantur in vase vitro angustiori, obstructo probe, post hæc semel seueritate, colet, colato adde sagapeni aureos gñq. myrrhæ aureos tres in aceto prius dissolutos, quatio est opus, coque semper rudicula mouendo, donec succum ppe omnis consumptus erit, tunc adde ceræ vnc. gñq. tellis vaccini aur. quinq. coque donec cera erit liquata, tunc adde scammonij, aloes, cœci gñdij, colocynthidos, turbiti, ana aur. quinq. salis gemmæ aur. tres, euphorbi, piperis lōgi, zingiberis, chamæmelis, cinnaomoni, ana, duos: puluerizata in mortario permisceantur. Vnguentum quoq. alterum ex cyclamino fit ad resoluendum duritiæ splenis etiam lapidosam, & strumas, recipit succi cyclamini, humoris lenti ex radice filicis emulsi, ana lib. vnâ succi extremorum tamaricis fuculorum vnc. duas, olei irini libras duas, oxypii vnc. quindecim, acetii unc. duas, ammoniaci, bdellij ana vnc. vnam & semissem, ceræ flauæ vnc. sex, fac vt prius. Cyclaminus coctionem

sufficienter sustinet. Datur præsertim succo ab auris duobus ad aur. quatuor.

De arthanita. Cap. XXV. ANT.

Arthanita est panis alcurith, & ab alijs dicitur panis faui, & ab alijs panis porcinus & ab alijs cydamel. Et inuenitur ex eo magnum & paruum. Magni autem radix est in modum rapae rotundior eius pars exterior est terra nigra, interior vero alba. Et eleuatur super radices frondes, & flores secundum semitam violarum subalidarum sine elevatione stipitis super eius radicem. Paruum vero habet radices subterraneas plurimas in modum auelanæ & cicurum.

ELECTIO. Vtrobq. bonum est, & cõpetit vsui medicinæ. **COMPLEXIO ET PROPRIETAS.** Calidæ complexionis est & sicce in principio tertij. Et est incisiuum, subtiliativum, calefactivum, resolutivum, & absterisivum, mundificatiuum, aperitiuum oppilationum. Et est exerebus sudore exuberare facientibus. Et est ex maxime mundificantibus cutim, & ex remouentibus scorditatem eius.

RECTIFICATIO. Recipit de rectificatione hoc idem, quod diximus in capitulo de luf, & in capitulo de aliesce rap. p. Dixit filius Serapionis. Accipe succi ʒ. iij. & distil solue cum zucchero, & coque vsq. ad tertiam, & disponeatur in mane, & est medicina certa & experta ad histeritiam. Et dicit Græcus. Succus eius cum mellicator aut secanianib, & proprie de quolibet partes aequales sumptæ & coctæ secundum superiorem doctrinam est medicina experta ad histeritiam citrinam. Vnguentum arthanite ex inuentione Alex. quo vngitur venter, & femur, & ilia, & soluit solutione catartici. Et propinandum est non ualentibus sumere medicinam. Et si linatur super stomachum facit vomitum. Et confert hydropis, & solutione educit aquam citrinam. Cuius hæc est permixtio. Accipe succi arthanite lib. ij. succi cucumeris asini lib. i. olei irini lib. i. butyri vaccini lib. i. pulpe colocynthidis ʒ. ij. polypodij ʒ. vi. euphorbi ʒ. i. Quæ terenda sunt tere & submerge in succis & pone in vase vitro strictiori, & stringe caput eius, & dimitte per vii. dies. Deinde bulliat totum bullitione vna, & coletur & pone super colaturam sagapeni aur. v. myrrhæ aur. iij. ita q. resoluatur prius in aceto vini quantitate sufficiens. Aggrega omnia simul, & bulliant semper agitando cum fule vsq. ad succorum fere consumptionem. Tunc ponatur ceræ ʒ. v. sellis vaccini aur. v. & seruent donec liqueat in cera, tunc accipe scammon. aloes, mezerion. colocynthidis ana. aur. v. euphorbi aur. ij. salis gemmæ aur. iij. turbiti aur. v. piperis lōi. zingib. chamemillæ, cina. omnium ana aur. ij. Puluerizentur & misce cum eis simul terendo in mortario donec perficiatur. Vnguentum aliud arthanite, & est resolutiuus apoplestima dura splenis, & lapideitatem ipsius, & scrophulas. Cuius hæc est permixtio. Accipe succi eius et uiscositatis, quæ mulgetur ex radice filicis ana lib. i. succi extremitatum tamaricis ʒ. ij. olei irini lib. ij. hyssopi humidi añ. ʒ. xv. acetii ʒ. ij. ammoniaci bdellij ʒ. i. & f. sc. de citrinæ ʒ. vi. fiat sicut superius diximus. Arthanita de decoctione rem sufficientem sustinet.

POSSE. Solutione educit phlegma mucilaginosum sumptum & suppositum et etiam linitum super femur, & ilia, & partes adiacentes ei. Et aperit oppilationes viscerum, & maxime splenis, & proprie somptum cõ oxymelle, & similiter emplastratum, & confert colicæ phlegmaticæ & ei quæ fit ex retentione fecis, & est exerebus mundificantibus caput & oculos, & proprie caput purgum factum ex eo, & abscondit hemicanem frigidam & foetidam, & confert torturæ, & paralyti, & ad ægritudines cerebri phlegmaticas, & proprie si fiat caput purgum post assumptionem hieræ aut theodoricon aut pilularum foetidaram & similium, & cõfert caput purgum ex eo factum debilitati visus, & aque quæ descendit ad oculi.

Et

Panis porcinus.
† Pars lata
ē, & nigra
Canle digi
torū quatuor
nudo Dio.
Flos refectus
q̄d, & ad purpuram
rē versis, sed forma
violæ nigre, altera
aut ei ipsius
flore cido, radice
intus, quæ
la multo diutius
mentio Dio.
S. al.

Et est experta res ad histeriis conuertens in vaporem & fumum & sudorem materiam eius & proprie succus eius coe lecaniabit, aut mellicrato, & oportet ut fumus coe riatur multum vt sudet fudet vehemētē citrino, & secū dum omnem modum ad ministrandis eius confert duri tici splenis, & aliorum apostematum & scrophulis, & tā bibitum quam suppositum prouocat menstrua, & est ex maxime apertibns officia hæmorrhoidarum, & dicit qd si suspendatur in collo mulieris radix eius non concipit, & linitur ex eo anus & confert exitui eius.

D O S I S eius ab aũ. i. vsq ad drach. iij. & proprie succi eius.

De aristolochia. Cap. XXVII. SYL.

Aristolochia tres sunt species, longa, rotunda, & clematis, id est, farmataria dicta, quod & radices vni farmetorum similes spargat. Omnes calidæ sunt Dioscori. In principio ordinis tertij, sicce secundo, longa tamen calidior videtur, quous terreæ in ea substantiæ plus sit, quam in rotunda, que ob id tenuior est substantiæ, & ad oia efficacior. Vtraq tamen obstructions aperit, resoluit, attrahit, spinas extrahit, & lignorum fragmenta carni infixā, tenuitate hæc omnia rotunda magis ob dictam prius causam: pituitam purgat, & quorundam sententia etiam bilem, thora cem quoq & pulmones pituita & putri expurgat insigni ter, quia propter tussim humidæ, & asthma tæ et antiquo maxime prodest quouis vsus modo, vt & si suffitu vaporem per infundibulum æger inspiret, horum præsertim trochi scorum accipientium aristolochie rotundæ, arsenici partes portiones cõprehendædas cui vitello in trochiscu aut auellanæ formam fingendas, vnus fumum certis intervalliis, vt dixi, per infundibulum inspiret æger. Aristolochia quoq præsertim rotunda cerebrum expurgat, ob id epilepsie confert, stomachum etiam eadem iuuat, singultu & flatibus conficitur. Hos enim nō modo a flō, sed liene, & alijs visceribus dissipat, horumq obstru ctionem liberat, & natos idē dolores fedat, præsertim cū oxy melite radicato. Omnis autem aristolochia vterum & pa tu expurgat, menses mouet, abortum facit. Rotunda præ ter hæc vlcera maligna, fistulas mire iuuat, quia terget, et carne implet. Podagram quoq & musculos confusa cū melle & pauco sale emplastrum modo ad mota iuuat cum hydromelite verò curat aurium vlcera & auditum robo rat. Acetum deniq cū incocta est, gingiuas adstringit, & putredinem ab his auferit dentes quoq confricatu de terget. Rigori et febri remedium est singulare. Purgatio non nocet, sed visceribus confert. Quod ad alia attinet, vt dracunculæ corrigenda. Coqui teriq plurimum pōt.

Datur a. 3. i. ad aur. i.

De aristolochia. Cap. XXVIII. ANT.

Aristolochia tres sunt species, scilicet longa, rotunda, & alia cuius radix currit secundum semitam pal mitum vitis.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Inquit Dioscori. Omnes calidæ sunt in principio tertij, sicce in se cundo: & videtur q longa sit calidior quamuis terreitas eius vincat superterreitatē rotundæ: & videtur ex hoc q rotunda sit subtilior: quare ad omnes operationes prō ptiōr, & est vtraq aperitiua opilationum, resolutiua, at tratiua, & extrahens spinas & fracturas lignorum infixa carni. & vtraq est subtiliatiua: sed rotunda magis p pter id quod diximus. Alia vero species eius in oibus his est debilior propter illud non est famosa.

RECTIFICATIO. Soluendo non nocet immo confert visceribus: & exigit in alijs de rectificatione fm q diximus in luf. & de decoctione: & trituratione rē ple nam sustinet.

POSSE. Solutione educit humiditates phlegmaticas: & dixerunt aliqui q etiam cholericas, & est ex rebus

maxime mundificantibus pulmonem & pectus a phlegmate & putredinibus, & confert iuuamentum manifestū asthma tæ & tussis, fm omnem modum ad ministrandis eius, & etiam suffumigatio ex eo administrata per embolum. Confectio forniarum quarum iuuamentum magnificatum est ad asthma antiquum, & tussim humidam & proprie quando recipitur suffumigatio per intervalla ex vna earum per tritatorium. Accipie aristol. rotundæ, ar fenici citrini partes æquales. Aggrega cum vitello oui, & fiant formæ sicut auellanæ. Adhuc autem aristol. est ex rebus mundificantibus cerebrum, & est cõferens epilepsie: & proprie rotunda. Confert etiam stomacho: remouens singulum ventosum, & sedat dolores omnes a ventositate in visceribus, & auert opilationes splenis, & ventositates in ipso & proprie rotunda: & hoc cum oxy melle radicum: & omnes quidem species eius mundificant mat. rices forarum & prouocant menstrua: & faciunt abortum: & rotunda quidem est ex medicinis magnis ad vlcera mala fraudulenta, & est mundificans fistulas, & generans carnem in ipsis: & emplastrum ipsius cum melle & sale pauco confert podagras & contusioni lacertorum.

Cum hydromelle autem curat vlcera aurium & corrobora auditum. Acetum autem coctionis ipsius stringit gingiuas, & remouet putredines ab eis: & si confricatur cum ea dentes ablergit eos, & est medicina bona a rigori febrium.

D O S I S eius est a. 3. i. vsq ad aũ. i.

De Ricino. Cap. XXVIII. SYL.

Ricino granum regium est duplex, & paruum & magnum (q kerua Mauris dicitur) vtrq medicamentis aptus, sed magnum magis, ob id eligendus. Calidus siccus gradu tertio Dioscori. Hamecha autem in principio tertij. Pituitam ac interdum bile violenter purgat deiectione & vomitu, materias quoq & aquas serosas a iunctoribus attrahit. Dantur autem granum eius cocta & trita in iure galli antiqui, conferturq colico dolori, & iuncturarum, vt podagra, scilicet, aut co quantur in aqua casei, aut lac caprinum super ea mulgetur & colatur, & datur hydropicis vtiliter. Oleum autem cicinum seu ricinum colico dolori a pituita & flatibus confert. Corrigitur vt balanus mirepica. Ex vtroq oleum extrahitur, vt ex amygdalis. Datur a granis quinque ad grana septem, alterius a granis septē ad grana quindecim.

† Magnus est Palma Christi, vulgo: lahyrin: vulgo cataputa, est paruum.

Oleum id ad iuncturas vtilissimum tenuius parit, & calidius, q cōe. † An idem oleum.

De albemefuch. Cap. XXVIII. ANT.

Albemefuch dicitur proprie granum regū, est ex eo aliud magnum, aliud paruum, & dicitur quod magnum est kerua.

ELECTIO. Magnum et paruum competunt vsui medicinæ, sed magis magnum, quia propter digitur.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Dixit Dioscori. Calide complexio est & sicce in tertio, & dixit Hamecha. est in principio tertij.

RECTIFICATIO. Meret de rectificatione hoc q diximus in capi. de ben. Oleum aut vtriusq extrahitur sic oleum de amygdalis.

POSSE. Facit vomitū & soluētem laboriosam, et educit phlegma vehementer: & aliquando cholera, & materias a iuncturis, & aquam citrinam: & coquantur grana eius & proprie contrita in iure galli antiqui, et confert colicæ: & doloribus iuncturarum, & podagras, et do lori sciaticæ: & coquantur cum aqua casei, aut mulgetur super ea lac caprinum et tollatur et confert hydropi.

Oleum autem de Kerua confert colicæ phlegmaticæ ventosæ.

D O S I S. Sumant ex kerua a granis. v. vsq ad vñ. et vterius a granis. viij. vsq ad. xv.

De genista, seu parto. Cap. XXIX. SYL.

Myrica
ti Latini
niseita
matrix.

† phaeo
li femia
& furcu
log fuc
nue tra
his Gal.

SPartum, genista Latinis & myrica, est arborum ca-
pistrum: est autem arbor montana, cuius rami des-
cunt in virgas multas rectas, flexiles, fractu contu-
maces, quibus vites & alia ligantur, flores habet fla-
uos, lunata figura: filiquae torolis similes, et semina in
his lenti similia, interuallis distincta. Vltamarina & orie-
ntalis est melior, calida sicca ordine secundum Dioscoridum. Semen
vero calidius, floribus et ramulis humiditas inest incisa
sed excrementosa, & ob id vomitoria. Quia planta haec
omnibus suis partibus cōtribuat, puocat, incidit, tenuat.
Pituitam & materia iuncturios violenter purgat vomitu
& deiectione, renes omnibus excrementis perpurgat,
vrinae valenter mouet, calculum frangit in renibus, atque
ad id in vesica, nec in his materias figit, ac in calculū dure
scere facit. Flores quoque huius cum melle rosato aut ouo,
strumas resoluunt. Oxy mel item ex his vel seminibus,
tumores lenis resoluunt. Vomitus quoque cum his frequē
ischia di, podagrae, & renū doloribus prodest. Nocet sto-
macho & cordi ob id cum melle rosato sumi vult Phila-
grius, vt his partibus nocere debet, & eadem ratione cū
rosis & mastice. Semen vero eius cum aqua mellis ro-
sati sumendum est: anisum quoque, & feniculi, vel dauci se-
men eius noxas castigant, flos modicum coqui potest, se-
men diutius. Datur, praesertim flos, a. 3. ij. vsq. ad. 3. v. fe-
mine autem a. 3. ij. ad. 3. iij.

De albrāhīn siue albrāhūc & est genestra.
Cap. XXIX. ANT.

Albrāhīn est capistrum arborum. Et est arbor mon-
tana super cuius stipite eleuatur densitas fustis mul-
te rectitudinis, et dum plicantur non patiuntur fracturas
vnde ligantur ex eis arbores. Et producent flores figuræ
lunaris cītrinitatis multæ. Et proferunt folliculos sēmi-
tam orbi habentes semina distincta sicut lentis. Sed in li-
gua latina genestra siue mirica appellatur.

ELECTIO. Vltamarina est melior & omnes quæ
in partibus orientalibus oriuntur.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Inquit Dioscoridus.
Calidæ & sicce est complexionis in secundo: & semen
eius est calidius. Est flor eius & stipitibus ipse est hu-
miditas superflua cum virtute incisiva, quare multiplicat
vomitus. Et sunt omnes partes eius conturbatiuæ, inci-
siuæ, subiliatiuæ, & prouocatiuæ.

RECTIFICATIO. Nocet stomacho & cordi. Et dixit
philagrius. Cum melle rosato tollitur nocumētum eius.
Et similiter cum rosis & mastice. Semen autem eius pro-
pinandum est cum aqua mellis rosati. Anisum autem et semē
feniculi, & daucus & similia auferunt nocumētum ipsius.
Flos autem eius de decoctione sustinet modum. Semē ve-
ro eius plus.

POSSE. Per vomitum & per ventrem educit fleg-
ma cū fortitudine vehemēti: & materias quæ sunt in iū-
cturis: & mundificat renes ab omnibus superfluitatibus.
Et prouocat urinam fortiter & frangit lapidem in reni-
bus & vesica, & non permittit materias figi in eis & den-
sari in lapidem, & quando flores eius contriti propinan-
tur cum melle rosato: aut cum ouo resoluunt scrophulas.
Et oxy mel ex eis: aut ex seminibus ipsius resoluunt ap-
erta splenis. Et si frequenter eis vomitus confert ischia-
ticæ: & podagrae: & dolori tenū.

DOSIS. Eius & propriæ flos, a. 3. ij. vsq. ad. v.
Et seminis a. 3. ij. vsq. ad. iij.

De elleboro. Cap. XXX. SYL.

Elleborus duplex, albus & niger, idēq. salubrior
albo, quin & albus symptomata terribilia min-
uat, niger autem corpus incolumē, & velut iuueni-
nile tuctur. Eligendus in eo genere est sapore acri,

gustantem mordente, colore asari, fragilis, medius ampli
& gracilis, recentis & vetustis, grauis & leuis, aut potius le-
uior quā grauior: leuis autem ac sine asperitate. Ra-
dix eius est prestantior, & in ea fibrarum ac radicularum
cortices: Vere, autestate colligatur. Albus autem
minus est, tum acer, tum mordax, neque mox acrimonia
eius apparet, si amariolus est nigro. Cetera nigro facul-
tate est similis, nisi quod diutius seruari potest. Niger est
calidus ficcus ordine tertio, tenuat, terget, resoluunt, carnes
viceribus supercrepescētem exedit. Adde, quod si is ad
arboris alicuius radices crescat, fructus ipsius purgato-
rios reddit. Albus autem calidus ficcus in medio ter-
tio, similiter terget, mordet, sed vomitu multo purgat,
& sternutamenta violenter mouet. Vitandus autē hic est,
quod strangulat. Niger autem omnium consensu sumen-
dus, praesertim castigatus natura & artes solis robustis &
animosis dandus, & vere ipso. Datus autem, & quan-
do & cui conuenit, temperamentū facit melius: ob id mo-
res quoque probatores reddit, & corpus incolumē, ac ve-
lut iuuenile efficit. Hac enim propria ipsius sunt ope-
ra, Hippocrate autore. Corpus enim totum excremen-
tis corruptis expurgat, clementer ac sine molestia vacuat
bilem vitramque, & pituitam: sanguinem prouide purio-
rem reddit, attrahendo scilicet excrementa in vasis san-
guinis mista, non a solis cautatibus partiū, sed a toto cor-
pore, ac etiam remotis partibus, & cute ipsa. Ad cere-
brum quoque purgandum, & caput totum, & sensuum
instrumenta, & nervos, & viscera, & vesicam, & venter,
est efficacissimus, cerebrique affectibus, vt cephalalgia,
hemicania, mania, melancholia, vertigini, epilepsia,
paralyti, aquarum in oculis defluxui aperte confert, iū-
cturarum quoque morbis, vt nodis, & tumoribus scir-
rhosis alijstremis etiam. In summa, est vltima theriaca
& per antonomasiam medicina elephantia, canceri, her-
petis, cryspelatis, tetantheumatism, phagedenarum.
Pulvis quoque tenuissimus ellebori nigri, visum robo-
rat. Acetum quoque cum hoc decoctum, aut in infusillum,
cinnitui confert, & auditum roborat. Idem acetum si os
colluat, dentium dolori confert: praeterea splenis affecti-
bus, febribus diuturnis, quantanæ biliose, reliquis affe-
ctibus melancholicis sanatu contumacibus: vrinam, &
mensis mouet, corporis colorem, & odorem bonum ef-
ficat, ac etiam oris, cutis affectus, talpulos vtrosque quo-
vis vtendi modo sanauit: aceto affricus cuti, eius credi-
tatem, & pano delet. Albus autem vomitu in mo-
dio & violento symptomata excitat terrenda, foris au-
tem affricus cutis vitia, scabiem, impetigines, lentiginis
valenter iuuat. Vtque autem fistulis & viceribus putri-
dis ac malignis medetur. Albus igitur quia huius tem-
pestatis corporibus est molestus, quin & velut venenum
praesertim suffocans, vitetur. Nigri autem virtus ad no-
stra vsq. tempora est tolerabilis, licet etiam difficilis. Sa-
nis enim corporibus elleborus est molestus, inquit Hip-
pocrates, arte autem & industria nostra castigatum, quā-
do & cui oportet, recte propinamus: agitur salubriter. Fi-
lius autem Zesar manna mellis simili tepida quā sitatem
corticis radicularum ellebori aptam horis octo macerat,
colatum dat, in quo virtus est ellebori. Idem fit in melle
vato, aut iure gallinarum vel carniū, aut oxy melle,
aut vino dulci, aut condito, aut syrupo, aut sapa aliqua,
superaddentes potentiam vel orizant, aut pulem, & for-
bitioni per se datur. Sunt qui in radicem raphani per-
foratam ellebori fibras immittunt die vno post die fi-
bris ablati, dant raphanum vires ellebori habentem.
Daucus item & piper longum, anisum petroselinum,
hyssopus, succus calamintae, origanum, opus cyrenai-
cus, efficacior ipsū reddunt, & praeter haec, epithymū,
polypodium, sal Indus, & similia: se enim huc confir-
mant. Ex hoc item catapotia formauit Haly ad affectus
melan-

† Bo-
thor pu-
stulas
vocat
variola
rū gene-
rali-
fines.
† Mor-
phæa &
baras.

melancholicos, dephatiam, alphas nigros contumaces efficacissima, quæ recipiunt hieræ picræ. 3. xij. hellebori nigri, poly podij. ana. 3. v. epithymi, stochados, ana. 3. vj. agaricilapidis cyanei, falis Indicolocynthidos, ana. 3. tres. Dantur tuto 2. 3. i. ad aur. ij. Viriusq; vero hellebori virtutem ex corpore deturbat mella, decocto vuarum passarum, aut hordei, aut gallorum, aut gallinarum cum oleo nucum, vel amygdalarum dulcium, vel similibulpuerum vero hellebori fumere tutum non est. Datur autem à filiius sex ad tertiam drachi, vnius, vel vsq; ad drachmam vnam.

Radixes graciles, et breues, et velut decurtatæ: apulo vel capite præcedentes, in vsu qñ veniunt. Dico, negligite, sed hærum cortex de ligendis, carnosus, speciosus, medullæ interius partē, & eximenda est, habent tenuior: gultu acer & feruidus, isperis tumulis & locis scæcis, qualis Andicia est, natum, in frangendo puluere emittunt Plin. Semen tamen a quibusdam purgationibus adhibetur: summa quoq; radix, & velut cepe canibus datur purgationis causa. Mellebus albi radices leguntur Dioscor. & Plin. Albus maior est, & minor acer nigri. Al. Albus eligendus quoq; feruens, non tamen vehementer, sed solum participatione, non humore, nec doctore extensus, candidus, fragilis, carnosus, non acuminatus aut luncus, nec dum frangitur, puluerem, modulum interius habent, exilium, quæli. Cyrenæcos improbat Galienus, Cappadociæ, ita libi, albi, & magis puluerem. Pauli etiam verbatum eliborifus q; album, & nunc quoq; qñ enim bonum est, venenosum non fuisse. Qñ hellebori nomine apud Hippoc. & Galabau venit, & Aphor. 1. lib. 8. Apud Arabes contra. Hellebori nigri cum aliis melli vsum non est difficilis, sepe magno succellu in melancholia morbosum vsu fruppo Saporis, largo satis helleboro nigro incocto, & Manard. non diffidit enim vsu expert' est, & drachmam integram solum potam parum profecit. Tanus infusus diu aqua diu quinq; vni, ducatur q; multus fatus, vel melli, vel alibi incoquatur. Si in radice raphani immittatur helleborus, hellebori modum simplicior est Paulo.

Albus datur per se, & cum sesamo, aut thapfæ loco, aut alba, aut melle, aut puluere, aut lentacula, aut sorbitione alia. Nigri autem coquuntur elente, aut iure aliquo Dioscor. Nigro cum scamoniæ & sale datidem. A libi debilius cum succo pũtane, aut allep, aut oleo simili, Paulus.

Nigri pituitam & bilem interius purgat Dioscor. Bilem m. v. vime fluam, Paulo. Albus autem vomitu purgat res variis coloribus Dioscor. Res vñt ribera in variis coloribus vomitionem Plin. Helleborus bonus ex æanthermatæ, impetiginis lepra, verberis, erythridæ, verberis, & pũtis. Albus oculorum collyris contra caliginis intromittitur Dioscor. Cuiusmodi caliginem sota discutit Plin. Nigri autem diu, & post biduo aut triduo catini in difficili audit. Albus & niger menses diu, & fortis coque pũtis' diu, vel appositus. Nigri facit curat cum thure, aut cera, & pũtis, & cedrino oleo incoctus; cum aceto viliq; in impetiginis & lepra Dioscori. albi puluis fortis, cum acetobid incidens in foras fefamoniæ magnitudine. Quibus vero per os acceptis suspensum est, ducunt drachmam decodum effluere incitantes, & balneus ex oleo melleis facta paulo sponnit, & ducuntur aceto facta balneum. Nigri appositus diu melle, melleat diu, per gutt. dioscor. Nigri obolus tres, aut drach. vnam dat Dioscor. ad oleo fr. cam melleo. Manardus quoq; drachmam vnam edidit cum granis duobus scā montini maio cydonio ass. minio qñ leuiter purgant qñ iusta dosis paulularum, quas aggregatas vocant. albi. Theriaci datur drach. duas, seign tres quatuor antiquiorum vitium coque oleentis, qui ubi metum parciat dant, cum ceteris erumpat, quo largius sumitur. Velit di drach. senib' & pũtis, & molibus, ac fœminis corporibus paulus data drach. ad drac. ij. debilibus in succo allep, aut pũtane fortioribus in aqua calida aut melle, seclum tñ: non in puluere melle, vñt anie monimus. albo non est vsu Manard. ex itali tñ roboretur sepe possit potat, non dandum tamen nisi in diuturnis & valentibus morbis, per alia remedia non sanatis vi hydropi, cachexia, & episthymia, paralyti, epilepsia, podagra motu talis coq; qñ pũtis esse conuenit, & auxilia communia in vltis continerent. Cũt ppter simplicia medicamenta ad alium tendam alio. Melle scripta alia nonnulla apud medicos aures inuenerim. ex annotationibus hisce notis. præterit vsu est non inuente. Ea sunt: Myx. i. feseben. Cyno erambe, hoc est. Canna braccia, pũtignis, bodallum arabicum, parthevium, melleis, & tragacanthæ, iñ nocte inglandis, carulli vocat, fox vñt, iustaurum diu, amplex, melle, amygdolæ castæ, album, beta, bitum, Cetrif. I. vromit folia, braccia feneoca, aqua Biliari a cucurbita in fornace excocta. Chamæpitys, falis alia. Lapator, vulgo rumæa vocatur. Lac præcipue aluminis, butyrum. Lenis primum vsu. Semen cornularis, & pũtis papaueris. & cina plai pũtis & lardis, quingulo putatur & vocatur termitina. Item vera, quæ nunc additur & terrebino, terebinthina, vicia, Sefamoides maius & minus, pepys, peplos, chamæpitys, Lappago, drematis (semen, pũtencorone, apies, i. glysteris raphanus, ali pũt, empetron, heliotropion, magne, cortex radice capanni, iñalpi, flos aeris, flosa aeris, melleandragon flocus, daphnoides, quæ & laureola: simbuos, abouit, iac, & cynne fecit, flic fatur folia, & pũtis, & cammaris adia, iactura glysteris, radice pũtendi, rapis agria, thapfæ succo an drogmos, afcyros, hippothæas, hippophellus, i. lardæ pũtis species, emeturialis & rution, i. fal, radialis, i. condes.

Horum historiam & vires ex ipis autoribus et edicere: tolli satis est hoc loco non minima conscripsisse.

De helleboro. Cap. XXX. ANT.

Helleborus est barba albugi. Eteius duæ sunt species. Nam albus albugi & alius niger.

ELECTIO. Nigri vero incolumior est albo immo maior albus accidentia terroris. Nigri vero acquiritur uenescantiam & incolumitatem. Et quod ex eo magis eligatur proprie est eius sapor est acutus mordicans gustum, & habens colorem sicut asfarum proprie: & quod est frágibile, & medium inter subtile & crassum: & medium inter recentem & antiquum, & medium inter ponderosum & leuem. Immo plus leuis est qñ ponderosus. Et qui est leuis carens asperitate. Et melior pars totius plantæ est radix ipsius. Melior pars radices sunt fustes: & melior pars eorum est cutis ipsorum. Et melior tēpus collectionis eius est ver: & gñas. Albus vero maior est acuitas, & mordicationis, & eius mordacitas non est apparsens subito: & est maioris amaritudinis quàm niger. In alijs autem proprietates nigri habet: sed plus de antiquitate quàm niger patitur.

COMPLEXIO ET PROPRIETAS. Nigri est calidus: & siccus in tertio. Et est subtilissimus, absterfissimus, resolutissimus: & corrosiuis additionum carnum quæ sunt in vulneribus: & dicitur quando nascitur apud radices arboris: & sunt fructus eius solutius. Albus vero calidus est: & siccus in medio tertio. Et similiter absterfissus & mordicatus multiplicans vomitum & faciens sterminatio nem cum fortitudine.

RECTIFICATIO. Albus corporibus nostri temporis est molestus: immo est eis ficut venenum proprie præfocans. Nigri autem vsq; ad tempora nostra virtus tolerabilis est: licet adhuc difficilis. Inquit enim Hippo. Molestus est helleborus eis quorum sana sunt corpora. Ars autem & solitudo est in rectificando, & propinando qñ et cui oportet. Facientium tunc operatio nem incolumem.

Inquit filius Zesar. Fit tenebrin sicut melle & submerguntur in eo tepido ex fesciculis nigri partes conuenientes dicitur horas. viij. & extrahuntur ab eo: & tunc propinet alteriabi: quoniam est habens virtutem hellebori. Et conformile iure de melle passularum. Et quandoq; submerguntur in iure gallinarum: aut carnum & sic similiter. Et aliqui perforant radicem raphani: & intromittunt frustum hellebori per diem, & post auferunt: & propinat raphanum habentem virtutem hellebori. Et quodq; in funduntur in oxymelle: & similiter fit. Et quodq; fit in vino dulci: & quandoq; in condito, aut aquo ex syrupo, aut robur, & quando infunditur in iure gallorum: aut carnum & coquitur in iure: & postmodum addunt arte chisth, aut hordem fractuam aut rizum. Et quandoq; forbetur ius solum per se. Daucus autem & piper lōgum & anisum, petroselinum, & hyssopus sicca, & calamintum, & origanum, & asse significant operationem eius. Bene autem miscetur cum epithymi & poly podio, & fale indor: & similibus. Consonant n. sefe. Confectio pillularum quas scripsit Haly. quarum iuuamentum est vitium ad ægritudines melancholicas, & cancrum, & lepram, & morpheam nigram difficillem: quarum hac est permixtio. & hieræ picræ. 3. xij. hellebori nigri, & poly podij ana. 3. v. epithymi, flocados. ana. 3. vj. agaricilapidis lazuli falis indi, colocynthidis ana. 3. iij. Dosis earum est à drach. i. vsq; ad aur. ij. & sent sanæ & expectat. Expellit enim virtutem vtriusq; à corpore aqua mellis, & aqua passularum, & aqua hordet, & ius gallorum, & gallinarum cum oleis aut nucum, aut amygdalarum & similibus. Puluerem tamen hellebori fumere non tutum est.

P O S S E. Diximus vitari album quia præfocatiuus est. Nigrum autem debere sumi sicut concordat omnes & proprie rectificatum fm artem & legem: & non cōue nit, nisi robustis: & animosis corporibus: & proprietate pore veris. Datus quidem quando & cui conuenit facit acquirere iuuenciam & incolumitatem, & mores laudabiles & complexiones bonas. Hæc enim est proprie

tas ipsius sicut dixit Hippo. Et ipse quidem mundificat totum corpus a superfluitatibus membrorum corruptis & solutione educit cum facilitate cholera permixtam crassam, & phlegma, & cholera nigram cum virtute sine molestia. Et mundificat sanguinem. Et attrahit a vestis superfluitate mixtas sanguini immo a toto corpore: & concauitatibus membrorum & partibus remotis & curte. Et est ex rubis solennibus in mundificando cerebrum, & caput totum & instrumenta sensuum & nervos: & viscera, & vesicam, & matricem. Et confert suamentum manifestum agritudinibus eorum sicut est foda proprie, & hemicrania, mania, & melancholia, verugo epilepsia, et paralysia, & aquae ad oculum descendentes. Et confert egritudines iuncturarum, & durities, & apostematibus eorum & trophulis, & est sicut theriaca, & medicina antonomaia ad lepram, cancerum & species herpetis: & borshori & qui se comedunt. Et quando ponitur niger elleborus in alcohol confortat visum. Et distillatur acetum decoctionis eius in aure. Et confert tinnitui & sibilo, & corroborat auditum. Et si collatur eum cum aceto praedicto confert dolori dentium. Et confert egritudini splenis et febribus antiquis longis & quartanae cholericae: & agritudinibus melancholicis difficilis eradicationis. Et prouocat urinam & menstrua. Vfus autem eius colorem efficit bonum & acquirit corpori odorem bonum: et ori si militet: & remouet agritudinem cutis sicut est morpheae: & bara sem omnem modum administrationis eius, et fricatur cum aceto similiter, & remouet foeditatem cutis, & pannum. Albus vero diffuciliter & fortiter vomere facit cum accidentibus terroris. Et confert fricatione ex eo ad egritudines cutis, & confert cum virtute. Et curat scabiem & impetiginem, & lentiginem. Et confert uterque elleborus fistulis & vulneribus putridis & fraudulentis.

DOSES Eius est a charactis. vi. vsq; ad tertiam. 3. i. vel vsq; ad 3. i.

F I N I S

IO ANNIS MESVÆ

Grabadin. Quod est aggregatio vel antidotarium electuariorum & decoctionum: & aliarum medicinarum compositarum.

SYL.

Vm in commentariis nostros quodam a nobis experta commemoratio digna coniecissemus, nobis visum est hac in opus vnum ordine idoneo cogere, cui titulum Grabadin, seu de antidotis fecimus: in quo medicamenta experta & secretiora, tum a nobis inuenta, tum ab his accepta, qui artis medicae arcana perscrutati sunt, compendio tradere dignum existimauimus. Hoc autem opus totum in libros duos diuisimus. Priore medicamenta describimus composita aliis celebriora. Altero singulorum corporis partium morbos propriis cuique remediis curare edocemus. Priorem verum in sectiones duodecim diuisimus, docuimusque harum Prima condita. Secunda, sparus, iulepos, syrupsos. Tertia, elegmata, seu linctus. Quarta, decocta & infusa. Quinta, antidota, quae electaria vocant. Sexta, catapotia, seu pilas. Septima, trochiscos. Octaua, pulueres. Nona, olea. Decima, vnguenta. Vndecima, cgrata. Duodecima, emplastra.

Crispimus in libris explanationum nostrarum ex his quae experti sumus, quodam adhuc rememoratione digna. Ex quarum aggregatione summam coiteximus, quod Grabadin nostrum vocamus, quod est compendium secretorum, in quo expertas & praeclaras medicinas ex his quae acquisiuimus: & inuenimus ab eis qui medicandi artis arcana scire faciunt, tradere dignum diximus. Et ponimus totam latitudinem operis huius summas duas. In prima famosas & solennes medicinas compositas tradimus. In secunda vero medicinas singulorum membrorum egritudinibus appropriatas distinguimus. In prima vero distinctione ordinamus duodecim.

Prima est de electuariis. Secunda de medicinis opiatas. Tertia de medicinis solutiuis. Quarta de decoctis. Quinta de spibus loch. Sexta de syrupsis & robub. Septima de decoctionibus. Octaua de trochiscis. Nona de pilulis. Decima de suffus, & pulueribus. Vndecima de vnguentis, & emplastris. Duodecima de oleis.

Prima distinctio, quae est electuariorum, subdiuisionem habet: quodam enim eis delectabilia sunt, quaedam vero amara. Et utraq; sunt solennia. Prus tamen ex eis electuaria quorum est delectationem facere cum titulis vtilitatum suarum tradimus, & post de aliis loquimur, sicut deo placuerit.

Christophori gorgij de honestis florentini, super antidotarij Mesæ expoliio.

Opus vtile pñsio aggreclia. Eitq; qui practicae medicinae desiderant curabre breui, & apto sermone antidotarium Mesæ vniuersali declarare. Vt ergo vñsialium descriptiois medicinarum plena habeatur notitia: & certus conueniensq; modus operationis: & vñs earum cum dosibus similitas: pcedam declarando simplicia componetia qñtum ad complexiones ipsorum, & vocabula graecæ & vñs quocunq; modo descripta: ne intellñs noster deficiat i obfusis. pñ Sed quia omne datum optimum: & omne donum perfectum defursum est, descendens a patre luminum, congruum esse discerno ad ipsum pia mente recurrere cum verbis psalmiste, auxilium petendo proclamans. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in viscerib; meis. Vt principium huius operis medium ac finis sit ad eiplaudem, gloriam, & honorem, & ad vñsitate cuiuslibet, qui hoc opus inspexerit. Sic ergo diuino auxilio inuocato, transeo ad principium huius libri, cum inquit. In nomine Dei misericordis. Totus iste liber diuiditur in quatuor partes. Nam in prima parte determinat de canonibus generalibus pertinētibus ad reñsificationem medicinarum simplicium solutiuarum, ac etiam non solutiuarum, & maxime circa debitum modum reñsificationis, & administrationis earum. Et in hac parte ponitur etiam modus succurrentis contentis si ex eis pñueniat. Et super hac prima parte Dynus de florentia medicinae dilucidari scriptis ad plenum. In secunda parte determinat de electione medicinarum simplicium quocunq; modo soluentium, ponendo illarum doses complexiones & posse circa humores ad quos habet aspectum. ac etiam ponit modum correctionis earum: & de hac parte aliquid succinctorum abo cum de simplicibus medicinis faciam mentionem. In tertia parte principali (quam nunc tentamus expone

nere)

neret determinabit de medicinis compositis solutiuis, & non solutiuis sub diuersis modis & formis ac diuersissimo de præparatis, vt legendo patebit, ponēdo cuiuslibet de terminatam descriptionem: vtilitatem: & doses, & verū modum compositionis earum: licet doses earum in pluribus dispositionibus varientur, vt in quibusdā addendum, & in quibusdā minuendum sit de dosi.

In paucis autem vt scriptæ sunt æqualiter permanendo. In quarta autē & vltima parte determinato de curis particularium ægritudinum cuiuslibet membri vsq; ad ægritudines cordis, omisiss earum signis & causis, vt ibidem apparet, additiōes curatiue, vsq; ad extrema corporis conuēientes, fuerunt à Petro ebano æqualiter compilate. p̄ Nomen autoris præsentis operis: vt scribitur est Ioannes filius Meñ, natus de stirpe regia de Damasco in orientalibus partibus. A multis autem assertit ipsum fuisse sanctum Ioannem Chrysolomum, vel Ioannem Damascenū: sed ego hoc aliter non affirmo. Assume ergo, & aggrediar tertiam partem principalem: et sic incipiam iuxta posse declarando promissum.

Crispimus in libris explanationum &c. Hæc tota tertia pars suæ Grabadin: siue Gradin: siue Grabadin: q̄ his tribus vocabulis nominata reperitur in scriptis. i. Antidotarium inuētum ex gratia Dei: vt i greco profertur, principali diuisione diuiditur

in partes. xij. In prima enim ponit cōfectiones et electuaria ordinate distincta. In secūda ponit seu determinat de medicinis opiatīs. In tertia determinat de medicinis solutiuis. In quarta de conditiis. In quinta de speciebus locharum. In sexta de syrups & rob. In septima de decoctionibus. In octaua de trochiscis. In nona de diuersis speciebus suffusis. In decima de pilulis. In vndecima de ep̄lasis & vnguentis. In duodecima de oleis. Prima pars habet partes duas. nam in prima parte determinat de electuarijs delectabilibus ad gustum. In secūda de electuarijs seu cōfectionibus amarīs. secūda ibi. Theriaca diatelleron. Prima pars iterum diuiditur in duas partes. nam in prima parte remittendo nos ad alium librum ponit nomē huic tertiæ parti: & ordinat se ad dicenda ostēdendo modum sui processūs. In secūda parte ipse particulariter profectur trañtando de vnoquoq; electuario. secūda pars incipit ibi. Electuarium de aromatibus. Sententia totius primi cap̄. est, q̄ ipse iam scriperat in quodā vtro libro multas & diuersas medicinas quas ipse expertus fuerat in diuersis dispositionibus. Et hic intendit rememorare illas medicinas quæ maxime conueniunt: & sunt magis efficaces, & memorię commendandæ. Et subsequenter diuidit hanc tertiam partem quam vocat gradin: siue grabadin: seu grabadin. i. Antidotarium datum ex gratia Dei in partes. xij. vt superius designauit. Ecce literam.

Scriptimus in libro explanationum. i. collectionū cū apta & clara locutione curationes omnium ægritudinū cum causis & signis earum. Qui liber totus diuisiōis erat in pures libros, vt pote sicut et liber totus Auicē. ipsum tamen penes nos non habemus, nec reperitur vt dicitur, sed ex illo autore prædicta extracta inuenta & experta sunt omnia vtiliora quæ ponuntur in illo libro. Preterea notandum antequam præcedas per declaratione dictorum ac etiam dicendorum, quod Antidotarium idem est quod liber includens diuersas descriptiones medicinarum ad diuersas & varias dispositiōes vel passiones. Et inde dicitur antidotum. i. cōtra vitium datum quia contra ægritudines principaliter: & sic quilibet medicina vt sic composita potest antidotum nominari.

Secundo notandum q̄ gradin: siue grabadin: siue grabadin: idem est quod antidotariū ex gratia Dei datū.

Tertio intelligendum q̄ Nicolaus qui etiam duo antidotaria composuit magnum & parum vtili sermone,

quæ ambo cōiter habemus in vsu, fuit medicus dlu exercitatus i practica & in naturali ingenio, natione Salernitanus, plenus diuitiis, & ex nobili sanguine procreatus, fuit autem temporibus suis primus, et sic successit non est longum tempus elapsum, in dicta ciuitate Salerni digna ac clamorosa fama per orbem, in ipsa vigeat fons scientiæ & maxime practice medicine, ubi enim florebat studiū principaliter lēquēdo scientiam Gal. tanq̄ principis me dicorum, eius libros legendo & vtiliter declarando, licet hodie fugiantur.

Quarto notandum q̄ canon idem est q̄ regula seu breuis conclusio dicenda siue i dicta, vt in canonibus principij huius libri aperte monstratur.

Quinto notandum q̄ medicina tripliciter accipitur, cōiter, proprie, & magis proprie, cōiter accipitur pro oī opere medici in corpore humano, siue sit opus conseruatiuum, siue præseruatiuum, siue curatiuum &c. quocunq; instro operetur, proprie accipitur pro actu curatiōis qui solum debetur corpori ægro cum quocūq; instro, magis proprie solum accipitur pro modo curationis, qui debetur corporib; ægris solum in medicina solutiua. Et hic vltierus est notandum q̄ solutio vtrius fit cum medicina solutiua virtualiter attrahente humorem ad quem principaliter habet aspectum cum sua proprietate, sicut de scamnione & reubarbaro quod purgat choleram, & de colocynthide & turbit q̄ euacuat phlegma, & de lapide lazuli & epithymo, qui eūat melancholiam, & oēs prædictæ medicine & consimiles dicuntur exolouendo euacuare. Qnq; fit solutio ventris cum medicina attractiua, quæ dicitur compressiua, quare comprimendo eūat seu extrahendo humorem extractum ad ipsa intestina, sicut dicitur de myrobalanis, qui aspectum habent ad particulares humores, illos attrahendo, & per consequens eūat comprimendo. Qnq; fit solutio ventris cum medicina lenitiua, quæ magis proprie dicitur lenitio ventris, sicut cū manna, vel casia, & licet in eis, & in qualibet de per se sit etiam aliquis virtus attractiua humoris cholerici, unde ad ministrantur in purificādo sanguinem ab ipso humore cholerico, plus tamē eis dominatur lenitio pura. Qnq; fit lenitio ventris cum medicina lubrificatiua, quæ solū lubrificādo humores seu egestionē repositos in stomacho & intestinis euacuat, sicut fit cū iure pulli, & alijs pinguib; vntuosis, & mucilagibus. Et similiter fit solutio ventris cum medicina lābificatiua, quæ proprius dicitur absterfuiua, sicut qnq; cū aqua hordei, & puluere zuchari, materies educimus de stomacho & intestinis. Et his qnq; modis de medicina solutiua loquendo fit solutio vtrius, vt inferius apparebit, proprie in illa dicitur medicina solutiua, quæ principaliter attrahendo, ac etiam exolouendo eūat, vt in præcedentibus dictum est. Diferimus tñ & diuersis modis & formis vitum medicinis supradictis, vt qnq; in forma potabili, qnq; in forma pulueris, qnq; in forma dactyli, qnq; i forma electuarij, & illa oia inferius apparebunt.

Sexto notādum q̄ cōfectio vt inferius apparebit est nomen commune ad electuaria quæ ad formam solidiorum reducutur. Istō modo cōfectio idem est quod compositio. Diferat autem electuarium a cōfectione. Primo quia electuarium potest confici cum zucharo vel cum melle, & sic sæpe conficitur, vel cum vtroq; simul. Cōfectio non nisi cum zucharo, sed si debet diutius conseruari proprie loquendo, vt cōiter præparat. Secundo difert, quia cōfectio in solidiorem formam reducitur per vltiorem cocturam q̄ fiat electuarium, quod non tantō decoquitur tempore, & sic diactonitum, & zenzeuara quæ cum melle conficitur ad formam solidissimam reducutur, ac quia diutius conseruata ex ultimata decoctura dicitur euipare, tñ semper consistunt cum molliore quadam viscosa, quod in natura cōfectionis cum zuccharo

charo nō contingit vt dicitonitem, & alix nunc dicitur proprie confectioes esse dicitur. Alia describitur diffentia eo qd ad constructionem electuarij species quæ ad compositionem ipsius ingrediuntur duplicantur in ponere. In confectioe autem minuitur: vt delectatio confectiois fit maior in gustu, & displicentia minor, & largo modo loquendo trochisci possunt poni sub nomine confectiois. vnde confectio aliquando idem est qd plurimum rerum compositio.

Medicina opiat. Septimo notandum quod medicina opiat, seu electuarium opiatum, est illud in quo ingreditur opium, vel mādragora, vel consimilis medicina: virtute cuius tollit sensus a membro, & spiritus incassantur, & ipsum transitus ad membra prohibetur. ab eis enim est omnino causē dum, nisi casus magnæ necessitatis occurrat.

Cōdita Octauo notandum quod condita sunt illa, quæ cum melle & zuccaro constituuntur, seu consociantur cum leui decoctione ad ignem, seu positione ad solem, vt humiditas superflua rei conservandæ aliquantulum exsiccat, vnde de conditum cum melle, vel cum zuccaro conservatur et illo modo præparatur, & sunt zingiber conditum cum zucca. nuxes recentes cum melle, & violæ cum zuccaro: vel cum melle, & similes rosæ, & plura alia inferius declarāda tam de floribus quā de fructibus herbarum, & radicibus.

Loch. Nono notandum quod loch est electuarium in liquida forma reductum cum zuccaro, vel cum melle, & cum tenacitate aliqua vt in defensio eius ad stomachum moram contrahat in meri, & ad hærentiam aliqualem, tam diu quādiu virtus eius transeat ad partes pectoris, & pulmonis, & contiguitatem quæ est inter cannā & ipsum meri: vnde loch dicitur lambendo. i. paulatim descendēdo & vsus ipsum est solummodo in passionibus pectoris & pulmonis, vt in ferius apparebit, sunt autem de ipsis diuersæ descriptiones.

Drajin Iuleb & syrupum. Decimo notandum, quod syrupi diuersimode formantur in operationibus suis ex componentibus ipsis: & vt sic diuersas operationes efficiunt: sunt autem & operantur in forma potabili cum aquis distillatis, seu decoctionibus alijs, aut cum simplici aqua, vt ipsorum virtus atq; subiecta transeat facilius ad loca profunda, vt etiam vigoret virtus in eorum operationibus. Iuleb autem differt à syrupis compositis. Primo, quia syrupus longe plus decoquitur quā Iuleb. vnde non sic ad tenacitatem reductur. Secundo quia Iuleb absq; admixtione alicuius decoctionis componitur, non sic syrupus, vt exēplo patet de Iuleb rosato, vel violato.

Syrupus autem acetosus simplex, locum medium tenet inter verum Iuleb, & veros syrupos compositos: quia non sic decoquitur Iuleb.

Robus & rob. Robus autem est succus herbarum vel fructuum inspissatus ad ignem vel solem, quandoq; permixtus cum zucaro: vel plurimum sine ipso: large tamen omnis succus potest dici robus. Sed proprie succus fructuum à medicis robus vocatur. Rob absolute prolatum est idem quod sapa.

Decoctio. Vndecimo notandum quod decoctiones non sunt aliud qd decoctio rerum medicinalium in aquis distillatis, vel in aqua simplici, vt communiter præparantur pro distillatione syruporum, vel pro clysteris construendis: diuersificantur autem sū diuersam admixtionem, & aquarum & rerum cum quibus decoquunt, & sū leuem vel multam decoctionem ad ignem, potest etiam decoctio construī cum vino, sed raro. Etiam quandoq; decoctiones sunt iuncte colate per permixtū cum zuccaro, vel sine ipso vice syrupi. Infusiones autem sunt rerum quæ in aquis, vel vino, seu syrupis: vel in alio quocumq; liquore ponuntur per spaciū aliquid, absq; vlla decoctione ad ignem, vel cum leuissima decoctione ad ignem cum ex-

pressionē rerum infusarum, et tñ in liquoribus, vt nūcūm viridiū & talium, & tali expressione vel colatura vtiuntur in medicinis, sicut communiter fit, cum infunditur agari cus vel turbitur: vel aliæ consimiles medicinæ.

Trochiscus. Duodecimo notandum quod trochiscus idem est quod confectio rotunda, seu confectio facta ad similitudinem lupinarem, seu pedonem, quæ in sacchis habetur, diuersi autem trochisci ex diuersis pulueribus componuntur, cū aliquo bono liquore, & sic diu conservat, & tempore necessitatis ægritudinibus in quibus conueniunt, pulueri grati tribuuntur, vel cum electuarijs admiscuntur, quorū compositiones ab autoribus describuntur, sicut sunt trochisci de thiro, et plures alij in descriptione thieracē descripti.

Suffus. Tertiodecimo notandum quod suffus idem est quod puluis subtilissimus redactus ad similitudinem atomorum quin radijs solaribus demonstrantur, ex pluribus rebus compositus & maxime aromaticis, & sicut forma pulueris deglutitur cum vino, vel alio liquore, sū exigentiam dispositionis pro qua exhibetur. Puluis absolute prolatus differt à suffus, vel quia est simplex non permixtus ex pluribus rebus, vel quia non sic tamen eodem modo assumitur.

Pilule. Quarto decimo notandum quod pilule generaliter omnes vel saltem plures ex his quæ habentur in vsu euacuatis excluduntur: sunt autem in forma rotunda: vt de facili pertranscant meri. P fuerunt autem pilule adiuuente duplici causa. Primo cū ipse communiter componantur ex robis amarissimis ipsarum amaritudo (si in forma potabili acciperentur) percipiantur in gustu. Et ex hoc multi faciūt ipsas folijs auri cooperiri, vel cum melle, vel cum alio liquore. Et quidam eas assunt cum vino, vel cum aqua. Non autem debent assumi cum grano vix, vel cum similibus alijs: quæ non dissoluantur in stomacho, vnde pilule exant nulla operatione ipsarum facta. Secundo adiuuente fuerunt, vt diu trahant moram in stomacho, propter quod melius attrahant à remotis: & ideo plus conferunt ægritudinibus capitis & membrorum remotorum à stomacho qd potiores, immo vna sola pilula crassa eiusdem ponderis ex eisdem rebus constituta, multo plus operatur & soluit qd septem pilule eiusdem poderis cum solutiuo, quia diutius moratur in stomacho, cum tardius dissoluitur. Communiter autem ex pondere, z. i. viij. pilule conficiuntur, & sic vt plurimum est dosis earum. Nec habenda est cura de ipsarum numero pari vel impari, nisi sū voluntatem recipientis, solum autem est aspiciendū pondus ipsarum, vt non sit excessus earum: conservantur autem diu magdaleones, est illa permixtio cum quadā longa rosmunditate, & crassitie, ex quibus pilule constituntur quando nouiter assumuntur: licet multis alijs inodis possint distinde conservari, vt in forma pulueris sit admixti, & in pyxide referuari. Quando autē sit tempus assumptionis earum, & quomodo, & pro quibus dispositionibus, inferius patebit.

Emplastrum. Quintodecimo notandum quod emplastrum communiter sunt absq; cere admixtione, ex farinjs, pulueribus, vel alijs consimilibus: & cū herbis, & radicibus commixtis cum aqua vel lixiuo, quandoq; cum alijs liquoribus similibus istis, vt cū pinguedinibus, & cum oleis, & quādoq; mucilagine immiscendo, & quandoq; sine, & quādoq; sine oleo componuntur in quibus res non multum contentis, sicut sit in vnguentis, & ex hoc nō ita cito penetrat cum ipsorum virtute ad membra profunda, sicut vnguenta quæ velocius operantur, virtus autem emplastrorum est magis perdurans in membro cui approximatur, nec cito resoluitur, vt ab vnguentis vel alijs vnguentibus absq; cera. Vnguentum autem componitur ex cera & oleo, & si aliquando pulueres subtilissimi addantur, dummodo sit cera & oleum. V Cerotum autē licet vt plurimum fiat cum cera & oleo, & tamen quia per coctionē

ad solidiorem formam reducitur, non vocatur vnguentum, & quia cōiter extendit super corio, & sic aliquid membrum particulari appropinquat. Olea autem sunt communiter nota: ideo non aliter hic de eis pro longo sermone: sed vterius transito dicendum pro quibus omnia supra dicta erunt summe vtiliter declarata. Vnde sunt memorie commendandæ cum ipso potest locus iungi, sicut communiter cum vnguentis.

PRIMA PARS DISTINCTIONIS PRIMÆ, de Electuarijs delectabilibus. xxxvi.

SYL.

Lectarium de aromatib⁹ Caleno adscriptum, ad ventriculi, & hepatis affectus frigidus, ex pituita crassa & flatib⁹ natos efficax: status enim dissipat, coctionem iuvat, ob id acidus ructus, nausea cibi fastidium compescit, colorem cuti floridum affert, canitium tardat, oris & sudoris odorem comendat, sed hepar & renes immodice calfacit, ac inde seminem & venterem promouet. Recipit aut ligni aloes crudi, rosarum, ana. a. xii. calami aromatici aureos quatuor, galliæ moschatæ, macis, daronici, piperis longi, nucis moschatæ, menthe siæcæ, spicæ nardi, casis, mastiches, cinamomi, caryophyllorum, asari anis. a. iiii. croci, cardamomi maioris & minoris, trium fantalogæ, rhubarbari, colli, cubebarum, zingiberis, seminis feniculi, & anisi, & lygustici ana. a. ii. sacchari vnc. sex, miuæ aromaticæ vnc. xii. mellis dispumati, quantum sufficit. Datur a drach. duabus vsq; ad aureas sex.

ANT.

Lectarium de aromatibus quod scriptum est Cale. exportum iuamentorum ad causas stomachi, & hepatis, & ægritudines in eis factas, ex phlegmate crasso & ventositate, digestionem confortat, indurationem remouet, & morbos ex ea factos curat, retardat canos, colorem efficit bonum, & oris & sudoris odorem. Renes quoque calefacit, & coitum excitat. Acidus ructus curat. Et fastidium & abominationem remouet. Cuius hæc est permixtio. Accipe ligni aloes crudi, rosarum, ana. a. xii. galliæ moschatæ, macis, daronici, piperis longi, nucis muscatæ, menthe siæcæ, spicæ, casis, mastiches, cinamomi, caryophyllorum, asari ana. a. iiii. calami aromatici. a. iiii. croci, cardamomi maioris, & minoris, trium fantalogæ, rhubarbari, colli, cubebæ, zingiberis, seminis feniculi & anisi, cheisin. ana. aur. ii. zuccari. vnc. vi. miuæ aromaticæ. vnc. xii. mellis dispumati quantum sufficit, dosis eius a drach. ii. vsq; ad aur. iiii.

Electuarium de aromatibus quod scriptum est Gal. in præfenti cap. postquam posuit & declarauit diuisionem, & modum quem intendit procedere in hac tertia parte, imponendo sibi nomen Grabatini, & remittendo nos ad alium locum, exequit & incipit declarare de electuarijs delectabilibus: quia res amaræ in ipsis non ponuntur ex intentione primaria, & ponit ipsorum multas & diuersas species hñitū multas et diuersas operationes efficere in diuersis disponibus, ac et in diuersis & varijs mēbris et in toto corpore, vt inferius patebit. P Et diuidit hæc tota pars in partes. xxxvi. sicut triginta & sex electuaria delectabi-

lia ponit. Scdā pars scipitibi. Electuarium de gēmis. Evtlma pars incipitibi. Electuarium de forbis. Aliæ partes omnes intermedie legendo patebunt. Istud electuarium de aromatibus est primum in ordine, quod ponitur in præfenti antidotario, quod dicitur fuisse inuentum a Gal. non tamen reperit lib. in quo ipsum posuerit seu scripsit. Ceterum tamen est quod Gale. magnum antidotarium composuit, quod translatus penes nos non habemus: id ipsum vidit & habuit hic autor. Auicenn. Nico. & alij auctores qui ipsum approbant & allegant. P Hoc pñs electuarium non reperitur præparatum in apothecis aromaticorum: quia communiter a medicis non habetur in vsu. Si quis tamen vellet ipso magistraliter vtvi, posset, & in ipso reperiret vtilitates multas, maxime ad ægritudines frigidæ stomachi & quæ plurima alia iuamenta quæ aperte ponuntur in litera, P Et dosis eius est vsq; ad. j. iij. & licet istud electuarium non sit in vsu, tamen aliqua simplicia ipsum componenda breuiter declarabo. Et primo lignū aloes. Ipsum enim est quoddam lignum odoriferum, quod huc portatur a partibus Indiarum. Nam quandoque sopsilitur a prauis hominibus & coquitur in aqua, vt virtus eius abstrahatur ab ipso qua artificiose vtuntur in locutionibus odoriferis, & in rebus alijs occurrentibus illis. Complexio autem eius, virtus & operatio ad plenum dicitur inferius in cap. de diasmuco. P Et gallia muscata est quoddam confectio facta ex pluribus aromatib⁹, posita a Niccolao in suo antidotario reducta ad modum trochiscorum. P Daronici sunt quædam radices parue saporis dulcis, similis calamo aromatico, & etiam apportant de orientibus partibus. P Casia, semper cum profertur casia absolute intelligenda est casialigna. Asarum aut baccara herba est nota. cheisin aut leuissimum. Alia autem posita in hac descriptione nota sunt, & licet in ea ponatur reubarbarum, non propter hoc redditur sensibiliter solutium: quia quantitas eius est adeo parua per comparisonem ad alia quæ ponuntur, quæ eius virtus facilius obstruatur in dosi determinata quæ ex ipso assumitur.

Vterius notandum, vt habet conueniens modus constructionis cuiuslibet electuarij, tam solutiuū q̃ non solutiuū, & similiter cuiuslibet vere confectionis tendentis ad formā solidiorem per vteriore deoctionem, quam in electuarijs non facimus, siue fiant cum zuccaro, siue cum melle conuenienter, & sicut consuetum erat antiquitus quod quamlibet libram mellis vel zuccari apponantur, sicut & debent. iij. 3. aromatum ingredientium compositionem talis electuarij vel confectionis: licet vt est superius dictum minor quāitas aromatum requiratur ad compositionem confectionis quæ electuarijshodienis autem temporibus solum. 3. ij. ponuntur aromatum t & minor quantitas in confectionibus propter complacentiam in infirmis, quærendo potius delectationem in gustu q̃ vtilitatem infirmi, & salutem ipsius, propter defectum eorum quæ ipsa de nouo construunt & conficiunt: & ex hoc nec electuaria, nec confectiones virtualiter operantur sicut ab auctioribus describuntur. P Circa hoc autem est habenda diligencia magna, & maxime in electuarijs. nā operationes fortificantur ac etiam minuuntur, sicut quod additur aut minuitur in aromatibus quæ ponuntur ab. 3. ij. vsq; ad. iij. cum lib. mellis vel zuccari.

Vterius generaliter est notandum quod omnia electuaria non solutiuade quibus ad præfens est sermo, siue sint cū zuccaro siue cum melle, regulariter debent assumi antequam cibui potus assumptionem per duas horas ad minusissimo etiam facilius & melius operantur si mundificato stomacho assumantur, a superfluitatibus que multiplicantur in ipso, a cibo prius assumpto. P Nec est in eo vniuersi si quandoque sumantur mane vel vespere, cum accelerare volumus operationem et eodem modo est inferendum si ad formam solidæ confectionis reducatur,

& fiant quæ cum solo zaccaro conficiuntur. ¶ Electuari-
a autem quæ habent inducere somnum & generaliter
omnia somnifera sunt per horam fumenda post cibum
vñ facilius & melius cum virtute euaporent ad caput, ad
somnum prouocandum, & similiter est fumendus syrupus
de papauer, vt inferius patebit. Electuaria autem so-
luta aut cibum sunt præmittenda: immo cibum vel po-
tus nullatenus est assumendus post assumptionem electua-
rii solutui, vel alterius consimilis medicinæ in quacunque
forma exhibita, siue in forma dactyli assumatur, siue in
forma potionis, nisi vbi totalis ipsius operatio sit cõple-
ta de ventris solutione, vt notabim inferius declarabitur.
Cõter aut confectiones confortatiuæ virtutis, sicut est co-
fectio de margaritis, & similes, possunt conuenienter si-
mul assumi cum cibo: & ante, & post ad placitum ægro-
tantis: alie autem confectiones sunt præmittendæ, vt de
electuariis dictum est.

SYL. **E**lectuariu ex Gemmis ad frigidis affectus ce-
rebrī, cordis, ventriculi, hepatis, yteri, efficacis-
simum, nam melancholicos sine causa manifesta tri-
stes, timidos, solitarios iuat, exilarat, ad mores p-
bos inuitat, emendat cordis tremiorem, sincopen, vñ
triculum a frigida intemperie imbecillum roborat
& coctione tum eius, tum hepatis meliore reddita,
corpus bene coloratum, & odoratū efficit, ob sum-
ptum, Regibus & magnatibus magis in vñ est.

Accipit vero margaritarum albarum drachmas
duas: saphiri, hyacinthi, sardinis, granatorum, sina-
ragdi fragmentorum ana drachmam vnam & dimi-
diam zedoarię, doronici, cortici citri, macis feminis
ozymi caryophyllati, ana drachmas. ii. coralli rubri,
electri, limaturę eboris ana drac. vnius partes duas:
ben albi & rubri, caryophyllorum, zingiberis, piperis lon-
gi, spicę nardi, folii, croci, cardamomi ana drach.
vnam, trochiscorū diarodon, ligni aloes ana drac.
quinq; cinnamonomi, galangę, zurumbet ana drach.
vnam & dimidiam: auri, argenti foliorum ana aũs.
dimidium, moschi boni drach. dimidium, ambre drac.
duas. Confice cum melle emblicato, & melle rosato
colato ana, vel etiã saccharo rosato si solidum factu-
rus es, non molle. Datur ab aurei semisse ad aureum
vnum cum aqua buglossi, & vino odoro.

ANT. Electuarium de gemmis cuius iuuamentum est
magnum ad eggritudines cerebri, cordis, & stomachi
hepatis & matricis, frigidas. Et non sumus experti
bonitatem eius ad tremorem cordis, & syncopim, &
debilitatem stomachi. Et quando aliquis tristet, &
nescit radicem, & ei qui diligit solitudinem. Et sunt
eo vñ reges, & magnates, trahunt enim eos in conse-
quentiam bonorum morum: nobilium, dilatat ani-
mam & facit corporis odorem, & colorem bonum.
Cuius permixtio hæc est. s. albarum margaritarum,
drach. ii. fragmentorum saphyri & hyacinthi, sardinis
& granatorum, seru zegi. i. sinaragdi, ana drach. i. &
s. zedoarię, doronici, corticis citri, macis, feminis
alseniemicis ana drach. ii. corallorum rubeorū, cha-
rabę, limaturę eboris ana drach. i. partes. ii. ben albi
& rubri, caryophyllorum, zingiberis, piperis lon-
gi, spicę, folii, croci theyl ana drach. i. trochiscorum
diarodon, ligni aloes ana drach. v. cinnamonomi, galę
gę, zurumbet ana drach. i. & s. foliorum auri, & ar-
genti ana aũs. iii. mulci boni drach. s. ambre drach.
ii. confice cum melle emblicorum & colaturę gele-

† drach.
ij.

Alse-
nemic.
i. ozimi
caryo-
phylati

niabin de rosīs, partibus equalibus, quantum suffi-
cit. Dosis eius est ab aur. f. vsq; aũs. i. cum aqua bug-
lossi, & vino odorifero.

Istud est secundum electuarium quod fm primam de-
scriptionem non est in vsu nec præparatum reperi-
tur de gemmis propter lapides præciosos qui ingredi-
tur cõpositionem ipsius. Ex illo autem electuario trahit
ista confectio cordialis quæ cõter vñtur in debilitate vir-
tutis quæ in ferius ordinate describā, remouendo aut aro-
mata calida quæ in illo electuario consignatur: & ito de
bet fieri confectio maxime cum febricitatibus exhibetur

Non est ergo de ipso aliter declarandum: quia ex toto
propositi de electuariis, seu cõfectioibus, seu quibuscumq;
alijs medicinis compositis quæ non sunt in vsu nullate-
nus prolongare sermonem.

Additio.

Pręsens electuarium quod hic Mes. describit interdū
habetur in vsu sub diuersis tam formis: quia nonnulli
eo aliquando vñtur remouendo aromata calida, aliquan-
do et nihil remouendo nec addendo. Primo vñtur pro
febricitantibus & in causa calida. Secundo modo in cā
frigida, & valet ad ea quæ scribunt in textu, & dñ electua-
rium de gemmis a gemmis in ipso intrantibus, & dicunt
gęm lapides præciosi. Isidorus cap. de gemmis ait post
anariorum genera gęm sequunt, quę multum auro de-
corum tribunt vñtate colorum, primordia earum a
cā tali fabule, Prometheus primum seruit fragmenta fa-
xi eiusdem inclusisse ferro ac digito. Plinius naturalī hy-
storix lib. xxxvñ. genera gemmarum innumerabilia es-
se traduntur: in præsentī tamen electuario intrant marga-
ritę, & fragmenta quinq; lapidum præciosorum in me-
dicina communium. s. saphyri, hyacinthi, sardinis, gra-
natrum, seru zegi. i. sinaragdi, his quinq; sæpe vñtur
medici, virtutes quorum scire si cupis vadę ad Matheum
sylvaticum de quibus satis ample tractat. ¶ Vñum tamē
notabimus pro cõtate cuiusdam æroris, ferre ab omni-
bus aromatarijs commissi. Est enim quod zurumbeth
cum. h. & zurumbeth siue. h. reperitur scriptum apud
bonos auctores, & est zurumbeth per. h. scriptum radice
similis cypero eandem habens virtutem sciat & zedoaria.
Sed zurumbeth siue. h. est illud q; dicit Serapio esse spe-
ciebus. s. odoriferis in virtute sua simile calis lignę & cu-
beis, quod etiam ponitur, vt vult Possidonius loco cin-
namomi, & illud zurumbeth intellexit hic Mes. & non
aliud, cum sit simile zedoarię, propter quod errant aro-
matarij ponentes loco zurumbeth radicem illam rotun-
dam, sed melius facerent ponendo loco zurumbeth calisā
ligneam vel cubebas in eodem pondere, vt satis patet p
Serapionem cui magis credendum est q; multis alijs.

Summa
medic.
cuarj
res, xxx
iij.

112

Docu-
mentum
ad aro-
mata-
rios.

SYL. **E**lectarium ex Granis tinctoriis ad cordis palpi-
tationem, syncopem, mentis alienationem, seu
desipientiam, mœrorem sine causa manifesta, facul-
tates enim nostrum corpus dispensantes niirifice ro-
borat. Accipit serici succo granorum tinctoriorum
recenter tincti librari vnam: succi pomorum dulciū
& aque rosarum ana libram vnam & dimidiam, vi-
ginti quatuor horis macerandum: deinde paulisper
his incoquendum, donec liquores isti reubeant. Quos
expresso & abiecto serico coque cum sacchari opti-
mi libra vna & dimidia ad mellis crassitudinem: ab
igne depolitis, sed adhuc calētibz misce ambre cru-
di minuium conside drachmas quatuor, quia liqua-
ta, iniice puluerem sequentem, ligni aloes crudi ci-
namomi crassi, ana drachmas sex, lapidis cianei loti
& preparati, margaritarum albari ana drach. ii. auri
boni foliorū drachmam vnam, moschi laudatissimi
scriptulum

scriptulum vnum. Datur ab aureo vno ad aureos duos & dimidium.

ANT.

Confectio alchermes, & sunt grana tinctorum, maximi iuuamenti ad pulsum cordis, & syncopim, & algesques, & tristitiam sine causa, & est ex rebus confortantibus animam confortatione mirabili. Cuius permixtio hec est. Accipe setam tinctam ex chermes circiter lib. i. & proprie cuius tinctura non preterit spaciū extensum, & submerge eam in succo pomorum dulcium, & aquæ rosæ. an. lib. i. & f. & dimitte die vna. Deinde fac modicum bullire donec aqua rubeat. Deinde extrahe ab ea setam, & exprime eam, & pone in ipsa zuccari tabazeth. drac. el. & coque vsque dum habeat spissitudinem mellis, & remoue ab igne, & proice in eo callo ambre crudæ minutim incig. drach. iiii. & dimitte in eo liquefieri. Deinde proice super ipsum puluerem harum rerum, Accipe ligni aloes crudi, & darfeni an. drac. vi. lapidis lazuli loti & preparati drac. ii. albarum margaritarum drach. ii. auri boni drach. i. musci boni drach. i. tertiam. Conface, & sit dosis ab auri ad iiii. & f. & est bonum & expertum.

t. 3. xij.

Summa medicinarum præsentis electuarii t. xi.

Confectio alchermes : & sunt grana tinctorum ligna odorifera cum quibus tinguntur panni sericinio est in vsu nec preparata reperitur. debet autem cum dicitur confectio intelligi compositio : nam ad formam electuarii reducitur, non est vere confectio, ut apparet in eius descriptione.

Additio.

Hanc confectiōnem iterum scripsit Mes, in suis simplicibus cap. de lapide stellato, quem appellat illic confectiōnem de lapide lazuli & hic confectiōnem alchermes. In aliquibus tamen differens: quia in presenti ponitur setum. 3. ij. lapidis lazuli, in altera vero. 3. xij. quod factum fuisse credo errore scriptoris potius, quā alia ratione, nam anisabibus idem effectus siue vtilitates attribuitur, nisi quis vellet dicere, quod illa quā in simplicibus describitur confectio lazuli denominatur, quia in ea magna quantitas de lapide lazuli ingreditur. & in ista non idem confectio alchermes dicitur, tamen credo potius errore scriptoris factum esse quā alia ratione. Quo ad alia etiam differunt istę due descriptiōes, quia in scripta in simplicibus ponitur. 3. vi. ambre, hic vero. 3. iij. & ligni aloes. & darfeni ana. 3. iij. In presenti vero scribitur an. 3. vi. quod factum credas potius errore quā alia ratione. Presenti confectiōne vtuntur interdum nonnulli magistraliter.

SYL.

Electarium xyloaloes morbos cordis, vetriculi, hepatis frigidos sanat, & partes ipsas roborat. Ob id cordis palpitatiōnem, syncopen sanat, exhilarat, coctionem iuuat, ac inde & odore suo halitum oris commendat: accipit autem ligni aloes crudi, rosarum rub. ana. drach. octo: caryophyllorum, spicæ nardi, macis, nucis moschata, galliæ moschatæ, cubebæ, cardamomi vtriusque, masticæ, cinnamomi, cyperi, schœnu anthus, zedoariæ, behem albi & rub. folii ferici crudi, margaritarum, corallii rub. succini, citri corticum & foliorum, ozimi caryophyllati, silymbrii aquatici, mentę siccæ, piperis longi, zingiberis, ana. drac. quatuor: ambre drac. vnam & dimid. moschi script. vnum: ex ipse melle emblicarum, & miua aromatizata. Datur a drac. vna ad drach. tres.

ANT. Confectio xyloaloes, quæ est medicina magna ad

egritudines cordis, stomachi, & hepatis, frigiditas, & sanat syncopim, & pulsum cordis & confortat stomachum, & procurat digestionem, & facit odorem oris bonum, & generat gaudium. Accipe ligni aloes crudi & rosæ ana. drac. viii. caryophyllorum, spicæ nardi, macis, nucis moschatæ, galliæ moschatæ, cubebæ, cardamomi, & heyl, masticæ, cinnamomi, cyperi, schœnathi, zedoariæ, been albi & rubei, folii, setæ crudæ, margaritarum, corallorum rubeorum, charabæ, foliorum citri & corticum eius, & alfelengemise, sansuti, silymbrii, mentę siccæ, piperis longi, zingiberis, ana. drach. iiii. musci boni. drach. i. tertiam. ambre, drach. i. & f. Et confice cum melle emblicorum, & miua aromatizata, & sit dosis eius a drach. i. vsque ad drach. iiii.

Confectio de xyloaloe, id est compositio de ligno aloes, quæ etiam ad formam electuarii reducitur, nec est in vsu nec preparata reperitur: magistraliter tamen quandoque vtuntur ea propter efficaciam suæ operationis in passionibus quæ scribuntur in textu.

Additio.

Apud Auicē. quinto cano. habetur vna alia descriptio. & similiter apud Rasim in diuisionibus, quæ non sunt eadem cum præsentī descriptione. Nulla tamen illa rum nisi raro habetur in vsu. si quis tamen eis voluerit magistraliter uti, poterit. vidi aliquando nonnullos ex modernis vti illa, quam describit Auicē. in quinto cano.

Electarium laticans. Hamech filii Zachariæ ad affectus cordis, vetriculi, hepatis, quas partes etiam roborat, palpitatiōnem cordis emendat, valenter exhilarat, coctionem iuuat: proindeque oris & corporis reliqui odorem commendat, coloremque viuū facit: accipit vero rosarum, ligni aloes, ana drachmas sex: macis, nucis moschatæ, galliæ moschatæ, cardamomi vtriusque, ana drach. ii. cinnamomi, croci, ana drach. duas & semis, cyperi drachmas quinq; caryophylli, masticæ, spicæ nardi, asari, ana drachmas tres. Excipe melle emblicarum: aromatiza moschi granis quindecim. Datur a drachmas vna ad drach. tres.

Rescriptio electuarii sarbotheng, & est laticans: descriptiōe Hamech, filii Zachariæ. super quo est fiducia iuuamenti ad ægritudines cordis, stomachi, hepatis, & confortat ea, & confortat pulsum cordis: & ducit ventrem eo in consequentiam gaudii continet iocunditatis, & attrahit digestionem bonam. Et facit oris & corporis totius odorem bonum: & calorem facit viuū. Et modus eius est. Accipe rosarum ligni aloes ana drachmas sex: macis, nucis moschatæ, galliæ moschatæ, cardamomi, heyl, ana. drach. ii. cinnamomi, croci, ana drach. iiii. & f. cyperi, drachmas quinq; caryophyllorum, masticæ, spicæ, asari, ana. drachmas tres. Fiat omnium tritatio bona, & confice cum melle emblicorum: & aromatiza ipsum cum musci, drac. i. quarta, & sit dosis ana. drac. i. vsq; ad iiii.

Non est in vsu sed bene quædam vtuntur secundum descriptionem Nicolai in suo antidotario, quod ipse ponit ubi sub non mine electuarij lificantis medicini Sarnitani vtuntur eo sepius licet non raro rarissime.

Mes

k

Additio.

Alfelengemise. i. ocimii caryophylli. Silybrii. n. i. m. ta aquatica siue balsami

Summa medicinarum præsentis electuarii t. xi.

SYL.

ANT.

Summa medicinarum præsentis electuarii t. xvi. res.

Additio.

Præfens electuarium defcribit hic Mef. autoritate Hamet filij Zacharij, idell Rafis, quam defcribit. v. continetis parum tamen ab hac differentem. Item Rafis. ix. ad Almanforem cap. de melâcholia ponit vnam aliam defcriptionem electuarij Igitantis quæ eft nobilior istâ. fimiliter Nicolaus in proprio antidotario vnam etiâ habet defcriptionem quâ vocauit Igitanti Galeui, de qua inferius dicitur. vt vni interdu modèrati loco harû defcriptionum electuarij Igitantis cõdiliatorijs, quam ponit differetia. cxcvi. quam fortasse defcribemus inferius.

SYL. **E**lect. ex Citro, cor & ventriculũ roborat, cõfitionem iuuat, oris halitum commendat, flatus craffos difsipat: accipit autem corticũ citri aureos viginti: caryophyllo. ligni aloes, cinnamomi, macis, galangæ ana drach. duas: cardamomi, zingiberis ana drach. vnam: moschi drach. quinq;: melle excipitur. Datur ad vncias quinque.

ANT. Modus electuarij de citro ex inuentione noſtra, confortans ſtomachũ, & procurans digeſtionem: & odorem oris facit bonum. craſſas vëtoſitates expellit & confortat cor. Accipe corticũ citrorũ aur. xx. caryophyllorũ. ligni aloes. cinnamomi, macis, galangæ, ana drach. ii. muſci drach. ſ. cardamomi. zingiberis, ana drach. i. confice cum melle. Doſis eius eſt. vnc. ſ.

Summa med. eſt x. res. Non eſt in vſu: nec præparatum reperitur. vt vntut tamen multum ad ſtomachũ frigidũ in cõſectionibus magiſtralibus. corticibus molliſcat in ſuccaro, & minuiſ in ciſis, propter ipſorum aromaticitatem, & propter aſpectũ quem habent ad cor, & alia membraprin cipalia.

SYL. **E**lect. dulce ex Moſcho, ad frigidos cerebri affectus ſine febre, melancholiam & ei conuulſam triſtitiã ſine cauſa manifeſta, vertiginem, epilepſiam, apyralin, oris torturam, ſeu ipſamũ cini con, cordis palpitatiõem, pulmonis aſtheſis, & pſi randi difficultatem. Accipit autem croci, doronici, zedoariæ, ligni aloes, macis ana drach. duas: margaritarũ alb. ſerici crudi viſi, electri, coralli rubri, ana drach. duas & ſemiſſi galliæ moſchatæ, ozimi citrati ana drach. duas & ſemiſſi. been albi & rubri, folii, ſpicæ nardi, caryophyllorũ ana drach. vnam: zingiberis, cubebæ, piperis longi, ana drach. vnam & dimid. moſchi ſcrup. duos. Excipe mellis crudi quadruplo, vaſe vitreo cõdeſcitur ad drach. vna ad drach. duas. Amara autem fiet, atq; ad prædicta efficiaciõ, & præterea vëtriculũ humores etiã putres potentiũ abſumet, ſi addantur abſinthij, roſarũ ana drach. tres, aloes lotæ drach. quatuor, caſtorij, liguſtici ana drach. vna, cinnamomi draci. & ſemis.

ANT. Conſectio de muſco dulcis, faciẽs ad pulſum cordis, & agritudinis melancholicas, & ad eũ qui triſtatur ſine cauſa, & conſert ad agritudines cerebri, ſicut eſt vertigo, & epilepſia: & tortura: & paralyſis, & ad agritudines pulmonis, & difficultati anhelitus, cuius permixtio eſt hæc. Accipe, croci: doronici, zedoariæ, ligni aloes, macis ana drach. ii. albarum margaritarum. ſetæ crudæ aduſtæ, charabæ, coralli rubei ana drach. ii. & ſ. galliæ. ozymi citrati omnium ana drach. ii. & ſ. been albi & rubri. folii, ſpicæ, caryophyllorũ ana drach. i. zingiberis, cubebæ, piperis longi ana drach. i. & ſ. muſci drach. i. partes. ii. con

fice cum melle crudo, quod ſit quadruplũ ponderis oĩũ, & pone in vaſe vitreo. Et ſit doſis eius a drae. i. vſq; ad iiij. Si autẽ hanc cõfectionem amara facere volueris, valterio efficiet ad ea quæ diximus, & ad excitandũ humiditates ſtomachi, & putrefactiõnes eius & proprie ſi addatur in permixtione eius abſinthij, & roſæ ana drach. iiii. aloes optimi abluſi drach. iiii. caſtorei, cheiſin, ana drach. i. cinamomi drach. i. & ſ. aloes drach. i. & ſ. drach. ii. & ſ.

Conſectio de muſco. i. compoſitio de muſco dulci, denominatur autem a muſco propter muſcum qui ingreditur cõpoſitionem ipſius. & dicitur diamuſcũ dulce, quod eſt ſine additione rerũ amararũ quæ ponuntur in fine huius defcriptionis. & dicitur diamuſcum amarũ quando aloes, & alia amara ponuntur in ipſo: ſed non præparatur cum tali vel illa additione, propter eius diſplicetiam. licet magiſtraliter ſic poſſet præparari. Illud eſt ſeptimum electuarium ſm ordinẽ ſcriptũ in litera: tamen eſt primũ qđ generaliter habemus in vſu: & ſic in apothecis præparatum cõiter reperitur. videlicet ſub defcriptione diamuſci dulcis, nõ autẽ ſub defcriptione amari: licet vt priũ dictũ eſt magiſtraliter poſſit præparari & ipſius eſſeſticia maior. eſt enim illud electuarium confens debilitati cordis: & ad cõs agritudines melancholicas abſq; ſebre ſubſtilis ad ſpiritus cordis & cerebri, exacuẽdo ſenſus intrinſecos, principaliter cerebrũ confortando. vnde ſumme cõfert omnibus paſſionibus frigidis cerebri & neruorum. & plura habet aliã iuamẽta quæ ponuntur in litera. Doſis autem eius eſt a. ʒ. i. vſq; ad ij. ſm qđ corpora ſunt debilia, vel robuſta, de mane ante cibũ ad min⁹ per duas horas, ſtomacho bene vacuato a ſuperfluitatibus quãto plus eſt poſſibile. In omnibus operatiõib⁹ ſupradictis efficiaciõ eſt diamuſcus amarus qđ dulcis, ſed dimittitur propter diſplicetia eius in gultu, & tẽpus aſſumptionis eius. & doſis eius eſſet eadẽ ſicut de diamuſco dulci, vel minus. Reſtat defcriptionẽ eius legẽdo verificare particulariter, declarando quæquẽ ſimplicia cõponuntur ipſum. & primo. B. croci. eſt calidæ cõplexionis in ſecundo gradu. & ſiccẽ in primo. & eſt medicina valde cordialis prouocans riſum. Doronigi eſt radicalia parua, ſaporis dulcis. & eſt calidæ & ſiccæ cõplexionis in tertio gradu. portatur ad nos de partibus orientaliũ. Lignum aloes. Illud eſt lignũ odoriferum qđ portatur ad nos de partibus Indiæ, proprietatẽ magnã habet ad ſtomachũ frigidũ. & ad cerebrũ: & eſt calidæ & ſiccæ cõplexionis in ſecundo gradu: licet ſiccitas ſit maior caliditate eius. Sophiſticatur & adulteratur vel alteratur per decoctiõẽ eius in aqua: & ſic tollitur virtus eius: ideo ſtudium eſt de crudo habendo: quia crudũ eſt melius cocto. & ideo mirandum eſt qđ Auic. non facit de ipſo capitulu in ſecundo cano. vbi de ſimplicibus tractat. Macis multi dicitur qđ eſt cortex exterior nucis muſcatæ. aliqđ b⁹ plus credit dñi qđ eſt cortex alterius arboris producentis alium fructũ. & apportatur de partib⁹ Indiæ. medicina eſt aromatica, ſto machalis, iuuans ad digeſtionem cibi. & ad eius retentiõnem. eſt calidæ cõplexionis & ſiccẽ in ſecundo gradu ſed ſiccitas eius ſuperat cum virtute ſtipſica, Ambarum margaritarum. f. craſſarum & minutarum. craſſæ tamen omnimode ſunt meliores & perfectiores. aliter & melius ſ. perforatarũ, & nõ perforatarũ. artificialiter autẽ perforantur & efficiũtur magis parux & clare: ex eis etiã reperiuntur aliquæ perforatæ: quas puto tamẽ ex artificio perforatas fuiſſe. Non perforatæ cõplexionis ſunt frigidiæ & ſiccæ verſus primum gradum cum virtute aliquã abſterſiua. Sed perforatæ participant plus de virtute ſtipſica: nõ perforatæ quia in perforatione & præſtica reſoluitur plus, ſi qua humiditas eſt in eis: ſicut præſice

Muſcus

croci.

Doronigi. Lignũ aloes.

Aut. de decoſaſcit mentionem 2. cano. ſub noſmine xci lo aloes Macis.

Margarita.

precise euenit de galles quercus perforatis: quia perforate sunt magis sicce quam maiori stipititate: omnes margarite a proprietate sunt cordiales, resistentes corruptioni sanguinis circa cor. Conferunt etiam tremori cordis, & superflue calefactioni eius. Ideo cõter ponuntur in cõfectionibus febricitantiũ & debiliũ in virtute portantur de vltimarum paribus, & ibide iuxta litora maris reperiuntur. Quidam tamen dicunt quod inueniuntur in quibusdam piscibus iuxta litora maris quod non credo. Seta crude aduſa: dicitur crude quia virtus eius extrahitur per decoctionem in aqua sic dictũ de ligno aloisidẽm vtuntur illa aqua cũ virtute vsũ. Vnde cruda est melior & non aduſa est maioris efficacis si cũ artificio subtiliter teratur minutim ipsam incidẽdo, demũ pisando ipsam cum margaritis: sicut dicit Serapio in suo de simplicibus in cap. de seta ipsa est calidæ complexionis & sicca in primo gradu. est medicina cordialis purificans spiritum & sanguinem & ipsos clarificans, & vnit virtutẽ: & a proprietate confortat: producit a quibusdam vermibus qui passitur de folijs moris celsi. Charabæ gummi est cuiusdam arboris nominatę ibex romana coloris citrini cum aliquali rubedinẽ congelatum & sunt ex ea patet noster, virtutem & proprietatem habet ad se attrahendi paleas & fescum, sicut magnes attrahit ferrũ. vnde in arabico tantum est dicere charabæ quantum rapens paleas in latino, est calidæ complexionis ad primum gradum, sicca in secundo fm Auic. confortat stomachum prohibendo vomitum & nauſeam & prohibendo humiditates malas congregato in eo & a proprietate confortat cardiacæ & tremori cordis. Coralli rubei, tres sunt species ipsorum, rubei, albi, & nigri. & sunt radices & rami cuiusdam arboris nascentis in fundo maris, in partibus Africę, efficiuntur nodosi ab aqua marina, & cũ exeunt ad aerem in durantur ino petrificati meliores sunt rubei qui cõmuniter habentur in vsũ. & sunt frigidę complexionis in primo gradu, & sicca infra secundũ a proprietate confortant stomachum, & remouent mala accidentia ipsius, immo sola ipsius suspensio ad collũ ex directo super stomachum curat dolores ipsius, & prohibet vomitum & nauſeam, sicut suspensio ligi crucis: eius curat epilepsiam. & hæc sunt verba Galia. autoritate Auic. secundo cano. c. de corallo. & ex hoc mouetur maiorẽ bene doctẽ ad suspendendũ corallum rubrum ad collũ infantum, ad prohibendũ vomitum lactis ipsorum qui plurimum venit ex dolore vtero, vel alio in eorum stomachis generato, cõter etiam febrientibus prohibendo resolutionem spirituum. & cor misceat cõforando: vnde in cõfectionibus rectibus cõmuniter apponitur. Gallie muscate, hæc est quedam medicina composita cuius descriptio sub nomine cõfectionis gallie muscate ponitur a Nicolao in suo antidotario, & reductur tamen ad formam threoscorum, & sic cõseruari ratio tamen habetur in vsũ per se sola, sed ingreditur cõfectiones preciosas & antidota magna. & cõponitur ex gallis & aromatis alijs. & musco. vnde denominat a gallis & musco, virtus autem & cõplexio quæ refulat in ea est calida in primo, sicca in secundo gradu: mirabiles operationes habet in confortando principalia membra & plura alia posita a Nicolao in suo antidotario. Funt autem threoscori aliquid de gallia muscata: quorũ descriptio ponitur. ix. Almanſoris cap. de prouocatione menstruali. & ad educendũ partus, quorum dosis in puluere albo subtili accipienda est vsq; ad ʒi. & ego iam diu vidi in his certam & veram experientiam in faciliadũ partum difficilem. & ipsum absq; nouamento factus vel mulieris accelerandissimo etiam in educendo scetum mortuum & secundum. Ozimĩ. basiliconis caryophyllati tenentis ad aliqualem citrinitatem. & illa est expositio vera nam ozimum idem est quod basilicon citrinum. i. ca-

ryophyllum cum aliquali citrinitate habens odorem caryophyllorum & virtutem. Est enim duplex ozimum habet flores nigros, & caryophyllum: quod etiam in multis locis reperitur. vnde citrinũ cõuenienter possit exponi. i. de illa contraria vbi nascitur basilicon caryophyllum habens folia & flores recentes ad aliqualem citrinitatem. & est calidæ cõplexionis in secundo gradu: & est magis conueniens q̃ ozimum caryophyllati: inuaro ad digestionem cibi crasi. & est difficilẽ ad digerendum. Confortatiũ est cordis & aperitiũ opilationum epatis, summe confortat cerebrum, desiccãdo superfluitates phlegmaticas multiplicatas in eo, sed principaliter iuuat ad aperitiũ opilationes factas a phlegmate. in caruiculis vel in naso folio odoratu, vel quo. modolibet aliter preparato, vt attrahẽdo eius aquam distillatam per nares vel eius succũ, sicut fit cõmuniter de aqua maioranę. Beem al. & rub. radices sunt quæ possuntur de India & de eis sunt albæ & rubæ, rubæ tamẽ sunt magis cordiales q̃ albæ, vtręq; sunt calidę complexionis & humidæ in secundo gradu, sed quando delicatius diminuantur ipsarum humiditates, & rectes commestæ vel conditæ cum zũcero vel cum melle augmentant sperma. Et hæc memoradũ q̃ behen scriptum per h. & per duo. ee. est radix alba & rubra, de qua nunc dictum est, sed ben scriptum solum cum vna litera. e. absq; h. est semen carapaciæ quod est medicina solutiva, de qua dicitur inferius. Folij sunt eius duę species. i. aquosum quod nascitur in aquis locis, vel in aquis dulcibus absq; radice in aqua, sicut lentiscula aquæ, & est aliud arborosum: quod nascitur ex arbore quadam in partibus Indiae extra aquas. similitudinem in virtute habet cum spica nardi & illud solum arborosum est illud quo vitumur in medicinis nostris: quia laudabilius est alio, & est calidæ complexionis & sicca in secundo gradu. odorem habet aromaticum: & virtutem habet confortandi membrorum principalium in omnibus operationibus ipsorum a proprietate: confortat pannos a corrosione tinearum tempore æstiuo: dicitur tamen aliqui quod solum non est aliud nisi folia plantę producentis caryophyllos. Spice duplex reperitur. i. spica nardi & spica celtica seu spica inda, quæ idem est cum spica nardi: spica romana quæ idem est cum spica celtica: vtræque est aromatica cũ odore acuto & calida est in primo gradu: sicca in secundo. confortat stomachum frigidum, & efficit odorem bonum & confortat cerebrum, & prohibet descensum reumatis ad partes pectoris: vel putredinem: aperit opilationes hepatis & stomachi, & plura alia habet iuuamenta quæ vide ab Auic. secundo cano. c. de spica. Quando autem spica absolute proferatur, intellige semper de spica nardi: seu spica inda quæ est idem cum illa: quia magis aromatica: & quia omnes operationes habet perfectiores q̃ spica celtica, vel romana: quæ pro eadem assumitur. Caryophyllog non sunt. caryophylli deservunt ex India & sunt calidæ complexionis: & sicca in secundo gradu. Frustra autem caryophyllorum facis deficient a virtute & operatione ipsorum: ipsi sunt principaliter stomachi confortatiui virtutis digestiue: & hepatis: & stomachi, & cerebri confortant, masticant & retenti in ore odorem oris & totius corporis efficiunt bonum. Zingiber, radix est cuiusdam plantę quæ affertur de partibus Indiae. calidæ complexionis in secundo gradu humidæ in primo dum est recens: sed post collectionem continue priuatur humiditate, & efficitur sicca complexionis in primo gradu: & tunc caliditas eius augetur æqualiter in ipso ad tertium gradum. zingiber autem conditum cum melle siccius efficitur: facit melius: non sic autem conditum cum zũcero. diuersificatur autem radices zingiberis fm diuersitatem loci in quo oriuntur. non tamen specie differunt: quia vbique eadem

Seta cruda.

charabæ

Corall.

Gallia muscata.

De ozimo.

Beem.

folij species duę

Spica.

Caryophylli.

Cubebe

Piper.

Mufcus

Demel.
le.

est planta producta zingiber & est optima medicina ad calefaciendum stomachum, cerebrum, nucam, & omnia membra nervosa, & mire confert omnibus doloribus ventosis, & factis a materia phlegmatica post evacuationem. velociter & a proprietate vigorat operatione turbis: ut inferius apparebit. Conditum autem cum zuccaro confert paralytici & stomachi debili. Cubebe sunt fructus cumulad arboris seu grana quædam, similia piperi nigro, quæ afferunt de partibus Indiarum & sunt calidæ complexionis & sicce in secundo gradu confortatiue multum omnium virtutum cerebri, & maxime malicicie & diu in ore servatæ, spiritus claros faciunt: sunt valde potentes in aperiendo oppilationes hepatis & ipsum mire confortant. Piperis logi fructus est arboris qui afferunt a terra multo remota in India, calidæ & sicce complexionis ultra tertium gradum: sed caliditas eius superat siccitatem. Reperiuntur autem tres maneries piperis: licet ab eadem arbore producantur: est. n. piper longum quod colligitur quando incipit maturari. est vltimus piper nigrum cum est perfecte & vltimo maturum. denigratur autem ex forte incendio solis in partibus illis: nam in partibus orientalius oritur. Est etiam piper album quod est medium inter piper longum & nigrum ex parte maturitatis ipso. Nam sic euenit de pipere longo in exemplo loquendo, sicut de borachijs scissimorum qui elongantur post ipsorum nativitatem ex humiditate superflua. Est autem piper nigrum calidius & siccius albo: & album calidius & siccius longo: & in longo est maior stipicitas & ois maneries eius calefacit summe stomachum, musculos, & omnia membra nervosa, oppilationes aperiendo & humiditates superfluas phlegmaticas desiccando: & maliciciæ cum passulis attrahit phlegma partibus cerebri: & vocem rauca clarificat: malificatum & retentum in ore. Musci, est enim res odorifera multum, quæ redusa reperitur in quodam folliculo in quo oritur: & sic extrahitur a quodam animali assemilato gazelo in partibus Indiarum, & est calidæ & sicce complexionis in secundo gradu: licet caliditas superet siccitatem mirabiliter subleuat virtutes cordis & cerebri prostratas, portando etiam virtutes aliarum medicinarum ad membra ipsa. & ab ipso denominatur præfens electuarium: quoniam sensibilis quæritas ingreditur compositionem eius. Est enim muscus theriacæ venenæ, & maxime Napelli. Confecte cum melle crudo. & sit quadruplum ponderis omnium. s. supradictorum aromatis: vnde ad librâ mellis ponantur tres vnciæ de supradictis aromatibus proportionabiliter secundum descriptionem. pondera particulariter superposita in literis: quæ per se ipsum leges: quia clara est: & hic specificatius ponitur quantum mellis requiritur ad hoc electuarium conficiendum: quod non facit in alijs electuarijs subsequentijs sed superius quantum fuit expediens declaravi. Mellis autem quod mel apud vocatur: quia ab eis producitur cum depascitur ex rore super floribus mellis suis adhaerent: & est calidæ complexionis & sicce in fine secundi gradus. licet caliditas superet siccitatem. In iuuenibus autem conuertitur in choleram. s. eo superflue vtuntur & in senibus in benignum sanguinem. Insuper habet virtutem fortiter absteriliam maxime phlegmaticam & aliarum superfluitatum contentarum in stomacho: est etiam oppilationum aperitum, & maxime cum sit crudum. Nam per decoctionem eius viscositatem aliqualem acquirit: & est conueniens ei qui fungos venenosos comedit: & ei qui oppium sumpserit. per se solum non est sepe visus eius bonus. ponitur autem ad componendum aromata & ad ipsa dulcorandum in electuarijs quibus comunitur admiscetur, ut delectabiliora reddatur in gustu ad faciendum alias operationes dictas superius cum virtute sua. Dosis autem dicti electuarij est vsque ad 3. ij. de quibus dispositionibus dictum est superius in principio declarationis huius electuarij, & similiter dictum est in vno

notabili anteposito: scilicet tempus & hora assumptionis. Est autem. 3. ix. pars. 3. Complexio autem dicti electuarij resolutans ex suis simplicibus componens ipsum est calida & sicca, & cum primum operatur, licet etiam a proprietate plura alia faciat iuuameta. Restat transire ad declarandum simplicia quæ ingrediuntur in additione huius electuarij diamusci posita in fine capituli ab autore. Sed vocat diamusci muscus amarus, sicut superior vocat diamusci dulcis. Et cum dicit abstinthij, diuersificat abstinthij sibi diuersitate loci & proprie in quibus oritur. Et ideo denominat abstinthium romanum & istud est melius alijs, vna tamen & eadem est species: quod autem in montibus & in locis saxosis orit est melius quæ paludosum, vel quæ id quod nascitur prope mare: herba est nota satis quæ suo acuto odore, vel amaro sapore cognoscitur & calidæ complexionis est iuxta secundum gradum & in siccitate ipsum transiit quod stipicitate: quidam tamen ponunt ipsum calidum in primo gradu: quia in fine primi gradus: & quidam in secundo. quia in principio secundi gradus: & sic etiam dicunt ipsum esse siccum in secundo gradu: quia in fine secundi gradus, quidam in tertio quia in principio tertij gradus. habent. n. gradus medicinarum latitudinem magnam, & sic potest discordia autorum diuersimode gradus medicinarum accipiendo facilius declarari. Nam declarandum est modo iam dicto. viliis & efficax medicina est abstinthij in reducendo appetitum prostratum, & in confortando virtutem digestiuam stomachi hepatis, & membrorum: oppilationes aperit menses arcarum, colorem corporis bonum efficit, & mire subuenit cacexie & habitudini malæ cum qua est æqualis admixtio coloris citrini cum albo: virtutem leuem habet in soluendo choleram subtilem cum phlegmate aquoso permixtum a stomacho intestinis & hepate non tamen vltimus extēditur virtutis eius. Et dosis eius in infusione seu decoctione eius quatuor 3. est vsque ad viij. in puluere autē ab vna 3. vsque ad. ij. & in succo a duabus 3. vsque ad tres. Et omnibus prædictis modis cum adest dosis debita leuis fit solutio ventris. rarissime tamen vtuntur eo solo fmo aliquem prædictorum modorum admixto autem sepe vtuntur ipsorum in quantitate vel pondere quod sensibiliter soluat sicut in additione præsentis electuarij ponitur. Possent tamē omnimodo assumi, & summe conferre & confortare in dispositionibus dictis si non esset eius displicetia in sapore & etiam in odore. Rosa. Rosa est ex medicinis benedictis in operationibus suis, & cordialis, & odorifera. Sunt autem ex eis albæ & rubæ, planæ & crispæ in folijs suis, rubæ, & planæ sunt meliores albis & crispis, & magis odoriferæ, & complexio omnium ipsarum est in primo gradu frigiditatis modicum ipsum ascendens in gradu stipicitatis, & maxime di sunt sicce, quia rectes in diuinitatibus gradibus remittuntur. Rubæ tamen minus quæ albæ sunt frigidiæ, & in siccitate remittuntur. Cōiungitur etiam in eis mani fella stipicitas & aliqualis caliditas propter ipsam amaritudinem cum dulcedine quadam. Vnde diuersæ operationes possunt ab ipsis provenire in operatio ipsarum principalis est remittere caliditatem superflua cordis & hepatis. prohibere resolutionem spirituum in membris principalibus, & quæcunque membra principalia relaxata confortare & maxime stomachum. Reprimunt vndique vapores ascendentes ad caput, virtutē solutiua leuissimam habet succus recentium vel ipsarum decoctio, quia a siccis tollit omnis virtutis solutiva quæ est in eis & dosis succi earum est ab 3. i. vsque ad. ij. admixti cum zuccaro, & dosis decoctionis earum recentium est ab 3. ij. vsque ad. iij. sed his duobus modis raro vtuntur eis pro solutione faciendâ, quia leuissima est earum solutio cum displicetia aliquam in ipsarum sapore, & quia non semper rosæ rectes reperiuntur, loco aut succi vel decoctionis earum vtuntur casia vel tamarindis vel mēna, quia illarum copia magna habemus. Solut aut succus vel earum decoctio materiam cholericam habentem purificandam

Abstinthium.

Rosa.

**Aqua
rosata.**
**zuccarē
rosatū.**

**Melle
rosatū.**

**Rosatū
siccary
vſus.**

**De oleo
rosato.**

Aloe.

Roſa roſa, & ipſum aquoſum remittendo a colore ſuper-
ſino, utitur ſepe aqua ex roſis diſtillata, quæ aqua roſata
vocat in epithimibz cordis, & hepatis: & alijs con-
plexionibz calidis, oculorum, & omnium aliorū mem-
brorum. Acetiam vitmur ſepe roſis conditis cum zuc-
cario minutim incifis, quæ mixtura vocatur zuccarium
roſatum, & conſert aduſioni bz oris, & linguæ, & ſto-
macho calido, & aliquando alijs membris cum aqua hor-
dei colluendo, vel gargarizando, vel quomodolibet alie-
ter affumendo, & aliquando epſillime. Vitmur roſis co-
ditis cum melle minutim incifis, vel cum zuccaro & mel-
le ſimul admixtis ad ſolem poſitis & parū decoctis, quæ
mixtura vocatur mel roſatum cum ſolis vel colatum, &
huius mellis roſati vſus eſt valde communis & cōueniens
ad abſtergendum & exiccandas materias phlegmaticas
putridas contentas in ſtomacho ac etiam inteſtiniſ. Ca-
leſcit virtute mellis. Et inſrigidat aliquantulum virtute roſa-
rim, ſed omni modo deſiccatur, vinctum autem apparenter
caliditas eius frigiditatem, & non trāſit virtus eius ultra
regiones hepatis aſumptis in forma electuarij nunc di-
cta. Sed ſi aſſumatur cum decoctione aliqua, aut aquis di-
ſtillatis inferius declarādis cum virtute ſua vſq; ad regio-
nes venarum petraſit, & illo modo doſis eſt vſq; ad
uncij. ſed ſaro per ſolummodo ſumitur licet cum alio
ſyrupo permixtus in eodem pōdere & menſura, ſicut ap-
paret in cura phlegmaticæ febris vel terzane noctæ, qui-
bus in principio mel roſatum eſt ſumme cōueniens, di-
verſis tamen modis & poſſionibus, vbi alibi eſt videre, nō
tamen minus conſtringit, & ſiccatur, et caleſcit ſtomachū,
iſto modo præparatum quā cum roſis incifis, vel cum
zuccaro admixtum, immo plus, cum eius virtus trāſeat
ad profunda & ſic generaliter eſt in vſu vbiq; locorum
ab ipſis qui practicum inſequuntur. Et gedeniabin. Imel
roſatum vocatur ab omnibus autoribus medicina. P. vii
mur etiam roſis ſiccis in ſoſionibus, ſacellis, embrocationi-
bus, in electuarijs, pilulis, & pulveribz, & alijs quæ mi-
rabilem operationem efficiunt cum ſuis qualitatibus pri-
mis & ipſarum ſpecificitate. Sed magis operantur etiam à
forma ſpecifica, membra principiaia confortādo, & ſpi-
ritus cum ſuis odoribus ſuaſibus & amenis. ¶ Et hietia
ex roſis recentibus oleum roſatum, nam ſit ut plurimum
cum oleo oliuarum perfecte maturatum, et iſtud commu-
niter eſt in vſu ad repetendum virtutem roſarum ma-
terias fluentes, ſi ex ipſo inungantur, & virtute olei alie-
qualiter reſolvendo, vnde in principio contuſionum eſt
optima medicina.

Fit etiam oleum roſatum ex oliuis immaturis, vel nō
perfecte maturis, quod vocatur oleum omphacinum, &
iſtud eſt magis repercuſſum, frigidum, ſiccum, & ſtipu-
cum quā aliud dictum. Non tamen niſi magiſtrale
præparatur ab aliquo. Fit terio oleum roſatum ex oliuis
complete maturis admixtum cum roſis, & aliquantulum
ſalis, & iſtud eſt fortius in deſiccādo, & etiam in reſolu-
do cum virtute leniter compreſſivæ: & iſta de roſis ſuffi-
ciant qualitercūq; paratis ſeu adminiſtratis, & ſi hic pro-
longavi ſermonem brevitate uterur in poſterum cum in
mixtis de roſis faciam mentionem.

Aloe optimi deſt ſuccorini, inter omnes alias ſpecies
aloes ſuccorinum eſt melius. Abſtulerit loti cum
aqua endivie vel aqua pluviæ, ſicut communiter ſit ad
removendum acuitatem ipſius & nocumenta quæ ex ip-
ſo accidere poſſunt, maxime de fractura ſeu apertura vene-
narum, ſed ex lorione ipſius franſit, & debilitat ſa-
tis virtus eius ſolutiva, ſed additur eius virtus in confor-
tando virtutes membrorum intrinſecorum & maxime
ſtomachi. Eius autem potentia ſolvendo non trāſit ultra
regiones hepatis niſi cum alijs medicinis ſolutivis ad-
mixtum, vel cum alijs vigorantibus eius operationem.
Non ablutum aut vigorofius ſolis, minus tamen mem-

bra confortat. Et ideo cum ponitur in iſto electuario, eſt
abludendum cum aqua pluviæ, vt eius acuitas & ſolutio
remittantur, licet quantitas eius quæ ingreditur in addi-
tione eius electuarij non ſit potens ad ſolvendum etiam
fiabulum non eſſet, conſiderata doſi quæ ipſius debet
aſſumi aſſignata ſuperius. Et notandum quod de aloe
varijs varie dicunt. Eſt enim quorundam opinio quod
aloe tripliciter variatur ſolum in nomine & in ſuis parti-
bus per decoctionem ad ignem, dicunt enim quidam ip-
ſum eſſe ſuccum cuiuſdam herbe in vitraminis parti-
bus adiunctæ cui ad ignem tamen diu decoquitur, quod
ad ſolidam formam reducit, & quod ei pars ſuperior
in decoctione eſt aloe ſuccorinum, & illud eſt purius &
melius alijs, pars autem media eſt aloe hepaticum, & iſtud
ſequitur in bonitate poſt ſuccorinum, vltima eſt pars in-
fima, quæ dicitur aloe caballinum, et iſtud eſt minoris bo-
nitatis alijs ſupradictis. Et hæc opinio à pluribus credit
& pro firmo tenetur, non tamen tradit à doctoribus me-
dicinæ aperto ſermone. ¶ Alij autem dicunt & affirmant
prædictam opinionē clariffimis rationibus impugnādo,
quod aloe eſt (vt dicitur) ſuccus inſpiſſatus ad ignem
vel ad ſolem tempore æſtivo diverſarum herbarum, non
tamen aliter adiuicem diſferunt niſi ſecundum quod di-
verſitas eſt in vſis, & conſequenter in vſis, dicunt enim
quod herba ex cuius ſucco fit aloe hepaticum in bonita-
te perfecta eſt, poſt aloe ſuccorinum, & vltimo in boni-
tate eſt herba ex cuius ſucco fit aloe caballinum, ſicut. n-
yua & vina multum diſſerūt in ſapore, & in bonitate ip-
ſorum, non tamen adiuicem diſferunt genere & vt ſic
quilibet ſuccus prædictarum herbarum ad perfectionem
decoquitur per ſe, & huius opinionis eſt plus adheren-
dum. Vnde alij dicunt quod prædictæ tres herbe diver-
ſificantur ſecundum diverſitatem loci, vel patriæ in quibus
oriuntur, vel creſcunt, & ſic ſubſequenter diverſifican-
tur ſpecies aloes, ſicut contingit in diverſitate vuarum &
vini ſecundum diverſitatem ſuis & loci in quibus vux
oriuntur & ſunt, vt patet de vinis collectis in partibus
vallis Armeniæ inferioris, & c. de vinis collectis in val-
libus, ſecus quæ ſunt media in prædictis. Et hæc opinio
non diſcrepat in prædictis à recto tramite veritatis, quæ-
libet ætatem ſpecies aloes eſt calidæ & ſicce complexio-
nis in ſecundo gradu, licet ſiccitas ſuper caliditate, quia
aſcendit ad tertium gradum. Aloe autem per ſe ſolū non
aſſumitur, propter pericula quæ exinde accidere poſſunt.
Eſt enim principaliter ſolutivum materiæ choleriæ con-
tentæ in ſtomacho & meſericis, ac etiam inteſtiniſ, mul-
tum tardatur eius operatio, vt à. xij. horis, vt plurimum
vſq; ad. xx. iij. horas, & doſis eſt vſq; ad drachmas. ij. et
ſ. ſecundum potentias corporum, aſſumentum ipſum.
Sed non oſulo vſum eius, niſi alijs medicinis admiceatur,
& habet in ſuper virtutem deſiccativam, humiditatum,
& putredinem ſtomachi, ac etiam inteſtinorum, ſed pro-
vocat hæmorrhoides, ideo ad eaſ diſpoſitionem non aſſumit,
& aliquando etiam abſtinentum ab ipſo tempore frigido,
ac etiam multum calido, ſicut Meſ. ex preſſe declarat in
capitulo proprio. In omnibus operationibus aut in qui-
buſcuq; aloe ſuccorinum eſt potentius & vigorofius
alijs, & maxime in ſolvendo. Cum autem aloe in aliqua
deſcriptione abſolute proferatur, intelligendum eſt de aloe
ſuccorino tanquam de meliori & magis perfecto. Ca-
ſtoreū, eſt enim pinguedo involuta in quodam follicu-
lo iuxta reſticulos cuiuſdam animalis, & in meridionali-
bus partibus reperitur & eſt calidæ complexionis in ter-
tio gradu: ſicce in ſecundo gradu, virtutem habet ca-
leſtativam & confortativam ætiorum cum manifeſta
reſolutione materiæ contentarum in eis. Et ideo con-
ſert ipſo homine repletioni ſi ſimilibz membris ipſarum
ex eo liniatur. Coſtatur etiam ſuperſino pruritui puerorū,
ac etiam epilepſiæ, ipſum mire potest ſubvenire, ſic collu-

**Diverſe
opinio-
nes de
aloe.**

**Aloeſ
ſe ſoluſ
aſſumi
non de-
bet.**

caſtoreū

**Mirabi-
lein epi-
leptia.**

& nota iungantur, easdem operationes efficit manifeste si abluatur, & sumatur usque ad drach. ij. sed non visitatur a medicis de perle nisi admixtum cum alijs medicinis compositis. **De kesi** Kesi in idest iusticijs plāta est satis nota, nascitur iuxta tumulos spe, & est calide complexionis & sicce in secundo gradu: vititur in omnibus medicinis eius semine non folijs vel radice, quia efficacius est habet. n. virtutis aperit uiam oppilationum, & defecationum humiditatum contentarum in stomacho, & resolutuam uentositatum crassarum, & fornicationum digestiue virtutis cum caliditate & aromaticitate sua. **De iis** ipsius feminis pulverizati exhibeatur alicui in ætate perfecta usque ad .xj. cum aqua gramini, vel absinthij, mire educit vermes & ascarides, tamen quantitas p̄dicta debet minui in pueris. In febribus autem febre cholericæ non sic facere conceditur. **Ci** namomij, duæ sunt eius maneries, est enim cinamomum quod est subtile multum, longum, perforatum, aromaticum valde, & cum multo sapore. Est enim cortex interior cuiusdam arboris odoriferi valde, & istud vocatur proprie cāndella, perforatum est, & tale est perfectius in omnibus operationibus suis. Est aliud quod vocatur cinamomum, quod est crassum & est cortex exterior arboris in partibus Indiarum, vitrumque est calidæ complexionis, & sicce in secundo gradu, sed caliditas eius superat siccitatem, prærogatiua habet super omnia aromata ad confortandum virtutem digestiuam in stomacho & ad excicandū & prohibendum putrefactiones in eo. Ac etiam ad apeririendum oppilationes hepatis, & aliorum membrorum, confortat cerebrū & alia principalia membra, & est multæ prouocationis, & maxime mēstruorū, odorem oris efficit bonum, & totū corpus redolere facit, & hæc est declaratio descriptionis p̄sentis electuarij, cui de melle crudo ad ipsum confortandū proportionaliter addita debet fma q̄ in hac additione aromatum factum est supra.

Addito.

Auicenna quinto cano. habet plures descripti, diamusci, sed non sunt in vsu. Similiter Haliabbas, & Serapio in proprijs antidotarijs habent descripti. diamusci dulcis & amarus, parum ab istis differentes. Rasis etiam. ix. ad Almansorem, & in diuisionibus ponit diuersas descripti. diamusci, quæ non sunt in vsu, quia ista quæ est Mesue videtur alijs nobilior, ideo apud omnes plus in vsu habetur, & dulcis plus quam amara, quamuis si maioris efficacie ad ea quæ describuntur, tamen propter eius malum gustum a modernis relinquitur.

Errauit cōmentator circa illa quæ hic dicit de ozymo, nam per ozymum citratum intelligere debemus mellisifam, & non duas res scilicet per ozymum. basiliconem, & per citratum ozymum caryophyllorum nam quando reperitur ozymum caryophyllatum non intelligimus ozymum & caryophyllos, & quādo reperitur ozymum carminum non intelligimus ozymū & cinnum. Similiter nec per ozymum citratū debemus intelligere duas res vti iam dictum est. Sed debemus considerare omnes species ozymizet illud quod habet odorem citri, debemus capere pro ozymo citrato, quod est mellisifam, vti iam dictū est, quia si fricemus folia mellisifæ habebunt odorem citri. Præterea vide Simonem ianuensem, qui dicit circa expositionem istius vocabuli turungen, q̄ arabice est idem q̄ citraria, est autem citraria mellisifam, aut ozymum citratum quod habet odorem citri. Auicenna etiam loco iam allegato in sua descripti. citri ozymum citratum, & sic bene considera errorem multorum.

SYL.

Diasatyrium analepticū & renutritoriū p̄thysicis, hæcticis vel aliter consumptis & emaciatis, semen auget, veneremq̄ incitat. Accipe radicem satyri plenarum & recentium libram vnam, tere, eo quæ exade in lacte ouino dulci quantum satis esse vi-

debitur, ad lactis consumptionem. Postea tere pistillo ligneo cum vncijs tribus olei recentis amygdalarum dulcium. Deinde syrupum ex succo buglossi coctū & despumati libris duabus, succi pomorum dulcium vnc. duodecim cum sacchari optimi libris tribus coctum superfundice misce percoquendo. Postremo ab igni deposito induce cinnamomi drachmas quinq̄, been albi & rub. ana drach. duas, ligni aloes drachmas tres, croci, santali flauī, tragacanthi, gūmi arabici, ozimi caryophyllati, cubebe, macis an. drachmam vnam & dimidiam: repone in vase vitreo. Da ab aureis tribus ad aureos quinq̄.

Modus cōfectionis testiculi vulpis, est satyrium bona p̄thysicis, hæcticis, & cōsumptis, est medicina impinguitua bona & multiplicat coitum. Et modus operationis eius est talis. Accipe satyrium qui abscinduntur a patre suo lib. ii. & terantur, & coquantur cum lacte ouino dulci in quantitate sufficienti super prunas, vsq̄ dum decocti sint: & sit consumptum lac, & tunc funde super eos olei amygdalarum dulcium vnc. iiii. & agitur sic cōterendo cum ligno, & postea funde super totum syrupum cuius modus est, accipe succi buglossæ cocti & despumati lib. ii. succi pomorum dulcium vnc. xii. zucarī boni albi lib. iiii. Misceantur agitando cum p̄dictis vsq̄ dum fiat eis competens decoctio, & deponatur ab igne, & proiciatur super ea cinamomi subtilis & electi drach. v. been albi & rubei ana drach. ii. ligni aloes drach. iiii. croci, sandali, citrini tragacanthi, gummi arabici, alfelsen gemi f. cucubæ, macis ana drach. i. & s. confice & pone in vase vitreo, & sit dosis eius ab auri. iiii. vsq̄ ad v.

Istud est electuarium octauum in præsentī libro descriptum, licet secundum in ordine de his quæ magistraliter habentur in vsu, raro tamē in apothecis præparatum reperitur. Ipsius in duæ descriptiones quas sub eodem titulo describuntur, quæ in modo compositionis & virtute aliquantulum variantur. Est enim illa prima descriptio quæ hic ponitur maioris efficacie & virtutis, corporibus consumptis & excicatis, & p̄thysicis, & hæcticis, & similibus si absq̄ febre cōsistant, maxime talia corpora humectanda, cum hoc etiam iuuat ad coitum multiplicandum, & incitandum, descriptio autem subsequens est maioris potentie in faciendo virilis membri erectionem, & appetitum ad coitum incitandum & multiplicandum, & semē spermaticum augendum, & est quod magis habet in vsu & præparatum reperitur. Notandum quod ambæ descriptionis nomen accipiunt a radice cuiusdam herbe quæ vulgari nomine testiculus vulpis appellatur, & est herba in nostris partibus satis nota, habet radices ad similitudinem testiculorum vulpis, & in compositione huius electuarij magna eius pars ingreditur in primo, uidelicet de his duobus, sed secundum electuarium est magis electabile ad gustum, & licet cum zuccaro componatur, hoc posset ad formam vterius cōfectionis reduci, tamen sub forma electuarij præparatur, quia melius conseruat propter succos & lac, quæ ibi ingreditur, & sic efficacius est operatur cōmuniter in apothecis præparatum reperitur & sic etiam magis habetur in vsu et pro colui incitando.

Dico ergo, modus cōfectionis idest compositionis & reductionis ad formam electuarij testiculi vulpis idest satyrii quia sic denominatur. Conuenit illud electuariū, hæcticis, & consumptis, si absq̄ febre cōsistant, excitationem corporis prohibendo sua virtute humectatiua, aliquantulum leui infrigidationi, & fornicatione resoluens virtutis,

ANT.

Alfelsen
gemise
i. ozym.
Vltima
gnc. in
vettulis
exemplari
b. nō le
guntur.

De saty
rione.

Testicu-
l'pulpisCuti-
bet la-
ctis co-
plexio.Tres la-
ctis sub-
flāgij di-
uerfaruz
sunt co-
plexiō.Amyg-
dalē.Buglo-
fa.

Poma.

De zuc-
cario

tutis, multiplicatum est coitus, & hæc est eius principa-
lis operatio, propter quod habetur in usu, generando ven-
tositate in vasis seminalibus, vel adiuuando virtutem
digestiui in eis in conversionem sanguinis in materia
feminis: vnde fit augmētum in femine, & in virilis mem-
bri erectio, ut prius dictum est. Sequitur eius descriptio.
Testiculorum vulpis. Scinditur a patre suo, hoc est a sti-
pulis vix, hæc radix dicta testiculis vulpis est calidæ com-
plexionis & humidæ circa secundum gradum multiplici-
tatis venositatem & pruritus in genitalibus membris,
vnde est causa erectionis virgæ, & a proprietate incitans
ad libidinem etiam secundum omnem usum ipsius. Te-
rantur & coquantur cum lacte ouino scilicet dictæ radices
testiculorum vulpis, æst enim lac frigidæ complexionis
& humidæ in primo gradu, licet humiditas superet frigi-
ditatem ipsius, & ideo conuenit hęcicis & consumpis,
diuersificatur tamen lac secundum diuersitatem specierum
animalium, quibus emulgetur, non tamen quod exeat
extra latitudinem dictæ complexionis, nisi extra vbera
diu moram contrahat, & inde acetositatem acquirat, ex
quo efficitur frigidus cum siccitate aliquā. Lac enim mu-
liebre fuit humanum est medium inter omnia genera lac-
tis, plus appropinquat temperamento complexionis,
& post ipsum immediate sequitur lac caprinum & lac au-
tem ouinum & vaccinum de frigiditate & aquositate mi-
nis participant. Sed asinum lac frigidius est & humi-
dus omni alio lacte, & ideo non iam conforme ponitur
humanæ naturæ. Et potest facilius separari omne lac in
tres substantias complexionum diuersarum. Est enim in eo
pars casealis quæ est frigidæ complexionis & sicca: &
est pars butyrosa quæ est temperatæ complexionis atque
media circa primum gradum caliditatis, ead primū atque
gens humiditatis, est vltima pars serosa quæ est frigidæ
complexionis & humidæ, licet Mes. ipsam ponat cali-
dæ complexionis propter virtutem solutam quæ est in ea
Gal. aut. iij. de simplicibus medicinis di. ij. capitulo vlti-
mo ponit hanc scilicet serosam partem esse frigidæ com-
plexionis expressæ, sed illorum concordia facilius habe-
tur, nam Mes. solum considerauit quasdam partes ipsius
aquositas nitrosas & salvas quibus mediātibz virtu-
tem habet aliquāter solutius & sanguinis purificatiua,
& ille fuit calidæ Gal. autem alias partes considerauit
aquosas quæ sunt manifeste alterantes ad frigidum, quæ
sunt multo plures partibus prædictis nitrosis & salis,
vnde tota eius complexio resultat ex dictis frigida &
humida prædominatur in ipsa serositate iam dicta: tolli-
tur autem illa nitrositas, si de nocte teneat ad aerem: Olei
amygdalini dulcis, amygdalæ dulces, calidæ sunt cople-
xionis versus primum gradum, sed amaræ sunt calidioris
complexionis, trahentes primum gradum siccitatis &
sic olea quæ sunt ex his appropinquant complexionibus
earum in caliditate, & humiditate in dulcibus, &
caliditate & siccitate in amaris. Succus buglossidis lin-
guæ bouis, herba est nota quæ lingua bouina vulgariter
dicitur, & est calidæ complexionis versus primum gra-
dum, & in humiditate appropinquans versus gradum
secundum, & est medicina cordialis conferens asperitatem
guturis, & cæcæ pulmonis. Succus pomorum dulcium,
hec poma vt appioli & similia sunt multum cordialis,
frigide complexionis versus primum gradum, & humi-
dæ circa secundum. Zuccari boni albi, quod alio nomine
mel canne vocatur, ipsum est calidæ complexionis ver-
sus primum gradum, humidæ etiam in eodem, dum est re-
cens, & dum antiquatur, gradum primum siccitatis ac-
quiri, & eius humiditas exsiccatur vnde per se ipsum as-
sumptum in stomachis calidis & cholericis ac febri acuta
febrientibus couertitur in choleram, & maxime quan-
do cum vino lauatur, vt ipsum preparari faciunt medici
ignorantes. Cinamomi subtilis & electus, de ipso dictum

est in diamusco, been albi & rubei, dictum est in diamusco.
erodi dictum ibidem. Sandali citrini, sunt tres species
sandalorum, alborum, rubeorum, & citrinorum, aspor-
tantur de partibus Indię. Et sunt ligna cuiusdam arboris
quæ in quodam flumine capiuntur cum eius multitudine
aque superflue augetur & crescit, & quælibet sandalorum
species de prædictis est frigide complexionis in secundo,
sicce in primo, tamen secundum Gal. frigiditas sandalo-
rum rubeorum est maior quam alborum & citrinorum,
& sic in omnibus operationibus magis collaudantur, sunt
enim medicina cordialis & aromatica, conueniens super
flue calefactioni cordis, & ipsi debilitati & resolutioni,
ideo ipsi multum vitumur in epistimis vasis cordis, & ma-
xime citrini & rubei. Dosis huius electuarii est vsq;
ad quatuor aureos. Ethic nota quæ aureus est aliquantulum
plusquam drac. scilicet florenus nouus est numerus ponde-
ris quam florenus antiquus sexagesime maior, qui flo-
reni ponitur in sigillo. Vltimus est notandum, quod cum
querimus humectationem in corporibus exsiccat, debe-
mus istud electuariū exhibere de mane in dosi prædicta,
cum conditiōnibus obseruatis absq; alia conditiōne lu-
perius antedictis, & quandoq; cum pulpa caponis, quan-
doq; cum carne testudinis, vt superius dictum est. Cum
autem querimus augmentum in coitu & virilis membri
erectionem, ipsum exhibere debemus vespere ante coe-
nam, & cum modico vini subtilis & odoriferi prædicti
autem electuarii simul complexio & fermentati complexio
quæ refertur est temperata inter calidum & frigidum,
humidæ tamen, ad secundum gradum attingens. Et hic
solatiose recito quod iam uidi tempore Thomę de garbo
magistri inci, & fuit de mense maii dum generaliter sunt
purgationes sanitatis præseruati. Quidam ciuis anti-
quus etate, plenus diuitijs, debet vno fero iuuenem & ro-
bustum ducere, quæ fuit vno fero consiliū quomodo pos-
set ad perfectionem coitus deuinire cum virge erectione,
vnde fuit ordinatum electuarium ante dictū de quo plu-
ribus diebus assumpserat. Illo autem fero quod duxit uxorem
ex errore aromatarij quamdam medicinam solutiuā
assumpsit, vnde tota nocte cum fluxu ventris & vomitu
cum sua sponsa processit, & sic deceptus ad coitum de-
uenerit uo potuit sed cum sui vituperio de mane surrexit,
& fuit manifestatum totum a sua sponsa prædica. Alius
autem iuuenis electuarium pro prædicto sene ordinatum
assumpsit, qui assumeret debet medicinam solutiuā
prædictam quam senex ille assumpserat non expediens
aliquod auxilium ad virge erectionem, vltra solitum tū-
per totam noctem ad libidinem incitatus pollutiones habu-
it, & non fluxum vtrius, & de mane expectabat deco-
latione, & iam decocto capone hora tertiaria transacta
consequens cum medico qui medicinam ordinauerat, ibi
inuenit prædictum senem qui fortius cum ipso condole-
bat. Et sic vocato aromatario manifestatus fuit error ip-
sius de variatione medicinarum prædictarum, absq; ad-
uertentia prædicti aromatarij, vnde semper aduertendum
est cum medicinis solutius exhibemus ad manus aroma-
tarij, ne error contingat in earum preparatione & ex-
hibitione, quia tutum finaliter ad vituperium vel in ho-
norem medici imputatur, & sic est possibile esse ad alias
medicinas non solutias, & est finaliter aduertendum ne
femilis error contingere possit.

Diasatyrion alterum semen auget ac pmouet, S.Y.L.
venerę; arrecto valenter putendo cocitat.
Accipit aut lib. i. radicū eryngij in aqua cicerum se-
cunda coctos, quæ cum radicū satyrii plenarū & recen-
tiū vnc. viii. radicis raphani domestici vnc. iiii. radi-
cis dracontii vnc. ii. teratur, & adiectis olei selemii
& butyri vaccini ana vnciis quatuor exacte igni leni-
to coquant, in lactis vaccini, vel ouini quantitate suf-
fusa.

Mes.

k in ficienti

De fan-
dalo.Quid sit
aureus.De mō
exhibē-
di pñs
delectua-
rium.Nota hi-
storiaz.

ficienti ad iustam craffitatem:tunc adde mellis desu-
mati libras sex, succi cepæ libram vnam & semissem
perfecte coctum vbi erit, ab igne deposito adde hūc
puluerem, scinci caudarum & lumborū drachmas
octo, feminis eruce, nasturtii, pastinacæ, napi, aspara-
gi, zingiberis, cinnamomi, pipis lōgi, t linguz auis,
ana drach. quatuor, cum prædictis misce. Postremo
adde strobilorum depellatorum libram vnam &
dimidiam, pisticatorum depellatorum vncias decē,
cerebrorum passerū vncias duas, misce omnia pro-
be, aromatiza drachma vna moschi boni. Datur ab
vncie semisse ad vnciam vnam cum vino generoso
& puro, sed pauco.

ANT. Confectio alia testiculorum vulpis, & est diafati-
rion faciens erectionem virgæ & multiplicans sper-
ma, & desiderium coeundi. Accipe secacul albi, mun-
di, elixati in aqua cicerum, quorum eiecta fuit aqua
prima lib. i. testiculorum vulpis vnc. viii. radices ra-
phani vnc. iiii. luf plani vnc. ii. Terantur & infundan-
tur super ea lactis vaccini, aut ouini quantitas quæ
supereminet radicibus duobus digitis, & olei lase-
mini & butyri vaccini recentis ana vnc. iiii. & exco-
quantur cum facilitate vsq; ad spissitudinē, & si ad-
huc radices non bene decoctæ sint, fundatur super
eas ex lacte & oleo & butyro vsq; dum perfecte de-
coctæ sint, & post hoc fundatur super hoc totum mel-
lis boni & dispumati lib. v. succi cepæ humidæ li. i.
& f. Decoquo omnia simul vsq; ad perfectam deco-
ctionem, tūc enim deponē ab igne, & proice super
eam puluerem, cuius permixtio hæc est, accipe cau-
darum scinci cum renibus & sumine vmbilici drac.
viii, feminis eruce, zingiberis, beni albi & rubei,
linguz auis, feminis nasturtii, cinamomi, piperis lō-
gi, bacizæ, t feminis napi asparagi ana drach. iiii. &
conficiantur cum eis. Vltimo vero ponatur in me-
dicamine pinearum mundatarum, lib. i. & f. fisticor-
um mundatarum vnc. x. cerebrorū passerum vnc.
ii. conficiantur omnia bene, & aromatizentur cum
drach. i. boni musci. Sit dosis eius ab vnc. f. vsq; ad
vnc. i. cum bono vino puro, & pauco.

Istud est nouum electuarium licet sit tertiu de his quæ
habentur in vsu, & est istud quod communiter reperitur
preparatum. Nam ipsum est efficax & mirabilis opera-
tionis ad multiplicandum coitum, faciens virge erectio-
nem, ventositatem generans & prurium in genitalibus
membris. Et hæc est principalis eius operatio: a sumitur
de sero per duas horas ante cenam cū vino calido licet
etiam conuenienter assumatur & melius de sero cum iure
dormitum cum pauco vino. Eius dosis est vsq; ad drac.
vi. sed vt efficacius operetur debet assumi tribus diebus
continuis hora & modo prædictis. Et sumatur iterato si
expedit, sed in vltimis febribus & habētibus calidum na-
turale valde debile, frustra a sumitur. Dicit ergo conse-
ctio, id est compositio quia ad formam electuarij reducitur.
Testiculorum alia vulpis & est diafaryion. Re. seca-
cul id est eryngij & est radix calceatrappe supra quā oris
fungus, qui dicitur caldarella, & est calidæ complexionis
in primo, ad secundū gradum in humiditate ascendens.
Istæ radices per se solæ assumptæ propter ipsarum dulce-
dinem & etiam conditæ cum melle sunt multum delecta-
biles efficaciter operantes ad coitum incitandum. Et sic ad
multis habentur in vsu, & multo fortius operantur si cū
aromatibus quibudam cōdiantur sicut communiter fit
& præparant cortices aromatarij, habent tamen prædi-

ctæ radices alias operationes efficere, elixatæ in aqua cie-
rum, quorū eiecta fuit prima aqua. De ciceribus, quæ-
dam sunt alba. quedam rubra, & quedam nigra, & sunt
calidæ complexionis & siccæ in primo gradu, licet nigra
& rubra sint calidiora alijs, & siluestria calidiora domes-
ticijs. Ciceræ vero recentia di sunt in folliculo suo ad ma-
turitatem attingentia, non in gradu siccitatis alius sed
humiditatis ab auctoribus reponuntur. Debent tamen
prædicta ciceræ multum decoqui, vt talis humiditas sit
multum ventosa & inflatua, & cum hoc portatiua alia-
rum medicinarum ad genitalia membra. Nam quando
parum decoquantur ipsa est absterfua prohibens infla-
tionem & ventositatem generari. Aqua simplex est frigi-
dæ & humidæ complexionis in secundo gradu. Testi-
culorum vulpis, dictum est in precedenti electuario. Ra-
dix raphani est calidæ complexionis in secundo, humi-
dæ in primo, sed eius semen est calidæ complexionis in
secundo, siccæ in secundo, & est radix multum nota pro
uocatiua vomitus. Luf plani id est serpentiæ, vel dra-
contæ, & est herba nota calidæ & siccæ complexionis
versus tertiu gradum, infundatur sup ea Lactis, de ipso
dictum est in præcediti electuario. Olei sesamini id est
de granis sesami, arbor est cuius semen est calidæ cōple-
xionis in primo, & humidæ in primo similiter gradu, licet
eius humiditas superet eius caliditatem. Butyri vaccini
recentis est calidæ complexionis, seu temperatæ, humidæ
tamen in primo gradu. Mellis boni dispumati de ipso di-
ctum est in electuario diamusco. Succi cepæ humidæ. i.
recentis, & sunt calidæ complexionis, & humidæ in se-
cundo gradu, multiplicatiuæ ventositatis in genitalibus
membris, & ad coitum faciunt Caudarum teinci cum re-
nibus & sumine. Scincus est quoddam animal simile la-
certæ, degens in ripis aquarum iuxta flumē nill, & est ca-
lidæ cōplexionis & humidæ in primo gradu, habet au-
tem vsus ipsius proprietatem mirabilem ad coitum inci-
tandum, ideo saraceni multum vtuntur ipso. Seminis cru-
cæ est calidæ complexionis, & humidæ in secundo, dum
est recens. In sicco autem semine est siccitas versus primū.
Linguz auis id est feminis & est semē diagrales quod est
calidæ complexionis & humidæ in secundo gradu, licet
humiditas superet caliditatem. Cinamomi, dictum est in
diamusco. Piperis longi, dictum est in eodem. Baucij. i.
pastinacæ, & assumitur semen ipsorum, quod est calidæ
complexionis & humidæ in secundo gradu, licet humi-
ditas superet caliditatem. Asparagi supple feminis, & est
calidæ complexionis versus primum gradum, siccæ ta-
men in ipso. Pinearum mundatarum, sunt etiam calidæ
complexionis in primo gradu. Fisticorum mundatori-
um, sunt etiam calidæ cōplexionis in primo gradu. Cerebro-
rum passerum, licet communiter omne cerebrum p com-
parationem ad alia membra reponatur in complexione
frigidum & humidum, tamen cerebrum passerum est ca-
lidæ complexionis in primo in humiditate vincens ca-
liditatem primi gradus, animal est calidissimū, ideo non
mirum si eius cerebrum est calidum. Musci dictum est in
diamusco. Dosis eius est vsq; ad drach. vi. cum bono vi-
no odorifero & subtili. Vinum antiquum est calidæ cō-
plexionis in primo, & humidæ in illo, diuersificatur au-
tem complexio vini caliditæ & siccitate propter diuer-
sitate vinorum & antiquitatem vel nouitatem ipsorū,
& diuersitatem patriæ in qua nascuntur.

Addito.
Nicolaus in proprio antidotario habet vnam aliam
descriptionem diafaryionis, quam secundum plurimū
dispensant aromatarij galliæ. In presenti electuario ingre-
diit secul de qua radice qñ sit, diuersæ & discordes sunt
opinionēs doctorum. Nam præfens commentator dicit
in presenti cōmento q secul est eryngiū, contra quā opi-
nionē est Lumē aromatariog, & Luminare mai, & alijs
moderni,

Tres ci-
cerū co-
lores.

Stifam.

Scincus

Vinoz
cōplo-
nem va-
riania.

moderni, qui dicunt q fecalū est sigillum sanctę marię & q non sit eryngiū: probant Serap. qui diuersa facti capula in suis simplicibus de fecalū & eryngo. Serap. & Aulc. In proprijs antidotarijs de conditis dicunt q fecalū sunt radices sicut zingiber, & asportatū ex india: & sit eis ingiba. i. cōditū cū ē recens in loco suo, et est sub lime valde: & dicunt ultra: apud nos vero sit fm hūc modum. Madesit in primis in aqua calida donec mollicetur & c. per quę verba satis intelligere possumus q carē illis, & q solum reperiuntur in india quemadmodū zingiber & myrobalani, & sic de alijs. Similiter credo q in istis partibus similiter nō reperiuntur: sed loco earum accipiunt communiter moderni sigillum sanctę marię, & nō eryngia cum sint frigidi, tamen Arnaldus de villa noua in tabulis quę medicum informant, cum ignoratur igitur exponit quod sunt radices quas provincias les girolas vocant, & galli Exereuissim quas potius acciperem q sigillum sanctę marię, fac sicut vis: quia fm reueritatem illius. i. fecalū carnis.

SYL.

Elect. Diagalāga, ventriculi & hepatis in temperiem frigidam sanat: ob id decoctionem iuvat, ructus acidus compescit: & status crassos potenter dissipat, atq; ab eis natus inflationes: oris halitum cōmendat, ac gigni prohibet, accipit autem galangę, ligni aloes ana drach. sex: Caryophyl. macis, ligustici añ, drach. ii. zingiberis, macropiperis, piperis albi, cinnamomi, calami aromatici ana drach. vnam & semis, calaminthes sicce, menthe sicce: cardamomi, semi, apii, feniculi, carui, ana drach. vnam: sacch. albi vnc. decem mellis desumpati. q. s. Datur a drach. duabus ad aureos duos.

ANTI.

Confectio de Galanga contra morbos ventositarum crassarum, & acetosam eruclationem, medicina experta, & ad malitiam digestionis, & bonificat operationes stomachi: & hepatis frigidi, immo enūdat defectionem ipsos. Accipe galangę, ligni aloes, ana drach. vi. caryophyllorum, macis, keilin, ana drach. ii. zingiberis, macropiperis, cinnamomi, piperis albi ana drach. i. & f. calamenti sicce: mentē sicce añ, drach. i. heyli, spicę, seminis apii, feniculi, carui, anisi ana drach. i. calami aromatici drach. i. & f. zucarī tabarzet vnc. x. mellis desumpati quantū sufficit, do sis eius est a drach. ii. vsq; ad ad aur. ii.

Summa med. est xx. res.

Hoc est decimum electuarium hic descriptum licet sit quantum electuarium de his quę habent in vsu, & vbique preparatum reperitur: vocatur dialanga ab ipsa radice galangę quę compositionem ipsius Ingreduitur: & in forma electuarij sit, ideo expositur confectio. i. compositio magnę efficacię contra materias phlegmaticas in stomacho contentas, & in alijs membris nutritiuis, ventositates crassas resoluūt, digestionem confortat, calidum naturale viuificat: & eruclationes acetosā consumit: oris odorem bonum efficit: & dosi ei⁹ est de mane ielino stomacho, vsq; ad 3. iij. cum modico vino odorifero, ac ē sine ipso: debet assumi per duas horas minus ante cibū.

Galāga

Et hic notandum q solum radix galangę de mane masticata: & in ore retenta humiditate salualem, et catarrhalem summe desiccata, cerebrum confortat, calidum naturale viuificat, & omnem sortorem oris prohibet, & obtundit. ideo vsus eius solius multum confert in regionib⁹ frigidis tempore hyemis, iuuat etiam diminuat digestionem in hepate. & galangę, radix est herbę calidę complexionis & sicce in tertio gradu. Ligni aloes dictum est de eo in Diamusco: Macis dictum est. keilin. i. leuistici dictum est in diamusco. Zingiber dictum est. Macropi-

peris dictum est. Calamenti sicci quia siccum est, sicci⁹ oris complexionis q recens. Reperitur autem calamentū montanum & calamentum fluuiale, vtrūq; est calidę complexionis in tertio gradu, sicce versus secundum sed montanum est calidius & siccus fluuiale. Est autem alia species calamenti quę nepita vocatur, habens folia minora q calamentum: & est eiusdem complexionis cū calamento prædicto, & maxime cum montano. Mirabilem habet operationem calamentum cōsumum & emplastratum ad sedandum dolorem ischiaticū præmissis eonibus necessarijs: & versus dedicationem ipsius: succus eius interficit lumbrosos & vermes qualitercuq; admittuntur. Menta sicce intellige de menta domestica q conceditur quę non transit secundum gradum caliditatis, & est sicce complexionis in primo, quando non est recens: ideo dixit sicce, quia recens in humiditate superfluit. Heyli. i. drach. ii. calamentū vel species eius, & sic reuera est. Alij dicunt q est quoddam aliud granum quod est si mile melegretę aromaticum, est calidę complexionis i secundo gradu & sicce versus prædictum gradum: portatur etiam de partibus Indię. Spicę dictum est in dia musco. Seminis apij herba est nota in partibus nostris, & est domesticum & siluestre, domesticum autem est magis in vsu, licet siluestre sit potentius, habens in se plures species vt ponit Serap. in suis de simplicibus, maior est virtus in semine q in folijs, dispite, vel radice, & sic vt plurimum et generaliter in semine culuslibet herbę maior est virtus: & est calidę complexionis & sicce in tertio gradu.

Menta.

Apium

Feniculi. f. seminis, & est domesticū & siluestre quod est magis acutum, & est illud quod ponitur in medicinis complexionis in tertio, sicce in primo. Feniculus autē domesticus qui communiter comeditur, recens & siccus est minoris caliditatis & siccitatis: immo est cum dulcedine quadam: siluestris autem cum acuitate & mordacitate. Anisi. f. seminis quod est notum, & est calidę complexionis, & sicce in tertio gradu. Calami aromatici nascitur in India & est calidę complexionis in principio secūdi gradus, sicce in fine secundi.

Foeniculum.

Zuccari tabarzet. i. albi fm q in cannis nascitur in qdam contrata i partibus Damasci, Babilonię, & Indię. & ideo q hic in partibus nostris de nouo conficitur, licet sit albißimum, tamen nō est bonum neq; conueniens, & de compositione eius dictum est superius: & est calidę complexionis ad primum gradum attingens, humidę versus principium dum est recens, sed dum antiqua sit q transeat annum, gradum siccitatis acquirit resoluta humiditate ipsius: nominant etiam apsum quidam mel canax, quia in cannulis nascitur, quę similitudinem habent cum cannulis quę serginam producant: & nascitur etiā zuccarum in partibus Apulię: sed in bonitate alijs non adhæret. Damascenum autem est longe mellus alijs. Et notandum quod zuccarum est prohibendum febribus, & in corporibus multum calidis, quia de facili inflammat. Mellis desumpati quantum sufficit, & de ipso dictum est in Diamusco.

Zucca.

Additio.

Hęc confectio similiter conficitur ab Aulc. v. can. tractatu. vi. summę secundę: sed nō est similis isti, etiam Ioannes Anglicus in capitulo de passionibus stomachi, habet vnam descriptio. quę similiter ab ista differt, vnde dicit verficator. Confortat stomachum diagalanga meum.

Elect. Diarodon commune, ventriculū & hepato roborat, cōtionem ei⁹ iuuat, & dolorē horum a calenti & acri, ac mordente bile mitigat, accipit rosarum rub. drach. triginta: trochiscorum diarhodi, trochisc. ex podio, glycyrrhizę ana vnc. f. caryophyllorum,

SYL.

A. N. T.

f. 3. xx.

† Berberorum.

A. t. cinamo' mi.
† drac. f.

† Ex.

Summa med. est xxxiij. res.

ryophyllum, trium fantalorum, gallie mofchatæ ana drach. iij. spodi, croci, mafliches, ligni aloes an. drach. ii. alari, fipce nardi indie, macis cardamomi, femi. portulacæ, laſtuce, fereos, ſcariole, cucumeris, cucurbitæ, melonis, citrulli, margaritarum alba. ozi mi caryophyllati, rafuræ eboris, tragacanthi, gummi Arab. ana drach. i. caphuſæ drach. i. & ſemiſſi, moſchi ſcript. dimid. excipe ſyr. roſato, & aqua roſarum da- tur ad vnc. dimid.

Diarodon deſcriptione communi, conferens ad dolorem ſtomachi, & hepatis, & puncturam in eis, a caliditate & acuitate cholericæ citring, faciens dige- rere cibum, & eſt ex conſteribus ſtomacho & he- pati debilibus. Cuius hæc eſt permixtio. Accipe folio- rum roſarum rubearum. † drach. xxx. trochiſcorum diarodon, trochiſcoſe de ſpodio, liquiritiæ an. drac. iij. caryophyllum, galliæ muſcatæ ana drac. iij. spo- dii. croci, maflicis, ligni aloes ana drac. ii. trium fan- dalorum ana drach. iij. alari, fipce indæ, macis carda- momi, portulacæ, laſtuce, ſcariole, ſeminis citrulli, melonis, cucumeris, cucurbitæ, albarum margarita- rum, alſelegemifce, rafuræ eboris, tragacanthi, gum- mi arabici ana drach. i. camphoræ. † drac. i. & ſinu- ſci drac. vnius ſextam. confice cum ſyrupo de roſis. † & aqua roſata. Doſis eius eſt vnc. f.

De illo enim ponuntur drac deſcriptiones, vna ponit- tur a Nicolao in ſuo antidotario, quam vocat diarodon Abbatis, dicitur autem diarodon a roſis quæ ingrediun- tur compositionem ipſius, Abbas denominatur a quo- dam Abbate in Romana curia, qui ſiſtipſius inſuſor, vel quia ad eius petitionem talis deſcriptio facta fuit ſim- ilam deſcriptionem Nicolai, illud electuarium generaliter præparatur, & ſic communiter habetur in vſu.

Sed ſim præſentem deſcriptionem Meſ. magiſter Tho- mas de Garbo ſuavis præſticæ declarator hoc electuario vtebatur, ipſumq; præparari faciebat aſſerens, q; idẽ faciebat Gentilis de fulgineo magiſter ſuiſ; & hæc duæ de- ſcriptiones virtualiter in operationibus ſuis, quæſi in idẽ redunt, quia in componendis modicum variantur, et mihi etiam hæc deſcrip. Meſ. plus placet: vñ eius quaſi ſe- cutor ad verificationem ipſius; & licet ad formam ſolidæ cõſectationis poſſit reduci, quia cum zuccaro præparatur: tamen in forma electuarij generaliter ab omnibus conſi- citur: & ſic in vſu habetur. In hoc tamen conſideretur di- ſplicitia multa, vel complicitia aſſumentis in forma plus conſectationis q̃ electuarij licet maior operatio vel ef- ficacior vt plurimum ſit ab electuario q̃ conſectatione præ- parata. Primo propter meliorem fermentationẽ aroma- tum, quæ ſit in electuarijs, quæ ſeri non pōt in conſectio- ne. Secundo quia de aromaticis plus poni debet in ele- ctuario conſtrudendo, q̃ in conſectatione quæ de nouo con- ſicitur, & ſic communiter ſit. Tercio quia melius & facili- us operatur vel euaporat: & tranſit virtus electuarij ad membra remota q̃ virtus conſectationis aſſumptæ, vt in paſſionibus peſtoris & cerebri ſatis eſt clarum. Et hoc ve- riſſimi poteſt in omnibus conſectationibus & electuarijs. Iſtud electuarium eſt multum efficax ad confortandum membra debilia relaxata ex debilitate, ex ægritudine ca- lida, & cholericæ quæ præceſſit, & maxime nutritiua, vt hepar & ſtomachum cum in ipſo remanent punctiones à cholera mordicanti. Eſt inſuper opilationum aperiti- uum, male complexionis calidæ remotiuum, ſuis extin- ctiuum, ad digeſtionem inuatiuum, & appetitus incitati- uum. Eſt etiam conſert debilitati renum, & ipſorum do- loribus pungitiuis. Et doſis ipſius eſt vſq; ad drach. iij. cū diuerſis aquis diſſillatis: & ſim exigentiam diſpoſitionis

pro qua exhibetur obſeruata regula de modo, tempore, & hora aſſumptionis, dicta ſuperius in vno notabili, ca- pitulo de electuario de aromaticis quod ſcript Gal. qd fuit primum poſitum in præſenti antidotario: quod non ſolum in hoc ſed in omni electuario non ſolutiuo qd ſal- ſumitur eſt obſeruandum: & ideo præ omnibus memo- riæ commendandum. huius autem deſcriptio eſt. f. fo- liorum roſarum rubearum. 3. xxx. dictum eſt in declara- tione diamuſci. Trochiſcorum diarod. 3. iij. trochiſco- rum de ſpodio. 3. iij. ponitur inferius octaua diſtinctio de trochiſcis, & ſibi declarabit. Liquiritiæ. 3. iij. radix eſt ſatis nota cum dulcedine multa. colligitur & conſerua- tur, & ſatis in complexione ad æqualitatem tendit, licet ſit aliquis caliditatis, propter eius dulcedinem: quæ in ip- ſa dominatur cum leui humiditate caryophyllum. 3. iij. dictu eſt in diamuſco galliæ muſcatæ. 3. iij. dictum eſt in diamuſco. Spodi. 3. ij. eſt ſpica ſeu radix cuiuſdam plan- tæ habens ſimilitudinem cum radicibus paruis cannæ, & frigida & ſicca complexionis in ſecundo gradu, licet ſit gidditas ſuper ſiccitatem. Croci. 3. ij. dictum eſt diamu- ſco. Maſtices. 3. ij. gummi eſt cuiuſdam arboris calidæ cõ- plexionis, & ſicce in ſecundo gradu, ſiccitas tamen ſupe- rat eius caliditatem. Ligni aloes. 3. ij. dictum eſt in diamuſco. Trium ſandalorum. f. alborum, rubearum, & citrinorū, ana. 3. iij. dictum eſt de eis in diaſatyron. Aſſara bacca- ra. 3. i. herba eſt nota ſub dicto nomine baccara in parti- bus noſtris, & eſt calidæ complexionis & ſicce in ſecun- do gradu, licet ſiccitas ſuperet eius caliditatem. Spicæ in- dæ. i. nardi drach. i. dictum eſt in diamuſco. Maſis drac. i. dictum eſt in diamuſco. Cardamomi drach. i. duæ ſunt eius ſpecies maior & minor, quod vocatur heyl: & ſunt ſemina diuerſarum plantarum, & vtrunque eſt calidæ & ſicce complexionis verſus tertium gradum. Eſt tamen maior cardamomum delectabilis, & vilius in vſu q̃ cardamomum minus. Portulacæ ſupple ſeminis. 3. i. Laſtuce ſunt duæ ſpecies. f. domeſtica & ſilueſtris. Et hinc iteditur de ſemine domeſticæ, quod eſt frigida cõ- plexionis & humidæ in primo gradu. ſcariole ſupple ſeminis. 3. i. & eſt laſtuca ſilueſtris & licet eius ſemen ſit fri- gidum verſus primum gradum tamen in ſe habet aliquam ſiccitatem. Seminis cituli drac. i. Iſtud ſemen eſt frigidum & humidum in primo gradu habens in ſe in ſuperficie ſui aliquas leues partes nitroſas, & ideo non abſoluitur ad vir- tute ſolutiua, & vrinæ procuocatiua. Melonom. ſemis. 3. i. Iſtud ſemen eſt conſimile in virtute & operatione cū ſemine citruli, ſed eſt ſemine minus frigidum & humidum q̃ illud. Cucumeris. 3. i. In omnibus eſt conforme & cõ- plexione cum ſemine citruli: licet aliquantulum ſit frigi- dius & humidius illo. Albarum margaritarum dictum eſt in diamuſco quia ſunt meliores citrini. Alſelegemifce i. ozymi. i. baſiliconis, caryophyllati. 3. i. habent flores nigros, licet aliter exponant, q̃ eſt ſpecies cinamomi vel grana citri. ſed non eſt ita de ipſo dictum eſt in diamuſco. Raſuræ eboris. 3. i. & eſt frigida complexionis verſus pri- mum gradum, ſicce pluſq; in primo. habet autem a pro- prietate multum cor confortare iuuat ſim omnem modū adminiſtrationis eius mulieres, cum diſſicultate im- prægnantur. Tragacanthi quor eſt qui emanat a radice cuiuſdam arboris: quando ſcinditur in tempore calido i- vlra marinis partibus naſcens: condenſatur autem cali- ditate aeris & ſolis, & ideo ſimilitudinem habet cū gum- mis alijs, & eſt frigida complexionis vltra primum gra- dum humidæ vltra primum. Gummi arabici. 3. i. qd nos vulgariter vocamus lonchico magna quãtitas eius reperitur in partibus Arabiæ. ideo dicitur gummi arabici- cum & eſt remiſſe frigiditatis tendens ad primum gradu ſiccitatis. Camphoræ. 3. i. & f. gummi eſt arboris: quod colligitur in extremis Indiæ. ſublimatur tamen & dealba- tur, & eſt frigida cõplexionis, & ſicce i tertio gradu li- cet

Liquiri- tia.

Spodiū

Maſti- che.

aſarum.

Carda- momū.

TNA.

Laſtu- cæ ſpēs dux.

Traga- canthi.

gummi arab.

Cāpho- ra.

et frigiditas eius superet siccitatem eius. Musci. 3. vnius sextam partem dictum est in diamusco. Conifice cum syrupo. i. iuleb rosato & aqua rosata, & de rosas iam dictus est in diamusco, ac etiam de zuccaro, ex quibus iuleb rosatum conficitur. Vterius aduertendum qd ista electuaria multum vtebatur Thomas de garbo in corporibus conualescentium ab ægritudine calidis & maxime à tertianis nothiis, in quibus remanerat aliqua complexio mala calida in nutritiuis membris, cum ipsorum debilitate & opilatione maxime in hepate et renibus, & cum querebat alterationem maiorem ad frigidum, ipsum de nouo construi faciebat minus de aromatibus calidis quæ ingreditur compositionem ipsius, & tunc ipsum vocabat diarodon sine aromatibus. Tenebat enim aromatarium suum aromata cuiuslibet electuarij quod penes eum erat in vsu, vnde omni hora poterat, et subito omne electuarium conficere. Qñ autem sine aromatibus illo modo conficitur tunc similitudinē habet cum electuario de tria sandalis, & satis conuenit cum operationibus illius.

SYL.

Elect. Aromaticum rosatum, cor, ventriculum roborat, appetentiam excitat, coctionem iuuat nausam & vomitum sedat, viscerum humiditatem excrementosam absumit, accipit autem rosarum rubrarum drach. vnam & dimidium ligni aloes, macis, galangæ, caryophylli, zingiberis trochiscorum: diarodon, nucis moschatæ, galli moschatæ ana drach. ii. & dimidi. glycyrrhizæ rasæ vnc. vnam: cinnamomi drac. iiii. cardamomi, spicæ nardi ana drach. vnam syrapi rosati & syr. corticum citri quantum sufficit. Sunt qui aromatizant moschi scrip. dimid. Datur a drach. iiii. ad drach. quint.

ANT.

Aromaticum Rosatum, stomachum & cor confortat. Humiditatem viscerum exicat, appetitum excitat, & digestionem confortat. Vomitus & nausam sedat. Cuius permixtio hæc est. Accipe foliorum rosarum rubearum drach. i. & f. ligni aloes, macis, caryophyllorum trochiscorum diarodon galli moscatæ ana drach. ii. & f. liquiritiæ mundatæ drach. viii. cinnamomi subtilis & electi drach. iiii. galangæ: zingiberis, nucis muscatæ ana drach. ii. & f. heyl. spicæ ana drach. i. syrapi rosati, syrapi corticum citri. q. s. Dosis eius est a drach. iiii. vsq; ad v. Et sunt qui aromatizant illud cum drach. vnius sexta musci.

13. l. f.

13. l. f.

13. l. f.

Istud est duodecimum conditum quod ponitur in presenti antidotario cuius descriptio non est in vsu, nec ipsum præparatum reperitur, ideo non aliter vado ad declarationem illius, sed transeo ad illud quod generaliter est in vsu, posset tamē si quis vellet ipso magistraliter vsu, & eius virtus & operatio est quasi similis cum illo quod immediate sequitur.

SYL.

Electarium Rosatum Gabrielis, cerebrum, cor ventriculum, atq; adeo totum ventrem inferiorem roborat, appetentiam excitat, coctionem iuuat ventriculi humiditatem excrementosam & ab ea putredinem omnem corrigit ob hæc reualefcentibus & imbecillis mire subueniat, accipit vero rosarum rubrarum drach. quindecim, glycyrrhizæ rasæ drach. septem, ligni aloes, santalorum citreorum ana drach. iiii. cinnamomi drach. quinq; macis caryophyllorum ana drach. ii. & semissim, gummi Arabici, tragacanthi ana drachm. duas & scriptula duo: nucis moschatæ cardamomi, galangæ ana drachm. vnam: spicæ nardi drach. duas: ambre scriptula duo: moschi scri

ptulum vnum: syrapi rosati, & syrapi corticum citri quantum sufficit.

ANT.

Aromaticum Rosatum descriptione Gabrielis, valet contra stomachi defectionem & omnia nutritiuis membra confortat, & est contra stomachi humiditatem & mollificationem medicamen expertum: & omnem putrefactionem in eo corrigit. Cerebrum & cor confortat, appetitum excitat, digestionem procurat: conualescentibus & debilibus mire subuenit. Cuius permixtio hæc est. Accipe foliorum rosarum drach. xv. liquiritiæ rasæ mundatæ drach. vii. ligni aloes boni sandalorum machazarum ana drac. iiii. cinnamomi boni & electi drach. v. macis, caryophyllorum ana drach. ii. & f. gummi arabici, tragacanthi ana drach. ii. & partes. ii. alterius drachmæ, nucis muscatæ, cardamomi, galangæ, ana drach. i. spicæ drach. ii. musci scup. i. ambre scrup. ii. syrapi rosati & syrapi corticum citri quantum sufficit.

13. f.

Istud est famosum, & efficax, & præciosum electuarium, quod generaliter est in vsu, & vbiq; præparatum reperit in ista descriptione, & est tertiusdies hinc descriptum, licet sit quintum secundum communem vsum, posset etiā ad formam confectionis reduci, cum zuccaro construedo, & aqua rosata, sicut in forma electuarij hic describitur & construat cum iuleb rosato, & vtroq; modo hac descriptione vitum, licet in forma electuarij fortius operetur propter causas superius assignatas in diarodon prædicto: valet principaliter istud electuarium contra debilitatem virtutis digestiui stomachi, & eius defectionem, omnia membra nutritiua confortat, illa uigorando & confortando in operationibus suis. Est insuper optimum medicamen & expertum contra superfluum mollificationem stomachi, excitando humiditates corruptas et putridas contentas in eo, & est confortatiuum virtutis cordis & cerebri, excitat appetitum sopitum & maxime in conualescentibus talia corpora subleuando, & ad veram sanitatem reducendo, & est satis temperate complexionis, licet caliditas & siccitas prædominentur in eo, & dosis ipsius est a 3. j. vsq; ad tres obseruato semper cano. & notabiliter superius posito in primo electuario de aromatibus, de tempore et hora assumptionis cuiuslibet electuarij non solutui, & ideo ibi est recurrendum. Si quis autem vellet istud electuarium cum melle componere & non cum zuccaro, posset, & tunc esset maioris calefactionis & absterisionis, sed cum ipso non componitur, nec habetur in vsu.

Nunc transeo ad eius descriptionem, vt litera iacet. Cuius permixtio. i. compositio. & foliorum rosarum, quæ ple rubearum: quia sunt magis aromaticæ q; albe, & de eis dictum est in diamusco. Liquiritiæ dictum est in diarodon. Lignum aloes dictum est in diamusco. Sandali machazarum. i. sandali citrinum, quia sunt magis aromatica, & de his dictum est in diamusco. Cinnamomi boni & electi, dictum est in diamusco. Macis, dictum est in diamusco. Caryophyllorum dictum est in diamusco, gummi arabici, dictum est in diarodon. Tragacanthi dictum est in diarodon: Nucis muscatæ, fructus est cuiusdam arboris nascentis in India, & est calide complexionis & sicce in secundo gradu. Cardamomi, intelligitur de maiori, & de ipso dictum est in diarodon. Galangæ dictum est in diarodon. Spicæ nardi, quia magis aromatica dictum est in diarodon. Ambre cōteritur q; sit semen: videlicet sperma cetæ. i. balenæ quod reperitur in mari maiori iuxta litora eius: Scrapio tamen videtur velle quod nascitur in fundo maris: vt fungus in terra: & cum mare est in magna fortuna, ascendit & transmittitur ad hærens lapidibus ad prædicta litora maris, & ibi colligitur in paribus

Nucis
mul.

Ambra

bus

bus indic. & vtrūq; dictum pōt bene satis saluari, & ei⁹ complexio est calida in secundo gradu. & sicca. tamen modicum in fra ipsūm. Musci dictum est in diamusco, syrūpi rosati. i. kuleb rosati, & aqua rosata loco prædicti iulib.

SYL. **E**lect. Rosatum minus, cor, & ventriculū roborat, & eorū flatus, & ab his inflationes dissipat, recipit enim rosarū rubrarū drach. x. ligni aloes, sandalorum citreorum, ana drach. duas cinnamomi ync. dimid. malliches scriptula quatuor ambræ script. duo. moschi scriptu. vnum, syrū. rosati quantum sufficit.

ANT. Summa med. est res. viij.

Aromaticū Rosatum minus, stomachū & cor confortans: & eorū inflationes sedans. Et eius per mixtio est hęc. g. rosarū rubrarū drach. x. ligni aloes, sandalorum machazari, ana drach. ii. cinnamomi electi drach. iiii. mallicis drach. i. & scrup. i. ambræ scrup. ii. musci scrup. i. syrūpi rosati quantum sufficit.

Dicitur minus respectu præcedentis: quia pauciora ingrediuntur compositionem ipsius: & est quartūdecimū electuarium quod non est in vlnec: præpararū reperitur ingrediuntur tamen in eius descrip. sandali machazari. i. sandali citrini, & alia nota sunt.

SYL. **E**lectuarium Aromaticū moschatum cerebrū, cor, ventriculū roborat, ob id confert epilepsie, palpitatiōi cordis, & sincopæ, suffocatiōi quoque ab vtero, oris odorem commēdat. Recipit ligni aloes drach. septem: cinnamomi crassi drach. deum, ambræ drach. tres: moschi scriptu. duo, syrūpi rosati quantum sufficit.

ANT. Summa med. est v. res.

Aromaticū Muscatum, confert syncope: & tremori cordis, & confortat cerebrū, & cor, & confert epilepsie, & præfocatiōi matricis, & facit oris odorem bonū. g. ligni aloes drach. vii. darsi electi, drach. x. ambræ crude drach. iiii. musci boni & electi feru. ii. syrūpi rosati, quantum sufficit.

Hoc est quintūdecimū electuarium, quod etiā nō est in vlnec: præpararū reperitur: quia eius compositionem non ingrediuntur rosæ: sed alia aromata, ideo vocatur stomatichū & non dī rosari sicut de alijs superioribus dictum est: ingrediuntur ipsius compositionem Darseni. i. cinnamomū crassū, electū, alia sunt nota.

SYL. **E**lectuarium Aromaticū caryophyllatum, cor, ventriculū, & reliquū ventrem inferiorem roborat, nauseam, & vomitū sedat: flatus dissipat, putredinem humorū in ventriculo arceat, recipit caryophyllorū drach. septem: macis, zedoarie, galange, sandali citrei, trochiscorū diarhodon, cinnamomi, ligni aloes, spice nardi, piperis longi, cardamomi, ana drach. vnam: rosarū vnc. dimid. glycyrrhiczę, galliæ moschæ, ana drach. duas, folii cubebæ ana scriptu. duo: ambræ drach. vnam, moschi scriptu. dimid. Syrū. de citro quantum sufficit: Datur a drach. tribus ad drach. quinq.

ANT. Summa med. est xix. res.

Aromaticū Caryophyllatum, stomachū & cor confortat. Nauseam & vomitū sedat, & valet contra putrefactionem in partibus stomachi. Membra vero nutritionis calefacit, & vicositates dissolvit & carminat, cuius hæc est permixtio. g. caryophyllos drach. vii. macis, zedoarie, galangę, sandali, machazari trochiscorū diarodon, cinnamomi, ligni aloes, spice indę, piperis longi, heyl ana drach. i. rosarū drach.

iiii. liquiritię, galliæ muscæ ana drach. ii. folii cubebæ ana partes iiii. drach. vnius: syrūpi citrini quantum sufficit: ambræ drach. i. musci scrup. f. Dosis est a drach. iiii. vsq; ad v.

Hoc electuarium quod est sextūdecimū descriptū in præsentī antidotario, generaliter est in vlnec, & præpararū reperitur, satis conformatum reperitur in operationibus: & virtute cum aromatico rosato descriptione Gabrieli superius positos: sed est calidius illo, propter caryophyllos multos qui ingrediuntur compositionem ipsius: a quo sic denominatur: & etiā propter plura alia calida quæ ponuntur in ipso. ideo plus confert frigidi passionibus stomachi, cordis, & cerebri, deficcādo materias puridas & etiā catarrhales, & malam complexionem frigidam remouendo a membris prædictis, & alia plura iuuante habet quæ ponuntur in litera.

Vnus tamen ipsius est magis post digestionem humorū conueniens & præcipue frigidorum, & ipsius euacuatiōem a dictis membris quanto plus est possibile. Et dosis ipsius est a. 3. ij. vsq; ad. iiii. obseruatā tamen regula de tempore & modo assumptionis cuiuslibet electuarij nō solūmū superius posita in vno notabili de electuario, de aromaticis quod scripsit Gal.

Huius electuarij descriptio talis est. g. caryophyllorū dictum est in diamusco. Zedoarie, dictum est in diamusco. Galangę dictum est in diagalanga. Sandali machazari. i. citrini diaphni est de sandalis in prima descriptione de diasatyrion. Trochiscorū diarhodon de eis dictum est, vel dicitur inferius in octaua descriptione diffinitione trochiscis, qui notū sunt, & multum habentur vsu. Cinnamomi, dictum est in diamusco. p. Cubebæ, semen est cuiusdam plantæ quod portatur de partibus vtramarinis habens similitudinem cum pipere albo, calide complexionis & sicce in ore retentum. Syrūpi citrini quantum sufficit ad compositionem ipsius electuarij. i. iulib rosati quod solum conficitur ex zuccaro & aqua rosata: & de rosas, dictū est in diarodon. De zuccaro aut dictum est in prima descriptione satyrionis sed loco prædicti iulib. Istud electuarium conficitur cum zuccaro & aqua rosata, descriptione Gabrieli. Musci dictum est in diamusco.

Cubebę

Electuarium Aromaticū, Nardinum, cor, ventriculū, hepar, renes, & cetera viscera roborat, & vesicam, coctionem iuuat, ob id oris, & sudoris odorem commendat, flatus dissipat. tamen venieris appetitū excitat, respirationem facit liberioerem. Recipit autem spice nardi drachmas duas: rosarū rubrarū vncā dimidiam, cubebę, ligni aloes, macis, caryophyllorū: cinnamomi, folii indi, anisi, coriūci citri, trochiscorū diarhodon, & galliæ Sebellię ana scriptula quatuor: strobilorum, amygdalorum exorticatorum ana drach. v. gummi Arabici, tragacanthi ana drach. ii. moschi scriptu. dimid. i. syrūpi rosati q. s.

SYL.

Aromaticū Nardinum, stomachū & hepar & viscera confortat, & renes, & vesicam. Et addit desiderium coeundi. Oris & sudoris odorem bonū facit, & confortat anhelitū, & facit digestionem cibi & resoluū ventositates, cuius permixtio hęc est. Ad eipe spice indę drach. ii. rosarū drach. iiii. liquiritię drach. ii. & f. galliæ Sebellię, cubebę, ligni aloes, macis, caryophyllo, cinnamomi, folii indi, anisi, coriūci citri, trochiscorū diarhodon ana drach. i. & iiii. alterius, pinearū purgatarū, amygdalę purgatarū a corticibus suis ana drach. v. gummi Arabici,

ANT.

bici, tragacanthi ana drach. ii. musci scrup. f. confice cum syrupo rosato quantum sufficit.

Summa
medici-
narū est
xx. res.

Atomacicum nardinum. i. de spica nardi. Istud est electuarium decimū septimum. non est tamen in vsum nec preparatum reperitur: ideo non aliter ipsum declarabo gratia breuitatis.

Additio.

Gallia sbedlig est quedam confectio posita inferius in distinctione troscorum.

SYL.

Elect. Diacymimon, ventriculū, & viscera reliqua calefacit: coctionem iuuat: status in dictis visceribus natos dissipat: recipit autem cymini pridie in aceto macerati & siccati drach. decem: zingiberis, cinnamomi ana vnc. dimidiam: caryophyllorum, ligni aloes, macis ana drach. duas & dimid. galangæ, piperis longi, cardamomi ana drach. duas: molchi scripti. dimid. mellis despumati q. s.

ANT.

Diaciminum bonum valet contra stomachi & viscerum ventositatē, digestionē procurat, stomachū & viscera calefacit: cimini pridie in aceto infusi & exsiccati drach. x. zingibe. cinamomi ana drach. iiii. caryophyllorū, ligni aloes, macis ana drach. ii. & f. galangæ, piperis longi, cardamomi ana drach. ii. musci scrup. f. mellis despumati, quantum sufficit.

Summa
medici-
narū est
xi. res.

Istud electuarium fm istam descriptionem non est in vsum nec preparatum reperitur sed generaliter preparatū, & fit fm descriptionem Nicolai posita in suo antidotario quam ibi ad plēnū declarabo. Cōmunis autem vsus diacimini est in forma solidæ confectiōis propter minorem dispensationē: & tunc cum zuccaro preparatū sed nō est tantæ efficacit̃ & virtutis, quātā est quādo eo melle conficitur, sicut ponit hic et etiā a Nicolao, vbi patebitur eius descriptiōe: & dicitur diaciminum a ciminio quod ingreditur compositionem ipsius.

Additio.

Diaciminū dicit̃ a ciminio quod plus recipit q̃ de aliis diuersis reperitur descript. apud diuersos auctores, nam Auic. quinto can. plures habet descript. quæ nō sunt eadē cū ista: Similiter Serapio in proprio antidotario duas habet descript. quæ etiā ab ista differūt. Item Rasis nono ad Almanforem cap. de his quæ cōfortant stomachum, habet vnam descript. diacimini quæ etiā ab ista differt, ipse etiam Mesue inferius habet vnam aliam descript. de qua infra dicef. Istud electuarium fm presentem descript. raro habetur in vsum sed vt plurimum dispensatur fm descript. Nicolai quam describit in proprio antidotario

SYL.

Electuarium Dianifon, intemperiem frigidam ventriculi a pituita cruda, vel etiam flatibus sanatur, & tulsim diuturnam a frigida causa genitam: recipit anisi drachmas viginti: glycyrrhizæ, mastiches ana vnciam vnam: fœniculi, cari, macis, galangæ, zingiberis, cinnamomi ana drachmas quinque: trium piperum, calamintēs, pyrethri, calisæ ana drachmas duas: cardamomi, caryophyllorum, cubebarum, croci, spicæ nardi ana drachmam vnam & dimidiam: sacchari vncias duas: mellis despumati q. s.

ANT.

Dianifum valet crasse ventositati stomachi, & frigiditati: & abundantia phlegmatis crudi in ipso: & tulsim diuturnæ. Accipe anisi drach. xx. liquiritiæ: mastichæ ana drach. viii. carui: macis: galangæ: zingiberis: fœniculi, cinamo. ana drach. v. trium piperum, calaminti: pyrethri: calisæ ana drach. ii. heyl: caryophyllorum, cubebæ: croci, spicæ ana drachmam vnam f.

zuchari vncias duas mellis despumati, quantum sufficit.

Hoc electuarium non est in vsum nec preparatum reperitur: habet tamen virtutem similem diaciminofed est calidius illo.

Additio.

Dianifum ab aniso dicitur, eo q̃ plus de eo intrat cōf. positionē, quod sæpe apud multos habetur in vsum: quia valde confert ad crassas ventositates stomachi.

Summa
medici-
narū est
xxij. res

SYL.

Electuarium Diambra, cerebrum, cor, ventriculū, & vñrem reliquum inferiorem calfacit, & roborat, exhilarat, coctionē iuuat, affectibus vterinis, & omnibus aliis frigidis prodest, senibus ob id ac mulieribus salubre: recipit vero cinnamomi, daronici, caryophyllorum, macis, nucis moschatæ, foliū galangæ ana drachmas tres: spicæ nardi, cardamomi vtriūque ana drachmam vnam: zingiberis drachmam vnam & dimidiam: sandali citrei, ligni aloes, piperis longi ana drachmas duas: ambre aureum vnum: molchi drachmam dimidiam: excipitur syrupo rosato, & aqua rosarum: datur aureis tribus aut quatuor.

Diambra est medicina sublimis. cerebrum & cor confortans: & stomachū, & omnia mēbra: digestiōnem procurat: & vñrem eo lētificat: & membra nutritionis calefacit. Senibus quoque conuenit & frigidis: nam & mulieribus & ægritudinibus matrici. Cuius hæc est permixtio: cinamomi, daronici, caryophyllorum, macis, nucis moschatæ, foliū galangæ ana drach. iiii. spicæ, cardamomi maioris & minoris ana drach. i. zingiberis drach. i. & f. sandali citrini: ligni aloes, piperis longi ana drach. ii. ambre aur. i. musci drach. f. confice cum syrupo rosato: & aqua rosata. Dosis eius est drach. iiii.

ANT.
Medici-
ne sunt
xviij.

Istud electuarium preciosum & sublime, quod generaliter est in vsum, & vbiq̃ preparatū reperitur. Et licet cōficiatur cum iuleb rosa. vel cū zuccaro, tamen semper reducit ad formam electuarii: licet etiā confici possit in forma confectiōis: & ipsum est summæ cōfortans virtutes cordis, cerebri & stomachi, spiritus clarificando: & illos multiplicando: & malas complexionēs frigidās ab ipsis remouendo: irides & mēte captos summe lētificat, digestionem cōfortat & procurat: calidum naturale in senibus viuificando augeat: & cōfert mulieribus superflue frigidis & humidis, iuuat etiā ad impregnādum. Et eius dosis est a. 3. iij. ad 3. iij. de mane iulebno stomacho & vacuo, cum aliis conditionibus obseruandis dictis superius in notabili de electuario de aromatibus. possit etiā assumi de sero, tamen cōditionibus obseruatis prædictis in notabili prædicto: cuius hæc est permixtio. Cinamomi. dictum est in diamusco: Daronici, dictum est in diamusco. Caryophyllorū, dictū est in diamusco. Macis, dictum est in diamusco. Galangæ, dictū est in diagalangæ. Spicæ, dictum est in diamusco. Cardamomi maioris & minoris: dictum est in diarhodoni: Zingiber, dictū est in diamusco. Sandali citrini. dictum est in diamusco. Ligni aloes, dictum est in diamusco. Piperis longi, dictū est in diamusco: Ambre, dictū est in aromatico rosato. Musci, dictum est in diamusco. Confice cū syrupo rosato. i. iuleb rosato & aqua rosata. Componimus tamen quādoq̃ cum zuccaro & aqua rosata, & in idem redit si cum zuccaro bono & decto: & de dosi dictū est in diamusco. De zuccaro autem, dictū est in prima descriptiōe diaphatyon.

Additio.

Additio.

Diambrā dicitur ab anibra ingrediente in bona quantitate: præfens electuario est multum in vfu fm præfentem defcrip. Mef. multæ defcrip. apud diuerfos reperitur auctores. nam Auic. in v. cano. habet vnam defcrip. quo electuario fecundum ipsum fuerunt vfi reges greci: quod tamen non fit fecundum eum. item Serapio in fuo antidotario habet duas defcriptio. diambræ differentes ab ifta Mefuge, quæ etiam non præparantur.

SYL.

Electarium de Cinnamomo cōfectionem iuuat, etiam pituitæ putredinem prohibet, distributionem alimentum in corpus promouet: recipit cinnamomi subtilis drachmas quindecim: cinnamomi crassi, gymini, enulæ cāpanæ ana vnciam dimidiam: galange drachmas septem: caryophyllorum, piperis longi, cardamomi vtriufq; zingiberis, macis, nucis moschata, ligni aloes ana drach. tres: croci drach. vnam: sacchari vnc. quinque: mellis despumati. q. s. vel sacchari læuiffime triti duplo ad pulueres tenuiffimos pondere excipiunt, & siccum feruant. Quidam moschi fcrip. duo miscent puluerando, vt cerebrum & cor magis roboret. Datur a drach. vna ad drachmas duas.

ANT.

Confectio de Cinnamomo, quæ est medicina sana & experta ad humorositate stomachi, & putrefactionem in eo: phlegma digerit, & digestionem attrahit. Cuius permixtio hæc est. g. cinnamomi subtilis & electi drac. xv. darfeni, cimini. enulæ ana drac. iiii. galange drach. vii. caryophyllorum, piperis longi, cardamomi, zingiberis, heyl. macis, nucis moschata, ligni aloes. ana drachmas tres: croci drach. i. zuchari tabarzet vnc. v. Conficet cum melle despumato. Et quandoq; ponitur in eo duplum pōderis medicinarum de zuccaro puluerizato sine melle, & accipitur sicut suffus. Et alii addunt in eo musci drach. i. partes duas, & puluerizatur cum eo. Dosis eius est a drach. i. vsque ad duas.

Al. 3. ij.

Summa med. est xvi. res.

Licet istud electuario nō sit in vfu, nec præparatum repariatur, tamen quia eius descriptio est multum magistralis, & Gentilis ponit eius virtutes illam verificandū dicitur confectio. i. compositio de cinamomo propter cinamomum quod principaliter cōpositionem ipsius ingreditur, valet principaliter: ac etiam est medicina sana. & experta ad omnem debilitatem stomachi: consumit & remouet omnem limositatem & putrefactionem contentam in eo. phlegma digerit: digestum confortat: & appetitum attrahit. dosis eius est vsq; ad 3. ij. obseruata tamen semper regula de modo, et tempore assumptionis ipsius posita & declarata in electuario de aromatibus secundum descriptionem ipsius Gal. & potest cōstrui cum solo zuccaro: & sic possit ad formam solidæ confectio: nisi reduci fecit efficacius & melius operatur si ad formam electuarij reducatur: quia compositionem ipsius ingreditur med & plura aromata in pōdere possunt quæ in confectioe cōmodo non ponuntur, cuius hęc est permixtio vel compositio. g. cinamomi subtilis & electi, dictum est in diamusco. Darfeni. dictum est in diamusco. Cimini. est quoddam semen satie notum calidæ & sicce complexionis in secundo gradu. Enulæ vitmur solum radice ipsius, est acuti saporis, & est calidæ complexionis & humidæ in secundo gradu. Caryophyllorum dictum est in diamusco. Piperis longi dictum est in diamusco. Cardamomi. dictum est in diamusco. Zingiberis dictum est in diamusco. Heyl. cōmuniter exponitur qd est species cardamomi, & dictum est in diamusco. Sed hic ex-

Heyl quid sit.

ponitur pro quibudā grāis quæ vocantur melligæ, als grana paradisi quæ sunt calidæ & sicce complexionis in tertio gradu: portantur de partibus Indicæ, & sunt nota aromataris. Macis, dictum est in diamusco. Nucis moschata, dictum est in aromatico rosato. Ligni aloes, dictum est in diamusco. Zuccari tabarzet. i. albi, dictum est in prima descriptio. diasyat rion. Conficet cum melle despumato. dictum est in diamusco: & quandoq; ponitur in eo duplum ponderis medicinarum dictarum, superius dicitur zuccaro puluerizato sicut suffus. i. sicut puluis subtilissimus: & quidam addunt in eo musci. & de ipso dictum est in diamusco. & hoc faciunt ad confortationem cerebri & cordis:

Additio.

Auic. quinto can. habet vñ aliam descript. electuarij de cinamomo, quæ non est eadem cum ista.

SYL.

Electarium de Baccis myrti, ventriculum & hepatis firmat, eorumq; cōfectionem iuuat, ob id lientericæ & dysentericæ hepaticæ confert: recipi autem baccarum myrti tenuiffime tritarum libram vnam: myrobalanorum nigrarum, bellericarum, emblicarum in aqua cydoniorum, & vino odorifero semel feruefactarum ana drachmas septem: feminū anisi, gymini, apii aceto horis viginti quatuor maceiatorum, & siccorum ana drachmas quinque. Ad datur id totum electariū de aromatibus: excipitur miua aromatizata. Datur cum syrupo decoctionis cydoniorum.

ANT.

Electuario de Cranis myrti confortans stomachum & epas, & conferens solutioni & lubricitati viscerum propter malitiam digestionis. Est modus eius est vt in cōfectione de aromatibus adiungatur granorum myrti tritorum sicut alcohol drach. centum myrobalanorum nigrorum, bellericorum, & emblicorum, super quos iam præterit ebullitio vna in aqua citoniorū & vino odorifero ana drach. vii. carui: anisi: cimini: feminis apii, infusorū in aceto vini die ac nocte & excicatorū ana & castorei drach. v. Conficet cum miua aromatizata, & da cum syrupo decoctionis de citoniis.

Summa med. est xix. res.

Istud electuario non est in vfu nec præparatum reperitur.

Additio.

Istud electuariū de granis. i. de feminibus myrti etiam describitur & perfectius a Serapione in proprio antidotario.

SYL.

Electariū Diacalaminthe Caleni, humores crassos & lentos tenuat, status etiam crassos dissipat: singultum inde natum vehementem soluit: cōfectionem & alimentum in hepate & corpore reliquū distributionem peculiariter iuuat: affectus partium vtrius inferioris frigidus sanat, & rigores febrium, spinæ illitas: vrinæ & menses mouet. Recipit autem calaminthes fluuialis & montanæ, seseleos, petroselinū, ligustici ana drachmas sex: zingiberis drachmas tres: lemnis apii, summitatum thymi ana drachmas duas: piperis nigri vnciam vnam & dimidiam: melle despumato excipienda ad drachmam vnam.

ANT.

Diacalamentum descriptione. Cal. conferens ad ægritudines frigidæ membrorum nutritionis, & ad malitiam digestionis & facit penetrare cibum, qui non potest penetrare ad hepate & ad corpus reliquum, & hæc est eius proprietates & confert rigori febrium, & emplastrum & iunctū in spina. Est etiam

ex maxime subtilantibus humiditates crassas & viscosas, & ex resoluētibus ventositates, & confert singulū vehementi frigido & ventoso: cuius difficilis est resolutio, & prouocat vrinam & menstrua. Calamentū fluuiale & montanū, sefeleos, & petroseliniana drach. vi. zingiberis drach. iiii. seminis apii, extremittatum alhasce. ana drach. ii. cheisin drac. vi. piperis drach. xii. mellis despumati quantū sufficit. Potio eius est drach. i.

Summa
med. est
xix. res.

Istud electuarium descriptione Gal. non ponitur sicut Galenus ipsum describat in 4. de tuedna sanitate, nec in vfu neq. preparatū reperitur, sed fm descriptionem Nicolai præparatum vnum habemus in vfu.

Additio.

Gal. quarto regiminis sanitatis describit istud diacala mentum: quamvis parum discordare videatur in ponde resimplicium ab isto. hanc eandem descrip. ponit Auic. v. cano. etiam auctoritate ipsius Gal. secundum præsentem descrip. raro habetur in vfu: sed secundum descrip. Nicolai. Calamentum fluuiale. i. mentastrum, calamentum montanum. i. nepita. alhasce. i. thimi. Sefeleos. i. siler montanum.

SYL.

Electuarium Diatrion pepereon commune, stomachum & ventrem calfacit, calore suo coctio nem iuuat: ob id ructus acidos curat, & coepescit dolores ventriculi a pituita multa crassa, crudat: recipit trium piperum: ana aureos quinq. zingiberis, thymi, anisi, ana aureos duos: spicæ nardi, amomi ana aureum vnum: calisæ, asari, enulæ sicæ, seminis apii & seminis sefeleos, ana aureum dimidium, melle despumato excipe. Datur a drach. vna ad drach. duas.

ANT.

Diatrion piperon descriptione communi, quod calefacit stomachum & ventrem, & remouet dolorem eius ex humiditate phlegmatica multa & crudat: & mundificat eum ab ipsis, & valet cōtra acidos ructus, & digestionem procurat. triū piperum ana aur. v. zing. hafce. anisi ana. aur. ii. spicæ amomiana. aure. i. calisæ. seminis apii: sefeleos, asari, enulæ sicæ. ana. aure. f. cōficet cum melle despumato. Dosis eius est a † drach. i. vsq. ad ii.

tameos

† 3. i.
Summa
med. est
xix. res.

Istud electuarium secundum descriptionem præsentem cōmuniter est in vfu. & vbiq. præparatum reperitur: est enim magnæ efficacis in calefaciendo stomachum: & omnia nutritia ab eis malam complexionem frigidam quantumcūq. superfluentem desecat, & maxime humiditates putridas in stomacho, digestionē vigorat: & prohibet generationem phlegmatis crudis & confert in mundificando ventrem, & ventositates dissoluit crassas, & ipsas prohibet generari. Immo dolorem in stomacho a phlegmate vel crassa ventositatē subito resoluit, præmissa tamen vniuersali euacuatione, vt in ægreditibus materialibus est conueniens. & obseruata regula de modo, hora, & tempore assumptionis ipsius: vt aliorū electuorum non solentium, posita superius in vno notabili in electuario de aromatibus fm descriptione. Gal. & dosis eius est vsq. ad 3. ij. Eius autem cōplexio quæ refultat ex componentibus ipsum est calida & sicca in tertio gradu descriptio autem huius est. 32. trium piperū, salbi, nigri, & longi: & de eis dictum est in diamufo. Zingiberis dictum est in diamufo. Hafce. i. thymi. herba est nota calida & sicca complexionis in tertio gradu. Amomi est semen valde minutum aromaticum, calidæ & siccæ cōplexionis in tertio gradu, & portatur de partibus Indis. Calisæ, f. lignæ. ipsa est radix cuiusdam plantæ odorife

ra calidæ & siccæ complexionis in secundo gradu. Est hic notandum, q. quando in libris auctorū casia reperitur absolute prolata, debet tunc talis descriptio medicinæ in qua ipsa ingreditur cōsiderari, & si sit medicina foliuta sua lenitua, tunc debemus intelligere de casia fistula quæ lenitua est, & ipsam cum diglittia suo loco declarabo. Si autem non est medicina foliuta seu lenitua, tunc debemus intelligere de casia lignea, de qua dictum est ad præsens, & est medicina multum prouocativa vrinæ, & menstruorum & omnium oppilationū aperitiua, & maxime hepatis. Seminis apii dictū est in diagalga. Sefeleos. i. siler montanū, & accipitur semen eius: herba producens ipsum est valde nota, & est calidæ & siccæ cōplexionis in secundo gradu. Ista herba secūdm cōmūnem modum administratiōis eius, & ipsius vsum, multum iuuat ad impregnandum. suffumigium autem factū ex illa herba vel ex semine ponitur cōferre ad matricem, desiccando humiditates concurrentes in earū oppilationes apertiendo, remouendo, & ipsam calefaciendo: per experientiam pluries visum est, q. facit impregnari, si postea rationalis coitus subsequatur. Et hic nota vt recitat Auic. cap. de sefeleos: & Serapio in suo de simplicibus eodē capitulo. q. hoies & alia animalia quærentia impregnari hanc herbam perquirunt, & ipsam comedunt, & post eius cōmestione post vsum animalis ipsi conformis in coitu subito impregnantur. Asari. i. bacari. dictum est in diarodon. Enulæ sicæ. dictum est in cōfessione de cinamomo. & dictū sicca: quia est maioris desiccationis, q. quando est recens. immo in recenti enula aliqua est humiditas tenax & viscosa. cōficet cū melle despumato, & de ipso dictum est in diamufo, & sic non nisi ad formā electuarij reductur talis compositio.

Additio.

Diatrion piperon dicitur a tribus generibus piperis quæ ingreditur compositionem ipsius, hoc electuarium non est multum in vfu. Auic. in v. can. habet vnam descript. quæ videtur quasi esse eandem cum ista. Mes. habet hafce. Auic. vero non. Auic. habet x. lobai fami. Mesue non in reliquis concordant in simplicibus suis. Nonnulli tamen addunt aliqua simplicia, & habent talem ordinem. 32. spicæ, ameos, amomi, cinamomi, & sic addūt duo simplicia. i. ameos & cinamomi, quæ hic non ponuntur: quia credo fuisse addita vltra auctoris intentionem. Gal. iiii. de regimi. sanita. habet vnam aliam descriptionem, parum tamen ab hac differentem, quæ non est in vfu.

Alterum electuarium Diacyminum ad eadem, sed inefficacius: accipit cimini pridie acuti macerati, & siccati drach. viginti: zingiberis, thymi ana drach. tres: piperis, cinnamomi ana drac. duas: ameos drach. vnam & dimid. foliorū rutæ siccorū, nitri rubri an. vnc. dimid. excipe melle despumato.

SYL.

Diacimum valens ad dolorem stomachi & ventris, factum a frigiditate, aut a crassa ventositatē: aut ex phlegmate crasso coadunato: & ad dolorem colicæ: & singultum præcoctiuum a repletionē factum: aut a vtilitate crassa euacuationem acetosam: ventositates quoque dispergit. oppilationes aperit: & membra nutritionis calefacit. Accipe cimini carni pridie in aceto infusi & exicati. drach. xx. zing. alhasce ana drach. iiii. piperis, cinamomi, ana drac. i. ameos drach. i. & f. foliorū rutæ siccorum: baurach rubei ana drac. iiii. Cōficet cū melle despumato.

ANT.

Diacimum. descriptio huius electuarij hic posita non est in vfu, nec secundum eam præparatum reperitur, sed descriptio quæ est in vfu est illa quæ ponitur a Nicolao in suo antidotario quam ibi ad plenum declarabimus, vt in alia

de silere
monta.
no.

in alia descriptione alterius diacimini superius posita dictum est.

Aditto.

Istud electuarium est simile diaspolitico quem scribit Gal.in.4.de tuenda sanitate, differt tamen in quibusdā.

SYL. **E**lectuarium De seminibus coctionem iuuat, ob struções aperit: ob hęc lenteriam sanat, & dolores viscerum a flatibus excitatos placat: recipit seminum, cymini, anisi, feniculi, cari, dauci, ameos, apii, amomi, aceto horis viginiquatuor maceratorum & ficatorum, ana drachmas sex, cinnamomi, zingiberis, macropiperis, feseleos, galangæ, ana drachmas quatuor: cardamomi, spicæ nardi, caryophylli, ana drachmas quatuor: libyllici drachmas tres: melle despumato excipiuntur, vel duplo sacchari adiecto pulvis fit leuissimus.

ANT. Confectio de seminibus sedans dolores viscerū a ventositate factos. Oppilationes aperit. Lubricitatem a malitia digestionis curat. Cuius permixtio hæc est. g. cimini, seminis feniculi, carui, anisi, dauci, ameos: seminis apii, amomi infusorum die ac nocte in aceto & exicatorum ana drach. vi. cinnamomi, drach. v. cheifin, drach. iiii. cardamomi, spicæ, caryophyllorum ana. drach. iiii. zingiberis, macropiperis, feseleos, galangæ ana drach. v. mellis despumati, quantum sufficit. Et quandoq; ponitur in eo zuccari duplum ponderis omnium: & fit sicut suffus, & est sanum & expertum.

Summā med. est xix. res.

Ista cōfectio quæ ad formam electuarij reducitur, vocatur de seminibus propter diuersas species seminum quæ ingrediuntur compositionem illius, & consert passionibus quibus consert diaci. iam dictum. sed est magis calefaciens & oppilationem aperitum quā diaci. & quia non est in vsum istud electuarium nec præparatum reperitur, ideo ad ipsum prædeklarandum non prosequor. Compositio tamen eius est valde utilis & bonarū q. si quis vellet magistraliter ipso vii posset: eius vtilitatis inuamenta apparent in litera: & eius descriptio per se ipsam est nota. nam omnia eius simplicia superius sunt declarata.

Aditto.

Secundū Matth. siluaticum cōfectio de seminibus, idest diaspermaton. Nicolaus florentinus lib. v. tractatu quarto cap. de complexione stomachi non sū in generalis, inquit diaspermaton, idest electuarium de seminibus quod describitur in antido. Melse & sic est &c. sed raro in vsum habetur: aliqui tamen eo vtuntur magistraliter. Serapio in proprio antido. habet vnum electuarium de seminibus quod tamen parum ab isto differt: similiter Auicē. in. v. cano. habet cōfectionē vnā de seminibus multum differentem ab ista.

SYL. **D**iacydonium aliud ventriculū firmat, coctionem iuuat, vomitum biliosum & pituitosum sistit, colorem corporis floridum efficit: recipit autem carnis cydoniorum in vino coctum, & mellis despumati ana libras tres: percoque igne lento: tunc adde cinnamomi, caryophyllorum, cardamomi, galangæ, ana drachmā vnā: cinnamomi crassi drach. tres: zingiberis, piperis longi, macis, ana drach. quatuor. Si autem affectus est calidus, coquenda sunt cydonia cum aceti parte tertia vel dimidia: addito interdum succo malorum granatorum acidorum pondere cydoniorum dimidio:

interdum etiam succo citri quarta parte ponderis ipsorum addito. Idq; vel sine speciebus, vel cum spodiis, oxyacanthes, rosarum rubrarum, trium sanctorum, seminis oxalidis ana portione equali: vel etiam cum aliis pro vario medicorum scopo. Aromatizant interdū moscho, interdū caphura, aliqui vtroq; conduntur: nunc saccharo, nunc melle.

Confectio de citionis bona, confortans stomachum, & faciens digestionē, & retinens fluxum ventris, & vomitum cholicum & phlegmaticum, & facit colorem ventris esse bonum. Acipe carnum citoniorum coctum in vino lib. iiii: mellis boni despumati tantumdem, decoque cum facilitate: & postquā coctum fuerit prociue super ipsum, cinnamomi: caryophyllorum, cardamomi, galangæ ana drach. vnā darleni, drach. iiii. zingiberis, piperis longi, macis, ana drach. iiii. & quandoq; inuitas necessitas vt coquantur citonia in aceto ad causas calidas. Et quandoq; permiscetur eis acetū tertia pars eorum aut media. Et quandoq; permiscetur eis succus granatorum acetolorū in medio ponderis eorum. Et quandoq; succus citri in quarta parte ponderis eorū. Et quandoq; fit sine speciebus. Et quandoq; cum speciebus prædictis. Et quandoq; cum puluere isto, acipe spodiis: berberis: seminis acetosæ: trium sandalorum: rosarum rubearum partes equaliales. Et quandoq; ponuntur alia secundū intentiones phyllicorum. Et quandoq; aromatizatur cum musco, aut camphora, aut vtroq; & Et quandoq; fit cum zuccaro, & quandoq; cum melle.

ANT.

ANT.

Istud electuarium non est in vsum, nec præparatum reperitur secundū præsentem descriptionem: licet præparetur & fiat compositio solida sicut aromarij faciunt, & vocatur infra diacitoniten cum aromatibus: & tunc fit in forma solida propter multam decoctionē ad ignē, & vsum ipsius est cōmuniter circa scilum omnium sanctorum, & maxime a corporibus sanis: & vt sic nō debet præparari cum additionibus, quæ sunt in processu capituli: sed cum illis aromatibus quæ ponuntur in principio descriptionis: & sic habet stomachū maxime confortare in omnibus virtutibus eius: colorem corporis bonum efficit. Et ista talis compositio fit cum melle. Fit etiā diacitoniten sine aromatibus cum solo zuccaro & pulpacitoniorū in forma solida: cōfectionis vt in sequenti descriptione notatur: & tale maxime est conueniens cuiuslibet fluxui ventris: vt de feutera, diarrhiæ superflui, & lyenterici ante cibum assumatur vsq; ad quantitatē 3. iij. & quanto plus antiquat: tanto plus consert: & si a pueris vel alijs propter eius duritiem & soliditatem magistericari non possit, conuenienter possit mollicicari siue in mortario conterri cum vino simplici vel cum iulebo facto: vt in forma electuarij reducat: & fortius oporetur.

Et huius compositio est. g. carnum, idest pulparū citoniorum: quia medullarum intrinsecarum sine cortice & sine granis, citonia poma sic sunt vocata frigida & complexionis & sic in primo gradu, cum virtute stipica & odore aromatico vnde aliqualis caliditas viget in eis, maxime cum sunt perfecte matura. Coctum in vino: quia plus habent stomachum confortare licet cōmuniter decoquantur in aqua: & de vino dictum est in diamusco. Aqua autem est elementum simplex frigida complexionis & humidæ: in qua frigiditas superat humiditatem. Mellis boni despumati dictum est in diamusco. Cinnamomi, dictum est in diamusco. Cardamomi, dictum est in diarodon. Caryophyllorum dictum est in diamusco.

In quolibet fluxu ventris.

diamusco. Darfeni. i. cinamomi crassi. dictum est in dia-
musco. zingibe. in diamusco. In hac descriptione nō est
vltierius procedendum in additiōibus eius: & quando
que inuitat necessitas.

Additio.

Hanc confectiōem de citōnijs describunt Auicē.
quinto cano. & Serapio in proprio antidota. parum ta-
men ab illa differētem. quæ interdum sine speciebus fit
& nonnunquam cum speciebus. secundum intentiones
diuersas.

SYL.

Diaconium factum cum succo cydoniorum
appetentiam languentem excitat: ventricu-
lum & hepar roborat. cōfeciōem iuuat & retentio-
nem. eam adstringendo recipit succo cydoniorum.
& mellis despumati ana libras tres. aceti boni. puri.
libras duas: coque igni lento continenter despumā-
do ad mellis crassitudinem. Tunc insperge piperis
longi. zingiberis. cinnamomi ana vnciam vnam.
caryophyllorum. ligni aloes ana vncia dimidia.
moschi drach. vnius partem tertiam. Fit interdum
etiam cum alijs aromatibus. interdum sine aroma-
tibus. pro varia vntium necessitate. Fit etiam cum
sacharo: alij quoque aliter parant.

ANT.

Confectio de citonijs facta cum succo citonio-
rum. excitans appetitum mortuum: & confortat
stomachum & hepar & digestionem. & facit ad re-
tentionem: & stringit naturam. Cuius permixtio
hæc est. g. succi citoniorum & mellis. ana libras
tres: ita quod sit mel despumatum. aceti boni puri
libras duas. Decoquantur cum facilitate & con-
tinue auferatur spuma eius & sæpe. & cum mellis
spissitudinem habuerit puluerizetur super ipsam.
piperis longi. zingiberis. cinnamomi ana vncia
vnam. caryophyllorum. ligni aloes. ana vnc. f. mu-
sci drach. vnius tertiam. Et quandoque fit sine spe-
ciebus & quandoque cum speciebus alijs. sicut neces-
sitas conducit. & quandoque fit cum zaccaro. Et quan-
doque variatur alijs modis.

t. 3. i.

Summa
medici-
narū fuit
ix. res.

Confectio de citonijs. idest compositio facta cum suc-
co citoniorum non est in vsu. nec preparata reperitur se-
cundum modum quem hic describit.

Additio.

Hæc descriptio confectiōis de citonijs facta cum suc-
co similiter ab Auicē. in quinto cano. & a Serapione in
proprio antidoto. describitur & vocatur ab ipso Serapio.
ne cibidem electuarium cum aqua citoniorum. quæ raro
habetur in vsu.

SYL.

Conditum alterum de pomis salubre ad cor-
dis & stomachi inbecillitatem. cōfeciōemq; iu-
uandam. recipit carniū pomorum dulcium & re-
dolentium. intus & foris purgatorum. & in frusta
incisurum libras sex: sacchari albi boni. libras quin-
que. aquæ rosatæ libras duas. ligni aloes drachmas
quinque. santali flauī drachmas tres. caryophyllo-
rum drachmas quatuor. cinnamomi drachmas qua-
tuor & dimidiam. ambre drachmas duas. moschi
drachm. vnius partem tertiam. Eodem modo con-
diuntur poma acida & parua. & aromatica. & dul-
cia. Sunt præterea ex pomis syrūpi quatuor. & suc-
cus pomorū. vt cæ. siccat. vt in syrūpis dicemus.

ANT.

Electuarium de pomis bonum ad debilitatem
cordis & stomachi. & confortat digestionem. Re-
cipe carniū pomorum dulcium & redolentium
mundatorum & incisurum per frusta libras sex:

zuccari albi boni libras quinque: aquæ rosatæ li-
bras duas: ligni aloes drachmas quinque. sanda-
li citrini drachmas tres. caryophyllorum drach-
mas quatuor. cinnamomi electi drachmas qua-
tuor & f. ambre drachmas duas. mulchi drachmā
vnius tertiam. Hoc etiam modo fit electuarium
de pomis acetosis & electuarium de pomis paruis
& aromaticis & dulcibus.

Medici-
næ pñtis
elec. fuit
ix. res.

Istud electuarium non est in vsu. nec reperitur præpa-
ratum. sed magistraliter vtdo confert causa cordis
& melancholicis. & his qui tristantur sine causa mani-
festa: sed posset magistraliter preparari.

SYL.

Conditum ex persicis ventriculi ardorem mi-
tigando ipsum roborat. sitim extinguit. te-
trum oris halitum emendat. accipit persicorum
propemodum maturorum intus & foris purga-
torum. & succi persicorum aliorum ana libras
tres. sacchari albi libras duas: tere persica in me-
dulle consistentiam. coque cum syrupo. vt in con-
dito ex cydoniis diximus. Vbi coctum erit. pul-
ueriza super ipsum ligni aloes. santali flauī ana
drachmas duas. cinnamomi. cubebe. macis. ana
drachmas quatuor. moschi scriptulum dimidium.
Et cum sit sine aromatibus salubre est ac expertū.

ANT.

Electuarium de persicis confortans stomachum:
sitim extinguens. & ardorem stomachi mitigans.
& oris fetorem amputans. Accipe carniū per-
sicorum medioerum inter maturitatem & acer-
bitatem. & mundatorum a corticibus suis: & suc-
ci eorum ana libras tres: zuccari tabarzeth libras
duas. Terantur persica vt sint sicut medulla. & exer-
ceas i eis decoctionem cum syrupo fici diximus in
confectiōe de citonijs. Et cum coctum fuerit pul-
uerizetur super ipsum ligni aloes drachmas duas:
cinnamomi. cubebe. macis ana drachmas quatuor.
santali citrini drachmas duas. mulchi drach. i. sex-
tam. Et quicq; fit sine speciebus: & est sanū & expertū.

Summa
medici-
narū est
ix. res
SYL.

Non est in vsu. nec preparatum reperitur.
Electuarium Regium. cerebrum. cor. thoracem.
ventriculum roborat: strobilorum exorti-
catorum vncias octo. amygdalarum similiter pur-
gatarum vncias sex: sacchari libras quatuor. aquæ
rosatæ libram vnam & dimidiam. olei amygdalarū
dulcium recentis. & rosati. ana vncias tres: cinna-
mi drachmas octo & semissem: caryophyllorum. &
santali citrei ana drachmas tres: ligni aloes drach.
iii. ambre drach. i. moschi scriptulum dimidium.

ANT.

Electuarium quo vtuntur reges & prelati. g. pi-
nearum mundatarum vnc. viii. amygdalarum mun-
datarū. vnc. vi. zuccari albi lib. iii. aquæ rosatæ lib.
i. & f. olei rosati. amygdalæ recētis & dulcis an. vnc.
iii. cinnamomi electissimi. 3. viii. & f. caryophyllorū.
3. iii. ligni aloes. 3. iii. sandalorum citrinorū. 3. iii.
ambre bonæ. 3. i. mulci. 3. vnius sextam. Et est bonū
& expertū. Et confortat stomachi: cor. pectus. & cerebrū.

Summa
medici-
narū est
xi. res.
SYL.

Non est in vsu. nec præparatum reperitur.
Electuarium Regium alterum. idem pollet: ma-
ius ipsum complet strobilorum ex corticatorum
vncie sex: amygdalarum dulcium etiam delibata-
rum vncias quatuor: aquæ rosarum libra vna & di-
midia: rosarum rubrarum vncia vna & dimidia:
santalorum citreorum drachmæ tres. & dimidia: sac-
chari

Mes.

chart

chari libras quatuor ambre drachmā vna: moschi script. semiss.

ANT.

Summa
medici-
narū est
viij.res.

SYL.

Electuarium secundum quo vtuntur reges valens sicut primum. ꝛ. pinearum mundatarum vncias sex amygdalarum mūdatarum dulcium vncias quatuor: zuccari albi libras quatuor, aquæ rosatæ librā vnam & ꝑ. foliorum rosarum rubearum. vnciā vnā & ꝑ. sandalorum citrinorū drach. tres & ꝑ. ambre drach. vnam: musci drach. vnam: vnius sextam.

Non est in vsu, nec præparatum reperitur.

Conditum ex fructibus appetentiam excitat, & bilem flauam ex ventriculo deturbat, eiusque intemperiem calidam corrigit: accipit carnis cydoniorum, & pirorum austerorum, & malorum acidorum ana libram vnam: coque ex aceto forti, in quo rhus viginti quatuor horis maceratus fuerit deinde addita lib. vna omphacii ex acinis cum seminibus multum diu: tritis expressi, & carnis forborum immaturorum vncias quinq: omnia cum sacchari lib. quatuor coquuntur ad mellis crassitudinem: tunc adduntur succi baccarum, oxyacanthæ vnciæ duas, spodiū, feminis oxalidis ana vncia vna: percoctum conde vase vitreo. Datur a drachmis duabus ad drachmas tres, cum aqua frigida, & succo citri, aut succo ribes, aut alio eiusdem nature.

ANT.

ta ꝑ vnc.

Summa
medici-
narū est
viij.res.

SYL.

Electuarium de fructibus magni iuuamenti ad solutionem ventris cum significati onibus caliditatis, & abundantie cholerae, & est medicina magna ad appetitum confortandum qui prostratus est, cuius permixtio hæc est. Accipe carniū citiorum: & pirorum ponticorum, & malorum acidorum: quorum singulū elixatum fuerit in aceto vini fortis in quo infusum fuerit sumach die ac nocte: & succi acellæ super cuius trituratiōe elaborandum est vsque ad consumptionem vltimam granorum, ana libram vnam: carniū sorbarum immaturarum, vncias quinq: zuccari libras quatuor. Coque ad spissitudinem mellis. Deinde pone super ipsum succi berberis & drachmas duas: spodiū, feminis acetosæ, ana drachmā vnā: Repone postquam confectum est in vase vitreo: & da a. drach. ii. vsque ad drach. tres: cum aqua frigida: rob. citri, aut ribes, aut aliquo talium.

In vsu nō habetur, nec præparatum reperitur efficax, tamen est iucundum.

Electuarium de oxalide Caleno adscriptum ad intemperaturam calidam totius, vt in febre ætuoſa: vel solius ventriculi aut hepatis, syncopen, cordis palpitationem, ebrietatem: recipit xylaloes; cubebe ana vnciam dimidiam: rosarum rubrarum, coralli rubri, margaritarum albarum, fantali citrei; auellanae Indicae, ana drachmas duas: baccarum oxyacanthæ, ana vnciam dimidiam: rosarum rubrarum, feminis citreoli, feminis cucurbitæ, feminis cucumeris, ana vnciam semiss. feminis oxalidis, feminis portulacæ, & buglossi, ana drachmas tres & feminis: spodiū, electri, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas tres: boli Armeni drachmam vnam & semiss. capurg drachmam vnam: exipe succo citri aut omphacii coctiōe in spissato: datur a drach-

mis duabus ad vnciam dimidiam cū aqua frigida.

Confectio alia Gal. & est confectio de acetosis fa-
ciens ad tremorem cordis, & stomachi caliditatem, & fluctuationem: & ad feruorem stomachi, & sitim, & fumosam eructuationem, & oris ardorem, & ad hepaticam inflammationem, & febrem, & syncopim & ebrietatem. Cuius permixtio hæc est. ꝛ. xylaloes, cubebe, ana. drach. iiii. rosæ, coralli rub. margaritarum albarum: sandali citrini, faufel. ana drach. ii. berberis, feminis cucumeris, cucurbitæ, citruli, ana drach. quatuor: spodiū, carabæ, gummi: tragacanthi: ana drachmas tres: boli armeni & drach. i. & ꝑ. feminis acetosæ, drachmas quatuor: feminis portulacæ: buglossi: ana drachmas tres & ꝑ. camphoræ. drach. i. Confice cum rob. citri: aut rob. acellæ. Dosis eius est. a. ʒ. iij. vsq: ad drach. iiii. cum aqua frigida.

Confectio, id est compositio alia Gale, non reperitur, vbi ponatur a Gale. Non est in vsu nec præparata reperitur.

Additio.

Faufel secundum Serapionem est auellana indica, arbor cuius emittit cannulas in quibus est faufel sicut dactylus, & arbor ista non est in terris arabum, postea dicit auctoritate Isaac benarum. q. deferretur ex siz, & est frigida & fortiter stipiticitat, & fortificat membra, & virtus eius est sicut virtus sandalorum rubeo. que quando non reperitur, ponitur loco eius ex sand. rub. & medietas portulacæ eius ex coriandro recenti.

Conditum ex prunis ventriculi ardorem, & inde natam sitim exinguit, febres mitigat, alium soluit: accipit carniū, prunorum nigrorū, oblongorum, mediorum, subdclium, elixatorum in aqua, cui portulaca incocta fuit, libras duas: sacchari albi libram vnam, aquæ violarum libras duas: coque igni lento ad crassitudinem, reconde vase vitreo. Da ab aureis quatuor ad sex aures.

Confectio de prunis conferens ad ardorem stomachi & sitim, & soluit naturam, & datur in febribus: & sedat eas. Accipe carniū prunorum nigrorum oblongorum & mutorum accedentium ad dulcedinem, & elixatorum in aqua in qua portulaca elixata fuerit libras duas, zuccari albi librā vnā: aquæ violarum libras duas. Decoque cum facilitate vsq: ad spissitudinem. Reconde in vase vitri, & da aut iiii. vel. vi.

Non reperitur secundum hanc descriptionem præparata, nec habetur in vsu, licet magistraliter possit etiam vsus eius præparari, & esset idem electuarium valde delectabile, ideo nota ipsū secundum quod describitur in litera.

Conditum ex sorbis ventriculum roborat, immodicam purgationem sistit: accipit carnis forborum propemodum maturorum coctorum in aqua, cui rosæ prius incoctæ fuerint, & cortices granatorum, libras quatuor: mellis, aut sacchari libras duas & dimidiam: coque ad crassitudinem, & reconde vase: da vnciam vnam.

Electuarium de sorbis confortans stomachum: & sedans solutionem fortem, Accipe carnem sorbarum immaturarum

SYL.

ANT.

Summa
medici-
narū est
v.res.

SYL.

ANT.

inmaturarum & vicinarum maturitatis & elixarū in aqua in qua rosę prius decoctę fuerint & corticū granatorum lib.iii. mellis aut zuccari lib.ii. & f. Coquantur vsq; ad spissitudinem & reconde ipsum in vase. Et da, vnc. i.

Summa
medici-
narum.
posse-
tis elect.
v. res.

Ista est vltima confectio seu compositio: seu electuarium quę ponitur in hac prima summa de confectionibus delectabilibus ad gustum, & licet non sit in vsu, nec preparata reperitur, posset tamen magistraliter vti & preparari. Et ideo sæpe videbatur ea Thomas de garbo in fluxibus vtris superfluis: ante cibum assumpto eo in quantitate calasse crasse, preparatur tamen cum zuccaro & nō cum melle in forma electuarij loco diacionis, tunc sine aromatibus, & efficacius operariū q̃ ipsum. Sorbꝫ autem sunt frigide complexionis & sic in primo gradu, quando non sunt maturę. Et sic est finis primę summę de electuarijs delectabilibus.

SECUNDA PARS PRIMAE DI-

stinctionis. De antidotis amaris magnis.

SYL.

THERIACA antidotus diatessaron: idest ex quatuor ad affectus frigidostum cerebri: vt epilepsiam: paraly sin: spasmodum cynicū: id est oris torturatum vetriculi: vt inflationem, & ab eo dolore, tardam coctionem: tum denique hepatitis, vt hydropē, caceciam, obstructionē: præterea morsui scorpionis, & potioni veneni confert. Recipit autē gentianę, baccharum lauri, myrrhę, aristolochię rotundę, singulorum portionem æqualem: trita curiose omnia melle & despumato excipiuntur. Datur ab aureo dimidio ad aureum vnum.

+ Melle sit
quadru-
plū ad
species
hic & in
similib'
ANT.

Theriaca diatessaron, iuamētū eius magna sunt ad egritudines cerebri frigidas: sicut est epilepsia: tortura: & paraly sis: & stomachi: sicut est dolor & inflatio, & malitia digestionis. Et hepatitis: sicut est cacecia: hydropsis: & oppilatio. Et cōfert morsui scorpionis: & potui veneni. Cuius hæc est permixtio. Gentianę, baccharum lauri, myrrhę, aristolochię rotundę ana. Confice cum melle despumato. Dosis eius est ab aure. f. vsq; ad aure. i.

Summa
medici-
narū est
liij. res.
excepto
melle.

Dug the
riacę de
scriptio-
nes fa-
mosę.

Hęc est secūda pars principalis primę summę, f. quę auctor determinat de antidotis. i. de medicinis compositis, seu conuenientibus diuersis egritudinibus, his tamen reductis ad formam electuarij, vel solidę confectionis. Et primo incipit a famoso electuario quod dicitur Theriaca. Reperiunt enim theriacę dug famose descriptiones, & alix q̃ plures, non sic famosę. Prima est quę dicitur fuisse Galeni, quam ponit Nicolaus in suo antidotario, & Auicenna. v. cano. tractatu primo, & denominatur ab eis, quia ipsi fuerunt inventores illarum descriptionum, commendatur & preparatur, & sic plus generaliter habetur in vsu theriaca Andromachi quam theriaca Gal. licet in simplicibus cōponentibus eas parua sit differentia. Ponit autem Auicē. loco iam dicto laudes, operationes, proprietates, & virtutes, per longa verba dicte theriacę Andromachi, venificando particulariter quęcunq; simplicia, ipsam componentia ad quem locum recurrendum est pro eius notitia. dicitur autem theriaca sublimior medicinarum propter eius excellentiam. dicitur etiam theriaca a thero serpente propter trochiscos theri, qui ingrediuntur compositionem eius, ponuntur au-

tem dicti trochisci in quinto cano. Auicē. & habet insuper theriaca predicta diuersas operationes efficere, secundum diuersitatem suę etatis, seu suę confectionis & constructionis. Declarat autem Auicē. loco iam dicto quod theriaca habet diuersas etates, sicut & quęcunq; composita, & sic diuersimode operatur secundum diuersitatem illarum etatum, habet enim primo infantiam, secundum pubertatem, tertio adolecentiam, quarto senectutem & vltimo decrepitā. In infantia autem quę est etas eius incipiendo a die sue constructionis, & nouę compositionis perdurans vsq; ad annos tres, est illa, stupefactiua mortificatiua caliditatis, innatę, & quanto plus appropinquat suo principio, tanto plus habet suę operationes efficere, in etate autem pubertatis iam incipit habere virtutes principaliter contra venena calida & frigida, et contra morsus animalium venenosorum, & contra q̃ plures alias dispositiones & egritudines, de quibus Auicē. loco iam dicto, & alij auctores de ipsa loquentes asserunt & affirmant, & talis etas pubertatis est tertio anno vsq; ad nonum vel decimum, vel secundum quod ab auctoribus describitur a quinto anno vsq; ad quintumdecimum. In etate autem senectutis, completas habet a perfectas operationes suas. & tunc est in possibilo suo esse cum mirabilibus suis operationibus, de quibus Auicē. mentionem facit loco superius allegato. & talis etas est a vigesimo anno vsq; ad trigésimū. Post sequit mors: ipsa quę est etas decrepita quę est rationabiliter potest nuncupari in qua est ablatio cuiuslibet operationis ipsius. Et licet Auicē. in cano. praeislibet loco & cap. allegato longiores ponat etates theriacę predictę, quia plura aromata ponebantur in ea quā Archigenis temporibus fiebat, nunc tamen dicte etates sunt ei magis conuenientes, & congruę & modernis medicis practicantibus magis conformes & vsuales. Et hic nota quod si quis diligeret aspicere mentem Auicē. Gale. & aliorum omnium antiquorum auctorum theriaca Andromachi etiam theriaca Gale. & quælibet alia theriaca composita efficacior & potentior habebat operationes ipsorum temporibus, & etiam Archigenis quā nunc beat modo. vel aliqua ex predictis habeat temporibus nostris. Et hoc idem euenit electuarijs omnibus propter defectum quantitatis aromatum in constructione ipsarum & electuariorum. Nam ad lib. mellis ipsorum temporibus in theriaca, & sic in quolibet alio electuario poni faciebant drachmas tres aromatum. Nunc autem ne assumptes ipsam abhorreant solum poni facinus, drachmas duas aromatum. & vt minus expendant. & ideo non est tantę efficacię, nec laudes suę ex ipsa sequuntur: vteorum temporibus sequebantur. Operatur autem theriaca cum est fermentata perfecte post annum quintum suę constructionis, quia ante dictum tempus vsus eius non est nisi ad somnum prouocandum, cum complexionē sua calida & sicca, quę vltra secundum gradum modicum ascendit, quę resultat & simplicium commixtionem componentium eam, vincit tamen siccitas caliditatem ipsius. Operatur etiam a forma specifica, aut a proprietate suę specificę forme in sequentis mixtionem simplicium componentium eam, & cuiuslibet de persequenti complexionē calor naturalis vigoratur & spiritus. Vnde predicta theriaca gñaliter cibis passionibus nostris, imo gñaliter cūq; disponibis nostris in corpore, si gñis nō est superfluis excessus caliditatis est vtilis: & conueniens. licet plus frigidis q̃ calidis temporibus, quantitate conuenienter exhibeatur, & maxime in declinatione ægritudinis materialium: & post ipsarum digellentionem in fine feb. phlegmaticę regulariter exhibetur: vacuo tamen stomacho a superfluitatibus, & a cibo, & corpore mundificato diliger. Sic etiam post eius assumptionem non est cibis vel potus, vel aliquid aliud assumendum, nisi transactis ad

Theria-
cę etates

Electua-
ria perle-
tiora x-
tistis te-
pore Ga-
le. quā
nunc.

Mes l. iij. minus

minus quinq; horis, & illis elapsis potest tamen conueniēter exhiberi theriaca, & similia cum aliquo paruo potu, vt vino vel aqua de stoechados vel maiorang in passionibus frigidis capitis, vt virtus coctus euaporet ad caput, & sic etiam cum aliquibus liquoribus frigidis temperatis, vt cum aqua bugloss seu mellis in passionibus cordis venenosus, sed tutius est sine aliquo potu ipsam alsumere. Vltimo pro laudibus & operationibus eius & modo, & tempore recurrendum est ad Auicē. loco superius allegato, quo diffuse tractat omnia superius allegata prædicta, & maxime circa theriacā Andromachi quæ omnia intelligenda sunt esse de theriaca Gale. Insuper notandum q̄ theriaca non solum est ægritudinū curatiua, sed etiam est sanitatis præseruatiua, & etiam illius conseruatiua, & dosis eius communiter in prouectis ætate erat quantitas lupini quæ erat pondus. 3. i. Et hæc erat et esset q̄n theriaca esset cōstructa cū lib. mellis. 3. iij. aromatatum. sed hodiernis temporibus dosis eius est. 3. i. vsq; ad. 3. i. f. propter defectum & diminutionem aromatum ingredientium compositionem ipsius, vt superius dictū est. Et quia descriptio theriacæ Andromachi quæ vltra omnes alias est in vsu. solum ponitur ab Auicē. v. cano. v. iam dictum est, & illa in pluribus libris corrupte reperiuntur. ipsam describam cōplete absq; defectu sicut Thomæ de garbo. ipsam cōstrui faciebat, & vtrūq; debeat reperi in simplicia componentia ipsam aliquatiter declarabo, & eius descriptio est. 3e. trochiscorum scillæ aure. xlviij. trochiscorum viperæ aut. xxiiij. trochiscorum an darcaron. 3. vi. prædictæ descriptioes ponuntur a Nicolao in suo antidotario. & ab Auicē. in prædicto cano. tractatu theriaca, piperis nigri dictū est i diamusco. opij. añ. 3. vi. opium est succus papaueris nigri artificialiter factū & inspissatū, & est frigidū & sic cōplexionis in quatuor gradu, licet frigiditas superet siccitatem, operatur autē vigorosius stuporem inducēdo, spiritus in crassando, & iporum transitus prohibendo ad membra sensitiua & motiua. vñ de somnu facilius profundum iducit cum sua proprietate & forma specifica, nobis occulta potius q̄ cum suis qualitatibus primis, superius dictis, licet etiā frigiditas eius aliqualem stuporem inducat, cauēdum est ergo ab vsu ipsius secundum omnem modum administrationis ipsius, & in quacūq; dosissimo cauēdum est ab omni medicina in qua ipsum ingrediuntur nisi in casu magnæ necessitatis posito ab Auicē. & auctoribus medicinæ, & tunc cum opio thebaico, quia factum & collectū a thebis, quia idē melius & perfectius operatur quocūq; alio opio vbiūq; collecto, & sic est minoris periculi & timoris vsus ipsius. Cinamomi in diamusco: seminis napi, accipitur semen eius. & est cōplexionis calidæ, & sic cōtinetur gradu. Scordeon. i. aliorum siluestrium & sunt calidæ. complexionis vsq; ad quartum gradum. In alio autem domestico non est tanta caliditas nec etiam siccitas. Nocet multum habebū corpus repletum malis humoribus, & caput debile, quia multum sunt vaporosa. Rosarum rubearum in diamusco. Ireos. i. lilij coelestis. quare &c.

Theriaca
cē dosi

Theriaca
cē dosi

Theriaca
cē dosi

Opium

Hęc theriaca dicitur theriaca diatesaron. i. de quatuor rebus, nam thesaron græce est idem quod de quatuor rebus, hæc descriptio apud multos reperitur. Nam Auicē. in. v. cano. similiter Rasid. viij. ad almanforē. Itē Haly. x. practice, eandem habent descript. quæ tamen raro in vsu habetur.

Additio.

Theriaca dicitur theriaca diatesaron. i. de quatuor rebus, nam thesaron græce est idem quod de quatuor rebus, hæc descriptio apud multos reperitur. Nam Auicē. in. v. cano. similiter Rasid. viij. ad almanforē. Itē Haly. x. practice, eandem habent descript. quæ tamen raro in vsu habetur.

SYL.

Tryphera antidotus Sarracena magna coctionem ventriculi & hepatis suo calore iuuat, ob id status dissipat, humores in ventriculo, & aliis visceribus putres absumit: oris & corporis reliqui odorem & colorem commendat, lassitudinem tollit, sanitatem præsentem tuetur, & morborū ge-

nerationem prohibet, venerem auget, hæmorrhoidas sanat. Recipit autem myrobalarum, cepularum Indarum, embli. bellericarū, citrearū ana drachmas quinque: cinnamomi, trium piperum, eryngii, folij, spicæ nardi, cardamomi vtriūq; cassiæ, lepidi, cyperi, apii, lingue auis, caryophyllos, behen vtriūque, zingiberis, ana drachmas duas, nucis moschatæ, macis, sesami excorticati añ. drachmas tres: amygdalarum ambarum ana drach. quinque: ligni aloes, mastiches, rhabarbari, seminis feniculi, ana drachmas duas: ozimi, menthæ siccæ, origani Persici ana drachmam vnam & semissem. Myrobalani frigentur cū butyro recentis, ceteræ species cum oleo amygdalino, melle excipiuntur omnia: datur a sesquidrachma ad drachmas tres: addunt aliqui turbith drachmas quinque, moschi drachmæ vnius partem: quartam, seu grana quindecim.

Tryphera Saracena magna, expertum iuuamentum, corpora in sanitate conseruat, & ne in ægritudinem incidant, adiuuat. Membrorum lassitudinem tollit. Ventositatem resoluit, dolorem & indignationem stomachi tollit. Oris odorem, & totius corporis bonum facit. Hæmorrhoidas sanat. Colorem corporis efficit bonum. Et multiplicat coitum, humorositatem stomachi deficit, putrefactionem viscerum tollit. g. chebulorum indorum, bellirico, emblico, & citrini, ana drachmas quinque: cinamomi, trium piperum, secali, folij, spicæ, cardamomi maioris & minoris, cassiæ, setaragi indi. cyperi: apii: lingue auis, caryophyllorum, heben albi & rubei. zingiberis, ana drachmas duas: spicæ: nucis muscatæ, macis: sesami excorticati: ana drachmas tres: amygdalarum dulcium & amararum, ana drachmas quinque, ligni aloes reubarbari, seminis feniculi, mastiches, ana drachmas duas: alcelengemise: menthæ siccæ, origani persici, ana drach. i. & f. frigentur myrobalani cum butyro vaccino, & ceteræ species cum oleo amygdalino: & confice cum melle quātum sufficit. Dosius eius est a. drac. & f. vsq; ad. iiii. Et sunt qui addunt in coctione turbith. drach. xv. Et sunt qui aromatizant ista cum musci, 5. vnius quarta.

Additio.

Triphera græce est dicta delicata latine. saracena, quia a saracenis inuenta. Nicolaus in proprio antidoto. vnam aliam habet descript. differentem multum ab ista, quæ in gallia magis in vsu habetur q̄ ista Mesue. Setaragi quid sit vide apud Serapionem proprio cap. vbi dicit auctoritati Gale. quod virtus eius & sapor & odor sunt similia virtuti saporis & odori nastureij, nisi quia est minus desiccatum. & sic loco setaragi indi, possumus ponere semen nastureij.

Tryphera antid. moschata eadem promittit: quæ prior: sed imbecillius: recipit vero myrobalarum: cepularum nigrarum: embli. bell. piperis nigri & lōgi: zingiberis: cassiæ: spicæ nardi: añ. drachmas quinque: seminis anethi: seminis porri: ana drachmas duas: seminis dauci, rosarum rubrarum, cinnamomi, nucis moschatæ, caryophyllorum, ana drachmam vnam & dimidiū: macis, cardamomi maioris, galangæ, ligni aloes, moschi, ana drachmam. i. seminis nasturtii drachmas decem: excipitur melle despumato: datur a drachmis duabus ad drachmas. iiii. adduntur interdum scoriz ferri nutritæ. 3. ii.

Tryphera

ANT.

Summa
med. est
xxxviij
res.

SYL.

ANT. Tryphera mufcata quā fecit Alcanzi, experta mirabiliter ad mollificationes, & vefitates ftomachi & viferū hemorrhoidarū & ad corruptionē cōplexionis & fedatē coloris cutis, & addit in coitu. Cuius p̄mixtio ʒ. mirobalanorū chebulorū, nigros, emblicorū, pipis, macropipis, zingib. cyperi, calig, ipicē, indig. añ. ʒ. v. feminis anethi, feminis porri, añ. ʒ. ii. leminis bauricæ, rolariū, cinamomi, nucis mufcæ. caryophyllorum, ana. ʒ. i. & ʒ. macis, heyl, galangæ, ligni aloes, crudi, mufci, ana. drach. i. granorum nafurtii, drach. x. Conſice cum melle deſpumato, & da. ʒ. ii. vſq; ad. iiii. Et quandoq; ponuntur in ea ſcoriæ ferri nutriti ʒ. ʒ. iii.

Summa
med. eſt
xxxiiij.
res.
ʒ. ʒ. ij.

Additio.

Tryphera mufcata dicitur quia recipit muſcum: valet ad ea quę dicuntur in textu, maxime cū additione, apud mediolanenſes interdum in vſu habetur.

SYL.

Tryphera anti. Gale. eadē omnino p̄mittit: recipit oīum myrobalanorū añ. ʒ. x. zing. & maſticis, cinnamomi, caryophyllorū, añ. ʒ. vii. galagē, ipicē nardi, alari, croci, ſem. ſemculi, anifi, apii, ameo añ. vn. dimid. coſti, piperis nigri & logi, calig. añ. ʒ. iii. nucis muſcatę, cardamomi vtriuſq; macis, calami aromati, ligni aloes ana. ʒ. iii. theben albi & rubri rad. piperis, cyperi añ. ʒ. iii. & ſemiſſ. ainbre, ʒ. i. moſchi ferri, vnu frigitur myrobalani cū oleo amygdala, dulcium: melle deſpumato omnia excipiuntur. Scoriam ferri in aceto nutrita aliquando addit a Galeno, ad meſuram omnium, vel dimidii. Datur a draci. ad. ii.

talij ſan
tali.

ANT.

Tryphera Gale. confortans ſtomachū & calefacit ipſum, Et coſert ad vefitates & hemorrhoidas, & humorē crudū, & adiuvat deſideriū coit̄. Et clarificat colorē, & calefacit renes: & coſert ad vefitates matricis & fluxū q̄ p hemorrhoidas. Cuius p̄mixtio hæc eſt. ʒ. oīum myrobalanorū añ. ʒ. x. zig. maſticis cinamomi caryophyllorū, añ. ʒ. vii. galagē, maratri, anifi, apii, amcos ipicē, alari, croci, añ. ʒ. iiii. coſti, piperis, nigri & logi, calig. añ. ʒ. iii. nucis muſcatę, macis, cardamomi maioris & minoris, calami aromati, ligni aloes, añ. ʒ. ii. theben albi & rubri, alufulfumē cyperi, añ. ʒ. iii. & ʒ. ambra. ʒ. i. mufci. ʒ. i. ptes. ii. Friſgēt myrobalani cū oleo amygdalarū dulciū. Et p̄ſice oīa cū melle deſpumato. Et Gale. qdē q̄q; addit ſcoriam ferri nutritam in aceto vni ſecundum meſuram medicinarum omnium. Et q̄q; medietatem earum. Doſis eius eſt a. ʒ. i. ad. ii.

Loco
alufulful
men po
ne piper
nigrum

Summa
med. eſt
xxxiiij.
res.

Additio.

Iſta tryphera Gale. raro habet vſu quę diſſert apud diuerſos reperitur ſed aliqua ſimplicia. Nā qdā habet ſeo heben album & rubrū. ſanda. albu & rubrū. Nōnulli habent loco heben & e. uderi album & rub. ſed præſens melior videtur.

SYL.

Tryphera anti. minor Phenonis, vētriculum hepar, renes, veſicā roborat: ob id fluorē alui, hemorrhoidum, menſum immodicū cohibet, ſanguinis corruptionem & cruditates, & in ventriculo putredines humorum emendat, colorem bonū reddit, ac formę corrumpi coep̄tæ vitiū ſedimitat: acci-

pit autem myrobalanorum cēp. Ind. belleric. emblicis nucis muſcatę, ana drachmas quinq; naſurtii, alari, origani, perſici, piperis, thuris, ameos, zigiberis, fructus tamaricis, ipicę nardi, ſchoenu anthus, cyperi, ana vnc. dimidiam: ſcorię ferri diebus quinq; in aceto nutriti drach. viginti: myrobalani aſſentur in butyro vaccino, & cetera inuoluantur oleo amygdalarum dulcium: aromatizantur moſchi drachma vna melle deſpumato excipiuntur. Poſt ſex meſes datur a drach. vna ad drachmas tres.

Tryphera minor ex arte Fenonis, ad corruptionem & exuberationem meſtruorum, & hemorrhoidarum, & ad corruptionem formę: & debilitatem ſtomachi, & deſtruit humorem crudum, & clarificat colorem, & confortat velicā, & abſcindit fluxum vētris. Cuius p̄mixtio hæc eſt. ʒ. myrobalanorum chebulorum, indorum, bell. emblic. nucis muſcatę, ana. drachmas quinq; naſurtii, alari, origani perſici, piperis, olibani, ameos, zingib. carmezit, ipicę, ſchoenanthi, cyperi, ana. drach. iiii. ſcorię ferri nutritę in aceto diebus v. & aſſatę. drach. xx. Myrobalani aſſentur cum butyro vaccino, & inuoluantur, cetera cum oleo amygdal. dulcium, & aromatizentur cum muſco. draci. Et coſice cum melle deſpumato, & da poſt ſex meſes. Doſis eius eſt. drach. i. vſq; ad. iiii. Eſt enim expertum & efficax & proprie ad humoreſcitatem ſtomachi, & putrefactionem in ipſo.

ANT.

Carme
zit. i. ta
marifici.

Summa
medici
narū eſt
xviij.
res.

Additio.

Tryphera minor ex arte Fenonis interdū habet in vſu quę mirabiliter valet ad corruptionem formę, & exuberationem meſtruorum & hemorrhoidarum.

Tryphera alia minor ventriculū & hepar firmat, lentericę conſert & hemorrhoidibus ma lignis, & formę corruptę. Eit ex myrobal. cepulorum, Indorum, beller. emb. ſingularum portione parię butyro vaccino inuolutę frigitur, melle emblicarū excipiuntur: aromatizetur moſcho. Addunt alii, cyperi, thuris, alari, feminis apii & naſurtii, ana ſcriptulum vnum: ſcorię ferri nutritę partes tres.

SYL.

Tryphera minor deſcriptione cognita confortat ſtomachum, & hepar & conſert mollitię ſtomachi, & malitę hemorrhoidarū, & corruptioni formę. Cuius p̄mixtio hæc eſt. ʒ. myrobalanorum chebul. Indorū, bell. emblic. ana. partes equales. Inuoluantur butyro vaccino, & frigitur, & conſiciatur cum melle emblicorum, & aromatizentur cum muſco. Et in deſcriptione alii cyperi, olibani, feminis apii, naſurtii, alari, ana ſextam partē drac. vnius. Et apud alios ſcorię ferri nutritę partes tres, & eſt bonum: & expertum.

ANT.

Nō ſunt in vſu nec inueniuntur.

Additio.

Tryphera minor deſcriptioe cognita nō hētur in vſu. Summa medicinarū ſm omnes additiones eſt. xiiij. res.

Diacureuma magna, vētriculi, hepatis, lienis, morbos frigidos, obid diuturnos, ſanat: & quę his ſuccedūt ſymptomata, bſtrudiones, hydro pen, cachexiam, colorem corporis ſordidum, humorū in ventriculo corruptelam, a flatibus craſſis inflatio nem: dolorem quoq; renum & veſicę a cauſa frigida, vel obſtrudione mitigat, vrināq; prouocat. Re-

SYL.

Meſ.

i liij

capit

epit autem croci, alari, seminum petroselin, dauci, anisi, apii, ana vnc. dimid. rhubarbari, mei, spicę nardi, ana drac. sex. costę, myrrhę, casię, schoenu anthus, carpobalsami, rubeg, succi absinthii, succi eupatorii, olei balsami, ac drac. ii. calami aromatici, cinnamomi, ana drach. vnam & semiss. scordii, scolopendrii, succi glycyrrhizę, ana drac. duas & dimid. tragacanthę drach. vnam: melle despumato excipitur. Datur a drac. vna ad drach. tres.

ANT. Diacurcuma magna cōferens ad egritudines antiquas, & cacexiam, & hydropisim iuuamētum manifestum, & eradicat egritudines hepatis & splenis chronicas, quę iam indurate sunt. Et confert ad fecditatem coloris, & corruptionem stomachi, & humiditatem frigidam: & vtilitates crassas in eis, & dolori renum & vesicę, & vinā prouocat. Cuius permixtio hęc est. ꝑ. croci, alari, petroselin, dauci, anisi, seminis apii, a. drac. iiii. rauedfeni, plu, me, spię, ane. drac. vi. costi. myrrhę, casię, schoenanthi, carpobalsami, rubeg tinctorum, succi absinthii, succi eupatorii, olei balsami, ana. drac. ii. calami aromatici, cinamomi, ana. drac. i. & f. scordeon: scolopendrię: succi liquiritię, ana. drac. ii. & f. tragacanthę, drach. i. confice cum melle despumato. Dosis eius est ana. drach. i. vsq; ad iiii.

Curcuma. Istud est electuarium magni & expertum quod generaliter ab omnibus habetur in vsu, & vbique preparatur, reperitur secundum posentem descriptionem. Et de nominatur diacurcuma a quadā radice quę nominatur rubea tinctorum. Et a quibusdam dicitur ꝑ. curcuma est species chelidonię sed hic sumitur pro rubea tinctorum valet principaliter ad omnes egritudines frigidas antiquas, factas a materia frigida & maxime hepatis & splenis cum quibus coniungitur debilitas virtutis digestiue seu sanguificę cum oppilatione ipsius: aperit enim oppilationes ipsius, & hepar calefacit & virtutem digestiue corroborat, colorem totius bonum efficit & mortificat bene viuificat. vnde eius principaliter operatio est in corporibus cacexeticis. i. ad hydropisim preparatur, & sic in tali dispositione principaliter conuenit vtitur, valet etiam passionibus renum & vesicę frigidis, & etiam stomachi: & alijs in litera positus. Cacexia eni est dispositio prima ad hydropsim, in qua color corporis incipit dealbari. & aliquid cinerari, substantia corporis mollescit. Et dosis eius est a 3. i. vsq; ad 3. iij. Et potest simul assumi cum modico vini subtilis: vel cū aquis apertius calidis conuenitibus hepatis & gubus inferius mentionem faciemus. Et vsus eius potest esse cōtinuis diebus pluribus, nisi in tempore magni feruoris, & in corporibus ꝑ. plurimis febrientibus, nisi cum eo administraretur electuarium minus calidum vel frigidum vt cum diadon abbat, vel cum trifandali, & assumentum esset cum aquis temperatis vel frigidis vt cum aquis radichę seu lupulorum, vel eu diuig seu seminum conium, vel cū vino aqua limphato, Cuius hęc est descriptio. ꝑ. croci, alari, petroselin. f. seminis, dauci. f. seminis anisi, apii. f. seminis, añ. 3. iij. rauedfeni. i. reubarb. me. id est anethi. siluestris: spicę nardi, añ. 3. vi. Costi. myrrhę, casię, lignę schoenanthi, carpobalsami, f. seminis balsami. rubeg tinctorum, succi absinthii, succi eupatorii, herba est nota conferens multum male complexionis frigide hepatis & oppilationi eius, secundum omnem modum administrationis, & maxime in aqua distillata. & sic habetur plus in vsu, & est calide complexionis in primo siccę in secundo, olei balsami, ana. 3. iij. calami aromatici, cinamomi, f. crassi, ana. 3. i. f. scordeon, scolopendrię, lingę cer

uinę. herba est nota quę multum valet in passionibus frigidis ipsius splenis, & oppilationi & duritie eius, & est calide & sicce complexionis in secundo, succi liquiritię, ana. 3. iij. f. tragacanthę, 3. i. mellis despumati quantū sufficit. Et nota ꝑ. licet reubarbarum ingreditur huiusmodi compositionem, non tamen efficitur solutiu propter parum eius quantitatem quę ingreditur & leuē dosim quę assumitur ex toto composito. Additio.

Diacurcuma dicitur secundum aliquos a dia quod est per & curcuma, quia in calore sitit curcuma quę est species chelidonię vel secundum alios dicitur diacurcuma a croco quem recipit in bona quantitate, & tūc melius dicetur a diacroconia. Auicenn. in v. cano. duas habet de scrip. f. maiorē & minorē. similiter Serapio i proprio antido. differētes in ab istis, quibus eisdē effectibus attribuit.

Diacurcuma minor idē pollet, sed ibecillius recipit spicę nardi, myrrhę, casię, croci, schoenu anthus, costi, cinamo. ana. melle despumato excipiūt.

Diacurcuma minor valens ad ea sicut maior. ꝑ. spicę, myrrhę, calię, croci, floris schoenanthi, costi, cinamomi, ana. confice cum melle despumato, & est bona, & experta.

Non est in vsu, nec preparata reperitur.

Diamorua prestat quę diacurcuma: nam affertus ventriculi, hepatis, lienis frigidos, proinde chronicos sanat, hydropem, frigidam ventriculi intemperiem, ac indetam crudorum succorum copiam & dolorem: recipit autem croci, acori, ana drac. duas, myrrhę, drach. tres: baccarum lauri, drach. duas & dimid. dauci, cinnamomi, casię, cymini, carmani, carpobalsami, schoenu anthus, sem. apii, anisi, cardamomi, spicę nardi, menthę sicce, inarrubii, ameos, ana, drac. vnam, costi, triu piperum, añ. 3. i. melle despumato excipit. Datur a 3. i. ad 3. iij.

ANT. Diamorua est medicina multarum vtilitatum, sicut diacurcuma magna, & experta, & est efficax nimis, & proprie ad dolorem stomachi propter frigiditatem factum, & humorem crudum, & ad egritudines splenis & hepatis chronicas factas in ipsis propter hydropisim. Accipe croci, acori, añ. drac. ii. myrrhę, 3. iij. baccarū lauri, 3. i. & f. dauci, cinamomi, casię, cymini, carmeni, carpobalsami, floris schoenanthi, seminis apii, anisi, cordumeni, spię, mentę sicce, marmaur, ameos, añ. 3. i. costi, triu piper, añ. 3. i. confice cū melle despumato. dos eius est a 3. i. vsq; ad 3. iij.

Non est in vsu, nec preparata reperitur: magisraliter tamen potest vti: & valet in omnibus dispositionibus ꝑ. ponitur in literis: & est efficax & experta. Additio.

Diamorua raro in vsu habetur, hac descriptio videatur concordare cum illis quas describunt Auicē, in v. cano. & Serapio in proprio antidotario, & appellatur apud istos istud electuarium hamorua.

Dialacca magna vetriculū & hepar roborat, hepatis obstructions aperit, eius schurrū dissoluit, & ex his nascētē cacexia & hydropē sanat, vrinam mouet, lapidē; renū & vesicę fragit recipit lacę log. rhubarb. añ. 3. iij. spicę nardi, mastiches, schoenu anthus, costi, myrrhę, croci, cinamo. bdellii, semini apii, anisi, ameos, feniculi, succi absinthii, succi eupatorii, fabig, alari, aristolochię, gētię, iposicę, amygdalarum amararum, rubig, an. 3. i. & dimid. piperis nigri, zingiberis, ana. 3. i. myrrham & bdellii vino infunde, cetera tere, oia melle despumato excipe. Dabis ab aur. vno ad aur. duos.

Dialectica

Summa
medici-
narū est
xxv. res

SYL.

ANT.
Summa
medici-
narū est
viij. res.

SYL.

ANT.

† 3. f.

SYL.

ANT. Dialacca magna, conferens ad debilitatem stomachi, & hepatis, & egritudines facta in eis. Opilatio-
nes hepatis aperit, & omnem duritiem resoluit. La-
pidem renium & vesicę frangit, vrinam prouocat, &
est ad hydropisim & cæcæiam medicina sublimis.
Cuius hæc est permixtio. ꝑ. lacce, ablute, raudesceni
añ. ꝑ. drac. iij. spice aromaticę, masticis, semi. apii, schę-
nathi, absinthii, succi eupatorii, ameos, sauing, amygdalorum
amararum, costi, myrrhę, rubę tidorum, se-
feniculi, anisi, alari, aristolochię, gentianę, croci,
cinamomi, isopi, sicce, casig, cimaru schœnanthi,
bellii, añ. drac. i. & ꝑ. piperis, zing. añ. drac. i. Infun-
de myrrham & bdellium in vino, & cætera tere, & con-
fice cum melle despumato. dos. eius est ab auro. i. vs-
que ad iij.

Dialacca maior, est efficax & experta vt ponit Mes.
& licet non multum sit in vsu: quia tamen alicubi prepa-
rata reperitur, ideo declaro eius descriptionem. Est enim
efficax & quasi cõsimilis operationis cum diacurcua
maioris: sed magis & plus appropriat passionibus renũ
& vesicę: & lapides frangit per vias vrinę saluens. Et
dicitur dialacca a quodam gummi quod vocatur lacca,
quę ingrediuntur eius compositionem. Et modus assum-
ptionis eius & tempus, est secundum regulam datam in
electuario de aromatibus secundum descriptionem Gal.
Et dosis eius est sicut dictũ est de diacurcua, cuius dialac-
cæ hæc est permixtio. ꝑ. lacce, ablute, Gummi est quod
apponitur de arabia: & est calũ in primo, siccum in se-
cundo, coloris citrini rubei: & cum ea tingitur fericum qũ-
tum ad colorem cremosi. Abluitur autem secundum quod
hic cõuenit cum decoctione schœnanthi, & aristolochię
per quam ablationem acquirit subtilitatem & apertione
maiores. Raudesceni. i. reubarbari añ. 3. iij. non tamen
propter reubarbarum redditur solutium cõsiderata do-
si eius. Spice aromatica. i. nardi: quia magis aromatica
massificat: seminis apii: schœnanthi, absinthii, succi eupat-
orii, Ameos. Saunę. Arbor est nota calida & sicca uer-
sus tertium gradum: & est multę apertionis & prouocatio-
nis. Amygdalarum amararum. Costi. Myrrhę rubę
tidorum. Seminis feniculi anisi: alari: baccaę aristolo-
chię, gentianę, croci, cinamomi: si sicce ad differe-
ntiam humidę quę humidat est & pinguedo quę extrahit
tur quando lana succida lauatur vel abluitur, cala in pri-
mo & humida in secundo. Isopus autem sicca est herba
nota calida & sicca versus tertium. Casig. f. lignę. cimaru
schœnanthi. i. extremitatem schœnanthi. Bdellij,
gummi est arboris in terra arabum, & est calidum & sic-
cum i primo cum virtute mollificatiua & resolutiua: &
est bdellium lyriacum. i. de Syria: & est iudaicum, & me-
lius ana. 3. i. ꝑ. Piperis nigri, zing. añ. 3. i. Infunde bdellium
& myrrham in vino, & confice cum melle despuma-
to. Et dosis eius est vsq. ad 3. ij.

Dialacca vnde

Gumi

Lacce
ablutio
qualis.

Sauina

Bdellij

Summa
medici-
narũ sit
xxix.
res.

SYL.

ANT.

Dialacca magna dicitur quia in compositione ipsius
plura simplicia ingrediuntur q̃ in minore. vel quia maio-
rem habet efficaciam q̃ minor. Auen. in. v. cano. simi-
liter Serapio in proprio antidotario, & itē Haly. x. pra-
cticę habent similitudines de scrip. quę non sunt eadem
sed ista Mes. est illa quę vtmur.

Dialacca minor, eadem potest, sed inefficacius
sit ex lacce lotę, croci, costi, schœnu anthus,
rubig, aristolochię longę, glycyrrhizę, piperis ana
drac. vna & dimid. rhubarb. drach. tribus: myrrhę,
bellii, ana drach. vna, misis vt in priore.

Dialacca minor de intentione dialacce maioris.
ꝑ. lacce, ablute, croci, costi, florum schœnanthi, ru-
bę tidorum, aristol. longę, liquiritię, piperis ana

drac. i. & f. raudesceni. drac. iij. myrrhę, bdellii añ. Summa
drac. i. confice sicut primum. medici-
narũ est
xi. res.
SYL.

Non est in vsu, nec preparata reperitur.

Electa. ex Rhubarbaro, obstructions potenter
aperit, & inde natos affectus, icterũ, febres pu-
tridas etiam inueteratas, formę corruptionē sanat.
Recipit rhubarbari, succi eupatorii, succi absinthii,
ana drac. quinq; myrrhę, croci, ana drach. vnam: spi-
cę nardi, alari, casig, scœnu anthus, sumarię, sem. ani-
si, apii, amygdal. amararum excorticatarũ, ana drac.
dimidium: melle despumato.

Confectio de raudesceni conferens ad febres an-
tiquas, & ad febres opilatiõnem, & ad corruptio-
nem foetũ, & ad icteritiam. Cuius hæc est permixtio.
ꝑ. raudesceni, succi eupatorii, succi absinthii, añ. 5. v.
fumi terre, spice, anisi, cimaru schœnanthi, seminis
apii, alari, casig, amygdalarum amararum excortica-
tarum, ana drac. f. myrrhę, croci ana drac. vnam cõ-
fice cum melle despumato.

Non est in vsu.

Additio.

Confectio de raudesceni raro habetur in vsu, nec pre-
parata reperitur: hanc confessionem describit Serapio
in proprio antidoto. quã nominat cõfectionē diaphoracę.

Elect. diacostum, obstruenda viscera liberat, & in-
de natum dolorem mitigat: hydropem gigni
ceptum, perfici prohibet. Recipit costi amari, casig
cinamomi, ana drachmas quinq; alari, drach. qua-
tuor: rhubarbari, schœnu anthus, sem. apii, anisi, ana
drac. tres: croci, aristolochię, myrrhę, ana drachmas
duas: mellis despumati q. i.

Diacostum valens ad dolorem viscerum, & oppi-
lationem in eis, & principii hydropis. ꝑ. costi ama-
ri, casig, cinamomi ana. drac. v. seminis apii, anisi, ci-
maru schœnanthi, & raudesceni, ana drac. iij. alari.
drac. iij. croci, aristolochię, myrrhę, añ. drac. iij. mel-
lis, quantum sufficit.

Similiter non est in vsu.

Additio.

Diacostum dicitur a costo quod recipit in plus quod
raro in vsu habetur Auen. in quinto cano. similiter
& Serapio in proprio antidotario habent vnam descri-
ptio. quę fere est similis huius.

Electa nobis inuentum, ventriculum & c. viscera
roboret, & calsciat: ob id henteria, diarrhœ-
an, dysenteriam hepaticam, & alios dictarum partiũ
affectus frigidos sanat, & immodicam medicamen-
ti purgantis vacuationem sistit, & hæmorrhoidas
status quoq; discutit: recipit ligni aloes, galli z mo-
scatę, spice nardi, cyperi, calami aromatici, ana drac.
duas: cymini Carmeni aceto vigintiquatuor horis
infusi & assati, drach. tres: seminis porri torrefacti
drach. vnam & dimid. emblicarum & bell. succo in-
triby infusarum & tostaru, nucis moschatę ana drac.
duas & semiss. se. nasturtii tostorũ drac. sex: se. vna-
rum drach. quinq; sem. myrti tenuissimę tritorum
drach. viginti sex: balauftii, concharum vltarum, thu-
ris, fructus tamaricis, ana drac. duas & semiss. ameos
drach. tres. Tere omnia, & frige in vino odorato, &
sicca: frige iterum aqua cydoniorum, aut baccarum
myrti, & sicca: iterum tere subtilissime: excipe mija
aromatica: dantur drachmas tres cum syr. cydonio-
rum, aut myrtino.

Mes

I iij

Confectio

ANT.

Summa
medici-
narũ est
xiiij. res.

SYL.

ANT.

Summa
medici-
narũ est
xij. res.

SYL.

ANT. Confectio electuarij ex inuentione nostra, quod confortat stomachum & viscera, & auferit mollificationem eorum, & lubricitatem propter indigestionem factam. Et abscondit fluxum ventris assiduū cū significationibus frigiditatis, & eū qui sit propter exuberantiam operationis catartici, & confortat viscera, & calefacit ea. ventositates quoque dissoluit & fluxum hemorrhoidarū sistit. Cuius hæc est permixtio. ꝑ. ligni aloes, spicæ, gallicæ nucifacæ, cyperi, calami aromatici. añ. drac. ii. cimini, carmeni infusi in aceto die ac nocte et affati. drac. iii. se. porri torrefacti. drac. i. & se. emblicorum & bellirici in infusum in succo citoniorum & tostorum. nucis muscatæ, añ. drac. ii. & f. granorum nasurcii tostorum drac. vi. granorum passularum, drac. v. granorum myrti tritorum sicut alcohol. drac. xxvi. balaustiarum, conculcarum adustarū, olibani, fructus tamarisci, añ. drac. ii. & f. ameos. drac. iii. Tere omnia & frigetur in vino odorifero. Deinde excidentur, & frigentur iterum in aqua citoniorum. aut aqua granorū myrti & excicetur. Deinde dimitte licari super vase vitreo, & iterum terantur sicut alcohol, & inuoluantur in aqua aromatica, & sit dos. drac. iii. cum sirupo de citoniis aut myrtino.

Non est in vsu, nec præparatum reperitur.

Addito.

Confectio electuarij ex inuentione nostra, non est in vsu, poterit tamē quis ea magis aliter vti, & valet ad ea quæ dicuntur in textu, maxime ad fluxum ventris cum significationibus frigiditatis.

SYL.

Elect. alterum confirmans, vetriculum, & viscera alia roborat, fluorem alui a causa calida, vel medicamento nimis purgante sistit, appetitiam excitat: recipit nucleorum myrti læuissime tritorū vnam & dimidiam: rosarum, spodii, rhu, triū piperum, sandali, balaustii, gummi assii, ana drac. vna & dimid. granorum granorum drac. se. prem: coriandri infusi in aceto & affati vnc. semiss. feminis rosarū, se. oxalidis, se. plantaginis, ana drac. duas: trita probe omnia frignantur ex omphacio, vel succo myrti, & aceto, siccanturque: excipiantur deinde miua acetosa. Dantur drachmæ duæ vel tres cum syr. cydoniorum acidorum.

ANT.

Electuariū confortans stomachū & viscera, & abscondens fluxum ventris, de significationibus caliditatis, & confers eī cuius venter soluitur superflue ab operatione catartici, & auget appetitum cibi. Cuius permixtio hæc est. ꝑ. granorum myrti tritorum sicut alcohol. drac. xii. rosarum, spodii, sumach: triū piperum, sandali, balaustii, gummi assii, añ. drac. i. & f. granorum granorum affatorum. drac. vii. coriandri infusi in aceto & affati. drac. iii. feminis acetosæ feminis plantaginis, feminis rosarum, añ. drac. ii. Fiat omnium contritio bona, & fricetur cū succo acre scilicet, vel succo myrti & aceti, & siccetur. Deinde inuoluantur in miua acetosa. Et sit dos. drac. ii. vel iii. cum sirupo acetosolorum citoniorum.

Non est in vsu, nec præparatum reperitur.

Addito.

Istud electuariū. non est in vsu, valet ad ea quæ dicuntur in textu, & maxime ad fluxum ventris cum intentionibus caliditatis, & ideo poterit ꝑ. eo vti magis aliter,

Electarium Alcanzi, vetriculum & hepar calfacit, & roborat: ob id appetitiam excitat coctionem iuuat, status dissipat, vomitum pituitosum, & ab eo virium dissolutionem emendat: recipit autem rosarum, costū, spicæ, ana vnc. dimid. florū granati syluestris vnc. vnam: nucis muscatæ, calami aromatici, caryophyllorū, macis, cardamomi, ana drac. tres & semiss. zing. drac. duas: myrobal. Indorum, embel. bel. ana. drac. sex: granorum myrti li. vnam: balaustii: thuris, corticum citri, fructus tamaricis, ana vnc. semiss. Feruefat semel omnia in vino generoso antiquo, post siccantur: feruefiant deinde semel in succo cydoniorum, exciceturque in vase terreo vitreato: tereantur tenuiss. miua excipiantur. Datur drac. tres cum syr. cydoniorum.

Modus confectiois Alcanzi conferens ad solutionem naturæ, & vomitum ex phlegmate, & malitiam digestionis, & confortat stomacho debilem, & hepar, calefacit ea, & procurat appetitum. & spargit ventositates. Cuius permixtio hæc est. ꝑ. rosarum, costū, spicæ, añ. drac. iii. florū alchelin. vnc. i. nucis muscatæ: calami aromatici, caryophyllorum, macis, cardamomi, añ. drac. iii. & f. cyperi, drac. xii. trium piperum añ. drac. iiii. & f. zingibe. drac. ii. myrobalani indi. emblici, bellirici. añ. drac. vi. granorū myrti. lib. i. balaustiarum, thuris, corticum citri, fructus tamarisci, añ. drac. iii. bulliant cū bono vino antiquo bullitione vna & excicetur. Deinde bulliant cū succo citoniorum ebullitione alia, & excica in vase terreo vitreato, & tere omnia sicut alcohol, & confice cum miua, & da ꝑ. drac. iiii. cum sirupo citoniorum.

Non est in vsu, nec præparatum reperitur.

Addito.

Confectio alcanzi non est in vsu, nec præparata reperitur Auicenn. quinto cano. similiter & Serapio in proprio antidotario habent alias descrip. electuarij alcanzi quæ non sunt eadem cum ista.

Elect. ex Laser ad febres antiquas, & circuitu repetentes, vt quartanas quotidianas, somnū grauem, tremorem, venenosos morbus: recipit liquoris Cyrenaiici, piperis, myrrhæ, foliorum rutæ siccorum, ana vnc. dimidiam: melle despumato excipe. Datur a drach. vna ad aureum vnum in febre cum oxymelite per horam ante accessiōem: contra venenum, cum vino calido.

Confectio de Asa. quæ cōfert febris antiquis, & periodicis: somno, & tremori: & quartanæ, & moribus venenosus. ꝑ. asæ, piperis, myrrhæ, foliorum rutæ siccorum, añ. drach. iiii. confice cum melle despumato. Et est dos. eius a. drac. i. vsq; ad aure. i. & ꝑ. prie cum oxymelle in febre per vna horam ante peritodum. Et venenosus moribus cum vino calido.

Istud electuariū licet sit in vsu: tamē virebatur eo quidam magnus practicus. & bonus experimenter vterus declinationem vniuersalem febris quartanæ periodi cō. dabat enim de ipso ante principii paroxysmi per horas duas vsq; ad. 3. i. f. cum vino sublimi paucis & calido tribus vicibus subsequenter in die quæ exhibebat de omnibus myrobalanis puluerizatis vsq; ad. 3. iij. cū vino subtili: & quandoque cum melle in forma dactyli de mane ante diem. fricas tamē prius dictis myrobalanis sic puluerizatis, cum oleo amygdalino dulci pro ipsorum rectificatione, vt dictum est supra. soluit enim ventrē cōprimendo

SYL.

ANT.

†. 3. ij.
Alche.
lib. i. flo.
res ros.
marini.

SYL.

ANT.

Summa
medici
narū sue
xxij. rea

primendo: & aquatur principaliter materia melancholicam, & subseque[n]ter cholicam, & phlegmaticam, & generaliter omnem materiam adu[m]t[m] leuiter tamen. Et tamen electurum displicibile multum, plus ratione febris a quo quia ratione saporis, valet etiam a proprietate morbis animalium venenosiorum, si assumatur in dosi praedicta eodem modo quo dictum est. b. a. f. i. f. e. i. d. a. & est gummi cuiusdam arboris in partibus iudae calidum & siccum in tercio cum multo ferio. Piperis: myrrhæ, foliorum siccoru[m] rutæ ana. s. iij. Confectum cum meli. Quidam autem dicunt q[uo]d afa est succus herbae inspissatus: & in illis partibus adinuentus.

Addizio.

Confectio de asa fetida nō est in vsu quāuis aliqui interdum ea vtiuntur magistraliter. Auicē. iii. v. cano. similiter & Serapio in proprio antidotario. & Hali. x. practice vnam aliam habent descrip. quæ eadem est cum ista Mes.

SYL.
Confes-
sio ana-
cardina

Electarium Anacardinum ad ventris totius inferioris & cerebri affectus frigidos, sanguine reddit puriorem, & inde spiritu animali reddito purgatiore & tenuiore, senlus omnes, apprehensionem, intellectum, & memoriam iuuat, coloremq; vidui corpori tribuit. Recipit autem piperis nigri & longi, myrobalanoru, cepulorum, emblicellarum, castorei, ana drach. duas: costi, anacardi, melathii, sacchari boni, ana drach. sex: cyperi drach. quatuor: & tere anacardos per se: deinde alia excepi butyro vaccino & melle simul coctis portione aequali. Datur post sex menses ad drach. duas cum aqua feniculi & apii: quo sumpto, vitibus laborem, iram, cotum. ebrietatem.

ANT.

Confectio Anacardina. & est confectio lapitum.
& eorum qui desiderant scire: acuit enim intel-
lectum, & lubiliat sensum, & memoriam reparat, &
consert dolori stomachi & ventris a frigidityte fa-
cto. Et clarificat sanguinem, & colorem bonum fa-
cit. Cuius permixtio. ꝑ. piperis: macropiperis: my-
robalanorum, chebulorum embli. belliri. indorū.
& iunodebustet, ana drach.ii. costi. anacardi, zuc-
chari tabazet, burungi. bacarum lauriana. drach.
vi. cyperi. drach. iiii. Tere anacardos per se, deinde
medianas alias, & confice cum butyro vaccino &
melle quātitate guali bullitorum prius, & da post
sex menses. Dosis eius est, drach. ii. cum aqua feni-
culi & appii. Et caueat sumens a labore, ira. coitu
& ebrietate.

Summa
medici-
narū est
Y. res.

Istud electuarium in aliquibus apothecis reperitur paratum: sed rarissime habetur in vñs, propter excessum eius caliditatis. & dicitur quod est confectio sapientum ex acutis intellectibus, memoriam reparans, superfluitates maxime in stomacho & cerebro repetas consumendo. Conueniret corporibus frigidissimis in complexione: & quando quereremus aliquam inflammationem in spiribus cum calore febri. & dosis eius est a 3. i. ad 3. i. & f. cum aqua feniculi. vel cum modico vini albi. fumentamen se oportet summe cauere a labore: traicito: & ebriate, & similib'. sed tutius est ipsum non assumere quã vell sebre inducere propter timorã aduentum putridæ vbi gereremus solum ephemera. s. piperis. i. nigri. macropiperis. f. longi, myrobalanorum: chebulorum: emblicorum: belliscorum, in donum: iun: debederit. i. castorei ana. 3. ij. costianacardi, sunt enim fructus cuiusdam arboris calidæ & siccæ complexionis in quarto, qui fructus habent similitudinem cum corde

animum paruarum: habentes intra se rubedinem quandā
ad similitudinē sanguinis: & nascuntur in Sicilia in mō-
tibus ignis, qui quotidie comburuntur: & ab ipso deno-
minatur hæc confectio anacardina. Et hic no. q. i. si frū-
ctus dum sunt recentis conduunt cum melle, quia po-
nuntur in ipso post liquefactionem ipsius: & sic diu moran-
tes in eo, illud tale mel vocatur anacardini mel. &
habetur in vsu absq. dictis anacardis, quia ingreditur in
aliquibus electuariis: vt inferius apparebit, & illud tale
mel intensorem gradum caliditatis acquirit & siccitatis
quā esset in ipso simplici melle: & chari tabaret. l. albi.
burū. i. nigellæ est semen minutum & paruum, & repe-
ritur in partibus nostris, & est calidæ & sicce comple-
xionis vsus ultimo gradū, baccharum lauri. an. a. 3. vi.
Cyperi. 3. iiii. Vltimo ponit modum compositionis
ipsius cum butyro propter myrobālānos: & cum mel-
le ana partes æquales, & vsus ipsius non est conueniens
ante sex menses, vt malitia anacardorum remouetur
propter fermentationem, & debet assumi cum aqua se-
niculi vel apī. Addido.

Additio.

Confectio amacardina a multis auctoribus describitur, diuersis tamen modis. Nam Aul. in. v. cano. tres habet descrip. ab ista differens. similiter Serapio & Haly. x. practice vnam habent descrip. quæ etiam ab ista est multum differens. idem Mesf. cap. de exigitudinibus neruorum habet vnam aliam descrip. ¶ Vnum tamen notabis q̃ multi aromatarij falso dixerunt quod debeamus hic dicere vinum dedebut duas res intelligentes per ista duo vocabula falsa tamen est eorū opinio: nā Auic. in præsentī confectioe habet loco iundebudul caslore. similiter & Serapio & Haly. habent iundebudul. ster. i. tesculic caslore, & sic boni auctores volunt q̃ per iundebudul intelligamus caslore. Circa burungi dicemus q̃ aliqui voluit dicere q̃ sunt cubebæ, vt voluit lumar. maius reprehendens lumen aromatariorum qui dicebat q̃ burungi. i. se. nigellæ. eadē tamen ratione probabimus q̃ sit nigella qua probant q̃ debemus dicere iundebudul. nam Auic. Serapio Haly. habent in præsentī descrip. semi. nigellæ & non cubebas.

Mel a-
nacar-
dinum.

Varie
anacar
dine cō
positio
nes.

Burun /
gi.

Summa
medici-
narū est
xvi.res.

DISTINCTIO SECVNDA
de Medicinis opiatis.

Secunda distinctio est de medicinis opi-
naris quæ ad formâ electuarij reducun-
tur. Et dicuntur opiariæ quia in eis ingre-
ditur opium: vel aliæ medicinæ super-
ficiæ præsentis in virtute similitudinem
cum opio: vel cum eis insimul ingreditur
opium. ponuntur etiam cum ipsis aliæ medicinæ multæ
calidæ quæ habent corrigere malitiam opij: et aliarum
similium. Et hæc est secunda pars principalis superioris
diuisiæ, in qua determinat de electuarijs opiatis: quorum
vſus non est conueniens nisi in casu magnæ necessitatis
et cum cautela: vt dictum est supra in expositione the-
riacæ Andromachi. prosequor ergo iterum cum dicat.

Antidotus Philonis efficacissima, & exper-
tissima ad sedandos vehementes & lathales
partium dolores, ventriculi, colli, hypochondrio-
rum, hepatis, lienis, renum, vteri, excitatos a crudis
humoribus, aut flatu craffo, aut amborum causa in-
temperie frigida: valet etiam ad suffocationis pe-
riculum, singultum vehementem, vrinę difficulta-
tem: ob hec a morte impendente vindicat. Reci-
pit autem piperis albi, hypocyami albi, ana drach. vi.
ginti, opii drachinas decem: croci drach. quinque:
spice, pyrethri, castorei, ana drach. vnam: mellis de
summati

SYL.

Anacar
dus.

spumati quadruplo omnium exipe addunt aliqui mofchi fcriptulum vnum. Datur quantitas ciceris, aut fabæ parua, cum liquore aliquo conuenienti.

ANT. Confectio Philonii ex inuentione propria, manifestum iuuamentorum & expertorum in sedatione dolorum, & separatione a casibus mortis, & proprie dolori stomachi a frigiditate facto aut humore crudo, aut a ventositate crassa extendente, et sedat dolorem colicæ, & viscerum, & dolorem renum, matricum, & dolorem laterum, & prefocationem anhelitus, & difficultatem vring. & singulum vehementem. Cuius hæc est permixtio. ꝑ. pipe ris albi, hyofcyami albi, ana drach. xx, opii, drach. x. croci, drach. v. ꝑ. pyretri, castorei, ana drach. i. Confice cum melle despumato quod sit quadruplum ponderis omnium. Dosis eius est sicut cicer, aut faba parua, cum eo quod conuenit ex potibus. Et sunt qui ponunt mulci, drach. vnius tertiam.

Summa med. est res, viij.

Non est in vsu.

Notandum ꝑ. dug famose descriptiones ponuntur ab auctoribus de philonio. & vbiq. generaliter preparant. vna ipsarum ponitur a Nicolao, ꝑ. quo vocat philonium Romanum. & eam ponit Auic. v. cano. qui ipsam describit, & adducit auctoritatem Gal. in lib. x. tractatu. vbi tale Philonium Romanum summe commendat. & fuit inuentum a Philone medico Romæ, & principaliter conuenit ad somnum inducendum, & ad sedandum acutissimos dolores & magnos: & plura alia iuuamenta habet que ponit Nicolaus. Ibi ergo cum ipsum exponemus prædictam descri. aperte declarabimus. Alia famosa descriptio que multum habetur in vsu, ponitur a Mes. inferius cap. de spūto sanguinis a pectore & vocat ipsum Philonium persicum: quia inuentum fuit a persis, & quia in expositione illius literę non procedam. & hoc philonium est multe virtutis. & excellentis vtilitatis, & principaliter ad omnem fluxum sanguinis vnde cumq. emanet. & maxime a pectore, vel a matrice, vel ab hemorrhoidibus. est etiam sedatiuum dolorum intrinsecorum, & somni prouocatiuum: licet non tantum quantum philonium Romanum. & vsus eius debet esse ad minus transactis sex mensibus a die constructionis: nam ante esset timor de opio: & alijs medicinis stupefactiuis: & hæc fuit vna regula generalis in qualibet medicina opiata, & inueterata vltra quatuor annos non sic vigorose operatur. Dosis autem dici philonii persici, & similiter Romani, est sic: cicer desero post coenam vna hora transacta cum modico vini, vel sincipio cum quærimus somnum prouocare. Cum autem intendimus sedare dolores seu fluxum sanguinis prohibere, nisi vacuo stomacho a cibo & superfluitatibus est exhibendum. neq. post v. horas est cibibus assumendus: vt de theriaca dictum est. Insuper multum laudo ꝑ. philonium non exhibetur nisi post vniuersales euacuationes: & ille est canon regularis & verus in qualibet medicina stupefactiua. cuius philonii persici, hæc descriptio. ꝑ. papaueris albi albas piperis albi & est melior litera: & de pipere dictum est. Sed papaueris tres sunt species. est enim papauer album. i. quod habet semē album, quod est domesticum & hortulanum frigide & sicce complexionis in secundo gradu. Et est aliud quod habet semen nigrum frigide & sicce complexionis in tertio gradu ex succo cuius papaueris nigri qui colligit per incisionem eorum capitulum, dum talia papauera sunt recentia, sit opium: qui succus est frigide & sicce complexionis in quarto, sicut est ipsum opium. Est & aliud papauer quod habet semen rubrum similiter quod attinet alii: cui caliditatis est sicum in tertio: & tale semen non est in vsu. ꝑ. Hyofcyami tres sunt species, i. feminis. Nam

Tres papaueris species.

quedam sunt femina alba, quedam rubra: & quedam nigra: sed species rubra & nigra sunt oino fugiende: & tanquam venenose: & non sunt in vsu medicind: & sunt frigide & sicce complexionis in fine tertii, licet rubrum sit intus frigidum. Qui vero facit semen album est in vsu medicind: & est frigide & sicce complexionis in tertii principio. est valde notum vulgo dens caballinus vocatur. Terre fillatæ opii, ana. ꝑ. i. fetaragi. i. thapsigroci ana. ꝑ. v. castorei ꝑ. i. f. nardis euphorbi. gummi est cuiusda arboris in partibus profundis Indię. & est calide & sicce in quarto, ita ꝑ. est calidius & siccus quolibet alio gummi: & vsus ipsius per se est magni periculi: quia est medicina venenosa, soluit tamē phlegma a membris remotis. & dosis eius est chirath vnum quod est pondus granorum quatuor. & non administratur nisi cum medicinis corrigentibus: vt si per noctem infundatur in sicco citri, aut aqua hordei sibi admiscendo quartam partem masticis. pyrethri. radix est herbe note, calide & sicce complexionis in tertio, que radix in ore retenta attrahit phlegma a capite & mordicat linguam & palatum. Margaritarum non perforatarum charabz ramich: ana. ꝑ. i. Ramich est compositio facta ex gallis quercus, & passulis: vt ponit Serapio in suis simplicibus cap. de ramich: & gallis sunt note: & sunt frigide & sicce in secundo cum multa stipititate. passule pariter sunt note, & sunt calide in secundo & humide in fine primi. Caniphore. ꝑ. i. mellis cocti quantum sufficit. Et quādo assumitur pro constrictione sanguinis debet assumi in dosi supra scripta cum aqua plantaginis, vel iussu succo, vel cum aqua rosata: seu aqua portulacæ seu succo acerisæ vel cum vino pōico. Ista sunt de pēdicto philonio dicta &c.

Tres hyofcyami species.

ramich.

Alia Philonia antidorū descripta ab Hamech SYL. filio Zacharie, earundem virium: recipit menthanthi, castorii, piperis, ameos, bacarum lauri, cimini, foliorum rutę, calaminthes, opii, hyofcyami, cortic. rad. mandragorę, partes æquales, melle excipe. Alii scribunt opii partes duas: croci partē vna. Datur a drach. duabus ad aureos duos.

ANT.

Confectio Philonii descriptione Hamech filii Zacharie. Est multe experientie in sedatione dolorum, & egritudine quos diximus. Cuius permixtio hæc est. ꝑ. nigellæ, castorei, piperis: ameos: bacarum lauri, cimini, foliorum rutę, calamanti, opii, hyofcyami, corticum, mandragorę, ana partes æquales. In alio opii partes ii. croci partem i. confice cum melle despumato. Dosis eius est a drach. ii. vsque ad aureos duos.

Summa med. est xij. res.

Non est in vsu.

Addito.

Plures descriptiones philonii a diuersis describunt auctoribus. Mes. hic habet duas famosas descri. vnam etiam aliam habet in sua practica, vt dictum est in commento predicto. Auic. in v. cano. similiter & Serapio in proprio antidotario duas habent descri. quarū prima est fere similis primæ descriptioni in Mesue. Secunda vero omnino differt ab ista.

ANT.

Zazeneæ frigidam intemperiem sanat, status dissipat, & sedat iedaie natos dolores ventriculi, colici, vteri, dentium: vring item difficultati medetur, & fecundas facit mulieres, potum, & pectus cum lana & oleo liliorum collo vteri impositum. Recipit castorii, opii, piperis, macropiperis, galbani, costi, cinnamomi, phu, mei, dauci, asari, croci, & quales partes: excipitur melle despumato aliis sap. Datur aureus vnus.

SYL.

Zazeneæ experta ad dolorem stomachi a frigida

ANT.

ditate

ditate factum, & omnes dolores factos ex simili causa, & a ventositate crassa, & ad dolorem colicæ, & difficultatem urinæ, & dolorem dentiū, & ad ventositates matricum. Et confert iuuamentum maxime ad sterilitatem, bibitum & suppositum cum lana & oleo de lilio. Cuius permixtio hæc est. g. ca. florei, myrrhæ opii, piperis, macropiperis, chabani, costi, cinnamomi, fu. meu. daucei, alari, croci, ana partes æquales. Conscit cum melle despumato: dosis eius est aur. i. Et sunt qui consueunt cum rob.

Summa
medici-
narū est
xliij. res

Licet istud electuarium non sit in vsu: magis straliter tamen potest preparari. & ego laudo eius vsum in doloribus ex materia catarrhalis frigida & humida tenendo semper dentem quātum est granum fabæ illius electuarij f. mel aut bis in die, tenendo deglutitionē eius propter opiū: præmissa tamen digestionē & vniuersalē euacuationē illius materiei, habet insuper sedare dolorem stomachi & renum & vesicæ & intestinorum factum a ventositate crassa: vel a materia phlegmatica & summe confert colicæ ventosæ in qua phlegma multum in intestinis continetur, euacuationē tamen semper præmissa. ¶ Et mirabiliter cōfert mulieri sterili, & quæ cum difficultate impregnatur, bibitum & suppositum in matrice cum lana in forma crassi sili, & cum oleo de lilio. non tamē vltra tres horas teneri debet, nec sepe cōinuari, nec innouari, timore vt a quo est fugiendum, nisi in casu magnæ necessitatis: vt sepe dictum est. Et licet medicinæ excessiue caliditatis ingrediantur in descriptione omnium in quibus ingrediuntur opium, virtus tamen opiū longo tempore durat & viget eius potentia cum virtute excessiua sue complexionis frigida cum eius occulta proprietate: & in sui malicia aliquantulum remittitur a virtute medicinarū qua virtute deducitur ad membra, & loca ad quæ per se solum transire non posset. vsus autē huius electuarij non debet esse nisi post duos annos. s. elapso post eius constructionem vsq; ad septē annos in dispositionibus antedictis. In dolore autem denum conuenit post sex menses ad obtundendum aliquantulum sensum qui est in radice dentis: & ad excidendum materiam illam: dosis est vsq; ad aureum vnum, qui est aliquantulum plus q. 3. Cuius descriptio est hæc. g. castorei, myrrhæ opii, piperis nigri, macropiperis, chabani, costi, cinnamomi, fu. meu. daucei, alari, croci, ana partes æquales. mellis quantum sufficit. Additio.

Zazenea s. m. intentionē Mef, est fageaea. Auic. in. v. cano. habet duas descript. maiorem & minorem: quarū prima eadem videtur esse cum ista Mef. similiter Sera. pio in proprio antidotario habet vnā descript. fere huic similem. Alibucasis autē tertia particula azaraui inquit antidotum, quod arabice fageaea maior & antiqua nominatur quæ ab antiquis multū experta fuit, & dicitur q. fageaea in finitiss confert passionibus. ibi habet suam descript. quæ fere eadem est cum ista.

SYL.

Athanasia magna, obstruccionem hepatis & lienis liberat, dolorem sedat, tum dictarum partium, tum ventriculi, renum, hæmorrhoidum, quomodo Philonium antidotum. Thoracem pulmonef; expurgat, ob id asthma & antiquam tussim iuuat, hæmorrhagiam, diarrhœam, lienteriam antiquam, dysenteriam cohibet. Hepar autē lupi, quod tota sua substantia morbos hepatis iuuat, huic mistum Gale, voluit. Nam recipit hepatis lupi, eupatorii, croci, myrrhæ, castorei, costi, cardamomi, spicæ nardi, opii, papaueris nigri, hyoscyami albi, cornu dextri capræ, vel (vt alii legunt) cerui, portiones æquales: terenda terant, & alia in vino liquefiunt: ex

cipe omnia melle despumato, & post sex menses vtere ab aureo dimidio ad aureum vnum, cum vino dulci & grato, aut cum sapa & succo intyb, & apii.

Athanasia magna confert ad dolorem hepatis & splenis, & oppilationi in eis, & ad dolorem stomachi, & ad asthma, & ad tussim antiquam: & mundificat pectus, & ad fluxum vtrius antiquum, & ad dysenteriam, & ad fluxum sanguinis. Et est in sedatione dolorum sicut philonium. Et confert ad dolorem renum & hæmorrhoidarum. Et Gale, quidem præcepit miseri in confectioe hac hepar adib. Valet enim sua proprietate ad morbos hepatis. Cuius hec est permixtio. g. croci, opii, myrrhæ, castorei, hyoscyami albi, costi, cardamomi, leminis papaueris nigri, spicæ, eupatorii, hepatis, adib. & cornu dextrum de cornibus capræ: & in alio de cornibus cerui, de singulis ana partes æquales, & tere quæ terenda sunt, & alia liquefac in vino, & conscit cum melle despumato, & da post sex menses. dosis eius est ab aur. f. vsq; ad i. cum vino suauis & dulci, aut cum rob, & succo endiuicæ & appii.

ANT.

Summa
medici-
narū est
ij. res.

Licet non sit in vsu s. m. præsentem descriptionem: magis straliter tamē vt potest s. m. præsentem descriptionem quobrevissime declarabo. dicitur athanasia quia cōpositio talis hominem a morte præseruat nam curat & confert multum dispositionibus quas auctor ponit in litera. Et licet istę descriptiones adinuicem comparatę diversificentur, s. m. tamen diuersa tēpora suę constructionis. s. principium processum: & finem omnibus confert sicut dictum est de theriaca. Nam trāsactis sex mensibus vsq; ad annos tres confert fluxui sanguinis maxime exhibiti cū succo plantaginis, aqua endiuicæ & similibus, quando autem pertransit tertium annum cōfert oppilationibus, hepatis, asthma, tussis, & similibus dispositionibus: & cum vino dulci: & aqua apii: & similibus: maxime quando plus antiquatur vsq; ad. x. annos vsq; constructionis. Et dosis eius est vsq; ad. 3. s. sicut dictum est de philonio. Restat nunc declarare alia simplicia: reliqua sunt supius declarata. primū est hepar adib. lupi, quod est calidum & humidum versus s. m. v3 a proprietate in passionibus hepatis. & maxime in oppilationibus s. m. quia asserit Gal. quem allegat Mesue in hoc capi. Cornu dextrum capræ alias cerui, est mediū: quod est frigide complexionis in primo, & sicce in secundo. & etiam a proprietate operatur in passionibus supradictis: licet etiam confert sua siccitate cuilibet fluxui sanguinis & maxime mensurorum. Rob. i. sapa. & est calide & humide complexionis in primo gradu. Endiuia vero est cuius complexio dum est recens, est frigida in primo, & humida infra primū. cum vero est sicca, est frigida infra primum, & sicca in eodem. habet insuper virtutes diuersas frigidas & calidas, quibus medianibus operatur in diuersis materijs, licet frigiditas superet eius caliditatem quæ est remissa. Conscit cum melle despumato. reliqua sunt nota.

De epate lupi.

Additio.

Athanasia autem dicitur magna respectu minoris in qua pauciora simplicia ingrediuntur: tamen Mesue non describit nisi magnam. Auic. in. v. cano. similiter Sera. pio & Haly. x. prædicte describunt magnam non differentem ab ista Mesug, & parum. Nicolaus in suo antidotario habet athanasiam de qua ibi.

Diasulphur confert febribus diuturnis, vt melancholicis phlegmaticis: thoracem ac pulmones purgat pituita crassa, lenta, pure: ob id tussim antiquam, & difficultatem spirandi inde natam leuat.

SYL.

leuat. Splenis duritiem minuit, & inde natum hydropem: vrinam mouet, calculum frangit: moribus venenatis, & potior iam veneno prodest. Recipit autem piperis albi & longi, ana drach. sex: sulphuris flauis, thuris, mei, hyoscyami albi, myrrhæ, styracis, cardamomi, ana drach. octo: rutæ, costi, casie, ana drach. quinque: opii, mandragoræ, ana drach. tres: croci, drach. duas & dimidiam: melle depumato excipe: post sex menses vtire.

ANT.

Diasulphur confert febribus antiquis & melancholicis, & phlegmaticis: & constrictioni anhelitus, & antiquæ tussi. & ei qui habet pectus saniosum: & confert iuuamentum manifestum ad duritiem splenis & hydropisim, & prouocat vrinam: frangit lapidem, & confert morsum venenoso, & ei super quo timentur potasse venenû. cuius permixtio hæc est. g. piperis albi, & longi, ana drach. vi. sulphuris citrini, thuris, mei, hyoscyami albi, myrrhæ, styracis, cor dameni ana drach. viii. rutæ, costi, ana drach. v. opii: mandragoræ, ana drach. iii. croci, drach. ii. & f. casia, drach. v. confice cum melle depumato, & vtire post sex menses.

† 3 vi
Summa
med. est
xvi. res.

Non est in vsu nec præparatum reperitur.

Additio.

Hæc confectio raro in vsu habetur, potest tamen quia ea magis ralis vt. Auic. v. cano. Haly. x. practicæ. similiter & Serapio habent vnam aliam descriptionem, ab ista tamen parum differentem.

SYL.

Confectio ex Styraçe, alui immodicum fluore biliosum aut pituitosum sistit: tineaum a causa frigida natum sanat. Recipit styracis liquidi, opii, asari, hyoscyami albi, castorei, croci, myrrhæ, thuris, partes æquales: melle sufficienti comprehenduntur.

ANT.

Confectio de Styraçe, cõferens ad superabundantem fluxum ventris cholerici & phlegmaticum, & ad tineaum factum a frigidityte. g. styracis liquidi: opii, asari, seminis hyoscyami albi, castorei, croci, myrrhæ, olibani, ana partes æquales, mellis quantum sufficit.

Summa
medici-
narû est
ix. res.

Similiter non est in vsu.

Additio.

Hæc confectio de styraçe interdum in vsu habetur. Rasis. ix. ad Almanformem capi. de fluxu ventris habet vnam aliam descripi. non differentem ab ista Mesue, nisi in vna re. in croco. quia Mesue habet hic crocum: rasis autem non.

DISTINCTIO TERTIA EST de medicinis solutiuis.

SYL.

Edicamenta purgantia sunt quedam aloë, alia colocythide, alia turbit, nonnulla scammonio, alia aliis. De quibus ordine nobis dicendum est, primum de hieris.

ANT.

Tertia distinctio est de medicinis solutiuis, & sunt quedam ex eis aloeticæ. Aliæ colocythiæ, Aliæ turbiticæ. Aliæ scammoniæ. Et aliæ ab aliis denominationem sumentes, de quibus loquemur per ordinem, & primo de hieris.

Tertia distinctio de medicinis solutiuis: quarum quedam conficiuntur cum aloë, quedam cum colocythide, quedam cum turbit: quedam cum scammonæ: & que-

dam cum alijs medicinis solutiuis fortibus: quedam cum pluribus ex eis, sicut inferius per ordinem apparebit. & sic incipit.

Hiera picra, id est, amara Galeni, facultatibus multis insignibus efficitur. Siquidem calscit; tenuat, incidit, terget, siccit, obstructions aperit: humores, ac status prauos, crassos, lentos, poris corporis tanquam spongæ cauernulis imbibitis separati digerit, expurgat commode. Magis autem purgatrix est cum aloë illota, sed minus roboratrix: contra vero quæ cum aloë lota paratur, minus aluum subducit, magis ventrem roborat: affectibus capitis, ventriculi, hepatis, renum, vteri, iuncturæ rum, & cæterarum partium frigidis, mire confert, humorem ab his partibus frigidum, aut putrem vacuando. Recipit cinnamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, carpobalsami, croci, xylaloes, casie, partes æquales: aloës duplum pondus omnium. Quidam addunt schœnu anthos: alii absinthium: alii alia. Quidam melle excipiunt: alii sine melle in trochiscos fingunt cum aqua bdellii, & tragacanthi.

Gale. li
bro. vii
meth.

Hierapicra Galeni, nomen habet amaritudinis: & est medicina sublimis in qua aggregat virtutes, & operationes nobiles. Est enim subtiliatua, & resolutua materierum malarum, crassarum, & viscosarum, & exiccatia earum quæ imbibit sunt in poris & angustationibus, sicut imbibitur in spongia: & perficitur ab ea solutio bona & conueniens: & est calefactua, & aperitiua oppilationum, & abster- siua. Et illa in qua proicitur aloë lotus, confortatior est. Et si non sit lotus, efficitur plus solutiua, & minus confortatiua. Et quidam concitiunt hanc medicinam cum melle. Et quidam sine eo, immo faciunt trochiscos cum aqua bdellii, & traga. Et virtus quidem huius medicis affert iuuamenta multa, experta ad egrotudines, capitis, & stomachi, & hepatis, & iuncturarum, & renum, & matricum: & membrorum frigidis, & educit humiditates generatas in eis, & putredines. Cuius permixtio, g. cinnamomi, mastichis, asari, spicæ, carpobalsami, croci, & xylaloes, casie, ana partes æquales, & quidam addiderunt florum schœnanthi partem vnam. Et quidam addiderunt absinthium, & alii alia. Aloës autem sit duplum ponderis omnium.

Hierapicra nomen habet amaritudinis: quia ipsam principaliter ingreditur aloë: & dicitur hierapicra, a hiera quod est sacra, & picra quod est amara, & huiusmodi hieræ Galeni, ducuntur descriptiones posite & inueniuntur a Galeno, quæ ambæ in idem redeunt, vna ponit thes, rapenicæ, cap. xij. quod sic incipit, oportet igitur habere. alia ponit, vi. de regimine sanitatis cap. penul. Est enim hæc hiera magni iuuamenti in passionibus stomachi principaliter quibus abundat humor cholericus subtilis imbibitus in porosis partibus stomachi cum admixto non phlegmate asposi, habet etiam multas alias utilitates efficere quas auctor ponit in litera: & Gale. locis allegatis.

Vltus autem eius & modus præparationis est triplex. Primo solum in forma pulueris: & tunc assumitur cum vino vel iure pulli: vel cum aqua mentis vel hordei, vel alio liquore conueniente: & in tali forma ipsam describit: & eo vtetur Gale. quia efficacius operatur. Secundo in forma pillulari: & sic cõmuniter prædicantur generaliter vtuntur. Et ille modus adinuentus fuit, tum propter amaritudinem pulueris: tum vi maiorem morā

† xylol-
balsami
Summa
medici-
narû est
ix. res.

Hierapi-
cra v.
dica.

.172

Hieræ p
paratio
trplex.

in flo.

In stomacho contrahens, & remotis magis attrahat. Tercio in forma dectuarij cum melle & sic describitur hic a Mesue, sed non est in vfu: & in hac hierapicra Galeni non ingreditur aliud solutium, nisi aloë non solum: de quo diffuse dictum est in dianusuco & qualitercunque præparatur in debita dosi, tardat solutionem a. xij. horis vsq; ad. xxiij. Nunc trãeo ad descriptionem hierapicræ Galeni posite septimo therapeutice: quæ est illa, quæ cõmuniter habetur in vfu: & est quasi consimilis cum illa quæ ponitur sexto de ingenio sanitatis derelinquendo presentem hic positam a Mesue, quia satis ab illis variatur: & isto modo non habetur in vfu. g. cinamomi: mastice, asari, spicæ. f. nardi: croci: xylobalsamiana. 3. vi. aloës. 3. centum. Et illa est vera descriptio pul. hierapicræ Gal. fm. q̃ ipse ponit in locis allegatis. Medici autem & aromatarij hodiernis temporibus de aloë ponit solum duplum ponderis aliorum aromatum, & non plus, cum hanc hieram faciunt. Et mouentur maxime propter hanc descriptionem ibi positam a Mesue, quã ipsi reducant formam pillularem: ideo minus solut. Et do. sis hieræ Gale. in locis allegatis est vsq; ad. 3. i. Dosis autem eius quæ hodiernis temporibus præparatur est vsq; ad. 3. i. & f. & si sit in forma dectuarij, vt ponitur hic do. sis eius est vsq; ad. 3. i. sed illo modo non habetur in vfu.

Additio.

Hiera. i. sacra picra. i. amara, inde hierapicra. i. confectio amara sacra Auic. in. v. cano. Hia. x. practice, & Scirp. in proprio antidotario eandem habent descriptionem, differenter tamen in vno, quia Mesue habet hic xyloales, alij vero carpopalsamii. Vnum tamen notabis q̃ hæc descript. hierapicræ quam dicit. Mesue fuisse Gale. non reperit in aliquibus libris Gale. ad nos translatis, licet Auic. & alij affirmant Gale.

SYL.

Hiera Hermetis cum dracunculo maximarum & certiss. est virium ad cephalalgiam, hemi-
craniam, vertiginem, paralyfin, epilepsiam, tremorem, spasmodum cynicum, dolorem colicum, nephriticum, vterinum, arthriticum. Vacuat enim humores tam tenues, quã crassos & lentos a capite, ventriculo, neruis, iuncturis, & reliquis partibus. Recipit autem aloës vnciam vnam: trochiscorum Alandhal aureos octo: turbith, agarici, dracunculi vtri-
usque sicc. i. iris, sagapeni, myrobalanorum, cepularum, citrearum, Indarum, ana sesquidrachmā: zingiberis, cinnamomi, mastice, bdellii, ellebori nigri, euphorbii, asari, casie lignæ, salis Ind. castorei, croci, apii, ligustici, cocci gndii, stœchados, ana drachmam vnam: scillæ asfate drachmas duas & dimidiam: scammonii drachmas duas. Curiose omnia terantur: gummi & succi vino odore dissoluatur: pulueres succo cucumeris agrestis comprehendantur. Siccetur iterum, eodẽ succo & pauco nucum oleo excipiantur, & siccetur: postremo melle despumato omnia comprehendantur. Datur post sex menses a drachma vna ad drach. duas.

ANT.

Hiera Hermetis, & est cum hiera luf. super qua expectatur fiducia iuuamentorum multorum & expectorum: & proprie ad dolorem capitis, & hemi-
craniam: & vertiginem: & paralyfin, & epilepsiam: & tremorem, & torturam, & educit superfluitates, & proprie humorum crassorum, & viscosorum, & subniliu a capite, & neruis, & iuncturis, & stomacho & toto corpore. Et confert iuuamentum manifestum doloribus iuncturarum, & renum, & colicæ diffidili, & dolori matricis. Cuius hæc est permix-

tio, g. Aloës, vnc. i. trochiscorum alandhal, aur. viii. turbith. agarici. luf. vtriufq; siccæ, ieros, sagapeni: myrobalanorum: citrinorum chebulorum & indorum ana draci. & f. zingiberis, cinnamomi, mastice, bdellii, ellebori nigri euphorbii, asari, casie lignæ, salis ind. castorei, croci, apii, cheifin, seminis mezereon, stœchados ana draci. scillæ asfate drach. ii. & f. scamoneæ bonæ drach. ii. fiat omnium contritio bona. Gummi autem ponantur in vino odorifero, & inuoluatur puluis in succo cucumeris asinini, quantitate qua bene inuoluatur & excicetur: & iterum denuo inuoluatur in prædicto succo, & pauco oleo nucum: & iterum siccetur & cõficiatur totum cum melle despumato, quantitate qua fiat totum, sicut passa, & detur post. vi. menses. Dosis eius est a drach. i. vsq; ad drach. ii.

Summa medicinarum est 31. res.

Non est in vfu, sed rogo legentes vt ipsam considerent propter virtutes multas impositas a Mesue.

Additio.

Hiera ermetis secundũ intentionem Mesue est hiera luf & dicitur Hermetis a compositore. Auic. in. v. cano. habet et duas descriptiones huius cõfectionis: sed non cõcordant cum illa Mesue. Illa vero Mesue est illa qua vtmur, quam etiam describit superius in capitulo de luf. i. de serpentaria.

SYL.

Hiera Archigenis omnibus descripta, confert
affectiones melancholicas & ex pituita crassatis, vt vertigini, epilepsia, spasmus, hypochisi incipienti, voci ob humiditatem multam raucae, dolentis asperæ arteriæ, difficultati spirandæ, pleuræ, lepræ, & cæteris tuberculis a crassa materia nascentibus, aut seroso excremento, ventriculo, intestinis, mela-
ria, vtero a flatu dolentibus, aut prædictis humoribus. Datur aliquando potui cum rutæ decocto, adiecto etiam callosio ad siliquis tres. Dolentibus autem sping. renibus, ilibus, inguinibus cum decocto apii, ad ischiadem, & similes articulum affectus cum aqua centaurii, adiecto etiã elaterio, idest, cucumeris agrestis succo, & colocynthidis pulpa, ad siliqu. quatuor. Morfos denique a cane rabido, ab hydrophobia, idest aquis formidatis securos reddit data cum aqua abrotoni: præcipue adiecta drach. vna pulueris cancerum fluuiarum vstorum. Recipit autem pulpæ colocynthidos drach. duas prasii, stœchados, ellebori nigri, chamædryos, scammonii, leucopiperis, macropip. ana drach. duas: scillæ asfate, euphorbii, aloës, croci, gentianæ, petroselinii, hamoniaci, opopanacis, ana drach. vnam: polii, cinnamomi, sagapeni, myrrhæ, spicæ nardi, fœnug. anthus, calaminthes montanæ, aristolochiæ rotundæ, ana drach. duas: melle sufficienti excipiantur omnia. Datur ad aureos quatuor cum decocto epithymi, & vuarum passerarum mundatarum.

ANT.

Confectio hieræ Archigenis descriptione vnuer-
sali, quæ confert ægritudini generatæ ex phlegmate crudo, & melancholia: & facit ad vertiginem, & ad epilepsiam. Et valet ad inceptiõem ægritudinum visus, & raucedinem humidi & dolore gutturis: & difficultatem anhelius: & spasmus, & exituris ex materis crassis, & confert ad aquam citrinam & scabiem. Et quandoq; datur in potu propter dolorem stomachi, & ventris, & matricis cum deco-

ctione

tionem rutę, & quandoq; ponitur in ea parum castorei vsq; ad siliquas.iii. & ad dolores dorsi & renum, & inguinu, cum decoctione apii, & ad venam ischia- ricam, & ad his familia cum aqua centaureę, & per- miscetur cum ea etiam succus cucumeris asinini: & colocynthis siliquas.iiij. in aqua abrotani, datur in potum ad morsum canis rabidi, & facit securitatem ad timorem aque, & precipue cum pondere drach- vnus de aduisione cancri fluuialis. Cuius permix- tio hæc est, g. pulpę colocynthis d. drach. ii. pras- si, stęchados, hellebori nigri, chamęreus, scamoneę, leucopiperis, macropiperis, omniũ ana + drac. ii. cepę muris asfati, euphorbię, aloes, & croci gentia- nę: petroselinę, armoniacę: opoponacis: omniũ ana vncl. polii, cinnamo, sagapeni, myr. spic. schenanthi calamenti montani, aristolochię rotun. omniũ ana drach. ii. mellis quantum sufficit, & sit dosis aur. iiii. cum decoctione epithymi, & passularu mundataru.

Non est in vsu sed hieralogodion est illa quę multu habetur in vsu ab omnibus sic preparatur & eius descri- ptio ponitur a Nicolao, etiam est alia hiera picra Gale, quę ibidem ponitur a Nicolao in suo antidotario: quę est multum differens a hiera Galeni plicata septimo the- rapentice, nec reperitur vbi Gale, eam describit: tamę illa est quę generaliter habet in vsu: & sit vsq; secundu illam descriptionem habetur in vsu & sit in forma electuarij, secundu q; ibi describitur. quidã tamen reducent ad formam pillularem, quę aliquo loco non sunt scri- ptę, & dosis eorum est a. 3. i. vsq; ad. 3. i. & f. Et dosia hierę picrę Gal. reductę in forma electuarij: vt comuni- ter sit quia vsq; ad. 3. i. de mane digesta materia. Et cum illę pillulę de hiera picra Gale, quę a Nicolao describitur summe conueniunt omnibus dispositionibus capitis, vel passionibus dependentibus a materia frigida & dolori- bus auris, oculorum, & dentium. Conuenit insuper de- scentiu catarrhi & passionibus frigidis stomachi, & om- nium nutritiuorũ: etiam passionibus matricis: & etis multis alijs cõsimilibus quas ibi lege. Et motus propter eius virilitates & iuuamenta non obstat q; etiam ibi de- clarabo in antidotario Nicolai: ne ponam eius descri- ptionem. & cinnamomis picrę nardicorici: fchoenanthi, asari: casię lignę: xyloballam: carpobalsami: violaru: tabsinthij: epitymitagari: rosarum: turbith, colo- cynthis: mastice, ana. 3. iij. alias. 3. viij. mellis quan- tum sufficit pro cõpositione electuarij: siue vini pro cõ- positione pillularum. Sunt autem solutiua quę ingre- diuntur cõpositionem huius hierę picrę ac hierę Archige- nis ac hieralogodion, non obstat q; aliqua ex eis fuerint superius declarata, & alia quędam sunt declaranda, co- locynthis est medicina multum effrenantis in soluendo, amari saporis, indigēs multa rectificatione, fm q; ponit Mesue, est enim solutiuum pomum plantę venosę ad magnitudinem pomi aranzę subalbidi iuxta quã plan- tam nulla oritur herba: & est calidę complexionis vltra tertium gradum & sicceę sine secundi. Soluit phlegma principaliter attrahendo a remotis membris: non tamę per se sola est exhibenda quantumcunq; correctã. Et dosis eius quę ponitur a Mesue capso proprio est a chirath. vi. vsq; ad. x. chirath autem est pondus quatuor granorum hordei, Sed illa est nimis magna dosis hodiernis tempo- ribus qualitercunq; assumeretur. Epithymum est flos vel radix cuiusdam herbę calidę & sicceę in secudo. Soluit humorem melancholicum principaliter, & licet non sit in vsu ipsu per se solum accipietur: tamen eius dosis est a. 3. iij. vsq; ad. 3. vj. decoctiõis aut a. 3. v. vsq; ad. 3. xx. quia est leuis solutiua. Absinthium est herba nota le- uissimę solutiõis calidę complexionis in primo: sicceę

in secudo: soluit leuissimę choleram subtilę & aquosam ab intestinis meseraicis, & ab hepate: & assumitur a qui- busdam succus eius, qui est amarus valde & horribilis. Et dosis eius est a. 3. iij. vsq; ad. iij. Et in decoctiõe seu in- fusione cum aliqua expressione ab. 3. v. vsq; ad. 3. viij. Scamonea est succus cuiusdam herbę in spissatus in for- ma lupinorum reductus: & ab India & Antiochia sic transportatur: & eius vsus per se solu non est conueniens propter eius venositatem & potentiam in soluendo: nec cum alijs medicinis admiscetur nisi post debita eius correctiõem cum pomo citonij: vel caulibus in pasta: vt precipit Mesue: & sic correctã vocatur diagridium: & est calidę & sicceę complexionis in tertio: soluit prin- cipaliter choleram, sed nocet stomacho & hepati, non cor- recta. Et dosis eius cũ est correctã est a granis quinq; hor- dei vsq; ad duodecim. Etiphus solius administratiõne omnes prohibet. Et consulo q; medicina in quã ingre- diatur retardetur quantum est possibile. Turbith est radix cuiusdam plantę in partibus Indię, calidę & sicceę cõ- plexionis in tertio: soluit principaliter phlegma: & est multum in vsu, maxime in passioibus iuncturarum: & assumitur cõmuniter cum zucchero & zingibere in for- ma pulueris fm illam descriptionem. & turbith albi & gummi. i. vel vsq; ad. 3. i. f. zingibe. 3. i. zuchari. 3. f. & in inane assumatur cum iure pulli vel galli vel aliquo liquore cõueniente. Et hic nota q; zingib. est correctiuũ, vel velocitatem eius operationem: quoniam de se est tardus motus. Et eius dosis in substantia est a. 3. i. vsq; ad. iij. vt ponit Mesue: & in decoctione a. 3. iij. vsq; ad. iij. Sed istę doses tribus pñtibz sunt nimis magnę, & eius assu- ptio est abominabilis: & debilitat stomachu. Agaricus est fungus quidam adhrensus cuidam arbori maxime. Et multum nascens in Pedemontio, & est calidę complexi- onis in primo: sicceę in secudo soluit principaliter phleg- ma crassum & choleram rubcam a cerebro et a membris nervosis: ac etiam a pectore: vsus tamę eius per se solum non est multum conueniens: sed admixtus cum alijs me- dicinis, vt in electuarijs & pillulis vt cõmuniter fit. Do- sis tamen eius in substantia est a. 3. i. vsq; ad. 3. i. f. In de- coctione vero eius infusione est vsq; ad. 3. iij. Et nota q; agaricus qualitercunq; assumptus inducit vomitum: sed longe minus in decoctione vel infusione, quia non sic ad- hæret parietibus, & vsus stomachi vel villis inducens nau- seam, & corrigatur cum mastice & sal gẽmę vt precipit Mesue. Sagapenum est gummi calidum in tertio, & sic- cum in secudo, soluit humores viscosos, & phlegma cras- sum dum trahit a longinquis membris, non tamen per se so- lum vti mereo. Et dosis eius est a. 3. f. vsq; ad aur. l. Eu- phorbium fm rei veritatem est gummi calidum & sicceũ in quarto, & per se solum non est conueniens, & soluit phlegma crassum. Et eius dosis est a granis quatuor, vsq; ad duodecim. Aristolochia rotunda est perfectior & po- tentior longa in soluendo, & vtraq; est calida in tertio, & sicca in secundo, & soluit superfluitates phlegmaticas, & per se solum vsus earum non est conueniens. Helle- borus vnus est albus, omnino fugiendus, quia a tota spe- cie est mortiferus, alter est niger qui per se solum non est in vsu, sed admixtus cum alijs medicinis, principaliter soluit melancholiam & choleram crassam & phlegma viscosum foriter atrahens a remotis, & tamen multum prouocans vomitum, & est calidę & sicceę complexionis in tertio. Et dosis est a. 3. i. vsq; ad. 3. iij. fed melius est vt fugiatur nisi correctus est admixtus cum alijs medicinis. Restat nunc alia declarare quę non sunt solutiua posita in descriptione hierę Archigenis. Et primo per exituras apostemata intelligit quę veniunt ad saniem. Cepe mu- ris. i. cepę scille. Vltimo est memoradum q; vsus pradi- ctę hierę Gal. qualitercunq; assumatur debet esse pmissa aliquati digestionē, seu preparatione humorum in sto- macho

t. 3. xxij

t. 3. iij.

Summa medicinaru fut xxv. res

Scamonea.

Diagridium.

turbith.

Agaricus.

Sagapenum.

Aristolochia.

Helleborus.

Quid sit chirath.

Epithymum.

Absinthium.

inacho cum assumptione mellis rosarum colati, vsq; ad quantitatem vnus. 3. pro vice, duobus vel tribus diebus ad minus, vel cum alio leui digestiua. Similiter & ante assumptionem hierę picę Gale. in qua ingrediuntur plura solutua & fortia, vt eam describit Nicolaus, etiam est præuenitum digestiua appropriato fr̃ q; expedit. Et dosiſ huius hierę Archigenis descriptiõ Pauli: quia est melior vsq; ad aur. iiii. & Archigenis descriptiõ vnũ uersali est vsq; ad. vi. & cõfert multis & diuersis passio- nibus vt dicit Mesue; quas tu ipse legendo considera.

cinnamo. croci, spicę, myrrhę, polii, ana drach. iiii. Myrrham in uino infunde. Medicinas tere, & con- fice cum melle despumato.

Summa
medici-
narũ est
xv. res.

Hiera diacolocynthidos fm hac descriptionem raro habetur in vsu sed solum fm illam, quę ponitur a Ni- colao. Additio.

Hanc hieram diacolocinthidos inuentione Ruffi de- scrip. Mesue, describunt Auic. in. v. cano. Haly. x. pra- cticę & Serapio in proprio antidotario.

SYL.

Hiera Archigenis Paulo aliter descripta, reci- pit prasi, agarici, chamędryos, pulpę colo- cynthidos, stęchados, ana aureos decem: opopana- cis, sagapeni, petroselinũ, aristolochię rotundę, pi- peris albi, ana aureos quinque: cinnamomi, spicę nardi, polii, croci, ana aureos quatuor. Sicca teran- tur, liquores frangantur, hydromelite infundatur, & omnia melle excipiantur. Datur ad aureos qua- tuor cum salis triti drach. vna, & aqua multa.

ANT.

7 aur. 20
Aliqui
hnt au-
reos q̃-
tuor.

Hiera Archigenis descriptiõ Pauli, & prasiĩ aga- ricĩ, chamędryos, pulpę, colocynthidis: stęchados omnium ana 7 aur. v. opopanax sagapeni, petroseli- ni, aristolochię rotũ. piperis al. omniũ ana, aur. v. cinnamomi, spicę, polii, croci ana aureos, iiii. Tere ex medicinis quę siccę sunt, & gummi con- quassati, & ifunde in melle & permisce. Et sit dosiſ aur. iiii. cum salis triti pondere, 3. i. cũ aqua mellis.

Non est in vsu.

Additio.

Confectio hierę Archigenis descriptiõ vnũ uersali & descriptiõ Pauli non sunt in vsu. Auic. tamen in. v. ca- no. Haly. x. practicę & Serapio in proprio antido. ha- bent easdem descriptiões. Summa medicinarum hierę Archigenis descriptiõ Pauli est. xvi. res.

SYL.

Hiera Dia colocynthidos a Ruffo inuenta, ca- put, ventriculũ, & corpus reliquũ pur- gat humore crasso & lento, & atra bile. Od id ma- niz, melancholię, epilepsię, paralyſi, spasmũ cyni- co, vertigini confert, ac vlcibus malignis, fistulo- sis, cancro, elephantiasis: status quoq; discutit: ventri- culũ roborat: coctionem firmat. Recipit autem stęchados, agarici, chamędryos, ana drac. decem, co- locynthidos drach. viginti (alii legunt colocynthi- dos, trochiscorũ alandahal ana drach. viginti quin- que): sagapeni, opopanax, ana drach. octo, petro- selini, aristolochię rotundę, piperis albi, ana drach. quinque: calig drach. septem: cinnamomi, croci, spi- cę nardi, myrrhę, polii drachmas quatuor. Myr- rham vino infunde: cętera tere, & melle despuma- to exipe.

ANT.

Hiera diacolocynthidos inuentione Ruffi quę mundificat caput, & stomachũ: & totum corpus ab humoribus crassis & viscosis & solutione educit choleram nigram: & confert manię, & melancholię: & epilepsię: & vertigini, & torturę, & paralyſi. Ventositates dissoluit. Stomachũ & digestio- nem confortat: & est medicina bona fistulis & vlcē- ribus malis, & cancro, & leprę: cuius permixtio, & stęchados, agarici, chamędryos, ana drach. x. colo- cynthidos bonę & electę, drach. x. Et in loco alio colocynthidis, trochiscorũ alandahal ana drach. xxv. sagapeni, opop. ana drach. viii. petroselinũ, aristolochię rotũ. piperis albi ana drach. v. calig. drach. vii.

Hiera nobis inuenta purgat vtramq; bilem & pituitam, status crassos cerebri, & ventricu- li, & corporis reliqui dissipat: ob hęc visioſi inibe- cillę confert, ac cęteris affectibus causas illas sequę- ribus. Recipit aloes drach. quindecim, epithymi, co- sli, ana drach. quinque, euphorbię, croci, spicę nardi, chamędryos, ana drach. sex, agarici drach. nouem: caryophyllorum drach. duas: calami aromatici, mas- stiches, casig, ana drac. septem, xylobalfami (alii xyla- loes) drac. quatuor: piperis albi & nigri: gentiang, amomi, ana drachmā vnam: scammonii in malo cy- donio cocti drac. duas: mellis quantum sufficit.

Datur aureo vno.

Hiera inuentione nostra conferens obscuritati vñ- sus: & ventositati crassę dominantĩ super caput & stomachũ: & totum corpus. Et educit superflui- tates, s. vtriusq; cholere & phlegmatis. Cuius per- mixtio, & aloes boni drach. xv. epithymi, costi ana drac. v. euphorbię: croci: spicę, camedrys ana drac. vi. agarici, drac. ix. caryophyllorum drach. ii. calami aromatici: mastiches: casig, ana 7 drac. vii. xylobal- mi: & in alio xyloaloes drac. iiii. piperis albi & ni- gri. gentiang, amomi ana drac. i. scamoneę coctę in pomo drac. ii. mellis quantum sufficit. Dosiſ eius est aureo vno.

SYL.

ANT.

7 3. viii.
Summa
medici-
narũ est
xvii.
res.

Hiera ex inuentione metanon est in vsu: nec præpa- rata reperitur.

SYL.

Diamanna nobis descripta celebris, præsertim ad febres acutas & multum ardentes. Nam cordis, ventriculi, hepatis, sanguinis intemperiem calidam, & feruorem, & sitim extinguit. Recipit mannę bonę & recentis, casig, ana vnc. quatuor: ta- mar Indorum immaturorum vnc. sex: medullę cas- sig, sacchari violati vnc. sex decem: succi intybi: apii, malorum dulcium, acidorum, & acidodulcium, succi acidi citrurum, ana vncias 7 tres. In quibus pur- gatis prædicta tria dissolue, cola, vt munda sint om- nia. Pręter hæc accipe radicem intybi, apii, ana vñ- cias tres: foliorum lupuli, adianti albi, ana vncias duas: pruna passa cętum: violarum vnciam vnam & semissem: rosarum vnciam vnam: spicę nardi drac. tres: coque hæc libris tribus aquę fontang ad dimi- dias: colato adde sacchari libras tres: aceti boni li- bram vnam: semel ferueſcant. Adde colatum prius, & percoque ad mellis crassitudinē: postremo adde santalorum, citreorum, rosarum, spodiũ, succini, oxycanthę, sem. portulacę, sem. oxalidis, sem. me- lony, cistreoli, cucurbitę, cucumeris, ana drac. tres: ligni aloes drac. quatuor: cubebarum drac. quinque: caphuri drachmam vnam: reponē vase vitro. Dat̃ Aestate cum aqua frigida ab vñcia vna ad vñc. duas.

7 alij q̃-
tuor.

Alsiracostum descriptione nostra, quę est medi- cina

ANT.

cina benedicta, & maxime in acutis febribus multae caliditatis. Sitim extinguat, ebullitionem sanguinis sistit: & inflammationem cordis, stomachi, & hepatis: & omnem inflammationem sedat. Cuius haec est permixtio. ꝑ. aliracoſt boni & rectis, drac. iiii. tamarindorum cheyon vnc. vi. medullae caſſie vnc. iiii. zuechari violati vnc. xvi. succi endiuig. succi apii, succi malorum dulcium & acetosorum, & mazorum: succi acetositarum citri, ana vnc. iiii. Dissoluuntur aliracoſt & tamarindi: & caſſia fistula in liquoribus iam dictis, prius tamen depuratis. Deinde cola & munda a scolis. Deinde accipe radicem endiuig. apii ana vnc. iiii. foliorum lupuli, capillorum veneris ana vnc. ii. prunorum siccorum numero. c. violarum vnc. i. & ꝑ. rosarum vnc. i. ꝑ. drach. iiii. Decoquantur haec omnia in. iiii. libris aquae fontis vsq. ad lib. i. & ꝑ. proice in ea zuechari tabarzel lib. iiii. aceti boni lib. i. & coque ebullitione vna. Deinde proice super illud colaturam priorum, & coque dum mellis habeat spissitudinem. Vltimo vero proice in medicamine, sandalorum citrinorum, rosarum, spodii, charabe, berberis: semi. portulacae, semi. acetosae, semi. comunitii, melonis, citruli, cucumeris, cucurbitae ana drach. iiii. ligni aloes drach. iiii. cu bebe drac. v. caphorae draci. Repone in vase vitri. Est enim medicamentum nobile, dosi eius ad vnc. i. vsq. ad. iij. cum aqua frigida, & hoc in estate gestua.

Siracoſt descriptione Irani non est in vsu.

Additio.

Confecto alia mannae domini Mesue quae appellat aliracoſt, quae non preparatur fm praesentem descriptionem, sed fm praecedentem diuersae opinioniones reperiuntur circa nominationem praesentis confectiois. nam quidam nominant eam siracoſt descriptione Irani. Alij vocant Irani Constantini: sed credo & melius quod debeat vocari aliracoſt, aliracoſt, quod est species mannae quod plus ingreditur.

SYL.

Thyrypha Persica, quod apud Persas experta sit contra febres acutas, intemperiem calidam ventriculi, hepatis, Morbis omnibus ex humorum vitione natis confert, in aestate pestilenti, & Autum non sitim sedatiſſimum calidum ex obstructione sanatur, hysochyma a vaporibus biliosis vsui incommodantem discutit. Recipit autem succorum solani, intybi, apii, lupuli, purgatorum, ana libras duas. Quibus immitte violarum recentium, aut siccarum libram vnam: folliculorum fennae, vncias duas: agarici, vnciam vnam: pruna Damascena, quinquaginta: caſſiae, semi. citri: myrobalanorum, cepularum, citrearum, Indarum, fraxinarum in oleo violato, aut amygdalarum dulcium, ana drach. duas: ꝑ. nardi, drach. tres: coque igni prunorum lento, donec libra vnica supersit: cui iniice epithymi drachmas quadraginta. Myrobala in oleo amygdalarum dulcium melle, semel ferueant: tollantur ab igne, colentur. In parte colati dissolue tamar Indorum recentium vncias tres: mannae fescuicam: pulpe, caſſie vncias quatuor: sacchari violati vncias duodecim: cola, vt munda sint a seminibus, & aliis in parte reliqua, & aceti libra vna coque igni lento sacchari albiſſimi libras tres. Adde quod prius in succis est dissolutum: misce, percoque ad mellis crassitudinem. Postremo adde

paulatim rhabbari boni vncias duas: myrobalanorum citrearum fescuicam: cepularum & Indarum ana vncia vnabellericam, emblicarum ana drach. quatuor: semi. funariae, trochiscorum diarhodan, macis, mastiches, cubeborum, spodii, fantali, citrei, fescuicam quatuor, ana drach. duas & dimid. anisi drach. quatuor: ꝑ. nardi drach. duas: inuoluantur oleo violato, & reponantur vase vitreo. Datur ad vnc. vnam cum aqua frigida, & succo intybi, vel solani.

Thyrypha Persica experta apud Persas, & confert febribus acutis: & inflammationi stomachi, & hepatis. Hictericis calidis de oppilatione incolumitatem acquirit. Visum a fumis cholericis deperditur: reparatum mitigat. Morbos aduulsos prohibet: & est medicina magna in aestate pestilenti, & autumno. Cuius haec est permixtio. ꝑ. succi solatri, endiuig. apii, depuratorum ana li. ii. succi lupulorum, & proiciantur super eos violarum siccarum: aut viridium & lib. i. folliculorum fennae, vnc. ii. agarici, vnc. i. prunorum damascenorum pinguum numero. i. cucurbitae, vnc. f. myrobalanorum citrinorum, chebulorum, indorum, fricatorum in oleo violato, aut oleo amygdalino dulci ana drach. ii. ꝑ. aromaticae, drach. iiii. Bulliant super prunas cum facilitate vsq. dum remaneat li. i. & proiciantur super illa epithymi boni mundi drach. xl. & inuoluantur myrobalani in oleo amygdalarum dulcium: & bulliat ebullitione vna: & deponantur ab igne, & colentur, & dissoluantur in vna parte istius colaturae, tamarindorum bonorum & recentium vnc. iiii. mannae, vnc. i. & ꝑ. pulpe caſſie, vnc. iiii. zuc. violati, vnc. xii. colentur, & mundentur a granis scolis: & in alia parte aquae proiciantur zuechari tabarzel lib. iiii. aceti vini lib. i. Coquantur cum facilitate. Deinde proiciantur super illud quod dissolutum sit in succis: & aggregentur simul in vnum: & coquantur vsq. ad mellis spissitudinem. Vltimo vero puluerizentur super illud raud boni, vnc. ii. myrobalanorum citrinorum, vnc. i. & ꝑ. chebulorum, indorum ana, vnc. i. belliri, emblicorum, ana drach. iiii. granorum fumi terre: trochiscorum diarodon, macis, mastiches, cubebae, spodii, sandali citrini, ana drach. ii. & ꝑ. quatuor feminum ana drach. ii. & ꝑ. fantali drach. iiii. ꝑ. drach. ii. Inuoluantur in oleo vio. & reponantur in vase vitreo: & da cit aqua frigida: & succo endi. aut succi solatri. Dosi eius est vncia.

Non est in vsu, & est solutiva vt in eius discrimine reperitur, & apparet, sed illa quae non est solutiva posita in secundo de appropriatis cap. de sputo sanguinis cum iussu, est quae generaliter habetur in vsu, & sic vbique preparatur.

Additio.

Thyrypha dicitur quae delicata, & persica quia a persis inuenta fuit vel dicitur persica, quia in illis partibus inuenta fuit: haec interdu ab aliquibus in vsu habetur.

Electarium Alharif saporis iucundi, in estate faciendum: purgat ventriculum, hepar, & corpus reliquum: viui corpus viuendum & iuuenile redidit, & seruat. Recipit vero myrob. citrearum, cepul. Ind. partes aequales: tere (tribra) oleum amygdalarum dulcium superfunde. q. sin sola triduo: frica sepe manibus: oleum nouum suffice quantum absumitur. iterum eadem triduo continenter tere in aqua

ANT.

+ lib. i.
+ et rosarum ana
3. iij.

+ 3. ij.

+ lib. ij.

+ 3. ij.

Summa
med. est
xliij. res.

SYL.

Videatur de myrobalanis

Summa
med. est
xliij.
res.

aqua fontana, in qua sacchari partem decimam dissolueris, affusa identidem pauca aqua. Hoc fac, donec myrobalanorum sapor inhiatus auferatur, post sicca in vmbra. Accipe relictæ huius massæ drachm. quindecim, turbith drach. sex, anisi, mastiche, ana drachmas duas, spicæ nardi, sem. apii, ana drachmā vnam & dimidiam, violarum siccarum drac. vii. sacchari albi, & candefacti ana drac. x. Excipe melle despumato. Datur drachmis tribus cum aqua calida.

ANT.

Cōfectio electuarii alharif. & est electuarium boni saporis: quod exposuimus nos, & sit in tempore æstatis, qđ educit superfluitates a toto corpore, stomacho, & hepate. Eī: conferuat ventrem eo in iuuē tute. ꝑ. myrobalanorum citrinorū, & chebulorū indorū, ana partes aequales. Tere & cribella, & accipe olei amygdalarū quantum sufficit, & infunde super ipsos, & fr̄ta manibus, & hoc facias tribus diebus i sole. & dum iugiter oleum exicatur, semper superinfunde oleum. Deinde quātitate zucchari albi sufficientem in decuplo ipsius aquæ fontium, dissolue cū aqua per tres dies mixturam prædictam, cōtinuē triduo tere, semper in ea parum de oleo infundendo, & hoc facias vsq; dum myrobalanorum amaritudo cesset. Deinde fac in vmbra sicari. deinde accipe de hac toto. 3. xv. turbith boni. 3. vi. anisi, masticis. añ. 3. ii. spicæ. 3. i. & f. violæ sicce. 3. vii. seminis apii 3. iii. & f. nabeth. zucchari albi añ. 3. x. Conſice cum melle despūato. Et sit dos ei⁹. 3. iiii. cū aqua calida.

Nabeth
& zuccharū
cādi.
3. iij.
Summa
medici-
narū est
ad iij. res
SYL.

Non est in vsu vide vltimus. Additio.
Cōfectio electuarii alharif & est electuarium boni saporis quod raro in vsu habetur.

Alterum elect. Alharif earūdem virium, præterea ventriculū roborat, & c. partes nutritorias frigidas, appetentiam excitat, coctionē iuuat, propter hæc colorem corporis, & odorem commēdat, iuuentutem tuetur, canos renouat, & spiritalibus tenuatis & purgatis visum & reliquum sensum omnem & cogitationem excitat, venerem excitat. Recipit myrobalanorum, cepul. pigrarū, citrearū añ. partes duas: embli. belleric. ana partem vnam & dimidiā, tere, cribra, vt nuper dixi præpara. De hac massa accipe drac. xiiii. turbith drac. vii. zingiberi, cardamomi, mastiche, cinamomi, ligni aloes, caryophyllorum, piperis, cubebarum, galagæ, macis, sem. apii, ana sequi drachmam, spicæ nardi scriptula duo strobilorum, sacchari albi & candefacti ana drach. xii. excipe melle despūato. Dat. 3. iiii. cū aqua calida.

ANT.

Cōfectio alia electuarii alharif boni saporis, qđ etiā exposuimus nos: & sit in tēpore æstatis, & educit superfluitates a toto corpore, stomacho, & hepate. Et confortat stomachum, & viscera mollificata. Et valet ad debilitatem digestionis, & frigus mēbrorum nutriti. Et facit appetere cibum, Et facit colorem & odorem bonū vtūis. Et lubialit sensum & cogitationē, & p̄teruāt in iuuē tute, & addit i visū: & retardat canos, & addit in desiderio coctūdi. Cuius hęc ē pmixtio. ꝑ. myrobalanorū, chebulorū, & nigrorū añ. p̄tes 4. i. emblicorū, belliricorū añ. p̄tes 4. i. citrinorū partes. ii. Tere & cribella, & iuxta modū superioris doctrinæ in eorū rectificatione opus est oblectuadum. Deinde accipe ex hoc toto 3. xiiii. turbith

tra.

3. xviij

albi & mūdi. 3. vii. zingib. heyl, masticis, cinamomi boni, ligni aloes, caryophyllorū, piperis, cubebæ, galagæ, macis, seminis apii añ. 3. i. & f. spicæ drac. vii. partes. ii. pinearū mundatarū, zucchari tabarzet, & nabeth, ana drach. xii. Conſice cum melle despūato. Et sit dosis eius, drach. iiii. cum aqua calida, Non est in vsu.

Summa
med. est
xij. res.
SYL.

Electarium Indum maius, purgat ventrem totū inferiorem, atque adeo iuncturas, pituita etiā putri, statūq; dissipat, & affectibus inde natis, dolori colico & nephritico, & ventriculi, & aliorū viscerum. Recipit cinamomi, caryophyllorum, spicæ nardi, rosarum, cassiæ, macis, cyperi añ. drac. iiii. fantalo rum citreorum drach. ii. & dimid, ligni aloes, nucis moschatæ, añ. drac. ii. turbith boni, albi, gumosi, arūdinacei, drach. i. sacchari, penidiorum añ. vñ. xx. galagæ, cardamomi vtriusq;, alari, mastiche ana sequi drachmam: scammonii boni & in malo cydonio decocti drac. xii. omnia cum oleo amygdalino frizentur. Post succi cydoniorum, & granatorum, & apii, & feniculi añ. lib. dimid. coque cum melle ad spissitudinē idoneā, & misce aromata. Datur ad aur. iiii.

scasia si
flula itel
ligit, ga
elect. est
purgato
riū leniē
tealiquo
indigēs.

Cōfectio electuarii indi maioris, solutione educens humorū superfluitates, & proprie phlegmaticorū & putridos, a stomacho, & a mēbris nutritionis, & ventositatē crassā in eis resoluat, & morbos factos ab eorū exuberantia curat, sicut est dolor stomachi & viscerū, & colica, & dolores renū, & educit quæ sunt in iuncturis materias. Et confort iuuamētū manifestū doloribus eorū. Cuius hęc est pmixtio. ꝑ. cinamomi caryophyllorū, spicæ, rosarū, cassiæ, macis, cyperi añ. drach. iiii. sandalarolū citrinorū, drach. ii. & f. ligni aloes, nucis muscæ, añ. drac. ii. turbith boni albi & gumosi & harundinei, drach. i. zucchari, & penidiarū añ. vñ. xx. galagæ, heyl, cardamomi, alari, masticis añ. i. & f. scam. bonæ & decoctæ in pomo drac. Omnia cū oleo amygd. frizentur. Deinde accipe succi citioniorū & granatorū, succi apii & foeniculi ana lib. f. Decoque cum melle ad spissitudinem & conſice cum speciebus. Dos is est ab aur. iiii.

ANT.

Illud electuarium est famosum quod generaliter ab omnibus, & s̄m præsentem descriptionē præparatur, ponitur subsequenter descriptionē electuarij indi minoris quod multo plus habetur i vsu. Et hoc electuarium indum minus, est magnæ efficacitæ & vtilitatis in soluendo ventrem a superfluitatibus phlegmaticis puritidis corruptis & maxime a mēbris nutritiis a iuncturis, ac etiam in soluendo similiter materias cholericas, licet isti maioris potētiæ, et plus conueniat in soluendo phlegma qđ cholera. Est et conueniens in resoluendo & subiliando v̄tositates crassas, vñ. de multum confort doloribus stomachi, colicis, & renalibus, oppilationes aperiendo, habet & alias virtutes quæ ponuntur in litera. Sed hic notandum qđ quiddā aromatarij reducunt tam descriptionem electuarij indi maioris qđ minoris, ad formam solidæ cōfectionis cum zuccharo vltimate decoquendo. Et dosis cōfectionis solidæ indi minoris est vsq; ad. 3. iiii. descriptionē indi maioris est hæc. ꝑ. cinamomi, cassiæ, lignis turbith arundinei, perforati ad modum arūdinis subtilis, penidij sūt ex solo zuccharo vltimate decocti, et ex longa agitatione cōtinuē dealbati, & sunt ca. & sic, cōpōnē i pmo gradu. Heyl, & sp̄s cardamomi, & s̄m quosdā est cardamomū maius, et s̄m alios ē meliget aq̄ sūt qđā grana aromatica.

Summa
medici-
narū est
xxv. res

Penidia

Mcē.

m

lica

nica ca. & sic. cōplexionis in tertio, & portatur ex india. Succit citoniorū. Citonia nota sunt, & sunt frigide & sic. cōplexionis in fine primi, & ex ipsis fit vinum per eorum expressionem, quod est valde cōstrictiui cuiuslibet fluxus ventris, & maxime cholerici, decoquitur tale vinū cū zuchca. & fit iuleb qđ vocat miua simplex, qđ lymphasti cū aq̄ calibata, assūptū de mane, sicut dictis fluxibus cōfert. Adduntur et qđd aromata huic iuleb qđ decoquitur, & aromatizatū vocat miua aromatica, quę cōfert debilitati stomachi, & maxime virtuti digestiue eius, & contentiue, fit etiam ex eorum pulpa decocta cū zuchcharo quędam confectio solida, quę vocatur diacitoniten sine aromatibus, cuius. 3. i. assumptū ante cibum cōfert cūlibet fluxui stomachi, & intestinali, & vomitui, & cōfert si post cibū assumatur, sed cum difficultate masticatur, potest pistari et preparari cū miua simplici, et sic assumi in pōdere dicto. Etia ex pulpa citoniorū fit diacitoniten cū quibusdam aromatibus calidis, vt zingib. pipere, cinamomo et alijs cū melle, qđ a sanis comeditur tempore natiuitatis dñi nři Iesu Christi. Succigianatorū qđd. n. sunt dulcia, & ista sunt frigida & humida in primo cū aliquali leui castitate rōne dulcedinis, acetosa vero & muza sunt frigida cōplexionis vltra primū, flores eorum quī dicuntur balauitae sunt frigide cōplexionis in primo, & sicce in secūdo, est. n. vinū dulce granatorum multū in vsu: decoquitur cū melle ad electuariū cōstruēdū. Et dosis huius electuarii in di maioris p se solū ē vsq ad. 3. vi. distemperatū cō decoctione cōi vt dicet in ferius vel cū aq̄ fœnicull. vel apij, vel cū aliquo liquore cōueniēti, vel in forma dactyli assumptū cū zuchcharo: & sepe ad miscem hoc electuariū indū maius, siue indū minus cū castia vel māna, ad velocitādū operationē cassię vel māne. ver. gca. Cū i principio aliquę ægritudinē quęrimus aliquāliter mouere materiā absq̄ hoc qđ tota fit cōmota, exhibemus de castia. 3. i. f. de electuario ido, & maxime de minori. 3. iij. Castia licet sit principaliter purificatiua fāguinis, et euacuat phlegma, et talē medicinā distemperatū cū decoctione cōi, vel cū aqua hordei, vel alio liquore cōueniēti, & si ipsū in dicto pondere admiscemus cū māna, de ipso māna accipimus vsq ad. 3. ij. Vltieris est notandum, qđ licet Mesue ponat dosim huius electuarii indū maioris esse vsq ad auz. iij. hoc veritatem haberet, qđ ad libram mellis ponerentur. 3. iij. aromatum, sed quia his temporibus ponuntur ad lib. mellis. 3. ij. solum aromatu. ideo pōt augeri dosis vsq ad q̄ritatē supius dictā.

Vltimo, soluo hoc dubium, diceret aliquis, in indo maiori est maior potentia scamoneæ in soluendo cho leram qđ turbith in soluendo phlegma, cōsideratis vtriusq̄ pōderibus & eorum potentia, & tamen dictum est, qđ indū maius a prædominio soluit phlegma: hoc idem dici posset de indo minore, licet quātas turbith amplius in eo, & tamen non additur quantitas scamoneę. Dicendum qđ scamonea non solum euacuat cho leram, sed etiam ad luuando operationem turbith et illam velocitando, euacuat phlegma. Turbith autem non sic est adiuuans et velocitans operationem scamoneę, & est principaliter turbith phlegmatis purgatiuum & solutiuum, & sic appareret solutio ad dubium non obstante qđ potentia scamoneę fit maior in indo maiori, quę potentia turbith multiplicatur vel duplicatur, & non additur quantitas scamoneę, vnde ad dubium facilius responderet, & per cōsequē nō apparet qđ indum minus est vigorosius ad soluedum materiā phlegmaticam, & magis conuenit in dispositionibus frigide, qđ electuarium indum maius, et vt sic habetur in vsu minus. Et cum a medicis absolute profertur electuarium indum, docti & experti aromatarij in telligunt indum minus.

Additio.

Idud electuarium indum maius magis in vsu habetur

qđ parum, et ideo quādo simpliciter scribitur electuariū indum, de maiori est intelligendum.

Electarium Indum minus eadem promittit: re: SYL. cipit turbith, sacchari ana drachmas centum: macis, piperis, zingiberis, caryophyllorum, cinnamomi, cardamomi, nucis moschatæ, ana drachmas septem, scammonii drachmas duodecim, melle cum melle despumato. Datur ad aureos tres.

Electuarium indum minus habens intentionem maioris. Cuius hæc est permixtio. Recipe turbith. drachmas centum: zuchari tantundem, macis, piperis, zingiberis, caryophyllorum, cinamomi, heyl, nucis muscatæ, ana drachmas septem: scamoneæ, drachmas duodecim. Conface cum melle despumato. Dos is eius est auz. iiii.

Hoc electuarium est magis in vsu qđ indū maius, quia minoris caliditatis et maioris efficacis in soluendo phlegma qđ indum maius, & per consequens est valde conueniens febrientibus febre phlegmatica cum aliquali admixtione cholere, semper supposita digestionē in atarie, & cōfert omnibus dispositionibus quibus cōfert indum maius. Et dos is eius per se solum est vsq ad drachmas quinque. Cuius hæc est permixtio. Recipe turbith: zingiberis, cinamomi, heyl, & omnia simplicia, quę hic ponuntur sunt superius declarata, conficitur cum melle.

Additio.

Istud electuarium indum dicitur minus, quia pauciora simplicia ingrediuntur quā in maiori secūdo Mesue, minore habens intentionem. Auicē. in quinto cano. habet eandem descriptionem, vel saltem ab ista parū differentem, quam vocat electuarium indum faciens ad colicam.

Electarium diaphœnicum a filio Zezar descriptum, purgat dēmetē, & tuto humorem crudum & bilem. Ob hæc conuenit febribus complexis & diuturnis, dolori ventriculi, & colico interperaturæ harum partium frigide. Recipe autem phœnicon cyrron, id est, dactylorum fuluorum, acetopero triduum maceratorum drachmas centum, penidiorum hordeatorum drachmas quinquaginta, amygdalarum purgatarum drachmas triginta, turbith drachmas trigintaque, scamonii drachmas duodecim, zingiberis, piperis longi, foliorum rutę siccorum, cinnamomi, macis, ligni aloes, anisi, fœniculi, dauci, galangę, ana drachmas duas & dimidiam. Tere omnia probe, melle despumato sufficiti excipe. Datur ab aureis tribus ad septem.

Confectio de dactylis, & est diaphœnicon quam scripsit filius zezar, confersens ad febres compositas & chronicas. Et est medicina securitatis. Et cōfert ad colicam, & dolorem ventris, & humorem crudū, & frigora. Et est solutiuum facile & conueniens. Cuius permixtio. ꝑ. dactylorum cheyron infusorum in aceto tribus diebus & noctibus, ptes. c. penidiag fahiri ptes. l. amygdalę modatę ptes. xxx. turbith ptes. xxxv. scamoneę partes. xii. zingiberis, piperis longi, foliorum rutę siccorum, cinamomi, macis, ligni aloes, anisi, fœniculi, dauci, galangę ana partes ii. & f. Et fiat omnium contritio bona, & confice cū melle despumato quantum sufficit. Est enim medicina mirabilis. Dos is eius est auz. iiii. vsq ad vii.

Confectio de dactylis & est diaphœnicon solutiuum & dicitur talis propter dactylos qui ingrediuntur, & de bet addi solutiuum ad differentiam diaphœniconis infrius

vinū cū
iuslibet
flux⁹ vē
tris cōn
strictiū

Balau
itice.

ANT.

SYL.

ANT.

rius descripti quod est emplastrum cōstrictiū ventris fluxus, & hoc electuario generaliter ab omnibus habetur in vsu, & fm̄ possentem descriptionem vbiq; præparatum reperitur, & in operationibus suis aliquoties conuenit cum electuario indo maiori, sed istud plus confert febribus compositis, chronicis, & de materia mixta, & vsus eius est maioris securitatis. Euacuat enim materiam cholicam & phlegmaticam virtute turibis & scamoneæ, & alias operationes habet efficere, quas autor ponit in liera, & potentius soluit materiā cholicam q̄m indo maius vel minus, sicut etiam satis potenter euacuat materiam phlegmaticam, & eius dos est vsq; ad 3. iij. per se solum, & potest etiam cum castia vel māa admisceri in dosi dicta in electuario indo, cuius hæc est descriptio. Dactylorum insusorum in aceto, dactyli sunt calidæ complexionis in fine primi gradus, & humidæ in principio primi gradus, dum sunt recentes & dum exsiccantur, primi gradus siccitatis acquirunt, cōueniūt maxime pectoris dispositionibus sicut & ficus sicca. reliqua vero simplicia sunt declarata superius. Additio.

Diaphenicon dicitur a dia quod est cōfectio & phoenicon græce. i. dactylus, inde cōfectio de dactylis. i. diaphenicon. Cuius descriptio varia reperitur, nā aliquibus hētur scamoneæ ptes, xx. iij. alij ptes, xx. iij. Alij habet scamoneæ partes, xi. non nulli partes, xij. vt habetur in descriptione ipsius Mesue foliata supra capitulo de turibis fm̄ quam communiter & melius dispensatur, et vocatur apud nonnullos diaphenicon minus, & aliud in quo inrant partes, xx. iij. & xx. iij. diaphenicon inais. Auic. v. cano. habet tres descripti. diapheniconis multum ab ista differentes item Serapio vnum habet electuarium de dactylis, ab isto iamen multum differens.

Varie
diaph.
descrip.

SYL.

Electuarium ex psyllio chologagum, ob id febri bus soluti contumacibus, acutis, & ardentibus, & cephalalgie, ac vertigini a bilis vapore nasceti, & istero, & intemperiei calide hepatis confert. Recipit autem succi buglossi domesici & sylvestris, intybi, apii, coquendo despumatorum, ana libras duas, quibus misce viginti quatuor horis cassuthæ, anisi, folliculorum fenæ, ana vnc. semis. adiantii albi manipul. vnum, succi fumarie vnc. tres, asari vnc. quatuor, spicæ nardi drachmas duas: semel feruefiant. Præterea adde violarū viridiū, vel siccarum vnc. iiii. epithimi vncias duas, & semel quoque feruefiant cola, exprime, colato psyllii vncias tres macera viginti quatuor horis in singularis rudicia agitando, post exprime totam mucraginem, in cuius lib. quatuor coque igni lento saccha. libras duas, & dimid. scamoniū in malo cydonio cocti vnc. iiii. & dimid. i. Coctis omnibus his adde pul. trochiscorum diarhodon, & de ipodio, & de rhubarbaro ana vnc. vnam: trochiscorum oxycanthæ vnc. dimid. Datur a drachmis tribus vsque ad aureos tres. Hamech hoc electuarium de trochiscis appellat. Addunt aliqui acetū libram vnam & dimid. alii violarum lib. vnam.

ANT.

Modus electuarii de psyllio solutione educens cholera citrinam. Et confert ad febres difficiles & vehementes, & ad sodam, & vertiginem, quæ sunt a fumis cholerici. Et confert calefactioni hepatis & histeritæ. Cuius permixtio hæc est. succi buglossi domesici & sylvestris, & succi endiuie & succi apii, coctorum & despumatorum ana lib. ii. & proiice super ipsos cuscute, anisi, folliculorum fenæ vnc. f. capilorum veneris. M. i. succi fumiterre vnc. iiii. asari & vnc. iiii. spicæ, drach. ii. & dimitte die ac nocte,

† 3. iij.

& bulliat ebullitione vna. Et proiciat super ea violarum viridium vel siccarū. vnc. iiii. epithymi vnc. ii. & bulliant adhuc alia ebullitione parua. Deinde coletur & exprimatur, & in colatura ponatur psylli vnc. tres & dimittatur per diē ac noctem, omni hora tamen agitando illud cum spatula. Deinde exprimatur viscositas eius tota. Deinde accipitur huius viscositatis lib. iiii. & proiciatur super eam zucchari albi lib. ii. & f. scamoneæ coctæ in pomo vnc. iiii. & f. & coquatur cum facilitate. Postquam codum fuerit, proiciatur super ipsum pulueris trochiscorum diarhodon, & de ipodio, & raudesceni ana vnc. ii. trochiscorum de berberis vnc. f. Dosis eius est a drach. iiii. vsq; ad aur. iiii. & vocauit Hamech cōfectionem hanc, electuarium trochiscorum. Sunt alij qui addunt acetū lib. i. & f. Alii addunt succi violarū lib. i. & est medicamen nobile.

Istud electuarium licet non sit in vsu, tamen quia est multæ virtutis & efficacis magistraliter possumus eo vsu, solvitur enim cum facilitate cholera citrinam, & confert ad febres difficiles eradicatione cum malitia et vehementia caloris, & valet ad sodam vertiginem quæ fit ex fumis cholerici & prauis, & confert calefactioni hepatis & histeritæ, & dicitur de psyllio propter psyllium ingreditur compositionem quod quidem psyllium est semen minuum cuiusdam plantæ, & habet partes diuersas, nā eius pars intrinseca est valde praua, calidæ & sicce complexionis in quarto, habens in se virtutem venenosam occultam. Sed eius pars medullaris & media ætiam corticalis extrinseca, est frigida & humidæ complexionis in secundo gradu, & istæ sunt multæ & sensibilis quantitates, unde totius complexio quæ resultat est frigida & humida iuxta secundum gradum, & per admixtionem aliarum partium adiuuicem remouetur venenositas & illa superflua caliditas, soluit enim psyllium lubricando. i. lubricum principaliter faciendo, & humorem cholicum cum sua frigidityte reseruat, licet vsus eius per se solū non sit conueniens, nec vtiatur ab aliquo. Et dosis eius psyllij per se solū est vsq; ad 3. lib. assumpta solum ipsius mucilaginosa expressione. Sequitur eius descriptio declarando quæ non sunt declarata, sc. cuscute, est enim herba quædam adharēs super linum, & est multum nota quæ alio nomine vocatur podagra lini, calidæ complexionis in primo, sicca in secundo. Scenæ & folliculi eius sunt qui habentur in vsu, est enim ea, et sic, complexionis in fine primi. Soluit enim cholera ad instam. Et dosis eius in puluere est vsq; ad 3. i. f. in infusione a 3. iij. vsq; ad. vi. Sed ab assumptione eius caueat habere caliditatem reipsum, & paratus ad excoaritionem vesicæ. Capillus veneris, herba est nota nascens iuxta fontes aquarum, iuxta etiā puteos satis temperatæ complexionis, tamen alius cuius caliditatis & siccitatis est versus primum, virtutem habet apertiuā, purificantiā sanguis, soluet cholera a stomacho & intestinis, sed per se sola non habetur in vsu, quia minimum dosis eius requireretur vsq; ad lib. i. Sed in decoctionibus cum quibus alix medicinx dispermantur, confert. Et sic habetur in vsu, & eius aqua distillata multum confert passionibus pectoris calidis & frigidis. Et sumitur, est frigida versus primum gradum cū ad iustione caliditatis quæ est herba in superficie foliorū eius quæ mediante soluit. Est autem sicce complexionis versus leuissimum. Soluit iuxta cholera & humores adustus, purificando sanguinem. Confert scabiosis a phlegmate salso, & maxie ftyrupo & aqua & succus eius, & ftyrupo eius magis habetur in vsu & dosis succi est vsq; ad 3. iij. & dosis decoctionis eius est vsq; ad 3. x. & dosis pulueris est vsq; ad drach. quatuor sed non est in vsu, nisi in succo vel in

Mef.

m ij ftyrupo

Summa
medici
narū est
xx. res.

lib. 2
drach. 10
m. 100

lib. 2

Cuscute

lib. 1

Capil.
veneris.

lib. 1

desumo
terre.

syropo vel in aqua distillata, quæ cum syrupo admiscetur, & sic non soluit. Reliqua simplicia ingredientia compositioni huius electuarii sunt superius declarata. Et dosi huius electuarii est vsq; ad .j. iij. obseruata regula posita in electuario de aromatis. Gale.

Additio.

In istud electuariū de psyllio apud aliquos habetur in vsu maxime secundum istam descripi. Mesf. quia Nicolaus in suo antidotario habet vnum aliud, quod vocat electuariū psyllitici, quod non fit, nec habetur in vsu.

Post electuariū de psyllio ponitur quoddam electuariū quod vtebatur. Gentilis propter singularia eius iuuamenta in podagricis, & generaliter in omnibus doloribus iuncturarum & debet sumi in mane. Et eius dosi est vsq; ad .j. iij. cum vino lymphato, vel aliquo liquore conuenienti, vel in forma solida dactyli quod melius est. & potest sumi semel in hebdomada. Cuius hæc est descriptio. Turbith boni .j. i. & f. hermodactylorum .j. i. et sunt cali. & sic. complexionis in principio secundi gradus cum aliquali humiditate viscosa dum sunt recentes, sed sic non habetur in vsu. Solutum phlegma crassum, maxime a iuncturis, & ideo summe conueniunt podagricis & doloribus iuncturarum. Et dosi eorum est a .j. i. vsq; ad .ij. cum eorum correctione sibi admiscendo tertiam partem dosi, sed per se solum non habetur in vsu zingii .j. i. Esulæ quæ ab Aulien. vocatur scabram, & a Mesue scabram .j. iij. herba est nota in partibus nostris fortiter solens, sed per se solum non habetur in vsu. sed solum radix eius præparatur in medicinis, & a rusticis comeditur cum querunt solutionem, & nõ curantes de qualitate assumptionis ipsius, quandoq; moriuntur, est etiã vomitus prouocatiua, & est calidæ & sicce complexionis in tercio. Solutum principaliter a iuncturis humores crassos, & etiã a cerebro, & a neruis, & dosi eius est vsq; ad .j. i. zucharii lib. i. et reducatur ad formam electuarii vel solidæ confectionis. Si quis tamen vellet, vt vigorosi soluat, & maxime materiam cholicam, addat scamoneæ correctæ .j. i. Et tunc dosi esset vsq; ad .j. vi. quali teruncq; præparatur, & sine alio potu.

SYL.

Electuariū Episcopi extremæ statusq; corporis toto educit, ob id dolorem colicum hypochondriarum leuat, renes & vesicam purgat, venerem excitat. Recipit scamoniū Antiocheni, turbith albi ana drach. sex. caryophyllorum, cinnamomi, zingiberis, nucis moschatæ, emblico, polypodii, drachmas. iij. & dimid. sacchari vnc. sex, ex ipse mel de spumato. Datur ab aureis duobus ad tres.

ANT.

Electuariū elefoph. quod educit superfluitates a toto corpore, & expellit ventositatē, & valet ad iuncturarum dolorem, & laterum & colicam. Et mundificat renes, & vesicam, & addit in coitu. Cuius hæc est permissio. g. scamoneæ antiochenæ bonæ, turbith albi ana drach. vi. caryophyllorum, cinamomi, zingii, emblicorum, nucis muscatæ, polypodii. ana drach. ii. & f. zucharii albi. vnc. vi. Confectio cum melle despumato. dosi eius est ab auriis. i. vsq; ad .iiii.

t. iij.

Summa
medi. est
x. rcs.

Non est in vsu, posset tamen conuenienter et magistra liter præparari, & summe conueniret ad soluendum materiam cholicam & phlegmaticam, & ad multas & diuersas passiones quas ponit in litera, & dosi est vsq; ad .j. iij. per scamoneam antiochenam intelligit de illa cõrata quæ est mediocris omnibus alijs. Reliqua simplicia sunt superius declarata.

Additio.

Electuariū elefoph. i. episcopi. istud electuariū et describitur ab Auiē. v. cano. parum ab isto in differens, quia Auiē. addit vltra Mesf. cardamomū & piper & nõ aliud, in reliquis non differunt.

Elect. Hamech purgat bilem vtranque, & pituitam saliam, ob id affectibus indeneatis, impetigini, psoræ, lepræ, cancro exedenti, & similibus mire confert. Recipit myrobal. citreorum vncias. iij. cepularum, & nigrarum, rhubarbari, ana vnc. ii. agarici, colocynthidis, polypodii. ana drach. xvi. absinthii, thymi, fenæ, ana vnc. i. (in alio drach. sex.) violarum drach. xv. epithymi vnc. ii. anisi, rosarum, feniculi, ana drach. sex, succi fumarie lib. i. pruna sexaginta, vuarum passiarum mundatarum vncias sex. Mactera dies quinque sero lactis t sufficente in vase vitreo stricti oris, & obturato, semel deinde ferueant, manibus fricentur, & colentur. Colato adde cassiæ fistulæ purgatæ vncias. iij. tamar Indorum vnc. i. v. manne vncias duas. Frica manibus calis, percoque ad mellis crassitiem cum sacchari libra vna & dimidia, scammonii vncia vna & dimidia. Postremo adde myrobalanorum, citreorum, cepul. Ind. ana vnc. dimid. belleric. emblic. rhubarbari, seminis fumarie, ana drachmas tres: anisi, spicæ nardi, ana drach. ii. Datur a drachmis duabus vsq; ad aureos duos.

t. xviij.

t. caprini
i sereno
acrimonia
exu. ii.

ANT.

Confectio medicaminis quod scripsit Hamech, & valet omni passioni quæ sit ex cholera & phlegmate falso, & propter quæ est sicut imperigo & scabies, lepra, cancer corrodens, & similia, & est medicum sublimis iuuamenti. Cuius hæc est permissio. g. myrobalanorum citrinorum vncias quatuor, chebulorum, & nigrorum, reubarbari boni ana vnc. duas. agarici colocynthidis, polypodii. ana drach. xvi. absinthii, haxe, fenæ. ana t. drac. vna in alio violarum t drach. xv. epithymi vnc. ii. anisi, rosarum, feniculi ana drach. vi. succi fumarie lib. i. prunorum numero. lx. passularum enucleatarum vnc. vi. Infundantur omnia in aqua cæsei quantitate sufficienti, et ponantur in vase vitreo stricti orificii, & obturentur eo eius, & dimittatur per dies quinq;. Denum bulliant ebullitione vna. Postmodum coletur, & in tali colatura ponatur cassiæ mundæ vnc. quatuor: tamarindorum vncias quinq;: terebinthin vnc. ii. Fricentur manibus, & colentur, & proiciatur super illud zucharii boni albi libra i. & se. scamoneæ vnc. i. & f. & coquantur vsq; dum habeat spissitudinem mellis. Deinde pulueri zentur super illud myrobalanorum citrinorum, chebulorum, indorū ana vnc. f. bellericorum, emblicorum, reubarbari, seminis fumarie ana drach. iij. anisi, spicæ ana drach. ii. Dosi eius est a drach. ii. vsq; ad aure. ii.

t. x. vi.
t. j. i. f.

Istud electuariū habetur in vsu, & præparatū reperitur sub hoc nomine, et conuenit omnibus passionibus, quæ sunt ex cholera vel ex phlegmate falso. Et ex quibus cunctis humoribus adustis, vnde est solutium conueniens & confertens ad omnem scabiem & pruritum, materiam illius euacuando. Confert etiam lepræ et cancro, & cuiuslibet scordati cutis proueniens a materia calida vel adusta. Et eius dosi est vsq; ad .j. iij. Quoniam autem dosi sibi q. scribit Mesf. erat vsq; ad .j. iij. quando aromatizatur in maiori portione ponebatur. Cuius hæc est descriptio. g. myrobalanorum, polypodii, radix est herbe noræ, & est calidæ complexionis in tercio, & sicce in secundo, solutiu est humoris melancholici, et phlegmatici, et mucilaginosi, & maxime a iuncturis. Et dosi eius est vsq; ad .j. iij. sed per se solum nõ habetur in vsu, pruna numero sexaginta, sunt enim nota frigidæ complexionis versus principium secundi, & humidæ in secundo, leniter componendo

Summa
medicinarum
est
xx. rcs.

Cassia.

De mā.
na.

SYL.

ANT.

Summa
medici
narū est
xxiiij.
re.

primendo euacuat choleram quæ in intestinis reperitur. Et dosis ipsorum est vsq. ad .3. ij. Infundatur in aqua ca-
lei, & de ipsa dictum est in prima descriptione satyrion, vbi de lacte discussimus. Cassia fistula, ipsa est medicina quæ leniendo euacuat principaliter cholera, & subsequenter phlegma, sanguinem purificat a materiis adultis, & per se sola multum habetur in vsu generaliter vsq. lo-
corum, quia sine nocumēto operatur, ita q. pueris & pugnātibz dari potest calide complexione versus primi-
um gradum, & humidē in primo. Et dosis eius distē-
rat q. decoctio cōtē vsq. ad .3. ij. vel cū aliquo liquo-
re cōueniēti preparatē in forma dactyli, seu electuarii, et dosis eius est vsq. ad .3. i. si. & non requiritur digestum in assumptione eius, & saepe datur in principio aggritudi-
num materiem cholicarum ad aliquale minorationem materię. Tamarindorum similitudinē habet cū pru-
nis & sunt frigida & sicca complexione versus fm, cōpi-
mendo euacuat sicut pruna, & dosis eorū est vsq. ad .3. iij. sed per se solum nō habetur in vsu. Terebinthi sunt species mānæ quæ nō reperiuntur, sed loco ipsarū accipi-
mus manna, et est ros qui de nocte cadit in egypto super frondes aliquid arborū, & est calida & sicca complexio-
nis, & humidæ in primo, leniendo euacuat cholera purifi-
cando sanguinem, & dosis eius in forma portabili vel so-
lida est vsq. ad .3. ij. vsq. ad beneplacitū assumētis ipsū, & datus aliquandō sicut dictū est de electuario indo. Re-
liqua simplicia sunt superiorū declarata. Additio.

Confectio Hamech dicitur ab illo qui eam cōposuit, hęc prima descriptio est illa quæ vt plurimū in vsu hęc.

Electalterum Hamech purgat melancholiam, & vltos humores alios, ob id cōfert manig, mē-
lancholia, vertigini, obliuioni, & vitis cutis, qualia sunt plera. i. scabies, lepra, alphi. i. morphea, cancer, elephanta, impetigo. Recipit myrobalarum nig-
rarum, cepularum, epithymi, añ. drach. quinquagi-
ta, fumarig, absinthii, ana. drach. xx. thymi, calamenti, thes, polypodii, agarici, glycyrrizæ, buglosis, añ. 3. x. stæchados, chamæpitys, spinæ albæ, anisi, ana. 3. v. pruna, zizypha, nyxæ, ana. leptuaginta, vuarū pas-
sularum mund. lib. i. coque in aqua luscifienti ad par-
tem tertiam, in qua igni lento ad mellis crassitiē per
coque sapæ lib. ii. mellis lib. i. scammonii vnc. ii. Da-
tur a drach. iij. ad drachmas sex.

Confectio alia Hamech experta cōferens egritudi-
nibus de cholera nigra & humori adusto, sicut manig, melacholig, vertigini, & obliuioni, & egritudi-
nibus cutis, sicut scabies, morphea, lepra, cancer, ele-
phantia, & impetigo. Cuius permixtio. g. mirobala-
norū nigrorū, chebulorū, indos, epithymi, añ. draci-
l. fumiterg, absinthii, añ. drac. xx. hasec, calamēti, poly-
podii, agarici, liquiritig, buglosis, añ. drac. x. stæ-
chados, chamæpitys, chamæpitys, bedegar, anisi añ. drac. v. prunorū iuiube, sebestē. añ. numero. lxx. pas-
sularum enucleatarum lib. i. coquatur in aqua suffi-
cient vsq. ad tertiā ptes & pone in ea rob lib. ii. mel-
lis lib. i. scamoneæ. vn. ii. coquatur cū facilitate vsq.
ad mellis ipsitudinem. Dos ei⁹ ē a 3. ii. vsq. ad. vi.

Confectio alia quam scribit Hamech nō preparatur nec est in vsu sicut prima, magistraliter tamen potest con-
fici, & cōfert hoc electuarium omnibus dispositionibus quibus conuenit primum, & est solutium materiem magis cholicarum & adustarum q. prædictum, quia absq. additione in illi additur scamonea. Et dosis eius est a 3. ij. vsq. ad 3. v. hęc est descriptio. g. myrobalarorū hasec. i. thymi, bedegar. i. spinæ albæ & est ca. & sic, com-

plexionis in primo gradu, nascitur in sepibus cum acu-
leis valde pungentibus, & est multum prouocativa latic secundum omnem modum assumptionis ipsius. Sebestē est fructus arboris parue habet corticem exterior, & nu-
cleum interius, & est æqualis in actiuis, sed in passiuis est humidæ complexione in primo, & ingreditur in deco-
ctione comuni & pectorali. Iuiubarum sunt notę, cali-
dæ & humidæ in primo gradu & sunt pectorales, & po-
ne in ea rob. i. sapæ, & de ipsa dictum est in athanasia, re-
liqua sunt nota. Additio.

Ista secunda confectio hamec non est in vsu, vtuntur tamen ea aliqui magistraliter, mirandū est tamē q. Mef. in præsentī confectioe habeat mirobalaros nigros & indos cum idem sint, nam capi. de myrobalaris dicitur nigri & sunt illi qui nominantur indoi, sed credo q. sit error scriptoris.

Electarium Rosarum cholagogum climens, ob id salubre biliosis affectibus, arthritidi calide, cephalalgic calida, vertigini, oculorum dolori, icte-
ro. Recipit autem succi rosarum rubrarum perfectarum lib. iij. sacchari lib. i. & dimid. māng purg & re-
centis vnc. vi. scammonii Antiocheni vnc. i. & dimi-
diam. Coque flamma lenta ad mellis crassitudinem adde tūc trochisc. spodiū vnc. i. galliæ, croci, ana. dra-
ii. trochisc. oxyacanth. drach. iij. reponē vitro va-
se. Datur ad drachmas quinque.

Modus electuarii rosati, solutione educens chole-
rā sine molestia. Et valet ad egritudines ex easactas, & ad egritudines iuncturari calidas, & ad sodam ca-
lidam & vertiginē, & oculorū dolores, & histeritiā citrinam, & est sanū & expertum. Cuius pmixtio. g. succi rosarū rubearū cōpletur lib. iij. zuchari ta-
barzet li. i. & f. terebinthi puri & recētis. vnc. vi. sca-
moneæ antiocheni. vnc. i. & f. Coquatur omnia cū facilitate super ignē, qui sit sicut candelę, vbi dum mellis habeat ipsitudinem, deinde prouice super il-
lud trochiscorum de spodio. vnc. i. galliæ, croci ana. drach. ii. troch. de berberis. drach. iij. Reponē in va-
se vitro. Dos eius est drach. v.

Hoc electuarium ab omnibus sub hoc nomine præpa-
ratur non tamē sub hac descriptione Mef. Sed fm descri-
ptionē Nicolai positam in suo antidotario, & ego ibidē ad plenum declarabo si deo placuerit, et est principaliter euacuatorium materiem calidarum & adustarum.

Additio.

Istud electuarium rosarū Mef. apud multos habetur in vsu & maxime apud italos. Gal. in cap. de medicinis Zenonis in suis experimentorū libris habet electuarium rosarum, sed non est in vsu. Nicolaus in proprio antido-
tario habet electuarium de succo rosarū quod est in vsu.

Elect. dia bruonias Dnocriti, cerebrū & ner-
uos purgat excrementis, ob id epilepsię, paral-
ysi, vertigini, & aliis cerebri & neruorū frigidis affe-
ctibus medetur. Recipit radicis bryonig purgatę & tri-
tæ lib. dimid. sapæ, vuarum passularum lib. iij. scil-
læ assatę, strobilorum depellatorū, ana. fescunc. nu-
cis moscatę, cardamomi, macis, zingibens, ana. drac. ii. caryophyll. piperis longi, stæchados, ana. drach. i. & dimid. feseleos, salis gemmæ, galliæ, ana. drach. se-
mis, agarici drach. iij. Datur post sex menses a gra-
duabus ad drachmas quatuor.

Confectio Alphefara quam scripsit Demo. mūdi-
ficans cerebrum & neruos, confersens iuuamentum magnum epilepsię, & vertigini, paralyfi, & egritudi-
Mef. m. iij. nibus

SYL.

ANT.

Summa
medici-
narū est
vñ. res.

SYL.

ANT.

nibus neruorum frigidis. Cuius hæc est permixtio. ꝑ. radices alpheferg mundate & contrite lib. ꝑ. melis pafularum lib. iiii. ſcilicet affate; pinearum mundatarum ana. vnc. i. & ꝑ. nucis muſcate; cordonum; macis; zingiberis. ana. drach. ii. caryophyllorum, piſeris longi. ana. drach. i. & ꝑ. ſeleleos, ſalis gemmæ, gallig. ana. drach. i. ſpicæ. drac. ꝑ. agarizi. drach. iiii. ſtechados. drach. & ꝑ. doſis eius eſt a. drach. ii. vſq; ad. iiii. Da poſt ſex meſes.

Summa
med. eſt
xvi. res.

Non eſt in vſu nec preparata reuſus. Additio.
Confectio de alpheſera non eſt in vſu, ipſe Meſ. ſuperius capi. de alpheſera habet eandem deſcriptionem, & eſt alpheſera, vitis alba.

SYL.

Electarium aliud manne Galeno inuentum, chologogum, benignum & delicatum, ob id morbis omnibus bilioſis ſalubre, recipit manne thuris & recentis libram vnā in libra vna ſucci roſarum rubrarum diſſoluendum & coquendam ſufficienter igni lento, tunc adde ſcammonii vnciam vnā, maſtiches drachmas tres. Datur vncia dimidia, compoſitum hoc celebre medicamentum (inquit Galenus) ex ſimplicibus temperata & ꝑprietate maxie idoneis.

ANT.

Confectio manne ex inuentione Cale. & eſt medicina nobilis operationis & bonæ. Solutionem, niſi eſſet facilem, & educit choleraſ citrinam ſine moleſtia. Et valet ad egritudines factas ex ea, & eſt medicina delectabilis boni ſaporis. Cuius permixtio. ꝑ. manne puræ & recentis lib. i. ſamo. antiochenæ vnc. i. Diſſoluator manna cum ſucco roſarum rubearum, & ſit ſucci quantitas conueniens circiter lib. j. Et coquatur cum facilitate, donec habuerit ſufficientem coctionem. Deinde pone ſuper illud maſticis. drach. iij. da vnc. j. Inquit Cale. Offendit compoſitio huius medicinæ nobilitatem eius. Eſt enim compoſita ex partibus quæ in ſe habent complexionem & ꝑprietatem.

Summa
medici-
narū eſt
v. res.

Confectio de manna inuentione Gale. quod vocatur diamanna. Iſtud eſt ſamo ſic electarium quod eſt multum in vſu, & ſub iſta deſcriptione & titulo vbiq; præparatur, non tamen reperitur vbi Gal. ipſum deſcribat. Eſt enim principaliter ſolutium choleraſ citrinæ cum facilitate & ſine moleſtia, & eſt mirabilis operationis etiam a ꝑprietate, et ad guſtum etiā eſt delectabilis valde. Conſert etiam habetibus hepar calidum, renes vel alia membra cum dominio humoris cholerici vel adulti, & doſis eius eſt a. j. vſq; ad. vi. poſſeſt etiam permixceri cū caſia vel cū manna. v. j. i. f. caſſie. vel. j. h. manne. Et hoc electarium ſecundum virtutem aſſumens, cuius hæc eſt deſcriptio. ꝑ. manne puræ. ſcamonæ antiochenæ, tamē contrita debet, et vocatur diagridium, reliqua vero ſunt nota.

SYL.

Electarium dia cocchu gnidii hydragogū in hydropem efficaciffimum. recipit folioꝝ thymeleg preparatorum partes decem: carnis cydoniorum in aceto coctorū, & ſacchari. ana partes octoginta, manne partes quadraginta, olei ex cocco gnidio partes duodecim, ſaccharum & manna diſſoluantur in ſeri lactis, cui infuſus erit agaricus, partibus triginta, miſce carnem cydoniorum, coque igni lento ad mellis craſſitudinem. Puluis foliorū thymeleg miſtus præ dicto oleo reliquis addatur. Dantur drach. iiii.

ANT.

Confectio Almezereon ex inuentione noſtra, qd eſt medicamen benedictum ad hydropiſim, ſolutio nem enim educit aquam citrinā cū fortitudine. Cuius hæc eſt permixtio. ꝑ. foliorum almezereon præpa-

ratorum partes. x. carniū citoniorum elixatorum in aceto vini, & zucchari tabarzet añ. partes. lxxx. aquæ caſei infuſionis agarici partes. xxx. tereniabin partes. xl. olei almezereon partes. xii. Diſſoluator zuccharū & tereniabin in aqua caſei prædicta, & miſceantur cum carne citoniorum, & coquantur cum facilitate vſq; dum mellis habeat ſpiſſitudinem. Et inuoluatur puluis foliorum almezereon cum oleo iam dicto, & coſiciatur cū eis. Et ſit doſis eius. j. iiii.

Summa
medici-
narū eſt
vi. res.

Confectio almezereon. i. laureole. hoc electarium non eſt in vſu, magiſtraliter tamen poſſeſt præparari, & eſt medicamen benedictum ad hydropiſim aquoſam quæ vocatur aſcites. educit enim aquam citrinam cum fortitudine, ipſum tamen cum magna cautela eſt exhibendum, & ſolum robuſtis & ſoribus, & doſis eius eſt vſq; ad. j. iij. minor autem poſſet debilibus exhiberi. Cuius hæc eſt permixtio. ꝑ. foliorum almezereon. i. laureole herba nota in paribus noſtris, & eſt ſpecies lacticinij calidæ & ſiccæ complexionis in quarto, ſolutione educit choleraſ citrinam. Oleum almezereon ſit ſicut oleū chaſneſimū. reliqua ſunt ſuperius declarata. Additio.

Hæc infectio raro habetur in vſu, ipſe Meſ. in ca. de mezezon habet eandem coſectionem. Serapio in proprio antidotario habet vnā aliam deſcriptionem confectionis mezezon, quæ nō eſt eadem cum iſta Meſ. Mezezon ſecundum diaſ. eſt chaſmelea vel cocognidion. & eſt planta habens folia ſicut oliua, laureola vero habet folia ſimilia ſelijs lauri.

SYL.

Elect. Alſebra pituitam & melancholiam purgat, & aquas, recipit alſebra boni, myrobalarum citrearum, añ. vnc. ii. & trita & creta mergatur ſucco ſcniculi, & inſolentur dies quinq; aſſundenſe ſuccum nouum, ſiccatur reponere vaſe vitreo. Datur a drach. i. ad. j. cum ſaccharo & aqua calida.

ANT.

Modus confectionis alſebra, ſolutione educens choleraſ nigrā & phlegma, & aquam citrinam. Cuius permixtio. ꝑ. alſebra boni & electi & mirobalarum citrinorū tñ. j. ii. puluerizetur & cribellatur, & proiciatur ſuper eorū ſummā ſucci ſceni. humidi quātitas quæ cooperatur, & pone in ſole diebus, v. ſp in nouādo modice ſtillationē ſucci ſuper eos, deinde dimitte ſiccari, & reponere in vaſe vitreo, & eſt doſis drach. i. vſq; ad. ii. cum zuc. & aqua calida.

t. j.

t. j. h.

Summa
medici-
narū eſt
ij. res.

Modus confectionis alſebra, nō eſt in vſu. Additio.
Hæc confection non eſt in vſu. Serapio in proprio antidotario habet eandem deſcript. confectionis alſebra, quā vocat med. ſoſ. quæ ſit cum ſebra, alſebra, i. deſt elula de qua ſuperius Meſ. fecit vnum capitulum, in quo ſatis tetigit hanc confectionem.

SYL.

Electarium de Eupatorio, ad icterum & hydroperem incipit, recipit ſucci eupatorii, rhubarbari, añ. drach. iiii. croci drach. ii. lacce, ſeminis caſſiutæ cacuminū ſchœnæ antheus, ſem. citreoli, cucumeris, portulacæ, ſucci abſinthii, añ. drach. iiii. ſcammonii in cydonio cocti drach. ii. & dimid. tere curioſe. Datur aureo vno cum lacte camelari, aut aqua caſei alchermigi. Quod ſi calor adeſt, ſucco ſolani, aut intybi, aut volubilis reprimere.

ANT.

Modus confectionis de eupatorio mirabilis ad hictetiam & initium hydropiſis. Cuius permixtio. ꝑ. ſucci eupatorii, raueſ boni añ. drach. iiii. croci. j. ii. lacce, f. cuſcutæ añ. drach. iiii. cimarum ſchœnæ th. ſe. citrulli, cucu. portulacæ, ſucci abſinth. añ. t. j. iiii. ſcam. coctæ in citoniis. drach. ii. & ꝑ. Fiat omnium contritio bona. Et ſit doſis eius aure. i. cum lacte camelarum

t. j. ij.

Summa medicinarum sunt mellarum, aut aqua casei alcherigi. Et est illic caliditas reprimere cum succo solatri & eduique, & volubilis. Modus confectiois de eupatorio eius non est in usu.

Addio.

Confectio de eupatorio non est in usu. Gale. in suis experimentis habet electuarium de galit. i. de eupatorio quod non est simile huic, similiter Serapio in proprio antidotario habet hanc eandem descripi. confectiois de eupatorio, parum tamen ab illa differenter, que sic incipit. Alio ad histeridiam & inceptions hydropisis.

Iohannes

SYL.

TWA

Dlaphysalidon, efficacis. ad hydropem & cacexiam & affectus hepatis, lienis, iundurae, lubricitatem partium nutritiarum, formae corruptionem, hemorrhoidas. Recipit succorum lupi salutaris, intybi, apii purgatorum, an. lib. iiii. In quibus myrob. citrearum, cepul. an. drac. xii. embli. 3. quinquaginta, Indarum, bell. an. 3. viii. agarici. iresos, ana drac. x. abinthii, cassiuth, rad. apii, feniculi, anisi an. drac. iiii. vuarum paslarum mundatarum drac. octoginta, coquantur igni lento ad consumptionem dimidii succorum, frica probe manibus, cola. Vni huius parti adde tamar Indorum, cheyron, & cassie fistule an. vnc. octo, manae vnc. iiii. cola, & munda. Alteri succorum parti adde penidiarum hordeatorum lib. iiii. misce omnia simul, bis ferueant, tunc adde olei sesamini recentis vnc. xv. percoque ad mellis crassitudinem ab igne depositis adde troch. diarhod. troch. de eupat. troch. de abinth. troch. de rhubarb. an. vnc. i. & dimid. iresos vnc. i. agarici, foliorum thymeleg nutritorum in aceto an. aut. octo, scammonii, succi eupatorii, succi abinthii, croci, lacce lotz, myrob. citrearum, cepularum, an. aut. iiii. bellerici, embli. Ind. ana aureos. iiii. spice. anisi, an. aureos. ii. turbith. vnc. vi. cum olei thymeleg tribus vncis, omnia prius inuoluta, praedictis misceat. Datur a drachmis tribus ad drachmas quatuor cum aqua intybi.

ANT.

Alchelengi est medicamentum magnorum iuuamentorum exportum ad hydropisim & cacexiam, & eggritudines hepatis & splenis, & ad mollificationem membrorum nutritionis, & corruptionem formae, & confert hemorrhoidibus, & ad aegritudines iucturatur. Cuius permixtio. Accipe succum volubilis, succi eduique, succi apii purgatorum an. lib. iiii. proice super eos myrob. albanorum citrinorum chebulorum an. 3. xii. embli. 3. indor. bellericorum an. drac. viii. agarici. drac. x. abinthii, cuscute, radice apii, feniculi, anisi an. drac. iiii. iresos. drac. x. pasularum enuclea. 3. lxxx. Bulliant cum facilitate usque ad medietatem succorum. Deinde colatur postquam omnia fuerint manibus bene fricata, & proiciantur super partem i. succos tamarindorum, cheyron. drac. viii. terebinthin. vnc. iiii. cassie fistule. vnc. viii. Deinde colentur a scosis, & in alia parte aquae proiciantur penidiarum, sahiri. lib. iiii. Deinde misce omnia simul, & bulliant ebullitionibus duabus, tunc vero proice super illud olei sesamini recentis vnc. xv. & agentur omnia simul. Deinde coquantur usque ad mellis spissitudinem. tunc vero deponat ab igne & puluerizentur super illud trochiscorum diarod. trochiscorum de eupatorio trochiscorum de abinthio, & trochiscorum de reubarbaro. an. vnc. i. iresos 3. i. agarici, foliorum almezereon nutritorum in aceto an. aut. viii. scamoneae, succi eu-

pato. succi abinthii, croci, lacce ablut. myrob. albanorum citri. chebu. an. aut. iiii. bellericorum, emblico. indorum an. aut. iiii. spice. anisi an. aut. i. turbith boni vnc. vi. inuoluantur omnia prius cum olei almezereon. vnc. iiii. & misceatur cum praedictis & bene icorpoventur. Et sit dosis eius a drach. iiii. usque ad. iiii. cum aqua endi.

Alchelengi est medicamentum magnum propter compositionem multorum simplicium, & propter eius efficaciam & electuarium quod est in usu & preparatum reperitur. Est enim conueniens ad hydropisim ascitem, & ad cacexiam quae est prima dispositio ad hydropisim, & ad aegritudines hepatis & splenis factas a phlegmate aquoso, Solut enim potenter aquositatem & phlegma. Conferit etiam mollificationi membrorum, & rectificat deprauatum colorem, & secundum versus cineritum & citrinum, soluendo etiam aquositatem citrinam. Et alias virtutes magnas habet efficere, sed est solutium, quare cum magna custodia debet exhiberi propter eius potentiam in soluendo. Et dosis eius est usque ad. 3. iij. cum aqua eduique ad temperandum caliditatem vel sine ipsa, vel cum alio liquore conuenienti. Cuius hunc est descriptio. R. succi volubilis, & est herba quae magis adheret arboribus & maxime vitibus, habet laticinium faciens campandias albas, & est calidae & siccae complexionis in primo habet virtutem leuissimam in soluendo aquositatem propter laticinium eius. Iresos. Et hic vultur est notandum quod succus iresos, dum est recens, assumptus in pondere. 3. iiii. a corporibus fortibus, vel quantum media testa cui capere possit, mirabiliter reducit aquam in hydropem, & permiscendo cum zucaro leuissime bulliat, vel cum melle, secundum quod expedit, & cum assumptione ipsius solius modo iam dicto stidi plurimos curatos sume do his quolibet mense cum regula superius dicta de tali succo. Tamarindorum cheyron. i. de illa contraria. Terebinthin, olei sesamini recentis. Et sit tale oleum non habet, pone oleum de amygd. dulcibus, quia fere eiusdem est virtutis et complexionis. Et in hac descriptione multos trochiscos ponit, quos inferius declarabo distinctione quinta, quae ex superscriptis sunt nota. Addio.

Alchelengi est medicamentum magnorum iuuamentorum non est in usu, quod medicamentum videtur conformari illi in multis quod Auic. in quinto cano, nominat alchelegi, quod est confectio sem cum plurimorum iuuamentorum.

Electuarium Dyacydonites cholagogum & phlegmagogum, colicos affectus & alios partium nutritiarum iuuat, recipit succi cydoniorum lib. iiii. mellis lib. ii. scammonii lescuancium, gallie, caryophyllorum, zingii, mastiches, piperis longi, cinamomi, nucis moschatz, an. drach. iiii. misce. Datur ab aut. i. ad aut. iiii. Si vis cholagogum fieri & phlegmagogum, adde scammonii 3. xv. turbith. 3. xii. Si vis tunc esse phlegmagogum, omisso scammonio misce turbith. 3. xxv. cinici excortati drac. xv. Si bilem aut vis eo vacuat, praedictorum loco misce elleborum nigrum epithymum, aut polypodium, melle vel saccharo excipitur, fit cum cydoniorum nunc succo, nunc carnisbus nunc ambobus simul.

Confectio electuarii diacitonitem conferens colicis, & aegritudinibus membrorum nutritionis. Et educit solutice choleram. Accipe succi citionorum lib. iiii. mellis tabarzet lib. ii. scam. vnc. i. & f. gallie bonae caryophyllorum zingii, mastices, piperis logi, cinamo. nucis muskatz, an. drach. iiii. Confecte omnia simul. Et sit dosis eius ab aure. i. usque ad. iiii. Si autem volueris per solutionem educat cholera & phleg-

Me f.

m iij

ma

Summa medicinarum est xxxviij res.

Medicamentum optimatum ad hydropisicos,

SYL.

ANT.

t3. xij. f

Summa
medi. est
x. res.
f. p. m.
i. c. i. o. n. e.Ella ma
teries fri
gidaruz
solutuaElla ma
teries ca
lidarum
solutua

ma. ponantur in medicamine scamoneæ drac. v. tur
bith + drach. xii. Si autem volueris vt solum phleg
ma educat, abiecta scamonea, ponatur turbith. 5.
xv. carthami excorticati pondus scamoneæ. Et si
volueris vt cholera nigram educat, ponatur loco
predictorum helleborus niger, aut epithymum, aut
polypodium. Et apud plures fit hæc medicina cum
melle. Et apud plures cum zucchero. Et quandoq;
fit cum succo citoniorum. Et aliquando cum carni
bus & succo ipsorum, & aliquando cū carnis tñ.

Non præparatur. nec est in vsu secundum possem
descriptionem sed bene est in vsu secundum descriptionē
positam a Nicolao in suo antidotario. Et hic vltimo
notandum q̄ inter omnia electuaria solutua superius
dicta illa quæ magis generaliter sunt in vsu conuenien
tia materiebz phlegmaticis seu frigidis febribus vel
non febribus sunt, electuaria Indum maius, & ni
nus, quod plus conuenit. & electuaria diaphœnicon
solutum, & de istis dictum est, & de doli & modo al
sumptiois. Electuaria vero solutua materiei calidæ seu
cholericæ quæ etiam febribus & non febribus cō
ueniunt, et quæ principaliter sunt in vsu sunt solum duo
scilicet electuaria quod dicitur diamāna superius positiu
& declaratum, et aliud est electuarium de succo rosarum
positum a Nicolao quæ duo satis conueniunt in modo
solutionis & dosi: et possunt predicta electuaria omnia
per se sola assumi, vel in forma boli cū zucchero vel ad
mixta cum cassia et inanna in dosi debita secundum exi
gentiam, vel cum aquis distillatis appropriatis vel cū de
coctionibus communibus vel alijs dicendis inferius.

Additio.

Istud electuarium interdum ab aliquibus in vsu habe
tur saltem sine speciebus cum carnis citoniorum et sca
monea: tñ Mesue docet hic facere laxatiuū ad omnes hu
mores quo poterit quis vti ad libitum. Auicē. in. v. ca.
no. habet duas descriptio. electuarij diacitoniten laxati
ui. Serapio vero in proprio antidotario habet vnam.

QVARTA DISTINCTIO DE CONDITIS.

SYL.

Ondiuntur plantarum nunc radices,
nunc surculi, & similia, nūc flores, nūc
deniq; fructus. De quibus omnibus
ordine nobis dicendum est. Primo au
tem quibus modis radices varie con
diri debeant.

ANT.

Quarta distinctio est de conditis, & cadit hæc ope
ratio, quandoq; in fructibus, quandoq; in radicibus
plantarum, quandoq; in ramis & talibus, quandoq;
in floribus, & nos loquemur de eis, & primo de di
uersis modis condiendi fructus.

In presentii parte persequitur Mesue ad determi
nandum de conditis, & de his quæ conferuantur, siue in con
serua tenentur cum zaccaro vel melle: sicut sunt radices
quædam herbarum & fructus arborum ac etiam flores
& rami & cortices & similia. Et incipit a fructibus.

SYL.

CEpulæ myrobalani conditæ stomachum & v
triculum firmant, appetentiam inuiant, & co
ctionem promouent, rationalem animæ partem ve
getam reddūt & sensificam, quapropter visum quo
que clariorem, & vsu crebro iuuentutem diu tueri
tur. Accipiendæ vero sunt quodlibet humidæ & re
centes si harum est potestas, vel saltem arte & indu

aria idonea humectatæ, quæ stylo passim compun
ctæ coquantur ex aqua igni lento donec tenerescāt.
His in asserem immixtis aqua exprimat. Deinde bi
duo hydromelites mergantur. Deinde igni lento de
menter coquantur, vale vitreo recondantur, ac mel
le cui incotæ fuerint, mergantur. Dantur post sex
menses. Arte autē sic humectatur. Infunde his aquā
plurimā, insola dies octo, deinde separatim obreue
arena humida + quarto quoque die nouanda, aqua
sepe superflua, donec tumeant, & humectentur, id
que vel in dolio, aut alio vase magno fiat, vel in fos
sa quadam subterranea magna & loco humido.

t. terio i
simplic.
Med.

Cebuli conditi stomachum confortant, & appe
titum prouocant, & digestionem procurant, sensus
& rationem vigorant, visum clarificant, videntes eis
in iuuentute conferuant. Et modus condiendi est vt
accipias ex eis humidis si haberi possunt, vel saltem
humectatis secundum artem qua humectari possunt
quātitate quam volueris, & cum filio punge eos
vndiq; & decoque eos in aqua cum facilitate vique
dum tenerescant. Post hæc dimitte ipsos super tabu
lam, & exprime aquam illorum, & submerge illos
in aqua mellis, & dimitte eos per duos dies, tūc ve
ro decoque eos cū igne lento cum facilitate, & post
quam decocti fuerint, reconde eos in vase vitreo, &
submerge eos in melle decoctionis eorum, & da
post sex menses. Ars autē auxiliatur ipsos in hu
mectando hoc modo. Infundantur in aqua pluri
ma, & exponantur radii solaribus per dies. viii. de
inde accipe vas magnum sicut dolium, vel saltem
fiat fouea magna sub terra in loco humido, vbi in
ter multam arenam humidam pone, in qua disten
diti sepeliantur, saepe ac saepe aquam superinfun
dendo, & innouando arenam de quarto in quartum
diem, vsq; dum tumeant & humectentur.

ANT.

Cebuli. f. myrobalani conditi, maxime dum sunt re
centes, vt diutius & melius conferuentur, sunt enim fru
ctus cuiusdam arboris nascentis in India virtutes et com
plexionis vt dictum est superius, habent insuper & alias
virtutes vltra prædictas, incitant enim appetitum pro
statuati, iuuant digestionē, clarificant sensus intrinsecos,
accunt visum, & corpus in iuuentute & sanitate conser
uant, & materiam phlegmaticam primo. secundo cho
lericam leuiter experimendo euacuant. Et communiter
dosis est vnus de mane ieiuno stomacho, & possunt con
tinuari singulo mane ad beneplacitum assumentes, sunt
enim satis in gustu placibiles cum dulcedine & aromati
ca ponticite, & modus condiendi clare ponitur in li
tera, quare per te ipsum lege. Additio.

Ponit hic Mesue modos cōdiendi myrobalos qui
etiam apud Auicē. quinto cano. & Halya. x. practicæ
& similiter apud Serapionem in proprio antidotario
habetur.

Emblicæ myrobalani conditæ vtriculum robo
rant, eius substantiā & facultatē contrahendo, &
intemperiem humidam corrigendo. Hæc autem
aqua affusa soli exponendæ donec tenerescāt, & hu
mectentur, tunc expressæ, vt priores, hydromelites bi
duo macerantur, post igni lento coquantur, coctæ
vbi parum refrixerunt, mellis albi quarta parte adie
cta reconduntur. Sunt qui præterea condiant aro
matibus, cinnamomo, xylaloe, cardamomo, croco,
molcho, gallia, & similibus.

SYL.

Emblia

ANT. Emblici conditi stomachum confortant, & humiditatem ipsius abscindunt, & præparant ipsum præparatione qua partes & virtutes eius aggregat in ipsa, & modus condiendi eos est. Accipe ex eis quælibet quam volueris, & infunde super eos aquam, & expone soli quousque tumescat & humefcentur, et post exprime, & pone in aqua mellis, & dimitte per vii. dies deinde roque cum facilitate. Postquam conditi fuerint dimitte eos in frigida, & adde cum melle tabazet. f. cum quarta parte totius, & reconde. Quidam vero semper condiunt cum speciebus aromaticis, sicut est cinamomum, & gallia, & cardamomum, crocus, & muscus, & similia.

Emblici. f. myrobalani conditi hęc alia species myrobalanorum virtutis & complexionis superius dictę in triphera saracenica: qui leuiter cum primis dosimul eua cuant cholera & phlegma: habent etiam plures alias virtutes, & maxime circa stomachum quas tu ipse lege. Et dosis ipsorum est vnus. Vltierus est aduerendum, quod si existis dux species myrobalanorum condiuntur ita & alie possent condi, & habere operationes suas proprias efficere.

Additio.

Modus condiendi myrobalanos emblicos ponitur hic a Mes. qui etiam habetur ab Auic. v. can. ab Haly x. practice, & a Serapione in proprio antidotario.

SYL.

Cydonia condita fluorem alui vomitumque si sunt, ventriculum roborant, ob id & coctionem iuuant. Sicut cōdiuntur. Cydonia ampla, nulla putredine vitata, depellata, in pus purgata, in frusta idonea secta coque in iulepo multum aquoso, post tri die in iulepo alio propemodum per fectę coque per coq. aromatizata musco, vase vitreo reponē, eo iulepo cui incocta sunt superdato. Sunt qui ex melle coquant, alii ex sapa, alii præterea condiunt aromatibus, alii aliter.

ANT.

Citonina condita fluxum vētris et vomitum sistit, Stomachum vero confortant & digestionem. Accipe citonina magna. mūda a putrefactione. & mūdētur a cortice suo & granis interioribus. incidantur in frusta conuenientia, & decoquantur cum iuleb multæ aquositate, & post id vnū decoquātur cum alio iuleb, quod est viciūm perfectę coctionis. vsq. dum perficiatur in eis decoctio. deinde aromatizētur cū musco, & ponantur in vase vitreo: & sepeliātur cum iuleb, in quo decocta fuerunt, & quidam decoquūt cum melle, & quidam cum vino cocto: & quidam semper condiunt cum speciebus aromaticis, & alii faciunt alia.

Citonina condita. ipsa enim principaliter confringūt vel conueniunt relaxationi stomachi & intestinorum, resiliunt fluxui ventris condita cum zuccaro & assumpta ante cibum, vomitum autem & ascensum vaporum ad caput prohibent assumpta post cibum. Et dosis eius est vsq. ad 3. i. Complexio autem citoniorum et virtutes dictę sunt superius in confectione de citonij & in electuario Indo maiori. Et modus condiendi istas: vt longo tempore conseruentur ponitur hic in littera quæ est clara.

Additio.

Describit hic Mes. modus condiendi citoniat qui etiam habetur ab Auic. v. can. ab Haly. x. practice, Similiter a Serapione in proprio antidotario.

Pira condita, cor, & ventriculum roborant, conduntur vt cydonia, SYL.

Pira condita cor & stomachum confortant, & modus condiendi ea est sicut citonia, ANT.

Pira debent eligi quæ sunt magis aromatica: & cū zuccaro condita, stomachum & cor confortant, diuersificatur autem in complexionē ipsorum sicut completam maturitatem, mediam, & acerbiteratem. Acerba enim sunt frigida complexionis & sicca versus secundum, perfecta matura sunt frigida & humida versus primum cum aliquali caliditate & siccitate. Medie vero matura sunt frigida & sicca in primo cum aquosa & corruptibili humiditate. Ideo non condita sunt longē. Condiuntur autem sicut citonia cum zuccaro vel cum melle, et condita cum melle agunt gradum caliditatis & siccitatis cum zuccaro autem minorem gradum caliditatis, cum aliquali humiditate, & tempus assumendi est ad beneplacitum.

Additio.

Modus condiendi pira habetur hic a Mesue. Similiter ab Auicē, in v. can. o. & a Serapione in proprio antidotario.

Poma condita cor firman, syncopen & cordis palpitationem sedant, conduntur vt cydonia, SYL.

Poma condita confortant cor, syncopam & palpitationem sedant, & modus condiendi ea, est sicut citoniorum, ANT.

Poma condita, & debent eligi odorifera & condiuntur sicut citonia: tamen sunt complexionis frigida & humida in primo licet in complexionē diuersificentur, sicut & pira cum sint in maturitate vel acerbiteratem ipsorum, & dum cōdiuntur cum melle vel zuccaro, sunt enim altera tiva superflue caliditatis & siccitatis in stomacho, hepate, corde, & renibus, sed sunt duræ digestionis & mali nutrimenti, & maxime cruda & non condita.

Additio.

Modus condiendi poma ponitur hic a Mes. similiter ab Haly. x. practice ab Auicē, v. can. & a Serapione in proprio antidotario.

Perfica condita ventriculum calidum, & cor firmant, sitim sedant, oris fetorem emendat: cōdiuntur vt cydonia, SYL.

Perfica condita stomachum calidum & cor confortant, sitim reprimunt. Oris fetorem abscindunt, & modus cōdiendi est sicut citoniorum, ANT.

Perfica condita sunt frigida & complexionis in fine primi, & humida in secundo, & cōdiuntur sicut citonia, sed non habentur in vtroque stomachum tamen calidum & cor confortant, malam complexionem ab eis remouēdo, & sitim extinguunt si cum zuccaro condiuntur.

Citra condita ventriculum corq. roborant, coctionem iuuant, oris halitum commendant. SYL.

Cortices citrorum tam magnorum, quam vola manus capere potest, carne purgati lixiuio claro mergantur dies vno, mutato ad diem quintum, post merge aqua clara, donec amaritudine deposita dulcescant, tunc vase mūdo, aqua fontis plurima coquantur, donec tenerescant: aquosa deinde substantia ab his expressa in vase lapideo mergantur viginti quatuor horas, iulepo sufficienti ex saccharo albo & aq. tripla cōstante, post coquantur igni leno, ad penidiorum cōsistentiam. Extra hęc igni iulepo cortices, vase vitreo reponantur, superfuso singulis vicissim velut in crustandis iulepo rosato ad mediocrem, seu saccha-

ri eade facti crassitiem cocto. Sunt qui ambrā & moscho aromatizant. Datur post mensē.

ANT.

Citra condita stomachum & cor confortant, & digestionem faciunt bonam: & oris odorem. Accipe corticem citri mūdatorum a carminibus suis, & proprie magnorum sicut sunt volę manus, quātitatem quam volueris: & fundatur super eos lixiuii clari quātitas in qua submergatur. & muretur super eos vsq; ad .ix. dies sēl. deinde post illud mittatur super eos aqua clara, rātum donec dulcescant, & abscondatur amaritudo eorum, tūc vero elixitur i aqua fontiu plurima in vase mūdo. vsq; dum tenerescant, deinde exprimatur donec fluat aquositas eorum. Post illud infundatur super illos in vase lapideo iuleb quantitas aliqua q̄ submergant: & sic dimittatur per diem & noctem, & sic iuleb ex zuccaro albo in aqua quę sit triplū ipsius. Deinde coquatur cū facilitate, vsq; ad modū penidi orū. tūc vero separentur cortices citri a zuccaro: & recondantur in vase vitro, & cōdiatur cum iuleb rosato. cuius decoctio sit, sicut nabet, ita q̄ vna superficies sit laminarū citri, & alia iuleb, & recondes, & da post mensē. Et sunt qui aromatizant cum ambrā & musco.

Partiū
citrī cō-
pñones.
& totiꝝ.

Citra condita stomachum & cor confortant, & digestionem bonam faciunt, & oris odorem. habent tamen diuersas complexionēs sū diuersitatem partium eorū. Nam cortex exterior est calidus complexionis in fine primi. Caro autem eius est frigida versus primum, & humidā in primo. pars vero eius magis intrinseca acetosa & acris est frigida complexionis in fine secundi gradus, & sicca in primo. Grana autem eius sunt calida in primo, sicca autem in secundo. Et eius complexio resulans ex oībus partibus est frigida & sicca in primo licet frigiditas superet siccitatem: condiuntur autem cortices cum zuccaro vel cum melle. & sic calefaciunt & confortant principaliter digestionem stomachi, ac etiam cor. Ponuntur ē minute incisi quando sunt mollificati seu cocti cum zuccaro in confectionibus cordialibus vt inferius apparebit. Sic etiam condiuntur cortices arācorum solum cum melle, & illo modo calefaciunt stomachum, & desiccant humiditates in eo ipso sum confortando in virtutibus suis & illo modo multum habetur in vsu. & maxime a moribilibus tempore quadragesime, & cortices aranciorum attinent alicui caliditati & siccitati. sed minori q̄ cortices citri. Condiuntur etiam partes carnosę, de qua etiam fiunt confectiones delectabiles in diuersis formis & etiam in compositis.

Additio.

Modus condiendi citra habetur hic a Mes. Similiter ab Auic. in .v. can. ab Haly. x. practicę. & a Serapione in proprio antidotario.

SYL.

Ringium conditum renes calefacit, venereū ex citari statum tamen ventriculi dissipat, sic autem cōditur. Radices eius amplę, albe, tenerę a cortice cineritio & ligno interno purgat, in frusta pollicaris magnitudinis sectę, vno caryophyllo humectato & particula zingiberis humectati (vt mox in zingibere cōdito dicam) farte intus, vnde lignosa portio execta est, coquantur in æquali pondere sacchari, & duplo smelle vel melle solo, sed triplo: coctis ad datur aromatū pondus iustum. Datur ab vnciā vna, ad vncias duas.

ts acca-
ro recen-
tiores.

ANT.

Secacul conditum renes calefacit. Et coitum exi-

tat. Ventositates stomachi dissoluit & modus operationis eius est. Accipe radices eius albas crassas & teneras & radatur cortex eius cineritius, & elixentur, & mūdentur a venis interioribus, & incidantur in frusta sicut est mēsurā pollicis, & ponatur in eius vacuitatibus arūdinosis frustum zingiberis humectati: sicut dicemus in capitulo de zingibere cōdito, & caryophyllus vnus humectatus & accipiatur ad pondus eorum mellis pondera. iiii. et alii ponūt mellis pōdera duo, & zuccari pōdus vnum. & postquā fuerit coctum cum facilitate prōiciatur super illud speciem alessanginam partes cōuenientes, & dōsis eius est vnci. i. vel iij.

TMA

Secacul

Secacul est radix calcatrape de qua dictum est supra. conditum ergo cum zuccaro vel cum melle principaliter, renes calefacit multiplicat spermā, ad coitum incitat, & virgę erectionem facit secundum omnem modum ad ministratiōis ipsius: & modus condiendi, clare ponitur in litera.

Additio.

Modus condiendi secacul habetur ab Auicē. in .v. cano. ab Haly. x. practicę. & a Serapione in proprio antidotario, quid sit secacul dictum est in diastatyrion. Scrapio & similiter Auicē. locis præallegatis dicunt quod secacul sunt radices sicut zingiber & alportantur ex idia & sit ex eis conditum cum sint recentes in loco suo, & est sublime valde. etiam vide ibi. si vis ergo non est calcatrapa, nec sigillum sanctę Marię.

SYL.

Zingiber cōditum intemperie ventriculi frigidam & humidā sanat, & ab ea tardā & deprauatam coctionem quę cibos in acidam cruditatem corrumpat. Viscerum lubricitatem corrigit: status dissipat, alimentum in hepar & corpus reliquum distributionem celerat: sic autem fit. Zingiberis recentis, si haberi potest, sin minus, saltē arte humectati pars vna coquitur, vt eryngium cum mellis partibus tribus, & sacchari parte vna. Sunt qui zingiberis humectati, & eryngii portionem equalem simul condiūt sitq; delicatius. Quidam præterea condiūt aromatibus, alii aliter. Humectandum autem zingiber album, purum, recens, aqua affusa primum: deinde de arena obrutum, vt in cepulis myrobalanis modicam.

ANT.

Zingiber conditum confert ad frigiditatem & molificationem stomachi, & malitiam digestiōis & corruptionem ipsius, & acetosam eruditionem & lenitatem viscerum, & multitudinem ventositatum, facies cibū cito penetrare ad hepar, & corpus, & eiꝝ modus est. g. zingiberis recentis si haberi potest, vel saltem humectati per artem partem. i. mellis partes iiii. & zuccari partem. ii. Coquatur sicut secacul, & quidam accipiunt secacul & zingiberis humectati ana partem. i. & sit delicatius. Et quidam supercondiunt cum speciebus alessanginis, & quidam faciunt alia. Modus autem humectationis eius est sicut diximus de chebulis, & proprie vt infundatur in aqua, deinde sepeliatur in arena, & sit zingiber album & mundum & recens.

t. s.

Zingiber conditum, habet enim cum non est cōditum quandam humiditatem vltra suam naturalem siccitatem: & ideo conditur & præseruatur. Et conditum confert ad corruptionem stomachi & viscerum factam a phlegma

tc

te & ad maffam & corruptionem digellionis & aceto-
sam cruciationem: & multitudinem ventofitatum faciēs
cito cibum penetrare ad hepar & ad corpus totum. Con-
ditur autem cum zaccaro folo, cum est viride præpara-
tur & ficut paribus orientalibus, & illud est melius, licet
etiam præparetur & conditur dum est ficum, sed non
est sic delectabile neque uatium. Et vſus eius est magis
conueniens in hyme quā in æſtate, & magis ſenibus quā
iunioribus, & ab ipſo cauant febrentes, & habentes renes
& caput calidum.

Additio.

Cōditum. i. præparatum de zingibere. Auic. in. v. ca-
no. Haly. x. præctice. & Serapio in proprio antidotario
conditum modum cōdiendi zingiber. & dicitur quod zingiber
est vena de ventre terre sicut vena iunioris.

SYL.

Dizingiber idem pollens quod zingiber con-
ditum sic fit. Sacchari albi partes octo, mel-
lis albi partes quatuor. Saccharū aqua & melle solu-
tum coquatur quantum necesse, tunc zingiberis
boni, albi, lænissime puluerati partes tres curiose
miscantur.

ANT.

Confectio de zingibere valens sicut diximus ſu-
perius. Accipe zuccari albi partes. viii. mellis tabar-
zet partes. iiii. zingiberis boni albi pulueri zati pul-
ueri zatione vltima ſicut alcohol partes. iiii. aque in
fuſionis + zuccari quantum ſufficit. Diſtemperetur
zuccarum cum aqua & melle & coquatur vſq̃ dum
ſiccatur. Deinde proiciatur ſuper illud puluis zin-
giberis, & agitur, & incorporetur cum eo, &
adminiſtretur.

† zingi-
beris.

Confectio de zingibere. ponit incidenter quod dam
electuarium de zingibere. quod tamen non eſt in vſu.

SYL.

Radix paſtinacæ idem pot quod radix eryngii:
& ſimiliter conditur.

ANT.

Bautic conditæ valent ſicut ſecacul, & eius mo-
dus eſt ſicut ſecacul.

Additio.

Bautic conditæ valent ſicut ſecacul, & eius modus cō-
diendi eſt ſicut ſecacul, qui habetur ē ab Auic. in v. cano.
a Serapione in proprio antidotario.

SYL.

Acorus conditus cerebri & neruorum affecti-
bus conſert, conditur vt eryngium. Quin-
& ſingulis eius partibus duc eryngii boni additur.

ANT.

Acorus conditus valet ægritudinibus cerebri &
neruorum, & eius modus eſt ſicut ſecacul cōditum.
Additur tamen ad omnem partem eius ſecacul bo-
ni partes. ii.

Acorus conditus conſert multum in ægritudinibus ſri-
gidis neruorum & cerebri & paralyſi & ſimilibus: et mo-
do condiendi eſt ſicut dictum eſt. hic tamen ex acoro ele-
ctuarium pretioſum quod vocatur diacorus. cuius deſcri-
ptio ponitur a Meſue in parte de appropriatis: ſumma
in. cap. i. de ægritudinibus neruorum, vbi pro eius deſcri-
ptione virtutibus & operationibus nunc eſt recurrendū,
& illud electuarium eſt multum in vſu, & valet multum
mollificationi linguæ et ſui in ore retentum, ſicut debet ſe-
ri in omni electuario quod aſſumitur pro paſſionibus ca-
pitis vt ſumi & vapores poſſint commode euaporare
ad cerebrum.

Additio.

Modus condiendi acorum eſt ſicut ſecacul. Reperi-
tur etiam vna conſectio conditi acori ad ægritudines

neruorum frigidas mirabilis: quam ipſe deſcribit ſum-
ma quarta de ægritudinibus neruorum, & eſt conſectio
dyacori.

Saccharum roſatum, ventriculum, & cor, & vi-
ſcera reliqua firmat, ipſorumque intemperiem
humidam emendat: ſit autem ſic. Folia roſarum al-
barum vel rubrarum nondum perfectarum in vm-
bra ſiccantur, donec ipſorum humiditas extremen-
toſa reſoluatur: teruntur tunc in mortario lapideo,
additur ſachari albi triplum, reponitur vaſe vitro
aut vitrato pergamina operculato, meſibus tri-
bus inſolantur, in die ſepe agitantur, ſoli auferuntur,
ſeruantur. Sunt qui roſas omnino imperfectas con-
diunt, vt valentius adſtringant. Sunt item qui roſas
nō terunt, ſed forficibus incifas cum ſaccharo mani-
bus curioſe cōſcrant, poſt inſolant.

Zuccarum roſatum ſtomachum & cor cōfortat,
& omnia viſcera, & conſert ad mollificationem eo-
rum, & eius modus. g. foliorum roſarum albarum
aut rubearum quatitatem quam vſaueris: & expan-
dantur ſuper tabulas in vmbra vſq̃ dum ſuperfluum
humiditatis ipſarum reſoluatur, & ſint roſe habētes
mediatatem inter completum & acerbitatem, &
& terantur in vaſe lapideo. Deinde proiciatur ſuper
eas zuccari tabarzet triplum pōderis earum, & re-
ponantur in vaſe vitreato, & obturatur eo ſius cum
pergamenis, & opponatur ſoli mēſibus tribus, om-
ni die ſepe agitando illud. deinde remoueat a ſole
& ſeruetur & quidam faciūt illud cum roſis non
habētibus aliquid de completionē: & inuenitur ma-
gis ſupitum: & ſunt qui nō terūt roſas ſed incidūt
cum forficibus, & fricat manibus fricatione vltima ro-
ſas & zuccarum. Deinde exponūt ſoli.

Zuccarum roſatum confortat ſtomachum & cor ca-
leſactum & omnia alia viſcera, poteſt tamen dupliciter
præparari, vel cum roſis minutim incifis, vel cum ſucco
ipſarum expreſſo ab eis. Et tamē multum in vſu in pro-
ceſſu febrium acutarum de materia ſubtili cholericæ per-
mixtum cum aqua frigida. prohibet enim vehemens in-
cendium in eis, ſitim extinguit, & reſolutione ſpiritus
prohibet maxime dum eſt recens. Non eſt autem con-
ueniens vt quidam prædicantes ignorantes ipſum exhi-
bent, in principio febrium ſtantis opilationibus &
materia cruda. Et doſis eius eſſe poteſt vſq̃ ad. ʒ. i. cum
vno cyatho aquæ frigidæ tempore congruo. Et antiqua
multum conſert phthiſicis, ſanguinem & ſanem reſciēſibus
vel expuētib; in quacūq̃ ſumma reponderet vſcitāt
Auicē. x. tenij autoritate Gal. de quadam muliere quæ
cum ſolo zuccaro roſato ex phthiſi curata fuiſſet, dicens quod
ipſa aſſumpſit pondus incredibile: & diſtemperatum cū
aqua hordei conſert fluxui dyſenterico & ſimilibus paſ-
ſionibus.

Additio.

Zuccarum roſatum ſiue conditum roſatum ſiue con-
ſerua roſarum: idem eſt. Nicolaus in ſuo antidotario
ait rodozaccara, id eſt zuccarum roſatum, ſed non ſit ſi-
cut dicit Meſ.

Saccharum violatum bilis incēdium ſitimque ex-
tinguit: alium ſubducit: ſit vt roſatum, nili qd
violæ paulo diutius, & in vmbra ſiccadg, & cum ſac-
charo inſolanda.

Zuccarum violatum inflammationem chole-
ræ, & ſitim extinguit, venient lubricat, & eius
modus eſt ſicut zuccarum roſatum, ſed non ſit
nec

Docu-
mentū i
eſſe pro
capite.

SYL.

ANT.

Zucca-
rum ro-
ſatum
dupli-
citer
ppar.

Nō con-
ueni in
pncipio
febrium
ſed poſt

SYL.

ANT.

men violæ expansione longiori, & expansione in sole.

Zuccarum violatum est magis in frigidatium & ex-
citantium sitis & calliditatis quæ rosatum, sed non est sic
lectabile & præparatur vt rosatum: valet etiam asperitas
et siccitati gutturis & canna pulmonis, linunt enim et al-
terat & aperit vias illas vnde confert in synanchia chole-
rica & in pleuresi & similibus passionibus. Et dosis eius
est vsq; ad ʒ. i. cum aqua hordei vel fume ipsi paula-
tim labendo. Vbi vultur est notandum quod sicutiam ro-
sæ quæ violæ, condiuntur cum zuccaro vt appareat in liti-
ra sic etiam & multo magis cum melle, & sic habent di-
uersas operationes efficere sicut mel a zuccaro differt in
complexione. vtitur autem melle rosato sicut dictum est
superius in diamusco, sed melle violato tantum in dy-
senterys ad alterandum, & abstergendum phlegma cum
alijs quæ ponuntur vt inferius patebit & apparet.

SYL. **S**accharum buglossatum cor ipsi roborat, eiusque
tremorem & syncope sanat, manichos & melan-
cholicos iuuat, fit vt violatum.

ANT. Zuccarum buglossatum confortat cor. Maniacis
& melancholicis confert. Et syncope & tremorem
cordis aufert. Et modus eius est sicut zuccarum
violatum.

Zuccarum buglossatum, accipiuntur flores & cōdi-
tur cum zuccaro, & est multum in vfu tale zuccarum. Est
enim multum conueniens debilitati cordis & ipsius tre-
mori & omnibus passionibus melancholicis resistens su-
perflue resolutioni & calefactioni: maxime permixtum
cum zuccaro rosato margaritis coralljs & alijs cordiali-
bus medicinis de quibus dicitur inferius. Et dosis eius est
vsque ad vnc. i. Et eodem modo præparari poterit
zuccarum mellissatum, & valet sicut illud, sed non est
sic in vfu.

**Zucca-
rumellif
factum.**

SYL. **S**accharum rosmarinatum, cor, vetriculum, cere-
brum roborat, status pellit vt rosatum.

ANT. Zuccarum alchilil, stomachum, cerebrum, & cor
cōfortat. Ventositates fugat, Et eius operatio est si-
cut zuccarum rosatum.

Zuccarum alchilil, boraginatum: quia factum cum
floribus boraginis est multum in vfu. Et valet sicut zuc-
carum buglossatum. Et istorum duorum sepius fit admix-
tio simul. Et sic habentur in vfu, & maxime in passio-
nibus superscriptis in zuccaro buglossato. Et dosis eius est
eadem cum illa.

Aditto.

Corona Zuccarum alchilil, i. zuccarū quod fit ex floribus ro-
marinari quæ alio noie corona montis vocatur. Simon
ianuensis in suis synonymis dicit Alkelilgebel, i. rosma-
rinum & est species libanotis.

SYL.

Mel rosatum sic fit, foliorum rosarum, vt di-
ctum est, in vmbra siccatorem partes duæ in
mellis boni partibus sex coquantur clementer quā-
tum oportet. Sunt qui foliorum loco succi eorum,
& mellis portionem æqualem coquant. Alii folio-
rum & succi ana partem vnam & dimidiam, mellis
partes tres.

ANT. Mel rosatum sic fit, g. foliorum rosarum præpa-
raturum sicut diximus superius, & sint eius partes
duæ, mellis boni partes. vi. Coquantur cum facilitate
sicut oportet. Et sunt qui ponunt mellis & succi ro-
sarum partes æquales. Et non ponunt aliquid ex folijs oī

no, sunt qui ponunt foliorum partem. i. & c. f. succi
partem. i. & c. mellis partes. iiii.

Mel rosatum est calidæ complexionis, & est multum
in vfu. Et licet superius de ipso dictum sit, tamen hic etiā
vultur replicabo, sit enim ipsum cum substantia rosarū,
quādoque cum solo succo ipsarum. Et his duobus modis
ad formam electuarij reductur cum delectatione multa
in eius assumptione, quādoque colatur & ad formam vi-
sui reductur. Et his modis est multum in vfu qualiter-
cunque præparetur. Nam virtutes efficacissimas habet.
Est enim digestivum materium phlegmaticum con-
tentum in stomacho & melaicis, ac etiam i intestinis
abstergium illarum, confortativū virtutis digestivæ sto-
machi calefaciendi ipsum, & eius virtus non transce-
dit regionem hepatis, et viimur eo maxime cum syrupo
simplici acetoso vel composito in principio febriū phleg-
maticarum cum aqua fœniculi vel endiuæ fm quod cū
phlegmate est multa vel nulla admixtio cholære dando
in dosi. ʒ. i. vtriusque syrupo, non tamen conveniunt in
sebre pure cholerica. Et eius dosis in forma solida est ʒ. i. et
ʒ. siue sit cum substantia rosarum, siue cū succo, & ip-
sius colati dosi per se solum est vsque ad ʒ. iiii. si expedit
cum aqua simplici actualiter frigida seu calida fm tēpus
anni. Et hic notandum quod tempore veris vtile dige-
stivum materium phlegmaticarum: ac etiam ab egritu-
dine præservativum & sanitatis conservativum corpori
bus impotentibus, & alijs quibuscumque querentibus pur-
gari. vt illo tempore communiter fit, est mel rosatum sex
diebus assumptum de mane in aurora cum hac decoctio-
ne. ʒ. passularum, anisi, liquiritiæ, capillorū veneris ana
ʒ. i. masticis gra. vi. fiat decoctio vel cum decoctione ex
radice apij, fœniculi & petroselin. Et hoc erit maioris vi-
uocationis & apertionis, sed prima plus vtebatur Tho-
mas summus practicus.

**Materia
rūphleg-
marū di-
gōnem
sublime
tpeveris**

Mel violatum, buglossatum, rosmarinatū, fit
vt rosatum, nisi quod rosmarinato sunt qui
aromata adiciunt.

SYL.

Mel vero violatum eodem modo fit sicut ro-
satum vt similiter buglossatum et mel alchilil. Sed in
melle alchilil sunt qui ponunt species alexandringæ
notæ.

ANT.

Mel violatum est etiam multum in vfu, & solum vti-
mur eo in clysterijs cum oleo & decoctione herbarū, vel
cum aqua hordei & alijs ad leniendum & alterandum et
aliquialiter ad abstergendum, & maxime acute febricitan-
tibus, & de ipso ponimus vsq; ad ʒ. ii. cum calia vel pul-
vere de zuccaro, quādoque cum benedicta, quādoque
hierapiera vsq; ad ʒ. ʒ. fm exigentiam. Et modus cōdi-
di est sicut de melle rosato.

Vces conditæ dum sunt virides & acer-
bæ sunt frigidæ & siccæ complexionis in
primo. Cum autem ad completā matura-
ritatem perveniunt caliditatem acutam
acquirunt in secūdo, & siccitatem. In pri-
mo cum nitrositate quadam lingnam vi-
cerant & vnciositate multa. Et modus & tempus præ-
parationis earum & condiendi eas est dum sunt virides,
quia non aliter condiuntur quæ pira & poma vt in litera
ponitur aperte, & aromatiari sint bene docti in præpa-
rando eas cum melle caryophyllis & alijs aromatibus.
& valent ad stomachum confortandum. ita quæ tempore
quadragiesimæ a dieunatibus multum habentur in vfu
sic amigdalæ recentes & arancia parva præparantur ab
aromatarijs peritis.

Aditto.

Serapio in proprio antidotario habet conditum nu-
cum

eum q̄ apud multos habetur in vsu ad ea quæ dicuntur in textu. Vltimo hic describam quoddam electuariū mirabile de nucibus, et a quibusdam practicantibus multum habetur in vsu, valet enim principaliter debilitati ac frigiditati renum & relaxationi matricis & superflue humiditati ei⁹. Confert etiam fluxui antiquo mēstiuorum immo est eius curatiuum aliqui euacuatione præmissa, & confert cuilibet dolori venoso frigido in nutritiis. iuuaretiam ad digestionem cibi in stomacho. Et dosi⁹ ei⁹ est de mane vacuo stomacho a superfluitatibus cibi vsq; ad 3. iiii. Cuius descriptio est hæc. R. florum nucis. 3. f. anili. 3. i. feminum agni casti, soliorum rutæ, calamenti, elpericimini ana. 3. i. f. Ligni aloes, macis: caryophyllorum ana. 3. i. Carui, ameo, ana. 3. f. rofarum rubearū, feminum lactuce, se. portulacæ, balaustriarum, ana. 3. i. f. sandalorum alborum & rubeorum, nenufaris ana. 3. i. myrobalanorum chebulorum & emblicorum ana. 3. f. zuccari quantū sufficit. Agnus castus est arbor nota noui seculi fructu calidæ complexionis in primo, sicce in secundo. habet mirabilem proprietatem ad desiccandū spermā, prohibens desiderium ad coitum & virgæ erectionem, & ad suffumigationem eius ad matricem tollit omnes eius appetus. Est ramus eius sternatur in lecho iuxta renes omnino prohibet pollutionem. Nenufars vitium solum fibrosis eius, nascitur in paludibus, & aquis dulcibus stagnorum & sunt frigidæ & humidæ complexionis in secundo multum confert ad foemum pro uocidum fm omnem modū administrationis. Reliqua vero simplicia sunt superius declarata.

Iuuamēta pulchra.

Conditio de nucibus descriptio.

Agno castus.

Nenufar.

cūq; in membris existant, vt declaratum est superius. Plura aut loch sunt cum melle q̄ cum zuccaro, quia fortius absterget, aperit, adhaeret, & calefacit.

E Clegma ex pineis nucleis, tussim antiquā, sputum glutinosum, asthma, & spirandi, ex partū spiritalium angustia difficultatem iuuat recipit vero nucleorum pineorum drachmas triginta, amygdalarum dulcium, auellandarum affatarum, tragachā thigummi Arabici, glycyrrhizæ, & succi ipsius amyli, adianti albi, rad ireos, ana drachmas quatuor: carnis dactylorum fuluorum drachmas trigintaquinq; que, amygdalarum anararum drachmas tres, lapæ, vuarum passiarum, sacchari albi, butyri recentis ana drach. quatuor: mellis, q. s. fume velut lambendo vnc. vnam.

SYL.

Loch de pino confers ad tussim antiquā, & ad asthma, & sputi viscositatem, & constrictionem anhelitus. g. granorum pini. i. drach. xxx. amygdalarū dulcium, auellandarum affatarum, tragacanthi, gummi arabici, liquiritiæ, & succi eius, amyli, capillorum veneris, radicū libi coelestis, ana drac. iiii. carniū dactylorum, cheyron drac. xxxv. amygdalarum amararum, drachmas tres mellis passularum, zuccari tabarzet & butyri recentis ana drach. quatuor, mellis tabarzet, quantum sufficit. Sumatur ex eo quasi lambendo vnc. i.

ANT.

t3. xxx.

t3. iiii.

QVINTA DISTINCTIO DE SPECIEBUS LOCH.

SYL.

Clegmatum quædam sunt iucunda, alia sumentibus ingrata. In vtroq; genere describam ordine celebriora, vt salubriora in particularibus morborum curatione.

ANT.

Qvinta distinctio est de speciebus loch, de quibus sunt aliquæ quæ sunt ex delectabilibus, & quædam quæ sunt ex horribilibus, de quibus per ordinem tractabimus, & scribimus in hac parte ex eis tantum famosiora. In particularibus etenim scribemus non famosa, sed valde vilia si deus voluerit.

Auella. ng.

Hæc est quinta pars principalis in qua Mes. determinat de loch quod similitudinem quādam habet modo substantiæ cum electuariis: de quorū numero quædam sunt delectabilia, & quædam ad gustum horribilia, & quare dictum sit loch, dictum est superius.

Pro cuius intellectu est aduertendum q̄ vna & eadem descriptio potest reduci & preparari si fiat cum zuccaro in forma coëctiōis, in forma electuarii, & in forma loch differunt tamen in modo substantiæ. Et quodam modo in modo operationis. Nam per vltiorem vel minorem decoctionem, & ad mixtionem quorūdam viscosorum fit in eis variatio sensibilis & manifesta. Requiritur enim ad coëctionem contrahendam maior coctura zuccari, vt per ipsum induretur, ad electuariū vero minor. ad loch autem multum minor omnibus, sed in ipso loch vt plurimum quædam viscosa ingrediuntur, vt adhaerentiā faciant in ipso meri. Sed coquitur quidem loch modicū plus q̄ iuleb: & minus q̄ electuarii. vnum enim loch solum in passionibus pectoris & pulmonis, & in his q̄ sunt in meri. Coëctionibus autem & electuariis generaliter vnum, in quibuscūq; passionibus, & in quibus

Loch de pino est multū in vsu, & vbiq; præparatum reperitur confers fm præsentem descriptionem senib⁹ & antiquis tussentibus, & alijs in quibus materia phlegmatica continetur in pectore & pulmone. Est enim conueniens ad viscositatem sputi, & ad difficultatem anhelitus seu asthma factum ex materia cruda, & debet in ore cura illarum passionum teneri, & paulatim lambendo deglutiri, & maxime ieiuno stomacho, & dosi⁹ eius est pro qualibet vice 3. iiii. & eius complexio est calida versus p̄mum, cum pauca siccitate. Cuius descriptio est hæc. R. granorum pini, auellanae affatæ, reperiuntur domesticæ & siluestres, domesticæ tamen sunt meliores & sunt calidæ & sicce in primo cum ventositate quadam, affatæ aut sunt sicciore, tragacanthi, amyli, & est succus feruati inspiissatus non bene maturi & est calidæ & humidæ complexionis versus primum. Capillorum veneris, radicū libi coelestis, et est Ireos. Carniū dactylorum cheyron. i. de illa specie vel contrata. Mellis passularū. i. in quo steterit passulæ amotis nucleis earum. zuccari tabarzet, ana quantum sufficit ad loch contrahendum.

Aditio.
Insud loch habetur in vsu. Aulcē, in v. cano, tractatu tercio de auris dolore, habet vnam aliam descriptio. sed nō est eadem cum ista. Item Haly. x. practicę, similiter de rapio in proprio antidotario habet vnam aliam descriptio. quæ etiam differt ab ista. Summa medicinarum est xvi. res.

E Clegma papauerinum iuuat tussim, & gutturis asperitatem a carharro calido, tenui (quem sputum liquidum indicat) eum enim coquit, & crassat. Confert etiam febribus ardentibus, dolenti thoraci, pleuritidi. Recipit autem papaueris albi drac. vigin tiquinq; amygdalarum dulcium depellatarum, nucleorum pineorum, gummi Arabici, tragacanthi, succi glycyrrhizæ ana drachmas decem, amyli, semini portulacæ, lactuce, cydoniorum ana drachmas quatuor: croci drachmam vnam, penidiarum alborum vncias

SYL.

vincias quatuor: syrupi papaueris, præsertim albi, & nigri cum semine lactuæ, & violis facti, quantum sufficit.

ANT.

Loch de papauere est diapauper conferens ad tussim calidam, & pectoris asperitatem, & cuius spum est tenue, & indiget maturatione, & in crassatione. Et confert ad febrem calidam, & dolorem pectoris & pleurefism. Cuius hæc est permixtio. g. papaueris albi drach. xxv. amygdalarum dulcium ex corticatarum, granorum pini, gummi arabici, tragacanthi, succi liquiritiæ ana drach. x. amyli drach. iiii. seminis portulacæ, seminis lactuæ, seminis citoniorum ana drach. iiii. croci drac. i. penidiorum alborum drach. iiii. syrupi de papauere q. s. Et sit proprie syrupus ex capitibus papaueris albi & nigri, & semine lactuæ, & viol.

Loch de papauere est enim diapauper et sic nominatur. & est multum in usu, & præparatum reperitur. Est enim multe utilitatis & efficacis in materibus calidis & subtilibus catarrhosis, & maxime salis, & acutis, quæ ad capite funt ad guttur & ad pulmonem, inducunt asperitatem cannx & caliditatem in ea, & fumme confert ut si sicce ex dictis causis, lenit enim partes illas materias li crassando: unde prohibet fluxum earum ad pectus, est etiam somni præuocatiuum, unde virtus confortator, prohibet enim ascensum vaporum acutorum ad caput in febribus, unde multum conuenit eis: & dosis eius est vsq. ad 3. iiii. omni tempore paulatim lambendo, sed melius vacuo stomacho. Saluatum quærimus somnum prouocare, vel materiam subtilem in capite contentam incassare. In his enim duobus casibus, rectum est assumere de sero vna hora post cibum: & eodem modo de mane sumpto prædicto. Et eius complexio est frigida versus primum, & humida in ipso. Simplicia autem ipsius componentia sunt superius declarata.

Additio.

Loch de papauere fm intentionem Mes. est diapauper, sed fm intentionem medicorum, aliud est diapauper. & aliud loch de papauere, tamen vnus pro alio potest dari ipse Mes. in sua practica hæt plures descriptiones loch de papauere quæ non sunt in usu. Aha est descriptio fm Nicolaum in proprio antidotario quæ habetur in usu. Auic. in v. cano. habet vnam aliam descriptionem loch de papauere Haly. in x. practica. similiter Serapio in proprio antidotario habet plures descriptiones. Loch de papauere, quæ apud nos non sunt in usu. Summa medicinarum est. xiiij. res.

Varie loch de papauere descriptio

SYL.

¶ vel son tæp r u bos plu beos nō dūūūū.

Diacodon Galeni simplex cathartum a cerebro in pulmones tenuem, & inde natam tussim, & insomniam iuuat. Sic patitur, capita decem papaueris magnitudine mediocri, & humidorum ac siccorum media, in aque pluuiæ sextario vno maceranda biduum. Si autem sint sicciora, diutius, si humidiora, horas viginti quatuor: post coque ad ipsorum dissolutionem, seu ad duarum aque partium consumptionem, cola, & cum sapa dimidio prunis percoqueris catarrhus tenuis in asperam arteriam, pulmones, thoracem, impetum minatur & insomniam. Tunc enim mel quia sua acri substantia tenuat materias, noxiu est, cum hæc sint nimis tenues. Cui vero materia largior in pulmone, vel thorace collecta, est tergendæ, & tenuandæ, & habilis ad expuitionem reddenda, mel miscendum, quod prædicta præstat, & præterea dormire facit si scopi concur-

sant, mel, & sapa miscenda. Datur autem drachma vna, aut plus minus, si affectus postulat, ore retinetur, & quantum eius est, salua solutum cum ea paulatim deglutitur. Si autem per id naturæ impetum vis fieri, & sanguinis reiectionem a visceribus thoracis cuius huius libris miscebis, acacis rubræ, hypocistidis, myrrhæ, croci, balauistii ana drachmam vnam, & ramich drachmas quatuor, vtere. Sunt qui diacodym simplex loco mellis coquant cum penidiis, alii cum saccharo. Vbi autem affectus magnopere calidus est, ac mordax, sit ex capitibus papaueris nigri ad quinquaginta, interdum ex albo simul & nigro, addendo tunc loco mellis penidia, aut saccharum.

Modus confectionis de iacur fm intentionem Gal. & est diacodon purum conferens eis quibus ex capite ad pectus & ad pulmonem subtiles catarrhi defluunt, & sunt causa tussis & insomniatatis. g. x. papauera in quibus sit mediocritas inter paruitatem & magnitudinem & humiditatem & exiccationem, heni, & proiciatur super ea aque sextarium vnum, et sit aqua pluuialis. Et si sint humida plus q. sicca, dimittantur die ac nocte, si sint sicciora dimittantur plus. Tunc coque ea vsq. dum bisecta sint, & aquæ quæ partes sint consumptæ. Tunc vero cola succum eius, & resat post illud duplex consideratio. Quoniam si catarrhus subtilis fuerit, & timentur fluxus eius ad pectus, & pulmonem, & canam, & timentur vigilæ oportet tunc vt misceatur ex rob quæ quantitas quæ sit medietas aque, & coquatur super ignem, in quo non sit flamma neque fumus, sed super prunas tantum. Et non conuenit in hac intentione mel, quoniam mel est ex habentibus acumen, quare est subtilitium: & est præter hoc quod intendimus. Et quoniam est materia subtilis valde: & mel est ex subtilitibus. Cum autem plenitudo continetur in thorace & pulmone, & velis medicamen fieri absteriuum, tunc mel conuenientius est, quoniam dormire facit, & materias quæ sunt in pectore ad expellendum habilitat, & quandoq. fit medicamen ex vtrisque, quando cadunt in occupatione duplicis intentionis. Et est dosis eius drach. i. & plus & minus, fm q. exigit dispositio, & oportet vt teneat eam: patiens in ore suo & traiciatur inde modicum quod dissoluitur ex ea in salua. Si autem velis vt sit retentiuum nature & eruptionis sanguinis a locis qui sunt super diaphragma, & ab aliis locis manationis, & a partibus viscerum, tunc ad vnamquamq. lib. ipsius proiciatur acaciæ rubræ, hypocyllidos, croci, myrrhæ, balauistii ana 3. i. & ramich drach. iiii. & administretur. & sunt qui ponunt inde iacur, puru, loco mellis penidia, & sunt qui ponunt zucarum. Et quandoq. exigit dispositio frigritudinis, quæ est multe caliditatis, & acuitatis, vt fiat medicamen ex papauere nigro, & sint eius capita vsq. i. Et quæ ex albo & nigro. Et loco mellis ponitur zucarum, aut penidie.

Modus confectionis. i. compositionis de iacur fm intentionem Gal. & vocatur diacodon, quia fidei nominatur. Istud est tertium loch quod multu habetur in usu, & vbiq. fm hanc descriptionem præparatum reperitur, licet non reperitur vbi Gal. eam descripsit. dicitur autem iacur quod græce idem est quod papauer, nam magna

ANT.

pari

pars papaueris ingreditur. Et habet quasi eandem virtutes & operationes quas habet suprascriptum loch dictū diapapauer, & eodem modo ettemperare debet sumi sicut illud, principaliter tamen confert his qui in somnietatem & vigiliarum instantias patiuntur, & catarrhi defecsum subtilis & acuti ad partes pulmonis. Et conuenit tussis sic ex extenuatis & consumptis, & eius complexio est frigida versus primū: sicca infra primū cum stipticitate manifestata. Cuius hæc est descriptio. Recipe decem capita papaueris, & aquæ sextarium vnum, & est pondus lib. ij. s. ij. lib. in medicina. quandoq̃ reperitur sextarium olei & est pondus lib. i. quandoq̃ reperitur sextarium mellis & est pondus lib. ij. rob. i. sapæ. Et prohibet eius confectio cum melle, sed vult cum zuccaro, quia mel multum calefacit & subuliat, & plus aciendo materiā siue refacet. Ramich acariæ, & est succus prunorum immaturorum. Hypocisthidos, & est succus barbe hircing. Et reliqua simplicia sunt declarata.

Additio.

Mef. inquit q̃ confectio de iacur fm intentionem Galei est diacodion purum, & sic est fm veritatem. ipse vero Gal. tractatu septimo myamir habet diacodiō, & ibi docet conficere fm varias intentiones vt docet hic. Mef. ipse tamen capitulo de phthisi quasi i sine habet confectio nem de iacur. sed multo differt ab ista, nec est in vsu. Nicolai in suo antidotario habet diacodium quod similiter in vsu non est. Auicenn. tercio cano. fen. x. cap. de tussi habet descriptionem medicaminis diacacur. Alexander similiter iatos in secundo libro habet confectioē diacodion. item Serapio in proprio antidotario habet descriptionem diacodion simplicis & compositi quæ nō differunt ab ista Mef. nec a descriptione. Gal. posita loco supradicto. Mef. tamen in additionibus præsentis descriptionis de iacur habet rubæ per quā intelligere debemus rubæ in cōg. habet et heu fidos siue haufstidos, & est succus plantæ quæ dicitur barba hircina. ergo est hypocisthidos, habet etiam Ramich, & est quadam confectio quæ fit in trochiscis. descriptionem cuius describit Mesues infra.

SYL.

Diamoron phlegmonas oris partium, vt colu mellæ, faucium, & eas a quibus impendit suffocatiois periculum, sanat. Fit autem hoc modo succi mororum domesticorum, & t̃batiōrum ana lib. vna & dimidia, cum sapæ & mellis ana libra vna, igni lento coquantur ad mellis spissitudinem, reponuntur. Simplex hoc fit a quibusdam, ab aliis, præsertim necessitate magna coactis, adduntur aluminis, myrrhæ, croci, omphacii ana portiones æquales.

Modus confectiois de moris, & est diamoron, conueniens ad apostematata gutturis & vix, & ad omnia genera præfocatiois. Recipe expressiois mororum dulcium quæ currunt fm semitam ficus, & mororum de fecni ana lib. ij. & s. rob. & mellis ana lib. i. coquant cum facilitate vsq̃ ad mellis spissitudinem, & recondet & sunt qui faciunt medicamen illud simplex, & sunt qui addunt, & proprie q̃ maior vocat necessitas alui, myrrhæ, croci, succi agrestis ana partes æquales.

Modus confectiois idest compositionis de moris, et vocatur diamoron. Et fm præsentem descriptionem, nec præparatur, nec habetur in vsu, sed solum illa quæ ponit à Nicolao in suo antidotario, quæ ad similitudinem syrūpi reducitur, & sic habetur in vsu ad gargarizandum in passionibus gutturis cum aqua hordei, vel alia deco-

ctione conuenienti.

Additio.

Ista confectio quam describit hic Mef. vt plurimū vocatur diamoron fm præsentem descript. non præparatur, nec habetur in vsu. sed illa quæ describitur à Nicolao in proprio antidotario. item Mef. in practica ca. de synanche habet vnam aliam descriptionem ex autoritate Alexand. sed non est in vsu, & in eodem capitulo habet vnā aliam descriptionem quam dicit diamoron, quam Gal. composuit, sed similiter non est in vsu. Gal. vero tractatu sexto myamir, describit duas descriptiones, quas vnā ipse composuit, alteram composuit Andromæas. sed non sunt vsuales. Haly. x. practice. similiter Serapio in proprio antidotario lib. descriptio. rob. describit præcipue Serapio illam quam describit Mef. hic. Summa medicinarum sine additione est res. iij. cum additiōnes. viij.

Diamoron id est, ex nucibus, a Græcis dictū, medicamentum est efficax ad catarrhum acrem SYL. & tenuem a capite in asperam arteriam, pulmones, thoracem, a quo phlegmone, suffocatio, mors, impediunt. Libræ quatuor succi ex corticibus nucum viridum, diebus canicularibus extracti, semel feruefiunt, tunc mellis libris duabus additis, coquantur ad mellis crassitatem, idq̃ medicamentum pueris, mulieribus, & natura humidis salubre est. Quod si phlegmones initium, adstringentium aliquid miscendum est, vt rosā, balauistum, si i statu, crocus, & myrrha, si in declinatione, nitrum, & sal hammoniacus, & similia.

Modus confectiois de succis nucum, & vocatur græce diaciarion, conferens eis quibus a capite ad pectus catarrhus acutus & subtilis defluit, & ad cannam pulmonis, & est causa apostematum, & præfocatiois, & mortis, & est ad hoc medicamen sublimē. Et eius modus est. Accipe succi exteriorum corticum nucum in diebus canicularibus lib. quatuor. Decoque ipsum bullitione vna. Deinde adde ei mellis lib. ii. & decoque donec impinguetur & fiat sicut mel, & post illud nobis occurrent intentiones quatuor. Nam pro pueris & mulieribus & humidis natura sufficit medicamen sic factum. Et quando morbus est in principio, aliquid de stipticitate habentibus misceri oportet, sicut sunt rosæ & balauistæ, & quando in statu est ægritudo, crocus & myrrha miscenda sunt. In declinatione vero baurach, & sal hammoniacus, & similia, est enim medicamen sublimē & expertum.

Modus confectiois idest compositionis nucum nō est in vsu. Additio.

Hæc confectio de succis nucum fm intentionem dñi Mef. quæ à græcis vocatur diaciarion, habetur in vsu. Alexander capitulo de synanche habet hanc eandem descriptionem. Haly. x. practice, similiter Serapio in proprio antidotario habet hanc eandem descriptio. sed sub nomine rob. Summa medicinarum sine additionibus est duæ res.

Eclegma de scilla, materiam crassam, lentam, coctū difficilem in partibus respiratoriis expelli facile strenue reddit, & natam inde spirandi difficultatem, & thoracis dolorem leuat: recipit succi scillæ, mellis depumati partes conuenientes, coquendas ad eclegmatis consistentiam. Vtere lambendo. SYL.

Loch de scilla est medicamen iuuamēti megneis quibus

† Mora
rubi in
simpli
nostris.
Succ. p
le icipie
u phleg
monæ
medior,
gaucire
pellidū
alij ei
tempori
buscum
melle
medior,
viciam
digerat.
ANT.

quibus materia crassa est, viscosa, & difficilis maturatio nis exuberat in membris anhelitus reddens eam facilem ad expellendum, & confert difficultati anhelitus & dolori pectoris & laterum. succi scilicet mel lis despumati partes convenientes, decoquantur in substantia lochi: & accipitur sic lambendo.

Isud loch est multum in vsu, & præparatum reperit, quod denominatur a scilla quæ principaliter ingreditur eius descriptionem vel compositionem. Et eius utilitas et iuuamenta maxime sunt senibus & decrepitis, in quibus abundant materia crassa phlegmatica, & viscosa contenta in pectore: facit enim eos facile expuere, subiliando, incidendo, desiccando, & opilationem vias aperiendo, & alias utilitates habet, quas autor ponit in littera, & confert asthma, & difficultati anhelitus. Et eius complexio est calida & sicca, vltra secundum gradum. Ideo cauendus est eius vsus in iuuenibus, et acutis febribus, & in passibus calidis. Et dosis eius est vsq; ad .j. ñ. vacuo stō, & omnia simplicia ingrediētia eius compositionem sunt superius declarata, & respice pro eis inueniendis tabulam inferi descriptam.

Additio.

Idem Mes. habet aliam descri. in cap. de tussis humida quæ eadem est cum ista Aui. in. v. cap. sicut Serapio in proprio antidotario habent etiam eandem descriptionem.

SYL. **E**legma ex radice bryonice idem pollet, eodē modo paratur.

ANT. Loch asclecera valet sicut loch de scilla, & eius modus est sicut in illo, & est medicamen expertum.

Loch asclecera. i. viuis alba quæ brionia dicitur nō est in vsu. Additio.

Loch de asclecera non est in vsu, & est asclecera vitiam dictum est vitis alba. Idem Mes. cap. de asclecera habet hanc eandem descriptionem.

SYL. **E**legma sanum & expertum inuenimus ad tussim, raducine a frigore, vel pituita crassa, thorace, aut pulmone comprehensa, recipit cinamomi, hyssopi sicce, glycyrrhizæ ana drach. f. zizypha, myxa ana triginta. vuarum passiarum a semine purgata rum, sicum, passag, sicag, dactylorum pinguium ana vnc. duas, fenigræci drach. v. adianti albi manip. vnū, seminum anisi, feniculi, lini, ireos, calaminthes ana drach. iiii. coque omnia in aqua ad libras duas: rum consumptionem colatū coque cum penidiorū libris duabus ad mellis crassitudinem, tunc adde nucleos pineos depellatos drach. v. amygdalas mundatas, glycyrrhizæ, tragacanthi, gummi Arabici, amyli ana drach. iiii. ireos drach. duas. Misce omnia probe, donec album fiat medicamentum. Datur a .j. v. ad drach. x. & lambendo sumitur.

ANT. Loch sanum & expertum, & est ex inuentione nostra, conferens ad tussim & ad raducine vocis, quæ est propter frigiditatem & phlegma crassum quod continetur in pectore & pulmone. Accipe cinamomi, hyssopi sicce, liquiritiæ ana drach. f. iuiube, sebestæ ana numero. xxx. passulas, enucleatas, sicum siccatū, & dactylos pinguium ana vnc. ii. fernugreci drach. v. capillos veneris. M. anisi, feniculi, ireos, calaminthes lini ana drach. iiii. hec oia coquant in li. iiii. aquæ vsq; dum remaneat li. ii. & proiciant super ea penidiæ lib. ii. & coquantur & impingunt vsq; ad spissitudinem mellis. deinde proiciant super ea pinas mundatas. j. v. amygdalas mundatas, liquiritæ,

tragacanthi, gummi arabici, amyli, ana. j. iii. ireos. j. ii. Misceantur oia & agitent vsq; dum medicamen maceretur, & album fiat, dosis eius est drac. v. vsq; ad x. & sumatur lambendo.

Loch sanū & expertum sub hoc noie multū habet in vsu, & vsq; præparatū reperit. habet enim utilitates & iuuamenta principaliter ad tussim antiquā & rauedinem vocis, quæ prouenit a phlegmate crasso viscoso contento in stō i pectore vel in cāna: & est melioris portio incidendo & subiliando materias crassas & viscosas quæ loch de scilla sicut dictū est licet ponat alias virtutes & utilitates quas tu ipse lege in littera. Et dosis eius est vsq; ad .j. iiii. et eius complexio est calida & sicca vltra primū. Est enim mirabile in suis operationibus, & cinamomi, sicū sicag, & est eius complexio calida in fine primi, & sicca in principio eius scē. habet enim virtutē abstersiu cum nitrositate quadā, & puocatione, & apertione, & caneat ab ipso vsu quia multiplicat pediculos & scabiē, & addit in eis fernugreci. Semen eius notū est, quod est in vsu. Et est calidæ complexioni in fine primi, & sicce in principio eiusdē. Seminis lini notum est calidæ complexioni in primo, & humidæ versus ipsum tendens satis ad æqualitatem in siccatate & humiditate. Reliqua simplicia declarata sunt supra. Summa medicinarum est, xxij. res.

Elegma ad gutturis intemperiem calidam, & asperitatem, & ide natū tussim, recipit glycyrrhizæ drachmas quindecim, passiarum pinguium purgatarum vncias duas, zizypha, myxa ana vngitint quæ, coque igni lento in aquæ lib. quatuor ad libram trium cōsumptionem, adde cassiæ fistulæ vnciam: colatum, & feminibus ac membranis purgatum percoque cum penidiorum libra dimidia, sapæ vncias quatuor, ad iustam crassitiem, tunc misce fari nē fabarum vncias duas, lambe, vt alia.

Loch ad caliditatem & asperitatem pectoris & ad tussim calidam. Accipe radices ligritig drach. xv. cheffim pinguiū vnc. ii. sebesten, iuiube ana. xxv. decoquantur cum facilitate cū. iiii. lib. aquæ vsq; ad librā vnam, & proiciatur super ipsum caliz fistulæ vnc. i. Deinde colentur a scolis, & proiciantur super illud rob: vnc. iiii. penidiarum lib. f. Deinde coquant donec impinguntur. Deinde misceantur cum eis fari nē fabag. vnc. ii. & lambatur ex eo.

Loch ad caliditatem & asperitatem pectoris nō est in vsu nec preparatur: sed loco eius assumitur Loch de diatra gacantho positū a Nicolao: vel loch de papauē, de quo dictū est superius. Summa med. est res octo.

Aliud nostrum idem promittens, recipit seminis papaueris. 3x. glycyrrhizæ. j. vii. myxa vngitint, feminum psyllii, & cydonio: ana. j. v. coque libris tribus aquæ ad dimidii consumptionem, colatum percoque cū sapē, & penidiorum, ana vnc. iiii. ad iustam crassitudinem, deinde misce tragacanthi, gummi ana. j. v. papaueris albi, trium granorum ana drach. duas.

Loch aliud nō in intentione hac. Accipe seminis papaueris. 3x. radices liquiritiæ. j. vii. sebesten. xx. psyllii granatos citonios ana drach. v. coquantur cum tribus libris aquæ vsq; ad vnam & mediam, & colentur & proiciantur super illud rob, & penidiarum ana vnc. iiii. & iterum coquantur donec impinguntur. Deinde misceantur cum eis tragacanthi, & gummi ana drach. v. papaueris albi & trium granorum ana drach. ii.

SYL.

ANT.

† numero.

SYL.

ANT.

† granorum.

Loch nostrum aliud non est in vsu, nec præparatur magistraliter. tñ eius vsus esset conueniens in quibus cõuenit loch de papaueri, & etiam plus. Additio.

Per tria grana in quodã intelliguntur tria semina ex feminis quatuor maioribus frigidis. i. semina meloni citrilli & cucumeris, vt i. trypha plica supi. descripta.

SYL.

Elegma phthitici saluberrimũ, sed etiam hecisti & aliter consumptis, pure & sanie pulmões purgat, & tussim lenit, & aut ieminis papaueris albi, leminis lini torrefacti, podii, croci, amygdalaz: dulcium ana drach. iiii. amyli, tragacanthi, gummi, leminis cydonioz, leminis citrulli añ. 3. vi. leminis nasturtii torrefacti, amygdalaz: amararũ, fabarũ ana. 3. ii. & f. penidiõz. 3. lx. Hæ aqua fontana dissolutæ coquant deinde cetera niscant. datur. 3. ii. cũ hydromelite.

ANT.

Loch bonũ conferens hecistis, & consumptis, & phthitici maxime, & expellit tanem de pectore, & mūdificat pectus, & pulmōnē, & tussim lenit. ꝑ. papaueris albi, podii, leminis lini, torrefacti, croci, amygdalaz: dulcium ana. 3. iiii. amyli, tragacanthi, gummi, lemini cydonioz, leminis citrulli ana. 3. vi. granos: nasturtii cõdum amygdalaz: amararũ fabarum ana. 3. i. & f. penidiõz: tdrac. lx. dissoluantur penidia in aq. font. & coquantur & conficiantur cum eis cetera. Dosis est drach. ii. cum aqua mellis.

grano.
u. cõdi.
3. lxx.

Loch bonũ conseruus nō est in vsu, sed magistraliter conuenit sicut loch de cilla. Additio.

Illud loch interdum habetur in vsu, quod etiam describit Serapion in proprio antidotario. Summa medicina rum est. xvi. res.

SYL.

Elegma ad asthma, & tussim antiquã, humorẽ enim crassum tenuat, recipit scille assatę drach. iiii. radices ireas. 3. ii. hyssopi, prassii ana drach. i. myrrhę, croci ana drach. f. melle exipe.

ANT.

Loch ad asthma bonũ & ad cõstrictionem anhelitus, & ad tussim antiquam, & subleuat humorẽ crassum. ꝑ. scille assatę tdrac. iiii. radices lilu. celestis. 3. ii. hyssopi, prassii, ana drach. i. myrrhę, croci ana drach. f. confice cum melle.

3. iij.

Loch ad asthma non est in vsu nec præparatur.

Additio.

Illud loch apud aliquos in vsu habetur. Idem Mes. cap. de asthma habet vnam aliam descriptam ex autoritate Ios. Serapionis, quam ipse Ios. describit in proprio antidotario. Summa medicinarum est. vii. res.

SYL.

Elegma de amygdalis ad intemperiem multũ licca pulmonis & thoracis, & tussim inde licca recipit amygdalaz: dulcium & amaraz, leminis lini torrefacti, nucleos: puteos, amli, tragacanthi, gummi Arabici licci, & radices qyrrhizę ana. 3. ii. & f. sacchari, penidiõz ana drach. tres, exipe mellis, & succi fœniculi linul cocioz quantitate sufficienti.

ANT.

Loch de amygdalis conferens ad tussim, & vehemētiam liccitas pectoris, & pulmōns. ꝑ. amygdalaz: dulciu & amaraz, leminis lini torrefacti, granos: pini, amli, tragacanthi gummi arabici, succi liquiritię & radices tñ añ. 3. iiii. b. zucchini penidiõz ana 3. iii. Cõhee cũ melle, & succo fœniculi bullitoz q. i.

Canon
practic
de exhibi
tione
loch.

Loch de amygdalis non est in vsu nec præparatur. Vltimo nota q. illa prædicta loch superius posita, & illa quę ponuntur a Nicolao possunt & debent adin uicem permisceri aut aliqua ex eis, & sic ab expertis præ-

dicantibus sepiissime fit, propter diuersas intentiones q̃s habet curando perficere. v. g. qñ fit permixtio loch de pi no vel loch sunt, quæ duo loch sunt calida & sicca complexioni habendo respectum ad materiam phlegmaticam cum loch de diatrageantho & diapaupere quæ sunt frigida & humidæ complexionis: cum habemus intentionem ad materiam calidam & subtilem exasperant caniam & guttur. immo etiam ipsa permixtus cum zuccaro violato cum quærimus alterationem maiorem ad frigidum, & prædicta loch omnia sunt solutina. Et de eis hæc sufficiant referendo, quæ dicuntur in antidotario Nicolai. Additio.

Illud loch interdum habetur in vsu. Summa medicina rum est. xij. res.

SEXTA DISTINCTIO DE SYRVPIS ET ROBVB.

Syrupus aut simplex est, vt iuleporũ species, vel ex multis compositus, ob effecta & plurima & maxima. Item Syruporum aliqui sunt species oxy melitis, alii etiam aromata recipiunt.

SYL.

Syrupos alii sunt simplices, sicut species iulebales & extense cõpositionis ꝑ. ardui tatem & multitudinẽ beneficiõz ipsõz. Et sunt q. ex speciebus secaniabin. Et sunt qui cõduntur cõ speciebus. Robus autem species ex succis sunt tantum de operatione nihil aliud merentibus, nisi inspissationem folam.

ANT.

Hec est sexta pars principalis huius antidotarij in q̃ au tor determinat de diuersis spẽbus syrupoz iuleb, & succorum. Est enim syrupus nomen arabicũ & gręce idẽ est qđ potio, potiones aut multũ diuersificant adinuitẽ. Et ꝑ. mo in modo substantiẽ penes crassitiẽ & subtilitatem. Scũdo in modo cõpositionis & simplicitatis eaz. nam differentia est inter syrupũ iuleb: rob: robub: aqua: succũ: & decoctionẽ, quæ oĩa includuntur sub noie potiois. Etiam de syrupis quæ oĩa sunt simplex: et quidã cõpositus. Et itẽ quidã ex pluribus: quidã ex paucioribus. iuleb autẽ est simplex. diuersificat est syrupus ꝑ. vltioriẽ decoctionem q̃ plus requirit in cõstructione iuleb qđ syrupũ. differit et quia syrupi indifferenter possunt cõponi vel cũ zuccaro vel cũ melle. Iuleb aut frequenius. imo quasi semper ex solo zuccaro. Et hic notadũ q. in qualibet libra iuleb, dũ est perfectẽ coctũ nō remaneat. 3. i. liquoris aquę vel succi sed in lib. syrupi remaneat. 3. iij. vel circa liquoris vel decoctionis, & hoc quia nō tanto tep syrupus decoquitur quanto iuleb. Ex quo fit q. in lyphando syrupũ, minor cõpõritas aquę requirit qđ in lyphando iuleb, cũ sit crassior, & tenacioris substantię ipso syrupo. Rob autẽ ꝑ. p̃rie est succus vuarũ vltimãt decoctus, sicut vniũ coctũ, vel melius sapa, qñq. tñ corrupte sumit rob. ꝑ. succo alicuiꝑ. plãtę vel fructus. Robub ꝑ. p̃rie est succus inspissatus à sole, vel igne alicuiꝑ. plãtę vel fructus, vel alterius rei à qua succus exprimi p̃t, dũ modo possit. vt dictũ est. Aqua proprie est diffillatura subtilis alicuiꝑ. herbę fructus, aut floris, aut alterius rei, si fiat in albico, vel alio sũt mō, virtute ignis vel solis, vñ sic aqua q̃ pluit diffillat in aere et aqua quę fluit et arboribꝑ. & maxime a vitibꝑ. Nã virtute solis nō multum superfluitis principaliter egreditur talis liquor.

Potio
num di
uersitas
multi
plex.

Rob.

Robub

Aqua.

Decoctio autem est aqua simplex, vel aqua diffillata in qua radices plantarum, flores, frondes, fructus, herbę, & aromata: & quæcũq. alie res separatim vel mixte ꝑ. aliquod spacium decoquuntur, post quarum colaturam aqua illa dicitur decoctio. Dicitur etiam potio omnis medicina distemperata, quæcũq. sit illa cum quocũq. li-

Deco
ctio.

Potio

Mes. n quore

quore decoctione aqua vel vino. vnde decoctiones et cō modo cū vino cōstitui possunt sicut cū alijs liquorib⁹. s̄m exigentiā curam de disponis. Construitur et medicinali vnum ex herbis & aromaticis qđ et potio noīa. Principalis aut operatio cuiuscūq; syrapi est materiā malā crasam adherētē separare, et imbibitiā ad superficiē austrahere & sic ipsam ad expulsiōē preparare. Subsequenter etiā ipso operatio est alterare cōplexionem ad cōtrariū eius ad qđ est alterata prāter naturā a materiā faciet morbū.

Iuleb aut nō sōlū habet materias digerere, sed & caliditatē extinguerē & sitim remittere, & somnū prouocare: et maxime rōne admixtionis simplicis aq̄ cū eis admixtus, alias et utilitatis habet perficere quas vno loco dicemus: & maxime iuleb rosatū, de limonibus, de citro vel violatū, quā plus cōueniūt in disponib⁹ calidīs nō pēdētib⁹ a materiā. Et licet iuleb possit cum quibuscūq; aquis distillatū lymphari s̄m necessitatē & exigentiā cōior vsus ipsius, & modus lymphadi est cū aqua cōi in proportio ne qđrupla ad iuleb. Et vltēr? nota qđ aliqui nō minus bñ est pmiscere syrupos cū aq̄ simplicia aut aliqđ decoctio nē cū cū aq̄ distillatū p̄p̄ eas: saporē & odorē horribilē: & hoc dico qñ cū illis aq̄s possimus cōplere intentionē nostrā. Prāterea aduerne qđ s̄tate repletioē cibi aut pot⁹ in s̄tō, nō debemus dare syrapi, timētes ne cib⁹ ducat indigestus ad hepar, & causet oppilationē, & pariter s̄tate repletionē malog; humorū in s̄tō nō debemus exhibere syrapi valde aperiitiū, timēdo de transitu eorū ad hepar: quare in casu illo prāueniēdū est regulariter operādo cū lenitiuis. Cuius oppositiū agunt sine rōne operat⁹ p̄ plenitudinē humorū, sentiētes grauedinem in s̄tō, currunt ad maluatū, & sic faciūt qđ materiā indigestā subtilitatē a vino portent ad hepar. Et in similibus casibus cautēdum est ab assumptione theriacē vel aliterius rei vel electuarij calidi aperiitiū &c. In hac ergo sexta distinctiōe primo incipit a iuleb secundo a syrapi simplicibus, & subsequenter continuat, tertio & vltimo a succis quos ipse vocat robūbi: & partes in legendo patēbunt.

De syrapi
pos: ex
hibitiōe

T. 1.

SYL.

Iulepum rosatum, febrium, thoracis, & ventriculi incendiū, caloremq; flammēū extinguit, sitim i expelat sedat: recipit aq̄ in qua rosę sunt macerate lib. vi. igni lento coquendas cū saccha, lib. quatuor. Datur cum aqua frigida.

ANT.

Modus operationis iuleb, conferens adustioni febrium, & vehementis sitis & inflammationis s̄tōi, & pectoris. & aq̄ infusions rosarū libras quinq; zucarī libras quatuor. Coquantur cum facilitate & ad ministrentur cum aqua frigida.

Modus operationis. i. inodus cōpositionis iuleb, conferens adustioni febriū, dū sunt famose maneris. Prima est iuleb rosatū, qđ est cōueniens ad extingundū sitim febrientibus acutē, & ad remittendū caliditatem in eis, non tñ hoc est operat⁹ principaliter ex eius cōplexione: sed ex cōplexione aq̄s simplicis, cum ipsa adhibeatur in quadrupla portione, vt superius dictū est. Et tale iuleb est frigide cōplexionis versus primū ratiōē alicui scititati cū simplicitate quadā rōne rosarū. vnde est cōfortatiū s̄tōi relaxati et hepatis super calefacti: ac et cordis resistentis putredini facitū febrē, & ideo tēpore pestilentie longe plus conuenit qđ iuleb violatū, nā ipsum est aromaticū, resistenti venenositati, & corruptioni aeris, habet et somnū prouocare, prohibēdo sua simplicitate fumos acutos ad caput ascendere. Et eius dosis est vsq; ad. 3. ij. cū proportiōe qđruplici aq̄ frigide. Et modus cōpositionis eius est duplex vnius cū aqua infusionis rosarū s̄m qñ in litera ponit & talis modus nō est in vsu. Alius modus est cū succo extrahito ex rosis, dū sunt recentes, vel cū ipsis rosis recentibus, vel cū aqua rosata, & sic generaliter est in vsu quia sicela

Iuleb ro
sa. cōpō
duplex.

rius perficitur. Hic autē est aduertendum, qđ aqua frigida, quā iuleb permiscetur, si sit ex fonte viuo vel ex cisteria. i. perfecte colata, vel ex puteo abūdātē cū venis aqua rū, & fundo arenoso, non debet decoqui, si autē sit mala crassa & palustri, rationabiliter est decoquenda anteq̄ cum iuleb permiscatur iuxta sententiā Auic. i. pen. primi. c. de aqua. Notandū qđ olei oliuag; & dulces, possunt qñq; in parua q̄titate in ampullis quardā aquas, & in decoctione, & alijs vinis & liquoribus, vt in vino granatorū & citionis: vt natans et permanens in superficie eorum cū sua viscositate melius & diutius cōseruetur, ne aer exterior ingredi possit: & ne virtus eorū facilius exhalare possit. Et sic docet hic autor pro cōseruatione decoctionis rosarū & violarum.

Additio.

Istud iuleb est multū in vsu, sed non sub nomine iuleb: sed sub nomine syrapi rosati ex infusione rosarum.

Iulepum violatum febres, phlegmonas, pleuritidem, asperitatem gutturis & thoracis, tussim mitigat: fit vt iulepum rosatum. SYL.

Modus iuleb violati ad febrem: & inflammationē & asperitatē pectoris, & tussim, & pleuresim. Et eius operatio est sicut iuleb rosati. ANT.

Modus iuleb violati fit eodem modo sicut rosati antedictum, primo cū viscosis infusus & madafactus cum aqua simplicia, sicut de rosis ipse describit: & talis modus nō est in vsu nisi cogēte necessitate: Alio modo cum violis expressis dum sunt recentes vel decoctis i aqua, & isto modo ē nō est in vsu. Tercio modo cum aqua violata distillata. & cum zuccaro, & iste modus generaliter ab omnibus est in vsu: & tale iuleb est frigide & humidæ cōplexionis versus primum, & ideo plus conueniens acutē febrientibus, & habentibus hepar calefactū & cor, & asperitatē canarū, & gutturis, & pleuris, & tussi sicce: qđ iuleb rosatum: sicut etiam de perse, & propria sua cōplexione est in agis somni prouocatiuum. Et ei⁹ dosis est. 3. ij. cum quadrupli proportiōe aq̄s simplicis.

Infusio rosarū & violarum hoc fit modo, foliorum rosarū & violarum recentium libꝛe sex, horis octo macerantur libris quindē aq̄e calfacte in vase terreo vitrato, stricti oris operculato, postea colantur. Eidem aq̄e iterum calfacta, rosarū & violarum recentium tantundem immittitur, tādū maceratur, colatur id si velis seruare, oleo affuso, & vase eodem bene operculato dies quadraginta infusa, vocatur: id mucharum rosarū, aut violarū.

Operatio infusionis rosarū & violarū. Accipe foliorū rosarū & violarum recentium, li. vi. ponatur in vase vitreato terreo stricti orificij, & fundantur super eas aq̄e calide li. xv. stringatur orificium vasis, & dimittatur per horas. viii. tūc denuo colentur, & in vase iterum tantundē foliorum rosarū & violarū recentium aut violarū mittatur, & denuo eadem aqua calefacta super ea mittatur, & stringatur orificium similiter per. viii. horas. deinde coletur, & si cōseruare volueris, ponatur in vase vitreato stricti orificij, & distilletur oleum in orificio eius, & stringatur caput eius, & exponatur soli diebus. xl. & dicitur istud mucharus rosarū vel violarū.

Operatio infusionis rosarū & violarum. hic docet preparare rosas & violas, sicca eas in aqua infundendo ad hoc vt illa infusio sit conueniens ad construendū iuleb violatum vel rosatum: sicut ponat modum infusionis de ambabus simul. Et iste modus esset conueniens quando earum

SYL.

ANT.

earum aquæ non possent reperiri. Et si quis vellet, posset istos duos in lebe simul componere. **Additio.**

Hæc operatio infusionis rosarum aut violarum est illa de qua fit syrupus rosatus ex infusione rosarum, et illa modo fit infusio violarum pro faciendo syrupum violatum ex infusio ne violarum. Et quando prædicta infusio est completa, potest conservari in vase vitreo, & non in vase terreo, quia putrescit, & in hac infusione zuccaro dissoluto & cocto sin artem, possunt fieri confectiones et alia, vt diarhodon describitur. communi & ita de alijs.

SYL. **I**ulepum alterum rosatum fit ex aqua rosarum libris tribus sacchari libris duabus.

ANT. **I**uleb aliud rosatum. Accipe aquæ rosarum li.iii. zuccari lib. duas fiat vt supra.

Iuleb aliud rosatum. Re. succi. i. aquæ rosatæ &c. & iste modus est vtitatus & conueniens fm quem iuleb rosatum conficitur, & habet virtutes superius dictas.

Additio.

Iuleb quod fit ex distillatione rosarum est illud quo sepe vtitur quod ab Auic. in v. cano. duobus modis describitur, vno modo zuccaro clarificato cui aqua cõi ad scribitur pro oili. zuccari sic clarificati. 3. ij. aquæ rosatæ. quæ modum et posuit Serapio in proprio antidoto. Et hoc modum factum non habet tantas vtilitates. Sed modo describitur ab Auic. vt hic describitur qui modus est vtilis.

SYL. **I**ulepum de succo violarum fit ex succi violarum libris tribus, coctis cum sacchari lib. ii. similiter fieri potest ex succo rosarum, estq; purgatorium.

ANT. **I**uleb de succo violarum. Accipe succi violarum lib. iii. zuccari li. ii. fiat vt supra. Et simili modo potest fieri de succo rosarum, & est laxatiuum.

Iuleb de succo. i. aqua violarum; & est modus vtitatus, & bonus fm quem fit. **Additio.**

Iuleb de succo violarum non habetur in vsu, sed illud q. fit ex aqua violarum, sicut nec illud q. fit ex succo rosarum.

SYL. **I**ulepus zizyphorum asperitatem gutturis & tussim iuuat, spiritum tenue, quia in crassat, facilius expelli facit, ob id raucauit & pleuritidis confert, sicut ex zizyphis magnis & pinguibus centum coctis in lib. quatuor aquæ ad dimidias, quæ libræ dug reliq. cum sacchari libra vna percoquantur in syrupum, id est iulepum simplex.

ANT. **I**uleb iuiubinum valet ad asperitatem pectoris, ad tussim, & in crassat sputum subtile, & facit facilius expulsiõnem, & confert raucedini & pleureti. Accipe iuiubas magnas et pinguum numero. c. & decoque in lib. iiii. aquæ vsq. dum remaneant lib. ii. & cum lib. i. zuccari fiat syrupus.

Iuleb iuiubinum, i. de iuiubis non est in vsu; & fm hæc de scri. in forma iuleb. sed bene in forma syrupi vt dicitur in ferius. magister aliter tamen posset preparari in forma iuleb, & habet virtutes et operationes in litera positas: di cit fiat syrupus. i. iuleb simplex sicut iuleb qd lymphari debet cum aqua hordei vel capilli veneris. vel cum aqua simplic clarâ fm exigentiam dispositionis, cum exhibet in dosi conuenienti, & conuenienti.

SYL. **S**yropus de pomis cor imbecillum roborat, ob id syncopen & cordis tremorem sanat, fit ex pomis dulcibus & acidis succi ana li. v. coquendis ad dimidii consumptionem, deinde biduo residere permittendis donec clarescant. Tunc colentur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus. Quidam huic succo nodum per residendam purgato immergunt feruic crui

dum, cocco baphica recenti tinctu, donec is rubescat & cocci ac ferici facultate receperit, isq. est platiõr.

Syropus de pomis pfortat cor debile & sanat syncopen, & tremorem cordis. Accipe succi pomos: dulcium, & acetosorum ana li. v. Coquatur succus vsq. ad consumptionem medietatis ipsius, & dimittatur per dies duos vsq. dum clarescat. Deinde colet, & cum tribus lib. zuccari fiat syrupus, & sunt qui submergunt in succo fetâ tinctam ex chesme ante virtutem depurationem vsq. dum rubeat, & recipiat virtutem tincturæ & excellentior est.

Syropus de pomis non est in vsu nec preparat. Ponit hic multos syrpos simplices, qui similitudinem quandam habent cum iuleb, non ratione decoctionis & claritatis, sed rone simplicitatis componentium solum.

Additio.

Hic syrupus de pomis simplex inter duos habetur apud aliquos in vsu, & dicitur de succo pomos, vel syrupus de pomis simplex ad differentiam compositi de quo inferius Mes. inquit in fine, q. sunt aliqui qui submergunt fetâ tinctâ ex chesme in isto syrupo & est excellentior, sed raro isto modo fit apud aromatarios. Serapio in proprio antidoto habet syrupum de pomis, qui fit ex succo solis ceterosorum, & ideo habet alias intentiones q. iste. Auic. similiter in proprio antidoto habet vnam descriptam, de pomis quæ fere eadem est cum ista.

Syropus de piris ventriculû roborat, & cibum in eo, continet, fit vt syrupus de pomis.

Syropus de piris pfortat stom, & stringit materiam, & eius modus est sicut syrupus de pomis.

Syropus de piris non est in vsu nec preparat. **Additio.**

Iste syrupus de piris raro habetur in vsu. Auic. in v. can. habet vnam aliam descriptam, quæ eadem est cum ista, id est in quarto can. sen. prima cap. de cura morbillos; laudat ipsum sub nomine syrupi de altelea, & sunt altelea piras vt exponitur in suis synonymis.

Syropus de cydoniis idem pollet, & eodè fit modo.

Syropus de citoniis valet sicut syrupus de piris, & est idem modus vtriusq.

Iuleb optimus, licet non sit in vsu nec pparetur, in quâ mirabiliter operatur in cõstringendo omnem fluxu vtrius hepaticæ. Et ego iâ vidi multos curatos cum eo, premissa iâ leui mûdificatione cum casia vel mâna, præsupposito regimine cibi & potus: & aliõr vt expedit. Re. succi granatog. &c. quæ ingrediuntur compositionem ipsius sunt nota & declarata superius; & debet assumi in dosi conuenienti cum aq. extinctionis calidis semper lib. vacuo. Et sufficit q. ad sit dupla ad ipsum iuleb. **Additio.**

Istius syrapi modus est vt vult Mes. talis, q. l. est syrupi de piris, et vocat iste syrupus de succo citoniog. in apud quosdâ est miua citoniog. simplex in idè Mes. ita ponit deseri. miug citoniog. q. pot. fieri cu speieb. & sine speib. Aui. i. v. can. habet syrupum de citonijs, & dicit q. t. miua, qdâ tñ sapietes dixerut, q. si necessitas fuerit in operatio, loco syrupi de succo citoniorum potest dari miua.

Syropus de persicis intertemperat calidam ventriculi, & inde natam sitim compefcit, orisq. fetorem: fit vt syrupus de pomis.

Syropus de persicis confert calefactioni stomachi & siti, & fetori oris. Et eius modus est sicut syrupus de pomis.

Syropus de persicis non est in vsu nec pparetur ab aliquo.

Syropus ex succo oxalidis febribus biliosis & pestilentibus saluber est, cordis, & ventriculi flammæ.

Mes.

n ij

meum

ANT.

TNA

SYL.

ANT.

SYLA

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

meum calorem: extinguit, ipsaq; roborat, fit vt syrupus violarum.

ANT. Syrupus de succo acetosæ confert febribus chole-
ricis, & inflammationi stomachi, & confortat cor
calidum & stomachum, & est conueniens febribus
pestilentialibus. Et eius modus est sicut syrupus de
succo violarum.

Syrupus acetosæ vel de succo acetosæ non est in vsu.

Additio.

Syrupus de succo acetosæ apud nos habetur in vsu.

SYL. Syrupus ex succo cucurbitæ febres ardentibus bilio-
sisq; reliquis, gutturis asperitatem, pleuritide
emendat: cucurbitam magnam maza inuolutam di-
bano coque, eius expressi succi libras quinq; cum sac-
chari libris tribus percoque.

ANT. Syrupus de succo cucurbitæ valet contra febrem
cholericam multæ inflammationis & ad asperitatem
pectoris, & pleuresim. Accipe cucurbitam magnam
& inuolatur passa, & decoquatur in furno, & ac-
ce expressionis eius lib. quinq; zucaræ lib. iii. Fiat
vt supra.

Syrupus de succo cucurbitæ etiam non est in vsu.

Additio.

Ille syrupus interdum habetur in vsu, qui apud mul-
tos describitur.

SYL. Syrupus de prunis valet idem quod syrupus de
violis, & similiter fit.

ANT. Syrupus de prunis, valet sicut syrupus de violis,
& fit sicut ipse.

Syrupus de prunis etiam non est in vsu. Additio.

Ille syrupus interdum habetur in vsu. Auic. in. v. cañ.
habet similem descrip. Serapio & similiter Haly. eum de
scribunt fub nomine rob.

SYL. Syrupus de granatis acidis febres biliosas, & quæ
ex pituitosis inflammationem multam inuehūt, iuuat.

ANT. Syrupus de granatis acetosis, valet contra febres
cholericas & phlegmaticas multæ inflammationis,
& fit vt supra.

Syrupus de granatis acetosis etiam non est in vsu.

Additio.

Syrupus de granatis quo vitum frequētius est ille qui
fit ex mizis quem describit Serapio in proprio antidota-
rio, & fit vt plurimum ex dulcibus & acetosis simul mix-
tis vel fit ex mizis.

SYL. Syrupus de granatis dulcibus, sitim, tussim, pleu-
ritidem iuuat, fit vt prior, præstantior euadit, si
succo maceratis sericum coco baphica tinctum.

ANT. Syrupus de granatis dulcibus valet ad tussim, &
pleuresim, & sitim, & fit vt supra. Et sunt qui immer-
gunt in succo setam tinctam ex t chefmes, & est ex-
cellen-
mes.

Syrupus de granatis dulcibus etiam non est in vsu.

SYL. Syrupus ex corticibus citri stomachum firmat, &
oris gratiā commendat. Corticum citri lib. i. in aq
fontis lib. v. coquitur ad duarum librarum cōsump-
tionem, & cum sacchari libra vna percoquitur i sy-
rupum conditum moschi granis quatuor. Alii cor-
ticum quātitatē iustam in iulepum probe cōctum
proiciunt, & fit delectabile. Quod si aqua cui corti-
ces citri sint incocti, sericum coco baphica tinctum
maceratis, præstantior euadet.

ANT. Syrupus de corticibus citri confortat stomachū,
& facit oris odorem bonum. Accipe corticum po-

morum citri recentium lib. i. decoque cū aqua fontis
lib. v. vsq; ad consumptionem duarū partium.
& cū zucaræ lib. i. fiat syrupus & condatur cū mu-
sci granis. iiii. Et sunt qui in iuleb proiciunt ex corti-
cibus citri partes quēnientes, & proprie quā vicinæ
complexioni cōstare eius, & est delectabilis. Et qñ
do submergitur in aqua decoctionis citri seta tincta
ex t chefmes: tunc est excellentior.

lib. ij.

tcher-
mes.

Syrupus de corticibus citri non est in vsu nec præ-
paratus reperitur. Et hinc. quia in præfenti syru. sitmentio
de seta tincta in chermes. i. in grana. reperitur etiam in q
busdam alijs descrip. chefmes scripta per. s. & non per. v.
& sunt passulæ sine nucleis. omnia autem alia quæ ponū-
tur in eis, si q's velle ipsis magis aliter vi per se ipsa sunt
clara, & modus assumptionis, & dosis iam præfata ex
dictis, cum quibus antea aquis lymphari debeant, peri-
to medico relinquo fm exigentiam dispositionis curadæ.

Additio.

Ille syrupus apud nos est in vsu. Auic. in. v. can. ipsum
describit sub nomine syrupi delectabilis. Item Serapio in
proprio antido. similiter Haly. quarto practica:

Nota
chefmes

Syrupus ex succo citri acido bilis flauæ, & febriu
sabea, aut visceræ phlegmone ortæ, ardore flam-
meum potenter extinguit, ac sitim vehementē, ebrie-
tati resistit, vertiginē iuuat, febribus deniq; pestilenti-
bus, præsertim constitutione æstatis venenosâ & pe-
stilente opitulatur: sic fit: Succu citri. acid. lib. xii.
in vase vitrato coque igni prunarum lento ad tercię
partis cōsumptionē, cola, residere donec clarescat p-
mitte. Clari succi lib. septem percoque ad iustā crassi-
tudinē cū iulepi clari & purgati lib. v. Aut si æstas
est, insola donec aqua eius substantia consumetur.

SYL.

Syrupus acetohatis citricu ius iuuamentum est
magnū in extinguendo inflammationes cholæræ ru-
beæ, & febres inflammatorias vehementes, & febres pe-
stilentæ, & alijs feb. malæ qualitatis. nam resistit cor-
ruptioni aeris & venositati aeris sua complexionē & p-
prietate, confortat stōm debilem & supercalescētē, cor
prohibed resoluētē spūm, & in sectionē iporum &
remittit incendiū supflug caliditatis humicæ, extinguit
sitim: & sic somnū mire prouocat, & eius cōplexio princi-
palis est frida vltra primū cū leuissima siccitate & aliqua
li humectatione, quæ lōge maior efficit ex pmixtione aq
fridæ puræ in duplici quātitate. Si cetero appareat q' ipse est
principaliter digestus materiei cholericæ & subtilis, sup-
flug caliditatis: sicut et syrupus acetosis simplex. Cōferre
insup ebrijs & hñtibus vertiginē prohibendo ascensum
vapores ad caput: habet & alias opationes quas tūpse di-
scerne. Sc. succi acetohatis citri & c. Et insun de super ip-
sum de iuleb claro, & depurato. i. de zuccaro liquefacto
claro & præparato cum claris ouorum, & faciant aro-
matar: vel aliter ex iuleb claro & depurato, id est ex iule-
b rosato, perfecte complexio libras duas, & vitæ quæ ex
positio

ANT.

positio est bona, reliqua quæ ponuntur in liera, sunt clara. Et eius dosiis committitur hi vsq ad. ʒ.ij. cū aqua frigida, vel aqua cordialib⁹ buglossæ mellissæ vel endiuig, & hoc vel plus vel minus de vna vel aliera illarum: sūm q̄ quercinus maiorem vel minorē extinctionem aut con-
fortationem virtutis. Et si sumatur talis syrupsus pro di-
gestionē humorum semel tantum in die sumitur cum pro-
portionē duplici aque. Si autem sumitur pro extinctio-
ne sūis & caloris febris sic potest sumi pluries in die sto-
macho ieiuno & vacuo, & celebrata digestionē cum pro-
portionē quadrupli aque.

Aditio.

Nota q̄ pauci sunt aromatarij qui sciant facere istū sy-
rupum immo omnes facientes hunc syrupsus, diu in for-
ma syrupsus non possunt conseruari: sed congelatur tanq̄
gelea & hoc aduenit imperitia facientium. Si igitur est
tacendum accipiat illud in quo acetositas reprimat^r ei
tri, & ip̄ iam petta subulitenter exprimas & non violent
er, exhibet liquor clarus non mucilaginosus. Accipe igitur
de dicto liquore quantitatē dictam, zaccari albi be-
ne clarificati & debito modo cocti quantitatē vt supra,
& cum eo pone acetositatē, & soli exponas. Sol enim
consumit paruo tempore humiditatem superfluum acetosita-
tis citi, & remanebit clarum tanq̄ aqua hoc enim
modo faciunt Cypriani.

Notent
aroma-
tarij.

SYL.

Syrupsus de Omphacio ventriculum roborat, & præ-
gnantium, ne aliarum partium excrementa
facile recipiat. ob id cholera morbo medetur, in-
temperiem calidam ventriculi, febres biliosas, sitim
vehementem extinguit venenis resistit. Fit vt syrupsus
ex succo cirona. Nōnulli cōdiūt caryophyllis.

ANT.

Syrupsus de Acrella confert vomitui & solutioni
collyricæ, & inflammationi stomachi, & liti laborio-
sæ: & febribus cholericis. Et confortat stomachum
pregnantium quæ facile recipiunt superfluitates. Et
valet contra venena. Et modus operationis eius est,
sicut syrupsus de acetositate citri. Et quidam condi-
unt cum caryophyllis.

Syrupsus de acresta: licet non sit in vsu, magisraliter
tamen potest confici & eius vsus esset conueniens: vomitu
tui superfluo assumpsis immediate post cibum in dosi
ʒ.ij. cum modico plus aque extinctionis ferri vel caly-
bis, & fluxui ventris vel calido vel acuto cum relaxatio-
ne, & excoriatione intestinum assumpsis ante cibum
in dosi prædicta cum eadem aqua frigida tempore cali-
dior & calida tempore frigido, præmilia tamen aliquat
evacuatiōe cum calia, vel inanna, vel cum reubarbato
alfoseus cum myrobalanis assatis, si talis fluxus vel vo-
mitus est dependens a materia pinguia vel mordacita-
ua. Et hic notandum quod in quolibet fluxu ventris
illa quæ dantur ad constrictionem statim debent exhibe-
ri ante cibum, oppositum autem fieri debet in vomitu.
valet etiam vsus eius appetitū magnū prægnantium est
enim frigida & sicce complexiōis in primo, cum sit
pituita multa & cōfortatione membrorum: vnde mul-
tū laudo vsus eius.

Aditio.

Iste syrupsus est in vsu. Aut in v. cañ, habet vnam aliā
descrip. & est fere eadem. Similiter Serapio in proprio an-
dora. Etiam Franciscus de Pedemontio in cap. de cura
malæ complexiōis stomachi cum materia habet vnam
aliā descrip. quæ eadem est cum illa domini Auicennæ.

SYL.

Syrupsus Myrtorum ventriculum & viscera alia
roborat, ob id fluorem alui antiquatum sistit,
& tussim mitigat: huius syrupsus de omphacio prædict⁹.

Syrupsus de granis Myrti confert solutioni anti-
quæ & tussis, & confortat stomachum & pulmonem
& viscera, & eius modus est sicut syrupsus de acresta.

ANT.

Iste syrupsus sūm præsentem descriptionem est in vsu, &
ab omnibus præparatur, valet principaliter contra oēm
fluxū ventris antiquum: & maxime excoriatū, & con-
tra omnē fluxū sanguinis vel a renibus vel a pectore assump-
tus cum aqua ferrea vel plantaginis, & contra fluxum
menstruorum, & contra tussim factam a materia calida
& subtili. Confortat insuper stomachum & pulmonem
& viscera calefacta & relaxata: & summe confert super-
fluo fluxui vrinæ & diabeti. Etenim complexio myrti
frigida in primo, & sicca in secundo, cum caliditate qua-
dam, & leui apertione, virtus autem huius syrupsus relin-
tat frigida versus primum, & sicca modicum ultra pri-
mum, & dosiis eius est de mane vacuo stomacho vsq ad
ʒ.ij. lympharum cum aqua simplici, vel ferrea, vel alla
dilutata, sūm exigentia dispositionis.

Aditio.

Syrupsus de granis myrti est in vsu. Serapio in proprio
antidotario tres habet descripiōes syrupsus de granis myr-
ti quarum vna est similis huic.

Syrupsus ex Vuis purgatis prodest tussi & thora-
ci, sic vt syrupsus zizyphorum.

SYL.

Syrupsus Chelmes confert tussi & pectori, deco-
quatur chelmes, sicut diximus in syrupo de iuibis.

ANT.

Syrupsus de chelmes, i. de passulis sine nucleis aliter ex-
ponatur, i. de grana cum aqua tingit^r ur sericum, sed pri-
ma expositio dicta est magis ad mitem auctoritatem
est in vsu.

Aditio.

Iste syrupsus raro habetur in vsu. Serapio in proprio
antidotario eundem describit syrupsus et sunt chelmes passu-
la sine nucleis.

Syrupsus ex Dactylis ventriculum adstringendo ro-
borat, ob id vomitum, & fluorem alui sistit: sit
ex dactylis enucleatis, tritis, coctis ad consumptionē
duarum partium, deinde in syrupsus per coctis.

SYL.

Syrupsus de Albelach confortat stomachum, & si-
sit vomitum & stringit ventrem. Sumantur albe-
lach, & enucleentur, & conterantur & coquant^r vsq
ad consumptionem duarum partium, & hat syrupsus
sicut diximus.

ANT.

Syrupsus albelach, i. de dactylis, non est in vsu, & est
ultimus qui ponitur inter syrupsus simplices, factos ex so-
lo zaccaro & aliquo succo. Cum hoc tamen ponit inter
compositos syrupsus acetosum simplicem constructū ex
tribus, i. aqua, zaccaro, & aceto.

DE SYRVPIS COMPOSITIS.

Athenus syrupsus simplices & iulcosos
descripsimus, nūc compositos aggre-
diamur, primū refrigerantes fere, po-
stea calfacientes & roborantes.

SYL.

Huiusq̄ scripsimus modos syrupsus sim-
pliciu & iuleb. Nūc vero iermo nō erit de syrupsus cō-
positis, quos virtus est infrigidare. Et conlequēter
de his qui calefaciunt & confortant scribenus.

ANT.

Hec est scda pars principalis huius sextæ diuisionis in
qua possit ponit iuleb et syrupsus simplices, nūc psequit
compositos, licet inter compositos intermiscet^r syrupsus
acetosum simplicem qui tenet medium inter simplices et
compositos. Et primo ponit syrupsus qui magis conue-
niunt ad digerendum materiam calidam: quia plus autē

Meſ.

n in

neut

Canon
practic⁹

nent complexionem frigida in eorum virtute, & subsequenter ponit illos qui principaliter conueniunt ad digerendum materiam frigidam, nam cum eorum complexio ne plus attinet caliditate. Et licet aliqui syrapi in hac prima parte positi etiam simul conueniant ad digerendum materiam calidam & frigidam, sicut inferius declarabitur, tamen in eorum complexione plus attinent gradui frigiditatis.

SYL.

Syrupus papaueris ad catarrhum & tussim, causam infomnie, fit perferum eius capitum papaueris albi & nigri, ana drach. lx. coctis in libris quatuor aquæ pluuiialis, ad consumptionem librarum duas & dimidia, tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiarum ana vnc. quatuor.

ANT.

Syrupus de papauere confert catarrho & tussi q̄ vigilare facit. Accipe papaueris albi & nigri, & pro prię capitum eorum ana drach. lx. & decoquantur in lib. quatuor aquæ pluuiialis vsquedum redeat ad li. ii. & f. & cum zuccari albi & penidiarum, ana f. 3. iiii. fiat syrupus.

†. iiii.

Syrupus de papauere duæ descriptiones syrapi de papauere ponuntur in hoc antidotario a Mes. sed ista prima quæ ponitur est illa quæ magis habetur in vsu, & sic vbiq̄ præparata reperitur, licet & alia quæ sequitur magis sraliter conueniat, vt de ipsa inferius declarabo, valet enim iste syrupus principaliter ad prouocandum somnum, ad solum extinguendum, assumendo de eo. 3. ij. de sero vna hora post coctā. & etiā de mane si expedit vna hora post prandium, reprimenim vapores calidos & acutos, qui sunt causa vigiliarum, etiam sua frigiditate caliditatem superfluum remittit, prohibet etiam descensum catarrhi acuti ad partes pectoris & pulmonis. Confert etiam tussi sicce, & asperitati gutturis, & canne, assumptus tempore congruo & cum modo, & aqua conuenienti talibus dispositionibus. R. papaueris albi & rubei, & proprie capita eorum cum semine, supple. litera est clara, & modus constructionis ipsius, & simplicia ingredientia, sunt superius declarata. Aditio.

Dnos describit syrapi de papauere dñs Mes. in præfati antidotario, iste tamen primus, magis conuenit ad somnum prouocandum q̄ sequens. Nicolaus in proprio antidotario habet vnam descri. syrapi de papauere sed non est in vsu. Auicenn. in v. cano. habet duas descri. sed non sunt similes huic nonnulli tamen primam earū dispensant magis sraliter ad intentionem dictam. s. ad somnum prouocandum, & vocant syrapi de papauere eorum capitum. Summa medi. est. v. res.

SYL.

Syrupus Bizantinus ad icterum, & febres putridas, biliosas, & phlegmaticas solutu contumaces, recipit succi intybi & apii, ana lib. duas, succi lupuli & buglossi hortensis vel syluestris ana libram vnam, feruefiant semel, & purgentur eius succi clarificati li. quatuor, signi lento coque in syrup. cum sacchar. lib. duabus & dimidia. Interdum acetum mensura succorum purorum dimidia incoquitur, interdum rosarum vnde æ duæ, glycyrrhizæ vnc. dimidia spicæ nardi drachmæ duæ, seminis anisi, feniculi, apii, ana drachmæ tres succis incoquantur, & vi mirus vadit.

ANT.

Syrupus Dinari: & eius interpretatio est syrupus de bizantiis faciens ad febres oppilationem & febres cholicas & phlegmaticas, quæ difficilis est radicatione ad icterum. Accipit succi endiuicis, succi apii ana li. ii. succi lupuli, succi boraginis, aut buglossæ domestici

fluc, el
ore seu
petrole

et: aut siluestris ana lib. i. Bulliant bullitione vna: & desumpentur, & depurentur. Accipe eius clarificati li. iiii. zuccari tabarzet lib. ii. & f. & coquantur cū facilitate donec fiat syrupus. Et quadoq̄ ad omnem partem succ. depurati ponitur aceti boni albi & clari pars. f. Et quadoq̄ bulliunt in suc. foliorum rosarum. vnc. ii. liquiritiæ vnc. f. spicæ drac. ii. anisi feniculi, seminis apii, ana drach. iiii. & est mirabilis.

Iste est syrupus de bizantijs, & sic sub isto nomine vulgariter & literaliter sermone vbiq̄ fit & habetur in vsu. dupliciter autem reperitur, vno modo sū simplicē descriptionem. alio modo cum additione quæ in fine huius capituli ponitur, cum dicitur quadoq̄ ad omnem partem succi & c. Et sic præparandum vocatur syrupus de bizantijs cum additione, & vtroq̄ modo præparatus reperitur. Et sic habet diuersas operationes efficere. Iste syrupus est valde famosus, vnde habetur in cōtinuo vsu propter eius excellentiam & iuuamentum, & maxime in febribus difficilis eradicationis compositis, vt cholicis, et phlegmaticis, & sic confert febribus de materia mixta, vt ex phlegmate, & cholera. Visus tamen eius est magis conueniens in sanata nona die, aut ad minus septima, & sic practicaur. Sed hic notandum q̄ ante septimam vitmur communiter in istis febribus pro digestiōe nostri syrapi de duabus radicib⁹, aut acetoso simplici cum aqua feniculi, et tertia parte mellis rosati colati vel media parte cum aqua simplici, endiuia tantum, vel feniculi tantum, vel endiuicis & feniculi simul, sū plus vel minus prædominatur materia phlegmatica vel cholerica in dictis febribus. Prædominante vero materia cholerica, vitmur syrapi simplici vel acetoso composito cum quarta parte mellis rosati colati, & cum aqua feniculi, & modo coque endiuicis, si vero aliquid aque feniculi ponitur, est valde modicum. Prædominante vero materia phlegmatica vitmur syrapi acetoso composito vel simplici aliud me mbrum laderetur ab eo cum equali proportionem mellis rosati colati: & cum aqua feniculi: & cum modico aque endiuicis. Mel rosatum principaliter ponitur cum prædicto syrapi ad digerendum materiam phlegmaticam in stomacho, ipsam subtilizando, & abstergendō, & ad stomachum confortandū. Et syrupus de bizantijs cum additione est magis conueniens in declinatione febrium, q̄ syrupus de bizantijs sine additione: quia magis aperitiuus, subtilizatiuus, confortatiuus membrorum, & præparatiuus residui materierum ad expulsiōnem. R. succi endiuicis, apii, succi lupuli, notis funt, oriuntur in sepibus, & sunt frigida versus primum, & sicq̄ in ipso cum virtute aperitiua, & aliquantū lenitiua, quæ sunt de specie volubilib⁹ habentis lacticinum, & ipsorum virtus complexionis: & operatio ponitur a Mesā capitulo de volubili, & a nullo alio reperitur de lupulo sub proprio nomine, succi boraginis & c. Reliqua simplicia sunt superius declarata, & modus construendi apparet in ista. Sequitur & q̄nq̄ ad omnē partem succi depurati ponitur acetum. Ista ad dicto cōiter non est in vsu: & q̄nq̄ bulliunt in succis foliorum rosarū, & illa est additio vitata, quæ est clara per se: omnia quæ continentur in ea. Est iste syrupus in caliditate & siccitate ascendit versus primum gradum.

Aditio.

Iste syrupus nō dī de bizantijs iteo q̄ in ipso bla q̄ bizantijs ingredientis sed vt vult Saladinus dī syrupus dinari vel de bizantijs: quia bizantium in Arabica lingua dī est qd̄ ducatus, vel aliud genus dinarij. vñ sicut ducatus apud hoies funt cari & pretiosi, ita isti syrupus apud medicos & et apud infirmos, pp̄ optimā operationē quā inducit est valde carus: vel pōt dici de bizantijs loco quodā non minato bizantiū in consilio Macedonię qui nūc vocat Cōstātinopolis. Summa me. sine additionib⁹ est. vi. res.

Syrupus

Syrup⁹
bizantijs
duplex

Quonā
tpe bizā
tijs cōpo
sit sit ex
hibēdus

Nota d
lupulo.

SYL

Syrupus acetatus simplex materias calidas frigiditate, tenuitate vero crassas & glutinosas ad expulsiōem apparat. Caleno etiam in partibus remotis, ad quas essentiaque tenuitate alia quoque medicamenta affectus in his contumaces victura conuehit: humorem tamen melancholicum sibi temperamento asinem iuare non videtur: recipit aque fontis libras, quatuor, cum sacchari libris quinque: coquantur in vase lapideo ad dimidias semper desumptando, carbonibus accensis, aut flamma exigua, & sine fumo, tunc adde acetum albi, clari libras duas. Si autem valentissimum vis, libras quatuor: illi viribus mediocriter lib. tres, & percoque in syrupum. Datur ab vnc. ad vnc. tres cum frigida.

ANT.

Sermo in syrupo acetosi iam magnificata est inter verificantes virtus syrupi acetosi, & excellentia eius, & in communitate & possitius in materias calidas & fridas, & subtiles & crassas, & viscosas siue adhaerentes. Et si quidem oportet, virtus in frigidationis eius cito tollitur, non sublata virtute penetratio nis ipsius, & hoc quidem Gal. testatus est, quoniam eius potentia communis est ad omnes materias. Et videtur quod non ad cholera nigram propter multitudinem & communitatem complexionum. Et nos quidem dicimus quod facit penetrare medicinas in partes in quas forte non penetraret, & facit eas acquirere diuisas sectiones duri & diffidilis, & modus operationis eius est. Accipe zuccari boni albi partes v. & funde super illud in vase lapideo tepidum, & condulcis & dare partes. iiii. & decoque in tempore absterciendo spumam eius, & sit ignis i quo coquitur primum, aut tenuis flammæ sine fumo, & decoque hoc modo donec clarificetur & diminuta sit aqua sicut medietas eius. Deinde funde super ipsum acetum vini albi dari partes. ii. in leui, & in forti partes. iiii. & in medio cri partes tres. Et da ei post illud perfectionem in coctura, & sit dosis eius ad vnc. vsq. ad. iiii. cum aqua frigida.

† iiii.

Chole
re sub
lis et
ac dige
excellē

Sermo i syrupo acetosi iam magnificatus est inter verificantes. Hic auctor ponit descriptionem syrupi acetosi & virtutes & operationes eius. Est enim multum famosus & excellens, & vbiq. sic preparatus habetur in vsum, nam est efficax & mirabilis in digerendo materiam subtilem cholerica & acuta, vnde summe confert cholericis febribus. In crassatibus enim est matericum subtilium, & extenuat superflux caliditatis & siccitatis, & apertio oppilationum, prouocatiuis vrinae, & alias quod plures habet operationes efficere. Et iste syrupus acetosus simplex est minoris frigidationis malurum complexionum calidarum quod syrupus violatus. sed est maioris apertionis, & prouocationis, & prohibitionis purgedinis malæ & venereose, ideo multum confert tempore pellentia & febribus pellentialibus assumptus cum aqua buglossæ vel mellisæ corruptioni aeris resistendo. Ipsum autem Gal. summe commendat. x. therapeutice, & de ipso multum confidit in dispositionibus putredinis aliorum, nisi sit nocuum mentum magnam in stomacho, & sensibilis lectio in neruis per frigidum. Et iste syrupus per se solum assumptus cum aqua simplici vel endiuie principaliter conuenit in digerendo materias calidas & subtiles. Et subdicit auctor quod posse eius etiam extenditur in materias fridas: crassas, viscosas, & adhaerentes, hoc autem habet intelligi ad mixtum cum alio syrupo calido, & in melle rosato colato, vel alio syrupo composito absque aceto, de quo statim di-

cemus vel lymphatus cum aqua apii vel fœniculi, & similibus calidis aquis aperitiuis, & sic conueniet ad materias fridas, admixtus tamen cum calidis sub debita portione. Et sic apparet solutio dubij quod ipsemet tangit in littera dum dicit. Et nos quidem diximus de isto quod facit penetrare medicinas simplices quæ cum ipso admixtili tranhr in partes quas forsitan non penetrarent. Et facit eas acquirere sectiones diuisas duri et diffidilis. Et cum hoc etiam remanet cum ipso virtus in frigidatiua & incisiva. Et componitur solum ex cucurao aqua & aceto, si proportionem positam ab auctore, & littera est clara.

Additio.

Iste syrupus est multum famosus apud omnes, nam Auicenna in quinto cano. habet multas descriptiones. istius syrupi differentes tamen ab isto. idem similiter, iiii. can. sen. prima describit præsentem syrupum. Similiter Halysc. practice & Serapio in proprio antidotario describunt præsentem syrupum. Et summa medicinarum ipsum compositum sunt tres res, aqua, zuccarum, & acetum, si proportionem hie descriptam a Mes.

Syrupus acetatus cum radicibus, bilis crassam & auulsi difficilem, ac pituitam incidit, terget, obstructa hepatis, lienis, renium aperit, recipit radicem apii, fœniculi, iunilybi ana vnc. tres, seminum apii, fœniculi, anisi, ana vnc. vnam, seminis iunilybi vnc. dimidiam: hæc omnia igne lento coquantur ad dimidias in aqua fontis libris decem, tunc additis sacchari lib. iiii. clarificetur, deinde acetum additur quantulum bet pro scopis, vt dixi nuper, variis.

Modus syrupi acetosi cum radicibus cuius operatio est ad cholera crassam, difficilem, & ad phlegma. Incidit enim & abstergit, & aperit oppilationes quæ sunt in hepate, & splene, & in renibus. Accipe aqua fontium clare li. x. & proice super ipsam radicem fœniculi, apii, endiuie ana vnc. iiii. anisi, seminis fœniculi, apii, an. drac. viii. seminis endiuie vnc. s. Coque cum facilitate vsq. dum veniat ad lib. v. Tunc proice super ipsam zuccari boni lib. iiii. & clarificetur sicut prius. Deinde funde super ipsum acetum boni quantitate sufficientem, iuxta modum superioris doctrinæ, & da vbi oportet.

Modus syrupi acetosi cum radicibus, s. duabus de quinq. radicibus numero. Iste syrupus est multum in vsum, & si præsentem descripi. vbiq. preparatus reperitur. Est enim efficax in digerendo materias mixtas & phlegmaticas, sic etiam summe confert febribus compositis & phlegmaticis, tamen eius virtus, efficacia, & operatio est plus ad materias phlegmaticas quod cholericas, eo quod sua complexio est tendens ad primū gradū caliditatis & siccitatis, & hæc huius syrupi. descriptionem ingreditur acetum, & a quibusdam vocatur syrupus de radicibus temperatus: acetosus, & a quibusdam vocatur acetosus de duabus radicibus: & a quibusdam vocatur acetosus compositus, & sic ab eisdem quando acetum in ipso ponitur: vocatur syrupus temperatus de radicibus, sine aceto vocatur compositus sine aceto. Et his tribus modis vocatur generaliter ab omnibus cum aceto: vel sine, quando in ipso, non ponitur. Sed statim insurget dubium. Nam statim diceret aliquis quomodo iste syrupus dicitur de duabus radicibus cum eius compositionem ingreditur tres, radices, s. radicem fœniculi, apii, & endiuie.

Dicendum quod radices absolute prolatae sunt quinque numero, s. fœniculi, apii, petroselinii, bruceæ, & asparagi: de quarum numero solum duo ingreditur. Endiuia vero non est de numero earum quinque. Et est simile, sicut si dicemus de vno syrupo qui componitur ex duabus vel tribus calidis vel frigidis, vt semine anisi fœniculi, vel

Mes. n. iij. ex

Varie
syrupi
acetosi
descrip
tiones.

SYL.

texpres
um vbi
est.

ANT.

i. iij.

TMA.

Dubium

Rusio.

i. iij.

ex semine cucumeris vel cucurbitae. Et licet ingreditur semen leuistici, & endiuæ non propter hoc vocaretur nisi syrupus de duobus feminibus calidis vel frigidis. Nam femina calida absoluta prolata sunt solum quinq; semen anisi, feniculi, ameos, carui, & cimini. Quidam autē & forsan melius dicunt q; sunt semen anisi, & feniculi, & petroselinii, brusci, asparagi, sicut aqua quinq; radicum fit ex quinq; radicibus iam dictis. vtrūq; tamen dictum potest saluari. Semina vero communia frigida absolute prolata sunt etiam quinq;. semen cucumeris, cucurbitæ, pepionum, melonum & citruli. Et sic etiam sunt quinq; radices ex quibus fit aqua distillata quæ est multum calefactua, ac et aperiua. Et aqua ex suprascriptis quinq; feminibus frigidis est multum diuretica prouocatiua vrinæ, etiam alteratiua ad frigidum. Et sic tales aquæ denominantur ab eis. Prima dicitur aqua de quinq; radicibus. Secunda vero dicitur aqua de quinq; feminibus communibus, & vtraq; multum est in vsu, & sic apparet solutio quo ad dubium. Ille syrupus licet nominetur alio trium modorum iam dictorum ab aromataris, tamen nominatur vt plurimum syrupus acetosus cōpositus, vel syrupus cōpositus sine aceto. Et hoc quoad acetum non ingreditur, & vt sic, habet diuersas operationes efficere ratione virtutis aceti, & non est tantæ caliditatis. cum acetum ingrediat, sed est aperiuius oppilationium; subtiliatius materiem crassiorē; incilius, vt prohibeas putredinis, & malæ qualitatē, quando autē est sine aceto, est eiusdem virtutis cum supradicto, & non ledit stomachum & membra neruosa, est etiam prouocatiua sudoris, & vrinæ, & præparatiua materię facientiū febrem ad expulsiōem, vnde vitium eo communiter in principio febrium phlegmaticarum cum melle rosato colato distillato cū aqua feniculi, vel alijs aquis similibus, & cōpositus cum aceto plus confert atinentibus alicui caliditati cum viscositate, sine aceto autem plus cōuenit materiæ frigidis crassius. Conuenit etiam ille syrupus oppilationi hepatis, renū, splenis. Et hic notandū q; sicut communiter vitium syrupo de bizantijs in processu febriū puridarum cōpositarum. sic in principio earundem vitium isto syrupo acetoso, vel sine aceto. &c. aquæ claræ fontium &c. & funde super ipsum aceti boni cum quærimus ipsum facere acetosum. Ista descriptio est per se ipsam manifesta, & omnia quæ in ipsa continentur sunt superius declarata.

Additio.

Ille syrupus est multum in vsu, quo vitium sub nomine syrupi de duabus radicibus. Auic. in. v. cano. Similiter & Scratio in proprio antidotario hunc habent syrupum, ab isto tamen parum differenter. Summa medic. est. x. res aquam numerando.

SYL.

Syrupus acetatus de succis herbarum, recipit succorum syrupi byzantini partes tres, sacchari partes duas, aceti partem vnam.

ANT.

Modus syrupi acetosi de suc. herbar. ꝑ. suc. syrupi dinarii partes tres. & funde super ipsum aceti boni partem vnam, zuccari partes. ii.

Modus syrupi acetosi. Non est in vsu de succis herbarum scilicet.

Additio.

Ille syrupus non est in vsu, & per succos vel succū syrupi dinarii intelliges succos quatuor positos in syrupo dinarii, scilicet lupuli, buglossæ, apij, & endiuæ, de quibus omnibus accipe libras. iij. zuccari. lib. ij. aceti. lib. i. Summa medic. est. iij. res.

SYL.

Syrupus acidus de succis fructuum, refrigerat, ob id situm sedat, ardorem bilis, & febrium, & phlegmones, aut intemperaturæ calidæ, cordis, ventriculi,

hepatis, extinguit, recipit succi granatorum acidulci & acidorum, ana partes tres: coque igni lento ad tertiam partem consumptionem, biduo clarescere permittit, eius partes duas iulepi partibus tribus, vel pluribus, vel paucioribus percoque.

Modus syrupi acetosi de suc. fructuum sedantis incensiones febrium & cholæræ rubæ, & sitim, & inflammationem stomachi, cordis, & hepatis. Accipe succi granatorum mizorum, & acetosiorū ana partes tres. Coquatur cum facilitate vlgdum diminuta sit eius pars tertia, & dimittatur per duos dies vsq; dum clarescat, & accipe eius partes duas, & iuleb partes tres, vel plus, vel minus, & perface cōctionem in eo.

Modus syrupi acetosi de succis fructuum. Non est in vsu.

Additio.

Ille syrupus est similis syrupo de granatis supra descripto qui describitur hic inter syrupos acetosos propter succum granatorum acetosorum. Summa medicinarum est. iij. res.

Syrupus acidus de succis & aquis fructuum, ventriculi præsertim calidum roborat, ob id vomitum etiam prægnantium, & fluorem alui biliosum sistit, recipit succi granatorum acidulci, cydoniorum, pomorum, pyrorum, mespilorum trioccorum, singulorum parem portionem, aque, cui rhus & vva oxyacanthæ incoctæ sint, partem vnam & dimidiam sacchari partes tres, coque in syrupum.

Modus syrupi acetosi de suc. & aq. fructuum, & stringit vomitum & fluxum cholicum, & confortat stomachum calidum & abscondit vomitum prægnantium. Accipe suc. citoniorum, & malorū, & pyrorum, & granatorum mizorum, & zarur ana partes æquales. Aquæ decoctionis fumach, & berberorum ana partem vnam & s. zuccari partes tres, fiat vt supra.

Modus syrupi acetosi de succis & aquis fructuum. Non est in vsu.

Additio.

Ille syrupus non habetur in vsu. Auic. in. v. can. Sistr & Scratio in proprio antidotario describūt syrupum similem huic de fructibus. Est zarur vel zaror fm Simoni Iannicem in synonimis, quidā fructus similis piro in figura & paruis, & vocatur a Siculis apud quos nascitur arbor eius zarore, quidā foris putauerūt, sed nō est eiusdem virtutis sit in oibus. Stephanus vero mespilā dicit, sed nō est, nā ipsa gubeira vocat arabice, etiā zarur, ꝑ. zaror scriptis, hęc ille q; qd sit ponerem foris hic pro zarur. Summa medicinarum est. vij. res numerando aqua.

Syrupus acidus ex cydonijs, stomachū roborat, & naturalē calorem dissolutū, ob id vomitum cohibet sitim tollit: est succi clari cydonijs, acidog; partibus. x. aceti parte vna & s. sacchari partibus duabus.

Modus syrupi acetosi de citonijs valet ad vomitū & solonē naturæ, & ad sitim, & stom cōfortat. Accipe succi citonij, acetosog; & sius proprie qui depuratus est, & factus clarus partes. x. aceti boni partem. i. & s. zuccari boni partes duas.

Modus syrupi de citonijs nō est in vsu. Additio.

Ille syrupus nō est in vsu, descriptus superius simpliciter de succo citonij q; in vsu hñ, & differt ille ab illo, q; sit ex succo citonij, acetosog; aliter sit ex succo mizog; Rais. q. ad Almā. habet vñ syrupū de succo citonij, acetosorum similem huic, Summa medicinarum est. iij. res.

Syrupus

ANT.

SYL.

ANT.

Zarur.

SYL.

ANT.

SYL. Syrupus contra catarrhum calidum, coryzain, pleuritidē, tussim recipit zizipha, & myxa ana centum, violarum, manna ana vnciam vnam, glycyrrhizę, florum buglossi ana vnciam vnam & dimidia sem. malux, cydoniorum, ana drach. sex, sacchari libras duas, succi mali granati dulcis libram vnam fiat syrupus.

ANT. Syrupus conferens catarrhis calidis & corizę, & pleuresi, & tussi. ꝑ. iuiube & sebellen ana. c. violari manna ana vuci. i. liquiritię, florum buglossi ana drach. xii. feminis malux, citoniorum ana t. 3. vi. zucar. lib. ii. & succi mali granati dulcis libram vnam. Fiat syrupus.

Non est in vsu. Additio.

SYL. Syrupus de cannis ad tussim, pleuritidem, sitim vtilis, recipit succi granatorum dulcium lib. ii. aque malorum dulcium & aque cannarum, sacchari, aut penidiorum ana libram vnam & dimidiam.

ANT. Syrupus de cannis confers ad tussim & pleuresim & sedat sitim. ꝑ. suc. granatorum dulcium t. lib. ii. aque malorum de seni, & aque cannarum zucar. ri, aut penidiorum lib. i. & f. Fiat syrupus.

Non est in vsu. Additio.

SYL. Syrupus portulacę valenter refrigerat, ob id sitim, febrium ardorem, ventriculi & hepatis intemperiem calidam corrigit, accipit seminum portulacę tritorum lib. vnam horis. xxiii. naecerandam in succi intybi codi & purgati lib. t. quatuor, postea ingulento coque ad dimidias, & tunc cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum, additur interdum aceti lib. vna, vel succi granatorum acidorum libra vna & dimidia.

ANT. Syrupus de portulaca extinguens inflammationes febrium & sitim, & confortat stomachum & hep. par super calefactum. ꝑ. succi endiuicę costi & depurati t. lib. iiii. feminis portulacę vnc. xii. terantur semina, & fundatur super ea succus, & dimittatur in vase lapideo per diem & noctem, & coquatur cum facilitate vsq; ad medium, & addas zucarę libr. fiat syrupus. Et quādoq; additur aceti lib. i. aut succi malorum granatorum acetoforum lib. i. & f.

Non est in vsu. Additio.

SYL. Syrupus violatorum pleuritidi & tussi a causa calida prodest, fit ex violarum vnc. duabus, seminu cydonii, & malux ana vnci. vna, zizypha, myxa ana t. viginti, cum aque cucurbitę lib. t. sex, coque ad tertiam partē, & cū saccha. li. t. i. & dimidia fiat syrupus.

ANT. Syrupus de violis confert tussi calidę & pleuresi ꝑ. violarum vnci. ii. seminum citoniorum feminis malux ana t. drach. viii. iuiube, sebellen ana. xx. Et coque cum lib. vi. aque cucurbitę vsq; ad tertiam partem zucarę lib. i. fiat syrupus.

Iste syrupus est satis in vsu. & sic vbiq; preparatus reperitur. Confert enim ad digerendum materiam subtili cholericam, & est alteratiuus malę complexionis calidę & siccę. Confert etiam tussi siccę & sacię a materia cholericā subtili, & confert multum, & principaliter, & sic communiter est vsus eius, vt plurimum assumptum cum aqua capill. veneris in principio & augmento pleuresis, quod est apostema cholericum.

Confert etiam tertianis puris assumptum cū aqua frigida simplici, vel cum aqua endiuicę, licet eis etiam confert atule violatum, & syrupus acetosus etiam, habet enim iste syrupus virtutem lenitiuam, & est complexionis frigidę & humidę in primo. Est etiam vtilis ad sitim extinguendam sub actuali frigidityte, assumptum qđ quā druplo dū aque frigide. Confert etiam ad somnū protractū assumptum de sero post cenā, qđ aequali aq; proportionē cum ipso. ꝑ. violarum & c. feminis malux. herba est nota versus primum calidā & humidā in ipso. Est enim lenitiua multum, & eius decoctio multum conuenit in enematis, & illa est malua domestica. Syllēstis, autem est illa quę dicitur bi smalua, & est forte eiusdē cōplexionis cum illa. Reliqua vero simplicia superius sunt declarata.

Iste syrupus interdum in vfu habetur sub nomine syrupi de violis compositi, sed quando doctor simpliciter ordinat. ꝑ. syrupi violati intelligitur de illo qui fit ex fusione violarum, descriptionem cuius vide supra. Item Mef. in practica sua ferme non aqua cicerum habet duas alias descripti. tamen ista est illis nobilior. Similiter Viaticus cap. de pleuresi & Gilbertus Anglicus eodem capitulo hanc eandem habent descript.

SYL. Syrupus ziziphorum rauicitati, tussi, pleuritidi confert, fit ex ziziphi t. sexaginta, violarum, feminis malux ana t. vnc. quinq; adiantii albi, glycyrrhizę, hordei mundati ana vncia vna, sem. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucę, tragacanthi, ana 3. tribus, coque cum aqua fontanę libr. t. quatuor, & sacchari lib. duabus.

Syrupus de iuiubis confers ad rauedinem vocis, & tussim et pleuresim. Accipe iuiubę t. li. violari sem. malux ana drach. v. capillorum v. vnci. i. feminis citoniorum papaueris, melonis, lactucę, tragacanthi ana drach. iiii. liquiritię, hordei mundi, ana 3. viii. decoque in lib. iiii. aque fontium, & cum lib. ii. zucarę fiat syrupus.

Syrupus de iuiubis secundam descriptionem istam est in vsu, & sic non aliter preparatus reperitur. Confert autem ad rauedine vocis et tussim faciliā a siccitate & asperitate cannx & gutturis, & confert apostemati cholerico, & omnibus passionibus pectoris & gutturis calidis, assumptum in debita dosi, et habet operationes con similes syrupo violato statim dicto, & adhuc fortiores, et maxime in dispositionibus pectoris, animet tamen aliqui caliditatis. ꝑ. iuiubas & c. hordei mundi, semina est notum, & amoto cortice tollitur virtus eius absteriua & remanet virtus lenitiua cū aliquali siccitate, est enim complexionis frigide in primo gradu versus ipsum, & aqua hordei quę communiter est in vsu, non est sic conueniens si fiet absp. cortice hordei, sed bene plus ad nutriendum conueniret, reliqua sunt nota.

Additio.

Iste syrupus de iuiubis supra descriptum magis in vsu habetur ꝑ. secundum præsentem descriptionem, qui dicitur compositus respectu precedentem. Viaticus, & similiter Gilbertus Anglicus habet vnam descriptionem syrupi de iuiubis parum ab ista differentem.

SYL. Syrupus papaueris ad tussim siccam, phthisim, catarrhum insomnię causam, recipit papaueris albi

In tertia
na pura

SYL.
t. alij. c.
tal. 3. v.

ANT.
t. nume.
ro. lx.

Summa
med. est
xiij. res.

SYL.

† alij 30.
& pri
re legūt,
vide dia
codium
in ecleg
matibus

albi & rubri ana drach. † quinquaginta, adianti albi drach. quindecim, glycyrrhizæ drach. quinque, zizypha triginta, seminis lactuce drach. quadraginta, seminis malug & cydoniorum ana drach. sex, coque in libris quatuor aquæ ad dimidij consumptionem colatum cum sacchari & penidiorum ana vñci. octo in syrupum percoque.

ANT.

et nigri

† 3. viij.

Syrupus de papauere confers ad tussim ficcam & phthisim, & catarrhum faciens ad somnum. pa paueris albi † & rubei ana drach. l. capillorum venetis drach. xv. liquiritie drach. v. iuiubeæ xxx. sem. lactuce drach. xl. seminis malug. seminis citioniorum ana drach. vi. coquantur in lib. iiii. aquæ vsq; ad. ii. & cum zuccari & penidiarum ana † drachmas octo. Fiat syrupus.

Iste syrupus secundum præsentem descriptionem nō est in vsu, sed secundum descriptionem superius scriptam, posset tamen magistraliter preparari, & sic multū conueniret ad prohibendum descensum catarrhi calidi, & subulsi ad partes pectoris & pulmonis ipsium aliqua liter incrassando. Est etiam somni prouocatio & lenitiuus partium pectoris & pulmonis gargarisata cū aqua capilli veneris, vel vngulæ caballinae. i. farfarellæ vel aq; frigida, vel alijs aquis conuenientibus in dosi. & cum cōditionibus & modis suprascriptis.

Additio.

Iste syrupus de papauere raro habetur in vsu secundū præsentem descriptionem, apud tamen nonnullos magis habetur in vsu q̃ præcedit. Idem capitulo de tussi habet alias tres descriptiones, quæ non sunt eadem cum cū ista, necita bonæ. Aliqui tamen addunt in fine præsentis syrupi vini cocti seu sap. 3. vi. & hoc vt dirigat virtutes aliarum medicinarum ad pectus, sap. enim multū pectori amicaur. Vltieris notabis pro huius syrupi confectioe et etiam aliorum, q̃ semina mucilaginem facientia non sunt ponenda ad bulliendum cum alijs rebus, sed debent ligari in petia lini mundi, & sic virtus eorum transit ad syrupum & viscositas retinetur, quæ syrupum redderet viscosum. Summa medicinarū est x. res.

Seminū
mucila
ginoso
ri deco
ctio q̃lis
SYL.

Hælenus syrupus cōpositos refrigerantes docuimus, nunc ad calefacientes morbis frigidis salubres transeamus, oxymelitis genera primum dicturi, si prius de aqua mullā, & vino mullō egerimus.

ANT.

Iam quidem locuti sumus de syrupis compositis & de his propriæ qui sedant inflammationes. de syrupis vero compositis morbos frigiditatis curantibus, erit sermo noster. Et primo de speciebus secaniabin. Prius tamen loquemur de aqua mellis.

Hæc est tertia pars principalis huius sextæ distinctionis in qua prosequitur determinando de syrupis magis & principaliter conferentibus ad matricias crassas frigidas & viscosas & phlegmaticas & melancholicas. Et primo se ordinat ad sequentia fermonem faciendo de aqua mellis, & subsequenter de diuersis speciebus secaniabin. de diuersis syrupis in quibus principaliter ingreditur mel & acetum. Et hic notandum q̃ differentia est inter squinebin, quod est syrupus acetosus simplex, de quo dictū est superius, qui est factus ex zucearo, aceto, et aqua, & secaniabin simplex, id est oxymel simplex qui est syrupus acetosus factus ex melle, aceto, & aqua. Est & aliud secaniabin compositum, quod vocatur oxymel compositū quia fit ex melle, aqua, & aceto, & alijs radicibus, et sentibus, & aromaticis. vt in processu patebit. Et gelsenabin quod est mel rosatum colatum. Et licet etiam secaniabin generaliter fiat cum Zuccaro & absq; aceto, corrupte

Squinebi
Secania
bin.

Gelsen
bin.

denominatur secaniabin, & sed melius denominari debet squinebin simplex vel compositum. Nam proprie dicitur secaniabin, quando syrupus componitur ex melle.

SYL

Aqua mullā magnarum est virium ex maiorū nostrorum sentetia, siquidem sitim sedat, affectus frigidos, præsertim cerebri & neruorum, & iuncturarum iuuat: loco vini potum tussim humidam, puris & pituitæ crassæ & lentæ expectorationē promouet, lauat, terget, purgat itesina, viscera, meatus vrinarios, ob id colicis prodest, & aluum subducit, calculi in viis vrine gigni prohibet. Fit ex mel lis boni (q̃d colore sit pallido, odore iucundo, sapore modice acri, & dulci, consentientia crassi & tenuis media, non vetus) libra vna, aquæ fontanæ dulcis & clare lib. octo in vase lapideo, vel vitrato igni lento coctis, & continenter despumatis, deinde panno dēso colatis. Quod si mox per se bibendum est, aquosius fiat, larga enim coctione crassatum, vt iulepsus, diu quidem seruatur, sed in partes remotas egre penetrat, in bilem q; ob multam dulcedinem facile vertitur, & ob id siti auget, nisi largiore aqua mulla dissoluatur, vt insipidum aque modo videatur. Alias quoq; facultates coctio varia ei acquirit, quia parū coctum inflat, magis aluum subducit, minus nutrit, largius vero coctum, inflationem dissipat, magis nutrit, minus deicit. Addunt nonnulli aromata, zingiber crocum, cinnamomum, macis & similia: alij galiam moschatam, lignum aloes, & similia. Fit etiā ex mellis parte vna, aquæ fontanæ partibus octo, fermeti in his dissoluti vñcis tribus, in singulas libras aquæ mellitæ, quæ vasi ligneo trade, relicto trium digitorum spacio vacuo, i quod cum inulti modo feruebit, recipiatur vbi feruere desierit, obturato vase modo vini doliorum, tertio post mense fit potabile. Immitti possunt aromata panno lineo ligata.

Sermo in aqua mellis. Posuerunt antiqui diuersitatem in aqua mellis qui locuti sunt de ipla, & ascripserunt ei iuuenta plurima quæ sunt in ea, quia sitim sedat, & valet ad egritudines frigidas, & proprie quæ sunt in cerebro & neruis. Et confert ad tussim humidam, & mundificat pectus a sanie, & humore crasso, & confert viis vrine, & nō permittit in eis lapidem generari, & mundificat per vrinam, & confert colicæ, & lauat & abstergit viscera. & soluit & mundificat ventrem a fecibus. Bibitur loco vini in egritudinibus neruorum, et iuncturarum, et est potus bonus. Inter diuersitates autem operationis eius ponimus modos duos. Et primus est vt accipiat mellis boni et mundalet proprie cuius est color habens mediocritatem et proprie, sicut color paleæ et quod est inter tenue et ipsūm, et quod est boni odoris, et quod est modice acuitatis, et quod nō est antiquum, et sit eius pars. Et pone ipsum in vase la pideo, aut vitreato, et funde super ipsum aquæ fontis dulcis et clare partes, viii. et coque ipsum cum facilitate, et auferatur spuma eius, et non dimittatur super ipsum multiplicari, immo quam cito apparet auferatur. Deinde coletur colatorio denso de panno. Et si bibitur recens oportet vt fiat multe aquositas, et sic bibitur i permixta sicut est, et hocideo propterea, quoniam quæ ex ea crassa est, non pene

ANT.

trat

trat in vias remotas, & conuertitur propter possibilitatem suę dulcedinis i cholera, & addit ad sitim. Si autem bibatur antiqua, oportet vt fiat pinguius sicut iuleb, & bibēda est permixta permixtione multa decenti, vt sit magis aquosa & insipida. Et scito quoniam ars cocturę acquirit ei proprietates aliquas & illud est, quia parum cocta facit inflammationem & minus nutrit, & magis laxat. Multa autem coctio inflammationem resoluit & digerit, & magis facit eam esse nutritibilem, & laxare minus. Et sunt ex hominibus qui armatizent illam cum speciebus alexingantibus, sicut zingiber, crocus, cinamomum, macis, & similibus, & sunt qui aromatizant cum gallia mulsata, ligno aloes, & similibus. Secundus modus operationis eius est, g. mellis partem i. aquę fontium dare partes. viii. & dissemperetur cum eis parum fenugreci, & proprie ad omnes. centum libras aquę & mellis sint eius vncias tres, & includitur in vase ligneo sicut ponitur mustum. ita q̄ remaneant ex vase vacuum sicut mensura trium digitorum, & illud ideo, quia patitur de ebullitione sicut mustum. Deinde post ebullitionem eius stringatur orificium vasis, sicut stringitur vas vini, & bibatur post menses. iiii. si autem aromatizare volueris, ponantur in vase species alexingentes ligatę in pannu.

Iste potus qui fit ex aqua mellis erat multũ in vſu apud antiquos. Gale. ipsum excellenter laudat, & extollit primo & secundo regi. acu. cum loquiritur de hydromelle. i. de aqua mellis. Nam ipsa vilitates habet & iuuamenta secundum intentionem Gale. loco allegato & huius auctoris in litera, ac etiam secundum omnes modernos, licet in partibus nostris nō sicut hodiernis temporibus a modicis practicantibus habeatur in vſu, & hoc propter laiciam Italianorum, & medicorum complacentium infirmis ad vinum, exculantium se a consuetudine multa ad potum vini, & maxime partu & lymphati in quantitate pauca, timentes etiam debilitatem virtutis, & malitiam digestionis potus contingere ex aqua mellis quam ex potu vini, vñ in passionibus frigidis maxime iuncturarum cerebri & neruorum. Ipsa enim est liſis sedatiua et conferit etiam ad tuſſim humidam de materia viscosa & crassa, & mundificat saniam a pectore, & huſiores crassos & viscosos abſtergendo, subſtillando & aperiendo, & diſſas materias reſolutũ mundificat etiam vias vrinę, & in eis non permittit lapidem generari, & est precipuus & ſingularis potus podagricorum, cum ſunt a causa calida. melius eſſet aqua zucchari, quā aqua mellis aut vinum. vinum enim in agritudinibus iuncturarum quāto ſubtilius tanto deterius. maxime in principio & ſtante repleione. vinum vero crasſum vaporibus ſuis crasſis eſt ledens caput, materias malas & crudas multiplicando. mediocriter vero mediocriter lēdit. Timeatur etiā vſus eius ne ad acetuſum conuertatur in ſtomacho. unde ſumme nocet quibꝫdam diſpoſitionibus in ſtomacho ueruorum, & cerebri. Et ob illas cauſas eſtigit aqua mellis. habet etiam alias vilitates poſitas i litera. Componitur autem aqua mellis duobus modis vt appareat in litera. Primo quando ſiſſolunt ex aqua & melle abſq̄ alterius rei ad diſtinctionem accipiendi octo partes aquę & vñam mellis. Et iſte eſt communis modus conſtructionis, qui habetur in vſu, in omniſus paſſionibus frigidis quę ſunt in cerebro, nucha, iuncturis, & neruis. Secundus modus eſt qui in totum abſtigitur, vt ſimili modo accipiantur octo partes aquę & vñam mellis, ſuper quibus additur parua quantitas fenugreci. aliqui etiam alij ſecundum diuerſitatem diſpoſitionum in prima addunt aromata quędam

ſed iſta aqua cū quacumq̄ additione non eſt in vſu, licet deſcribatur in litera. Primā facta ex aqua & melle iuxta proportionem ſuperius dictam. iterum diuerſificatur ſecundum diuerſitatem maioris aut minoris decoctionis. nam non multum cocta eſt parum inſtillata, & ventofitatis generatiua, minus nutritiua, laxat tamen ventrem. Cum autem multum decoquitur eſt ſedatiua inſtillationis, & ventofitatem reſolutiua, aperiua oppilationum, ac etiam ad digerendum magis iuuatiua, aut plus nutritiua laxat tamen ventrem minus q̄ prædicta. Communiter in tantũ decoquitur quouſq̄ quarta vel quinta pars eius ad ignē minuat, licet aliqui velint vſq̄quo tertia pars conſumatur. Et ſunt quidam quærentes vltiorē calefactionem ab ea, & confortationem ſtomachi, viſcerum ac etiam cerebri, & q̄ ſit magis reſolutiua ventofitatum, qui addunt in ea quędam aromata cum leuiſſima decoctione. Dicit in litera, & ſunt ex hominibus qui eam aromatizant cū ſpeciebus alexingantibus. i. cum ſpeciebus aromaticis, ſicut cinamomum, caryophyllis, croco, ziz. mac. & ſimilibus. Iſte enim potus ſimplicis aquę mellis abſq̄ alia mixtione generaliter vſitatur in bonis & expertis practicantibus in quibꝫdam agritudinibus, vſq̄ ad ſeptem dies vñ. in apoplexia debili, vertigine, ſcintomia, epileſia, ſpaſmo, tetano, ſaltu, iſtigatione, morliſſicatione ſeu paralyſi, & eſt contentiens potus valde. Et ſi vltra ſeptem dies inſirmus tam aſſumere valet abſq̄ nocumto. vt. i. in digeſtione cibi in ſtomacho, aut in debilitate virtutis quę principaliter eſt conſideranda, tunc talis potus eſt proſequendus, quia eſt iuuatiua & viliſ. Sed ſi aliquod prædictorum nocumtorem percipere, nō eſt potus vini prohibendus in quocumq̄ tempore talia nocumta perciperetur. immo talis aqua potus eſt omnino remouendus, quia intendunt eſt ad id quod magis ſuſpectum. Inſuper & aliquando iſtum potum exhibere poſſumus loco ſyrupi de mane, celebrata digeſtione cum quęrnyus humorum phlegmaticorum digeſtione iſtione, & abſterſione. Et ſi doſis eius vſq̄ ad 3. v. Et modus conſtructionis iſtius aquę eſt de ſecurius, & reliqua ſunt nota.

Additio.

Hydromel apud gręcos i. aqua mellis dictum ab hydros quod eſt aqua & mel. Meſ. hic deſcribit duos modos hydromellis qui ſolus patet in textu. Rafis. ix. ad Almanſorem in ca. de facie habet vñum modum facie di hydromel, & eſt quaſi idem cum iſſo. Auic. in. v. cano. habet duos deſcriptio. ſyrupi de fauſ mellis, & eal dem habet Serapio in proprio antidotario, nam ſi legie vñuſq̄ deſcriptiones videbis q̄ ſyrupus de fauſ mellis apud Auicem. cum hydromelle apud Ioan. Serapionem ſunt idem. Similiter Gordonius in regimine acutorum morborum terla particula, deſcribit alios duos modos hydromellis.

Oxymeliſ itex aqua, aceto, melle, aqua vero miſcetur, vt longa coctione cauſa inſtillationis in oxymeliſ reſoluator, vt etiam prompſius deſumpetur, vt deniq̄ medicamento huius facultas ob aquoſam ſubſtantiam in corpus diſtribuat, mel vero additur ad oppugnandam pituitam. Ex melle autem & aceto miſis facultas quędam tertia horum nutritiua conſurgit, certiffima, & efficaciffima ad tenendum, incidendum, reſolucendum humorem crasſum, lentum, ventriculi, hepatis, præſertim vero iuncturarum, & in febribus diuturnis, quarum materiam incidit, & coquit. Fit ex aceti parte vñā, mellis partibus duabus, aquę partibus quatuor. Neceſſe tamen eſt, interdum augere acetum, vt i ſyrupo acetoso diximus. Primum autem mel & aqua ſimul coquantur, vbi deſumpata probe ſunt, addito aceto percoquantur,

In gbus
egritudi
nibus cō
ueniat.

Opera
tiones.

Aq̄ mel
lis com
poſitio
duplex.

SYL.

quantur, semper quoque despumando. Datur ab vna vna ad vncias tres.

ANT.

Sermo in Secaniabin puro, illud quod nos intelligimus est illud cuius materia sunt tres res. scilicet mel, acetum, & aqua, & aqua propter tria ponitur. Et primum quidem, quia decocta patitur plus, quare quod est causa inflationis resoluitur. Secundum, quoniam habilius & frequentius tollitur eius spuma. Tertium, quia virtute aquositate citius currere facit virtutem medicinam. Et mel quidem aduersatur phlegmati, & est in melle & aceto, virtus resiliens ex pernixione horum, quare non est in altero ipsorum tantum, & non est possibile ei qui experitur, vt discordet aliqui quin figillationem virtutis ab utroque accipiat, quod est quoniam meretur permixtio eius, vt fiat consuetudo iuamentorum multorum propriorum, qui sunt in corpore toto, & ad materias quae sunt in iuncturis propriis, quoniam resoluit eas, & diuidit, & subleuat humorem crassum qui est in stomacho & hepate, & est efficax in materiis febrium longi temporis. Diuidit enim & maturat eas, & est modus eius vt accipiantur mellis boni partes. ii. aceti boni partes. i. aquae fontium clarae & dulcis partes. iiii. & quandoque exigit dispositio, vt addatur ad quantitatem acetum, sicut se fecimus in capitulo de syrupo acetoso. Et operatio eius est, vt accipiantur mel & aqua, & abiciatur spuma eius, deinde fundatur super illud acetum, & decoquatur & non dimittatur eleuari & crescere super ipsum spuma eius. immo auferatur omni hora, & clarescat, & cum coctum fuerit reconde, & est dosis eius ab vncia. vsq; ad tres.

Sermo in secanabin. Et est rubrica, sed textus incipit. Illud quod nos hic intendimus &c. Iste syrups vocatur a Mef. oxymel simplex, quia componitur ex melle aqua & aceto secundum proportionem in littera declaratam, & secundum praesentem descriptionem est in vfu, & vbi que preparatur & fit. Ipse enim iuuat & confert in materiis phlegmaticis crassis, & viscosis, & adherentibus, illas subleuando, incidendo, & abstergendo, & diuidendo. vnde in principio febrium phlegmaticarum quandoque vitimur ipso & maxime cum melle rosato colato, et cum debitis aquis, & cum alijs conditionibus requisitis. Est autem efficax ad digerendum materiam febrium longi temporis, & si ex ipso gargarizato cum aqua hordei collatur os, abstergit & mundificat materias quae descendent, et retinentur in palato vel ore. habet in super alia iuamenta & vtilitates multas quas ponit in littera. Iste syrups ad perfectionem decoquitur sicut & alij superius dicti. Et ideo in libra ipsius dum deuenit ad perfectionem decoctionem, remanent. 3. x. mellis vel circa vnde virtus mellis in ipso est multum efficax, potens in calefaciendo infirmos, et in digerendo, materias phlegmaticas frigidas subleuando et abstergendo. Est etiam virtus acetum & aquae quae in ipso remanet aliquoties incisus, dans penetrationem mellis, & virtus aquae datur & aliquoties subleuatio, vnde facilius & citius penetrat ad partes ad quas penetrare non posset ad digerendum materiam, & remanet per decoctionem in melle vel cum zaccaro, virtus & potentia ipsorum quae cum ipso decoquuntur, & sic remanet post completam decoctionem ipsius cum, zaccaro & melle, aliter autem minus decoquendo cohereret non posset, debet ergo lymphari iste syrups cum modico plus aquae seu cum decoctione conueniente pro materia digerenda, verbi gratia, cum aqua feniculi vel con simili, in materia phlegmatica cum alijs conditionibus

requisitis superius, pluries replicatis. Et dosis syrups est vsq; ad. 3. ij. & aquae. 3. iij. posset etiam cum aqua simpliciter lymphari, quae sufficeret ad faciendum subleuationem, et penetrationem ipsius. potest etiam syrupo permixti fieri, & ista remanent in iudicio medici in arte periti, & modus constructionis deest clarus.

Additio.

Iste syrups vocatur a Mef. secanabin corrupte. in sim Simonem Ianuensem in suis synonymis, quia secundum eum debet dici stangebin vel fangebin. & est arabice syrups acetosus siue factus cum zaccaro siue cum melle, quod est oxymelle. multi ergo corrupti secanabi scribunt, illud est oxymel simplex quod apud omnes in vfu habetur. Nicolaus in proprio antidotario habet eundem descriptio. Similiter Auicenna in quinto cano. & Serapio in proprio antidotario. Summa medic. est. iij. res.

Oxymeli de radicibus, incidit, tenuat, terget, ob id obstructions ventriculi, hepatis, lienis apert, febres diuturnas a bile crassa aut pituita iuuat, vrinam mouet, fit ex corticum mundatorum & incisorum, radicis apij, feniculi, ana vnc. duabus, seminis apij, feniculi, anisi, ana vnc. vna, macerentur omnia vinctiquatuor horis in vase lapideo, aceti libras decem, aquae lib. viginti, coque ad tertie partis consumptionem, colato adde mellis dimidium, igni lento percoque.

Modus secanabin de radicibus conferens ad febres antiquas, & diuidit, & abstergit choleram crassam & phlegma, & aperit oppilationes omnes, & proprie stomachi, & hepatis, & splenis, & prouocat vrinam, cuius permixtio. Accipe corticum radicis apij, feniculi ana vnc. iij. seminis anisi, apij, feniculi anisi. 3. i. Munde cortices & terantur & piciantur super eas in vase lapideo acetum boni antiqui & albi lib. decem, aquae lib. xx. & dimittantur per diem & noctem. Deinde coquatur donec eius tertia consumatur. Postea coletur & prouocatur super ipsum mel quod sit medietas eius, & coquatur cum facilitate, sicut superius dixi.

Iste syrups non est in vfu, nec secundum praesentem descriptionem preparatur, sed descriptio quae est in vfu, & preparata reperitur apud omnes aromatarios & medicos practicos est talis. Corticum radicem apij, feniculi, petroselinii, brusci, & asparagi ana. 3. ij. seminis apij, seminis feniculi. an. 3. i. decoquantur praedictae radices, & semina in lib. xij. aquae, & in lib. i. aceti vsq; quod redant ad medietatem aut modicum plus. deinde cum melle quantum sufficit fiat syrups, qui decoquatur tam diu donec sua habeat perfectionem. & iste est communis modus conficiendi hunc syrups. Quidam autem loco seminum supra scriptorum ponunt. 3. i. et. f. radicem raphani. sic tamen rarissime preparatur. Quidam autem nec ponunt semina, nec raphanum, & illo modo est communior vfu eius. Quidam autem ad addunt & minuit, secundum quod putant melius, quocumque tamen modo praeparant vocatur secanabin. i. oxymel compositum de quinque radicibus, & sic triplonbus denominatur. Duplicitur autem & magistraliter confituitur iste syrups cum aceto, & sine ipso non variando in alijs eius descriptionem. Nam cum acetum imponitur causa ipsius aceti vocatur secanabin vel oxymel compositum ab oxy quod est acetum. Cum autem acetum non imponitur, tunc vocatur syrups de quinque radicibus sine aceto. & vtroque modo apud aromatarios communiter preparatus reperitur. Potest etiam iste syrups componi cum zaccaro, vel tenui cum aceto, & sine aceto, & compositus cum zaccaro non

SYL.

ANT.

f. anisi
no. 2. ali
qb. ex. 1.
lib. xij.

Oximel
compositum
cum zaccaro
plex.

erit tantę caliditatis & absterſionis, ſed quia cum melle præparatur, ideo ipſum declarando proſequar. Iſte ſyrupus dictus oxymel compoſitus de quip radicibus aqua, melle, & aceto vř communiter præparatur, & eſt in vřu. habet multas vřitates & maxime ad digerendum materiaſ phlegmaticas, & melancholicas, frigidas, craſſas, & viſcoſas, & permixtas cum cholera craſſa. vnde principaliter coſert ad febres quotidianas, & ſimiliter etiam ad quartanas. Conueniret etiam in declinatione febrili chronicarum, & oppilationibus ſtomachi, & hepatis. Ipſe enim eſt diuifiuus, aperitiuus, ſubtilitatiuus, et abſterſiuus & maxime in nutritiis. Eſt etiam prouocatiuus ſudoris & vřinx, & generaliter eſt maioris potētię & efficacię in omnibus ſupraſcriptis diſpoſitionibus, & multis alijs qđ ſyrupus compoſitus de duabus radicibus, & qđ ſyrupus de bizantijs, & iſde factus cū melle eſt maioris potētię qđ cum zucchero. Doſis permixtio, modus aſumendi, & hora, omnia iſta ſunt nota perito medico. Simplicia præterea ſunt ſuperius declarata excepto bruę quę eſt herba nota habens aculeos acriter pungentes, calidę & ſiccę complexionis in ſecundo, cum virtute fortiter aperitiua. Additio.

Secaniabin vel ſquingibin ſicut ſuit dictum, eſt oxymel de radicibus quo moderni pro oxymelle compoſito vřuntur, nonnulli tamen apponunt quinque radices communes.

SYL. Oxymeli phlegmagogum fiet id prædictum, ſi inter coquendum niedulla ſeminis cnicı panis lineo raro ligata mergatur, & identidem confricetur. Potentius vacuabit, ſi etiam turbith cum zingibere nodulo prædicto addatur.

ANT. Modus ſecaniabin ſolutione educens phlegma. Accipe ſecaniabin ex radicibus facti quantitatem circiter lib.ii. & ſuſpēde in ipſo quando coquitur, medullam carthami ligatam in panno raro ſubtili, & frica omni hora donec perficiatur decoctio, & quādoq; ponitur in eo turbith & zingiber t in panno ſubtili ligata & ſuſpenſa.

ANT. 3. i. Modus ſecaniabin. I. oxymellis educētis phlegma vel digerētis ipſum non eſt in vřu. ſed inagraliter volentibus eo vřipſum laudo, & omnia in ipſo contenta ſunt ſuperius declarata. Additio.

Iſte ſyrupus non eſt in vřu. alium modum ſecaniabin ſolutione educētis phlegma deſcribit Serapio in proprio antidotario parum ab iſto differentem.

SYL. Oxymelli vacuans melancholiam recipit thymi, calamintheſ, agarici, bugloſſę bortenſis & erratici, glycyrrhię, ana vñ. vñam. polypodii vñcias tres, chamędryos, chamępytiſ, ſtechados, ſpinę albę ana drachmas quinq; vuarum paſſarum purgatarum lib. dimidiam, macera vřiginti quatuor horis, aceti albi, ſucci bugloſſi ana libris duabus, & dimidia, aque lib. duabus, coque igni lento ad dimidias, cola, cum mellis lib. iii. percoque, inter coque dum autem epithymi vñc. vñ. ellebori nigri aurei tres, nodulo ligata, merſa qđ ſepe confricentur.

ANT. Modus ſecaniabin ſolutione educens melancholiam. g. thymi, calamenti, agarici, bugloſſę domeſticę & ſilueſtris, liquiritię ana vñc. vñ. polypodii vñcias tres t chamedryos, chamępytiſ, ſtechados, ſi degar, ana drachmas quinq; paſſularum epuleatarum lib. f. Fundantur ſuper ea aceti boni albi, ſucci bugloſſę ana lib. ii. & f. & aque lib. ii. & dimittantur per diem & noctem. Deinde coquatur cum faci-

litate vřq; ad medietatem. Tunc colatur, & cum mel lis libris tribus, fiat ſecaniabin. & i decoctione ipſius ponatur in panno epithymi vñci. i. hellebori nigri t aure. iii. & ſuſpendatur in eo, & fricetur, & fiat ſicut diximus.

Modus ſecaniabin ſolutione educens melancholiam ſuperflua, & ipſam digerens non eſt in vřu, nec præparatum reperitur, ſed magiſtrallyter volentibus eo vřipſum laudo quantum poſſum, & omnia in ipſo contenta ſunt ſuperius declarata, & iſte ſyrupus bene notetur, quia digerit & euacuat. Additio.

Iſte ſyrupus non habetur in vřu, qui etiam ad eandem intentionem deſcribitur a Serapione in proprio antidotario. Summa medicinarum ell. xvij. res.

SYL. Oxymeli ex liguſtico ad pituitam craſſam, lentam, putrem, obſtruſiones hepatis & ſplenis aperiendas, vřinam mouendam, recipit radicem apii, fœniculi, petr. oſelini, calamintheſ, dauci ana vñciam vñam, zingiberis, ſeminis liguſtici, apii, fœniculi, aniſi, cari, eupatorii, aſari, abſinthii, ana vñci. ſemiſſi, caryophyllorum galangę, ana drachmas tres, ſpicę nardi drach. duas, & coque in aceti libris decem ad dimidias, & cum mellis lib. quinq; percoque.

ANT. Modus ſecaniabin de cheiſim cōtra phlegma craſſum, & viſcoſum, & putridum, oppilationes aperit, hepatis & ſplenis, & vřinam prouocans. Accipe radicem fœniculi, apii, petr. oſelini, calamenti, dauci ana vñci. i. zingiberis, ſeminis aniſi, fœniculi, cheiſim, apii, eupatorii, aſari, abſinthii, carui, ana vñ. f. caryophyllorum galangę, ana drachmas tres, ſpicę drach. ii. Coque in aceti lib. x. vřq; ad medium & cum lib. quinq; mellis fiat ſecaniabin.

Modus ſecaniabin de cheiſim. i. ſuſfici, nō eſt in vřu nec præparatur. Additio.

Iſte ſyrupus non eſt in vřu, nec aliquo modo præparatur, & dicitur ſecaniabin de cheiſim ſine de ſyſcoles ab eo nonien aſſumens. Summa medicinarum ell. xix. res.

SYL. Oxymeli ex calamintheſ, calſatic, incidit, terget humores craſſos, lentos, putres, ob id interperem frigidam ventriculi & hepatis corrigit, ſcirrhum lenis, & aliorum viſcerum diſſipat, febres diuturnas iuuat. Recipit rad. apii, fœniculi, intybi, ana vñciam vñam, ſchœnu anthus drachmas duas, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, ana drach. ſex, calamintheſ, montanę & domeſticę, ſpicę, aſari, calſicę, maſticheſ, dauci, petr. oſelini, ana vñci. dimidia caryophyllorum, liguſtici, zingiberis, galangę, ana drach. duas coque in aceti libris octo, & aque libris ſex, ad duarum partium conſumptionem, adde mellis deſpumati libras quinq;. Datur ab vñcia vñ. ad duas.

ANT. Modus ſecaniabin de calamento coſert ad febres diuturnas, & duritiem viſcerum & ſplenis, & ad frigiditatem hepatis & ſtomachi, & incidit & abſtergit materiaſ craſſas & putridas. g. radicem apii, fœniculi, endiuę ana vñci. ſchœnanthi. 3. ii. ſem. apii, fœniculi, & aniſi ana drachmas ſex: ſpicę, aſari, maſticheſ, calſicę, calamenti agreſſis & domeſticis, dauci, & petr. oſelini ana drachmas quatuor: caryophyllorum, cheiſim zingiberis, galangę ana drach. ii. in lib. viii. aceti, & in lib. vi. aquę bulliant, vřq; dum remaneat tertia, & adde mellis deſpumati libras quinq;, & da vñci. vel duas.

Secaniabin

SYL. Secaniabin de calamento non est in vfu. **S**yrupus acetatus Diarhodon ad febres complexas, & eas, quæ formam corporis corrumpunt, obstructions hepatis & lienis idem aperit, recipit succi intybi, apii, ana libras duas & dimidiam, radicū apii, fœniculi, intybi ana vnc. duas, rosarum vnciam vnam, glycyrrhizæ vnc. dimidiam, spicæ nardi drac. duas & semissem, feminis apii, fœniculi, anisi, ana. 3. septem, cum aquæ libr. sex coque ad duarum partium consumptionem, deinde cum lib. duabus aceti, & libris tribus sacchari, fiat syrupus. Datur ab vncia vna ad vncias tres.

ANT. Syrupus acetosus Diarodon valēs ad febres compositas, & ad eas in quibus corruptitur forma, & aperit oppilationes splenis & hepatis. ꝑ. succi endiuig, apii, ana lib. ii. & ꝑ. & radicū fœniculi, apii, endiuig ana vnc. ii. rosarum vnc. i. liquiritiæ vnc. ꝑ. spicæ, drach. ii. & ꝑ. anisi, fœniculi, feminis apii, ana. 3. vii. proiice super ea aquæ dulcis libr. vi. & decoque vsq; ad consumptionem. ii. partium cum. iii. lib. zuccari, & ii. aceti fiat syrupus. Dosis eius est ab vnc. i. vsq; ad vnc. iii.

Syrupus acetosus diarodon. i. denominatus a rosis quæ ingrediuntur compositionem ipsius. Ille syrupus et, multi alij qui sequuntur non vocantur secaniabin. Nam licet ingrediat aceti, nō tñ ingreditur mel sed zuchari. Et iō proprie nō vocatur secaniabin. Ille syrupus nō est in vfu nec præparatur, summe tñ laudo vsum ipsius.

SYL. Syrupus acetatus de Succis herbarum cum aromaticis, obstructions aperit, ob id febres putridas, & implexas, & morbos alios obstructis succedentes curat, recipit succorum apii, fœniculi, intybi, lupuli coctorum & purgatorū, ana libras duas, succi buglosi, libras duas & dimidiam, rosarum vnciam vnam, spicæ nardi drach. tres, glycyrrhizæ vnciam. i. feminū apii, fœniculi, anisi, rhabarbari, eupatorii, absinthii, cassiuthæ, ana drachmas quinque, sacchari libras duas & dimidiam, aceti libras duas, conditur galliæ aromaticæ drachmis duabus.

ANT. Syrupus acetosus de succis herbarum cum aromaticis. Oppilationem aperit & morbos oppilationū curat. Et valet ad febres permixtas. Accipe succi fœniculi, endiuig, apii, lupuli cocti & despumati, ana lib. bras. ii. succi buglosæ lib. ii. & ꝑ. rosarum vnc. i. spicæ drach. iii. liquiritiæ drach. viii. feminis anisi, fœniculi, apii, raud, eupatorii, absinthii, cuscuthæ ana drachmas quinque zuccari lib. ii. & ꝑ. aceti lib. ii. Condias cum galliæ aromaticæ, drach. ii.

Ille syrupus licet non sit in vfu, tamen infinitis laudibus extollo ipsum, & ideo cum nota.

Additio.

Ille syrupus etiam vocatur syrupus propter causam iam dictam in alio præcedente non secaniabin. Et dicitur syrupus de succis propter multos succos ipsum componēs & satis assimilatur syrupo de bizantiis qui multis extollitur laudibus. Summa medicinarū est xviij. res.

SYL. Syrupus de Mentha ventriculū frigidum roborat, ob id nauseam, vomitum, singultum, fluxum alui sedat, recipit succi menthæ libram vnam, succi granatorum dulcium, & acidiorū ad dimidias cocti libras duas, mellis, vel sacchari lib. iii.

ANT. Syrupus de Mentha stomachū frigidum con-

fortat nauseam, vomitum, fluxum ventris & singultum sedat. Accipe succi menthæ lib. i. succi granatorum dulcium & acetosorum qui iam cocti sunt ad medietatem lib. ii. mellis vel zuccari lib. i. coquatur & minifretur.

Syrupus de mentha secundum primam descriptionē non est in vfu. Additio.

Mellie hic describit duos syropos mēthæ quorum primus qui est præsens non habetur in vfu. Istum syrupum describit etiam Auicē. in quinto cano. in eadem forma & dosi excepto illo quod dicit terantur granata cum pulpis suis & decoquantur succus vsq; ad medietatem. Similiter eundem syrupum describit Haly. x. practica & vocat ipsum syrupum Romanū. Summa medi. est. iij. res.

SYL. Veli succi Cydoniorum mezorum & dulcium, succi granatorum mezorum & acidiorum & dulcium, ana libram vnam, & dimidiam. In quibus horas viginti quatuor macera menthæ siccæ, libram vnam, & dimidiam foliorum rosarum vnc. duas, coque igni lento ad dimidias cum mellis, vel sacchari lib. duabus, fiat syrup. aromatizetur cum galliæ.

ANT. Syrupus de Mentha inuentione nostra, & est excellentior priore. Accipe succi cydoniorum mezorum & dulcium, succi granatorum acetosorum, & dulcium & mezorum ana lib. i. & ꝑ. proiiciatur super eos menthæ siccæ lib. i. & ꝑ. foliorum rosarum vnc. ii. & dimittatur per diem & noctem. Deinde coquatur cū facilitate vsq; ad medium, & cum mellis vel zuccari lib. ii. fiat syrupus & aromatizetur cum galliæ.

Syrupus de mentha secundum hanc descriptionē vbi quæ præparatur, & sic generaliter habetur in vfu, valet enim ad stomachū relaxatum confortandum, & virtutem digestiuam in eo suauiter calefaciendo, et vigorant de calidum naturale, vomitum & nauseam prohibendo, & sua leui simplicitate confert ad fluxum ventris lubrificantium factum a phlegmate, & sedat singultum. Et licet secundum ꝑ. dicitur in litera iste syrupus possit cum zuccaro, & cum melle præparari, tamen quasi semper cum solo zuccaro fit, haberet enim minus calefacere & deficere factus cum zuccaro ꝑ. cum melle secundum diuersitatem mellis & zuccari in caliditate, & siccitate, reliqua sunt nota.

Additio.

Licet iste syrupus possit præparari cum melle & cum zuccaro, tamen quasi semper cum zuccaro præparari debet, quia maiorem habet temperantiam. Vbi vero intendere melle calefactionem maiorem, cum melle fieri debet. Summa medicinarum est. ix. res.

SYL. Syrupus Absinthii ventriculū, & hepar roborat, ob id appetentiam excitat, reteritrem vim firmat, amborum dolorem sedat, & aliorum viscerū mollificationem inuāt. Recipit absinthii Romani lib. duas, foliorum rosarum vnc. duas, spicæ nardi drach. tres, vini albi, antiqui, boni, odori, succi cydoniorum ana libras duas & dimidiam, in his macera horas viginti quatuor prædicta, coque igni lento ad dimidias, cum ꝑ. mellis libris duabus, fiat syrupus effiçax, & multa experientia probatus.

Syrupus de Absinthio cōferens ad casum appetitus, & debilitatem stomachi, & mollificationem viscerum, & debilitatem hepatis, & dolorem ꝑ. absinthii romani lib. ꝑ. foliorum rosarum vnc. ii. spicæ, drach. iii. vini albi antiqui boni & odoriferi, succi cydoniorum lib. ii. & ꝑ. Et dimittatur per diem & noctem in vase lapideo. Deinde coquatur cum facilitate

† aut cū
sacchari.
lib. ij.
ANT.

litate vsq; ad medietatem & cum mellis lib.ii. fiat sy-
rupus expertus & nobilis.

Syrupus de absinthio secundum hanc præsentem de-
scriptionem generaliter est in vsu, cõferens ad casum appeti-
tus, & sic præparatus reperitur, & est conueniens ad
prostrationem appetitus, & ad debilitatem stomachi &
relaxationem villorum eius, & ad mollificationem vis-
cerum, & ad debilitatem hepatis dolorosam, & ad ca-
chexiam lymphaticam cuius aquis conuenientibus, vtplu-
rimum autem lymphatur cum aqua mentę, pro stoma-
cho confortando, & fit cum melle, licet cum zucchero fie-
ri possit, sed tunc est minoris caliditatis, et reliqua omnia
sunt clara. Summa medici. est. vi. res.

SYL.
† alij vn-
cias. 12.
† alij ad
dimid.
ANT.

Vel absinthii Romani + drach. centum coquā-
tur in aqua libris tribus + vsq; ad partem ter-
tiam, fricetur manibus, coletur, expressum cum mel-
lis, & vini ana libra vna, percoquitur in syrupum.

Syrupus de absinthio alius expertus. Accipe ab-
sinthii romani. drach. centum, decoquatur in aqua
lib.iii. vsq; ad tertiam partem. Deinde fricetur ma-
nibus, & coletur, & cum mellis & vini, ana libra.i.
fiat syrupus.

Syrupus de absinthio alius expertus non est in vsu.
Additio.

Iste syrupus non est in vsu, sed præcedens magis pro-
pter eius artificiosam compositionem. Aulcen. in quin-
to cano. ponit quatuor descriptiones syruporum de ab-
sinthio, in ter quas secunda assimilatur isti vltimæ des-
criptioni. similiter Serapio, et Haly. x. præfixæ habet vnā
aliā descriptionem syrupi de absinthio, quæ non ha-
betur in vsu. Summa medi. est. iij. res.

SYL.

Syrupus fumarie maior, ventriculum & hepar
roboret, obstruções aperit, cutis morbos, præ-
cipue ab humore falso vel vito natos, vt p̄soram, le-
pra, ipetiginē, serpiginē curat, recipit myrobalanos
cepulas & citreas añ. r. xx. flos. violarę boraginis, vñ
buglosi, violarũ, absinthii, cassuthę, añ. ʒ. i. glycy-
rrhizę rosarũ ana vnci. dimid. epithymi, polydo-
di, ana drachmas septem, pruna centum, vuarũ pas-
sarum purgatarum libram dimidiam, tamar Indo-
rum, calsiæ fistule, ana vnc. duas, coque in libras de-
cem aquæ ad lib. septem consumptionem, & cū suc-
ci fumarizę cocti & purgati, & sacchari ana libr. tri-
bus fiat syrupus.

ANT.

Syrupus de fumoterræ maior, stomachum, & he-
par confortat, oppilationem aperit, & inorbus cutis
curat, & proprię quorum materia sunt humores fal-
si aut adusti. sicut est scabiei, impetigo, serpigio, & le-
pra. Accipe myrobalanorum, citrinorum, chebulo-
rum, ana drach. xx. florum boraginis vel buglosę,
violarum, absinthii, cuscute, ana vnci. i. liquiritiæ ro-
sarum ana vnc. f. epithymi polydodii, añ. drach. vii.
prunorum numero centi, passularum enucleatarũ
lib. f. tamaridorum, cassiæ fistule, ana vnc. ii. Hęc oĩa
bulliant in aquæ libras decem: vsquedum deueniat
ad lib. iiii. & cum succi fumiterre cocti depurati, &
zuccari, ana lib. iiii. Fiat syrupus.

lu cutis
fedatio-
nibus.

Syrupus de fumoterræ secundum hanc descriptionē
est multum in vsu, & est conueniens ad confortandũ he-
par & stomachum, aperit ducorū oppilationes, tuat
ad digerendũ materiā existentem in cuti provenientē
ab humoribus adustis, & falsis, & acutis, defedationem
& scabiem curat & remouet, & confert serpigni, leprę,
& impetigini, quę sunt defedationes cutis, lymphatus cū

aqua in diuini boraginis vel buglosię, habet in super virtu-
tem facilius solutiuam, et compressiuam, lenitiuam ratio-
ne componentium. habet enim virtutem compressiuam
ratione myrobalanorum tamaridorum atq; prunorũ,
habet virtutem facilius solutiuam ratione epithymi, &
polydodii, absinthii, & fumiterre, lenitiuam habet ra-
tione calsiæ, et iulubarum, & de omnibus illis dictum est
superius. Vltimo nota q̄ iste syrupus sensibilibiter non
soluit ventrem, nisi eius dosis augeatur vsq; ad ʒ. vi. vel
vltra, quia solutiuā ingredientia eius compositionē sunt
debilia, & in parua dosi ponuntur in ipso, & omnia in
eo posita sunt nota. Summa medici. est. xvij. res.

SYL.

Syrupus fumarizę minor, hepatis obstruções
aperit, ob id icterum sanat, pituitā falsam, & bi-
lem vllam vacuam, proinde p̄soram, lepram, pruritũ,
& alia cutis vitia inde orta sanat, & corporis colorē
floridum reddit. Recipit myrobalanorũ sauarum
vnc. duas, violarum, cassuthę, absinthii, ana vnc. vnā
coque cum libr. septem aquę vsq; ad partem terciā.
Expressum cum succi fumarizę cocti & purgati, &
sacchari ana lib. ii. percoque. Datur ab vnci. ad ʒ. ii.
Quidam scammonii vnciam dimidiam p̄ano lineo
raro ligatam, in eo suspendunt.

ANT.

Syrupus de fumoterræ minor descriptionē cog-
nita confert cholera adustę & scabiei, & pruritiui, pu-
stulis, & egritudinibus phlegmaticis falsis, & hepatis
oppilationem aperit, confert ictericę citrę, & co-
lorem efficit bonum. g. myrobalanorum citrinorũ
vnc. ii. violarum, cuscute, absinthii ana vnci. coquā-
tur cum lib. vii. aquę vsq; ad tertiam partem. & acci-
pe succi fumiterre cocti & despumati lib. iiii. zuccari
lib. ii. da vnci. vel. ii. & quidam suspēdunt in eo dū
coquatur scammonę vnc. f. ligatę in panno raro.

Syrupus de fumoterræ minor non est in vsu, ipsum ta-
men nota. Additio.

Iste syrupus de fumoterræ non est in vsu, nec præpa-
ratus reperitur, & dicitur minor respectu maioris, quid-
dicitur maior propter maiorem consumptionem. Multæ
alię descriptiones syruporũ de fumoterræ reperiuntur, quę
sunt magistralis, quibus non vtiuntur, sed syrupo primæ
descriptio. Nonnulli vtiuntur syrupo de fumoterræ sim-
plici, qui fit ex succo bene depurato & zuccaro. Summa
medicinarum est. viij. res.

SYL.

Syrupus Glycyrrhizę tussim antiquā iuuat, tho-
racem & pulmones expurgat, recipit glycyrrhi-
zæ vnc. duas, adianti albi vnciam vnam, hyssopi sic-
ci vnc. dimidiam, horas viginti quatuor macera aquę
libr. quatuor: coque ad dimidias, expressum perco-
que cum mellis, sacchari penidiorum ana vnci. octo,
aque rosarum vnc. sex.

ANT.

Syrupus liquiritiæ confert tussim antiquę, & mun-
dificat pectus & pulmonem. g. liquiritię vnc. ii. ca-
pillorum veneris, vnc. i. isopi sicce vnc. f. Prolice vs-
per illud aquę lib. iiii. & dimittat die ac nocte. Dei-
de coquatur vsq; ad mediam partem. Deinde proii-
ce super illud mellis, & zuccari & penidiarum ana
ʒ. viii. aquę rosę vnc. vi. Fiat syrupus & administretur.

Syrupus de liquiritia secundum hanc descriptionē est
multum in vsu, & sic vix præparatus reperitur. Cõfert
enim principaliter passionibus pectoris & pulmonis, et
maxime tussis antiquę factę a materia phlegmatica quę
non est multę quantitatis, tenacitatis, & viscositatis. est
absterfius subtilissimus, & aliquantulum deficiat. Et hic
nota q̄ ab illo syrupo tanquam leuiori incipiendum est
in

in passionibus pectoris frigidis & phlegmaticis. Secundum de procedendum ad syrupum de hyssopo tanquam ad foriorem. Tercio ad syrupum de prassio, quia potior, nam secundum. Ille de hyssopo est calidior & siccior primo. & ideo plus conueniens membris frigidioribus. unde in processu, in augmento, & in statu magis conueniens est illo in calefaciendo, desiccando, subtilizando, aperiendo & abstergeundo cum aliquali virtute lenitua pectoris et pulmonis, faciendo sputum facilem ad exitum per creatum. tertius vero in omnibus tantum excedit, secundum quantum secundum excedit primum, & cum hoc antiqui tussi plus confert. si ergo a leuiori semper inchoandum est regulariter operando nisi magna inferat necessitas, iuxta illud Hip. ad vltimas ægitudines vltimæ curationes ad perfectionem sunt potentes. lymphatur autem plurimum iste syrupus cum aqua capilli veneris vel vngulæ caballinæ. i. farfarellæ, vel cum decoctione communi de qua dicitur in aqua. In aqua enim vngulæ caballinæ est calida et humida in primo. de capillo veneris dictum est supra: modus compositionis ipsius apparet in lra.

Additio.

Nota quod absurdum videtur quod in isto syrupo auctor ponat aquam rosatam cum ipsa restringat. & hic syrupus debet dilatare partes pectoris, et hoc non solum videtur contra rationem, sed est etiam contra faciētes hunc syrupum, eo quod nulli fere ponat aquam rosatam. Ad hoc dicendum quod recte ponitur, & qui non ponunt, errant multum. Erratio est, nam ad hoc quod syrupus iste valeat tussis antiquæ, & pulmonem, & pectus mundificare, non solum oportet quod in eo sunt dilatantia partes pectoris lenientia et maturantia catarrhum vel per liquoritiam capil. v. sit. sed etiam necesse est quod in eo sint ea quæ partes relaxatas aduocent, & virtutem expulsiuam conferent. & hoc fit per aquam rosatam, igitur rationabiliter ponitur. Summa medicinarum est. res. viij.

SYL.

Syrup. hyssopi asthma, tussim, dolorem thoracis & hypocondriorum iuuat, recipit hyssopi (me diocriter) sicci, radic. apii, fœniculi, ꝑ glycyrrhizæ, ana drach. x. hordei nudi vnc. dimidiam, sem. mal. uæ, & cydoniorum, tragacanthi ana drach. iij. adian ti albi drach. vi. zizipha, myxa, ana. xxx. vuarum pas sarum purgatarum drach. xii. ficus siccas, dactylos pi gues añ. x. penidiorum alborum lib. ii. fiat syrupus.

ANT.

Syrupus de hyssopo confert asthma & tussi, & dolori corporis, & laterum. g. hyssopi sicce, radicū apii, fœniculi liquiritiæ ana. drach. x. hordei mundi vnc. f. sem. malug, tragacanti, sem. citoniorum ana drach. iij. capillorum veneris drach. vi. iuuibæ, sebesten ana numero. xxx. passularum enucleatarū. 5. xii. ficum siccarum, & dactylorum pinguium ana. numero. x. albarum penidiarum lib. ii. & fiat syrupus.

Iste syrupus est multum in vsu, & sic vbiq; præparatur reperitur, & ut est dictum in præcedenti syrupo, est maior efficacia, & virtutis in passionibus pectoris & pulmonis, & faciendo sputum facilem quod syrupus de liquiritia. Confer. n. prius paliter asthma, tussi antiquæ & doloribus pectoris factis a materia frigida, ut dictum est in præcedenti syrupo. Lymphatur autem vltimum cum aqua scabiosæ, aut prassii, vel aliqua decoctione pectoralis, sunt. n. aque multum potentes, quæ debent sumi in. p. portione superius dicta. Est. n. scabiosa calida & sicca complexionis in secundo. Reliqua vero in hac descriptione sunt calida in secundo, & sicca in primo cum forti absterfione, subtiliatione, & penetratione, et omnia alia clara sunt.

Additio.

Ideus Mes. ca. de tussi habet quatuor vel quinque descripti. syrupo de hyssopo quatuor nulla cum ista concor-

dat, nec etiam inter se. Sed Gilbertus Anglicus ca. de causis tussis habet vnam similem descripti. syrupo de hyssopo isti descriptioni. Dicitur sine albarum penidiarum eo quod penidii vel penidii fieri debent cum zuccaro albo, & non cum zuccaro rubeo vel crasso, ut faciunt nonnulli aromatarij nostri temporis.

Syrupus Prassii, thoracem, & pulmões expurgat, pituita crassa, lenta, putri, & ab ea asthma, anti que tussi prodest, quales affectus lenibus & natura frigidis sunt frequentes. Recipit prassii vnc. ii. hyssopi, adiant albi añ. 5. vi. glycyrrhizæ vnc. i. calamint hes, anisi, rad. apii, & fœniculi añ. 3. v. iros, fe. mal. uæ, & fœnugreci añ. 3. iij. fe. lini, & cydoniorum ana. 3. ii. vuarum passiarum purgatarum vnc. v. ficus pas sas pingues & quindecim, penidiorum, mellis boni desumpati ana libras duas.

SYL.

† alij sex decim. ANT.

Syrupus de prassio, confertens senibus & frigidis natura, & ægitudinibus quæ sunt in pectoribus eo rum, & tussi antiquæ, & asthma a phlegmate crasso & putrido, & proprie eius tussi difficilis est separatio. Cuius permixtio. g. prassii. vnc. ii. hyssopi, capil li veneris añ. 5. vi. liquiritiæ vnc. i. calaminti, anisi, radicum apii, fœniculi añ. 3. v. fe. malug, fœnugreci, iros añ. 3. iij. fe. lini, fe. citoniorum ana. 3. ii. passula rum enucleatarum vnc. v. ficus siccas pingues. xv. pe nidiarum lib. ii. mellis boni desumpati lib. ii.

† lib. i.

Iste syrupus generaliter ab omnibus est in vsu, et sic præ paratus reperitur. Est. n. superscriptus syrupus confertus in duabus passionibus. l. pectoris et pulmonis factis a ma teriebus multum tenacibus, viscosis, & crassis quæ sunt difficilis eradicationis, & maxime in senibus & frigidis natura. Confer. n. asthma, tussi antiq; & difficultati anhelitus. Faciunt super excreare saniem, & omnem materiã putridam contentã in medio pectoris, sua forti virtute aperitiua, subtiliatiua, desiccatiua, absterfientia, & confortatiua, & vsus eius in declinatione prædictarum dispositionum est magis cõueniens, nisi materia multa sua crassitie & malicia moram non possit sustinere. Lymphatur autem vltimum cum aqua hyssopi aut aliqua decoctione conuenient: et huius syrupo descriptionem ingreditur semen lini, quod est notum. f. calidæ complexionis in primo & humide versus ipsum. Omnia autem simplicia sunt superius declarata.

Additio.

Item Mes. duas alias habet descripti. syrupo de prassio ca. de asthma. sed cum illa non conueniunt. Gilbertus Anglicus ca. de asthma. habet vnam descripti. similem huic. Notabis quod omnes isti syrupo pectorales, & omnes decoctiones pectorales cum aqua pluuiali fieri debent et non cum aqua communis, quia aqua pluuialis est inagis subtilis et ratione subtilitatis magis penetratiua, faciensque penetrare virtutes medicinarum ad partem pectoris. Summa medicinarum est. xvij. res.

Syrupus de calaminthe, asthma, tussim antiquã, spleneticam, interperiem viscerum frigidam, & splenicis, & senes iuuat. Recipit calaminthes domeliæ & syl uestris, ana vnc. duas, ligustici, dauci, schœnu anthus ana drach. quinq; vuarum passiarum purgatarū lib. dimid. mellis lib. duas,

ANT.

Syrupus de calamantio confert spleneticis, & frigidam habentibus viscera, & senibus, & tussi antiquæ & asthma. g. calamintis domelici & syluestris añ. vnc. ii. cheifim, dauci, schœnanthi ana drach. v. passu larum enucleatarum lib. 5. & mellis lib. ii.

Mes

o

De

De isto syrupo ponuntur due descriptiones, licet neutra sit multum in vsu. a quibusdam tamen habetur magis literaliter in vsu. Ista prima descriptio, in duritie & crassitie splenis conuenit, calefacit stomachum hepar, et splenem, & alia viscera, aperit oppilationem in eis, materias crassas subtilizat, & ad expulsiōem eas preparat. cōfert tussim antiquam & asthmatum in senibus. Lymphatur autē vt plurimum cum aqua quinq; radicum seu scolopendrie, id est linguae ceruinæ quæ spleni multum appropriatur, & est herba nota calidæ & sicce complexionis in secundō. Reliqua sunt superius declarata.

Additio.

Iste syrupsus est ille qui communiter est in vsu. idem habet hic vnam aliam descriptionem, sed hæc est nobilior illa. Gale. in lib. secretorum habet vnam aliam descriptionem quæ non est eadem nec in vsu habetur. Summa medicinarum est res. vii.

SYL.

Syropsus de Calaminthe alter, singulum, & vomitum a pituita, vel bile flaua, crassa, sedat. Recipe succi calaminthes, & vini odori, ana libras quatuor, succi malorum granatorum acidorum, cum sua pulpa interiori, libras quinque, & coque ad dimidias, biduo permitte, vt crassum subsideat, & clarum percoquatur in syrupo cum sacchari, libras quatuor, aromatizetur drachmis duabus, galliæ aromaticæ, in vase vitreo bene obstructo, in sola dies quadraginta.

ANT.

Syrupsus de Calamentho valens ad singulū & vomitum de cholera rubea, vel phlegmate. & de humoribus crassis cholericis, ꝑ. succi calamenti lib. iiii. succi malorum granatorum acetosorum cum pulpa sua interiori, libras quinq; vini odoriferi lib. quatuor, coque vsque ad medietatem. Deinde dimitte per dies. ii. quousq; resideat. & cum t. lib. quatuor, zuccari fiat syrupsus, & aromatizetur cum drach. ii. galliæ aromaticæ. & ponatur in vase vitreato & strigatur orificium eius, & dimittatur in sole per dies quadraginta.

† lib. iij.

Syrupsus de calamentho valens ad singulum non est in vsu, magis literaliter tamen a quibusdam preparatur, & magis q̃ præcedens, & est eo magis confortatiuus virtutis contentiud stomachi & viscerum. vnde valet superfluo vomitui factō a cholera crassa permixta cum phlegmate post mundificationem ipsius, & non est tantę caliditatis vt primus, lymphatur autem vt plurimum cum aqua menthæ vel absinthij.

Additio.

Summa medicinarum est quinq; res.

SYL.

Syropsus de thymo calfacit, incidit, tenuat, ob id omnem frig. intemperiem thoracis, pulmonis, ventriculi, hepatis, & aliarum partium iuuat, & hyberno frigori resistit, recipit comarum thymi vnc. duas, calaminthes, menthæ siccæ ana drachmas quinque, fœniculi, anisi, dauci ana semenciū varum passarnū purgatarum vnc. quatuor & dimidiam, cum mellis lib. duabus fiat syrupsus, aromatizetur drach. duabus galliæ.

ANT.

Syrupsus de thymo confersens ægritudinibus pectoris & pulmonis frigidis, & stomachi & hepatis; & est medicamen bonum & confert frigorisque sunt in hyeme & confert frigidis complexionē. Accipe extremitatum thymi. vnc. ii. calamenti, menthæ siccæ ana drachmas quinque, anisi, fœniculi, apij, dauci ana drachmas quatuor, passularum enucleatarum

vncias. iiii. & f. & cum mellis lib. ii. fiat syrupsus aromatizetur cum galliæ drach. ii.

Syrupsus de thymo non est in vsu, magis literaliter tamen propter eius virtutem & excellentiam ipsum laudo.

Additio.

Iste syrupsus habetur in vsu. Mes. habet hic extremitatum thymi. & est melior pars plantæ. Summa medicinarum est. x. res. excepta aqua.

SYL.

Syropsus de Eupatorio ventriculum, & hepar roborat, obstructions aperit, calore digerit, ob hæc, incipienti hydropi, hypocondriorum dolori, febribus antiquis, ventriculi, & hepatis formam corumpentibus confert, status dissipat, intemperiem frigidam expugnat. Recipe radicem apij, fœniculi, intybi, ana vnc. duas, glycyrrhizæ, fœchæ anethus, castuthæ, absinthij, rosarum, ana drachmas sex, adiat albi, spinæ albæ, & Arabicæ, florum aut radicū buglossi, anisi, fœniculi, eupatorii, ana drach. quinque, rhabarbari, masticis. ana drach. tres, spicæ nardi, alari, folij, ana drachmas duas, coque in aqua lib. octo ad t. tertiam, & cum sacchari libris quatuor, & succi apij, & intybi quantitate sufficienti fiat syrupsus.

† p̃tis ter
tig cōsu
p̃tionē
ANT.

Syrupsus de Eupatorio cōferens febribus antiquis & propriis eis, quibus corrumpitur forma stomachi & hepatis. Oppilationes aperit, & confert frigiditatem, & mollificationem, & ventositatem in eis, & dolori hypocondriorum, & inceptions hydropis. Accipe radicem apij, fœniculi, endiuizæ ana. vnc. ii. liquiritiæ scœnanthi, cuscute, absinthij, rosarū ana. t. drach. vi. capillorum veneris, bedegar, suchahæ, florum buglossæ, aut radicem eius, anisi, fœniculi, eupatorii. ana drach. v. rauid, masticis ana, drach. iiii. spicæ, alari, folij, ana drach. ii. Coque in aqua lib. viii. vsq; ad tertiam, & cum zuccari lib. iiii. Fiat syrupsus cū succi apij, & endiuizæ quantitate sufficienti.

† xvi.

Syrupsus de eupatorio generaliter ab oibus est in vsu, & valet principaliter in passionibus frigidis hepatis cū oppilationem in ipso. & sic etiam confert in similibus passionibus splenis, & aliorum membrorum nutritiōis. Est aperitiuus oppilationum subtiliazum matericum crassarum, prouocatiuus vrinæ, confortatiuus digestiue virtutis. Confert insuper ad febrem chronicam de materia crassa, sed vsus eius principaliter est conueniens in principio hydropis cuiuscunq; speciei frigidæ a causa frigida, & maxime cachexiæ ad quam sequitur defecatio cuius corporis, cum malitia habitudinis in toto corpore, si cum sunt corpora cacochimica in quibus cū tumefactiōne a materia aquosa phlegmatica color venitur ad plumbeum seu cineritium adiunctum cum citrino colore, & maxime in facie demonstratur. Confert etiam ad corruptionem appetitus, vnde confert eis proprie quibus corrumpitur propria forma stomachi. i. in quibus corrumpitur habitu stomachi & appetitus. Confortat etiam virtutem digestiue stomachi. & alias virtutes habet, quas auctor ponit in litera. ꝑ. radicem apij, cuscute, bedegar, id est suchahæ. & est spina alba. rauid. id est rhabarbari. & hæc omnia simplicia sunt superius declarata & iste syrupsus est multum notandus propter eius virtutem & præsertim in hydropi a causa frigida.

Additio.

Notabis q̃ pauci sunt facientes hunc syrupum secundum veritatem propter diuersitatem et etiam ignorantiam de bedegar & suchahæ, vnde tamen multorum opinionibus de ipsius inueni Pauli opinionem meliorem de suchahæ et Serapio. de bedegar. dicit enim. Serapio auctoritate Dioscoridis,

bedegar Dioscoridis, q̄ bedegar. i. spina alba nascitur in montibus zaccal & habet folia similia chamaeleonis albe, nisi quia sunt strictiora & albiora, et sup̄ ea est simile borraginis, & sunt spinosa, & habet stipitem longum duobus brachijs, crassitudine digiti pollicis, vel plus, color eius est vergens ad albedinem, & super summitates eius sunt capitella similia ericio marino, uisi quia sunt minora & oblonga, & flos eius est coloris purpurei, & semen eius est simile grano carthami, nisi quia est rotundius eo. confidetur igitur quid sit bedegar. Quid sit fuchaha secundum opinionem Pauli dicamus, fuchaha est herba dulcis quae extenditur super terram & facit capita crassa prope radice & exeunt ex illis capitibus flores sanguinei coloris, et sic secundum veritatem, est herba spinosa facile expandens se super terram cuius flos est in colore sanguinis, cuius radix vni medicinali competit. Summa medici. est. xxij. res.

SYL. Syrupus de epithymo atram bilem & alios humores vltos vacuat, ob id morbos ex his nascetes, elephantiam, cancerum, vlcera maligna, fistulosa, pleuram, lepram, archoras praecauet curatq̄. Recipit epithymi boni hortensis drachmas viginti, myrobalarum Indorum & citreorum, ana drachmas quindecim, castuthae, fumarig ana drachmas decem, thymi, calaminthes, buglosi, stoechados, glycyrrhizae, polypodii, agarici, myrobalarum emblicarum & bellericarum ana drachmas sex, rosarum, seminis feniculi, anisi, ana drachmas duas & dimidiam, prunae viginti, vuarum passarum purgatarum vncias quatuor, tamar Indorum vncias duas & dimidiam, sacchari libras quatuor, sapae lib. duas, fiat syrupus.

ANT. Syrupus de epithymo, cholera nigram & humores adulos cum virtute expellens, morbos ex eis factos curat, & confert proprie eis qui parati sunt ad lepram, & qui cancerum patiuntur & vulnera fraudulenta, & fistulas, & scabiem, & saphati. g. epithymi boni & hortensis. drach. xx. myrobalarum citrinorum indorum ana drach. xv. castute, fumiterreae ana drachmas decem, thymi, calancti, buglosse, emblici, bellirici, liquiritiae polydii, agarici, stoechados ana drachmas sex, rosarum seminis feniculi, anisi, ana drach. ii. & f. prunorum numero. xx. passulorum enucleatarum vncias quatuor, tamarindorum, vncii. ii. & f. zuccari & libras quatuor rob. lib. ii. & fiat syrupus.

Syrupus de epithymo sic praeparatus generaliter ab omnibus habetur & est in vfu. valet enim principaliter in passionibus factis a materia melancholica, & ab humoribus adustis, facientibus crustas magnas in auribus & in corpore toto, & generaliter valet ad malas scabies quae per totum expanduntur, & sic propter eas principaliter est in vfu ad digerendum talem materiam, & est in talibus efficacia in talibus q̄ syrupus de fumotere, confert etiam lepre, cancro, fistulis, & vlceribus prauis & corrosiuis, factis a cholera adusta vel melancholia adusta, seu a phlegmate falso, est insuper maxime prouocatiuus vrinæ, oppilationum aperitiuus, remissiuius male qualitatis humorum cum aliquali virtute solutiva praedictarum materiarum, virtute epithymi, myrobala, fumiterreae, polypodii, prunorum, & tamarindorum, lenissime tamen soluit, tum quia eorum parua quantitas ingreditur, tum etiam quia parua dosis ipsius syrupi assumitur. f. 3. ij. si tamen in dosi eius fieret additio sensibilibi solueret. lymphatur autem quando cum aqua simplicia, quadoq̄ cum aqua lupulorum vel fumiterreae, boraginis, eudiuix vel buglosse vel cum decoctionibus appropriatis, & quan-

doq̄ cum decoctione spicae, & alchilii. i. rosmarini. Idem cum q̄ expellit cholera nigram. i. melancholiam. & modus constructionis apparet in litera, & simplicia sunt superius declarata.

Additio.

Dicitur iste syrupus de epithymo ab epithymo, quod est basis praesentis syrupi, & dicitur epithymum, eo q̄ supra thymum nascitur. Summa medici. est. xxij. res.

Syrup. stoechad. iuuat omnes affectus frigidos cerebri & neruorū, v. paralyfin, epilepsiam, spasmodum cynicum, tremorē, recipit florum & stoechados drachmas triginta, thymi, calaminthes, origani ana drachmas decem, anisi, pyrethri ana drach. septem, piperis longi drachmas tres, zingiberis drachmas duas, vuarum passarum, purg. vncias quatuor, mellis libras quinq̄. Condiatur cinnamomi, calami aromatici, spicae nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. vna & dimidia, ligata in panno raro & appensa in syrupum. Datur vnc. vna cum aqua cui incocta sint spica & rosmarinus.

Syrupus de stoechados expertus ad omnes agitudines neruorum frigiditas, sicut est paralyfis, epilepsia, spasmus, tremor, & tortura. g. florum stoechados drach. xxx. hasce, calamanti, origani ana drachmas decem, anisi, pyrethri ana drach. septem, piperis longi drach. iiii. zingiberis drach. ii. passularum enucleatarum vnc. iiii. mellis lib. v. Condiatur cum cinnamomi calami aromatici, spicae, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. i. & f. liga in panno raro & suspende in syrupo. Dosis eius est, vncii. ii. cum aqua decoctionis spicae & alchilii.

Idem Mes. cap. de agitudinibus neruorum habet vna aliam descriptionē & auctoritate Ludei. & dicit q̄ est medicina mirabilis confers omnia agitudinibus neruorum, sed non est eadem nec in vfu. tamen ibi habet zinniam quod est yua siue camepithos. Summa medicina rum est. xvij. res.

Additio.

Syrupus de stoechade secundum hanc descriptionem vbiq̄ praeparatur, & habetur in vfu, principaliter in passionibus frigidis cerebri et neruorum. vnde multum confert ad digerendum materiam frigidam & viscosam, facientem paralyfim, spasmus, tetanum, epilepsiam, tremorem, & toruam, quae dispositiones omnes dependunt a cerebro per essentiam vel communiter. Confert enim dispositionibus frigidis nuxu neruorum, & capitis, sua complexionē calcfaciens, subtilians, & desiccans materias catarrhales, frigiditas, & eius vfus principaliter est in catarrho frigido, & vlturimpm lymphatur cum aqua feniculi, vel leuistici, & similibus aquis, vel decoctionibus appropriatis porantibus virtutem eius ad cerebrū, & ad neruos, & modus componendi est clarus, & simplicia sunt superius declarata. Et haec est finis omniū syruporum, qui describuntur ab auctore in hac. vi. distinctione. Restat hic vltimo duos alios syropos declarare qui communiter sunt in vfu, et vbiq̄ in nostra cluitate ab omnibus praeparantur, & primus nominatur pro melancholicis, cuius descriptio ponitur a Mes. in suo de appropriatis. c. de humore melancholico seu de soda sagla ab humore melancholico, & est magna virtutis in digerendo materias crassas, melancholicas, illas subulando & habiles faciendo ad exitum. vnde principaliter confert dispositioni melancholicae in qua leduntur virtutes intrinsecae cerebri et humores, confert in super febris quatuor, & oppilationibus, & agitudinibus splenis. Et generaliter confert omni egitudine facit ab humore melancholico et iste syrupus est et aliquid solutiuus. cuius haec est descriptio.

Mes.

o ij scriptio.

SYL.

Arabi.

ANT.

Syrupus
i passio-
nibus me-
lancholicis.

seri pito. & capil. uene. radicum buglossæ domesticæ & siluestris et florum earum polypo. añ. 3. i. epithymi. 3. i. folliculorum seng chamæpythos stomachos ana unc. vii. chamedryos, squinanthi, hellebori nigri, ana. 3. iij. fumiterre vnci. viij. eupatorii. 3. iij. succi pomorum dulcium ana. 3. viij. omnia præter epithymi, & succum pomorum bulliant in li. iij. aq. vsq. ad consumptionem tertie partis, deinde bulliat in ebullitione leuissima epithymum, & coletur cum succo pomorum zuccari lib. ij. decoquatur ad perfectionem & fiat syrupus vt expedit, & simplicia sunt superius declarata.

Secundus syrupus magistraliter qui dicitur sytypus de endiua est multum in vsu, & valet ad omnes supercales, factiones hepatis principaliter ac aliorum membrorum nutriturioni, ac etiam cordis & generaliter culibet malæ complexionis calidæ, habet in super opillationes aliquales aperire, & mæbra debilitata a mala complexionis calida illam remouet & notabiliter confortare. Est etiam conueniens ad digerendum materiam subtilem cholericam multè acutatis, sed principaliter vitium eo in hepate calido, & i renibus calidis, vel supercalefactis. Est quia eius descriptio ab auctoribus non reperitur, sed secundum præsentem descriptionem eius inuenitur fuit Gentilis de fulgineo, quam manu eius propria descriptam ego ianua. ideo sic eam in præsentis loco describam. R. succi endiue, succi hepaticæ quæ herba est nota, frigidæ. f. & hu midæ complexionis in primo, ana lib. iij. clarificetur prædicti succi ad ignem vt expedit. rosarum violarum Lenticulæ aque quæ herba est nota, natans in aqua, & ibidem semper stans & frigidæ complexionis in primo, humidæ in primo, Pollitrici herba est nascens ppe fontes aquarum, & in puteis similis capillu veniens. & est frigidæ complexionis in primo, & sicce versu solum, ana. 3. f. capillis veniens, hordii mudi, seminum communium frigidorum ana. 3. i. fiat syrupus cum zuccaro quantum sufficit, & aromatizetur cum sandalis albis & rubeis, & cum berberis, & fuit quidam fructus frigide & sicce complexionis in secundo, seminibus citioniorum, ligno aloes, cinamomo, & corticibus citri, sic enim aromatizatus est magis conueniens, & confortatus cordis, cerebri, & aliorum membrorum principaliter, licet multi vntur eo absq. aromatizatione, quia est magis alteratiuus ad frigidum, & magis aperitiuus. Et reliqua omnia simplicia sunt nota.

Syrup
de endi
uia.

Lenticu
la

Polytri
cum

SYL.

† alii. 3.
iij.

ANT.

Onomeli vinum mulsum, interperiem frigida ventriculi, hepatis sanat, status in eis & hypocondriis dissipat, oris odorem, cutis colorem commendat, fit ex vini antiqui boni lib. decem, mellis boni & despumati lib. duabus, addedo cinnamomi tenuis drachmas quinq. & spice nardi drachmam vnam: caryophyllorum, zingiberis, ligni aloes, macris, ana femucium, cardamomi & drachmas duas, croci drach. vnam, & femiss. tere negligenter, cola panu raro, aromatiza moschi drach. iiii.

Sermo in mellicrato condito & sunt qui vocant mellicratum syrupum factu ex vino & melle. & conditum vocant quidam quod fit ex melle & vino & speciebus. & sunt ex hominibus qui vocant vtrūq. vtroq. nomine. & modi eorum sunt diuersi, & sunt ad iuuamenta multa, sicut est frigiditas stomachi, & hepatis & mollities in eis. Iuuantur enim in potu ipsorum, & conferunt ventositati hypocondriorū, & faciunt oris odorem bonum, & corporis colorem bonū, & modus eius est. x. vini antiqui boni lib. x. mellis boni & despumati lib. ii. prouice super ea cinamomi boni & subtilis, drach. v. spice aloes, macris, drach. vna, caryophyllis, zingib. ligni aloes, matie

ana, drach. iiii. heil. drach. ii. croci, drach. vna & f. Tere trituratioe crassa, & coletur in colatorio crasso de panno, & aromatizetur cum musci & drac. iij.

† 3. uni
teria.

Sunt ex hominibus qui vocant mellicratum. Hæc est quarta pars principalis huius sextæ distinctionis principalis in qua auctor tractat de quibusdam potibus, factis cum vino & melle, & aromatibus. determinat etiam de muiua simplici & composita, de aceto scillitico, de oximelle scillitico, & primo declarat quomodo talis potus ex vino & melle vocari debet, ponendo eius vtilitates, nam talis medicina est confrens principaliter passionibus frigidis cerebri, stomachi, & neruorum, confortato eorum virtutes, confert etiam cōplexioni frigide & humidæ stomachi & hepatis & ventositati hypocondrii rum: & oris odorem bonum efficit. Et antiquis temporibus iste potus erat multum in vsu: adeo vt sani vteretur eo tempore sanitatis ad præseruationem a multis ægritudinibus, qui potus vulgariter nominatur lachari cat: cum conficitur solum ex vino & melle, vocatur mellicratum: quando vero aromatizatur cum speciebus vocatur conditum, & dosis eius de mane vacuo stomacho est vsq. ad. 3. vi.

Additio.

Nota q. antiquitus iste potus erat multu in vsu, adeo vt sani vterentur eo tempore sanitatis ad præseruationem a multis ægritudinibus, veru si bene consideraueris vntur hoc tempore homines talibus potibus, vltimum non ad futuram ægritudinem præseruationem ei nec ad præsentem curandas: sed gulositatis & crapulæ causa. Et fit duobus modis hoc tempore. Primo modo cum melle vino & speciebus in parua quantitate, & vocant talem potum claretum. Secundo modo fit cum zuccaro vino & speciebus maxime cum cinamomo & vocant talem potum vinum hypocratiu. Notabis vterius q. apud doctores reperiuntur isti termini hydromel, mulsu, ac mellicratum, intelligentes per hydromel potum compositum ex melle cum aqua frigida, sine aliqua decoctione, non habens certam proportionem mellis ad aquam. Mulsu vero fit ex octo partibus aque, & nouem mellis de spumati, & coquitur ad consumptionem tertie partis illius totius. Si plus autem habet aquæ & mellis minus, dicitur mulsu aquosa, & ista vocatur aqua melitica, quæ fit maiorem & minorem quantiatem mellis dicitur aqua plus vel minus melitica. Mellicratu vero idem est quod mulsu aquosa: quia in eo est plus de aqua q. de melle vt in Alexandro de oculis, sed secundo aphorismoru promellicrato accipitur hydromel, quidam tamen component mellicratum cum vino & melle vt hic Io. Mesue. Tamen lanuensis in suis synonymiis post recitatione dicitur opinionem de interpretatione nominum, dicit resolutorie q. hydromel est quod latine aqua mellis dicitur, mellicratu vero est mulsu plus mellis habes, quasi fit vinum mellis dictum differens a pomelle eo q. a pomel non coquitur. Item hydromel græce, mulsu vero latine dicitur, & fit ex vino & melle, differt vero a mellcrato, eo q. mellis habet plus q. mulsu, hæc tamen interdu nomina unum pro alio accipiunt. Auic. in. v. ca. no. hæt duas descript. mellicrati conditi quod uocat conditum, similiter Serapio in proprio antidotario duas etiam habet descript. quod uocat caudicum.

Melli
cratum
duplex.

Summa
medici.
xi. res

Conditu citri, cori, ventriculū, hepar roborat, coctionem iuuat, oris gratiam comendat: fit ex corticum, vel folioru citri vncijs quatuor, cydoniorum, vncijs duabus, pomis quatuor, odoris frustatis sectis, maceratis biduo in vini antiqui libris octo cum pondere aromatum. Post aliquoties feruesciunt, & cū mellis despumati, & lachari albiissimi

SYL.

&

& aquæ rosarum ana lib.ii. percoquitur in crassitudinem iulep. aromatizatur cum moschi granis quidecim, si autem recens, per se bibendum est, multo parcius coquatur.

ANT. Modus conditi de citro, stomachum & cor & hep-
par confortat, & proprie debilem digestionem pro-
curat & oris odorem efficit bonum. Accipe corticem
citri vel foliorum eius vnc.iii. citoniorum t vnc.ii.
pomorum odoriferorum numero. iiii. diuiduntur
in frusta. & accipe adhuc de speciebus quas diximus
superius quantitate eandem, & funde super eam
vini antiqui lib. viii. & dimitte per .iii. dies postea co-
que ebullitione aliqua & cum mellis despumati &
zuccari tabarzet ana lib.ii. aquæ rosarum t lib.ii. Co-
quatur ad spissitudinem iulep & in fine aromatize-
tur cum musci drach. vnus quarta. Si autem recens
illud propinabitur sufficit parua in eo decoctio &
bibatur impermixtum.

Modus conditi. i. aromatizati de citro non est in vsu,
habet tamē virtutes quas ponit in litera. & magistraliter
potest preparari.

Additio.
Illud conditum de citro descriptum Serapio in proprio
antidotario sub nomine syrpi alius aluminati confor-
tans stomachum, & cor, bonum efficiens anhelitum.
Summa medicinarum est. xiii. res.

SYL.
t alij mē
the sicce
Vel fit ex corticum citri vnc. vii. t buglosi vna
cna vna & dimidia, melissophylli semuncia, ca-
ryophyllorum aureis duobus, ligni aloes aurci se-
mis, maceretur triduo, vini boni lib. iiii. post cum
sacchari lib. ii. coque, aromatiza galliæ aurci semis-
se, croci granis quindecim, masticis drach. vna, mo-
schi granis decem.

ANT. Conditum aliud de citro, valens ad debilitatem
stomachi, & hepatis quibus accidit igitio, propter fri-
giditatem & ventositatem, & facit digerere cibum, &
confortat appetitum, & est efficax ad pulum cordis
t. vi. g. corticum citri t vnci. vii. buglosiæ. vnc. i. & f. in
alio menta sicce, marmacur vnci. f. caryophyllorū
t aure. i. ligni aloes auf. f. terantur & proiciatur su-
per ea vini boni lib. iiii. & dimittatur diebus. iiii. De
inde proiciantur super ea zucca, tabarzet. lib. ii. &
aromatizetur cum galliæ bonæ auf. f. croci, drach.
vnus quarta, masticis drach. i. musci. 3. vnus sexta.

Ille est potus qui etiam nō est in vsu, sed con fert vt po-
niger in eo ingrediuntur quedā herba, que vocatur marmo-
cur, & est melissa.

Additio.
Illud conditum describitur ab Auicena. in quinto ca-
no, sub nomine syrpi saluiminum. & a Serapione sub
nomine syrpi aluminati. & est marmacur vel melius
marmacōn mēssa. Summa medicinarū est. xi. res.

SYL. **C**onditum buglosi efficac & expertū ad cor-
dis tremorem stomachi imbecillitatem, deie-
ctam appetitiam, coctionem imbecillam, & formæ
corruptionem, recipit buglosi, menthæ sicce, flo-
rum rosarum, corticū, aut foliorū citri añ. vnc. iiii.
ozimi caryophyllatū. 3. i. triū generū cydoniogr: triū
generū pomorum ana vnci. vnam & dimidia, feri-
ci crudi incli, nucis molcatæ, zedoariæ, galangæ, be-
en vtriusque, ianali citrini, croci ana vnciam vnam
& dimidia, ligni aloes drachmas duas, vini & aquæ
ana libras sex, mellis libras octo, aromatizetur mo-
stia kriptulo vno, galliæ drachmis duabus.

ANT. Modus conditi de buglosia boni & experti ad pul-
sum cordis, & debilitatem stomachi, & malitiam di-
gestionis, & casum appetitus, & corruptionem for-
mæ, g. buglosiæ, mentæ sicce, florum rosarum, cor-
ticum citri aut foliorum eius ana vncias tres alesen-
gemisch, vnci. i. trium generum citoniorum, tium-
generum pomorum ana vnci. i. & f. setæ crudæ in-
cise, nucis musca, zedoariæ, galangæ, been vtriūsq;
tandali citrini croci ana t vnci. i. & f. ligni aloes drac.
ii. vini & aquæ ana lib. vi. mellis lib. vii. aromatize-
tur cum musci vnus tertia. & galliæ drach. ii.

Ille potus cum viuo factus quem ponit hic etiam nō
est in vsu, est tamen multum cordialis. & in ipso ingre-
ditur quedam herba quam ipse vocat alfelengemisch, id
est ocymum caryophyllorum.

Additio.

Ille potus non habetur in vsu est tamen multum cor-
dialis. & vocatur de buglosia tanquam a bafy. Summa
medicinarum est. xxv. res.

SYL. **C**onditum ex cydoniis ventriculū, hepar, &
cætera viscera roborat, appetitiam excitat,
coctionem iuuat, vomitum & hienteriam sedat, me-
dicamentum est celebre, ac expertum, accipit autem
succu cydoniorum acidorum libras viginti, vini an-
tiqui boni libras decem, coque igni lento semper
despumando ad tertiæ partis consumptionem, co-
la, residendo clarescat. Claro adde mellis boni &
despumati libras sex, iterum coque despumando,
& in eo suspende nodulo ligata hæc aromata, cin-
namomi, cardamomi ana drachmas tres, caryophyl-
lorum drachmas duas, zingiberis, masticis, ligni aloes
masticis ana drachmam vnam & dimidia, croci
drachmas duas, omnia præter crocum parum teran-
tur, & suspendantur nodulo vt dictum est, idēdum
fricando eum in ipso medicamēto donec crassescat.
Deinde aromatiza moschi drach. vnus parte ter-
tia, galliæ drachmis duabus, sunt qui saccharum mel-
lis loco miscent, & vtrunque sine & cum aromati-
bus componunt.

ANT. Modus operationis conditi de citoniis. & est mi-
us, stomachum & hepar & omnia confortans visce-
ra, appetitum excitans, digestionem, procurans, vo-
mitu & vëtris solutionē led. s. & est medicina expta
famofa, g. succ. citoniogr, acetosorū lib. xx. vini antiq
bōi li. x. Coquatur cū facilitate vsque dū consumpta
sit eius tertia pars semper auferendo spumam eius.
Deinde coletur & dimittatur residere vt clarescat,
& proiice super illud mellis boni & despumati lib.
vi. & iterū bulliat & auferatur spuma eius, & proii-
ciantur super illud species alesangine ligatæ in pan-
no suspensio super illud medicamen, & sunt proprie
cinamomi & heyl ana drachmas tres: caryophyllorū
drac. ii. zingibe. masti. ana drac. i. & f. croci drac. ii.
ligni aloes masticis drach. i. & f. omnia præter crocū
terantur contritione crassa, & suspendantur in pan-
no sicut diximus, omni hora fricando illud super me-
dicamine, donec fiat ei spissitudo. Deinde aromati-
zetur cum musci drach. vnus tertia, & galliæ drac.
ii. Et sunt ex hominibus qui faciunt ipsum sine spe-
ciebus, & sunt qui loco mellis ponūt zucarum &
proprie quando oportet, & faciunt cum speciebus,
& sine speciebus.

Mef.

o iij Modus

Modus conditi de citonijs quod vocatur miua aromatica, & est multum in vfu, & ita vt ponitur hic habetur in vfu, habet enim fimilitudinem in modo compositionis et substantiam cum fyrupis fuprafcriptis, & eius doſis, & modus aſſumptionis eſt ſicut modus alioru fyruporum, & eius principalis operatio eſt ad incitandum appetitum & ad calefaciendum ſtomachum ſuauit caliditate. Et conſert ad vigorandum virtutem digeſtiuam in hepate, ſtomacho, & alijs membris nutritiſ, prohibet enim nauſam & vomitum, ſedat ſolutionem antiquam ventris factam ab humoribus frigidis, relaxantibus ſtomachum & intellina, debilitantibus virtutem digeſtiuam contentiuam ipſorum. Conſert ſimiliter factæ ab eadem cauſa ſi cum aqua extinſionis calybis tempore congruo aſſumatur, habet inſuper quamplures alias vilitates coſimiles ſupradictis, vnde vocatur medicina notabilis et ſamofa. g. ſucci citoniorum acetoforum &c. & proſiciatur ſupra illud ſpecies aleſagine. i. aromaticæ, & nō alie cum dicit, g. cinamomi, heyl eſt ſpecies cardamomi quæ non habemus hic, ſed loco eius aſſumitur cardamomū maius añ. ʒ. iij. caryophyllorum. ʒ. iij. zingibe. maſtice añ. ʒ. i. f. croci. ʒ. ij. ligni aloes maies, añ. ʒ. i. f. omnia præter crocum &c. Et ſic habes propriam & veram deſcriptionem aleſingarum licet omnes ſpecies aromaticæ ſimul adiunctæ vocari poſſunt ſpecies aleſagine vt apparet in pillulis aleſaginis quæ ponuntur inferius, et omnia ſimilia ſuperius declarata. Inſuper notandum quod licet iſta miua nunc dicta ponatur ab auctore quod cum melle conſtruatur, nunc vero ſolum cum zuccaro, & non tantum cum zuccaro, ſed etiam cum melle præparata reperitur, & in fine huius capituli dicit, & ſunt ex hominibus qui præparant ipſam ſine aromatibus, & ſic vocatur, miua ſimplex, & cum melle conſtructa fortius calefacit & abſtergit.

Additio.

Conditum de citonijs ſecundum intentionem Meſ. eſt miua, ſed ſecundum Auicē. & Guillemum placentinū eſt fyrupus de citonijs. Meſ. tamē ſuperius deſcripſit fyrupum de citonijs qui alius eſt, Raſis autem nono ad Almanſorem cap. de his quæ cōfortant ſtomachum habet deſcripti. miug & fyrupi de citonijs acetofis. idem in lib. diuſionum. Summa medicinarum eſt res. xij.

SYL.

Conditum ex cydoniis alterum idem pollens accipit ſucci cydoniorum lib. c. coque in vaſe lapideo mundo igni lento ad dimidias, ſemper deſpumando, cola, hōris circiter tribus reſideat, clarā partem exemptam, & vini antiqui libras quadraginta coque prunis ad craſſitatem. Nōnulli loco mellis addunt ſacharum, alii etiam aromata ingerunt, & aromatizant vt priorem.

ANT.

Conſectio miug ſimplicis vaſes ſicut diximus ſuperius. g. ſucci citoniorum lib. c. & ponatur in vaſe lapideo mundo, & bulliat cum facilitate auferendo omni hora ſpumam eius vſq; ad conſumptionē medietatis, deinde coletur & dimittatur modicum reſidere ſicut per horas. iij. & proſiciantur ſuper ipſū vini antiqui ʒ lib. lx. deinde coquatur ſuper prunas vſquedum ſpiſſitudinem habeant, & ſunt qui loco mellis ponunt zuccarum, & ſunt qui faciunt cōſpectibus, & quidā ſine eis, & aromatizat ſicut dixim⁹.

+ lib. xl.

Conſectio miug ſimplicis quæ ſolum fit ex ſucco citoniorum & zuccaro eſt multum in vſu, et ſic vbiq; præparata reperitur, & iam de ea in c. præcedent. tractatum eſt, habet enim ſimilitudinem cum iuleb ſuperius dictis in modo ſubſtantiæ, & in alijs. eſt enim doſis eius vſq; ad ʒ. ij. lymphatur cum aqua vel aquis conuenientibus diſpoſitioni curandæ, & cum aqua plantaginis ſeu mentæ ſcū aqua ferreæ, vel ciſternæ, quæ aqua ciſternæ ſua ſubilita-

te deducendo materias quæ ſunt cauſa fluxus ad vias vix conſert. Conſert etiam principaliter fluxui ventris factō materia calidica acuta & mordicaticia præcedente tū aliquali mundificatiōe, cum reubarbaro vel myrobalanis aſſatis in doſi ſuperius tacta, vel cum caſſia ſecūdum quod perito medico apparebit, et hoc maxie fieri debet, ne ſimplicitate miug fieret conſipatio prædicti humoris, vnde adderetur in fluxu, miua enim inſrigidat et exicat cū multa ſtipſitate. Cōſert inſuper ſtomacho debilitato & relaxato a ſuperflua caliditate, & ſuperfluo fluxui vring factō a cauſa calida in renibus aſſumpta cum aqua plantaginis ſeu myrti in debita quantitate & modus compositionis eius eſt ſolum cum ſucco citoniorum, et zuccaro.

Additio.

Hæc deſcriptio miug dicitur quia ſolum fit ex zuccaro, vel melle ſucco citoniorum & vino, quæ ſit cum zuccaro multum habetur in vſu. Summa medic. eſt. iij. res.

Conditum ex cydoniis tertium acetatum idē pollet quod priora, præſertim ſi etiam calida intemperies adeſt, accipit ſucci cydoniorum libras ʒ sexaginta, coquantur ad dimidias, percoque cum acetati albi libris viginti.

SYL.

talij 40.

ANT.

Cōſectio miug acetofæ videlicet vt ſupra, & proprie quando apparent ſignificationes caliditatis. Accipe ſucci citoniorum acetoforū lib. xl. & decoquatur vſq; ad conſumptionem medietatis. Deinde funde ſuper ipſum acetati boni & albi ʒ lib. xx. & ſiat ſicut diximus.

tlj. lxxx.

Conſectio miug acetofæ non eſt in vſu.

Additio.

Iſta conſectio raro habetur in vſu, & dicitur miua acetofa quia fit ex ſucco citoniorum acetoforum & acetato, et dicitur ſimplex reſpectu compoſitæ ſuperius deſcriptæ. Summa medicinarū eſt. iij. res.

Conditum ex cydoniis quartum, accipit ſucci cydoniorum acidorum lib. ſexaginta, menthe ſiccæ, & foliorum citri ana vnc. octo, foliorum roſarum vnc. tres, coque ad dimidias, cola cum vini albi antiqui libris viginti quinque, percoque addito melle, vel ſacharo, cum, vel ſine aromatibus, quidā itē vini loco acetum incoquant.

SYL.

ANT.

tlj. lxx.

Conſectio miug alterius. Accipe ſucci citoniorū acetoforum ʒ lib. xl. & proſice ſuper ipſum mentæ ſiccæ, & foliorum citrorum ana. vnc. viij. foliorum roſarum vnc. iij. bulliat vſq; ad medium. Deinde coletur & funde ſuper ipſum ſuccum vini antiqui albi lib. xxv. deinde compleatur decoctio eius ſicut diximus cum ſpeciebus vel ſine ſpeciebus. Et ſunt qui faciunt cum vino aut aceto, & ſunt qui faciunt cū melle, aut cum zuccaro.

Conſectio etiam alterius miug non eſt in vſu.

Additio.

Iſta conſectio non eſt in vſu & vti vult Meſ. poteſt fieri tribus modis. primo cum ſpeciebus vel ſine ſpeciebus. ſecūdo cum vino vel cum aceto. tertio cum zuccaro vel cum melle. Summa medicinarum eſt. vi. res.

Conditum ex ſucco fruſtuum accipit ſucci cydoniorum iam coſti ad dimidias lib. duas, ſucci malorum ſylueſtrium, & pirorum ſylueſtrium coſti etiam ad dimidias añ. lib. vnam, vini antiqui lib. duas, coque vt prius cum vel ſine aromatibus, cum melle vel ſacharo.

SYL.

Conſectio miug ſacſe ex ſucco fruſtuum. Accipe ſucci citoniorum, qui iam decoctus eſt vſq; ad medietatem

ANT.

dietatem

dietatem lib. ii. succi malorum montanorum & pirorum agrestium decoctorum vsq; ad medietatem ana lib. i. vini antiqui lib. ii. coquant sicut diximus cum speciebus, vel sine speciebus.

Confectio miua facta ex succo fructuum, similiter non est in vsu.

Additio.

Ista miua non habetur in vsu, & dicitur miua de succo fructuum, quia fit cum succis lietera descriptis, fit etiam cum speciebus vel sine. Summa medicinarum est. v. res.

SYL.

A Cetum fallinum veterum, c. n. sensu & experientia est efficacissimum ad cerebri affectus frigidos & curatu contumaces, epilepsiam, vertiginem, gingiuas laxas & putres sanat, dentes confirmat, oris odorem commendat, foetore eius valenter dissipato, partes respiratorias iuuat & expurgat, & musculos laryngis roborat, ob hanc vocem claram efficit. Vetriculum putridis humoribus deterfis expurgat, appetentiam excitat, coctionem iuuat, hepar, & lienem quoq; expurgat, horumq; dolorem leuat. In testinorum, & vesicæ reuenticum vim firmit, prefo rationi ab vtero, affectibus iuncturarum prodest, humores enim crassos tenuat, lentos incidit, & fluxiles ad expellendumq; promptos reddit, & expellit, interdum etiam bilem atram, corpus laxum & molle firmat, in iuuetute conseruat, a putredine vindicat, coloratum bene efficit, sed vsu multo emaciatur, sic autem fit, scilicet laminas inter corticem & cor medias, aculigneâ filo consutas tanto intervallo, ne se contingat, succabis in vmbra dies quadraginta, postea conciam cunctello ligneo lib. vnam dies alios. xxx. insolabis in aceti boni lib. octo in vase vitreato, stricti orificii, bene obstruendo, postea colabis & vteris, si vero acbolere cogis, sepe lias in calido cinere, vel sabulo non repente, sed paulatim, vt horarum spacio intercedente, Paulus vero scillæ laminas recentes in aceto in solat a Veris initio, ad aestatis finem, in vase vitreo probe obturato, & postea vitur. Datur ieiunis quondie paulatim, donec ad secundam peruenias.

ANT.

Sermo in aceto scillitico. Concordati sunt antiqui super iuuamenta aceti scillitici ad ægritudines multas, & studuerunt in operatione eius, & inueniunt ex modis operationis eius, modos diuersos famos de quibus loquemur iam. Et sunt ipsius iuuamēta multa manifesta, & ad ægritudines capitis qui dein, quia confert epilepsie & vertigini, & confert gingiuæ laxæ & putridæ, & confirmat dentes, & facit oris odorem bonum, & si in eo est fetor remouet eum cum fortitudine. Et ad membra quidem anhelitus confert & canis pulmonis, & corroborat lacertum vocis, & clarificat vocem. Et membris nutritionis confert quoniam abstergit stomachi putrefactionem & facit digestionem bonam, & appetitum confortat, & confert spleni, & dolori hepatis & stomachi, & confert membris expulsiōis. Nam prestat iuuamētum manifestum mollitiæ vesicæ & matricis prefo rationi & ægritudinibus iuncturarum, ipsum enim subtiliat humorum crassitudinem, & ponit materias viscosas faciles ad expellendum. Et interdum humorem crassum & viscosum educit, & interdum choleeram nigram, etiam est ex rebus præseruantibus corpus a putredine, & conseruantibus ipsum in sanitate sua, & acquirit vsus eius maciem corpori, & con-

seruat in iuuetute, & confortat corpus, cui accedit laxitas & mollificatio, & efficit colorem bonum. Et modus operationis eius est, ex laminis scillæ & propriæ quæ sunt mediæ inter corpus & corticem ipsius quantitatem quam volueris, & cōsue eas separatim in filo cum filo ligneo. & dimitte scicari in vmbra diebus. xl. Post illud comminue eas in frusta cum in cisorio ligneo, pone ad omnem lib. eius aceti boni lib. viii. & pone i vase vitreato stricti orificii, & strige caput eius, & dimitte i sole per alios dies. xl. post illud cola & administra vbi oportet. Et si necessitas vrget fessinare sepiatur vas i cinere calido, vel arena calida, cum successione non repente, sed proprie inter horam & horam. Et dixit Paulus laming eius sicut sunt ponantur in aceto a principio veris, vsq; ad finem æstatis in vase vitreo sigillato, & exposito soli. & post illud administretur & sumatur in potu ex eo omni die ieiuno parumper donec deuenias ad vnc. i. f.

Sermo de aceto scillitico fit. g. cepe scillæ & aceti puri & licet ipsum per se solum absq; alterius rei admixtione rarissime fit in vsu propter eius acuitatem, mordificationem, amaritudinem, & displicentiam, & maxime in gustu, ab antiquis tamen multum habebatur in vsu, nos autem vitmur eo in forma syrapi cum melle perfecte decocto. Eristo modo oxymel scilliticum nominatur, quod ab omnibus generaliter est in vsu, et sicut cum melle componitur, ita etiam posset cum zaccaro consui, & componi et ad formam syrapi reduci. Vitmur etiam ipso quo quærimus vomitum procuare admixtum cum aqua hordei & cum melle, vel zaccaro rubeo vsu ista proportione g. aque hordei cyathos. iij. mellis. z. iij. vel pulueris zucari. z. iij. aceti scillitici. z. i. f. caleat ad ignem, & sub tepida caliditate totum simul mixtum assumatur, & erit optimum vomitum ad educendum materias crassas phlegmaticas & viscosas, & huiusmodi aceti scilliticum principaliter, conuenit ad ægritudines frigidas capitis factas a materia phlegmatica, vel melancholica, vnde mirabiliter conuenit epilepsie, & vertigini, & confert ad ægritudines stomachi ab eadem materia factas, materias puri das malas pectoris rectificat, dentes commotos confirmat. Oris odorem bonum efficit. Et super omnia cōfert membris auditus, & nocumentis factis in eis, a materia crassa phlegmatica viscosa, curat etiam asthma rauedine vocis, tussim antiquam quæ communiter euenit senibus. Est autem potentissimum, subuliatium, incisuum, abster sium, & desiccantium dictarum materierum in quacunque parte existitium sua diuisione & forti penetratione eas digerendo, incidendo, & ad expulsionem præparando, & multas alias virtutes habet quas tuipse lege, & maxime perseuerandi vtentem eo ad omni ægritudinem, & cōseruandi ipsum in optima sanitate, & sic per se solum assumptum. Hæc omnia multo melius, & maiora faciet præparatum cum melle in forma syrapi sicut inferius apparebit. Et dosis prædicti aceti ē. a. z. i. vsq; ad. z. viij. fm actuale caliditate de mane assumptum, & in passionibus pectoris, debet paulatim sumi lambendo. phthisici autem & multum calidi complexionē & acutē febrites ab eius vsu omnino timeant, & in estate autem feruenti fugiant operationem scillæ quæ est calidæ complexionis vltra tertium, sicq; vltra secundum. Sed cum est recessus habet humiditatem quandam, et cum prædicta complexionē calida & sicca & in paribus istis paucissimum trun ipso, & vt sic fiat cōsulo, & confirmo, sed recurrat ad oxymel scilliticum, & suadeo quantum possum.

Additio.

Acetum scilliticum a multis auctoribus describitur. Scilicet Met o iij rapio

Cōpositio eius.

Vomitum optimum.

Quibus non cōuenit.

Iuuamēta solennia.

rapio in .c. de scilla aucte dyā. ipsum describit & syrupū de scilla. ab isto tamen Mef. differens. similiter liber qui de Albucafi docet modum preparandi & desicandi, & de forma castrandi scillam & sciendi acetum scilliticum, & distillandi aquam ipsius, & de modo albificandi acetum scilliticum, & sic de singulis. Summa medicinarum sunt .ij. res.

SYL. O Xymeli scilliticum humores crassos, lentos, auulsi contumaces separat, ob id confert vetriculi & aliorum viscerū affectibus hos humores sequentibus, ructum acidum sanat, & vesicę mollicationem, seu vring incontinentiam, fit ex aceti scillitici lib. ii. mellis despumati libris tribus coctis despumando, vt in oxymelite diximus.

ANT. Modus oxymellis scillitici virtuosus contra materias frigidas, difficles, & submersas, in locis difficilis eradicationis earum. Et confert ad egritudines stomachi, & capitis, & viscerum, & crustationem acetorum, & mollicationem vesicę. Accipe mellis despumati lib. iii. aceti scillitici lib. ii. Coquatur & despumetur, & perficiatur decoctio eius, sicut diximus in speciebus secaniabin.

Istud oxymel multum habetur in vsu, & generaliter reperitur preparatum, & ratione mellis vigorosius et potentius confert omnibus quibus confert acetum scilliticū. Est enim eradicat omnem materiam viscosam tenacem & crassam quācumq; profundam, & inuiscatam, & maxime in cerebro, stomacho, pulmone, et partibus pectoris, & est valde conueniens senibus, et frigidis natura in gbus humor phlegmaticus, seu melancholicus est abundans, est enim opportunum istarum materiarum, & curatiuum omnium egritudinum ab eisdem dependentiū. Et dosis est vsq; ad .ʒ. ij. cum aquis conuenientibus distillatis, aut decoctionibus appropriatis, sed modus constructionis apparet in litera.

SYL. O Xymeli scilliticum de radicibus, fit vt oxymeli compositum de radicibus, sed pro aceto communi potius accipit acetum scilliticum.

ANT. Modus oxymellis scillitici de radicibus. Fit sicut secaniabin de radicibus. Sed pro aceto communi potius acetum scilliticum.

Sunt quādoq; superius dicta in oximelle compositio. Istud oximel scilliticum compositum licet non sit in vsu magistraliter tamen preparari potest, & conuenit in omnibus in quibus confert oxymel scilliticū simplex, tamē eo efficacius & potentius operaretur in subilando quācumq; materias crassas phlegmaticas & melancolicas, et principaliter in aperiendo oppilationes quorūcumq; membrorum, vn de summe confert quartanarij, chronici, ac etiam quotidiani, longo tempore prolongatis, in quibus materia esset difficilis eradicationis, lymphatur cum aquis appropriatis, & modus constructionis apparet in litera.

SYL. O Xymeli scilliticum Democriti epilepsia, vertiginem, cephalalgiam, hemicraniam cerebri & pulmonis obstructionem ab humoribus valenter impactis sanat. Recipit origani, hyssopi sicci, thymi, ligustici, cardamomi, stoechados ana drach. quinq; coque in libris tribus aquę ad librarum duarum consumptionem, percoque cum mellis libris duabus, mellis vuarum passaru libra dimidia, succi bryonię vncis quinque, aceti scillitici libra vna & dimidia, semper despumando.

ANT. Oxymel scilliticum descriptione Democriti con-

fert iuuamentum magnum epilepsię, & vertiginis, & dolori capitis, & hemicranę, & ad oppilationem cerebri, & pectoris, & ad humores difficiles in eis. Accipe origani hyssopi sicca, althacę, cheisim, cardamomi, stoechados ana drachmas quinq; coquantur in tribus lib. aquę vsq; uedum deueniat ad lib. i. & proice super ipsum mellis lib. ii. mellis passularum lib. ʒ. succi alfelsera vncis quinq; aceti scillitici lib. i. & faueratur spuma eius omni hora, & coquatur sicut diximus.

Istud oxymel quod cū syrupo similitudinem habet non est in vsu, sed tamen propter laudes ab auctore sibi impositas eius vsum magistraliter laudo ipsum. Summa medic. est. xi. res.

S Apa est succus a nobis tantum purgatus, & cras-

status solis aut ignis calore.

Resat sermo noster in hac distinctione sexta loqui de speciebus robur, quarum operatio succorū est depuratio & inspissatio, ignis caliditate aut solis.

Ista est quinta pars huius sextę distinctionis in qua auctor determinat de robur. i. de succis herbarum plantarū vel fructuum inspissatis calore solis vel ignis intatū, & aliqui ex eis similitudinem habēt cum electuarij parum coctis, & de loch superius dictum est, licet ex eis etiam aliqui sunt multum fluidi.

Additio.

Rob vero apud arabes est succus cuiusdam fructus coctus ad spissitudinem vt seruari possit. Auicenna in quinto cano. in. vi. tractatu ponit differentiam quę est inter syrup. & robur, & ait q; syrupi sunt decoctiones, & succi inspissati cum dulcedine et robur sunt succi inspissati per seipsos. Tamen scias q; rob quando simpliciter ponitur multum coctum intelligitur.

S Apa ribes refrigerat, adstringit, ob id ventriculi calidum, & cor roborat, amborumq; seruorem, & inde natā sitim extinguit, biliosam vomitionē, & deiectionē sedat, & alterat paraf, aut hoc modo. Succu ribes lib. x. coquitur igni lento ad tertie partis consumptionem, colantur, subidere permittuntur donec clarescant. Clarum deinde igni clementi percoquitur, aut insolat ad iustam crassitudinē, quę seruari possit. Datur cū aqua frigida aut niuis. Succus herbę oxalidis illi est facultate proximus.

Rob de ribes stomachum confortat, vomitū cholericum sedat, sitim extinguit, cordis ebullitionem mitigat, & ipsum confortat solutionem cholericam stringit & alterat. g. succi ribes lib. x. coquatur cum facilitate vsq; uedum consumatur tertia ipsius. Deinde coletur & dimittatur residere vsq; uedum clarescat. Deinde coquatur cum multa facilitate in vase vitro vsq; uedum habeat spissitudinem, aut expona turo soli vsq; uedum pinguescat & conseruetur. da cū aqua frigida aut cum aqua niuis. Et scito quod rob herbę acetosę est in virtute eius.

Pro intellectu totius sextę partis est aduertendum, q; littera quę dicit rob, est corrupta ex defectu translatoris. debet enim dici robur nam rob idem est quod sapa, vel vinum vltimate decoctum similitudinem habens cum sapa. rob autem proprie est quicunq; succus in spissitate caliditate solis vel ignis. Modus autem affumptions cuiuscunq; robur cum in forma electuarij reperitur, est sicut de ciconijs superius dictum est, si autem est in forma liquida. possunt etiam quādoq; assumi distemperata cū vino, aut aqua distillata, vt decoctioibus conuenientibus dissolutioni

SYL.

ANT.

SYL

ANT,

Dria in terrobt robur.

dispositioni curande. Et nota q̄ generaliter omnes operationes cuiuslibet robur sunt potius ad constringendū stipitiandū, & ad alterandū ad frigidū, q̄ ad aliū effectū inducendū, vt de quolibet particulariter apparebit. Istud robur de ribes portatur de paribus syrie. Est enim ribes arbor quidam nascens in paribus syrie in locis montuosis que facit fructus acetosus, & ponicos, si multitudine habentes cum prunis, & sunt frigida & sicce complexionis in secundo cum multa stipicitate, extrahitur ergo ille succus a dictis fructibus, & cum aliquotulo zuccari inspissatur ad solem vel ad ignem vt diutius conseruetur, & sic in forma solida iuleb portatur ad nos. Etiam sine zuccaro inspissatur, et sic perfectius operatur. Vocatur vbiq̄ locorum syrupus seu iuleb de ribes: & principalis eius operatio est ad confortandū stomachum relaxandum, sitim extinguit vomitum cholericū phibet, & omnem fluxum cholere ad ipsum prohibet, & extinguit, vsus tamen eius principaliter est ad resistendū cuiuslibet fluxui vtrius factio a materia calida cholericā & sub tili vel a mala complexionē calida, confert enim dysenterig, & fluxui prouenti a membris intrinsecis, et primo pro fluxu ventris constringendo assumitur antecibum. Pro vomitu vero post cibum cū aqua ferrata, vel calibis vel plantaginis, vel alijs appropriatis: & modus preparationis apparet in litera. Et loco eius in paribus nostris vitmur niua simplici vel syrupo myrino. Dicit tamen hic Mes. q̄ loco eius possit sumi, succus herbe acetosæ.

Additio.

Istud rob de ribes describitur Haly. x. practicæ, quid autem sit ribes vide apud Serapionem.

SYL.

Succus omphacon. i. yuarum immaturarum. f. Omphacium, earūdem est virium, & pulsum cordis cohibet, sitq̄ modo eodem.

ANT.

Rob de Acresta valens ad debilitatē stomachi, factam ab inflammatione in ipso, & vomitum cholericū, & pulsum cordis, & solutionem cholere, & abscondit sitim. Et eius operatio est sicut rob de ribes.

Rob. i. robur de acresta non reperitur preparatū: nec multum habetur in vsu, tamen magistraliter preparari posset etiam in forma iuleb inspissatus cum zuccaro & sine, sed cum zuccaro melius conseruetur. debilis tamē operat. Est enim frigida complexionis, & sicce in secundo succus acreste, & ideo principaliter conuenit in omni fluxu ventris a materia calida cholericā.

Additio.

Rob de acresta etiam describit Haly. x. practicæ.

SYL.

Succus cornorum maturitatis propinquos: idem pollet ac similiter siccatur.

ANT.

Rob de cornibus, valet sicut rob de acresta, & confortat appetitum, & modus operationis eius est. z. succi cornium & proprie quibus est mediatio inter maturitatem & acerbitem, & operatio ei⁹ est sicut diximus de ribes.

Rob de cornibus. i. de cornis qui sunt fructus cuiusdā plantæ, & sunt calidæ complexionis in primo: & sicce i secundo cum stipicitate multa. tale robur non est i vsu, nec preparatum reperitur.

SYL.

Succus bacarum oxyacanthæ idem potest, & eo dem modo paratur: vel bacarum eius sictarū lib. dug. omphaci lib. tribus triduo macerantur, manibus fricatur, exprimuntur, omphacium id expressum percoquitur.

ANT.

Rob de berberis valet sicut rob de ribes: & eius

operatio est sicut illius. Et si haberi non potest, accipe ex eis siccis lib. ii. & proice super illud lib. iiii. succi acreste, & dimitte per dies tres, donec humefctur. Deinde fricentur manibus, & exprimitur aquo sitas tota, & coquatur sicut diximus.

Robur de berberis etiam sunt fructus noti, frigida & sicce complexionis in secundo, cum multa stipicitate, & tale robur non est in vsu.

Additio.

Rob de berberis. i. robur raro habetur in vsu sub forma robur: tñ sub forma syrupi saepe in vsu habetur.

Succus rhu obsoniorum valet & fit sicut ante SYL. dictus.

Rob de sumach valet sicut rob de berberis & fit sicut illud. ANT.

Rob de sumach, & sunt grana quædam frigida & sicce complexionis, non est in vsu, nec preparatum reperitur.

Succus mororum domesticorum vel potius batunorum non dum maturorum valet, & fit vt prædicti. SYL.

Rob de moris de seni immaturis, valet sicut rob de sumach, & fit sicut illud. ANT.

Rob de moris de seni. i. de celsi, vel aliter de illa contra ta imaturis & acerbis non est in vsu, sed loco eius vitmur diamoron acerbo factio cum zuccaro, de quo aliquid dictum est supra, sed clarius ponitur a Nicolao.

Succus cydoniorum ventriculorum, hepar, & visce SYL. ra roborat, egestionem, & vomitum supprimit, fit sicut prædicti.

Rob de citoniis, stomachum confortat, viscera, & hepar, & abscondit egestionem, & vomitum, & fit sicut rob de ribes. ANT.

Non est in vsu, sed loco eius vitmur miua citoniorum vel miua simplici, de quibus dictum est supra iuuamenta & modus constructionis est sicut rob de ribes.

Succus pomorum, cor & stomachum roborat, SYL. lyncopen sanat, vt prædicti.

Rob de pomis stomachum & cor confortat, & sanat lyncopin, & fit sicut illud de ribes. ANT.

Rob de pomis scilicet immaturis, & syluestribus non est in vsu.

Succus pyrorum similiter fit & valet. SYL. Rob de piris valet sicut rob de citoniis, & fit sicut illud. ANT.

Rob de piris supple syluestribus non est in vsu.

Succus prunorum inflammationem extinguit, SYL. sitim sedat, ventrem subducit.

Rob de prunis inflammationem extinguit, sitim sedat, & ventrem laxat, & fit sicut primum. ANT.

Rob de prunis syluestribus, & est succus prunorū immaturorum inspissatus qui vocatur acatia que est frigida & sicce complexionis in secundo. Istud robur est multū in vsu: & confert omnibus dispositionibus: & maxime fluxibus ventris quibus confert robur de ribes, & de acresta, & eodem modo conficitur.

Succus granatorum acidorum similiter fit, & potest.

Rob de granatis aceosis valet sicut rob de berberis, & fit sicut illud de acresta.

Rob de granatis acetosis non est in usu. tamen cōfert & fit sicut robur de berberis, & loco ei⁹ utimur vino granatorum, quod tñ non est tantæ frigiditatis & siccitatis.

Succus

Succus perficorum intemperiem ventriculi calidam iuuat, sitim sedat.
Rob de perficis valet calefactioni stomachi & siti & fit sicut illud de citronis.

Rob de perficis supple immaturis non est in vsu.
Succus acidus citrorum, idem quod succus ribes.

Rob acetositis citri valet sicut rob de ribes, & fit sicut illud.

Rob acetositis citri non est in vsu.
Succus fructuum intemperiem calidam tollit, ventriculum roborat, vomitum & fluxorem alui sistit, fit ex succi granatorum acidorum & acidulorum, succi cydoniorum acidorum, succi pyrorum immaturorum, succi pomorum montanorum, succi mespili tricocci, succi acidi citrorum, omphacii partes aequales, merge his baccharum, oxyacanthæ, & rhois ana partem dimidiam, & fac ut in succo oxyacanthæ dixerit.

Rob de fructibus inflammationem extinguit, stomachum confortat, vomitum & fluxum sedat. Accipe succi granatorum acetosorum & muorum, succi citoniorum acetosorum, succi pyrorum immaturorum, succi pomorum montanorum, succi zarur, succi acrellæ, succi acetositis citri ana partes aequales. Proice in eis berberotum & sumach, ana partem f. fiat sicut dixi in rob de berberis.

Rob de pluribus fructibus & diuersis immaturis, qd ipse ponit in litera non est in vsu.
Succus fructuum alius intemperiem calidam, & sitim extinguit, alium subducit, fit ex succi granatorum acidorum & acidulorum, aquæ prunorum, aquæ tamar Indorum, partes aequales, succi acidi, citrorum partem f. fac ut in ribes.

Rob de fructibus inflammationem extinguit, sitim sedat, & ventrem lubricum facit, succi granatorum acetosorum & muorum, aquæ prunorum, & aquæ tamarindorum, ana partes aequales, succi acetositis citri partem dimidiam, fiat sicut diximus in ribes.

Rob aliud de fructibus etiam non est in vsu.
Succus Myrtinus vel succus ribes in summa, omnis syrupus ex succis factus, si absq; melle & saccharo igne vel sole incrassetur, rob vocatur.

Rob Myrtinum fit sicut rob de ribes. Et omnis qd dem syrupus factus ex succis si ipsissetur præter mel & zaccarum vocatur rob.

Rob Myrtinum de succo granorum myrti non est in vsu, quia loco eius sumimus iuleb, seu syr. myrtinum seu peris declaratum. Conferatamen si præparatur sicut rob de ribes, & sic præparatur, & eadem est dosis.

Generaliter concludendo omnia supra scripta robur principaliter conueniunt fluxibus ventris, factis a mala complexionem calida, seu ab humore cholericolo subtili: & acuto exoriente intestina assumpta per modicum tempus ante cibum cum aquis appropriatis, vel sine, ut superius dictum est, & assumpta post cibum sine aquis similiter conueniunt cum vomitu facto ab eadem causa. Conueniunt etiam fluxui vrinæ superfluo provenienti a relaxatione & superflua caliditate renium: & similibus dispositionibus,

prædictis.

Decoctiones proprie sunt quando aliqua aromata, semina, flores, radices, vel folia, vel quicquid aliud cuiuscunque generis fit, decoquitur in aqua simplici, vel in aqua distillatis vna, vel pluribus, in vino, vel in quocunque alio liquore, unde virtus illarum rerum acquiritur & assumitur in prædictis aquis in quibus decoquantur, demum talis decoctio colatur cum forti expressione quandoq; & quandoq; sine, sicut exigentiam, et quandoq; multum de coquitur ad ignem, & quandoq; parum. Et liquor qui accipitur taliter decoctio vocatur. Infusio autem est quæ do aliquæ res medicinales infunduntur per ponitur pulverizatae contuse vel solide in aqua vel vino, vel aliquo liquore absq; ulla decoctione, & in illo tenentur vel remanent per aliquod tempus. Colligitur tamen cum expressione vel sine sicut quærimus maiorem, vel minorem virtutem remanere in aliquo liquore, & sic talis liquor sic præparatus & colatus nominatur infusio. Et hoc notandum qd in decoctionibus plus remanet de virtute in illo quore qd in infusionibus. Sed nos sepe post infusionem alicuius simplicis medicine ut agarici (gratia exempli) da mus etiam aliquam leuem decoctionem, ut virtus eius in liq; & fortius assumatur. Et remanet in liquore in quo de coquitur agaricus, vel alia res consimilis, ut reubarbarum, vel turbarum.

Apozema adianti albi sanguinem a mistis ipsi putris materis purgat, clarumq; reddit, ardoremq; ipsius, ac bilis fluxu compescit. Adianti albi vnc. vnam & dimidiam, fumarie vnc. vnam, lupi salicarii, violarum siccarum ana drach. octo, pruna quadraginta, zizyphaviginti, coque libris tribus aquæ igni lento ad duarum librarum consumptionem, tunc adde cassie fistule purgatæ vncias tres, tamar Indorum vncias duas, manne vnciam vna, reubarbari boni drach. tres, frica manibus & cola. Datatur mane. Interdum loco aquæ, coquantur hæc in feri lactis caprini libris quatuor.

Decoctio Capillorum veneris clarificans sanguinem, & mundificans eum a corruptionibus materiarum permixtarum ei, & compescit acuitatem eius, & choleram rebeam. Accipe capillorum veneris, vnc. i. & f. sumiterra, vnc. i. lupuli, violarum siccarum ana. 3. viii. prunorum. xl. iuiube. xx. Coquantur in lib. iiii. aquæ cum facilitate vsq; dum redeat ad li. iiii. Et proice in ea cassie fistula mundatæ a cortice suo vnc. iiii. tamarindorum vnc. ii. siracosi. vnc. i. reubarbari boni drach. iiii. Frictur manibus & coletur, & propinetur ius in mane. Et quandoq; ponitur loco aquæ feri caprini lib. iiii.

Hic ponuntur multe decoctiones & diuersæ, quæ omnes habent aequaliter virtutem solutivam, lenitiuam, ac etiam compressivam, ac etiam ex eis aliquæ habent virtutem solutivam solummodo vel lenitiuam non sunt tamen ille decoctiones omnes quibus medicinx solutivæ,

SYL

ANT.

Decoctione quæ dicitur.

Infusio quæ sit.

SYL.

JY 2

ANT.

lib. iij.

& alix generaliter distemperantur, fm q inferius declarabor: possimus tamen vti magistraliter presentibus decoctionibus in quibusdam casibus, non tamen multum referuando eas decoctiones: quia vt plurimum post triduum corrumpuntur & alterantur, & multoties in tempore calido. Vnde est necessaria in nouationis eorum. Et licet ista prima decoctio non sit in vsu, habet tamen clarificare sanguinem, mundificandum, leniendo, & comprimendo cholera rubeam. Et dosi eius est de mane vacuo stomacho vsq; ad .3. vi. & modus constructionis est in litera, et sic etiam simplicia sunt declarata. Summa medicinarum est. x. res.

SYL.

Aqua fructuum sanguinis, & bilis flauæ seruo rem reprimat, sanguinem clarum facit, bilem clemeter educit, pruna quadrangia, myxa, zizyphana triginta, tamar Indorum vnc.ii. cassigifistulæ vnc. tres, manne vnc.i. Fiat vt diximus.

ANT.

Aqua fructuum sanguinis & cholera feruorem reprimat, sanguinem clarificat & cholera cum facilitate educit. Accipe prunorum numerum xl. sebesten, iuiu, ana. xxx. tamar. vnc.iii. cassigif. vnc.iii. manne vnc.i. Fiat vt diximus.

† J.

Aqua fructuum. i. decoctio quæ etiam est solutiva: & non est in vsu. Additio.

Alia sepe vitur ad casus nominatos capiendos decoctionem prunorum iuiubarum sebesten & tamarindos: item Mesue cap. de foda calida habet vnam aliam descriptionem quæ non est eadem cum ista. Summa medicina rum est, vi. res.

SYL.

Infusum aquæ casei, bilem flauæ clementer educendo, sanguinem purgat. recipit foliorum rosarum recentium completarum vnc. duas, rhabarbari boni aureum vnum & dimidium, spice drachmam vnam & dimidiam: rhabarbarum & rose parum terantur, & macerentur per noctem in seri lactis, præsertim caprini lib.ii. cola, propina i pœnuria rosarum recentium sit interdum ex siccis.

ANT.

Modus infusionis aquæ casei, sanguinem mundificat, & cholera cū facilitate educit. ꝑ. foliorum rosarum recentium completarum vnc.ii. raues boni tauu. i. & .f. spice. drac. f. Teratur raues contritione crassa, & rose similiter modicum conterantur. Et fundantur super ea aque casei: & proprie sumptæ ex capris lib.ii. Et dimittatur a sero vsq; ad mane. Dein de coletur & propinetur: & quandoq; in defectu rosarum viridium sit sine eis.

† auf. ii. f.

Modus infusionis aquæ casei, id est seri caprini. Ista infusio multum vtitur a medicis practicijs quando de sero tempore veris sereno acre infunduntur in ea rose lupulifumultæ: vel alix res sanguinem purificantes, seu reificantes, & remittentes in suo calore superfluum denum de mane colantur: & sic talis colatura sub actuali caliditate assumitur: & quando cum eis non ponitur alia medicina solutiva: a prædictis potest assumi pluribus diebus continujs loco syrupi digesti vsq; ad .3. viij. Infundis autem, & sæpe reubarbarum in ipsa aqua lactis desero vsq; ad .3. iij. cum grano vno spice: demum de mane colatur, & de illa colatura assumitur vsq; ad .3. vi. & sufficit solum semel de illa infusione assumere: quia est solutiva materiei cholericæ, & ideo est adhibenda diligentia si cut de alijs medicinis solutiujs. Et hic nota quod semper spica est ponenda cum reubarbaro quia velocitas ei operationem. Et nota quod aqua lactis assumpta de mane absq; alterius rei assumptione mundificat sanguinem

ipsum versus frigidum alterando, posita tamen de nocte versus serenum aerem, & est multum conueniens iuuenibus & pueris, & sic habetur in vsu. Summa medicinarum est res. iij.

SYL.

Infusum succi herbarum idem potens quod præcedens: recipit succorum intybi, lupi, buglossi, purgatorum ana vncias octo, in quibus macera corticis myrobalani flauæ vnciam vnam, rhabarbari boni .3. tres, tamar Indorum vnc. i. & .f. cassigifistulæ vncias tres, fiat vt supra.

ANT.

Modus infusionis de succis herbarum quod est in intentione priorum. ꝑ. succorum endiuiæ, lupuli, buglossi depuratorum ana vnc. viij. proice super ea corticum myrobalanorum citrinorum, vnc. i. râued boni drach. iij. tamarindorum vnc. i. & .f. cassigifistulæ vnc. iij. fiat vt supra.

Modus infusionis de succis herbarum non est in vsu. Additio.

Ista infusio domini Mes. de succis herbarum raro habetur in vsu: ipse idem Mes. eandem fere & similem infusionem describit capitulo de cura fode calidæ. Summa medicinarum est. vij. res.

SYL.

Decoctum fumarie sanguine bile flaua, & aduflis humoribus purgat, mûdumq; reddit: hepatis obstructionem aperit, ac inde natu sciterum sanat, recipit succi cichorii, intybi, lupi, buglossi ana vncias quatuor, succi fumarie vnciam vnam & dimidiam, quibus coctis & purgatis, adde myrobalanorum flauarum, & indarum ana drach. duas, passarum purgatarum tritarum vnciam vnam, tamar Indorum vncias tres. Fiat syrupus vt diximus.

ANT.

Decoctio fumiterre sanguinem mundificans, & cholera cum facilitate expellens, & humores adufllos, & hepatis, oppilationes aperit, & ictერიამ curat. Accipe succi altarsifacon & endi, & lupuli, et buglossi ana vnc. iij. succi fumiterre. vnc. f. proice super eis coctis et depuratis myrobalanorum citrinorum indorum ana drach. ii. passularum enucleatarum tritarum vnc. i. tamarindorum vnc. iij. Fiat syrupus sicut diximus.

† 3. viij.

Decoctio fumiterre non est in vsu licet aliqui assumat succum eius in pondere. 3. iij. pluribus diebus continujs est tñ displicibilis valde sed est utilis ad sanguinem mundificandum ab eius acuitate, vnde de confert scabiosis.

Additio.

Ista decoctio de fumeterre non est in vsu, sed vitur syrupis suprascriptis: poterit tamen quæ vii res si voluerit ad intentiones suprascriptas. Summa medicinarum est res. ix.

SYL.

Decoctum thymi phlegmagogum, ob id senibus, et aliter pituitosis salubre, ventriculum firmat, coctionem iuuat, status a viferis, et hypocondrijs dissoluit, recipit thymi, cassuthæ, hyssopi ana vnciam vnam: passarum purgatarum drachmas viginti, cepularum emblicarum ana vnciam vnam turbith drachmas quatuor, storachados, polypodii ana drachmas quinque, eupatorii, abinthii, anisi, dauci ana drachmas tres: radicis apii, feniculi ana drachmas septem, coque omnia i libris tribus aquæ ad libræ duas consumptionem, cola: adde colato turbith, agarici ana drach. i. zingiberis drach. f. macerari noctem sine, post ridie cola, et vttere.

Drach. quatuor Manar.

Decoctio

ANT.

Decoctio alhaſce ſolutione educens phlegma, & cōfert phlegmaticis & ſenibus, & confortat ſtomachum, & facit digeſtionem bonam, & ventofitatem viſcerum & hypochondriorum diſſoluit. ꝛ. alhaſce, culcutz, hyſſopi ana vnc. i. paſſularum enucleatarum ꝛ drach. xx. chebulorum emblicorum ana vnc. i. turbit drach. iiii. ſtochadis drach. v. eupatorii, abſin. ana drach. iiii. radicem apii: fœniculi ana drach. vii. polypodii drach. v. aniſi, dauci ana drach. iiii. Coquātur omnia inſili. iiii. aquę vſq̃dum redeat ad lib. i. de inde coletur & proiciatur in ea turbit, drach. i. zingiber drach. f. agarici drach. i. & dimittatur vſq̃ mane. Deinde coletur & accipiatur.

Decoctio alhaſce, alias alhaſce. i. thymi nō eſt in vſu. Additio.

Decoctio alhaſce. i. de thymo non eſt in vſu, & conſert ad ea quę diſta ſunt in textu ſed pro eo poſitus vitmur ſyrupo de thymo ſupra deſcripto. Summa medicinarum eſt res. xix.

SYL.

Decoctum myrobalanorum bilem vtramq̃, & pituitam purgans. Recipit myrobalanorum ſtaurum cepularum Indarum ana vnciam vnam, tamar Indorum vnciam vnam & dimidiam, fumariz drach. octo, abſinthii drachmas duas, pruna triginta paſſarum purgatarum vnciam vnam, & coque in lib. tribus aquę ad duarum librarum conſumptionem, reliquę librę dimidio, vel circiter, adde caſſię vncias duas, cum imbecillum voles medicamentum, cū autem valentius, caſſię fiſtulę vnc. vnam, turbit, agarici ana drach. dimidiam. Præſtantius fiet, ſi cum aq̃ caſei coquantur.

ANT.

Decoctio myrobalanorum ſolutione educens vtramq̃ cholera & phlegma. ꝛ. myrobalanorum citrinorum, chebulorum, indorum, ana vnc. i. tamar Indorum vnc. i. & f. fumiter. drach. viii. abſinthii, ꝛ drach. ii. prunorum. xxx. paſſula enuclea. vnc. i. Coquantur in lib. iiii. aquę vſq̃dum deueniat ad lib. i. Et accipe ex ea lib. f. vel plus vt oportet & proiciatur in ea caſſię fiſtulę vnc. i. turbit, agarici ana drach. f. Et quando volueris vt ſit medicina debilis non proiciantur in ea illa duo, ſed ſufficit caſſię fiſtulę vnc. ii. Et ſunt quidam qui decoquant has res in aqua caſei, & eſt medicamen nobile.

Decoctio de myrobalanis non eſt in uſu.

Additio.

Guilemus placentinus duas habet deſcript. quę non ſunt egedem. Summa medicinarum eſt res. xij.

SYL.

Decoctum ſtochade conſert pituitosis affectibus, vt febris quotidianis, iuncturarum & neruorum dolori, & frigide intemperiei: recipit ſtochados, origani ana drachmas quatuor, ſeminis apii, fœniculi, eupatorii ana drach. tres, ſchoenanthi hyſſopi ana drach. duas, paſſarum purgatarum drachmas octo, turbit albi arundinacei drachmas quatuor, coque, & vtere.

ANT.

Decoctio de ſtochade conſert febris phlegmaticis, & dolori iuncturarum & neruorum, & frigiditati. ꝛ. ſtochados, origani ana drach. quatuor, ſeminis apii, fœniculi, eup. ana drach. iiii. ſchoenanthi hyſſo. ana drach. ii. paſſu. enucle. drach. octo, turbit albi arundinei drachmas quatuor, coquantur & adminiſtrentur.

Decoctio de ſtochade non eſt in uſu.

Additio.

Pro ea vitmur ſyrupo de ſtochade. Summa medicinarum eſt res. ix.

Decoctum eupatorii hepatis, & lienis obſtructionem, & inde naſcentes dolores, & febres compoſitas iuuat: recipit eupatorii, abſinthii, aſari, ſpicę, adianti albi, cyperi, rhabarbari, fumariz, & ſpizę albę. ꝛ. Egyptię ana drachmas quatuor, cepulaę Indarum ana drach. octo, paſſarum purgatarum vnciam vnam, coque, & vtere.

Decoctio de eupatorio ad dolorem hepatis, & oppilationem in eo, & ſplenis, & ad febres compoſitas. ꝛ. eupatorii, abſinthii, aſari, ſpicę, capil. veneris, cyperi, raucedſeni, fumiterę bedeguar, ſucaha. ana drach. quatuor, chebulorum indorum ana drach. viii. paſſularum enucleatarum vnc. i. Coquantur & adminiſtrentur.

Decoctio de eupatorio etiam non eſt in uſu.

Additio.

Hęc decoctio non habetur in vſu ſed loco ipſius vitmur ſyrupo de eupatorio. Serapio in proprio antidotario habet vnam deſcriptio. ſere huius ſimilem. Summa medicinarum eſt res. xi.

Decoctum epithymi atram bilem vacuat, ob id affectibus melancholicis, vt cancro, elephantiaſi, & ceteris conſert. recipit autem myrobalanorum Indarum, ſtochados, epithymi, paſſarum purgatarum ana vnciam vnam, cepularum fumariz ana drachmas quatuor, folliculorum ſenę drachmas octo, polypodii drachmas ſex, turbit drachmas quatuor, eupatorii drachmas quinq̃: omnia præter epithymum coquantur in aquę caſei libris tribus, ad duarum librarum conſumptionem, tūc adde epithymum, & ſemel ſerueſce: cola, frica in eo hellebori nigri drach. vnam agarici drach. dimidiam, ſalis Indi aureum vnum, vtere.

Decoctio epithymi ſolutione educit cholera nigram, & conſert egritudinibus melancholicis, & cancro, & leprę. ꝛ. myrobalanorum nigrorum ſtochados, epithymi, paſſu. enud. ana vnc. i. chebulorum, fumiterę ana drach. iiii. folliculorum ſenę drach. viii. polypod. drach. vi. turbit drach. iiii. eupatorii drach. v. Omnia præter epithymum bulliant in aquę caſei li. iiii. vſq̃dum redeat ad lib. i. Et deinde proiciatur ſuper eum epithymum, & bulliant ebullitio: vna. Deinde coletur, & fricetur hellebori nigri drach. i. agarici drach. f. ſalis indi aureum vnum ad miniſtrentur.

Decoctio epithymi etiam non eſt in vſu.

Additio.

Iſta deſcriptio de Epithymo raro habetur in vſu, ſed pro ea vitmur ſyrupo de Epithymo. item Meſue capitulo de ſoda frigida habet vnam aliam deſcri. ſimiliter Halley. x. præticę, & Rafis. ix. ad Almanforem cap. de melancholia. Summa medicinarum eſt res. xij.

Inſuſum hierę ventriculum & caput purgat, proinde amorum doloribus etiam aſiſidus & hæmicranie conſert, ac febris antiquis: recipit hierę & aloes ana drachmas quinq̃, macera decoctio eupatorii prædicto ad libram vnam, in vaſe vitreo, in ſola dies duodecim aut plures: ad ſingulis matutinis vnc. vnam, plus minus vt opus erit.

Inſuſio

SYL.

talij Cy pri. i. ſlorū liguſtri. tbedgar * ſucaha

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT. Infusio de hiera, stomachum & caput mūdificat, & cōfert febribus antiquis & dolori capitis assiduō: et dolori stomachi et hemigraneo. g. hierę et aloes boni, ana. drach. v. & funde super ipsū decoctionis eupatorio quā diximus lib. primo, & ponatur in vase vitreo & exponatur soli per dies. xii. & plus. Et da ex ea omni mane, vnc. vna vel plus vel minus sicut oportet.

Infusio de hiera Gale. etiam non est in vsu.

Additio.

Notabis q̄ per hieram intelligit hieram simplicē, quā descripsit superius: & per decoctionem de eupatorio: intellige hic descriptam immediate. Summa medicinarum est res. xiiij.

SYL. Infusum aliud hierę purgans humorem crassum & melancholicū, ob id affectibus cerebri melancholicis salubre, recipit hierę & aloes ana drach. quinque, macera lib. vna decocti epithymi ante descripti, vtere vt priore.

ANT. Infusio alia hierę solutione educens humorem crassum & melancholicum: & valet ad ægritudines cerebri melancholicas. g. hierę † & aloes ana, drach. v. & funde super ipsam decoctionis epithymi quam diximus lib. primo, & fiat sicut diximus.

Infusio alia hierę etiam non est in vsu.

SYL. Infusum tertium hierę phlegmagogum, in aqua decoctionis thymi libras duas.

ANT. Infusio alia hierę solutione educens humorem crassum phlegmaticum. Funde super ipsam decoctionis albasce † lib. ii. & fiat sicut diximus.

Infusio alia hierę similiter non est in vsu.

Otandum vtiliter pro his qui vellet magistra liter vt predictis decoctionibus, seu infusionibus solutius & lenitiussicet rarissime sint in vsu: oportet vt habeatur debita notitia dosi cuiuslibet eorū quę euacuant resolutiue et cōpressiue quę ingrediuntur earum compositionem: et sunt illę: quarum complexionēs & doses principaliter describuntur hic inferius. Primo capillus vene. est satis temperate complexionis: attingit tamē alicui caliditati & siccitati versus primum gradum: sed dum est recens in ipso est aliqualis humiditas: leuissimē soluit cholera & phlegma: & humores crassos. Et dosis eius in decoctione eius cum aqua est circiter lib. vna vt dictum est de mane. Fumulterre est frigida complexionis in primo cum aliquali caliditate in superficie solorū eius: & est sicce complexionis versus secundū solutione facili educit cholera & humores adulos. Et dosis eius in succo est vsq̄ ad. 3. iij. In decoctione vero ab. 3. iij. vsq̄ ad. 4. Lupuli sunt de specie volubilis, & sunt frigidi versus primū & siccitatem virtutem habent lenissimam solutiuam cholera citrinę. Et dosis in infusione est circa lib. vna. Viola sunt frigida & hu. in primo dum sunt recentes: exsiccat vero sunt minoris frigiditatis & humiditatis leuiter leniendo euacuant cholera, & earum dosis in decoctione est ab. 3. v. vsq̄ ad. x. Pruna matura sunt frigida complexionis versus primum: tantum propter eorum dulcedinem attenuant alicui caliditatem: & sunt humidę complexionis in secundo, leuiter comprimendo educunt cholera. Et dosis in decoctione est circiter lib. vna. Cassia fistula est calidę complexionis versus primū & humidę in ipso leniendo educit cholera & phlegma: quę multum habetur in vsu etiā per se solam: & dosis eius est vsq̄ ad. 3.

ij. colate vero cum aliqua decoctione & diligenter expressa. Tamarindi sunt frigida complexionis, & sicce versus secundum leuiter comprimendo cholera educunt & eorum dosis est ab. 3. ij. vsq̄ ad. v. & quando in infusione assumerentur. Manna & siracosi sunt species manne calidę & humi. complexionis versus primum leuiter leniendo educunt cholera: & dosis cuiuslibet earum est vsq̄ ad. 3. ij. colata cum decoctione conuenienti vel aqua & expressa: vt dictum est de cassia: & hodiernis temporibus est plus in vsu q̄ cassia propter eius delectationem. Siracosi autem non portantur ad partes nostras: sed solummodo manna est in copia magna. Aqua lactis, scilicet caprini est illa quę cōmuniter habetur in vsu: & est frigida & humidę complexionis versus primum: est tamen cum nitrositate quadam qua mediante leuiter soluit cholera citrinam & humores adulos. Et dosis eius tempore veris vel æstatis est cyathus eius. Rembarbari est calidę & sicce complexionis in secundo, soluit principaliter cholera & subsequenter phlegma. Et dosis eius in puluere a drach. vna vsq̄ ad. vna f. In infusione vero a drach. ij. vsq̄ ad. drach. iij. & non pretermittitur quin secum ponatur quid modicum spice aut schenanthi, quia est eius correctiuum, & eius velocitatē operatio nem. Et nota q̄ drach. vna reubarbari assumpta de mane cum. 3. ij. aquę graminis vel absinthij: & cum grano spice mixtice interlicet vermes, potest etiā in minoris dosi pueris exhiberi, & cōfert fluxibus ventris vt superius dictum est. Eupatorium est calidę cōplexionis in primo & sicce in secundo, leuiter soluit cholera & phlegma. Et dosis eius est in puluere ab. 3. ij. vsq̄ ad. ij. In decoctione vero vsq̄ ad. 3. vi. Epithymum est calidę & sicce complexionis in secundo leuiter soluit melancholia. Et dosis eius est a drach. iij. vsq̄ ad. drach. vi. In decoctione vero a drach. v. vsq̄ ad. x. & non patitur longam decoctionem. Myrobalanorum autem species, & aloes, complexionēs & virtutes doses & operationes, dictę sunt superius. Dosis autem hierę Gale. in infusione in aqua sceniculi vel absinthij rarissime est in vsu a drach. vna vsq̄ ad. ij. In puluere autem assumpta dosis eius est a drach. vna vsq̄ ad. drach. vna f. vacuo stomacho de mane vel de sero ad beneplacitum. Vltimo nota q̄ pre dictę infusiones & decoctiones debent fieri in aqua simplici vel vino, vel aquis dissiliatis conuenientibus dispositioni curandę: demum colari & exprimere: vel non ex primi secundū exigentiam, vt virtus illarum rerum fortius & remissius in tali decoctione vel aqua remaneat, quā autem de aqua pro decoctione fienda est assumentum, & quanto tempore in infusione vel decoctione permancant, & quantum de tali decoctione est assumentum in peritia medici relinquere, licet etiam particulariter superius sint declarata. Vltra predictas decoctiones & infusiones positas ab autore funtalię, descriptiones decoctionum quę cōmuniter habentur in vsu multo plus q̄ aliqua predictarum, & principaliter est decoctio cōmunis sic absolute prolata, cum qua generaliter omnes medicinę solutiue, lenitiue & compressiue vbique per totam Italiam distemperantur & sunt, cuius hec est descriptio. g. anisi, feniculi, passilurum, liquiritię, iubarum sine nucleis, capil. vene. prunorum, hordei mundi, sebesen, quando reperiuntur ana partes æquales. In quibusdam partibus aromatarij docti cum medicis dicit, præpara hanc medicinam cum decoctione subito elige predictam decoctionem. Et quia alicui caliditatis plus atinet q̄ frigiditatis, vt sic esset plus conueniens in ægritudinibus frigidis, & tempore frigido, q̄ in ægritudinibus calidis, & in tempore calido, simplicia ingredientia sunt superius declarata. Est & alia decoctio cōmunis: frigida quę securus exhibetur in passionibus calidis, & in tempore calido q̄ supradicta, cum qua etiam distemperantur.

Aqua lactis.

Reubarbarum.

Mirabile cōtra vermes.

Eupatorium.

Epithymum.

Myrobalani.

Capillus veneris

Fumulterre.

Lupuli.

Viola.

Pruna.

Cassia fistula.

Prima decoctio cōmunis.

Alia decoctio.

Docu-
mentum
pulchrūDe aq
uini.

rantur medicinis sicut & cum supradicta. Cuius hæc est descriptio. g. passulorum liqui. iunbari. violarum. mundatarum. hordei. prunori sine nucleis. seminum cōmunium frigidorum mundatarum ana partes æquæ. aquæ simplicis quantum sufficit. Hæc decoctio acute febrientibus & alijs passionibus calidis in tempore multum calida est in usu ad distemperandū medicinas. quæ in illis temporibus dantur. Et aromatarij intelligūt hanc descriptionem. Id est decoctionem cum medicis dicit distemperetur cum decoctione cōmuni recentis. & istæ duæ descriptiones sunt valde famosæ & ab omnibus generaliter vsetate. Notandum maxime pro prædictis. qd etiam medicis alique soluturæ quandoq; distemperantur cū una istarum decoctionum. ad illam addendo quædam simplicia fin exigentiam ægritudinis curandæ. & diversitas membri in quo est ægritudo. verbi gratia. si fuerit ægritudo calida vel frigida solum in capite. adimus tunc prædictæ decoctioni aliquid stœchados quod est temperatæ complexionis. uel aliquid de sampso quod est calidæ & sicce complexionis uersus tertium. uel de nucē muscata quæ plus attinet caliditati q̃ stœchados. Simili modo addimus in passionibus pectoris prædictæ decoctioni cōmuni quodq; de hyssopo uel de dactylis. uel tragacatho. ponimus aliquantulum plus de capillo uenæ. & de herode mundo. & similibus passibus stomachi. addimus quodq; uel de cinnamomo uel de absinthio uel de mentha. uel pauca grana malicis. In passibus autem hepatis &c. quandoq; addimus de eupatorio. de endiuia. uel de semibibus eius. & in passionibus splenis addimus de tamariscis vel scolopendria. & in passionibus renum & uesicæ quandoq; addimus aliquid de v. radicibus. uel de semibibus cōmuniibus frigidis. & similibus. & sic discurrendo in alijs mēbris est procedendum in ægritudinibus ipsorum medicinam distemperando cum rebus quæ pro prietatem & particularem aspectum habent ad talia mēbra. semper tamē de prædictis illas eligendo quæ cum minori displicentia assumentur. Distemperantur insuper medicis soluturæ. quandoq; & maxime lenitiuæ solummodo cum aqua a herode cum querinus solū liquefactionem ipsius & subtilisationē cum absterione. & ipsius penetrationem. Distemperantur insuper medicis soluturæ ac etiam lenitiuæ. & etiam electuaria quædam quæ lambendo assumentur. dato q̃ non sunt soluturæ cum quibusdā aquis distillatis. cum querimus quandoq; accelerationē exhibitionis. & tempus moram nō patitur in tardando donec decoctio fiat pluribus de causis. Sunt aquæ distillatæ quæ cōmunitur sunt in usu ad distemperandum medicinas soluturæ. & alias ad lymphandum syrupum. & etiam quandoq; per seipsæ assumentur. aqua saluæ. aqua feniculi. aqua maioranæ. aqua iugæ. aqua faliuæ. aqua uitæ. quæ omnes principaliter conueniunt in passionib; frigidis capitis & neruorum non solum ratione complexionis earum. sed etiam ratione proprietas ad particulares aspectus. ad neruos & ad caput. Aqua autem uini ad alembicum distillata summe confert passionibus frigidis. & humidis capitis bene fricata iuxta commissuram coronalem. est enim multæ calefactionis & exiccationis subtilisationis. & resolutionis materium catarrhalium frigidarum principaliter in capite cōtentarum. Est igitur remissius cuiuscunq; male complexionis frigide in quocunq; membro si uacuo stomacho in mane vsq; ad tres. drach. assumatur. Ultra istas sunt aqua absinthij. & aqua mentæ quæ principaliter conueniunt complexionib; frigidis stomachi. & similitur aqua feniculi. Aqua autē v. radicem & aqua eupatorii ac etiam aqua absinthij. aqua lupulorum. aqua seminum cōmuniū. aqua endiuie. aqua graminis. aqua fumiterg. prius conueniunt passionibus hepatis. & similitur etiam aqua florum chamomille quæ calida est non doctatibus. & duritiæ hepatis stom-

chi & aliorum membrorum. est valde cōueniens. Aqua autem capilli uenæ. aqua hyssopi. aqua prasinæ. aqua scabiosæ. & aqua vngulæ caballinæ. pharfarellæ. & aqua berbæ plus conueniunt passionibus pectoris & pulmonis. Aqua autem myrti licet principaliter habeat virtutē constrictiuam sanguinis fluentis a pectore. habet etiā virtutem aliquid aperitiuam. est etiam conueniens superfluo fluxui ventris & vrinæ. Aqua autem boraginis. bulgossæ. melissæ. & rosarum. plus conueniunt passionibus cordis. aqua scolopendrie. & tamarisci conueniunt passionibus splenis. aqua autem faxifragiæ. apij. paritariæ. est aqua seminum cōmuniū & myrti. & caudæ quæ. est plantaginis. id est petruculæ. & aqua portulacæ & violariæ. est matrum violarum. & maluarum plus conueniunt in passionibus renum & uesicæ. Omnes autē prædictæ quæ sunt narratæ. quædam sunt calidæ. quædam sunt frigide. quædam humide. & quædam siccæ vt in tabula simplicium apparebit. sunt illæ quæ generaliter habetur in usu vbique locorum. & maxime in lymphando syrupos vel in assumentū do electuaria vel persepas quandoq; cū zucchero quædoq; sine assumentur. Fiant etiam & construantur plures alię decoctiones quæ in diuersis dispositionibus a diuersis medicinis praticantibus habent in usu. inter quas sunt duæ principales. & magis cōmunes. Et prima est decoctio facta cum aqua simplici ex quinque radicibus cōmuniibus remota ipsarum medulla addendo cum eis ciceira rubea. & quandoq; ista adiuuimēdonec quarta pars sit consumpta. ista decoctio sic assumpta cum zucchero rosæ. vel melle. vel etiam absq; quocunq; islorum est maxime iuuamenti in aperiendo omnes oppilationes hepatis. splenis. renum. uesicæ. & in subtilisādo oēm materiā crassam phlegmaticā & melancholicā. & in resolendo ventositates contentas in quibuscunq; partibus nostri corporis & maxime in intestinis. Habet etiā quāplura alia iuuamenta. quæ tu ipse considera ex virtute dicere. & illarum radicū. quæ decoctio sicut & alix non potest conservari ultra tres dies. Secunda decoctio. g. passulorū quiritiæ. anisi. fœni. capillis uenæ. ana partes æquales. cinnamomi. mallicis. ana drach. vna. omnia decoquantur in aqua simplici. vsq; ad quartæ partis cōsumptionem. coque. & assumatur vs supradicta quæ est lenitiua asperitatum pectoris. & aliquid aperitiua oppilationū hepatis. Est etiam confortatiua virtutis digestiui stomachi. solutiuā ventositatum cōtentarum in eo & in intestinis. & absteriuā materium viscosarum contentarum in eis. Et ipsa cōmunitur vtbeatur tempore veris Thomas de garbo ad digerendum materias phlegmaticas. & maxime contentas in prædictis locis de ipsa dando. ʒ. liij. cum ʒ. i. syrupi rosati vel mellis rosati colati &c. Aqua hordei summe commendatur ab autoribus maxime a Gale. secundō regiminis acutorum. Et ab Auic. prima fen quari. Et est sublimis. excellēs contra materiam cholicam. subtilem. calidam. aperitiua oppilationum proeuacuatia sudoris & vrinæ. lenitiua vtrius & secum siccarum. pro uacua somni. & extinctiua sitis. Et quæ est non colata nutrit. & est conueniens acute febrientibus cholicis & omnibus passionibus calidissimis. mire etiam cōueniens passionibus pectoris & pulmonis. Et cum querimus sudorem procurare. prædicta aqua sumatur calida. quando vero querimus sitim extinguere. sumatur frigida. Mel autem distillatum est mirabile ad faciendum nasci capillos fluos & longos vbicunq; fricetur in quacunq; parte nostri corporis. & maxime sup caput mulieris ex parte faciunt fricari cutem capitis. iuxta radicē pilorū cum prædicto melle distillato. & postea contrahunt moram ad solem capite discooperto. & in breui tempore capilli multiplicantur & flant iuni. Et hic nota q̃ ablutio faciei facta cum aqua distillata frassnell ipsam reddit pulcherrimam. & reducentem. & claram. remouēdo lentigin-

Pria de
coctio.Scia de
coctio.De aq
hordei.De mel-
le distil-
lato.Aq fra-
xinelle.

Tereb.
rhina di
stillata.

res, & maxime si talis lotio fiat cum ea, & farina fabarum. Terebentina autem distillata virtutem habet cō-
similem oleo balsami, est tamen maioris calefactionis et
subtilitatis, & ideo est summe conueniens ægritudini-
bus frigidis neuorū, & quibuscunq; alijs ægritudinib;
frigidis & ventosis. Et super omnia valet lenitio facta cū
ea ad subtiliandum & decorādum vestigia & cicatrices.

OCTAVA DISTINCTIO de trochiscis.

SYL.

N hac sectione septima de trochiscis,
eos præcipue describemus, qui tum a
maioribus nostris, tum a nobis sunt
inuenti: quosque experti sumus.

ANT.

Octaua distinctio est de trochiscis
& erit sermo noster aggregans diuersitates descri-
ptionum nostrarum secundum inuentiones pruden-
tium ex his quæ experti sumus, & ex his quæ nos in-
uenimus.

Octaua distinctio de trochiscis in qua ponuntur mul-
tæ descriptiones trochiscorum: licet pauca ex eis sint in
vsum ponuntur enim ipsorum vtilitates & iuuamenta, &
licet in eis aliqui præparati reperiantur: nō tamen isti per
se solum cōmuniter sunt in vsum, nisi inquantum ingredi-
entium compositionem magnorum antidotorum seu ele-
ctuariorum, vt theriacæ, & similium. Est enim trochiscus
rotunda compositio cum quadam depressione ad simili-
tudinem crassi lupini: fit etiam quādoq; trochiscus cum
quadam longitudine & rotunditate ad similitudinē pe-
done scacorum, & viroq; modo per plura tempora me-
lius conseruantur: demū cum quæritur vsum ipsorū absq;
admixtione aliterius electuarij puluerizatur, & sic in pul-
uere assuntur cum vino iure pulli cum aquis distilla-
tis, vel cum alijs liquoribus conuenientibus ex pede etiā
quod in puluere reducitur quando alijs electuarijs
admixcerentur, & quia cōmuniter omnes trochisci cum.
de nouo conficiuntur etiam sub quacunq; forma redu-
cuntur sicut ad pondus drach. vna sic cuiuslibet de per se
dosis est vsq; ad vnum. Et trochiscus differt a magdaleo
ne quia magdaleon est etiam in forma rotunda, crassa, lon-
ga pondere cōmuniter cuiuslibet vltra. 3. ij. & ex eis fiūt
pilulæ quarum virtute melius in dictis magdalonibus
conseruantur.

Magda
leon.

SYL.

T Roch. galliæ mo schatz cerebrum, corq; robo-
rat, oris atq; adeo corporis totius odorē com-
mendat, compositioibus alijs miscetur. recipit xylæ
loes crude, bong. electæ. partes quinque: ambre, par-
tes duas: moschi boni, partem vnam: glutinis, traga-
canthi † & aquæ rosatæ quantum sufficit ad ea com-
prehendenda. Fiant trochisci figura folij myrti, si
gillentur, vase vitreo reponantur. Alii ambram in
vase vitreo dissoluant oleo balanino paucō, ac eo
cætera comprehendunt.

ANT.

Confectio galliæ muscatæ quæ cerebrū & cor con-
fortat: & ingreditur in permixtionibus medicinarū
& facit corporis, & oris cōdorem bonum. Cuius per-
mixtio, g. xylæ loes crudi boni & electi ptes. v. am-
bræ partes. iiii. musci boni partē vnam glutinis tra-
gacanthi & aquæ rosatæ quantum sufficit ad cōmi-
scendum ea. Fiant trochisci similes folijs myrtæ,
& sigillentur, & reponantur in vase vitri, & administretur.
Et apud alios dissoluatur ambra in vase vitreo:
cum oleo de ben paucō, & conficiant cætera cū eo.

Confectio, id est compositio trochisci galliæ muscatæ:
hec est quædam compositio quæ secundum hanc descri-
ptionem ad formam trochisci cōmuniter fit multum ha-
betur in vsum & sic preparata reperitur: enim superius,
& ab autoribus alijs medicum multum nominata: ingre-
ditur enim compositionem plurimū electuariorū & con-
fectionum & eius iuuamenta sunt, si enim per se assu-
mur principaliter confert confortando stomachum & he-
par & alia nutritiua relaxata & debilia ex ægritudine lō-
ga. Et dosis eius est, drach. vna assumpta de mane vacuō
stomacho cum vino lymphato vel cum aqua aliqua di-
stillata dissillatione & modo conuenienti, & horū vsus
potest pluribus diebus continuari. Componitur etiam
quandoq; hi trochisci & subsecquentes, qui habentur in
vsum cum zucchero vel cum melle in forma electuariorū
assumendo de eis proportionabiliter sicut assumitur de
alijs pulueribus, ex quibus electuarij seu cōfectiones cō-
ponuntur vel conficiuntur, et sicut ita vt ad libram mel-
lis vel zuehari ponantur. 3. ij. vsq; ad liij. trochiscorum
reductorum in puluere: & tunc dosis talis electuarij esset
vsq; ad drach. liij. illis horis & tēporibus, modis, & con-
ditionibus dictis, & declaratis superius in alijs electua-
rijs non solutius.

Additio.

Hæc confectio apud aromatarios est multum in vsum
& maxime secundū istam descrip. & dixerunt sapientes
q; ista descrip. debet poni in confectionibus ac electua-
rijs quæ sunt ipsius Mef. Nicolai in proprio antidotario
habet aliam descrip. confectionis galliæ muscatæ quæ
etiam est in vsum, & debet poni magnis confectionibus ip-
sius Nicolai. Summa medicinarum estres. v.

SYL.

T Roch. galliæ Sebellin, ventriculum, cor, he-
par, imbecilla roborant in alias compositio-
nes magnas immittuntur: recipiunt foliorum rosarū
recentium, humidarum, & se aperire incipientiū
vnc. vnam & dimidiam, tere curiosissime in mor-
tario lapideo: tunc ipsis aloes bonæ, caryophyllo-
rum, gummi, spicæ Indæ, ana drachmam vnam &
dimidiam: fantali citrini, drachmas duas, ramich,
drachmas tres: omnia minutissime trita commi-
sce, & contere diem vnum cum rosas, aliquoties af-
fundendo aquam rosatam infusionis gummi Ara-
bici. Postremo aromatiza moschi drach. vnius par-
tibus duabus, ambre & caphuri ana aureo dimidio.
Forma trochiscos, & sigilla.

Confectio galliæ sebellinæ stomachū & cor con-
fortat & hepar debilia, & ingreditur in medicinis ma-
gnis. g. foliorum rosarum recentium: & humida-
rum quæ iam incipiunt reserare nodos. vnc. vnam
& s. Terantur contritione vltima in mortario lapi-
deo. Deinde proiciantur super illas aloes boni &
electi & caryophyllorum, & gummi, spicæ Indæ ana
drach. vna & s. fantali citrini, drach. ii. ramich, drac.
iii. terantur sicut alcohol: terantur cum rosas: & hu-
meſcentur cum modico aquæ rosatæ infusionis gū-
mi arabici: & iterum terantur. Deinde iterum hume-
ſcentur & terantur: & hoc fiat per diem vnum. Vlti-
mo vero aromatizetur cum musci, drach. vna par-
tibus. ii. ambre & camphoræ, ana aur. f. & fiant tro-
chisci sicut diximus, & sigillentur.

ANT.

Additio.

Confectio galliæ sebellinæ non est in vsum tamen ingre-
ditur in confectione aromati nardinii sed loco eius sunt
qui ponunt galliam muscatam. Summa medicinarum
est res. xij.

Troch.

SYL.

T Roch. Gallix aromatica, veteribus celebratissima ad cerebrum, cor ventriculū, hep. par, ceterasq; partes nutritorias roborandas, ne uosque imbecillos illitu firmat: celeberris denique compositionibus misetur: recipit autem emblicarum exoffatarum, vnc. quatuor, quæ parum tritiduo in vase vitreo probe operculato macerentur lib. dimidia aque rosatæ, cui prius rosæ siccæ, & cortices citrorum sint immersi, infusiq; deinde aque rosarum prædictæ infusionis vncias quatuor præterea immitte, & posttride tantundem, donec emblicarum virtus aquis sit impressa. Tunc accipe ligni aloes drach. octo, ramich vnciam vnam & dimidiam: rosarum, caryophyll. ana drach. decem: spicæ Indæ drach. tres: sandali flauī aromatici drach. quatuor: gummi Arabici drach. sex: tere tenuissime, & cum prædicta infusione emblicarū paulatim adiecta misce, & finge trochiscos: sigilla, aromatiza caphuræ & moschi ana drach. vna: ambræ drach. duabus, serua vitreo vase.

ANT.

Confectio alia Gallix alefanganæ: & est eius interpretatio aromatizata: & est illa de qua antiqui considerant: & de qua plurimi loquuntur: & cerebrum, cor, stomachum, & hepar confortat, & omnia membra nutritionis. Et liniatur super neruos debiles, et cōfortat eos, et ingreditur in medicinis magnis, & hoc est quod intelleximus. Accipe emblicorum bonorum abiectionis ossibus drach. iiii. conterantur contritione crassa: & ponantur in vase vitreo, & fundantur super eos aque rosatæ bonæ & electæ infusionis rosarum siccarum & corticum citrorum lib. f. & fringat os vasis, & dimittatur per dies. iii. Deinde fundatur in eis aque prædictæ infusionis, drach. iiii. & in crastinū fiat similiter vsquequo emblicorum virtus in aqua impressa sit. Tunc vero accipe ligni aloes boni, drach. viii. ramich, vnc. vna, & f. rosarū, drach. x. caryophyllorum drach. x. spicæ Indæ, drach. iiii. sandali citrini aromatizati, drach. iiii. gummi arabici, drach. vi. terantur omnia sicut alcohol, sicut dixi & fundatur super ea parum succi infusionis prædictæ emblicorum: & conterantur cum eo vsq; dum totum in eo paulatim fundatur. Vltimo vero aromatizetur cum drach. vna camphoræ et ambræ drach. ii. musci boni & drach. vna fiant trochisci, & sigillentur sicte diximus: & ponantur in vase vitreo & administrentur.

+ i. f.

Additio.

Confectio gallix alefanganiculus interpretatio est de aromatis, est in vsu, & intrat sæpe alia cōpositiones. Summa medicinarum est res. xij.

SYL.

T Roch. Diarhodon efficacissimi ad febres pituitosas, antiquatas, aliis implexas, formam corrumpentes, ventriculi dolorem leniendum, & humores ipsi adherentes detergendos, recipiunt foliorum rosarum rubrarum aureos sex: spicæ aromaticæ, ligni aloes, ana aureos duos: glycyrrhizæ aureos tres, spodiū aureum vnum: croci aureum dimidium, mastiches drach. duas cum vino albo fac trochiscos: drach. vnus pondere.

ANT.

Confectio trochiscorū Diarhodon quorum iuuamentum est magnum ad febres antiquas: & febres

permixtionum, & febres phlegmaticas; & febres in quibus corruptitur forma. Et confortat ad dolorem stomachi & abstergit humiditatem eius. Accipe foliorum rosarum rubræ aur. vi. spicæ arom. aure. ii. liquiri. aure. iiii. ligni aloes, aure. ii. spodiū, aure. vna, croci. aur. f. mastiches, drach. ii. Confecte cum vino albo & fiant trocisc. drach. vna.

Additio.

Trochisci diarhodon secundū Mathæū siluaticū sunt trochisci de rosis. Secundū tamen Mes. aliud sunt trochisci diarhodon, & aliud trochisci de rosis: & est hæc cōfectio trochiscorū diarhodon quæ intrat in cōfectionib; domini Mes. Nico. in proprio antidotario habet vnam aliam descript. quæ intrat in suis cōfectionibus. Auicē. in. v. can. habet trochiscos de rosis nominatos diarhodon, sed non sunt in vsu. Summa medicinarū est res. viij.

SYL.

T Roch. de rosis, vtriculum & hepar firmant, humoresq; ab illo detergent: ob id phlegmaticæ febris conducunt: recipiunt foliorum rosarum drach. decem, glycyrrhizæ, drach. quinque: spicæ aromaticæ, drach. duas & dimidiam: vino albo excipit purgatorios vis, adde scammonii drach. tres.

ANT.

Confectio trochiscorum de Rosis, stomachum & hepar confortat, & confort febris phlegmaticæ, stomachum preparat, & humorositatem ipsius abstergit. & foliorum rosarum drach. x. liquiritiæ, drach. v. spicæ aromaticæ drach. ii. & f. Confecte cum vino albo. Quod si facere laxatiuum volueris: adde scammonæ, drach. iiii.

Confectio vel compositio trochiscorum de rosis stomachum & hepar confortat: tres descriptiones trochiscorum de rosis hic immediate ponuntur: & ab Auicē. v. cano. solum duc, scilicet trochiscorum maiorum & minorum de rosis: descriptio tamen trochiscorum maiorū de rosis posita ab Auicē. est illa quæ habetur in vsu & de his tribus quæ ponuntur in litera solum vltima habetur in vsu, & quæ ingreditur compositiones magnorum antidotorum: & ideo prima descriptio quæ sic incipit, cōfectio trochiscorum de rosis & eupatorio non sunt in vsu, nec præparate reperiuntur. Sed tertia descriptio habetur in vsu: quorum descriptio sic incipit. Confectio, id est compositio trochiscorum de rosis: sicut confirmatum est in libris Physicorum & c. Et habent vtilitates & iuuamēta ad dolorem stomachi & malitiam complexionis, & ad febres antiquas, & ad principium hydropilis, nam sunt principaliter confortatiui stomachi & hepatis, & aliorum membrorum nutritiuorum relaxatorum ex longitudine ægritudinis: & dosis cum circumstantijs requisitis est sicut trochiscorū diarhodon dictorum superius. Est simplicia, & modus compositionis apparet in litera.

Additio.

Isti trochisci sunt illi qui in vsu habentur, idem inferius habet vnam aliam descript. sed ista est nobilior. Auicē. in. v. cano. similiter Serapio habent plures descript. trochiscorum de rosis. Ras. similiter. ix. ad Almanforem cap. de his quæ confortant stomachum habet vnam descript. trochiscorum de rosis, similiter in. x. cap. de feb. quotidianis quæ non sunt in vsu. Summa medicinarum est res. iij.

SYL.

T Roch. de Rosis & eupatorio, obstructionem hepatis probe leuant, & inde nascentes, icterum, febres antiquas, & aliis complexas: recipiunt foliorū rosarum, drachmas octo: spicæ, rhabarbari, glycyrrhizæ,

glycyrrhiza, ana drachmas tres, spodii, drach. vnam & dimidiam, succi eupatorii, drachmas decem, cum manna fac trochiscos.

ANT. Confectio trochiscorum de rosis & eupatorio ex perioru iuamentorum ad febres antiquas : & febres compositas & ad dolorem hepatis, & oppilationem ipsius & hideritiam. ꝑ. foliorum rosarum, drach. vii. spicę drach. iiii. raucedineni t drac. iiii. spodii draci. & f. liquiritię drach. iiii. & f. succi eupatorii drach. x. fiant trochisci cum terribin.

Additio.

Hęc descriptio trochiscorum de rosis, et de eupatorio apud aliquos habetur in vfu. Summa medic. est. vij. res.

SYL. **T** Roch. de rosis, multorum scriptis celebrati, efficares ad multos affectus, pręsertim ad ventriculi dolorem, malam coctionem, febres antiquas hydropem incipientem, & illos maxime, quibus forma corrumpitur, recipiunt rosarum drachmas quatuor, ligni aloes, drachmas duas: mastiches, drachmam vnam & dimidiam, absinthii Romani, cinnamomi, spicę, nardi, casie lignę, schœru anthus, ana drachmam vnam, cum vino antiquo, & aqua decoctionis radicum, fac trochiscos drachmarum duarum.

ANT. Confectio trochiscorum de rosis sicut confirmatum est in libris plurimorum iuamentorum, quorum maius est ad dolorem stomachi, & malitiam digestionis, & eis proprie quibus corrumpitur forma, & principium hydropitis, & febres antiquas. Cuius hęc est permixtio. ꝑ. rosarum drach. iiii. ligni aloes drach. ii. mastich drach. i. & f. absinthii romani, cinnamomi, spicę cassię, florum leucanthi, ana. ʒi. Fac trochiscos drach. ii. cum vino anni, & aqua decoctionis radicum.

Additio.

Ista descriptio trochiscorum de rosis nō est in vfu, sed illa quę superius fuit descripta per decoctionem radicū intelligę quę radicū communium, vt brusci, asparagii, petrosę, & feniculi. Summa medicina. est. x. res.

SYL. **T** Roch. gallię magnę, seu regalis, ventriculum cor, hepar, cęterasq; partes nutritorias roborat, appetitum excitat, coctionem iuuat, recipit succi dacylorum iminutorum, libram vnam, quę semel feruefat, cola, in ea coque ad mellis trāsinem, gallarum recetium curiosę tritarum, vnc. tres, deinde rosarum rubrarum, vnc. vnam, cardamomi, seminis fraxini, caryophyllorum, nucis moschatę, mastiches, ligni aloes, ana drachmas septem & dimidiam emmamomi drachmas tres, sandali flauī drach. quinque, croci drachmam dimid. gummi Arabici drachmam vnam tere, cribra, misce predictis, extende super marmor oleo amygd. vinctum donec siccetur, terantur tūc tenuissimę, moschi aureo dimidio aromatizentur cum aqua rosata, fiant trochisci parui, siccetur in vmbra.

ANT. Succhal eruf, & est gallia magna, siue regalis, stomachum cor & hepar, & omnia membra nutritiua confortat, appetitum excitat & digestionem procurat, cuius permixtio. ꝑ. succi abelach libr. i. bulliat ebullitione vna. Deinde coletur, & proiciatur super ipsum gallarum recentium contritarum contritione vltima vnc. iiii. & bulliat donec fiat sicut mel. Deinde accipe foliorum rosarum vnciam i. carda-

moni, linguz auis, caryophyllorum, nucis muscagę, mastich, ligni aloes ana drach. vii. & f. darfeni drac. iiii. sandali macaziri. drach. quinque, croci drach. f. gū mi arabici, vnc. i. Terantur, & cribellentur. Et misce cum predictis, & expande super marmor inunctum oleo amygdalarum, donec siccetur. Deinde pulueri zetur sicut alcohol & aromatizetur cum mulci aure, & f. Deinde cum aqua rosata fiant. trochisci subtilis, & siccetur in vmbra.

Additio.

Hęc descriptio gallię regalis siue imperialis, non est in vfu. Et sunt abelach dactyli inunatur vt dictum fuit supra in syrupo de abelach. Summa medic. est. xvi. res

T Roch. Ramich, ventriculum, cor, hepar imbecilla firmat, & lubrica viscera ac intestinalia, cholera morbum sistit, acrimoniam obundat, animū reddit tranquillū, omnem hamorrhagiam cohibet, ob quam naribus sanguine fluentibus stando impellitur, his medicamentis miscetur, recipit oxalidis vncias sexdecim, semel feruefiant cum rosarum vncia vna : baccarum myrti, vncias duabus, cola his misce gallarum recentium curiosę tritarum vncias tres, coque iterum. Deinde pulueriza super ipsa foliorum rosarum vnciam vnam : sandali flauī vncia. & quartam, gummi Arabici, vnciam vnam, & dimid. carnum rhois, spodii, ana drachmas octo, omphacii drachmas septem, succi baccarū vni myrti multum iritai vni, vncias quatuor, ligni aloes, caryophyllorum : macis, nucis moschatę, ana drachmas quatuor : misce omnia simul, & extende in scutella lapideę visquedam siccetur, post tere minutum, & cum caphuraureo vno, & aqua rosatarum fac trochiscos paruos, siccā in vmbra. Sunt qui loco zucę oxalidis iungunt succum cydoniorum iminutorum : quidam quoque aromatizat mosch. drachmę vnius quarta pte.

SYL.

ANT. Confectio ramich, quę est medicina composita, & recipitur in aliis medicinis, & confortat stomachum cor & hepar debilia, & valet ad lubricitatem viscerum & intestinorum : & sedat acuitatem, & sistit fluxum cholericū & vomitum, & sedat animā & acquiritur ex eo in hoc iuamentum magnum. Et confert ad fluxum sanguinis vndeciq; . Et exuffatur ex eo in nares propter fluxum sanguinis ex eis, ꝑ. succi herbę acetosę vnci. xvi. bulliat ebullitione vna cum rosarum vncia vna : granorum myrti, vnc. ii. & coletur, & misce cum eo gallarum recentium & humidarum tritarum vltima contritione, vnc. iiii. & coquatur adhuc. Deinde puluerizetur super ea foliorum rosarū vnc. i. sandali macaziri, vnc. i. & quarta. gummi arabici vnc. i. & f. carniū sumachi spodii ana drachmas octo : succi acreflei drachmas septem, succi granorum myrti tritorum contritione vltima vnc. iiii. ligni aloes, caryophyllorum, macis, nucis muscagę, ana. ʒi. iiii. inuoluatur omnia simul & expande in scutella lapideę visquedam siccetur. Deinde tere sicut alcohol, & cum camphorę aure. vno : & aqua rosata fac trochiscos lubiles & exicca in vmbra. Et apud alios loco succi acetosę, pone succi citoniorum acetosorum iminutorum tantundem. Et quidam sunt qui aromatizant cum musci drach. i. quarta.

Mf.

p

Additio.

Additio.

Hæc confectio ramich est multum in vfu, quia fepe intrat confectioes, tamen descriptiones ipsius sunt diuerſæ ſecundum medicorum diuerſitatem, nam deſcriptio ipſius reperitur apud Serapionem in ſuis ſimplicibus qui ſic ait, ramich eſt gallia ſeu materia ex qua fit gallia, & dicit quòd accipitur ex multis ſpeciebus: & aliquando accipitur ex dactylis immaturis, aliquando accipitur ex gallis, & aliquando accipitur ex corticibus granatorum, & ex herbis aſperis, & omnes ſpecies eius ſunt frigide & ſtipitiæ: & inferius docet modum faciendi, ſed non eſt ſimilis iſti Meſue. Liber qui dicitur albucaſis tractatu ſecundo habet vnam aliam deſcriptionem quæ fit ex paſſulis rubreis, & alijs, ſed non fit, quia nobilior omnium eſt hæc præſens domini Meſue. Summa medicinarum eſt. xvij. res.

SYL.

Trochiſci caphuræ, ad febres ardentes, bilis & languinis feuerem, ventriculi & hepatis intemperiem calidam, & ab his ſitum in expletam, iſterum quoque, ac phthiſim & hæcticam conſerunt: recipiuntq; foliorum roſarum drachmas quatuor: ſpodii, glycyrrhiæ, ana drachmas duas: ſantalorum ſlauiorum, drachmas duas, & dimidia, croci, ſeminum melonum, citrulli, cucumeris, cucurbitæ, tragacanthi, gummi, ſpicæ, ana drachmam vnam: ligni aloes, cardamomi, amyli, caphuræ, ana drachmæ vnius partes duas: ſacchari albi, & manna, ana drachmas tres, comprehendere mucagine ſeminis pſyllii, & aqua roſarum.

† extra-
cta cum
ſucco ro-
ſarum.

ANT.

Confectio trochiſcorum de camphora ad febres multæ inflammationis & ſitum vehementem, & inſenſionem cholæræ rubæræ, & ebullitionem ſanguinis, & ſupercalidationem ſtomachi & hepatis, & hiſteritiam, & conſerunt hæcticæ, & phthiſi. Quorum permixtio. Recipe foliorum roſarum drachmas quatuor: ſpodii drachmas duas: ſandalorum citrinorum, drach. ii. f. croci drachmā vnam: liquiritie drac. ii. ſeminis citrulli, melonis, cucumeris, cucurbitæ, tragacanthi, gummi, ſpicæ ana drach. i. ligni aloes, cardamomi, amyli, camphoræ, ana drachmā vnā: partes duas zuchchari tabarzet, & tereniabin ana drachmas tres. Conſice cum mucilagine pſyllii & aqua roſata.

Confectio id eſt compositio trochiſcorū de camphora. Iſti trochiſci præparati reperiuntur, non quia per ſe ſoli habentur in vſu, ſed ingrediuntur compositiōnem quorundam electuariorum, & vtilitates eius & modus conſtructionis apparet in litera, & ſimplicia eorum ſunt ſuperius declarata.

Additio.

Iſti trochiſci apud omnes habentur in vſu ſecundum præſentem deſcriptionem. Auicenna, in quinto cano. habet quinque deſcriptiones ſed non vniur illis, etiam Raſis decimo a. d. Almanoſo, capitulo de febr. hæctica habet vnam aliam deſcriptionem. ſimiliter Serapio in proprio antidotario habet vnam aliam deſcriptionem quæ non eſt in vſu. Summa medicinarum eſt. xix. res.

SYL.

Trochiſcorum rhabbari, valent ad hepatis obſtructionem, dolorem, tumores præter naturam, affectus inueteratos eiſdem, & hydropem, & iſterum, & formæ corruptionem, recipiunt rhabbari boni, drachmas decē, ſucci eupatorii, amygdalarum amararum, ana drachmas quatuor, roſarum, drachmas tres: ſpicæ, aniſi, rubiæ, abſinthii, aſa-

ri, ſeminis apii, ana drachmam vnam, fac trochiſcos ponderis vnius aurei.

Confectio trochiſcorum de reubarbaro conferes ad dolorem hepatis & oppilationem ipſius, & ad apparatus eius, & antiquas ægritudines in ipſo hydropiſm & corruptionem formæ & hiſteritiam. Accipe raued, boni, drachmas decem: ſucci eupatorii drachmas quatuor: roſarum, drachmas tres: ſpicæ, aniſi, rubiæ tinctorum, ſeminis apii, abſinthii, aſari, ana drach. i. amygdalarum amararum + drachmas quatuor. Et ſiant trochiſci aurei. vnius.

ANT.

† 3. ij. f.

Confectio id eſt compositio trochiſcorum de reubarbaro. Iſti trochiſci a quibusdam magiſtraliter habentur in vſu, & præparantur, & eorum vſus eſt conueniens ad dolorem hepatis frigidum a materia pungitiua, et ad oppilationem ipſius, ſunt enim aliamque ſolutui materiæ ſubtilis aquoſæ accitrinæ, & ideo multum conueniunt hydropicis & his quibus habiſudo corporis ſeu formæ corrumpitur, & doſis eſt vſq; ad .3. i. cum aqua vel vino ſecundum exigentiam diſpoſitionis curandæ cum decoctionibus & cætera.

Additio.

Hi trochiſci apud nos multum habentur in vſu ſecundum præſentem deſcriptionem. Auicenna, in quinto cano. habet vnam aliā deſcriptio. quæ ſere eadem eſt cum iſta. Raſis. ix. ad Almanoſo, capitulo de dolore hepatis habet trochiſcos de raued. ſimiliter Serapio in proprio antidotario, habet trochiſcos de raued. id eſt de reubarbaro qui non ſunt in vſu. Notabis vnum qd Meſue. non ponit liquorem cum quo debent conſici iſti trochiſci ſed ſecundum quosdam debent conſici cum ſucco de eupatorio. Summa medicinarum eſt res. x.

Trochiſci ſpodii efficaciſimi in febres acutas ventriculi, & hepatis inflammationem, & ſitum vehementem, recipiunt ſpodii, drachmas quatuor, roſarum rubrarum, drachmas ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhiæ, ana drach. duas, cum mucagine ſeminis pſyllii, fac trochiſcos drach. vnius: vttere cum ſucco mali granati. Sunt quiddam ſeminum quatuor, gummi Arabici, tragacanthi, croci, ana drach. vnam & dimidium.

SYL.

Confectio trochiſcorum de ſpodio qui ſunt vltimi ad febres acutas, & inflammationem ſtomachi & hepatis, & ſitum vehementem. Recipe ſpodii drachmas quatuor: roſarum rubearum drachmas ſeptem ſeminis portulacæ, ſucci liquiritiæ ana drach. ii. Conſice cum mucilagine pſyllii & fac trochiſcos drach. vnam: & da cum ſucco mali granati. Et alii addiderunt. iiii. ſeminum gummi arabici, tragacanthi, croci ana. i. & f.

ANT.

Confectio id eſt compositio trochiſcorum de ſpodio, duæ deſcriptiones trochiſcorum de ſpodio reperiuntur, quæ ponuntur in litera, ſed prima non eſt in vſu.

Additio.

Iſti trochiſci ſunt in vſu maxime ſecundum præſentem deſcriptionem. Auicenna, in quinto cano. habet vnam deſcriptionem & dicuntur trochiſci de ſpodio cum tereniabin & ſunt qualiſijdem. Raſis. ix. ad Almanoſo, capitulo de fluxu ventris habet vnam aliam deſcriptionem, & ſi miſiter decimo capitulo de febribus quibus accidit frigus & calor, & ſimiliter eodem tractatu capitulo de febre hæctica habet vnam aliam deſcriptionem, ſed non ſunt in vſu, ſimiliter Serapio in proprio antidotario habet plures deſcriptio. trochiſcorum de ſpodio.

Trochiſci alii, cum ſemine oxalidis ad febres biliſas cum alui ſuore valēt, inflammationem

Summa
med. eſt
xij. res.
SYL.

tionem ventriculi & hepatis, & sitim continuam sedant, recipiunt rosarum rub. drach. duodecim: spodi, drach. decem, feminis oxalidis, drachmas sex, feminis portulacæ, feminum coriandri aceto maceratorum & torrefactorum, pulpæ rhois, ana drach. iij. & dimid. amyli assii, balaustiarum, baccarum oxyacanthæ, ana drachmas duas, gumi Arabici assii, drach. vnam & dimidiam, comprehende omphacio, vtere cum aliquo succo adstringente.

ANT. Confectio trochiscorum de spodio cum semine acetoso confert ad febres cholericas, cum quibus est solutio ventris, & sedat inflammationem stomachi & hepatis, & sitim continuam. Quorum permixtio ꝑ. rosarum rubearum. drach. xii. spodii. drach. x. feminis acetose drachmas sex: feminis portulacæ. granorum coriandri infusorum in aceto & torrefactorum, & pulpæ sumach ana drach. iij. & f. amyli, assii balaustiarum, berberorum ana drach. ii. gummi arabici assii drach. i. & f. Confecte cum succo acetose. Da cum aliquo ex robur stipticis.

Confectio, idest compositio trochiscorum de spodio cum semine acetoso. Ista secunda descriptio multum habetur in vfu, & est illa quæ vbiq; preparata reperitur. Isti trochisci multum conferunt fluxui vêtis ab humore cholericico facto ac etiam dysentericæ cum excoaratione intestini, & maxime conueniunt nō solum per superius assumpti vna vice, vel pluribus secundum exigentiam in tempore congruis, sed per inferius cum clysteris, vel cum alijs stipticis constrictiuis, præmissis tamen lenitiuis & absterfientibus clysteribus, vt sumendo de ipsis trochiscis. ync. ij. cum vino pontico paruo & cum aqua hordei cū alijs liquoribus, & quandoq; addimus succum plantaginis vel aliquid de pinguedine ad faciendum virtutem medicinarum penetrare in substantiam intestini, et ad alterandum humorem calidum qui vt plurius est causa fluxus. Et non solum isti trochisci conueniunt fluxui vêtis, sed & acutæ febrentibus, sitim extinguendo, conueniunt etiam inflammationi stomachi & hepatis assumpti per superius cum aqua endiuicæ, & similibus aquis frigidis alteratiuis, quorum trochiscorum hæc est descriptio. ꝑ. rosarum rubearum drachmas duodecim, spodii drach. decem, feminis acetose drach. sex, & eius sunt duæ species. s. sylvestris quæ vocatur laparium, & domestica quæ apud nos vocatur acrumcello, et ista proprie vocatur acetosa quæ est frigida complexionis in tertio & sicce in secundo, feminis portulacæ, granorum coriandri infusorum in aceto, quod est semen notum frigida complexionis in primo, & sicce in secundo: habet tamen partem aliquam corticalem extrinsecam parua quæ est valde calidæ complexionis, & sicce in secundo. Infunditur autem in aceto vt huiusmodi extrinsecæ & insensibilis partis caliditas, & malitia remoueat ab ea. Acetiã vt subelietur reliqua pars eius vel subtilia facilius penetrat ad partes eius profundiores. sumach. ana drach. ij. & f. amyli, assii, balaustis, & sunt flores malorum granatorum cū stipticitate multa, berberis ana. ij. gummi arabici assii. 3. i. f. confice cum succo acetose, & da cum aliquo ex robur. i. succo stiptico, vt plantaginis & similibus.

Addito.

Isti trochisci multum habentur in vfu. Auicē. in quinto cano, similiter Serapio in proprio antidotario habet

trochiscos de spodio cum semine acetose qui non sunt idem cum istis. Similiter Haly. x. practica. Summa medicinarum est res. xii.

T Roch. oxyacanthæ, febres ardentes extinguit ac sitim vehementer, recipiunt baccarum oxyacanthæ, aut succi earū, succi glycyrrhizæ, feminis portulacæ, spodii, ana drach. tres. rosarum: drac. sex, spicæ croci, amyli, tragacanthi, ana drachnam vnam: feminis citrulli, drac. tres & dimid. caphuri, drach. dimid. cum manna fac trochiscos.

Confectio trochiscorum de berberis ad febres inflammatorias. Extinguit enim eas, & sitim angustiofam. ꝑ. berberorum aut succi eius, spodii, succi liquiritiæ, & feminis portulacæ ana drach. iij. rosarum. 3. vi. spicæ, croci, amyli, tragacanthi, ana drach. i. feminis citrulli drach. iij. & f. camphore drac. f. Confecte cum tereniabin.

Hæc prima descriptio non habetur in vfu.

Addito.

Isti trochisci habentur in vfu maxime secundum præsentem descriptionem quia idem serius describit vnam aliam descriptionem, sed ista est nobilior. Auicē. in quinto cano. habet. vñ. descriptioes trochiscorum de berberis quæ non sunt in vfu. Ras. ix. ad Almanso. ca. de dolore hepatis habet vnam aliam quæ non est in vfu. Similiter Serapio in proprio antidotario habet res descriptiones, quarum vltima est similis huic, item Haly. x. practica, habet vnam descriptionem trochiscorum de berberis quæ nō est in vfu. Summa medicinarum est. xij. res

T Roch. oxyacanthæ alii, ad interperiem calidam, fluxum alui, hepatis dolorem, recipiunt baccarum oxyacanthæ drac. duas, spodii, mastiches, xylaloes, galliæ, spicæ, feminis oxalidis, ana drachmā vnam, rosarum, drachmas quinque: gummi, drach. iij. cum aqua rosarum fac trochiscos.

Confectio alia trochiscorum de berberis qui conferunt ad calefactionem & solutionem vêtis & dolorem hepatis. ꝑ. berberorum, drach. ii. spodii, xylaloes, feminis acetose, masticis, galliæ, ana drach. i. rosarum. 3. v. gummi. 3. iij. Et confice cum aqua rosata.

Isti trochisci magistraliter habentur a quibusdam in vfu licet rarissime preparati reperiantur. Conueniunt autem prædictis dispositionibus a dominio humoris calidi subtilis et acuti. Et dosi et modus assumptionis & constructionis ipsorum est licet & aliarum quarumcumq; Summa medicinarum est. x. res.

T Roch. absinthii, obstructions vêtriculi & hepatis, & ab his dolore, & febres antiquas tollunt, idcirco partes, reliquasq; nutritorias roborant, appetentiam excitant: recipiunt rosarum, absinthii, anisi, ana drach. duas, rhabarbari, succi eupatorii, asari, apii, amygdalarum amararum, spicæ, mastiches, folii, an. drachmam vnam: fac trochiscos cum succo in tybi. Da cum succo herbarum.

Confectio trochiscorum de absinthio qui conferunt febribus antiquis & aperiunt oppilationē hepatis & stomachi, & confortant stomachum, & conferunt dolori membrorum nutritionis, & confortat appetitum. Recipe rosarum absinthii anisi, an. drach. ii. raued. succi eupatorii, asari, apii, amygdalarum amararum, spicæ, masticis, & folii ana drach. i. Fac trochiscos cū succo endi. Da cū succo herbarum.

Meſ.

p ij Confectio

Exhibi-
tio corū
duplici-
ter.

Acetose
spēs duæ

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

Confectio trochiscorum de absinthio, iam dictum est q. raro videntur trochisci separati & de per se, sed vsus ipsorum communiter est quosdam ex eis ascendendo cum electuariis. Isti trochisci a quibusdam magistraliter habentur in vsu, habent enim principaliter cōferre antiquis febribus aperiendo oppilationes stomachi, & hepatis, & sic predicta membra & alia nutritia mire confortat, & appetitum incitant, dolorem remouent a predictis membris. Et dosis & tempus & modus, & cum quibus aquis sunt assumendi ad plenū clare concipitur superius in trochiscis diarhodon. Et ponit descriptionē cū dicit. ꝑ. absinthij &c. rauei. i. reubarbari. da. i. exhibitas cum succo herbarum predictarum, scilicet eupatorii vel apii, vel alijs in descriptione præsentis, sed loco istorum succorum accipimus aquas distillatas &c.

Additio.

Isti trochisci sunt in vsu secundum præsentem descriptionem. Auicenna in quinto cano. habet duas descriptiones sed nulla earum est in vsu. Similiter Serapio in proprio antidotario, similiter Haly. x. præticę habent vñā descriptionem quę non est in vsu. Summa medicinarum est. xij. res.

SYL.

T Roch. eupatorii, obstructionem & tumorem præter naturam hepatis & lienis sanant, ac in de natas febres antiquas, & harum rigorem, iſterē incipientem hydropem, recipiunt manne, succi eupatorii, ana vñciam vnam, rofarum, vñciam dimid, spice, drachmas tres; rhabarbari, asari, anisi, añ. drac. duas, spodiij, drac. iij. & dimid. cum ꝑ herbarum succis, forma trochiscos, & cum iisdem vtēre.

eupatorio.

ANT.

Confectio trochiscorum de eupatorio cōfert ad febres antiquas & rigorem earum oppilationem hepatis & splenis aperit, & sunt medicamina bona apostematum in ipsis, & hictericis, & in principio hydropicis. ꝑ. terebinabin, succi eupatorii ana vñci. i. rofarum vñci. i. f. spice, drachmas tres; rauei, asari, anisi ana drach. iij. spodiij + drac. iij. f. Fac trochiscos cum succo herbarum. Da cum eis.

þ 3. ij. f.

Confectio trochiscorum de eupatorio magistraliter a quibusdam habetur in vsu, & habent virtutem, & efficacia in aperiendo omnem oppilationem splenis & hepatis. Conferunt etiam in principio hydropicis, & hictericis præsertim citring, conferunt etiam antiquis febribus eueniētib; cum rigore et frigore ex reuocatione caliditatis ad interiora si ex eis assumatur in puluere, vsq; ad drach. vñā, cum vino vel cum succis aut aquis distillatis conuenientibus dispositioni curandę, & isti trochisci sunt maioris aperiētionis, & virtutis maioris in aperiēdo quam trochisci de absinthio, & modus constructio- nis apparet in litera. et simplicia sunt superius declarata. Et nota quod licet in istis sicut & in quibusdam alijs ingrediatur aliquantulum reubarbari non tamen propter hoc sunt sensibiliter solutiu, sed isti solum sunt sensibiliter oppilationum aperiēti, et confortatiui membrorum nutritiuorum & relaxatorum ex ægritudine longa.

Additio.

Isti trochisci sunt in vsu. Auicenna in quinto cano, similiter Haly. x. præticę habent vñā aliam descriptionem quę non est similis huic, neg in vsu habetur. Summa medicinarum est. ix. res.

SYL.

T Rochiscorum anisi, obstructiones hepatis, & alios eius morbos, & inde natas febres antiquas sanant, recipiunt anisi, eupatorii, ana drachmas duas, feminis anethi, spice, mastiches, folij, absinthij, asari, apii, amygdalarum amararum, ana

drachmam dimidiam, aloes, drachmas duas, compone cum succo absinthij, & apii. Da cum syrupo acetoso, & succo herbarum.

ANT.

Confectio trochiscorum de aniso qui auferunt febres antiquas, & aperiunt oppilationes, & emendant malitias hepatis. Recipe anisi, eupatorii, ana drachmas duas; feminis anethi, spice, mastiches, folij, absinthij, asari, apii, amygdalarum amararum ana drach. f. aloes. drach. duas, confice cum succo absinthij & apii. Da cū syrupo acetoso, & succo herbarum.

Hęc prima descriptio non est in vsu.

Additio.

Isti trochisci de aniso secundum præsentem descriptionem interdum habentur in vsu. Auicenna in quinto cano, similiter Serapio in proprio antidotario habet vñā descriptionem quę non est in vsu. Summa medicinarum est. xij. res.

T Rochiscorum anisi alij ex decem simplicibus hepatis vitia, & inde natas febres antiquas, & quartanas, & formam corruptentes sanare sunt a veteribus probati, recipiunt anisi, succi eupatorii, ana drachmas quatuor, mastiches, spice, apii, absinthij Romani, asari, folij, ana drachmam vnam, amygdalarum amararum drachmam vnam & dimidiam, ligni aloes bonę, drachmas duas, confice cum decocto absinthij.

ANT.

Confectio alia trochiscorum de aniso & sunt de decem medicinis, & sunt in intentione primorum, & valent ad febrem antiquam, & ad eam in qua corumpitur forma, & ad quartanam antiquam, & reſtituunt hepar: & sunt experti. Recipe anisi, drachmas quatuor; mastiches spice, apii, absinthij, romani, asari, folij ana drach. i. amygdalarum amararum drac. i. f. aloes boni. drach. iij. succi eupatorii + drac. þ 3. iij. f. tres. Confice cum decoctione absinthij.

Isti trochisci a quibusdam habentur in vsu. Sunt autē ad gustum discipibiles valde. dicuntur autem de decem medicinis, quia decem simplicia ingrediuntur eorum compositionem, & denominatur ab aniso, quia anisum principaliter eorum compositionem ingreditur. et ipsius virtute operantur. Isti trochisci sunt vigorosi in subiliando materias crassas melancholicas & ideo conueniunt ad quartanam antiquam, et ad oppilationes hepatis & splenis eas aperiendo, & ventositates crassas dissoluant, & alias virtutes & villitates habent quas autor ponit in lictera, & tempus & modus exhibitionis, est sicut supradictorum trochiscorum et maxime diarhodon. Summa medicinarum est res. xi.

T Roch. Cancami, ad obstructiones hepatis & lienis, & inde natas febres varias antiquas, & ascitem, vñas mouent: recipiunt cancami mundati, succi glycyrrhizę, absinthij, oxyacanthę, succi eupatorii, rhabarbari, aristolochię longę, costi, asari, amygdalarum amararum, rubię, anisi, apii, schœnu anthus, ana drachmam vnam, fac trochiscos pon deris drachmę vnius.

ANT.

Confectio trochiscorum de lacte. Et conferunt ad oppilationem hepatis, & splenis, & febrem diuersam & antiquam, & ad ascitem, & prouocant vñam. ꝑ. lactę mūdātę, succi liquiritię, absinthij, berberis, succi eupatorii, rauei, aristolochię, costi, asari, amygdalarum amararum, rubę tinctorij, anisi, apii, schœnanthi ana drach. i. Fac trochiscos draci. i.

Iii

Isti trochisci non sunt in vfu, possunt tamen magistra liter preparari.

Additio.

Isti trochisci de lacca sunt in vfu secundum presentem descriptionem. Auicē, in quinto cano, similiter Serapio in proprio antidotario. item Haly. x. praticę habent vnam descriptionem quę nō est in vfu. Rasus etiam. ix. ad almanesorem cap. de dolore hepatis habet vnam aliā descriptionem qua noui vtimur. Summa medicinarum est. xiiij. res.

SYL. **T**roch. Terrę sigillatę nostri admodum efficaces ad sputū sanguinis cum aqua plantaginis poti, ad fluxorem vero sanguinis ex naribus, fronti illiti, ad menses immo dicos, vtero inieci, vel pubi illiti, ad mictum sanguinis, in vesicam inieci, & ad alias hæmorrhagias, parti sanguine fluenti impoliti, recipiunt sanguinis draconis, gummi Arabici alsī, ramichi, foliorum rosarum, & seminis earunden, amyli alsī, spodi, acacie, hypocisthidos, lapidis hæmatitę, balauftii, boli Armenicę, terrę sigillatę, fumarizę, corallī, succini, ana drachi. duas, margaritarum, tragacanthi, papaueris nigri ana drach. vnam & dimid. portulacę assę, cornu cęri vñli, thuris masculi, croci, ana drachi, cum aqua plantaginis fac trochiscos. Da cum aqua infusionis spodi, gummi, boli Armenicę, spicę, ad sputum sanguinis ex thorace aut pulmone reieci, cum aqua portulacę sumitur, ad excoriationem, cum succo cydoniorum, vel alio adstringente, ad hæmorrhagiam partium infernarum iniicitur cum aqua bulę pastoris. Cogimur interdum his trochiscis addere opii drachm. duas: aut plures, aut pauciores.

AN.

Confectio trochiscorum de terra sigillata ex inuentione nostra, & sunt vltimi iuuamenti ad sputū, & ad egresionem sanguinis, & proprie sumpti cum aqua arnoglossę. Et quandoq; linitur ex vno eorum super frōtem, & sedat fluxum sanguinis ex naribus. Et linitur ex eo super matricem ad fluxum niēstruorum & sedat. Et quandoq; mittitur in matricem, & quandoq; linitur super pedinē, & mittitur in vesicā & quandoq; linitur super membrum nationis sanguinis & sunt experti. Quorū permixtio. s. sanguinis draconis, gummi ara. assī, ramichi, foliorum rosarum, & seminum earum, amyli alsī, spodi, acacie, hypocisthidos, lapidis hæmatitis, eupistidos, balauftii, boli armeni, terrę sigillatę, sedenagi, corallī, carabę, ana drachi. ii. margaritarum, tragacanthi, papaueris nigri ana drachi. i. & f. portulacę assę, cornu cęri aduvsii, thuris gallorum, croci ana drachi. ii. Fiāt trochisci cum aqua arnoglossę. Et da cum aqua spodi, gummi, boli armeni, & spicę, & quandoq; inuitat necessitas, vt ponantur in eis opii drachi. i. & quandoq; plus & quandoq; minus sicut oportet. Modus autem administrationis eorum est secundum tres modos. Ad fluxum sanguinis ex pectore aut pulmone administrandi sunt cum aqua portulacę. Et ad excoriationē cū rob citoniorum, aut cum aliquo robustiorū. Et ad nationem sanguinis ex partibus inferioribus confert iniectio eorum cū aqua virgę pastoris.

Isti trochisci generaliter sunt in vfu, & sic vbique preparati reperiuntur. Ingrediuntur enim compositionem ma-

gnorum antidotorum & administrantur a medicis non solum in puluere per os cum liquoribus conuenientibus, & membra extrinseca liniendo cum illis dissolutis, tamē cum aliquo liquore conuenienti, et principaliter cōferēt si per os assumantur cum succo. Vel aqua glyssosę, vel plantaginis quę est herba nota frigida & sicce complexionis in secundo gradu, & per se sola est mirabilis euibet fluxum sanguinis ex fractura veng in pectore, etiā sum me conueniunt liniti super frōtem & tempora cum prędicto succo plantaginis & albumine ouis, mixtis & conuassatis ad resistendum superfluo fluxui sanguinis subtilis & calidę euenientis ex naribus, etiam eodem modo conueniunt cum eodē succo, & albumine oui liniti super partes scemoris & pectoris. & renum in mulieribus superflue menstruantibus, quārū descriptio hic est. s. sanguinis draconis. est enim succus rubens cuiusdam arboris in vitramariis partibus caliditate solis fortiter inspissatus frigida complexionis in primo. & sicce in secundo. Ramich. et est compositio declarata in philonio per sico. Lapidis hæmatitis. notus est iste lapis. & est frigida complexionis in primo gradu, & sicce in secundo. Boli armeni qui vocatur ab autoribus. h. can. lutum armenum. Sedenagi. i. sumiterra, & dictum est de eo, sed Sata ragi est quedam herba quę vocatur prassum vel pralseia quę est calida & sicce complexionis in secundo, quę nō igitur compositionē illorū trochiscorū. Thuris. i. olibanū, & dictū est de eo. et da cum aqua spodi. i. cū aq; quā infusum sit spodium, & quę dā alia quę ipse ponit quę tandem debet colari. Vltimo subdit & quandoq; vitme. i. ad somnum prouocandum, & ad tollendum sensum a membro a quo sanguis emanat ponitur opii & cę. sed cū eo preparati nō reperiuntur. Modus alius administrationis eorum est secundum tres modos quos ipse ponit in litera, & sic etiam valent ad tres differentes dispositiones fluxus sanguinis etiam a diuersis mēbris, vt ipse ponit, & confert iniectio eorū & immisio per clystere quā do est excoriatio & fluxus sanguinis ex intestinis. vel in iectio in maricem, quando est fluxus sanguinis cū aqua virgę pastoris idest corrigiolę. & est herba nota frigida & sicce complexionis in secundo gradu. omnia autem alia simplicia ingredientia compositionem ipsorum clara sunt. & sic apparebunt in tabula & modus constructionis apparet in litera.

Additio.

Isti trochisci multum sunt in vfu. Notabis tamen q; sepe error committitur in dispensatione istorum trochiscorum propter ignorantiam significationis istius vocabuli sedenagi vel sedenagi. Nam quidam dicunt q; est semē sumiterrę. vt hinc Christophorus de honestis. alij vero dicunt q; est fenum canapis. Nonnulli vero dicunt vt habetur in synonymis Auicē. & credo melius q; semen grana ti sylvestris & est melius ad propolium. Summa medicinarum. est. xxiiij. res.

In manu scriptis exemplaribus duę sequentes trochiscorum descriptiones inueniuntur, quę antehac in impressis omisse fuerunt.

Confectio trochiscorum de Croco, confers ad internos capitis dolores, & hemicraniam difficilem, & sahara vehementem. Recipit Croci, auz. viij. f. Colchotar, auz. v. Aluminis, auz. viij. Myrrhę, spicę, ana auz. i. f. omphacii, calchadis, añ. drachi. i. f. gummi, auz. ii. Fiant trochisci cum vino stiptico, & cum necesse fuerit, dissoluatur vnus cum acetopermisso cum aqua rosacę, & liniantur frons, & tempora. Si autē insomniatē patitur, opii, auz. iij. addes.

Mef.

p. iij. Coniectio

Confectio trochiscorū de Arsenico, & sunt boni ad exoriationem & ad dysenteriam, & herpetem. **Ar. Arsenici citrini**, vnc. i. Calcis non extinctæ, drac. xii. Acaie, & chartarum adustarum, ꝑꝑcis aceti adustæ, aluminis, bal. iustii, añ. 3. ii. colchotar, flos aris, añ. drac. v. terantur cum aceto & stent in sole per .x. dies. & sunt trochisci, & reponatur in vase vitri, & strigatur os eius, & ponatur vas i vase vbi fuerit acetum, & sunt vltimi, & quando inuitat necessitas, ponunt in eis opii. drach. iiii.

SYL. **T** Roch. colocynthidos in hieram Hermetis, & compositiones alias iniiciendi loco colocynthidos, recipiunt pulpæ, colocynthidos albæ & levis & feminibus purgatæ, drachmas decem: forpicibus inciduntur, & fricentur cum vnc. vna olei rosati: fac trochiscos cum mucagine ex tragacanthi, gummi, bdellii, ana drachmas sex, aqua rosarū dies quatuor maceratis, sicca i vmbra, tere curiose, & cum eadem mucagine forma rursus trochiscos, & vttere.

ANT. **Confectio trochiscorum alandahal**, qui ponuntur in hiera Hermetis, & in aliis cōfectionibus loco colocynthide. Accipe pulpæ colocynthidis albæ & levis, & munde a granis & drac. x. Inciduntur cum inisio in disione convenienti. & fricetur cum vnc. i. rosati. Deinde accipe tragacanthi, gummi, bdellii ana drac. vi. Infundantur in aqua rosata per dies. iiii. Et conficiantur colocynthide incisa cum glutino eorū, & fiat inde trochisci, & exicentur in vmbra. Deinde iterum terantur contritione bona, & iterum confice cum glutino eorum & fiant trochisci & admini strentur.

Isti trochisci per seipsos nō habentur in vsu, ingrediuntur tamen hieram Hermetis superius dictam quæ i partibus nostris non habetur in vsu, habent tamen virtutem solutiuam matericum crassarum phlegmaticarum, propter colocynthidem quæ in eis ingreditur. Et dosis esset ad. 3. i. sed non consulo eorum vsum.

Aditio.

Isti trochisci sunt in vsu sub nomine trochiscorum alā dahal, & sub nomine trochiscorum de colocynthide & secundum intentionem ipsius debent poni in hiera Hermetis & alijs cōfectionibus loco colocynthide & sic generaliter faciunt docti aromatarij, item Mes. hos trochiscos describit supra cap. de colocynthide. Summa medicinalium est quinq; res.

SYL. **T** Roch. santalorum ad febrem ardentem, ventriculi & hepatis intemperiem calidam, & sitim, recipiunt trium santalorum ana drac. octo, spodi, seminum cucumeris, cucurbitæ, citruli, portulacæ, boli Armenicæ, ana drachmas quatuor: rosarum drachmas sex: fac trochiscos cum aqua portulacæ. Da cum lacte acido, aut omphacio, aut succo acido citri, aut succo ribes.

ANT. **Confectio trochiscorum de sandalis** ad febrem inflammationem, & sitim, & malitiam complexionis calidæ in stomacho & hepate. Accipe trium santalorū ana drach. viii. spodi, seminum cucumeris, cucurbitæ, citrulli, portulacæ ana drach. iiii. rosarum drac. vii. camphoræ drac. i. berberis aut succi eius drach. vi. boli armeni drach. iiii. Confice cum aqua portulacæ. da cum lacte acetoso, aut cum aqua acrele, aut acetositate citri, aut rob de ribes.

De istis ponuntur duę descriptiones, quarum nulla est in vsu. sed isti primi quibusdam magistraliter habentur in vsu, & sic non aliter præparati reperiuntur. conficiunt enim febris intensæ & multæ caliditatis extingui do sitim, maxime si assumantur cum aqua endiuæ, vel cum alijs aquis frigidis aperitiuis, vel succis conuenientibus. Aditio.

Hos trochiscos non habemus multum in vsu. Mes. habet hic duas descriptiones, sed ista est illa qua magis vtuntur. Summa medicinalium est. xii. res.

T Roch. santalorum alii idem promittentes, recipiunt santalorum flauorum, drachmas duas: gummi Arabici, seminis citruli exorticati, ana drachmam vnam, seminum lactucæ, portulacæ, tragacanthi, succi glycyrrhizæ, ana drachmam dimid. Fac trochiscos, vt ere vt prius.

Confectio alia trochiscorum de sandalis qui confertur inflammationibus febrium, & siti vehementi, g. santalorum citrinorum drach. ii. gummi arabici, seminis citrulli exorticati añ. 3. i. seminis portulacæ, lactucæ, tragacanthi, succi liquiritiæ añ. 3. f. fiat trochisci, & administrentur sicut primi.

Ista descriptio nō est in vsu. Summa medic. est. vi. res.

T Roch. Hamech, sedant inflammationem, ventrem leniunt, thoracem purgant, recipiunt foliorum violarum humidæ & sicci mediour, aureos duodecim: turbith albi & gummosi, aureos sex: succi glycyrrhizæ, aureos tres, manne, drachmas tres: fac trochiscos. Dantur auri duo cum saccharo, aut pulpa cassiæ fistulæ, his interdum coacti addimus scā monii drachmas duas.

Confectio trochiscorum Hamech sedantium inflammationem, & lenientium ventrem, & mundificantium pectus. g. foliorum violarum habentium medietatem inter humiditatem & siccitatem aureos xii. turbith albi & gummosi añ. vi. succi liquiritiæ añ. iiii. terebinthi drach. iiii. Fac trochiscos. Dosis eorum est aqua. ii. cum zucaro, aut pulpa cassiæ fistulæ. Et quandoque inuitat necessitas & ponunt in eis scamoneæ aureos. ii.

Non sunt in vsu, magistraliter tamē possumus vti eis ad dissoluendum omnem ventositatē crassam a quacūq; materia factam, sunt etiam solutiui materierū phlegmaticarum & aquosarum, & si eis addatur scamonea vt ponitur in litera vigorosius soluent materiam phlegmaticam & etiam cholicam. Et dosis eorum pulvere absq; scamonea est. 3. ij. cum scamonea vero est. 3. i. f. secundum virtutis fortitudinem.

Aditio.

Isti trochisci Hamech dicuntur trochisci de violis, nō sunt in vsu secundum præsentem descriptionē. itē Mes. ca. de turbith habet trochiscos de violis auctoritate Hamech qui tamen parum ab istis differunt. idem capit. de asthma habet trochiscos de violis qui parū ab istis differunt. similiter Serapio in proprio antidotario habet duas descriptiones trochiscorum de violis, sed parum ab istis differentes qui similiter in vsu non sunt. Summa medicinalium est. iiii. res.

T Roch. cyperi, corruptionem, malamq; cōfectionem ventriculi, & inde natum oris foetorem salubriter, & certo emolendū recipiunt zingiberis, cardamomi, nucis moschatæ, cubebæ, macis, caryophyllorum, galliæ, gummi Arabici, ana aureum vnum: corticem citri, mastiches, forum schœni anthurus, cyperi, spicæ, cinnamomi, emblicarum, extremi

tatum

tatum myrti, ana aureos duos: sunt qui addunt moschi ceratia duos: fac trochiscos cū melle vuato, vterque cum vino odoro post purgationem & vomitum

ANT.

Confectio trochiscorum de pyperis ad fectorem oris, & corruptionem stomachi. ad malitiam digestionis, & sunt sani & experti. g. zingiberis, heyl. nucis muscatæ. cubebæ. macis, caryophyllorum, gallie, gummi arabici añ. aũ. i. corticum citri, mastice. florū schœnantis, cyperi, spice, cinnamomi, emblicorum. extremitatis myrti ana aũ. ii. Et in alio musci chiratas. ii. Confecte cum melle passulorum, & da ex eis cum vino odorifero. Et hoc post vomitum & ventris solutionem,

Isti trochisci propter eorū efficaciam cōfici possunt, in non aliter preparati reperiuntur. Conseruentur in principio alter ad fectorem oris ex vaporibus eleuatis a materia putrida & corrupta contenta in stomacho. et conueniunt ad debilitatem stomachi. & malitiam digestionis propter debilitatem caloris innati. Conseruant insuper cor & cerebrum ipsorum aromaticitate. & dosis est. g. i. cum vino odorifero, & modus assumptionis est sicut modus aliorum trochiscorum superius dictorum. g. zingiberis, heyl. est species cardamomi, loco cuius accipimus cardamomum minus, chiratas duas, & sunt pondus granorū octo hordæ. confice cum melle passulorum. i. cum melle in quo passulæ diu reuertunt infuse vel aliter. i. cum expressione substantiæ passulorum quæ sunt ben emanare. reliqua omnia posita de seæ declarata sunt manifestella.

Additio.

Summa medicinarum est. xviii. res.

SYL.

Troch. ligni aloes, ventriculorum, cor, hepar, imbecilla roborant, obid valent ad oris fectorem, pulsum cordis, & syncopen, hydropem, recipiunt ligni aloes, rosarum rubrarū ana drachmas duas, mastiches, cinnamomi, caryophyllorum, galliæ, spice, macis, nucis muscatæ, cubebarum, cardamomi maioris & minoris, corticum citri, passinæ, ana drachmam vnam & dimidiam, moschi, ambræ, ana drachmæ vnius partem sextam, fac trochiscos cum melle vuato. Da cum vino odoro & aromatico.

ANT.

Confectio trochiscorum de ligno aloes conferentium ad debilitatem corporis stomachi, & pulsum cordis, & syncopem, & debilitatem hepatis & hydropisim, & fectorem oris. g. ligni aloes, rosarū rubearum ana drach. ii. mastice, cinnamomi, caryophyllorum, galliæ, spice, macis, nucis muscatæ, cubebæ, cardamomi, corticum citri, heyl. bauciæ ana drach. i. & s. musci, ambræ ana drach. vnius sextam. Fiāt trochisci cum melle passulorum. Et administrantur cum vino odorifero aromatico.

Isti trochisci satis conueniunt in operationibus suis cū prædictis trochiscis de ciperis, sunt tamen maioris efficacix & virtutis in confortando stomachum cor hepar & cerebrum, & totum corpus cum sint debilia, & maxime in virtute digestiua. sunt enim maxime confortatiui, & vigoratiui caliditatis naturalis spiritus subulsi. & eos peruios faciendo & conserunt pulsui cordis & legitime animam. Conueniunt etiam hydropisim asclitii, & fectore oris remouent. Et dosis eius et modus compositionis eorū est sicut aliorum. Summa medicinarū est. xvii. res.

SYL.

Troch. capparum, ad splenis duritiem & status eius dissipandos, recipit corticum radicis caparis, seminis agrii, ana drachmas sex, melanthii, calamithes, acori, amygdalarum amararum, nasturtii,

hammoniæ foliorum rutæ, aristolochiæ rotundæ, succi eupatorii, ana drachmas duas, cyperi, scolopendrii, ana drachmam vnam, pulvis horum omnium comprehendatur hammoniaco aceto dissoluto. Da tur aureus vnus cū vino, cui incocta sint, radix caparis, cortex fraxini, & cortex tamaricis, aut extremitates ramorum eius, & cortex salicum. Sunt qui videntes efficiunt duplicato hammoniaco.

ANT.

Confectio trochiscorum de capparibus resoluentium duritiem splenis & ventositatem. Accipe corticum radicem capparibus seminis agrii casti ana. drach. vi. nigellæ, calamenti, succi eupatorii, acori, amygdalarum amararum, nasturtii, ammoniaci, foliorum rutæ, aristolochiæ rotundæ. ana drach. ii. cyperi scolopendriæ ana. drach. i. ammoniacum dissolutum in aceto, & aliarum rerum pulvis conficiatur cum eo. Et sit dosis eius aũ. i. cum vino in quo coquatur radix capparibus, cortex fraxini, & cortex tamarici, aut extremitates ramorum eius, & cortex salicum. Et sunt qui duplicant ammoniacum, & est melius.

Isti trochisci propter eorū inuicem, & vtilitates magis aliter a quibusdam habentur in vsu, non tamen aliter preparati reperiuntur, sunt enim principaliter subulsiuati materiem crassam melancholicam, & illarum resoluiui, virtutem & efficaciam habent in aperiendo oppilationes & remouendo duritiem splenis & hepatis. sunt etiam resoluiui ventositatum crassarum in mēbris prædictis & in quibuscunque alijs. Et dosis ipsorum in puluerem redactorum & tempus exhibitionis ipsorū est sicut trochiscorū diarhodon cū vino subili vel aqua scolopendriæ, vel cū alio liquore conuenienti. Et est vsus eorū magis conueniens in passionibus splenis frigidis a materia melancholica, & sunt valde notandi, quorum hæc est descriptio. g. corticum radicis capparibus, & sunt capparibus fructus cuiusdam herbæ calidæ complexionis & sicce in secundo, nascentes in paribz alexandriæ & apulix, & cortices radicis sunt calidiores & siciores ac mastice & in ore retentæ mirabilem virtutem habent in subulsiuando materiem crassam phlegmaticam contentas in capite illas inferius attrahendo. vi facilius expuantur feminis agrii casti. & est arbor quædam calidæ complexionis in primo & sicce in secundo. Nigellæ, semen est quiusdam herbæ calidæ complexionis in tertio, & sicce in secundo, debent assumi cum vino in quo coquatur radix capparibus, cortex fraxini culus leuen vocatur lingua aũs. & radix tamarici. est autem tamarici arbor quædam calidæ & sicce complexionis in secundo gradu, habens mirabilem virtutem ad splenis duritiem, & cortex salicis. Est enim salix frigide complexionis & sicce in primo. Reliqua sunt nota.

Capparibus.

Nigellæ.

Tamarici.

Additio.

Isti trochisci apud multos in vsu habentur secundum presentem descriptionem. Auicenn. in. v. cano. & Haly. x. practice. Serapio in proprio antidotario habet duas descriptiones ab ista differentes quæ non sunt in vsu. Summa medicinarum est res. xiiij.

SYL.

Troch. electri, omnem hæmorrhagiam sistunt recipiunt succini, aur. sex, cornu cerui vlti, gūmi vlti, coralli vlti, tragacanthi, acaciæ, hypocistidis, balauftii, mastiches, cancam, papaueris nigri asfi, ana aureos duos, thuris, croci, opii, ana aurei vni & dimidii, fac trochiscos cū mucagine se. & pssylli.

+ ad feruente materiam.

Confectio trochiscorum de charabe abscondentiū sanguinē de omni loco manationis eius. Accipe chara-

ANT.

Mef.

p liij rabæ,

rahe, aur. vi. cornu cerui adusi, gummi adusi, coral
li adusi, tragacathi, acatie, hypocisthidos, balaustie,
masticis, laccę, papaueris nigri affi. ana. aur. ii. thu
ris, croci, opii, ana. aur. i. & f. Fa c trochiscos. drach.
i. cum mucilagine psyllii.

Isti trochisci generaliter vbiq; preparantur, & habent
tur in vfu, & præsertim conueniunt in passionibus in quibus
sanguis superflue emanat, & maxime superfluo fluxu
sanguinis a pectore, & ruptura veng in ipso, et super
fluo fluxu sanguinis ab hepate renibus & intestinis. Sed
super omnia confert superfluo fluxu sanguinis hemor
rhoidarum & menstruorum, & debent exhiberi cum aqua
plantaginis, vel succo eius, seu cum aqua myrti seu corri
giolę vel aqua pluuiali calibata, possent etiam exhiberi
cum pauco vino pontico vel succo acetosę absq; sale,
seu cum vino granatorum vel cum similibus succis. Et
dosis eius est, ʒ. i. Et modus constructionis apparet in li
tera, & simplicia sunt supius declarata. Et nota q; isti tro
chisci non solum conueniunt si per intus assumantur in
supradictis casibus, sed etiam in dysenteria, cum clysteri
maxime conueniunt, præmissa mundificatione, & euacuatione
cum pharmaco leui euacuante comprimendo
vtdictum est supra.

Additio.

Isti trochisci multum sunt in vfu, maxime secundum
presentem descriptionem. Rasis. ix. ad Almasorem ca
pitu. de mitsu sanguinis. habet vnam aliam descriptio
nem, sed non est in vfu, Summa medicina. est. xy. res.

SYL.

Troch. Halicacabi, ad renum & vesicę vlcera,
& natam inde dysuriam, recipient baccarum,
halicacabi, drachmas tres, feminis citruli, melonis In
di, cucurbitę, añ. drachmas tres & dimidium, boli Ar
menię, gummi Arabici, thuris, sanguinis draconis,
papaueris albi, amygdalarum amararum, succi gly
cyrrhizę, tragacanthi, amyli, nucdeorum pineorum
añ. drachmas sex, feminis apii, succini, t. boli, hyosf. ya
mi, opii, ana drachmas duas. Da drachmam vnam
cum iulep. aut cum hydromelle.

Confectio trochiscorum Alchechęgi, ad vulnera
in renibus & vesica. & dolorem quando mingitur
vrina. ʒ. granorum alchechengi. drach. iiii. feminis
citrulli & albatechę, cucurbitę ana drach. iiii. & f.
boli armeni, gummi arabici, thuris, sanguinis draco
nis, papaueris albi, amygdalarum amararum, succi li
quiritę, tragacanthi, amyli, granorū pini. añ. drach.
vi. feminis apii, charabę, boli, hyoscyami, opii, añ. ʒ.
ii. da drach. i. cum iulep aut cum aqua mellis.

Compositio trochiscorum de alchechengi multum ha
bentur in vfu, & sic præparati reperiuntur. Et eorum pri
cipalis virtus est in passionibus renum & vesicę, nam
ipsi conueniunt ardori vrinę, excoitationi renum, vesicę
& viarum vrinę. mundificat & consolidant vlce
ra facta in eis, et dolorem mitigant, si pluribus continuis
diebus assumuntur. Et dosi ipsorū, et tpe & modus, est si
cut de trochiscis diarodon cũ iulep rosato, seu aq; mellis.
aut vino pontico, secundum exigentiam dispositionis.
quorum descriptio est ista. ʒ. granorum alchechengi. &
est species solatri facietis conculas rubeas, reclusas in foli
culo rubeo, frigidę & siccę complexionis in secundo,
& istę conculę sunt illę quę habentur in vfu. Est & alia
species quę facit conculas nigras sine foliulo, quę est tri
gidior & sicior supradicta, cuius succus est summe con
ueniens positus ab extra ad remouendum omnem super
fluam caliditatem extrinsecam, et eius succus cõuenit po

Alche
chengi.

stus super fronte, & temporibus, ad remittendum et pro
hibendum alienationem, & phrenesim. albathechę. alias
bathechę et melius, & est melo lōgus et viridis, qui in par
tibus nostris multum comeditur in fine veris, non tamē
est sanus, quia durę digestionis & mali nutrimenti. Et est
frigide & humidę complexionis in primo. Reliqua sim
plicia sunt superius declarata.

Additio.

Isti trochisci sunt in vfu maxime secundum præsentē
descriptio. & possunt fieri cum opio & sine opio, secun
dum voluntatem medicorum. Auicem. in quinto cano.
habet duas descriptiones, sed nō sunt in vfu. Rasis etiam
in diuisionibus in cap. medicinarum vring habet vnam
aliam descriptio. quę eadem non est cum iula, nec est in
vfu. hic intrat batheca. Et est batheca arabica secundum
Simonem Ianuensem melon magnus viridis, qui anguria
a quibusdam dicitur semen vsui medicinę competire.
Similiter dicamus de bolo, bolum vel bolus est synopica
vel macra, lutum carpentarium, vel lutum pictoria
& sic est. & hæc terra est quam Auicem. vocat macram.
Summa medicinarum est res. xix.

Bolus.

DISTINCTIO NONA DE

suffus & pulcribus.

ÆC est nona pars principalis in qua de
terminat de diuersis dispositionibus pul
uerum conseruitur diuersis dispositio
nibus. Et licet communiter non habeantur
in vfu, nec præparati reperiuntur, tamē
vfu ipsorum magisraliter est con
ueniens diuersis dispositionibus propter eorum virtutes
& iuuamenta. Differt autem, puluis est nomen generale
ad omnem puluerem crassum, vel subtilē, simplicem vel
compositum. Suffus autem est nomen particulare solum
ad puluerem subtilissimum, sicut alcohol & compositū
pluribus pulueribus. Differt autem suffus a hęc, quod est
puluis subtilissimus reductus ad formam trochi, habentis
similitudinem cum pedona facorum. fricatur autem
predictum hęc cum aliquo liquore, & aqua feniculi, vel
rosata. & administratur passionibus oculorum propter
eius subtilitatem.

Dista in
ter pulue
rē & suf
fus.

Dista in
ter suffus
& hęc.

Puluis ligni aloes, ventriculi humiditatem im
modicam siccatur, status dissoluit, coctionem iu
uat, recipit ligni aloes vnciam dimidium, gallię au
reum vnum & dimid. facc. albi, vnciam vnam & di
mid. potatur drach. trib. cum miua.

Suffus de ligno aloes humiditatem stomachi exic
cat. vtohiatem dissoluit, & digestionem procurat.
ʒ. ligni aloes. vnc. f. gallię aure. i. & f. ʒ. carri tabar
zet, vnc. i. & f. potio eius est, drach. iiii. cũ miua.

SYL.

ANT.

Iste puluis nec alijs subsequens præparati reperiuntur,
nisi magisraliter. Est enim hic puluis conueniens ad de
siccandum humiditates conientas in stomacho, & ad re
soluendum ventositates in eo, & est adiuuans ad digestio
nem. Et dosi est, ʒ. iij. cum miua. f. simplici, vel aromati
zata dictis superius distemperatus cum aqua menthe vel
absinthij, vel feniculi, secundum dispositionem, & de
bet assumi sub actuali caliditate de mane vel de sero, va
quo stomacho & ante cibum per duas horas.

Additio.

Suffus idest puluis subtilissimus de ligno aloes non est
in vfu, nec alia quę sequitur. Ista prima descriptio suffus
apud multos non reperitur scripta. Serapio habet suffus
de xyloaloes quod non est idem cum isto. habet cōsequē
ter vnum aliud de xyloaloes quod assimilatur sequenti.
Summa medicinarum est. iij. res.

Puluis

SYL. **P**vluis ligni aloes alius, cor, & ventriculū roborat, oris odorem commendat, coctionem iuuat: recipit ligni aloes drachmas tres, cardamomi, menthe sicce, ipice, marrubii, cyperi, corticis citri, ana drachmas duas: gallic, schēnu anthus, ana drach, vnam: mastiches, anisi, api, ana drach. duas: sacchari pondus omnium. Da cum miua.

ANT. Suffus aliud de ligno aloes, stomachum & cor confortat: odorem oris bonum facit, & digestionem procurat. **g.** ligni aloes, drach. iiii. cardamomi, menthe sicce, ipice marmacur, cyperi, corticis citri ana, drach. ii. gallic schēnanthi ana, drach, vnam, mastichis, anisi, api, ana, drach. ii. zuccari ad pondus omnium. Da cum miua.

Marma cur. Suffus aliud de ligno aloes magistraliter potest haberi in vsu, & habet vtilitates, & iuuamenta supradicti pulueris, & vltra illa in maxime confortat virtutes hepatis, et cordis, & oris bonum odorem facit, marmacur, idest marrubii, quidam exponunt, idest maiorana, quidam & forte melius, idest melissa. Et dosis est sicut supradicti. Summa medicinarum est res. xiiij.

SYL. **P**vluis Diarhodoni, intertempem ventriculi frigidam corrigit: ob id, dolorem inde natum sanat, ipsumque roborat: recipit trochilorum Diarhodoni, mastiches, ana drachmas tres, succini, menthe sicce, ligni aloes, ana drachmas duas & dimid. Da drach. vnam cum vino odorifero.

ANT. Suffus Diarodon valet ad dolorem stomachi, & frigiditatem eius, & confortat ipsum valde. **g.** trochilorum Diarhodoni, mastiches ana, drach. iiii. charabē, menthe sicce, ligni aloes ana, drach. ii. & f. da, drach. vnam cum vino odorifero.

Ille pulvis principaliter est calefactius male complexionis frigide stomachi: vnde confert dolori eius facto a materia frigida & ventosa, & est multę coctionis virtutis digestiue in ipso, & delicatius humiditatem putridarum & corruptarum contentarum in stomacho. Et dosis est vsq; ad drach. vna. f. cum vino odorifero obsecuat conditionibus.

Aditio.

Suffus istud Diarhodoni etiam describitur a Serapione in proprio antidotario sub nomine suffus ad dolorem stomachi & frigiditatem. Summa medicinarum est v. res.

SYL. **P**vluis aromatum, ventriculum roborat, coctionem iuuat, status dissoluit, halitus gratia commendat: recipit anisi aureos duodecim: seminis feniculi, aureos quatuor: glycyrrhize, zingiberis, ana aureos tres, caryophyllorum, macis, cinnamomi electi, galange, gallic moschar, ana aureos duos, ligni aloes, corticis citri, ana aureum vnum & dimidium, moschi boni, drachmę vnus quartus: sacchari albi, ad pondus omnium: sacchari candefacti, dimidium pondus omnium. Datur aureis duobus cum vino bono.

ANT. Suffus aromaticum confortat stomachum, digestionem facit bonam, ventositatem dissoluit, oris odorem facit bonum. **g.** anisi aurei, xii. seminis feniculi aurei, iiii. liquiritie, zingiberis ana aurei, iiii. caryophyllorum, macis, cinnamomi electi, galange ana aurei, ii. gallicę muscatę aurei, ii. ligni aloes, corticis citri ana aurei, vna, & f. musci boni drach. vna, quartum zuccari tabarzet ad pondus omnium, zuccari

nabet medium pondus omnium. Dosis eius est aur. ii. cum vino bono.

Ille pulvis habet iuuamēta multa, licet preparatus non reperitur. Nam principaliter confortat stomachum, & digestionem procurat, ventositatem dissoluit, & oris odorem bonum facit, nabet, idest zuchca, candi. Et dosis est aureos duos assumere cum vino odorifero. Summa medicinarum est res. xiiij.

SYL. **P**vluis impinguare expertus, recipit farinę ci cerum infusorum lacti dulci, & ficatorum, & iterum infusorum lacti & ficatorum, ac tertio, vnde de coctorum vncias sex: oryze frequenter lotę, vncias duas: tritici & hordei ex corticatorum, & sepe lororum, & ficatorum, & sepe lacti infusorum & ficatorum, ana vncias tres: amygdalarum dulcium, vncias quinque, papaueris, panis albi cocti, seu, ana vncias quatuor, sacchari albi, libram vnam: tere. Da sorbendas in dies mane vncias tres coctas cum lacte, aut aqua cicerum.

ANT. Suffus bonum impinguium & expertum. **g.** farinę cicerum infusorum in lacte dulci, & exicatorum, & iterum infusur in lacte & exicatorum, & f. tertio, & sint sciti trochisci, deinde coctorum, vnc. vi. r. si abluti multoties, vnc. ii. tritici & hordei ex coriatorum & ablatorum multoties & exicatorum, & multoties infusorum in lacte, & exicatorum ana, vnc. iiii. amygdalarum dulcium, vnc. v. papaueris, tortellarum de seni ana vnc. iiii. zuccari tabarzet lib. vna. Teratur, & da vt sorbeat omni die in mane, vnc. iiii. postquam decoquitur cum lacte, aut cum aqua ciceris.

Suffus bonum impinguium. Cōuenit corporibus extenuatis macrefactis ac etiam exicatis, non tamen habetur in vsu. Tortellarum de sceni, idest panis biscocti facti de flore faring de illa contraria. Et dosis eius est vsque ad drach. iiii. fumendo de ipso pluribus vicibus in die cum lacte, aut cum aqua ciceris.

Aditio.

Suffus bonum impinguium describitur etiam a Serapione in proprio antidotario, & describit septem suffus: quorum tertium huic assimilatur. Summa medicinarum est res. viij.

SYL. **P**vluis baccarum myrti, ad vetriculi & aliorum viscerum imbecillitatem: recipit baccarū myrti, & granorum granatorum acidorum tostorum, ana drachmas viginti: cymini Carmini aceto viginti quatuor horas infusi, & f. cicati, coriandi sicci similiter infusi & f. cicati, & torrefacti, polentę, succi mespilorum immaturorum, ceriatorum, rhois, glandium, ana drach. decem, acacie, hypocisthidos, ana drach. quinque, confice & da.

ANT. Suffus de granis myrti valens ad debilitatem stomachi & viscerum. **g.** granorum myrti, & granorum granatorum acetolorum tostorum ana drach. xx. cimini carmeni infusi die ac nocte in aceto, & exiccati, & coriandi licci similiter infusi & exiccati & torrefacti, & fauici anabach, charub de spinis, sumaci, glandium ana drach. x. curti & tarathit ana drach. v. confice & da.

Ille pulvis est magnę vtilitatis cōferens ad lubricationem stomachi & viscerum: si uideat principaliter lienteriam: habet enim virtutem fortiter cōstricuiam stomachi,

chilistelinorum, torrefactorum, id est aliquid adusto
rum vel assistorum, cinimi, carmeni, id est de illa cōtrata,
Coriandri fici silestris præparati, id est similiter insu-
ficiut cinimi, fauich, id est hordei imaturi, anabach, id est
fucci, mepilorum immaturorum. Dosis eius est cum vino
citiorum vñq ad drach. ij. temporibus supradictis.

Adidio.

Suffus de grani myrri descriptio Serapio in ppro an-
tidorario sub nomine suffus. ad diarrhoeam antiquā, in
hoc suffus aliqua simplicitas multū obscura & apud mul-
tos ignota. primum est anabach seu nabach et est fructus
cuius arbor Sadar vocatur fm Serapione in simplicitate
& ibi dicit auctoritate ysaac ehen amaram: est sicut sorba
in stipitate & frigiditate & plus ea in siccitate: vide de
eo magis si vis apud Sera. loco iam allegato. Secundum
simplex est charub siue carub, id est xylocarates siue cor-
nua latine. Tertium est curth & est fm Sera. iucus de nilo
de quo fit acacia: aliquid dicitur qd est gummi arabicum ar-
bor cuius est arbor acacie. Quartum est tarathit est simi-
lis fungo, quæ in radice plantæ dicitur barba hircina, seu
rosa canina crescit & fit ex eo hypocythsis. Summa
medicinarum est res. xl.

SYL.

ANT.

Pulvis ad tussim, & thoracis dolorem, recipit
amygdarum dulcium sacchari, ana vnc. duas
seminis feniculi vnciam vnam: tere. Da cum iulep
{ scilicet violato, & aqua adianti albi. }
Suffus ad tussim antiquam, & dolorem pectoris,
g. amygda. dulcium, zuccari ana vnc. ii. seminis foe-
niculi vnc. vna. tere, & da cum iuleb.

Summa medicinarum est. iij. res.

Hic est vltimus pulvis qui ponitur hica Mef. qui est
aliquiliter lenitius asperitatem pectoris. vnde est conue-
nient tussis antiquæ & doloris pectoris, & datur cum iuleb
violato, & aqua capillorum veneris. Ex supradictis pul-
veribus possunt constitui cōfectiones, vel electuaria cum
zuccaro vel cum melle, assumendo de eis iuxta portiones
superius dictas in alijs electuarijs. Et dosis qd poterit vñq
ad drach. vñs. Et omnes pulveres non sunt solutivi, sed
solum habent virtutes superius dictas, & sic denominari
poterunt sub illo nomine sub quo hic denominantur.
Exempli grā incipiendo a primo suffus. vbi dicitur suf-
fus, designo aloes, & sic de alijs. Est alius pulvis qui tra-
hitur ex dictis Gale. vt de ingenio sanitatis ca. de fluxu
sanguinis ex ruptura veng in pectore qui summe conuenit
ad restringendum omnem fluxum sanguinis vnde cūq
emanant, maxime ex vulneribus cuius hæc est descri-
ptio. g. boli armeni sanguis draconis, terre sigillatæ, thu-
ris, mastice, aloes, pilorum leporis minutim incisorum ana
drach. vna, dissoluatur in albamine oui cum supa &
cum petijs insulis in eo equaliter expressi ponantur sup
locum, & quidam cum albamine oui ponunt de succo
plantaginis. Alius pulvis traditur ab Auicē. v. fen quar-
tano. c. de fractura cranei, hic pulvis capitalis genera-
liter ab omnibus medicis habetur in vsu & est conueniens
post abrasionem ossis, & digestionem vlcis, & ipsius
mundificationem etiam generationem carnis super ossis de-
fcoopero, & etiam super panniculo, dicto dura mater, sit
super eo aspergatur. Cuius hæc est descriptio. g. farco col-
læ, thuristiroos, sanguinis draconis: myrrhæ, aristolochie
longæ ana partes æquales: fiat pulvis. Pulvis factus so-
lum ex limatura calibis assumptus cum zuccaro rosaceo.
Et dosis est drach. vna. cum vnc. ij. zuccari supradicti
in forma pilularum seu electuarij debet tamen prædicta
limatura calibis pluribus & pluribus diebus in aceto in-
fundi & sic pluries excicari. aliter eius vñs non est conue-
nient: licet quidam ipsam limaturam præparent, & in-
fundant quādoq in lacte caprino, & quādoq in aqua

lactis: & quādoq in oleo amygdarū dulcium, & sic
assumūt cum, non est malum vt eius asperitas remoue-
atur. hic pulvis modo supradictus assumptus icuno sto-
macho est valde conueniens habentibus prostrationem
appetitus & relaxationem villorum stomachi ex humi-
ditate superflua illam deficcando, vnde virtus digestiua
stomachi multum vigoratur ex eius assumptione. Con-
ferri etiam principaliter caecæ & corporibus quibus ha-
bitudo corrumpitur, & quibus corpus citrinatur cum ad-
mixtione coloris cineris: vnde conuenit principio hy-
dropis hepatis confortando ac vigorando in virtutibus
suis. Et generaliter est conueniens ad deficcandum omnes
putredines, & corruptas materias vbiq; contentas in
membris nutritiis. Pulvis alius ab expertis chirurgis
inultum habetur in vsu, qui solum est factus de alimine
de rocha adusto, & est valde conueniens in vlcibus frau-
dulentiis, carnem fortiter corruptam remouendo et bonā
generando, eius modiciatio ex aduisione remittitur, &
conuenit in vlcibus putridis oris, gingivarū, & linguae
lauant enim vlcera profunda carnosā et fistulosa cum
tali pulvere infuso in aqua hordei quādoq in vino &
quādoq in lixiuio, fm qd querimus maiorem vel mino-
rem excitationem et absterisionem, vt talis liquor melius
atingat ad profundum vlcis, debet tamen colari præ-
dictus pulvis a liquore in quo infunditur, & sufficit vir-
tus quæ remanet in liquore: quādoq conuenit prædic-
ta vlcera cum cannula argentea clysterizari. Alius
est pulvis cuius vsus est conueniens post digestionem hu-
moris euacuandi, & est principaliter solutiuus materie
rum phlegmaticarum contentarum in iuncturis, attra-
hens a remouis. Et ideo conuenit, si debito tempore as-
sumatur podagricis, ischiaticis & alijs passionibus iunctu-
rarū, cuius hæc est descriptio. Be. turbiu, drach. vna, her-
modactylorum, drach. f. zingib. vna, zuccari, vnc. f.
Et dosis est vñq ad drach. vñs. de mane cum iure pulli
vel alio liquore conuenienti. Pulvis in colica drach. ij. ci-
mini cum vino calido de mane icuno stomacho & est
curatiuus & præseruatiuus, si aliquibus diebus continue-
tur eius assumptio.

Pulvis
ad appe-
tium &
stratu.

Pulvis
ad ulce-
ra

Pulvis
in iuctu-
rarū pas-
sionib.

DISTINCTIO DECIMA de pilulis.

Decima distinctio est de pilulis. Pro intro-
ductione dicendorum aduerte, qd propter
duas vtilitates & inuauentem principali-
ter pilulæ fuerunt adinuentæ. Et prima
vtilitas est propter earum simpliciter
in sensu gustus. Secunda vtilitas est, vna
gis a remotis attrahant materias in eis contentas, maio-
rem moram in stomacho contrahendo. Medicinæ autē
liquide solutiuæ cito descendunt de stomacho: pau-
cam in ipso moram contrahant. Et ideo non sunt tantæ
potentæ in attrahendo & soluendo humores, quantum
sunt pilulæ. Vltius notandum qd vsus pilularum
non est multum regularis: nec conueniens in principio fe-
brium: nec in principio febrium quietarum phlegmati-
carum nam cōmunitur pilulæ componuntur ex medi-
cinis simplicibus multæ acuitatis & caliditatis: vnde ex
earum complexione inducunt inflammationem in cor-
poribus occultæ febrentibus: nec conueniunt in quietis
phlegmaticis in principio, cum materia sit parua & oc-
cultæ, & indigestibiles autem pilulæ facit ex medi-
cinis fortiter solutiuæ que conueniunt in processu talium
febrium, & digesta materia in principio non conueniunt
propter agitationem & motionem in ea. Portiones au-
tem puta cum decoctione et admixtione simplicium ad-
inueniunt possunt remitti ipsarum caliditate si qua esset su-
perflua in solutiuis componendis ipsam, vnde prohibetur

Cur pil-
ulæ in-
uentæ.

Pulvis
mirabi-
lis i quo
libet fan-
guinis
fluxu.

Pulvis
incarna-
tiuus.

bentur etiam in principio febrium acutarum: si medicina potabilis sit leniuia, vt facia ex cassia vel mēa cum leuissima dosi medicinae solutiue admixta cum eis, vt cum modico succo rosarum, verbi gratia, quae medicina dicitur cōmuniter minoratiua, cum qua completa digestio in materia non est expectanda in xgritudinibus materialibus. Vltimo nota q̄ pilulę fortes & solutiue debilibus & quibus virtus stomachi est defecta nō sunt exhibendę, quia in talibus, neq̄ liqueunt, neq̄ ad actum reducuntur, anxietatem magnam in huiusmodi corporibus inducentes, & etiam anulum extenuatis pilulę parum inferunt luauentum: immo potius in eis sunt prohibendę.

SYL.

t alij sex
alij quatuor lib.

Catapotia aromatica nobis inuenta, ventriculū, lum, cerebrum, & sensoria humoribus crassis, putribus, pituitosis purgat, & inde natum dolorem dissipat, ventriculū roborat, cōfessionē iuuat recipiunt cinnamomi, cubebę, ligni aloes, calami aromatici, macis, nucis moschate, cardamomi, caryophyllorum, alari, masticis, fenchoni anthus, spicę, caroballami, ana vnciam vnam: ablinthii siccī, rosarum, ana drachmas quinq̄ terantur, parum coquantur in aqua libris t̄ duodecim ad duarum partium consumptionem: fricentur tunc manibus, & colentur, exprimantur. Accipe aloes bonę libram vnam, laua sepe in scutella lapidea vitrata cū aqua pluuiā: siccetur. ipsi affunde decocti prædicti circiter libras duas itere in sole: deinde ipsi aloes misce myrrhę, masticis, ana drachmas quinq̄, croci drach. tres itere cū oleo prædicti decocti reliquum ipsis affunde itere donec siccetur: fac catapotia ciceris magnitudine. Datur a drachmis duabus ad aureos duos. Interdum aloes tantū vncias quatuor indimus. Interdum aloes lauanda aqua myrobalarum, tunc dantur a drachmis quatuor ad drachmas octo, coquantur autem in ea aqua: deinde siccetur: postremo lauanda aqua aromatari, vt diximus: sunt enim salubria hæc catapotia.

ANT.

Pilulę alefanging, & eius interpretatio est pilulę de aromatibus, & sunt ex inuentione nostrā: & valet ad dolorem stomachi propter phlegma in ipso, & sunt vehemens iuuamentum in mundificando stomachum & cerebrum & instrumenta sensuum ab humoribus crassis & putridis, stomachum vero confortat, & digestionem procurant. ꝑ. cinnamomi, cubebę, ligni aloes, calami aromatici, macis, nucis moscate, cardamomi, caryophyllori, azari, masticis, fenchoni, spicę, caroballami ana vnc. vna: ablinthii siccī, rosarum ana drach. v. terantur contritione crassa, & fundantur super ea aquę li. xii. & coquantur vsq̄ ad consumptionem duarum partiū. Deinde fricentur manibus & colentur, & exprimat aquositas eius. Et accipe aloes lucontrini boni lib. vna & laue in scutella lapidea vitrata cum aqua pluuiā: lauationib⁹ pluribus. Deinde excicetur & fundatur super ipsam expressionis prædictę circiter lib. ii. & terantur in sole. Deinde admisceantur cum aloes, myrrhę, masticis ana drach. v. croci, drach. iii. Tere contritione bona. Deinde prædictę expressionis residuum super ea fundetur, & conterantur vsquedum siccetur, & fiat ex eis pilulę in modū ciceris, & da ex eis a drach. ii. vsq̄ ad aur. ii. Et quandoq̄ exigit dispositio vt ui-

nuatur ex eis virtus aloes, & ponimus ex eo vnc. iii. Et quandoq̄ exigit dispositio vt lauetur aloes prius cum aqua myrobalarum, & tunc accipe ex eis ab vnc. iii. vsq̄ ad vnc. viii. & coque in aqua, & postquā coxeris cum hac aqua exicca illum, & laua vltimo cum aqua de speciebus, sicut diximus, sunt enim incole.

Pilulę alefanging. Et est interpretatio pilularū de aromatibus propter aromata multa, quę ingreditur earū compositionem. Istę pilulę generaliter habent in vsu, & præparatę reperiuntur. Ipse enim sunt multę securitatis, & habent inuenta multa: nā principaliter confortant virtutem digestionis stomachi deficiendo materias putridas & corruptas in eo, & illas euacuando: incitant etiam appetitum: sed principaliter mūdificat cerebrum & instrumenta sensuum ab humoribus frigidis viscosis & crassis: vnde summe conueniunt ad præsentanda corpora laxa, ne in xgritudine incident, & possunt tales pilulę cōtinuari absq̄ latione ab his quibus conueniūt sicut pilulę cōmunes, & melius quę componuntur ex solo aloes myrrhę & croci: nā in eis nō ingreditur aliud solutiuū q̄ aloes quod per abluionem in sua potentia remittitur. Et istis pilulis magister Marsilius vtebat⁹ quāt in omnibus passionibus materialibus cerebri & stomachi frigidis cum admixtione aliquali cholere. Et sunt t̄ de solutionis. Et dosi ipsarum esse potest vsq̄ ad drach. ij. tamen cōmunis vsus est vsq̄ ad drach. vna & maxime purificant neruos & nucham. ꝑ. caroballamū &c.

Additio.

Istę pilulę apud medicos sunt nobiles, & ipsi multū vtiuntur sub nomine pilularum alefangingarū, & de aromatibus quod idem est harum pilularum ponit Serapio in proprio antidotario t̄res descript. quarum prima & tertia si simul adiungantur parum ab ista differunt. Haly. similiter. x. & vij. practicę capi. de appetitu inordinato habent vnam aliam descript. quę parum ab ista differunt. Summa medicinarum est res. xx.

Catapotia stomaticha, pituita & bile flaua ventriculū, hepar, caput, sensoria, iuncturas purgant: recipiunt hierę picrę drachmas septem: t̄ triū myrobalarum, ana drach. tres: agari drachmas duas: turbiti boni drachmas decem, epithymi Cretensis, anili, ana drach. duas & semissim: salis Indici drach. duas: ablinthii, scammoni, ana drach. tres: fac catapotia cum penidiorum drach. tribus, & succo cichorii: dantur drachmę duę.

Pilulę stomatichę caput & stomachum mundificant, & hepar, & membra sensuum, & instrumenta iuncturarum. Et educūt superfuitates vtriusq̄ cholere & phlegmatis. ꝑ. hierę picrę, drac. vii. trium myrobalarum ana, drac. iii. agari, drach. ii. turbiti, boni, drach. x. epithymi cretensis, anili ana, drach. ii. & f. salis indi, drac. ii. ablinthii, scamoneę ana, drac. iii. Fac pilulas cum penidiorum, drac. iii. & succo scariolarum, dosi eius est, drach. ii.

Pilulę stomatichę caput & stomachū confortant: plures ipsarum descriptiones ponuntur. Et sic fm diuersitatē magistrorum diuersę descriptiones eliguntur. Et istę primę a quib⁹dam habentur in vsu, mundificant enim stomachum & hepar & membra sensuū ab humoribus frigidis & phlegmaticis. Soluunt etiā humores cholericos: & melancholicos, licet principaliter soluant phlegmaticos. Et dosi ipsarū esse potest vsq̄ ad drach. vna & f. licet hic ponatur q̄ dosi ipsarū est, drach. ij. & t̄pus assum-

pitionis

SYL.

† Cepulārū, cictreatū, ind.

ANT.

pilonis ipsarū est celebrata stomachi digestionē. Et nota q̄ perfecta & cōpleta operatione earū, quæ cōmuniter sit quinq̄ horis, quātitas cibi post assūmēda debet ēē inuolū q̄ si nulla assūmpta, esset medicina. Cuius oppositū mulieres & generaliter ignorantes faciunt: primum tamen lauatū, vt in reliquis solutis cōmuniter sit. R. hierē &c. & intelligēdū est de hiera Gale. superius descripta q̄ est leuis & tardē solutionis, quia solū ratiōne aloes est solutū, materiu cholericū subtiliū principaliter, & sublequer materiu phlegmaticū aquosarū. Triū myrobalarū citrinorū. Cindorū, & chebulorū, ana drach. iij. agarici, drach. ij. qui principaliter soluit materias phlegmaticas contentas in pectore & in cerebro, & in alijs mēbris neuosis. Turbith boni. s. x. qui euacuatiuis est phlegmatis. Epithymi horensis. l. hortulani, quod euacuatiū est humoris melancholici, anisi, ana. s. ij. falis indi. s. ij. ab. sinthi, scamone. s. cor. cē. ana. s. iij. quæ principaliter est solutua humoris cholericū, & magis potēte, penidia rum. s. iij. fac pilulas cū succo scariole. l. lactucæ siluestris ad remittendū aliquā acuitatē, & superflua caliditatem p̄dictorū solutorū, & dosē cōmunis est. s. j. vna. vel. s. j. vna & f. licet ponat eius dosim esse. s. j. verum huiusmodi dosē hodiernis temporibus esset superflua.

Additio.

Inq̄ pilulę sū quosdā sunt illę quibus vimur. Mef. aut̄ inferius habet plures alias descriptiōes pilularū stomachicarū, & oēs inter se sunt differentes, verūtamē oēs stomacho cōfortant & mundificant: & propter id sunt qui vnā descrip. faciunt pro alia, modernū laudant primā, descrip. & penultimā. Summa medicinarū est. xij. res.

SYL.

CAtapotia Polychresta nobis inuenta, ob idque sic appellata, q̄ sint efficacia ad multos affectus capitis, ventriculi, hepatis: purgant enim ex his & sensoris pituitam, & bilem vtrāque: quapropter febribus antiquis, cōplexis, & inuicem cōplicatis cōmodatur: recipiunt myrobalarū suauarū, rhabbari, ana drach. quatuor: succi eupatorii, succi ablinthii, ana drach. duas, scammoni Antiocheni in pomo cōstit drach. quinque: capellariū, Indarū, agarici, colocynthidis, polypodii, ana drach. duas, turbith, aloes, ana drach. sex: massiches, rosarū, falis gemmę, epithymi, anisi, zingiberis, ana drachmā vnā: & electuariū rosarū quantū sufficit ad cōprehensionem. Fiant catapotia crassada a drach. vnā ad aureū vnu.

Pilulę aggregatiuę ex inuentione nostra coniungentes aggregationē expertorū iuuamentorū ad febres antiquas, & ad febres diuersitatis, & ad agitudines capitis, stomachi, & hepatis, & educunt putrefactiones vtriusq̄ cholerae & phlegmatum, & mundificant instrumenta sensuum, & sunt mundificatiū bonum, quatum permixtio. s. myrobalarū citrinorū: raudescimi ana, drach. iiii. succi eupatorii, succi ablinthii ana & drach. ii. scamoneæ antiochenę cōcē in pomo & drach. v. chebulorū indorū agarici, colocynthidis, polypodii ana, drach. ii. turbith boni: aloes ana, & drach. vi. massiches, rosarū, falis gemmę epithymi, anisi, zingibe. ana drag. vna electuariū rosarū quantū sufficit ad aggregationem, fiant pilulę crassę, da drach. vnam, vel aurum vnum.

Pilulę aggregatiuę inuentionē nra. Hic de pilulis aggregatiuis ponunt tres descriptiōes, sed ista prima vñat, & cōmuniter habet in vñu vbiq̄, ēē dicuntur aggregatiuę quia iuuamenta multa aggregat solutū vñu saliter oēs materias, tam crassas q̄ subtiles, tam calidas q̄ frigidas, sed principaliter a p̄dominio sunt magis solutiuę humorū

cholericorū & calidorū, q̄ phlegmaticorū & frigidorū & ab omnibus membris vñu saliter, & generaliter: sed principaliter ab hepate, & ab alijs mēbris nutritiis, soluendo materias cōpates in eis principaliter puridas, & vñu ipsarū est in processu febrium de materia mixta per eius digestionē & summe cōueniunt corporibus quę purgant tēpore veris, ppter ipsorū p̄seruationē, quia mūdificans & soluit materias phlegmaticas, & cholericas in eis multiplicatas & in toto corpore: sed maxime in stomacho, hepate, & alijs mēbris nutritiis: soluit etiā aliquāliet humorē melancholicū: & tēpore assumptionis est celebrata cibi digestiōe, s. per horas ante diē. Et dosē ē. s. j. vna.

Et hic vñit aduertē q̄ pilulę solutiuę quando in quibuscūq̄ corporibus diū cōtrahunt morā in stomacho nō dissolue, vñe ad actū operationis nō reducunt, & hoc maxime cōtingit propter debilitatē caloris naturalis, & virtutis digestiue in stomacho, vñe necessariū est in talibus vt vñq̄ ad tria cochlearia trahat pulli vel alteri liquoris multum calidi, quantū in ore tolerari pōt assument & deglutiant, vt talia acuta mediante caliditate liqueant pilulę si aut̄ hoc progeneris nō ex debilitate stomachi caliditatis, sed magis ex induratione & petrificatione pilularū, sic iuxta doctrinam principis potius debeat vomitū expelli. Summa medicinarū est. xviij. res.

Tēpus assumptionis.

CAtap. polychresta maiora, pituita crassam, lenit tam purgant, & inde natos affectus, colicum, arthriticum, ischiadicum, podagrā, ventris totius inflationē: ppter hęc hæmorrhoidas: recipiunt bellii, myrobalarū nigrarū, emblicarū, ana drach. quatuor: turbith boni & electi drach. tredecim: seminis apii, feniculi, anisi, carui, ameo, origani, rosarū, lepidii Indi, rutę agrestis, hermodactyli, falis Indi, massiches, ammoniaci, ana drach. vnam, cinnamomi, cardamomi, acori, spicę, croci, & calicę, ana drach. f. missim: sagapeni drachmas quatuor: colocynthidos drach. tres: penidiū alborū drach. quatuor: aloes drach. quindecim: cōmisce cum succo brassicę, manibus suis oleo iasmeno inunctis.

SYL.

Pilulę aggregatiuę maiores, valentes ad humorem crassum & viscosum & inflationē in mirach, & stomacho, & hæmorrhoidas soluit, & valēt ad dolorem iuncturarū, & ischiaticū, & cholicū, & podagrā ex phlegmate. s. bdellii, myrobalarū, nigrorum, emblicorū, ana drach. iiii. turbith boni & electi, drach. xiii. seminis, apii, feniculi, anisi, carui, ameo, origani, rosarum, fetaragi indi, harmel, hermodactyli, falis indi, massiches, ammoniaci, ana, drach. vna: cinnamomi, cardamomi, acori, spicę, croci, calicę ana, drach. f. sagapeni, drach. iiii. colocynthidis, vnc. iiii. penidiū albarum & drach. iiii. aloes succotriini, drach. xv. cōmisce cum succo caulii, et vnge man⁹ tuas cū oleo sambucino.

ANT.

Additio.

Inq̄ pilulę aggregatiuę maiores interdū habent in vñu. Auicē, in. v. cano. habet vñam descrip. & dicunt pilulę aggregatiuę filij Hilgebē, sed non sunt eadē cum istis, Summa medicinarū est. xxix. res.

CAtap. polychresta minora, pituitam & bilem vtrāque a ventriculo, & capite purgat, obstruções hepatis liberant, ipsumq̄ ac ventriculum roborat, febres antiquas, pruritum, vlcera f. maligna, iuuant, recipiūt myrobalarū suauarū, nigrarū, emblicarū, ana drach. tres: massiches, anisi, succi eupatorii, ablinthii, rosarum, ana drach. duas: rhabbari drach. quinq̄, hierę picę drach. duodecim: confice

SYL.

cuni

† Mel.
non Ni
col. scri
pti.
AN T.

† s. iij.
† s. vi.

† s. viij.

† s. x.

ANT. cum succo apii. Da drach. duas cum aqua calida:
Pilulæ aggregatiuæ minores, caput & stomachū
mundificant ab humorū superfluitatibus. s. vtriusq;
cholere & melancholice, & confortant stomachū et
hepar, & aperiunt opilationes, & valent ad febres
antiquas, & sanāt pruritū & vlcera. s. myrobalanor;
citrinor, nigror, & emblicor, ana t drach. iiii. masticis, anisi, succi, eupatorii, absinthii, rosæ ana drach. ii.
rauedsceni, drac. v. hieropier, drac. xii. confice cum
succo apii, da drach. ii. cum aqua calida.

Pilulæ aggregatiuæ fm hanc descriptionem non sunt
in vsu. Summa medicinarum est res. xi.

SYL. **C**Atap. ex eupatorio maiora, obstructionem he-
patis liberant, & icterū, inde ortum sanant, ac
dolorem & febres circuitu repetentes: recipiunt
myrobalanorū flauarum, succi eupatorii, succi absin-
thii, ana drach. tres. rhabarbari drach. tres & semiss.
mastiche drachmā vnam: croci drach. semiss. aloes
drach. quinque: forma cum succo intybi. Dantur
drach. duabus cum sero lactis.

ANT. Pilulæ de eupatorio maiores ad febres periodi-
cas: & ad dolorem hepatis & opilationē & hictē-
tiam. Recipe myrobalanorū citrinorū, succi eupatō-
rii, succi absinthii ana drach. iiii. rauedsceni, drach. iiii.
& f. masticis drac. vna croci drac. f. aloes boni drac.
v. confice cum succo endiue dosis eius est drach. ii.
cum aqua casei.

Pilulæ eupatoriū maiores: qdā magistraliter vniunt eis:
in cōmuniter nō sunt in vsu, & valēt in soluēdo materiā
cholericā principaliter, aquosam & lubilē, vñ cōferunt
hictēricā & dolori hepatis & opilationi ipsius. Confe-
runt etiā ad febres periodicas quæ paroxysmaliter mouēt
materia cholerica predominaute, & dosis ęst. 3. vna f.
cum aqua casei vel sine ipsa. Pilulæ artēicę. lęque cō-
niunt ad dolores articulosę: quę vacuāt materias contē-
tas in illis sicut in podagris, & principaliter sunt solutiue
materię phlegmaticarū crassarū cōstitūt in iuncturis:
sunt enim foriter attrahēt, & a pluribus medicis hñtur
in vsu. Et tēpus assumptiōnis earū est pmissa digestiōne
materię: & dosis est vsq; ad. 3. iij. Cuius hęc est descri-
ptiō. 8z. grana solis, diagridi, ebuli, & dentur de sero: si
assumens eas non cōnet, & noctes sint breues, vel post
cōnam pluribus transactis horis. Additio.

Pilulę de eupatorio maiores, nō sunt in vsu. idē Mef.
describit hic inferius minores quę similiter in vsu non
sunt Auicē. in. v. cano. similiter Serapio in proprio an-
tidotario habent vnam aliam descrip. quę eadem nō est
cum ista primā. Summa medicinarum est. viij. res.

SYL. **C**Atap. ex eupatorio minora idē potentia, reci-
piunt myrobalanorū flauarū, rhabarbari, succi
eupatorii, aloes, ana partes ęquales: comprehendē a-
qua apii, vel intybi. Da drachmas duas.

ANT. Pilulę de eupatorio minores, & sunt ex intentiōe
ne maiorum. s. myrobalanorū citrinor, rauedsceni:
succu eupatorii, aloes ana, partes ęquales. Confice cū
aqua apii da drach. ii. & in alio cum aqua endiuę.

Pilulę de eupatorio minores, non habentur in vsu.
Additio.

Has pilulas de eupatorio minores describit Auicē.
in. v. cano. & similiter Serapio in proprio antidotario,
quę tamē in vsu nō sunt. Summa medicinarū est. iij. res.

SYL. **C**Atapotia ex rhabarbaro vacuāt humores cras-
sos, lentos, multū putres, & inde ortas febres

antiquas, & ex aliis quoq; humoribus, sanant, & he-
patis dolorē, ac hydropem incipientē recipiunt rha-
barbari drac. tres succi glycyrrhizę, succi absinthii,
mastiche, ana drachmā vnam: myrobalanorū flauarū
drach. tres & semiss: seminis apii, feniculi, drach.
semiss. trochiscorū diarhodon, drach. tres, & semiss
sem: hierę picę drach. decem: excipe aqua feniculi,
li. Da vespere drach. duas cum sero lactis.

Pilulę de reubarbaro, cōferūt ad febres antiquas
ex diuersis generatis humoribus, viscosis, & putri-
dis, multarū putredinū & dolorē hepatis, & princi-
pium hydropisis. s. rauedsceni, drach. iiii. succi liqui-
ritizę, succi absinthii, masticis, ana drach. vna myroba-
lanorū citrinorū t drach. iiii. & f. seminis apii, fenici-
culi ana drach. f. trochiscorū, diarhodon, drach. iiii.
& f. hierę picę drac. x. Confice cum aqua feniculi, &
da drach. ii. cum aqua casei calida in sero.

Istę pilulę vbiquē generaliter preparantur, & habentur
in vsu, & principaliter conferunt in oibus febribus chro-
nicis factis ab humoribus phlegmaticis, & cholericis, &
principaliter solūnt humores putridos cholicos admix-
tos cum phlegmate, vnde conueniunt hydropicis, aperi-
endo opilationes hepatis, & aquā citrinā soluendo.
Et dosis ipsarum est vsq; ad drach. vna f. de mane alijs
conditionibus obseruariis &c. Additio.

Istę pilulę multū in vsu habent & quāvis Mef. habeat
loco reubarbari rauedsceni quod idē est loco tamen pilu-
larum de reubarbaro noui debemus vti pilulis de raue-
dsceni, nec contra, nam multum sunt adinueniem differen-
tes, & ad diuersas intentiones ordinate, igitur qui hoc sci-
ciunt, errant. Summa medicinarum est. res. x.

CAtap. ex halicababo a nobis inuenta, ad febres
diuturnas ex humoribus variis ortas, obstru-
ctionem hepatis soluunt, & inde ortum dolorem, &
incipientem hydropem: recipiunt absinthii & succi
eius, & succi eupatorii, aloes, myrobalanorū flauarū,
mastiche, croci, rhabarbari, cancamī loti, alari, anisi,
t casig, seminis fumarizę, ana drach. duas: hierę picę
drach. tres: confice cum aqua solani. Da a drach. vna
ad aureum vnum & semissem. Si autē tussis est cum
febre, pone venarū glycyrrhizę pondus dimidiū
ad omnia.

Pilulę alchechengi ex inuentiōe nostra, cōferūt
febribus longi tēporis diuersorū humorū & dolori
hepatis, & opilationi, & principio hydropisis. s.
absinthii & succi eius, & succi eupatorii, aloes, my-
robalanorū citrinor, masticis, croci, rauedsceni, lacę,
ablutę, alari: anisi: casig, seminis fumiterzę, ana drach.
ii. hierę picę, drach. iiii. Confice cū aqua solatri. dosis
eius est a drach. vna vsq; ad aureū. i. & f. Et si ē tussis
cum febre, pone venarū liquiritię medietatē ponde-
ris omnium. Sunt enim sanę & expertę.

Pilulę alchechengi, a practicis magistraliter habent in
vsu, sunt tamē vtilitatis & efficacizę quasi cōsimilis cum
pilulis de reubarbaro antidictis, cōferunt enim soluēdo
materias crassas, & subtiles, facientes febres chronicas,
cōferūt etiā dolori hepatis facto a materia pignitua: siue
ventositatē extendente, eleuata materia crassa phlegma-
tica. Cōferunt etiā principio hydropisis soluendo aquā
citrinā & hepar cōtrahēdo, & dosis est drach. vna. f. 8z.
raued. casig. f. lignę hierę picę, solatri, quod idē est qd
alchechengi, & est frigide & licet cōplexionis vltra finē.

Additio.

Hę pilulę interdū habētur in vsu, & sunt ex inuentiōe
ipius

Tēpus
assum-
ptionis.

t. ij. f.

Tēpus
assum-
ptionis.

SYL.

† lignę
vt pri.

ANT.

ipſius Meſ. Sed hic cadit dubitatio ſimilis ei quæ occurrit in diacurcuma, quæ licet in his pilulis nō ingrediatur alchechengi, dicunt tamen pilule de alchechengi ſim quoddā a compoſitore, vel ꝑ viulo ſcriptoris deſcriptio nō ē integra vel potius & melius, quæ conſiſtunt eū aqua ſolari ꝓꝑte ſpecies alchechengi. Summa medicinarum eſt. xv. res.

SYL.

C Atap. Philargii ad febres antiquas: recipiunt trochiſcorum diarhodon, trochiſc. de rhubarbo ana drach. quatuor: ſucci eupatorii. ſping. albe. ana drach. duas: abſinthii drach. vna & ſemiſem: myrobalanorum ſtavarū, ſeminis caſſiuthg. turbith. ana drach. quatuor: agarici, aloes, ana drach. octo, ſalis Indi drachmā vnam & ſemiſem: conſice cum aqua fœniculi. Da drachmas duas.

ANT.

Pilulæ ad febres antiquas inuentiſſimæ philargii. g. trochiſcorū diarhodon: trochiſcorū de reubarbo ana drach. iiii. ꝑ ſucci eupatorii, bedegar ana drach. ii. abſinthii, drach. vna & f. myrobalanorū citrinorū, ſeminis cuſcutę: turbith. ana drach. iiii. agarici, aloes ana ꝑ drach. viii. ſalis indi. ꝑ drach. vna & f. Conſice cum aqua fœniculi, & da drach. ii.

þ myrobalano
rū che
buloꝝ
þ 3. iij.
þ 3. vij.
þ 3. vna.

Iſſe pilulæ nō ſunt in vſu, nec præparatę reperiuntur.

Additio.

Iſſe pilulæ ad febres antiquas nō ſunt in vſu. Serapio in proprio anido, habet res deſcrip. pilularū ad febres antiquas q̄ nō ſunt eꝑde cum iſſa: vltima tamē earū parū videt ab iſſa diſferre. Summa medicinarum eſt res. xij.

SYL.

C Ataporia India Haly ad affectus melancholicos, cancrū, elephantia. alphas nigros curatu diſſiciles, melancholia morbu, & inde ortum timorem & mororem, ꝑ quartanā, iſterum ſplenicum. ſple nis doloꝝ: recipiunt myrobalanorū nigrarū, elleboꝝ nigri, polypodii, ana drach. quinque: epiſthymi, ſtoechados, ana drach. ſex: agarici, lapidis cyanei loti, colo cynthidis, ſalis Indi, ana drach. quatuor: ſucci eupatorii, ſpicę, ana drach. duas: caryophylloꝝ drachmā vnā: hieræ picę drach. duodecim. fiat maſſa cū ſucco apii. Dantur a drachmis duabus vſq; ad aureos duos cum aqua caſei: Salubria ſunt experta.

ANT.

Pilulę indæ quas ſcripſit Haly. quarū iuuamentū eſt vltimum ad egritudines melancholicas, & ad cancrum, & lepram, & morpheā nigrā diſſicilē, & ſunt bonę melancholig. & timori, & ad dolorē ſplenis & ad quartanā & hieſteritiā ſplenalię. g. myrobalanorū nigrorū: hellebori nigri, polypodii ana drach. v. epiſthymi, ſtoechados ana drach. vi. agarici lapidis lazuli loti, colocyntidis, ſalis indi, ana ꝑ drach. iiii. ſucci eupatorii ſpicę ana drach. iii. caryophyllorum, drach. vna hieræ picę drach. xii. Fiat pilulæ cū ſucco apii. Doſis eius eſt a drach. ii. vſq; ad aureos. ii. & ſunt ſanę & expertę. Da cum aqua caſei.

þ 3. iij.

Vſus iſtarū pilularū generaliter ſit ab oibus, & vbiq; ꝑparatę reperiunt, habēt enim proprietates & iuuamēta principaliter ad egritudines melancholicas & maxime de melancholia aduſta, illā cum facilitate euacuādo, ſoluūt etiā materias craſſas & mixtas: etiā melancholia nō aduſta, vñ conueniunt ad cancrū, lepram, & morpheā nigram, quæ eſt deſectio cutis, & conueniunt in febris quartana, & ad hieſteritiā nigram: quæ eſt de humore melancholico ex nocimento factio in ſplenis & ſunt hæ pilulę multū memorię cōmendandę propter earum vtilitatem, & doſis iſparum eſt drach. vna tempore congruo.

Additio.

Hę pilulę interdū in vſu habent. Et dixerunt quidam q̄ dicuntur indæ quia in India magis in vſu habent q̄ in alijs partibus. Alij dixerunt, q̄ dicuntur indę propter ſal indum quod recipiunt: & per ſal indū intellige ſal nigrū: ſed cum caremus eo, ſapientes volunt, q̄ loco eius ponamus ſal rubrū: quiddā ponunt zucarum candi, ſed nō recte, quia nō eſt ei proximum vt eſt ſal rubrum. Summa medicinarum eſt. xiii. res.

C Atap. Hermetis ex trochiſcis colocynthidos, ad cephalæā & hemigraniam diſſicilē, & affectus neruorū, & iuncturā, recipiunt trochiſcorum colocynthidos, drach. duodecim: hierę drach. ſeptē: maſſicis drach. duas: ſalis gemmę, aureum vnum: ſal dani boni vnciā vnā: omnia præter ladanū & maſſichen tere, & cribra: maſſicę vero pulueret cū pauco oleo nucū, quo ſpecies tritigillantur: deinde cū ladanō miſceatur in mortario piſtillo calido: ſiant cataportia craſſa. Da a drac. ſemiſe ad drac. vnam.

SYL.

Pilulæ Alandahal Hermetis ad ſodam antiquā, & hemigranā diſſicilē, & egritudines neruorū, & iuncturā, & ſanę & expertę. g. trochiſcoꝝ alandahal, drach. xii. hieræ drach. vii. maſſicis, drach. ii. ſalis gemmę, aure, vna, laudani boni vnc. vna. Omnia præter ladanū & maſſicę terant & cribellentur. Maſſix quoq; pulueri zetur cum pauco oleo nucū, & liniuntur cū eo ſpecies tritę. Deinde cum laudano cōficiantur, & in mortario terendo ea cum piſtillo calido: & ſiant pilulę craſſe. Da drach. f. vſq; ad drac. vnam.

ANT.

Pilulę alandahal nō ſunt in vſu, nec præparatę reperiuntur. Summa medicinarum eſt res. v.

C Atap. ex ſarcocolla, alba ſunt, pituitā vacuāt, ob id pituitoliſ affectibus commodant: recipiunt ſarcocollę drach. tres: turbith drach. quatuor: colocyntidis, drachmā vnā & ſemiſem, zingiberis tantundē: ſalis gemmę, drach. vnā: diſſolue ſarcocollā in aqua roſata: hiſque alia comprehendē.

SYL.

Pilulę de ſarcocolla, & ſunt pilulę albe ſolutione educentes phlegma, & conferunt ad egritudines phlegmaticas. g. ſarcocollę drach. iiii. turbith drach. iiii. colocyntidis drach. vna, & f. zingiberis tantundem: ſalis gemmę drach. vna. Diſſolue ſarcocollam in aqua roſata, & conſice alia cum ea, & ſiant pilulę. Sunt enim ſanę & expertę.

ANT.

Pilulę de ſarcocolla raro a medicis vſitantur: tamē ꝑparatę reperiunt: & ſolunt materiā phlegmaticā & viſcoſam cum violentia multa, & ideo ab vſu iſparū eſt cauendū: doſis iſparū eſt. 3. vna. Sarcocolla gummi eſt.

Additio.

Hę pilulę interdū in vſu habentur. Ipſe idem Meſi in capi. de ſarcocolla habet eandem deſcriptionem iſtarum pilularum, quas dicit compoſuiſſe Haly ſenem.

Summa medicinarum eſt res. vi.

C Ataportia Fortida maiora, vacuant pituitam craſſam, crudā: ob id conſerūt affectibus indē natus, arthritidi, podagrę, gonagrę, dolori ſping. & aliarū iuncturāꝝ ventriculi, colico, alphis, elephantię, albaras: recipiunt ſagapeni, hammoniā, opoponacis, bdelli, colocyntidis, rutę agreſtis, aloes, epiſthymi, ana drach. quinque: thermodactylorū, eſule, ana drach. duas, ſcammonii drach. tres: cinnamomi, ſpicę, croci, caſſorij, ana drachmā vnā: turbith drach. quatuor

SYL.

quatuor: zingiberis drachmā vnam et semissem: euphorbii drach. vnius partes duas: dissolue lachrymas aqua porri, & finge massam. Dabis drach. duas.

Pilulæ Fœtidæ maiores, quæ expellunt humores crassos, & conferunt ad dolorē iuncturarū, & podagrigæ, & dorsii, et genuū, et omnē dolorē ex hūiore crudo, & dolorē stomachi, & colicæ, & albaras, & morpheam & lepram. ꝑ. sagapeni, ammoniaci, opoponacis, bdellii, colocynthidis, harmel, aloes, epithymi ana drach. v. hermodactylorum, allicebrian, ana drach. ii. scamoneg, drach. iii. cinnamomi, spicæ, croci, castorei ana drac. vna, turbith, drach. iii. zingibe, drach. vna & f. euphorbii, drac. vna partes duas. Dissoluantur gummi in aqua porri, & fiant pilulæ, da drach. ii.

Pilulæ fœtidæ maiores generaliter sunt in vsu. & sic vsq; præparant. Potenter enim soluit materias phlegmaticas crassas & viscosas. vnde de attrahū & soluit materias contentas in iuncturis in cerebro, & mēbris nervosis. Cōmuni tamen vsus ipsarū est in sine dictarū ægritudinū nervosarū, & maxime in paralyssi. & in podagrigæ longiterni poris, & ægritudinibus similibus est cōmuni vsus ipsarū, & dosi est, drac. vna cum cōditionibus obseruatis prædictis superius assumptis. ꝑ. harmel. i. rutæ est calida & sicca circa tertium gradum, hermodactylorum, allicebrian, i. esulæ, & est medicina calida, & sicca in tertio gradu, & est radix herbæ solutiue humoris phlegmatici.

Additio.

Hæ pilulæ multū habentur in vsu, & dicuntur fœtidæ: quia fœtidus & corruptus humores educunt, vel dicuntur fœtidæ, quia quedā fœtida ingrediunt. Idem cap. de æggritudinibus nervorum habet quatuor descriptiones. Similiter Scrapio in proprio antido. habet tres descriptiones pilularū fœtidarum. Haly. x. practice duas, & rasis. ix. ad Almanfor cap. de paralyssi vnā, idem in libro diuisionum habet vnā aliam, quæ omnes ab istis differunt: nec sunt in vsu. Summa medicinarum est res. xix.

SYL.

CAtap. Fœtida minora idem pollentia, recipiunt sagapeni, ammoniaci, opoponacis, bdellii, myrrhæ, ana drach. quinq; turbith drach. decem: colocynthidis drac. sexsant vt priora. Da drac. duas.

ANT.

Pilulæ Fœtidæ minores, & sunt intentione maiorum. ꝑ. sagapeni ammoniaci, opoponacis, bdellii, myrrhæ ana, drach. v. turbith, drach. x. colocynthidis, drac. vi. Fiant sic priores, da drach. ii.

Pilulæ fœtidæ minores possunt magistraliter præparari, sed quia non sunt sic confortata sicut præcedentes: ideo vsus earum non est sic cōueniens sicut præcedentes, quia maioris periculi: & vsus earum est vsq; ad. 3. i. tamen in quibusdam robullis, & fortibus possunt exhiberi, drac. vna alijs conditionibus obseruatis &c.

Additio.

Istæ pilulæ nō sunt in vsu. Gilbertus Anglicus cap. de paralyssi habet vnā descri. pilularū fœtidarū quæ differt ab ista nec est in vsu. Summa medicinarum est. ix. res.

SYL.

CAtap. sagapeni pituitam lētam purgant: ob id iuuant paralyssi, spasmus, dolorem iuncturarum, dorsii, podagram frigidam: recipiunt sagapeni, ammoniaci, bdellii, opoponacis, aloes, castorei, rutæ, agrestis, ana drach. duas: colocynthidis drach. tres. Fac massam cum aqua porri.

ANT.

Pilulæ de Sagapeno ad paralyssi: & mollificationem, & spasmus, & dolorem iuncturarū dorsii, & podagram frigidam: & solunt phlegma viscosum. ꝑ.

sagapeni, ammoniaci, bdellii, opoponacis, aloes: castorei, harmel, ana drach. ii. colocynthidis drach. iii. Fiant pilulæ cum aqua porri.

Istæ pilulæ præparatæ reperiuntur, licet non multum habeantur in vsu, sunt enim principaliter solutiue materie rum phlegmaticarū crassarum, & viscosarum a cerebro, & nucha, & alijs membris nervosis, & cōueniunt doloribus iuncturarū, & ad paralyssi & ad spasmus: præmissa tamen digestionē materiæ, & dosi est ad drach. vnā. Tutius tamen est ab eis abstinere, & vti pilulis fœtidis maioribus dictis superius. Pilulæ cochiæ cōmuni ter non reperiuntur posite in antidotario Mef. sed earū descriptio ponitur inferius in suo de appropriatis. e. de cura sode frigidæ. Ponitur etiam ipsarū descriptio consilio Almanforis cap. de dolore capitis a materia frigida, & hæc est descriptio quæ cōmuniter habetur in vsu. & sic vbique præparatæ reperiuntur. ꝑ. pulueris hieræ picæ Gale. drac. x. colocynthidis, drach. ij. & tertiā partē, drac. vna scamoneg, drach. ij. f. turbith, f. lechados ana drac. v. con sice cū succo absinthij, & dosi earū cōmuniter est drac. vna. Istæ pilulæ efficaciam magnam habent in soluendo materias frigidas, & phlegmaticas, in capite contentas. vnde summe conueniunt sode, & dolori capitis facto a materia frigida phlegmatica, & etiam conferunt passio nibus frigidis materialibus membrorum nervolorum, & vsus earum esse debet post digestionē &c.

Pilulæ cochiæ viuales.

Additio.

Hæ pilulæ raro habentur in vsu, illa vero descriptio quæ est magis in vsu est vnā alia quā idem inferius descri bit Auicē. in quinto cano. habet vnā aliam descri. sed non est in vsu. Summa medicinarum est res. ix.

SYL.

CAtap. Euphorbii, pituitam frigidam, crudam, ad nervos fluentē vacuant: ob id cōferunt paralyssi, recipiunt euphorbii, colocynthidis, agarici, bdellii, sagapeni, ana drach. duas: aloes, drach. quinque: finge cum aqua porri. Dantur a drach. semiss. ad drach. vnam.

ANT.

Pilulæ de Euphorbio solutione educunt phlegma frigidum, & conferunt ad mollificationē, & paralyssi, & educunt humores crudos, qui descendūt ad nervos. ꝑ. euphorbii, colocynthidis, agarici, bdellii, sagapeni ana drach. ii. aloes drach. v. Fiant pilulæ cum aqua porri. Potio est a drac. f. vsq; ad drac. vnā.

Istæ pilulæ raro habentur in vsu licet præparatæ reperiuntur. Inducunt enim violentiam magnam ex earū potentia: & acutitate in soluendo phlegma frigidū & viscosum, quod est causa mollificationis & paralyssi, videdæ sunt ergo, nisi in casu magnæ necessitatis, & in corporibus robullis & fortibus, & dosi ipsarum est a drach. f. vsq; ad drach. vnā. Euphorbium est gummi calidum, & siccum in quarto.

Additio.

Hæ pilulæ habentur in vsu sūm præsentem descriptionē. Auicē. in. v. cano. habet vnā descriptionē, quæ eadem est in simplicibus cum ista: sed differt in hoc, q̄ hæc conficiuntur cum aqua porri: alix vero cum aqua caulium. Similiter Scrapio in pprio antidotario habet vnā aliam descri. quæ differt ab ista. Gilbertus Anglicus cap. de paralyssi vnā habet descri. quæ non differt ab ista. Summa medicinarum est res. vii.

SYL.

CAtap. ex rhabarbaro alia ad hepatitis & lienis obstructionē, & hydropem: recipiunt rhabarbari drachmas septē, ammoniaci, sagapeni, bdellii, ana drachmas decem: cancamī, drachmas octo, opoponacis drachmas quatuor, thymelæ, gūmi, ana drachmas

drachmas quatuor: turbith drachmas decem: spica, polii, aloes ana drachmas quinque. mastiches drac. duas: myrobalarum flauarum drachmas decem: dissolue lachrymas vino, & forma. Datur drachmis duabus cum aqua calei.

ANT.

Pilule de raud, confertur ad oppilationes splenis, & hepatis: & hydropisim. g. raudesceni, drach. vii. ammoniaci, sagapeni, bdelli ana drach. x. lacca, drach. viii. opopanax, drach. iiii. mezercon. gumi, ana drach. iiii. turbith, drach. x. spica, polii: aloes ana drach. v. mastich, drach. ii. myrobalarum citrinorum: drach. x. Dissolue in vino gummi, & fac pilulas, dos. tis est, drach. iiii. cum aqua calis.

Pilule de raud. i. de reubarbaro. hxc descriptio non habetur in vfu, sed ea quæ superius habetur.

Additio.

Pilule de raud apud aliquos aromatarios tenent cōfectas, & sunt in vfu sub nomine pilularum de raud. nō debet autem ista confectio dari, nec cōfici pro pilulis de reubarbaro. Ras. ix. ad Almanitiam. ca. de hydropis: habet vnam aliam descript. sed non est eadem cum illa. Serapio vero in proprio antidota, habet vnam descript. pilularum de raud, quæ est eadem cum illa. Summa medicinarum est res. xiiij. numero.

SYL.

CAtapotia ex thymelæ, serosum excrementum valenter purgant, seu aquas, ob id hydropem iuuant: recipiunt foliorum thymelæ aceto infusorum & siccatorem drachmas quinqs: myrobalarum flauarum, drach. quatuor: cepularum, drach. tres: forma cū mauna, & tamar Indis aqua intybi solutis.

ANT.

Pilule de Mezercon, & sunt medicina mirabilis ad hydropisim: & educit aqua citrinam: & sunt experte. g. foliorum mezercon infusorum in aceto, & exicatorum, drach. v. myrobalarum citrinorum, drach. iiii. chebulorum, drach. iiii. confice cum teremabin t & tamarindis dissolutis in aqua endiuia.

tvd

Pilula de mezercon. i. de laureola, hxc descript. pilularum communis est in vfu, & vbiq. præparata reputantur enim conuenientes principaliter ad solvendum aqua citrinam. vnde communiter ab omnibus medicis dantur in cura hydropisim affectis. Et dosi communiter est drac. vna. vsq. ad. 3. iij. oblativatis conditionibus.

Additio.

Hxc descript. pilularum communiter in vfu habetur, idem Mes. ca. de mezercon hanc eandem habet descriptionē. Et dicitur de mezercon aqua ingreditur plus de mezercon q̃ de alio simplic. Christoforus de honestis in presenti cōmēto habet mezercon. i. laureolam, quod falsum est: v. dicitum est supra in cōfessione almezercon. Serapio in proprio antidota. hēt duas descript. pilu. de mezercon quæ nō sunt ead. cū illa. Summa medicinarum est res. iij.

SYL.

CAtapotia optica maiora, visum roborat, & augent, excrementa vacuant, corpus sanum faciunt: sumptis his a cibo abstinere non est necesse: recipiunt rosarum, violarum, absinthii, colocynthidis, turbith, cubebæ, calami aromatici, nucis moschata, spicæ, epithymi, carpopalsami, xylobalsami, felseos, seminis rutæ, schœnanthi, asari, mastiches, caryophyllorum, cinnamomi, anili, feniculi, apii, calicæ, croci, macis, ana drach. duas: myrobalarum flauarum, cepularum Indiarum, bellericæ, emblicæ, rhubarbari, ana drachmas quatuor: agarici, fenicæ, ana drach. quin-

que euphragie, drachmas sex, aloes, pondus omnium comprehendit succo feniculi. Dantur a drach. duabus ad drachmas tres.

ANT.

Pilule lucis mai res: & addunt in vfu & corroborant: & absterunt instrumenta sensuum, & expellunt superfluitates: & custodiunt sanitatem corporis, & presumitur super eis absq. necessitate abstinentiæ. rosarum violarum: absinthii: colocynthidis: turbith: cubebæ: calami aromatici: nucis moschata: spicæ, epithymi, carpopalsami, xylobalsami, sileris, seminis rutæ, schœnanthi, asari: mastiches: caryophyllorum: cinnamomi: anili: feniculi: apii: calicæ: croci, macis ana drach. ii. myrobalarum citrinorum: chebulorum, indorum bellericorum emblicorum: raudesceni ana drach. iiii. agarici, fenæ ana drac. v. euphragie t drach. vi. aloes succutrensis ad pondus omnium. Confice cum succo feniculi. Dosis eius est a drac. ii. vsq. ad. iij.

t3. vii.

De istis pilulis ponunt duas descriptiones, & ista prima est illa quæ communiter magis habetur in vfu, & vbiq. magis præparata reputatur. Summe cōueniunt in solvendo superfluitates, maxime phlegmaticas contritas in cerebro: & sunt conseruatiue virtutis visus: & curatiue ægritudinis oculorum quæ fiunt materia frigida. Et vltra virtutē solutiua quā habent, sunt confortatiue predictæ virtutis visus: spiritus visibiles multiplicat, & eos claros & perspicuos facit. Et dosi est 3. vna. f. 3. sileris, i. montani, calicæ, f. lignæ, & reliquæ sunt noia.

Additio.

Istæ pilule apud nos sunt in vfu, dicitur autem lucis: quia valent ad oculos medicandos, vel dicuntur lucis, quia obcuritatis oculorum prout solusciem remouent: & de ipsis reperitur hic maiores & minores: sed maiores sunt illæ quæ medici nostri laudant. Summa medicinarum est res. xxxvi. numero.

SYL.

CAtapotia optica minora idem pollentia: recipiunt xylobalsami, carpopalsami, ana drach. vna: chelidonii, drach. quinque: rosarum violarum: absinthii, euphragie, ana drach. tres: fenicæ, epithymi, myrobalarum, cepul. Ind. bellericorum, emblicæ, agarici, colocynthidis, schœnanthi, sileris, lapidis yaneii, ana drachmas duas & tenuiss. aloes, pondus omnium: finge cū succo feniculi, aut chelidonii.

ANT.

Pilule lucis minores, in intentione maiorum. g. xylobalsami, carpopalsami, ana drach. vna chelidonii, drach. v. rosarum violarum: absinthii: euphragie ana drach. iiii. fenicæ, epithymi, myrobalarum citrinorum: chebulorum, indorum: bellericorum: emblicorum: agarici: colocynthidis, schœnanthi, sileris, lapidis lazuli ana drach. ii. & f. aloes bonæ ad pondus oium. Confice in succo feniculi, aut chelidonii.

Pilule lucis minores etiam præparantur: & habentur in vfu, non tamen sicut prædictæ: & in operatione quasi cōueniunt cum illis. Et dosi est sicut illarum: tantum istæ minores, sunt plus solutiue materie melancholicæ q̃ phlegmaticæ: sed maiores magis solutiue phlegmæ: & minus melancholicæ. Et cum hoc plus vel magis sunt confortatiue cerebrum, & instrumentorum sensuum.

Additio.

Istæ pilule minores interdum habentur in vfu. Summa medicinarum est res. xxi. numero.

SYL.

CAtapotia stomachica alia cerebrum, & ventriculum corruptis humoribus purgant, ven-

triculum

triculum roborant, coctionem iuuant, appetentiam excitant, hiere picre drachmas decem: trium myrobalarum, ablinthii, ana drachmas duas: mastiches, anisi, bellericarum, emblicarum, agarici, ana drachmas tres & semissem: zingiberis drachmas duas: caryophyllorum, salis gemme, schœnu anthus, ana drachmam vnam, turbith drachmas duodecim: confice cum succo ablinthii. Da drachmas duas vel tres.

ANT. Pilule stomachicæ, stomachum & digestionem confortant, cerebrum & stomachum a corruptis humoribus purgant: & appetitum excitant. g. hiere picre, drach. x. trium myrobalarum, ablinthii, ana drach. ii. mastices, anisi, bellericæ, emblicæ, agarici ana drach. iiii. & f. zingibe. drach. ii. caryophyllorum, salis gemmæ, schœnanthi ana drach. i. turbith, drach. xii. Confice cum succo ablinthii. Et da drach. ii. vel. iiii.

Pilule stomachicæ stomachū & digestionem confortant, & superius posita est descriptio pilularū stomachicarum quæ cōmunitur sunt in vsu, verū hæc duæ descriptio nes modicū differunt in virtute & operationibus. Istæ enī purgando humores putridos & corruptos contentos in stomacho ipsū stomachū confortant, virtutem digestiōis vigoro. Et cōferūt ægritudinibus frigidis cerebri materialibus. Et dosi cōmuni earū est drach. vna, licet possit dari, drach. i. f. obseruare conditionibus &c.

Summa medicinarum est res. xvi.

SYL.

Catapota stomachica alia idem pollentia, recipiunt trium myrobalarum ana drachmas tres: rosarum, mastiches, ana drachmas duas, cardamomi, ligni aloes, fantali citrini, cubebæ, caryophyllorum, schœnu anthus, nucis moschatæ, ana drachmas duas: rhabarbari vnc. semissem: turbith drachmas septem: aloes pondus omnium: comprehende omnia vino odoro.

ANT. Pilule alig stomachicæ, & sunt in intentione priorum. g. trium myrobalarum, ana drach. iiii. rosarum, mastices ana drach. ii. cardamomi, ligni aloes, fantali citrini, cubebæ, caryophyllorum, schœnathij, nucis muscatæ, ana drach. ii. rauedfenu, vnc. f. turbith, drach. vii. aloes ad pondus omnium. Confice cum vino odorifero.

+3. i.

Pilule stomachicæ alie in operationibus conueniunt cum supradictis. Et dosi est sicut in supra declaratis.

Addito.

Summa medicinarum est res. xvi. numero.

SYL.

Catapota stomachica alia nobis inuenta, ventriculum & caput expurgant: quouis tempore lūmi possunt recipiunt turbith drachmas decem: mastiches drachmas quatuor: rosarū drachmas tres: aloes bonæ pondus omnium: comprehende succo ablinthii.

ANT.

Pilule stomachicæ nostræ, stomachū & caput mundificat, & accipiatur omni tempore. g. turbith, drach. x. mastices, drach. iiii. rosarum, drach. iiii. aloes boni ad pondus omnium. Confice cum succo ablinthii.

Istæ sunt pilulæ quæ cōmunitur habent in vsu, & ab aromataris præparantur. Ipse enim sunt mundificationis materiæ crassarū contentarum in stomacho, & in capite soluendo principaliter materias phlegmaticas corruptas, & maxime subiles & aquosas. Et sunt pilulæ fa-

tis domesticæ. Et earum dosi est vsq; ad drach. vnam f. cum conditionibus obseruatis.

Addito.

Quāvis Mes. habeat plures descriptiones pilularum stomachicarum, plus tamen ista cum alijs primis superscriptis habentur in vsu, & ab aromataris præparantur. Summa medicinarum est res. iiii.

Catapota stomachica alia, caput & ventriculo purgantia, recipiunt aloes drachmas sex: mastiches, rosarum, ana drachmas duas: compone cum succo solani.

ANT. Pilulæ alig stomachicæ stomachum & caput mundificant. g. aloes, drach. vi. mastices, rosarū ana drach. ii. Confice cum succo solatri.

Pilule stomachicæ caput & stomachū confortant, & mundificant. Istæ pilulæ possunt magistraliter præparari, & vsus est quasi sicut pilularum cōmuniū. Summa medicinarum est res quatuor.

Catapota alia ex eisdem trochiscis efficacia ad affectus cerebri, neruorum, & iuncturarum pituitolos: recipiunt trochiscorum colocynthidos, drachmas decem: salis gemmæ, drach. vnam: ladanī drachmas duodecim: olei rosarum, quantum sufficit.

SYL.

Pilule alandahal, experte ad ægritudines cerebri & neruorum phlegmaticas, & ad ægritudines iuncturarum: & sunt sublimes. g. trochiscorum alandahal, drach. x. salis gemmæ, drach. vna, ladanī, drach. xii. olei rosarum, quantum sufficit: & sunt experte.

ANT.

Pilule alandahal non sunt in vsu, nec præparate reperiuntur. Summa medicinarum est res quatuor.

Catapota stomachica alia recipiunt myrobalarum siuarum, aloes, turbith, ana drachmas decem: rosarum, spicæ, mastiches, ana drachmas duas & dimidiam: anisi drachmam vnam & semissem: salis Indi, croci, ana drachmam vnam: misce cum succo ablinthii.

SYL.

ANT. Pilule stomachicæ alig nostræ. g. myrobalarum citrinorum: aloes, turbith ana drach. x. rosarum, spicæ, mastices ana drach. ii. & f. anisi, drach. i. & f. salis indi, croci ana drach. i. Confice cum succo ablinthii.

De istis pilulis multæ ponuntur descriptiones. Omnes tamen conueniunt in hoc, qd soluit materiā phlegmaticā, maxime a stomacho, cerebro &c. presentes tamen pilulæ virtutem habent aliquid in soluendo materiā cholicā. Et dosi esse potest vsq; ad drach. vna, f. & istę pilulæ stomachicæ præliguntur secundum voluntatem medicorum eis venientium. Summa medicinarum est res. x.

Catap. ex agarico, thoracem purgant pituita crassa & putri: ob id antiquę tussi, & asthma conserunt: recipiunt agarici, drachmas tres: radicis ireos, prasii, ana drachmā vnam: turbith, drachmas quinque: hiere picre, drach. quatuor: colocynthidos, farco collæ, ana drach. duas, myrrhæ, drachmā vna: misce cum lapa. Da drachmas duas.

SYL.

Meſ.

q Pilulæ

ANT. Pilulæ de agarico, mundificant pectus ab humoribus crassis & putridis, & conferunt asthmati, & tussi antiquæ. *g.* agarici, drach. iiii. radicis lilii coelestis, prassii, ana drach. vnam, turbith, drach. v. hieræ picræ, drachmas. iiii. colocynthidis, farcocol. ana drachmas. ii. myrrhæ: drach. vnam. Confice cum robub. & da drachmas duas.

Mirabile in acie.

Istæ pilulæ multũ sunt in vſu, & sic vbique p̄paratæ reperiuntur. cõueniunt enim in passionibus capitis, & pectoris, euacuando humores crassos, & adhærentes, atrahunt etiã omne materiã a iuncturis, vñ conferunt peripleumonicis, asthmaticis, tussitibus &c. Et dosi earũ est. *z.* iij. & earũ cõpositione ingredi radix ireos: faciens lilios celestinos, & est calidæ & siccæ cõplexionis in tertio gradu cuius succus summe cõferitur ydropicis asticitis: soluit enim aquã citrinã in copia magna, & dosi eius est vsq; ad. *z.* iij. depuratus cum modico mellis vel zuchari, spica, & cinnamomo. Et dosi est. *z.* iij. p̄dicti succi sic p̄parati cum, vnc. vna mellis vel zuchari ad solũdum vsq; ad iij. adſalis. Et de tali potione p̄t exhiberi semel in septimana p̄supposita semp virtutis cõſtãtia, & debet assumi sub actuali caliditate de mane, sicut alię potiones, & iam vidi ſolum cum hoc medicamine, & alio bono regimine in sex rebus non naturalibus, plures ydropicos curatos esse. Additio.

Istę pilulæ multũ in vſu habent. ſidẽ Aueſ. ca. de asthma te habet vnã aliam deſcrip. Similiter Aueſ. in. iij. canoſen. x. de cura asthmaſis, quæ eadem est cum ista. Serapio, vero in proprio antidotario habet vnã deſcrip. quæ eadem non est cum ista. Summa medicinarum est res. ix.

SYL. **C** Atap. ad febres bilioſas, & morbos ex bile flaua, & sanguine natos. recipiunt myrob. flauarum, & Ind. emblicarum, ſeminis fumarig. caſſuthæ, ana drach. duas: ſolorũ roſarũ, ſeminis citrulli, rhabarbari, ana drachmas duas: alii rhabarbari drach. ſex: scammonii in cydonio cocti, drachmã vnã & ſemiſſem: alii drach. duas & ſemiſſem: ſucci eupatorii, ſucci abſinthii, ana drachmas duas: agarici, drachmas duas & ſemiſſem: hierę picræ, drach. octo, mellis cum caſſia ſiſtula, tamar Indis, & ſucco intybi miſti, quantum ſufficit. Dantur a drach. duabus ad aureos duas.

ANT. Pilulę quę conferunt ad febres cholicas & ad ægritudines cholicę citring & ſanguinis. *g.* myrobalanorum citrinorum, & indorum: ſeminis fumiterræ: cuſcutę, emblicorum ana drach. ii. ſolorũ roſarum ſeminis citrulli: rauedſeni, ana drach. ii. et in alio raued. drach. vi. scammonę coctę in citonio, drach. vna & *f.* in alio drach. ii. & *f.* ſucci eupatorii: ſucci abſinthii ana drach. ii. agarici, drach. ii. & *f.* hierę picræ, drac. viii. mellis aggregatõnis, caſiæ ſiſtule & tamarindorum, & ſucci endiuiz quãtum ſufficit Doſis eſt a drach. ii. vsq; ad aur. ii.

Pilulę quę conferunt ad febres cholicas, cõmuni- ter non ſunt in vſu, nec p̄parantur. Summa medicinarum eſt res. xviij.

SYL. **C** Atap. diarhodon, v̄triculum firman, coctiõnem iuuant: oris odorem cõmendant: recipiunt trochiſcorum diarhodon, abſinthii, ana drach. quinq; ſummitatum ſchœnu anthus, maſtiche, ana drachmas duas: ſalis Indi drachmã vnã: aloes

bonę pondus omnium: comprehendẽ aqua ſoliorum citri.

Pilulę diarhodon, ſtomachũ & digeſtionem confortant: & oris odorẽ faciunt bonum. *g.* trochiſcorum diarhodon, abſinthii ana drach. v. cimarũ ſchœnanthi, maſticis ana drach. ii. ſalis indi, drach. vna, aloes boni ad pondus omnium. Confice cum aqua ſoliorum citri.

Pilulę diarhodon: vſus iſtarum pillularum a quibuſdam habetur: nam ſunt domeſticę & magnę ſecuritatũ in ſoluendo phlegmaticam materiã ſubtilẽ, ac etiam materiam cholicam virtute aloes quod ingreditur cõpoſitionem ipſarũ: cum hoc etiam ſunt confortatiue virtutis digeſtiuę ſtomachi deſiccando putredines in eo contentas, & oris odorem bonũ faciunt. *g.* cimarum, idell extrematũ ichœnanthi, & doſis eſt vsq; ad drach. vnã. Summa medicinarum eſt res. viij.

ANT. **C** Atapotia ex turbith aurea dicta, bilem & pitui tam citra moleſtiam purgant: hepar & ventriculũ roborant, coſtionem iuuant: recipiunt turbith boni drach. ſexdecim: aloes vnciam vnã & ſemiſſ. maſtiche, roſarũ, ana drach. ſeptem: myrob. flauarũ, drach. decem: croci drach. tres: confice cum ſucco abſinthii.

Pilulę de turbith: & dicuntur pilulę aureæ: choleram & phlegma ſine moleſtia purgant: ſtomachũ & hepar confortant: & digeſtionem procurant. *g.* turbith boni drach. xvi. aloes, vnc. i. & *f.* maſticis, roſarũ ana drac. vii. myrobalanog. citrinog. drac. x. croci, drach. iiii. Confice cum ſucco abſinthii.

Pilulę turbithacę non ſunt in vſu, nec p̄paratæ reperiuntur. Additio.

Has pilulas habemus in vſu ſub nomine pillularũ aurearum. Meſ. tamen quãdo medicus ordinat pilulas aureas intelligitur ſim deſcrip. Nicolai. Serapio in proprio antidotario iſta pilulę albeę & dicuntur pilulę auſe, ſed non ſunt in vſu. Summa medicinarum eſt res. viij.

SYL. **C** Atap. ex turbith alia idẽ potentia. recipiunt turbith, myrob. flauarum, aloes, ana drach. decem: maſtiche, roſarum, ſpicę, ana drach. duas & ſemiſſ. anifi, drac. vnam & ſemiſſ. croci drachinã vnã: fiat maſſa vt prius. Alii addunt ſalis Indi drac. duas.

Pilulę de turbith alie ſimilis virtutis. *g.* turbith, myrobalanorũ citrinorũ: aloes optimi ana drach. x. maſticis: roſarum ſpicę ana drach. ii. *f.* anifi drach. i. & *f.* croci drach. i. Fiant pilulę ſicut diximus: & in alio ſalis indi: drach. ii.

Pilulę alię de turbith nõ p̄parant ſub hac deſcriptiõne.

SYL. **C** Atap. ex lapide cyaneo, ad affectus melancholicos, & bile vſta natos: recipiunt lapidis cyanei loti, drach. ſex, epithymi, polypodii, ana drach. octo, scammonii, ellebori nigri, ſalis Indi, ana drach. duas & ſemiſſem, agarici drach. octo, caryophylloſ, anifi, ana drach. quatuor: hieræ picræ, drach. xv. miſce cum ſucco intybi. Da drach. duas cum aqua caſei.

Pilulę de lapide lazuli, ad ægritudines melancholicas: & cholę aduſte ſang. & expertæ. *g.* lapidis lazuli abluti & drach. v. epithymi: polypo. ana drac. viii. scammonę: ellebori nigri: ſalis indi ana, drac. ii. & *f.*

ANT.

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

fs. vi.

& f.

& f. agarici, drac. viii. caryophyllos, anisi ana drach. iiii. hierę picę, drach. xv. Conſice cum ſucco endiuię. Et da drach. ii. cum aqua caſei.

Pilulę de lapide lazuli, maxie ſunt in vſu, & ſic vbicę pparatę reperiri ſunt ſolutiue humoris melancholici, et maxime adulti, ideo cōſerūt leprę, cācro, & quartanę facie a materia adulta, ſunt enim magnę ſecuritati, & ſalutiter ſolunt, & doſis eſt vſq; ad drach. i. ſ.

Addito.

Iſtę pilulę multū habent in vſu. Serapio in aprio antidota. habet vnam deſcrip. quę eſt eadem cum iſta.

Summa medicinarum eſt. res. xi.

SYL.

C Atap. ex lapide Armeno, melancholiā, & bilē vſam multiplicem vtręq; demeter vacuant, ob id morbis inde natis conferunt: recipiunt lapidi Armeni loti & præparati, hierę picę, ana drach. v. epithymi polypodii, ana drachmas oct. ſcammonii in cydonio cocti, drach. tres: caryophyllorum, drachmas duas: ſalis Indi, drachmam vnā & ſemiſſem: conſice cum ſucco ſolani.

ANT.

Pilulę de lapide Armeno, varios educunt humores cholę aduſę, & melancholię ſine moleſtia: & conferunt a gritudinibus ab eis factis. g. lapidis armeni loti & præparati, hierę picę ana drach. v. epithymi polypodii ana drach. viii. ſcammonie coctę in citonio drach. iiii. caryophyllorum, drach. ii. ſalis indi. drach. i. ſ. Conſice cum ſucco ſolatri.

Iſtę pilulę rariffime habent in vſu, quia virtute conueniunt cum pilulis de lapide lazuli antedictis, ſed ſunt maioris violentię & potentię in ſolendo, & maxime materię cholericę licet etiam melancholicę aduſam: ingrediuntur enim earum cōpoſitionē ſcammonie quę eſt potentiffima ad ſolendum materię cholericę.

SYL.

C Atap. ad catarrhum, coryzam, tuſſim, aliſq; his ſuccedentes affectus: recipiunt myrrhę, drachmas ſex: thuris drachmas quinque: opii, hyoſcyami, ana drachmas quatuor: croci drachmam vnā & ſemiſſem: radicem lingue canis, drachmas quatuor & ſemiſſ. forma maſſam, Da a drach. ſemiſſ. ad drachmam vnam.

ANT.

Pilulę ad omnes morbos catarrhi: & coryzę & tuſſis catarrhalis. g. myrrhę purę, drach. vi. olibani, drach. v. opii, hyoſcyami, ana drach. iiii. croci, drach. i. & f. radicę lingue canis, drach. iiii. & f. Fiant pilulę, & adminiſtrentur: & da a drach. f. vſq; ad drach. i.

Pilulę ad omnes morbos catarrhi non ſunt in vſu.

SYL.

C Atap. ex Sagapeno, ad iſchiadę, podagrę, & reliquarū iuncturarū dolorē, ac etiā vteri, menſeq; proinouent: recipiunt ſagapenī, hammoniacti, opopanacis, bdellii, ana drach. ii. & ſemiſſ. ſeminis apii, ameos, rutę agreſtis, aniſi, ana drachmā vnā: acori, lepidii Indi, calamintis, ſolii, centaurii, polii, coſti, ſalis gemmę, ana drach. ſemiſſ. aloes, drach. vi. colocynthidos, drach. quing: fac maſſam, vttere.

ANT.

Pilulę de Sagapeno, expertę ad dolorē iuncturarum & ſchiaticę & podagrę: & conferunt ad dolorē matricis, & puocant mēſtrua. g. ſagapeni, ammoniaci, opopanacis: bdellii ana drach. ii. & f. ſeminis apii, ameos, harmel. aniſi ana drach. i. acori. ſetaragi, indi, calamenti, ſolii cētaureę, polii, coſti, ſalis gemmę ana drach. f. aloes, drach. vi. colocynthidos, drach. v. Fiant pilulę & adminiſtrentur.

Pilulę de ſagapeno ſm pntem deſcrip. nō ſunt in vſu ſed ſolum ſm deſcriptionem ſuperius poſitam.

Addito.

Iſę pilulę ſunt illę quas doctores laudant: ſupra poſita ſuit vnā alia deſcrip. ex auctoritate eiufdem, quę non ſunt ita laudatę. Serapio in proprio antidoto. habet plures deſcrip. quę non ſunt eadem cum iſta. Summa medicinarum eſt. xviii. res.

C Atap. ex bdellio maiorē ad fluxū hęmorrhoidum & vlcera in eis, & ad menſes immodicos, recipiunt bdellii, drachmas duodecim: ameos, drachmas tres: cepularum, Ind. bellericę, emblicę & pectinum vſtorū, ſuccini, ana drachmas duas & ſemiſſ. infunde bdellium & ſucco porri, & forma maſſam. Dantur a drachmis duabus ad aureos duos.

Pilulę de bdellio maiores, expertę ad fluxum hęmorrhoidarū & vlcera in eis, & ad fluxū menſtruum. g. bdellii, drach. xii. ameos, drach. iiii. chebulorum, indorū, ſuccini, ana drachmas duas & ſemiſſ. infundatur bdellium in ſucco porri, & fac pilulas in modum ciceris. Doſis eſt a drach. ii. vſq; ad aur. ii.

Iſtę pilulę magiſtraliter ſunt in vſu: quia cōſerunt ad ſuperflū fluxū hęmorrhoidarū leuiter ſolendo materiā melancholicę, quę ſinit ad venas illas, & ſubſequitur ſunt cōſtrictiue & curatiue p dicti fluxus & vlcera quę ſiūt in inteſtino recto ex acuitate & aduſione p dictorum humorum. Et doſis eſt. g. i. & f.

Addito.

Iſtę pilulę ſunt ille quibus vniſus medicus, & dicunt maiores ad differentiā minorū. Serapio in aprio antidoto. habet tres deſcrip. quarū prima parū ab illa diſfert. Kaſia ix. ad Alnaſo. ca. de hæmorrhoidib; habet vnā deſcrip. & eandē habet in diſſuſionibus ca. de medicinis, hæmorrhoidarū. Haly. etiā. x. practice habet vnā aliā deſcrip. quę eadē nō eſt cum iſta. Notandū circa iſtā receptam pilularū multi viri docti errauerunt, & ſcipe circa iſtud vocabulū venera, nā in preſenti recepta multi & falſo ſcripſerunt venerū, vbi debet ſcribi venerarū. Nam venera eſt cōcula quę aſportatur de ſancto Iacobo a peregrinis, quę cōcula maxime valet ad fluxū ſuperflū ſanguinis per partes inferiores vt vult Auicē. xxi. tercij ca. de ſuperfluo fluxu menſtruoę. Similiter Serapio in prima deſcrip. pilularū de bdellio, habet venerarum aduſtarū, & ſic preſens recepta fere apud oſes reperitur mēdoſa, quo ad illud ſimplex venera quia ſcribitur Vena, ſue venerā aduſtarum pro venerarum aduſtarum. Et ideo aduertant docti medicus & aromatarij ne de cætero talem errorem manifeſtū committant. Summa medicinarum eſt. res. ix.

Venera quid.

C Atap. ex bdellio minorę, idem pollentia, recipiunt myrobalanorum, cepularum, ludarum, emblicarū, & bellericę ana drachmas quinque: bdellii, drachmas quindecim. Forma vt prius.

SYL.

Pilulę de bdellio minores: & ſunt in intentione maiorum. g. myrobalanorū chebulorum: indorū emblicorum & bellericorum, ana drach. v. bdellii, drach. xv. Fiat ſicut diximus.

ANT.

Pilulę de bdellio minores ſub hac deſcriptione, non ſunt in vſu. Summa medicinarum eſt. res. v.

C Atap. de Bdellio alia nobis inuenta, idem pollentia, recipiunt myrob. nigrarum, emblicarum, bellericę ana drachmas quinque: bdellii, drachmas decem: ſcorię ferri, ſeminis porri, ana drachmas tres: coralli vſti, ſuccini, pectinum vſtorū, ana drach.

SYL.

Meſ.

q ij mam

nam vnam & semissem: margaritarū, drach. semiss.
Forma vt prius.

ANT. Pilulæ de Bdelio ex inuentione nostra valent sicut priores, sanę & expertæ. g. myrobalarum nigrorum, emblicorum: bellieri corum, ana drach. v. bdellii, drach. x. scorie ferri, feminis porri ana drach. tres, coralli adusti: charabę: concule aduste ana drach. vna, & f. margaritarū, drach. f. confice sicut diximus.

Istæ pilulæ sunt consimiles, & conformes quasi in virtute & modo operationis cum pilulis de bdello maioribus. Et dosis earum est vsq; ad drach. i. f. sunt enim leuissimæ solutionis, & fluxus hemorrhoidarum constrictiue sicut & supradictæ, habent enim virtutē hepatis contentiuam, & splenis relaxatam ac debilem confortare, & vigore facit sicut & prædictæ pilulæ maiores. Summa medicinarum est res. x.

Syl. **C** Atap. de colocynthide, ad affectus pituitosos & melancholicos, vthalphos curatu difficiles, & iuncturarum dolores: recipiunt colocynthidos drach. sex: myrob. nigrarum & flauarum, sagapeni, bdellii, sarcocollę, ana drach. quinque: aloes drach. septem, melanthii, cumini, carmani, origani, persici, nasturtii albi, salis gemmę, abinthii Romani, ana drachmam vnam: infunde lachrymas & aque porri, & cum cæteris finge massam. Dantur a drachma vna ad aureum vnum.

ANT. Pilulæ de colocynthide expertæ ad morpheam, difficilis eradicationis: & ad dolores iuncturarum: & ad egritudines phlegmatis & cholerię nigre. g. colocynthidis, drach. vi. myrobalarum, nigrorū, & citrinorū: sagapeni, bdellii: sarcocollę ana drach. v. aloes, drach. vii. n. gellę, cumini carmeni origani p. fici, nasturtii albi, salis gemmę, abinthii romani ana drach. i. infunde gummas in aqua porri, & fac cum cæteris pilulas. Dos is est a drach. i. vsq; ad aur. i.

Istæ pilulæ sunt magnę potentię in soluendo materias crassas phlegmaticas viscosas, illas maxime aurahendo a membris remotis & a iuncturis, & cerebro, & alijs membris nervosis, & vsus ipsarum est vitandus inquantū est possibile, propter ipsarum violentiam, quā naturę inferunt. Dos is tamen earū fortibus esset, drach. i. parui ponderis. Si quis tamen vellet, possit eas admisceri cum pilulis debilibus in soluendo. Et nota q. talis sit admixtio diuersarum pilularum aut propter diuersitatē humorum, aut propter diuersitatem membrorum, in quibus tales materie continentur, sicut exempli gratia: adinuicem admiscuntur aggregatę & coctę, quando materia est mixta de materia phlegmatica contenta in capite, & de cholerica contenta in hepate, & ficalix pilulæ possunt adinuicem confici, sin diuersitatem necessitatis. Summa medicinarum est res. xiiij.

Syl. **C** Atapoxia ex opoponace, ad paraly sim, spasmū cynicum, gonagram, podagram, & aliorū articulorum dolores, morbosq; partium nervosarū frigidos: recipiunt opoponacis, hermodactyli, sagapeni, bdellii, hammoniacy, colocynthidos, ana drach. quinque: croci, castorii, myrrhę, zingiberis, piperis, macropiperis, casię, myrob. flauarum, belleric. emblicę, ana drachmam vnam: scammoni, drachmas. ii. turbith, drachmas quatuor, aloes, drachmas duodecim infundatur lachrymę aque brassicę, & cum his fac massam. Dantur a drachma vna ad aureum vnu

cum aqua chamępytios.

Pilulæ de opoponace conferunt paraly si & tortura, & egritudines nervorum frigidis, & dolorib; **ANT.** iuncturarum dorsū: & genium. g. opoponacis: hermodactyli: sagapeni: bdellii, ammoniaci, colocynthidis ana drach. v. croci, castorei, myr. zingi. pipe. ris, macropiperis, casię, myrobalarum citrinorū, belliericorum, emblicorum ana drach. i. scamoneę, drach. ii. turbith, drach. iii. aloes, drach. xii. infundantur gumme in aqua caulium, & fiant cum eis pilulę. Dos is est a drach. vna vsq; ad aureum vnum. Et da cum aqua iuz.

Pilulæ de opoponace a quibusdam habentur in vsu, & principaliter conueniunt in egritudinibus frigidis cerebri, & iuncturarum ab eis soluendo materias phlegmaticas crassas, id est admixtas cum melancholicis. Et dos is est, drach. i. sunt etiam solutiue materiem cholericę: licet a prædominio phlegmaticarum. Additio.

Has pilulas habemus in vsu, maxime fm presentem descrip. idem Mes, cap. de paraly si habet vnam aliam descrip. que non est eadem cum ista. Auicenn. in. v. cano. habet hanc eandem descrip. Summa medicinarum est res. xix. numero.

Syl. **C** Atap. ex Hermodactylis maiora, ad podagrā, & dolores frigidis aliarū iunctura. recipiunt hermodactylorum, aloes, myrob. flauarum, turbith, colocynthidos, bdellii, sagapeni, ana drachmas sex, castorii, sarcocollę, euphorbi, opoponacis, rutę, gressis, apii, ana drach. iii. croci, drachmā vnam & semissem. Forma cum succo brassicę.

Pilulæ de Hermodactylis maiores, expertæ ad dolorem iuncturarū, & podagrę frigide. g. hermodactylorum, aloes, myrobalarum citrinorū: turbith: colocynthidis: bdellii: sagapeni, ana drach. vi. castorei: sarcocollę, euphorbi: opoponacis: harmelapii, ana drach. iii. croci, drach. i. & f. Confice cum succo caulium, & fac pilulas. **ANT.**

Pilulas de hermodactylis maiores, generaliter sunt in vsu, & vbique pparatę reperiunt & principaliter conueniunt soluendo materias phlegmaticas, quę cōueniunt in iuncturis, & dos is est a. 3. l. vsq; ad. 3. liij. Additio.

Istę pilulę sunt illę quibus vnumur, dicunt aut maiores ad differētia minores, eo q. plura simplicia hnt maiores q. minores, in ambę sunt in vsu, & snt ex inuētiōe nra. Ras. ix. ad Almasorē vñ aliā hnt descrip. sed apud nos nō est in vsu. Serapio in pprio autē. hnt vñ aliā descri. que nō est similis istis. Summa medic. est res. xliij.

Syl. **C** Atap. ex Hermodactylis minora, ad podagrā calidā, recipiunt hermodactylog drach. v. scammoni, drach. ii. & semissem, myrobalarorū flauarū, drach. tres, rosarum, drach. ii. aloes, drach. x. Forma t cum cathartico rosato. Da drachmas duas.

Pilulæ de Hermodactylis minores, ad podagram calidā. g. hermodacty. drac. v. scamoneę drac. ii. & f. myrobalarorū citrinorū, drach. iii. rosa. drac. ii. aloes drach. x. Et confice cū cathartico rosato. Et da drach. ii. **ANT.**

Pilulæ de hermodactylis minores, etiā vbique vntur & pparatę reperiunt: & principaliter conueniunt in soluendo materię cholericę crassam contentam in iuncturis, & subsequenter phlegmaticę: vnde conferunt principaliter podagrę calidę. Et dos is est sicut supradictarum, confice cum cathartico. i. cum electuario solutionis vt cū electuario de succo rosarum. Summa medicinarū est res. vi. Catap.

Syl. **†** Ele. ro. satum. Mes. nō elec. de succo ro. fa. Nic. **ANT.**

Admixtiōis pilularū causa.

C Atapotia ex hermodactylis a nobis descripta, recipiunt hermodactylorum, aloes, ana drachmas quinque, myrobalanorum flauarū, turbith, ana drachmas quatuor, zingiberis, drachmas duas forma cum electario rosato, Da drach. duas.

ANT. Pilulæ de hermodactylis descriptione nostra. *g.* hermodactylorum, aloes, ana drach. v. myrobalanorum citrinorum, turbith, ana drach. quatuor zingibe. drach. ii. Fac pilulas cum electuario rosato. Et da. drach. ii.

Pilulæ de hermodactylis descriptione nostra, non sunt in vsu. Additio.

Istæ pilulæ quæ sunt ex inuentione Mes. apud nostros medicos sunt multum in vsum enim expertæ ad ea quæ dicit Mes. similitur maiores, & non tantum minores. Summa medicinarum est res. vi.

C Atapotia Sebelia, obstructions ventriculi, hepatis, lienis sanant, & hydropem, materiæq; vacuant, recipiunt pilule Indæ, drachmas quinque & spice Romanæ, drachmas duas, rhubarbari, agarici, epithymi, ana drachmas tres, costi, mastiches, chamæ dryos, amomi, ana drachmas tres, croci drachmas duas, myrrhæ, cinnamomi, caryophyllorum, schœnu anthus, ana drachmam vnam, aloes drachmas decem, cum vino antiquo forma. Da drachmas duas cum vino.

ANT. Pilulæ Sebellicæ expertæ ad oppilationes splenis hepatis, & stomachi, & hydropisim, & soluent materiam. *g.* spice indæ, drach. v. spice romanæ, drach. dug. rauced. agarici, epithymi, ana + drach. tres, costi, mastichis, camedryos, amomi, ana drach. tres, croci, drach. dug. myrrhæ, cinnamomi, caryophyllorum, schœnanthi, ana drach. vnā aloes, drach. x. fiant cum vino antiquo. Da drach. ii. cum vino permixto.

† 3. iij.

Istæ sunt vltimæ pilulæ quæ hic ponuntur in antidotaria. Mes. & licet ab aromararij non preparentur: possunt tamen fieri & sunt magistrales, nam ipse sunt villitatis multæ securitatis & efficacie in aperiendo, & remouendo oppilationes hepatis, & splenis, ac stomachi, ac in soluendo aqusitatem hydropicorum, & omnem materiam melancholicam phlegmaticam & cholicam contentam in prædictis membris. Et dosis est vsq; ad. *g.* iij. *g.* spice indæ, idest nardi, spice romanæ, idest celicæ rauced. idest reubarbari.

Additio.

Hæ pilulæ interdum habentur in vsu secundum quoddam dicuntur sebellæ a compositore. Summa medicinarum est res. xv.

Vltra prædictas pilulas positas in antidotario Mes. describuntur aliquæ pilularum quedam a diuersis autoribus ponuntur, & quedam solum magistrales: quæ multum & generaliter habentur in vsu, & sic vbiq; præparatæ reperiuntur, & primo pilulæ cōmunes, quæ a vulgaribus dicuntur sine custodiis quarum descriptio ponit consilio Almanforis cap. de prægratione a pestilentia. *g.* aloes, drach. vnā, myrrhæ, croci, ana drach. f. & cum vino albo subtili & odorifero fiant pilulæ, & sunt principaliter solutes materias subiles cholicas, ac etiā phlegmaticas puridas, contentas in porositatibus stomachicis in mæraicis, et in venis capillaribus, hepatis, & sunt de siccitate humiditatem contentam in stomacho & intestinis vnde virtutes stomachi vigorantur vnde sequit

confortatio cerebri cum aliqui mundificatione humiditatem contentam in ipso. Sunt & maxime præparatiue a pestilentia, æstiu aut tempore tutius esset lanare alon in aqua endiuic & prædictæ descriptioni addere, drach. vnā boli armeni. Et tunc prædictam descript. sunt multum pferatiue ab ægritudinibus quæ fieri possunt a materia mixta, vnde vsus earum laudatur in corporib; laxis aptis ad ægritudines. Et ipsarum cōmunis dosis est stomacho exilente vacuo a cibo drach. vnā. Pilulæ de fumoterræ. Hæc descriptio ponitur ab Auicenn. lib. iij. fen. v. cap. de cura scabiei, quarum descriptio est hæc. *g.* myrobalanorum citrinorum, chebulorum, indoræ, ana drach. v. aloes succotini, drach. viij. diagridij, drach. v. puluerizentur omnia prædicta, & in scutella vitrea incorporentur cum succo fumiterræ, & permittantur exicare per aliquos dies in vmbræ factio magdaleone ex ipsis complete exicentur, & iterum in mortario fiat puluis, & iterum in prædicta scutella cum tali succo incorporentur quibus complete exiccatis, iterum fiat puluis, & cum tali succo incorporentur, & ad formam pilularum postea reducuntur. Et sunt solutiue humorum acutorū cholicorum, mordacitatorum phlegmatici salis, & omnium humorum adustorum facientium pruritum & scabiem: & dosis ipsarum est vsq; ad. *g.* iij. & vbiq; præparantur. Pilulæ bichicig; sub hœc titulo ab aromararij præparantur: & ab omnibus medicis generaliter habentur in vsu. Ipse enim non sunt solutiue sed conferunt tussi sicce cum caliditate, & asperitate canne pulmonis & gutturis, illas partes leniendo: & caliditatem remouendo: & solū tenentur in ore, vt humiditas quæ paulatim liquefit descendendo per meri leniat partes illas, caliditatem remittendo: & formantur in forma lupini crassissimi: denominentur pilulæ. *g.* succi liquiritiæ, zuccari electi, ana drach. x. amyli dragacanthi amygdalarum dulcium mundatarum ana drach. vi. Incorporentur prædicta cum mucilagine feminis citoniorum, & fiant pilulæ, & ponitur hæc descriptio a Mes. in suo de appropriatis ca. de cura tussis sicce. Pilulæ de benedicta. Istæ sunt pilulæ magistrales, quæ sub nomine pilularum reperiuntur sed funtius eius descriptio a benedicta posita a Nicolao in suo antiodota. quæ cum melle constituitur, & remoto melle accipiuntur sola aromata, & ex eis sunt pilulæ quæ denominantur de benedicta. quarum hæc est descriptio. *g.* turbit, cfulg, zuccari ana drach. x. diagridij, hermodactyli: rosarum, ana drach. v. caryophyllorum, spice, zingibe. croci, saxifragie, macropiperis, amomi, cardamomi, perfolij, litho spermylis, salis gemme, galange, macis, carui, fœniculi, asparagi, brusci, granorum solis ana drach. vna incorporentur prædicta aromata subtiliter puluerizata cum suc. fœniculi, & fiant pilulæ, quarū dosis est drach. vna. Et conferunt omnibus passionibus quibus confert benedicta prædicta, assumpta in forma electuarij sed plus attrahunt a remotis, q̃a maior morā cōtraheant in stomacho, & principaliter soluit materiā phlegmaticā cū cholera, habet enim oppilationes omnium mēbrorū nutritiuorū aperire, vñ summe cōueniūt lapidi renū, & vesicæ et retentioni vring, & dolorib; colicis &c. Pilulæ de hiera pira Gale. Istæ pilulæ trahunt ex descriptione hieropiræ Gal. posita a Nicolao in suo antidotario, vbi sub nomine pilularum descriptæ non reperiuntur, sed solum in forma electuarij, sed sunt reductæ ad hanc formam propter maiorem delectationem ipsas assumendum, & vt plus trahant a remotis, & ipsarum descriptio est ista. Recipe cinnamomi, croci, spice, squinanti, assari, casiligne, xyloalos: carpopalsami, violarum, absinthij: epithymi, mischorchados, agarici, rosarum, turbith, colocynthidis mastichis ana drach. vnam scamonee correctæ drach. ij.

Mes.

q iij aloes

De fumoterræ

bichicig

De benedicta

Pilulæ cōcæ.

aloes hepatici ad pondus omnium. Incorporentur omnia aromata subtiliter puluerizata & fiant pilulæ quarû dosi est vsq; ad drach. vnam. Et principaliter conferunt passionibus capitis, nuchæ, neruorum & iuncturarum, de materia mixta a prædictione tamen materiei phlegmaticæ. Pilulæ hiæ Gale, harum describ. habetur. viij. the rapen. cap. xij. non sub nomine pilularum, sed sub nomine pulueris hiæ qui puluis propter delectationem assumentis ad formam pilularum reduciunt. Et sic generaliter, & cõmuniter est vsus huius pulueris reducti ad formam pilularum, quæ ab omnibus vocantur pilulæ de hiera, quarum descriptio est. R. cinnamomi: mastice, assari: spicæ, croci, xylobalami ana drach. vnam aloes, vnc. vnam fiant pilulæ cum vino albo subtili vel cum melle rosato colato. Et dosi esse potest vsq; ad vnc. vnâ & s. vi. expedit. Et principaliter conueniunt in passionibus stomachi de materia phlegmatica et cholericâ imbibitis in eius porositatibus illam leuiter soluendo, & fortiter deficcando virtutem digestiuam stomachi, principaliter & maximè confortant. Pilulæ aliæ ex descriptione puluerum hiæ posita a Gale. vi. de regi. sanita. circa finem. Et ista descriptio, proprie est illa quæ posita est superius a Mes. in præsentis antidota, quâ ipse describit sub nomine hiæ Gale. & est talis. R. mastice, assari, spicæ, xylobalami, croci, casiligneæ ana drach. vnâ, aloes ad pondus omnium & fiant pilulæ. Pilulæ magistrales pro regibus inueniunt, nec reperitur a quo auctore sint descriptæ, quarum descriptio. hæc est. R. amomi, anisi, mastice, zingiberis, cardamomi, cinamomi, zedoariæ, macis, nucis muscate, caryophyllorum, croci, cubebæ, ligni aloes, turbiti, manni, agarici, sene, myrobalanorum omnium ana drach. vnam reubarbari, vnc. iij. aloes succotrinæ, vnc. vi. syrapi rosæ, quantum sufficit ad conficiendum pilulas. Et dosi est vsq; ad .iij. & sunt satis domesticæ in operando, vel soluendo, & principaliter materiâ cholericâ contentam in nutrimentis, & cum hoc etiam aliquoties membra deficta confortando, & materiâ phlegmaticam euacuando & c. Restat nunc videre de pilulis duabus magistralibus, quibus in secreto vtebatur Thomas de garbo, & primæ sunt pilulæ quæ multum conferunt passionibus cerebri, nuchæ, & neruorum de materia crassa viscosa difficilis eradicationis, quarum hæc est descriptio. R. cubebæ, nucis muscate, cinnamomi, spicæ, anisi, carpopalsami, schenanthi, mastice, assari, caryophyllorum, calamenii ana drach. iij. turbiti, colocynthidis ana drach. iij. myrobalanorum omnium ana drach. ij. agari, sene ana drach. vnam aloes hepatici ad pondus omnium, & cum succo mentæ vel foeniculi, aut ambobus fiant. Et dosi est drach. vna, & s. & sunt incolumes & multæ securitatis, & valde conueniunt in fine egritudinum chronicarum. Secundæ magistrales & secretæ quibus sepe utebatur rex Robertus ad cuius instantiam Dinus fuit auctor, summe conueniunt in passionibus oculorum & aurium, confortando vsum & auditum, propter quas duas causas principaliter fuerunt inueniunt & principaliter euacuant materias diuersas phlegmaticas, & cholicas, & melancholicas, in capite contentas, quarum hæc est descriptio. R. rosarum, violarû, abanthi, colocynthidis turbiti, cubebæ, calami aromatici, nucis muscate, spicæ, nardi, cepthymi, xylobalami, carpopalsami, sileris montani, seminis, rutæ schenanthi assari, mastice, caryophyllorum, anisi, foeniculi, seminis apii, casiligneæ macis ana drach. ij. myrobalanorum omnium ana drach. iij. reubar. sene ana drach. v. eufragiæ drach. viij. chelidonij drach. v. lapidis lazuli drach. ij. aloes succotrinæ ad pondus omnium, & fiant pilulæ cum suc. foeniculi. Et dosi est vsq; ad .iij. & iij.

DISTINCTIO VNDECIMA de vnguentis et emplastris.

NHA C vndecima parte determinat de vnguentis, & emplastris, quæ ab inuicem differunt. Nam ad compositionem vnguenti requiritur cera & oleum in emplastris autem non est expediens semper ponere oleum: fuerunt autem ad inuenta emplastra, ac etiam vnguenta, vt cum virtute ipsorum diutius perseverarent in loco super quem administrantur, sicut etiam quandoq; cerota, quæ ad duriores & solidiores formam reducuntur q̃ vnguenta vel emplastra.

C Erratum cõsyptum Gale. emollit & digerit tumores duros hepatis, splenis, vteri, neruorum, iuncturarum, & aliarum partium, estque anodynû recipit ceræ flauæ vncias tres: ol. chamæmeli & irini ana vncias sex: mastiches vnciam vnam: spicæ nardi drachmas duas & dimid. croci drachmam vnam & dimidiam: terebinthinæ vnciam vnâ, resine vnc. semis. cõsypi drachmas octoginta. SyL.

Hyslopi cerotum descriptione Gale. valet ad duritiem & nodositatem membrorum: & duritiem hepatis, splenis, & dolores eorum, & dolores matricum: & duritiem iuncturarum, & neruorum, lenit enim eos. Recipe ceræ citrinæ, vnc. tres, olei chamæmille: & olei irini ana, vnc. sex, mastices vnciam vnâ spicæ drach. ii. & s. croci, drac. vnâ & s. terebenthine vnc. vnâ, resinæ vncia s. hyssopi humidæ, drac. lxxx. ANT.

Hyslopi cerotû descriptio Gale, ad istam literâ debet addi vnguentû hyssopi. i. in quo ingrediuntur hyssopus humida: & sub alijs nobis pparata reperitur in quibus ipsorum potest magistralis, & cõter ista vnguentia in quibus ingrediuntur hyssopus humida, & sub illis nobis preparata non reperitur, conueniunt cõter ad durities & nodositates in splene & hepate factas, a materia durâ melancholica, habet etiam virtutem resolutiuâ, virtute hyssopi humidæ quæ est calidæ & humidæ cõplexiõis in primo, licet humiditas maior caliditate. Alia etiam quæ ingrediuntur cõpositione ipsorum vnguentorum denominantur ab hyssopo humida, & a cera cõueniunt ad easdem infestiones, & ad alias quæ ponuntur in litera. Debet autem ista vnguentia si cû eis fiat frictio sup aliquod mēbrû, ad ministrari ante assumptionem cibi, vna hora, bis in nouâdo in die, & sub actuali caliditate, & maxime ipsis vteribus frigidis, & licet non fricent, sed sup petiâ extendant, & ponant ad mēbrû melius est cû obseruatione prædictarum cõditionû. Ecce literâ. hyssopi cerotû siue vnguentû & olei irini. de ireo, resinæ pini. Et dicit hyssopus humida, quæ est vinctuositas & pinguedo extracta cum artificio a lana, seu a pellibus pecudû, seu similibus animalium ad differentiâ hyssopi sicce quæ est herba quedam calidæ & sicce cõplexiõis versus tertium gradum.

Additio. **I**stud cerotû apud nos non in vsu, illa vero descriptio quæ videtur est descriptio Philagrii. Sûma medicæ, est res. ix. SyL.
O Elypsus vero sic extrahitur: lanc ouium succidit libræ circiter sexaginta, aqua calida horis octo merguntur, semel feruescunt, expirantur: colatum reliquum igni lento in vase flammato percoquitur semper ad mellis fluxilis crassitiem, fundum mouendo lata rudicula ligneæ, ne vratur.
Operatio hyssopi humidæ, g. lanarum ouium succidarum circiter, lib. ix, & funde super eas aqua fons ANT.

ium

Pilule
de hiera
picra.

Pilule
pro regibus

Quo-
mô v-
nguenta
appli-
canda.

tium cūq; quantum sufficit ad infundendum & di-
mitte per horas. viii. deinde bulliat ebullitione vna,
& exprimat aqua lanarum, & coletur aqua, & co-
quatur cum facilitate in vase stagnato, agitando sem-
per fundum vasis cum ligno amplo ne recipiat de
vestigio adustionis aliquid, & coquatur vique dum
fiat sicut mel currens & seruetur.

Operatio hyssopi humidæ, idest modus secundum
quem exaratur prædicta vntuositas, seu pinguedo a
lanis &c. hec hyssopus humida per se ipsam administra-
ta, est medicina sedatiua dolorum in membris nervosis,
factura a causa frigida, & ab humore melancholico, le-
nit enim & mollificat omnem duritiem, vsus tamen eius
est vt plurimum admixta alijs medicinis. Additio.

Hæc operatio hyssopi humidæ ponitur ad differen-
tiam hyssopi sicæ quæ est herba, de vtraque Auicenn. ij.
cano. facit cap. liber qui dicitur Albucasi quasi in fine
docet modum seruandi zuccerach, idest hyssopum hu-
midum.

SYL. **C** Eratum cœpsi ex Philagrio eadem potens,
croci drachmas quinque: bdellii, mastiches,
hammoniæ, aloes, syraxis liquidi, ana drachmas
septem: ceræ flauæ libram vnā: terebinthinæ vn-
ciam vnā & semissem: medullæ cruris vaccini,
adipis anseris, ana drachmas quindecim: cœpsi li-
bram vnā & dimid. olei nardini quantum sufficit
Bdellium, hammoniæcum, aloes dissoluantur in a-
qua, in qua sœnugræcum & chamæmelum sunt ma-
cerata, & cum alijs misceantur in vnguentum.
Post Philagrium addiderunt fucci scilicet vncias tres:
sepi vitulini drachmas quindecim: thuris vnciam
vnā: & in alio reclusi ceræ quartaria tria.

ANT. Hyssopi cerotum descriptione Philagrij exper-
tum ad dolorem splenis, stomachi, & hepatis & du-
ritiem in eis, & dolorem matricum: & apostema-
ta in eis, linitum exterius, vel etiam superpositum
in lana, & valet ad durities & nodositates quæ sunt
in iuncturis. &c. croci drachmas quinque: bdellii: ma-
stichis: ammoniaci, aloes: syraxis liquide: ana t dra-
chmas septem, ceræ citrinæ libram vnā: tereben-
t vnciam vnā & semissem, medullæ cruris vacæ:
adipis anseris ana drachmas quindecim: hyssopi hu-
midæ libram vnā & semissem: olei nardini quan-
tum sufficit. Bdellium ammoniacum, & aloes, dis-
soluantur in aqua infusionis fenugræ. chamæmil. &
cum cæteris fiat vnguentum. Et post philagrium
addiderunt expressiōis scilicet, vncias tres olivani,
vnciam vnā, sepi vitulini, drach. xv. Et in alio t cer-
æ lib. vnā minus quarta, & est conuenientius.

Hyssopi cerotum descriptione philagrij. Huic autem
attendendum est vnguento hyssopi sicut fecimus in præ-
cedenti: tamen vnguentum non est in vsu, potest ta-
men magistraliter esse & conueniens. Additio.

Descriptio istius hyssopi ceroti descriptio. philagrij
est illa quam laudant doctores vtpurimum, & si gene-
raliter hac descript. vtuntur. Summa medicinarum est
res. xij. sine additione & cum additione est res. xv.

SYL. **C** Eratum cœpsatum ex Paulo idem pollens, re-
cipit hammoniæ drachmas decem: bdellii
drachmas quinque: syraxis liquidi, vel myrrhæ,
stachis drachmas quatuor, croci sesquidrach. aloes,
mastiches, thuris ana drachmas duas & dimidiam,

ceræ drachmas tres: sepi & medullæ vituli ana dra-
chmas duas: cœpsi drachmas quadraginta: olei irini
quantum sufficit.

ANT. Hyssopi cerotum descriptione Pauli valet ad ea-
dem quæ diximus. Recipe ammoniaci, drachmas. x.
bdellii, drachmas quinq; sig. drachmas quatuor, cro-
ci, drachmā vnā & semissem, aloes, mastichis, olivani
ana drachmas duas & semissem: ceræ t drachmas tres
sepi & medullæ vituli ana t drachmas duas: hyssopi
humidæ, drach. xl. ireleon quantum sufficit.

Hyssopi cerotum descriptione Pauli. Huic etiam ad-
dendum est sicut prioribus, quod tamen vnguentum se-
cundum præsentem descript. non præparatur, nec est in
vsu, vsus tamē eius est magistralis & conueniens dispo-
sitionibus positis in litera.

Additio.
Hæc descriptio ceroti raro habetur in vsu, potest ta-
men quæ eo vt magistraliter. Sigia, idest styraç liqui-
da, ireleon, idest oleum de ireos. Summa medicina-
rum est res. xij.

Syl. **V** nguentum diaphœnicon vlcera cruenta, si-
nustiosa, pituitæ salæ, maligna, & dyspulo-
tica glutinata: herpetas, tumores pesilentes, & qui
ex humoribus varijs constant, sanat: recipit adipis
ceruini & vitulini antiqui, mundi & colati ana libi:
vnā, & dimidiam: chalciteos vncias quatuor: o-
lei antiqui & lithargyri puri ana libras tres: chalcit-
is & lithargyros leuissime trita & creta cribro te-
nuissimo, post oleo paulatim affuso simul terantur:
addito deinde adipe igni lento coquantur semper
mouendo palmæ ramis recens sectis & excorticatis,
quorum extremum vbi contactu medicamenti &
ignis succius euaserit nouos sublitue, iniectis etiam
tum ipsi vnguento segmentis recentibus ramorum
virentium.

ANT. Vnguentum Diaphœnicon conferens ad vlcera
difficilis consolidationis: & vlcera sanguinolenta,
& ad species herpetis: & vlcera phlegmatica falsi,
& vlcera fraudulenta: & fistulam, & apostemata pe-
stilentie: & apostemata materierum diuersarum.
Recipe adipis zirbi cerui, & adipis vituli antiqui
mūdi & colati ana libā vnā & semissem: colcothar;
vncias quatuor, olei antiqui & lithargyri mundi,
ana libras tres, terantur lithargyrium & colcothar
contritione vltima, mandentur per pannum subti-
lem & spissum. Deinde terantur cum oleo & ela-
boretur in permixtione cerum ante parum ex oleo
addendo, & fiat illud, deinde coletur super illud a-
deps, & coquatur cum facilitate, agitando illud si-
ne intermissione cum ramo palmarum, & extremitate
eius crassa, abiecta cute eius: & sint rami super
quorum incisione non præterierit spaciū. Et quo-
tiens exhauritur humiditas rami a decoctione me-
dicaminis, iterum alterius humidæ extremitate agi-
tetur, necnon & aliorum ramorum partes humi-
diores inciduntur in frusta, & ponantur in medi-
gamine. Deinde mutantur dum exsiccantur, & hoc
fiat donec perficiatur eius decoctio: & fiat inter ter-
minum horæ ignis sicut prunæ aut flammæ tenuis.

Vnguentū diaphœnicon conferens ad vlcera difficilis
cōsolidationis non est in vsu, nec præparatum reperit.
Mef. q. iij. Additio.

Additio.

Illud vnguentum non est multum in vsu. Et dicitur diaphœnicon a dia, quod est confectio & phœnicon, id est dactylus quali confectio sine vnguentum de dactylis, & dicitur diaphœnicon non quia dactylus intret confectioem huius vnguenti, sed quia conficitur cum ramis palmæ. Illud vnguentum describitur Auicenna & Serapio in proprio antidota. & vocatur ab eis vnguentum de calcadis, & est calcadis colicor latine, vel vitriolum, calcantur zezil, dragantur sunt synonyma. Summa medicinarum est res. v.

SYL.

Vnguentum Diaphœnicon Arabum descriptione vlcera dyspulota & cacoethea carne implet, & cicatrice tegit, fistulas & cancri curat, & ossa humida glutinat: recipit foliorum leuicœi lutei, saluiz, oxytriphylly, & acori ana libram vnam: tere accurate, affunde olei rosati aut myrte, adipis antiqui ex epiploio vituli liquando & collando purgati, ana libras duas & dimidiam, in vase lapideo maceretur dies nouem: tunc myrrhæ, aloes, ana aureis nouem: sarcocollæ aureis septem tritis & cretis adde fuci plantaginis longæ, aut vini albi & in quo herbarum prædictarum ana vnciæ quatuor coctæ fuerint quantum sufficit ad ea dissoluendum, permitte dies sex. Deinde herbas cum oleo & adipe bis seruefac, cola, & exprime oleum & adipem: huius expressi fci, quatuor & dimid. lithargyri puri leuissimi triti lib. & tres, & chalciticos vnc. quatuor: coque vt prius, & moue ramum palmæ, & semel seruefac vsquedum color medicamenti mutetur, tunc ab igne sublatus continenter mouetur, donec parum frigeat: tunc coque mucaginem myrrhæ, aloes, sarcocollæ in vino albo, vel succo plantaginis longæ: & paulatim affundas prædictæ mixtionis, pistilloque ferreo omnia moue, donec probe miscantur, & perfice coctionem vt in priore. Addunt quidam arnoglossæ, præsertim longæ, libram vnam.

ANT.

Vnguentum diaphœnicon descriptione arabica, & est vnguentum arabicum expertum, & efficax ad vulnera difficilis consolidationis & incarnationis. Mundificat enim ea, & incarnat ossa humida: & facit eorum sigillationem facilem. Fistulas, cancri, & vulnera curat. g. foliorum cheyris saluiz: trifolii acetosi, acori ana lib. vna. Terantur contritione bona, & funde super ea in vase lapideo olei rosa, aut myrtini: & adipis zirbi vituli antiqui & colati ana lib. ii. & f. dimitte per dies nouem. Deinde accipe myrrhæ mundæ aloes succutrensis ana aure. ix. sarcocollæ aure. vii. Terantur & cribellentur & prociantur super ea in vase alio lapideo vini albi aut succi arnoglossæ longæ, in quo coctæ fuerint ex foliis earundem herbarum ana & vnc. quatuor & sit vini aut succi quod funditur super eam quantitas sufficiens ad dissoluendum ea & dimitte per dies. vi. Deinde redeas ad herbas & decoque cum oleo & adipe ebullitionibus duabus, & cola, & exprime oleum & adipem, & accipe huius expressiois lib. iii. & f. lithargyri mundi & triti contritione vltima lib. iii. & in alio lib. iii. & f. calcadis, vnc. quatuor, &

terantur & coquantur sicut superius diximus, & agitentur cum ramo palmæ, similiter & bulliat ebullitione vna vsquedum medicæ color alteretur. Deinde deponatur ab igne sine intermissione agitando vsquedum infrigidetur parum. Tunc coque mucilagines specierum quæ sunt in vino dissoluit ante modicum fundas in eo agitando cum pistillo ferreo, donec bona fiat eorum permixtio. Deinde de perficatur eius decoctio sicut proxime diximus, & est sanum & expertum. Et additur ab aliis arnoglossæ lib. vna & proprie longæ.

Vnguentum diaphœnicon descriptione arabica non est in vsu.

Additio.

Illud vnguentum secundum intentionem Mesie est vnguentum diaphœnicon arabicum & non dicitur arabicum a gummi arabico: sed quia in illis partibus fuit vnguentum quo vntur ipsi: sed nos raro vtimur eo. Summa medicinarum est res. xij.

SYL.

Vnguentum Arabicum idem quod prius polens, recipit ex foliis herbarum earundem ana libram vnam & dimidiam: olei myrtini, adipis vitulini antiqui, ana vncias nouem: myrrhæ, aloes, ana drachmas duodecim: sarcocollæ drachmas nouem: dissoluuntur in vino, aut succo herbarum, vt proxime diximus: herbe quoque curiosæ terantur. Affunde his oleum, adipem, & mucaginem, & chalciticos aureos tres: coque omnia igni lento ad mellis crassitiem: vtere in turunda vel platysmate. Species aliquando estate præsertim dissoluuntur succo plantaginis longæ non ample, experientiaq; mirabile fit medicamentum.

ANT.

Emplastrum arabicum valens sicut illud, g. ex foliis herbarum earundem, ana lib. vna & f. olei myrtini: adipis vitulini antiqui ana vnc. ix. myrrhæ, aloes ana drach. duodecim: sarcocollæ, drach. ix. Dissoluuntur in vino herbarum sicut hic proxime diximus. Herbe quoque conterantur contritione vltima, & fundatur super illud oleum & adeps: & mucilagines rerum: & cum eis vitrioli & aure. iii. ponantur & coquantur omnia cum facilitate: & fiat sicut pulmentum, & administretur in panno aut in tertia. Et quandoq; dissoluuntur species in succo arnoglossæ longæ: aut ample: & proprie in estate, & est experimentum nobile.

Emplastrum arabicum non est in vsu.

Additio.

Illud emplastrum arabicum est de intentione vnguenti prædicti quod non est in vsu. Summa medicinarum est res. viij.

Vnguentum mirabile relatum ad Nicodemum, vlcera putrida & fistulas purgat, carne implet, glutinat, cicatrice tegit, putredinem arceat: recipit myrrhæ, aloes, sarcocollæ, ana vnciam vnâ: mellis despumati vncias sex: vini albi boni quantum sufficit: coque igni lento ad spissitudinem. Quod si vlceri caro supercreuerit, adde vnguento chalciticos vnciam dimidiam.

Vnguentum

+ Medi hic su-
spicatur
Man. q
acori to
lra com-
positio-
nib⁹ mi-
seri nō
legerit,
nec hic
habet.

+ Alias
lib. tres
& dimi-
& Chal-
canthi
alii.

taur. liij

+ 3. iij.

ANT. Vnguentum mirabile relatum ad Nicodemum valens ad vulnera putrida, & generat in eis carnem; & sigillat, & prohibet in eis putrefactionem fieri. Recipe myrrhæ, aloes, sarcocol. ana partem vnam, mellis despumati duplum ponderis omnium, vini boni alii quantum sufficit. coquantur cum facilitate vsque dum habeat spissitudinem. & quandoq; additur in medicina vitrioli circiter partem. f. & proice ad consumptionem carnis additæ, & est expertum.

Vnguentum nobile relatum ad Nicodemum non est in vsu. Additio.

Isud vnguentum raro est in vsu. Summa medicinarum est res. v.

SYL.

Vnguentum alterum eiusdem, Myrrhæ, aloes, ana drachmas nouem, vini albi quantum sufficit tritis tenuissime vinum paulatim affunde semper miscendo vsque ad mellis crassitudinem, vter Addunt nonnulli chalciteos sequidrachmam, alii olei myrtini & vini portionem paucam vicissim miscent.

ANT.

Vnguentum Nicodemi aliud. Recipe myrrhæ, aloes ana drachmas nouem, vini albi quantum sufficit. Teratur sicut alcohol. & proice super ea vinum; & tere cum eo miscendo. & iterum infunde vinum, ante modicum terendo illud. & sic, dum fiat liquidum sicut mel, & administretur. Et sunt qui addunt vitrioli partis vnius quartam, & sunt qui conficiunt cum oleo myrtino. & vino vicissim parum de vitroq; ponendo.

Vnguentum aliud Nicodemi quod non est in vsu.

Additio.

Isud vnguentum quod dicitur Nicode. non habetur in vsu. Summa medicinarum est. liij. res.

SYL.

Vnguentum magnum cerasæ vlcera maligna putrida, fistulosa, forde & carne mortua purgat, carne implet, glutinat, & cicatrice tegit, recipit autem hammoniæ vnciam vnam: bdellii, thuris masculi, aristolochiæ, sarcocollæ, ana drachmas quinque, myrrhæ, galbani ana vnciam dimidiam: lithargyri drachmas quindecim: aloes, opopanax, ana drachmas duas & semissem: eugruginis drachmas iiii. resinæ drachmas quatuordecim: ceræ albæ vncias duas, olei quantum sufficit, hammoniacum & bdellium aceto soluenda, lithargyros terenda, & cum oleo coquenda, donec liqueat. Tunc depone ab igni, & dum modice reffruxerit, misce hammoniacum & bdellium aceto soluta, redde igni, coque ad iustam crassitiem tuncq; reliqua permisce.

ANT.

Vnguentum cerasæ magnum rectificans vulnera maligna, & fistulas difficles, & mundificat a carne mortua, & putrefactione, & perficit sigillationem eorum sigillatione laudabili. Recipe hammoniæ vnciam vnam: bdellii, olivani masculi, aristolochiæ, sarcocollæ ana drachmas quinque: myrrhæ, galbani ana drachmas quatuor: lithargyri drachmas quindecim: aloes, opopanax ana drachmas duas & semissem, floribus ætis drachmas tres & resinæ drachmas quatuordecim: ceræ albæ vnciam duas, olei quantum

sufficit. Hammoniacum & bdellium dissoluantur in aceto. Lithargyrium teratur, & decoquatur cum oleo donec liqueat, & tunc remoueat ab igne donec infrigidetur parum. & proice super ipsum hammoniacum & bdellium dissolutum in aceto. & reduc ad ignem donec coaguletur, & post illud proice super ipsum reliquas medicinas, & administres.

Vnguentum cerasæ magnum sub isto nomine non est in vsu, sed quia conformitatem & virtutem in descriptione sua & modo operationis habet cum vnguento apostolorum posito. quinto cano. ab Auicenna. tractato vndecimo, quod vnguentum apostolorum est multum in vsu. Cuius hæc est descriptio. Recipe ceræ albæ, resinæ pinii ana drachmas quatuordecim: hammoniæ drachmas quatuor: opopanax drachmas duas: floribus ætis drachmas tres: aristolochiæ longæ, thuris ana drachmas sex: myrrhæ, galbani ana drachmas quatuor: bdellii drachmas sex: lithargyri, i. infundatur bdellium in aceto vini & fiat hoc vnguentum cum duabus libris olei hoc modo puluerizando. & gummi dissoluantur, & fiat vnguentum, sicut vtilitatis & iuuentia ut iam dictum est sint conformia huic dicto cerasæ.

Additio.

Isud vnguentum in hoc tempore non est in vsu sub isto nomine. verum secundum chirurgicos nostros, quia conformitatem & virtutem in descriptione sua & modo operationis habet cum vnguento apostolorum descripto in quinto cano. ab Auicenna. tractato nono, ideo nunc habetur in vsu sub nomine vnguenti apostolorum, Petrus de argillata capitulo de medicinis mundificatiuis vel absterfendi habet vnguentum apostolorum mundificatiuum, & est descriptio Auicenna. & in fine huius descriptio, ait. & si bulliat vsq; ad incrasationem vocat ipsum Mesue cerasæ. & magister Antonius de lanua, vocat ipsum gratiam dei. quia mere restituit vlcera maligna, & sic istud vnguentum magnam habet conformitatem cum vnguento apostolorum, Auicenna. Summa medicinarum est. xiiij. res.

Vnguentum cerasæ paruum, vlcera tam vetera quam noua terget, carne implet, glutinat, cicatrice claudit, recipit aristolochiæ, ireos, sanguinis draconis, hammoniæ, sarcocollæ, ana vnciam dimidiam, lithargyri laeuigati vncias quinque, coque lithargyrium cum oleo lib. vna, donec liqueat tunc cætera, ut diximus, misce.

SYL.

Vnguentum cerasæ paruum faciens nasci carnem in vulneribus, & mundificat, & incarnat ea, & confert recentibus vulneribus, & antiquis. Recipe aristolochiæ, radicis ireos, sanguinis draconis: hammoniæ, sarcocollæ ana vnciam. f. lithargyri triti & puluerizati vncias quinque: decoquatur lithargyrium cum olei lib. i. donec liqueat, & conficiatur cum aliis sicut diximus.

ANT.

Isud vnguentum non reperitur preparatum, nec conformitatem habet cum vnguento apostolorum.

Additio.

Isud vnguentum describit etiam Dinus de Florentia in suo antidotario. Summa medicinarum est. vij. res.

Vnguentum cyclamini magnum, relatum ad Alexandrum, illitum stomacho, vomitu purgat, hypogastrio autem inunctum, aluum deicit, ob id hydropicos mire iuuat, ferosum excrementum

SYL.

tum

tum large vacuando, vetmes quoque, necat & educit. Adhibetur non potentibus fumere medicamentum purgans. Recipit succi cyclamini libras tres: succi cucumeris agrestis libram vnam: olei irini libras duas: butyri vaccini libram vnam: pulpe colocynthis vncias quatuor: polypodii vncias sex, euphorbii vnciam dimidiam: lica hæc tria, tere & macera dies octo: succis & oleis in vase vitreo angustioris bene obstructo. Post semel feruefac, cola: dein, de adde sagapeni aureos quinque: myrrhæ aureos duos, prius autem duo hæc aceto dissoluantur, quāto est opus, & coque mouendo ad succorum prope consumptionem. Tunc adde ceræ vncias quinque: fellis vaccini aureos quinque: feruefac simul donec cera liquatur. Tunc insperge paulatim puluerem hunc scammonii, aloes, mezerei, colocynthis, turbiti, ana aureos quinque: euphorbii, aureos duas: salis gemmæ aureos tres: piperis longi, zingiberis, chamæmeli ana aut. duos: misce diligenter.

ANT. Vnguentum Arthanitæ magnum, relatum ad Alexandrum quo vngitur Venter, & fumen, & ilia, & folio solutione cathartici. & vngitur ex olo stomachus. & facit vomere, educit vermes: & confert hydropisim, & solutione educit aquam citrinam: & est propinandum non valentibus fumere medicinam. Recipe succi arthanitæ libras tres: & succi cucumeris asinini libram vnam: olei irini libras duas: butyri vaccini libram vnam: pulpe colocynthis,

† 3. li. † vnc. quatuor: polypodii vncias sex, euphorbii vnciam dimidiam: quæ terenda sunt tere & submerge in succis & oleis, & pone in vase vitreato stricto orificii, & stringe caput eius, & dimitte per dies. viii. Deinde bulliat totum ebullitione vna & coletur, & proice super colaturam sagapeni aureos quinque: myrrhæ aureos duos: ita quod resoluantur prius in aceto vini quantitate sufficienti, & aggrega omnia simul. & bulliant agitando semper cum fuste vsq; ad succorum fere consumptionem. Tunc proice super ea ceræ vncias quinque: fellis vaccini aureos quinque. Ferueat cum eis vsquedum liquefiat cera. Deinde pulueriza super ea sic contentendo, scammonæ, aloes, mezereon, colocynthis ana aureos quinque: euphorbii aureos duos: salis gemmæ aureos tres: turbiti aureos quinque, piperis longi: zingibe. chamemille ana aureos duos: Conficiantur & administrentur.

Vnguentum Arthanitæ magnum, id est de pane porcino a quibusdam barbitonforibus multum habetur in vsu, sed ab expertis & peritis eius vsus non laudatur. virtus autem eius est, quia si ab ipso vnguentum veter illa & partes suminis lenit naturam, & facit fluxum ventris propter acutas & fortes medicinas solutivas quæ ingrediuntur eius compositionem. Vnde transit per poros ad interiora vsq; ad intestina. vnde virtus ipsarum solutiva, stimulat expulsiuam virtutem intestinarum & aliorum nutritiuorum membrorum: Et si stomachus tali vnguento vngatur, prouocat vomitum, si materia est apta per superius emacari. Recipe cucumeris asini, calidæ est & sicce complexionis in quarto.

Additio.

Illud vnguentum de arthanitia magnum apud quos-

dam tonsores ignaros habetur in vsu. ab expertis vero & peritis eius vsus non laudatur. Mesue in capitulo de arthanitia habet easdem descriptiones. Summa medicinarum est. xxi. res.

Vnguentum cyclamini paruum, splenis tumores etiam scirrhusos dissoluit, & firmas, recipit succi cyclamini, succi glutinosi ex radice filicis extracti, succi ebuli ana vnc. nouem, succi summatum tamaricis vncias duas: olei irini libras duas: æsypi drachmas quinque: hammoniæ, bellidii ana drachmam vnam & semissem, acetum quantum sufficit ceræ flauæ vncias sex, corticum, radices capparis vnciam vnam & semissem: spicæ nardi vnciam semissem. Fiat vt prius.

Vnguentum arthanitæ paruum, resoluens apostemata splenis, & lapideitate ipsius, & scrophulas. Recipe succi arthanitæ, & viscolitatis quæ mulgetur ex radice filicis, & succi chamelis ana vncias noue: succi extrematatum tamaricis drachmas duas: olei irini libras duas: hyssopi humidæ & drachmas quinque: hammoniæ, bellidii, an. 3. i. & acetum quantum sufficit, ceræ citrinæ vncias sex, corticis, radices capparum vncias sex, spicæ drachmas. iiii. Fiat sicut superius diximus.

Vnguentum Arthanitæ paruum, nec ab expertis, nec a presumptuosis habetur in vsu, nec est tantæ potestatis vt præcedens.

Additio.

Illud vnguentum de Arthanitia paruum nō est in vsu verum sunt ex hominibus qui faciunt vnum pro alio, quia in isto pauciora sunt simplicia, sed non recte faciunt habet textus hic camelis, sed textus est corruptus quia melius diceretur cameactis quod est chulus. Summa medicinarum est. xij. res.

Vnguentum ex panno lineo Heben Zezar mirabile ad vlcera maligna, fistulosa, carne implenda, recipit opopanax vnciam vnam: rasuræ panni linei tenuis, puri, antiqui vnciam semissem: vini & mellis, & olei rosati, vel myrtini ana vncias quinque, lithagryi, aloes, sarcocollæ, myrrhæ, ana drachmas duas: & dimidiam: tere paulatim, affundendo nunc vinum, nunc mel, nunc oleum. Adduntur quædoque chalciteos drachmæ dug.

Vnguentum de lino, quod scripsit Heben zezar, mirabile ad replenda vulnera carne, & propter ea in quibus videtur difficilis incarnatio, & sanatio fistulas, & vulnera fraudulenta. Recipe opopanax partem vnam: rasuræ panni antiqui de lino subtilis & mundi partem dimidiam: vini, & mellis & olei rosati, aut myrtini ana partes quinque: lithagryi aloes, sarcocol. myrrhæ ana partis vnius tertiam. fiat vnguentum sic terendo in mortario, nunc oleum, nunc vinum infundendo, & administretur, & quandoque additur in eo vitrioli partis vnius quarta.

Vnguentum de lino quod scripsit Auenzoar non est in vsu.

Additio.

Insit vnguentum etiam describit Dinus de Florentia Similiter Rasis. ix. continens quod raro in vsu habetur. Summa medicinarum est, ix. res.

Vnguentum ex cantharidibus causticum, phlegma nigron & vesicas excitat, vlcera, alphas, pānos,

SYL.

ANT.

† xv.

SYL.

ANT.

SYL.

nos, lentigines, cutis maculas delet, recipit cantharidum recentium drachmas decem: axungie porcinæ quinq; & dimidiam: tere simul, dies septem marcescant: post coque, cola, serua vitreo vase.

ANT. Vnguentum Alhariel, hoc est efficiens operationē catherizationis. Linitur enim super membrum & facit vesicationes, & excoriat & confert morphææ & panno, & lentiginibus cutis: & maculis cutis. Recipe alhariel recentium drachmas decem: axungie porcine drachmas quadragintaquinq; terantur simul & dimittantur marcescere per dies septem: deinde bulliant & colentur & seruetur vnguentum in vitri vase. & administretur vbi oportet.

Vnguentum Alhariel, hoc vnguentū non est in vsu. Additio.

Istud vnguentum non habetur in vsu. verumtamen chirurgici offit vtuntur eo sub nomine ruptorij de cantharidibus. & dicunt quod Alhariel sunt cantharides. infra apparebit vna alia descriptio sub nomine vnguenti de cantharidibus, sed non erit eadem cum ista. Summa medicinarum est res. ij.

SYL. Vnguentum rosatum phlegmonas, erysipela ta, herpes sedat cephalalgiam calidam & ventriculi ac hepatis intemperiem calidam mitigat sic fit. Axungia porci probe lauetur nouies aqua calente, & toties frigida, deinde teratur cum ea portio æqualis rosarum rubrarum recentium, quæ marcescant cum ea dies septem, funde igni lento, cola: rursus tantundem rosarum recentium cum ea tere, quæ dies etiam septem cum ea marcescant: funde vtriusque, & cola, tunc affunde succi rosarum dimidium oleo amygdalino dulcium partes sex, coque igni lento ad succi consumptionem, reponere. Si inter coquendum iniicias parum opi in aqua rosarum soluti, valentius fit: præsertim ad insomniæ leuamen.

ANT. Vnguentum rosatum, sedatiuum inflammationum, & erysipelatis & ignis persici & confert sodæ calidæ, & inflammationi stomachi & hepatis. Recipe axungie porcine recentis, quantitatem quam volueris, & lauetur in aqua calida nouies, & tantundem cum aqua frigida lauatiōe vltima, deinde terantur cum ea rosarum rubearum recentium quantum ipsa est, & dimittantur marcescere per dies septem: deinde coquantur cum facilitate & colentur, & iterum tantūdem rosarum terantur & dimittantur per alios septem dies, & fundatur super ipsum succi rosarum circiter partem dimidiam: olei amygdalini partes sex, & iterum coquantur cum facilitate vsque ad succi consumptionem. deinde reponatur, & administretur, & quandoq; disrumpitur in aqua rosata parum opi & proicitur in decoctione, & est mirabile, vbi oportet, & proprie quando vigilare adfuit.

Vnguentum rosatum sedatiuum inflammationum, sub hac descriptione non est in vsu. Summa medicinarum est vi. res.

SYL. Vnguentum violatum idem pollet: præterea pleuritidi & thoracis inflammationi prodest sic vt rosatum.

Vnguentum violatum valet sicut rosatum contra pleuresi, & inflammationi pectoris. & fit sicut vnguentum rosatum.

Vnguentum violatum etiam sub hac descriptione non est in vsu, nec præparatum reperitur.

SYL. Vnguentum papaueris, dolores a causa calida mitigat: fit vt duo priora ex capitibus papauerum albi & nigri, & axungia.

Vnguentum de papauere est sedatiuum dolorum calidorum, & fit cum capitibus papauerum, scilicet albi, & nigri, & axungia, & fiat sicut rosatum.

Vnguentum de papauere non est in vsu secundū hæc descriptionem.

SYL. Vnguentum basilicon magnum, vlcera phlegmone carentia, præsertim partiū neurosarum, terget, carne implet, recipit ceræ albæ, resinæ, picis, sepi vaccini, picis naualis, thuris, myrrhæ ana olei quantum sufficit. In alio ceræ vncias sex: picis, vncias tres: aliorum ana vnciam vnam & dimid.

Vnguentum Basilicon magnum, confert vulneribus in quibus est calefactio, & proprie in vulneribus neurosis, mundificat enim & incarnat ea. Recipe ceræ albæ, resinæ, sepi vaccini, picis & glutinoli bani, myrrhæ ana, olei quantum sufficit: in alio ceræ vncias sex: picis vncias tres, & aliorum ana vnciam f.

Vnguentum Basilicon magnum secundum hanc descriptionem, vbiq; ab omnibus habetur in vsu, & præparatum reperitur, & est conueniens vulneribus consolidandis neurosis, maxime & capitis cum quibus non coniungitur mala cōplexio calida. Est enim conueniens mundificatiuum vlcibus ad ipsa consolidanda.

Additio.

Istud vnguentum est in vsu maxime secundum præsentem descriptionem. Auicenna in quinto cano, & similiter Serapio in proprio antidotario habent duas descriptiones, vnguenti basiliconis, tamen differentes parum ab istis. & dicitur istud vnguentum basilicon, non quod basilicon, id est ozimum ingrediatur, sed secundum quoddam dicitur basilicon a suo compositore, nam basilicon seu vasilicon interpretatur regale, seu imperiale, nam greci vasile regem seu imperatorem vocant, inde basilicon id est vnguentum regale. Summa medicinarum est vij. res, secundum aliquos addentes terebenthinam.

SYL. Vnguentum Basilicon minus, recipit resinæ picis, ceræ ana, olei quantum sufficit.

Vnguentum Basilicon minus. Recipe resinæ picis, ceræ ana, olei quantum sufficit.

Vnguentum Basilicon minus, & est vnguentum citrinum, præcedens autem est nigri coloris, sub hac descriptione præparatur vbiq; Est magis conueniens in principio vlcum neurosis, & est virtute sua minoris calefactionis absterisionis & consolidationis quam magnum immediate dictum. Summa medicinarum est res quatuor.

SYL. Ceratum santalinum phlegmonas & intemperaturas omnes calidas ventriculi, hepatis, & partium aliarum potentissime extinguit: recipit rosarum drachmas duodecim, santalorum rub. drachmas decem: santali albi & citrini ana drachmas sex: boli

boli Armenicæ drachmas septem: spodii drachmas quatuor: caphoræ drachmas duas: ceræ albæ drachmas triginta, olei rosati libram vnam: misce, cera & oleo si lauentur, fiet præstantius.

ANT. Cerotum de sandalis, vltimum ad sedandum inflammationes, & apostemata calida, & supercalefactiones quæ sunt in stomacho & hepate. Recipe rosarum drachmas duodecim: sandalorum rubeorum drachmas decem: sandali albi & citrini ana drachmas sex, boli Armeni drachmas septem: spodii drachmas quatuor, camphoræ drachmas duas: ceræ albæ, drachmas triginta, olei rosati libram vnam: consiciantur & administrentur, & sunt qui lauant oleum, & ceram prius, & postea permiscunt cum aliis, & est melius.

Cerotum sandalorum vltimum ad sedandum inflammationem non est in vfu.

Additio.

Illud cerotum est multum in vfu sub duobus nominibus videlicet sub nomine ceroti sandalini, & sub nomine vnguenti sandalini, sed cõmuniter ordinatur in gallia sub nomine ceroti sandalini. Summa medicinarum est res nouem.

SYL. **C**eratum Caleni valentius refrigerat, febribus ardentibus & cephalalgie calenti, & cum puluillo dolorifico saluberrimum: fit ex ceræ albæ vnciâ vna: olei rosati ex omphacino facti, vncias quatuor: aque fontis frigidis quatum sufficit, ad multum diu: lauadum & subigendum ceratum, quod tandem ex aceto albo, pauco, claro, similiter subigendum est.

† vel tribus.

ANT. Cerotum Gale, vltimum infrigidatione, valens ad febres acutas, & sodam calidam pulsatiuam. Recipe ceræ albæ vnciam vnam: olei rosati, vncias quatuor: & sit radix olei oleum omphacini, aque fontium clare, & proprie vehementis frigoris, quantum sufficit, oleum multoties & bene lauetur lauationibus multis, & quanto magis elaboratur in lauando illud, fit excellentius. Vltimo vero conquassetur cum aceto albo & claro & pauco, & seruetur.

Cerotum Gale, vltimum quod non est in vfu.

Additio.

Illud cerotum multum habetur in vfu, quod etiam duobus nominibus apud diuersos preparatur, aliquando sub nomine vnguenti, vt in Gallia, interdum sub nomine ceroti, & dicitur album, quia eius color est albus propter ceram quam recipit, & quanto albus tanto melius. Summa medicinarum est. iij. res.

SYL. **V**nguetum ex bdellio, epilepsiam, paralyfin, spasmodum, ceteros nervorum affectus frigidos acerrimos iuuat: recipit bdellii drachmas. vi. euphorbii, sagapeni ana drachmas quatuor: castorei drachmas tres, ceræ drachmas quindecim, olei ismi ni, aut leucii lutei, drachmas decem, bdellium & sagapenum dissoluantur aqua rutæ agrestis, cetera cum aqua calida vniantur, & fiat vnguentum.

ANT. Vnguentum de bdellio quod confert ad spasmodum & epilepsiam, & paralyfin, & ad egritudines nervorum frigidas, & lenit nodositates nervorum. Recipe bdellii drachmas sex, euphorbii drachmas quatuor castorei, drachmas. iij, sagapeni drachmas qua-

† 3. ij.

tuor: ceræ drachmas quindecim: olei sambucini, aut olei de cheyri drachmas decem: bdellium & sagapenum dissoluantur in aqua rutæ agrestis, cetera liniantur, cum aqua calida, & fiat vnguentum, & liniatur cum eo.

Vnguentum de bdellio quod confert ad spasmodum est in vfu, sic vbiq; præparatum reperitur, & confert dispositionibus frigidis nervorum, & duritie ipsorum, vnde lauat in spasmo longi temporis, & paralyfi, & similibus dispositionibus.

Et nota qd vsus cuiuslibet vnguenti & emplastri in dispositionibus materialibus, debet esse præmissa euacuatione, q. camphora, alia litera exterior dicit castorei, & est melior, sambucini, id est de gessimino, quod est calidæ & humidæ complexionis, aut olei de cheyri. i. de viola saracenicæ vel rubræ, calidæ, & sicca. Summa medicinarum est. vi. res.

Alterum idem pollens recipit castorei drach. ii. pyrethri, euphorbii, staphidos agri, zingiberis, linapis ana vnciam dimidiam: succi (radicis) alphodeli & rutæ agrestis ana vncias quatuor: cum succi omnia vniantur: deinde coquantur cum ceræ vncias quinq;, olei rosati vnci. viginti, ad succorum consumptionem, coletur, reponatur.

SYL.

Vnguentum valens similiter. Recipe castorei drachmas duas: pyrethri, euphorbii, staphidis agri, zingiberis, linapis ana drachmas quatuor: succi alphodilorum, rutæ agrestis ana vncias quatuor: liniantur omnia in succis. Deinde coquantur cum ceræ vnciis, v. olei rosati vnciis viginti: vsq; ad succorum consumptionem, coletur & administretur.

ANT.

Vnguentum valens, similiter non est in vfu. Summa medicinarum est. res. viij.

Vnguetum philagrius, spasmodum & paralyfin iuuat, recipit ceræ vncias tres, cespis, succi rutæ agrestis ana vncias duas, euphorbii, piperis, hammoniæ, croci, thuris, castorei, terebinthine, opoponacis ana drachmas duas, & styracis liquidi drachmas duas & dimidiam.

SYL.

Vnguentum philagrius ad spasmodum & mollificationem. Recipe ceræ vncias tres: hyssopi humide, succi rutæ agrestis, ana vnci. ii. euphorbii, piperis, hammoniæ, croci, & olivani, castorei, glutinis alimbat, opoponacis, ana drachmas. ii. sigæ drach. ii. & f. olei quantum sufficit.

† v. myrr. the purioris.

ANT.

Vnguentum philagrii ad spasmodum, non habetur in vfu. Summa medicinarum est. xij. res.

Vnguentum aureum vulnera certo & salubriter glutinat, recipit ceræ siccæ vncias sex, olei boni libras duas & semissim, terebinthine vncias. ii. resine pineæ & colophonice ana vnciam vnam & dimidiam: thuris, mastiches, ana vnciam vnam, croci drachmam vnam.

SYL.

Vnguentum aureum, curat & solidat plagas, sanum & expertum. Recipe ceræ citrine vncias sex, olei boni libras duas & f. terebinthine vncias duas resine, colophonice ana vnci. i. & f. olivani: mastiches ana vnci. i. croci drachi.

ANT.

Vnguentum aureum, licet in partibus nostris non præparetur, magis frater tamen a quibusdã habetur in vfu, & habet virtutem consimilem cum vnguento basilicon maiori

maiori

maiori, sed est maioris calefactionis, & est coloris rubei propter cinaprium.

Additio.

Istud vnguentum inter dum in vsu habetur, & dicitur aureum quia optimū & excellentius est inter alia vnguēta, sicut aurum inter alia metalla. Gilbertus Anglicus in capitulo de cura arthrice habet vnam aliam descriptionem vnguenti aurei, quæ non est eadem cum ista. Summa medicinarum est. viij. res.

SYL. Vnguentum ex cerusa sanat ambusta, erysi-
pela, scabiem siccam, & vlcera calida (vt quæ
bilis vsta & pituita falsa excitauit) recipit cerusā,
lithargyri, ana vncias sex: plumbi vsti, scoriz argen-
ti, ana vnciam dimidiam: mastiche, thuris, aū drach-
mas duas & dimidiam, olei rosati, & aceti albi, ana
quantum sufficit, tritis omnibus in mortario, affun-
dendo paulatim nunc oleum nunc acetum, semper mo-
uendo donec pinguescant, velut nutrita. Si argento-
vitiū eget affectus eius, adde drachmas quinque, &
& etiam si opus est, xruinis drachmas duas.

AN. Vnguentum de cerusa faciens ad vlcera, & exco-
riationē quæ sunt a cholera adusta, & phlegmate
falso, & scabiem siccam, & combustionem & erysi-
pela. Recipe cerusā, merdasengi ana vncias sex: plu-
bi adusti, scoriz argenti, ana drachmas quatuor: ma-
stiche, olibani, ana drachmas duas & dimidiam: olei
rosati, & aceti albi quātum sufficit. Teratur in mor-
tario, & ponatur prius oleum, postea acrum, ana pa-
rum infundendo, ita q̄ sine intermissione teratur,
nunc hoc, nunc illud infundendo, donec impingue-
tur. Si autem eo indiget pruritus habens, argenti
vitiū, drachmas quinque: adde & administra, & quan-
doq; apud necessitatem adde & zinzar drachmas duas.

Vnguentum de cerusa sub ista descriptione non est in
vsu, sed vnguentum quod vulgariter dicitur album ab
omnibus habetur in vsu, cuius hæc est descriptio. ꝑ. ceru-
sæ 3. ij. olei rosati quantum sufficit, & fiat vnguentum
in mortario, quidam addunt modicum aceti, & est con-
ueniens, & quidam addunt etiam 3. i. lithargyri, & est
etiam conueniens qualitercūq; preparatur, primum qđ
est sine aceto & lithargyrio est sine mordicatione, & ma-
xime si cerusa primo luerit abluta cum aqua rosata, & est
conueniens quibuscūq; malis complexionibus calidis
factis a caliditate solis vel frictura calciamenti, vel a fri-
catione superflua cum calefactione mala, & cum aliqua
li excoaratione, sicut etiam sæpe contingit in membro vi-
tuli post coitum cum feda muliere. Secunda descriptio cui
additur modicum aceti, & conueniret talibus dispositio-
nibus, non tamen multum profundis, nec in membris
neruosis. Et descriptio tertia est maioris defecationis cū
eisdem virtutibus in frigidando, & vlcera consolidando
& sigillando cum quibus coniungitur excessus male co-
plexionis.

Additio.

Istud vnguētum est in vsu, solum sub nomine vnguē-
ti de cerusa ad phlegma falsum, sed quando medicus or-
dinat vnguentum de cerusa simpliciter intelligitur vnū
aliud, quod nunc communiter ab eromataris dispen-
satur sub nomine emplastris de cerusa, & fit ex oleo rosato,
& cerusa partibus equalibus assumptis, bulliendo simul
ad inuicem vsq; ad reductionem passę ex qua sunt mag-
daleones. Summa medicinarum est. viij. res. sine addi-
tionibus.

SYL. Vnguentum sericinum vile ad vlcera putri-
da, excoarationem, vsionem, sic fit, adde vn-

guento cerussæ prædicto serici drachmam vnam &
dimidiam, aloes, myrrhæ, ana vnciam dimidiam.

Vnguentum siricinum valet ad vulnera putrida, &
combustionem, & excoarationem, super vnguē-
tum de cerusa, adde sirici t drach. i. & f. aloes, myr-
rhæ ana drachmas quatuor: & vt ere.

Vnguentum syracum nō est in vsu, nec præparatur.

Additio.

Istud vnguentum raro in vsu habetur, & dicitur sy-
ricum quia cum vnguento de cerusa supra scripto addi-
tur serici drach. i. f. aloes, myrrhæ, ana drach. quatuor.
Summa medicinarum est. iij. res.

SYL. Vnguentum Aegyptiacum magnum, vlcera
antiqua & fistulosa terget, carne mortua &
putredine expurgat, recipit egruginis aureos quin-
que, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi au-
reos septem, coque igni ad iustam crassitiē. Addunt
aliqui thuris masculi triti aureos duos & dimidiū.

AN. Vnguentum ægyptiacum magnum, confert ad
vulnera antiqua, & fistulas, quæ indigent mundifica-
tione. Abslergit enim & mundificat ea a carne mor-
tua & putredine. Recipe floris æris aureos quin-
que, mellis aureos quatuordecim: aceti fortis aureos se-
ptem: coque super ignem, donec inspissetur. Et sunt
qui addunt ei olibani masculi triti aureos duos &
semissem.

Vnguentum ægyptiacum magnum, sæpe & multum
habetur in vsu, ac præparatur, & est coloris rubei, ne ab
infirmis cognoscatur propter colorem floris æris qui est
viridis. terentur enim multum ex vnguēto viridi, quod
est compositum ex flore æris, qui color, remanet in ipso.
q̄a nō decoquit sed flos gris cū decoq; color rubē ac-
quit. Et iō hoc est rubei, q̄a flos æris decoquit, & est foris
me defecationis. & corrodie carnem additam malam,
& mundificat vlcera mala sordida a supflua sanie. Istud
vnguētū ægyptiacū qđ fit absq; oleo, est maioris defeca-
tionis, & absterfiois quā viride sed viride est maioris cor-
rosionis non obstante q̄ compositum cum oleo, quia ip-
sum plus ingreditur de viridi æris. Est etiam magis pene-
tratiuum ratione olei quod ingreditur ad partes vlceris.

Additio.

Istud vnguentum est in vsu, maxime secundum præ-
sentem descriptionem. Rasis in libro diuisionum in fine
capitu. de medicinis. Algebra habet vnam aliam des-
criptionem quæ est quali eadem cum ista. Summa medi-
cinarum est. iij. res.

SYL. Vnguentum tripharmacum sarcoticum & epu-
loticum, lithargyros leuissime tritus, oleo
vicissim & aceto paulatim affusus in mortario, mo-
uetur ad iustam crassitiem.

AN. Vnguentum tripharmacum faciens nasci carnem
in vulneribus & consolidans ea. Accipe lithargyrii
triti sicut alcohol partem vnam, & funde super ip-
sum nūc oleum, nunc acetum, & teratur, & adque-
tur, & proprie quantum sufficit, & administretur.

Istud vnguentum sub isto nomine non est in vsu, sed
bene sub nomine vnguenti de lithargyrio, magis tamen
sub nomine emplastris tripharmacum apud gallos in vsu
habetur. Istud vnguētū describitur ab Auiuen. sub no-
mine vnguenti nigri. Summa medicinarum est. iij. res.

SYL. Vel lithargyri, aceti ana vnciam vnam: olei vn-
cias duas: coque igni lento ad crassitiem.
Vnguentum tripharmacum aliud. Recipe lithar-
gyri

TRA

412

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

1924

SYL.

ANT

to

ANT

100

十三年

SYL.

ANT

Céromma

Cerorum stomachale Gale. non est in vfu.

Additio.

Istud cerorum apud nonnullos habetur in vfu, cuiſi addatur parum galix aleiſinginx inuenitur in ipſo virtus mirabilis ad confortandum ſtomachum. Summa medicinarum eſt. ix. res.

SYL.

Ceratum diapente, ipſum, & neruorum iunſturumq; tumores duos & nodosos lenit: accipit ceræ ſlauæ vncias tres: ſtyracis liquidi drachmas tres: terebenthinæ vnciam vnam: mucaginis t ichthyocollæ, vel gummi hederæ, olei irini quantum ſufficit.

tanath

ANT.

Cerorum diapente: quod lenit nodationem iunſturarum, & duritiem neruorum. & valet ad ipſum. Accipe ceræ citrinæ. vncias tres: ſigix vnciam vnam: partem tertiam: terebenthinæ vnci. i. mucilaginis glutinis. zanch. vncias quinque: olei irini, quantum ſufficit. Et expertum eſt.

Cerorum diapente non habetur in vfu.

Additio.

Iſtud cerorum eſt in vfu, ſed non multum. Quid per gluten zanch intelligatur ignoratur, nonnulli tamen moderni dicunt qd eſt colla piſcium. Alij vero aliud, de eo tamen certius dicitur infra in emplaſtro magno diachylon. Summa medicinarum eſt. v. res.

SYL.

Ceratum Alexandri, ventriculorum & ventrem reliquum inferiorem roborat, ab hisq; duritiem diſſipat: recipit comarum abſinthii, thuris, ana drachmas decem: hammoniacy ſtyracis, calamitæ, ana drachmas duodecim: ſpicæ nardi drachmas tres, ceræ vncias quatuor: olei chamæmelini quantum ſufficit. Hammoniacum & thus vino horis viginti quatuor macerentur, oleo & cerâ liquentur igni: reliqua trita & creta inſpergantur.

ANT.

Cerotum Alexandrinum optimum, ſtomachum confortat & membra nutritionis, & aufer duritiem iſporum bonum & expertum. Recipe cinamum abſinthii, olibani ana drachmas decem: hammoniacy ſtyracis calamitæ ana drach. duodecim: ſpicæ drachmas tres: ceræ vncias quatuor: olei chamæmille quâ tum ſufficit, t olibanum & hammoniacum in vino ſufficienti per diem & noctem infunde. Abſinthium autem & ſpicam tere, & cribra. Oleum vero & ceram ſolue ſuper ignem, & cum eis reliqua miſce.

tylrayce

Cerotum Alexandri non eſt in vfu.

Additio.

Iſtud cerotum apud Mediolanenſes multum habetur in vfu, apud vero alias nationes raro, poterit tamen quicquid magiſtraliſter ſi voluerit. quia multum vile eſt ad ea quæ in textu ſcribuntur. Summa medicina. eſt. vij. res.

SYL.

Alterum eiſdem valenter ſcirrhos diſſipat articuloſorum & neruorum omnium dolores & affectus diuturnos a frigido natos, & contractiones, & paralyſin, & torturas: recipit caſtoris, euphorbiæ, piperis longi & nigri, ana vnciam vnam: hammoniacy opopanacis, galliæ, ana vnciam vnam & ſemiſſem, medullæ cruris cerui & vaccæ, ana vnci. ii. terebinthinæ vncias. vi. ſtyracis liquidi vnciam vnâ ad adipis gallinæ, & anatis, & anferis, & porci, ana vnciam vnam & dimidiam: ceræ librâ vnam: olei veteris, nardini, irini, laurini, chamæmelini, leucioi lutei, ol-

naptici ana vncias octo: olei baſami vnci. quatuor: vini veteris quantum ſufficit, ad macerandum medic. ſica. Efficacia ſit, ſi addas cſypi vnc. iiii.

ANT.

Cerotum aliud eiſdem, fortiffimum, & expertum ad diſſoluendum membrorum durities & diuturnas articuloſorum paſſiones & neruorum omniū ægitudines ex frigidityte factas & ſoluit eorū contractiones, & valet ad paralyſim & torturam. Recipe caſtoris euphorbiæ, piperis longi & nigri, ana vnciam vnam: hammoniacy, opopanacis, galbani, ana vnciam vnam & dimidiam: medullæ cerui, medullæ cruris vaccæ ana vncias duas: terebenthinæ vnci. vi. ſtyracis liquidi vnciam vnam: adipis gallinarum, adipis anatis & anferis, & adipis porci ana vnciam. i. & f. ceræ librâ vnam: olei veteris, olei nardini, olei laurini, olei irini, ole. naptici, olei chamæmille, olei de cheiri ana vncias octo: olei baſami vnci. iiii. vini veteris quantum ſufficit, ad inſundendum medicinas ſicas. Et ſunt qui addunt hyſſopi humidæ, vnc. iiii. Et eſt efficacia.

Cerotum aliud eiſdem fortiffimum, quod licet non ſit in vfu, tamen eſt conueniens & magiſtralis in fine quâ rundam diſpoſitionum poſitarum in litera.

Additio.

Iſtud cerotum ſimiliter non eſt in vfu, valet tamē multum ad ea quæ in textu dicuntur. Summa medicinarum eſt. res. xxv.

SYL.

Ceratum Andromachi, ventriculorum frigidum roborat, ne excrementa aliarum partium tam promptè recipiat, affectus neruorum & iunſturarū frigidos, vt duritiem, dolores, tumores, quos diſſoluit, ſi digerit ſunt habiles: aut coquit, & ſuppurat, ſi maturari poſſunt. Recipit ſtyracis vnciæ ſemiſſem maſtiche vnciam vnam & ſemiſſem: ſolii, ſpicæ nardi, ana drachmas tres & ſemiſſem: euphorbiæ drachmas tres: cinnamomi drachmas ſex: ceræ albæ drachmas viginti: olei balanini vncias octo: olei baſami, drachmas quindecim. Fiat ceratum.

ANT.

Cerotum Andromachi factum ex. ix. medicinis, conferens ad frigiditytes neruorum & ſtomachi, & confortat ſtomachum recipientem ſuperfluities, & lenit duritiem neruorum & iunſturarum. & aufer dolores & tumores profundos, & apoſtemata. maturâda maturat, & diſſoluenda diſſoluit. g. ſtyracis. drachmas quatuor: maſtiche drachmas duodecim: ſolii, ſpicæ ana drachmas. iiii. f. euphorbiæ drac, tres: cinnamomi drachmas ſex, ceræ albæ drachmas viginti: olei de ben. vnc. viii. olei baſami drachmas quindecim. Fiat cerotum.

Cerotum Andromachi non eſt in vfu.

SYL.

Emplaſtrum diachylon, ſcirrhos hepatis, lienis, ventriculi, & aliarum partium, iplas etiam che radas & durities reliquas emollit, & iuuat. Recipit mucaginis, ſeminis ſcennugræci, ſeminis lini, raued. althææ ana librâ vnam: lithargyri plumbo & ſcoria purgati tenuiffime tritu librâ vnam & dimidiam: olei antiqui clari libras tres. Lithargyrum & oleum diu & multum in mortario lapideo piſtillo ferro ſubigantur & miſceantur: poſt igni lento coque, ſpâtha ſemper agitando, donec liquetur lithargyri & craſſeſcat. Exime igni, paulatim frigefcat: poſtea his ſuccos

ANT.

454

SYL

Emplastrum diachylon magnum, scirrhus emol
lit & digerit, & inflationes. Recipe lithargyri
putris, tritici, creti, libram vnam: irini, chamæme
lini, anethini, ana vncias octo, mucaginis ficu pin
guum, vuarum paffarum, ichthyocolle, seminum li
ni & fœnugræ, affuccorum ireos & scille, cæfyphi, ana
drachmas duodecim & semissem: terebinthine vñ

Emplastrum diachylon magnum non est in usu.

Emplastrum diachylon paruum, tumores calidos digerit & maturat, recipit lithargyri vñdi. sex, olei veteris clari libram vnam: mucaginis psyllii vncias quatuor, mucaginis feminis hyoscyami fe scunciam: mucaginis feminis lini & radis malug: ana vncias duas. Fiat vt primum. Est frequentissimum vñ, & efficacissimum ad mulcendam intemperiam calidam, quod per se psyllium & hyoscyamus prestant, & siccandnm digerendumq; , quod cetera templa prestant.

Dachylon paruum, resoluens & maturans tumores a caliditate faēos & apostemata, ꝯ lithargyri vncias sex, olei veteris dari libram vnam: mucilaginis psylli vncias quatuor: mucilaginis hyofcyami, vnciam vnam & dimidiam: mucilaginis: seminis lini, & mucilaginis radices malū ana vncias duas. Cuius operatio est sicut operatio alterius.

Istud vnguentum siue emplastrum habetur in vsu, & præparatum reperitur descriptione primi diachylon. & habet easdem virtutes & operationes. Et istud generaliter plus præparatur, & vbiq; plus præparatur quamprimū addito. Summa medicinarum est, vi. res.

Emplastrum de baccis lauri, ventriculi, intestino
rum, hepatis, renum, vesicę, vteri, & partiu alia
rum dolore a flatibus aut interperie frigida or
tum placat. Recipit autę thuris, mastiches, myrrhę,
ana vnciam vnam: baccarum lauri vncias duas, cype
ri, costi, ana vnciam dimidiam: mellis colati quantũ
ad ea comprehendenda sufficit. Si autem cyperi se
cundiam

ANT.

Glutē al
zanach
quid i^o
umoni
Adere

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

cunciam misceas, & sterco capre aut vacce siccum ad pondus omnium, ad hypodem fit mirabile.

+ calidi,

Emplastrum de granis lauri, confers ad dolores a frigiditate, & ventositate factos, & proprie ad dolores ventris, & stomachi, & renum, & matricum & vesicę & aliorum viscerum, ꝑ. olibani, masticis, myrrhę ana vnc.ii. granorum lauri vnc.ii. cyperi costi ana vnc. f. mellis t colati, quantum sufficit ad ag gregandum, & extendatur in panno, & calidum su perponatur vbi oportet. Si autem triplicatur in eo cyperum, & ponatur de stercore caprarum aut vac carum sicco ad pondus omnium, inuenitur mirabi le ad hypodisim.

Emplastrum de granis, id est bacis lauri, est in vsu, & vbiq; præparatur. Ipsum enim confert ad omnes dolo res factos ex frigiditate et ventositate. & proprie confert dolori stomachi. & vesicę ventris, matricis, & renum, siue approximetur ab extra, siue per clisteria. vnde multu confert doloribus colicis eleuatis ventositatibus a mate ria crassa phlegmatica, & in talibus eo multum vitium, ponendo de eo. 3. i. i. dylsteri carminatio ventositatis vs que ad 3. i. f. ipsius cum alijs que expediunt. ꝑ. mellis ca lidi. i. liquefacti quantum sufficit ad aggregandum. i. cõ sciendum in panno. i. super panno. Et nota quod est mirabile ad hypodisim si in triplici proportione ponatur plus de ciperis q̃ sit proportio ipsorum nunc dicta, & ponatur de stercore sicco caprarum aut vaccarum ad pondus omnium, addendo de melle quantum expedit ad formam emplastris, & est mirabile approximatum super ventrem ad asclitem & tympaniem. Summa medicina rum est. viij. res. cum additione.

SYL.

Emplastrum ventriculorum & hepar calfaciens & roborans, recipit ligni aloes, absinthii, gummi Arabici, masticis, cyperi, costi, zingiberis ana vnci. semissem: calami aromatici, thuris, aloes, ana drach. tres: caryophyllorum, macis, nucis moschatę, galliæ moscatę, cinnamomi, spicę nardi, schoenu anthus, ana drachmam vnam & semissem, excipe miua aro matica, & tempore vtendi cum panno intenderis, suffies ligno aloes.

ANT.

Emplastrum stomachum & hepar confortans & calefaciens ea. ꝑ. ligni aloes, absinthii, gummi arabi ci, masticis, cyperi, costi, zingiberis ana vnci. f. cala mi aromatici, olibani, aloes, ana drach. iiii. caryophyl lorum, macis, cinnamomi spicę, nucis muscatę, galliæ muscatę, schoenanthi ana drach. i. & f. aggregen tur cum miua aromatica, & extend super pannum, & suffumigetur super ligno aloes, & superponatur.

Emplastrum stomachum & hepar confortans nō est in vsu. Summa medicinarū est. xviij. res. cum additione.

SYL.

Emplastrum de gallia, ventrem totum inferiore roborat adstringendo & calfaciendo quare lise tertias, diarrhoeas, dysenterias iuuat a causa frigida productas. Recipit autem galliæ moschatę, schoenu anthus ana drachmam vnam & semis: ramichi, rhois acicis, hypocisthidos, ladanii, gallarum non perfora tarum, calami aromatici, rosarum & seminis earum, fantalorum alborum & rubrorum, masticis, xyla loes, caryophyllorum, spicę nardi, thuris, costi, myr rhę, cyperi, absinthii, ana drachmas duas: teratur ac curate omnia, deinde panis fœci drachmę tres: dactylis fidei duodecim: vngtiguator horis mace rentur in succi foliorum myrti & lauri, & aque rosa

rum, & vini austeri, ana vncia vna & dimidia. Hęc li uiga, & excipe miua aromatizatę vncis tribus vel quatuor, & additis gummi Arabici assati drachmas septem: coquantur igni lento ad mellis crassitudi nem. Quibus in mortario diu permisce puluerem prædictum, donec totum fiat viscosum: tempore vtē di suffitur ligno aloes panno illitum.

ANT.

Emplastrum de gallia confers ad fluxum ven tris, & debilitatem stomachi, & hepatis, et viscerum cum significationibus frigiditatis sanum et expertu ꝑ. gallię moscatę schoenanthi ana. 3. i. et f. ramich, sumach, acatig, hypocisthidos, ladanii, gallarum nō perforatarum, calamiaromatici, rosarum, et feminis eius, sandalorum alborum et rubeorum, masticis, xy loaloes, caryophyllorū, spicę, olibani, costi, myrrhę, cyperi, absinthii ana drach. ii. Fiat eorum contritio bona. Deinde accepe succi foliorum myrtę humidę, foliorum lauri, aque rosatę et vini pontici ana vnc. i. et f. submerge in eis calefactis tortellorum de fec ni drach. iiii. dactylorum siccorum. xii. numero. di mittantur per diem et noctem. Deinde terantur et fiant sicut puluis et misceantur cum miua aromati zatę vnci. iiii. aut. iiii. gummi assati. drach. vii. Co quantur omnia lento igne vsq; ad spissitudinē mel lis. Deinde aggrega cum puluere rerum, et tere diu in mortario donec fiat totum viscosum. Deinde li ne ex eo super lamina, et suffunga cū ligno aloes, et epithemetur cum eo.

Emplastrum de gallia confers ad fluxum vris nō habetur in vsu, possit tamen magistraliter confici.

Additio.

Istud emplastrum de gallia cum significationibus fri giditatis interdum apud gallos habetur in vsu. Et appo latur emplastrum de gallia secundū aliquos propter tro chiscos de gallia quos recipit. Alij & melius dixerunt qđ dicitur de gallia, cum in gallia provincia reperitum fuit, & eo vniunt. Summa medicinarum est. xxx. res.

SYL.

Emplastrum alterum de gallia ad affectus col dem, sed a causa calida profectus recipit gallię, ramich, foliorum & feminis rosarum, rhois, fantali albi & rubri, spodiū, sanguinis draconis, electri, balau stii, capitum granatorum, hypocisthidos, acacis, cor ticum mandragorę, ana drachmas duas: a caphurę drachmę semissem: tere omnia tenuiter: ad hæc po lentę, baccarum myrti, gummi Arabici assati, tenuis sime tritorum, ana vnci. dimidiam: maceia in succi vuarum agrestium vnc. vna: succi capreolorum vi tis agrestis vnci. duabus: succi extremitatum myrti & aceti, ana t vnc. quatuor, quibus adde miua acide vnc. duas vel tres, & coque igni lēto ad glutinosam crassitiē. Tūc pulueres prædictos his diligeret misce. Ex hoc portio alutę illita tpe vtēdi suffiat xylaloe.

+ al. 3. i.

Emplastrum aliud de gallia valens ad eadem que prius cum significationibus caliditatis. ꝑ. galliæ, ra mich, rosarum, & feminis eius, pulpe sumach, sanda li albi, & rubei, spodiū, sanguinis draconis, charabę, balaustię, hypocisthidos, acacis, corticum mandra gorg, capitum granatorum, ana drachmas duas: camphorę, drach. f. tere & fac puluerem. Accepe suc ci capriolorum vitium vnc. ii. vuarum agrestium. 3. i. succi extremitatum myrrhę humidę, aceti añ. t 3. i. p.

ANT.

+ 3. i. p.

Infunde i saucis hordei, granorę myrrhitritos, sicut

Mes.

r alcohol,

†.vij. alcohol, ana drac. iiii. gummi arabici affi t drac. iiii. & misce cum eis ming acetosæ vnc. ii. vel. iiii. & decoque in igne leui vsque ad aggrega dimissitudinem viscosam, Deinde aggrega omnia simul cum speciebus, & line ex eo super lamina, & suffumigetur cum xyloloe, & spithemetur cum eo, & est sanum & ex pectu.

Emplastrum aliud de gallia similiter non est in vsu.

Aditio.

Istud emplastrum de gallia cum significationibus caliditatis interdum etiam habetur in vsu, & dicitur de gallia propter ea quæ dicta sunt in precedenti. Summa medicinarum est. xxvi. res.

SYL. **E**mplastrum ad Andromachum, podagram, gonagram, ischiadem, & reliquos articularum dolores antiquos, ac eorū tumores & laterum, scirrhūq; splenis & hydropem iuuat. Recipit autem sepi arietum, picis, aii. drachmas octodecim: gummi pini vncias octo. sandarachæ, auripigmenti, aluminis scissilis, calcis viuzæ, ana drachmas tres: hammoniæ vncias duas: ammoniacum super ignem dissoluatur vino rubro, eiq; adde olei libras duas, & reliqua probe puluerata.

ANT.

Emplastrum relatum ad Andromachum confertens ad dolorem iuncturarum & genuum antiquū & ischiaticam, & duritiem splenis, & tumores laterum, & hydropisim. ꝑ. sepi arietum, picis, ana drac. xviii. gummi pini vnc. viii. auripigmenti rubei & citrini, aluminis iamni, calcis non extingit ana ꝑ. iii. hammoniæ vnc. ii. dissoluatur ammoniacum in vino rubeo, & dissoluatur in igne. & dissoluantur cum eo olei lib. ii. & pulueri aqua pulueri zentur. & aggrega omnia simul secundum decemtem modum præparationis eius, & mitte vbi oportet expa sum in lamina.

†.3.xv.

Emplastrum relatum ad Andromachum hoc etiam non est in vsu. Aditio.

Istud emplastrum primum Andromachi non habetur in vsu. Auicenna. in quinto cano. etiam describit istud emplastrum. Summa medicinarum est. x. res.

SYL. **E**mplastrum alterum Andromachi causticum, recipit aquæ ardentis (quæ est aqua saponis) libras quatuor: seminis orizæ & frumenti excorticati ana vncias septem: miscera in vase vitreo bene obstructo, donec grana dissoluta torū fiat mucosum: serua, sed diebus singulis ligneo baculo moue, & obtura exceptum cortice auellanz vel arundinis, vel cera pertusa, & parti admodum, tribus horis, aut eo plus cauterii vice vlcera, & vrit.

ANT.

Emplastrum aliud Andromachi vlcera, & cauterizans vbi oportet. ꝑ. aquæ, ardentis, & est aqua la ponis lib. iiii. granorum rizi, & frumenti excorticati, ana vnc. vii. ponantur in vase vitreato, & stringatur orificium eius vehemeter, & dimittatur per diē & noctem, deinde agitur cum ligno & claudatur. Fiat hoc omni die, donec grana dissoluantur, & totum sit factum mucilaginosum deinde reseruetur. Cum autem eo vti oportet, recipiatur de eo i vacuitate corticis auellanz aut arundinis, aut in cera præparata, & ponatur vbi oportet. Facit enim cocturā sicut cauterium, & proprie diuissum in loco tribus horis, aut plus si oportet.

Istud similiter non est in vsu.

Aditio.

Istud secundum emplastrum Andromachi similiter non est in vsu. Auicenna. in quinto cano. describit etiam vñ aliud emplastrum. Andromachi quod non assimilatur huic. Summa medicinarum est. ij. res.

Emplastrum sinapinum Democriti ad podagrā, gonagram, ischiadem, ipsamq; arthritide, ostocopon, hemicaniam, obliuionem, lethargiam, si causa frigida proficiuntur, sinapi cum aceto tritū diu miscendum cum æquali portione sicuum pinguium aqua calente horis vigintiquatuor maceratum, & ita expressum, vt nihil i his humoris sit reliquum. Si valentius vis, duplum sinapi misceto: si imbecillius, etiam triplum sicuum. Admotum parti tollatur, priusquam vlceret: nisi etiam vlcerandi est necessitas, vt materia profundior foras trahatur, & vacuetur. Penuria sinapis, stercus caprinum pridie aceto maceratum (quod etiam ad hydropem, & splenis duritiem & dolorem est efficax). Adduntur interdum stercus columborum agrestium, enulæ radix, semen nasturtii, bacca lauri. Tuncq; non solum hydropi & tumori splenis confert: sed etiam reliquorum viscerum affectibus frigidis & flatulentis.

ANT.

Emplastrum sinapinum descriptione Democriti, confertens ad venam schiaticam & podagram, & dolores ossium, & arcticam, & frigidas passiones, & hemicaniam, & obliuionem, & lethargiam. Recipe sicuum siccarum pinguium partem i. & infund in aqua tepida per diem & noctem, tunc exprime fortiter vt nullus humor in eis remaneat. Deinde sinapim tritam cum aceto cum eis misceas diligenter diu commiscendo, & sit sinapis pars i. & sicuum alia. Si autem vehementioris virtutis facere volueris, pone de sinapi partes ii. Si autem minus, ex sicubus partes. iiii. & ex sinapi duas. Quando autem applicatur loco dimittatur in eo, & auferatur antequā vnlneretur & proprie quando solum calcescere oportet. Et quicquid dimittitur donec vnlneretur, & ꝑ ꝑfic quipfundarum materiem excludi oñem quens. In defectu vero sinapis scybalæ caprinæ ponatur pridie in aceto infusæ, & est ad hydropisim & duritiem, & dolorem splenis efficax, & quandoq; additur eis finius columbarum agrestium, & radix enulæ, & semen nasturtii, & grana lauri, & confert ad frigidam & ventrosam & cruditius vlcera, & splenis, & hydropisim, & similia. Expertum ab antiquis medicis.

Emplastrum sinapinum descriptione Democriti non est in vsu nec præparatur. vsus tamen eius est conueniens, maxime in passionibus de materia frigida plegmatica in profunditate contenta, sicut in ischiatica passione, & hoc in declinatione, ecce literam. ꝑ. aceti sicuum siccarum. i. in quo sicus sicce steterit infusæ. Aditio.

Istud emplastrum interdum habetur in vsu. Rasin lib. diuisionum capiti. de sciatica & dolore iuncturæ an chg. habet etiam hoc emplastrum sinapis. Summa medicinarum est. iiii. res. sine additione.

Emplastrum ex fermento descriptum a Democrito. Fermentum est multorum emplastrorū, & aliorum insignium remediōrū materia: idq; quo est vetustius, eo præstantius. Fermenti & mellis portio æqualis: visci querni pars sexta: ammoniaci in aqua fenugraci aut lacte arboris mori, & pauca fa-
cel old

SYL.

ce olei veteris dissoluti pars octaua miscetur: fitq; emplastrum, spinas & furculos extrahens, ac etiam ossa fracta cranii, meningibus infusa etiam profundius. Vel fermenti pars vna: succi menthæ & absinthii ana pars dimidia: aceti, aut succi vuarum agrestium, aut extremitatum vitis, aut cydoniorum pars quarta: macis, caryophyllorum, ligni aloes, mastiches, spicæ foliorum rosarum, absinthii sicci pars octaua drachmæ vnus, misce, igni coque in emplastrum, quod vetriculum & hepar admotum aperte iuuat. Vel fermenti adhuc acidi pars vna: succi intybi, aut solani, aut vuarum agrestium, aut cacuminum vitis, & aceti ana pars dimidia: farinæ hordei pars tertia: trium santalorum, foliorum rosarum, spodi, faufel, id est, auellane Indicæ, trochisci diaglyctis, boli Armeni ana pars sexta: succi portulacæ, & mucaginis, psyllii quantum ad comprehendenda hæc sufficit. Emplastrum id heparis & aliorum viscerum phlegmonas mire compescit. Vel fermenti, mellis, olei, lactis muliebris, vitelli ouorum pars portiones: coquit & maturat phlegmonas, abscissusq; rumpit his. Si bdellium & hordei farina miscetur, spinas extrahit: idq; valentius, si his dissoluta galbani pars dimidia iungatur. Valentius item facit nitri naturalis sexta pars, stercoreis columbini & gallinacii ana pars quarta. Vel fermentum ex aceto & sale coctum, heparis & lienis affectibus multis est saluberrimum. Nam ficum hammoniæ, bdellii portio equalis, fermenti præsertim aceto dissoluti pars dimidia: foliorum rutæ & fructus tamaricis, & nitri ana pars quarta, si mul bene mista, lienis tumorem admodum mire dissipant. Quod si excrementa viscerum sicca sunt, fermentum, sulphur, sal, cinis, sarmetorum vitis mista & admodum id præstabit: idq; valentius, asphalto addito: valentissime autem euphorbio. Hæc Democritus, & præterea non pauca de facultate fermenti veteribus expertissima, quæ omnia narrare prolixum fuerit.

ANT.

Emplastrum de fermento descriptione. Democriti. Inquit Democritus. Multorum emplastrorum fermentum est materia, & medicinarum nobilium, & illud quod ex eo antiquius est & nobilium, est cum melle distemperato, & sint partes eorum æquales, & sexta pars eorum ex visco quercino, & octaua pars hammoniæ dissoluti in aqua fœnugræci, aut lacte arboris mori, & modico fecis olei antiqui, & est emplastrum efficax ad extrahendum spinas, & furculas & ossa carni infixa etiam in profunda sunt. Adhuc autem accipe fermenti partem vnā, succi menthæ & succi absinthii an. partē. & aceti, vini, aut succi vuarum agrestium, aut succi extremitatū vitis, aut succi citoniorū. iiii. partē vnus. macis, caryophyllos, ligni aloes, mastices, spicæ, foliorum rosarum, absinthii sicci ana viii. partem, & vnus. misceantur omnia & coquantur ad ignem, & emplastrum ex eis stomachus & hepar. Conferunt enim iuuamentum manifestum ad debilitatem eorum. Et adhuc eius acetosi partem. i. succi endiuizæ, aut solatri, & aceti, aut succi vuarum agrestium, aut succi extremitatum vitis ana partem dimidiam: farinæ hordei tertiam partem vnus, trium sandalorum, foliorum rosarum, spodi, faufel, siue,

memithæ, boli armeni ana. vi. partis vnus. succi portulacæ, & mucilaginis, psyllii quantum sufficit ad aggregandum ea. hæc ex eis emplastrum, & ponatur super hepar & viscera in quibus est vehemens inflammatio & erit mirabile. Præter hoc autem. Accipe fermenti, mellis, olei, lactis mulieris, vitelli ouorum: ana partes æquales fiat emplastrum. maturat enim & rumpit apoplemata & dubelet. Si bdellium cum farina ordeī miscetur extrahit spinas. Si autem fortius facere volueris emplastrum adde galbani circum partis vnus. & dissolue cum eis. Quod si adhuc fortius facere volueris adiuge cum eis baurach. vi. partes vnus stercoreis columbini, & gallinacii ana. iiii. partis. i. Amplius autem, si aceto & sale fermentum coquis, hepatis, & spleni necessarium multis ægritudinibus inuenies. Namq; si hammoniæ, & bdellii, & ficum sumatur ana. & par. em. & fermenti addideris & proprie dissolutam in aceto & foliorum rutæ, & fructus tamarisci, & baurach ana. iiii. partis. i. & misceueris omnia & fortiter contundes miraberis effectum eius ad crassitatem splenis. Si autem siccare opus est, in visceribus contenta superflua cum fermento sulphure & sale, cinerem vitium combustarum addes. Si autem acrius facere volueris, asphaltum. Si autem adhuc acrius, euphorbium adiuge. Inquit Democritus. In multis adhuc antiqui laudauerunt experientiam eius, quod narrare prolixum est.

† 0

Mirabilem
cras
stiefple
nis.

Emplastrum de fermento descriptione Democriti non est in vfu, magistraliter tamen posset præparari. & vsus & virtutes sunt sicut de emplastro de sinapi immediate antedicto, conueniunt etiam in attrahendo spinas & sagittas infixas in ossibus, & in alijs membris, & alias con similes operationes & virtutes habet, quas ponit in litera. immo & fermentum per se solum habet con similes operationes.

Additio.

Istud emplastrum de fermento non est in vfu, et potest partiiri in quatuor emplastra ad diuersas intentiones. Primum continuatur ad illum punctum. Adhuc autem accipe fermentum & c. Secundum incipit ibi. Et adhuc eius acetosi & c. Tertium ibi. Præter hoc autem & c. Summa medicinarum primi est. vi. res. Summa secundi est. xv. res. Summa tertij est. res. xiiij. Summa quartum additionibus suis est. vi. res.

Emplastrum filii Zacharię, iuncturarum topbos ac nodos duros mollit, dissoluit, & crassa lenta que pulmonis & thoracis excrementa expectorare magis habilia reddit. Recipit cere flauę, medullę cruris vaccę, adipis anatis & gallinę, mucaginis feminis lini pares portiones: olei lini quantum sufficit: valentius facit addita mucago althęæ & fœnugrę pari portio, & oleum leucosii lutei loco olei lini, vel cum eo. Efficacius quoq; reddes, si ascyum & ichthyocollę mucaginem addideris.

Emplastrum filii Zacharię quod lenit duritiem & nodositatem iuncturarum, & lenit pectus & habilitat materias in eo & pulmone difficilis expulsiōnis. Recipe cere citrę vncias tres: medullę cruris vaccę, adipis anatis, & adipis gallinę, mucilaginis feminis lini añ. t vncias tres: olei de lino quantum sufficit. Si autē fortius facere volueris adde mucilaginis althęæ & mucilaginis fœnugręci partes conuenientes, & pro oleo de lino ponatur oleū de chey

Mes.

r h ricitrina

ANT.

† 3. in. f

ri citrina vel vtrunq. Et si adhuc fortius facere volueris adde hyssopi humidę, & glutini zanahan, quā tum de vna mucilaginū, & miraberis effectū eius ad ea quę diximus.

Emplastrum filij Zacharię non est in vsu eius tamen operatio est multum magis facile maxime leniendo & mollificando omniem duritiem. & nodositatem contentam in iuncturis.

Additio.

Istud emplastrum filij Zacharię quamvis in vsu non habetur, tamen est mirabile ad nodositatem iuncturarū & duritiem membrorum, ut satis patere potest per compositionem. Summa medicī. est. res. vi. cum additionibus.

SYL.

Emplastrum diaphœnicon ventriculū & hepatis firmat: ob id lenteriam & dysenteriam heparicam adiuuat. Dactyli sicci quadraginta, panis biscocti drachmę quinque, biduo macerentur carnis cydoniorum in vino coctorum vnciam vnam: deinde misce ceratū ex cerę vncias duabus, & olei rolati & nardini, ana vncias quatuor, factum, tundendoq; in mortario permisce. Postremo mastiches, thuris, absinthij Romani sicci, ana drach. dug & semis: aloes, macis, calami aromatici, spicę nardi, myrrhę, acacię, gallię, ramich, añ. drachma vna: ladanī drachmę dug tundendo iterum perfecte misceantur. Vtendi tempore suffiatur xylaloe, priusquam parti admoveatur. Satiū autem fuerit mastichen & ladanum cerę & oleis prius miscere: postea ut dictum est, emplastrum facere.

ANT.

Emplastrum diaphœnicon confortatiuum stomachi & hepatis mirabile i quibus accidit vehemens bilitas, & viscerū quibus accidit lubricitas & mollificatio, & p̄fert ad fluxū v̄tris, & ad fluxū hepaticum. In primis fiat cerotū ex cerę vnc. ii. olei ros. olei nardini ana vncias quatuor. Deinde accipe dactylorum siccorum. xl. numero. tortellarum de sceni drach. v. deinde funde biduo in vino odorifero, & accipe carnum citoniorum decoctorum in vino drach. viii. & tere cum dactylis contritione vltima, & misceatur cum ceroto & contundatur in mortario donec aggregentur. Deinde proice super ea mastics, olibani, absinthij Romani sicci ana drach. ii. & f. ligni aloes macis, myrrhę, aloes, spicę, acacię, gallię, ramich, calami aromatici ana drach. i. ladanī. drach. ii. Et iterum conterantur donec permisceantur. Deinde line super lamina ex eo, & suffumiga cum xyaloos, & pone super stomachum, & hepar & viscera. de meliori autem operatione est: ut mastix, & laudanum cum cera & oleis misceantur, & sic cum ceteris emplastrum fiat.

Emplastrum diaphœnicon confortatiuum stomachi & hepatis vbiq; preparatur. & est multę excellentię. De ipso tamen ponuntur duę descriptiones quarum hęc est prima, quę est temperata attinens alicui caliditati. secunda vero est attinens frigiditati. Et virtus huius primi diaphœniconis est principaliter confortare stomachum & hepar, & alia nutritiua relaxata, & debilitata virtute digestiua, ac etiam contentiua, vnde confortat fluxū cibali & hepatico, & in prędictis dispositionibus communiter est vsus eius. Et nota q̄ Thomas aliter preparabat hoc emplastrum, nihil tamen de nouo addendo vel diminuendo, sed solū pondera diuersificando, idco sic glo

fabitur. Re. cerę citrinę. 3. ij. alias. vnc. viij. olei rosati olei nardini, ana. 3. iij. alias lib. i. dactylorum siccorum numero. xl. vel. clx. tortellarum de sceni. i. panis biscocti. vel assati. 3. v. alias. 3. xx. deinde duobus diebus in vino odorifero fundantur. Et. g. carnum citoniorum non coplete decoctorum in vino pontico. 3. viij. alias 3. lxxx. & tere cum dactylis contritione vltima, et misceantur cū croco & contundantur in mortario donec aggregentur, deinde supra sparge mastics, olibani, absinthij Romani sicci ana. 3. ij. f. alias. 3. lx. ligni aloes, macis, myrrhę, aloes, spicę, acacię, gallię quercus, ramich est compositio ex gallis & passulis calami aromatici añ. 3. i. alias. 3. ij. & iterum conterantur donec misceantur. deinde extendes super pecia, & suffumiga cum xyaloos, et postea pone super stomacho & visceribus secundum exigentiam dispositionis curanda, & de melioribus operationibus est, ut mastix & laudanum cum cera, & oleis misceatur, & sic cum ceteris fiat emplastrum. Et quia aliquando res seruatur expedit ut mollietur cum oleo de spica, vel de mastice, vel citoniorum secundum exigentiam dispositionis curanda. Summa medicinarum est. xix. res.

Emplastrum diaphœnicon Alexandri, ventrem totum inferiorem, ne aliarum partium recremeta suscipiat, roborat, coctionem iuuat: ob hęc vomitum, choleram morbum, lenteriam, dysenteriam hepaticam iuuat, recipit dactylorum maturitati propinquorum vncias quinque: panis biscocti vnciam vnam: carnis cydoniorum i vino austeri coctorum vnciam vnam & dimidiam, styracis, mastiches, ladanī ana semunciam: acacię, omphacię, florum labruscę, rosarum, santalorum, citreorum, myrrhę, xyaloos, ramich, ana semunciam: cerę vncias quatuor: olei rosati vncias quindecim: vini austeri quantum sufficit, ad infundendum infundenda. Suffi xylaloe vtendi tempore.

ANT.

Emplastrum diaphœnicon descriptione Alexandri, membra nutritionis confortans, & valet ad fluxum ventris, & vomitum, & collericam passionem, & dysenteriam, & ad fluxum hepaticum, & ad malitiam alisimbę, & stomachum recipientem superfluitatem a membris aliis. f. dactylorum vicinorum maturitati sine offibus vnc. quinque, tortellarum de sceni vnc. i. citoniorum & proprie carnum eorum decoctorum in vino sriptico vnc. i. & f. styracis, ladanī ana drach. iiii. acacię, succi agrestis, florum squarę agrestium, rosarum, sandalorū citrinorum, ramich, myrrhę, xyaloos ana drach. iiii. cerę vnc. iiii. olei rolati. vnc. xv. vini pōici quōd sufficit ad infundendū infundenda. Et p̄sic sicut te scire fecimus: & line ex eo super lamina & cum xylaloe, suffumiga, & suppone.

t. 3. v.

Emplastrum diaphœnicon descriptione Alexandri, hęc est secunda descriptio attinens frigiditati quę vbiq; preparatur. & est in vsu, & est magis conueniens diarhę quam præcedens, qui est fluxus præcedens & maxime cholicus. & est conueniens dysenterię, & fluxui hepatico qui fit debilitate virtutis digestiue, contentiue hepatis, et intestinorum, confortat etiam ad superfluum fluxum vel vomitum, & collericam passionem, & ad malitiam digestionis. Summa medicinarum est. xvij. res.

Emplastrum Alexandri ex aliis, ventriculi & re liquorum viscerum affectus a flatu aut pituita cruda, crassa, & lenta natos, abscessumq; ventriculi & hydropem incipientem iuuat, accipit spicam al

lii mundatarum vncias tres & dimidia, syracis, bdellii, aloes ana vncias tres: terebenthing vnc. quatuor, axungie porcine recentis, adipis anseris ana vncias quinque: mastiches, thuris, ana drachmam vnam & dimidiam: euphorbii vnciam vnam & dimidiam: croci vnciam dimidiam: cere flaua vnc. duodecim, olei nardini & vini odoriferi quantum sufficit.

ANT.

Emplastrum Alexandri confers ad omnem duritiam & apparitionem stomachi, & viscerum, & hydropisum cum incipit fieri. & crassas ventositates & humorem crudum & crassum. Accipe spicarum alii mundatarum vncias tres & semissem: syracis, aloes, boni, bdellii ana vncias tres: terebenthina vnc. quatuor: axungie porcine recentis, adipis anseris ana vncias quinque, masticiis, olivani, ana drachmam vnam & dimidiam: euphorbii vnc. i. f. croci vnc. f. cere citrine vncias duodecim: olei nardini, & vini odoriferi quantum sufficit.

† 3. j.

Emplastrum Alexandri non est in usu, nec preparatur. Summa medicinarum est. xliij. res.

SYL.

Emplastrum Aristarchi, ventriculi & aliorum viscerum interemptum frigidum, status, humoris frigidum, & inde natos affectus, hydropem, inflatio nem, laterum tensionem dolorificam, corrigit. Recipe cere flaua vnciam vnam: terebenthing vnc. vi. axungie porcine recentis, adipis anseris, medulle cruris vacce, ana vnc. quatuor, bdellii, myrrhe, thuris, syracis, opoponacis, aloes, mastiches, ana vnciam vnam & dimidiam: hammoniacy vncias tres, colophonice vncias septem, aluminis vnciam vnam: spicæ nardi drach. sex: folii calami aromatici, euphorbii, baccarum lauri, ana drachmas septem: olei balsami libram vnam, olei nardini & vini odoriferi quantum sufficit.

ANT.

Emplastrum relatum ad Aristarchum, valens ad frigiditatem stomachi & viscerum & humorem frigidum in eis, & ventositates crassas, & hydropisum, & tensiones laterum, & dolores omnes interiorum de prædictis causis, & maxime stomachi, & hepatis, & duritiam in eis, & apostemata. Cuius permixtio. Recipe cere citrine vnc. i. terebenthing vnc. sex: axungie porcine recentis, adipis anseris, medullis cruris vacce ana vnc. quatuor, bdellii, myrrhe, olivani, syracis, opoponacis, aloes, masticiis, ana vnc. i. f. hammoniacy vnc. tres, colophonice vncias septem: aluminis vnc. i. spicæ drachmas sex, folii calami aromatici, euphorbii, granorum lauri, ana drach. septem: olei balsami libram vnam: olei nardini, & vini odoriferi, quantum sufficit. Conface sicut sepe narraui mus & vtere.

† 3. v.

Emplastrum relatum ad Aristarchum est multum in usu, & ubique preparatur. Repertur. & est conueniens ad calefaciendum stomachum hepatis & omnia alia membra nutritiua, & ad subiliandum & resoluendum materias phlegmaticas crassas in eis contentas et ventositates quæ in his continentur. Et confert ad hydropisum tympanitem. Est etiam sedatiuum dolorum, qui sunt a prædictis causis. vsum tamen eius est post digestionem alium humorum & earum aliqualem evacuationem. Conuenit etiam stomacho debilitato ex defectu & resolutione calidi naturalis in virtute digestiua superaddita mala complexione frigida. Et nota quod olei balsami, sumimus

oleum de spica, colophonice. I. picis græcæ. Summa medicinarum est. xliij. res.

Emplastrum Oribasii ad tumores etiam duros hepatis, lienis, chæradas, recipit lithargyri vnciam dimidiam, cere vnciam vnam, resine vnc. quinque, hammoniacy vncias tres, ladanii vncias duas, aristolochiæ, thuris, galbani, cassiuthæ, ana vnciam vnam & dimidiam, aloes vnciam vnam, olei antiqui & acetii scyllitici quantum sufficit.

ANT.

Emplastrum Oribasii valens ad apostemata dura scrophulas & grossitum hepatis & splenis. Recipe lithargyri vnc. quatuor, cere vnc. viii. resine, vnc. quinque, hammoniacy drachmas tres, confice vnc. ii. aristolochiæ vnciam vnam & dimidiam, aloes vnc. vnam, thuris, masculi, cuscute, galbani, ana drachmas duodecim, olei antiqui & acetii scyllitici quantum sufficit. Conface sicut diximus.

† 3. xij.

Emplastrum Oribasii non est in usu nec preparatur. Summa medicinarum est. xij. res.

Emplastrum alterum Oribasii idem pollens, recipit hammoniacy in aceto scyllino duos dies macerati vncias duas: lœuiga per se: postea tere cum cerato & cere flaua vncias duabus, olei chamæmelini & irini, ana vnc. quatuor, croci drachmis quinque. Si pro aceto scyllite succum apii habeat, spinæ ex linteolo impositum, rigori febrili confert.

ANT.

Emplastrum Oribasii apud conferens sicut superius. Recipe hammoniacy, vncias duas. Dimittit in aceto scyllitico per dies duos. Deinde tere in mortario donec fiat sicut pulvis. Deinde contere cum cerato facto ex cere citrine vncias duas: olei chamæmelini & irini, ana vncias quatuor: croci drachmas quinque: confice contundendo, donec fiat totum pingue. Inquit Oribasius, extende ex eo super panum, & calidum super spinam pone, & confert rigori febrili, sed pro aceto scyllitico permutatio fiat ad succum apii, & est expertum.

Emplastrum aliter Oribasii similiter non est in usu. Summa medicinarum est. vi. res.

Emplastrum de meliloto, mollit duritiam omnem ventriculi, hepatis, lienis, viscerum, & reliquorum. Recipe meliori vnc. sex: storum chamæmeli, comæ ablinthii, sampsuchi, fœnugræci, baccarum lauri, radicis altheæ, ana drachmas tres, seminis apii, ameos, cardamomi, ireos, cyperi, spicæ nardi, cassiæ ana sequidrachmam, hammoniacy drachmas. x. syracis, bdellii, ana drachmas quinque, terebenthina, vnciam vnam & dimidiam: muscus pingues duodecim: sepi caprini, resine ana vncias duas & dimidiam: cere vnc. sex: olei sampsuchini & olei de spica quantum sufficit, aquæ, cui incocta sunt fœnugræcum, chamæmelum, melilotus, quanta erit satis exquisita aliorum infusioni.

ANT.

Emplastrum de meliloto mollificans omnem duritiam, quæ est in stomacho, & hepate, & splene, & omnia viscera. Recipe meliori vncias sex: storum chamæmille fœnugræci, granorum lauri, radicis altheæ, & ablinthii, ana drachmas tres, seminis apii, cardamomi ireos, ciperi, ameos, spicæ, cassiæ ana t. 3. i. & f. sampsuchi drachmas. iii. hammoniacy drachmas decem: syracis, bdellii, ana drachmas quinque: tere-

† 3. ij. f.

Mef.

r ij benthina

benthing vnciam vnam & dimid. ficum pinguium duodecim numero. sepi caprini, refinæ ana vncias duas & semissem: ceræ vncias sex: olei samplucini, & olei de spica, quantum sufficit. Aquæ decoctionis fenugræci, chamæmillæ, & meliloti, quantum sufficit ad infundendum infusione diligenti, misceantur & conficiantur & epithemetur cum eo.

Emplastrum de meliloto sub hac descriptione vbiq reperitur. & eius principalis virtus & operatio est ad mollicandum, & ad leniendum omnem duritiem, quæ est in stomacho & hepate & in splene & alijs nutritiuis. vnde con fert tensionibus hypochondriorum, quæ sunt a vëto sitate reclusa. Est enim primum attinens alicui caliditati, & non superflue, & est resolutiuum, anodinum, & sedatiuum dolorum. nec accedit ad gradum caliditatis, ad quem accedit emplastrum reclusum ad Aristarchum. & ideo ab istis tanquam a leuoribus in prædictis passionibus est inchoandum. Summa medicinarum est. xv. res.

SYL. **M**istura vulnera sanans, recipit caryophyllatæ radicum artemisiz, pimpinellæ, chamæmilis, pentaphylli, foliorum violæ nigræ, herbæ venti, caulis rubri, cannabis, summutatum rubi, ana ma. vnum rubig. pondus horum omnium: coque omnia vino ad dimidii consumptionem, cola, cum mel lis tertia parte recoque rursus cola & serua.

ANT. **M**ixtura ad vulnera sananda. Recipe caryophyllatæ, radicum artemisiz, pimpinellæ, chamæmillis, pentaphylli, herbæ violarum, herbæ venti, caulis rubei, canabis, tenerarum rubi omnium ana. M. i. rubæ quantum de omnibus. Hæc omnia bulliant in vino vsque ad medietatem, postea cola, & colaturæ adde tertiam partem mellis, & cum eo bulliat. Deinde cola: & vsui referua.

Mixtura ad vlcera sananda. hoc emplastrum non est in vsu. **Additio.**

Antiqui codices non habent hæc mixturam, neq; vnguentum quæ sequuntur, sed hic finem faciunt emplastrorū & vnguentorum, tamen hæc mixtura siue sit ex intentione in Mes. siue alterius sæpe in vsu habetur ad intentionem in textu scriptam. hæc mixtura a multis alijs scripta reperitur auctoribus. Summa medicinarum est. xix. res.

SYL. **V**nguentum palmeum ad vulnera cruenta, tu mores pestilentes, & exituras, vsa, rupta, con tusa, & inde nata ecchymomata, recipit olei veteris lithargyri, ana libras tres: axungie veteris purgatæ a membranis & sale, libras duas: chalciteos vncias quatuor: liquatis igni axungia & oleo, in vase stanno, asperge lithargyrum & chalcitum, mouendo continenter tribus palmæ ramis recitibus: & coque ad iustam crassitudinem, iniecto ipsi inter coquent dum ramo palmæ vno recenti minutim conciso.

ANT. **V**nguentum palmeum, valens ad vulnera, vbi est sanguis, & apostemata pestilientia, & exituras, & ad stionem, & compressionem, & attractionem. Recipe olei veteris libras tres: axungie veteris, depuratæ a sale libras duas, lithargyri libras tres: vitrioli vnc. quatuor, cõficiatur sic, oleum & axungia mittantur in stagnato supra ignem, & liquefat. Deinde addatur lithargyrium, & vitriolum, & dueatur continue cum tribus ramis palmæ, & accipe vnum ramum palmarum minutatim incisum, & intro mittatur. & tam

diu bulliat supra ignem lentum, factum de lignis sic cis, donec inflammetur, & redeat ad suum statum, & inspissetur, & densitatem habeat.

Vnguentum palmeum, non est in vsu. licet quidam magistraliter eo vitantur.

Additio.

Istud vnguentum non est in vsu sub isto nomine, verū est in vsu apud chirurgicos sub nomine vnguenti de col cothar, & vocant Auicem. & Serapio in proprijs antid. vnguentum de calcadis. Summa medicinarum est res quatuor.

VEL lithargyri auri, lib. tres: adipis porci purgatæ sale & membranis vncias quinque, chalciteos viridis vncias quatuor: cum ramis palmæ vel canng radice moueantur. **SYL.**

Vnguentum aliud palmeum. Recipe lithargyri aurei libras tres: pinguedinis porcine depuratæ a sale & vncias quinque: vitrioli viridis vnc. quatuor. Terantur palmæ ad libitum, & semper agitentur cum palma, & loco palmæ potest poni radix canng. **ANT.** **lib. v.**

Vnguentum aliud palmeum etiam non est in vsu. Summa medicinarum est res. iij.

Vnguentum ad scabiem expertum: axungie vncias quinque: olei laurini, argenti viui, ceræ purgæ, mastiches, thuris albi, ana vncias duas: salis communis vncias octo: succi plantaginis & fumarig quantum sufficit. Ceram & axungiam nouam membranis purgatam, & oleum laurinum cum succis coque simul in vase stanno donec liquefuerint: tunc adde pul. salis mastiches & thuris, cum percoctum erit & ab igne ablatum, adde argentum viuum salia extinctum, & pauco olei laurini spatha diu misce. Illi nitur vespere ad dies octo. **SYL.**

Vnguentum expertum ad scabiem. Recipe axungie vncias. v. olei laurini, argenti viui, ceræ mundæ, & thuris albi, puluerizati ana. iij. salis cois. 3. viii. de succo plantaginis & fumiterræ ad libitum. confice sic, ceram & axungiam nouam & expurgatam a tela sua, & oleum laurinum mitte in stagnato cum succis, & pone ad ignem, & bulliant donec liquefuerint, & adde puluerem salis communis, olibani, & mastiches, si prædicta quæritate, & bulliat vsq; ad perfectâ decoctionem, & postea depone ab igne, & adiunge argentum viuum cum salia extinctum, & cum pauco olei prædicti, & misce bene cum spatula. & vnge pal mā manū, & frica fortiter infero, vsq; ad. viii. dies. **ANT.** **† masti. cis.**

Vnguentum expertum ad scabiem secundum hanc descriptionem non est in vsu. Summa medic. est. viij. res.

Post prædicta emplastra & vnguenta, videndum est de quibusdam vnguentis magistralibus conferentibus ad diuersas dispositiones. & primo ad scabiem humida, cum qua coniunguntur escharæ & crustæ sicget per totum corpus. Cuius hæc est descriptio. g. terebinthine lotæ cū aqua rosata vnc. duas: terræ cameli drachmas tres: ceræ, 3. i. lithargyri, 3. i. f. pinguedinis porci recentis vnc. quatuor. Fiar vnguentum in mortario absq; cerâ cū oleo rosato quantum sufficit. & aceto in parua quantitate. Et si cum prædicta scabie coniungitur pruritus intensus ad datur sibi succi plantaginis. 3. iij. Est enim conueniens prædictum vnguentum in scabie facta ab humore cholerico acuto mordacitatio, vel ab alijs humoribus adustis & sal sis. Et si scabies esset plus humida, aq emanaret virulenta multa

Exper-
tum
ad
herniā.

Somni
prouo-
caciū.

Contra
varices.

multa, addendum esset predicto vnguento succi lappacii, vnc. ij. sulphuris, vnc. i. & fiat vnguentū vt supra dictū est. Ista etiam vnguenta diuersificari debent & possunt fm diuersas grates dispositiones & tempora. Est & aliud vnguentū magistrale conueniens & expertum ad rupturam vae herniam intestinalem. Est enim consolidatiū didymi dilatati per quē intestina descendunt ad oscheum seu bur sam testiculorū. Cuius est hec descriptio. Re. picis naualis, aloes succotrini, mumie, & celi liquor: qui emanat a corporibus mortuorum sepulchriū cum aromatibus, odoriferis, sarcocollā, ana drach. ij. myrrhē terebenthinā, lapidi hematit, masticē, thuris: ana drac. ij. boli armeni, sanguinis draconis, ana drach. vi. lithargyri, colophoniā, i. picis græcæ, ammoniaci, galbani ana drach. ij. cere rubræ, & citrinæ, gallarum, charabz, glutinis piscis, visci quercini, gypsis ana drach. vi. aristolochiæ longæ & rotundæ ana drach. ij. balaustiarū, pldicæ, i. corticū, mali granati, aluminis, f. scagliolæ drach. i. acatē drach. ij. sepi hirini drach. i. & f. cololidæ maioris & minoris & medietate ana drach. ij. cupularū glandiū drach. iij. sanguinis humani recentis, f. vi. omnia ista incorporantur in aqua in qua pellis aricina cū tota lana succida sit per decoctionem liquefacta, pili etiam leporis contriti in multa quantitate apponantur, gummi vero primo dissoluant, & cera postea agitentur cum spatula, & pulueres pldici incorporantur cum eis & vsui referentur. Vnguentum ad tempora, frontē & nares ad somnū prouocandi cuius habetur descriptio ab Auicē. prima quartī, & prima tertij cap. de foda. & celi. Re. olei de papauere, olei nensurini ana vnc. f. opij, cassiæ lignæ, croci ana. ℥. i. fiat mixtura adinuicē absq; cera & fiat inunctio de sero. quādo vadit dormitū. Vnguentū valens in passionibus frigidis stomachi, & doloribus eius factis a vctositatē debilitata virute digestū stomachi. Re. oleorū abinthij, nardini, masticinī, abulorū cum vino albo subtili odorifero, ana vnc. iij. vna rosarum, corallorū, caryophyllorū, cinnamonī, ligni aloes, macis, mentē, schœnanti, ana drach. i. mīscē, & fiat vnguentū cum modico cere. Vnguentum ad extinguendū supercalēfactionē renū. Re. oleorū rosati & violati ana vnc. i. sandalorū alborum & rubeorum: ana drach. i. rosarū, corallorū, se. endiū, portulacæ, ana drac. f. succi semperuiuæ lactucæ, lactis caprini, ana. ℥. f. aceti, & cere modicum & fiat vnguentū. Vnguentum valens in declinatione ischiaticæ post euacuationes. Re. olei rutacē: vulpinicū costini: laurini: ana vnc. i. mucilaginis, foenugreci & feminis lini, succi rutæ, & succi agni castici: alamenti ana vnc. f. bdellii, ammoniaci mollificati in aceto, ana drach. iij. castorei, drac. ij. f. laudani drac. ij. pinguedinis puli drach. ij. baccharum lauri: cimini, pulē gij, asari, ana drach. ij. euphorbij, drach. l. picis naualis; drach. f. sulphuris viui. drach. ij. fiat vnguentum. Vnguentum ad interficiendū vermes & educendū eos quod est multum in vsu, premisso tamen clysteri ex lacte caprino aqua hordei & puluere zuccharis ex ipso totus venter inungatur. Re. olei de abinthio: de amygdalis amaris: ana vnc. vna succi foliorum perfic, & matricariæ, ana vnc. f. rosarum, corallorum, saring lupinorum, cornu cerui adusti, ana vnc. vna aloes succotrini, drac. ij. quidam addunt de felle taurino drach. ij. & modicū aceti & cere quantum sufficit, & fiat vnguentū, hoc tamē non conueniret in acutē febremibus, sed hoc vnguentū conueniret in tali casu. Re. olei cūioniorū, de abinthio: ana vnc. vnam feminis plantaginis, portulacæ & endiuicis rosarum corallorum cornu cerui ylli, saring lupinorum: ana drach. vnam aloes succotrini, drac. f. aceti parum, cere quantum sufficit, & fiat vnguentum inungatur etiam premisso clysteri.

DVODECIMA DISTINCTIO est de oleis.

Leum multis sit modis: nunc expressione, nunc impressione, cum materie in ipso macerata, incocta, qualitatē suam & vires in ipso relinquunt; nunc resolutione, cum materie heterogenes in corpore concludit, & velut concretæ, vi caloris separantur, opera præcipue chymistarum, de quo genere, quantum licet, agemus: plura autem si audire cupis, chymistas præceptores tibi adhibe, & cum illis versare. Primum autem dicam oleorū, quæ per expressionem sunt, naturā & facultatē, ac extrahendi modum, postea de cæteris, si per Dei gratiam mihi vita dabitur.

Est enim multiplex oleorum operatio. Alia enim sunt quæ per expressionem fiunt. Alia vero quæ per impressionem, sicut quando aliquod materiale suscipit id quod in alio est fm speciem suam. Alia quoque fiunt per resolutionē quando virtute caloris disgregantur, & constat q̄ plurigena sunt in concreto occultata, & hoc maxime alchymistarum est. Et nos de his experiemur quæ possumus. Tu autem aggredere alchymistas: & agitare cum illis. Primo autem de naturis oleorum, & operationum modis quæ per expressionem fiunt de his, & de aliis, si deus voluerit aggrediemur.

Hæc est duodecima & vltima distinctio huius antiochia, in qua determinat de modo compositionis oleorum & de eorum virtutibus.

Fiunt enim olea quodque per expressionem sicut exprimitur ab oliuis amygdalis, & similibus, quodque per impressionem & virtutem quā recipit oleum ab aliqua re intrinseca secum admixta, sicut quodque aliquod materiale suscipit illud quod in alio est fm speciem, vt est in oleo chamæmilino, & rutaceo. Fit etiam oleum quodque per sublimationem, sicut in oleo de latibus. Vltimo colligitur oleum per emanationem ab aliqua re extrinseca sicut oleum balsami, quod a quadam planta emanat. Et oleum petrolum (vt dicitur) a quadam stipite fluat. Et de pluribus istorum facit mentionem, & hoc est quod in littera dicendo intelligit cum dicit. Est multiplex oleorum præparatio.

Oleum ex amygdalis dulcibus, asperitatē gutturis, pulmonis, & partium cæterarum etiam externarum lenit: duritiemq; omnem ac siccitatem iuncturarum, & partium aliarum emendat: ob id impinguat, hæcticis confert, semen quoque auget, ardorūque vulgus & vring iniectum cōmodat. Fit autē hoc modo: Amygdalæ dulces cortice lignoso, & cute mēbranosa purgatæ, plurimū teruntur, in offas coguntur: horis arciter quæque loco calido continentur, vel in vase duplici hora vna conuolunt, aut sub calente arena, aut cinere, sacco inuolutæ & pannis, aliquādiu fouentur. Postea rursus teruntur, & sacculo concludit torculari exprimuntur, vel tri. x amygdalæ in vase quomodo maza subiguntur in aere calido, pauca calida identidem affusa. Hisque modis oleum exprimes largius torculari, quod asserē infer no sit cauto & decliui versus emissarium: superno autem pro cavitatis magnitudine & forma gibbo-

Sy L.

ANT.

Olea
oia. iij.
modis
fici.

Sy L.

Habet tamen virtutes quas habet oleū de chrysomellis.

Additio.

Oleū perficorum fm Rasim in antido. valet hemi-
crane & apostemaibus aurium, mirabiliter etiam valet in
fistulis ani & apostemaibus.

SYL. **O**leum balaninum terget, expurgat, obstru-
cta liberat, auri iniectionem, tinnitui, surditati, do-
lori, confert, strumas hepatis, & lienis scirrhum mol-
lit, & digerit affectibus frigidis neruorū & iunctu-
rarum, spasma, arthritidē medetur albos, lentigin-
es, varos, maculas, cicatrices nigras, & reliqua cutis
foedē vitia corrigat: aliu potu soluit, sed stomacho
aduerfatur. Fit vt amygdalinum.

ANT. **O**leum de ben incidit, abstergit, mūdificat, & ape-
rit oppilationes, & iniectionem per aures confert sur-
ditati, & sibilo, & doloribus earum: & resoluit sero-
phulas iniectione similiter super apostema dura, &
splenem, & hepar: & confert spasma, & agitudini-
bus neruorū frigidis, & confert morpheę & foeditati
cutis, & velligis vlcerum, & lentiginibus: & confert
doloribus iuncturarum. Et modus operationis est
sicut olei de amygdalis.

Oleum de ben incidit & abstergit non est in vsu.

Additio.

Oleū de ben. i. de granis ben, hoc oleum a multis igno-
rantibus dicit oleum mustellinū fed nō recte, nā muste-
linū dicit a musto. Mes. in sim plicibus de ipso facit ca, &
inquit, ben est granū almeus, & eius aliud magnū aliud
paruum. Magnū autē est in magnitudine auellanae trian-
gulum, paruum vero est sicut cicer, & vtrūq; habet me-
dullam vinctosam, lenem, & albam, & apud Serap. au-
torita. Diosco. est fructus arboris similis tamarico & fru-
ctus iste est similis auellanis. Auicē. in secūdo cano. duo
facit ea. de ben. vnum de ben scriptū cum vno etantiū
hoc est istud granum ex quo fit oleum preps. aliud scri-
bit cum duobus ee, & sunt ille radices quibus generaliter
vūmur pro ben albo & rubeo.

SYL. **O**leum ^{hinc} ^{hinc} Latinis ricininum, flatūs crassos
dissipat, pituitam crassam & lentam tenuat
& incidit, & dolenti ab his vētriculo, tenuibus inte-
stinis, colo confert: hydropem iuuat potum, clystere
iniectionem vel illitum.

ANT. **O**leum de cherua crassas ventositates dissoluit: &
carminat phlegma quoq; viscosum attenuat: & con-
fert dolori stomachi: & dolori colon: & ileon cum
virtute, & cōfert hydropisi inunctum, aut bibitū, aut
clysterizatum. Et est operatio eius sicut diximus.

Oleum de cherua. i. de cataputia non est in vsu.

Additio.

Oleum de cherua. i. de cataputia, est enim cherua cata-
putia maior. Mes. de ipsa facit ca. sub nomine albeme-
sich, & dicit q. est granum regum, & est ex eo aliud ma-
gnum aliud parū. Auicē. in cano. ca. de oleis inquit, o-
leum de cherua est bonum lentiginibus & panno. Idem
in. v. habet duas descrip. de hoc oleo: vnum est compo-
situm & aliud simplex, hoc possumus videre veritatem,
q. ben non est cataputia vt dicunt multi.

SYL. **O**leum de nico, obstruata liberat tergetq; ob-
id ictero dolenti a materia frigida, ventricu-
lo, colo, thoraci, pulmonē confert, hisq; partibus ex-
purgatis, vocem claram reddit.

ANT. **O**leum de carthamo confert histeritā oppilatio-
ni: & dolori stomachi, & dolori colon: & confert iu-

uamentum manifestum oppilationi pectoris & pul-
monis: & mūdificat ea, clarificat vocē. Modus ope-
rationis eius est sicut diximus.

Oleum de carthamo non habetur in vsu.

Oleum ex nucē Indica dolori neruorum con-
fert, thoracem & pulmonem lenit, & inde cla-
ram vocem facit: impingat etiam, & sperma auget.

Oleum de nucē indica confert dolori neruorū, &
lenit pectus & pulmonem, & clarificat vocem, & im-
pinguat, & addit in spermate. Et eius operatio est
sicut diximus.

Oleum de nucē indica non est in vsu.

Oleum de cerasis arthritico dolori mire con-
fert, terget, ac expurgat: ob id calculum a re-
nibus & vesica expellit: panos, lentiginēs, & cetera
cutis foedē vitia delet.

Oleum de cerasis articulo rū dolori confert cum
virtute, & mūdificat & abstergit foeditatē cutis: &
desert pannū & lentiginēs, & iuuat ad expulsionem
lapidis, qui in renibus & vesica est. Et eius operatio
est sicut diximus.

Oleum de cerasis, id est de nucleis cerasorum non est in
vsu. In operationibus tamen conuenit cum oleo de per-
ficis & de chrysomellis.

Oleum ex nucleis cerasi syluestris eadem pre-
stat, sed efficacius.

Oleum de almahaleb fortius est in omni re quā
oleum de cerasis. Et eius operatio est sicut illius.

Oleum de almahaleb, non est in vsu, & est almahaleb
granum cerasi syluestris.

Oleum ex seminibus citri & arancii, dolori ar-
thritico, & succedenti tumori confert: lapidē
renum & vesicę expellit. Fit vt prædicta.

Oleum de granis citri, & citrangularum, confert
dolori arthritico, & tumoribus superuenientibus, &
sunt leuēq; & expellit lapidē renum & vesicę. Et
eius operatio est sicut diximus.

Oleum de granis citri non est in vsu.

Oleum ex pisciacis & strobilys, hepatis & re-
num dolores potenter lenit: hepar impin-
guat, sperma auget potum, sed stomacho nocet.
Fit vt prædicta.

Oleū de fisticis & pineis impingat hepar, & con-
fert doloribus eius: stomacho tamen nocet, & con-
fert dolori renum potēter, & auget sperma. Et eius
operatio est sicut diximus.

Oleum de fisticis & pineis non est in vsu, nec præpara-
tum reperitur.

Additio.

Oleum de fisticis fm Rasim valet tussī & dolori pecto-
ris & hepatis & frigidæ complexionī.

Oleum laurinum ad partū omnium cerebri,
neruorū, articulo rū, ventriculi: colli, hepatis,
lienī, renū, vteri, affectus frigidos, & dolorē his
succedentē: sic fit, Baccae lauri maturæ & recentes te-
runtur in pila, ex aqua in lebebo coquantur, post tor-
culari plano, non cauo exprimuntur in vas subiectū:
in quo aqua supernatans oleū colligitur. Affusa ca-
lente aqua iterum terantur, & exprimantur torcu-
lari cauato, colligatur oleum, & reponatur.

Oleum laurinum confert dolori hepatis & hēmi-
cranee frigidis: & dolori neruorū & iuncturarū, &
cōfert neruis lesis a frigiditate, & cōfert dolori sto-
machi,

machi, & dolori colico, & renū, & dolori matricis, hepatis, & splenis, & dolori viscerū. Et modus eius est talis. Accipe de granis lauri maturis quantum volueris: dum adhuc sunt recentia tere in pila, & fac bullire cū aqua in caldario. Deinde exprime in zaynari plano non habente concavū, & collige ex aqua quod supernatat oleum. Deinde iterum exprime grana contrita in zaynari habente vacuum, & infunde aquam calidam & collige oleum. Et repone & administra vbi oportet.

Oleum laurini quod per expressionē fit: est multū in vltu & principaliter cōuenit omni male cōplexioni frigide materiali, & nō materiali: vñ confert doloribus hepatis & hemicranie, & neurog, & iuncturā factis a causa frigida: confert etiam dolori stomachi & dolori colico factis a similibus causis, vel a vitiositate crassa. Est enim materiarum crassarū resolutiū & subtiliatiū: & quandoq; ponitur in clysterijs in cura colicæ factæ a ventositate crassa iuxta phlegmate frigidi inducente extensionē in intestinis. Est etiam conueniens ad inungendum nucham, spondiles, & partes mollificatas in paralytici.

Oleum ex bacis viridibus terebinthi, vulnera glutinat, spasmus, tetano, duritici nervorum: confert, ob hæc multis emplastris miscetur.

Oleum de granis viridibus, & est abotin, confert sigillationi vulnerū: & est materia emplastrorū multorum: et confert spasmū, et tetano, et duritici nervorum. Et modus operationis eius est sicut olei de granis lauri.

Oleum de granis viridibus producentibus terebinthina non est in vfu. **Additio.**

Est et granum viride sicut Avicenna in secundo cano. fructus arboris terebinthi. vnde terebinthina colligitur, nō est autem resina vt quidam putauerunt.

Oleum lentiscinum ex bacis lentisci, stomachum, partes nervosas, iuncturas laxat, & musculos roborat: fit vt laurinum.

Oleum de scinco, stomachū & membra nervosa confortat, et iuncturas laxas, et carnes robustas reddit: fit sicut oleum de lauris vel oliuis.

Oleum de scinco non est in vfu. **Additio.**
Scincus sicut Dioscoridus est animal quod in India inuenitur.

Balsamelgon, id est, oleum balsami plantæ cubitalis, aut bicubitalis, rutæ agrestis similis: cortice cuius partem orientem spectat scarificato et vulnerato lachrymæ pingues destillant: ipsius scilicet balsami pinguedo. Alii plantæ huius furculos. Vere inueniunt in pila terunt, in aqua coquant, torculari exprimunt, oleumq; balsami vocant. Sunt qui furculos tritos in oleo veteri dies quadraginta insolant, in vase duplici coquant, exprimunt, furculos novos tritos immittunt, secundo et tertio, colant et recodunt.

Oleum de balsamo fit ex planta longitudinis cubiti vnius, aut duorum ad plus similis rutæ agrestis. Cortici cuius si acciderit scarificatio, aut scalpellatio, ex parte ortus solis, sicut sicut lachrymæ pinguedinis, et est dimelbasen, id est pinguedo balsami. Et quandoq; accipiunt palmites plantæ in principio veris, et terunt in pila, et coquant in aqua, et exprimunt in zaynari: et vocatur oleum balsami. Et quandoq; terunt palmes et funditur super eos oleum antiquum, et ponitur in sole diebus, xl. Deinde coquat

in duplici vase: et iterum innouantur in eo alii palmes, et ita tertio. Deinde colatur et reconditur.

Oleum de balsamo quod per emanationem colligitur in partibus orientalibus, est multū in vfu: & eius cōplexio est calida cum virtute aliquoties humectatiua. Est subtiliatiū, & lenitiū duritierū: & maxime confert ad subtiliandū & remouendū velligia turpia: & cicatrices quæ remanant post consolidata vlcera. Est etiā penetratiū valde ad partes profundas: & cōfert omni male cōplexioni frigide, & doloribus nervorum & iuncturā, & punctioni cū alijs medicinis portat virtutes illarū ad mēbra intrinseca & remota: vñ permiscet & summe cōfert cū medicinis vrinā prouocantibus, assumptū per os, vel inunctū ab extra in partibus renum, pelvis, & colli, & vesicæ. Et nota quod vñ oleū balsami colligitur tēpore veris: cū planitas eius scinditur & exinde emanat: sic collectum est in parua quantitate. Alio modo accipiunt folia & semē huius plantæ, & p. xl. dies in sole insundunt in oleo oliue, deinde fit expressio talis olei, & tale in magna quantitate ibi preparatur: sed non est tantæ virtutis quantæ est prius.

Oleum sesamini impinguat, semen augere speram arteriā lenit, et vocem ob id clarā reddit, multorū præterea oleorū aliorū est materia: extrahitur vt amygdalinum, nisi quod prius semen sesami excorticandū sit. Id semen ab excrementis purgatis purgatis, aqua parum salsa irrigetur, manibus fricetur iterum irriget, donec madescat: siccetur, modice assetur, sacculo aspero multū diuq; confricando excorticetur, corticibus expurgetur, molatur in farinam, oleum exprimat, vt ex amygdalis. Ex eodē semine non excorticato, sed affato et molito in farinam, oleum quoq; extrahitur vt prius.

Oleum de granis sesami impingat, et addit in spermate, et lenit durities et asperitates, et clarificat vocem: et lenit guttur, et est materia aliorum oleorū multorum. Et modus compositionis eius est sicut olei de amygdala. præterquā oportet vt grana sesami prius excorticentur. Et modus operationis eius est. Mun-detur sesamus ab omnibus immunditiis: deinde retoritur super ipsum aqua cū sale pauco, et confricetur manibus, iterūq; retoritur, donec madescat: postea expandat vt excicetur, deinde assetur affatione modica, et ponat in sacculo panni asperi: et fricet multū donec excorticetur, deinde mūdetur a corticibus et molatur cum molis, et fiat alrachine: et de cetero trahatur oleū sicut de amygdalis. Et quādoq; trahitur oleum præterquā excorietur: & eius operatio est vt assetur primo sesamus: deinde molatur, & fiat athrachine: & trahatur oleum sicut diximus.

Oleum de granis sesami similitudinem habet in modo operationis cum oleo de amygdalis dulcibus: non est in vfu nec preparatur. **Additio.**

Istud oleū quod fit de granis sesami igreditur in multis cōfectionibus, sed hodierni aromatarij nō cognoscunt ipsum.

Oleum lini, spasmus, duritici nervorum & iuncturarum, hæmorrhoidibus, sedis phlegmonis & rimis confert, ac dolori pulsatorio.

Oleum de semine lini, confert ad spasmū & lenit duritiem nervorum & iuncturarū: & est medicina magna egritudinibus ani. sicut sunt apostemata & hæmorrhoides, & rhagades, & dolori pulsatio. Et modus operationis eius, est sicut olei sesami, præterquā quod non oportet vt excorietur semina lini.

Oleum

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

SyL:

SYL

ANT.

SYL

ANT.

SYL.

ANT.

Auicē, in. v. cano. describit oleum de cucurbita, quod
nō fit mō quo fit istud, vide modū ibi si vis, etiā hic in se-

ANT.

†quaridā

SYL.

ANT.

cum succo rosarum & aqua infusionis earum recon-
datur in vase & exponatur soli per .xl. dies.

SYL. **V**El amygdalas dulces purgatas, curiose tritas
foliis rosarum tuis misce in offas, quas in a-
ere calido horis vigintiquatuor serua, tere, & subi-
ge continenter in mortario, affusa pauca aqua infu-
sionis rosarum calente, tandem torculari exprime oleū,
vasi vitreo impositum opercula, & insola.

ANT. Tertius modus operationis eius est. Accipe amy-
gdalarum dulcium purgarum quantitatem aliquā,
& tere in pila contritione vltima. Deinde quantita-
tem aliquam earum cum foliis rosarum tritis, itera
& fac pastones, & dimitte in loco calido p. die vna.
Deinde iterum tere & malaxa in pila malaxatione
vltima sine intermissione, & fundatur super illud a-
que infusionis rosarum calide parum, & indefinē-
ter malaxa, & manabit oleum. Vltimo vero malaxa
& exprime in zaynari. Cum autem expresferis to-
tum pone in vase vitri. & stringe, & eius, expone so-
li, & vtere quando oportet.

SYL. **Q**uarto modo cum sesamo excorticato fit qua-
liter cum amygdalis: sed rudi rosato aptio-
res sunt amygdalę: completo autem sesamo.

ANT. Modus operationis eius quartus est sicut hic p.
xime diximus de operatione eius cum amygdalis.
Hic tamen dicendum est fieri debere cum sesamo ex-
corticato. Sed amygdalę sunt melior materia ad o-
leum rosatum rutę, & sesamum ad oleum rosatum
completum.

Sequitur de oleis quę sunt per impressionē, & virtu-
tem receptum ex admixtione rerum extrinsecarū, & pri-
mum est oleum rosarū consoratiū membrorū, in quib.
est mala cōplexio calida illam remittendū, & aliquid
materia resolvens si dependet ab ea. Est enim oleum ro-
satum ratione rosarū aliquid repercutiū, & ratione
olei virtutē habet resolutiū. Cōponit autē tribus modis,
vltimū dictū est in descriptione diamusci dulcis, quare
ibi recurre, & aduerte q. solū primus modus est ille qui
habetur in vsu, & qui pręparatus reperitur. Quidā au-
tem qui oleum lauat cum aqua fontis, vel cum alijs aquis fri-
gidis distillatis vt plus reducant ipsum ad complexionē
frigidam.

Additio.

Illud oleum apud nos est multū in vsu: sicut autē Mes.
est oleum rosatū cōpletum: ipse enim Mes. docet ipsum
facere multis modis, sed primus modus est ille qui apud
aliquos in vsu habetur: tamen cōmuniter preparatur sicut
modum Nicolai quem describit in antidotario.

SYL. **O**leum chamęmelinum, genus omne neruo-
sum roborat, fluxionesq. inhibet vt sua mo-
dici adstringenti, moderate resoluūt: ob id dolores
sedat. Fit vt oleum rosatum, sed ex oleo maturo, aut
sesamino, vt dixi, extracto.

ANT. Oleum chamęmillinum est, oleum benedictū ex-
pertorum iuuamentorū. Est enim resolutiū cōue-
niens, sedatiuum dolorū, & est in eo prohibitio cur-
sum materierum propter stipticitatem eius modi-
cam, & confortat nervos, & cōfert doloribus eorū,
& confortat neruosa omnia. Est modus operationis
eius est sicut olei rosati, pręterquam oportet vt fiat
cum oleo de oliuis cōpleto, aut oleo sesamino cum
illis modis preparationum quos diximus.

Oleum chamęmillinū est benedictū propter eius mul-

tas vtilitates, nam est conueniens resolutiū sedatiū do-
lorum, prohibitū materierum propter aliqualem stiptici-
tatem; & confortat nervos alteratos a frigidityte, cōfert
doloribus iuncturarū & dolori colico facto a ventosity-
te, & cōmuniter est conueniens in principio dictarū di-
spostionū: quia tēperatē est cōplexionis, non ascendens
primū gradū caliditatis cum aliquali humiditate & leui
desiccatione: vnde ponitur inter medicinas anodinas tē-
peratas declinans ad caliditatem.

Additio.

Illud oleū est in vsu, sed eius modus apud modernos
non est idem vt docet Mes. verum est q. faciunt ipsum si
cut dictum est de oleo rosato. Ioan. anglicus ca. de dolo-
re iuncturarū ait. Item in gutta valet oleum chamęmilli,
in quo coquantur flores hiacynthi crescentis in campis,
& vocat illud oleum hiacynthi.

SYL. **O**leum violatum, intemperiem calidam extin-
git: ob id phlegmonas omnes remittit, ac
inde pleuriticos iuuat, asperitatem arterię, & pul-
monis, & thoracis lenit. Fit quo modo rosatum sed
ex oleo viridi, vel amygdalino, vel sesamino.

ANT. Oleum violatum, inflammationes sedat, vbiq.
sint, & lenit asperitates etiam pectoris, & pulmonis,
& sedat apostemata calida, & pleuresim. Est modus
operationis eius est sicut olei rosati, excepto q. de-
bet fieri cum oleo viridi, aut amygdalino, aut sesami
no cum illis modis operationum quos diximus.

Oleum violatum est frigidū & humidū cōplexionis,
& multum habetur in vsu. Est enim conueniens inunctū
ab extra malis cōplexionibus calidis, quę nō dependūt
a materia, sed vsus eius est cōmuniter ad vnguentum re-
nes, & hepar calefactos, si secum admiscetur modicum
acetū & succi lactuce, & sandalorum alborum, & cum
modico cere fiat vnguentum, vnde sicut oleum rosatum
cōuenit in malis cōplexionibus calidis dependentibus
a materia cum aliquali sua stipticitate. Ita violatū absq.
stipticitate cū aliquali virtute lenitiua & aperitiua habet
virtutem maiorem in infrigidatō, & per consequens est
conueniens ad alterandam malam cōplexionem calidā
a materia, non dependentem, vnde maxime est conue-
niens, et sic cōmuniter est in vsu cum clysteribus leniti-
uis, & hoc quando queritur alteratio male cōplexio-
nis calide febrilis.

Additio.

Illud oleum sicut intentionē Mes. fit sicut rosatum exce-
pio q. debet fieri cum oleo de oliuis immaturis quod om-
phacinum vocatur.

SYL. **O**leum anethinum digerit, ob id dolores se-
dat: cōfert rigori febrili, spinę, & partibus
neruosis inunctum accessiōis initio: phlegmonas &
seirrhus resoluūt, somnum item conciliat, & cepha-
lalgiam mitigat. Fit vt oleum chamęmelinum.

ANT. Oleum anethinum est sedatiuum dolorum, reso-
lutiū, prouocatiuum sudoris: quare cōfert ri-
gori febris inunctum in spina & membris neruosis,
prouocat somnum, & cōfert dolori capitis: & re-
soluit apostemata, & durities, & modus operationis
eius est sicut olei de chamęmilla.

Oleum anethinum est anodinū, & est in vsu, & simi-
liudinem habet in virtute, & operatione cum oleo cha-
męmillino, & in his adinuicem admisceantur, & non so-
lum conueniunt si membra extrinseca ex his inungantur
sed etiam in clysterijs administrata.

Additio.

Modus eius apud modernos est, accipiūt flores ane-
thi, &

similitudinem habet cum foinculo & assimilatur plan-
to ipsius, & ponantur flores cum oleo, & exponantur so-
li per xli. dies, deinde vtere vbi oportet.

SYL. **O**leum liliorum calcacit, resoluit, ob id a frigore dolores thoracis, ventriculi, colici, vteri, renum, vesicæ sedat, lenit, & coquit, Fit vt oleum chamæmeli, sed ex liliorum floribus quod croceum est, abiciatur. Componitur item ex foliorū lilii vni cis octo: mastiches, calami aromatici, colici, carobal fami, ana vnc. vna: caryophyll. cinnamonomi, ana vnc. semisse, croci drachmis tribus. Omnia præter liliorū folia aqua sufficiente viginti quatuor horis maceretur, semel aut bis ferueat. Tunc iniice olei dulcis, vel sesamini lib. duas: & additis lilii floribus, in vase vitro in sola dies. xl. post colatum reponatur.

ANT. **O**leum de lilio confert dolori pectoris, & est sedatiuum dorum, qui sunt a frigidityte: & confert dolori matricum, & frigiditati eius, & calcacit renes & vesicam, & confert colicæ. Et modus compositionis eius est sicut olei chamæmillini, præterquam oportet vt citrinitas eorum tota abiciatur. Et secundus modus operationis eius est. Accipe ex foliis liliorum vnci. viii, mastichis calami aromati, colici, carobal. ana vnci. caryophyll. cinamo. an. vnc. croci dracm. iiii. Omnia præter folia liliorum infundantur in aqua sufficienti & dimittatur die ac nocte: postea bulliant ebullitione vna aut duabus. Deinde proice olei: sesamini super ea, aut olei de oliuis completis libris. iij. & pone in vase vitro cum foliis, & dimitte in sole per dies. xl. Deinde cola & admixtilia. **O**leum autem de lilio, quando fit ex liliis, iros est magis resolutiuū, calcacitiuū, penetratiuū, factū aut ex liliis notis, ē magis sedati. & leniti, & matura.

Oleum de lilio generaliter est in vfu vbiq. Estq. fortioris virtutis & operationis q̃ oleum chamæmillinum & anethinum, quia calidioris complexionis & siccoris q̃ illa ascendens ad secundum gradum. Ipsū enim cōfert doloribus pectoris stomachi, & intestinorum qui sunt a mala complexionē frigida, vnde confert doloribus matricis & vesicæ, & principaliter confert dolori colico, si locus ex eo inuagatur, vel in dysleria ad miseratur, & sic oleū chamæmil. & anethi. prædictis dispositionibus frigidis non multum excessiuis conuenit in principio earū. sic & hoc oleum confectum ex lilio alio conuenit in eorum processu.

Aditio.

Isud oleum est in vfu sub nomine olei liliorum cū spe ciebus aut vbi nomine olei liliorum compositū ad differentiam alterius descripti. secundum quam si oleum de lilijs, simplex descript. inuenitur in anido. Ioan. Serap.

SYL. **O**leum irinum ex floribus iros similiter factum, calidius, tenuius, ob id altius penetrat, & valentius resoluit, liliorum vero magis sedat, lenit, maturat. irinum oleum terger, tenuat, coquit, resoluit potenter: ob id a frigido dolores aurium, hepatis, splenis, vteri, articulorum sedat, phlegmonas coquendo suppurat, materias thoracis & pulmonis coquendo strumat & dissipat, & alios tumores duros, spalinum emedat, & narium fortorem. Sic cit. Radicum iros libram vna: florum eiusdem, libr. ii. aquæ cui incocta sunt alię iros radices, quantitate suffi ciētem olei dulcis, vel sesamini quantum sufficit in vase duplici coque, radices & florum folia noua im-

mitte poribus expressis & abiectis, vt i oleo rosato.

Oleum irinum est absterisium, resolutiuū, & maturatiuum, & sedatiuum dorum frigidiorū, & subtilitatum, & maturatiuum materierū quæ sunt in pectore & pulmone, & cōfert doloribus hepatis, & splenis, & calcacit ea. Et confert doloribus iuncturæ, & lenit durities earum, & apostemata dura, & scrophu. Et confert dolori & frigiditati matricis iuuamentum manifestum. Et confert ipsismo, & distillarur in aurem, & confert dolori ipsius & fortiori narium & sic hoc modo. Accipe radicem eius quā tatem aliquam, & florum eius dupli, & aquæ decoctionis radicem eius quantum sufficit: & funde super ea oleum sesaminum, aut de oliuis maturis quantum oportet, & decoq. in duplici vase. Deinde pmuta radices & folia liliog, & fac vt dixim⁹ de oleo rosato.

Oleum de iro, i. de lilio celesti non est in vfu, tamen est set maioris potentie in omnibus dispositionibus q̃ de lilio albo.

Aditio.

Isud oleum est in vfu sub nomine olei de iro aut irini aut liliorum purpureorum, nam oleum irinū est oleū factū cū radicē iros, et ē radix lilij qd purpureū florē gerit.

Oleum sambucini lenit, curim expurgat, heruos roborat, eorumque doloribus confert. **Fit vt rosatum.**

Oleum sambucinum lenit & mundificat cutim, & confert doloribus nervorum, & cōfortat eos. Et fit sicut oleum rosatum.

Oleum sambucinum non est in vfu.

Oleum leuocoi lutei tenuat, digerit, ob id dolores thoracis, renum, nervorum, iūcturarū, sedat, fit vt chamæmelinum.

Oleū de cheiri, q̃ ē cheiri citrina fit ē melius & subtilius deide qd ex alba. Est aut oleū de cheiri resolutiuū, sedatiuū dolorū, qui sunt in nervis & iūcturis, pectore, renib⁹, & vesica, & fit sicut oleū de chamæ-

Oleum de cheiri non est in vfu.

Aditio.

Isud oleum de cheiri est multum in vfu & etiā in multis confectionibus ingreditur, & ideo debet preparari & debet fieri ex flore cheiri citrino.

Oleum papaueris intemperiem calidam sanat, & inde ortum dolorem: somnū quoq. conseruat. Fit vt violatum ex floribus, sed etiam capitibus & foliis papaueris albi mistus & tutius, nigri superfaciendo efficacius.

Oleum de papauere sedat dolores calidos, & facit somnū, fit sicut oleū violatū, & proprie ex floribus eius, & capitibus papaueris, & foliis ipsius.

Oleum de papauere secundum hanc descriptionem magis est in vfu & præparatur quā secundum descriptionē superius dictam, & habet omnes virtutes recitatas in superiori descriptione, & est magis suspensatiuum.

Oleum de foliis lactuæ idē pollet quod oleū papauerinum.

Oleum de lactuca, confert sicut oleum de papauere. Et fit sicut illud.

Oleum de lactuca non est in vfu.

Oleum meliloti, viribus est chamæmillini, & eodem modo componitur.

Met.

Oleum

ANT. Oleum de meliloto confert sicut oleum de char memilla. Et fit sicut illud,

Oleum de meliloto non est in vsu, virtutes tamen con similes habet cum oleo chamemillino & antino.

SYL. Oleum nymphaeātū vires habet violatū, & eor dem fit modo.

ANT. Oleum de nenufare, cōfert sicut oleum violatū, Et fit sicut illud,

Oleum de nenufare maxime preparatur, et est in vsu, & in viisibus conuenit quasi cum oleo de papauere nunc dicto, tamen non est tante stupefactionis, nec som ni prouocatiuum, sed alteratiua malæ complexionis calidæ, excessiue, vnde conueniunt superflua caliditati renum, et quasi consimilem operationem habet qualem oleum violatum, sed est maioris infirigiditatis, & saepe cum quæritur somnum prouocare, permiscemus adin uicem hoc oleum cum oleo de papauere &c.

Addito.

Illud oleum nenufarinum describit Rasis in proprio antidota. quod quidem valet ad cephalicam capitis ex vapouribus cerebrum ascendentibus, vigiliis, phrenesi, mixtum cum cera alba, & oleo rosato, valet apostematū stomachi, & hepatis calidis: & vehemens sui pota tum cum psyllio abluto, valet vulneribus vesicæ & renū clysterizatum: & valet arsuræ yrinæ.

SYL. Oleum cucurbitæ nymphaeo viribus par, & eodem paratur modo, sed hoc ex floribus cu curbitæ, & succo rasæ carnis eius, & oleo.

ANT. Oleum de cucurbita, confert sicut oleum de nenufare. Et fit sicut illud, præter q̄ fit ex succo rasuræ cucurbitæ, & floribus eius, & oleo.

Oleum de cucurbita non est in vsu.

SYL. Oleum melinum, refrigerat, adstringit, ob id ventrem totum inferiorem, & neruos laxiores cogendo roborat, sudores immodicos sistit: fit ex carnis cydoniorum præmatorum, cum cortice (& seminibus) tritum, & succi eorum portione æquali in olei omphacini modo sufficienti diebus quindecim vase vitro insolata, deinde horis quatuor coquatur in vase duplici, caro & succus mutetur, & rursum isoletur, & coquatur, vt diximus, bis aut ter, postremo colatum recondere.

ANT. Oleum de citonijs stomachum & membra nutri entia confortat, & neruos quibus accidit laxitas, & prohibet multitudinem sudoris. & fit hoc modo, Accipe carniū citoniorum tritum cum cortice suo, quibus mediata accidit maturatio, & succi eorū ana partes æquales. olei ex oliuis incompletis quan tum sufficit, & pone in vase vitro per dies. xv. ad solē, deinde coque in vase duplici per hos. iiii. post illud fiat permutatio citoniorum, & succi eorum, & fiat sicut diximus bis, vel ter, deinde cola, & recode.

Oleum de citonijs est famosum, & vbiq̄ preparatum reperitur, habet enim virtutem præcipaliter ad stomachū confortandum, & membra nutritionis relaxata, & debilitata in virtute continentia, habet enim sui aromaticita te virtutem digestiuiam confortare, & sui simplicitate con fert diarrhææ & lenteris, & maxime si cum eo admisceatur oleum masticinum, aut myrrinum, aut rosatum, cum humor predominantis subtilis sit cholericus, & acutus, cuius humoris aliqualis minoratio præcedere debet, ante admixtionem prædictorum stipiticorum, & confert etiam sudori diaphoretico virtutem debilitanti, si fiat ex eo inunctio circa partes spondilium & pectoris.

Addito.

Oleum citoniorū etiam describitur a Rasis in proprio antidota, quod valet & eundem cum hæmorrhoidæ passioni, et cephalæ, & catarrho calido, et calido aposte mati hepatis, & fluxui chronico qui fit ex calore, clysterizatum valet vulneribus intestinorum manifeste.

Oleum myrrinum, cerebrum, neruos, cor, ven triculum roborat, coquendum vt melinum. Oleum myrrinum, stomachum & cor cōfortat & neruos, & fit sicut oleum de citonijs.

Oleum myrrinum conuenit in operationibus cit oleo de citonijs, sed maioris desiccationis est, & est multum in vsu, & præparatum reperitur.

Addito.

Rasis in proprio antidota, describit illud oleum myrrinum, et multos modos ipsum faciedū, quo si corpus vni gatur prohibet sudorem, et confortat membra debilia, & fluxibilitatem luncularum, curat fistulas ani. valet vul neribus omnibus ex quibus manant humiditates, & pos sibile super vulnera in ducit carnem.

Oleum ex pomis mandragoræ inflammatio nem omnem extinguit, somnum conciliat. Fit ex succi horum pomorum maturorum, & olei sesamini partibus æqualibus in vase duplici coctis ad succi consumptionem. Succi tantundem suffice, co que vt prius, idem tertio fac, & reconde.

Oleum de pomis rabiole iabrole, & sunt poma mandragoræ. Et confert inflammationibus omni bus, & facit somnum, & fit hoc modo. Accipe expres sionis eorum completorum, & olei sesami. ana partes æquales. Decoque in vase duplici vsq̄ ad succi consumptionem. Deinde iterum cum tantundem expres sionis, decoque sicut prius. & sic tertio, deinde reco de, & vtere.

Oleum de pomis non est in vsu.

Addito.

Illud oleum apud gallos interdum in vsu h̄t. Nicolaus in suo antid. habet hoc oleū, q̄d fit alio mō q̄ fit illud.

Oleum enulatum calfacit, tenuat, digerit: ob id affectibus neruorum, vteri, vesicæ frigidis prodest, ac febrium rigori, & colo a statibus dolētis. Radices enulæ rufas, succi aliarum enulæ radicum, olei sesamini portionem æqualem in vini odori par te dimidia, coque vt diximus in oleo myrrino. Cōpositius & valentius fiet, si foliorum lauri, cardamo mi, spicæ nardi, calami aromatici, masticis, ana sex tam partis vnius addideris.

Oleū de enula est calefactiuū, subtiliatiuū & reso lutiuū. Et p̄fert rigori febriū, & ad ægritudines ner uorum frigidæ matricis, vesicæ, & resoluti morbos ventositatum, & colicam ventosam. Et fit hoc mo do. Accipe radices enulæ contusæ, & succi eius radi cis & olei sesami. ana partes æquales, odoriferi vini partem. f. Fac sicut diximus in oleo myrrino. Alius modus operationis eius est. Adde permixtioni præ dictæ foliorum lauri, cordumeni, spicæ vnię, calami aromatici, masticis ana sextam partis vnius. Et deco que sicut diximus.

Oleum de enula non est in vsu, magistraliter tamen est conueniens ad remouendā malam complexionem frigidā a quibuscuq̄ membris, & ad confortandum musculos & neruos relaxatos.

Oleum ex cinnamomo & sabina, & pulegio, idem pollet quod enulatū, & eodem fit mō.

Oleum

SYL.

ANT.

Prohi bens su dorem.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

SYL.

ANT. Oleum de cinamomo, cōfert sicut oleum de enula, & modus operationis eius est sicut illius.

Oleum de cinamomo non est in vfu, in virtute tamen conuenit cum oleo de enula.

Oleum de fabina confert sicut oleum de enula, & eius operatio est sicut illius.

Oleum de fabina non est in vfu.

Oleum de pulegio confert sicut illa, & fit similiter.

Oleum de pulegio non est in vfu.

SYL. **O**leum rutaceum calfacit, tenuat, digerit, ob id laterum, renum, vesicæ, vteri dolores a frigida causa sedat, fit vt myrtinum.

ANT. Oleum de ruta renes & vesicam & matricem calfacit, & confert doloribus eorum, & dolori laterum. Et modus operationis eius est sicut olei myrtini.

Oleum de ruta est multum in vfu, & sic vbiq; preparatur, ipsum est fortis calfactionis & sublationis humorum crassorum, vnde communiter est in vfu in dolore colico inustum ab extra, & in clysteri admissum, sed non est ita conueniens in principio sicut oleum anethum & chamæmillum cum a leuioribus inchoandum sit. Et confert ad calfaciendum membra nervosa infrigida, & ad apprehendum oppilationem in eis vnde maxime conuenit mollificationi & paralyti & consimilibus dispositionibus si ex eis fiat inunctio in membris mollificatis spondebilibus, colli, & nuchæ, & sæpe ex solo talioleo siue clysteri in doloribus colicis, post principium & liberantur.

SYL. **O**leum nardinum benedictum calfacit, tenuat, digerit, modice adstringit: proinde affectus omnes frigidos & stultulos cerebri, ventriculi, hepatis, lienis, renum, vesicæ, vteri magnopere iuuat, naribus iniectum caput purgat, corporis colorem & odorem commendat, spicæ nardi vncias tres; vini & aquæ ana vnc. duæ & dimidia: olei sesamini libra dimidia: coquantur in vase duplici lento igne horis circiter quatuor; frequenter mouendo. Vel spicæ nardi vncias tres: simplicis vnc. duæ: xylaloes, enulæ, folii indi, calami aromatici, foliorum lauri, cyperi, schœnanthi, cardamomi, ana vncia vna & dimidia, antequam terantur, vino & aqua sufficienti, & olei sesamini libris sex mergantur: coque vase duplici igni lento horis sex, singulis horis mouendo. Vel spicæ nardi vncias quatuor: styracis, caryophyllorum ana vncias tres: nuci muscatæ, vnc. quinquæ: olei balsami, vnc. sex, olei sesamini, libras quatuor, coque vt prius horis quinquæ.

ANT. **O**leum nardinum est oleum benedictum multorum iuuamentorum; & proprie ad omnes agitudines frigiditatis, & ventositatis, & proprie nervorum stomachi, & hepatis, & splenis, renum & vesicæ, & matricis, & confert dolori auris ventoso, & dolori capitis, & hemigræne secūdam omnem modum administrationis eius, etiam facto ex eo caput purgum purgat caput, & colorem efficit bonum, & corporis odorem, & fit ita. Accipe spicæ aromaticæ, vncias tres, vini & aquæ ana vnc. ii. & s. olei sesamini libram dimidiam. Decoquantur in vase duplici

lento igne, quasi per horas quatuor & frequenter moueatur. Secundus modus operationis eius est. Accipe spicæ indæ vncias tres: simplicis vnc. iii. xylaloes, enulæ, folii, indi, calami aromatici, foliorum lauri, cyperi, schœnanthi, cordumena ana vnciam vnam & dimidia: proiciantur super ea & prius quam fuerint contrita vini, & aquæ fontis quantum sufficit. olei sesamini & lib. sex. Deinde fiat sicut primum, & coquatur horis. vi. & agitetur omni hora. Tertius modus operationis eius est. Accipe spicæ indæ vncias quatuor: styracis caryophyllorum, ana vncias tres: nuci muscatæ vncias quinquæ: olei balsami vncias sex, olei sesamini libras quatuor. Fiat sicut illud & coquatur horis. v.

Oleum nardinum maxime est in vfu, & benedictum, & conuenit in omnibus agitudinibus frigidis & ventosis, & proprie nervorum stomachi, hepatis, splenis, renum, vesicæ, & matricis, & dolori aurium ventoso, & hemigræne factæ a causa frigida secūdam omnem modum administrationis, vfu tamen communior eius est in forma linimenti per se solum vel cum alijs permixtum in forma vnguenti additis pulueribus odoriferis ad confortandum stomachum debilitatum in virtute digestiua a mala complexionis frigida positiva, vel a debilitate caliditatis innata.

Additio.

Istud oleum est in vfu maxime secūdam primum modum, verum est qd ipse Mes. docet hic ipsum facere tribus modis, similiter Serapio in proprio antidotario differenter tamen.

Oleum mastichinum, cerebrum, nervos, iun-
cturas, ventriculum, hepar corroborat, tu-
mores duos lenit, dolores sedat, sic conficitur. Mas-
tiches vnc. tres, olei sesamini sextario coquantur
in vase duplici. Vel mastiches vnc. iii. vini vnc. iiii.
alii octo, olei rosati libra vna, in vase duplici coquū-
tur ad vini consumptionem.

Oleum mastichinum, confortat stomachum, ner-
uos, hepar, & iuncturas, & lenit apostemata dura, &
sedat dolores. Accipe mastices. vnc. iii. olei sesamini
kisti. i. coque in vase duplici. Secundus modus ope-
rationis eius est. Accipe olei rosarum. ꝯ. xli. mastices
vnc. iii. vini boni vnc. viii. in alio. iiii. decoque sicut
primum ad vini consumptionem.

Oleum mastichinum est multum in vfu, & principaliter conuenit ad inungendum stomachū pro confortatio-
ne virtutis digestiue & cōtinentiæ, habet. n. virtutē aliqua
lēstipticam cum aliqui cōtione, vnde confert fluxui
ventris maxime lientericæ, nec est itaq; calfactionis defic-
cationis & aperitionis, quante est oleum de spica imme-
diatē dictum, nam illud est aperitum oppilationem
omnium.

Additio.

Istud oleum est in vfu secundum intentionem Mes. et
docet ipsum conficere duobus modis, sed primus apud
nos non est in vfu sed secundus modus. Serapio in pro-
prio antidotario. habet istos duos modos.

Oleum ex styrace calfacit, ob id confert dolen-
tibus a frigore renibus, vesicæ, vtero, nervis
musculis, tendonibus, iuncturis. Styracis vnc. tres
vel si valentius vis, quatuor, in olei sesamini libra. i.
coquantur, vt in mastichino, & colatum repota ut.

Oleum de styrace cōfert doloribus iuncturarum
Mes. f ij & cernitur

† xylol-
balsami

† postq̃

† lib. iij

SYL.

ANT.

SYL.

ANT.

& neruorum a frigidityte, & matricum, & renum, & vesicę, & calefacit ea & lacertos. Accipe olei sesamini, vncii. xii. syracis vncii. iiii. vel. iiii. Fac sicut oleum masticinum. Deinde coletur & administretur.

Oleum de syrace non est in vsu.

Additio.

Istud oleum non est in vsu. Auicenn. in quinto cano. similiter Serapion in proprio antidotario habet vnam aliam descriptionem quę est similis huic.

SYL.

Oleum costinum calfacit, obstruēta aperit, neruorum genus roborat, vt neruos, musculos, tendones, ligamenta, ventriculum: p̄ter hęc, hep̄ar & capillos, canitiem obid moratur, & corporis colorem ac odorem commendat. Costi amari vncię dux: casię vncia vna: sampsuchi summitatum, vncię octo: vino odoro, quantum sufficit, biduo infundantur: deinde cum olei sesamini libris tribus coquantur horis sex, vt nardinum.

ANT.

Oleum costinum neruos & lacertos calefacit, & aperit oppilationes eorum, & confortat omnia mēbra neruosa, & confert stomacho & hep̄ati, & confortat capillos, & prohibet canitiem, & facit colorem & odorem corporis bonum, & fit ita. Accipe costi amari vncii. ii. casię vncii. i. extremitatum sampsuchi vncias. viii. vini odoriferi quantum sufficit ad infundendum nodibus duabus. Olei sesamini + libras tres. Decoquatur sicut oleum nardinum horis sex.

+ lib. ij.

Oleum costinum est multę calefactionis membrorum neruorum, vnde principaliter confert omnibus agitudinibus frigidis in eis factis & principaliter in paralyti, si fiat inunctio spondilium & colli et nuęę, & si ex ipso inungantur capilli facit eos tenaces, & canitiem prohibet, desiccando illam muculentam humiditatem quę est causa canitię.

Additio.

Istud oleum est in vsu. Auicenn. in quinto cano. similiter Serapion in proprio antidotario habet duas descriptiones illius olei. quarum prima est huic similis.

SYL.

Oleum cyprinum partes neruosas roborat, capillos a canitie vindicat: fit ex florum cyperi vncias quatuor: costis in olei veteris vncias decem, vt rosatum. Florum penuria folia cum modico vino bis mutata coqui possunt in dicta olei mensura.

ANT.

Oleum de alchanna, confortat membra neruosa: & capillos prohibet a canitie. Accipe florum alchannę vncias quatuor: olei antiqui vncias decem. Fiat sicut oleum rosatum. In defectu autem florum fiat cum foliis, & iteretur coctio eius cū modico vino.

Oleum de alchanna non est in vsu.

Additio.

Istud oleum non est multum in vsu. Dioscorid. habet vnam aliam descriptionem, sub nomine olei cyprini quod idem est, nam oleum de alchanna apud Arabes est oleum cyprinum apud Gręcos.

SYL.

Oleum sampsuchinum calfacit, roborat caput & neruorum genus omne: fit vt oleum myrtinum.

ANT.

Oleum de sampsucho confert dolori capitis, & confortat, & calefacit neruos, & confortat stomachum. Et fit sicut oleum de myrto.

Oleum de sampsucho non est in vsu.

Additio.

Istud oleum de sampsucho, idest de maiorana non habetur in vsu. Rasis in proprio antidotario habet istud oleum quod valet secundū cū lassitudini & inunctum in balneo valet paralyti, torturę oris, & iniectioni nari bus valet omnibus infirmitatibus frigidis, iniectioni auribus sedat ruginum & tinnitum, & dissoluit ventositates, pro uocat menstrua, valet morsui scorpionis.

Oleum ex thymelęa hydropi confert, ac vlceribus malignis, cutis forditem terget: foliorum mezereon vncias quatuor: aquę libra vna viginti quatuor horis macerentur, post coquantur in olei sesamini vncias octo: & lactis dulcis & recentis vncias sex, ad aquę & lactis consumptionem: colatum reconditur.

ANT.

Oleum de mezereon confert hydropi, & vlceribus fraudulentis, & abstergit forditem cutis. Et fit hoc modo. Accipe foliorum alme zereon vncias quatuor & proice super ea aquę librę vna: & dimitte die ac nocte: deinde fundatur super ipsum lactis dulcis & recentis vncias sex: olei sesamini vncias octo: coquatur vsque ad lactis & aquę consumptionem. Deinde coletur & reponatur.

Oleum de mezereon non est in vsu.

Additio.

Istud oleum de mezereon apud aliquos habetur in vsu. Istud idem oleum describit Mesue in proprio capitulo de mezereon.

SYL.

Oleum de thymo, renum, vesicę, ilium dolori confert: vrinę difficultatem leuat iniectionem in sedem, vel meatum vrinarium. Thymi vncię. iiii. zingiberis vncii. i. & dimid. aqua dulcis sufficiens, succi extremitatum thymi, vnc. iiii. olei sesamini vncias quatuordecim. coquantur in vase vitreato ad aquę & succi consumptionem. Vel succi thymi, olei sesamini, lactis vaccini recentis ana lib. duę penidiarum albarum vncię quinq;: zingiberis albi vnci. vna & dimidia: coquatur vsq; ad succi & lactis consumptionem. Hoc eadem potest quę prius, & p̄terea roborat dictas partes ac iuncturas, earumq; dolorem lenit, colorem bonum reddit, venerem excitat.

ANT.

Oleum de alhasech, & est oleum sericinum confert dolori renum, vesicę, iliorum, & difficultati vrinę, & proprie iniectionem per foramen virgę, aut fastigii ex eo clysteri & fit ita. Accipe alhasech, vncii. iiii. zingiberis vncii. i. & f. funde super ea in vase vitreato succi extremitatum alhasech vncii. iiii. olei sesamini, vnci. xiiii. aquę dulcis quantum sufficit. Et decoque vsq; ad aquę consumptionem. Modus alius qđ bibitur & inungitur super loca dolentia & fit ex eo clystere. Confert dolori iunctionum, & confortat eas. & confert debilitati renum, & vesicę, & dorsi, & dolori iliorum: & colorem efficit bonum: & augget desiderium coeundi. Cuius dosis est vnci. i. cum rob. Aut cum vino, aut cum aqua mellis. Accipe olei sesamini, & succi alhasech, & lactis vaccini recentis ana lib. ii. albarum penidiarum vnc. v. zingiberis albi drac. xii. Et decoquatur vsq; ad succi & lactis consumptionem, & administretur.

Oleum

Oleum de alhace non est in vfu.

Additio.

Istud oleum non est in vfu secundum autem intentionem Mesf. oleum de alhace est oleum fetidum. Serapio i proprio antidotario habet duas descriptiones olei alhace, quarum prima est similis huic in fine cuius ait, coquatur donec cōsumetur aqua, & remaneat oleum fetidum, & sic intentioni Mesf. similis est intentioni Serapionis. Auicenna in quinto cano. habet tres descriptiones. Aliquitextus Mesf. habent oleum alhace, alij hanc vti habet Auicenna. si hac tria idem sunt est thymus, si autem non, est hyssopus ysaalis, nam hanc i. hyssopus ysaalis, & alhace, i. thymus. Summa medicinarum est. v. res

SYL.

Oleum Sicutonion. i. de cucumere agresti, epilepsiam, hemigraniam, & alios cerebri affectus frigidos naribus immisissum leuat, & strumas, & furditatem, panum & cicatrices nigras delet. Oleum sesaminum in succi cucumeris agrestis maturi quantitate aequali coquitur ad succi consumptionem: vel succi radicem ipsius, & aliarum eiusdem radicem tritarum a. libram dimidiam: cum oleo sesamini lib. i. coquitur ad succi consumptionem.

ANT.

Oleum de cucumere asinino, confert cum virtute dolori iuncturarum. Et fit ex eo caput purgum ad dolorem capitis, & hemigraniam, & epilepsiam. Et valet ad fetorem narium, & distillatur in nares, propter scrophulas: & confert furditati, & delet panum, vesigia nigra. Et modus compositionis eius est. Accipe succi cucumerum completorum, olei sesamini ana partes equales, coque vsq; ad succi consumptionem. Modus alius est. accipe succi radicem eius, & radicem eius contritaram ana lib. f. olei sesamini lib. i. coquatur sicut diximus & administretur.

Oleum de cucumere asinino non est in vfu.

Additio.

Istud oleum interdum habetur in vfu. Dioscor. habet vnam aliam descriptionem sub nomine olei scionis. i. olei de radice cucumeris asinini, eius succus apud eundem elaterium dicitur.

SYL.

Oleum de pomis citreis vel aranciis ad iuncturam dolorem. Poma hec duodecim maturae integra in olei sesamini libris duabus, aquae fontanae & marinae ana quantum sufficit, coque in vase vitreato ad aquae consumptionem. Iterum in aquae dulcis libra vna & dimidia: cum penidiarum albarum vnc. octo, coque ad aquae consumptionem. Datur ab vncia vna ad vnc. tres, cum potu, cibo, obsoniis.

Oleum de pomis citranguli, confert doloribus iuncturarum, & allelengi. Accipe poma citrangulorum. xii. & sint proprie antiqua, & pone ea integra, in vase figuli vitreato, & funde super ea olei de oliuis, aut olei sesami vnc. xvi. aut plus secundum magnitudinem & paruitatem & citrangulorum, & aquae maris coquantur ad consumptionem aquae. Deinde funde super ipsum aquae dulcis clare li. ii. & f. & pice super ea penidiarum albarum vnc. viii. decoque vsq; ad aquae consumptionem, & administretur in potibus, et cibis, & pulmetis de farina. dosis eius est ab vncia vsq; ad unum.

Oleum de pomis citranguli non preparatur.

Additio.

Istud oleum non est in vfu. superius positum fuit oleum de granis citri & citranguli, & hoc est de pomis citrangulis & de hoc pomio testatur Symon Iannus. q. niquam inueni aliquid de eo mentionem fecisse, sed secundum domitorum opinionem est pomum dictum arancicum.

SYL.

Oleum croci neruos & vterum roborat, amborumq; dolorem sedat: durities dissipat, coloris gratiam efficit. Croci vncia vna: myrrhae purae vnciam dimidiam: diebus quinque: aceto maceretur die sexto toto cardamomi drachmas nouem: simul macera: septimo cum oleo lib. vna & dimid. coquitur igni lento ad aceti consumptionem: loco aceti sunt qui vinum supponant.

ANT.

Oleum de croco confert doloribus neruorum & confortat eos, & lenit durities eorum, & confert spasmo, & dolori matricis, & colorem efficit bonum. Quod sic fit. Accipe croci vnc. i. myrrhae purae drac. iiii. cordumeni. drac. ix. calami aromatici drac. viii. Infundatur medicina in aceto diebus v. praeter cordumeni. Die. vi. proiciatur super ea cordumeni. Et dimittatur die. i. Deinde fundatur super ea olei lib. i. & f. & coquitur lento igne vsq; ad aceti consumptionem, & sunt qui loco aceti vinum ponunt.

Oleum de croco licet non sit in vfu, tamen conueniret omnibus dispositionibus frigidis.

Additio.

Istud oleum interdum habetur in vfu. Auicenna in quinto cano. habet vnam aliam descriptionem quae non est similis huic. Summa medicinarum est. vi. res.

SYL.

Oleum ex piperibus iuuat morbos neruorum frigidos, vt paralylin, spasmus, cynicis, tremore, epilepsiam, adhuc ischiadem, & ceteras affectus frigidos: quia calfacit, tenuat, terget obid obstructions aperit, calculum fragit. Trium piperum ana vnc. iiii. cepularum, beller. embli. Ind. ana drach. quingr. radi cum apii, feniculi, ana drach. tres & semiss. lagapeni, opopanax, hyoscyami albi, ana drac. duas & semiss. turbiti boni albi drac. xii. zingiberis drac. iiii. fursulorum hyssopi rectum, foliorum rutae virtutum, ana manipulum vnum: parum trita coquantur ad tertiam partem in aquae lib. vngitiqua tuor, coletur cum olei citrini heminis duabus: percoquantur ad aquae consumptionem. Addunt alii ireos drach. vi. thapsiae drac. ii. anisi, cardamomi, ana. j. i. & dimid. calami aromatici drach. iiii. & dimid. spice nardi. j. i. expressionis hyssopi vel thymi sextarios tres. Poni potest loco citrini oleum irinum vel leuicoli lutei, vel amygd. amararum, vel omnium simul quatuor ana hemina dimid.

Oleum de piperibus expertum ad aggritudines neruorum frigiditas, sicut est paralylin, spasmus, tor-tura, tremor, & mollificatio, & confert ad epilepsiam, & veram ischiaticam & dolori iuncturarum, & dolori, & colicam, & aperit oppilationes, & confert matrici iuuamentum manifestum, & calfacit ea, & confert humiditati eius. & confert dolori ania frigiditate, & dolori renum, & vesicae, & frangit lapidem. Et modus compositionis eius est. Accipe trium piperum ana t vncias. iiii. chebulorum, belliricorum,

† 3. iij.

Mef.

f in emblicorum

† 3. ij.

† caliae

emblicorum & indorum ana drach. v. radicum apii fenniculi ana drach. iii. & f. lagapeni, opopana. hyo scyami albi afi drach. ii. & f. turbitis, albi boni, † drach. xii. zing. drach. iii. caulis recentis, hasech humidij, foliorum rutæ humide quantum de singulis inanti capi potest. Decoquantur omnia prima contritione earum cum aqua lib. xiiii. vsq; ad tertiam partem. Deinde coletur, & proiciatur super ea olei de cherua hemine. ii. & coquatur vsq; ad consumptionem aquæ. Et sunt ex hominibus qui addunt in eo ireos drach. vi. † tapfij. drach. ii. anisi cordumini ana drach. i. & f. calami aromatici drach. ii. & f. & spicæ indæ drach. ii. expressiois alchafech, sextaria. iii. Admini- stretur vbi oportet. Et sunt qui loco olei de cherua ponunt oleum de cheyri, aut oleum de amygdalis amaris, aut ex omnibus partes conuenientes.

Oleum de piperibus non est in vsu, esset tamen conue- niens omnibus dispositionibus frigidis, sicut est paraly- sis, tremor, spasmus, & mollificatio, conserret etiam ad epilepsiam, ad ischiaticam & ad dolorem iuncturarum & dorsi, & matricis, & maxime conueniret in vera colli- ca facta ab humore phlegmatico ventosato, & pluribus alijs dispositionibus positis in litera conuenient.

Additio.

Istud oleum apud aliquos habetur in vsu. & dicitur oleum de piperibus propter tria genera piperis, quæ in eo ingrediuntur. Summa medicinarum est. xix. res. sine additionibus.

SYL.

Oleum ex euphorbio iuuat maxime frigidis cerebri & neruorum affectus, cephalalgiam, hemicraniam, lethargum, naribus immisum, articu- lorum quoq; & hepatis, & splenis dolores illorum iuuat, Euphorbii vnciam dimidiam: in olei leucocii lutei, & vini odori ana vncijs quinq; coquitur ad vi- ni consumptionem. Vel Staphidosagrij, struthii, ana vnciam dimidiam pyrethri drachmas sex, succi cala- minthes montanæ vnciam vnam & dimidiam: costij, drachmas decem, castorei drachmas quinque: trita, triduoq; macerata, in vini odori libris tribus & di- midia coquantur ad dimidias: deinde frica multum diuq; manibus, & cola: cum olei leucocii lutei aut se- samini libra vna & dimidia: percoq; ad vini reliqui consumptionem: tunc insperge euphorbii recentis & albi tenuissimæ triti drachmas quatuor, & misce- do coque.

ANT.

Oleum de euphorbio est medicina solennis ad ggritudines neruorum frigidæ, & dolorum, & dolori iuncturarum & dolori hepatis, & splenis, & fit caputurgium ex eo ad sodam hemicraniam, & lethargiũ, quod fit ita. Accipe euphorbii vnc. f. olei de cheyri vnc. v. vini odoriferi tantidem. decoque vsq; ad vini consumptionem & vtete. Alius modus Accipe staphis. conditi ana drach. iiiij. pyrethri drach. sex, calami montani succi drach. xii. costij. drach. decem: castorei drach. v. Tere & decoque in vase vitreo cū vino odoriferi lib. iii. & f. postquam infusa fuerit in eo diebus duobus vsq; ad medium vini. Deinde fri- ca manibus frictione vehementi: & cola, & funde super ipsum olei de cheyri, aut olei sesamini lib. i. et f. Et decoque vsq; ad consumptionem vini. Deinde proice super ipsum euphorbii recentis, & albi, triti,

contritione vltima drach. iiiij. & coquatur cum eo & vtatur.

Oleum de euphorbio est fortissimæ calefactionis & de- siccationis, & est in vsu, & est medicina singularis conue- niens omnibus dispositionibus quibus conuenit oleum de piperibus immediate dictum, ab ipsis tamen præcau- dum est in principio harum dispositionum nisi in excessi- uis frigidis.

Additio.

Istud oleum est in vsu. Mes. docet istud oleum facere duobus modis, & sunt ex hominibus qui faciunt ipsum secundum primum modum, & sunt qui faciunt ipsum secundum alium modum, verum aliqui doctores magis laudant secundum quàm primum. Auicenn. in quinto ca- no. habet vnam aliam descriptionem, quæ videtur esse eadem cum secunda descriptione. Summa rerum primi sunt. iij. res. Et secundi sunt res. ix.

Oleum vulpinum ad podagras, reliqua q; ar- thritidis species, ac dorſi, renumq; dolorem est efficacissimum. Vulpes integra tantum excutere- ta, in aquæ fontanæ & maris ana sextario vno olei antiqui clari sextariis duobus & dimidio cum salis vncijs tribus, coquitur ad aquarum consumptionem, & vulpis artuum dissolutionem. Postea aquam dul- cem (cui hyssopi, & anethi herbarum ana man. vñs incoctus sit) affunde vasi, & cum dictarum herbarũ ana lib. vna recoque ad huius aquæ consumptionem. Vel vulpes in aqua fontana & salia cum herbis di- ctis sine oleo percoquatur, ad carniū vulpis & ar- tuum dissolutionem. Aqua hæc ad fotum vel balneũ partium affectarum est efficax.

SYL.

Oleum vulpinum, & est medicamen nobile, vlti- mum ad arthriticam, & podagram, & dolorem renũ & dorſi. Et modus operationis eius est. Accipe vul- pem integram cuius interiora sint euulsa, & pone i vase et funde super ipsam aquæ fontium et aque ma- ring ana i kisti. i. olei antiqui clari kisti. ii. et f. deco- que lento igne cum sal. vnci. iii. vsq; ad aquæ con- sumptionem. Deinde pone in vase, et proice super ipsam herbæ anethi et halafech ana lib. i. et funde su- per ea aquæ dulcis vbi coctæ fuerint ex eisdem her- bis ana. M. i. decoque sicut prius vsq; ad aquæ psu- mptionem et administretur. Est enim mirabile, et quã- doq; præter oleum coquitur vulpes in aqua fontũ et aqua salia, et sit aquæ quantitas multa cū eisdem herbis, et administretur lauando intima. et est efficax. Hoc quoq; non permittimus q; vulpes tamdiu de- ber coqui siue in faciedo oleum, siue aquã ad abluẽ- dum, donec discoscit sit, vt eius artus omnes laxetur, et dissoluantur.

ANT.

† kisti. ij.

Oleum vulpinum est nobile, & vbicq; præparatur, & est conueniens ad omnes ggritudines frigidæ neruorũ & iuncturarum, sed non est tantæ calefactionis, quãtæ est oleum de euphorbio, vel de piperibus, vel laurinum, & est mirabile in extendendo decuratos, nec eius vsus pro- hibetur statim post principium ggritudinum frigidarũ.

Additio.

Istud oleum est multũ in vsu. Ioan. anglicus in cap. de dolore iuncturarũ ingt. oleũ vulpinũ est medicamen vlti- mũ ad arthriticã & podagrã & dolorẽ renũ, & dorſi.

Olex viperis cutim expurgat, impetigines fa- nat, sit ex viperarum nigrarũ integrarũ lib. duabus,

Mirabi- le ad ex- tendendũ decuratos.

SYL.

duabus, ad carnium dissolutionē coctis igni lento in olei sesamini sextario vno & dimid. in vase terreo vitrato angustis oris exacte obturato, ne illius noxio vapore offendaris vbi refrigerit, vitreo vase reponatur, penna paritibus affectis illinatur.

ANT.

Oleum de serpentibus mūdificat cutim, & sanat im petigines, quod ita fit. g. ex serpentibus nigris circiter lib. ii. & sint serpentes nigri integri: funde super eos olei sesamini kist. i. & f. & pone in vase terreo vitreato stricti orificii: & sigilla orificiū vasis, & de coque lento igne vsq̃edū dissoluantur serpentes. Et cauet sibi operator a vapore eius, & cum coctū fuerit, dimittatur infrigidari, & recondatur in vase vitreo: & administretur liniendo cum penna.

Oleum de serpentibus non preparatur.

Additio.

Istud oleum de serpentibus etiam describitur a Serap. in proprio antidoto, & dicit illud conferre ad impetiginē, & debilitatem stomachi & asaphati.

SYL.

O L. ex scorpionibus, lapidem renem & vesicā frangit & expellit, lumbis, pubi, perinæo illitum, aut per meatū vrinariū iniectū: sive ex scorpionibus viginti, vel paulo pluribus, aut paucioribus in olei amygdalarum lib. duabus insolatus mense vno in vase vitreo probe obstruato. Vt aristoteli chorunda, gentianæ, cyperi, cortici rad. capparis, ana vnc. vna, in olei amygdalarum sextario vno diebus viginti insolatur in vase vitreo operculato: deinde scorpiones a decem ad quēdecim oleo iniice: obtura, insolato iterū mense vno. Egressus e balneo aut in festu calculosus illo vnguatur in tribus diebus partibus, & in meatum vrinariū iniciatur portio eius exigua horis singulis: est mirabile. Quidam priore, alii posteriori oreu efficacie vti malunt.

ANT.

Oleum de scorpionibus lapidē in renibus & vesicā frāgit, & expellit eum: & proprie in renibus & fectore, & supra collum vesicę iniectū & iniectum per virgā expellit enim eū. Et modus operationis eius est. g. scorpiones circiter. xx. vel plus vel minus sūm quantitatē eorū: & pone in vase vitreo: & funde super eos olei amygdalarū amararū, lib. ii. & stringe caput vasis & dimitte in sole diebus. xxx. deinde cola & vtere. Modus operationis eius alius est. g. aristoteli chorunda, gentianæ, cyperi, cortici radici capparia vnc. vna, funde super ea olei amygdalarū amararū kist. i. & pone in sole. xx. diebus: deinde proice super ea. ex scorpionibus a. x. vsq̃ ad. xv. & iterū stringe orificiū vasis: & dimitte in sole per dies. xxx. deinde colatur & reponatur. Est enim mirabile, de quo patiens postquā tina egredit, vngat sicut diximus: & ex eo per virgā iniciatur modicum hora post horam.

Duplī
pparat.

Oleum de scorpionibus generaliter est ab oibus vitiis, dupliciter preparatum quoddā est simplex, & sit solū ex oleo de amygdalis amaris, & ex scorpionibus. Aliud est quod fit ex tali oleo & ex scorpionibus, & quibusdā aromatibus aperitiuis & calidis, & vtriusq̃ modi hic ponuntur descripti. Prīmū quod est simplex, plus autem frigidi ratione scorpionū, sed sū plus atinet caliditati ratione aromatū: & vtrūq̃ est aperitiuū, subiliatuum vrinæ, & lapidis fractuum, renibus & vesicā iniū

q̃um ab extra iuxta renes, & iuxta collū vesicę & pectinis: oleū tamen de scorpionibus compositū est efficacius simplici: oleosimiliter per syringam aliquid eorū impostum per virgā prouocat vrinam, & subiliat ac frangit lapidem in vesicā: & prædictas operationes efficiunt ex ipsorum complexione, sed non tantū ex hoc, immo etiā a proprietate specificā & forma.

Additio.

Istud oleum in vsu habetur. Mes. hic docet cōponere duobus modis. Et sunt aliqui habentes primum magis commendatum. Nonnulli vter secundū. Summa medicinarum olei secundi modi sunt, vi. res.

O L. ex ranis refrigerat: ob id podagrā & alias arthritidis species calidas mitigat: & incendium febrium ardentium fronti & tēporibus illitum: quādō etiam somnū conciliat. Capitū ranarum antiquarū selibra in vase vitreo bene obturato, cum sextario dimidio olei sesamini coquitur ad capitum dissolutionem, vti oleum ex viperis.

SYL.

Oleum de ranis confert dolori artetico & podagrę calidis, & inungitur super tēpora febribus inflammationū, & facit somnū, quod ita fit. ranarū antiquarū capita circiter lib. f. & funde super ea in vase vitreo olei sesami kist. f. & obtura orificiū vasis, & decoque sicut diximus in oleo ferpino. Ex multis autē rebus sunt olea, sū hunc modū quę rerum ex quibus sūt virtutē habēt, de quibus multi ex sapientibus scripserūt, in quibus sermonē nō extendimus.

ANT.
t aquati
carum.

Oleum de ranis nō reperitur preparatum, vsus tamē eius esset magis utilis ad somnum prouocandū: & prohibendum fumos calidos ad caput ascendentes.

Additio.

Istud oleum non est valde in vsu. Ioan. anglicus in ca. de dolore luncturatum habet descript. huius olei.

O Lea per resolutionē variis sunt modis, virū sane misirificatur. De quibus scribunt fusius, qui rerū occulta manifestant & detegunt. Sapientes tibi omnino legendi & imitandi, si sūp illorū maxime es cupidus. Mihi vero Dei spiritus largitate & gratia, nunc pauca quædam, sed mirabilia illorum oleorum effecta per censere sufficiat.

SYL.

Fiunt autē olea per solutionē diuersis modis, de quibus sermonē aggrediemur cū Dei spiritus largitate, & ponemus explanationes mirabiles, de quib⁹ sermone latiori loquunt, qui que sunt occulta in rebus, manifestant & detegunt. Hos quoq̃ aggredere rei huius cupiditas tam famose cum illis.

ANT.

O L. de ouis experientia plurima probatum est cutim expurgare, impetiginē, serpiginem, & alia cutis vitia per sanare, capillos regnere, vlcera maligna & fistulola curare. Vitelli ouorū elixando duratorū triginta aut circiter, manibus friati, in Farage terre plūbara frīgantur igni mediocri, mouendo cochleari ligneo, aut terreo, donec rubeſcant, & oleum ab his resoluatur, quod pressū cochleari largius remittent, vel iidē vitelli elixando indurati molli frangantur, deinde in offas tundant, & torculari exprimantur, qualem in oleo amygdalino explicuimus: & oleum desiliabit, vel ipsi vitelli corpulentia vasi imponatur, oleumq̃ in capite illius ignis violentia tollatur, qualiter oleum philosophorū possit deicere.

SYL.

Oleum

ANT. Oleum de ouis in multis expertū est. Cutim mundificat, & impetiginē, & serpigine, & alios morbos cutis curat; & facit nasci capillos; & confert fistulis, & vlcerebus malis. Et fit hoc modo. Accipe vitella ouorum elixatorū circiter .xxx. & cōmune a manibus; & pone in sartagine lapidea, et frige super ignē, mouēdo cū ligneo, aut ferreo coaleari, donec rubeſcat, & resoluiatur ab eis oleū. Et tūc exprime ea cum cochleari; & manabit abundantius. Alius modus eius cōpositionis est, q. vitella ouorū elixata. Cōtinuant mōlēdo cum mola, deinde malaxent sicut diximus in ca. de oleo angydalino; et manabit oleum. Tertius modus eius est vt distilletur in cazola & alembico, sicut in oleo philosophorum dicemus.

Oleum de ouis non est in vsu, cōferret tū omnibus dispositionibus cutis etiam remouendo lentiginēs.

Additio.

Istud oleum docet facere Mes. hic tribus modis. Sero in proprio antido, dicit istud oleum facere crescere pilos. Similiter Ras. in proprio antidot. dicit istud oleum valde conferre passionibus, & doloribus ani, & dolori aurium, & dentium.

SYL. Oleum ex frumento, impetiginēs, et cutis asperitates curat. Frumentum inter duas laminas ferreas mediocriter ignitas si prematur, hoc oleum remittit. Vel triticū excorticatū vase sublimationis distilletur, qualiter oleum philosophorum.

ANT. Oleum de frumento impetiginēs & cutis asperitates curat. Modus operationis est. Pone frumentū super laminam ferream, & super ipsum aliam laminam ferream ignitam non multum, & comprime; & manabit oleum. Secundus modus ponatur oleū excorticatū i vase sublimationis; & fiat sicut dicemus.

Oleum de frumento non est in vsu esset tū lenitiuū & humectatiuū oīum asperitatum cutis, quę sūt a siccitate.

Additio.

Istud oleum interdum in vsu habetur; ipsum describit Ras. in proprio antidotario.

Syl. Oleum sinapinum salubre affectibus frigidis, lethargo, obliuioni, dolori quem frigida intemperies parit. Fit vt oleum de frumento.

ANT. Oleum sinapinū confert doloribus frigidis, & lethargicis, & obliuioni. Et fit sicut oleū de frumento.

Oleum de sinapi non est in vsu.

Additio.

Istud oleum est in vsu secundum infectionem Mes. eius operatio est sicut operatio olei de frumento; fit tamen cōmuniter sicut oleum de amygdalis. Sinapis autem duę sunt species, alba, & nigra. Nigra autem istilla quę cōmuniter intelligitur quando simpliciter ponitur.

SYL. Oleum iuniperi emendat cutis infectiones, serpiginem, cācrum, vlcera maligna, qualia quę in tibiis & cruribus quorundam; malum mortuum recentiores vocant. Semētis iuniperi tenuibus vas vitratum oris angustū reple, laminam ferri tenuem, foraminibus multis in cribri triticeo modum pertusam, ori toti applica, luta eandem cum ore tum dicti vas, tum alterius minoris eriam vitratū oleum exepuri, quod terrę vbi infoderis, igne luculento maius alterum iuniperi frustula capiens, circunda horis duabus, sicque oleum in vas minus distillabit.

ANT. Oleum de iunipero confert infectionibus cutis, & malo mortuo tibiariū; & serpiginē; & cancro; & vulneribus malis. Accipe ex lignis iuniperi quantitatē sufficientem; & scinde in frusta; & imple ex eis dolium magnum, vitreatū interius, cuius orificium sit arctum, & fac foueam in terra, & prepara parietes eius cum terra figuli. Deinde pone ollam vitreatam ex directio in fundo fouę habentem orificium amplum; & cooperiatur lamina ferrea subtili perforata foraminibus multis, sicut cribratorium tritici. Deinde super laminā vndiq; ollę orificium cooperiat. Deinde super laminam preparatur orificium dolii ex inuersos & preparatur cum terra figuli; vt nihil ex vitris; orificis respiret. Post illud accende ignem super totum corpus dolii; & dimitte ardere sic per horas duas; manabit enim ex arte hac oleum, quod rēconde; & administra vbi oportet.

Oleum de iunipero non est in vsu.

Additio.

Istud oleum in vsu habetur. Leonardus de Predaparla habet etiam hanc eandem descriptionem.

Oleū fraxinū splenicis iuuat, præter id pot, quę oleum iuniperi, & eodem fit modo.

Oleum fraxinū valet sicut oleum de iunipero, & confert spleni, & fit sicut illud.

Oleum de fraxino non est in vsu.

Oleum ex gagate sacratum, dæmoniis, epilepticis, paralyticis, spasticis, tetanicis, arthriticis, ab vtero suffocatis saluberrimum; cōceptumq; adiuuat. Fit ex gagatis lapidibus, quomodo oleum iuniperi, vel sublimationis mox dicenda.

Oleum de gagatis, est oleum sacratum, conferens dæmoniis, epilepticis, paralyticis, spasticis, tetanicis, arthriticis, & confert iuuamentum magnum profectioni matris, & adiuuat ad conceptum, q. ex lapidibus gagatis, quantum vis, & fac ex eis sicut diximus in oleo de iunipero. Secundus modus est cum opere sublimationis, vt dicemus.

Oleum de gagatis, gagates est lapis coloris nigri, leuis stans super aquas, & reperitur in india, non est in vsu.

Gagates qd. SYL.

Oleum philosophorum (quod etiam oleum sapientię, & perfecti magisterii, & benedicti, & diuinum, & sanctum quidam vocauerunt) veterum omnium consensu effectibus secretis non paucis est efficacissimum. Nam calfacit, siccit essentię tenuitate, in altū penetrat, digerit. Proinde materiam omnem excrementosam consumit. Ob id epilepsię, paralisi, vertigini, obliuioni, & lienis, renu, vesicę, vteri, neruorum, articulorum omnium, & reliquarum partium neruofarum doloribus frigidis maiorem in modum confert.

Oleum philosophorum,	{	Naturale,	{	Minerale,	{	Subalbū,
		Artificiale,		Marinū, ex insulis,		optimū,
				lis, & scopulis		Subrubū
				fluus, naphthadictum,		medium
						Subnigrū
						& crassū,
						pestimū,

Arte vero sic fit: lateres ex terra rubente multum antiquatos in frusta comminutos carbonibus non fmanantibus accende, donec igniti rubeat; tunc concha,

cha, oleo roris marini, vel antiquo claro plena extingue, & quoad eius fieri potest, oleo imbue: sicca per se in calulis, post minutissime tere, & vasi per sublimationem destillandum trade, ror. chymistarum: capitello committe, carbonibus in fornace accensis coque donec oleum destillet in phialam vitream, naso ino capitelli agglutinata, quam exacte obstrudā reconde & serua: quāro. n. antiquius, tāto valētius.

ANT.

Oleum philosophorum, est oleum in quo cōcorati sunt antiqui, & verificauerunt esse omnium secretorum iuuamentorum. Alii illud oleum sapienter dixerunt, & alii oleum benedictum, & alii diuinum, & alii vero sanctum. & a pluribus oleum perfectū magisterii vocatum est, & est in eo virtus calefactiua, resolutiua, penetratiua: consumptiua superfluitatū: cōfert epilepsie, vertigini, obliuioni, & paralisi iuuamentum magnum. & dolori splenis: renum, & vesicæ, & matricis, & ægritudinibus nervorum, & iuncturarum frigidis, podagra, & dolori dorsii, & genuum. Est autem eius aliud quod fit a natura. & profert illud minera. aliud mare, & est locus manationis eius in insulis, & scopulis maris, & vocatur naphtha, Cuius tres modi sunt: est enim quoddā subalbidum, & quoddam subrubeū, tenue, & aliud crassum subnigrum. Subalbidū vero est melius aliis. Subrubeum est post illud. Aliud vero postea. Et est aliud, quod fit ab arte, & modus operatiōis eius est. Accipe lateribus antiquis multæ antiquitatis. & proprie factis ex terra rubea, & cōmune eos in frustra, & accēde super eos ignem carbonum sine fumo vique dum inflammētur, & rubeant. deinde subnerge eos in cōcha plena oleo de alchibich, aut oleo antiquo claro vsq̃dum inbibantur imbibitione vltima, & pone in cazolis, & permitte exicari per se, post illud cōmune eos cōmminutione vltima, & pone in cazola, & sigilla orificium cazolæ cum orificio alambici, & sigilla cum luto alchimistarum. & pone in fornace, cuius ignis sint prunæ, & coquat vsq̃dum distillet oleum, & tu ordinabis vas sub rostro alambici, in quod fluat oleum. deinde reconde illud, & stringe orificium vasis in quo recondis, & administra vbi opz, & quāto antiquius tāto melius.

Oleum philosophorum est magne efficacie, & virtutis, & denominatur a philosopho oleum de lateribus, & solum a quibusdā habetur in vsu, & ibi magistraliter preparatum reperitur, & modus compositionis est, nam reci piuntur frusta parua antiquiorum laterum ignita, & plurius extinguuntur in oleo oliuarum, demum predicta frusta cum oleo ad alembicum ponuntur hic distillando, & oleum distillatum quod est subtilissimum in complexionē, & virtute ponitur cū oleo balsami, & habet cōsimiles operationes, & sæpe loco eius assumimus tale oleum.

Aditio.

Illud oleum habetur in vsu, sed oportet ipsum fieri cū bona diligētia. Illud idem describit Rasis in proprio antidoto. & dicit ipsum valere sicut oleum balsami, sed est subtilius, & calidius, & maioris virilitatis in ægritudinibus frigidis, perforat. n. manum cito, & expanditur lato spacio, valet lapidi, & ægritudinibus vesicæ prouocat vrinam, valet passionibus aurium, interficit vermes in eis, videlicet paralyti, & torturæ oris inunctum, aut bibitum valet ischiaticæ, & dolori iuncturarum, & dorsii.

SEQUITUR DE SACCCELLIS
inunctionibus, sternutatorijs, caputpurgijs, epithematibus, & clysteribus.

SACCCELLVM capitale in caliditate, non multum intensum. Ror. florum rosarū, florum chamemill. stoechados, maioran, macis, nucis musc. calamitū, thuris caryophyllorū añ. 3. iij. fiat puluis subtilissimus, & in panno lineo fiat sacculus

rotundus, & calefiat ad fumum thuris, aut croci, aut cinamomi: & ieiuno stomacho ponatur super caput, & est cōueniens ad deficcandum materias catarrhales descendentes ad partes gutturis, & pectoris. Et est calefactiūum malæ cōplexionis frigidæ cū materia. & sine materia ipsius capitis præmissa aliquali euacuatione, et tale sacellū multum est in usu, nā inter alios duos tenet mediū. Sacellū aliud capitale interfloris caliditatis q̃ supradictum, & est magis cōueniens in passionibus capitis de materia multæ frigiditatis. vnde cōfert his qui in somno profundant, & apoplecticis præmissa euacuatione corporis, si est postibilis. Ror. rosarum, florum chamemillæ, stoechados, maioran, nucis musc. piperis nigri, & longi, nigellæ, juniperi añ. partes æquales, quidam addūt de limbo columbino: & etiam cōueniens in catarrho crasso, & multum frigidū illud subtilizando, resoluendo, & deficcando, finis columbinus ascēdit ad gradum tertii caliditatis. Sacellū aliud capitale ad aliqualem tendens frigiditatem cōfert catarrho subtili calido: vnde cōfert ad malam cōplexionem calidam capitis, & ad superfluas vigilias a tali mala complexionē proveniētes, vel a phlegmate falso, fluido, subtili. Ror. rosarum, florum chamemillæ, stoechados, nucis musc. violarum, florum nenusa, corticum citri, myrri, sandalorū vtriūscq̃ corticū papauæ, albi añ. partes æquales, fiat sacculus: & fiat suffumigatio cōthure, & aqua rosarum. Inunctione ad caput in principio alienationis in febrientibus acute. Ror. succi lactuæ, vel semperluæ, 3. vi. olei ros. recent. sacell. 3. f. alias, 3. iij. acci parum misce, & pecia madafacta in eo ponatur ad frontem. Item inunctione posita supra in syrupo de papauere. Item vnguentū populeon. Sternutatoria quæ cōter sunt in vsu sūt ex helleboro albo puluerizato, vel ex pipere nigro aurato per nares in parua quantitate tamen. Caputpurgia quæ cōter sunt in vsu, & primo leue factum ex aqua sanfuci distillati sub actuali caliditate per nares attracta. fortius vero fit ex succo radicū sicclæ. i. blitidis, & istud est satis acutum, & mordacitū. aurahit. n. materias phlegmaticas cōtentes in capite, & cerebro pp. caliditatem, & acuitatē, quæ est in cortice extrinseco. fortius vero, & tertio fit ex succo ciclamini. i. panis porcini, & est acutissimum valde, & dux, aut tres guttice sufficiunt ad hoc capite ad posteriora declinante pp. eius acuitatem, aut mordicationē. Et si duo lichia subtilia lōgiudinis trium digitorum ex ipso in naribus imponantur, statim sternutationem prouocant cum euacuatione viscositatum acetosarū, & phlegmaticarum in copia magna, quæ longo tempore durat. Est aliud sternutatorium, quæ caputpurgium medium in virtute inter illa iam dicta, aqua vitæ. Et nota regulariter operando, q̃ semper debet fieri stomacho vacuo existente a cibo, & modificato corpore cum medicina sola.

Caput purgia.

Opatio
nes eius

Pomum odoriferum pro tempore pestilentiæ specialiter adinueniunt & principaliter. Ror. laudani. 3. i. f. storacis li quidē 3. iij. behē albi, & rubi. rosarū rubearum. añ. 3. 4. myrrhæ. foliorum rutæ gariophylorum. añ. 3. i. f. sandalorum alborum rubeorum, & cininorum. añ. 3. iij. camphoræ. 3. ij. ligni aloes calamit aromati, succi valerian. añ. 3. i. f. musci ambre añ. 3. f. corticum citri. 3. i. Confectum

cum aqua rosata, & succo buglossæ, vel mellis cū modico maluitatis, factis pulueribus de omnibus suprascriptis & bene incorporatis, vt decet. Distillatio olei bulliti in cepe concocto: olei dico de amygdalis amaris conuenit dolori auris facto a causa frigida viscosa, vel frigida ventosa. & anodinū ibi conueniens est distillatio pinguedinis pulli cum modico croci. Epithema cordiale temperatum conuenit in debilitate virtutis vitalis, cor principaliter confortando, spiritus pulcos, ac claros faciēdo, caliditatem superfluum remittēdo. & maxime in dispositionibus pēssilentis, & venenosis, & in febrilibus febribus acutis intensius caliditatis: & vltus eius debet esse prēmissa euacuatione conuenienti. R. aquæ buglossę mellis an. 3. iij. aquę rosatę 3. 8. vini albi odoriferi. 3. ij. sandalorum alborum, & rubeorum an. 3. f. rosarum corallorum rubeorum corticum citri, behē albi, & rubei, serici tincti in grana ossis de corde cerui. an. 3. i. croci cinamomi, caryophyllorum, xyloalos an. 3. f. ambrę 3. i. Et quidam addunt modicum musci, sed non est conueniens in dispositione febrili. misce. et cū panno tincto in grana sub tepida caliditate ponitur supra mamillā sinistram.

Frigidū. Epithema cordiale frigidum magis cōueniens in febribus intensius calidis, et venenosis tibus. R. aquarum buglossę, mellis, endiuicę an. 3. 8. vi. aquę rosatę 3. v. rosarum corallorum, corticum citri, ossis de corde cerui, serici tincti in grana. an. 3. i. croci cinamomi, caryophyllorum xyloalos an. 3. i. camphorę 3. 2. misce, & vtere, vt supra. Saccellum cordiale cōueniens in suprascriptis dispositionibus. R. sandalorum alborum & rubeorum an. 3. 2. f. horum buglossę, boraginis, mellis, an. 3. i. behē albi & rubei corticum citri, serici tincti in grana, ossis de corde cerui. 3. 2. croci, cinamomi, caryophyllorum, xyloalos an. 3. f. ambrę 3. f. Et quidam addunt modicum musci, fiat puluis subtilissimus. Et imponatur in serico tincto in grana ad formam saccelli. & tale saccellum cū infusione aquę rosatę, & vini odoriferi diutius potest retine ri super cor. & tale est magis conueniens tussibus, & habentibus pectus siccū regulariter operando q̄ epithemata. Epithema i. hepaticū cōueniens superflue calefactioni post corporū cōueniē, & ante cibā assumptionē. R. aquę endiuicę 3. x. aquę rosatę 3. 4. aceti vini albi. 3. i. sandalis alborū, & rubeorū an. 3. f. rosarū corallorū spodiū an. 3. i. misce, & fiat epithemata cum pāno lineo.

Vntio postipsum. Vntur tamen quādoq̄ post superfluum calefactionē hepatitis hoc vnguentum prēmisso epithemate: & facta cō decenti abstensione. R. olei violati multotiens cum aqua endiuicę ablutū 3. ij. aceti vini albi. 3. f. succi lactucę 3. i. sandalorum alborum 3. i. rosarum corallorum, spodiū an. 3. f. fiat vnguentum molle cum modico cere. Clystere autē cōueniens epilepsię, apoplexię, torture oris, & spasmo, ac paralisi factis a materia frigida. R. anisi feniculi, amei, carui, centaureę, florum chamęmillę, agari, an. 3. ij. vsq̄ ad. iij. fiat decoctio sufficiens, & colature addatur hierępię 3. i. mellis cōis. 3. ij. benedictę 3. f. olei communis, & salis quātum sufficit: & quādoq̄ loco agari cōsumimus de turbith, & cum querrimus magis acere prædictum clystere vigorando in decoctione ponimus quādoq̄. 3. iij. de paneporcino. Et quādoq̄ addimus decoctiōi. 3. i. colocynthisidis, sed hoc iudicio periti medici relinquunt secundū necessitatem. Clystere cōueniens in colica a phlegmate viscoso vntosato. R. decoctiōis blæ, maluarum florum chamęmillę, anisi, feniculi, amei, carui, carthami, centaureę, parietarię, an. partes æquales, hierępię benedictę an. 3. i. indolis communis. 3. i. f. olei communis, & salis quātum sufficit. Et quādo querrimus maiorem euacuationem addimus prædicto clystere agari, 3. ij. & loco olei communis ponimus

oleum chamęmillinum anethinum, vel rutaceum. Et quādoque loco benedictę ponimus electuarium indum vsque ad drach. vi.

Clystere vltimū magistrale in processu colicę a phlegmate vntosato. R. anisi, feniculi, florum chamęmillę, amei, cimini, carui, feminis anethi an. partes æquales contundantur, & fiat decoctio in cyathis tribus olei cōmunis, & cyathis tribus aquę fontis, vsq̄ ad cōsumptiōnem prædictę aquę, & facta expressiōe imponatur prædictum oleum. & est optimum. Suppositoriū satis acutum fit ex melle, & benedicta an. partes æquales, vel ex hiera saligema modicum: acutius vero fit si addatur 3. i. agari vel de turbith, cum quęrimus aliqualem euacuationem humorum phlegmaticorum. Acutissimum vero fit, si addatur 3. i. colocynthisidis. Pro rusticiis vero fit ex stercore muris puluerizato cum melle cōmuni modo dico salis. Vltimum suppositorium valet in tūefismo, quo debet vti cum filo, vt post medietatem horę extrahatur, & hoc maxime valet in dysenteria prouocando somnum, sensum obtrudendo. R. corticū thuris, mirrhe, gummi ara, mumię an. 3. ij. opij. 3. iij. & cū vitello oui, & melle violato fiant suppositoria.

SEQUITUR TRACTATUS DE aqua hordei, et de modo faciēdi pīssanā, secundum communem modum practicantium.

QUAM hordeaceum diligenter, & cō modo componere vltimū pauca hæc prius annotanda propono. Primum aqua electionem. Secundum hordei quoq̄ sectionem. Tertium an hordeum in decoctione positiū fractum esse debeat. Quartū, vtrū hordeum depilatum esse debeat. Quintum qualis debet esse proportio aquę ad ipsum hordeum. Postremum ad quam partē reduci debeat ipsa aqua hordei. Ad primū igitur, fontium aqua elegandas esse censeo, quoniā alijs præstant aquis. Longeq̄ a doctoribus nostris extollunt. & maxime a dño Mes, necnon a principe nostro. Auic. secunda primi aqua tamen Padi etiam optima est. Ad secundum, scire debes, q̄ hordeum illud, est melius quod citius intumescit cum in aqua infusum steterit, teste, C. no stro Pergameno, primo regiminis acutorem. cōmēti. x. nam faciliorem decoctionem arguit. Insuper hordeum debet esse medium inter nouum, & antiquum; super quo non ceciderit aliquid de odore corrupto, & extraneo: sive ritq̄ seruatum in loco aeris liberi; necnon etiam maturitate sua perfectum. Sed dubitares virum sit melius crassum, an subtile. Dico quod crassum melius existimatur per Azaraium, & virum laude clarissimum. verum teste Mes. c. de aqua hordei, subtile hordeū iudicatur esse melius. Ad hæc igitur tollendam ambiguitatem, dico, breuiter, q̄ in aqua hordei, multū, vel paucam humectationem quærere possumus, q̄ si paucam humectationē querrimus, subtile hordeum magis crasso eligendum esse censeo. Si vero maiorem querrimus humectationē, crassum certe melius erit, q̄ subtile, quoniam hordei crassum humidius esse videtur in complexione. quod argui potest ex eius crassitie, & corpulentia. hæc de secundo. Ad tertium dico, q̄ hordeum frangi debeat, patet per dominū Isaac in dictis suis particularibus, vbi ait. Confrangatur hordeum, & per Azaraium li. xvi. dicentem molatum vel pistum sit hordeum in lapideo mortario. In eadem est sententia Haliabaz. iij. theoricæ. In contrarium autem est Auenczoar dicens, qui hordeum frangunt longinquē, nempe a via veritatis sunt. Similiter Auercroys colligit

Vtrum hordei sit frangendum.

liget quinto. Ad hanc dubitationem tollendam scire debes, qd si hordei aquam magis nutritiuam facere volueris, qd medicinalem, siue alteratiuam, hordeum accipias contrafactum, quoniam magis de eius subtilitate in aquam ingreditur. Si autem aquam minus nutritiuam: magis vero medicinalem atq; alteratiuam absterfuiam: optaueris, hordeum ebullire facias integrum, vnum tamen scito qd cum nonnulli doctores hordeum frangi præcipiant, qd rumpatur minime intelligitur sed qd pistetur ita, vt cortex ab eo separetur, & hoc modo intellexit Isaac. Ad quartum cum queritur, vtrum hordeum debeat depilari, vel non, Dico qd si multam queris absterfionem, hordeum debes cum panno aspero leuiter fricare. Si vero hordeaceam aquam hauere volueris ad sitim mitigandam, asperitatemq; leniendam, necnon inflammationē extinguendam, hordeum ab virogo cortice integre mundū habeas, sicut multo minus absterfuerit. Verū hæc hordei aqua magis humectat pectus, & pulmonem lenit, etiam præcordia humectat. Prima tamen absterfionis causa multo plus abluunt & oppilationes aperit qd hæc secūda. Quātum ad quintū, qualiter sit aquę proportio ad ipsum hordeum. De hoc varias opiniones inuenio. Nam textus est principis prima quarri ca. proprio. aquam debere esse vigecuplam ad ipsum hordeum. hæque partes. xx. & hordei partem vnam. Idem asserit ipse Mes. In eadē sententia Aueroys colligit quintū. Halyabas vero istis cōtradixere videtur. Nam quinto theoricæ, docet nos accipere vnam hordei partem, & aquę tres. Isaac autem in particularibus digitis decē partes aquę, & hordei vñ accipere iussit. Et Auezoar aquę partes. v. hordei vero. i.

Ad hæc dici potest, qd si aquam ordeī multum humectiuam, lauatiuam: necnon in frigiditatum admaueris, illam facere potes per multam aquę quantitatem, & hoc dei paucam, & etiam per breuē decoctionem, hæc aqua nempe optima erit, his qui luxuriosi sunt. nam illorū caliditatem reprimat. Quod si magis absterfuiam nutritiuamq; sequi volueris, cum maiori fiat hordei quantitate, & aquę minori longioris decoctione. Sane doctores prædictos discordes fuisse arbitror ob corporum febricitantium diuersitatem: nec non climatum, siue regionum ætatumq; quemlibet tamen illorum verum dixisse existimo. Moderniores tamē Medici principem Auic. vna cum Mes. cæteris post habitis sequuntur.

Postremo videndum est, ad quam partem reducenda sit ipsa hordei aqua, de hoc quoq; inter viros dictos discordia reperitur. Auicē. n. quarta primū, inquit, ad quintam reducatur partem. Mes. vero ad medietatē, vel duarum partium consumptionem. Et ipse Isaac ad vñ par-

tem. Hęc difficultas solui potest solutione quinti dubij. Hęc de hordeacea breuiter dicta sunt. Nunc vero te deduco ad actum practicum: quo modernū Medicū videris. Hęc hordei præscripti, & præparati. vñ in superioribus diximus secundum intentionem, quam habueris partem vnam. aquę vero partes. xxx. verbi gratia. xx. 3. aquę, & vñ hordei. sic de quolibet pondere alio. sicut tamē prius hordeum in aqua per quatuor horas infusum, postea ponas in olla nouum, & munda. & facias cum igne claro, & suauis sam feruere, primam abijciendo spumam. & secundum qd tua erit intentio in potando hordeaceam illam solum bullire facias, vt in prioribus dictum. Postea remoue ab igne, & cola. & in vase bene cloto reponē, atq; ipsa post modum vtaris.

MODVS FACIENDI pissanam hordei.

ACCIPE farinæ hordei cochlearia duo, & ponantur in sceurellis duabus aquę fontis claræ: et omnia simul ponantur ad ignē & dimittatur bullire lento igne, semper tamen cum cochleari miscēdo illam, donec spissescat, & amittat odorem farinæ: tunc enim est cocta. & de ea datur infirmis secundum exigentiam in morbis acutis. Alius modus est, vt accipias hor. Pissanę bonum, s. non antiquum, & excoquitur vñ ad cor. na corticem interiore cum panno lineo, & asperō deinde tale. lata, ponatur in aqua, & dimittatur bullire vsq; ad crepaturā satis intensā. ita. l. q. illa aqua, in qua est aliquantulum spissescat, deinde accipitur illa aqua cum illo hordeo sic crepato. & ponatur supra tamisium, supra quod dimittatur, colare paulatim, postea de illa colatura accipitur, & datur infirmo. et talis appellatur pissana colata. Si autem. Non coctale hordeum sit positum supra tamisium manibus conculcentur, & exprimitur, donec descendat crassum pertamisium: tunc talis colatura sic descendens appellatur pissana hordei non colata. l. manibus expressa, & talis etiā datur infirmis acutis ægritudinibus, vt pleurethi, caustionibus, & huiusmodi. et ista secunda est nutritior priore. quia est crassior, & crassior substantia, qd sit prima. Sed primus modus faciendi pissanam est magis in vsu.

Explicit expositio Christophori Georgij, de Honestis Florentini, super Antidotario Mes. cum tractatu de aqua hordei. Et de modo faciendi pissanam, secūdū communem modum practicanum diligentissime emendata.

Compositiones aliquot ex Galeno, quæ nunc ab Aromatarijs in usu habentur

Vnguentum de palma, siue diachalciteos ex primo Catageni. Cap. III.

HÆC compositio tali symmetria conficit. Vetus si adipis, quæ in sutores æxungis appellat, sint pondo duo, olei veteris pondo tria, argenti spumæ tantundem, chalcitidis pondo .3. liij. Hæc autem ita coquere oportet. Adipis membranule osti eximunt, reliquæ cõtunduntur, vt liquari facile possint, mox ad ignem liquefit, deinde p colu distillat, vt purum fiat, nihilq; membranæ habeat, pondo duo prædicta pēdens: postea chalcitidis leuigatæ pondo triens et olei tribus libris adipi miscet, his & argenti spumæ pondo tria adiungunt. Ac oia vbi simul in mortario coerint, conspiciunt in cacabû, actudicula palmæ mouent. Sufficit aut tibi trahere vnus mauficulus, vt solida ligni parte mouēdo varias in modû spathe distat. Vocant n. sicid quo confecturas mouet, & nos perspicuitas ista sistr. n. oblabimus. Quod autē solidæ n. parti cõtinnum est, in orbē purgat, ac tenellis ramulculis vtrinque pordibus ablectit, vt putat decidit, fed cortice prius exuto, vt segmenta in lecta pharmacû succo suo imbuant inficiantq;. Igit statim ab initio spathe vtēdū est, fed tenuia palmæ segmenta in hære oportet, vbi medicamentū cerato sitem cõsistentiā habuerit. Nā si a principio ea immittas, succus iniectorû, quæ inanere volumus, ex decoctione cõtsumet. Insuper spathe, qua medicamentū initio mouet, pars in cacabo inuncta postq; inauerit, vt propriû succû nō amplius seruet, amputatâ reſect, relqua vt ere. Hæc rursus cõt medicamentū itinecā liccata fuerit, sili niodo absecato. Costare autē vobis arbitror, qd palmæ ramû non multis dieb; ante abscissum arbore esse opz, quippe tēporis intervallo areſcit, & succû amittit. Unde igit p hyemē auferat, æstate, vel eodē ipso die quo cõtusus est pharmacum. Vbi autem sic cõtsum spissiluidum erit, vñ inquit, acquisierit medicamen, ipso vtieris emplastro.

Medicamentum a nonnullis Epigoni dictum, ab alijs Iſti ex. v. Catageni. Cap. II.

Ceræ denariorû pondo centû, terebinthinæ denariorû pondo ducentorû, fin alios centû, squamæ æris rubri denariorû pondo octo, xurginis rase denariorû pondo octo, aristolochie rotundæ denariorû pondo octo, thuris denariorû pondo octo, falsi ammoniaci denariorû pondo octo, guttæ ammoniacæ denariorû pondo octo, aluminis combustuli denariorû pondo sex, æris vli denariorû pondo octo, myrrhæ denariorû pondo duodecim, aloes denariorû pondo duodecim, chalbanul denariorû pondo duodecim, olei veteris heminæ, aceti acris heminas duas. Quæ liquari possunt, sicis in mortarij subfundit. Sic qd Heras Iſti scripti, nō etiâ particularet oem vsuū ei apponēt, vñ alijs cõsuegatur. Insup qd Epigonum illud refert, a plerisq; dissentit, quos exactius de Epigono scripsisse arbitror, cû aliâ, illud quoque nē pe qd in carcere conclusus, cum quēdā ad modû potentē curassent, eius rei gra fuit dimissus. Adiecitse vero ipsum auius præscripto medicaminû, draculiculi radicet, atq; ego semper ita vsus sum, qñ & præcepto meo; vnus vsur pabat, apponeus in prædictam symmetriam Heræ, draculiculi denarios octo, insuper et olei cyathi t dimidium, aceti heminam, ad hæc colophoniam resnam, non vt Heras terebinthinâ. Sed et in emplastrî cõsectione ab illo dissentiebat chalbanû aceto cû alijs in pila elaboras, atq; ita admiscens ea, quæ ad modû & Heras inquit, liquabilibus, deinde medicamentû manibus pfm emollebat, attingens acutû qd acerrimam. Postea in vase greo reponebat, et perſusum lōgo tēpore seruabat, atq; ita exicipit vtebat.

Vnguentum sacrum ex eodem capite.

Olei veteris heminas duas, argenti spumæ denariû pondo centû, xurginis rase denariû pondo octo, squamæ denariû pondo sex, colophonie liquidæ, alijs pinget, denariû pondo quinquaginta, manne denariû pondo duodecim, guttæ ammoniaci denariû pondo sexdecim, & æris combustuli denariû pondo octo, diphyrgis denariû pondo sex, gētiang denariû pondo sex, aloes denariû pondo octo, chalbanul denariû pondo duodecim, propolis denariû pondo octo, ceræ denariû pondo viginti quinq; & aristolochie denariû pondo decem, dictiani cretici denariû pondo decem. Argenti spumæ & olei in olla magna supra primum inuocuto, vt oino aut fere non iniquet, deinde cacabû deponēs xurginē indito squamæq;, & coquito nec prorsus iſciat. Postea rursus auferis, resinæ, ammoniaci, guttæ inſice cribrata, mouens donec seruerē desinat, mox cum repofucris, paululocq; dimiseris, tollito, atq; æris, diphyrgesq; inspergit, rursus coquens quoad non iniquet, interdum n. his iniectis remittitur, postea deponens, cerâ addito, iterum coquito, vsq; dum nō polluat, quod celeriter accidit. Dein cum de posueris, propolis immittes, acreponeus denovo, paulisper fines cum depones, ad des aloem, mannam, dictiannum, aristolochiâ, gētiannâ, his abunde refrigeratis, singula quissima insperges, inouēs, si nō inſciat, tolles, sin minus, leni igne coques. Hæc quidē Heras de emplastro scripsit. Cõposuimus autē ist, nos interdû, & sine cõt bullis ære, & diphyrges vñ quæ in alto latebant, magis aurahabat, emollebatq; magis distutiebatur. Non tamen vlceribus ægre cicatricem ducuntibus idoneum. Quia etiam ipsum citra dictiannum cõposuimus, rursus alijs apponentes chrysocolle denariû pondo sex, vt maligna vlcera felicius sanaret.

Cerina Ctesiphontis, ex. vi. Catageni. Cap. XVI.

Ceræ terebinthinæ, nitri, olei veteris, singulorû pondo libras, aque heminâ. Nitri & aquæ terito, vt ex toto soluant, & in vase sicile cõtecta igni imposito, vase cooperto coquito, ex intervallo moueto. Cum autē streperē adeo desierit, liquabillia inſicito, mouens assidue, donec nō iniquet, in mortarij transfusa rursus indito, inde exicipies vitior. Vel hac rōne præparat, qd liquari possit, liquefactum; et cû dissoluta fuerint, nitru ex aqua leuigatû adieciemus, idq; paulatim mouēs assidue, cauēteſq; ne effereſcat.

Pastillus musæ, ex. v. Catageni. Cap. XII.

Aluminis scissi, aloes, myrrhæ, chalcanti, singulorû pondo denarij sex, croci, erocomagmatis, singulorû pondo denarij trium, cytinorû pondo denarij. iij, mulſo ex salerno factio excipitur.

Pastillus Andronius, ex eodem capite.

Cytinorû pondo denarij. x. gallæ pondo denarij. viij, myrrhæ pondo denarij. iij, fin alios octodecim, aristolochie pondo denarij. iij, chalcanti pondo denarij. duum, aluminis scissi tantidē alijs pondo denarij. iij, vii syos cyprj pondo denarij. duum passo diluunt. Vte read multa polychresto pharmaco.

Pastillus passionis, ex capite. XIII.

Arsenici, squamæ, singulorû denariorû pondo duorum, chalcanti denarij pondo vnus, sandarachæ denariorû pondo. iij, myrrhæ, thuris, gallæ, singulorû denarij pondo vnus, chartæ denariorû pondo. iij, triuis, & cum rosaceo vitior. Heracleides hanc scripturam habebat. Gallæ denariorû pondo. vi. arsenici, sandarachæ, squamæ, singulorû denariorû pondo. iij, thuris, denarij pondo. iij, chalcathi tunde, myrrhæ minee denariorû pondo duorû, chartæ denariorû pondo octo.

† Af. 16

† Af. 19

† Af. 60
tusi,

† Af. 70
tundi,

At he
minæ.

uertere regimen ad ea quæ laudabilem materiem ele-
mentia sunt. Et hoc est regimen laudabile in generibus
rerum. vii. Tertia est occupari circa id quod factum est de
malitia in curre. Quarta est ad generationem pilorum auxi-
liari. De prima dicemus post. De secunda prætermissimus
nunc; quia non est huius inquisitionis. De tertia & quarta
operetur hinc. Si alopecia de humore fuerit phlegmatica:
fiat linimentum ex iniectione hostia, quod. ꝑ. alchirani eu-
phorbi, rutæ montanæ, baccarum lauri. ana drac. ij. sul-
furis viui. ellebori albi. ana drac. j. & .s. tere quæterenda sunt,
& misce cum oleo laurino, & oleo antiquo quantum opor-
tet vt habeant mediocritatem inter spissum & tenue: & li-
ni cum oleo super locum: post q̃ fricaueris eū cū cepe muris,
aut alijs fricatione acquirente tubedinem in loco.

Inphleg-
matic.
linimen-
tum.

Linime-
tum Iu-
dæi.

Epithi-
mata ru-
fi.

Epithi-
mata ha-
ly.

Inquit Iudeus. Linimentum ad alopecia expertum. ꝑ.
euphorbi, spumæ maris, simi colubini. ana drac. j. ellebo-
ri albi, seminis rutæ montanæ, corticum auellanarum, & ca-
staneorum, nalture, spicæ castiæ. ana drac. j. & amygdalarū
amatarum combustarum cū corticibus suis drac. j. cū vi-
no cocto: & oleo raphani, aut laurino, aut rosato: fac vn-
guentum, & caput vnge, & dimitte rosa nocte. Deinde la-
uabis aqua vbi sicile & saby coctæ fuerint. Et hoc fiat sine
intermissione, donec sanetur: & hæc omnia sunt post q̃ frica-
tionem in loco feceris: deinde fricaueris cum cepe muris,
aut allie: aut cepe acuto. Rufus. Confectio epithematis ad
alopecia. ꝑ. euphorbi, rutæ montanæ, baurach, sinapis,
athermisiæ, ana partes æquales. Confectio cum aqua cepæ
squillæ, aut cum aqua cepæ acutæ. Et epithimetur cum eo
post fricationem rubificanti. Hali. Confectio epithe-
matis ad alopecia experti. Recip. Euphorbi, rutæ mon-
tanæ. ana drach. iij. nigellæ combustæ drach. j. seminis ar-
neli combustis, amygdalarū amatarum combustarum cum
corticibus suis ana drach. ij. corticum arboris fici
& foliorum eius, spumæ maris combustæ. ana drach. ij.
Confectio cum expressione squillæ & epithimetur cum eo
diebus. x. donec rubeat locus & vesicetur. Deinde epithe-
metur super ipsum aristolochia rotunda: & laudanum: &
absinthii combustum & silimbrui & liuriana co aqua
solatri. Filius Zachariæ. Epithema ad alopecia mirabi-
le. ꝑ. spumæ maris drac. x. baurach, silfuris, quod nō inue-
nitur: ignis: euphorbi, ana drac. ij. gūmi, rutæ agrestis, staphi-
sagritæ. ana drac. j. cantharidarii drac. j. ꝑmille ea cum fece
olei antiqui & lini ex eo post fricationem cum cepe acuto
donec locus rubeat: et cum mordicat, & ampullæ appa-
rint, vnge per aliquot dies cum adipe anatis, aut vris, aut
cuius vnguento de cerussis. Deinde redi ad vngendum. Si
autem alopecia ex humore fuerit cholerico, fiat linimentū
descriptione Iudæi: quod recipit spumæ maris, baurach,
amygdalarū amatarum combustarum, corticum auel-
lanarum combustarum: radicis, cannæ combustæ, stercor-
is muris ana. Cum aceto & adipe anatis fiat linimentum
post fricationem tamen loci cum spuma maris & panno
aspero. Vltima debet esse intentio occupari ad capillorū
generationem, vt curretur caluicium. Philagrius. Medi-
camentum faciens nasci capillos vbi oportet: & sanans calui-
cium. Recip. carniū limaciarum & sanguisugarum &
apum & vesparum: & salis testianæ partes æquales. Pon-
ne in vase vitreato habente foramina multa in fundo eius
sicut eribrorium: & pone sub eo vas vitreum & mana-
bis post diem & diem humiditas quæ conseruetur in va-
se. Hæc quando oportet fricetur super caluicium: postquam
fricaueris ipsum vehementer cum panno aspero, aut cum
spūmā mātis & panno aspero. Filius Zachariæ. linimen-
tū sanans caluiciū: & generans pilos in barba: aut supercilij.
ꝑ. cere drac. v. olei de cheiri drac. ij. & .s. laudā drac. viij.
euphorbi gūmi rutæ agrestis: cātaridarii ana drac. ij. semi-
ni cīrāgūlorū cōbustorū vesparū, siue apū ana drac. ij.
styracis liquide myrrhæ. ana drac. ij. & .s. fiat vnguentum
& liniat ex eo noctes: & lauet in mane & hoc fiat loci

fricationem vehementer. Cum aut pilis nasci incipiunt, se-
pe radant vt ingrossent, & firmi fiant, & ipsi & proprie
qñ exiles nascuntur sicut lanugines. Aliud eiusdem valēs
similiter. ꝑ. cineris abrotani drac. x. ventris cantharidarum
drac. ij. laudani drac. iij. auellanæ cōbustæ drac. ij. Terant
om̃a cū oleo veteri. & aromatigent cū aliquatulo galliæ: &
vnge in nocte, & abluit in mane post fricationē & post
q̃ deficaauerit dimittat die. j. aut. ij. deinde iteret, qm̃ sa-
nat. Aliud valēs similit. ꝑ. olei de been drac. j. cātarida-
rū quarū abesse illi sint capita & algæ drac. iij. terant sufficien-
ter & misceant cū oleo: & coquantur in olla vitreata suffi-
cienter agitando omni hora cum spatula: & cum cocta
fuerint deponantur ab igne: & cum modico mulsæ, aut
ambræ aromantur. Est enim expertum: & proprie inu-
ctum post fricationem loci, ut diximus.

De furfuribus.

Furfura si ex frigido fiant humore. Accipe sel tauri-
num sel caprinum & baurach æqualiter. Tēpera cū
succo sicclæ, & oleo irino: & lini in sero & in mane
laua cum aqua decoctionis lupinorum, & fœmigræci assis.
Si ex calido fiant humore: confert medicamentum illud mira-
bile: myro balanorum citrinorum assord drac. x. cum mura-
co sicclæ & solatri: & aceto distempera & lini cum eo. de-
inde laua cum aqua furfuris & lupinorum & myrræ.

De saphati.

CVra huius ægritudinis sunt quorū res: sicut distin-
guimus in alopecia. Filius Zachariæ. Confectio
epithematis ad saphati recentē, quæ accidit in cor-
poribus tenetis. ꝑ. Alchanne de mecha, & amygdalarum
amatarum combustarum cū corticibus suis, stercoris mu-
ris, venarum chelidonis, cortidarii sicci, scoræ argenti,
venarum tinctorum curcumæ, aristolochiæ corticum argen-
tatorum: merdasengiana partes æquales. Confectio cum aceto
& oleo rosato. Et lini post fricationē. Gal. dicit se cu-
rassse multos hoc linimento. Claritas combustas tere, & ex-
stempora cum aceto, & lini super locum: & nos quidē ex-
pertū sumus apud necessitatem Democritus. Linimentū
curans saphati. ꝑ. chartarum combustarum, calcis loræ,
argenti viui. ana vnc. j. Confectio cum aceto oleo nucum: &
lini cum eo post fricationem loci sufficenter cum panno
aspero. Alexander. Linimentum sanans saphati antiquā
in corporibus duris. ꝑ. bubegi, stercoris muris, capitiū
rauarum combustarum collochar vsti, venarum chelido-
niæ, salis adusti, gallarum, sulphuris viui, curcumæ, lythar-
giri, aristolochig: tubel æris. ana partem. j. chartarū com-
bustarum partes. ij. & .s. cineris alcheria farcōcollæ. ana
partem. s. argenti viui partem. j. & .s. amygdalarum aua-
rarum adulterarū partes. ij. Confectio cum aceto vini & oleo
antiquo: & admixta post fricationem cum cepe acuto,
aut squilla: expertū est utrax: deinde laua cum aqua vineæ,
& soliorū ulmi & radicū maluarū. Aliud de inuentio-
ne nostra. Lythargiri edimitte vtriusq̃ calcis viuz. ana
vnc. j. chartarum cōbustarum, olibanī, tartari cōbusti. ana
vnc. s. siel memithe, gallarū cōbustarum ana drac. iij. ar-
genti viui drac. vj. aceti & olei myrini q̃sū sufficit. Coq̃
usquedum acetum sit cōsumptū, Deinde argentum uiuū
sic conterendo cum eis commisce, & utere sicq̃ alia.

Summa tertia de medicinis ægritudinum
cerebri: & primo de cura foda:

Intentio in curatione huius ægritudinis si sit comple-
xionalis, & non habens materiam est alterate & sedate-
re tantum. Et si est cum materia, circa alterum duorū
occupabimur vel utrumq̃, & sunt aut seorsim causæ, aut
sedatio doloris, aut utrumq̃. Et si est a solutione continui-
tatis alijs atq̃ alijs utemur: sicut dicemus in suis capitulis.
Et si est ab aggregatione omnium, tunc totum genus curg
est necessarium: sicut in foda: quæ est sicut uerbi gratia ab
apostemate. Inquit Haly. Si sub prauorum fumorum do-
minio caput possum est, a sedantibus incipere non de-
bemus.

hemus. & raro ab eis: nisi apud uehementiam doloris. Gal. raro ab abscissione cause incipere debemus, nisi sit soda cōsanguinea: aut similis acuitatis: sed ab eo quod materiam adaptat ad abscindendum. Si enim sanguinea fuerit: aut humores peccent in sanguine, a phlebotomia prius incipimus: Et si soda uehemens fuerit pulsaria, a phlebotomia similiter incipimus. Si autem ab alterius humoris peccato, prius ipsum digeremus. deinde abscindemus. digestionem itaq; faciunt in materia calida: syrupus acetosus, & aqua de lupulis, et aqua hordei: et aqua buglossae domesticae, et syluestris: et syrupus uiolatus, et syrupus rosatus, et syrupus de nenutae: et similia. Et infrigida quiddē phlegmatica digestionem faciunt oxymel simplex, et oxymel squilliticum, albahe syllopus et spica et similia. Et si fuerit materia adusta cholericā, digestionem eius faciunt, syrupus acetosus, et aqua lupuli, et fumus terrae, et alatafacon et similia. Si autem fuerit melancholica, in digestionem eius regimen erit duplex. Ex una scilicet parte eius q̄ lenificat et humectat et habilitat duritiē corporis et scitatem terrestreitatē eius: et ex alia cum eius quae resoluunt et incidunt, et subtiliant resolutione et incisione non perducunt ad lapideitatem: et proprie cum rebus operationibus cum mediocritate et temperie. Et semper ponimus uicissitudinem in hoc duplici regimine: ut cadat equaliter digestio et maturatio in materiam: et non abscindat subtilē et remaneat grossum. Eligimus autem ad digestionem materiem, siue calidam, siue frigidam ex unctioibus: et epithematibus, et emplastris, et embrocationibus: et alijs quae congruant sicut infra distinguemus. Et incipimus experiri ea secundum testimonium exigentiae causae. Et quidem canon est, quoniam in soda calida ab alterius incipere debemus: siue sint emplastra, siue unctioes: ut reprimatur excessus eius et prohibeatur aditus noui alterius ad ipsum quāuis possibile fuerit nisi in quatuor calibus. Primus est in soda calida quae sit in febrilibus et proprie materialibus. Vitis enim epithematū frigidorum repercussiorum multiplicat eam: non enim permittunt vapores exire. Sed attrahit acetum, et aqua rosata, aut uiolata: per nares uidentiam eius sedat. Secundus uero est, quando sit soda propter vapores acutos qui pertineant ad caput ex communitate totius corporis, aut membris alicuius: iam caput recipit eos: tunc facere ut fiat eorum diuersio ad oppositum: et diuersum ex una parte, et ex alia receptorum resolutione facit eam. Tertius est quādo soda sit a nucleamento quod infertur a multitudine materiae: et tunc euacuatio eam sedat. Quartus est, quādo soda sit a multitudine uaporum existentium in capite: et per communitatem corporis, aut alterius membri: et tunc resolutionum administratio cum facilitate, et particulari euacuacionum eam sedat. Amplius autem canon est, quod emplastra, et linimenta alterantia non sunt expolianda ab aliquo trium uirtutum. Prima est, competentia eius in gradu alterationis. Secunda est, ut coadunet uirtutem mēbris, ut non recipiat superfluitates. Tertia est, ut confortet mēbrum cui applicatur proprietate sua. Et incipimus memorari de eis primo quae caput et cerebrum mundificāt. Et incipimus a mundificantibus materias calidas, et quae conferunt sodae, et egritudinibus calidis. Et dico quod omnis materia, siue calida, siue frigida secundum tres modos recipit diminutionem: aut enim per euacuaciones sensibiles, et occultas, aut per diuersionē eius a parte nobili ad ignobilem, aut per utrumq; Euacuaciones autem occultas natura regulat, euacuaciones quoq; sensibiles eadem similiter: et quā per se: et quā adueta rebus exterioribus ab operatione artificis: hoc secundum duos modos: aut uniuersaliter, aut particulariter. Voco autē hic uniuersale purgatio: ut quae materia euacuatur: cui accidit a cōmunitate totius corporis multiplicatio: aut plurimorum mēbrorum, aut famolorū, aut eorū q̄ sūt minora illius: sicut hepar sanguinis: et ky-

stis cholerae stomachus phlegmatis: et splen melancholicus. Et uoco particularē purgationem, quae ex parte illius membri in quo materia exuberat: euacuatur ab emunctorijs eius sicut quando per palatum: et nares: et aures: et oculos: materię cerebri purgantur. Et quidem canon est particularē uniuersali praeponi non debere nisi in quatuor calibus. Aut quia materia non multum in quantitate exuberat: quare sufficit a parte emunctoriorum illius membri adduci in quo est agritudo. Aut quia membrum dans nō est forte in dando, nec membrum recipiens aptum in recipiēdo. Aut quia membrum non recipit a membris cōmunitatē eius. Aut quia corpus et alia membra non sunt posita sub diuisione materię facientis agritudinem in illo mēbro. Diuersiones autem materię a parte nobili ad partem ignobilem fieri debere ostendimus per fricationes extremitatū, et cōpressiones et ligaturas arum dolorosas, et cum uentolis et alijs. Remedia autem quae habent intentionem utriusq; sunt clystera et suppositoria, et omnia quae stimulant ad longinquam diuersitatem attrahunt et euacuant. Et nos de omnibus loquimur. Et primo de euacuacionibus ab artificio: si Deus uoluerit.

De soda calida.

Soda calida primo medicinis distinguimus. Et sanguinea quidem phlebotomia necessaria esse dicimus. Deinde sedantia quae dicimus. Cholericā uero curam aggrediemur. Incipientes a simplicioribus et debilibus ad maiora, et fortiora procedemus. Inunctio soda calidam, siue sit sanguinea, siue cholericā, siue complexionalis, siue materialis. Oleum rosatum, et acetum album cum modico aquae rosata diu agitentur et contendantur donec impinguescant. Deinde infrigidetur supniuem, et ex eo caput liniauit. Et est enim expertum. Si autem cum soda fuerit infirmas: opij parū adde, aut papaueris succum cum cortice. Inquit Alexander. Nec ceroto Gal. circiter. et huius illud lauantibus pluribus cum succo squillae: et temperuius: et lactuca: et endiuie: succo cucurbitae: succo vuae acerbae. Et lini: et superpone folia falsica: et mirabris effusum eius. Linimentum forte ad sodam calidam pulsatiuum. Oleum rosatum et uiolatum cum pauco aceto et agreste succo, et modico camphorae: diu conunde donec pinguescat. Et capiti superponatur. Est enim eff. cax. Filus Scrapionis. Embroca confertis sodae calidae oleo: rose. folia nenutans, hordeum concorsiatum, folia salicium: et maluarum. In aqua coquantur quae per cannulam urecolae capiti ex alto fundantur: si catarrhum non timueris. Si autem uirtutem habere resoluendi uolueris: chamomillam adde. Esti sedatiuum: et somni prouocatiuum quareis: cortices papaueris et lactuca: adde. Filius Zachariae. Modus alius embroc confertis ad sodam calidam cum qua sunt vigiliae et permissiones. Recip. violas siccas, hordei ex corticatum: semē cucurbitae, aut corticem eius: semen lini, psillium, cortices papaueris, semen althaeae, semen lactuca, semen portulacae, rosas siccas. Decoquantur in aqua usq; ad consumptionem quartae ipsius. Deinde fac embrocationes sicut diximus. Et similiter ea manus et pedes et facies lauentur. Modus embrocationis illud resoluens: et sedans sodam calidam. Accipe folia maluarum, aut radicem, aut semina eorum, aut omnia simul et hordeum ex corticatum, et rosas, et violas: et folia salicium: et folia cucurbitae: aut cortices eius: aut semina ipsius et melilotum. De omnibus ana partem unam florum chamomillae quantum de omnibus. Coquantur omnia in aqua, et fiat embrocatio, sicut diximus. Epithema sedans sodam calidam. Euisi semen, et psillium separatim siue coniunctim cum aceto coquantur: super caput posita valent. Modus emplastris alius ad idem. Accipe flores chamomillae: farinam hordei: radices althaeae, semen lini, cortices papaueris, violas, nenutans. Tere cum oleo rosaceo: et violaceo: aut nenutario

Purgatio particularis.

Oxyto-dinucō

Syrupus materia calida. Infrigida.

Purgatio vis

Mef.

A ij

permissa: & ex eo super caput fac emplastrum. Dioscori des. Succum extremitatum utris in primis cum nascuntur cum farina hordei distempera: et oleo rosato: et lini ex eo super caput: expertum est. Modus emplastrum aliud ad idem quod resolutum cum facilitate residuum sodæ calidæ. *℞.* uirgæ pastoris, sansai, balsamitæ, seminum et radicum et solutorum maluarum, et uiolarum, et halse, et hordei mû diana partem. j. rosarum partem. j. et f. chamomillæ, partes. ij. fiat emplastrum cum eis: uel fiat ombrocha cum aqua decoctionis earum. Mesuræ emplastrum sedans sodam calidam pulsatium, et hemicraniam calidam. Accipe passinæ hordei, sandalorum trium, sic memilæ rosarum, faule boli armeni, acatiæ, aloes, seminis lactucæ, camphoræ, de singulis partes æq. sales. confice cum mucilagine psillij aut cum succo portulacæ: aut lactucæ: et epithemetur cum eo. Gabriel. suffumigium valens ad sodam calidam. Accipe sandalorum citri, faule rosarum, ana. 3. ij. et f. caphoræ, 3. unius tertiam: spiceæ, 3. f. ponantur in vase vitreo stricte orificij cum aqua rosata quantum sufficit: obturetur orificium eius: et dimittatur ut bulliat in cinere calido. Deinde obturetur et recipiatur fumus eius: est enim expertum. Et si ex eo super tempora aspergatur: aut lauei ex eo facies, confert. Si autem nigilias patitur: cortices papaueris cum eis adde: et proprie eius. 3. ij. et plus uel minus, sicut necessitas urget. Aliud suffumigium eiusdem resoluens resolidum sodæ calidæ. Accipe rosarum sandalorum macerati ligni aloes. ana. 3. ij. chamomillæ, 3. iij. aquæ rosatæ quantum sufficit. Fac sicut primum: nobile et expertum est. Et sunt qui ponunt chamomillæ pondus omnium. Et sunt qui addunt melilotum. Caput purgia fiat cum oleo rosarum et uiolarum: et nensarino cum pauco camphora: aut cum pauco oleo de semine cucurbitæ dictis, aut oleo de salice. Aliud filij Zachariæ valens ad dolorem capitis calidum: et hemicraniam calidam et dolorem auris. *℞.* opij, camphoræ, ana partes æquales: sicut collyria sicut lentes: et dissoluatur unum aut duo in oleo uiolarum: aut oleo de cucurbitis: et distilletur in nasum, et aurem: est enim uerax. Aliud filij Serapionis valens ad sodam calidam sublimem. *℞.* spodij, 3. ij. opij, 3. j. croci, 3. f. confice cum aqua in modum pilularum paruarum, et admissetur cum lacte mulieris: aut oleo uiolarum, aut oleo de semine cucurbitæ: deinde post horam fac caput rgium cum lacte mulieris aut aliquo ex oleis. Iudeus odoratur oleum rosarum cum aceto conuassatum et positum in uase uitreo: et confert sodæ calidæ uehementi. Aliud nostrum expertum. Reci, amilini: beth. ana. 3. ij. opij, 3. ij. spodij, 3. j. croci, 3. f. Fac sicut proximum. Aliud Aaron expertum efficax ad sodam calidam et hemicraniam et dolorem auris. *℞.* sief memithg, faule seminis hyoscyami feminis lactucæ, rosarum, sandalorum, opij radicum mandragoræ, ana. Fiant ex eis siefiet fricetur ex eo super cutem cum oleo rosato, aut uiolato cum pauco aceto: et distilletur in nasum et aurem, et proprie loci doloris. Incipiamus ponere euacuatoria cōferentia ad sodam calidam: cuius materia est cholera citrina. Et incipiamus a leuioribus, sicut consueuimus, procedentes ad maiora. Purgetur ergo in primis cum aqua fructuum *℞.* pruni. xxij. tamarindorum. 3. ij. et f. medullæ caseilæ situlæ, 3. iij. myrobalanorum citrinorum. 3. j. et f. pinetur infusio eorum post sufficientiam decoctionis ipsorum. Aqua fructuum secundum modum nostrum confrens sodæ cholericæ. *℞.* absinthij, rosarum, sandalorum. ana. 3. v. fumiterræ, 3. vj. capillorum ueneris. 3. ij. passularum enucleatarum. 3. j. pruni. xl. numero iutubæ sebesten. ana. xx. Coquantur cum facilitate in aqua lib. ij. usque dum ueniant ad lib. j. & projice in ea illa eadem que hic proxime diximus: et propinetur: et sunt casæ situlæ, 3. iij. tamarindorum vnc. ij. corticum myrobalanorum citrinorum, vnc. j. & s. Inquit Gal. Quando ex aquis fructuum soda non resolutur propinanda est infusio aloes. Et

iste est modus eius. Recip. succi endiuicæ, succij lupulij: post depurationem ipsorum vnc. vj. vel alterius eorum tantum: si vitrij haberi nō possunt. vel succi buglossiæ domesticæ, aut syluestris lib. j. & projice super ipsum aloes, succotrinij boni & electi vnc. j. & pone in vase vitreo ad solem oburato orificio eius diebus. xij. et da ex eo omni mane. ab unc. j. usque ad unc. iij. cum modico dragagani. ut non noceat ano. Modus infusionis conferens sodæ calidæ uehementi et solutione educit choleram. Et confert iuuamentum maximum febribus cholerici. Accipe succi endiuicæ cocti et depurati lib. ij. uel aliorum succorum: quos diximus: et infunde in ipsis uel altero ipsorum diasiracost vnc. vj. Et da ex eo in mane ab unc. ij. usque ad unc. iij. Apparebit enim cito sanitas si Deus uoluerit. Inquit Hamech. Modus infusionis sodæ calidæ diuturna. Accipe absinthij romani unc. j. fumiterræ drac. viij. passularum enucleatarum unc. j. eupatorij drac. v. florū buglossiæ domesticæ, aut syluestris ana drac. vj. cucurbitæ, seminis endiuicæ agarici. ana drac. ij. Coquant in lib. ij. aquæ usque ad lib. j. et f. Et infunde in ea sectionis iā dictæ Hamech et proprie primæ descriptionis unc. ij. Et da ex eo omni mane ab unc. j. usque ad unc. ij. sanat enim cum uirtute Dei gloriofi.

De soda frigida.

Loquemur deinceps de soda frigida: siue sit sine materia siue cum materia phlegmatica, uel melancolica: siue permixta, siue uento fa. Et de his omnibus sicut etiam loquemur si Deus uoluerit. Et incipiemus sicut consuetudo nostra est, a debilioribus. Calefactorium ad sodam frigidam, et sodā uentosam. Milium integrum cum sale quantum ipsum calefaciat in latere calido: et impleatur ex eis facelli, et uaporetur cum eis locus. Isaac. grana lauri, et oliuani medium eorum terantur et impleantur ex eis facelli, postq. ibi irrorata fuerint aceto uini, calefant in latere calido super quod irroratur acetum et fiat euaporatio cum eis. Democritus. Accipe grana sinapis integra, et grana nasturtij, ut sint partes eorum æquales. Infundantur modicum in aceto uini fortiter impleantur ex eis facelli, et calefant in latere: et fiat euaporatio cum eis. Aliud eiusdem expertum. Pulegij, carui æquis partibus fiat sicut diximus. Aliud eiusdem. Oleum pulegij in unum cum expertum est. Vñctiones fiant ad sodam frigidā ex oleo nardino, aut irino, aut laurino, aut de beey, aut aliquo talium. Item si fortius facere uolueritis confortat uirum eorum cum costeo, castoreo, et euphorbio, et pipere cum aliquo horum, uel omnibus. Linimentum ad dolorem capitis frigide. Theriacum, uel mitridatum cum succo mentæ: misce et superpone: expertum est. Linimentum aliud expertum a nobis ad antiquos capitis dolores quod administratur super caput: et frontem. Recip. costij, myrrhæ, castorei neriden. ana partes æquales: olei rosati quantum sufficit. Et si infornietatem patitur partem. f. opij adde. est enim expertum. Mahemeth filius Zachariæ. modus linimenti ad sodam frigidam et antiquam et hemicraniam: et dolores auris ex frigidityte. Recip. castorei, euphorbij, opij, styracis liquidi piperis, foliorum rutæ, sinapis, calamenthi, matrubijana. Fac trochiscos aut ij, aut j. et apud necessitatem dissolue ex eis cum oleo nardino, aut costino, aut modico aceto. Et lini super locum inter distilla ex eo in aures et nares. ex parte doloris: et mirabere effectum eius, si Deus uoluerit. Gal. Trochiscos crudos dissoluatur cum aceto forti, et oleo rosato, et liniatur ex eo super frontem et tempora: et sedat sodā difficilem et hemicraniam. Et est expertum. Et eodem modo trochisci de croco dicti in antidotorio. Dioscorides. Epithema ad sodā frigidam et hemicraniam. Ex cinere et aceto fiat permixtio: et decoque in olla: et liniatur ex eo expertum est. Philargus. Modus linimenti ad sodam frigidam et antiquam et hemicraniam difficilem. Recip. myrrhæ, opij, omphaci, scamone,

scamoneæ, granorum lauri, ana. ʒ. iiii. croci. ʒ. iiii. et. ʒ. semi
nis hyofcyami, apij, amomi, ana. ʒ. v. Fac trochiscos cum
aceto: & lini sicut diximus cum eis super locum. Alexan
der. Confectio epithematis ad sodam frigidam diuturnā.
Recip. simi columbini drach. j. & ʒ. leucopieris drach. ij. eu
phorbij drach. iiii. croci drach. j. & facis olei de croco. drach.
ʒ. f. aggreget omnia cum aceto forti multo fortitudinis.
& fac trochiscos cum aceto: & succo ablinthij: & oleo nar
dino. Misce & lini ubi oportet. Embrochietur caput in
soda frigida: & venositate grossa cum chamomilla hastu
sicha, maluis, folijs lauri, & laurina: & berengelsi & origa
no & meliloto, & saniculo, & neemen, & hyilopo sicca. &
similibus separatis vel coniunctis. Dioscorides expertum
est. Succo apij calido capite linio relictus l. dam. Demo
critus ad diuturnam sodam medicamen expertum. Recip.
castorei, radicū cœniculi, algalū, iros, ana. drach. j. grano
rum lauri drach. ij. foliorum rutæ drach. ij. ceræ drach. vj.
oleo rosato vnc. j. ʒ. olei irini vnc. j. Fac vnguentum & li
ni ex eo: probatum est.

De caputurgij conferentibus soda frigida.

Caputurgiorum conferentium soda frigida nar
tione aggredimur. Dioscorides dixit. sic caputur
gium cum aqua sancti, & resolutū soda frigida,
& hemicraniam. Oribasius dixit. Oleum de cucumere
asinino est caputurgium bonum soda frigida: & emi
cranæ: & mundificationi cerebri ab humoribus frigidis
pinguibus: & a quæ descendunt ad oculum. & proprie si
modicum huius olei distilletur in aures, & trahatur fugen
do. Deinde post horam lauentur nares cum aqua calida.
Succus quoque cucumeris asinini vehementius operatur.
Gal. Caputurgium conferens soda frigida: & tortura.
& opit laurion colatorij, & deflectionis olfactus & impedi
mento ipsius. Nigella die ac nocte infundatur in aceto: de
inde siccetur & teratur subtiliter. et pulvis eius naribus ap
proximetur, & trahatur naribus odor eius. sicut sugendo.
Et expertum est. Idem caputurgium valens sicut super
ius & est forte. Recip. nigellæ drach. ij. succi cucumeris
asinini drach. salis armoniaci drach. j. Misceatur cum oleo
cucumeris asinini, aut oleo de alanna, & liniatur ex eo in
naribus intus: & sugatur vehementer odor eius. Eductū
de materia contenta in capite sufficienter. Deinde lauentur
nares & caput cum aqua calida. Filius Zachariæ. Con
fectio caputurgij ad sodam frigidam. Recip. castorei
euphorbij, ana. Fiat ex eis sief cum aqua sancti, & fricetur
ex eo super cutim alias cotem, cum oleo nardino, aut co
stino: & liniatur ex eo in naribus: & sugatur, & fiat sicut
diximus. Idem. Confectio caputurgij ad sodam frigidā
& hemicraniam, & agritudines cerebri frigidæ, & tortu
ram & paralytism. Recip. castorei, condisi, arthanij, pul
ver colocyntidos baurach, euphorbij gibenach, fellis vac
cini sicci ana. Fiat sief. Et fiant cum eis caputurgia cum
auricula, succo muris, aut succo sancti, aut succo venari.
Et est expertum. Iudeus. Caputurgium conferens soda
frigida. Fellis adib sicci, aut vaccini, aut caprini, opopa
naci, castorei, ana. partem vnam: croci partem ʒ. fiat sief
& fricetur ex eo super cutim, alias cutem cum aqua: & li
niantur intus nares. Est enim expertum. Archigenes. Ca
puturgium valens ad idem castorei sinapi, opopanaxi,
opij, croci, aloes ana. Fiant pilule: & administrentur sicut
diximus. Expertum. Alexander. Caputurgium mirabi
le ad diuturnum capitis colorem & pingues in eo mate
rias, & initium aquæ. Et est ad epilepsiam expertum. Re
cip. fuleis drach. v. succi cucumeris asinini nec nimis rec
tis nec nimis antiqui, salis armoniaci ana. drach. ij. terant
diligenter & misceantur. sic terendo cum oleo de cucume
re asinino, aut oleo irino donec fiat sicut cerotum, & repo
ne in vase vitreo. & inunge ex eo intus in naribus: & suga
tur diligenter. Deinde fac sicut diximus. Idem. Accipe
radicū arthanij sicce drach. ij. ʒ. succi cucumeris asinini

drach. ij. Tere subtilissime: & ex eo per cānellum infusile
tur in nares. Deinde sugat sicut diximus. Democritus,
purgatur aliquando caput per res quæ commasticantur.
Et est purgatorium leue. Accipe matthes partes. ij. pipe
ris partem. j. commasticentur diu. & salua quæ resolutū
tur semper expuatur: & quandoque admiscemus cum ma
tthe staphidenagiam, & quandoque pyrethrum, & quā
doque radices allestæ, & quandoque radices caparis. Hæc
enim spiliū humorem & phlegma grossū educunt.
Caputurgium in inuentione nostra, conferens delicatis
ad ea quæ diximus. Recip. castorei drach. j. euphorbij. ʒ.
ʒ. galliæ mufcatæ drach. vnius partes. ij. condif drach.
vnius partem. ʒ. Fiat eorum contritio bonæ: & infunde su
per ea succi arthanij quantum autem sufficentem: & expo
ne ad vmbra donec siccetur. Deinde tere: & cum succo
venariū: aut cum succo sancti fiant colliria: & admi
nistrata sicut diximus. Gargarismata etiā materiam ce
rebrī attrahunt: quale est gargarisma factum cum oxy
melite, cum sinapi, aut cum iride: aut cum cortice cappa
ris, aut cum pyrethro, aut pipere. Paulus. Gargarisma
conferens soda frigida, & agritudinibus cerebri phleg
maticis. hierapicra cum oximelite squillitico: cum aqua
decoctionis altheæ: organi hylopi sicce, pyrethri: & si
napi. Gargarismus cum eis fiat omni hora. Suffumi
gium Gabrielis ad sodam frigidam, & agritudines cere
bri phlegmaticas. Accipe sancti vnc. ij. foliorum citri,
vnc. j. chamomille tantumde: ligni aloes, spice ana. drach.
v. ponantur in vase vitreo stricti orificij: & coquantur do
nec consumpta sit quarta pars aquæ. Deinde aperiat
orificium valis, & recipiatur vapor eius. Aliud eiusdem
sed est fortius illo aperiens opilationem cerebri, & emū
ctorij. Recip. nigellæ partes. ij. foliorum sancti: origani,
perficis hase: hylopi sicce, sic chados, ana. partem vnam.
Fiat sicut diximus. Odoramentum conferens soda
frigida. Recip. galliæ mufcatæ, aure. ij. laduram aure. ij.
& ʒ. ambre crudæ, aure. ij. musci drach. j. ligni aloes aure.
vj. Dissoluiatur ambra in modico olei de been. Cætera
autem res præter muscū terantur subtiliter: & conficiat
ur cum glutino dragaganthi. Et postquam confecta fue
rint: malaxentur cum ambra dissoluta in oleo de been ma
laxatione multa. Vltimo vero muscus trius & dissem
peratus cum aqua rosata misceatur malaxando cum præ
dictis: & fiat inde pomum vnum: aut duo & odoretur.
Deinde conseruetur in vase vitreo: aut plumbeo ne vir
tus ipsius tollatur. Hoc est odoramentum sublime. Odo
rumentum aliud ex castorei & rutæ sicce partibus equa
libus cum glutino dragaganthi. pomum fiat, & odoretur
& species per le odoretur præterquam fiat pomum. Est
enim expertum ad sodam frigidam & ventosam. Odo
rumentum aliud expertum ad frigiditatem cerebri quod
confortat ipsum: et confert soda. Recip. styracis calami
tæ electæ vnc. ij. ligni aloes vnc. iij. laudani confectionis
geanam, ana. vnc. j. et in alio vnc. vnius partes. ij. spice ʒ.
ij. galliæ mufcatæ drach. viij. matthes drach. iij. ambre
crudæ drach. ij. et ʒ. f. gargarismum mactis, ana. drach. iij.
et ʒ. Confice sic. styracis ladanum & matthes cum mo
dico olei de been resolue. Deinde tere in mortario cum pi
stillo calido, & projice super eam puluerem ligni aloes,
spice, galliæ gariophyllorum & matthes: & misce cum
eis. Post hæc funde super ea glutini, gummi arabī, aut dra
gaganthi quantum sufficit & misce conterendo. Deinde
malaxa cum ambra dissoluta cum modico olei de been
malaxatione multa conterendo. Vltimo vero aromatize
tur cum musci drach. ij. ʒ. et aqua rosata: aut fiant inde po
ma: & odoretur. Aut fiant inde trochisci: & suffumigetur
cum eis. Et est expertum veraxet suffumigantur templa,
& domus regum. Aliud valens similiter est: bonum.
Accipe buchur scendens: et ligni aloes electi, ana. partes
æquales, musci partis vnius. xix. fac ex eis poma aut nbi:

Meß

A ij

Odora
tum sub
lime.

et vtere: bonum est & expertum. Aliud valens similiter sty racis, ligni aloes ana. 3. j. gallie muscate. 3. xij. ambra. 3. vij. musci. 3. ij. & fiat sicut diximus. Aliud nobile satis confers fode & epilepsia & profocationi matris. Ligni aloes gallie muscate ana drach. v. ciniside drac. vj. confice terendo & fac ex eis pomat. aut nib. & administ. ra. aut fac collyria: & suppone in matre. Et sunt qui addunt buchu scenden. 3. xx. Inquit Hippo. Aromatica capitis grauedinem faciunt. Et ego quidem dico q. non elongatur quin hoc fiat in frequenti vlu eorum: conuertit enim vapores ad caput, immo replevit illud vaporibus. Moderatus vero vsus eorum cerebrum confortat & calefacit. Sed non fiat adeo frequens vt perducatur ad illud. Et quidem canon est non debere conferre apud repletionem. Et hoc est quod Hip. voluit. Nam post mundificationem confortat & calefacit, & residuum fode remouet. Et si foda est ex malitia complexionis frigida sine materia, aut a frigidiata aeris, inuenimus esse iuuamentum sublimis vsu eorum. Solutiorum genera conuenientium fode frigida & phlegmatica: deinceps fricantur: & primo a debilius incipiunt.

Ex eis est modus pilularum de inuentione Iudæi mû discamium cerebrum, & nervos ab humore phlegmatico & confertum fode frigida & epilepsia: & spasmo & parylisi: quarum permistio hæc est. *℞*. pul. de colocyntidos. 3. xij. ladani puri. 3. x. draganathi. 3. ij. gallie. 3. iij. falgemma. 3. j. & f. confice sic. Draganthi & gallia dissoluantur in aqua pluuiali. Ladanum vero dissoluitur in modico olei rosati. Deinde misceantur omnia & vltimo consiciantur cum eis colocyntidos & falgemma, vltimo puluerizata. Pilulæ autē ad hoc valentes sunt pilulæ de hiera, & pilulæ de speciebus, & pilulæ stomachi: quas scripsi in antidotario vniuersalium medicinarum. Mahemet Filius Zacharie. Confectio pilularum habentium virtutem hieræ, & sunt in nobilitate eius & vocauit eas cochlias: quarum hæc est permistio. Accipe pulueris hieræ. 3. xx. colocyntidos interioris. 3. vij. & f. et in alio pro colocyntide trochiscorum aladahal. 3. viij. scamoneæ antiochenæ coctæ in citonio. 3. v. stoechas turthi ana. 3. x. fiant pilulæ. dosis eorum est a. 3. ij. vsq. ad drac. ij. & f. Gal. Pilulæ expertæ ad fodem frigidam: & mundificant caput & stomachum ab humore phlegmatico: & putrido & sunt pilulæ saluæ quarum permistio hæc est. *℞*. aloes boni. 3. xx. colocyntidos interioris. 3. iij. scamoneæ coctæ in citonio. 3. iij. stoechas arabici. 3. v. falgemma. 3. ij. ani f. abstinthi ana. 3. ij. & f. turthi boni & electi sublimis. 3. xij. fiant pilulæ. Et fit dosis eorum. 3. j. vsq. ad. ij. Aaron infuso hieræ ad fodem antiquam frigidā ex humore grosso phlegmatico. *℞*. hyssopi sicce, haice, fucacha, radicem sceniculi: apij ana. 3. vij. turthi. 3. iij. & in alio. v. anisi. 3. ij. & f. falgemma. 3. ij. passulorum enucleatorum. 3. j. Decoquantur in lib. ij. aquæ vsq. ad lib. j. & coleur. Deinde projiciatur suprapfam hieræ pice. 3. x. turthi boni & sublimis. 3. iij. ponatur in vase vitreo: & suspendatur in sole diebus. x. & da huius infusionis of die ab. 3. j. vsq. ad. ij. Filius Serapionis. Infusio de aloë est mundificans caput, & stomachum & curans fodem. Reci. myrobalarum chebulorum, emblicorum, belliricorum, radicem apij: ke niculi, florum squinanthi capius lili. ana. 3. x. spice mastiches, calami aromatici ana. 3. ij. hyssopi, dauci fucacha, bedeguar ana. 3. v. colocyntidos interioris. 3. ij. Coquantur in lib. iij. aquæ vsq. ad lib. j. & projiciatur super ea aloes succotrensis. 3. j. & pone in sole sicut diximus. Et est dosis eius ab. 3. j. vsq. ad. ij. cum draganathi & mastiches ana 3. f. Idem modus infusionis hieræ valens ad idem & est fortior. *℞*. radicem apij: sceniculi, squinanthi ana. 3. x. calamenti montani, aristolochie rotunde, fucacha, & bedeguar. ana drach. v. myrobalarum indorum drach. vij. epithymi cretenis. 3. v. mastiches. 3. ij. spice drac. ij. casie,

ameos calami aromatici. ana. 3. iij. agarici. 3. vj. stoecha dos. 3. vij. passulæ enucleate. 3. ij. Coquantur in lib. vij. aquæ vsq. ad lib. v. & projiciatur super ipsam hieræ pice. 3. j. Et fiat sicut diximus. Et sit dosis eius ab. 3. j. usq. ad. ij. cum olei de chera. 3. iij. Alexander. Confectio pilularum valentium ad diuturnam fodem & hemierancam & vertiginis & epilepsiam & arthriticam: educunt humores a plurimo membrorum: et solvunt sine molestia: quarum permistio hæc est. *℞*. aloes boni sublimis. 3. j. colocyntidos interioris, scamoneæ coctæ in citonio, abstinthi, bellii, ameos ana. 3. f. mastiches. 3. iij. anisi. 3. ij. euphorbij. 3. iij. et. f. bau rachellebori nigri ana. 3. iij. cum succo caulium fac pilulas. Et sit dosis a. 3. j. vsq. ad. ij. Pilulæ nostræ confertur ægrotudini capitis, et confertur fode antiquæ: et solutione educunt humores pingues et graues et custodiunt sanitatem oculi: et curant rheuma eius. Quarum hæc est permistio. *℞*. colocyntidos turthi. ana. 3. iij. agarici. 3. iij. stoechas dos. 3. j. scamoneæ. 3. iij. et. f. spice squinanthi, xylocassia, xylo balsa, carpopalsami, aslari, rosarium, violatum: epithymi, abstinthi, cinamomi, eroci mastiches ana. 3. j. aloes sublimis ad pondus omnium. Fac pilulas cum succo abstinthi. Pilulæ alg nostre. Valent similiter ad mundificationem stomachi et capitis: et accipiuntur omni tempore. Et dicuntur pilulæ de mastiche. *℞*. aloes. 3. vij. mastiches, rosarium ana. 3. iij. turthi. 3. x. fac inde pilulas. Dosis earum est a. 3. j. usq. ad. iij. Hyera nostra. confert fode a phlegmate facta. stomachum et cerebrum mundificat hepar et membra nutritionis confortat. *℞*. carpopalsami, xylobal sami, casie, cinamomi electi, spice, aslari, mastiches, cube bg, macis: nucis muscate, squinanthi: agarici ana. 3. v. croci. 3. iij. aloes succotrensis lib. j. mellis quantum sufficit. Dosis eius est a. 3. j. usq. ad. v.

De fode ex aggregatione cholere & phlegmaticis.

Infusio confers dolori capitis, cuius materia est cholera et phlegma: et solutione educit ea. *℞*. pruna. xl. fumiterre. 3. vij. abstinthi. 3. iij. myrobalarum citrinorum, chebulorum, et indorum ana. 3. j. tamarindorum 3. xv. agarici et turthi ana. 3. ij. et. f. Coquantur in lib. iij. aquæ donec redeat ad lib. j. et. f. Et accipe ex ea. 3. j. viij. et fricetur in ea aloes turthi ana. 3. j. partem. f. agarici. 3. j. Deinde coleur et bibatur donec dimittatur per totam noctem. Si autem qui sumperit eam fuerit debilis, illa tria non fricentur in casid sufficit cum ea misceri pulpe casie situle. 3. xv. Haly modus infusionis hieræ ad fodem antiquam et difficiliem hemierancam et sic antiquas. *℞*. myrobalarum citri. 3. j. indorum chebulorum et emblicorum et belliricorum ana. 3. ij. et. f. culcure abstinthi ana. 3. v. j. fumiterre. 3. j. bedeguar mastiches ana. 3. iij. xylobal sami, carpopalsami, ana. 3. ij. acori. 3. ij. & decoquantur in lib. iij. aquæ vsq. ad vnam et projice super eam post collationem ipsius hieræ pice, ligni aloes ana. 3. f. et fac sicut dixi musset da usq. ad dies. xij. plus vel minus vsquemodum appareat sanitas. et dosis eius est ab. 3. j. usq. ad. 3. ij. efficax et expertum. Alius modus infusionis aloes confers fode permistionis cholere et phlegmatis diuturnæ. *℞*. myrobalarum nigrorum, abstinthi ana. 3. vj. fumiterre bedeguar ana. 3. j. Coquantur in lib. iij. aquæ vsq. ad lib. j. et cola. et projice super eam aloes boni. 3. vij. Et pone in vase vitreo: et fiat sicut diximus. Et da usq. ad dies. xij. plus vel minus vsquemodum appareat sanitas. et dosis eius est ab. 3. j. usq. ad. ij. efficax et expertum est. Russus Pilularum cosectio confertur ad fodem antiquam ex humore grosso phlegmatico & cholerico: quarum permistio est. *℞*. myrobalarum citrinorum: et indorum: abstinthi ana. 3. iij. anisi, bellii, mastiches ana. 3. ij. scamoneæ. 3. ij. et. f. et p. p. p. coctæ in citonio trochiscorum aladahal. 3. iij. epithymi. 3. ij. aloes boni, turthi electi, et casie ana. 3. vj. f. ali gême. 3. j. et. f. et fac pilulas cū succo ending. Dosis earū a 3. j. usq. ad. ij. Alchindus. Confectio pilularum coferentium fode

aggregationis

aggregationis cholerae & phlegmatis & sode proprie stomachi: & conferunt stomacho: & mundificant ipsum: et caput a superfluitatibus cholericiis & phlegmaticis, & mundificant sensus & viscera: & conferunt spleni. Quarum hæc est permissio. *℞. trium myrobalarum ana. 3. ij. epithymi boni, absinthij ana. 3. ij. & f. turbiti arūdis 3. ix. agarici, scamoneæ, trochisci alandahal ana. 3. ij. ap. j. anisi ana. 3. j. falsigemmae 3. ij. nucis muscæ garophyllorū ana. 3. unius partes duas hierapicre 3. v. mastiches 3. j. & f. Cōfice cum succo endiuie, & penidiarum 3. ij. Dosis earum est a 3. j. usq. ad. ij. Oribasius confectio pilularum mundificantium caput a cholera & phlegmate, & conferentium sode pmi stæ: & mundificant caput & stomachum & instrumenta usus: & attrahunt materias uehementes, quarū hæc est permissio. *℞. carobalumi recentis, asari, mastiches absinthij, spicæ, scamoneæ, cinnamomi electi ana. 3. ij. croci 3. j. nucis muscæ 3. j. turbiti bōi, rosæ electi 3. ij. f. aloes 3. viij. collocynthis interioris 3. viij. Fac pilulas. Dosis earum est a 3. j. usq. ad. ij. Gal. Cōfectio pilularum coctiarum conferentium sode permittit, & mundificantium stomachum & caput & instrumenta usus. *℞. aloes scamoneæ coctæ in citonio, colocynthis interioris albe & lenis, mastiches, absinthij romani, ana. partes equales. Confice cum expressione solatri aut endiuie. Et dosis earū est a 3. j. usq. ad unā & mediā. Pilulæ aliæ expertæ valentes similiter mundificant caput & stomachum, & cōfortant ea. *℞. aloes boni & electi 3. v. mastiches 3. ij. rosæ siccæ 3. j. Dosis earum est a 3. ij. usq. ad aure. j. Aliæ valentes similitur. Accipe aloes 3. vi. myrobalarum citrinorum drac. iij. mastiches drach. iij. rosarum drach. ij. croci drach. j.****

De soda frigida ab humore melancholico.

Sabor heben girges. Confectio pilularum indarum conferentium sode: cuius materia est melancholica, difficilis eradicationis & conferentium mania & melancholia, & epilepsia, & lepra, & morpheæ nigre, & ulceris nigris, quarum hæc est permissio. *℞. hierapicre 3. x. epithymi agarici, polipodij, stœchados, ana. 3. vi. myrobalarum nigrorum, colocynthis interioris ana. drach. iij. ellebori nigri, salis indi ana. drach. ij. & f. lapidis laguli 3. ij. Fac pilulas: da 3. j. f. usq. ad. ij. cum aqua casei infusions epithymi, & psallurum enucleatarum, & parum falsigemmae. Sunt enim mirabiles. Sunt etiā ex posterioribus qui addiderunt in permissione earū garophyllorum, anisi, spicæ, ana. 3. j. & f. Decoctio de epithymo cōferēs sode melancholicæ, & speciebz melancholicæ, & mania, & lepræ, & morpheæ nigra, & cancro & fistulæ nigra. *℞. epithymi, stœchados myrobalarum nigrorū ana. unc. j. chebulorum, emblicorum, belliricorum, turbiti eupatori, agarici, ana. drach. v. polipodij, fenæ, ana. drach. vj. sumiteræ, florum squinanthi, ana. drach. iij. corticum ellebori nigri drach. ij. falsigemmae drach. ij. f. psallurum enucleatarum unc. j. f. Omnia præter epithimum bulliant in lib. ij. aquæ usq. ad lib. j. Deinde bulliat epithimum in eo bullitione una modica. Deinde coletur et projiciatur in ea hierapicre unc. unam, & fiat sicut diximus. Dosis est ab unc. j. usq. ad tres. Hamech filius Zeçar. Modus infusionis conferens sode, cuius materia est humor adustus, aut melancholia, & est subtilis ad illud & ad maniam, & melancholiam, & epilepsiam, & verrugem, & lepram, & cæcum, & scabiem, & impetiginem. Cuius hæc est permissio. Recip. myrobalarum nigrarum, chebulorū ana. drach. viij. epithymi, reubarbari, ana. unc. j. radicem buglosæ domesticæ & sylvestris, & florum earum, ana. 3. j. absinthij drac. iij. sumiteræ drac. v. polypodij, agarici stœchados, camedryos, cainepiotos ana. drach. iij. liquiritiæ drach. v. fenæ drach. vi. psallurum enucleatarum 3. j. Bulliant omnia præter epithimum in quinque libris aquæ usq. ad lib. j. Vltimo uero ponatur epithimum. Deinde colat & projiciatur in ea confectiones Hamech secundæ,**

3. ij. & ponat in sole in uase uitreo diebus sex. Et da ex eo ab 3. j. usq. ad unam & mediam. est enim mirabile. Mei sui iuhe. Syrupus conferens ad ea quæ diximus, & nobile, & experitum, & conferit quarantæ & oppilationi splenis, & omni egritudini quæ est de melancholia. *℞. capillorum ueneris, radicem buglosæ domesticæ & sylvestris florum earum polypodij, ana. 3. j. epithymi 3. j. foliorum fenæ, cha momille, stœchados ana. 3. vij. camedryos, squinanthi ellebori nigri, ana. 3. ij. sumiteræ 3. vij. eupatori 3. iij. succi pomorum dulc. 3. viij. Omnia præter epithimum & succi pomorum bulliant in lib. ij. aquæ usq. ad lib. ij. Deinde bulliat in eo ebullitione una epithimum: & coletur, et cū succo pomorū lib. ij. cūchari, fiat syrupus. Dosis est a 3. x. usq. ad xxx. & est sublimis. Alexander. pilulæ de lapide armeno: conferunt sode melancholicæ, & educunt cum facilitate humorem melancholicum, & conferunt egritudini bz melancholicis sicut est mania, melancholia & cancer & lepra. *℞. hierapicre epithymi, agarici, lapidis armeni loti & præparati ana. drach. iij. scamoneæ 3. v. & proprie coctæ in pomo garophyllorum 3. j. fac pilulas cum aqua rosata. Dosis 3. j. Gal. Canon est quæ cura huic sode non est expolianda ab uno trium regiminum: & similis omnium trium egritudinum melancholicarum. Primum est regimen humectatiuum & impinguatiuum: præter hoc quod facit cadere in oppilationes: hoc ideo ut lenificetur, & habitetur corpus humoris: ut recipiat equalitatem digestionis in toto. Et hoc regimen est necessarium in principio & in medio & in fine: & ante finem regimen quod dicemus: & post ut non cadat in corpus humoris ut resoluat subtile, & remaneat grossum, & accidat residuo ipsius lapideas. Secundum regimen est regimen tcololum faciens resolutionem cum mediocritate: & proprie eius quod habitatum est ut fiat illud. Et hæc duo regimina oportet ut sibinuicem semper succedant: secundum hoc enim cadet digestio equaliter in materiam, & equaliter resoluatur. Tertium regimen est regimen euacuatiuum in quo tria considerata sunt. Vnum ut non semel, & multā & subitam faciamus euacuationem: sed per interualla habentem temperiem ut natura euacuationem: non euacuatio naturam regulat. subita enim et uiolenta euacuatio uix a natura regulariter operatur sicut impetus flammæ quæ subito agit in subtile & prætergreditur grossum. Opus uero moderatæ caloris est equaliter in utramque partem rei elixabilis & assilabilis agere. Secundum considerata est, ut euacuatiuum sit commensuratum non excedens mediocritatem: sed sit extensio eleuationis eius non recedens a gradu medicinarum incolumium quæ te scire fecimus in libro rectificationum earum. Tertium est, ut non expolentur solutia a rebus lenificatiuis & humectatiuis, hoc est enim quod operationem beatificat. Adhuc autem canon est ut in hoc triplici regimine confortetur cor cum rebus cordialibus generantibus in eo minera gaudij: & tu elige eas ex simplicibus & compositis: quarum traditio est apud te: cum a administratione omnium quæ ad rem gaudij pertinent: hic est enim thesaurus curg.**

De cura sode a permissione cholerae nigrae & phlegmatis.

I Vdus. Modus pilularum conferentium sode a phlegmate & melancholia. *℞. myrobalarum chebulorum indorum, belliricorum, salis indi ana. 3. ij. turbiti epithymi ana. 3. j. et f. ellebori nigri, pulpe colocynthis ana. 3. iij. hierapicre 3. x. agarici 3. vi. stœchados 3. iij. absinthij 3. ij. Dosis earum est a 3. j. usq. ad. ij. & sunt sublimis. Archigenes. Confectio pilularum stomachicarum solutio ne educendum phlegma & utranque cholera. et conferit sode stomachicæ factæ ab eis, quarum permissio est hæc. *℞. hierapicre, turbiti ana. drach. xij. myrobalarum citrinorum, chebulorum, indorum, ana. drach. v. agarici drac. iij. falsigemmae stœchados, ameos ana. drach. ij. epithymi, drach. ij. scamoneæ drac. ij. & f. Fac pilulas cum succo**

scariola. Da a drach. j. & f. usq. ad drach. ij. & f. Andromachus. Hiera confertens ægritudini capitis a phlegmate & melancholia. & confert iuuamentum manifestum apoplexia & epilepsia & paralyti. & torura. & mollificationi. & initio aquæ. cuius permittit. ℞. aloes. succi abstinthiana unc. j. hieropiræ vnc. f. turbit. drach. viij. colocyntidos interioris drach. iij. squille assatæ drach. ij. agarici. stœchados. polyopodi. et epithymi ana drach. f. ellebori nigri. pyrethri. piperis albi et longi. gingiberis. squinanthi camedryos. ana drach. ij. & f. cardamomi. macis nigelle aristolochiæ. castorei. ana drach. iij. euphorbij. drach. j. & f. croci. petroselinii. cinnamomi. spicæ. polij. ana drach. ij. abstinthij drach. iij. albarum penidiarum. vnc. iij. melis dissumati quantum sufficit. Uosus eius est a drach. iij. usq. ad v. cum aqua calsi.

De soda ex percussione.

Soda propter percussione filius Serapionis. Si super percussione in capite nullum præterit tempus. administramus in principio quæ repellant & non permittant materiam rheumatizantem ad locum recipi. & si gi in ipso. sicut recte administratur frigida litypica cum aquis & expressionibus frigidis. sicut est ramich proprie cum aqua frigida multæ frigiditatis. & comprime vehementer super locum. Et ex eis sunt rosæ. & sandali. & faisel. & sief nemite. et acacia. & bolus armenus. et chimolea & lens nō excorticata. & lictum singulariter & cōiunctum qm miscentur cū aqua solatri. aut virge pastoris. aut plāta ginis. aut coriādrī humidū. aut cum omnibus. aut cū aqua rosata & infrigidentur in niue. aut cum expressione portulacæ. Si autem post percussione præterit tempus. & materia iam rheumatizauit & collecta est medicamen resolutum appendendum est. sicut ex chamomilla. meliloto. fœ uugreco. radice althææ & similibus. Si autem non resolutur. curatur sicut dicemus in tractatu apatum. At vero & si rheumatizauit materia & adhuc rheumatizat. & partium collecta est. & partium colligenda. utraq. cura indiget scilicet & quæ repellat rheumatizandum. & quæ resoluat collectum & rheumatizatum. Sicut istas hęc de curis sodæ quæ diximus. & sufficere possunt eis quos Deus excellentissimus sanare voluerit.

De hemicranæa.

Hemicranæa ægritudo est de genere uehemētū dolorū. ppter ea qñq. indiget curatiōe. qñq. blādimē toti: & cura eius indiget obseruatiōe regimini: sicut in soda diximus. quapropter oportet vt capitula illius canonis hic et afferantur: in calida. & frigida. Cura autem blādies est cura nō vera: & est stupefacere apud uehemētē dolore ipsius pulsationē. Nos autē sanatis largitorē poscimus in primis: ut de ipso largitate fanit egēti et speranti annuat qui sit bñdictus. Afferamus autē ad locum hunc ex medicinis ibi memoratis. quas possumus habere communiter iuuamentum in omnibus ægritudinibus capitis. Et ponimus ex medicinis hic. quādam quas quidam proprias hemicranæe esse dixerunt.

De hemicranæa calida.

Et si pētū est ex parte sanguinis phlebotomia cōferre diximus. Si vero ex parte cholæræ. euacuabimus eam postq. digesserimus vitraq. partem eius. et hoc cum auxilio medicinarum quarum proprietates est hoc facere. Et ex eis est aqua fructuum & infusio myrobalanorū & infusio aloes in aqua endiuizæ quā diximus. & alia quorū rememoratio præcellit. & danda est hiera cum scam monea. Alexander. Confectio trochiscorum quibus fit linimentum ad hemicranæam cholericam uehementem et pulsatiuam. ℞. aluminis. 3. xvj. croci. 3. xij. colcothar. 3. x. myrrhæ. 3. iij. onfacci. 3. ij. calcaidis. 3. ij. gummi arabici. 3. iij. Fiat trochiscos cum vino forti aut aceto. Et cum necesse fuerit. solutur vnus cum aceto permittit. & liniatur super locum doloris. et stringatur super ipsum cum legamine vt

sedetur pulsatio. Et qñq. apud necessitatē ponitur aliqñ lum opij. Democritus. Linimentum bonum ad hemicranæam calidam. ℞. ex facce atramenti sicca: & dissolue eā conterendo cum aceto mulg fortitudinis cum octaua pte ipsius opij ægyptiaci. & labore multum in cōtritione ipsius. sicut per diem vnām. & liniatur ex eo super tempora & stringatur super ipsū. est enim expertū. Archigenes. Linimētum ad hemicranæa calidā pulsatiuā expertū est ad sodā uehementē. ℞. succi agrestis. myrrhæ ana partem. j. f. eis encausti scriptorū partes. ij. aluminis iamēni croci. ana partem. j. & quartā. Cōfice terendo cum aceto vini cōtritione multa & liniat ex eo super rēpora. & stringat sup ipsum. Filius Zacharie. Si stomachus est cum causa. danda est post mundificationem infusio coriandri. & psyllij cum sucharo in matutinis. & assidue cū aqua cōferet. si Deus voluerit. Idē capiturgum fiat ex lacte mulieris cū modo dico cāphoræ. & si necessitas vocat. adde tantundem opij quātum est cāphora. Et distilla ex eis in aurem. & nasum quæ sequitur morbum. Deinde stilla oleum violatū post horam cum lacte mulieris. Ex embrocis alijs super hec eligenda ad istum locum ea quæ congruant. Et quorū proprie præcellit rememoratio. Et ad hunc locum ex eis aliqua referantur quæ diximus in soda frigida.

De hemicranæa frigida.

Hermes. Linimētum ad hemicranæam frigidā chronicā. ℞. succi rutæ agrestis. succi alphonili ana 3. iij. castorei. euphorbij. pyrethri. ana. drach. vj. peris. sinapis. staphidiagræ. calamethi. gingiberis ana drac. iij. croci drac. iij. fiant ex eis trochisci: & cum necessitas urget. ex eis dissolutur vnus in aceto multæ fortitudinis: & liniatur super locum. & stringatur cum pila. est. n. efficax. & eo vtendum est. qñ iam oīa non conuulerint. qñ est forte. Et qñq. cum lib. j. olei & vini lib. f. & ceræ. 3. iij. bulliant oīa vsq. ad vini consumptionem. Deinde colent & fit inde vnquentum nitabile. Democritus. Medicamen magnum confertens hemicranæa difficili & chronica quæ difficulter separatur & non est quod conferat sicut illud. Accipe ex caputuræ sinapismo circiter lib. ij. & cōmisce cum oleo squillæ 3. f. costi radicū capparis. euphorbij. ana drac. iij. omnia trita cum aceto. aut uino odorifero qñtum sufficit aggregabis: & enaplasta super locum. qñ est vltimum. Hippocra. Granorum lauri partem. j. oliba ni partem. f. Misce oīa cum aqua post ipsorum triturationem. & linias super locum. Oribasius. Granorum lauri foliorum rutæ ana partem. j. sinapis partem. f. aggregent cum aqua. & administrantur. Alexander. Si est hemicranæa a cōitate stomachi. vomitus prouocandus est cū oxymelite & pipere. aut oxymelite & portis. aut oxymelite & raphano nutrito cum elleboro nigro. Deinde post vomitum detur diacitonem. aut citonia cum pipere et gingibre propinato qñ ante vomitū per triduum apocemate apij & hyssopi & dauci & similium cum oxymelite. Idē capiturgum quo frequenter vsus sum ad hemicranæa difficilem ex humore frigido. ℞. euphorbij. castorei ana ptes æquales. Fiant ex eis sief. & apud necessitatē fricetur cū vino corum super cutem cū aqua calida: aut oleo costino. aut nardino. Et distilletur ex eo in narem et aurem quæ ex parte doloris est. Deinde balnetur & consequenter adhuc ex medicamine distilletur. et hoc vicissim: cito. n. hemicranæa soluetur. si Deus voluerit. Alexander. Linimentū quo nullum magis ad diurnam & difficilem hemicranæam inuenitur. ℞. euphorbij viroreliana drac. iij. myrrhæ puræ trochiscorū croci. magnetis. croci. piperis alana drac. iij. Tere oīa & confice cum aceto. f. conterendo cōtritione multa vsquedum nāt sicut mel. Et linies ex eo totū tps & dimitte vsquedū desiccet. & iterū secundo et tertio distille. Deinde lauet. et singulis diebus sine intermissione faciat vsquedū appetat sanitas. si Deus voluerit. Aliud eiusdē. Olei de sabina lib. j. cere. 3. iij. euphorbij. 3. j. Fiat ex eis vnquentum

Præce-
ptum
Gal.

vinguentum: & ex eo mediā partem capitis iunge, & frontis antequam laeuetur in balneo. Deinde laeuetur: & fiat hoc singulis diebus, quia sanabitur, si Deus toleret. Galenus. Non est narcoticorum usus in vehementia administrationis ad ægri tudines capitis propter passibilitatem cerebri. Sed in vehementia necessitatis quando dolor sit vehemens, & amētum reddat, aut ad syncopim perducit: conuertitur regimen ad ministrandum ea cum timore & cautela post fractionem tamen excellentie eorū, & melius est administrari in emplastris quam in potibus. Deinde in caput purgīs. Et tu elige q̄ volueris ex eis quæ diximus.

De scotomia & vertigine.

CVra huius ægri tudinis sūt. v. res. Prima abscondit materiam. Secunda conuertit regimen ad membrum mandans, si est aliquod mandans, & restituit illud. Tertia conuertit regimen in administratione cibi & potus ducentium ad æqualitatem. Quarta confortat cerebrum & caput totum, ut non recipiat quod mā datur. Quinta conuertit vapores & fumos ad oppositū & diuersum. & illud fit cum fricationibus extremis & constrictione dolorosa, & ventosatione in eis & spulis, & omni quod attrahit ad diuersum, & cum clysterijs, & suppositorijs & similibus.

De scotomia & vertigine a materia calida & sanguinea.

SI sanguis quidem in causa fuerit ex abundantia eius in toto corpore primo de basilica minimus, aut de vena media. Et postea si necessitas vrget, cephalicam minimus. Hoc enim est præceptum Hippocrati. & si adhuc perseverauerit ægri tudo phlebotomabis venam non pulsatilem: quæ est post aurē ex vna parte vel ambas, si necesse fuerit. Scarificatio etiam cartilaginū aurium est nullum conferens. & competi t in hac specie ventosatio crurum. Si autem sanguinis abundantia in capite solo apparuit, de cephalica minimus sola, & venis quæ sunt post aurem. Scarificatio etiam auris vtilis est: & appositio sanguisugiarum in naribus & appositio ventosarum in nucha & spulis & collo. Et quidem omni speciei eius confert hemorrhoidum provocatio, & mulieribus menstruorum. Et sunt cibi eorum sanguinis feruorem extinguentes, & congelati & acetosi, & confert eis administratio psylli conuassati cum aqua, & gucharo in maturinis omni die aut infuso coriandri. & confert oleū rosatum & acutum conuassata, & infrigidata in niue, & effusa super caput: & olfactus eorum, & rosarium, & sandalorum, & fauē, & omne regimen extinctiuum.

De scotomia & vertigine cholerica.

CVratur cum medicinis quas in sōda calida diximus, & cum decoctione myrobalanorum, & infusione aloes, & alijs: cum regimine ciborum extinguentium: & cum vomitu, & cum syro apoclysto, si est a stomachi communitate, & cum alijs, & cum clysteribus, & talibus: & conferunt eis hiera & collyria.

De phlegmatica scotomia.

CVratur sicut sōda phlegmatica cum pilulis cochis & infusionibus de hiera & alijs: & si est a stomacho cum vomitu cum oxymelite, & pipere, aut cum raphano, aut cum sinapi, & cum clysteribus & talibus: & confert ei hieralogodon iuuamentum manifestum: & hiera Archigeni & i. theodoricon. & hiera Galenus. Alibruabam. Confectio de stoechade cuius iuuamentum est sublime ad vertiginem, cuius materia est phlegma, & cholera, cuius permittio hæc est. Recip. hieræ picræ drac. x. agaricti: epithymi, ana drach. iij. myrobalarum che-

bulorum, indorum, emblicorum: belliricorum, stoechados ana drach. iij. salis indi drach. ij. Confecte cum secania bin. & sit dosis ana drach. ij. vsque ad. iij. cum aqua calida in ieiunio.

De vertigine melancholica, aut phlegmatica ventosa.

Vertigo autem melancholica, aut phlegmatica curatur sicut sōda facta ab illis. Et vertigines quæ sunt a permittitionibus similes & vertigo quæ sit a vapore frigido. Curatio est cum administratione redolentium calidorum, aut frigidorum, sicut necessitas iuuat.

De vigilia & sähara.

SI a materia est, curet qualicunque sit, sicut in speciebus sōdæ diximus, & cum emplastris & linimentis embrochis, & caput purgīs & alijs. Dioscorides. Terantur seminum papaueris. 3. ij. aut ex corticibus & seminibus. 3. j. & infundatur super ipsum aque fontū lib. 6. deinde post horas. vj. aut. viij. mulgeatur ex eis aqua & propinetur in sero cum gucharo: & facit somnū soporis bouum, & quicquid semen papaueris & cortex ponuntur in sorbitionibus, & conferunt. Haly. Suffumigium expertum ad somnū inducendum. 3. corticum papaueris recentium anni sui. 3. xx. tortellariū de fecit. 3. viij. seminis aneti, anisi, ana. 3. vj. mastici. 3. ij. pulueris: & cribellentur per pānum de seta crudæ: & miscetur cum eis penidiarum quantum est totum. Et sit dosis eius pueris a. 3. i. usq. ad. ij. Iuuenibus vero a. 3. v. usq. ad. viij. est enim mirabile. Andromachus. Suffumigium sedans uigilias & insomnetatem, & est expertum. Accipe corticum papaueris rectiuum anni sui. 3. v. seminis lactuce aethi. granorum solatri, ana. 3. ij. opij. charat. j. Te re oia sicut alcohol. Et da ex eo a. 3. ij. usq. ad. v. Mahemet. Confectio trochiscorum expertum ad sähara cum febre & acuitate & sedat alienationem & febrem, & auert sūm vehementem. 3. seminis lactuce, portulacæ, papaueris, seminis cucurbitæ, citruli excorticati, ana. 3. v. succi liquiritiæ, amyli, dragaganthi: opij, ana. 3. j. & f. Terantur omnia sicut alcohol: & fac trochiscos cum mucilagine psylli. Et sit dosis eius a. 3. ij. usq. ad. iij. cum aqua frigida: et q̄ necessitas est maior, da cum aqua coriandri humidā, aut lactuce, aut citruli, aut cucurbitæ, aut similitum. Iudæus. Trochisci similes ualent. 3. hyoscyami lactuce, seminis papaueris, ana fac trochiscos cum succo lactuce. da. 3. i. uel. ij. cum aqua frigida. Dioscorides. Opium cū oleo suppose, somnum facit: et proprie suppositum cum lincio: sed est timor osum: & propter hoc oportet ut præparetur ita q̄ possit extrahii quando uis antequam noceat, & similes ex papauere nigro. Democritus. Embrocha confers ad sähara & dolorem capitis ex eadem causa. 3. foliorum alghanzæ, et capitis papaueris, et foliorum apij. et mentæ. et seminis lactuce, et hyoscyami, ana partes æquales. Decoque in aqua usq. ad consumptionē tertie partis ipsius. et ex ea fun datur super caput, et embrochetur cum ea. Deinde ligetur caput, et cooperatur pannis expertum est. Et si ex eis dēda fiat emplastrum, confert mirabiliter. Ilaac. Embrocha curans insomnetatem et säharam a causa frigida. Accipe florum chamomillæ, melliloti, anethi, corticum papaueris seu maluæ, corticum radicū mandragoræ, faniculi, ana. Fac sicut diximus, et embrochetur cum eo. Si a caliditate et acuitate fuerit insomnetas, embrochetur caput cum aqua ubi papauer, semen lactuce, uiolæ, rosæ, nenufar. solia salicum hordeum excorticati: hyoscyami semen et portulacæ cocta fuerint. Emplastrum confers sähara: folia portulacæ, lactuce, rasura cucurbitæ, lentacula aquæ, sem peruiua aggregetur cum mucilagine psylli: et oleo de mā dragora, et infrigidatum capiti superponatur. curat enim, si Deus uoluerit. Filius Serapionis. Linimentum confers sähara. 3. trochiscorum croci. 3. viij. opij. 3. f. cal-

sodam:& remouentium obliuionem:& incitādo eos ad lo-
quendum & vigilandum & euellendū pilos eorum:& in-
citādo eos ad viriādum & gerendum:etiam si oportet
ad comprimentū vesicā & peccinē ad hoc vt vrinēt.
Hoc est totum genus curā eorum:& hoc toto genere sana-
buntur, si Deus voluerit. Filius Zacharię. Clystere cō-
ferens lithargie phlegmaticę & obliuioni & apoplexie. R.
colocynthis interioris. 3.ij. & β. carthami. 3. j. corticū ra-
dicum capparis, feminis vrtice, ana. 3. iij. calamēthi. 3. j.
coquantur omnia in lib. iij. aq. vsquedum redeat ad lib.
j. & β. & accipe huius expressionibus lib. f. murinabati. 3.
j. & cum oleo fiat clystere & innciat. Filius Zacharię.
Clystere confers lithargie melancolicę: est illa quę ra-
rius adueniūt & si accidat raro eradicatur. & apoplexie ab
eadem causā. R. epithymi rubei. 3. j. colocynthis interior
rjs. 3. ij. polypodij. 3. β. calamēthi. M. j. coquantur omnia
sicut diximus & clystereetur cum eo. Aliud nostrum co-
locynthis drach. iij. centaureę vnc. f. carthami polypodij
ana vnc. j. hyssopi hęc radi. malue ana. M. j. mellis vnc.
iij. vel. iij. salis melle vnc. f. algemę drach. iij. fiat si-
cut diximus. Est. n. vrile, si Deus voluerit. Vomitus quoq;
prouocādos est cum sinapi:& cum oxymelite, aut cum ra-
phano & cum oxymelite, & oleo. & sale, & aqua chrysola-
chanę: aut sic: aut cum decoctione aslericę, aut simi-
lium. Alexander. Si ventris flos necessaria fuerit propter
plenitudinem, & exhiberi illam fuerit possibile, da casto-
rei. 3. j. tertiis. ij. & scamoneę coctā preparatę. 3. j. sextam
plus vel minus sicut oportere videbis: cum hydromeli
te dabis. Sed melior omni euacuatione est clystere. Ster-
nutoria & gargarismata in cap. de soda frigida elegant;
et embrochę similes: et caput purgia & odoramenta: sed
ex odorabilibus in hac parte est necem & hęc: & pprie
in processu rē: & castoreum & calamēthum: & ruta, &
sumus pilorum ignitorum cum castoreo, qm̄ excitat eū:
aut capillorum infirmi quos prius euulsisti euulsioe dolo-
rosa. Democritus, sinapisum congruit lithargię cuius
difficilis est resolutio. Sinapisum quidem est dictus in re-
positorio medicinarum vniuersaliū. Archigenes. Ace-
tum squilliticum conuulsarum cū oleo rosato in quo di-
ruptum sit castoreum confert lithargię: & euigilare facit
& qñq; pro oleo rosato permutatio sit ad oleum trini, aut
oleum de narcisso: et qñq; permiscenē cum eis capilli hoīs
adusti cum aceto, & est mirabile. Alexander. Capilli hoīs
adusti & trini multū cum aceto vsquedum fiat totū sicut
vnguentū, sunt medicina mirabilis ad lithargię: & subethi
excitat enim cito a somni profunditate: & qñq; misce-
re castoreum. Alexander. Vapores a capite optime expelli-
tur, si in principio lithargie & subeth ex oleo & aceto cō-
qualisati diu caput liniat. Sed post qñ circūtēneri incipiūt,
admisceri oportet castoreum, aut foniculum algul, aut pu-
legium, aut calamēthium, aut hęc & similia, aut neemē,
& calamēthum, aut omnia, aut singula. Emplastrum ex
arte nostra cōferens lithargię & subeth & euigilare facit.
R. pyrethri sinapis squille ana. 3. j. castorei euphorbij, ana
3. v. Misce oīa cū succo asphodeli & succo sanlicui: & epi-
themē ex eis pupis cerebri. Andromachus. Accipe squil-
lam & tere, & calidam super locum qñcum ex ea oportet,
puppi capitis applica: postqñ cum oleo rosato & aceto &
castoreo conuulsatis locum inunxeris. Archigenes. Lini-
mentum resoluens lithargię & subeth. Accipe olei de beti-
olei nardij & costini ana partem. j. castorei quartā partis
vnius: euphorbij tantundem: & pyrethri simistr, squille
parē, & β. fiat ex omnibus liuimētū, & epithemē cū eo.
Gal. Si diuturna efficitur passio, castoreum a granis. iij.

vsq; ad. v. cum oxymelite bibere dandū est, satis a me ex-
pertum. Et similis theriaca data: aut mithridatum confert,
aut diamusciis & similia. Philagrius. Stimulacia corpus
sunt de genere materię diuertere facientium, & operantur
plus qñ fricatione extremiarum & compressio dolorosa. Et
sunt proprie qñ liuimenta & cōfirationes sūt cum rebus
acutis, sicut est aceti squilliticū pprie & squilla & sinapis
cum aceto, & est urtica & semen eius, & pyrethrum & semē al-
megecon & folia eius. Ex istis. n. cū fricatur, extrema ma-
teria ad diuersum trahitur: & subeth impeditur ut non p-
fundetur in ipsū: si gloriosus Deus voluerit.

De diminutione memorie.

IN primis mundificatio fiat capitis & corporis totius
si est a materia phlegmatica: postqñ digesseris cā. Et
euacuatio in principio rei cum medicinis operatibus
cum facilitate, sicut est hiera confortata cū pulpa colocyn-
thidos & castoreo & alijs que nominauimus in soda: & gra-
dum pcedemus ad maiora sicut sunt hiera magnę theo-
doricon: & nuces muscatę, & alia que diximus: et collige
ex eis emplastra & caput purgia & alia. Et afferas etiam ad
hanc partem que diximus in lithargia. Mahemet arabi.
Linimentum confers lithargię: & obliuioni & cō-
gelationi. R. olei sambucini. 3. j. olei de becn. 3. ij. euphorbij.
3. j. castorei. 3. β. fiat linimentum & vngatur cum eis locus
memorie: quoniam confert. Filius Zesar. Zingiber
condium reparat memoriam: & proprie sumptum quo-
libet mane: & quandoq; confortatur cum olibano & pipe-
re & est efficacius. & qñq; confortatur cum anacardis
& proprie si admiste sint gingiberis conditi. 3. ij. mellis ana-
cardi. 3. j. & β. & sit dosis 3. j. Filius Girges. medicamen
eiusdem reparatiuum memorie, et cōseruatium eius.
Accipe acori in alio huec, nutriti lib. f. piperis longi. 3. j.
paries. iij. cimini. 3. v. Misceantur oīa simul & administren-
tur. Et sit dosis eius a. 3. ij. usq; ad. v. Hali. Medicamē ex-
pertum confers memoriā: confers senibus. R. mellis
anacardi partes duas: olibani ciperi acori ana partes duas,
piperis, macropiperis ana partem. j. chebulorum indorum
ana partes. iij. cimini partes. iij. mellis quātum sufficit. Do-
sis eius est. 3. ij. Medicamē nostrum expertum ad destru-
ctionem memorie reparans et cōseruans eam. R. mellis
myrobalanorum chebulorum lib. f. piperis longi. 3. ij. et
β. Teraur piper et misceatur cum melle et chebulis: et aro-
marigeetur cum galle muscatę. 3. ij. musci boni. 3. f. & su-
maur ex eo omni mane in ieiunio a. 3. ij. vsq; ad. v. Est
enim nobile expertum. Et qñq; miscuimus cum eis oliba-
ni masculi. 3. j. et est bonum. Et qñq; datur predictū me-
dicamē sine olibano postqñ deglutuerit ex olibano cicera-
tria: et est melius et proprie sumptum cum aqua hyssopi
et olibani aut uino permisso. Filius Zacharię. Cōfectio
anacardina bona confers obliuioni & canicie: an horā,
et morphę et baras. R. myrobalanorum indorum embli-
corum belliricorum ana. 3. ij. piperis, macropiperis, oliba-
ni, gingiberis. hyssopi sicce acori spice cyperi, et alijs
pro aceto huec ana. 3. v. mellis anacardi. 3. v. mellis quāt-
um sufficit. Dos is a. 3. j. vsq; ad. ij. expertum verax. Cō-
fectio anacardina quam diximus in antidotario excellens
est in confortatione sensuum et memorie: et facit eam re-
cuperare perdidit.

De melancholia & mania.

Diximus in soda intentionē Gal. in curatione egritu-
dinum melancholicā esse in tribus rebus. Prima
res est regimē circa adequationem curę eius et di-
gestionem ipsius. Secūda res est sollicitudo circa euacuatio-
nem eius. Tertia res est regimen cōfortatiuum cordis cō-
pēctens omne regimen dilatans animā et faciens in ea mi-
neram gau diij. Primam autem rem duo tāgunt regimina.
Primum regimen est regimē humectatiuum et impingua-
tiuū quod in tota cūrgulatione extēdēdū est: pēct qñ fa-
ciat cadere in oppilationes: et cōpēct hoc regimē cū balneo

Tria in
materia
euacua-
tione at-
tenda.

& embrochis humectantibus ante cibum: & effusiones aq̃ calidae super caput & humectationes aeris habitalis eius & fricationes: & vnctionibus: ternerum facientibus corpus: & cum cibus & potibus humectationes humores laudabiles generantibus: & omni quod impinguit & humectat ex cibis, & potibus, & medicinis, & quiete, & somno, et sit studium in omnibus his supra studium secundi regiminis quod nunc narrat. Secundum regimen est regimen resolutionum faciens resolutionem cum mediocritate. Et proprie eius quod habitatum est ex precedenti regimine, vt fiat illud. Et hęc duo regimina oportet q̃ subiuuicem semper succedant vt cadat digestio equaliter in materiam q̃m est cura vera. Secundum rem complet tria considerabilia in euacuatione materia attendenda. Primum est vt nō semel, & laboriosum, & subitam faciamus euacuationem: sed per interualla habentem temperiem: vt natura euacuationum regulet: non euacuationum naturam. Hoc enim est præceptum Hippocratis. Subita cum & violenta euacuatione vix a natura regular. Et eius operatio est sicut in petris flammæ quæ subito in subtile agit & debile: & prætergreditur grossum. Opus vero moderati caloris est æqualiter in vtraq̃ parte rei elixabilis, seu assabilis æquale. Secundū considerabile est vt euacuationem sit commensuratum nō excedens mediocritatem: sed sit ex isto eleuationis eius nō recedens, aut modicum recedens a gradu medicinarum in colationum quas te scire fecimus. Tercium est vt non expolietur solutius a rebus lenificatiuis & humectantibus. Hoc enim est quod operatione beneficiat. Amplius autē rei huius secundæ regiminis perficitur cum administratione phlebotomiae & subtractione sanguinis vbi oportet. Et medicinz euacuatiz, & enematum, & collyriorum conuenientium primo lenium, deinde acrium et inter dum vomitus q̃ proprie passio est stomachica: aut in stomacho fuerit aliquid quod ad ægritudinem addataur cum cibus fuerit corruptus in stomachis eorum. Tercia rē cōplet administratione rerum s̃m oē genus generantium eis gaudium & læticia siue cibalium, siue medicinalium, & siue potabilium: & adhuc ex rebus q̃ audiunt et vident & odorant, et quocumq̃ mōs sentiri possunt: & administratione aeris temperati & aspectu formarum multo decoratis & ornatis, & negotiorum iocunda, & blandimentis, & suggestionibus, & promissionibus rerum de quibus dolent de perditis, & aspectu ludorum distrahentium intentionē eorum a re de qua dolent, & omne quod ad rem gaudij pertinet.

Cura mania & melancholia plangineæ.

SI sanguis exuberat in toto, & venæ plene sunt, euacua ex vena nigra, & post istam ex basilica: & hoc in me laciola. In mania vero fac e contra scilicet incipe a basilica, post ipsam, si oportet, ex vena nigra. Et post istas phlebotomia de saphenis: & si adhuc oportet, fac ex vena quæ currit ad pollicem pedis: si videris in ea plenitudinē, & maxime in occultatione mensurorum: trahit. nea phlebotomia hæc. Et si adhuc hæc non consulenter, & una frōtis facies, aut sanguisugis in ea & naribus applicabis: q̃m omni permissioni consent: & est administranda in hac ægritudine semper phlebotomia largi: vt non egrediatur subtile & remaneat grossum. Et si sanguis p̃cōm in capite solo fuerit, phlebotomia ex cephalica: & considera quæ duarum partium capitis sit grauior: & tunc ex eadem cephalica phlebotomia. Et si fuerit sanguinis abundantia propter opilationem quæ est in hepate aut splene, phlebotomia ex saluarella dextra aut sinistra. Et si fuerit in vtroq̃, nunc ex hac: nunc ex illa phlebotomia. Adhuc autem te scire fecimus: q̃ hemorrhoidum prouocatio & mensurorum omni eorum speciei consent: & similiter apertio varicum: & similiter apertio plenitudinis venarum pedum in fine rei. Sabor Rex Medorum. Syrupus confensus mania & melancholia ex adulatione cholerae citrine. R. succi buglosse digmestice & sylueltris ana lib. ij. succi pomorum dulcium

redolentium lib. ij. folliculorum fene. 3. iij. croci. 3. ij. guchari tabagery. lib. ij. sit autē sic. Sene prosciāt in succis p̃ diē & noctē post contritionē eius: deinde bulliat ebullitio ne una autē ij. deinde cum succo huius sit stirpus. Crocus autem contritū in p̃ano in eius decoctione. da. 3. ij. vel. iij. cū aqua buglosse & q̃nq̃ apud necessitate detur cum aqua ca lei. Gal. Accipe folliculorum fene lib. ij. Et submerge ipsum in cado multo albi: & dimittat per menses sex & p̃p̃inetur cum aqua buglosse oī mane in ieiunio. Confectio mania & melancholia mitabilis & mundificat cerebrum, et sensus, & generat gaudium. Et si decoquatur sene in iure gallorū et gallinarū, aut carnū, aut pisciū, aut ouorū confectio similis. Filius Zecar. Infusio epithymi confensus mania & melancholia: ad adulationē cholerae citrine. R. epithymi cretensis. 3. ij. florum buglosse domesticæ, aut syluestris. 3. ij. salis indi. 3. j. & f. pone in scutella lapidea: & p̃ijce super eam aqua casei sumpe ex capris. 3. xij. & dimittet die ac nocte sub aere lympido, deinde bulliat ebullitio vna. coletur & prosciatur super ipsum cathartici relict. 3. f. Et est dos. 3. j. vel. ij. Infusio alia. R. sene. 3. ij. pruna. xl. aqua casei quantum sufficit. Tryphera de epithymo, quæ administratur inter euacuationē & euacuationē in diebus q̃m non administratur euacuatio. Facit enim reuolueretere, & generat gaudium. Cuius permittio. R. myrobalarum chebulorum, emblicorum, belliricorum, et indorum ana. partes equales: epithymi sublimis partes. ij. hieropierem. f. Coſice cum melle emblicorum, aut chebulorū. Et da oī die diximus, ana. 3. ij. vlp. ad. iij. Gabriel. Pilula de lapide atmeno quæ mundificat caput ab humore melancholico: & conferunt ægritudinibus quarum materia est melancholica, sicut mania proprie, & melancholia, & tristitia sine causa, quarum permittio. R. polyodij epithymi ana. 3. v. lapidis armeni loti s̃m atrem. 3. ij. & f. myrobalarum chebulorum indorum ana. 3. ij. stœclia. 3. x. salis indi, colocynthis interioris ana. 3. iij. emblicorum belliricorum, hæce ellebori nigri ana. 3. ij. hieropierem turbari ana. 3. j. & f. Coſice cum oxymelita & da. 3. j. vel. ij. cum aqua casei. Filius Zacharie. Modus confessionis confensus melancholia & timori. Recit. myrobalarum nigrorum. 3. xx. harmel polyodij sebram idest osyrym māius marrubij albi ana. 3. v. epithymi. 3. xv. stœchados. 3. x. agarici ellebori nigri alie lengemich. ana drac. v. gariofil. 3. ij. melitæ. 3. ij. corticum citri buglosse ana drac. iij. nucis muscatæ galliæ muscatæ ana drach. 3. Confice cum melle pilularum & melle emblicorum. Dos ana. 3. ij. vlp. ad. iij. Filius Zacharie. Modus electuarij lætificantis & generantis gaudium & reuolueretere facientis, & coloris pulchritudinem & odoris bonitatem in toto corpore operantis: & digestionis bonitatem & retardatōis canoscutis permittio hæc est. Recip. roſam. 3. ij. cyperi. 3. ij. & f. gariophyllorum mastiches ligni aloes. spicæ alari ana. 3. j. & f. cinnamomi & croci, melitæ, alfelen gemisch. margaritarum, foliorum indorum, macis, cardomomi heyl, nucis muscatæ, corticum citri, galliæ muscatæ gedoarie, doronigi osyrymi maioris ana. 3. j. musci boni. 3. j. quartā. Confice cum melle belliricorū & melle emblicorum: quod sit quadruplum specierum. Sumas sicut tryphera & est magis conueniens in hyme. Alia adhuc ad maniam & melancholiam conuenientia eligi possunt ex his quæ tradita sunt in gradatō maior, & in cap. de fonda ex eis quæ educunt materiam earum: & ex eis quæ cōfortant corq̃ requirantur ibi & afferantur ad locum hūc. Embroche autem conuenientes elegant in quibus studij humectandi sit, vincēs supra studium calefaciendi aut infriigidandi. Et nos plura ex his diximus, & tradidit Gal. decoctionem caprum hoedorum, & pedum linum castoreum cum lacte nup̃ mulo, & butyro crudo esse embrochā mirabile ad humectandum & leniendum ea in quibus humectationē q̃rimus: et est necesse ut in die quinquies ex ea

Ius alte-
ratum.

Syrupus
de
pomis
Sabor

caput

caput liniatur & embrochetur. Alcāgi. Mulgeatur super caput lac & oleum de cucurbita. Aut oleū de lactuca: aut de papauere cum oleo chamomilino: & iuuatur eis multū & humectat cum temperie. Embrocha conferens eis, & faciens somnum. Accipe papaueris & chamomillæ & leuaniū lactucæ ana partes æquales. Coquatur in aqua sisf scienti vsq; ad consumptionem mediæritas eius & embrochetur cum ea. Vomitiua congrua in tribus casibus paulo ante diximus esse, & fiant in primis cum leuioribus: si cut proprie cum oxymelite & aqua repidi: aut cum oxymelite & raphano: aut cum raphano qui est nutritius cum elloboro nigro: aut cum expressione raphā si nutriti: aut cum aqua decoctis mabrahūmich: & redi post illud ad confortationem stomachi cum eis quæ dicemus. Immo sit studium tuum post curā cordis, vt verificetur in eo digestio. Et si accidat vt corrumpatur in eo cibum tam cito vomitu expellatur. Nihil enim est eis deterius q̄ corrupta digestio, cibum supra cibum indigestum. Et somnus supra cibum corruptum, & balneum: quinimo sustinere cibū corruptum est eis res nociua. Gal. Vident acuta & similiter vrinam prouocanti, quoniam quod subtile est in materia excluditur: remanet in residuo grossum eius proum fieri essentia lapidis simile. Gal. in melancolia splenali, aut myrachia, sollicitudo attendenda est circa splenem & myrach. & sit quadruplex sollicitudo. Prima qua mundificetur corruptum eorum. Et secunda vt prohibeatur vapor corruptionum venire ad caput & pprie cum vtiolis & emplastris rubificatibus sup locum: & fortasse cū cauterijs, & cum eis quæ detrahunt ad diuersum & oppositū sicut sunt clysteria & puocatio hemorrhoidū: & mēstruorum: & phlebotomia saphenæ, & veng pollicis, & positio vtiolarum in tibijs & pedibus. Tertia est vt confortetur & rectificentur splen & myrach: vt materia non corrumpatur in ipsis: immo digeratur omne corruptum: & fiat minima materiet huiusmodi. Quarta est vt confortetur cerebrum: & non recipiat superflua sicut sepe diximus.

De epilepsia.

CVra huius ægritudinis sunt sex res. Prima ponit regimen in vita. Secunda aquat & coarpat materiam. Tertia abscondit ea. Quarta ponit regimen in conuersione residui eius ad partes diuersas & oppositas. Quinta rectificat membrum mandans si est aliquod mandans: & rectificat cerebrum. Sexta corrigit accidentia. Primā autem rem complent administrationes regiminum in sex generibus rerum nō naturalium, de quibus est aer, qui est temperandus eis, ne calidus sit, nec frigidus, sed sit ad siccitatem declinior: & confert interdum de regione in regionem mutare aerem: & aliquando consuetum, si sub eo morbus accidit. In eis enim sepe dissolutus morbum permutat & in quibusdam sit dissolutus addat ad morbum, reuertit ad consuetum permutat: & tu complexionem ægræ, & aerem cōsidera, & reuelabit fugiendus aer, aut non fugiendus sit. Cibum autem cōmensurandus in qualitate & quantitate est et & in ppriate et alijs. Cibum pueris sit lac rectificatum in bonitate dietæ lactantis: & bonitate dispōns eius vt nec pinguis, nec tenuis, nec itracunda, nec pigra, nec multum la boris, nec multum quiescentis, viui da vultu bonorum morum, non luxurians: cuius operationes naturales sunt veræ & pprie digestio. Et alijs sit pprie cibum boni nutrimenti & laudabilis chymi non vaporosi aut corrupti: & sit ei bus habens mediocritatem cum declinatione sua ad siccitatem modicam, & sit facilis ad digereundum non grauā naturā: & neq; sumatur ex eo vsq; ad repletionem, necq; supra repletionē: necq; supra cibum indigestum. At vero facietat nauicatūa supra inq̄rum possibile est. Adhuc autē elige ex cibis fm ppriate. Inquit, n. Dioscorides. Ruta confert epilepticis. Apium vero eā excitat. Et fortasse endiuia cōcedit, & anethum & coriāridū. Et phibeant fructus oēs nisi quidā styptici sup cibum, vt phibeant alcēsum va-

porum & confortent stom. Et prohibeant caules & porri. Et pisces quidem sunt molesti eis. Hæc dng vero. carnes & pullines gallinarum & capriolorum & leporum iuueniet: q̄ hoc cursu procedunt. Potus autē eorum vtilis est vini multæ permittionis, nec nimis antiquum, nec nimis nouū clarum, subtile, odoriferum, & stypticitatis parum habens. Dulce vero & grossum malum: & similit̄ etiā purum si sit elegās. Hydromel quoq; est potus eis elegātus q̄ vinū. Vient autē super repletionem potum qualificatū sit, & q̄ digestio fieri incipiat: & potum oēm immoderatū: & potum aquæ: & potum vaporosum sicut est vinum de da ctylis & similia. Famē autem oēm et repletionem fugiāt. Moderatum quoq; ieiunium cōfert & melius in hoc casu moderate inanitum, q̄ repletum. Viciē corium: et fortassis coitus apud eos qui vltimæ abstinent, sit moderatus sit, la nat. Sōnus autē & vigilæ supra rōnē nocent: et supra fatietatē somnus nocet, & supra maless. Cōfert vero apud principium digestionis cibi, sed moderatū. Sōnus apud ieiunium & vacuitatē nocet. Exercitium & quies supra rōnē nocent. Moderatum vero vtrunq; cōfert: & pprie fm legem. Nā moderatum exercitium in ieiunio confert. Nocet qualescunq; sit post cibum. Quies vero cōtrario iuuat & nocet. Quā autē quod dilatat atam & confortat, cōfert. Angustia autē & tristitia nocent & dolor & sollicitudo laboriosa nocēt. Secundā autem rē complent: q̄ materia ppriate & virtute adaptat: vt eius facilis fiat expulsiō qua hia sunt quilla: & acceti eius & oxymel ipsius, & decoctio & syrupus hyssopi, aut althæe, aut stæchados, aut acori, aut origani & similia. Tertiā autem rē cōplent euacuationes decentes quarū rememorabimur & clysteria et sup positioria lenia & acuta. Et in sanguinea sflomia saphenæ & puocatio hemorrhoidum: & mēstruorum: & emissio spermat̄is si a refectione eius fiat: & expulsiō vermiū si fiat pp illos. Quartā rem cōplent gargarismata & sternutatoria: & pprie vomitus & cōmaticationes multipliciter saluæ & spūm, & fricationes, & ligaturæ in extremitatibus: & vtiolationes in eis: & emplastra rubificatiā, & pprie super mēbrum mādans si est mēbrum mādās. Quintā rem cōplet rectificatio stomachi, si est a stomacho aut matricis, aut intestinorum, aut membri alterius, sicut diximus, & dicemus. Et in oibus his rectificatio cerebri debet esse intentio prima, q̄q; itā diximus. Sextā rem cōplet administratio medicinarum q̄ cum ppriate retardat paroxysmum, aut mitigat, aut cito ipsum cessare faciunt, aut phibent aduētum eius oīno aut occidit, sicut dicemus post. Et aliq̄ phlegmatica febris & pprie longa resoluū. digerit. n. et consumit materiā eius, et q̄q; apud resolutionē eius apparet in gribus capitis laphati, aut albaras et significat salutē. Apogēma hyssopi cōferens epilepsiæ ppriate mirabiliter. Accipe hyssopi sicce lib. j. pallularū enucleatarum. 3. ij. Coquant in lib. ij. aqua pluuiālī vsq; dum sit mediæritas eis cōsumpta. Et da de mane cū oxymelite squalitico, bonum et expertū. Et q̄q; addit in apogemate hæfec, et q̄q; epihemum, et est efficacius: et q̄q; sit inde hyrupus melinus cōferens eis, si Deus voluerit. Res autē quas semp in potibus sumere oportet, sunt peonia et semē eius et pyrethrum lileosorum Arist. rotunda. Et hæc quidē dā da ad purgationē post cum hydromelie, aut apogemate hyssopi, aut aliquo talū. Ioānitius. Cōfectio hierē dia colocyntidos sup qua expectat fiducia inuamtorū multorum ad ægritudines oēs capitis: et cerebri et neruorum difficilis eradicationis, sicut est soda pprie, et hemicranæ et epilepsiæ, et palusis, et tortura, et vertigo, et tenebrositas visus. Cuius pmissio. hæterepic. in qua aloes fuerit duplū specierum. 3. v. trochiscorum alandahal. 3. ij. turbiach. 3. ij. squille allagæ agari: stæchados ana. 3. ij. et. f. scāmonee an tuo cheng coctū in pomo aure. iij. bellbori nigri falis gēmæ bellij ana aure. iij. Bellium resoluatur in vino pmissio. Cæteræ autem res terantur et cribellentur, et sūt trochisci

Digesti
ua.Signum
salutis.Aer qua
lis.Nutrix
puerorū
epilepti
corum
qualis.

cum bdellio dissoluto, & siccentur in vmbra: & iterum te-
rantur & cribrentur: & confice cum melle passulorum cō-
terendo usq; dum fiat sicut pasta, fac pilulas: & sit dosis a
3. j. usq; ad 5. j. Mahemet Arafī. Confectio medicaminis
quod omni die dā ad epilepsiā & vertiginē, & pparat ma-
teriā cuius permittio 18. stochados. 3. x. agarici. 3. ij. et. 5. si
seleos. 3. iij. violarum siccarum. 3. 5. cōfice cum kelines. Et
da odie in modum durū aut trium nucum cum oxyme-
lice squillitico. Idē cōfice odia mira ad epilepsiā p̄pria
& expta 18. pyrethri si seleos stochados ana. 3. x. agarici. 3.
5. cordum ni. hāce aristo. rotundē, asphodeli, ligritiā, car-
pobalsami, peoniae ana. 3. ij. & accipe expressiōis squille,
& mellis partes aequales, de quibus cōfctis ad spissitudinē
q̄tum sufficit ad aggregādum, ea accipe. Et deinde reco-
de in vase uitreo. Dosia a. 3. ij. vsq; ad. 5. ij. el. n. medicamen
ultimum. Filius Serapionis. Pilule ad epilepsiā ex phleg-
mate experta. Accipe si seleos, aristo. rotundē, castorei, sa-
lis indi ana. 3. iij. ra dicum peoniae, trochiscorum de squil-
la ana. 3. vj. hieropi. stochados, ephyni ana. 3. x. polypo-
dij. 3. vj. agarici. 3. xij. colocyntidos. 3. xij. in alo. v. turbich
3. xv. myrobalanorum nigrorum, belliricorum, emblico-
rum ana. 3. iij. lapidis laquli. 3. xij. myrobalanorū curio-
rū, ellebori nigri, cancyptos, camedrys ana drach. v. iij.
Confice cum fecaniā squillitico. Dosia a. 3. j. usq; ad. 5. j.
& 5. f. Filius Serapionis. Pilula ad epilepsiam melancoli-
cam fideles, & morpheam nigram, & agritudinem inelā
ticam. 18. hierapicrae. 3. v. ephyni. 3. x. lapidis laquli lo-
3. 3. vj. scānone. colocyntidos ellebori nigri, spice ana
3. ij. Confice cum aqua mellis. Da cum aqua ephyni &
& passulorum. Alexander. Pilula quibus nullae fortiores
ad epilepsiā & arthriticā & podagrā. 18. aloes colocynti-
dos scānone, bdelli, ellebori nigri, corticum gūmi ana
partē 5. euphorbii, baurach ana partē 5. cōfice cum succo
caulium. Dosia a. 3. j. usq; ad. 5. j. Orisabius. Medicamē bo-
num quod sumit oīe die, cōfert epilepsiē & vertiginē. 18. ba-
carum lauri, piperis albi, si seleos, pyrethri ana. 3. iij. radicū
peonie aristolochie rotundē ana. 3. ij. castorei trochiscorū
de squilla ana. 3. j. cōfice cum oxymelē squillitico. Et da
cum eodē oxymelē die quilibet. Clystere conferens mi-
rabiler. Accipe altheae, hyssopi, absinthij ana. 3. 5. pulpa
colocyntidos. 3. ij. cōtāreū. 3. iij. carthami. 3. xj. olei p. ker
ua. 3. v. Clystere fiat cum eis. Sternutatoria autem & ca-
putpurgia & gargarismata & steruciones elegantur in
capi. de soda. Ruta autem & castoreum separatim aut cō-
iunctim odorata conferunt mirabiliter, & similiter gum-
mi rutae agrestis confert. Facit enim cito remuiscere: &
excitat sepulchrum a uelamentis paroxysmi. Alexander.
Ex hyssopo, pulegio, & origano cum caricarum quantia
te sufficienti pastillos facies: quos cōmasticos: quia phleg-
ma deponunt & cerebrum mundificant: adhuc autem py-
rerum cum mastiches & cerā quantitate sufficienti com-
mista: & commasticatum phlegma cum uitruo depo-
nit: & mundificat cerebrum mirabiliter. Gal. Peonia se-
cundum omnein modum administrationis eius est medi-
cina magna ad epilepsiam radice scilicet & semen eius.
Etenim si ex ea diebus singulis a. 3. ij. usq; ad. 5. ij. propinet
cum aqua mellis & hyssopi, aut cum oxymelē cōfert mi-
rabiler. Et similis si fiat ex caputpurgum aut gargaris-
mata cum oxymelē: et suffiat ex ea in nasum, & cōfert. Et
si continue pulvis eius odoratē, confert. Expertum est suspē-
sione eius in collo esse iuuamen subline, & etiam sumpta
in cibis & potibus. Et sit suffumigatio ex semine eius, &
est mirabile, sumptum ē cum melle rosato diebus singu-
lis sanari. Si Deus uoluerit. Hippocrates dixit, & multi post
ipsum, & nos etiam experiri sumus pyrethrum esse medici-
nam fidelem ad epilepsiam: & proprie conditum eius &
electuarium factum ex eo & melle & trochisci facti ex eo
sumpti cum hydromelē & caputpurgum ex eo. Condi-
tum autē eius sit sicut zinziber cōditum expertum bonū,

Confectio de pyrethro conferens epilepsia: & tortura, pa-
ralysi & agritudinibus neruorum frigidis. 18. seacul lib.
j. & pyrethri humidus aut humectati. 3. vj. mellis dispuma-
ti lib. v. pinearum purgarum lib. j. & 5. Cōdies cū zin-
ziberis & pyrethri ana. 3. j. gariophyllorum, nucis musca-
tæ, cubebæ ana. 3. iij. cinnamomi. 3. v. & in alo pyrethri,
& huc aut zinziberis aut humidiorum aut humectatorū
ana. 3. iij. Expertum bonum: & alij addunt musci, dracj.
Galenus. Post corporis & capitis mundificationem the-
riacam, aut mithridatū dabis diebus quibus a purga-
tione interposas: & proprie auellanas duas de altero eorū
& proprie in sero, aut in mane scit uideris expedire. Dan
da est etiam confectio de musco dulcis & amara, & theria-
ca diatesaron, & confectio Cæsaris, & hiera Hermetis,
& theodoricon cum nucibus muscatis. Filius Serapionis.
Confectio maliciorū faciens fluere per spum humo-
res mirabiliter & mundificans caput. Recip. pyrethri. 3.
j. sinapis, drac. j. & 5. itaphidiagris drac. ij. salis armonia-
ci drac. 5. cum mastiche & cera partibus conuenientibus
misce. Et fac formas sicut auellanarum. Et ex eis iugiter
masticetur in ieiunio. conferunt enim, si Deus uoluerit.
Galenus. Odoretur ruta omni hora: & sit caputpurgium
cum ea, & confert epilepsia. Et similiter auricula muris
bibita: & caputpurgū ex ea faciūt ruta agrestis simile ex-
perta est et similis gūmi eius. Democritus. Suffumigatē
epilepticus citi asat: & administrat odor eius: & excitat epi-
lepticū, & administrat omni hora praeruat cum ab epi-
lepsia, si Deus uoluerit. Eodem modo confert gallina mu-
scatae administrationis: & similiter gummi eius & etiam bi-
bita. Alexander. Velica apri cum tota urina excietur
in furno: & dabis ex ea ad fabā mensuram diebus singu-
lis in mane cum oxymelē: expertum est. Et dixit se usq;
ad tertiam diem quendam uidisse curatum. Dioscori-
des. Leporis coagulum si bibatur confert epilepsia. Et
similiter alinum hepar asatum et comestum in ieiunio.
Deregunt epilepsiam hepar caprinum comestum: & suffu-
migatio ex galbano: & similiter ex vngulis caprae & apii
secundum omnein modum administrationis eius: & fun-
gi & suffumigatio ex myrrha: & positio eius in naribus,
aut ex cornu caprino & hepar caprinum & hircinum co-
mestum aut odoratum.

De apoplexia.

CVra huius agritudinis proxima est cura: epilepsie
præterquam qd oportet ut omne genus curæ admi-
nistretur illico: Dilatio enim ducit ad mortem fe-
licitam, cum sit etiam ipse morbus per se parum recipiens
curam, sicut Hippo. dixit. Veruntamen ut non appareat
ex parte operantis defectus, conaberis a principio mate-
riam subtrahere quantum possibilis exigit. Et si quid
sanguinem esse uideris utriusq; partis phlebotomia cepha-
licam illico simul cum emulsione pedis sanguinis, si res
patitur. Et consequenter crura, & pedes uenofari facias,
& trahē inquantum potes ad oppositam partem cum om-
nibus generibus attractionum: & etiam cum clysteribus
autem, & sternutorijs, & suffumigationibus, & alijs. Si
autem phlegmatica fuerit materia, subtrahere etiam inquan-
tum potes, sicut hic diximus. Et ex hoc quod diximus in para-
lysi, si Deus uoluerit.

Summa quarta de agritudinibus
neruorum.

ÆGRITUDINES neruorum, aut sunt a cōplexione pu-
ra & alteratione solum, & indigent confortatio-
ne post illud. Aut sunt complexionales cum ma-
teria, & indigent alteratione & mundificatione: & demū
confortatione. Aut sunt a solutione continuitatis eo-
rum, & dicemus curam eorum in loco suo. Aut contritio
eorum, & dicemus ibi. Et complexionales quidem neruo-
rum agritudines a frigidiitate sunt sū plurimum: dein-
de ab

de ab humiditate caliditate vero & siccitate non spe,
licet quandoq; accidant. Et quidem verificum est, q; fe-
bris superinueniens curat neruorum & iuncturarum agri-
tudes quarū radix est frigiditas aut humiditas. Digerit
enim & subtilat materiam & consumit. Dioscorides. zi-
niam secundum omnem modū administratōis eius ma-
lam neruorum complexionem alterat, & eos cōfortat. Et
iuncturarum doloribus similiter & proprie comesta cū ui-
tellis ouorum & saluā, & ponit in decoctione hydrome-
litis, & cōfert mirabiliter. Emplastra quoq; cum melle &
farina hordei, cōfert doloribus eorum. Hydromel. Cōfe-
rent oibus agritudinibus neruorum frigidis & humidis.
Accipe ex zinia. lib. s. solorum saluā & leleghi. ana vnc.
viij. stochados vnc. iij. bulliant in lib. aque. vj. usq; ad lib.
iij. & cola. & cum mellis lib. s. permisce. Et proinde sup ea
piperis gariophylorum spice ana. drac. j. & s. zinzibe. cin-
namomi, ana drach. v. Dimitte a fere usq; mane. deinde
cola p colatorium. Et sit dosis eius in ieiunio. lib. s. cum
aqua calida. Embrocha cōferens agritudinibus neruorū
frigidis. q; administrāda est super caput, et locum originis
neruorum, & sup locum passionis. R. florum chamomil
lg. lib. s. ziniā, horū saluā, isymbri, & sanfuci, & stochado-
s, & leleghi. ana unc. iij. Decoquantur in lib. iij. aquae
usq; ad. ij. & fiat embrocha cum eis sicut diximus & cata-
plasmē ex fece. Est. n. expum si Deus voluerit. Iudæus.
Syrupus de stochade est medicina mirabilis. conferens
oibus agritudinibus neruorum frigidis & confortat eos.
cuius permistio. R. flos stochados unc. iij. hāsc ziniā, ana
unc. j. piperis, pyrethri, ana drac. iij. psillurum sine interio-
ribus unc. j. coquantur in lib. iij. aquae usq; ad. ij. cum mel-
lis lib. j. & sapae lib. s. fiat syrupus. Dosis eius est ab unc. j.
usq; ad. ij. cum aqua alkali. Confectio conditi ad agri-
tudes neruorum frigiditas mirabilis. R. fecalul, pincetum
mandarum, radicū acoriāna lib. j. & s. lib. fecalul
& acorus elixata & expilla, & misce cum eis præter pīneas
mellis dispumati lib. x. & decoque lento igne usque dum
spissitudinem acquirat. Deinde deponatur ab igne & pij-
ciant super ipsum pīne, et misceant adinuicem. Post hoc
pulueriza super ea piperis unc. j. piperis longi, gariophyl-
lorum sīngibe. macis ana drac. iij. nucis mulcatæ, galange
cardamomi. ana drac. iij. Dosis eius ē unc. j. mane & sero.
Decoctio confert mirabiliter ad oēs agritudines neruo-
rum & dolores eorum. Accipe ziniā recentis & humidæ
& proprie succi eius lib. s. Et permisce cum eo mellis unc.
j. & s. & olei de kenuā aut olei de tribus piperibus dictis
in annidatario aure. ij. pīcrae auri, ij. aut minus, aut plus se-
cundum q; oportet. Et da in potu drac. x. usq; ad. xx. Si au-
tem ipsa herba humida inueniri non poterit, accipe sic
ea erit lib. s. decoque in lib. j. aque usq; ad lib. s. Et
fac sicut diximus. Ex oleis autem & unguentis & empla-
stris & alijs conuenientibus ad permutationem malitiæ
complexionis neruorum in maiori grabadin plura scri-
psimus, quæ ibi requirantur: & de plurimis etiam loque-
mur in capitulis proprijs, & expurgantibus etiam mate-
rias eorum multa illic scripsimus, quæ requirantur ibi, in
præteritis capitulis plura scripsimus, & proprie in sōda
& epilepsia, & uertigine: & scribemus etiam in capitulis
quæ sequuntur. Galenus. Theriaca et myhydriatum ad-
ministrantur ad omnes agritudines neruorum frigidis cū
aqua decoctionis unius manipuli ziniā & anisi & folio-
rum rutæ & saluæ. Et conferunt in omni tempore agri-
tudinis: & in principio quidem ante purgationem: quia di-
gerunt & subtilant materiam, & permittunt malitiā com-
plexionis frigidæ. Et conferunt post purgationem: quia
residuum materiæ resoluunt. Adhuc autem habent proprie-
tate, ut neruis inuāmetum afferat manifestum, & confortet
eos. Et sit dosis a quarta drac. j. usq; ad drac. j. diebus sin-
gulis. Gal. Habet adhuc de proprietate agritudinibus ner-
uorum cōferre proprie administratio castorei oī die curat

ideū cum eo quod conuenit ei ex portibus. Huius etiā in-
tentionis est assā fortia proprie mirabiliter inuncta scilicet
& bibita omni die. Similiter oleum de narcisso & oleum de
iride cum glutin alborin, & similiter oleum de ben: & oleū
de alcanca & oleum de ruta. Piper quoq; est ad neruorum
agritudines frigiditas medicina subtilis, & olei de pipēri-
bus: & siliā. Oleū uero de euphorbio inuāmetū est mirabiliter
& similiter oleū de croco & oleū phorū. Est. n. expum uraxæ.
Humāin. Modus pilularum de euphorbio confertur ad
mollificationē & frigiditatem neruorum: & ad humores
crudos quæ descendunt ad eos, uel qui sepulsi sunt: quarum
permistio. R. euphorbii colocyntidos agarici, & serapini,
bdelli. ana. 3. iij. aloes. 3. vj. masticis. 3. xij. Conifice cum
expresione ziniā aut porri. Sunt enim expiæ. Dosis a
3. j. vsq; ad. 3. ij. & f. Gal. Confectio pilularum foudarū.
Maior experitum inuamentorum ad agritudines omnes
neruorum quæ sunt a materia grossa viscosa difficilis era-
dicationis: & ad dolores inuicurarum qui sunt ab eadem
causa: & ad omnes dolores totius corporis qui eandem ha-
bent materiam. Similiter et ad vertiginem, & ad epilepsiā
& ad emicraniam diffilem, & sōdam, & morpheam, &
albas, & lepram. R. aloes turbith ana drac. v. serapini,
ammoniaci, opoponacis, bdelli, seminis harmel. myroba-
lanorum colocyntidos interitioris. Sunt enim expiæ. scāmonē,
drac. ij. tapia indæ, hermodactyli, scēbrama drac. ij. ca-
sto. agarici, euphorbii ana drac. j. cinnamomi, croci, carda-
moni, spice, ana drac. f. gummi infundantur in aqua por-
ri & fac ex eis pilulas. Dosis a drac. j. vsq; ad. ij. Pulule fe-
ridæ minores quæ sunt potestate maiorum quarum pmi-
stio. R. serapini ammoniaci opoponacis, bdelli, aloes ana
drac. iij. castorei harmel. ana drac. j. colocyntidos. 3. vij.
turbith. 3. x. Conifice sicut alias. Filius Zachariæ Arasi.
Pilulæ scetidæ maiores quæ conferunt agritudinibus om-
nibus neruorum sicut est paralytis, & tortura, & spasmus
humidus, & dolor inuicurarum. Et solutione educunt hu-
morem grossum viscosum a locis difficilis eradicationis
eius, quarum permistio. R. hieropieræ drac. x. pulpæ colo-
cyntidos drac. vj. cētaureæ minoris metarachana. 3. v.
euphorbii drac. ij. f. scēbram, castorei, sīngibe, asce. fci
drac. j. serapini opoponacis scēragi ind. sīmpis, piperis, ana
drac. j. gummi dissoluantur in aqua rutæ & fac pilulas cū
cæteris. Dosis a drac. ij. vsq; ad. ij. Pilulæ scetidæ mino-
res ex inuentione nostra & eiusdē & sunt in inuentione ma-
iorum: & conferunt tremori mirabiliter proprie: quarum
pmistio. R. hieropieræ drac. v. pyrethri, castorei, casæ, ana
drac. iij. serapini pulpæ colocyntidos ana drac. iij. dosis a
drac. ij. vsq; ad. ij. & f. experitum. Filius Zachariæ Arasi.
Confectio amacardina quæ est medicina subtilis ad oēs
agritudines neruorum frigiditas, aut humiditas, sicut paraly-
sis & spasmus ab humiditate, aut a frigiditate, & tortura,
& tremor, & supor. statim enim sanat. Accipe sīngiberis
costi, pyrethri, nigellæ, piperis, macropiperis hueg. ana. 3.
x. myrrhæ, foliorum rutæ asce. gentianæ, aristolochiæ, ba-
carum lauri, castorei, iaspis sīnapis, ana drac. v. mellis ana
cardini drac. v. & uertiam. Inuoluantur omnia cum oleo
nucum, & conifice cum melle apum. Da ex eo in modum
grani lauri. Inqui Mahemet hæc medicina est bonitatis
magnæ ad agritudines quas diximus in oibus agritudi-
nibus frigidis & inflammatis corpus statim, & adducit fe-
brem bonā spāmo humido: & fricatur cum ea lingua, &
conferat grauedini eius, & fit emplastrum ex ea super mem-
brum stupidum & frigidum: aut fricā cum ea: & confert
proprie mirabiliter: & facit sudare, quapropter oportet ut
cooperiatur sumens eam ut sudet. sanat enim si Deus vo-
luerit. Hamech filius Zesar. Oleum quod administratur
in potu ad agritudines neruorum q; sunt a phlegmate &
humore viscoso, administrat cum aliquo quod conuenit
ex portibus. R. colocyntidos. 3. x. aloes. 3. v. turbith albi. 3.
iij. sille. 3. iij. gentianæ, psilli, jansui, ziniā ana. 3. iij. et. f.

Olea cō
uenientiaSyrupus
stochados.Pilulæ
mirabi-
les ad
tremorēInducts
febre.

amomi, spice, xylobalfami, gariophilorum, cinnamonomi, piperis, macropiperis, aristolichæ longæ & rotundæ, cæfix, polii, quinanthi, petrosilini, polypodii, anisi, epithymianæ drach. ij. & serapini, liquiritiæ, hyofcymæ, cingiberis: ana drach. ij. Contere omnia contritione grossâ, & funde super ea aq̃ fontū lib. iij. olei antiqui textū vniū coquatur leno igne vsq̃ ad quæ consumptionem. Haec. Oleum de sigâ coctū ægritudinebus neruorū phlegmaticis. Cuius hæc est permissio. Recipisgissæ castorei, prajā ana vnc. j. piperis, cingiberis quinanthi castis: ana drac. v. cyperi, costi, carphobalfami, xylobalfami, ellebori nigri, ammoniaci, spice, lerapini, aristolichæ longæ, & rotundæ: ana drach. iij. olei sitricini drach. v. aq̃ue lib. iij. Coque sicut hæc proxime diximus. Oleum aliud de sigâ valens similiter. Olei sitricini lib. ij. castorei lib. iij. Coque in duplici vase. Eligimus autem ex antidotorū vnguenta & emplastrâ: & olea de quibus est hyopii cerorū & vnguentum de bdellio: & vnguentum Phylagrios, & cerotum diapente & cerotum Alexandri, & cerotū Adromachy, & emplastrum filij Zacharie. Ioannicinus. Le sigâ cadens in neruis posterioribus iuuuenis luscipia feruaturioris et caputpurgia, propterea quod a luscipia originē neruorum diuerse fit ad locum emunctoriū communis, & purgatur per ipsū. Læsiōni autem cadenti in neruos facili steruaturia & caputpurgia prohibenda sunt in principio, fortasse enim conferunt in fine rei. Gargarismata autem sunt his illis vtilia, & proprie post modificationē communem: nisi materias ad pectus rheumatizare timearis & pulmonem. Sunt enim tunc suspecta sicut alibi diximus. Etiam quidem ex his quæ præcellerunt caputpurgia & steruaturia multa colligere potes ad hæc vtilia: & gargarismata.

De paralyfi.

In cura huius aegritudinis regimen duplex est. Est. n. regimen quoddam commune, & quoddam propriū. Commune autem regimen nunc partem morbi tangit, nunc proprietatem, interdu vero dietam. Est. primū quidem completur cum administratione omnis studij ad capitis partem posteriorem & nucham: & illud ideo qm̃ cadit secundum plurimum hæc infirmitas in neruis motuos: & eorum oriū est a posteriori cerebro & nucha. Et hoc quidem studium etiam in quibusdā alijs neruorū aegritudinibus administrari debere cōmune est. sicut est spasmi proprie tremor & stupor & torura. Secundū vero completur cum administratione medicinarū proprietate & virtute conferentium & confortantium eos, sicut hic in proximo cap. quod est ante illud diximus. Tertiū autem completur cum paucitate cibi & potus, & omni regimine exciuiuo: & sicut est ex cibi & potus & cōdi mentis enim proprietatem habentibus vt neruis confertur, sicut sunt grana pini proprie & cerebrum leporis, & nase, & origanū, & hyssopus & piper, & qñciber, & pyrethrum, & ius serpentis cum proprietate, & species salis condit, & ius gallorum anisolorum secundum doctrinā Gal. & Hydromel recipiens sinicum, hæse, lalaū, & similia. Et confert eis administratio capparis & rali alpheire in primis cū eleuantur a terra fristū cum speciebus & huc cōditiū. Vinum autem vitare oportet. facit enim ad neruos materias quæ forsitan non penetraret. Est scitō q̃ vinum inimiū est neruis & oculis per se. Ip̃ius enim ab usū est causa morbi ipsorum. Vicini etiam aquam et post supra cibum & somnū supra cibū: & sit parcas in potu secundum omnem modum: & sit potus exciuiuo: & abstineat supra sitim & famem est cura prima. Regimē autem propriū capit quatuor res. Prima est adequatio materiei: secunda est abscissio eius: tertia conuersio residui eius ad oppositū & diuersum: quarta correctio accidentia. Prima autem res completur cū administratione rerū morbi materiam carminantium & maturantium

de quibus hic paulo ante locuti sumus. Et tu require in illo. Secunda autem res completur administratione priorum euacuantium sicut hiera diacolocintidos, & pilule feride & hiera hermetis, & alia quæ supra diximus. Inquit Gal. ægritudines neuorum & iuncturarum non nisi forti agere rectificantur. Veruntamen de meliori operatione est non propterea ad vsum fortium a principio non subito tollat virtus aut resoluatur. Vomitus autem & euacuatio per clystera & proprie acuta sunt ex bonis euacuationibus. Et tunc quidem admittuntur theriace & michridatum, & confectio de musco dulcis & amara, & similia. Et quidem in hac hora anacardium quoque diximus, est eius mirabilis medicina: & hac quidem vicissitudine regimen istud cõpletur & cito sanitas restituitur si Deus voluerit. Tertia autem res completur cum gargarismatibus, & cum masticationibus, & caput purgij, et sternutatorijs, de quibus pluries fecimus mentionem. Quartam autem res cõplent victiones, & emplastra, & fricationes, & balnei, & alia de quibus loquemur iam si Deus voluerit. Et dicuntur esse febrem superuenientem ægritudinibus neuorum humidis esse curam bonã. Filius Serapionis. Decoctio cõferens cum virtute Dei ad paralytici, & mollificationis, & spasmus, & dolores neuorum. Recip. radicem apij, feniculi, anisa drach. x. quinanti drach. vj. se. feniculi, anij, petrosilini, si seles, colti, centaurei minoris, pyrethri, guthij, ziniam cordumena ana drac. iij. se. rutæ, setaragi indi. ana drac. iij. stochados, bellisiorij emblicorij ana drach. vj. Decoquatur in vij. lib. aquæ vsq. ad lib. j. Et da omni die cõ oleo de keru, aut oleo de piperibis, aut oleo de costis diebus. xxj. Et sit proprie decoctionis dosis ab vnc. j. vsq. ad. ij. & sine olei a drach. ij. vsq. ad. iij. sanat enim si Deus voluerit. Clystere confers paraly si solutionem euctis humorem crudum & viscosum quod ad admittendum est hora post horam, & pprie quãdo fit interpellatio ab alijs euacuationibus. Recip. sicle furfuris ana lib. s. meliloti, anethi, radicem maluarum mundatarũ, chamomillæ aia vnc. ij. sicule ficcas. xv. numero, fœnugreci, certami ana vnc. j. & s. pulpa colocyntidos keru mĩdatæ ana drac. ij. centaureæ vnc. iij. bulliant in lib. iij. aquæ vsq. ad lib. j. & s. Ex huius aqua lib. s. & oleo antiquo & almuti & melle clystere fit bonum & efficax si Deus voluerit. Filius Zacharij. Oleum confers paraly si & torture pprie mirabiliter. s. colti vnc. s. euphorbij, pipis, ana vnc. v. tertiam calorem vnc. s. olei de cheiri lib. s. aut olei costi, aut olei de narcisso in duplici vase coque & vtere. Archigenes. Cerotum confers mollificationi & spasmõ exper tum bonum. s. euphorbij, pipis, hyssopi humidæ amoniaci, croci, olibani, balsami, castorei, glutinis almbac opponacis ana drac. iij. styracis drac. ij. ceræ cirring lib. s. olei antiqui lib. iij. Teratur sicca: gummi vero diloluatur in vino, & miscantur: & fiat ex eis ynguetum, & vn gatur super mēbrum in quo est læsio. Sanat enim si Deus voluerit. Aliud valens proprie mirabiliter. s. myrrhæ opponacis vine lauræ ziniæ, amygdalarum amararũ, castorei, gummi ruz ægrestis thuris ana drac. ij. seagni casti pyrethri galbani, euphorbij ana drac. j. hieræ gummi prini, ana drac. vij. olei cucumeris alimni, & olei laurini, & olei de gallis quantum sufficit. Linatur ex eo super membrum. Gargarismata fiant ex eis quæ diximus. Aliud bonum gargarisma fiet cum hiera Archigenis et oxymelitis. Eligantur vero ex commasticabilibus conuenientia. Et ex eis fiant formæ sicut nuces ex staphideagra & masticæ. Deponunt enim plegma plurimum. Aliud valens simi liter. Accipe sinapis, pyrethri, staphidagrie ante. Fiant formæ.

Docu -
mētum
Gal.

rail
zob

Cibus.

Potus.

formę sicut diximus cū mastice, & administrēt. Sal solutius, cuius iuamentum est magnum ad paralyſim, & tor-
turam & egritudinis neruorum frigidas. Accipe piperis,
origani hęc, ſinapis ęingibe, pyrethri, hiſſopi ſe. apij, aut
ſceniculi, ſolij gariophylorum, huę, macis, petroſili-
ni, naſtureę ſcamoneę agarici, turbi: ana. 3. j. & ſ. ſaluſę
me ad pondus omnium. Terantur & cribellentur et admi-
nistrantur ex eis vbi oportet: & etiam ſupra cibaria. Et
quandoq; qua druplicat in eo huę, & eſt vigorofius.

Caput purgā, & ſternutatoria ſunt ad hanc egritudinem
vehementis virtutis. Purgant. n. cerebrum, & conuertunt
a parte egritudinis ad emunctorium commune. Eligan-
tur caputpurgia ex eis quę diximus & dicemus. Filius
Zacharię. Modus caput purgij conferentis proprie mirabi-
liter ad paralyſim, & torturam, & dolore capitis, &
egritudines cerebri phlegmaticę. ꝛ. caſtorei. 3. j. condifi,
piperis, cycloaminis & gilbenech, pulpę colocintidos bau-
rach rubei euſorbij, ſellis bouini exccati ana. 3. iij. Fiāt ex
eis colliria. Et deinde ſiant caputpurgia cum eis cum auri-
cula muris aut cum aqua ſinſici. Gal. quidem iam dixit
adminiſtrationem theriacę, & miſtridati ante purgatio-
nem & poſt conferre: ſicut in cap. quod eſt ante illud dixi-
mus. Anacardi quocq; iuamentum eſt ad hoc, in hac
cauſa mirabile quod diximus, & plura etiam illic ſcripſi-
mus: quę etiam huc afferantur. Quandoq; etiam datur ex
opopaneę ęntas cicetum trium cum hydromelle, et cō-
fert. Iuamentum quoq; huę conditi dicimus eſſe mirabi-
le ad egritudines neruorum omnes proprietate ſua. Et ſi-
militer grana pini. Pipera aut ſecundum omnem modum
adminiſtrationis eorū cōferunt mirabiliter. Et ſiſt aliaſeti
da bibita proprie & linia dūbus ſingul. Et iam quidem
diximus iuamentum caſtorei magnificari ſecundū oēm
modū adminiſtrationis eius. Et ſiſt vlyp capparis. Her-
mes. Magnificatur iuamentum vlypis ad paralyſim &
egritudines neruorū alias. & pprie embrochatio facta ex
aqua decoctionis iplius: & proprie vlyp dum diſſoluatur
membra eius in ea. Et magnificat & oleū decoctionis ip-
ſius. Et nos ſcripſimus illud iſegradin medicinarū vſu.

Ioannicius. Pillule de opopaneę ſunt medicina ſublimis
ad egritudines neruorū & exccat aut eis humiditates viſ-
coſas, & mucilaginoſas, & conuertunt paralyſi torturę, ſpaſ-
mo humi ſo, & dolori iunctura & dorſi, et genuum: quarū
permiſſio eſt hoc. ꝛ. aloes. 3. x. trochiſci alādhah. 3. vj. et
ꝛ. opopaneę ſerapini, ammoniaci, b. dclij hermodactylo-
rū: ana. 3. v. harmel, ſicci cucumeris aſſini: ana. 3. ij. & ſ.
piperis, macropiperis, ęingibe, tapſę, myrobalarum ci-
trinorum, belliricorum, emblicorū, myrrhę, croci, euſor-
bij, caſtorei ana. 3. j. ſcamoneę. 3. j. & ꝛ. agarici. 3. ij. turbi-
th. 3. vj. Gūmi infundant in aqua cauſii aut porrorū, ęgere
aut tēs infundant iſpſionē ziniam. Deinde miſce oia ſi
mil poſtq; in ſpibus exccata fuerit expreſſio zinii tribus
vicibus, ſiant pillule. Et ſic doſis earum a. 3. j. vlyp ad. 3. ij.
Sunt. n. mirabilis virtutis ſeu iuamenti ſi Deus voluerit.
Ioannicius. Vnctiones & emplaſtra rubificantia quādo
exhiberi oꝝ in loco originis neruorum quibus accidit pa-
ſio, applicanda ſunt, vel ſaltem in parte & latere ortus eo-
rum: & ex vnctionibus ibidem adminiſtrandis eſt oleum
nardium & coſtium cōfortata cum caſtoreo, euſorbio,
pipere & pyrethro. Ex empliſ quidē eſt radix liſij. Iplā. n.
eſt iuamenti magni & proprie adminiſtrata fricando, &
comprimendo ſuper locum, & vngendo. & ſi miſceantur
cum eo grana alrahę, magnificatur operatio. Mahemet
Arali. Modus linimenti conferentis paralyſi mirabiliter.
ꝛ. cęrę citring. 3. ij. olei de narcifſo, & olei de liſio: ana. 3.
v. myrrhę opopaneę, ana. 3. j. caſtorei. 3. vj. euphorbij. 3.
iij. Fiāt ex eis emplaſtrum & liniatur in latere altero.

Ioannicius. In ſine quidem rei cōferunt ruępę, & balnea
ſine aquis, & fricationes in eis cum ſale ſolutio quę
diximus: aut cum caſtoreo & aniſo & dauco: aut cum

ziniam ſiccata: aut cum vrica acuta. Et conſentit
etiam aquę thermarum poſt fricationem in balneo ſic-
co: & abſtinentia cibi & potus ſupra balneum: & regi-
men exicitiuum q̄tum poſſibile fuerit. Sanabitur enim ſi
deus voluerit.

De tortura.

Tortura quędam eſt a ſpaſmo, & contrahit ſuperius,
quędam a paralyſi & molliſſicatione, & relaxat ad in-
ferius. Et illius cura eſt cura ſpaſmi quam dicemus.
Et huius cura eſt vtrā paralyſim quam diximus, pꝛetęq;
oꝝ caput purga & gargarizata ante purgationem vtri-
cū ſit poſt modificationem cura vera. Verum gargarizata
cunctis medicinis preponenda ſunt caputpurgia: q̄ ſit
vtrāq; cura vera. Et ſit ſtudium ſcipue primum in admi-
niſtratioe medicaminū: & emplaſtorum & linimento-
rum & medicinarum rubificantium in ſpondilibus cerui-
cis. Deinde perueniendum eſt ad mandibulam: & ad partes
faciei: & hoc eſt ſtudium ſecundum ad cauteria autem
approximandum eſt, quando iam omnia nō conſulitſe ex-
perietis. Et hoc erit ſtudium vltimum. Primum autē ſtu-
dium perficitur cum adminiſtratione emplaſtorum, & li-
nimentorum in ſpondilibus ceruicis, vnde nerui faciei or-
tum habent & muſculi ex eis quę diximus in cap. quod eſt
ante illud, & ex eis quę dicemus. Secundum autem ſtu-
dium perficitur nunc cum rebus extra, nunc cum rebus
intus. Res autem quę extra adminiſtrandę ſunt, ſunt
linimenta & emplaſtrationes, & embrochationes, &
evaporationes & ablutiones, & calefactoria & ex eis quas
diximus & dicemus. Res vero quę intra ſunt admini-
ſtrandę: ſunt quędam commatlicabilia: ſicut formeę
factę ex huę & nucę muſcata: & alijs quę dicemus. Et
ſicut commatlicatio nucę muſcata & retento eius in ore
ex parte paſſionis continę integrę, aut commatlicatę, &
retento calore ex parte paſſionis & ſub lingua. Et admi-
niſtratio fricationis in parte interiori mandibulę, cum ana-
cardio, aut theriaca, aut miſtridato. & exhibitio diamuſci
dulcis, & amari & fricatio gingiuarum cum ſale ſolutio
quę diximus aut cum ſale & nucę muſcata: & huę, & eo-
rum partes quę ſunt a cum anacardio, & nucę muſcata
& alijs. Tertium autem ſtudium perficitur cum admini-
ſtratione ventolorum ſuper ceruicem, & appoſitione me-
dicaminis rubificantij, & cauterizatione facta poſt aurem
ex parte egritudinis, & poſt iſtam ſi non conſulerit: caute-
ria duo ſiāt in ſpōdylibus: unū hinc, & aliud inde. Et q̄q;
ſiūt duo hinc & duo inde: ſecundum diſtantiā ſpondy-
lium. Et quādoq; tria quoniam ſanāſi Deus voluerit. Sā
bor filius Girges. Confectio medicaminis experti ad tor-
turam quod muſticatur & expellit phlegma plurimum, et
confert proprietate: & rectificat malum neruorum, & ſa-
nat cum celerrate. Cuius permixtio. ꝛ. nucis muſcate,
pyrethri huę recentis, churis, ana partes, quę ſunt, quę
cum cheſmes. Et ſiant forme ſic nucę: & commatlican-
tur ex parte lęſa, & teneantur diu in ea, & fricet cum ea pa-
tiens digitis ſuis partes mandibulę: et gingiwas et dentes
partis inſtrmg. Si autem fortis muſticabile facere volueris,
miſce cum predictis anacardi partem, i. et eſt mirabile.
Filius Zacharię. Accipe nucem muſticatam integram non
habentem contaminationem aut marciditatem: et liñt ſi
per eam ex anacardio quod diximus. Et teneat patiens in
ore in parte lęſa per horas. ij. uel. iij. Deinde commatlicet
eam, et teneat commatlicatū eius in parte illa, et hoc fac-
tū bis in die quoniam ſanat ſi Deus voluerit. Filius ſera-
pionis. Confectio caputpurgij ad paralyſim et torturam
experta. Reci. pyrethri conditi oleandri exccati ſupra
ſumum ana. 3. ij. origani, cartii ariſtoli, longę: ana. 3. f. car-
poballami. 3. j. Terantur, et pulueriſentur, et ſiſſen-
tur, ex eis in naſum. Aliud eiūdem mirabile. Re-
ci. caſtorei, pulpe colocyntidos: piperis albi. et condifi

ana fac pilulas cum aqua sanfuci. Deinde fac caputpurgium ex eis cum succo auriculę muris. uerac et expertum. Gabriel. Caputpurgium ad torturam bonum. Recip. caftorei, cōditi, nigellæ infufe in aceto & exiccate ante. Di stempera cum succo cucumeris afinini. Deinde dimitte ficari : & iterum diftempera cum expreffione arthanig: iterum dimitte ficari : & iterum diftempera cum succo auriculę muris & fac fimiliter. Vltimo vero diftempera cum succo sanfuci & fac fief : & frica ex eo fuper cutem cū succo auriculę muris aut sanfuci. diffilla in nafum, & fugarur vehementer. eft enim expertum gloriofum. Democritus. Caputpurgium fanans cum celeritate. Accipe opopanax. vltima contritione teratur cum oleo cucumeris afinini, & expreffione auriculę muris vſque dum fiat ficut mel currens, & conſeruetur in vaſe vitro, deinde diftemperetur modicum ex eo cum ſucco ſanfuci : & diffilletur in nares. fanat enim celeriter & eſt expertum. Aliud. Fel perdicis, aut gruis cum aqua auriculę muris, aut ſanfuci diffillatum in nares fanat celeriter, & eſt expertum. Gargarifmata fiant cum aliqua ex hieris magnis, & aceto ſquillitico & aqua decoctionis hafce & origani : & eſt expertum bonum. Filius Serapionis. Gargarifma bonum. Recip. ſinapis, ſtaphiſagritę, gingibe, pyrethri, macropiperis. decoque in aqua, & cum hiera fiat gargarifma. Aliud. Recip. calamethum campeſtre hafce. fac ex eis fimiliter. Euaporatorium. Recip. chamomillę, zinię, foliorum ſaluę, leleghi ſtochados, ſanfuci, ana lib. ſ. decoque in aqua & euaporetur ex ea locus : & deinde ablatur : & poſt hoc emplaſtrum fiat ex hæc calida. in enim expertum. Hermes præcipit euaporatorium fieri quo poſteriores vſi ſunt & inuentum eſt eſſe iuuamentū ſublimis : & proprie quando euaporatur eo pars capitis poſterior : & collum, & ſpondylia, & ceruix, & mādibula, & tempora & frons. deinde lauatur ex eo comprimendo : et fit emplaſtrum ex hæc. & modus operationis eius eſt. Accipe zinię, leleghi, hafce, calamethi ſtochados, foliorum ſaluę, ana vnc. ij. aceti albi boni duplum ponderis omnium decoque vſque ad medium eius : deinde de vaporeniur ea loca ſicut diximus : & abluantur & emplaſtrentur. Inquit Hermes. Profundatur virtus euaporatorii huius : & ſubmergit in profundum corporis : & incidit, & reſoluit humores groſſos & viſcoſos : & nos etiam experti ſumus illud : & inuenimus mirabile & proprie ad torturam & paralyſim & ſpaſmum. Filius Serapionis. Euaporatorium conſerens torturę & paralyſi. Accipe origani, hafce, ſtochados, pyrethri, foliorum lauri, ſinapis, chamomillę, melilothi, ſanfuci, marmacur, marrubij, ana. decoquantur in aqua, & euaporetur locus. eſt enim expertum. deinde inungat locus oleo coſtino. aut oleo baſami. aut oleo de been : euaporatio autem facta, & ſimiliter abluio faciei ex aceto ex aqua decoctionis ſinapis eſt mirabilis. Ex vnguentis autem & oleis & linimentis elige in his quę præceſſerunt capitulis : & afferantur ad locum hunc & ex alijs ſimiliter : & medicinæ quidem rubificantes dicte ſunt : & ex eis eſt ſinapiſinum, & vnguentum altarhel dictum in antidotario.

De ſpaſmo.

Spaſmus alius fit a punctura. Inquit Galenus puncturam nerui & chordarum ſequitur ſpaſmus : & proprie cum non reſpirat punctura. Eſt enim venenolum rheumatizatum eius, aut putridum : & venenolum quidem propter continuitatē raptur ad cerebrum, & facit epilepſiam, aut ſpaſmum. Putridum vero apoſtema in loco puncturę generat : quare puncturam aperiri præcipit. immo ſcindi & apponi attractium ſubtilis ſubſtantię, vt rheumatizationis fiat expurgatio, & reſolutio. Hoc autem in loco ſuo tradidimus ſufficientius, ſi Deus voluerit. Et fit ſpaſmus ad humeditate : & cura eius eſt, cura paraly-

ſis, & proprie cum euacuationibus, & clyſteribus acutis, et balneis aquarum thermarum : balneo ſiccio in fine rei, & linimentis, & que diximus. Immo totum regimen cum mune & proprium quod diximus ibi. Inquit Hippo. Febris ſupra ſpaſmum humidum curat cum. ſpaſmus ſupra febrem interimit. Quapropter elegantur ex prouocantibus febrem conuenientiora. qualia ſunt caſtoreum, & aſa foetida : quibus permifceatur mellis duplum eorum. Et ſit doſis ſicut auellana. ſpaſmum enim reſolunt & febrem inducunt. Idem facit opopanax & caſtoreū cum aqua mellis. idem facit oleum de cherua cum aſa. Ex compoſitis eſt anacaradum. Ipſum enim inducit febrem, & ſpaſmum curat. Theriaca quoque & mithridatum ſunt ex medicinis ſolemnibus ad ſpaſmum. Sal quoque calefactus, & poſitus in locis originis neruorum ſpaſmum reſoluit. Fit etiam ſpaſmus a frigidityte, & cura eius eſt ſicut hic proxime diximus. Et fit quandoque a ſiccitate, & hoc accidit poſt febrem, aut poſt fluxum ſuperfluentem : eſt prauus. vix recipiens curam. Tamen propoſte curamus adminiſtrando regimen ſecundum omnem modum humectantium & lenitiuum qualia ſunt proprie balnea ex aquis dulcibus : aut ex hæc, aut ex aquis in quibus cocta ſunt humectantia : ſicut hordeum, violę & capita & pedes agnorum hædorum, & arietum pinguium. Et quandoque ſunt ex huiusmodi eiſ clyſteria, & conſentit vehemens. & propinentur eiſ ſorbitiones humidę & pingues, & ſint cibi eorum aqua carnis : & quod currit ſecundum ſemitam ſorbiliū, & lac muſtum recent : & oleum amygdalarum cum gucharo : & ſimiliter regimen omnem lenitiuum eſt vtile eiſ. Filius Serapionis. decoctio conſerens ſpaſmo humido : eſt & impreſſio fortis. Accipe calamethi hafce, ana vnc. ſ. hafce, vnc. j. & ſ. carpopallami, ſquantinæ ana drach. ij. ſtochados, drach. viij. gingiberis ſeminis apij fœniculi, petroſilini, coſti, ana drach. ij. emblicorum belliricorum, ana drach. ij. coquantur in lib. iij. aquę vſque ad. ij. Et da ex eo omni die vnc. ij. cum oleo de piperibus, aut oleo de cherua. & ſit doſis eius a drach. j. vſque ad. ij. fanat enim, ſi Deus voluerit. Filius Serapionis. Ceroatum de euphorbio magni & ſublimis iuuamentū eſt ad ſpaſmum frigidum & humidum & alias neruorum ægri tudines ab eadem cauſa. Cuius permiſſio. Recip. olei de cinnamomo, aut olei antiqui lib. j. cereg curing vnc. ij. euphorbij boni & recentis vnc. j. vngatur ſpaſmaticus locus. Eſt enim mirabile, ſi Deus voluerit. Ruſus. Decoctio ad ſpaſmum conſerens mirabiliter. et ad omnes neruorum ægri tudines a frigida cauſa : et humida. Recip. hęc recentis, vnc. ij. decoque lib. j. vſque ad lib. ſ. et da ex ea omni die, vnc. j. cum chirit. ij. aſe fatidig : aut cum caſtorei graniſ iij. Eſt enim expertum. Ruſus. Hydromel conſerens ſimiliter. Accipe hęc vnc. iij. et decoq in lib. aquę. iij. vſque ad lib. ij. et proſeje ſuper eam mellis puri vnc. iij. deinde cola in colatorio denſo. et continue bibat ex eo. eſt enim medicamen bonum. Galenus expertum eſt de oleo vulpis ad ſpaſmum et alias ægri tudines neruorum, et dolores iuncturarum, et deſenſione in tina : et in decoctione eiſ. Phylargius. Cerotum conſerens ſpaſmo et ægri tudinibus neruorum expertum. Recip. cera citrinę vnc. ij. olei irini, olei coſtini, olei de been, et olei de cinnamomo : ana vnc. ij. ſtyracis liquide, vnc. j. euphorbij aure iij. caſtorei aure. ij. hyſſopi humidę vnc. j. adipis vulpis vnc. trēs vnge ex eo ſuper locum : expertum eſt enim. Archigenes. Cerotum omnibus ægri tudinibus frigidiſ et humidis neruorum conſerens, et doloribus iuncturarum, et eſt forte. Recip. olei cucumeris afinini lib. vñ, olei rutacei, olei de cinnamomo, olei coſtini, ana vnc. ij. cera citrinę, vnc. trēs, euphorbij, pyrethri, caſtorei, pipereis, ana drach. viij. gingiberis, drach. v. aſa foetide b dellij ana. 3. galbani, drac. iij. conſecitur autem ſic. Aſa & bellidum, & galbanū diſſoluantur in aceto forti : cera quoque et oleum.

olcum, et euphorbium dissoluantur in igne, et permisce cum eis succi cucumeris affini lib. f. et bulliant ad succi consumptionem. deinde misce cum eis gummam dissolutas. Vltimo vero de puluere alioptum cum eis permisce confectendo, et vtere quoniam est expertum verax.

De tremore.

Tremor ægritudo neruorum, & lacertorum est, & curatur cum eis quæ diximus. Et confert ei frictio, & sepeletur in arena, aut cinere calido, & accubitus in furno calido quantum possit pati & linimenta calida. Filius Zachariæ. Confectio pilularum conferentium tremori, proprie mirabiliter. Recip. castorei, pyrethri, casti, ana drach. iij. serapini, pulpæ, colocyntidos: ana drach. iij. hierapicræ drach. v. dosi earum est a drach. j. f. vsque ad ij. & f. Idem confectio ad tremorem experita. Recip. myrobalanorum nigrorum, drach. xxx. fauinæ, drach. x. oliban, drach. vij. ciperi hueg, ana drach. v. confice cum chesnesi: fiant formæ sicut nuces. da. 3. j. vel. ij. sanæ, si Deus voluerit.

De stupore.

Stupor sicut cætera quæ diximus curatur: & si est a percussione: aut vulnere non curatur. Et si est a repletione sanguinea curatur cum phlebotomia veng quæ magis deferuit membro stupido: & si sanguis exuberat in toto, basilicam phlebotomia, deinde cephalicam, deinde illam quæ familiaris est illi membro. Et quandoque fit ab humore crudo, & frigido: & curatur sicut paralysis ab eadem causâ, & quandoque fit propter compressionem supra membrum: & cura huius est extensio & exercitatio illius membri.

De catarrho.

Catarrhus est descensus humorum a capite ad membra inferiora: cuius genera vt dicit Galenus in lib. misso ad Glaucnem sunt tria, scilicet corycæ, branchos, & tussis. Catarrhus vero dictus est a fluore. Græci enim fluorem catarrhum vocauerunt. Corycæ ab ossibus narium nomen accipit. Est enim cum grauedine atque constrictione narium cum tenui fluore oris atque grosso cum sternutationibus assiduus, & odoratu difficilis, & oculorum lachrymatione. Branchos vero dicitur a profectione faucium, & voce obscura, & sternutatione assidua, & transglutendi difficultate. Catarrhus autem in visceribus distillans percussens stomachum tussim vel nauisam prouocat. Si vero in pulmonem venerit tussim creat cum spumosis sputationibus alibique cum rauedine. Quod si patiens sanguinem exspuerit ad pitum venit & tæbidus morietur, et consumpsit: et notandum quod catarrhus est genus ad tres supradictas ægritudines: & nō est species ægritudinis per se.

De cura catarrhi.

CVra huius ægritudinis duplici regimine indiget communi scilicet & proprio. Commune autem est sex res. Prima ponit studium in vita patientis obseruandum. Secunda adquat materiam. Tertia abscindit eam vel saltem diminuit. Quarta diuertit a parte timore partem communem. Quinta abscindit fluxum eius. Sexta corrigit accidentia. Primam autem rem complent diminutio ciborum & potuum, & prohibitio vini omnino. repletionis, & vitatio nauisæ, & cauere ab austro, & borea quantum possibile fuerit. Austus enim rarum facit & replet capita. Boreas vero constringit & exprimit, & nocet somnus, & potus supra repletionem, & multitudo somni: immo quascunque sit somnus in die, & sit parciat eius in nocte, & non iaceat supinus: & alleueetur cœna immo prohibeatur si possibile est. Et iniungatur quies:

quoniam est res magna matutans ipsum. Et prohibeatur a fumo & ventis: & radijs solis & hinc: quantum possibile fuerit: & magis lunæ, & proprie est quando est ingressus eorum per fenestram. Et viuet vaporosa & repletia caput & rarefactia ipsum. Et viuet potum aque frigide, & dicitur quod potus aque calidæ maturat catarrhos. Et similiter introitus ad sudandum in balneo. Secundam autem rem complent administrationes inspissantium, & infrigidantium in acuto & calido. Et subtiliantium diuidentium in grosso & viscoso. Et elegantur ex infrigidantibus raro infrigidantia actiu, & si non competunt, non eleuentur in gradu multæ infrigidationis. Et delignantur secundum plurimum quæ infrigidant potentia & non multum eleuata: qualia sunt balnea aque dulcis in ieiunio, & administratio embrocharum ex hordeo & violis: & papauere & chamomilla, & effusio aque calidæ super caput: & super extrema & testiculos: & inunctiones factæ super ea, & super ventrem & fumen cum oleo violato, aut chamomillino, aut oleo de papauere: si adfuerit vigilia: & adfacere camphoram, & aquam rosatam, & alia quæ diximus in soda calida. Et confert potus aque hordei, & syrampus de papauere, & violæ conductæ cum aqua hordei: & succio cum naribus olei violati olifacere camphoram. Et cibi eorum sunt fortitiones factæ ex fabis, & ex tritico, & hordeo, & papauere albo, & oleo amygdalino dulci: & amylo cum lacte si non est febris. Inispissantia autem necessaria sunt, ut subtilis acutum, quod descendit ad guttur ingrossetur: & non descendat ad profundum, immo facilius adunatum excreetur. Et ex hoc facientibus est dragaganthum, & electuarium eius, & mucilago pillij, & semina citoniorum, & aqua iuuubarum & sebesten, & syrampus eorum, & lohoc iporum, et lohoc de papauere. Ex subtiliantibus autem et diuisiuis elegantur quæ proprietate virtutis ad hæc congrua cognoueris: qualia sunt calefactoria capitis cum sale et melle: aut cum pannis calefactis: et cum alijs quæ in soda frigida diximus, et confert introitus balnei præterquam lauetur caput. Super extrema autem proficiat aquam calidam plurimum et inungat ea et testiculos: et fumen cum oleo fimbucibus, aut anethino, aut chamomillino, aut fensucino, aut rutaceo, aut oleo de beea, aut laurino, aut de lilio: et distillet ex eis in aures, et nares cum lana, et proprie calefactis. Etiam confert eis inclinatio super vaporem aque ybi chamomilla melilotum, fensucus et anethum cocta fuerint. Caput vero eorum et frons epichemetur cum costa, spica, myrrha, et pauco castoreo, et similibus cum oleo rosato misis. In fine autem rei confert introitus balnei et lauari in eo, et olfactus redolentium calidiorum: sicut est muscus et ambræ, et alia quæ diximus in soda frigida. Et sint eorum cibi pulmenta ex frumento, aut fursure cum melle, aut fortitiones ficuum siccatorum: et farinæ cicerum cum pilegio et fornu græco, et aqua cicerum et similia. Tertiam autem rem complent phlebotomia, et solutio ventris, et administratio clysterium et collyriorum: et lenificationes omnes omni hora proprie cum clysteribus: et enematibus saltem trahentibus superfluitates. Phlebotomia autem in hac ægritudine in tribus calibus solum necessaria est. Primus calis est, si catarrhus sit calidus in calido corpore abundante, in quo sit oculorum rubedo et venarum plenitudo. Secundus si catarrhus sit calidus declinans ad oculos valde, aut qualiscunque sit, aut terminetur in faucibus, aut pulmone, aut costis, aut diaphragmate: et figatur in eis ad collectionem. Tertius est, si catarrhus accidat cum febre. In his autem solum calibus phlebotomia catarrho utilem inuenimus. Solutionem fieri oportet in calida materia cum uiolis conditis: & aqua hordei cum aqua fructuum quam dicemus. In frigida vero cum pillijs cochs: & hierapicra cum aqua pilularum, & hiera diacollycotosidis: & similibus. Quartam autem rem complent gargarisma-

De stru-
tutioetri-
us cas-
us gar-
gari-
smati-
tuu.

2.

3.

4. cas-
us gar-
gari-
smati-
tuu.

ta & caputpurgia, & fricationes extremitatum, & uento-
se & similia. Interdum enim materiam in faucibus figi
timemus, aut quod ad partes fluat nobiles: & tunc si eas
ad nares conuertimus, & proprie cum caputpurgis, &
sternuatorijs, suffumigationibus, & odoramentis aperien-
tibus nares: & de opplanibus calotorum, erit operatio
dignior. Hoc enim est quod Galenus præcipit. Nisi forte
agitationem timeas in materia quæ multoties fuit di-
ruptus propter iniquationem & agitationem. Et quid-
dem sterneratio suspecta est in principio, quoniam ma-
teria quiete indiget ut maturetur. Et enim agitatio mul-
tiplicat: & dilatat materiam: & facit eam consurgere morus
laboriosos & vehementes. At uero post catarrhi matura-
tionem est adhuc iuuamentum sublimem mundificationem
radicem. Et adhuc quidem iuuantius est post corporis munda-
ficationem commune & propriam. Gargarisina
quoque necessaria sunt, sed prohibentur interdum. Et in-
uenitur eorum iuuamentum in tribus competere casibus.
Primus scilicet ad catarrhum calidum & acutum: cum res
be ingrossantibus & coadunantibus ipsam, ut prohibea-
tur descensus eius ad profundum: & fiat facilis ad expellen-
dum & excreandum quod propter acumen & subtilita-
tem aggregari non poterat. Secundus ad catarrhum cuius
materia est multæ viscositatis & spissitudinis: & que-
rimus subtilitatem ipsius & diuisionem ut facilius expel-
latur. Tertius quando timeamus materiam figi in faucibus
& querimus absterisionem & mundificationem. At ut
ro in quatuor casibus gargarisina administrare suspec-
tum est. Primus est, timor & suspitio catarrhi ad pectus
& pulmonem fluere consueti. Secundus est si catarrhus
de genere auctorum fuerit & subtilis & mordacitatem.
Tertius est in præfocationibus quæ sunt subito. Quar-
tus, si catarrhus est uehementis multitudinis. In his qui-
dem casibus gargarisina agitant materias & conuertunt
eas ad vias pectoris & pulmonis, & faucium, & eas mul-
tiplicant. Amplius tamen gargarisina secundum unum
quinque modorum sunt. Aliud enim sitit fluxum, aut
stringit. Aliud partem nobilem per ignobilem expurgat.
Aliud abstergit quod fluxum est: aliud alerat quod fluat.
Aliud uero est quod aggregat duas intentiones, uel plures
ex his quæ diximus. Exemplum uero primi est admini-
stratio narcoticorum in ægritudinibus cerebri. Exem-
plum secundi est administratio diacodionis: aut diamor-
phi cum decoctione rosarum, & balsamici, & talium. Exem-
plum tertij est administratio generum salis, & incisiuo-
rum, & similibus. Exemplum quarti est administratio
camphoræ ad calidum, & myrræ ad frigidum. Exem-
plum quinti est aggregatio intentionum. Extremitatum
autem fricationes, & uentilationes in eis ad hoc multum
conferunt. Exercitatio autem & motio partium inferiorum
est iuuatua ualde. Et maxime autem diuerentibus
materiam catarrhi est ut radatur caput in parte commis-
suræ coronalis: & uocatur subdeg, id est continuatio ca-
pitis. & fricetur super illam uehementer cum cepe acuto,
aut cum squilla, aut cum panno aspero. Deinde ponatur
super ipsam medicamentum rubificatum: usque dum fiat ut
siccatio. Deinde aperiantur vesicæ: & ponatur quod flue-
re facit: deinde iteretur & iteretur usque dum appareat fa-
nitas. Quod si hoc non conulerit, cauterizetur in eodem
loco, & dimittatur tempore extenso: & sit locus cauteri-
zationis ubi terminatur maior digitus postquam radi-
cem manus in extremo narium posuerit. Quintam ve-
ro rem complent catarrhi fluxum abscedentia. Et sunt
ex stolidis qui ante digestionem ipsius & mundificationem
commune administrant huiusmodi: immo in medio
agitationis quandoque: & est causa cumulationis: &
multiplicationis ipsius. Deinde dispositionis uehementis.
Sit ergo studium erga hæc post corporis mundificatio-
nem, & post sedationem agitationis uehementis, ut absce-

datur residuum fluxus ipsius. Et fortassis in aliquibus casibus
cogimur in principio facere illud proprie. Aut quia
timeamus ne repat in profundum: aut in partes nobiles: aut
ne nobilium, & necessariarum operationum fiat destruc-
tio illico: sicut est catarrhus præfocatus subito. & for-
tassis regimen diuersum uix eius est hoc nobilium & se-
curus. Immo regimen abscessuum quod diximus est re-
gimen dubium: & illud ideo quoniam possibile est ut di-
strumpat: deinde fluxu diruptioni quam prius & timoro-
so: & regimen diuersum licet dilatat materiam & mul-
tiplicet: tamen conuertit multiplicatam ad partem com-
munem non timoroso. Sedationem autem carius fa-
cientia alia sunt gargarisina: alia suffumigationes: alia
quæ retinentur in ore: alia quæ odorantur: alia quæ deglu-
tiuntur: alia quæ lambuntur. Ex gargarisimatibus au-
tem ad catarrhum calidum sunt aqua rosata cum modico
camphoræ: aut aqua lentium & rosarum & balsamitarum
& aqua coriandri & rosarum: aut aqua corticum papau-
ris & rosarum. Ad frigidum uero gargarisina fiat cum
uino decoctionis myrrhæ, aut olibanis, aut sandarachæ,
aut talium. Ex suffumigationibus uero ad calidum sunt
semen lini infusum in aceto & torrefactum. Deinde fiat
suffumigatio cum eo, aut ex hordeo & aceto, aut ex furfu-
re et aceto. Sandarachæ uero cum aceto est iuuamentum sub-
limis. Et uapor acit super lapidem molarem ignium: &
similiter uapor camphoræ cum fursure & aceto: aut cum
hordeo fracto & aceto: aut ex camphora sola pulueriza-
ta super uase uitreo posito super prunas: præterquam de-
scendit uapor eius ad pectus & pulmonem, immo respi-
retur & emulgetur per nares. Fabæ quoque & hordeum
infusa in aceto similiter conferunt: & similiter fit de pan-
no lini infuso in aceto. Ad frigidum uero suffumigia
conferentia sunt quæ sunt ex styrace sicca, & olibano, &
xyloaloe, & sandarachæ misitis uel diuisis. Nigellæ quo-
que torrefactæ tritæ, & ligatæ in panno lini: & aut actio
nariibus odoris eius aut suffumigatio facta ex ea est mira-
bilis. Costi etiam & nigellæ suffumigum est, & exper-
tum. Dixit filius Zachariæ. Fiant formæ sicut auel-
lanæ ex olibano, & etiam styrace liquida, costo & sanda-
rachæ, ana partes æquales: & fiat suffumigatio ex ea ca-
rum, & recipiatur fumus per traiectorium absconditum enim
fluxum eius. Dixit Ebengezar. Addatur eis ex xyl-
aloe partes unam: & permittatur fiat a styrace liquida ad
styracem siccam. Ex eis etiam quæ retinentur in ore.
Ad calidum quidem sunt species de iacur, & quandoque
commasticatur coriandrum: & retinetur etiam masticu-
tum eius in ore & confert. Et quandoque retinetur in ore
camphoræ modicum. Ad frigidum uero confert oliba-
num & myrrha. Retenta enim in ore abscondit fluxum.
Et iam uerificatum est, quod spica retenta inter dentes est iua-
mentum sublimis. Filius Zachariæ. Confectio forma-
rum similium lupinis quæ tenentur in ore & sistant catar-
rhum. Recip. olibanis partem unam: myrrhæ, croci, spice,
storacis: ana partem .ssij. partis unius tertiam. Fiant ex
eis pilule. & teneatur ex eis una in ore præterquam deglu-
tiatur salua eius. Expertum est spicam solam in ore tene-
ri per noctem: aut per diem & noctem sedare catarrhum.
Ex odoribus uero ad calidum sunt modi formarum de li-
bro Sabor Regis Medorum. Sistant enim catarrhum ca-
lidum & odorantur in febre adurente, & syncopali & pes-
tilentiali. Recip. faule sandali rubei & albi, ana partes
æquales, et rosarum partes duas et .ssj. sandali macaziri partes
tres, camphoræ partem .ssj. boli armeni partes .viij. Om-
nia præter camphoram tenantur sicut alcoholis agitentur
conterendo cum aqua rosata per hebdomadam unam. De-
inde misceatur cum eis camphora, & sistant inde sicut poma-
cū glutino gummi arabici et aqua rosata et odorent. Conser-
uant autem ne tollat eorum uirtus in uase uitreo in loco recti,
et liniatur saepe cum aqua rosarum permittitionis camphoræ
& sandali

Garga-
rismata,
i calido.

Infrido.

Suffumi-
gia i ca.

In frido

Mirabi-
le de spi-
ca.

et sandali macaziri. Ad frigidum uero fiant poma in-
uentione eiusdem. Recip. styracis calamitæ partes.v. oli-
bani masticæ, ana partes.ij. sandarache tantumdem, co-
cti, spicæ: ana partes. ij. ambre partem. j. bucur. ligni aloes,
ana partes. iij. musci partem. f. Fiant ex eis poma et admi-
nistrantur. sunt enim experta. Confectio alia pomorum
ex inuentione nostra. Reci. bucur. seu den, ana partes. viij.
ligni aloes boni, et electi partes. viij. ambre bonæ partes
ij. galliæ muscatæ partes. vj. musci partem. f. Fiant ex eis
poma cum glutino dragagathi et administrantur. Sunt
enim nobilia, et experta: et cerebrum, et cor confortat.
Res autem quæ lambuntur, & deglutiuntur ad calidū qui-
dem sunt species de sacur, & aqua cō iandri, & syrupus de
papauere & similia. Filius Zachariæ, Confectio pilu-
larum, quæ tenentur in ore: & sistant catarrhum calidum.
Recip. amyli dragaganthi, amygdalarum dulcium, faba-
rum excoctatarum, papaueris albi, & corticis eius, gū-
mi arabici, bolus armeni, ana. Conſice cum mucilagine pil-
lij, & citoniorum: & fiant sicut lupini, & teneantur in ore
sunt enim expertæ. Ad frigidum uero conferunt thus,
& myrrha. Ista enim deglutita sistant catarrhum. Con-
fectio alia pilularum cōſcientium ad omnes rheuma-
ticas passionē & sunt de li. Alexandri Medici. Quarum hæc
est permissio. Recip. myrrhæ, drach. ij. thuris masculi. 3.
ij. & f. opij, hyoscyami radicem alcahachar siccā: ana. 3.
ij. Conſice cum succo alcazabar humidā, da ex eis a tri-
bus vsque ad. v. in sero: sunt enim mirabiles. Sextam ue-
ro & ultimam rem complent correctio particularium ac-
cidentium, quorum catarrhus causā est. et hoc est regimen
propriū, sicut correctio propriæ ægritudinum catarrha-
lium oculorum, & narium, & aurium, & glandularum,
& vixæ, & gulæ, & duarum amygdalarum, et pectoris, et pul-
monis, et aliarum partium quas catarrhus offendit. Et nos
de omnibus in proprijs loquimur capitulis, si Deus uolue-
rit. Et primo dicemus de ægritudinibus oculorum.

Summa quinta de ægritudinibus oculorum.

Sermo noster erit deinceps de oculis ægritu-
dinum oculorum. Sunt autem oculorum
curæ secundum vnum trium modorum.
Alia enim est cōseruatiua sanatis eorum.
Alia curatiua ægritudinum ipsorum. Alia
vero p̄seruatiua ab ægritudinibus futuris i
ipsis. Et prima quidē sit s̄m alterum quinque modorū. Aut
enim cōseruat superficiem oculi interſione decenti & na-
turali. Aut cōseruat oculum in sua propriā temperantia,
& æqualitate. Aut cōseruat organizationem ipsius in co-
æqualitate eius. Aut cōseruat continuitatem & positi-
onem naturalem partium eius. Aut cōseruat spiritum viſi-
bilem in sua propriā illustratione. Et quidem primam
rem complent medicinæ absterſiue habentes medicrita-
tem & temperiem interſione sua sicut proprie succus fœni-
culi, & collyrium ex eo, & succus menthæ, & herba adhil
proprie, aut res teneram reddētes superficiem eorum: qua
lis est teneritas oculi corporis puerilis: & propriæ nitentis
in simplicitate suarum rememorabimur post: & su-
per his tueri ab eis quæ lesionem oculis præpediunt: qua-
lia sunt fumus & puluis, & flatus asperorum ventorum, &
inæqualitas aeris: & aspectus rei variantis ipsos. & omnis
res faciens fenescere oculum, sicut coitus & labor plurimus,
& stetus vincens mensuram, & ebrietas, & somnus
plurimus, & vigilie plurimæ: & somnus supra repletionē
& proprie ex cibis, & potibus, & vapores turbidos gene-
rantibus, sicut sunt propriæ caules, porri, acrimonia salsa,

Pilula
mirabi-
in oi
neuma
te.

Facietis
oculū
necere.

fabæ, lentes, & vniuersaliter omnia turbulenta genera-
ria sanguini. Secundam uero rem complent medicinæ
quæ alterando custodiunt sanitatem oculi, sicut scilicet
calefaciendo, aut infrigidando, aut humectando, aut desic-
cando. Tertiā rem complent medicinæ confortantes
sanitatem eius in plasmae, & forma creaturæ ipsius. Et
hunc canonem ingrediuntur medicinæ confortantes leni-
ficationem, aut asperitatem & perforationem, & concuſ-
sionem partium eius, sicut oportet ex eis quæ dicemus ubi
oportet. Quartam rem complent medicinæ custodiens
sanitatem eorum, & concuſsionem ipsorum, & prohi-
bentes resolutionem feri partium continuarum in ipsis
quarum rememorabimur, si Deus uoluerit. Quintam
rem complent medicinæ reparantes spiritum visibilem,
& illuminantes: & irradiantes ipsum quarum rememora-
bimur similiter. Democrius. Feniculus oculum ab-
sterget: visum clarificat secundum omnem modum admi-
nistrationis eius. Et serpentes & reptilia diu degentia in ca-
uernis approximant huic plantæ: & vtuntur ea in comestio-
ne & fricatione super oculos suos postquam egrediuntur
tuearnas & vigoratur visus eorum. Fit autem collyrium
ex succo eius hoc modo. Accipe succi feniculi de-
purati post resistentiam eius, & faciem defecationem ip-
sius in vase æneo cum numis auri puri: & sufficientem de-
collationem partem vnam mellis puri, & clari partis
vnius tertiā. Bulliant iterum ebullitione vna, & colen-
tur, & ponantur in ampulla vitrei, & suspendatur in sole,
& permuetur de vase in vas abijciedo semper hypostasi-
sim eius: deinde fiat ex eo collyrium: & distilletur cum ra-
dio in oculum. Est enim expertum ad custodiendam sani-
tatem eius: absterget enim oculum, & clarificat visum. Et
quandoque depuratur in sole: præterquam decoquatur in
igne: & est similiter expertum. Et sunt ex hominibus qui
admiscent ex felle galli partis. j. xx. Aristoteles instruens
Alexandrum regem inquit. Frequentationes p̄ctis nisi
super caput vapores visum impediētes euerunt ad eum,
ne visui obſist. Item inquit. Aspectus rerum viridium
in loco multo temperiei visum corroborat. Item dixit
aspicere speculum tersum directum, & diu intueri super
ipsum visum corroborat, & oculi defatigationem remo-
uet. Item iniunxit post oculi defatigationem ingredi do-
mum obscuram non multæ tenebrositatis: & intueri per
fenestras, in quibus sit aliquod parum viride: vel intueri
aquam viridem: & submergere oculos in ipsa. Item dixit
exercitatio legendi literas mediocres visum corroborat,
& oculorum sanitatem custodit. Dioscorides dixit q̄
comedere carnes auium quæ de rapina viuunt, visum cor-
roborat: & similiter sorbitiones iurum earum, & asseruit
etiam q̄ plures post ipsum experti sunt, q̄ vis serpentum,
& caro ipsorum confortant visum. Et dixit q̄ succus ar-
mel, & feniculi, & vinum, & mel simul cocta & depura-
ta: deinde mista cum felle alcubug, aut gallinæ oculi sani-
tatem custodiunt, & visui adiuuant. Sabor. Nux musca-
ta nutrita cum melle visus sanitatem custodit, & proprie
sumpta ex eis una mane quolibet in ieiunio. Chebuli quo-
que conditi similiter faciunt. Idem collyrium mirabi-
le in absterſione oculorum & corroboratione visus: & sit
in tempore ueris. Accipe foliorum rosarum complexu-
rum, foliorum rutæ, foliorum feniculi, foliorum herbæ
adhil, foliorum chelidionis, añ partes æquales. Trahar
aqua eorum per sublimationem in alembico: sicut est ope-
ratio aquæ rosatæ, & cōseruetur in vase æneo: est enim
collyrium pretiosum. Mahemet filius Zachariæ Ara-
bi. Collyrium de succo granatorum absterſiuum oculo-
rum, & confortatiuum visus expertum. Accipe succi
granatorum dulcium, & acetosorum, ana lib. j. ponan-
tur in ampulla vitrea, & stringat orificium eius, & po-
natur in sole per menses duos: ita quolibet melle recipia-
tur clarum eius & abijciatur fæx quæ subſidet. Deinde ad

De fœni-
culo.

Reme-
dia Arit-
stotel.

Colly-
riū
& p̄cio-
sum.

omnem lib. istius succi ponatur pulvis iste. Recip. aloes: radicem chelidonii, & salis armoniaci piperis longi: ana drach. j. Terantur sicut alcohol: & misceantur in medicamento: & iterum exponatur soli & quanto plus antiquatur tanto sublimior est eius operatio. Foeniculus, verberna, rosa, chelidonia, ruta, ex his sit aqua quae lumina reddit acuta. Galenus. Confectio carnum tyrorum preparatorum secundum doctrinam qua recipiuntur in theriaca conferuat sanitatem visus: & est ad hoc vltimum. Frequentare potum aceti squillulici adhuc est multum laudabile. Tryphera magna, & tryphera minor ad hoc est laudabilis: & proprie minor quam quarta ponderis sui de pulvere herbae adhibet. Tryphera perica quam diximus in theriaca confertur aliquid algariph, & pilulae cochiae, & pilulae lucis, & pilulae labor quas diximus in canone & hiera nostra, & theodoricon ad hoc conferunt. Humain. Confectio electuarij sublimis conferens ad sanitatem oculorum et confortans spiritum visibilem in claritate sua. Recip. herbae adhibet. vnc. ij. seminis fœniculi drach. v. macis, cubebe, cinnamomi, piperis longi, & gariophyllorum ana drach. j. Puluerizetur & cribellentur: & accipe mellis dispensati lib. j. succi fœniculi cocti & depurati vnc. j. succi rutae similiter cocti vnc. f. succi chelidoniae similiter cocti vnc. f. Coquantur succi cum mellis dispensati lib. j. visquedū mellis tenuis habeant spissitudinem: & consanciantur cum eo species, & referuetur in vase vitreo. & sit dosis eius. j. iij. cum vino in sero: & alieuetur cœna vel dimittatur, & similiter in mane. Haly. Collyrium acuens visum: & oculi sanitatem custodiens. Accipe succi fœniculi, drach. xl. succi rutae, drach. xx. Ponantur in ampulla vitrea cum mellis boni & clari, drach. xv. & obturetur orificium eius & dimittatur in sole per. iij. menses. & abiciatur fœx eius. & liniatur ex eo oculi: quoniam est expertum. Filius Zachariae. Confectio alcohol conferuans sanitatem oculi. Recip. rutae, sicut emethice ana drach. iij. aloes litij: ana drach. ij. camphorae drac. j. sexta. Terantur cum aqua agre sitae, aut sancti, aut sumachi: & excicetur & administretur. aut nutriatur prius cum aqua agre sitae: secundum cum aqua sancti: tertio sumachi: & est sublimis. Idem. Confectio alcohol acuentis visum. Recip. rutae prius lotae, deinde nutritae in aqua sancti tribus vicibus, drach. x. gingiberis, piperis, macropiperis, chelidoniae burhiana drach. j. salis armoniaci, drach. f. Nutriantur cum aqua sancti: aut aqua fœniculi tribus vicibus: deinde excicetur, & administretur. est enim sublime. Filius Zezar. Collyrium confortans visum. Recip. sellis galli, aut alcubigi, aut perdicis, & mellis crudi, ana partes aequales, succi fœniculi, partes duas: misce: & pone in oculis. boni & electum si Deus voluerit. Idem. Conditum factum ex albae cum melle confortat virtutem visum. Idem. Conditum factum ex herba adhibet cum melle mirabilis est in confortatione visus. Immo & ipsa herba secundum omnem modum administrationis eius sublimis est. Aboli. Alcohol sublime tersuum oculorum conferuans temperamentum, & sanitatem visus. Recip. macropiperis, drach. j. gariophyllorum vineana drach. j. climiae, spumae maris ana drach. x. gris vltij, drach. v. cerussae: salis gemmae ana drach. iij. salis armoniaci, piperis, ana drach. ij. camphorae drach. f. Terantur: & administrentur. Idem. Alcohol sublime tersuum oculorum quod administatur in dispositionibus sanitatis. Confortat enim debile visum & conferuat ipsum secundum sanitatem suam: & sedat multitudine lachrymarum ex oculo. Recip. antimonij loti, & preparati in aqua pluuiali circiter spacium dierum. xx. rutae & climiae ana drach. vj. marcheliae drach. iij. Tere vnu quodque per se: & tere ea bene per dies plurimos cum aqua pluuiali multoties, donec excicentur aquae eorum. Deinde terantur cum aqua fœniculi pluries cu continue aliorum dierum similiter donec excicentur. Tercio vero te-

rantur cum aqua sancti. Quarto vero cum aqua rutae. Quinto cum aqua chelidoniae. deinde excicentur, & addatur cum eis sedenagi, & croci, ana drach. j. margaritarum non perforatarum, drach. ij. musci, drach. j. tertium. camphorae, drach. j. sextam. Et proijce ipsa simul in mortario cum praedictis. deinde adde eis such, drach. f. tere visquedum siccutur: & fiat inde alcohol mane & sero: quoniam est expertum. Ex rebus autem oculi substantiam reuere necesse facientibus est regimen cum electione rerum sex non naturalium. ex administratione quarum oculis et corpori tenetitas acquiratur. sicut verbi gratia, cum approximatione inquantum possibile est ad aerem temperatum, & cibis & potibus humidis, & balneis temperatis: & alijs humectantibus cum temperie praequantum faciant cadere in opilationes. Dixit Aboli quod ingredi aquam tepidam & claram, & aperire oculos in ea oculorum sanitatem custodit: & eorum tenentiam substantiam reddit, et abstergit: & similiter aquam videre claram & nitidam. Vapores autem aquarum cum decoctione quarundam rerum ad hoc vehementer conferunt sicut vapor aquae decoctionis fœniculi, aut rutae, aut herbae adhibet: & similia singulariter, aut coniunctim.

De cura praeservatiua oculorum.

CVra vero praeservatiua ab agredituribus futuris fieri in ipsis duplicem habet viam. Partim enim conferuamus naturalitatem eorum quemadmodum superius dictum est: partim vero obuiamus causis futurorum morborum: in extrinsecis vel intrinsecis. Extrinsecis sicut fumo, ventis, cibis malis, & potibus, & alijs quorum superius memoraui sumus. Intrinsecis vero obuiamus, secundum unum quodque modorum. Aut enim conuertimus studium ad permittendum malitiam complexionis purae sine materia: vel cum materia si non in quantitate exuberet. Aut euacuamus eam si vincit supra quantitatem naturalem vel egreditur propriam naturalitatem. Aut facimus utrunque. Aut corrigimus aduentum peccati in organizatione eorum. Aut prohibemus solutionem continuatam futuram fieri in ipsis. Et quidem primam rem complent medicinae auxiliares in permittendo malitiam complexionis eorum scilicet aut calefaciendo, aut infrigidando. Calefaciendo cum eo quod est sicut gingiber, muscus hueg, piper & similia. Aut infrigidando cum eo quod est sicut albumen oui, mucilago psyllij: aqua rosata, succus solatri, portulacorum, lactuca: & similia. Aut deficcando cum eo quod est sicut rutia, cohoh, roseae, & similia. Aut leniendo sicut dragaganthum, & similia. Secundam autem rem complent medicinae euacuantes materiam et eductes eam: & hoc quidem secundum unum trium modorum: aut secundum semitam diuersionis ab eis: aut secundum semitam extractionis ab eis: aut secundum semitam resolutionis ab ipsis. Euacuatio autem & euersio materiei quandoque fit ex toto corpore, si in toto exuberat: aut ex capite solo, si in eo solo exuberat: & ingrediuntur canonem hunc species phlebotomiae & species solutionum per ventrem & caput: purgia: & gargarisma: & emetice, & scarificationes, & fricationes extremitatum: & ex eis quod diximus: & quae dicemus iam. Extractio autem materiei fit per medicinas eductes per lachrymas, sicut est proprie sal armoniacus, & sal, & similia. Resolutio quoque ex ipsis sit cum medicinis proprie sicut sarcocolla & succus fœniculi, & memichei: & similia. Tertiam vero rem complent aggregationes harum duarum intentionum de quibus modo locuti sumus: & canonem hunc ingreditur regimen in generibus rerum sex. Quartam vero rem complent medicinae seruantes, organizationem eorum: & formam ne cadat in eis tortuositas, aut oppilatio: aut dilatatio ultra decentiam. Quintam rem complent medicinae solutionem, in continuatate ipsarum

forum fieri prohibentes: de quibus loquimur, si Deus voluerit. Phlebotomare autem oportet propter oculos si sanguis exuberat cum communitate corporis totius ex ha silica: deinde ex cephalica. Et quandoque necessitas vrget, et proprie cum plenitudo adest, et phlebotomemus sapientias: aut hemorrhoides aperiamus. Si autem cum communitate aliuscum ex membris fuerit, phlebotomanda est vena illi proprie membro deserviens. Deinde utrisque communis. Si vero sine communitate aliorum in capite sanguis exuberat, tunc sit illud aut ex eo quod in toto exuberat: & tunc ex cephalica minuendus est. Aut exuberantia est secundum partem quidem aut ex venis quae sube sub craneo: & phlebotomamus ex cephalica. Deinde quidem vel prouocamus sanguinem ex iuribus, aut ex venis forisfices quae sunt sicut fangs quaedam frontales: & phlebotomamus ex eis: aut sanguisugis: aut cauteria super eis apponimus. Et quandoque conuertimus & euacuamus per nares. Et quandoque conuertimus ad posterius capitis cum scarificationibus & ventosis propter communitatem ambarum partium, sicut scis. Et sunt ex venis pulsatilibus, & non pulsantibus quae sunt temporales: per quas etiam materiae consiliunt: quas quandoque phlebotomamus, quandoque incidimus: sicut suo loco dicemus. Quandoque cauterizamus, quandoque conuertimus, et scarificamus aures, et quandoque cauterizamus sub eis. Modus autem cauterizationis harum partium si vrget necessitas, fieri oportet post corporis mundificationem totius cum medicina solutiva mundificante etiam caput ipsum et corpus totum: et hoc pluribus vicibus. Et primum incipimus experiri super cauterio capitis quod sit super commissura coronali in parte communi, quae dicitur zuhendeg: id est continuatio capitis: cuius iuuamenta sunt multa et sublimia: et proprie ad omnes egri tudines capitis frigidas et humidas, sicut est soda et egri tudo quae vocatur osium, et scotomia, et vertigo, et grauitas somni, et grauitas sensum, et paralytis, et tortura, pluralitas catarrhi, et coryza, et lapsus ad oculos et nares, et aures, et vnam et fauces: et ad dolores dentium et gingiuarum: et dolores gutturis: et ad omnem distillationem catarrhi super pulmonem et partes pectoris et stomachi et partes vicinas, et vniuersaliter ad omnes egri tudines catarrhi frigidas et humidas. Et modus operationis eius est vt radatur super capite in loco ipso, et ponatur radix manus aegri super extremitatem nasi ipsius: et extendatur per medium frontis, et consideretur vbi terminetur medius digitus, et signetur ibi, et cauterizetur cum cauterio ignito, cuius forma sit sicut nucleus olivae maioris: et procedat cauterizatio vsq; ad superficiem ossis, et obseruetur vt remaneat aperta, vt emittat pars vsq; ad tempus quo tibi mani festabitur ex ratione dimiui puset: aegritudines catarrha les tolli.

De ophthalmia.

CVra ophthalmia est secundum duas intentiones: vniuersalem scilicet et particularem. Vniuersalis intentio diuiditur in sex res. Prima res est commensuratio regiminis. Secunda est subtrahctio materiae exuberantis. Tertia prohibitio catarrhi et defessus ad oculos. Quarta est inclinatio eius et diuersio ad aliam partem. Quinta est alteratio et digestio eius, quod est transmissum. Sexta corrigit accidentia. Particularis intentio diuiditur in curationem et sedationem accidentium. Primam igitur rem complent commensurationes regiminum, rerum sex quas scis. Et proprie diminuendo cibum et potum vtando euaporosa ex eis: eligendo cibos pauci nutrimenti: sed laudabiles: et alleuando prandium, et diminuendo cenam: vel dimittendo. Et si materia fuerit calida sint cibi frigidi actualiter et potentialiter et proprie condita cum rob granatorum, aut cum aegresta remissa: acetosola-

tis. Et da congelata et cucurbitis aut ex alijs, et supra cibula aliquid ex coriandro: vel quod conditur ex coet: da ante cibum in matutinis aquam pillis et coriandri: et deuter vintum, et carnes in principio. Et si fuerit frigida sint cibi vitelli ouorum et mica panis et aqua carnis: lauchiet hordeum contractum cum paucis amygdalis: et sumat in matutinis mel cum aqua calida et supra cibum aliquid ex piris aut citonij. Et sit studium vt lenificetur natura quantum possibile sit cum facilitate. Et sit in domo in qua habitat temperatus aer: et tenebrositas. Somnus autem medietatem eius bonum. Verum supra repletionem et videretur fatigatio: prauitas animi. Secundam rem complent phlebotomia et euacuatio cum medicinis solutivis. Phlebotomia autem ex cephalica conueniens est omnibus phlebotomijs eius et proprie sanguine ex latere opposito prius deinde ex latere eodem: si phlebotomationis iteratio nec cessaria est. Et interdum non sufficit haec phlebotomia, et illud proprie quando materia fluit ad oculos, aut per arterias extrinsecas temporales et aures: aut per venas frontales: et tunc necessaria est phlebotomia arteriae temporales: vt abscondimus cursum eius per ipsum. Et modus incidendi arteriam huiusmodi est: postquam tibi innotuerit illa esse, aut ex paruis arterijs aut ex magnis: quod declarabitur tibi ex, eo q; inuenitur aliqua ex illis esse maioris pulsationis quam reliquae: et maioris plenitudinis et caloris tactus: tunc scinde cum incisorio pleni secundum longitudinem arteriae, et excoxia cutim vsque dum peruenias ad arteriam. Deinde ingemate, vt trahas eam cum vncinis separando ipsam ex omni parte acui et carne. Et si sit ex paruis incide ipsam omnino, et extrahatur ex sanguine extractio competens: deinde impleatur vnlus cum aliquo quod sit cum cauterizans extremitates arteriae. Si autem fuerit, ex magnis, liga eam cum filo de serico forti in duobus locis, vt sit inter duas ligaturas distantia sicut pollicis. Deinde incide secundum totam arteriam in medio duarum ligaturarum, vel cauteriza eam: haec est enim operatio secundum sapientiam. Si autem descensus materiae fuerit per venas frontales confectis oppositis sanguisugis super frontem et appositio ventosarum in nucha cum scarificatione: vel sine si debilis fuerit. Est enim ipsa magni iuuamenti: quae si non conferat post solutionem cum medicina fiat cauterium super puchend. Est enim vltimum in abscondendo fluxum catarrhi: nos quidem diximus formam cauterizationis huius in capitulo: quod est ante istud. Euacuaciones autem quae sunt cum medicina solutiva in materia calida sunt: quae sunt ex aquis fructuum et violarum, et myrobalanis citrii: et fumoterrae: et tamarindis et similibus: et decoctio capillorum veneris dicta in antidotario: et aqua fructuum et infusio de succis herbarum: et alia quorum rememorati sumus in canone. At si cum materia calida fuerit permixtio materiae grossae, nihil est quod magis conferat quam infusio de aloë cum aqua endiuiae: aut solachri: aut infusio hierapicrae cum eis: aut secundum quod narratum est saepe ex infusioibus hierapicrae: et proprie si materia fuerit submersa: aut imbibita in velaminibus cerebri. Si autem materia fuerit frigida phlegmatica, fiat solutio cum pilulis cochijs et pilulis Galieni: et hiera colocyntidos et similibus. Si vero fuerit melancholica, educenda est cum eis quae ipsam educunt ex his quae dicta sunt: neque sis contentus insufficiencia vnius euacuaciones aut duarum: sed iteratio atq; iteratio est ex rebus laudabilibus eis et proprie cum facilitate et proprie qualiscunq; sit materia. Tertiā autem rem complent phlebotomia et cauteria: quae diximus et emplastrationes super tempora et frontem, et inter duo supercilia ex eis quae dicemus iam: et proprie quando materia quae effunditur via effusiois est per vias extrinsecas. Et quādoque completur hoc ex rebus facientibus stypticatatem et inspissationem ut prohibeatur descensus materiae eius. Verum etiam inter

Phlebotomia oibus spe.

Quo modo arteria scit debeat.

Solutio uia materia calida.

In materia msta.

In materia frigida. Docum.

dum nocent: quoniam quæ iam descendunt, materiam aggregant & constringunt inter tunicas oculorum: & sunt causa maioris nocentium. Quo d si contingat, administranda sunt euaporantia, qualia sunt aqua calida & aqua meliori & similia. Et proprie vt consideres in curatione tua gradus tres, & distinguas eos in consideratione indigesti morbi: & accessus eius ad digestionem non integre, & accessus ipsius ad digestionem in qua est cõplexio, hoc enim est quod est secundum sapientiam. Et quandoq; conferunt ad hanc partem administrationes de iacur, & gargarismata facta ex eo: & similia quorum rememoratio præcessit in cap. de corycæ: & catarrho: ex eis quæ constringunt fluxum eius. Verum fieri oportet post mundificationem, & conceditur solum aliquo ex eis quæ sumuntur per os, q; requiratur ibi. Quartam rem complent gargarismata, & caputpurgia cum facilitate diminuentia de materia secundum quod exigit dispositio: et similiter fricationes extrenitatum & compressiones & ligaturæ doloris in extremitatibus, & clysteres, & ventosationes in nucha et inter spatulas & in emorrhoidibus & prouocatio earum, & scarificatio facta in cartilaginibus aurium & similia.

Quintam rem complent administrationes medicinarum, secundum intentiones diuersas. In morbi enim principio reperculsiuū vtendum est, in quibus fit facilitas secundum omnem modum administrationis. Deinde vtendum est reolutiuū: non euacuanda sunt a permissione istarū duarum intentionum quæcunq; medicinæ sint inter illas: vt perueniant gradatim & cum successione paulatim ab eo, quod est reperculsiuū vsq; ad reolutiuū, quoniam hæc est operatio quæ est secundum sapientiam. Administranda igitur in principio si materia fuerit calida & materiei acuitatem & inflammationem repræhant: qualis sunt porculaca trita & supposita, & endiuia solathum, & aqua rosata, & lingua arietis, & herba violæ, & psillium infusum, in aqua rosata: hæc omnia singulariter vel coniunctim cum oleo rosato conuassata & oculis impolita sedant & digerunt. Distilleitur autem oculis lac mulieris nutrientis puellam, lac alina, albumen oui, aqua rosata & mucilago psilli. Et post hanc vtendum distillatione sief albi primi cum aliquo horum quæ diximus nunc. Consequenter admiscenda sunt his, & proprie cum tam lippitudinem oculi habere ceperint, sed non integre, cursus lachrymarum subtiliū & acuturum non est in ea perseverantia sicut prius, medicina aliquid resolutionis & maturitatis habentes, sicut mucilago seminum citoniorum, & decoctio melilori, & aqua fœnugreci vtendo eis proprie cum sief albo: secundo cum collyrio citrino. Si autem maturatōis significatio vera adest, quæ est effusio lippitudinis: & omnino abscissio lachrymarum subtilium acuturum: tunc balneationis inpressio est medicamen verum. Subtilis enim & reolutiu materia: & est eis tunc medicamen proprium. Puluis aluminis & proprie cum mucilagine fœnugreci & seminis lini nō pretermittatur & administratio balnei. Est enim bile ad ophthalmiam, sicut Hip. dixit, & proprie corpore mundificato. Si autem materia fuerit frigida phlegmatica vere in primis reperculsiuū non plurime infrigidationis sicut est sief de spica cum succo mentæ confortato cum modico spicæ, & succo raphani, & succo virgæ pastoris similiter confortato cum spicâ, & in processu rei, cum signa maturatōis apparuerint, vtendum emplastro ex anetho: & solis malug coctis in vino styptico, aut ex meliloto & spicâ: aut fœnugreco & rosis coctis cum vino styptico. Et distilleitur in oculis sief de spica cum aquis meliori, aut fœnugreci, & similibus. Et si amplius signa maturatōis appareant, vtendum est puluere citrino cum mucilagine fœnugreci, aut meliori. Balneum quoq; in huiusmodi hora est medicamen conueniens et potus vini puri et albi. Si autem a ventositate fuerit, curetur cum embrocis et balneis facientibus euaporatōnem & emplastris. Et iam laudatus

est fœniculus in huiusmodi ophthalmia secundum omnem modum administrationis eius. Et emplastrum factum ex eo & utello oui est inuatum valde. Sextam rem complent administrationes medicinarum doloris sedatiuæ, scilicet puncturæ & mordicationes uehementium sedantium: qualia sunt proprie medicamenta sedatiua secundum quod exigit dispositio, & narcoticitatis parum habentia, & repressi. Verum administranda sunt cum cautela: sicut proprie albumen oui conuassatum cum aqua papaueris: aut mucilago psilli cum aqua papaueris: aut cum succo pomorum mandragoræ, aut solathri, aut lactucæ, & similiter mucilago seminum citoniorum cum aliquo prædictorum: & mucilago fœnugreci & aqua meliori, aut anethi cum aliquo ex eis. Et quandoq; propter necessitatē vtendum est opio. Verum si acciderit nocitum propter narcoticum utendum est lauacris, & embrocis ex rebus in quibus sit virtus maturans virtutem narcotici: sicut est proprie melilotum, chamomilla, fœnugrecum, malua, anethum & similia. Hamech filius Zegar. emplastrum confrens dolori & apati oculorum & scabiei, & super calefactioni. ꝑ. croci, myrrhæ, oliban, opij, gummi arabici, ana. Tere & confice cum aqua rosata: & fac formulas & fac sicari, & quādo oportet accipe ex eis: & fac emplastrum cum aqua rosata, aut albumine oui: est enim expertum. Idem. Aliud ad apata oculorum: & difficiles dolores, & facit ægrum dormire. ꝑ. croci, memithe, liq; aloes, gummi arabici, acariæ, ana. Tere & confice cum succo rubi, et fac formulas. & cum oportet, dissolue vnam ex eis cum succo rubi aut solathri, aut mucilagine psilli, aut granorum citonij, aut albumine oui, aut lacte mulieris lactentis puellam: & pone cum lana super oculum: confect enim, si Deus voluerit. Idem. Aliud ualens similiter quando dolor est uehementis in oculis faciens dormire. Recci. mandragoræ, opij, hyoscyami, ana. Tere & confice cum aqua pluuiæ: expone soli quinque diebus. Deinde fac formulas: & quādo oportet dissolue vnā ex eis cum aqua rosata, aut albumine oui & lini super frontem & tempora: et si oportet lini super oculos. Idem. Aliud confrens doloribus oculorum calidis. Accipe succi solathri, succi foliorum hyoscyami, lini, croci, quechari, camphoræ ana albuminis oui quantum sufficit. Vtere cum coto: sedat enim illa hora. Filius Zachariæ Arasi. Confectio emplastris prohibentis fluxum ex oculo. ꝑ. aloes, acariæ, sief memithe, liq; boli, gummi arabici: liniatur supra frontem cum albumine oui. Et si est supra calefactio uehemens, addatur eis sandali rubei & fauicel ana pugillus. j. & liniatur cum aqua coriandri humidæ, & endiuiz & aqua rosarum. Idem. Confectio emplastris ad dolorem uehementem in ophthalmia. ꝑ. coriandri, meliori, croci, seminis lini, tortellari de feni, ana. Tere & confice cum uino styptico: & fiat emplastrum super palpebras. Aboali. Emplastrum sedans fluxum materiei ad oculum. ꝑ. sief memithe, aloes, seminum rosarum, croci, sarcocollæ, ramich, fauicel, hordei, balaustie ana. Confice cum succo solathri: & fac emplastris ex eis. Idem ad doloris uehementiam. Accipe succi lactucæ, succi pomorum mandragoræ, succi papaueris, ana partem. j. albuminis oui partes. ij. Conuassentur & utere cum coto, bonum et expertum. Idem. Epithema confrens ad dolorem uehementem, & ad multitudine materiei. ꝑ. fauicel hordei drac. xvj. hyoscyami albi. j. viij. thuris. j. vj. myrrhæ, succi mandragoræ ana. j. iij. opij. j. iij. croci, rosarum recentium ana. j. iij. utellum oui unius assii. Contere & confice cum uino styptico, & fiant formulas. Et quādo oportet administretur una cum eo quod conuenit ex liquoribus. Idem. Aliud faciens similiter ad dolorem calidum. ꝑ. croci, myrrhæ, aloes, oliban, opij, farcocollæ ana. Fiant formulas & super frontem et oculum lini in principio doloris cum aqua endiuiz aut portulacæ, aut solathri, hyoscyami albi, aut coriandri humidum. Idem. Aliud. ꝑ. fauicel hordei. j. iij. opij. j. iij. croci.

3.j. croci. 3.ij. Cōfice cum succis prædictis: & vtere super ophthalmum calidam. Filius Serapionis. Emplastrum faciens Itypicitatem & confersens in principio, & prohibens fluxum materiei ad oculos. Accipe foliorum solatri, & virgæ paltoris, & argnollosæ, & endiuæ, & portulacæ & teneritatum rubi, & foliorum vitis, ana fac cum farina hordei emplastrum: & oleo rosacæ, & aqua decoctionis papaveris. Idem. Quando accidit quod ægritudo confequitur vestigia maturationis: tunc mifcas in emplastris vitellum oui mucilaginis fenugreci, & seminis lini, meli lorum & chamomillam cum media parte croci, & oleo rosacæ simul incorporatis: & supinopone. Filius Zesar. Siefalbm quo vtendum est in principio ophthalmiæ calidæ cum dolor est vehemens. ʒ. gummi arabici, dragaganthi, amyliana. 3.ij. cerussæ loræ. 3.vj. opij. 3.j. Diltepera cum albumine oui, vel cum aliquo quod cōuenit ex liquoribus. Idem. Sief aliud album confersens ophthalmiæ in augmento, & sedat dolorem. ʒ. farcocollæ nutritæ in lacte asinæ. ʒ. f. amyli. 3.ij. dragaganthi. 3.ij. opij. 3.j. oliban. 3.j. & f. cerussæ ablutæ. 3.vj. Impera cum aqua pluuiali. Filius Zachariæ Arafī. Siefalbm confersens ophthalmiæ & doloribus oculorum. ʒ. cerussæ ablutæ. 3.ij. farcocollæ grossæ. 3.ij. amyli. 3.ij. dragaganthi. 3.j. opij. 3.f. Fiat trochisci parui. Sief aliud albū descriptione Aboali confersens ophthalmiæ in principio, & augmento eius. ʒ. cerussæ. 3.x. gummi arabici, amyliana. 3.v. farcocollæ nutritæ in lacte asinæ aut mulieris. 3.x. dragaganthi. 3.ij. opij. 3.j. & f. Confice cum aqua. Sief album descriptione Alexandri expertum ad ophthalmiam calidā cum nimio dolore: & est mirabile. ʒ. climiæ prius tamen lotæ, deinde adustæ, & exinctæ in lacte mulieris. 3.x. cerussæ long. 3.vij. scoriz ferri. 3.ij. opij. 3.j. dragaganthi, gummi arabici ana 3.ij. Cōfice cum aqua pluuiali. Sief citrinum descriptione eiusdem confersens doloribus vehementibus ophthalmiæ. ʒ. climiæ secundum superiorē doctrinam præparatæ. 3.vij. cerussæ loræ. 3.xvj. croci. 3.ij. opij. 3.j. dragaganthi. ʒ. aquæ pluuialis quod sufficit. Vtere cum albumine oui. Sief citrinum aliud mirabile descriptione eiusdē plus operatiuum alijs: reprimi tūm magis super fluentes materias. ʒ. amyli. 3.xvj. sief memithæ. 3.vij. farcocollæ dragaganthi, gummi arabici ana 3.ij. croci. 3.j. & f. myrrhæ. 3.j. opij. 3.j. Confice cum aqua pluuiali. Sief rosatiū descriptione eiusdem eff. cax: & expertum ad ea quæ diximus superius. ʒ. foliorum rosarum. 3.xv. croci. 3.vij. opij. 3.ij. spicæ indæ. 3.ij. gummi arabici drac. ix. aquæ pluuialis quod sufficit. facit enim ad doloris vehementiam & ad fluxum materierum subtilium acutarum. Sabor Rex Medorum. Cōfectio collyrii citrini subtilis ad ophthalmiā & doloris vehementiam: cōfert enim statim. ʒ. farcocollæ. 3.ij. cerussæ. 3.v. amyli, dragaganthi gummi arabici, ana. 3.ij. opij. 3.j. croci. 3.j. & f. Omnia præter opium tere et redige in subtilissimum puluerem sicut alcohol: opium autem dissolue in aqua rosata, aut lacte mulieris, & mifce cum alijs conterendo in vase lapideo contritione multa vsquedum fiat liquidum sicut mel currens & vtere expertum est. Idem. Sief de spica confersens ophthalmiæ cuius materia est frigida et est cum diuturnitate. ʒ. farcocollæ. 3.v. spicæ. 3.ij. foliorum rosæ. 3.ij. croci. 3.ij. opij aloes ana 3.j. gummi arabici, amyli, dragaganthi, ana. 3.j. Confice cū aqua pluuiali: & fiat sief & vtere. Cum autem maturationis signum apparer, conficiatur sief huiusmodi cum succo capparis, expertum est enim. Mahemet Arafī. Cōfectio pulueris albi cuius operatio est mirabilis, ad ophthalmiā calidam & vehementiūm doloris. ʒ. farcocollæ nutritæ in lacte asinæ aut mulieris. 3.x. amyli. 3.ij. opij. 3.j. & f. caphoræ. 3.f. bonum et expertum. Idem. Puluis alius cuius proprietates est abscondere lippitudinem, quando non est fanies multa. ʒ. farcocollæ. 3.x. spumæ maris. 3.j. guchari. 3.ij. teratur & administretur. Idem. Cōfectio pulueris

citrini cuius iuuamētum est in fine ophthalmiæ: & est eius impressio sortis. ʒ. farcocollæ. 3.x. sief memithæ. 3.ij. lūij. aloes, ana. 3.j. croci. 3.j. & f. spumæ maris. 3.f. teratur, & administretur. Hamech. Puluis confersens calidæ ophthalmiæ. ʒ. farcocollæ, sief memithæ ana fac puluerem: & vtere cum albumine oui. Ilaac. Puluis citrinus confersens ophthalmiæ quæ sequitur declinationem & ophthalmiā difficilem & adhærentem. ʒ. farcocollæ nutritæ. 3.x. croci spicæ, aloes, ana. 3.j. teratur & administretur. Hamech filius Zesar. Cohol confersens cum auxilio Dei parati quod est in coniunctiua, & inflammationi oculorum, & fluxui materierum & lachrymarum, & pruritui, & vtere mane, & sero expertum. ʒ. vitæ, lapidis hæmatitis ana. 3.ij. lij. acatiæ, climiæ auri ana. ʒ. spicæ, opij, sumach ana. 3.f. amyli auri, ʒ. aloes rubi boni. 3.j. guchari tabarget. 3.ij. fac puluerem subtilissimum & imbe vice vna cū aqua myrobalarum citrinorum: & alia vice cum succo fœni culi: & tertia vice cum succo coriandri humidit; & quarta vice cum aqua sumach. Et si est tempus granatorum, imbe vitibus duabus cum succo granatorum mugorum, vel cum succo granatorum dulcium & acetosorum. Deinde mifce cum eis canthoræ. 3.j. quantam. Deinde iterū tere, & cerne, et pone in vase vitreo: et fiat cum eo alcohol mane et sero.

De doloribus oculorum.

Dolores oculorum. Inquit Hip. Potus vini, balnea iocū, phlebotomia, et euacuatio per ventrem curant dolorem oculorum. Intellexerunt posteriores: quod vini portio confert phlegmaticis doloribus: balneatio cholericis et melancholicis. phlebotomia sanguineis: vel si humores qualiter cum sanguine augmentur. Euacuatio quoque per ventrem confert doloris phlegmaticis, cholericis et melancholicis. Et quidem super hoc scrutinium feci dum sapieniam est thesauris operationis. Quoniam vini potatio confert phlegmaticis: dum tamen maturatio, et euacuatio precesserint: iterata quoniam agitationis suspitio tollitur ex agitatione particulariter subtilata multitudine. Et balneationis impressio similiter omnibus oculorū doloribus: confert etiam post debitam euacuationem. resolut enim & habilitat residuum materiei, et proprie adherentis et difficilis, alias autem dilatat materiam, et conuertit ex partibus alijs ad locum doloris et multiplicat fluxum. Hic autem fermo noster est fermo quem non omnes comprehendunt: nisi qui se exercent secundum prudentiā et viam industrig: illud est, quoniam oportet vi postpositam euacuaciones, quæ sunt secundum partem, eis quæ sunt secundum multitudinem. Agitatio enim multiplicat ex agitatione particulariter multitudinem non subtilata, dilatat enim et incitat multitudinem: nisi materia secundum locum particulariter incubat et non cū communitate etiā alterius partis, et sic in quantitate parua. Principium vero euacuaciones ab eo quod est secundum partem, et nō sublatā multitudinem materiam dilatat, et agit, et in loco doloris multiplicat. Et hoc est illud quod est error et imperitia: sicut Gal. dicit. Hamech filius Zachariæ. Cohol cōfrens doloribus oculorum: est medicina regum. ʒ. antimonij. 3.vj. marchelitzæ. 3.v. vitæ. 3.ij. emblicorum multatorem. 3.ij. amili. 3.j. pipis albi. 3.j. Tere et cribella et vtere vbi oportet. Item. Cōfectio sief confersens omnibus doloribus oculorum. Accipe succi mororum rubi quantum vis, et fac siccat; et semper agitando, et accipe ex eo auri, et mifce cum eo ex albuminibus quorū quod subtile est et lactis mulieris quantumatem sufficientem: et fac siccat vsquedum fiat sief: vtere cum albumine oui et lacte mulieris: est enim medicamen subtile. Idem. Sief aliud confersens doloribus oculorum a cholera: et confert statim. ʒ. climiæ auri, scoriz ferri ana. 3.xv. sief memithæ. 3.j. opij croci ana. 3.f. acatiæ, auri. ʒ. Tere et confice cum aqua et fac sief: vtere cum aqua rosata et lacte mulieris,

De balneo.

Idem. Sief confers doloribus fortibus ex multitudine materię facit dormire ægrum ex illa hora. *℞. sief memi-
da. 3. viij. croci. farcocollę ana. 3. iij. opij. 3. ij. succi mādra
gorę. 3. ij. Tempera cum aqua pluuiali; & utere ubi opor-
tet. Amaran. Sief confers omnibus doloribus oculorū
& utere eo ad omnes ægritudines. *℞. tutie bong. litij. ana
aure. iij. myrobalanorum citrinorum aurej. & f. çingib.
pipis longi & albij. ana. aure. j. kendeni. farcocollę ana. au-
re. ij. Tere & cerne; & solve litum in aqua pluuiali; & cōfi-
ce cum eo cætera; & fac sief. & frica in coto cum aqua plu-
uiali et albitime oñi. iud succo rubi. bonū si Deus uoluerit.**

De vulneribus & ulceribus oculorum.

Vulnera & ulcera oculorū. Cura est sex res. Prima
est cō multitudine. Secunda est prohibitio di-
scursus matericum ad oculos. Tertia est admini-
stratio intentionis circa vulnus. Quarta est correctio acci-
dentium. Quinta est observatio regiminis in uita eius.
Sexta est ut uestigium quod ex uulnere remanet deleatur.
Primam igitur rem complent phlebotomia, qm̄ est prin-
cipium curę & proprię cephalicę. Deinde solones lenes
uentris ex eis quę diximus in cap. de ophthalmia factę cū
iteratione. Secūdam rem compleunt medicamenta q̄ sunt
distincta supra in cap. de ophthalmia. Tertiam rem com-
plent administrationes medicaminum facientium nasci
carnem in ulceribus; & consolidantium vulnera; sicut est
sief album in principio cū lacte mulieris & albumine oui.
Et administratur fm̄ plurimum medicina delicatissima nō
multę mordicationis; ut non fiat saniei gñō. Est in hoc
vulnere sanies suspecta; & post tps̄ principij si dolor nō se-
datur fenugræcum cum rosis coctis in uino styptico aut
aqua rosata super oculum cataplasmat. Et utendum est
deinceps sief albo; & sief de plumbo cum albumine oui.
Si autem dolor reprimatur; sief de plumbo utendum tñ;
similiter cum albumine oui. Cum autem vulnus repletū fue-
rit; utendum est sief elixir. Ligatura præterea super oculos
restringenda est; ut comprimat super puluillos; & super pi-
lam constitutam & ordinatam super oculos itaceat; æget
supinus. Signū quoq; salutis est qm̄ incipit apparere in cir-
citu vulneris albedo; & post finem vulnus remaneat im-
pressio albedinis in loco uulneris. Quartam rem cōplent
administrationes medicaminum sedantium dolores et p̄i-
cturas & mordicationes oculorum pp̄ vulnera ipsorum
ex his quę processerunt. Quintam rem complent admi-
nistratio subtiliationis regiminis in sex gñibus rerum; si-
cut iam diximus. Sextam rem complent medicinę remo-
uentes uestigium albedinis quod remanet post vulnus cū
eis quę dicuntur in cap. de albedine oculorum. Filius Za-
charię Arafī. Confectio sief de plumbo replentis & soli-
dantis vulnera oculorum. *℞. plumbi austi. antimonij. tutie
ablute. chalceuce ammonen. gummi arabici. draganthi
ana. viij. opij. 3. f. Fiant sief cum aqua pluuiali. Idem.
Aliud sief faciens nesci catenem in ulceribus & prohibens
egressum uisus; & subtilans uestigia. *℞. clunij. tutie trita
rum & abluarum multoties cum aqua pluuiali; cerusę. an-
timonij. solibani. ana. 3. ij. myrrhę. 3. j. farcocollę. sanguinis
draco. aloes. opij. ana. 3. j. & f. Fiat sief; & administretur
bonum est & expertum. Idem. sief de thure maturas ulce-
ra. *℞. thuris. 3. x. ammoniaci. farcocollę ana. 3. v. croci. 3. ij.
Fiant ex eis sief cum mucilagine fenugrę. Idem. sief elixir;
cuius opō est sublimis ad vulnera maligna oculorum
prohibens egressum visus. *℞. antimonij. sedenę ana. 3. x.
acatię. 3. iij. aloes drach. j. Fac ex eis sief cum succo rubi.
Filius Zegar. Chohol confers ulceribus oculorum. *℞. far-
cocollę nutritę in aqua rosata diebus pluribus; deinde
nutritę in succo rubi; tertio nutritę in lacte mulieris si-
militer diebus pluribus & exiccatę quātum sufficere;
puluerę; & fiat cum eo alcohol mane & sero bonum. Et
sunt qui mittunt farcocollam in lacte mulieris tñ & urun-
tur. Sabor filius Girges. Collyrium bonum ad uulnera*****

& ulcera oculorum. *℞. farcocollę nutritę in lacte mulie-
ris aut alinę. 3. iij. antimonij. sanguinis draco. sedenę
ana. 3. ij. myrrhę. aloes ana. 3. j. & f. opij. 3. j. Terantur ulti-
ma contritione ficut alcohol. deinde confice cum succo ru-
bi sic contendo in tase lapideo contritione uehementi;
donec fiat sicut mel currens; & reconde in uase uitreo; &
utere mane & sero; & expertum est.*

De scabie oculorum.

CVra huius ægritudinis est fm̄ cōsiderationes duas.
Nam quę subtilis est & non multi temporis indi-
get corporis mundificatione. Primo cum phlebo-
tomia & uentris solone & uentilatione in occipite & nu-
cha. Secundo indiget regimine oculi substantiam tenerā
faciente; sicut est balneatio proprię; & fomentationes; &
aliud regimen humectantium acquisitum ex aere & quie-
te; & ex his quę comeduntur & bibuntur in alijs. Tertio
indiget medicinis quarum proprietates est curare scabiem
oculorum; sicut urbi gratia; collyrium quod sibi compa-
rat Sabor Rex Medorum; & sief rubeum & leue; & sief ui-
ride & leue. Si autem fuerit scabies grossa & chronica; tñ
cura eius est post solonem & phlebotomiam fricatio sca-
biei cum folijs parietarię; aut cum folijs fici; aut cum ali-
quo infusoru conuenientium ad illud; aut cum radice li-
quiritię præparata usque dum sanguis plurimus fluat; &
remoueat asperitas & durities; quę est sicut scitrolositas;
& appareat tenerum eius. Et modus fricandi cum infuso
est ut fiat fricatio super oculum & palpebras prius super-
posito pulvere; & spuma maris; & que charo tabaret; aut
aliquo quod sit simile illis. Deinde laeuetur oculus cū ace-
to; aut aqua rosata; aut uino forti albo & nouo; deinde ad-
ministretur residuum regimen eius ex eis quę dicta sunt.
& proprię ex collyrijs & sief lenibus & acutis; & emplet
tempore frigido cum amygdalis amaris; ciminio & mica
panis infusa in rob cum pauco croco. Et tempore calido
cum vitello oui; & oleo rosato & uiolato; & non præter-
mittantur genera medicaminis oculi substantiam tenerā
facientis. Sabor filius Girges. Confectio collyrij boni ad
scabiem oculorum; & scbel; & ungulā. *℞. cerusę. uiridis
gris ana. partem. j. Tere contritione ultima cum uino albo
& succo rutę usque dum fiat currens in terminum mellis
clari & liquidi & utere eo mane & sero. Si autem medica-
men mitius facere uolueris; pone ex cerusā partes. ij. Et
quę cerusā & flos gris teruntur contritione ultima; & po-
nuntur in uase æneo lymphoto cum liquoribus prædictis;
& dimittantur per diem & noctem. Deinde colatur & po-
nitur colatura in uase uitreo; & distillatur ex eo in oculum
mane & sero. Mahemet Arafī. Confectio sief rubei ualēs
sicut prædictum est. *℞. sedenę. 3. iij. colochar. adusti. 3.
ij. æris usti. 3. ij. myrrhę. croci ana. 3. j. piperis. 3. f. & est le-
ne. Si autem acuius facere uolueris; adde cum prædictis
floris gris. & salis armoniaci ana. 3. f. Idem confectio sief
uiridis ualēs similis ad prædicta. *℞. floris æris. 3. iij. collo-
char. adusti. 3. vj. arsenici rubei. baurach. spumę maris ana
3. j. ammoniaci. 3. j. & f. salis armoniaci. 3. f. ammoniaci
dissoluantur in aqua rutę; & fiat ex eis sief. Hamech. Con-
fectio sief sanans scabiem oculorum; & confusens pannū
& ungulam. *℞. floris æris. colochar. adusti. spumę
maris ana. 3. ij. chalceuce ammonen. 3. iij. baurach. salis armoniaci
arsenic rubei sublimati ana. 3. j. fac sief cum succo chelido-
nię. Et administretur sicut fricando. et n. bonum; si Deus
uoluerit. Idem sief confers scabię prius pruritū; & scbel; &
humiditati superflue in oculo. *℞. cerusę. croci. gummi
arabici ana. 3. vj. ammoniaci. salis armoniaci. spicę opij.
myrrhę. succi agrestę ana. 3. j. & f. confice cum aqua plu-
uiali. Idem. sief confers ulceribus & scabię oculorum
a caliditate. *℞. clunij. croci. scoriz æris. gummi arabici.
æris usti ana. 3. iij. myrrhę. sedenę. spicę ana. 3. j. opij.
to farum ana. 3. j. piperis albi grana. iij. Confice cum uino; et
utere cum albumine oui. Humain. Chohol confers scabię******

bici;

biei, oculorum pruritui, & sebel, & tenebrositati visus. ꝑ. tutia, emblicoru ana. ʒ. j. jantimonij nigri aure. ij. castorei, elimie ana aure. j. & ꝑ. memithie. ʒ. ij. croci. ʒ. ij. campho. aure. ꝑ. suchaha dauc. i. falsis armoniaci. ʒ. ij. Tere contritione bona, & pone in vase lapideo mundo : & projice super eam aquam pluuialem in qua infusi fuerint per dies duos ex myrobalanis nigris circiter ana. ʒ. iij. postq; contriti fuerint. Deinde cola aqua, & funde ex ea parum super medicinas, et dimitte ficari uel quasi. Deinde funde ex aqua predicta & fac sicut prius : & sic paulisper infundendo & traurado vsq; ad totius aque consumptionem. Deinde siccetur & pulueriscentur contritione vltima, & pone in vase vitro. Dixit Humani ꝑ. vdebatur pondere auri propter sue ope rationis excellentiam. Cohol axerumi ex inuentione nra valet combustioni oculorum, & lachrymis, & scabiei, & sebel. ꝑ. tutia, carmeni, buruch. ʒ. ij. elelegi, asphat, gingiberis ana. ʒ. v. piperis longi, memithie ana. ʒ. ij. ꝑ. karat. ij. melech. indi. ʒ. ij. Tere simul & tempera cum aqua agreste & fac ficari. deinde tere & vtere. Musa factor. Alcohol sicc conferens scabiei, & vlcicibus oculorum, & dolori, & debilitati visus. Recip. litij, tutia inda ana auri. iij. chebulorum aure. ʒ. ij. gingiberis drach. j. Fiat sicc cum aqua pluuiali, & vtere in coto.

De sebel.

Que subtilis est & non multi temporis curatur cu considerationibus predictis in cura scabiei oculorum : scilicet cum subtiliatione regiminis, et dimissione vini, & cibariorum vaporosorum, & cum euacuatione corporis, & phlebotomia, & rebus teneram redendentibus substantiam oculorum : deinde cum sicc & collyrijs dictis ibi. Si autem chronica fuerit & grossa, vt appareat sicut tela aranæ expasa super pupillam oculi cum venis manifestioribus, ita ꝑ. visum prohibeat, tunc est finis duorum modorum. Aut. n. colligiur & eleuaf diu apprehenditur, & suspenditur cum vinctus : & tunc cum incisorio inciditur postq; colligis eam, & separas ab oculum cum pilo equi aut filo de serico : & curetur deinceps cu aqua infusionis cimini, & post illud cum puluere citrino. Si autem non colligitur nec eleuatur, curetur cum medica minibus dictis in capitulo quod est ante illud.

De albugine oculorum.

Cura huius agriutudinis commensuratur eisdem regiminibus quibus & sebel. Nam que subtilis est, sicut ex modo bene operandi comprehendij potest, & indiget assiduatione rerum oculi substantiam teneram facientium, sicut est balneum & assiduatio eius, & inclinatio super vaporem aque calide. Deinde viatur puluerigatione post puluerigationem super oculum ex spuma maris guacharo, & sarcocolla : inter dum vtendum est fricatione non post fricationem cum eodem puluere vel cum aliquo quod sit sicut ipsum. Et sunt qui addunt ad vigorandum predicta pulueris baurach, aristolochia, ana sicut ex predictis. Et sunt qui experti sunt super huiusmodi succu florum papaueris ruti cum succo aut puluere huiusmodi suauitatem : & similit cu stercore stellionis, aut lacturi viridis magni. Et similit expertum est ex stercore hiradinis. Et similit expertum ex vrina pueri coagulata in vase aneo cum modico falsis armoniaci. Si autem fuerit dura & in corpore duro eligantur ex medicaminibus que magis acuta sunt, & plurius virentis ex his que dicta sunt : dicemus post frequentiam tri balneationis sicut ta diximus. Dicit Alex. ꝑ. sebel est cum super alba oculorum et super nigredinem videtur similitudo positioni texti ex venis rubris grossis. Ex medicinis autem conuenientibus ad albuginem remouendam, & sebel, & vngulam, & alias oculi additiones q; plures scripsimus in cap. de scabie oculorum. Nunc autem ponimus narrationes medicaminum propriorum. Sabor filius Girges. Collyrium expertum ad albuginem oculorum remouendam, & est ei impressio bona. Accipe sellis

tauri, succi huheg vel pulueris radicem eius, radie chelidonie, ana aure. iij. corticum radicem feniculi aure. iij. Tere contritione grossa, & pone in vase aneo, & funde super medicinas vrinae pueri circiter lib. j. & dimitte ꝑ. dies iij. Deinde decoq; usq; ad lib. ꝑ. & iterum reduces ad vas gneum usque diu inspilletur. Deinde accipe masticum ster coris magni lacerti, spumæ maris, guachari tabarget, falsis gonge adusti, gris adusti, falsis armoniaci, ana partes ægles. Terantur vltima contritione. deinde ponantur in vase lapideo mundo & terso. & fundatur super ea ex medicamine predicto : & conficitur terendo semper ante parum ex medicamine fundendo usque diu impinguetur, & fiat sicut mel. deinde refunde in vase vitro et vtere. est. n. expertum et bonum. Medicamen Ralsuale urde ad albuginem oculorum remouendam : & cito radicandam : cui dixit non inuenisse aequali. ꝑ. uris, spumæ maris, stercoris stellionis magni, baurach, guachari de Mecha ana partes æquales. Deinde sumatur acori, chelidonie, ana. ʒ. x. Coquantur in lib. j. aquæ donec ad ʒ. iij. redeat & colesur. Ex hac aqua imbibantur species predictæ, & conficiantur cum ea, & siccantur in umbra. Deinde terantur iterum, & conspargantur ut prius, & siccantur. Quod postq; factum fuerit, siccantur et terantur, & in oculo mittantur. Huic. n. medicaminum nullu compar existit in albuginis remotione, & si esset grossa ut in brutis animalibus. Alexander. Medicamen lene ad albuginem remouendam. Accipe osium sepe. ʒ. ij. & ꝑ. falsis armoniaci, cerussæ ana. ʒ. j. armoniaci. ʒ. ij. vtere & expertu est. Mahemet Araf. Medicamen remouens albuginem oculorum inclinatur prius super vapores aque calide : deinde aspergatur hic puluis, ꝑ. spumæ maris, baurach, sarcocollæ, guachari tabarget, stercoris muris ana partes æquales. Idem. Confectio medicaminis subtilis ad albuginem cito remouendam. Accipe masticum, stercoris magni lacerti, spumæ maris, baurach, guachari tabarget, ana partes æquales. Deinde accipe radicem chelidonie, feniculi. huheg ana. ʒ. ij. decoquantur in lib. j. aquæ donec redeat ad ʒ. iij. Deinde submergatur predictarum rerum puluis subtilissimus in hac aqua & exiecit semper conterendo : deinde teratur & fiat arcolium eo.

De cura unguis oculorum.

Dixit Alexander ꝑ. ungula est cum aliquid pannicu lo simile ex palpebra que est ex parte naris oriri videtur : sed alium oculi cooperire : & peruenit vsq; ad oculi nigredinem. Cura huius est sicut diximus in sebel cum collyrijs & alijis, ꝑ. recens est, & si antiqua. Si autem non est possibilis eius eradicatio cum medicinis, suspendatur cum uncino, si est possibilis eius suspensio. deinde incidatur iuxta lachrymale, ita ꝑ. non profundetur incisio, ne damnetur pellicula in organo lachrymali, & fiat continua lachrymarum effusio. Si autem non est facilis suspensio ungule, submitatur pilus aut filum de serico cum acu curua : postea capias eam, & suspendis. deinde sicut excoriando trahatur & extirpetur. Quod si nec hoc sufficit, excorietur excoriatione subtili cum ferro. postq; autem abscideris ea distillabis in oculum cininum masticatum cum sale. Si autem ibi dolor generatur, aut mordicatio, emplastrabis cum oleo rosato & uiolato, & vitello oui. Si autem aliquod residuum ex ipsa ungula remanet, cum collyrijs consumeatur & eradicetur. Iam superius medicamina ad ungulam, & sebel, & ad alias oculorum additiones scripta sunt : que sunt administranda post balneum & vaporem aque calide sicut iam diximus.

De lachrymis oculorum & earum exuberantia.

Cura huius agriutudinis in quibusdam non est possibilis : proprie q; profunda est incisio in angulo lachrymali : & q; lachrymarum effusio est nociua. Verum si est occasione alterius morbi, scilicet propter febrem, tollitur sub lata febre. Si autem causam habuerit per se, sicut est debilitas retentiva : vel quia non sit crudorum

Medic
me sub
me ra

bus ad hanc ægritudinem: & proprie factio emplastro ex ea cum expressione granatorum sanas & remouens vestigiū eius. Tertium vero est consolidatio cum eo quod est maioris delicatitudinis: prius sicut collunt collyria proprie: quorum narrationem sequemur post. Si autem ægritudo antiqua & inueterata fuerit quinquaginta genere curationis indiget. Et primum quidem est remouit eorum quæ sunt contra naturam: sicut est caro corrupta & filiosa cum medicinis acutis: quæ sunt sicut colocothar, arsenicū, sal armoniacum, atramentum alharat, aluminis, ana partem. j. calcei viuae partes. ij. Teratur in vase æneo cum vrina pueri: deinde post excicationem vtere. Et quicquid submergitur ægritudinis: & imprimitur corruptens os aut alterat superficiē eius: tunc totum quod corruptum est, radatur & absciscit visquedum apparet purum. Secundum est absciscio materium fluere conseruatum cum eo quod conuenit: et iam locuti sumus in cap. de catarrho: et in eo quod præcessit in cap. de fluxu lachrymarum. Tertium est mundificatio et absterio cum eis quæ iam diximus: confortatur tñ cum aliquo acutorum leuium sicut est vnguentum ægyptiacum cum modico aloes et oliban. Quartum est administratio incarnatiuorum non expolatoriū ab eo quod est sicut ginia, atramentum et similia. Quintum est sigillatio, et consolidatio cum eis quæ dicemus. Quicquid vero apud possibilibus morbi huius non confert, et tunc eius cura cautentium est. Et modus operationis eius circa hoc est vt abscindatur in longum visquedum perueniat ad os. Tñ si os sanum fuerit hñs solum quod est in superficie tabefactū radatur et absciscitur totum quod ex eo alteratum apparet. Et curetur deinceps cum medicamina incarnatiuæ eis quæ dicta sunt. Si autem ex olle manifesta quædam corrupta apparet, cauterizetur fin illud quod est possibile vsq; ad sufficientiam eius: et proprie fin cōsiderationem corrupti ipsius. Et sunt ex hoibus qui perforauit os et proprie qñ nā percipitur ex morbo adhelesse colorio. Verū est qd istud raro recipit cura nisi sicut a fortuna. Nos autē curauimus aliquos: et pauci ex eis sanati sunt. Huius autem non prætermittimus: qm̄ oportet qñ cauteria sunt, aut medicina acutæ imponuntur stilulis lachrymalium: vt oculus compellatur ad angulum syluestrem compressione facta cum spōgia infusa in aqua frigida: aut succo solatrii, aut portulacæ et sæpius innotuerit. Mahemet filius Zacharie. Confectio medicaminis vltimi ad garab: quod administratur postq̄ abluunt stilula cum vino styptico: deinde exprimitur donec egrediatur virtus eius. Aloes, sarcocollæ, sanguis draconis, myrrhæ, argenti. 3. x. Terantur et puluerizentur et supponantur. Idē aliud valens similit. Aloes, thuris, ana. 3. j. sarcocollæ, balsamitæ, sanguinis draconis, antimoni, aluminis, ana. 3. f. flor. eris quartam. 3. j. fiant collyria, et vtere sicut prius. Dioscorides. Accipe ex folijs camedrys siccis, et vtere cōtione vltima: et fac ex eis sic cum succo solatrii et vtere. bonum ad vlcera oculorum et algarab. Gabriel. Confectio medicaminis experti ad algarab et vlcera. Accipe sief mcmithæ, camedrys, corticum thuris, myrrhæ, aloes, sarcocollæ, atramenti, aristolochiæ rotundæ, ana partes æquales. Terantur sicut alcohol, et vtere sicut prius. Idem aliud. 3. j. myrrhæ, aloes, corticum thuris siccarum añ. vtere in desinēter cum aqua altara facon.

De almufragi siue alinthisar, et est egressio
vug, siue pupille dilatatio.

Postq̄ confirmatur, aut quæ a natura est non habet curam: Facta autem a siccitate difficulter curatur: tñ succurritur ei cum bono regimine et humectatione ex his quæ scis. Et est quæ fit ex humectatione. Et cura eius est quatuor res. Primo est etio et subtrahit eius quæ excrecere videntur materij iterata cum interpolatione nō frequenter et phlebotomia, si appareat significatio humorū

abundantium cum sanguine: et proprie cephalicæ: et post hanc, si exigit disp̄, ex venis lachrymalibus et venis temporum, et fiat incisio arteriarum, aut cauterizatio ipsarum si res postulat. Et quicquid fit cauterū et confert proprie in zuen deg, sicut diximus. Secunda est administratio medicinarum diuerentium materiæ ex loco sitū scarificatio in auribus: et apertio cum ventosatione hæmorrhoidum: et appositio ventosarū in nucha, et super collum, et in spualis. Tertia est abstinentia et tolerantia famis, et regimen excitatiuum. Quarta est administratio rerum resoluentium ex ipso oculo, et extrahentium humiditates dilatantes vuae sicut proprie alcohol ex felle hœdi cum succo feniculi, et pauco sale armoniaco, aut ex felle ericij, aut ex felle testudinis, aut ex capribus hirundinum adustorum. Et fiat inde collyrium cum succo chelidonie et melle qm̄ est expertū. Est etiam quæ fit a casu et percussione. Et cura eius est dux res post regulationem et abstinentiam in eis quæ comeduntur: et alijs et abstinentiam a vino. Et prima est vt in principio fiat administratio repercussiuorum et infrigidantium, et prohibentium effusionem materie: et hoc post phlebotomiam, sicut proprie est emplastrum ex farina fabarum excorticatarum cum aqua soliorum salicis solatrii, aut en diuix. Secunda fiat administratio resolutiuorum medicinarum: sicut proprie fit ex vitello oui cum oleo rosato, et pauco vino emplastrato desuper: et proprie post infiltrationem in oculis ex sanguine turturis, aut pulli colibini. Ad vltimamq̄ infusillenter collyria resolutiua fortiora quæ paulo ante dicta sunt.

De nyctilopa oculorum, idest qui post solis
occulum non vident.

CVra huius ægritudinis idē quatuor res. Prima est regulatio vite. Secunda est subtrahit materie. Tertia est absterio eius quod fluxit. Quarta est correctio nocimenti accitis in spū. Primam igitur rem complent commensuratio in sex generibus rerum: et proprie cum allevatione comestionis et dimissione cœnat. Et sunt cibaria digni obedientia ex his quæ scis: Et detur in potu ante cibum, et post descensum eius a stō, vinum antiquum bonum purum postq̄ propinaueris anie illud susuluf refenig: quod dicemus post. Et ex cibis qui currūt cur su proprietatis est hepar hircinum comestum aslum, aut elixum cum sale gemma modico: et modico piperis lōgi. Herba autem adhil et eluarium eius est sublimis iuuamēt ad illud. Secūdam rem complent phlebotomia ex cephalica si multitudine cognoueris in sanguine, et ex venis lachrymalibus, et ex naribus si inuitat necessitas. Si autem ex humorum grossitie fieri contingat, etiā fiat cum hierapitricæ, et hiera colocyntidos, et pilulis cochijs, et cū garagarimatibus, et caputurgis ex eis quæ scis. Tertiā rem complent collyria de felibus et infusiones in oculis, et proprie eius qui currūt ex hepate hircino, aut caprino, qñ scinditur in multis partibus: et aspergitur super ipsum sal indus, aut sal gemma, et piper longum post cōtitionem eorum. Deinde assatur, et quicquid huius herbar assatur cū eisdem speciebus super prunas, et sit inclinatio super fumum eius. Et iam dictum est qd comestio eius est iuuatiua valde: et similiter inclinatio super vaporem aque exilationis eius. Quartam rem complent administrationes medicaminum spirituum visibilibus subtiliantium et infusionum: sicut est proprie visus herbar adhil, et cubebæ et fœniculi, et chebuli conditi, et nux muscata condita, et alia quæ diximus in capitulo primo de eggritudinibus oculorum. Alexander. Confectio collyrij ad nyctilopā experti. Accipit succi feniculi cocti et depurati partem unam, mellis et felis hircini ana partem mediam. bonum et expertum. Idem. Predictio collyrio admisce ex stercore crocodili, aut stellionis ana partis unius quartam, et sanat in paucis diebus. Idem fiat alcohol ex pipere longo ginsiberi, et spica, et confert.

De aqua descendente in oculum.

Quādo est in principio & non est confirmata succurritur ei cum medicinis & proprie cum abstinencia & diminutione ciborum, & viatione grossorum & vaporosorum, sicut liti pulmentis: et pingui, et iura, & pisces, & vinum et similia ipsi. Et cum mundificatione sæpius iterata & proprie cum cochleis, hierapicra, & & hiera diacolocynthis: & cum administratione medicinarum resoluendum sicut est aqua ruta, & proprie cum se rapino: aut aliquo ex sellibus asialum cum melle, & succo feniculi: aut serapinum cum felle hircino, & melle, & succo fenici. quā est virilissimum. Filius Zacharie Araf. Confectio collyrii de sellibus ad principium aquæ & nyctilopam & alintisar. Accipe sellis hirci exsiccati in vase æneo. 3. x. pulpæ collocynthis. j. & f. serapini. 3. ij. euphorbij. 3. ij. siat siat cum aqua ruta, aut aqua feniculi, & utere. Sabor. Collyrium bonum & experum. Accipe sellis hircini exsiccati in vase æneo, & granorum auri exsiccorū ana. 3. v. serapini. 3. j. gummi. 3. f. fac ex eis collyrium cum succo chelonie & vrina pueri non polluti, & melle. Quā autem passio fuerit confirmata, & fuerit ex eis in quibus est possibilibus curationis: cunctis signum est quod alpicit oculus vel pupilla videtur clara, & cedit dilatationi cū premittitur digito, aut infuso: deinde redit ad ipsum, & non frangitur: tunc est ex illis quæ deponuntur ex recta operatione artificis. Et modus deponendi aquā cum infuso est huius. Subtiliter regimen eius ex cibo & potu, & dimittat vinū oīno. Et sit cibis eius aqua ciceras, & fauic, & sorbida facili digestis, & boni nutrimenti, & pauca quantitas. Et procedat cum iteratione in mundificatione corporis & capitis: & procedat cum phlebotomia, si necessaria fuerit. Deinde in domo temperati aeris non luminoso locetur: iaceat sui pinus: & præcipiatur ei vt conuersat intuitum suum versus nasum. Deinde incipe perforare ex parte syluestri lachrymalis cum infuso quod dicitur deponens aquam. & procedat perforatio inter tunicam, & tunicam cum omni facilitate vsque dum perueniat ad vacuum: quod est ante pupillam. Deinde incipe deponere aquam et occultare illā sub cornea, donec deocularet quod sepius erat sub aqua, & videatur, & obseruetur cum industria, ne quod deponit ex aqua redeat occultando, & sepieliendo eam in quantum possibile fuerit, ne redeat: & hoc cum iteratione & iteratione, donec adueniat sanitas: & post hoc pone super oculum vitellum oui & oleum rosatum cum puluillo ex coto. Et sit accubitus super ceruicem, & collum: & fiat hoc vsque ad tempus quo remouebitur dolor: & non soluiat ligatura nisi de triduo in triduum, & diu soluiat vaporetur oculi cum aqua rosata decoctionis salicū & similium. Et sit domus in qua habitat tenebrosa. Et afferantur ad locū hūc deinceps quæ diximus in cura vulnerum oculorum.

De debilitate visus.

Si contingat a re addita in superficie oculorum quam sensus comprehendit: sicut est ungula, pannus, scabies & sebel dicta est cura eius. Si autem contingat propter rem quam sensus non alet comprehendere sicut nebula, vel vaporum eius cura est tersio cum eo quod est resolutio mediocris: sicut scripsimus in canone. Si autem fuerit propter vapores qui eleuantur a stō posito sub dñio humilitatem, viscosarum, putridarum, & vaporosarum: aut sub dñio cholericæ materie vaporosæ. Cura eius est mundificatio stōi cum solone et vomitu leni, et facili ex his quæ diximus cum præcessionē administrationis medicaminū incisurorum: sicut syrapi acetosi in calida materia, & oxy melitis squillitici in frigida materia: & subsecutione medicaminum, quibus approprietur duplex intensio. I. cōfortationis stōi, & prohibitionis eleuationis vaporum cum eis quæ sunt sicut tryphera minor proprie chebuli conditi, et succharum rosatum cum mastiche: & trochisci notati dithodon. Si autem fuerit propter peccatum quod est in ip-

so oculo: tūc sit illud: aut propter excessum siccitatis in ipso: & cura eius est regimen humectantium quod diximus in canone præterea faciet cadere in oppositum. Aut propter excessum turbidæ humiditatis in ipso. Et cura eius est tres res. Prima est adequatio et digestio materie sicut locuti fuimus in canone. Secunda est citatio eius cum eis quæ sunt sicut pilule de hiera, & pilule cochineæ, & pilule lucis, & infusio de aloë, aut hiera in aqua emulsa, & aqua succinū & similia. Tertia est resolutio & tersio ex ipso oculo humiditatis turbidæ obtenebrationum cum eo quod est sicut collyrium de feniculo et similia: quoniam in cap. de cōseruatione sanitatis oculi memorati sumus quia propter asperitatem ad locum hunc quod dicitur est ibi. Si autem contingat passio propter turbulentiam aduenientem spiritui visibili, cura eius est omne bonum regimen in sex generibus rerum: cui subsequatur regimen mundificatum corporis post quod subsequatur regimen clarificans sanguinem & clarificans spiritum ex his quæ præcelserunt in canone. Et quicquid contingit propter subtilitatem, & paucitatem ipsius spiritus: et cura eius est cum administratione medicaminū additum in spiritum, & uigorantium ipsium: & ex summa horum sunt myrobalani, & quæ componuntur ex eis. Afferantur ad hunc locum quæ diximus in cap. de cōseruatione sanitatis: quamobrem oportet ut capitulum illud cū isto simul ligetur. Inquit Gal. Fella oia abstergit oculum, & clarificat visum: eligantur ex aialibus quidem fel algaçel, & hirci syluestri, & bouis, & leporis, & adib, & ursi, & testudinis, & vulpis, & hodi, & capre montanæ, et ex uolatilibus aquilæ, & vuluris et uiuentium ex capitu, et hirundinis, & passerum, & galli, & perdicum, & albugi, & ex piscibus fel labor, & porci marini: & sunt iuuantissimi ultimi. Mahemet Araf. Alcohol sublimē in cōfortatione ne usus: acuit, n. & clarificat ipsū. R. tutiæ ablute nutritiæ tribus uicibus cū succo sanfici depurati. 3. xx. Deinde accipe singib, pipis nigri et longi, chelonie, burch. ana. 3. ij. falsi armoniaci. 3. j. Terantur oia cum succo feniculi, aut sanfici tribus uicibus. deinde fac siccari, & tere subtilissime. Et fiat alcohol cū eo. Rufus. Collyrium falsi bonum quod acuit uisum, et oculorum sanitatem cōducit tēpore multo. Accipe litum et tere contritione multa cum succo feniculi depurati usque dum fiat sicut mel et recode in uase uitreo et utere. Quāda autem ex posterioribus addiderunt ad oīm, 3. eius ex felle galli aut perdis. 3. j. tertias duas. Idem. Chol ualens ad idem. Accipe ex tutia quæ tum uolueris, et lauetur cum aqua pluuiali. deinde excise, et nutriatur post illud. primo cum aqua feniculi. secundo cum aqua sanfici. tertio cum aqua altaracon semper cōterendo. deinde excicetur et nutriatur post illud: et fiat cū eo alcohol. Confectio alcohol ex inuentione nostra cōferens supercalfectioni oculorum, et debilitati uisus causa subtilis et acutæ humiditatis, aut mordicationis, aut pruritui in oculis. Accipe tutiæ carmen loti in aqua pluuiali. deinde in aqua r. uicibus pluribus. 3. x. fricationis myrobalarum ceterinorū cum aqua rosata. 3. vj. litij. 3. j. f. sin. 3. j. piperis longi. ana. 3. j. aspergantur cum succo agrestis, et terantur cum eo. deinde excicentur et pulueriscentur, et fiat cum eis alcohol. Hamech. Confectio alcohol cōferens obcuritati uisus: abstergit. n. oculos et clarificat. R. tutiæ antimo. ana. 3. vj. saligem. 3. ij. litij. sief memithe, ana. 3. j. camphoræ. 3. j. tertiam. Terantur tutia, et antimonium, et misce conterendo cum aqua myrobalarum ceterinorū, et hoc per triduum. deinde cum alijs fiat chol: et utere.

Alexander. Collyrium satis efficax in clarificando uisum et ad auferendam caliginem. R. sellis perdis. 3. j. et mellis. 3. j. succi feniculi depurati. 3. ij. pone in uase uitreo et suspende in sole per dies septem. deinde utere. est. n. efficax. Sabor. Confectio tryphere mirabilis uigorantis visum: cui ecctidū impedimentum pp. fumos ignitos cholericos, aut falios, et est ei impio fortis: reducit. n. oculos ad for-

nam vigoris adolescentie. *Myrobalanorum chebulorum, citrinorum & indorum ana. 3. ij. et. f. belliricorum et emblicorum, ana. 3. ij. guchari. 3. v. tere in vase lapideo, & funde super ipsum aquam fontium claram: sicut aspergen dum parum post parum: & hoc facias per dies tres. deinde dimitte ficari: & post hoc sparge super ipsum distillado ex oleo rosato, aut amygdalino. Et contere per alios tres dies: & iterum dimitte ficari. Deinde accipe rosarum, sandali, macassar, cubebe, cardamomi, ana. 3. ij. spodi, iacis, ana. 3. j. fuch. 5. j. & f. deinde accipe guchari tabarset lib. j. tamarinorum, eyro. 3. ij. pruna quinquaginta. Fac ex eis formas similes auellanis: & da mane quolibet a. 3. ij. vsque ad aure. ij. cum aqua calida, bonum. Idem. Confectio alia addens in visum, auferens tenebrositatem eius, *sp. herba albedustur: feminis rutæ, ana. 3. vij. f. sileos, calamendi domestici, gingib. pulegij, cubebe, nucis musca. ana. 3. v. scesebam. 3. j. & f. gariophyllorum, mastiches, margaritarum non perforatarum, ana. 3. j. & tertiam alierius, serpētis cōbusti, crystalli, ana. 3. ij. & f. balsumi grana. vj. & pōderis croci. 3. j. tertiam guchari lib. ij. fiant ex eis forme similes auellanis: & da ex eis a. 3. j. vsq. ad. ij. In hyeme conueniunt sensibus bonum expertum: i Deu voluerit.**

De casu pilorum palpebrarum.

SI accidat propter defectum materie. Cura est in primis cum eis que reparant materiam ex bono, & largo regimine sicut fās. Deinde cū eo quod trahit materiam ad locum necessitatis: sicut sunt medicinæ & collyria quas dicemus post. Et qñq. fit ex causa propria & corruptione materie ægritudine in ipsis palpebris: sicut est silach: que est apprie corrosio cum rubedine & asperitate, & pruritu in ipsis palpebris: & cura eius est vt mundificetur caput ab humore nitroso falginoso. & acuto: deinde administretur regimen humectantiu: et frequenter uigressus balnei, et inclinatio super uaporem aque calide, & emplastrationes ex medicinis humidis: sicut est portulaca cū lacte & mucilago psylli cum oleo rosæ. aut mucilago simonum citoniorū: aut amygdalæ amaræ: aut dulces cū lacte & similia. Postquā autem acquiritur palpebris tēperies & teneritas, tunc administranda sunt medicamina pilorū generationis facientia ex his que dicemus. Et qñq. est silach chronicum grossum durū: quare vapor qui est materia piluli non inuenit transitū. Et cura eius est mundificatio capitis cum iteratione & phlebotomia, & viciatio crurium, & vicius balneationis, & emplastratio cum leuitibus exorticationis in eo quod mulgetur ex granatis contritus cū rob. Deinde administratio medicaminum facientiu pilorū generationis, que dicemus. Et ex eis est lapis lazuli proprie, et lapis armenus arcolch factio ex aliquo eorū cum spica, & producto cū radio super palpebras, aut ex animonimo & spica, & lapidi lazuli inest, pprietas mirabilis. Mulsæ autē si exicantur abscessus capitis, & fat limimentum ex eis cum auellanis assis & adipe caprino aut vrsino, inuenitur efficax. Cirrangularū quoq. semina si adurantur & liniuntur cū adipe caprino, pilorū faciunt facilem generationē. Mahemet Arafī. Confectio aliorum reparatur pilos in palpebris & confortatis eos. Reci. ossium myrobalanorum adustorū partem vñā, sumi thuris partis vnus quar tana, spicæ romane, lapidis lazuli ana partes vnus tertiū: liniatur super palpebra cū radio. Emplm quo vctū est sup palpebras curās silach, & remouens pruritu & scabie. Accipe granatū vnum integrū, & decoque illud in aceto vsquequo dissoluatur & emplastratur super palpebras..

De cura inuerfationis pilorum palpebrarum.

CVra huius eggritudinis fiat fm vnum quatuor modorum. Primus est inuicatio eorū cum aliquo leuiss viscositatis: sicut cum mastiche, aut cum spuro & colara: aut cum gomma pini, aut bdello dissoluto in albumine oui, aut cum aliquo calium. Secūds est ordinatio pilorum & restrictio eorum ad vnum ordinē. Et hoc

quidem fit fm hunc modum. Accipe acum subtilē, & perfora in exteriori parte palpebrę vt perueniat perforatio vsq. ad anteriorem partē vbi est ordo naturalis pilorum: & deinde accipe pilum, & pone in foramen acus, & extrahatur vī pilus inueniat viam ad ordinē: & sic fiat alijs si sunt plures vsq. dum ordinetur cum alijs. Deinde ponatur medicamen punctorū consolidationē faciens & constrictionē. Tertius modus est, vt euellatur pilus vnus post alium, & igniatur stilus, aut acus, & cauterizetur locus vnde est pilus euellus cauterizatione sufficienti: & sic fiat de alijs. Quartus est, vt post euulsionē pilorū fricet super loco medicamen pilorū generationē prohibēs, sicut proprie oua formicarum, aut rubigo ferri cum limia.

Cura hordeoli in palpebra.

CVra huius eggritudinis est fm vnum trium modorum. Primus est, vt prohibetur collectio eius in principio sui cū eo quod est sicut aloë, acacia, & limium limimento facit eis & suppositio: ad bellum resolutum cū aqua mente humidę, & hoc post corporis & capitis mundificationem. Secūds modus est, vt si illa nō conuulerint, administrantur resolutiua medicorū resolutionis. primo post euacuationes ex eis que scis: & proprie resolutura bdellum in aqua, & liniatur super locū: & fortius illo est opopanax: & adhuc fortius ammoniacū cum aceto. Et scripsit Oribasius limimentū bonum expertū: et est vt accipias olbani, myrrhe ana. partem vnam: laudani quarā partis vnus, ceræ, aluminis, baurach armeni ana. partem. f. liniatur cū fece olei de litio: aut accipe galbani. 3. ij. baurach. 3. i. liniatur cū succo apij. Tertius modus est, vt si resolutioni non obediāt, vt suspendatur palpebra, et inuertetur, et sciundatur scūdū interius palpebrę, et aperiat tunicā interior eius et exprimatū donec ingreditur totum quod est sicut mucilago. Deinde sanetur vulnus cum limimentis que sunt sicut sanguis draconis cum albumine oui, aut ceruilla cum albumine oui, & similia.

Summa, vi. de curis eggritudinis aurium.

Sermo noster est de ceptis de eggritudine aurium: si deus voluerit. Et primo de dolore earū qui quādoq. accidit a malitia complexionis sue materia: aut cū materia. Et si qñq. sit illa materia, solū alteratione indiget. Si vero fuerint calida, iuuat ex infusione albuminis oui recētis, aut mucilagine psylli, & similiū ex eis qñq. dicemus. Si aut a malitiā complexionis frigida fuerit, cōferat infusiones et iniectiones calide. Si autem malitia complexionis sit sicca iuuatur cum humidis. Si autem humida cum siccis, que sunt per irraetorium, & emplastrationes ex his que dicemus. Si autem malitia complexionis fuerit cū materia, et fuerit calida euacuetur per phlebotomiam. Si sanguinea fuerit ex repletionē in lingua de vena cephalica. Deinde procedendum est ad alteritā que dicemus. Quod si cholericā fuerit, et est ille dolor qui fit secundum plurimum, euacuetur cum eis que scis, et frequenter lenificatio naturę cum aqua fructuum. Deinde feda dolorem cum alterantibus que dicuntur. Si autem dolor vellemitur sue rit, cōcedimus aliqua ex narcoticis: sicut si memine pro prie cum aliquanto opij: et distemperetur cum lacte mulieris, et instilletur in aurem. Si autem materia fuerit frigida, euacuetur cū eo quod conuenit. Deinde alterantia sedāria administrantur ex eis que dicemus. Si autē dolor a grossa fuerit vtilitate, scribemus medicamentā eius post. De doloribus auris factis ab apostemate, aut vlcere, aut oppilatione, aut ingressu aquarū animalis, singularia scribemus capitula. Post hec autē non prætermitimus qñq. medicamentā que distillantur in oculis, semper actualiter frigida mittenda sunt, que autem in auribus, tepida aut calida sunt opōnda, siue sint ad eggritudines calidas siue frigidās. Medaminū narratio ad dolorem auris calidum. Albumen oui cum lacte mulieris tepido. Oleum rosarū tepidū per

Limimentum de mulsis.

Canon practicus.

se, aut bullitum cum aceto pondere sui vsq; ad cōsumptionem aceti, aut conuassatū cum succo cu-urbiq;. Oleum de salice secundū eandem doctrinam. Oleum ienensarinū. Oleum de semine cucurbitq;. Oleum de papauere, si dolor est vehemens per se, aut cum aliquotā camphore: est enim finatium bonum. Lac muliebre calidum sicut mulgetur cum succo solathri, aut aqua coriandri humidī. Mucilago pīlliq; cum oleo rosato conuassata, aut mucilago seminum citiorum. Oleum de iabro quando dolor est acutus cum lacte mulieris statim cum mulgetur. Lenticulas coctas cum panis mica cataplasmasis: succus hyoscyami fortes sedat dolores. Lactuca agrestis secundum omnem modum administratōis est eis medicamē bonum. Et similiter succus solathri, & papaueris, & mandragorę, et salicis, & teneritium vitis. Hamech. Ad dolorem auris ea liditate. Accipe olei rosati partes. ij. olei amygdalarum dulcium partem. j. aceti partes. iij. Fac decoquū lento igne vsq; ad cōsumptionem aceti: & cola & administra tepidum. Idem. g. foliorum cucurbitq;, aut ipsius cucurbitę succum: & misce cum oleo rosato diu conuassando. & vttere bonum est.

Narratio medicaminum ad dolorem aurium frigidum & ventosum.

Administrantur medicamina quę sunt sicut oleum nardinum, cōstinum, sanfucium, oleū de ruta, oleū de amygdalis amaris, oleū de chamomilla: oleum anethinū, oleum laurinum, oleum de lilio, oleum de keir, oleū de narcisio, oleū de persico, oleū de chrisomelis, oleū de been proprie, oleū de kerua, oleū de cinamomo. Quodcūq; horum fuerit proprietatem habet ad dolorem auris a frigida causa factum, aut veniosa. Fundamētum autem & materia preparatōis singulorum eorum artificialiter est cepe cauatū, in quo oportet parari & decoqui cū facilitate in cinere pruarū. Et ex rebus admixtis eis sigillatim ipsis virtutes mirabiles cum bonitate decoctionis i cepe cum eis est ruta proprie: & succus radices quę comeditur, & spica & sanfucus, & scia, & chamomilla, & galbanum dissolutum in succo porri, & succus porri per se, & allui & castoreum, & piperis & such, & fucus cepe, & fucus pharasion, & origanum, & fucus asphodeli, & euphorbium, & eleborus niger: & albus proprie: non est inconueniens in huiusmodi permixtionibus admisceri mellis modicū: deinde tepidum distilletur. Si autem dolorem fortis ex miscebilibus bonis est opium cum pauco castorei & croci, aut philonū cū facie mulieris, aut trochisci Stelę, aut trochisci de croco. Deinde remoue nocomēta narcotici, cum eis quę scis. Ex vaporatorijs aut siccis est milium aut pauca & sal calefactus et suppositus: aut bacę lauri cum melle pauco calefactę & suppositę: aut pulegiū cū melle, & olibano, aut graua lauri et olibauum cum succo rugę vel anethi. Et dixit Gal. Sacelleo ex fursure cum vino cocto & oleo nardino, aut rutaceo cepe marinū tulum et oleo aut butyro coctum, expertum est. Euaporatorium humidum cū aquis decoctionum rerum quę maturant, et carminant, & mollescant, sicut meliloti, pīpie, & anethi, & chamomille, & fenugreci, & volubii, & solonij caulis, & seminum eius, & herbe venti, & sanfuci, & absinthij et similia singulariter, aut coniunctim: ita vt recipiatur vapor eorum per canulam: cuius vasa extremitas sit fabricata super vas in quo res coquantur: & alia extremitas applicetur auri. Et quandoque est necesse vt misceatur cum his rebus aliquid ex stupefacientibus, vt sedetur vehementia doloris: & tunc fiat illud cum cautela. Remouent autem nocomēta narcotici vapores superius dicti cum modico castorei, & croci, et piperis, sicut scis. Gale. Linimentum quod administratur, et sedat dolorem auris. Accipe medullam cetuinā, aut medullam cruris iuueci, cerę ana. 3. v. olei de nucellis, aut de amygdalis amaris: & succum genigem. l. poligonij quantum sufficit: fiat ex eis vnguētum:

& vnge t cicutū autis: est enim mirabile. Idem. Aliud valens similiter. Raphani radices cum oleo decoque: & distilla ex eo in auribus: & cum lana calida superpone.

Idem. Vermes qui sicut faba medij, & inueniuntur sub lapidibus: aut vermes pluriū pedum coquantur cū oleo ex oliuis immaturis, & distillentur ex eo in aurem: est enim expertum. Fit etiam similiter ex scarabeo, & ex lumbricis terrę. Oleum similiter de scorpionibus est ad illud sublime. Idem. Fel tauri cum adipē anatis est iuuamentū mirabilis ad dolorem auris a causa vehemētē frigida. Maher Araf. Confictio medicaminis de quo distillatur i aurem: & linitur ex eo in circuitu eius, et sedat dolorem frigidum et ventosum. Accipe castorei, euphorbi, opij, sty racis liquide, piperis, foliorum rugę, calamench, siuapi ana. fiat ex eis trochisci: & distollatur in oleo nardino, aut cōstinio: & coquantur in concha cepe, & distillentur in aurem, sedat dolorem auris. Hamech. in vrina tauri: aut caprarum si dissoluatur myrrha: & distillentur in aurem sedat dolorem auris. Isaac ad dolorem auris. Accipe baurach, mel bonum, & oleum rosatum & acetum: misce, & pone in aurem: expertū est. Idem. accipe mellis crudiet olei laurini partes equales, et contunde & pone in aurem: expertū ē. Idē. vntio cōferēs ad dolorem auris. g. meliloti. 3. ij. chamomille, sanfuci ana. 3. j. f. ag lib. j. f. bulliant vsq; ad lib. f. Deinde pone olei de cheiri, & olei violati, & olei stamini ana. 3. ij. Decoque ad cōsumptionē aque & vttere. Gabriel. Linimentum conferens dolori auris expertū.

Accipe aristolochię longe, seminis, caparis, fenugreci ana. aur. ij. piperis longi aur. j. anethi, agilis, foliorum sanfuci ana. 3. f. elebori. 3. j. & quartā alterius aque lib. f. olei. 3. j. bulliant vsq; ad cōsumptionē aque & vttere multoties bonum. Diacrotides. Accipe radicem quę comeditur & calefac super cinerem & calidam, mitte in aurem, & fac multoties. Idem. Succus melle, et mel, vt sint de singulis partes equales: & distilla ex eo in aurem: bonum est.

De bothor & apostemata aurium.

Si sit calidum, cura eius est phlebotomia, et lenificatio nature, & proprie phlebotomia cephalice cum multa sanguinis extractione si est possibile: & si nō est, cum generatione: & distillet in aurem in principio quod est si cut oleum rosatum in quo iam consumptum fuit acetum: vsq; ad dies duos aut tres: & obseruet regimen in vehementia doloris ne deficiat virtus, & faciat cadere in syncope: & sudorem frigidum et permissionem rationis, & mortem quare distilletur in ea distillatione post distillationem ex oleo iabroth cum lacte nouiter mulsio: & si ex culari alter non potes cum modico camphore aut opij exhibe. & postq; pręterijt artium diem: distilletur in eam mucilago seminis citiorum, aut fenugreci, aut altheę, & seminis lini. Si autem apostema non fuerit vehementis caliditatis: distillanda sunt aliqua ex mucilaginis cum adipē gallinæ aut anatis, aut medulla cruris vituli, & expertum est. Diachylon dissolutum in oleo anethino, aut chamomilino. expertum est. Diachylon minus cū oleo dealcanna. Et ex eis quę sunt vltimi iuuamēti, est hyssopi cerotum quod dicitur. Et confert administratio euaporatorij humidij quod diximus. Ioannes Serapion. Emplastrum confens ad apostemata auris. Accipe farinam, ordeij, & decoque cum rob et oleo de chamomilla. Aliud.

Accipe farinam fabarum, chamomille, violarum, succū, farinam hordei, alteam, melilotum. Decoque cum aqua et oleo chamomilino, et robet vttere. Idē medicamē quod resolut et maturat apostemata quę sunt in auribus. Accipe farinam fabarum, et fac emplastrum cum expressioe caulij, et oleo de lilio, et superpone. Abolui. ypsi cerotum, citius iuuamentum est sublime ad apostemata aurium maturans et sedans dolorē bonū: si deus voluerit. Accipe adipis gallinę, butyri ouium, seu uaccini loti, cerę trig, adipis caprini, mellis, olei de lilio hyssopi humidę: de singulis

singulis partes æquales. Fiat ex eis cerotum: et tepidum in aurem mittatur: & liniatur in circitru. expertum est. Idē. Confectio emplastrī satis boni ad doloem, & apostematā aurium. Accipe cepe album & elixure, & conteratur cum butyro: & viere. Mahelei Arafī. Cōfectio emplastrī sedātis doloem aurium apostemofum. Accipe bdellī, adīpis caprini, ana. 3. iiii. farinæ scēnugreci, & seminis liūi, radicū altheg, radicū lilij, ana. 3. v. melliori, chamomillæ, ana. 3. j. croci. 3. j. vitellū vnum oili elixi. Confitur autem sic: chamomilla, melliorū, radices altheg, & radices lilij coquantur in aqua vsq̃ dum cocta sint. Bdellū dissoluatur in succo cepe, aut in aqua decoctionis herbarum: & ex omnibus his & cæteris fiat emplastrum: postq̃ additur rob, & olei silamini, aut de lilio, ana. 3. ij. butyri quantum sufficit. Coquantur omnia vsq̃ dum pinguescat & emplastrum cum eo. Et quandoq̃ apud necessitatē additur ei opij. 3. ij. & est mirabile. Et quandoq̃ pro opio pauperis albi. 3. vii.

De sonitu & tinnitu aurium.

Fit quandoq̃ propter debilitatem: sicut accidit cōualescentibus. Et cura eius est cum resumptiuis: & ad dentibus ad virtutem corporis: & regimen conualefcentium sicut scis. Et quandoq̃ fit propter aduentum erisus: & est silendum & quiescendum in eo. Et quandoq̃ fit propter abundantiam & repletionem superfluum in capite. Et cura eius est solutio & euacuatio cum hiera diacolo cynthidos & cochijs, & similibus cum iteratione & iteratione. Deinde sicut instillationes & emplastrationes post embrochationes et euaporationes per traiectorium ex his quæ dicemus. Et fit quandoq̃ a ventositate grossa: & conserunt ei caputpurgia & sternutationes post mundificationem radicū & distillationes notæ: & proprie cum oleo de alcāna & modico de euphorbio aut oleo rutaceo & castoreo, aut oleo de been cum modico succi porri. & quandoq̃ fit ex coarctatione humorū grossiorum, & viscosorum: & conserunt in hoc nitrum cum melle & aceto: aut eliborus albus cū castoreo et melle et aceto oleo de been. Hamech filius Zegar. Oleum raphani cum oleo rosato, et succo porri et sille ouium conserunt tinnitui, et sibilu aurium. Succus porri cum oleo rosato et lacte mulieris et castoreo valet similiter. Vnguentum ex inuentione nostra valens cum auxilio Dei sonitu auris et grauedini auditus propter ventositatem grossam et materiam frigidā. Ellebori albi, castorei, costi, ana. 3. j. ruig, nitri, piperis longi, ana. 3. j. partes duas, euphorbij. 3. j. tertiam. Deinde accipe succi radicis quæ comeditur: succi porri, olei nardini, chamomilini, olei de amygdalis amaris, olei anethini ana. 3. j. coquantur ad succorum consumptionem cola et viere. expertum est. Ioannes Serapionis. Si tinnitus a ventositate contingat instillatione. Accipe euphorbij. 3. j. et resolue in oleo de alcanna et viere: aut castoreum cum oleo rutaceo, aut oleū de been cum succo porri. Idem filius materiam grossa coarctata in auribus contingat vaporem auris per traiectorium. Deinde instilletur medicamen quod Reci. ellebori albi, castorei, nitri, ana partem vnam, croci partis vniū quintam misce cum oleo silamino et aceto, et distilla in aurem. Alexander. Ad diurnum aurium sonitum, et tinnitum mirabilis. Reci. euphorbij, et dissolue in oleo cyprino et utere. Filius Zachariæ Arafī. Accipe chamomillam, sansucum, calamethum, scēham, hyssopū siccam, absinthium: bulliant in vase super quod ponatur traiectorium, et recipiatur fumus eius: conserunt enim post corporis mundificationem. Idem filius sonitus aurium propter debilitatem succedentem febribus: distilletur in aurem acetum decoctionis absinthij cum oleo rosato. Aboli. Medicamen expertum ad sonitum et tinnitum aurium. Accipe gariophylorum, seminis porri, ana. 3. j. muci grana. ij. distilletur cum aqua sansuci, aut (oliorum pini, aut rutæ.

De debilitate auditus et surditate.

Quæ natua est, non inuenit curam. Quæ autem an Surditas tigua est uix recipit curam. Quæ autem fit ppter tcurabiles quæ. apostema, aut bochor diximus eius curam: Si autem fiat propter sanie in aure, aut propter aliquid quod intrauerit in aurem: sicut est lapis, aut siba dicemus curā eorum. Et quandoq̃ fit propter constipationem cholere in corpore: et fit earū redundatio ad aures. sicut Hippo. dixit. Et conserunt in huiusmodi ut euacuetur cholera euacuatione post euacuationem. Et fit etiam ex eisdem causis ex quibus fit sonitus et tuba in aure: sicut est repletio et coarctatio humoris grossi, et viscosi, et ventositas grossa. Et non differunt nisi p̃m fortorem impressionem et debilem. Facta enim debilis ab eis impressio facit tubam et sonitum. Ex forti enim impressione tharas. Quamobrem curam adhibeas: sicut diximus illic. Fit etiam ex veruca et carne addita: et raro propter loci nobilitatem habet curā. Interdum tamē curatur, et proprie cum administratione medicaminis acuti una uice post aliam vsq̃ dum cōsumatur caro addita, aut veruca. Deinde curetur medicamine incarnatiuis. Et quādoq̃ fit propter sorde quæ sunt in auribus. Et eius est cura ut extrahantur et afferantur ad locum hunc quæ diximus in capitulis quæ sunt ante istud. Mahelei filius Zachariæ Arafī. Confectio medicaminis ad grauem auditum, et tinnitum aurium: bonum si Deus uoluerit. Accipe pulpe colocyntidos. 3. ij. baurach, castorei, tertias duas, castorei. 3. j. succi absinthij. 3. j. anstolochie rotunde. 3. j. euphorbij. 3. i. tertiam costi. 3. f. fiat sic cum sille uacino: et distilletur cum oleo amygdalino amaro. Et hoc est post euaporationem in traiectorio. Alexander. Ad idem expertum et proprie fit surditas ex humore frigido opplante, et est expertum. Accipe elleborum album, castoreum, nitrum, pyrethrum. coquantur in uiuo forti deinde cola et distilla ex eo in auribus: prius tamen steru tamenta prouocent. Idem. Confectio trochiscorum auferentium surditatem et grauedinem auditus, et sunt experti. Ellebori albi, castorei, ana. 3. j. nitri. 3. f. fiat trochisci cum aceto et administrentur cum aceto. Idem fiat pulvis ellebori albi cum aceto postus cum licinio. Filius Serapionis. Confectio trochiscorum quorum operatio est ultima ad oppilationem et tharas. quorum permistio. Reci. ellebori albi, aur. ij. nitri aur. viij. croci aur. ij. confice postquam bene concenterur cum aceto, et fac trochiscos et administrentur cum aceto. sunt enim admirabiles. Alexander. quando surditas contingit ex humore cholerico in auribus coarctato: et hoc est restrictio fluxu cholerico abundare consueto tunc prouocato eo, et educio per ventrem: soluitur surditas: sicut ex Hippocrate doctrina colligimus. Si autem ex crudis et viscosis contingat humoribus: fortiora sunt adhibenda medicamina. Dif ficilium enim morbus soluitur. Dandum igitur oxymel: quod Iulianus prædixit factum fuisse testatur ab Orbasio, aut hiera Galenus cum iteratione et iteratione: aut dandum est hoc medicamen: quod Reci. filis armoniaci, piperis, ana drach. ij. euphorbij, drach. j. Dabis ex eo, drac. iij. aut. viij. cum ouo sorbili: aut hydromelite: et enim mirabile ad ueriegum, et epilepsiam et mulieribus menstrua poterit educit. Postquam autem purgatus fuerit: gargarisumata, et sternutationes necessaria sunt. Verum gargarisumata sicut ex staphideagra, & sinapi cum mastiche. Sternutationes autem ex elleboro albo, et p̃pere. Vltimo vero distilla in aurem quæ morbum soluant ex his quæ diximus. Si autem adhuc passio permaneat, prouocetur uomitus cum facilitate: et iteratione cum eis, quæ sunt sicut elleborus albus cum proprietate in hoc: et iterata expurgatione, et gargarisumate, et alijs quæ superius diximus. Equiare autem per loca arenosa et decliua: et euectiones cum curru, et balneationes in aquis thermarum, et salarium ad hoc multum confice.

Meſ.

C

sunt remouendum. Et credo q̄ surditati factæ et materia frigida, aut ventrosa conferunt olea calida: sicut costinum & anethinum, & oleum balsami propriæ & similia quorū rememorati sumus in doloribus aurium. Et pulpæ colocynthis, aut succo cucumeris asinini, aut radices eius in est proprietas mirabilis cum aliquo prædictorum oleorum. Et ex eis est oleum nardinum cū castoreo, & similiter siet factū ex aloe, castoreo, & pulpa colocynthis partibus æqualibus: confice cum felle vaccino: & infilla cū oleo raphani aut aliquo oleorum calidorum. Et oleum raphani, & oleum staphidis græcæ iam experta sunt: & expertus est pulvis ellebori albi cum aceto infillatus in aurem, aut missus in aurem cum licinio.

De vlcerebus aurium.

Q Vgdam ex eis sunt manifesta: & habent genera cu rationis nota sicut diximus in capitulo de algarab. Quedā vero ex eis sunt occulta posita in profundis: & sunt ex eis quedā in quibus non multū præterij tempus. & alia quæ sunt chronica antiqua, in quarū curatione peruenimus administrando regimen subtilitatum in his quæ comeduntur & bibuntur: & cæteris: mundificando corpus & etiā capitis solutionibus factis cum iteratione & iteratione. At si vlcus recens fuerit, duplici eget genere curationis. Primum est mundificatio: & absterio cū eis quæ sunt absterfionis mediocris fuit est aqua mellis propriæ aut vinum cum melle, aut acetum cum melle, aut oxymel quillucium: & similia factis ex eis iniectionibus post iniectiones p̄ syringā, aut per aliquid aliud quod est sicut cānellus pēng subtilis. Deinde cum bōbice aut lana subtili abstergetur. Secundū genus curationis est exicatio, & cōsolidatio eorum cū eo, quod est mediocris exicationis sine mordacitate multa, sicut est propriæ olibanū solum cū vino, aut sarcocolla & olibanum soluta in vino & melle paucis: et expertum bonū. Et ex eis est myrrha & aloe dissoluta in vino: & sandarach in hoc est mirabilis: & propriæ tria cum vino & melle imissa cum licinio. Sanat enim, et dolorē tollit. Et similiter alumen cum aceto tritum contritione vltima expertum est. & similiter licinium cum siet memieth. Alumen iamenum, & myrrha, et aloe & sandarach, & sarcocolla cum melle & vino summa eorum, & similiter sanguis draconis. Si memieth sarcocolla, myrrha, aloe, spumæ maris, olibani, ana pars. j. aluminis adusti pars. j. & p̄. Teratur contritione vltima cum melle et vino vsq̄dum fiat in terminum mellis tenuis, deinde vtire cum licinio. Si autē antiquum chronici fuerit triplici eget genere curationis. Et primū quidē est mundicare, & abstergere vlcus a viru, & putrefactione corruptioe fœtida, cū eis quæ sunt vigorose absterfionis: nō nimis fortibus in principio: ut perueniatur paulatim ad ea quæ sunt fortiora. Ex rebus generum mediocrium est vri na pueri cum melle abstinio cum vino & melle, et modico falsi gēma & oxymel quillucium cum modico floris æris: & fortius est alchitrā cum melle: et ex eis est vinū de cōctionis radicum luthum melle: aut succus asphodelorū cum melle: & modico falsi gēma, & confert succus foliorum nucis, cum melle, & melle, & adhuc fortius eis est fel tauri cum vrina pueri, & hoc apud vehementiam putrefactionis, et fœtoris. Et ex compositis vltimis ad hoc est vnguentum ægyptiacū quod diximus in antidotario: & propriæ solum in vino aut aceto: & distilletur in aurē & est mirabile. & similiter vnguentum de flore gris: aut medicamen huiusmodi cōpositum. .ñ. floris gris, et tubel gris, ana. 3. ij. succi porrorum mellis puri, ana. 3. ij. vrinæ: pueri quantum sufficit. Terantur vsq̄dum fiat sicut mel: et vtire. Secundū genus curationis est incarnatio et reparatio eius quod iam per putrefactionem perditum est: hoc quidem perficitur cum rebus mediocris exicatiois absterfionis, et fortioribus, et sunt ea propriæ quorum in cōsolidatione vlcum non antiquiorū rememorati sumus.

Tertium genus curationis est exicatio et consolidatio vlcis cum rebus exicatiois: consolidatiuis in quibus sit permistio aliorum acuatē habentium: sicut myrrha, aloe, thus: et similia quorum præcessit rememoratio: quibus admisceantur aliqua quæ sunt sicut colcolhar, flos aris, et similia: et nos trademus cōpositiones solenes quantum pertinet ad hanc partē. Filius Zachariæ Arasi. Cōfectio medicaminis ad vlcera quæ sunt in aure: et est expertū. .ñ. sarcocolla, sang. draco, olibani, spumæ maris, myrrhæ, baurach, boli armeni, scoriz ferri, flos aris, aloe, colcolhar, ana partes æquales. Teratur contritione subtiliter ex media parte eius fiat siet: distilla ex eis in aurē cum aqua mellis, aut inelycrato, et oxymelite: et ex alia medietate inuoluta licinio in melle: et in medicamine mitte in aure lota prius ex aceto et aqua et exiccata cum bombice, ana lana. Ioannes Serapionis. Vnguentum ægyptiacū cōferens ad vlcera sordida, et putrida, et fœtida, siue in aure, siue vbi cūq̄ sint q̄ corpus et ad fistulas, et ad vlcera maligna: quæ sunt in locis absconsis et intricatis, et indigent absterfione. .ñ. mellis dispumati. 3. iij. aceti boni. 3. iij. gennar. 3. j. confice cum igne leui vsq̄dum mellis habeat spissitudinem: est enim absterfium subtile. Idem modus cōfectionis scoriz ferri cuius iuuamentum est subtile ad vlcera quæ sunt in aure. Accipe ex scoriz ferri, et laua eā cū aceto forti postq̄ trivieris cum vehemēt. Deinde exicetur super latere calido: deinde fiat similiter vsq̄ septies. Deinde teratur vsq̄dum fiat sicut pulvis subtilis: decoquatur in aceto decoctione vehementi vsq̄dū habeat spissitudinem mellis: et distilletur ex eo in aure, aut inuomitatur cum licinio.

De vermibus in aure.

V Ermes in aure indiget medicamine necante eos in primis. Deinde ingenio educendi eos ne propter remanentiam eorum accidant putrefactiones et vlcera. Et primum quidem perficitur cum medicinis quibus est proprietas super hoc: sicut amaris propriæ, et acutis, et acetosis: et quandoque ingeniatur et dantur medicinæ, quæ sunt venenum eis cum permissione dulcedinis vt audius recipiant. Res autem quibus est proprietas necandi eos, sunt sicut abstinio propriæ, et tarasac, et centaurea: quodcumq̄ eorum coctum cum vino et distilletur. Et calamethum est fortius his: necant enim vermes: et dolorē sedant: et propriæ succus eius: et similiter succus capparidis. Ellebori albi distillatio facta cum vino experta est. Et similiter scamonea: dissoluta in aceto, et aloe cum vino et succo capparidis, aut calamethi. Valet etiam cucumeris agrestis succus cum radice eius, et succus foliorum perfici cum aceto, et succus radicum morti. Ex bonis miscibilibus cum eis sunt fella aut euphorbium: et oleandro inest proprietas mirabilis. Et dixit Galen. Si cætera non coferant, sulphuri viūū et calx vna terantur: ex eis cum melle fiant trochisci, et distilletur ex eis in aurē cū aceto, et alchitrā distillatus in aurē ex eis quæ vltimo necant eos, et similiter succus cucumeris asinini, aut calamethi cum scamonea, aut sinapis semen cum succo hysocyami. Secunda res perficitur cum ingeneratione educendi eos: et propriæ vt distilletur in aurē hora post horā oleū tepidum. Deinde sternutur cum condifset retineat eos et nares, vt spiritus ferantur ad aures cum impetu: et quandoque rationaliter applicatur ventosa in aure. Si autem vermes putruerint in aure, impleatur auris vna vice post alia vino et oleo tepidis et radio immisso in ea cum bombice, aut lana abstergetur: et lauetur vsq̄dum totum excludatur corruptum. Hamech. Medicamen conferens vermibus in aure, et doloribus eorum. Accipe olei de persicis, olei de chrisomelis, olei de amygdalis amaris, aut succi foliorū radices, et succi apij, ana partes. ij. Bulliant lento igne vsq̄ ad consumptionem succorum. Et distilla ex eo in aurem mane et sero.

Necantia vermes.

De ingressione aque in aurem.

CVra huius aggritudinis fit in vnum trium modorum: aut cum ingentatione, quæ sequitur euacuationem aut attractionem aut resolutionem. Prima quidem perficitur cum tussis, & sternutatione comprehendendo os & nasum resatur effundatur in aurē aqua vsq; dum repleatur. deinde inuertetur cum velocitate, et excludatur aqua tota: et imitatur radius subtilis aure existente inuertet: et cōmoueat caput suum frequenter: et descendat per gradus velociter: aut tussiat et sternuat. Hæc enim faciunt egressionem aque faciem. Secunda res perficitur cum suctionibus et medicinis quæ attrahunt aquam efficaciter: sicut spongia marina inuasa in aurem ligata cum filo, vt facilius fiat eius attractio: aut lana quæ inuenitur in conchis marinis: aut frustum medullæ sambuci. Et ex intrumentis est cannellus qui intro mittatur in aure: et fiat suctio per ipsum: et quicquid permittitur in aurē extremis cannellis: et proprie instrumētū quod attrahit, quod subito relinquatur et cōmoueat est modus attrahendi vehemens: quare attrahitur aqua fortiter. Tertia perficitur cum ingentatione quæ fit aqua resolutio cum facilitate: et est vt accipiat. cannellus anethi: et inuoluatur super una extremitatem eius coriū sicut vsq; ad tertiū filius. Et alia extremitas mittatur in aurē, et circumdetur ei aliquid ex corio: vt sigilletur in foramine auris: deinde accendatur super extremitatē quæ est extra ignis: deinde xerit aliqui q̄ prius fuerit submersa in oleo: resoluitur: et aqua cum operatione hac vice post vicem: extracta aurē aqua distilletur in aurem oleum rosarum tepidum instillatione post instillationem.

Summa. vij. de aggritudinibus narium: primo de fectore narium.

EOetor nariū si fuerit propter vulnera narium aut propter hemorrhoidas nates in ipsis dicemus curā. Si autem fuerit propter humorē putrefactum in circuitu narium, aut in spensu foris, aut adhaerentem in partibus coloratam, aut in parte manillari, aut in ventriculis cerebri: tunc cura eius est tres res. Prima est mundificatio capitis pluries iterata cum medicinis: quarum forma est apud te: et ita scis eam. et hoc fiat post regimē bonū in fectore narium, sicut etiam scis. Secunda est intentio circa partē, vt abstergeatur et mūdicetur quod de corruptione inheret in partibus alba: et hoc quidem perficitur cum medicinis quibus in eā proprietates hoc facere: et ex eis est vinum boni odoriferum, de quo fiat collutio post collutionē, primo simpliciter, deinde cum vino decoctionis eorum quæ sunt sicut myrrha, cyperus, rosa, calamus aromaticus, xyloaloe, et similia. Deinde infunditur in nares calamus aromaticus, spica, cyperus, rosa, myrris folia, et similia singulariter aut coniunctim cum modico salis gemmæ: et similiter confert puluis calamethi montani infusus, aut xylobalamiet fortius est ei eleborus albus. Inquit Gal. Vrina aliorum est ex melioribus lauacris, et infusionibus ad fectore narium: et conferunt infusiones tenarū: et proprie ex eis de quibus sunt infusiones, quorum nominatim præcise et proprie confectæ cum melle aut cum vino odorifero. Et ex rebus medicamentis ad hoc est tentia facta ex pulvere hierapicra, x. iij. calamus aromaticus, myrrha, gariophylorum, ana. 3. iij. spica, folij, florum squinanthi, darselaham. 3. iij. et. f. et fac utas cum vino bono. Inquit Dioscorides. Darselaham p̄ omnia modum administrationis eius est ad hoc medicamentum expertum. Tertia res perficitur cum eo quod facit diuersionem materiæ ab emunctorijs et partibus narium, sicut proprie catherium factum in gulen deg, cuius formā narrauimus in capitulo de catarrhis, et in curis oculorum. Fit etiam fector narium ex vapore eleuato a stomacho, et alia parte: et cura eius est sicut processit post correctionē stomachi, aut alterius par-

tis. Sabor. Confectio medicaminis auferens fectorem narium, et faciens ex eis inspirare bonum odorem. x. xyloaloes crudi, gariophylorum, rosarum, ana. 3. iij. spica, fuch, ana. 3. j. cōfice cum vino bono antiquo, et aromatica cum musci danich. iij. fac pilulas in modum ciceris, et dissoluantur vna ex eis in oleo nardino, aut aqua rosacea, et distillentur in nares postq̄ laueris eas cum vino decoctionis spicæ, et rosarum. Maheinet Araf. Modus confessionis ad fectorem narium expertus. Accipe aluminis, myrrhæ, calamethi, galliæ, ana. Tere et exulsa ex eo in nares: postq̄ laueris eas cum vino antiquo odorifero multis vicibus. Deinde licium in eodē medicamine intinctum ponatur. Idem aliud. Accipe calamum aromaticum, 3. j. myrrhæ, galliæ, ana. 3. f. musci danich. f. fac fectore prius. Idem. Confectio decoctionis qua lauāde sunt nares multis vicibus: abscondit fectorem narium. x. spica, galliæ, gariophylorum, ana. partes æquales. Coquantur in vino aromatico: et sugantur naribus, et lauentur nares et infusum infusum in eo mittatur.

De fluxu sanguinis narium.

QVando est creticus, est expectandū sup̄ eo nisi exuberet exuberatione super qua formidatur de casu viturui. Et tunc succurrendū est, sicut dicemus post. Et fit quicquid fluxus sanguinis ex naribus succedens sensu, sedans sōdā proprie pulsatiū, et quiescendum est in eo, nisi superfluit. Et tunc succurrendū est ei sicut dicitur post. Et fit quicquid propter fracturā arteriarum cerebri: raro recipitur curam. Verum ei succurremus, sicut dicitur post. Et quicquid accidit post ebullitionē faciam in sanguine cum cōtate totius corporis: aut cum cōtate hepatis tū: quicquid propter supercalefactionē eius cadit ebullitio in sanguinem: et intentio in curatione eius est duplex. vniuersalis. scilicet particularis. Vniuersalis quidem fit tribus modis. Primus modus est cum eo quod alterat malā complexionē, et auert acuitatem sanguinis, sicut proprie cibi, et potus frigidi, et cōgelantes et infusiones, et balnea in aquis frigidis, et fessiones in eis, et emplastationes super hepar ex rebus vte frigidi dationis: et acetum in hoc est mirabile: et proprie emplastationes pānorū in osuform in aceto infrigidato in nuer: et postea super hepar, et fumen, et extrema: et super testiculos vtrōque permutatiōe post permutatiōē: cauiela super hoc adhibita ne vltima sequatur infrigidatio. Secundus modus est vt fiat diuersio sanguinis ad diuersum vel oppositū: et hoc quidē perficitur cum phlebotomia subtili ex latere opposito in principio. Deinde ex eo dē fiat. Et quicquid oportet ducere ad vltima fere euacuationē: et ventosationē super hepar si est ex nare dextra: aut super splenem: si est ex nare sinistra, aut super vtriq; et fumē, si est ex utraq;. Et cōferunt etiam ventosationes super crurata: super calcanea ex parte domestica. quæ si nō conferunt, administratur vtrōque super ceruicē, et super spatulas cū scarificatione tenui. Ad hoc cōferunt ligaturæ, et cōpressiones dolorosæ factæ in extremitatibus et in testiculis vtriusq; mamillis mulierum. Ad iudicamus præterea sū sapientiā: ut si acuitas et inflammatio uincat in sanguine supra multitudine: modus primus præparatur secundo. Si autem multitudine uincat, aut multitudine simul et acuitas uincat in sanguine, modus secundus sapientia preponenda est. Tercius modus est, ut acquiratur coartatio in uis, et ductibus. Et hoc quidem perficitur cum linimentis super frontem et tempora ex rebus infrigidatiuis, et conglutinatiuis, et stypticis: et si oportet, stupescientibus ex his quæ dicemus. Particularis autem intentio perficitur cum sollicitudine administrationis rerum per instillationem, et infusionem, et immisionem tentarum fluxum sanguinis constringentium. Medicinæ quidem facientes hoc alia sunt conglutinatiuæ, sicut puluis molendini proprie, et farina, et tela araneæ, et proprie quæ est in molendino, aut quæ est uicina furno: et albamē ouī, et spōgia marina cū alkiran cōbustæ: et fumus

Intēio i haccura duplex.

Acetum ad hoc ē mirabile.

Tēta mirabilis.

Mc.

C 4

18

picis, et thus, et fumus thuris, et sterces asinum, et chara-
 combusta, & pili leporis, & coagulum eius & succus al-
 sagar, & gypsum, & gummi allum, & dragaganthum cōbu-
 sum. Alia sunt vehementis stypticitatis sicut rosa, & se-
 men eius gallæ, & balaustræ, & henfilidus, & chacalar, &
 succus albellandæ, & succus albellach, & succus palmæ, &
 abo cortices, & flores granatorum, & bolus, & terra sigil-
 lata, & alumen, & camphora, proprie hæmatis, & gum-
 mi allum, myrrha, charabe, & sanguis draconum, & anti-
 monium, & succus foliorum salicis, & succus foliorum vi-
 tis & similia. Alia sunt vehementis infrigidationis con-
 gelantia sanguinem: sicut camphora proprie, & cortex mā-
 dragoræ, & succus eius, hyoscyamus, papauer, lactuca, &
 succi earum, & opium & similia. Et alia sunt, quæ sunt
 cauterizantia: sicut calx colcothar, chalcantariarum, æs vltū,
 arsenicum, ros æris & similia. Et alia sunt quæ operan-
 tur illud a proprietate, sicut frequentatio comestionis cere-
 brorum gallinarū, & sterces asini infusum, & succus
 albedagori instillatus, & succus porri, & succus portulacæ
 & similia. Verum conglutinatæ, & sigillatæ, & sty-
 pticæ sunt meliores eis: & fit per eas curatio vera. Conge-
 lativæ vero stupefacentes, & cauterizantia suspicte sunt.
 Hæ enim aliquando moribundæ sunt congelado spiritus,
 & extinguendo calorem vitæ. Alia vero licet restringen-
 tes magnificant tamen vulnera. Et post casus crustellæ: ve-
 hementior fluxus redditur, quæ fuerat prius. Verificatores ve-
 ro qui operantur sicut sapientiam aggregant ex diversis di-
 uerſarum interitionum, & perficiunt ex eis vinum virtutem
 habens sigillatam, & carens suspitione ex his quæ ti-
 metur: sicut trademus post. Et oportet medicamina quæ
 mitti oportet in nasum, vt terantur vltima contritione: li-
 gur alcohol. Deinde post iniectionem earum in nasum, strin-
 gatur super eas vehementer vsq̃ dum imprimant & sigil-
 lent super apertionem veng in impressione bona. Empla-
 strum quo vtendum est super frontem & tempora: & lini-
 tur super eas, & sedat sanguinis fluxum. Accipe boli arme-
 ni, gypsi puri, succi barbæ hircinæ ana partes æquales.
 Tendantur contritione vltima. Deinde coniere cum aceto forti
 in vase lapideo, ita q̃ elaboretur multum in eius contritio-
 ne vsq̃ dum fiat sicut mel habens mediocritatem inter te-
 nue & ipsissimū & liniatur in fronte & temporibus: & strin-
 gatur super eis cum pila facta ex stupis: & ligatura stringe-
 re: tunc enim expertum. Et quandoq̃ apud necessitatem ad-
 datur opij circiter pars. f. Insulso aquæ veri frigoris sup-
 caput & constructio facta in temporibus ex pila insula in
 aqua huiusmodi stringit sanguinis fluxum: & similiter in
 aceto infrigidato in niue: aut succo foliorum salicum, &
 mentæ, & foliorum vitis similiter infrigidatis in niue: &
 quandoq̃ cōmiserunt cum his aliqua ex stupefaciētibz,
 sicut necessitas cogit. Hæmeci. Emplastrum bonum no-
 bile ad fluxum sanguinis ex naribus, & est expertum & for-
 te: quare oportet super eo cautelam adhiberi. ꝑ. campho-
 re, opij, succi alchæfæ lana. partem vñā, farinæ hordei par-
 tes. ij. confice cum succo albellachyvel cum succo vñæ lupi-
 næ: vel cum aqua rosata & lini super frontem ex eo: &
 tempora: & pone cum licinio ex eo in nasum. Idem. Me-
 dicamē abscindens fluxum sanguinis ex naribus. Accipe
 papyri combustæ, corticum ouorum combustorum, acæ-
 gis, corticum granatorum, ana. Misce cum eis parum insu-
 sionis aquæ salis, & cū licinio naribus mitte. Idem. Ad al-
 uens ad fluxum sanguinis ex ruptura arteriarum. ꝑ. oli-
 bani, aloes, ana. Tere, & confice cum albamine oui, & fiat
 sicut mel, & vtire cum licinio. Medicamen ex inuentio-
 ne nostra cito sanans. Accipe camphoræ, sanguinis dra-
 conis, ana. 3. ꝑ. chachie, sandali rubei fricati, colcothar, alu-
 minis iamentis, thuris, papyri combustæ, ana. 3. ij. Confice
 cum aqua salis, & fac trochiscos: & quando oportet, dissol-
 ue cum encausto scriptorum. Deinde fac sicari, & com-
 bure ipsū: & cinerē eius naribus insuffila: est enim exper-

tum. Aliud similiter ex inuentione nostra. Accipe pan-
 num lineum antiquū: & submerge ipsū in licinio dissol-
 luto in encausto scriptorum: et nere licinio. Aliud simi-
 liter ex inuentione nostra. ꝑ. pannum lineū antiquū &
 submerge ipsū in licinio dissoluto in encausto scripto-
 rum. Deinde fac excicari & combure ipsū: & cinerē eius
 naribus insuffila: expertum bonum, ꝑ. Deus voluerit: vel so-
 lum licinium in panno illini: & cōbure, et vtire. Gabrieli.
 Aliud valens similiter. Accipe scoriz æris, & papyri cō-
 bustæ, & corticum ouorum cōbustorum, chacig, corticū
 granatorum, ana. confice cū albamine oui, & vtire. Dio-
 scorides. Stercus asinum siccat & recens insuffilatum in
 nares: et etiā odoratum stringit fluxum sanguinis cum vir-
 tute. Et dixerunt quidā ex posterioribus, ꝑ. si mifceatur cū
 eo opij, & camphoræ circiter, ana partes, eius sexta tñt
 dicamē vltimū. Isaac. Accipe sanguinis draconis rami-
 cæ papyri cōbustæ, ana partem vñā: seminis portulacæ com-
 busti, balaustræ, ana partem. f. vtire. et vtire cum canthar-
 lo: & accipe ex eo: & confice cum succo coriandri humidis
 et vtire cum licinio. Filius Zachariæ Arasi. Confectio
 medicaminis quod ponitur super frontem et tempora, et ab-
 scindit fluxum sanguinis ex naribus. ꝑ. chachie, succi bar-
 bæ hircinæ, oliani, aloes, galliæ, balaustræ, gummi alsi, myr-
 rhæ, boli armeni, opij, ana. Fiant trochisci, & liniatur ex eis
 super frontē cum aceto, & liniatur super pectine et renes
 et conferunt mictui sanguinis, & fluctui menstruorum et
 pessantur etiā in vuluam, & clysterizantur in nehrē et
 conferunt ægritudini sanguinis: et dissenterizæ: cōferunt
 fluxui sanguinis et vulneribus vnde cumq̃ exierit. Ioan-
 nes Derapionis. Medicamen abscindens fluxum sanguinis
 ex naribus, et abscissione forti. ꝑ. colcothar, telæ aranæ,
 aluminis, ana partes æquales: confice cum albamine oui,
 et vtire cum licinio lineo, et liniatur super frontē et tpa ex
 bolo armeno, succo barbæ hircinæ, farina lentis, & balau-
 stræ, et modico cāphoræ, et opij cum aceto. Idē. Accipe
 aluminis, terræ sigillatæ, gallarum nō perforatarū adusta-
 rum et extinctarum in aceto, succi huiusmodi, ana partē. f.
 cāphoræ, opij, ana partes. iij. terna. Insufflatur ex eis in na-
 sum, et inungatur licinio in encausto in quo duplicatū fue-
 rit colcothar. Deinde aspergatur super ipsū ex medicami-
 ne, et mittatur in nares. Alexander. Spongiā marinā no-
 uam in alchitrā inringe, et cōbure et vtire cum licinio: ꝑ.
 Ioannis. Confectio medicaminis abscindens fluxū san-
 guinis ex naribus. Accipe balaustræ, sanguinis draconis,
 sumi thuris vel faring eius, aloes, colcothar, calcis viug, gal-
 larum adustarū extinctarum in aceto, aluminis iamentis, gy-
 pli, pulueris molendini, ana partes æquales. opij, cāphoræ,
 ana partem. f. insufflatur ex eo in narem: et vtire cum licio-
 nio. Aboali. Accipe succi barbæ hircinæ, chachie, ana. 3.
 ꝑ. camphoræ, grā. ij. confice cum succo florum palmæ, &
 distilletur ex eo in nasum. Idem. Accipe papyri combu-
 stæ, corticum thuris, pulueris molendini, aloes, colcothar,
 ex medietate eorum fiat terna cum aqua albedagori, vel al-
 bumine oui, et ex alia fiat puluis, et vtire.

De nocumentis odoratis. **N**ocumenta odorata sunt diminutio eius, aut priua-
 tio, aut permutatio, aut mendositas. Odorabile: n-
 aut sentitur debilitat, aut nullo modo sentitur, aut
 sentitur in cōtrarium eius quod cōprehendit ratio, aut sen-
 titur ex odoris odor qui nō inuenitur in aliquo pūmū.
 Et cōtingunt quidē nocumenta huius, q̃q̃ ppter casum,
 aut petcussionē in vijs, aut colatorio. Et accidit ex hoc vt
 cadat nocumenta in ossa et tortuositas et dissolutio formæ
 et fortassis nō recipit curā. Et q̃q̃ contingit ab apostema-
 te, aut vulnere putrefacto, aut cancroso, aut a carne addi-
 ta, et putrefacta, et dicemus curam eius post, et accidit in-
 terdum propter malitiam cōplexionis in caualū: et nares
 interioris et partibus eius sine materia, aut cum materia, aut
 uentositate opplātē caualū, aut colatorium, aut duo emū-
 cloria:

Etoria, quæ sunt sicut capita mamillarum: et quandoq; hoc mor fuerit narium aut chronicum aut uix curari habet. Si autem malitia complexionis sine materia fuerit: cura eius est per confectionem ad ministrandum embrochas in prora capitis, & sunctiones per nares, & odoramenta, & caput purgia ex his quæ dicemus. Et si quid fuerit calida, conferunt lauacra ex rosâ, & coriandro: & sunctiones per nares ex oleo rosato & aqua rosata cum modico aceto & similia. Et quicq; miscetur cum eis quod est sicut camphora: & aqua decoctionis mentæ humidæ, aut siccæ cum cyperis, & est iuuamenti sublimis. & similiter euaporatio acetici: est enim vltima: Si autem fuerit malitia complexionis frigida, quod est fere plurimum, conferunt lauacra, & embrochæ ex eis quæ sunt sicut spica, calamus aromaticus, calamethu, sanfucus, & similia: & inunctiones & sunctiones quæ sunt narium ex oleo costino & rutaceo, & oleo de neridem cum eo quod est sicut castoreum, euphorbium, muscus, & similia. Si autem malitia complexionis fuerit cum materia aut ventositate grossa opplante, intentio tunc in curatione est duplex. Vniuersalis. & particularis. Est prima quid perficitur cum euacuatione materiæ & iteratione eius si oportet. Secunda perficitur cum embrochationibus & lauacris, et inclinatione capitis super vapore chamomillæ, sanfuci, silymbri, calamethi, spicæ & similia. Deinde cû garga rismatibus ex eis quæ mundificat caput: & id diximus ea. Post hæc cum caput purgus & sunctionibus per nares cum castoreo, & sellibus aialum, & condisi, & nigella, et rebus odorabilibus: sicut serapium proprie & castoreum, & piper, & muscus, et similia: & proprie mista cum oleo nardino chamomillino, & similibus: & assiduatio odoris rutæ est experta in hoc capitulo: & similiter caput purgium ex ea, & caput purgium ex nigella tria contritione vltima quæ fuit infusa in aceto: & mista cum oleo antiquo: & fugat narium vehementer. est. n. mirabile. Et caput purgium ex vrinâ cameli & elleboro aut pulpa colocynthidis, aut euphorbio est sublimis: & similiter ipsa vrinâ per se. Cum autem caput purgia & effusiones generant ardorem & combustionem in narium: tunc succurrat cum oleo rosato & lauacris ex aqua calida, & aqua fursuris, & oleo de cucurbitis, et similibus. Mahemet Arafî. Pulsio bonus ad oppilationem narium et defectum olfactus. & arthanihi, condisi, salis armoniaci, ana. terantur sicut alcohol: & suffuset ex eo in nares postquam euaporaueris eas aceto calido. Idem. Aliud valens similiter, & est bonum. & nigellæ, sellis gruis, colocynthidis, ellebori albi, ana. Terantur contritione vltima: Deinde funde super ea contendo vrinam cameli arabici: deinde facias excicari, & teri: et fiat ex eis sicut cum oleo sambucis, aut sanfucino: distilletur in nares. est enim expertum bonum. Si autem dolorem pariantur: succurratur eis cum aqua calida, & oleo de semine cucurbitæ, aut aqua fursuris. Idem. Aliud sublimis. Accipe nigellam postquam infusa fuerit in aceto & excicata. contere sicut alcohol: deinde misce cum oleo veteri. Et modus viendi eo est ut impleat pariens os suum aqua: & reclinet caput retro. Deinde insilientur ex medicamine aliqua guttæ in nares: & fugat vehementer, donec egrediatur humiditas plurima tenendo os apertum super vaporem aquæ calidæ: deinde lauet cum aqua calida, & alij: & faciat hoc tribus diebus, & tribus vicibus.

De apostemate narium.

Intentio in curatione eorum est triplex. In principio namq; indigent medicamine repellente materiam: sicut proprie oleum rosatum, & olei myrrinum cum aqua rosata quod cunctis eorum fuerit. Post hoc utendum est: quod est sicut oleum conuassatum cum aliqua ex mucilagibus, aut cum lacte mulso recenti. Vltimo vero indigent medicamine maturatiua: sicut purpie diachylon dissolutum in oleo, aut mucilagines maturatiuæ dissolutæ in oleo, aut mucilago radicum lilij conuassata cum oleo, aut ra-

di lilij cocta in lacte, & trita cum adipe gallinæ, aut porci: & adeps gallinæ cum oleo de amygdalis amaris coferatur in hac hora. Hamech. Medicamen conferens apostematibus, & bothor sanguineis. & farina hordei, rosarii, ana. partem vnam camphoræ, partis. j. quartam. Tere & confice cum aqua rosata vel succo granatorum acetoforum. vnge intus & extra. probatum est. Idem. Aliud ad apostematibus ex sanguine. Accipe succi solathri, et succi acetoforum granatorum, & aquæ rosatæ partes æquales: olei rosati partes. ij. Conquassetur cum modico camphoræ, & unge intus & extra. Idem. Aliud ad apostematibus ex cholera rubea. & mucilagines pilluli, aut semina citiorum, aut albi mei oui: & conuassata cum oleo rosato aut uiolato: & infrigida ea, & utere bonum est expertum.

De ulceribus & ulceribus narium.

Quædam ex eis sunt manifesta exterius: quædam occultata intus. Quæ autem manifesta sunt, alia sunt sicca sicut crustæ: alia humida lenia. Et prima quidem curantur cum medicinis mediocriter exciccatiuis, sicut unguento de cerussa proprie unguento tripharmacis, aut oleo rosato dissoluto cum mastiche, & puluere rosato misto, & similibus. Si autem fuerint vulnera humida curantur cum medicinis minoris exciccatiuis, sicut oleo rosato, adipe gallinæ, & cera simul dissoluis & similibus. Cõsuetudinaria autem vulnera quæ sunt sicut crustæ bothor, & asperitias rubet coloris rosarum accidentes naso fere exterius eius, curantur cum duobus cauterijs positis inter labia & gingiuas iuxta dentes caninos, ut ascendant hinc inde ad colatoria nasi. Occulta autem iuxta latencia in partibus alcaia sine praua sunt: & peiora quæ sunt in partibus colatorij. & adhuc magis quæ sunt in ventriculis cerebri: & in eis quæ sunt sicut capita mamillarum. Et ex eis quædam sunt recentia, quibus non multum præterit tempus: alia sunt antiqua chronica. Recentium autem duo sunt genera curandi. Primum quidem est mundificatio: & perficitur cum medicinis lauatius debilibus absterfionis: sicut aqua mellis: propriæ: & quæ hoc cursu procedunt. Secundum uero est consolidatio & sigillatio eorum: & perficitur cum medicinis debilibus exciccatiuis: sicut unguento tripharmacis, & unguento de cerussa confortato cum modico myrræ, & olibanis, et sanguinis draconis. Chronica autem et putrida vulnera triplici egent genere curationis. Et primum quidem genus est mundificatio eorum cum eo quod est medicinis absterfionis: sicut unguento, et proprie mel et similia. Et quandoq; expetit necessitas apud multitudinem putrefactionis: ut miscetur eis quod est sicut colcothar, aut unguentum ægyptiacum. Et vrinâ quidem infantium est mundificatiuum bonum. Et nos diximus multa ex eis in capitulo de ulceribus aurium ad hæc conferentia. Secundo uero genus est incarnatio vulneris cum eis quæ sunt sicut unguentum de cerussa, aut unguentum tripharmacis, aut confortata cum eo quod est colcothar modicum et similia. Tertium uero est consolidatio vulnerum et sigillatio eorum: et perficitur cum medicinis exciccatiuis non multæ exciccatiuis sicut proprie maram factum ex rebus, quæ sunt sicut olibanum, myrrha, sarcocolla, et similia. Et quandoq; apud necessitatem miscetur cum eis quod est sicut aristolochia rotunda, et colcothar et similia. Et proprie quando timemus de futura putrefactione, dicta sunt in capitulo de vulneribus aurium, quæ afferantur ad locum hunc. Excepto quod vulnera aurium siccori et acutiori indigent medicamine quæ vulnera narium. Et tua est discernere, et mensurare ista. Et confect cauterium in zuluendeg. Hamech filius Zachariæ. Medicamen bonum conferens ulceribus narium recentibus et antiquis: fecit Hispanus. Res cerussæ olei stamini, medulle cruris iacæ, et olei amygdalinis dulcis, ceræ albæ, et gummi alborini, ana. dragmā gāndhi, gummi arabici, ana. partem mediam. fiat ex eis gluten cum modico aquæ rosatæ. Et fiat unguentum cum

cæteris: et utere super morbo cum linicino de panno. Si autem alcaia sin uulnera occupant: & descendunt per foramina usq; ad palatum, & ad guttur, sugat naribus solum vsq; dum descendat ad palatum, & trahatur per os, & ducatur solum sicut ferra, vsq; dum locus sanguinetur. Deinde unge solum cum medicamine: & hoc fiat omni die vsq; dum sanus fuerit: et incine expertum. Idem. Medicamen conferens fistulis in naso, & vlcibus siccis expertum. Recit. ceræ albe partes. ij. medullæ cruris vaccæ partem. j. olei chamomilini, silamini, olei iardini, olei de amygdalis dulcibus, ana partem. j. Fiat vnguentum: & misce cum eis mucilaginis dragagathi albi, & mucilaginis heuistici, & mucilaginis seminis citoniorii & psilij, & seminis lini, ana partis vnius sextam. Fiat ex eis unguentum cum pauco croco: Et utere sicut primū: ualet etiam ad scissuras labiorum. Idem. Aliud ualens similiter. Accipe ceræ rubæ partem unam, olei rosati partes. vij. Dissolue ea & misce cū eis lithargyrii, cerussæ, scis argenti ana partis vnius tertiam: fac unguentū & utere: & eo sepe tangat nasum. Sabor. Aliud bonum ualeat ad idem. Accipe lithargyrii, olei rosati & olei myrtini, ana partē. j. acetī, & succi myrtæ, ana partem mediā, confice & unge, bonum est si Deus uoluerit. Et quandoq; sit sine aceto, & pro aceto pone succum myrtæ: quandoq; pro aceto uinum. Et est bonum. Gal. unguentum de flore æris bonum mundificationem uulnera saniofa: & cōsolidans ipsa. ꝑ. ceræ. 3. iij. & olei antiqui uel facti ex oliuis immaturis. 3. xvj. floris æris puluerizati sicut alcohol. 3. ij. fiat ex eis unguentū. Et utere cum lychni no. Et quandoq; additur uel minuitur ex flore æris sūm q̄ exigit necessitas. Vnguentum ex inuentione nostra sanas uulnera narium, & ubicunq; sint in corpore. Accipe lubene, & triaphyllō acetosi, ana. 3. ij. proſice super ea postq̄ fuerint consulti: olei rosati, olei myrtini, ana. 3. v. & dimitte in uase lapideo per dies. vij. Deinde ebulliant ebullitōe una, & cola. Et cum ceræ citrinæ. 3. ij. & f. fiat unguentum ex eo in linicino. Et utere: & quandoq; admiscetur ad oēm 3. istius unguenti ex flore æris. 3. j. Filius Serapionis. Medicamen conferens ulceribus. ꝑ. cerussæ, merdæ senci, & plumbi adusti, ana partes æquales, abluantur uicibus pluribus, postq̄ fuerint trita. Deinde fac ex eis unguentum cū uino et oleo myrtino diu terendo in mortario nūc oleum uinum unum, ana parum inuendendo vsq; dum impinguerit: expertum bonum.

De polypro qui sit in naribus.

Polypro qui sit in naribus durus, & niger, & non tractabilis, & mollis, & putridus, & foetidus fortassis non sanatur. Et qui elongatur & pendet, & aliquando egreditur extra habens radicem gracilem tenuem, non nimis profundatam, curatur incidit de iuxta radicem eius cum forficibus postq̄ apprehēdis: & trahis cum tenaculis deinde post incisionem cauterizetur super eo quod remanet de radice cum ferro ignito, aut cum medicamine acuto: & hæc quidem fiant post corporis mundificationem pluries iteratam: & post phlebotomiam. Et quandoq; necessitas experit & fiat cauterium in gubendo: & proprie apud fluxum rheumatis ad partes narium sicut dictum est in eis que sunt de curis catarrhi & coryzæ. Si autem polypro descendit per foramina palati ad palatū, & guttur, trahatur similiter cum tenaculis: & incidatur fecus radicem eius cum forficibus ignitis: & curetur deinde cum medicamine acuto: sicut iam diximus. Si autem eius incisio non fuerit facilis sūm modum quem diximus: tunc accipe duos aut tres pilos caudæ equi, & torque singulorum eorum per se: deinde ex eis retorquendo fac sicut solum unum, & fiat in eo nodi tres uel quatuor: & mittatur per nares cum acap plumbea: & declinetur cum ea ad foramina palati: & trahatur per ipsum palatum cum facilitate, donec sili exeat per foramina palati: & tunc accipe utrāq; extremitatē sili: & ducas, & reducas ad modum ferræ usq; dum tota in

cidatur caro: & si aliqd remaneat, rursū faciat sicut superius dictum est. Abiecta autē tota carne polyproi curetur: deinde cum unguento uiridi & medicamine incarnatiuo. Plenunq; autem polypro non est mulg additionis: & curatur præter incisionē cum medicinis acutis & alijs, sicut dicemus post. Si autē fuerit cancrōsus, cura eius est difficilis. Curatur tñ quādoq; cum medicinis acutis & alijs quæ diximus in capitulo de ulceribus narium: loco autē narium a polypro perfecte mundificato curetur cum unguento uiridi & unguento de cerussa dictis in cura ulcerum. Dioscorides. Medicamen auferens polypro narium & oēm additionē carnis in eis: & hæmorrhoidas narium cancrōsas. Accipe semen lusi, & tere cum succo malorum granatorum coctorum cum cortice sua, & liniatur super polypro in circuitu eius: efficit enim medicamen bonum. Vna etiā lusi & proprie succus eius dēd operatur, & similiter succus radicum eius: & proprie lana ex aliquo eorum imbibita & imissa naribus. Et est expertum. Galenus medicamen sanans & consumens omnes additiones carniū in naribus cum lenitate sine dolore, & sanans ulcera in eis: & efficit operationem suam tempore longo: quapropter sine celsatione utendum est eo. Accipe ex tribus generibus granatorum partes æquales, & tere eas sūm totalitatē eorum, & extrahe succum ipsorum, & decoque in essentia rob tenuis: deinde tere substantiā granatorum contritione multatā, usq; dum fiat sicut pasta: & fac cū succo eorum formas similes matalibus, & intromitte ex eis i nasum unam post unam preliniendo tamen cum succo prædicto: & hoc fiat tempore extenso: efficit enim operationem sine dolore: & est expertum. Quidam uero ex experientiis admiscuerūt cum eis ex trochiscis alcaalon quantitate sufficientē ad uigorandum operatōē ex ipsis. Filius Serapionis. Confectio medicaminis consumens polypro, & omne carnem additam. ꝑ. scoriz grisei aur. iij. calcanthi aureos. iij. ellebori nigri aur. j. arsenici tubei. 3. j. Tere & fac puluerē, et infussa in nasum: aut confice cum uino, & utere cum linicino. Idem. Confectio trochiscorum alcaidon, quorum iuuamentum est uirtuosum: cōsumunt. n. polypro & cancrum, & oēs additiones carniū in oibus locis. ꝑ. calcis non extinctæ arsenici citri ana partes. ij. coloroth, floris æris aluminis, ana partē. j. gallarum cacheri, balauftis, ana partem. j. Confice ea in mortario æneo cum aceto forti contritione ultimā usq; ad quinque dies: deinde fiant ex eis trochisci: & conseruentur in uase uitreo in loco frigido & sicco: distempera unum ex eis cum uino, & utere cum linicino: expertum fore.

De sternutatione.

Sternutatio est in quibusdam utilis, in quibusdā nocua. Vtilis post maturationem coryzæ: & post digestionem sodæ, & phrenelis, & lithargiæ, & subeth, et intercessionis memoria, & epilepsie, & apoplexie, & ægritudinum neruorum, & scotomiae: et faciliat partum et expulsionem secundinæ. Ex his quæ submouent sternutationē et incitant. Alia sunt quæ sumuntur per os sicut cepe acutum, et allium, et sinapis, et uinum forte et acutum, et similia. Alia sunt ab extrinsecis incitata: sicut radius solaris, uentus acutus, fumus et similia. Et ex eis est approximatio ad iuuentulā, et hæsitatio, et desiderium coitus. Et alia sunt odorabilia, et intransita narem: sicut rosa proprie odorata: generat enim sternutationem calefactis, et sola myrtum aceto, et succus foliorum uitis instillatus, & similiter agrestia, et similiter caphora cum omphacino, et opio infusata in nares. Et nensur odoratū, et solathrū, similiter et sief memithe cum caphora, et uapor acetī, et similia. In frigidatis uero sternutationē stimulatia sunt. megerone, euphorbiū, elleborus, cōdili, piper, oleandri sella aialium, castorei, arthanidia, cucumer affinis, zinziber, pyrethrū, cannabis, auricula muris, iris, nigella infusa i aceto, pulpa color cynthi, baurach opopa, serapinū, aloë suffel, gallia, sinapis,

Quibus sternutatio utilis est.

Sternutatioem excitantia.

ruca

Quibus
sternuta
tio noci
ua est.

ruta sylvestris: & filia. Composita vero incitatio sternutationem plura dicta sunt in capitulis quae praecesserunt. Noci uia vero sunt sternutatoria in principio catarrhi difficilis: & in agriutimibus caarrhalibus pectoris, pulmonis, & faucium, & costarum, & ante digestionem sode ex plenitudine: & etiam omnium agriutimium quarum nominatio praecessit: & an mundificatione corporis ceterum. Sternutatio aut facta per se quae fit per fortitudinem cerebri uigorosi ad expellendum superflua, & est significatio haudabilis in agriutimibus cerebri deperatur. n. de eo qui sternuere non potest in ipsis etiam medicaminibus adhibitis. & quae fit, propter palibilitatem cerebri patientis de facili impressiones frigoris & caloris, & impressiones redundantes ex austro & borea. Quare fit coartato & expressio propter impressionem ex frigore & borea, & expellitur materia coartata, aut dissoluta, & expulso propter impressionem ex calore, & expellitur austro materia dissoluta. Sternutationem aut prohibentia sunt proprie passiones animales, sicut gaudium proprie, & ira, & solitudines, & cogitationes, & tricationes aurium, & extremum, & conforio iusti, & litatio nes agriutum, palati, & linguae, & oculorum. Et si contingat propter incitationem factam a calore, aut austro sedat vehementiam eius oleum rosatum, & oleum de salice, & similia odorata & effusa in ambabus auriculis super caput. & sorbitio aquae frigidae, & sugere eam naribus, & lauare faciem cum ipsa. Si vero contingat propter incitationem a frigore & borea, conferunt infusiones oleorum calidorum sine mordicatione in ambabus auriculis, & super caput & etiam nares. & sorbitiones calidae, & balneationes, & odorare chamomilla & poma redolentia, & galliam, & spicam, & myrrham, & ambram & xylon aloe. Et conferunt etiam odores herbarum quae nascuntur in mari, & spongiae, & concharum maris, & lanarii, & lipporum quae sunt in eis.

Summa octaua de agriutimibus oris: et primo de fissuris labiorum.

S fissura labiorum quae fit in labio superiori & cum coitate narium & fit post coryzam & catarrhum solium fluere ad partes illas: quare turget natus & labii cum vestigijs rubedinis interdum, & interdum bothor, et interdum cum crustis, et fissuris asperitate. Et cura eius est tres res. Prima est, mundificatio ab humore qui superabundare videtur. Secunda est, diuertere materiam cum phlebotomia si potest in sanguine, aut cum ventosis cum scarificatione in occipito, & in collo: aut cum cautio in zuhendge, si necessitas expetit: & quandoque sunt cauteria duo quae diximus in capitulo de vulneribus narium, & sunt mirabilis iuuamenti. Tertia pars est, adaequatio loci, & correctio nocuentorum quae cadunt in locis ipsis. & hoc quidem dictum est in capitulo de viceribus narium. Et quae fit in labio superiori, aut inferiori absque communitate aliarum partium & proprie per contractionem accidentem musculo transuersali ipsius labij, quare accidit ei ut scindat labium multiplicatione profunditate: et multiplicatur huiusmodi apud scarificationem boreae: et cura eius est cum unguento de cerussa: aut oleum rosatum cum cerussa: aut licium cum oleo rosato et cerussae alia quorum rememorabimur postea. Et sunt ex his quae incidunt musculi ipsi sunt transuersi eius profundes cum sagittata vsqueque incidat sunt tota litate eius. Deinde ponunt puluerem cinnamomi & gallarii vsque dum sanent. Et sunt qui cauterizant sunt transuersum eius numo auro subtili. Deinde curant cum vnguento de cerussa & alijs similibus. Democritus, Medicamen expertum ad fissuras labiorum. Accipe fursur & pilori caudrum aequi partes aequales: combure super laminam ferream, & misce cinerem eorum cum melle, & vnge locum mane & sero vsque dum sanetur. Cerorum sanans fissuras labiorum & est expertum. Accipe glutinis albotin, mellis, mastiches, hyssopi humidae, ana partes aequales. Fac sicut cerorum. Aliud ex inuentione nostra. Accipe

gallarum, cerussae, ana partem. j. dragagathi, amyli, ana partem. f. Consume cum adipe gallinae quantum sufficit, utere sicut primo. Aliud valens ad ardorem, & combustionem, & vlcera labiorum: et est iuuamen expertum. R. lythargij, cerussae, scarificationis plumbi, olei hyoscyami albi & cergae, ana partes aequales, olei rosati quantum sufficit. expertum est. Dioscorides. Ad fissuras labiorum. Accipe gallas, & pulueriza sicut alcohol: misce cum melle & vtere: aut misce cum terebinthina, & adipe gallinae: aut anatis: aut accipe gallas, & tere sicut alcohol: & misce cum terebinthina, & mastiche, & hyssopo, & croco, & melle expertum bonum. Filius Zachariae. Medicamen bonum conferens fissuris labiorum, & faciei, & manuum. Accipe ceram citrinam, hyssopi humidam, baurach, adipis anatis, ana partem vna: olei rosati partes duas, amyli, dragagathi, muclaginis feminis citonotum, ana partem. f. fiat ex his maribus ex quo loco prius fricato ingreditur balneum, & extens inungat locum ex maran, & ex dragagathi trito sicut alcohol superaspergat: hoc faciat vsque dum sanetur.

De dolore dentium.

Intentio in curatione duplex est. Vniuersalis et particularis: quidem vniuersalis intentio est tres res. Prima est curatione materis. Secunda diuersio eius. Tertia prohibitio fluxus ipsius. Et prima quidem res perficitur cum elatione per phlebotomiam, et ventris solutionem. Et illud significabitur tibi a cadere cum coitate cerebri et partem capitis. Verum si dolor fuerit propter apam, quod est in gingiua, cuius materia est sanguis acutus: confert phlebotomia cephalica, et scarificatio, et incisio venarum quae sunt in labijs et sub lingua: et hoc fiat gradatim, et conferunt et sanguisugulae appositae in radice dentium, et ventosationes sub mento cum incisione. Et si absque apostemate fuerit tamen ab eadem materia administranda est phlebotomia, et alia quae diximus. Et si cum hoc fuerit sanguis acutus cholericus: phlebotomia et ventris solutio necessaria est. Si autem ex humorositate fiat frigiditas, euacua cum eo quod est sicut pilulae cochlearis et hiera diacolocynthis et similia.

Secundam rem complent phlebotomia, et ventosatio quae diximus, et scarificationes extrematum, et ligaturae et compressiones dolorosa et cauterium in quendae, et similia. Et dixit Gale. Si teratur allium, et ponatur in radice manus iuxta palmam ex parte domestica: et proprie ex manu quae sequitur dolorem: sanat dolorem dentis. Et expertum est.

Tertiam rem complent administrationes medicaminum prohibentium fluxum declinare ad dentes: sicut sunt pilulae alchabae, quas fecit Alexander. et nos scripsimus in capitulo de catarrho, et coryzae: et nos plura intentionis huius scripsimus ibi. Particularis autem intentio diuiditur in curam veram, et curam mendosam. Eius veram quidem cura habet tres semitas. Primo quidem est, ut in principio doloris administratione medicinae quae confortant dentes, et repellant rheumatizationes materiae: et si fit materia calida cum eo quod est sicut retento aquae frigidae in ore cinnaceto, aut aqua rosata, aut uicissitudo eorum: aut aliqua infrigidatio: quae sunt ex succis: decoctionibus rerum quae sunt sicut rosa myrtus cum modica camphora: et huius etiam intentionis est oleum rosatum, et oleum de salice, et oleum de oliuis immaturis, et oleum myrrinum per se, aut coiboratum cum aceto et caphore parum. Cum autem incipit petri asire ipsi principi, administranda est oleum rosatum cum decoctione mastiches. Et adhuc post hoc oleum rosatum cum decoctione vini et mastiches: aut oleum rosatum decoctionis vini, et passularum, aut fenugreci: vltimo vero gradatim perueniendum ad resolutiua et maturatiua ex his quae dicemus. In materia vero frigida administrantur in principio quae sunt sicut oleum rosatum cum mastiche: aut oleum rosatum cum such, aut ramich, et similia: et post hoc oleum rosatum cum eo quod est sicut hyssopus, et althaeae, aut sucus porri post ebullitionem eorum et similia. Postrema

De phlebotomia.

Pilulae materia frigida.

Secretum Galeni.

Curaverat.

cura mē
dola.

vero ea qui sunt sicut radix colocyntidos cum aceto, & staphisagria, aut pirethrum, aut allium & similia. Cura autem mēdola est cura que blandiendū sedat doloris vehemētiam, & hoc quidem stupefaciendū. Et huius quidē intentionis est hyosciamus, & proprie suffumigatio facta ex eo; & expertum est de opio, & oleo rosālinū super dē rem. Et similiter pyrethrum & camphora, si applicentur super dentem, sedant vehemētiam doloris eius. Et ex expertis annexis super dentem remouentibus dolorē eius est medicamen istud. ꝥ hyocyami albi, opij, styracis, galbani ana. ʒ. j. piperis albi fortide ana. ʒ. ꝥ misce cum rob vug & cū endiuia: & linatur super dēte doloroso. Aliud, Accipe opij, castorei ana partes, equales, & distille ex eis granum vnum vel duo cum oleo rosato in aqua sequente dolorem. & ex eis est sagzene proprie & trochiscus Stelæ & phylonium. Sunt enim mirabiles iuuamenti, & proprie multo cum eis aliquanto opij. Narratio medicaminum ad dolorem dentium calidum. Conferunt collutiones oris factę ex aceto decoctionis hyocyami, aut radicis eius cum oleo rosato & aceto. Accēti autē decoctionis spoli serpentis est illud mirabile proprietate quę est ipsō. Sandaracha cum aceto est iuuamētū sublimis. prohibet. n. rheumatizationem a dentibus & ginguiis, & sedat dorē vehemēter, & confringit ginguias. Aqua rosata confortata cum modico camphore valet ad dolorem dentium colluto ex ea ore. Valet etiam oleum rosatum sine mastiche, & cum mastiche gallarū decoctio cū aceto valet sifi. Solathrū cum aceto est medicamen expertum. Mahemet Arāfi. Confectio trochiforum sedantium dolorem dentium calidum, & dolorem apostematū in ginguiis. Re. coriandri feminis portulacę, sumach. lentium exorticatorum, sandali citrini, rosarum, pyrethri, camphore ana. partes equales: fac trochiscos cum succo solathri. & lini dentem dolorosum cum vno eorum dissoluto in aqua rosata & aceto precedentibus phlebotomia, euacuatione, & vtero satione sicut prędictimus. Filius Zacharię. Medicamē cōferens doloribus dentium & corrosioni eorum ꝥ carne ziti. ʒ. v. spoli serpentis, ʒ. j. alchaneg de mecha. ʒ. ij. ꝥ corti cum radicem papaueris, ʒ. ij, bulliant cum aceto, & teneatur tepidum in ore in parte doloris: expertum est. Idem aliud confers dolori & motioni dentium. Re. gallarū, corticum glandiū, corticum granatorum ana. partes equales, bulliant cum aceto medietas eorum, & vtere colluendo. Et ex alia medietate fiat puluis, & post collutionē vtere super dentes. Narratio medicaminum ad dolorem dentium frigidum. Conferunt collutiones diu retentę in ore: factę ex rebus quę sunt sicut cortices radicū capparis et acetum postq̃ ex decoctione eorum sit collutio in parte lesa, & ex eis est tēda pinguis, & cortex eius, & lignum pini, & cortex eius, & radix colocyntidos, & pulpa eius & proprie acetum decoctionis eorum, & accēti quod iam bulliunt in testa colocyntidos spatio multo et est magni iuuamēti: et condysi bullitum cum vino est vlcimū decoctio calamentum cum aceto aut vino ē iuuamētū valde: & similiter radix raphani, & folia almezereon, & pyrethrum, & zinziber, & radix cucumeris asinini, aut succus eius: & similiter harmel cum aceto. Pyrethrum etiam cum aceto et aristolochia rotunda sunt experta: & similiter stipites alij cum piretro & acc. & quandoq̃ exigit dispositio: & indiget administratione apud vehemētiam doloris rerū mēturatiarum in collutionibus ad sedandū dolorem, si curat proprie oleum calefactum in quo decocta sit radix altheę, et chamomilla et mellilotum, & foxnugrecum singulariter aut coniunctim, quoniam sunt sedatiuū bonum. Rerū autem q̃ applicantur super dentes et sedant dolorem summa hec est. Piper et alchitran administrata super dentem resoluunt dolorem congestiui: aut piper et euphorbiū cū melle aut piper et assa foetida aut sinapi et assa foetida, aut serapiniū. Et ex expertis est medulle nucorū persici ꝥ s. j.

Sedaria
dolorē.

piperis pars. ꝥ. Conſice cum alchitran aut pyrethri, piperis, zinziberis, staphidiatigri ana. ʒ. j. baurach armeni. ʒ. j. ꝥ. Fricentur cum eis gingiue: sunt. n. iuuamēti sublimis, & similiter nigella cum oleo antiquo et opopanax cum pyrethro. Et serpentis spoliū combustum, mistum cū oleo ad spissitudinem mellis linitum super dentes est mirabile in sedatione doloris. Et ex origano & nitro puluis factus sparsus super dentes & ginguias mox dolorem tollit. Res autem quibus dentes suffumigantur et tollitur eorū dolor sunt semē porri cum alchitrā postq̃ recipitur ex eis fumus per traiectoriū super dentem dolorosum: sedat. n. dolorem: et occidit vermes: et similiter ex semine cepe cum alchitrā: & similiter ex semine hyocyami: & semine porri & alchitran partibus equalibus, facis eis foris sicut auellana: et suffumigationes factę vna ex eis ꝥ traiectoriū. Res vero quibus fit vaporatio exterior ad dolorem dentium sunt: sicut malua, anethū, althea, et herba nitri, chamomilla, mellilotum, foxnugrecum, semen lini, semen caulium, & folia eius: semen porri, iris, radix lilij, hyssopus et similia: & quandoq̃ fit emplastrum ex eis & quandoq̃ fit emplastrum ex cepe albo & oleo chamomilino aut anethino. Et q̃q̃q̃ sunt linimēta exteriora cū oleo chamomilino, aut anethino, aut rutaceo, aut amygdalā amarā, aut de lilio, aut oleo oleo beccā aut oleo plicorū, aut hyssopi cerato & sifibus. & q̃q̃q̃ fit ex alijs vnguentis. Et quandoq̃ sunt uapores ex rebus siccis, sicut cum sale & mīlo & panico et similibus. Res autem quibus sunt iniectiones per aures, & sedant dolores dentium sunt hec. Succus asphodeli tepidis iniectus per aurem, q̃ est ex parte doloris sedat dolorem. Et similiter oleū de amygdalis dulcibus et amaris, et oleum de persicis, et oleum iambulonis: quodcūq̃ eorum fuerit coctum in cepe per se: aut postq̃ distumpitur in eis aliquid castorei, aut euphorbij, et quandoq̃ aliquid opij apud necessitatem. Et ex eis sunt succus cucumeris asinini, aut succus radicū capparis postq̃ decoxerimus cū aliquo ex oleis prędictis, aut distillantur per se: succus autē alzanaham est mirabilis. Ioannes Serapientis. Confectio medicaminis ad dolorem dentium bona, et uocatur turis cō. ꝥ piperis, ʒ. x. staphidiasagrie pirethri ana. ʒ. iij. baurach armeni. ʒ. vj. Tere et fac trocicum cum succo radicū capparis: aut aqua decoctionis eius. Lini vñū ex eis super dentes et ginguias. Alexander. Modus decoctionis de alijs ei to sedans dolorem dentium. ꝥ allij spicas. v. olibani. ʒ. j. et. ꝥ. myrrhe. ʒ. j. decoque cum aceto emina. j. vsq̃ ad consumptionem medietatis semper agitando cum spatula te de pinguis: et ex eo tepido fiat oris collutio et diu calidū teneatur in ore, et hoc fiat pluries. Idem. Confectio trochiforum dolorem dentium cito sedans: quando ex vno eorum sit fricatio super dētem et ginguiam. Expertum bonum. ꝥ aluminis. ʒ. iij. piperis. ʒ. ij. hyocyami. ʒ. iij. piperis. ʒ. ij. sifi trochisci cū aceto et utere. Mahemet, arāfi. Confectio theriaci mirabilis ad dolorem dentium. ꝥ piperis, castorei, myrrhe albi fortide, opij ana partes equales Conſice cum melle quantum sufficit. Idem Confectio alterius medicaminis valentis similiter: est medicamē bonum, et expertum. ꝥ castorei assa foetide, styracis myrrhe aristolochię rotunde: opij, piperis, zinziberis: hyocyami mini ana. partes equales. Cōſice cum melle aut alchitrā et lini super dētem dolorosum: et applica super ipsum. Idē fiant forme ex styrace, et semine hyosciamini partibus equalibus et fiat suffumigatio ex ea eorum in traiectorio. Aboali. Confectio medicaminis experti ad dolores difficiles dētiū, & corrosiones eorum. ꝥ castorei, opij, myrrhe, piperis, galbani ana. partes equales. Conſice cum rob & fac trochiscos ex eis, et linat eis super dentes. Idem operatio decoctionis olei confertis ad dolorem dentium pulsatiuum. Accipe pulpe colocyntidos, aloes partes equales: olet et acceti ana. partes. vj. bulliat ad accēti consumptionē, et distille ex eo in aurē distillatione post distillationē.

Vapora
toria.Linimē
ta.Trochi
sci.

De extractione dentium.

Quandoque propter vilius nocumentum cadēs in dentes medicamenta non conferunt: nec doloris vehementiam diminuunt. Quare ne alijs etiā dentibus nocumenta pariant, consilium ad eradicationē eorum accelerare cum regimine bono prohibuit apostolus: & proprie cū precessionē euacuationis. & proprie iterata ne fiat extractio eius apud vehementiam doloris eius: ne sit cū syncope, & mortis & fiat cū excitationis & cōmōtionis rheumatis vehemētis et suspecti: aut fiat causa generationis apostematis timorolis sed expectādum vsq; dum sedetur dolor, & maturetur. Deinde extrahatur cum ferro postq; scarificaueris eum a carne gingiarum scarificatio profunda: & postq; extraxeris ipsum, teneat in ore suo acetum refrigeratū. & proprie decoctionis gallarū aut balaustij. Et si remaneat dolor teneat tōre suo oleum rosarum cum decoctione mastiche, & similia illis. Regimen autem extractionis cum dēnium medicamine est hūc modū. Fiat scarificatio, sicut hoc ante diximus: dein de ponatur medicamen in radice dentis. & hoc fiat cū cautela, ne alijs dentibus noceat. Quare distinguatur inter dentem & dēnium cum cera, vel aliquo alio quod sit sicut ipsa: & obseruetur hoc vsq; dum dentis fiat facilis exitus. Et sunt ex hominibus qui cauerant dentem solo ferro ignito immisso per canellum vsq; ad dēnium, & acquiritur ex eo q; mitigatur dolor. & deus post tempus & tempus cadit frustratim: & quandoq; cauterizant cum nucleo nucis accenso: & qñq; cum grano olivani accenso & ignito, & similibus. Filius Zacharię Arasī. Confectio medicaminis facilius eradicantis dentes. ꝑ. pyrethri radicem coloratā & corticum eius et corticum radicū capparis, corticum mori seminis almezereon, & foliorum eius huthar fenici citrini lactis alfebram: aut fustis eius. Terantur cum aceto tribus diebus contritione vehementi. deinde projiciantur super ea bdellij & assā: ana. pars. j. ita q; prius dissoluantur in aceto forti, & fiant eis trochisci. & liniatur ex eis in radice dentis hora post horam per aliquot dies. facit enim facilem eradicationē ipsius. Idem. Medicamen aliud quo impletur corrosus dens & frangit ipsum. ꝑ. semen almezereon: & lac alfebra, & conficiantur cum alchitrā. & impleatur corrosio dentis. Aliud. Accipe baurachi: corticum mori ana. partem. j. arsenici citrini partes. ij. Confice cum melle & applica super dētem in circuitu eius: & facit eius eradicationē festinā. Aliud a depra viridis: quę habitat in arboribus frangit dētes si liniatur ex ea. & similiter si liniatur ex lacte alfebram aut iithymalli. & similiter lac celsi cum arsenico citrino.

De agitatione, & commotione dentium.

Si causam habuerit corrosionem factam in radice dentium sit in gingiuis: dicemus curam eius. Si fuerit propter humiditatem lubricam effusam aut imbibitiā in nervo ligante dentem: & fuerit cum cōitate cerebri: cura eius est tres res. Prima est, vi euacuetur materia: & si oꝝ cum iteratione. Secunda, ut fiat exiccatio humiditatis mollicantis colligationem dentis cum eo quod est sicut myrrha, & acetum decoctionis pyrethri et acetum squillitici, & acetum decoctionis staphidij. Et ellobori, aut colocyntidos & similia facientium humiditatem multam fluere et consumētium, et abstergentium ipsam. Tertia est, administratio medicaminum stringentium & colligantium ligamenta dentium & gingivas & abstergentium humiditatem: sicut proprie commutatio mastices & collutio ex decoctione ipsius cum rosis & balaustijs & similibus. Et quandoque accidit commotio dentium propter percussione super eos, & curantur cum stringentibus stypticis ex his quę diximus & dicemus. Sabor. Confectio medicaminis stringentis & confirmantis dētes: et stringētis gingivas laxas. ꝑ. spiritū capillorum veneris adustorū. j. iij. aluminis iamēni, rosarū, pyrethri, spicę, ana. 3. ij.

nucum cyperi adustarum. 3. ij. et. ꝑ. cornu cervi adusti, cętaurce ana. 3. vj. carmegit. 3. iij. cyperi. 3. ij. salis gemmę assij. 3. ij. & ꝑ. Et fac ex eis puluerem, & immittatur in radice dentium. expertum bonum. Idem acetum squilliticum confirmat dentes & constringit gingivas. Expertum. Ioānes Serapionis. Confectio medicaminis stringētis dētes & remouētis putrefactionem gingiarum. ꝑ. aluminis iamēni, balaustij, rosarū, cyperi, sumach spicę salis gemmę, cornu cervi adusti, carmegit. ana partes equales mastiche partes. ij. pulueriza & viere. Alexander. Decoctio valens similiter. Accipe gallarum partes. ij. myrrhę partē. j. corticum granatorum, irosos ana. partem. ꝑ. Decoque cū aceto, & colluatur ex eo os, & fricetur gingia. Filio Zacharię. Medicamen constringens dētes commotos. Accipe gallarū balausti, rosarum, cyperi, sumach ana partem. ꝑ. aluminis partem. ꝑ. Liniatu super radicem dentis & gingiam, & applicetur ibi. Idem. Aliud. Recip. carmegit rosarum, spoli, balausti, aluminis ana. Fac sicut primum. Idem. casum motorum dentium prohibent such, alumen, balaustij, galgę, lakie, euphatis: terantur, & fiat ex eis dentificium. Idem aliud. ꝑ. myrobalanorum citrinorum, emblicorum, aluminis ana. Fac puluerē, & vtere cum aceto. Hamech. Medicamen conferens commotioni dentium, & corrosioni gingiarum. Accipe gallarum, cupularum gladiū, aluminis iamēni, corticum granatorum ana. Tere & applica ex eo in radice dentium et gingiarum intus & extra. fac mane & sero. expertum bonum. Idem aliud. Accipe gallarum aceti ferros. ana. Fac bullire vsq; ad consumptionem aceti: & exicca totum acetum in ipsis. deinde fac sicari in vmbra: deinde iere sicut alcohol, & frica gingivas & radices dentium. Et sint qui miscent aluminis & myrrhę ana. partem. ꝑ. Idem. Medicamen conferens commotioni dentium. ꝑ. gallarum, corticum granatorum, corticum glandium ana. Tere & vtere in radice dentium. Idem Aliud conferens dolori dentium & confirmat eos, & confortat gingivas. ꝑ. piperis albi, rosę, balaustiarum, copularum glandium añ. Cōfice cum alchitra. & vtere cū fortis sit dolor & si est foramen in dēte, pone ex hoc medicamine: & confestim confertur si sunt ibi vermes, occidit eos & expellit. Expertum est. Abolui. Medicamen conferens commotioni dentium et corrosioni gingiarum. Accipe colchoth aluminis ana. agrega cum alchitrā conterendo, donec redeat in substantiam mellis, & lini ex eo super dentes, et teneat os apertum donec curra humorositas. deinde ablue cum aceto decoctionis gallarum. Deinde accipe aluminis fructus tamarici, gallarum rosarum siccarum, copularum glandium boli armeni, ossium myrobalanorum citrinorum aliorum, sumac corticum granatorum ana. partes equales. Terantur, & liniatur super dentes.

De corrosione & perforatione dentium.

Cura huius ggruindus est tres res. Prima est euacuatio humiditatum putridarum cum eis quę scis. Secūda est resolutio earum ex ipsis dēnibus cum eo quod sit sicut acetum decoctionis nigellę: aut nigella ritā cum alchitra, & liniat super dentem: aut collutio facta cum aceto decoctionis radicū capparis aut zinzij. & similibus. Tertia res est prohibitio corrosioni cum eo quod est si Corrociat galla & cyperus quando impletur ex eis dens corrosus, aut liniat ex eis: & galla quidem sola est prohibitiva putrefactionis, & ex eis est mastiche et cyperus, & collutio oris cum aceto et sublimis: camphora vero est ad hoc medicamentū bonum et hysocyamum cum styrace simul mistus habent operationem mirabilem quando sit suffumigatio per traiectionem super dentem corrosium. Et ex compositis est trochiscus stelle cum galbano positus in corrosione dentium. Et ex eis est medicamen. Alexandri. ꝑ. opij, myrrhę, styracis ana. 3. ij. piperis albi, eroci, galbani ana. 3. j. Confice conterendo cum rob. & mure ex eo in perfora-

tum dentem, & annecte super ipsum.

De congelatione dentium.

Congelatio dentium, confert ei malitatio portula-
ca & seminis eius, & fricatio dentium cum nucleis
nucum, & amygdalis & auelanis, & fringere den-
tibus panem calidum, & caseum allum, et vitellum oui ca-
lidi, & fricare super dentes ex squilla, aut sale, aut cordume
ni, aut baccis lauri, aut alla foetida.

De veribus dentium.

Vermes dentium occidit semen hyoscyami albi, &
semen porri, & cepe, & proprie factis ex eis formis
cum alchitram & auelanis, & similibus, & facta
suffumigatione ex vna earum per traiectionem. Et quādo
sunt huiusmodi formae cum adipe renum caprae & semi-
nis hyoscyami, porri, & cepe, & quāque sunt collutiones cū
aceto decoctionis earum, & deinde succedit suffumigatio.

De corruptione coloris dentium.

Corruptio coloris dentium. Conferunt medicinae
abstersivae & mundificativae, in quibus est virtus
radendi & abscidendi aeruginem post fricationem
sicut proprie spuma maris & sal, & salgemma, & alchali,
& massa cume & similia. Veruntū oportet ut abstineat a
melle, & a pinguis, & a facieate nauis, & somno su-
per repletionem. & sine dubio vsus mellis alterat colores
dētium, & aliorum dulcium. Et aliorum pinguium. Et no-
centiam pulmenta ex frumento cocto & fungi, & sili-
mus & similia. Ex rebus autem maxime dentes corrumpē-
tibus & colores eorum alterantibus est vomitus: quare
post ipsum fiat collutio cū aqua rosata & aceto. Gabriel.

Dentifricum abstersgens & mundificans dentes: pipere
albo fiant trochisci cum vino albo antiquo & melle: licet
tur in furno debilis caliditas. Deinde accipe ex eis, 3. v. fa-
lis gemmae, 3. j. & spuma maris, 3. j. & f. carnei, 3. ij. et
f. signi aloes, 3. j. Fiat ex eis dentifricum: est enim bonū.
Idem. Aliud valens similiter. Accipe sal massae & fac
trochiscos cum melle & inuolue in solis siccitate in charta
& cobu laterale calido: & accipe ex eis partes duas: car-
neis partem vnam & vere, bonum et experitū. Humani.
Dentifricum bonum mundificans dentes. Accipe tritu-
rae vaforum de sceni, falis gemmae adustus, cyperi albi assi-
ana, 3. ij. spuma maris, carbonum radicem cannae ana, 3. j.
Fac dentifricum cum eis bonum. Idem. Aliud valens
sicut alia. 3. falis adusti, 3. ij. cipi alii, 3. ij. cornu cerui
viti, 3. iij. folij. partem, j. & f. spice horum squinanthi rosa-
rom, ana, 3. j. fac dentifricum cum eis bonum. Haly. De-
ntifricum aliud valens sicut alia. 3. massae cum triturae va-
forum de sceni spuma maris, fauci hordei adusti, nasturcij
albi, falis viti, aristolochiae rotundae assae ana puluerij
& vere. Filius Zachariae. Dentifricum mundificans, &
abstersgens eruginem dentium. 3. falis gemmae, seminis
hyoscyami, fracturae vaforum viridissimi, spuma maris ca-
lidi ana. Fiat dentifricum cum eis: & vti naseatium fa-
tietatem. Filius Zessar. Medicamen mundificans albifi-
cans: & abstersgens dentes: & confortans eos. Accipe hor-
dei combusti, capriolorum viti combusti, sceta, fa-
lis gemmae, spuma maris, ana, 3. j. pyrethri, cucube, adlie-
be, ana, 3. v. aluminis iamenti alii, gariophyllorum, ana, 3.
ij. sumach, 3. iij. Tere & vere vna vice post aliam. Isaac
heben maran. Dentifricum albificans dentes, & confor-
tans. Accipe sulfuris boni combusti, spuma maris, ana, 3.
v. falis gemmae, 3. x. Tere & vere. bonum est.

De generatione dentium.

Generatione dentium. Quāque tar datur eorum egressio,
& tri signa ortus dentium multiplicatur. Et acci-
dit ex hoc ut languant pueri tempore extenso a mul-
tiplicatione accidentium quae multiplicatur a planatio-
ne ipsorum: & tunc succurrunt administranda ea quae
talia ortum eorum citum & facilem faciunt. Et ex rebus hoc fa-
cientibus sunt fricationes gingivarum: ut saepe ac saepe strin-

gat eas super carne pingui collofa, & super cutem carniū,
& pedes arietum, & super buccillaria ossium hoc dorum: &
agnorum & iustepia sensus eorum, & ut substituit caro,
& confert & fricare gingivas digito, & ut stringat super
ipsum: & proprie inunctum super cum pinguedine & adipe
gallinae, aut anatis, aut anseris: & mordere super carnes
earum pingues & saepe fricare cum adipibus earū & mel-
le, aut pines enucleatis: aut melle pascuo, aut vine melle, et cū
amygdalis mistis: cum modico huius: cerebrum leporis
est in hoc mirabile, & proprie dū fricatu super gingivas.
Conferunt etiam embrochationes super caput, collum, &
mandibulas ex aqua decoctionis maluarum mellolli cha-
momillae anethi, & simulum facta infusione super ea cum
lana hyssopi. Deinde liniant cū butyro vaccino, medulla
cruris eius, aut medicamine bono: et experitū est hyssopi
cerotum Gale. quod scripsimus in antidotario. Aliud mi-
rabile. 3. ceræ citrinae, 3. j. olei chamomili, 3. iij. hyssopi
humidæ, 3. ij. adipis gallinae, & anatis, & medulla cru-
ris vaccæ, ana aure. iij. Cum autem dentes apparere inci-
piunt: vtere embrochationibus superius dictis praecedente
tamen hac omnia regimine temperato.

De apostematibus gingivarum.

Ictum est de eis supra in capitulo doloris dentium,
& tu requiras ibi, aut in alio loco.

De vulneribus & vlceribus gingivarum.

Ex eis sunt quaedam saniosa in quibus non est multa
profundatio: & ex eis sunt vulnera putrida quae pū-
trefactionis cancrofa & corrosiva. Et prima quidem
curatur duplici genere curationis. Et primum quidem est
mundificatio cum eo quod est sicut vnum proprie: & ace-
tum decoctionis foliorum falicis, & rosarum, et oliuarum
sylvestrium, & litium & sumach: & corticum radicis gra-
nati sylvestris: & aristolochiae rotundae & carnei: & si-
milium. Et dyamoron quidem est mundificatum bonū
& proprie cum aceto. Et si videris abundare in eis sangui-
nem post phlebotomiam cephalicam, fiat scapellatio gingi-
varum cum extractione multo sanguinis. deinde abluantur
cum eis quae diximus. Secundum vero perficitur cum me-
dicinis stringentibus gingivas, & consolidantibus vulne-
ra quae sunt proprie facta alumen conficatum super gin-
guas: & collutio facta ex aceto decoctionis eius: quoniam sunt
propria: & sicut carnei, et balaustra, et rosa et cortex gra-
natorum, et alumen. Coquantur cum aceto, et colluantur
ex eis gingivae. Deinde liniant super eas quod est sicut ro-
sa copulae glandium, cortices thuris, cyperi, farina orobi,
sanguis draconis. Fiat ex his pulvis subtilis et vtere. Et nos
plura diximus ex his in cap. de commotione dentium.
Secunda vero sunt fin vnum duorum modorum. Alia, n.
sunt fistulariae, et alia cancrofa herpetica. Et in his intentio
in curatio est duplex: alia est vniuersalis alia particularis.
Et prima quidem perficitur cum eflatione quae fit per phle-
botomiam et solutionem ventris sicut necessitas expetit.
Secunda vero perficitur triplici genere curationis. Et pri-
mum quidem est mundificatio, et abstersio virus et putre-
dinis: necnon et parium corruptarum in ipsis. Et quidem
si sit vlcus fistularum, et sit in carnis gingivarum: tamē
oportet ut videatur si corrosum penetrat vacuum eius.
Deinde immittatur medicamen acutum, sicut proprie al-
cohol vsq; ad fundum eius consumens carnes fistulas pu-
tridas: post hoc vtendum est mundificatio multa ab ster-
sione: sicut et acetum squillium proprietate similia vsq;
quedum caro appareat pura, et si euentū medicamen acutum,
immittatur in fistulam oleum de oliuis cum modico
trochiscorum alcalcalo iniectione post iniectionem usq;
ad consumptionem impuri. Et nos quidem diximus tro-
chiscos alcalcalo in cap. de polypionarum. Et quicquid ex tro-
chiscis praedictis facimus ritas, et ponimus eas vsq; ad fun-
dum fistulae, vsque dum consumatur caro putrida ipsius.
Verum si per medicinas acutas dolor superfluit et combu-
stio,

fio, teneat in ore oleum rosatum per se aut conuassatum cum albume oui: aut cum lacte donec dolor remissio fiat, et similiter puncturæ. Si autem fistula vsq; ad radices dentium penetrauerit, ita quod a radice dētium processit: curetur similiter cum medicamine acuto & alijs absterge tibis, sicut diximus. Si autem non cōtulerit, cauterizemus vsq; ad radicem dentium cum stilo facto ex cupro. Vtendū prius illis mundificatiōis et absterfuiis, sicut diximus. Quod si nec malitia sic tollatur, dens abijciatur. Quod si aliquod corruptiois remanet, leui medicamento tollatur. At vero si corruptio cadat in os mandibulare, aut maxillare: oportet elargire vulnus vsq; ad os corruptum. Deinde cum instrumentis radendi totum id quod ex osse corruptum est abijciatur vsq; dum appareat os purum. Vulnus autem cancrofa herpetica curari oportet cum apostitione medicaminis acuti vice vna post alia vsq; ad consumptionem carnis cancerosæ, et cessationem corrosiois cum successione medicaminis eius: quod est sicut acetum squilliticum: et similia vna viceet cum successione olei rosati et similium. Et si dolor et punctura propter medicamentum acutum excreuerit: uice alia. Verum si caro cancrofa multa et dura fuerit, et difficilis medicatiois, et consumptiois ex medicamine acuto: tunc cauterizetur super ipso cū cauterio de auro cauterizatione post cauterizationem vsq; dum perueniat ad viuum. Deinde tenendum in ore butyrum cum oleo rosato, aut olei rosatum solum. Et si post illud aliquid ex cancrofo remanserit, ipso alcalal curet. Secundū genus curationis perficitur cum medicamine incarnatiois: sicut proprie cum corticibus thuris coctis cum ui no aut aceto, aut oxymelite squillitico: et facta collutione cum eis. Deinde autem cum medicamine de corticibus nucum cum cū diamoron. Deinde autem cum vnguento ægyptiaco, et aceto squillitico liniatur sup gingiuas quod est sicut cortex thuris, sanguis draconis, myrrha, sarcocolla, aloet: similia attribuendo eis vicissitudinem. Tertium genus curationis est consolidatio: et perficitur cū medicamine induratiois, et coadunatiois carniū gingiuarum. Et nos plura ex his paulo ante scripsimus in capitulo de commotione dentū: similiter etiam scribimus aliucū si Deus voluerit. Dioscorides. Acetum decoctiois colocynthidos aut frusti tichy malli, et collutio facta ex eo confert putrefactionis, et vlcibus gingiuarum: et similiter acetum decoctionis zaur, et oliuarum siluestrium, et similiter acetum elationis piscium salitorum: ossa autē piscium salitoris et proprie taraca adurantur et cum duplo cineris eorū et rosis siccis aut capibus suis puluerizentur et liniuntur super gingiuas: prius tamē lotis et confricatis cū aceto squillitico. Consumunt enim putredines gingiuarū. Israheli. Confectio medicamentis efficax ad corrosiones et putredines gingiuarum: mundificat enim eas et abstergit: et consolidat: bonū si Deus voluerit. ꝑ. aluminis iameti assis extincti in aceto. ꝑ. et tartari, auripigmenti ligaturum in pā no lineo et infusorum in aceto de ac nocte. Deinde vistorum ut fiant sicut carbo et extinctorū in aceto, ana partes. ij. et. ꝑ. ossium cancerorū asforum, rosarum siccarū cum pedibus suis, piperis nigri assis. ana partes. ij. Fiat eorum puluis subtilis. Et vtere post ablationē cum aliquo ex liquorebus quos diximus. Ioannitis. Medicamen incarnans gingiuas et consolidans: et cōfirmans dentes et faciens odorem oris bonum. ꝑ. spodi albi rosarum kysim cōbusti, ana. ꝑ. j. et. ꝑ. margaritarū non perforatarum: sanguinis draconis, boli armeni, ana. ꝑ. ij. cornu cerui adusti, sandalorū rubeorū, granorū harmel, memithe, ana. ꝑ. ꝑ. myrrhæ granorum lentū, ana. ꝑ. ꝑ. camphoræ. ꝑ. j. tertiam. Et fac puluerem: applica super gingiuas, et radicem dentū. Mahe-met Arasi. Medicamen confrens tumorū gingiuarū et putrefactioni sanguine et phlegmaticæ bonū. ꝑ. rosarum, granorum myrti asforū et extinctorū in aceto et iterum tostorum, gallarū infusorum in aceto, deinde tostorum, ana

partem. j. granorū harmel et colcothar, aluminis adusti, osium myrobalanorū citrinorum cōbustorum, lakie, mastiches, ana partem. ꝑ. tere et vtete. Isaac heben amaran. Medicamen confrens gingiuæ sanguineæ et mollificat, et confortat carnē earum. ꝑ. balaustiarum: rosarū cum pedibus suis spodi, ana. ꝑ. v. heil. ꝑ. v. ꝑ. alchannæ. ꝑ. ij. sanguinis draconis. ꝑ. ij. tere et vtete. Medicamen ex tinctioe nostra cōferens mollificationi gingiuarum, et putrefactioni, et corrosioni carnis earum et alchola, et cōmotioni dentū et calefactioni oris, et est medicina propria: si Deus voluerit. ꝑ. olibani, fructus elenbuch, balaustiarū, sumach duplis aluminis, corticum granatorū, gallarum, lufur, myrobalanorum, citri, cineris vitis, spumæ maris, salis indi, pipe. lon. buruch culti, memithe, liquiritiæ, gummi arabici, dragaganti, spodi, ana. auf. ꝑ. j. Tere et confice cum melle, et vnge gingiuas, dentes, et fiat gargarisimus ex eo cum syrupo acetoso: bonum et expetū. Medicamen aliud ex inuentione nostra, consolidans gingiuas: et excretere faciēs carnes earum. Accipe corticum thuris, sanguinis draconis, ana. ꝑ. ij. aristolochiæ rotundæ, asæ, iros, aluminis assis, rosarū cū pedibus suis, balaustiarū, copularum gladium, ana. ꝑ. j. trochiscorum orobi. ꝑ. vj. Fiat puluis et ex medietate eius fiat sicut linimentum cum oxymelite squillitico: et liniatur super gingiuas cōfricando: et alia parte annexa tur super eas: deinde lauetur cum aceto decoctionis furur, et foliorum oliuarum siluestrium. Confectio trochisco rum orobi. Accipe fatinæ orobi quātum volueris: misce cum ea tātum mellis, vt confici possit ex eis sicut pasta dura: et fac trochiscos, et pone super laterem: mitte infusum vsq; dum semina durantur: bonā faciunt nasci carnē. Democritus. Alumē fricatum super gingiuas curat putrefactionem earum: et similiter collutio facta ex aceto decoctionis eius. Alexander. Linimentum occidens cancrum gingiuarum, et cōsumens putrefactiones earum. ꝑ. colcothar adusti, acetū squillitici partes conuenientes. Tere fortiter ea, et lini ex eis in gingiuas. Idem facit vnguentū ægyptiacū factū cū aceto squillitico. Sanat si Deus voluerit.

De apostematibus linguæ.

Apostemata linguæ curantur in principio quidē anteq̃ confirmetur ex regimine corporis cōmuni cū phlebotomia, et solutione ventris si expedit: et in apostemate quidē calido fiat phlebotomia ex cephalicis: deinde ex eis quæ sunt sub lingua: Et si oportet, fiat post id veniosatio sub mēto cum scarificatione. Et estimauit Rufus ꝑ. scalpellatio facta in spatio quod est inter fontem linguæ et dentes confert. Et asserunt hoc idem plures post eū. Venter autē soluatur cum aqua fructuum. Administrētur deinde gargarisma et colluities oris cum aqua rosata et aceto: aut cum succo solatri et aceto: aut cum succo corticū dū humidit et oleo rosato: aut aceto decoctiois coriandri et sumachi: et lentum cū modico camphoræ: aut cum aceto decoctionis rosarum siccarum et similū, quæ in alchola scribimus. Postq̃ autem transiit tempus principij: ad ministrandum est diamoron cum aceto decoctionis foliorum oliuarum, aut alchannæ, et in rob myrti est impressio bona, et proprie cum syrupo rosato: et si res vlciter procelescit: administrandum est cum rob mororum dulciss et oleo violato vsq; dum petueniat ad mel rosatum cum sale armonico, aut syrupum acetosum cum modico sinapis: aut lac dulce cum chesmes. Si autē apostema frigidum fuerit, soluatur venter cum eo quod est sicut cochizæ: et hie ra et similia. Deinde administrantur gargarisma et collutiones rob mororum in principio, et rob cum melle rosato et syrupo acetoso mellino. Deinde re procedere cum secariabini: et melle rosato, et aliquantū almuiri, aut sinapis. In fine vero cum decoctione ficium siccarum, et salis armoniaci aut baurach. Si vero apostema suppurationem fecerit aperiat, et curetur cura vulnuerum sicut in proprio loco suo dicemus.

De vulneribus & vlcibus lingue.

Vulneribus & vlcibus lingue, & scissuræ confert medicus quæ dicemus i capitulo de alcolach, si Deus voluerit. Ad scissuras autē quæ sunt in lingua & ad inflammationes confert retentio in ore mucilaginis psillij cum zucchero. & cōmasticatio portulacæ cū acceto: retentio in ore albuminis oui recentis conuassati cū oleo rosato vice vna: & vice alia tamarindorum infusorū in aqua rosata, & confert retentio maram in ore. Cuius per mistio hæc est. ꝑ. mucilaginis psillij, & mucilaginis dragaganthi, & gūmi arabici, ana partes æquales, syrups vio-lari partes duas, tamarindorum partes tres, ferriam portu-lacæ assi partē mediam, ipsi partis vnius tertiam, capho-ræ partes vnius octauam. Terantur contritione vltima vsq̃dum fiat maram. Et liniatur ex eo super scissuras omni hora præcedēte collutione facta ex aqua rosa. & aceto per horā vnā aut ex acetositate citri & aqua rosa. Hamech. Medicamen confertur vlcibus lingue, & pustulis, & sim- militer oris & palati. ꝑ. feminis portulacæ, feminis rosa- rum, amyli, zuchari tabarget, spodij, croci, balaustræ, rosa- rum, dragaganthi. Tere & confice cū syrupo rosa. aut vio- la. & vnge ex eo. Cōfert. n. corporibus teneris.

De mollificatione lingue.

Mollificatio lingue & grauedo eius quæ natua est, nō curatur: & fortassis in pluribus rectificatur in processu dierū. Et quādoq; accidit post lithargiā: et chronicatur post illud & fortassis nō recipit curā. Et si nō est chronica, curatur quādamodū dicemus post. Verū quāq; accidit illud ab hūiditate sanguinē, aut aquosa sepul- tis, aut imbibitis in lacertis & musculis lingue cū cōmuni- tate cerebri, aut sine cōmunitate eius. Et cura ipsius est qua- ruor res. Et prima quidem est euacuatio materie. Secunda vero est diuersio eius. Tertia est resolutio & exsiccatio resi- duū eius ex pre opposita. Quarta est exsiccatio residui ipsius per eandem parē. Et prima quidem perficitur cum phle- botomia, si materia est sanguinea: & proprie ex cephalica. Deinde venarum quæ sunt sub lingua, & si adhuc necesse- tas expeti: venoseatur sub mento, & proprie quando est multa materia. Si autē multa non fuerit, sufficit phleboto- mia venarum: quæ sunt sub lingua & venosior sub men- to. Si autem materia phlegmatica & aquosa fuerit, enā- cietur euacuatio de post euacuationē cum hieis minoribus in principio. Deinde cum maioribus. Et hoc cum iteratio- ne: & multiplicatio de vt perueniat gradatim ad id quod est sufficiens. Secundā rem complent fricationes in extre- mitatibus, & ventosationes in spatulis, & administratio elytherium acutorū vna vice post aliā. Primo leuius nō multum eleuatorum in gradu acuitatis. Deinde fortius. Tertiā rem complent administrationes medicaminū pro- priorum puppi cerebri & nuche resoluentiū ab eis super- fluitates humiditatum aggregatarum in ipsis & neruis & lacertis feruentibus lingue sicut proprie euaporatoria: & inunctiones, & embrocationes factæ ex rebus quarū nar- rationem fecimus in capitulis de agritudinibus neruorū: quare oportet vt pars illa affectur ad hunc locum admini- strando ex euaporatorijs proprie: deinde embrochis cō- sequenter ex liuimentis, & emplastrationibus, quæ vtiliora cognoueris & sanæ si Deus volet. Et interdum admini- stramus rubificationē: & interdū cauteria. Et proprie quan- do iā alia non conferunt. Forma autem cauterizationis est sūm hunc modum. sūt tria cauteria sūm longum in son- tanella puppis capitis, quæ dicitur lenialis, & duō sūnt ex- trāuerso in radice cranei distantia ad mensurā pollicis: & tria hinc, et tria inde linealiter distincta separata colli spō- dylia. Quartam rem complent gargarismata & collutio- nes oris, & administrationes fricationū factæ ex rebus quæ materie residuum exccant ex eis quæ dicemus. Et oportet vt perueniatur gradatim ad administrationes corū incipiendo a debilioribus paulatinē procedendo ad fortio-

ra: hoc enim est quod est sūm sapientiam. Per interualla ue- ro est danda theriaca, mithridati, & similia. & hoc est sūm totam curā latitudinem. Filius Iserapionis. Gargarisma confertur iuuamentum manifestū. ꝑ. hieropieræ, sinapis, staphidifagiæ, zinziberis, origani, pyrethri, corticum ra- dicis capparis, myrrhæ, ana fiat gargarismus cū eis et oxy- melite. Gargarisma ex inuentione nostra: experti iuamē- tri ad dissolendum phlegma quod est aggregatum in capi- te neruis & lingua & cōfert paralysij & torturæ: cuius per mistio hæc est. ꝑ. origani, pyrethri, zinziberis, piperis nē- gri & albi & longi, salis armoniaci, sinapis, cinnamomi, hyssopi, nigellæ, sincluci, costū, ana. confice cum oxy melite squillitico & rob. & gargarizetur diebus cōtinuis cum eo. Gargarisma factum cum oxy melite squillitico est ad hunc iuuamenti sublimis: & similiter muri & aceto squil- litico. Et quāq; cōfortatur cum eis quæ sunt sicut hæc, ori- ganum, staphidifagiæ, sinapis, conditi, cortices radicū capparis, pyrethrum, zinziber, & tria piperā singulariter aut coniunctim: quāq; facinus præcedere fricationem lin- guæ cum eo quod est, sicut sal armoniacus & zinziber cū- cepe vsq̃dum curat plurimū phlegma: & faciemus deinde sequi gargarizationes: & collutiones ex oxy melite squil- litico, & est operatio digna. Filius Zachariæ. Medicamē- expertum ad grauedinē lingue, & mollificationem eius. Accipe sal armoniacum, pyrethrum, staphidifagiā, pi- per, sinapium, hieps, ana. tricitur cum eis lingua sūm omnē partem ipsius sepius in die. Diaforismus huius fm omnē modum administrationis eius: est medicina propria mol- lificationi lingue & paralysi eius: & similiter castoreum, & proprie retentio eius sub lingua, et conficatio in ea, & quādoq; ex eo cum gūmi alboris sunt pilulæ, & tenen- tur sub lingua: & quādoq; ex glunio alboris, et assafoe- tida, & sunt efficaces. Confectio anacardina maior quā scriptis filius Zachariæ. et scripta est in capitulis agritu- dinum neruorum: et est medicina vltima paralysij lingue: et pprie linita ex ea lingua. et factio emplastro ex ea in par- te capitis posteriori et origine neruorum et est medicina sublimis. Sal solutius scriptus in capitulis prædictis li- niens super linguam confert mollificationem eius. Et plura scripta sunt in capitulis prædictis quæ afferant ad locū hunc: sicut diamyrus proprie et confectio huius. et confec- tio de pyrethro, et alia quæ requirantur ibi: quibus vten- dum est inter purgationem et purgationem. Ioannius. Quando contingit paralysij accidere propter læsionem cadentem in neruos posteriores, caput purgia confertur, propterea qd ad diuersum trahunt: quare eligantur ad hoc- uilia in capitulis prædictis.

De spasmo lingue.

Spasmus lingue quæ accidit causa febrium aduren- tium. Et cura eius est retentio oleorum refrigeratio- rum in ore: et rerū plurimæ humectationis et refrige- rationis: sicut olei uiolacæ proprie et nensurati, et de cu- curbitis, salice, et rosati singulariter aut coniunctim con- uassatorum cū mucilagine psillij, aut cum succo portula- cæ, aut cum aqua infusionis seminum portulacæ prius con- tritum, aut cum mucilagine maluarū, aut cum lacte dul- ci et similibus. Et confertur embrocationes et lauacra in collo, et nucha cum aqua dulci calida, et inunctiones ex prædictis oleis super posterius caput: et super prædicta lo- ca et ex ceroto Gal. cōquassatis cū lacte dulci aut sine eo. Et cōferunt etiā caput purgia cum eis et oē regimē tale. Et quāq; accidit ex humiditate grossa et viscosa replente lacer- tos eius, et extendente sūm latitudinem et abbreviationem a longitudine sua natural: sicut accidit solibus factis ex corio cum replentur. Et cura eius est hæc eadem quā dixi- mus in capitulo de spasmus: et in capitulo de mollificatione lingue prægrēto oportet ut medicinas incissas et sublimi- tates præcedat medicina digestiue maturatiue: sicut pro- prie uaporetur i primis radix colli, et colli cum eo, quod est

In mate- ria fan- guinea.

In phle- gmatica

est sicut chamomilla, melilotum, anethum, faniculus, squilla et similia: et gargarizata fiant cum a quis et oleis eorum. Deinde perueniatur ad fortiora sicut tu fcis.

De alchola & prauis pustulis oris.

CVra est quatuor res. Prima est adequatio causae facientis et prohibetio aduentui eius. Secunda est cura cuatio materiae. Tertia est diuersio ipsius. Quarta est intentio particularis. Et prima quidem rem complent si accidat, vel timeatur vt accidat pueris i vt rectificetur lac lactans eos, cibando eam fm ea quae distinguemus iam: vt prohibeatur calus corruptionis in lacte. Imo alteretur in eis contrarium quod timeur ex illo. Et si accidat vt timeatur aduentus eius propter dyscrasiam pestilentiali, aut propter diuim vaporosam & corruptam materiam, aut acutam ulceratam: alteretur fm exiguum ipsius: & quidem calida cum eo quod est sicut syrupus acetosus & syrupus de granatis acetosis: & rob eius, & syrupus de ribes, & syrupus acetosus citri & rob cortum: & similibus. In frigida vero cum eo quod est sicut syrupus acetosus melinus, iuuibinus, & oxymel squilliticum, & similia: & sint cibi eorum & proprie in calida coditi cum rob acetosus & stypticis sicut proprie assecumine, & siglez, & zerefchie, & sumache: quae conduntur cum granatis acetosis, & lites cum aceto & cucurbita cum grauiatis, & quae hoc cursu procedunt. In frigida vero comedant quae sunt sicut cappares conditae cum aceto & oliuæ coditae cum mure & origano & similibus. Secundam rem complent in calida quidem et frigida euacuationes per phlebotomiam et venuris solutionem fm formam assignatam in capitulo de apostemate linguae. Tertiā rem complent venofationes sub mentio cui scarificatione: & administratione elysiterum. In calida quidem leniti si non sunt maligna corrosiuas: & si sunt maligna cum eis quae educunt materiam acutam vehementius, dummodo non transcendant gradum lenitatis. In frigida vero cum rebus acutis non multas acutis: tamen cum processu gradationis vsq; ad id quod est sufficiens. Quartam rem complent administrationes particularium medicinarum curantium alchola. Et calidū quidē cū administratione rerum acetosarū habentium etiā stypticitatem: sicut pprie rob de ribes, & rob acetosae, & rob de moris siluestribus, & aqua decoctionis sumach, & myrti, & lenium exorticatorum cum aceto, & extremitates vitis, & extremitates rubi, & zarur, & aqua granatorum acetosorum, et spodyrium, et galla, & rose, & acacia, & coriandrum, & aqua coriandi humidi, & similia. Et memiche quidē, & alchanna communes sunt in vitray matetia, similiter gallex. Alchola quidem calidum specie habet quandam herpeticam malignam, cuius curatio est difficilis. Et oportet vt succurratur ei per tria genera curationis. Et primū genus curationis est mundificatio & absterfus virulenti & corrosiui. Et hoc quidem perficitur cum administratione medicaminis acuti, & proprie alcalcolō dicti i capitulo de polypo una vice post alia vsq; dum appareat totum herpeticum consumptum esse, vel quasi deinde succedat ei administratio medicaminis refrigeratiui sicut olei rosati proprie coquasati cum albume oui vice vna post alia vsq; dum arbor & combustio tollatur. Et si hec non conferat administrare cauterium, sicut in capitulo de vlceribus gingiuarum dictum est. Secundū vero genus est perficere cum medicamine partim incarnatiuo ex his q̄ diximus, & dicemus, & partim mundificatiuo. Tertiū vero genus curationis perficitur cum medicamine consoli datio: & nos scribemus multa huius generis, si Deus voluerit. Alchola autem frigidum. Aliud phlegmaticū album. Aliud nigrum malignum. Et phlegmaticum quidē indiget duplici genere curationis. Et primū quidem genus pficitur cum medicinis absterfius & exiccatiuis sicut scanabiū cum modico aluminis aut colcothar, aut alumi cum aceto squillitico, aut aqua oliuarū salmuri, aut vinū & mel et similia.

Secundū vero genus pficitur cum medicinis exiccatiuis, & consoli datio: ex his quae dicemus. Nigrum autem malignum est deterius oibus: & indiget triplici genere curationis. Et primū quidem genus perficitur sicut in alchola herpeticā dictum est. Secundū vero genus perficitur cum medicinis absterfius multae absterfionis cū cōiunuitate multu temporis in illo, sicut proprie cum vnguento aegyptiaco, & aceto squillitico: aut cum aceto & colcothar & galla, aut cum aceto decoctionis gallarum, & memire, aut cū aceto decoctionis almegeteon & similium. Tertiū vero genus est consolidatio ex eis quae dicemus post. Sabor rex medorum, Medicamē confersens alchole calido in ore & in lingua, & dolori gulæ a caliditate. R. lenium exorticatorum, 3. v. rosarum, coriandi fici, alchanna de Mecha, boli armari, adhebe, ana. 3. ij. & f. seminis portulacae 3. ij. & f. camphorae 3. ij. partes duas. Teneat ex eo in ore, & iussa in guttur, & ex eo, qm̄ oportet fiant ex eis sicut maran cum rob myrti, aut citoniorū bonum si Deus voluerit. Idem aliud cōferens alchole calido, & corrosioni gingiuarum, & putrefactioni sanguineae & cholericae. R. sumachi mundi rosarum, ana. aur. 3. ij. spodi albi, balauftie, ana. aur. 3. ramich. 3. f. Tere & accipe ex eo parum, & frica super locum: vel accipe ex eo, & misce cum eis succum coriandi humidū vel aquā rosatam, et colluat ex eo os. bonum Deo volente. Hamech. Medicamen alchole, & inuenit inflammationibus oris, & partium eius, & gula in corporibus teneris, & infantibus: & est expertum. R. amyli. 3. vj. spodi, niemiren, ana. 3. ij. kminis rosarum 3. ij. croci. 3. j. zuchari tabarget. 3. iij. cardamomi. 3. j. cāphorae churaf. 3. f. Tere quodlibet per se, & cerne per pānum de serico, & vtere sicut diximus. Filius Serapionis. Medicamen confersens ad alchola calidum. R. seminis rosarū, sumach, amyli, sandui. draco. seminis portulacae, lenium exorticatorum, spodi, sandali albi, alchanna, balauftie, ana. partes iguales: cāphorae, partes vnius quartae administrantur post collutionem factā ex eis quae diximus in canone: & cum succellione collutionis. Mahemet Araf. Medicamen cōferens alchole. R. spodi, rosarum & seminum earum, coriandi fici, sumach mundi, lenium exorticatorum, seminis portulacae, alchanna, amyli, burcho, ana. cāphorae partem mediam, zuchari, quantum est medietas omnium: & qm̄q; sit sine zucharo. Terantur & teneantur in ore: & fiat collutio post illud cum aceto & aqua rosata.

Narratio medicaminum alchole phlegmatico.

ABoli. Confectio medicaminis alchole phlegmatico. R. trochiscorum, orobi, gallatum, rasur pergamini, ana. partē. j. memithe i corticum radicum capparis, colcothar, ana. partem. f. aluminis balauftie partis vnius tertias duas, alchanna. partē. f. confice cum aceto & melle, & vtere, aut applica super morbo ex puluere eorum. Deinde collue cum aceto & melle. Bonum si Deus voluerit. Trochisci orobi scripti sunt in capitulo de vlcibus gingiuarum. Idem medicamen confersens alchole permissionis cholerae, & phlegmaticae. R. mimeris, sic memithe, spodi, seminis plantaginis, capium rosarum & seminum earū, myrobalarum, citri, balauftie, alstith, foliorum oliuarū siluestrium siccorum, carneget, aluminis iamēni ana. Terantur & administrentur sicut diximus. Idem medicamen sicut aliud. R. memithe, myrobalarum, citri, rosarū, balauftie, cardamomi, spodi, ana. vtere sic cum aliud. Filius Serapionis. Medicamē confersens ad alchola nigrum & herpeticum. R. foliorū oliuarum, foliorum citri, et foliorum rhami sic cortae, acacie, ana. 3. viij. aluminis iamēni, colcothar, ana. 3. ij. croci. 3. j. Terantur et ad-

Inalchola misto

Inalchola nigro

ministrantur. Idem. Alia cōferens alcholle nigro & malo ligno. ꝑ. arsenici rubei. ꝑ. yrethri partes aequales. Teratur & cribellentur, & confice cum alchitran, & cōburatur. de inde conterantur & administrentur. Confectio medicaminis ex inuentione nostra cōferens alcholle putrido & malo ligno: & expertum bonum. ꝑ. corticum radicū capparum, gallarum, memiren, zinziberis, piperis adusti, trochiscorum alcalcalon, ana. ʒ. ij. chararū combustarum. ʒ. iij. arsenici. ʒ. ij. & ꝑ. fiat ex eis puluis subtilis: & ex vna parte eius fiat frictio, & ex alia linimentum: & ponatur super ea crustam charae madafacta: vt circundet super ea. Plura etiam scripta sunt in capitulo de viceribus giugiarum: quae afferantur ad lunc locum.

De fextore oris.

Fextor oris si causam habeat putrefactio in partibus foris iam diximus curam eam, & qñq; accidit ab vlcere & putrefactione partium pectoris et pulmonis: & dicemus curā ipsius. & qñq; accidit ex humore aggregato & putrefacto i stomacho & partibus eius: & eius cura est tres res. Prima quidē res est euacuatio illius materie cũ iteratione et iteratio: sepius cũ eo quod cōuenit. Et si qdā fuerit cholerica foetida putrefacta cũ eo qdā est sicut infusio aloes ita quae induit & similia, de quibus loquimur in capitulo de stomacho, si Deus voluerit. Si autem fuerit materia phlegmatica foetida putrefacta, fiat purgatio eius cum eo quod sicut heria: & stomachicum nostrum & pillulae artetice cuius explicationē scribemus si Deus voluerit. Et dixit filius Zachariae. Qualiscunq; sit materia siue calida, siue frigida confert uomitus post esum acrimini & acetosorum, aut post melones cum successione syrui acetosi, aut secanabin, aut hydromelitis: & vti pinguis post illud, & grossa, & viscosa, & nauseosam faciet rem, & lacinon comedat pulmonaria sed frax habentia semina & alamacam. Et vtiut almuri & alachāna in prima comelione, & alzenen. Et in secunda mensa comedat citonia, pura, & condita ex eisiant zinziber conditum, aut diaciminū, aut diatiron & similia. Et sit unum corū conditum cum speciebus quarū narrationem faciemus post: & ex potibus est miua, & cōditum, & rob de pomis cum speciebus & sine speciebus. Secundā rem complent administrationes medicaminū acquiriturum temperiē receptorij ut fiat deinde mitera in eo aggregationis materiei conuenientium. Et ex hoc quidē facientibus in re cholerica est administratio rerum: quae sunt proprie sicut elarysio mela humida, aut persica cum proprietate, et infusiones eorum dñi sunt sicca: & hoc in iennio. Et ex eis sunt garur, & citonia, & rob acetositas citri, & miua, & syropus de pomis, & cōfectio de pomis: & ex ipsorum diacitonem: & cōfectio acetose, & similia. In materia uero phlegmatica administrantur ea proprie quae sunt sicut zinziber conditum, & tryphera maior, et sahane, & muri, & acetum squiliticum, & trochisci diarthono & zucharum rosatum cũ mastiche, & xyloaloes, & trochisci de gariophyllis & liscians & similia. Tertiam rem complent administrationes medicinarū proprie quarū proprietates est generare in ore: et in uniuerso corpore odorem bonum sicut proprie folia & cortex citri, & balderebut, & grana eius, & teneritas myrti, & thus, & rosa, & macaziri, & camphora, & alfel gemifich, & poma odorifera, & citonia, & lūch & ramich & emblici proprie, & xyloaloes, & cubebe, & gariophylli, & mastiche, & nux muscata, & doronici, & spica, & similia. Et res quibus conficiunt sicut rob myrti, & rob de citro, & rob de acetosa, & mel emblicorum, & mel chebulorum, & chelines, & uuae palae dulces, et unum, et similia. Ioanninus. Cōfectio trypherae cuius inuamenta multat experta sunt, et proprie ad agridudinem stomachi. Cōfert enim in eo mineras utritum & operationum nobilium: & facit oris odore bonum & totius corporis: & ex cultat foetiditatem coloris, & acquirit corpori viuitudinem

et coloris pulchritudine, & cōseruat corpus in vigor adulescentia & iuuentutis, et terat ad canos, et cōfortat cor et generat hilaritatem continentiam, et addit in coitu, et est medicina regum: cuius permittit. ꝑ. myrobalarum chebulorum, emblicorum, belliricorum, ana partes aequales. Teratur et fundatur super eos cōterendo in las lapideis hora post horā: aqua fontū dulciū cum aliquantulo zuchari, et hoc ꝑ dies tres. deinde ꝑ alios tres dies distilleat una uice post aliam super eos tenui infusione ex oleo rosato, aut amygdalino semper agitando cum spatula. deinde dimittit liccari eis in umbra. deinde acipe huius permittionis. ʒ. xvij. rosarū siccatū. ʒ. vj. cyperi. ʒ. iij. ligni aloes, extremitatum myrti humidā gariophylorum, mastiches, spicæ, ana. ʒ. ij. et tertiam alterius: cinnamonom, zinziberis, trochiscis, cardamomi, heil, macis, nucis muscatae, ana. ʒ. j. et. Fiant bræ crudæ & lūch, ana. ʒ. ij. musci. ʒ. j. terris duas. confice cum melle emblicorum ex chelines, et fiat ex eis forma similes auellani ponderis ʒ. iij. Da in mane cum uino et in sero similiter. Aristoteles. Sulfur quod exquisita inuentione cōposuit Alexandro imperatori, cōfortat stomachum, hepar et viscera debilia, et reficinat digestionem, et facit oris odore bonum, et generat gaudium. ꝑ. ligni aloes, cyperi, extremitatum myrti humidā, cinnamonom, folij heilij, myrobalarum, chebulorum, emblicorum, et belliricorum preparatorum sūm superiorem doctrinā, macis, selenge, gemisch, darfeni, uuae, pipis, macropiperis, zinziberis, gario phyl, nucis muscatae, cardamomi, granorū granatorū, ana. ʒ. ij. ambgr, musci, caphora, ana. ʒ. j. zuchari tabaret sexu plū ponderis osum dosis eius est a. ʒ. j. usq; ad aureos duobus cum aqua frigida ante cibum et post cibum: expertum uetax. Filius Zachariae. Arist. Confectio pululatum cōferentium et procurantū digestionē, et facientium oris odorem bonum. ꝑ. gariophylorum, suchelmis, darfeni, nucis muscatae, cyperi, spicæ, corticum citri, belliricorum, ana. ʒ. ij. musci. ʒ. j. decinā. Confice cum uino et da. ʒ. ij. et parte earum transglutiat, et parte earum cōmaltice debibus, et transglutiat succum. Idem ad idē. Accipe extremitatum myrti humidā: et chelines partes aequales. Teratur et fiant ex eis forma sicut nūces, et da mane et sero uicū cōditio aromatico. Idem. Confectio trochiscorum de gariophyllis facientium odore oris bonum. ꝑ. gariophylorum, corticū citri, cyperi spicæ, nucis muscatae, suchelmis, xyloaloes, cinnamonom, macis, heil, cubebe, ana. ʒ. j. musci charit. ʒ. j. Fac ex eis trochiscos cum aqua malorum: et tenet i ore suo super cibū: et deglutiat ex eis duos uel tres. Idem dēstricium ad idē. ꝑ. spicæ cyperi, rosarū folij galliæ, corticum citri, gariophylorum, cardamomi, ligni aloes, mastiches, salis cōbusti, ana. mellis ut cōficat ea. Fiant trochisci, et liccentur in furno debilis caliditatis et fiat ex eis dēstricium. Idem ex eis quae nimis occultat foetorem oris mirabiliter. est frequē comestio apij. Idē. Confectio experta et efficax ad foetore oris causā materiei putride in stomacho. ꝑ. extremitatū myrti humidā, darfeni, emblicorum, cyperi spicæ, corticum citri, rosarū squilanthi, mastiches, ana. partem. ʒ. gallie gariophylorum, nucis muscatae, cubebe, heil, zinziberis, ana. partem. f. confice cum melle psallarium quod sit duplum ponderis osum et cum uino antiquo odorifero aut cum chelines. Et si ante forma sicut nūces sit sumatur ex eis omni mane una et oseret hoc fiat post uomitum et solutionē uetris iteratione sepius sicut diximus in canone predicto.

De dolore oris.

Dolor oris si a causis quae diximus in capitulo de particularibus curis agridudinum ipsius et diximus curas. Hamech elengzer. Medicamen cōferens doloribus in partibus oris, et radice lingue et cūmpri faucium, et giugiarum. Exprim. ꝑ. sumach foliorum myrti, foliorum rosarum, ana. ʒ. j. bulbari in aqua pluuiali usq; ad medietatem et fiat ex ea gargariū. tribus uicibus

Medici
na regū.

Apū
fo
lum
est
mirabi
le.

ebus omni die deinde puluere hoc vtiat. R. spodij gallarum granorū hachel, foliorum rosarū, ana. Tere & viere.

Idem. Medicamen confertens dolori oris bouem & exper tum. R. amyli, aluminis iamenti, rosarum seminum citri, myrrhæ, ana. Tere & accipe ex eo parum, et misce cū aqua & melle. & fiat gargarismus: & teneat in ore vna hora.

Idem. Medicamen confertens bothor in partibus oris, & faciens oris odorem bonum. R. anisi quantum volueris & tere: & confice cum melle & succo myrri humide, aut vino odorifero: & fac gargarismum cum eis, & teneatur in ore vsq; ad horam vnam.

Finit particula prima sectionis primæ.

SECUNDA PARTICULA sectionis primæ.

Grum cœli fecit Deus, & terram posuit in puncto. Concordias nutrit ipse solus, et discordias atat. cō cordes ergo discordesq; regulat: sanū simul & morbidum sanat igitur ipse solus: saluū itaq; ab ipso solo dari credidit: humidis gaudent: natura naturans regulis sic certis astrigit aleturum: tur quibus dissidet, hoc pati reformetur ab altero. Cplatu quodq; gerit in se quo alteri pro sit, fed nō ut noccat. Sed q; hoc recte nouit discutere quod excelsus largitus est, magni doni est munus. Libenter igitur disce largiri magna munera: minus munere non compensans. Tradimus vobis, cum auxilio excelsi postq; narrationē expleuimus de curis ægritudinum mēbrorum capitis: vt narremus narrationem de curis ægritudinum mēbrorum seruientium spiritui fm premisionem nostrā in ipsis. Sed vt verificetur processus, fructusq; et veritatem inueniat: ipsum regulari ab illo qui excelsus cuncta felicitat petimus, qui sit benedictus. Secunda particula huius primæ sectionis continet summas sex. Summa prima est de curis ægritudinum faucium, & gutturis, & vicinarum partium. Summa secunda de curis ægritudinum pulmonis. Summa tertia de curis partium ægritudinum pectoris & costarum. Summa quarta de curis ægritudinis cordis. Summa quinta de curis ægritudinum forissecarū pectoris. Summa sexta est de curis ægritudinum spondylium & dorsū.

SVMMA PRIMA DE curis ægritudinum faucium & gutturis & vicinarū partium. Et primo de strangulatione.

Causæ.

Strangulatio causas habet a rebus q; sunt intra & dicemus eas si Deus voluerit. Et quandoq; coniungit a rebus aduenientibus extra et operantibus extra sicut strictio cū fune & similia. Et palā est cura ipsius. Aut a rebus aduenientibus extra & operantibus intra: sicut proprie ex rebus quæ comeduntur & bibuntur: sicut est bolus magnitudinem, aut asperitatem, aut stypticitatem habens, sicut proprie panis opitus non masticatus, aut miliatus, aut aliquid quod est sicut os aut spina: et cura est vt sileo prouocetur vomitus, & incipiamus comprimere collū impingendo percussiones post percuSSIONES su per ipm, et imitando digitū in gutture, aut instrumentum ex ligno aut cornu lene curuitate habēs, et hoc fiat cū facilitate: & si sit spina aut os gutturi infixum, & sensus cōprehendere, ea tenaculis extrahatur, aut uncino comprehendente fm aliquid eius, aut cum chorda arcus. Si autem sensus cōprehendere non potest, post cibaria grossā administrantur gargarismata ex mucilaginis & deglutiones ex eis,

In deglutitione spiritus.

aut ex rob, aut ex nascituro infuso & conuulsata in tob, Deinde fiat vomitus post administrationem rerum viscosarum comestur sine masticatione plurima. Et quandoq; annectimus cum filo bolum carniū pinguium pelliculosarum & viscosarum, & damus ad deglutendum. Deinde extrahimus subito & quandoq; facimus cum spōgia marina, & quandoq; cum sicca ficu pingui & similibus, & extrahitur si Deus voluerit. Fit iterum ex quibusdam eorum quæ sumuntur strangulatio non propter quantitatem: sed propter rei malitiam sicut ex quibusdam generibus fungorum mortiferorum quod sanat ex succo raphani facto ex eo gargarismate cum oxymelle et imbibito cum melle. Et nos loquimur de hoc, quādo loquimur de rebus uenenosis post si Deus voluerit.

De ægritudinibus uuar.

Sunt casus eius, & apostematio, & uulnera. Et casus quidem uuar cura est tres res. Primo est si uua est uehemētis inflammatio & rubedinis phlebotomia cephalica, aut solutio uentris, si fuerit cum permissione cholere cū eo quod est sicut fructuū, et myrobalanorum. Et si fuerit hūis albedine cum eo quod est sicut lieta et coctis. Secunda est diuersio causæ eius: & hoc quidē per siccitū cū eo qd; facit cadere materiā ad partē duriā, sicut uerbi gratia cum fricatione aurium, & extensione earum sursum uehementer, & attractione dolorosa, & positione uicolarum ad partem oppositā. Hæc nō colant uuam & eleuant. Et ex eis quæ experta sunt ad eleuationem eius, est ut accipiat cereus uel manipulus capillorum in subhendē, & colligatur manibus, & precipiatur infimo ut taceat. Et ut qui dē pone pedes uos super humeros eius, & trahē manipulos capillorū uehemētē usq; dum cutis dislocetur dislocatōe aliqua a zūhēdē. Eleuat enim uua ex hoc sileo. Et iam quidem expertum est ut liniatur super zūhēdē: & emplastrum ex succo acacie & hoc in principio, aut ex acacia cū aceto, aut ex gallis adustis cū aceto: qm eleuant ipsam. Siernutamenta etiam conferunt eis. Tertia est particularitas operationi circa ipsam uuam, & est ut in principio incipiat cum medicinis quæ repellunt materiam, & prohibent aduentum humiditatis plurimæ sicut proprie gargarisma cum aceto & aqua rosata, si materia fuerit calida, & uua fuerit inflāmata & rubens, aut aqua solatrii, & semen rosarum, & folia ipsarum, aut aqua granati acetosis triti cum tota substantia cum stypticis. Et liniatur palatum & uua cū medicamine facto ex balustia & rosis sardalis & modico caphoræ. Fiat ex eis puluis subtilissimus & uere comprimendo cum instrumento & ex eis sunt galie, & balustia, & alumen. Et ex succis duorum granatorum contritorum cū tota substantia fit gargarismus bonus similiter ex infusione sumach in aceto & aqua rosata. Et adhuc ex diamoron facto ex moris rubi imaturis cum aceto et eo melius quantum in casu hoc illud quod fit ex moris rhani. Et proprie imaturis. Et nos dicemus species diamoron, et aliorum in capitulo de quinania. Postq; autem petransiuit tempus principij uendum est stypticis cum eis quæ habent aliquantulum abstersionis sicut mel proprie et diamoron ex moris de feni quæ hoc cursu præcedunt et gradatim: dehinc perueniendum est ad maturatiua et resolutiua fortia: sicut est proprie myrrha, crocus, sal armoniacus, & pyrethrum et similia: quorum narrationem consequemur post.

Si autem passio fuerit ex abundantia phlegmatis, & fuerit declius ad albedinem, uendum in principio gargarismate facto ex succo nucum cum rob aut ex diamorū aut ex syrupo acetofo cum gallico. Deinde gradatim perueniendum ad sinapim, & silem armoniacum, & almuiri & pyrethrum & similia. Et si necesse sit postulat, eleuetur cum instrumento ad superiora cum medicinis quas diximus & dicemus iam. Filius Serapionis. Medicamen expertū colligens & confortans uuam, & eleuans eam, Re. balustia: 3. ij. aluminis iamenti 3. j. croci, et

Cura casus uuar.

Emplastrū ad cōmissuram.

Gargarismata in principio in materia calida.

In materia frigida.

camphoræ, ana. ʒ. j. tertia. Fiat ex eis puluis subtilissimus & administretur cum cochleari paruo post gargarismum ex aceto & diamorone. Item. Aliud valde bonum. Myrrhæ partem vnam, salis armoniaci partem mediā. Vt re cum instrumento, aut gallurum & salis armoniaci, an partes æquales, myrrhæ, aluminis, ana partem mediā. Vt re sicut diximus. Medicamen ex inuentione nostra bonū & expertum. ʒ. cinnamomi, piperis, zinziberis, pyrethri balaustie, corticis granatorum, soliorum rolarum & seminum carū, ana partes æquales, et vtere cum instrumento post gargarismi ex eis que scis. Aliud similiter nostrum. ʒ. aluminis iameni, gallurum viridiū, ana partem j. pyrethri, myrrhæ, piperis albi, salis armoniaci, ana partem ʒ. ʒ. et vtere sicut diximus. Hebegezaz. ʒ. piperis longi & nigri, myrrhæ, salis armoniaci ana. Exsuffletur ex eo in gutture & vtere cum instrumento. Filius Zacharia. Confectio experta ad idem. ʒ. gallurum balaustie, salis armoniaci, ana exsuffletur ex eo in gutture, & ponatur ex eo super cochleari, & eleuetur cum eo.

De apostemate vuar.

Apostema vuar indiget eodē regimine sicut quod dictum est. Verū tamen terminatur sicut vnum trium modorum. Aut enim resoluitur, aut suppuratur, aut delet & corrumpit membrum. Si ergo contingit ex medicinis adhibitis non posse resolui, sed incumescit amplius, & dolor multiplicatur, tunc perueniendum est ad gradum maturatiuorum sicut est proprie apozema dactylorum, & sicum, & vuarum passurum, & radicū lilij, & rosarū, & emplastrum ex fœce eorum. Et quandoq; miscetur cum eis ex confortantibus ipsum membrum ne cadat putrefactio in integrum ipsius, & destruat membrum sicut verbi gratia balaustia, ramich, myrrha, cyperus, rosa, & similia. Quodcumq; eorū magis oportet videbitur. Postq; autē suppuratum fuerit, aperitur sicut in cura synanchie dicitur. Et m̄ dicitur deinceps sciti ibi distinguemus. Si autem vna corruptum & mortificatur & pender graciliter radice ipsius, tunc oportet vt incidatur. Non enim amplius regitur a natura. Et melior modus incidendi eam est cum incisio aureo ignito. Postq; recipitur vna in concauitate lacerti instrumenti cānularis: ita q; per medium extremitatis alterius canuli incisiorum ipsum mitatur, vt perueniat extremitas eius ad vnam & radicem ipsius sine extracta aliarū partium: neq; ita radicis incidatur quin aliquid extremitatis eius remaneat: fortassis enim sumet aliquod officium ex ipso natura. Deinde colluatur locus cum aceto decoctionis aluminis & gallurum, & curetur sicut in capitulo de vulneribus oris diximus. Si autem vna tumida & rubens fuerit sicut Hippocratis mandatum, timē dū est eam incidere: quare satagendū, si rectificari potest. Si vero non, immo ad gracilitatem & ingredinem tendit, expectetur sup ea vsq; dū relicta sit a natura: & tūc incide.

De apostemate duarum amygdalarum.

Cura huius aggritudinis est tres res, sicut diximus in cap. de vuar. Et prima quidē perscitur sicut ibi distinctum est. Secunda vero perscitur cum operatione faciente cadere materiam de vna parte in aliam partem: sicut verbi gratia, cum fricatione brachiorum dolorosa, & proprie cum ligno habente extremitatem rotundam: & fiat fricatio ex parte syluestri brachiorum. s. super dorsum fœcilium, & fiat idem in die pluries. Et quandoq; ponimus aliam tritum in radice manus: & ex parte syluestri, & ligamus et efficit operatione bonam, & sedat dolorem. Conferunt etiam ventofactiones positæ in brachijs et cruribus. Cōfert etiam administratio olei amygdalarum dulcium tepidi, & distillatio eius in aurē que sequitur dolorem vnto omni hora instillatione post instillationē, quoniam est efficax. Et similiter olei anethi & chamomilæ. Tertia vero est administratio particularis intentionis quæ perscitur sicut in cap. de vuar diximus. Terminatur

autem hec passio ad vnum trium modorum, aut enim resoluitur apostema, aut suppuratur, aut induratur. Et illud fit raro: propterea q; facilius est vt recipiat ex digestionē quod est resolutio aut suppuratio, quam ex compactione quod est sicut induratio. & hoc facit posse loci & vicinitas locorum digestionē. Adiuuant autem ad resolutionem diamorone dulce confortatum proprie cum eo quod est sicut myrrha, crocus, & similia vsq; ad gradum eorum quæ sunt facit sal armoniacus, pyrethrum, alumi, & similia, & proprie facit linimentis & gargarismatibus ex eis. Et huius etiam intentionis sunt emplatrationes factæ ex ficibus siccis, & baurach, aut ex melle & fursure & sale, aut ex melle, & myrrha, & olibano, & iride decoctis cum rob & pauco melle. Et emplatrit autem mirabilibus ad apostemata duarum amygdalarum, et glandularum, et synanchie est emplastrum factum ex radice aleurengeug decocta in rob & contrita vehementer, deinde admiscetur ei ad adipem porcine antiquæ lute vehementer & colatae postea eius cum modico baurach. Et ex eis similiter est radix ireos preparata sicut eandem doctrinā. Et expertum est emplastrum de radice porrorum non transplantatorum cum adipe antiqua & rob. Aut radix lilij cum baurach & rob, & adipe porcina. & hoc etiam valet ad synanchiam, & vngoratur posse suum si cum predictis rebus iungatur succus scabiosæ cui ad hoc est mirabilis multum. Et hyssopi cerotum est iuuamentum bonum. Et deinde superpone lānam hyssopi, & similiter cerotaria ex adipe gallinæ & anseris, & butyro, & cera cum oleo anethino. Et est expertum emplastrum quod. ʒ. farinæ hordei, seminis liuiz, ana ʒ. j. carniū dactylorum, & sicum siccarum & nigrarū & pinguium, ana aū. viij. micæ panis, aū. v. Coquantur omnia cum rob postq; trita fuerint sicut medulla & superponatur. Res autem quæ aggregant virtutem resolutionis & maturationis est dactylon. Et quando addis compositioni eius iridē, erit operatio eius nobilior, et similiter dactylon magnum et dactylon paruum. Postq; autē apostema collectionem saniei fecerit, apostema aperitur, & curetur vulnus sicut in synanchia dicemus. Si autem apostema induratur: experiantur super ipsum aliqua ex resolutionis fortibus, sicut proprie baurach rubrum insufflatum in guttur, aut liniunt cum melle. Et ex eis est succus cucumeris aluini & centaurea: & fortior eis & conuenientior est assilictida. Si autē ex eis non resoluitur, & dealbatur cutis quæ est super ipsam, tunc oportet. Vt extrahatur vna vel vtraq; si oportet. Et m̄ odus operationis est vt accipitur cum vicino bicipiti & suspēdatur. Deinde fiat incisio sicut longum aggritudinis cum ictorio habente aliquid curuatis: & extrahatur vna post aliam sicut totaliter eorum, & dimittatur post illud sanguis fluere vsq; ad illud quod est decens, postq; inclinatur super pectus ipsius, post hoc colluatur os cum aqua rosata, & aceto infrigidatis. ceterum si sanguis plurimus exuberat, administretur constringens ipsum sicut proprie collochar & alumen & similia. Et fiat gargarismus ex decoctione gallurum & soliorū myrrhæ & similium, & quādoq; accidit vt cauterizetur, & tunc melior cura est, vt cauterizetur cauterio aureo, & est timorolum.

De synanchia gutturis.

Cura huius aggritudinis est sex res. Prima est subtrahitio causæ. Secunda est prohibitio eius quod fluit. Tertia est diuersio eius quod fluxit. Quarta est in tentio particularitatum. Quinta est correctio accidentum. Sexta est regulatio vitæ. Et primā quidem remōplent euacuationes factæ cum festinatione, & proprie per phlebotomiam & ventris solutionem. Et quidem canon est, si accidit a plenitudine sanguinis, solum principii nostrum erit a phlebotomia. Si autem a multitudine sanguinis, et multipliciter cholera, preponimus euacuationem extrahens choleram a sanguine, & hoc si oportet cum iteratione,

Emplastra mirabilia.

Quo nā mō vna incidenda sit.

Quinq. cōditio- nes in phlebo- tomia huius passio- nis obseru- da. Tertia. Quarta. Quinta.

tionē, & facimus sequi phlebotomiā post id. Et sic quidē, sunt cōditiones in phlebotomia obseruandæ quinq. Pri- ma est si fuerit materia sanguinea calida, phlebotomia an- te oia adhibenda est, & proprie ex vena cephalica. Et secū- da est, qd si significatur esse dominiū sanguinis qui retine- tur & cōsuetus est fluere, & est patiens ex illis qui consue- rit cadere in synanchiam: tunc phlebotomia fiat ex latere quod sequitur dolor. Si autē hoc expressum nō accidat me- lior est phlebotomia ex latere opposito. Tertia vero est qd si dñm fuerit in sanguine s'm totū, tunc nō est incon- ueniens phlebotomare ex vtracq; cephalica cum viscidu- dine, & mediū ex cephalica, sed ex basilica & saphena si vir- tus tolerat. Quarta est, vt qualiscūq; fiat phlebotomia, non fiat extractio semel & subito, sed cum iteratione reno- uante numerū, vt saluetur virtus, & perueniatur ad expul- sionem plenitudinis cū rectitudine sapienter. Quinta est, vt post phlebotomiā cephalicā, phlebotomentur eo dem die venæ quæ sunt sub lingua, neq; tardetur illud, sed phle- botomentur eodē vespere, & maxime tunc festinandū est cum plenitudo in eis apparuerit. Si autem cholera cū san- guine dñari cōtingat ante phlebotomiā & post, natura fol- uenda est cum rebus cholerae educentibus leniter, & ite- rato: et sit solutium pluris alterationis q̃ euacuationis. Et hoc quidē si virtus tolerat, & soluetur natura cū aqua sola- thri & fructuū, & si oportet cum iteratione, & euacuatio- nes etiā faciat per clystera debilia si febris adest: aut for- sa, si febris non adest, sunt iuuamenti subtilis, & tua in- terest mensurare medicinā naturā in oibus quæ iam dixi- mus. Si autem sanguinis dñm fuerit cū phlegmatis exu- berantiā post phlebotomiā, saluetur natura cum cochis, & cum hiera, & cum similibus: & cum enematis fortis- sime & collapsis ex his quæ scia. Secundā rem cōplent a d- ministraciones de iacur, & aliarū medicinarū fluxum ma- teriæ catarrhalis sistentium, & inpinguantium subtilē & acutam, & subtilianū grossam, de quibus in cap. de catar- rho locuti sumus. Tertia rem complent frictionses dolo- rosæ & ligaturæ in brachijs & tibijs, & ventosiones in ipsis, & posito ventosorum super zühendū est iuuamen- ti magni, & similiter super nuchā, & ventosā super collū est iuuamenti subtilis & proprie apud spondylem secun- dā. Elargat. n. fauces & guttur. Et adiuvat ad attractionē æ- aeris, & expirationē fumorum, et remouet prohibitionē deglutitionis: quapropter opz vt sepius iteretur, et sit pprie ventosā magna. Conferunt etiā ventosæ super mentū, & sub maxillis, & etiā cum iuciside sub mamillis. faciunt. n. materici diuersionem facile. Cōferunt etiā distillationes in aure quæ sequitur dolorem post distillationes proprie ex oleis quæ sunt sicut oleum rosatū, et oleum de amygd- lis dulcibus & similia. Quarta, q̃ est administratio parti- cularium operatiō, diuiditur s'm tempora morbi: præ- cedant ergo euacuaciones primo vt styptica in augmento administrentur. In statu autē styptico simul cum resoluti- uo vtendum est. Verum in principio ægritudinis particu- laritas administratiōis suspensa est. fortassis. n. rheumati- zant materiam in loco, sed tunc quidē competūt cum iam euacuaciones præcesserint. Distingamus autē in admini- stratione particularium operatiōum per tēpora morbi hoc modo. In horis quidē augmētū sit magis vincens me- dicamen stypticum prohibitiū agitationis & discursio- nis rheumaticæ & alteratiū ipsius. Verbi gratia. Si sangui- nea sit passio, incipiendū est ab administratiōe gargaris- matis, sicut est. pprie aqua ros. cum aceto. Hec est. n. conue- nientior oī speciei eius. Aut aqua infusiois sumach, aut ri- bes, aut succus corticē nucū rectūm cū aqua sumach, & aqua coriandrī humidī et sumach. Et ex eis aqua granatorū acetosorū & dulciū tritorum cū tota substantia, & succus solathri cū semine rosarū est admirabilis, & sili, citioni- rum, sorbarū, et iacur, et bellach, et similia. Et q̃q; adm- istratur cū istis q̃s est sicut balustig, & gallæ & semina ro-

farū & alumē & similia & vigoratur opatio eorū. Et sic- ci agrestē sicci cū predictis liquoribus iuuamenti est sub- lime. & similiter succi sumach sicci, & similia. Et ex cō- positis est diamort cōfectum cū mori s siluestribus, aut ex moria thiri, & est iuuantiss. Et ex sufflationibus in gut- tur quæ sunt proprie huius intentionis, sunt alimen pro- prie balustig, & cortices sumach, & succus agrestis, & olei omphacini, & similia. Si autē cholericā sit materiā, conferunt hec quæ diximus: facta magis infrigidiaria cū eo quod est proprie sicut succus solathri, & rosæ, & sandali, & canphora, & mucilago psyllij, & similia. Et quæ ex eis non tantū gargarizata sed etiam bibita, sunt iuuamenti subtilis, sicut verbi gratia, rob de papauere bibitum est iuuamenti subtilis vehemētior, & proprie cum aqua su- mach. Et similiter lac quod mulgetur ex semine papau- ris & aqua rosata, & ex eis est succus solathri depuratus & bibitus mane & sero s'm mensurā duarum testarū oui aut trium. Et similiter mucilago psyllij cum coriandro & gra- no vno & dimidio caphoræ. Si autē materia fuerit phleg- matica, gargarizadum est in principio cū aqua rosata & aceto. Deinde fiat cum rob nucum et diamorum conforta- tis cum eo quod est sicut galla, & alumē, & acatia, & simi- lia. Si autē ad statum processerit ægritudo, tunc medica- mine styptico simul & resolutiuo vtendum est. Et in ca- lida quidē materia administrentur sicut mel rosatū, aut mel cum aliquo eorum, quæ sunt styptica, quorū narrationem faciemus iam. Et ex his est succus solathri cum melle rosa- to aut melle & pulpa casise, cum ipso est cōuenientior aut cum rob mori. Et ex his est quæ conferunt gargariza- tum in hac hora. lenit. n. & dolorē sedat. Et q̃q; admini- stratur cum medulla casise, et confert gargarizatum et bi- bitum, et proprie cum pauco zucchero et croco. Et opz q̃ administretur lac calidum, & proprie cum mulgetur: & oportet vt sit proprie lac caprinū aut a sininum. Et huius etiam intentionis est. Meybuthocog & coagulato vuzæ & rob, & rob nucum cum eis quæ sunt sicut myrrha & cro- cus, & ex eis etiā rob mororum cum ipsis, aut decoctio si- cum, & sœnugreci cū bellio & rob, & similiter deco- ctio passularū, & sœnugreci, & sicui, & dactylorum cū eo quod est sicut myrrha & crocus. Et si fuerit materiā frigida, cōferunt aliqua etiā eorum quæ nunc dicemus, & ex eis est rob succum, & rob mori facta fortia cum pyre- thro myrrha et croco. Et similiter lac caprinū cum stercore canis albo & melle, aut aq mellis cū pauco sinapis, aut syrupus acetosus cum succo raphani. Si autē vltimē io- ra status, vtrūm est tunc medicaminē maturatiuo aggre- gante in se resolutionē similiter & resolutionē: sicut ver- bi grā. decoctio succum cū baurach, & ex eis decoctio pa- pauer. et passularum cū baurach. Ex eis aut quibus vtitur ad lenificadum, sunt lac pprie & decoctio succum & pas- sularū, & mucilago psyllij in calida materiā, & semi- cionum, & se. sint, & sœnu. & alheg, & decoctio dactylo- rū, & meybeg. ex coagulato vuzæ, & aq furfuris, & liquiri- tig, & rob, & similia. Resolutiua aut quibus vtitur cum predictis, sunt sicut sal muri & meybeg baurach, myrrha crocus, sal armoniacus, pyrethro harmel, sinapis, alicsteri- da, raphanus, stercus canis albū, & pprie qui comedit of- fa, stercus infantis nutriti ex lupinis, stercus hirundinis, & puluis hirundinis cōbuturum, & similia. Et nos modū cō- buendi hirundines dicemus post diuersos modos cōposi- tionis s'm diuersos philosophos. Vtendū aut est extrinse- cis emplis quibus empletur exterius guttur cū rebus ag- gregatiuis virtutē maturatiōis & attractionis: d' gbus mentionē fecimus in cap. de astate durā amyg dalarū. q̃re opz ut pars illa afferatur ad hunc locū. Synachia terminat- tur s'm vnum triū modorum. aut. n. resoluū, aut. sippu. Synan- tur, aut permutatur. Vt mediā materia gbus resolutur chiac- ter- iā diximus, & medicamina quæ ipsam materiā deducunt minus ad maturatiōē, similiter diximus. Cū aut ad maturatiōē triplex.

peruētum fuerit: tunc ad apertis aperitionem studiū dūm est cū medicamentis proprie aggregantibus intētionē duas aperitionis. Et lenificationis. verbi gratia. sicut ex medica mentis acutis sicut baurach, aut sterus hirundinum misceat cum aliquo corū quod est sicut succus herbe albedu tar, qñ est sublimis. Rerum autē aperitiū apertionem huius summa hęc est. salarmoniaci proprie & baurach, & myrrha, & harmel, & alisacitida, sterus canis album. qui diu passus est ossibus & sterus infantis passus ex lupinis cū vino, & sterus hirundinis, & cinis pullorum hirundinum vltorū sū formā quam scribimus postea. & ex his est sterus adib: & ex summa lenitiuorum, quod admittit eis faciunt aperitionem apertis sunt lac, & succus herbe albedu star per excellentiā succus caulium, & decoctio sicum & decoctio fermenti, vel insusio eius in rob, aut decoctio sicum. Si autem cū istis nō fuerit apertum apertū recur rendum ad composita ex istis, quod dicemus post. Et si ad huc non aperitur ex istis, recurrendum est ad aperitionem eius cū ferro. Et sunt ex hostibus sciendens lusuimodi apā tum cum vngibus postq̃ miserint digitos i guttur. Cum autē manare cœperit sanies, locetur super faciem suam, & liniatur guttur ipsius: & palatum fricādo ipsū digitis cū melle et oleo pauco, et frequenter gargariationes ex eis, vt mundificetur locus. Et de cætero fiat processus noster cum abstergentibus & mundificantibus, deinde cū sigillā tibus: sicut in capitulo de vlcere gingiuarum, et alcola diximus. Permutatio synanchie est sū vnum duorum modorū: aut delitescit subito, aut non subito. Et eius quidē delitescencia aut declinat in oculum corporis, aut manifestum eius. Et declinat quidē in oculum corporis, & subito sicut est raptus proprie ad pulmonē aut cor interficat: raptus eius ad cor interficat illico: con fectum p̃gocat, aut pulmonē vero non subito. Et dixit Hip. q̃ in septem diebus: & si contingat q̃ hoc effigiat, incolu mitatur: & illud ideo quoniam virtus est, quæ vincit, aut uincitur. Et inest virtuti fortis, vt nihil possit ei resistere, etiam si sit imprimes ex imprimentibus fortibus sicut venenum. Vincit. n. virtus fortis supra veneni posse, & ex pellit illud. Quod autē declinat in oculum corporis, & non subito causa est interdum pleuresis, aut p̃plexumo nize aut phthisis. At vero quod declinat in manifestū cor poris facit apata exterioris: & aliquando bochor. Et dixit Gal. q̃ plerūq̃ synanchia permittatur in erysipelas et ignē persicū, & proprie in ceruicem, et manens quidē accele rat salutem. & delitescens subito cum mentis permissione petit cerebri medullas, & demū interficit. Quinā rem complet administraciones medicaminū dolorem vehē mentem sedantiū sicut de iacur proprie: & syrupus de pa pauere: & clausuram gutturis elargiantur, de quibus locu ti sumus in tertio canone. Sextam rem complet regimē conueniens in generibus rerum sex, vt locetur in aere tem perato, & sint contenti in cibis eorum in principio hydro melis & aqua zuchari. deinde procedant ad aquā hordei, deinde procedant ad aquā lentium exhorcariū & hordei, extinguunt. n. inflammationem & acuitatē sanguinis & sint hordei partes. ij. & lentū pars. j. deinde ad eius cictrum cū aqua hordei. deinde ad iura cictrū solum. deinde gradatim procedant ad forbitiones ex farina fabarum atq̃ ex amy lo cum melle. deinde ad iura furfuris cum melle. post hoc perueniendum est ad vitellos ouorum forbilū, et iura pul lorum, & similia. Et sic quidē cōmensurandum est vt ad ministrantur. primo lenitiua cōuenientia: deinde matura tiua: vltimo vero resolutiua, & aperitiua. Cōmensurādus est etiā eis somnus, nam in multitudine eius timentur susci catio. quare opz vt parum dormiant, & cū dormiunt, exci tentur sepe, & proprie cum videntur molestari in spiritu, & offendi stertendo: & in nocte molestior est eis somnus q̃ in die, & somnus imediate post forbitiones est molestus eis. Alexander. Oportet metiri medicamina sū mensurā

posse virtutis cuiuslibet. Teneris. n. corporibus debilio ra: duris aut fortiora sunt adhibenda medicamina. Quare oportet ex debilibus & fortibus medicaminibus summas confideres. Alexander. Diamoron simplex cōferens egri tudinibus vna, & synanchia, & apertibus duarū amyda larum: proprie in principio. Accipe succi mororū de sce ni mediocriū in maturacione & acerbitate, & mororū ru bi similiter mediocriū inter mauri et acerbum et mellis, & rob, ana partes æquales. Decoquantur semper abijcien do spumas vsq̃ ad essentia mellis tenuis et sunt ex hostibus qui ponit ex succis mororum, ana partes. ij. & medā. Et est oportio eius melior. Idē. Rob. de moris aliud: & est maturatiū & lenitiuū. q̃. succi vrororū: mororū per fecte maturatorum, añ. partes. ij. mellis partē. j. Decoq̃ si cut prius. Idem. Diamoron ex succis mororum rhani, & proprie nō maturorū & est stypticus ceteris. & eius ope ratio fortis in principio est. Idē. Diamorū quod Gal. cō posuit. Accipe vini mororū, vini stypticū, ana lib. ij. & s. mellis, lib. f. onfaciat ut succi rosari, ana. j. i. coquantur succus prius cum vino: vltimo pone melle postq̃ coctiōē habuerit, pone puluerem: & sunt qui addunt myrrhæ alu minis, ana. j. f. croci. j. i. Idem. Rob. de citonīs aut piris aut malis granatis aut uespis: aut zarur ad hoc conueniens est: & quandoq̃ miscetur cum predictis.

Idem. Rob nucum omnibus his excellentior est. dicta est autem operatio rob nucum in antidotario.

Idem. Medicamentis confertens synanchie et apati gu lē sanguineo & cholerico, & est medicina leuis. resolutiua, ipsum qñq̃ bibitur ex eo parū. Et qñq̃ fit gargariationes ex eo. Accipe succi solatri, & fœniculi, ana lib. f. bulliant duabus aut tribus bullitionibus & cola: & ad cū zucha ro tabaret. j. f. & croci dauch. j. bonū & expertū. si Deus voluerit. Mahemet Arafī, Confectio medicaminis ad syn anchiam experti. q̃. seminis harmel, sinapis pyrethri, seminis raphani, myrrhæ, asse baurach, salis armoniaci, pip eris, calamenthi, steroris hirundinis, steroris canis albi sicci, steroris holis sicci, cineris hirundinis, ana ptes æqua les. Terantur & fiant ficut alcohol: ex vna parte eius insusilletur in guttur, & ex alia fiat gargariationes postq̃ consti tuitur cū melle: & accipitur sicut vna galla ex ipso ad gar garizandum cū aqua mellis. Hoc autē medicamen est vti le cum ægriudo fuerit vltimata. Aboali. Medicamē cō ueniēs in fine synanchie qñ festinat ad apertione ipsius, q̃. cineris pullorū hirundinum combustorū, steroris canis albi adusti, steroris adusti infantis passus ex lupinis, ster coris hirundinis adusti, ana, salis armoniaci partem. f. Fiat ex eis pulvis subtilissimus, & sufflatur ex eo in guttur, & li niatur cū melle & gargaretur: ex ipso & fiat hoc in die cū iterationibus pluribus. Gale. Cinis pullorum hirun dinū siue recentium siue salutorum & proprie cū radice li quiritiæ, et sint partes eorū æquales: sedat vehemētiā syn anchie statim. & hoc quidē bibitur vel liniū & insuslatur in guttur, et gargariua ex eis. Idē sterus canis albi com edentes ossa & exiccati & redactum in puluerē subtilis simū, & sufflatur in guttur, & liniū cum melle & garga ritzatum est ad illud medicina sublimis. & si liniatur ex eo cū modico succi cucumeris asinini, & melle guttur defo ris, & cōferunt iuamentū magnum. Ioānes Serapionis. Medicamen cōferens synanchie fortiter. q̃. balastii ro sari, salis armoniaci, aluminis iamenti, ana. j. j. pyrethri, cu bebe, ana. j. f. gallarum spodij, croci, añ. chitrat. iij. rob. j. j. rob. de moris. j. iij. aquæ calis. j. j. Fiat ex eis gargari mus. Idem. Confectio dia hirundinis iuamenti subli mis ad dolorem gutturis & p̃focationem & synanchiā. Recia. anisi, semi. apij, ameos, florū squinanthi, lilij cele stis, cinnamomi, amythi, aristolochiæ longæ, aluminis ia menti, harmel, myrrhæ, casie, liquiritiæ, croci, ana. a. f. j. trochiscorum croci, magnetis, f. rosarum. ana. a. f. iij. c. c. f. cineris hirundinis recentis, ana. a. f. vj. spica. amyli. añ. a. f.

De apā
aperien
tibus.

Regimē
post apā
tis rup
tionem
seruādū.

Digita.

Sōnus.

Fortius. aut. J. gallarum, aut. j. et. f. Confice cum melle colato. Con-
fectio medi-
ca.

Modus
combu-
rendi hi-
rudinea.

feret medicamentum istud in sine synanchiz, et aliorum apostema-
tum gutturis, et tunc proprie cum indigent apertione.
& est ad illud fortius omni medicamine: & sumatur ex eo
quantitas gallæ, & dissoluatur cū aqua mellis, aut hordei,
aut succo rofarum, aut aqua rosata, aut lactum & radicum
liquiritiæ & gargarizetur cum eo: & leniatur cum eis de-
foris in gutture pluries in die. Modus aut comburendi
hirundines est fm hunc modum. oportet eas primo decol-
lari vt sanguis earū fluat super alas ipsarum. Deinde pul-
uerizetur super eas sal. deinde mittatur in olla vitrea stricti-
orificij, & cooperiatur, & sigilletur cum luto sapientiæ
& ponatur in furno vsq̃dum adurantur, & cōseruetur cinis
earum. Et vitæ cum necesse fuerit. Confectio trochisco-
rum croci magna. ꝑ. cinnamomi croci, ana. ʒ. ij. rofarum,
amomi, costi, ana. ʒ. iij. myrrhæ, ʒ. iij. radici liquiritiæ, folij
indijana, ʒ. ij. & f. Aggrega cum vino & fac trochiscos.

De rauceidine vocis.

Rauceido vocis aliquando accidit a malitia comple-
xionis sine materia, & eius cura est alteratio sola. Si
enim accidat a siccitate acquisita ex pulvere, aut su-
mo, aut ventro siccato, aut cibo, aut potu inducente siccitate,
& imprimite in lactero vociferationis. Cura eius est cum
lenitius & humectantibus, de quorum summa est draga-
gantium, & gummi arabicum, & liquiritiæ, & loch eorum
& composita ex eis, & similia. Et si sit ex inflammatione
& asperitate: cura eius est cū extinctiuis & lenitiuis, de quo-
rum summa est mucilago psyllij, & scitoniorum, & me-
dulla fe. cucurbitæ, & citrulli, & aqua melonis indi, et simi-
lia. Et si sit a frigore ledente et a sperante lacertum vocalis
cura eius est cum rebus maturantibus & frangētibz qđ
acquiruntur est ex infrigidatione: & cum hoc etiā lenifica-
ntibus, de quarum summa est crocus, myrrha, & liquiritia
cum utello ouiet ex eis est olibanum cū melle, et psyllij
& similia quæ dicemus, et distinguemus post. Et quādoq̃
accidit ab humiditate superflua: & cura eius est cū eis, quæ
resolunt ventositatem & humiditatem, de quorum summa
est calamentum, & iris & piper, et similia. Aliquando au-
tem accidit hæc passio a malitia complexionis cum materia
calida vel frigida: & cura eius est duæ res. Prima est sub-
tractio causæ. Secunda est adequatio vel rectificatio esse
eius. Et prima quidem perficitur cum eductiōe materiæ
facientis: et si quidem fuerit sanguinea cū phlebotomia ce-
phalica aut basilica: & si fuerit cum permissione cholere
administrata de euacuatio eius cum eo, quod est sicut aq̃
fructuum & similia, & si non fuerit febris, tunc euacuatur
cum lacte dulci, & castæ, & iuiubis, & similibus. Si mate-
ria fuerit phlegmatica soluat cū hiera aut cochis, & si-
milibus. Cōseruetur etiā in calida aut in frigida materia cū
steria & cernita solutia fm rei exigentiam. Secundam
rem cōspleant administrationes medicinarum impediētes
a lacerti vocalis remouentium, & sunt quedā ex eis cali-
da quedā frigida, quedam lenitiua quedam vero humidi-
tatem superfluum exiccantia quamuis sicut per se sit aspe-
ratum vocū. Summa autem calidiorū medicaminū
emendariūm nomenclaturā vocum hæc est. cubebe proprie
aspiratio, & administratio eius cum chelme clarifica-
re vocem, & ex eis est squilla fm omnem modum admi-
nistratio eius: & similiter loch ipsius, & loch de caulibus,
& medicamenta facta ex croco & myrrhæ, & medica-
menta facta ex piperibus aut ex assibetida cū aceto squilli-
tico & croco, & acernum squillitico est medicamē bonū
& similiter opopanax & radix eius, & styrax, & calamita,
& glut alboris, & olibanum & calamentum. Et expertum
est medicamē quod. ꝑ. olibanū partes. v. myrrhæ partes. j.
Da cum vitellis ouorum. Et cibi eorū sint sorbitiones fa-
rinas, aut mucilagines cum melle. Frigidiorum autē sum-
ma hæc est. mucilago psyllij & citoniorum, & aqua melo-
nis indorū vnumquodq̃ eorum administratum cū zu-

charo, & similiter aqua citrulli & aqua cucurbitæ, & me-
dulla seminum eorum, & portulaca, & semina eius & gra-
na papaueris, & ius attriplicis in cibis & maluarū: & aqua
hordei, & aqua granatorum, & amyli, & amygdalarū, &
iuiubæ, & cucurbitæ, & cucumeris, & citrulli, & iuleb sub
tile, & similia. Lenitiuorum autē summa hæc est liquiritia
& succus eius administrata fm oīm modum administrati-
onis eius est lenitiuum bonū clarificans vocem cum acci-
dit ex asperatione propter quācumq̃ causam, & ex eis sunt
chelme psallæ sine ossibus, et mel psallarij, et grana pi-
ni, & ficus sicca pingues, & daçtily pingues sennegretæ,
& semē lini, & radix lili, et zuchari, et cāna mellis, & cōa
gulantij uuae, et rob, et meibute, et sorbitiones ex fabis, et
medulla triuici, et vitelli ouorū, et lac cum melle ieiunio,
et sorbitiones furfuris ex tritico, et ex amylo penidij, et
amygdalis dulcibus, et amaris, et cerebella cum melle, et
iuniores carnes cum rob, aut zucharo, aut melle, aut instu-
lis et hydromel, et syrupus mellinus, et vinū dulce, et suc-
cus de granatis dulcibus, et vinum de psyllis, et de daçtily-
lis, et sorbitiones facit ex eis. Ieiuniū vtatur loch alpheti-
cis cū loch de liquiritia cum vitellis, et similia. Superfluita
tem aut, et humiditatem exiccantium, et mollificationē im-
pressam in lacerto vociferatiois summa hæc est, squilla p-
prie et acetum, et oxygel ipsius, et maxime vocē corrobo-
rantū in hoc casu est sandarach et proprie cū aceto quod
litico, ana. parti et septe gargarizata, et ex eis ficus alphe-
sare, et loch eius, et loch de caulibus, et de squilla, et piper
cum vitellis ouorū, et cubebe similiter, et olibanū de rob,
et sint cibi eorum ius caulium, et iuscicerum cū pipere.
Et tali alphefare in primis cum eleuantur a terra, et oua p-
parata in cinere, et raphanus. Et cōseruet eis vomitus, et pro-
prie cum raphano, et similibus. Rebus aut, quæ summe
aggregant quādoq̃ vitium in cibis, q̃q̃ in sorbitioni-
bus, quādoq̃ in gargarismatibus, et q̃q̃ in lenitionibus,
et lambitionibus, et q̃q̃ necessitas expedit permissionē
ex aliquibus rebus, quæ sunt in summis, et tunc facimus id
cum consideratione sicut ex necessitate cogimur, et de his
nos loquemur, si Deus voluerit. Gal. Loch cōserens rau-
cedini, et asperitati vocis. ꝑ. semine lini alij, xyloaloes,
granorum pini, amygdalarum assati, psallularum enuclea-
tarum, ana. Tere et confice cū melle quātum sufficit. Gal.
Confectio lenificans vocē. ꝑ. dragaganthi, ʒ. ʒ. granorū
pini, ʒ. j. et. f. infunde dragaganthum in rob quātum sufficit
ad infundendum. deinde confice cū melle dispumato. Do-
sis eius. ʒ. v. mane et sero et vtatur sicut lambēdo. Idem.
Confectio psallularum bihidularum. ꝑ. carnium daçtily-
rū, ʒ. j. piperis lōgi, ʒ. j. et. f. cubebe, ʒ. ij. fenicū, ʒ. ij. et. f.
pinearum purgatum, ʒ. ʒ. amygdalarū purgatarum, zu-
chari, ana. ʒ. viij. Et confice et ad in modū nucis. Filius
Zezar. Loch clarificans vocē exasperatā causa caliditatis.
ꝑ. dragaganthi, gummi arabici, liquiritiæ, amyli, seminum
cucurbitæ, cucumeris, mellis, citrulli, portulacæ, ana. ʒ. ij.
penidiarum, ʒ. ij. croci, ʒ. j. Fac formas similes lupinis, et
teneat sub lingua. Idem. Aliud in causa frigida. Accipe
liquiritiæ piperis albi, cubebe, myrrhæ, olibanū, gummi
arabici, ana. aure. ij. spice, aut. j. rob, penidiarum, et mellis
colati quātum sufficit. Da cum aqua decoctionis liquiri-
tiæ. Idem. Aliud valēs similiter. ꝑ. lini, assū amygd-
larū dulcium midatarum, et amararū, ana. ʒ. x. penidiarū,
ʒ. j. et. f. croci cinamomi, piperis, ana. ʒ. j. et. f. mellis quan-
tum suffi. Lohoc ex inuentione nostra remouens asperita-
tem vocis et rauceidinem. ꝑ. dragaganthi, ʒ. v. gummi ara-
bici, amygdalarum dulcium, amyli, feminis cucumeris,
ana. ʒ. iij. feminis citoniorum, liquiritiæ, fe. citrulorum,
ana. ʒ. iij. penidiarum, ʒ. ij. Confice cum melle colato.
Aliud ex inuentione nostra. ꝑ. ficuum pinguium siccatū,
carnium daçtilylorum, ana. ʒ. j. calamentū siccatū, ꝑ. dra-
gandhi, drach. ana. drach. j. et. f. Confice cum melle co-
lato. Idem. Idem. Confectio psallularum de croco con-

ferentium cum virtute Dei asperitatis, & rauce diti vocis ex frigidityte. **¶** croci. 3. iij. cubebæ. 3. j. & 6. succi liquiritiæ, olisani. ana. 3. j. Fac pilulas cum rob. & sint pilule magne, & teneat vnam sub lingua, & glutiat salium eius. & est expertum bonum. Itac Heben Amaran. Medicamen cõferens dolori gulæ, & asperitati & rauce diti expertum. **¶** croci. myrrhæ. dragaculæ. pipæris albi. ana. aut. 3. j. pulularum enucleatarum, dragaculæ albi. ana. aut. 3. iij. amygdalarum dulcium mundatarum aut. viij. Tere omnia & confice cum melle collato, et reconde in vase vitreo. Dosis eius est sicut ouellana. 3. j. teneat sub lingua. Sabor. Confectio medicaminis cõferens rauce diti vocis propter causam calidã & dolori qui est in lacteo vocis, & remouet inflammationem et sedat sitim. **¶** gumi arabici, dragaculæ, cucumeris, ana. 3. j. succi liquiritiæ, amyli hordeaci vel frumeti, aut. 3. j. Tere & confice cum meibure vel cum mucilagine seminis citoniorum & psillij. Et fac formas similes ouellans et accipiat lambendo mane & sero. Democritus medicamentum cõferens abscessioni vocis a caliditate, & sedat sitim. **¶** feminis cucumeris mundatis. 3. vj. succi liquiritiæ. 3. vj. feminis portulacæ. 3. j. Confice cum albumine oui et fac trochiscos, & teneat mane & sero. 3. j. sub lingua.

Sūma secunda de medicinis egrediturum pulmonis, & primo de asthma.

Causa.

Asthma quandoq; contingit propter causam, quæ est in ipso pulmone & partibus eius. & quandoq; propter consuetudinem ad ipsam cerebrum & partibus capitis: quodq; propter communiatem ipsius cum alijs membris. Est contingens causa pulmonis quandoq; communis ei thorax in occupatione: & compatiuntur in alterutrum: & tunc proprie cum sepeletur pulmo in thorace eadem occupatione conclusi: & est illud quod est suspectum & timorofum. pereunt enim plurimi subita prefocatione. & interdum quia lucti prefocati spumæ emittunt. & rurget eorum facies & luetti: & oculi quasi foras preminent: & quandoq; est propter impedimentum in ipso pulmone & partibus eius tantum. Est autem ægritudo hæc senibus familiaris, & non sanatur in eis. Pueris vero etiam accidit. verum quandoq; sanatur in eis in permutatione ætatis eorum: & iuuenibus raro tollitur, & quandoq; cum eo senescit. Mulieribus vero non sæpe accidit: & citius sanatur in eis quam in masculis. Contingit autem in hyeme & maxime in fine hyemis semper plurimum & contingens in æstate est prauum, & multiplicatur in locis humidis: & in antris & cauernis & testudinibus. Est etiam familiaris his qui metallicæ operatur et mineralia: & qui videntur odore sulphuris, & colophonie, & picis: & qui exercent artes plumbæ, qui consulant argentum viuum. Et curantur quodq; per elongationem ab ipsis. Distinguentium autem in speciebus asthma fit hoc modo. Si causa est in pulmone ipso proprie: est materia grossa & adhærens: aut conclusa in pulmone ipso & cauernis & meatibus spiritus: et est illud quod est semper plurimum. Tunc eius cura est quinque res. Prima est cõmensuratio regiminis in generibus rerum sex. Secunda est adæquatio materiei eius. Tertia est subtrahitio eius. Quarta est diuersio eius. Quinta est correctio accidentium.

Aer.

Cibi.

Primum quidem rem complecti cõmensurationes regiminis eius primo aeris, ut locentur proprie in aere temperato declinante ad siccitatem magnam, & laudatur eis cibi abstinentia, & potus, & parcias eorum, sicut gradatio fiat in eis virtutis exigentia & morbi tolerantia. Et sint cibi eorum proprie calidi & sorbitiones calidas: & sint boni chymæ, & sint qui ventrem lubricum faciant sicut aqua hordei, & proprie aqua cicerum cum amygdalis amaris, & aqua hordei cum melilotto aut fenugreco. Danda etiam

sunt iuscula ex maluis cum amygdalis aut ex chrysolochana aut blea. Deinde perueniendum est ad vitellos forbiles, & ad carnes teneras, & sunt proprie ex animalibus carnes leporis, & caprolorum, & carnes agællæ, & vulpis, & ericij, & cerui, & similia. Et ex volatilibus carnes pulorum gallinarum, & perdicum, & similia. Et pulmones animalium sunt mirabiles eis, & proprie vulpis & ericij. Panis vero quo vtuntur sit coctus habens semina, proprie huius sunt sicut anisum, cuminum, feniculus, nigella, cathamus, nam mirabiles sunt, & similia: Ex piscibus squamolis & petrosi & lesagilibus. Et fatuas est eis mala. Potus autem eorum sit potus vinum subtile antiquum pauca quantitate, et vinum dulce est amicum eis confortatum cum aliquo ex subtilitatibus, & hydromel est eis potus bonus: & potus supra cibum est eis malus: quare oportet vt expectetur supra cibum diu, deinde bibat parum hora post horam. Vt autem cõtempletionem et nauisam, sicut si accidat, uomitu expellatur. Et ex bono regimine est vt eis semper assidue ventris lubricitas cum eis que sint sicut eis galli antiqui cum medulla carthami, & aqua volubilis, & sicla & proprie administrata ante alios cibos: & conferunt ad hoc carnes conditæ & salitæ & oua tarachi. Si autem cum his natura non leniatur, administratur aqua hordei cocta cum modico euphorbiæ parum post parum. est. in iuuameti sublimis, aut aqua hordei, cum puluere ieros, aut aqua decoctionis epithymi, cum rob aut melle: aut decoctio ficum cum iride aut cum hæc aut calamento: aut decoctio calamenti cum melle aut hyssopi cum rob aut passularum, & fenugreci cum melle organici perfici. Decoctio cum aqua hordei est mirabilis, & proprie cum melle, & similiter prassij & radicis raphani & similia. Vident somnum supra cibum & paracent somnum: & iaceant in domo lucida, et modus sit ac cubitus vt videantur potius sedere quam iacere. Sedendo enim melius huius iacendo respirant. iacendo autem difficulter. Exercitari autem oportet cum gradatione ex tardo ad velocem, ex paruo ad magnū qualicunque fuerit in ieiunio. Et exercitatio per loca decliuia & arenosa cõfert, & similiter currere per ea interdum iuuat: & vehi per mare & non multum, ne virtus defatigetur. & similiter duci de loco ad locum lecto pensili. Exercitatio autem animi iocunda conferunt eis. Secunda rem complecti administrationes medicaminum morbi materiam carminantium & maiurantium & aggregantium in se humectationem & sublimationem & incisionem vt cadat maturatio in corpus materiei integra. Quare vitanda sunt sublimitas & incidentia pure & pronocia ne excludatur & separatur subtile a grosso & non amplius recipiat curam. Ex vere autem maturantibus est ius galli antiqui preparati semper artem. & oxymel squillitum cum aqua passularum, & etiam syrupus de hyssopo, & decoctio de hyssopo, & syrupus recipiens passularum enucleatarum & fenugreci partes æquales quæ est iuuatius valde & syrupus de prassio, & alia quorum narrationem faciemus post. Et inungantur pectora eorum cõfirmando frictione cõuenienti vel vehementi cum oleo de cheiri: & proprie etiam de anethino oleo de chamomillino aut laurino: tepidis superponendo eis lanæ hyssopi calidas. Et ex vntionibus magni iuuamenti est oleum de lilio, & oleum de iride & eis fortius est hyssopi cerotum, & cerotum nigrum cuius narrationem faciemus post si Deus voluerit. Tertia rem complecti administrationes euacuationis ex phlebotomia & solutione vntis cum medicina & enematis solutiis. Et si quidem materia fuerit calida sanguinea, cõfert phlebotomia basilicæ: & si cõtingat passio propter retentionem hemorrhoidiarum aut menstruatorum, eorum puocatio est iuuameti de cheiri. Si abudat cum sanguine cholera soluta natura cum trochiscis de violis quorum narrationem faciemus & scribemus: et similibus. Si vero cõtingat ab exuberantia phlegmatis viscosi, & pinguis: & est id quod est semper plurimum euacuatur effuso chrys aut hiera, & pilulis de agarico, & pilulis de colocynthide

Vntis
cibum
cientia.Deco-
ctio mi-
rabilis
somnus.
Motus.Digesti
ua.Vntio
pectoris
lita.Soluti-
ua.

thide quarum permissionem scribemus post & alijs si nō fuerit natura obediēs, faciemus clysteres pcedere purgationem, & proprie si oportet, acuta. Et ex bono regimine est vt fiat euacuatio & proprie renouans numerum & cadat inter purgationem & purgationem administratio vomitus post raphanum & pisces salitos & almurī. Et sunt ex hominibus qui insunt fustes elloborathi in raphano & propinant raphanum post diem ac noctem extracto inde elloboro. Et sunt qui prouocant vomitum cum sinapi, & sale, & almurī in aqua & melle aut in oxymelite, aut cū sinapi & baurach, & oxymel, & caue ne cadat in vicissitudinem administrationum frequētia & debilitetur virtus sed sit interpolatio competens. Quartam rem complent fricationes factæ in extremitatibus, ventosationes factæ in scapulis & cruribus, & appositiones rubificantiū, & cauterium in zühedeg, & similia. Quinam rem complent administrationes medicaminū anhelitum facilitantium, aut materias quæ sunt in pectore per secretū facilem educuntur, aut humiditates superfluas exiccantium. Medicinatum autem anhelitum facilitantium summa hæc est, squilla alstata & administrata cum melle, aut trochiscī ex ea cum robiaut oxymel ipsius, & acetū, & loch ipsius elargant anhelitus vias & abstergūt. Et ex rebus mirabilibus ad hoc est pulmo vulpis siccus, et proprie .3. ij. cū eo quod conuenit ex potibus. Et ex eis est hylosopus, & hæsc, & calamenthum, & organum persicum, & anisum & piper. Galenus autem dicit, qd decoctio passulorum enucleatarum, sonnegræci, & rutæ cum modico castoreo cōmodius frequenter data operatur. Item dixit qd gutta ammoniaci propinata cum oxymelite poterit liberat. Et ex eis est decoctio hylosopi cum melle & scibus. Et ex eis est crocus cum melle: largat enim anhelitum, & similiter cininum mistum cum aceto. Et ex valde expertis difficultati anhelitus est laurus, & grana eius, & oleum ipsius secundū omnem modum administrationis eorum siue bibitum, siue loch ex eis, siue vnctiones. Et ex rebus expertis est enula et siccus eius. Et ex vnctionibus expertum est oleum laurinum, & oleum de spica, & oleum rutaceum, hylosopi cerotum, & similia. Et ex eis quæ emplastrantur sunt anethum, & chamomilla, & sansucus qd decoquantur & eua possent, eius pectus & partes vicinæ. Ex medicis autem compositis quæ conferunt strictioni anhelitus & difficultati eius, sunt mithridatū, & thērīaca, & athanasia magna & parua, et medicina de musco dulcis & amara, et diafullus, et diamarte pproie sagzena magna et parua, & phylonium, & proprie diatrion pipereon, et alia quorum narrationes faciemus post. Medicaminum vero pectus mūdicantium & pulmonem ab humore grosso & putrido, & oppilatione summa hæc est. hylosopus proprie fm omnem modum administrationis eius & hæsc, & organum, & serapim, & proprie cum vino, & medicina de squillavirica vero & semen eius iuuamentum est manifestum: educit enim humores grossos sepultos in pulmone & pectore, & proprie forbitiones decoctionis eius in aqua melis, & hordei, & scibus siccis & radix alsefare fm omnem modum administrationis eius est mirabilis: et similiter tali eius in primis cum eleuantur, & ex eis est nasciturum cū incisione & sublatione sua: et similiter capparis salita: et similiter portum & semen eius cum aqua hordei et melle: & decoctio volubilis cum oxymelite est mundificantiū bonum & similiter siselis cū melle: & similiter iris: expellit enim materias, & mundificat pectus efficaciter. Serapim autē cum aqua rutæ est ex mundificantibus pectus fortiter extrahens ab eo humores crudos, & proprie eius .3. vnus teritū duæ. Mūdicant etiā pectus oēs spēs granorū pinia & senie & grossi humoribus fm omnem modum administrationis eorum. Iuuamentum decoctionis calamenthici cū scibus aut passulis enucleatis in extractione grossiorū humorum, & pectore, & pulmone, & distillatione anhelitus

est sublimis: & similiter facit comestio ipsius cū amygdalis & zucharo, aut melle, aut scibus siccis. huius etiam intentionis aiseft alhæsc, & aror arabicum, & laurus & grana eius cum uelle. Medicinarum autē exiccantium superfluum humiditatem aggregatam in pectore & pulmone, quibus vtendum est in sumigis, & interdum potionibus. Summa hæc est: arsenicum triū & distemperatum cū vitellis ouorum. Deinde ceratū ferulū, & incide eam per frusta rotunda: & imbibantur predicta medicamina. & dimitte exiccare. Et fiat suffumigatio cum eis. & recipiatur fumus in os per traiectorium: & adsidue per aliquos dies omni die ter qm sanat. Et si derelinquatur vehementia exiccationis in pectore & pulmone redeundum ad mollificationem proprie sicut est syrupus de chesmes, & decoctio ficulū & ius gallinæ, & ius atriplicis & malarum decoctarum cū gallinis, & quæ hoc cursu procedunt, & ad inunctiones pectoris. Deinde redeundum ad administrationes medicaminū summiæ huius, & non negligatur operatio hæc qm sanat. Huius etiam intentionis est sulphur citrinum mistum cū arsenico: & proprie sint eorum partes æquales, & hæc formæ similes auellans cum adipe renū caprarum aut vaccæ. Et vtere sic diximus per traiectorium. Et ex eis est myrrha, costus, aristolochia, & castæ, & crocus, & arsenicum. Fiant ex eis formæ cum adipe capri no, & vtere. Similiter arsenicum, & aristolochia, similiter cum adipe caprarum. Et ex eis autem huius intentionis quæ dantur per os est sulphur cum ouis forbilibus: aut sulphur, & arsenicum cum ouis, & cum melle aut arsenicum cum aqua mellis. at pilulæ ex arsenico, & gummi pini. Et nos plura intentionis huius scribemus postea, si Deus voluerit. Cura autem asthmatis facta materia ca tariali est duæ res. Prima est intentio quam adhibere oportet in prohibitionem catarrhi: & hoc quidē dictum est in cura eius. Secunda intentio est in maturatione & expulsiōe eius quod aggregatum est in pectore et pulmone: & hoc dictum est in præsentī capitulo. Factum autē a complexionis malitia ius materia curatur cum eis quæ diximus. Et si quidē fuerit a siccitate & corrugatione pulmonis ad seipsum: tūc potest cōtingere fm duos modos. Aut. n. est sine febre. Et cura eius est in iunctio pectoris cum enematuribus aut cum emplastrationibus vel vnctionibus mollibus, & frequentatio potus lactis, & proprie caprinū, aut alinini, & comestio is eius: et oportet vt sit passus alium ex rebus humidis, sicut proprie herba hordei, lactuca, & malua, & similia. Et frequenter balneatio in tina cū fricatione facta cum ouis & mica panis infusa. Et sint citi eorum infusa ex atriplice, & malua, & portulacæ aut pillus aut oua forbilia: & accipiant ex loch & alijs medicinis curatibus siccitatem pectoris: de quibus loquimur post. Si autem fuerit cum febre. Cura eius est potus aquæ hordei, & iuleb subtilis, & aqua melonum indorum: aut cucurbitæ, aut aqua earum cum zucharo aut per fe. & sit cibis eorum proprie cucurbitæ, lactuca, olera & herbæ humidae cum oleo amygdalarum dulcium: & detur in potu in matutinis & in sero mucilago psyllij in aqua citrulli, & cucurbitæ, & melonis indii. Inungatur autem pectus eorum cum ceroto Galeni, aut cum cera & oleo violato imbibitis in mucilagine psyllij, aut in aqua portulacæ, aut lactucæ & citrulli, & similia: & vtantur loch & syrups & medicinis conuenientibus quæ dicentur post. Cum autē febris declinauerit intret tinam & fricetur corpus, sicut iam diximus. Factum autem a supercalefactione pulmonis & pectoris: curatur sicut hæc proxime diximus. Galenus autem cum peritum ad accessionem fuerit, iuxta potius blandiendum quam curandum. Peruenit enim in interdiū ad pfectionem in exicatione medicaminum, quæ regimina distinguenda sunt. Et primo in regulatione vite eorum, vt parcent cibis & potibus cum gradatione, sicut natura exposulat: et regulentur in alijs generibus rerū, si

Facilitas
et anhe
litum.

Cura
asthma
tis ex ni
mia pul
mōis sic
citate cō
tingētis
Cibi.

cut scis. Secundo, peruenitur ad maturatā, & proprie me-
dicris absterfionis aut debilis ex his qua scis, & grada-
tim ad linimenta et vaporaciones ex his qua scis. Tercio
ad fricationes & ligaturas in extremitatibus cum grada-
tione. Quarto, si signa plenitudinis sanguinis appareant,
phlebotometur in basilica. Si autē signa aliorum humo-
rum appareant differant a purgatione & vomitu, & clyste-
rizatione quousq; iam vehementi paroxysmi cessauerit,
& maturatorum et faciliū excreatum apparuerit abun-
dantia & anhelitus meliorior, tunc enim audendū est su-
per his cū cautela. Quinto, si paroxysmus vsq; ad qua-
draginta dies non declinauerit, tunc inter spatulā venter
setur cum scarificatione vsq; ad competens sanguinis eu-
acuatio fiat. Deinde administrentur hæræ & euacuationes
notæ, & clysteres acuti cum gradatione & vomica medi-
cina: sicut in canone distinctum est. Sexto, si adhuc vlti-
mus paroxysmus extēdatur: sinapismus in pectore aut me-
dicamen rubificatum apponetur, hac enim operatione
& ordine tollitur ægritudo, si Deus voluerit. Democri-
tus. Dandum in primis qua aptant materiam & digerūt
& ad terminum facilitatis & maturacionis adducunt: qua
lia sunt fœnugrecum, vire passæ, ficus sicca & pingues, et
daçyli pingues, & mel, & syrpus ex eis. Et ex eis sunt vn-
ctiōes circa pectus, & proprie & hyssopi ceroto cum ca-
lida lana. Cum autem materia & spuramina digesta appa-
uerint administramur daiceps & maturantia prædicta,
& materiam digestam educuntia pectus quoq; mundifi-
cantia, qualia sunt vrtice femina cum hydromelite & ori-
ganum, & hyssopus sicca & calamentum: & iris & pule-
gium. Hæc enim pectus mundificant. Et si materiet appa-
ruerit exuberantia: vomitum prouocabis. Et cum iteratio-
ne & proprie cū elleboro in radice raphani incluso, et oxy-
melite. Et si adhuc opus maius per ventrem materiæ edu-
ces. Vltimo autē, cum res magis processerit, danda sunt
qua exiccant materiā & pectus elegant, qualia sunt squil-
la in aceto cocta, pumices, baurach, fœces vini combustæ,
auri pigmentum, sulphur de singulis partes æquales. Fiat
eorum contritio bona, & misce cū melle & da mane quo-
libet cochlearium. j. Hoc namq; medicamē aithma diffici-
le et tussim curat. Filius Zachariæ Arati. Imprimis vrē
dum est rebus, qua materiam maturent in pectore, sicut
est proprie decoctio hæc. ꝛ. sicum siccarum, 3. x. passu-
larum nuclearum, 3. x. daçylorum pinguium, 3. vij. se-
apj fœniculi, capillorum vene, liquiritiæ, hyssopi, prasilij,
fœnugreci, ana. 3. v. Coquantur in aqua sufficienti: & da
ex ea omni die circiter, lib. ꝛ. cum mellis, 3. j. Et cum ma-
turationis signum apparuerit, da ex decoctione prædicta
cum, 3. ij. confectionis huius. Cuius hæc est permissio. ꝛ.
succu liquiritiæ hyssopi, capillorum veneris, ana. 3. x. cor-
dumeni piperis, amygdalarum amararum, aristolochiæ
rotunda, feminis vrticæ, ieros, baurach, nasturtij, feminis
raphani, ana. 3. v. mellis dispumati quantum sufficit. Est
enim medicina benedicta ad expellendum superfluitates se-
pultas in pectore: potenter enim repellit eas. Cum autem
hoc per. vij. dies, aut amplius feceris, prouocabis vomitu-
m, & proprie post eum sinapis & mellis. Et postq; hoc
feceris, tertio ventrem solues cum pilulis: quarum descriptio
hæc est. ꝛ. agarici, 3. iij. pulpæ colocynthidos, hyssopi,
3. j. & ꝛ. succu liquiritiæ, 3. ij. prasilij, ieros feminis vr-
tice sinapis, ana. 3. j. & ꝛ. turbich, hieripteris, ana. 3. v. Dos-
is earum est a. 3. ij. vsq; ad. iij. Dabis autē ter vsq; in heb-
domadam: perfecte enim mundificatur pectus: & si post
hæc tota non tollatur ægritudo, redi ad administrationem
omnium qua dicta sunt fm scriptum ordinem, & hoc fa-
cias vsq; dum tollatur ægritudo, si Deus voluerit. Haec
Heben Amarā curauit quēdā patientem difficultatem
anhelitus, et tussim difficilem fm hunc modum. Imprimis
edit maturantia: et digerētia materiam. Secundo euacu-
auit cū his pilulis quas noiauit cochias. ꝛ. aloes rubci, 3. vj.

agarici, 3. iij. masticas, colocynthidos, sarcocol. ana. 3. ij.
stocados, hæc, scamoneæ, ana. 3. j. & ꝛ. Fiat pilule sicut
cicer cum aqua fœniculi humidis. Dos is earum est, 3. ij. &
ꝛ. de quarto in quartum diem in mane. Deinde habeat ci-
bum, pullos coctos cum maluis aut atriplice. Tercio de
dit de electuario huiusmodi quod confert tussim & constri-
ctionibus anhelitus. ꝛ. feminis melonis, citrulorum mi-
datorum, alcherenben, fœniculi, anisi, amygdalarum, pi-
nearum mundatarum, hyssopi, capillorum veneris, ana. 3.
x. croci aut. ij. calis. dragag. liquiritiæ, ana. 3. ij. opij, aut. j.
Tere & confice cum lib. j. penidiarum. Et dos is eius est,
aut. j. in mane cum decoctione hyssopi: & in sero ponat ex
o sub lingua circiter. 3. j. & transglutiat saliuam eius: et su-
mat omni mane iusculum ex amylo, & fursure cum peni-
dijs, & amygdalis, & feminibus fœniculi tritis: & in sero
comodat maluas vel atriplices vel bleas cum puluis vel
pullos cum zucchero, croco, & amygdalis, & passulis,
& pauco aceto. Et erat ei de consuetudine si corpus erat ple-
num abundans post quartam purgationem. & si tempus
fouebat phlebotomare patientem de basilica & precipie-
bat trahi de sanguine a. 3. l. vsque ad. 3. lxxx. Et fm istam
viam curauit plurimos. Haec Heben Amarā fecit cui-
dam patienti asthma, & difficultatem anhelitus, & tussim,
ꝛ. farinæ cicerum, amygdalarum dulcium, feminis melo-
nis, dragaganthi, thuris masculi, botrori, ana. 3. x. prasilij, ca-
pillorum veneris, hyssopi calamen, ana. 3. iij. hyoscyami
albi, liquiritiæ, feminis papaueris albi, ana. 3. x. Tere & co-
ffice cum mellis duplo ponderis omnium, et reconde in ua-
se vitreo. dos is eius est, 3. ij. teneat sub lingua & transglutiat
saliuam eius. Zeid. Medicamen confers tussim & asthma-
ti, ac stricte anhelitus. ꝛ. feminis melonis, citruli, cucu-
meris, & cucurbitæ mundatæ, feminis lactuæ, liquiritiæ
amygdalarum dulcium & amararum, granorum emeluth
magnorum, ana. 3. x. papaueris albi, 3. xx. styrcis grano-
rum mahalep mundatarum, feminis malus, ana. 3. v. cro-
ci opij, ana. 3. ij. Confice cum melle & zucchero. Et sit do-
sis eius sicut nux cum aqua tepida: & inungatur pectus cū
aliquo eorum qua conueniunt. & inuenit omni die super
medicamine circiter horas. vij. Idem. Loch confers
asthmati & tussim fœcis a cholera sicca: & facit spue-
re, & confert apostematū pulmonis & panniculi & est ex-
pertum. ꝛ. farinæ fabarū, 3. x. amyli, 3. v. feminis cucume-
ris, melonis, ana. 3. vj. seminum citoniorum, malus, dra-
gaganthi, liquiritiæ, alcheberon, ana. 3. vij. papaueris albi,
3. xxx. Tere & confice cum rob. 3. c. penidiarum, 3. xxx.
Et fac formulas similes nucibus, & teneat sub lingua, & trans-
glutiat saliuam eius. Deinde bibat forbitiones fursuris te-
nues cum pauco oleo amygdalarum dulcium & penidijs:
& in sero comodat spinachia, aut atriplices, aut siclam cū
oleo sisimano, aut amygdalarum. Hamech. Syrupus de
prasio mirabilis confers cum auxilio Dei asthma, &
difficultatem anhelitus, & tussim, & phlegmatū aggregatū in
pectore senum bonum & expertum. ꝛ. passularum pin-
guium nuclearum, iuiubarum pinguium sine ossibus
& lebesten, ana. 3. c. ficus pingues, xxx. capilli veneris hyssopi
calamethi liquiritiæ, ana. 3. xx. corticum radicū apij,
fœniculi, anisi, ana. 3. x. prasilij, 3. laque pluuiialis, 3. xv. Bul-
liant vsq; ad lib. iij. & pone super residuo aquæ lib. vj. &
bulliant vsq; ad lib. ij. deinde accipe vtrāq; aquam, et po-
ne super eam mellis boni, et penidiarū & meibueh, 3. añ.
cl. Et sit dos is eius, 3. iij. cum aqua calida. Et sit cibue
eorum forbitiones factæ ex fursure aut tritico cum melle aut
penidijs et oleo amygdalino, et carnes cum tritico vel ble-
tis cum speciebus humidis sicut est proprie zinziber, ani-
sum, darfeni, et similia. Hamech. Syrupus alius de pras-
sio mirabilis confers cum auxilio Dei tussim, phlegmatū
et asthma, & asthma difficulti, & aggregationibus phlegmatis
in pectore senum. ꝛ. prasilij, 3. xx. liquiritiæ hyssopi, ca-
lamenti, capilli veneris, ana. 3. x. radicum apij, fœniculi
anisi,

Syrupus
mirabi-
lis.

Aius.

Quo nā
mō fa-
cias
aith-
maticū
curare-
rit.

anisi, ana. 3. v. amygdalarum pinearum mundatarum, &
 fenugraci: ana. 3. ij. & f. passularum enucleatarum. 3. c. iij.
 iube & sebesten, ana. l. ficus ficcas. x. mellis, rob penidia-
 rum, ana. lib. ij. Fiat sicut prius bonum & expertum. Ha-
 mech. Syrupus iuuibinus confert althamati & agriudini-
 bus pectoris sanguineis & cholericis, & asperitatis, & sicci-
 tatis ipsius & dolori. Accipe pulpe iuuibinarum pinguium
 & pulpe sebesten, ana. 3. centum liquoritiae mundatae, ca-
 pillorum veneris, ana. 3. xxx. feminis maluae draganthi,
 ana. 3. xx. feminis melonis. 3. xx. aquae pluvialis calidae, lib.
 xv. Dimitte die ac nocte. Deinde bulliant lento igne vsq[ue]
 ad lib. v. deinde cola, & pone super residuo iterum aquae,
 lib. viij. & coque vsq[ue] ad lib. ij. Deinde accipe vtriusq[ue]
 coctionem, & pone medium pondus aquae ex penidijs &
 zucharo, et fiat syrupus. Et dosis eius sit 3. j. cum aqua ca-
 lida. Et si ad sunt vigiliae adiunge seminum papaueris, &
 corticum eius et seminum lactuarum, ana. 3. x. vel expri-
 me lac eorum, & misce cum syrupo, & da bonum si Deus
 voluerit. Hamech. Si asthma sit ex grossis humoribus,
 detur syrupus pectus et pulmone a grossis humoribus mu-
 dans & confers anhelitus. R. radicem apri, feniculi, ani-
 si, ana. aut. vj. radicem liquoritiae, aut. iij. amygdalaru[m] dul-
 cium & amararum, ana. 3. iij. anisi hyssopi, seminum mal-
 uae, ana. 3. v. passularum enucleataru[m] carnum iuuibarum,
 ana. 3. xx. ficus ficcas. vj. Coque in lib. viij. aquae vsq[ue] ad
 tertiam partem. Et da bibere cum melle aut penidijs: et da
 vsq[ue] ad hebdomadam vnam. Deinde da cum eodem sy-
 ropo electuariu[m] quod recipit iros, hyssopi, orobi, aristo-
 lochia rotundae, calamemhi haese, calig. ana. 3. ij. costi, spi-
 cae, ana. aut. f. prassij, aut. j. & f. ficuum siccarum pinguiu[m]
 dactylorum pinguium, ana. v. passularum enucleatarum,
 amygdalarum dulcium & amararum, pinearum munda-
 tarum, ana. 3. vj. Confice cum melle colarum quantum suf-
 ficit. Et sit dosis eius. 3. iij. Hamech. Si asthma & tussis
 fuerit cum dominio schariat aut cholerae phlebotome-
 tur haefica, deinde succus scariorum aut solatrii feniculi
 li humidus coctus & depuratus detur cum melle vel zucha-
 ro violis, aut syrupus violatus cum aqua cucurbitae, & si
 indiget mundificatione, solatur cum aqua fructuum que
 est fm hunc modum. R. carnum iuuibarum. 3. xx. succi
 cucurbitae decoctae in pasta 3. iij. succi solatrii, & feniculi
 li humidus, ana. 3. ij. calisiphistulae zuchari violati, terenia-
 bin, ana. 3. j. olei amygdalarum dulcium & recentium. 3.
 vj. lactis mulieris iuuiculae. 3. j. Pectus autem inungatur
 cum ceroto fm hunc modum. Accipe olei violati. 3. iij.
 cerae albæ. 3. j. conuascentur prius in aqua dulci per vices
 plures. Deinde coquascentur cu[m] mucilagine femi. citonio-
 ru[m], & mucilagine psillij, et mucilagine draganthi, et lacte
 mulieris coquaslatione super coquaslatione vsq[ue] dum im-
 pinguetur. Coctio loch coeuientis est. R. femi. melo-
 nis, citruli, & cucumeris, & cucurbitae. ana. 3. j. femi. la-
 ctucae, et portulacae, ana. aut. j. papaueris albi, aut. ij. Ter-
 tur ola contritione vltima, & inuolue ea cu[m] oleo amygdala-
 rum dulcium & recent. Deinde confice cum syrupo.
 Cuiusvis est modus. R. aquae cucurbitae coctae in pasta,
 lib. 3. & f. & proice super ipsam seminum citoniorum,
 aut. ij. psillij. 3. ij. Dimitte eas per horas. xij. deinde coquas-
 setur manibus & coletur. Accipe mucilaginis eorum. 3.
 vj. syrupi violati. 3. viij. coquatur vsq[ue] dum mediocriter
 habeat ipsiusmodum, & fiat loch cum alijs. Et sit dosis eius.
 3. iij. vel. iij. cum lacte recent si non est febris: & si est fe-
 bris, cum aqua hordei, aut cucurbitae, aut citrulorum, aut
 seminum portulacae, & confert etiam febribus exasperan-
 tibus, & sibi vehemēt cum aqua frigidissima. Et si ad sunt
 vigiliae: da cum lacte quod mulgetur ex papauere albo, et
 aqua frigida. Dialcoris dixit. Aquam decoctionis fi-
 cium hyssopi siccae fenugraci, esse mundificationem bo-
 num pectoris & pulmonis, aut aqua decoctionis hyssopi,
 passularum, & fenugraci cum melle. Et dixit aquam de-

coctionis, hordei cum vtriusq[ue] similiter mundificare pul-
 monem & pectus a grossis humoribus: aut semen vtriusq[ue]
 cum aqua hordei & melle: et est fortius. Dixit iterum por-
 torum elixaturam, aut semen eorum in aqua hordei cum
 melle valere althamati, et mundificant pectus. Et si fiat vo-
 mitus cum ea & baurach et iuuamenti sublimis, & dixit
 q[uod] ius galli multae antiquitatis, & proprie cum hyssopo et
 haese, & caramo est ad asthma[m] medicina mirabilis. Et
 decoctio quandoq[ue] galli & iros, & confert similiter, ab-
 sterget enim et mundificat absterione, siue mundificatio
 ne forti. Et quandoq[ue] additur polypodium cum anetho.
 Dixit iterum. Grana lauri cum aqua hyssopi passulis, &
 melle esse medicamen sublimae: aut cum aqua calamemhi,
 & haese, & melle. Hermes tradidit medicinas mirabiles
 ad asthma, & tussim & eius descriptio est. R. fauinae, fo-
 liorum siccorum tritiorum sicut alcohol. 3. j. inuolue cum
 butyro vaccino pluries loco, aut. iij. Confice cum melle
 colato quantum sufficit: & post ipsum alij addiderunt li-
 quiritiae. 3. v. pinearum purgatarum, amygdalarum mun-
 dataru[m], ana. 3. iij. Dos is eius est aut. ij. vsq[ue] ad aut. ij.
 Paulus. Medicamen ad idē. R. fauinae, aut. ij. mellis & bu-
 tyri gum sufficit ad aggregandum. Et sit dosis. 3. ij. cu[m] de
 coctione passularu[m] & hyssopi. Rufus inquit. T rado me-
 dicamen expertum, & est maxime secretu[m]. Est est, vt des
 pulmonis vulpis sicci. 3. ij. cum aqua mellis, fumat cu[m] ce-
 leritate, & proprie frequens ipsius sit administratio. Fi-
 lius Zachariae Araf. Modus decoctionis hyssopi, et est de
 coctio minor coferens tussis et asthma[m] a caliditate, et aspe-
 ritati pectoris. R. ficus ficcas. x. et iuuibas. xxx. sebesten
 totidem, passularum enucleatarum liquoritiae rase, ana. 3.
 x. seminum althae citoniorum, hyssopi, violarum sicca-
 rum, ana. 3. v. Decoquantur cum aquae, lib. iij. vsq[ue] ad lib.
 j. et dos is eius omni die sit. 3. iij. cum myrobala. viola. ab-
 aut. iij. vsq[ue] ad 3. j. Et fumat post illud ma[n] et fero ex hoc
 loch quod. R. capillis venae seminum melonum, citrulo-
 rum, ana. 3. v. Confice cum syrupo violato. Et sit dos is
 eius. 3. ij. et si sufficit bonum. Et si fuerit cum co febris de
 tur ei in potu cum vadit dormitum mucilago psillij cum
 aqua citruli aut cucurbitae, aut cum aqua quae mulgetur
 ex femine portulacae et teneat in ore suo formas similes lu-
 pins. quarum haec est descriptio. R. succi liquoritiae. 3. x.
 seminum cucurbitae, citruli portulacae, ana. 3. v. Confice
 cum mucilagine psillij, & albumine oui, & bibat cu[m] aqua
 permissionis iuleb. Si autem non fuerit cum eo febris, de-
 tur lac recens ad potandum, & comedendum cum pane,
 & sorbendum ex ea hora post horam vt frangatur sitis: &
 sit lac, quod mulgetur proprie ex capris quaru[m] pastus sit
 herba hordei: & lactucae, & similia. Et confert emplastru[m]
 pectus cum cera, et oleo violato imbibitis in mucilagi-
 ne psillij, aut aqua portulacae, aut lactucae, & similia. Et
 sit cibis eorum pedes & capia hœdorum: aut pulli cum
 cucurbitis, aut chist cum oleo amygdalino, aut sorbitio-
 nes & laich hordei: aut tritici cu[m] zucharo: et frangat aqua
 frigidam cum iuleb. Si autem sit in pectore aut pulmo-
 ne materia calida aliquid grossitiei habens, administretur
 trochisci cum decoctione hyssopi praedicta, quorum hec
 est descriptio. R. succi liquoritiae, violaru[m] siccarum, ana. 3.
 x. amygdalarum amararum, seminum althae draganthi,
 seminum feniculi, ana. 3. ij. Confice cum mucilagine
 psillij, & semine lini & citoniorum & sit cum syrupo vio-
 lato. Festinant enim maturationes, & faciunt spiritum fa-
 lem. Si autē mundificatione corporis indigeret, solatur

Soluti.

Mesf.

D iij

lent autem ad constrictionem anhelitus & leniunt naturā & mundificant pectus. Filius Zachariae. Modus confectionis hyssopi & est decoctio maior cōferens etiam tussim & asthma a materia grossa multā humiditatis mundi-
ficat. n. pectus & pulmonē ab ea & sanie si fuerit in ipsis. **℞.** sicum siccatū albarum & pinguium. x. numero: et da-
ctylorum pinguium tātundem, scēnugræci, radicū apij,
feniculi sc. vtriūsq; seminum vtriciæ, anisi, hyssopi siccæ,
calamenthi ireos, prassij, ana. 3. v. liquiritiæ mundæ. 3. x. ca-
pillorum venetis. 3. vii. Decoquatur in lib. iij. aquæ vsq;
ad tertiam. Et sit dosis eius. 3. iij. cum melle. Et datur con-
uenienter. Medicamen de geniana. quod maturat & edu-
cit a pectore humorem grossum aut saniosum. **℞.** capillo-
rum ue. 3. v. passularum enucleatarum, carnū iuiubarum,
ana. 3. x. amygdalarum amararum. 3. v. iros. 3. iij. corticū
radicum caparum orobi, semini apij et feniculi, ana. 3.
ij. genianæ, aristolochiæ rotundæ, ana. 3. v. confice cū mel-
le dispumato. Et sit dosis eius a. 3. duabus. vsq; ad aur. ij.
Confectio formarum similium lupinis cōferentium dys-
pnœæ, tenentur in ore, & conferunt vehementer. **℞.** suc-
ci liquiritiæ papaueris, zuchari, ana. partes æquales. Fiant
inde predictæ formæ. Confectio vnguenti quod matu-
rat & lenit materias in pectore. Accipe ceræ citrinæ. 3. j.
olei de cheiri & proprie citrinæ. 3. iij. adipis anatis & gal-
linæ, & mucilaginis, scēnugræci, & seminis liliij, ana. 3. v.
styracis. 3. vi. Fiat eorum aggregatio bona & vngatur pe-
ctus ex eis. et n. expertum bonum. Cōfectio pillularum
de agarico ex nostra inuentione mundificans pectus & pul-
monem: & conferens asthma a tussis antiquæ. **℞.** agarici
3. vi. iros, prassij, ana. 3. j. turbitis. 3. vii. hierapicræ. 3. viij.
colocynthidos, sarcocollæ, ana. 3. iij. myrrhæ. 3. j. Cōfice
cum rob. Et dosis earū sit. 3. iij. Cerotum ex inuentione nra
leniens pectus maturat materias in pectore, & pulmone.
℞. hyssopi humidæ. 3. xij. ceræ citrinæ. 3. x. olei de cheiri ci-
trina. 3. xl. medullæ cruris vituli adipis anatis & vituli, &
gallinæ, ana. 3. viij. myrrhæ, bdelli, mucilaginis, scēnugræ-
ci, seminis liliij, ana. 3. viij. sigiæ terebinthinæ, ana. 3. vi. mu-
cilaginis althææ. 3. viij. Confice sic myrrhæ, & bdellium
redigatur in subtilem puluerē, & misceantur cum mu-
cilaginibus vsq; dum dissoluatur in eis. Deinde cum ceteris
fiat vnguentum: et fiat inunctio ex eo tepido. Ioannes Se-
rapionis. Locū ad asthma conferens ad constrictionē an-
helitus, & subtiliat humores grossos. **℞.** squillæ asstæ. 3.
vi. radicū liliij coactis. 3. iij. hyssopi, prassij, ana. 3. j. myr-
rhæ croci, ana. 3. j. Tere & confice cum melle. Loc aliud
eiusdem bonum ad asthma & cōstructionem anhelitus.
℞. si amī excoctati, nascuntur, añ. 3. xxx. penidiarum. 3. xx.
hyssopi. 3. viij. Confice cum penidij, & sit dosis eius. 3. v.
cum decoctione hyssopi. Confectio vaporum exiccantis
humiditatem in pectore & confert asthma, & tussim humi-
dæ. **℞.** arsenicum & tere contritione bonæ & distempera
cum vitello oui, & accipe ferulam siccam, & diuide eam
in rotundula multa, sicut est magnitudo nucis: deinde illi-
nias eam cum medicamine, & dimitte sicari. & cum vo-
lueris vnge cum eum tepo renum caparum aut boum: et
fiat suffumigium ex vna post vnam per hebdomadam,
& recipiat patiens vaporem ore aperto. Aliud. Accipe ar-
senicum et sulphur & fac formas similes auellanis cum se-
po renum caparum: & utere similiter. Aliud conferens
tussim & asthma plerūq; humiditatis. **℞.** aristolochiæ ro-
tundæ, myrrhæ, styracis, thuris, ana. 3. j. arsenici. 3. v. Tere
& confice cum butyro uaccino, & fac formas similes auel-
lanis, & suffumige eam post vnam. Ea autē quæ bibuntur
fm hanc inuentionem aut lambendo sumuntur, dicta
sunt in canone.

De tussi.

Alij tro-
chisci d
arsenico

De cura
tussis ca-
tarrhalis

Tussis quædam est humidā, quædam sicca, & quæ-
curum fuerit, aut est causa in membris ipsis
spiritus, aut ab alijs membris sicut tussis catarrh-

lis. Et tussis quæ fit cum cōmunitate aliorum membrorum
sicut stomachi hepatis & splenis, aut corporis totius fuit
in febribus. Tussis quidē catarrhalis cura sunt duæ res.
Prima est sedatio fluxus catarrhi, & diximus curam eius.
Secunda est fm duos modos. Primus est maturatio eius
quod fluxit. Secundus est ductio, & absterisio eius ex eis
quæ dicemus iam. Cura autem tussis, quæ fit a cōmunita-
te est dug res. Prima est rectificatio illius membri. Secū-
da est occurrere impressioni illarū in spiritalibus mem-
bris ex his quæ dicemus. Tussis autem humida cuius cau-
sa est in spiritalibus mēbris est fm unum duorū modo-
rum: aut a malitia complexionis sine materia, & dicta est
cura eius: aut cum materia calida & frigida, grossa vel sub-
tili: & dicta est cura eorum in capitulo de asthma suffi-
cienter. Sicca autē tussis est fm duos modos, aut cum fe-
bre, aut sine febre. & qualiscūq; sit, dicta est cura eius in ca-
pitulo de asthma a simili causa. Mahemet Araf. Tus-
sis catarrhalis a catarrho calido, et subtili fm inten-
tionem primā curatur cum rebus proprie ingrossantibus
& coaduantibus ipsū, & tardantibus uelocitatē sui flux-
us, sicut proprie syrupus de papauere: & fortius est eo ia-
cur, & gargarizet ante sōmnum aquam decoctionis balau-
sticæ, & rolarum siccarum. Deinde ponat sub lingua sua ex
his trochiscis. **℞.** amyli, dragaganthi, amygdalarum dul-
cium excoctatarum, farinæ fabarum, seminis papaueris
albi & nigri, & corticum eius, gūmi arabici, & boli arme-
ni. Fac ex eis formas similes lupinis cum mucilage pilu-
lij, & seminis citonij: & deur cuncti dormitum: ex de acur
circiter unam. 3. & est fortius eis. Et si significatur cū hoc
plenitudinem esse in sanguine phlebotomamus cephalicā
post sedationē acutariis: & inflammationis superflue. Et ma-
nus damus aquam hordei, decoctionis iuiubarum, & febe-
stem cum myrobal. uiol. & cum syrupo de papauere in se-
ro. Et damus cibos sorbitiones ex farina fabarum, & aqua
hordei cum eo quod mulgetur ex semine papaueris albi,
aut ex semine et cortice. Si n. uigilie adsunt cū oleo ame-
gdalino dulci, et penidiarum. Et damus etiā atriplicem, et
maluas, & ex lactuice cū amygdalis: & sorbitiones ex tri-
tico donec dissoluatur: aut ex sauch. Si autē indigent uen-
tris solutione, & tussis fuerit sicca, & asperitas in pectore.
tunc accipe iuiubarum, & febesten, ana. xx. numero passu-
larum enucleatarum. 3. x. uiolarum, liquiritiæ, ana. 3. v. si-
cum siccarum numero. x. Decoque in li. ij. aquæ usq; ad
j. et dissolue in ea castigistule, terebinthi, ana. 3. j. Et si pa-
tiatur calorem cū hoc da myrobal. de uiol. aut aquā hor-
dei. Si autem tā sereare caperit occurrat nobis iam inten-
tio secunda: et cū uolumus ut uētris solutione pectus mun-
dificetur: dabimus tunc myrobal. uiolaturā cum decoctio-
ne hyssopi minores: quam diximus in cura asthma sic cali-
di, & similia pectus mundificantia. Si autem fuerit tussis a
catarrho frigido et grossitudo precipimus ut lambat om-
ni fero ex myrrhæ circiter. 3. j. cum melle: et gargarizet añ
sōmnum proprie myrrham, & crocum cum aqua mellis,
aut rob. aut cum iacur. si necessitas expetit. Et si necessaria
est uentris solutio, fiat illud cum pilulis cochijs, aut cū hie-
ra diacolocynthidos: & si post illud fortiori indiget mē-
tamine: da ex his pilulas. **℞.** styracis liquidæ, myrrhæ, thu-
ris masculi, opij, croci, succi liquiritiæ, ana. Fiant pilule si-
cut cicer. Dos. a. 3. ij. vsq; ad. iij. & sumat ex eis nocte
cum autem quod aggregatur est in pectore iam matura-
tur, & expuitur da decoctionem hyssopi maiorem, & alia
quæ dicemus in tussis materia grossa & humida. Si au-
tem catarrhus cum his nō sinitur, & tussis superfluit, opor-
tet vt demus aliqua ex stupefacientibus, & catarrhi vehe-
mentiam sedantibus ex his quæ dicemus. Si autem hæc
non sufficiunt, tunc oportet ut radatur caput & fricetur in
loco zuhendg in balneo cum panno mulgē asperitatis, &
nec locus rubeat: & si non sufficit, liniatur in eodem loco
cum emplastro ex linapi contra: & decoctione sicuum

Pilulæ
sub lin-
gua ad
tussim
catarr-

Optima
deco-
ctio pe-
ctoralis.

Pilulæ
de styra-
ce.

& dimitatur donec vesceatur locus. Deinde aperiantur uesicæ: & non consolidentur tempore extenso. Et si adhuc non contulerit, cauterizetur super guberges: & teneatur cauterium longo tempore apertum. Hæc autem tussis curanda est exquisitè cū multa sollicitudine. Perducit enim ad pti-
sim plerumque.

Medicinæ frigida: ad tussim catarrhalem.

Mahemet Arasi. Confectio syrapi de papaueris mi-
rabilis ad tussim ex catarrho calido et pti-
sim. papaueris albi et nigri, ana. 3. c. se. lactuce. 3. cc. se.
hyocyami albi. 3. xxx. coquantur in aque, lib. vii. vsq ad
li. duas. Deinde cola, & prone super ipsum mucilaginis
psillij li. f. rob. lib. 3. coquantur donec inspissentur et admi-
nistrentur. Idem. Confectio trochiscorum de papaueris
confertens. vt supra. 3. papaueris albi. 3. xxx. se. cucurbitæ,
citriuli, hyocyami albi. ana. 3. xxx. amyli, dragagathi, gumi
arabici, ana. 3. xv. Confectum cum mucilagine psillij. Dosis.
3. iij. cum syrupo de papauere aut cum aqua hordei: sunt
enim boni ad tussim calidam catarrhalem cum qua est spu-
m subtile citrinum bonum. & expertum. Idem conse-
ctio pilularum de papauere ad tussim siccam quæ infestât
in nocte, & ad catarrhum calidum. 3. opij, amyli, gumi
arabici, succi liquiritiæ, ana. partem. 3. papaueris partes. ij.
Fiant pilule sicut cicer, & da ex eis. iij. vsq ad. iij. in se-
ro. conueniunt etiam pueris qui vomunt, & non possunt
dormire propter tussim. De iacur et de diacodon dictum
est in gradabim nostro. Diapapauer ex inuentione nostra
confertur cum auxilio Dei tussis catarrhali noui, & multi
temporis: & maturat ægriitudines pectoris: & est mirabi-
lis. 3. papaueris. 3. xxx. liquiritiæ, dragaganthi, penidiarum,
ana. 3. xxx. gumi arabici, succi liquiritiæ, farinæ fabarum,
foeniculi, anisi, feminis lactuce, amyli, se. portulacæ, mal-
uæ, ana. 3. v. feminum cucumeris, melonis, cucurbitæ, ana.
3. v. Confectum cum melle colato, aut cum penidij & melle,
ana quantum sufficit. Dosis. et aure. ij. Syrupus de papa-
uere ex inuentione nostra confert catarrho & tussis ab eo: &
proprie cum caliditate & asperitate. Expertum. 3. papaueris
albi. 3. xxx. papaueris nigri. 3. x. femi. malucæ, gummi
arabici, dragaganthi, feminum citriuli, & citoniorum, ana.
3. v. liquiritiæ. 3. xv. psillij. 3. vi. omnia præter psillium con-
tundere: & pone super ea aqua libras sex: & dimitte die ac no-
cte: & fac bullire vsq ad medium redeat ad lib. iij. Deinde cola,
& pone in eo meibuthegi, lib. i. penidiarum, li. f. Coque
lento igne vsq ad mellis spissitudinem. da bonum, si Deus
voluerit. Diapapauer similiter ex inuentione nostra con-
ferens cum auxilio Dei tussis catarrhali noui & multi tem-
poris: maturat ægriitudines pectoris, et est mirabile. 3. pa-
paueris. 3. xxx. gumi arabici, succi liquiritiæ, dragaganthi,
penidij, ana. 3. xxx. se. foeniculi, anisi, feminis lactuce, mal-
uæ, ana. 3. v. feminis cucumeris, melonum, cucurbitæ, ana.
3. v. Confectum cum melle colato aut cum penidij, & melle
quod sufficit. Dosis. aur. ij. Hamech filius Zachariæ. Syru-
pus de papauere confert tussis & catarrho. 3. papaueris al-
bi cum corticibus suis. 3. xxx. papaueris nigri, dragagathi,
gumi arabici, ana. 3. x. liquiritiæ, se. malucæ, ana. 3. xv. sebest-
eni. xxx. Contunde omnia, & fac coqui cum aqua, lib. v.
vsq ad lib. ij. deinde cū meibuthes, & zuchari, ana. 3. viij.
Fiat syrupus bonus si Deus voluerit. Idem diapapauer,
cuius iuuamentum est sublimè ad tussim catarrhalem cum
caliditate & asperitate & siti: & ad rauedinem vocis, &
ad pleuresim. 3. papaueris albi penidiarum, ana. 3. xxv.
succi liquiritiæ, gumi arabici, dragaganthi, ana. 3. xx. amy-
gdalarum dulcium. 3. viij. amyli, feminis citoniorum, fe-
minis portulacæ, ana. 3. v. feminis cucumeris, citriuli, melo-
nis, & cucurbitæ, lactuce, & malucæ, ana. 3. ij. Tempera
cū syrupo violato. Dosis eius ab aure. ij. vsq ad vnc. f. cum
aqua hordei decoctionis iuuabarum: & sebesteni. Et si ha-
bet vigilias cum eo, quod mulgetur ex papaueris femine
cum cortice suo.

Medicina ad tussim catarrhalem frigidam.

Hamech Arasi. Confectio pilularum de styrace ad
tussim catarrhalem abiq; caliditate quæ inquietat
in nocte, & inducit vigilias. 3. styrcis liquida: ad
bæ, olibani, myrrhæ, succi liquiritiæ, opij, ana partes egua-
les. Fiant pilule sicut cicer. Dosis earum et. ij. aur. iij. Sa-
bor, Garges. Confectio pilularum quartu iuuamenti est
ulimati ad tussim catarrhalem & pti-
sim. 3. styrcis, myrrhæ, croci, opij, olibani, castorei, jireos, pinearum purgata-
rum, ana. Confectum cum galbano & styrace dissolutis cum
paucis melle, & da bis vel ter thebdomada. da. ij. vel. iij.
Gale. Confectio trochiscorum ad tussim catarrhalem qui
tenetur sub lingua: & sistunt catarrhum, et sedant tussim,
et confertur pti-
sim. 3. mediaminis trochiscati quod ha-
buimus ab Andromacho pinearum purgatarum amygdala-
rum dulcium, ana. aure. v. amyli gumi arabici, dragagan-
thi, papaueris albi, ana. aur. ij. fac formas similes lupinis, &
da in ferro tenendas sub lingua. Alexander dixit canone
quem preterire non iubeo. Etenim aut curabis catarrhū:
q; ægriitudines catarrhales: nisi in duobus casibus. f. cum ti-
mueris ne preloccetur, & succures tunc tū vomitu. Et cū ti-
mueris aduicium apostematis in parte nobilis, pneguenis
q; phlebotomia. Et dico, q; narcotica postq; ex catarrho i pe-
ctore & pulmone plenitudo acciderit, dare suspensum est.
Dabis igitur ante plenitudinem. Post vero plenitudinem
euacuabis prius. Deinde securus dabis, si ista dari opor-
tet. Alexander. Confectio pilularum ad tussim catarr-
halem, & est ex medicinis benedictis, & est ex secretis, & cō-
fert ad omnes ægriitudines catarrhales, & vocatur pilulæ
alchabei, & dicte sunt in capitulo de catarrho. Idem. Cō-
fectio alia pilularū experta ad tussim, & ad alias ægri-
tudes catarrhales. 3. styrcis, myrrhæ, opij, ana. Fac pilulas
cum melle dispumato. Alia: f. iudic modum myrrhæ,
opij, galbani, ana. Fac vt prius. Hæc Heben Amaran. Pi-
lule sedantes tussim antiquam & nouam. 3. styrcis, ca-
storei, opij, granorum pini, ana. partem. 3. croci part. iij. ter-
tiam. Confectum cum rob. Ioannes filius Serapionis, cū tuf-
sis sicca, & aspera cum caliditate fuerit & rubore: & appa-
ret sanguinis plenitudo: sicut diximus in alimate a si-
mili causa factio facies. f. vt phlebotomes administrando
deinceps aqua hordei cum sebesteni: cum syrupo violato,
aut myrobalanis de violis, & inungimus pectus cum ce-
ro Gale. imbibito in mucilagine psillij, aut ex cera, aut
oleo violato similiter imbitur. Si est esse materiam
sepulam in pectore educere, dabis myrobala, prædictum
cū decoctione hyssopi frigida: et dabis species loch ex mu-
cilaginibus psillij, & citoniorum cum gümis, & granis, et
medullis ex his quæ dicemus. Cibabis autem eos sorbitio-
nibus, & proprie cum farina fabarum, & penidij, & oleo
amygdalino dulci, aut hordeo confectio. Et quadoq; mi-
scemus propter vigilias illud quod mulgetur a femine pa-
paueris albi, & aqua hordei: damus etiā sorbitiones: & ex
trictio confectio cum zucharo, necnon & iuscula ex arri-
plice, & maluis: quadoq; miscemus pullos, & pedes ho-
dorum & capita, & aues minutas teneras cum eis, aut vi-
tellos ouorum diei suis: & cucurbita est bonus cibus eis, et
medullæ frigida: sicut citrulus & cucumer. Et similiter
bleta, & portulaca cum amygdalis. Bibant autem aquam
hordei, aut aquam frigida: et iuleb cum maturacionis si-
gna apparuerint: & spiritum iam incipit impingui dādo
ea quæ faciunt ipsum ad excreandū, sicut decoctio hyss-
opi frigida proprie & electuaria quæ sunt buntur, & simi-
lia. Confectio loch quæ sumitur in hora hæc. 3. psilla-
rum enucleatarum, pinearū, fillicorum, amygdalarū dul-
cium, feminis citriuli, melonis, & cucurbitæ, dragaganthi,
gumi arabici, papaueris albi, succi liquiritiæ, portulacæ,
zuchari tabarget, & penidiarū, ana. Fac formas similes lu-
pinis: & teneat sub lingua vnam ex eis. Pectus autem ex ma-
turatiuis inungatur. Si autem corpus mundificatio in-

Priulæ
destyza.

Aliq. pti-
destyza.

Trochi-
scati ad
sim ca-
tarra.

Canon
bene no-
tandus.

Aliq. pti-
q; styra.

Aliq. pti-
q; styra.

Pti. sub
lingua.

Soluti-
uum.

Loch ad
tullum
ca. & sic
cam.

Aliud
loch ad
idem.

Pil. sub
lingua ad
idem.

Alig pil.
sub lin
gua ad
idem.

Pilu. bi
chechia
ad idē.
Trochi
sci opti
mi aduſ
ſim cali
da. & pleu
ſim.

Alij tro
chi ad
tullum
ca. & ſic
cam ve
nemē.
Loch ad
tullum
cali.

Pil. sub
lingua ad
idem.
Pil. sub
lingua

diget, fiat iſtud cum trochiſcis de violis. 3. iij. pulper caſig
ſitulae. 3. j. zuchari violati. & tereniabin, ana. aũ. v. diſſo
lutus cum decoctione hyſſopi frigida. Ioannes Serapio
nis. Loch conferens tuſſi facit ex caliditate & ſiccitate. &
aſperitate multa: & eſt medicamen bonum. ꝛ. amygdala
rum dulcium excoctatarum. 3. ij. ſeminũ malug althææ,
ana. 3. x. ſeminũ citrullorum mundatarum. 3. x. gũmi ara
bici, dragaganthi, amyli, granorum, citoniorum excoctato
rum: ſucci liquiritiæ, granorum dulciũ pini, ana. 3. viij.
penidiarum ſabari. 3. j. Terantur omnia contritione bo
na: & miſceantur cum ſyrupo. Cuius hæc eſt permiſſio.
Accipe paſſularum dulcium, radicũ liquiritiæ, ſebeſten, iu
tubarum, ana partes æquales. Decoque in aqua donec in
ſpilleſcent. Deinde cola & proſice in ea rob quantum ſuffi
cit. Deinde coagulentur cum ea medicina: & da cum ſor
bitionibus ex aqua ſurſuris & hordei cum farina ſabari,
cũ penidijs, & oleo amygdalino dulci, & bibat ſuper ipſam
aquam hordei. Id ead valens ſimiliter. ꝛ. pillij, grana
rum citoniorum, ana. 3. v. ſe. papa. albi. 3. x. ſebeſten. liu
iubæ. xxx. radicis liquiritiæ. 3. viij. cheſmes. 3. xv. caſiſſitu
la mundata. 3. j. Decoque in aqua, lib. viij. donec impin
guentur. Deinde cola, & proſice ſuper ea rob, lib. ij. zucha
ri ſil ſemeni, ſyrupi violati, penidiarũ, ana. 3. vj. ſarinæ ſa
barũ. 3. ij. draga. gũmi arabici. ana. aũ. iij. coquantur vſq̃
dum trãſeat in eſſentiam mellis. Deinde. ꝛ. ſe. cucurbitæ,
melonis, cucume. citruli, ana aũ. ij. papaueris albi, aũ. iij.
aniſi, ſceniculi, ana aũ. ij. Conſice & conſerua in vaſe vi
treato. Doſis eius eſt ab aũ. ij. vſq̃ ad. iij. tenat par ſub
lingua: deinde bibat aquam hordei. Et eſt enim medicamen
benedictum. Conſectio formarum ſimilium lupinis co
ſerentium tuſſi & aſperitati: & eſt ex inuentione noſtra. ꝛ.
dragaganthi, gũmi arabici, ſe. malug, ſeminum cucume
ris, & citrullorum, amygdalarum dulcium, ſarinæ ſabari,
ana. 3. iij. ſe. portulacæ, amyli, ana. 3. ij. fac ſarcom cum rau
cagine pillij. Et ſi vigilas patitur ade ſeminum lactu
cæ, papaueris, ana. 3. iij. Filius Zachariæ Araſi. Conſectio
pilularum conſerentium tuſſi calidæ & ſiccæ, & auferunt
eam. ꝛ. ſucci liquiritiæ, amyli, dragaganthi, gũmi arabi
ci, amygdalarum excoctatarum, añ. 3. j. zuchari tabaræt. 3.
iij. Conſice cũ mucagine ſeminũ citoniorum: & ſunt in
de prædictæ formæ & tenat in ore dieæ nocte. Idẽ Pilu
lule biechechiæ quæ conſerunt ſimiliter. ꝛ. ſucci liquiriti
æ, zuchari tabaræt, ana aũ. vj. amyli, dragaganthi, amy
gdalarum dulciũ, ana. 3. iij. Conſice cum mucagine pil
lij vel citoniorum. Idem. Conſectio trochiſcorum feſti
nantium maturationem in tuſſi calida & pleureſi facilitan
tium ſputum. ꝛ. ſucci liquiritiæ violarum, ana. 3. v. amy
li, dragaganthi: ſeminum althææ, ſceniculi, ana. 3. j. et. ꝛ. Co
ſice cum mucagine pillij: & ſemine liniẽ ſemine cito
niorum. Da cum aqua, hordei et ſyrupo violato. Idẽ Co
ſectio alia trochiſcorum ad tuſſim ſiccam cum caliditate
vehemẽti et ſiti. ꝛ. ſucci liquiritiæ, violarum, ana aũ. ij. ſe.
citrullorũ cucurbitæ, tereniabin, ana aũ. j. et. ꝛ. Fac tro
chiſcos cum mucagine pillij, et ſeminum citoniorum.
Doſis aũ. iij. cum aqua hordei et ſyrupo uiola. Filius Za
chariæ. Loch conferens tuſſi calidæ, et maturans eam & a
cilitans in ea ſputum. ꝛ. iuiubæ. xx. ſebeſten. xl. ſicus. vj.
liquiritiæ mundæ, paſſularum enucleatarũ, ana. 3. x. capil
lorum vene. 3. v. aque. lib. v. bulliant vſq̃ ad lib. j. Deinde
Re. penidiarũ et rob, ana. 3. v. coquantur cum facilitate
vſq̃ dum ſint ſicut mel currens. Deinde accipe ſe. la
ctucæ, cucumeris, cucurbitæ, portulacæ, ſabarium excocti
catarum, ana. 3. iij. gummi arabici, dragaganthi, amyli, pa
paueris albi, amygdalarum dulcium, ana. aũ. j. Conſice
cum prædictis Doſis. v. Idẽ. Conſectio ſimilis lupinis
conferens tuſſi calidæ & aſperſioni vociet ſedat ſtim.
ꝛ. ſem. cucume. mundati. 3. vj. ſucci liquiritiæ. 3. vj. ſe. por
tulacæ, aũ. j. Aggrega ea poſt bonam contritionem cũ
bulmine oui ſunt inde prædictæ formæ, & tenat quotidie

ſub lingua. Sabor. Conſectio pilularum conſerentium
tuſſi. ꝛ. dragaganthi, gummi arabici, ſeminum cucume
papaueris albi, portulacæ, amyli, croci, zuchari, vel pe
nidij, ana. conſice cum rob: & tenat quodlibet ſub lingua
eſt enim expertum, & Deus voluerit. Sabor rex. Medi
camentum mirabile conferens tuſſi calidæ antiquæ, & ægri
tudinibus pectoris a caliditate & ſiccitate expertum. ꝛ.
mucilaginis pillij extractæ ſm ſcientiam, lib. ij. rob peni
diarum, zuchari, ſalemmini. añ. lib. j. et. ꝛ. coque lento igne
vſq̃ ad mellis ſiſſitudinem auferendo continuẽ ſpumam
eius. Deinde recipe ſeminum cucumerũ, melonũ, citru
lorum, cucurbitarũ mundatarum, ana. aũ. x. amyli, amy
gdalarum dulcium, granorũ pincæ maioris, ana. 3. xv. gũ
mi arabici, dragaganthi albi, ſeminis lini, aſſi, ana. 3. viij.
mi. citoniorum mundatorũ. 3. j. croci. 3. j. aniſi. 3. vj. opij.
aũ. j. ſeminis lactucæ. 3. x. Tere & pulueriza, et pone ſuper
medicaminẽ. Et ſi non poſſet dormire, adde cum prædi
ctis ſeminis papaueris. 3. xx. hyoſcyami. 3. xv. recode in ua
ſe vitreo. Doſis eius eſt 3. iij. vel. iij. tenat ſub lingua &
glutiat ſaliuum eiſe: eſt enim medicamen benedictum.
Syrupus de hyſſopo ex inuentione noſtra conferens cum
auxilio Dei tuſſi calidæ difficili. & conſert pthiſi: & dolo
ri laterum. ꝛ. liquiritiæ, radicem ſceniculi, vel ſeminum
eius, ana. 3. x. hyſſopi, capillorũ veneris, ana. 3. v. ſicus pin
gues. vj. pruna. x. iuiubas. xx. paſſularum enucleatarum. 3.
xxx. ſebeſten. c. Decoque cum aqua, lib. v. vſq̃ ad lib. ij.
Da tepide. 3. j. cũ. 3. vj. zuchari roſati, vel violati. Et ſi vis
accipe huius aque. lib. ij. & pone ſuper eam penidiarum ſa
bari, zuchari meiubege, ſyrupi violati, ana. libram. f. dra
gaganthi. 3. iij. Et eſt valde bonum tuſſi ſiccæ vel pthiſi &
ſiccitati pectoris & aſperitati. Da cum aqua cucurbitæ aſ
ſæ vel citruli. Aliud ualens ſimiliter. Accipe prædictæ
decoctionis, lib. ij. & pone ſuper ea penidiarum, lib. j. olei
amygdalarum dulcium. 3. iij. granorum alben excoctato
rum, lib. f. Fac decoqui: & accipe violarum ſicarum
tritarum et cribellatarum, dragaganthi, ana. 3. j. gũmi ara
bici. 3. f. Pone in vaſe vitreo. doſis eius eſt ſicut galla. bo
num & expertum. Syrupus alius de hyſſopo ad tuſſim et
aſthma ex aſperitate pectoris. ꝛ. hyſſopi, capilli vene. ana
3. xvj. violarũ, papaueris albi, hordei mundi, ſeminis mal
uæ, ana. 3. x. ſeminum citoniorũ, lactucarum, cucume. ana
3. v. paſſularũ enucleatarũ. 3. x. ſicus. x. iuiubas, ſebeſt, ana
xl. cum zuchari, lib. ij. fiat ſyrupus. Syrupus alius de hyſ
ſopo ad tuſſim & aſthma ex aſperitate cum caliditate. ꝛ.
liquiri. 3. xx. ſeminis malug, cucumeris, hordei mundi, dra
ga. ſeminis citrullorum, ana. 3. iij. maratri. apij capillorum
vene. hyſſopi, ana. 3. x. ſeminis citoniorũ, malug, aniſi, ana.
3. v. iuiubæ, ſebeſten, ana. xl. ſicuum pinguinũ albarum.
x. paſſularum enucleatarum. 3. x. zuchari. lib. ij. fiat ſyru
pus. Dioſ. dixit q̃ fructus aligpur antiquus aſſi igni. De
inde comelſus in ſero cum melle conſert tuſſi difficili &
laborioſe. Et dixerunt quidam ex poſterioribus: q̃ ſi inſi
gantur in eo tria grana thuris, ita q̃ ſepeliatur in ipſo, et
deinde aſſetur & comedatur in ſero cum melle conſert mi
rabiliter. Seruetur tũ illo ſero ſine cœna, & eſt expertũ.
De tuſſi humida.
Lia autẽ tuſſis humida ponitur cõplexionalis: alia
materialis. Materialis quidẽ eſt ſm alterũ duorum
modorum: aut cum caliditate, aut cũ frigidityte. Huic
quidem cum caliditate cura eſt tres res. Prima eſt
adæquatio cauſe eius. Secunda eſt ſubtractione ipſius cõ
ſubtractione cõmuni. Tertia eſt eductio ipſius eductio
ne propria. Primã igitur rem complet cõmeſurata re
gimini eius ſex res quemadmodum in capitulo de aſthma
te dictum eſt. & poſt illud adminiſtrare ex medicamin
ibus quæ ipſius materialis digerunt ſicut eſt decoctio capil
lorum veneris propriæ, & ſyrupus ex eiſi ſyrupus ex iuiu
bis, & decoctio ſebeſten in aqua hordei, et decoctio hyſſo
pi facta de papauere albo, & ſabis excoctatis, & hordeo

Electu
rium ad
tullum
cali.

Sirupus
de hyſſo
po.

Elect. ad
idem.

Alius ſy
rup. de
hyſſo.

Alius ſy
rup. de
hyſſo.

Curatuf
ſis cali
de matē
rialis.

cum zuc. rosato aut violato & similia. Secundam vero rem complent euacuationes factæ cum iteratione, & factæ de quarto in quartum diem ex caliasiftila, et tereniabin et myrobalani de violis cum decoctione hyssopi facta. Et quandoq; addimus ei quod est sicut trochisci de violis & similia. Et damus inter solutium: & solutium ex moderate vomere facientibus sicut est raphanus assus cum oxymelite, aut syrupo acetoso de radicibus. Aut radices aflas & oxymel & similia. Et si corpus est plenum: & facies pilchra cum abundantia sanguinis phlebotomamus ex basilica & qñq; cum phlebotomia remouente materiā. Terciam rem cōplent administrationes medicaminū plenitudinē pectoris et pulmonis per secretū eductū sicut loch de pino, & proprie loch de fabis, et loch de hyssopo, & syrupsus de hyssopo: & confectio de orobio & similia. Humida vero & frigida tussis cura est quinq;res. Et prima quidē est digestio et maturatio cause eius. Secūda est sub tractio eius sub tractione cōi. Tertia est ductio eius editioq; ppria. Quarta exsecutio rei dūi supflui humidī eius. Quinta corrigit accidentia. Prima quidē res perficitur cum administratione medicaminū sicut in capitulo de asthma diximus. Secundam rem complent euacuationes factæ cum eo quod est sicut pilulæ cohiq; & hiera dia colocynthidos, & pilulæ de agarico, quas diximus in capitulo de asthma, & proprie cum iteratione & iteratione, & cum interpollatione administrationis rei vomitiūq;. Et si oportet vt deueniatur ad administrationem solutiorum: etiam sicut in capitulo de asthma diximus. Terciam rem complent administrationes medicinarum materiam eductum a pectore quas in capitulo de asthma diximus: & deinceps ofsedemus. Quartam rem cōplent administrationes medicaminū materiā dissolutū & resolutū & consumentū: & huiusmodi quidem medicamina consueuerunt medici exicatica vocare quæ ad ministranda sunt postq; administrationes mundificationū cōmuniū & propriorū cum iterationibus præcesserit conuenientibus: vt excicetur residuum rei. Administrare autem ea in principio est præfocare, & ponere agrum ad mortem. Administratio autē huiusmodi est fm duos modos. sicut labendo seu bibendo, aut vaporando: & nos plenam faciemus narrationem ex his. Et huius quidem summa est lambere ex myrrha. 3. j. cum melle: faciliat enim anhelitum, & consumit humiditatem. Huius etiam intentionis est styraz, & opopanax: et proprie cū ouis, aut melle, aut serapino factis ex eis pilulis cum aqua rutz, aut glutinū albotin cum melle, aut alchitran cū melle, aut sulphur cum ouis forbilibus, aut arsenicum similitur cū ouis, aut cum grano pini, et similia. Ex euaporationibus autem ad tussim antiquā est arsenicum citrinum cū aristolochia rotunda partibus æqualibus. Conscie cum butyro uaccino: & fac formas similes auellantes: & fiat suffragiū per emfci de arbutum in ieiuno. Dicitur enim q; statim liberat. Vapor sent. 10. alius. r. arsenici citrini, stercoris leporis, & farinae hor. Alij tro. det. corticum siltici, ana. fac formas cum viello oī suffu de arie. migerur cum eis tribus vicibus. Alius. r. aristolo. rotun. Alij tro. de styrcis galbani, ana. arsenici ad pondus omnium: g. Alij tro. grega cum butyro vaccino et viere. Alius. r. styrcis, de arse. myrrhæ, thuris aristolo. ana. arsenici ad pondus omnium aggrega cū butyro vaccino. Fiat suffragiatio omni die bis vel ter & bibat super ipsū aquā cū butyro ouino. Plura huius intentionis scripta sunt in capitulo de asthma: canone ultimo. Quintam rem complent administrationes medicaminū confortantium pectus & pulmonē aut elargantium: & si vigilare adsint cum sedatione tussis somnum inducentium. Sima autem sedatiū tussim cum confortatione pectoris & pulmonis est hæc. rob aut syrupsus factus ex succo granorum myrti completiorum quidē ad illud mirabilis, & hoc in tussī calida. Sed in frigida quidē cum myrrha & croco modico: pulmonis autē vulpis sic-

ci iuuamen est sublimē in calida & frigida. In calida quidē aut. j. ex eo cū syrupo myrtino. In frigida vero cum melle & aqua calida. Huius autem intentionis est crocus cum syrupo myrtino, aut cum syrupo de hyssopo, & similitur sandaracha cum melle, & nux cypressi cum vino & melle: & grana pini sunt ex rebus magnis in hac parte.

Ex medicinis magnis autem quæ sedant tussim, & pectus confortant, sunt theriaca, & mithridati, & diamulcus dulcis & amarus, & ahanasia magna & parua, & diamariæ est confectio mirabilis Rabi regis quam scribimus: & similia. Sima autem medicinarum pectus elargantium scripta est in capitulo de asthma. Sima autem medicinarum tussim sedantium & corrigentū superfluitates vigiliarum dicitur quando de medicinis fufpescientibus sermonem faciemus, si Deus voluerit. Affertur ad hunc locum plura quæ scripta sunt in capitulo de asthma humido sue calido, sue frigido, & proprie medicina quam scripsit filius Zachariæ. Filius Humain. Modus decoctionis de capillis uere confersens tussī humidæ cum calore. r. capillorum Vene. non vltimē recentium. 3. j. hyssopi, sicce, fabarū excorticatarum, feminis fenici, anisi, feminum lactuatum, portulacæ, papaueris albi, amygdalarū dulcium & amararum, hordei excorticati, ana. .v. feminis melonis, cucurbitæ, granorum myrti, ana. 3. ij. gummi arabici, alii. 3. ij. passulorum enucleatarum. 3. xv. dactylos pingues. v. ficus siccas. v. iuiuias. xxx. decoquitur in aqua lib. iij. v. q; ad lib. j. & f. & da omni mane. 3. ij. cū zucaro rosato aut violato. Et si volueris, accipe ex hac decoctione, lib. ij. & cum meibug et zuchari. 3. x. fiat syrupsus Dosis eius est. 3. j. Filius Amaran. Syrupus de hyssopo confersens tussī humidæ cum frigida. r. hyssopi sicce. 3. v. capillorum veneris liquiritiæ, ana. 3. vj. corticum radicum apij feniculi et feminis anisi, ana. 3. v. foliorū prassij. 3. ij. passulorum enucleatarum. 3. j. iuiubarum. xxx. iros fenugreci, ana. 3. ij. & f. feminis maluz & bimaluz, ana. 3. ij. sicum pinguium. vj. numero dactylorum. v. foliorū calamithi aut. j. decoquitur in aqua lib. v. usq; ad lib. j. & f. cum melle & meibug, ana. lib. f. fiat syrupsus. Dosis. 3. j. Idem loch confersens tussī & griuidum pectoris & pulmonis & est expertum. r. faring fabarum, liquiritiæ mundatæ, thuris masculi, gummi albotin, amygdalarum dulcium et amararum, ana. 3. x. feminis feniculi: anisi, croci, succi liquiritiæ. dragaganthi albi, feminis citioniorum mundatorum, papaueris albi, ana. 3. vj. calamithi, prassij, ana. 3. x. opij. 3. ij. Tere & cerne, & adde eis penidiaz. 3. xxx. Deinde conscie cum melle colato. 3. cl. & contunde in mortario: & sit dosis. 3. ij. in mane cum decocto ne hyssopi: & in sero teneat ex eo sub lingua. Democritus. Modus confectiois ad tussim humidam cum frigida. Accipe calamithi fluualis. 3. v. granorum pini. 3. vj. feminis urticæ, iros, ana. aut. j. piperis nigri, feminis lini añ. aut. ij. Oñcie cū melle chelines. Et sit dosis ab aut. j. usq; ad. ij. cum decoctione hyssopi. Idem loch bonum & expertum confersens ad idem. r. mellis. boni. 3. iij. utrellorum ouorum recentium & butyri, ana. 3. iij. Mel & butyrum decoquantur usq; dum habeant modicum spissitudinis. Deinde dimittatur modicum infrigidari. et misce cum eis vitellos ouorum cōmistiōe bona. Deinde misce piperis nigri puluerizati. 3. xij. & sumatur ex eo lambendo mane & sero. est. n. expertum. Paulus. Pilulæ quæ tenentur in ore confertur ad tussim frigidam & siccam. & sunt experte. r. myrrhæ, croci, granorum pini, granorū corti excorticatarum, feniculi, anisi, amygdalarum dulcium & amararū, papaueris albi, succi liquiritiæ, ana. 3. f. cum penidiarum partibus. iij. & lucco feniculi, humidi. Hamech filius Zachariæ. Confectio confersens tussī antiquæ, & frigidæ, & ventosæ. r. penidiarum. 3. x. prassij, capilli ueneris, hyssopi, feniculi, ana. 3. x. aut. iij. croci, calamithi, zuchari, ana. aut. ij. succi liquiritiæ pincrum

Phlebo.

Cura frigida & humide

Deco-
ctio
de
capillis
Vene.Lochad
tussim
ad gri-
tudines
pectoris
& pul-
mo.Confectio
ad tussim
humidā
Alud
loch ad
idem.Pis. sub
linguaConse-
ctio ad
tussim

Trochi- & fac formas similes auellantes: & fiat suffragiū per emfci de arbutum in ieiuno. Dicitur enim q; statim liberat. Vapor sent. 10. alius. r. arsenici citrini, stercoris leporis, & farinae hor. Alij tro. det. corticum siltici, ana. fac formas cum viello oī suffu de arie. migerur cum eis tribus vicibus. Alius. r. aristolo. rotun. Alij tro. de styrcis galbani, ana. arsenici ad pondus omnium: g. Alij tro. grega cum butyro vaccino et viere. Alius. r. styrcis, de arse. myrrhæ, thuris aristolo. ana. arsenici ad pondus omnium aggrega cū butyro vaccino. Fiat suffragiatio omni die bis vel ter & bibat super ipsū aquā cū butyro ouino. Plura huius intentionis scripta sunt in capitulo de asthma: canone ultimo. Quintam rem complent administrationes medicaminū confortantium pectus & pulmonē aut elargantium: & si vigilare adsint cum sedatione tussis somnum inducentium. Sima autem sedatiū tussim cum confortatione pectoris & pulmonis est hæc. rob aut syrupsus factus ex succo granorum myrti completiorum quidē ad illud mirabilis, & hoc in tussī calida. Sed in frigida quidē cum myrrha & croco modico: pulmonis autē vulpis sic-

Sed dicitur
tussim.

Sirupus de pralio.	purgetur, & amygdalarū dulcium, ana. ʒ. j. Confice cū melle dīsumato quantū sufficit ad ʒ. iij. Hamech Arasī. Syrupus de pralio confert tussī de phlegmate grosso, & ventositate. ʒ. pralij. ʒ. xl. liquiritiæ, hyssopi, calamei, capilli veneris, ana. ʒ. xx. radicū fœniculi, apij, ana. ʒ. x. amygdalarū mundatarū, pinearū purgatarū, fenugregi, feminis fœniculi, ana. ʒ. v. mastiches, dāseni, zinzibaris, ana. ʒ. ij. psalliarū enucleatarū, ʒ. c. tuiabæ, libellæ, ana. c. aque calidæ, lib. xxij. Dimitte die ac nocte deinde coque vsq̃dum redeat ad lib. x. Deinde adde mellis, et rob, & penidiarū, ana. lib. ij. Deinde suspēde in medicamēto croci, ʒ. j. Dosis earū ab ʒ. j. vsq̃ ad ʒ. ij. Idem Loch confert vs ipsūm. Abbe liquoritæ, amygdalarū dulcium & amararū, feminis lini assī, ana. ʒ. iij. feminis fœniculi, farinæ fabarū & pinearū mundatarū, ana. ʒ. iij. myrrhæ, croci, olibanī, dāseni, ana. ʒ. j. & ʒ. penidiarū, ʒ. ij. Confice cum rob. Et siant formæ similes lupinis: & te neat lib lingua. Sabor. Confectio. Loch deallij, confert tussī phlegmaticæ, & maturat materiam eius. bonum & expertum. Accipe alliorū mundatorū, lib. ʒ. & elix ea in aqua decoctionis cicerū, & hyssopi, sicce, vsq̃dū sunt bene discōctæ. Deinde coletur & tertur allia sicut medulla: & prōpice super ea mellis & butyri, ana. ʒ. vj. & decoquantur lento igne vsq̃ ad tertium loch. & viere, bonum est. Idem. ʒ. succi caulium, lib. v. lento igne coque auferendo spūmā eius vsq̃dum redeat ad lib. ij. Deinde coquatur cum rob, & mellis, lib. j. vsq̃dum ingrossetur, & bonum est. Idem. Loch de squilla expertum & efficax in tussī humida. educit enim ex pectore materiam eius. ʒ. succi squillæ, & mellis, ana. coquantur vsq̃dū ingrossentur. Idem. Confectio medicaminis ad tussim humidam cum frigideitate. ʒ. spicæ, croci, ana. ʒ. j. hyssopi sic cæ, pralij, ana. ʒ. ij. myrrhæ, ieros, ana. ʒ. ij. farinæ orobi, & fabarū, ana. ʒ. vj. piperis, ʒ. j. & ʒ. chemes, & carnū dactylorū, sicū pinguū, & pinearū mundatarū, ana. ʒ. vj. Confice cum lohoc de caulibus. Verum et expertum. Confectio medicaminis ex inuentione nostra. Syrupus valens asthmatis & tussī, & maturat eas, & confert vlceribus renū & vesicæ: et est medicamen bonum. Accipe ficus albas & pingues. Numer o iuuas. c. Decoque in aque, lib. v. vsq̃ ad ʒ. iij. & cum rob, lib. ʒ. zuchari, lib. ʒ. Fiat syrupus. Syrupus alius. ʒ. succi siccarum pinguū, ʒ. ij. hyssopi sicce, capillorum vene, ana. ʒ. j. rutæ, pralij, liquiritiæ, ana. ʒ. iij. radicū marathi, apij, ana. ʒ. v. anisi, feminis maluæ, ana. ʒ. ij. carnium tuiubarū, ʒ. ij. Fiat syrupus cum melle & rob, lib. ʒ. Alexander. Electuarium mundicans pectus & pulmonem & confert tussī. Accipe granorū pinearū, amygdalarū dulcium, ana. ʒ. x. dactylorū pinguū, ʒ. xv. pinguedinis sicū & chemes, ana. ʒ. j. dragagathi albi, feminis fœni, ana. ʒ. vj. ieros, ʒ. xv. Confice cum melle crudo. Dosis ʒ. j. vsq̃ ad ʒ. ij. Alexander. Ad tussim que inquietat in nocte, & non sinit dormire, & ad tussim catarrhalem. Fiant pilule ex styrace, myrrhæ, & opio, ana. croci par. ʒ. quarta. Confice cū melle aut rob. in forma ciceri. et da in sero. ij. aut. ij. aut ex myrrhæ, opio, & galbano, & pauco croco. Aut ex styrace. ʒ. j. galbani, sulphuris viui, opij, piperis, terebinthine, ana. ʒ. j. Aut styracis, zinzib. opij, croci, galbani, granorū pinis, ana. paribus aequalibus. Confice & viere. Ista enim sedant tussim antiquā & nociuam. Gal. Medicamen quod ponit Rabbī rex dicitur qd est tantæ virtutis qd nullū aliud ei equiparetur ad sedationem tussis. Est enim mirabile. ʒ. radicū opopæ, ʒ. j. & ʒ. loco radicū opoponacis ponatur opoponacis, aut. v. castorei, semi. lini assī, ana. aut. iij. feminis linæ, rutæ, aut. v. foliorū rutæ siccorū, myrrhæ, ana. aut. ij. et. ʒ. opij, croci, ana. aut. ij. & ʒ. confice cū melle colato. Et da in sero febricitantibus cum aqua calida, & non febricitantibus cum vino. Et sit dosis eius sicut magnitudo fæb. Est enim expertum & bonum. Gale. ex li	bro decem tractatū. Confectio pilularum, quarum iuuamentum est vltimatum ad tussim antiquā humidā aut catarrhale. Accipe castorei, myrrhæ, mastiches, liquoritæ, opij, galbani, anisi, fœni, enulæ & in alio rasengentianæ, hyssopi sicce, ieros, dragagathi, gumi arabici ana. croci par. ʒ. iij. certiam. Confice cum rob. Da post menses tres. Gale nus ex eodem libro. Confectio lohoc quod expertus sum ad tussim, & ad asthma ex materia grossa difficilis eradicationis. ʒ. liquoritæ, ieros, styracis liquide, phliscorū, mundatorū, amygdalarū dulcium et amararū, granorū, pinis, aut. ij. olibanī, glutini alboti, gumi, dragagathi, cinamomi, semi fœni, ana. ʒ. ij. & ʒ. faloos, myrrhæ, ana. aut. ij. chemes, ʒ. j. Tere, & sicca, & pulueriza. Medullas vero contere contritione vltima: aloe vero & myrrham infundē in rob cititer. ʒ. ij. aut. ij. mellis colati, & ceræ quantū suffi. Deinde dissolue in eo styracem. Confice contuendo in mortario cum cæteris. Et sit dosis eius ʒ. j. vsq̃ ad ʒ. ij. Inquit Gale. Faciebam hanc medicinam precedere syrupum alchemies, & hyssopi, & decoctionem corū, & alia ex maturantibus: quorum forma est apud te: & hoc tempore conuenienter vt digeratur et maturetur materia, & Gale. Trochisci cognominati assensum, & sunt trochisci, Stellæ, confertur huic tussī, iuuamentum sublimē & propriū dati cum rob. Et sit dosis a tertia. ʒ. j. vsq̃ ad ʒ. ʒ. Et sunt ex hominibus qui dant cum aqua hordei. Humani. Confectio alba cui est iuuamentū & operatio vehemens ad tussim difficilē & antiq̃ ex materia grossa viscosa: & aperit opilationes pectoris et pulmonis: & mundificat ea: & clarificat vocem, & educit saniem & materias corruptas ex pectore & confert phthi. ʒ. feminis lini assī, psalliarū enucleatarū, ana. ʒ. iij. amygdalarū mundarū et amararū, granorū pinis, ana. ʒ. ij. auellanarū assarū, ieros, glutini albotin, ana. aut. ij. thuris masculi, croci, myrrhæ, ana. aut. ʒ. j. Fac ex iros trochiscos cum lacte asine, & di mitte siccare. Deinde tere & confice cum melle: et dosis eius, ʒ. j. mane & sero teneat sub lingua. Archigenes. Confectio quæ cognominatur mirabilis confertur cum virtute Dei ad spūm sanguinis, & ad tussim chronicam & antiquā ex materia purida saniosa ex vlcere & phthi. Mundificat enim & abstergit cum virtute Dei a materia grossa & purida: & sunt vti hac medicina prudentes. Et cum sit ex fortibus, non ambigitur super ea: & confert pignificationi matricis, & paralisi, & vesicæ: & confert fluxui ventris, & periodis februm, & resistit venenis: cuius per militio hæc est. ʒ. castorei, piperis logi & nigri, styracis spicæ, costi, galbani, opij, ana. ʒ. iij. croci, ʒ. ij. Confice cū melle dīsumato quantum sufficit. Dosis eius est sicut faba, cum aqua mellis.	Pilu. ad tussim antiquā. Loch ad tussim & asthma. Trochi sciStelle Confectio alba. Confectio mirabilis.
Sirupus valens asthmatis et tussī	De fluxu sanguinis ab ore. Sanguinis exitus ab ore est fm vni quatuor modorum: aut enim expulitur tantū: & est ex parte oris aut egreditur qd rascatione: & est aut a colario, aut ex vuula, aut a palato & partibus eorum. Et quandoq̃ egreditur cum vomitu: & est aut a meri, aut a stomacho, aut a hepate, aut a sinibus eorum. Et quandoq̃ cum tussī: & est aut ex pectore, aut a pulmone, aut a canna, aut lacerto vocali, aut epigloto. Et quidem qualescūq̃ horum fuerit, est fm vnum quatuor modorum. Aut enim est fm feminam redundatio: ex aliquo sicut a venis aut arterijs: & proprie quando accidit ebullitio in sanguine, aut agitatio in apostemate sanguineo: cuius materia est facilis resolutionis. Secundus est fm feminā redundationis sicut accidit pluribus a retentione mēstruorum, & conflatione hamorrhoidum non fm sapientiam, sicut accidit pluribus propter exuberantiam sanguinis in toto. Tertius vero ex ruptura veng: & apertione eius cum vulnere: aut sine vulnere. Quartus ex vlcere & corrosione super venam. Sanguinis autem qui expulitur, dicta cura est i cap. de vulneribus & vlcibus oris et partium eius. Cum vero egreditur.	De fluxu sanguinis ab ore. Sanguinis exitus ab ore est fm vni quatuor modorum: aut enim expulitur tantū: & est ex parte oris aut egreditur qd rascatione: & est aut a colario, aut ex vuula, aut a palato & partibus eorum. Et quandoq̃ egreditur cum vomitu: & est aut a meri, aut a stomacho, aut a hepate, aut a sinibus eorum. Et quandoq̃ cum tussī: & est aut ex pectore, aut a pulmone, aut a canna, aut lacerto vocali, aut epigloto. Et quidem qualescūq̃ horum fuerit, est fm vnum quatuor modorum. Aut enim est fm feminam redundatio: ex aliquo sicut a venis aut arterijs: & proprie quando accidit ebullitio in sanguine, aut agitatio in apostemate sanguineo: cuius materia est facilis resolutionis. Secundus est fm feminā redundationis sicut accidit pluribus a retentione mēstruorum, & conflatione hamorrhoidum non fm sapientiam, sicut accidit pluribus propter exuberantiam sanguinis in toto. Tertius vero ex ruptura veng: & apertione eius cum vulnere: aut sine vulnere. Quartus ex vlcere & corrosione super venam. Sanguinis autem qui expulitur, dicta cura est i cap. de vulneribus & vlcibus oris et partium eius. Cum vero egreditur.	Exitus sanguinis ab ore ij duplex
Electuarium mundicans pectus & pulmonem	De fluxu sanguinis ab ore. Sanguinis exitus ab ore est fm vni quatuor modorum: aut enim expulitur tantū: & est ex parte oris aut egreditur qd rascatione: & est aut a colario, aut ex vuula, aut a palato & partibus eorum. Et quandoq̃ egreditur cum vomitu: & est aut a meri, aut a stomacho, aut a hepate, aut a sinibus eorum. Et quandoq̃ cum tussī: & est aut ex pectore, aut a pulmone, aut a canna, aut lacerto vocali, aut epigloto. Et quidem qualescūq̃ horum fuerit, est fm vnum quatuor modorum. Aut enim est fm feminam redundatio: ex aliquo sicut a venis aut arterijs: & proprie quando accidit ebullitio in sanguine, aut agitatio in apostemate sanguineo: cuius materia est facilis resolutionis. Secundus est fm feminā redundationis sicut accidit pluribus a retentione mēstruorum, & conflatione hamorrhoidum non fm sapientiam, sicut accidit pluribus propter exuberantiam sanguinis in toto. Tertius vero ex ruptura veng: & apertione eius cum vulnere: aut sine vulnere. Quartus ex vlcere & corrosione super venam. Sanguinis autem qui expulitur, dicta cura est i cap. de vulneribus & vlcibus oris et partium eius. Cum vero egreditur.	De fluxu sanguinis ab ore. Sanguinis exitus ab ore est fm vni quatuor modorum: aut enim expulitur tantū: & est ex parte oris aut egreditur qd rascatione: & est aut a colario, aut ex vuula, aut a palato & partibus eorum. Et quandoq̃ egreditur cum vomitu: & est aut a meri, aut a stomacho, aut a hepate, aut a sinibus eorum. Et quandoq̃ cum tussī: & est aut ex pectore, aut a pulmone, aut a canna, aut lacerto vocali, aut epigloto. Et quidem qualescūq̃ horum fuerit, est fm vnum quatuor modorum. Aut enim est fm feminam redundatio: ex aliquo sicut a venis aut arterijs: & proprie quando accidit ebullitio in sanguine, aut agitatio in apostemate sanguineo: cuius materia est facilis resolutionis. Secundus est fm feminā redundationis sicut accidit pluribus a retentione mēstruorum, & conflatione hamorrhoidum non fm sapientiam, sicut accidit pluribus propter exuberantiam sanguinis in toto. Tertius vero ex ruptura veng: & apertione eius cum vulnere: aut sine vulnere. Quartus ex vlcere & corrosione super venam. Sanguinis autem qui expulitur, dicta cura est i cap. de vulneribus & vlcibus oris et partium eius. Cum vero egreditur.	Exitus sanguinis ab ore ij duplex

ditur cum rascatione cura dicta est in cap. de fluxu sanguinis nariū, & in cap. de vlcibus vuuale & palati, & in cap. de alcola. et conferunt eis gargaziones ex rebus stypticis: & si non tollitur, phlebotomeur ex cephalica phlebotomia subtili vice post vicem. Et si alia quæ sunt dicta tibi. Egressionis autē sanguinis cum vomitu cura est tres res. Prima est rectificatio mēbris a quo est passio: Secunda est, ut fiat diuersio: & hoc fit cum subtractione sanguinis ex vena feruente illi mēbro, & cum applicatione venosorum super ipso, & similibus. Et si est a corpore toto, propter exuberantiam sanguinis in ipso, siue phlebotomia cum iteratione ex basilica, nunc dextra, nunc sinistra, & quandoq; ex saphenis: & hoc quidē differenter. Nam si solum in quantitate exuberat, phlebotomia larga necessaria est, vel mediocriter largiatis. Si autem acuitas & inflammatio sit in sanguine cum subtilitate & ebullitione subtili phlebotomia vendit est. Tertia est administratio rerū conglutinantium et consolidantium sicut competi ex his q̄ dicemus. Nunc vero eorum quæ compingunt, & ingrossant sanguinem ex his quæ dicemus. Sanguinis autē egressio cum tussis est ex pectore aut pulmone: & eius cura est praua. Dixit. n. Hippo. Scire autē sanguinis ex pectore & pulmone si concomitatur spū putredinis, & post illud phis, & post illam desperatio & mors. Verū quod est ex pectore est minus suspectum: eo quod est ex pulmone. Raro quidem solutio continuatur in pulmone sanatur: & illud est propter quingres res. Et prima quidem res est, qm̄ motio resistit consolidatio: imo addit ad ipsam, & dilatat eam. Et nosti q̄ pulmo in similitudinem solum fornicis dilatat & confringitur continue ob causam vitæ. Secunda vero est, quæ sanies in spongioso membro diu retineatur: & diu retenta magis acuitur: & magis acuta profundat vlcera. Tertia est qm̄ solutio continuatur cadens in pulmone dilatat ipsum & retardat officium eius quod diximus: quare sumi cādi difficulter egrediuntur: imo cumulantur in solutionis loco, & inflammantur, & addunt ad solutionem: & dispersi per corpus sunt causa desiccationis membrorum, & febris hectice. Quarta est, qm̄ pulmone caro multæ passibilis est, & teneritas cito subiecta putrefactioni: & illud adeo qm̄ nutrimentum, eius est ex sanguine subtili & acuto, & est ipsum receptaculū phlegmatis, quare cito fit in eo repugnatio cōtrarietatis in aliterum: & ex hoc cito accidit putrefactio & corruptio.

Quinta est subtilitas eius cataris paulatim vulnerantibus & vlcérantibus. Ex his autem patet, q̄ ex pulmone sanguinis excreatio, aut in eo continuatur est solutio suspectior. Et quidē Hippo. dixit sanguinis secretus ex profundo qualiscūq; ascendens suspectus est: si superioribus autem fluens non est suspectus. Egressionis autē sanguinis ex pectore aut pulmone cura est s̄m duas intentiones, vniuersalem, & particularem. Vniuersalis autem intentio est quatuor res. Prima est sanguinis adequatio. Secunda est diuersio. Tertia est mundificatio. Quarta est acciditium correctio. Primam igitur rem complet correctio nes cadentes in exuberantia in qualitate & quantitate sanguinis, aut in vitæ res. Et quantitate quidem cum diminutione cibi & potus, & dimissione vini, & si exulari non potes: si multæ permissionis cum aqua, et sic vinum stypticum. Et dimittit dulcia, & pulmenta ex lacte, & frumento, & tritico, & vitæ omnia generaliter quæ dilatant, & multiplicat sanguinem ex his, quæ comeduntur & bibuntur. Er abhorret quietis superfluitatem multiplicentem materiam somni, & proprie sibi radq; solis, & lunæ & abhorret laborem in horis vehementis caloris, laborē agitariū, & clamorem, & iram, & portationes ponderum & coitus superfluitatē, & frequentationes balnei dulcis, & similia. Et si contentus sorbitionibus factis ex sauch hordei & risq; & milio, & conceditur caesus recens & lac ex quo extractū sit butyrum et fructus stypti-

ci. Et ex oleribus portulacæ, & lactuca, & endiuia, & atriplices, & cucurbitæ, & citruli. Et ex carnis perdicum, turdorum, & minutarum auium minus pinguium, leporeis, & similibus decoctæ cum fructibus stypticis, & succis eorum. Et ex granis comedant lentes excorticatas, & mes, sauch & hordei, & risum, & milium gigners, & farinam fabarum. Ex piscibus pisces deglens in locis petrosiss, et cancos aquarum dulcium coctos in lacte sine butyro, & aqua hordei: & quæ hoc cursu procedunt. Bibant autem aquam rosatā, aut decoctionis rosarum, & aquā de minera ferri, aut aquam in qua extinguitur ferrum cū rob myrrino, aut aquam hordei decoctionis cancorum, aut dulcis & similia. Si autem peccatum sit ex parte acuitatis sanguinis & ebullitionis sedamus id cum rebus extinguentibus inflammationem, & ingrossantibus sanguinem. Si cut sunt proprie cibi & potus frigidi, & proprie styptici et extinctiui inflammationis sicut cibi congelati ex lentibus cum succis aliquibus stypticis, aut ex cucurbita, aut citrulis, & portulacæ: est ex rebus mirabilibus ad illud. Sedat enim inflammationem, & stringit sanguinē: & conceduntur eis cibi pauca acetositas, sicut cerofchiæ, & sumachæ, & cucurbita cum granis acrisbus & dulcibus, aut mugis tritis cū granis suis, & carnes pullorum: et parauit auium cum succis stypticis & cōgelatum ex eis. Et confert eis in uamentum magnum administratio pillulæ assis conglutinatæ in aqua rosata cum coriandro albo. Similiter autē semen portulacæ cum aqua rosarum: & hoc in matutinis. Hæc enim ingrossant, & impingunt sanguinem. Huius etiā intentionis est lac acetosum extracto butyro ex eo, & si exinguitur in eo ferrum, magnificat ut operatio: & casus recēs est bonus eis: & laudantur eis iuuibæ, & aqua decoctionis earum, & fructus styptici & succi eorum & similia. Et ex rebus etiā sanguinis inflammationem et acuitatem sedantibus sunt emplastrationes & epithemata circa hepar & cor ex rebus & succis frigidis & stypticis: & appositiones aliquæ veri frigoris cum aliquibus eorum circa ipsam sedere in aqua frigida: & similia quæ diximus in capitulo de fluxu sanguinis ex naribus. Si autem peccatum in quantitate sanguinis simul & qualitate fuerit: tunc nostrā occupatio erit circa vtrumq; secundā rem completā administrationes phlebotomice cū iterationibus si oportet ex vena basilica: nunc dextra, nunc sinistra brachii mediocriter apertioribus solum in quantitate sanguinis exuberantibus subtilis apertioris sit subtilitas & acuitas dominatur in sanguine. Et quandoq; conuertimus sanguinem ad longinquam diuersitatem sicut ad partes inferiores et hoc cum phlebotomia saphenæ, & ventosatione crurū et scarificatione in ipsis. Et quandoq; exigit dispositio hemorrhoidum aut menstruorum prouocationē, & facimus id. Et conferunt ventosationes in hypocondrijs sine scarificatione. Et dixit Rufus, quandoq; accidit mulieri vespere sanguinem postq̄ lac delinit in mamillis eius, & restri- cuitur est prouocato lacte & accidit ei illud tertio: & curata est post exuberantiam lactis. Terciam aut rem completā administrationes medicaminum sanguinem mundificantium, & si quidem fuerit acuitas, & inflammatio, & ebullitio in eo propter mistionem cholerae acutæ in ipso oportet evacuatur cholera prius. Demde phlebotometur. Hoc enim est s̄m canonem artis. Demde sequat ur infrigidatio, & si oportet vltima infrigidatio. Cholera autē euacuat, cum aqua fructuum: facta ex eo quod mulgetur ex seminibus portulacæ prius assis. Et in reubarbaro est virus mirabilis in hac parte. Euacuat. n. choleram et stringit de proprietate sanguinis, & proprie cum succo lingue aris: aut cum aqua quæ mulgetur ex seminibus portulacæ. Si autem phlegma abundat cum sanguine faciens exuberare ipsum, euacuetur phlegma cū eis quæ scis. Deinde phlebotometur. Et ex eis etiam quæ mundificant sanguinē ad-

Potus.

De portulacæ.

Cura fluxus sanguinis vomitū

Quingres de causis solutio continui pulmone raro sanatur Secūda.

Tertia.

Quarta.

Quinta.

Cura fluxus sanguinis ex pectore aut pulmone

Potus.

Morus.

Cibus.

Corpo-
ra adspu-
rum san-
guis ex-
posita.

Cg cor-
porales.
huius
passio.

Sanguis
niseruo
re reprimi-
mentia.

ministraciones clysterium debilius & si oportet, habent acuitate ex his quæ scis: nisi timueris agitationes fieri in ipsis: & proprie apud ebullitionem eius. Tunc autem oportet bladii cum clysteribus debilibus. Hæc est enim operatio fm sapientiam. Quia rem complent nunc abstinencia, & cessatio, a rebus mouebus & agitantibus sanguinem. Nunc autem preuentio: præferuato a fluxu eius: & proprie in exposto ad illud. Nunc vero remotio nocu- mentis facientes cadere in illud. Res autem mouebus & agitantibus sanguinem sunt cibi acuti, & medicina acuta, & la- bor vehemens, & ebrietas multa, & rixæ, & vociferationes, & casus, & percussio, & his similia. Expositi autem ad spum sanguinis sunt habentes pectus strictum & nudum, & humeros sicut curuatur a larum, & collum subtile, & lumbi & depressum inter alas & humeros: & frequenter eis iussicula cum punctura interdum, nunc apud dextram, nunc apud sinistram spatula, nunc apud aliquam mamillarum. Hos autem preuenimus ne cadant in illud cum phlebotomia ex basilica et inclinatione sanguinis ad inferiora cum phlebotomia laphæna. & positione ventosarum & prouocatione hemorrhoidum aut menstruorum: & fricatione facta in extremitatibus & correctione in sex generibus rerum scitis. Et hæc omnia maxime obseruanda sunt proprie in principio veris et in toto vere. Est, n. tempus exuberare faciens sanguinem. Nocumenta autem facienda cadere in spum sanguinis sunt sicut catarrhus acutus, sanguis vehemens, apostema pleureticum, aut peripleumonicon aut hepaticum: & ex his est retio menstruum, & constructio hemorrhoidum cōsuetarum fluere. Et quidem iā catarrhi curam scripsimus & cussis. Et in pleuriticiquidem & peripleumonici sanguineis apparet spum: ipsum est iussicula laudabile. resudat. n. ex apostemate aliquid post aliquid ex eo, q. materia est resolubilis non prohibita propter adhærentiam aut compactionem. In asate autem hepatico est eius apparitio aliquid causa ad malum, & proprie cum apostema est magnum exuberans. Et quandoque est signum boni & proprie apud resolutionem ipsius. Hemorrhoidum autem aut menstruum constructus non fm sapientiam si faciat cadere in illud: aut si sit suspitio de illorum eorum prouocatione excusat a susceptione vel susceptione, sicut Gale. super verbis Hippo. dixit. Inquit. n. chronicus hemorrhoidum fluxus totaliter constructus et subito cadere facit in hydroplum, aut mania, aut sanguinis creatum & phthisim. Particularis autem intentio habet quatuor modos. Primus cogit vertere intentionem nostram ad curationem creatus sanguinis: qui contingit propter resudationem ipsius. Et si quide fuerit ab asate sanguine, cuius materia potuit in resolutione alicuius casus post aliquid curari non indiget est. n. significatio salutis: Si autem fuerit fm semitiam resudationis ex venis pulmonis aut arterijs, vel etiam pectoris propter agitationem & ebullitionem eadem in sanguine, dabimus medicamina sanguinis feruorem reprimenda, & ipsum compingenda. Et huius operationem facietium summa hæc est portulaca proprie cōmasticata frequenter & parum post parum deglutitus eius succus potest strin- gere sanguinem, & sedat ebullitionem eius, & cōpingit ipsum. Et similiter semen eius assum & tota planta ipsius etiam fm omnem modum ad administrationem eius. Et similiter alba papauer assum. Iubus autem sunt huius intentionis fm omnem modum ad administrationem eorum. In mucilage sunt piluli cum lapide hamatite dissilget iolo & conrito co- hæsione vltima inest viridis mirabiliter similiter in coriandroi et similiter in lapide hematie cum succo arnoglossæ. Piliolum autem assum & conquisatum cum aqua expressiois portulacæ, aut seminis eius vsqum fiat mucilage non sumet ad id mirabile. Et similiter semen hyoscyami cum succo arnoglossæ huius etiam est intentionis fac co- etam cum lapidibus fluuialibus, aut cum ferro ignito, prius extracto butyro ex eo. Et similiter hæc acetosolum extracto

ex eo butyro, & caseus recens similiter. Lutum autem asse- men, & lutum armenum et sigillat sunt ex medicinis ve- ris ad illud, & proprie cum succo plagiinis. Ita. n. cum virtute infrigidationis & conglutinationis: & ex eis cum posita sunt vltima ad id: & quæcunq sunt huius intentionis. Et laudantur eis aqua ferri, et aqua pluuialis cum gummi arabico assu, aut dragagatho. Et laudatur eis etiam aqua hordei: & proprie assu cum caneris fluuialibus, aut spodio, & similibus. Et quandoque exigit necessitas apud vehementem agitationem, et vigilas vt cum eis aliqua ex narcoticis tribuamus, et tunc facimus id cum cautela. Secundus modus docet vertere intentionem nostram ad curationem eius sciatum sanguinis qui sit fm semitiam reditacionem: huius curam iam diximus, quando modus diuertendi fluxum sanguinis docuimus. Tertius modus qui est ad curandum apertionem aut rupturam venæ cum vulnere aut sine vulnere indiget ad ministracione medicaminum typticorum, & consolidatoriorum. Et hoc quide facietium summa hæc est: sang. drac. pprie & charabæ & bolus, & litum sigillatū, & balustis, & rosa, et cornu ceruinū adustū, et coralli adustis chachie, & hypocytis, & cortices flores granatorij, & hēmaritis, & gumi assum, et mumia, et reubarbarū proprie assum, et cortices thuris, et cortices mastiches, et coagulum leporis, et coriandrum, et semen lingus, aris- ris, et capita, et virgula rosarum, et fructus et folia myrti, et spodium, et cortices canerorū vsuorum et similia. Fundamentum autem et medicamina cum quibusq. misce- & propinanda sunt, vel aqua corum, hęc sunt. Succus proprie plagiinis, et succus albuti sandani, et succus portulacæ, et succus albedarogij, et aqua alsaue et aqua pluuialis insulsiois gummi assu, et aqua rosata, et succus citoniorum, et mīua, et succus granorum myrti, et syrupus ex eis, et mucilago piluli, et semen citoniorum, et aqua sumachi et similia. Medicinas autem compositas scribemus post, si Deus vo- luerit, de quarum summa est zuchari rosatum proprie: est enim medicamen eis benedictior mīua, et syrupus de ro- sis siccis, et syrupus de iuibis, et syrupus de myrtinis, et syrupus de pomis typticis, et trochisci de charabæ, et trochisci de terra sigillata: quorum memoriā fecimus in an- tido. Medicamina autem quæ ad ministrantur emplastra- do aut liniendo extra. Summa hæc est. Oleum rosatum cum mastiche, aut oleum myrtinū, et ex eis est oleum de citonijs, et oleum nardium, et succus coriandri humidū cum fauich, aut farina hordei, aut cum sandalis, aut spodio et ro- sis cum modico canphoræ. Hęc. n. emplastra conferunt. Vel accipe acatij, hypocytidos, faring fauich, et fari. orbi- ana. Conscie cum albu. oui, et superpone. Vel accipe pul- uerem huius subtilissimū, et ad ministrat cum albu. oui. Et qui- detur de rebus melioribus in hac parte est subtiliter inqu- rere ad inuestigandum locum vehementis doloris. Illic. n. emplastra, et linimenta vtilissima ponentur. Quar- tus autem modus docet abscindere causas ulcerationis et corollionem eadem in partes pectoris et pulmonis: et proprie pulmonis fm plurimū hōc. n. est id quod est su- spectum et timorofolum maxime: et huius quidem curatio- nem scribemus in capitulo de plethi, si Deus voluerit et per- miserit curari huiusmodi. Gal. si accidit spum sangui- nis a catarrho: necne consideratio nostra, verum sit acutus, aut nō acutus. Et si fuerit quidem acutus et cholerico, aut sanguinosus, sedabimus impetum acuitatis eius prius tum regimine bono distincto in capitulo de catarrho. Postq. autem vehementia acuitatis sedata fuerit, soluat ura cum eo quod est, sicut insulso myrobolano et simi- lia. Et si fuerit sanguinosus, cū eo quod est sicut pilule co- chire. Deinde precipimus cum phlebotomia de vena cephalica phlebotomia subtiliter si oportet cum iteratione et fricamus extremitates eius vice post vicē: et trahimus materias eius a capite cum clysteribus acutis: et si oportet, fortis acuitatis, et cum positione ventosarum in curibus

Venā ru-
ptam cō-
solidatā

phūm
uoc ob-
solū ai-
tū: q. o-
iūm
ex mōm
iūm o-
iūm o-
iūm o-
iūm o-

Zucha-
rum ro-
satū est
eis me-
di. bene-
dicum.

Docu-
mentum
et nūc
q. aug-
q. aug-
q. aug-
q. aug-

Com-
1

auo 14

aud

& super hemorroidas post apertionem earum cum phlebotomia. Et confert eis post illud administratis aqua hordei cum cancis fluuiatilibus: et syrupus de papauere. Et si indigei medicamina fortiore: datur trochisci ascendentes quorum remanorabimur post. Et fortius est eis trochisci de charabe, & proprie cum syrupo de papauere, aut syrupo myrrino, aut rob eius. Et si res fuerit prauior non est excusatio administrationis medicinarum fortium: sicut theiaca proprie & mithridati, & athanasii, & trochisci Stelae, & simulum. Et iam quidei mulieri cuidam, & pluribus post illam cui acciderat spumum sanguinis ex catarrho est mensurauimus regimina, quae iam diximus, & instituiimus post illa vi ponereimus super caput eius & proprie in parte tuihendeg medicamen ex fumo columbino postquam egressus est balneum, & adiunximus, & dedimus si theiacam rectem anni fusi faceret tam dormire, & in crastinum inuinximus fricare extrema ipsius, & constringi instituit, & administrati ex theiaca recentis quantitate minorem & minuius quotidie quantitate eius, donec deuenimus ad administrationem solus mellis ut mundificetur pulmo sufficeret: et non recessimus ab administratione alioquin ex rubificantibus super partem, quae dicitur tuihendeg, & ab affluente electricationis extremitate, donec diuerteretur catarrhus: & remansit nobis post hac sola vna necessitas. I. vi consoli daretur vultus: & dedimus ei phylionium persicum, & interdum trochiscos de luto sigillato cui zucharo rosato: & quoniam zucharum rosatum solum in quantitate multa: & secius interpollauit in administratione ipsorum vicissitudines: & quando ex eorum vlti fringebatur anhelitus conuertebamus studium nostrum ad administrandum res quae dilatant ipsam, & educunt sanietem, sicut proprie decoctiones hyssopi & similia: & cum elargabatur anhelitus, tunc reuertebamur ad phylionium, & trochiscum, & zucharum rosatum cui hac vicissitudine: & sanata est. Et non est modo comprehensibilis numerus eorum qui fatigati sunt fimo doctrinae hanc. Filius Zegar. Confectio trochiscorum conferentium tussi et spum sanguinis. R. gummi arabici, boli armeni, ana. 3. x. seminis portulacae. 3. ix. spodi, foliorum rosarum, & seminis carui, ana. 3. iiij. draganathi, amyli, ana. 3. v. Fac trochiscos cum succo linguae arietis & cum aqua coctis. Idem. Confectio trochiscorum de papauere conferentium creatui sanguinis, & tussi cum febre, & doli pectoris, si Deus voluerit. Accipe rosatum, gummi arabic. ana. 3. iiij. amyli, papaueris drag. succi liqui. ana. 3. iiij. spodi, croci, ana. 3. f. Confice cum triplicato melle, aut robori: & cum tereniabim: & aqua. Idem. Confectio trochiscorum haematitiorum exportum suuamentorum ad creatum & spum sanguinis & manationem eius vnde curip. R. corticum cancorum fluuiatilis lassorum. 3. xvi. coriandri ass. 3. vii. seminis papaueris. 3. xv. boli armeni, & terrae sigillatae, ana. 3. vi. seminis portulacae. foliorum rosarum cum capitibus suis, gummi arabici, draganathi, ana. 3. v. lapidis hematitiosi. 3. iiij. eustithidis, acaciae, cornu cerui adusti, charabe, balaustiae, seminis myrti, ana. 3. iiij. conculmarum incensarum. 3. ii. margaritarum non perforatarum. 3. f. Fac trochiscos cum succo linguae arietis. Rx bus mirabilis iuuamenti sunt trochisci de terra sigillata, & trochisci de charabe dicti in antido. Dial. Portulaca sanguinis spum fedat ex pulmone: & proprie masticata, & frequens succi ipsius deglutitio & similiter semen eius.

Quid sit
cium sit
cuidam
mulieri
spum
sanguis
habent.

Trochi.
ad spum
sanguinis
et tui.

Trochi.
de papa
uere.

Alij tro.

De portu
laca.

Sedene

gi uel se

denegi

emarites

lapis de

coagulo

leporis.

guinis ex percussione aut casu: & sit potio ipsius kirat. 3. & proprie cum vino styptico. Andromachus. Confectio trochiscorum ad spum sanguinis: & creatui eius. R. acaciae. 3. iiij. rosarum, balaustiae, ana. 3. vi. gummi arabici. 3. iiij. draga. 3. f. Confice cum aqua pluuiali. Dosis. 3. f. cum aqua frigida: & est expertum. Paulus. Confectio trochiscorum retringentium creatum sanguinis. etiam si sit antiquus: & sedantum agitationes, & inducentium somnum. R. acaciae, scendene, lotae, hipocytidos, balaustiae, florum mali granati, ana. 3. v. gallarum. 3. f. & f. opij, et croci, ana. 3. iiij. Fac trochiscos cum aqua pluuiali, dosis aut. f. cum aqua frigida. Filius Zachariae Arali. Confectio trochiscorum sedene. conferentium spum sanguinis & eius manationi vnde curip. & sunt experti. R. thuris, sanguinis draconis, balaustiae, ana. 3. iiij. & tertiam alterius charabe. 3. f. scendene, terrae sigillatae, ana. 3. iiij. aluminis. 3. iiij. f. opij, cinamomi, an. 3. iiij. hyocymae. 3. f. & f. Fiat ex eis trochisci. Et sit dosis. f. cum albedagori aut aqua posita aut linguae arietis. Idem confectio epiphematis quae linatur pectus: & sedat dolum, & retringit sanguinem, & consolida, & limitur super stomachum apud vomitum sanguinis & vesicam, & super renes apud iuncturam sanguinis, & persaratur in matrice apud superfluitatem menses, & stringit fluxum hemorroidum. R. succi eustithidis, acaciae, drag draconis, gallae, balaustiae, croci, gummi arabici, myrrhae, boli armeni, opij, ana. Fiant trochisci: & lini ex eis vbi oportet. Sabbor. Confectio papaueris conferentis cum auxilio Dei ei qui spum sanguinem propter acuitate, & inflammationem, & dolum pectoris, & pleuresim. R. rosarum gummi arabici ana. 3. iiij. amyli, draganathi, papaueris, an. 3. iiij. spodi, croci, ana. 3. f. succi liquiti. 3. f. Confice cum syrupo de papauere: da cum aqua pluuiali, & syrupo myrrino, aut rob eius, aut syrupo de papauere. Idem. Confectio trochiscorum conferentium spum sanguinis, & emanationi eius vnde curip. R. luti sigillati. 3. iiij. boli armeni, amyli, rosarum, ana. 3. iiij. charabe, granorum myrti, ana. 3. vi. cancorum vltorum, seminis portulacae, ana. 3. x. corallorum, draga. spodi, ana. 3. v. gummi arabici, scendene, succi liquitissae, ana. 3. iiij. Confice cum succo portulacae, & aqua rosata: da cum aqua pluuiali. Isaac israelita. Confectio medicamentis confers creatui sanguinis a pectore & pulmone, & emanationi eius, & vomitu, & hoc medicamen non permittit cadere in phthim. Accipe phlij ass. 3. xv. granorum portulacae assorum, gummi arabici, ass. boli armeni, ana. 3. v. papaueris albi, lactuce, ana. 3. x. charabe assae, rosarum cum pedibus suis, ana. 3. iiij. coralli ass. 3. iiij. Terre omnia sicut alcohol. Dosis eius est. 3. f. cum aqua frigida mane & sero. Et sit cibis eorum vltellu ouorum, & pedes arietum & haedorum. Idem. Confectio lohoch quae administratur ad manationes sanguinis ex pectore et pulmone ad spum sanguinis. R. draganathi, gummi arabici, sanguinis draconis, boli armeni, rosarum, amyli spodi, ana. 3. iiij. scendene, seminis arnoglossae, papaueris albi, mumi, acaciae, succi eustithidis, ana. 3. iiij. penidiarum, fahar. 3. iiij. Confice cum syrupo facto ex rosis siccis: quantum sufficit: aut cum syrupo myrrino, et administretur. Phylim. Confectio phylionum persici vehementis virtutis ad manationem sanguinis vnde curip. & creatum eius cum tussi, et sine tussi, et super fluitatem menses, & dolum, & hemorroidum et egestionem sanguineam, et ad mulieres pregnantes, quibus erumpunt menstrua, et conseruat fetus in matricibus earum. Cuius haec est permittio. Accipe papaueris albi, hyocymae, ana. 3. xx. opij, terreg sigillatae, ana. 3. x. scendene, croci, ana. 3. v. castorei, spice euphorbij, pithetri, margaritarum non perforatarum, karabe, gedoariae, doronij, ramich, ana. drach. 3. camphore, drach. 3. teriani. Confice cum melle rosato colato quoniam sufficit. Dosis. 3. f. vsq. ad. 3. f. cum succo arnoglossae, aut cum aqua rosata, et modico vini puri.

Trochi.
ad spum
sanguis.

Trochi.
de emat
ite.

Epurhe
ma p
se
datione
doloris
et restri
ctioe sa
guinis.

Confe
ctio de
papa: va
lens ad
spum sa
guinis.

Trochi.
confer
respon
sanguis.

Medica
men bo
num ad
spum
sanguis.

Lohoc
ad spum
sanguis.

Phylo
nium op
mum a
creatui
sanguis.

Pro p
gnanti
bus me
struanti
bus.

De pleureſi.

Quid ſit
vera ple
ureſis.Quid
nō uera.Quid
nō uera.A q̄ hu
moreſit
vt pluri
mū pleu
reſis.Quot
modis
termina
tur pleu
reſis.De cura
pleure
ſis p̄ re
ſolutio
nem.Quali
ter ſuſpe
ctū ē re
percute
re mate
riā pleu
reſis.

Pleureſis autem quedā uera: quedam nō uera. Et ue
ra quidem eſt apoſtematio cadens in panniculis &
laccris diſtinguens inter uelamen diſtinguens
magnum & coſtas: & proprie ſecus extremitates coſtarū
terminatur in pectore aut ſub eo: aut accidens in panni
culo diſtinguente: & eſt diaphragma. & eius materia eſt
ſanguis: aut ſanguis cholericus: aut cholera pura. Et non
uera quidem pleureſis eſt: quæ ſit in uelamine, & lacerto
extrinſecis cooperientibus pectus & diſtinguētibz inter
coſtas & cōmiliuras earum: et cōmunicātibz cum cūter
eius materia, aut eſt phlegma putrefactum & inſāma
tum: & hoc eſt raro: aut melancholia: & hoc eſt rarius. Et
illa quidem quæ fuerit in uelamine diſtinguente coſtas cū
cōmunitate cutis minus ſuſpecta eſt I uelamine quod ſub
coſtis magis. Quæ autē in uelamine diſtinguente eſt pra
ua. Fit. n. cum permiſtione intellectus circa augmētum &
ſtatum eius: & illud ideo, qm̄ cōmunicat cum cerebro me
dante neruo magno: quoniam quid dirigitur & dilatur in
ſubſtantiam panniculorum. Et quidē cōmune eſt intrin
ſecis & extrinſecis panniculis ab omni materia apoſtema
ti poſſe. uerū ſa ſanguine & cholera frequentius phlegma
te & melancholia rarius: & illud ideo quoniam ad mem
brum panniculare. & denſum & raro groſſum: aut viſco
ſum penetrant. Pleureſis autem qualiſcūq; fuerit: aut re
ſoluitur, aut ſuppuratur, aut permutat. Ars autē & inge
natio ad reſolutionē ipſius eſt ſm̄. vij. res. Et prima qui
dem eſt reperiſſio materiei. Secunda eſt regimen inge
nitarium quod requiritur ſcientia utrum ſit a plenitudine
humoralis, aut uentoſi. Tertia eſt diuerſio materiei.
Quarta eſt ſubtractione eius ſubtractione cōmuni poſt di
geſtionē ipſius. Quinta eſt educio ipſius educatione pro
pria poſt preparationem eius. Sexta eſt correctio accidē
tium. Septima eſt regimen uitæ eius quod in tota prote
latione curę extendendum eſt. Et primā quidem rem cō
pleat adminiſtrationes medicaminum membrū confortā
tium, ipſiſq; virtutē cōadunantium vt non recipiat nec
ipſum vincat: quæ ad ipſum ſua materia. Et ex hoc quidē
facientibus eſt emplatriſto facta ex lenibus excorciatis
coctis cum aceto, aut ex farina fabarum cocta cum aceto,
aut ſauich cum aceto. Et fortius eis eſt emplatriſto ex len
tibus non excorciatis, lotis in aqua calida, deinde coctis
cū aceto. Huius eſt intentionis eſt euaporatio facta cū ſpō
gia inſuſa in aceto decoctionis roſarū: aut balauſtiarū, aut
ſimilium. Verū hoc eſt ſuſpectum, niſi cū materia pauca
fuerit aut in principio principiant cum nondum materia
repletiſt in locum. Et hæc quidem cauſa eſt vt adminiſtre
tur regimen diuerſum in eodē tunc. hec. n. cura eſt ſm̄ ſa
piētiam. Secunda rem cōpleat adminiſtrationes eua
porationis nunc humidiorū, nunc ſeciorum, ſicut diſpo
ſitio materiei exigit. Et precipimus ſpongiam marinā
aqua calida inſulam & expreſſam aliā euaporatoria præ
dere, prius tamen loco palma manus leuiter fricato. & op̄
vt ſit ſpongia lata & ampla ex omni parte circūdans.
Et oportet inter carnem & ſpongiam pannum antiquū ſub
tilem & ſiccum interponi: ſupra ſiccum alium permuati
ſingulis iterationibus abſq; iterationibus adminiſtrationis
ſpongiz: & op̄z eſſe aquā dulcē ac leuem: & qñq; decoctio
nis chamomillæ aut anethi: aut ſimilium. Et aqua ſalfa eſt
fortior aqua dulcis: & hoc qñ oportet: & quādoq; factum
illud cum uelica aqua calida ſemiplena. Ex bonis euapo
ratorijs eſt aqua decoctionis ſurfuris: & chamomillæ, aut
anethi aut herbæ uittri: & adhuc facillationes ex herba vi
tri & ſurfuris: poſtq; calefactum fuerit in latere calido ſup
quem toratum prius fuerit acetum permiſtum aqua: aut
cum aqua ſola, aut aqua ſalfa ſm̄ q; exigit diſpoſitio mate
riæ: & quādoq; mādēſcit in aliquo eorum prius. deinde
caleſcit & ſuperponitur. Et fortius hæc eſt euaporatio
rium factum ex orobis, & ſeminibus aut ſolijs caulium &

aceto poſſitis ſuper ſanam imbibitū oleo aut oleo anethi.
no. Ex ſiccis autē euaporatorijs eſt facellatio facta cū ſurfu
re & ſale calefactis, aut miſto & ſale calefactis, aut panico
& ſale. Ex medijs inter humidum et ſiccum eſt vas neſſus:
aut tertium aqua calida plenum: & oportet vt ſit vas am
plum conuexum vt ex omni parte circundet. Et quidem
ſuper oibz his canon eſt: quæ ſemper obſeruari iubemus,
quoniam circa cito: & tarde reſolubile inſenſe aut remiſſe
calidum: & circa in ſuperficie aut in profundo poſitū u
tratorium adminiſtrationis oportet cōmeſſuratur. ſic. n.
tradiū ſcientia ſm̄ ſapientia. Et adhuc quidem canon eſt
debere ab humidis et debiliſſimis incipere. Et quanto cō
pactior & ſiccior fuerit materia, tanto tardius ad fortiori
prorumpet: ne reſolatur materiæ quod ſubtile eſt: & cad
dat deinde durities in reſiduo. Hoc namq; cauendū eſt. Ca
uendum etiā ne vapor ex euaporatorijs ad ægri nares aſce
dat. Diſſolutionem. n. et triſtitia: & anhelitus conſtrictio
nem generat: cum autem ex ſerie operationis huius perue
nerit ad hoc, vt dolor & punctura qualiſcūq; fuerit reſol
uantur, aut ſm̄ aliquid aut integre ſubeſt excuſatio tran
ſeundi ad aliud. Si uero multiplicitur viſq; adeo vt dilate
tur: & aſcendat dolor viſq; ad furculas: aut viſq; ad hypo
condria extendatur: tunc certum eſt qd reſolutionē reple
tio agitiua prohibet: ſimo adhuc euaporatio dilatat agi
tatam, & multiplicat: & hoc maxime cum repleto fuerit
in tototunc ad aliud genus curę procedendum eſt quem
admodum dicemus iam. Tertia igitur rē cōpleat ad
miniſtrationes medicaminum ſm̄ exigentia vnius duarū
occupationum. Et prima quidem eſt qd ſi materia fuerit di
ſtata aſcendens viſq; ad furculam: & nondum ex tota re
pleta, ſed adhuc eſt vt repat, phlebotometur baſilica ex la
tere oppoſito: & extrahatur de ſanguine viſq; dum aliter
tur color eius: iuxta virtutis et ætatis exigentiam. Et qñq;
apud pluralitatem repletionis iubemus phlebotomari ex ſa
phena partis oppoſite. eſt. n. eius iuuamentum ſubline
ſeliniū: & pprie aqua aſcendit materiæ ad caput. Huius
etiā intentionis ſunt uentoſationes in cruribus: & frica
tiones in extremitatibus & clyſteres lenes et que hoc cur
ſu procedunt. Secunda uero eſt qd ſi materia fuerit decli
uior ad hypocondria præponenda eſt clyſterizatio. Dein
de ſi neceſſitas expetit, phlebotometur baſilica ſimiliter
partis oppoſite: & non excludatur, ſi virtus permiſerit,
phlebotomia ſaphenæ. Et vniuſaliter quidem extractio
fecis: & alleuatio partiū ventris a ſecce et uentoſitate excu
ſat ab additione nocuementorum in hac ægri tudine. Ad
miſtrentur igitur clyſteres lenes facti ex eo quod eſt ſi
cut aqua hordei cum radice maluarum: & aqua ſicclæ pau
ca, & ſimilibus. Et ne excedas in vſum eorum niſi viſq; ad
illud quod ſignificabit tibi ex diſpoſitione: quoniam con
ſuevit ægri tudinem hanc fluxus ſanguinis ſequi immoderan
tia. Et ſiquidem fuerit cum eiſa cecceſſus incolumitatis ad
anhelitum, & leniteſcentiā febrim: tunc eſt huius appa
rio ſignificatio laudabilis, ſi uero non, cōtraria. Ex rebz
autem maximū iuuamenti ad diuertendum morbi mate
riam eſt poſitio uentoſorum ſuper locum doloris: nunc
cum incisione, nunc ſine ea ſicut exigit neceſſitas: ſedatur
enim ex hoc dolor interdum, & interdum materia ad par
tes cutis trahitur. Verum oportet operationē hanc qd præ
cedat corporis mundificatio cum phlebotomia: & ſolu
tione ventris ex his quæ dicemus. Verum hoc a ſepimo
viſq; ad decimum quartum diem. & hoc proprie cum in
tellexerimus materiam morbi poſſe reuocari ad curēm.
Huius etiā intentionis eſt emplatriſto ex ſinapi, & ſimi
libus. Quartam rem cōpleat phlebotomia, & corporis
mundificatio cum medicinis ſolurijs ſm̄ neceſſitati exi
gentiam. Et hoc quod nunc diſcurimus, dirigit intentionē
noſtram ad ægri tudinem iam factā in qua reſpit ſm̄ tota
litatē ipſius materiei. Neceſſaria eſt ergo phlebotomia, ſic
ſi ex ſanguinis abundantia fuerit, ex baſilica partis que ſe
quiuur

Canon
bene no
randus.Alius
nō bene
notandusAlius
non.De phle
botomia.

quitur dolorem facta vsq; ad coloris sanguinis permu-
tationem cum conditionibus virtutis & ætatis. Excusat. n.
aut alij hæc phlebotomia, nisi fuerit confipatio naturæ,
tunc. n. lenienda est natura cum his, que sunt sicut liracof.
i. manna, & myrobal. de violis: & decoctio violarum cū
iuiuibis in aqua hordei. Et quæ hoc cursu procedunt aut cū
enemate leui. Si autem materia cholericæ fuerit, tunc phle-
botomia, & ventris solutio necessaria est, & similiter si
phlegmatica, aut melancholica fuerit. Verum op3 phlebo-
tomiam præponi pharmaciam, nisi ventris fuerit constipa-
tio. tunc. n. præcipimus lenire prius naturam. Mundifica-
tionem autē corporis cum medicina solutiuā op3, q̄ præ-
cedat præparatiū ad materię digestionem necessariā,
& si quidem materia cholericæ fuerit, requirit infusio
eius infirigidationem maiorem, & humectationem, non ita
expoliandā a virtute absterfionis, & de hoc quidem gene-
re sunt aqua citruli & melonis indi, & cucurbitæ, & simi-
lium, & propriæ cum eo quod est sicut fecaniabin q̄ scri-
psit Gal. cuius hæc est permissio. ꝓ. mellis partē. i. zucha-
ri, saltemini partes. ij. acetū, et aquę dulcis, ana partem unā.
Inest autē huic fecaniabin virtus extinctionis, & sedatio-
nis sitis, & absterfionis, & si duplicatur in eo mel proue-
niet ex eo absterfio maior, & si additur ei ad acetolentum
est obuiatium cholæræ, & multiplicationis sitis, & sit do-
sis eius ad. ʒ. ij. vsq; ad. ij. cum aliquo ex prædictis succis,
aut cum aqua habente temperiem inter calidum, & frigi-
dum si estas fuerit, & si fuerit hyems, deur cum aqua cali-
da, ita q̄ in matutinis præcedat haustum eius potus mu-
cilaginis psillij ex aqua sola, aut ex aqua granatorum dul-
cium, et aqua dulci cū iuleb, et subsequatur ipsūm circiter
per duas horas potus aqua hordei. Si autem rem pluris
humectationis, & minoris absterfionis dispositio exi-
git, syrupus violatus cum aqua iuuibatum dandus est, aut
aqua hordei cum violis conditis. Reficiantur autē om-
nia, quæ infirigidant, & compingunt sicut portulaca pa-
uer, & similia nisi aliqua necessitas exigat sic dicemus.
Si autem febris, & æstuatio anhelitusq; frequentia, & sitis
inualuerit, succurrendū tunc cum eo in quo est humecta-
tio sola, sicut est mucilago psillij propriæ, et iuleb subtile
sorbendo ex eo semper aliquid post aliquid, & fuerit cum
hoc constructio naturæ dāda est syrupus de prunis cum
mucilagine psillij, & similia. Si autem materia sanguinea
fuerit, requiritur virtus infirigidationis minor, & abster-
fionis maior, & propriæ cum eo quod est sicut fecaniabin
in quo duplicatur mel, cuius haustu præcedat sicut in ma-
tutinis hydromel, & iuleb factum subtile vtrumq; et sub-
sequatur aqua hordei decoctionis capillorum veneris, &
similium. Si autem materia fuerit sanguis phlegmaticus,
requiritur minor infirigidatio, & maior absterfio cum eo
quod est sicut fecaniabin propriæ, & decoctio hyssopi, &
radix lilij, huius etiam intentionis est hydromel, & simi-
lia. Si vero fuerit materia sanguis melancholicus, deur
syrupus mellinus, & hydromel cū decoctione anethi, vel
lupini, vel buglossæ, & irosos, & similia. Et super his ca-
non est, vt res lenientes, & remouentes asperitatem præ-
cedant res, quæ abstergunt ita non expolientur ab eis, sic
enim faciliatur operatio. Cum autem administratio
medicine solutiue cognoueris necessariam esse in re, vt cō-
sideres. Nam si febris vehemens inualuerit cum æstuatio-
ne, tunc timendū est solutiū, & excusat ab ipso sola phle-
botomia in qua non est timor nisi foras apud naturæ cō-
stipationē, & iubemus eam liniiri cū aqua hordei, & vio-
lis conditis, & pulpa caligistula, & manna, & similibus,
aut cum aqua prunorum, & quæ hoc cursu procedunt, aut
cū clysteri lenitiuo ex his que sic. Materia vero euacuā-
da qualiūcūq; fuerit, op3 vt euacuetur cū eis cum quibus
cum solutione est lenificatio, de quorum summa sunt vio-
la propriæ humidæ, & siccæ conditæ, & syrupus ex eis,
& liracof, & tereniabin, & zucharam aliorū & caligistula,

& similia, & propriæ si materia fuerit cholericæ, & quan-
doq; miscetur cum eis sicut sunt trochisci de violis habē-
tes aliquid scamone, & non scripsimus permissiōē eorū
in cap. de asthma. Et si fuerit phlegmatica materia eua-
cuāda est cum eo quod est sicut puluis irosos, aut agaricus,
aut hyssopus, althæa cum myrobalanis de violis mellis
& tereniabin, & aqua hordei. Si vero fuerit melancholia
cum eo quod est sicut ellorbus niget cum aqua hordei: et
iam quidem Gale. præcepit aquam hordei post solutiū
propinari debere, aut aquam mellis, vt lenificet, & abster-
gat virtutem solutiū, & si dispositio aliqua est, quæ exi-
gat necessarium est, vt clysteribus lenibus medicis, & acu-
tis ꝓm necessitatū exigentiā, & propriæ cum dolor pro-
chuior ad hypocondria fuerit. Quintam rem complent
administratio medicinarū spiritum facilitantiū ipsūq;
velocitantiū. Et hoc quidem perficitur cum inchoatio-
ne ab humectantibus, et lenificantibus procedendo ad res
temperatæ absterfionis. Et si quidem vehemens inflam-
matio fuerit cum eo quod est sicut aqua melonis indi, aut
aqua citruli, aut cucurbitæ cū aqua zuchari, aut aqua hor-
dei excocti decocti in aqua pluuiali decoctione vehē-
menti cum iuleb. Et si quidem non adeo fuerit vehemens,
sufficit aqua iuuibatum, & sebesten cum violis, & semina
citioniorum: & oleo amygdalarum dulcium cum iuleb, et
cum mellis aut aqua zuchari. Et non prætermittatur post
illam aqua hordei, sicut post horam, & in processu rei p-
cedendum vsque ad id, quod est sicut decoctio radicū
lilij, & capillorum veneris, in aqua hordei cum hydro-
melite. Verum aqua mellis est vltimior ad humectan-
dum quam aqua hordei, & aqua ficuum, & passularum
est huius generis post ista, & propriæ cum myrobalanis
de violis, & aqua mellis, & oleo de amygdalis dulcibus,
& similiter aqua liquiritiæ cum eis aut sine eis, et facimus
sequi post illam aquam hordei: et ipsi vt rector, & quan-
doq; peruenimus ad gradum eorum, quæ sunt sicut de-
coctio hyssopi, & similia. Et ex rebus spiritum facilitan-
tibus est sorbitio facta ex aqua ad caliditatem declinū ho-
ra post horam: & ex eis est embrocatio facta super lo-
cum doloris cum aqua calida, minuit enim dolorem, &
spiritum accelerat, & si sit decoctionis maluatorum, aut foe-
nugraci, & similia magnificatur operatio eius, & con-
ferunt ei cerora, & emplastra, & ex eis quidem sunt me-
liora in quibus est lenificatio cum resolutione non eleua-
ta, sed quasi in gradu primo. Deinde procedendum pau-
latim ad ea, quæ amplius eleuantur, & ex rebus vtilibus
non eleuatis est cerotum ex oleo violato, & cera aut ex
oleo amygdalino & cera, & eleuantur super ista quecūq;
sunt ex mucilaginibus aut adipibus alijs, et adhuc ex hyss-
opo humida, & ex eis est fortius ex radice lilij, aut foe-
nugraci, & semine lini, & absinthio coctis cum succo
herbæ, vitri & oleo de chamomilla, & pauco melle, &
adhuc est fortis, his ex caulibus elixatis cum butyro, aut
ex cinere radicum caulium cum adipe, & nos quidem
plures his scribemus post, si Deus voluerit. Et ex his,
quæ valde spiritum faciunt, est vt dormiat infirmus su-
per latus dorsolum, & forbet horā, post horam pau-
latim ex aqua calida, & aqua zuchari, aut aqua mellis ca-
lida, & similibus. Sextam rem complent administra-
tiones medicinarum sedantium accidentia superuenien-
tia huic ægriudini, quæ vt vltimantur, accidit eis timor,
& desperatio, & sunt propriæ permissio intellectus, ale-
natio vigilie, sitis vehemens, fluxus ventris, & sangui-
nis ex naribus. Intellectus autem permissio, & alienatio
quandoq; accidit apud permutationem pleuretis, & nos
loquimur de ea. Quandoq; accidit ex proprietate cuius-
dam speciei pleuretis, sicut propriæ quādo sit in velamine
distinguentē magno, & est diaphragma, et cōstat cū cere-
bro mediante nervo quodā magno qui dilatatur, & cōie-
xiatur in substantiā pāniculārē, et op3 in hac parte gemina

Meſ.

E

est eua-
cuanda
cum me-
dicinis
lenitiuis
si euacuā-
tione in-
digeat.

Aq̄ mel
lis plus
hume-
ctat quā
aq̄ hor-
dei.

De his q̄
valde
spiritu-
faciliant
est dor-
mire su-
pra la-
tus dolo-
rosūm.
Accidit
tū quæ
vt pluri-
mum ac-
cidunt
pleureti-
cis.

Defleſca
nabin
siue oxy-
melitis
simpli-
cis.

Quo-
cūq; siue
rit mate-
ria pleu-
reſis ſq̄

Vigilia
suppluaz
in pleu-
resili alic-
natione
furam
signifi-
cant.

Quida-
gendum
cōtra flu-
um sup-
fluam.

Quideō
cōtra flu-
um san-
guis na-
rium.

Quali-
ter flu-
us uen-
tris in fi-
ne pleu-
resili ad-
ueniens
aliqñ bo-
nū signi-
ficat, ali-
quando
malum.

Dare ci-
bū apud
vehemē-
tiam do-
loris est
ponere
aegri ad
despera-
tionē &
mortē.

recutam simul pleuresis, sicut scribemus nunciet phren-
sis sicut in proprio loco scripsimus: & hic erit modus cu-
rationis, si Deus hanc egritudinem curari permiserit. Vi-
gilie autem si accendant interdum accerit ad permissio-
nem intellectus significant, & proprie dum multiplican-
tur, & tunc necessaria est administratio specierum de iacur,
& syrapi de papauere, & decoctionis eius, & hoc cū cau-
tela ne spiritum cōpungant, & prohibeat, quod est res de-
terior est, & medicum ex semine papaveris meliores sunt
eis q̄ ex cortice, cautela societatis aulert hoc nocumētum,
& proprie si associetur eis: quod est sicut decoctio paslula
rum, aut aqua mellis, aut rob, & quod est eis simile. Si
autem accidens eis sedanda est cum humectantibus, et ve-
hementiam inflammationem extinguentibus, sicut cū aqua
citriuli proprie, & melonis indi, & mucilagine psylli, &
milibus, de iuribus loquimur in proprio capitulo. Verū
oportet non esse frigida actū, & oportet admisceri aliqua
eis ex abstergentibus subtiliter, ut leniscent spiritum, &
si fuerit sitis acaumate spiritualium administretur liber-
tas aeris temperati declivis ad humiditatem, & vngatur pec-
tus etiam ex ceroto de oleo viola, & cera, & similibus. Si
autem fuerit ab ebullitione cholerae rubeg, confert secania
bin subtiliter, quod scripsit Gal, cum aqua pluuiā, & syr-
pus violaceus cum aqua plurima sedat hanc sitim, et aqua
hordei habens bonitates suas ex materia permissiois sue
confert, sicut Hippo, dixit. Fluxum aut sanguinis in
ribus contingentem eis post crism sitire nō debemus, ni
si superfluat: & si fuerit non creticus, sed propter exuberan-
tiam sanguinis, confert tunc phlebotomia, & alia quæ di-
ximus in capitulo proprio. Fluxus ventris accidens eis in
morbis principio est fm vñ duorum modorū: aut n, p-
pter multitudinem materię cum præsentia regulatio-
nis naturæ, & sequitur ex hoc anhelitus facilis, & lente-
scentia febris: & est significatio bona: aut est propter exu-
berantiam materię præterq̄ regulatur a natura: imo est si-
cut egritias, & est significatio mala, & proprie cum non
sistitur per ipm difficultas anhelitus tristitia, & febris in-
flamatio, tūc n, foras sitis superueniet mors iiii, vel ante.
Si autem accidat fluxus uentris in fine morbi, est similiter
fm alios duorum modorum: aut n, expellitur materia ad
hepar, & viscera, & sequitur ipsum incolumitas: aut acci-
dit a debilitate hepatis, & prostratione digestiue virtutis
& cōtinetur in ipso, & sequitur post ipsum permissio sitis.
Septimā rem complect administrationes regulationis cir-
ca regimen aegri in generibus sex rerum, et proprie, ut di-
rigatur eis temperies in aere, quæ sit vitium ad caliditatem
declivis, & timeatur obtusio, & acuitas ipso ex multipli-
catione bore & aultri: in quantum possibile fuerit, & fiat
elongatio a fumis, & vaporibus, & ventorum flatu. Ab
aere agitationis aquarum, & ab astuoso et secco. Nutriēs
autem opz cōmēlurati eis fm cōsiderationem nostram
quā dirigimus aut ad morbum, aut ad patientē. Et ad mor-
bum quidem aut fm quātitate acuitatis, aut fm horam
accessus, & recessus eius, & multitudine quidem acuitatis fa-
cit necessarium subtrahere nutrientis, sicut paruitas mul-
tiplicationem ipsius. Et Hippo, quidem dixit apud vehemē-
tiam doloris, & acuitatis si cibis datur, est ponere egrū
ad desperationem & mortē, & illud ideo, qm natura debi-
lis ad alteram duarum occupationum aut deficit, aut ad
vtrūq̄, & certum est furiam ex resistentibus naturæ suppe-
ditatione multiplicari, quare tunc nutriens omnino prohi-
bendum est. Et adhuc nutrire circa acuitatis, & doloris
aduentum, seu augmentum horrendum est magis q̄ circa
ipsius vltimitatem. Apud vero acuitatis, & vehementis
doloris ad declinationem non suspicetur aliquid, & minus ad
beneficentiam. Vltierius autem nutriendum, qm iam acci-
dentia quæta, & leuia, & facilia fuerint, & adhuc vltierius,
quando iam ex toto remissa sunt. Nutriens igitur cū nō
dum in toto dolor leuior fuerit cū eo, quod est sicut aqua

hordei, et aqua zuchari, aut aqua mellis vtriusq̄ factis sub-
tilibus. Et cum iam a dolore alleuiatum egrum inuenieris:
sed non integre sit contentus aqua zuchari, & aqua hordei
decocti in aqua plurima decoctione vehementi, aut aqua
altereniabin cum aqua hordei decoctis vehementer, faci-
liant n, spiritum, & si vltierius sollicitare volueris: ex amy-
gdalis iusculum decoctionis earum admiscebis, & dabis
cum melle modico aut zucha, & ex eis aut aqua alchande-
res, & aqua triti, & proprie cum amplius ægrum alleuiatum
inuenieris, similiter iusculum ex maluis, & chrysol-
cana, & bleis, & sicla, & cucurbita, & sorbitiones earum,
& fabarum farina, & concedimus in fine febris pulmenta
ex butyro. Et post febrem iuscula ex herbis cum carnisbus
teneris, aut vitellis ouorum. Et quidam ex antiquis dabit
panem cum aqua zuchari, & iuleb. Gale. autē præcepit qd
non comprehendit universis fermentum non dari facit
enim a peritionem apostematam ante digestionem. Brazy-
mum non dari, spiritum n, inuiscat. Cum autem rupturā
apostematam querimus: damus fermentatū, rupturā n, apo-
stematam faciliat. Et vniuersaliter quidem cōceduntur eis
canna, melle, & granata dulcia, & poma dulcia elixata aut
allata, & paslula sine interioribus, & chesmes, et iuuibz cō-
pleta, & amygdala. Et quandoq̄ extendimus vsq̄ ad pi-
scēs degentes in scopolis, & proprie habentes squamas, &
hec proprie tribuantur sicut exigit dispositio. Et in pleu-
resi quidem phlegmatica dāda est aqua cicurum, aut aqua
hordei, & cicurum cum melle, & aqua caulium cum oleo
amygdalino, aut lacte amygdalarum, & cibetur sicla cū
oleo amygdalino, aut lacte earum & melle: & datur etiam
altereniabin cum hyssopo & melle, aut pulgionio: est n, ei
bus bonus. Et dico q̄ tempus, ætas, regio & cōsuetudo in
administratione quantitatis nutritiis: et numeri: utrum
parum, uel multum semel aut amplius dari debetur regu-
lar, quare distinguendum est in illis sicut scis. Potus autem
eis bonus est aqua zuchari, & aqua mellis iuleb subtiliter, et
aqua hordei subtilis, & quæ hoc cursu procedunt. Aquam
autem in hyme calidam bibāde: estate vero temperatam.
Verum abhorreant aquam frigidam nisi in duobus casu-
bus: & hoc quidem in tussi sicca & aspera: & in siti ex cali-
ditate vehementi, tunc quoq̄ concedimus ipsam frangentes
frigida timentium eius cum secaniabin, & iuleb acquires
ei ex virtute incilliosis aliscaniabin virtutem penetratiōis
vi penetrat, & discurrat in venas & sigilletur. Deinde exi-
giditate & humiditate virtutis aquæ extinguens inflam-
mationem, & sedans asperitatem & sitim. Hoc est n, qd
non omnes comprehendunt. In morbi aut declinatione datur
eis vinum album, dulce, subtiliter, & rob cum aqua plu-
uiā, & aqua mellis, et conceditur vinum aquosum eis le-
ne, & vinum chesmes, & aqua decoctionis alcheshmes, &
aqua paslularum & iuleb, & quæ hoc cursu procedunt. In
phlegmatica vero forebant aquam mellis, & quādoq̄ deco-
ctionis hyssopi, & quæ hoc cursu procedunt. In melā
cholica vero cibetur sorbitionibus factis ex sauch triti-
ceo & melle, & altereniabin, & oleo amygdalarum, & ex
sorbitionibus factis ex farina fabarum iusculis ex lingua
bouis domestica & sylvestri. Potentia aquam mellis cum
aqua lupuli, anethi, & similibus. Et quidem iam dictū est,
in hac ægritudine ventrem fluxibilem cū moderantia fieri.
Et enim eius strictura, vel largitas plurima non est bo-
na. In lubricitate igitur ventris prohibenda sunt iuscula ex
herbis. Danda vero sunt apud ventris stricturam, & sitis
aspera fuerit. Et prohibenda sunt granata, & poma cum
ventris consipatio fuerit. Danda vero sunt, apud lubrici-
tatem ipsius, & sic intelligendi est de ceteris. Cibare autem,
aut potū dare, nō nisi a lege purgatis viceribus: uel saltem
mēbris digestis prime. Hipp. iussit neq̄ accēdere dolore,
neq̄ presentē eo, neq̄ inhora deteriore horarū. Similiter
autem nec aperias venas facce consipatis viceribus, aut
lubricitate dominante eis, & proprie vehementi, neque in

Vide de
pane qd
dicit.

Cibi in
phleg-
matica.

Aqua fri-
gida est
abhorre-
da nisi i
duobus
casibus.

In mor-
bi decli-
natione,
est dāda
vinū al-
bū dul-
ce.

Moder-
tia fluxi-
bilitatis
ventris
hic lau-
datur.
Cōditio
nisi phle-
boto-
mia ob-
feruād.

die

die cū natura obijcit morbo; sed in die minoris agitationis si possibile fuerit. Soluere veroapud ventris confipationem, et apud materiei declinationē ad hypocondria cū enematibus magis esse conueniens Gale. Iulius. In euacuatione vero mēbra nutritiua, & spiritalia abscondente pharmacā opus esse precepit; & enematā vitia esse non negauit, & proprie sicut dispositio exigit. Adhuc autem opus pharmacie abscondendum est apud febris, & accidenē ve hementiam; excusat. n. tunc ab sola phlebotomia admistratio: nisi forte finire faciatem videri oporteat; & hoc magis cum clysteribus facias.

Sermo in aqua hordei.

Differen
tia inter
chylum
& pituitam.

Confueverunt antiqui vocare aquam hordei, pituitam, & consueverunt vocare pituitam, & chylum esse liquores resulantes ex elixatione aluius rei in aquoso ex actione caloris operantis in illa. Verum chylus habet artificem calorem animalis, et proprie in vase proprio. Pituita autē habet artificem calorem ignis in vase communis, sicut est elixatio carnis, & frumenti, & hordei, & aliarum rerum nutritium. Elixationē autem rerum medicinalium confueverunt vocare apogema. Et inueniuntur aqua hordei duplex officium. Clenitionis cū absterfione, aut sine absterfione, et si quidem est cū absterfione: potum medicinale vocauerunt. Eam vero, quæ sine absterfione est: quicquid vocauerunt potum trini: & quicquid potum & cibum. Et in his distinguitur modus operationis per artem & scientiam: quare duplicem in eius operatione inueniunt artem vnam. scilicet eam potum medicinalē aliam facientē potum trini aut potum & cibum. Ars vero prima modificat sic. Accipe hordei excorticati, & fricati cum panno aspero frictione vehementi. vsq; ad excussionem tenuiū corticum circiter librā. j. & sit hordeum subtile medium inter antiquum, & nouū, super quod non cecidit de odore corruptionis aliquid nec de coāgatione fumi, aut pulueris, & conseruatum fuerit in loco aeris liberi, & iam habuerit perfectionem, in maturitate sua, & pone illud electum in olla noua mundata, lota, & absterfa nimis, vt non remaneret in illa de odore quicquid omnino, & proijce super ipsum aquæ ciciter, lib. xx. & sit aqua fontū illius lenis, & subtilis, & exerce coctionem ipsius cum of facilitate inquantum possibile fuerit. Et sine fumo auferendo a principio spumā eius, & decoquatur vsq; ad consumptionē medietatis aquæ, aut duarum partium eius, deinde coletur, & cōseruetur in vase vitreo, habet. n. hec aqua virtutem lenitiuam resulantē in ea aqua ex medulla hordei. Absterfusiua, & lenitiuam a nitrositate quadam expansā in cortice hordei interiori tegente medullam eius. Est igitur facilis laua titia, & spūsi faciliatitia. Ventrem lubricat: opilationes aperit, & vrinam prouocat. Ars vero secunda modificat per hunc modum. R. hordei excorticati circiter, lib. j. & frica illud cum panno aspero frictione vehementi vsq; ad excussionem, & ad separationem intrinsecorum corticum omnino: & laua illud lauationibus pluribus cum aqua calida deinde pone id in olla, & funde super ipsum aquæ ciciter, lib. viij. deinde bulliant cū facilitate ebullitōe vna, et proijciatur ab eo illa aqua, deinde pone super ipsum aquæ calidā circiter, lib. xx. & decoque cum facilitate vsq; ad lib. x. vel vsq; ad lib. viij. deinde cola, & reconde in vase vitreo. Hec autem aqua lenis, & asperitatem sedat, & inflammationem extinguit: pectus et pulmonē, et guttur lenit, si trini extinguit: ventrē lubricum reddit, per cordia humectat, & spūm faciliat. Hec autē aqua vltiorē recipiens coctionē infundōe adhuc in ea parum post parci circiter lib. x. aquæ calidæ efficiunt cibum & potum: quem quibuscumque colatum, quibusdā non colatum per necessitatem indigentiam Hippo. dari precepit. Et quicquid adhuc vltiorē recipit decoctionem vsq; adeo donec habet mediocritatem inter iunctum, & liquidum: & est cibum laudabilis habens bonitatem solennem.

Duplex
aq; hor
dei offi
cium.

Primus
modus
faciendi
aquam
hordei.

Proprie
tates pri
mi mo
di.
Secū
dus
modus.

Proprie
tates pri
mæ se
cūdi mo
di.

Pituita
ulcie de
coctat
cibū lau
dabilis.

Sermo in aqua cicerm.

Dixerunt antiqui duplicem in cicermibus proprietatem esse. Ex eis vna est quæ est expā in superficie corticum cicermum humiditas baurachia cū caliditate subtili: quæ tollitur sola ebullitione. Et est alia proprietates, quæ sedet in toto corpore eorum, & est humiditas dulcis subtilis nitribilis trini inflatio. Si vero coxeris, lib. j. cicermum conseruatiū adhuc nitrositatem suā cum li. xx. aquæ facili decoctione vsq; ad reādem ad lib. x. tūc erit aqua eorum potus medicinalis, & proprie lauatius, & absterfius, & aperiūius opilationū tam precordiorum q̄ nutritiuorum, et vtiū vring, frangitiū lapidum, & eis mundificat viscera, situm in toto tollit. Et si vltiorē excipiat coctionē: & cum plurima aqua vsq; dum acquirat mediocritatem inter tenue, & iunctū: est tibus bonus agriudinis phlegmaticis. Verum opus vt detur colatus. Ex cicermibus, autē a quibus iam expoliata fuerit nitrositas, sunt iuscula incitantia ventrē, & impinguantia. Sermo in aqua mellis iam scriptum in antidotario nro, quare nō est hic necesse repetere. Aboali. Iude alchimes cōferens cum auxilio Dei pleureū & doloribus pectoris. x. alchimes, & passulus, & decoquantur in aqua decoctione sufficiens: & accipe huius aquæ partē. j. penidiarum partē. f. decoquantur vsq; dum sufficit per eundē modum fiat iuleb. Idem. Syrupus conferens tussis, & pleureū. R. succi granatorum dulcium, li. ij. succi cannarū mellis, li. j. penidiarum tāndem. Fiat ex eis syrupus. bonus. li. Deus voluerit. Ioannitius. Iuleb subtile conferens pleureū cum inflammatione, & siti. Accipe succi melonis indit, aut succi cucurbitæ assæ, lib. iij. zuchari, lib. iij. Fiat ex eis syrupus, & detur cum aqua hordei. Idem syrupus violaceus cōferens febribus, & pleureū, & tussis sicca. R. violarū recentium, seminum citoniorum, & citruli, ana. 3. x. feminis maluæ. 3. xij. gummi arabici. 3. vij. dragaganthi. 3. iij. Funde super ea aquæ calidā, lib. vij. & dimitte die ac nocte. deinde bulliat ad consumptionē medietatis. Deinde cum penidiarum, lib. iij. & fiat syrupus. Da cum aqua hordei, & mucilagine pluri antido lī mane & sero. Ifacelia. Syrupus conferens pleureū, & catarrho calido, & tussis calidæ cum asperitate, & siti vehemēti factis causa efficiat temporis. R. iuiubarum pinguium, sebesten, ana. c. violarū siracot, ana. 3. x. liquiritie, florum lingue bous domesticæ, ana. 3. xij. feminis malug, citoniorum, ana. 3. v. super ea proijce aquæ calidæ, li. vij. & dimitte die ac nocte: deinde coque vsq; ad consumptionē medietatis, & cum zuchari, lib. ij. & succi maiorū granatorum dulciū, li. j. Fiat syrupus, da cum aqua hordei, & mucilagine psillij. Idem syrupus cōferens pleureū cū inflammatione, & acuitate vehementi, & tussis difficili. R. aq; cucurbitæ, lib. iij. siracot violarum, ana. 3. xx. pulpe castis fistule. 3. x. Infundantur omnia per diem ac noctē in lucco prædicto calido. Deinde frica manibus, & cola, & cū succi granatorum dulcium, lib. j. & zuchari, lib. ij. fiat syrupus da vt superius diximus. Hamech. Syrupus de violis conferens pleureū, & tussis calidæ. R. violarum. 3. ij. seminum citoniorum et maluæ, ana. 3. j. iuiubarum, sebesten, ana. xxx. Decoque in lib. vij. aquæ cucurbitæ ad tertiam partem consumptionem. Et cum zuchari, lib. ij. fiat syrupus. Filius Zacharie. Confectio trochiscorum festinatum maturationem in pleureū, & facilitatiū spūm. R. violarum, succi liquiritiæ, ana. 3. x. dragaganthi amyli, feminis altheg, feminis feniculi, ana. 3. ij. confice cum mucilaginebus, & proprie psillij, & semini citoniorū, & feminis lini. Et sit dosis 3. j. cum syrupo violato. Idem. Confectio vnguenti leniens pectus, & facilitatiū spūm. R. olei violarum. 3. iij. mucilaginis, feminis lini, & feminis citoniorum, & mucilaginis, feminis altheg, ana. 3. iij. mucilaginis hordei mundi cocti ad perfectionem vsq; dum bulliat, vnc. j. & f. succi radicū lilij, vnc. j. ceræ puræ, vnc. j. aggregentur omnia bona aggregatiōe, & inunga

De aqua
cicerm
q̄liter sit
duobus
modis.
Hunc sy
rupū al
chimes
descrip
sit eū i
antidot.
Hunc sy
rupū de
scribit
Sera. in
proprie
antidot.
Istud iu
lib. dicit
psit Me.
supra in
antido
tario.

Iste syru
pus vio
laceus
differt ab
illico po
glo
sifus est
ij. & fiat
sympus. Da
cum aqua
hordei, &
mucilagine
pluri antido
lī mane &
sero. Ifacelia.
Syrupus
conferens
pleureū,
& catarrho
calido, &
tussis calidæ
cum asperitate,
& siti vehemēti
factis causa
efficiat temporis.
R. iuiubarum
pinguium,
sebesten, ana.
c. violarū
siracot, ana.
3. x. liquiritie,
florum lingue
bous domesticæ,
ana. 3. xij.
feminis malug,
citoniorum,
ana. 3. v. super
ea proijce
aquæ calidæ,
li. vij. &
dimitte die
ac nocte: deinde
coque vsq;
ad consumptiō
nē medietatis,
& cum zuchari,
lib. ij. & succi
maiorū
granatorum
dulciū, li. j. Fiat
sympus, da
cum aqua
hordei, &
mucilagine
psillij. Idem
sympus cōferens
pleureū cū
inflammatione,
& acuitate
vehementi, &
tussis difficili.
R. aq; cucurbitæ,
lib. iij. siracot
violarum, ana.
3. xx. pulpe
castis fistule.
3. x. Infundantur
omnia per diem
ac noctē in lucco
prædicto calido.
Deinde frica
manibus, & cola,
& cū
succu granatorum
dulcium, lib. j. &
zuchari, lib. ij. fiat
sympus da vt
superius diximus.
Hamech. Sympus
de violis
conferens
pleureū, &
tussis calidæ.
R. violarum.
3. ij. seminum
citoniorum et
maluæ, ana.
3. j. iuiubarum,
sebesten,
ana. xxx. Decoque
in lib. vij. aquæ
cucurbitæ ad
tertiam partem
consumptionem.
Et cum zuchari,
lib. ij. fiat
sympus.
Filius Zacharie.
Confectio trochiscorum
festinatum
maturationem
in pleureū, &
facilitatiū
spūm. R. violarum,
succu liquiritiæ,
ana. 3. x. dragaganthi
amyli, feminis
altheg, feminis
feniculi, ana.
3. ij. confice
cum mucilagine
bus, & proprie
psillij, & semini
citoniorū, &
feminis lini.
Et sit dosis
3. j. cum syrupo
violato. Idem.
Confectio
vnguenti
leniens pectus,
& facilitatiū
spūm. R. olei
violarum. 3. iij.
mucilaginis,
feminis lini,
& feminis
citoniorum, &
mucilaginis,
feminis altheg,
ana. 3. iij. mucila
ginis hordei
mundi cocti ad
perfectionem
vsq; dum
bulliat, vnc. j.
& f. succu
radicū lilij, vnc.
j. ceræ puræ,
vnc. j. aggregentur
omnia bona
aggregatiōe, &
inunga

Alius sy
rupus
cōferens
ple
ureū.

Syrupus
violæ
cū cō
ferens
ple
ureū.
Trochi
sci vti
les ad
pleure
sim.

Vnguen
tū ad
pe
ctus
faci
litās
spū
rum
in
pleureū.

Mei.

E ij

Aliud
unguentū
sedans do
lore, &
facilitās
spūrum.
Empla
strū ad
idem.

tur cū eo pectus bonū, si Deus voluerit. Sabor rex Medo
rū. Descriptio vnguenti sedantis dolorē, & lenientis
spūrum. ꝛ. olei violati. ꝛ. ij. ceræ. ꝛ. ꝛ. adipis anatis & gal
ling. ana. ꝛ. v. hyssopi humidati. ꝛ. v. butyri ouium loti se
pe in aq̄ hordei. ꝛ. iij. mucilaginis, feminis lini, altheg. ana. ꝛ.
3. x. Et fiat ex eis vnguentum bonū et expertum. Et si ma
teria compactior fuerit, pone pro oleo violato oleum de
lilio. Idem. Confectio emplastri mirabilis ad ea, quæ di
ximus. ꝛ. foliorum violarū. ꝛ. v. radicū lilij. ꝛ. x. farinæ
hordei et fabarum. ana. ꝛ. v. j. c. ꝛ. ꝛ. mucilaginis, maluauscī,
& feminis citoniorum, & feminis lini. ana. ꝛ. x. flori cha
momil. & dragag. ana. ꝛ. vij. ceræ. ꝛ. ij. olei violati. ꝛ. viij.
rob quantum sufficit. aggregentur oīa & decoquantur & su
perpone. Si autē materia compactior fuerit, & indiget re
solutione, addatur in eo farinæ feminis lini. ꝛ. j. & pro oleo
violato ponatur oleum de lilio. Et si caliditas interior fue
rit, addē eis succi foliorum cucurbitæ, nenularis. ana. ꝛ. x. j.
& subtrahimus semen lini. Idē aliud sedans dolorē &
maturans. Accipe farinæ hordei, melliloti, ana. partē. j. fa
scenū. femi. lini, ana. partē. ꝛ. femi. papauē. albi. partis. j. ter
tis duas aut corticū papaueris partē. ꝛ. vitellum oīū vniū,
rob quantum sufficit ad aggregandum e. Filius Ama
ran. Emplastri confersens pleureti. Accipe violarum sic
carū, fursurū, farinæ hordei, farinæ hordei, & fabarū, malux,
chamo. melliloti, partes æquales. Cōfice cum cera, & oleo
violato, quantum sufficit & vtere. Et si necessitas expetit
ad maiorē resolutionē, addē ficus albas, farinam feminis
lini, & scœnugreci. Si autē resolutio quam querimus nō fue
rit possibilis, imo tendit ad hoc vt suppuretur : & hoc si
gnificatur ex eo q̄ non mundificatur m. xij. die, imo m
ultiplicatur dolor cum febre, & difficultas, & cōstrictio an
helicus, & tussis & alia. Et tunc diuertemus nostrā confide
rationem ad inuestigandū qualitatem accidentium signifi
cantium super alterum duorum ex his, quæ comprehendit
ratio de esse virtutis. Nam si dolor cum prædictis acciden
tibus non multum fuerit, neq̄ propter phlebotomiā, neq̄
propter spūrum, neq̄ propter alia sedatur : virtus nō fue
rit fortis, expecta calum eius & mortē. Et dixit Hippoc.
q̄ q̄ pleuretis non resoluitur, neq̄ mundificatur vsq̄ ad
diem. xiiij. tunc permuratur ad collectionē. Et tunc op̄ ut
ares perducit collectionē ad supurationē, & ex suppara
tione ad statū incolumitatis dirigit intentionē nostrā ad sex
res. Prima quidē est maturatio apatis. Secunda est inge
natio ad rupturā eius. Tertia est absterfio, et mundifica
tio materiæ. Quarta est mundificatio, & cōsolidatio.
Quinta est correctio accidentiū. Sexta est rerū sex regula
tio. Primā igitur rem complent administrationes medi
caminū aggregantiū in se virtutē lenificationis, vel simul
& resolutionis, vt cadat maturatio equaliter in materiam
iam collectā, & illam quidem op̄ vt latitudinem cū gra
datione administrationis medicaminū habet incipiendo
ab eis, quæ sunt in gradu temperatæ complexionis exten
dendo ad ea, quæ sunt maioris eluationis, donec peruenia
tur ad gradum fortium. Et scias quid principium operatio
nis medicaminis fortis inaequalem facit maturatiōē, aut
ante maturatiōem asperit. Maturatiuorum autē que
dam operantur administrata interius per os, & quædam
exterius. Et ex interius operantibus, & temperatis est aqua
decoctionis siccum siccarū & dactylorum : & fortius eis
est decoctio vtrorūmq̄. Et ex eis est decoctio scœnugreci,
& siccum siccarum cū rob, aut sine eo, aut passularum,
& scœnugreci, aut aqua hordei decoctionis siccum siccarū
vel radicū lilij cum melle. Et ex eis est fortius decoctio
siccum passulū enucleatarum, dactylorum, scœnugreci,
& feminis malux cum meibuteq̄. Et si fuerit in eo calidi
tas vehemens, tunc conueniens est aqua hordei cum iuleb
subtili, aut cum aqua mellis, aut cū aqua decoctionis mal
uarum, aut seminum earum, aut altheg, aut radicis lilij, aut
siccum siccarū & passularum, aut feniculi, aut seminum

Aliud
ad idē.

Aliud
emphi
ad pleu
retim.

De cura
pleure
tis, quæ
terminatur
per sup
puratio
nem.

Matura
tione ab
intus.

In cali
ditate in
tensū.

citoniorum, & similia. Confectio trochiscorum facie
tur maturatiōem, & proprie cum nō est caliditas vehe
mens. ꝛ. seminum malux, altheg, farinæ scœnugreci, femi
nis lini alii, farinæ ciccorum, succi liquiritis, tereniabin, ana
fac trochiscos cū mucilagine feminis lini. Da cum eo, qd̄
conuenit ex portibus. Confectio alia trochiscorum conse
rens ei cum quo est caliditas & febris vehemens. ꝛ. vio
larum siccarū, dragaganchi, amyli, succi liquiritis, feminū
citoniorum femi. citruli, & melonis, & cucurbitæ, feminū
malux, altheg, florum melliloti, ana. Fac trochiscos cū mu
cilagine seminum citoniorū, aut femi. lini, da cū eo, quod
conuenit ex portibus. Extrinsecus, autem operantū quod
dam sunt embrochationes, & proprie ex aquis decoctio
nis malux, aut altheg, aut scœnugreci, aut feminis lini, aut ci
toniorum, & similia administrare cū spongij. Et qñq̄
additur eis, quod est sicut mellilorum, & anethum, & her
ba vitri qñ oportet sedare dolorē. Et qñ oportet, q̄ sine
limitatione, & proprie, quæ sunt sicut cera, & oleum imbi
bita in mucilagine psylli, & feminū malux, aut in mucila
gine scœnugreci, & feminis lini, & altheg, & similia. Et ex
eis est adcps gallinæ, & anatis, & similia. Et fortius eis, qd̄
diachyli dissolutum in oleo de lilio. Et adhuc fortius, qd̄
fit ex mucilagine radicū malux, altheg, farinæ hordei, scœ
nugreci, feminis lini, & femi. citoniorum, & melle aggrega
tis cum butyro loto, & ceroto facto ex oleo & cera.
Et quæcumq̄ sunt emplastrationes, & proprie cum eis, quæ
sunt sicut ex farina hordei, & mucilagine siccum cū mel
le simul coctis, aut ex farina hordei, & mucilagine cū mel
le, & oleo veteri aut ex dactylis, & farina frumenti, et rob,
& ex valde bonis est, quod fit ex oleo, & folijs caulium, et
farina scœnugreci cum butyro simul coctis, & similiter ex
radice lilij cocta cum rob & butyro. Et fortius eis, est qd̄
fit ex farina hordei, & femine lini, & scœnugreci, & femine
malux coctis cum mucilagine siccum, & altheg cum mel
le, & butyro, & rob, & adipe antiquo, & adhuc fortius si
addatur eis galbanum dissolutū in rob, aut vino dulci. Et
adhuc fortius si addatur ex simo columbino, et fortius ad
huc si addatur utriq̄. Hoc autē medicamen interdum col
lectionē vsq̄ ad partes cutis ad iucit. Et si addatur in me
dicamine herbæ albedustur aliquid, operabitur id vehemē
tius. Et cōfert in hac hora administratio quictris, & p̄
prie in aere quieto, & temperato ad caliditatem, & humi
ditate declini. Cibus autē manducet maluas, bleas, si
clam, ac triplicē cum oleo amygdalino. Et ex summa oleo
rū melius est leurengest. n. ei cibus, & medicina citam, &
facilem faciens apatis maturatiōem, et laudatur eis, aliq̄
tereniabin, & ius ciccorum dulcium cū melliloto, & forbi
tiones frumentales, & ius caulium, & similia, & concedan
tur eis, in secunda mensis ficus sicce elixæ, & dactyli humi
di, & chesmes, & poma dulcia elixa, & canna mellis, & si
milia. Secundā rem cōplent administrationes medicami
nū aggregantiū in se virtutē lenitionis, & apertionis cū
ingenationibus ex modis operationū. Et ad hoc quidē ge
nus medicaminis perueniendum est cum iā factū est dube
lati, & hoc quidē significatur ex remissione doloris, & fe
bris a multiplicatione grauedinis in loco collectionis.
Medicamina autē quibus inest proprietas hoc facere eis
quæ sumuntur per os sunt sicut syrupus de hyssopo, & de
passilo. Et ex eis effiacior est syrupus de succo herbæ al
bedustur, & melle, aut apogēma decoctiois eius cū modico
fermento simul distemperatis, & coctis. Et fortius eis,
est succus ipsius cum fermento & melle. Et adhuc fortius
si addatur eis baurach modicum, & est forte, & cōfert in
hac hora, & proprie cū natura est fortis, & febris non est,
administratio theriac, et michridati. Festinā. n. & facilitā
tū apertionem. Et similiter inapam cum aqua mellis, aut
alaffexida cum lacte. Ex his autem quibus liniunt extra,
est emplastrum factum, ex herba albedustur, & buty
ro, aut adipe antiquo & melle, & fortius eis est, si addatur

Trochi
sci.

Trochi
sci.

Matura
tione ab
extra.

Cibi cō
uenientes

ex limo columbino & fermento adhuc fortius si addatur baurach. Modia autem operationum quibus ingenium ad apertionem apostematis, sunt prouocatio tussiculæ hora post horam, et fortius eo est prouocatio vomitus: & cõfert ante horam erupitio, vt dormiat super latus infirmus deinde reuoluitur subito & impetuose ad latus sanum: & sunt ex ingeniatis qui mouent et agitant eos lecto pen sili aut in cunis: & sunt qui agitant sedē in qua sedēt gubernando eos ne cadant. Et sunt cibi eorum in hac hora fortibitiones fermētate ex farina cum melle, aut tritico, aut ex farina hordei, aut tritici, aut cicerum. Et panis fermētatus infusus in aqua mellis, aut rob, & conceditur eis oua for bilia cum pane, & lac calidum sicut mulgetur cum pane, & passule & ficus sicca cum pane. Et comedantur in scēda mensā grana pincarum cum scibus siccis et amygdalis dulcibus, & amaris, & similia. Verum si cum hac apostema non rūpiat, tunc est timor osolum: quare oportet vt aperiat collectio cum phlebotomia aut cauterio, vt sanies egrediatur, & non subito, ne superueniat ei quod est sicut debilitatio & syncopis, & mors. Quare oportet vt paulatim omni die extrahatur & cum cauetela. Cū autē sanies quæ expuitur post apostema iam factū aut egreditur post apertionem sit factam fuerit alba et vncta equa lis non habens de odore corruptione aliquid omnino febris cõtinuatur remissio paulatim: tunc est aliquid de quo est spes ad incolumitatem, & proprie quando cõtinuatur ei quinq; alie significationes laudabiles, quæ sunt proprie leuitas, quies, iocunditas, & desiderium cibi, & bonitas alia rum operationum, videlicet naturalium & spiritualium: quare in hac oportet hora vt conferas virtutem cum car nibus & cibis temperatis, neq; terrēdum de febricula: qm̄ eradicabitur paulatim exeunte sanie. Cum autē accidentia in contrarium eorum quæ diximus, apparuerint: tunc est illud de quo desperabitur. Inquit Hippo. Terminus rupturæ huius apatis qm̄ scribitur i. x. diebus, qm̄ x. l. & qm̄ x. l. et illud ideo: quia tpo accidentia collectiois fuerint vehemensiora, tanto status vicinior: & eruptio ve locior, & quanto accidentia leuiora & pigriora fuerint, tã to status & eruptio remotior. Accidentia autem super hęc significationes sunt febris, & dolor. Hac enim vehementia aut remissa citam aut tardam eruptionē declarant. Ter tiam rem cõplent administratiões medicaminum a sanie mundificatum post collectionis eruptionem. Et quidē hoc fm̄ exigētiam declinationis saniei. In quibuldā enim transitum habens per pulmonem excreat cum tussi. In quibuldā vero recipitur in vacuitate corporis, & sub sistant concuam venā transit ad hepar, & siquidem autē in partem cõcauam eius declinat ad intestina magis, si cut ad p̄pinq̄iores ductus, aut ad partē gibbosam ipsius, & declinat ad vias vrinæ, et in quibuldā sit post ru pturam ad nullā partium saniei declinatio. quare concu scatur ibidem & est materia morborū difficilium & phre sis, & quandoq; p̄p̄cio car multitudine lani. Quibus omni bus iam succurrimus vt mūdificetur a principio vulnus. Nisi enim (sicut Hippo. dixit) v̄q; ad .xl. dies mūdifica tum fuerit facit cadere in phthisim. Cum autē natura ex pulsionem saniei per os iam fecerit, absterfius, mūdifica tas, lauatia medicamina ante dari opz, et in genere eorū est aqua mellis laudabilior, & aqua zuchari & iuleb, et si m̄liser aqua hordei, & aqua cicerum, & fortius eis est se canabin Gal. quod scrip̄t est in cap. quod est ante istud. Et adhuc eis fortius ē decoctio hyssopi, & syrupus ipsius, & decoctio radicū silij coelestis, & syrupus eius mellis nus. Huius etiam intentionis est lohoc de caulibus, & lo hoc de squilla, & electuarium de orobis, & lohoc de alijs et vehementis virtutis in hac parte: & alia assa cum melle & butyro, & nō hęc scripsimus in cap. de asthma & tussi. Plura preterea & diuersa ex eis quæ pectus et pulmo nem a putredinibus mūdificant scripsimus ibidem quæ

ibi requirantur. Confer etia vomitus prouocatio cū inter poliarione cū aqua mellis, & fale aut cū aqua mellis, & baurach aut sinapi. Cõferunt etiā super locū embroclia tiões, & linimenta & emplastratiões, et pprie ex rebus, q̄ adiuuāt ad mūdificationē. Et ex summa eorū est decoctio albaice aut hyssopi aut iros, aut similia administrata cū spogijs. Et qm̄q; miscetur cū eis qd̄ est sicut spica, et ligni balsami, & grana eius, & huc, & aristolochia rotūda. Et ex eis, quæ liniuntur super locū, est oleum de spica, & oleū de alcanmā, & oleum de lilio, & oleū chamomilla, & anethi, & fortius est eis oleū de iride, & adhuc eorū est oleū balsami. Emplastratiões autē oportet vt sāt ex eis, quæ sunt sicut chamomilla, mellosum, spica, & farina hordei, foenugrēci, & feminis lini, et feminis malux cõgregatis cū ceroto, quod sit ex hyssopo hūida, & oleo de lilio, & oleo nardino, & oleo de vnde & cera, & fortius eis est, & pprie qm̄ queritur ex vnctiōe & pprie factum ex alumi ne, sulphuræ, & aspalto aggregatis cū oxymelle. Et quidē super his canon est medicinalia huiusmodi non esse euacuāda ad aliq̄ trū proprietatum. Et prima quidem est vt sit absterfius & mūdificatiua. Secunda vt sit mēbri per quod est saniei transitus confortatiua. Tertia vt sint expulsiões factæ per illud mēbriū facilitantiæ. Et pri mū quidem p̄ficitur cum eis, quæ sunt sicut aqua mellis & aqua zuchari, & syrupus mellinus, & alia quorū p̄cē cessit rēmemoratio. Secundū vero cum eo, quod est sicut hyssopus, hanc, chesmes, & similia in expulsiōe facta p̄r pulmonē, & sicut spica, & cordumene, et amygdala amara, & similia in pulsiōe facta per hepar ad vias vrinæ, et sicut trochisci diarodon, & mastiche, & such, & similia facta in expulsiōe per hepar ad intestina. Tertiū vero p̄ficitur cū eo, quod est sicut iris, & semen alchurate, & car thami & similia q̄ sanies expurgatur sp̄uto. Et sicut de coctio feniculi, & apn, & aqua cicerum, & similia q̄ expurgatur per vrinā, & sicut sal, & baurach, & carthamus q̄ sit expurgatio per intestina. Et sicut ex medicinis, quæ aggregat in se oēs intētiōes saniei eius galli antiqui, et mel, & liquiritia, & capillus veneris, & hyssopus, & cassia sita. & manna & similia. Hæc. n. adiuuant ad expulsiōes oēs quæ diximus. Et sunt ex medicinis magnis, quæ etiam ag gregat oēs has intentiones: sed non sunt administrandæ, nisi cū morbus proprie chronicitur, et sunt theriaca, pprie & mēhidiatū, & athanasia, mūdificant. n. hęc sufficere, & ex eis est cõlectio mirabilis relata ad Archigenē quam scripsimus in cap. de tussi, & similiter medicamen de pipe ribus. Verum super his cautela adhūc eda est. opz. n. febre lenescēte dari, & natura nō debili existente, et cum melle plurimo, aut aqua mellis, vt excurret sanies, & mūdifi cetur locus, et sit portio eorū circiter auellanam vnam vel duas fm̄ exigētia rei: cū eo quod conuenit ex potibus, et pprie cum aqua mellis. In crastinū autem sit quantitas eorum minor, sit semper diminuendo, donec perueniat ad mel solū. Et si non plene cum eis mūdificetur, iterum redeatur ad alia: et iterum si opz, procedatur eadē doctrī na v̄q; ad id quod excurret in torum. Et si cum hoc regimine adhuc nō mūdificabitur plene, accelerabimus cum sapientia, & administrabimus medicinā ex arsenico, & sil phure fm̄ scientia traditam a nobis in cap. de asthma & tussi. Hęc. n. excitant cum fortitudine. Et si cū his cõstrin giatur anhelitus, redeundum est ad ea, quæ dilant ipsūm: & educit sanie sicut aqua mellis cū medicamine hyssopi. Et si superale sunt ex eorum administratione: redeundū est ad aqua hordei cum aqua mellis, et iuleb et similia. Cū autē hęc accidentia cessauerint, cōstricctio anhelitus su per calefactio, & excitatio iterum predicta cum vicissit udine fm̄ exigētia necessitatis. Cibi aut eorum sint si cut aqua cicerum, & altergenabin, & fortibitiones subtiles ex farina ciceri hordei, & fabarū cū oleo amygdalino, & melle, & zucharo, & ius caulium cum oleo amygdalino,

Mc̄,

E ij

Canon
bene no
tandus.

& qñq̃ cum gallinis nil febris vehementia prohibeat, & ius gallinarum antiquum, & ius galli antiqui, & carnes pullinæ, & hœdingi: & adatur eis in cibis aut iuribus eorum diu res expoluitur ex pipere aliquid adiuuat enim ad mundificandum, & exiccandum. Et præcepit Gal. dari coxas & allium in ieiunio, vt vulnus non claudatur, donec mûdificetur. Et præcepit dum sanies ad intestina declinat, dari cibaria quæ ventrem moueant, sicut proprie malus, blea, atriplices, & leureng. Et cum per vias tenuem educe re volueris, dari quæ sicut funt apatagi, aut bauca & similia. In secunda vero mensa comedat grana pini, amygdalas cum melle, & semina fœniculi & dactylos humidos & similia. Et conceduntur etiã post cibos poma dulcia, & citonia, & pira, & proprie scabreus, & similia. Potum autẽ damus eis vinum dulce, & vinum alchemes, & vinum de passulis, & aquam mellis, et aquam zuchari. Si autem collectio corripuitur, et diffunditur sanies in loco collectionis ad nullam partẽ declinans, tunc oportet cautèria super eodem loco. iij. vel. v. vel plura si necessitas expetit imprimi cum cautèrio puncti, & perforare pectus vsq̃ ad locum saniei, & hoc si fuerit in pectore. Si autẽ fuerit in latere aperitur cum sagittella vsq̃ dum perueniat ad saniem. vt extrahatur et excicetur extractionibus remouebitur materia, donec sanies paulatim excicetur in totum mundificationibus & abstersionibus quotidie factis cum aqua mellis. Aut cū vino mellito & similibus. Quartam rem complet administraciones medicaminum aggregantium nunc virtutẽ abstersionis & mundificationis: nunc vero incarnationis et consolidationis, et oportet medicamina huiusmodi sibijnuem succedant vsq̃ dum plena appareat sanies. Et dictum est aqua mellis abstersionum bonũ esse. Et dictũ est de alijs quẽ non oportet nunc iterare. Etiam quidẽ compertum est in lacte caprino aut asinino aggregari intentiones duas. Abstersionis ex parte aqueitatis eius & consolidationis ex parte caliditatis eius. Et oportet vt sit l. calidum statim cũ mulgetur, & post bonum passũ, & proprie dedicatum. Verum asinum lac subtilius est quã caprinum, caprinũ vero temperatius est eo, & aqua decoctionis hordei, et cancorum fluuialiũ, aggregat similitè intentiones duas predictas, & similitè lac coctum cum oleis. Medicinarum autẽ incarnationum, & consolidantiũ vulnera pulmonis & pectoris summa dicta est in cap. de spũ sanguinis, quare oportet ut pars illa afferatur ad locum hũc. Et loquimur adhuc de eis in cap. de phthisi, si Deus voluerit. Cibi autem eorũ sint carnes paruarum auũ, et extremitates hœdorum, et porcorum iuuenum, & arietum castratorum: & risum cum gallinis, & triticum, & sorbitiones tenere ex frumẽto cũ carnibus. Et ex valde iuuantibus sunt sorbitiones ex farina orobi: aut ex farina risi cum lacte. Et lac coctum cũ eis est cibus delectabilis, & proprie cum lapidibus fluuialibus, aut chalybe, & similitè casus reces, & similitè sorbitiones & pulmenta ex lacte cum farina cicerum, aut fabarum aut amyli. Cauetur autẽ indigestio eius contingens. n. ex lacte molestata, & inimica, & proprie quãtum eius nutrimentum est amicum. Potus eorum sit vinũ mediocriter stypticũ, & vinum albũ antiquũ, & vinum antiquũ dulce est bonũ eis, & aqua in qua extinguitur ferrum, aut aqua de minera ferri, & aqua rosata, aut aqua pluuialis infusio gũmi assif & similia, & laudatur eis rob myrtinũ, & syrupus eius, & mina cum aqua malichis. Et non negligantur excellentes zuchari rosati et administratiões eius omni hora. Fortasse enim est ipsum solũ medicina curans eos: & nos diximus in cap. de spũ sanguinis p̃m sermonem Gal. & dicemus hoc latius in cap. de phthisi si Deus voluerit. Medicinarum autẽ summa, quæ administrantur emplastrando dicta est in cap. de spũ sanguinis. Quintã rem complet administraciones medicinarum sedantiũ accidentia in tota cure latitudine superuenientia: sicut sunt vehemẽtia doloris

& febris, & prauitas angustia, & sitis, et tussis vehemens, & strictio anhelitus, & vigilie, & fastidium cibi, quæ tempore collectionis, & maturationis timorosa sunt: maturata autẽ ea suspecta sunt magis: post eruptionem autẽ ipsius remanentia mortalia sunt. Verum ex eis quẽdã remanentia sunt p̃m magis & minus suspecta, & quẽdam corrigi possunt, quẽdã autẽ minime. Inquit Hippo. dolor & febris circa sanici generationem vehemeniõra sunt: generata autem ea remissiõra, & amplius remissiõra post eruptionem ipsius, et adhuc amplius mundificata & exiccata ea. Si autẽ in contrarium hoc acciderit, tunc nil aliud nisi peluissimas et profundam corruptio ex prauitate venenositatis significatur, & hæc quidẽ vere mortalis, & testatur hoc virtus apparens sicut amura, & fetidum, et hoc quidem incorrigibile desperandum omnino. Et hoc idem de prauitate angustie dicimus, & similitè de tussis, & contritione anhelitus. Vigilie autem sitis & appetitus defectio aliam atq̃ aliam possunt habere causam propter quod non iudicanda mala simpliciter. Vigilationem autẽ efficit mala cerebri complexio sicut siccatas: & bauracitas ex mala humiditate occultata in ipso. Aliquẽ autem efficit frequens agitatio super aliqua re: & iam quidẽ diximus curã eis in cap. de sahara. Sitis et causam p̃or habere extraneã, sicut est proprie falsuginositas ex mala quitate existẽte in stomacho, aut caliditas, aut siccatas in orificio ipsius, & alia sicut dicemus in cap. suo, & curatur sicut dicemus ibi. Et similitè defectio appetitus potest habere causas, quas etiã dicemus in proprijs cap. Sextam rem cõpleant administraciones regi minũ ex generibus rerum sex p̃m exigenti quinq̃ cano-num supracriptorum. Et hoc quidem dictum est. Filius Zacharia. Confectio trochiscorum quæ administrantur cum aqua hordei, cum qua cocti sunt cancri fluuiales, & syrupus de papauere, aut rob myrti. Et conferunt ad consolidationẽ & mundificationẽ vulneris pectoris, aut pulmonis, quorum permittio. p̃. papaueris albi feminis curbitæ & citruloru excoctiorum, ana. 3. x. amyli draganthis, gũmi arabici, succi liquoritæ, ana. 3. v. thuris masculi, sedenegi loti, boli armeni, sanguinis draconis, charabæ, ana. 3. ij. myrrhæ, cinnamonomi, opij, ana. 3. j. Et sũt trochisci, & administrantur. Idem confectio emplastris festinantis maturationem pleuritis, sedantis dolorem eius. p̃. anethi chamomille, uiolarum siccarum, fursuris, althæe, faring, feminis lini, fenugreci hordei, ana. Decoquantur in aqua donec sint biscocta. Deinde conterantur, & misce cũ oleo antiquo. Et supponatur tepidum: & quandoq̃ adduntur in eo cinis caulium, & adeps anatis. Gale. Confectio lohoc mundificatis & abstergentis sanie a pectore et pulmone. Accipe amygdalarum dulcium et amararum, granorum pini, feminis vtriusq̃, faring lupinorum, ana partes æquales. Confece cum melle et da cum eo quod cõuenit. Plures preterea ex medicinis mundificantibus pectus, & pulmone a sanie, & viru dictæ sunt in cap. de asthmae & tussis, quæ requirantur ibi. Et ex medicinis sanantibus vulnera pectoris & pulmonis plures dictæ sunt in cap. de spũ sanguinis. Aboal. Confectio trochiscorum ad vlcera quæ sunt in pectore & pulmone consolidantium ea. p̃. rosarum balustitæ, ana. 3. ij. sanguinis draconis, amyli, oliban, ana. 3. ij. draganthis, malichis, ana. 3. j. p̃. acacie, croci, ana. 3. j. tertiam charabæ & myrrhæ, ana. 3. f. Confece cum rob citoniorum myrtillorum et da cum eisdem. Cõfectio medicaminis ex iniectione nostra, quod est medicamen forte, & experium ad vlcera pulmonis, & pectoris, & mundificat ea a sanie, et materia viscosa contenta in eis & faciliat expulsionem earum. Cuius hæc est permittio. Reci. oliban, myrrhæ, cinnamonomi, amomi, granorum pini, radicum ieros, gũmi albotin, croci talch, ana. drac. iij. spicæ, calgissitule, carnũ dactylorum, ana. drac. iij. costi, & drachmæ. ij. galban, drach. j. tertias duas mellis quantum sufficit ad aggregandum ea. Decoquantur mel & albotin

Secunda
aphorismorum
46.

Trochisci
scilicet
utiles
ad
mundificationem
&
consolidationem
vulneris

Emplastrum
maius
curatiue

Lohoc
mundificans
sanem

Trochisci
scilicet
utiles
ad
pectora
et
pulmones

Medicamen
mixtum
in
iectione
propria
ad
vlcera
pul-

& albotin in vase duplici vsq̃dum habeat spissitudinem. deinde permisce cum eis galbanum, & fac bullire denuo: deinde projice super ipsum puluerē aliarum rerum: & da cum eo quod cōuenit. Permutatio autē pleuretis ad alias ægritudines quædā sunt ad bonum, quædā ad malū. Permutatur autē in peripneumoniā, & ad phthisim, & ad malum. Et permutatio eius ad peripneumoniā est fm̃ alterum duorum modorū. Quandoq̃ n. fit ex cōuersione materiæ pleuretis ad pulmonē: q̃ñ ex conuersione virus ad ipsum, cum nō mundificatur vsq̃ ad .xl. dies: alia ruptura collictiōis. Et permutatio eius ad phthisim similiter fit fm̃ alterum duorum modorū, aut mediante peripneumoniā, aut sine mediatione eius. Et proprie cum sanies acuta & mordacitua resoluca ab eruptioe apafus transiens per pulmonem vlcera substantiam eius. Et dixit Hippo. q̃ q̃ñ pleuretis non resoluitur neq̃ mundificatur in .xiii. diebus in empyima transit: et si empyima nō mundificatur in .xl. diebus: alia dicitur permutari in phthisim. Et dixit Gal. q̃ materia pleuretis q̃ñq̃ rapitur fluxu ventris: q̃ñq̃ natura vincit super ipsum, & expellit eā ad partem aurium, & facit collectiones, et est significatio incolmata. Et q̃ñq̃ apparet victoria morbi supra naturā & significatur ex p̃missione intellectus & vigilis & fit permutatio in phrenesim. Et q̃ñq̃ vlrimitur materia morbi supra naturā: & declinat materia ad cerebrum, & interficet vsq̃ in dīst. q̃ñq̃ declinat ad nervos, & facit spasum. Et dixit iterum Gale. q̃ q̃ñ rapitur ad partes cordis multiplicatur tremor eius & synopsis & interficet i principio et q̃ñq̃ subito. Et dixit Hippo. q̃ aliqui accidunt ex paruitate & venositate materiæ, vt vincat supra posse naturā. omnino & conuertat partes loci vt appareat dorsum patientis quasi dorsum verberati, & vitet laus eius & nigret; ita q̃ consuevit de eis dicere vulgus esse percussos a demone. Iterum Gale. dixit q̃ natura multoties vincit supra morbum & expellit materiā eius ad loca vacua subscellarum et inguinū, et partium crurium, & aurium, & pedum, & cōuertit in apostemata bene nata ad pleuresim. significat. n. salutē & q̃ñq̃ conuertit materiā & extrahit vsq̃ ad cutem & ducit ad incolmata cum apostemate sub cute.

De peripneumonia.

Peripneumonia est ipsa membri denominatione nominē accipit: est. n. apostema pulmonis. Et dixit Gal. q̃ est morbus difficilioris curę q̃ pleuresis: et magis proprius ad interficiendum: & illud propter duas res. Et quidē prima est: q̃m̃ in pulmone sicut scis solutio cōtinuiaris raro est suscepnibilis curę propter causas in capitulo de spūto sanguinis assignatas. Secūda est quia virtus cordis nō patitur: imo deficit ab inflammatione eius. creauit. n. ipsum sapientia vt eueniat core: est autem peripneumonia morbus per se, aut morbus ex altero morbo causatus. Et si quidē qui causatur ab eo quod est aptum natū esse nō erimentum pulmonis: aut a superfluitate nutrimenti ipsius est morbus per se. Deriuatur autē ex altero morbo: sicut ea quæ fit post catarrhū & post pleuresim. Fit autē peripneumonia ex oi materia sicut pleuretis. Et ex ea quædam vera, quædam non vera. Et dixit Gal. q̃ vera peripneumonia est, q̃ fit a phlegmate. Et videitur q̃ dicenti q̃ vera peripneumonia est, quæ fit ex cholera, fit magis credendum. Et enim pulmo est membrū cholericum: & eius nutrimentum est sanguis cholericus. Et iam quidem canon est, q̃ morbus, cuius complexio nō recedit a complexionē mēbrī, nisi sit cur naturale & innaturale est morbus proprie verus. Recedit autē ab eius complexionē in contrariū ipsius est morbus gebdeg. i. morbus notus. Et fortassis ratio pro Gal. est q̃m̃ morbus proprius verus minus molestus est q̃ gebdeg. Et peripneumonia phlegmatica nō est in vehementia prauitatis sicut cholericā. Interficet. n. cito cholericā acutata sua: cum sit vicina cordi: & oppositio cū infirigidantibus nō peruenit ad locū nec perducitur: nisi post eius altera-

tionem plurimā: eo q̃ propter viarum distantiam calefit. Hoc autē secus est in phlegmatica: q̃m̃ oportet medicamēta esse maturatiua & resolutiua: quæ facile sunt peruenientia ad locum necessitatis sine diminutione virtutis eorū. Præterea morbus proprius alius est qui fit de materia quæ deputatur ad nutrimentum alicuius membri: quæ dū corumpitur facit morbum: aut fit de materia, quæ est superfluitas nutrimenti illius membri. Et iam quidē Aristō. dixit q̃ superfluitas est contraria illi rei, cuius est superfluitas: sicut humor et chylus: et sicut urina et massa sanguinea: & sicut sudor & humores in venis: & sicut medulla & nutrimentū ossium: & sicut adeps & caro, & similia, nisi sit superfluitas de latuita potestatis eius a qua deciditur sicut sperma. Et sciendum quod pulmo sicut cætera membrā partem sibi propriā de humoribus recipit: sed quod est sicut sanguis cholericus, de ipsis deputatur ad nutrimentū ipsius. Et superfluitas sui nutrimenti, quod est phlegma mittitur in uacuitates eius propter causas utilitatum quas scis propter quod quidā crediderunt Gale. dicenti: q̃ verā peripneumonia fit ex phlegmate: sicut ex superfluo nutrimento: & crediderunt alij dicentibus q̃ fit ex cholera sicut ex nutrimento cū iam accidit corruptio. Et hoc fm̃ intentiones proprias. Terminatur autē hæc passio fm̃ vnum trium modorū sicut & pleuresis: aut. n. resoluitur, aut suppuratur, aut permutatur. Et cura eius & similis curæ pleuretis.

De empyima.

Empyima q̃ñq̃ fit ex pleureti, & diximus curā eius. Et q̃ñq̃ fit a peripneumonia, sicut dictū est. Et q̃ñq̃ ex sanguinis spūto. Verum causa eorū q̃ñq̃ est a pulmone, q̃ñq̃ a pectore, & partibus eius. Et ita quidem Gal. dixit q̃ñq̃ ex causis in pulmone molestiorem esse ea, quæ est ex causis in pectore propter causas dictas in capitulo, quod est ante illud. Et similiter curā eius difficilē esse propter causas dictas in capitulo de spūto sanguinis. Cura autem omnis speciei huius similis est curæ empyimatis factæ & pleureti quam diximus.

De phthisi.

Phthisis est detrimentū defecationis & consumptionis cadens in corpus: ex calore febrium habitudinalium minuatū ex ulceratione pulmonis. Et ulceratio quidem huiusmodi esse habet: aut ex precedenti catarrho acuto ulceratio instillante & imprimente in pulmone hora post horam: sicut accidit ex frequenti instillatione super petram, vt perforetur petra. Et q̃ñq̃ fit ex precedenti pleureti: aut peripneumonia: mediāte tamen empyimate. Et q̃ñq̃ tamē sine mediatione & q̃ñq̃ fit ex materia putrida dū itane in pulmone quā sequitur putrefactio & ulceratio, & accidit nonnūq̃ post spūtum sanguinis sine mundificatione: sicut Hippoc. dixit. Post sanguinis spūm̃ casus infaniet spūm̃: & post sanie spūm̃ casus in phthisim. Hic autem sermo eius est sub cōditione. Et enim post sanguinis aut sanie spūm̃ quibus non resistit fit casus in phthisim. Raro autem coniungit hæc passio pueris & senibus. Et si cadant interdum senes in illam oculatari potest eis: & diu viuere cum illa. Viris autem & mulieribus frequenter accidit: & proprie paratis cadere in ipsam: raro oculatari eis. Verum mulieribus oculatari interdum licet parum. Contingit hæc passio sicut. Hippo. dicit a decimo octauo anno vsq̃ ad trigisimum quintum. Expostritam autem, vt cadant in phthisim sunt habentes cerebrum debile, quare non prohibetur receptio superfluitatum in ipso, nec digeritur quod transmittitur de nutrimento ad ipsum, quare sunt catarrhigabiles, & ex parua causa. Et adhuc expostrati ad id sunt habentes pectus strictū in creatione sua cū multiplicatiōe vterostati in ipso. Et pulmone eorū, et vicinis partibus, et habentes hñerosalatos, sicut sunt curatursalarum, et collū subtile, & lōgm̃: depressum iter alas ethumeros, et frequentat eos tussicula cū p̃ctura alicuius spatule, aut mamillarum, & p̃cipue si sint ex itascentibus

facile & cholericis. Tempus autem magis aptum ut faciat cadere in phthisim: & quod vehementius nocet factis phthisicis, est autunus: & conspicio borealis multum dominans: & maxime quando precessit auter: aut constitutio austri: quā precessit boreas. Et ex eis est regio borealis multum frigida, & sicca, & cibi & potus eius: & quęque hoc cursu procedunt. Curare aut phthisim: quę vehementer im pressit & diuturnauit impossibile est: & proprie qñ conuatur ei lubricitas ventris salitudo cibi, & fœtor oris curatur vnguium, et casus capillorum. Significat. n. ex hoc corruptionem profundari, & nutrimentum esse abscissum. Curare vero non diuturnā, aut quę non multum im pressit: & in qua accidentia timoris nondum apparuerunt fortassis presumendum est: quous non sit facile. Et intentio in curatio eius est duplex videlicet vniuersalis & particularis. Et vniuersalis quidā intentio est tres res. Et prima quidem est correctio causę facientis. Secunda est abscissio eius. Tertia est regulatio ipsius vitę patientis.

Phthisim que diu durauerit ipsosibile est curare.

Cura phthisi parū im pressa.

De phlebotomia.

Solu. in materia cholerica.

In materia phlegmatica.

Aer.

Cibus.

Primā igitur rem complet administraciones medicami num abscedientium nouemta cararhi: si accidera catarrho, & hæc est radix operationis in hac cura. Et tam hæc scripturum in capitulo proprio: & si causa ipsius fuerit ex precedenti empymate ex pleureti & peripneumonia, aut spūto sanguinis, cura eorum dicta est. Secundam rem cō plect administraciones euacuacionum abscedientium causas: quarum precessit rememoratip. Et si quidē malitiam complexionis calidam cognoueris ex plenitudine sanguinis, phlebotomamus ex basilica. Et si uirtus permiserit de mum ex saluella: est qñq phlebotomamus phleboioma renouate numerum si necellias expetit administrando ex cibis & potibus: & alij que boni sunt nutrimenti. et hoc diebus quibus non phlebotomas. Si autē choleram abundare cognoueris, euacua cum eo quod est sicut aqua decoctionis capilli veneris: & chayah de singulis manipulos singulos, & iuuibarum, sebesten, ana. xl. prunorum siccorum. xx. pulpę castigistulae siracost. ana. 3. j. zuchari viola ti. 3. xj. si necessitas expetit: addatur eis quod est sicut trochisci de violis & similia. Si autē causam lesiuam materiā phlegmaticā esse cognoueris, euacua cum cochij & similibus, quibus ex bello & dragagantho partes addantur conuenientes. Et ex euacuacionibus particularibus & vtilibus huic agritudinē sunt prouocationes hemorrhoidarum menstruatorij: & maxime si ex eorum retentione in nouementum cadat. Et nos de his in cap. de spūto sanguinis. iij. cas. locuti sumus. Tertiā rem cōplect administraciones regulacionem in generibus rerū sex: & proprie col locetur in loco aeris temperati ad siccitatem declinū, & permuteur ad regiones aeris temperati. Et sint cibi eorum ex eis quę sunt quantitas pauca & pluri nutrimenti, & insuper ad digerendum faciles: sicut proprie hepata gallinarum, & testiculi gallorum qui non calcauerunt, & alas pullorum, & carnes minutarum autum tenerarum, & carnes tuenium perdicum, & alcubugi, & columbarum, & sint huiusmodi elixa: aut iuribus aut in aqua hordei, et proprie qñ queritur mundificatio, et oportet vt addatur tunc in iuribus eorum de melle aliquid, & congruunt eis vitel li ouorum sorbiles cum melle, & cōceditur etiā eis in hoc casu ius caulium impinguium cum gallinis & similia. Quando aut consolidatio & conglutinatiouis vulneris queritur: tunc oportet vt sint cibaria desiccariū, non eleuata in gradu multę exiccacionis: et sint etiam conglutinantia, sicut proprie extremitates, & rostra horodum, & porcorū iuuenum, & arictum castratorum. Pane aut vitatur simi lagineo bene cocto habente aliquid malthiches: qñq ponitur in eo oginus & similia. Et ex cibi conglutinatiuis est triticū cū gallinis, & risum, & similia, & pulmenia, & geger & milio, & lurch, & chist, hordei post bonam decoctionē eorum, & leutes sunt bonę eis. Et pulmenia ex oro bo, & sorbitiones ex farina eius, & similia, & cibi ex lacte

sunt eis magni iuamenti: proprie cum nō est febris & ca seus si est recens. Et nos diximus in cap. de empymate di uersos cibos ex lacte, cas. quarto. Si autē fuerit cum ea fe bris vehementia, sit cibus eorum chist, hordei bene cocti est: cūta cum cancris fluuiabibus: postq̃ abluuntur abiectis extre mis eorum cum aqua & cinere: & cum iteratis: & etiam cancri fluuiabiles asit aut elixi in aqua hordei. Et qñq datur cocti in lacte alinæ: & qñq in oleis frigidis, & qñq in aq hordei aut ciccerum: & qñq in lacte acetoso abstracto ab eo buryro: & sunt iuamenti sublimis, & adduntur eis cu curbita & bleta cum oleo amygdalino & citruli, & similia. Et ex rebus cibalibus simul & medicinalibus est lac acetosum coctum cum tortellis de sceni: & sit proprie lact. 3. ij. & tortellarum tritarum. 3. j. In crastinum adde ex lacte circiet, aut. ij. & minue ex tortellis circiet, aut. 3. j. Et hæc sunt singulis diebus, donec deueniatur ad lac solū. Cum autē peruenit fuerit ad agritudinē declinationē, incipiamus diminuire ex lacte acetoso omni die: & adde re ad tortellas, donec deueniat ad datioē tortellarum tm. Hunc autē modum decoctionis lactis acetosi scripsit Pati lus, & plures post ipsum laudauerunt illud. Operatio au tē acetosi lactis est fm hunc modum. Accipe lac capri num mundum habens bonitatem ex sanitate animalis, & congruatae pascui ipsius: & extrahat ex eo buryrum: & dimittatur vna nocte in aerē temperato: mane aut agriet vehementer & excludatur spuma eius. Est autē lac huius modi sedatium vehemens caloris, constrictum, & consolidatiuum. Potus autē eorum non febricitantium sit in principio uinum album dulce, et cum peruenit ad tempus consolidacionis, sit album ad typiciterum decli nans permixtum cum aqua pluuiā. Febricitantium au tem potus sit aqua hordei, & aqua pluuiālis, & rob myr ti, & syrupus eius, & syrupus de papaueri: cum vocat ne cessitas, & aqua pluuiālis decoctionis cancrorum, et aqua granatorum dulcium & similia. Et in secunda mensa cō medant passulas cum granis post bonā masticacionem, & granata dulcia, & citonia de sceni cocta in rob & similia: Et oportet ante comestione, vt approximēt deambula tionibus mediocribus, & post ambulationes vtantur fricationibus lenibus tenerum facientibus corpus, & hoc vt viuificetur calor in ipsis. Et post comestione vacent, et quieti sint per duas horas: & hoc in loco temperati aeris: in quo sint odores redolentium frigidorum & typicorū cum administracione gaudi. Deinde vacent fomno, & quieti quantum possibile fuerit. Et si ierunt vigilias acce damus ad medicinas ex papaueret: hoc cum sapientia ne cōgelentur spiritus. Planguitur autē balneis resoluunt enim virtutē: nisi apud declinationem. Tunc enim sunt iu uamenti sublimis quādamodum dicemus post. Prohibea tur autē eis omnis lubricitas, & conspicio viscerum, & magis lubricitas vehemens, resoluunt. n. virtutem. Parti cularis autem intentio est. v. res. Et prima quidē est mun dificatio et absterio vlcis. Secunda est prohibitio cur sus materierum ad ipsum. Tertia expulsiō materierum fa niei eius & exiccatio earum ex ipso. Quarta est cōsolidatio & incarnatio eius. Quinta est correctio acciditum. Et primā quidem rem complet administraciones medi cinarum mundificatiū & abstergentium vlcis: & in ge nere eorum excellentius et nobilius est mel & aqua eius. Aggregat. n. virtutem mundificationis & absterfionis. Et Mundi preter hoc est cibus & potus amicus naturę, & iuuatiuis siccato valde. Et ex eis est aqua hordei, & aqua zuchari, et aqua ci cerum. Et fortius eis est decoctio hyssopi, et syrupus eius. Et adhuc fortius est lohoc de caulibus & de squilla. Et ex eis quę sunt maximi iuamenti est medicamen Gal. Ipm enim est mundificatiū bonum, quod x. ieros hase, hyssopi, ana partes æquales. Conscie cum melle. Da mane & sero a. 3. j. vsq ad. ij. cum aqua mellis. Et dicit Democri tus hylopus aut iris, aut tarafon singulariter vel coniu

Quādo est cūta febre.

Modus faciendi lac acetosum.

Fructus

Sonus.

Balnea.

Et cocta in aqua mellis, aut in aqua hordei sunt mundificatoria bona. Et nos diximus plura ex his in cap. de empyemate. Secundā rem complet ad ministraciones medicaminum materias a pulmone prohibentium. Et hoc quidē perficitur fm alterum duorum modorū: & proprie cum prohibitione materie quæ transferetur ad ipsum ex altero membro: & cum cōsolatione pulmonis vt non recipiat quod ad ipsum trāseretur de materia. Et fm plurimū quæ transferuntur ad pulmonem materiae sunt caarrhales aut transmissæ a vicinis membris & ex pleuresi & alijs. Et hoc rum curā iam diximus. Sūmam. n. medicinam pulmonem confortantium etiā diximus in cap. de tussi humida. Et ex eis est rob myri & syrupus eius cum. 3. ij. pulmonis vulpis sicci. Et ex medicinis quidem mirabilis iuuamentū aggregantium virtutē confortationis & mundificationis est medicamē Gal. quod Recipit pulmonis vulpis sicci, succi liquiritiæ capillorum, veneris seminis foeniculi, anisi, ana. Conficte cum zucchero decocto cum aqua quam tum sufficit. Et quandoq; conficitur cum rob myrino, & est confortatiuum amplius. Tertiam rem complet ad ministraciones medicaminum putredinis quæ sunt in pulmone excitiūm. Et nos quidem diximus in cap. de tussi hęc administrande esse post mundificationem debitā vt extirpetur post eas residuum putrefactionis omnino. Et diximus qd administratio ex myrrhæ rubræ. 3. j. & mellis. 3. iij. lambendo diebus interpollatis cum aliqua ex medicinis eductibus sanem est medicamen utile. Et fortius est lambere alchitran cum melle, aut cum melle & galbano simul applicatis. Et ex maxime iuuatiuis eis sunt medicinæ magnæ, sicut theriaca & mithridatum, & alia quorum in cap. de empyemate præcessit rememoratio, & si indigeret adhuc medicaminū exsiccanē procedemus ad medicinas de arsenico & sulphure scriptas f eodem cap. cañ. xxx. Et non negligantur medicamina huius modis: qm ad sanitatem perducunt: si Deus voluerit. Verum si peruenitur ex eis ad supercalēfactionem succurrendum est cum aqua hordei. Et tūc cum trochiscis de cāphora vīquidum cesset accideñs. deinde redeat ad exsiccatia prædicta. Quarta rem complet ad ministraciones medicaminum aggregantium in fe duas virtutes: mundificationis. & cōsolidationis. Et ex medicinis pprijs in hac summa est lac asininum cum virtute subtilitatis in ipso, et lac caprinum cum temperie sua: & lac muliebri cum proprietatibus tē periet intra illa. Lac. n. aggregat intentionē tres. Est. n. res cibalis & dilecta nimis & est ex rebus velocis conuersio nis in sanguinem, est. n. sanguis his coctus: & est post illud medicina abstergens vlcus virtute rostatatis eius, & conglutinas ipsum virtute caseificatis eius. Et oportet vt bibatur calidum cum mulgetur: & si possit fugi ex mamillis: & hoc in ieiunio ante cibos alios, & oportet vt post ipm quiescant, ne corrumpatur et accrescat in stomacho eorū: nec dormiant super ipsum, nec suscipiant cibum nisi prius defendat. Et oportet vt bibatur in loco aeris temperati, & proprie cum fuerit gaudium & tranquillitas, & quādo ipsum magis mundificatiuum esse querimus dandum est cum melle. Et quandoq; ipsum magis cōglutinatiuum & cōsolidatiuum querimus: deur cu zucchero rosato & similibus aut coctum cū lapidibus. Et si fumens ipsum cōstipationem patitur vīscerum, oportet ut eligatur ex lacte in quo multiplicatur ferolitas: & si nō sufficit, multiplice tur quantitas potus eius in die sequenti: & adhuc in die ter tia, & si adhuc nō sufficit miscendum est cum eo quod est sicut zucharam & sal, & si adhuc non sufficit miscendum est polypodium cum ipsis: si autē fumens ipsum libricitatem intestinotum patitur: tunc oportet vt miscatur ei quod est sicut hipocystis & similia. Et si tussim habuerit, miscatur cum eo quod est sicut dragāthum. Et si cum stomachi debilitate fuerit: miscēdum est cum eo quod est sicut trochisci diaroni & similia. Et lac quidem de quo

butyrum extractum fuerit, est magis conglutinatiuum & coctum quidē amplius, & quod cum butyro est, est magis humectatiuum & impinguiatiuum. Ars autē in decoquendo lac est huiusmodi. Accipe lac mundum, & recipe ipsum in vase puro absterfo, & pone super ipso circiter quintam partē eius ex aqua pluuiali. Deinde extingue in ipso lapides fluxurum ignitos sine fumo vīquidum lac fuerit coctum & cōsumptis aqueis partibus in ipso. Lac autem melius est, quod sumitur ex animalibus iuuentibus: Quorū mediocriter non nimis remotis aut vicinis partu, quorū pascua sunt ex herbis montanis in quibus est subtilitas, & esse de mundificatio cum stypticitate & exccatione, Et laudant bet lac, Gale. herbas huiusmodi deputandas esse pascui eorum. Ex herbis calidis, absinthium, hyssopum, hanc, polium, feca, iah de feniculis, abrotanum & similia. Et ex frigidis, rubus, rhanus, solathrum, catarse, & similia. Et oportet vt dā dā lactis quantitas comparetur possibilibus virtutis suscipiens ipsum, quare incipiendum a quantitate minori dā do ex eo circiter. 3. ij. prima die & in crastinum addatur ei circiter. 3. j. & sic est alijs diebus a prima die vsq; dē ueniatur ad lib. j. vel parum amplius. Demū paulatim deueniendum est vsq; ad illud quod est sufficiens. Et tū quidem diximus cauetum esse esebat indigestione in potu lactis. In ipsa. n. est timor. Febricitantibus autem eis, aut ea put dolentibus, aut siti vehemēti obfessis abscondatur lac dulce: & laudatur eis lac acetosum de quo exarctū est butyrum fm doctrinam traditā a nobis in hoc eodem cap. Danda est etiam eis aqua hordei cocta cum cancris fluuialibus fm quod etiam dictum est & syrupus de papauere, aut syrupus de myrto cum eo. Et oportet cancrorum extrema abscondi. Deinde lauati cotpora eorum cum aqua, & cinere fricatione vehemēti, & hoc citiuratione & iteratione. Et oportet vt deur in ieiunio. Et sit quantitas potus eius circiter. 3. ij. & si crastinū addē. 3. j. & sic die quolibet vsq; ad lib. j. f. mane & sero ante alios cibos. Summa autē medicinarum vlcera pulmonis et pectoris cōsolidantū est hęc. Sanguis draconis & proprie luto sigillatum, bolum armenico, charaby, sedeney, olibanum, ma stiche, balauftia, rose & semen eius, coralli euphritidos, cortices cancrorum fluuialium vīstorū, semen portulacæ asium, amyllum asium, semen malag & aliq; asium semē anroglossa asium. gummi asium, fructus myrri, & similia. Medicamina autem cum quibus hac danda sunt, proprie sunt vitellū ouorū, lac dulce & acetosum, aqua pluuialis, & aqua hordei decoctionis cicerni & cancrorum fluui alium, aqua alsaici, succus citoniorum, miua, succus myrri, rose, & succus earum, mucilago psyllij, semen citoniorum, syrupus de papauere, syrupus de iuiubis, syrupus de violis, & syrupus rosatus, et similia. Ex medicinis autē cōpositis sunt hęc. trochisci de luto sigil. aut de luto armenico, phyllonij persicum est vīlmū: mundificat. n. & exiccat putredines, et cōsolidat ulcera. Et nos scripsimus ipm, & adhuc alia multa huius intentionis in cap. de spu sanguinis quæ efficaciter afferatur ad hunc locum. Ex rebus autem mirabilis iuuamenti ad cōsolidationes, & sanatio nes vlcum pulmonis est zucharam rosatum recens: vsq; per quod non præterit annus. Aggregatur. n. in eo virtus absterfionis ex succo rosarum & virtus cōsolidationis ex parte substantiæ earum. Et nosti qd virtus absterfionis ex rosis propter antiquitatem absconditur quæ adhuc possit deur in recentibus. Et Gale quidem præcepit dari zucharam rosatum singulis diebus in quantitate plurima: etiam cum rebus medicinalibus cibalibus & potabilibus secū dum omne modum ad ministracionis eiusus: qd etiam cū pane. Et vñ sunt eo post ipsum plurimi: & non est cōprehensibilis eorū numerus qui sanati sunt ex vñ eius tamen prius mundificationibus præcedentibus. Falluntur. n. vires eo a principio dum mundificatio nō præcesserit. Coar tat. n. in pulmone materias. Nos autē dedimus cū lacte ca

Medica
mē Gal.
quo nūc
vntur
medici
sub note
fob de
pulmo
vulpis.

In lacte
Quæ res
sancitio
nes ad
hoc.

Modus
preparā
di cancr
os fluui
ales.

Vlcus
pectoris
& pul
mōis cō
solidaria

Medica
mē mīra
bile ad
phisti
cos est
zuchari
rosatum
recens.

Quo nō lido non febricitantibus. Febricitantibus vero cū aqua mō zu charum modis admañstrationum: & inuenimus eflemedicamē ul timū. Verum quoticus ex eius admañstratione cōtingit cō phisicis stringi anhelū, dentur quē elargit ipſum ex eis quē edu cunt ſaniet: ſicut proprie ſyrupus de hyſſopo & ſimilia. Et ſi accidet ſupercalcſcitio propter deſiccationē, detur ſyrupus de iuiubis, aut ſyrupus de violis, aut mucilago filii, aut citoniorum cum aqua granatorū, aut aqua expreſſionis ſeminum portulacę cum trochiſcis de cāphora dictis in antidotario. Et ſi ſequatur poſt ipſum cōſtipa tio natus, detur myrobala num de uiolis, aut ſyrupus eius cum aqua hordei. Et poſtq̃ ceſſauerit huiusmodi, redeatur ad zucharam roſatum dandum in oēm modum. Quin tam rem cōpleant correptiones cadentes in accidentia con comitantia & ſuperuenientia huic morbo. Et ex concomi tantibus eſt febris conſumptio, & macies, & debilitas. Et ex ſuperuenientibus eſt tuſſis, fluxus, ventris, conſtipatio, & ſaſtidium cibi. Et iam quid Hippocrates dixit mundi ficatium vlcēis febris lenteſcentiam, ſuccedere debere: quē ſi non ſuſceſſerit, conſtat corruptionē vlcēis profundā. Nos autem experiemur circa omne tempus cura tionis eius interponere medicamina febris vehementiam ſedantia: vt ſigillentur ex his & illis beneficia concordantia: quorum ſinis eſt ſanitas. Et ſuccutretur conſtipationi, & arefactioni eorum cum eis quę adqueant et humectant ex cibis, & potibus, et rebus medicinalibus, et admañſtra tionē lactis dulcis, & alijs quę diximus. Et conſert eis bal neatio in aqua dulci calida. poſtq̃ morbus in declinationē fuerit & ante illud eſt res prauior, & eſt ponere ægrum in deſperatione. Forma aut balneationis eſt in hunc modum. Preparetur aer balnei vt ſit liber non habens de cor ruptione odoris, aut prauę qualitatē omnino aliquid & caſeāt, vt ſit caliditas balnei. & æque caliditas temperata qua excutietur, non reſoluatur calor naturalis, & ſit prima manſio nī remiſſus calida q̃ ſalia. Tunc intret patiens manſionem primā, & fricetur in ea leui frictione, & pro prie tenerum faciente corpus. Deinde intret manſionē ſecundam, & incipiat lauare corpus cum aqua calida vten do leui frictione cum manu. Deinde paulatim intret aquā calidam, & deſectetur in ea, deinde incipiat lauare corpus eius cum aqua decoctionis capium hædorū, aut cū aqua hordei onquaſata cum ouis mulis & oleo amygdalarū dulcium. Deinde ducatur ad manſionē primam: & inun gatur corpus eius oleo roſato: & ducatur ad habitaculum exterius, in quo ſit aer temperatus cum multitudine redolentium ſtypticorū, & quieſcat in lecto. Deinde poſt duas horas cibetur cibis laudabilibus pauca quantitatē et plu rius nutrimentē eis eis quorum iam mentionem fecimus. Et ex hinc tota intentio noſtra ad humectandum ſit occupa tio, & cū deſiccatione & quiete & ſomno & delitijs & ſimilibus. In craſtinum autē aut in die tertio balneetur ſimi liter. Si autem patiens debilis fuerit ante per duas horas, q̃ balneum intret, accipiat forſitionē, & ex caruius teneris, aut ex lacte dulci, & quieſcat ſup forſitionē per duas ho ras, deinde intret balneum. Si autem patiens talis fuerit, vt virtus eius tolerare poſſit, præcepit Galenus, vt poſt ſuffi cientem lauatiōem in aqua calida, aut in aqua capitum arietum caſtratorum, ſpargi ſuper corpus eius in prima manſione ex aqua frigida aliquid præterq̃ in capite eius. deinde inungi oleo roſato. Lauationes etiam in tina ſunt huius intentionis, & proprie cum rebus humectantibus, & impinguantibus corpus ex his, quę dicta ſunt. Poſt hæc paulatim deueniendum eſt ad admañſtrandū in bal neis lauationes ex aqua decoctionum capitum arietum caſtratorum, & ſimilia. Et ſi corpus remanſerit debile vugatur cum oleo melleſcino, & ſimilibus. Et ſimiliter paulatim deueniendum, ad alia cibaria laudabilia, & ſo lidiora.

Accide
ria phri
ſicorū.

Modus
balnean
di phriſi
cos.

De tuſſi autem & conſtipatione ventris aut fluxu quę ſu perueniunt eis: dicemus ſicut in præteritis iam diximus. Et ſi accidat eis caſus appetitus, curetur ſicut ſcitur ſicut in capitulo proprio dicemus. Et hiſtic medicamina conuenientia ſcripta ſunt plu ra in antedictis. Et eis ſunt trochiſci Galeni ſcri pti in cap. de tuſſi catarrhali & deſcriptiones ſyrupi de papauere & diapaupere, & trochiſci & pilulę de papa uere & pilulę de ſtyrace: & alie pilulę de narcoticis ſcri ptę in eodem ca pitulo: & hæc proprie ad deſicationem catarrhi. Medicamina vlcus mundificantia ſaniet eius ab ſtergentia partim dicta ſunt in cap. de aſthmate & tuſſine partim in cap. de emphyſemate. Summa autem medicina reſta vlcera pulmonis & pectoris conſolidantium dicta eſt in cap. de ſputo ſanguinis. Conſectio teſticulorum vulpis eſt philiſcis & conſumptis medicina experta: & dicta eſt in antidotario. Hamech filius Zechar. Conſectio loch que conſert philiſcis, & mundificat vlcera pulmonis, & con ſolidat. ſ. iuiubis. i. paſſularum enucleatarum. 3. xxx. ſeminis maluę. 3. iij. cancrorum fluuiatū. 3. xx. capillorum ueneris, caiare, virgę paſſoris lingue arietis, ana. 5. ſ. liqui ritiz. 5. j. decoquantur in lib. iij. aquę. vſq̃ ad lib. j. et ad de eis ſyrupi de papauere, & zuchari tabarset & ſapę, ana. 3. vj. decoquantur ad mellis ſiſſitudinē. Deinde projeſta tur ſuper ea ſeminis cucurbitę mundatę. 3. j. gūmi arabici, dragaganthi ſeminum citioniorū, amyli, ſeminis portu lacę, amygdalarum dulcium, ana. 3. viij. papau. albi. 3. v. Poſt bonam triturationē miſcentur cum alijs. da mane & ſero cititer. 3. v. Idem ſyrupus de piſſillo conſertis phri ſicis. ſ. ſpodij, ſeminū portulacę, ſeminum citioniorum, papaueris albi, ana. 3. j. piſſilij mundi. 3. v. ſucci arnogloſę cocti & depurati. 3. xx. cæcorum fluuiatū lotorum ſm doctriam prædictā. 3. xx. decoquantur in lib. iij. aq̃ vſq̃ ad lib. j. & cum lib. j. zuchari fiat ſyrupus da mane & ſero cum ſucco arnogloſę. eſt. n. effe. x. Et qñq̃ datur cū pul uere huiusmodi. ſ. piſſilij, gūmi arabici, dragaganthi, boli armenii, ana. Da cum ſyrupo prædicto, & ſucco lingue arietis. Filius Zacharię Aſaſi. Vlcera pulmonis: cum nō ſunt chronica, ſed adhuc aliquid ex ſanguine egrediunt tuſſi curari poſſibilia ſunt. Ergo ergo cum non eſt febris lac recenter muſſum: & ſi fuerit cum eis febris, detur aqua hordei cum cancris fluuiatibus: aut cum ſyrupo de papau ere. Et dum nō conſtringitur anhelitus eius admañſtre tur trochiſci de papauere: quorum deſcriptio hæc eſt. ſ. papaueris albi ſeminis cucurbitę & citrulorum munda torum, ana. 3. iij. dragaganthi amyli gūmi arabici, ſucci li gritzę, ana. 3. v. thuris maſculi, boli armenii, ſanguinis dra conis, charabz. ana. 3. j. myrrhę, cinnamomi opij, ana. 3. j. ſiant trochiſci. Da cum ſyrupo de papauere aut rob myſti ci. Et qñ cum iſtis rebus conſtringitur anhelitus dentur in potu ea quę elargant ipſum, & educunt ſaniet ſicut ſy rupus hyſſopi & ſimilia. Sabor. Loch conſertens phriſi cis & conſumptis. ſ. teſticulorum vulpis. 3. iij. batrēbuch; caiare, ana. 3. j. cicerum dulcium tritorū. 3. iij. ſeminis papa ue. albi. 3. j. & ſ. hordei mundi. 3. j. paſſularum enucleata rum, ſicuum ſiccum, carniū dactylorum, ana. 3. j. can crorum fluuiatū. 3. iij. decoquantur omnia in lib. iij. aq̃ vſq̃ ad lib. j. & ſ. Deinde accipe zuchari & penidiarum, ana lib. j. teſticulorum vulpium elixorum in dulci lacte. 3. iij. aut cum oleo amygdalini. 3. iij. decoquantur uſq̃ dum ſufficientem habeant coctionē. deinde projeſte ſuper ea pa paueris albi, ſucci liquiritiz, ſeminum citruli, melonis, cu curbitę, cinnamo. ſeminū bombicis purgatorum, ſeminis maluę, ſtorij boraginis, ana. 3. iij. amyli, dragaganthi, gū mi arabici, ana. 3. j. carniū dactylorum, paſſularum enu cleatarum, ana. 3. v. Tere et coſce cum prædictis. bonum, ſi Deus voluerit. Filius Scrapionis. Conſectio de iacur conſertens ad catarrhum acuti & phriſim ex eo. ſ. ſemi nis papaueris albi & nigri, ana. 3. j. & ſ. radicū liquiri tiz.

Loch p
philiſci
anun
ſtati diſ
55 nol
36ndu
aq̃lu

Sirupus
de piſi
lio pro
philiſci

Trochi.
de papa
utis ad
phriſi
cos.

Trochi.
de papa
utis ad
phriſi
cos.

Aliud
loch cō
ſertens
phriſiſci

Conſe
ctio de
iacur.

tie. 3. j. & f. seminis citoniorum, seminis altheg. ana. 3. j. et. f. dragaganihi. 3. f. gummi arab. 3. f. projice super ea aque pluvialis, lib. v. & dimitte die ac nocte. Demum decoque vsq; ad consumptionem duarum partium, et adde melis, lib. j. & rob. lib. j. f. & penidiarum, lib. f. decoque igni leni usq; dum melis habeat spissitudinem. Da mane cū aqua hordei. Et accipitur i fero ex his pilulis. & seminis portu. 3. v. dragaganihi, gummi arabici, ana. 3. iij. seminis citruli. 3. iij. seminis cucurbitæ excorticati, & seminis citoniorum, ana. 3. v. vsq; succi liquiri. 3. v. fac formas similes lupinis cum mucilagine seminum citoniorum. Dentur tenende sub lingua.

Pilule
sub lin-
gua pro
phriticis

De ægritudinibus cordis.

Ægritudines cordis sunt debilitas pulsus, tremor, & syncopis. Et hæc quidem ægritudines easdem fere habent radices non aliter inter se differentes, nisi sicut debiles & fortes. Causantia autem has ægritudines cum sint debilia, & remissa imprimenter debilitatem contra vigorem minere faciunt debilitatem cordis. Amplius autem eleuata, vt imprimant agitationem læsionem in ipso faciente cadere diuersitatem in differentijs motus cordis sensu perceptibilem quæ sunt ex magno ad paruum ex veloci ad tardum, ex raritate ad frequentiam & conuerso. Tunc sunt constitutiones duæ: aut enim sunt illa non integre, neque in omni hora, sed cum quadam interpolatione & vicissitudine: & fit pulsus cordis ad integre cum quadam continuatione: & fit tremor cordis. Cum fortiora sunt vt imprimant vehementius impressiones foris ledentes impediens aut præfocantes motus eius: aut sepelientes spiritus ad interiora: aut intercedentes absq; intermissione omnino aut aggregantes ad principium: aut ressecantes absque eo quod est in radice faciunt syncopim.

Vincenda autem ea vlcimata victoria super naturam ita vt abscondatur spiritus & calor vitæ: aut exstinguatur in minera, sunt causa mortis. Cause autem facientes hæc ægritudines, quædam sunt cause corporeæ, quædam extra corpus surgentes. Et corporeæ quidem aut sunt in ipso corde, aut in membris vicinis ei, aut in membris communicanibus ei propinqua communicatione aut remota. Cause autem existentes in corde lædentes ipsum: aut sunt malitia complexionis sine materia aut cum materia. Et malitia quidem complexionis dominans cordi facit debilitatem ipsius; debilitas autem facta fortis vsq; adeo vt sit agitata virtus facit tremorem. Tremor autem superueniens generat syncopim. Vltimitas autem facta in syncopi est extinctio & mors. Sed malitia quidem complexionis frigida suspectior est q̃ calida propter elongationem a re vitæ: & sicca magis q̃ humida: quauis sit dominans in dispositione corporis, & causa etiam huius interdum sit causa præfocationis, & mortis festine. Solutionem autem continuitatis, aut apostemationem fieri in corde virtus non patitur, imo sunt causa dissolutionis et mortis, et quando inest dolor in ipso fit causa syncopis & mortis. Dixit Gale. q̃ malitia complexionis purg, aut cū materia facit in vniuersam corporis partem sensum læsionis qui est dolor: & quomodo non in corde. Frustrabitur ergo, & supponemus alterationes in corde non in cor curari: & nos quidem diximus, q̃ iam radix præposita est, et enim esse ægritudinum cordis: aut non confirmantur: quia non sunt manfluxæ, & tunc ordo medicationis incolumitatur: aut confirmantur educentes ad mortem. Distinguemus autem in causis læsionum cordis, quæ sunt ab alijs membris: quoniam læsio cadens in panniculis, & in membris quæ ambiunt cor dum redundat ad ipsum est causa ægritudinum eius prædictarum in ipso. Et læsio cadens in cerebrium interdum est causa ad illud sicut in epilepsia, mania, & melancholia: licet enim sigantur in cerebro, terminantur tamen in corde, & sunt causa ægritudinum eius.

Et ex eis est fluxus sanguinis narium, aut vnde cunctis: & communicat etiam cum corde cōmunitate magis propria stomachus: & affert ei causas læsionum, & proprie cum cor rumpitur in eo cibis, & res venenosæ: aut fuerit in eo humor mordacitius, aut male qualitatatis, aut vitæ viscosus, aut repletio agitativa, aut fames vehemens, aut dolor acutus et pungitiuus, aut fuerit in officio eius horhor, aut vlcus putridum. Et dixit Paulus q̃ ægritudines, quæ sunt in stomachi officio: aut meri sunt propinqua conuersio nis ad ferendum læsionem cordis: ita vt quidem putant tremorem factum in ore stomachi esse tremorem cordis: & quidam voluerunt debilitatem in ipso esse cardiacam. Et dispositio hepatis cum est alterata, ut generet fm plurimū sanguinem melancholicum imprimit: & est causa ægritudinum cordis, et est præuor dispositionibus alijs, ita vt faciat dispositionem similem mania, & melancholia. Adhuc autem cause harum ægritudinum sunt euacuationes omnes excedentes terminum, et similiter in acuta aqua hy pocondriorum, extractio autem saniei in apertione apostematæ. Et ex eis est præfocatio matricis, & priuatio mēstruorum, aut exuberantia eorum. Et ex eis est impregmentio & huiusmodi: & nocumenta ex vermibus, vt etiam appareat dispositio similis epilepsie. Et sunt ex vermibus habentes aculeos pungentes officium stomachi punctione vehemēti, donec faciat cadere in dolorem acutum causam ad syncopim, & aliquando ad mortem, & sunt quandoq; ex penetrantibus vsque ad vicinas cordis partes, & quandoq; vsque ad cor, & sunt causa mortis festinæ. A cōmunitate autem totius corporis superueniunt læsiones cordis, sicut propter febrem, aut propter vehementiam raritatis corporis, aut propter vehementiam sudoris & similia. Ex causis autem extraneis accidit huiusmodi sicut ex aere pestilentiali, aut ex odoribus fetidis, aut venenosis; aut assumptione rerum venenosarum, aut ex motu venenosorum alium, aut incurfione timoris, aut ex balneatione vehemēti, aut labore & similibus.

Hic complentur dicta: & imponitur finis doctrinæ diu Meuse, licet imperfecte in de appropriatis: & per consequens totius operis cum auxilio nostri redemptoris.

Tabula capitulorum additionum
Petri Apponi.

Sermo de vñtionibus.

De syncopi.

De tumoribus maxillarum

De ægritudinibus membrorum nutritionis.

De dolore stomachi.

De medicinis materiam a stomacho repellentibus, & abstergentibus, ac villos eius mundificantibus.

De emplastris linimentis & vñtionibus.

De indigestione stomachi.

De vomitu.

De singultu.

De singultus cura.

De siti.

De appetitu mortuo.

De appetitu canino.

De ægritudinibus hepatis.

De ægritudinibus splenis.

De hydropisi.

De doloribus ventris.

De fluxu ventris.

Oratio ad memoriam impetrandam.

PETRI APPONI MEDICI dici clarissimi in librum Ioannis nis Mesue additio.

I autem fuerit in eo humor mordicus
cum præcedenti eius ad quæstione,
& virtus sufficit, & humorum accidenti-
a dilatare recipiunt materia in qua-
litate ei contraria repellatur, vel cū con-
trario a forma & specie: quod effica-
ci & tutius assero. Virtute autem cor-
dis confortare, non negligas oī ho-
ra intrinsecus & extrinsecus, & studeas cognoscere mem-
brum & quo nocumentum ad basim emanat cōditione nō
dubia. Noſti q̄ oīum accidentium conuenientium corpo-
ri causa extrinseca vel intrinseca: primus concurſus est ad
basim in qua naturalis vigor spirituum, virtutumq; om-
nium sigillatim creauit spiritum sapientiæ, sed animarum,
vitzq; naturalium principij motus & quietis. Quo defi-
ciente nulla amplius corpori dari possunt suffragia conti-
nuo cum eo moriuntur oīa membra, erat. n. terminus om-
nium operationum atq; rationalis. In cerebro q̄s hæc & il-
læ incipiunt operationes, in corde vero suscipiunt cōple-
mentum, eius virtus tanq̄ forma oīum membrorum ea it-
radians & viuificans virtutem organicarum perfectio. In
materia vero non intelligibilis formæ: quæ gloriosus sicut
diuini decoris ratio postulat: tunc sollicitum mem-
brum rectificauit mandans, & si a matrice cum his, quæ
matricem respiciunt, & si a stomacho & pulmone, sine sunt
membra nutritionis, siue spiritui seruientia rectificare ne
differas, & dolor violentus est ex maxime proſternentibus
virtutem eius, & si fuerit officialibus membris. Inquit
Hippo. oīum membrorum vnica est conuenientia & om-
nium virtutum, & spirituum vnicum est subiectum: ppter
quod omnia membra dolent adinuicē: oīum virtutū vnica
est virtus cum vsq; ad hunc terminum diſſoratur dolor:
per spiritus legendo virtutes, occultatur in eo spiritus, &
efficitur illa passio quam dicimus syncope, non n. vsq;
ad radicem patitur passiones, sed cedit vite subiectum
eius læsionem nullā sustinens parum aſſuetudine influere
reſultat. Si quidem contingit hæc passio malitia sangui-
nis in quanto vel in quali auxilia adhuc non sunt mortua
omnino hæc differenda. Dilato. n. duci ad mortem festi-
nam, sed tanq̄ theſauri nobilissimi succurrendum est. Fa-
cimus hoc cum auxilio Dei cum rebus quarum proprie-
tas est naturalē conferre calorem, & extraneū ex lingue
re. Et si fuerit ex abūdantia sanguinis in toto corpore phle-
botomare ne differas: & primo a remotis vt aperire ſaphe-
nam, poſtea baſilicam, poſtea deuenire cum vñſolis apud
ſiniſtram ſpachulam. Poſtea cum ſcripis de boragine et
bugloſa, camphora, & pillo, & procedentibus hoc cur-
ſu potare iſplum non differas, hoc enim refrigerat ſanguine
p̄ccantē in quanto & in quali. In malitia autem comple-
xionis raro phlebotomamus: ſed alterantia, & confortan-
tia ei preparamus, & malitiae eius paſſiones incomprehen-
ſibiles atq; occultæ nobis exiſtunt. Et dicitur q̄ aliquādo
vermis ad id. cor graditur, & continuo cum morde in-
terſicit: nec non vltimata gaudia, vel vltimata triſtitia in
ter eius paſſiones exiſtunt. Boni autem odores in ſolūm
ter eius ſeruant: quia ſolo odore anima confortatur. Inter-
dicendum eſt ei omne medicamen generauis motum cor-
dis, & quæ ſanguinem inſiſcant hæc eius motum effrenare
faciunt: quia nobiliſſima natura nihil ſuperflui, nihil di-
miniſtrare ſuſtinet. Ad figuram numeri, & naturalis ordinis
conſonantia facta eſt, vt ſubſiſtat. eſt enim ſons & princi-
pius vite decor animæ rex naturæ, & moderator eſt cor-
poris diuina ſapientia conceptus ad latius exceſſus magnæ
caliditatis vel frigidiſſimæ poſſita obuiare dicimus. Hæc. n.

imoderatum motū cordis generat: illa vero trepidatione,
& caloris hebeationem ei aſſert. Et ſciuiſti, qm̄ nō eſt ſim-
plex natura in complexionē calidus, & ſiccus ſubſtantia
frigida, & ſicca. Ratione vero contenti valde temperati-
ſſimus calidior viſus eſt forma, iſdeſt craſſis minus mo-
leſta frigidoſior portat ſuper hoc a confortari minus rece-
dunt, nūi vltimitatem excedant temperamenta ſua calidi-
tas eſt causa vite, & coſiſtentia maxime in phlegmatica.
Cuius vigore innata complexio quo membra inſeſe viuif-
icat & vigore cōtinuo conſeruat, & conſiſtit. Et nō igno-
res q̄ hic calor eſt virtus humane naturæ. Quæ traximus
a primo homine: per hanc. n. ſpeciem indiuiduatur: & hæc
ſubiectum & fundamentum innati caloris, quo nullo ge-
nere ſe ſibi alteratur: imo eſt actus eius reductio extranei
& diuerſi caloris fortaſſe in nouiſſima ſp̄s hecicæ celebra-
tur: & tunc mors accelerat neceſſaria & feſtina. Non n. ſpe-
rabis hunc calorem poſſe naturali medicamine reduci. Hæc
inter virtutem regitiuam, & virtutē rei adminiſtratae di-
ſtinguebat, & regulabat. & huic complexionis omni tem-
pore ſimile regimen dandum eſt, pura calidum, & humi-
dum, temperati, hoc poſt mortē ſem̄ conſiſtit quāquam
æquiuoce. Cūq; ſm̄ ſcientiam tuam inueſtigaueris quali-
tates paſſionum baſis: & mentionem cauſarum ſit tua præ-
cipua & magnifica intentio confortare cor, & vnire vir-
tutes, & ſic earum eſt altere aſſiſtūdinem: & hoc auxilio
Dei cum rebus aromaticis & alijs generibus ad adminiſtra-
tarum rerum eſt proprietates conferre rei vnitate, maxime in
quibus natura delectatur, inquantum autē tua ſolertia cui
gilantiſſime ſpeculari poteris, virtutes cordis coadunare,
& confortare euigiles. Hoc erit ſummū bonum, & primi
ſtudium iuuenientium, & tueri baſis: quoniam ſecuritas
nō vacillando ad alias res tua quod procedere poteris: vir-
tutis. n. vnus non eſt recipere curſus effunditur ad mem-
brum: ſed repellere & effugare contrarium. & eſto ſolici-
tus non orbiſis oculis inueni, vt ſi ſit aut propter inopia
caloris, & laudabiliſſimū humorum abſtinentiam aut pro-
pter exuberantiam multæ humiditatis dominantis cor-
pori ſurſoſitantiſq; ſanguinis: aut ſolus complexionis ma-
litiæ: aliter enim & aliter medicabitur: & cum ignoraueris
veritatem, & tiubabit tua ſcientia ſuper hoc, ſemper
ſecuritas erit calidis in temperamento vite confortare eū
ſtypticis & odoriferis obſiſtioni non cōmittit. Secunda
eſt conuerſio materiei vel eius qualitatis, quoſcūq; funditur ad
verſus eam ad partes remotiores, aut ignobiliſſimas, ſicut iā
diximus, & in practica huius canonis rememorabimur, ſi
Deo placuerit. Tertia res eſt mundificare membra man-
dantia earq; confortare, & reſiduum eorum: & eſt q̄s pri-
mū in diſpoſitione curę cuius proprie cum alijs membris
nocumentum fuit obuiare accidentibus. Nec prætermittas
confortare ſtomachum maxime in digerendo. Corruptio
cibi & potus in eo eſt preparamentum morborum. Pri-
mam rem complet quęcumq; complexionē et ſubſtantia
hac vel illa baſim confortant cibi laudabiliſſimi chymi. Me-
dicinæ ſtypticæ, et odoriferę quarum memoria legimus,
ſi Deo placebit. Sunt ex eis hepata gallinarum iuuenum,
alæ auium, & pullorum. vielli ouorum recentium forbi-
li, et quæ hoc curſu procedunt pauca quantitatē de
numero velocius permuabuntur & nutritum. Vinum
ſubtile & odoriferum eſt velociter confortans formā ba-
ſis. Conſerunt etiam in huiusmodi diſpoſitione empla-
ſtra, & vñctiones ſuper cor, vt rerum ſtypticarum et bo-
ni odoris conſeruant in eo calorem ne reprimatur. Et no-
ſti q̄ vñctio ſp̄m̄ doſi ad hoc eſt medicamen ſingulare
per quod ex celis & glorioſius confortat virtutem regiti-
uam totius proprietatis: & eſt causa protectionis & longi-
tudinis vite humane, & deſenſio ſpiritus vitalis, & occur-
runt ad hæc abſq; dilatione, oīum chamomillinum, tere-
binthina partes orum miſcēdo guales, ſuccus artemiſie
cum quatuor partibus iſplis olibani, repellit rigores fe-
brium,

Cibi.

Vñctio-
nes ad
dorsum

Phle.

Syrypi.

Quali-
ter ver-
mis ad
cor gra-
ditur &
quā pri-
mū mor-
det inter-
ſicit.Solo
odore a-
nima cō-
fortatur.

brum, spiritus putridorum & membrorum febricitantium affirmatum: aqua ros. & musco insecto imbibito: & super mansione basis asperfa cum syncopi subuenit. Auris electum in cibis administratur, medicamen est sobrium in confortando, cunctis amoris, carnes silestres, os de corde cerui, diambra, & hec subueniunt administrata, si Deus uoluerit. Secundam rem complet conuersio et deriuatio materiei, & fumositatum eius ad partes circumferentiales: & confortatio cordis ad hoc principale, repellit per se uirtus fortis, contrarium faciemus hoc cum auxilio largitoris sanitatis, ponit ventosas in cruribus, fricari manuum volas & pedes fricatione forti, & ligari dolorose. Confortari ad huc stomachum est de intentione principali, facit. n. repulsum humoru laedentium basim: & sic, si necessitas exigit, ad enemata acceleramus: & quicquid vomitu proprie, & quandoque in primis ductibus: corporis extra uasa materia credimus esse submerfam ledentem uirtutem basim: & quicquid accidit huiusmodi terrores venenosa potione, & hoc de necessitate curae terrorum diximus, & confidas maxime in ventosa post similitudinem spatulam, est. n. huius passionis postremum remedium: & succurrere postea cum vino subtili resolutio cum eo pane affato facit ad reparandum & recuperandum spiritus, & omni ingenio & studio auxiliari ne differas, nunc conuertendo materiam ad remotiora, nunc confortando cor & principia. Tertiam rem complet uaeuationes decentes, sicut te scire fecimus, & rememorabimur si Deo placebit. Super hoc. n. multiplex consideratio cadit. Quarum prima est membrum scire alteratum. Secundam qualitem materiei ledentis habita notitia qualitate morbi medicinam eum repellentis sit euidentior. Tertia consideratio est scire qualiter, & per quam uiam ad cor gradiuntur lesio: aut propter uirtutis defectum: aut fumositatis materiei, aut si ab alijs membris confurgit eis bellum: vel in suis mansionibus latet inimicus. Accidunt enim tales terrores emanatione humoru: & puta sanguinis fluxus narium mensuroruu & uenaru incisione: vel si diuini humoris predominauit corpori. Et nostri quod morbi ex humorum qualitatis & quantitatis non minus: imo molestius quod ex medicina eorum purgatiua & multitudine naeuntur. Quare cum cautela, & timore ad purgationem gradieris, leuius est enim inuane quod replere, & minus molestum replere quod inanire. Si autem ab alienis morbis hoc nocuum tum surgere uidebis: siue a cerebro, siue a stomacho, & matrice eorum refectionem fatigare ne differas cum his, quae scire te fecimus contra eorum passionem, & facimus illi lo duce gloriosissimum: cuius uirtute omnis natura agit.

Ventosa post spatulam est postremum remedium

Electuarium cordiale.

Aliud electuarium cordiale inuentio ne propria

Electuarium confortans naturalem complexionem basis procurans digestiuiam incolumem, adiuuans membra principalia confortando illa: imo mundificat ea ab humoribus alienis, mundificat canales hepatis, et est expertum contra malitiam melaeraicarum. si ligni aloes boubi, anisi mulli, reubar. recentis, ana. pondus aequale, zuchari sufficienter, dosis a. 3. j. vsq. ad. iiij. ieiunio stomacho de sero cuius passio diurna fuerit in matutinis: cuius noua est aegritudo. Medicamen ex inuentione nostra defendens basim ab omni periculo praeiterito & futuro: reddit naturam hilarem, auferit lassitudinem membrorum principium, subuenit his, quae tristantur, & melancholicis nescientis radicem, diligit quae solitudinem, & seipsos odia habent, & suspecti sunt de re non suspecta: & dubitant multa pericula eis euenire, & remouet ab eis maleficia, facit eos incundos, & amates curialitatis, subuenit retentionis mensurorum fluxui, & syncopi mulierum, iuuat paralyticos. si. coral. rub. macis, ossis de corde cerui, ambræ, margaritarum, crystalli, auri cocti, argenti meri, ossis eboris, sapphiri, rubini, hyacinthi, ana. 3. v. balsami. 3. ij. mufci. 3. p. anthos, spodi, landaloru, gario, galange, cala. aro. cubebarum, spic. nardi, corticis puluicorum, sc. basiliconis, card. piperis al. & lon. bacarum lau. pyrethri, ana. 3. iij. styra. cala. magnetis, myrrhae

electae, opij thebaici, ana. 3. j. se. ponia collectae in nouissima aetate lunae, florul. chamo. florum lilisagi, linsucii, balsamie, mameos, aristol. ro. diathos, ana. 3. ij. croci orient. 3. p. ligni aloes, papa. alb. ana. 3. ij. zuchari, quod sufficit. dosis a. ij. vsq. ad. iiij. cum vino calido vel aqua calida firmi exigentiam. Theriaca magna in huiusmodi terroribus est electa: & est commune medicamen ad diuersa genera passionum, cor repletum inani, inanium replet, ueniens magnifice resistit, sed pueris aut senibus parum, aut nihil dandum est, & theriaca. x. annoru melior, & uisior in dispositione matris cum aqua mandragorae est medicamen valde efficax, dosis est sibi exigentiam naturae & sui materiae. Rosmarinus assumptus in cibis reddit naturam hilarem: & est tuela maxima a potioribus mortiferis. Chirurus dixit sola uitis alba in tantum hilarescere facit cor hominis, quod carum usus effrenitate facit apud gaudium. Confectio faciens ad tremorem cordis, & syncopim calidam confortans stomachum, & sitim calidam extinguit, facit odorem oris bonum, & competit his qui lebre habet: cuius periculis. si. xilaloes balsa. silescos. cube. berberis: rosa. sari. & sc. conium, ana. 3. j. coral. sp. charabaz. gum. draga. gan. se. acetos. se. portu. buglossa, ana. 3. ij. camphora. 3. p. margaritarum. 3. ij. confice cum ro. citri. dosis est a. 3. ij. vsq. ad. iiij. cum aqua frigida non veri frigoris. Et scire Nota de debes, quod mundificatio corporis si occurrat administratio administratio post similitudinem spatulam est res faciente sece stratiore, rum a morte, & proprie quod suspitio est venenose potioris uero sanum & res iam posita est in desperatione in omni cordis passione syncopi, & cardiaca est medicamen fidele, facit liberam uirtutem & spiritus respirationem, si Deo placebit: & subuenit aegritudinibus cerebri diuersis, & splenis, & aliquando pulmonis. Iudex. Potio confortans cor, & ducens naterias a regionibus spiritualium, & ab alijs membris mandantibus lesionem ad eum, & liberat a tremore, & omni passione cordis, si Deo placebit: & cum magna iocunditate respicit membra principalia. si. myro. citrionu conditorum sibi doctrinam nostram quam scire te fecimus, ubi de eorum posse scriptissimum. 3. ij. agarici electi. 3. iij. salis gemmae. 3. p. reubar. rauesce. preparati. 3. ij. p. turbit. 3. ij. tar. 3. j. gum. draga. opio. sarc. ana. 3. ij. spic. nar. 3. j. dictami. 3. ij. masti. myrrhae electae, ana. 3. j. eorum opogema est. si. hyssopi, thymi, ieros. balsamie, linsucii, liquiri. macis, ana. 3. j. cinnamo. gario. ana. 3. ij. antale hyperico. sedo arge. ana. 3. p. aromatizetur cum mufci. 3. p. & modicum aque rosae preparetur potio sibi modum artis notu, & propinetur in horis electis. Amplius scire oportet, quod semper occurrit medicamina preparata: nec terminum dant longum maxime cum ipsi infirmi sint cum syncopi apparente. tunc enim studium est in confortando cum rebus cordialibus odoriferis, & conuertente materiam ad membra distantia cum fricationibus ligationibus in extremis dolorosis, & uetosis sub geniculis. Et dare apud talem casum flores caduicos nucus redactus in puluerem cum liquore calido vino uel aqua sibi necessitatem est medicamen, quod confectetur suam uirtutem a maiori & nobiliori natura, et liberat una hora a syncopi, si Deus uoluerit.

Nota de rosmarino.

Confectio

Ad tremorem cordis et syncopam

Nota de stratiore, rum a morte, & proprie quod suspitio est venenose potioris uero sanum

Potio utilis ad passiones cordis.

Remedium facile et ex cellens ad syncopi

Singularia passionum basis medicamina, et quorumcunque membrorum humanum organum narrare non potest. Et uos iam sciistis, quod scire ad ignorare paru habet aequipollentiam, et sciistis etiam, quod solertia studium ingenio non est una omnino, imo dissoluta, & obui in multis tractatibus permanent, huius. n. m. illius ligamenti obuia est haec potentia formatu & specierum receptiua aliud actu consumat quod illa: vis. n. eorum ueritorem eliger opinionem cum uerum a solo organo spiritu sancti germinetur, & abidet, & quod in nostris intellectibus inuenitur ab ordine maioris gubernationis illud conquisimus: quod. n. magis participat nobiliorem perfectionem, & copatur ad illud quod minus participat, sicut actus ad

potentiam, & agens ad patiens, vt luna gratia solis compa-
rantur apud multas, & sic alia intellectiva propter consecutio-
nem, & affinitatem quam fortitur a natura angelica, compa-
ratur ad comunem naturam fm genus efficitur in mundo:
quod est natura angelica oium generum nobilissimu: quia
de ordine diuine gubernationis, & scientie inenarrabilis,
& incomprehensibilis: sine cuius irradiatione tenebre sunt,
& defecti omnis intelligentia, & omnis eloquentia analogi-
ca, & allegorica: & vltima cōparatio naturæ ab intellectu
est: & quinta essentia ad primam materiam generabilium
comparatur quia aspectu dicimus virtutē singularem su-
pra naturam. Propterea o tu curam corporis gerēs Deum
in cunctis preponere: & omnia tua principia ab eo inchoare
& te veteraris ut preponere: & te postponere, sciens q tu
scientia non est scire, nō est finita, nō est perfecta, nisi quā-
tum ab eo periciatur, time cum, & cuncta experieris secu-
re, & sit maior cautela capacitate tua, vt nō deuias a recto
vllis precibus, vel pretio, vel odio, vel amore. Scis namq
q soli Deo est notum confirmare hominē: & hic heu, illic
vā, vehementius tibi parantur, nec opprimēs inopes sala-
rio, nec ingentiosus nobilium curā impotentiu cura por-
tabis. Amplius non dilatarer cor tuū diffusa laude, & pre-
conizata apud multos, ne avertat a te Deus gratiam suam
qm sua interest finare non medicis: naturæ est restitua-
re, non medicis. tui non est, nisi naturæ conuenientia, & ne-
cessaria porrigere: ne ponas odium in aīa tua aduersus me-
dicos, hoc nā a Deo separat. Vgo. medicamen cōfortatur
cor, & subueniens syncopei. ꝑ. macis, cardamomi, cube-
barum, anisi, ana. 3. ij. ambræ, margaritarum, ana. 3. iiii. cā
phoræ, tri. j. zinzibe. 3. ij. galangæ, spodi, cappa. ana. 3. iij.
malliches. 3. f. musci. 3. j. zu chari, lib. j. f. dofs a. 3. j. vsque
ad ij. Confectio trochil. expertorum iuuamentorum qui
passiones cordis parti cōsueuerunt, educit enim materiam
alienā in corde, & sanat ab huiusmodi languoribus si Deo
placet, & facit ægritudinibus sine materia: & cū materia,
et respicit maritimum maliosum: & stomachū corruptū.
ꝑ. florum rorissinarum, poniae, betonica, aristolochie lō-
gæ & rotundæ, cistami, lilifragi, euphragie, ana. 3. f. bacu-
rum lauri, piperis albi & longi, cardamomi, galangæ, ma-
cis, zinzibe. sandalorum, spodi, papaueris albi, portulacæ,
rosacori, corallorum, ana. 3. ij. opij, thebaici, myrrhæ, cro-
ci, ana. 3. j. limaturæ auri. 3. j. musci tr. j. balsami, succi gra-
natorum, mellis, ana. 3. iiii. manne, diagridi, malliches: ita
q horum trium fiat vnus corpus, añ. 3. iij. agarici foemi-
mini. 3. f. salis gēmx. 3. j. confice cum aceto squillitico qui-
libet vnus. 3. Dofs a. 3. j. vsq ad. iij. cum aqua saluæ con-
tra malas dispositiones matricis cum aqua balsamicæ ar-
themisæ, & modico mandragoræ. Electuarium nobile
pro magnatibus & assumitur omni tempore & omni ho-
ra, & facit ad cōfortationem totius naturæ: & respicit oīa
membra languida, stomachū confortat multū, & præbet
audaciam timidis, & præseruat a syncopei si Deo placet.
ꝑ. spodi, feminis rutæ, capparorum, lacce, corallorum, ga-
lan. macis, gario. cubebarum, anisi, malliches, euphragie,
ana. 3. ij. musci. 3. f. pinearum mūdaturum, amygdalarum
dulcium, feminū cōmunium mundaturum, ana. 3. iij. mar-
garitarū, ambræ, laphri, hyacinthi, ana. 3. iiii. balsami. 3. j.
mellis. 3. j. papaueris albi. .ij. sandalorū, feminis endiuicæ,
ana. 3. iij. confice cum aqua ros. succo granatorum, & zu-
chari duri partes eorum miscendo æquales, bulliant ebul-
litione debita, & fiat confectio electuarij secundū, q no-
tum est in arte.

Sermo de vñctionibus.

Incipiamus protelare sermones de vñctionibus subue-
nientibus pulsū debilitate tremore, & syncopei si Deo
placet. Sed scire opz, q vñctimitas syncopeis est extin-
ctio caloris et mors: hec accidentia cōparantur inter se nō
aliter, nisi vt debile, et forte, cum aut fortia sunt, vt impi-
runt vehementius, et vincant vltima victoria supra nā

turam, ita vt abscondatur virtus & cor vitæ, ita vt extin-
guatur spūs i minerā sunt causa mortis p̄currere priusq
imprimat, et vincant victoria vltima. Aliqñ enim. (vt
vidistis, q robusti & sine languore videntur) accidit ca-
sus virtutum, & subito moriuntur, & ignoratis causam,
fuit hec foli Deo notum, & naturæ propriæ: qm nulla ap-
paruit causa cognita medico, his autē subuenire nō est me-
dici, nec medicinarum posse, sed gloriosissimi, & excelsti est
oīum languorum sanare passiones. Sermones inuñctionis
spine credo antiquos, & peritos philosophorum traditio-
nem & memoriā, & laudem tanti beneficii naturæ occul-
tasse, cum eius vestigium in eorum tractatibus sit abscis-
sum, & est de elegantioribus iuuamentis præsertim subie-
ctum vitæ. Et sciuit q principij ossium, & neruorū est
nucha, & generat a cerebro, & spina est platea publica ar-
teriarum, neruorum, spiritui, & virtutum: & lectus spiri-
tualium membrorū, & continet medullam verē humidi-
tatis: sic n. aggregabis multas bonas intentiones, cōforta-
bis. n. substantiam velut uelut, & substantiam spirituales, & ner-
uos, & ossa vniuersa subueniens paralyti, & oībus neruo-
rū ægritudinibus, saltu cordis, et tremori, laxitudinē sub-
uenit manifeste, & est medicamen oīum medicamentorū
in celeri cordis cōfortatione. Modus confectiois est.
ꝑ. myrrhæ electæ, aloes hepaticæ, spicæ nardi, sanguinis
draco. thuris, mumie, opo. bdellij, carbo. armo. sarco. cro-
ci, masticis, gūmi arabici, gūmi ityracis liquidae, ana. 3.
ij. ladanī electi, succi castorei. 3. ij. f. musci. 3. f. terebinthi-
næ ad pondus oīum. misce omnia hec, & pulueriza pulue-
rizanda cum terebinthina: & pone hoc totū in alembico,
& ingeniose distilla. est. n. ars sicut de aqua ros. liquorē au-
tem per distillationem sublimatum suscipe in vase vitro
forti. vinctura. n. balsamo: & fm hanc viā subtilissimu
phistarum adulterant balsamum, sed est modus nobilissi-
mus modorum. Et si vngantur eo corpora caduerū, non
patiuntur putrefactionem in eis: & cum volueris cōforta-
re corpora extenuata, temperabis eū cum aqua ros. vngue
do ex eo super basē maliosinā, & a nucha vsq ad renes.
Et si ex eo ante horam paroxysmū modicum tepescit
vngatur spina relinquendo super ea vestigium eius cū pe-
cia, repelles rigores erraticarum febrium, & quarumlibet
simplicium febrium. Sed quatuor, et erraticis subuenit
a principio totū perio dū in syncopei causā vltimata perun-
cta spina, vt eius organum vogue loquatur sub lingua infir-
mi ex eo parum appones, postea in auribus, & naribus, si
necessitas vrget. Et da ex eo apud necessitatem, puta apud
suffocationem matricis, morbi caducum, & plurimas pas-
siones basis pondus tr. j. cum vino odorifero est res cōfor-
tans aīam & naturam, & subuenit ad omnia qz oportet,
& propriæ assumptum melancholicis. Et qui trāstuntur in
anima, & sunt languidæ virtutes & mēbra, ac si essent con-
tusi, & debilitati bello hecicis tempera cum oleo rosato,
aut masticino, & vnge spinæ eorum apud balneum, & si-
ne balneo. Modus confectiois vnguitū, quo si vngatur
spina, repellit febres phlegmaticas, vel melancholicas, &
confert paralyti, & neruorum ægritudinibus. ꝑ. succi ar-
themisæ, succi gallitæ, ana. 3. iiii. bacarum lauri. 3. f. ma-
licis. 3. j. oliban. 3. ij. camphore tr. j. olei chamomillini,
olei ros. ana. 3. iiii. ceræ. 3. ij. fiat mistio competens. Vn-
guento temperata restituitur conueniens extenuatis, vt he-
cticis, & phthisicis, & qui ex penuria humorum in cardia-
cam incidunt. ꝑ. olei chamomilli. & ro. & terebinthina
adipis porcini, & arietini, ana. 3. iiii. olibanī, masticæ, ceræ,
ana. 3. ij. mucilaginis, hordei, mucilaginis, psylli, ana. 3. j.
medullæ bouis. 3. iiii. olei scorpiōis, qui inuenitur apud
parietes, & in cauernis lignorum vetustorum, lib. f. cam-
phoræ. 3. ij. musci. tr. ij. & vige ex eo iotum corpus hec-
ticū apud balneum temperato cum duplo ipsius vnguenti
oleo violato. Et ex hoc consequeris duo vtilia. Primum,
est confortare membra languida. Secundū humiditates
aquas

Suppl
tum.Balsa-
mus aru
ficialis.Vtilita-
tes præ-
fatus bal-
sami.
Cōtra
gores.Contra
epileps.Vngue-
tū tem-
peratū
le phthi-
cis & ex-
tenuata

aqueas retinebit diutius apud membra inflammata: sic. n. extraneum est extinguere inflammationem, et naturale restituit. Et scire op3 q ad ministrare balnea apud passiones basis mundificatio corpore, balnea dicimus temperata dulcia proprie apud laguores matricis, nisi forte materia alia exigit balnea, & tunc fm necessitatem, & morbi exigentiam ea elige, & cōplexionis malitia est res de inētio- ne huius cure. Et vngere spinam bene absterfam post exitum balnei vehementius confortat, & balnei apud infirmos debiles non laudatur, sepe. n. propter sui affabilitatem associat sibi vnum contrarium, aut naturā, aut morbū, & non purgatis corporibus balnea prohiberentur, nisi uel lescorum materiam quā quergimus expellere, crudam facere obediētem, & tunc cum cautela pręsumendum est: & non apud humorem, sed apud humorem. Amplius scire op3, q non est intelligere post purgationem corporis balneare post opus pharmaci prima die, vel secunda: qm hoc sicut te scire fecimus non est fm legem. Medica ment forte repellens inueterata, & chronica, & gritudines, & materias diuerforum morborum cum diuturnitate habitatas in membris, quarum inco latu deuenit ad prædictas passiones, attrahit a remotis, subuenit uersis egri tudinibus neuorum, sanat epilepticos, si Deo placeat: cū pręuisione video cui des. n. colocynthidos electæ, lada niaga, turba, hermodana, 3. iiii. diagridi cocti, mastiche, ana. 3. vj. zinzab. 3. ij. reubar. 3. ij. spicæ nardi 3. j. jarmos. alle foetidiæ. saccol. opo. euphor. ana. 3. ij. meçetron. 3. ij. man na, ceterina bin, ana. 3. j. mactis, musci, spodi, galange, gario phyllorum, ana. 3. j. confice cū squillulis. Dosia. 3. j. vsq ad. ij. Pilule fideles cōtra multas passiones corporis, p- prie membrorum principalium, & aliorum nutritionis: & earum vsus continuus præseruat a syncope, & tremore, recipiuntur omni tempore, qm iur dormiunt: & præser uant a multis periculis futuris: & viuere hominem incolu me faciunt. n. mastiche, myrrhe electæ, ana. 3. ij. languinis draco. 3. j. musci. 3. j. aloes bin. 3. j. confice cum succo rug. Dosia sit vsq ad. vii. Et si uolueris ex eis laxare: adde agarici feminiini, diagridi recentis, ana. 3. j.

De syncope.

Syncope est casus virtutis subito factus. Et sit secun- dum vnum duorum modorum, aut fm actum ultimatum, & tunc est mors, aut qm ad habuit, & qm destruitur iur virtutes in membris, & nihil remansit de illis: tunc est mors illius membri: & si fuerit in toto corpore, est mors totius individui. Sed prætermisus obfus defectionibus, q sunt mortales, de illa q mortalis non est, sermone afferam. Defectio n. n. quedā est casus virtutis releuabilis, et bonū est hic edocere vt innotet hac et illa. Quare & qñter vir tus subito cadat: sic illud fm vni trit, aut quatuor mo- dorū aut ppter multitudinē materię diffusę in vsis spiri- tus generatim prohibita respiratiōe ipsius delationis ad membra propter opilationem ventriculorum uirtutum astatum, & spirituum a diffusa materia factam: & talis syncope est idem cum apoplezia, sicut dixit Gale. deficit motus olum membrorum: quia vis spiritus, et virtutum motuarum clausę sunt, & occupatē multitudinē mate- rię, quare aliud capere non possunt occupatione permanē te, & scire op3 q subito, & imediate accidit casus virtutū generaliter propter prohibitionem motus spiritus ad mē bra vniuersa, & tunc fit virtutum congregatio ad radicē, & extrema relinquuntur expoliata calore, propterea frigus in extremis, & aestuatio naturę sensitiuę magna apparet: prohibitionis autem spiritus ad suum motum vnius tritū modorum est causa, quorum scientiam iam incepimus, et ec primū modorum posuimus. Secunda est cōcursio spiri- tus circa cor, & contingit proprie in timore, tunc n. spi- ritus extrema non regit, propterea quod priuatus, & natura- tus est in corde, & hoc magis mulieribus, & concu- pte frigidis ab inato, & terribilibus, & non consensu

terroribus accidit. Tertia prohibita respiratio proprie actionis spiritus ad suos motus consuetos, ppter defectio- nem quantitatis sui ipsius, sicut videtur in fluxu sanguinis immoderato, & accidit illud apud phlebotomatos quando exuberat fluxus, præter modum sanguinis fluxus vnde- cunq; exuberat animæ grauat officia, & spiritus extinguit ardorem simul cum eo labitur spiritus, quia mansio spi- rituum in sanguine circumscriptur. Amplius scire oportet, q non solum sanguinis emanatio, imo quælibet ali- cita euacuatiō, hoc operatur etiam vltima teinua spi- rituum attenuat. Et scire oportet, q in vltima euacuati- one spirituum: ita q pars relicta non sufficit ad regendum sustentationē corporis fm quam atq nullus audeat me- diocrius euacuatiōis vltimare. Tolerabilis iter itera- re, & iterare, q vltra debitum modum in euacuatiōibus in pręiudicium naturę extinguit, tunc & syncope irrele- uabilis: qñ autem tantum remansit delatoris partis, quod sufficit ad regimē corporis qñ damnosum est syncope releuabilis. Simile est in opposito modo: qñ enim delatores priuantur ad suos motus, quia olum semitaur, & vltis vestigia sunt priuata, & facta est tanta opilatio ventricu- lorum, & fontium cerebri vsq ad substantiam spirituale diffusi sunt humores, & motus est sensus fore & motus tūc omnino est irreleuabilis, in medio modorum est sem- per quasi releuabilis. Amplius scire op3, q multis alijs modis syncope accidit, quorum quidā sunt ignoti, sicut syncope te scire fecimus: rapitur. n. multoties a partibus pulmonis materia peripneumonica subito ad basim, & continuo in- terficat talis syncope. Similiter & ab alijs partibus p- pin- quis, & possibile est q per occultos ductus distiller aliquid fraudulentū humoris a cerebro ad basim, & fiat syncope perniciosa, si percutiat substantiam spirituale, aut tremor qui transit per partes propinquissimas basi, & non est per- niciofa, et accidit potissime damnosissima syncope ei, qui ducitur ad sumptū mortiferi in cibis & potibus, & credo succurri possit. Quidā autē tritū imprimitur, & vltima vincit victoria, q nulla valent suffragia, congregantur se- pe huiusmodi accidentia mulieribus per resudationē hu- morum a matrice aduersus spiritus alia habentium semitæ, & animales virtutes, & huius intentionis curam scire te fe- cimus, & signabimus, si Deo placeat, cū de iuuentutis pas- sionum matricis legemus. Amplius scire op3, q non mi- nus fixa malitia stomachi q matricis malitia hoc contin- gere potest: & te op3 has singulas vias, & vestigia singu- lorum modorum bene sentire. aliter. n. aliter medicari oportet super hoc, uel huiusmodi accidentibus timorosis sine omni dilatione succurrendum est, & omne genus cū- ræ illico ad ministrandum. Dilatio n. ducit ad mortē: nul- lam enim recipiunt tarditatem. Curam huius passionis tritū signauimus in vniuersali canone passionum, & est similis ma- curis passionum membrorum creantium hanc passionē maxime quantū ad radicem protenderetur super hoc ser- mo redivosus si vellemus res assumere singulorum modo- rum curæ ad mitigationem, quorū in nostra summa Deo duce de passione olum membrorum, & iuuentutis eorū protelabimus. Restat igitur confortare basim: consequen- ter scire membrum mandans, & repellere eius residuum ipsumq; cōfortare, et rectificare & procedere in huiusmo- di terroribus fm doctrinam practicę limitatę, & tibi in sermone probabo de passionibus basis. Dei gratia. In car- dia ex melancholia dare aqua lactis in qua resoluti sint mirabolani, & epithymum est medicamen valde dilectū in mania, & omni morbo melancholico.

De tumoribus mamillarum.

Tumor mamillarum fit fm plurimū ex lacte corru- pto in eis: & tunc tūbe apponi commodū mollificantia, & re- soluentia, vt fiat resolutio prohibe resolutiois fa- ctæ, et manda si exuberet lac apponi carulos paruos ad su- gendum. Vnde exterius euaporatiūs intrinsecus, oppositis.

Medica
men no
bide.

Pilule
ad mul-
tas pas-
siones uti
les.

Quid sit
synopsis

Casus
virtutis
fit fm
vnum
tritū mo-
dorum.
Primus
modus.

Secundus
modus.

Cataplasma utile resoluens tumorem mamillarum a corruptione lactis. *℞. farinae, feminis lini, farinae lentium, tēpera cum oleo rosa. & croco. Aliud Inain. ℞. marrubij, ebulorum, foliorū papaueris albi, absinthij, rutæ, cuscute, & tepida appone. Diacordior. ℞. olivani & absinthij, matriches, farinae lentium, ana. 3. ij. ceræ 3. iij. olei rosa. 3. vij. fac vnguentum & vnge. Aliud. Oua cum oleo ro. n. tificant dolorem, & sedant tumore. Si autem tumor mamillarum ex inflammatione sanguinis, aut cholera fuerit, tunc occupari circa refrigerationem corporis, & aperire saphenas est precipuum, & magnificū in dispositione hac est distrahere materiam: & si forte accidebat vitio matricis, est cura prima linimentum refrigerans ardorem mamillarū, extinguens acumen, & delet tumorem. *℞. succi semperuiuæ, succi solatri, aluminis ouorum, & olei rosa. ana pōd vnum, nunc frigidum, nunc tepidum appone. Aliud contra humores calidos. Lini prius locum tumētē cum albumine ouorum, & oleo rosaceo partes eorum miscendo aequales: postea super aspergo puluerem nitri subtilissimū, & iterum superpone tota submerfa in eodem liquore. Amplius scire opz, qd post saphenam opz aperire basilicā, puta si acumen humorum sit valde superbum in quanto & quali, conuertimus tunc regimē in tali occupatione ad ea, quæ sunt posita iuxta latus frigiditatis & humiditatis, & purgamus humorem suspectum medicina tēperata respiciente hoc complexionē, et proprietate si necessitas vrget purgandi, & si deueniatur ad corruptionē ad illud qd est manuale hoc illorum est, qui chirurgus sint instructi, & nō inficiam summā meam huius vestigiū, quod ad mechanica spectat operatiō. Et si ex frigore frigidus humoribus tumores accidunt in mamillis, adhuc farina & cernugreci cum succo apij, & ebulorum cōmista. Aliud. *℞. simi bouini recentis, & caprini, ana. 3. ij. succ. marrubij, succi ebulorum, faciei acetia, ana. 3. i. misce & superpone calidum. Ioannicius contra viuos ardores, & rubicundos, temperat. n. eos, & occidia audaciam eorum. *℞. mucilaginis psillij, acetii, olei ros. olei violat. ana pondus ʒ. opij, caphore, ana tro. ʒ. fiat omnium mistio cum farina hordei, et albumine ouorum.****

Dictorū recapitūlatio.

De ægritudinibus membrorū nutritionis.

Rotaleimus hucusq; de ægritudinibus membrorum atalium & spiritaliū, & posuimus modos curationum ægritudinū, quæ possunt euenire ipsīs mēbris, & iuauenta membrorum cōmūia, & propria fīm scientiam & inuentiōē peritorum philosophorū, quæ vetustissimi medici, sunt experimento experti liquida fecimus, & scripsimus illud fīm artem nostrā, fīm q; gloriosissimā, et excelso meum organū placuit eructare, ab ipso. n. emanat ois scientia. ipse de largitate fua medicinam produxit, & medicum velut naturę refugium creauit, pluat fū per intelligentiam ros verę huius scientię veritatis, ab illo, qui nō improperat, cum exhibeat oibus affluenter. Volūmus autē nunc primā sectionis summā tertiam de ægritudinibus membrorum nutritionis principare, & significare modos curę cuiusq; ægritudinis membrorū, & aggregare huic inctiōni res necessarias. Auxiliatorem igitur petamus Deū, qui cuncta respiciat, & a quo nostrę omnes gratię procedunt. Repleat igitur spiritus Dei mentem nostram, quæ sit benedictus, vt res medicinarum aduersus indigentiam incolumitate plenas, sua gratia ponere non desinat.

De dolore stomachi.

Dolor in stomacho vellems in diget qñq blandi
mento cura autem blandiens est cura non nota: vt
stupefacere apud vehementem dolorem ipsius, &
Pulsationem, et hoc raro facimus, est. n. mendosum, nisi vl
timata victoria dolor prostrat virtutem, tunc. n. velut
minus mali illud administramus. Nos vero in primis in
communitatis largiorem inuocemus, vt de sua clementia

Principia
aphorismorum
21.

Quali-
ter bal-
neafedūt
vltimos
dolores.

odoriferum subtile & lene decetis mistionis cum aqua so-
lis irradiata parum radis quæ superponatur parum aq. ros.
& vitæ aquam frigidā veri frigoris depauperat. n. in co-
lorem. Calida vero stomachum mollescit, & eius dis-
gregat virtutes, & electio cibi & potus, paucitas eorum,
quies, ac præparatus ad temperamenti, somnus & gaudii
delitæ sunt ex rebus confortantibus stomachum, & totū
corpus restituuntibus ipsum suę naturæ: & si tantum exu-
berat quæ perducatur ad heclicā stomachi, tunc est occupari,
nunc circa administrationē rerum humectantū, nunc res-
taurantium corpus, nunc temperantium virtutes ex his q̄
disimus, & dicemus, si Deo placebit. Quarta rem cōplet
repellentia materiam quæ est mater ægritudinum stoma-
chi, & acquiritur horum scientia, aut si est phlegma, aut si
est cholera, aut grossa viscositas. Et nos nō posuimus me-
dicamina intentionis necessariæ contra stomachi languo-
res diffinitive significare præter quedā, quorum opus non
est a complexionē necq̄ substantia proprie, sed opponitur
ægritudinibus a substantia intelligibili. & alia quorū in-
terest hoc membrū respicere magis q̄ illud. Et hoc scire ui-
detur versari circa speciem, & vñ scitis qm̄ scientia medi-
cinæ circa hunc hominem & vñ hominem versatur. Medica-
mentum quod hunc morbum destruit alteri morbo cui simi-
lis videtur vires addit. Sunt n. diuersæ horum complexio-
nes, et operationi subiectæ. Quis n. medicorum oīa quæ
requiruntur ad veram curā, aspectum, naturam, tēporum
diuersitatem, regionē, causam morbi, complexionē pro-
priam, quā consuetudine, & non alterare medicum opz, et
tam quæ de vinculo complexionis est, consuetudinem quæ
natura inducit temporis longissimū efficitur, investiga-
bit sine parte diuinæ clementiæ: Roga igitur Deum largi-
torem sanitatis, vt ipse animat inter medicamina tibi elige-
re fideliora: proprie contra ægritudinē, cuius curam su-
scipisti, & implet aiam tuam, quia vniuersa huius scienti-
æ volumina telegisti. Medicinæ autē stomachum respi-
cientes sunt proprie, quæ materias quibus obuiat a stoma-
cho, & intestinis educunt, materiam quæ habitat in sto-
macho, & intestinis oīum euacuantur facilius est edu-
ctio de quatuor summa sunt mirobalani, aloë loūi et aga-
ricus, & alia quorum memoriā in hoc sermōe (si Deo pla-
cet) dicemus. Quintam res complet corrigitiæ, et rectifi-
cantiæ hepar, splenem, & matricem, habent. n. quandam
concursum ad stomachum. Dixit Hippoc. vidisse quen-
dā cuius phisionomia testificabatur illum esse phlegma-
ticū uomentem, sepe cholera: quia semita a stomacho ad
hepar signata non erat angusta: imo ampla & spatiosa, &
respicientia hæc membra scire te fecimus in capitulis eorū
de quorum collegio est rheubarbarum laca, spodiū spi-
ca, eupatorium, calia lignea, tamarindi, myrobala, cappa, et
similia. Hippo. medicina respiciens stomachum confor-
tas totam eius virtutē, & fugat dolores factos in eo, & di-
gestionem accelerat. ꝑ. galangæ, masti. ligni al. cinnamon-
i. myrti. ana. 3. iij. eufragiæ, anisi, ana. 3. f. zinz. 3. j. corti-
cum siticorū exteriorum olibani, rostratum, ana. 3. iij. spicē.
3. j. f. salis gēme. 3. iij. zuchari administrati cum aqua ro-
sārum, li. ij. dosi. a. 3. j. vsq̄ ad iij. & ante cibum & post su-
mitur. Hippo. medicamen cōtra frigidos & viscosos hu-
mores, & grossos sepultos: & est cōueniens sensibus pprie
in hyeme in villis stomachi. ꝑ. bacarū lauri, anisi, añ. 3. j.
pyrethri vltamarini, zinz. galangæ, ana. 3. iij. masti. myr-
rhæ, ana. li. ij. mellis, li. j. acet. 3. j. Dosis a. 3. j. vsq̄ ad iij. &
est fortis operatio cōtra dolorem & est factū causa vēri-
tatis. Gal. Medicamē valens ad infirmitates stomachi fri-
gidi, & ad dolores fortes ventris. ꝑ. trium piperū, spicē
nardi, zinz. rosarū, forum chamo. squanathi, centaureg,
aristol. ro. ana. 3. vi. ligni al. 3. iij. conficiatur cum melle in
quo coctū sunt masti. myrrhæ, & gario. Aliud exarte no-
stra fidele, & expertum cōtra malitiā stomachi & cerebri
causātam a stomacho generaliter subuenit omnibus pal-

sionibus stomachi, quoniam respicit ipsū a proprietate
nobili. ꝑ. corticis exterioris siticorū, feminis pzoniz,
mastiches, myrrhæ, olibani, ligni aloes, spicæ nardi, ana. 3.
ij. corallorum ad pondus omnium rerum: confice cū zu-
charo temperato cum myrrhā & ros. Dosis a. 3. j. vsq̄ ad
ij. ieiuno stomacho. Dioscorides aristolochia rostita sto-
machum cōfortat, & omnem putredinem ab eo leparat:
& si fuerit in eo apostema sanat, & eius permittit labia bi-
lis est cum aqua rosata corallo & myrrhæ subuenit hoc
medicamen caducis. Aliud confortans stomachum, &
est pro magnis morbis contra ventositatū grossa-
rum & eruciationum acetosam procurat digestionem.
ꝑ. gariophylli, galangæ, ligni aloes, ana. 3. iij. macis cheism,
ana. 3. iij. zinzib. macro piperis, cinnamon. piperis albi, añ.
3. j. f. zuchari, calamathi, mentæ sicæ, spicæ heil. f. apji,
feniculi, anisi, carui, & calami aromatici, ana. 3. j. f. zucha-
ri tabarçet, vnc. x. mellis dispumati quod sufficit. dosi. a.
drac. j. vsq̄ ad aut. j. Aliud medicamē confertens ad do-
lorem stomachi, & hepatis remouens ab eis putredinē a
caliditate, & a cuitate cholera: citrine faciens digerere ci-
bū, & est ex conferentibus, & confortantibus stomachum
et hepar debilia. Reci. rosa. rub. 3. x. trochisci diaron don tro-
chisci de spodio, liquiritiæ, ana. drach. iij. gariophylli. ca-
lami aromatici, & spodiū, mastiches, ligni aloes, ana. drac.
ij. trium londa. drach. iij. auri spicæ, muci macis, cardamo-
porula, lactuce, scariolæ, sem. cōmunium, albarum mar-
garitarum cum sennegreco, rasurę eboris, & dragagan. gū-
mi arabici, ana. drach. j. f. camphoræ, drac. ꝑ. muci drac.
j. sextant. confice cum syrupo rosato, & aqua rosa. Dosis.
vnc. f. Aliud medicamen cōferens stomacho debiliā-
tioris: cuius dispositio maius ad heclicam, & rectificat
hepar, & chistum felles, & calefactis subuenit icterici phri-
sici cum febre et sine febre, cuius permittio hæc est. Re-
solutorum rosa. rub. camphoræ, cinnamonoli sublimati, &
electi gariophylli trochisci londa. portula. ana. drach. ij. suc-
chelidoniz, succ. abstinthi, succi hepaticę præparatorum,
ana. drach. iij. rheubarbari electissimi, drach. ij. spicæ na-
di, drach. j. vini albi & odoriferi, drach. j. trochisci de spodio
trochisci diaron don. tro. de eupatorio, ana. drach. iij. gea-
norum coriandri infusorum in aceto, & torrefactorum,
balaustre, berbe, succi sumac. succi liquiri. ana. drach. j. li-
quiritiæ, drach. ij. dragagan. drach. ij. corallorum, pgonie,
ligni aloes, mastica. ana. drach. iij. seminum communium,
drach. ij. confice cum syrupo recipiente succi granatorū,
succi pomorum citrinorum, succi citrangularū, succi por-
tula. sed loco succi pone semen eius, ana. lib. f. & fiat syr-
pus cū prædictis succis zuchari, lib. ij. f. Dosis a. 3. j. vsq̄
ad aut. iij. Et est mirabile, qd si mastice ieiuno stomacho
cepe album in dolore stomachi grosso præter febrem ilo-
le datus cū dolore æger non sentiet. Et pulsus florum celesti
datus cū calida vna hora liberat a doloribus stomachi.
Medicamen ex inuentione nostra, cuius virtutem, & no-
bilem experientiam nullum transcendit medicamē: sanat
omnes lāguores stomachi, si Deus voluerit, siue sint a ma-
litiā complexionis, siue materia, siue cum materia, diges-
titiā confortat, appetitum irritat, retentium uigorat,
necon expulsionem auxiliatur. Syntomaticos fluxus ad
indigestione natos siue superiores siue inferiores emēdat,
& totum stomachum proprie naturæ restituit. Re. masti-
ches, ligni aloes, myrrhæ electæ, cinnamonoli, anisi, ana. 3.
v. corticum exteriorum siticorū, gariophyllorum, spi-
canardi, ana. drach. iij. eufragiæ, vnc. f. corallorum albo-
rum & rubeorū partes miscendo æquales ad pondus om-
nium rerum zuchari quod sufficit.

De medicinis materiā a stomacho repellentibus, &
abstergentibus, ac villos eius mundificantibus.
Icamus modo medicinas: quarū proprietates est re-
pellere materiā ledēt ab eo, & abstergere parietes
stōi, & mūdare villos eius ab oī superfluo de qua-
Me. f.

De arti-
stolo-
chia to-
runda.Aliū me-
dicamē
confor-
sans sto-
machū.Aliud cō-
ferens do-
loribus
st. & ethe-
patis.Aliū me-
dicamē
conferens
stōi debi-
li.Aliū me-
dicamē
sanans
ostē lan-
guores
stōi.Docu-
mētū.Medica-
mētum
stōm cō-
fortans.Aliū me-
dicamē.Aliud ad
idem.

Mūdiśi-
cātia si
machū.

Aliud
medica-
men ex-
pellens
putredi-
nē a ſto-
macho.
Pilul.ad
ſto.cere.
et inteſt.
vitia.

Alię pi-
lulę pur-
gātes ſi o-
machū.

potio ad
stōm &
hepar.

Sirupus
contra
materiã
calidam
ledẽtem
stom.

Confe-
ctio de
suc. po-
morum
cōfortās
stōm.

Pilulæ
stoma-
chũ pur-
gantes.

rum facta est aloë bonum lorum, & præparatum fm artem nostram, & agaricus femina, & myrobal, & rheubarbarum rau ediceni, & thus, & his similia, & acquirimus eis proprietatē laudabilem, & facimus eas eductius humorum, quorum nō erat per se vigoratio facta per artem, facit acq uirere alias pprietates nobiles, & cōsequitur quasi naturā. Filius Zacharie, Medicina experta repellens putredinem a stomacho, & eductū humorū phlegmaticum & cholera grossæ. *℞. myroballa. citrinorum infusorum in aqua rosa. ʒ.ij. ꝑ. portula. ʒ.ij. agarici. ʒ.ij. falsi gēme. ʒ. ʒ. f. aloes bonæ. ʒ. ij. fiat confectio cū syrupo grauiatorum & myrrha. Dosis. a. ʒ. ʒ. vsq ad. iij. Iudgus, p̄ se efficacissimē contra stomachi, cerebrī, viscerum, neruorum uiria, eductū humores viscosos a stomacho, & intestinis, & trahunt a remotis, mundificant infusum tā sensum, & membra nutritionis, & spiritus, quā confectio nec est. *℞. colocynthidos electās, & purgat, et triū cum oleo ros. ladani, thuris. ana. ʒ. ʒ. malliches, gūmi, dragagā. ana. ʒ. iij. ros. rubr. ʒ. ij. diagri. preparati. ʒ. ʒ. f. aloes bonæ. ʒ. ʒ. confice cum succo educti. Dosis a. ʒ. iij. vsq ad. x. ꝑ. cibum qñ iur dormitum. Nicodemus, pilulæ purgātes stomachum a grossis humoribus absfergentes villos, & parietes eius proprie ab humoribus cōglutinatis in eis, & mirabilē iuuamentū respiciunt nerues & neruos. *℞. turbi. ʒ. agarici. ʒ. iij. falsi gēme. ʒ. ʒ. zinzib. ʒ. iij. farco. opobath. ʒ. ij. malliches, diagridi cocti, ana. ʒ. ʒ. anisi. ʒ. f. aloes. ʒ. ʒ. f. confice pilulas cum succo mentæ. Dosis est vsq ad. ʒ. ʒ. f. vel. iij. ad plus si ægritudo est noua, & membra tm nutritionis purgare querimus, & non alia. Potio mirabilis res psciens stomachi, & hepar cū proprietate mirabilē educit a stomacho cholera citrinam, & pralinam, & mundificat canales hepatis & chistim fellis. *℞. capillorum ueneris, eupatori. apri boraginis, scolopendrie betonicæ, pyrethri hepaticæ, ros. viola. ana. ʒ. ʒ. asiri. ʒ. f. spicanardi. ʒ. f. garici, malliches, añ. ʒ. iij. feminis portula. anisi. ʒ. ʒ. quorum decoctione fm modū asiri resoluatur reubarbari. ʒ. ij. manne, pulpæ, calisæ, tamarindi, zuchari vbi ros. sicut scis, acori. ʒ. iij. paret potio. vt scis. Syrupus adequus materiam calidā ledentem stomachi, et hepar, quam euacare querimus potio tam in necessitate ad expellendū, & cōfortandū virtutes stomachi, & remouendū oppilationes. *℞. absinthij, fumierræ, planaginis, eupatori, capillorum uene. pollytrichi, gēofioris, cichoreæ, chelidonis, solathri ana. M. f. c. cōmuniū, ad os portu. papaueris albi, ana. ʒ. iij. myroballa. ʒ. ij. ros. ʒ. iij. aceti. ʒ. iij. zuchari quantitatē qd volueris. Dosis ab. ʒ. ʒ. vsq ad. iij. cum aqua frigida nō vtrī frigoris in aurora. Confectio de succo pomorū mirabilis ad confortandū stomachi, & dāmus ex ea conuallescentibus, & his quorū appetitus sopitus est, alerat materiam complexionē stomachi, & confortat substantiam, & tollit dolorem stomachi. *℞. succi cydoniorū, succi citratorum, ana. lib. i. corticis citri bene decocti, & contriti, lib. f. succi granatorum. iij. succi mēte: succi faniici, ana. ʒ. iij. aceti puri, lib. i. mellis di. fumari, lib. iij. zuchari. ʒ. iij. buliant omnia hæc simul mista vsq ad consumptionem ferre licuorum & aceti, cortex præparatus circa finem mittatur, & cū perfecta bullitione bulliat, spūmā autem a principio paulatim projicere incipias, & cōdiatur in fine cū hoc quod recipit garo. galange. cinnamoni electi, ana. ʒ. ij. macis. ʒ. j. anisi. ʒ. iij. ligni aloes. ʒ. vi. muci. tr. ʒ. & quidam fortius conduunt & cū pipere al. & cardamomo. Dosis a. ʒ. ʒ. vsq ad. iij. ante & post cibum. Pilulæ purgātes stomachum ab omni superfluitate humorum, & cerebrū educunt vtrāq cholera, & phlegma, & remouent ab eorumnes dolores, & renouat stomachum ad comedendū. *℞. absinthij, malliches, agarici, ana. ʒ. iij. trium myroballa. ʒ. iij. turbi. ʒ. s. epythimi horretilis, falsi indi. ana. ʒ. ʒ. pēnidarium. ʒ. iij. hieropici. ʒ. v. succi ros. iij. diagridi. ʒ. ʒ. f. pilulas cum succo scarole. Dosis est ʒ. iij. Iudgus p̄ se*******

le confortantes stomachum mundificantes caput, & stomachum a cholera corrupta, & omni superfluo humore, & reficiunt hepatis, & aperient opilationes, & valent ad febres antiquas ex humoribus natas, & sanant pruritus, & ulcera. **ij.** myrobala, citrinorum indorum, & emblica. **ij.** **iiij.** mastiche, anisi, succi eupatorii, abinthij, rosa. **ana.** **z.** **ij.** hierog. **z.** **xij.** succi rosa. **z.** **ij.** confice cum succo apij, & da cum calida aqua. **fucci.** **Pilule** confortantes stomachum ab omni languore, & cerebrum: custo diunt visum, & omnium sensuum instrumenta. **ij.** Deo placet, recipientur omni die. **ij.** vel. **ij.** & melior hora est post cibum quando itur dormitur. **ij.** mastiche diagridij bene electi. **ana.** **z.** **ij.** resoluntur in vnum corpus digridium, et mastiche in pomolo aloes electi sumat, & sublimat. **z.** **x.** confice cum succo caulium. dosis est vsq. ad. **xix.** pilulas.

Alię pi-
lule fro-
machū
preferu-
tes.

Vnguen
tum pro
stō.

Vnguen-
tum pro
frō.

Linimē-
tum pro
frō.

Linimē-
tum pro
strō.

Aliud un-
guentum

Aliud un-
guentum

Empl'm
ad ardo
rem sto-
machi.

Cerotū
pſtoma
cho con
ualeſcen
tium.

thi, ana. 3. iij. terebinthin, olei r. chamomillini, vel nardi, olei myrtini, ana. 3. ij. ceræ. 3. j. ꝑ. myrrhe electæ, ladanii, ana. 3. j. corallorum rube. galange, anisi, cardamomi, nucis mulcæ, macis, ana. 3. iij. ꝑponis. 3. j. terenda terantur. liquenda liquefiant, & bulliant bulliendi: & fac cerotū super stomacho & administretur sup totū sicut docuimus.

De indigestione stomachi.

Indigestio est cōmuni mater olum ægritudinum potissimum humoralis: & nostri q̄ digesta materia quæ sit febris feruor: erat. n. inobediens, quia cruda & temperamentū substantiæ aut quantitatē, aut qualitatē transcendebat, & eius elementum est tepiditas emissa naturalis calor: & huius rei causa est superabundantia cibi, et potus fm̄ quantū vel quale, aut virap, necnō & fm̄ substantiæ & debilitas stomachi naturalis. Et scire op̄, q̄ hę indigestiōis vitiū hoc a partibus raro: aut nunq̄ curatur ꝑfecte: & hi tunc languores portat & horum perfectā medicina sola est abstinentia residuum natura cibi, & potus in locis digestiōis: quod in genus nutrimentū conuerti nō potuit suo vitio: aut natura cōuertere nō valebit eius instrumento debili permāte: quod n. nisi causa antecedens efficiat morborum esse: & maturat ad coniunctū suos excessus, quæ cum addit, continuo est febris. Digestio est fructifera alimenti cōsummatio: tūc eius perfectam dicimus consummationem: cum in fructifera femina valuerit perficere alterum tale quale ipsum est. Indigestio aut ecōtra. Amplius scire op̄, q̄ indigestio non minus a superabundantia q̄ ex eius priuatione nascitur: temperamentum enim caloris non dicimus absolute: sed in comparatione ad suum obiectū attenditur. vbi obiectum non magis resistat. nec remissum in cōparatione ad suum agens existat, q̄ suū agens agere potest, proportionari debent agens et obiectum proportionē aequa. Adhuc scire op̄, q̄ digestio fit ex cōsacntibus. tunc n. passiva actiūs omnino obediunt, & nullo modo resistunt. digestio non cōsumatur: aut si minus resistat vterq̄ istorum modorum calor dicitur distemperatus siue quo multū possit, siue quo minus: calor sufficiens ad vnus libere plumbi liquefactionē impotens est ad ferri libere liquefactionē. & non sufficiens habet aliter, & aliter calefactionē mēsurare in faciendo vnā incudem & clauum: quare caloris temperantia & distemperantia est in comparatione ad suū obiectum: verisimile quidem de calore nostri corporis, qui assiduū exercitatur artificiali labore, & grossa sunt complexiōis cibaria subtilia assumentes, minime digerunt, sed in eorū corporibus adunantur. cibandi erant leguminibus pane subcineritico, & alijs de pasta cibarijs. Et scire debes q̄ talis calor est, in quibusdā iuuenum: calor quorum adeo fortis est, q̄ humores adurit, & eos quasi in venenum conuertit, et a quibusdā humorū materie resoluuntur sumi, qui quātumcūq̄ distent a cerebro, q̄ si fuerit eorum incolatus in remotioribus membris ascēdunt sursum ad cerebrum, et cū sentit sibi periculum, contrahit se totum et oēs suas virtutes in vnum trahit, et maxime per quas spiritus animatus transit ad prestandum sensum, & motum oīs membris corporis oppellat. Et hoc considerans Hippo. in lib. separatorum sermonū posuit epilepsiam ægritudinem iuue num. q̄q̄ & aliter contra talis morbus nascitur: sed nō est nostrum hic eius sermone assumere, sed fortitudinis, & debilitatis virtutū exigentiam regimen administretur: & nos hic tractamus de digestionē stomachi, quæ ep̄issime corporibus propter ciborum, & potuum multam reuolucationē & caloris fōtiā ab ægritudine et alijs causis accidit.

Vra huius ægritudinis est quatuor res. Prima est non extendere ventrem cum cibo & potibus. Hoc enim p̄seruat corpus ab ægriudinis & sufficiens est hæc sola cura huic ægritudini, & laudabilior est potio ne in multis morbis qualitas bona regimini. Secunda res est confortare stomachū vniendo, & aggregando part-

res suas. Tertia res est corrigere accidentia digestionis. Quarta res est si est causa ex humoris vitio mundificare materiam ledentē: si est sine humoris vitio malam alterare complexionem & post illud cōfortare. Prima res cōplent prohibitio cibi, & potus grossorum. abstinentia dico non vltimaria, qm̄ nihil dare horridum est superabundantem stimulosum est dare prohibere ipsum a cibo pristino nō digesto vsq̄ ad fructifera femina: scibus non excludis parum quidē bibere, & subtile potabile cum sit assu mere, hoc est primum intentionis. Et tua inter est bene cognoscere complexionē aliter. n. aliter cibabitur cholericus et phlegmaticus, pprie apud matrem. Molestius cholericus est famē tolerare q̄ phlegmaticus, & respicere cerebri non est res fatua: cum ligatura quedam neruola inter cerebri, & stomachum, sit, quæ transmittat patienti passionem. cōsuevit stomachus cum cerebro dulcedine cōmunicare & amaritudinem, eligere acerbisq̄ paludibus montium oppressa oppositione corruptione corpori cādaerum est de intentione propria post illud cibare infirmū cibis stypticis, acetosis, aromaticis conditis, sicut scire te fecimus et rememorabimur, si Deo placuerit. Secūda rem cōplent regimen stypticum temperatū odoriferum fm̄ vnam qualitem electum: appositio rerū quarum est conferre rei viū iuuare partes stomachi, & ipsas confortare ne resoluuntur, de quorum societate est landata ca, mastiche, myrrha, mēta aurea, proprē mīta cum oleo ros. & liqore saris calido hepar, & cor non est frustra.

Tertiam rem cōplent, quæ accidentia corrigunt iam illata quorum diuersa sunt. est eorum primus cōfusus ad cerebrum, & cor, & cōseuerunt generare fluxum symptomatis. Item fallacem dolorem ventris. Et si cum diurnitate habitu dinetur dolor iuncturatum & podagra, & hoc cursu procedat. Et scripsi est indigestiōe esse hile ægri Indigestionum: quare tua inter est per specia lissimè omnia hæc cōsiderare, & latagere circa reificationem stomachi est. n. le ægri materialis pater & cibator membrorum, & vitæ. Quarta rem cōplent complexionem extraneam alterare, post illud confortare: & si aliquid humorale materiæ ægriudinis debilitat, cum cōdecet medicamē repellere: & primum cōplent regimen illud, & nos dicimus hoc veto medicamē, tale vbi naturale scire te fecimus & faciemus, si Deo placuerit. Hip. Medicamē cōfortās digōem stomachi: alterans malam cōplexionem, defendit proprie subuenit lubricitū fluxui symptomatice, & generaliter multum accidentibus ex indigestione factis. ꝑ. acori ru. 3. ꝑ. magnētis. 3. ij. castorei. 3. j. anisi. 3. ij. mastiches. 3. j. myrrhe. 3. ꝑ. zuchari, lib. j. Dosis a. 3. j. vsq̄ ad ij. ieiunio stomacho de sero quando itur dormitum. Iudæus. Syrupus contra mala vitia frigida stomachi: confortans ipsū confortatione magna: & facit appetere & digerere. ꝑ. anisui. balsamite, ana. 3. j. galange, macis, nucis musc. 3. ij. ros. 3. j. masti. 3. iij. feticorum. 3. ij. acet. 3. ij. dosis est. 3. j. vsq̄ ad ij. cū in nipo in matutinis. Medicamen forte contra fortem stomachi dolorem & inueteratam malitiā suam abstergit uiolosius a grossis humoribus, & reddit ipsum sobriū ad digerendum. ꝑ. tritium pipereum. cardamomi. pithriū suumac, anisi, galange mastiches macis, ana. 3. ij. ros. 3. ij. zinzib. 3. iij. gario. 3. ij. cinnamomi. 3. iij. coriandri. 3. ij. acet. 3. j. ꝑ. mellis quod sufficit. Dosis. 3. ꝑ. ante cibum & post. Electuarium confortans stomachum & viscera: & subuenit materie quæ cibum retinet: & quorum retentia perijit: & resoluunt vapores ad cerebrum, & iā effigij phisio nomie adulterauerunt: & cholerarum eminentiam in debitam produxerunt: cuius permittit est. ꝑ. ros. 3. v. mastiches. corallorum alit. ru. cinnamomi, sumach, calamen thi, ana. 3. ij. carnium citru. 3. ij. myrrhe, mentæ, eufragie ana. 3. ꝑ. gario. 3. j. conficet cum syrupo de mēta & myro. Dosis a. 3. j. vsq̄ ad ij. Medicamē bonum et expertū cōtra putredinē stomachi, & subuenit apatibus existentibus

Mef.

F ij

Indige
stio est
cōis ma
ter ægri
tudini.Quid sit
digestioCalor
naturalis
ita ꝑ
excessū
sicut per
defectū
distempe
ratur.Caloris
temperā
tia et di
stempē
rātia nō
est nisi
respectu
sui obie
cti.Epilepsia
est mor
bus iuue
num.Colerici
mos
lestius fa
mē tole
rat quā
phleg
matic.Cōfortā
tia sōmMedica
men ad
digestio
nem sto
machi
cōfortā
dum.Medica
men ad
fortē sto
machi
dolorē.Electua
rium sto
machi
confor
tans.Medica
men ad
stōi pu
tredinē.

in stomacho. cuius stomachus residuū cibi, & potus propter caloris inopiam, aut malitiæ maxime sibi gubernat, & non patitur aiquam putrefactionē in eo generari: & custodit cerebrū, & corpus totum: confortat cor, & prouocat menstrua: & reficit malitiam matricis. *℞. trū piperum, ana. 3. j. gariophyl. 3. ij. aristolochiæ rotund. & lōgæ optime, viola betonica, ana. 3. ij. salis gemmæ. 3. ij. myrrhæ electæ ad pondus oīum, confice cum syrupo de spica. Dosis. 3. ℞. vsq. ad ʒi.* Electuariū descriptione Nico demī vitio stomachi ex frigida causa, & composita, confortat neruositates eius subriles, & suas virtutes excitat, & suum malitiam complexum reficit, confortat cor, & cerebrū, & hepar, & subuenit caducis vertiginosis, & nauſæ, & oī vitio stomachi: cuius mistio est hec. *℞. anili co rallorum, spicæ indæ veræ, ligni aloë, ro. garioph. l. galā gæ, gedoariæ, ana. 3. iij. pgoniæ. 3. ij. nucis muscatæ. 3. ij. margaritarum. 3. vj. ambræ crudæ. 3. ij. musci. 3. j. mastiches ad pondus oīum, confice cum syrupo corticū citri.* Electuariū nobile ad confortandū stomachum debilem & præseruandū digestiū eius. *℞. 3. iij. spicæ nardi. 3. j. cinnamomi, gariophyl. liqui. ana. 3. ij. anthos. 3. iij. mentæ, alhaſcæ, ana. 3. ij. zuchari quantū sufficiat. laure cum aqua calida manus ante cibum, & post cibū frigida est custodia stomachi ab indigestione, & parum exercitari laboriosos ociosos quiescere, & post hos, & illos parum non rapido motu exercitari est lex huius curę scripta. Sternutare post cibū facit descendere escā ad fundum stomachi, ante aperit, & humores verticū vniuersaliter, & stomachū mundat & nutrit, & mittit feces pristini cibi ad interiora, et repellit, & sunt hec mandata ad tuellā stomachi, & cerebri calefacere vehementer volas manuum, & pedū in dolore stomachi est amicabile natura: sed aliter & aliter huic vehementer refrigerare illi vero calefacere, vt pulpam capitis vehementer calefacere facit vaporū respiratione. Et sciuit cor, cerebrum, hepar, & testiculū quēdā fluxum concatenatum ad seiuicem habent, et stomachū non ignorat trahantur gaudent: & scriptum est oīum membrorum vnam esse compaginē, & dolere adiunctum. Et vñtio spinæ est iterum res magni iuuamenti ad languorē stomachi, est oīum debilitatum membrorū maxime neruorum, et calefacere stomachū actuali calore, est postremū bonum stomacho proprie iuueni vigoroso. Alij quidē actuali calore festino motu exanimantur cum cuiuslibet res calor non viuens in eo originaliter labitur, velut aer in subito loco irradiato aut igne. Et fortassis balnea tepera ta quēdā conferunt illis: & nos alibi scire te fecimus natura balnei. Filius Zachariæ. Cerotum confortans stomachum retinens calorem in eo ne resoluatur, et remouet ad ritium eius, et oē oppilans partē stomachi, quę vigorat in eo calore, & sanitate restituit, si Deo placet. *℞. cerē mūdæ. 3. ij. terebinthin. 3. iij. olei nardini. 3. ij. quibus liquē factis bullitione parua superasperge puluerem hunc. Re. myrrhæ, mastiches, aloes, ana. 3. j. ro. 3. vj. pgoniæ, castorei, ana. 3. ij. anili. 3. vj. calamethi. 3. vj. gario. nucis muscæ. cardamomi, calamari. reupontici, ana. 3. iij. & bene stomacho adherent. Filius Serapionis. Syrupus excitans appetitum, confortans digestionē, educit humores grossos, et putridos, et confortat membra anhelius educendo humores ab eis: & curat sciāciā, si Deo placet. *℞. thymi, mentæ, sancti, myrrhæ, gedoariæ, ana. M. j. agarici. 3. v. polyporasti et pistati, anili, ana. 3. j. turbith electi. 3. ij. ʒ. zinz. 3. ij. reupontici. 3. ij. bacarū uniperi. 3. j. cinnamomi, nucis muscæ, gariophyl. macis, oīum ana. 3. ij. ro. 3. ij. acet. 3. ij. zuchari. lib. ij.* Alexā. fiat puluis & propinquet ex eo ieiuno stomacho pondus. 3. iij. cum. 3. j. vini electi, subuenit omnibus passionibus stomachi, & respicit pulmonem & cerebrum, auert malitiam, & remouet dolorem ventris & viſcerum, & resuscitat appetitum mortuū, & docet digere**

re stomachum. *℞. thymi, sancti, balāmītæ, aristolochiæ rotund. origani, anili, sceniculi, roſi marini, calam. aro. corti cum citri, se. vuarum & granatorū, lauendulæ, se. ro. bafiliconis hyssopi, euphratiæ, ana. pondus. j. ligni aloë, pyrethri, galangæ, gariophyl. macis ana. pondus superioris pōderis, croci, opij thebaici, styracis calamitæ, trium piperum, ana. partem. j. medi j ponderis. sanat languores stomachi, & corpus incolume seruat, si Deo placet. Inquit Heben Meſ. molendinare cibum in partes minutissimas, vel subtilissimas: & vt lambēdo vinū gurgitare est causa fieri digestionis, & longioris vitæ: Et vñtio sciuit per alimenta vitā cōſistere: & fm eorum qualitatem bonam, vel malam materiā variare: propterea non ignores naturā stomachi: ne forte credens conſruere vel reducere deſtruat. et sciuit qd natura de tribus dicitur virtutibus, cōplexione, virtute regiūa, et compositione, & illuminatur ab anima, quam intelligentiā dicimus separatam, & oīum virtutum vñtia est virtus: sed diuerſa balaitationum exercens officia membrorū diuersorum diuersis nōcupatur vocabulis. & tūſi ſemper est naturam infirmi cognoscere apud ſanitatem, si possibile est. Ventris autē diuerſæ sunt naturæ, ſicut te ſcire fecimus propter diuerſa vñtia ſua; imo ſingularia oportet eligere medicamētā: & hoc ſufficiet tradere poſſet. In prouisione autem periti, & timēntis Deum medici maior pars huius ſcientiæ reſecta eſt. Deum diligenti omnia bene ſuccedunt, ab ipſo omne incolume & ſanitatiū eſt: naturalij ſcientiis vñij philoſophorum magnorū & celeſtium ſignorū varijs motibus bene erudit. Deū quaſi obliui in ſuis operationibus credentes omnia ſcire: & ſe quaſi naturæ autores exiſtantes, quibus omnia deſunt oīa ſeire credentibus. Et vos iam viditiſis validas ægritudines ſuper quibus medicorum multitudine elaboratur peritorum, & alienigenis medicorum cū paruo artis fundamento curari: quādoq; a mulieribus ab anothomato operantibus. O tu qui curam humanorū corporum gerere viſa a Deo nō recedas. Et ne dilateris ſcīa philoſofia naturalis. ille. n. autor naturę & eam ſtabiluit, & ſine eius influētia deſicet omnis motus naturę. Amplius ſcire oportet, qd negare cibum stomacho ſanctico, et ante famē offerre, eſt cauſa eggritudinum stomachi: parū & raram cōmedere debemus. ad meſam ſedere, & poſt dū ſtare, et leuiter incedere, donec ad stomachi fundū cibū deſcendat: eſt de occupatiōe huius curę prima. ſternutare eſt iuuamētum ſingulare poſt cibum et ante. stomachi. n. mū dicitur. Et ſciuit qd eſt cura minoris epileſiæ ſepius ſternutare diebus continuiſ ieiuno stomacho, & ſubuenit ſurdis. Vñtio confortans stomachum ad digerendū, & retinendū, & appetundū, remouēs dolores eius, inflationes, & ventoliſitates. & eſt expertū, ſi Deo placet. *℞. olei roſi. olei myrtini. olei nardini. ana. 3. ij. ammoniaci. 3. ij. nucis muscatæ. 3. ij. poſt vñctionem ſuperasperge puluerē cinnamomi, anili, corti. grana pondus. j. aro. matigā vnguentum cum muſco. Vnguentū noſtrum fidele, & valde amicū naturę stomachi remouet dolores, & cōſolatur ſubſtantiā eius inter omnia medicamētā. *℞. lane ſuccidæ oīum nigrarum recentium, lib. ʒ. pone in vafe nouo, & ſuperasperge aquam currentē quod ſufficit in madefactā, fac bullire ſcīte re ad conſumptionē agitādo ne adherat fundo vaſis, poſt torquendo ſuſcipe liquorem ſuper quo projice maſtiche, drach. ij. pulverizauit liqueſcat, myrrhæ, vnc. j. terebinthinæ, vnc. ʒ. & facta vñctione ſuperasperge puluerē nardi, & eſt hac vñctione magna contra dolores iſturarum vñtiſſis, ſi Deo placuerit. Emplaſtrum optimū, & expertum contra malitiā stomachi, confortans ipſum in omni eo quod indiget. Recti, thymi, ſancti, ro. ana. 3. j. piſtati, & calefacti cū modico aceto quantum reoretur, & cōdiatur cū maſtiche. 3. ij. & stomacho ſupponere, & eſt admirabile, ſi Deo placet. Dixit Hip. aloë hepaticā cū æquy***

Cibū be ne maſti care eſt cāmelo ris digeſtiōis & lōgioris vitæ.

Natura de tribus dicitur uirtutibus.

Medice a deo nō recedas. Negare cibū famelico et ante famē cibū conferre eſt cauſa eggritudinum. Vnguentum ſiōi digeſtiuum confortans. Vnguentū ad ſtomachiet iſtūcturā dolo rem.

Emplaſtrum ſiōi confortans.

Nota de alych. aloë.

Electuariū ad uitriū ſtomachi ex frigida cauſa

Electuariū confortans ſiōm de bilem.

Sternutatio iuuamēta.

Cerotiū confortans stomachum.

Syrupus ſiōi confortans digeſtionē & appetitum.

Puluis ad omnes ſtomachi paſſiōes

**Pilula
mirabi-
les ad sto-
machi
cōserua-
tionem.**

do ab eo materijs fraudulentis, & confortat stomachum & cerebrum, & viscera mundificat, repellit vermes, et sanat apā stomachi, & viscerum dolores, & mundificat hepā a grossis humoribus & melancholicis. Pilula cōseruant stomachum ab offensione intestinali, & non permittunt humores putrescere in eo, imo abstergunt ipsū, & mīdificāt rugas, & parietes eius, & qui assidue vsum earum diebus singulis illisus permanebat a dolore stomachi: nunquā dolore capitis vexabitur: & nihil est oculis (mhi crede) salubrius illis: & qui tristantur subuenti: & melancholicis, & in medicatione matricis vitiosis, & viscerum interiorum. quarum licet esset confectio. *℞. mastiche. 3. iij. aloes electissimæ. 3. a. ga. boni. 3. iij. conficiantur cum oleo. & est vinum coctum. vi. dicti Simon Ianuensis. Dosis. ij. pilula. vel. iij. quando iur dormitur, & potest recipi per numerum voluntarium vsq; ad. xxxj.*

De vomitu & exuberantia cibi.

Vomitus cuius causa est exuberantia cibi, & potus extenditur ventrē vltra naturæ debitum. curaeus est euacuae, & post illud abstinere, & confortare substantiam stomachi cū cibis, & potibus sū vnum trarium modorum: aut quantitate, aut qualitate, aut malitia vtriusq;. Quando autē ab humore acuto leuigato ad cacumina vētris vsq; ad meri nauis, & vomitus causantur: sit tua precipua, & magnātia occupatio cōtemperare chīstim huius, & hoc sepe accidit habentibus vīa larā māsto macho ad hepar, & tū sagacillime diueras ad mēbra inferiora viscerum q; natura fecit esse instrumēta expulsiōis.

**Pulsus
stoma-
chi rē-
tius con-
fortans.**

Cum autē vomitus sit ex malitia stomachi falli, non dubitabis alterare, & confortare sit processus tuus. In destrutionem autē retentiu virtutis solum regimen laudabile sufficit, & aspergere super eorum pulcre mastiche, & nītri inuncto prius oleo myrrino est medicamē expērit.

CVra huius est. iij. res. Prima est conuenerē regimen ad oppositum qualitatis, & laudabile in proprietate, & qualitate non simpliciter, & super hoc multiplex est cōsideratio. aliter. n. & aliter in malitia complexionis stomachi, & furia fellis, & tua interest bene discernere: vt scias regimen ordinate ad laus frigiditas q; cholera, & vomitus generat, & nausam: propterea acrota condia styptica propriat vīa amplā & c. ad laus caliditatis regimen habens proprietatem vomitus retinere, q; grossiorum humorum multiplicatio vomitus cholericus dicitur nasci. opz cibare ipsū cū auriātia. magna dōnēt facta sit euacuatio humorum inobedientium, & restitucatio suae complexionis, & virtutis fortificatio: & ne dubites hos & illos potare vino. Illis autē subuenit qui calorē habent: quia cum diuerit per vias vīnæ, sed parum dandū est, & electum vt portūcū, et albi coloris. Hīnaem qui grossos, & viscosos humores habent, subuenit nulli dubium est eo interdicere, & habilitat expulsiōis & subuenit sibi ratione proprie stomachi complexionis: & potare aliquando illos inobedientes, & multa cholera abundantes aceto bono misto aqua veri frigoris, est potus conueniens, & maxime in aestate, & dare portulacas ieiuno, & laetucas cum aceto cum modico panis, & non postea cibare eos vsq; ad vespēras est diuidere cholera, & angustiare porum, illi cuius amplitudine graditur, & exingere audaciam cholera. Secunda res est parum comedere, & minus bibere, & hoc considerare sūa quantum & quale.

Tertia res est mundificare humores ledentes, & super hoc vera est cōsideratio artis, sicut in ipso stomacho, & rugis suis, aut quod ab hepate graditur ad stomachum, necnon passiones quedam matris causant ex vomitu generant, aliquādo ex certa abominatio vomere, quis cogitur designante natura. Quarta res est substantia stomachi confortare, & maxime recentius viresces, & insipillare otisium stomachi cū stypticis, & recodari naturæ inferiorē purgationem. Primā rem complet quicquid proprie

tate stomachum confortant, & complexionē opponuntur humori, & malitiæ complexionis, vt styptica aromatica habentia acetositate: vt nos scire te fecimus modum tegiminis: mēta maior, balsamita, melissa, in aqua aceto mista, & cū menta bullita decocta, postq; sciuerimus causam intentionum rerū causantium vomitum, succurramus tūc cum rebus restituantibus stomachum, & mēbra mandanda ad ipsū, quod quidem multoties accidit, & proprie quatio in aliquo viciniori membrorum materia occultat, & est forte m mādādo, & stomachus debilis est, et prout in recipiendo. Agens nāq; si nō sit valde forte, imprimē maxime quando rei est preparatio, et quando materia est de genere adiacentium, multo citius vehementer imprimi lēiones, & excitat expulsiōis, & facit eam sollicitam ad vomendum. Agens nāq; in rem multi sensus vt vehementer imprimi: tunc cū rebus abscondentibus & corrigentibus causas debilitates & ledentes, nunc cum rebus prohibentibus effusionem materiæ ab alijs membris ad ipsū facimus adiaiorio Dei cum rebus proprie acetosis: quæ ex aromaticis, & stypticis condiantur, sicut cibus de agresta, & cibus de aceto, et studeas ligare extremities cū infusione aqua calide & similia: & cidonia, & marianæ: succus granatorum. Potus autem eorum vīnū sit subtile, odoriferum, & lene, decens cōmissionis cum aqua rosata: & cuius vinum dulce, & grossum, et aquam calidam, quia mollificat stomachum, & disgregat virtutes frigida veri frigoris depauperat calorē in eo. Potus sit valde parvus: nec facit faciendum est sit eorū. Tolerantia super istam est ex eis, quæ verificat stomachum solentia sit exinguerē in hac hora augent, & maiorem faciunt indigestionem. Secundā rem complet dicta avara quam æget potare possit, quia est maius periculi multū inaniri, & si etiam rem cōplet solutiua benedicta electa de genere benedictarum medicinarum. Et nos dicimus in hoc sermone, si Deo placuerit. Myrobalanicum medicamen preparatum cum aqua rosa, & mastiche, & est expertum & bonum. Et si est a materia quam misit fel, curatque blandiendū acumen eius, donec eueniat cum successione alternatum, pro quo vestigium impressionum remanet, & trahere, & diuertere materiā cum clysteribus mouentibus cholera ad inferiora est huius occupationis. Scripuit est fluxum esse curam vomitus, & vomitus fluxus. Inquit Hippoc. habui vomitū cessat fluxus, & contra: & lauate pedes cum rasura colicis stomachum, et diuertere materiā. Quam rem complet quæ cūq; stomachi complexionē, & proprietate cōfortant. Constat quidem hoc totum in regimine, vñctionibus super eo, et emplastris, & aromaticis assumptis: nardini gariophylli spodiati imato ab hepate. Symplicis arcens vomitum, & nausam de herbe. Symplicis est medicina experta. *℞. betberis. 3. iij. vīæ acere. 3. iij. cichoræ. M. iij. zuchari. lib. ij. ad ieiunio cū aqua mastiche. Symplicis de myro. stringens vomitū & nauis. *℞. foliorum myrti. lib. ij. foliorum sanctici. 3. iij. ac. 3. iij. zuchari. lib. ij. cum aqua foliorum gedoariæ. Et ut potes eligere in grabatin nostro postq; sciueris qualitates ledentes medicamina multa cōposita ad hoc. Et non ignores q; morbi renem & velicæ, & ileos faciunt vomitū & singulum. Et nos dicemus illud, si Deo placuerit, quia omnis finis sequitur finitus, & quo opus medicaminū sequitur petescibile. Eleuatum nostrum valde dilectum & sufficiens, confortans tot, & membra omnia, retinet vomitum & fluxum, emendat omnem malitiam stomachi. Recigaria. 3. iij. carminum idoniorum. 3. iij. mastiche. 3. iij. arabie, drach. vj. anthe. drach. iij. nardi m. sc. ana. 3. j. corallorum rubrorum. 5. iij. syrapi de menta, quod sufficit.**

Singulus est rebellatio humorum inobedientium nature ciborum impermutabili: qm sit motus in parti-

Met.

F iij

no
lro
lugo

Stipus
berberis
ad uomi
tū sedan
dum.
Stipus
amyrin
ad idem
Morbi
renti uc
sic et i
leos fa
ciunt vo
mitū &
singulu
Electu
ad uomi
tum.
Credo.
na. vj.

bus stomachi reliquis natura aggrediente illos ut expellat: & qua forte obiectum transgreditur exigentiam rei agentis fit motus ille spasmodus, quem medici singulū appellant, sitis illud fm vnum. iij. modorum. seu euacuatione effregante, repletionē exuberante: moridicatione humorum fraudulentiū, & malitia complexionis frigida. Euacuatione multiplicata in solutione tū expulsiōe egrediente naturā, aut prohibitionē longa ciborū, repletionē ex multitudine comestionis: aut multorum humorū inspissatione in corpore stomachi, quibus natura non indiget. a moridicatione propter humorem cholericū dolosum generatū in stomacho aut effusum ad ipsum ab alijs membris: aut assumptione rei calidæ & acutæ, et vinum super quo multitudine annorum preterit, singulū facit. Amplius corruptio cibi, et potus singulū concreat. Complexionis malitia frigida propter substantiam stomachi illi remissam propter calorem naturā, sicut accidit decrepitis, & illis qui longis temporibus infirmantur: aut propter gulositatem, sicut accidit pueris. Amplius scire opus singulū nasci ab alijs mēbris q̄ a stomacho, vt ex magno phlegmate generato in hepate, et morbis vesicæ, & renū vltimatur, & illud est penetrabile.

De singulū cura.

CVra singulū ex repletionē sunt duæ res. Leuacuatione, & post illud confortare, & primā complent vomitus: et secundā quęcumq; substantiam stomachi, & complexionem confortant. Singulū cura ex vltima inanitione proprie rei, & singulū ex repletionē opponitur, sicut est periculosus. Secunda res curā singulū quidē ex moridicatione acutorum humorū supernatūm ad superiora stomachi curā recipit a vomitu: & sicut submersus, & sepultus in villis, & rugis stomachi, & est compositus. Euacuamus cum potu hierpericæ, & pilulis de aloë. Et hoc eget motori abstinentia. Singulū vero ex malitia complexionis, cura est vna duarum rerū. Primum alterare cum rebus calefacientibus, & subtilitatibus ex eis quę emplastrant, & potu sumitur: aut cum potu necessario, & oīum modorum singulū curę est conuertere regimen ad ea, quę laudabilem humorum sunt materia: & naturę confortari & beneuolentiam consequantur: & confortare substantiam stomachi. Tercio membra mandantia rectificare. Cōfectio Hippo. rectificans malā complexionem stomachi frigidam subilians, & calefaciens, & expellens ventositatē, & liberat a singulū, si Deo placeat. Cor ticum fistulicorū exteriorum, costi amari, calstori, petrosilana. 3. j. balsamitas, calamenthi, anisi, mastiches, spicæ ana. 3. j. aristol. 3. j. confice cum pyxmetile squillitico. Et oīum, q̄ cū aqua silybri. Et decoctio squinanthi, & corticum fistulicorū cum æqualitate liberat a singulū. Ex puluis altitæ cū aqua, aut. j. liberat a singulū. Et se ruę cum nitro, & aque mellis curā singulū ex ventositate grossā, quę est ex multitudine gulositatis. Filius Serapionis. Squilla q̄ accipitur cum vino, curā singulū ex humilibus grossis annexis in rugis stomachi, & mundificat stomachum a putredine. Et non ignores, qm̄ hec quę diximus, non sunt de intentione cura singulū quę fecit eua cuatio illicita: imo obuiatur illis quod est: quia ipsi indigent, quę sunt illis contraria. Illi autem stomachi quos vexat humor acutus faciens euenire singulū cura est uomitū post potū aque calidæ & se. arripis, & post illud aque hordei cum aqua granatorum dulciū, & aqua cucut bit. Et complet hoc quod est medicorū frigidum, est typitricæ, vt confortat post euacuationem malū humoris habentibus singulū ex facieat inestā dāmos in primis aquam calidam cū oleo amygdalino dulciū, et oleo violaceo: & mucilago pili, & mucilago fecidoniorum, cū oleo amygdalino dulci est uideamē quod delectat. Et de. Et est expertum: & dispositio hanc complexionē admi-

nistratio rerum humectantiū interius & exterius. In singulū autē a phlegmone hepatis. Primū est aperire basilicam, post illud dare calā mēstulā resolutam in aqua endinæ, & solathri, & hordei: & ponimus super hepate emplāstra conuenientia phlegmoni: & nos dicemus. Pilulæ ad singulū natū grosso humore, & cōposito. Calstori, myrrhæ, ana. 3. j. agarici. 3. j. salis gēgæ. 3. j. diagridi cor recti. 3. j. mastiches. 3. j. aloes bonæ pondus oīum cōficie cum succo mēte. Dos. 3. j. in matutinis aut de sero, si antiqua est ægritudo, si noua, vt dormiat super medicinā: & fortale parum dormire potest. Pilulę gloriosissimę ex inuentione nostra cōtra singulū calidū, & humores calidos acutos imbibitos, vel imillos ad stomachū ab hepate: & malitiā eius calidā, & siccam, & febrē cholericā, & amaritudinem meri. Calstori, endinæ, portul. ligni aloës, ana. 3. j. f. amarindorum pulpæ. 3. j. rheubarbari, raudelcenti electi. 3. j. confice cū aceto. Emplāstra & olea requirunt confortantia: requirunt etiā in vniuersali canone de passionibus stomachi: & fm exigentiā elige ea, & proprie in cap. de indigestione. Emplastrum cōtra singulū factū ex phlegmone hepatis bonum. Tritium sandali. farinæ hordei, spodi, confice cū succo semperniū: & sternutæ est ex iuuamentis inuenientibus superiores partes stomachi, & repellit humorale, & cibum ad fundū: & si assidue, fortiter repellit ad intestina: & propter hunc motum cessat ab illo natura. Emplastrū cuius iuuamentum est contra singulū ex grosso humore natū, et emundat stomachum, & delet dolorē eius, & abstergit parietes eius. Calstori, galangæ, anisi, bacarum hauri, gēgæ, ru. ana. 3. j. calstori, myrrhæ, ana. 3. j. gar. 3. v. rof. j. mastiches. 3. j. confice cū melle, & aqua sancti. Vomitus fit cum his, quę proprietatē habent posse humore eradicare per superiora, vt semen raphani, nitrum, & similia. Et dixit Hippo. 3. j. ellebo. albi cum. 3. j. calstori, & 3. j. anchari rof. est medicina experta cōtra oēs passiones stomachi ex grossis & viscosis humoribus natis: repellit humores cōpactos in villis per vomitum: et curat febres arteticas, & vertigines, & lithargiam, & oēs ægritudines stomachi, & delet eas. Sed cū cauela pręsumē propinare etiā prouisione magna, ne dederis extenuatū corpori.

De sitis.

Sitis est auidia, et guloa delectatio bibendi aquā veritatis frigoris magis q̄ aliquem liquore potabilium. Precipua autem oīum intentionum intentio: & cura huius est scire propter quid sitis nata est: aut propter malum humorem acetosum contentū in stomacho, vel cholericū aut ebullitione agitante humiditate in stomacho: aut malā complexionē. Et accidit sitis, quando calor naturalis exacerbat in agendo in forte obiectum grossiorum cibi et potus: vel aliquid longo fatigatus tenere rediit. Tribundus, & hanc sitim ab indigestione propter viscositatē ciborum inobedientium potus non exinguit, immo accendit confortando obiectum. Secunda occupatio est scire membrum originale sitis. Et scire debes, q̄ os stomachi facit accidere sitim: plusquam alia membra corporis: et si ab alijs procedat, donec imprimat effectum usq; ad ventrē, et ostendit stomachi desiccationē nō apparet sitis valde, & proprie in sitē factā malitia hepatis & fellis, & pulmō est ex illis membris, quorum est generare sitim: aliquid dō renes & sciunt. Sonans autē est cura sitis ex siccitate stomachi, & locorum ad quę currit humiditas ab ore ad machinam. Aliquando ab indigestione, propter calorem reuocatus ad interiora fortius agit in digerendo. Et scire debes, q̄ si afficiat ista malitia totius caloris maior sitis, propterea tunc dignus est precipere vomitum, & repellere obiectum rebellans, & confortare stomachū liniendo ipsum oleo rof. post illud meri. Sitium quidē propter caliditatem comestorū cura est potus aquę frigidę sugendo paulatim proprie, vel lambendo.

Pilulæ ad singulū.

Alię pilulæ ad singulū.

Emplastrum ad singulū.

Aliud ad idem.

Non sitis.

Ex hy. 17. aphor. 17.

**Volæ
manuū
reuelant
stoma-
chi mali-
tiam.**

do. Inquit Gal. multi propter sitim moriuntur, sed non fuit illud propter sitim simpliciter, sed propter ciborum venosorum assumptionem, aut aliter & aliter. Sitititum autem est caliditas est cura cibare illos rebus acetosis, sicut secania bin de zucharo, aqua granatorum acetosorum, & rob de ribes, & syrupus de berberis, et quæ sitim illis similia. Et quo sitis ex sola siccitate facta est, necesse est, ut administretur aqua cucurbitarum, & psyllii, & quæ hoc cursu procedunt, & nos legemus, si Deo placuerit simul. Ex siccitate, & caliditate frequentius est sitim generare: cura vero est, quæ humida, & frigida hæc complent, sed non posita iuxta laqueum narcoticorum, imo euitant ab omni siti narcotica. Infrigidare pedes, & fricare caput cum oleo rosæ, est de occupatione pectus curæ & manus. Et sciunt quæ volæ manuum reuelant malitiam stomachi propter nervorum vicinitatem, & productionem ad partes illas, quare et stomachus sentit infrigidationem eandem, & cum aqua veri frigoris proprie in ætate, & succus de liquiritia mirabiliter extinguit sitim pulmonis lambendo. Et necessarium est, quod ad ducatur ad hoc capitulum illud quod scripsimus in graba din nostro de lacte, & fecaniabin, & aliorum multorum, & alia multa capitula, & secundum psyllii, & cucurbitæ extinguit sitim calidam, & aqua camphoræ, & psyllii extinguit omnem sitim febrilem proprie feb. pestilentiali, & sitim hepaticam, & stomachicam, & alias calidarum materiarum. Et infrigidant renes in siti illa quam fies, necnon hepar, & alia quæ diximus, & stomachum apponendo vnicuique quod proprium magis ei videtur. Et elytherium in siti ieiunij, & viscerum, & hepatis, & renum cum liquore melonum perfectè maturatorum interius, aut cum lacte non actu calido, & cum aqua pluviali vbi fuerit psyllium conqualatum & viola. Amplius scire debes cuius est sitis calidior cordis & pulmonis. Cura autem est attrahere æthere frigidum, & sugere aliquid aquæ rosæ, vbi fuerit psyllium, quæ est ex vigilijs quies, & illius, cuius causa erat humor falsus & putridus post vinam horam, vel duas sugere aquam frigidam, & repellere humorem est principalis. Sitis autem ex phlegmate febrili, quis extinguit, bladiare donec causa repellatur est necessarium. Et sciunt, quod vinum bene permixtum est salubrius in siti extinguenda quam aqua frigida, diaforan. citius ad loca generantia sitim potando aqueum, & magis natura contenta est potare hoc quam illud. Et ne dubites sitientem febrili discretim potare vino sufficienter permixto proprie post digestionem aliqualem materię, cuius color albus sit, & origo eius montana, est illorum non bibere, sed lambere paulatim, & cum suauitate, & zuchari vino, mitigat sitim febrilem, & calidam factam propter siccitatem, & ponere os infirmi fluxu aquarum est mitigare ad tempus sitim validam sicut tenere crystallum in ore positam in aqua psyllii, & tenere in ore festucas palee hordeæque mollicatas diu in aqua frigida, multiplicat humiditatem in ore, & confortat guttur in humiditate, & extinguit sitim.

De appetitu mortuo.

Distructio appetitus. Cura huius sunt tres res. Prima est mundificare corpus stomachi, & superest multum scire, quoniam aut grossius, & viscosius, & frigidus humor, & tunc apparet nausea, & sunt interius retenti, aut annexi rugis stomachi, aut mortuus est appetitus malitia calidioris humorum, & vitium vix obuiis sub hac dispositione. Primo abstergeris, et incidentibus resolutionibus superioribus, & inferioribus semper tempora, & membrorum dispositionem super rebus quarum est temperare, & extinguere acumen humorum, & euacuatione regulata ad hoc & re. si Deo placuerit. Secunda res est confortare virtutem stomachi, quod scire debes quod omnes virtutes debilitantur propter malitiam complexionis membrorum possidentium malos humores in præiudicium ipsorum. Tertia res est alterare malitiam complexionis, quoniam per eam priuatur appetitus.

& circa hanc occupationem duo sunt consideranda, nam si est acuta & frigida, vitamur contrariis super hoc, vel in illa cum aceto, & endiuia aqua granatorum acerosorum, & quæ hoc cursu procedunt, & etiam hæc cum vino antiquo, & althea, dialanga, & confectio de calamentho, & quæ similia sunt, & terminata est. Medicamen famosum ad hoc, & nos experti sumus iuuamenta eius magna, confortat stomachum, mundat ipsum ab humore venoso, & fraudulento, & occidit malitiam complexionis, frigidam alterat, & restituit ipsam sanitati & nos iam significauimus iuuamenta stomachi in vniuersali canone passionum stomachi, ibi namque inuenies genera medicaminum conferentia toti omni cui peccato, propterea tot partes fermonum non assumentur prolixius. Prime complent medicinæ quarum virtus est ab eo, quod regular huiusmodi hos & illos, sed hoc non est una natura complexionis. Possent autem esse hæc maioris virtutis, & clyster non est annullandum ad hoc, et diximus tibi in cura vomitus, et in illo casu etiam iam docuimus euacuantia humores a stomacho, & dicemus.

De appetitu canino.

Insatiabilis appetitus fit fm vnum triū modorum: aut malitia complexionis frigide stomachi valde cuius est bene appetere, & male digerere: & sequitur hæc vltimum indigestio diarialis propter quod instrumentum nature cum nutrimentum inspillare non potest in soliditate membrorum substantiæ, imo hebetatur eo. Aut accidit humore grosso aggregato in corpore stomachi, et ex euacuatione multiplicata accidere potest, sicut videmus in conualscentibus plurimum: sed hoc mihi inuiperabile est: quoniam talia restaurantur, qualia sunt deperdita. Cura est primum mundificare humorem annexum in eo. Et sciunt, quod quando hic humor malitarius in stomacho, facit desiderium comedendi lutum, carbonem, & similia, & non est hoc nisi quia mala superfluitas adhesit villis, & parietibus stomachi, & no-

**Pregnā-
rium ap-
petitus,
qualis.**

minant eum, tartata medicæ accidunt proprie quibusdam mulieribus qui impregnantur, et desiderant acetositas, et ponticitatem, & forsitan deteriora, & fugit ab eis post quartum mensem, & alleuiat in tertio, quoniam pars quedam digeritur per vomitum, alia annihilatur, alia mittitur ad nutrimentum. & inde remota est dubitatio, quod huius, & illius cura est ante vomitum antequam medicina solutiua educeret hunc humorem: sed res est rectificare complexionem malā frigidam, & cibare illos cibis pinguibus, & vino multo, cuius color sit rubeus & rosatus, quorum appetitus mendose appetit. Inquit Hippo. potus vini soluit famem, & præparetur Secunda cibi reliqui acetosi cum pinguedine multa sine acetositate aphorismi, & stypticitate, & volumus illos potari vino rubeo an- 22. teque stant, & postea hoc regimen alleuiat ægritudinem, & curat tempore longo, si Deo placeat. Sed non illos, & eum qui comedit lutum, & timetur super eo de hydropisi, & est ad appe- alastron. herbi, eupatorii, quinancii, ana. 3. vj. myrritii cor- rhe, masticis, ana. 3. iij. cupulorum glandium. 3. vj. aloes. rupti. 3. xvj. terantur omnia, & decoquantur in. ij. lib. aquæ plu- uialis decoctione perfecta. detur in potu cum diacodonitium ad 3. iij. Electuarium ex inuentione nostra curans hos, & ille appetitum carnium, los, si Deo placuerit, confortat stomachum, remouet falsum desiderium comedendi. cupulorum, glandium. 3. iij. anisi 3. iij. myrritidis 3. ij. myrobalanis, emblicis, bellis, omnium, ana. 3. vj. scoriz ferri infusa in aceto, & exicata, & torrefactæ. x. viij. cardamomi maioris cubebæ, ana. 3. iij. zuchari tabaret. quod sufficit. Dosis. 3. j. f. cum aqua anthos ieiuno stomacho.

De ægritudinibus & oppilationibus hepatis.

Oppilationis hepatis. Cura huius ægritudinis est. vj. res. Prima est aperire vias, & minare ab hepate ad vesicā succedere naturæ, & recordari illi viam esse emunctoriam ad aquositas sanguineas, et cholericas expellendū in regionibus hepatis propter viarum concurrerit ad eum, & aliquando stomachi salitate oppilationes

N. f.

F. iij.

diu figuratas. Secunda res est stomachi, & hepatis complexiones proprias confortare, ne nutrimentū crudū hepar recipiat: ad quod meliorum naturas inspicere oportet. Tertia res est subtrahere naturam ad longinquiora: propter quod ad oppositum iam diuersum, & in rectificationem possum iam curatur in euacuatione opilationis cum phlebotomia saluante utriusque manus, clysteribus de lupino, & oleo uio, & cōdās maxime in phlebotomijs venarum concauitum pedum amborum, in omni hepatis agitudine, & fellis, & maxime ictericia, curat. n. hori locorum sola sanguinis subtrahit, si Deus uoluerit. Sanguinem subtrahimus sub subiecti virtutum possibilitate, & magnam egritudinis exuberantiam. Quarta res est extrinseca, regimen laudabilis cibi & potus, cibis subtilis temperatus sanguini vicinus circa principium declinans ad aliqualem frigiditatem si materia calida simpliciter fuerit, et in fine rei simpliciter cibis calidus, & hūius proprie complexionis similis in nulla agitudine relinquenda est mēbra innata complexio, et prauanda a simili regimine. Obuari autem oportet humori egredietē complexionem simpliciter: competit eis vinum subtile mistum, si non febricitent, aquam oīno fugiat sine febre, & cum febre oppilat vias debiles, naturam oīno contristat, nullum iuuamentū ei prestat, sed laborem, & fluctuationem: vinū confert cholera abundantius rubra, & subtili, quā vrinam prouocādo canales hepatis, & fellis chistum cholera expellendo mundificat: & remouet opilationes oppilates materiam rarefaciendo, naturam confortando, sanguinem clarificat, et spiritus uiuificando releuat. Et maxime post mundificationem cholerae. Abstineat a cotiva vino nouo dulci, & fumoso, & abstineat a calidis tertium gradum ascendentibus, & frigidis vltra primum gradum, nec extendant ventrem eorum cum cibo & potu, minus comedant quā bibant, & parum bibant, & cum siti, & fame, nec cibum assumat, nisi prius a fecibus primi cibi intestinis mundificatis: nec calefaciant pedes eorum: dormiant pedibus discooperitis: si quidem febricitauerint, aperiant basilicam utriusque brachij, si expedit: & regimine regantur febricitantium humidi magis quā frigidi. Si quidem durum fuerit hepar valde, & ictericia habuerit, malum signum, si non durum non mala est ictericia, imo naturae operatio. Et impossibile est opilationem hepatis confirmari, quin splenis opilationem natura non acquirat, est. n. arufex, & minister humorum, & fons primi sanguinis cuius virtus impediit multa membra contristat, arteriarum principium est mediante vena concaua a gibbo hepatis per medium diaphragmatis ad dexteram auriculam currit: et egreditur per sinistram vbi substat cordis aasus tunicis, & facit eam arteriā: et dicitur ab orih, quod est principium oīum arteriarum hęc eadem in tres ramos diuidit, quorum maior mittitur ad spinam, diuidēs se ad multas alias arterias missas ad inferiora membra. Secundus materiam dirigit ad pulmonem. Tercius minor est sinistro ramo, quia per medium sigillat, et figurat naturā. Et virtus corporis est cultus portans, & venit ad sinistrum brachium, inde est quod verius, et fortius ibi sonat. Vero quidem artifice infirmatur, cor ab eo sanguinem recipit: ut a debito debitum, & alia contristat principalia membra maxime: quoniam eius virtus gerit & complet, satagendum est tanti membri rectificabile complexionem rectificare est rectificabili ceteris membris propter suam dulcissimam naturā hepar hecudulium calidum positum super ipsum est magna medicina in rectificando complexionem eius hepata aliam, & agnori hoc maxime operatur propter vicinitatem, hilaritatem prestant magnam. ponantur super eo calida non artificios sed cum de virtutibus extrahuntur, remouent maxime doiores, & opilationes nouas. Spongia marina imbibita aqua rosae camphorata est medicina magna in omni egitudine: fellis, & hepatis si infiguratione in eo est opilatio

diuturna: nulla actu frigida super eo ponantur, nec calida natura, & maxime si dolorem patitur, & euicitur super eo narcotica, remouent dolorem ad tepus: sed sunt mater opilationum: & animae membri inimicantur: stupefaciunt enim & sensum tollunt, & sic mendose prodesse videntur: est res magni erroris curare cū narcoticis: prorsūp enim materiam post tempus non diu extensum, & redit agritudo nouissima periculosior: impediunt purgationē per vrinam, quae est prima, & vltima cura agritudinum fellis, & hepatis, si sere laborauerint violentia, & vinum bibere formidet, si opus eius aqua cocta modici acetoli aceto alio, & non vacillet in suis cibis aliquid assumere ac vinarum vino pontico subtili, & albo refrigerat talis potus membra calefacta, ipsorum virtutes, et spiritus reuelat & confortat: acumē cholerae extinguit, ut dictum est, vrinā prouocando eam expellit, cichorea coriandrum, & porulacea a proprietate cōferunt, & remouent opilationes fellis hepatis, & splenis, et melitearum non quia calida, nē frigida sunt borag. portu. scariola, cichorea hepatica est cibis laudabilis, fructus bucei in saporibus sine fe. et cum feb. Hepatica herba est medicina magna, et pabulissima in omni genere fellis, & hepatis, bibant succum eius ieiuno cum aqua lactis caprarum in qua fuerit spacia nardi, & spodiū, & aqua lactis caprae violata est eis diuersum bonum, et spongia marina submersa oleo rosae super eo est laudabilis in frigida & calida materia, flores ambucorum recentes cum aqua lactis caprarum est laudabilis medicina sitim extinguit: venas meliteas, hepatis canales clarificat: & facit ad prouocationē vrinæ, & gaudet ea natura: facit minem gaudij, lōgus eius vsus, & est medicina nobilissima cholera abundantibus nigra, et manifestum assert iuuamentum phthisicis, & hecticis, & fluxu sanguinis menstruo, & hæmorrhoidum, & narium, & proprie per partem dextrā: & est summa cura ceteris agritudinibus hepatis maxime ex sanguine, & vomitu in magna necessitate, & habetibus cholera dispersam non tñ paratis ad phthisim, nec ad aliquam spiritualium membrorum illationem, et in doloribus hepatis maxime cholerici, & tēpore æstiuo est medicina, & cura magna. Flores iamarici fm oēm modū administrantur, et proprie cum iure cicerum ru. est cibis medicinalis, & ius cicerum mundificat hepatis canales: & facit ad bene esse prouocationis vrinæ, & est medicina magna habentibus cholera dispersam, & proprie administratum cum carnis serpentum fm doctrinam nostram est medicina: quorum agritudines iam sunt cum diuturnitate infiguratae in corpore eorum, & quorum cutis citrinata adulterata est, & attenuari clamat: et morbo subigari consumptio demōstrat, & quorum oculorum orbis diriguntur omni tēpore colore icteritico adulterati, & eorum retentia ad partem inferiorem est verissima & ad superiorem partē propter cholera superius leuigata est imbecillitas, abhorrent multum cibum, & potum semelino

Notalau
des hepa
rice her
be.

De florib
rama
tici.

Notalau
des car
nium fer
pentum
cunq
laudabiliores
sunt albi non aquatici, nec montani ab eis ter debet
pparari.

Hepar
hectici
calidū
supra
hepar
posui
tū pō
cōfortat
Nota de
spongia
marina

Clyster

ad egri-

tudines

hepati-

cas.

Clyster

ad meli-

cholia

vtile.

Clyster

ad mate-

riam fri-

gidam.

Sirupus

ad infla-

mationē

hepatīs

vtilis.

Pillula

ad oppi-

lationes

hepatīs

vtilis.

Empm

in frigi-

descri-

hierae

Constiti-

tini.

Medica-

men ad

diutur-

nas egri-

tudines

hepatīs.

Vnguen-

tis infri-

gidās he-

par mi-

rabile.

teria, & proprietas quidem eis opponitur cholera in sub-
stantia intolerabili complexio substantialis phlegmati in
substantia naturali, & oī materiæ militat, confidas in huius
modi potioris virtute laetare cunctos hepatis languores, li
Deo placuerit, qđ ex grossa ventositate propter perfidam
oppressionem recitum dolores generatur terribiles, & ti-
mes debellationem virtutis acumine doloris non tardes
baineare infirmū nudum febre & apostemate, placat enim
dolores caliditas dulcis balnei poros aperiendo, ventosi-
tatis afflicus, & oppilationes, causamqđ doloris remouet,
& effugit, non tñ affluendum est balneum, nisi in tali ne-
cessitate ex solis ros. sit balneum aquæ dulcis, & chamo-
melle infunditur. Clyster confertens ægritudinibus he-
patis. R. pulporum, violarū, fellicine, sabbucorum, ana.
M. j. calicis zuchari vno. añ. 3. j. olei vno. 3. ij. butyri recētis.
3. j. salis indi. 3. j. v. associetur in calida materia. Clyster
ex aqua lactis caprarum cocta modico aniso puluerizato,
olei vno. 3. ij. est subtile in prouocando vrinam, & dolo-
res, quorum mater est ventositas, & oppilationem remo-
uet. Clyster in materia diuturna & maxime frigida. R. lu-
pulum, ebulorum, foliorū sambuci vno. ana. M. j. aga. 3.
ij. hierae Gal. anisi puluerizati. 3. j. been. 3. ij. salis, mellis, et
olei ad sufficiant. Hippo. Syrupus vtilis hepati infla-
mationi, et passioni oppilationi venarum. R. florum tamari-
sci, berberis, ana. 3. ij. endiuie, hepaticæ, colopap. lupulorū
ana. 3. j. gyra solis. M. j. fanda. albi & rub. 3. j. zuchari, li. ij.
Dosis est. 3. ij. ieiunio stomacho quoties situerit, sitim ex-
tinguit, hepar rectificat & confortat, datur cū aqua cocta.
Pillula Hippo. contra oppilationes hepatis, & ægritudines
inueteratas. R. aga. 3. ij. fene. 3. j. aloes bonæ opti. & loit. 3.
ij. bacæ, florum tamarisci, ana. 3. j. masticæ, zinzib. ana. 3. j.
rheubar. spicæ ana. 3. ij. conficiatur cum succo fumiter-
riæ. Dosis a. 3. ij. vsqđ ad. ij. Filus Zachariæ. Modus em-
plastris refrigerantibus hepar inflatum, & fel. co. R. sand.
3. iij. mastic. 3. ij. semperuiuæ tritæ. 3. j. farinæ hordei, inte-
riora trium ouorum camphoræ. 3. j. olei. ro. aque ros. suc-
ci solatrii, succi verbeg. ana. 3. ij. acet. 3. j. vntur hoc li-
quore super hepar a tertis vsqđ ad vespertas. Hiera deseri-
ptione. Costantini medicina benedicti, & maxime in acu-
tis febribus multæ caliditatis sitim extinguit, ebullitionē
sanguinis, inflammationē hepatis, fellis, corporis stomachi,
& oīm inflammationē sedat, cuius hec est permissio. R. ra-
suræ, colti boni. 3. ij. tamariisci. 3. v. medullæ calig. 3. iij.
zuchari. 3. v. succi endiuie, succi apii, succi malorum dul-
cium acetosorum, succi acetositis citri, ana. 3. ij. foliorū
lupini, capillorum veneris, ana. 3. ij. prunorum siccorū nu-
mero. c. myroba. rosa. ana. 3. j. spicæ. 3. ij. decoquantur in
lib. acet. aque fontium vsqđ ad lib. j. f. & projice zuchari, li.
ij. acet. boni, lib. j. & coque bullitione vna, & demerge su-
per illud: & coque cū melle ad spissitudinē. Vltimo projice
in medicamine sand. rub. spodi, charabæ, berbis fe. por-
tul. & acetosæ ana. 3. ij. ligni aloes. 3. j. cubeb. 3. ij. cam-
phoræ. 3. j. reponē in vase vitri. est medicamen nobile. Do-
sis ab. 3. j. vsqđ ad. ij. cum frigida & hoc in æstate. Dixit
Auenes de simplicis, aqua decoctionis corticis exterioris
filitici mundificat canales hepatis, & maxime confortat sto-
machum. Medicamen magnū, et maxime in ægritudi-
nibus diuturnis, hepatis, & falso phlegmati et lepra. R. su-
mitteræ, seminis lapathi, seminum ab sinthi, scabiose, añ.
3. viij. oīum myrobalaorum sine ossibus, ana. 3. v. hieræ
picæ Gale. succi ros. 3. j. thymi epithymi, macis, & fene.
ana. 3. vj. rheupontici. 3. j. māng. pulg. calig. tamari. ana. 3.
iij. rheubar. boni. 3. ij. conficiatur syrupus. R. lactis spo-
di, ana. 3. ij. sparane. 3. j. polydopi, anisi, ana. 3. j. eupato-
rii, hepaticæ, ana. 3. j. misceatur. Dosis. 3. f. cum aqua lactis
caprarum. Vnguentum refrigerans hepar, acumen fellis,
& febrem caliditatis magnæ. Accipe auxungie porcine
recentis quantitatem quam volueris: lauetur cum aqua ca-
lida decies, & toties cum frig. postea teratur cum ea, & in-

corporetur ros. rheub. fm mediā quantitatem sandi, bo-
li, spodi, camphoræ pars. x. cere. al. 3. ij. olei ros. succi sem-
peruiuæ, ana. 3. iij. coquantur cū maxima facilitate, & co-
letur est mirabile vbi opz. Inquit experimentator, succus
hepaticæ, cum albo ouorū agiatus mistus per decē dies,
ieiunio assumptus curat malitiam, hepatis & fellis, est. n. ef-
ficax & probatū in icteritia, si Deus voluerit. Inquit the-
saurus, succus semperuiuæ ps. x. mellis. pars vna, acet. pars.
f. bullitis ad partem mellis. est medicamen efficax in ca-
lida & frigida causa. Idem syrpus quo vtuntur nobiles
remouens oppilationes, et cachectiam, & icteritiam extin-
guit febres magnæ inflammationis. R. succi endiuie, ciclio-
reg. pomi terranæ, succi semperuiuæ, apii hepaticæ, ana. li.
j. depurentur succi cum suauitate, & fiat syrupus cum ac-
to, zucharo albo duro, & aromatizetur cum. 3. j. gario-
phylorum, zinzib. ro. f. cinnaomni. drach. ij. Dosis vnc.
ij. cum frigida extinguit acumen, & au daciā fellis, sitim
validam, & obuiat omnibus accidentibus cholera, & ef-
fectibus, si Deus voluerit. Pilule de rheubarbo contra
omnes hepatis ægritudines magnificæ, & sufficientes in oī
quo hoc membrum indiget. R. pulpæ calistitule recen-
tis, pulpæ electæ, tamarindorum, māng probatissimæ, spo-
di, ana. 3. ij. masticæ. 3. j. seminum plantaginis, f. ablin-
thi, florum nucum caducorum, spicæ nard. ana. 3. j. f. rheubar-
bari recentis ad pondus singularum rerū. Rheubarba-
rum ponatur in aqua lactis puluerizato cum spica, & con-
fice pilulas. Dosis est a. 3. ij. vsqđ ad. iij.

De ægritudinibus & oppilationibus splenis.
Vt harum ægritudinū sunt quatuor res. Prima
est sollicitudo, vt mundificetur corruptio eius. Se-
cunda est, vt confortetur, & rectificetur hoc mem-
brū, & fiat minera mere laudabis, & nō recipiat corrupti-
mo repellat. Tertia res est regimen contra ad quationē
causæ eius, quod est in eo corruptum, & dilatare vias ci-
ciādiacentes ei, & ponere materiā in necessitate facili-
mæ expulsionis, mollificare faciem membri extrinsecam.
Quarta res est, vt sit persona parcissima auaritiæ, cibi, &
potus, & maxime osium liquidorum, & vaporosæ substā-
tione sit tua magnifica intentio, & prima in ordinā-
diziam parcissimā, & laudabilem in quanto, & quali,
& proprietate. Primū modum complet subtractione ma-
teriæ ad diuersum, & mundificatione stomachi, & verifica-
tione hepatis est huius materiæ scopi, & receptaculum me-
lancholici humoris, & maxime osium superfluitatum he-
patis grossarū, & ideo prima intentio est mundificare he-
par, confortare virtutes sanguinis gelidi, vt fm exigentiā
membrorum humores assimilet, rectificare primam diges-
tionem, secundā, & tertiam, & quartam: & hoc membrū
in sua innata complexione, vt sua virtute impugnet humo-
ribus concurrentibus ad membra debilia, & accipiat, qđ
auarissimæ naturæ sufficiat, & quod assimilare potest præ-
ter læsionem, facimus hoc cum auxilio Dei cum phlebo-
tomia saluante viri vsqđ manus, & veng pedis sinistri po-
sit iuxta minimū digitum, & rectificantur complexio-
nem hepatis, quorum memoria est in tractatu de passio-
nibus hepatis, & maxime, quæ habent a proprietate con-
ferre complexionibus diuersorum membrorum, vt corian-
dum, portulaca, scolopendria, buccæ, cortex & fructus ta-
marici, grana cædere, dictamus, endiuia. Secundā, tertā,
& quartam rem cōplet adæquando materiā, & rectifi-
cando membrum cibis medicinalibus, & medicinis ciba-
libus, regatur cibo expoliato ad humiditatem, & omni vi-
scoso, non appropinquent panis aymo fixo, et quicquid
est de pasta, triticum coquantur, & quicquid est crudū,
& fugiant omnia pomia, & carnes porcellorum iuuenum,
agnorum, habeat oīdo nocturnā cenam, & pisces, & car-
nes, & maxime ex sale induratas, & repentina cum festinā-
tia cibi masticatio est materia causari oppilationem, ma-
sticatio i ptes subtilissimas cibi, & porus suauissima gut-
giatio

Sirupus
vtilis ad
oppila-
tiones he-
patis.Pillula
de rheu-
barbo ad
oēs hepa-
tis egri-
tudines.Phlebo-
tomia.Nocu-
mētama-
le masti-
cātum.

gitatio in lambdo est causa velocioris digestionis, et longioris vite. Dormire statim post crapulam multum nocet: diligit vinum subtile odoriferum, nihil vel parum solum aquae magnetis, vel ferro alterate ignito, nihil bibat inter prandium, & coenam, panes sint optime fermentati, & parum salitri: carnes aialium, et auium degentur in aquis effret contra, & peruersum hoc membrum rectificare, & alia quae iuuicia huius amica sunt committere nobiliora oblitum laudabilis est diuturnare q̄ perdere carnes perdidit agnorum, auium paruarum multarum, falianorum, gallinarum, & pullorum, aqua lactis paratur cum hepatica, epithymo, & sene est medicina benedicta ad quaeque materiam oppilationem repellens eam, q̄ paulatim sit eius operatio in purgando inest ei proprietates, & complexio purgare chole ram nigram, & generat mineram gaudij, & non facit scan dalum alicui membrorum: & in completo rem primam balneum corpus, & euacuamus cum medicinis euacuatibus cholera nigram, et medicinis proprietate dotatis. Et forte in fine rei mandamus cauterizate: necnon usq̄ ad p̄ prium membrum mundificatio corpore deuenimus cū ven tosis, & sanguisugis, puocatio fluxus sanguinis menstruo rum, & hemorrhoidum est de intentione rei prima, & q̄ de oculis fluxus sanguinis, bene se habet, ad distempera ta magis q̄ ad temperata temperate complexionis, tempe ratum mittimus nutrimentum, calida calidis gubernan tur, sicca siccis, frigida frigidis nocentur vero immoderato vsu valde, affinis humane naturae calidis gubernentur, nec nocentur a frigidis vsu raro, & moderato, frigida quidem complexio & sicca, quia calidioribus extranea rectificantur: frigidis gubernatur, & nocere ab eis vsu continuo ad remo tionem oppilationis est primū vias aperire, & ampliare, & habilis dura labitur materia facit autem hoc oē quod generat gaudium, & leuitat cordis haec, et similitur montanum, antimonium, magnes, lapis laguli preparatus est ex maxime remouentibus oppilationem, exercitium moderatum delectabile est de intentione primi modi huius cu ra. Dixit Gale. agutudines melancholicae non nisi forti medicina remouentur, velut neruorum materia hoc pon dus cibi, & potus, quod assumunt hodie, assumant cras. Dixit Afranius. aqua i qua decocta est radix iridis remouet oppilationes omnino antiquas, & est fortis operatio. Dixit Gale. decoctio absinthij, & centaureae minoris est medicina maxima in remouendo oppilationes splenis: edu cit vtrūq̄ cholera, & maxime adustum, aperit vias, ad quae materia ad expellendum, & fortasse confortat mem bra mitentia materiam in valore oppilationis, & est de intentione rei, secundum ad stomachum & hepatis. Medi cinae magni dissolvens splenem durum attenuas eius magnitudinem. Nigromatici. 3. iij. florum chamomillae, florum anethi, florum tamarindii, ana. 3. j. radices capparo rum, carui, granorū balami, granorum tamarisci, rubae, ana. 3. j. squillae assatae. 3. iij. scolopendriae, arist. ro. ana. 3. ij. conficiantur cum melle, & dentur ex eis. 3. iij. cum aceto sic preparato, sparant. 3. ij. mittantur in. viij. acetum boni, et bulliant vsq̄ ad. iij. 3. sit dosi in medicinis. 3. ij. vsq̄ ad. iij. cum. 3. j. huius aceti in hora dormiendi, egreditur vir us huius medicaminis vsq̄ ad profundum, & abscondit materiam huius membri melancholicas, aperit, attenuat, et consumit materiam rebellem & ipsalam. Syrupus ex in uentione nostra, violans & debellans peridias oppilatio nis & antiquas, ponens materiam matrem oppilationum in viam expulsionis istio expellit eam, membra rectificat: & est potens in omni oppilatione nutritiuorum membrorū cuius hęc est descriptio. 3. j. absinthij, radices iridis, centaureae minoris, scolopendriae, radices capp. & fructus eius, & fru ctus tamarici, eupatorij, haec, hyssopi montani, ana. 3. ij. arist. lon. & ro. corticem prassij, dictam. florum chamo millae, anisi, ana. 3. j. ellebori nigri. 3. j. f. mastiche, serapi ni galbani, oppo. lapidis laguli pparati, squame ferri, myr

rhæ electæ, gūmi oedere, ladani, ana. 3. j. gario. cubebe, ma cis, galange, cinna. ana. 3. iij. cū quibus aromatizetur syr u pus in fine sui epithymi, sene, agarici, ana. 3. f. lucci radicū ebulorū, lucci cucu. ali. ana lib. j. magnētis. 3. j. acet. 3. iij. zuchari, lib. iij. Dos. 3. ij. vsq̄ ad. iij. cū aq̄ scolopendriae in stomacho vacuo, q̄ sit tur dormitum, & maxime si oppila tio fuerit cum diuturnitate temporis filtrata in membris sanat haec medicina, si Deus voluerit. Democritus dixit fructus oedere, folia, & gūmi eius a proprietate remouent oppilationes hepatis, & splenis antiquas, & sit ex puluere foliorum tragea laudabilis quae assumitur in cibo of ho ra. 3. pulueris predicti. 3. ij. a. nisl. 3. j. limaturae argenti. 3. 6. auri hōi. 3. ij. ambr. 3. j. magnētis subtilissimi pulueriza te. 3. ij. gario. cubebe macis, zinzij, gummi oedera, ana. 3. j. zucha. boni, lib. ij. & bibatur post immediate parum boni vini vetustissimi, est medicamen regum, & magnorū do minorū, respicit cor, & membra principalia, generat gau dium, & est medicamen diuini in remouendo oppilatio nes cum gaudio naturae. Pilulae resoluens oppilationes hepatis, et splenis & hydropisici circa principium. Reci, raudescen. 3. v. armoniaci, serapini, bellij, ana. 3. vij. lac ca. 3. j. opp. 3. iij. mezere. 3. v. turbit. spic. polij, aloes, ana. 3. v. mastiche. 3. ij. oīum myrobalanorum, ana. 3. ij. lapidis lazuli abluī, epithymi, ellebori nigri, falsi di. asi. 3. ij. hieropierae. 3. x. dissolue gūmas cum vino, & forma pi lulas. Dos. 3. ij. cum aqua casei. Vnguentum exportat ad dolores, & oppilationes splenis, & duritatem in eo, et dolo rem matricia. 3. bellij, mastiche, galange, armoniaci, aloes, colophonae, mellis, ana. 3. ij. terebinthinae. 3. ij. f. serapi ni, styracis ligdae, ana. 3. viij. ceræ citrinae. 3. ij. lucci cy claminis, lucci absinthij, ana lib. j. olei chamomillini, li. j. butyri, lib. f. terenda terantur, & liqueant liquefienda, & incorporetur vnguentū quo vngatur splen continuis diebus mollificat ipsum, & rectificat, & reduct complexi onem eius, & conficitur cerotum, & remouetur a mem bro debus, multis. Dixit Dioscorides, cyclamē fm oēm modum administrationis eius super membrum est medi cina probatissima, & experta in sedando oppilationes, & mollificat, & attenuat splenem inter omnia medicamina, succus eius cum tantidem aceti, mellis, & ceræ partes. iij. ad spissitudinem mellis, & ceræ bullium est medicamen probatum in oppilationibus antiquis splenis.

De hydropisici eius speciebus.
HYDROPS, & species eius dixit Gal. omnes vniuersa liter generantur errore virtutis sanguinis generati uae cum cessauit ab actione propria, et deest ei com plementum eius, velut. n. nocumētum in virtute accidit stomachi digestiua fortasse paruum, fortasse magnum si mul etiam est in hepate, & nocumētū accidens in hepate est ex causa in eo etiam, & in stomacho: hec. n. duo membra cum aliquod accidens recipiunt, quia natura instrumenta, vt nutriant complexionem corporis, & cursum nutrie naturae. Et dixit Hippo. hydropisici nascitur ex lijs & li bīs, & est eius proprium accidens fluxus ventris: neq̄ per hunc fluxum detumescit venter: nec dolores sedantur illū & lumborum, & hec est fallacia venarum quædæq̄, cum enim nō seruiunt hepati more solito propter debilitatem, & oppilationem acquisita remanet cibus in ieiunio, & mi nutis intestinis: quæ cum grauatur cibo expellere ipsum moluntur penitus ad inferiora: quare fit vt accidat fluxus ventris, & corrumpitur cibus, & conuertitur in cholera malitia membrorū apostematorum aq̄are calido habentibus hanc dispositionē, & sit mordacatio vehemens more dicans eam continue ad expellendum retentū in eis: & vter illorum totus est apostematus, & est dolor fluxus eorū propter apostema calidum vtrius inflatio propter vici ositatem retentam: & est causa horū accidentium doloris, & venositatis inflammationis error, & debilitas virtutis dige stiuæ & expulsiuæ. Gale. hydropisim simpliciter hepa

Pilulae ad oppilationes viles.

Vnguentū ad duritiē sple nis.

Nota de cyclami ne quod est panis porcin?

Quo nā mō hydropisici fiat.

ricam hæc accidentia non sequitur, nec attrahitur fluxus, sed fortasse accidit in fine: cum fixi cibi moratur in corpore eius cuius ratione inflatur venter eorum multum propter ea, quia pars eius resolutur, & respicit propter decoctionem tantum aduersionis. Et dixit Galen. scilicet promouet et tussim habet hydropisim hepatis: & cum non iuuatur abstinere a tussis. Et dixit Hipp. Hydropicus cui accidit tussis propter exuberantiam multæ materie nutritiuorum vsq; ad spiritalia & canales pulmonis, propinquus est morti: hydrops cū fe. & cum ea multum facit ad maiorem errorē virtutis sanguinis generatiuæ. Et sunt tres hydropisim species proprijs nominibus a medicis appellatæ, asclitica, tympanitis, & hypofarca, & quarumlibet specierum causa est defectus, et malitia virtutis hepatis sanguinis generatiuæ, q̄q; hoc a splene magis q̄ ab hepate causat: & hoc ab alijs magis q̄ ab hepate. Ad hydropisim consummationem hepar, stomachus, splen, & ista adulterantur, et consumunt eius vltimū gradum, et consumunt ipsa malitia hepatis stomachi guedegui, & splenis oīno concommitatur in onere phlegmatis, & contrarij continuatur ad senium eius hepar membra, & eadem regione cum ipsarum virtutū digestuarū stomachi, & hepatis correlatiua perditio: & hoc accidens sequitur fluxus quasi quatuorlibet specierū hydropisim maxime in fine. Illam autē prius ex illis falsitate guedegui: et virtutis sanguinis generatiuæ non attrahentis nutrimentum ab eis fm præteritum consumitū. Et sequitur hanc speciem vsq; ad mortē velut umbra corpus. Scripsimus autem in tractatu hepatis et splenis magnā partem huius ægritudinis curæ maxime circa principij: nā quorum iam consummatus est hydrops cum diuturnitate temporis in corpore insignitatus alia graui officia: spiritus exinguit ardor, debellatur natura regens: cultodiam corpus reliquit: nec opus illorū curæ suspiciendum est: maxime cum spiritalia lesa non dubitas quorū fe. non separatur. & mala accidentia iam inualuerunt: inimicatur ei bus, & virtus appetitiua, et cōtinue languent, bibere aquā frigidam est res non recipiens curam.

Cura huius ægritudinis est. Primū in via laudabili. Secunda coartat materiam. Tertia abscedit eam. Quarta restituit membra mandantia materiā & maxime virtutem sanguinis generatiuā: quorum malitia coacta fuit ægrotare. Quinta corrigit accidentia: et est hoc aliquod propterea, vt obuietur periculo accidentiū. Primū autem esse complet administrationes regiminum in .vi. generibus rerum de quibus est elegantior cibus sicut vino calido assinis, & contrariis cōpositis febricitantibus: & aer sine paludibus: & aq̄s et cadaueribus mortuorū. Cibis cōsiderandus est in q̄to & q̄li proprietate: sicut pprie cibis boni nutrimenti, et permutatis nō generatiuis vultuosiū nec fumiatur fm appetitum. Inquit Dioscorus, pulvis hyssopi attenuat ventrem hydropici, pisces & oīa liquidorum genera sint eis molesta: & diligant corporis exercitium. & carnes vulpinæ, & castoreæ perdicum & caponum diledit, & que hoc cursu procedunt panis cū aqua melleis: cōfectus salita. Inquit Macer galista est efficax, vinum impermissum subile odoratum, & stypticitatis & ponticitijs parum habens, & elset elegans viuum ebulliatū: & vini cū sene fm cōtinuāram dulce, & grossum est malum, & que debet permisceri alioctur aqua mellis, vitent autē potum super repletionē, & potum omnem aquæ, & fugiant aquam tanq̄ basillicum: & elegantijs ei ieiunium repletionē, & abstinere super suum, & famē est bonum primū, & nocet quies ante & post cibum, & mandauit est fm legē cibum, et postū certo pondere eis propriatū: angustia, tristitia, dolor, & sollicitudo laboriosa vitent, cupatorium & ruia est eis cibus medicinalis. Secūdam rem cōpleuit, que materiam cōplexione et proprietate adapat, vt eius facilis fiat expulsio: qualia sunt oxymel squillicum, aqua lactis bullita cū epithymo, & sene suc-

cus se, maturorum ebulorum, resolutus cū pulpa calia, & proprie hydropisim ex causa hepatis, & syrups eius: cuius hæc est confectio. R. succi sebulorum, se maturorū sam bucorum, ana lib. iij. succi eupatori, succi eundilia, ana lib. ij. pulpa calia, tamarindorum recentū, ana. 3. iij. zuchari lib. iij. arboris maigeri in fine sui cum hoc quod p̄galange, gario, gedoaria, masti. cro. ana. 3. iij. Dosis est. q̄. vel. iij. cū aqua mellis squilliciti in matutinis, vel oxymelie de polipodio amiso, & agarico, & est efficax medicamē, & ponens materiam in necessitate expellendi, & similia. Tertiam rem cōpleuit euacuationes decentes habentes prerogatiuā proprietatis maioris et ducendo hanc materiam: quarum fama, & memoria rememoratur. Clysteres leues & acuti suppositoria, & emplastrā supra vmbilicum, & balnea laudabilia salita, & sulphurea, & cauteria, prouocant hemorrh. Euiet oī genus phlebotō. & forte in fine purgato corpore, & posito in via salutis aperitur saluata.

Cauterium nō appropriatur speciei tympanitis, nec asclitica penitus, nam illud est mortale, q̄n tu iam medicatus es hanc speciem hydropisim tympanitis cū medicinis rememoratis, & nō consequeris curationis effectum: tunc considera si infirmū consecuta est debilitas: aut est cum eo infirmitas aliqua præter hydropisim: aut si sit cum eo tussis: aut ventris solutio: aut similia illistunc caue ne medicetis ei cū ferro: q̄m illud est timor, si autē est in via salutis, aperitur saluata, & si caret oī ægritudine præter illi hydropisim, si autē non est puer neq; senex, tunc modus cauterij est dilectus, & elongari cū sectione ab vmbilico, si hydropisim fuerit ex parte intestinorum quantitate iij. digitorum ad inferiora in directio eius super pectus. Si ppter ægritudinem hepatis sit sectio tua sinistra ab vmbilico, iij. digitorum, si propter ægritudinem splenis sit sectio in latere dextro eadē quantitate: nec iaceat super locū sectionis infirmus, ne curat humiditas plurima ad locum debilem. & perfora cutem, & euacua ex aqua in hora quantitate media: quoniam si maiorem partē euacueris in hora fortasse moriretur infirmus propter resolutionem sui spiritus animalis: aut accidit syncope vicina mortis: verissime euacua ex aqua fm q̄ significabit tibi dispositio infirmij ex virtute pulsus eius, & ex hōitate fortitudinis corporis: tunc extrahē instrumentum, & retine aquā, & itera cum instrumento die altera. si vides infirmū tolerantem extrahē quantitatē pariam, & fac diebus aliquot, si propter timorem si times super infirmū, vt dimittas ex aqua quantitatē magnā, cura ipsum cum sepultura in arena calida, & sūdore multo balneo et sole: & spectet super situm: & cura ipm cū medicinis exiccantijs, donec sanetur & cauteria si expedit super stomachum hepar et splenem non curatiue sed adtutue. Quartam rem cōpleuit stomachi, & hepatis virtutem restitucio digestiuarum, & retentiuarum, & mundificatio venarum guedegui, vt seruāt hepatis, & hepar attrahat ab eis assimilēt. Nec prætermittas cōfortare cor, & spiritalia, vt repellant nocuium nutritiuorū materiam, & respicias matrem fm oēm viam lū adiutorij, & viū viuificationis, & restitucionis stomachi, & hepatis sicut scire fecimus, cōfortamus stomachū cum mastiche fm oēm modum administrationis eius, & est medicamen dilectum stomacho cū oleo masticheino superatipetūdo puluerem masticheis, & myrti, & alijs fm q̄ diuerse sunt virtutis nature, scire diuerla sunt genera medicaminum dilectiorum quibus euigilantissime tua euigilet solertia. Medicamen, quod hunc morbum destruat alteri similiter vires addit, & fortasse quædam virtus continuo curas, & in diuersis naturis letificat hepar facit clarificare sanguinē est potentissimū cura ægritudinis subtile & maxime odoriferum vinū bibere est ex maxime facientibus hilaritatem

Sirupus ualde utilis ad hydropisim.

De phlebotomia. De cauterio.

De quantitate ad extrahēdg.

ambrosia
beuon
sunt
ambrosia

Nota de mastiche.

augustinus
iq̄q̄q̄
ambrosia

Nota de uino subtile facit sanguinem furiosum & cholericum, & facit etiam diuturnam infirmitatem: reddit iradiousum cor, vt inhiat & iradit radiet

1.6. aphor
ris 35.

Hydro
pilis spe
cies. 3.

Docu
mentū ad
medicos

1.6. aphor
ris 35
1.6. aphor
ris 35
1.6. aphor
ris 35

Aer.

1.6. aphor
ris 35
1.6. aphor
ris 35
1.6. aphor
ris 35

Fugiant
aquam
tanq̄ ba
sillicū.

radiet calorem per mēbra, est pabulum complexiōis qua
vita consistit, & corrigitur pane asato posito in eo cuius
poros vaporum ingreditur. Vinum autē subtile, & aua
mani bibitum confortat virtutem aīalem, & spiritua
le: & illuminat potentias sensitiuas: & oīa instrumenta ani
mæ: & cordis: qui primus vinum de vitibus molitus fuit
educere, inter sapientissimos est computandus. nā sicut lu
pinorum amaritudo aqua iniecta tollitur: sic aīæ nostræ
asperitas vino ebibito dulcedines est mutata: & facit cō
rrarium eius plus, & est valde dilectum in malitia guede
gu. Quiniam rem cōplet suis tolerantia: non quia frigi
da valde: et aqua lactis caprarum est dilecta: hoc est que
cūq; in proprietate, & natura spiritali respiciunt, & rep
pellunt accidentia, & mitigantia dolorem hepatis, & sple
nis, & ventris accidentia cum emplastris & clysteribus:
et fortasse cum balneis valde stypticis, & consumptiuis cor
pore mundificatio. Dixit Dioscorides, balneum de semine
i, et folijs iuniperi est efficax. Theriaca magna cum vino
decoctiōis beneticæ est medicamentum benedicium in fine
rei: & post exitum balnei intestina, & hepar calida omnū
mitigant dolores iliorū, hepatis, & ventris, & hydropisī.
Oleum de chamomilla coctum cū cinimino, & ruta clyste
ricum mitigat omnes dolores ventris ex ventositate, &
grosso phlegmate creatos. Succus plantaginis est medici
na magna, & efficacissima hydropicorum sedat in eis ma
gnū fluxū, et remouet fe. exiungit apostemata intestino
rum: attenuat ventrem: ipsum mēdosam delinit, & con
ferit hydropisī causā hepatis propriā naturā, & alijs specie
bus hydropisī. nam & a proprietate nobili habet spirare
bonū aerē, & est ex maxime iuuantibus in cura huius ægri
tudinis. Medicamen orceli magnū cōtra hydropisim
& respicit spiritalia. R. iridis, succi marrubij, aristoloc
tor. et longe, lacce, pondus æquale. cōficiuntur cum aqua
decoctiōis iridis, & melle: & deur cum aqua decoctiō
nis gentiane. Inquit Gal. electuorij iridis est multari vi
litaū, & est efficax, & mirabile supra hydropisim, & de
bilitatem hepatis, prouocat urinā & laxat intestina humo
res diuersos. R. aristolocis longæ, & rotundæ, lacce,
squinantij, marrubij, ana. 3. iij. ligni alo. spicæ, ana. 3. iij.
turbit. 3. v. zinzij, 3. j. agari, 3. viij. sene. 3. iij. iridis. 3. iij.
cōficiuntur cum melle bono, et denur fm virtutem cū aqua
calida decoctiōis spartanæ, & saturiæ. Agreus electua
rium contra hydropisim, & frigiditatem hepatis, et est ef
ficax citrino coloris, & rectificat digestiōe hepatis, et sto
machi. R. aga. radicum lilij coelestis, lacce, arist. lon. &
rotū. succi floccados, succi marrubij, olibanij, succi cham
pēdyos, champepi. cinna. ana. 3. iij. folij gariophylana. 3. iij.
thryb. anisi. ana. 3. v. ligni aloes ad pōdus oīum. Dosis est.

De bal
neo.

Medica
men ad
hydropi
sim.
Electua
rium ad
hydropi
sim.

Aliud ad
idem.

Sirupus
vulgis.

Vnctio
fortis.

pit proprium humorē. Clyster efficax educēs materiam
globosā. R. radicum cucu. aslinini, ebul. ana. 3. iij. vio. lu
polorum, rutæ seuidæ, centaureæ minoris, ana. M. f. buty
ri 3. iij. acet. 3. j. falis. 3. iij. mellis. 3. iij. olei violarum. 3. iij.
precedant hęc leuiora. Succus verberis bibitus cum aqua
lactis caprarum est vltimū medicamen in prouocandō vri
næ, & sedat tortuositatem ventris dextri. Cerotum atte
nuans ventrē glossum, & tumefactū. R. falis gēmeæ, sul
phuris viui, butyri, ana. 3. iij. ceræ, cerebinthine, ana. 3. j. ru
tæ, absinthij, cineris querqus, myrrhæ, mastiches, olibanij,
ana. 3. f. vrinę vaccinæ, olei cōmunis, ana. 3. iij. est vtile, si
Deus voluerit. Pilule maiores de meçreo purgantes om
nes hydropicos, educunt phlegma glossum, cholerā hanc
& illam euacuant aquā citrinam, & corrugant accidentia,
expugnant effectuum causam, oīno extirpāt, iuuant mem
bra mandantia iuuamento magno: quarū vltis relictus fa
nitati, si Deus voluerit. Confectio. R. myro. in generi
ablin. aga. electi. 3. iij. rheubar. 3. j. spicæ nat. 3. j. meçreon
iriduo in aceto correcti. 3. viij. ferapini. opopa. masti. lac
cæ, ana. 3. j. myrrhæ electæ, sangui. drac. ana. 3. f. aloes bo
næ hepaticæ ad pondus oīum quędam gūm dissoluunt
cum vino, & informetur pilule parue: dosis est pilule
3. j. in matutinis magnis. Syrupus magnæ prerogatiue p
prietate, et complexione contra hydropisim: & confert pa
ralysim, si Deus voluerit. R. se. rutæ domestice, origanij, hys ad hy
lopi, ephithymij, macis, penaphylis, sedoarij, herbi, acori, dro
pili, faliū, herbæ paralytice, ana. M. j. chelidonij, myr
rhæ, thymij, fumiterre, eupa. lapathi, cichorej, portu. co
riandri, gentianæ, altulæ, eufragiæ, dictami, radi. ebulorij,
cucumeris agrestis, bryonij, ellebori nigri, ana. 3. j. buglo
fæ verberis, arnoglossæ, ana. M. f. se. apij. se. cōmunium,
fambucorum, tamarin. meçreon ebulorum, olium, ana. 3.
f. macis, myrrhæ, magnetis, ferapini, ammoniæ, lacce, spi
cæ, gūm cedatæ, gariophyl. galangæ, ana. 3. iij. tamaricij,
lib. f. acet. 3. iij. zuchari, lib. viij. Dosis est. 3. iij. in matu
tinis cū aqua eupatoriij, & mastiches educit humores diuer
sos viscosos & compositos, & est sicut beçgar huius ægri
tudinis, & aliarum vi eius cōpositio ostendit. Balneum
laudabile. R. aque currentis, olei oliuarum æquo ponde
re, arenæ, gypsi, falis, ana lib. f. sulphuris lib. f. bacari lau
ri, utio. ro. florum rosinarum ana lib. f. magis consumat q
dissoluatur dissoluit, & resoluūt ventositatē. super calefacti
ōe refrigerat, infrigidat calefacti, ratificat phlegma im
bibitum in neruis, confortat substantiam eorum, hydropi
cos omnino exnuat. cōsideretur vitus morbis, et est vti
li ieiunio stomacho.

De doloribus ventris & intestinorum.
C Vra huius ægri tudinis in duas partes sufficiter di
uisa est. Prima est sollicitudo festina circa accide
ntia. Secunda res est mundificare materiā, si humo
ralis est cum aq̄atione, si possibile fuerit, q̄ fugat dolo
rem & causam, & contra maxime cū humoralis est illico
facienda sunt genera medicaminū cum tarditate non re
cipiant longam. Regimen credo nō scriptissimū jam: & for
tasse aliquid medicinale recipiunt. Regimen rei subtile, et
facilius permutable ab his ventositatē, imo mordicans, &
mouens ventositatē oppilantem grosso phlegmate natam
incidens, & scordeō est de elegantiore, et incolumiori me
dicamine medicaminū in alijs laboratoribus, & alijs com
plexione grossius. Primā rem consumant balnea opposi
tiones ventosarū super loco doloris, & clysteres acuti fm
partem cathartici laxans complexione, & proprietate hu
mores phlegmaticos, ut agerius cui zinzij est associatum
est medicamentū sublime & efficax. Theriaca magna cū opti
mo vino est fusa dilecta. Inquit Hippo. bac lauri pulue
rizata cum æquo aniso est medicamen remouens oīem co
licam. Et alibi scripsit, et laudauit flores nucum caducos
contra colicam: et oēs dolores interiorum vnterulicorum
propinat cum vino calido parū misto in colica: aut cum

Clyster
vulgis.

Ceroti
ventrē ar
tenuans.

Pilule de meç
reon.

Pilu. vti
les.

Sirupus

Balneū
vtile ad
hydropi
sim.

Nota de
scordeō

Pulue
res.

Clyster causa simpliciter. Clyster educens phlegma crudum & grossum, expellens virtutem extendit intestinum: & sanat, si Deo placuerit. *¶* rug. M. j. scordeon. 3. ij. cimini, anisi, ana. 3. j. bacarum lauri. 3. f. assfcoide. 3. ij. mellis, salis indi, ana. 3. j. bulliat in oleo oliuari, & paretur clyster. Et vomitus nō est res extrinseca a cura huius agriutudinis cum aqua raphani, & raparum semine, & est medicamen, quod colicis occurrit. Balneum autē, si non times mastrum virtutis, præcedit clysterem: ponatur in balneo scordeon, anisum, bacca lauri, chamomilla, spicanardi, & quæ hoc cursu procedunt. Cōsecratio mirabilis contra colicā, & abscondit materiam, & remouet accidētā, si Deus sublimis voluerit. *¶* anisi, cimini, zinzib, fenculic, galange, scordeon, asparagi, ana. 3. ij. assfcoide. 3. ij. pithetri vltra marini. 3. ij. aristolo. 3. ij. dictami. 3. ij. myrrhæ; mastiches, olibanī, sang. drac. ana. 3. f. opij thebaici gra. j. balsami. 3. f. agarici. 3. ij. megeron. 3. vj. ellebori nigri. 3. ij. turbich. 3. ij. diagri. dissoluit cum mastiche, & repressi in pommo. 3. ij. alo. boni. 3. ij. f. zuchari sufficienter. Dosis a. 3. j. vsq; ad. iiij. Vinctio sepius repetita, butyri associati cū colocythide super vmbilico. soluit ventrē, & remouet colicam, si Deo placuerit. Clyster bene dictus pro nobilibus complexionē cum suauitate educens phlegma, & melancholicum humorē remouet oēm viciōsitatem, & sanat colicam, si Deo placet. *¶* anisi, croci, polypodij triti, anisi 3. ij. bulliant cum aqua lactis caprarum. l. lib. v. & dissolue hierapij. 3. j. mellis. 3. ij. salis. 3. ij. olei vio. 3. ij. fac unum post aliquid, qm nō est res turbans naturā. Exulset a cura huius omnis phlebotomia. et oē frigidū narcoticum assumptū. Sit regimen cōfortans, & dilatas aiam ne tabescat virtus in extremis propter caloris reuocationē, & accessum ad locum doloris. Gale. dixit aqua chamomillæ calida bibita remouet oēs dolores stomachi foras intestinorū & renum. Gale. aqua calida cum alo sanat oēs languores corporis, si Deus voluerit. Spongia marina magna submersa in viuum bullitum cū chamomilla, & lauro calida quantum sufficit potest apposita super locum doloris magnifice auxiliatur. Submersa in aceto, & bullita cum sale calida apposita mirifice operatur ebulliens diaforat, & egreditur vsq; ad profundum eius virtus annihilat, & expurgat quā inuenit materiam oīno. Pilsulæ efficacissimæ contra omnia genera dolorū frigidorum: siue sit materia in vijs expulsumis proprie siue in melaicis: aut in prolatione ex narum membrorum, & a neruis et iuncturis attrahit, & sanat languores eorū, si Deus voluerit. educunt phlegma, & choleram vtrāq; & sunt bonæ contra podagrā, & huiusmodi agriutudines cōcomitantes hāc. *¶* colocythidos, electē, ladani boni, ana. 3. vj. aristolo. rug. a. electi, ana. 3. ij. succi 3. f. diagi, masti. ana. 3. iij. diagridii, & mastiche, redigantur in corpus vnum. colar & laua cum oleo rosa. ceo in corpus vnum cōficiantur pilule magnæ cum vna stilla vini pontici. Dosis qm iur dormitum contra egritum dines quarum mater est humor cōpositus, et infiltratus cū diuturnitate in altissimis membris, & iuncturis & cathertonibus pondus. 3. ij. vsq; ad. iiij. in columior vsus est habetibus podagram arthriticam, & cerebri agriutudines. ij. vel. iiij. pilularum continuo de tertio in tertium, quando iur dormitum, & post cibum, & cū dolo colica colaphizat non est hora distincta, sed cum necessitas clamat, pollut inter alias preterogatas proprietates nobilis, & cōplexione earum aspectus, & dandū est ad agriutudines simplices, & compositas diuturnas, & sepulas in mineris occultis membrorum frigidorum: facit contra pessimas matricis agriutudines, & vulnerum corporum fraudulenta.

Confectio mirabilis ad colicam.

Clyster bñdict⁹

De phlebotomia.

Fomitationes.

Pilsulæ contra oīa genera dolorum.

Not. laudes istarū pilularum.

renāq; fortassis nō egrediente nequissime excoctat sanguis nostra intestina, dicimus siquidem in hepaticis fluere: ca nales vulnerās, faciens emanare humores sanguini mistos murmurat aia, & tristatur natura cum videt le voluerit depređari, est huiusmodi materia actio furiosa vlt gladius in manu sanguine inebriati furiosi, terrens naturā extinguit spiritus ardozem cōtinua euacuatione. Cura huius agriutudinis sunt res tres. Inestio. Prima præcipua oīum intentionum sit cura regiminē ordinandū laudabile hilaritate circūspecta fm oēm administrationem. vj. resū quas scis dilatas aiam cōfortans cor, oēs partes membrorum, & virtutes, ut fortiores existant. Secunda res est sollicitudo perspicacissima: vsq; repellant hanc lachrymosam, & fallacem materiam causis fluxus præcedente aduocatione, et blandimento huius materie. Tertia res ventrem fringit membris auaritiā præstat retentiā, releuat artērias, & ponit materiam vt restituerentur per dita: claudit ita aperta venarum mineras offuscat turpitudinem, naturā leuificā eam. Quarta corrigit accidentia. Quina rectificat mēbra mandantia. Sexta sedat fluctuationē, & agitationē in corpore eorū ponit silentium membris, & prodest natura aia: & est præcipua, & vltima hec intentio in sedandū omnem fluxum. Primū complet diminutio ciborum, & maxime difficile permuabilis absp. venositatē, & mordicatione prohibenda calidum actū, & frigidorum vltra secūdū gradum narcoticorū, maxime in principio est sepelire mortem sub vmbra membrorū fallacem est cura sophistica, & mendosa proprie in multa materia nō abscessu sit simul priuat, & accelerat mortem, & nō in nulla necessitate iur multum potest naturaliter quasi a morē debellari, q ipsa sua virtute priuari, si uideris necessitate te cogere narcotico magnam tibi cautēla adhibeas cum timore maturo rando ea, corrigendo complexionē suam incompletā est elegantius, & tutius vti eis in emplastris q in potione: & operatur cibi effectus prohibentes sedationē fm somnū. Somnus quidem cum quiete: quies dulcis cum suauitate animæ delectatione naturæ: est cura prima huius agriutudinis. Sensitiuum quidē medicorum cibant hos, & illos cibo grossissimo, & impermutabili ignorātes: qm hec fana indigestionē faciunt, & indigestio mater est ventris fluxus, & morbus diuersæ naturæ: nec proportionatur agriut hoc obiectionē. certe magni folles super paruū ignem non liquefaciunt massam ferream excedentem virtutem ignis neq; parati sunt ad fundendam violentiam quidē ignis liquefaciendū consumit si passus nihil restiterit aut multū. digestio nāq; cōpletur, & si minus aut plus similiter agentis, & obiecti fm legem nō excedit virtus modum virtutis contrarij: nec contra faciunt, & diuertunt materiā ab actiōe fluxus: imo obliui huius propter quod insufficiens est hoc si naturæ motus hic est. Scripti est ea in vita. qd enim idem in eodē subiecto inuicem obuiarum fuerit agēs & patiens oīno distincta in situ absurdum est posse aliquē morbum curari absq; opere naturæ, quapropter vnamut amicitia naturæ regimine pleno delectatione, cibis est ei dilectus stypycus, & odoriferus. facinus hoc cum societate aliarum rerum habentū sibi hoc innatum, & sedamum putredinem, acumen, & audaciā humorū natura egrediēte sua adustione & furia doloīa, et complent hoc. vitent calida frigida, cruda, & impermixta vino potenter stypycus, & odoriferus, & continuo panesafati et associati mistaq; aqua mastiches cibo & potu: quia fluctuationē & morum naturæ agentis prohibere non possūm ppter casum vitutis: & defectum caloris influentis illico operatur abstinentia securius prolongare q periculum fortasse irruocabile incurere. Et scriptum est minus malum esse repletio nem q inanitionē magnā incurere morbos mastiche fm oēm modum administrationis est vtile medicamen fructus buccæ in cibo & potu propinare optime cum salute potest. Nullum eorum regimen ab hac specie sumax ex

De fluxu ventris.

De mastiche.

In tertia nostra intentione scitō itreprehensibiliter implicita est cuiuslibet fluxus cura per electuarium nati hunc spontaneum naturā inuita. imo vni patitur sine lege humore fraudulento pungente, & mordicante humo-

polandū.

poliādam adulteretur ex eo cibis, & potus medicamina: aqua pluuialis est melior oībus aquis, & cocta est magis obediens maxime aliquo styptico, & odorifero associata: & regimen cōsolidatiuum, & faciens adhaerentiā: & vniōnem cōmētorum & mēbrorum est elegantius, & magis respōdet post abscissionem huius materię scilicet fluxu, vlcera tūc, & exoriatū: fit hoc principium adquare & blādiri, vt facilius ei committatur ad expellendum, nō oriatur error maior, nō pręsumitur abscq; aliquali blandimento expellere hunc humorē latronem, cū ea oīes delictio. Vt autē asantes cū eo sermonibus rerū delectabilium, canticoribus, melodijs dulcissimis, vt obliuiscantur afflata, delectatio, & societas, securior existit somnū quem cūq; ei nō prohibeas, carnes assę maioris nutrimenti, & cōfortatiōnis existunt. Viellū ouorum molles in aceto misit, et decocti cōferunt ex parte naturę. Virtus aceti inanium replet, & repletum inanit. & ita nota est ab experimētatore magno, nō prolongetur ab eis locus afflacionis: motus, nō fluxum augmeniat, & est salutariter nihil moueri adhibere oīem delectatiōnem quam noueris oīs delectatili si inhonestū promitte, & ea spe nutriatur. Secundum rem cōplent adequatio quędam cū blandimento, & festina ante vllum defectum naturę malę materię expulsiōē: quod omnipotentis, & summi Dei facimus adiutorio, cum medicus habeat complexiōē innatam artificio acquisitam a Deo mutuatam: sunt hęc medicamina gloriosa. Myrobalanorum genera condioria: & associata cōtra rheubarbaro: nō assilum psillium cōquassium. rheubarbaro: casia cum rheubar. asso. associata blāditur hunc latronem, apparet ut asso. associata rapient ipsum simul cum hoc, & expellens sedans per hanc viam accidentia dolorum. Myrobalanicum medicamē fm legem magnificum educit materiam hanc relinquent vestigia constipacionis in membris post expulsiōem dolosi laronis rheubarbaro magis inest p. prietas, & natura sedate. oīm igitur fluxum sanguinis per quamlibet partem proprię sputi conferre dolorē pungituum: & habet hoc credo denotatiōē celestis, vt sit medicina dynterici est eius prouocatio cum succo plantaginis modico. & petio modo nō, assilum cum casia protēdit natura adhuc forti pręcedit assilum hoc. Psillium fluxum et cōquassium cū oleo est medicina oīum ventris fluxum cōtenasmon humore periclitantium symptomati nō nau rali. Clyster hordaceus cum oleo rosaceo, & melle est magni iuamēti circa principium blandiens: abstergit viscera a malitia vlcerae ea, & cōfortat & relinquit aliquale constipacionis vestigium sed tua interest bene scire quando clyster est necessarius positiōē & complexiōē, & quando virtutē cognoscas si inferioribus medijs: aut superioribus stelsinis est exoriatio vbi maior: & vbi sit fraudulentię materię: scitur hoc per differētiās sitūs dolorum: & puncturę, & incensionis, & per differētiās scientię processūs pręcedentes sanguinē: vel sequentes vel misit simul egredientes: & per alia oīa quę sapientes scripserūt signa, & exoriatōis vere tradiderunt qualiter superioris, & inferiori conuenit: & tū quidem opz scire illud: aut si extenuetur euestigio medico derelicto nulla accide re curat: tunc est cum his quę proprietate, & complexiōē veritatem materię frāguēt, & expellant a corpore. Post illud autem, quę virtutem incarnandi, & cōsolidandi habent innatam, & acquisitam artificio sociali electiōē, & paucitate eorum quęvis gaudia acie temperato delictiois, & oīaliregimine. Et scito qd balneum est ex eis, quę magis lēdunt potz pharmaciā faciens mala multa nisi forte dum quis imoderate subijcitur. tunc n. balnea est necessaria dicimus dilandata, et aperienda post illud styptica si a materia exoriantur cura est adequatio illius, & blāndiri ei post illud, vt facilius expellatur. Clyster tunc magis recti ficans est cum intestinis inferioribus est exoriatio. Potio myrobalanica cum superioribus vtrāq; in medijs, &

vomitū facit ad oīē genus fluxus, cum pręuisione tū spiritalium diuerit materiam, quę in pręiudiciū ipsorum erat. necnon balnea, & veniose necessaria dicimus maxime ad sedationē doloris. Aloe autē nisi quia ei inest, vt aperiat orificia venarum est medicamen nobile pręferuū a putrefactiōe remouens dolores educit fm exigentiā educendi hac. qd si associetur loco tertię pars sang. draco: nis: quarta gūmi quercini, & sicut pilulę cum succo plantaginis erit inde capax ad quālibet rem huius curę ad ministratur hic primitus educentia. Cum autē noueris materiam abscissam per cessationē doloris, & gurgulationis: & aduentus quieris vtrius tantum sigillatiuis, & vniūtibes partes membrorū, et cōsolidantibus ea adinuicem. Confice hoc electuarium propina cum adiutorio imēti, & excelli creatoris satisfacti tibi in educendo materias causantes fluxus si Deo placebit. 3. myrob. citri afflatum: et non insulorum. 3. viij. psillij. cōquassii cum oleo 3. 3. iij. pulpę casię. 3. iij. rheubarbari. 3. iij. rheubar. medio erit afflati. 3. p. mali. 3. q. spodiij. sandali. ana. 3. j. f. fiat electuarium cū succo plantaginis, & cinamomo. dosisa. 3. iij. vsq; ad. iij. cum aqua pluuiali cocta. Post illud propina hoc. 3. sumach. 3. iij. aug. drac. 3. f. munię, f. plantaginis, ana. 3. j. acatiz, lipocysti. balaustię, ana. 3. j. gūmi quercini. 3. iij. spodiij. anihę. 3. iij. boli. anihę, hyofcy. croci, opij, thebaici, styracis, an. 3. f. mulci grana. iij. trochiscos. 3. j. dosi sum. cum aqua ro. hęc adhibenda sunt fm magis & minus est fluxuū genera diuersorum. Ad dynterici periculosa: & oīm fluxum quorū causa est materia scilicet, & dura diarie autē, & indigestiōis, & huiusmodi fluxibus hoc cursu procedentibus sufficiat cōfortatio naturę, & sigillatio membrorum. Plantago inier oīs habetur complexiōē, & proprietate circa dyntericiū pollet sanuat apostemata est mors cholere rubeg: & manifestum iuamentum intestinis cōfert. confortat ea super oīē medicamen fm oīm modum exhibe in syropo electuarijs grossis & cibus, si possibile tibi fuerit. Tertiā rem cōsummant styptica medicamina: & quęcūq; proprietate ventrem stringunt: & virtutem habent incarnandi, & cōsolidandi: cōfert membris prostratis, et perdidit refugij, & nouam resituum viam virtuti membrorū, orificia venarum claudunt, mineras membrorum reparant: & de eis in saluatiuis pręstantibus berberis, succus mentę, sumach fructus, myrrhę non vides qd coria inspillantur, & fortis cantur: & per appositionem gallarum, & stincorum quanto magis in quibus natura operatur viuētiū cōsiliū: & ne pretermittas quā cadat in cibo, & potu aliquid malitiches. Hypericon est medicamen simplex habens celestis virtute cohibere fluxum, & ita qd lotis pedibus in sero sedatur fluxus. Acrimoniam cibis cōtra iuuamēti magnū. Dynterici cōsolidatē species oīs dilectę, & maxime mumię, & exhibitio nūmim cōsolidē cum. 3. j. quantaricis mandragorę subtilis farina, & viellū ouorum ad inuicem cōmisorum sic propinata ieiunio super linitū medicamē cōfectum modici theriacē compellit, si Deo placet omnem fluxū. Theriaca cum vino mista aqua pluuiali decoctiōnis mandragorę de sero in hora dormiendi sciūtes propinata est verax satis experta in sedando fluxū, et quicquid stypticum in cibū cōfufecere poteris prosperi inuenies. Succus plantaginis cum aqua partē succi myrrę, et cōsolidē. iij. cannorum rubi. 3. iij. aceti bulliti ad consumptionem dimidie partis positi cū melle ad mellis spissitudinē adde in fine mastiches, balaustię sumach. hypo. eýltidos acatiz. ana. 3. iij. opij. grana. iij. citri. j. mandragorę. 3. f. gūmi quercini arabici, vernicis anihę, ana. 3. iij. mulci grana. iij. trochiscos. 3. j. & da cum vino styptico de sero & mane. Sunt n. si Deo placet, efficacissimi sufficētes in sedando fluxum & accidentiā. Ventosa: magnę sepe repetit: in concauitatibus manū, & pedum cōfite. ventosirunt ad hoc. Vtrica gręca cum aqua pluuiali cocta mi-

Carnū preparatio. Demo. m.

Soluti.

De psillio.

Clyster.

De balneo.

Electua risti vtile ad fluxū ventris. Trochi sci vtilis ad idē.

Nota de plantagi ne.

Nota de hypericone.

Nota de pæ repetit: in concauitatibus manū, & pedum cōfite. ventosirunt ad hoc.

Ita cū fa.hor. et suc.māg. cataplasmata stringit ventrē, & cū balneis si videris expēdie hūitibus virtutē icarnādi, & stringēdi vētrē ppritate, & oī virtutē rememorationē dī cernis. Trochiscos exptos i oī fluxu dīfentorio scire te fecimus. Quarta rem cōplēt sedācia dolores, & oīm medosam delectationē assellādi, vt balnea ad hoc vtilia emplastra ad hoc pprīe: appositionis veltosātorū regimē inde necessitatis. Quinta rem cōplēt cōfortantia hepar, & sōm, & alia mēbra minora, et maxime ppinqua iūis pprīe expulsiōnis euacuantis vētrē. circa primā expulsiōne fit attractio ab alijs lōginquis, & lōginquioribus, et ipsa qd mēbra in pprūdiciō ipsōrū mittere cōgūt per mineras apertas ppter attractiōne euacuatīs humoris ipsōrū naturā fortasse minime egredietē. Itypica & odorifera medicina hoc cōplēt: et qd ipsōrū mēbrorū naturis affinitatē hnt. ppinq. & silem, et qd oppositū eis vīa ponunt expellēdi & attrahēdi. Sextā rē cōplēt somnus & quies: narcotica qd mēdosam virtutē habent in operatione corū iuuant cōfessiones diuersas quāru nouitā: trademus in hoc canone. Cōfectio pilulari flij Zachariē colubentū fluxum mēbrorū et cōfortantiū iuamēto magno, si Deo placet. R. anisi. 3. j. masti. sumach, pilorum leporis, balau. sang. dra. femi. citoniorū, ana. 3. ij. ligni aloes. 3. ij. leuistici, olibani, mādragore, terebin. ros. ana. 3. j. confice cū succo amoglossae, dosis est pilularum. iij. Pilula cōspiciunt naturam & ventrē maxime qñ fluxus ex debilitate virtutis retentūq. cōfortant intestina, et membra interiora. R. ros. pulueris granorū myrti, sumach, luti armeni, equaliter confice cum succo plantagi. Et dū cum aqua de cōfectionis granatorū. Medicina magna sedans fluxū ventris propriē qui sequitur causā frigiditatis mēbrorum: et iste modus qñ accidit, vix separat. R. cinnamo. ligni, aloes, gario. anisi, carui, chamēdyros, arisi. ro. asparagi, anisi. 3. j. cōficientur cū succo altheę, & ligni aloes. Dos. 3. j. Syrupus exarte nostra cōspiciat naturā, cōfortans intestina, facit appetitū, sedat sitim, & febres eorū, si Deo placet. R. suc. pulegij, suc. mēg. suc. malorū lunaticorū, succi cōsolide, citoniorū. anisi. iij. depurēt post illud in bulliāde ponētur balauitij, sumach, berbisi, anisi, femi. citoniorū. ana. 3. j. zuchari sufficiet. in sine aromatiset. cū cinna. 3. iij. musci grana. iij. et cāpho. 3. f. aloes. 3. iij. dos. 3. j. immo de mane in vespere et i media nocte cū aq. plu. decoctis iis hypericis. Electuariū de materia repulsua verificat naturā, lētificat cor, & oīa mēbra & dēbcor extenuatiū fluxus dīfentierici, et qñ vita subiugata ē mori defendit eos. si Deo placet. R. pulpe citoniorū, pulpe panis posite in aq. pluuiāli, corticis citri. ana. 3. j. f. asphriti, & hyacinthi, sardoni, granatorū, & fenugrēc. ana. 3. ij. gedoazie. 3. j. drag. masti. coral. rub. berbisi. ligni. anisi, cinnamo. limaturę eboris, calami aro. masti. sang. dra. gēmi quercus. ana. 3. ij. f. ambre. 3. f. auri cōcti. 3. iij. argē. mēti. 3. v. musci. grana. iij. granorū myrti. 3. v. confice cū zucha. & aqua gedoazie. Dos. q. s. cum vino ualde odorifero: potus est ille expertorū iuamētorū, quorum natura perforata est propter inopiā humorum calidiorū naturā, si Deus uoluerit.

Pilule restringit

Alię pilule ad idem.

Medicina fluxū ventris sedatiua.

Sirupus restringit uua.

Electuaria restringit uua cōfortantia.

Confectio restringit uua. Natura de carni b^o pauonis. Trochisci restringit uua.

ridos. balauitū rō, san. dra. gallari, citri. anisi, boli. anisi. 3. j. gēmi quercus, & citoniorū, fē. piporum. ana. 3. j. f. cōficientur cū syrupo. R. mandragorę. 3. iij. balauitū. 3. ij. cōsolide. gedoazie. plantagi. ana. M. j. aromatiset cū cinnamo. de. 3. j. sit trochiscos. dos. cū aqua ro. Balneū expertorū iuamētorum in fluxu ventris cōfortans naturā sedans accētia mala. R. soliorū vini, gedoazie, balau. folio. ficus, corticis quercus, sorbarū acerbarū, myrrhę, lapidū ignitorū oīum positorum in aceto post illud sufficiet cū aqua pluuiā. sufficienti bulliant, vt balneetur fm posse vt uis die a nocte sedat cito fluxū, si Deo placet. Et iā verificatū est ventose post balneum essent fulmine iuamētiū pprīe sub vmbilico. hinc inde & in medio assiduas. Filius Zacharię. Fumigij cōspiciunt. R. acacie, balau. ana. 3. ij. coricū sorbarū. M. j. soliorum pini. M. iij. lapidū ignitorū in hoc aceto multū cū supradictis bullito extinciorum, cuius ebullitionis vapores per parē inferiorē recipiuntur: & pprīe fūs assellationibus valet, optime ingreditur in loca emanantia aperta. Clyster ad fluxum ventris. Accipe aq. cisternę, li. iij. succi plāta. 3. v. in qua bulliant, li. ij. liquefacture, adipis hirci. rizi. 3. ij. adipis anserini, adipis pauonis, ana. 3. ij. corroboret, & cōfortat, & supra hepar sang. dra. masti. subtiliter puluerizatorū, ana. 3. viij. et sit tepidum sūgnosum, vt ventrē ingrediat quod si assiduatur, & repetatur spē in die et nocte est efficacē & pbatum. & pprīe subuenit vlcera tōibus viscerū: et defendit subam viscerū ne violētur, & separat inter mortē & vitā, si Deo placebit. Cōfortat viscera valde laxa adherēs eis in loco in qd educitur subā intestinorum: qd interdiū stringitur acumen, & vitium scissurę materię fluxū facit. qd si fuerit ex mala cōplexiōne intestinorū, fluxus statim sedat et remouet eis, si Deo placet. Inquit fm. posita sita magna in prora capitis sepe in fluxu ventris maxime cholericō, et fm posse cōplētum cōfortat sōm et hepar. Emplm cōstringēs ventrē. R. succi mentę, balau. albu. ouorum, fa. hor. san. dra. apij. fm cōiecturā tuam, terebin. boli. ar. acet. campho. masti. oliba. picis liquide pone tale cōfessionē frigidam super totum ventrē: & maxime sup locū vbi existimas primo moueri dolorē & gurgulationē. Dixit Inai. R. oī mane ieiuno sōm, masti. 3. ij. cū aqua pluuiā. cōfortat stomachum, & viscera, & oīs partes mēbrorū adiuuicē, & sigillat, et sang. dra. eo mō accepit: potus est expertorū iuamētorū & maxime cū succo plantagi.

Petri Aponi medicī clarissimī in librum Ioannis Mesue additio feliciter finit.

Oratio ad memoriā impetrandam.
Dñe Deus rex angelorū inuoco te per sanctissimā Mariā matrē tuā, matrē misericordię & pietatis per angelos, & archangelos per. xij. apostolos, & p martyres, per cōfessores. per. xliij. millia innocētū, & per oēs scōs tuos ut tua gratia medrē, et matris tue subuentione auxiliante, proniciā ad laudem, & gloriā noī tuī osum qñ sanctorū tuorū. Muni dñe cōficientiā meā splendore luminis tui, & cōfirma intellectū meū odore suauitatis spūs tui. Adorna. d. aīam meā, vt intelligā, & intellecta memoriter tenē. R. eforma. d. cor meū. Restaure Deus sensum meū. Placa pīssime viscera mea. Aperi mitissime os meum. Tēpera benignissime linguā meā, per gloriosum & ineffabile nōmē tuum, qd es fons bonitatis & pietatis origo: patientiā habe in me & da mihi memoriā tuam & quod a te petij in hac oratione sancta largire mihi. & qd peccant nō statim iudicās: sed penitētem miserat exspectas: te quēso indignus peccator, vt facinorū, & scelerū, & peccatorū, & delictorū meorū squalores abstergas. Et me peitōne tanta per angelos et archangelos a iustis, de quibus pīssimū sum dignum & efficacem efficias. per Christum dñm nostrum amen. Et per gloriosā maiestatem tuam: qui es tñus & vnus Deus. Amen.

Balneū restringit uua.

Fumigij restringit uua.

Clyster ad fluxū ventris vtilis.

Emplm restringit uua.

HIC PROSEQVITVR CLA

uissimus doctor Franciscus de Pedemontium. & complet secundam diuisionem superius annotatam in primo de appropriatis Diuisionis Ioannis Mesure.

Capitulum primum, & est generale ad omnes passiones cordis.

Capitulum secundum de medicinis simplicibus, & compositis ad omnes passiones cordis.

Capitulum tertium de cura titillationis pulsus, & tremoris cordis.

Capitulum quartum de cura passionis cordis per compassionem ad cerebrum.

Capitulum quintum de cura passionum cordis per compassionem ad stomachum.

Capitulum sextum de cura passionis cordis per compassionem ad hepatis.

Capitulum septimum de cura passionum cordis per compassionem ad splenem.

Capitulum octauum de cura passionum cordis per compassionem ad intestina.

Capitulum nonum de cura passionum cordis per compassionem ad intestina, & ad oestomachum.

Capitulum decimum de cura passionum cordis ex fluxu sanguinis menstruorum, & hemorrhoidum.

Capitulum undecimum de cura passionum cordis ex retentione menstruum in pregnantibus.

Capitulum duodecimum de cura passionum cordis ex rarefactione pororum cutis ex sudore diaphoretico per se, vel balneo, vel ex exercitio.

Capitulum decimumtertium de cura passionum cordis ex aere pestilentiali.

Capitulum decimumquartum de cura passionum cordis ex calore contingentium.

Capitulum decimumquintum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumsextum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumseptimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumoctauum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumnonum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumdecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumundecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumduodecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumtredecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumquatuordecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumquindecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumsexdecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumseptdecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumoctodecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumnondecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumundecdecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumduodecdecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumtredecdecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumquatuordecdecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumquindecdecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumsexdecdecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumseptdecdecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumoctodecdecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumnondecdecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumundecdecdecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumduodecdecdecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumtredecdecdecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

Capitulum decimumquatuordecdecdecimum de cura passionum cordis ex morbo venenorum & assumptione veneni.

Capitulum decimumquindecdecdecimum de cura passionum cordis ex timore contingentium.

Capitulum decimumsexdecdecdecimum de cura passionum cordis ex labore, & accidentibus animæ.

et motu inordinato cordis dilatio impetose ad repellenda nocetia, ut ex superius dictis apparet. Ponit ipse cordis agitudines, cum fortis sint, & cōtinue vel frequētes praxi agnitudine causæ, & maxime proprie secundum quā differēt quātūtatē ut supra est deō inter se habitudinem hūi vna n. mī naturā aliā, seu prendit, ut debilitas pulsū pulsatremora syncopim syncopis repentinā moriē prout Hip. monstrat, ut in aphorismis: cū inquit. Qui exoluntur fortiter, & frequēter absq. manifestā occasione reperiunt moriuntur. Postea autē agitudinibus cordis, & assignata cōueniētia, & essentiali differētia inter eas p. quas distinguere, & cognoscere te opz. necnon enumeratis cōrū causis sine quarū cognitiōe perfectā cōrū scientiā nō haberi assignatū, p. eārū indicē, expedit ex ipso q. plurimū reuerendi dñi dñi meid dñi Roberti dei grā Hierulac, & Sicilie regis summi, quālibet genere preclarissimū oibus virtutibus motibus bonis scōtis cunctis maxime theologia, ppter aīam, & medicinā scientiā ppter corpus ad cōplementa doctrinē pñtis terapeuticis operis, psequendū ut accūta essentialia subiungamus: quorū significatiōibus causas ipsas cognoscere valeas, etiā siq. singulique ipsarū occurrat. Hac. n. duplici cognitione praxiā membrū hā habita ad generalē curationē necessariam tūc curā poteris aggredi propitū Deo. Inquit. n. Gal. opz. aut v. primo cognoscamus agitudinē que sit. Deinde procedamus ad ipsam medicandū et alibi. Tercio technici.

Cura cōstitutū sequitur cognitiō facietis causæ, & etiā substantię. mēbrū cordis quod ostendit cū ait. Ex quibus duobus. i. cognoscere mēbrum & morbiū, poteris cognoscere generalē eius curationē, q. a morbo est aliqua plurima vero a patiēte particula. i. corde. Quod equidē pati cognoscere poteris ex agitudinibus dictis inquantū sunt accidētia lesē actionis ipsius a qua signū sumptum in significando supra mēbrum patiens certū est, & perdurans. Cū enim debilitas corporis adest, cor pati agnoscat: cū vero addit pulsus, vel tremor, cognitio iua cōplectitur: cum vero perducit ad syncopim cognitio est cōfirmata, prout dixit Aboali. Cū itaq. ipsarū agitudinū causā duplex sit intrinseca corporea. i. extrinseca extra corpus insurgēs. Et corporea aut in ipso corde, aut in mēbris vicinis ipsi, aut in mēbris cōmunicantibus ei cōmunitate propinqua, vel remota. Tunc si quidē primo modo cor pati contingat, ipse dicat agitudines fortes erunt, & continuæ, vel frequētes. Si vero secundo modo patiat, debiles erūt & discontinuę recipientes variationē per absentiā, & praxiā sentiam augmentum, & diminutiōē sū absentiā, & praxiā sentiam: intencioē et remissiōē dispositionum illorū membrorum iā inuentarum quorū uicinitate, aut cōmunitate patiat. Sed si quidē a causā extrinseca patiat cor, predictę passioes debiles erūt cito: & facile trāsēuntes, ut Hipi voluit: & cū inuentioe causarū extrinsecarū nulla prece dēt apparitiōe interioris causę. Si vero ab vtriq. signa erunt ex vtriusq. confusa. Et hęc sunt signa v. accūta causarū generalū ipsarū sumpta a loci varietate. Pręter q. alia sunt accidentia causarū agitudinū ipsarū cordis intrinsecarū spiritualium ab earum sumpta essentia, quas secundario se scire opz. Sunt autē quadruplicis generis. tria simplicia sū triplicē naturam eius singulariter permutatam: & quartū est compositum significans super oēs infimil permutatam. Inquit. n. Gale. sed. ppta passio cordis est plurimū mala cōplexio, aut æqualitas, aut inæqualitas, sūgularis, vel cōmissa: pura vel cum materiā: aut mala composita. puta inanitiō: vel repletiō receptaculorū aut oppressiō in venis eius: & vñs spirituum ac coartatiō corporis eius propter coartatiōem spaciū capillē in qua mouetur ex repletiōe sanguinis, & humiditatis ibi facta, v. in suo simio per anatomiā inueniē. et per grossitiem pręter naturā ibi etiā coniuncta, prout in suo gallo reperi manifeste: Aut est solutio cōtinuitatis quā ipm nō pati cū salute possibilibi Aboali dixit. Aut aīa confirmatio cuius nullatenus

Tercio technici.

Agitudinis cā duplex.

CAPITVLVM PRIMVM

& est generale ad omnes passioes cordis.

Duertendum autē, q. dictę cordis agitudines habent indicia: inquantum. n. sequuntur causas ex enumeratis, q. sunt per se morbus, & agitudines proprie non dicuntur, sed accidētia de genere actiōis lesē ipsius quorū significatiōibus fm Gal. opz. cognoscere ipsū pati, prout infra dicetur. Inquantū vero sequuntur ex eis causę, quę per se morbus non sunt agitudines dici possunt, prout. Abo. dixit. Et tñ hic cum vtraq. sequuntur, imaginē dicimus eas agitudines q. accidētia eoz q. agitudinibus, quę sequuntur in perceptis extrahētibz ab infirmo ipso, solę, ut agitudines sentiuntur. nō. n. sentit patiens cordis dyscrasiā: sed solimmodo nōcumentū actiōnum eius. i. debilitatem corporis, pulsū cordis, tremorē, vel syncopim quibus æstima se infirmū quia sua agnitudine legendo virtutem affluentes naturā causę pręiudicant sibi curam, quę proprie non causę nec accidētis, nec agitudinē factę debetur, prout Gal. monstrat quod tñ agitudinibus dictorū membrorum & dictorū idem est intelligendū. Sciendum quoq. q. tremor hic nō proprie accipitur, sed improprie: ppte. n. est accidētis, i. actiōis voluntarie mobilis, sicut Gal. ostēdit. Actiō vero motiua cordis est naturalis sed improprie pro agitatiōe quā dā

Mesf.

G

expectabitur: cum morie preueniatur. Sic egritudine eius est plurimum mala complexio: quia frequentius contingens alijs, & cum possibili salute, & si cū impossibili tarde non subito vel cito morie induci: vt & cōpositio mala: solutio continui, vel apostema. Idcirco eius signa erunt bene ac subtiliter cōsideranda. Sed ipsa mala cōplexio si quidem sit aequalis eius signa omittantur ad presens: cum sint manifesta valde, sicut voluit Gal. cum inquit. Morbi vero qui non sunt nisi in mala complexionem, difficile cognoscuntur nisi cū mutatio vltima sit extra naturā: cumq; plurimum salutis sit impossibile magis ad prognosticum q̄ ad curatiuum medicū spectat. Solutionis quoq; continui, & apostematis signa, cum prius apparerēt, vel simul, & anteq̄ cōfunderentur, sint mortem subito, vel paulatim finaliter inducentia, omittuntur. Si vero sit inaequalis, siue diuersa: quā vt plurimum est possibilis curatio, et signa propria adaptemus: quia est nostrae vtilis cōsiderationis. Si ergo mala complexio diuersa sit in corde li quide sit ca lida simplex, & pura, erit cū ea debilitas corporis minor, pulsus cordis, tremor & syncopis cum agitatione, & motu corporis inordinato seu angustioso, et pulsus arteriarū, mutatio praeter naturam: quia ad debilitatē, & frequentia cum inaequalitate, & q̄q; ad velocitatem. Et similiter anhelitus: & eius exspiratio cū exsufflatio calida valde: & inspiratio vehementior, & inflammatio totius corporis: et plurimum febris cum siti: & appetitu frigidi quo iurat, & aeris frigidi inspiratione magis q̄ frigidi vtilis, & potus assumptione. Et leditur calido quocumq; cum similitudine cōsistantium, & consuetudine facile inflammandi. In genere enim proportionali facilis est transitus dixit Aboali. Si vero frigida fuerit, contraria erunt signa. Si autē sicca durities apparebit in pulsu arteriarum, & per cōsequens in corpore toto, ac consumptio, & arefactio multa. Cum nō. cōsumptio corporis cōmune sit signum oī discrasiae cordis, & passioni, cum sanguis eius sit formalis in alimēto. & dixit Auerrōis. In sicca eius discrasia erit maior debilitas quoq; pulsus tremor: & syncopis tardius veniens, & tardius recedens, aut difficilior. Si quoq; humida fuerit, signa erunt contraria. Et si cōmissa sit, signa erunt cōmissa. Et quia si est pura, erit in ea inuentio pro catharticarum causarum cum antecedentis priuatione. humoralis, eiusq; alteratione, & reductio erit leuior. Sed si cum materia fuerit, erunt cum praedictis signis signa dominantis humoris, quae Hippo. in suis inuuit aphorismis, cum dixit. Contemplari autem opz aegritudinis, complexionem, aetate, consuetudinem, aetatem, tēpus, regimē, & regionem, ac signa repletionis, uel cacochymiae. hec nō. diāctiam humorū ostendunt: quae etiam in existentibus apparebunt, & quod erit difficilior alterabilis. Si uero cor patiarur oppilationē in suis poris, aut repletionem, uel inanitionem, praedictae cordis aegritudines erunt fortes, & frequentes cum signis plurimē plethoriz, & cacochymiz, vel alicuius euacuationis notabilis sanguinis proprie vel sudoris. Quod si patiarur coarctationem propter vicinitatē, vel cōtatem, aut colligatiam, signa repletionis, & plurimū sanguinis apparebūt, & praecedens illorum passio cū sequella egritudinum cordis discrasiarum debiliū tū, & variationem habentium, vt dictum est supra. His ergo erunt egritudinum cordis causarū ipsarum, in ipsis natura specialiter manifesta. Ex quibus fm Gal. curationis ipsarum intentio est sumenda: Cura passio num cordis duplex est. Generalis et specialis: generalis autem est. v. res. Quarum prima dirigitur ad mēbrum patiens, quod est cor. Et est vt sollicite iteadeum confortare ipsum eiusq; virtutem, quae debilem, & vbi cadens est, vt in syncopi expergefacerē, & viuificare: deinde vbi expedit eam resumere, et nutrire. Est. nō. cor fundamentum aē omniumq; virtutum prima radix: quarum aggregatione natura consistit. Cuius quidem natura, vt Hippo. dixit, est curare, non medicī. Medici vero porrigere naturā. Fōns

quoq; spiritus, qui est radix, & substantia virtutis organum, & vehiculum virtutis, & caloris inacti cuius vigore complexio consistit in esse, & corpus, & omnia mēbra in esse, & vigore viuifico cōferuntur. Et eius extinctio mors est. Hic causa est omnium operationum naturalū, vnde ipse est, quem nostram naturam dicimus. Ipsum quoq; cor basis est virg. seu vitalis virtutis per quam mēbra recipiunt aiam primum: & deinde virtutes, reliqua sensus motus, & operationis vitæ. Nec moris accedit nisi propter intemperamentum complexionis suae. Merito igitur prius: & sollicite studendum est, circa ipsius confortationem eiusq; virtutis cum his, quae confortate habent interius & exterius, & per oēm modum approximationis. Secunda vero res nititur. circa causas intrinsecas & extrinsecas, proprias & cōmunes talium aegritudinū, & est vt auferatur extrinseca. Interior proptia abscedit vna vicina, & quae cōmunitatis est corrigitur. Inquit. nō. Gal. nō est possibile vllam dispositionē curare finaliter adhuc manante causa faciente eam. Tertia vero vertitur ad modū curandi praedictas aegritudines a causis praedictis. Causa nō. superius enumeratae, aut causae tales aegritudines in modum aggravationis: & conculationis coarctationis, & suffocationis spirituum, & caloris innati in sua radice receptaculis atq; vix. Necon per modū furiositatis morbi vī doloris, cui cuiuslibet alterius accedentes impugnant eo tra naturam aut per modum resolutionis, & euacuationis ipsius. Quorum modorū diuersas auxilia variat: & differenter informat. Regimen quoq; siue debuit ignoratur. Inquit. nō. Hippo. nec quicq; medico rum mīhi inuētus est qui aegritudinē cognoscere queat, sicut opz si defectionem patiarur. An ipsa sit ex venarum euacuatione, an ex alia furia vel labore corporis, vel accedente alio naturam afficiente, puta repletionē suffocantes: & proinde ignoras cibū dare eis an expedit, vel negare. Quarta ponit studium in regimine cum reedificatione aëris: aliarū rerum non naturalium ministratio debita, prout intentiones exigunt supradictae. Quinta conueniunt ad accidentium correctionē, quae sunt plura fm pluralitatem membrorum compatiuntur cordi, & si non propria sint. Si nō. ipsum alijs compatiatur propter colligantiam, & vicinitatem, vt dictum est: quanto magis alia mēbra compatiuntur eidem, cum ipsum cor oibus tribuat virtutem, calorem, & spiritum, & a nullo recipiat. Inquit. nō. Hippo. Totum corpus est vna substantia, & ipsum totum est confluitibile, & compasibile. Dictae autem sunt hae res quinq; generales quae oēs generaliter oibus cordis aegritudinibus congruunt, ac vniuersi cuiusq; causam generaliter comprehendunt sed primae tres sunt principales, & essentiales in cura ipsorum cōplentes: verum duae primae sunt materiales, & tertia est formalis. Non nō. sufficit ad veram curā confortare cor debile, eiusq; virtutem: nec causam passionis abscedere, nisi sciatur modus qualiter, & cum quibus quodammodo causandi nobis proprie demonstratur, vt infra patebit. At ipsarum vī materialium prima est, vt in qua, & generalior in alijs attendenda generalibus: & specialibus etiam obseruanda. Oēs nō. debent esse confortatiua, vel confortatiua admiste. Secunda vero est, vt ex qua causam ex qua aegritudo puenit auferens & abscedens. Quarta res est disponens, & q̄q; sola sufficiens. Vltima est cōplens quia rerum praeter naturā oium causam explens est: quoq; coadiuuans: corrigendo. nō. accitit: quae causam impediunt, coadiuuant ipsam. Specialis autem intentio est quā ex diuisione generalium accipiens in operationē deducimus, vt circa singulas earum speciales medicinas ponamus atq; auxilia quibus praedictae compleantur res generales intentionis: necnō qualitate, & aperiū modū vten di eis. Medica. nō. a modo dicta est: vt si lido. ait. Et primo circa cordis confortationem. Compleatur autē cum his q̄ hñt ipm tripliciter cōfortare. Substantialiter, accidentaliter, &

Cordis cōfortatio triplex

Cibi.

Potus.

In secun
da apha
ra.

Nota de
oleo ro.

Asper
sio aque
rosae fa
cto in
ca in
fusa
rele
nes asper
ligatur
a syn
copi.

Offa ex
pane ca
lefacto
vio lym
phato ex
pergefac
tum vi
uifica
Not de
vino.

& viroq; modo. Substantialiter cum his, quæ restaurant
eius substantiã, et spiritum eius, quæ calorem multiplicat
quibus restaurant, vt organis virtutis, & substantijs pro
prijs, ac propinquis: virtus restaurant & confortatur: &
tales sunt cibi et potus cordi appropriati. Appropriati ci
bi quidem sunt, qui sunt placidi in odore, delectabiles in
sapore, qui est naturaliter non sunt tales, artificialiter cum
aromatibus & lapidis condiriunt, & sunt faciles digestio
nis paucarum superfluitatum, multũ & bonũ nutrimen
ti, quales sunt carnes fasanorũ perdicum, pullorum, gal
linarum, auicularum paruarum, & montanarum: & aqua
carnium ipsarũ seu succus ipsarum per decoctionẽ in du
plici vase tractus: hoc durum, & biennis arietis, seu annua
lis agni, & castrati. Hepata gallinarum pinguium & iuue
num: vitelli ouorum recentium gallinarum, perdicum, &
fasanorum forbiles vel serosi. Et panis mundus, qui bonũ
generat sanguinem. Inquit. n. Ioannitius, bonus cibus est,
qui bonum generat sanguinẽ opere, & commissione qualis
est panis mundus, caro annualis agni, & piscium medio
crum magis mobilium, & minus pinguiũ, & squamo
rum proprie marinorum & petrinotũ. Potus quoq; vi
ni subtilis clari in substantia in colore rubei vel subrubei,
aromatici mediocrem habentis typicitatẽ, & placidi in
sapore. Inquit. n. Hippo. in apho. facilius est repleri potu, si
tali q; cibo. Accidentaliter vero ipsũ confortant odo
res: & medicina, quæ contemperant eius complexionẽ, &
substantiam viuunt: & sicut virtutẽ eius confortant, quæ
compellunt nocentia, & corpus in vita conseruant. Inge
nim Hippo. virtutis vitæ et contraria repellere, & nõ re
cipere. Harum quẽdã sunt illud agẽtes a propietate, vt est
terragigillata, charabæ myrobalmi, & similia. Quẽdã a
complexione: quarum quẽdã sunt calide quẽdã frigide:
quẽdã siccæ, quẽdã humidæ, & quẽdã temperatæ, &
quẽdã viroq; modo, ut infra dicitur. Et ex illis est rosa,
& oleum eius. Inquit. n. Gal. oleum ro. confortat. calefa
cta. n. infrigidat: & infrigidata calefacit modo viroq;: q̃a
substantialiter: & accidentaliter ipsũ confortant cibi me
dicales, & medicina cibales simplices & composita.
Simplices sunt: caro serpentis, lingua bouina, borago, en
diua acetosa, & similes quas infra sufficienter enumerabi
mus. Composita sunt, quæ ex prædictis componuntur cũ
aliquibus ex medicinis simplicibus itra enumeratis deco
ctis: & paratis acquirẽtibus eius virtutem intentioni habi
te conuenientem. Virtutem autẽ cadentem subito, vt in
syncope aspergefacerent: irroratio, & aspersio cum forti
impulsione: & actũ subito aquæ frigida: actũ: & proprie
rosatæ: forte faciem & membra: & si fiet mistio mulci cũ
ea q̃q; conferet, & q̃q; conferi misceat camphorã, san
dalo, & similia sũ diuersitatem cause, & modi fricationis
nes asperæ ligaturæ dolorosa, aurium tractiones, & euul
siones pilorum strepitus & clamores. Expergefactum ali
tem viuificat offa ex pane calefacto in vino prædicto lym
phato cum aqua ro. vel buglosa distillata prout exigit di
spositio. Inquit. n. Gale. talis cibus etia facit redditionem,
& redditur cito: q̃a actũ frigidũ, & anteq̃ calefactũ actũ a
proprietate eius in spirituum substantiã permittitur: me
bra quoq; velociter nutrit. Omnium. n. velociter & multũ
nutriturium est maxime vinum. Cũ dixit Gal. sic vir
tute viuificat, & confortat. Sed misceat ut panẽ calefactũ
panem quidem, vt eius nutrimentũ, quod est facilis resolu
tionis firmũ sit, & perdurãs quandiu auferatur dispositio
causans calum. Inquit. n. Gal. quẽdũq; humidũ & liqui
dum consistentia habent, nutrimentũ dant cito dissolubi
le: vt in breui tempore alio opus sit. quæ autem durã et so
lidã habet, multũ tribunt & perdurant. Talem autem
virtutẽ expergefactã, & viuificatam restaurant cibi, et po
tus prædicti: vbi hec expediat. Talis autem expedientia
a diuersitate causarum, & modorũ causã dependet vt in
fra patebit. Secundo consistit specialis intentio circa ab

scissionem causarũ specialium ægritudinum superius dis
tinguatarum. Exterior ergo auferatur & permittetur. Inter
ior quæ propria est eius ægritudo abscindatur. Et si quẽ
dem sit mala cõplexio pura, alteretur. Si cum materia re
plente, oppilante, vel coarctante, euacuetur. deinde si aliq̃
remaneret, alteretur. Inquit. n. Gal. Manifestum est autẽ
q̃ facientium causarum diversitatem per euacuationẽ
et sanatio: ipsarum vero diversitatem alteratio sanatio est. Si
quidem intentio præmittenda esset primæ intentioni, vel
rei, quæ circa cordis confortationẽ vertebatur eiusq; vir
tutis. Dixit. n. Gal. op̃s vniuersaliq; ægritudinis causã
abscindere prius: deinde ad eam, quæ ab ea facta est ægri
tudinem peruenire: sũ cum virtus, quæ in curatione prin
cipalis existit, non subsistat: imo desiccat: & cum deficit,
non valeat curatio: nec accidẽs præstat solutiũ: op̃s pri
mo cor, & virtutem eius confortat tanq; in cura priorem.
Et si non totius propter præsentia causã quoquo modo
possibili iuuat: ea. n. omnis prima intentio sumitur no
cumentum quoq; est periculosius. & ad inferendam mor
tem promptius. Deinde op̃s debilitatis causã abscinde
re, vel simul permittitẽ auxiliorum vtrãq; rem prosequi,
vel vicissim agere. Est autẽ ipsorũ auxiliorum permittio
triplex: partialis, & localis, & temporalis: vt supra mon
strauit. Hanc autẽ rem seu intentionem complent medicinæ,
et proprie cordiales, cibi quoq; medicinales. Medicinarum
autem cordialium quẽdam sunt simplices, & quẽdam com
positæ. Et simplicium quẽdã sunt ex animalibus sumptæ,
quẽdam ex terra nascentibus, quẽdã ex mineralibus: & ex
istarum quibuslibet, quẽdam sunt frigida, quẽdã calida,
quẽdã sicca, quẽdã humida, & quẽdã temperata, & quẽ
dam solutivæ. Sciũt. n. supra cum de consolatione me
dicinarum solutiũ loquebamur, q̃ medicinarum quẽ
dam confortant itũ quẽdam confortant alterado, & quẽ
dam soluendo. Frigida ex aialibus sunt os de corde cer
ui, & ebur. Calida ex eis sunt corda, & proprie porci pro
pter conuenientiam nimia: cor serpentis, muscus, feta, &
proprie cruda. Et terre nascentibus facta sunt rosa, myrra
acetosa, coriandrum, acetositas citri, granatũ & proprie
acetosa neulata, endiua, sandalus, spodium, sex nõ adusta,
matiana & camphora. Calida ex eis sunt doromigi, gedo
ria, cyminiũ, guribeth, crocus uterq; beei xyloaloe, gario,
enula, & ambo sunt mirabiles melissa, & fenum eius, ma
eis, hasecebran, & fenum eius, cubebæ, acetosa, & fenum
eius, et cardamomiũ, quod. n. heterogeneẽ est nature potest
dici calidũ. Frigida sunt solium, & cortex citri, spica cin
namomiũ indum, damascenum, & gario. magnũ & cala
mentum iris, lilium, menta ozimũ utriq; stœcas sanda
rachia, lingua aũs magaleph, odor galliæ, & in summa oĩa
odorifera. Tẽperata ex eis sunt lingua bouina, & aqua eius
in cuius datione vel decoctione lis aũdax cum cibis & po
tribus: borago charabæ, lactea, vinea, & poma dulcia et od
orifera, & granata dulcia, & muça. Ex mineralibus vero fri
gida sunt corallus, margarita, lutum sigillatum, & arme
num. Calida est ambrã. Temperatæ sunt aurum argẽtum
lapides prægiosi, & proprie hyacinthus. Siccæ sunt omnes
præter læ, poma granata dulcia, endiua, linguam bo
uinam, boraginem, & nenuparem quæ sunt humida: Ex
resolutivis vero quẽdam solunt cholera, vt myroba
lanus citrinus, tamarindi, et pruna, muça: ex eis sunt violæ,
succus rosarum, & aqua infusionis earum recetum. Quẽ
dam phlegma vt agaricũ, myrobalmũ, chelidũ, & em
blicas. Quẽdam melancholiã, vt epithimũ, lapis arme
nus, lapis lazuli, myro. indi & bellitri, quẽdam phlegma
& melancholiã, vt stœcas, & polypodium. Quẽdam hu
mores a dultos, vt myrob. nigri & indi, sene, fumisteriæ
quẽ diximus esse de numero proliarum medicinarũ.
Quẽdam fumũ mundificant a sanguine & spiritu, vt melissa.
Quẽdam mundificant sanguinem, ut hipulus capil. ve. endi
uia, & similia. Hæ sunt simplices ex quibus eligere habes,

Diuisio
medici
narũ cor
dialium.

Diuisio
medi
sol.

terantur & conficiantur cum oleo ro. & cera & aqua fabro-
rum: et emplastreut. Receptio facellorum confortantium
stomachum, alterantium dyscrasiam eius frigidā, & pro-
hibentium effusionem humorū ad ipsum, & conferentium
males vomitus phlegmatici, lingulū & oxyremū vēto
litari & cardiacæ, & syncope vitio stomachi. R. mentæ
siccæ, ablinthi, insulci, ana. 3. j. spicæ. 3. ij. masti. galangæ,
macis. garioophyl. gallicæ muscæ. nucis muscæ. cardamomi
viriūscq. ana. 3. j. corticum citri sicci 3. f. corticum thuris
ana. 3. j. f. bulliant in vino pontico cum succo citoniorum
et calidi sufficiēter applicentur sepe super ipsum. Idē ope-
ratur cerotum stomatūcum. Gale. Emplastrum de masti-
che liquefacto simplici ad idem aggregat enim in se pro-
prietates quatuor in cura stomachi plurimum necessarias
scilicet aromaticam, stypticam et temperatā caliditatē,
& liquefaciēs phlegma in ipso. Et modus est quē Rabi de-
signat. ut accipias masti. albam & grossam pingue, et dissolue
eam in lamina ferri super calcinatā, & malaxa manibus,
& extēde in forma manus, & applica. Dixit quoq. q. suc-
cus maioranæ, & buglossæ cum gar. tritis v. alcholi mul-
tum valet in tremore saltu cardiacæ quod casatum dicitur.
Et si quidem causa prædictarum passionum cordis sint vi-
cia stomachi, et borbor curenur cura propria, quæ infra
dicitur. Gale. ait. vinum cum pane stomacho ieiuno sum-
ptū prohibet cursum humorū ad stomachum. Sed si qui-
dem sint cholericæ sit vini debile stypticum, & lymphati-
cum. Si vero frigidi & phlegmatici sit vinum stypticū
& aromaticum purū non fumofo, vt vernacis & grecum,
& vinum pilosū, & vina quocūq. aromatica, & acetosa in
caliditas operatur idem. Et syrupus de menta in frigido,
& syrupus de agresta in calido, & diacitoniū in vtroq. &
melicratum cōditū nostrum, & tragea ex aniso carui gar-
mace galagā, cardamomo, & zucha. Et decoctio hanc fm
nostram inuentionē confere prædictis passionibus cordis
causatis vitio stomachi ex indigestione educens humore
phlegmaticū, & ventositatem hipocō. dissoluit. Pulvis
Serapionis ad stomachi, & hipocōndriorum ventositatē.
R. ameos. f. apij. ana. 3. v. gar. masti. thuris. ma. ana.
3. vij. radicū squinanthi costi. ana. 3. iij. nasturii. torrefac-
ti. 3. x. extenuat & confortat. Idem operatur cōmoue-
tia eructationum, ex quibus sunt organum, folia mentæ,
aniam, carui, calamenchum, menta, ameos, galanga, masti-
che, & gar. qui sunt pprii in hoc casu. prout dixit Aboa.

Emplm
nobile
& facile

Prohi-
bentia
cursum
humorū
ad stōm

3. iij. q.
3. iij. q.
3. iij. q.

Ralis: emplastrū ad apostema stomachi, & hepatis cuius
cōmunitate patitur cor cum est antiquum, & vbi non est
caliditas. R. fenugreci. f. lini causi & carpobalsami, ana.
3. v. cordemum itreos, amygdalarum, costi, myrræ, spicæ,
ciperi, ana. 3. v. bdelli, subalbari. 3. vj. styracis liquide. 3.
ij. nasturii. 3. ij. aromati. ceræ citrinæ, adipis anatis, om-
niū ana. 3. ij. olei chamomili. 3. xx. deinde aggregentur,
& emplastreutur cum eo. Aliud ad apsa stomachi, & he-
patis cum non est antiquum. R. fenugreci. f. lini, anethi
sicci violarum siccarum, chamomili siccæ, alheg siccæ,
ma. ana. 3. v. spicæ ciperi squinanthi calami aromati. an.
3. vj. ceræ. 3. vj. olei chamomili. 3. xv. omnia aggregentur,
& fiat emplastrum. Arist. gnia granatorū mazorum, et
acetosorum in cibo, & post somnia, vel succus eorum in
cibis, & silamentis, aut syrupus ex eo factus prohibet er-
ruptionem humorum in stomacho ciborū & potum, quæ
causa est cardiacæ passionis. Nicolaus. diacinnamomū, et
diacinimum prohibent corruptionē accidam cibi, & po-
tus, quæ causa est passionū dictarū cordis. Dixit Gal. he-
rapicera confortat stomachum, cor, & cerebrum, & hepar,
& putrefactionem in eis corrigit, quæ passionum dictarū
potest esse causa. Etia si ex xylocho sumatur. 3. f. pulveri
zato cum vino aromatico lymphato 3. quæ ferri remo-
uet humiditatem putrefactā stomachi, & confortat ipsum
hepar, & cor, generat leuitatē, & prohibet irā. Dixit Aboa.
Et dactylecham leuicat putrefactionē, & emblici cōdit,

Et nasturtium putrefactionē vacuitatis ventris, & cinnā-
momū in alijs partibus existētem. Idem operatur oxymel
squillicum, & acetum eius, & aqua mellis, & gelenibini,
& solus aloes. Tragea confortans stomachum, & prohi-
bens ascensum vaporum, & humorū ad cor, & cerebrum
fm intentionem nostram. R. coriandi preparati. 3. ij. de-
minis mellicis 3. f. cinnamomi electi. 3. j. zuchari tabarsetæ.
3. iij. puluerizēt et misceantur. Dosis cochlear vniū post
cibum non sequente potetē sana experta. Idem triseria fa-
racenia Nicolai & nostra operatur, & electuarius nostrū
legitimus & confortans capitulo de melancholia dictū. Et
omnia ex cibis, & fructibus ponticis post cibū sumpta.

Capitulum. vi. de cura passionum cordis per
compassionem ad hepar.

Dixit Gale, hepar vnum ex principalibus membris
existit. Est. n. fons & minera naturalis virtutū san-
guinē generantis a quo venit originem habet quib-
us sanguis ad totum corpus distribuit, & singula mem-
bra renutriciatis gratia, & generationis spirituum. Quā-
propter sapiens natura ab ipso venam magnā chilis vocatā ho-
tem extraxit, quæ transiens per subteriora ascendēdo dor-
si imbutur in dextrum ventriculū cordis a quo par corpus
transiens tranſcolatur, & purus in sinistrum ventriculū nutriat,
eis confert in spiritum. Et reliquū eius informationē reci-
piens ibidem nutrit corpus eius ac trāsiens per venam de
dextro cordis ascendēs ad corporis superiora, vt caput nu-
triat. Et ipsa prouide nimirum si illi grauius patienti com-
patatur cor. Alligatur. n. vena ipsi, et ea mediante ab ea re-
cipit sanguinem pro alimentis materia sui generacionis spi-
rituum quibus virtus eius, & aliorum membrorū irradiat-
tur: cum quo etiā mittit quicq. melancholiam, & sumū cor-
dis passionis inferentem prædictas propter cōmunitatem
remotam. Syrupus de endiuia remittit hepatis inflām-
tationem, & oppilationē corrigit. Et trochisci de berberis,
& remittunt hepatis inflāmationem eius multiplicatā su-
mū, & vaporem petentem cor, & cerebrum, et confortant
ipsum. Et triafandali, & cerotum de sandali, & rheubar-
cum succo ro. et aqua lactis decoctionis scēge mundificat
ab ipso cholera, & vitiones phlebotomia ex balnea de-
xura minuit repletionem eius quæ passiones cor prædictas
pati contingit.

Capitulum. vii. de cura passionum cordis per
compassionem ad splenem.

Inquit Gal. splen est membrum ad hoc generatum, vt
semper feces sanguinis attrahat: & de eis hepar mundi-
ficet, quibus non mundificatis sanguis infectus melan-
cholicis humoribus transiat ad cor, & cerebrū: & tales pas-
siones causantur, quæ timor, mania, & melancholia.
His autē, quæ redificat ipsū confortant, vt sanguinē a suis
mundificet fecibus est vtendum. Dicitur autē in capitulo
de cura splenis, si Deus voluerit, qui sit benedictus.

Capitulum. viij. de cura passionum cordis per
compassionem ad intestina.

Ait. G. Repletio fm vētrem superiorē ad vomitus
eualetur. Quæcūq. vero fm partem inferiorem
eius subduktionem proprie collyrio uel elyteri. In-
testinorum quoq. repletio: est si ex ventositatē fuerit, curet-
tur cura inflationis, & colicæ, quæ infra dicitur. Et si ex
cibus siccis humidis lubricis & mucilaginosi. Similiter
si ex vermibus cura propria quæ dicitur. plurimū. n. po-
cant syncope, & tremore: epilepsiam quoq. et suberthi,
& stuporem sumū mittendo venosum ad cor, & ad ce-
brum mordicando intestina, & stomachum. Aboa. dixit
hōra comedendi est cum aderit fames. cum vero ade-
rit, nō toleres eam quā tolerare famē stōm putridis replet
humoribus. G. ait illud est si hepar de bono sanguine mi-
nus q. sibi expedit habet, & de malo plurimum, & quan-
doq. cholera superfluentem imitit, quæ est causa mor-
tus eius ex quo passio cordis prædictæ sequitur. Et quicq.
Mes. G. iij.

Nimic
famis
noc.

est phlegma mittens frigidum vaporē ad ipsū plurimū a cerebro missum, vel in stomacho concretum. Quod si plus non habeat de bono, nec de malo, nihil illi remittit: quia in famē syncopalem deuenit. Cibis ergo illico est cū aderit exhibendus. Et vbi nō habeatur, & syncopis timea- tur panis infusus in vino puro est tribuendus in frigido & phlegmatico, & in cholerico misto seu lymphato, vel ali- quod rob stypticorum puta granatorum, citoniorum, uel agrestis: & vbi iā occurrit humor repletus est stomachus ante cibū vomitu educatur, vel aliquo vetricis subductio- & lubricū faciēte p̄missio, sicut Gal. ostēdit & Aboali.

Capitulum .ix. de cura passionum cordis per compassiōem ad os stomachi.

A Verrois ait . theriaca, & phylonium sunt conue- nientes in sedatione doloris stomachi cholice, & re- liquorum membrorum: ex quo possunt euenire egri- tudines cordis p̄dictæ, & proprie vbi causam eius im- primēt non possunt per auferre. Conueniunt enim vtrique cause imprimenti, & percipienti ac confortat: sed theriaca respicit causam imprimētē magis: phyloniū ve- ro percipientem. Et si quidem eam causā sit vomitus, & collyrica passio curetur primo, prout Hippo. dixit. Inquit enim vomitus vomitus: fluxus fluxus: vomitus fluxus: fluxus vomitus, & vterq; duplex curatur. Secundo confortatiā cordis ministrantur quæ dicta sunt.

Capitulum .x. de cura passionum cordis & fluxu san- guinis mensturoium & hæmorrhoidum.

Hippocrates ait in fluxu muliebri spasmus, & animi defectio mali. Quod approbas cōmē. ait. In fluxu sanguinis plurimum defecere consueuerunt. Ait quoq; Aboali, q̄ ex marie accedit p̄focatio, q̄ est quidā spasmus cum syncopis: & illud apud retentionē men- strui, vel etiam spermatis quibus volens curam appone- re. Hippo. ait in apho. Mulieri menstrua si volueris retine- re, situm maiorē mamillis appōe. Aboali autem secutus est eum dicēs. Phlebotomia de superioribus partibus de- riuabis euacuādo, ipsamq; itis sit foriter stringas. In gros- sianibus, & stypticis cibis demit, & fomentabis, empla- strabis, epithemabis, applicabis, & impones collyria ex stypticis, & ponticis cōglutinantibus ac quæ dicentur ap- propriatis: vt est scorra ferri sumpta cum aqua arnoglōsse vel sumpta emplastrā: licet cōceptioni p̄stet impedimē- tum. Et solatium horulānu suppositum statim stringit: & similiter hæmorrhoidum fluxum. Ex his autē, quæ in stringendo fluxum mensturoiū, & hæmorrhoidiū sunt effi- cacia & experta, sunt trochisci nostri de charabā de terra sigillata. Paulus quoq; dixit lutum sigillatū non est me- dicina magis abscidens sanguinem vndeque fluat. In- quit quoq; Hippo. in apho. Muliebria educit ex aromati- bus calefactio. Qualia sunt spica, gallia, solū, crocus, & her- barum aliquæ, vt calamentum, pulegiū, ruta, marrubū, absinthium, fauina, & huiusmodi. Aboali autem phle- botomia saphenæ, uel venæ, quæ sub poplite est: ac vento- satio inguini prouocat menstrua, & fluxum hæmorrhoi- dum, & appositio sanguisugariū in pudico est cōueniēs.

Aboali ait. collyria ex bryonia, pane porcino, ellebo, pul- pæ colocynthidis felle taurino inuicta, & collyria ex opo- panace, ferapino, amianonico, vel puluere euphorbi cum succo ruta: cito infuso prouocat menstrua, & sanguinē ex hæmorrhoidibus: & leuiora eis sunt radix altheæ, foxniculi, siliamū, & foenugrecum. Et ex mediocribus viticæ folia & mercurialis, & herbæ confortatæ, & aloë supposita, ab- sinthium, & nigella, & rubæ tinctorum bibita, & super- posita, acquirunt. n. hæc omnia finiat in passionibus cor- dis, & aliorum membrorum, quæ ex retentione mensturoiū aut hæmorrhoidum, uel superfluo fluxum proueniunt sub- sequentibus aromatis notis & cordialibus, si Christus voluerit. Phylonium persicū descriptione filij Serapio- nis valer ad sanguinis eruptionem ex mensibus & hæmor-

rhoidibus: & pregnantibus quibus descendunt menstrua, & ventositatibus, quæ in matricibus sunt, & cōseruatem bryonē in ventre matricis. sed est ex vltimis, quia opta- tum. n. p. al. feminis hyoscyami al. ana. 3. xj. opij, terræ sigillatæ, ana. 3. x. croci. 3. viij. vel. v. euphorbi, spicæ, pire- thri myrræ, ana. 3. ij. calso. 3. j. gedoartii, & doronij, mar- garitarum non perforatarum, & muscā. ana. 3. f. mellis col- ati, & spumati quantum necesse est. potio sit pondus. 3. j. cū eo qd̄ cōuenit ex potibus: iūma medicinari est quidem.

Capitulum .xj. de cura passionum cordis ex re-

tentione mensturoiū in pregnantibus.

Dixit quoq; G. In conceptu oris stomachi nocetur nec mirum cū purgationes non exant, quæ fm lu- perabundantiam retundant ad stomachum, & cō- sequenter sumū mittunt ad cor: & causā est passio- nem dictarum, quæ rectificatione regiminis, & vsu rerum cōfor- tantium stomachum & cor emendantur.

Capitulum .xij. de cura passionum cordis ex rarefa-

ctione pororum cutis ex sua re diaphoretica per se vel ex balneo: vel exercitio.

Aboali dixit oleū myrrinum, succus citoniorū, oleū onphacinum de balauistijs, & rosaceum inuictum exterius stypticatam ac densitatem corporis poris acquirit rarefactis superflue. Et quibus resolutio corpo- ris occulta sensui manifesta cum sudore diaphoretico per se vel balneo exercitio superfluo euenire cōtingit, ex quibus passiones cordis dictas q̄ntq; euenire vidisti. Olei ex inue- stione nostra ad sudorem diaphoreticum. n. rosa. cum sti- piti bus imaturarum. 3. xx. lāda. balauistiū, ana. 3. x. gal- larum. 3. iij. cimarum myrræ. 3. j. Omnia cōquatur in aqua pluuiālī, lib. ij. quousq; ad .iij. partem reducat: deinde cō- lentur, & colaturæ addatur olei ros. lib. f. Et iterum vsq; ad aquæ consumptionem. Post vterq; oleum feruet, & eo ungatur cū opus fuerit, spina, pectus, pulegium, hyoscyōdria. Et emplastrum super extrema rasura cucurbitæ, vel mit- tatur in aquam frigidā, & da zuch. ro. aq̄ frigida, vel aq̄ seminum cōmuniū. Sed vbi frigiditas extoremor ap- paret perdurans: & pulsus debilitas, & corporis vniuersi a fortibus infrigidantibus abstinentum est. Fortis. n. dī- stinctio deiecit virtutem. Dixit Aboali. sed super poros cutis puluerem spicæ superaspergas: superasperges quoq; puluerem mastichuris, charabæ, gūmi arabici, quæ cōglu- tinando absq; infrigidatione contistant poros, & venarū orificia, humiditates & spiritus cōgregant, & a resolutio- nefacili verat, & viuificat virtute cum pane & vino de- mū cum cibis insipiantibus & stypticis nutriatur: prout infra dicitur et supradictum est. Nicolaus dixit ro. nouel la sudorē diaphoreticum retinet cuius recepta est. n. ro. lequiris zucha. ana. 5. j. 3. j. cinnamomi. 3. ij. 3. ij. & gra. ij. gartophyl. spicanardi, galangæ zinzib. nucis mus- Zedoaria styrcis, cardamomi apij, ana. 3. j. & gra. viij. mellis quod sufficit. loco autem mellis pōatur zucharam in hoc loco: & loco zuch. mel superius.

Cap. xij. de cura passionū cordis ex aere pestilentiali. I ex aere pestilentiali cōtingant docuit Aboali patie- tem ex aere in aerem bonum mutari: & de regione in regionē: quod si non ualeat mutet habitaculū suum. Sed si quidem accidat ex causa supercœlesti pestilentia ha- bitet in subterraneis locis. Si vero ex causa terrestri ha- bitet in domibus altis & rectis: et aerem cū aromaticis frigi- dis vel calidis prout eis expetit qualitas. Nutriatur ace- tosis, & aromaticis: ac in cibis viatur aceto, & potibus etiam. Inquit. n. Gale. aceto autem in cibo et potu viat a nocumento eius allecuratio. Dixit quoq; plures iam fa- nati sunt ex pestilentia magna propter consuetudinē bibē- di lutum armenum cum vino subtili permittit cū aqua ro. vt perducit ad cor. G. quoq; ait. Tria sunt quæ ho- minem a pestilentia preferant, vt impressione ipsius, vt q̄ corpus sit mundum: & bene transpirabile. Et q̄ aer re-

Oleum.

Rosæ nouelle cōposi- tio.

In. s. a. phorū. xxix.

Ris fandalis, & camphora, & flabellationibus, & ventis. Exercitia, fricatioes, calefactiones penitus omittantur. In iungatur quies corporis & animæ. Cibis fit ex prædictis: & electi ex solidis, et viscosis mediocriter tñ vt ex eis pos sit prægulare virtus, vt est panis, & sorbitiones factæ ex cō dro, oua tenera, & testiculi gallorum nutritorum ex lacte, cerebra porcorum sufficienter decocta ex albo iure cū pul bere coriandri condita. Fructus styptici, et ponici, vt ci tōnia, pira, forba, nespila, & similia non multæ quantitas cum nocet stomacho, licet humores inspissent. Pous aut tem fit vini aquosi infundati; & cum aqua lymphati in principio cibi accepti, & hoc propter dyscrasiam: propter syncopem autē fit calidum subtile, & aromaticū calefactū cum panē, vt cito reddatur propter materiam, & sit vini ni grum grossum & stypticum: et breuiter quæcūq; habent inspissare, ita tñ q; alterabilia sint per naturā. Cū vero natu ra sit debilis in alterando, & qualitas corporis minora ta: ex prædictis cibis dare opz parū, & sepe. sicut. n. in præ dicto modo caliditatis ipsarum paulatim est digerendū. & euacuandū: ita in præsentia paulatim est renuendū, & restitutum. Vigilia sint temperate. Somnus leuis nō profundus. Inanitiō superflua; & humidorū finz quan titatem assumptorū est vitilis; & prouocanda cum leniti uis, & lubricantibus ante cibum exhibitis & pōicis, post hac cum collyrio, & clysteribus leuibz. Sed humorū, & humiditatem euacuatio seu resolutio est prohibenda om nino. Inducatur ad gaudiū temperatum: vel remissum, & letitiam, & spes futuræ salutis. Conuertitur viterius spe cialis ad accidentium correctionē: quæ sunt plura sūm plu ralitatem membrorū compatiētium cordiū dictū est. Primo viciniorum ex propinquo: vt spirituum; & supe riorū atalium colligatorum eis: quorū curam superius ha buisti, & inferiorū naturaliū viciniorū ex lōginq; quorū passionum Christo duce infra ponemus auxilia. Deinceps rememorabimur cōpositas medicinas proprias, & exper tas ad ægritudines cordis dictas sūm vnamquēq; causarū ipsarum superius dictarum incipientes a confortantibus, & primo ab odoramentis eo, q; rescoldendo spiritus con fortant citius. Inquit. n. Gale: cui celerius vult reinte grari, reintegratur odoribus.

Capitulum. ij. de medicinis simplicibus, & cō positis ad omnes passiones cordis.

Galenus ait. ad primā autem olium reddamus nunc sermonem ægritudinū, qui similibz innascitur.

Est autem mala hæc cordis cōplexio talis. Et sub dit ostensum est. n. in secundo huius libri. I. terapeutices, q; necessarium est genus ægritudinis huius videlicet medico ad sciendum. Et illud quidē, quod plurimū est contingens vt superius dictum est plerūq; legit. Cum. n. non fit bene terminabilis in corde ipso: sed plurimum existētibz cum calore, & spiritu ad totum corpus oia membra legit lesio ne principij ac euerfione euectisq; proprie cuiuslibet mem bri. Proinde necessarium est inuestigare nunc, vt oportu ne sanetur, & methodo quæ est ita dicta non a medicinis simplicibus dictis, & cōpositis, quæ sequitur incipit. Odoramentum calidū confersens passionibus cordis a ma la complexione frigida causatis. R. balsamum vel maio ranā, folia citri, & pomii eius, & irora vino, et superaspe ge pulueri garo. aut inuolue bursam scarlati in eis, & odor entur. Aliud frigidum cōferens passionibus cordis a ca lida dyscrasia causatis. R. rosarum, fandalorum, margari tarum cymarum myrti: si irrorentur aceto, & camphora: & qñq; irroratur parum vini odoriferi. Et ex similibz est aqua ro. sola. Aliud calidum fit ex gar. nu. musc. cypero, thure, solijs lauri, & gallia musc. cuius odore epileptici ex citantur, calamentum iris, et alharum, quæ cum irroran tur aceto, & odorat syncopasus sanatur. Et ex illis est po num confectum ex eis, & ambrā, & musco, prout in foda dictum est. Et gallina asā cū illis frigida et odorata. Et aqua

Rorum arācorum & citrorū. Suffumigationes fiant in fri gida causā ipsarum ex confectioe hieræ quam Nicolaus in antidotario suo descripsit. Ad idem facti suffumigium ex auculis cyprianis quæ sunt. R. ambræ. 3. ij. ligni aloes. 3. ij. musci. 3. ij. carbonum de palmitibus vitis, gummi arabici. ana. 3. ij. gallia ma. & lignum aloes conuertantur in car bones: & cum aqua ro. dissoluantur omnia simul & glu tinentur, & informetur auicula: quarū vna super prunas ponatur & suffumigetur camera. Et sunt quæ suffumigæ ex ligno aloes madafacto in vino solum, & est bonum & suauē, cuius odorē diligunt principalia, sicut dixit Aboaz hi. Alię fieri possunt ex prædictis frigide ad eas ex causa ca lida. Sunt autem nō frequenter approximadæ, et proprie suffumigia: imo rato scit supra in foda te fecimus scire. suffumigia. n. repleti & dissoluti cerebrum inflammando ipsum, & spiritalia oia cum superfluum. Inquit Heben Mes. syruxi ex inuentione nostra de succo acetoso, & suc co macianorū, & de succo alleuiæ conferunt pulsi & tre mori, et oibus passionibus cordis calidis et propriis. Et ex illis est syruxis acetosus diarthodis. Passionibus vero eius frigidis, & canisatis ab oppilatione, seu repletionē recepta culorum ab humoribus grossis, & viscosis difficilis eradi cationis oxymel simplex & squillicum. Itē trochisci de camphora ad pulsum cordis, & tremorem calidi, & febre extinguunt, & confortant descripti cō Almanforis. R. spo dii feminis cucumeris & citruli, scariorū, portulacæ ro. fan dali albi, ana partes æquales, & pro vno quocq; pondus ex quibus cum succo macianorum cōspersis et croci. 3. ij. fiat trochisci aut. f. de quibus quæq; die tribuatur vnus vsq; ad duas hebdomadas. Item lac de quo extractum est bu tyrum est fortius. Item pruna nutrita aceto, vel agresta sunt cibis conueniens. Item trochisci de spodio ad pul sum tremorem, & syncopem ex caliditate fluxui, et colly riam passionē melancholiam, & tremorē fīm idē. R. spo dii. 3. x. rosarum albarum. 3. ij. feminis acetosæ. portu. gra norum coriandri infusorum in aceto, & torrefactorū myr tilloz, ana. 3. vj. pulpe sumach. 3. ij. p. amyli asse berbe ris galangæ, ana. 3. ij. margaritarum corallo. rub. añ. 3. j. ofi de corde cerui. 3. ij. fandal albi. 3. ij. gummi arabici. 3. j. f. confice cum succo agrestis, & da cum aliquo rob stypti co & succo buglossæ. Item myroba. condui sūm modū nostrum. Item trochisci muscati, & de xyaloale confecti eis ex causā frigida, quorum cōfectio est sūm eundē. R. masti. spicę, xyaloales, cinnamo. gariophyl. gallia mu sca. cubebe, cardamomi maioris et minoris, corticis citri, oium pondus aut. 3. ij. ex his oibus cū vino odorifero asper so fiant trochisci. Conferunt etiā syncopi magnæ & par uæ. Potio confortans cor, & tremori, & syncopi calidæ & frigide. R. buglossæ puluerizata, aut. 3. i. temperata ad frigidam cum vino, & ad calidam cum aqua ro. & da ho ra somni noctibus continuus. Item gar. masculorum pul uerizatorum. 3. j. sumach dissoluta in. xij. aut. lactis dulcis in ieiuno. valet ad frigidam. Item iheria ca. mihradura, confectio de musco dulcis, & amara emendant cordis fri giditatem & humiditatem cerebri & stomachi, & con ferunt passionibus eorum frigidis. Diambra quocq; ele ctuarum de gemmis. Confectio de xyaloale, confectio quoque alchemis, & electuarium farborę quorum de scriptionē in antidotario nostro posuimus. Et ex exper tiis secundum nos est, vt assumatur cor porci, sicut assu mitur de thorace eius cum sanguine suo, & ex gar. ma sculis pomocetur, & assetur sufficienter lento igne: de inde comedatur, & superbibitur vinum subrubrum clarum, odoriferum, temperatum, & lymphatum cum aqua buglossæ, valet autem ad passiones cordis frigi das, & calidas cum aromatis frigidis, vt sunt rosæ, fandalī, magazire, & vino albo superbibito cum aqua rosata lymphato. Et confortat cor a proprietate nutriti. Dixit Aboali. Cerebrum hois, cerebrum galli, pulmonē

Mes.

G ij

Auicula
cypriarū
sūt hoc
modo.

Docu
cuntū
Syruxi
cordia
les.

Trochi.
de cam
phora.

Trochi.
de spo
dio.

Trochi.
muscati

Potio
confor
tans cor.

No. istā
exper
ietum,
decorde
porci.

Modus
cibandi

Odora
mentū
calidum

Aliq; fri
gidum.

Aliq; ca
lidum.

mamillæ: & est facis temperatum cōfortans naturam mamillarum, & oī dyscrasie confersens. Item. **m.** amygdalarum dulcium, pinearum, & festucarum, farinæ granorum viridium, iurule & fecalæ, partes qualesiterantur & conficiantur cū butyro & sunt placentulæ de quibus omni die mane, & sero sumat vnā, q̄ sit quantitas oī vnꝰ.

forbitio

Sorbilio facta ex succo felle cum frumento decocto, & melle facit exuberare lac fm inuentionem nostram. **Medicamen** valde bonum faciens exuberare lac. **m.** feminis anethi. 3. ij. feminis mandragoræ, se. porri, ana. 3. j. se. fenugreci, & se. felule. ana. 3. ij. Totum cum succo fœniculi, & melle butyro miscerantur i & in potu sumantur. **Æ** stimolare verbī causā diminutionis sit ex peccato sanguinis in quanto, et qualitate frigida. Item alia confectio impinguiat nostra faciens lac, et sperma exuberare. **m.** mugra q̄ nucis meriden, & been, & doronici, & draganthi se. papaueris, charabæ, ana. 3. ij. ter. & pulueriza, & frige cum butyro frizione leui cum duabus eminis paruis fauich tritici, & mina vna zuchari mensura, & mina vna parua, de ea sumatur omni die. 3. xxx. post q̄ decoquatur cum duabus lib. lactis, & projice desuper de butyro quātum necesse est: & forbeat, qm̄ bonum & rationale est. & est expertum in complenda tua iniectione, si confidis in Deo. Suffus ad impinguiandum faciens exuberare lac, & sperma. **m.** ciceris insuli in lacte vaccino, aut ouis exiccati. 3. l. triti qd̄ ablutum est multoties, & exiccatur. 3. xxx. tritici, & hordei tritiorum, et exorticatorum ana. xxx. amygdalarū dulcū, exorticatorum. 3. j. papaueris. 3. ij. panis de silamo tritici, et exiccati. 3. xl. zuchari tabul. li. j. terantur & dentur omni die ad forbendum. 3. xxx. post q̄ decoquatur cum lacte aut aqua fursuris, vel amyli, & proficiat in ea q̄ decoquitur. 3. j. cimini. **Electuarium** quod auget sperma & lac. **m.** se. l. radici arboris, quæ dicitur liburnus. se. naponum, ceparū, radici sparagi, fecalæ, pinearum mundatarū, festucarum amygdalarum dulcū, auellandarum, zinzibæ, piperis albi, ana. partes æquales. Terantur conficiantur cum melle, & butyro, & cū lacte nouiter mulsio: faciantur omni die quātitas. 3. ij. **Abo.** dictæ agnus castus est de eis, quæ multiplicat lac, & minuit sperma a proprietate. Idem confectio medicaminis multiplicantis lac. **m.** feminis napi, esule, raphani, porri, cepe, fœniculi, farinæ ciceris, ana. partes æquales. Sumatur, ex eis puluis maie & sero: comedatur post ipsum cicer insulum i lacte, & superbibatur lac ip̄m. **Notum** diminutionis lactis, quod infanti prouenit est diminutio alimentī. Cuius augmentum dupliciter sibi necessarium existit: corrigit et emendatur aut per inuentio nem alterius nutritis sufficientis, quæ eligenda est conditionibus debitis quas fusiūti. Quod si inueniri non possit animal magis simile homini loco eius inueniatur, ex quibus esset sus, cuius sanguis est sanguini hoīs magis proportio nalis, & caro magis similis fm Gal. sed quia indocilis est, & imunda abijciatur. **Eligatur** ergo, quæ mitis est, et munda, docilis, & fauif. i. capra cuius lac est mediocriter consistens. **Et** nutritur bonis pascuis, & lactetur ex ea. q̄ si ipsa nō possit haberi, habeatur lac eius, & eo imisso in ore suauiter nutritur. Item administrabz ex iussulis ex vitellis ouorum cum mica panis, & iure carniū lacte amygdæ, amylo, et pulmentis ex farina tritici, vel similia bene ablutē, vel fabarū, vel cicerum: aut ex carnis bene tritis cibetur. Et potetur vino bñ lymphato in quo myca panis referenda. His enim ad ætatem dentium plantatiuum in qua dura mandere potest conuenienter perducere cum auxilio eius, cuius dispositione omnia vegetatur, et vermis interclusus in lapide recipit nutrimentum.

Mistura

Confe. Glop.

Puluis.

Electuarium.

Confe. crio. Auicē.

Capitulum secundum de exuberatione lactis
& eius cæcatione & corruptione.

Exuberatio lactis nocumētum matri proueniens est multiplex. i. cæcatio seu coagulatio lactis in mamillis, apostematia, & vlcera. Cæcationis seu coa-

gulationis lactis in mamillis duplex est causā materialis. & efficiens. **Materialis** est lactis exuberatio in eis. **Efficiens** autem est caliditas mamillari siccitate coagulans, & condensans, aut frigida spissitudine congelans proprie fm sententiam Abo. **Prima** causā cōcomitantur infirmario caliditatis mamillarum, & plurimū febris grauitas, & dō lo capitis cum turbatione mentis, quādo corrumpitur.

Inquit Hipp. mulieribus quibus ad mamillas sanguis cōuerter manā significat grolitres fe tumor, & grauedo mamillarum, et partium circūstantium, quam dispositionem vocant mulieres cōiter pilum descendisse ad mamillas: quod declarat exitus eius apparentis ad sensum, qui sanationis est causā: quod nō impossibile uidetur cum dicat **Aristo.** in de generatione a alium: q̄ in sanguine pilus est vel sic licet pilus: quo ablato sanguis non cōgelatur sicut testantur coci. **Secundā** causā concomitantur grauedo frigidas mamillari, & partium circūstantium cū pigritia & lassitudine. **Cura** huius ægritudinis est duæ res. **prima** respicit causā: **secundā** effectū. **prima** est duplex. una respicit causā materialē, alia efficiētē. **Prima** est prohibere lactis exuberantiā, cuius curam superius cōprehendere habuisti. **Exempli** gratia fit cum diminuentibus sanguinē, & deriuantibus a mamillis, vt est phlebotomia: saphenæ primo, & venotomia crurū, & phlebotomia basiliæ secūdo: & cū diminutione cibū quātiat, & quātitate, & naturæ frigida & sicca, vt sunt milium, panicū, lentes, & caules, & herbe cum aceto, vel acetosis decoctis, & semen canabis, & breuiter cum conuersione ols regimēnis ad frigiditatem & siccitatem, & cum exterius applicatis, repellentibus sanguinem a mamillis: non tñ excedentibus, quæ frigiditate & stypticitate multa: ne repellant ad cor, quod propinquū est. **Quapropter** in eis debet esse remissio, vel temperata caliditatis mista. **Apocristica.** n. pecto ri approximari prohibuit **Gal.** licet in ægritudinali dispositione loquatur: & ex illis est epithematio panium pectoris circūstantium mamillis cum oleo rosa. conuassato cum aceto, sandalo, spodio, coriādo, vel myrrha. **Emplastratio** cum planta cicuta contrita cum suo semine prohibet lactis exuberantiā & mamillarum augmentum. **Quæ** vero respicit causā efficiētē, & effectum, qui est insipissatio, coagulatio lactis in mamillis, vt dissoluatur, & educatur ab eis conueniunt. **simul.** n. alterantia causā efficiētē lac insipissatū dissoluit et educunt. **Ingt. n.** Abo. **Que** coagulatur a calido, dissoluitur a frigido: et quæ congelatur est frigido, dissoluitur a calido. **Si ergo** insperis cæfectionē a calido, ministrabis primo super mamillas oxyrodinum simplex, vel mistū cum succo solaihi, in aqua coriandri in modum epithematis. deinde lenticulas in aceto decoctas emplastrabis. **Et** res manifesti iuuamenti, quā multoties sum expertus, est emplastrare mamillas cū portulacis cotutris, sicut accipiuntur, et multoties innovare, prohibet. n. cæfectionem & putrefactionem, quæ timetur ex ea. **Si** vero a frigido epithemabis mamillas primo cū aqua calida decoctiois melliloti. qm̄ liquefacit ipsum, vel cum vino quod coagulata dissoluit interius, et exterius proximatum. Deinde cum succione facta ore mulieris infans seu catuli, vel ventio si expressione, vel resolutione, vt dissoluatur lac educatur. **Et** ex eis, quæ ad hec experti sunt est oleum oliuarū epithematum: ita q̄ non tangat papillam, facit. n. egredi totum lac, quod descendit in mamillas: & nō facit amplius descendere fm **Aristo.** **Et** ex eis quæ resoluunt ipsum lac est epithematio cū succo mentis, & aceto, & salis gemmæ addatur. 3. j. **Et** ex eis expertis est epithema, & emplastrum cum succo apij, & mica panis, cymino nabati: qm̄ dissoluit omnem tumorem mamillarū.

Oxyrodinum in materia calida. **Emplastrum**

Epithema i cau fa frigida.

Oleum ex pertum.

Lactis sanioficia re: prohi bentia.

balsamita, foenugreci. Et si expedit, abrotani, castorei, lili, myrrhe, aloes: accipe partes aequales, contere, & confice cum oleo & melle. prohibent. n. putredine, & resoluunt curationem. Et ex oleis est oleum de lilio narcisi, & de cofto inunctum. Item emplastrum de menta prohibet curationem. Linimentum aperit opilationem ventris, mamillarum ex lactis coagulatione in mamillis. & lubricis terrestres: contere, & lini cum oleo de lilio. Item alium. & myrrhe quantum vis, & tere. dissolue in aqua calamenti, aut farinae cicoris, foliorum lauri, apij, cymini, nabati, aut aqua virgae pastoris, & epithema. Coagulum & proprie leporis sumptum cum vino lac coagulum dissoluit & liquefacit. Sal & mel intus & extra approximata prohibent, & dissoluit coagulationem lactis vbiq. Sed dies. Fili quid est coagulum: & nunquid, oia animalia coagulum habent, & nunquid coagulum stypticum sit: & quare contraria agunt. Ad primum dico auctoritate Blabin Aboa. in suo libro, quod coagulum est arabice appellatum amphacha, & est superior venter aialium parvorum lactantium. Et est substantia alba inuenta in ipso ventre qua coagulatur lac et norum est. Et secundum Papiam dicitur a cogo cogis eo quod cogit lac coagulari. Et secundum Aristoteli coagulum est substantia in qua est calor spiritualis adiutus & confortans lac. Lac. n. est vna de rebus maxime alterabilibus, sicut ponit Gale. & propter heterogeneitatem substantiae suae, & sui caloris paucitatem. Vnde ponit Gale. quod oportet: aut in primo loco esse. & mamillam, aut in corpore aialis ipsum recipere debetis sine intermedio temporis esse, sicut semen, & pro tanto indigeat aliquo quod ipsum iuuaret, & confortaret. & in corpore aialis quod ipsum recipit, & extra corpus cum ad usum aialium recipitur, & mulgetur. In corpore aialis quod recipiens ipsum. Nam infantis corpus proprie, et naturaliter recipiens dum lacte nutritur primo recipit ipsum in stomacho qui est substantia nervosa frigida, & contineat debilis propter humiditatem aetatis, sicut ponit Gale. Et ipsum lac quo nutritur frigida est substantia fluida, & liquida: & pro tanto non potuit in eius stomacho bene, & sufficienter retineri, donec digeratur & nutriatur: propter quod natura nostri corporis magis operatur, & summa aia, quae videtur semper vniuiscitulis enargiorum corporis vtilitatem vnde expellere, sicut ponit Gale. in superiori stomacho talis aialis, quod est lacte nutritum, dum lacte alitur ordinat talem substantiam coaguli, quae est, ut patet ad sensum, ad ipsiusmodum, & albedine caseitatis accedens: & quae suam desiccationem confortat retentum stomachi & villos eius: & sua coagulatione appropriat, & ingrossat substantiam suam liquidam fluidam lactis quatenus possit sufficienter teneri ibidem: donec perfecte digeratur, & sua caliditate ignea forti calefaciendo substantiam adiuncti digestum necnon sua operatione liquefacta, & dissoluta complexione nouum quod ex lactis coagulatione, & conuersione in stomacho provenit in via prouisionis prohibetur: & hoc, ut dictum est, in corpore aialis quod ipsum naturaliter recipit ad sui nutrimentum. etiam causa extra corpus ad usum aliquem recipit, et mulgetur coagulatione, confortante, & conseruante sibi debilem calorem, & suam substantiam heterogeneam. vnde facile permuabitur, ut non facile permittitur, et corrumpatur. Talis declaratio potest haberi, & eligi ex dictis Aboa. secundo canon. cap. ij. & Auerro. colligit in v. Et ex his potest patere ad secundum tertium & quartum questum. Ad secundum questum dico, quod qui lacte nutriuntur, dum lacte aluntur, & sunt parua habent praedictam causam: qui vero non nutriuntur non habent: quia natura eorum est minus humiditas. vnde retentia eorum est fortior, & eius digestiua: & quia cibis solidioribus, & stypticioribus, seu ipsiusmodi vtiuntur, & crudis. vnde non indigent coagulatione, & per haec potest patere ad tertium questum. Ad tertium dico quod proprie stypticum est frigidum & siccum, sicut di-

citur quarto de simplicibus medicina. licet aliqua calida styptica sint, ut infra patebit: dicitur. n. a pontico, sed magis & minus, ut ibi Gale. & Aboa. in secundo de coagulum esse sit calidum, & sic igneum non potest proprie dici stypticum. vnde dicit Blabin, quod non est eius intentio, quod stypticum sit calidum proprie intelligendo virtualiter, & potest aliter: licet sit habens in se qualitatem passivam stypticam. licet tamen: sed accipiendo stypticum effectum prout stypticum habet retinere fluxibilia, & coadunare, vel constringere laxa. dico quod coagulum potest dici stypticum. Nam fluida inspissat, & subtilia ingrossat, et laxa membra constringit: & hoc a sua proprietate: sicut ponit Aboa. & Auerro. in v. ubi ponit quod fluxibus conuenit videri, quorum cause sunt igneae: & hoc est ad proprietatem. Item quod postius supra ventrem puerorum ad proprietatem retinet fluxum ventris ipsorum faciendo operationem inspissandi, & ingrossandi humores ipsorum. Sedat complexione calida & sicca ignea habet subtiliare, spissa liquefacere, & dissoluit congelata: sic contraria operatur. propter quod patet ad vltimum. Sed videtur quod non omne sit igneum: quia licet esset omne acutum, quod Aboa. videtur ibidem innuere cum inquit. Non administretur quod ex coagulo est acutum: ubi necessaria est contritio. Si per hoc videtur velle Gale. quod aliquod coagulum non sit acutum, quod est contra Abo. ibidem cum dicit. Omnia coagula calida, & sicca ignea sunt. Ad quartum dico, quod oia coagula inquantum talia sunt calida, et sicca ignea, sed prout possunt differre secundum differentiam aialium: quorum sunt species, et aetate seu tempore vnum est minus calidum acutum alio sicut leuis, uris, & antiquatum dici potest acutum respectu coaguli agni, & hoc debet nouiter acceptum: & id non est acutum.

Cap. iij. de asparibus mamillarum & earum ulceratione.

Apostema mamillarum est notum. Et est aut ex infusione rheumatis: aut ex impotencia conuersionis proprii nutrimenti: quorum duorum modorum causa sunt generaliter notae: propter id quod in cura asparibus generali infra dicemus. Specialiter autem est, ut plura sunt ex superfluitate ipsius: ut ex lactis exuberantia sicut monstrauimus in capitulo de cura pericunomoni. Conueniunt enim hic duo membra pulmo, & mamilla nutrimenti speciei: quia ex sanguine nutriuntur, & in raritate & spongiositate substantiae nutrimentum superfluitat ipsius, & humiditatem transmissa colligunt. ex quibus ea apostemari contingit & in tumor excolli. Est. n. lac superfluous nutrimenti mamillari. Ordinauit. n. sapientia, quod sanguis transmittatur ad ipsas plurimum si sit pro alimento necessarius, quem conuerterent in proprium alimentum. et quod superesset pro fecus nutrimento reuerteretur conuertendum in lac quod est magis sibi proprium propter conuenientiam in materiam eius. sanguinem menstruum quo nutriebatur in vtero. Inquit Gale. omne membrum generatum humiditatem habet superfluum quod sibi ad alimentum sufficit propter necessitatem aliorum membrorum generandum vel nutriendum ab ea: quod quare magis quod aliud habeat, soli Deo est ratio referenda. Cum ergo superfluum sanguis ad mamillas transmissus, & in lac conuersus non mulgetur ad nutriendum fetum: vel aliter non educitur remanens in eis calefactus: vel algoratis caseatur: & mamillas in tumor eleuat, & generatur apostema: quod quid est ad sensum cognoscere per suam essentiam quam tibi sua notificatio manifestat. Est autem secundum Gale. apostema tumor preter naturam quo membra magnitudine deficiunt ab eo, quod est secundum naturam. Et si quidem sunt ex rheumatis infusione signis cognoscere huiusmodi ex dispositione. Emittentis, & recipientis. Mittentis si sit totum corpus ex passione eius. Licet repletio ipsius signis plethorae, vel cacochymiae, quae sunt nota, vel si sit aliquod ex membris principalibus cerebri maxime, cor, hepar & matrix ex particulari agitudine ipsius. Et signis repletio ipsius recipientis. s. mamillam.

Problema de coagulo

In fluxu ventris puerorum

Conuenientia pul. & mamillae

Apa fm Gal.

erificetur & alteretur. Pilulæ præferuantur ab impressio-
ne aeris pestilentis s'm descriptionē. Aboali. ꝑ. aloes, cro-
ci, ana partes æquales myrtæ partim, mediam confice cū
aceto, & da oī die, 3. j. sunt. n. experte & sang.

Capitulum. xiiij. de cura passionum cordis
ex calore contingentis.

Isaac ait. Si ex calore quales passiones incurrat, abij-
ciantur putrida, & mudentur foetida aer fiat euentabi-
lis & odoriferus. Ministerur calida vel frigida prout
inuitat necessitas, sicut te scire fecimus supra de cura veri-
ginis ex vapore foetido.

Capitulum. xv. de cura passionum cordis ex mor-
su venenosorum & assumptione veneni.

Inquit Aboali. Morbis ab animalibus venenosus: & eis
qui sumperunt venenum subuenies cum vomitu festi-
nante: deinde lac vel butyrum s'il calidum sit venenū
da. Si vero frigidum, aliam seu confectionem eius diamu-
scum, vel alia ministrabis. Et si contrarium a substantia.
mythridatum vel theriacam, & lutum sigillatum: prohi-
bet penetrationem eius ad cor: extra corpus expellit cor
cōfortando. Deinde consideretur cuius generis sit: & ei p-
pria medicina curetur. Serapionis vomituum ad eos qui
sumperunt venenum et morbi sunt ab aialibus venenosus.
ꝑ. las indi. charabæ baurach, ana partem. ꝑ. iteratur & des-
tur cum aqua mellis. Modus gargarismatis quod expertus
sum. dixit. G. In lepore marinos & cantharidibus sum-
ptis educes ea vomitu statim: & iam expertus sum ipsum
morsum canis rabidi cum vino, & liniui cum ipso morsum
vipere cum aceto, & posui super ipsum post linimentū so-
la s'cordeon, vel centaureg. Pilula contra omne venenū
sumptum: & contra morsum cuiuslibet animalis veneno-
si. ꝑ. terræ sigillatæ, luti armeni, ana. 3. ꝑ. Confice cū su-
co cyperi & vtere cum oportet.

Cap. xvi. de cura passionū cordis ex timore cōtingentis.

Si ex timore perterriti tales passiones incurrant indu-
cantur ad securitatem & gaudium cum ampliōne
aeris, & claritate, & aspectu viridum & picturarum
placibilem, & cum fabulis & cantilenis placidis, & sua-
vibus ac leta sociorum & amicorum societate ac delecta-
bilium personarum vigilent, quæ leta sunt narrent & blā-
diantur atq; mulceant. Fricrentur et poterant vino & cibē-
tur electuario de musco dulci & gēmis: & aliud addit ex
solutis ex gaudio frigidis, & stypticis mitigantur, & cor-
dialibus cibis frigidis nutriantur, & viscosi cum mistio-
ne xyloaloes, & occupentur somno.

Capitulum. xvij. de cura passionum cordis ex
labore: & accidentibus animæ.

In secun-
da apho
rif. 47.
Hippocrates inquit in apho. In omni motiōe corpo-
ris cum ceperit quis dolere, statim quiescere reme-
diū est. Quod generalitē Gal. ait in motiōe ani-
mæ etiam locum habet.

SVMMA QVARTA

sectionis primæ secundæ par-
ticulæ continens capi-
tula quatuor.

Prologus.

Hæc omnia quæ sunt dicta & simplicia & cōpo-
sita sunt de genere medicinarum, quibus sanabū-
tur cordis egritudines omnes, si Christus volue-
rit. Subsequenter s'm præmissum ordinem pro-
cedere expedit ad medicinas ægritudinum partū forinse-
carum pectoris, quæ mamillæ dicuntur: quarum substan-
tia glandosa est alba, & spongiosa in se plures cōtinentes ar-
terias, & venas ipsas cum matrice continuantes. Iuamen-
tum quarum ad quod eas in matribus sapientia generauit

est ad perfectionem decoris vt aliqui dicunt. Et tamen nō
sunt in matribus verę mamillæ: sicut nec mulieri sunt veri
testiculi. Sed æstimo ad hoc factas fore vt sua spongiosita-
te colligant humiditatem lactis consimilem: non tñ verum
lac, sicut in hirco qui lactauit, inuentum est. prout Aristot.
in de historis aialium dixit: & hodie in viris humiditate
abundantibus est videre ac cordi propinqua ad contem-
perandam eius siccitatem ad quod forte humiditas hepa-
tis, & cerebri propter eorum distantia nō sufficit: nec etiā
humiditas aeris inspirati sicut eorum frigiditas ad eam
per adum caliditatem ipsius: nec etiā humiditas sanguinis;
et tempus generati in ipso: et si sint ei magis propinqui eo
q' siccitas essentialis i ipso a calore suo motu effectū seu
per exercitū, vt. p'inde multipliciter humectantibus eggre-
at quibus prout vitæ conuenit cuius est principium valeat
temperari. Cum. n. vita per calidū, & humidū consistit, in-
dignit cor vitæ principii calidum & siccum existēs pro-
pter morum necessarium vitæ cōtemperantibus pluribus
sug siccitatis excessum q' caliditatis: licet hec eo sit maior
& etiā essentialis: tum quia humiditas est minus actiua
q' frigiditas: tum quia multa remissio siccitatis i corde est
magis cōtinentis vitæ, vt consistat in ea q' sit multa remis-
sio caliditatis, cū sit formalis in ea: & proinde magis pre-
iudicialis est vitæ. Absq. n. caliditate multa ipsius vita ef-
se non potest: abq; siccitate vero multa & cum tempe-
rantia in passiuo cor esse possibile est. Iuuamento ve-
ro ad quod illas in feminis generauit, existit ad lactis ge-
nerationem quo nutriatur infans de viro prodens vixq'
ad tempus productū iam dentium in quo mandere du-
ra possit, ex mensuris nutritiū ipsum in viro: quibus
cum careat mas, lac non generat q' mamillæ videatur ha-
bere: habet enim sed non sic. sicut mulier. Cui iuuamento
q'q' accedit noucumentum: quod tripliciter fieri cōtingit.
Diminuitur enim, aut auferitur, aut corrumpitur hoc pro-
pter respectum ad speciem, & infantem pro cuius alimen-
to lac generatur. Sed per respectum ad matrem noucumen-
tum talis actionis exuberantia lactis esse dignoscitur vt in-
fra patebit, cuius quid noucumentum euentus est ex ægri-
tudine earum propria, vel ex cōmunitate propria simplici
& composita: & simplici complexionali primū cum ma-
teria cum sanguinis superfluitatem recipient ad lactis ge-
nerationem, vt dictum est. Et quia debiles sunt, rarę, & fri-
gidæ: ac menstrualis, & cōmuni & composita, vt apostema-
te. Ex cōmunitate autem ad alia mēbra corporis, & pro-
prie nutritiua: & maxime ad matricem aut ad corpus to-
tum, & s'm hoc ista quinta summa secundæ particulæ cō-
tinebit quatuor capitula.

Capitulum primum est de diminutione lactis.

Capitulum. ij. est de exuberantia eius, & de caseatione la-
ctis, & de corruptione eius.

Cap. iij. de apostemate mamillarū, et de earū vlceratione.
Capitulum. iiii. de earum magnitudine.

Capitulum primum de diminu- tione lactis.

Inminutio lactis, & eius exuberantia notæ
sunt: est autem lactis diminutio contraria
exuberantioni eius non solum in specie, sed
etiam in effectu. Nā prima nocet foetui, &
non matri: secunda vero matri, & non fo-
tui: vtraq; igitur est corrigenda: & contrariorum contra-
rie sunt causas, & contrariarum causā contraria sunt si-
gna & curæ. Proinde correctio vnius erit per correctio-
nem alterius declarata. Et quia diminutio ablationi cōue-
nit in genere causæ, & differt in quāto ipsius. ideo per cau-
sam diminutionis curam ablationis comprehendere ha-

millarū, quia sint quibiles, quod ex defectione operationum ipsarum cognoscet. Et quia frequenter parti consuevit rursus, & ex caliditate, & dolore ipsarū trahente. Si vero sit ex impotentia conuersionis cognoscet ex mutata qualitate ipsarum: quam tibi malitia ostendit cōplexionis: quæ in essentia virtutis efficit nocuumtum cū priuatione signorum repletionis totius, & partis: & absq̃ exuberantia lactis aut ex signis repletis vbi cacochymia aut ex vtriusq̃: sed si quidem exuberantia lactis fiat, causa est tibi manifesta. Curatio autē apostematū huius completur, vt in cura catarrhi diximus cum euacuatione extenuati dicta: & cōuersione regiminis ad excitationem, & cum dyserasia mēbri, & humoris peccantis correctione. Et est duplex. vna est dum est fieri. Alia dum iā factum est apostema. Prima est cōposita ex preseruatiua & curatiua, & est vt prohibeatur materia colligi in ipsis: & quod collectum est resolui. Primum completur cū euacuationibus repletionis totius, & partis mittentis, & cum deriuatione eius q̃d superest, & confortatione ipsius, vt non regeneretur, & cū apertione ductuum: vt si quid regeneretur per ductus cōsuetos expellatur: & cum constrictione viarum per quas fluere consuevit si est possibile, & cum confortatione mēbri recipientis. f. mamillarum: vt non recipiatur, sed repellatur nec trahant & generent: & hęc cum alternantibus malitiarum cōplexionis earum, & substantiam inueniuntibus. Et illud fit cum medicinis contrariis dyserasie ipsarum, & stypticis habentibus missionem aliarum substantiarū, vt est epithema ex aceto & oleo rosæ vel ex melle cū aqua rosarum & myrri, & cum prohibentibus exuberantiā, & cōsationem lactis, quæ hic habuisti. Quod autem collectum est deinde resoluiatur, & sit cū temperate calidis anodynis notis cum stypticis miltis. Est. n. ut supra dictū est: membrum humidū multā recipiens humiditātē, & superfluitatem, quæ si non repellatur, vel etiā resoluiatur cito perducunt: & frequenter ad cancrū. Et ex conuenientibus est, vt radix asphodeli emplata cū siccæ vini. Cū vero iam factū est cura est: vt pro posse studeas ipsū soluere cū predictis calidis anodynis, quæ hic superius habuisti. Quod si non fit tibi possibile, & veniat de debullati vacæ rete opz inaniādo & sanatiū apertio, & apertū mundificādo cito, et exsicando, & vltimo cōsolidando. Quæ oīa supra de cura pleuritis, & peripneumonie tibi specificauimus, quæ per chirurgum ministrata sanabunt ab apostemate & vlcere, si Christus voluerit. Sequuntur medicinæ cōpositæ. Medicina prohibens fluxum rheumatis ad mamillā & apā calidum: et sedans dolorē apatis ipsius. s. sandali, spo dia, cacia, luti armeni, nil. ana. tere subtiliter, & dilue impera in aqua rosæ, & myrro, aceto, & succo solatri, & epithema mamillæ. est. n. ex iniectione nostra. Emplastrum. s. panis hordei cum fursure, & dissolue in oleo ro. & emplastra. prohibet. n. apā mamillarum. Itē fursur emplastrum cū vino madafactum, cōfert phlegmatico & ventoso rarefact. n. & resoluit. Emplastrum resoluens apostematā mamillā. s. farinæ fabarum, meliloti contriti, ana partes æquales. confice cum oleo siliāni, no, et emplastra calefactione precedente cum aqua calida. Item ex semine lini, & aceto fiat emplastrum. Itē aliud vltimè resoluens ipsū. s. panis contriti, farinæ hordei, & fabarū fenugreci, asseccati, & visci, añ. 3. j. vitellos ouum numero quatuor. myrræ. 3. f. croci. 3. j. Confice cum melle & emplastra. Aboali iquit. Ex oibus speciebus nu cum fit emplastrum apostematū mamillā in resolutionis via. Item emplastrum prohibens cōsationem, & apostematā. s. mentā, & contere et emplastra, prohibet. n. cā sectionem lactis, & sedat apostema. Ad idem. Portulaca emplastrata prohibet cōsationem calidā, & apostema in quo timeat purrefactio. Idem linimentum resoluens cā sectionem, & apostematā. s. aquæ siccæ, farinæ tritici, nigelle, siliis, ana partes æquales terantur, & dissoluantur in

aqua calamenthi, & foliorum latri & apij. Et oleo de lilio ex inuentione. Item aliud resoluens apostematā a cāsectione lactis. s. hyssopi, radicū apij, lenticularū integratū, foliorū althęe, asphodelorū añ. quantum vis decocta in aqua mellis albi & aqua, vino albo æquali partium: deinde cōfice cum melle, siccæ vini, ana partes æquales. et adde mentam tritā recentem, & in modū emplāstri mamillæ apostematæ appone. Emplastrum maturans, & infamians apostematā mamillarum. s. semi. lini, fenugreci, radices althęe & lili, ana partē. j. gūmi pini, stercoris capræ, ana. 3. j. Confice cum axungia porcinæ veteri, & medullis cruris vaccæ, & appone. Emplastrum aperitū apostematū saniatum. s. stercoris columbini, fermenti, & confice cū succo flāmulæ, & puluere cantharidarum, et vtire. Itē contere limacias cum corticibus, & appone. Item emplāstri: ex vrtica contriti. Item granum. j. arfenici sublimati: cāsectione imponere, & applica desuper. Item solū vnum herbe alcanæ coque sub cinere cum puluere cymini, & deinde ipsum aperit, & emplāstra. Item ex melle, anetho, & pice liquida fiat vnguentum in catia, et vnge. Vnguentū ceruos, & vnguentum ægyptiacum sunt mundificatiā sanie & putredinem apostematā & vlcercum mamillarū. Medicamentum expertum exiccans vlcera mamillarum. s. vini pontici, lib. x. & confice in eo sumach, lib. 3. j. gallarum immaturarum, lib. f. casie lignę. lib. f. vel gallarum cypresii, lib. j. Et dimittatur diebus. xx. deinde coquantur, & cōmoueantur cum ligno cipressi, donec minuat medietas: deinde cōmoueantur fortiter, & reducantur ad ignem: & calefacti sit leuis ignis. Et cōseruetur in vase vitreato: est enim bonum oibus vlcibus, quæ accidunt in membris mollioribus, sicut os, lingua, mamilla, testiculi, & emunctoria: & alia exiccat, & cōsolidat, & prohibet corrosione. Emplastrum ex farina cicercis cum aceto cōfert vlcibus canctosis. Et infusio decoctionis lupinorum cōfert corruptioni. Lutum armenum cum aceto prohibet abluitionem putredinis membrorum. Et virga pastoris cōfert apostematibus calidis vlciferis exoriationi, & vlcibus papillarum. Auellana alia masticata, & inuncta est sufficiens & experta. Quod si apostema non dubiletur, sed lapideatur: emplastrum de mucilaginis de meliloto appone, vel diachylon magnum & paruum, vel cerotum hyssopi, & cerotum diapente fm nostram inuentionem inunge. mollificat. n. & resoluit, & cōfert nodis & glandulis. Si vero apostema sit frigidū, phlegmaticum contere apij folia, & emplastra. similiter & chamomillam per se, vel vtrāq̃ misce. Cicer emplastrum cōfert apatibus glandulosis. Filius Serapionis. diachamach ad dubelhe & apostematā dura, & resoluit vtrāq̃. & est valde magnum inuentionem. s. tarafacon triam, siccam, & cribellatam. 3. iiii. fenugreci contriti & cribellati. 3. ij. mārathi cribellati. 3. j. misceantur & cōficiantur cum lacte recente multo, & oleo de lilio, & emplāstrentur cum eo & sanum est cum Christi auxilio.

Capitulum. iij. de magnitudine mamillarum.

De magnitudine autē mamillarum, & aliorum mēbrorum dicere postponemus vbi ad sectionē tertiam. vbi de medicinis, quæ sunt ad decorem, de ea generale capitulum faciemus, si Deus voluerit. Hic. n. specialiter dicemus. s. q̃ magnitudo ipsarum non est ægritudine: sed inter ægritudines numeratur: & proinde indigent medicina qua cōferuentur in paruitate, & prohibeantur a magnitudine. Curatio in duobus cōsistit. In quiete primo, & abstinentia ab obus dilatanctibus, & exidentibus ac trahentibus sanguinē ad ipsas, vt est motus fricatio balneatio. Secundo in constrictione cum aquis frigidis epithematibus, vnguentis & emplāstris & stypticis, & ponticis predictis hic & ligaturis: cum vero magnificat fuerint, minui non possunt, sed abscondi, & celsari, & illud cū diffusionē, & dilatione earum in partibus subastellarum:

Mam-
larū au-
gmen-
tū prohi-
bit.

& hypochondriorum, & constrictione cum camisia chor-
de lata stricta super eas contriti expedire videtur. Et ex his
quæ a proprietate operantur, est oleum vespertilionū inū-
ctum. prohibet. n. augmentum earum in puellis: & frictio
lapidis cum quo acuitur. Et itidem ex curantibus est testi-
culorum augmentū seu magnitudinem. Cataplasma utile
resolvens tumorem mamillarū, & corruptionem lactis.
¶ farinæ, sc. lini, farinæ lentium, ana partes æquales tempe-
ra cū oleo ros. & croco. Aliud Humaym. ¶ matribij,
ebulorum, foliorū papaueris albi, absin: hii rutæ cuscute,
ana partes æquales permisce tepida & appone. Dioscori-
des a idem. ¶ olibanī, masticis sc. absin: hii, farinæ len-
tium, ana. 3. iij. ceræ. 3. iij. olei ros. 3. vj. fiat vnguentum &
inunge. Linimentum extingvens ardorē mamillarum, &
tumorem delens. ¶ succi semperui, succi solatri, albu-
minis ouorum, & olei ros. ana partes æquales: quod nunc
frigidum nunc tepidū appone. Quod si deueniat ad vice-
rationem, chirurgi tūc auxilium inuocabis. Si autē tum or-
cum inflatione fuerit, tunc oia cum oleo ros. & aceto ap-
pone. Quod si ex retentione sanguinis menstrualis accidit,
phlebotomia ex sphenæ. deinde si expedit ex basilica, et
phlebica detur. Ad tumore in mamillis ex frigidis hu-
moribus a dhibe farinā fœnugreci cum succo apij, & ebu-
lorum cōmitio. Aliud. ¶ simi bouini recentis & capri-
ni, ana. 3. iij. succi marrubij, succi ebulorum, scis acetū, ana.
3. j. misce & suppone calidum. Aliud cōtra viuos ardo-
res & tubicundos. temperat. n. eos & obtundit aduaciam
eorum. ¶ mucilaginis psillij, acetū olei ros. & olei viola-
na. pōdus. 3. opij camphoræ, ana. 3. j. fiat oīum mistio cū
farina hor. & albo ouorum, & emplastra. Caue tamen a su-
perfluo, ne impellat ad antrum.

PARTICVLV TERTIA

sectionis primæ cōtinens summas qua-
tuor. Summa prima quæ est de me-
dicinis ægritudinum meri.

Prologus.

PRotulimus hucusq; personem nostræ mētis expli-
cantem conceptum in medicatione ægritudinum
membrorū deferuentium scripiui. In quo intēti-
ones, & modos curationis summauimus debite or-
dinādo: necnon inseruimus medicinas simplices, & compo-
sitas proprias, & expertas, quas primo philosophi rōne
& methodo inuenerunt: antiqui medici iudicio, & experi-
mento approbauerunt: & quas fm intentionē nostram ef-
ficaces vidimus opere, & effectu, prout Dei gratia inspira-
uit, qui illuminat philosophos, & medicos suos ministros
de celo creauit. Medicinam quoq; in terra de sua largita-
te produxit: per quos visitare, & redimeret plebem suā.
Et quia fm præmillum ordinem procedendo sequitur, vi-
deinde aggrediamur curā ægritudinum membrorum nu-
tricationis. s. stomachi, & hepatis, & aliorum seruicentium
eis, ex quibus cetera nutriuntur membra. Quod est tertie
particulæ sectionis primæ. Imploremus auxilij ab eo per
quē oia facta sunt, & sine ipso nihil. Suppliciter exorantes
quatenus mittere dignetur spiritum sanctū suum spiritum
veritatis, qui nos doceat, & suggerat nobis oia, quæ ad re-
cuperandā sanitatē prædictorum celerem sine efficaciter
iuvatiua. & quod bene incepimus sui gratia prosequi, &
mediare melius possimus suo auxilio influente, & optime
explere sua potentia confirmante.

Coniunctum autē hæc particula tertie sec-
tionis primæ summas quatuor.

Prima est de medicinis ægritudinum meri qui stomacho
transglutendo ministrat.

Secunda de medicinis ægritudinum stomachi.

Tertia de medicinis ægritudinum hepatis & venarum.

Quarta est de medicinis ægritudinum splenis.

Prima summa continet cap. vj.

Cap. j. est proemiale, & est generalis sermo in meri ægri-
tudinibus eius causis & signis, & cura fm modum vni-
uersalem.

Cap. ij. de mala complexionē meri, & cura eius.

Cap. iij. de instrumentalibus ægritudinibus eius, vel ma-
la compositionē eius, & cura.

Cap. iij. de solutionibus continuitatis eius & eorum, quæ
ex illis accidunt vt est fluxus sanguinis & erupcio eius
ex ore & cura.

Cap. v. de apostematibus eius & cura.

Cap. vj. de nocumentis transglutitionis & cura.

CAPITVLVM PRIMVM

est generalis sermo in meri & ægritu-
dinibus eius: & causis & signis &
cura fm modum vniuersalem.

Sciendum autē qd meri est membrū ad for-
mam intestini existens concavū & oblon-
gum ex duabus tunicis compositum con-
tinuatum cū orificio stomachi, et perforā
diaphragma: & procedens superius inter
cannā pulmonis, & spondyles colli cum
suis lacertis trāsitus terminatur in gutturā. Quo median-
te transglutien- do recipit cibum ab ore. Potest autem pa-
ti omne genus ægritudinum, sicut alia membra habentia
regimen ex quibus necessario operationi eius ad quā prin-
cipaliter constituit ipsum sapientia. phouenit nocumentis
quod est transglutire cibū & potum, qui sunt materia nu-
trimenti ad quorum transglutitionem ordinate stomacho
desiderante & trahente: mouetur tanq; sibi feruens delato-
rie. Et ambabus suis tunicis ex quibus cōponitur opera-
tur interior attrahente naturali virtute cum villis in lon-
gitudine situatis in ea: & exteriori experimente aliter cum
villis latitudinaliter seu lacertis in ea positus recipientibus
neruum a nucha medianibus spōdyliis colli qui in vo-
mitu solum operatur. Inquit. n. Gal. transglutio stomacho
desiderante, & trahente fit, sed vomitus nulla oris stoma-
chi desiderante particula & trahente: sed sola exteriori tu-
nica experimente cum villo latitudinalis in ea situato. Ad-
iuuat autē transglutitionem grauitas, & lubricitas subli-
gip ipsorū quæ petunt descensum: & proinde difficilior trans-
glutitione vomitus esse comprobatur, & etiā fluxa ventris.
Inquit. n. Gale. vomitus obus difficilis est: pater inferior
autem purgatio facilis. Signa ex quibus relinquatur, qd no-
cumentum transglutitionis & plurimum est difficultas ipsius
cōmune est signum oīum generum prædictarum ægri-
tudinū possibilū fieri in ipso meri, & etiā ægritudinum
aliorū membrorum, quorum vicinitate poterit pati ut est
epiglottis, vel canna pulmonis, & eius lacerti, & spondy-
les dorli inter quæ sitatur & stomachus, & totum corpus
& cerebrum cui supponitur. Sed præter hæc alia sunt signa
propriā alia magis propria consideranda, quæ ad cogni-
tione perfectam verę curæ debitarū sunt necessario oppor-
tuna. Propria autē sunt signa quibus distinguuntur gene-
ra ægritudinum propriarū prædictarum, & ægritudinum
membrorū quorum cōmunitate pati potest. Et sunt, nam
illam cuius causa est malitia cōplexionis debilitas signifi-
cat, qd in longo temporis spatio transglutitur quod sum-
at, & cum tepiditate, & paucitate festinationis in toto spa-
tio meri, & sine dolore: nū figurat in parte meri visibili-
ter, & constringat illic siue extendat, & sentiat dolor cū
retentione eius quod transglutitur. Illam vero cuius cau-

Quid sit
meri.

fa est mala compositio, & oppilatio ostendit impotentia transglutitionis etiā rei parux liquidæ & potius: & cum conatur transglutire egreditur per nares. Et illam cuius causa est solutio continuatū, manifestat sanguinis exitus ab ore: & humiditas naturalis, & proprie cū in supræma eius parte fuerit, & ardor, vel punctio percepta in collo, & inter duas spatulas, & proprie apud transglutitionē, & vomitum, & eructationē rei acutæ qualitatis magis q̄ excedens qualitatē. Sed illā cuius causa est apā, declarat tumor, & proprie si sit magnū, & q̄q̄ febris, & dolor in illa parte accutus, & grauius, & compressiūs, & proprie in loco priori, qui inter spatulas existit maxime si in superiori parte meri sit vlcus, vel apostema, & magis i parte correspondente loco, vel parte meri vlcetata vel apostemata: & magis apud transglutitionem vomitū, & eructationem rei magnæ quantitatis magis q̄ acutæ qualitatis. Et difficultas transglutienti est in vna parte meri magis q̄ in alia non in toto spatio eius. Illam etiā cuius causa est compressio membri vicini insinuat precedens passio membri ipsius, quæ suis proprijs est considerata signis. Nec inuenit ibi tactus dolorem, nec aliquam passionem, nisi nocumētum actionis tñ. Magis propria signa sunt quæ specialia, egrediturū & causari sunt demonstratiua: & sunt quæ infra in specialibus dicuntur capitulis. Cura. Indicatio curæ meri ægritudinum duplex est generalis. scilicet specialis generalis est duplex. vna quæ indicat locū in quo medicinæ exterius sit applicanda: & est vt in collo, & loco qui est inter duas spatulas applicetur, vt iuxta. G. Alia insinuat modum fm quæ medicinæ interius sunt sumenda. Et est, vt medicinæ non subito deglutiantur prout in ægritudinibus stomachi opz fieri: sed in ore retineantur et lambendo transglutiantur, vt trahendo morā in transiū: licet de cluiū impressione faciant eorum proprie qualitatis. Specialis est quæ docet speciale talem ægritudinē, & causam corrigere accedat, & regimen ordinare: necnō specialis medicinas cum quibus insinuat, & describit quæ in sequentibus capitulis feriosius ponemus nomen dñi inuocando.

Capitulum. ij. de mala complexionē meri, & curā eius.

Mala complexio meri, aut est pura, aut cum materia. Pura aut est simplex aut composita, & simplex aut calida, aut frigida, aut sicca, aut humida: et causa eius p̄ cathartica si pura sit: causa vero humoralis cuiuslibet generis esse potest. Et signa eius sunt alteratio percepta in loco cum difficultate transglutienti absq̄ tumore, vel vlcere in eo existente. Et si quidē fuerit pura causa, est pro cathartica plurimū absq̄ inuentione antecedentis causæ, & infectione oris, & linguæ ex humore, & fluore humiditatum. Si vero sit cum materia, erit ibi inuentio antecedentis causæ cum infectione oris, & linguæ ex humore: cuius speciei tibi color, & sapor ostendit, & fluore humiditatis si adit, & siquidē sit calida, erit tibi sensus inflammationis, & combustionis, & caliditas in superficie oris, & linguæ, & sitis. Si vero sit frigida, & est illa, quæ superius sit, signa sunt contraria. Sed si sit humida mollis, signum est humiditas oris, & linguæ, & priuatio sitis. Si vero sicca, signa erunt contraria. Cura malæ complexionis meri ex cura malæ complexionis stomachi potest haberi. Ingt. n. Aboali. In pluribus dispositionibus meri sequitur stōdi dispositiones. Est enim via ad ipsum contraria consimilis in natura, et proinde cura vtriusq̄ erit eadem vt multum.

Capitulum. iij. de ægritudinibus instrumentalibus meri, vel mala compositione eius, & curā ipsius.

Mala compositio meri, ex qua plurimū est oppilatio in via eius tripliciter esse cōtingit. scilicet coartatoria, et attenuatoria, & carnosa. Attenuatoria autē est ex compressione, & coangustatione parietū ipsius meri, & est aut ex causa intrinseca, quæ compressit, & remanet compressio, vel est laqueus vel manus, & huiusmodi. Aut est frigiditas multa congelans, aut est a causa interio-

ri, aut lse, aut a vicinitate. In lsa, caliditate, et siccitate adurentē, vt in febribus acutis, vel ex spasmus, & alceges propinquo laceratorum meri, & villorum: & proprie latitudinalium, ex quorū contractione cōtrahuntur latera ipsius: & via coartatur: vel ex v̄tositate coartata inter duas eius tunicas: & interclusa in laceratis eius constringente, & impellente parietes eius intus, vt coartetur via. Et causa vicinitatis est: vt ab apostemate in laceratis epiglottis versus meri a parte anteriori: vt in squinancicis contingit: aut in laceratis collī respicientibus eū a parte posteriori: aut a declinatione spondylis dislocati ad anteriore versus meri. Coartatoria est quæ cadit i eius via aliqua res exterior ibi adherens sicut spina, vt accidit in p̄gocatione, vel humor viscosus ibi coartatus, & adherens, vt in apoplecticis, & epilepticis: & rheumatismis euenire contingit. Aut sanguis coagulatus, qui ad illud confluens descendere in fluxu sanguinis narium aliqua parte eiusurgit: per foramina palati ad os, et deueniente ad ipsum, vel quæ in vomitu sanguinis in eo remanet: aut vermes, & lumbrici in eius cavo multiplicati, siue infixi vt allerit. Aboa. se vidisse in quodā notorum suorum: in quibus accidit ei difficultas transglutienti. Carnosa vero est ex apostemate existente in laceratis, & tunicis ipsius cōfossa græce dicitur, quod arabice meri nuncupatur, vel verruca, vel cicatrix, in eocasta, qui passus fuit vulnus: vel vlcus in perlo, & liberatus fuit: cuius causa extitit ætas, sicut recitat Gal. Signa quæ per causas opz cognoscere, et distinguere hoc modo. Nam si quidem attenuatoria sit, sitq̄ a causa exteriori sensu manifeste cognoscet per eius vestigia, & relatu infirmi: & alitium ei tibi indicabitur: & nocumētū transglutitionis: vt puta difficultas: et minus si quorū ex frigore cōgelante accidit p̄sentia frigoris: & eius ancepsio indicabit. Si vero a causa interiori in ipso existente, & siccitate per inspectionem acutæ feb. illud euenire videbis, & nocumētum transglutitionis maius erit. Si vero ex spasmus, & alceges ex propinquo accidit ex cognitione ipsius: & causari præcedentium scire poteris etiam si accidat ex v̄tositate precedens regimē multiplicans causa sonitus, & motus, & dolor extensiuus, & cōstrictiuus indicat illud. Cūq̄ ex causa vicinitatis accidat, & ab apostemate in laceratis epiglottis dolor in epiglotta erit cum spiritus malitia: & q̄q̄ cū orthomia & tumore, & robore ibi appareat. In gutture & in collo, & febris. Si vero ex apostemate laceratorū collī recipientibus eum apparebit dolor collī a parte interiori cum difficultate mouendi, & inclinandi collū, & p̄prie ad posteriora. Si quorū ex declinatione spondylis ad interiora, ex concussione in collo apparente percipies. vt cum inclinatur collum ad posteriora difficultas tibi agglutior erit. Sed si quidem sit coartatoria: eritq̄ a causa exteriori cadente & inlusa, vt spina punctio: & proprie ad motū ibi percepta, & relatio infirmi tibi insinuat. Sed si sit ab humore viscoso regimen declarat, & p̄sentia ægritudinis prædictarum. Si vero sanguis cōgelatus fuerit, fluxus sanguinis ab ore, vel ex naribus, qui regurgitauit ad os, & guttur tibi ostendit. Si vero vermes, & lumbrici, et nausia, mordicatio, & vomitus, & syncopis tibi ostendunt. Et si quidem sit carnosa ex apostemate, signa apostematis dicta lup̄ perius tibi indicant: quæ infra in capitulo p̄prio tibi ponemus in speciali. Si vero sit verruca est imedimentum partium transglutitionis in loco vbi est, in toto vero meri non, nec est dolor, et est priuatio signorū aliarum causarū. Si vero sit ex cicatrice, tibi p̄gressio vlcis ipsius indicabit. Cura est duplex: generalis, scilicet specialis. Generalis est duæ res. vna est ablatio causæ, alia est remotio impressionis factæ: si qua remanet. Specialis consistit in ablatione specialis causæ, & in administratione medicinarum propriarum ad illam. Si ergo fuerit ex exteriori causa quæ remanet impressio, & cōstrictio: amora illa appropinquetur balnea: & fomentationes circa guttur & collū, & spa-

Indicatio in curandis ægritudinibus meri duplex.

thulas ex aquis calidis, & simplicibus, vel cum decoctio-
ne medicinarum diluantur, & confortantur, vt meli-
lori, maluarū, foenugreci, apij, & similibus. Et fricationes
suaues cum oleis temperate calidis redduntur tractabile
membrū: vt est oleum de fisticis, de amygdalis dulcibus,
& de pineis, & de meliloto, & chamo. & similibus. Et ce-
rota ex eis butyro: et mucilagibus notis hyslopo humi-
da, & dialthea, & similibus. Et ciberi interius lumendi sint
ex calefactionibus: & humectantibus supradictis. Ita qd bo-
li sint magni in quorum transglutinatione conetur, et cū re-
tione anhelus. Si vero sit ex caliditate adurente in febre
acuta: primo opo febrē curare: vt infra dicetur. deinde sic-
citatem, & adustionē ibi impressam remouere: & hoc cū
interius, & exterius approximandum. Interius sicut cū mu-
cilagine dragacanthi semine citoniorū, psyllij, & pulpa ta-
marindorum, et terreniabin, et lacte seminum cōium, et se-
minis papa, & succo liquiritie, et cū carnisbus prunorum,
& aquis fructuū vt iuiubarum, granatorū, lactucarū, viola-
rum, hordei, & cum syrupo viola. & rosato bibitis for-
bendo, & rectis in ore, & gargariis: & cum caudis eo-
rum: & cum cibis ex amylo de cucurbita, & pulmento, &
atroplicibus, spinachijs, & lactucis, & similibus. Exterius
cum inunctionibus: & oleis violatis de cucurbitis, et simi-
libus prout in cura februm facientes te scire. Si vero fiat
a frigore cōgelatē interius administrabis diacalmēthi:
et diacyminum diatrion syrups de hāce theriacā mithri-
datum, & olei balsami cum vino: & cibos & potus cali-
dos notos. Exterius vero calefactiōes ex aquis calidis pau-
latim superius dictis. Ex vnctiones ex oleo anethino, de li-
lio, & est propriū, & de castoreo, costeo, vel alijs calidis su-
perius dictis. Et calefactiones ex floribus chamo. calame-
tho pulegio. floribus lauri, abrotanorū, & similibus, & cum
panis calido, & calefactis & stupalini vel canapls vel la-
na succida. Si uero fiat ex spāmo si quidem humido facies
vnctiones de oleo de euphorbia, de piperibus. Et si expe-
diat euacuetur totū corpus cum clysterijs, & collyrijs da-
bisq; ad bibendū asām cum aqua granatorum: vel cum ui-
no, pipere, ruta, & similibus. Si vero sit siccus, administ-
abis regimē humectantium ex cibis & potibus. Cibus vt
aqua gallinarū: pinguium: et fūnum. Et carnes hōrdorū,
& agnorum, & vitulorum lactantiū, priāna, pulmenta ex
amylo, & alae pullorum, et testiculū gallorū in lacte nutri-
torum, & pisces parui, & petrin, & oia forbilis, lac, bu-
tyrū, medulle, & similia. Olera sunt, vt boraginēs, buglos-
se, spinachia, atroplices & similia. Fructus sunt vt poma,
dulcīa, pineg, fisticis, amygdalae, sifmus, & sinuā. Potus
vt vinum lymphatū, aqua cum zucha. vel iuleb violaū.
Et electuaria humectantia sunt diacodion, diadraganthū
diaboriginatum: & diabuglositū. Et electuaria ad res-
taurationē: & impinguiatum superius dictum & panis
aloe & similia. Exterius vero cum embrochis, vel epithe-
maribus, & fomentis ex aquis dulcibus enarratis, & frica-
tionibus, & balneis, & inunctionibus, & oleis, & cerotis,
& humectantibus: vt est oleum amygdalarum dulcis, pi-
nearum, fisticorum, violarū, succus malarum, cucurbitę,
melonis, cucumeris. Et semina, & aque ipsorum, & sorbitio
facta ex eis, & grafulis, & pinguedines gallinę, porcī,
anatis, & medullis vitulorum & lacte. In domo & aere lo-
cetur, & in quiete, & somno seruetur. Et si quidem reman-
serit impressio constrictionis operaberis ad eam: vt hic su-
perius habuisti. Si autem a ventositate sit, dabis interius
oleum de kera dianium, diagalangā, diacyminum, conse-
ctiōes de seminibus, et cōmouētia eructationē, vt ani-
sum cyminum, tutam sicā, erucam, carui, ameos, masti-
chē, & thus masticata vel hausta, & in cibis: & in potibus
mista. Exterius pones ventosam, et vnget ex oleo nardino
de enula, rutaceo de assa, & similibus superius enarratis.
Si vero sit a vicinitate apostematis gutturis, lacertum,
vel colli, curabis curatione squinantę, quam superius ha-

buisse. Sed si fuerit a dissolutione spōdylis celi cura pro-
pria posita est infra. Similiter si sit coarctatoria, quia ca-
dit in eius via aliquid extraneum adherens vt spina, & si-
milis: curabis cura pflocationis superius posita.

Et si sit humor viscosus ibi descendens, & adherens cu-
rabis ipsum expurgatione cum incisiuis: & abstergentibus
pharmacis, puta cum gargarismatibus ex syrupo acetoso
simplici, vel oxy-melle squillitico, vel aceto esus cum mel-
le rosato, et aqua mellis hyslopi, vel staphidis agrie, vel si-
napis, vel pithetri, & calamentis, origani, & pulegio, pas-
sularum sicū siccarum: & cum prouocatione vomitus cum
predictis, et clysteribus acutis notis supra. Neqd si expe-
dit egritudines capitis a quo prouenit rheumatismus, opo
curare, vt superius dictum est. Etiam si fuerit sanguis cu-
gelatus dug res conuenient in cura eius: Prima est ipsum
liquefacere. secunda est ipsum educere. prout infra de cura
congelationis sanguinis in stomacho: & ventre dicemus,
& hoc cum simplicibus & cōpositis. Simplicia sunt coa-
gulum, butiri, & delium, & huchū, cum aqua cineris li-
gni sicus, & queruus sumpta & gargariata. Secunda est
ipsum educere cum vomitus prouocatione cum melle, &
succo apij, & terra sigillata dissoluta in aqua: & farina tar-
tari dissoluta in ea calida vel vino. Inquit. n. Gale. vinum
coagulata dissolutū, & suo motu citius extra pellit, vel flu-
xu ventris. & hoc cum clysteri ex succo apij, & opopane
dissolutū in eo cum algēma: & melle: vel resolutio ipā-
rum cū emplastro factū ex hāce, algēma opopane cū
melle confectū: et approximato gutturi. Si vero sit ex li-
bricis, & vermibus ibi coadunatis, & isthis. Cura est dug
res. Interficere, & educere, sicut supra de agriundinis co-
rdis cura diximus. Et hic breuiter dicemus, quā illis duo-
bus sunt ppria: et ex illis est baurach, kebuli, myrrha deco-
cta in oleo centonica, & centaurea sumpta. Et postq; pro-
uocatur vomitus, & emplastrata kitrā, & petroleon inun-
ctum aloe, & hiera interficiunt, & educunt illius. Si vero
sit carnositas, & exapate lacertis, & tunicis ipsius meri. Cu-
ra est quam infra dicemus. Si vero sit ex vertuca vel ci-
atrice. Curabis cū absterfuis stypticis, vel subtiliatius,
vt est aqua mellis cū virtute radicis capparis, & passulis,
& floribus abinthij squinātho, & cappares cum aqto bo-
ni vini. Et sicus sicca cum granis myrti: & aqua caulium
reuerata per tres dies bibita: & fisticis, & amygdalae pineg
sumpta: & oleum earum sumptū: & exterius inunctum, et
aqua nucum cypressi, calami aromatici, anisi, meliloti em-
brochata & similia, put ubi sapientia monstrabit: et qñq;
est incurabilis. Medicamentū dissoluens sanguinem conge-
latū in stomacho & meri. Conguli leporis. xxxvj. coa-
guli gaceli. xxxij. gentiane, anistolocheie rotunde, semi-
nis rutę syluestris myrti, ana. 3. iij. Cōficiatur cū melle. Et
sit dosis eius sicut vis in aq; calida, aut in syrupo acetoso.

Capitulum. iij. de solutione cōiunitatis meri: & eo-
rum quę ex illis accidunt, vt est fluxus sanguinis,

& eructio eius ex ore, & cura eius.

Solutio continui meri eueniens duplex esse contingit:
simplex vt est plaga, pūctio, scissio, & similia: aut cō-
posita: vt est vlceratio eueniens ipsi: & qñq; aut est su-
perficialis sicut est excoarctio: aut profunda penetrans tu-
nicam, vel pelliculam vnām vel ambas. Simplicis causa
est interior: et exterior. Interior est hūiditas in sui substantia
aggregata, & pelliculis eius penetrās, & perforans sui acui-
tate, aut sua quantitate replente: aut sua ventositate exten-
dente scindens ipsum profunde: & quandoq; totaliter.
Exterior est vel transglutino rescindens, vel pungentis,
vt ossiacuti, vel spinę, vel vitri, vel percussio cum re in-
cidente, pungente, & perforante. Et superficialis causa inte-
rior est cibus acutus vel medicina, aut humor trāsfiens acu-
tus cū vomitu de stomacho saliens: aut descendens intrās
ad ipsum: aut est malitia cōplexionis calidā: & sicca exic-
cantis ipsum: quare superficies eius adurit: & cadit sicut

in febribus aduentibus contingit frequenter. Causa vero composita scilicet vlcationis est duplex scilicet interior & exterior. Interior autem est apertio apostematique, aut plaga quae facit sanguinem ad humor corrosiuum transiens: et in cararhis delectis ad eum, vel alias ibi imbibitior corruptus, & putrefactus corrodens ipsam. Exterior est quae partem de eius substantia incidendo asporauit. & est nota.

Signa ulceris & meri distincta.

Signa vlcationis eius dicta sunt supra. Sed distinguuntur inter vlcera meri, & stomachi a tribus sumuntur scilicet a loco, a tempore, & ab accidentibus eorum comitantibus. A loco, nam in vlcere meri dolor, pruritus, & ardor sentitur in collo vsque ad ossa dorsum, & furculam superiorem pectoris: & illud quod est inter duas spatulas: in vlcere vero stomachi dolor, pruritus, & ardor sentitur in interioribus ossibus pectoris puta furculam inferiori pectoris infra. A tempore: nam in vlcere meri sentitur dum transglutitio fit vomitus vel eructatio rei acutae qualitates. In vlcere vero stomachi sentitur post transglutitum est. Ab accidentibus concomitantibus quando vlcera stomachi plurimū, & proprie sunt in superiori parte stomachi perducunt ad minoracionem, vel ablationem anhelitus & pro uocationem sudoris frigidi: & syncopam: & refrigerationem extremam. Sed simplicis solutis cause interioris humoralis signum est inuentio signorum antecedentis cause, & regimen praecedens multiplicans talem humoris & infectio partium oris ex humore acuto: quem dolor, & sapor offendit: & consensio passionis illius. Si vero sit a causa exteriori est manifestum ex se vel relatu infirmi: Sed si sit superficialis ardor, & pruritus est parua cito transiens. Et egreditur quandoque sicut truscula, & pellicula adusta. Si vero profunda dolor est fortior, & diutius duras, et egreditur sanguis, & humiditas naturalis: & inuictio causarum interiorum, et exteriorum ipsas insinuat. Signum autem vlcis ipsius fortior est in ore percipitur: & exitus p. os puris & saniet: et quicquid associantur ei pelliculam frusta. Cura solutis continui meri difficilis: vel impossibilis est digno scitur sicut cura solutis continui cuiuslibet membri, quod est via per quam aliquid extraneū transit, trahitur vel expellitur: ut sunt meri, intestina, renes, p. vires, & vesiculae: & maxime cum est interiusca, composita, & profunda: & penetratiua: non enim potest bene medicina apponi: & si apponatur, non tandiu permanet ut suam impressionem faciat: quin cibi, & potus transglutit abstergeatur: & asporetur, quod etiam ampliat quantitatem magis bucellis: & sua qualitate acuta si quam habent pungunt, & dolore faciunt, qui est prouocatiue rheumatis, & sic vlcis augmentatur. Si ergo sit simplex: & recens plaga & superficialis: cura eius est tres res. prima auferre causam exteriorem, et interiorem abscondit: secunda solutionem vniat: tertia corrigat accidentia.

Primum rem complent phlebotomie de cephalica vel magis clystere, & pharmacia solutiu ventris non vomitui cum propriis stomachi dictis cum etiam cerebro si expeditur: & consequenter cum confortantibus ipsius: & tenuibus ipsius caiarhi: & ablatione omnis rei exterioris infixa aut teli: prout infra de solutione continui dicitur, si annuat omnipotens.

Rem vero secunda complent styptica, & conglutinatiua interioris, & exterioris approximata. Interioris gargarata, & retenta in ore, & lambita simplicia, & composita. Simplicia sunt vt grana, & cyma myrtorum lentifici, oliuarum, & rubei, & graua granatorum, & citonia, & corticis balustinarum ipsorum: & rose imatura masticarum: & transglutiantur fucus eorum sicut resolidat: & gargarizatio cum aquis iparum: & cum rob ipsarum: & rob mori gumini dragaganthi lutanum armenum, & lutanum sigillatum, & thus, alumen ouorum, & similia. Composita ad alcolia dicta sunt supra: & quae inferius tibi traduntur ad vlcera,

quae etiam exterius per omnem modum admiuistrare poteris: & proprie circa collum, & guntur, & locum qui inter duas spatulas existit.

Tertium vero rem complent, quae dolorem, & pruritus corrigunt, quae sequuntur. Si vero sit profunda penetratiua eius cura est tres res.

Prima est vt sanguinem fluentem restringas: & dolore sedes: & illud cu approximatione: & epineurione albuminis ouorum, & aliis quae dicemus in cap. subsequenti.

Secunda est vt sicca stypticantia, & conglutinantia, & consolidantia praedicta interioris & exterioris applicentur.

Tertia vt regimen adaequetur in sex rebus non naturalibus proprie in cibo & potu. Senietur ergo in quiete, & ab omnibus dilacerantibus: & aperientibus vomitiuis: & prouocantibus rheuma. Custodiatur in cibi caliditas, et a potibus: & acutae qualitates sed sint ex lenientibus glutinosis & stypticis: vt sunt oia forbilia pulmenum exterioris, vel amylo cum iure carniū preparatum, vt vinum stypticum, & similia: & bicellae sint paruae: & repletio pauca. Si autem sit vlcatio in coacta caribus cura vlcationem quam ubi inferius subiungemus. Fiant formulae in modum lupinorum: quarum vna retenta in ore: & sicut dissoluitur, deglutitur, remouet solutionem continui, & vlcera meri: & consolidat: & incarnat: & lenit. Recit gummi dragaganthi, masticis, thuris albi, ana drach. j. iros, drach. j. liquiritiae, drach. j. hypocyptidos, grano rum myrtae, & cymarum eius, & oliuarum, ana drach. j. seminis citoniorum, scrup. ij. luti sigillati, & luti armeni, ana drach. j. contere & consiciantur cum rob myrtae, vel lentifici: & est ex inuentione nostra.

Formula ut lupinū tenende in ore.

Vnguentum aliud expertum, & efficacissimum ad vlcera, & vlcera in quacunque parte corporis sunt: & proprie capitis cum fractura cranei, & est Romanorum. Recipe: terebinthinae, vnc. viij. succi betonicae, vnc. v. vulnerariae, melleis, & similibus similibus. Et stent per duos dies, & vlcera deinde ponatur super ignem leuem, & caleant, donec liqueat terebinthina: deinde colentur per flamineam, & colatura iterum ponatur super ignem: & bulliat vsque ad consumptionem succi. postea addatur gummi abietis, vnc. f. olii rosa, vnc. f. cerz, vnc. iij. & vtere. Erupit fluxus sanguinis ex meri ex vena aperta, & incisio fracta, vel corrosa prouenit eius causa iterior, & exterior esse potest, sicut supra de spuro sanguinis habuisti: & infra cum de stomacho inuenies loquemur. In proposito est ipsius meri vlcatio ex vena corrosa. Eius autem signum est exitus eius cum fastidio: & quodam vomendi motu minore: quam si a stomacho proveniret. & si est vena fracta incisio vel corrosa dolor est in collo: et loco qui est inter duas spatulas proprie si sit magna incisio fractura, vel corrosio, & maxime apud summationem rei acutae. Si vero sit vena aperta non est dolor, & facilius retinetur. Si vero sit vena corrosa ab vlcere eius signa, sunt signa vlcis ipsius praedicta, & emissio saniei & puris, & difficultas retentio. Cura eius est quam superius de spuro sanguinis habuisti, & de fluxu sanguinis narum & infra in cap. de stomacho eius meri est instrumentum ad attrahendum, quae sibi inuatiua, sufficienter loquemur.

Vnguentum expertum ad vlcera ut vulnere ad vulnera.

Cap. v. de apostematibus meri, & cura eius.

Post ematis meri signa superius habuisti singularia, & propria quibus subiungenda sunt magis propria. Et sunt: nam si quidem apostema eius calidum sit cum praedictis: erit fortitudo doloris, inflammatio, caliditas, & febris in partibus oris & colli percepta. Et quandoque est lepris parua, quandoque magna hora post horam. Et quandoque est horripilatio: et cum sit vehemens. Cum ergo naturaliter cessat horripilatio, & cum aperitur, egreditur pus, & horripilatio redit. Cum autem est apostema

Mef.

H

frigidum, signa sunt cōtraria: cuius curam habere poteris, si eorū memor eris quae in cura phrenesis lithargiae: & melliarum diximus: & magis si inspexeris, quae dicemus in cura apostematum stomachi.

Cap. vj. de nocuentis transglutiosis & cura.

Transglutiosis cum cūctis triplex.

Nocuentum transglutiosis est triplex. s. corruptio vt si cum tremore perficitur. diminutio seu diffcultas cum sit cū labore, et conamine: & eius ablatio cum nullo modo fieri queat. Et plurimum est diffcultas transglutienti, quae nota est superius per eius signa distinctiua causarum in primo capitulo huius posita: est autem periculosa et vitæ animalis contraria: cum n. vita animalis non persistat nisi per nutriendi, quod restaurat illud quod ex corpore eius dissoluitur: tale autem restauratiōne facere nequeat, nisi intra corpus sumatur: & illud est per transglutienem: ea ergo facta diffcili, & diuiniua verendum est ne totaliter auferatur & pereat animal: & proinde insistentium est circa correctiōnem eius attente transg. circa accedens quod prae ceteris agritudinibus ipsius plerūq. curam sibi praeferat seu correctiōnem. Cura. Res prima & certa est abscissio eius causae. & agritudinis proprię: quam comitatur quae omnis generis esse potest de qua infra dicemus, vel alterius membri cuius cōmuniter patitur epiglottis. videlicet associati vel stomachi cerebri nuchae contigui quo lacerti epiglottis mouentur, & meri spasmantur vel mollescantur, & transglutio sit diffcilis, vel aufertur: & spondyles dorſi dislocati: & interius conuersi eo primodeo viam claudentes ipsius, vel totum corpus, vt in febricitantibus, vel mori propinquis in quibus virtutes sicut in tora deficiunt: & in parte de quibus etiam dictū est: & de stomacho infra dicetur. Secūda est stomachi regimen vt mundificetur & alteretur: nā in pluribus dispositionibus sequitur meri oris stomachi complexionem: & illud cum his, quae infra in cura dispositionum eius dicentur, duce Deo complebitur. Tertia est ipsius cōfortatio. Fiat autem cum temperantibus complexionem eius: dyscrasiam alterando cuiuscūq. generis fuerit, & proprie frigide, & siccae, quae plurimum est in causa, vt supra dictū est. Et ex compositis conuenientibus frigidae est balsamū transglutitum theriaca diacalamentum, & aqua raphani, & vinum cum eis. Et ex his, quae inunguntur exterius, est oleum anethinum, & de lilio: de narcilio, de croco, nardinum, muscelinum, & de balsamo: quoniam confortant lacertum transglutienti et cerebrum: quod est neruorū principium: quare oportet vt ex eis inungatur caput, & nucha colla: & qua neruis tali lacerto procedit. Et confortetur omnibus modis cum emplastris, facellis, cerotis, fomentationibus ex aromaticis calidis, et stypticis, vt castoreo, myrrha, ammoniaco, ruta, prassio, abrotano, lauro, & similibus. Et ex conuenientibus siccae dyscrasie eius est regimē humectarium. Et ex exterius inungendis est butyrum, oleum amygdalarum dulcium, pinguedo gallinae, porci, & similia. Et ex simplicibus conuenientibus humide sunt anisum, vtrunq. been, spica celtica, & folium indum, thus & minutū eius, & cortex ipsius, et myrrha, & sandaracha, & similia. Et quandoq. oportet ipsis admiscere frigida temperantia eorum calorem. Sint autem ex stypticis confortantibus vt sunt rosę, sandali, myrra, & similia. Ex quibus facellationes fiant supra caput et nucham, & cum ex humiditate sunt. Et ex expertis fms magistrum Arnaldum est, vt fumanter mane quolibet tres carice cum intercluso in eis puluere pumicis, & sandaracha puluis est proprius. Et cum ex ventositatis grossa interclusa fuerit repellente, & propellente superius cibum, & potum in quam talis humiditas fuerit conuersa: quam eructatione manifestat: curatur cura inflationis stomachi, & ventositatis ipsius quam infra dicemus.

SVMMA SECVNDA

particulæ tertiæ sectionis primæ de medicinis agritudinū stomachi chī cōtinens capla. xxx.

Et autem fm Gal. stomachus minister viscerū. Cū hāria, n. & potus per meri exterius sibi transglutia recipit tanq. lebes, & a virtute, & proprietate quā vniuersalis dotauit natura: illa alterat, coquit, et digerit, et alijs membris in re nutritiōne operatiōne facientibus apta reddit. Et si de se suūspis gratia digerit cibū, nō vt mēbris alijs aptū reddat, sicut dixit Gal. vnde. G. dixit. Stomachus minister est viscerū: n. cetera nutritur mēbra. nimirum igitur in eis cōstructione summa sapientia subtilissime tanq. in eo q. est paterfamilias laborauit. Formauit ipm namq. concauit, ut ad continendū quod recipit ex cibis, & potibus esset apertus: & quasi rotundū, ut esset capacissimus nō sōli cibi et potus proprii, sed membrorū etiam aliorū, & vt caliditas alteret ipsius, & de coquentes circa cibū totū ex qualibet sui parte influētia esset calidi. Et sibi suam dedit panniculōsam & neruofam, vt in recipiēdo cibum, & potū pro toto sufficienter posset recipere extensionē: necnō ut ipse digestiōnem esset totaliter contrahibile super ipsum. Ipsum etiam ex duplici cōpositū tunica: exteriori. i. magis neruosa, ut res sibi occurrentes sentiret melius, & discernendo eligeret qd. bonū est, & reprobare malum: & interiori magis carnosā calidā: cuius caliditas cum mediatiōne attingendo cibū melius alteret, & coquat, & transmutet: sicut ignis mediante olla melius cōbata decoquit. In quibus villos triplicis generis ordinauit quorū cōsideratiōe Auer. dixit ipsum esse triplicem tunica cōpositū esse. quādamodū. G. contra asperit de vtracq. vesica: sellis, & vtriusque quibus virtutes operantes in ipso, vterentur sicut proprijs organis: vt in eo quod intendunt habilius operentur. Quibus multis & varijs ipsum sulciuit, & odoratu sapientia summa. Et proinde mēbris ipm principalibus alligauit neruis mediātibus cerebro quēdam modū parte eius superiore, vt esset multū sensus in sentiendo suā inaniōnem, & cōplendo desiderij suūspis, & mēbrorū olium arterijs cordi & venis hepatis. Ipū quoq. mēbris calidis circūdedit q. in alteratiōe illorū suę caliditatis debili suggerat supplementū q. protrahit du. mēbra cōtinuata, vt duę uig. ductiles. s. meri a pte superiori orificij sui deferuēt transglutienti, deferendo cibū: & intestini duo, denū inferius a portenario sibi deferuētis delatorie, vt infra dicetur. Si ergo sequēs naturā sapientissimā vt Hip. iussit in cura agritudinū eius adeo solliciti pcedamus, vt nomē dñi innocēdo, vt ingenij, & modū curationis inueniamus, atq. medicinas simplices, & cōpositas, et expas cū o. distigētia pgramus. qbus sanitate amissam recupare valeat, & in pando alimentū q. corpus subsistat pdurare of propulso errore. Error. n. in eo nocuētū generat: qd. cōe existit toti corpori, & principalibus mēbris qbus notabiliter alligatur. Cōtinet autē hęc summa capla plura fm pluralitate agritudinū quas stōs pati potest: quorum.

- Cap. i. de cura agritudinū stōi fm modum vniuersalem.
- Cap. ij. de cura malę cōspionis calę stōi simplicis & purę.
- Cap. iij. de cura malę complexionis frigide.
- Cap. iiij. de cura malę complexionis siccae.
- Cap. v. de cura malę complexionis humide.
- Cap. vj. de cura malę complexionis cōpositę purę.
- Capitulum. viij. de cura malę complexionis cum materia simplicis & cōpositę.
- Cap. viij. de cura agritudinū i. plasmate. & prio de regimēne c. cuius stōs est rotundus pius & p. cūsus vel magnus.
- Capitulum. ix. de cura agritudinū accidetium eis in vj. scilicet.

scilicet oppilationum eius.

Capitulum. x. de cura repletionis eius, scilicet naufragii
fatiatis, & inanitionis ipsius.

Capitulum. xi. de cura inflationis stomachi, rugitus, tortio-
nis, & gurgulationis ipsius.

Capitulum. xij. de percussione obuiatioe, & casu supra sto-
machum, & cura.

Capitulum. xiii. de solutione continui vlcere et ruptura sto-
machi & cura eius.

Capitulum. xiiii. de medicinis apostematum eius.

Capitulum. xv. de correctione accidentium sequentium acri-
tudines dictas, & primo de debilitate stomachi.

Capitulum. xvi. de medicinis doloris stomachi.

Capitulum. xvii. de nocumētis appetitus, ex quibus est debi-
litas, seu diminutio, destructio, seu ablatio & corruptio

Capitulum. xviii. de medicinis appetitus canini famis syn-
copalis & bolismi.

Capitulum. xix. de medicinis appetitus corrupti.

Capitulum. xx. de siti & medicinis eius.

Capitulum. xxi. de nocumētis digestionis ex quibus est de-
bilitas destructio: & corruptio: & cura eorum.

Capitulum. xxii. de nocumētis retentionis ex quibus est
arditas, et velox defectus cibi digesti de stomacho in vē-
trem & cura eius.

Cap. xxiii. de lenitate stom. siue lubricitate siue lienteria.

Capitulum. xxiiii. de nocumētis expulsionis: & primo de
eruicatione & cura eius.

Capitulum. xxv. de singulu.

Cap. xxvi. de subuersione nausa fastidio vomitus, & eru-
icatione seu anxietate cum turbatione siti & cura:

Cap. xxvii. de vomitu. Et primo de phlegmatico, & cura
eius.

Capitulum. xxix. de cura vomitus melancholici.

Capitulum. xxx. de cura vomitus sanguinei.

CAPITVLVM PRIMVM

de cura agri tudinum stomachi se-
cundum modum vniuersalem.

Vra agri tudinum stomachi proportio-
nalis est cura aliorum membrorum pro toto
operantium vel prestantium iudicium.
Correctio, n. omnis immoderatio per co-
rruptionem immoderatione est fieri. Dixit Gal.
Intantum autē differetia cura agri tudinum
aliorum membrorum inquantū eius natura pparia: & opera-
tio a natura & operatione aliarum differat exister, q̄ auxiliū
spēs eligit, quantitates eorū determinat, & vltim ac modū
eius apertū ostendit. Est autē vtrūque natura stomachi p-
pria & prima frigida: quia parit sanguinis & nervosa p-
de sensibilibus valde. Quapropter expedit, vt auxilia imo de-
rationes eius corrigentia sint non excedentia valde q̄q̄ la-
plius, & immoderatio exigit maxime cū non sit valde posi-
tus in profundo. Si n. sint frigida valde, eius paucam cali-
ditatem extinguunt forte. Quapropter Hippo. in apho. ait
frigidum stomachi neruū: & fortasse cōtraria dispositionē
adducunt: quare periculosior curae, & difficilior esse co-
probat. prout Gal. dixit. Si vero calida eius tepidam ca-
lidadem resoluēt: si a cura mordebunt, & in spasmum,
aut cordis morsum adducunt: Si lapsum facientia est nisi
eortēpe et repressiue vel benedictis electa nocumētis im-
primē, & substantiam eius dissoluent: cum ad ipsum pri-
mo perueniant. Oportet ergo esse temperata, & infra gra-
dum dyserasie: vt paulatim, et in longo tpe intantum tū
compleant potius q̄ subito, et in breui. Est. n. hge fm sapiē-
tia operatio. Est. n. pauculusus, et vltis contextus habet
vias amplas: quarū auxilia non opz esse valde humida, &
liquida cum mollificent, & viscosus eius relaxent, fluatq̄ de

facili. Et ad alia mēbra transant priusq̄ ibi imprimantur
opz esse grossae vel solidae: vt in eo permanent donec im-
primant quod opz aut quia pellicula eius os. & lingua exi-
sit vestitum, & pnde quid virtutis percipientis habet fa-
porē debet esse saporis nō mali ne nascent: fed delectabi-
lis illis proprie pharmacola inquantū potest. Inquit. n.
Gal. q̄ vna quidē cōis debet esse intento facere pharma-
cum delectabilissimū inquantū possumus, dūm eius ad
vltimitatem custodiatur virtus: non. n. hge est dissoluenda
gratia delectationis. Et quia eius officiū, & operatio est di-
gere cibum p toto, & digestio fit per decoctionē. deco-
ctio vero p calorem: opz esse temperate calida: caliditatis
enī tpe est digerere: vt ait Gale. Et si frigida sint: nō opz
esse penitus a caliditate denudata: quia digestio restitue-
re indiget, opz ea esse tyrica vel moderatam stypticam
te habita. Et cum digestio quoq̄ fiat per virtutē spirituum
qui odoribus gaudet: opz ea esse ex aromaribus electa: vel
eis admista. Vtrū quia ex decoctis cibi in eo relinquunt
superfluitas ei inherēs sicut in olla ciborum: vt Gal. dixit
opz esse talia absterfua: vt est absinthium, pprae & spica,
& similia. Porro cū ex natura sitis fit principalibus alliga-
tis opz ea de carere malitia, & qualitate prauae: ne ad illa p
cōspationem impressa perueniant nocumenta. Et quia dra-
phragmati superpositus, & vicinus opz q̄ extorrum suppo-
nuntur ei frigida a costis fecedere ne infrigidat diaphra-
gma ad difficultatem anhelitus patientem adducant.

Capitulum. i. de cura malae complexionis calidae
stomachi simplicis & pure &c.

Mala complexio stomachi est fm alterū octo mo-
dorum: ex quibus est calida simplex pura: & est
agri tudo quaedam ipsius immoderate ledēs actiones
eius sensibiliter in dyserasia qualitatum primarū elemen-
torum vincente calida siens calida eius est ois causa proca-
thartica exterius adueniens & calefaciens ipsum immediet
vel mediante aliquo vicino rum membrorum propinquo,
vel remoto quae est multiplex. Gal. vero medicorū prin-
ceps ois ad v. genera causarum reduxit. Primū genus est
intromissio rei calidae non superfluae. Secundū est cōta-
ctus rei calidae nō superfluae exterius adueniens, & contan-
gentis mediante exteriori cute. Tertium est motus aialis
& corporeus fortis nō superfluus cum ad resolutionē perdu-
cat: & proprie quae circa digestionem alius cibi durat
digestiois et calidi passus sunt: vt est raphanus & similes.
Quartum est ipsiusmodi pororū eius non nimia perducens
ad extinctionē. Quintū est putrefactio cibi in eo sufficiens
ad inflammandū & calefaciendum ipsum ppter naturā. Quae
vero est mediante vicino aliquo mēbro: est vt a corde se-
briente: vel hepate inflamato: & q̄ncq̄ a cerebro quo sit pu-
ra sit sine hūoris vitio generati causata ab illis causis est
procathartica, & plurimū est dyserasia. Signa eius complexi-
onis essentialia sunt aluitatio sitis ardor perceptus in eo
in ore etiā non sumpto cibo, vel potu calidos: & q̄ncq̄ cor-
poris tonus inflamatio. & febris cum fuerit vehemens cum
inocimento proprie actionis: vt sitis magna, parua fames,
& cito cessat: & proprie cito non datur cito cibum: & q̄ncq̄
tunc accidit syncopis: & dicitur fames syncopalis. Et ap-
petitus est frigidus: & iuuat ad eo, & lēdura ad simili,
& cibaria subtilia adurunt: grossa i eo, & dura melius: & si ne
corruptioe alterantur: & eruicatione erit fumosa, et sup-
plua i vomitu, & egōne apparebūt adusta, vel sicca, & cor-
poris color erit mutatus: cum ad citrum tendens et est habi-
tudo: q̄a erit corpus siccū, & paucā carnis q̄nq̄ sanguis ei
erit paucus, malus fortidus, & acutus: q̄ abhorret mēbra
diueria ei & in cōplexione: & venae eorū sunt apparentes,
q̄nq̄ sanguis eorū reclusus est in venis quo natura non vti-
tur. Concurrentq̄ cum similitudine circōstanciarum: &
cum assuetudine similiter patiēdi. Et ex cōsequenti corpus
erit debile cū cutis infectione, & caribiculis, scabie, mor-
phea, & similibus. Sed signum eius quod est sine humoria

vitio est inuidio predictarum procatarricarum causarum cum priuatione signorum antecedentis cause. repletio humorum. Et si quid sit ab intromissione rei calide: ardor perceptus erit in stomacho: in excrementis alteratus percipitur. Et si ab eius contra eius exterioris facta sit vel motu superfluo, antecellio earum, & notificatio ab infirmo facta vel ab astantibus tibi declarat. Si vero à spissitudine pororum eius frigida, & styptica causa inuenio interior, vel exterioris approximate infirmati. Et cutis tenetio & durities. Sed si à putredine cibi existat fumosa, & foetente eructatione cognosces: quod in vomitu et egessione perpendens precessionis cibi corruptibilis: vt est lac, & oua in patella decocta. Et si à vicinitate cordis vel hepatis existat calefactio per oem modum illorum precedens inflammatio demonstrabit. Cura eius est alteratio. Complectur autem cum medicinis cibi aut potibus interior aut exterioris approximatis. Cibi ergo conuenientes sunt ex granis, prisa hordeacea, lentes cum aceto decoctæ, pulmenum ex condro cum aceto pauco vel agrestia condito, & simach. Et ex carnisbus carnes perdici, et myricorum turdorum, et auium paruarum cum aceto agrestia: vel succo granatorum decoctæ. Oua decocta in aceto cū totalitate sumpta. Ex herbis vero lactuca cū aceto proprie, & excitat appetitum, spinachia, endiuia, portulaca, coriandrum, & similia. Et ex fructibus citonia, pira, chrysomella, persica, pruna damascena, cerasaria, cucumeres, citruli, & cucurbita, batecha & granata: quæ si non perduxit ad debilitatē, cibaeas cum grossis: quales sunt carnes vacinae preparatæ cū aceto, & coriandri: & ventres ipsarum, & pisces recentes cū aceto vel agrestia vel succo granatorum decocti, & actualiter sint frigidi: non in multum, vt quia non veri frigoris sint. Et oia in quibus frigiditas cū stypticitate existit: quæ si non naturaliter, artificialiter acquiratur cū cōdimentis ex coriandro, agrestia, sandalis, & similibus. Potus autē sit aque frigide lere non excedentis qualitatē nec quantitatis, ne in stragiliendi difficultate veniat ex ipsius frigiditate curato ab inuoluntudine sua stomacho: vt Gal. ait: vel succus agrestia, vel granatorum acrimum, vel aceti oseriferi misti aquæ: quod locum magis habere: vbi esset profunda, & in remotis posita. Sed quæ sit propinquo predicta frigida styptica sumpta magis eff: cacia cum diu in eo sint permanentia. & hoc si tolerat stomachus: quod si non sit potus vini oseriferi albi moderate styptici, & pauci ferri lac acetosum vaccinum & similes. Medicinæ approximadæ proprie sunt simplices & compositæ. Et simplices quæ exterioris, & interioris exhibentur: sunt sandali rosa, myrra, folia vitis & salicis, acetosa, rubus, spodiuni, coralli, coriandrum, psillum, caphora, maciana, aqua & succus eorum: & semina herbarum, & fructuum frigidorum, & succi ipsorum dictorum & aliorum. Compositæ vero sunt, quæ ex predictis componuntur, et quæ administrantur interiori sicuti syrupus de papauere, iuleb de succo cucurbitæ, & succo acetosæ, & acetositate citri, & trochis. de camphora, & de spodio: vbi venter soluat superfluo. Et quæ administrantur exteriori sunt, ceto tum sandalorum in antidotario nostro scripti. Et epithema ex sandalis ole. rosa. et predictis et euaporatio ex aquis ipsorum cum aceto. Et vitreum vas vel vesica plena frigida aqua supra stomachum retenta, vel per embrochationē superinfusa. Et emplastrum ex folijs vniuersis cum fauic hordei, quod est proprium. Ex quibus si leuis est dyscrasia leuā approximabis: fortis vero fortia. Inquit. n. Gal. proportionale medicamen magnitudinis dyscrasie ad illā cōueniens inuenire opz. Et tibi sit generalis regula in alteratione cuiuslibet dyscrasie simplici stomachi: et cuiuslibet alterius membri: vt contrariū alterans sit in qualitate expediente excedens vnius oppositionis in oppositione alia qualitatū medium teneat: vel ab eo parū recedat: ne ad dyscrasie cōpositionem perducatur quæ maioris nocumen est, & difficilius curæ, vt Gal. ait.

Cap. iij. de cura malæ cōplexionis frigide rōi & c. Mala complexio frigida stomachi. Causa eius est & c. Alia complexio frigida stomachi. Causa eius est & c. Cura autem eius cura illius minoris considerationis & attentionis est, quia minoris timoris, licet tempus alterationis sit æquale quia alterans medicinale & instrumentale: quod est calidum nature amicum est, vtile confortans: licet ipsa natura, quæ est principale operans sit magis læsa ratione dyscrasie, & proinde magis periculosa: idcirco in cura eius, dures seu intentiones concurrunt, generalis & specialis. Generalis est subalteratio ipsius. Specialis docet copiam auxiliorum: & aptum vsum ipsorum ostendit. Et sunt talia auxilia seu coneraria calida à natura, & qualitate agriudinis sumpta ex cibis, & potibus, & medicinis simplicibus, & compositis interioris, & exterioris approximatis. Et sunt ut bi gratia ex cibis ex granis: vt panis de frumento surfurus habens multum silis, & fermentatus bene, ciera & similia. Et ex carnisbus carnes colibari, & pprie syluestrii, & anatum siccatum carnes salitæ porcorum: & aliorum præparatæ, & conditæ cum speciebus infra scriptis. Quorum vitelli cocti cum herbis, & speciebus calidis, vt salua, menta, feniculum, maiorana, & similibus. Ex oleisbus sunt, vt sinapis, eruca, nasturtium, rapitæ, piper, aqua, & raphanus, & similes. Ex fructibus sunt ficus, passula, amygdala, nuxes, dactyli, auellana, pineæ, sitici. Et pisces saliti cum sinapi, vel eruca. Potus autem sit vinum antiquum vinosum, vt gregum flauum, & rubrum, & calabræ: et puteolanum purum vel parum lymphatum, prout tolerat cerebrum. Ex medicinis simplicibus sunt ex speciebus, quæ sunt proprie stomachi, & cinnamomum, gariophylum, crocus, spica, mastiche, thus, nux mus galanga, cedoraia, cardamum, zinziber, macis, gallia musca, grana paradisi, amomum, squinantum, xyloloe, allium, & piperum grana quæ sunt fortiora, & magni iuuamenti in hac agriudine. Confortant. n. omnes eius virtutes stomachi, quæ cū sunt defectæ in omni vni dyscrasia maxime in ista. Inquit enim Gal. omne membrum complexionis frigide actiones defectas habet ex necessitate: & si naturaliter tales habeat quanto magis agriudinaliter. Et enula, & raphanus, & pithrum, & cyperus, costus, ambra, muscus, & balsamus, & succus eius: xylolaliamus, carpolaliamus: alia sunt etiam valde iuuatua. Ex herbis, chamaemilla, absinthium, menta, proprie feniculus, anethum, marubium, sanficus idest maiorana, ruta, mentastrum, origanum, ocimum, petroselinum. Ex similibus anisum, ciminum, feniculum, apium, carui, & similia. Ex gūmis styrax liquida & sicca, bdellum, & similia quæ interiori vel exteriori, & per omnem modum approximabiles. Ex compositis interioris approximatis sunt zinziberis conditum cum zuch. rubeo, et proprie cum melle dispensatum. Ipsum. n. in cibo potu, et medicinis sumptū optimū est frigidum ventri, nocibilissimum vero calido. vt Gal. ait. diacinnamomū diaga. syrupus de menta, quæ sunt leuia: Et ex fortioribus sunt diatripeon, diacymum theriaca magna mihi radum, sagea, omorulta, diamus, & diambra, triphera magna & cōsimilia. B his autē quæ exterioris approximanda sunt, ppria oleum anethum, de lilio, de alchanna, mastichinum, & nardinum. Et fortiora illis sunt oleum costinum, oleum de beem, & gambucinum, & de piperibus: & oleum de terebinthina, de balsamo: & oleum apostolorum supponatur lana calida: & pprie si aer fuerit frigidus. Et si eorā adiunxeris ei, & confeceris cerotum diutius adhibere: sed epithema citius penetrabit: & emplastra fortius imprimunt virtute in sua propria substantia ingrete: & membrum diutius adhibendo: & quod si preeleferis ipsum stomachum habilius subiunabit. Et in delicatis pro priū est pannus lineus duplicatus, & suffumigatus cum ligno aloes infuso in vino, spica, mastiche, squinantum, &

Panis

Carnes

Olera

Potus

& thure, & proprie si stomachus fuerit humidus. Et embrothatio cum aqua calida est mirabilis: & proprie si fuerit siccus. Et ex eis est emplastrum antidotarium nostrum calefaciens, & confortans. Et appositio ventis super stomachum est maxime iuuans. trahit. n. illic calorem & sanguinem & calefacit. Et scias quod calefactio extremiarum perducit ad calefactionem stomachi ex proximo. Totius autem corporis calefactio cum balneo ex aquis terrarum calidis, & aliarum medicinarum habebit virtutem calidam, stypticam predictarum conferit dumodo non superflua, & perducit ad resolutionem: tunc. n. maxime nocet. Inquit. n. Hippo. quęcunq; infrigidata sunt calefacere oportet, & similiter si solum stomachus, & epicastrum calefacieris: & pyriam feceris ex predictis aquis, vel embrothationes epithimaueris insula ponia in eis, vel filtro cum frequenti inuolutione anteq; infrigidentur: aut cum vase vitreo: vel vesica ex eis, plana: vel ex rebus alijs predictis calidis: vnde quide operaberis: & in nullo falleris. Vnus autem, & modus vtendi est: vti si leuis sit dyscrasia, leuibus contenteris: si fortis, fortioribus, & per oem modum ipsum stomachum sic dyscrasiam studeas calefacere: habet enim suas virtutes maxime resecandas. Inquit. n. Hippo. frigidum inimicum est naturę impediens, & ab omnibus prohibens operationibus, & paralyticum faciens & mortificans.

Capitulum. iij. de cura male complexionis sicce stidi.

Mala complexio sicca stomachi simplex, & pura est nota ex notificatione calida. Causa autem eius est vna vel plures extrinsecę: & est breuiter enarrando: diminutio cibi & potus in quantitate & qualitate, ac sicca complexionis & medicina sicca ex simplicibus: vt sandarach, sal baurach, cyperum, sulphur, acutum, & prius quilibet: cum labor nimis corporis & animę: vt raris, angustia, tristitia, & etiā proprius labor stomachi quod patitur in tolerando famem & sitim: vigilie multę, & ex eis est aer siccus, & ventus borealis balneum aluminosum: salinum, sulphureum, & picuum, & medicina sicca predicta: exterius applicata. Signa ipsarum autē cognitio est manifesta. per presentia. n. ipsarum quamlibet cognoscere, & per priuationem signorum antecedentis causę humoralis: vel per infirmum si fixas sit, vel per aliam relationem. Cura huius est ex humectantibus temperatis vel parum excedentibus in actibus qualitatibus intrinsecis, & extrinsecis approximatis: & maxime cum regimine humectatio superius posita: cum de cura male complexionis meri sicce diximus. illic ergo redeas. Memorate tamē centum talis dyscrasie valde à quibus nisi quis diligenter abstineat iuuariua conferre non poterunt: & sunt styptica & pōtica. Ex cibis uis melsila, sorbæ, sarur, atrinę, cornula, pira, citonia, & mactana. imatura. Et ex potibus uel est vinum calabręse, & aqua aluminosa, & similia. Consumunt enim omne quod innatē humiditatis in eo remansit hæc tuidem exhibendo: hæc quidem comprimendo in ventres concauitatem, vel in circūadiacentes particulas, & venas, & poros, & orificia per quas alimentum humectarium consuevit recipere. Inquit enim Abo. nihil est quod tantum in humectare quantum vinum temperatum: & balneum in aqua aquatum eucratatum dulcium.

Cap. v. de cura male complexionis humidę stomachi.

Mala complexio stomachi humida simplex, & pura. Causa eius est signa e contrariis intelligenda sunt mala complexionis sicce superius dictę necnon & cura. Quę enim causę sunt vnius, cura sunt alterius & econtrario. Et quod vni nocet, alteri prodest & econtrario. Est autem facile sanabilissima aliarum omnium siue sola consistat, siue alijs qualitatibus cōplicitur. Et quia minus excedens est, & magis naturę in talibus principaliter operantem, conseruat aliares. Et quia contrarium curans ipsum fortius habet quā sua opposita, sic tempus exsiccandi, & humectandi non est æquale. Studendum autem ne sicca

& styptica approximanda in substantia liquida ministrare, sed in solida magis: læduntur enim à predictis, et à plurimo potu.

Capitulum. vj. de cura male complexionis sto-

machi complicita & pura.

Compositarum vero dyscrasiarum purarum modi sunt quatuor: sicca complicata frigide vel calide, humida complicata calide, vel frigide: qui et eorū causę & curę: & signa vno generali comprehendendo capitulo ex premillis possunt haberi inuicē simplicibus complicatis. Inquit enim Gale. Complicita ex simpliciu cognitione habetur. Et iterum simplices simplicibus, & cōpositis cōpositis curantur medicaminibus: & qualia equalibus, & inæqualia vno plus altero minus &c. Speciali vero capitulo ad curam frigide & sicce conueniunt calida, & humida: & teperate calida interius, & exterius per omnem modum approximata. Et quęcunq; sanguinem, & alimentum trahunt ad ipsum absque euaporando: vt est fricatio temperata balneum calefactio partis, & epithimatio sū mensuram facta: et quę calorem naturalem in substantia, & quanto augent eius seruati eucrasia, quę iuuat digestionem: vt est amplexus eueri tota nocte nudati quō totū tangat epicastrum. Et loco eorum aliqui applicant carulos pingues. Et alij volam manius: & vttrinq; est bonum. Nocibilissima vero sunt istantia, & acuta nisi, aliquibus humidis miscantur. Sicce vero & calide conueniunt hūida et frigida tepate. Nocibilissima uero sunt pontica et acra. Humide vero & frigide acra sunt conuenientia. Nocua vero pōtica nisi aliquibus acris sit cōmixta. Humide vero & calide ipsa pontica sunt propria. Nocua vero pontica acra nisi aliquibus ponticis sint cōmixta: quorū copia habes ex predictis simplicibus quibus simplicibus, vel inuicē cōmixtis ex eis vti modo cōpetenti poteris ut dictū est.

Capitulum. vii. de cura male complexionis stomachi complicita simplicis & complicita &c.

Mala complexio stomachi cui materia est eius dyscrasia à vitio humoris facta: & in principio est diuersa, sed cum perdurat fit mansua. Humor autem hic est duplex: aut in eo generatus, aut ei influxus. generatus aut in eo non est uerus humor cum illius generatio siue sit naturalis, siue innaturalis, siue digestus, siue indigestus: soli digestionis secundæ. I. hepatis & vrenarum sit propria, et conueniat non primæ sū ventrem tantum vtrum si has duas effugiat nequaq; sit generatus humor. Si ergo sit humor hic generatus in stomacho non erit verus, sed est similis humoris, & maxime cum non sit ex digestionē, sed indigestione potius generatus. Inquit enim Gale. Cum cibis non digeritur proculdubio in phlegma cōuertitur, proinde Gale. phlegma appellatur. Et quandoquē de genere cholere pralinę ad aultione causatę quam superflua stomachi caliditas: et cibi etiam operatur. Influxus autem est qui à toto corpore: vel qui ab aliqua particula corporis ei influxus fortior illi debili propter causam aliquam extraneam maxime si aliquam causam trahentem in se habuerit, puta calorem, dolorem, vel inanitionem. puta a cerebro, hepate vel splene quod est plurimum eis. Et si a cerebro, plurimum erit phlegmaticus: si ab hepate plurimum erit cholericus: si a splene, erit plurimum melancholicus, qui ad excitandum appetitum ei solet immitti. Et quaterunque sit tripliciter in eo existit, aut in concauo eius natans aut tuncis eius inuiscatus, aut interclusus & imbibitus. Signa talem autē dyscrasiam cum cum materia ex predictis signis iunctis cōtra grauidine facietate, & eius modis ad expellendum. I. nausea vomitu, & singultu, & regimine antecedente percipies, & etiam in excrementis vnde debis humorem. Signum vero humoris generati in eo est ex dyscrasia ipsius vel regimine cibi & potus, et alijs pot haberi cū priuatione signorum pectoris, vel cacochymie corporis vniuersę vel particule alicuius & passiois eiusdē.

Mef.

H. iij

Sed signum q̄ influat a toto corpore est signū pectoris, vel signum cacochymie seu abundantie alicuius quatuor humorum. Et sumitur ex regimine ipsius: quia fuit visus delictioſa vita & quiete: et dimisso exercitio consueto non habuerit solitas euacuationes spontaneas per fluxum sanguinis narium, per hemorrhoidas vel menstruas, si sit mulier per fluxum ventris, vel vomitus, & similia: vel quia solitas artificialis omisit: vel quia fuit eius membrum aliquod mutilatum, cuius nutritum in corpus superfluat: vel quia dolores periodicos pati consuevit in aliqua particula corporis: puta arthetici, vel podagram: nunc vero non patitur. Signum autē q̄ ab aliqua particula corporis influat: puta cerebro, haberi poterit ex consuetudine patiendi aliquam egritudinem isto tempore: puta cephalē, hemerantiam, & huiusmodi. nunc vero patitur vel quia consuevit catarrhizare ad oculos, nares, aures, vel fauces, & pectus, nunc vero non: sed imitat stomacho. & plurimum est phlegmaticū mucosum, & in fine digestionis magis. Signum vero q̄ ex hepate influat est p̄cedēs eius passio: puta inflammatio multiplicans choleram quā mihiere consuevit illi ad adiuvandum digestiū hora digestionis: vel oppilatio quae nūc aperta est: et materiam mittit retentā, & consueto mittēdi ad illam, quā debilis est, & porus per quem mittire consuevit illi cholera, sit amplius: unde sequitur vomitus cholericus quaq̄ die. Sed q̄ ex splene influat similiter signum est p̄cedens eius passio: puta oppilatio: & eius grossities, quae aperta mittit melancholiam stomacho, vt cōsuevit, & est hora vacuitatis magis, & oppilatio eius cessauit atq̄ grossities nō apparet aliqua manifesta eius euacuatione: sed materiam in vacuitate eius nā tantem ostēdit eius fluctuatio in ieiunio apud motum: & sumpto cibo, vel potu subleuatur, & signatur, & facit nauſeam: & si multa sit semper nauſeam facit: si vero pauca, non sine sumpto cibo: & facile egreditur vomitus, vel fluxu ventris dato aliquo subdiegit. Sed inuiscatam adhaerentem significat nauſeam: non facile educitur vomitus vel feces, & etiam dato aliquo absterſiuo: si multum sit adhærens, nec fluctuat in motu corporis. Imbibitum autē singulis propriis tibi demonstrat, nec est aliquid p̄dictorū. Signum autē distinctiūm cuius speciei humor sit, colligere potes hoc modo. Nam si quidē materia sit calida ex cordis morſu tenebrositate, & fastidio, vt dixi Hippocrates ex ſiti, & oris amaritudine, vel ſalidine si sit phlegma saluum: & eius ſites cessat cū calido, ſ. vino & aceto. Cholera vero cū frigido, ſ. aqua cum ſucco granatorum, vel aceto cum aq̄ miſto. Si vero sit humor sanguineus ex dulcedine: & priuatione ſolae euacuationis naturalis sanguinis, vel omiſſione artificialis: necnon et mēbri mutatione, & coniecturari poterit: & quocunq̄ sit manifeste in excrementis apparebit. Si vero materia sit frigida ex fastidio, & paucitate ſenſus apud rei accuſam receptionē, & defectu appetitus: niſi sit phlegma acetofum vel melancholia inter q̄ diſtinguit melancholica imaginatio timor, & puſillanimitas in dño vel muliere contingens cōplexio corporis & regimine: & apparitio cuiuslibet in excrementis ipſum manifeſtat. Et q̄nq̄ plures cauſe ſimul conueniunt quas cōmiſtio, & conſuſio ſignorū tibi oſtēdit. Et si quidē sit diuerſa, erit cum dolore: cū vero perdurat, & tranſit in manium, ſedatur dolor, & areſcitio creſcit. Cura vero eius est quatuor res. prima educit materiā in stomacho exiſtentem & aggregatam ſiue generata ſit ſiue influxa quā non poſſibile eſt ullam diſpoſitionem curare ſina liter adhuc manēte cauſa faciente eā: vt ait Gal. Et si quidē ſit in concauo stomachi natans: & impetuſ faciens ad os stomachi: quod per nauſeam ſcietis vomitu cum aqua tepida, pura, vel pauco aceto permitta puocaco educatur. Et si ſimul non ſufficit, reiteretur nō q̄ ſuperfluat: ultimo cū aqua multum calida lauetur & melle roſ. qm̄ aut expellet eam: cum vomitu aut ſoluet ventrē, & confortabit. Si ve-

ro inferiora petat: quod per grauedinem in fundo stomachi percepta cognosces: collyrijs, clyſteribus vel proprijs pharmacjs vētris ſub ductiſus, quae infra Chriſto dūc dicentur, educatur. Et ex proprijs eſt turbidū non confortatum, qm̄ irahit humorem ſubtilē, & groſſum à stomacho non trahendo à remotis ad ipſum. Si vero ſit adherens, & inuiscata cū inciuſiſ, & abſterſiuſ vomitu puocaco: puta cum piſana, vel aqua mellis expurgetur: vel cū oxy-melie ſimplici. vel ſquillitico miſto cum aqua raphani: ſi multum ſit inuiscata: & expulſioni inobediens: vel cū ſolutione ventris cum p̄dictis modis & appropriatis: vt turbidū & hiera. Si vero ſit imbibitū, & eſt plurimū cholera vel phlegma ſaluum cum hiera. Gal. euellatur, & mundificetur: quae eſt cōmunis in oī materiā: & ſi propria ignoretur: & ſuperfluitates educit abſq̄ humiditatibus innatis: ac mundificetur etiā humiditates putrefactibiles: ſ. putrefactiones à circūiacentibus particulis ad ipſum nō trahit, & confortat, vt nec regeneret, nec recipiat. Et si quidē cacochymia generata, ſeu influxa à longo tempore in ipſo permanſerit ob penuriam, vel inſcitiam, vel negligentiam medicorum, vel inſirmi inobediētiam, ſeu delictū aſtutium miniſtrorū: & aliquod impreſſerit, vt p̄dictū eſt, alteretur cum prænarratis. Secunda res rectificat membrum: puta stomachū ſi generans ſolus ſit, vel corpus mēbra alia & stomachum, ſi materia ſit eis ab illis influxa. Et si quidē ſit stomachus ſolus generas: duo requiruntur. Primum eſt mundificationem eius, vt dictū eſt facere. Secundum eſt dyſcraſiā, quae cauſa efficiens eſt, prout ſuprà dictū eſt cum contrarijs confortantibus alterare: & regimen, vt non regeneretur materia, digerere et adequare: quē tibi qualiter fiat conſequenter adiciemus. Si vero ſit influxa materia, opz duo agere, primo prouidentia mienti uel influenti p̄mittere: quod vel ſons eſt: vt nō mittat: ſecundo stomacho curā ſubigi, vt non recipiat. Circa primū tria ſunt etiam opportuna. primum eſt p̄mittere eius euacuationes: & ſi quidē totum corpus mittat, quā p̄lectorū ſit, phlebotomia p̄mittitur de nigra, vel p̄portionale illi, vt ſcarificatio crurium, ſpaularū, & ventroſitio, puocaco hemorrhoidarū, uel menſtruorum, ieiunium, exercitium, ſcitatio, purgatio, diuerſica, & balneū oīa temperata: Si vero quā cacochymia primo digeratur humor. Deinde proprijs pharmacjs expurgetur. Nam si quidē ſit cholera. Oxyacchara vel ſyrupo acetoso ſimplici: vel cum leuiori ſ. ſucco granatorum miſtori, & acetosorum, vel arancio loco cum zucha. maturabis. deinde cum rheubar. myrobal. citrinis, tamarindis, ſucco roſarū, & alijs ſolutiuis ventris non vomitiuis, & leuibs expurgabis, & ſtypticitatem habentibus quae stomachū confortent nō debilitent, nec ad ipſum trahant. Et hoc eſt cōde p̄ceptum arendendi in purgationis materiā egritudinum stomachi oīum ſiue generatam ſiue influxam. Si vero ſit phlegmatica, cum ſyrupo acetoso ſimplici, uel composito: vel oxy-melite ſimplici, cum geleniabin, vel ſquillitico, prout materia exigit, maturabis: & cum aqua hyſſopi, origani, calamenthi, & ameos ſi ſit groſſa valde, deinde cum agarico, colocynida, ſteoracis, & myrobalanis, chebulis affocata ſpica, vel maſtiche, vel rheubarbaro, vel aloe, vel turbidū confortato cum zinzibere, vel hieris magnis, de hiera Hermetis, logodion, & colocynide expurgabis. Et pilulis de quinque generibus, & rheubarbaro. Si vero materia ſit melancholica, digers cum ſyrupo acetoso de bugloſa, de boragine diaboriginato, et ſucco pomorum dulcium, & diabugloſato cum regimine humectatiuo ſuperius dicto: deinde expurgabis cum decoctione epithemi, & myrobalanis indis emblicis, & bellirricis, hiera Archenis, & pilulis de lapide laſuli, & de lapide arne. Si vero ſit aduſa cum regimine humectatiuo, & cum zucharo violato, culcutra, lupulo, & calendula: deinde purgabis cum aqua lactis decoctione

Atione folliculorum fene & sumiter, diaken. & similibus. Si vero sit aliqua particula: puta cerebri mittens, preparetur, & purgetur materia eius, si non sit sanguis cum appropriatis, qualia sunt in preparando eius materiam: quæ plurius est phlegma syrupo aceto: prædicti habentes virtutes mellis, hyssopi, itceados, acori, & simulum cum gele niabin. Et in expurgatio cum agarico colocynide, hieris magnis, pilulis cochijs. & de hiera. Et deinde cum gargarismis, & caputpurgijs ac succo ieros proprie & sternutia- tionem provocantibus notis ac malitiosis: ut pprie de mastiche factis: de pomis. n. phlegma de capite, qd pluri- mum ibi abundat, & stomachum ipsum confortat, ut non re- cipiat æternum. Et si quid in eo post eius mundificationem remanet liquefaciendo facti descendere: quod si grossum fuerit, & copiosum miscetur cum eo aliquid piperis vel radicis staphidisagrias, aut fiat cum pithro, & caricis. Si vero sit hepar eius materiam cholericam præparabis: ut supra dictum est: & cum syrupo acero. simplici vel vio- laceo de endiuia: & expurgabis: deinde cum prædictis so- lutivis ventris si materia sit in concauo hepatis: vel cū diu- reticis frigidis si sit in gibbo. Si vero sit splen eius mate- riam digerere cum oximelle habente virtutem corticis ta- marisci, & capparorum, scolopendrie, et corticum salicis: deinde expurgabis cum prædictis mistic cum appropriatis spleni nunc numeratis. Si vero materia sit sanguinea, eua- cuetur phlebotomia appropriata illi. Secundum est sub- iungere derivationes eius quod derelictum est post euacuatois vel regeneratum ne influat donec restitucio fiat. Et illud angiosolare quietare, vel cōpingere: & ductus p quos sunt si possibiles est coangulare. Sed derivationes sunt cū frica- tionibus siccis, & duris extremitatum cōpressionibus, & ligaturis dolorosis: & alijs in tura phrenitis superius enat- ratis: & replicabilibus euacuacionum cōsuetarū natura- lium ac artificialiter factarum. Tercium est confortare, et re- stitucare ipsum corpus, vel membrum mittens, & etiam re- gimen, ut non regeneret materiā, & ductus eius naturales expurgare: ut si qua regeneretur, exinde per naturā educa- tur: vel per arte cū aliquo pharmaco appropriato ex præ- dictis: & per intervalla modici temporis exhibito. Cōfor- tatio corporis vel membri mittens per cōspirationem suam cōplexionem, & substantiā eius venientia: ut sunt al- terantia typica, & aromatica ex cibis, & potibus habet fieri ex medicinis, quæ supra in cōsolatione medicinari- diuinis: cum de cura egrediuntur: quæ hereditare faciunt solutivæ medicinae in stomacho loquebantur. Regiminis restitucio statim subiungitur. Expurgatio corporis du- ctum cum vomitibus, clysteribus, diureticis & rarefacti- vis pororum, quæ fricationibus cum oleo chamomillino vino & aqua tepida compleitur. Hepatis, & splenis, & cer- bri cum gargarismis, & caputpurgijs anedictis. Quæ au- tem materia ingrossent & compingant ac ductus, & or- tificia angustent: & quietent humores corporis in cōsola- tione medicinarum diuinis: & alijs etiam rebus. Secun- dum post providentiam exhibita membro mittenti, vel cor- pori oportebit curam stomacho adhibere. Fit autem hoc dupliciter. Vno modo, ut quod fluxum est educatur, ut su- pra dictum est. Et si quidem fuerit cholera proprie vomit- um solvatione cum aqua tepida cum pauco aceto: vel cum solvatione ventris cum hiera, cum aqua absinthij, qd si fuerit cum multa inflammatione, melius est ipsam dare cum aqua lactis vel rosæ, vel lacte aceto: vel aqua prunorum & tamarindorum, & myroba. clirini. cum aqua rosæ. en- diuia & similibus. Si vero sit phlegmatica grossa vomit- u cum aqua raphani, sinapis, nareissii, aceto, & porro cum aceto, vel solutione ventris cum hieris, & proprie magis propter illud quod est in ipsis de medicinis calidis, & for- sis relaxationis & absterfionis. Et præmitte oxymel scilicet linicum, diatrion, & diacymenum, & cibabis eo aqua cice- rum: & carnibus leporum cum speciebus calidis, & colu-

barum, & vino vinoso non styptico, quia in eo est error. & etiam in medicinis stypticis maxime ante mundificationem perfectam. Et si fuerit phlegma humidum & aquosum, dabis zinzib. corticethuris, balsami, cinamomum, myro- balanorum, stypticis sicce, xyloaloes, amicos scoriam ferri, & murti: & caricas cum eo. Et vteris aqua ferrea minerali: vel in aqua sit extinctum ferrum ignitum, & oxymelle scilicet luteo: quoniam sunt exiccantia omium humiditatum stoma- chi. Et Gale. cōmendeat ferrum per succum citoniorum coaceruatibus cacochymiam phlegmaticā, vel choleri- cam, vel vtriusque quod infra Christo ducit dicitur. Et si fue- rit melancholica, educatur cum decoctione ephythimi, et ca- lamethi campestris cum melle, & hiera Archigenis: ut su- pra stomachi in hora infusiois apponatur spongia in ace- to calido valde: vel succulus ex lētuculis iacetio decoctio- nis cum integritate sua. Et si sit sanguis etiam vomitus vel solutione ventris cum melle, calia: aqua lupuli capillis ve- neris: & lenetibus sylvestribus cū. j. j. thuris. Et succus por- ri educit sanguinem, & cucumer alinus: & quedam spe- cies volubilis mala & cabem, & allium sylvestre cum pe- rfulsit in solutione: sed nocet stomacho: ideo non conue- niunt nisi aduoc necessitate. Et vltimo approximentur bal- nea quia resoluunt materiam & deriuant. Alio modo fit: ut quod mundificatum est confortetur, ut quod influit non recipiat, sed repellat maxime illi quod influit non sit princi- pale. Et per medicinas, quæ contemperant suam cōple- xionem, & eius substantiam aggregant, quæ contrariæ suæ dyscrasie a rheumate sibi illatæ, & stypticæ aromati- cæ simul approximaræ. Harum autem quedam sunt inte- rius approximatæ, quedam exterius. Et harum quedam sunt calide quedam frigida: & quedam sunt simplices, & quedam composita, quæ infra ducit Christo dicentur. Simples nunc dicamus. Frigida & styptica interius ap- proximande sunt. Citonia, sumach et grata cum granis bene contrita diluita, muca vel actria, flos corum, & etiam cum pulpis corum exprella. pira maciana, garur, ribes, co- riandrum, spodium, rosam, sandali, yua & agresta aqua, & succus eorum, sex vini, et charabæ. et barba hircina: & pro- prie succus eius, & myrobalani conditi, et similia. Calida xyloaloes, mastiche, spica, thus, & correx eius, gallia musca- ta, pœonia, nux musc. & proprie decocta in syrups: galan- ga, macis, cinnamomum, menta, absinthium, saniculus, vi- num stypticum & vinosum, & crocus, capillus vene. & omnia breuiter calida aromatica, styptica: quorum men- tionē fecimus supra in cura meri. Exterius approxima- ta frigida sunt prædicta omnia: & cymg & fructus tubi, folia vitis, & salicis, & citoniorum, acacia, hypocistis, len- tes & similia. Et calida sunt prædicta omnia, & fructus vi- tis sylvestris, qui dicitur raspa, myrrha, aloë & similia. Si ergo sit eius dyscrasia debilis ipsum frigida, & administra- bis calida. Et si sit calida, frigida. Et quædam confortant ipsum a proprietate, ut corallus suspensus ad collum, ita qd tangat stomachum, vel sumptus interius in quantitate, drach. j. Cura male complexionis compofite. Sed si cō- tingit, qd plures cause simul conueniant in tali dyscrasia: puta duæ vel tres, ut quia sit materia in concauo adfræ- tuncis, et villis imbibita: vel qd sit cacochymia in stomacho generata, et a cerebro etiam illi infusita: certe huiusmo- di cura in duabus rebus consistit, scilicet in copia medi- cinarum habentium virtutem curatiuam: & proprietatem ad illam quæ iam hic supra habuisti. Et sapto yfu eorum, qui in ordine curatiois cōsistunt: est ab eo prius cura in- cipias quod periculosius videbis, & maius fm magnitudi- nem dispositionis vel dignitatem vteritis, quia nobilius sit: ut est dyscrasia cerebri, vel hepatis, vel magis la densa virtutem: ut est cacochymia in tuncis adhærens, vel im- bibita villis. Quæ magis perducit ad virtutis dissolutio- nem: & syncopem vel subuersionem. Item considerabis si æqualia sint quæ sint inter illa, & quæ sit alterius causa.

Syrupus
de agre-
sta que
dicitur
Auc. v.
sano.

thij.ana.3.ij.et. f. olei mastiche arboris, et olei de citonij
3.ij. ana. Conficiantur cum vino odorifero. Et epitheme
tur stomacho. Syrupus de agresta confers ad stom-
achum calidum & solutionem naturæ ex cholera citrina: et
ægritudines accidentes ex corruptione aeris: et abscondit
siccum, & stringit stomachum prægnantis donec non reci-
piat humores melancholicos, & cholericos, & confortat
embriorem: stringit ipsum cuius permittio est. R. succi
agrestæ li.ij. & coquatur donec consumatur medietas,
& coletur & dimitatur vna die. Deinde reducatur ad ol-
iam in secunda die, & decoquatur cum pondere 3.ij. de ga-
riophyl. donec consumatur grauis odor eius & donec fiat
ei spiritusro substantia: vt rob. & coletur, & reponatur, et
administretur. Est vis adë guchari quantitate quâ vis
sua quantitate subtilitatis agrestæ & spissitudinis eius.
& est Serapionis. Confectio mixtæ acetose nostra illud
idem operatur. Et etiam troscifi de spodio & de rosij. &
rob myrrhæ & rob de succo granatorum dulcium, aceto-
sorum, & mucorum, & rob de ribes. Sed mixta aromatica
côfortat stomachum frigidum, vt nō recipiat superfluitates
phlegmaticas decurrentes ad ipsum. Item sacculi & em-
plastra ex prædictis calidissimis committit et electis idē
operantur. Et experti sunt. R. mentæ sicce substantiæ ad-
sintij loti in aqua rosa. donec remoueatur malicia odo-
ris. i. sacculi. ana. 3.ij. myrtillorum balustiarum ana. 3.ij.
spice. 3.ij. gallicæ mufcatæ cyperi myrrhæ ana. 3.ij. f. mastic-
hæ masticæ anali. ana. 3.ij. Conterantur, & recludantur in sac-
culis bulliant in vino styptico & applicentur: & si empla-
stra conficere velis addas mastiche duplum: & laudani
medietatem olei nardini, & ceræ quantum sufficit & vtere.

Sacculi
fistales
boni.

**Electua-
riū pba-
nium.**

Item electuarium ex inuisione nostra ad hoc probatum
& expertum. R. carniū citoniorum decoctorū in aqua
et vino styptico. 3. v. cinnamomi. 3. ij. spice. 3. f. macis. gal-
licæ mufcatæ ana. scrup. ij. nucis mu. 3. ij. galangæ. 3. f. piperis
albi. 3. ij. singiberis. 3. f. corticū citri rosarum immatura-
rum ana. 3. ij. xyloaloes. 3. f. gummi arabici & dragagathi
ana. 3. ij. syrupi rosati de cortice citri & mellis qd sufficit.
Item confectio nostra de citonij cum speciebus & aro-
maticis in antidoto nostro descripta idem operatur: et
quidam mastiche vel tantum humorostatem stomachi
electuarium, de scoræ ferri ad humorostatem stomachi
cum caliditate & est filij Serapionis. R. scoræ ferri infu-
se in aceto. viij. diebus & coletur et frigeatur in patellam, et
terantur. 3. v. myrobalarum chebulorum emblicorum
helliricorum, radicū liquoritæ: ro. squinanti ana. 3. x. &
confice cum sūcharo tabaceth & denur ex eo. 3. iij. cum
aqua malorum. Item aliud confortans stomachum, &
exiccās humiditatem eius cum frigiditate. R. trium myro-
balarum prædictorum, radicū liquoritæ, zinzibe. xy-
loaloes crudi, nucis mufcatæ, gallicæ, rosarum, spice, squi-
nantis mastiche omnium ana. 3. x. mufci. 3. ij. limaturæ acui
feri pondus medicinarum quæ insundantur in vino odori-
fero, viij. diebus, deinde frigrantur in sartagine & terantur,
& liniuntur cum oleo de amygdalis dulcibus, & confici-
tur cum melle, & denur ex eo aut. ii. cum vino odorifero
antiquo aut mixta aromatica. Et si quid detingatur, ppter
stypicitatē eius in stomacho post ipsum fumatur mane.
3. x. cura geleniabini vel calasistula: qm̄ educit abstergeo
& confortat. Tryphera mundificans stomachum mol-
lificatam ab humiditate, & resoluens ventositatem, & ca-
lescit ipsum. R. myrobalarum cinerorum 3. xx. my-
robalarum nigorum emblicorū & helliricorum, ana.
3. x. radicū liquoritæ, passularum mundatarum ab inte-
rioribus suis ana. 3. v. mastiche, cinnamomi, ana. 3. ij. te-
rantur & cribellentur, & liniuntur cum butyro vaccino.
Et conficiantur cum melle dispumato, & administretur
pondus 3. iij. cum aqua tepida. Electuarium ad humidita-
tem stomachi cuius permittio est. R. myrabo. emblicorū
zinzibe. ana. 3. ij. hiel. anisi, mastiche am. 3. ij. terantur &

**Electua-
riū sco-
ria ferri.
aliud el-
ctuarium
stōi co-
fortati-
uum.**

**Thryphe-
ra stōi
mundifi-
catia.**

**Electua-
riū ad hūi-
ditatē stōi.**

cribellentur. Et confice cum melle & detur ex eo pondus
3. iij. cum aqua calida vel vino: & est expertum. Sic aliud
de nerisinthia & accipe ante cibum & post: & confert ei in
cuius stomacho est humiditas mucillaginosā. R. heil pō-
dus. 3. j. cardamomi, cinnamī ana. 3. j. mufci. scrup. iij. zin-
ziberis. 3. vj. macropiperis. scrup. v. garij. cinnamo. ana. 3. j.
i. guchari tabaceth. 3. xxx. terantur & conficiantur, & den-
tur. 3. ij. Confectio pharmaci de succo citoniorum quam
posuit Gal. ad illos qui dyscrasiam frigidam & humidam
stomachi habent & cacochimiā aggregant phlegmaticā:
& quæ a capite influxam vel cholicam vel vtriusq; &
confortat & prohibet ne recipiat superfluitates influxas:
& resoluens & exiccās quæ influxa est & generata: prouocat
appetitū, et iuuat eos qui non bene digerunt. R. succi cito-
niori nouorū et st. iatū. i. pōticior sextaria. ij. romanorū
mellis electi & dispumati tantundem, aceti sextariū. 3. f.
decoquantur super carbones moderate, & miscetur zin-
zibe. 3. iij. piperis albi. 3. ij. & ita infusum ardētibus carbo-
nibus coque quousq; ad mediam consistentiā in quali sto-
machica pharmatorum constituitur. Hoc etiam pharmā
cum confert his qui imbecille habent hepar: dosis est co-
clear. 3. j. commensuratum in ieiunio ante cibum per. ij. vel
iij. horas. neq; nocet etiam si post cibū accipiat quis. Sed
ita confectum confert his qui dyscrasiam fm̄ frigidita-
tem habent stomachum: et cacochymiam phlegmaticam
aggregat. Illis autem qui dyscrasiam habent fm̄ calidita-
tem, & plenum cholera, auferatur singiber & piper. Sed
illis qui rædij sunt dimidium prædictæ commodatio-
nis singibe. immitte. Aromaticum ro. descriptione Ga-
briel. & elefantine boni saporis est cōueniens in hoc casu:
vbi adfint dispositiones in quibus cum laudauimus.
Capitulum. viij. de cura ægritudinum in plasmate, &
primo de regimine eius, cuius stomachus est ro-
tundus, & paruus, & ptenus, vel magnus.

Stomacho etiam quandoq; accidit ægritudo instru-
mental is in figura: quia cum debeat naturaliter esse
oblongus, sit rotundus: & in quantitate: quia sit par-
uus per comparationem ad corpus pro quo coquere cibū
habet ac in situ: quia sit superius nimis, & iuxta diaphrag-
ma propensius: & qñq; tales ægritudines ei simul contin-
gere possunt: & quādoq; vnaqueq; per se. Vnde Gale. ait
manifestum qm̄ duo & tria peccata simul inesse possunt,
vt q stomachus sit rotundus, paruus, & propensius iuxta
diaphragma. Cuius causa est interior tū: quia error natu-
ræ solum quantum ad figuram & situm, & eius causæ &
materix quantum ad paruitatem. Et cognoscitur ex umore
rotundo, tensione, & malicia anhelitus apud cibi reple-
tionem apparente in superiori ventre: & ructuatio ppr̄ie
absq; q tactus inueniat dolorem in eo: & priuatione cibi
apud inanitionem. Et tū curari non potest fm̄ Gale. in
techni. sicut nec mala figura: & sius aliorum membrorū
interiorum. Et proprie in procedētibus muestum vltra na-
tūritatem, & maxime post augmentum. Potest tamen alie
uari & remediari a prauitate & nocumento ipsius cū regi-
mine conueniente, & proprie cibi & potus. Et est vt cibū
detur facili digestionis, & potus parum & sepe, put Gal.
edocuit. Et in alijs regatur non naturalibus prout digestio
nū compendē conueniunt quod infra dicemus diuino au-
xilio confidentes. Paruitas vero eius curari poterit per
additionē cibi & potus calidi & humidī paulatine factā:
& perfricationem, cataplasmata, & emplastrā ex rubificā-
tibus trahentibus sanguinem ad ipsum donec magnitudi-
nem sufficiens accipiat conueniente corpori infra ado-
lescentiam, donec corpus sit in augmento. Et est talis par-
uitas toti corpori nocua: sicut superflua est magnitudo in
quo sunt corrigibiles magis q in alijs membris interiori-
bus: propter positionē eius, cum iuxta exteriora ma-
gis alijs membris sit situatus: ita q absq; multo modo po-
test extinguiri etiam quia eius officium est primo reci-

Aliud electua-
riū contra hūi-
ditatem mu-
cillaginosā
stōi.
Pharmā
cūde succo
citoniū.

Regimē
obseruā-
dū ab ha-
bitibus
stōi par-
uū rotū-
dū et p-
pensum.

per cibum et potum ab exteriori, et medicinis quibus argumentari poterit infra adolefcentiam, & post ipsam in rurali completo augmento dilatari & extendi, vt dictum est. non tamen augmentari vete, cum verum augmentum a natura fit sola, & terminus eius præfixus. Inquit enim Gal. folius igitur naturæ est distrahere vndiq; facere continuum sibi manens: & principalem custodiens speciem corpis adduc. Et hoc est augmentatio sine influenti & applicato cibo non potens fieri. Arist. quoq; ait. omnium. n. natura constantium terminus est et ratio magnitudinis & augmenti. quia ad. xxv. annum. vel. xxx. vt Ioannitius dicit. Magnitudo quoq; cum fæcia cinta, & stricte super ligata, & cum paucitate cibi & potus, & quiete curatur.

Capitulum. ix. de cura aegritudinum stomachi
in vijs oppilationis eius.

ACeidit etiam stomacho & griudo instrumentalis in poris & ductibus & vñs eius quod oppilatio est prohibens transitum eius quod venire ad alij mēbris ad qñ ordinatur natura eiusq; quod ab impellitur ad alia instituit & expellit. Potest autem esse multiplex. Vna quæ est in nervis qui sunt inter cerebrum & os eius continentes: prohibens transitum spiritus sensibilis ad ipsum. Secunda est potest in poro qui est inter splenem & ipsum prohibens transitum melancholicæ quam transmittit ordinatur natura ad eius excitandum appetitum.

Tertia esse potest in via quæ est inter os & ipsum prohibens transitum cibi: ut esse oppilatio meri de qua supra diximus. Quarta potest esse oppilatio quæ est in venis quæ sunt inter hepatis & ipsum: per quas consuevit illi hepatis mittere sanguinem ad nutriendum ipsum. Quinta potest esse in via quæ est inter ipsum & anum seu rectum intestinum prohibens transitum superfluitatum ipsius, quas expellere consuevit ad ipsum, ut esse oppilatio intestinorum. Sexta est quæ est in venis mæsericis prohibens transitum civili generati in eo quem impellere consuevit ad hepatis.

Harum omnium causa est duplex exterior. s. ut frigiditas aeris & constrictio adueniens; & plurimum est. s. interior aliqua. s. ex illis quas in oppositiōibus meri nominamus & plurimum humoralis. Et ex illis est catarrhus descēdēs ad ipsum & malitia digestiōis quae est causa generalis.

Signa prima sunt paruitas appetitus abſq; q̄ inuenitur in ſtomacho malitia complexiois: ſeu alia ægritudo cum peruerſa uia digeſtionis in diſpoſitione ſua. nifi aliud ſit quod impediatur: & paruitas ſenſus apud deglutitionem rei acuta: pungentis uel mordicantis: nec acciſit ſingulis ſi ſi in ieiunio ſumatur. Secunda ſignum eſt paruitas appetus cum groſſitie plenit. Tertia ſignum ſuperius habuit. Quaræ ſignum eſt ſitis inſenſa in principio: in p̄ſeſu uero ipſius minor acciſit: & defectio omnium operationum eius: & conſumptio: et æreſcit totius corporis ex æreſcitione ipſius priuato ſibi ſolito ſanguinis alimentum abſq; cauſa aliqua apparente illius. Quintæ uero ſigna ſunt acciſio ſenſus ileos & colicæ. Sextæ ſignum eſt multitudo egellitionis: & humiditas ipſius: & proprie chyloſa: & ſitis & paruitas ſanguinis: & per conſequens alteratio coloris ad palliorem: & conſumptio uel extenuatio corporis, & defectio. Sed ſigna cauſarum ipſarum tam exteriorum quam interiorum ex ſignis cauſarum operationum meri compræhendere poteris & generaliter etiam curam ſi prædens natura hietis & mente exercitatus. Cura igitur autem cura eius duplex generalis. & ſpecialis. Generalis eſt aperta eius ex medicinis apertiuis: & generalibus omnibus oppilationibus talibus. Et ex ſimplicibus eſt ſpica. Et ex compoſitis hiera, & proprie cum aqua abſinthij parua & magna. Ex ſibis aqua cicercum cum decoctione ſpica, uel radicum communium. Et ex portibus uinum clarum ſubtile purum uel miſtum prout diſpoſitio exigit, & proprie cum aqua fetra. Et breuiter omne regimē apertiuiſ & curarum uocamentorum exteriorum cauſarum quod

ex prædictis & dicendis est manifestum. Sed cura specialis est abscissio speculorum cauterij: sicut abscissio primæ est cura catarrhi quam superius diximus: & malitæ digestionis stomachi quam subjungimus. Et ex conuenientia sunt huic opulationij est costus oleum eius et spica, uehementer enim in neruorum opulationibus commendantur, & istorum maxime cum assumptione eorum immediatius attingantur. Secunda cura est cii incidentibus & abstergentibus: ut hie uirta, & aqua ablinthij, corticum capparis, & syrupsus ex eis. Sed tertia cura est diatra. Quartæ cura est cum hiera & ablinthij, cuscute, & eupatori decoctione proprie. Sed cura quintæ est cura siacæ & colicæ quam infra ponemus. Sed sexta vltime cura est cum elyptetibus ex aqua mellis, & hiera, & cum bibitione ipsius. Et breuiter eius cura est cura fluxus chylosi quæ inferius subijungimus, si succedat nobis pietas trinitatis. Insuper te scire volumus, quod largitas dictorum ductuum pororū, siue viarum ægritudinalis maxime accidit: quod si contingat per curam opulationis cõtrariam: contrariæ exercetis curam eius. Inquit Abo. cõtra aperit opulationis stomachi, & calamus aromaticus cum semine apij, & melle, & marmarica aperit opulationes viscenum.

Capitulum. x. de cura repletionis stomachi siue nau
featurae satietatis & inanitionis ipsius &c.

Repletio seu satietas naufragia est agritudo instrumetalis eueniens stomacho in eius concantate receptionis cibi & potus a natura ordinata. Est autē repletio ipsius superflua plurimum ciborum & potum cra-pulosa, et quādoq; humorosa, phlegmatica obtundens sensum stomachi: quare nec fameficit, sed potius naufragū desiderans eam expellere, & non ualeat propter adhaerentē & viscositatem eius in tunicis & villis eius. Et causa huius est duplex: aut exterior & materialis, vt cibus & potus aut interior & efficiens, vt est mala complexio in stomacho acquiritā in eo materiam generans: aut eia toto corpore vel alijs membris influxa. Signa & eius signa sunt gra-uo de in stomacho, cum naufragia. Et quādoq; est singultus & dolor stomachi, et reuoluto acetofo vel fumosa fetida & insalua in ventre & hypochondris, & constipatio quāq; subfinitas, & inflatio faciei, & proptie in conchis oculorū malicia anhelus & pigritia, & tarditas motuum & coloris albedo vel citrinitas quādoq;. Sed signa generatiōis causē eius. L. humoralis in stomacho vel quia sit influxa ex-ius like diximus supra de signis male complexionis cum materia possunt haberi etiam sit sit phlegmatica, vel chole-rica misca, & si sit exterior est manifesta. Cura & simili-ter cura eius est cura illius: nam consistit in quatuor sicut illa. In euacuando repletionē. Inquit enī Hippoc. reple-titudine quēq; agritudines fuerint euacuatio sanat & c. Et si quidem sit ex cibis et potibus alio replebitur ipa. Aut vomitu si fecerit sit & non incepta digne sit Gal: aut si in via digestionis sit, cum his que iuuando digestionē eum descendū eius de stomacho operantur qualia sunt piper longum, & diatrion, & semen rapia n̄ praemisissimū, & cum descendit ad intestina, cum enemate anteq̄ nam-queat ad secundam, q̄ si transierit cit phlebo omnia vel phar-macia complebitur proptie si fuerit ex humoribus vomiti-um resolutione ventris. Est abstinentia est communis in re-ctificando membrorum dispositionē & confortando. L. generantium mitemitum & recipientium in re-ctificando regimen. Et in accidentia quae ex signis hic possunt collige-re poteris, & copiam eorum quae illa complent & etiam modum confortandi eorum vltimū tibi tradidimus seriose.

Capitulum. xj. de cura inflationis stomachi, ru-
gatus tremoris & circulationis ipsius.

Inflatio stomachi est etiam aggrindio instrumentalis
ipſius concauitatis eius. Cuius cauſa eſt duplex intrin-
ſeca. ſ. & extrinſeca. Intrinſeca duplex; immediata & me-
diata. Et immediata eſt ventroſitas groſſa multa quæ in-
cluſa

Ad fides
& vices
rūoppi-
lationes

Causæ.

Secunda
apho. 2

174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992

Inflatio
nis cæ
1610

In prior
physico
chem.

Causæ.

[illegible]

Inflatio
nis cæ
10.10.14.2

clusa in concauo stomachi replens cōcauum ipsius & extendēs tunicas eius. Sed causa medietas est: aut ex parte stomachi & complexionis eius, & est efficiens: aut ex parte cibi & potus vel humoris, & est materialis. Ex parte autem complexionis & caloris stomachi quæ in generando ventositatem causa efficiens est: vt quia fit caliditas stomachi alterans paucā debilis quæ cum agit in cibum temperatū stomacho aduenientem vel in humorem in eo contentū, non perfecte coquit & digerit. Sed eius partem subtilē humidam aut aquosā dissoluit, & in ventum conuertit: temperata autē caliditas illam cōsumit nisi fit multa quā cōsumere nequeat. Frigiditas vehemens congelat. nō dissoluit sic ventositatem, nec generat: proinde ætatis tempore propter caliditatem eius acutam non conuertunt in ventum vel nubem: & in hyeme propter frigiditatem intensam: emanationes & vapores peruenientes ex terra & aqua non conuertuntur in ventum vel nubem, sicut ventus vel nubes consumptis vel congelatis illis prædictis temporibus non apparent: sed vere & ætumno pp̄ tepiditatem caliditatis per modum dissolutionis agentis.

Et parte vero cibi & potus vel humorum qui sunt in generatione eius vt materialis est: vel quia in seipso habet humiditatem extraneam cibis vt sunt legumina & alia fistia ex herbis & fructibus. Et potus vt vina grossa & dulcia multæ commissionis, & aqua grossa mellis crudi, & fistia. Et humor qui sit phlegmaticus, grossus, viscosus, frigidus & humidus vel siccus melancholicus multiplicatus: eo propter ægritudinem splenis in quos calor stomachi alterans cum agitur licet sit temperatus & equalis ut in sano corpore extrahit illam humiditatem extraneam: non potest coquere & commassare bene: sed dissoluit in vaporem & ventum, sicus sit temperato igni grossa ligna viridia, vel aquosa superponantur, est videre quod multum fumum generant anteq̃ superet & cōburat ea. Si vero igni fortiori vel fortissimo immittatur, statim consumit & superat, & cōburit ea nulla vel pauca effumatione resiliante ex ipsis. Sic quoq̃ si calor stomachi sit fortis prædictos cibos & potus & humores p̄sentes coquit & digerit nulla vel pauca ventositate resiliante ex eis, nisi forte non sit tam fortis quod possit superualere eis: vel quia forte quātitatem excedit quam nequeat superare. Et illud innuit Gale. cum multū calida in dolore colico inhibuit ministrari. Si vero ex vtriusq̃ parte contingat vtroq̃ dicto erit modo.

Extrínseca vero causa est quælibet res debilitans calorem stomachi in actu digestionis super influrgēs exieris: sicut fit acri multum calido resoluenti vel frigido exponat: et similiter balneo vel forti exercitio sumpto cibo exponantur corpora: vel frigida potetur aqua. et breuiter fit illis adueniat: quæcūq̃ sit ex causis debilitantibus digestiū quas infra sufficiet Christi p̄prio intendimus n̄stare.

Et signa & cause eius immediate sunt totæ cum dolore: quicq̃ absq̃ grauitate multa, qualis in nauseata facietate existit, nisi sit propter multitudinem cibi & potus vel humorum & absq̃ sonitu vt in rugitu, vel gurgulatione contingit: quia in hac ventositas est quæta; & compressione sedatur. In illis vero non est commota simpliciter vt in rugitu vel humiditati aquosa cōmissa, vt in gurgulatione. Nisi sumpto potu: quā tunc etiam si temperatus vel modicus existit sonitus commotionis eius & fluctuationis in vacuo apud commotionem corporis percipies manifeste.

Sed signum cause efficiētis est ex rememoratione debilitatis digestionis stomachi, quæ præterit & frequenter accidit: & quā bonitas regiminis in omnibus aderit cum priuatione signorum repletionis vel cacochymie humoris phlegmatici vel melancholici nulla appareat ex interioribus causis. Sed signum quod sit ex cibis in substantia, qualitate, vel quantitate, vel alijs operantibus in ventositatis generatione est inuentio ipsorum cum priuatione prædictorum: & cum permutatione ipsorum cessat.

Signum vero quod sit ex humoribus est signum abundantie cacochymie ipsorum in toto corpore: & proprie in stomacho cum prædictorum priuatione. Sed signum quod sit ex humore phlegmatico, est, quod est sine sit et humiditate oris ac lingue ac infectione eius in illo.

Sed si sit ex melancholico, siccitas oris & lingue. Et signum vtriusq̃ erit ex vtriusq̃ consensum: & poteris generale signum super omnes causas comprehendere ex totius corporis complexionem, habitudine, consuetudine, ætate, regimine, & alijs circumstantiis. Signum vero exterioris causæ est eius inuentio quæ tibi vel ex relatione infirmi vel altantium est manifesta.

Cura inflationis stomachi est duz res: prima respicit causam immediatam. scilicet ventositatem magis lædentem stomachum resoluendam: secunda dirigunt ad causam mediā abscindendam. Prima est generalis in alijs subsequētibz obseruanda. Omnes enim vel debent esse ventositatis resolutionis, vel resolutionis admittat, cōfortatiue quoq̃ vel cōfortati stomachi mittit: & ex conuenientibus stomacho et grossæ ventositati est andachocha cum vino sumpta. Secunda est triplex. prima dirigunt ad causam materiam extrinsecā cibi et potus. Secunda verit ad causam materiam intrinsecam humorosam: sed tertia ad causam efficiētē. scilicet digestiue stomachi debilitatiū. Primam complet carminantia, extenuantia, & resolutiua ventositatem, quæ in cura meri superius habuisti. Secūdam complet mutatio cibi & potus ventosi ad cibum & potum facili digestioni paucarum superfluitatum, quam superius habuisti habentem in se virtutem resolutiua ventositatis admittit. Et conuersio vniuersalis regimini ad regimen resolutiua ventositatis, et cōfortatiū, quod in proprio loco dicemus. Tertia vero complet incidentia & abstergentia materiam humorosam, & eductia per vomitum vel p̄ secesum absq̃ stomachi læsione quæ superius habuisti.

Sed quartam & vltimam rem complet quæ digestiue stomachi debilem habent cōfortare, quorum infra Christo duce faciemus capitulum speciale. Rugitus. Ex prædictis patet quod est p̄co seu sonus ventositatis non multæ simplicis vel pauca humiditati commixta in concauo stomachi impetuose commore in rectū exaro loco in amplius & quicq̃ versus inferiorem partem inestronum vel superiorum, vt in eructatione contingit, differens ab inflatione in qua ventositas erat multa extendens & quæta sine sono vt superius habuisti. & a gurgulatione in qua humiditas est cōmota sola vel pauca ventositati admittit: proinde est cū sono obfuso non claro, vt est rugitus, sicut voluit Gal. Et a torsione in qua est palpitans commota in gyrum acuta humiditas vel ventositas vel vtraque æqualiter iuncta absq̃ sono. Quorum causæ & signa ex prædictis sunt manifestata. Et cura similis est cure inflationis, facilius tibi inquit eorum causa seu materia non est quæta inclusat: cōmota expulsi per superius aut inferius prompta. Cuius expulsiōnem complet simplicia, & composita ex medicinis cōia quæ superius habuisti, & proprie quæ sequuntur.

Ex simplicibus appropriatis inflationi stomachi sunt da rase, siccæ, & myrrha pura, iuniperus, & feniculus bibit: cum aqua meū. Et ex communibus virtutis fortis est castoreum cyperum, nigella, spica, ameos, semen coriandri, macis, cyminum gar. & commouentia eructationem superius in cura meri narrata sunt per os sumpta. fm omnem modum: & cum clysteribus immixta & emplastra, euaporata & vncta. Et ex compositis est suffus: quod fit ex semine anisi, ameos, rutæ, calamentum sicco, & castoreo, & spica nardi. Euaporatio vniuersa illos quibus accidit inflatio ex eo nigra. p̄. polij, chamomilla, florum sanctici, feminis rutæ & bacariū lauri, ana partes æquales & bulliant: & decoquantur in aceto. deinde infusa spongia vel filtro in eo fiat euaporatio. Vnguentum dissoluens ventositatem & inflationem stomachi. p̄. nigellæ granorum lauri, rutæ sic-

Euaporatorij.

Vnguentum dissolutiua ventositatis.

caena partem vnam. infundantur in aqua & coquantur
in ea. in oleo veteri ana partes aequales. Item oleum nardi
num cum pulvere castorei est vltimum. & est Inaim.

Clyster
ad idem

Item clyster ad idem. ꝑ. prædicta & adde seminis anisi,
foeniculi, carui, apij, ana. ʒ. ꝑ. rutæ. aristolochiæ rotundæ,
ana. ʒ. ij. coquantur in vino veteri & aqua, & addito melle
& oleo communi sufficientis quantitatis fiat clyster.

**Pulvis
ad idem**

Pulis ad confortandum digestionem & expellendam ventositatem conferens inflationi, & rugitui, & tympaniti. cinna. electi. ʒ. iij. nucis, muscatae, macis, gar. q̄nc̄i be. cedoariae, doronigi, galangae, cardamomi, ana. ʒ. j. spica. ʒ. j. anisi, feniculi, cymini ana. ʒ. ʒ. croci. ʒ. ij. viatur in cibis & Gallicano & clareto.

Capitulum. xij. de stomachi percussione et obuiatione, & casu supra stomachum, & cura.

Del lentitæ stomachi omittentes hic eo quod infra uel ad capitulum de lentitæ referuimus de solutionibus continuitatis stomachi nunc dicamus, et quod illius generis sint. Sciendum igitur quod cõtingit ut homo parcatuatur supra stomachum, vel obuiet alicui rei dura, vel cadat supra eum ex quo substantia eius contunditur, vel relaxetur, digeratur, debilitatur maxime si cibo repleto fuerit. Et causa quæ exterior est, est manifesta. Et eius signum est causæ inuentio, dolor, et nausea.

CURA eius est quinque res. Prima est evacuatio repletionis si qua fuerit in stomacho & toto corpore, Secunda est confortatio stomachi, & reinitio eius substantiæ: digerere vt non recipiat, si quod mittit. Tertia est relaxatio eius quod recipit vel iracundum fuit. Quarta est regimen. Quinta est accidentium correctio. Primam rem cõplēt uomitus, si cibo fuerit repletus: deinde plebdomia de nigra, vt corporis repleto euacuetur si adit; vel si non sit, membra corporis redantur autem immitiendo ad ipsum dolorosum & debilitatum. Inquit enim Gale. plebdomam non solum in multitudine, sed etiam in magnitudine æritudinis cum moderacione humorum exsistente.

Secundam & tertiam complent medicina styptica, aromatica, & odorifera & resolutiva simul quas enumeramus.
 mus supra de cura meri exterioris & interioris approximaui.
 Et ex his quæ in principio approximaui sunt, est sub-
 stantia abstinij decocti in oleo ro. & carapalmati fusib. cō-
 forat enim & prohibet fluxum humorum, et dolorem le-
 dat trahentem. Deinde videri fiat emplastrum quod est.
 ꝑ. pomorum dīceni decoctorum in viuo styptico et aroma-
 matico vlt. ad dissolutionem. deinde iterum & humani
 ex eis. 3. l. laudani. 3. x. ro. 3. vti. aloes. 3. vj. ablin. 3. v. mu-
 mix. 3. iij. aggregetur omnia ita cum succo argnollosifusib.
 & foliorum cyprelli, & oleo de lilio & mastichino, & em-
 plastreum & stringatur supra stomachum tepida, & te-
 nentur per dies. ix. Ex his autem quæ interiori apponuntur
 ad has intentiones est medicamen nostrum dictum in an-
 tidotario nostro cap. de rheubarbo, quod conficitur ex
 mumia rubra tinctorum & viuo styptico. & iterum me-
 dicamen ex granis nasturcij nutritis in succo citioniorum
 quod in loco consolationis medicinarum scripsimus.

cataplasma.

Empl'm

Quartam rem complent administratio cibi & potus fa-
cilis digestiois boni chymi, et pauca ut superfluum au-
lyptici et aromatici vt sunt carnes perdicum, arcearum,
turdorum de myrtaturis, et capreolorum et simili-
um vinum typticum & aromaticum, & rubeum lympham
mediocriter cum aqua pluuiali, vel ferrata. Et oportet vt
sit pauca quantitas, & quies, fomus, & letitia, & gau-
dium temperatum, & omnia in loco aeris temperati.

Quintam rem complet quæ dolorem & nauscam sedat
quæ omnia infra dicentur, si Christus uoluerit, qui sit be
nedictus. Abo. numia cum aqua cymini ad debilitatem
stomachi & casum supra pectus, stomachum & hepar ci
duobus danich de luto armeno apposita est efficax & ex
perta.

1991
1992

1997

1/14/97

Capitulum. xij. de solutione cōtinuitatis stomachi,
& vlceribus & ruptura, & eius cura.

Accidit Romacho ægritudo communis suæ vnita-
tis substantiâ soluens sicut est solutio continui sim-
plex, vt plaga, punctura, incisio, & huuiusmodi
complicata, vt est vlceraio. Est autem aut superficialis vt
excoriatio vel medium tunicæ scindens tñ aut profunda
penetrans tunicam pelliculam, aut ambas vt rupturæ.
Est simplicis causâ est duplex, interior & exterior. Interior
est humor in sua substantiam perforans, & penetrans suâ
acuitate, aut sua quantitate repellendus & extendendo scin-
dens aut ventositas interclufa petēs exiitum. Exterior est
duplex intus sumpta, vel exterius adueniens. intus sumpta
est res acuta vt osacutum spina vel virum. Exterius adue-
niens est sicut percussio cum cultello incidente vel culte-
lo pungite. Est superficialis causâ exterior est cibis vel me-
dicinâ acuta: aut humor descendens in eum acutus vt in
catarrhis contingit absque feuerantia.

Profunda vero causa est humor acutus ibi descēdēns cū perdurantia quamdiu perueniat ad fundum tunicarum aliterius vel ambarum.

Causa vero imposita scilicet ulcerationis est duplex, interior & exterior. Interior est aptio apostematum vel bo-
lorum, aut plaga faciens saniem: aut humor corrosivus ad-
ustus descendens in eum, ut in catarrhis contingit: aut imbi-
bus corruptus & putrefactus, propter quod acquirit vir-
tutem corrosivam quæ ulceravit ipsum. Exterior est res
que partem de sua substantia scindendo asportavit, & est
manifesta.

Signa simplicis solutionis sunt dolor & ardor proprie. Et post transgressionem rei acuta, vt est acetum, & sinapis, et exitus qñq; sanguinis & aperitio in vomitu vel feces. Et si sit ab humore acuto offendit lingue infectio ex eo: & sapor amarus & acutus & ardor, & fumosa eructatio, & acuta, & stomachi inflatio & angustia: & si ris abspq; sumas res acuta: & ipsius aperitio in vomitu vel feces. Si vero sit ab extrinseca causa offendit eius inuentio quæ præcelsit. Et si superficialis signum est exitus corticis qñq; si est a cibo acuto vel medicina, offendit eius inuentio quæ præcelsit. Et si est a catarrho incipiente etiam offendit inuentio eius: & qñ nõ est diu qñ incipit. Et si est profunda signum est catarrhis acutus inuentus qui diu fluxit, si est a causa extrinseca. Signum vero vlcerae stomachi est dolor, & proprie eo modo, ut dictum est, contingit & foror in eructatione cum eleuatione vaporis facientis incurrere necesse est lingue & oris. & si sit penetratior, est incontinentia cibi & potus: quare egreditur, & colligitur in vacuum ventris: & qñq; foror & aperitio saniei & corrupti humoris & corollui in vomitu vel feces. Et si sit superficialis, declarat eam exitus corticis: et aperitio ipsius in vomitu vel feces absq; sit exitu corollui vel vlcerae in meri, cuius signa distinctiua superius diximus: vel in testinis, cuius signa distinctiua hic subiungemus. Si vero sit profunda, & sit a causa extrinseca offendit eam inuentio eius, & partis ablata, & incontinentia cibi & potus & exitus eius ad exteriora. Sed signum distinctiuu qd sit fortis stomachi vel in fundo eius: sumitur a tempore doloris, & a loco doloris, quantitate ipsius ab accedentibus et a concomitantibus. A tempore doloris: nam si sit in ore stomachi, dolor est statim post transgressionem rei acuta. Si in fundo, dolor est post quietem cibi in eo. A loco: nam si sit in ore, dolor est in inferiori ventre circa furla pectoris inferioriorem. Si in fundo, dolor est circa vmbilicum declinans ad partem dextram ventris fup hypocondrium dextrum. A quantitate: nam si sit in ore, est dolor fortior qñ fuerit in fundo. Ab exeuntibus: nam si sit in ore, cortex & sanies magis exantant cum vomitu. Si in fundo, magis cū feces. A concomitantibus. Nam si sit in ore minus anhelus aperitio sudoris frigidi: et extremorum frigidas

& syncopeis est magis q̄ si sit in fundo. Signa uero distinguuntur inter vlcationem meri & solutionem eius: et stomachi quæ communicare vñt simul superius in cura meri habuiti. Sed signa distinguuntur inter solutionem & vlcationem stomachi & proprie fundi eius & intestinorū graciliū superiorum sunt valde difficilia propter p̄pinq̄uitatem vel colligantiam: quare oportet ut subtiliter inuestigetur & proprie cūci poterunt ex quantitate doloris lo co exuntibus & cōcomitantibus: Ex quantitate doloris: quia fortior vel acutior est si in fundo stomachi fuerit. Ex loco etiam quia si sit in intestinis est locus doloris magis infra ad vmbilicum declinatus. Ex exuntibus: quia cortex ex intestinis gracilibus est magis subtilis, & frequentior q̄ si sit ex stomacho. Ex cōcomitantibus: nam sudoris & extremitatum frigiditas & syncopeis erit minor si sit in intestinis gracilibus, q̄ si fuerit in stomacho. Si vero sit in grossis intestinis dolor declaratur, & distinguitur locus doloris: quia inferior sub vmbilico, & quantitas quia minor: & exuntia non sunt p̄mixta vt in alijs et concomitantia sunt minus contingentia in eis. Inquit Hip. solutio cōtinuitatis stomachi & incisio est mortalis. Subdit Gal. verum est si sit profunda & concaua & penetratiua. Si vero non sit profunda & concaua et penetratiua est curabilis. Et addit si sit superficialis, facile curatur si sit p̄funda et penetratiua, difficile.

Capho.
22.

C V R A. & duplex est in cura eius intentio: vniuersalis & particularis. Vniuersalis respicit totum corpus: & est quæ duplex. prima est reſtitutio totius corporis: & etiā membri catarrhicans si quod sit. Secunda est diuersio humoris, vbi mittitur vel trahatur ad stomachum laſum et paſſum. tertia est regimini debiti & confortatiui ordinatio. quarta est acedētum correctio. Primam rem complent euacuatio & alterantia dyſerāſiam corporis & membri. Euacuatio sunt phlebotomia, si peccatum est in sanguine: vel pharmacā, si peccatum sit humoris alterius cū p̄missione digestionis ipsius quæ sunt nota. Alteratio sit cum frigidis obundantibus acuitatem humoris: & humidis inſipillatibus subtilitatem humorum: vt non valeant perſorari: etiam alterantibus dyſerāſiam corporis calidā: & membri catarrhicans: vel cum calidi temperatis, si fuerit humor ventosus. Secundam rem complent frictiones extremitatum compressiones dolorosæ, & fomentationes mordaces: & alia superius narrata in cura catarrhi & alijs locis. Tertiam rem complent habitare in locis temperatis acedētis deſectibus ad ſiccitatem, & quies, & somnus, & cibus paucus facilis digestionis bohi chymi & styptici quem diximus in primo cap. & potus similiter sit vini rubei & styptici lymphati cum aqua ferri & pauci, vt non repleat, & extendat, & mollescat ſua ſubſtātia & animæ acedētia temperata.

Quartam rem complent anodyna mitigantia dolorem: & quæ curant ſyncopeim & ſudorem diaphoreticum quæ superius habuiti in cura cordis & calcæſticia extrema frigida: vt ſunt fomēta & calcæſticia nota. Particularis vero respicit membrum patiens & passionem eius. si solutionem continui. Et si quidem sit simplex, non profunda, vni ca erit intentio. Iremunio & cōglutinatorio & ſolidatio. Sed si sit superficialis, illam complent styptica ex cibis & potibus & medicinis quæ superius fuerunt enarrata. Si vero profunda illam complent pōtica ex medicinis interioris ap proximatis. Tales autem medicinæ ſunt ſimplices et compositæ, quas infra Iesu Christi gratia mediante dicemus, nunc vero ſimplices, & ſunt balauſtia, granatum, tribuli, alcaſna, alumen, & pira ſicca, & proprie ſilueſtria. Magis styptica, vt barba hircina, lingua arietis & in antiqua non est melior ea cauda equina hypocyſtidos.

vlnerū
ſcōi glu
uinācia.

Et glutinaria vt lutum armenum, quod mirabile est in ſcōi vulnerum, & prohibet ambulationem putredinis & lutum ſigillatum: & thus & cortex eius, & maſtiche, gūmi, dragaganthi & arabici & ſaruri & q̄ ſigillant, vt ſunt gal-

liæ & ſimilares & omnia quæ diximus in cura fluxus ſingulis natiūm: & in de conſolidatione medicinarum ad fluxū catarrhi: ex quibus aliqua ſunt approximanda interiori: alia quæ exterior quæ ſunt nota. Si vero fuerit composita & vlceroſa, duplex erit intentio. ſ. mundificatio prima, ſecunda conſolidatio. Primam rem complent abſtergentia non forſa & acuta quæ addant in ulcere: ſed ſuaui ut eſt ſuleb vel aqua mellis, vel geleniabin, vel aqua paſſulatum quæ ſunt conuenientes ſtomacho. Et q̄q̄ caſia ſtula, vbi eſt neceſſaria ventris ſolurio. Nam cum hoc q̄ mundificat, ſa eſt ſolutionem facilem: nec trahit ad ſtomachum aliquid. Et ſi materia fuerit viſcoſa & adhærens quia fuerit falſas ſiant cum aqua caulium vel oliuarum ſalutarium: quæ etiā confortare habere ipſum vbi aqua paſſulatum vel caſia ſtula non ſufficeret. Inquit Gal. vulnera nō ſanantur, niſi perfecte exſiccantur: & mundificatio eorum exſiccatio eſt, q̄ ſi fuerit illiſ corroſio, & caro morua, oportet q̄ mundificetur cū medicamine proprio adhuc ſcarnatiuo: quale eſt aloẽ ſolæ vel hierapicra Gal. ſimplex quæ mundificat, & abſtergit, & confortatur non recipiat nec trahat ab alijs membris: non autem hierapicra magnæ deſcriptionis: vt eſt hiera colocyntidis logodion & ſimiles: q̄m hñt in ſeres acutas mordicantes, vlcerantes, & trahentes ab alijs mēbris ad ſtomachum: & deinde detur lac acetofum vacciniū: quia lauat & ſtypticum vel ſyrupus de abſinthio, & de eupatorio: quia mundificant & ſtypticant. Et vltimo admittit ſes rob de fructibus ſtypticis ſuperius nominatis: & cū eis oportet vt admittantur incarnantia, vt eſt iris, thus album, maſtiche, & ſimilia. Et cum vlcera ſint in orificio eius admittantur conglutinantia, quæ tenet medicamen ſuperius: & non permittant ipſum deſcedere ab eo ad eius fundū cito: vt eſt gūmi, dragaganthum cum pauco ſeminis raphani, & lutum ſigillatum, et armenum, & proprie cum fuerit ibi exitus ſanguinis. Et fortiores ſunt trochiſci de terra ſigillata: & de carabe in noſtro antidotario nobi traditi. Et cum fuerit ibi dolor fortis: oportet vt miſceas aliquid phyllonij, vel ſeminis papaueris, & portulacæ: quia ſedant ſtypticando.

Emplaſtrum Oriſaliſ conſerens rupturis intrinſecis & ſolutionibus continuitatis expertum & efficax, ſi Chriſtus voluerit. .i. lithargyri, opij, lapidis hæmatitis, ſanguinis draco, & hominis recentis, galbani, maſtiche, thuris, coiti, boli armeni, lumbricorum terreſtrium, mumie, ammoniaci ana. 3. quartij. picis naualis, & græcæ, ceræ albæ & rubeg, ana. 3. i. roſarum, miræ, cardamomi, aloes, ana. 3. v. colocyntidos: palmæ marinæ aduſtæ, gallæ, balauſtiarum, ariſtololoni: reſinæ: conſolidæ mediæ & minoris ana. 3. v. ſci quercini 3. 5. fiat ſic. decoque pellem hædinam in aqua donec tota diſſoluitur: & ipſa aqua coletur, & fortiter p̄ſimatur: & omnia alia terenda terantur: & liquefacienda liqueſcant: & lumbrici bene contriti cum aqua prædicatæ viſcus fortius miſceantur, & incorporentur omnia bene donec veniant ad ſpiſſitudinem emplaſtri, & applicetur. Item emplaſtrum in primo capitulo poſitum eſt ſanum & expertum. Et vnguenta poſita ſupra capitulo de cura ſolutionis continuitatis meri. Abo, ſyrupus de vna conferens ad ægretudines gutturis, & aſa quod ſit in eo: & vlcibus factis in ſtomacho: ſumantur ſucci vug pontice lib. vj. et decoquatur vſq̄ ad tertiam, et fundatur ſuper ipſum mellis lib. 3. & ſumach, & radicū liquiritiæ, galagani bal. ſuperioris ro. ana ſextarium. i. croci. 3. ij. mirg, alumi nis iameni, ana drach. j. decoquantur & colentur, & vſui reſeruetur.

Capitulum. xiiij. de medicinis aſatum ſtomachi.

Circa aſa ſtomachi, ſciendum eſt q̄ aſatum ſtomachi quoddam ſit: cōtingit in ſuperiori parte. ſ. circa oriſticum eius: quoddam in inferiori. ſ. circa ſubdū: quoddam in pariete, ſeu tunica eius intrinſeca: quoddam in exteriori: & quoddam in parte poſteriori, quæ reſpicit

dorsum: quoddam in anteriori, quæ respicit ventrem & la-
terores eius: quoddam in toto, & raro cõtingit: & plurimũ
est mortale. Et ex causis ipsius specialibus est dolor anti-
quus stomacho: & mor? fortis adueniens ei ex pharmaco
solucio malitioso: quod trahendo ad ipsum ex partibus
corporeis humores: & debilitando ipsum in eo retineri
& colligi operatur & vomitus frequens, & difficilis: & ma-
xime intemperate factus: ut puta in principio morbi alicuius,
puta febris factus in quo materia indigesta grossa et ui-
scofa cum difficultate vomendiã stomachum trahitur: &
præ sit viscositate, & adhaerentia stomachi præ debili-
tate non potest expellendo e corpore eius aptari: sicut dixit
Abo. Signa genetur eius, si sit calidum vel frigidum: ex
genera libus hñtur: quia si sit calidus dolor erit acutior et
febris & sitis, si frigidum, ecõtra. Sed signa specierum eius
ex parte materie: ex qua in secunda sectione postponimus
dicere. Signa vero specialia ex parte materię in qua siue lo-
calia ex parte aptus, s. existens in superiori parte stomachi,
circa orificium sunt propria, vt dolor magnus, & p-
prie post assumptionem cibi statim: & tumor circa fureu-
lum nocumentum desiderii & appetitus: & ex concordiũ
tibus sunt spasmus cum alienatione, si sit calidum: vel cũ
suber & supore, si sit frigidum: & pulsus cordis frigidus
extrematur sudor frigidus: & syncope magis veniens:
& est malum signum. Si vero sit in fundo dolor minor: et
proprie post assumptionem cibum per horam tumor versus
hypocondrium malitia digestionis: & cum aliorum acci-
dentium apparitione minor. Et si est circa interiorem tu-
nicam, dolor erit maior. & apud assumptionem sibi auge-
tur, magis si sit fuerit in exteriori. & tumor minus appar-
et tactui. Si vero in exteriori sit contra erunt signa, similiter
si in parte posteriori versus dorsum tumor non erit percep-
tus sensu: & dolor in dorso: & versus eum. Si vero in pte
anteriori quæ respicit ventrem, est magis exterioris appa-
ret: & dolor in furecula, & versus lacertos vñtrũ supioria.

¶ Q. V. R. A. eius est quatuor res. prima est euacuatio reple-
tionis corpora vel membri mitentis, si adfit, vel etiam si
non adfuerit quocumq; prædictorum modorum fiat.
secunda est euo partis aptæ, s. materia aptas: tertia est
regim' n. quarta est accid' tium correctio: puta doloris &
similium: qui si sit fortis & acutus, curam impedit, & or-
dinem eius peruerteret.

¶ Primam rem complent phlebotomia, & de sapena si
multa fuerit phlebotomia totius: vel de basilica si non fuerit
multa, vel de nigra. Et si fuerit cachochymia totius phar-
macia ventris solutiva non vomitiũ educi poterit: vt si-
per us fuit inuentum: cum talis euo debeatur anticipando fie-
ri: vt superius dictum est. Talis autem pharmacia ad sto-
machum apostematum trahit: & magis replet quam eua-
cuet. Vt ergo cachochymia totius expurgetur anticipando
& minoratur: expedit medicinis vñtrũ solutivis stypticis,
vel diureticis leuibz educentibus per vias vrinae: vt
sunt diuretica calida: sicut radix apij, & semen petrosilini,
et dauci, & paragi, & similia, & frigida ut sunt semina com-
munia dicta & nota: vel poupcatibus euonem sensibilem
per cutis poros: ut sunt sudorem prouocantia leuia: qualia
sunt apium, anethum, calamenthum, aquæ, et olera eorum:
& asarum cum oleo de spica super vñtrum: & cyclamen
cum melle emplastratum. Et frigida ut aqua hordei & me-
lonis inditi calida fuerit: cum febre: & vini quod vñ-
uerfas mouet excretiones. Siue insensibilem: vt sunt frica-
tiones multæ & suaves, & ieiunia, & abstinentia, & clyste-
res cũ medicinis habentibus virtutē educendi leuiter caco-
chymia: quæ sunt diuersa fin diuersitatem cachochymie
quæ superius habuisti. Et si sit in ventris vacuo caco-
chymia pharmacia illis appropriatae ducunt leuibz & sty-
pticis rem habentibus quæ mūdificent & cõfortent: quas
etiam habuisti: vt sunt liua, casta, aloë, alluiber, turbit,
non confortatum, & similia, quæ leuitate solunt: non in-

quæant, nec impediunt dissoluendo & trahendo ab alijs.
Et similiter si repletio sit alicuius membri phlebotomia
de vera respiciente illud membrum: & si fuerit ea caco-
chymia pharmacia appropriata illi quæ sit leuibz ducet
eam. Item, tractio ad longinqua & deriuatio ad ppingua
cum unctionibus, fricationibus, duris ligaturis, & cõ-
pressionibus doloris, & alijs quæ supra de cura phrenesie
habuisti.

Secundam rem complent euacuatio per recursum tantum
si tota materia sit recurribilis: vel per recursum & extracti-
onem si tota materia non sit recurribilis: & si per modum
influxionis sit sensus vel per extractum tñ, aut pulsum si sit
per modum congestionis sensus. Recursus autem sit triplex
per pulsum, tactum, & trahensimilium: per hec omnia vel ali-
quod ex eis, vel plura pulsum complent in toto stomacho: a-
ro si quidem sit calidum quod indicat dolor acutus fe, &
sitis, frigida styptica aromatica stomacho approximata
interius, & exterius in principio aptas, & vñq; ad sepeimũ
& quicq; magis interius, & quicq; magis exterius: quicq; in su-
periori parte ventris: quicq; interius: quicq; versus medium,
& quicq; versus dextrum fin diuersitatem sinus aptas mĩ-
strata: qualia sunt quæ tibi narrauius supra de cura male
complexionis eius cum materia, talia, n. pellendo materiã
sedant dolorem & inflammationem: quæ hanc intentionē
complentia impediunt, et retardant: q. si non sufficiant: quæ
apud calidum sit colericum vel auctu, approximatis fors-
tiora: vt portulacum, temperuim, uirgam palstro, lactuca
& succum earum, & sandalum, & mucilagines pñillũ cum
modico camphoræ dabis: & si expediat: etiam succum pe-
paueris, & seminis hyoscyami vel parum tibiaci opij, in
mistebis: & exterius emplastrabis: etiam lenticulas aquæ
super eis aliquid calidum & aromaticum admiscendo: &
proprium quale est spica, mastiche, mente, & similia: Tra-
ctum autem complent euo partium, longinquatum cũ ve-
ros exercitio vel fricatione: puta cruris vel brachij: vel
intest. inorum: vel epis propinquatum illi. Transmissum
complent confortatio stomachi cũ stypticis sibi nume-
ratis: & capitulo de cura solutionis cõtinui eius. Et si quæ
tota recurrit materia, sanus remanebit stomachus. Et si
est excusatio transeundi ad aliud, si vero non tota, sed ali-
quid derelictum sit in aptate: erat illud viscosum & gros-
sum, compactum, & indissolubile: & pinde nequit recurre-
re. Expedie ergo vt educatur per extractum a parte pa-
cis, s. parte apostematice: hanc complent diaphoretica
appropriata: vt est calamenthum, apium, spica, mēta, ab-
sinthium, & similia illi appropriata tali ordine: & modis
vt q. talibus frigidis & stypticis approximatis usq; ad se-
pimum, donec fuit in principio, deinceps dũ fuerit in ad-
gimento misticbis diaphoreticorum aliquod prædictorum
æqualiter & proprie quod virtutem habet maturatiuam
præsumper & absteriliuam virulentis: resudandis qualis est
bleia, & aluiber, & similia illi appropriata tali ordine.

¶ Quod si doloris augmentatio inflammationis & febris
quæ augmentum apostematice sequuntur diaphoresim p-
hibeant, approximatis quod cum frigiditate stupefaciet
& resolutum cum complexione quale est coriandrum & ui-
ola sicce: vel cum proprietate: vt est solatium et aqua co-
rum intus & exterius: vel quod cũ mōdificatione resoluti,
vt est malua & bifmalua, semen lini, & fenug. cataplasma
ta, vel prædictis calidius diaphoreticis admiscere quæ in
frigidando absterunt, vt est syrups acetosus, aqua sem-
cituli, melo, & cucurbitæ, aquam horret mucilagines pñi-
lij, & mel casti xistui. dabis cum aqua edulci: hæc. dolo-
rem mollit, & febrem remittit. Sed etis vero inflammatio-
ne & dolore: cum iam peruenierit ad statum, & xij. di-
em tps erit diaphoreticis calidis vt quibus etiam admiscere
fecbis aliqd ex stypticis & aromaticis appropriatis quale
est mastiche & absinthium, spica, & crocus, vt vñq; cõ-
feret in eo: quæ etiam in declinatione similiter accipietur.

Et si quide totaliter resoluatur, bene fe habebit stomachus. Si vero non resoluatur, sed transeat in dubellati quod est plurimum propter dispositionem materie et membriticū oportet vt ad statum perducas incolumē studium totum circa maturationem exerceas fm regulas sc: quas supra de cura pleuritis numerando declarauimus illuc ergo recurre. Tertiā rem complent debita sex rerum non naturalium ordinatio, quæ supponendo regimen supradictū diuersificatur fm diuersitatem intentionum seu rerum intentarum quas prosequimur, quæ sunt iam declarate: & etiam accidentium quorum correctionē intendimus: quæ qualis esse debeat inuenit tibi declarati: & tu si natura prudens fueris & mente exercitatus scies hæc conuenientia & propria inuenire.

Quartā rem complent auxilia plura & diuersa fm q̃ plura & diuersa sunt talia accidentia apostemata calida cōsequētia, vt sunt eius essentialia & propria sicut dolor: & inflammatio quoniam correctionem iam supra fecimus: nocuumēntum desiderij: & digestionis quorum correctionem Christi misericordior auxilio inferius subiungemus. Et accidentium quæ ex communitate insurgunt cerebralis vt spasma lilenationis, stupor, & lūethi, quorum correctionem supra de cura capitis præmissimus, vt ex cōmunicatē cordis vt pulsus cordis, syncopis, sudor frigidus, & frigiditas extremorum quorum correctionem etiā antediximus in cura cordis ad illa ergo loca recurre. Quod si apostema frigidum fuerit, e contrario sunt intelligenda omnia, i. & cura quæ ex dictis in apostemate aliorum mēbrorum sunt nota, & circa bothor in stomacho est cura apostematis prædicta: quare oportet vt mollificantibus vtiar, deinde abstergentibus & resolutiuis vel aperientibus: vltimo stypticis in cura vlcis præparatis. Et si frigidum fuerit nasciturū sumptum ca exterius emplastrum aut resoluū sua complexione, aut materiam & rūpit proprietate sua. Sacculi i principio apostematis calidi stomachi approximari: & præcedente phlebotomia de basilica vsq; vtriusq; landali ro. ana. 3. ꝑ. camphoræ. 3. ij. infundant in aqua rō. & succo citoniorum nutriturū sola aqua hordei custodiantur a carnibus & vino & cōfectionibus quæ cum melle sunt & bibant succum granatorum, & rob de fructibus frigidis. Et sedata doloris vehementia deur castisula dissoluta in aqua endiuie bullia & dispumata. Si autem dies ægritudinis elongati fuerint: & calor non quieuerit, sed remāserit afa cum duritiæ ex hoc emplastro epithemetur locus cuius cōfectio est. ꝑ. violarum siccarum. 3. x. ro. ru. 3. v. spice indæ masti. ana. 3. ij. cyperi, squinanthi, calami aromatici ana. 3. ij. farinæ fenugreci. 3. xx. chamomillæ, feminis maluauicis albis, fari, hordei ana. 3. xx. Conspargantur omnia cū mucilagine feminis lini: deinde locus ex oleo de neriden calefacto iungatur, et emplastre tur ex prædicto per quatuor horas anteq̃ comedat. Et post digestionem cum stomacho fuerit a cibo euacuat, vngatur cum oleo prædicto de neriden. i. spice calido & superpositur lana.

Trochisci de berberis Abo. ꝑ. berberis succi liquiritiæ ro. feminis cucumeris, feminis melonis excoctis contriti & cribellati ana. 3. ij. masti. spice odoriferæ succi cupertorij ana. 3. ij. rubeg raudiceni, croci ana. 3. j. feminis culcatorij, & sem. endiuie ana. 3. ij. spodi. 3. j. ꝑ. teremabin. 3. v. Tere & confice cum aqua tereniabin & informa trochiscos aut. j. & poterit.

Si vero apostema stomachi per viam influxionis sit frigidum sens aut sit per modum congestionis vel factum quod plurimum est phlegmaticum factum vel melancholicum: aut enim sit ex via indigestionis cibi, quæ ex indigestione in phlegma conuertitur: aut ex impotentia conuertendi proprium nutritiū, vel ex superfluitate ipsius reventa. non expulsa, quæ est melancholia: cū stomachi substantia sit netuosa melancholica natura, vt superius habui

sti. Cuius signa sunt prædicta calidi apostematis pter dolorem se. sitim & astuationem, & quæ comitantur ipsum apostema calidum. Et si sit per viam influxionis vel congestionis superius habuisti signa: ibi quare: & etiam locorum in quibus fuerit situatium signa habuisti ibidem. Et cura eius est vt post euacuationem vel purgationem vniuersalem quæ prætermittenda est, si plectoria vel cacochymia addit, quæ est prima quatuor rerum in cura cōi et etiā specialis. vt est repletio particularis. Apostemati membri. l stomachi, & materiæ in apostemata collectæ euacuetur secundo. & hoc per extractum plurimum quæ per diaphoretica habet compleri: & resolutiua calida stypticitatem hñtia vel stypticis mista, & maxime cum per modum influxionis fuerit siens vt non solum robur virtutis in membro custodiat: vt oportet in eo per viam congestionis facta, sed etiam membrum confortat et confortato repellat quod influit ei, quorum caliditas debet esse temperata, quæ non trahat: sed maturando & subaliando materiam & poros ratificando diaphoretici & resolutiui debetæ. vt materia & membrum exigit: cū materia a fluxu cessauerit, apertē disponat. Horum autem quædam sunt simplicia, & quædam composita quæ inferius subiungemus. Simplicia diaphoretica fortis stypticitatis sunt quædam fierius a proximāda, quædam exterius applicāda. Interius sunt vt cinis mum, calia, calamus aromaticus, spice celtica, & alia quæ superius in cura male complexionis meri distinximus. Quæ vero minoris stypticitatis sunt, sunt velut mista, absinthium, feniculus, anethum, chamomilla, melilotum, cappa, apium, & similia. Quæ vero exterius applicanda sunt, sunt hæc & alia: vt succi & olea prædictorum: & sicut cortex cyperi, & arist. vtracq; quicquid totum resoluatur bene fe habebit stomachus: si vero non, sed transeat in scilicet quod est vt plurimum per materiam eius, & materiæ eius, tunc eius cura est due res: prima vt fideas molificare: deinde resoluere: & vtracq; simul agere.

Primam rem complent mollificantia interius et exterius approximata simplicia, aut adipēs, butyrum, mucilagines. Et composita vt emplastrum de melleluginibus, oleum amygdalarum dulcium, & sisaminum, & similia simul composita.

Secundam rem complent diaphoretica temperata proportionata membro & materiæ prædicta. Vtrunq; simul cōplet emplastrum de melilot, diachylon, & cerotum hyssopi, & alia simplicia quorū copiam superius in cura pleuritis scire fecimus. Illic ergo quare quæ propria & proportionata sunt illi & in vsum deduc cum diligētia oportuna. Et si Deum timebis omnia experta tibi succedēt ad votum. Si quod transeat in dubellati cura eius est quā diximus in pleuritis, & peripneumonia: illuc ergo recurre.

Emplastrum Rasia ad apostema stomachi & hepatis durum cum non fuerit antiquatū. ꝑ. feminis lini, anethi, sicci violarum siccarum, alkæ hæ chamomille siccarum, malag ana. 3. v. spice, cyperi, squinanthi calami aromatici, ana. 3. vj. croci. 3. ij. olei chamomillæ. 3. xv. aggregetur cum eo.

Cōfectio emplastris eiusdem fortiter resoluentis apostema durum stomachi & hepatis: & administratur vbi non est caliditas: & apostema est antiquum. ꝑ. fenugreci, feminis lini, fe. canlis, carpobalsami, ana. 3. v. cordumeni, iros, amygdalarum amararum, costi, myrrhæ, spice, cyperi ana. 3. v. bdellij subalidi 3. vij. styracis liquide. 3. ij. masti. 3. ij. liquiritiæ. 3. ij. ammoniaci ceræ citring, adipis anatis ana. 3. ij. olei chamomillini. 3. xx. gummi dissolutum in pondere vini. 3. xxj. deinde aggregentur omnia: & fiat emplastrum cum eo vel vnguentum diachylon. Abo.

Cōfectio trochiscide spice ad afa duorum in stomacho iuuatiua valde. ꝑ. florum squinanthi, rapifig, ligni aloes, cinnamomi, reubarbari ana. 3. ij. croci myrring, apij, nardi, piperis, costi ana. 3. j. feminis calami spice nardi ana. 3. ij. bdellij subalidi. 3. ij. mastiches, styracis liquide ana. 3. j.

facculi i
pri. apo
stema-
tis appli
candi.

Emplm
ad idem

Trochi
scidi ber
beris.

Emplm
p afa
trochisci.
Aliud
emplm
ad idem

Trochi
scidi de
spice

& paludum refectiles & malæ qualitatibus. Ex herbis & fructibus venenosis vt & colocyntis, laurocola, anabula, oleadrum & similia. Et ex terris in quibus serpentes et reptilia venenosa inhabitant. Et ex ipsis sunt & difficia noua & multum antiqua & etiam aere corrupti, vt sunt pestilentialia & aer intolerabilis qualitatibus calide vel frigide proprie et valde variabilis in ea. ois. n. talis aer la dendo corpus vniuersam impedit stōi digōnem & ex consequenti vniuersas actiones perturbat. Nimia quoque quies quā ipm̄ molit, & infirmitas exercitium diminuit, & superfluum resolutionū, & proprie potu cibum. Cibum quoque male substantia: quia grossæ viscosæ heterogeneæ durus non bñ masticatus. Nutrients. n. masticatione aliquam recipit diffinitionem vel corruptibiles, vt sunt pisces magni, malathia enthomia & male castrata: & obstruæ dirimæ carnes bubulline equæ salite vestuæ & nouiter nate: panis opitus, cucumeris, persica, pira, poma immatura, lac brodiales, & et vinctuæ: vt sunt olea medulla pinguedinis & siffia. Et selta vinctuosa vt sifamys & siffia. & cibis superflue gñitatis pstantis satietatem nauasitium & grauedinem. Inquit. n. Abo. nihil est deterius nausea, & diserept gñitatis: quia nō sit ex diuersis. Vñ Abo. nihil est deterius qñ diuersa cibaria simul comedere & longum ipsi in mensa plongare. malæ qualitatibus, & diuersæ: quia frigide vt sunt fructus valde frigidi, sicut sunt de genere aranciorum & bathecha, cucurbita, lactuca, & papauer. & acuta vt sunt eruca, nasturtium, sinapis, & siffia. & diuersæ qualitatibus, vt sunt caules, lites et siffia. & superleuantis cibū ad os stōi, vt raphanus. Et abominabilis & foetidus & venenosus vt fungi, & extremitates caudæ cerui. Et ex fructibus vt grana pini non abluta, & siffia. Et ex herbis, vt olera mollia, vt malua & siffia, acetosilices, & bletia: nisi cum alumi & aceto & oleo & porro sint condita. Et ex feminibus vt fenugraecum, semina cana pis, iuniperi, & agni casti, et siffia. Et ex radicibus vt raphanus napi non in decoctione dissoluti, & siffia. In temporanee assumptus: puta cum non fuerit passumptus is digestus: nec cum fames aderit, et cum aderit sustinuerit. Vñ Abo. nihil est deterius qñ nutrients supra nutrients quod nondum digestum est mittere. Et subdit. sustinere famē stōm putridis replet humoribus. Et tunc non permisso qñ illos putridos deponat comedere. Et inordinatus vt subtilis facilis digōnis postposita grossa. & pter modum vt subito multum replet quod ad uitrit. Inquit Hip. vbi cūqñ cibis pter naturam intrat illic egritudinem facit: manifestat vero sanatio. Et potus nocuus est potus vini grossi, & turbidi dulcis, & diuersi, & nimis antiqui, & malæ qualitatibus venosæ: quia sic illud in quo ceciderit, & mortuum fuerit ali quod ex reptilibus venenosis, vt scorpion qui sui natura peccat illud. & superflue gñitatis vt fluctuantis: intemperate sumptus, vt teiuino stō. & post cibum sēte digōne nisi sit assuetus. Inquit. n. Abo. super cibum tū duas phialas aut tres bibere non nocet et qui consuevit: & aquæ prædictæ grossæ & valde frigide, & tepidæ. Et vigilæ superflue qñ prohibent ipm̄ a digōne & superfluo somnus: & infuetus qui est pñ Hip. stōm mollit, & lassum reddit: vel diminuit vt intemperateis malo mō & figura factus. Inanitiō cum forti medicina violenta, & malitiosa, vt supra diximus. Et vomitus frequens difficilis & violentus qui stōm facit laetunam superfluitatum ip̄z debilitando: et superfluitates corporis ad ipm̄ currere prouocando. Repletio superflua cibi & potus & humoris quæ superius dicta sunt. necnon & superfluitatum fecalium & ventositatis in intestinis, & ipsius retentione. Nā regurgitando per sui naturā superius circulariter redit & ascendit ad stōm et caput ipm̄ debilitat & perturbat. Et dimissio consuetæ etionis, ola aīe accūtia naturam extenuantia ab ea qñ naturā est existentia, vt tristitia, iracundia, timor, & gaudium immoderatum. Cōitus quoque plurimus & proprie potu cibū: & balneum suppositum & resolutiuum. Oīa prædicta sunt in quorum usu nocetur

stomachus sani corporis. & multo magis lassus & debilitatus: & contrarij iuuatur, & confortatur quæ per te eligere potes: si prudens natura: mente exercitatus fueris, & opz in sciendo naturā stomachi: & priorū & memor sis eorū quæ natura ipsius exigit: quæ in cura ægritudinum eius et malitia cōplexiōis h̄y modū vniuersalē tibi nota fecimus: & capitulo de cura ægritudinis instrumentalium in gñitate.

Medicamentum expertum archidioni confortans stōm debile. m. m. iuz aromatica. 3. j. cheriæ bonæ. 3. j. misceatur & dent cum vino aromatico decoctionis mētæ succo: confortat et totū corpus. Pilule abbaris. m. laudani. m. f. ana. 3. ij. Informetur pilulæ & dent. ij. mane et leto quotidie añ cibum tū expertæ. Pilulæ ad idē confortant stomachū & oīa viscera debilia & mollificata. m. mastiche. albi. 3. j. menthe sicce. 3. j. m. macis. galangæ. gario. cinnamomi. ligni aloes. ana. 3. f. ale odorifero coriūm thuris. ana. 3. f. squinanthi. 3. j. spicæ. 3. f. & si est nausea ad amicos, & cardamomi, & coriūm citri ana. 3. j. puluerigantur & conficiantur cum mīa aromatica, & dentur mane & sero tres ante cibum. Pilulæ andromachi sapientis & sumunt omni hora, mundificant stōm & confortant. m. aloes, turbit, myro. citrinorū ana. 3. ij. r. mastiche, lites indit, croci anisi. ana. 3. j. Cōficē pilas cō oxymelite: dosis ē. v. uel. viij.

De debilitate stomachi cum siti.

Cum sitī debilitas cum siti & tarda descensione cibi & de stōi fuerit & acido ructu, fuerintq̄ prædicta parua neq̄ uetusta stōm cum trochiscis de rosas est curandus: qui p̄ culicis rosarum rubæ. 3. ij. xyloaloes, spicæ, mastiche, calis lignæ, squinanthi, cinnamomi, ab sin thi. ana. 3. j. alpergantur cum vino veteri & infotementur trochi. aur. j. & f. & detur in mane. j. cum. 3. j. portiones de seminibus quotidie quæ est. m. cymini, ameos. ana. 3. j. & bulliant in mina. j. aquæ donec aqua sit rubea de qua fu mātur cum eo. Nutriatur vero cum his quæ sunt faciles digestiōis, & paucaur superfluitatum quæ cum redolentibus speciebus & feminibus sint condita, & potentur vinō veteri. Si autē prædicta accidentia vetusta fuerint, sumatur diacymini & diabolici aur. j. cum vino veteri puro, & vel diacyminum solum detur si vter strictus fuerit: si autē solutus, detur diabolicanum: horum autē confectiōes sunt non ex. Si autē hæc nō fuissent, in aqua ferri cum vino dāda erit. Cuius confectio ē. m. seminis anisi, fen. apij, cymini ameos, anidū, origani, chelid. carui, seminis coriandi, piperis longi, melanopiperis, cinnamomi, thuris, spicæ, galuici, mulsæ. cy p̄ qñ r̄b. ana. aur. v. scoriz ferri aur. x. m. oībus sexuultra vini addatur. & coquantur donec ad medietatem redeant & colē: deinde æger quotidie de hoc. 3. xxx. sumat & nutritatiōes aluiet. & abstineat a fructibus & herbis & cibis & potibus frigidis & aqua spālter frigida. licet eā apparet valde. Emplastū Ibernici confortans itōz & est teporatum sanum & expertū. m. foliorum ro. san dalarum rubeorū & alborum: pulpæ sumach. ana. 3. ij. spicæ, squinanthi, styracis calamitæ, ana. 3. ij. absinthij lori in aqua rosā. mentæ sicce ana. 3. f. laudani cymini torrefacti anatij. olei ros. & ceræ quod sufficit mastiche. 3. f.

Emplastrum aliud qñ stōm reddit robustū & calefacit. m. sty racis, spicæ, squinanthi, absinthij, calami aromatici, mastiche ana. 3. ij. Et his cū vino veteri & succo citrioriū affigis fiat emplastrum & superponat stōi. Itē emplastrum nostrum supra in antridotario nostro positis calefacit & confortans. Et stomachichō Galeni in delicatis vel pānis sumum: iugatus cū ligno aloes madafecto in vino odorifero superpositus calefacit sufficiens, & diu retentus prodest.

Pilæ magni Ioannis Casamque cōtra stōi debilitatē & purgāt. m. ro. mastiche, rheubarbari. ana. 3. v. aloes optimi ad pondus oīum: salis gēme, pulpæ myrobalarum sic bulorum & citrinorum. ana. 3. j. conficiantur cum succo mentis & informetur pilæ de quibus sumant. v. uel. viij. ante cibum & post cibum. Pilulæ pauli facientes ad defectiō

Med.

I

3. apho.
17.

vomit
frequen
tis nocu
mentia.

Medica
m̄ exp
tū est
cōfort
tium,
p̄st stōi
cōforti
riue.
P̄st aliq
ad idem

Frōch
sci de
tis.
Potio
de
femini
bus.

cōfecti
de squ
ma ferr

Empl
stōi cō
fortati
uum.

Aliud
emplm̄
ad idem

p̄st stōi
cōfort
riue &
purgat
ue.

nem stomachi, & debilitatem appetitus virtutis & uoluntatis & defectiōem virtutis digestiue quæ est ex fortitudine sensus stomachi quam patiuntur aliqui post pharmaciam vel ebrietatem vel ingluuiam. 2. rosa. mastiches, gal. l. ana. 3. j. ligni aloes, charabe, seminis berberis, sumach ana. 3. ij. gar. mastiches, cubeborum, cardamomi ana. 3. v. ligni aloes, charabe ff. accide. corallo incensi, boli armeni, ana. 3. j. pice, cinnamonomi alochin, a. f. ana. 3. j. fac puluerem & frica cum oleo rosato. deinde adde cuchiari. 3. x. da bibere. 3. ij. cum aqua fructuum vel cum syrupo rosato si vis eos contemperare. Oleum mastichinum valet ad stomachi debilitatem. Electuarium de cinnamomo fm Abo. & de xyloloe ad frigidam. Et ad calidam syrupus de agresta Abo. ait. Corallus rubens suspensus ad collum, ita q. tangat stomachum, confortat ipsum, & præferuat, a dolore eius de quo sequitur dicere.

Nota de corallo.

Causa.

Capitulum. xvi. de medicinis doloris stomachi & c. Equitur de dolore stomachi. Circa quem sciendum est q. dolor stōi in sp̄ibus, causis, & signis, & intentionibus curatiuis conuenit cum sōda & dolore aliorum membrorum quantum ad generalia: differt vero quantum ad specialia, quæ variantur in membri natura. l. stomachi in quo est dolor. Vnde aduertendum quod dolor stomachi est sensus nociuus accedens ei: & distinguitur plurimū rōne suæ essentia: & rōne loci. rōne suæ essentia: quia est acutus extensiuus vel grauatiuus: rōne loci, quia aut est in toto aut in parte, vt in officio eius vel in fundo. Et post causas cōes et generales enumeratas supra. Causa specialis in eo est multiplex fm multitudinem ipsius euentum. Ex hoibus nāq. sunt quibus aduenit dolor ante comestionem & cum comedit, sedatur. Et ex eis sunt quibus accidit dolor post comestionem & post compressionem cibi: quod est post quantam horam & sientie digestione cessat. Et ex his sunt quibus perdurat, & non sedatur nisi euomant qd. dam quod est sicut acetum quod proiectum in terra ebullit. Et ex eis sunt in quibus non sedatur dolor nisi cum descensione cibi ab eo: et eggestio appareat chosica. Ex eis vero sunt in quibus perdurat longo tpe, nec sedatur aliquo p̄dictorum modorum. Et ex ous est cui accidit dolor facta digōne: vel circa finem eius & vomitu liberatur. Et ex eis est cui accidit dolor pp multitudinem comestōis eius in fame mēdosa & canino appetitu. Et ex eis sunt quibus accidit, ppter iterationē comestionis: et inordinationē ipsius. Et ex eis sunt quibus accidit a re calida aduflua. Et ex eis sunt quibus accidit dolor pp potū aque frigidā. Et ex eis est cui accidit dolor extensiuus: pculsiuis, vel grauatiuus. Et ex eis sunt quibus accidit dolor extensiuus, pingitiuius, uel grauatiuus cōtinuus. Et q̄q. est periodicus. Et ex eis sunt in quibus permutat: & ad cerebrum ascendit, & ad cor, et ad neruos. Et ex eis sunt in quibus permutat ad intestina. Et cā cuiuslibet est aut in, aut ex cōitate, aut vtrāq.

Primi aut cā & in se ff si sit ex cibo vel alijs superuenientibus debilitas eius: & calor is ipsius multiplicans ventrositatem aliquam quæ est cā doloris. Ex cōitate cā est multa effusio mētie de splene ad stōm ad excitandum appetitum cum superfluitate cōsursus superfluitatum ad ipsum apud tolerantiam famis. Inquit. n. Aboali. Tolerare famē puritidis stōm replet humoribus. Cā aut scūdi est effusio cholerae de hepate ad stōm iuuandæ digōnis gratia: quæ ambæ non lēdunt in principio: qm ambæ cadunt in profundum: cūq. cibis sumptus permiscet eas, mouetur cum cibo, & faciunt dolorem: & quod currit & ascēdit ad os stomachi, educitur vomitu: & quod ad fundum descendit educit eggestioe & quiescit dolor. Tertiū vero cā est imbibitio prædicti humoris, uel collectio apostemosa in ipso: quare nec supernatat, vt vomitum faciat, nec descendit, vt cū cessu egrediatur. Quarri cā est effusio catarrhosæ materie ad ipsum de cerebro in quo multiplicata exitit, hora digestiōis: & facta in somno maxime nec extunc descendit

& infert dolorem, & cum vomitu educit cessat. Quinti cā est repletio extensiuus ipsius quo ad vasa. Sexti causa est disturbatio digōnis, quæ ventositatem multiplicat. Seprimi cā est diuersitas rei assumptæ. Octauī cā est frigiditas aque quæ indigestibilis & nature contraria est. Noni causa est ventositas in eo. Decimi causa est phlegma multiplicatū in stomacho. Vndecimi causa est materia prædicta in stomacho generata, & facta mansua. Et si est periodicus causa est dispositio particularum mittentium aliquarū & ipsius recipientis & generantis. Inquit. n. Gal. quæcūq. in periodicis exacerbantur febres particularum innaflantur dispositionibus mittentium recipientium, attractionum, & generantium. Vltimi vero causa est motus humoris naturalis uel symptomatikus. Signa aut doloris sunt sensus corruptus: quia nocituz rei p̄ntis perceptio: q. si fortiter impingat, & dolor non sentitur, mens ægrotat. Vt voluit Hippocriti ait. Quicūq. dolentes aliquid corporis plm doloris non sentiunt, his mens ægrotat. Et signa sp̄um eius sunt nota ex earū p̄prietate vocabulorum. Et signa cōrum sp̄allum: & principaliter prime sunt signa debilitatis supius dictæ. Signa vero secunde sunt ex euntia p̄dicta post dolorem ad que sequitur quies ipsius. Signa igitur tertie sunt singulus vel apatis signa. Quartæ signum est descensus catarrhi: cū dictorum priuatione exentū ac signorum apatis dictis. Quintæ signum est manifestum. Sextæ causæ signum est manifestum, & tumor circa stōm cum grauedine. Et etiā signa septimæ causæ sunt manifesta. Et list oclauæ. Et nonæ causæ signum est repletio extensiuus cum impetu supeniens, ac si ictu percutiatur. Deinde est sensus grauatiuis. Vndecimæ vero causæ signum est dolor continuus cum malitia complexionis stomachi & dispositionis ipsius ab eo quod inueniatur in alijs membris. Et causæ vltimæ signum est dispositio particularum prædictarum apparatus.

Signa permutationis eius sunt. Nā si permutatur ad cor. & est cum materia, & est calida & effumans: accidit debilitas pulsus, tremor cordis, syncopis, & sudor frigidus, & extrematū frigiditas, & dyspnœa fœ ipsi offensio nō continua: quæ sunt mali signa, & q̄q. mortis. Et signa permutationis ad cerebrum & neruos est paralisis: & antecedit eam congelatio, supor, scotomia, & vertigo. Et signa permutationis eius ad intestina & cum materia est frigida grossa, & ventosa sunt yleoni, & colica, & dolor arthriticus ex permutatione ad iuncturas.

C V R A. In cura doloris stōi duplex est intentio: generalis. l. & sp̄alis. Generalis est quæ causas imprimens iſz generales: quæ sunt tres. l. mala cōpso diuersa, solutio cōtinui, & vtrūq. completens. l. vt apā considerat remouendas: & est eadem ei quam supra in cura sōdæ diximus. Specialis est quæ sp̄ales causas hic enumeratas, & alias consimiles est abscondens prout membri natura. l. stōi innuit q. auxilia eligi sibi conuenientia, & sunt propria.

Præsupposita ergo generali vt ex pmissis ibidē: & in hac particula nota sp̄alem psequamur attēre sine dilatione: est enim talis dolor fortis & si ex leui sit causa. Imprimi. n. in stōm quod membrū ceteris membris sensibilius est fm Gal. & sic magis est percipiens ipsius, & p̄inde maioris nocumēti impressio eius: ac nocumētum ad principia, & vniuersum corpus extendit quibus alligatur. Vnde accidentia insurgunt plurima & uerenda. Sic equidem raro est adeo paruus, quin fortis sit. Et raro est fortis, quin resoluendo sp̄is virtutē prosterat. Ob quod frequenter motus est puocatiuis q. superexcedat modū quo casu mitigare opz eum primo. deinde cām eius imprimēt quæcūq. sit auferre. Si vero sit suauis natura tolerabilis tū cām eius opz abscondere. Auferendum. n. eam simul & dolorē auferimus. At enim Gal. mitigatiua doloris super excessum vt infra de cura dicemus arthretica sunt duplicia. quædam respiciē & petraclant cām imprimēt & percipiēt stimuli. & quædam solū causam percipiēt & non imprimēt nisi calida

2. apho.

Sto-
do-
lorē
m-
igantia

Sig-
num
puo-
can-
tia.

fi calida fuerit, & subtilis. Prima sunt duplicia frigida apocritica: qualia sunt rose, myrra, rubus, folia vitis, salicis, citronia, sumach, spodium, sandali, et similia. Et alia sunt calida temperata primum gradum non excedentia, sicut eorum nientia eorum & propria: qualia sunt chamomilla, melilotus, anethum, anisum, apium, semē caulis napi, amomum, absinthium, quinquinum, amygdala, fenugraecum, semen limi, radix althae, malua, hyssopus humilis, & cerotus eius, & similia in primo gradu caliditate proprie quoniam cum eo fuerit consolidandi potentia: sicut gummi prunorum, & cera sorum, cerebenthina, amyllum, crocus, & laudanum, hec & ipsorum olea, faeces, & aquae exterius applicatae sunt omnem modum. Embrochationes, infusiones, epilematicis cum spodiis, filtro, pannis, lana, stupa, in vesica vitrea, balneo, in facellis inclusis cataplasmata emplastrata: & cerotus inuncta. Et quaedam ex eis interius sumpta: & composita per modum apocemat. Et ex eis est somnus: qui retrahendo sensum, & calorem materiam digerit. Prouocatum autem somnum quidam sunt frigida, & stupefactiua, quae infra specificantur, quae dam calida, ut anethum & oleum eius, vinea, myrra, crocus, flos amygdalorum, & similia. Et incipientia, ut vinum purum & insomni non antiquum, quoniam secundum Galen. vigilias gignit. Et gallia, & crocus in vino, ciania, amomum, artemisia, & marmacura, autalis permixta cum vino inebriat magnifice. Et agrimonia sub capite posita a proprietate facit dormire. Prouocatur ergo somnus si frigida fuerit causa doloris cum caliditate praeditis, & proprie si peritueris approximanda prouocare intendas. Si vero fuerit calida cum frigidis. Si vero per approximanda exterius cum quolibet poteris prouocare: & cum eo quod a proprietate habet prouocare intus & extra. Secunda vero sunt narcotica stupefactiua, quorum multae sunt species in fortitudine & debilitate stupefactionis distantes. eorum non fortius est opium. Vnde Abo. ex opio cum calore inuatur quoniam stomachus lapsus ex dolore: deinde poma mandragora, semine eius, & cortex radices eius. Deinde papauer & hyoscyamus: deinde solatrum: deinde corian drum, & muccilago pillis, deinde nix, & vltimo aqua frigida.

Inquit, non Hip. dolores & tumores & podagra si in rubellum fuerint tendentem aquae frigidae infusus refrigerat, & attenuat. stupor non mediocriter quem inducit, soluit dolorem. Alia vero sunt ex his composita, ut theriaca, phyllonii, triphala magna, achan. fia. Et alia antidota magna. Quae oia secundum ordines approximabis: et prout super in libro consolatioris diximus: quae cum re habent virtutem & proprietatem confortandi, & defendendi stomachum ministrabis, ut est menta, mastiche, spica, & castoreum. Et ex eis est dolor inducitur in aliquo extremorum vehementior, qui denigrat ipsum sicut Hip. dixit in aphorismis: ex eo quod trahendo virtutem sensibilem ad remota sensum inuit in stomacho.

Et ex eis sunt cibi & potus grossius generantes sanguinem vel lentos frumentum coctum, carnes bouinae, extrema & viscera alium, et pisces magni, et vinum magnum nigri spiritum, & ponticum, qui sensum operantur obtusum, & acurum ipsilant, & obtundunt humores. Quae vero carni specialiter abscondunt imprimenter sunt diuersa secundum diuersitatem ipsius superius numerata. Aut ergo cum est debilitas stomachi, & calor digerens ipsius, & huius cura est ducere, confortare & resolueri ventositates: & tradidimus hanc praeparationem illi coplentia & per quod modum. Et si quidem sit per coctatis viam & ex effusione materiae melancolice de splene ad ipsum: cura est quatuor res. prima est splenis etio. secunda est materiae melancolice ad coctum tractio, vel ad aliud deriuatio. tertia est ipsius confortatio, & ductum ipsius apertio, ut ad exterius expellat, non ad stomachum. quarta est stomachi confortatio, & viarum constrictio, ut ipsam repellat fluentem, & non recipiat.

Primum rem complent etiam ipsam proprie, ut est epithymum, polypodium, lapis lazuli, armeni, myrobalani indi,

emblici, bellerici, & similia. Et si fuerit cum peccato sanguinis phlebotomia de basilica sinistra, vel de seyen sinistra manus vel haemorrhoidum apertio. Inquit, non Gale. in maximo non dolore: & in acutissimo astate nulla melior medicina hac esse potest.

Secundam rem complent ventosorum prosectio in ypodrochio sinistro vel in alio loco stomachi opposito, & splenis: ut in renibus vel in inguinibus.

Tertiam complent capparus, scolopendria, tamariscus intus & extra: & per omnem modum approximata.

Quarta rem complent calida styptica stomacho approximata intus & extra, intus ut myrabo, conditi, citronia cocti, xylolus cinnamonomum spica: macis: & aliae species apriori: & cibis praeparatus cum eis & aceto, & potus vini puri: in quo decocti sit praenonia ministratur. Extra: ut spongia madafacta in aceto calido, cum spica, menta, & mastiche. Si autem ex tractu superfluitas in stomacho tempore famis cura est altero duorum modorum: sicut docuit Abo. quia aut cum etione ante cibum per vomitum: aut cum assumptione alicuius lubricitatis ante cibum quod ipsum deponat de stomacho: & est notum.

Secundi cura est simpli quatuor res. prima est mitentis hepatitis etio quod complent absinthii succus, & unius eius thebarba, castell. tamarindi, manna, & myrabo. citrini. Secunda est materiae deriuatio quam ventositas in dextro ypodrochio complet: vel in dorso renibus & inguinibus. tertia est confortatio hepatis quam complent absinthium eupatorium in decoctione feraciprini: vel aqua fructuum: vel succus rosarum & endiuiae: & similia intus & extra apriori: & viarum constrictio recipiant influentem cholera quam complent citronia, pira, forba, nepisla, sumac, granata, muera interius exhibita, & rob ipsorum, panis cum vino: & extra cyme ribi, spodium & folia vitis cum sauu & agresta emplastra & alia quae superius diximus in prima particula. Tertia curam habuisti hic supra de cura male complonis cum materia, & de cura apatis.

Quarta cura est sicut catarrhi. Quinta cura est vomitus & abstinentia. Sexti cura est vomitus & ordinata comestio & bibitio. Septimi cura est uomitus, ministratio rei frigida temperata: ut sunt granata, persica parum, muqa, & acra. Et si cum mor dicatione ipsum sedant magis frigida: ut lac acetosum: succus macianorum, aqua frigida, & siliia, & succus foliorum vitis exterius applicatus cum succo hordei. Octaua cura est vomitus ipsius: & ministratio rei calae intus, ut gingi, gar. cinnamonomi, galange, diacalamenti, & diatrio, theriaca, & silium. Extra, ut est absinthium emplatrum cum vino aut melle panni calefacti, & fumigati cum spica, & ligno al. & vnctio cum oleis calidis supra dictis, sicut de lilio, anetho, nardino, masticino, et de piperibus, & balneum in delicatis proprie & in robustis, emplastro calefacto & confortato in antidotario nostro dicto. Noni cura est cura ventositatis & inflationis: & ex appropriatis est ius galli antiqui, & darselenan, andacoca, & alia gemma, spica, castoreum, galanga, & coactio eius. Decimi cura est ventositatis stomachi cura supra in cura ventositatis stomachi dicta. Vndecimi cura est cura malitiae complonis stomachi cum materia phlegmatica quam hic diximus. Et proprium est agaricus trasglutius. Et si est manifesta est eadem cura, sed fortior. Si vero sit periodica, & permuabilis dispositionum particularum correctio ipsius est curatio, quae ex cura secunda & tertiae causae tibi est manifesta si Christus tua illuminatio sit quae tibi.

Pilula Hippo. quas Ni. in suo antidotario ponit expertae sunt, & de vltimis ad dolorem stomachi ex quatuor causis: si dentur tres vel quinq. ponderis. 3. j. praecedente digestionem cum oxymelite squillitio, & geleniabin, & aqua decoctiois menthe siccae, & anisi, & feniculi, & ameos si mē

MeF.

I ij

fuerit grossa, viscosa, & difficilis eradicationis, vel cum syrupo acetoso, & prædictis sit facili: & nos infra ponemus capitulum de cura scrofularum.

Abo. si dolor stomachi ex vicietate fuerit pfectus in stomacho, aut in eis quæ sequuntur, conferunt ei grana lauri, & cyminum assatum cum melle coëcta: stomacho applicata per modum empluris euaporata cum vino. Et si est dolor ex inflaia, tunc opus vti euaporatio fiat cum alimine & dragantho contritis, cum acetoso additis ramis anethi contritis. Dolor autem qui fit post cibum, & non sedat nisi vomitu malus est: & rectius ut sumat aliquid melius an cibum. Et ut consideres cum illius ex capso vomitus, & euacues illud quod opus est in infusione aloes & fistibus. Deinde administra trochiscos de stella: qui valent ad dolorem stomachi, & ipsi recipiunt superfluitates expulsas ex reliquis membris. Et ex eis quæ conferunt ad hoc est: ut sumatur olibani, mastiches, nigelle, ameos, corticuli siticorum viridium, & xylaoles crudi, oïum, ana partes æquales, terantur & cribellentur, & conficiantur cum melle eblicorum. Et sumatur ex eis omni die an cibum guttas 3. ij. vsq; ad aut. ij. Et conset et ministratio contradi, & syrupus granatorum cum menta. Et ex eis quæ conferunt doloribus stomachi cum ppietate fm q; testatur Abo. sunt pelles intrinsecæ stomachorum autum, & propriæ gallina rum excitate, & puluerizate, & bibite cum vino: & carnes ostracorum neq; decoctæ, neq; assatæ. Et radix peoniæ, & semen eius. Et etiam 3. ij. ex succuti bibitur cum hydro mele ad dolorem, & mordicationem: & corallus suspensus ad collum, ita q; tangat os stomachi. Confectio trochiscorum stellæ, qui in potu dantur ad dolores stomachi ual de profundos. R. spice, mastiches, cinnamom, thuris, squanathi, caltores, myrrhæ, piperis, mädragor, seminis hyoscyami, abstinthij, opij, aloes, ana. 3. x. informetur trochisci, & dentur in potu. 3. ij. cum vino: & sunt de vltimis: & sunt Almanforis.

Itē confectio trochi. de rosis maior conferens ad dolorē stōi, & malitiam digōnis, inflatiōis & inceptiōis hydro-pisitis, & febribus antiquis. R. rosa. 3. iij. xylaoles, spice, mastiches, casia lignea, florū squanathi, cinnamomi, abstinthij romani, ana. 3. j. informetur trochisci cum vino veteri, et detur in potu cum aqua radices, quorū dosi sit 3. ij.

Confectio alia trochi. de rosis minor ad dolorem stōi phlegmaticum cum quo est humor cholericus, & ad inflatiōem anhelitus, & malitiam digōnis. R. rosarum rubearum triarum, 3. x. spice aromatica, mastiches, ana. 3. j. s. informetur trochi. cum vino, quorum dosi sit 3. ij.

Trochisci Andromaci facientes ad dol. stōi: & difficultatem ventris, & difficultatem vrinæ. R. se. apij. 3. vij. seminis anisi. 3. iij. reuseni, piperis albi, florū squanathi, caltores, spice, cinnamomi, opij, ana. 3. j. s. aloes succurine, mastiche, croci, ana. 3. j. abstinthij. 3. iij. tere & cribella, & confice cum succo mentæ, & informa trochi. & vtere.

Hip. medicamē confortans stōm, & virtutē eius fugans dolores, & faciens accelerare digōnem. R. galangæ, mastiches, ligni aloes, cinnamomi, seminis myrræ, ana. 3. iij. eulragiæ, anisi, ana. 3. i. ging. 3. j. cortic. siticorum exteriorum, olibani rof. ana. 3. ij. spice. 3. j. alis gēmæ. 3. iij. quchari ad ministratū, vel syrupati cum aqua ros. lib. ij. do. est a. 3. j. vsq; ad e. 3. s. ante cibum & post. Aliud. quo ad dolores eius ex grossis & viscosis humoribus sepulsi in stōi, & eius villis, & est conueniens semibus propriæ & hyme. R. bacharum lauri, anisi, ana. 3. j. pyrethri vitramini, cing. galangæ, ana. 3. iij. mastiches, myrrhæ, ana. 3. ij. mellis lib. ij. aceti lib. j. dosi est ab. 3. j. vsq; ad. j. Gal. medicamē valens ad infirmitates stōi frigidas, & dolores fortes. R. triū piperum, spice nardi, gingib. rosarum, florū chamomille, squanathi, centaureæ, aristolochiæ rotundæ, ana. 3. vj. ligni aloes. 3. iij. Conficiantur cum melle in quo cocta sit mastiche, & gari. dosi est. 3. j. cum aqua calida.

Aliud medicamē conferens ad dolorē stōi, & hepatis remouens puritatem ad eis ex calitate & acuitate cholerae extrinsecæ faciens digerere cibū, & confortans a. q. rosarum ru. 3. x. trochiscorum, diarhodon, liquiritiæ, ana. 3. iij. gar. calami aromatici, spodij, mastiches, ligni aloes, ana. 3. ij. trium sandal. 3. iij. seminis portulacæ, laetucæ, scariolæ, se. cōium mūdatorij, albarij margaritarū q; fengerales, rasur eboris, dragagathi, gummi arabici, ana. 3. j. s. cāphore. 3. s. confice cum syrupo acetoso. & do. est. 3. j. cū aqua calid. vel fri. Medicamē ex inuentione nra, sanans vniuersos lāgores stōi: si Iesus Christus voluerit oēs virtutes eius confortat, & vomitum sistit, & ipsum propriæ naturæ restaurat, quo nullum est melius. R. mastiches, ligni aloes, myrrhæ, cinnamomi, ana. 3. v. cortic. exterioris fisti. gar. spice, ana. 3. v. eulragiæ. 3. s. coralli albi & rubei, partes miscendo æquales ad pondus oïum rerum, syrupi ros. quod sufficit.

Pilulæ purgantes stōm ab omni superfluitate humorum & cerebeum: & remouent dol. R. abstinthij, mastiches, agarici, ana. 3. ij. trium mirab. 3. iij. turbic. 3. x. epithymi ortensis, salis indi. ana. 3. ij. penidiarum. 3. iij. hierapicis. 3. v. succi ros. 3. iij. diagridij repressi. 3. j. fac pilulas cum succo scariolæ. do. est. 3. j.

Confectio anacardina diaciminum, & diatrion peperis sunt conuenientia dixit Abo. Pilulæ quæ cōferunt ad dolorem stōi, & singulū, & sunt Serapionis. R. aloes abluti. 3. j. musci piperis, ana. dauic. j. Conficiantur cū vino puro, & aliqui addunt spice. 3. s. Pilulæ ad dolorem stōi & tussim, & eos qui paulatim nequeunt. R. aloes. 3. vj. abstinthij enulæ, ana. 3. vj. mastiches, mētæ faracenicæ, ana. 3. s. Cōfice cum melle. dosi est. v. ante cibum vel post.

Deinceps scribamus medicinas quæ administrantur exteriori ex emplis linimentis vñctionibus sup. stōi: est modus eorū & sunt ex necessitate curæ languoris stōi, aggregat. n. & coadiuuat ptes eius & virtutes et calorē ne resoluat & exaltet indebite, & destruant in eo dolores, et conferunt eius vires.

Emplastrum phylagrij ad dolorem stōi, hepatis, & matricis & apā cum linietur exteriori, & administrat mulieribus in lina linita cū ea matrice. R. croci. 3. ij. bdellij, mastiches, cal. arom. aloes lytrac humidæ, ana. 3. viij. ceræ. 3. iij. nardi anferis. 3. xij. hyssopi sicce & humida. 3. xxx. olei nardini quantum sufficit.

Calefactorium ad dolorem stomachi frigidum. R. cinereum calidum, & imple parapsidum quam vis & desuper asperge cymas & origani: & inuolue in panno lineo, & sit perpone cum compressione.

Idem operatur tegula ignita extincta in vino græco, & superposita stomacho. Sunt etiā experta calefactoria sicca ex sale & milio vel fursu fm Hip. & humida ex spongia madafacta in vino decoctionis anisi ficulculi, abstinthij, & chamomille.

Vnguentū ad pñicta. R. aloes, mastiches, olibani, myrrhæ, ana. 3. s. corticum granatorum, rosarum, anisi, galangæ, gar. ana. 3. iij. olei ros. chamomille, ana. lib. j. ceræ. 3. iij. bulitidis oleis: aceto et cera post perfectā decoctionē supasperge in fine pñis pñictas puluerizatas bñ agitādo donec fiat vnguentū. de quo puncto stōi supasperge myrrhā, & mastichen, lineum pannū, & lnam succidā calidam superpone. Linimentum aliud nra cōfortans stōm, & oēs eius operationes, & remouens opilationes, dolores, & ventositates. R. olei nardini lib. j. & fac bulire cum saniculo trito, bullitione vna: postea pone cerā. 3. iij. & fiat vnguentum cū mastiches, myrrhæ, terebintin, laudani, ana. 3. j. & vngue & superasperge puluerem anisi, & rosarum.

Aliud ad eandē in febricitate. R. olei myrrini, et ros. ana. 3. ij. et bulliant cū mastiche et olibano: et vnge stomachū ex eo: et supasperge puluerē ros. et granatorij, et remouet, vel arceat nauis. Ad idē. R. succi solatari, et succi abstinthij, anisi, ana. 3. iij. faring hordei. 3. iij. mastiches. 3. j. rosarū rubearum puluerizatarum. 3. ij. fiat commistio, et vnge.

Aliud

Aliud quod administratur qñ oia alia non conculerint: et secundum dolorem arceat vomitum, & nauſeam, & fluxum. colophoniz terebinting, olibani ana. ʒ. j. ſan. dra. thumig myrrha, ſarcoſellæ, ana. ʒ. ʒ. p. corticum grana. ana. ʒ. j. Inſunde ſtipum, & ſuperſepe.

Capitulum .xviij. de nouementis appetitus ex quibus eſt debilitas, ſeu diminutio, deſtru- ctio, ſeu ablatio & corruptio.

Deſtructio, ſeu ablatio appetitus eiꝝq; diminutio, ſeu famis q̃ eſt ſm Gal. cibi in digeritijs ſeu deſide- rium calī & ſicci: ſicut ſitit eſt indigentia potus, & deſiderium frigidi, & humidī: cuius organum oſ ſtōi natura inſtituit, ſunt nota: ſunt. n. ſpecies nouementi appe- titiꝝ actionis: quod eſt triplex ſm Gal. l. ablatio eius, & eſt cum ſtomachus nihil appetit, & diminutio eiꝝq; eſt cum appetit parum reſpectu coſueti: et eiꝝ corruptio que eſt cum appetit incontinentia: deſt de hac infra diſtin- ctē dicitur patris ſapientia ſuccurrere. Cauſa autem eiꝝ ex noritijs cauſarum naturaliter perſcientium ipſum pñt haberi. Inquit. n. Gal. contrariorū contrarię ſunt cāz.

Cauſe autem perſicientes ipſm appetitum naturalem ſm Gal. ſunt quinq; . i. inanitiō mēbrorum, naturale deſideriū eorū trahens, ſuctio venarū, ſtōi ſenſus, & deſiderium aīatum cōplens. Si ergo auferat ſeu deſtruat, illud erit: aut quia mēbrorum inanitiō nō pceſſerat aut quia naturale deſi- derium fuit deſtructum: aut quia venarū ſuctio noui in- teruenit: quibus mediātibz membra trahit a ſtō & in- teſtinis: ſicut radices arborum a terra: aut quia organū ap- petitus. i. ſtomachus ſuā inanitiōnē nō ſentit, ut i. bolino. vñ aīatum deſiderium. i. voluntas replendi non ſequatur, quę famē eſt dignoſcitur, aut quia nulla aſſuit.

Primi cāz eſt repletio mēbrorū, & pprie ex humoribus crudis, cōſtipatio pororum, & caloris naturalis debilitas, & occupatio ipſius i rectitudinē humores crudos & groſ- ſos, & digerēdo & adminiſtrādo ipſm loco eiꝝ qđ diſſol- uit: vt in aīalibus accitibz in cauernis fanis hyeme eſt videre: & in valde pinguibz, & i febricitantibus. phlegma- tica. Secundi cāz eſt quia iꝝ pceſſerit inanitiō ſenſibilis uel inſenſibilis, tñ quia ſua vltima & ſuperflua, & ſic naturale deſiderium & natura deſtruxit: quia a venis trahere nō po- tuit: vt in vlceratio fluxu, & pprie ſanguineo: et febris accutis, & pprie peſtilentialibus, & hec tics eſt manifeſtum: & tñ in cōualeſcentibus, & ſuperfluo exercitio, & reſolutio, & diaphoretico ſudore, & fame diuturna, & ſiſibus.

Tertiꝝ cāz eſt venarū & hepatis debilitas ſeu oppilatio. ſicut in apoſtemate hepatis & febris peracutis: & fluxu hepatico eſt apparens. Quarti cāz eſt qđ eſt in organo. ſto- macho, & ē multiplex cāſ. interior & exterior. Et interior aut eſt ppria ſtōi, aut ex cōitate. Et ſtōi propria eſt q̃libet agritudo deſtruens ſenſum eiꝝ aīatum ſibi vltima naturale & cōem aditum, vt trahat non ſolum p ſeſed p toto qđ deſiderium aīatum cōplet: & tñ hepar iꝝ p toto trahit il- lud, tñ non hꝝ vt ſtomachus eoꝝ q trahit ab intus, & a pxi- mo. ſed infra de hoc ſummꝝ rectiꝝ cap. j. dicit ſi Chriſtus annuerit. Hē pſm eueniēs eſt mala cōpura vel cum ma- teria & pura, vel calā & ſicca, per ſe vel p accēſ illud ope- rans. Per ſe: quia auferens cām appetitus cibi, qui eſt cali- dus & ſiccus. q̃ cā eſt frigiditas & humiditas inducens in eo cām appetitus: potus qui eſt frigidus & humidus: ſic pri- uat famē & inducit ſitim, q̃ autem ita ſit, patet in iter agen- tibus in aere calō & aſtatis tēpore: & in exercitantibus & balneatibus in aqua calā in quibus eſt videre, q̃ deſicit fa- mes, & ſitis auget. In contrarijs autem cōcreſcit famēs, & di- minuit ſitis. Per accēſ autem: quia non ſit caliditas reſol- uens & inanienſ ſtōm, vt in canino appetitu. licet raro ſed diſſoluens villum longitudinale trahentem & eiꝝ humi- ditatē, et trahens ex alijs partibus cūcūcentibus ad ipſm: & repellendo ſtupeſcienſ: vel frigiditas, vel humiditas: quia non ſit temperata, ut prædicta cooperās ad natura-

nec ſuperfluenſ parit vt in canino appetitu: ſed valde adeo ut paralyticum faciat, quare deſtruit ſimul ſenſum, et attra- ctuū eiꝝ, & naturalē virtutē, vt in bolinoſis: vel cum ma- teria aut generata aut inſuſa. Et generata vel calā, diſſolue- te, & replēt, & caleſcienſ: vel frigida viſcoſa, groſſa ad- hærente, & ſenſu obundētē. Inſuſa pſm eſt: aut a cerebro vt in catarrhis, aut ab hepate vt in ſuſtinentia famis q̃ ſtōi putridis replet humoribus hepate nō hñte de bono ſangu- ne: niſi quā ſibi ſufficiat: vel non putridis ſed bonis, hepa- te de bono hñte pluſq; ſibi ſufficiat vt inuit Gal. vt ſupra dictum eſt. Aut a ſplene cum multā melancholiā mittat illi q̃ replet, vel melancholiā adultā que caleſcit locū appetendi, aut a toto corpore, vt cum pceſſit vomitus uio- lentus, & frequens qui debilitat ſtōm, & puocauit cur- ſum ſuperfluum a toto corpore ad ipſum: vñ factus ſit la- cuna ſuperfluitatū. Ex cōitate vero cā eſt abſoluta ē pſm: vt in agritudinibus cerebri. ſ. qđ a lithargia, ſtupore & ſimilibus. & qñq; eſt cum cōitate nerui: vt vñ interme- dia inter cerebrum, & ſtomachi oriſiculum: quia paraly- ticiſant in agritudinibus hepatis dictis in quibus debilita- tur naturalis virtus ois non ſolum appetitus in radicē, ve- rum et in cōſequenti in ſtō, & in toto corpore. Aut in agri- tudinibus ſplenis: quia non mittat melācholiā. Aut in agri- tudinibus inſtintionum: vt in dyſenteria, vel vermibus exiſtentibus in eis, & pūgentibus ea quibus cōicit ſtoma- chus: licet qñq; eſt ſub pñcipio de eo cā ſit appetitus caninus. vt ait Abō. ſed illud cōſideratione indiget, et alia debilitatiā dicta cap. j. quę mouent ipſum ad expellendū ſeu vouendū et non appetendū: aut propter matricem vt accidit in retentione menſtruarum & in principio im- prægnationis iꝝ ſibi accidit tunc corruptio appetitus ma- gis nec ſit vere cōſens abſoluta. Exterior vero cā eſt cā pri- mitiua ex aere calō reſolūtē vt virtutē ſuo exceſſu, vel diſſol- uente humiditate, & replente non conſumentē aut frigido ſuo exceſſu ſtupeſcienſ, & prohibente reſolutionē: vt in debilibz natura. uel ſolum reſoludente calorē ad interiora & caleſcienſ ſtōm: vt in robuſtis natura & exercitiū ſu- perfluum reſolutiuum & quies nimia. Inquit. n. Hip. dere- linquentes exercitium frequenter hec tics incurrit. vigi- lię ſupfluz, & ſomnus ſuperflus & pprie inſuetus q̃ ſtōi mollit, & cōitū reddit, vt ait Hip. cibis ſuperflue calidus vel frigidus, & hñſi vt ſupra caplo de debilitate dictum fuit. Potus aquę frigidę plurimā & proptie in ieiunio. Inquit. n. Hip. qui a quā frigidā vētre biberint inanito eorū corpora in delectionem adducit. Potus quoq; vini antiqui qui eſt cā ſitis nō famis: vt ait Gale. licet per accēſ poſſit eſſe cauſa appetitus, quia ſit inebrians & aſceſat. Di- miſſio ē potus delatiui in hñtibus meatus hepatis angu- ſtos ſuperflua repletio, & inanitiō prædicta, & aīa acciden- tia, vt triſtitia, timor, ita, imaginatio rei abominabilis & plentia eiꝝ & ſimilia. & deſtructio, ſeu cauſa appetitus in agritudinibus chronicis eſt malum per viā ſigni & cauſe vt ait Hip. in apho. Sed ſcias q̃ cauſe deſtructionis appe- titus ſunt ipſe eadem cauſe debilitatis ipſum cum ſunt, & ipſa facta a frigiditate eſt deterior facta a caliditate eo q̃ frigiditas eſt acuens appetitum non deſtruens. Signa ve- ro quibus habent cognofci ſunt ſenſus, qui operātur in eis, & inuentio: quia nihil vel parum inueniatur appetere re- ſpectu eiꝝ quod cōſueuit appetere. Cārum vero ſigna, & primo primę cauſe hñtur ex dieta pcedente: q̃ tales cru- dos humores habuit multiplicare, & ex habitu diu groſſa & pingui colore liuido & plumbeo. Inquit Gale. color. n. corporis humorum dominium oſtendit cum priuatione omnis inſenſibilis vel ſenſibilis cōſonis: & proptie per po- ros. Ex complexione, ætate, tempore, regione, arte, & alijs ſimilibz cūcūſtantijs. Inquit enim Hip. contemplari aut oportet tēpus, ætatē &c. Et quia ex iniuncta aſtinentia ſi- ganō minuitur corpus, neq; ex ſe. longa. Inquit enim Hip. febricitantibus non omnino in ſuperficie permanenſ

venarum fuctio precauauit: fueritq; eius infensibilitas ob causam internam in seipso propriam quæ sensum obtundit, ac eius desiderium animatum: Cura est causæ ablatio. Sæpius iudinis cuiuslibet, quam in proprio perquiret cap. Et si quidem sit mala complexio dura uel cum materia generata, uel influxa: curam eius superius habuisti.

Si aut infensibilitas et defectus desiderij cā fuerit ex cōmunitate ad principium: cerebrū a quo recipit sensum ut lithargia & supore destruent uel debilitat cerebrum, et uirtutem eius. Cura est uel res: sæpius iudine cerebri corrigere, si posse sit: uero non sit posse, signis prognosticis derelinq; secunda est ipsum cerebrum confortare.

Primā rem cōplētia ubi supra diximus seriose, & etiam secundam. Et ex illis sunt medicinæ simplices & cōpositæ. Cibi sunt aëllana, caro gallinarum, & cerebrum eorum, caro & ius serpentis confortant sensum, & uinum temperate sumptum contemperat calorem eius: & uia temperata caliditate dilatat animam: & ipm multiplicat: & ipsum clarum reddit. ut ait Abo. Medicinæ simplices sunt oli banum, & cortices eius, scorria ferri, salgem mā, myrobala nig, chebuli conditi, aloë: abra, xyloaloe confortant sensum infirmitudum & mufcum: & oleum ro. & caphora confortant ipsum calefactum & lac mellebre. Compositæ uero sunt diābra, diolibanum, diamufcum aromaticum rosarum & mihridatum, & similia cōter omnia principalia & uirtutes eorum confortant. Et si quidem sit ex cōitate nerui existentis ut uia inter media inter cerebrum & stomachi orificium, quia paralyticatus: cura eius est cura paralytici: quam superius habuisti: & etiam cura catarrhi operationis stomachi in poro & uia quam diximus.

Si uero sit ex cōitate ad hepar passum in pōctis egriitudinis cura est tres res. prima est ægritudine quæ sit curare quæ in pōctis dicit capitulis Christo ducit: secunda est ipsum cōfortare ut in pōctis cap. infra dicit. Et ex illis quæ confortant hepar & et itōm simul: ut in hoc casu expedit sunt cibi & medicinæ simplices & cōpositæ. Cibi uero sint edulia acetosa, almyri, & lac sgarū nouiter camelarū, & excitat appetitū rosa & aqua eius lactuca, & coriād. cucumer. cucurbita, & semē cori, & aqua frigida gūrate q; non superet calorem, & extinguat inani, moderate. n. sumpta oēs eius uirtutes confortat. Eritius & caro eius ad callos, ad frigidos uero nasciturū, menta, allia, cepe, apurū, cappares cōditi, passula & uinum stypticum, pipet, & aromaticū, & silticum ad vtrosq;. Medicinæ uero simplices ad ipsos frigidos confortatiua sunt ameos, helbuch, acorus, galāga & uinum purū & melicratum conditū, & ginsū, & digerit materias vtrosq; summities squinanthi, garabanum, pipculcua, & cyperū, solū, ablinthū, origanū, sucharū albi, casta gar. rheubar. a cōplēte spica & confortat ea, et aperit & sedat mordicationē itōi ficut passule, balām, calamus aro. eupatorium, ad callos uero spodiū, sandal. rheubar. per accūs resoluendo cholera: et breuiter oia absterfus, stypticus, & aromaticus. Cōpositæ uero sunt quæ infra dicuntur: suadente gratia trinitatis. Ex illis est syrupus de ablinthio, de cuscuta, de eupatorio, trochiscus de rosæ, de endiuia de eupatorio, de ablinthio, de capil. uenæ. aqua fructuum, & similia electuaria: vt aromaticum rosatum & diābra, & diacinnamomū, & similia. Tertia res est paulatim naturam corporis resumere: ut superius dictum est. Et si qd sit ex cōitate ad splenem melancholicā solitam non muerem, quia fuit oppilatus cura est aperire & confortare, uero illam cōplēte infra dicuntur. Et ex illis quæ ambo hæc insimul cōplēt & cum hoc stōm confortant, & sunt medicinæ simplices & cōpositæ quæ infra proprio capitulo dicuntur. Et breuiter in summa oia quæ aperiunt oppilones pulmonis & hepatis aperiunt oppilationes splenis & uiarum eius, quæ splenis oppilatio non est fortis: qm qd fortis est ut asserit Gal. necessariz sunt medicinæ fortiores, istis quales sunt capparorum cortex, cortex tamarisci, &

scelopendria, agnus castus, squilla & herba nominata grece aseligi, idest mundificatiua splenis, & est cortex salicis, & fraxinus de quibus in antidotario nostro fecimus mentionem capitulo de trochiscis de capparibus interpretat autem fraxinus. i. frang. s. laxum: & habet mirabilem proprietatem contra duritiem splenis, & lapidem renum, & vesicæ. sed folia & lignum deoquantur in aqua ferrea, & de ea quolibet die sumat scyphus vnus in ieiunio simplex uel cum oxymetile liquillitico, et fiant ex ligno eius uia in gbus comedatur & bibatur. sunt enim efficacia & expta.

Si uero fiat ex cōitate ad intestina patientia ut in dytenteria ex vermibus cura eius est cura passionibus intestinalium. s. dytenteria vermum quæ infra dicitur. Et si qd sit ex cōitate ad alia membra, ex quibus prouenit debilitatio stomachi: de quibus supra in cap. debilitatis fecimus mentionem: cura est illorum rectificatio, ut ibi pōdiximus. Etiam si ex cōitate ad mīscem: cura est duæ res: prima est eius matricis rectificatio. secunda est stōm confortare, ne recipiat sumum uel materiam. Primum infra demonstrat recipit. Secundum ita supra est præmissum. Et ex illis quæ a proprietate habent stōm confortare ne recipiat fluxū mēstruorum ad ipsum est emplastratio ipsius cum face uini non adulsa. Et melissa & acetositas citri prohibet fumos a corde & stō & cerebro ascendentes a matrice quocumq; mō sumatur. Si uero a causa extra infeca primitiuum aliqua prouenerit: Ablatio illius erit facilis reditionis ad sensum, & desiderium aiatum, & appetitum. Secundā rem generalem complect confortantia prædicta in cap. debilitatis & alius capitulis. Et ex illis quæ confortant os sunt cibi & medicinæ simplices & cōpositæ. Cibi uero sunt, & quæ comeduntur, & bibuntur, ut extrema aiatum, lac camelarum nouiter sgarū, oliuæ salite, cappares conditi cū acetopium, trifolium cum aceto, lactuca, & petroselinum. Ipsi non amari, mēta comesta cum cibo, & salamento, citonum pī cōem modum administratiōis excitat appetitū mortuum. Et proprie stypticus eius fructus uicis siluestris: nasciturum cum aceto uinum acerbū aqua mellis & aque extinctionis ferri uirtutes desiderariuas erigit oēs calamēthū, silticū, persica recentia non sica, granata acetosa, morum de semina ære. Horum uero quædam sunt cōfortatiua & excitantia appetitum in calido, quædā uero in frido, & quædā in vitro: quæ per te discernas, si sapiens fueris.

Medicina uero simplices confortantes & excitantes appetitum in frigido sunt habacæ & lyrysus eius masticæ, xyloaloe, piper, ruta, ablinthium, semē raphani, radix squinanthi & aloë. In calido uero sumach, morum de semina, ribes, & alij cibi frigidi superius seriose numerati. Compositæ uero infra dicuntur.

Tertiā rem cōplēt quæ obuiant debilitati & syncope, quæ superius in cura cordis diximus. Et ex appropriatis quæ in hoc conueniunt, confortant enim & excitant appetitum: est approximatio odoramentorum delectabilium: & ex cibis ipsi infirmis, sicut est hecudus lactans, & gallina astat cum odoramentis interclusis in ipsis, sicut est foliū, cinnamomum, gario, & alij ex herbis, ut origano, rosina rino, & laureia: & ipsi sunt confortantibus, & excitantibus appetitum, & sumptio forbitonum uelociter nutritiuarū & panis infusus in uino frigido, & in aqua frigida et calido. Confectio diaboliani boni ad frigus stomachi, & ad destructionem appetitus, & festinandum penetrationem cibi in corpore, & retinet fluxum ventris proueniens: ex frigore stomachi & hepatis. Reci. piperis, calamenthi, spicæ, macis, cardamomi, resinæ ameos, anili: nigelle, o. m. nium ana partes æquales: thuris, balastiarum, ana partes ij. Conficiatur cum melle dispumato, & sit dosis. drac. ij. Confectio epithymatis ad idem. Reci. ablinthij romani, costi, piperis albi, ginsū, cyperi ana drach. v. olbani drac. ij. mastiche drach. v. calamī aromatici, galliæ squamathi: gario, cinnamomū, ana. 3. ss. immittit in aqua facta ex uino

no. 3. ha xino.

Dioli banum bonū ad frigus.

Etū qđ
facit ci-
bi appe-
tere.

triphēra
mūdif-
cēs stōz

Cōposi-
ta bona
ad appe-
ritū inci-
tandum

Salāmē
tum.

geleabo
na ad
idem.

Pilulæ
bonæ.

Medica-
men ad
bolif-
mum.

Appeti-
tus cani-
nus vñ.

tilo
mū
mū

veteri, & aqua citoniorum, quæ aggregentur post horum
contritionem et liniatur. Electuarium cum aqua citoniorū
quod facit appetere cibū. R. aquæ citoniorū. li. iij. mellis
li. iij. aceti fortis lib. iij. decoquatur super prunas, & accipe
spumantem eius deinde sumantur qñq; b. v. tritum piperum
ana. 3. iij. teratur cum prædictis & decoquatur donec fiat
ficus substantia mellis: & detur ex eo cochlear vñū & est
aut. 3. & de mane in ieiunio ante prædium per duas horas.

Triphēra mūdifcans stēm a cholera & phlegmæ, & soluit
venit cum facilitate, & facit appetere cibū. R. myroba-
lanorū citrinorū, chebulorum, emblicorū & belliricorū,
ana. 3. x. radi. liquiri. 3. v. turbit albi mūditi. 3. vij. qñq; b.
3. v. cinnamomi heil ana. 3. iij. terantur & cribellentur, & li-
niantur cum oleo de amygdalis dulcibus & confice cum
melle, & detur ex ea potio integra. 3. iij. cum aqua calida.

Composita bona ad excitandum appetitum mortuum.
R. citoniorum, pomorū, pīrorum mundatorum a cortici-
bus & granis, frustula incisorum, radicum feniculi, apij
petrosilini, capparorum ablutorum a sale bulliāt in aceto
& aqua & vino ana partibus æqualibus, & addatur cinna-
momi pulueri, & seminis sinapis pulueri, & ana quod
sufficiat & ad de daucos & rapas.

Salamentū ex inuentione nra. R. mentæ siccæ, pulpæ su-
mach, panis alii ana. 3. j. infusi in acetos: uel succo citoniorū
acetosorum, cinnamomi. 3. iij. terantur & colent. & colatu-
ræ addatur parum ipsius aceti, vel succi, & viatur. Gele-
a ex inuentione nostra. R. extrematū pullorum gabrelorū
& porcellorum ana li. j. fasianorū, perdicum, & auicularū
paruarū ana lib. f. decoquant in succo citoniorū acerbiorū
& succo granatorum, & vino acerbis ana æquali partū,
pulueris, cinnamomi. 3. f. & parū croci ad colorandū tñ
decoquantur donec inspissent succi, & minuant ita qđ car-
nes non operiant ex eis. deinde deponant ab igne, & pmit-
tant congelari in puteo vel in cisterna. Et si non congelet,
refideat in eo pñllz. 3. f. ligati in pecia. Pilæ que sumptæ
post cibum: & añ tollunt ventris constipationē, fastidium
auferunt hepatis & spleneticis cōferunt, & hypocondriorū
inflationē tollunt. R. mastiches, qñq; b. cinimī, in alio thy-
mi pario, seminis basiliconis: piperti longi ana. 3. j. piperis
anisi, marathri, seminis apij, & ameo ana. 3. f. turbit albi
& mundi. 3. vj. Cōfice cū succo absmihijda. vñ. añ cibū.

Pilulæ de abstinētia & aromati, & colatum nostrū in
antidotario scriptū & syrupus de agresta. Confectio alexa-
giri, & de citonis ad idem confertur. Medicamē expellēs
appetitum bolifimū. R. cardamomi maioris, cubebæ ana
partem. j. guchari albi partes. iij. dosis sit aut. j. post unum
cum aqua tepida ieiuno stomacho ex frigidityte cum hu-
moris vitio acetos.

Capitulū. xviij. de medicinis appetitus canini,
famīs fyncopalīs & bolifimī.

Caninus appetitus destructioni eius nocet esse con-
trarius. In ea. n. nihil appetitur. In isto autē superflui
in q̄tate continua & discreta ex assumptione eius
non fatiatur: & proinde caninus dicitur esse appetitus.
Canis. n. si vii natura multa & diuersa appetens, querit, et
iuueniens intū repletur ex eis qđ eius stomachus nō potēs
qñ continere compellitur illud expellere ante digōnē vo-
mitu, & qñq; secessu, vnde membrorū inanitio non cessat,
neq; desiderium naturale, nec venarum succio, nec etiā stōi
inanitio & sensus eius. quinnimo frigiditas superflus pa-
rum exterior vel interior pura vel cum materia phlegmatica
generatur, vel catarrho in stō regnans os stomachi expri-
mendo inanitionē ad ipsū inspissatū tenens pungēs cōmo-
tionē in eo generat qđ est similis suctioni venarū que exci-
tat desiderii velut fames naturalis sic semper appetit: non. n.
quod recipit membris appetentibus satisfacta: quia prius
fuit qđ venarum succio affluat. Et si quid fugat mēbro no-
nutrimentū nō est conueniens. Inquit. n. Gal. non ex trāsglu-
tius, sed ex bñ digestis nutrit corpus, & sic mēbra rema-

nent inanita & arefacta suprà appetētia. Sic. n. in coruo ē
videre qui cum vnum intestinū & rectum habeat qđ qđ
cibum assumpsum rādū continere possit qđ digeratur: &
membris distribuat trahentibus, imo fluat illis rema-
nentibus inanis est in cōtinuo appetit. Aliqñ autē quod
recipit naturaliter stomachus continet & membris attra-
hentibus destitatur fumentibus venis: sed a ea non perue-
nit: quia vermes multi existentes in intestinis præcipitiū
veltranst aut membra, sed in eis non remanet immo resolu-
uitur a forti caliditate ipsorum nō circūscripta ori stoma-
chi sed extensa in corpore toto: vnde remanent inanita, &
semper naturaliter desiderant, & etiā stomachus: & tūc
est constipatio ventris, & retentio vomitus. In processu
autem tpsis est videre qđ vbi aliquid non interueniat accidēs
periculum est & mortale: vt febrib, stupor, & similia: plm
permuat in bolifimum: cum. n. cibus non digeratur, p-
culdubio conuertetur in phlegma fm Gal. & multiplicat-
um sua grossitie & viscositate ori stomachi adherendo
occupat ipsū, & eius sensum obundit, & sua frigidityte
superante valde eius virtutem sensibilib, & stupefacit: adeo
qđ licet membra sint inanita manifeste, & trahant, & vena-
rum succio interueniat: stomachus tñ suam inanitionē non
sentiat, non succeder desiderium alium. i. voluntas repleri
dī: vñ inquit destructio appetitus quædā quæ dicta est
bolifimum: in qua non est destructio appetitus, vt supra cū
ibi sit possibile qđ nulla cā canini appetitus adsit: nec eius
quælibet causa interueniat: vt in canino appetitu plurimū
sed quædam sit qđ membrorū inanitio, & eorum deside-
rium naturale venarum quæ succio adstitit deficit sensus
stomachi in sensu suam inanitionem unde alium desi-
derium non succedit, sed dicitur bolifimum. i. magnus appe-
titus mēbroū inanitorū cum satietate stomachi non qđ sit
satiatus, sed quia suā inanitionē non sentiat, ac si fuerit satia-
tus: vel quia sic parū sentiat qđ solo bolo satiat: cuius con-
trarium est in fyncopali fame. In ea. n. cal. rare resoluitur in
vniuerso exiens a corpore: vel circūscripta stō multum re-
soluente accidit inanitio mēbrorum, succio venarū, & sen-
sus inanitionis stomachi non tēperata, sit in naturali famer-
ne supflua valde, vt in canino, sed multa, vñ sequit fames
non sitis cum eius debilitate: ita qđ nisi cibo ei cito succu-
rat, deducet ad resolutionē & fyncopim. Ex gbus abūdati-
bus in intellectu manifesta apparet differentia inter destru-
ctionē appetitus, debilitatē, & superfluitatem eius quæ est
caninus appetitus: sed bolifimū atq; fyncopale famē: quo ad
essentia causas & et accidētia quibus hñt cognosci. Et ex
dictis et in fcedentibus capitulis cura vniuscuiusq; in ge-
nerali poterit comprehendī: in speciali autē et proprie cura
appetitus canini si fuerit a frigidityte oris stomachi purat-
vel cum acetosa materia est due res. Prima causam tollit.
Secunda sedat appetitus excessum. Prima cōpletur cum
calefacientibus, abstergentibus, resoluentibus, & exiccanti-
bus pñctis numeratis in cap. antecedente, quæ materiam
alterant frigidā: & illam materiā acetosam abstergunt. Ex
quibus conferens maxime est vinum: vñ Hip. potus indi-
gentiā soluit. Talis aut potus debet fm Gal. esse vini autē
qui, vinioli, puri, multo calefacti in ieiunio sumpti in quo
nō sit ponticitas, nec caliditas, nisi adit fluxus, vel vomitus
quod est plm. Tunc. n. oportet vel qđ oē vinum auferatur
nā ponticū augmentū efficit in canino: acetosum et amarū
influxus: vel qđ sit vinolum moderatum, habens typticita-
tem non amarum. hoc. n. respicit vñq; & est cura causæ
ptimæ. Secunda cōpletur cum vniuersis & pinguibus
& his quæ supernatando & replēdo sua viscositate ori sto-
machi adherendo nauescent, et appetitum tollant. Si vero
caninus sit ex caliditate resolvente carabīs cum his quæ di-
cta sunt in cura fyncopis resolutionis, & cura bolifimi.

Cura destructi & canini: ex vtraque causa est tres res
oportet enim primo stomachi prouidentiam facere cū ca-
lidis calefacientibus, & abstergentibus pñctis. Secundo ve-
ro membra

Proposti-
tio area

Cura ap-
petitus
canini.

a. apho.
211

rò membris occurrere: quia ipsorum resolutionē et inanitionē prohibere. Tercio syncopi subuenire, & cibare cū redolentibus ex cibis & potibus: & pane cum vino, & cæteris cordialibus, & stomachalibus. Cura vero syncopalis famis est cura canini: ex caliditate facti: & iam dicta est supra plurima pars regiminis eius in cura doloris stomachici: & et tres res. Prima est syncopi subuenire, & vt superius dictum est. Secunda est postq̃ euasit ab ea obuiare: & providere ne reincident, & illud fit cum exhibitione panis in vino frigido infusi: & in rob de granatis & citonij, & similibus q̃ tar datur cibis, & cū alijs confortantibus stomachi interioris, & exterioris approximatis. Tertia est sensum obtundere, & humores, & poros corporis inspirare: & illud cū cibis grossis, & frigidis stypticis. Pilule educentes phlegma acetosum de stomacho convenientes appetitui canino ex frigidityte cum humoris vitio acetosi. Turbith albi & mundi, agarici, ana. ʒ. j. pice. ʒ. j. Confectio cum oxymelite squillitico, & denur: deinde datur diarrion pepercon: diacyminum, quod digerit & cōsumit humorem acetosum: & alterat dyscrasiam stomachi frigidam. Cum vero adest fluxus quod est plurimum: tunc conueniens est confectio electuarij alexandrine, quod fit in tēpore gastritis positum in antidotario nostro. Cibus autem expertus est ex raphano vitellus ouorū, & vinctuosus, & pinguedinibus multis consumit humores, auert dyscrasiam frigidā, & sensum obundit seu appetitum.

Cap. xix. de medicinis appetitus corrupti.

Corruptio appetitus est appetitus insolitus, & nutrimento hominis inconuenientis rei. Est autem vt plurimum ad acuta, & falsa que sunt nota: q̃q̃ ad styptica & pontica & sicca: vt sunt testæ, lateres, lutū, terra, carbonēs, & similia, & est mala: q̃q̃ ad acra & acetosa: vt sunt fructus acres imaturi, & limones, persica, pruna, acetum, agresta, pira, nespila, cotana, & maciana: q̃q̃ ad vinctuosa & dulcia, & q̃q̃ ad fetida: vt sunt cimices scarabei, & similia: & est deterius corruptio. Contigit autē ex huiusmodi malis in qualitate plurimū frigidis, & humidis vel calidis, vel in suba corruptis etiā vermes generantibus in stomacho aggregatis generatis vel ab alijs membris in fluxu ad quorū correctionē natura appetit aliqua illis contraria, vt restituit illos, sicut in marium corporibus naturaliter vel accidentaliter discretis, et proprie mulieribus seu defectis, & maxime prægnantibus in primis mensibus tribus, & alijs in quibus menstrua intemporementis retinentur: est videre q̃ appetunt talia. Cum. n. natura molestetur ex illis os stomachi pungentibus, vel grauaturibus, vel afficientibus quoquo modo appetit illis contraria: quibus corrigantur & consumantur, vt ab eorum molestia ad grauedinem releuetur. Inquit. n. Gale. dyscrasia naturalis stomachi appetit similia: accidentalis vero contraria. Nec mirū si est natura, que nostra dispenfat corpora in defecte & ordinarit: quia sapientissima, vt ait Gale. In intestinis ad consumptionem phlegmatis congregati ordinatū lumbricos generari: multo magis statuit, vt natura stomachi, que nobilis est molestata, vel grauata ab illis humoribus appetat talia: quibus illis consumptis releuetur, & ad appetendum soluitur, & conueniens redeat alimentum sicut appetit acuta acrimonialia, & salia quibus frigidus humor, & humidus consumatur: quia eius causa est vel frigida & sicca & acetosa: quibus huiusmodi calidus, & humidus excutitur, & exccutetur a quo causatur appetitus talis. Et quandoq̃, licet raro, fertur, nō quia simpliciter scit: sed quia eorum fetori & nature contraria, & eorum materiam consumenda, & educenda, vt sunt acrimonialia, cimices, & scarabei: qui virtute diuretica extra corpus ipsam expellunt: dictum est. n. supra q̃ appetitus est cōtrario ad contraria sese fugantia. Talium. n. humorum in stomacho aggregatorum generatio est a corrupta eius digestionē que qualiter fiat, & a quibus causis infra dicetur,

& latius capitulo proprio prout Christus annuens nobis erit. Nunc autem scias, q̃ sit a calido infamante, uel a frigido extinguente calorem naturalem stomachi, & debilitante ipsum: quare cibus nō digeritur, vt opz: nec in benigno conuertitur: sed in acetosum potius, vel fumosum. Et si calor extraneus dominetur, & humiditas sit substantia, transmutabitur in putredinem & fetorem: ipsum vero influxum aut est toto corpore, vt in febrilibus febres putridas, vel in non febrilibus, sed scabiosis arthriticis & leprosis, vel aliquo modo puta hepate vel splene. Et in mulieribus a matrice non munda: & maxime stomacho existente debili, & famelico diu. Inquit enim Aboas. sustinere famem stomachum putridis replet humoribus.

Signa corruptionis appetitus et specierū eius nota sunt quia sensus infirmi stomachi, & inuictio per medicū illud ostendunt. Sed si quidem sunt ex humoribus aggregatis calidis in stomacho: signa sunt sitis & aestuatio, & cruciatio fumosa, & inuictio frigidis, calidis vero leduntur. Si vero ex frigidis signa erunt cōtra: quia sine siti & aestuatione, & cū oxymelia erunt, & inuictio calidis, & frigidis vero leduntur. Si autem sint in eo generati, signa erunt præcedens regimē cibi, & potus aliorū rerum nō naturalium, & dyscrasia stomachi manifesta & apparens absq̃ læsione: imo cum sanitate totius corporis, & membrorum. Sed si sint influxui, signa erunt præcedēs dispositio corporis, vel membrorum inualida, & discreta seu morboſa ad quam sequitur talis appetitus corruptio eiusq̃ variatio, quia intentio & remissio penes variationem per intentionem, & remissionem ipsius tibi indicat & declarat.

CVRA corruptionis appetitus est duplex generalis, et specialis. Generalis est tres res. Prima est huius corrupti in stomacho cōgregati euacuatio quam cōplēt uominis et solutio vētris. Secunda est dispositio in stomachi illum humorē generantis correctio, quam cōplēt regimen, & medicinæ eius dyscrasiam alterantes, & ipsum confortantes. Tertia est corporis vel membri (si quod mittens seu influens sit) rectificatio quam cōplēt illa quinq̃ vel quatuor, quæ in cura dyscrasie eius cum materia influxa recolimus ordinasse. Specialis est multiplex sū multiplicem eius speciem in quarum vnaquaq̃ prædicta sunt attendenda. Si ergo appetitus sit ad acuta acrimonialia & salia, quæ efficit humor frigidus & humidus, studebis prima ipsum educere vomitu post piscium salicorum comestione cum raphano, & oxymelite prouocato cum aqua decoctionis raphani, anethi, se. eruce, nasturtij, & similibus cum aceto squillitico: aut oxymelie eius, si expedit: & hoc conuenientius et prius: quia talis humor in superiori parte stomachi dignoscitur abidare. q̃ si sua grauedine fundum petat, purgabis cum clysteri, vel pharmaco: vt cum turbith non confortato si in stomacho sit generatus: vel cum confortato si aliunde influxit, vel agri co si a toto corpore. Et si quidem sit imbibitus cum hiera aliqua ex magnis, vt supra de cura malitie complexionis stomachi cum materia tibi ostendimus de otibus seriose et complete. Secundo rem complentia huiusmodi ostendimus & præcedenti capitulo immediate, ac etiam tertiam rem complentia. Et ex cōuenientibus tali appetitus corruptioni est post purgationem vii exicantibus, & abstergentibus veteris putredinem ex quibus sunt medicinæ, & cibi appropriati. Cibi sunt vt carnes leporis, capreae conditi cum aceto in principio cibi nasciturū in prima mensa: & etiā potus aquæ ferree, & in secunda mensa fistulini & passulæ. Sunt etiam medicinæ simplices & composite. Simples sunt cyminum carmenū, & ameos ante cibum, & cardamomū post. & ex illis sunt xyloaloe bibuli, & stecæ, & balsamū, sal napticus, & squilla, & acetū eius: & cinnamomū, spica, myrrha, & alia quæ supra in cura cordis enume rauimus. Composite vero sunt confectio de scoris ferri aromaticum solatum & simile.

Pil. phlegma acetosum ad frigidum educens.

Causa.

Si vero talis appetitus sit ad pontica, & sicca, & lutum primo humido humore qui eius est causa euacuabis cū predictis vomitum prouocantibus, & ventrem exoluentibus cum excitatione vt turbit polydipodum, hiera chararum, & chebuli deinde stomachi dyscrasiam humidā alterabis cum siccis cibis, & medicinis, & potibus excitantibus: cum regimine excitatio maceratioque notu infra cū de decoctione loquimur, si Christus voluerit. Et quicquid iuuatur ex acutis, sicut siuapi & similibus ipsius, n. malū abscondit humore, & excitat appetitū: et est vltimū in reducendo appetitū mulierū luti. & tertio ad quod influit quod sit membrum vel corpus predictis modis habebis respectū.

Sed si sit ad acria vel acetosa. Primo humorem calidū cholericum vel salinum, qui eum efficit curabis, vel euacuabis vomitu cū aqua tepida & aceto, vel aqua persana, vel aqua decoctionis feminis atriplicis, aly clyster si petat deor sum de quo est punctura, & ardore in stomachi fundo facto peraspies: aut alio, quæ confortat stomachum, & mūdicat a cholera & phlegmate: & erigit appetitum corruptum, & salinum, qui est a falso humore hiera Gal. & infusione decoctionis absinthij & fumiteræ. Secundo alterabis stomachi dyscrasiam calidam cum frigidis notis sua pra absterlis capitulo præcedenti, & cum regimine infusio gnatu & humectatio. Et ex illis est aquam frigidā bere in ieiunio, & aquam lactis, & hac acetosum, & siccio acetositas citri: & proprie si a matrice propter retentionem mēstruorū causatus fuerit, & succum granatorū mūzorum proprie. Si vero talis humor in stomacho fuerit generatus & ingrossatus: vt puta cum cibus grossis, lacte, & amylo, & vino grosso, et cucumeribus imaturis, frumēto, lactucis, & generis granatorum. Et tertio insinuatū quod sit puta hepatis predictis remedijs obuiabis.

Quod si sit talis appetitus ad vinctuosa & dulcia. Primo euacuabis humorem siccū melancholicum: qui eius est causa cum decoctione epithymi, & myrobalanis nigris, & succo granatorum dulcium expressorum cū pulpis eorum & similibus. & clysteribus ex appropriatis notis superius nominatis in eata mala complexionis cū materia, vomitu vero non tentabis euacuare. Inquit n. Hippoc. in apho. Melancholicos vero inferius vehementius eadem ratione contraria apponentes secundo dyscrasiam stomachi corriges, & confortabis cum contrarijs alterantibus, & regimine humectatio quod superius diximus, & etiā infra di cemus: et ex cōuenientibus est quæ zuchari, buglosa, melissam oēm modū approximata: & vinū aromaticū subtile & clarum & maturū, granata dulcia, & poma dulcia re dolentia & similia. Et vltimo ipsi spleni si mittens fuerit, ut dictum est de alijs curam approximatis.

Si autem fuerit ad foetida, primo humorē corruptū, & foetidum, qui est ipsius causa expurgabis: quomodo qualis fuerit, poteris cognoscere ex foetidis, quos appetunt: nā illis sunt contraria. Et tunc expurgatiū appropriabis ei. Quod si ignoretur quid vel curus fuerit speciet: vomitū cit aqua mellis, vel geleniabini, vel aqua nasturci ducetur. Et etiā cum hierapicra, quæ mundificat ventris putredinē, & omnem materiam putridam, vel putrescentem etiam si propria ignoretur, vt predictum est, & etiā si fuerit tibi lumbri ci, & ipsos necabis, & ipsos ducet, & alia quæ in suo dicetur capitulo. Secundo caliditate præter naturā stomachi alterabis cum medicinis frigidis mundificationibus, & abstergentibus, & regimine cum frigidis, & siccis abstergentibus superius enarratis. Et tertio ad matricem appones si expediat, remedium prelibatum suo capitulo. Decoctione valens ad eum, qui comedit bolum: & corruptus est stomachus: quare cimetur ne corrumpatur eius complexio, & copularum gladium, 3. iij. aloes electæ, 3. vj. polycaria, 3. vj. radicia quinanchi, 3. iij. myrrhæ, 3. ij. franganur & coquatur in rotulis duobus aquæ, donec perueniat ad mediū recipitur tertia pars qualibet die per triduum, et reiteretur cu

ra deinde. Modus decoctionis ad eum, qui comedit lutum, & eius corruptum stomachus, & citrinatur color, & timetur super eum ex hydropisi, & est alius. 3. copularum glandium, 3. ij. pasularum enucleatarū, 3. vj. anisi, 3. iij. myrobali, nigrorum bellicorum & embliana, 3. vj. scoriz ferri contrite infuse in aceto acuto, & exiccate, & torrefactæ super parcella, 3. iij. sumach, 3. vj. decoquatur cū vino potici, 3. viij. tandiu donec remaneat medietas: & co letur, et detur in ieiunio. viij. diebus. Medicamen deſiccat lutū, 3. cymini carment vel cardamomi maradimi ameos vel cubeburum, ana parū vnam detur ex eo in ieiunio. 3. ij. & multietur masticatione bona: & deglutatur aqua eius in vespertis. Electuarium bonū extenuatione nostra curans caninum appetitū, & corruptū desiderium, 3. pasularum enucleatarum, 3. v. copularum glandium, 3. ij. anisi, 3. iij. myrrhæ myrobalan. emblicorum & bellicorum, ana, 3. vj. scoriz ferri infuse in aceto exiccate: & torrefactæ, 3. viij. cardamomi maioris, cubebe, ana, 3. iij. zuchari tabaret quod sufficit. dosi est, 3. ij. cum aqua anthos stomacho ieiunio. Electuarium bonum & experum contra putrefactiones in stomacho, & subuent apatibus stomachi & eius stomachus residuum cibi & poribus propter caloris inopiam, aut melancholiam male gubernat, nec patitur aliquam putrefactionem in eo generari: confortat cor, cerebrum, & totum corpus, prouocat menstrua, & rectificat malitias matricis. 3. atrion pereseon, ana, 3. ij. gar, 3. ij. aristolochia longa, zedoiræ, violarum, betonicæ, ana, 3. iij. falsi gēma, 3. ij. myrrhæ electæ ad pondus omnium. Coſice cum syrupo de spica. dosi est a, 3. f. vsq. ad, 3. f. Pilulæ præseruantes stomachi ab omni leſione intrinſeca, nec permittunt hūores putrefieri in eo: imo abstergunt, & mūdicant rugas & parietes. Et qui alſiduat vſum carū diebus singulis, permanebit illuſus a doloribus stomachi nec a doloribus capitis vexabitur vnq. Et nihil eſt oculis mihi crede ſalubrius iſtis: et eis qui tritantur ſubuenit. Et eſt medicina matricis vitioſe, & vicerum interiorum quarū permiſſio eſt. 3. m. masticæ, 3. iij. aloes electæ, 3. x. agarici boni, 3. iij. conſecantur cum ſucco alitise. Doſis eſt, 3. ij. pilulæ vel, 3. iij. q. iij. tur dormitum. Et poſſunt recepti p̄m modum voluntarium vsq. ad, xv. vel, xxv.

Capitulum. xx. de ſiti, & medicinis eius.

Si is vt superius habuisti est appetitus frigidus & humidus, quod est potus. Causarum autem eius quædam est interior: quædam exterior. Et interior quædam est propria ori stomachi, cuius est propria passio, quædam ex vicinitate vel cōmunitate propinqua vel remota. Et causa tū mediata, & cōiuncta est mala complexio rei desiderata contraria, quia calida ipsius oris stomachi vel sicca, vel vtraq. pura, vel cum materia in stomacho congregata, & rugis eius. cholericæ salia, & ebulliens. seu corrupta in eo generata, vel infusa. Ex vicinitate aut seu cōmunitate propinqua est mala antecedens ex mala complexionē ventris meri: inest in ieiunio, cordis, & pulmonis. Cum nā inſistantur & excitantur calidis, vt sua caliditate & siccitate eorum caleſcat, & exiccent os stomachi, algamafat, & glandulæ in radice lingue poſitæ: quare exiccantur in eis humiditates, & minuitur quæ humectare linguam, et os naturaliter habent, aut cōmunitate ad meſtericas cū oppilantur: quare quod bibitur non penetrat de stomacho ad hepatis: quare remanent ſemper membra exiccata. deſiderat ita irrorari: licet plurimum bibatur ſicut accidit in hydroſi, et colica. Ex cōmunitate longinqua ſicut cum accidit propter hepatis ſupercaleſcitum vel apoſtematum calido apoſtemate caleſcente, & exiccate humiditate corporis oēm vel inſtigatū: quare non attrahit poſſ. vñ de membra remanēt exiccata: & deſiderat ita irrorari: apter ægritudines cerebrī, vt eſt phreſis, mania, & melancholia: aut propter ægritudines, vt diabetes: aut ex cōmunitate ad totum corpus, vt in febre, ſudore diaphoretico,

Deco-
ctio ad
eum qui
comedit
lutum.

Medica-
mē deſi-
ciens lu-
tum.
Electua-
rium bo-
nū ad co-
muniſſi-
petitum.

Electua-
rium aliud
bonum.

Pilulæ
stoma-
chi præ-
ſeruantes
ab omni
leſione.
Deſi-
gnat fra-
stra be-
tur.

Nota de
hierapi-
cra.

Deco-
ctio uti-
lis cōtra
bolū ma-
lum co-
mēſtū.

eo, crisi hecistica phthisi et similibus. Causa autē exterior & est causa primitiua: est res necessaria, & non necessaria: indebite approximata; & necessaria sunt causa non naturales, vt aer calidus & siccus: qualis est sub cane & ante canem, & post canem naturaliter existit: vel artificialiter, vt in balneis & stuphis, & similibus: & exercitum laboriosum: & proprie locutio multa, et cibus valde calidus actu vel potentia: vt sunt allia, sinapis, & similia: aut siccus, & salutus, & grossus vt sunt carnes bubalinae, equinae, vaccinae antiquae, & similes, & viscosae, vt sunt carnes porcingis piscium magnorum non squamosorum, mallarum, astrocorum & similia: aut multus & diuersus in cuius digestionē stomachus laborando valde infirmatur, & excitatur: quare sitis sequitur sicut accidit homini qm̄ multum laborat. Et potus vini vinoli antiqui plurimi & noui bulliētis nō deputat, aut habentis malitiam acquisitam venenosam. Aut quia vespa mortuae fuerunt in eo, vel quia fuerit spaciarius superflue: aut aquae male qualitates necessitatis tēporis, vt salis, sulphureae, aut nitrosae: aut paucitas ppter abstinentiam a cibo & potu in ieiunantibus voluntarie, vel de necessitate, & somnus plurimus & profundus in complexionē calida & sicca in ieiunio frigidus, vel super cibū calidum & siccū, vel medicinam. Et etiam vigilae superfluentes et excitantes. Et etiam animae accidentia: vt fortis ira, indignatio, timor, & imaginatio mortis festinae: vt in ductis ad mortem apparet: & gaudium superfluum, & similia. Non necessaria vero sunt punctura animalium venenosorum, vt serpentium, apum, vesparum, & similia. Et medicinae calidae & siccae, vel laxatiuae in solutione superfluitates, vel sufficienter soluentes, quae inducere habent sitim a complexionē: & ab effectu: quia educunt a corpore humidum: quae si in principio solutionis nō apparet: sed in processu: sed sit moderata: significat sufficientem purgationem. vnde Hippo. ait quicūq; in pharmatis non situnt, cum purgantur, nō quiescant donec stiant. Signa sitis sunt sensus & molestia: sed facta a causa interiori ppria sunt signa malitiae complexionis calidae & siccae sicut quoniam superius habuisti & sitis continua & aequalis. Sed facta a vicinitate et cōmunitate est antecessio dispositionis illorum membrorum: quorum cōmunitate patitur, & variatio sitis in augmento, & diminue sicut varietatem dispositionis illorum. Factae vero a causis exterioribus signa sunt inducta: & antecessio illarum exteriorum quae sitis fuerit.

CVRA sitis est generaliter nota ex his, q̄ dicta sunt in cura malae complexionis stomachi calidae & siccae, vel vtriusq; purae cum materia generata vel influxa. In specia si autem est duae res, scilicet causam, & sedare eam: sed si quidem est tolerabilis: tunc oportet primo causam abscindere: deinde accidere vel ipsam sit impressione facta fuerit mitigare. Si vero sit intolerabilis: tunc oportet primo eam mitigare deinde causam auferre. Primum proprie complectitur potus & cibi frigidus vel humidus vel vtriusq; & declinatio vniuersalis regiminis: & in alijs ad frigidum & humidum. Et si a propria passione fuerit, et a sola pura qualitate quales sunt chist humoris: amidum, cucurbita, medulla, citruli, melones, pruna, persica, granata, chrysomela, & olera: & vtriusq; spinacia, atriplices, lactuca, panis mundus, carnes hodie, vitulinae, & oua cum totalitate eorum. Potus autē sit ex aqua frigida quae de stomacho transire moratur. sicut Hippo. vel aqua hordei in qua residunt roseae distillatibus si sint maturae, vel sine si fuerint imaturae, vel iuuuabae & aqua ferrea, & coriandri, & cum alijs succis qui stypticatem habeant & aliquam grossitū substantiam vel aliquam rem admittant, quae teneat ipsum in stomacho, nec suae veloci penetrationi consentiat: sed resistat quales sunt vinum acerbū, et lymphatum cum aqua frigida: succus granatorum, agrestis, succus macianorum, & citoniorum cum frigida aqua, in quibus sit panis infusus qui premitur vel cibus alius: deinde potestur. Cibus n. & proprie panis cum sit spongiosus potum

in stomacho retinet diu qui impressionem facit: & eius complexionem propriam alterat nisi causa fuerit in mbris remotis: tunc n. frigida & humida subtilis substātie, & facilis penetrationis sunt cōuenientia: vnde si aquae admisceatur vini modicum, vel acti, optimū est sicut Gal. q. si alteratur aer cum frigidis & humidis: vt infirmi quiescant, & dormiant, repleantur, non abstineant a praedictis, & gaudeant & letentur, citius curabuntur: et postime vbi ad medicinam sument auxilium, quae sunt simplices & cōpositae. Et simplices exterius existunt: vt rasura cucurbitae, & succus eius, solathii, lactuca, portulacae, flores rosarum, violarum, nenularis aqua rosae agrestis, succus citoniorum cum aceto, & folia salicū, & similia ori stomachi applicata: sandali quoq; camphora, & spodium vbi materia cholericā influat ei. Interius autem vt lac acetosum, succus macianorum, mucilago psyllii: aqua melonis indi, & aquae seminum cōmunium, aqua prunorum, sebesten, iuuubarum, & lactucarū, & liquiritiae, et similia. In frigidatio quoq; pedum cum aqua frigida caliditatem stomachi extinguit in debilibus proprie non robustis, sicut calefactio eorum sit rigiditatem alterat, calefacit, & confortat, & proprie si sit terperata. Medicinae cōpositae infra subiunguntur. q. si fuerit a mala complexionē stomachi cum materia cholericā, complet ipsius ablationem aqua prunorum, aqua absinthii cum rosas & sebesten, succus rosae, violarum, & syrupus earum, & pulpa tamarindorum, & mel casie fistulae, & ex cōpositis aqua fructuū. Si vero sit amara salia complet succus aqua fumarie & syrupus eius, & aquae lactis, & hie-ra. G. cum aliquo praedictorum frigidum exhibita, & aloecum aqua lactis. & similiter si fuerit a materia putrefacta, necnon & quae stomachi putrefactionem habent mundificare, quorum cognitionem praecedat capitulo habuisti. Sitis autem mitigatio cum praedictis, & proprie potu cuius praedictorum & frequenter abluitione: & proprie cum aqua pura vel permixta succo granatorum acetosorum, si fuerit a sola & pura complexionis malitia proprie, vel citi materia cholericā. Conferunt n. causae & accidentia, et syrupus acetosus facit illud. q. si fuerit a salia & baurachia acetum lymphatum, maxime auferat, ait Gal. sed vt non cito penetret de stomacho sit in eo virtus raphanīa proprietate. n. habet vt medicinas retrahat ad os stomachi, et teneat in eo, vt non cito penetrent. & materiam digerat grossam, quae est pars eius: animum quoq; proprietatem habet ad illud. Inquit Abo. Si vero fuerit a putrefacta materia, mitigabunt granata acra & muza. Et si sit influsa membrum influenti curam adhibebis, stomachū mundificabis, & confortabis. Quod si ex cōmunitate propinquorum & vicinorum membrorum fiat, duae res sunt necessariae. primo n. illa rectificabis cum proprijs, quae ex praedictis sunt tibi notata: secundo si impressio dyscrasiae in ore stomachi facta fuerit & remanserit alterabis cum praedictis. Et si quidem fuerit in meri, cum his quae in ore tenentur, vt cum carne prunorum, pulpa tamarindorum, liquiri, melonis indi, fructu alio quo praedictorum frigidorum & humidorum, & crystalli, paleae hordei quae resedat in aqua frigida, & masticatio ramorum portulacarum, & preputiorum vitis et cum potu aquae frigidae sugendo sumptae in vase stricti orificij: vt ait Abo. Et similiter si fuerit ab algamata stomachi & ieiunio. Si vero fuerit ex pulmone & corde cū inspiratione aeris frigidi, & cum cibus & potibus frigidis, & cordialibus, & medicinis interius & exterius approximatis, quae in cura cordis diximus: in quibus sit aliquid leptomeris substantiam mistum vel virtus eius deferens ad ipsum vt crocus. Et si ex vicinitate ad melaeraicas cū aperitiuis, quae diximus supra in cura aegritudinis in via & poro ipsius.

Similiter si sit ex hepate cum endiua, cum aceto & syrupo eius, & aqua seminum cōmunium, tria sandalis, & diarodō, & frigidogenon, & ceroto de sandalis quod in nostro posuimus antidotario si fuerit supercalcafactum: si ve

De raphano,

fō infirigidatum, cum dialthea, diacurcuma, & abſinthio, & ſyrupis eorum eupatorii: & alij, quæ in proprio eius loco dicemus ſumma trinitate ſauet. Et ſi ex cerebro cū his quæ in cura paſſionum eius diximus. Et ſi ex remibus cum his quæ in cura diabetis dicemus. Et ſi ſimiliter ſi ex cōmunitate ad totum corpus fiat cum his, quæ curant febrē. hec tamen & pſtiſm quod dicemus in proprijs capitulis. Et aqua frigida cum vino miſta, vel aceto quod ſufficiat eſt propria: dicit Gal. Et ſi ex ſudore diaſporetico, cum eis, q̄ diximus in cura cordis. Et ſi ex criſi cum tolerantia eius, ſi poſſibile eſt. Inquit. n. Hippo. ea quorum criſis ſit, aut ſa cta eſt, nihil dare op̄s, ſi autem non ſit poſſibile, mitigetur cum aliquo quod criſim, & euacuationē creticam quā ex proprijs ſignis prægnoſcendo expectas, habeat prouocare, non impedire, vt eſt aqua hordei & melonis indi, quæ à proprietate habent ſudorem prouocare, & ſemina cōmunia quæ habent prouocare euacuationē per vrinā: & aqua fruſumum quæ prouocare habet euacuationem, & criſim per fluxum ventris & ſimilia. Si vero ſitis ſit ex cauſa exteriori & primitiua cauſa quæcunq; fuerit auferatur, deinde eius impreſſio ſi remaſerit in ore ſtomachi corrigatur, & alteretur. vt eſt prædictū. Et ſi quidē ſit ex cibis groſſis, & viſcoſis multis, & diuerſis in quorum digeſtione la borando ſtomachus inflamatur: & ſi ſitit valde: cura eſt ſomnus, non porus. Inquit. n. Hippo. Quibus nocte bibe re deſiderium eſt valde his ſi ſuperdormierint bonum. ait Gal. Intellige & hoc ſi ſitis ſit tolerabilis: & fuerit propor tio cibi & potus præſumpti, q̄ ſi non fuerit tolerabilis, nec fuerit proportio inter cibum & potū, habere aliquid à dimittigatione ſitis eſt vtile, deinde ſuperdormire: nihil autem bibere poena eſt ſine iuuamine, quaſi dicat: tunc bi bere iuuat & nō nocet: non bibere autem eſt poena, nec in de ſequitur iuuamentum, imo potius nocumētum. Inquit enim Gal. igitur nullus prudens illud dabit vel faciet quod nullam afferat vtilitatem: nocumētum vero ſecū habet inſumum. quare bibere op̄s parū vini puri quod iuuat ſm Hippo. digeſtionē proprie in cōſueti bibere poſt cibum. In non conſueti bibere vinum detur ad mitigatiōē ſitis parum aqua frigida, & proprie ſi cibis calidiſſis fuerit, & ſiccus: vel vini lympati ſi ſtomachus non tolerat aquam in vaſe ſtricti oriſicij ſugendo, & quanto frigidiſſi fuerit, minus ſufficit ex ea. ait Abo. Si vero ex cibis ſaliſſis & aq̄ ſaliſſa cum potu aquæ maris fuerit ſuccurrat ei cum xylō crate granis mazorum: & pomis diſtis zarur: & cum vn ctuofis, vt eſt butyrum, & proprie ius & brodiū carniū. Et ſi fuerit ex potu aquæ vitioſæ, & ſulphure ſuccurrat cum lacte lactuca, cibis groſſis, & amylo, & vino ſubuli odorifero, & vtriſq; cum aceto lympato. Quod ſi fue rit ex punctura animalū, & reptilium calidorum, primo curetur cum eo quod generaliter reſpicit venenum ipſo rū: vt puta cum frigidis, quaſi ſunt coriandrum: lac vac cinum acetofum infirigidatum in niue, & aqua camphoræ & ſimilia vel aqua frigida cum pulvere terræ ſigillatæ, q̄ extinguit inflammationem, & eius educe ſubſtantiam: dein de cum cognoueris ſpeciem animalis, adminiſtrabis, quæ ſunt propria cura infra dicemus. Si autē ex medicina ſol uente ſufficienter, aut ſuperflue fuerit, ſuccurrendū erit p̄te ſeire fecimus cum de conſolatione medicinarum locuti ſumus in accidentibus, quæ hereditate faciunt medicinæ ſolutiæ. Sitis autē ex qualibet aliarum cauſarum pro catharticarum cura eſt ipſarum amoniō, & priuatio cū re gimine ſupradicto de ablatione ſitis. Ablatio ſitis & dimi nutio ex contrarijs erit cauſa: & cura erit tamen cōtraria: corruptio vero ſitis ex ſimilibus cauſis corruptionis appe titus proueniet: & ſimilis erit cura. Syrupus extingues ſi tim ex cauſa calida & ſicca propria vel coniuncta. R. en diuix, ciceſe, hepaticæ, lupuli boraginis, acetofellæ ale lue: ana. ʒ. j. violarum roſ. ſlorum nenufaris, & cucurbitæ lenticularum aquæ ſlorū vuar, ana. ʒ. j. hordei mundi pat.

tem. j. prunorum ſebetē, viubarum, ana numero. xxv. ſe minū frigidiſſi, ana. ʒ. j. ſeminum cōmunū. ʒ. j. pſillij in tēgri: ſe. cironiorum, ana. ʒ. j. zuchari albi. lib. j. lucci gra natorum mazorū, lib. j. aromatiſetur cum ſandalis albiſ: & rubeis, & ſpodij, ana. ʒ. j. camphoræ. ʒ. j. croci grana. vti ſumat cum aqua frigida: & teneat in ote cryſtalli. Item fiat iuleb de ſucco limonium vel de cucurbita quod poſui mus in antidotario noſtro: & trochiſci de caphora & elec tuariarum tria ſandalorum. Item epithemetur ſtomachus cor & hepar ex puluere camphoræ, ſandalorum cū ſucco raſuræ cucurbitæ: aquæ roſæ, & pauco aceto, & cataplaſma tū ſoliſ ſaliſcis vitij in aqua roſata. Medicamen Gal. quod magiſter Ioannes de prociſa fecit Imperatori in ſti ti vehentem. R. aquam frigidam, & irroſa de ſuper aceti album purum quantum tolerare poterit bono modo & dā bibere ſtomacho ieiuo quantum eſt cupi: ſanabitur, ſta tim ſm Gal. ſi Chriſtus voluerit.

Cap. xxi. de nocumētis digeſtionis ex quibus eſt de bilitas, & deſtructio, & corruptio & cura eius.

Ebilitas digeſtionis eſt nocumētum actionis di geſtiuæ ſtomachi, & fundi eius cui propria eſt. Cum. n. nocumētum ipſius ſit triplex ſc. i. dimi nutio, deſtructio, & corruptio: nec ſit in ſuperfluitate, vt aliarum miniſtrantium: debilitas digeſtionis erit nocumētum diminutionis ipſius: & eſt cum minus digerit q̄ con ſuevit & in longiori tempore. Sed deſtructio eſt cum ni hil penitus digerat, vel aliquid de quo non ſit curandum: ſed derelinquit crudum reliquū. Et corruptio eſt cū in ma lam conuerſat qualitate. ſa duſt & ſeu ſumofam, aut acidi vel corruptam, putridam & foetentem, & naturæ odioſam: non autē conſiſtit eiſus nocumētū in ſuperfluitate, ut alia rum. Cum. n. ois actionis virtus exiſtat initiū: actio quæcunq; erit principaliter ad virtutē, ſed mediante organo: vt ſi quidem nocumētum fiat in ea, non erit ex parte vir tutis propriæ, ſed ex parte organi vel obiecti, vt ait Gal. & hoc in alia ſcientia eſt monſtratum. Cum. n. aſſerat q̄ ſin gulum membrū operetur propriam actionem per p̄ſſā qualiatiuā criſim quæ ex quatuor eſt qualiatiuæ ſtomacha chusq; organum exiſtat primæ digeſtionis, hepar ſecūda, & alia membra tertia: tunc propriæ virtus digeſtiua perfe cte operabitur cum eo, cum ipſe qualiſcunq; ſeu comple xionatus exiſtat, prout ipſa virtus, & eius operatio exigit. Cum autem digeſtio ſit alteratio, ſitq; per decoctionem, indiget virtus organi ipſius calore, & cū ſit eiſus alteratio quædam adæquatio virtuti nutritiæ, indigebit calore tēperato in ſua qualitate non diſtemperato. Temperati. n. ca loris eſt equaliter agere in oēm partem decoctionis rei tēperatæ ſeu equalis elixabilis: & etiā aſſabilis vt ſuperius eſt monſtratū in cura melancholice. Et proinde Gal. ait. Et nō op̄s vtiſt in mēbro q̄ indiget digeſtione niſi ſpiritus vā poroſus multe quæſcit. Et ſic ſm ſine æqualitatis in qua litat: ita q̄ quanto maior erit digeſtio tanto maior erit equalitas, & conuerſio. Et quia quāto maior erit digeſtio, erit magis naturalis, nec eius maioritas generabit peccatū, vel nocumētū in operatiōibus alijs, ſicut maioritas alia rum cum oēs alie ordinentur ad ipſam non conuerſo. Si vero diminuitur, obunditur, & debilitatur. Aut adeo di minuitur, & debilitatur, q̄ nihil tenat alterare: & coque re de quo ſit curandum: & ſit indigeſtio ſeu digeſtionis abla tio. Aut adeo diminuitur, q̄ incipit alterare & coquere: nec deficit in alteratione, ſed vigor oſe nō agit: imo tepide pau latim: et ſic in longo tempore deuenit ad decoctionis per ſectionē & qualitatē, & tunc ſit digeſtionis debilitas. Aut deficit via non potens venire ad terminum æqualitatis in alteratione: & tunc ſit, cum corruptio in acidam qualita tem. Cum vero ſuperfluit, conuerſit in ſumum, & maxi me ſi obiectum ſubſtile exiſtat: vel etiam corruptum cum calor nō ſit cū natura: ſed ſic ita debilis ex ſuperfluitate fa ctus, adeo q̄ nō regat, & extraneus dominetur ſuperflue.

Talis

i. apho.
201

Syrupus
lis ad ſi
tim.

Talis autem in fumū conuersio feu adustio nō facit superfluitatem in digestiōe: cum superfluum dicat additionem quanti: quod presupponit speciem & non mutationē eius. Conuersio autē in adustionem, vel fumum non seruat speciem adæquationis quam intendit digestio, imo de æquatione aleratur, & transmutatur in speciem diuersam. In adustione & fumū: nec reducibilem etiā cū sit crudū, & in acidum mutatur. Nam fm Auer. quod super excoctū est in crudum non potest. Quod autē crudum, & semicoctū est, potest in oēm adæquationis perfectionem adduci. Inquit Gale. tempore autē quod corruptum & fm ventrē & hepar, sed tempore precedenti paulatim digeritur, & sit benignū quod prius habuit indiguum: & illud per naturam enume randis digestiōnem fouentibus quo ad vitam. Talis autē mutatio dicitur corruptio a medico sicut in acidum mutatio, licet non proprie: quia non est obiectū delictū a regimine naturalis caloris: sed tñ large vt sūe est consideratio nō est ad veram, & non verā. Et inquantum talis aleratio non est ad generationem, quæ est æquatio intenta a digestiōe: conuersio erit in contrariū talis autē est corruptio: nec potest esse aliud: cum generatio & corruptio sint immediate cōtraria: nō sic alie ministrantes. cum. n. earū actio non sit per motum alterationis vt digestio, sed potius per motum localem, qui non diuersificat speciem superfluitatis qualitatē organicæ ipsarum, nō mutabit, nec alterabit in diuersam speciem: quā sua intendat virtus in actione i sed in specie actionis præsupposita addet: quantum sic possunt superfluere sicut dimini fm intensiōem & remissiōem propriæ qualitatē agentis hoc quoq; declarat ipsarū corruptio quæ in malo consistit moru.

Ex quibus abundantibus intelliguntur species nocuēti digestiōis: quot sunt & quæ, & quomodo conueniant ppter quod in vno redigimus capitulū: & quomodo differunt inter se innorescit: & etiā causæ eorū in generali. aut enim sunt ex parte organi & agentis instrumentaliss: aut ex parte obiecti. scilicet cibi & potus: aut ex pte extrinsecus superuenientū habentium indispōitiōe ipsam. Ex parte autem stomachi dupliciter: aut quia patiatur in se principaliter: aut propter cōmunitatem & colligantiam. In se principaliter: vt quia patiatur quālibet egritudine, vel quia sit dyscrasatus, quod est plurimū: & tūc aut est dyscrasatus dyscrasia digestiōis principaliter aucta: aut dyscrasia noctua alijs operationibus deleruitibus digestiōi. Primo modo quia sit dyscrasatus stomachus, & fundus eius dyscrasia frigida & sicca, pura vel cum materia quod est plurimū aut parū excedente: & tunc accidit debilitas: aut valde, & tunc accidit destructio: non cum est confirmata: aut mediocriter, et tunc accidit corruptio. Itaq; frigiditas omnis nocenti potest esse causā: caliditas autem solius corruptionis nisi tñ superflua, q; destruat actum virtutis: & tunc causabit destructionem nō debilitat. Secundo modo quia sit dyscrasatus stomachus quantū ad os eius dyscrasia frigida: quæ dum superflua, attractiua trahit plus q; digestiua digerere possit: vel quia sit dyscrasatus quātum ad fundū, & concauū eius dyscrasia frigida & humidā: vnde contentiua deficit nec poterit cōtinere quandiu operata fuerit digestiua. Aut quia sit dyscrasatus quantum ad os aut inferiora eius partem, quæ portanarium dicitur dyscrasia calida cura & pungitiua: pura vel cū materia magis molestante expulsiua ad expulsiōē cibi vel potus anteq digestiua suā compleat actionē, sic digestiua deficiat non propter se, sed propter defectum aliarum ministrantium ordinarum ei: vt dixit Gal. parum vel multum. Propter colligantiam vero & cōmunitatem: quia aut ad totum eorum, vt in febribus vel algoris: aut aliquid aliorum membrorū maxime principalium quibus alligatur. & tunc aut propter cōmunitatē absolutam: & est cum nihil corporeum aduenit stomacho ex illis, vt est in forti dolore capitis, vel neruorum, vel in spasio, vel dolore ar

threico: unde stomachus debilitatur. vel i fluxu superfluo sanguinis hepatici: vnde cōpatitur, & debilitatur stomachus. Aut non absoluta: & est vt cum aduenit ex alijs mēbris ad ipsum hūor, puta cholericus ab hepate & a splene melancholicus: vel corruptus a matrice corruptens cibū ad fumosum vel acidum: vel quia ad eū vapor emittatur, vt superius habuisti. Ex parte autē abiecti cibi & potus: & ex parte extrinsecus superuenientium qualiter cōtin gai superius in causis debilitatis stomachi exiit declaratum: redi ergo ad illud, ibiq; considera.

Signa autē quæ hic opy considerare signa sunt: quæ demonstrant digestiōnem deficere se principaliter, & deficere propter defectum aliarū ministrantium: & sunt: nam cum digestiua deficit ex se, auferur vel tardatur digestio nulla apparene causa manifesta, & nocumēto: in alijs etiā cibi facili digestiōis, vel consueti plus solito. Quādoq; vero est ex defectu appetitus & attractiua: & tunc præcedit lesio in ea quæ est manifesta. Quādoq; vero retentius est retentio mala, & citius egreditur solio: non præcedente nocumēto in appetitu. Sed signum distinctiū qñ talis exitus sit velox ex defectu cōtinenti: & qñ ex superfluitate expulsiu est: quia cū est ex defectu cōtinenti egreditur præter voluntatem: & quod egreditur maioris est quantitatē nec apparet in eo aliquid acutum, & est velocius exitus. qñ vero est ex superfluitate expulsiua est econtra. Et attende anteq ad curam peruenias, q; cum digestio introducens speciem in obiecto sit triplex. scilicet stomachi hepatis, & membrorum: in quibus quod dictum est in stomacho, & in alijs uerum habet: licet addatur quæ quarta, quæ est depurationis non speciei generatio. Vt est venarum inter fe, quæ ordinem habent & habitudinem: nā digestio stomachi est præuia & dispositiua ad secundam: & licet stomachus suis ipsius gratia appetat & digerat cibum, vt ait Gal. illud totum de intentione seu nature particularis est: sed de ordine vniuersalis nature omnia dispensantis, quæ regulariter digerit pro toto, & in digestiōe efficii iuuamentum digestiōis hepatis disponendo. Secunda est hepatis, & operatiua chyli fons & principium vegetatiuæ virtutis. Tertia est membrorum & cōpletiua. Ad hæc. n. digestio alteratur vtraq; vt in alijs membris, & nutritiōis ipsorum digestibilia apta reddat: & proinde nocumētū vnius in aliam extenditur & conuertitur: & proprie cū nocumētum diminutionis aderit: quod in generatione specierum hydropis est manifeste uidere. vnde Gal. inquit. q; sicut cibaria deficientia cocta vel assata exterius venter non potest digerere beneficis: q; venter male digeritur: & in secunda coctione quæ in venis est similiter: cōtingit si perfluitates in corpore generari: ex quibus ægritudines generari reliquis in vniuerso corpore est videre: & maiores quanto nocumētum maius existerit: cum mater sit oīum indigestio ægritudinum. sic quascunq; adducit passiones vel ægritudines nō solum proprias, vt sunt species hydropis, quæ propter infortunium digestiōis eius est fiens, vt ait Gal. sed etiā ex colligantia et vicinitate aliterius cōparientis ad ea, vt. Cerebro ad ipsum: cui plurimæ dispositiones sunt propter dispositiones membrorum digestiōis, & proprie stomachi: licet conuertere illud super parum vt dixit Abo. sic adduci epilepsiam indigestio, & corruptio melancholiam mirachī, vel etiā cordi cui adduxit ægritudines proprias. Vel etiā totius corporis cui adduci indigestio consumptionem: & hec tñ cam senectutis, & debilitas eius extenuationem et macredinem: corruptio vero febris & in cute prurium, scabiē, morpheam, & similia fm diuersitatem digestiōis & nocumētorum ipsarum. Et proinde etiā nocumētū ipsarum ægritudinum est prognosticū signum in dispositiōe ægra: quare eructatio acetosa & fumosa magis in conualecentibus ex febre prognosticatur reciduationem.

Cura eius nō erit stolidi medicis solentis solliciti me-

morantis & experti quem vt perfectum approbat Gal. Sciendum igitur qd cura nocumtorum digestiois est duplex: quedam destructionis & debilitatis: quedam corruptionis. prima est illis cōmunis cum non differant in specie, nec in causa, sed in quanto: causa. n. cum maior est, & valde ledens facit destructionem: cum vero parua ledens parum generat debilitatem, vt superius dictū est. Taliū autē cura est quatuor res. prima abscindit causas & auert. secunda ordine digestiois confortat stomachum hepar & membra. tertia corpus vel membrū si quod sit, cuius cōmunitate proueniat nocumtū reuocatur vt dictum est, & dicitur in loco suo. quarta accidentia confluentia mitigat: quæ sunt inflatio, rugitus, angustia, dolor, & arsurā: quorum causam iā diximus. Abscessione autē causę in-teriorum complent curę agritudinum predictarū complexionialium puratū vel cum materia diuersarum, vel æquālium vel complexionialium simplicium, & compositarū stōi quas superius habuisti hepatis & membrorū habētum debilitare ipā, quas infra dicemus propitiare Christo. Ablationē uero causarū extrinsecarū cōplēt priuationes, & mutationes ipsarū ad rectū, & debitiū digestiōi, put in cura debilitatis stomachi exiit intinatum. Secundā rem complent administratio rerum confortare habētum ipsa organa digestiois cū qualitate contraria causę debilitanti: vel cum proprietate vel utroq; quas in debilitate stomachi habuisti: & in cura hepatis dicuntur. & cura cuiuslibet membrorū corporis quę sequetur. Ex his. n. quę confortare habent corpus & oīa membra: quædam sunt cōmunia, quædā vnicuiq; propria. Cōmunia sunt, q. eius, & ipsorum dyscrasiam alierant & ad temperamentū complexionis adducunt & substantiā vniunt, aut complexionē, vt oleum ros. quod calefacta & infrigidata calefacit fm Gale. Aut ā proprietate vt lutū figillatū. Et quædam sunt quæ ā complexionē simul & proprietate habent confortare corpus & membra, vt est acetum fiquille stocæs, omnes species olei, sandaracha, jac, caro, granum pini, mānā, dactyli imaturi, myrtus, glans lubi cordumenum, xylozloe, chamomilla & folia citri, vua passa, myrrha, & gallia. Et balnea, vnctiōes, et olea cum predictis diuersificatis fm diuersitate dyscrasie corporis & membrorū. Et ex confortantibus corpus & oīa membra in digestione sunt exercitium moderatū. Inquit. n. Gal. exercitium vtile est. nam cōmouet calorem naturalem, & validas facit virtutes vitales & animales ad suas peragendas actiones. Cibi calidi & humidī complexionē substantiæ subtilis et trāgibiles: digestio. n. vt Gal. ait per calidum & humidum fit quies & somnus digestiōi cōplendā proportionatus, vt primo super dextrum fiat: secundo super sinistrum: & tertio redeat super dextrū: & sit continuus, sufficiens sine interruptione: quāuis aliqui dicere velint qd digestio trāti melius in vigilijs compleatur: cum. n. causā eius calor naturalis sit: & in vigilijs ad regionem ipsius redeat digestiois et ad interiora reuocetur in somno, vt dixit Gal. cū ait. somnus & vigilie reuocatione naturalis caloris interioris & exterioris sunt: igitur in vigilijs confortans ex reuocatione in ea digestioem complebit melius q̃ in somno. Cuius contrarium Aristot. ait de somno dicit. & Gal. in de accidenti: & si reuocetur in somno ad interius, non in de relinquet exteriora, quin sufficiat ad digestioem ipsorum maxime cum non solum in eis per calorem naturalem digestio compleatur: sed etiam per complexionem propriam vniūscuiq; temporum fouentibus conseruāt. Et est illis est amplexus infantis carnosī vel catuli fm Gal. & humiditatis ventris tēperata. Inquit. n. Hippo. in apho. Quicunq; vētres habent humidos iuuenes qui dem existentes melius cōmuntur siccos habentibus. Et vinum bonum temperatē sumptum: per oīa enim digestioem adiuvat: dicit Gal. & pauca cœlestia, & potatio vel abstinētia quod dicit Isaac summā medicinā oīum aliarum & gaudium tem-

peratum. Et ex eis sunt medicinę simplices, & composite quę infra dicentur, si trinitas annuet. Et simplices quidem sunt proprie citat piper, zinzib, galanga, nuc musc, gario, herime, crocus, hahafce, & syrups eius nasturium, cuscūta, mastiche, mēta cortex olibanī, arbor styracis, radix fiseleos, ruta, raphanum et similia: & acetum excitat appetitū & digerit. propria vniūcuiq; in cura ipsius propria dicentur cum adierit locus & tempus, & breuiter vt vnum quodq; membrorū ad suam naturā propriam reducat, per quam operatur propriā actionem, vt superius dictū est, quę in alio esse non possunt: differunt. n. operationes in membris fm diuersitatem complexionum in eis, & conuerso vt dicit Gale.

Cura vero corruptionis digestiois est tres res cōsimiles illis quas in cura corruptionis appetitus diximus. prima est hīoris corrupti in locis, & organis digestiois mūdicatio. secunda est abscilio causarum dispositionum in quibus procedit corruptio: tertia est corporis vel membrū si quod sit cōmunitate cuius, puenit mūdicatio. Primā rem complent mūdicantia stomachi putredinem, quę supra in cura corruptionis appetitus posuimus, & abstergentia putredinem & corruptionem hepatis quę infra proprio dicemus capitulo. Et ex illis est etiam cūma momi, castā, & crocus, & spica, endiuia, absinthium, et eupatoriū. & etiam abstergentia putredine ā membris: quorum quædam propria & cōmūia sunt simplicia & composita. simplicia sunt, cinnamomū, crocus, & breuiter oīa mūdicantia sanguinem quorum summā posuimus in cōsolatione medicinarū: & vinū: vniuersas. n. mouet excretionē, ut ait. Gal. composita sunt, quę componuntur ex eis quę in antidotario nostro sunt dicta, & propria vniūcuiq; in suis capitulis quæres. Secundam rem cōplēt administratio medicinarum alterantium dyscrasiam membrorum & ciborum corruptibilium: quarum in precedentibus capitulis precessit rememoratio. Tertiā rem cōplēt curę ipsorū membrorū quorundā, quę dicte sunt: & in suis aliorum dicuntur capitulis illuc perge. Et aliqui addunt quartam quæ accidentiū est correctio, si qua inflingatur, ut sunt corruptio, appetitus, seu debilitas aridis, seu frigiditas seu sius in ore stomachi, & eructuatio acida, fumosa, & fortens quam nāstia sequitur: quorum curā aliorum diximus supra, & infra ponemus in parte primi sancti aueniente qui sit benedictus. Electuārium nobile confortans stomachum & digestioem eius. ꝑ. galange, nuc. muscā, rium no cardamomi, ana. ꝑ. ij. antheros. ꝑ. iij. mēta, hahafce, ana. ꝑ. iij. bile stōi syrups de zucharo quantum sufficit. Electuārium deserti cōfortatione Nicodemī contra vitia stomachi ex frigida causa: tium. & confortat ipsum cor, cerebrū & hepar, et subuenit epile. Aliud electricis et uertiginosis quod ꝑ. anisi. ꝑ. ꝑ. coralli, spicę, ligni: electuāriū. aloes, ro. gar. galliæ, galangæ, zedaira, ana. ꝑ. iij. pœonia, ad idem ꝑ. iij. myrrhæ, ꝑ. iij. margaritarum, ꝑ. vj. ambra crude, ꝑ. iij. mulci ꝑ. j. masti. ꝑ. iij. Confice cum syrupo corticum citri. Filius Zacharię. Cerotum confortans stomachum & rectorū tiens calorem eius. ꝑ. ceræ munda. ꝑ. iij. terbebinthi. stōi con ꝑ. iij. olei nardini. ꝑ. iij. liquefac ea & superasperge puluerē. fortati ꝑ. myrrhę masticæ aloes, ana. ꝑ. iij. ro. ꝑ. vj. pœonia, castorei, uum. ana. ꝑ. iij. anisi. ꝑ. vj. calamendi. ꝑ. vj. gario. nuc. muscā. cardamomi, calami aro. rheupontici, ana. ꝑ. iij. Confice vt bene stomacho adheare. Vnctio stomachum confortans & vnguen digestiois eius, & vniuersas operationes eius. ꝑ. olei ros. tium stōi myrtini, olei nardini, ana. ꝑ. iij. ceræ ꝑ. j. masticę, myrrhę, cōforta aloes, mumie, ana. ꝑ. iij. armonia. ꝑ. iij. gario. nuc. muscā. ꝑ. j. Confice tium. & inunge, & superasperge puluerem cinnamomi, anisi, corticum granatorum, ana. pondus auri. ꝑ. aromatiza vnguentum xylozloe & musco. Hippo. quorū dixit aloen hepar tiam cum aqua arthemisię vel absinthij propinatam ieiunio stomacho sanat stomachum ab oī languore educendo ab eo materiās fraudulentas, cōfortat cerebrum, & viscerā mundificat. vermes occidit, & repellit, & sanat apostema

Remedy

Pilula valde nobiles ad dolores sibi. Eadem supra habentur.

Stomachi & viscerum & hepar mundificat. Pilule confortantes stomachum in oī eius lāgore & lēione intrinseca nec permittunt humorē in eo putrefieri: sed abstergunt. & qui vitur eis diebus singulis illeſus permanebit à dolore stomachi & capitis: & sunt salubres oculis: & ei q̄ trīstatur: & est medicina matricis vitioſa, & aliorum viscerū. ꝑ. mistic. 3. iij. aloes elēct. 3. x. garici boni. 3. iij. confice cum succo althe. doſ. est pilulā. ij. vel. iij. quando iur dormitum, & possunt capi fm̄ numerum voluntatis.

Capitulum. xxi. de nocumentis retentionis ex quibus est tarditas & velox descensus cibi digesti de stomacho in ventrem & cura eius.

EX quo diximus de nocumentis attractionis vel appetitus & digestionis stomachi, sequitur de nocumentis retentionis. Ad quod sciendum est q̄ retentio stomachi ordinatur digestionis eius principaliter: quia est proprii iuvatur cibi et potus vt̄ superius dictum est. digestio enim retentione indiget cum fiat in quiete, vt̄ ait Gal. retentio. n. fm̄ naturam præcedens tandū retinet quando digestio fit. cum autem digestio completa fuerit retentio ex armonia naturæ cedit expulsionis: quæ donec fiebat retentio quiescebat. Primo. n. digerit stomachus cibum suū plus gratia: & dum digerit retinet: cum autē digesserit quod est benignum suis tunicis apponit. Reliquū vt̄ aperto portanario ad intestina impellit, vt̄ ait Gal. Si ergo retineatur cibus in stomacho quando digeratur descendat atq; ad intestina digestus vsq; ad horam statutā, seu tempus cōmune quod est latitudinem habens maiorem quā est infra. xij. horas vel quanta in vnoquoq; corpore consuevit naturaliter esse retentio erit conueniens & naturalis. Si vero vltimius prolongetur quantū est. à. xij. horis vsq; ad. xxij. fm̄ plus & minus, et illud propter multitudinem diuersarū habitudinum existentium inter agentia seu digestionē & digestibilia arguet super intemperantiam, & peccatū retentionis vel digestionis ipsius, quemadmodū si infra subſistat: vt̄ quia cibus descendat digestus & tempestius sylogizabit super digestionem fortem. cuius seruitio ordinatur: deinde super retentionem à qua etiā mediate procedit aut super vt̄runque.

Causa ergo descensionis cibi de stomacho longe & brevis erit aut propter digestionem fortē vel debile cui ordinatur: aut propter peccatum retentionis principaliter & in se deferuentis ei. Peccatum autem digestiue aut est propter se principaliter, aut propter peccatū aliarū ministrantium ei: principaliter aut peccare potest in se retentio vt̄ superius dictum fuit in alijs operationibus ministrantium quadrupliciter: aut. n. nihil retinet: quia non circūtrahitur cibo: nec aliquo modo tenet ita vt̄ cibus in digestus descēdat inferius. sicut est videre in hēterica manifeste, vel vomitu illico post cibum factō de quibus dicitur: ut parū retinet: quia non vsq; ad perfectam digestionem: licet contrahatur cibo bene, vt̄ in fluxu & vomitu semidigestorū factō post cibum per aliquod tempus sumptum: aut corrupte retinet: vt̄ quia non circūtrahitur cibo recte & perfectē cū tremore: quare accidit rigibus, & inflatio, aut superfluit, vt̄ quia digestum vltra tempus constitutum tenet. Ex causa in se. propter cōplexionis stomachi malitiam non propter cibi vel viæ oppilationē inter stomachum & intestina, vt̄ superius dictū est: sed qualitercūq; contingat nocumento expulsionis aliquialiter cōmiseretur. si. n. debilitetur retentio superfluit expulsio. & si superfluit retentio: expulsio deficit & si corruptatur expulsio diſponatur, & preparatur, & cōuersio. Et aliqui male retinet retentia, & male expellit expulsiva vt̄ in singultu contingit sicut ait. G. Et quod diximus in stomacho etiā in alijs intelligas membris proportionalibus eis. Causa autē nocumenti retentionis est diuersa fm̄ diuersitatem specierum eius: si enim auferatur vt̄ nihil retineatur de quo sit curandum, causa est quam in hēterica dicemus & vomitu. Si

vero sit debilis nō vsq; ad completā digestionem tenens: causa eadem est sed minor: quia plurimū cholera missa est ad stomachum sicut digestionē excians expulsū, & faciens deficere contentium: quod significat mistio ipsius cholera cum cibo cum egestionē inuentā vel vomitu. Et quicq; est causa extrinseca superueniens hora digestionis: vt̄ est motus fortis & violentus deponens cibū faciendū deficere contentinam anteq̄ digestio compleatur. Si vero corrupte teneat: causa erit mala cōplexio frigida humida non permittens bene circūtrahi cibo & perfectē ita vt̄ nullum relinquatur vacuum. Si vero superfluit, causa erit complexio sicca stomachi, vel cibi natura vel oppilatio viæ quam in illo dicemus. Signa quoq; eadem erunt quæ ibi dicta sunt & dicuntur. Et cura similiter, & si quidem longa retentio cibi in stomacho cum digesti, & tardus descensus ad intestina ex debilitate proueniat digestionis confortatio digestionis iam dicta erit curatio eius. Si vero propter superfluitatem retentiæ duo opz̄ agere, mollescere. s. & lenire ante cibum & post comprimere cum notis & cū cibis facientibus ipsos descendere in viscera, vt̄ est piper longum, diatriū, triandali, semen prēmīllum. Et post digestionem quæ faciunt descendere & penetrare, vt̄ est exercitium, vinum, calamentū, & diacalamentū, theriaca, zinziber cōditum, balneum aque calidæ & fricatio scissas nuces vel amygdalas, fisticum: & similia vias nutritum aperientia. Si vero brevis retentio sit & velox descensus ad intestina propter digestiōis fortitudinem curationem non habet: quia stat cum natura. Si vero propter aliquā causam debilitantem contentium: quam in hēterica dicemus cura erit quam dicemus ibi. Medicamen expertū ē à cuius stomacho descensus cibi festinat. Sumatur vitellus oui assatus, & cochlear vnum mellis & masticis contritū danich. ij. & iungantur oīa in cortice oui & assentur super cinerem calidi, et sine intermissione moueantur: donec parata sint, & comedatur hoc et administretur tribus dieb; & opz̄ vt̄ administretur aliquid ante cibū ex typticis frigidis siue calidis prout dispositio requirit quæ se scire superius fecimus. Et etiam emplastrum galliæ nostræ quæ in antidotario nostro diximus ministrat fm̄ necessitatem, & dormiat supra cibum & quiescat, neq; exerceretur omnino. Emplastrum de mucilaginis expertum etiā cū stomacho tardatur descensus cibi propter superfluitatē retentiæ: & opz̄ vt̄ prēmittatur lubrica ante cibum calida vel frigida, prout notat necessitas, & post cibum sumatur typtica: vt̄ ait Gale. lubrica frigida sunt fructus recentēs ætate: & pruna pīca vug: & similia. & hyeme pruna sicca. Et vtroq; tempore castasisula, tamarindi, violæ, & syrupus earum, et succus rosarum. Calida sunt ficus recentēs & carice: mucilago, fenugreci & seminis lini, oleum forbum & huiusmodi.

Cap. xxij. de lenitate stōi siue lubricitate siue lētericiā.

Iuamētum stomachi & ministerium ad quod ipsum natura instituit principaliter, vt̄ ex dictis habetur, est cibi exterior attracti ab ore per mē alteratio, & digestio cum virtute et proprietate qua ipsum dotauit naturas sed vt̄ alteret necesse est vt̄ detineatur: si autem detinet instrumētum mentaliter exasperante detinet. Est autē asperitas iniquitas quædam fm̄ durum corpus in stomacho naturaliter sicut ex corrugatione aut contractione tunicarum eius cū villis earum supra cibum clauso portanario, vt̄ nullū inter eos vacuum relinquatur ad quod disponit eius nervosa substantia & natura vt̄ superius monstratum est. Si ergo stomachus digestionis organum debet vt̄ detineat naturaliter esse asper: si fiat lenis ledetur principaliter retentio, & digestio: cōsequenter egrotabit ægritudine, quæ fm̄ essentiam suā dicitur lenitas ex nominis significatione: vt̄ helenes posuerunt: sed fm̄ accidens imediatum dicitur lubricitas: fm̄ mediatum lētericiā. i. cibi indigestio vel velox exitus cibi indigesti sicut voluit Gal. primo. n. lenitur

Medica
men cō-
tra descē-
sum ve-
locem ci-
bi à sto-
macho.

Emplm

stomachi interior superficies: deinde ex ea deficit contentia, & lubricatibus ex quo consequenter deficit digestio, & vltimo cibus egreditur indigestus.

Causa autem eius est duplex interior & exterior. Interior est principalis, & essentialis, & est duplex. quædam per se, quædam per accidens. Per se est mala complexio humida pura vel cum materia phlegmatica, vel mucilaginoso lubrica, faciens in stomacho aggregata, & adhærens vel a terrebri, vel toto corpore illi influxa cibum & potum seculum asportans: vel faciens lubricare. Per accidens est duplex: vna est mala complexio frigida paralyticum faciens, & prohibens stomachum, & villosus eius agere supra cibum: calida vero & siccata non efficit nisi ad vltimum, ut destruat a cibus proprie virtutis sicut in propinquis mori accideret consuevit. Materia quoque calida & cholericæ per se exasperando contrarium operatur, per accidens autem efficit eam mordicando & vlcera d. Alia eius causa est vel cerasa, & in interiori superficie stomachi quibus cibus, & potus adueniens stomacho mordicationem et punctationem infert atque molestiam: vnde virtus expulsiua eius ad eorum expulsiuonem mouetur antequam operationem suam exercat retentiuam. Causa vero exterior est ut coadiuuans ad dispositionem cibi & potus ante digestionem: & est cibi dispositio & natura: quia sit subtilitate grauis & grossior: aut subtilis quæ adurit & pungit & molestiat naturam: aut liquidæ fluxibilis, aut mucilaginosæ lubricatæ, aut heterogeneæ, vel est læc quod corrumpitur vel molestat: vel sit qualitatis acuta, vt piper vel sinapis & eruca: vel venenosæ virtutis, vt species fungorum male: vel quantitatis respectu retentiue non respectu expulsiue: hoc. n. stringit venterum sicut Gal. prima laxat sicut Hipp. et Gal. apho. vel quia sit multarum suppositarum, aut inordinatæ sumptus: vt quæ præcedit lubricus et acutus, sequitur stypticus quæ dicit alexandrina digesta: aut quia præcedit grossus, & sequitur subtilis facilis digestioni: quæ corrumpitur, & corrumpit reliquos præcedentes: quare vocat naturam ad expellendum: aut in temperantem sumptus: vt quia sumatur secundus cibus supra primum adhuc crudum: quare vterque corrumpitur, & grauat naturam: atque molestiat ad expellendum: aut quia sit sumptus non hora famis: sed post tolerantiam eius: cum iam stomachus repletus fuerit malis humoribus non prius eductis quæ natura incitat ad expulsiuonem. Aut quia sumptus supra cibum aquam frigidam multam, quæ subito ipsum deponit: aut quia fortiter corporis, & animæ supra cibum exercuit motum equitudo pediatando vel saltando coeundo & irascendo. Aduertendum autem, quod non est inconueniens eandem passionem membrorum esse diuersorum, vt lienteriam esse stomachi, et intestinorum de qua infra dicitur duce crea torum summo. Nam stomachi est principaliter: intestinorum est consequenter, proprie superiorum: quorum actio in cibo prædigesto in stomacho descendente ad ipsa etiam digestio est: vt ait Abo. Isidorum: quæ intestinorum retentio non per uitium fit sed per circuloctionem magis, vt dicit Gal. Signum lenitatis est lienteria cibi. l. & potus indigesti exitus velox, & quasi in eisdem quantitatibus quibus assumpti fuerint. Signa causæ eius in rinfecæ & malæ complexionis frigida & humidæ pure, & cum materia superius in huius summi principio habuisti: ex huius est oxiremia semper vel in principio existens cum difficultate curæ: quod si non fuerit in principio, sed superuenit, erit signum bonum, sicut Hippo. dixit in apho. Signa vero vlcera in fra subingemus ex quibus est ardor & fumosa eructatio sed oxiremia nunquam faciliat curæ respectu complexionis malæ. Exterior vero causa tibi prompte est manifestata. Et cura eius est cura malæ complexionis stomachi quam diximus vel etiam cura vlcera: quæ infra in proprio capitulo subiungemus. Est autem sollicita agenda, vt non per dures: quæ per durans ad rassuram intestinorum, vel hydropem perducet sicut diuersitate suæ causæ, vt Setap.

dixit. Et ipsa breuiter est duæ res. prima ad æquum materiam, & euacuat, & complexionis malitiam alierat, sit opus, secundum ad membri exasperat supericiem, & confortat ipsum. Primam rem complent digerentia & euacuatia phlegma & materiam cholericæ: quæ causa est vlcera: alterantia, quæ sunt nota circa quæ Hippo. locutus est in suis aphorismis. Quibus lienterici ventres sunt hyeme superius medicari malum est. ergo inferius bonum, & æstate superius bonum. Abo. quod: dixit lienteria haberi facere, vt vomat est dicit scilicet præmissi cuius humor est defecdens, vt in ea quæ ex mala complexionem humida est cum materia phlegmatica, quæ de se est defecdens: quod si materia impetum faceret ad os stomachi vel ex se, quia sit cholericæ, vt ea quæ est ex vlcerebus vomitus, non esset difficultas prouocandus & permitendus, & solutio ventris difficultis: quia & si non deriuat euacuat. præcipit. n. Hippo. in apho. materiam esse purgandam per locum ad quod declinat conuenientem, vt declinando ad regionem aliquam ad quam fluat, & superfluat: vnde inquit vomitus fluxus, fluxus vomitus, & vterque sudore curatur. Secundam rem complent styptica simplicia & composita frigida & proprie in ea, quæ est ex vlcerebus interioribus & exterioribus approximata, quæ in cura malæ complexionis sunt dicta. Et ex simplicibus propriis in ea sunt coriandrum fumachor: cydonium garum mortuum immaturum & summiatues eius & lium & nabat. Et ex compositis sunt medicina & cibi. Medicinæ sub rob de agre fia de garum: de ribes de citonio: de myrra & trochisci de spodio, de balausta, & de charabe. In ea autem, quæ est ex mala complexionem cum phlegmate styptica calida. samara & aromatica sine mordicatione & acuitate sunt conuenientia: vt est aloë & substantia absinthij non succus: quoniam est superperatus ad stypticatam & acutus nocet eis: & ex eis sunt passulæ in secunda mensa, quæ absterfionem sua moderata abstergunt, & sedat mordicationem si modica sit, & spica si sit multa: & prius in ea, quæ est ex vlcerebus, & ex eis est enula & menta. Inquit Humain. Caue ne in egritudine stomachi prætermittas mentam: quæ menta: & proprie horum lana cõfortat stomachum plus ceteris herbis. Calorem ceteris carnisbus: mafiche ceteris gummis. Galanga plus aromatiabus omnibus: & enula magis radicibus singulis: & cappares conditi plus oibus floribus. Et ex compositis conuenientibus est miua aromatica, syrupus de mitta, diabolian, diaconitæ cum mafiche & similia. Et electuarium nostrum alefangine, boni fapores quod sit tempore æstatis. Et zinziber condium, retinet. n. fluxum ex indige stide & lubricitate stomachi. Emplastrum efficax & expertum ad stomachi frigiditatem & humiditatem, fluxum phlegmaticum, & lienteriam & digestionis defecationem. s. l. gni aloes, absinthij, gummi ara. mafic. cyperi, cossi, zinzib. ana. 3. f. calami aro. oliban. aloes, ana. 3. iij. cymarum sim buci. 3. j. mentæ sicce, cymini torrefacti, rasæ liquidæ, ladanij, terebinthine, ana. 3. j. garo. macis, cinamo. spic. n. eis mus. galangæ. squinanthi, ana. 3. f. ceræ albæ. 3. j. podij, balaustis, fandalorum alborum & ru. gallarum, ana. 3. iij. Conface simul cum puluere capillorum vel. & incorporea cum miua aromatica. Trochisci valentes ad omnem solutionem ventris lienteriam & lenitatem stomachi, & intestinorum. s. ros. podij, ana. 3. iij. berberis f. acidæ hypocyridos, gummi arabici, thuris f. myrrhæ, ana. 3. vj. cortan dri infusi in aceto die & nocte. 3. j. Omnia assent & fac puluerem & tempera cum succo citoniorum. & fac trochiscos, et da bibere cum syrupo citoniorum. Paulus dixit similiter hos trochiscos ualere. s. corticis malorum granatorum gallarum, an. 3. viij. f. myrræ. 3. iij. sumachi. 3. xiiij. fac puluerem, & tẽpera cum vino odorifero et fac trochiscos. 3. j. da cum aqua frigida: & proprie in ea, quæ est ex vlcerebus. Abo. syrupus ualens ad stomachi defecationem ardorem, & vomitum & lienteriam. s. sumach. corticum granatorum f. myrræ. ana. 3. viij. oia coquantur in lib. iij. aque

r. apho. 11.

Nota q magis egritudinebus sibi appropiam.

Emptm bonu ad sibi frigiditatem.

Trochi. ad oem hysolietum uentris.

Alij trochisc. ad idem.

Syrupus ad idem.

s. apho. l.

aq̄a donec redigatur in vnam & colescentur: deinde succus
pirorum nespilorū, & citoniorū, miscantur cum eis aqua
di pondere & adda zuchari, lib. j. & f. & fac syrupum, &
da bibere cum aqua frigida in cholerica.

Capitulum. xxiij. de nocumentis expulsionis stoma-
chi, & primo de eructatione & cura eius.

Diximus de nocumentis actionū irū stomachi, restat
dicere de nocumentis expulsionis ipsius. Circa qd̄
sciendū prout. G. ait qd̄ stomachus fm̄ naturā se ha-
bens cum duo orificia habeat per supremū cibum & porū
recipit à meritis quod superius est in eo per inferius tū
aperto portanario cum suis villis latitudinalibus circūda-
tus expellit & impellit ad intestina: cum autē egreditur à
natura superfluum in eo contentum quātum vel quale vel
vtrūq; grauum vel molestans cogitur expellere: aliqñ per
inferiora vt in lubricitate stōis vt superius dictū sunt aliqñ
violeter per superius vt per vomitum. vnde Gal. ait vo-
mitus obus difficilis esse patet. Huius autē diuersitatis cau-
sa quantū est ex diuersitate stōis expellentes est: cum. n. supe-
rior stōis pars fortior fuerit, & inferior debilis sequitur ex-
pulsio per inferius. Si vero eōtra sit expulsio p̄ superius, vt
voluit Gal. In tali autē motu p̄ferius vel superius ex-
pulsio qñq; oīno phibetur: aliqñ debilitatur, & dimini-
tur: aliqñ superflui fm̄ maiorē & minorē fortitudinē sua-
rum partū predictarum: aliqñ malo motu mouetur. In ta-
li quoq; motu violento expulsione per supius multas ma-
las species motus euenire contingit, vt sunt videlicet eru-
ctatio, singultus aliqñ turbatio, ḡstatio, nauis, & uomi-
us. Horum autē diuersitas ex diuersitate materie expelli-
bilis in eo cōsistentē & dispositionis membri expellentis &
virtutis ac motus eius cum consecutione, vel sine consecu-
tione intenti in tali motu cōtingit. Aut. n. materia in eo cō-
tenta expellibilis est ventosa vaporosa sursum petens non
interclusa, vt in inflatione sed natans vt in cōcauo cū vir-
tute existit: ne forti subito expellitur: & tunc accidit eructa-
tio faciens sonitum: quia est ei in amplum exitus per angu-
stum: vt ait Hip. sicut impulsa inferius transiens de gracili-
bus in amplitudine colon facit rugitum. Si vero materia
expellibilis sit humoralis: vt ventosa, nec apta expelli:
quia imbibita in tunicis rugis, & villis eius cum sit diffi-
lis expulsio stomachus in suis partibus corrugatur. ei cō-
trahitur, sicut vermis seu lacertus in spasmō & tortore, &
imperuoso motu mouetur ad expellendum eam, nec con-
sequitur intentum: & tunc accidit singultus proprie quod
motus stomachi dictus est in singultu esse minor q̄ in vo-
mitu cum in vomitu plurimū natura expellat: licet ratio-
rei expellibilis & essentia motus: motus eius in singultu sit
fortior. Similiter accidit etiam si non sit materialis: quia
sit mala cōplexio frigida sine humoris vitio, quod modū
ex mala cōplexione frigida pulmōis ex aere accidit tullis:
nec aliqui cum ea expellunt cum non sit apta: aut si ma-
terialis, & non sit apta expelli: quia sit adhrens & inuisca-
ta: & tunc facit nauis: aut sit apta expelli: quia sit in cō-
cauo eius natans: & tunc cum mouetur ad vomitum facit
turbationē, seu subuersionem: deinde veniens ad ostoma-
chi facit vomitum, sicut plurimū consequitur stōis in suo
motu intentum: quia materia extra expulsionē. Sed qñq;
talis materia est sanguinea, et vomitus erit sanguineus: ali-
qñ phlegmatica: aliqñ cholerica: & aliqñ melancholica: et
talis erit uomitus: sed queuis fuerit, aliqñ erit à stōis aliqñ
de ei ex alijs influit partibus, & tanq̄ nociuam expellit, vt
infra dicetur. Quod si expellere non ualeat, sintq; nocen-
tia multa & fortiora manentia in stomacho & cōmota tri-
stisima & angustia gignunt: anxietatem et astuationē, do-
lorē quoq; & tortionē cum cordis tremore, vertigine, &
scotomia qñq; & similia. Causam autem inflationis et ru-
gus & curam & quid sint habuisti: eructatio quoq; de
qua hic est fermo, quid sit & eius causa imediata ex dictis
ibi, & hic et singulū patet: quia est manifestā sensui.

Causa vero eius imediata duplex est fm̄ duplicem speciem
eius: aut. n. acida quæ oxyremia dicitur ab oxy grece acce-
tum latine, aut fumosa. Acetosa autē causa fm̄ Aug. est du-
plex. frigiditas per se seu dimissa caliditas crudum facies,
& indigestum relinquens quemadmodū in fructibus im-
maturis est videre: & proprie it̄ vuis quæ anteq̄ mature-
scent prius sunt typsicatim ligni, & p̄sticiam à quo
oriuntur seruantes deinde parum adauca caliditate prop-
pria et per auxilium caliditatis aere sunt acres: vltierius ne-
ro adauca, vt maturationem in eis acquirat, sunt dulces
put. Gal. ij. de simplici medicina auctoritate Theophras-
ti ostendit. Per accidens vero caliditas superaddita mul-
ta caliditatem naturalem resoluens: quia res dulcis dedit ad
suam primā naturam & acidam: vt in vino & lacte, cum
acescunt, est manifeste videre. Fumosa vero caliditas so-
la est multa: sicut enim diminuta caliditas in materiam it̄
perate auget est causa acetositas, & ventositatis prop-
ter impotentiam suam qua nō digerit, sed dissoluit, & nō con-
sumit, & sic conuertit in ventum, quæ causa est eructatio-
nis materia existit: ita fortis & multa caliditas in materiā
dispositam conata agere sua qualitate vel quantitate: vel
quia sit in omnibus illis disproporcionata, ut est phlegma
dulce subtilis cibus calidus & quātitas mediocris ipsum
in fumū comburendo conuertit: quæ causa est eructatio-
nis fumosa. Cura eius est quia si quidem sit difficilis eru-
ctatio: quæ non sit diffusa & subtilis ventositatis: sed gros-
sa in ore stomachi interclusa: mouetur cum extenuatibus.
& cōmouentibus eructationem à proprietate: vt est co-
riandrum, & à complexione quæ ubi superius sunt mon-
strata. Si vero sit facilis, et moderata, dimittatur quousq;
ad perfectum ventositatis expellatur. Si autem superflua sit
atq; reddio, molesta, & turpis, corrigenda est, quādo mo-
dum in alijs naturū moribus, ad expellendum non nocentia est
agendum: vt in sternutatione, oscitatione, tussis, alicibus, vo-
mitu, singultu, ventositate per inferius & alijs consimili-
bus. Cum. n. sunt moderati naturales, sunt & boni: cum ue-
ro infra subsistunt vel superfluum preter naturam, sunt do-
lorem & murtur angustiam inferentes, & verecundiam, et
alias operationes naturales membri eius sunt impediētes:
& proinde male in via signi & cause.

CVR A est tres res. prima est causam eius abscindens,
secunda est ventositatem generatē extenuans, quādo euacua-
tio diminuens. tertia est stomachū confortans, ne vltierius
grauetur. Primā rem complent regiminis rectificatio cū
abstinentia à ventosis & indigestibilibus, & cum adque-
tione humoris ventosi, phlegmatici vel melancholici, &
expulsione ipsius cum his, quæ superius habuisti in cura
inflationis. Secundam rem complent clysteres & colly-
ria generantia ventositatem, extenuantia, iritantia, & edu-
centia per inferius, ipsamq; impellentia, vt sunt sternuta-
tiones, retentiones anhelitus, & similia. calefactoria & em-
plastra, euaporaciones, & ventosæ quæ superius habuisti.
Tertiam rem cōplent quæ stomachi dyscrasiam contem-
perando confortant, & eam regenerare vident. Et si quidē
fuerit acetosa ita completa sunt medicinæ calide ven-
tositatem carminantes, & digestionē complentes simpli-
ces et compositz. Simples, vt est anisum & feniculum,
apium, carui, cyminum, zinzib. galanga, piper longum, et
alia eructationem cōmouentes superius dicta. Com-
positæ sunt vt diacyminum proprie & diatrion. Si vero
fuerit fumosa cum frigidi extenuare habentibus, & calo-
rem remittere simplicibus & compositis. simplicibus, vt
est coriandrum proprie. Compositis, ut est rob fructum
frigidorum cibis & potibus temperate extenuantibus, mi-
stis qualia sunt anisum, semen apij, carui, & similia.

Capitulum. xxv. de singultu.

Inquit Gale. singultus est spasmus, quem stomachus Quo nā
patiatur & meri. Fit enim in stomacho sicut spasmus nō sō
in neruo: cuius specialē causam cū capere volueris nō gult? sit

spasmus proprie spasmus: fed quidem in ore stomachi ad vomendum motus: fortior tñ qñ in vomitu. Non est ergo spasmus essentialiter: eo qñ spasmus est motus preter naturam tñ: singulus vero à natura coacta: & quia esse eius est in esse stomacho: spasmus est in lacero nervos: singulus vero in membro nervoso. & villis ipsius: & sic est spasmus quantum ad causam efficientem quæ est repletio, vel inanitio tñ essentialiter autem, & quo ad subiectum non est proprie spasmus. fed quidem ad vomendum motus: fortior tñ qñ in vomitu: qñ qualiter sit supra precedenti capto dictum est.

Causa ergo eius est duplex. generalis et specialis. Generalis est immediata, & est inanitio aut repletio. Inquit Hipp. spasmus fit ex inanitione & repletione, similiter & singulus. Specialis est mediata et est duplex: aut in se aut per communiter. In se quilibet causa inanitis aut replens ipsum. Inanitis sicut fe. incensio sua non dissolvens tantum, ex qua accidit spasmus de repletione maxime in pueris: vt ait Hipp. sed dissolvens & consumens subito vt caisson: nō paulatim vt hectica in qua sicut paulatim confumitur ita paulatim ex cibo resumptio quæ ei competit humectant, & irrorantur nervi & lacerti: quare hectica sicut sunt consumpti non spasmantur. In incensio eius est consumptio humiditatis subia: licet per respectum ad infusionem materię facientis spasmū de repletionis sit paulatina, vt ait Gal. nec succedit restauratio cum cibis non cōpetat: imo diæta ultime tenis. fm Hipp. Eucacuo etiam spontanea vel artificialis nimis & proprie sanguinis fames & similia. Et si quid non sit confirmatus, quia fœcitas & cōsumptio corporum solidorum substantiā non tangat, curatur cū qualibet re humectante. Quando vero confirmatus fuerit, vt qñ non solū humiditatis, sed substantiam tunicarum stōi tetigerit est mortalis, vt ait Hippo. in apho.

Causa replens est multiplex. res nocēs sua qualitate frigida et est aut exterior primitiua, aut interior accides. Exterior est replens per accidens, vt est aer frigidus, aqua frigida, nix sumpta, & res frigida subtilis penetratiua, vt acetum. Et frigiditas triplex facit singulum, spasmū repletio: quia insulatus poros: quare retinetur quod consuevit resolui ex tunicis & villis stomachi replens et grauando non cens. Et qñq per viam indigestionis est materiam multiplicans & suo excessu vltra æqualitatem ledens. Inquit, n. Hippo. Frigidum vero spasmus quia inimicum nervis: licet aliqui faciat de inanitione exprimendo, & nutrimento nervos priuando, sicut Gal. ostendit. Interior causa est humor frigidus in ore stomachi. & tunicis eius abundans, & replens & sua frigiditate nocens: aut ventositas nocens sua extensione generata à caliditate vaporosa retenta in villis & tunicis eius: qñ non potest resolui: & res nocens sua qualitate calida instante, pungente, & mordicante quæ etiā est duplex interior & exterior. exterior, vt potus, sinapis, trā piperum, & medicinarum acutarum mordicantium: vt est euphorbium, diagridium, & stufles. Et potus diatrion pebere cum vino, & proprie in habente os stomachi sensibilis vel cibis corruptus conuersus ad qualitatem mordicantiam sicut accidit proprie pueris cum lacte nutritis calidis naturaliter vel accidentaliter apud productionem detum propter eorum caliditatem, sicut dixit Hippo. & de crepitis propter dispositionem stomachi sui quia debilis est in digerendo. Interior est multiplicatio cholę, & humorum olum, et vermium in stomacho generatorum sua qualitate mordicantium & pungentium ipsum: quare corrugatur & contrahitur in seipso ad expellendum ipsum & facit singulum. Aut per viam crisi, quæ accidit in crisis per vomitum facies: in quibus cholera missa ad stōm vt expellatur, pungit & singulus facit: deinde sequitur vomitus, & cessat singulus, aut res nocens sua qualitate grauians, vt accidit in repletionem humorum cibi & potus superflua: aut quantitate & qualitate simul, vt in repletionem humorum carniū cū piperea & vini antiqui vinoli, vel

cibi dicti galea, & nimio potu aquæ ad cutis expulsionem stomachi forti motu singulum mouetur.

Factus autē à cōmunitate aut est ex cōmunitate aliumque mēbra: aut totius aliumque, vt est singulus factus propter hepatitis apā et proprie in ephimera: cuius causa est cholę effusio de hepate ad iecunum, & de iecuno ad os stōi pungens, & mordēs: & sic singulum repletionis inducens: vt ait G. L. & cet alii dicant, qñ illud fit propter cōtinuitatem existētem inter stōm & hepar in nervo minuto: sed prima est potior, ut innuit Abo. de apostematibus eius loquēdo: aut propter apostema in intestinis, aut in velaminibus cerebri in capitis percussione, & cranei fractura contingere consuevit: & est malum signū, si cum rubedine oculorum fuerit: vt dicit Hippo. Et cōmunitate totius corporis accidet singulus ex effusione cholę & humorum frigidiorū, vel mordacium ad stōm: quod cōtingit: aut in dispositione fanatis sicut accidit pluries: aut tolerantia facies, et proprie cholerici: aut in dispositione ægritudinali sicut accidit in fe. aut per viam symptomatis, vt in principis paroxysmorum: aut per viam crisi per vomitum expectate, in quibus cholera emissā ad stōm vt expellatur pungit, & singulum facit repletionis per fe. deinde sequitur vomitus & cessat singulus. qñ si præcesserit vomitus, deinde veniat singulus, est malum signum: maxime si rubet fons oculi, vt dixit Hipp. Et factus in crisis quicq est bonum signū, quicq malum. Cum. n. præcessit digestio fuerit: in die critica & levis cum leuitate accidentium aliorū, & cum virtutis valescentia, est signum bonę crisi: contra vero male. Et dicitur in libro mortis velocis. Si habenti singulum accidit apā in latere dextro egrediens à natura abici cā cognita, & est singulus vehemens, egreditur aia eius sin gulante ortū solis. Et ex illo est ille, qui habet cū singulum punctionē, vomitum, & cuçq; & permittit rationis, qm moritur. Et si singulum superueniat vomitus, est bonū. Et si per eum nō cessat singulus, oñ dñ materiā valde imbibit: qñ si cum rubedine oculorū fuerit, oñ dñ apā: aut in stōm: aut in nervo descendente ad ipsum ex cerebro inter quę signa apā stōi prædicta distinguunt. Et si singulum patienti superueniat sitis, est bonum signū, et causa quia res soluitur causa eius: similiter si singulum superueniat steruatio, est causa salubris, & cessare facies statim, vt ait Hal. & infra summi luminis pietate dicitur.

SIGNA singulus notus est tanq sensui manifestus in quo sentitur contrahi stōs in se, & ad superiora impelli cū quodam sonitu aeris superimpulsi. Et si quid sit ex inanitione frigidus, cognoscitur ex causis inanitionis precedentes tibus, & euacuationibus leditur & nō iuuatur. Si vero ex repletionē ex causis repletionis præcētibz: quarum signa singulariter subiunguntur, & vomitu et euacuationibus sedatur. Et si aduertit, si causa inanitionis fuerit febris inflā mario consumens nō dissolvens, tñ videbis precedere forte febre in corpore secco cū circūstantibus dispositionibus siccatior, quę si tangat substantiam stōi solidā, cognoscetur ex fortitudine & cōtinuitate & frequentia eius nec solentia iuuare iuuant. Si vero nō tangat, minor erit singulus nō frequens nec ita cōtinuus, & iuuare solentia iuuat.

Si vero causa inanitionis fuerit euacuatio naturalis vel artificialis superfluis subito ex reliquis euacuationis, & pulsi duro, vt ait G. vel silem ex infirmi sue astantium relatione cognosces ipsam præcessisse. Similiter & si fames ex torralitate faciei, & oris siccitate, & similibz. Ecce uero uero si causa repletionis fuerit frigiditas exterioris causa tibi erat sensui manifesta, silem ex infirmi sue astantium relatione: & si quidem frigiditas in inspirationem facit minorem cognosces frigiditate: si vero per viam indigestionis materiā replem multiplicē, videbis eam fortiorē magis & mansuā. Etiam si sue qualitatis excessu offendat nervosum stōm senties eam mediocre, & minus durantem. Et si quidem causa interior fuerit humor frigidus abundans

s.aph. 1.

s.apho. 18.

dans sua frigidityte nocens sensus frigoris in stomacho
grauedine, & cum precedenti regimine multiplicatio
gidorum humorū, & phlegmatis, et similis circūstā
cognoscetur. Et si vomitus subsequatur, apparebit in ipso.
Si vero replens apostemaurit per signa apostematis præ
dicta cognosces. Si vero ventositas fuerit, signa habuisti
capitulo de inflatione et rugitus. Si vero nocente sua qual
tate calida pura re assumpta acuta pungente & mordac
te sciatut ex præsumptione ipsius stomachi sensibilitat
multa quam punctio percepta ex acutis assumptis præ
infinuat, & declarat, vt superius habuisti. Etiam si ex pro
bo corrupto acciderit mordatio: signū erit corruptio
tibi in stomacho quod est proprie eructatio acrota, & ve
fumosa cum circūstantiis consimilibus sibi. Si vero caus
interior fuerit causa contractionis & etiam repletiois fu
rit multo densius cholere & humorum dñum aggregatorum
in ipso sensus caloris & pūctionis amaritudinis præ ac
tatis vel falsedinis sit, et regimē præcedens cum circūstan
tiis similibus tibi declarat dixit Hippo. & in exētibz
parebit. Si vero fuerit causa repletiois cibis & potu
quare graundo tantum vel pungendo impellit stomachi
d singulum, crapula præcedens tibi indicat & demon
strat. Si vero causa communis fuerit, quæ est hepatis
apostema, præcessio signorum apostematis calidi he
patis in fyra facti tibi ostendit, quæ infra dicentur auxi
liante. Christo Iesū & sensus mordacitōis in hora augmē
ti apostematis & influxionis materię in ipsum & apud sto
machi inanitionem in illis et in fundo stomachi. Si vero
apostema in intestinis fuerit, signa quæ dicētur, apostem
tis eorum videbis preire. Et si quæ apostemate in velami
nis cerebri, signis ipsius quæ dicta sunt præcognosces.
Si vero fuerit ex cōmunitate ad totū corpus in dispositio
ne fanitaris, cognoscetur ex dispositione cholericā corp
tis sue febriendo stomachi debilitate, & quæ cōsuevit mor
tere in syncope, debilitatem, fastidiū, & stomachi mor
sum apud tolerantiam famis, & oris amaritudinem, veri
ginem & stomia, vt ait Hippo. Si vero in dispositio
ne eggridinali acciderit, quia symptomatice euentus eius
in principia paroxysmorum, et proprie in principio vni
uersali seu augmēto indicabit. Si vero per viam crisis ac
cidat, concurret cum alijs accidentibus, & si bonus fuerit
vel malus, cognosces, vt superius dictum est.

CURA eius que ex inactione fuerit, perfectam substantiam uillorum & tunicarū stōi tangens, non separatur: si uero nō tangens fuerit, curatur regimine humectatio in cura siccitatis stōi superius dicto. Et si quidem causa siccitatis et inactionis fuerit fe. humectatio tendat ad frigiditatem: si euacuatio declinet ad typticitatem. Si uero fa. mes ad tēperem uel caliditatem quorum copia supra in cura male coplexionis stōi habuisti. Cura eius que ex repletione eius causa frigiditatis fuerit aeris seu alterius rei assumptæ est calefactio cum rebus calidis assumptis approximationis interius & exterioris in furcula stōi vsq; ad vmbilicū pēctore & collo & iuncturis quibuscuq; & per oēm modum: quorū summā tradidimus in cura male complexionis stomatice frigide & puræ quas variabīs fm plus & minus pūte exigit gradus frigiditatis. Et cum fuerit foris, non exsultat quin ponatur ventose supra stōm line incisione et cōsequenter medicinz rubificantis. Eius autē cura causa est humor frigidus generatus in eo nocēs sua quitate uel quitate uel uerq; ab eo qd si apocessum: cura est. iij. res. prima est ipsius ad aqua, secunda est euacuatio. tertia est ipsius deriuatio, uel tractio, seu impulsio ad loca euacuationis opposita ori stomachi distractio naturæ ad intentionē oppositā. quarta est stōi confortatio. Primam res complent incidentia sua viscositatem qua adherent stomacho, & vllis eius quibus est imbibitus, & ca. deficiantia, vlt. est oxymel & propriis squilliticum cū aqua calamenti hirci, abrotani, mali, cignamomi et similium.

zinzib. conditum diatrion & diacymintum, & lommus longus. Secunda rem complet vomitus per potum prædicti fyrupi præcedente cibo ex acuris, & falsis, & acribus, et purgatio cum hietis magnis, & falsis indi, duorum dahich, & pilulis romacichis & de opomace quinq; generibus, & expectatio super sitim & fame consumer materiam.

Tertiam res complet clysteres acuti nostri superius constructi extremum doloroso, fricatione asperi extremorum, & fomentatio, & balneatio mordentis aque: & positio ut solarem sine scarificatione supra stom, & inter spatulas vtriusq; & applicatio medicinarum, & rubificatio in cruribus & brachijs motus, & exercitium laboriosum, & equitatio fortis impulsionem materiam ad inferius cõplent finem Gal. sternuatio vehementes comprehendendo nares & os, vt dixit Hippo, & Vociferatio, et retentio anhelus multa post tractionem aëris fortem, et expectatio in tussu. Inquit enim Gal. in retentione spiritus si similiter tendatur epica strini muscoli, & diaphragma inferiora viscera purgabitur: spiritus. n. retentus vñ diu impellatur, et intrate cogit subiles poros: & si magis confringatur, & impellatur, oēs subiles poros pertransit, & desert secum aliquid subtiliarum superfluarum distractione nature ad contrarij operantur intentionem terrefactia, vt combustio ignis, ruina, infulsus laroni & inimicorū, et tonitrua, fulgura, tēpestates, & soni fortissimi et subiti, vt est cāpane & aliorum, & imaginatio mortis subita, & aspersio festina aque frigide, vel aëti super faciem, ira, timor, gaudium, tristitia superflua, & fustio aliusius liquoris vini clareti, vel alio delectabilis. Quartam rem complet myro. conditi, & citiaria & emplastrā confortantia supra caput de debilitate dicta. Et he due causæ vltimæ sunt cõmunes generales ut singulæ & ex quacunq; causa. Ille etiam cuius causa est generata in eo ventrositas extendēdo nocens similiter curetur: vt dictū est supra capitulo de cura inflationis, & eructationis quæ regimine et adqueatione humoris ventrosi, & euacuatione ipsius. qd si euacuatio fieri nō pōt aliā quæ impediens causa, appropinquat medicinæ quæ habent materiam humoralem & ventosam carminare, et resolvere, & consumere simplices & cōpositas: simplices in tertius sumptæ sunt rucia siccæ, & nitrum potata cum aqua mellis vel cum vino vino antiquo. Et sum exptus accitū squillitum cum aqua apij, basiliconis, asari, neriden, maioranam, aniduen: & est radix herbæ vnde fit asafœtida, qd olfactu sedat lingulum, aristolochia, daucus, anisum, zinziber, camia siccæ, succus eupatorijs, folium, acorus & abrotanum, galanga, & est mirabilis. Et compositæ ex eis in modum electuarij & diatrion, diacyminum zinzib, dialgala, thieracia antiqua & similia grosse substatia, quoniam magis remanent in stomacho & ore eius qd ea: que subito descendunt, vt fyrupi & alia substantiæ liquidæ. Et inuat quondq; has medicinas administratio rerum sternutare facientium. Exterius vero approximandæ sunt ut tofæ magnæ: & emplastrā ex prædictis vnctiones, olea, & vnguenta, balnea calida acitū, & potentia naturalia, vel artificialia. Et ex prædictis est castoreum puluerizatum dissolutum in succo ruta, & mente sufficienter calidum epithematum supra stomachum: pertransit enim sua caliditate, & subtilitate confusa humorem, & ventrem resoluit. Eius vero cuius causa est res mordiciatua sumpta in potu: cura est dux res. prima est eius euacuatio cum vomitu puruolato cum aqua frigida res tepida mista aceto, & oleo violato, vel amygdalarum dulcium, vel butyro cum lacte nouiter mullo, aqua curburatæ, & citioniorum, & mucilaginis frigidis, & glutinosi, & gummi dragaganthi, sc. citioniorum & huiusmodi. Secunda est stomachum confortare cum frigidis typicitatem habentibus moderatū: vt sunt myrobalani conditi, citonia, & similia quorum copiam superius habuisti. Si vero eius causa fuerit interior: qui mordicationem fecit quatuor sunt nece-

qua mellis posatili influxa sit & calida da cum spodio: si frigida da cum mastiche feu cardamomo. Si vero causa fuerit pluitima, redi ad curam superius dictam. Et si quide sit simplex in lacte, seu sanguinis congelatione: cuius cura dicitur infra in pptris capitulis. Si vero sit ex malicia pharmaci, supra de consolatione medicinarum diximus, cui docui mus qualiter succurrendum sit accidentibus, quę medicinis laxatiue hæreditate faciunt.

Capitulum. xviij. de vomitu & primo de phlegmatico, & cura eius.

Vomit?
quid.
Causa materia lis.
Forma lis.

Vomit?
ille ē laudabilis cū phlegmatis admixcat.

Vomitur vt ex prædictis potest haberi, est violentus motus nature feu virtutis expulsiue sibi ad expellendum nocentia. Variatur autē & specificatur variatōe suarum causarū cōium quatuor: materialis. s. for malis efficiens, & finalis quæ in dicta notificatōe per ordinem inueniuntur. Materialis nāq; aut erit exterior, vt ei bi & potus, vel medicina: aut interior quę plurimū est humor, aut phlegmaticus, aut cholericus, aut melancholicus, aut sanguineus: et hic aut purus, aut mixtus, aut corruptus: & hic aut ex stomacho procedens, aut ex alijs membris sibi influxus: vel toto corpore vt superius dictum est capitulo de cura malitię complexionis stomachi cū materia. Formalis, quia aut erit facilis & temperata, aut difficilis, diminutus, superfluous, & assiduus. Efficiens nāq; aut erit naturalis & creticus: aut vi morbi & symptomaticus. Finalis quia ad expellendū nocentia sibi: quorum oñium consideratione generalē recipit diuisionem. Aut. n. est laudabilis, aut illaudabilis: laudabilis n. est fm Hip. cū phlegma choleris est admixtum: facilis. n. & temperata: quia repletiō proportionat. vnde Gal. vltimata repletiō vltimata debetur euacuatiōe: moderate vero moderata nō frequens & continuus. Hic. n. debilitat stōm. & facit eū lacunam superfluitatū. Caput & instrumenta sensuum os et dentes: pectus & pulmonem ledit, & venas eius aperit: & hepatis debilitat: & totum corpus extenuat & cōsumit. Sed per interualla sic factus saltem semel in mēse: hic. n. primo purgat stōm. & corporis superiora, ex consequenti vērō ipsius inferiora. Quapropter Hip. vt Abo. dixit: cōmenda uit ad regimē sanitatis fieri vomitū: quolibet mēse duobus diebus continuus, vt prima die quod in stomacho, & superioribus existit membris eradicitur: secundā die quod fuit tunc tractum ab inferioribus ad ipsum etiā expellatur: vomitus. n. superioribus eradicit, & ab inferioribus trahit. Contra fluxus sic quādoq; liberat à spasmo subeth lametatione repletiōis cibi singulu clamoso: & eruptione venarū a gritudinibus renū & pedū. & breuiter omnibus materialibus totius corporis a gritudinibus. Naturalis seu spontaneus ad expellendū nocentia cum conueniētia consumilium circūstantiarū. s. a gritudinis cōplexio nis cholerice, ætatis iuuenilis, compositionis pectoris, latet habitudinis, gracilis, cōsuetudinis vomendi, ætatis fabrilis ætatis temporis, horæ regionis, aeris calidiorum et sic eorum. Illaudabilis autem est ei contrarius. Laudabilis & creticus causa est fortitudo virtutis expulsiue, obedientia materie, & aptitudo viarū. Illaudabilis & symptomatica causa est virtutis debilitas retentiu: & quantitas vel qualitas, vel vtraq; cause materialis facientis decedere virtutē contentiuā: & quicquid est mala complexio interior mēbris. s. sibi sine materia incitans ad vomitum, & maxime calida & sicca: siue erat in singulis: & quicquid coadiuuans malitia regiminis: & proprie motus corporeus & animalis fortis, & agians supra cibum imaginatiōis aspectus & factor rei abominabilis & dispositio aeris.

SIGNA eius sunt duplicia: quedam. n. ipsius generaliter et absolute considerati sunt signa remota: quedā propinqua. Remota sunt dolor frontis, & scotomia. i. rerum nigrarum apparitio, vt muscari volantium, frigiditas extre morum, & in hypocondrijs. Et os amaricatum cordis. i. oris stomachi morius, nauſa, subuersio, et ictigatio inte-

rioris labij significat ipsū propinquū. Signa vero ipsius specialiter considerati puta speciem ipsius formali: vt laudabilis vomitus quædam sumuntur ex antecedentibus, quedam ex cō comitantibus, quedam ex subsequentiis. Ex antecedentibus quia præcesserunt signa digestiōis inualeſcente virtute supra morbum leuitas accidentiū protendentium ipsū: quod est signum leuis pugne. Et ex cō comitantibus, quia est facilis temperatus in processu morbi, expellens nociua, & qualis oportet, quia cholera phlegmati mistam & bene toleratur. Et ex subsequentiis, quæ confort & alleuiat patientem. Inquit Hip. si qualia oportet purgari purgentur, confort & bene ferunt. Signa illaudabilis vomitus cōtra intelliguntur: nā si signis decaſionis non apparentibus, & in morbi principio vniuerſali. Inquit. n. Hip. a gritudinibus quibusq; incipientibus si fel nigrum sursum aut deorsum exierit, mortale. et Gal. dū inquit morbus in principio est cum nullo fm viam naturæ sit euacuatio. Signa. n. cretica non oportet esse subita, sit enim nulla apparente victoria, & inualeſcentia nature supra morbum & cum accidentium ipsū protendentium dictorum supra fortitudine, & austeritate est difficilis, malus, intolerabilis, & angustiosus, expellens non quale oportet, quia iuuatius non nociuū: & si nociuū non cōiūm, neq; mistum: fed purum aut cholericum, aut phlegmaticū aut sanguineū. Ingt enim Hip. sanguis sursum qualiscūq; egrediens malum, aut melancholicum. Inquit Hip. melancholicos vero inferius: neq; confort: quæ nec ægrum alleuiat: nec morbum minuit, imo ægrum in deſectionē adducit. Signa speciem ipsius materialis ex euentibus colliguntur: & similiter si sint ex stomacho, vel ex alijs ei influxe ex dictis de mala cōplexione nota sunt. Earum autē cause infra specificabuntur. Vomitus laudabilis & creticus est gemitendus: quod si diminutus fuerit, & difficilis, coadiuuandus est, & faciendus vt infra Christo Iesu duce dicitur: deinde permittendus: quando iurati sufficiens, & temperatus, & cognoscitur: quia confort & bene ferunt. Tunc tamen confortatiuis stomachi temperate: stypticis est vitendum quæ habent retinere ne materia effluat, & superflua, nec est retinendus nisi superflua: quo casu effectus illaudabilis est retinendus, & cognoscitur: quia incipit fieri intolerabilis, angustiosus, & debilitas corpus. vnde Hip. in apho. iam dicto. Si vero non contrarium. Si autē sit il laudabilis & symptomaticus aut est cum nature regula tione, vt supra diximus de fluxu ventris in cura pleuritis: & tunc est permittendus: est. n. bonus per viam cause quæ minuit: & quam eradicit, & per cōsequens morbum vniuersalem & particularē curat. Inquit. n. Abo. vomitus in principio paroxysmi aut minorat, aut eradicit paroxysmum: natura quocūq; alleuiat: & supra reſiduum potenter reddit. Vnde Hip. inchoantibus morbis si quid videtur mouere, moue. Aut est sine regulatione nature: & tunc cū sit malus per viam signi & cause est retinendus.

CURA in retentione autem eius duplex est regimen cōmune. s. proprium. Cōmune in sex rebus plurimū cōsistit. Prima est materia: feu cause ad eius excessum incitantis mundificatio, vel ablatio. Secunda est ipsius stōi confortatio, & etiam totius corporis, vt subsistat, & toleret. Tertia est membri siquod sit mittens rectificatio. Quarta est materie influentis iterum donec illius rectificatio fiat quietatio ingrossatio, & deriuatio, & ductuū angustatio. Quinta est regiminis rectificatio. Sexta est accidentium si quæ sint, quæ insurgant, correctio. Sic ergo congregabis omnem curatiū intentionem in retentione vomitus, & euacuatiōis cuiuslibet de qua infra dicetur. Primam rem complent vomitus reiteratus, donec materia si humoralis sit, eradiceur: qui si non sit facilis, & sufficiens propter eius adhærentiam facilius: & hoc cum cibis multis in quantitate continua, & discretæ. Spontaneus, & medicinis, quæ sunt triplicis generis: vt supra

Mcf.

K ij

Utilita-
tium
facti
inprin-
cipio
pioparo
xyfmi.

ia de consolatione medicinarum diximus: in quatuor vfu ordinare proceſſus incipiendo a debilibus: & procedendo ad fortia: deinde ad fortiora ſequens naturā ſapientiffimā, vt iuſſit Hip. Inquit Gal. natura eſt ſapientiffima: cuius ſapientie non eſt ſiſis: ad hęc. n. vix vni & ordini vni. Si vero non ſit humoralis: quæ incitat cauſam: ſed cōplexionalis alterantia ſunt ipſum completia, quæ ſunt ſuperius tibi notaſi: etiā exterior ſit auferatur. Secundam rem cōplent ſtyptica aromatica calida vel frigida prout diſpoſitioni ſtomachi exigat: quæ ſuperius tibi fuerunt tradita in cura malæ cōplexionis, & retentione ſolutiū cū ſuperfluit. Tertiā rem cōplent illa tria, quæ ſupra in cura malæ cōplexionis ſtomachi cū materia diximus. Quarta rem cōplent ſomnus, & quies corporis, & aialis motium materiam quietantes. Inquit. n. Hip. Cum uolueris elboror ſtare, ſomnum fac, & noli mouere: imaginatio rei delectabiliſ, & odores boni. Conſortant. n. cerebrum & ſtomachū, nauſea ſedant & vomitum: vt ſupra de conſolatione medicinarum dictum eſt. Ibiq; medicinas ingroſſantes, et coāguſtantes ductus, & oriſicia, notas fecimus calidas & frigidas prout diſpoſito exigat. Eius autē deriuations cōplent fricationes dure & aſperæ: fomentationes mordaces cum preſſiones extremitatū doloroſe. Inquit. n. Gal. dolor prouocat rheuma, & ligaturg ventofitates cum ſcarificatione vel ſine, ſanguisugationes, phlebotomiz, cicatrizationes in eis: & euacuatō per fluxum vōtris cum clyſteribus trahentibus. & medicinis ſolutiuis ventris colligijſ, et ſudorem prouocantibus: vt ſunt balnea vñctiones rarefactio- nes, quæ ſuperius dictæ ſunt. Inquit. n. Hip. vomitus vomitu, fluxus fluxu, & vomitus fluxu, & fluxus vomitu, & vterq; ſudore curatur. Quintā rem cōplent debita ſex re ſu nō naturaliu ordinatio. loctur ergo in aere temperato, vt ſuperfluo calore materia nō diſſoluatur, nec frigore in terius comprimat, & declinet ad frigidum temperate & ſiccum. Quieſcat & dormiat. Cibis ſit ſpiſſæ ſubſtantie, & ſtyptice qualitatē calidæ vel frigide ſm neceſſitatem, paucum in quantitate cōtinua & diſcreta, facilis digeſtionis & boni chymi: quod ſuperius habuiſti & quo ſis parcus licet multum appetat: vnde repletio eſt fugienda & pprrie ſubſia. Inquit. n. Hip. ſm multum & repente replete &c. Et alibi non plenuo do, non indigentia, nec aliquod quicq; bonum: quod magis naturæ fuerit, & maxime niſi preceſſerit inanito debilitas. Inquit. n. Abo. niſi eſt deterius ſau-ritate in tempore fertilitatis quam præceſſit inanito in tempore fertilitatis. Alienenturq; cibaria liquida niſi ſint ſtypticis conſecta & tunc minoreunt. Sextam autē rem cōplent quæ accidentibus ſuperuenientibus congruunt, quæ ſunt diuerſa ſm eorum diuerſitatem vt infra patebit nutu creatoris. Proprium vero regimen in retentione uomitus cuiuſcuq; eſt varium & diuerſum varietate cauſarum ipſius materialium, & pprrie intrinſecarum prædictas res cōmunes generalis intentionis diuerſificantium: prout exigit vnaqueq;.

Si ergo ſit cauſa vomitus cauſa extrinſeca, eius remotio erit cura contrariæ introductio: ipſiuſq; ſtomachi confortatio. Si vero intrinſeca & phlegmatica, cuius cauſa eſt ma- la complexio frigida & humida cū malitia regiminis præcedentis multiplicantis phlegma in ſtomacho, ſeu in eo, et toto corpore, vel cerebro ex quibus influxit ei plurimum, puta, gaſuit cauſa indigeſtionis in eo cerebro & toto corpore, vt ſupra capitulo de debilitate ſtomachi diximus: cum cōuenientia circumſtantiarū quibus omnibus & exēti- tibus cognoscitur. Cura erit in ſex rebus prædictis: tali or- dine & modo vt vomitus primo fiat prouocatio cum vo- mitiuis phlegmatis, quæ ſupra capitulo de cura malitiæ cū plexionis cum materia dicta ſunt. Et ex eis eſt aqua tepida decoctionis raphani, vel ſeminis geneſtræ. Et fortior eſt aqua nucis vomicæ, vel aſe vel cepæ, narcifiſſi cum ſecania- bini ſquilluico: talis. n. vomitus cauſam incitāſem ad eius

exceſſum educet: ſi materialis ſit: & altera, ſi fuerit cōplexionalis frigida & humida. Quod ſi vomitū nō ceſſet vo- mitus, ſed adhuc redit, licet quieſcat, aliquandiu quod eſt quia ab alio ſibi. ſi ſtomachi inſuatur: quod plurimum eſt à cerebro vel toto corpore membro mittenti auxiliū prius opz adhiberi: & alijs, prout ſupra de cura malæ cōplexio- nis cum materia diximus. Quod ſi adhuc perduret, quie- tetur, ingroſſetur, & deriuetur materia prout hic & ſupe- rius dictum eſt. Et pprrie cum rubificatibus qualia ſunt vrtica, ſquilla, rapia, et ſimilia: ventoliſ cum multa flam- ma, & fomentationibus ex aqua decoctionis vrticæ, folio- rum lauri, calamethi, parietariæ, abrotani, & ſimilium, li- gaturis pedum & manū doloroliſ, cauterigationibus, & ſine ſcarificatione: et cum phlebotomijs, ſi phlegma natu- ræ ſanguinis ſit propinquum de cephalica vel nigra cum educant de membro mittente: & etiā deriuat à ſtoma- cho: clyſteribus ex acutis trahentibus proprijs: qualia ſunt agaricum colocynthiſ, ſpecies gumorum, cennaurea, ſala- rum, polypodū, hieræ magnæ, ſpecies ſalis, & huiuſmodi. Etiā cum medicinis ſolutiuis phlegmatis: quas ſuperius ex planauimus. Et ſtomachus confortetur cum his, quæ à proprietate materiæ eſſuſam prohibere habent: & retinere nauſeam & phlegmaticū vomitum. Ex quibus ſunt ſim- plicia & compoſita, quæ infra dicetur duce Chriſto. Sim- plicia ſunt myrti, malliche, olihanum, uinū ponticum ni- grum, apium crudum, aqua aluminis, mumia, ſambuca, ſylueſtris, amos, & menta, citronum, calamethi, iſteos, q; interius et exterius approximabiſ: & per oēm modū, prout diſcretio prouidebit. Et ex illis eſt fiſticum vtrunq; & cortex eius gar. cardamomum cū aqua malliche. Com- poſita ſunt miua aromatica, ſyrupus de abſinthio, de men- ta, diamuſcum amarū, melicrum cōdium, elictuarium de citonijs, rob citri cum xyloaloe. Conſectio de citonijs noſtra: & vltimo theriaca antiqua, & plura alia quæ ſupra de cura malæ complexionis cū materia ſunt enumerata.

Regimen autem proprium declinet ad cal. dum & ſic- cum, & ſi cum prædictis omnibus non ſedatur, opz vt ier- eniur donec ſaluator gratiam monſtrabit.

Cap. xxviii. de vomitu cholericis.

Si autem vomitus ſit cholericus eius cauſa erit mali- tia regiminis multiplicantis choleram plurimū in he- pate & toto corpore, & quandoq; in ſtomacho, vt ſi pra dictum eſt capitulo de mala complexione cum mate- ria & malitia complexionis iſporum membrorū cum cir- cūſtantijs cōſimilibus coadunantibus: quibus, & exēnti- bus, cognoscitur: quo caſu prædicta ordine quo ſupra ten- tabis materiam & cauſam incitantem ad ipſum abſcinden- te prius, & quia eſt humoralis, vomitū cum aqua ſimpli- ci tepida. Quod ſi ſit in villis ſibi ad hęc & nauſans, cū aqua decoctionis ſeminiſ atriplicis, & pauco aceti, vel aq; batecæ, cucurbitæ, cucumeris, & citruli, & cum alijs cō- ſimilibus frigidis & humidis: his. n. materia ſi qua ſit ita ſtō generata cholericā, quæ eſt rariuſ, vel influxa q; eſt plu- rimū educitur: & mala complexio ſtōi generatæ & trahæ- influxa alterabit. q; ſi vomitus oīno nō ceſſet, ſed aliquan- diu ſtās redeat: quod eſt quia ab hepate: ſeu toto corpore in- ſuatur illi: opz vt prædictum eſt mittetū auxiliū apponatur materia quietetur cum quiete & ſomno nō profundo et lō- go, & cū inſpſſantibus, & congelantibus frigidis potēti- libus & actualibus ſimptis & ſtupefacientibus, ſi opz vitz etia conſtipantibus. Et deriuetur cū fricationibus exteriori- bus aſperis fomentationibus, & balneiſ dulciū aquarū ſudorem prouocantibus, ligaturis minus doloroliſ q; in phlegmatico phlebotomia baſilicæ donec extingatur in- flammatio cholera, & ebullitio eius, vbi peccatum ſan- guinis apparebit: & virtus tolerans ventoliſ abſq; ſcarifi- catione in oppoſita parte niſi coaſſocietur ſanguis cly- ſteribus lenientibus, & habētibus virtutē hieræ ex aloë: & cum medicinis alijs cholagogis: quas in noſtro amido- tario,

De phle-
botomi-
a.

Quarta
apho. 1

Cibus.

Secunda
apho. 3.

tario, & sic supra enumerauimus, & proprie lenitiuis: vt est
calasia, tam ariditas, terribilis, & aquae fructuum materia
blandientibus, & alterantibus non fortibus & acutis cum
materia agitent, inflament, et ad motum incitent. Stoma-
chus quoque confortetur, vt non recipiat cum his, quae à pro-
prietate habent nauscam: & cholericum vomitum retine-
re. Ex quibus sunt simplicia & composita: simplicia sunt
duplicita, quædā interius approximanda, vt granata vtracq;
fructus vitis syluestris, myrtia, sumach, coriandrum per
se: & in cibis succus a cotulis citri & rob eius, vel agresta,
& succus eius, feniculus bibitus cum aqua frigida, spodiū,
charabæ, lupinus, non habens amaritudinem: camphora
sumpta in poro cum aliquo rob, & olfacta atq; inuncta su-
pra stomachum, & fructus pontici: vt pira, sorba, nespila,
ribes, sarur, glades, & proprie copule eius & castanearum
& saba cum corticibus suis, & lentes in aceto decoctæ.
Composita sunt ut rob de granatis, de agresta, de ribes, de
citronis, & syrupus acetosus & oxyacchara, & alia quæ in
cura malæ complexionis cum materia diximus quæ inte-
rius & exterius, & per omnem modum approximantur.
Quod si prædictis omnibus nõ sedetur, interest tua vt rei-
teres ea donec cum Christo consequeris intentum.

Cap. xxix. de vomitu melancholico.

SI vero melancholicus fuerit cuius causa est malitia re-
giminis declinans ad frigiditatem & siccitatem, vel
caliditatem, & siccitatem, malitia complexionis consti-
tutis hepatis: & totius & malitia compositionis, oppila-
tio & proprie splenis cum circustans consimilibus qui-
bus excrementis cognoscantur. Aduerse quæ humor melan-
cholicus cum sit fm Gal. naturæ cæteris humoribus odi-
bilior exiens de corpore vndeque non est retinendus in-
quantum possibile est: sed inquantum superiori regioni eg-
teris est inconuenientior: est diuertendus ad contrariā re-
gionem. Inferiorem conuenientem sibi: & inde mundifi-
cans, maxime cum talis humor in stomacho, nullatenus ge-
neretur: sed influit eis plurimum à splene vel hepate vel cor-
pore toto & inde prædictas res sistentes ministrabis in
& ordine tali. Primo, n. spleni hepatis, vel toti corpori m-
tenti curam adhibebis, prout superius dictum est: & pro-
prie cum purgationibus eorum ab humore melancholi-
co quæ sunt notæ cum plebilotomis basilicæ sinistrae vel
dextrae sapientæ, & apertione venarum hamorrhoidiū ha-
bentium educere & diuertere sanguinem melancholicum,
si quis peccet rectificatione prædictorum membrorum
necon & derivationibus iam dictis, si expedit, & quæ-
rationibus etiam. Secundo stomachum confortare: ut non
recipiat cum approximatis interius & exterius. Exterius
cum spongia insula in aceto tepido vel lenticulas in aceto
decoctas superponens, et hoc si melancholia sit adusta quæ
ex luciditate eius, & ebullitione eius super terram cogno-
scatur. Si vero sit melancholia naturalis vel congelatione cau-
sata quæ est eius fuscitate, & opacitate coloris nigri, & quæ
cognoscitur spongiam insulam in vino hyptico calido sto-
macho superposeri in quo aliquid xyloa. fuerit permittit.
Interius vero cum syrupo de granatis: & xyloa loes, & si hu-
mor fuerit adustus vel cum syrupo de mentacuius in no-
stro antidotario descriptionem secimus. si adustus nõ fue-
rit: & forbeat mel emblicorum, & vinum aromaticum
& hypticum cum aqua buglossæ, & boraginæ & sene in
vitro p. Cum sedatus fuerit fluxus talis humoris ad stōm:
quod ex eo influxit est studeas educere: & hoc cum clysteri-
bus in quibus sit acuitas aliqua assumpta ex polypodio, car-
thamo, tribulis, epithemo, sene, alhaice, chamo. vinea cum
oleo sissamini, & melle & cum medicinis solutius vètris
ex prædictis vt agarico lapide laquiarmino, & miroba. nig-
ris. Et compositis in antidotario nostro dictis prout tibi
videbitur expedire materiz virtuti et membro. Regimen
quoque proprium ad humidū temperatum vel frigidū pa-
sum vel declinet fm humoris diuersitatem.

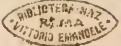
Cap. xxx. de vomitu sanguineo.

Vomitum sanguinis à stomacho solo puenit, Ingt. n.
Gale. nihil vomitu erit, nisi quod in stomacho so-
lo erati: qui autem est exiens ab eo quandoque est ex
eo, quandoque ex alio: sed nullus ab eo cum sanguinis locia
sit in venis fm Gale. aut erit ex venis ipsius apertis, aut si-
xis, aut fractis, aut corrosis ab alio stomacho missus: aut
est à meri: qui cum sit via ad ipsum exiens sanguis ab eo ca-
dit in stomachum: & facit nauscam: & vomitū consequen-
teriat est ab hepate: est plurimum, aut à splene, aut à ca-
pite, aut à toto corpore, et illud est per vias occultas: vt di-
xit Abo. Inellige occultas nostro sensui quandoque non na-
turæ, & intelligentiæ nostræ: naturam olum intelligentis
virtutum aggregationem: vt dixit Gale.

Sanguinis aut vomitus veniens à stōm, & meri ex se-
ipsis caulibus duplex est: intrinseca & extrinseca. Intrinseca
est causa venarum: debilis compositio & sanguinis peccata
in quantitate superflua in substantia subtili & qualitate ca-
lida acuta, corrosiua, quia sit adustus & saluus. Extrinseca
est casus percussio obuiatio l. dentis rei catarrhus apertio
apostematis, aut siltule in stomacho & meriaut suspensio
sanguis: aut assumptio medicinz acutæ: vt euphorbiæ.
& corrosiue, vt calamitini cantharidis & simulum. Vo-
mitus vero sanguinis veniens sibi ex alio causa est, quæ
refunditur de prædictis membris ad stomachum: & est
multitudo: aut malitia sanguinis, aut in se cum est acutus
aut propter oppilationem retinetur: quia sunt corruptus:
& malam acquisiuit qualitatē ex fortitudine virtutis ex-
pulsuæ prædictorum membrorum, oppilatio viæ quæ
suevit expelli: debilitas stomachi cum amplitudine vitaris
quibus sibi refunditur, prout supra de spu sanguinis di-
ctum est. Debilis autem compositio venarum habentium
continere sanguinem: aut est à natura: aut à tempore: per
precessit regimen quod rarefecit, aperuit, scidit, rupit, vel
corrosit, & secuta huius solidatio debilis: Sanguis autem
in quantitate multus & superfluous est à vita delitiosa & visu
plurimum carniū, & vini rubel, & aliorum habentium mul-
tiplicare sanguinem. Est etiam à retentione sanguinis con-
sueti euacuari sponte, vel ab arte, & à dimissione exercitii,
& à membri mucilagine. Subtilis autem, & acutus est ab
usu rerum acutarum, vt specierum calidarum, acrimonia-
lium, & vinorum calidorum, antiquorum purorum, & sub-
tilium, & simulum rerum non naturalium habentium sub-
tiliare, inflammare, quæ sunt notæ. Fortitudo virtutis ex-
pulsuæ est plurimum à natura: cui nihil est impossibile in
expellendis nocentibus fm. Gale. Oppilatio vitarū, & sunt
miserica, quibus cōsuevit expellere, est triplex, & ex præ-
dictis est nota. Causa debilitatis stomachi superius notā
est accidentalit: licet etiā possit esse naturalis fm Hippoc.
& Gale. Amplitudo vitarum est amplitudo venarum: per
quas nutrimentum sanguinis mittit hepar stomacho: per
quas ipsum sanguinem à se vel per regurgitationem à to-
to corpore sibi miserarum intestinorum via clausa in-
mittit: nec mirum si in concauum stomachi tales venæ
sanguinem insundant in ipsius substantiam, & porositā-
tes naturaliter imbibant earum officia: cum naturæ
forti nihil sit impossibile, in expellendis humoribus: &
trahat sanguinem per medium ossis, vt dicit Galenus, li-
cet in substantiam, & porositates eius venarum officia
imbrantur natura fortis, malum sanguinem in illis ve-
nis contentum subtilit: & poros tunice interioris rare-
facit: quibus rarefactis insundit sanguinem ipsum in sto-
machi concauum, à quo vomitu educitur tanquam noci-
uum. Inquit enim Hippoc. si sanguis in ventrem effundat
humor in loco suo nõ existens putrescit et in malā conuer-
tur qualitatē: vt Gale. ait. Signa sanguinis venientis à stō
& meri: ab eo qui ab alijs subinsit plurimum quantitate dā
stinguitur: quæ est paucus cum stōe sit nequosus: & colore, &
6. apho. 20.

Meſ.

K iij

subrubeus & clarus: & affiduitate, quia continuus: & dolore, quia veniens ab eo est cum dolore: nisi à venis rare factis eorum egrediat, quas non consequitur dolor nisi sumptione rei acutae: quae si sumpta trahatur, & in transglutitione dolorem praestat aliquem rarefactio venarum in meri esse monstratur: si vero post transglutitionem in stomacho effe percipias. Item ex meri venis egredies est quicquid cum salua & rascatio educitur ex stomacho uero non nisi vomitur: vel fastidio impellente. Inquit. n. Gal. nihil ex stomacho egreditur nisi vomitu, vel fastidio impellente, alijs quoque distinguitur signis prout supra est dictum. si ergo à venis rarefactis eorum egrediat, distinguitur ab operatione aliqua quaecumque fuerit dolore: quia in rarefactis non est dolor: & si est, pus est: & apud rei acetosissimae sumptione ut superius dictum est. Etiam paucis est subtilis & aquosus habet operatione alia veniens e contra se habet. Et si liquefit sit à corrosione earum indicant ipsa vlcera signa puta exiit sanguis praecedens diu qui in principio fuit paucis deinde plurimus & consequenter saniosus: & quicquid sibi allasociata pellicula: seu caro putrefacta & fetens. Signa autem sanguinis venientis ab hepate sunt multitudo ipsius, & caliditas, & color, quia citrinus plurimum praecedens ipsius. Gallico apostema: seu oppilatio est & similia. Veniens autem à splene signa sunt color qui plurimum niger, odor quoque putridus, eiusque ebullitio super terram, & odor acris si sit aduflus, & passio praecedens splenis. Veniens uero à capite plurimum est albus, & est cum transglutitione apud descendum: & est viscosus: & quantitatis mediocri cum praecedente grauidine dolore, vel eius alia passione. A toto vero corpore veniens cognitionem habebis: quia praecessit dolor, & grauitas dorsis: & lassitudo extensio totius: & est maioris quantitatis caeteris coloris & substantiae plurimum bonitatis haec sunt signa locorum à quibus egreditur.

Signa vero causarum à quibus egreditur, hoc modo considerabis: si. n. à stomacho et meri egrediens à causa intrinseca fuerit, quae est debilis venarum naturalis compositio à difformitate omnium membrorum cognoscere poteris, & malitia complexionis ipsorum: si vero accidentalis ex memoria causa: peccato etiam sanguinis in quanto vel quali vel utroque ex regimine etiam antecedente percipies: & signis repletionis à concomitantibus suis cacochymia, et retentione, euacuationum, & antecessione aliarum causarum praedicant. Et etiam si fuerit à causa extrinseca sensus declarat & innotuit. Et si quidem fuerit sanguisuga declaratur ex eo quod iam bibitur ex aqua in qua habet sanguisuga: et quia sanguis ex ea veniens subtilis & saniosus. Signum fortitudinis expulsiue, & quod ex ea processit est alleuiatio, quae sequitur euacuationem naturae deponente: quod velut onus aggrauabat. Quae. n. à debilitate continetur procedit alleuiationem subsequente non habet. Signum oppilationis uiarum per quas expellere consuevit: & amplitudinis aliarum cum stodi debilitate recipientis est hoc, quod non egreditur per viam per quam expellere consuevit, sed per stom. violentem.

Quidam
sanguis
ne alam
hois est
mauerit

C. V. R. A. eius non est stodi nediect, neque pigris, sed solertis & solliciti. ait. n. Gal. de fluxu sanguinis ipsius deficere consuevit qui vite vniuiscuiusque membri substantiae existit unde mors sequitur, quod aduertens. Tertias autem hominis sanguinem etiam trahes ad opposita & longinqua: & hoc cum ligaturis dolorosis extremorum cum ventosis in cruribus, brachijs, spatulibus cum scarificatione vel sine put tolerat virtus & dispositio repletionis requirit. Secundo ipsum in spissabilibus & alterabilibus aut pharmacabilibus, vel quod prius expeditur ages prout supra de cura fluxus sanguinis narum di-

ctum est. Quae autem sunt illud compendiosa ibi de cura spiritus sanguinis superius habuisti. Tercio stodi eiusque venarum debili compositioni: quia rarefactus aptus vel quoquo modo solutus prouidebis cum stypticantibus & infrigidantibus. Inquit. n. Hip. Quicumque sponte sanguinem uomunt: siquidem sine febre salutare: curare vero stypticis et infrigidantibus quae aut sunt illa dictum est supra habebis: quae sunt quintuplicis generis. Elige ergo ad hoc tibi magis propria. Et ex appropriatis in retinendo sanguine est taplis & menta. Quarto regimen proprium ad frigidum & humidum conuertere quod est ex praecedentibus notum. Si vero sanguis vomitus ex alijs membris fuerit illi infusus sanguis cura est cum eisdem. Sed ad quintum. membri mitis refectionem: nem quae praedictis est praefenda. ait. n. Gal. mitenti tanquam fontis prius est prouidendum. Qualiter autem illud agere oporteat & cum quibus supra de cura male complexionis cum materia dictum est: quae oia supra de spatio sanguinis incidenter tetigimus succinere: causis quoque mediatis cum notis contrarijs & proprijs obuabis: & manifestas seu extrinsecas amouebis. Sed ad perfectionem cure vomitus supfluentis & symptomatici restat sexto accidentibus superuenientibus insistere. Sicut autem diuersa vtriusque dolor capitis, obsecutur visus, & dolor pectoris est malitia anhelitus intersectionis vocis, tensio & dolor sub hypocondrijs, debilis, mordicatio, & dolor stodi, singultus & aluceps, detectio sanguinis: & congelatio in stodi, debilitatio & syncope: quorum correctioni attende. Et primo dolorem capitis corrigens: prout supra de cura fode ex vaporibus acutis causatae superuenientibus à toto corpore, aut à membro aliquo dictum est. Obscuritatem quoque oculorum et visus prout supra de cura ageritudinum oculorum dictum est. Ab oia autem volens ex vomitu nocumento oculorum prouenientem occurrere, subleuet materiam, & vapores conuertat ad caput, & oculos, docuit in hora vomitus ut oculi ligentur suppositis pilis duabus: & primo vt facies laetur aceto cum aqua tepida: si sit rosacea, melior est: resoluunt. n. & repercutit vapores.

Dolor etiam pectoris: et malitia anhelitus cum frictione sicut ex oleo amygdalarum dulcium chamomilae, & de lilio amolebis. Inter sectionis vocis cum sit ex perducibus ad mortem facilem oportet succurrere. Ab oia autem ei & praedictis accidentibus subuenire monstratur cum enemate temperato. Et vt detur dosis mellis cum aqua calida: & oleum in quo virtus theriacae existit: vt est oleum de lilio: deinde laboret vt euomat. quae si euomat, non suffocabitur: si vero nequiverit euomere, studeas materiam diuertere, & trahere ad extremam cum frictionibus, calefactionibus, & contrictionibus dolorosis atque ventosis & confortes stomachum cum calidis & stypticis, & proprie cum panno supposito ei infuso in oleo in quo cocta fuerit ruta & succidis. Tensionem quoque & dolori stomachi hypocondrijs subuenire monstratur cum panis madafectis in aqua calida superpositis: & oleis tepidis lenificantibus, vt voluit Gal. & ventosis inflammatis debilitat & dolori subuenire prout superius dictum est capitulo proprio. Eius etiam mordicatio cum iuribus vinctuosis, quae facile digerantur, vt sunt iura carnium gallinarum, & pullorum, & vinctio ex oleo de lilio, & violato, vt docuit Aboa. cum pauca cera. Singultui etiam prouidebis cum his quae supra capitulo proprio dicta sunt. Aluceps quoque docuit princeps Aboa. subuenire cum ligatura & strictione extremorum, & alijs quae intersectionis vocis voluit ministrari. Sanguinis autem retentioni, & congelationi in stomacho sanguine: quae in sanguinis vomitu plerumque accidere conuenit in stodi sive uti festine oportet succurrere: cum causa fit passivum coagula cordis superius praedictarum: & hoc cum vomitu protulique uocato cum aqua calida mellis succo apij, & farina carfacicia, thami, & cum clysteribus ex his, quae habent sanguinem congelatum liquefacere, & educere. Ex quibus est aqua cinctis lignificis vchuen opopanax, & bellium, mel,

sal, asa, & alhafe, & menta decocta in aqua & coagulum leporis vel hodi sumptum in potu cum aqua prædictorum alicuius & proprie alhafe quia liquæfacit. deinde sumat ellebori albi. 3. j. fabarum. 3. ij. cum aqua tepida & melle vt liquæfactus educatur. Ex his quæ conferunt liquæfaci do & resoluendo: & proprie vbi educi non poterit est eua poratio & emplastratio stōi & ventris cum decoctione anisi, hypericon, pyrethri, mastiches, xyloaloes, salis alhafe, & mentæ. Debilitati & syncopi qualiter subueniatur superius dictum est. Syrupus confortans stōm & vomitum arcens. ʒ. succi vuarum acerbarum, succi mēte, dia moron, aquæ ro. ana. lib. 3. j. cichari. lib. ij. & syrpenur & aromatizentur cum gar. 3. ij. Elixirium ex nostra inuētiō ne in retinendo sanguinis vomitum vitrum confortans stōm & alterans malitiam complexionis calidam. ʒ. coalli ru. 3. v. mastiches. 3. f. rofarum. 3. iij. acatiz. sumach ana. 3. ij. antere, sandarachana. 3. ij. gar. 3. ij. castorei. 3. j. musci gra. 3. j. sanguinis draco. lusi sigillati ana. 3. ij. cōfice cū hoc syrupo. ʒ. succi pirorū & pomorum syluestrium, & citoniorum, agrestis, mentæ, ana. lib. ʒ. f. cuc. lib. ij.

syrtupus
ad vomitū
cū vtilis
Elixirium
ad vomitū
cū sagui
nis vnde

Pila
vomitū re
stringen
tes.
syrtupus
q̄ berbe
ris ad
idē cōue
niens.

Vnguē
tū Sera
piōis vo
mitū re
stringēs

Aliud
ad idem

Ad vo
mitū in
fantium

aliud ad
vomitū

Pilula restringentes vomitum. ʒ. mastiches, myrrhæ, sanguinis draco. ana. 3. ij. antere. 3. j. Cōfice cum succo mēte, & da mane & sero. Confectio syrupi de berberis cōueniens ad prædicta. ʒ. spodi. 3. iij. berberis. 3. iij. vuz acerbæ. 3. ij. cichorei. M. ʒ. f. cuc. lib. ij. & da ieiuno stō cum aqua mastiches. Linimentum Serap. retinens vomitum cholericum. ʒ. balauitæ. 3. iij. foliorum oliuæ. 3. ij. folio rum rubi. 3. j. romani humifecis. 3. j. pilla & distepa cum albumine ouorum & farina hordei, & stō superpone: trin gite oēm vomitum, si Christo placeat. Aliud ad hoc subli me, & vlcium. ʒ. succi plantæ. linguæ canis, pētaplylō ana. 3. ij. aceti. 3. j. olei omphacini. 3. ij. bulliant usq; ad cō sumptionē duarum partium: & adde ceræ olibani. ana. 3. v. camphoræ. 3. iij. croci. 3. j. mastiches. 3. iij. lang. dra. 3. iij. superiunge, & superasperge puluere corticum grana torum, & sumach. Item recipe aquæ aluminis: vini potiorum, succi mēte, pulueris mastiches, & rofarum cum sti pēibus: & fac bullire & infunde sistrum, spōgam, vel bir ram scarleti, & superpone desuper pannum fumigatum ex xyloaloes, thure spica & mastiche expertum est.

Ad vomitum infantium. ʒ. succi mēte, citoniorum, vini pontici ana. ʒ. aquales partes. fac bullire, & misce in eis mastiches, corticum thuris ana. 3. f. spicæ. cinnamonomi, ga biofi. nucis mus. galliæ mus. ana. 3. ij. & infusa bitra scarleti bene calida applicetur. Aliud ad vomitum san. ʒ. lang. draco. vernicis, lapidis hæmatitis ana. 3. ij. boli armenitæ ʒ. sigil. ana. 3. j. puluerizentur subtiliter, & recipe succi ar noglossæ. 3. v. aquæ decoctionis radicum arundinis. 3. ij. & misce bene & da. 3. ij.

SVMMA TERTIA PAR ticulæ tertie sectionis primæ de cura et medicinis egritudinū hepatis, et venarum cō tinens, cap. xvi.

SCiēdum est autem q̄ hepar vnum ex principalibus membris existit: est. n. basis & fons naturalis virtu tis, quæ ad cōseruationem indiuidij & speciei quodammodo necessaria cōprobat. Cuius operatio est primo naturaliter generare sanguinem: qui vltimus est in alimento quo corpus perdurat in esse. Et proinde sapientissima & summe artificialis natura. dixit Hip. ipsius sub stantiam procreauit sanguineam ad modum coagulati san guis: licet ex spermate mulieris sit factum vt chylum fuit quoniam intrinsecum a stō ab eo susceptū transformet in san

guinem, qui in naturam aliti per viuitem eius aptus est al terari. Quapropter. iij. virtutibus dotauit ism naturam ad hoc necessarijs in venas ab eo ortas, & fines naturam ip saram procreans & quibus res nutritiæ in membro vno quocq; completur appetitiua. restituita, digestiua, & ex pō sua, appetitiua quidem naturali sola non commissa ex ea: & alia vt stōs: licet pro toto appetat sicut fromachus he par: & illud est sicut Liliū dicit: qm̄ hepar ab intra trahit quod appetit a proximo: stōs vero ab extra & loquūq.

Nos aut facientes doctrinam disciplinariam non ipso barium dicimus illud esse eo q̄ talis virtus in hepate est sicut in radice, in qua est formalior q̄ in ramo qualis est stōs. Et proinde in eo trahere pro se potuit & pro toto exi stis sola. In stō vero indiguit auxilio appetitus alialis: quo sensu fortiori sentiat inaniemionem sui hepatis venarum, & aliorum viscērum quorum minister est: vt supra dictum est. Et quia coagulatio eius non fuit solida, vt carnis: sed te nera, circumdedit eum panniculo subtili ex neruo adueniē te sibi a cerebro. pcreato & siphac: vt eo mediante sensum quo ex se carebat haberet: sua substantia atq; forma in se distincta ab alijs permaneret: alijsq; viscēribus neceretur: plasmauitq; illud parte lunari & in hoīe maius q̄ in cæte ris alialibus eiusdem quantitatis, vt sanguinis generatio p̄ cæteris abundaret in hoīe propter labores corporeos, & aiales plurimos ipsū resoluētes cum sit maxime resolu bilis, & cum additionibus seu penulis. iij. vel v. distin ctum & a domestica parte cōcauam, vt eius reflexu circa stōm in amplectendo cōadiuante eius digōnis grā suffi ciens esset, & aprum, & a dextera parte corporis iuxta co stas falsas situmatis: quibus alligatur in quibusdam vt eis adherendo melius sustentetur, & vt inspicere stōi fundis eius est quæ iuuat digestio propria: & a syluestri gibbo sum: ne diaphragmatis locum in suo laborioso motu qd̄ attingit in pūcto sua amplitudine coartaret. In quo venas implantauit in villos atq; poros. vnam quidem magnam in parte concaua quæ hepatis porta vocatur: per eam. n. subintrat chylus: quem ab intestinis mēteriacis ramificatis ab illa vt suis manibus sugat cum sua virtute attractiua vna ex quatuor supradictis, & per eas redditur intestinis si qua sit in sima eius, seu toto corpore grossa præter nau ram aggregata materia: vt p̄ secessum proprie vel vomitū virtute ipsius expulsiua operante expurgetur. Ipsūq; in ramos quatuor ipsius tendentes ad quinq; eius pennulas & ramos alios eorum diffusos in hepatis substantia cum secunda virtute retentiuā continet, donec in sanguinem al teret & humores villis circumtractis: sic autē diffusus sua uirtute melius aleret digestiua. cum. n. totum corpus agat attingit patiens, aptior & perfectior operatio fiet. Altam aut implantauit venam magnam in parte gibbosa venam chilis vocatam per quam progredientem ex eo sanguine sua uirtute impellente cordi transmittat: & per suos ramos corpori totia membris uirtute cooperante attractiua cor poris & membrorum. Et quia in alteratione chyli in san guinem tria superfluitaria genera insurgunt, sicut in vi no nouo bulliente apparet. s. cæculenta, melica, spumosa, cholerica, & aquosa que in transitu stricto mēteriacarum opitulabatur chylō, explantauit ex porta vel lactea poros quibus ipsas superfluitates sequestret a sanguine, & prijs receptaculis & expurgatorijs destinaret melancholicam faciem per porum explantatum ex ea in parte concaua in qua generatio sanguinis et humoris potissima i splene trāsmittat ab eius substantia separatum, vt meliam & cholera nigram naturæ maxime odiosas & in actione digōnis im pedientes in membrum a se distinctum substantia lter se straret. Choleram aut per porum inde et ortum in cystis fellis transmittit: quæ sua hepatis. s. substantia manet affi xa vt suo calore sicut accensio ignis bus vafe digōnis cō actionem vigorando ipsū in sua coagulatione conferret. Si. n. ab eo auferatur statim substantia eius dissoluitur, &

Hepat
virtut
quatuor

notat
sistudi
nem

corumpitur sicut experientia dicitur. His.n.dubius (sup-
fluitatibus sanguinem oportet esse purgati anteq̃ ad chyli
perueniat per quam in alimentum ad corpus & cetera me-
bra destinatur cum non sint ap̃e per ulteriorem decoctio-
nem conuersioni in sanguinem & ad nutrimentum mem-
brorum. Imetia propter complexionem & superflua gros-
sitiæ & terrestritatem: cholera rubra & nigra propter ma-
lam morigerationem, & quia sanguis redditur per eas na-
tura horribilis: nō sic plegma & aq̃uosis citi p̃phlegma
naturale per vltiorem decoctionem conuertitur in san-
guinem, et aq̃uosis ipsa it̃ iuuat sanguine per Ramos plu-
tilissimos chylus transire. Et quia superexcreſcentia facti
sanguis fluidus membris non debite ṽm̃returi procreauit
natura res in quos vena illa chylis inferioris protensa in-
figitur, vt aqua per ip̃os ab illis virtutibus membri ip̃el-
lentis & attrahentis ad sanguinem transcoleat, & diffe-
ratur non virtute per se distincta ab illis prædictis: per
vritides poros in velliā transmissa extra corpus finaliter
excludatur: necnō propria materia, si qua accidentaliter in
eius gibbo fuerit aggregata. Continuat ip̃um per di-
ctas Venas cordi cerebri testiculis corpori toti & oibus
membris & intestinis etiā s̃s per subilem neruorum cor-
di quoq̃ per alteram cōcauam venientem ab illo portatē
sp̃m, & calorem, & sanguinem: quibus sua innata calidi-
tas conferatur, & temperatur eius pulsus ac diaphragma-
tis motu. Ex quibus enarratis & sic ex anatomia collectis
scire & intelligere possumus hepatis naturam: qualesq̃
quantē illi ægritudines ei videntur possibiles. Eas. ñigno-
ras, nec cognitas s̃item quodam visibile veritatis arbitrio
curari nullatenus est possibile. Inquit. n. Gal. Qualiter autē
dignoscitur modus curatiuis ægritudinū? erit quæ igno-
rans eas quales, quærit & quæ sunt, quælibet dicat nullatenus.
Loca quoq̃ ægritudinum, causas & accidentia propria, et
modos vtrum. lex se proprie, vel ex vicinitate seu colligā-
tia accidant: quæ oīa s̃m Gal. in cura ægritudinum mem-
brorum illi necessario prænocenda. Sciendum ergo q̃
hepati accidunt ægritudines in sex: ex colligantia & vicī-
nitate. In se quidem: & in eius substantia carnosas simpli-
ces triplicis generis. f. mala complexio, mala compositio,
& solutio continui. Et composita ex oībus pura ap̃a: ac-
cidit quoq̃ in suis poris & venis. Et primo prædicta ægri-
tudinē simplices & plurimum opp̃lo & suo ē p̃niculo.
f. solo continui & plerūq̃ ap̃a ṽsa velica quæ cum scindit
egreditur aqua & currit in ventre. Ex colligantia vero &
vicinitate ad prædicta pati pot̃ prædictas maxime in suis
actionibus nouementum. Ad quarum cognitionem et̃
tam & possibilem inuocato Christi auxilio, qui solus in-
uens cuncta reuelat, prout polle est, arbitrandum est, se
conſecturari vendendum ex his, videlicet noumento ope-
rationum, dolore exuentibus, tumore eius disp̃one totius
corporis & membrorum vicinorum ortorum ab eo eiꝝ
colligatorum s̃ibi compatiendum f̃iti, & alijs accidenti-
bus notis & comparatis, videlicet regimine, circumſtantijs
similibus iuuantibus & nocentibus, et consuetudine patiē-
ti quæ exercitatio & abundantibus inelleſti sunt: notat:
infra sp̃aliter sp̃rituſancto annuente declarata p̃necmus.

Continet autem hæc summa capitula. xvj.

Cap. j. est de generali modo curationis dispoñum hepatis.
Cap. ij. de cura malę complexionis eius simplicis & com-
positę quę sunt octo.

Cap. iij. de paruitate hepatis & cura eius.

Cap.iiij.de cura oppilationum eius.

Cap. v. de percussione, casu, & obuiatione super ipsum & cura eius.

Cap.vj.de fixura & incisione hepatis & cura eius.

Cap.vij.de apostemate hepatis & cura eius.

Cap.viij.de apostemate meleraicarum & lacertorum v̄e
tris & cura eius.

Cap. ix. de hepatis inflammatione.

Cap. x. de dolore hepatis, & est actio laxa.

Cap.xj.de dolore hypochondriorum.

Cap. xij. de debilitate hepatis

Cap. xij. de cachexia, & est qualitas mutata.

Cap.xiiiij.de hydropifi.

Cap. xv. de egestionibus quæ sunt ab hepate seu fluxibus eius, & est exiens a corpore.

Cap. xvj. de ictēritia citrina.

CAPITVLVM PRIMVM
de generali modo curationis
dispositionum hepatis.

Specificatis egritudinibus hepatis per capitula & distiones ad curam ipsarum s^m generalem modum veniendum est prius & s^m speciale deinceps. Inquit. n. Gal. ulia & generalia præcedūt specialia artificia

ex natura membri colligitur prænarraſſe. Iam ꝑm Gale. in cura non ſolum quod præter naturam eſt contrario ſit remouendum. immo et quod naturale eſt ſuo ſibi conferendum. ſicut in morbis ſingulis eſt facere: maxime in cura principium & virtutem influentem hñitum: quibus totius machina gubernatur. illud eſt aduertendum. i & quia contrarium illud rebus conferantibus eſt pleriqꝫ oppoſitum: & naturalis inimicũ. & virtũ ſimul oportet agere: reſidẽdoqꝫ contrarium quod ad remotionem rei præter naturam hepatis contingenter approximandum eſt: ſic modifi candum eſt appropriatumqꝫ eligendum: quia remouendo illam naturalem non offendat fed conferat: nocumentũ enim corũ extenſibile eſt in venas alia principalia & eſt totum corpus. Per cõſeruationem autẽ corũ ad temperamẽtum & naturam reducere quod eſt pretioſiſſima rerũ fanitas deſiderantibus viuere ꝑm naturam: vt ait Gal. Talis autem modus. ſeu modificatio. & approximatio. vt dictũ eſt. natura mẽbri ipſius eligitur. ſicut ab ægritudine variatur contrarium curatiuum: & quia natura hepatis coſiſtit in hoc qꝫ principia eſt. aliqꝫ principia bus alligatum: in quibus virtus exiſtens & ſpiritus gaudet aromatis medicinis. & ſtypticis confortantur & conferuntur non debet eſſe pueris contrarium. ſed naturaliter inſitas tales hiſ ſi ſe proprietates & virtutes vel alij hñitus tales efficiat liſt mĩſtum. Inquit. iam Gal. Tale melius eſt ſi idẽ pharmacum. ſimul ſtypticum ſit & aromaticum: inſinit enim virtutes hñis melius operabitur eſt ſi aperitiuum ſit in oppilationibus eius datum illius miſtione non caretat: confortet a reſolone ipſorum prohibeat & non occat oppilando. nec propterea debet eſſe excedentis virtutis vel qualitatũ: & maxime cum virtus ipſius & ſpiritus fundata in ſubſtantia tener conſolidationis: ac calide & humidæ compoſitis exiſtat: quæ frigido ſuperfluo congelatur. & in dũdurat virtus ſpiritus. & calor extinguitur calido excedente reſoluitur. & humido aquoſo relaxatur ſtyptico ſuperfluo in ſuis venis & poris ac pontico opplaſcit: quare ſuperflua in generatione ſanguinis neceſſario inſurgente a ſanguine non ſequatũr quæ oĩa mala ſequũr incommoda. quæ dicuntur. ſanguinis alimentũ exitũ obſtruntur. quod eſt valde malum & æreſtationis cauſa. Proinde Gal. ait apertos eſſe eos qui ſz hepatis exitũ alimentũ non ſolum in fanis: ſed et in ægris eſt ſecuriſſimum. Itẽ lapſum faciente diſſolutum: debet ergo eſſe approximandi ipſi ſz ægritudinis contrarium temperatum ſeu excedẽs modicum: & ſi non ſit illis in neruis proportionatum inquantitate multa frequẽti. multisqꝫ partibus. & per oĩẽmodum approximatum eſt ſaltem proportionabiliter eſſe: debet: debetqꝫ eſſe aperitiuum & abſterſiuum quod quĩ

Docu
mētū ga
le. i cura
obseru
dum.

apho.
83.

rentibus specie & numero: sed proprietas ident operatio in obusculis pluribus differtibus numero sub una speci contentis: vñ operatio proprietate a tota specie dicta ei seu forma specifica, vt ait Auer. Primum quoq; patet q; complexionis contrarij proprietati obuiari pōt: miscendo ei contrarium: sicut endiuix alba in hepatis algore mīscemus mel quod contrariū sunt frigiditati. Et in oppilatione eius eligimus endiumm rubeam, vt docet Abo. Sed proprietati eius non pōt obuiari cum non fit illi contrarium in operatione ipsius: non nō, sicut aperit euenit q; calidū a proprietate operationē impediāt, sicut q; eius frigiditatem a complexionē alteret seu remittat: eo q; multa sunt quæ complexionis contrariantur: q; quæ proprietatem saltem cognita quā ad nos: & dato q; inueniantur, vt est in nepello quia proprietati sola obuiatione interficiēti in natura associantur contrarium, sicut in eo inueniunt, & alijs venenosīs alia theriaca, generalia, & specialia procurant: & hoc quia nihil fecit cui contrarium non opposuit, vt Arī. dicit iuxta fabam barbam hircinā pōt contrariū natura ipsius contrariam, & lino culcitra: nō tū est sic mutabile, & variabile per gradus & manifestos, sicut alterans complexionem: quare non sic apte obuiari potest: vt igitur electio talium contrariorum curantium & conferantium, simul & confortantium a natura prædictas conditiones habentium ac propriorum quibus in cura dispositionū hepatis indigemus tibi sit facilis, anteponeamus arcam eorum de quibus eligere valeas quæ sunt quæ intentioni conformes. Sciendum est ergo q; rerum conuenientium hepati & dispositionibus eius quædam sunt simplicia, & quædam composita: & simplicia quædam sunt conuenientes a compone, quædam a proprietate, quædam vtroq; mō conferunt. A complexionē aut quædam sunt q; in temperamento ipsū conferunt, vel ad aliud reducūt, & substantiam vniunt: & harum quædam sunt calidæ, q; frigidæ, quædam siccæ, quædam humidæ, & quædam temperatæ. Calidæ sunt elubus, acorus, gingi, hyssopus humidi da bibita & linita, colium, gallia, amomum, crocus, cinnamomum, calia lignea, funt matres squinanthi, myrra, anarabum, nasturcium, apium, mastiche, ameos, cyperū, folium, origanum, spica, xyloac, gar, mumia & similia. Frigidæ vero sunt sanāli, spodium, violæ, nenusar, camphora, aqua hordei acetici, vngula caballina, rofar, & aqua eorum, solarium polythricum, coriandrum proprie adā silius, aqua lactis proprie capræ, & lacta acetosum, granata, acetosa, & mūca, pruna acra, & ceteri fructus frigidi infidī. Si vero sint itypici sint pauci & post cibum sumpti ne veltigium oppilationis dimittant semina cōia, & semina frigidorum acetosa, & aqua hordei acetum ex vngula caballina, sicca & humidæ colliguntur ex his. Temperatæ sunt suc. & proprie albusac, & cuscua & laccæ. A proprietate conuenientes sunt quæ sunt cibi & medicinæ, vt est indiua, vtraque cichorea & hepatica, & spinachia, batheca, melon indus, citrulli cucumeris, lactuca, portulaca, & proprie mūca & abanthinum, & eupatorium fm Gal. Et quæ sunt cibi absolute vt hepata aialium boni chymi, & proprie hepar a dib carnes limaciarum, & erici, pēdicum, tururum, gallinārū, bīscum petrinorum, & sicut auellane, sitici, amygdalæ fructus serbin, vna passā, & posus vini odoriferi subtile, & dulcia substantiam eius impinguantia: quæ si sint grossæ substantiæ opilant: si subtile inflammantur facile nisi cum subtilibus & acidis mīscantur, & breuiter omnia boni chymi non grossa nec uī scola cibaria. Vtroque mō conueniunt utraq; & quæ ipse mundificant, & ab eo materias euacuant & purgant: quæ quædam sunt euacuantes materias gibbi, quædam si mæ eius, & quædam vtriusq; Gibbi vt est phlebotomia basilicæ dextræ, & prouocatio fluxus sanguinis ex naribus & vrinam prouocantia quorum quædam sunt calidæ, quæ frigidā, quædam temperata. Temperata sunt capid. ven-

sq̄uinchum, insulso, flāmi, decoctio. v. radicū cōiū & semē ip̄arū, fenugræcum, & aqua althææ & similia, quædam calidæ & fortiores vt daucus, acorus, ameos, spica, crocus, vrtica, chamæpitys althææ, aristolochia, et silia quædam fortissimæ, vt cātharides, rubea, mētramēsis, & silia. Frigida sunt semina cōiū & fructus eorū harhag. & silia. Purgantium vero materiā simæ quædam sunt purgantes per vomitū & intestina. & horū quædam purgant cholera, vt tamarindū, rheubar, alio rectificata, myroba, citrini. diagridium in robustis corporibus ad solūe dum duris. Est. n. de furiole soluentibus: quare rectificatio nis indiget. Quædam phlegma, vt agaricum: quædam melancholiam, vt epithymum myroba. nigri indi. quædam humores adfuit, vt aqua lās: & quædam vtrosque vt scēne. quædam aquam citrinam, vt cyclamē & iris, serapi num euphorbium, cucumer alinus, laureola, ascebram: nocet in hepatis: quare oportet rectificare quæ educit materiā utriusq̄ eius partis: sunt sudorem prouocantia quæ dicta sunt supra in cura apostematum cerebri. Cōpositæ sunt q̄ ex his cōponuntur, & in nō autidotario dicta sunt, & ab alijs sumpta infra spiriūsancti gratia ponemus.

Nota tñ q̄ prædictorum oīum quædam sunt quæ confertur eis dydysalys: quædam ipsius op̄lationibus: q̄dam ætēritæ: quædam cachexiæ & hydropisī, quædam p̄cussionibus & vulneribus eius: quædam apostematū quædā inflationis: quædam doloribus eius: quædam debilitatis: & quædam fluxibus qui ab eo procedit: quorum summam figillatim ponemus in capitulis proprijs, quibus infra dicitur de eis. Et ex his sunt qui cum stypticitate temperata consonant, & maturant, vt crocus & darsēfaha. Et ex his sunt quæ excitando mundificant virus malum: & contrariant putrefactionē, & expellunt cām corruptentem, & resistunt medicinis mortiferæ & venenō: vt cinnamomū & casia quæ sunt fortiores in his obis aromaticis, & vt spica & allia & vinum et odoriferum contrariatur putrefactioni. Et quædam vni confertur, sed alteri dispositioni nocent, & proprie vbi sunt dispositiones eius contrariæ, vñ Gal. ait. Itaq̄ difficillimum est inuenire quod multum proficit, obit aut nihil: & quædam dispositioni confertur: hepatis vero nocent, & conuerso quæ doctrinæ simplicium relinquuntur propter breuitatem. Mirabile autē est q̄ proprietates a complexionē in aliquibus vt prædictis dicte pet, cum semper ei debeat conuenire: complexio. n. dispositio ad proprietatem semper, vt ponit Abo. & ea corrupta non remanet proprietates: quare discrepare non debent salte in operatione. Et fm Gal. plurima quæ simplicia videtur ad sensum composita sunt fm virtutem. itaq̄ ex tali compositioe acquiritur alia complexio, quam sequitur. pprietas diuersa a prima complexionē, a qua principaliter depe det actio, sicut in prædictis. scilicet solatio & scorpione est videre. In prima. n. earum substantia dicitur frigiditas ita p̄fecta: in secunda vero substantia superficiali pauca caliditas quam sequitur caliditas resolutiva quæ in operatio ne resoluendi conuenient semper.

Capitulum de cura malæ complexionis hepatis simplicis & compositæ.

Mala complexio hepatis est dydysalia qualitatū quatuor primarū, elementorū eius cōis existēs ei & alijs consimilibus inquantū consimilia sunt habet autē suas diuisiones & subdiuisiones, vt ait Gale. aut commissa, & hoc plurimum est, & vnaquæq̄ est quadruplex: & est aut pura aut impura. & est plurimum & quælibet aut diuersa aut æqualis & est caro. Et causa eius est duplex: interior & exterior: & exterior est vna vel plures ex procatharticiis causis supra in mala com̄pōne scōi dictis: interior aut est propria, aut ex cōitate. propria est malæ qualitis humores generati in eos & mala compositio, solutio, vel afa. Ex cōitate est ut mala complexio cordis stomachi & cerebri & totius corporis vt se, quibus non pōt:

contradicere hepar. Variantur autē illæ causæ & specificatur fm varietatem specierum eius præmissam: nam quælibet ip̄arum proprie habet cām propria signa & propriam curam. Si sit mala complexio hepatis calida: & sit pura & diuersa apparebit vna vel plures ex procatharticiis causis supra in mala complexionē stomachi dictis abq̄ significatione aliqua antecedentiū causarū interiorū & cōtristationis sensui & nocimento generationis sanguinis & humorum. Et eius signa essentialia sunt qualitas mutata ad tactum, & ad visum: puta calor in totum corpus extērius: & maxime in hypocondrio dextro perceptus, si nihil aliud contradicit. Et cum augeat, ut non solum cōtristat, sed vniuersas lædā actiones & passiones, sit febrilis, & color citrinus, & actio læsa: quia sitis magna: appetitus cibi vel fames nulla vel modica, quare egestio modica et sicca desiderium frigidi quo iuuat & læditur contrario multiplicatione cholerae in sanguinis generatione etiā ex frigidis cibis vt et augeat humores & dūstis: sanguis q̄bus paucus sit & nature horribilis: quare membra ex eo non nutriuntur, sed sunt macilentia, vt sili in mala complexionē scōi calida dictum est: retentio debilis & expulsiō fortis quare multiplicatur vrina: & sit tincta: concurrat cum circūstantijs consimilibus & consuetudine inflammandi.

Cura male complexionis calidæ eius est tres res: quarū una est causæ exterioris, & procathartice remotio. secunda est alteratio dydysalæ, tertia est accidentium correctio.

Primum rem complent ab eis abstinentia & permutatio vbi obediunt: ubi vero non abstinere ab eorum intemperatā. vbi vero necrūm possibile sit cura est nulla. Inquit. n. Hip. in aphorismis. Oportet autē non solum se prebere quæ oportet facientem: sed & ægrotantem. & Gal. non est possibile vllam dispositionem curare finaliter adhuc manentē eam facientē cā. Secundum rem complent ad ministratōe frigidorum ciborum potum & medicinarum habentium temperamentum passiuarum simplicium prædictorum & compositorum ex eis aggregantium in se conditōnes prædictas & proprietates, quæ tua interest, vt eligas purēxit dispositio: et approximē interius cum modo ordinate incipiendo a leuioribus & simplicibus & gradatim vbi non sufficient ad fortiora & composita tendas: & maxime vbi membra vicini & proprie scōi dispositio te inuitat. Si ergo stomachus non toleret frigida ex cibis, & potibus, & medicinis, oportet vt eis calida & propria illi adnascas: & calidās actūs illi vtaris. Si que illorum caliditas talis vt non extendatur ad hepar. Si dabis quos calida pp̄ illud sint grossæ substantiæ & vinum leue pauca stypticatis vel approximabis extērius calidā stomacho & hepatis frigida vel dabis mō calida pp̄ infra mō frigida pp̄ hepar. Tertiū rem complent: quæ infirmis de cura se debilitatis hepatis & nocimenti & actionum eius ad ea ergo p̄cedas: si vero fuerit mala com̄pō heparis frigida, pura, & simplex causis signa & curam cōtrario intelligas supra dictis. Inquit. n. Gal. vnum contrariarum p̄ aliud intelligitur. Sed si sit humida pura simplex licet sit raro: tum quia membrum generatiuum: humorum cuius dydysalia sit humorem non habet generat statim ex cibis: potibus: quotidie præsumptis: tum quia humiditas naturaliter & principium existens venarum confluentiam habet humorum prægenitorum contentorum in eis. Causa eius erit vna vel plures ex procatharticiis causis humectantibus supra in mala complexionē humida scōi dictis. Et eius signa sunt albedo coloris, inflatio faciei & oculorum, mollicies carnis, & laxitas corporis: quia cordis siccitas nō restitit, paucitas sitis, & salubritas, attractio, et retentio debilis: quare ergo mollis & aquositas in sanguinis generatione: quare vnitur mēbris: vrina est multa spūa nisi aliud contradicat contrarium cum circumstantijs consimilibus & consuetudine humefendi. Cura male complexionis frigide humidæ eius sūt est tres: prima auferre cām, secunda intro-

ducere

ducit contraria ipsius distrahuntur, tertia corrigit accidentia. Prima cum notis, secunda cum administratione rerum exiccatium completur huiusmodi temperiem acutiarum vel delinatum ad calitatem parumper generalium, quas supra de cura male copiosis humidæ stomachi habuisti & speculium propriarum: quas tibi hic supra narrauimus: nec non cum aliquibus euacuantibus humorem prægenerati vel generandum deinceps debilibus, tñ ne suo excessu ad rarefactionem perducant. Tertia rem complet quæ corporis habitum confortant exiccando: ut sitocæ: myrtus, chamomilla, glâs, myrrha, gallia, xylaoles, lupini, corumini, olea ipsorum, syrma, citrini, sandarach, squilla, & sissa. Si aut mala complexio hepatis sicca fuerit pura & simplex, cā signa, & cura erit illis contraria: & eis quibus cura fieri habet ex dictis hic supra in cura male complexionis itōi sicca colligere poteris. Si ergo sit cōmixta commixta erunt causæ predictæ, signa & curæ: differentes tñ fm diuersitatem commissionis quæ est quadruplex quarum cognitiones ex simplicium cognitione præmissæ sunt supra hic & in cura malicia complexionis itōi commixta habuisti. Et si quidem sit mala complexio hepatis in pura siue simplex siue commixta similes predictis habet causas & signa & curam: addit tñ cām interiorē humoralem, & signa eius, & euacuationem ipsius: cuius euacuatione si recens fuerit nec impressa mala complexio cessat. Si uero impressa fuerit post euacuationem digestionem permissa si expedit alterabis cum contrariis ex predictis electis prout dispositioni conuenit fm conditiones predictas.

syrupus
de endiuia
compositus.
syrupus
de hepatica.

syrupus
de nenufare
compositus.

syrupus
alius ad
cassitatem
hepatis.
diacassia
fistula.

maras
siue
epima
ad calefactionem
hepatis.

Epithema
ad idem.

3.ij. calescant suauiter et infundantur petiæ & superponant, valet pauperibus quibus succus sola. vel endiuie vel lactuæ uel lac. acetosi ferum uel suc. macia. cum pauco aceto uel succus rostri porcini, uel succus lupuli, uel plaiaginis, uel temperuui cucur. cum pauco aceto idem operatur.
Trochisci Hipoc. se. cirru. melonis utriusq. cucur. ana. 3. j. lactuca. scariolarum: portula. papaueris al. liquiri. ana. 3. vii. spodi: san. ru. ana. 3. j. spicæ grana. v. cōfice cum mucila. psillij. et fiant troisci. 3. j. dabis. cum aqua lactis capri ni uel secaniabini mane ieiuno stōi vel cum aqua hordei. Syrupus ex nostra inuentione contra oēs agitudines hepatis calidas valens et poterit ad fe. oēs & hecticas audaciam fellis & cholerae extinguit, & releuat infirmū ab icteritia si Christus uoluerit. ꝑ. ber. sorum bora. cichorea, scarleas, portula. psillij conqualati in aqua frigida hepaticæ ana. 3. j. planta. pincip. temperuui, solathri, nenufa. ana. M. ꝑ. succi hepaticæ, succi cichore, succi, carioles. si lect domelticæ: suc semperuui: suc. apij depuratorum ana. 3. iij. spodi: sandali feruuium cōm mūdatorum ana. 3. iij. camphora. 3. j. ꝑ. aceti. 3. iij. viol. ro. ana. 3. j. lenticularum aque. 3. j. ꝑ. guchari lib. j. succi granatorum. 3. iij. & fiat sy. rupus. Dosis est 3. j. in Aurora cum frigida si non sit oppilatio vel feneus: febricitantibus solum de mane si ex pura cholera patiatū, & modicum ante accessionem febris. Si uolueris cum prohibere, uel abbreviare, & in fine paro xysmi potus. 3. iij. cum aqua frigida exinguit tertianā duplicem & causalem, si Christus annuat. Auer. dicit nenufar & syrupus eius ac vsus eius fm oēm administrationis modum eripit cholericos a febre. Alias queras infra de cura icteritæ citrinæ.

Trochisci
ad idem.

syrupus
ad oēs
egritudines
hepatis
causas

Capitulum. iij. de paruitate hepatis.

De agitudine hepatis in figura, siue in quantitate, siue in suis sitibus illant supra de agitudine itōi in quantitate habuisti: illuc ergo recurre. Et fm modum illū hic cum propriis hepati operare quæ ex dictis & dicentis intelligere te oportet.

Capitulum. iij. de oppilatione hepatis

Oppilatio hepatis est morbus in vijs eius prohibens transitum eius ex humoribus bonis & superfluis qd per ipsum transit naturaliter conuenit. Est aut duplex: quædam in uenis; & quædam i poris eius; & vtræq. est duplex. Quæ. n. in uenis est aut in paruis aut i magnis. In magnis vi quæ accidit in porta, & i ramis eius grossis, & est plurimum & in chyli & est rara. In paruis vero, vi in ramis earum subtilibus, & proprie in capitis ipsarū sibijnuicem occurrētibus: & infra hepar, & hoc est frequē non ꝑ earum stricturam & luctuosam eius substantiam non ꝑ materæ delictū, sicut in splene cōuenit: vel Gal. dixit. Et sequitur plerūq. eam fluxus primo ventris & postea hepatis. Quæ aut in poris contingit duplex est: aut enim est in poris excretionis superfluitatum, & est plurimum: & sequitur eam primo citrinum, ictericum, vel nigrum erysipelas vel cæci: aut est in poris substantię eius per quos transit de parte in partem ipsius nutrimentū sanguinis: & hoc est rarius, & sequitur eam grossities substantię qd duritie & extenuatio corporis totius, quod est cōe lignum oium: pōt eam qualibet agitudine alia concomitari: cum oppilatione hepatis maier sit agitudine oium. Et vnaquæq. aut est antiquata, aut noua, aut simplex, aut composita. Causa & modus eorum eius fm Gale. est triplex. aut. n. est coartatoria corpora, puta humor grossus, multus, & viscosus coartatus in eis: et eius cā est malitia re giminis, & debilitas dignis tibi nota superius. Aut incorporea puta res grossæ substantię, vt aqua turbida lacuna lis, & stagni, & dulcis assumpta & chylos grossus & viscosus: & est frequentius eueniens. Aut est attenuatoria quæ est duplex, interior aut exterior. Interior est duplex dispositio & superfluitas. Dispositio est: quia sit naturaliter creatum

angustum in exitibus suis ex quo secuta est fortitudo attrahente & debilitas expulsiua. Et perficiens est compressio a partibus adiacentibus partibus: & mala complexio ex re sumpta malæ qualitatibus frigidæ aut aqua frigoris vehementis & sicca pontice seu stypticæ aggregatis partes viarum, & aquæ aluminosæ seu grossæ, & proprie post exercitiū, balneum calidum, luti sigillati, armeni, gypsi, & aliorum siliū quæ in corrupto appetitu assumi consueverunt, ut supra in ægritudinibus suis habuisti. Exterior est constrictione vehemens, calus, & percussio supra ipsum: & est frequenter contingens. Aut causa est carnosæ: vel pustula in lateribus & partibus viarum, seu bothor, caro cicatricis addita, seu verruca nata, quæ tñ non est generalis in oibus vijs, seu in aliqua potius contingens & raro.

Signa opilationis hepatis inquitum humoi sunt mutata qualitas: puta quo ad visum color citrinus vel pallidus in toto corpore diffusus: qm sanguis cum totalitate sua propter strictionem viarum ad cutis superficiem non accedit, sed subtile eius potius aqualitate vel chloa mistum trahitur membris exinantis: vt donec cesset opilatio iuuat actio laxa, quia grauitas in hypocondrio dextro circūscripta vñ in toto quæ sequitur plectora: tum pp materiā opilantem: tum pp ex opilatione retentam & impedimentum anhelitus in motu, & proprie in ascensu propter frenū inferiorum tractionem, & compressionem vel lacertū. Et licet in his cōiciat aperi duri, tñ hæc in astate duro existunt maiora: & plurimum absp̄ feb. qm latius opilatio humoribus retentis & superfluitatibus euentationem quæ per venarum & arteriarum orificia poris occurrentia fieri habet non vetat: exiens et a corpore: quæ fluxus ventris ex materiæ grosse regurgitatione opilatione sibi transitum prohibente & vrine multitudo & subtilitas propter subtile aqueum multiplicatum ex indigōne penetrans: si aliud. s. hepatis & totius ariditas corporis non obstat.

Sed signum distinctiū inter opilationem venarum & pororum eius, est quia opilationem venarum prædicta signa sequuntur a principio & corporis consumptio: sed in opilatione pororum eius illa non sunt a principio: immo multitudo sanguinis: quæ ad nutrimentum eius nō accedit apparet in venis si opilatio fuerit in poris subtilitate eius: & transitus nutrimenti, & color rubeus in cute.

Tæ vero fuerit in poris excretionis superfluitatum apparebit in sanguine multiplicatio cholæræ seu melancholiæ: cum colore citrino vel nigro in cute: & hoc est signum distinctiū inter opilationem pororum. In processu aut debilitatio hepate nō nutritio apparet in venis ipsius diminutio: & per consequens in toto corpore consumptio, & ariditas: & si quidem nocumentum extendatur ad venas prædicta sequetur signa. Signum vero distinctiū inter opilationem venarum magnarum & paruarum est: quia prædicta signa in opilationibus magnarum sunt fortiora: in paruarum vero debiliora.

Sed signum distinctiū inter opilationem venæ portæ ramorum eius & venæ chyli est: quia opilationem venæ portæ sequitur fluxus chylosus nisi sit propter debilitatē attractiue ipsius cuius signa distinctiū infra ponemus chylo nequeunt penetrare ad hepar. sue propter opilationem antecedentem melaeraicarum quæ manus hepatis sunt quibus trahit. Existente n. opilatione in porta & ramis eius vel melaerica totus chylos nō pot recipi, nec cōprehendi in ea & ramis eius, vt virtute substantiæ carnosæ hepatis conuertatur in sanguinem & humores: quare redit ad intestina nulla alteratione apparente in eo, & cito egreditur, si opilatio præcedat in melaerica vel paulo & tardius egredit si opilatio sit in porta & ramis eius & sensus tactus nec grossitiem nec duritiem comprehendit in hypocondrio dextro. Opilationem aut chyli & ramorum eius sequitur fluxus ventris sanguinis & humorum iam generatorum in hepate & eius summa non potest

penetrare ad membra opilationē chyli transitum proficibente ad totius ambritum & proprie quantum ad partem eorum grossam: quare regurgitant ad portam, & deinde per melaerica ad intestina. Et vrine subtilis multitudo et vinctura propter debilitatē indigōnis multiplicatæ aequalitatem: & propter transitum subtilis partis sanguinis & aequalitatis mbris trahentibus inanitis. Grossities quoque & durities hypochondrii dextri sensui est manifesta. Et si quidem sit opilatio ex causa coarctatoria corporea, sunt signa plectora prædictis generalibus addita si multitudo humorum fuerit in ea. Vel signa cacochymia si grossities & viscositas & regimē præcedens cum malitia indigōnis quæ si multiplicet ventositatē, apparebit grossities & durities augeri & diminui subito vel in breui: si vero non permanebit de se semper æqualis durities ad quod iuuabit regiminis variatio debet, & mistio humorū in egestionibus vel vrina erit apparens. Si vero incorporea sit præsumptio alicuius ex extrinsecis rebus præsthatitis & memoria eius. Sed si causa eius fuerit attenuatoria interior & disponens, signum est diuturnitas passionis a principio generationis apparens cum fortitudinis relictione & debilitate uitæ hepatis expulsiue. Sed si sit perficiens, signa erūt apostematibus hepatis quæ dñr vel præsumptio alicuius ex præsthatitis aggregantibus & constringentibus materias eius si vero fuerit exterior comprimens est manifesta.

Porro si cæiue fuerit carnosæ, puta pustula seu bothor, signa apparebunt astatibus & bothor. Si aut sit carnis: additæ seu verrucæ natæ signum est quod opilatio non est vñ in oibus vijs hepatis, sed partialis in aliqua sui via vel poro propter quod opilatio nō erit multa & magna: & per consequens signa opilationis debilis: & cum hoc erit paruitas iuuamentis aperiaturorum approximatorum illi.

Cura. opilationis hepatis quæ cum naturali dispositione antiquitas est: & ad scilicet reducta: curā non habet vel difficilem maxime si composita est. Quæ vero est accedens talis, & simplex, & noua est curabilis. Inquit. n. Gal. quod natura est semper est maxime, si nec efficiens & conseruans forte existat: quæ accidentalitas est nec firmantem cām accipit curabilis est. In cuius cura duplex est intentio generalis & specialis. Generalis est tres res. prima est opilationis apertio, constituit aut in abscissione causæ. sic. n. flets & factum in opilatione sunt sibi inuicem coherentes, quæ cessante causa sūt cessat flets & factum. Secunda est membri confortatio ex eo quod principaliter est ex ægritudine debilitatē. Tertia est accidentium correctio quorumlibet peroxymaliter contingentium in eo quod opilatio mater est ægritudinum oium: quapropter est diligenter & sollicitè medicanda. Specialis in specialitatem dictorum consideratio ne & auxiliorum inuentione quibus prædictæ tres compleant intentiones. Et primo in abscissione specialis cū ipsius. Si ergo specialis causa ipsius sit coarctatoria cura specialis est quæ res. Prima erit abscissio causæ, complet aut cum administratione cionis & particularis causæ: & proprie si fuerit in causa multitudo prius cum phlebotomia de cōsi, si addit repletio vñs: deinde de basilica, si remaneat particularis: si particularis sola de basilica in virtute tolerante & ætate concedente: vel cum proportionali phlebotomia, vt est hemorrhoidas præclusas aperire: vel mulieribus per matricem menstrua promouere: vel quibus nihil horum possibile fuerit scarificare crura: quibus non conuenientibus ei cōsi faciendū erit cum exercitijs temperatis non tolerantibus illa fricationibus euaporationibus pharmacis & ieiunijs. sic. n. voluit Gal. hec. n. euacuant et deriuant. vel completur cum purgatiue ex pharmacis proprijs præsthatitis in canone curationis eius fm modū vñs uersalem, si in causa fuerit humoris grossities, & viscositas quibus præmitte dñr humoris & styptica, vt est oxy mel simplex, vel scanabi in simplex, vel compositus cum radicibus & seminibus, vel oxy mel squilliticum & aliis aperitiuæ.

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

TUDINIBVS

deslebo.

In hūo
grosso
et visco
lo.

aperitiuæ medicina simplices & composita: quæ dicent infira Christi auxilio. Et est sciendum quod simplicium quædam sunt frigida: quædam calida: & alia sunt æqualitati uicinar. Frigida sunt sicut endiuia, hortulana, & campestris, & taraxacon. & aqua plantaginis cum folijs & radicibus suis, & oia prouocantur cū infrigidatione, ut semina cōia, & aliaque ex appropriatis & confortantibus dictis supras quibus utendum est in opilatione cum caliditate. Calide uero sunt diuretica fortia: ut asraum, castia, petroselinum, aristo. ro. rub. tincto. iris: fistici, agariæ, epithemum, scilla, polium, spica, cetaurea minor, & succus eius, & gentiana, syrpus acetosus factus cum rubia & melle: et syrpus squilliticus & scus sicca infusa in oleo amygdalino & sunt fortes in prouocatione menstruorum: & siles quæ dicuntur sunt in proprijs quibus uti oportet in frigidis & antiquis opilationibus. Aequalitati aut uicinar sunt lupuli, et cuscute, & laca, & capil. uene. sunt. n. ambo aperitiua ualde cum æqualitate, & meliora in opilatione cum caliditate uel frigiditate, propriissima aut ei sunt rheubar. absinthium & eupatorium, cyme squinanthi, amygdalæ amaræ, & succus feniculi humidus & camæpius, & proprie quod opulatio est in vijs strictis acetum squilliticum spargi, radix lilij et siles: & ista poterit sibi necessitatem in frigida cum uino uel aqua. f. calidorum uel lipinorum: ceterum uel absinthij & siliu. Et et exterius sibi oem modum approximatur in calida opilatione cum aqua endiuia, & cuscute licet conueniat hoc utriusque & proprie quod opulatio est in felle aperit. n. opilationem hepatis & fellis, uel coriandri, uel seminum frigidorum cōium uel sine his: & proprie si frigida non sufficiunt: nec curandum de infirmatione cum iuuamentum aperitionis infrigidando sualeat nocumento quod est. cit calor earum inflammado eo quod ad extinguendum facilius est post aperitionem. Et ex compositis sunt quæ ex prædictis componuntur sibi triplicem modum dictum: & in nro antidotario diximus plura ex his sibi oem spem. f. syrpus, thochifcos decoctiones iuleb electuorum pilularum cerotorum, emplastrum, & oleorum quibus uti oportet sibi necessitatem prædictam: & alia sunt quæ infra Christo ducuntur.

Secunda res spalis in cura est membri confortatio: complaceat aut cum exhibitione aliquorum confortantium quod dicitur supra: debent ergo aperitiua aut ex prædictis esse confortantia sumpta: aut alicui ex eis admittita, et proprie est athanasia pp illud quod recipit ab hepate adib.

Tertia res est situs seu partis opilatae consideratio: aut enim est opilatio in sima: & tunc aperitiua oportet esse minus fortia absterfua, & uentris solutiua simplicia quæ superius nota sunt. Et cōposita ut hierapicra ierolopodion theodoricon & sista. Aut est in gibbo & vijs nutrimenti: & tunc debent esse fortia & uiræ prouocauca quæ superius dicta sunt, quibus parum seminis raphani, uel radices est ad sciendum: quod dicitur oportet uirtutem trahentium ad stōm prohibetur uelox eius transitus ad uiralia membra: scilicet diu illud remaneat quod est hepar.

Quarta res ponit studium in vita cum ordinatione regiminis in oibus sex febres non naturalibus. uiuat ergo in aere subtili sicco & temperato inter actiua. Exercitetur temperate, non dormiat in die utatur dicta cibi & potus extenuatiua. Est aut f3 Gal. leguminum aptissima pitana: oleum uero lactuca: piscium uero petrinii, panis clibanacei & fermentati, & puri moderate: auium montane: & potum oxymel melicratum: uinum subtile album: siliu uero dicendum quæcūque euychia est purgatiua. i. absterfua non viscosa nec grossa & humoris uetrica. i. generatiua: uel et repletionem temperatis, et oportunitas utatur cōtionibus, & gaudio temperato, & breuiter oportet operantibus ad digestionis perfectionem. Quinta res corrigi accidētia proprie ut est fluxus uentris hepaticus, ictericia arefactio, & alia de fluxibus dicitur. Si uero causa specialis sit causa at-

tenuatoria & proprie & particulis sit interior. Capatis adiacētis partis cura est cura apatis illius de qua infra dicit. Si aut sit exterior cura est duæ res. famotio causæ exterioris illius & uisus aperitiuorum temperate caliditatis, & humiditatis alteritium malam complexionem impressam quæ ex prædictis simplicibus eligas uel ex eis cōmiscas ex quibus est lac camelarum scitarum pastarum, feniculi, apio, hordeo, boragine & siliibus, & serum lactis caprinum cum decoctione absinthij & eupatorii & uinum prædictum aqua cicurum & decoctio radicum cōium cum floribus boraginis & buglossæ lupuli, cuscute, & fistici. Et sili regimen in oibus ad caliditatem & humiditatem temperatam declinet. Sed si quidem causa specialis sit carnosa, & proprie pulsula seu bothor in lateribus uiarum. Cura est resolutio, uel eius laniatio, & eruptio. Inquit. n. Hipp. Quibus in uirali uia pulsula nascuntur sanie facta & erupta solutio. sili in proposito: quibus aut hæc complaceant, in cura apatis dicitur. Si uero fuerit carnosa & nervosa, i. curabilis est ut dicit Abo. tenandum aut est cum extenuare quod siccantibus subtilantibus, & abstergentibus, & resoluentibus sit aperitiuum quæ ex prædictis enumeratis eligere oportet, uel ex illis componere uel mollificatiuis ex balneis calidis cerotis, & splastris limentibus quoquo modo materiam habilitantibus, & membrum disponentibus dilationi per quam materia transire consueta uirtute impellente valeat penetrare: ut infra in cura stranguriæ dicitur duce Christo. Solutium bonum sili Serapiadis ad opilationem hepatis ex grossis & viscosis humoribus.

h. hierapicra simplicis. 3. jagarici puluerigati. 3. j. da cū aqua polyodij absinthij, apij, anili, asari & mastiches ana 3. j. Aliud medicamentum factum cum campepiti & spica romana ad idem & maxime quod opulatio est in uenis & poris strictis. h. spica romana partes tres, absinthij partem j. campepitos partes ij. Terantur citibellentur, & couficiantur cum melle dipumato, & admixtrentur.

Syrpus uirionis contra opilationem hepatis & splenis bonam dignonem operatur, dissoluit ventositatem, colore reparat, renes & uelicam aperiendo mundificat. h. mastiches, cinnamomi, garri, croci nucis mol. cingibe. galangæ, ana. 3. j. anili apij carui feniculi, petrosilij capparis, ana. 3. ij. faxifraga steccados folliculorum fene thymi epithymi ana. 3. iij. guchari quod sufficit. Syrupus expertus ad opilationis hepatis, splenis, & matricis: in muliere quæ non habet menstrua, prouocat præcedente phlebotomia siphonarum. h. eupatorii, lupuli, hepaticæ, scolopendriæ cum radice ana. M. j. calamitidis fluuialis & campestris, rubæ tinctorum maioris & minoris, pulegij ana. M. j. corticum summiatum tamarisii. 3. j. corticum radicem capparis et salicis ana. 3. j. quinq. radicum cōium ana. 3. j. laccæ lotæ, 3. f. seminis brusci paragi ana. 3. j. pallularum enucleatarum 3. j. aristo. longæ & rotundæ, rubæ tinctorum, absinthij, semis apij, anili, feniculi, ameos, nigella, dauci, acori ana. 3. ij. cichoreæ. M. j. seminum cōium 3. ij. guchari li. ij. suc ci lupuli depurati, apij, feniculi, endiuia depuratorum ana, lib. f. Radices uero stent in aceto per diem & noctem: deinde purgetur cum pilulis infrascriptis.

Pilule rheubarbaræ expertæ ad oem opilationem tunc scerum antiquam, caput, stōm, articulos, uiscera, & cutem mundificant, & pectus, hydropisum curant, asilem et hyposarcam quarta nam et ictericam. h. succi absinthij, suc ci eupatorii, cuscute, seminis fumi terre, epithemi, folliculorum, sene ana. 3. f. agarici, rheubar, hierapicra laxatiuæ, ana. 3. ij. foliorum rosarum, capiti uolaru, seminis porulacæ ana. 3. f. spicæ, ligni aloes, squinanthi cingij, garri, anili seminis apij ana. 3. j. pulpe colocyntidos serapii, ammoniaci, laccæ lotæ opopanacis, lapidis laguli lori pluribus vicibus cum succo buglossæ, soliorum mezerion repressorum in aceto, saligemmæ polij ana. 3. ij. rutib. pulpæ myrob. citr. ni. ana. 3. ij. dissoluantur gummi in uino odo-

4. apho. 31.

Curt. 3

solutiū ad opilationem hepatis. Medicamen ad opilationem hepatis. Syrupus ad opilationem hepatis et splenis.

Syrpus aliuexptus ad opilationem hepatis & splenis.

Pilule rheubarbaræ expertæ ad opilationem hepatis.

Deco-
ctio ad
opila-
tiones he-
patis &
splenis.
cōfectio
ad idem

tilifero: & cum succo fumiter vel endiuie infornentur pi-
lula. Dosis est. ʒ. ij. Decoctio confertur ad opilationem
hepatis & splenis. ꝯ. squilla capil. vene. amygdalari ama-
rarum cōueniēti, extemitatur abstinij ana partes equa-
les, seminis raphani. ʒ. ij. decoquantur & sumatur decoctio
eorum cum melle. Et est valens ad eam que est lōgi tpsis.
Cōfectio valens ad opilationē hepatis q̄ est propinqui
temporis. ꝯ. piperis. ʒ. j. ꝯ. spica aromatica. carmet. vj. ꝯ.
nugraci, costi, asari, ana carmet. vj. mellis lib. ʒ. j. Conſice
cum eo. Et sit dosis coctior vnum cū aliquibus syrups
conuenientibus ad hāc cām, vt syrups acetosus de cūcha-
ra cum seminibus: & fortior illo est mellinus cum simili-
bus & squilliticus, & aqua mellis in qua fortiter decoctæ
sint species aromaticæ, in quibus est stypticitas, & deco-
ctio lupinorum amarorum in qua positus est succus eupa-
torij. Et ex aperientibus et opilationem sunt trochisci de
lacta de abstinio, de eupatorio, de scolopendria, et aniso.

solutiva

Solutiva autē conuenientia ad hoc caplm vbi oportet vt
solutio venter fiat, non oportet vt administrentur fortia
nisi cum vehemens fuerit necessitas: vt quia sit antiquata
& indurata parumper: qm materia que est in eo: est proxi-
ma necitine: & qm membrum cum virtuosum sit iussit,
cit quodlibet adiutorium ad expellendū ipsam. Et medic-
cinæ bonæ ad hanc rem sunt hierapicra, polypodium, aga-
ricum, abstinium, turbit, et polium. Et detur in potu
hierapicra fortij vsq; ad aū. ʒ. ʒ. & de debili vsq; ad aū. ʒ. ij.
Et pilulæ stomachicæ & de serapio & ea que sunt sicut
theodoricon, & hierologodon. Inquit, n. princeps Abo,
deinde facta solutione cum predictis necesse est vt des dia-
curcum de alacca omorostam, & athanasiam, & similia.

Ex his que exterius approximanur sunt emplastræ: q̄-
bus est emplastrum factum ex polio & farina lupinorum
& seminibus diureticis confectis cum melle & aceto.
Item emplm factum ex fœnugracio, ammoniaco, abstin-
thio, ameo, masti. croco oleo de neridem & cera.

Item ex prædictis cataplasma facere poteris: Et ex succis
& aquis corum epithemata & infusiones que celerius pe-
netrabunt. Medicamē factum cum spica romana est val-
de iuuatum fm Serapione. ꝯ. spica romane partes. iij.
abstinij partem. j. terantur & cribellentur & conficiantur
cum melle dispumato & administrentur, spica. n. virtus est
fortis in hmoi ægritudinibus, immo possibile est vt curet
cum eo hepā quod infrigidatum est & induratum & non
est iuuatum trochiscorum dictorum in hoc parum.

Medicamen laudabile & expetum ex inuētiōe nostra.
ꝯ. carnes serpentis albi non antiquati nec montani abscis-
sis mensura digitorum. vj. a capite & cauda. & toriatur
& bulliat in aqua. & prima aqua projiciatur. deinde bulliat
cum ciceribus & floribus rorimarini, & parum croci, &
dictami, & bibatur aqua. Mire valet ad opilationē eius.
Carnes et eius corrigit quodlibet quod corrigibile est.
Et valet diuturnis eius ægritudinibus quatum mater fit
cholera & maxime adusta: & humorum oīum additiōē
aut sanguinis infectiōem corrigit, & est propria medi-
cina leprosis, & hecicis proprie cum lacte, & ictericis &
supercalefactis in hepate & felle.

Dixit Agas experientator magnus de Athenarum ciui-
tate. Lacca remouet oēs hepatis opilationes, & asert iua-
mētum magnum hydropicis ex cala causa. Dixit Græcus
fu. meū. & lacca subtilissime puluerigata cum decoctione
hylospi & satureiæ est magni iuuamenti. Dosis est. ʒ. ij.

Syrups Hip. vsq; hepati inflammato & possessorio op-
ilationi venari. ꝯ. foliorum tamarisci berberis ana. ʒ. ij.
endiuie, hepaticæ, scolopendriæ, apij lupulorum ana. ʒ. j.
mirafolis. M. j. sandali albi & rubei ana. ʒ. ij. cūchari lib. ij.
dosis. ʒ. ij. da ieiuno itō cum aqua tepida vel frigida non
vlti frigoris. Dixit Amemius de simplicibus aqua deco-
ctionis exterioris corticis siticorum dā mundificat ca-
gales hepatis, & maxime confortat stomachum.

Pilulæ Hip. contra opilationem hepatis & ægritudines
inueratas. ꝯ. agarici. ʒ. ij. scorie. ʒ. j. aloes optime & log-
ʒ. iij. lacce flori tamarisci ana. ʒ. j. mast. ʒ. iij. ana. ʒ. j. reubi
spica ana. ʒ. iij. cōſice cum succo fumiteræ. Dosis est. a ʒ. ij.
vsq; ad li. Lotura vero aloes cum aqua decoctionis is-
ceterum a lefangiē boni odoris est facienda, restituit enim
aloes, & bonificat operationem eius. Sūt. n. ex his que cō-
ſectionem hierapicræ ingreduntur quæ illud hnt operari
prout docuit Gale. septimo therapeutice & Abo. quinto
canone assignari causam.

Cap. v. de percussione casu & obuiatione super
hepar, & cura eius.

Percussio casus & obuiatio rei duræ super hepar nō
est ægritudo: sed eius ægritudo in exterior causā
puta solutionis & asatus plurimum & aliarum: pu-
ta complexionis & compositionis & est manifesta.

Cura eius in cura ægritudinum hepatis quarum causa est
primitiua & exterior inuenies: sed quid et quibus consistit
ex his quæ dicta sunt supra in passione istoi desides. ille er-
go recurre: & illas intentiones & res hic prosequaris cum
hepat appropriatis quorum aliqua ex narratis hic, & ibi
sunt cōia que ex te vides: & ex appropriatis in hoc loco
sunt simplicia & composita. Simplicia quædam sunt frigida,
& styptica, reperculsiua humorum fluentem ex quibus
timetur asia: & retinentia seu prolsibentia fluxum sanguis,
qui timetur, vt spodium, corallus, sandali, & species non
aromaticæ camphora, terra sigillata, lumum armenum, lu-
tum sceniū, & alia species lili hæmatites, malthacia,
sanguis draconis, herba & succus corrigiolæ, succus cōſo-
lide vtriusq; lingua ceruina, cauda equina, citonium, myr-
ta, rosa, nespula, sorba, albumē ouorum, gummat dragagan-
thum, & gummi arabicum cum farina siliginis, panici, &
mili, rici & hordei, myrob. garur acacia hypocyfidos &
accū patue acedinis, & agrestia: & alia que in cura fluxus
dicuntur: quibus oportet in principio. Quædam sunt stypti-
ca temperata vel parum calia vt charabæ, lacca, alumē, ma-
ſtiche, thus, & cortex eius, cypressi & nux eius, & substā-
tia rheubarbari: quibus vtiaris in processu, cum repercutere
re & retinere voleris & resolure. Et ex propriis in hoc
casu est plantago, cortiadrū extra approximatum, & mu-
m rubra, & vinum nigrum stypticum, vt calabrense. Et
quædam sunt dolorem mitigantia vt est abstinium & p-
prie cum oleo de alcāna facti ceroto, lacca, acorus, & siffa
que in cura dolores eius dicuntur si sancti spiritus grā no-
bis adlit. Et quædam sunt cala resolutiua paucæ stypticita-
tis quibus vtendum est in fine cum resolutionem materię
intendis vt est crocus, sanſucus, eupatorium, abstinium,
spica flos squinanthi arsenicum cirrūm in parua quanti-
tate: qm est mirabilis virtutis in reperculsiue et resoluti-
ne sanguinis, apium, calamethum & calamus aromaticus,
hylosopus sicca, cyminum: et hmoi que interius et exterius
per oēm modum approximabis.

Et ex compoſitis est medicamen confertur ad aliud in Medica
principio cum est caliditas & inflammatio et timetur cur-
rere curſus sanguinis. ꝯ. substantię rheubarbari balauſtia-
res pcul
rum sanguinis draconis aluminis iamenti ana partes æqua-
les pulveriga. Et dosis eius sit aū. ʒ. cū cūcharo ro. antiquo. paris cū
& proprie ex rosis albis cum aqua citoniorum. Et ex vlti castate
mis in hoc casu sunt trochisci nostri quos in antidotario maxie
nō diximus de terra sigillata. principio

Aliud medicamen qm fuerit illic caliditas plurima, & uo. Aliud
lucius repercutere resolure & confidat. ꝯ. charabæ. ʒ. x. ad idem
rosa. rubeorum. ʒ. v. acacia. ʒ. iij. spica inde. croci ambo
rum ana. ʒ. vj. masti. cortium capparis ana. ʒ. iij. lusi ar-
meni. ʒ. vj. nucum cypressi. ʒ. viij. Conficiant cum aqua
arnoglossę, & fiant inde tro. vsq; ad aū. ʒ. Et ex vltimis in
casu sunt tro. de charabæ. quos antidotario nō diximus.

Aliud medicamen ad idem. ꝯ. aquæ neridem. ʒ. x. lacce
abluta. ʒ. vj. raueseni. ʒ. iij. croci. ʒ. iij. & f. alk. ʒ. iij. ci-
cerum

Medica-
men ad
opila-
tiones he-
patis.

Medica-
men ali-
quod ex-
petum
ad hoc.

syrups
ad opila-
tiones
hepatis.

Trochif.
experti
ad fan-
guinem
conge-
la-
tum
vng.
um ad
idem.

erum nigrorum. x. vij. luti armeni drach. x. Conficiantur cum oleo de lilio in quo dissoluta sit mumia. Et fiant ex eis trochisci drach. i. dolis sit. i. ij. iij. cum aqua ros. & syrupo myrino. Et ex expertis est raudescens. lutum sigillatum, & grana myrri ana. x. i. pulverizati & sumpta cum succo caudæ equinæ lingux ceruinæ, vel consoldæ. Aliud medicamen quo vitendū est in fine, cū sanguinem mortuum & congelatum resolvere intendis. & raudescens, iacq. gingiv. ana. vnc. f. fiat ex eis trochisci drach. i. cum vino pldictis & ad de parum arsenici cltrinida cū vino vnum. Item linimentū ad hoc. & xylaloes, troch. & sac lauari, & bellij, et calami aromatici, masti. ana. drach. ij. mumiæ drach. iij. Confecte cum oleo garachi & almeis, & cera: & superponatur. Item alium est sola mumia cum isto oleo & non est ei simile. Emplastrum confertur ei quod ex percussione incipit apostemari, & indurari est emplastrum rosaceum cum febra.

Cap. vi. de scissura & rursione hepatis & cura eius.

Scissura seu incisio accidens in hepate est solutio cōtinui in eo eueniens aut in panniculo eius tñ aut in substantia eius, & hoc aut est in carne pennulis, & venis eius subtilibus diffeminatis in eis aut in profunda eius substantia, & est pueniens ad magnas venas: & vbi citius fit aut est simplex, aut composita. Et est duplex interior & exterior. interior est multitudine & acuitas sanguinis: & est incipiens a venis, & procedit ad carnem vt apostema: & proprie dubelatum & vlcerauit: & est incipiens e conuerso scilicet a substantia carnosa, & procedit ad venas. Exterior est percussio ensis, vel gladij, & similium.

S I G N A. nam siquidem sit in panniculo eius tñ dolor & puctio in hypocondrio dextro sensū: & quod currit ex eo descendit in ventrem: tunc grauitas super pe- ctinem percipitur ex illius aggregatione ibidem cū tumor, si fuerit multus. Quod si sit in substantia & venis eius, signa erūt dolor grauius in hypocondrio dextro, & fluxus sanguinis per vrinam si sit in parte gibbosa, vel p- secssum si fuerit in concaua parte: & si fuerit in pnis paruis erit: & si in magnis, magnus erit fluxus: nec aliquid descendet ex eo in ventrem & proprie cum fuerit extrinseca, nec tangat panniculum, & est pallido coloris & de seccio naturaliu virtutum oium, & in stomacho, & toto corpore. Et siquidem a causa interiori: puta multitudine sanguinis fuerit, signa apparebunt plethorij puia. Si vero eius acuitas signa cacochymix calidæ quæ sunt nota. Si vero apostema signa præcedentis apostematis illius dubelati, & aperti seu vlcerati quæ infra dicuntur. Si vero fuerit a causa exteriori signa ex præcessione eius manifesta.

C V R A M eius dupliciter considerabis generaliter & specialiter. Generaliter autē ex cura solutionis stomachi dicta superius comprehendens. Cōsistebat enim in quatuor rebus, quas te oportet hic similiter prosequi & complere cum administratione medicinarum appropriatarum hepatis: ex quibus sunt typica & conglutinatiua quæ sint leptomeris substantiæ vel aligibus aperitiuis: & diureticis admixtis: & proprie si incisio sit in gibbo: sic enim in cura oppilationum eius aperitiuis & diureticis & pro priis fortibus oportet admisceri aliquod detentiu quod retrahendo ipsa ad stomachum prohibeat eorum velocem penetrationē ad vrinalia mēbra, ita in cura solutionis narium atq. spūti: & ex his que in cura fluxus hepatis dicuntur eligere poteris, & similiter coadiuuantia pertransire ex cura oppilationis iam dicta. Specialiter autē

considerabis. nam si sit in panniculo eius tñ, est simplex cum drædictis stypticis & conclutinantibus curabis interius approximatis, & exterius magis. Si vero sit in substantia pennulis & venis paruis & simplex, curabis cum prædictis exterius approximatis, & interius magis.

Si vero sit cum diminutione partis magnæ vel pennulæ maxime, & proprie cum cibis multum sanguinem generantibus quæ partem sanguinem habeant generaret licet spermaticam semper regenerare non possint: nec omnem nisi capita paruarum venarum tñtis, & in circuitu stantij calidis & humidis. Et si cum vlcere compositum est mundificabis prius, deinde consolidabis: Si ex plethoria euacuabis si ex cacochymia expurgabis. Si ex apostemate dubelato & vlcerato cura est curali illius: quæ infra Christo dexte dicitur. Quod si incisio penetrerit ad magnas venas est curabilis, & proprie si cum de perditione substantiæ fuerit. Inquit enim Hipp. vesicam incisam aut hepar, mortale est. Ait enim Gal. verum est cum incisio ad concauum veniat venam: & quia inde multus sanguinis fluxus penetrat: & quia non potest apponi medicina: quare infirmus moritur antequam consolidatio fiat. Trochisci de raudescens confertentes ad grauiorem in hepate & splene: & apostemate in eis & percussione cadentem in hepate. & raudescens drach. viij. rubex, iacq. ana. drach. iij. seminis apij succi eupatorii, anisi ana. drach. iij. terantur & cribellentur: & fiant trochisci drach. i. & detur. i. cum eo quod conuenit mater: sunt enim efficacissimi dixit filius Serapionis. Et ex expertis est medicamē fm intentionē nostram, quod diximus in antidotario capitulo de rheubarbaro, & rheupontico. est proprium cum succo caudæ equinæ puluerizate sumptum.

Cap. vii. de apostemate hepatis & cura eius.

Apostema hepatis est tumor præter naturam eueniens eiaut in velamine eius aut in substantia: & hoc aut in parte gibbosa aut in concaua: aut in aliqua pennularum suarum: aut in toto: & illud est rarum & mortale plurimum. Causa autem eius omnis est cause apostematum infra sectione secunda numeratis vbi de cura apostematum fm vniuersalem modum locuti erimus duce sacro flamine erit manifesta. Et ex causis materialibus eius: quod in velamine provenit plurimum est aquosa vel ventrosa propt anatomia declarat. Et quia intentio eius in animalibus degentibus in locis aquosis & paludosis est magna: cuius causa est vapor ex eius digestionis malitia resultans petens circumferentias: sed propter densitatem velaminis non resolvitur. Sed eius quod in substantia euenit plurimum est humorosa, sanguinea, vel cholerica, raro phlegmatica, vel melancholica: nou ventosa, cum fit ventositas in ramos & venas expansibiles non colligibiles in vnum cuppimum: mo in eis retenta propter oppilationem, vel vsq. ad velamen expulsa coadiuvante caliditate & raritate substantiæ membri ibidem propter soliditatem velaminis congregatur. Et fm diversitatem causarum ipsarum materiarum diuerse erūt species apostematatis eius: quia calidum & frigidum: calidum plurimum sanguineum, & frigidum phlegmaticum, melancholicum, & æquosum. Et ex causis effectiuis eius plurimum est oppilatio: prohibet enim nutrimentum in ipsius substantiam diffundi & superfluitates ex eo expelli. immo eas quas consuevit interdum recipere ab omnibus mēbris ad intestina: & stomachum non transmittit: vt Gal. dixit cum ait. Egestio autē egrediens a natura fortasse significat q. membra quæ sunt in ventre sunt tñ infra: & fortasse significat q. effunditur ad hæc membra quæ sunt super ea humiditas: quod est quia stomachus continuatur omnibus mēbris mediante hepate: & recipit superfluitates omnium mēbrorum mediātē ipso. Et fortasse quod effunditur ad ipsum

Mei.

L

expellunt

6 apho.
is.

Trochif.
sci de ra

expellitur à natura cum vult mūdificare totum corpus: aut aliquid ex membris eius, aut duo membra, aut multa, & multoties est illud fin viam accidentis: quare remanentes in eo necessarium est venas eius replere magnas & parvas vsq; minimas, & ex eis præter naturam effundi aliquid residuas in vacuas regiones substantiæ eius etiam chylus, vel nutrimentum fin quod diffunditur imprimendo: vel propter malam complexionem: nec conuertitur nec expellitur quare superfluum necesse est ipsum aggregari: & vtroq; modo necessarium est ipsum oppilari ac etiam apostemari, nec etiam inconueniens cum chylus similis sit phlegmati: vt dixit Abo, vel in ipsum conuertatur si per indigestionem non in sanguinem & humores alios cōuertatur: licet illud sit raro. Sed ipsius præterea apostema conuenit terminari vel ad bossum: quia ad resolutionem & euacuationē per fluxum sanguinis narium vrinam & sudorem, si fuerit in gibbo vel per vomitum fluxum & sudorem, si fuerit in sinu vel in sanationem vel per mutationem ad minus periculum membrum: puta renes, intestina, vel splenē, aut ad malum, quia ad suffocationem & per mutationē ad nobilius membrum, puta cor & cerebrum putrefactionē, vel sclyrosim: & quandoq; perducit ad hydropem.

S I G N A apostematis eius quedam sunt cōmuniā: & quedam propria. Cōmuniā sunt inuentio doloris et grauedinis in hypocondrio dextro maioris q̄ sunt in oppilatione insepārabilis etiā absq; vehementia anelandi inuentæ: cum extensione vsq; ad furculam & attractio furculæ ad inferiora propter attractionem ad inferius suspensorium: quare accidit durities in auditu, & magis si fuerit in gibbo. Et quandoq; accidit in apostematibus hepatis q̄ non p̄nt dormire super latus dextrū propter compressionem: & grauat eos dormire super sinistrum propter tensionem suspensorij ad inferius: imo plurimum inclinatur dormire supine: & accidit alteratio in forma & colore: quia inflatio in facie & membris, & color ad citrinum tendens vel pallidum: & vrina in colore vergens in opus in substantia spissa obumbrata in superficie confusa manifeste lutes superius cum spuria citrina rubea vel alba: & egfessio chylosa & virulenta. Propria vero sunt duplicia: quedam quæ in dicant locum: quedam naturam apostematis locum. nam si in velamine fuerit signa erunt grauedo cum dolore acuto, licet minor: & proprie apud compressionem tactus febris præmittitur. & proprie si fuerit cholericum pulsus quasi ferrinus: quoniam arterie eius sunt diffuse in panicula eius, & cum rumpitur currit in ventrem, & cum fuerit aquosum seu ventosum, toleratur absq; impedimento multo, nisi sit valde magnum. Si vero in eius gibbo signa propria erunt durities & tumor in dextro hypocondrio tacta perceptus si corpus non sit pingue: & in hoc licet cōmunicet apostema lacerorum ventris: tamen differt ab eo in figura tumoris: quoniam apostematis hepatis tumor est figuræ rotundæ lunaris: sed apostematis lacerorum tumor est oblongus procedens fin sinum lacerorum ad modum caudæ muris. Etiam differt in accidentibus alijs proprijs, quæ sunt apostematibus hepatis, & etiam cōmuniū hepatis & alijs interioribus membris. Et ex eis est. nam cum vides mirach declinare ad tenebrositatem & tenuitatem: tunc æstima q̄ non est apostema lacerorum, sed hepatis. Etiam accidit tussis sicca cōstrictio seu durities in anhelitu propter tractionem & compressionem diaphragmatis proprie cū adest vehementia anelandi: & minoratione naturæ. Et quandoq; retinetur omnino propter oppilationem gibbi: & proprie cum apostema est magnum: & vrina cum rubore coeperit in se. acuta & cum rubedine fuerit turbida taliter præsertim apostema significat in hepate. Et vt dixit Abo, quoniam caliditas apostematis ipsam

rubeam reddit, et ebullitionem faciens dissoluit materiā: quanquam oppilatio sit, quare redditur spissa cum perfuerantia maxime cum humores concurrant ad ipsum: & sit luescent propter caloris suffocationem à materia collecta & concurrente simul. Et cum apostema est magnum egfessio est chylosa virulenta & reminet humorosa. Et cū ei associat vterius solutio humorosa mortalis est, ait Gal. si hoc ap̄a sine hepatis defectione fuerit egfessio, p̄hibebit & maxime si fuerit in sinu & calidum. Item prædicta accidentia cū est in gibbo non erunt vel liquidem sint p̄p hepatis partiū continuantium minorant, & sunt debilia. Et plurimū sequatur hydropsis p̄p nocentium digestionis quæ celebrat in ea. Signa vero eius quod est in p̄nulis sunt proportionalia illis: sed sunt debiliora. Si vero sit adeo magnum q̄ comprehendat totū & oēs partes eius signa prædicta concurrent omnia.

Quæ vero indicant naturam ipsius & materiæ sunt. nam si apostema fuerit calidum illic erit se. acuta: & proprie si fuerit in carnosa parte: & si vehemens ablatio desiderij: nauſea vomitus singultus rubedo lingue, dein de nigredo frigis extremorum & fynopsis: & totum cum est in sinu. Cum vero est in gibbo accidit cum se. malitia anhelitus: & dolor extensus à dorso vsq; ad furculā: & tussis: & cōmunicat in his accidentibus cum pleuresi. verum differt ab ea quoniam in pleuresi se, est acutior: dolor lateris est acutus malitia anhelitus inaior tussis est semper & primo sicca & secundo humida cum maturatur pulsus ferrinus. In apostematibus vero hepatis dolor est grauius costis costis semper incipiens. Et tussis semper sicca & pulsus est vndosus. Et si est phlegmaticum apparet signa dominiū sanguinis. Si vero cholericum prædicta erunt signa acutiora & cum signis dominiū cholerae, & cum resoluitur, cessant accidentia. Si vero collectionem fecerit accidentia intenduntur: cum facta est sedantur, & angetur grauitas in loco. Et cum rum pituit accidit horripilatio & exitus puris & saniei p̄ egfessionem si fuerit in sinu: vel per vrinam si fuerit in gibbo. Et cum fuerit alba, & sequitur alleviatio est bona. si vero coeosa vel sicut amirra & foetens, & sequitur debilitas est mala: vt Hip. ait in apho. Si vero frigidum, signa erunt cōtraria vel mioria q̄ quæ sunt cum signis dominiū phlegmatis vel melancholicæ vel ventositatis: de qua infra dicitur. Et cum induratur quod est plurimū propter inobedientiam materiæ & excessum diaphoreticorum & administrationem ingrossantium apocroticorum signa sunt grauitas multa, tumor sine dolore & feb. & cōmunicat in his cum oppilatione: sed differt propter reliqua quæ sunt dicta & sequitur illud hydropis. & egfessio conturbata nigra in principio ægritudinis acutæ significat apostema esse calidum magnum in hepate: & in processu est virulenta. deinde saniosa cum perueuerit ad dubelati: grauitas quoq; in ipso maior est ea quæ sit cum apostema est in sinu: quoniam pars sine sustentatur supra stomachum: gibbosa vero non sustentatur supra aliquid nisi in eo quod est vehementer adhærens, & continuatur costis falsis. Sed eius quod est in sinu: signa sunt priuatio duritiæ: & tumoris in dextro hypocondrio nisi sit magnum & proprie in pingui grauitas minor p̄ dictā cām, & dolor vehementior p̄ compressionem. Et in hoc licet cōmunicet apostematibus mēsteraicarum, tñ differt ab illo, qm grauitas in apostemate mēsteraicarum est minor, & est cum tensione magna & p̄fundā versus stomachum & ventrē: et egfessio est chylosa p̄p oppilationem & debilitat ipsarum & subtilis p̄p stomachi debilitat in digestionē. & quidē sit se. p̄p eius caliditatem, erit leuior q̄ in eo quod est in hepate. In apostema te autem hepatis est contra. Item ex sublequentibus. nā si egrediatur aliquid spumofum post dies aliquos, si quidem sit illud ad rubedinem et cūritatem declinans

erit ab

Vrina.

Egessio.

Signa
frigidi.

erit ab hepate & vomitus abominatio desiderij ablato atq; singultus propter illud quod effunditur de hepate ad stomachum propter vicinitatem & propter colligatiam inter hepar & ipsum in nervo subili: & proprie cum apostema est magnum & calidum: et fin Hip. cum ait. in hepate phlegmonem patiti singultus superuenit. ait Gas. non superuenit apostemati hepatis singultus nisi apostema sit magnum: & proprie calidum.

C V R A apostematum hepatis calidorū duplex est intentio generalis. f. & specialis. Generalis consistit in quatuor rebus. In euacuatione vniuersali totius corporis in euacuatione partis seu materie apostematis in regimine: & quarto in accidentium correctione. Specialis autem consistit in consideratione speciali apostematis. f. cause eius materialis proprie nature loci. membri vt hepatis & parium eius: de quibus dictum est supra ac in uentione auxiliorum prioriorū: quibus prædictæ quatuor complantur res generalis intentionis: necnon & apti modi vtendi eis.

Si ergo apostema hepatis sit phlegmonicū vt primā rem compleas generalis intentionis phlebotomiam de saphena vel de basilica partis contrarie vel eiusdem præmissis prout exigit dispositio. f. vsq; ad defectionē. Ingit enim Hip. Et vbi oportet vsq; ad defectionem duceret. & hoc facere si sufficiat egrotans. Quod approbans Gas. ait. In acutissimo enim apostemate maximo dolore & in febris peracutus nulla medicina melior hac esse potest. educit enim materiam generatam & influentem. & fortasse in fluxu: sed oportet eam præmittere: ait enim Gas. q. ante eam omne aliud auxilium per recursum. f. & per extractum est inefficax. & periculosum. q. si virus non permittit pariri oportet eam cum reiteratione non omittre: etate vero non concedente aliquid proportionale illi præmittere: vt est prouocatio sanguinis na rium cum instrumento ex fetis porcorum facto quod est notum: & cum fuso intromisso in naves: vel cum vnguib; vel saltem cū sanguisugis apposis nariis. si apostema fuerit in gibbo: vel apertione hæmorrhoidum cū fricatione ex solijs parietarie vel ficis. vel cum nastali ex pane porcino seu bryonia. & scarificatione crurij. & proprie fieri in sima. Deinde præmissa euacuatione vni uersali ad secundam rem. f. euacuationem partis: seu ma terie apostematis veniendū oportet autem vt eam com ples cum administratione eorum quæ materiam recur rere faciunt. repellunt. & transmittunt: & siquid influat. trahunt. & deriuant: & quæ fluxa est: nec recurrere poterit euacuant: etiā quæ per modū congestionis fuerint ag gregata recursum vel repulsū & transmissum cōplent frigida et styptica interius vel exterius approximata fin omnem modū simplicita & composita quæ infra dicen tur. hæc enim non solum influentem repellunt materiā: sed consonant hepar ne transmittat. necnon ea quæ per modū congestionis aggregant. prohibent generari.

Simplicia propria quæ interius sunt approximada in principio: sunt aqua endiuic quæ syrupo acetoso de cū charo: aqua portulacæ. virgæ passosæ. aqua granatorū acrium & mucorū: aqua cucumeris & cucurbitæ. aqua hordei habens virtutē cuscute. calami aromatici. absinthij & similia. Exterius approximada in ipso initio sunt succi styptici frigidi. sicut aqua myrtæ de folijs ma lorum & citoniorum. & spongia infusa in aceto & aqua frigida. succus portulacæ temperuiæ. aqua ro. sandali pputia vitium contrita & emplastata cum rosīs immatris. vel succis maturis. & huiusmodi temperatis in sty pticitate & frigideitate. Excedenda. n. in eis apostema in ducant & consipiendo retinet cholera. quare addunt in apostematis magnitudinem. & magis si sit in sima q̃ si fuerit in gibbo: qm̃ ad gibbum non perueniunt cū vir tute integra: sed cum ipsa cōtracta. Et quæ accidet ex eis

vehementia doloris propter suffocationē materie & so liditatem mēbris. Quare tardatur resolutio. & accidet mor tificatio mēbris. Oportet ergo propterea vt eis si illis ca res admisceas aliqua subilliantia. & aperitiua: quæ supe rius nota fecimus. nec oportet vt ea administres actu fri gida: et si sit ap̃a calidū: sed tepida aut non veri frigoris.

Cum vero vcrificatum fuerit q̃ iam sit apostema. vt q̃ materia non cesset aggregatio in fine principij. & principio augmenti. oportet vt tu administres tunc emplastra facta de citonij & aceto & aqua ro. quia sunt meliora. & de illis est vt terantur citonia cum farina hor dei & aqua ro. & emplastrantur: aut citonia decocta in aceto: & aqua ro. donec bis cocta sint vel misceantur cū sandalis & oleo ro. Et ex illis est vt decoquantur citonia cum vino odorifero in quo sit styptici: & addatur eis virga pastoris vel plantago & fauic hordei: & consorte tur cum absinthio vel spica vel cypero & administret. Et quadoq; fit ex citonij decoctis cum absinthio. Et ex illis est oleum de citonij & mast. & similia cum præces serit in augmento.

Tractionem autem & deriuationem cōplebis cum fricationibus fontis mordacibus ventosis in cruribus co stis brachijs anchis & dorso: necnon emplastris calefa ctis in eis applicatis ex flāmula. taphia. quilla. cantha ridibus. calce non extincta. & similibus factis. Cum ve ro iam fuerit in fine augmenti a principio status. ad de p̃dictis mastichen chamomillā. indiolotum. fenugrecū. semen lini. & similia. Procedere vero statu cum iam to ta fluxerit materia ad eius euacuationem. phlebotoma bis basilicam dextram: & si quidem resoluat. bene quide m: si autem non. fludib; euacuare materiam in apo stemate contentam & virulentā. & resudatā ab eo. Et si quidē fuerit in gibbo cū diureticis quæ sunt nota supra: si vero in sima cum soluentibus ventrem & trahētib; ad intestina: qualia sunt quæ docuit Gas. clysteria proprie ex sale nitro & mellitaco quæ omni tempore cōpetunt & proprie lenitiua vt naturam lenem teneant: & mat riam sine ad regionem conuenientem sue expulsiōi in clinent vt vrticam scabiosam mercurialem epithymum & polydium: & quæ cū moderate ducunt cōmiscēdo seu coquendo cibarijs & proprie pitans: & etiā sortio ra illis. vt cortices nigri dleborū parum administres. et magis cum fuerit in declinatione. Exterius vero super pones cataplasmata & emplastra ex diaphoreticis qua lia sunt eupatorium chamomilla. melilotum flores absinthij. spica. crocus. calia lignea. calamus aromaticus. & alia consimilia debilia non fortiora cum indurata apo stema resoluendo subtile & dimittendo grossum naturā debilitent superflue resoluendo. Quare oportet styptica illis fortibus cum expedit admisceri quæ virtutē detineant & consuerent robur ipsius & sine acuitate ne mor dient. & cōmouendo materiam apostematis atq; rheu ma prouocando apostema augmentum. Quod si apo stema cholicum fuerit phlebotomiam minoratiuam ministres de basilica in principio cum propter naturā membri raro sit sine peccato sanguinis. deinde minora bis cholera in influentem & generatam cum administ ratiōe cholegogi ex aqua fructuum. tamarindis. melle. casia. manna. aqua hordei & cū chari violato. succo ro sarum & rhenbarbaro & aloë resificato. & similibus le uiter educētib; sine agitatione & cōfortantibus. Et cly steres ex lenientibus si ap̃a fuerit in sima vel diuretica fri gida nota. si fuerit in gibbo. deinde calida gradatim per ueniendo ad fortiora: & deinde apocrusica interius for tiora qualia sunt coriandrum. aqua melonis indi: & si militer neupharis alchechgi. iuiubarum. & aqua pil lij & syrporum cum endiua cuscuta vel spica. Et exte rius emplastrum ex prædictis & epithemata cum cam phora. sandalis. & lenticulis aquæ actu frigidis parum

Empla.

In cho lerico.

Mef.

L ij & diaphoretica

& diaphoretica debiliora vel mista vel pura suis temporibus qualia sunt cuscutha, lacca, abanthium, eupatoriū, spica, & similia & cucurmarum intus sumpta & exterius appropinquata per omnem modū simplicia & cōposita. Et si quidem totū resoluatur sana remanebit particula: si vero non: sed transeat in dublati, & suppuracionem per materię dispositionem quod ostendit prolongatio eius vsq; in diem quadragesimum sine defectu se, & doloris vt dixit Hip. tunc oportet vt maturationem eius ad statum perducas incolumē: quod studium tuū exerceas fm regulas sex quas supra in cura pleuridis diximus: illuc ergo recurre & eas cū proprijs medicinis cōpleas. Et licet quæ ibi dicta sunt hepatis nō sint, p̄p̄riatū secūda virtute in his intentionibus cōplendis operationē habent p̄p̄p̄inquitatē. Sicut. n. quæ frangit lapidem in vesica: frangunt & in renibus. Ita quæ maturant aperitū, & mundificat & incarnant, & consolidant in pleura illa agentia hepate multo magis: sicut et aperitiua oppilationū splenis sunt aperitiua earū hepatis. Et ex medicinis appropriatis adiuuantibus in maturatione apostematis hepatis sunt lacasinum cum cuccharo albo aut cuccharū alinufer: & sicut aqua de radicibus cum passis ficibus dactylis: & alijs similibus cōmūnibus & decoctio poli in ieiunio. Et ex illis sunt emplastrā ex farina hordei, calamethū, crep, assato, radice lilij, farina fœnugræci, & radice althææ. Et ponis aque mellis cum aqua hordei, & de tarasacō sicco drach. i. & cum lacte asine. Et ex medicinis iuuantibus ad eruptionem apostematis hepatis appropriatis in quibus etiam cum sublimitate est cōfortatio est scabiosa, & succus eius, nasturtium: & sic absinthij, crocus, & spica, radix pœoniz, & radix althææ, & radix rubæ, & grana alfredi, & succus eupatoriij, & radix centaureæ, & oleum de neridē, & oleum de arbore mastiche, & de lilio. Et ex illis est emplastrum de farina hordei baurach, simo columbino, calamethū gluēinæ albotin, & pice & similibus. Et ex illis est balneatio nris assiduatio, & dormire supra hepar & exercitari, & deambulare quantum possibile est. Facta eructio oportet, vt administres mundificantiā, & abstergentia ex parte declinationis materię. Et si quidem declinat ad vias in testinorum fanies, dabis aquam mellis simplicem cum succo scabiosæ, vel cum diureticis si declinat ad vias vrinarię: oportet vt diuretica non sint fortia quæ lædant & vlcèrent simul cum fanie meatus vrinæ: quod si accidat tunc rectius est, vt sit aqua mellis decocta cum aqua lirate & permixta cum aliquo glutinatio pauco. f. anylo ouo & oleo rosato. Et cibetur cum candariso & maluis. Et poterit cum aqua hordei cū gumma dragacanti.

Apa he
pari ma
turatiā.

Apa he
pari rū
pētiā.

Cibi.

Cum autem fuerit mundificatio facta per recte oportet vt sumat in ieiunio incarnantiā & conglutinantia. Et ex proprijs est, vt sumatur thuris: sanguinis dracons ana aur. i. feminis endiuicis. f. apij mastiche ana aur. i. Et sumatur in potu cum aqua mellis vel iuleb: & post illud cibetur cum stypticis, vt confortetur.

Quod si materia seu fanies erupta effundat ad spatium ventris: tunc necessarium est vt incidatur curis apud inguinatū & discorperi alacrus adeo, vt appareat siphac nominatus biteron: deinde fiat in eo foramen & ponat in eo candelā per quā currat pus paulatim, deinde cū emplastris appropriatis cōsolidabis, & totū hoc si per materiā non resoluatur: quod plerūq; fieri cōsuevit ipsam trahentem fanie per mediū ossis. Tertiā res principij cōple debita ex rerum non naturalium administratio. Et etiā quartā rem cōplent auxilia pura & diuersa & vnicuique propria fm pluralitatē & diuersitatem accidentium quę dicta sunt & aliorum quę dicta sunt fm modum supra in cura apostematis stomachi declarati. illuc ergo redi.

In fla, et
mēico. Quod si apostema frigidum fuerit phlegmaticum vel melancholicū quod est raro: contra in pluribus est pro,

cedendum: primo enim facta phlebotomia de basilica propter causam iam dictam in minori quantitate tanq̄ in precedētē. Et loco cholegogi administrabis phlegmā goga in via minoris causę leuiā vt est aqua albulat: gelembin vel & melagolum, vt aqua seneboraginis & bu glossæ & polypodium. Et prius clystres ex abstergentibus & aperitiuis misti cum aromatibus in principio simplices & cōpositi qui supra dicti sunt in cura oppilationis. Et ex proprijs est oleum de cherua, & de gese minis quod de gambria nuncupatur & sambucinum. Et ex emplastris proprijs melius est emplastrū stomacichū seu cerotum stomacichum Gal. & de seminibus. Et ex electuarijs diacurcuma, dialacca, & similia & trochi. de spica, & fisticis sunt magni iuuamēti. Et syrupus de seminibus cum camedrys polypodio & similibus. Et diaphoretica fortia illis mista vel pura teporibus suis, qualia sunt quę superius dicta sunt.

Quod si perueniat ad scirrosū quod est plurimū propter indispōitionē materię ad resolutionē & excessum, diaphoreticorum, & malitiam regiminis, tunc si cōfirmatum sit & quietum non curatur. Si vero fuerit in principio sui curat. Et q̄q; perdurat cum vita: & q̄q; trāsit in hydropem fm Gal. Et si sequit fluxus, morit. Cura apostematum frigidiorū est dñæ res vt supra in cura stomachi dictū est. Et si mollificare & resolueretis cōplere oportet cum ijs quę dicta sunt ibi: & cum proprijs hepatis quę hic dictis simplicibus & cōpositis intus & extra approximatis. Simples adhas intentiones sunt grana pini maioris in edule & adipē temperatē calidę, semen lini fœnugræcum, althæa, glutē albotin, & potus apocematis, colli & eupatoriij fœnugræci & passularū. & oleum amygdalarum dulcium & de nucibus recentibus. Et ex eis quę valde conferunt ad resolutionē postq̄ tres regulas attenditis in earumque prima est vt aperias cum subtilibus rebus, vt virtus resoluentiū & mundificantium subintret. Secūda est, vt premitas calefacientia subtiliantia & incidentia humore grossum & frigidum atq; viscosum, quod est materia eius. Tertia est vt premitas mollificatiua, vel admiscas ea cū eis vt est somnus super latus dextrum. Et coslus est vehementis iuuamenti cū eo coslus in potu a. drach. f. vsq; ad aur. i. cum aqua mellis aut vino. Et q̄q; confert fumere in potu oleum costiū, aut de neriden, de cherua: aut de balsamo cū aqua decoctionis rutę & anethi: & sit quātitas olei de neriden drach. iij. & administret per hebdomadam & confert maxime. Et ex illis est semē agni casti in syrupo de eupatorio, & de argnollosa sicca cū aqua fœniculi apii endiuic. Et decoctio lupinorū cū aqua aromatica & amygdalis ama. in vino. Et bacæ lauri, & radix fu. & cicer nigritum, & polium & camedrys, & porrū. Et ex cōpositis confectiōibus cōferētibus ad illud est diacurcuma, athanasia, theriaca, diatelleron, dialacca, diacostū & fagena. Et ex trochiscis trochisci de spica. Et ex emplastris bonis ad illud est emplastrū de meliloto in antidotario dictū: aut de diamoron decocto cum vino ponico, aut spica, & oleo de fisticis, & de prasio, & de anetho decocto. Et ex cerotis cerotum hyssopij & diapene. Et ex medicinis bonis est fm Gal. vt ponantur supra membrum ventosę cascætę sine scarificatione: deinde administrentur medicinz fortiores in sublimitate & resolutione, & fac adhærere ea loco quę sunt sicut nitrum, & sulphur trium per hebdomadam vel mediam: deinde administra epithemata cū sinapi singulis. x. diebus: postea fac vomere xgrū cum raphano. Quod si inobediens fuerit apostema, administra elleborum album. Et quandoq; deuenit ad cancerum, & non est spes in eo. Inquit enim Hip. quibuscumq; cancri absconditi sunt non curari est melius: curati enim citius pereunt, non curati longius tempus præficiunt.

6 apho.
38.

Cap. viij. de apostemate mefearicarum & lacertorum ventris, & cura eius.

Et cum apostema fuerit in mefearicis cura est cura apatis cocauitatis hepatis. Et cum apa est in lacertis almiracuratur cum apocrufticis & resolutibus fortioribus: quoniam intentio quæ fuit in partibus illis nulla vel modica in hepate magna. Quapropter oportet quod repercutias in hepate, & resolis cautius, & cum minori audacia quæ in illis. Cõpositæ sunt medicinæ quæ ex prædictis cõponuntur vñ quaquam intentionem propriam quæ sequuntur. Descriptio emplastri resolutis apata hepatis laudabile & expertum. ꝑ. styracis egræ ana danich iij. vini corylas. ij. f. liquefacta cera & oleu & misceantur cū eis. Aliud ad idē. ꝑ. lilij amoni, solij ana danich i. styracis, egræ ana danich. i. olei de arbore mast. quatuor ne cesse ē. Aliud. ꝑ. aloes vnc. iij. masti. vnc. i. camomillæ & meliloti ana vnc. vi. olei de lilio q̄ntu sufficit. Aliud resolutiuu & confortatiuū. ꝑ. croci. vnc. ij. bdellij. vnc. vij. fordes vrcoll. vnc. iij. amoni spicæ romanæ: carpo balsami, ana vnc. vi. olei de lilio q̄ntu sufficit. Aliud resolutiuu & propriæ quæ quod iudurationi exp̄ximū, & cõfert in doloribus splenis & renū. ꝑ. squillæ asatæ. lilij coelstis, asari, dauci, seminis apij, anisi, spicæ aromatie, caise, castorei calamethi montani & thuias cimini acori pyrethri piperis loni. nucis musca. amoni. apij, euphorbij seminis althææ stecados, polij, sileos, seminis rutæ, f. foeni. corticū radicis cappari. aristol. r. cinnamomi grossi q̄ncij. bacarum lauri, seminis hyoscyami albi, cocti, amos, seminis canis, omnium ana partem vñā. Cõficiantur cum melle dispumato & applicetur postq̄ applicatum fuerit sufficienter emplastru de mucilagibus.

Emplm
resolutu
apostem
madata
ris he
patis.
Aliud ad
idem.
Aliud ad
idem.
Aliud
empfm
resolutu
uum,

Medica
mē aliq̄
ad idē.

Medicamē aliud factum ex alijs cõp̄sitibus. ꝑ. aliorū gentianæ albæ eupatoriij, costij aristol. chesin sileos piperis longi ana danich. iij. seminis apij asari mei. f. nucis musca, amos anidū nigre ana danich. xv. castorei & aqua ro. ana danich. xij. soluantur oia ista cum vino & alia terantur & misceantur cum melle & approximentur in modū cataplasmati. Inquit Isaac. si apostema fuerit ex percussione vel casu vel collisione præcedente phlebotomia: dentur rheubarbari drach. iij. cum vino vel sero caprino. Et rubæ drach. i. cum vino & aristol. r. drach. i. cum aqua calida. Et si infirmus patiat in hepate calorem damus balaustiam i. bolū armenū cū aqua arnoglossæ vel succo solari. Pulsis valens ad p̄ussio nem hepatis & casum. ꝑ. balaustiarum violarū myrtæ boli amidi ana drach. iij. sanguinis draconis: lacæ ana drach. i. f. dosis drach. i. cum apocemate de rosis masti. & arnoglossæ. Medicamen Asclipiadiæ factum cū meli, ipsum nanq̄ expertū est cõferre ꝑ̄ illud quod in ipso est de speciebus medicinarum valentium ad illud fm cõditiones suas quas diximus. ꝑ. campeithyos, & prassii, seminis apij montani, gentianæ, seminis agni casti, sellis vris, seminis cucumeris, scolopendriæ, radicis opopanae, cisis, amytorum litij rubæ, seminis caulis aristol. piperis, spicæ indæ costij, seminis apij hortulanij & cruce herbe iudaicæ, polij, apij, eupatoriij, granorum iuniperi ana partes æquales terantur & cõficiantur cum melle. dosi pondus auellanæ cum vino.

Capitulum. ix. de inflatione hepatis.

Inflationis hepatis modum causam & locū habuisti in præcedenti cap. Et generaliter causas & signa eius atq̄ curam ex dictis supra in cura inflationis stomachi poteris comprehendere. illic ergo recurre: & cū propriis intentionem cõp̄tentibus operare quæ tibi narrata sunt superius. Et si quidem fuerit in simo cū clysteribus cibis & potibus operare magis. Si vero in gibbo cū diureticis intus & cataplasmatibus exterius magis. Si in vtraq̄ parte cū vrisq̄ & feb. superuenis est cura vtriusq̄ cum consummat inflationis causam.

Pulsis
ad p̄cus
sionē he
patis vti
lia.

Medica
men ad
idem.

Cap. x. de dolore hepatis & hypocondriorū.

Inquit Hip. quibuscūq̄ dolor sit circa hypocondria, ne phlegmone feb. his superueniens soluit dolorem qui est antecedens actionis læsæ ipsius sequens p̄ditas ægritudines eius. Et est grauius: sed non fit vehemens, nisi cum apate calido aut ventositate, & simulari, dolori hypocondriorū: differt tñ ab illo vt superius dictū est: Qui cū fuerit in hypocondrijs q̄nq̄ ex proprijs q̄nq̄ ex cõmunitate hepatis cū est in dextro: q̄nq̄ ex cõmunitate splenis cū est in sinistro: q̄nq̄ cõmunitate diaphragmatis, & est in vtroq̄: & q̄nq̄ cõmunitate ad costas apatis in lacertis: & q̄nq̄ cõmunitate totius, vt cum accidit in febribus, & cū tensione multiplicatur in pestilentialibus. & q̄nq̄ accidit ꝑ̄ apata intrinseca alia. & q̄nq̄ accidit in cõsibus cū materia redat ad inferiora, vt egrediat ꝑ̄ ea. Et q̄nq̄ accidit etiam ꝑ̄ tensiones spasmodicas sequentes malitiā cõplexionis. Causas & signa eius locū & curam ex iam dictis in hac summa, & supra in dolore stomachi poteris cõprehendere. illic ergo recurre, & canones illos istuc reducas, & cõplexas cum administratione propriarum medicinarum hepatis quæ superius hic sunt narrata naturam hepatis in oibus attendendo.

Et ex medicinis sp̄alibus in dolore hepatis in quibus fiducia est habenda sunt simplices & cõpositæ. Ex simplicibus vero est absinthium emplastratum cum oleo de alchanna, vel decoctum in oleo simplici fm Gal. & cum oleo chamomilino in hypocondrijs. Trochisci de rheubar. cum descriptionibus prædictis diuersis in antidotario nostro. Confectio de rheubar. & diacurcuma. Confectio menti. solutua de cordumini & de casare athanasia minor. Et confectio Asclipiadiæ dicta supra. Et ex expertis est succi soliorum persici vnc. ij. cū syrupo acetosolano: decoctio eorum cū rheubar. drach. f. croci. ʒ. i. & seminis apij & foeni. ana drach. f. Et Gal. vidit in fomno q̄ phlebotomia arterie inter pollicem & indicē existisset curat dolorem eius. Confectio medicaminis ad dolorem hepatis experti. ꝑ. ros. drach. iij. spicæ masti. ana drach. ij. succi euphorbij, absinthij, lacæ, rheubar. croci superiorū corticum quinquanthi rubæ tinctum, asari triū seminiū xyloaloes crudi ana drach. i. xylobal. drach. f. Cõfctio medicaminis ad dolorem cõsolutiōe vētris. ꝑ. facis vini decocti lacæ spicæ rheubar. ana aur. i. scoræ ferri drach. viij. bibatur de eis pulverigatis p̄mis istis drach. iij. cum vnc. ii. aquæ coriandri. Et ex emplastris est emplastru de cõrdumini de melioto, de euphorbia & similia sunt meliora. Et regimen & dieta sunt extenuatina. Confectio trochiscorū Agenis frigidiorū ad dolorem hepatis. ꝑ. soliorū megeoron titorum agarici minor. citriūorū serapini ana drach. v. viros drach. iij. succi eupatoriij spicæ ana aur. ii. Cõficiantur cum melle dosis ana drach. iij. vltq̄ ad. iij. Confectio trochif. Agensis calidiorū ad dolorem hepatis fortē. ꝑ. megeoron chalcuce. caumenonistercori colobini, ana ḡlitter, et quarta pars harū euphorbij. Cõficiantur cum uileb. dosi drach. ii. f. Aut cum syrupo violato informetur pilulæ de quibus in potu tribuantur cum aqua passularum de coraseni. Sitq̄ cibis eius esca aut cibus cum fūmach, aut acetum cum oleo, aut syrupsus acetosis. Cõfctio ad dolorem hepatis calidum. ꝑ. agen. f. drach. v. seminis citri endiuiæ portulacæ foeni. ana drach. ii. f. succi lignitiæ drach. i. f. rosarum aur. ii. fiant trochisci cum aqua ro. & dens in potu cum syrupo acetoso aqua endiuæ & aqua solathri vel absinthij. Serapio. confectio pilularum de eupatorio ad dolorem hepatis ictericiū & fe. inuatiuarū. ꝑ. aloes, succi eupatoriij, miro. citrinorū ana partes æquales, confice cū aqua apij. Iudex q̄n ex grossa ventositate fuit dolor hepatis intrare tinam decoctionis absinthij, florū chamomillæ & Ignathiē vile valde de se. et apā nō

6 apho.
40

Medica
mē expe
tum ad
dolorē
hepatis.
Confec
tio ad
idem.
Confec
tio me
dicami
nis ad do
lorē he
patis
cū so
lutione
vētris.
Trochi
sci ad
dolorē
hepatis
Alii tro
chisci ad
lidi ad
dolorē
hepatis
fortem.
Confec
tio ad
dolorē
hepatis
calidū.
Pilulæ
de eupa
torio ad
dolorē
hepatis
& icteri
tiam.

Mē. L. iij. adint.

ad sunt. Et ex proprijs ad idem spongia infusa in aqua decoctionis absinthij, eupatorij, quinanthij, anisi, acori, & spicæ. Et emplastrum ex absinthio & oleo ro. in principio & proprie ubi tinetur apostema & in principio cu ceroto factio ex eo & oleo de alchanna vel stercore caprarum montanarum & oleo factio emplastrum fin Aboali.

Cap. xi. de debilitate hepatis.

Debilitas hepatis est læsio virtutis & actionis naturalis ipsius sicut dolor est læsio virtutis et actionis eius sensibilis. Simpliciter autem & specialiter sumi potest, & qd sit utroque modo sumpta & cause eius quæ sint extrinsecæ & intrinsecæ; & quæ proprie sunt ei & ex communitate aliorum membrorum vicinorum vel splenis, & remotorum, vt stomachi, intestinorum, renum, vesicæ, & spûalium, vt cordis, pulmonis, & diaphragmatis, & animalium vt cerebri & totius corporis vt in febribus & algoris & resolutis corporibus, & etiam membris currentibus ex eis ad ipsum, ex quibus maxime & plurimum contingat ex causis supra capitulo de debilitate stomachi habes, & specialiter sumpta poteris colligere ex generali.

S E D S I G N A ipsius habes sumpta, vel simul, necnon & causarum eius in speciali, prout ea variat ipsius natura à natura stomachi diuersa inuestigando sic vniuique applicabis. Nam si quidem debilitas hepatis quis absolute & simpliciter patiatur: quem Gal. hepaticum appellauit signa erunt inmutata qualitas ad citrinum, vel albedinem, vel viriditatem, et quæ ad fuscitatem, prout supra in signis coplexionum stomachi & hepatis fuit dictum. Cum. n. color corporis ex rubeo & albo fuerit ad mistum sanitatem eius significat. Et excrementa. f. vrinae & egessio mutata fin plurimum propter illud quod supra dictum est à naturali in colore citrino vel pallido rubeo vel glauco in substantia subtili, grossa, & aquosa, & sedi vni multo vel paucio fin diuersitatem facientis causæ: & etiam actio læsa. nam plurimos eorum qui debilitate habent in suo hepate, concoctum, & proprie cum penetratibus doloribus extensus vsq; ad curam. Si vero debilitatem patiatur specialiter & principaliter digestio: nis ipsius signa erunt quoniam sanguis egrediens in phlebotomia erit aquosus: quoniam mēbris non vnitur, nec assimilatur: quare infusatur & proprie facies & oculi. Etiam vrina & egessio fin plurimum est sicut lotura carnis, quoniam non separatur aquositas à sanguine: sed transit sanguis cum vel subtile eius nisi illud ex debilitate retentius sit, quæ tādū non retinuit donec digestiua perfecte cibum in sanguinem alteraret. Et signa debilitatis digestionis quæ est principalis & quæ est ex peccato ad ministrantium supra de debilitate stomachi habuisti: aut quia generatum sanguinem totum continere nō potest sed pars aliqua egreditur non retenta cum vrina vel egessio: vnde sequitur sicut dixit Gal. fluxus sanguinis: et proprie vrina sanguinea. Inquit Abo. & est præterea cum egrediuntibus acris sanguineis vrina sicut sanguis ipse emittitur apertione venæ in ea non existente significat repletionem sanguinis superfluum: & talis fluxus longus in processu non mutatur, & fit in habente coplexionem calidam cholericis virulentus: deinde sicut sex, & sicut sanguis nigrescat adustus, & in habente coplexionem frigidam fit sicut nigrescens congelatus diffusus ab adusto in multitudine opacitate & obscuritate nigredinis & doloris priuatione: & perueniunt autem simul ad fluxum diuersorum colorum in fine: illud ostendit quod digestio fit mutata ad corruptionē. Quod si egessio fuerit alba & vrina proprie alba transluet, erit signum quod eius digestio omnimodo sit ablata: vnde debilitas corporis sequitur multa: necerunt signa superfluitatis cum non superfluere possit: vt supra de debilitate stomachi est ostensum.

Debilitatem autem attractiue specialiter & principaliter significat egessio chylosa nisi sit propter oppilationem insecarum, cuius signum distinctiuum est: quoniam oppilatione earum citius egreditur chylosa egessio, & est grossior propter subtile chylico: tractu fuit ad hepatis grossio nequeat penetrare: & est minoris quantitatis propter hoc. Et quando cum hoc fuerit vrina tincta, significat quod nocuum tunc est in attractiua tantum: nō in digestiua: vrina enim est magis significatiua debilitatis digestiue egessio autem magis attractiue. Et certificat debilitatem digestiue debilitas corporis: debilitatem vero rectiue ipsius splenis & proprie significat quod ab hepate felinat expulso cibi quoniam ad debilitatem vnius sequitur fortitudo alterius, & econuerso: vt ait Gal. quo expulso antequam fiat humorum generatio sequitur superfluitatem minoris non tantum humum, & etiā vrinae & tincturæ eius: etiam tinctura egessionis minoratur: quoniam cholera non generatur quæ tingat vtrumque: & minorat etiam necessitas surgendi ad sellam, cum cholera nō transmittatur ad intestina: quare perducit quod ad colicam, et melancholia cum non generetur ad splenē, nō transmittitur nec ad os stomachi, vt excitet appetitum: quare minoratur. Et apparent signa debilitatis digestiue ex debilitate ipsius: & sunt quia nutrimenti penemien ad mēbra est illud adibile imperfecte digestū & aquosum: quare non bene vnitur, nec conuertitur in membra: sed superfluen in eis causat inflationem cum mollietate, & calore subalido. Et quodque perducit ad hydropisim. Sed signa causarum debilitatis absolute & specialiter sumpte extrinsecarum & intrinsecarum & propriarum: & ex communitate existentium ex signis prædictarum causarum eius cognoscere poteris, necnon & curam.

C V R A. ergo in hunc illuc & illa reducas in hunc locum. & prout oportet curam cum proprijs operare prædictis simplicibus & compositis: & quæ hic subingemus cum auxilio Iesu Christi omnipotentis: cuius nomen ad debilitatem hepatis. Abo. g. lacæ abluta, aristologie aloes ana drach. iij. succi eupatorij. seminis foenici. & atriplicis ana drach. v. absinthij romani drach. vj. seminis endiuicæ & anethi ana drach. v. semi. apij drach. iij. fiant ex eis trochisci. aut suffus. Aliud medicamen Gal. expertum. g. pasularum nuculeatarum auf. xxv. croci auf. i. & f. calami aro. auf. ij. bellij iudaici drach. ij. f. cinnamomi auf. i. casie auf. f. spicæ auf. iij. squinantia auf. ij. f. myrrhe auf. iij. gummi albotin auf. iij. darsesah auf. ij. mellis auf. xvi. vni quantum sufficit. Et quandoque imponitur in ipso opium & semē hyoscyami cum associata est debilitas caliditatis. & propter phyllonit conuenit. Et assinauit Gal. quod hoc medicamen est ex conuenientibus ei cum suis proprietatibus. Euaporatio cōferet valde. g. cinnamomi: casie ana vnc. f. spicæ drach. i. subligat. absinthij, eupatorij ana drach. v. bulliat in vino odorifero: lypticoin quo sint cōmixta torrellæ: & addatur olei de neride vnc. i. & infusa lana fiat euaporatio si debilitas ex ea fuerit frigida. Si vero ex calida fiat hoc. g. endiuicæ quod radicibz. M. i. fidali vtriusque, spodij ana drach. ij. culcutæ, flog. absinthij ana drach. vi. bulliat in aqua rom. cum succo granatorum matorum: vel parū actis & prædicto modo fiat euaporatio. Emplastrum bonum ad idem in causa calida. g. rosa. præputorij vitis alba, cymarum rubi ana. M. i. violarum vnc. f. spodij. sandali. endiuicæ. flog. squinantij ana drach. ij. & confice cum oleo rosa. & cera. Emplastrum bonum in causa frigida. g. cyper. mastiches, spicæ, thuris, galliæ, micis cypressi ana vnc. f. cymarum squinantij anisi, foeniculi, apij seminis ana vnc. iij. musci drach. i. aceti vnc. i. suc. eupatorij. vnc. ij. olei de rheubar. & cere quod sufficit: & quod addit aloes. Inqt Abo. cum vides inu

Medicamen ad debilitatem hepatis.

Euaporatio bona ad idem.

Alia ad idem cum fit ex calida cō.

Emplastrum ad idem.

pressionem

De sta.

pressionem debilitatis hepatis pervenientem ad digesti-
nem: conforta cum his in quibus est stypticitas & calidi-
tas cum in enflura & aromaticis. Et in eis maturatio
sificat sunt medicinx compositae ex his, vt spica, soliu,
nux mus, coriandrum vel cardamomum, mastiche, ca-
lamus aro. cyperi: & similia. Et si fuerit perveniens ad
retentiam adde in stypticitate, & minue de calefactione
aut conforta huiusmodi medicinas cum medicinis com-
positis rheum infrigidatione sicut sunt balaustiae rosae,
hypocystis: & similes. Et si pervenerit ad attractivam,
conforta cum eis in quibus est parva stypticitas ea men-
sura quae conservet virtutem hepatis: & sit in eis calidi-
tas & aromaticas quae ex praedictis eligere debes sim-
plices, & compositas fm modum approximata: studen-
do in apteione oppilationum. Et si pervenerit ad expul-
sivam confortabis cum calefactibus aromaticis & hu-
meantibus. Et calefacti renes, splenis, & viscera, & aperi-
oppilationem praedictis medicinis obviabis malitiae
complexionis a qua plurimum debilitas absoluta & spe-
cialis provenit. Et quia ex omni malitia complexionis p-
venire poterit, studebis ipsam cognitam cum praedictis al-
terare: & cum dieta extenuativa vel resumptiva sibi prout
oportet: & ubi prospera inveneris: si Christus voluerit.

Etia ad
debilita-
te hepatis.

Gaef. dectuarium valens ad debilitatem hepatis mun-
dificat canales eius & sellis & subtiliat humores, prout
cat vrinam, confortat hepar confortative magna. & li-
gni aloes, rofarum, spica nardi, cinnamonomi ana drag-
li, lacce, jrubar, garyoph. ana drac. f. asari, ani, maio-
rang mastiches grautoru balsami ana drach. iij. su. me-
squiniatli, spodiij ana drach. i. campeyos, cuscute ana
drach. i. f. Confortantur cum aqua syrupo de ligno alo,
aqua ro. & quae. dosis ana drach. i. vsq ad ij.

Cache-
sia gd.

Cap. xij. de cachexia, & est qualitas mutata.
Cachexia fm Aristot. generaliter sumpta est mala
corporis dispositio quam sequitur egritudo. Spe-
cialiter autem est mutata qualitas fer habitudo cor-
poris antecedens hydropisum. Cuius causa mediata est
debilitas hepatis, & proprie digestio eius cuius causas
immediate praesumus. Cum enim debilitat ipse digesti-
ta sanguinis generatio fit phlegmatici & aquosi: cum di-
gestio fm Gaef. insipifando procedat quod membris non
vinitur, vt ait Gaef. quare remanet in facie ipsorum & su-
perflue habitudinem ipsorum immediate naturalem
permutat alterat & inflat: & tunc dicitur cachexia. Et cum
suppluit ita q phlegma vel aqua adeo vineat in sangui-
ne, q natura segregare nequit, sed transeat cum sangui-
ne ad membra, & in eorum vacuitatibus aggregent se-
quitur hydropis: differens a cachexia in quanto eius
quod est ex toto genere praeter naturam. Et cognoscit
ex permutacione coloris corporis & faciei ad albedine
& circumtatem, & appare inflatio in palpebris & extre-
mitatibus manuum & pedum: & quandoq. spargitur
in totum corpus ita vt fiat sicut massa in qua impressio-
nes dimittunt vestigia & conuallitates. Et quandoq. app-
petitus multiplicatur propter phlegmatis aeris multipli-
catione ex debilitate digestionis. Et quandoq. debilitat
appetitus, & crescit sitis cum digestio corrumpitur in pro-
cessu, & serose & nitrosae superfluitates veniunt ad sto-
machum & accidunt tunc vigilie, & in commissuris &
in ginguis caliditas, pruritus propter vaporem corruptum
ascendentem, & minoratur vrina & sudor, & multipli-
catur ventositates ex qua accidit inflatio in mirach, & de-
scendit & inflatur bursa testiculorum: cum accidit in eo-
rum corporibus vlcus, si difficiis consolidationis ppter
complexionis corruptionem, & humiditatis ebutandam.

Signa.

C V R A cachexiae est duae res. Vna est hepatis con-
fortatio & digestio eius, pte, necnon & alioru. f. sto-
machi & membrorum vt mater non generentur. Alia
est exiccacio generatae humiditatis multiplicare in san-

guine. Primam rem complent quae in praecedenti cap.
habuisti: & in cura debilitatis stomachi & digestionis eius
illa ergo pte videas. Secundam rem complebis cum
his quae in cura male complexionis stomachi humiditae
meri & hepatis diximus: & specialiter & proprie quae
cuatibus humiditatum per omnem regionem conue-
nientem disputata per secessum: & hoc cum dysleptibus
& absternis cum aperiens subulantibus & inciditibus
& confortantibus & soluentibus in principio cum faci-
litate. Deinde cum fortioribus quae sunt ex praedictis no-
ta cum pharmacis & proprie ex hiera Gaef. factis si cali-
ditas fuerit mista: vel cum hieris magnis. f. colocynthe
propter phlegma. & hieralogodon: ruffina & alys.
Mundificant enim haec sanguinem & membra praedi-
cta a superfluitatibus absq humiditatibus inanitis. Phle-
botomia autem in hoc locum non habet: nisi raro. f. cu
debilitas fuerit ex repletione sanguinis: vel retentione
& proprie menstrualis in mulieribus & haemorrhoidalis
in viris: & tunc in principio locum habet antequam de-
bilitas crescat: & in pauca quatuordecim & disparitatis: donec
conpleatur indigentia: & virtus melius toleret & cu vo-
lunt prouocato cum his quae materiam respiciunt pro-
priam quae superius in cura stomachi dicta sunt. Et cum
prouocantibus vrinam hic supra in cura oppilationis
& apostematibus hepatis dictis: & sudore prouocantibus
vt sunt vnctiones, potiores, & balnea naturalia therma-
rum, & artificialia secca non humida, fricationes & exer-
citatio supra in cura stomachi dicta: & cum regimine exic-
cativo in omnibus non naturalibus rebus superius decla-
rato: quae omnia infra in cura hydropis: seriose speci-
ficata subiungemus duce Christo.

Capitulum. xij. de hydropisi.
H ydropisus vario modo notificatur. a Ioannitio
enim q sit mala complexio humida materialis
ab Abo. appofema aquosum vel egritudo male
compositionis in quantitate superfluitatis magnitudinis
membrorum a Gaef. est dispositio: vel mala qualitas
seu habitudo corporis sequens peccati digestiois & vni-
onis actus nutritivae virtutis. nec mirum cu fm cum nihil
mirandum. eade signa tres habere rones in differentibus
habitudinibus: & sana & aegra. & neutra dici. similiter
eadem egritudinem diversis considerationibus in diversis
generibus egritudinis: & diversis pter naturae rebus po-
nit non est mirabile. Cuiusque autem generis sit, tres sunt
eius species. f. asclites, hypofarca, & tympanites: hypo-
sarca vero anafarca & leucostantia synonyma sunt spe-
ciei secundae. Eius autem causa duplex est communis & pro-
pria vnicuique speciei. Communis est quintuplex naturalis
localis efficiens formalis & finalis. Malis est materia fri-
gida de genere phlegmatis aquosa vel ventosa. Localis
est vacuum ventris inter gibbum & siphac, in quo mate-
ria praedicta colligitur aut spongiositas membrorum cor-
poris vniuersi. Efficiens est triplex coniuncta, antecedens,
& primitiva. Coniuncta est duplex: vt res & quasi vere
coniuncta est materia ipsa frigida membra alterata: & in tu-
morem eleuata, quasi coniuncta, & debilitas hepatis: & di-
gestionis eius continue ista materia regenerans: dicente
Gaef. ois hydropisus causa ppter infortunium sangui-
ficationis est fieri. Antecedens est mala dispositio hepatis
& alioru membroru digestionis de genere male complexio-
nis purg vel humoralis ex se vel vicinitate solutio conti-
nui, & apa habet efficere nocuentum in digestioe. Primi-
tivia est ois causa exterior nocuentum in digestioe im-
primens: & debilitat maiorem q in cachexia praedicta: quae
superius dicta sunt hic & supra de cura debilitatis stoma-
chi & digestionis eius. Causa autem formalis est sua essentia
habita per notificationem ipsius. Cuius finalis est vt destruat
totam digestioem hepatis & ad interiū pducatur plurimu
us est fuerit antiqua & confirmata: et pprie asclites: deide

Varie
hydro-
pisis no-
tificatio-
nes.

Hydro-
pisis spe-
cies. 3.

Causae
coes.

Mc,

L. iij. tympanites

Proprie tympanantes, deinde tympanantes ut in a patet. Causa autem propria vnicuique specierum eius est varietate causarum predictarum potest assumi. Cum enim hepar & digestiva eius fuerit debilitata principaliter, non tamen multum quia generat sanguinem, sed phlegmaticum qui transiit ad membra digestionis tertie in frigida non perfecte coquitur, nec in sanguine conuertitur pumumque in phlegmaticum potius: quare eis non vitur: sed superfluent eorum spongiositates replet: & cum non possit resolui, & multiplicatur, et ea delevat in tumorem, & tunc efficit hypofarcam: quæ cum ad debilitate digestionis minori procedat: & causam coniumctam, & diffusam habeat in oibus membris minoris periculi erit. Et licet aquositas & ventositas sunt diffusibiles magis q̃ phlegma per omnia membra quia sunt facile resolubiles ita diffuse & non permanentes, hypofarcam generare non valebunt, sicut phlegma aëritas ipsa. Cum vero hepar & digestiva ipsius fuerit debilitata principaliter & in se & fuerit augmentata valde & perfecte, adeo q̃ non generet sanguinem phlegmaticum ut prius: sed omnino eius contrarium quod est aquositas quedam superabundans multum in sanguine pauca nec possit sequi strari ab eo: & expelli, & ad confusas regiones aut propter debilitatem expulsiuam hepatis & attractiue renum aut propter multitudine & abundantiam eius aut pp̃ vitarum obstructione: nec membra illam trahant cum abhorreat: remanet in hepate cum naturalis illam nequeat sustinere per refudationem quandam per poros velaminis eius transiit in vacuum ventris: & ibi colligitur: & tunc efficitur vera & propria hydropisis que ascites dicitur que est aquositas collectio. Et quia matricia eius que est causa coniumctæ simul collecta est: & ad causam maiorem & quasi pfecta debilitate procedit: id eo magis periculosa dignoscitur: & quoq̃ quia p̃sibilis est magis coniuncta. Cum vero debilitas digestionis incipit in stomacho & pp̃ aliquam suam causam fuerit: caliditas stomachi & intestinorum debilis in se vel licet in se foris debilis in respectu cibi que fuerit grossus viscosus: vel naturaliter ventosus multiplicabit ventositas in eis: & aliquam humiditatem pp̃ diminuat decoctionem cibi: que transiens ad hepar non corrigit in eo pp̃ debilitatem ipsius ex cōpassione grandi ad stomachum: sicut supra de debilitate stomachi antioritate Gal. est dictum. Et cum hoc non possit expelli aliqua prohibente causa, nec natura valeat tolerare ibidem, subtilitate sua penetrabit per poros velaminis in vacuum ventris: & ibi faciet inflationem, que improprie & abusive dicta est hydropisis ad similitudinem tumentis ventris in hydropicis: proprie tamen ad modernis dicitur tympanites ad proprietatem tympanitæ quod percussus resonat pp̃ percussione aeris p pelles extensionem ab antiquis vero sicca dicitur hydropisis cum ventri non in sit aquositas aliqua de qua sit curandum multum ventositas sicca que ad caliditate processit. & hydropisis vera a frigidityte pcedat: vnde Hipp. ipsam hydropem nominat siccam: quæ cum ad debilitatem minus digestionis procedat: & ad caliditatem minus deficientem q̃ ascites: maior q̃ hypofarcam: & causa eius coniuncta sit magis resolubilis tenebit medium in inferendo periculum & mortem inter predictas species eius.

Signa hydropisis quoq̃ signa habet cōmunia & propria. Cōmunia vero sunt duplicia: quedam sunt cōmunia sp̃ibus in quantum huius: & quedam sunt cōmunia eis in quantum ex cōmuniuibus causis procedunt. Prima sunt ex parte qualitatū mutata: quia coloris alteratio ad citrinum pallidum viride seu nigrum & inflatio palpebrarum: & oculorum pp̃ causam superius dictam: inflatio extremitatum & proprie pedum pp̃ elongationem a fonte caloris pp̃ motum & situm eorum in finem: & pp̃ materie grauitatem & se, tepida plurimum. Et sunt alia ex actione & passivis suis clamorosa quæ non euacuantur

in causa est triplex. prima est propria passio stomachi & nutritiuorum ex qualitate nitrosa & acuta aquositas collecta in eis que inflat & exiccat ea. Secunda est cōpassio eorum ad sp̃alia & est cōstructio anhelitus & inflammatio sp̃aliu ex vaporibus ascendētibz: vt in ascite & tympanite, sicut dicit Gal. vel propter materiam erodam in sp̃aliuibus aggregatam, sicut in hypofarca. Tertia est quia potius aqua non penetrat ad membra exiccatam, vt ponit Abo. propter oppilationem que præcedit vel cōcomitatur plurimum: vel sequitur necessario. Et paucitas appetitus cibi nisi accedat a frigidityte hepatis vt cū provenit ex potu aque frigidi superfluo in hora non sua. Et alia sunt ex excrementis a corpore. Nam in omnibus sp̃ibus & proprie in ascite minoratur vrinæ: & in pluribus dispositionibus rubet propter impotentiam sequstrationis ipsius a sanguine & cholera rui. non ergo oportet vt iudicetur per tincturam vrinæ & rubedinem eius caliditatis hydropisis frigide, nec cholericæ frigide, nec oppilationis ex frigidis humoribus: sicut nec per eius albedinem frigiditatis fræcutæ & phrenidæ, vt ait Abo. Et multoties accidit eis bothor que erupit emittunt aquam citrinam & multiplicatio egestionis sanguinolentæ: & proprie in hypofarca & tympanite. Et breuiter signa cōmunia speciebus hydropisis sunt cōmunia signis cachexiæ & eadem specie fm plurimum: differētes tñ in quanto sicut & cause: si enim sunt parue demonstrant cachexiam præsentem & pronosticare futuram hydropisim: si vero augentur, demonstrant hydropisim præsentem tñ. Cōmunia vero si in quantum ex causis omnibus procedunt sunt. Nam si fuerint ex propria hepatis passione debilitate ipsum & digestiuam eius: signa sunt in eo incipientia & perdurantia. Et si quidem sit mala cōplexio calida, & egreditur acuta debilitas ipsam, signa sunt inflammatione & se, plurimum tepida: quia ephimera propter dictam causam sitis amaritudo oris, citrinitas coloris, casus appetitus, vomitus cholericus, viriditas, & citrinus, vrinæ citrina non necessario propter causam dictam. Et si sit caliditas liquefactionis, signa erunt liquidationes in vrinæ & egestionem & antecellio vrinæ & egestionis lauatiue & vinulente. Si vero mala cōplexio fuerit frigida, signa erunt contraria. Et si quidem causa debilitatis fuerit mala cōpositio, puta oppilatio, signa præcedent oppilationis prædicta. Si vero solutio continui, signa solutionis præbunt. Si etiam apostema signa apostematis eius iam dicta & nullis. Si vero debilitas causa sit ex cōpassione ad aliud membrum: signa passionis membri illius præcedent & debilitas erit variatione recipiens fm intentione & remissionem illius passionis. Et si quidem fuerit ex cōpassione animalia & spiritalia signa egrediturum illorum præcedent. Si vero ad nutritiua & alia præcedent signa egrediturum intestinorum quia colica & ileon & si ex cōpassione et renes præcedent signa egrediturum renum diuersarum. Et si ex cōpassione ad splenem: præcedent signa egrediturum splenis. Et debilitas & oppilationis plurimum & color declius ad viriditatem.

Signa propria sunt etiam duplicia: quedam sunt propria vnicuique speciei & quedam vnicuique sp̃ali cause. Prima sunt, nam in ascite sunt grauitas sensibilis cū tumore magno in ventre: & cum percussus non sonat: sed cū cōmouetur auditur sonitus aque cōmote: & tactus eius est tactus vris pleni aqua non inflat, & membra & extremita in eo non sunt graua & tumida sicut in hypofarca: immo si inflantur in principio eius in fine aërent, & inflatur virga & testes: & est paucitas vrinæ & pulsus est parus frequens tendens ad molliem propter humiditatem. Et qñ ascites est eueniens subito post lapidem renū excrement abscq̃ causis in hepate manifestis & alijs membris: & tunc scias q̃ vna durum vitarū seu pororum viridum est disrupta. In hypofarca autē apparet inflatio in corpore

Notandum.

Cā sitis hydropico triplex.

In corpore toto & in extremis membris & facie & proprie oculis et pressio cum digitis relinquitur foueam in eis. Neque est de inflatione in ventre eius & summe illud quod est in ascite & tympanite. Et sem plurimum sequitur eam fluxus sanguinolentus & leuitas naturae tendens ad albedinem & pulsus est inagis mollis & in alijs pp. diffusam humiditatem in membris & brachijs. Sed in tympanite egreditur sume & umbilicus multum & tensio sine grauitate & cum percussu sonat ut tympanum: non gurgulans & membra extrema non sunt inflata: immo tendunt ad rarefactionem: ut est appetens eructatione quae iuuatur & exitu ventositatis & pulsus est longior & durior quod in alijs immo est sicut spasmosus. Signa propria vniuersae causae: ex praedictis sunt manifesta quae per te discernas. Hydropsis quoque significationes & indicia habet propria & communia. Communia & ex parte antecedentium & ex parte concomitantium vel comitantium & ex parte consequentium. Antecedentium. scilicet causarum. Nam quae accidit causa propria hepati quae plurimum est mala complexio deterior est ea quae accidit ex communitate & conpassione & quae ex compassione est plurimum est ex libris illius renibus & quae accidit in egritudine acuta deterior est: unde Hip. omnis hydrops in acuta egritudine in alium infestatur enim fe. graeudine & dolore: consurgit autem ex libris & illis & etiam ab hepate. Ex parte comitantium scilicet circumstantiarum: una quae cum similibus accidit leuior est in via generationis: periculosior vero via curationis. At quae ex causa calida provenit periculosior est via, utraque. scilicet generationis: eo quod frigidus morbus existens ad contraria causa procedit & in membro calido. scilicet hepate fit. Et via curationis cum materia hydropis: seu causa coniuncta exigit calida & cura causae quali coniungitur. scilicet caliditas contraria requiritur & frigida & contraria est & copiosa cura. Ex parte vero consequentium. Nam si sit perueniens fluxus vel vrina edicens materiam hydropis de loco suo: bonum erit per viam signi & causae. Si vero non sed ex compassione aliorum membrorum fuerit, est. Item si tussis sit perueniens, malum signum. unde Hip. hydropis cum tussim habeat, desperatus est. Gal. enim ossidit eorum passionem spirituum ad membra nutritia ex materia exuberantia & translatione ad spiritualia. Prima autem indicia sunt duplicia. scilicet coprationis & absoluta. Coprationis sunt: nam ascites periculosior est, deinde hypofarca propter dictam superius causam. Absoluta vero sunt: nam si aqua conuersa in vaporem per vitides translata fuerit in vesicam, ut multiplicetur vrina, vel per intestina in concauum eorum & extra duca solutio sequi ipsius ascitis. Unde Hip. quibuslibet inter renes & ventrem phlegma conclusum & dolorem praestans non habens exitum in ventribus fin venas in vesicam conuerso phlegmate. i. aqua solutio fit morbi. Et dicit quod quod accidit habenti vlcera intestinum ut ventris eius insit sicut affici propter effusionem egressionis ad ventrem eius, & non moritur nisi in longinquo. Sed experientia dicit non esse verum cum illud mors antecedat, & proprie cui vlcus & eruptio fuerint in superioribus. Et multoties he parimpletur aqua, & sunt in panniculo eius vlcera: & cum rumpuntur currit aqua ad panniculum intrinsecum siphaci & ventris impletur aqua: & moritur, sicut dixit Hip. in apho. Et proprie si non fuerit educta. Et causa est quam Gal. dicit quod est & quia haec aqua deterior est in sua subtilitate aqua ascitis: quare corrupta in spatio, & insit in vapore suo. Et quoniam hepatis tunica ipsam conueniens est corrupta. In hypofarca si quidem diarrhoea superuenierit fortis, soluit egritudinem. ut dixit Hip. In tympanite siquidem percussus ventris inanu, & resonat sicut tympanum est signum malum. Eruptio ventositatis per os & aqua si sit continua & multa, bonum.

Regimen siue cura hydropis duplex est commune, &

& proprium. Commune autem communicatur in re et quod conuenit cachexiae, sicut enim communicatur in causa efficiens sem rem, solum autem differbant in quantitate & in cura quae plurimum vertitur ad partes causas differunt in quanto. Erit ergo regimen eius ter res. prima erit contra fortare digestionem & membra eius debilitata, ut materiam non regeneret. secunda est materiam generatam euacuare, et tertie est corrigere aciditatem. Primam complent res duplices administrationis rerum abscondentium causas debilitatis, & res quae confortare debent propter membra digestionis & totum corpus. Ex quibus sunt cibi & medicinae simplices & copiosae ad siccitatem declines proprie, dicitur. n. Gal. Mala complexio humida praecedit, & sequitur hydropsis: sic autem praecedit, & sequitur consumptio & inacies, quorum omnium tibi superius notitia fecimus. Secunda rem complent duae res. prima est quae materiam illam habet educere per omnem euacuationis modum qui est quadruplex fin Isaac. primus est per resolutionem ventris clystericam & superpolita & sumpta & prouocata vomitum. secundus est per diuretica. tertius est per sudorem prouocantia resolutione & euaporantia exiccantia. quartus est per cauteria & incisiones & phlebotomia. Solutiva ventris prouocantia vomitus sunt quae educere habet phlegma & aquositas, ventositates quoque extenuare & resolueri quae in nostro antidotario sunt descriptae & simplicia & copiosa: ut supra in summa secunda huius. diuretica & supra haec capitulo de cura fin vltim modum & de cura oppilationis etiam dicta sunt. Sudorem prouocantia sunt fricationes & vnctiones cum aquis & oleis decoctionis rerum siue medicinarum proprietatem in hoc habentibus quas supra praedixi summa cap. de cura apatis stomachi diximus. Et balnea sicca aerea non aquosa: nisi aquarum salinarum sulphurearum aluminorum & similia, ut sunt theriacum & artificialiter constructa. Resolutione euaporantia sunt fricationes multae & asperae & cum exiccantibus ut est baurach, sal nitrum, spuma maris, sulphur, spongia, & similia. Et cum rubificatibus ut tapia, vrtica, staphaegria & similibus. Emplastrum, vnctiones, euaporationes ex rebus praedictis & resolueri habentibus: ut sunt chamomilla, melilotum, fenniculum, anethum, calamentum, laurus, & alia simplicia superius dicta: & copiosa in antidotario dicta: & ex eis est stercus vaccarum & caprarum montanarum & limacinae coibustae cum corticibus suis lintrae & superasperae. Sepe liri in arena & reuolui in ea & sub sole stare & iuxta ignem seu clibanum in trare calidum sufficienter: & exercitia temperata prout poterit sustinere & exiccantia, ut famis tolerantia & ieiunia, abstinentia a cibo brodiali & humido & potu proprio: cauteria autem & incisiones sunt de vltimis, & incisiones sunt proprie additi cauterizationes ei & hypofarcae. In quibus omnibus sic fin speciem diuinctis attendenda sunt haec. scilicet locis quantitas tempus ordo & modus, ut Ioannis dixit.

In solutiue enim est, ut incipias administrare ea post digestionem praemissionem quae eductiva sunt phlegmatis & aquositas, & ventositatis quae supra in cura male complexionis hepatis & stomachi cap. dicta sunt incipiendo a leuioribus in quanto & virtute & similibus: & si expedit procedere gradatim ad fortiora & copiosa, prout natura tolerare voluerit: & primo cō collyrijs & clysteribus: deinde dare per os. Et sit eis admixtum stypticum aromaticum, ut est xyloaloe, crudum quod confert robur stomachi & membrorum quae sunt minera virtutis, & a malitia talium pharmacorum defendat propter quod debet restituta administrari, prout in proprio loco diximus, siquid hora quiescit & non se. & damus per intervallo, & in inedio tempore aliquod digestium & aperitium datur. In prouocatiue autem vomitus oportet ut fiat cum proprijs educentibus phlegma & aquositas eius cura

aqua raphani, primo, & deinde cum elleboro & alijs quæ supra diximus in libro & antidotario nostro: & sit leuiter prouocatus ante cibum proprie vel post: prout medius videbitur expedire. In diureticis vero oportet quæ incipiat ut à debilibus & simplicibus: & deinde procedatur ad fortiora & cōposita: & sint vehemens in irritatione subtiliata: vt facile permeant ad gibbum cūsi & mēbra vrinæ post quæ oportet vt administrentur aliquod de iurijs pinguius & proprie gallinæ neā fortitudine virtutes diureticorum, & proprie cantaridū vicerent membra quod etiā dabis in die solutionis, vt ineluctio multiplicata mitiget, & oia iura prohibent nisi cicerū galli antiqui, & gallinæ in hoc casu. In prouocantibus sudorem oportet vt post euacuationem cum solutis p̄dictis sint approximata, & forti virtute existente vt ait Hip. & proprie in balneo: similiter autē & in resoluentibus & euaporantibus. Inquit n. Gas. euaporantia pharmaca multitudine existente in toto corpore particulis quibusdam allata replent magis q̄ euacuant vniuerso corpori dissoluent magis q̄ resoluent nocumentū plantæ & ex eis exercitiū est quod magis conuenit hypofarcē spe liri quoq; in arena & sub loco stare vel circa ignem & cli banū introire. Sed oportet vt sit illud in loco in quo nō sit ventus, nec caput sit discooperitū soli. In rubicantibus quoq; oportet vt in extremis applicant: & cois & anchis, sed parū est inuacanti in eis. In emplastris autē, vñctionibus, & cōsimilibus oportet q̄ attendat p̄prietates & locus vbi apponant. In hypofarca enim in membris vniuersi corporis. In tympania & asclite in ventre & in oibus in hepate quæ alteret & cōfortet. In cauterijs autem sciendū quæ cōmunia sint hypofarcē & asclitē: sed oportet vt sit p̄p̄ solutiōne per tres dies vel quatuor dies & post abstinentiam. Et sint sex cauteria, tria in latitudine & tria in longitudine incipiendo à casto vsq; ad femur. Incisio. Sciendū est q̄ propria est asclitē, sed parū proficere nisi in corpore valde forti quod potes est tolerare exercitiū tēperatum famē & sitim. Et fac vltimo cū alia nō contulerint & cū sit non oportet vt multum de aqua subito educat ne cadat virtus sed paulatim. Inquit enim Hip. Quicūq; empyici aut hydropici vruūt, aut inciduntur sanie, aut aqua multa & subito educta rep̄te moriunt. Modus aut incisionis ad extrahendū aquā, vt Asirius ait, est vt erigat se æger equaliter si potes, vel sedeat æquali sitū: & cōprimant seruientes latera eius vt expellant aquā ad inferiora lūminis: deinde de administret incisio ita vt mensuret inferiora lūminis quāritatis trium digitorum cōmmissorum: deinde incipe si fuerit initium hydropis ab intestinis. Et si fuerit à parte hepatis fac incisionem à latere sinistro lūminis. Et si fuerit à splene, incide à latere dextro lūminis: & subleua ipsum vt scindat siphacē deinde excoriet mirach vsq; ad siphac parūper ad inferiora lateris scissionis mirach inferius flos forami ne siphaci quatenus cū extrahit cāna cooperiat illud & retineat aqua propter diuersitatem duorum foraminū: deinde intro mitte in ipsam cānalam aerē. Cumq; acciperis, fac ipsum iacere supinum. Et oportet vt cōsideres pulsum: & cum incepte debilitari parumper retine ipsam aquam. Cumq; aquā extraxeris ei in fine extractionis remanserit aliquid: tunc iam sufficit vt laborent in ea medicinæ solutiōne. Et q̄q; sunt post incisionem cauteria quæ diximus. Et q̄q; sunt in stomacho hepate & splene, & in inferioribus lūminis cauteria minuta. Et q̄q; substituant quidam, & faciunt currere aquositate ad siphac & yescam quā faciunt cauteria, & incidunt illā, & faciunt currere aquam illam paulatim. Et est conueniens regimē ad illud & adiuuat ad illud sternutatio: & quod facit currere aquositate ad inferiora. Et oportet vt caueatur ne veniat res cum ruptura. Et q̄q; pungi mus inflaturam vesiculorū cum acubus multis, vt aqua

residuationes habeat plurimas, & cū solutio succedat dolor & punctura, oportet vt administret effusio olei anethini vel chamomillini, & oleorum viciniorū. Et emplastra facta ex fœnugreco, semine lini, & althææ. Et effusio aquæ calidæ & olei sufficit q̄q;. In phlebotomia vero qua incisionis est sp̄s sciendū q̄ ipsa non conuenit nisi cum fuerit ex causa calida, & ex retentione sanguinis cōsueti euacuari, & cum signis repletionis: & proprie tunc conuenit in principio, dum virtus est foris, & phlegma & aquositas nō vincunt in sanguine multū. & proinde oportet gradatim, & cū trepiditate procedere in eo. In fine vero cum sit e contra negetur ne subtrahat nutrimentum, & faciat excrecere aquositate ventositatem vel phlegma. Et eius cōpetentia in hypofarca est magis, in asclite minus, in tympanite mediocriter: solutiōne vero cōpetentia magis in hypofarca & asclite, minus in tympanite. Ait enim Gas. cum humor parum est à natura sanguinis distans phlebotomia audacter: cum vero plus ventem cum vero plurimū nequaq;. Manifestum autē q̄ phlegma est à natura sanguinis parum distans: aqua vero plurimum ventositas mediocriter cū ex phlegmate generetur. Res corrigens aciditatem est quæ instat & mitigat ea diuersimodē s̄m eorum diuersitatem & pluralitatem. Et est per antecedentia & sequentia nota. Propriū autē regimen est quod cuilibet speciei ipsius debet causa si vniuersiūq; generat auxilia propria quibus p̄dictæ res cōis regimini in quolibet obseruandū habent cōpleri.

Si ergo sit eius sp̄s hypofarca, & causa eius efficitur ita calida cum signis p̄dictis repletionis, finitā phlebotomia s̄m p̄dictum modum quod liberabit à p̄focione multitudinis: deinde sequatur euacuatio minoratiua phlegmatis ex collirijs & clysteribus & vomitibus, digestiua ipsius ex syrups de endiuia & absinthio rosæ, & alijs aperitiuis calidis mistis cum frigidis supra in cura s̄m modū v̄tem distit & trochiscis sicut sunt trochi, derosis siccis, de alechechig, de lacca, & de spodio, & similes. Et alteretur hepar cum tēperatis vel frigidis parum excedentibus, vt sandalis propter caliditatem eius. Deinde sequatur purgatio cum rheubarbo & pilulis eius, aloë resificata fuceo rosæ, & aqua myroba, citrinorum & chēbu, & agaricō. Deinde resoluator & euaporatur residuum modis p̄dictis proprie cum balneo & vñctionibus mēbrorum digestionis tertie ex rebus habentibus confortare illa & digestionem eorum: vt sunt chamomilla, mellitosum lupini, & solia citri, & alia calida tēperate. Si vero causa eius sit frigida: postponatur phlebotomia & minoretur materia cum vomitibus clysteribus & collirijs proprie quæ infra in colica sp̄s sancti auxilio dicti sumus. Digerat quoq; phlegma cum syrups: s̄ de empario, de hyssopo, de calametho, & trochiscis de rheubar. de empario cum aqua iuniperi quod est propter, & aqua radicū, & electuarijs: vt est dialacea, diacucuma proprie cōfortetur hepar cum tēperate calidis superius dictis, vt est oleum nardinū, de cinnamomo, xyloaloe, & cōpositis. Deinde purget cū agaricō, elleboro albo quibus inest virtus attractiua hu morū ab extremitatibus corporis, & serapino, & p̄prie cū pilulis eius et pilul. de rained, cū gūmis quas in antidotario nostro descripsimus: deinde residuū resoluator & euaporatur modis p̄dictis, si expediat, gradatim de sp̄s leuiori ad fortiores transuendū, & proprie cum balneis & vñctionibus mēbrorum tertie digestionis ex rebus habentibus confortare illa, & digestionem eorū cū caliditate manifestat vt sunt stœcas, animum, sandaracha, cordumēni, laurus & similia. Et dixerunt subtiliter in vtraq; causa & cum siccis ad caliditatem declinantibus vel frigiditatem: prout exigit dispositio causæ. Si vero sit sp̄s asclitis, ei conueniens regimen est regimen excedentium & eductiuū aquæ citrinæ quæ est causa cōiuncta

De ssa.

In hypofarca à cā calida.

Syrup.

Trochi sci.

Sola

Ac cū frigida.

Syrup.

Dixta.

De cauterizandi modo et tēpore.

6 apho.

37.

functæ & materialis ipsius fm omnem modum dictum in cõmuni regimine: & sunt quæ in nostro antidotario enumerauimus quæ sunt de genere læticinorum & aperientium vrinatiorum. Et si quidem à causa frigida hepatis caliditatem naturalem extinguente fuerit facta, digeris primo cum syrupo de eupatorio, de iride, calametho, syrupo acetoso quillitico: et cum aqua squinanthi anomii, spicæ & aliorum subtilitatum: & minoribus cum clysteribus & collyrijs propriis deinde dabis digestionem apparette aliquod ex prædictis pharmacijs simplicibus quod fuerit leuius & salubrius, vt est iris, semen vlicis ex corticatum, & confectum cum melle & aqua soliorum raphani, & aminoniacæ vel serapinum alcebræ, & euforbiæ cum vitello ouorum: & vinum infusionis pulpæ colocyntidos, vel æris vsti & tubel æris in quantitate drach. i. deinde succum ebulli, vel medianæ corticis sambuci, & pulueris carnis erici excicat in hypofaræa. Et caricas cum lactetithymali drach. i. cū guttis drach. l. cocondij, sterces colubinum in syrupo: deinde succo cucumeris asinini, vel radicæ eius cum syrupo acetoso: deinde syrupo de folijs megeron: deinde folia inegeron resuscitata contra & confecta cum melle vel puluerigata in syrupo: & est de vitinis vel cõposita ex eis quæ in fra duce christo dicuntur: sint autem successiue ad ministrata. Inquit. n. Gal. vane oportet vt pharmacijs. Et sunt cum interpolatio exhibita vt quieti & cibo resumptæ natura in medio tempore. Inquit. n. Hip. cū pharmacacuris, sorbitionibus vtire. Et resumpta digestionem intendat: propter quod vile erit in medio tẽpore aliquod digestiuium aperitiuum & subtilitatu daretur est diacurcuma proprie & theriaca, & trochiscus amygdalarum ananarum de eupatorio, de ascebram & alia si milia in antidotario notata. Deinceps vero dabis diuretica & vrinam prouocantia calida prædicta in capitulo vti surgincipiendo à leuioribus: & ex appropriatis est lac camelorum sctorum, feru eius, & vrina ipsarum & præ præ arabicarum puribibitum vel mistum cum his quæ prouocant vt scæa, spica, amomū, abrotanū, & similia. Nec attendenda sunt sophistarum verba. q. q. natura læcis similis est hydropisii. Nam est ei contraria pp illud. q. in ipso est de absterione & pprietate sua quæ educere habet aquam citrinā pp similitudinem, sicut endiua in ægritudinibus calidis hepatis. Et experientia confirmat hoc quia plurimi ex ea faci facti sunt: sed melius vt tribuantur per hebdomadā aut trochisci de aloë cū drach. f. spodi, & cum nō sustineat fortes in syrupo, nisi in excicatis & cõsumpsis corporibus quibus datur hic proprie lac. Sed attendendum in quantitate eius & natura corporis. In quantitate, vt sit eius quantitas quam bene digere possit, non acceat nec calescat. In natura corporis vt sit molliis natura: & tunc oportet vt resuscitetur & in oclis eius est notus ex pcedentibus in summa secūda. Deinde frigidos fortes purga cum megeron & similibus. Deinde procedas ad resolutionē cum balneis thernarū siccis, nitrosi, & salis, vel artificialiter constructis cum fumis ex aquis subtilitatis resolutentibus prædictis supra in hypofaræa. Et sita ppropriata & circumscripita regioni ventris sicut in hypofaræa in corpore vniuerso: & proinde per modum embrocæ & infusionis prædicta approxinentur. Vitiõnes quoq; & emplastra super regionē ventris ex resolutentibus & euaporantibus sunt vitilia. Et supra hepar apponimabitis styptica aromatica virtutem & robur eius seruata: deinde ad cauteria: & vltimo ad incisiones si expedit, est veniendum. Si vero fuerit ex causa calida facta æstus calorē naturalem hepatis resoluit deo debilitatem cum aqua est plurimum se. & inflatio regimen prædictum excicatum & euacuatum causæ ipsius est cum contrarijs quodāmodo cõplendum: puta cum frigidis cõpetenter. Nec attendat verba sophistarū di-

centis q. hydropis non curatur, nisi eo modo quo oia ægritudo curatur: & illud est cum cõtrarijs: siq; cū hydropis sit ægritudo frigida, curatur cū calidis: cū enim sua cura proprie verat ad partem causæ: vt superius dictum est: si quidem causa efficiens sit calida, nisi illa alteretur, prius semper causa coniuncta & materialis regerebatur & multiplicabitur quā multiplicata hydropis augebitur. Vnde Ga. Qui curat morbum, augeat causam, qui augeat causam, augeat morbum. ergo qui curat in orbum, augeat morbum. Oportet ergo vt principalis cā & efficiens antecedens quæ est mala cõplexio hepatis calida debilitans hepar, & digestiuam eius, primitus in euacuatione & excicatione inspicatur & auferatur, quā inspecta & ablata excicatio & euacuatio causæ materialis coniunctæ cum calidis erit facilis. Alteratio autem ipsius erit cū regimine frigido cõpetet: puta cõposito & misto calido fm variam cõpositionem contrariorum morborū hydropis. f. & febris per equalitatē & inequalitatē eorū. Vnde Gal. singuli morbi simplices simplici medicina medicabuntur cõpositi cõpositis: æquales æqualibus vel vno plus, altero minus. Hydropici quoq; cõfessio me dicandi intelligitur vt pleuritici, & sanguinem ferantes, & phthisici. Hi. n. morbi qui sunt contrarij medicaminibus, indigent contrarijs: æqualibus si æquales sunt. Si vero inequales, oportet vt fortior medicamentum prius alter vno non negligatur. Intelligas quoq; cõpositionem, non solū temporalem sed partialem & locale, vt docuit Gal. Si ergo præcesserit retentio sanguinis & signa repletionis apparerit phlebotomabis in principio, & mius q. in alijs. deinde minorabis materiam cum clysteribus & collyrijs proprijs ad hęc. Et digere cū syrupo de endiua & alchechēgi de cuscuta, de succo solathri, succo granatorum mucorum, et syrupo acetoso simplicis. Deinde facta digestionē aliqui dabis aliquod ex pharmacis prædictis ductiuis aquæ. Alterabis cum aqua lactis capri asinini, vel succo endiuiæ, vel rosarum, vel aqua seminum cõmuniū frigidorum, vel succo prædictorū aliquo. Sintq; in liquida substantia & aqua bibita ppter dictam superius causam: & ordinate per interna exhibitis & potata. Et in medio tempore datur aliquod alteratiuum & confortatiuum vt trochiscus de berberis vel de spodiis vel myroba. citri. si vter sit solutus vel aqua fructuū, si sit consipatus. Deinde dabis diuretica & vrinam prouocantia sicut est aqua seminum cõmuniū frigidorum confortata cum aliquo diureticorum calidorū quæ superius sunt narrata. Et ex illis est aqua lactis capri nī vel asinini, vel etiam lac camelarum: si cā non fuerit multum calida, vel si fuerit, sit cum decoctione endiuiæ, & seminum cõmuniū exhibita. Deinde procedas ad balnea vitiõnes & emplastra embrocationes & epithemata ex resolutentibus temperatis & parū stypticis habentibus conseruare virtutem iurach, non resolutionem impedire, & deinde si expedit ad incisiones. Cauteria autem in hoc locum nō habent cum sint vehementes inflammationis: & alie quæ superius tradita sunt. Regimen autē in oibus alijs non naturalibus rebus sit excitatum: sitq; cibus facilis digestiōis laudabilis chymi, & paucarum superfluitatum: vt sunt carnes pullorum, perdicum, fasanorum, & auicularum paruorum montanarum non pinguium, & apcolorum afflatæ, nō coctæ, excicæ sumatū sine brodio: vt in casu prædicto: & qñ cum subtilitatis & aperitiuis fuerint coctæ. Et panis sit aliquid furfuris habens & salis bene fermentatus, clibanaceus, & biscoctus: & sit calidis & frigidis mistus, put causa requirit. Et potus sit facta ex calida sit aqua habens virtutem diureticorum vel vini albi multū lymphati cum aqua ferri. In facta ex frigida sit potus ex vino albo lymphato competeret subtili vel paruo. Si vero fuerit spēs tympanitis, regimen proprium ei conueniens est regimen

Discreti
oa cõue
nientia.

Contra
phla
stas.

Digta.

Carnes.

Panis.

Potus.

est regimen dictum inflationis stomachi & hepatis. Et oportet vt minutur solutia, nisi quatum cōueniunt hu mori phlegmatico qui potest esse materia ventositatis & etiam diuretica: superfluitas enim in eis & pprie calidis perducit ad generationem vaporū plurimum. Et mul tipliciter resolutio ventositatis & eructationis cō mouentia prædicta ibi supra: & fricationes cum alijs & cum semine ruta, gentianæ, & similibus, & euaporationis cum milio & sale, & alijs proprijs, & ventosis, & si milia ex emplastris, & cataplasmatibus, & spongijs, & balneis, & embrochiis cum ficis & extenuatibus dictis. Et si fuerit ex calida causa resolutio vtro sitatem, sint ex temperate calidis vt est fœni, apium, anisum, carui, meli dosum, anethum, tribuli, & similia. Si vero ex causa frigida sit ex calefactentibus manifeste vt est cymini, spica, ameos, ruta, castor, iuniperum, & salis species, & cortex thuris: & ex cōpositis confectio de acōro cum nigella, et collyrium ex baurach cymino ex folijs rutæ cum melle, & oleum ruta. & nardi. Clystericatum: & oportet q̃ oia olea & vnctuos alienentur opipilant enim & prohibet resolutionem ininiuita exteriori. Dicta autem cibi & po tus fit qualis in p̃dictis: vt est dicta & hæc supra in cura inflationis. Deinceps ad medicinas cōpositas deuenien dum: quarū multarum descriptionem fecimus in antido tario nostro fm omni modis ex syrupis decoctionibus, confectioibus, electuarijs, trochiscis, pilulis, vnctioni bus, emplastris, et oleis appropriatis que per te inuenies & approxinabis: prout oportet: & te scire superius ad nuimus. Isaac quoq; descriptionē omnium seriosam fecit Gal. quoq; & Abo. in antidotorijs enim & que omnia pp̃bruitatem p̃te inuenies, si oportet. Syrupus contra hydrospim ex frigida causa. ꝑ. origani, camedrys, ca mepitrys, spinæ albæ, sicla, calamenthi fluuiialis & cā pestri hyssopi ana. M. ꝑ. cappæ. scolopendriæ, eupatori j, lupuli, capil. v. endiuæ ana. M. i. asari, folii. ana drach. ii. quinq; radicū cōmuniū su. me. passulārū nucleatarum, corticū cappa. ana vnc. i. squinanthi, absinthii, thymi, epithymi, arist. ro. ana drach. ꝑ. semi. anisi fœniculi, cinnamomi ana vnc. iiii. seminum cōmu nium vnc. ii. ꝑ. cuc. li. ii. aromatizentur cum his. ꝑ. spicæ, asari, croci, folii. carpo balsami, cyperi, galliæ nucatæ ana drach. i. dos. vnc. ii. ex aqua ferrea tepida donec digesta fit materia. Pilulæ cōtra omnem hydrospim. ꝑ. foliorum megeron infusorum in aceto, vel oxygac cara drach. v. myrobaf. citrinorū drach. iiii. rheubar. drach. iiii. Confice cum succo apii & anisi aut fœniculi siluestris, dosis a. drach. i. vsq; ad. i. & ꝑ. Et ex illis sunt pilulæ rheubarbaratæ postice supra caput de cura op pilatōis hepatis. Inquit Arist. radix fœniculi siluestris ministrata huiusmodi curat hydrospim ex opy pilatione. Medicamen vtile hydropticis in quibus nō est caliditas ad educendū aquam in paucis diebus per vrinam. ꝑ. ameos fructus fauinæ, cymini, ficis albi ana partes æquales. terantur, & fumatantur cum vino. Pilulæ valde viles hydropticis. ꝑ. gris vlti, stercoris colūbini, rutæ sicce ana drach. iiii. euphorbii drach. ii. fiant pi lulæ cum succo apii. Dos. drach. ii. Emplastrum ad vē tris inflationem hydropticorum. ꝑ. stercoris bouini vel caprini montani excicati. lib. i. succi passul. lib. ii. olei cōmunis lib. iiii. sulphuris rubei vnc. iiii. cum vitellis ouorū. Confice & emplastra. Idem operatur stercus capri num cum vrina mistum fit superanot. Emplastrū bon um & forte. ꝑ. calcis viuæ, niri ieros cordumeni sul phuris armoniaci, baccarū lauri, laphidis agrie, stercor. colūbini. Terantur & dispermantur cum vrina: res soluit enim aquam mirabiliter superinunctū. Vnguen tum magistri Archidis. ꝑ. sanguisuga curatas trigin ta, & pone in phiala vtri plena oleo chamomilino mī nus tertia parte: & dimitte donec ibi moriantur, Deinde

reple eam vino græco, & opilla eam bene, & fac bullire eam in vase aquæ dulcis pleno vsq; ad cōsumptionem totius. Deinde auferas et reponas: fiet enim sicut vngue tum quo liniatur venter aesclicui mane & sero. Et datur quolibet mane vitellus vnus oui cū limatura chalybis. Confectio emplastrum ad hydrospim asclitens: & quicq; emplastrantur ex eo aqua habites: & est expertū. ꝑ. sa rinæ hordei, cyperi, styracis, origani sicci, niri, cymini, baurach, boli armeni ana partes æquales. Conficiantur cum melle q̃ excicant aquam virtute forti. Confectio Rasis de chechengi ad hydrospim in qua non est calidi tas nec solutio ventris valde. ꝑ. foliorum megeron infu sorum in aceto excicatorum & tritorū drach. v. agarici turbith ana drach. v. succi absinthii drach. iiii. myroba. drach. v. rosarum rubearum, endiuæ ana drach. iiii. tere niabin drach. x. succi liquiri. drach. ii. decoquat terenia bin donec fiat sicut mel: & conficiant cum eo, & det ex eo in potu a. drach. ii. vsq; ad. iiii. Pilulæ cōferentes ad febres antiquas ex humoribus diuersis & dolore hepatis & inceptionem hydrospis iuuatiue valde. ꝑ. absin thii, & succi eius, succi eupatori, myrobalanorum citri norū, aloes, masticis, croci, laudani, lacce ablutæ, anisi, asari, scitaragi sicci, hieræpicæ ana partem. i. terant & cribellentur, et conficiantur cum aqua solathii. Dos. drach. ii. cū aqua tepida in nocte. Et si est tussis adde fœ nicu liquiritiæ medicatæ medicinarum ponderis. Pilulæ xyrali regis Medorum conferentes hydropticis. ꝑ. la cūs tithymali, sera pini ana partes æquales: decoquant cū vino, & fiant pilulæ sicut cicer, & sit potio ex eis duæ aut tres plurimum cum vino permisto ante cibū & post cibum. Syrupus expertus ad hydrospim ex cau sa calida. ꝑ. endiuæ cum radice, lupu. cum radice, capil. vene. cichoreæ hepaticæ ana. M. i. absinthii: polycariæ minoris, cuscute, scolopendriæ cum radice belæ, bedegaur ana. M. f. radicis fœniculi siluestris, radicis apii, ra dicis asparagi residentium in aceto ana vnc. i. squinanthi drach. i. rheubar. drach. iiii. spicæ drach. i. semi. cōmu nium vnc. i. ros. myrobaf. citri. ana vnc. i. çuchari. li. ii. succi endiuæ, succi eupatori depuratorum ana vnc. v. aceti p̃dictarum radicū, et succi granatorū ana vnc. ii. In p̃cia rara bulliant, sandali, spodiū ana drach. ii. Syrupus ad hydrospim ex causa vtraq; ꝑ. hyosinab sinthii, cuscute. ros. endiuæ, cum radice capil. vene. be degaur, belæ, polycariæ minoris ana vnc. ii. squinanthi, liquiri. radicis fœniculi siluestris, radicis apii, & feminis eiꝑ ana vnc. i. f. anisi, fœniculi, me. fo. ameos ana vnc. ꝑ. florū buglosæ & rob eius ana drach. i. spicæ, folii ana drach. iiii. rheubarbari, masticis ana drach. ii. oia bul liant in aquæ lib. x. vsq; ad tertiam partem. Deinde cō lentur cum expressione, & colature addantur çuchari li. ii. succi endiuæ depurati, succi polycariæ minoris i & succi apii depurati ana lib. f. vel succi fœniculi & absin thii, & syrupum cum decoctione sandali & spodiū. Et in processu huius facere laxatiuum, ad de fms indigentia causa vni tympania, polypodiū in hypofarca, rheu barbarum vel agaricum in asclite megeron. Filiū Sera pionem. Pilulæ ad hydropticos & dolorem splenis. ꝑ. me geron infusi in aceto & excicati, colocynthis sauch hordi ana partes æquales: terantur & conficiant cum melle & dentur omni homini fm quantitatem virtutis soluunt enim aquam valde. Dioscorides inquit. Quan do sumitur de radice cucumeris asfini ad quantitatem anolofath ad minus, & de radice eius quātūtatē. iiii. kist laxat cholera & phlegma & proprie in corporibus hydropticorum: & absq; q̃ nouemunt inferat stomacho, & accipiat ex radice eius lib. f. & terat cū duobus kist vi ni & maxime habylonicis, & misceat beue & terat cū eo. Et den ex eo hydroptico. iiii. anolofath in ieiunio quolibet die: donec diminuatur tumor ventris diminutione cōpleta

Empla.
ad ascli
tem.Conse
ctio che
chengi
ad hy
dropi
sim.Pisæ ad
idem.Syrup⁹
expt⁹ ad
hydro
spim
ex cā ca
lida.Syrup⁹
ad hy
dropi
sim ex
vtraq;
causa.Pisæ ad
hydro
p.Syrup⁹
ad hy
dropi
sim ex
frigida.Pis. ad
oem hy
dropi
sim.Medica
nē vtile
hydro
picis.
Pisæ ad
idem.
Empla.
ad infla
tionem
hydro
picorū.Vngue
tum ad
idem.

Piste ad spicā. completa excludendo aquam quæ est in ventre eius. Pilulæ de spica aperientes opilationes hepatis & sple- nis conferentes hydropis & solvunt naturam. ꝑ. spicæ drach. iij. agarici, amomi, rauced, epithymi. mastiches. costi, camedryos ana drach. iij. myrrhæ, cinnamomi squinanthi garyo. ana drach. i. aloes drach. viij. fiat pilulæ cum vino antiquo. dosis drach. ij. cum vino com- misto ante & post cibū. Pilulæ ad hydropicos, & tym- panicos, resoluunt enim ventositates grossas & vapo- rales. ꝑ. semi. apij, anisi, mastiches ana danich. ij. aristo- lochiz rotundæ, acorij, gentianæ ana danich. i. falis iudi. serapini ana danich. i. aloes drach. vi. terant. & fiant pilulæ. dosis drach. ij. cum aqua calida. Et aliqui addunt galangæ, gedoariæ ana. &c. Decoctio Serapionis ad hydropicos qñ non est febris. ꝑ. camedryos, campe- tyos, petrosilini hyflospi sicce, squinanthi, spicæ roma- næ, delegenster, & est faguassera fiseleos ana vnc. i. myr- rhæ, gentianæ epithymi, dauci ana vnc. f. aloes succo- trensis vnc. iij. decoquantur cum lib. x. aquæ donec re- maneat tertia. Colentur & dentur in potu ex ea ab. vnc. ij. vsq. ad. v. fm quantitatē virtutis vniuscuiusq. Alia cum serapino: & soluit cū virtute. ꝑ. serapini sextaria. ij. opopanacis, ammoniaci, aristolochiz longæ ana drach. iij. turbi, juncereon ana drach. ij. eupatori, asfæ, sumi- terræ, colocyntidos interioris calamathi, iresos, myro- balanorum citrinorum, radicū lilij coelestis ana drach. i. cepe, squillæ drach. ij. terantur omnia & infundantur cū gucchro, & ponantur ad solē. vii. diebus: deinde colen- tur & dentur ex eo omni die drach. ij. vel drach. iij. con- ferunt enim valde. Emplastrum contra omnem speciem hydropisis. ꝑ. farinæ hordei: & confice cum succo ebu- liana. et emplastra. Balneæ thermani & proprie sicca & fumosa, & quæ ex aquis falsis nitrosis sunt, hydropicos iuuat. Et sunt de vltimis prout tolerat virtus. Quod si non inueniantur in regione artificialiter construantur sic. In tina clausa sit tubula vna perforata in medio eius pluribus foraminibus in qua stet patiens & in fundo sit aqua falsa decoctionis calamathi origani, rutæ, fauinæ hyflospi & in illam projiciantur lapides molares ignei, & recipiat fumum tina existēte bene clausa & cooperta, donec fudet. Alij faciunt bullire p̄dicta in caldaria bene cooperta, vt nihil expiret & habente concava per quam fumus & vapor perueniat ad tinam bene coopertam in qua patiens stet, & fudet ibi fortiter quātum vult, & tole- rat, vt superius dictum est. Emplastrum contra inflatio- nem tibiarum & etiam ventris hydropicorum. folia vr- ticæ contrātur & tepescāta emplastrēnt. prodest. Item fomententur tibiz, & euaporentur cum aqua maris vel sa- litæ decoctionis tribulorum marinorum, chamomillæ & radice ebuli.

Dioscorides narrat de quodā qui crura habuit inflata: cui fecit emplastrum de simo columbino, farina hordei & aceto, & liberatus est. Adde fandanacham si vis, & si rubor ibi appareat se. cōmunia vetera cum oleo ro- sato cōmissa. profunt: & adde si volueris, inemithe.

Cap. xiiij. de fluxu hepatico.

Quoniam fluxus hepaticus est ex exeuntibus à corpore & quod ab hepate fluit, & exit de corpore, vt est superius dictū: aut per nares san- guinis fluxus, aut per os vomitus, aut per poros sudore: aut perrenes & vesicam urinæ, aut per intestina exit: per quæ exiens vltra modum consuetum proprie dicitur fluxus ventris ideo vsq. ad summam de medicinis aggritudinū intestinalium cum de medicinis fluxus vtrius loquimur Christo præstante dicere postponimus.

Cap. xv. de ictericia citrina.

De ictericia citrina & medicinis eius vsq. ad sum- mam quartam cum de medicinis aggritudinū splenis sermonem afferemus dicere referamus.

SEQUITVR SVMMA VLTII,

ma particulæ tertie sectionis de egri- tudinibus splenis continens capitula quatuor.

Cap. i. est proemiale: & est sermo generalis in splene & aggritudinibus eius.

Capitulum. ij. de opillatione splenis.

Capitulum. iij. de apostematibus splenis.

Capitulum. iij. de speciebus ictericiæ.

Capitulum primum generale de eggritudo- dinibus splenis.

Alenus inquit commentari & exponere quid circa generationem humorum in hepate contingere dicant antiqui per exempla licet addiscere. Vinum vtiq. nouiter intelligere exprellum ab vuis non colatū est bulliens & alteratū calore qui in ipso est

demū fm sui trāsmutationē duas generatas supfluitates in eo esse apparebit hanc quidem leuiorē & meliorē: hanc autē terrestrē & grauiorē: quarū hanc quidē florem: hanc vero fecem vocant quod ex eis depuratum in medio exit sūt vinū. Similiter & in generatione sanguinis in hepate alterato chylo et trāsmutato à calore hepatis est videre in eo duas generari supfluitates. vnā supernatantem vocat cholera spumæ assimilatam, alteram descendētem grauem assimilatam feci vocatā melancholiam & quod depuratū est ab eis medium sanguinē assimilatū vino depurato ab illis à quibus depuratum oportet esse sanguinem naturalibus existētibz per partē: & etiā fa- ctis in naturalibus per aduersionem propter dictam superius causam in capitulo primo huius anteq. in alimentū trāseat ipsorum mēbrorū. Ad huiusmodi autē mun- dificationem artificialis natura duo creauit mēbra. vnū quod propter amaritudinem xanctæ cholæ naturalē sibi admistam trahat. f. vesicam fellis cyslim ab antiquis vocatā: quæ duas tunicas habet contextas ex triplici genere neruorum ad modum tunicæ vnius ortorū à venis hepatis ad quā veniunt ex neruo, & vena pulsatili. duo rami parua cerebro & corde quæ per porū explan- tatū ab eis ipsam cholera ab hepate sibi impulsam trahit cū virtute propria vt ex ea nutriat: & quod superest expellat per porum alium qui in pluribus hominum est vnius mittens cholera ad graciliā intestina ad expurgan- dum ea non ad stomachū cum lædatur, per eam nauicet & eius digestio corrumpatur. In quibusdā etiam duplex est: siue bifurcatus, & per vnum mittit cholera ad intesti- na. & per alium ad stomachū nō in vacuū eius propter dictā causam: sed inter duas tunicas leius ad faciendū & adiuuandū digestiū. Et in quibusdā est amplior primus: vt in Audino philosopho: & in quibusdā secū- dus: vt in Sabino sacerdotē: vt recitat Gas. At quocūq. creauit mēbrum quod proprie trahit fauces eius. f. splenē quod adhuc est vt fecem sanguinis naturalē & innatura- lem semp trahat cum virtute propria per porum cōiun- ctum hepatis venis à parte concanati qui in venis pulsantibus in eo digerit, vt ex ea nutriatur & sanguine & sua substantiæ raritate recipiat cū sit grossa & retinet de nec digerat & quod superest ei remandit per alium porū ad stomachum vt cum alijs suis supfluitatibus expellat q. in homine figuræ est clypealis sicut in porco linguosæ & est cooperus pellicula orta à splicæ: & diaphragma- re. & suspensus panniculus costarum quasi ligamentū à parte sinistra ad cōtēperandum caliditatē cordis sua frigiditate,

Piste ad hydro- picos & tympanicos.

Deco- ctio ad hydro- picos qñ non est feb.

Alij ad idem.

Enipl. ad oēm hydro- pism.

gigitate, Si ergo deficiat mundificatio sanguinis ab illis superfluitatibus totaliter vel pro parte, siue propter causam membrorum, s. debilitatē hepatis expellentes: & ipsorum, s. fellis & splenis trahentium: siue propter causam in poris: per quos ab hepate trahunt, s. oppilationē: siue per causam superfluitatum: quia sit amplior q̄ trahere possint remanens cholera xantha cū sanguine in hepate facit apostemam cūenire in eo vti superius dictum est, vel transiens de eo cūm sanguine per venas facta occasione aliqua intranspirabilis putrefcit, & accendit, tertianam continuam vel causonē veniens ad lacertos & subcutaneas partes putrefacta accendit, tertianā interpolatam vadens ad cutem diffusa in ea cum ibi transpirabilis sit per poros eius facit icteritiam citrinā. Collecta in aliqua sui parte facit cryspelas si adusta facit cryspelas vulneratium: seu carbunculū, sicut in cerebro charabitu. Similiter intelligas si melancholia cum sanguine missa: facit. n. agritudines simili modo fm genus suum. In hepate per maus facit scilicet, vel oppilationes in totum corpus vel habitudinem lacertorum diffusasi fuerit adusta facit lepram: si in cute sit diffusa, facit icteritiā nigrā: si in vno membro collecta non adusta facit duritiē: si adusta quantum ad partem grossam facit cancrum: quantum ad subilem atracē. Si vero trahat perfectē: nō tñ ex eis quod superest possunt expellere ad stomachū & intestina, siue propter causam existentē in membris, s. fellis & splene & hepate, s. debilitatem accidentē eis, siue propter causam existentem in poris per quos excernunt & mandat illas: puta oppilationem siue causam existentē in superfluitate: quia sit amplior q̄ expellere possint remanente in eis necesse est ipsa mēbra ingrossari, si in vacuū sit collectū & cāpari si colligatur in porositate ipsorum & cupum. Et cum conuertat in ventum necesse est ipsum inflari: & cum splē ingrossatur corpus necesse est subiliari & econverso: vt ait Hip. Et illud ex triplici cā vna qm destruit virtus hepatis vehementer cum contrarietate humoris: quare minoratur generatio sanguinis. Secunda est: quia cum hoc quod attrahit de sanguine bono corporis illius inferunt rem plurimam propter magnitudinem suam. Tertia causa est quia ex multiplicatio melancholice sanguinis remanens sit infectus quem abhorrent membra sicut non nutriuntur & extenuantur. Cum ergo splen extenuatur, accidit ex contrariis causis ex quibus corpus impingatur & ingrossatur. Si vero tractas superfluitates per se tēte nequeant sustinere propter defectum contentiue illorum membrorum: vel amplitudinem pororum: vel propter multitudinem & malitiam superfluitatum transiens cholera vltra modum ad stomachum: & similiter melancholia faciunt nauseam, & corrumpunt digestionē: si ad intestina faciunt multum fluendo disenteriam. Inquit enim Gal. plurima disenteria ex cholera rub. fit. Et si à cholera nig. & felle incepta, est mortalialis ait Hip. Si vero transeat cholera ad vias vrinæ, quæ sunt eius euacuatorium proprium fm Gal. facit ardorē vrinæ: & deinde vlcera corūdem. Quod autē ex prædictis colligere oportet: est scire naturam prædictorum membrorum, s. cystis, fellis, & splenis operationes & iuuamentum: necnon & eggritudines eis euenire possibiles causas quoq̄ quarum quædam sunt proprie & in se: & quedam ex colligantia & vicinitate: & illud est ad hepatis plurimum: et sunt omnis generis, s. mala complexio debilitans suas naturales operationes: mala compositio, s. oppilatio impediens debitam operationem eorum ad quam ordinatur ipsa natura: solutio continui, & apostemata fm grossities præter naturam, ad quas sequitur plurimum accidenē fœdatiuū coloris naturalis qui facit ad pulchritudinem bene esse, quod icteritia dicitur quibus dicitur per ordinē Christi Iesu auxiliante qui sit benedictus. Et quia prædictæ agritudines cysti possibiliter contingentes & agritudi-

nes hepatis cui affixus est, in cura nō differunt, ideo omitantur: est. n. eadē vtraq̄ cura. Sed de agritudinibus splenis plurimum contingentibus, et cū sit mēbruū ab hepate distinctum sp̄linter dicere est in hac quarta summa necesse.

Capitulum. ii. de oppilatione splenis.

Oppilatio splenis est agritudo officialis veniens in vñs & poris eius per quos trahere & excernere habet fecem sanguinis ab hepate: quatenus mūndificetur: & conueniens fiat alimentū membrorum. Et est triplicis speciei: aut enim est in poro qui est inter ipsum & hepatis, per quē habet trahere sanguinis feces ab ipso: aut est in poro qui est inter ipsum & stomachum per quē quod sibi superest mandat illuc in vtroq̄. Causa autē ipsius ex causis oppilatiōis hepatis est manifesta, & plurimum ex coartatoria. Cuius causa vti præcedenti capitulo dictum fuit est humor melancholicus foculētus & luctuosus, quem trahere habet, & excernere sua multitudine & grossitie nō potens transire per poros illius: sed remanet obstructus in eis. Et qñq̄ est attenuatoria ex siccitate & punctione cholere vel ventositatis vicinorum, vel apate cōprimente. Et raro est carnosa: & cum est non speratur cura. Signa vero oppilationis pororū distincta sunt. nam siquidem oppilatio fit in poro per quē trahit extenuatio citrinū splene. Et etiā si sit in vtroq̄ magis nec pro tanto corpus erit pingued sed extenuatum magis p̄ sanguinis impuritatem & maiorem infectionē & p̄dicta accidentia apparebunt in alijs mēbris & vniuerso corpore & cute. Si vero sit in poro per quē illam excernit & mittit ad stomachū grossities & durities cū grauedine apparebit in splene: nō ex natura & dispositione mēbri: quia sit strictior pororū: vti hepatis cum splene rarē & molli substantiē exillat: sed ex natura substantiæ humoris obstructis & detenti qui grossus est & terreus, sicuti Gal. dixit. Et in vtroq̄ est defectio appetitus: & vrina magis fm plurimum: & egestio quasi cōsuetā minus fm diuersitatem pororum. Si. n. in primo poro p̄ quē trahit sit oppilatio: omnia erit minorā. Et signa causarū & modorū aliorum ex dictis in oppilatiōe hepatis sunt nota. Signa vero ventositatis & apostematis infra dicentur.

Circa oppilationis splenis: sicut cura aliarum agritudinum eius generaliter ex cura oppilationis hepatis superius dicta est manifesta. Eadem. n. vtriusq̄ est in re & intentione. Cōplētum tñ eius fuit prosecutio fiet qñq̄ cum eisdem: qñq̄ cum fortioribus proprijs & diuersimode ministratis. Inquit. n. Gal. nos nō inuenimus medicinas alias q̄ sunt magis incisivæ et subiliatiue humorū grossiorū & viscosorū q̄ sunt in pectore et pulmone & sanici existentis in pectore, nec medioris apitudinis & conuenientie ad maturandū, & iuuamentū ad spūendum illud quod oportet q̄ prædictæ. Et de proprietate earū est huius, vt aperiant oppilationem hepatis: & mundificent venas eius, & faciat simile illi in splene, qñ oppilatio nō est vehemens: qñ oppilatio qñ est in splene vehemens, indiget medicinis fortioribus istis: sicut sunt radix, & cortex caparis, & radix tamarisci, & medicina nominata græce scolopendria, & Quilla: & herba nominata asceleni: cuius expositio est mundificatura sanguinis, & æstimo q̄ sit cortex salicis vel fraxinæ: conuenit tibi vt sit vsus vniuersusq̄ earū diuersus. Medicinæ enim splenis approximandæ sunt cū aceto. Hepatis cum syrupo acetoso & aqua hordei. In pectore & pulmone cū aqua mellis, & chisti hordei: sed oportet q̄ sint medicinx materierū resolutiue splene magis styptice medicinis hepatis propter substantiæ raritatem splenis: vt dicit Gal. Specialiter qm plurimū coartatoria est: cura eius est quatuor res, prima est euacuatio, secunda poris expurgatio, tertia ponit studium in vita, quarta est accidentium correctio. Euacuatio est duplex, prima est cause retentæ in hepate & venis, secunda causæ oppilantis & retentæ in splene.

Primam

Oppilatio splenis triplex.

Causa.

Signa distincta.

Primum completi cum sim melancholico humore de-
 care sanguis appareat, quod tumor venarum illarum par-
 tium appie indicat phlebotomia de basilica primo: de-
 inde de saluata sinistra manus que tadium suat, quadiu
 refringitur perse, si natura corporis tolerabit: vel phle-
 botomia de saphena loco eius: vnde aperio venarum hæ-
 morrhoidum, proprium si retentio sanguinis mensura-
 lis vel hæmorrhoidum præcesserit. Inquit enim Gal.
 melancholicis hæmorrhoides innate bonum. Et quic-
 tibi necessarium est vt phlebotomes quidem sinistræ: de-
 inde cum euacuatione ipsius melancholie per fluxum
 ventris proprie dicente Hip. Spleneticus disenteria super
 ueniens bonu. Quæ si prolonget accidit ei hydrops aut
 lenteria: & pereunt splenetici. Spleneticus aut est qui du-
 ritem & gossitem habet in splene. Dicit Abo. Secunda
 euacuationem causæ oppilatis cōplent euacuationes cū
 medicinis educere habentibus humore melancholicum
 à splene proprie simplicibus & cōpositis quæ infra dic-
 tur cum premisione medicinarum maturarum: & ape-
 rientium homorem & mēbrū quas dicemus. Et vltimo
 cum medicinis resoluentibus ipsum de loco quibus mol-
 lificantia sunt præmittenda vel perniscenda: vt infra di-
 cetur. Medicinæ vero simplices, quibus est maturatio
 & aperio sunt aperitiua, in cistua, subtiliativæ & abster-
 suæ. Et harum quedam sunt talia à cōplexione: quia sunt
 sperate calidæ & amaræ, styptice & cōfortatiuæ: que-
 dam à proprietate confortatiuæ. Quæ vero sunt tales, à
 cōplexione sunt duplices: quedam leues, & quedam for-
 tes virtute. Leues camedrys campeitrys, cicera, succus
 caulium domesticorum, acorus, anisum, agnus castus, sco-
 lopēdia, canabit, poliū, asparagus, nil acetosa, anethū,
 eupatorium, bedeguar, foeniculus, hasee, spica, calamen-
 thum, & similes. Fortes sunt nasturtium, volubilis, se-
 men raphani, & synapis, prassium, lupinæ, iuniperus,
 succus rubææ tinctorum qui aperit & mundificat à pro-
 prietate, squilla, oxymel eius est & vltima. Leuitus ergo
 vtter in oppilationibus leuibus & fortibus & cōpositis.
 Inquit. n. Gal. forti in firmitati fortis medicina occur-
 rat. Cum ergo in materia apparuerit digestio, euacuabis
 cum epithymo a. drach. iij. vsq. ad. v. cum syrupo ace-
 toso, & cum reiteratione. educit enim id quod est in sple-
 ne, & demerere facit illum, vel ammoniacum cum sy-
 rupo acetoso, & decoctione lupinorum & capparorū:
 vel succus eius: educit. n. materiam grossam, & sequi fa-
 nitas: & radice lilij vel vrina & lacte camelidarum nutrita
 rum ex sceæ, auiso, & foeniculo. Secūdam rem cōplent
 confortantia ex cibis & potibus qui infra dicent. Et me-
 dicinæ operantes illud à proprietate sunt tales. f. sumach,
 seminis portulacæ drach. ij. cum aceto, aut coralli valde
 decocti aut. i. cum syrupo acetoso. Et emplastrum de cu-
 curbita tenera, aut cucurbita ipsa teratur post exiccatio-
 nem: & bibantur ex ea drach. ij. cum syrupo acetoso &
 semen cāng & semen cucurbit & solia falicis & semen ace-
 toso, & atriplicis & fructus tamaricis, & solia eius & pul-
 mo vulpis & sple asini siuestris, & pulli equini exiccati,
 & hepar ipsius exiccati drach. ij. cum syrupo acetoso.
 Medicinæ resoluentes simplices sunt p̄dictæ operantes
 à cōplexione, quas per te eligas, & ex eis cōponas prout
 te inuitat necessitas & alia infra dicemus: & etiam molli-
 ficientes. Secunda res cōpletur cum euacuatione partis
 sue expurgatione pori oppilati. si. n. sit in poro qui est in
 ter ipsum & hepar cōpletur apertio cum leuionibus: sed
 in poro qui est inter ipsum stomachum seu in vtroq. cō-
 pletur cum fortioribus p̄dictis: similiter & in cly. Ter-
 tia res quæ ponit studium in vita cōpletur cum ordinatio-
 ne regiminis in cibo & potu. Et est in cibi sint leues &
 pingues ex iuribus & canibus p̄paratis cum subtiliantibus
 & calefacientibus cum aqualitate vt cappares cum
 aceto & reliqua quæ sciisti supra, Et potus sit sicut aqua

in quâ extinctum sit ferrum ignitum multoties & vinu
 subtile. Et breuiter in alijs rebus appropinquat regimini
 oppilationis hepatis. Quarta res. f. accidentu correctio
 & proprie duriciæ ac splenis doloris: quæ nunc dicitur.
 Aliorum vero accidentium quæ in membris & toto cor-
 pore contingunt ex ea infra sectione secunda & tertia di-
 cet: vbi de vnoquoq. emplastrū facien⁹ approximatu.
 Sciendum ergo q. duriciæ splenis conuenientia que-
 dam sunt simplicia, & quedam cōposita. Et primum
 quedam sunt operantia à cōplexione, quedam à pro-
 prietate. A cōplexione sunt inlificantia humida & tē-
 perate calida & vinctuosa, vt foenugrecum, semen lini,
 carice, althæa, & mucilago earum, & radi. filicum, & ra-
 dix lilij, oleum amygdalarum dulciū & amarū, de li-
 lio, hyssopus humida & similia. Vinctuosa, & pingue-
 dines, adipēs oēs, & propie gallinæ, anatis, anseris, por-
 ci & vituli, & medullæ ipsorum, & alia supra in cura ap-
 asitis dicta. hec. n. inlūta mollificat, & resoluēdo extenuat.
 Operantia à proprietate sunt vrina splenetici quæ bi-
 bita est mirabilis, decoctio nucis cōmunis vel cypressi
 cum aqua & aceto sumpta valde duriciæ, & succus cau-
 lis cum succo de passis, et decoctio foliorū scetaragi cum
 aceto bibita confert valde. Et scolopendria confert ma-
 gnifice sumpta cum oxymelide facta decoctione foliorū
 eius diebus. xv. Spica cum vino bibita ostruē purum
 cū aceto bibiti beu, qñ bibitur cū aceto mistū in ponde-
 re drach. ij. acorus confert grossitiæ: & extenuat ipsum
 ammoniacū, & opopanax cū aceto more emplastri sy-
 ponit & bibiti acetosivis cū calce extenuat splenē hys-
 sopus humida cū caricis & banrach confert duriciæ. an-
 sto, cum melle superinuncta resoluē duriciæ, etiā empla-
 strum ex nasturtio cum melle. Et foenugrecū emplastrum
 cum nitro, granum viride & propie albotin cū des
 resoluē duritiē. Cortex raphani cum oxymelide empla-
 stratus, si emplastrum ex acalo centaurea valet duriciæ
 bibita & emplastrata, scetaragi. j. thapsia linita sup sple-
 nē extenuat: sinapis extenuat lactea asinina cum aceto
 comesta & emplastrata: succus caprarum montanarum
 proprie emplastratum: fiterus etiā, syrups, & rheubar-
 barum emplastratum, & similes. Dolori autem eius cō-
 uenientia sunt hec & betonica cum ex ea sumunt drach.
 iij. cum melle & aceto & similia. Attende autē oportet
 & naturam splenis propter inueniuntur eius in cura
 & medi. dictæ, & quæ splenis in passionibus ministrant
 in virtutis vehementia sunt illis proportionatæ. Ait. n.
 Gal. nigra cholera potioni non obedit: & in oppilatio-
 nibus eius maxime non facile penetrabilis: duplici enim
 interueniente alteratione ac mora in transitu per artos &
 coartatos meatus periculū est earū exolui virtutē anteq-
 ad profundū eius deueniat q. ex naturali cōplexione sub-
 stantia, ac p̄prietate substantiæ, intelligigari oportet. Quæ. n.
 calida sunt cōplexioēs & similia proprietate sinuicē tra-
 hunt & trahuntur: & sic velociter penetrabiles sunt pro-
 p̄riæ adit substantiæ dispositio, & subtilitas: quæ vero
 e contra contrarium. Cooperat autem ars: vt inquit he-
 bē Mes. cum tritura permissione & corporis preparatio-
 ne. tritura vt si sunt grossæ & solidæ substantiæ terantur
 subtiliter, sicut alcosol: permissione. f. cum aceto vel syru-
 po acetoso quod facile est pertransibile substantiæ sub-
 stantiæ suæ & virtutē grossitiem subtiliat, humorum viscosi-
 tatem incidit, & poros reptando extrahit. Corporis
 præparatione vt si non pleno corpore, sed ieiuino vel appe-
 tenti exhibeantur: & post frictionem, vel exercitiū, seu
 balneum, vt membris inanitis & calefactis velociter ate-
 trahuntur. Syrupus extenuans splenē & aperiens op-
 pilationes drig. & epithymi, corticum radices capparis,
 scolopendriæ, & fructus tamaricis, corticis falicis, rubeg,
 iros, asari, acori ana partes æquales i decoquantur cum
 aceto forti: deinde coletur & cum succharo fiat syrupus
 acetosus

Syrup⁹
 extenu-
 ans sple-
 nem,

acetosis uechuarinu vel mellinus & bibaf. Dosis drach. ij. & in qualibet dosi fit drach. i. ammoniaci. Est. n. mira bilis adeo, qd si prædictæ medicinz dentur aliquibus die bus bibere porcellis, nō reperitur in eis splē. Trochisci expētorum iuuamentorum in oppilationibus splenis.

Trochi.
experti
ad oppi
la. sple
nis.

Trochi.
de agno
casto.

Alij tro
chif. ad
idem.

Syrupus
ad anti
quas op
pi. sple
nis et vi
scerum.

Trochif. ad agno casto. Trochif. de cappare. cōfēcūo trochiforum de agno casto. R. fe. agni casti, fe. tamaricif, feriolæ, & poruli. ana drach. v. fiant trochif. drach. iij. cū actō de quibus dētur vñ cum syrupo acetoso. Alij. R. foliorum raphani recentis, corticum radices capparis, fructus tamaricif, scolopēdrix, squillæ afflatæ, pipēris alb. ana partes æquales: informentur ex eis trochi. aur. ij. dosis. i. cum syrupo acetoso. Syrupus ex inuentione nostra cōtra antiquas oppilationes oīum viscērum & splenis, rēficat ea. R. absinthij, radices irosas centauree minoris, scolopēdrix, radices capparis & fructus eius, fructus tamaricif, eupatori, hæcē hyssopi montani ana drach. ij. aristo. lon. & ro. corticum fra xini, di. clami, flog. chamomilē anisi ana vñc. i. elebori ni. drac. i. f. mast. serapini galbani opoponacis, lapidis laguli pparati, squamæ ferri myrrhæ electæ, gūmi edere, laudani ana vñc. ij. gar. cubebe, macis, galagæ, cinnamo mi ana drach. iij. cum quibus aromatizetur syrups. In sine radicibus suæ adēpithymi fēgē agaricī ana vñc. f. succi radicū ebullorum, succi cucumeris asinini ana lib. i. magnetis vñc. i. acetū drach. iij. uechhari li. iij. dosi s ab. vñc. ij. vsq ad. iij. cum aqua scolopēdrix in sto macho vacuo, qñ itur dormitum & maxime qñ oppila tio fuerit in fixa cum diuturnitate tēporum in mēbro: fa nat enim hæc medicīna: si Christus voluerit. Pululæ resoluēt oppilationes hepatis splenis, & ad principium hydropisis. R. raucedeni. drach. v. ammoniaci, serapi ni, bdellij ana drach. viij. laccę vñc. i. opoponacis drac. iij. megreon drach. v. turbith spicę, polij, aloes, ana drach. v. mast. drach. ij. omniū myroba. ana drach. iij. lapidis laguli abluī, epithymi, ellebor. ni. falsi indiana. drach. ij. picræ drach. x. dissolue gummas in vino, & in forma pilulas. Dosis drach. ij. cum fero. Et hi pondus ci bi quod sumunt hodie, fumant cur. Dixit Gal. ægritu dines melancholicę non nisi forti medicīna curant, qm melācholia nō obedit ei. Dixit Asraym aqua in qua de cōsta est radix iris renouet oppilatiōes oīno antiquas, & est fortis operationis. Dixit Abo. decoctio absinthij, centauree minoris est medicīna maxima in renouendo oppilationes splenis. Educt enim vtrāq cholera, & ma xime adustam, aperit vias, adequat materiam ad expel lendum, et fortasse confortat mēbra mētientia materiam in, valorem oppilationis. Et est de intentione rei scēdē, vt stomacho & hepati cōferat. Dixit Democrit. fructus edere, folia & gūmi eius a proprietate renouent op pilationes hepatis & splenis antiquas. Est fit ex puluere scētaragi puluis laudabilis qui assūmī in cibis omni ho ra. R. pulueris prædicti vñc. ij. anisū vñc. i. limaturę argēti vñc. f. auri boni drach. ij. limaturę æris albi drac. i. magnetis drach. ij. gar. cubebe, macis, gingi, gūmi edere ana drach. i. cuc. li. ij. dosi drach. ij. Et superbibat pa rum post parum vini antiqui. Et est medicāmē regum & magnorum dominorum. Respiciet enim cor & membra principalia, & generat gaudium, & est medicāmē diuinū in renouendo oppilatiōes. Medicāmē magnū resoluens splēnē durum & attenuans eius magnitudinē & grossitū. R. ammoniaci drach. iij. flog. chamomil læ, anethi tamaricif ana drach. i. radicū capparis, carui, granorum balsami, tamaricif, ruber ana drach. ij. squil

læ afflatæ drach. ij. scolopēdrix, aristo. ro. ana drach. ij. Confiat iurum cum melle & dētur ex eo drach. iij. cum aceto sic tēperato spatang drach. ij. mittāt iur in vñc. vij. acetū boni & bulliant vsq ad quartam. sit dosi medio cris a. drach. ij. vsq ad. iij. cum vñc. ij. ipsius acetū in ho ra dormiendi. Egre diuturnitas huius medicaminis vsq ad profundissimas & abscolās materias huius membri melancholicas, & violentē operatur, attenuat & consu mit materias rebelles & sepultas.

Dixit Abo. accipe vel pētilionem, & decolla, & exie ca ipsum, & contere, & accipe ex eo quātum tolerat tres digitū: aut accipe septem vel pētiliones pingues, & decol la eos, & excipia ipsos, & pone eos in vase vitreato submersos cum aceto forti, & luta, & dimitte in furno clauso. Cum ergo decocti sunt, deponē vas extrahit donec infrigetur. Et deinde extrahe cum, & dissolue digitis in aceto: & sumatur ex eo omni die in potu pondus drach. ij. & est sana & experta medicīna. Inquit Abo. emplastra vñguenta & olea sunt ex conuenientibus medicinis ægritudinibus splenis prædictis. Medicīna vero & electuarius illorum est qm qñq quidem sumitur ex simpli cibus prægnantissimis: puta quia fit emplastrum de stercore ouium cū aceto vel fereore caprarum montanarū cum aceto & qñq ex fece ipsius acetū qñq fit euaporatio cū ipso. Et qñq fit cataplasmaticum cum filtro infuso in aceto tepido. Et qñq sumitur fereus vacuarum herbas pascētium, & exicatur: deinde coquitur cum aceto, & fit emplastrum bonum. Et qñq puluerigatur super ipsum sulphur citrinum. Et emplastrum cum flore æris est mira bile. Et ex eis quę propinqua sunt æqualitati est sicca decocta cum acetis: & similiter radices althææ. Et quādoq sunt vñguenta ex ammoniaco & stercore ouium, & aceto, & oleo rutaceo.

Et olea sunt de amygdalis amaris, de fe. agni casti, de granis narcissi, aut alchannag, aut fraxini: & qñq sunt composita ex prædictis vt est maram basiliconis & maram Gal. & marā factum de radice cappa. infusa in aceto diebus tot donec leniscentur: deinde exicet & fiat marā ex ea cum cera ex oleo de alchannag: aut assumat nigre do vasis de xre: & fiat ex ea cum farina hord. et aceto & syrupo acetoso emplastrum quoniam est vltimum.

Euaporatoria experta sūm alchindum. R. rutę, corti cum radicū cappa. absinthij, calamēthi, organī ana partes æquales: decoquantur in aceto, & infundant frusta filtri, & exprimant, & applicent. x. vicibus: & cura infrigidant auferant iur. Item si dominatur caliditas, euaporetur splē cum vapore acetū in lapide crudos: & ipsum filtrum infusum in aceto calido applicetur super splēnē. Et proprie si decocta sit calidis cortex, vel ruta & proprie in balneo.

Euaporatio ad ventositatē & inflationem splenis & etiam apātem: in aceto bulliant cortex capparis radices, ruta, agnus castus, calamēthum, ammoniacum: & spica & infusum filtrum frequenter applicet: & est Rasis.

Confectio trochif. ad splēnē cum caliditate. R. ragerich drach. v. laccę reu. succi eupatori, anisi, spicę, masti, ana drach. i. dētur cum decoctione radicū & sunt Rasis. Confectio emplastri ad splēnē cum caliditate. R. ligni salicis & folia eius, tamaricif, extremitates myrti & cy pressi, & contere, & misce cum aceto vini, & est Rasis.

Emplastrum ad duritiem splenis & ventositatē. R. foliorum ru. drach. x. nitri, mentastri sicci, ana drach. ij. ammoniaci drach. vij. ammoniacum dissolutū in aceto vel vino, & cum cera confecta fiat emplastrū, & sup ponatur: & est Almanforis.

Decoctio scētaragii. R. foliorum capparis, & terantur cum acetis: & exprimat ex eis quātitas vñc. ij. quę bibant, & dētur tribus diebus. Sed pueri sumant ex eo postquā expellum fuerit sine aceto. Alia sagassara: & est jalsēchis rīe, & qualis

Trochi.
ad sple
nem.

Empla.
ad sple
nē.

Deco
ctio ex
pta ad
sple
nē.

Pro pue
ri

Pisf. op
pi. hepa
tis & sple
nis resol
uentes.

Puluis
lau. pro
cibus.

Medi.
resolues
splēnē
durum.

Empl.
ad sple.

æqualis ei teratur & exprimitur, & detur ex succo ei æquali, et detur in potu et. 3. 4. armoniaci cum aqua raphani & miscetur cum aqua raphani qui expressus fuit quod sit æquale ei de fismo, & terantur & fiat emplastrum ex eis pro splenem tribus diebus, expertum enim est. Di machSerapionis valde ad duritiem splenis & stomachi, & confert ad reliquas exituras & apata calida in eis, Re. bdellij armoniaci ana. 3. i. caricorum. v. fabarum: passulorum enucleatarum, cicurum & melliloti, fenugreci, & feminis lini, chamomillæ, aluminis, farinæ lupinorum. ana. 3. 4. olei rutæ & chamomillæ quantum necesse est. Infunde ficus in meiburgi & aceto die ac nocte & terantur valde & miscantur cum medicinis, solvantur quæ solvantur cum meiburgi in quo infusit ficus, & rectificat il lud & administra ipsum. Aliud, armoniacum soluat cum aceto forti donec fiat sicut alcaesina ipsum sup pan num & epithyma. Aliud, fumatur myrrha, bdellij, armoniacum, thus æquali pondere, & solvantur cū aceto forti epithyma. Similiter abscondatur charta fm quantitatem splenis, & linatur super ipsum sanus mellis & pulverizetur super ipsum sinapi humectatum non tritu m, & epithymetur cum eo nocte vna.

Vngue
tum ex
per
tum ad
dolorē
splenis
& ma
tritis.

Vnguentum expertum ad dolorem & oppilationem splenis, & duritiem eius, & dolorem matricis. Re. bdellij, masticis, galangæ, armoniaci, aloes, colophonix: mellis communis ana. 3. i. terebinthine. 3. ij. sagapeni, styracis liquidæ ana. 3. vj. ceræ citrinæ. 3. iij. succi clydamini et absinthij ana. li. i. olei chamomillini li. 3. terantur teretia & conficiantur & emplastrantur continue, molliciat, n. & resoluat, & rectificat complexionem eius.

Dixit Diosco. clydamen fm omnem modum administrationis est medicina probatissima in solvendo oppilationem splenis, & molliciat, & resoluat, & attenuat. Est succus eius cum tantundem aceti mollior: & ceræ partes iij. bullitis vsq; ad spissitudinem est medicamen expertu valde in antiquis oppilationibus eius.

Elexu.
expertu
ad sple.

Antidotum ad splenem probatissimum. Re. radicem emulæ campanæ, raphani maioris añ. 3. ij. medianæ coricis tamariscij. 3. ij. florum eiusdem. añ. 3. vj. betoni. silimbrij ana. 3. 4. limaturæ ferri. 3. iij. mellis q. s. sumatur bis vel ter in die, adde spicæ. 3. i. nimenin sefellit vsq; et pulula tamariscij cum spica & cinamo. proprius est.

Capitulum. iij. de apatibus splenis & tumore eius.

Apostema splenis est tumor præter naturam eueniens ei. Eius autem species sequuntur numerum materiem ad modum apostematum cōtingentium in hepate & similibus membris sed plurimum est melancholicum durum propter causam superius in priu cipio dictam. Et quandoq; est phlegmonicum quod est quia in eo sunt arteriæ & venæ continentes sanguinem qui præter naturam influens, & in substantiam splenis collectus, phlegmonem fecit. Et aliquando est phlegmaticu molle si durum propter phlegma crassum aggregatum in hepate ex indigestione vel membro catarrizante illi per poros occultos ad eius molliciem adiuuat substantia eius mollior & cum calefiat simul cum melancholia à tepida caliditate accidentis et fit ventosum si colligatur. Si vero in vacuo sit diffusa vel interclusa fiat inflammationem. Cholericum vero rarissime accidit, cholera enim si superexcreseat in hepate transmittitur ad cystum non ad splenem. Oppilatione vero in poro cystis cōingente vt non possit transmitti, habilius transiit cum sanguine per venas q̃ in splenem mittitur spleni repugnante illi & natura sui ignea quæ de centro ad circumferentiam semper mouetur. Et si per venas & arterias transeat in illis obstanditur & alteratur, in ipsa tunc splenis frigida & humoris melancholici in eo contineri quare nō remanet cholericum sed transmutatur in durum.

Causæ eius sunt notæ ex dictis hic & supra de apate he

patis, cui delatorie feruit. Et ex causis eius est phlebothomia plurima, & conuenientia circumstantiarum est causa exterior. Et q̃q; fit permutatio apatibus hepatis. cū eius materia transfert in splenem: & est melius q̃ si econuero fiat. Et q̃q; confortatur splen subito, & educi eius materiam feculentam & euadit infirmus. Et eius ductio est q̃q; per fluxum sanguinis naris sinistræ: quandoq; per vomitum quandoq; (licet raro) per vrinam: & quadoq; per secessum.

Signa.

Et signa eius absolute sunt signa oppilatōis superius numerata: sed sunt cum dolore grauatio propter tensionem suspensorij: quare extenditur vsq; ad fureulū, & compa situr diaphragma, ex quo sequit malida in anhelitu: & fit velox freques & interceptus sicut accidit pueris q̃ plorant, & est cum melancholia & quandoq; cum rifu. Et cum est phlegmonicum, est minus duru cum inflammatione & fe, & maiori dolore. Et magis cum est cholericum, & est cum alienatione eius ad quod est phlegmaticu signa sunt p̃dictis opposita. Vtosi vero signa sunt absq; grauitate, & cum p̃mitur tactu, resistit illi & sonat.

Cura apatm splenis ex cura oppilationum ipsius & apatum hepatis in notescit. Curam ergo illorum prosequere fm illorum intentiones & modos. Et complaceas cū appropriatis simplicibus & compositis quæ sunt descripta ibidem. Et ex appropriatis in apostemate calido est alumen, in eo enim est incisio aliqua cum qualitate æquali, & stupicitas, & virtus frigiditatis quare oportet vt misceatur cum medicinis eius apocriticis & resolutiuis. Et acetum etiam est ex illis, & aqua soliorum salicis, & soliorum algarab, & aqua portulacæ, & capil. venæ humidi.

Et sumere in potu de semine portulacæ. 3. i. cum aceto arnoglossæ exiecatæ & pulverizatæ omni die coacer. i. & alia q̃ aptari oportet operanti frigida superius numerata.

Capitulum. iij. de speciebus histericæ.

Histeria vt dicit Abo. est alteratio coloris corporis foeda. Est autem triplex citrina, nigra, mixta, seu viridis. Et causa eius est quadruplex fm quatuor actus interuenientes ad eius casualitatem seu inordinatam habentes sicut causa ad causam: sunt immediata, mediata, magis mediata, & remota. Immediata secundum Gal. est effusio cholæræ in toto corpore & proprie in cute, nec mirum, cum cutis secundum eum sit membrum ordinatum ad receptionem superfluuium corporis totius: est quoq; illius effusio quandoq; critica, quandoq; symptomatica, & siquidem sit cholæræ citrinæ, facit citrinam: si vero nigræ, facit nigram, si vero vtriusq; mixtam seu viridem operatur. Cum enim miscetur duo humores citrini coloris & nigri, viridis resultat color, ut dixit Abo. Nec est tertia species simplicis histericæ licet sit tertius humor qui naturaliter per venas vadit cū sanguine, phlegma scilicet album colore dicente Hipp. in apho. Si alio phlegmate. Tale enim phlegma est naturale quod a sanguine nō sequetur ut nec sub propria forma in aliterum transeat in cutem, ut proprium in prius mat calorem in ea, sicut color vtrq; facit. Et si phlegma innaturale a sanguine separatur q̃q; illud sit propter sui viscositatem & crassitatem non bene est dissolubile per vniuersa corporis membra & cutem siue sanguine: quare totam cutem dealbare non potest, licet interdum diuersus & circumscriptus in aliqua parte cum illam dealbat, & morpheam albam operatur, sicut melancholia, nigram quæ differt præter hoc ab histeria: quoniam morpheæ ex errore teritiæ digestionis fit et membrorum ipsius. Histeria vero ex errore secundæ & membrorum ipsius. Et si quandoque coloremore pallidum & plumbeum in vniuerso corpore imprimatur naturale, facit superexcrecscere in sanguine, & effusum cum eo in totum & cutē, illud est quia in sua superexcrecscencia nō separatur a sanguine, vt transiit in cutem propriam, & per se colorē imprimatur

Histeria triplex.
Causæ.

Quare nō fit à phlegmate.

Met.

M ea,

ea: sed mixtum cum eo ipsius calorem obtundit, ita qd al-
teratum cum eo in natura membrorum cutis colorem pal-
lidum & plumbeum reddit; qui & si non sit naturalis, ta-
men non est foedus, vt color histeritiae cum non tñ a na-
turali recedat quare histeritiam facere non est dictum. Et
in summa phlegma quodcumq; non efficit histeritiam al-
bam licet sit album cum histeritiae: vt dictum est: sit al-
teratio coloris corporis & cutis totius foeda ipsam phlegma
corpus totum & cutem alterare nō potest, & si alterat to-
tam, ipsius alteratio nō est foeda, s. multum recedens & na-
turali: sicut est citrina & nigra vt possit histeritia dici.

Causa mediata eius est effectus mundificationis illoz
humoz: & sanguinis in venis & hepate vt superius dictū
est. Causa magis mediata est debilitas in membris, &
oppilatio in vñs & in materia cholerae multitudine in mē-
bris, s. cysiti quantum ad citrinam, & in splene quantum
ad nigram: & in vñs qd quantum ad viridē. Remota causa
est qlibet agritudo debilitans ipsam in attractione & he-
par in expulsiōe & pprie mala cōpō quolibet vt supe-
rius dictum est in hepatis debilitate & apate. In poris op-
pilatiōis causa est nota ex causis p̄dictis in matrice quan-
titate multa seu illoz humoz & magis qd per illa mēbra
mundificari possit. Talis fm Gal. est duplex. interior, s.
& exterior. Interior est duplex, s. materialis, s. cibi & po-
tus qd sunt acuti, vñtuoosi, & dulces in vñs, vel mēla
cholici, & crassi, & terrestres in nigra. Et efficiēs vt cōple-
xio calida multum hepatis multiplicans cholera citrinā
in citrina, vel calidā multum adurens valde & in chole-
ram nigram multiplicans in nigra: vel complexio totius
corporis & membrorum calida multum sanguinem chole-
ram citrinam permittans in citrina, vel in nigram p adu-
sionem suo super excessu in nigra histeritiae vel frigida val-
de totius & hepatis ipsam sanguinem congelans & deni-
grans: qui veniens ad cutem nigram histeritiam operat:
licet causa hęc sit rarissima: & cum addit in hepate potius
egressionem nigram qualis est sanguis nigrescēs qd histeri-
tiam operat pp crassitudinem sui non bene effusibilem in cir-
cūferentia cutis sed potenter potius accendit: & intesti-
noz intumum pp grauitem. Et cum acciderit non resol-
uit eius materia cito & est timorosa. Exterior est coadiu-
uans & est se & p accidens per se ois circumstantia con-
similis calida vel frigida cooperans ad generationem il-
loz humoz: per accidens est dispositio aeris, regionis, et
similium: frigida & sicca quae calorem remittunt & forti-
ficant in interioribus inguendū: vnde humoz p̄dictorū
sequit ex p̄dictis cibis generatio & poros cutis conspāt
non tñ qd hoc intranspirabiles illos reddat humores:
quia sic febrem accendit: sed quod ad eoz retentionem
in cutis substantia operat vt in hyeme & borea & in re-
gionibus siccis est videre. Vel est sumptio veneni, seu
morsus animalis venenosi: & pprie vñs sanguinem &
humores corporis & membrorum corruptip̄tis, & in citrinū
colorem & viridem conuertentis: qui perueniens ad cu-
tim, citrinam operat vel viridem histeritiae. vñ Gal. ait.
Redeamus igit ad hepar & videamus an in omni tpe he-
par histeritia existente patiat: & an sit ad hoc accēs ope-
rans. Dico ergo qd multoties hepate salubri existente, vi-
demus choleram rubeam diuidi & extra cutem exire hoc
est fm crisum. Item siue crisi sanguinem conspicimus in
cholera mutari, cum ex pessima & aliena corruptione
corruptū, sicut ex morfu reptilium venenosoz quem-
admodum vñdi regis ministrum cuius officii erat tyros
capere, quodam tpe a tyro morsum fuisse, qui tardas su-
mere medicinam soluitum, mutatus est in colorē prasi.

Signa speciei histeritiae vnaquaq; per se visui nota ē:
cum sit membrum exteriori coloratio foeda, cuius visus est
indix pprius. Causarum vero signa, quae sunt oculis
oportet subiungere distincte et pprie remota, interio-
rum quae licet sint posteriores in ipsius impressione sprio

res tñ sunt in curatiōe. Eis enim ablatis prompte fit mun-
dificatio sanguinis, cessatq; effusio cholerae, & foeda cu-
tis coloratio fiens, necnon & facta cessabit facile. Inquit
enim Gal. Quod prius est in intentione, posterius est in
operis executione: & econverso recto curatiōis ordine
procedendo. Hoc autem dixit quia inutiliter quis prou-
debat febribus & alijs alijs dispositionibz: nisi prius me-
minerit causas: cuius cognitionem cura consilium sequitur
vt dictum est. Si igit causa eius sit agritudo quolibet &
maxime oppilatio quocumq; mala & debilitans & frigi-
da & humida & attractiva cysitis & in splenis consue-
rando cognosces ex signis p̄dictis disponēs hepatis:
quas plurimum sequi cysitis pp affixionem: & in splenē pp
colligantiam: & vñs qd pppter feruitum agritudinis debi-
litans hepatis expulsiūm. Signa ibidem habuisti: ip-
sius ergo p̄sentia cum priuatione signorum subsequentiū
causarum indicant illam.

Signa vero distinctiua inter debilitatem attractiua
ipsos & sequestrationem hepatis sunt: nam debilitatem
attractiua illoz absq; debilitate expulsiū, hepatis signi-
ficat paucā tinctura egestiōis & minor solita naturalis: &
minor tinctura urinae cum p̄fessione agritudinum cysitis
& in splenē & absq; agritudine hepatis. Debile sequestra-
tium hepatis absq; debilitate attractiua illoz membro-
rum significat antecessio agritudinū hepatis cum leione
in alijs operationibus eius, & tinctura in egestiōe & vñ
na minor solita. Et qñq; sunt sanguinolentiae sicut lotura
carnis, & sequit cachexia deinde hydrospilis. Si vero sit
causa eius oppilatio in poris per quos trahit & transmi-
tunt superfluitates, signa erunt egestio alba & consiliata
in citrina, non necessario in nigra: & vñna citrina vel ni-
gra & color obtusus in histeritia & subito eueniēs. Signa
vero specierum & modoz oppilatiōis ex p̄dictis in he-
pate & in splenē sunt manifesta. Signa quoq; distinctiua op-
pilatiōis poroz ex dictis in oppilatiōe hepatis sunt
manifesta cū p̄dictis oppilatiōis ipsos signis: quae per-
cipies absq; signis p̄cedentis & sequentium causarum. Si
vero in causa sit materia, & multa quantitas cholerae, cui-
us causa materialis sit cibis & potus: scies ex relatiōe
firmi & astantium. Si vero in causa efficiēte sit culpa, qd
est alia complexio calida multum hepatis multiplicans
cholera citrinam vel nigram: signa erunt quae superius di-
cta sunt in mala cōpōne hepatis calida: & est paulatim
eueniens, & cum hoc videbis in citrina citrinatē maio-
rem: & in nigra maiorem nigredinem, vñnam quoq; tu
beam vehementem rubedinem donec ad rubedinem trahat
& pannum taliter tingat vt vix remoueri possit: & simi-
liter egestiōem. Et oia ex euntia p nares & sudores quasi
citrina, in citrina, vel nigra, in nigra, vel mixta ex vñs
seu viridis, in viridi & commixta. Et siquidem sit ex
mala complexione multum calida totius corporis & mem-
brorum, ex tactu membrorum corporis & cutis calido in-
flammatō, & venarum rubore & pruritu, & erunt in co-
lore histeritig, & mō veniendi, mediocres tunc & vñna
& egestio naturales vel quales in principio. Cholera n.
multiplicata in membris tendit de sui natura ad circūse-
rentias cutis, non regurgitat ad interiora, cum hepar cū
suis emunctorijs saluū existens egestiōem & vñm natu-
rales tunc oportet, licet in p̄cessu contingat mutari: & est si-
gnificatio bona, qd hepatis sanitatē ostēdit qd hydrospis
nō timef. Vnde Hip. Histerici non valde inflati sunt. Et
ex his sp̄rum causas ipsius histeritiae nigrae & citrinæ
sunt notae. Et erūt cū priuatione signoz p̄cedentium cau-
sarum. Et si sit sit causa mala cōpō, hepatis frigida vel
totius corporis & membrorum ex signis cōtrarijs p̄dictis co-
gnosces. Causae vero exteriorē quae p se sunt: sunt ma-
nifesta, cognitās eis ē quae p accēs causas sunt. Et siquidē
sit venenosa, si ab alijs est morsus, ostēdit punctio, si fo-
da sumptiōe eueniēs, significat ipsam p̄terita suspensio & fa-
nitas

nitas & bonitas humores et aduentus illius subito cū priuatione p̄dictarum causarum: atq; egestionis: & cum vti na siccitate succo iros p̄prie, vel in colore simili, ærugini gris, vel succo p̄ori secundum diuersitatem complexio- nis ipsius veneni, & specierum, histeriæ.

Signa vero ipsarum ex critica vel symptomatica effu sione cholerae, puenientium sumi possunt ex præcedenti- bus concomitantibus, & sequentibus, i. præcedentibus quidem, nam critica p̄cedit ægritudo acuta hepatis vel splenis apta terminari per eam: nec fit subito, sed p̄ceden- tibus signis digōis, & alijs signis bonæ crisis. Ex conco mitantibus: quia est cum bona tolerantiâ cum sit ante sta- tum: sed in statu, & in die critica quæ est post. viij. non an- nisi in corpore calido: & regione calida, vt est regio Auer. Et non cum duritie hypocōdrii dextrissimo cum bona dispositione ipsius. vnde Hipp. Histeria. an. viij. mala. in. viij. vero & xi. bona si dextrum hypocōdrium nō durū fiat. Ex consequentibus: quia celsæ ægritudo & vir us confortetur. Inquit Hippo. Si qualia oportet purgari purgentur, confert & bene ferunt, si vero non, contrariū. Sed symptomaticam contraria p̄dictis signa ostendunt.

Cura histeriæ symptomaticæ vt ex p̄dictis est habi- tum, est dux res. prima est causarum ablatio, secunda est ipsius alterationis cutis sedē factæ ad naturalem permu- tatio. Primam rem complent, p̄prie quæ causas debili- tatis cystis & splenis attractiue auferunt. Causas quæ debilitatis sequestratiue hepatis & venarum sunt sunt de genere malæ complexionis, compositionis, solutionis, vel apatis, quæ omnia in cura hepatis & splenis tradita sunt. Inquit aut Abo. si fuerit causa histeriæ in hepate et selle, curetur cū regimine p̄dicto in debilitate hepatis: nā cura ipsius sellis est illa: quæ oppilationes poros, cystis sel- lis aperit, causas earum auferendo quæcūq; sunt, quæ omnia superius in cura oppilationis hepatis & splenis u- bi nota fecimus. Et ex p̄prie est cuscuta quæ sellis oppi- lationem aperit & hepatis, & et omnia amara quæ qm̄ aperit & absterunt, curant histeriam. Dixit Abo. ex conuenientibus attenuatorie ex siccitate quam signi- ficat corporis ariditas, est administratio lenificantium & subalerialium cholerae, sicut mucilagines frigida, & sicut sebeten, & similia cum oleo amygdalis. Si vero fuerit ex nascentia re alicuius, non extimo q̄ sit cura, si vero fuerit ex apate, cura est cura illius. In coarctatoria aziniar est ex meliorib; medicinis histeriæ. Et debilior ista est in qua oppilatio est in meatu cholerae. Et qm̄ op- pilatione est feb. tunc attriciples sunt boni valde qm̄ sunt aperitiui & extinciu, & similiter radix lactuce de qua sumantur. 3. ij. cum melle, & similiter aqua cuscute endi- uia lactuce, & myrtili cum rotulo castig. & oleo amygdalarum dulcium & amararū. Et ex appropriatis in op- pilatione eius, est reubarbarum. hypericon capul. vene- olibanum, rubea tinctorum ana. partes æquales. de qui- bus detur. 3. i. cum aqua fœnicu. gentianæ, aristolochiæ. costi, polij, centaureæ, & similia si nō sit fe. Serapio ait: & confert in hac specie histeriæ vomitus, fortasse. n. aperitur oppilatio propter motū eius impetuosum. Cly- steria quoq; ex poly podio, epithymo & thyno i nigra, & abluthio, endiuiâ, malua, & violis, in citrina, vel ea quæ malam hepatis complexionem calidam vel frigida valde alterant & permittunt, quæ et supra in cura ipsius diximus vel totius corporis & membrorum complexio- nem malam calidam adurentem, quæ ibidem etiam teti- ginus. Et ex eis, p̄prie est balneum vniuersi corporis cū aquis dulcibus ex frigidis mollicianibus & rarefacien- tibus, non lipitici, quæ den sando poros inflammât: qua lia sunt violæ, malug, lactuce, attriciples, mellionum, co- riandrum, solatrum, acetosa, & similia. Ex eis est altera- re hepatis cum ceroto vel epithymate de sandalis. Et cum syrupo de endiuiâ trochiscis de camphora, de seminib;

communibus, & frigidis. Ex electuarijs, diarhodon, & triafandali: & cum seminibus, & succo frigidarū herbaræ & alijs frigidis aperitiuis appropriatis quæ superi dicta sunt, & alterare etiam cum frigidis appropriatis supra in cura ipsius enarratis: ait enim Gal. cum cor & hepar est frigidum, totum corpus frigidum erit. Et vtrina rectifica- bitur & histeria cessat, vel quæ frigidam complexionē et totius corporis mortificantem alterant & calefaciunt, & etiam hepatis, quæ sunt ex calidis numeratis ibi in cura hepatis interius & exterius approximandis. Oportet au- tem ne subito approximetur: sed paulatim & cum cali- diate non superflua, ad illuam taliter approximata calorem naturalem debilem existentem in eis resoluunt. Regiminis quoq; rectificatio in cibis & potibus: & alijs: non naturalibus rebus sit ita, q̄ in contrarium veratur dispositioni materiæ & membrorum habentium ipsam generare. Et caro herici quæ iuuatua valde p̄ fortitudine prouocationis mundificationis & conuenientie sugad hepar. Et ex regimine lauatæ vel remouente putrefactio nem eius & incrasante illud quod est in eo, & est vt viber- tur frigidis, pane non azimo, sale trito, & endiuiâ plu- rima. viij. diebus. Et si quidem sit causa venenosa, cura est ea & cum his quæ supra in cura ægritudinum cordis ex simili causa diximus. Gal. autem dixit, cum autem ad me venierit quī punctus fuit a thiro, & causam passionis narraret: iussit cum theriacam assumere: quia sumpta in pauco tempore in naturalem redijt colorem. Post ipsam autem dixit Aboali bibat patiens aquam malorum mar- cianorum: granatorum, succum endiuiæ, portulacæ, mu- cilaginū berberis: & omnia in quibus est infrigidatio cū virtute theriacæ & cordiali. Et in ipsa is expertus sum cū accidit in principio, & p̄prie cum venenum est ibi bi- bitum & bibit lac assidue cum oleo amygdalino. Et ex regimine conueniente & communi symptomatica qua- cūq; cuius præmissa est cura. Et est vt iuuetur cum p̄uo- catione fluxus ventris, & sudoris & cōfortatione nature. Inquit Gal. histeria an. viij. mala nisi cū de vtere nimia hūiditas exierit. Abo. quod dixit histeria an. viij. ma- la, nisi succurat fluxu ventris, aut sudore naturali, & na- tura sit fortis. illud tñ cōsideratione indiget quemadmo- dum de fluxu ventris in pleure, & vomitu in principio diximus. Si vero critica fit, dimittat naturæ. Inquit enim Hip. ea quoq; crisis fit aut facta est, non mouere oportet, neq; nouum facere, sed sinere. Secundam rem cōplent quæ materiā cholicam in poris & subtilia cutis imbi- biram resoluunt, & absterunt, & lauat, & sic ipsam fin- naturale calorē dimittunt. Quorū quedam sunt illa cō- plentia appropiate, quedam ad cōplene, ad cōplene resolu- tionem cōplent exercitia t̄pata, fricationes, & p̄prie cū aquis & oleis ex resoluentibus materiā subcutaneâ, vt est chamomilla, ierosus, & p̄prie antenem, et sudorē p̄uo- cantia quæ in cura hepatis in vti dicta sunt. Absterione cōplent vnctiones cum fricatione, p̄prie ex acetositate ci- tri, aqua acetosellæ, se. melonis: & aqua cucumeris, & aq̄ & aceto, & alijs abstergentium frigidorū, si ad fit febris, vel calidogis: si non ad fit, quorum summā in de deco- ratione infra faciemus annuente Christo. Lauationem cō- plent balnea naturalia, & artificialia ex aquis dulcibus, & decoctione attriciples, sic ætribuli, endiuiæ, capul. ve- ne. cuscute, anethi, & similia in citrina. In nigra vero cum epithymo, thymo, boragine, & buglossa, sene, & si milibus in mixta cum vtiq; verum tñ ante introitum balnei oportet vt sumatur aqua decoctionis asphraggi cicerum ana. M. i. quæ decocta fit in vase vitreato cū. v. vesij aquæ, & sit cum vino mixta in non sit fe. si vero ad- sit: sola bibatur. Et sit aqua cuscute cū semi. apij, & zuc- curo tabarzet: & si bibat ex ea sacraia, est iuuatua val- de: verum particularia balnea seu lauatiōes sunt cōue- nientia oculis & citrinatū ipsorum cum superfluit, cura

Quarta
aph. 63.
& 64

Quatr
curetur
histeri-
tia ex
morfu
aialis ue-
nenosi.

Quatr
non ois
histeri-
tia ante
viij. est
mala.

De bal-
neio.

Mef.

M ij sit

De ster-
nutatio-
ne.

sit eis nociua. Et sint cum aqua feni. chelidonis: vñ ex-
rutei vel cum aqua tribulorū, & menthe solatri: corian-
dri, & fructum frigidorum habentium virtutem abster-
suam iam dictogre: & submergantur et oculi in ea. Et ex
conuenientibus eis est sternutatio prouocata fm diuer-
tatem disponis cum calidis, vt est succus foliorū nasturij
pralliant aciclaninis, sicut est vel coctum vel infusum in
lacte mulieris, deinde in mane expellunt: aut succus radi-
cis raphani vel foliorum eius, vel cum parum calidis, vt
est succus siolæ vel cū succis frigidijs vt est succus fempe-
ruiux, & acetum ipsum quod fugit naribus & tenetur
hora vna. Et si in firmis in pila balneit quoniam est bo-
na curatio: motu enim cholera de oculo excutit & per
nares deriuando educit.

Syrup^{us}
optim^{us}
ad histe-
ritiā &
ad mul-
ta alia
vtilis.

Dicit Gal. Complectia vero a proprietate sunt vt su-
manur nucis cupressi. 3. i. calix lignæ. 3. iij. & biban-
tur cum vino antiquo & deinde abluat qm minger hie-
ritia. Item sumat vel vñ cum vino: aut de cornu cerui.
3. i. aut pulueris sulphuris. 3. ij. Ex eis ex coque laudantur
est vt sumatur in potu cum vino delubris terrenis ex-
catis: qm ipsi mundificant flatum. Et ex expis est ut den-
tur radices acetosæ & ster patiens in sole & ambulet in ip-
so hora una donec calcifat & sitat: deinde sumat in potu
decoctionem capillorum veneris, rubeæ tinctorum, &
menthe. Et similiter si bibatur post balneum coctore valde.
Et ex solutijs proprijs est vt perforetur colocynthis &
expellatur illud quod est in ea: & replatur vino & bul-
liat super prunas: deinde coletur & bibatur. Syrupus
in materia hepatis calida siue refrigerans hepar & mem-
bra supercalefacta audaciam sellis & acumen cholere ex-
tinguit & oēs morbos febriles. Et releuat infirmum ab he-
ctica & histeria citrinā: si Christus voluerit sanator om-
nium languorum. R. berberis, florum boraginis: cico-
ree: seminis portulacæ: scariolæ: lactucaarum: papaue-
ris, psylli coquassati in aqua frigida hepaticæ añ. 3. i. plan-
taginis, pimpinellæ, semperuiux solatri. añ. M. f. succi he-
patice, succi cicoreæ: scariolæ syluestris & domesticæ: suc-
ci semperuiux: succi apij depuratori. añ. 3. ij. spodi
sandalis. añ. 3. iij. feminum communium mundatorum,
3. ij. camphoræ. 3. i. zuccari li. i. aceti. 3. iij. dosis. 3. ij. in
aurora cum aqua frigida: caue ne sit infirmus cum op-
pilatione hepatis & splenis, & senex, & debilis stomachi.

Ali^{us} sy-
rup^{us} ad
idem.

Alexander. Syrupus vtilis habentibus hepar superca-
lescentem & cholera exuberantem in selle extinguit &
mundificat. R. succi endiuicæ: succi platanaginis, lupuli, su-
miterræ. añ. li. iij. depurentur & bulliant aque fontis in
quibus residet reubarba. 3. x. spice nard. 3. i. f. per duos
dies, & bulliant deinde vsq ad consummationem li. iij.
deinde coletur & aqua zuccari li. i. & syrupentur. dosis.
3. ij. cum aqua frigida. Syrupus ex inuentione nostra
ad hepatis maricam nociuā vt expellatur: mundificans
hepar, & malitiam felis per vesicam: extinguit audaciā
cholæ, fugat febres omnino, restituit effigiem, citrinā-
tatem oculorum, & histeriam ex caliditate inflammant
te & vrente, eo q membra que sunt radix ægritudinum
restituit: si Christi^{us} voluerit. Omnia enim vel deficien-
te igne deficerent: & velut pluuia deficientibus nubibus
vaneferent si modicum aqua quiesceret influenza. R. ca-
pillorum veneris, scariolæ syluestris: portulacarum, sco-
lopendriæ: eupatorijs lupuli, faxisragiæ, hepaticæ: radices
& foliorum cicoreæ, & florum radices apij, feniculi:
bruci: alphasragi, semperuiux: tamarindorum, rubi
vuarum cum sua teneritate calchechegem vel vtenarius so-
latri domesticæ. añ. M. f. feminis cortandri: portulacæ
apij, feniculi, anisi subtilissime puluerizatorum. añ. 3. iij.
florum boraginis violarum: psylli preparati rosarum.
añ. 3. iij. sandali vtriusq: scalaniti aromati, spodi ma-
sticis: añ. 3. i. succi plantaginis depurati: succi sumit-
ræ, succi apij, succi arthemidæ: succi pomi acetosi, succi

Syrup^{us}
pripis.

scariolæ, & pomi terrand perfectæ depuratoræ. añ. 3. iij.
reupontici. 3. iij. reubar. electi. 3. f. camphoræ. 3. i. spice.
3. f. zuc. li. iij. aceti insecti in musco. 3. iij. dosis. 3. i. vsq
ad. ij. cū aqua cicoreæ vel lactis caprini in mane. Hip.
syrupus vltimus hepati inflammato & possessorio oppo-
sitionum venarum. R. florum tamaricis, chamæpites,
berberis. añ. 3. i. endiuicæ, hepaticæ, scolopendriæ, lu-
pulo. apij. añ. 3. i. aristol. M. i. sandal. albi & rubei. añ. 3. i.
zuc. lib. ij. cuscutæ, absinthij. añ. 3. i. Filius zachariæ
modus emulsi refrigerans hepar inflammatum &
fel & cholera. R. sandali. 3. iij. femperuiux trixæ.
3. ij. farinæ hordei. 3. f. masticis. 3. i. albuminis ouorum
trium: camphoræ. 3. f. olei ro. & aque ro. succi solatri: suc-
ci verberis. añ. 3. ij. aceti. 3. i. applicetur permixta bene &
terijs vsq ad vesperas. Syrupus Iudei. R. succi endi-
uicæ abstin, succi eupatorijs añ. li. i. depurent & addatur
zuc. li. i. aceti radicum. 3. ij. Et aromatizant cum vtriusq
sandalis: spodi. añ. 3. ij. spice. 3. f. valeat histeritæ citri. &
nigre ex adulatione & oppilatione expertum est. Sift si
fiat ex succo rostri porcini, & si pmitatur ex aceto albo
est efficax & expertum. Grecus. medicamē magnum
in ægritudinib^{us} diuturnis hepatis histeria nigra, & ægri-
tudinibus phlegmaticis falsi, & lepra. R. sumiterræ. se. la-
parij. f. absinthij, scabiosæ. añ. 3. ix. oium in yroba. sine
ossibus añ. 3. v. hialogodion succi ro. añ. 3. i. thimi epij
thymi, fenic. añ. 3. v. reupontici. 3. i. mænæ, pulpæ calig.
tamarindoræ. añ. 3. iij. reubar. boni. & reusceni. añ. 3. i. co-
ficienti. Syrupus. R. lacej spodi. añ. 3. i. spariang.
3. i. polipodi, anisi. añ. 3. i. eupatorijs hepaticæ. añ. M. f.
dos. 3. f. cū aqua lactis caprini. Vnguentū refrigerans
hepar acumen felis & feb. calidas magnas. R. axungie
porcinæ recentis quantitate quam volueris: lania cum
aqua calida decies & octies cum frigida, pollea pis-
tetur: & cū ea incorporetur rosa. 3. i. sandali. vtriusq
spodi. añ. 3. iij. reubar. 3. iij. spice. 3. i. camphoræ. 3. i. cereæ
albæ. 3. iij. olei rosati: succi semperuiux. añ. 3. iij. coquan-
tur cum facilitate: deinde coletur et permixta congelati, est
maxime efficax vbi oportet. Inquit experimentator
magnus. Succus hepaticæ cum albumine ouoq: agitato
mixtus, per decem dies cum ieiunio assumptus, curat dy-
scrasiam hepatis & sellis calidam, & est efficax & appro-
priatum in histeria: si Christus voluerit. Inquit The-
saurus. R. succi semperuiux depurati partes. x. mellis par-
tem. i. aceti partem. f. & bulliat ad partem mellis. Ius ser-
pentis vt supra de cura oppilationum hepatis positum
est: est expertum in vtriusq histeria: & supercalefactis
in hepate & malitia sellis, necnon & coniunctione com-
plexionis & substantiæ: quibus ad bene esse fm aliquid fa-
ciant: nec substantia nec complexione. Scriptum est enim
q tale ex non quali munuit medicinam largitor bonog
naturalis sed supernaturalis virtute vtriusq: celestis & elemē-
taria fidei Deus creauit: quædam est nobilissima in
reb^{us} virtus nō natura hæc altera natura: natura igno-
ta nō de naturis que sunt sub sole, sed alterius nature
intellectui ignote. Abo. Syrupus de absinthio curat hi-
steria citrinā: & confortat stom: & camomilla, & che-
chengi, aqua de decoctis culcure, lacca, & syrup de mēta,
lactuca co actoi: calisifli, acetosias clui, et succus ro. cu-
rat cā: & albaras, reubarba: & aloes cum aqua lactis ca-
præ vel camelæ. Idē. decoctio polij co actoi curat
histeria nigra, litui indisi bibiti & liniij. phibet histeria
nigra & splenē. Et asa administrata co frib^{us} et decoctio
cicoræ, & chamædros chamæpites co frib^{us} histeritæ ni-
gre. Succus canis co vino de passis, succus radices penta-
phylli, calamentū syluestre, & radix penis, & Syrupus
ex eis co positus est efficax & expertus. Chis votuerit. sco-
lopendrigos, sepiæ, & vengitog: co frib^{us} histeritæ ex op-
pitione, & pprie co aniso & vino albo. Aqua foliorū ro-
phani agit oppotione hepatis, & remouet histeria, reu-
barbarum

Alius
syrus.Empla-
strum re-
frigerans
hepar.Syrup^{us}
bonus.medica.
bonum
ad histe-
ritiā ni-
gram.Syrup^{us}
ad idē.
Vngue-
tū refri-
gerans he-
par.optimū
experi-
mentū.
Aliud ad
idem.

Medi.
solu. ad
isteritiā
Alia mi
rabilis.

Syrup
valde
villus.

barbas agaricū, & aloes. Filix Serapionis medicina
soluū dūq̃ abstergit isteritiā. R. scamo. aloes: siracoss: se
minis atriplicis aī, p̃us æquales terant & sol in potu ex
tis. 3. l. cū aq̃ bulliente. Idē medicina deficiū ad isteri
tiā valde mirabilis. R. scamo. 3. liij. myrobacitri. 3. vi.
succi eupatori. 3. ij. terantur & cribellentur, & deaur po
tio. 3. ij. ex ea cum aqua & zuc. Serapio medicina
soluū ad isteritiā nigram experta &c. R. succi cicla
minis. 3. iij. alias. 3. l. & solue in. iij. li. zuc. & decoque
quousq̃ remaneat dux & deaur in mane. Item alia ad
isteritiā: & inceptio nem hydropisis: & datur cum la
cte camdarium vel aqua caci, & sic illi est caliditas cum
aqua foliati, & endiuice, & volubilis. R. succi eupatori
r. aued: roci añ. 3. l. f. laccet: seminis cuscute añ. 3. ij. tima
rum schināthi: se. citrullis: se. cucumeris: se. portulacæ, sca
monæ: antiochenæ assatū in citonio añ. 3. l. terantur &
cribellentur & detur potio & ex aur. l. cum eo: quod vñ
ex rebis prædictis. Syrupus ex inueniētiē nostra: ad
hepatitis inflammationem: choleram æprimū & eius fu
rorem in cyliis extinguit, membra totius calefacta in frigi
ditate febres alterat, & diuturnas abbreviat, & isteritiā ci
trinam sanat, si Deus voluerit. R. succi endiuice: succi la
purj: depuratos añ. li. i. succi apij: succi abinthij: & eup
atori: succi boraginis depuratos añ. li. f. bullit in eis per
mixtis. v. radices communes 10. in aceto añ. 3. l. lactuæ
num: portu. papaueris, endiuic añ. 3. f. eupatori. M. l. co
quantur & colentur cum expressione, & colaturæ addat
zuc. li. ij. aceti: prædictarum radicum: & succi granator
um: zorum añ. 3. iij. & in pecia rara bulliant sandali vtri
usq̃. spodi añ. 3. ij. & quidam addunt camphoræ. 3. f.
dolis. 3. ij. cum tepida in aurora. & præmittatur phlebo
thomia si expedit. Deinde finito syrupo ministretur in
fusio rei. 3. ij. f. in aqua caci fructuum vel succi ros. & al
teretur hepate cum sandalis communibus, & succo endi
uice: deinde balneum temperaturum dulcis aqua intrat: &
seruato bono regimine liberabitur, si Christus voluerit
quia cum tali regimine liberari multos. & est expertum.

INCIPIT PARTICULA quarta sectionis primæ, quæ est de medicinis ægritudinum mem brorum expulsiōis con tinens summas. v.

Summa prima de medicinis ægritudinum membrorum
defectionum expulsiōis superfluitatē fecit, ut intesti
norum et. ant. continens capitula. x.

Explicauimus hucusq̃ sermonem in me
dicinis ægritudinum membrorum nutri
tionis quæ ad tertiam præstabant particu
lam sectionis primæ: nunc pus est vt assera
mus illum ad eius particulam quartam,
quæ erit de medicinis ægritudinum mem
brorum expulsiōis. Sciendum prout retulit Falco q̃
expulsiō superfluitatibus propriè debetur, tanq̃ corpori
inutilibus. Circa quam Gal. summus medicorum inquit
Et quia ex necessitate cibarij. superfluitas insequitur orga
na ad eundem eam natura cōstituit: eiq̃ virtutes im
posuit quibus mota alia quidem attrahunt alia nutriu
turalia vero expellunt superfluitates. Attrahunt splen,
cystis, fellis, & renes, vt in primo capitulo summe tertie
& quartæ præcedentis tertie particulæ dictum est. Nutri
unt vero splen & cystis fellis sicut dictū est in summa
precedenti vbi de eis diximus. Expellunt superfluitates in
testina vesica & viæ vrimales. Triplici autem existit di

gellione, a triplici superfluitate quæ illi insequitur neces
sario sicca scilicet, humida, & vaporosa: ad expulsiōem
sicce taliter a prædictione nominare quæ digoni prime
stomachi insequit cōstituit. pprie & principaliter natura
intestina. vi. numero: tria gracilia, & tria crassa continua
in seipsa, incipit a fundo stomachi, & p̃ensa vsq̃ po
stremum splichetum, longa, circūoluta in uoluituibus
pluribus: ligata deorsu ligamentis stringētibz ea, quibus
adueniunt arteriæ venæ & nerui plurimi tanq̃ sensu plu
rimo indigentes. Cōposita ex duplici tunica nervosa, so
lida, ne rumpant a superfluitatibus transcurrentibus & habite
ria in se villosa: generatque latitudines in interiori tu
nica vni situi in exteriori alijs situatis. Inquit. n. Gal.
& olaf. organa videbis sin villosa mota. Expterea vñ
cuiq̃ quidem intestino: rotundi. l. latitudinales sin alte
raturum tunicarum inuoluti sunt qui circūstrahunt solū
attrahunt nihil: & sua circūuolutione retinent magis q̃
ppria virtute quæ tria superiora gracilia in trinfeca su
persficie sunt fulcra humiditate mucilaginosā: tria crassa
inferiora pinguedine, ne a motis & discurrētibz super
fluis offendant. Primum ipsoq̃ vocatum est duodenum
quia longitudo. xij. digitorū, in rectum exiit a siliij
dori: cui continuat cilius officium & inuamentum est ut si
porta inferioris meatus siliij, & eo clauso teneat cibis
in stomacho donec digerat perfectē, & sicut cibis per inci
piū siliū operato trahit q̃ ad apertū expellat per eū de
stomacho ad intestina alia gracilia continua ipsi. Liei
num, & ileon, quibus multipliciter inuoluti teneat, do
nec melaeracis eis affixæ multæ traherit ex eis succum ad
hepar, cuius sunt manus aliter autem corpus semper ap
petret, vt gulofum, donec q̃ siquid diminitur a digōne
in stomacho habuerit complexat per virtutē eius median
tibus in eseraicis ab hepate venientem, & sua ppria com
plexione, quæ est similis complexioni substantiæ stoma
chi. Et quia maxime tales venæ sunt affixæ ieiuno a quo
maxime attrahit ipsum inanitum a viscositate cibi di
minuit, & a crasso feculentio inuaniēte ipsum cholera ru
bea illi transmissa per ileum pōg. acyli quæ excitat ex
pulsiam: dictū est ieiunū, ileon aut inuamentum est idē
licet ab eo minus trahat q̃ a ieiunopulsiū digō sit in eo
q̃ si fiat in inferioribus crassique ab ea & non euanit: si
cut nec a venis hepatis venientibus ad ea pp suctionem,
licet modicum sugant & ab eo passio illa dicta est. In
quit. n. Gal. Ægritudines multis modis fortitū noia, vt
a membro & hūdi. Intestinus vero ileon continuat alia
tria crassa: quos offm generale est p̃parare feces, compē
lere, & exicare, sicut trium gracilium generale offm est ci
bum a stomacho missum cōtinere, donec melaeracis tra
herit eius succum, dimonuit digōnis supplēdo. Hōr
primum dictum est, in monoeulus quia vnum habens ori
ficium per quod cibum a superioribus gracilibz recipit
& siquid in eo sit indispōitum: si tunc p̃p digestionē
stomachi & superiorum intestinorum deinēdo ipsum
quietum in eis concauo, tanq̃ in bursa decoquendo per
fectius vt aptum faciat suctionis melaeraciarum in alijs in
testinis crassis inferioribus affixarum: licet illa sit pauca
quarum proprietas eius ad intestina alia crassa est sicut
proportio stomachi ad superiora gracilia. Et propterea
situs eius est ad posteriora: & declinans ad partem dex
tram vt virtus hepatis opportune recipiat influentia
quod vero omnino indispōitū est illi præparat vt con
uerat in faciem quam postmodum per idē orificiū
expellit ad inferiora & plurimum ad consumptionem
phlegmatis in eo aggregat per indigestionem modum
lumbicis & serpentes ex ipso corrupto generat: paucos
tamen numero & quantitate: sic enim iuuant ad ipsius
consumptionem, nec nocent quare corpus raro est sine
eis. Et ex eis inuamentis est vt colligat feces & paula
tim subsequenti ipsum scilicet colo emittat, vt exic
Mef. M. iij cētur

Intesti
norum
nu
mer
ior
do. et iu
uamen.

Quatr
egritudi
nes for
tunt no
mina.

uentur & complentur in eo atq; aggregentur, donec expellantur a natura grauiata & melius comprehendente totum coniunctum q̄ disparitum: si enim simul expellere tur ad intestinum colon: & simul venient omnes, timeretur euentus colicę propter multitudinem oppilantem. Et hoc intestinum dignius est vt defendat in burfam testiculorum alijs propter rupturam inguinis sine sphac, cum non sit alligatum melenferio per mētericas ut alia intestina: immo p̄dēns ab alijs, sicut bursa oblonga.

Huic enim ab inferiori parte continuatur aliud crassum intestinum, vocatum colon. Cuius luuamentum est facies exicare, & complere, & aggregare, vt dictum est: & ab eo dicta est colica fistilica ab ileon. Et hoc intestinum cum elongatur a monoculo declinat ad partem dextram propinquam hepatis deinde ad partem sinistrā descendit & pertrāiens splenem coarctatur: quapropter in crassitie splenis, ventositatis exinus prohibetur, dum vero comprimitur super ipsum: deinde pedit & declinat ad partem dextram propinquam hepatis descendens ad posteriora: & tunc communicat renibus & vjs vrinę: quare in lapidem renum cum aggregatur & descendit eū vrinā accidentia accidunt colicę propter compassionē ex colligantia & vicinitate. Et illic continuatur cum recto quod est postremum intestinum, in rectum procedens, vsq; ad sphincterem, cui sui extremitas ampla continetur: & in suo processu sustentatur propter dorsum alchati. Cuius luuamentum, vt dictum est: est facies expulso ad exteriora, vt sit facilis suis in rectum positum, ad cuius expulsiōem adiuvant lacerti vētris almirach, octo numero secundum Gal. Et lacerti qui sunt in ipsis prater quasdam extremitates ipsorum & aliorum quę sunt via cibi, vt est guttur & caput & extremitas quę est in sphincteri quę iuuatur lacerto latitudinali: illa ad atra hendum: hæc vero ad retinendum. Ex quibus sic per anatomiam collectis scire & comprehendere poteris eorum naturam, & quales, & quantę sint ægritudines eis acciderē possibiles. loca quoq; ægritudinum causas & modos, necnon propria & communia accidentia insurgentia, quę omnia sunt in cura ægritudinum necessario præscida. Scire ergo oportet q̄ intestinis acciderē possunt morbi cuiuslibet generis scilicet malę & complexiouis, compositiōis, solutionis continui, & apostemat. verum quia infirmo, cum sint intestina in profundo posita, ipsorum morbi sensu non sunt percepti, nec medico, nisi specie alterius duorum symptomatum cōmuniū omnibus doloris scilicet & fluxus: quę fm Gal. suo excessu imprimunt naturam, substantiam ipsius resoluendo & evacuando: quare medicum cogunt desistere à cura prædictorum morborum, & vehementer ipsorum instare, ac fixationi & permanentię eorundem: quibus ægritudinis naturam assumunt ægrotis illud idem petūbus præmolesia & defectione quæ sentiunt, vt supra in stomacho diximus, & etiā in corde. Ideoq; antiqui de ægritudinū intestinarum cura agentes moti sunt curam illoꝝ duorum symptomatum tñ pertrahere: cura enim illoꝝ vera, est cura prædictorum, quos sequitur morborum.

Secūdm hocigitur hæc quarta particula quinq; continet summas. Prima erit de medicinis ægritudinum membrorū deferuentium expulsiōni superfluitatis scire, vt intestinoꝝ & ani. Secunda de medicinis ægritudinum membrorū deferuentium expulsiōni superfluitatis aquoſę, vt renum vesicę & alioꝝ. Tertia de medicinis ægritudinum testiculorum & virgę. Quarta de medicinis ægritudinum maticis, quę generationi deservit & expulsiōni seminis atq; fetus, de genere superfluorū fm q̄ existimant indiuiduo expellenti. Quinta de ægritudinibus membrorum & parium ventris ex quibus sunt lacerti ventris & alioꝝ cooperantis prædictorum membrorum expulsiōni, vt Gal. dixit.

PRIMA SVMMA CON tinet capitula. x.

- Capitulum. i. de dolore intestinarum & medicinis eius.
- Capitulum. ii. de cura ventrum & medicinis eorum.
- Capitulum. iii. de fluxu, ventris omnium modorum & medicinis eius.
- Capitulum. iiij. de tēasmonie & medicinis eius.
- Capitulum. v. de hemorrhoidibus & medicinis earum.
- Capitulum. vi. de apostematibus ani & medicinis eius.
- Capitulum. vii. de medicinis regadiarum ani.
- Capitulum. viij. de medicinis fistularum ani.
- Capitulum. ix. de pruritu ani.
- Capitulum. x. de medicinis mollificationis ani & exitus ei.

CAPITVLVM PRIMVM de dolore intestinarum & medicinis eius.

Olor intestinoꝝ est sensus noctuus eorū, & est diuisionem recipiens. Nam aut est in omnibus autin aliquibus: Si in omnibus vt totum comprehendat vitem hypocundria. s. supra & infra vmbilicum: & hic aut est in motu & dicit tortio: autē

Species

quietus & dicitur p̄rie dolor ventris: qui si medicores sint, indicant dispōnem naturalem & futuram portendunt ægritudinē si vero fortes vt actionē lacerantem ægritudinem. Inquit Gal. tortio quidē in ventre aut aliquis medicoris dolor, aut fm stōm: aut fm intestinoꝝ aliquid, de genere sunt eorū quę sunt p̄ter naturā. & hæc sunt ægritudinū signa quādiu fuerint paruū: nondū vero ægrotare ita habentes dicunt, qñ nondum p̄ hoc a consueta opatione impediunt, & ægritudines eius ista est in talibus dispōnibus, & p̄pterā in ad aliqd, eandē dispōnem & neutra & ægrā dicim. Si in aliquibus: aut est circūscriptus in aliquo particulari loco alicuius quorū paruū ventris & tñ paruus: & dicit punctio, & est de genere neutroꝝ: aut est r̄ma quę, fixus, & perdurans, ad opa consueta impedit, & tunc aut est in crassie, & dicit colica p̄rie a colon, aut est in gracillibus, & dicit ilica ab intestino ileon. p̄rie hoc aut nominū impositio, à noie ipsoꝝ duorū intestinoꝝ sumptis originem p̄ eorū aptitudinem & proprietatem inter alia ad hunc incurrendum dolorē sunt. n. striciora alijs, & circūuoluta circūuolutionibus pluribus, quibus apta sunt repleri: & oppilari: maxime supfluitatibus quę sunt causa doloris, non sic duodenum, p̄ eius situs rectitudinem & breuitatem & orificium largum. Non f̄t sic rectum p̄ eius rectitudinem, curitate: oris largitate & p̄pinq̄uitatem ad extra: & hæc est diuisio quā dolor recipit à locis, sine causę percipientis varietate. Alia est diuisio quam dolor recipit rōne suę essentię & imprimētis causę. & est quia aut est p̄gitiuus: aut grauatiuus: aut extēsiuus: aut corrosiuius: aut perforatiuus.

Causa. n. interior ipsum dolorē imprimens, aut est calida & acuta et subtilis ipsoꝝ separans continuatē, licet fit raro: & tunc facit pungitiuius aut est frigida, crassa, viscosa, alterans, & tunc facit grauatiuius: aut est ventosa & utraq; est plurimū causa eiū: & tūc facit extēsiuū, & dolorē ventris cōprehendere totū licet hic qñ q̄ a frigidityte exteriori pcedat: aut est discorsis cū adherencia cū circūuolutionibus intestinoꝝ: & tunc facit tortuosum seu tortionē: aut penetrans inter duas laminas intestinoꝝ & separans inter eas: & tūc facit perforatiui ac si viscera perforēt terebello: sicut in seipso patientē colicam Gal. sensitiue q̄ si fit debilis: facit dolore, primū de neuralgicis genere, si fortis, colicum & illaci. Et si quidē f̄t impressiōis fortitudine multum debilitauit intestina alterando,

Causæ

gñales.

rando, soluendo, oppilando perfectè: vt quia fuerit ventositas contorquens ea crassa & fixa: quædam modum apertam factum & confirmatum in eis, cum confirmatum relinquetis: vero nō multum debilitauerit intestina, erit infieri non confirmatum. Et generaliter aut causa eius erit interior: aut exterior. Et interior, aut est in ipsius intestinis, aut in alijs perueniens ad ipsa pp colligantiam & cōitatē p̄p̄inquam absolutam: & nō absolutā. In ipsiſ existens est ægritudo quælibet debilitans eorū expulsiuam. s. mala complexio, inala compositio, solutio continui. s. ap̄a. Mala complexio diuersa subito alterādo ipsos naturā, dolorem facit quælibet & materialis, & plurimū frigida, pp̄ proportionem in natura: min⁹ vero humida de se pp̄ debilitatem impressionis. Mala cōp̄positio, est ipsius causa p̄ accidens: non perfectum. n. dolor sit sensus nocuus non fiet nisi ex permutatione grandi, s. nte a p̄ter naturam imprimente in organum virtutis sensibilis, & in natura eius que est compositio, & vnitās, seu cōtinuitas, cuius sit permutatio & alteratio in dolore est. n. virtutis sensibilis tactus cuius dolor est passio: organum principale & completum, consimile membrum: puta nervus fm Gal. non officiale: cuius natura est compositio & cōtinuitas, pp̄rie, & nō vnitās vel cōtinuitas pp̄rie vt Auer. ponit. Ad hoc autem compositio ipsa mala nō est imprimens & permutans naturā organi sensus tactus: id ē dicitur nō sic illi contraria. sicut mala cōp̄o & solutio, quibus mediantibus res alterans & soluens imprimunt in illam: & si res imprimens malam compositiōem in membro cōp̄o soluit: soluit eius cōp̄ositum: & sic inducat dolorem: illud in non erit quia compositio soluat que est eius natura pp̄ria: sed vnitās & cōtinuitatem quæ fm Auer. est pp̄ria natura membri confis, quod est organum sensus: & sic p̄ accidens facit. Ex quibus concludendum q̄ mala cōp̄o p̄ se non sit causa doloris: quia permutatio dolorem non causaturum quia ipsa nō imprimi nec permutat naturā organi sensus p̄ se: permutatio doloris est causa. Per accidens aut mala compositio sit causa eius dupliciter: puta quia si in eis oppilatio, p̄mo rōne f̄p̄ cause repletis: & oppilantis ē receptaculū atq̄ viam phibentis expulsiōem: p̄t spectat ad p̄sensitūque potest multiplici p̄stare dolorem. Aut quia sit feruens durum, siccum, crassum, & multum: q̄ extendendo dolorem imprimi, ut humor crassus viscosus & multiplex, infrigidando & extendēdo inducat dolorem. Aut lapis, aut vermes multi, & crassi, & conglobati qui extendendo & pangēdo, dolorem inducunt. Aut ap̄a, quod alterando & soluendo dolorem p̄stare, & sic coarctatoria sit, non carnosā, nec verrucosā, aut attenuatoria: & eorū partes cōstringendo ac comprimendo dolorem p̄stans, vti adiacentiū membrorū vicinorū comprimentium vt splenis, pp̄rie ap̄at & indurati: & si sit hepatitis & laceratio almiraciat ventositas circūuoluendo & torquendo oppilans: & p̄ conuulsione replendo & extendendo ipsa faciens dolorem consideratione aliarū, superfluitatem ex ea retentā: quæ causa doloris esse possunt. Solutio continui eorū naturam mutans soluendo dolorem facit scilicet Auer. ostendit cōtrarium dicens: quomodo dolor sit sensus nocuus a contrario impressore non sensitū nisi p̄ cōmpositiōem membri naturalem, non integre permutatū nisi. n. est integre p̄mutata, nō sentit. Impressor aut contrarius complexioni naturali erit mala complexio alterans naturā, ut est mala complexio seu qualitas non solutio continui: vt dixit Gal. & erant Aui. confirmati. Cui Falco rōndi di. q̄ sit solutio continui seu solutio cōtinuitatē inquantū h̄mōi non sit contrarium imprimens in naturalem complexiōem membri, est in imprimens in vnitatem ipsi ē naturalitatemque sunt. n. naturales ē fm eum: & pp̄rie vnitās & complexio: licet fm Gal. vna sit cōis & alia pp̄ria & ambæ a se uenit quasi insimul permutat: sic enim inuicē

in membro consimili sunt continēte, q̄ mutata vnitās seu cōtinuitas statim inducit mala complexio: licet nō eonuerſo sequatur: & illud qm̄ solutiōem eorū cōtineat quiritur occurſus alterius caloris & ipsi, qui malæ complexiōis est causa: quare solutio cōtinui causa p̄ se ferit doloris & maioris q̄ mala complexio: quod etiam senſus declarat, contra quem nulla ratio valet scit Gal. & Arist. dixit. Et causa solutis eorū cōtinuum est aliqua ex prædictis, puta humor acutus vel multus, ventositas, vermes, & lapsi in intestinis generantur, vt recitat Gal. Et vidimus nos quendam puerum emittentem plures lapides crassos sicut nux & plus per anum, nō tam magnos per virgā: cum contulerunt valde melones: & cō mirum, quia sine dolore licet in lapide intestiniū minor dolor sit, sicut etiam generatio minor: & illud propter complexiōem, amplitudinē membri, & vacuitates eius. Ap̄tis autem causæ & modi superius dicta sunt. Causa autē eius ab alijs promeniens ad ipsa: & influens cum communitate non absoluta, & propinqua vt, etiam a superioribus intestinis & stomacho aliqua prædictarum causarum ad ea peruenit seu mittitur. Aut remota, cum ab hepate vel splene aliqua ex illis immitantur eis vt plurimum cho. ra. vel ni. Aut a spiritalibus vt cum eis fanies mittuntur ab viceribus pectoris & pulmonis per venam magnā extensā supra dorsum mediante hepate: licet illud sit raro. Aut a cerebro vt in catharris, Aut a toto corpore vt in diarrhæa, & fluxu lixæ factio, & se dis soluitur. Aut p̄pter communitatem absolutam & est ipsorū compassio ad renes, & vias vrinæ habentes lapides & straguriam, aut nervos vt in spasmo & tetano aut ad siphæ rupturam cum descendunt in burſam testiculorū. Exterior vero causa est aer frigidus vel p̄siliatilis & ventus septitritionalis, balneatio in aqua frigida: sessio in lapide frigidæ: & potus aque frigide vel veneni alterantis & corruptentis, & proprie in leon & cibus & potus qui sua proprietate habent facere colicam vt cucur. vua. pira immatura, fructus pontici, & alij recentes. Et potus aque frigide super ipsos, & cibi ex ponticis & stipitici & casus super ventrem percussio contundens & scindens. Sed specialiter inquirendo, ipsius causa est quæ vniuersus q̄ spectat eius generalem causam subdiuidit & speciat: est prædicta: namque p̄tingitūm enim doloris causa cum sit calida & acuta & subtilis: aut erit humor cholericus, aut falsus sua viscositate eis adherēs, & sua bauaritate mordens: aut gangrenæ corruptus: aut vermes suis capitibus aut aculeis ea perforantes & pungentes aut vlcus apostematist aut ventositas coarctata quæ petendo exitum, perforat & p̄ngit. Et omnium causa quo ad quedam, dicta est: quo ad aliqua, dicitur infra. Et grauatiū causa ē: causa sit frigida, crassa, & viscosa: eis aggregata: aut erit humor phlegmaticus aut sanguis congelatus: aut melancholia que de se dolorem talem facit suauem, qui conuerſi in ventum exacunt & intendunt fm Gal. Ex t̄sue torui & perforatiū cum eius causa sit ventositas aut erit ex parte cause efficitur: aut materialis: aut vniuersus vt plura de inflatiōe stomachi dictum est. Et causa materialis: aut est humor crassus: & humidus ex gulositate & indigētia causat: aut cibus qui sua natura multiplicat phlegma & ventositatem: quare colicam facit quibz supra nomis est & similiter potus, & siccitas stercoreis, aut crassitie causa, est, aut ex parte cibis: aut ex parte corporis. Cibi quia fuerit siccus & paucus. St ex parte corporis, aut ex causa in intestinis, aut in reliquo corpore. In intestinis, p̄ se & per accidens, p̄ se, quia sit calida et siccā naturaliter, vel ex frigidityate extrinſeca aeris cōfingente caliditatem interioris que habet facere exiccare, & phlegma crassum condensare in lapidem. Per accidens autem, quia longo tpe eam retinuerit & causa est quia sine foris retentione & debilis expulsiōis naturaliter, aut ex tpe, aut quia sint debi

Mef.

M. liij. ltu

Quasr
interdū
in intesti
nis gñal
lapis.

ad ccl
ob om̄i
37. c. viij.

lis sensu sunt ex aegritudine vt paralyfis: aut ex medicina narcotica sumpta. Si in reliquo corpore aut in aliquibus membris aut in totius habitudine. primo modo vt cum fuerit in lacertis ventris debilitatis in complexionē, aut quia non fuerit missa cholera excitans ipsa ad expulsionem propter peccatum in hepate cysti & vñs cholerae ad intestina: quia multa vrina fuerit puocata. Inquit enim Hippo. in apho. multa vrina noctu facta modicū feculum significat. Si in habitudine totius vt quia fuerit corpus inanimatum, vel multae resolutionis manifestae cum sudore: vel oculi, quia fuerit rare compositio: si aer calido & resolutionis coadiuuat: vt laboriosa in aere calido, vt fabrilis, vitrealis, & sentientium in balneo, & in sole, vt cursorum, lizonizantium, & remigantium, murantium, & aratorum. Est modus communis in euen co licet est vt repleatur. primo monocolum intestinū fece & phlegmate grasso, & oppilatur quod calefactū à circumstantium membrorum caliditate vel approximatione au xiliorum & conuersum in ventum & extensum ad inferiora, colicam & dolorem fortem faciat. Et dum non eua cuatur monocolum non sanatur perfecte: immo tunc accidit, ut si fiat clystere aut euaporatio, agitur materia in monocolo aggregata: quare duplicat dolor, sicut accidit etiam in iliaca maxime. Cū enim clystere immittitur materia in gracilibus contenta, ad quae peruenit enema substantialiter, vt dicit Gal. sed fm virtutem agitatur & commouetur: quare dolor augetur. Et qñq clystere & materia mota per ipsum non habens exitum per inferiora, sit perius expellitur: & cum stercore simul per os emittitur, & est mortale vt dicit Gal. Et qñq in stomachi ore imbita manet & facit singulum. Et quae modum colicae et iliaca ex alijs membris patientibus accidit propter colligantium viciuitatem ac communitatem: ita ex eo passio & nocumētum alijs prouenit mēbris propter cōiā tem nō absolutam & permutationem materiae ipsius ad stomachum & proprie iliaca. Et qñq accidit singulus & vomitus vt dictū est: qñq ad iuncturas dorsi & aliorum membrorum articulos, ex quibus dolor in eis debilis offuscatur propter colicæ vehementiam, vt dixit Hippo. quae si sit ex materia ipsius multa extensione, malum est, si utro ex permutatione, est bona. Et qñq fit trāslatio materiae & permutatio ad neruos: & accidit paralyfis, et qñq ad cerebrum: & accidit epilepsia vel melancholia. & tunc proprie cum balneum approximat ante euacuationem. Et qñq propter communitatem absolutam corrumpit hepatis complexionem, & accidit hydropsis. Et qñq cordis propter vtrūq communitatem, & accidit tremor eius & malitia anhelitus, & sudor frigidus, & syncopeis, & est malum signum totum. Et ex colica & iliaca deterior est cuius causa est oppilatio perfecta ex apostemate. Deinde ex ventositatē torquentē deinde ex humore: deinde ex fece.

Signa doloris ventris & intestinorum: quaedam sunt rememoratiua: quaedam demonstratiua: & quaedam prognostica. Rememoratiua sunt quae rememorant causas eius primitiua extra corpus, & corpus intrantes ex potibus & cibis: qui per naturam & proprietatem habent commouere ipsum: & consuetudo etiam conueniendi. Ingt enim Abo. causa est quae primo est ex qua prouenit inuē tio dispositio in corpore humano quae ex medici reme moratione ac infirmi relatione & assilium assertionē habet. Demonstratiua sunt, quae praesentem dolorem & species eius declarant & causas, & generaliter colligunt ex sensu qui contrarium in praesentem subito percipit in varijs partibus vñs vario modo fm diuersitatem causarum imprimētium ipsius, vt superius dictum est. Specialiter autem ex signis proprijs distinctiuis inter eas, & proprie inter colicam & iliaca, oportet colligere illa pro pter conuenientiam earum: quia error potest accidere in

ducens periculum ex resolutione virtutis quam importunt & proprie iliaca. Vnde dicta est ab antiquis: domine miserere, inquit Abo. dolor foris resolutiuiturum & membra a suis operationib' prohibet. Circa quod sciendū, qñ colica & iliaca qñq in causis generalibus conueniant pñ narratis, distinguuntur tñ & differunt in specialitate ipsarum: ac ex eis plurima contingant necnon & in specie doloris in quantitate ipsius in loco eius in permutatione illius in exitum diuersitate ac remediorum iuuamento. In specialitate causarum, nam iliaca plus accidit ex causis primitiuis & extrinsecis, & mala complexionē singulis, & frigida, & a potu aquae frigidae non fm necessitate: & hoc quia gracilia sunt stomacho magis propinqua, & etiam ab apostemate accidenti magis, & ab aere pestilente propter propinquitatem ad cor, ad stomachum: quare permittitur de regione in regione, & de corpore in corpus ad modum pestilentis morbi a tota specie venenorum sumptorum, propter vicinitatem: graciliū ad stomachum, & propter vehementiam virtutis retentiu, quia strictiora: & quia ad retentionem gracilia sunt generata potius qñ ad expulsionem. In specie doloris nā in iliaca dolor est magis oppilatiuus & tortuosus propter eius stricturam & ptingituum propter cholerae mis sam ad ea. In quantitate doloris, nam in iliaca dolor est maior fm Gal. id est acutior. Intestinū enim ileon est magis neruosum fm Gal. & magis principalib' propinquū quare percipitur & magis virtutem resolutiuque interpretatur est ab antiquis. Domine miserere: quo nos tenetur Christus qui omnium est protector. In loco: nam in iliaca dolor est supra vmbilicum & in hypochondrijs proprie. In permutatione illius: nam eius materia est maior permutationis ad membra praedicta propter maiorem vicinitatem ileon ad ipsa & colligantiam, vnde praedicta sequuntur incommoda. In exitum diuersitatem: nam in iliaca egreditur per anum parum vel nihil. vnde Gal. ileon est cum nihil egreditur, etiam si acutius stricturizetur per vomitum & illud est phlegmaticū qñq cholericum rubrum, & qñq viride gruginosum vel prassinum magis, & qñq nigrum & intensum & plurimum vñs cum eructatione, & raro fetidum & ster quilinosum: qñ si accidat vt emittatur tale per vomitum nominatur scrophus, alias foetidus, nam os eructatio anis, & totum foet corpus, est mortale fm Gal. Item in iliaca vrina est colorata multum propter dolorē inflama uentem aculeorem & qñq propter retentionem cholerae non missae ad gracilia propter oppilationem accedentem in ipsis: quare redit ad canales & vias vñs & tingit. Sudor quoq in iliaca magis contingit propter doloris vehementiam in spiritualibus angustiam implimentis: & est frigidus. In inuamento remediorum: nam in iliaca cū vomitu magis fit iuuamentum cum clysteribus, minus. In colica vero ceteris aequaliter. Consideranda alia signa vel accidentia: nam plus accidit ex causa antecedente & interiori phlegmatica, & ventosa propter frigiditatem crassorum aggregantium illam & stercore crasso sicco & multo quod in eis generatur & aggregatur, quod expellere nequeunt quod sunt ordinata magis, & dolor est magis grauatiuus, extensiuus, & perforatiuus: ac ptingitiuus, ex vermibus ibidem generatis & multiplicatis. & est maior, quia magis perdurans per longam materiae retentionem ex ipsorum spissitudine & carnositate & sensus eius est infra vmbilicum & circa pēcinem: & est minoris praestationis nocumētō: ad superiora principaliter licet fit maioris permutationis ad iliacam qñ conuer so. Ethoc pp naturam compositionis ipsorum. I. situs & viarū aptitudinē atq materiae colon enim cū sit inferius positum, oppilationē adueniēti in eo: materia superfluitas existens morbo quo a superioribus prouenit ei non potens inferius transire, rēurgit ad superiora ad gracilia

Iliaca
ab anti
qs mise
rere mi
noia ba
tur.

Vrina
in iliaca

De si
gnis do
loris vñ
s.

quæ cum sint stricte apte retinetur in eis, sicq; oppilatur, & iliacam causat. Ileo vero cum sit stricturn quod recipit a superioribus, licet non possit infra expellere, illud tñ regurgitando, superius emittitur per os, cum nulla inter ipsum & stomachum incidat oppilatio. Et si quid emittatur inferius cum sit subtile, & trahat de stricte ad larga non potest retinere in eo vt faciat oppilationem & colicam: cum dylteri & collyrio in ea egreditur per anũ mucilaginosum & sibalofum mucilaginem uoluit; seu infectum, & sicut vitrum liquefactum, cum ventositate egrediens multa, sonante quod est actu frigidum fm Gal. & tñ in principio paucum est: deinde multiplicatur: nec vomitu egreditur aliquid nisi propter communitatem ad intestina, & compassionem graciliam ad ea, et stomachi ad gracilia. Et vrina in colica rubea propter dolorem in flammantem magis q̃ propter cholera regurgitationem ad vias vrinx, & etiam propter compassionem renum in dolore quare vrina retinetur diu & singitur. Et in colica iuuamentum ex dylteri & collyrio maius est q̃ in iliaca. Causas vero doloris interioris oculantem indicantia signa per ordinem percontabimur. Nam si quidem causa eius fuerit mala complexio frigida intestinorũ, patiens sentiet frigiditatem in visceribus; & iuuatur calidis: frigidus vero tristatur dolor erit minor: excutia quoq; erunt indigesta, alba, plethmatica vel melancholica, & vento admixta. Si vero sit mala compositio: puta repletio, oppilatio, retentio fecum, ventositatis & aliarum v. perfluitatum egredi: consuetarum declarat. Et si quidem oppilatio sit ex tortione intestinorũ, significat ipsam eius cutus subitis post motum laboriosum: aut saltum vehementem: aut casum: aut percussionem: aut luctum: aut lerantiam ponderis: aut multam ventositatem retentam rumpentem: & separatam intestinum a mescutario & circinuoletum ipsum: sicut etiam circinuoletum in crepatura. Solutio vero continui, si causa fuerit doloris & causa fuerit exterior, sensus & inuentio demonstrat. Et si interior & sit tumor acutus: dolor acutus declarat, regimen quoq; præcedens, grauedo, pauca sitis, & inflammatio, excutia citrina: vel nigra, similitudo circumstantiarum, & iuuatur frigidis & ponticis, calidis vero læduntur & tristatur. Si vero fuerit ventositas, demonstrent ipsam præcedens regimẽ, tensio, & inflatio, rugitus, & perforatus erit dolor, ac si terebellum perforaretur intestina. Et excutia erunt inflata, spumosa, & supernatantia, & iuuatur compressione & calefactorio, & proprie siccis, cum causa ventositatis humida fuerit & non sicca. Si vero fuerit eius causa, lapidis acutus pungens & scindens, erit ibi grauedo & punctio & rememoratio eius præcedenti tpe: & alias generati & educi. Si vero fuerit vias apatis præcedere videbis apas deinde exitum puris & saniei. Si vero fuerint lumbricis: signa lumbricorum inferius posita tibi demonstrent: & dolor erit pungitius. Si vero fuerit apas, signa erunt dolor fixus in vno loco cum grauedine plurimus, & inflatio: & tumor ibidem. Et si quidem fuerit calidum: dolor erit acutior cum se. acuta & pulsatio, & sit vehementi, inflammatio erit & rubedo in toto corpore & oculis: licet qñq; appareat frigiditas extremitatum arsurum intestinorum, adeo q̃ operimenta pati nequeant, & illud proprie cum est apas magnum in eis: & est malum si gnum & mortale. Inquit enim Hippo. In acutis morbis frigiditas extremitatum malum. Et si quidem fuerit cholericum erit grauitas & pulsatio minor: & fit, inflammatio: & mordicatio vehementior: & regimẽ præcedens de cluiæ ad calidum magis. Si vero fuerit phlegmaticum cõtraria erunt signa, & si non specie, saltem gradu & frigiditati attestantia. Inquit enim Abo. minus calidum respicitur magis calidi dicitur esse frigidum. Si autem dolor fuerit propter compassionem & communitatem absolutam: & propinquam: puta ad stomachum erit apparatus repletio

& grauedo in stomacho: & nauſeatiua satiata cum eructatione & singultu atq; impotentia emouendi eam. Si vero ad hepar vel splenem vel immittetia cholera vel melancholia superfluum, præcedens inflammatio hepatis: vel oppilatio ipsius & splenis crassities cum circumstantijs multiplicatibus illos humores tibi indicat et de clarat, & dolor fm periodos exacerbatur. Similiter & si a toto corpore quod feratur ad regionem: quæ fm ventrem. Et si cholera fuerit calidis læduntur, frigidis vero et ponticis iuuantur valde vt Gal. ait. & experies sum, & proprie cum educitibus cholera vel sanguinem, ad sanitatem pristinam reducantur. Si autem ad spiritualia, præcessio sitis phthiſis: & vlcus partũ pectoris: quorum signa promissa sunt supra, vbi de eis locuti sumus tibi ostendunt. Similiter si ad cerebrum catarrhus antecedens ostendit. Et si ad totum corpus, diarrhæa & fluxus liquesfactus antecedit. Sed si quidem fuerit propter compassionem & communitatem absolutam, vt ad hepar, splenem, vel mirach apatos via crassitie & grauedine cõprimentes intestina, & oppilantes signa apostematum illorum membrorum percipies antecedere. Et si quidem ad renes & vias vring patientes stranguriam propter humorem crassum viscosum aggregatum, aut apostema vel lapidem comprimẽtem & oppilantem intestinũ colon, dolor intestinorum seu colica fuerit: signa erunt humoris calidi dominantis, ex regimine, circumstantijs, & excutibus, collecta: & calidis & diureticis iuuatur & feb. superueniente. Inquit enim Hippo. Quibuscunq; ex stranguria ileos innascitur. viij. diebus pereunt: si non feb. superueniente multa vrina fluxerit. Si vero propter apostema, signa videbis apostematis ipsorum: quæ infra dicuntur auxilio saluatoris. Si autem propter lapidem quẽ patiuntur renes ad quos compatiẽtia intestina crassa doleant: & colicam patiuntur, quod frequenter accidit: ad veram curam expedit signa distinctiua habere: & propria, qñ ipsa colica vera est: quia ex intestinorũ propria passione accidit: & qñ est non veratquia ex compassione aut communitate ad renes lapidem habentes proueniat, & proprie in principio cum tunc sint occulta: nisi enim habeant, holidus quidem medicus cum curare voluerit non curabit, sed magis augebit dolorem.

Est ergo aduertendum fm Gal. quod inter colicam veram & nephriticã grandis est difia quã pertractans Abo. eius interpret ait qd difia talis ex sex rerum consideratione accipitur: ex dispositione scilicet doloris: ex vicinantijs proprietate, & ex eo quod conuenit & confert, & quod non conuenit neq; confert: & ex dispositione excutantium, & ex parte vltimæ consecutionis accidentium & ex parte causarum antecedentium & significationum. Ex dispositione autem doloris: quia dispositio doloris diuersificat in eius quantitate, loco, & tpe, & motu. Quisitate vero, quã ille qui est lapidis est paruius, quasi sit acutus, & colicus est magnus. Loco autem, quia colicus incipit ab inferiori parte dextr lateris, & tendit ad superiorem sinistram partem colon: & splenis et qñ dilatatur, confirmatur in dextro & sinistro: & fm quosdam non incipit colica nisi a sinistras: sed illud non est verum nam licet propter eius frigiditatem possit esse non tñ contrarium experti sumus præterea est ad anteriora: & versus pectinem decliuor q̃ ad posteriora. & renalis incipit a superioribus, & descendit paulatim vsq; ad locum vbi confirmatur, & est decliuor ad posteriora. Tpe vero, qm renalis sit fortis hora vacuitatis: colic⁹ vero alleuitur in ea: & sit fortis in fine suo, & antecedit ipsum cū sumitur aliquid: & colicus incipit subito & in tpe breui: & lapidosus paulatim: & sit fortis in fine suo: & antecedit ipsum dolor dorsi, & difficultates vrinx. deinde apparent signa et dolor in colon. Motu autem, qm colicus ad partes mouetur plures: renalis vero figitur. Ex parte autem vicinantium propriorũ,

6. aph.

44

Magna est difia inter colicam et nephriticam.

7. aph. primo.

quoniam tremor multiplicatur in renibus ambobus & non parium colon.

Differentia vero accepta ex eo quod conuenit & non conuenit, est qm̄ clysteria & exitus ventositatis & fecis aluiant dolorem colicę & non aluiant dolorem renum aluiatione de qua fit curandum in pluribus dispositio- nibus, & medicis lapidem frangentes aluiant dolorē renum & nō dolorem colicę. Ex parte autem eius quod egreditur, est qm̄ in renali non est retentio faccum vento- sitatis & rugitus sicut in colica. Ex parte autem vltimę confectionis accidit, qm̄ qm̄ dolor curium & dorsi & tremor in renali est plus & casus appetitus & vomit⁹ consequens phlegmaticus, & paruitas digestiois, & ve- hemētia doloris & perductio ad syncopim, & sudor fri- gidus, & iuuamentum cum vomitu, in renali est minus. Ex parte autem causerum & significatiōum antecedentium, est qm̄ assumptio ciborum malorum, & assiduatio nauiculiæ satietatis & retentio fecis, & ventositatis rugi- tus, & punctio est magis præcedens in colica, & vtriusq; nosa & filiosa est præcedens in renali. Et cum accidit do- lor renum fit primo subtilis & cum apparet in confecto- rari, indicat renalē. deinde fit filiosa fusa aspera, in vltimo est arenosa, & est bona. Et si quidem colica fuerit per passionem ad cerebrum apostematam prius & auersis sensum intestinorum quo minus expellant: signa apatis cerebri antecedunt: & apposito collyrio ex acutis nō frui- etur, & nec clystere impostum nec per os sumptum ali- quod acutum facit declinare species, vt neq; porrum cepe & piper in assellatioe sentiat. Et quę accidit vt sit illic filiosa corruptens sensum. Sile fit propter compassionē ad neruos spasmatos: quare musculus contrahitur fortiter & retinet superfluum, videbis spasmus & tetanum in alijs membris manifestis. Si vero accidat colica, ppter ru- pturam videbis apparentem rupturam vel herniam.

Resant signa ad præsciendum futurum bonum vel malum eīare. Scias ergo qm̄ in eo non est retentio seu consipatio multa, nec dolor vehementis, & aluiatur plu- rimum spūs redeat, & inuenit eger remedium per exitū ventositatis, & remedia iuare solentia iuuant: est signifi- catio bona & incolumis & proprie si spiritus bonus exi- stat. Contraria vero sunt mala. Inquit enim Gal. solētia iuuare suo ipse si non iuuent cum debeant iuuare: eorum significatio protenditur in malum. proculdubio qm̄ si cū eis accidat vomitus cōsequens & singultus, frigiditas su- doris & extremorū, perturbatio rationis & subeth, spasm⁹ & syncopis est mortale.

Cura doloris intestinorum similis est curaliōis mem- brorum quam supra in dolore stomachi generaliter per- tractauimus. differt vero ab alijs quo ad naturam mem- brorum auxilia variantem & modum vtriusq; eis. Est autem in ea intentio duplex generalis scilicet & specialis. Genera- lis ordinem ponit & modum & est. Nam siquidem par- uis & mediocri dolor sit, vt sint species eius de genere neutralitatis superi⁹ enarrate: eius sanatio est una res: nam ad causę ablationē oportet mīsimil enim causam & symptomata tollemus nō autem a symptomate: sic, n. agendo non intēdimus ad sanitatem sed delectationem potius. Inquit enim Gal. Adulatoria est largiri egrotati intentionem quorum geris, ponens delectationem non sanitatem. Si vero eorum dolor fortis sit magnus, con- suetas operatiōes impedit, vt est colicus & iliacus, eius cura erit quatuor res. Primo enim oportet ad eius mitiga- tionem inflare, deinde ad causę ablationem. Secundo procedere non conuerfosi enim cōuersio procedamus vita simul cum ægritudine priuamus hominem. vnde Gal. ait. Sinistri quidem viri opera est simul cum ægritu- dine vita priuare hominem. Tercio oportet regimen or- dinare. Et quarto accidentium insurgere possibilibus cor- rectionem subiungere. Quę autem sunt dolorem mitigan-

tia quę dolorem auferentia generaliter fuerunt tibi supra tradita. Vt autem ad specificationem eorū deuenias ac proprium, quę ad dolorem talem intestinorum notitiam, prætere oportet, q colica & iliaci in tali cura con- ueniunt & differunt: sic in cura ipsarum intentio potest esse communis & propria. Communis quidem inquam tum in causis conueniunt pluribus accidere enim potest iliaci ex eisdem causis omnibus ex quibus colica genera- tur, & proinde medicinas & regimen in vtraq; oportet esse eadem. Propria vero est in eis diuersa, in quantum ipi- si iliaci ex certis proprijs causis accidunt potest: vel magis a communibus sibi & colicę diuersis superius nume- ratis: dolor etiam in ea est fortior: natura quoq; gracilior intestinorum in natura crassiorum varia est & diuersa: nec non & accidentia insurgentia vsuperius est inōstratum & proinde speciem medicinarum quantitate seu virtu- tem locum & modum vtriusq; eis a medicinis communi- bus variare oportet. Sciendum ergo q mitigantia do- lorem primam rem complentia communia colicę & iliacę quędam sunt quę tm̄ imprimēt causam quędam sunt quę vtrāq; causam, scilicet imprimētē & percipientem respiciunt: & quędam quę percipientem tantum. Et prima quidem in ordine sunt priora, & quędam sunt simplicia & quędā cōposita. Simplicia sunt supra in dolore stomachi numerata. Cōposita vero hic inferius subiunguntur auxilio creatoris. Propria vero colicę & iliacę ac eis ex certa causa, cum de ablatione cau- sę vniuersi usq; loquimur, & non omnitemus mitigantia quę percipientem causam respiciunt: ibi etiam supra in dolore stomachi habuisti, & infra in dolore iūcturarum habebis, & simplicia & cōposita & etiam quę vtraq; tempus quoq; in modum & locum vtriusq; eis, quod pprie fm̄ Gal. est cum dolorosa aut calida sit virtutibus & sub- tilia consistentibus: tunc enim non solum percipientem cau- sam stupefaciendo auferunt: verum etiam imprimētē obtundendo & inspisando ad acquiescētiā quoq; dyseria- ham calidam alternant & ad temperamentum adducit. In alijs vero dolorosis frigidis non conueniunt: cum do- lorem fortē talis exspectant non causant. & si per con- uersionem in ventositatem talem causent dolorem. Iuu- mentum imprimunt non sine nocumento magno: vsu enim ait Gal. talium pharmacorum non est nisi instare ad symptomata: tunc enim hæc dispositionem hanc, & eam difficile solubilem operantur, virtutem debilitatē calorem & spiritum obtundendo, & suffocando, vel ex- tinguendo, maxime si recentia sunt narcotica & multa, & poros membrorum & intestinorum inspisando, pro- inde rem magni erroris componunt quę talibus pharma- cīs in talibus vtiuntur, vt in seipso Cæsar in ediculis ipse fecit nisi casu quo euitari non possunt: vt puta cum talia frigida dolorosa ventosa fuerint, & perforando fortē inducant dolorem: ad cuius mitigationem cum alia mi- tigantia anodina non contulerint, nec etiā quantia, pro- pter resolutionem vtendum est eis: sed cum modo, vsu- perius monstratum est.

Specialis autem intentio in causis cuiuslibet imprimen- tis dolorem abfissione versatur: quę recta est cura: & ad perfectionem eius necessario comprobata: circa quā deinceps sigillatim per ordinem procedemus, in opites ab inferioribus causis & pprijs intestinis ipsis existentibus. Si quidem ergo causa earum sit materia frigida phlegma- tica alterans, replens, & oppilans Intestina: cura duę res. digestio & ciatio. Digestio autem fit cum subtilantibus & incidentibus, & poros dilatantibus. Inquit. n. Gal. Se- cant enim ambo humorum crassitē acerosa & pōtēat: hæc cum frigidi tate hæc vero cum caliditate. Talia autē sunt simplicia & cōposita quę infra dicentur opitu- lante Christo. Simplicia vero sunt anodina supra in do- lore stomachi numerata, & alia magis calida non multū excedētia:

De miti-
gantib⁹
dolorē.

excedentia: & pprie in principio cum materia fuerit multum abundans: cum n. eam non possunt consumere seu resolueri dissoluendo in vaporem & ventu conuertunt: & sic dolorem augent in multis & euaporata, vt supra in cura in flationis sibi dictum fuit. Talia sunt organu, calamintum, pulegium, hyssopus hortensis, ameos, maiora ma, scla, nemen, meu, enula, gallia, radix peonis, stercus columbinum, & adib, sel tauri, abrotanum, asphaltum, myrrha, scorde, & alia sœda, seddis, iris, an dacoca, lau rus & baccæ eius, anetum, tribulus, nasturcium, muri, ruta, galanga, crocus, & vinu antiquu, asphraggi, & si hia: clysterizata & sumpta, simplicia & composita fm oem modum et exterius applicata per modu emplastri & alium.

In pœssu vero cum materia fuerit diminuta, & eua, calidiora poteris ministrare ad resolutionem: & cõsummationem reliquæ qualia sunt, piper, allium, sinapis, çiu zi, & si hia, abstergeia & ripica. i. radentia & euaporantia. Abstergeia sunt centaurea in onz vrtica, semen eius, asarum, succus blitii, salis spēs & baurach, sulphur, mercurialis, & succus eius. ius gallorum antiquorum, carni mus, & stercus canis, carice, & si hia: clysterizata & sumpta, & fortior illis sunt hiera Gal. aloet polypodium: sa gapenum & alia laxatiua leuia, quæ non agitant & com mouent materiam & phlegma trahit ab alijs in membris ad intestina, trahendo enim ad ea, dolorem augēt. Et ex eis sunt vomitiua quæ phlegma vomitu soluit, & sic tra hunt ad stomachum, non ad intestina quæ supra in cura stomachi habuisti: et in libro consolationis medicinaru. Euaporantia sunt interius & exterius approximanda. Ex eis est balneum thermarum, & ex aqua marina vel dulci habente virtutem prædictarum, post prædicta ap proximatam, & pprie cum prædicta dolorem non se dant, qnq; vero oportet ante approximare sedat. n. do lorem, prouocat vrinam & somnum: & causam matu rat si cibus sit, sue humor. Inquit Abo. et autem cū bal neum cibum indigestum digerit & humore crudum ma turatiorem acutum si ex aqua dulci & tepida fiat, simplici fm Gal. Ex proprijs est petroleum inunctum vel ce ratum quod scripsimus capitulo de cecylamine, & frica tio cum manu vncta ex oleis calidis: sicut anethino, de li lio, de spica, de castoreo: et alijs supra in stomacho dictis & dolore iuncturam, si superpanant quæ caliditatem conferunt & augent, vt est pellis vulpis, & pprie fac culi ex pulueribus, spōgia & subarum est bonum in vne tre, & sapos semē raphani, & aqua multum calida et sum pta, quæ colicam resoluit & splenem. Sed oportet q; sint multotiens hæc & p̄dicta dierata, donec multitudo ma terix tota sit euata: sint it̄ intermissione spatij, donec na tura confortetur, & materia digeratur per approximata euaia. Quod si prædicta euaia non succederint præ multitudine crassitie & viscositate materie, non est ma lum si confortetur cum alijs quæ materiam educant cum virtute, & pprie in iliaca: & si trahit ab alijs ad intestina cito: & non retineant cum sua tarda & debili operatione in eis, vt est agaricum in frigidis & aloë in calida. Cõfor tetur ergo cum colocynthis & speciebus gummorum: & in calida cū diagridio, resuscicato, & alijs facile & cito soluentibus appropriatis quæ in libro consolationis me dicinarum succiticius habuisti. Sunt tamē si sufficit quan titas paucæ, si enim soluendo si quod nocuum est extractione humorum ad ipsa afferant, non durabit sed cito transiunt & iuuamē illico maius sequetur. Et pro inde talia per inferius posita et clysterizata in colico sunt mediore q; per os sumpta: & pprie si aliquam antiquā vel nouam ægitudine patiuntur. Euacuat enim a cras sis pprie intestinis neca tot corpore trahunt ad ea re de qua securandum: nec debilitant sicut illa. Ideo q; in clysteribus stidum, nec per os aliquid exillis sumendū, nisi ab alijs membris & toto corpore aliquid influat ip

sis, vt infra dicitur auxilio saluatoris: quo casu ad caute lam sacum & scibalorum euacuationem oportet premitt ere vt infra dicitur. Vomitus quoq; & vomencia locum in ea non habent, nisi cum a stomacho & a superioribus intestinis aliquid ad ipsa crassa mittatur, quod declarat grauitas supra umbiliculum & nauseat: aliter autem, non cum a vilibus traherentur nobilia quod est maxime vetitum. In iliaca vero egros oportet q; talia sumant per os & pprie vomitiua, primo enim educat a gracilibus cum sint stomacho associata, deinde clysteria imponantur ad sacum educationem & humorum inferius tractio nem: quibus commoden non educantur quod si non suffi ciat, per os & fortiora sumantur simplicia & composita quæ infra ponemus: & pprie cum ab alijs influat illis vt dictum est. Tempus autem clysterizadi & propinan di solutiuæ vtrius est cum cibus iam digestus in stomacho fuerit: ne aliquid crudum trahatur ad intestina per clyste rianæ quoq; medicina solutiuæ ventris efficiatur vomiti uanatura enim stomachi grauita cibo superueniente pharmaco solutiuo magis grauitur & inolestat. quare ad vtriusq; euacuationem anteq; descendat, vomitu inci tatur: ex quo ipsa valde desinitur a dolore præcedente de secta: quod in re vite valde timorofum est. Et quæ præ dicta sunt acuta & inflammantia maxime cum corpora ex dolore sunt calefacta: ne lexio eorum ad principalia trahatur: & sumus pprie cum clysterizata: sem bibita nō soluant vel si soluant nō inferius: sed per os, & ilico pro prie oportet vt principalia custodiantur cum frigidis & stipticis aromaticis: puta cerebrum cum oxirodino i cor cum rosas, sandalis, spodio, & camphora epithematis: Hepar cū asilem, & stomachus cum oleo masticino vel decitioio vel myrino & pauca mastice superaspera. Quod si suum patiuntur, melius est tolerare si possibile est quod si nō, parum dabis ex granatis dulcibus, vel iulep cum aqua calida, iunat enim talis pot^{us} cum cito penetret & humectet. Quod si clysterizata non soluant, iuuentur per inferius cum collyrijs & per superius cum humidis mollificantiibus m aurantijs & abstergeijs, vt in eis galli simplex vel compositum: & deinde cum stipticis et pōicis parum sumptis: & tiam calida pprie. Si vero causa eius fuerit stercus crassum durum & secum in ia testinis interclusum: cura est dyures. Prima est mollifica tio duritie & siccitatis ipsius. Secunda ipsius mollificatio eūo. Primam rem complent mollificantia, interius & exterius approximata. Interius aut per os sumendo iura pingua carniū, & pprie gallinarum sue gallorum simplicia & composita, vt supra in antidotario nostro diximus species oleorum selliet si faminum violarum et amygdalarum nisi ad sit se, tunc enim loco eius dabis in poti aquam hordei vel prunorum, bebbell & chiubari, tamarindorum & leniendum & alois fructum frigido rum & herbarum: vt malux, violæ, sicæ, auriplicis, & spi naciorum: mucilaginibus, fenugrecij, sily & dactylorum fin q; necessitas te vocabit. Et ex proprijs & expertis est mel caligistule si sumptum & clysterizatum: complet, n. vranigistof oportet vt post hoc sumptionem moueant fortiter vt descendat detentat & feces faciant descende re detinētes & clysteria si oportet, deinde cum prædictis. Exterius emplastra & vnctiones & somatationes ex præ dictis: & fricatio tractatiua vtrius cum manibus & oleis prænaratis. Secundam rem complent prædicta drimia ripica & solutiuæ clysterizata pprie, vel per os sumptæ prout dispositio exigat: sed ad perfectam curam & in via præuisionis à recidua oportet vt causa sciatis & indu rationis sacum auferatur omnino. Si ergo causa siccitatis eius fuerit cibus siccus & paucus, cibetur cum prædi ctis herbis cum carnis coctis pinguibus & iuribus ip sarum. Aut ante cibum præmittantur fructus maturi lu brici non vtioli vt canie, pruna, & persica sicca, deinde multiplicentur

multiplientur cibi nutrimentū multū notū. Si vero multa caliditas stomachi & intestinorum deficiant & condensant sic p̄dictis oportet vt reatibus & frigidioribus & lacticijs spinacijs atriplicibus blitis, solatro: portula cismuclagine p̄silijs & melone indo. Et cibis cum gela & aqua hordei potabilis cum infrigidata vino lymphato cum ipsa. Si autem causa fuerit fortitudo rectionis & debilitas expulsiōis intestinoꝝ ministrabis p̄dicta lubrica quibus ad miscēbis aliqua acuta molestia notū: porrum: cepas: siclam: & alia cum multo falo. Et si cum debilitate sensus fuerit, ministretur in solutione eius hiera & agari: eus, hiera hermetis, & pillule de fagapeno. Et confortabis deinde naturam & spiritū cum theriaca & mltitudo diamari odoricon & fagena. Et cibabis eos carnibus landabilibus. Similiter si fuerit ex debilitate in lacertis v̄tris. Si autem illud sit quia cholera vt confuevit non mittatur ad intestina; corrigat oppilatio hepatis & pori cystii: vt superius in hepate dictum est.

Si vero siccitas faciem ex multa prouocata vrina fuerit, extrahe feces cum p̄dictis; deinde ministra ea que minorant vrinam non cum retentione ventris ut sunt garbur, bellium mechium, excoctate lentes & p̄tica que per se faciunt sed quæ minorando vrinam, leniunt naturam, vt sunt dactylispassul dulcespenidicasia & similia que illud per accidens operantur. Si quoque raritas & resolutio corpus illud acida prohibeant resolutio & sudor, prout supra in cura cordis diximus. Et tibi etur crassus & viscosus s̄tum poterit tollare, & exponat ventris & irrorationibus frigidis & quiebus & ab aribus lahoriosis abilitate confuetis. Similiter autem si ex lapide fuerit dolor causatus p̄dictis humidis & lubricis ac ab stertentibus corrigatur & educatur, quibus admiscenda sunt aliqua ex frigidibus lapidem in renibus & vesicis si enim in renotioribus lapidem frangunt; multo magis in propi quioribus intestinis. Sed si ex vermibus cum interficientibus & educētibz prout infra in cura eorum dicemus. Porro si ex ventositate intestina & perforas, cum extenuantibus Interius & exterius approximatis procedes prout supra in cura inflationis stomachi, hepatis, atq; splenis plenius dictum est. Si vero ex ventositate torquente intestina, cora erit vt situetur superius in loco temperato & manibus inunctis cum oleo de enula vel nardino vel castoreo fricetur venter lenius & cum tactu subtili adequante intestina & reducte ipsa ad situm & statum pristinum. deinde extenuantia & resoluētia ministrantur p̄dicta superius & inferius cum clysteri quod cruribus eleuatis & compressione suauī manus repellat ad superiora vt perueniat ad venaella intestina. deinde v̄toteretur locus & propinetur oleum de cherua cum vino albo, vel rutaceum loco eius & yngatur ex eis dorsum, & restringatur cura fortiter valde. Quod si causa fuerit humor melancholicus (licet raro contingat) educatur cum proprijs clysterizatis: vt sunt stecha, polypodium, eplithymum, cortices radicis mori, borago, buglossa, & succi eorum: & diaboriginato & diabuglossato, & diascenē.

Et si omnis v̄t̄s decoctio est pilulis, pillule de lapide lazuli, & lapide armeno: & collyrijs factis ex eis inuncti venter quous & splen euaporetur ex arnel, necthade, origano, & camomilla in aceto decoctis & propiecum a splene infusi istis. Et si quidem sanguis congelatus fuerit euacuetur cum dissoluentibus & educētibz prout in stomacho diximus. Si autem sit apostema causa eius, studetis curare apostema s̄m diuersitate specierum eius: prout supra in stomacho diximus. Et si contingit plurimum quod p̄dictæ cause simul conueniant in caliditate doloris: quare oportet vt p̄dictis simul medicinas cōmiscas: vel nunc vnam, nunc aliam ministrabis. Et quoque si ex ruptura & defensione intestinorum in osseum dolor causetur cura erit duores. Prima est intestina ad locum p̄p̄riū

reducere. Fit autem cum mollificationibus cataplasmantibus: deinde cum eleuatione crurium ac manum compressione suauī repellente superius. Secunda est rupturam regere cum ligaturis & consolidantibus emplastris, & per os etiā ministratis. Et si quidem causa eius fuerit solutio continui intestinorū & fuerit ex causa exterioriruptura vulnere & percussione sciendū, si penetret vsq; ad vacuum ipsorum est mortale. Et maxime si in gracilibus fuerit. In quatenim Hippo. Si intestinorum incidatur aliquod gracilium, non conglutinantur nec consolidantur, si vero non pertransit in profundum, cum supicijs & conglutinantibus regatur, que infra dicentur sectione secunda. Et si fuerit vicius, mundificatio oportet primum, deinde consolidare. Si autem a causa interiori fuerit: puta ab humore acuto pungente actū & soluentē effuso & collecto in intestinis: tunc dolor erit non de genere colicæ vel illacæ: v̄t̄s mendosæ & proprie est de genere punctiōis & erit dolor pungēs, in cuius cura excitatur, ex eo scilicet quod ipsum intestinorum dolor plurimum ex causa frigida provenit humerosa & ventositas faciem consipatione quibus calida approximata vt p̄dictum est, inuamantibus p̄sare conueniunt & frigida nocent. Proinde procedunt ad eius curam cōmuniter solidi & improvidi medici cum calidis & aperientibus, ex quibus dolor exasperatur & acuitur, cum ex eis talis humor subtilior & inflammatur ac bulliancuratq; ad intestina effrenum & trahatur: & proprie cum ab hepate & cysti felle vel toto corpore influat illis. Recta itaq; cura est vt alis humoris complexio adqueat, & obtundatur eius acuitas & subtilitas infusetur & consipentur v̄t̄s per quas infuit. Confortentur intestina & educatur quod fluxit: & hoc primum cum rectificatione regiminis & cōuersione ipsius ad frigidum & humidum quod est notum. Et cum frigidis humidis lenientibus etiam clysterizatis prius & sumptis deinde. Et proprie in colicacualia sunt violas, malue, iuiube, pruna, sebesten, sururus, fenugre, & sicla clysterizata cum oleo violato & zucca, uola. & castia. Et sumantur pruna perforata cum aceto: & infusa cum iulebry fomilla, & persica, castia stula, tamarindi, terebinthina, aqua fructuum, & syrups violar, vel de succo rotuncum aqua ordei & granatorum muzzorum. Deinde ponitica nota que comprimensio effusam humiditatem exprimat & educat, & influentem ab hepate cysti vel toto corpore compescendo retineat: quo casu hepar, cystis, & totum corpus rectificentur prout in cura hieciens diximus. Clysteribus quoque addantur oleum omphacēnum vel ro, succus portulacæ, aqua fumach, iurgæ pallo ris, spodium, & adeps hirci, & similia vt anatis, & galina. Et si materia imbibita fuerit, ad ministrabis cum eis hieram & catanoneam cum pillulis de alio: Et si expe diat admiscēbis illis stupescencia & proprie theriacenouam: quoniam confert cascade imprinētū & percipit vsupra dictum est. Et si quidem superius petens impetū faciat ad os stomachi, vomitus prouocet si facile est: si vero non, inueniunt trahant clysteribus, fricationibus extremorum, & ligaturis dolorosis: fomentis mordentibus, & ventosis.

Siquidem humor talis falsus fuerit ministrabis cum illis subtilianria & abstergentia qualia sunt carthamus, succus aluleb, & sicla, & baurach, & sal in quātitate superius vero siclam decoctam & al mūri, cappares quoque conditoe cum sale & aceto, & hieræ admiscēbis agerici & colochinide & similia. Stercus quo adib dabit quod est huiusgritudine propriū: si autem in vino dissolutū, & inunctum cum oleo nardino, & suspensum in collo etiam cum filo de lana animalis quod lupus comedit, & sit illud quod comedit ossa: & illud est albus: & in rubis inuenitur suspensum. Ex eis est cornu cerui adustum cum vino in potu sumptum quod sedat statim. Si vero causa ei

6. aph.
24

fuerit

In materia
melancholica
Clysteria.
Medicina.

fuerit acutus cibis vel potius, prouocetur vomitus cum aqua tepida: & oleo sisamino vel butyro & ppinel lac, conuertatur quoque regimen ad frigidum & vntuosum.

Quod si causa eius fuerit sanies à spiritualium vlcibus missa, cura est dux res. Prima est mundificatio saniei cum clysteribus prædictis absterfius proprie. Secunda est vt vlcera spiritualium medicentur: prout supra in prima sectione dictum est. Si vero humor à cerebro missus, cura eius erit cura catarrhici quam superius diximus. Si vero a toto corpore vt in diarrhæa & similibus, cura erit cura diarrhææ & fluxus liquefactiui: de quibus subsequenter dicemus auxilio spiritus sancti. Si vero compressio ex uicinis apatis vt hepatis, splenis, & lacertorū almirachi: cura est cura apatis illorum membrorum: quæ superius dicta est. Secunda est mundificatio & confortatio intestinorum. Si vero causa doloris fuerit cōpassio ad renes lapideam habetis: cura erit dux res. Prima erit cura lapidis renum quam infra ponemus. Secunda est mundificare intestina à superfluis, & confortare ne debilitate retineat superflua, & colicam veram & propriam incurrant. Si vero passio eius sit compassio ad cerebrum apatum, & nervos patientes spasum vel tetanum, cura erit cura apatis cerebri quam præmissimus & etiam spasmi. Si vero à causa exteriori accidat quæ plurimum est iliace vt puta mala cōplexione frigida, & pura, impressa à potu vel balneo aque frigida, vento septentrionali vel sessione in lapide frigido: cura erit dux res. Prima est vt auferatur causa. Secunda est vt calefiant intestina per cibos & medicinas calidas intus & extra, & per omnem modum approximationis, prout in cura male cōplexionis frigide stomachi diximus. Si vero ab ære pestilente accidat. Cura eius est quam supra in cura ægreditudinum cordis diximus. Similiter si à veneno sumpto cura est quam ibidem prædicimus. Si vero siata cibis stipitici & pontici proprie tamē habentibus colicam commouere aut causare: cura erit illos educere cū lubricis & prouocatione vomitus: & proprie in iliaca. Regimen autem ordinatum est duplex. vnum est curatiuum, aliud præseruatiuum. Curatiuum est vt regantur in ære temperate calidone fortitudine doloris & calore aeris resoluantur. Exercentur pedibus vel manibus vel resolutionibus in stratu quātum possibile est, & dormiant deinde quantum oportet proprie post solutionem ventris & supra inaniationem nisi à causa calida fuerit. abstineant vero & sitiant quantum tolerare valēt donec repletio corrigatur, & proprie si à frigida causa fuerit & ventosa, & tunc sufficit eis ius cicerum & gallorum antiquorum & panis furfuraceus siccus cum alijs, & vinum antiquum, & aliquod ex extenuantibus ventositatem. Gal. vero ait quod operariolum quidam non sentiebat colicum dolorem, cingebat se non prius cinctus. Comedeat autem cum pane allia, nullam derelinquens consuetudinem gestionem, bibereat autem per totam diem nihil, ad vesperum vero meracius. deinde dormiebat per totā noctem: mane vero surgebat omnino indolorabilis. Sic ergo alendi sunt iusti ad resolutionem perducatur propter doloris vehementiā & euacuationem & proprie in iliaca. Tūc enim oportet vt cibus sit facilis digestionis & boni nutritiui, lenitiuus, lubricus, et absterfius, sicut est aqua carnis dissoluta vel distillata & colata: & proprie columborum iuuenum non pinguium & gallorum iuuenum: viella ouorum forbilium, medullæ dissolutæ in iure vel vino, & quandoque oportet in iure eorum vt ponatur carthamus & alubleb, semē vtriciæ & polypodium, turbith vel scamonea dissoluta prout inuitat necessitas. Et condi re cibaria cū porro, alio, & sale, & speciebus: puta cinna momo, zinzib, organo: pippe, ciminio, & aniso. Et ex fructibus concedantur carice, passæ dulces, & cappares conditi cum aceto. Et ex oleis ruta, sicla, sinapis, vitæ vero crassa, viscosa, frigida, stipitica, cōspiciantia, & vntosa.

Regime
curati
uum,

Si vero à causa calida fuerit, quales est magis conueniens, & somnus supra repletio, necnon plurima abstinentia: & cibis humidis leniens & lubricus frigidus: vt est ius herbarum & fructuum prædictorum supra in cura puniuiti doloris & potus aque hordei. Vident vero stipitica & pōtica: nisi cum causa illa influit intensius ex alio: tūc enim ibi competunt vt superius dictum est. Et cibus diffi cile corruptibilis, vt factus ex condro in aqua decocto immixtus granis malorum granatorum, sicut Gal. ostendit. Et potus etiam frigidus nō veri frigoris, si stituculosus et hora æstatis fuerit: Sed ius galli decrepiti negatur omnino: inaniatio est communis et quotidiana cū proprijs: repletio est nocina et retentio facis et vntositatis peten tiū exitum. Animæ vero accidentia per senectū generaliter omni, ex omni causa inquantum naturam exterminant & debilitant. Per accidens autem conferunt in quantum naturam inflammant, & in frigidant, & distrahunt à dolore. Specialiter autem conferunt vitæ & indignatio in eo qui est ex causa frigida, gaudium vel tristitia & timor in eo qui est ex calida. Si vero ab hepate fuerit, regat sicut in apostemate stomachi dictum fuit. Regimen vero præ iussum infra ponemus auxiliante Christo. Circa correctionem vltimo accidentium insurgentium est inflammation secundum diuersitatem ipsorum: quorum vniuscuiusque quæres curationem in proprijs capitulis, vbi de eis dictum est, vel infra dicitur.

Positis ingenijs curationis ad dolorem ventris & speciebibus eius: at numeratis simplicibus medicinis quibus compleri habent & debent, ad subuentionem medicinarum compositarum deueniemus, quibus valeat vbi simplices non sufficerent per se compleri. Sciendum ergo quod ex eis quædam sunt enematæ: quædam collyriæ: quædam vomitiuæ: quædam syrapi: quædam electuariæ: quædam trochisci: quædam potiones: quædam pilule: quædam emplastra: quædam euaporationes: quædam vntiones: quædam balnea: quædam clea: & quædam ventosæ. Et ex enematibus quædam sunt ad frigidum & phlegmaticum ex quibus est quod digerit & est. I. f. florū chamomillæ, melliloti, absinthij, parietariæ, calamenti, origani, in alua. an. M. i. fenugreci, seminis lini añ. 3. i. caricarum. x. hylospi. 3. i. cimini: anisij: gniculi añ. 3. f. furis partem. i. bulliant in aqua fontis, & in tribus partibus particularibus dissoluantur mellis communis. 3. ij. olei anetini. 3. ij. salis communis quod sufficit. Oportet autem vt forma clysteris sit secundum meliorem modum, & est vt foramē eius canis sit ita largum vt cito inijciat, & quantitas eius secundum quantitatem corporis & etatis, similiter & enema, & sit calidum in hoc casu, tepidum in alio non frigidum. Tempus est dictum superius vt cū iam digestus fuerit cibus & pertranferit, & est secundum Gal. post sex horas sumptionis ipsius & plus. Sitq; modus iniectionis siuasi. Ad hoc igit cāella clysteris inungatur oleo dulci: & impellatur enema cū expressione cōtinua, vt aer non simul impellatur cum eo, & suauiter in colica: forti, in iliaca. Sitq; corpus supra genas & clinuato capite situatū. Et quandoque oportet eleuare crura, vt ad superiora melius impellatur. Sitq; situat⁹ infirmus supra vētrem in colica vera & iliaca: supra renes & dorsum in colica non vera & nephretica, vel supra latus patiens. Deinde venter manibus fricetur & moueatur: & quādiutius potest toleretur. deinde vero emittat⁹, qd si non exeat, collyrio iuuetur, qd si nō fuisse, repetatur clyster, cui addatur plus salis vt excitet expulsiuam. Et quāq; oportet admiscere calidiora aliqua ex prædictis quæ magis expe diunt. Aliud solutiuum ex inuentione nostra. Sc. mercu rialis, asari, steghadi malux: chamomillæ: absinthij, & nasturcij, vtriciæ, parietariæ, centaureæ minoris: rutæ: sic cæ añ. M. i. polypodij. 3. ij. anisij, seminis anet añ. 3. f. cartami, colocyntidis, panis porcini añ. 3. i. bulliāt in aqua

Clyst̃re
ad colicam.

aqua fontis, & in partes dissoluantur mellis communis. 3. ij. casiesi stule. 3. i. hierapieræ. 3. j. baurach. 3. i. olei de becn. 3. i. educit enim phlegma & ventositatem & sedat dolorem colicæ & iliace & sanat: si Christus voluerit.

Aliud. R. baurac. 3. i. tere & dissolue in aqua rutæ, vel oleo eius, & clysterizæ, expertum est. Aliud. R. asari, centaureæ rutæ siccæ, & feminis eius añ. M. i. bulliant in oleo antiquo cum colocyntidis pulpa. 3. f. & clysterizetur. Et quandoq; additur hiera quando materia est in rugis intestinorum & tunicis interclusa & inuisitata: educt enim tam facile. Aliud Gal. ad colicam ventosam R. semi. apij, anethi, dauci, rutæ, & ciperi añ. 3. i. bulliat in oleo antiquo, vel subtilis substantia. Deinde colentur & in colatura dissoluantur adipsi anatis, vel anseris, vel gallinæ liquesfactæ. 3. ij. & immittit deinde enim dolorem: q; si non sedauerit, rursum immittendum est idem: q; si nõ feduerit, iterum adde illi calore pulverizati. 3. i. Et si cum hoc non sedet, addet opij. 3. f. Et quandoq; cum solo oleo rutæ clysterizatur. Et quandoq; admiscetur bacæ lauri. 3. i. Aliud Serapionis laxatiuum humoris phlegmatici. R. chamomillæ, hæcæ, violarum siccarum, febriflen, ficum, feminis lini, alteg añ. i. decoquantur in li. iij. aquæ donec remaneant lib. i. & f. & colat. Et fundantur super eam olei myrtini. 3. ij. falis. 3. ij. baurach. 3. f. muri, & zuccari añ. 3. ij. & clysterizetur cū eo tepido. valet ad colicam cū febre acuta: cuius natura est sicca. Et cum phlegma ex alijs insit, illis, adde macem.

Aliud ad dolorem colicæ frigidum absq; febre misceatur colocyntidis cum prædictis rebus. 3. f. Deinde decoquantur & colentur. deinde sumatur calorei aut. f. & colocyntidis tritæ. 3. i. & quarta cetauræ. 3. ij. mellis. 3. ij. falis triti. 3. ij. baurach. 3. f. clysterizetur cum eo tepido. Et ex hominibus sunt qui addunt sagapenū: idbellium, armoniacum, & oppopanax. Aliud ad colicam ex vermibus. R. cetauræ minoris, agariæ, absinthij: carui granorum lupinorum in quantitate convenienti, dissoluantur sellis taurini. 3. f. olei amygdalarum amararum, & baurach quod sufficit. Et clysterizetur præcedente clysteri ex lacte, vel ex hydromelle, & aliqui addunt hierā.

Aliud ad colicam phlegmaticam ex retentione fecis. R. organij, florachidis, asari, centaureæ, malug, alteg, feminis lini añ. i. anisi, feniculi, carui: feminis rutæ añ. 3. f. olei amygdalarum dulcium, baurach & falis communis quod sufficit, mellis violati. 3. i. & clysterizetur. Et sunt aliqui qui addunt succum siclæ, & proprie cum phlegma à capite profluit intestinis. Et deinde si oportet supponatur cum collyrio de pane porcino. Aliud ab steriusium in aqua maris bulliant furfuris frumenti partē vnā, ieros, aristolochiæ rotundæ, caricarum añ. 3. i. ster coris columborum: stercoris canis comedentis ossa. añ. 3. ij. dissoluantur in aqua prædictorum, ter ebentherij, & baurach. añ. 3. ij. mellis rubi. 3. i. olei de becn. 3. i. & fiat clyster deinde si expedit supponat cū radice bronie.

Aliud ad frigidam colicam absq; materia. R. olei autiqui simplicis fm Gal. & eo temperato cum adipē anatis fiat clyster, calefact enim & non trahit. Et quādoq; miscetur cum alchitram. 3. ij. Et quandoq; bulliant in eo abrotani, calamenti, pulegij, sambuci, hæcæ, anethi, radi cis liij. añ. 3. i. & clysterizetur. Et aliqui faciunt prædicta in vino vino autiquo bullire. Et aliqui clysterizant fo lum cum oleo sambucino vel de raphano. Et calefact sepe venter cum panno calido. Et quandoq; clysterizatur simus columbinus: & proprius canis cum succo chamomillæ. Aliud ad colicā ex siccitate. R. extrema animalium humidiorum vt capita & pedes agnorum, hedorū, & arietum iuuenum, & bulliant in aqua & in parte dissoluantur olei sisamini vel amygdalarum dulcium. Et clysterizentur. & aliqui cum iure gallinarum pinguium & aliqui cum lacte asine clysterizant, humectant, & im-

pinguat. Aliud Rasis ad colicā calidam ex infusione cholerae ad intestina. R. olei rofæ. vnc. ij. & dissoluantur in aqua decoctionis violarum & clysterizæ. Et accipe oleum citoniorum & cum aqua violarum & fumach m fce & superadde spodi drach. ij. & clysterizæ & si quod insit fuerit phlegmaticum, superadde macem, myrrhā & charabæ loco illorum. Aliud ad colicam ex aposte mate frigido. R. olei laurini vnc. i. olei de oliuis partes. ij. adipis anseris partem. i. clysterizæ. Est enim mirabile secundum Abo. Et consequenter adhibe emplastrum facta ex abrotano & aneto schinithio & melliloto & reliquis quibus curatur tale apostema. Aliud Isaac ad frigidā phlegmaticam & ventosam. R. chamomillæ anethi añ. vnc. i. f. centaureæ, liquoris, feminis lini, & ymagræcæ añ. drach. x. apij amœos calamenti meu. croci hortensij añ. drach. iij. caricarum octo, coquantur in aqua, & in partes tres mittes mellis vnc. i. obfomogare olei oliuarum, sisameleon ana. drach. i. sambucini leniticoleon ana. drach. f. nitri. drach. i. Et fiat clyster.

Et ex eis que valde conferunt est emplastrum de abrotano factum cū aspalto. Et emplastrum nostrum factum de granis lauri. Ad colicam autem melancholicam clysterizatur polypodium cum sale indo & epithymo. boragine, buglossa & melle. Et ex collyris est collyrium Almanforis. R. falis, drach. ij. colocyntidis, scamoneæ ana. drach. i. & f. mellis quod sufficit, decoquantur vsq; ad spissitudinem decentem, & fiant inde collyria. Aliud ex radice bronie & radice panis porcini inunctis cum oleo anethino. Et valet ad frigidam phlegmaticam ex fce. Aliud ex litio. R. liij. drach. i. myrrhæ, storacis calamite, opij, thuris añ. drach. i. croci. 3. f. Confecte cum succo arnoglossæ, & impositum teneatur per horam, sedat dolorem, stringit materiam, & dormire facit. Aliud quod dissoluit ventositatem. R. cimini, foliorum viridis rutæ ana. M. i. burchormariæ, & est radix piritri vel mali terræ drach. ij. nitri drach. v. puluerizetur & conficiatur cum melle & coquantur ad spissitudinem. Et fiant collyria & vngantur oleo de ruta, uel nardino, vel de cherua, & immittantur cum oportet.

Aliud Abo. R. stercoris porcini: falis gemine, & baurach ana. drach. v. terantur & miscantur cum melle. 3. ij. & coquantur ad spissitudinem & inungantur oleo, & immittantur. Confectio suppositoriij que soluit ventrem: conteritur enim & projicitur in clysteri solutio & nominatur suppositorium album à Rasi. R. baccharum. drach. x. colocyntidis, nitri, bdellij, fagapeni ana. 3. v. scamoneæ drach. ij. s. & fiat collyrium ex eis. Aliud Abo. Conteratur ruta cum aqua mellis donec fiat sicut illud de quo fit linimentum & ponatur medietas ipsius de cininno & quarta pars de nitro, & sumatur glans longitudinis. vij. digitorum vel fiat ex oleo rutaceo cum scitro, & melle selle vacino, & baurach ana. aure. s. faga peni, bdellij, colocyntidis, & alteg añ. drach. iij. & fiat ex eis glans: valet ad phlegmaticam & ventosam. Vomitum bonum ad iliacam frigidam: vinum Græcum simplex, vel hianum simplex, vel scilauum sicut est vel calidum, vel aqua cepe narcissi, feminis raparum, vel raphani ma. simplex: vel cum aceto scillæ & vinum infusionis asari per noctem ante, et aqua nucis vomice, vel infusionis hellebori albit. Aliud ad colicam fumata aqua decoctionis auriplicis. Et bibantur sola vel cum aceto & oleo violato. Aliud ad ventosam. R. carui, feminis anethi & rutæ, bulliant in aqua: & tepida cum oleo de niden vel de enula fumatur. Aliud vomitum: & est Rasis, & forte R. tartari, nucis vomice, nigellæ, feminis raphani, & anethi ana. equaliter, falis indi, baurachis partem. s. dosis drach. iij. cum tepida. Et quandoq; additur in ea drach. iij. de condisi. Syrupus cõferens colicæ & iliacæ phlegmaticæ & ventosæ. R. calamenti: origani,

Collyrium ad colicā.

Vomitum ad colicā.

Syrupus ad colicā & iliacā.

gani, hyssopi hortēsis, sampsuchi. ana. M. i. sileos, anisi, feniculi, carui, feminis apij, raphani, ana. ʒ. s. radices enulæ ʒ. s. iros. ʒ. s. meui. ʒ. anisi acori, ana. ʒ. s. schinanthi, feminis vrticæ ana. ʒ. s. florum rosmarini, boraginis, & buglossæ ana. ʒ. i. mellis communis dispartat lib. ij. acetū scillitici. ʒ. iij. in pecia bulliant zinzii, galaneggar, ana. drach. ij. spicæ, drach. i. Et quandoq; sufficit syrupus ex melle scillitico cum gelaenibz ana. ʒ. i. cum aqua anisi et feniculi. Idem operatur syrupus de hyssopo & calamento; quorum descriptiones posuimus in antidotario nostro. Syrupus confertur colicæ & illiacæ calidis. R. en diuix lupuli, lactucarum, portulacarum, trifolij, cimarrubij, chrysolocani, acetosellæ ana. M. i. prunorum, sebesten, iuiubarum ana. drach. xxx. liquiritiæ, uiolarum & rosæ ana. ʒ. i. zuecari lib. i. succi citoniorum & aque ro. ana. ʒ. iij. in pecia rari bulliant. spodij sandali vtriusq; ana. drach. ij. succi granatorum mizorum drach. iij. Et quâdoq; sufficit syrupus violatus simplex, vel de succo violarum & proprie cū volueris solnere materiam iam collectam. Syrupus ad colicam non versâ quæ est ex lapide renū. R. chamædryos, chamæpitios fæ nationum, & cretanorum inariorum, parietariæ, capil. vene. os mundi, calendulæ, scolopendriæ, cum radice en diuix; cum radice cicoreæ, hepaticæ, buglossæ, acrimoniæ, sile, pentaphylli, filipendulæ ana. M. i. quinq; radicū communium ana. ʒ. i. liquiritiæ, maluarum, feminis violarum, florum boraginis, acori, enulæ, radicū iris, radicū cardonis, & arundinis, xasifragiæ, milij solis ana. ʒ. i. sileris, anisi, scenfuli, se. apij, ameos, cordulmeni, petroselin, macedonici, asari, meuschinanthi añ. ʒ. s. caricæ. x. feminis vrticæ, radices raphani ana. ʒ. i. fæ minis asphragij, brusci, casis lignæ ana. ʒ. s. prunorū sebesten añ. xxx. feminum communium cicetum nigrorum ana. ʒ. iij. feminum lactucarum, portulacæ, scariole, añ. ʒ. s. hordei mun. partem. i. gummi dragacathis, lapidis iudaici, lapidis qui inuenitur in spongia marina, ana. ʒ. i. medullæ ossium ceraforum, betonicæ ana. ʒ. i. aristolochiæ longæ, & rotundæ ana. ʒ. ij. alchechengi. ʒ. s. pasulurum enueatuarum zuecari. li. ij. mellis rosatū. li. s. succi capil. vene. succi fabiosil, succi vrticarum paruarum depuratarum ana. ʒ. s. acetū. ʒ. iij. & sit scillitici. Et quandoq; additur, cum volueris quod laxet, hermodactyli & corti. radices cū añ. ʒ. ij. polypodij. ʒ. iij. Et aromatizetur cum cinamo. cubebæ & spicâ.

Electua
ria.

Electuaria, ad colicam frigidam, diacalamentum, diambra. Et fortius est diatrion. Et ad ventosam diagalanga, confectio de feminibus. Et fortius est diacimnum & theriaca antiqua & similia. Ad eam quæ est ex conflatione facit diacassitulum & diaprunis, & valent etiam ad colicam calidam & diarodon & trifandalum, quorum de descriptione supra habuisti in antidotario nostro. Trochiscos ex prædictis simplicibus posses etiam conficere eligendo propria tua intentioni. Similiter & potiones ad maturacionem & resolutionem naturæ per vomitum vel fecesum, & plures in antidotario nostro eligere poteris ad hanc ægritudinem si volueris. Ex pilulis ad colicam frigidam phlegmaticam sunt pillulæ de sagapeno, de farco colla, de oppopanaeo, pillulæ fetidæ nostræ, pillulæ de euforbio, de colocynthide. Pillulæ de quatuor rebus expertissime. R. colocynthidæ, sagapeni, salis gemmæ, diagridij cocti ana. partes æquales terrantur & conficiantur cum succo porri añ. ʒ. i. vsq; ad. ij.

Pillulæ
ad colicam.

Ad idem. R. hieræ magnæ & proprie logodon & colocynthidis, & benedictæ, & iustinum, ad nephreticā i lantropos. Ad colicam calidam, & cholicam i pillulæ de hiera Gal. de reubarbaro. R. pulueres hieræ Gal. ʒ. ij. agarici, reubarbari añ. ʒ. ij. vel diagridij cocti. Infortitur pillulæ cum succo rosarum. Et pillulæ nostræ quas in nostro posuimus antidotario, quæ valent ad fe-

bres cholicas & ægritudines de genere cholicæ citrinæ & sanguinis ad melancholiam. Pillulæ de colocynthidæ, de lapide armeno, & de lapide lazuli.

Et ex emplastris ad colicam & illiacā frigidam est emplastrum de granis lauri & de alijs, & relati ad Andromachum, & relatum ad Heraclitum, & sinapismum, & relatum ad Andromachum cauterizans ubi oportet. Et emplastrum ad cholicā digas ex eis quæ dicta sunt in cura histeriæ. Et ex prædictis simplicibus cōponere poteris; put oportet. Et sit vnctioes & cerota. Et ex euaporacionibus quædam sunt humidæ, vt sunt ex pinguibz, hiltro, cocto, vel lana, & infusus in aqua decoctionis prædictorum anodinum. Et quicq; impletur ex ea vas æneum, vter, vel vesica, & applicat ventri & hypococondrijs. Et quicq; bulliunt extenuatiā ventositatem. Et quicq; faciūt facellæ ex quibus quidam sunt scici, quidam ex sale, & milio: vel panico fiunt, nec valent nisi in materia humida & ventosa. Et quicq; ex parietaria in vino cocta, & quidam sunt partit vt qui fiunt ex chamomilla absinthio & se. lini; & quidam ex alijs puta se. lini, seningregro radice altxæ, violarij, maluæ, chamomilla, melliloti, & ppiæ in colica nephretica cum bullierint in aqua et vino & applicent supra tenes. Et balnea quoq; & olea quæ ad frigidam sunt oleum anethinum, & abrotano, de lilio, quod habet virtutem theriacæ oleum onfascinum, & vltimum est oleum apostolorum. Et ad ventosam oleum rutaceum, nardinum, & de enula, & de cherua, ad vtrancq; Ad calidam oleum ro. & violarum, & de se. melonum & de scorpiionibus ad nephreticam inunctum supra tenes. Et ad vtrancq; scilicet veram & nephreticam; & oleū de piperibus. Ventose quoq; debent esse magnæ cum multa flamma & sint de vitro, vel cornu, vel de argilla.

Empla
stratioes.

Clystē
ad colicam.

Clystere educens phlegma crassum & ventositatem si Christo placuerit. R. rubex. M. i. scordeon. ʒ. ij. cimini, anisi. ana. ʒ. i. baccharum lauri. ʒ. s. alæ fetidæ. ʒ. ij. mellis & salis ana. ʒ. i. bulliant in oleo antiquo vel vino veteri & fiat clystere. Vnctio ex butyro confecto cum puluere colocynthidis supra vmbilicum soluit ventrem & curat colicam. i Deo placuerit. Clystere benedicti pro nobilibus cum suauitate educens phlegma & melancholicum humorem, resoluit oēm ventositatem & sanat colicam. R. anisi triti, polypodij triti ana. ʒ. ij. bulliant cum aqua lactis caprarum lib. v. & dissolue hieræ piperis. ʒ. i. mellis. ʒ. ij. salis. ʒ. i. olei vili. fac cum reiteratiōe si oportet. Regimen pseruatiuum à colica & ileon cum apparent signa repletionis, & in ceptionis ex tortione dolore laister & punctione, oportet vt interdicitur repletio, & innugatur abstinentia, & eio cum vomitu, & fluxu ventris, cum clysteribus p̄dissinctis. deinde cum aliquo solutio leui, deinde si expedit cum forti premissa digestioe cum appropriatis vnicuiq; causæ replenti. Et ex digestiuis bonis in via p̄seruacionis ad colicam veram & illiacam, & etiam non veram, seu nephreticam est fū Iudeū belzamen de thymo: vt fumatur quolibet mane colear vnum huius pulueris cum vino albo subtili. R. se. anethi scenfuli apij, scenugredi; ana. ʒ. i. s. schinanthi. v. Item aliud, fiat vinum ex trifolio vel pentaphylon, vel betonica, & gramine contritis, & positis in vegete cum vino in videriis ebullit, de quo sumat medius cyathus ante cibum cum puluere cedoarie. Et ex solutiuis seuisibus est tunc tragea experta, et si sit cum febre uera & mendosa, educit enim humores crassos qui sunt causa vtriusq; & est cuculos. R. turbit boni, hermodactyli; ana. ʒ. i. esule. ʒ. s. piperis lōgi, cinzibæ. spicæ; añ. ʒ. i. macropiperis. ʒ. i. croci. ʒ. s. feminis liliicis, granorū folijs, feminis gentiæ, foli fragiæ; añ. ʒ. ij. medullæ carthami. ʒ. i. zuecari quantum sufficit de qua sumat colear vnum in mense, & de super bibatur parum aque tepidæ. Et sunt qui addunt caudas grilloz, cicadarum, & cineres scorpiōis, & cantaridarū

Alind
clystere
nobile.

Puluis
bon' ad
colicā.

Tragea
pro p̄ser
uatione
colicæ.

In hyeme, & in frigidis circumstantijs. Æstate vero & in calidioribus non addaturis fumatur loco eius mel castile, stule cum aqua liquiritie seruat bono regimine. Et est vt in principio cibi, vel parum ante sumat aquam ciceri nigrorum cum semine melioris. deinde sumat subtiliatia & incidentia, & a cōtrarijs abstineat. Item sumat post cibum tragacantham confortantiam digestionis, & resolutiuā ventositatis quæ est. R. gar. incisum. vnc. ʒ. galange. ʒ. ʒ. zinzibe. ʒ. i. granorū paradisi. ʒ. iij. anisi. feniculi ana. ʒ. iij. liquiritie. ʒ. ij. seminum mēdonum mundatorum ʒ. iij. vinum eius sit subtile vinosum.

Capitulum. ij. de cura vermium & medicinis eorum.

Quia curam vermium existimū vna ex causis colicæ, vt patuit præcedenti capitulo, reseruauimus, vt loqueretur de ea latius, eorum genera, causas, signa, & medicamina inuestigandum propria, cum sint accidentium plurium horrendorum & mortiferorum, ideo de ea ad presens loquemur prout ministrabit gratia saluatoris. Scendum igitur q̄ secundum Gal. vermium tria sunt genera scilicet lumbrici rotundi, ascarides subiles parui, & tertium genus est eorū qui lati vocantur & cucurbitini, producēs semina ad modum seminis cucurbitæ ceteris longiores, vt pote alternatim sibi continuantes ad modum chordellæ seu zagardellæ: sicut sensus declarat. Causa autem in generatione ipsorum triplex est: materialis, localis: & efficiens. Materialis est humiditas insipita alba & viscosa in vnum condensabilis & compactibilis: & talis est phlegma non cholera rubra, nec nigra, licet effundantur ad intestina cum sint sic ex, disparabilis subtilis, non condensabilis, bene & nimis calidæ vel frigidæ, saporis contrarij generationi & conseruationi ipsorum: vt quia amari vel acetosi valde quibus necantur coloris dissimilis quia citrini vel nigri, non etiam sanguinis licet sit conueniens propter saporē, quia dulcis est, ad intestinum tamē vacuum non effunditur, sed à natura stricte in venis vt thesaurus conseruatur ex his proportionalis & necessarius generationi nutrimento & augmento membrorum radicalium & carnisformium quibus in colore est similis non sicut vermius. Localis est intestinum vacuatis in qua ipsa materia phlegmatis vt superflua: quia ex digestionē & ciborū malitia & regiminis in alijs aggregatur: cuius consideratione eorum generatio in ætatis omnibus est communis, & in tēpore proportionali est magis, in qua qui manet & conseruatur præ frigiditate & circūuolutione ipsorum ab eis adherente viscositate & præ debilitate caloris ipsorum ibi manens non regulata corrumpitur & putrefcit: & sic calore accendit: quia cum nequeat eam consumere eius humiditatem resoluti: & crassum cōdensatum dimittit: nec rectificat, sicut ignis materiā luti putridi sibi subiectam: quam consumere nequit: rectificat consumendo humiditatem vel minuendo & crassum relinquendo lapideum: ipsam rectificat condensando, & cum in fluxu constellationis cooperante natura corporis formam & figuram vermium imprimit in illam ad hunc finem, vt materiam putrescibilem in id quod minus malum est conuertat & residuum putredinis naturaliter in intestinis aggregat & consumat: per pascēdo ex illa cuius caloris consideratione vt disponētis ipsi efficiētis causæ, dixit Hippo. in apho. Eos maxime in senioribus id est in procedentibus ultra ætatem dentium plantatiui generari. Ex quibus ita causa efficiens nota est: & est triplex: disponēs vt est calor putredinalis: operans vt natura: perficiens vt celestis influentia: prout Aristoteles enim est videre in animalibus exterioribus mūdū quæ non generantur ex semine vt sunt muscæ, crabrones qui ex stercore bouis: & vespæ quæ ex carnibus generantur equorum, corruptis: cum enim calēfunt a calore solari in ipsas agentē: & nequeat ipsas consumere, depurantur, &

condensantur in vnum, & natura cœlestis corporis scilicet constellationis, formam, & figuram talium vermium diuersorum secundum diuersitatem materie, & aptitudinis eius ad eos imprimit. vnde Aristoteles dixit propter melius, quod enim ex putrida tali materia generentur tales vermes sicut talia animalia, melius est quā dimittantur secundum suam putredinem puram: & vt residuum eius & aliæ congregandæ putredines consumantur, sumptæ & conuersæ in nutrimentum eorum, existentes in ære terra & aquis, multisq̄ modis noctuæ hominibꝫ, melius est quā permanerent sic. Contra hoc est quod sequitur natura. n. si quod melius est agere & minus malum agere sed minus malum est q̄ tale phlegma putrescat in cōcauo intestinorum remaneat quod fuit vt dictum est, deputata collectioni putredinis, & expulsionī ipsius: cholera ru. cōduquantē & ex ordinatione nature infusa in ea ad illud quā quod talia vermium genera procreantur. Et cum superius dictum sit, q̄ plurimum & horrendorum accidentium frequenter sint causa & mortis, quod equidem non sunt cum in quantitate fuerit moderata: tunc enim solum iuuamentum quod positum est faciūt absq̄ nocuitō vt supra de anatomia intestinorum est dictū. Sed si quantitate superflua continua vel discretā accidentia inducent plura: & etiam mortem frequenter ut statim dicitur. Nec obstat quod ibi dictum est, q̄ cholera in testina habeat expurgare: quia illud est non semper tunc qñ generantur ipsi: cum tunc occultetur cholera & phlegma abundet in eis, quo etiam porus obstruitur mitens cholera ad intestina. Et ex accidentibus eorum horrenda est quod est quia in loco in quo generantur ipsi, cū tunc occultetur cholera scilicet in intestinis, faciūt accidere colicam & iliacam vt supra dictum est: sic locū generationis eorum nutrimenti & augmenti conseruationis principaliter pungendo contra naturam offendunt: & tunc maxime cum se aderit: cum enim consumat eorum materiā nutrimentū inflāmet eos: & cholera sup̄ eos effundat, ad furiam & motū in querendo cibū incitat, & circūuolūt in intestinis & aculiter pungant: & quicq̄ pfundius tendunt sugendo, donec intestina, mirach vērīs p̄sentent, & tunc vt exeat inde sicut multi dixerunt: licet raro vel incredibile, & cōsequēter subrapido cibū fames generalē canina, & quicq̄ bolusius, & casus virtutis aut sibi ppter ascensum eorū ad ipsū: & tūc quicq̄ vomitū expellunt, qd est abominabile valde: & quicq̄ in frigidatū extremat & quicq̄ p cōpassionē & p p̄ vtriusq̄ disponēs p̄dictas, tremor cordis magnus. Et p̄ elevationē suū: & ad caput gñatur ex eis epilepsia & stupor q̄ maxime in hora comotionis insurgū: q̄ est de sero, et hora somniti. n. quando cibū sibi acēdūt & superiora: & sic talia accētia causant, quorū generū diuersitas a diuersitate causæ materialis & localis procedit. Materia. n. ipsos phlegmatici aut est viscosa valde inseparabilis, aut parū, aut mediocriter: aut prima existente in superioribus intestinis. Igra cibibus seu ileo & icuino: quicq̄ generatū longissimi dicti cucurbitini ex ea quæ est parum viscosa adherente recto & fecibus corruptis & schibalaris commixta generant rotundi ascarides subiles & parui, ex media generant lumbrici de genere longorum existentes: quia quicq̄ firmum vel cubitum prolongatū apparent in medijs intestinis scilicet colon & orbo. Et eorum deteriores sunt lati alijs longiores cum ex materia putrida vehementioris adherēt generentur. Et in loco superioribus principalibus sitient magis p̄pinquo. Et min⁹ nociui sunt parui ascarides & subiles ad modum ariste cum a superioribus principalibus sint magis remoti. p̄pinqui autē: vt facilius expellantur licet ex materia magis corrupta. Quā p̄ si dimittant diutius vt augmentent & ascendant superius magis sitient nociui, cū ex magis putrida materia perueniunt. Sed lūbrici medijs sunt in malitia & cū diu retineant om-

vermiū
gen. tri-
plex.

Causa
gnatio-
nis ver-
miū tri-
plex.

Accētia
vermes
inque-
tia.

quō epi-
leptia.

Cā ver-
miū effe-
ctiua tri-
plex.

nes febrem præcorum corruptione accendunt et augent.

Signa. Et vermes quidem sui habent iudicia. Cum enim ex-
eunt antequam morbi fiant, vel cum in febribus acutis ex-
eunt vermes viui, significant virtutis expulsiue poten-
tiam, & est signum bonum, cum vero mortui, malum,
quoniam ibi multam caliditatem mortificantem eos de-
monstrant, & siquidem puri exeant mali sunt, cum ma-
teriz putrefactæ inobedientis multiplicationem osten-
dant. Sed cum fuerint permixti fecibus, boni sunt, & pro-
prie cum in declinatione emittantur, vel sine flatu non
in temporibus præsentibus morbi vnde de Hippo. inquit
bonum est si lumbricos admixtos habuit scilicet sterces
intestinis stomacho, & corpori manifestant, à quo sto-
macho si veniunt exeant, horribilis est, & malus cum ma-
los humores in stomacho esse portendunt, si generetur
ibidem, vel si causa querendi cibum ascendat, naturam
impotentem repellere eos demonstrant. **Signa** vermiū
quedam sunt communia omni eorum generi, quedam
sunt vnicuique propria. Communium autem quedā sunt
signa sumpta ex his quæ sequuntur accidentibus imme-
diatè ipsos generatos, vt est mordicatio, punctio inte-
stinalium, & grauitas percepta, et commotio quæ imme-
diatè eos generatos sequuntur, vt dictum est. verum non
sunt certa, ex eo quod talia ex humoribus cholericis ibi re-
tenti fieri possunt, vsupra de dolore intestinalium est di-
ctum. Quedam sunt sumpta ex his, quæ mediata sequun-
tur cum nocuumentum eorum extenditur ad superiora mē-
bra scilicet stomachum, cor, et cerebrum. Et illa sunt, quæ
dicta sunt supra. Ex quibus sunt, quæ sident dentes, et ab-
stergunt labia semper. Et cum dormiunt, accidunt eis ma-
scicatio habens vicissitudines ex eo, quod comessio eorum
illa hora commouet imaginatiuam, quæ imperat motu-
um, vt moueat genas ad masticandum, ac si comedere
simili modo. Et hæc minus sunt certa, cum ex alijs cau-
sis possunt accidere quæ sunt notæ. Quedam sunt talia
signa ex antecedentibus ipsorum generationem sumpta
& talia sunt, quoniam præcesserit paucitas, & corruptio.
digestionis gulositas, & appetitus multus, & assiduus
ciborum phlegmaticorum, & corruptibilium habentium
generare ipsos proprie, vt lac, caseus, & frumentum, &
similia. Et hæc etiam non sunt necessaria, non enim ne-
cessarium est, quod prædictis lumbrici generentur & ver-
mes. Alia vero sunt ex essentialibus sumpta, quæ con-
stantia dici possunt, vt sunt ipsorum euacuatio, & ap-
paritio exitus eorum per vomitum, vel fecesum, vt
ramen eorum euacuatio non est semper, sed cum iā quasi-
victi sunt à natura, vt criticæ, vel symptomatice expellā-
tur, quare oportet alia certiora querere, quibus à princi-
pio cognoscantur, & certa, vel prædicta certificare. Cer-
tificantur autem si omnia simul coniungantur, vel sal-
tem fient vitia magis propinqua, impossibilia enim
est certa interiorum quorundam cognitio, vt Gal. ait sed
coniecturalis possibilis. Cum ergo consideraueris, quod
certæ facientes ad eorum generationem præcesserint, & ante-
cedentia & sequentia senseris accidentia, quæ sunt dicta,
eos coniecturabis adesse. Et cum in excrementis appare-
bunt vermes per vomitum, vel fecesum eorum certifi-
cabis cognitionem. Hæc enim est doctrina medicorum
principis Gale, seruanda in dictis, & dicendis omnibus
causis, & ægritudinibus cognoscendis oculis, quorum
signa non sunt in separabilia, non perdurantia, neque cer-
ta per se ipsa distincta.

Ingenio
flicis.

Signorum vero propriorum, quedam sunt longia, pro-
pria magis, vt sunt commotio oris stomachi, mordica-
tio ipsius cum punctione, & grauedine, & humore
percepto, quandoque casus appetitus, & difficultas trans-
glutioris, nocuumentum ex cibo & lubricitas, & fluxus
saluæ, & quandoque nocent pulmonis, & cordi pro-
pter vicinitatem suam, unde accidunt tussis, & tremor cor-
dis.

& diuersitas pulsus, & formis, & excitatio non finem
ordinem & cum pigritia, & accedit pruritus, & intuitus,
& palpitatio, & apertio oculorum cum declinatione ad
clausionem, & accedit eis, vt nunc rubent, nunc vero ef-
fufcentur, & quandoque tenduntur eorum ventres, & sunt
hydropici, & quandoque superueniunt fluxus ventris,
lumbrius vero, & rotundis appetitus finem plorandi mul-
tiplicat, quoniam elongantur à stomacho, quare non
nocent ipsi. Et rapiunt cibum, & commouentur in tempe-
re famis motu forti nocente, & debilitant virtutem. Et
sunt cum punctione, & grauedine incidente in eos, quod
sequitur vmbilicum. Paruos autem significant pruritus
ani, & inseparabilitas commotionis apud ipsum. Et in-
uenit habens eos grauitatem sub hypochondrijs suis, &
dorso. Et exitus vniuscuiusque generis rectificat cognitio-
nem cuiusque.

Cura vermium est quatuor res. Prima est regimen.
Si enim causa prima generationis ipsorum est malitia re-
giminis in cibis & in potibus, & in alijs diminuyendo, &
corrumpendo digestionem multiplicans phlegma, quod
est crassum, frigidum, humidum, & viscosum, ergo li-
cet ordinata est, quod prius oportet causam abscindere, pri-
mum erit in cura regimen emendare. Secunda est ipso-
rum interfectio, vt facile educantur, nisi enim interficiantur
natura rationi non obediunt, vbi enim tenentur in in-
testinis, & adherent finem dispositionem cuius dissolutio
est difficilis. Tertia est eorum euacuatio, si neque eos mor-
tuos neque viuos natura expellat, non enim oportet, vt
eorum prolongetur statio in ventre post mortem, ne in-
ferat vapor eorum nocuumentum venenosum principa-
libus membris. Quarta est accidentium correctio.

Primum rem complent rectificatio regiminis in cibis
& potibus sumptis finem contrarietatem dicæ, & prout di-
gestionis complendo oportet, vt sint cibi subtiles, faciles
digestionis, & boni chymi, qui non corrumpantur, ca-
lidi & siccæ, nec viscosi, immo sit in eis absterio quæ edu-
cantur, & interficiantur natura, vel proprietate, vel finem
ex interficientibus, & absteriis, vel eis admixtis, quales
sunt quæ ciceræ, & ciceræ comesta in aceto, postquam
abstinuerint per medium diem, folia caulium, oliuæ sal-
tæ ante cibum cum ruta comestæ, panes furfuracei, cum
carui confecti aniso, vel feniculo, vel cinnamo, carnes
lunborum, passerum, & aliarum cum decoctione men-
tæ, vel falsamento facto ex ea, pane aslo, & aceto forti.
& potus aquæ salis simplicis, vel commixtæ vino au-
stero, vel forti aceto, vel aquæ dulcis cum cinnamo in ea de-
cocto, aniso vel feniculo, vel gramine, & alijs sit ordi-
natio congruens conformationi digestionis, & perfectio-
nis ipsius, prout supra in cura stomachi dictum est.

Secundum rem complent medicinæ interficientes ver-
mes, quarum quedam sunt communes omnibus generibus,
quedam sunt propriæ. Et communium quedam sunt sim-
plices, quedam compositæ. Et ex simplicibus quedam
sunt calidæ, quedam frigidæ, quedam propriæ.

Communes omnibus simplices, & calidæ sunt perne-
nientes ad gradum tertium nisi sit cum eis feb. vel apople-
ma, & sunt amari saporis, acuti & contrariantes quali-
tate, & sapore illis, quæ magis diligunt ipsi, quæ sunt dul-
cia & vinctuosa, qualia sunt macis in multo vfu, nux in
indica antiquata & comesta, & nasturtium, & semen apij
sunt ambe fortes in interficiendo omnes vermes, & silyu-
brium, hæcæ, canelæ, cappar, aqua lupinorum, et ipsi ama-
ri, chalcanthū, zai. cum melle sumptum, zinzar, lactuca
asini, & nigella, & si super sumen vngatur radix enu-
læ excecata, & sumpta auri, iij. persica, & folia eorum
emplastrata sumini, & oleum eorum, & menta, petro-
leon causa licinio immixtum, & propriæ ascaridibus. Fa-
rach cum syrupo de melle, myrrha decocta in oleo bibi
ad os. Chalcamentum silyuestre, kuran, & colus cum po-

Mef.

N nuntur

Inter-
fectio
Cibi.

Inter-
fectio
mes.

natur in clysteri, scia, radix camelion interficet vermes & proprie albi, prassium, cordineni, grana ademelge. Et credo q sunt grana, quæ non est diu, q habita sunt in ufulanum, foeniculum, cminum asarum, cha nepitys, pulgium, origanum, abrotanum, sicut & absinthium. Hæ medicinz interficiunt omnes acuitate, & sua qualitate, & amaritudine, & à proprietate longos, & ascarides aliquæ ex eis, vt puta polium, alium, proprie kitram ministrant in clysteribus, & epithematum, oculus amarus, & lancia mirabilis est, asinar et succus perfici. Cõmunis simplicis frigida, & paucæ caliditatis interficiunt, sunt semper coriandri bibitum tribus diebus cum rob, & lac acetosum cum semine apij bibitum, ud syrupo acetoso, & decoctio faule, & spina ægyptiaca, et sunt absq plurima caliditate, et semen atriplex, cortex radices mori, & rubus, & decoctio arborum granati acetosi & muzzi, & aqua decoctionis radicum eius, & succus amoglossæ, aut ipsa sicca, & sumach dissolutum in aqua est mirabile si cum eis sit fluxus, & hypocisthis, & luto in sigillatum cum vino est mirabile, vel indicium vt dicitur, & est magis mirabile, semen portulacæ cum multum sumitur, in interficiendo vermes. Endiua amara, tribuli, vermicularis, in yrtus, & apium aceto cõditum, & acetum ipm in hora somni fm aliquam sui quantitatem statim est cõueniens, quæ enim sunt non qualitate, & saporis excedentis à proprietate sunt interficientes illos cum non illud agant à qualitate. Et aliquæ ex ipsi frigide sunt interficientes latos, vt est seratura salicis, coriandrum, endiua amara cum bibitur cū lacte acetoso, aut syrupo acetoso, aut aqua calida. Compositæ uero interficientes omnes sunt sicut theriacæ magna, et confectio de centonica. Hæ sunt medicinz quibus te oportet interficere vermes.

Sed in earum administratione oportet te attendere earum speciem, potentiam seu virtutem, tempus, locum, et modum. Speciem vt proprias, prout dictum est, ad ministras. Potentiam seu virtutem, vt in occidendo ascarides ex eis eligas fortiores, in lumbricis, & rotundis, & latis, fortes, in longis debiliores, & maxime cõline ex ijs quæ bibuntur, à quibus remotiores sunt ascarides: deinde lumbri, à quibus sunt propinquiores. Tempus, vt ad ministras illa vacuitatis tempore, in diebus enim tunc nullo modo impediuntur ad eos peruenire, & ipsi famelictes magis trahuntur ad ipsas. Locum, vt in tunc approxima ad approximes, non approxima ad deneges, ne malum nocuum ad ducas, sed potius exterius ad ministras, & proprie vmbilico & infra, vbi sunt crassa intestina in quibus generantur, & proprie monoculus, supra enim applicata stomacho nocet plurima. Et aliqui applicant super illos, & renes illa, immo cum interior ministras tales mediantes interficientes, & proprie calidas, tunc oportet, vt stringantur nares, ne aliquid ex uapore earum malo perueniat ad caput, & multiplicet expiratione aliquid ex eo perueniat ad cor, quare oportet, vt os teneatur apertum. Et etiam melius est, vt tunc linatur stomachus cum stypticis confortantibus ne gelidus ab earum malitia. Et sint ex interficientibus qualia sunt sumach, hypocisthis, & acacia dissoluta in vino, & in longis proprie per ebibita, & quouis modo meliori sumpta, dñmodo sint superioribus minus nocua i ascaridibus, clysteribus, vel collyrijs immissa in lumbricis, & medijs per vtraq, & in omnibus per extrinsecus applicata fm omnem modum emplastris, scilicet epithematibus, cataplasmatibus, & vnguentis. Modus vt premitas eis delectabilia, scilicet dulcia, & vntuosa, quæ sunt eis, vt rēda sūt eda quam currant, & hoc per horas diei vnam vel duas: deinde medicinas interficientes, & proprias illis subiungas, vel vtraq simul mifceas, cum enim currunt, ad escam inuenient inuoluta venena quibus occiduntur, sicut pisces in proprijs scis hamis quibus capiuntur hoc.

sue interior approximes sue exterius, & per omnē modum illud agas. Teriam rem complet medicinz vntrem soluentes solutione eos educetes, quarum quedam sunt disponentes, quedam complentes. Et disponentes sunt duplices, quedam occidentes, vt prædictum est, quedam inferius ad loca propinqua sphincteri, puta intestinis inferioribus illos trahentes, qualia sunt dulcia & vntuosa, vt mel, lac, & similia clysteribus immissa, vel collyrijs supposita, vel peritoneo, ano, & alijs partibus ei accidentibus inuncta trahentia illos, quæ adiuvant amara, acuta, falla, & acetosa, illos fugantia per os sumpta, & supra stomachum, & vmbilicum approximata. Et educationem complentes, quedam sunt tantum educetes, quedam interficientes. Educetes quæ educunt tantum, sunt illæ quæ non interficiunt, sed delectant, vt lac, mel, & aqua mellis, & similes, simplices, vel mixtæ in suppositorijs immissæ, & sphincteri inunctæ sicut baurach, chebuli, hyssopus sicca, quæ solunt phlegma, vermes, & ascarides, semen coriandri cum rob educit serpentes, verū extrahit vermes, et ascarides, origanum, etiam poly podium. Et tales sunt proprie habentes locum in superioribus, & medijs, non in inferioribus, vt sunt ascarides subtiles, & minuti quibus meliores sunt interficientes, & soluendo educetes modo infra dicto approximatis, quarum quedam sunt simplices, quedam compositæ. Et simplices sunt colocyntidis, scilicet tauri, absinthii, epithymum, carthamus, alium, centaureæ, nigella, & semē atriplex. Solutione educetes omnes, & morificantes, & breuiter omnes solutiue medicinz quas in antidotario nostro seriatim diximus, & maxime laboriosæ educationes. Sed melior est aloë omnibus, quoniam morificat do educit omnes, & oleum bibitum in quantitate interdictum cum sua amaritudine, & viscositate educit. Et oleum omphacinum latos interficit sua amaritudine, & educit sua viscositate, quare si non potest multum semel bibi, bibatur iter. Et grana nil interficiunt serpentes, & extrahunt eos. Compositæ sunt hierapicra, etiam si sumantur scia, & absinthii, ana. ʒ. iij. pulpæ colocyntidis. drach. ij. & quaria salis indidani, i. & sumatur in potum cum aqua mellis. Et nitrum, & ciminum, & fenugrecum, ana aur. ij. Item neri, pipere, cordermeni, ana parces æuales, cuius dosi sit vique ad drach. i. f. Item cimimum indum, mastix, grana lauri, ana conficiantur cum melle, & sit dosi in mane colear. i. & tantum in sero. Et quandoq additur enula, & pilulæ de absinthio educunt longos. Et alix quæ sunt compositæ ex prædictis fm diuersas intentiones eligendis nō solum interius per sub & supra, sed etiam exterius fm omnem modum approximanda. Modus autem, & regimen ascaridum, & paruorum est, vt interficiantur, & educantur cum suppositorijs ex prædictis, & sale, & clysteribus ex aqua calida, quæ eradicit materiam eorum. Et fortius est in quo recipitur centaurea, carthamus, hyssopus sicca, pulpa colocyntidis, & baurach. Et fortius illo est collyrium alchitræ, & clystere cum eo, & petroleo, & proprie cum oleo de chrysolitis, aut medullis persicorum amarorum, & arthanita, vel buchomariem, & cortex radices haxe. Et ex eis quæ colligunt ipsos in ano, si caro pinguis, solida, & lardum, sit autem ligatum cum fimbria hili, vt post horam cum fuerint collecti extrahantur, & iteretur donec mundificentur. Quartam rem complet medicinz diuersæ fm diuersitatem accidentium concoctantur, ex quibus est feb. quare oportet, vt admittas frigidæ, ex quibus sunt semē portulacæ intus, & grana vermicularis extrat, & acetum intus & extra, et similia coriandrum, atriplex, & similia nō calidas nisi modice: calidas vel frigidas ex cibis & potibus, prout exigit dispositio: & cū debilitat fluxus vtriusque necessaria sunt quæ nutriunt cum fortitudine, vt est aqua carni, & carnes,

Medici
na ad
mes cõ
positæ.

Docu
mentū.

Qualit
permit
tēda sūt
edā p
interfic
tūde p
miū.

nes, & alia quæ sunt boni chymi, & velocis digestionis, & maxime in parvis, nam virtus eorum per se in causa operationis non peruenit ad eos omnino. Et si sunt boni chymi, minoratur chymus corruptus, qui est materia eorum, quare indigent etiam eis & vermes, cum enim fluxus minuat, vel auferat nutrimentum mordaciter acriter stomachum, & faciunt magis cadere virtutem, quare clauduntur ante motum eorum, hora quietis & somni. Et separetur cibus eorum, vt sit paucus, & permixtus aliquibus ex intericientibus stypticis & confortantibus. Ex quibus proprie est fumach, & mirus, & coriandrum, & similia, quæ stringunt confortant stomachum, & excitant appetitum, qui si timetur ne cadat, confortabis stomachum cum epithematibus, & emplastris in quibus est stypticitas, & interfectio, & eductio suavis non deiciens virtutem, & confortatio, & creptio appetitus. Et proprium est quod fit ex aloë, & absinthio. Et pilulæ factæ ex eis cum succo citiorum vel mentæ. Medicinas compolitas ad eos aliquas supra in cura eggritudinis cordis diximus. Et nunc addemus alias expertas. Ex quibus est. Re. foliorum persici, granorum lupinorum, absinthij, ana. M. ij. tere crasso modo, & fac bullire in aqua et aceto, ana partes æquales. Et super umbilicum, & tene cum fascia ligata, statim educit viuos vel mortuos expetum est. Itē. Re. succi mentæ, panis assii, aceti fortissimi, ana partes æquales, misce in modum falsamentide quo dabis ante cibum, & ligabis in pulvis brachiorum; probatū est, & si odor retur citius. Item grana vermium, quæ sunt grana centonice de romania fricata, & exhibita cum zuc, vel melle ro. in omni ætate sunt experta, & omni dispositione, & in causone cum granis aranciorum. Item acetum fortissimum haustum de sero cum vadit dormitū est expertum. Item centauria decocta in oleo de persicis, & inuncta super vmbilicum experta est. Emplastrū Archidia. Confortans stomachum interficiens, & expellens lubricos, & valet ad fluxum. Re. absinthij, mentæ sicce, rosarum cum stypticis centonice, ana. 3. i. farinæ lupinorum. 3. i. panis assii infusi in aceto forti. 3. f. fellis tauri. 3. ij. aloë. 3. f. cornu ceruini vli. 3. iij. figæ macis, gallicæ muscæ. gar. calami aroma. muscæ, nucis muscæ. galanoggarui, ana. 3. i. f. hypocistididos, acatiz muscæ, berber. ana. 3. i. teriam. Conifice cum oleo myrino succo mentæ, & cæra quod sufficit. Item vngatur venter melle si sine fe. fuerit, vel lacte si fuerit cum se. post horam pulueris desuper puluerem aloë caballini mirabiliter interficit. Item fiat embrocha super stomachum, et ventrem contra lubricos. Re. panē assum in aceto forti bene mollicatum, & exprime per peciam, & cum liquore misce succum absinthij silymbrij horrensis, succi foliorum pistij, persicariæ, & vniuscuiusq; mentæ, & marubij cū oleo modico & aceto. Et omnia ponantur in olla vna, & fac bullire postea asperge puluerem aloë caballini, & coloranthidis, ana. 3. ij. fellis tauri. 3. i. Et peciam infusam in eo tepidam supra ventrem appone, & adde puluerem lupinorum. Adde cingulū, qui ex longioribus vermis causatur cura ex inuentione antiquorum medicorum efficax est. Re. granorum piperis. 300. & ij. radices rapissæ, & duas radices antiquæ fabæ lupinæ maiores, & radices granati acetosi, tere & coque cum v. cyathis albi vini, donec tertia pars remaneat, de quo vino deur ad mensuram trium digitorum, & in tertia vice emittet totum. Pilulæ ad interficiendum singulum, & omnes vermes. Re. succum aphodellæ, & succum absinthij, & centonice, & silymbrij, sabg luping, ana; & decoquantur donec inspersentur aliquantulum, & addito aloë fiant pilulæ, & dentur. iij. vel. v. myrrhæ operantur. Puluis ad idem. Re. cornu ceruini vli. centauriæ, mentæ, pulgæ, silymbrij, absinthij, centonice, lupinorum amarorum, ana. 3. ij. f. viatur hoc puluer cum lacte, vel aceto, vel vino &

lido, vel quocūque modo accipere potest. Electuariū ad lubricos omnes fm Nicolaum &c.

Capitulum. iij. de fluxu ventris omnium modorum, & curis eius.

Fluxus ventris fm Gal. generaliter est accidens ex euntis materialis a corpore per intestina. Specialiter autem est motus nature seu virtutis expulsiue in testinorum ad expellendum nocentia saltem sibi. Diuiditur autem, & specificatur quinquupliciter fm quinque genera causarum, quas Gal. ponit cōmunia omnibus, sine quorum cognitione cuiusq; scientia non habetur, vt ponit Abo. quæ scilicet in hac notificatione tanguntur. i. formalis cum dicitur, est motus. Efficientis cum dicitur, nature seu virtutis expulsiue. Materialis subiectiue sue instrumentalis cum dicitur, intestinorū. Finalis cum dicitur, ad expellendum. Et materialis obiectiue cum dicitur, nocentia. Et ex parte quidem causæ formæ, quia aut est temperata, & suavis, quia repletioni proportionatur, & virtutis, aut est difficilis, & diminitus, vel supflus. De cura cuius hic incedimus specialiter. Ex parte causæ materialis subiectiue siue instrumentalis, aut enim est ab intestinis, quia in eis materia sit aggregata paulatim, & est multipliciter quia aut lubricitas, & dicitur lubricitas intestinorum, aut dyntericus, & est triplicis speciei seu gradus, vt Hippocra. dixit. Et est aut a superioribus, & aut inferioribus aut rectis, & quandoq; est ab ipso, quandoq; ab extremis tate eius, & sphycteris, aut est ab alijs membris influentibus materiam illis. Et hec aut est a cerebro, et vocatur fluxus cerebialis, aut a stomacho, & vocatur lentericus seu lubricitas stomachi, aut est ab hepate, & cystifellis, et vocatur fluxus hepaticus, & est multipliciter, vt infra dicetur, aut propter peccatum hepatis, vel mēsteraui abspq; in fluxione materie ad illa, & vocatur chilosus, aut est a splene, & vocatur splenicus, et melancholicus, aut a toto corpore, & est diarrhæa, & fluxus liquefactus, vel sanguineus, vel passio collyrica. Ex parte vero causæ materialis obiectiue, quæ in fluxu expellitur sit, nam aut exterior corporea, vt cibus & potus, & medicina, & cōprehendit sub lubricatio, & ex eo est feculentus multi stercoreis. Aut interior & corporea, & hec aut est ex continetibus, vt membrum pars membri seu frustum & pellicula, aut ex contentis, & hec, aut erit ex naturalibus humoribus, puta sanguine, phlegmate, cholera, et melancholia, ab humore proprio generaliter nuncupatur, quia sanguinis humores, cholericus, & melancholicus, & specialiter a specie vniuscuiusq; ipsius. Aut erit ex non naturalibus, vt est fluxus corruptus predictis humoribus, quæ foetidis, æruginosus, saniosus, virulentus, lotiosus, sicut lora carnis, aquosus, foeculentus, niger sicut sanguis vel crassi vini sex, & fellis niger, & niger melancholicus, et sanguinis puri, & diuersorum colorum, & sunt species hepatici. Et quandoq; est ex vermis quotidie, & frequenter expulsi sicut accidit infantibus, qui lacte nutriuntur, & quandoq; est ex lapidibus, licet raro. Et visum est a pluribus in vno cholericus Neapolitano cuius cognomen erat Medicus. Et seruauit duos ex lapidibus quos emisit continue per mensem, per virgam & anum, & erant plures & magni, sed emissus per anum fere sicut ouis, per virgam sicut nuxia, et cum melonum cōmestione liberatus finaliter exiit. Ex parte efficientis causæ dupliciter. Naturæ seu virtutis principaliter operantis, & aeris coadiuantis, & similitum, vt venti, balnei, & similitum; primo modo. Ex parte virtutis, aut expulsiue principaliter operantis ipsam ad expulsionem, aut contentiue principaliter deherentis, & per consequens expulsiue; primo modo, vt cum erit a natura factus naturaliter operante, vt quia primo digesserit, deinde diuisit, & finaliter expulsi, & dicitur criticus. Secundo modo, vt non naturaliter operante a natura factus, & vocatur symptomaticus.

Mef.

N ij Ex

Aliamē
dicia ad
uermes.

Empla
strū ad
uermes.

Vnctio
nes.

Embro
cha ad
uermes.

Potio
optima
ad ver
mes.

Pilulæ
ad ver
mes.

Pulvis
ad ver
mes.

Ex parte coadiuantium, vt aeris & similitudinam aut sua caliditate erit dissolutius, aut sua friguitate cōpres-
siuus. Ex parte autē finalis, q̄ ad expellendū nocia, aut
inuoluia corpori, nocia in sibi. Ex quāz cōbinationē gene-
ralē potest redigē diuisionē, nā aut erit fluxus laudabilis,
aut illaudabilis, & hęc est causa fluxus ventris generalis
& cōmūis, attribuitur autem potissimē, vt efficienti, cū
enim in eo p̄stationi sit materiā nititur. n. causa vniuē-
salisq̄ ad debilitatē, vel fortitudinē ipsius, vt dixit
Abo. debilitas scilicet contentiua, & fortitudo expulsi-
ue virtutis: talē habitudinē inter se habent hę duę vir-
tutes dispensatē natura, cum sit cōmūne in eorum pro-
prio actū, q̄ nisi vna cēdat alteri, vel deficiat reliqua, suū
non exercebit actum nec fortificabitur, vt dixit Gale. sic
est inquam in retentione, q̄ nec cēdat quiescat, vel defi-
ciat contentiua non retinebit. Si quoq̄ in expulsiōne, &
fluxui nisi cēdat, vel deficiat contentiua expulsiua ex pel-
lere, & fortificari non valebit. Verum quandoq̄ prece-
dit debilitas in contentiua, & sequitur operatio, vel for-
titudō expulsiua, et est plurimum, vt est in fluxu sympto-
matico, qui cum procedat a multitudinē quam contenti-
ua intestinorum cum suis villis bona comprehensione
capere nequit & continere, nec etiam in uisculis ani sine
mala qualitate pungente illa, necesse est illam deficere, &
deinde expulsiō sequitur, quandoq̄ est eo conuerso, vt q̄a
precedit, & incipit expulsiua expellere, & tunc cēdit cō-
tentiuā, & illud est propriū fluxu critico, digelam. n.
materiā, & diuisā contentiua retinet quandiu agat
expulsiua, & tunc sicut expulsiua expellit ita paulatim,
& ordinate contentiua dimittit. Similiter accidit in aper-
tione oppilationum, & apostematū dubelati, in qua si-
cut expulsiua aperit, ita contentiua cēdit. Alia est cau-
sa specialis vnicuiq̄ propria speciei dicit̄ post generales
in vnaquāq̄ seruanda. Et quidem primi causa est obediē-
tia materię membrorum, & viarū aptitudo, & naturā
fortitudo cui nihil est impossibile in expellendis no-
centibus ex sua sapientia ordinata, & infinita, vt dixit
Gal. Contrarij vero cōtraria est causa, quia debilitas na-
turā nostri corporis oppressa a natura elementari taliter
q̄ a natura celesti regulante, & gubernante nostra cor-
pora, & alia semper, vt Gal. ait subleuari non possit mē-
brorum debilitas, viarū oppilatio vel largitas, & ma-
terię inobedientia, quia crassa sit viscosa, vel subtilis in-
bibita in diminuto, vel eius effrenitas, & furia, & graue-
do in superfluo. Et causa intestinalis, & lubricificatiui, est
quā supra in lubricitate stomachi diximus. Et causa dy-
senterici est plurimum cholera rub. in intestinis collecta,
vel influxa sū Gale. & quandoq̄ est sel nigrum, quan-
doq̄ phlegma salsum, & sanguis acutus, & quandoq̄
sanies ex apostemate in eis acuto & aperto. Et causa eius
qui est a recto est interior & exterior: interior est multiplex
sed plurimum est phlegma atrosum putridū, quod ac-
quisiuit acuitatem, quare abrasit intestina, adherēdo
sua viscositate illis: deinde vlcera, & egreditur sicut pun-
ctura sanguinis, & estimat, eger q̄ in suo ano fit sal pul-
uerizatum propter bauracitatem suā, & est cum dolo-
re & grauedine. Exter illis est hemorrhoides intrinseca, si-
stula, & ragadix. Exterior est frigus aduentans ano, &
sessio super duro. Et causa eius, qui est ab extremitate eius
est sanguis quem natura expellit sine dolore, et per venas
hemorrhoidales quę sunt in sphaeteri, critice, vel sym-
ptomatice. Et causa illius, qui ab illis membris existit, &
cerebralis, est causa catarrhi, quam supra in cura hepatis
diximus, & est breuiter mala complexio cerebri, & plu-
rimum frigida, impediens & corruptens nutrimentum
eius, quā multiplicat in eo superfluitas, & est plurimū
phlegmatica, quam coadiuuat dispositio membrorū in-
teriorum, & maxime stomachi, & totius corporis reple-
tio, in eo multiplicans vapores & fumos, porosq̄ cuius

oppilans, & ductus eius per quos superfluitates consue-
uit naturaliter expurgare & expirare, quare regurgitant
ad alios canales oculos, & fluunt inferius ad stomachū,
sicut in cura stomachi diximus, & ad intestina propter
eorum debilitatem. Causa autē eius, qui est a stomacho,
dicta est supra ibidem. Et causa eius, qui est ab hepate,
& cysti fellis, & est vt plurimum cholericus, radens, exco-
rians, et vlceraans intestina, quare sanguis profluit ab eis,
& pinguedo, vel pellicula, vel frustra ipsorum educun-
tur, & fit dysentericus, aut sanguineus, & quandoq̄ est
aliarum specierum superius predictarum. Sed causa cho-
lerici est multitudo cholera, & acuitas ipsius propter dy-
scrasiam calidam ipsius hepatis, & membrorum cum re-
gimine calō, vel propter oppilationem in poris cystis
cum fortitudine expulsiua. Sed sanguis ab hepate cau-
sa est oppilatio venarum chylis, & ramorum eius ad mē-
bra precedentium, quare sanguis in hepate generatus ad
membra nutrienda transire non valet, sed remanens in
hepate tantū superfluit ab eo ad intestina transmittitur,
& per ea expellitur vt notiuus. Aut ruptura vena por-
te, hęc enim causa est effusio sanguinis, sicut ruptura
chylis causa est vrinę sanguinea. Et causa fecidis est cor-
ruptio materię, & quandoq̄ a longa retentione in eis p̄-
cedit. Et causa xeruginosi, est a dusto sanguinis, & humo-
rum inspissans, & quandoq̄ perducit ad adhesionē cor-
poris hepatis, vt supra in causis caliditatis hepatis dictū
est. Et causa virulenti est liquefactio sanguinis & humo-
rum, vel resolutio apostematis calidi in eis, & sepe fit re-
solutio ex apostemate hepatis calido. Inquit. ii. Gal.
In omni apostemate sub cute celato solet virulentum exi-
re liquore. Ab ali vno xeruginosum, quem Gale. sub vi-
rulentum comprehendit. tamen quoddā ē. Et saniosus
causa est apostematis dubelati apertio, vel vlcus sanio-
sum in eis, vel superioribus membris, vt in precedenti ea
pauilo habuisti. Lotius vero causa, est debilitas virtutis al-
teratig hepatis, aut ex se, aut ex defectu contentiue ei de-
seruiens, aut debilitas sequestratiue aquositatis a sangui-
ne propter debilitatem hepatis, & renium. Et aquosus est
maior debilitas alteratiue hepatis q̄ fit in lotio, immo
quasi destructio multiplicis aquositatem quam coadiuuat
multus potus aquę, et potentia virtutis expulsiue he-
patis expellens per mēsericas ad intestina, quę si defi-
ceret, esset causa ascitis, & supra dictum est, aut conuersio
aquę asciticorū per venas in vacuum intestinorum quā
natura expulsiua ipsorum expellit, & soluitur ascites, si-
cut Hip. dixit. Et causa in nigro foculento sicut est san-
guis, vel crassi vini sēx est sū Gale. caliditas hepatis adu-
rens, vel frigidas eius massam sanguineam congelans
proueniens ex melancholia non mundificata ab hepate
quę superfluit in eo putrescit, & accendit calorē & febrē,
vel manet sicut est, & infrigidatur, si sponte & in princi-
pio appareat cum se. vel sine fe. sunt pessimę & morta-
les. Si vero in processu sponte, vel cum pharmaco sunt
meliores, ait dixit Hip. Et q̄nc est nigredo a longa mora
in transitu ab hepate ad intestina, sed illa est parua nec ef-
ppter causam ab hepate. Et cā nigri fellis est a dusto cho-
leru. In hepate, vel multa, & pprie subtilis partis eius.
Et causa nigri mēscholici, qui est ab hepate, est debilitas
splenis, vel oppilatio eius, quare non modificatur melā-
cholia ab hepate, sed superfluit, & expellit hepar ad inte-
stina. Et causa eius, qui est diuersorum colorum est diuer-
sitas humorum confluentium ab hepate ad intestina cri-
tice, vel symptomatica, cuius causa est diuersa, & in qua-
lis hepatis, & stomachi, & venarum dyscrasia, & diuer-
sitas regiminis. Et eius qui ex vermibus, causa est quā-
supra in precedenti capitulo diximus. Et chylosi, cā est
debilitas attractiue hepatis, vel oppilatio mēsericarū
vel multitudo cibi chylum augens supra potentiam he-
patis attractiue, vt Gal. dixit. Et causa spleneticā, & mē-
lancholici

lancholici est multiplicatio humoris melancholici in hepate, & membris absque oppilatione, & debilitate splenis, quare splen multam melancholiam trahit, quam mittit ad intestina virtus eius expulsiua, vel aperio oppilationis ipsius. Et causa facti ad membra infusa à toto corpore, & diarrhici proprie est fm Serapio. multitudo humoris in corpore, & venis, & non mali, quia cibus non digeritur, nec coëritur in membris, nec resoluitur propter cutis densitatem, sed tanq̃ grauas à natura per intestina expellitur. Et causa liquefactiui est caliditas dissoluens, & liquefaciens humiditates membrorum quas natura, vt nocinas expellit quandoq; per vrinam, & sit vrina oleagina, vel vntuosa sicut sperma in superiore habens sicut telam aranearum, & quandoq; per intestina, & facit fluxum ventris vntuosum sicut in hætica contingit, & phthisi. Et causa fluxus sanguinis, qui est à toto corpore, est superflua repulsiō venarum ex sanguine quam multitudo cibi, & proprie carniū, & potus, & proprie vini rubri ipsius efficit, vel membri mutilatio aggregauit, vel dimissio exercitij confusi non resoluit, nec solitæ euacuationes naturales, vel artificiales eduxerūt, sicut Gale. dixit, sed natura grauata ad intestina aperitis uenis hepatis transmittit, quam intestina expellunt, et sit effusio sanguinis. Et interdum ad renes, & vesicam uenis renes imbibentibus, non aperitis, sed solum rarefactis ipsam transmittit, & vrina sicut sanguis ipse emittitur, vt contingit in ægritudinibus acutis sanguineis, sicut dixit Abo. Et causa fluxus, qui collyrica passio dicit, est multiplicatio malorum humorum in corpore ex indigestione, & corruptione ciborum propter malitiam ipsorum regiminis, & dyscrasiam membrorum, & proprie corruptentem digestionem, & multiplicentem humores ipsos malos, sicut accedit infanibus, & gulosis, & prius in ætate, & autumnū in quibus est digestio debilis, & proprie ciborum habetūm proprietatem in commouendo quos natura non conuertit sed abhorret, quare mouetur ad expellendum, & reddit eos ad intestina, & sit fluxus ventris collyricus, aquosus, & xeruginosus, & reddit etiam eadē ad stomachum, & accedit vomitus cholericus, & virulentus, viridis, vel aquosus, & fm plurimum sit fluxus ventris, et vomitus simul natura enim valde ab eorum corruptione, & malitia molestata toto conamine mouetur ad eorum expulsionem, & sic simul per vomitum & feces fluxum expellit. Et facti à cibo, & potu causa est manifesta. Et fluxus multi stercoris causa, est quantitas, & qualitas cibi, & paucitas eius, quod ad hepatis membra trahitur ex eo, & citius eundem, quod ex eo, & vtraq; cholera ab eo mediante cystifellis, et splene redditur ad intestina, vt Gal. ait. Et causa eius in quo membrum pars seu sensum eius, vt pellicula emittitur, & vocatur excoariatus, vlcerosus, est causa dyfenterici, & collyrici, & eius qui collyrica passio nuncupatur quā supra diximus. Cū enim humor acutus in intestinis colligitur, aut diu per ea fluxerit, ipsa vlcera, vel abradit, et excoariat, & pinguedinem eorum, sanguinem ac pelliculas educit, demum vlcera, & frusta eorum expellit. Et quandoq; est ex superioribus, quādoq; ex inferioribus, & quandoq; ex veneno, & quandoq; ex acumine medicinæ. Sed species excoariationis sunt, sanguinea, virulenta, saniosa, & theriacæ corticales, & habentes comparationem aduincum, prima est saluior, & erit quandoq; ex ægritudinibus acutis, et febribus adurentibus, et vnaqueq; ex executibus est manifesta. Et causa eius, qui est ex sanguine, vel phlegmate, vel cholera, vel melancholica contenta in intestinis: et multitudo eius proueniens à superioribus ad ea paulatim in eis aggregata propter coarctationem ventris donec superflua, & ledat sua quantitate, vel qualitate, vel vtraq; expulsiuam, quare mouetur ad expellendum ipsam quam adiuuat quandoq; hu-

miditas, & lubricitas materiæ, & humores, et proprie cū fuerit ex phlegmate aquoso, vel mucilaginoso. Et causa vniuiscusq; speciei ipsius ex precedentibus est nota. Et causa naturalis critici laudabilis, & qui est ad expellendum nocentia ex dictis causis temperati nota est, & contrarij causa ex contrariis causis. Signa. Signorū quædam sunt communia, quædam propria. Communia ex precedentibus comitantibus, & sequentibus assumuntur, sunt enim cōmunia temperato critico, & laudabili, qui est ad expellendum nocentia, & eius contrarij, vt supra in vomitu dictum est. Et signa facti à fortitudine expulsiuæ sunt, alleviatio quæ sequitur, & facilitas eius cū bona tolerantia. Sed facti à defectione cōtēntiæ signa sunt cōmunia, quæ nec conferunt, nec bene ferunt. Signa vero specialia vniuiscusq; sunt. Et quidem lubricitatis sunt signa male complexionis stomachi cū materia frigida vel calida, & vterum eius superius dicta. Differūt tamen lubricitas intestinorum, & stomachi quouiam in lubricitate intestinorum cibaria, & potus sunt magis digesta q̃ in lubricitate stomachi. Signa vero dyfenterici sunt apparitio prædictorum humorum in executibus acutorum, et ipsorū exitus cum dolore, tortione, & punctatione, & plurimum est cum feb. et deinde permiscetur ei sanguis paucus, & pinguedo, dinceps si perdurat, pellicula, & si vltra intendatur, frusta intestinorum apparebunt. Et per ea distinguuntur tres species notæ dyfentericæ, prima in qua educuntur sanguis, & pinguedo, secunda in qua educuntur pelliculæ, et tertia in qua educuntur intestinorum frusta, sicut Hippoc. & Gal. in apho. ostendūt. Et siquidem tales humores ab intestinis fuerūt in quibus aggregati paulatim fuerūt prædicti, erunt quasi continua. Si vero ab alijs membris infusa eis, prædicta exuentia, & dolor erunt periodica, & membrum à quo fluxerunt per precedentem eius dispositionem, vel passionem cognoscere potens siquid est. Et siquidem sunt ex intestinis superioribus cognosces per dolores supra vmbilicis, cum rasa appareat in eo, & exitum effusionis post longum tempus doloris, & per quantitatem sanguinis, qui est plus, & per quantitatem pellicularum, quæ sunt minores, & tenuiores, & per missionem ipsorum cum fece maiorem. Si vero in inferioribus contra perperda est omnia, & loco rursus pinguedinem, & dolorem sub vmbilico. Et siquidem talis fluxus incipit à cholera, vel phlegmate falso, vel ab alijs acutis collectis, vel infusus est curabilis, si conueniant necessaria ex parte medici, infirmi, astantium, & necessariorum. Quod si à selle nigro incipit est mortale, vt dixit Hippoc. Et tamen si mutantur in bonū, & naturales superfluitates admixtas habuerint est bonum, vt Hippo. dixit in apho. Signa cerebralis sunt signa corruptionis complexionis cerebralis scilicet frigiditatis eius, & humiditatis, & est, ut plurimum, vel caliditatis & humiditatis, & est rarius, quæ supra in cura ægritudinis hepatis diximus. Signa catarrhi sunt, quæ est serpens periodos, vt quia de nocte mouetur, et post somnum magis, eo quod illa hora generatur, & retenta aggregatur materiæ, & post somnum aggregata fluit ad intestina, & apud descensum cum transit per meū transiit in firmus, et cum peruenit ad stomachum sentiet quādoq; grauedinem, vel dolorem, et transiens per eum educit ab eo indigestum cibum secum si inuenit ipsum in eo, et apparebit sicut lubricitas intestinorum. Differat autem ab illa, quoniam lubricitas de se horas non habet distinctas in quibus crescit, & minuat sicut cerebralis, sed fm regimen tantum, quare non accidit nisi sumpto cibo, & cerebralis etiam apparet absque cibi assumptione, nec signa cerebri corruptæ complexionis in ea apparent, nec repletionis, nec alia accidentia, quæ apud dejectionem materiæ in cerebrali contingit, & hæc est in ea quæ est ex malitia complexionis. Sed si sit lubricitas ex vlcibus,

De signis fluxus ventris.

Signa fluxus lubricitatis.

Signa dyfenterici.

Signa cerebralis.

Signa catarrhi siue à catarrho.

Collyrici ex passiois cā.

Met.

N in ca

Signa q
a stoma
cho.
Signa q
ab hepa
te.

Signa s
guinei

In ea apparent cortices, & sanies quæ nō apparent in cerebri. Et signa eius qui est a stomacho, sunt signa lubricitatis ibidem dicta. Et signa eius, qui est ab hepate & cystis, sunt signa inflammationis hepatis, & regimen præcedens multiplicans cholera abq̃ signis oppilationis, & debilitatis cystis, & hepatis cum circumstantiis similibus, & apparitione cholerae in egestionibus, & vrinæ alba, & cum consuetudine patiendi, quæ in histeria diximus, & si sit cholera præsens, est magis a stomacho.

Et signa sanguinei, qui est ab hepate sunt signa oppilationum venarum, & ramorum portæ, vel ruptura eius quæ supra in hepate diximus. Et est sine dolore ventris, & est differens a lotio quia hic est sanguis purus, ibi sicut lotura carnis recentis. Et ab eo, qui est ab intestinis, quia hic est sine dolore, & apparet subito multus, et interpolatur duobus, vel tribus diebus habens intermissionem donec materia aggregetur, deinde fluit, & deinde fit gruginosus, subtilis, deinde passione augmentata fit crassus sicut feces. Et est cum rasura, & diuersitate colorum a principio propter dissolutionem substantiæ hepatis, quæ cum natura diu pati non possit, signum est citæ mortis ille paulatim, & post exitum cholerae, & humoris acuti cum dolore quasi continuo. Et si est a recto est sicut guttae filæ, & sputum sanguinis paucæ quantitates non commixtum, sed circumuolutum stercore, vel humori mucoso, & etiam cum expressione, & quandoq̃ est cum dolore, & vocatur Abo, ipsum azair. Et si est ab hæmorrhoidibus manifestus sensus declarat: si intrinsicis, oculis, dolor est sine expressione, & sanguis est niger in principio, & per se emissus, vel valde distinctus. Et est etiam differens ab eo, qui est ex toto corpore, quod est, quia qui est ex toto corpore est cum causis suis, quæ sunt manifestæ, ab hepate vero veniens non est. Et signa foetidi sunt foetor cum præcessionē causæ corruptionis, vt est putredo humoris vlcis, & apostematis. Et signa æruginosi sunt viriditas sicut æris ærugo in egestionē appetitæ, & signum multæ inflammationis hepatis, & corporis totius adurentis, & regimen præcedens calidum. Et cum perducit ad hepatis aduersionem apparet quandoq̃ vrinæ hypostasis orobina, & orobus est fragilis, et rubens tendens ad nigredinem ad differentiam eius, qui est ex reuitus, & est mortalis. Et signa virulenti est inflammatio appars non aduicta sed liquefacta, vel signa apostematis calidi sub cute subtili celati, vti apostemati hepatis, & quandoq̃ stomachi, et intestinorum. Et signa saniosi ex præcedenti capitulo nota, et sunt signa vlcis, et apostematis dubelati et aperti. Et quandoq̃ est vlcis foetidum, et quandoq̃ corrosiuum. Et distinguuntur quoniam corrosiuum est cum maiori dolore, & foetet etiam, et quod egreditur est decliue ad nigredinem.

Et signa lotui sunt signa debilitatis alteratiue hepatis dicta supra tam si ex se defecta sit principaliter q̃ etiam si deficiat ex contentiuâ deficiente prius, quæ omnia possumus in debilitate digestionis stomachi, & hepatis dicta supra ibidem, & est cum paucitate vrinæ, & proprie quando est ex defectione liquefactionis renum. Et signa aquosi sunt signa eadem sed fortiora, & regimen præcedens, sicut comestio fructuum, & potus aquæ, & paucitas vrinæ, & priuatio sudoris, vel acitæ præcedens cum confortatione virtutis, & aqua tunc est citrina, ex præcedenti vero causa est alba. Et signa nigri foeculentis sicut est sex sanguinis, & crassi vini, sunt signa debilitatis, & oppilationis splenis, & regimen præcedens multiplicans melancholiam in hepate, & sanguine cum corruptione, & inflammatione hepatis & se, pestilente multiplicans, vel signa frigiditatis, & regimen præcedens melancholiam in hepate, & sanguine cum corruptione, & inflammatione hepatis, & febri pestilente, vel signa frigiditatis, & algoris ipsius absq̃ corruptionis & feb. Et

quæ est a frigiditate, est paucæ nigredinis, & sine odore, & crassioris substantiæ, quæ est a caliditate est e contra, & præcedunt eam egestionis, & vrinæ cholericæ, & virides, & mixtæ. Quæ est a longa retentione, est minoris nigredinis, & procedens absq̃ omni nouimento hepatis, immo causa est in intestinis. Et signa nigri fellei sunt caliditas, & inflammatio fortis in hepate cum signis debilitatis splenis, & oppilationis eius, & regimen præcedens calidum vel melancholicum. Et quod egreditur su per terram effusum bullit sicut acetū a quo fugiunt mureæ, & est valde nigrum lucidum, & aeris odoris, præcedens autē nihil ex his tribus habet. Et signa nigri melancholici hepatici sunt debilitas, & oppilatio splenis præcedentes cum domino melancholice in hepate, & sanguine. Et est minor duabus nigris prædictis sine corruptione, & sine odore. Et est differens a splenetico melancholico, quoniam in illo non est apparens debilitas, & oppilatio splenis saltem in poro per quem trahit, sed sola malitia regiminis multiplicans melancholiam, & eū circumstantiis similibus. Et quandoq̃ oppilatio in poro expulsiōis est retinens melancholiam quam traxit splel ab hepate, & cum aperitur sequitur fluxus melancholicus, & quandoq̃ vomitus, & est tunc maioris nigredinis propter moram in longa retentione. Et signa eius q̃ diuersorum colorum est sunt apparitionis ipsorum in egestionis, et regimen præcedens diuersum cum inequalis dyscrasie corporis signis. Et signa chilosi sunt apparitionis chilus in egestionis, & signum frigiditatis hepatis, vel oppilationis eius, vel signa oppilationis mæsericarum. Sed differt qui est ex oppilationē mæsericarum ab eo, qui est propter oppilationem in venis hepatis, nam cum est ex oppilationē venarum hepatis est chilus tendens ad rubredinem aliqualem propter alterationem aliquam quantæ recipit in mæsericiis, sed cum est in mæsericiis oppilatio, & orificiis earum est chilus albus, & citius egrediens, vel est præcedens regimen multæ quantitatē, & qualitatē absq̃ alioq̃ prædictorum. Et signa splenetici, est ut plurimum, melancholicus iam dicta sunt. Et signa diarrhici cuius materia fluit a toto corpore ad intestina, sunt signa expulsiōis naturalis, & plectoris, vel cachochymie cum forti virtute absq̃ passione alicuius membrorum ad differentiam collyriæ passionis, quæ semper est symptomatica. Et signa crisi, vel melancholicæ materię, & symptomaticæ compententis naturam. Et signa liquefactiui sunt signa phthisis, et hæc est præcedens cum ténacitate membrorum, vt est puerorum & infantium, & eorum propriè quorum lacerti sunt molles, & humidis, & exuente sunt sicut humiditas liquefactiua alba viscosa, & proprie cum procedat a substantia radicalium membrorum: quādoq̃ enim est ex liquefactione adipis membrorum, differt tamen ab illa quia hæc nō est viscosa, sicut illa, nec cum tanta defectione, & arsefactione, & cum est alba est adipis recentis. Si vero est citrina est adipis antiquæ. Et cum expellitur per vias vrinæ, vrinæ est alba similis spermati vel lacti. Et ita vidimus in fratre nostro, cuius corpus totum fuit ex feb. longa cōsumptum, & dissolutum per talem vrinam, & mortuus est, cuius animam Christus recipiat benedictus. Et cū est ex liquefactione adipis, vrinæ est oleagina per totum admixta, & proprie cum est ex liquefactione superiorū membrorum, sed cum est ex liquefactione adipis renum, pinguedo est conglobata, & separata supernatis, vnde Hippocrates in aphor. Quibus vero pinguis hypostasis, & conglobata nephritica significat. Et signa fluxus sanguinis, qui procedat a toto corpore, sunt signa plectoris, dimissio exercitii consueti, & quies, & multus visus carniū, & vini, mutilatio membri præcedentis, & retentio euacuationis consuetæ absq̃, quæ oppilationē, & ægritudine alicuius mēbris. Et signa collyriæ passionis

Signa
chilosi.

Signa
splenetici.

Signa
fluxucre
tici.

passiones sunt signa digestionis diminutæ, & corruptæ, & animalia regimini particulari multiplicantis humores diuersos, & calidos magis. Et simul apparet fluxus, & vomitus, & est cum angustia fuscilola, vigilijs, & dolore ventris, & quandoque perducit ad rasuram, & excoriationem intestinorum, & meri, & gutturis debilitatem, sudorem frigidum, & extremorum frigiditatem, & syncopein, & ipsinum, & est malum signum. Et cum materia conuertitur ad vias vrinæ est bonum, sed cum superfluit inde, perducit ad excoriationem & vlcus, & accendit ardor vrinæ intestinis perducens ad resolutionem. Et signa facta à cibo, potu, & medicina sunt manifesta, et etiã signa stercoreis apparent. Et signa excoriatui, abraui, & vlcerosi, ex euntibus patent ex regimine præcedente, & fluxu humorum acutorum longo, qui ipsum manantur & portendunt. Et signa eius, qui est ex sanguine cholera, vel phlegmate, & melancholia contenta, & aggregata in intestinis, & grauedo, & punctio perferens absque nouimento, & passione manifesta in superioribus membris, & est regimen præcedens multiplicans humores corporis, & strigens ventrem ex quibus in intestinis materiam illarum aliqua coadunatur.

De cura
fluxus
in
vniuer-
sali.

Cura fluxus est multiplex, nam si sit laudabilis, & criticus permittatur, ga si sit difficilis, et diminutus est coadiuandus, & facilitandus, vt dixit Hippoc. Et qualiter fiat illud infra dicitur, deinde permittendus donec ad perfectionem veniat, & cognoscitur quia confert, & beneferunt, & cum confortatiuis membrorum temperate stypticis est vitendum, quæ sunt sicut habent materiz, necessitates, & superfluat fluxus, qui superfluat ex tunc fluxus est illaudabilis, & est restringendus. Et cognoscitur vt Hippoc. dixit. Nam quandoque confert, & beneferunt, est vitandabilis permittendus. Cum autem nec conferre incipit nec toleratur bene, quia natura debilitari apparet, est vitandabilis retinendus. Si vero sit illaudabilis, & symptomaticus, aut est cum naturæ regulatione, vt supra in cura pleureis habuisti, & tunc est permittendus. Est enim saltem per viam causæ bonus quia minuitur, & per consequens morbum dependente ex ea, & naturam supra residuum materiz potentem facit, vt Gal. dixit. Aut sine regulatione naturæ, & tunc cum sit à toto genere præter naturam & malus, est retinendus. In retentione autem eius duplex est intentio generalis scilicet, & specialis. Generalis est generale causam inspiciendo, & immediatam res vna scilicet confortare semper retentiuiam, & per consequens debilitare expulsiuiam siue quiescere facere, quæ est in omnibus specialibus etiam attendenda. Si enim specialis causa quælibet non nisi debilitatio contentiuiam confortando fluxum gignit, ergo quælibet cura specialis sit causæ specialis fluxus cuiuslibet debet esse ablatiua, qui confortet retentiuiam, & debilitet expulsiuiam, vel quiescere faciat. Completur autem inquantum huiusmodi frigidis stypticis, vel calidis prout dispositio exigat, quæ infra dicitur trinitatis auxilio. Sed considerando omnes causas eius mediatas, & materiales est duplex, quia. vi. res quibus omnibus, vel pluribus oportet, ut complas præter regimen cõmune, quod quæ præmittendum sit hic, vt cõmune & principale in cura, postponemus tamen vsq; in finem, vt illud ex proprijs melius colligamus, quas res supra diximus in consolatione medicinarum, vbi solutionem medicinz cum superfluitate docuimus retinere, & in cura vomitus, & quibus complentur, illic ergo recurram, et in spiciatis diligenter. Et ad præparanda vniuersa speciei res prædictas sibi convenientes siue oēs siue plures expendant. Specialis intentio varia est, & diuersa finem varietatem specierum eius atq; causarum proprie materiam & interiorum maxime.

Si ergo fluxus sit intestinalis, & lubricatiuus curandus est, prout supra in lubricitate stomachi dictum est.

Est breuiter cura eius sex res. Prima est mundificatio & alteratio. Secunda est stypticare & confortare cum his, quæ dicuntur infra, & proprie in hoc casu mundificantia sunt solutiva ventris bibita si causa sit in superioribus vel clysterizata, si sit in inferioribus maxime, vel vtraque si sit in vtriusque sicut in lienteria cum est in stomacho vomitua. Inquit enim Gal. vomitu vero non educitur nisi quod in stomacho solo est. Maxime cum clystere non transcendat ieiunium, vbi mundificando deriuare intendas, quo casu vtraque in vtraque lienteria congrunt & vomitus, & in vlceroa magis. Et sumpta etiam omni eius causa ex lauantibus, & lubricantibus, seu lenificantibus, & abstergentibus, proprie est aqua furfuris, vel hordei, mellis, vel passularum, vel aquæ lactis, & aqua oliuarum salutarum calida, & salinorum piscium, unctilagi ne, calia fistula, mel, & zuchcharum rubrum simplex, & compositum cum rosis confortantibus, quod confortat, & soluit, vt est gelentiabin, & zuchcharum ros. alia pura rosatum, chamomillinum, amygdalarum amararum, nardinum, & cirium, baurach, & alia absterfina calida & frigida, quæ oportet eligere finem necessitate puta. Nā si intestinorum lubricitas fuerit ex vlcibus, eligas immordacia cum quibus aliqua imbecillitas styptica confortantia intestina, vt repellant si adsit materiam fluentem, & clysterizabis donec mundificatio vlcum facta sit plena, deinde clysterizabis cum stypticis conglutinantibus, & ex proprijs est terra sigillata, & sanguinis draconis, et succus rubi in maturi, & caues vetus assaue, vt infra dicitur cum aqua fumach, quoniam sunt bene propria in consolidatione vlcum eorum, & præter hæc fumach quia reprimat tales humores rheumatizantes à superioribus membris ad intestina. Et cum datur aqua eius cum theriaca noua est vltima. In ea vero quæ est ex materia frigida, & humida eligas acuta per se sine stypticitate multa, deinde confortabis. Tercio autem si aliquid membrum aliquod influat rectificabis, & spica est propria, & alumen, & macis, & peonia in syrups, prohibet enim cursum talium membrorum ad ea. Et quarto materiam deriuabis, & exieabis, & in hoc ziniber est proprium & cinnamomum. Quinto regimen ordinabis cum stypticis conglutinantibus. Sexto accidentia corriges, vbi supra dictum est.

Sed si sit fluxus dysentericus cum stypticis, & glutinantibus ex materia aggregata paulatim in intestinis non fluente ab alijs, cura erit quatuor res tantum, prima est mundificare materiam, secunda est confortare, congregare, & vnire intestina debilitata, & relaxata, vel resoluta per fluxum tertiam est regimen, & quarta est accidentium correctio, quæ dimittatur ad presens, cum non sit de essentialibus curationibus, sed accidentalibus, & ideo in fine capituli referetur. Mundificationem complent clystera ex abrafijs, lauantibus dictis, frigidis, aliquis stypticitatem habentibus, vt aqua hordei, zuchcharum rosatum, oleum rosa, & succus portulacæ cum materia fuerit calida & subtilis. Et si plus fuerit calida, & adusta addes mucilaginem psyllij cucurbitæ, & melonis, vel ex ea cum aqua lactis clysterizabis oleo rosa, & aqua femine cum coniunium, vel cassi fistula. Si vero viscosa, fœmale est phlegma salsum, fiat ex aqua furfuris, melle communi, vel rosato, oleo amygdalarum amararum, & sale, vel ex alijs fortioribus absterfibus, in vno quoque sequantur compressiue ex speciebus myrobala. electis prout requirit materiz dispositio, quæ aggregat vlcitum in semundificationem non assat, vel parum confortatiuiam. Et ex illis est rheub. parum assum, & alia consilia, reuiponticum, & etiam vomitua, et proprie cum materia in superioribus est intestinis, quas superius in cura stomachi habuisti. Confortationem autem & vnionem cõplent intestinorum medicinz styptice habentes in se aggregatiui.

Met.

N iij virtutē

Clyster
rasytu
ca.

virtutē confortationis, quatenus effusam siquam materiam propter debilitatem eorū nō recipiant, sed repellāt, coadunationis, & vniōnis partium eorū, & retentiōis materię calidę, & frigidę, prout qualitati ipsius materie congruit, & dyscrasie intestinum quas ibi supra in consolatione medicinę enarrauimus simplices & compositas, quas aliquas Christo ducē infra ponemus, put dispositio exigitis ministrabit interior, & exterior p̄ oēm modum. Et ex illis est hy pocistis, lum armenū, gallę puluerizate, charabę, cortex forbium, papauer album. Et si cum syrupo violato sumatur soluit. Et ex illis est camphora, sandali al. fēnē acetosę, alumen, & succi p̄dictę, & exiccate, & rob iporum, & ramich, & rostrū porcinū. Et ex herbis confidula, virga pistoris, et burfa, corigolę, foliaria, cauda equina, portulacę, & daraceti, diurdeę, enidima decocta cū aceto, & proprię syluestris. Omnia diuretica frigida, et calida, ut asphragm stringūt ventrem quia vrinari multiplicat. Et fructus stypticī alij notī, vt matiana, pira, & citonia, sorba, mēspila, ribes, zarus, & lac acetosum decoctum cū lapidibus, molaribus, vel ferro. Et est mediū sūm Abo. dū quo est penitus abstrāctum butyrę, & p̄r decoctionem est ferolitas minorata, & frigida stypticę virtutis vitellus oī elixatus in aceto, & alia frigida, & sicca consimilia. Et ex eis calidis est sandaracę, amros, radix fēnē cū semine suo, pulmo & viscera aialium vsta, & puluerizata, & xyloaloe; macis, gallia mīscata, malthę, styraę sicca quę dicitur calamita, sanguis hirci daracalana. Et temperatū ē cęra, succus folioę cori. Et ex proprijs solutiō p̄uorū est ladanum, & capillus veneris exiccatus, cui inest proprietates, vt confortet stomachū & ventrem, nec recipiāt superfinitates, sicut sumach. Et ex eis est coagulum hędi, & pulli equi, qñ datur in potu inani pondus quartum 3. vnus in aqua frigida, & magno supra illū. 3. i. sicut ex coagulo leporis qñ coagulādo materiā liquetā tām retinet ventrem flatum, vt dixit Abo. Et addit, & oportet, ut incipiat qui d potandū dā coagula dā danich. 3. i. vero non sufficiat, vel confert, addat in eo vsque ad illud quod non petra transeat in pondere 3. i. quoniā est vehementis caliditatis, & valet in fluxu, cuius causa ignoratur, vt ait Auer. & oī proprietate, et frigido plus qñ in eo iungitur proprietates cum cōplexione. Et casus quidē uetus cum primo fuerit ablutus cum aqua, et sale pluries, & decoquatur bene, vt egrediatur ab eo sal, deinde exiccatus, vel assatus cum ex eo datur in potu pōdus 3. i. est minoris nocuitatis, et fortioris constrictionis q̄ coagulum. Et alia sunt ex eis composita ad frigiditatem declinātia: alia ad caliditatē, quę infra Christo ducē pōnem⁹. Et siquidem sistatur fluxus ex his, nec facta remanet aliaqua læsio in intestinorum substantiā, & alia procedere non oportet. Quod si facta sit, oportet ad alia procedere auxiliā vsq̄ sequitur. Quod si talis dysentericus fluxus a materia acuta ab alijs membris influxa fuerit, vel etiā medicina, p̄dictis rebus p̄mitte res alias ad curę cōp̄fectionem, quę membrum respiciunt, si quod mittit restitūdam, viam coagulandā per quam mittitur, materiā quietādam, in spissandā, compingendā, & repellendā, & deriuandā; quas p̄dictę medicinę, & in cura vomitus, & supra in cura accitiditū medicinarum, habet complere. Cum ergo absceditur, quę currebat rotata, tunc oportet, vt redeamus ad intestina, & curremus impressionē factā in eis cum primis duab⁹ rebus. Si ergo fuerit primę speciei talis fluxus in compingendo intestinum crassum, vel mucilaginositas, & rasura graciliū appareat in excrementis, p̄missa mundificatione, ex p̄dictis sufficiunt leuiora, styptica, & forte simplicia. Quod si ad excoriationem, & sanguinem, et corticū emissionē deuenerit, oportet ut digas fortiora, & styptica semper proprietatem habentia in p̄-

hibendo materię acutę effusionē ad ea, qualia sunt citionium, succus mori im māturi, & succus cheil qui p̄hibet materiā attractionē; sumach, adeps ericię, & hepar eius. Et si ad vlcationem fortissimā, conglutinantia, in carnantia, & a proprietate consolidantia, & sigillantia, & sanguinem restringentia, quę infra omnipotentis gratia annuente dicuntur, & non solum simplicia, sed etiam composita, & fortasse non sufficiunt, quare oportet procedere ad cauterizantia, & vltimo ad narcotica, quorum omnium per ordinem recolimus nos sufficientiam p̄fuisse supra in cura fluxus sanguinis narium, & in cura phthisis plūrima, illuc ergo recurro, & ministra quę sunt huic conuenientia, & propria, quę per te eligas, et vt abū dantior sit tibi electio, ponam autē te aream medicinarum propriarum aliarum; ad hæc scilicet dysenteriam, rasuram intestinum, excoriationem, & vlcera ac fluxum sanguinis, & dolorem ex quibus eligas prout diligentia te inuitat. Ex quibus est glans, semen lini assatū, cum ex eo, & oleo rosato fit dysētere stringit, & iuuamentum eius est magnum in vlcibus intestinum. Et sumitur ex myrrha quantitas fabę ad omnia. Fabę decoctę in aceto cum corticibus suis, & fauicę ex eis quam non approbamus, quia ventosa est, & dilatat vlcera. Et sic p̄ accidens nocet magis q̄ per se conferat. Sanguis caprę, vel hirci bibitus cum melle confert dysenterię, & acutus confert dolori, & rasurę eorum. Stercus canis comeditis ossa dysenterizatum, & bibitum in lacte quo extinctum sit ferrum confert solutioni, & vlcibus intestinum, et solutioni antiquę. Semen acetosę confert fluxui, & rasurę, scēnū gregum per omnem modum confert doiori & vlcibus, vinum in quo extinctum sit ferrum, vel stypticum, vel aliud non dulcē cum aqua extinctiois ferri coisert. Tarait bibitum in lacte caprino decoctę reūnet fluxum, et descensionē sanguinis in egellione, & dysenteria, & talibus talis pharic. cortex citri omnibus confert. Camphora, & succus vitis est conueniens dysenterię calidę. Barba hircina & flos eius, & succus qui est hypodistis bibita est fortior medicina ad vlcera intestinum. Et cum hoc stringit membra, & eorum ductus infundentes materiā ad ipsa, & stomachum, & ad omnia membra, & potus feminis eius, & dysenterizatio succi linguz arietis vlcibus confert. Carnes vacinę, & proprię cum coriandro. Caro leporis assata bona est vlcibus eorum. Merda fengi datur in potu ad fluxum ventris, & vlcera intestinorū. Et cum aqua minuitur nocuitatis. Muri in forbitioibus ex mulio, et pāntico, & rīso sumptum videlicet ad vlcera. Sal est vltimum ad dysenteria quoniam mundificat, & constringit, & confortat. Radix nenupharis, succus portulacę solutioni cholærę, & dysenterię confert & solutioni antiquę & vlcibus eorum. Et vitellus oī elixatus in aceto est p̄ prius intestinali non hepatico, nec fomatichō, lac crecense mullum dysenterizatur ad vlcera. Succucuri esere omnibus, cornu cerui adustū, poma pontica ad dysenteria, & dulcia, & acetosa reinent ventrem si inueniāt vacuū, et cum humore soluent. Cinis ligni ficus videlicet ad dysenteriam, papauer album, & nigrum stringit, & cōpingit materiā, & p̄uocat somnum. Grana alteę reūnet vtrę. Et decoctio radicius eius cōfert ardori intestino, et solutioni malg. Carub alie abui bona est dolori ventris punitiuo, & solutioni malg. Et dysētere ex aceto, & sale ad vlcera ambulatiua intestino, pōst leuius, et absteriuuū. Eupatorium datur in potu cum vino, & cōfert vlcibus intestinum. Omnes species luti sunt proprię sanguine retinendos, & lapis hematitę, & sanguis draconis, myrrha, & succus plantaginis, acacia, cōsolida, & similia. Rheubarbarū retinet sanguinem, stringit, & omnibus confert. Cōposita sunt quę ex his cōponuntur. Et expta infra ponemus ad vlcera, annuente Xpo. Sed ad

Docu- uerte ne dictum hic ordinem in eorū administratione pre-
mentū. teras, ut q̄ a posterioribus vltimis incipias, et fortiorib⁹,
& cōpositis. Est enim causa magni erroris incipere à sti-
pticis & cōstringentibus: vt Serapio dixit. Cuius causam
inferius subiungim⁹: & multo magis ab vltimis, quæ sunt
cauterizantia & narcotica. Cauterizantia. n. fortasse in-
digenam excoarctationis transfigendū: quibus stiplica cō-
glutinantia incarnantia & sigillantia sufficiunt quæ cū
prætermittantur, & cauterizantia ministrētur, excoarctatio-
nem augent, & vlcera ex eo q̄ crusta & escara in facie vl-
cerum generant, quæ cū facile cadant, materia acuta fluit
& educite ipsam, relinquit excoarctationē & vlcera dil-
ata & augmentata. Etiam narcotica materiā nō muni-
ficiant cū reineant ipsam, congelando et ingrossando
& vias cōstringendo pororum & venarū officia. vir-
tutem sensibilem stupefaciendo ne sentiat nocumētum
materiæ, quare non mouebitur expulsiua debilitatō vir-
tutis, calorem naturālē extinguendo, & ipsū cōgelan-
do, contentiuam post paucū tempus ad defectionē
adducit, quare redibit stiplica fortior q̄ fuerit prius, im-
mo fm sapientiam operare. Ex p̄missis mundifica-
rijs proprijs quantū oportet, procedas ad stiplica lenio-
ra, deinde ad fortiora: deinde ad cōglutinantia, & incar-
nantia, & sigillantia, & cum hæc nō suffecerint, procedas
ad cauterizantia, & vltimo ad stupefacientia, nisi in casu
puta cum vlcera fuerint ex materia corrosiua, quam præ-
dicta in ulceribus deinent, & ea augēt, quare post abster-
sionem oportet vt incipias à cauterizantibus, quæ cōsu-
mūt materiā in illā, & crusta in facie vlcerum gignunt. Et
vbi dolor fuerit grandis, quod oportet prius narcoticis se-
dare, deinde stiplicare: & cōglutinare semper, caue ne ca-
dat escara: & ne narcotica ad vltimā infrigidationē per-
ducant & mortem: quare eligas ex eis composita magis
q̄ simplicia: qualia sunt trochisci de charabe, arsenico, et
stella, & philonium. Commixtionē enim eorū extrema
caliditas, vt de frigiditas remittit, & malitia, & natura sit
tolerabilis magis. Nec propterea cum oportet retardes,
vel premittas illa, vt puta postquam vulnera sive vlcera
videas augmentari, & in hīrmū debilitari valde. Tūc. n. si
paras medicinas tales, facias vt dicat prouerbiū. Cō-
siliū bonū post cōsummationē lēis, vt Serapio dixit.
Quare solcite & cum cōtinuitate & ordine, vt dictū est,
oportet vt dispositio exigat approximare illa. Et cū ma-
teria est acuta corrosiua & dolor & mordicatio fortis in
viceribus, nō est malum clysterizare cum vniuersis &
pinguedinibus; qualia sunt pinguedo gallinæ, & pro-
prie porci, & canis, & propria magis est pinguedo renū
hirci, vel capræ cū fuerit dolor cum viceribus. sua enim
facili congelatione obdunt acuitatem materiæ adharē-
tis in viceribus, & in eorum facie adherentes, & nuntur-
ea ne ab acuitate transeunt vltius augmentent vlce-
ra, & doleant magis, et sua stiplicitate cōsolidant ea, vt
ait Gal. Et ex illis est roseum & cerotum cicatrizantia, &
prassil fucus, et passil cū interioribus suis sumptis, dolo-
ri sunt pprie, vt est spodiū. Et cura eius, qui est a recto,
est tres res, & dicuntur infra in cura, auxiliante Christo.
Est si ab extremitate eius, & sphaerici cura est dux res.
Prima est vt præcedat indurificatio & ablutio cum aqua
fenugraeci, & feminis lini, & lisami, vel cum vino deco-
ctionis illorum, & deinde sequentur stiplica cōglutinā-
tia, & sigillantia, qualia sunt merdā sēgi, balaustis, ceru-
sa plumbi, & abstracta assata, & sanguine draconis pul-
uerizata de super & emplastrata. Et oleū vetus permixtū
cum aqua acetisā confert cū ex eo sit clystere viceribus
ani intusfectis & est propriū. Est si a medicina acuta,
cura est supra in cōsolatione medicinarū posita. Et ipsius
regimen propriū ad frigiditatem & siccitatem tendat.
Quod si fluxus vtrius sit ab alijs mēbris, vt puta ex ce-
rebro: quod dictū est cerebralis: & plurimū est phlegmati-

cus, cura eius est cura catarrhi quā supra diximus, & bre-
uiter est dux res, vna quæ debetur cerebro mittē primos
alia vero, quæ debetur stomacho & intestinis recipienti-
bus à quibus fluit. Quæ debetur. primo cerebro mittē
ti duplex est. Prima quæ debetur ipsi cerebro. Secūda quæ
debetur vijs & ductibus p quos mittit. Tertia est quæ de-
betur transmissæ materiæ. Prima est, vt cerebrū siquidem
repleto in eo appareat, euacuetur & modifietur: à caco-
chymia, & demum eius cōplexio tēperetur & confortetur
ne in materiā regeneret. Secūda est vt ductus, & viæ per
quos naturaliter eius superfluitus consequenter emittit
puta nares & palatum apertē teneantur: vt natura apte
per illos possit eas more cōueniente & solito expurgare,
& proinde vt currant ad ipsos, situetur vt iaceat & dormi-
at cum inclinatione capitis versus anteriorem partem
non supra collum, qm̄ diuerſe eas ab illis ad vias ocu-
lales posterioris partis capitis per quas fluunt vias. Ip-
se quoq̄ viæ occultæ de bibe cōstringantur vt infra dice-
tur propināte Christo. Tertia quæ debetur materiæ fluen-
ti, donec euacuatio cerebri fiat illis ex quo facta est, & qd̄
superest aut regeneratur donec cōplexio cerebri adque-
tur est, vt exicetur vel deriuē. Ex quibus hæc omnes cō-
pleant res dicte supra in cura catarrhi seriōsius habuisti.
Ordinē quoq̄, modū, & vsum aptum vtendi eis. Et ex
appropriatis in eius ratiōne, & excoarctatione est facillima
pra coronalem cōmissuram compositis ex sale pauco,
sandaraca, spica, & myrrha, & radice nenularis, quæ est
propria & vltima cauterizatio supra in primo cap. dic-
ta. Secūda res principalis quæ debetur stomacho, &
intestinis recipientibus est duplex. Prima est mundifica-
tio eorū ab humore q̄ fluit cum vomitu, & hoc cū per-
uenit ad stomachum & anteq̄ descendat ad intestina, vel
cum clysteribus saltem ex quo fluxit ad ipsa. raro. n. ma-
teria intestinorum educitur uomitu, vel postpositū tēpus.
Secūda est confortatio stomachi, & intestinorum cū sti-
pticis aromaticis prohibentibus effusione materiæ ta-
lis ad ipsa. Ex q̄bus pprie est thus spica, capillus veneris,
macis, & alia dicta hic et supra. Et inde cum caliditas
cōsumētis materiæ reliquā, & alerātibus dyscrasiam
pressam in eis frigidā & humidā simplicibus, q̄lia sunt p-
prie cortex citrinū zinziber, ameos, cortex thuris, & simi-
lia dicta supra in mala complexione stomachi: & ex cō-
positis intus & extra, & per omnem modum approxi-
matis & habentibus cōfortare naturam & spiritum, qua-
lia sunt diambra, mithridatum, amorusia, & theriace. Et
si est phlegma salsum sine minus calida vel frigida stipiti-
cat: & ex eis appropriatis est semen papaueris albi, & dia-
codion retēm in ore masticatum & transfusum, terra
sigillata, & lutum armenū est efficax in retinendo ipsū,
ne fluat retēm in ore, & sum expertus. In subtili cauido
proprie sicut spica, & thus in frigido proprie, & ipsius re-
gimen ad siccitatem & caliditatem vel frigiditatem decli-
net proprie. Et quandoque oportet vt ministris narcoti-
ca composita, quæ sunt res magni iuuamenti, & cura sto-
machi est cura lubricitatis stōi quā supra in cura egritudi-
nū stomachi tibi tradidimus: illuc ergo accede. Et cū fue-
rit ex cholera prassina cura, & est modificatio cum frigida
tius lenitiuis, & lubricitatis, secundo confortatio stomā-
chi cum stiplicis frigidis notis supra.

Cura fluxus hepatici.
Cura fluxus hepatici est eadem quæ cerebri cor-
sistit in duabus rebus similibus illis. Primā quæ debetur
hepati mittenti, quæ triplex est, & ea quibus compleri ha-
bet supra in cura hepatis, et histeriæ habuisti. Et quæ de-
betur intestinis recipientibus quæ est triplex, & ea quibus
habet compleri hic, & in cura malæ cōplexionis stōi cū
materia tibi tradidimus sufficere, & bene & in summa
non oportet vt curam incipias cum stiplicis & oppilati-
uis superius vel de subus ministratis, pducunt. n. ad agri-
tudine fraudulenta, & difficilis eradicationis: vident
Abo,

Cura
fluxus
stini
re.
Et.

Cura
fluxus
ce-
rebralis

Abo. immo incipias cum euacuantibus & expurgantibus operationem & repletionem eius sive sit apostemata sive non: & cum diminutione cibi multae qualitatē vt carnis, panis, & vini, sed sit cōtētus in principio panis potu aqua vel fauic ordi & passulis pinguius, & ex medicinis conferentibus ipsi cum sint asata est coral lās, & si est ex ruptura uene potius, uel ramorū eius, pcedēt phlebotomia si toleret de basilica, stipica cōglutinātia, et sanguinē retinentia ac ipsum deriuatū sunt cōueniētia, & ex appropriatis est succus plantaginis cum lapide hematitias. Et similiter si sit ex vlcere, cura est cura vlcis cum proprijs hepatis, & cum aperitiuis si oppillatio sit ex facientibus penetrare sanguinem, & in hoc propriū est diacalamētum, theriace, & vinum subtile, fricatio, & balneis, piceatio, & huius, & cum temperantibus eius cōplexione non multum frigida, ne materiam retineant in eorū inclinēt, nec multum calidis, ne dissoluant, et cum eō fortantibus si debilis existat, & qualia sunt hāc completia supra in cura eius sunt dicta mundificantiā & materiā ab intestinis diuersam fm diuersitate speciei eius ibi & habuisti: & in cura doloris stomachi & iam confortantia hic supra: & cura aquosi est eadem quae & loquii, quia mundificatio & digestio hepatis confortatio. Sed oportet vt illas cum fortioribus compleant: & ex proprijs ei est potus feminis, & clysteria succi linguae arietis, & laudanum cum vino & ciacia prouocantia calida, cōfortat. n. digestiuam hepatis & educunt aquositatem a sanguine, & sic retinent: & ex illis est proprie, spica, calia lignea, & huiusmodi, & si est ex conuersione a quae asciticorum in venis illis iuuatur: & regimen ad siccitatem tendat. Et cura sanguinet nigri & feculentis est due res: mundificatio intestinorum & hepatis ab humore tali proprie cum rhabarbaro & clysteribus, & deoppilatio splenis, & eius confortatio atq; hepatis & ipsius infrigidatio, vel calefactio prout exigit dispositio similiter regimen, vt supra in cura splenis & hepatis habuisti: & si est a longa mora in intestinis confortetur expulsua ipsorū & debilitetur cōuentūtia. Compleatur autem cum humidis lenientibus, vel lubricantibus notis, & eadem est cura nigri melancholici, qui ex hepate est: et cura nigri felici est salina mundificatio eius, ne sua malitia moram trahendo vlcet intestina: & hāc cum bibitis & clysterizatio notis supra in cura hepatis & splenis, & hepatis & potius corporis etiam cōfortatio & alteratio cum regimine declinante ad frigidum stipicum moderate. Et cura eius, quae est diuersorum colorum, est equatio complexionis membrorum nutritio rum & etiam regiminis & illorū humorum mundificatio praecedens: Et cura chiloſi est confortatio attractua hepatis cum calidis proprijs emplastris & ventosis, aperitio oppillationis viarum & mēstricacae & diminutio cibi cum temperamento & potus: & omnia hāc completia supra in cura hepatis dicta sunt.

Et cura spleneticī, qui vt plurimum est melancolicus, est tres res. Prima est conuersio regiminis ad humoris boni, & sanguinis gñationem. Secunda est splenis restitucio cum purgatione & euacuatione humoris melancolici, & cum deriuatione eius proprie cum ventosis peliosis supra splenem cum aperitione oppillationis splenis: & eius confortatione. Tertia est mundificatio stomachi ad quē plus melancolicus humor peruenit, & deinde intestinorū ad quae duo maxime tendit humor melancolicus & ipsorū confortatio. Et ea quibus hāc completia supra in cura splenis, & hic dicta sunt. Et ex appropriatis huius fluxui est taudescen, & respuētium nigrum, aggregat. n. in virtutem in cōmuni cōueniētem. Et ex compositis est dialcense. Et ex appropriatis in repletionē ipsius: ex simplicibus est aqua myrrhae, & xylolales. Et ex compositis mēdicum. Et ex confortantibus est diamuscum dulcere & similia.

Cura fluxus diarrhici ex p̄dictis In principio vbi regime critici & symptomaticū dictum fuit est gñaliter nota. Specialiter autē vbi oportet ipsum retinere est dug res. Prima debetur toti & complentur tribus modis. Cum euacuatione totius, & hoc cum phlebotomia, vel phar macia si toleret virtus: & cū deriuatione materiā: & hoc cum vomitu. Inquit. n. Hipp. A. diarrhia habito diuturna, spontaneus supruenient vomitus soluit egitudine, & etiā artificialis: ars. n. est imago naturae, & sequela ipsius fm Hip. Et similiter cum fricatione proprie vlt totā curam quae calefaciat & poros aperiat & relouat vel inspissatione ipsius, & coagulatione viarum & pororū per quos fluere habent: & cum dicta extenuatiua declinante ad spicicatem. Secūda res debetur intestinis si in eis aliqua impressio facta sit, quae ex p̄dictis patet. & ex appropriatis est, vt sumatur venter struthii, sed oportet q; limetur cū lima & deaur in potu ex eo sp̄itas. 3. in rob myrria: in rob de citonij fecūdum declinationem complexionis.

Cura liquefacti fluxus gñaliter est cura phthisis, & hectice: & specialiter est due res. Prima est, quae recipit causam: & est alteratio, & infrigidatio corporis & membrorum principalium. Et cōmplementa sunt frigida moderatē stipiciatatis & frigiditatis non vehemens, quae extinguant caliditatem naturalem & subito retinentia: sua. n. forti stipiciatate oppilando prohibēt transiūm nutritiū simplicia & compolita ex medicinis, cibis & potibus actu frigidis, nutritiuis & restaurantibus quales sunt ex carnis perdicum & gallinarum preparatis in gelatina quis forlibus: est sorbitionibus ex lacte in quo extinguitur ferrum. Et melius est lac muliebrendē de asine, & deinde caprae, deinde bouinum. Et ex farina hordei & seminis acetosae qm est proprie. Et quandoq; inspissatur cum gummi dragacanthi, & pulvere coriandri, quod est proprium. In ipsas enim humiditates, & eas reddit viscosas, et adhæretis membris, & proinde minus liquefacibiles. Et ex illis est charabae & pulvis coriandri, & hyofcyami, & folia furse: sunt propria inspissando & prohibendo liquefactionem & resolutionem. Et alia quae non subito sed paulatim retineant & confringant, quae oportet eligere ex p̄dictis simplicibus & compositis infra dicentur de ce Christo. Secūda est cōfortatio membrorum digestio nis, & ministratio ciborum & potuum restaurantium humiditates dissolutas. Et completia talia supra in cura stomachi, & hepatis & cura phthisis copiose habuisti. Et si est a radicalibus membris, oportet q; tu procedas cū fortioribus. Si vero a carniformibus, sufficiunt leuiora.

Et cura fluxus sanguinis qui procedit a toto corpore generaliter est cura fluxus sanguinis proceditis ab hepate & diarrhici. Specialiter autē vbi ipsum oportet retinere, est due res. Prima auferit causam & debetur toti corpori, sit autem tribus modis. primo cum euacuatione: plectore, illud est phlebotomia uene nigrae, uel basilicæ, vel proportionaliter sibi q; scilicet supra, & p̄prie si sunt ei cōfuta, quia cōfuit habere fluxum sanguinis ex naribus hemorrhoidibus vel mēstruis, quae fuit ei priuatus, quare reiteratione, & puocatio illius cum hoc quod proportionalis phlebotomia cura est eius & cum extenuatiua dietae, reiteratione vero exercitio consueti quod ultra solum excedere debet si cū mēbri mutilatione sit: sed licet euacuet, et deruet plenitudinem, quia tamen corpora turbat in cura huius locum nō habet, sed in processu magis, quare vi cū huius vniuersalis fricatio ordinetur: euacuat enim per poros insensibiles sicut illud & deriuat fine turbatione. Secundo cū derinatione et inspissatione sanguinis & eius infrigidatione. Tercio cum viarū coagulatione, ex quibus breuiter compleantur nota sunt ex p̄dictis. Secūda est vt si facta sit impressio aliqua in intestinis, procedatur ad alia quae mundificant, stipiciant, & confortant, et retinent

Cura fluxus diarrhici. 6. aph. 15.

Cura fluxus liquefacti. ui.

De cura fluxus sanguinis. nis.

Cura fluxus spleneticus.

& retinent. Et ad hæc propria est acatia cū sanguine draconis, & charabe, et species lusi, & lapis hemaitis cū succo plantaginis vel consolidæ, vel caudæ æquinzæ sumpta & elytrizata: prout regio exigit.

De cura collyricæ passionis.

Et cura collyricæ passionis est difficilis, & maxime in processu est enim acuta & sine intermissione, & prauior accidentium, & plurimorum terrentiū, quare indiget medico constanti & prudente, quē non terreat accidentia. Et generaliter est cura vomitus & fluxus, dicta superius.

Specialiter autē est quatuor res. Prima debet mēbris nutritiū secundæ, & tertie digestione malos humores quogiant mittentibus ad intestina & stomachū. Secūda quæ debet intestinis & stomacho recipientibus & expellētibz illos. Tertia est quæ debet virtuti, & est regiminis restitutio in cibis & potibz, & vniuersaliter etiam in omnibz sex rebus non naturalibus. Quarta est quæ debet accidentibus prauis in surgētibz, & est ipsorū correctio quæ infra dicet in finē si Christus adiuuerit. Prima est triplex. Vna est ipsorū membrorū, s. hepatis & venarū, et aliorum mēbroz mittentiū cūquāre oportet vt fluxus & vomitus non constingat, sed dimittat donec repleto seu cacochimia sit expurgata pfecte, et illud est in ægessione egreditur chylus vel aliquid homogeneum perducens ad defectum: et siquid non procedat ad sufficientia iuuē cum leuibus & vomitu. Inquit. n. Hip. vomitus vomitus, et fluxus fluxu, & fluxus vomitus, & eōuerso curat. Iussit itaq; vomitu, & proprie cū aderit nausea cum aqua simplici tepida, vel cum pauco acetō: plurimo. n. mordetur stomachus & intestina: vel cum aqua inellis, et oximellis acetositate pauca vel aqua calida cum pauco baurach: aut cum sale napico, aut pauco cimini, qd in hoc est iuuatium valde sūm diuersitatem materię nō cum oleis & vntuosis, qm mollificat, & debilitat. Et iuuetur fluxus cū clysteris lenitiuis vel abstersiuis. s. ex aqua sicca pauco baurach, zuecharo ru, & oleo ru. vel se famino. Et cum collyricis ex melle seu zuecharo et manna: vel cum aliquo ex lenitiuis quod deponat sua iuer, et proprie cum humor est descendē quod ex grauedine, et punctio ventris percipies: sic. n. oportet iuuare illos: ut modo vñ, modo alium sūm declinationē materię quō cuiq; enim iuuat curabis illum et alium, illum euacuas & alium deriuando. Simul autē eos artificialiter iuuare non oportet: sequere. n. contrarius motus materię perducens ad resistentiam: vt ait Abo. Secūda est materię, seu humoris deriuatio: quæ in crassatio, vel compositio si propter eius effrenitatem alia non sufferrent: et cōplentia superius nota sunt. Tertia est viarū, & ductuum cōangulatio: & proprie cū succo barbæ hircinæ, luto armenor: & alijs quæ superius habuisti in cōsolatione medicinarum. Secūda principalis, quæ debetur stomacho et intestinis est duplex. Vna si quia materia adhæserit eis, mundificetur et cum prædictis modis. Secūdo est vt cōsortet stupitici et alterantibus & retentiuis, quatenus in fluxas materias sit adhucfluant non sufficiantur ad pripliam dispositionem bonā ad ducant ac equalitate cōplexionis et substantia quæ completia ex prædictis sunt nota, quæ eligas prout oportet. Et sunt ex speciebus robz, syrups, trochiscis, et pulueribz intus, et extra emplastris & ceronis notis ibi supra calidis, & frigidis prout dispo exigit, et ex appropriatis est aqua andacochæ, qm cōfert et stringendū ventrem. Et siquid nulla facta sit in eis impressio, non oportet ad alia procedere, sed regere tātū.

Regimen ergo q̄ quarta res erat, est vt nullo modo cibe: nec potum sumat donec famescit vi virtus eius tolerat iandu. Et tunc balneæ prius: deinde contentet patiens aliquo cibo leui boni chymi, sicut est fauich hordei, vel hamyli vel ex granatoz cōritorū cum pulpis eorum: et sumat in principio. Et cibet deinde cū carnibus perdicum & auium paruarum, et proprie montanarum

vel minutarū, et piscium cum agresta, vel succo granatorum conditorū, et decoctoz cum coriandro præparato. Et potest aqua granatorum mutorū et aliorum fructuū ponticorum: et aqua frigida habente virtutē flogē vix. Et quandoq; inuatur calida, quia spargit materiam et facit sudare, q̄ si non toleret stomachus a quam, potest odo rifero vino pontico bene lymphato cum aqua ferrea vel pluuiali: & hoc in dispositione calida. In frigida vero cū beſ cum pane dissoluto in vino pontico et rubeo: et omis serosis in principio: deinde cum carnibus columborum paruulorū non plinguim, vel gallinæ cum speciebus et vino passo, & rubeo parum lymphato. Et paulatim addatur donec cōsortet et redeat ad dispositionē sanitate: q̄ si virtus non toleret vſq; ad perfectam purgationē, et cadit in medio & syncopizet, viuificetur cū pane similia gineo calefacto in vino: deinde cibetur colatico vel aqua gallinarū iuuenū dissillata, quæ ex proprijs carnibus eorum vel perdicum contritis et decoctis in duplici vase, et expressis colligis, vt docuit Abo. in qua sit virtus sandali, magazir, et spodiū in dispoñe calidatē fiat acetosa, vel acreſce succo, vel granatorū acetoso, vel citoniorū, vel macianorum. In frigida vero si habens sūm virtutē xiloloes, mente, vel galliæ. Et si dissolutum panis similia gineus in ea est virtuosior de qua datur paulatim, q̄ si non toleret stomachus cibos, et abhorreat, donec non accipiat oportet, vt et tribuas fructus ponticos quos mallicet, et vngat proſecta substantia donec viuificetur. Ex quibz sunt fructus delectabiles. Et ex illis est yua passula mastica cum contritione suoz granorū deinde viuificato, et roborato stomacho cibetur ex p̄dictis cibis, et super dormiat: qm somnus est cura eius. et minifren tur odorifera, qm confortant cor & cerebrū, et generat gaudium: & sedant nauſam et vomitum, vt superius habuisti. q̄ si tardet diu in stomacho eius cibustinetur cū digerere facientibus et facientibus penetrare. i. vino diatrion: diacalamo: et thriacet: et trahat cum impositione extremorū in aqua calida, compressione, & fricatione, cum ventosis in vmbilico & hepate. Et cum fortificatus fuerit, redeas ad mudificationem corruptionis & indigestionis, & cacochymiz donec sit expurgata pfecte, deinde etiā de stomacho ad mēbrum, balnea etiam potestertium, & eiba paulatim, donec ad dispositionem redeat sanitate. Regimen autem in alijs rebus in omni regimine referret infra. Correctio quoq; accidentium cum infra de eis, dicitur ad plenum propitiante Christo.

Cura eius qui factus est a cibo, est breuiter tres res, prima est mutatio regiminis in contrarium, quod est causa fluxus a cibo facti. Secūda est vt dimittatur fluere donec corruptus & indigestus cibus totaliter exeat, & interim abstineat proprie si quantitas superflua fuerit retentio, aut ipsius causa est cholice passionis. Tertia est vt stomachus & intestina relaxata a multitudine nocia ad qualitate acuta et substantia subtili leni: vt in superioribus dictum est reagregentur & contemperentur, exasperentur, et confortentur etiam totum corpus quod fuit neritum priuatum, & extenuatum, & debilitatum: bonis cibis & humectantibus restitueretur.

Et stercoreosi regimen est tres res. Prima est vt cibetur cibus multæ quantitatis & paucari superfluitatem, et sint moderate quantitatis donec sufficiat. Secūda est vt apellantur vix alimentis cum scibus, & siliciis, cū amygdalis, nucibus, et alijs aperitiuis, et facientibus penetrare cibum prædictis. Tertia est vt confrientur membra vſt et balneantur donec trahant multum ex cibo, et per poros, siquid eis superfluat, resoluantur ne reddat stomacho, & intestinis. Et cura eius qui factus est a medicina, dicta est supra in cōsolatione medicinarum. Ex his autem, quæ abrafione prohibet intestinoz ab acumine medicine est bdeliūlicet in via p̄gionis nō curationis sicut illud.

Et

Cura fluxus a cibo facti.

Cura fluxus stercoreosi.

Cura fluxus facti ab aere. Et cura facti ab aere est quatuor res. Prima est conseruare aerem vsupra in cura cordis & alij dictum est. Secunda est corporis euacuatio si aliqua sit repulsiu dissolubilis, vel cō pressibilis, & hæc cū phlebotomia, vel phar macia prout repulsiu requirit abstinentia, ieiunio, & fame. Tertia est materie inspissatio & incraassatio si a caliditate eius dissolvente fuerit, & hoc cū cibis crassiss ex carnib⁹ bouinis, & extremis animalium decoctis in lacte & frumento riso & similibus, & iuiubis, coriandro & papauere & alij frigidis, vel ipsius retractio ad membra quibus comprimuntur si a frigiditate eius fuerit, & hoc cū fricatione vsu cum manibus & pannis calidis, & siccis & similitur balneis. Quarta est intestinorū mundificatio, et cōfortatio cū his, quæ nota sunt supra, vt solij barbe hir eing vel eius semine. Et cura excoxiatiui, & vlcerosi est cura dyfenterici dicta superius. Et cura humoris phlegmatici, cholerici, & melancholici est cura diarici, & est nota.

Cura fluxus excoxiatiui. Sequitur Quinta res cōis curatiua fluxus, & est regimē scilicet cōe conueniens, & vniuersas res non naturales re stituens debito modo insinuas & demonstans: locet ergo primo patiens in domo teparati ac inter actiuas declinantes ad ficitatem, & si non sit naturaliter, fiat ar tificialiter cum his quæ sciuss supra in cura cordis, & la cidi non tenebrosi, quia reducit vires, & spiritus ad inter riora, & clari non turbati, quia ar turbatus trificat ani mam, & permiscet humores fm Abao. Qui si turbat exi stat clausis portis fiat cum luminaribus lucidus, & quies cat in lecto mollis culturse, durus enim confrigit & de bilitat & frequentit reuolutione in eo mouet humores. In quit Gal. Moribus nobis mouetur & ea quæ sunt in no bis, quare non oportet ut mouetur nim ingenietur cū excitatur ad fellā vtin lecto vel iuxta ipsum sinetur sel la vt cesset a motu. Inquit Hip. in apho. manifestat nau gatio qm motus corpora turbat. In cibis aut regimē est, vt non sit in eis acuitas, non dulcedo, nō falsedo, nec acetositas multa, ne sua mordacitate vigilet expulsiu, & proprie cū peruenit ad vlcera, quæ dilatat, nō vñctio sitas multa nec humiditas, nec liquiditas, non debilitate contentiua & fluat, sed sint insipida & temperati saporis ac delectabilis, vt acris & stipici vel acrelli, qm appetiū excitat, & restringit, & substatiss spissæ & solidæ, & qua litatis sicce, calidæ, vel frigide actus, vel potentia prout exigit dispositio, & stipicæ parum in principio donec fiat materie euacuatio & cū mundificatio: licet enim humi di plures conueniant eorum, & mūdificationi, tñ paræ sti pici conferunt: confortant enim membra & materiam effrenitate non permittunt nec mūdificationē impediūt: quale sunt lac decoctū cū lapidibus fluuioū ignitis, vel ferro, & est melius propter stipicitatē suam: & panis in fusus in eo adhuc, aut etiā humiditates corruptas & cho lericas corrumpentes, & quod remanet in corpore tepera tur & refrenatur. Sed oportet, vt lac sit quantitas conuen ientis quam digerere possit, vel sit infusum in succo gra natorum, & sorbitio ex hordeo assato, & riso cum lacte cocto, frigida, & amylo. Deinceps vero materia adhuc fluente sunt electi fm alteram trium virtutū, vel quia sint stipici plures, vt constringant ductus & reineant. Quæ les sunt sorbitiones factæ ex milio, panico, vel riso torre factio, vel sumach vel lenibus excoxiatis cū amylo de coctis cum aqua pluuiali vel ferrea, & conditi cum pau ca pinguedine gallinæ, hedi, vel cap, vel hirci, & cū pau co sale torrefactio, oleo omphacino, vt sint sapide. Et si vis vt sint magis stipicia, fac decoqui cum eis aliquid ex fructibus ponticis, & si vis calidos ex petente dispositio ne cōdias cum cinamo. pōtico, xylaloe, cimino, uel ani so torrefactis, ameos & similibus, vt cafero assato, uel coa gulo, vel sint spissæ, vel viscosæ substantie, vt materiam incraassent quales sunt sorbitio facta ex cidaruso, quæ stringit & incraassat, & maxime si addatur gūmi, dragau

canthum torrefactum, & ex tri. et riso decoctis cum pedi bus animalium & lacte bouino. Etietes excoxiatate vel decoctæ, q cū coricibus bis & illud mutatum. Et etiā caules bis coctis & portulacæ, & acetosæ & plantago, et si milia. Et carnes bouinæ cum puluere coriandri, si vir tus digestiua toleret, luuetur cum seminibus & speciebus calefactentibus & substantiantibus, vel sint ex pingentibus materiam, vt est sorbitio facta ex amylo cum semine pa pauæ, albi, et coriandri viridi, & lactuca factis acetosis cū granis granatorum vel acrelli, & tandiu ministretur do ne sita materia ab effluxione & fluxu. In carnibus au tem non est luuamentum magnum cum sint multi nutri menti valde adentes ad materiam, nisi apud necessitate, & tunc elegantur volentia super pedestria, & pede stria super aquatilia. Et ex volatilibus diguntur quæ sint frigide, & stipicæ, vel ocis digestionis, vt sunt perdices, cornuices, turturæ, turti, nutriti ex myrris. Vel stipicæ calidæ, vt sunt columborum syluestrium pulli non pin gues: passerū & qualiaurū. Et ex pedestribus quales sunt capreoli, lepores, cuniculi, gazeli, & arietum castratorū, & campetrum, et sint præparatæ, quia assæ vel frixæ, vel decoctæ in aqua pluuiali, vel ferrea, cum fructu ali quo pontico, vt citionio, sorborum, & capilorum, vel sumach. Et ex aquatilib⁹ sunt pisces petini, parui, squa mosi, quales sunt triliz, lucij fragilia, gābares, et similia. Et sint assati vel decocti in acrella vel aceto lymphato, vel vino pontico cōditis cum speciebus fm dispōnem. Et cum materiam volumus incraassare & humectare, sint ex aqua dulci, quales sunt cācri, trutæ parux, & similia ter preparati. Hora autem cibandi est vt in principio ab stineant ab omni cibo usque ad duos dies donec materia ruinoretur & natura reddatur aua in transmittēdo ma teriam si qua fluat. deinde cibentur cibis pauce stipici tatis, donec euacuetur & cū mundificet materia. deinde alijs fm intentionem quam habet, vt sint pauce quantitates, & numeri non multi nisi fastidiat. Fastidietis enim stomachi est multa degustare. Seneca dixit. Et cū sapit alijs con tentetur eo: & oportet vt permittatur stipicius vel alijs ex fructibus ponticis cuius substantia trahatur, sed visco sitas tñ & sumpto cibo præstant extrema & proprie su periora, q si non sufficient cibis pōctis, quia pōgetur fluxus et debilitatur virtus, oportet, ut cōcedas cibos ex car nibus pōctis, et digas cibaria pauce quātitatis, & multæ qualitatē, quales sunt hepara gallinæ iuuenem et pin guitē testiculū gallo: nondum coeuntū assati, & vitelli ouorum serosi, & similia, quæ in cura phisæ habuisti. In potibus vero regimen cōe est vt abstineant omnino si pos sibile fuerit: enim cura per se & absolute ipsius, quod si sitiat vehementer nec toleret, potus sit aqua pluuiali vel ferrea pauca, simplex, vel commixta alicui ex succis, vt granato: acrelli, citioni, vel robur stipicorum, vel zuc. antiquo, vel sit habens virtutem masticis & cinamo mi fm diuersitate dispositionis, & proprie in principio cum materia est multa & calida: Et tunc dicitur ei vinū qm inflammat & dissoluit: effumac & repere facit subtile eius ad superiora, quare dolor capitis, & mēis percussio valde timetur: quod si stomachus aquam non toleret & virtus sit requirens, quia debilis, vt reuiuifcat & confor tetur, detur ei vinum maxime si appetat tunc & maxime in processu, sit autem nigrum, palmeum, & pōticum, pu rum vel lymphatum fm diuersitatem dispositionis ma teriæ & membrorum superiorum animalium, & inferiorum nutritiuorum requirit vsu Hip. dixit vel subtile si op pilatiua fuerit fluxus: & oportet vt sit actus frigidus, quia restringit, & tepidum resoluat, nisi in eo qui est ad debilitate digestionis, oppilatione, collyria passione, et apostemo so, vt ait Abao. In somno regimen est vt dormiat omni hora, & maxime sumpto cibo post parum: qm tunc cora forat somnus & quietas humores motos prius licet ro qu

et intus virtutem sensibilem quare quiescit expulsiua in
testinorum: & contentiua confortatur, & sic fluxus sisti-
tur, vnde Hip. dixit in apho. Cum volueris helleborū
magis educere moue corpus, cum vero stare, somnū fac,
& noli mouere. Et si non potes per se vel impediatur, ar-
tificialiter procuratur in calida dispositione cum narcoti-
cis, in frigida cum calidis somniferis ordinate approxi-
matis quæ in cura doloris stomachi habuisti. In reple-
tione vero, & inanitione est regimē, vt in anianur corpus in
principio si repletum fuerit, inaniantur intestina ex mate-
ria infusa, deinde confortetur. Et finaliter corpore & in
testinis mundificatis & confortatis repletio subsequatur
paulatim ex laudabilibus cibis predictis. In accidētibus
animæ regimen est vt omnia leniscantia & dilatantia ani-
mam per oēs sensus approximetur. Finalis & vltima
res curam fluxum complens & impediētia remouēs que
erat sexta subiungitur & est accidentium correctio insur-
gentium ex speciebus eius, sunt autē plura & diuersa quæ
superius tacta fuerūt in positione signorum. Et breuiter que-
dam sunt propria & essentialia, vt est punctio, dolor, &
grauedo, seu mordificatio viscerū, excoriatio, vlceratio,
& tenefmon. Quædā ex cōitate aut propinqua ad stoma-
chū, vt sitis, nausea, salisidum, & vomitus, et dolor eius.
Quædā ad hepar vt est debilitas, hydropsis, cachexia,
dolor in eo & grauedo & illud propter duos, s. ppter col-
ligitiam & vicinitatem ad intestina solum, secūdo, quia
stomachus continuatur oibus membris mediante hepa-
te & recipit superfuitates oium membrorum mediæ ip-
so. Ga. dixit & qñq; in splene & illis. Quædam ex cōita-
te remota, puta ad cor, vt est debilitas: & extremitatum
frigiditas, & sudoris & syncope & febris. Quædā ma-
gis remota: puta ad cerebrum, vt sunt uigilie, spasmus sic
vniuersalis, qui incipit primo in mandibularum ner-
uis quibus mouentur, propterea quod ex membris mō-
bilibus sunt propinquiora cerebro, & siciora præter cu-
tim frontis & palpebras, quæ cū moueantur lacertis & ner-
uis dilatatis ad modum panniculorum ad cerebrum nō
habentium rectitudinem non spasmantur villi, & oculi,
quia sunt de se humidi non spasmanntur prius: Aut ad
renes, vt est dolor grauedo in eis & vesica, & quandoq;
ardor, quæ omnia imprimunt in naturam & debilitant
virtutem & sic curam impediunt quare correctioe & re-
medio indigent. Et quia quorundam dicta sunt remedia
& quorundam dicuntur in propriis capitulis requirūt,
& referuntur ibi, solum autem hic de essentialibus dice-
mus. Et proprie de tenefmo cum citis, & trahat inferius
materiam ad fluendum: & de alijs sit dictum supra in cu-
ra dysenterici, necnō, & de febre cum sit addens ad cau-
sam humoris dissoluendo, & aciendo, vias aperiendo,
& dilatando, ac membra debilitando omnia miscntia,
& suspiciencia sic fit fluxum seruans, & augens. Et quia
modis pluribus est nociua, ideo de ea quantum ad hanc
materiam pertinet prius dicamus: deinde de tenefmo.

Sciendum igitur q febris qñq; antecedit fluxum: & flu-
xus sequitur ipsam vt causam eo modo, vt dictum est
quādoq; superuenit feb. illi, & comitatur illum, quando
que sequitur fluxum qui præterit & cessauit. Primo mo-
do non est præsentis considerationis, & de eius regimine
supra in principio cum de fluxu liquefactis, & sympto-
matico loqueremur dictum fuit. Etiam modo nō est præ-
sentis intentionis cum illa non fit eius accidens: sed mor-
bus alius factus ei succedens. Solum ergo secundo modo
generata est pñtis nostre propñis, cum tñc solū fit flux-
us accidens, & non causa nec per consequens morbus.
Scire ergo te oportet q fe, accidere, & superuenire fluxui
potest dupliciter, uno modo ex commotione humorum
spiritus infusāte, & est ephemera. alio modo ex putre-
scentia ipsius cōmotorum, quia in motu non regulātur
vel reuinentur, intranspirabiles sunt, vt in eo qui est op-

piliarius, & apostemofus, & est putrida. secūda simplici-
ter est mala, quia facit morbi compositionem, & addito-
nē: cuius cura periculosa est: fortasse enim quod vni no-
cet, alteri conseruet & econuerso. prima non est simpliciter
bona: sed plurimum mala. Sed circa secūdam correctio-
nem est magnum studium adhibendū, vt dicit Abo. Cū
enim sit causa fluxus conseruans & augēs & econuersō:
& si sint conuenientia indicantia quia fe. inquantū hmōi,
semper frigida & humida, fluxus vero inquantū hmōi,
semper sicca, & qñq; frigida, & qñq; calida, vt superius
habuisti. Et inquantum in medicatione passiuari saltem
conueniunt diligenter oportet aduertere ordinē vt Gal.
doct. in compositis corrigendū ēc. vt prius inspicia-
tur & corrigatur instantius quod in magnitudine, mole-
stia, seu leſione superet, & aliud non negligatur, miscēdo
illius correctioni aliqua quæ alterius correctionem respi-
ciunt ex his quæ dicta sunt, & his quæ dicent duce Chri-
sto. Quod si in magnitudine sint æquales fluxus & feb.
rectus ordo curationis est, ut incipias a fluxu cū sit prin-
cipalior in causando, & febris posterior, & cum non sit so-
lum causa conseruans & augmentans sicut fe. sed efficiēs
quoq; & proinde sit etiam illud sine quo fe. curari non
possit. Inquit, n. Gal. Inutiliter quis providebit febribus
nisi prius meminerit causę, quā nullatenus est possibile cu-
rare dispositionē aliquā penitus adhuc manēte causa fa-
cientē eam, cum plurimum etiā in magnitudine superet
sic ea correctā fe. cessabit. Et si remaneat post propter cor-
rectionem fluxus, eius detenta putredine, atq; causa sine
impedimento exierit, putredo se melius digeretur, & ex-
purgabitur, ac humectabitur fe. & frigidis extinguetur,
et proprie vbi fluxus indicet calida. Si ergo fluxū prius
predicto modo præmissis mundificationibus quantū vir-
tus tolerare potest cum fecis curabis & suspiciis fluxum
sistentibus quæ respiciant membrum mittens & recipiēs
viam atq; materiam, ad cuius mūdificationem propter
eius putredinem ne detineatur a simpliciter suspiciis, sicut
qñq; aliqua ex suspiciis comprimendo soluentibus notis
superius, quæ per intervalla, prout virtus tolerat & dispo-
sitiō exigat, ministrabis, & cum virtutem cōfortantibus
cum cordialibus ex cibis & potib; & medicinis superius
demōstratis: quibus alternatim rōne febrius scietatis ad
miscēda sunt humida teratē ex medicinis cibis & po-
tibus, in cura malæ cōplexionis sicce stomachi superius
numeratis: & hoc vbi fluxus indiget frigidis. Vbi vero
calidis admiscēda sunt humida, qualia sunt ex medici-
nis aque cucumeris, cucurbitæ, et melonis Indi, & herbe
vt chrysocolana, lactuca, blitę, spinacia, semperuina, so-
latrum, et composita ex eis. Et ex cibis, vt fauic hordel;
& amyli, & sorbitio facta ex prædictis herbis, & fructi-
bus, lura, gallinarum aquæ, & collactia eorundem atq;
hedorum granata, & poma. Et ex potibus aqua, zucha-
ri, vel cum iuleb & similibus præter lac, quæ si sint alieu-
ius solutionis abstergentia, & lenientia cōferent propter
putredinis abstergiem, tñ fortiter soluant, & ea mixta
tripliciter vt Gal. docuit ministrabis. Vno modo parti-
culariter, vt simul siccas & humidās, frigidās & calidas,
in eadem medicina cibo & potu æqualiter permiscendo,
quod est non omnino laudabile licet ab autoribus sit oī-
no concessum saltem respectu aliquorum modorum, cū
sint aduersantium virtutum & impediētiū operatio-
num, vt dixit Abo. stomachū aggrauantes, & naturam
inquietantes, ac credentes sollicitam circa distinctionem
ipsarum & in appropriatione impediētes & disturbā-
tes, cum non sitoro soli rei intentu, vt inuitt Hip. Alio
modo temporaliter vt nūc suspica propter fluxum t nūc
humida propter fe. & nūc suspica in medicinis minist-
abis interius propter fluxum, nunc in cibis & potibus hu-
mida propter feb. Terio modo localiter vt interius sicca
propter fluxum & exterius humida propter feb. & inter-
ius

rius calida, dicta superius propter fluxum: quoniam & exteriorius frigida, propter feb. Sic epithemabis cor cum frigidis superius dictis in cura cordis. Hepar cum ceroto de sandalia. Et spinam dorsum cum ceroto Gal. quorum descriptionem in nostro antidot. habes etiam, quae propter fluxum stomachum & intestina, & membrum si quod sit mixtum stipitis emplastrabis & quandoque calidis, praedicta vero membra cum frigidis, & humidis praedictis vel alijs propter febrem. Circa correctionem feb. secundo modo insurgentis, quae est ephimera, sciendum quod licet in aliquo fluxu: puta lubricatio phlegmatico, vel ex frigore fe. co petat alterando & materiam confumendo, studendum tamen cum hoc ne illam aliquandiu dimittis propterea quoquo modo augmentans. Est enim molesta natura ipsas actiones vniuersaliter ledens & passiones: ut ait Isaac impediens curam atque conueniens. Et tunc maxime cum in alijs genus mutetur. Ipsa enim de fe. paucam vel debilem indicationem: ut Gale. dicit, immo semper cum aliquo frigido remittit, & cum tibi suffecerit, debito modo extinguitur, prout in secunda sectione: si Christus annuat, describemus.

Cap. iij. de tensesmo & medicinis eius.

Sequitur de tensesmo deinceps dicere, sicut proposui mus in cap. praecedenti. Est autem tensesmus fm Gal. expressio recti intestini, cuius causa est res molestas, vel grauas, ipsi intestino adhaerens & infixas, ad cuius expulsiōem mouetur natura cum conamine & expressione propter eius adhaerentiam & fixationem. Est aut talis res duplex interior. s. & exterior. Interior duplex est, propria in eo existens, & a superioribus ei effusa. Propria est materia cholericā in eo imbibita pungens, vel phlegmatica adhaerens, quae a putrefactione acquisiuit falsedinem, & bauracitatem, naturam grauan & corrodens, vel apostema durum, aut calidum quod acutus, quod putrefactione acquisiuit & sua virulenta egrediente molestant, aut vlcera & corrosio in eo fistulae hemorrhoides oculatae & radix. A superioribus effusa est duplex, aut acuta materia fluens per intestina, ut in praecedenti cap. dictum est: aut eorum faece sicca exasperata, & sua viscositate in suo transitu adhaerente ipsis, ad cuius expulsiōem natura cum conamine mouetur, & talis dicitur mendosus tensesmus. Exterior res, est frigiditas ad ipsum per anum magis adueniens, & impressa, aut ex aere frigido cum exponuntur, aut aqua cum balneantur: aut ex lapide duro frigido quod federit in eo sua compressione conuassante & sua frigiditate ledens: ad cuius expulsiōem natura mouetur uio lento motu expressiōis, ac si esset corporea, sicut in singulis & tussi est videre, ex aeris, vel aquae, vel alterius frigidi attractione causatis, vel superioris dicti est in proprijs locis eorum. Et quia natura ad talis frigiditatis expulsiōem in impressa decipitur cum mouetur, credens eā expellibilem vel corpoream cum non sit expellibilis, sed alterabilis propria, licet vltimum ex eo causet propter proportionem in natura membri. In genere proportionabilis facilius est transire: dicit Abo. merito talis tensesmus proprius potest dici mendosus.

Et signa ipsius sunt quia cum accidit homini subito desiderium egrediendi valde cum conamine, donec tendatur intestinum rectum & anus exstitione uehementi, & quod egreditur in principio est paruum ad modum stercoris galinae, pingue, viscosum, & vnicuosum, deinde apparent vltimum in faece picta sanguinis parua, deinde sanguinis maior non valde permixtus, tunc egreditur est in intestino recto & vocatur tensesmus. Est signa causarum eius ex quatuor sunt sumenda, ex causis procatartici, & antecedentibus, ex accidentibus & concomitantibus & exstitibus, & iuuantibus & nocentibus. Verbi gratia si sit ex cholera imbibita pungente cognoscitur ex praecedenti regimine multiplicante cholera cum circumstantijs simili-

bus, et ex signis dñij cholerae ipsius in corpore, & ex punctione perfecta in recto: & exentia sunt citrina parum, vel citrinata admixta, et ex eo quod alcatantibus & mūdicantibus cholera iuuatur, et à multum calidis leguntur manifeste. Et si ex phlegmate falso procefferit, ex praecedenti regimine multiplicat in phlegma à praedominio et colore manifestabitur cum circumstantijs similibus. Et ex signis abundantiam ipsius, significantibus, phlegmaticam cacochymiam demonstrantibus cum cholera mixta, & ex corrosione et pruritu percepto in loco. Et exstibus phlegmaticis et corruptis Et ex eo quod iuuat alidus anodinis et humidis abflegentibus quae Christo duce dicuntur, et contrarijs leguntur manifeste. Et si ex apostemate sit, procefferunt cause multiplicantes humorem et signa ipsius dominantis, & sentitur grauedo: vel dolor in loco continuus, et magis apud emissionem stercoris, et calor. Et quandoque est fe. & exentia difficile emittitur, et sunt cum virulencia, quandoque distincta non permixta, et cum alia apostematis signa, et iuuatur mollificantibus anodinis, et contrarijs offenduntur. Et si sit ex vlcibus et corrosione et rhagadys, praecesserunt cause vlcis rantes et humores acutos multiplicantes, vel apostema, quod fuit ibi apertum vel dyfenteria, et fluxus eruginosus, cholericus, niger, fellis, vel phlegmatici falsi, vel mediana vlcera, ut euphorbii, et similes, vel sumptio alioquin rei durae, acutae in digestibilis, et vitrum et similia: vel mala immixtio clysteris, cuius canula fuit acta: vel collyrii, et sentitur ardor in loco assiduus et sanies et putredo in exentibus apparebit, et iuuatur lauandis et acutis mordentibus. Et similiter si ex hemorrhoidibus occultis et intermiscitis: sanguis niger apparebit in exentibus et distinctus. Et si quidem ex fluxu praecedente fuerit, significant ipsam eius praecessio, & reliquiae eius quae remanserunt, et pulsus est chordosus. Et si ex sece sicca, exstilio eius cum cibis praecedentibus collipanibus, labor et regimen: et omne exiccans feces in cura cholicae dictum, et exasperatio percepta in loco, et humiditas lubricis iuuatur: et leguntur contrarijs. Et si sit ex frigiditate anecessu expulsiō in aere frigido, et iterum in eo balneatio in aqua frigida et potus eius post labor et ualidum sessio super marmora et proprie in mēstris erratis, et sensus obfus et congelatio in lococne est in exstitibus aliquid nociuum ex praedictis apparens, et calidis valde iuuatur, et leguntur contrarijs.

Cura vero eius generalis est quatuor res. prima est mūdicare, seu resoluerē materiam imbibitam et affixam, secundum est reuocare fluxum si adstet, tertia alterare complexionis malitiam, confortare membrum et passam partem, et quatuor res. Prima est alterare, et inspissare ipsam. Secunda est mundificare et resoluerē. Tertia est confortare, sedare dolorem et punctionem, et hoc compleris clysteribus, collyrijs, euaporationibus, et emplastris. Primo clysterizabis cum aqua hordei tepida, oleo violato, succo liquiritiae, iuuabis, et mucilagine dragacae: deinde ad das mel violatum, et medullam cassiaeflu. Et vltimo hieram fimplicem, ut imbibitam materiam et maturatā euellas, vel pillulas, seu collyria ex cassiaeflu. succo liquiritiae et dragacae primo: deinde ex melle et aloë immixtis: deinde euaporabis anum et emplastrabis ex fenugræco, semine lini, maluis, melle, radice altere, sifamo, caulibus, chamomil, et similibus mollificantibus anodinis decoctis in aqua et emplastratis cum vitellis oui et oleo rosato vel impositis facillis, in quorum aqua sedant, vel spongias, siro, lana, vel cotone insuso tepido cataplasmentur, et euaporatur,

Cura ex
necuni.

potetur, aggregant enim in se hęc virtutem inatradı, resoluendi, confortandi, ac sedandi dolorem. Et propriū est sciamum clysterizatum & oleum eius.

Regimē Regimen quod est quarta res sit declinans ad frigidum & stipticum moderate confortatiuum stomachi cum deflectione patitur ex compactione, quod hic etiā dictum est. Si vero ex phlegmate putrefactio & humiditatibus baurachijs adherentibus fuerit primo mundificabis cum clysteribus ex aqua oliuorum salutarum deinde cum succo soliorū ficulnæ cum virtute turbulı, vel bdellio cum aqua mellis & alijs, quæ supra in cura fluxus ex salso phlegmate dicta sunt deinde mitigabis dolorem cū euaporationibus ex prædictis additis fumoterræ, parietaria, scabiosa, et abstinere. Deinde immittes collyrium ex bdellio, croco, adipe gallinæ, ex cera, & laudanohoc enim sedat, dolorem lenit, maturat, & resoluı, & est rōnale & expertum. Regimen autem calidum temperaturum declinet & stipticum & confortatiuum. Quod si fuerit ex apostemate & fuerit calidū reges ipsū, vt superius dictum est, si cōp eius regimen in tribus rebus consistit in retinendo illud quod currit ad apostemata, si per modū inflexionis fuerit causatum, in temperando humores, et in regendo ipsū apostema. Prima res cōpletur mutatione sui cum phlebotomia si necessariū fuerit, vel pharınacia cholagogot & minorantia cibi multarimmo fac eum ieiunare si possibile sit duobus diebus, vt natura in transmittendo reddatur aua, & materia in ieiunio consumatur. Deinde da post illud prius parum cibi. Sit autē panis infusus in lacte multū decocto qm̄ est melior: euacuat enim superfluitates cholericas corruptas, et quod remanet in corpore temperat & retinet, ne fluat ad apostema deinde dabis forbitionē de rizo, cadauuso, & milio. Secunda cōpletur cum exhibitione alio cuius frigidi & inspissantis materiam, & alterantis caliditatem eius, si cut est succus granatorū, & macianorū, aqua lupuli, endiuiz, lactuex, cucumeris, cucurbituræ, hordei, coriandri, & similia. Et ex compositione est oxizaccarū, iuleb ros. violatum, & similia, potio de iuiubis, & similia. Tertiā rem cōpletur medicinz particulares approximadæ loco apostemato quæ sunt diuersitatem temporis apostematis, ex quibus sunt stipticæ aliquæ frigidæ. Et cum hoc mollificantis approximadæ in principio, prohibentes & repellentes illud quo diffunditur ad apostema, clysteribus immisissæ, & collyrijs & liniis & epithimatæ, externis, quale est clystere ex aqua hordei, aqua coriandri, rosæ, oleo. ro. & myrrinū clysterizata, & collyrio ex lincio inuncto in oleis ipsis, & albumine oui, & alchana, & inunctionem sphicteris, pectus, inguinum, & peritoniei cum eis, & sistrum infusum in aqua myrrı, coriandri, rō. cū pauca alchana epithimati sphicterı & alijs adiacentibus membris, procedente vero administrabis prædictis modis omnibus resolutiuium aliquod prædictorum, deinde procedente confortabis & multiplicabis illa, & sic admiscebis ei bdellium quoniam lenit, maturat, & resoluı. Et ex illis est cepealum asitum cum butyro vel hyssopo humida, & laudanum, & anethū siccū emplastra & similia. Et similiter in declinatione balneabis cum resolutiuis prædictis parum stipticis decoctis in aqua in qua facies agrum sedere, & in unguis locum cum oleo lilij, amygdalino, anethino, irino, vel nardino, modis prædictis. Quod si apostema fuerit frigidum siccum in principio ministrabis prædicta anodina stiptica temperate. Et si quidem aliquid virulentum currat ex eo, mōdificetur, & abstergetur cum clysteribus collyrijs ex prædictis, & facellis ex malua radice alteæ, semine lini, et soc nigræco, deinde permiscebis resolutiua vt chamomilla, & mellitum, & deinde augebis ipsa, quod si apa fuerit durū melancholicū, mollificabis & resoluı sicut in cura colicæ apostematæ est dictum, in qua de omnibus est di-

ctū. Si vero ex vlcere* corrosione in extrema parte eius, quę percipies apud exitum antri in expressione curabis cū mollificantibus, & deinde conglutinantibus et consolidantibus, vt supra in cura vlcere intestinorū sufficienter dictum est. Etiam si sint vlcera in interiori parte eius, & occulta sensui vt dictum est, ibi oleum vetus clysterizantē acrescia est propriū, & aleofol ex merdālenji, & alijs, quæ inmitti possunt cū candelā inmissā anorepleta putere, & insuffillatione sequente. Regimen quoq; in cibis sit ex mollificantibus quæ feces gñant humiditas non sic eas, qm̄ exasperant dolores & vlcera & corrosiones augmentant, & ex insipidis non foris saporis, quia nec acuti, nec falsi, nec amari, nec acetositate multæ, qm̄ feces reddunt aquas oia talia saporis fortis, quæ vlcera mordent & augēt. Et si fuerit a fistula, hemorrhoidibus, & rhagadijs curabis cura ipsarū, quam in cura sphicteris Christi duo dicemus. Et si quidem fuerit ex humoribus effusis in superioribus facientibus ventris fluxū in quo est sermo prepositus, curabis cura fluxus ventris prædicta in quo sunt mixta, quæ vt entem compescunt acutam materiam ad intestina, vt est fumach, morum immaturū, citonum, vitellus oui decocti in aceto, & succus portulacę. Si enim ex fece sicca fuerit exasperatē, curabis cura colice ex fece sicca superius dicta. Deinde si aliquid viscosum, quod adhæret sit in ea, miscebis in emenatē aliquē absteruium acutū, vt baurach, mel, sal, & similia, & collyriū ex melle, sale, & bdellio. Sed si fuerit ex frigidityte ab exterioribus adueniente anore quare sit tenebris difficilis cum eleuatione ad fellā frequentı, & non egredietur aliquid sicut etiā accidit ex est ex apostemate duro, eius cura præcedit. Et proprium est oleū sistrum calefactū clysterizati cum aqua alteæ vel dulci vino, & diu retenti. Sitq; cura eius alteratio cum calidis, omnia modis prædictis, appropinquatis cum clysteribus chamomilla, anetho, calamento, oleo nardino, vel coisio, rutaceo, vel bdellio, & pauco vino decoctis, vel cum abrotano rutat lauro, & origano, quod est propriū, vel oleis eorum in quibus sit lana infusa vel spongia, & est melior, quia conseruat caliditatem magis applicata anore. Et cum vñtionibus est eisdem anis, & parium adiacentium, & cum sensionibus super milium & sal calefacta & super lapidem marmoreum calidum, vel latere, vel super tabulam cyathis, vel pinez, vel saltem populi, super quam fuerit vinū calidum superius sumum. Et quidam inungunt eā cum adipe capræ, & cum suffumigationibus ex sulphure, aut myrrha, cortice thuris, vel styracis, quare oportet vt infirmus sedat super sedem perforatā vñdiquē tabulis, vel emboto circumdatā, & ponat anum super foramē, & sit resolum ignitum, vel prunæ super cauet puluerizet sulphur vel aliquid ex alijs donec caluerit anus & intestinū, quare præcipiat, vt ingrediantur balneū, & sedat super solum eius, & cum egredietur defendatur totum corpus, & proprie pedes & mēbra a frigore, frigus enim nocet nervis & anore, pudendo. vt Hipp. dixit. & eo mediante intestinum resoluı, ideo nocet tenens in pluribus horis, & proinde calefactio eorū est utilis et conueniens. Deinceps medicinas compositas subiungemus ad fluxus species cum feb. vel tenefmo. Electuarium confers ad fluxū stomachi lentericum ex phlegmate lubricante, cuius descriptio est Damocriti. Bz. seminis amoglossę, anisi torrefacti an. 3. i. corticum granatorum coriandri præparati an. 3. f. cinamomi 3. ij. zinzib. amos. an. 3. i. f. bibat cū vino pontico in quantitate. 3. i. si non est feb. & si est feb. cum aqua pluviali.

Aliud ad idē ex vlcere. Bz. seminis amoglossę, acetosellæ, anisi torrefacti, ana. 3. ij. corticum granatorū, sang. dra. thuris albi ana. 3. i. puluerizentur & misceantur & sumantur sicut prius. Aui. fiat ad idem de gallis electuatum, de thure, electuariū de siliquis. Et emplastrum

flum de faufel. cum fuerit caliditas. Ex emplastris fiat la-
le. Be. se. lini. torrefacti, dactylog. immaturum ana. 3. f. maffi. 3. f. aluminis hypociflidos, acatiz, balaufiarū
ana. 3. iij. rofarum rubearū, myrti, rubi añ. partes equa-
les, fiat emplastrum cum oleo maflicino & cera. Serapio
ingit si fit lubricitas intellinorū ex vlcere, & qd cōfere
ad excoiationē confert huic eggritudo. Item linimen-
tum fuit cum ad diarrhæā & lienteriam ex defectione vit-
utis reuocet. Be. ablinthi romæ. 3. i. Infundatur in vino
pontico noſte vna, & mifceatur cum succo foliorum
myrti, laudanum, & ranich, & (submergatur in eo pan-
nus lini, & suffumigetur cum xylo aloē, & ponatur super
ftomachum, & viscera. postq̃ illiuteris cum linimento,
quod est. Be. olubani maffi. acatiz, aluminis, aloē, apij,
coriticum radices mandra. feminis hyocyami añ. 3. iij.
fauch hordei, rof. ficcarū, fumach, gallag. viridiū, balau-
stium, succi barbe hircinæ, galliæ, ranich, lij. añ. 3. ij.
terantur bene, & conficiantur cū aceto, & aqua myrti re-
centis. Et si non est caliditas prohibens, line mirach cum
vino, & melleis, & line mirach totū, & retro supra fri-
cturam dorsi, & dimitte donec cadat per se ipsum empla-
strum. Et quæ ex eis confertur est emplastrum factum de
fundo arboris. Cōfectio pulueris aluminis lenis qui in
ore proficit ad solutionem ventris cum tuffi. Be. grano-
rum myrti triorum. 3. i. caſtaneorum, papaueris sicut al-
cohol, filiquarium se. spodi. ana. 3. f. terantur omnia,
& mifceantur, & dentur in ponti. 3. iij. cum aqua frigida.
& præcipitur vt in mane comedat vtellos duos ovorū.
bene elixatorum, & sumat in his puluerem de papauere.

Cōfectio trochifcorum de filiquis fortium valde cō-
stringentium ventrem qui ad minuitur cum vehemens
est necessitas. Be. gallarum, filiquarium nabati, fructus
tamaricif, iuris, balaustig. ana partes equales, gummi,
opij. ana partem. f. hiant trochisci ponderis. 3. ij. f. dosiſ-
sit. i. cum aqua pluuiali, vel vino pontico. Trochisci
quos Paulus dixit valere ad lienteriam & lenitatem inte-
stini. Be. coricem mali granati gal. ana. 3. viij. myr-
rhæ. 3. iij. fumach. 3. iij. fac puluerem & tempera cum vi-
no acido, & sac trochiscos. 3. ij. et d. i. cū aqua simplic.

Syrupus valens ad stomachi defectionem, lienteriam,
vomitus, & ardorem. Be. fumach. corticem mali grana-
ti vel myrti ana. 3. xxx. oia decoquantur in li. v. aque do-
nece redigatur in vnam; deinde colentur, & succus pirog.
mefpilorum, & cianorum æquali pondere, & zuccari
lib. i. f. & syrupetur, de quo dabis. 3. i. cū aqua frigida.

Alius valens ad ea ex frigido humore phlegmatico, vel
melancholico, & c. l. v. succi mali granati acidi cū
pulpâ interieris li. v. succi calamendi li. iij. vini odoriferi
lib. iij. omnia coquantur vsq̃ ad medium diem, deinde
colentur, addat zuccari li. i. fapp. li. f. postea coque donec
syrupet. da. 3. ij. vel. i. cum aqua calida. Clystere mun-
dificatiuum in dysenteria cholericâ. Be. aque hordei. lib. i.
dissolue zuc. rof. 3. ij. succi portulacæ. 3. ij. quod si ma-
teria fuerit valde acuta fiat ex succo cucurbitæ vel melo-
nis Indi cum prædictis. Si vero fuerit ex materia adusta
fiat cum aqua lactis succo porinacurum, & oleo rof. vel
cum aqua violag. boraginis, & buglossæ oleo ro. & zuc-
caro. Quod si fuerit ex phlegmate falso fiat ex aqua hor-
dei dissoluta in ea fursure & foenugræco, & colentur, &
dissoluantur mel rof. & oleum ro. & si oportet addatur
parum falis vel aque piscium, vel oliuaur salitarum, et
toties repetatur quoties oportet vt materia perfecte mun-
dificata appareat, q̃ si fuerit medicina acuta, vel super-
fluit, fiat ex mucilagine psilij, cum zuccaro & oleo rofæ,
quod si fit ibi dolor & punctio, & mordicatio, dissoluat
pinguedo gallinæ vel anatis & proprie porci recentis, et
puluis spodi superaspargatur, vel cerobim rosum, q̃ si
dolor est fortior perducens ad syncopeim, sedat in aqua
calida decoctionis foenugræci. feminis lini, chamomile

læ, melleoli, & myrtæ. Et si non sufficiat, addatur narcotica
prius extrahenda in collyrio, deinde in clysteribus
& deinde per os, quod si peruenit ad phlegmam addas se-
men acetosæ puluerizati. Et si fit ex phlegmate falso de-
coquantur acorus, & capillus ueneris siccus, & foenugræ-
cum, & spina ægyptica in aqua hordei, & cum alijs cly-
sterizetur, q̃ si ad sanguinē veneris, addas acatiam, sau-
guinem draconis, iutum sigillatum, & succum plantagi-
nis vel cōsolide, quod si peruenit ad vlceraionem, ad-
de adipem hircinum cum luto sigillato. Si vero ad corro-
sionē, addas trochiscum de arsenico, vel de stella, vel de
charta. Vel dysitere fiat ex luto sigillato, & succo amo-
glossæ qm̃ est proprium & securus, vel succus mori im-
maturæ. & ipsi luto cum succo prædicto post mundi-
ficationem detur. Et fiat clystere costringentiū aliquod
ex his quæ sequuntur.

Clystere confertens dysenterix,
& vlcibus intestinoꝝ confortans intestina ne recipiat
effusionem superfluitatum acutarum à superioribus mē-
bris reumantizatiū & ductus cōstringens & conglu-
nans vlcera & consolidas. Be. fumach. 3. ij. nizi torrefac-
ti. 3. i. bulliant in aqua pluuiali deinde colentur, & cola-
tur sufficienti addantur succi mori immaturi, succi bar-
be hircinæ, & succi teli, & portulacæ ana. 3. ij. casci antiq̃
præparati. 3. f. vitellorū ouoꝝ elixator in aceto. ij. terre
sigillatæ, sanguinis drac. puluerizatorum ana. 3. i. & celi
propriū & mirabile. & celi Ioannini. Quod si ex ma-
teria phlegmatica effusa fuerit, decoquat in aqua capil-
læ ueneris, maciæ, spicæ charabæ & acori.

Descriptio compressiui, quod ante hoc oportet præ-
mitti, confert ad omnia prædicta, & mundificat materiam
& confert ad eam. Be. pulpe mirob. citri. 3. f. & rhubar.
assati. 3. i. f. gummi arab. assati sigillati, sang. dra. ana
3. l. torrefacti. mirobalani, & rhubar. parum, & dissolu-
tur in aqua decoctio nis se. ro. & galag. et alia ad dā, et
succus plantaginis in quo ductus fit lapis hematitis. 3. ij.
Si autem phlegma fit falsum loco cininorum ponantur
chebuli si melancholicus humor ponantur nigri emblici,
& bellyrici. Clystere confertens dysenterix & excoia-
tioni. Be. coriticum fisti. granorum granatoꝝ, gallarum,
granorum fumach, foliorum leuistici & radici leuistici,
& radicem aloes ana partes æquales. Coquantur in vi-
no simplici donec inspissentur deinde colentur, & terant
aliqui ex trochiscis, si de arsenico, vel de charta, vel de stel-
la. & cum oleo myrino immittatur. & celi Aboali.

Cōfectio trochisci de charta fm̃ eum. Be. chartæ cō-
bustæ. 3. x. arsenici adusti, & coriticum, gris, aluminis, ia-
menigallarum, calcis non extinctæ ana. 3. xij. fiant ex
eis trochisci cum succo amoglossæ pōderis. 3. iij. ex qua
administretur pondus. 3. i.

Alius trochiscus fortior fm̃ eum. Be. calcis & alchali,
acatiz gallarum, & arsenici ana, & teratur cum aceto, de-
dimittantur aliquibus diebus & infornentur trochisci.
& dysiterizentur vsus eis. 3. l. cum aqua amoglossæ præ-
cedat clystere ex sale & aceto qd phibet ambulationem
vlcis. Clystere aliud fm̃ eum ad vlcera intestinorum
cum dolore vehementi adeo qd perducit ad syncopeim
vti alia prædicta clysteri non cōtulerit. Be. aque chisti.
hordei & nizi adips renum caprarum, olei rof. gummi
arabi. & ceruic. & vitellus oniscus quantus fuerit alia in lu-
so vno, & si expedit adde parum opij, & admittit.

Collyriū ad idē qd præcedere debet clystere prædictū
fm̃ eūde & valeat ad tenendum. Be. myrrhæ, croci, thoris,
opij. ana partes æquales, castorei partem. f. conficiantur
cū succo amoglossæ, & albumine oui, & si vis addas ce-
rusæ extrahæ suauiter ne si dormiat expergeſcat. Et dixit,
medicinæ quæ sunt materia collyriorum, sunt myrrhæ,
shuicrocus, sandarach, alumen, iutum, styraç, castorei
cum adest opium, iutum omne, & charta cōbustæ, sana-
guis

Clystere
ad cly-
fenteris,
& vlcera
intestino-
rum.

Aliud
clystere
cōpressi-
uum.

Clystere
ad dysen-
teriam, &
excoia-
tionem.
Trochisci
de charta.

Alij tro-
chisci
fortio-
res.

Clystere
ad vl-
cera inte-
stinorū.

Colly-
riū ad
idem.

Clyst
re am
plum.

guis draconis; cornu cerui adustum, & chimolea, cadmiat
& laudanum, merda fengi, & similia. Quandoque sunt ne
cessaria atramenta, & carfenica. Clystere aliud ad idem
retentum Archidiaconi. R. panici ex corticis atris, len-
tium ex corticis, rofarum siccat, balaustie, copularu
glandiu ana. M. i. oia in lib. iij. aquae coquantur donec ad
terciam redcat, & colentur; deinde fumatur ceruse, & cine-
ris papyri aut iunci ana. 3. i. boli arme. 3. i. vitelli ouoru
affatur. iij. olei ro. 3. i. oibus his in apozimate dissolu-
tis clysterizetur æger semel vel bis, & valet fluxui, vtris
rafura, & ex corationi intestinorum, & teneismo. Item
clystere exptu ex suc. oliuæ immaturæ vel succo mori
imatur. Clystere fm intentione nram, cõfertes fluxui
vtris vitio intestino. facta. & optime stringit, & vulne-
ra intestino. consolidat. R. boli ar. hordii ex corticis
& torrefacti sang. drac. catulse ana. 3. iij. ro. integrari.
papyri cõbusti, acatix ana. 3. iij. tragacathi, gumi arabi-
ci, maluaufici, ana. 3. i. succi portulacæ, succi plantaginis,
vitelli ouorum, olei ros. an. 3. i. f. fiat puluis & clysteriza.

Clyst
restric-
tuum.

Pulvis
amplius

Suffus, miclere, & bibibizior cõferens ad fluxum vtris
diarrhici, & collyricam passionē, & teneismo, & egellio
nem sanguinolentia, ad rasurā, ex corationē, & vlcera-
tione intestino, anu cõfortat fm oem modū adminis-
trationis. R. nitro. chebu. & Indogæ ana. 3. vij. bellirionem
emblicoru ana. 3. iij. crasse terantur, & cum oleo rosa. li-
niantur vel leuiter appropimentur, deinde fumant nassur
tj costi an. 3. v. cimini. feminis fenici, anisi, ameos, carui,
an. 3. ij. oia in aceto per diem & noctem infundant et po-
stea in patella frigrantur, deinde puluerizetur, & cõ præ-
dictis miscantur, deinde fumatur ramich, spodij, balauf-
stie, mastice, boli ar. colli, sumach; gumi ara. ana. auz. i.
terantur, & cribellentur, & cum prædictis incorporetur,
& totum cum oleo liniatur. deinde curob de citonij cõ-
ficiantur, & in olla viridit reponitur. dosi est ab auz. ij.
vsq. ad. iij. cum aqua decoctionis myrtæ, & boni tempē-
ramenti probauimus, & laudauimus.

Pilulæ
ad idem

Itē pilulæ ante cibū. R. anillorū vuarū, corticū thuris
mastice, hypocistidis, acatig, macis, gummii ara. boli, et
sanguinis dra. ana partes æquales. Cõfice cum albume oui,
mine ouorum. Informetur pilulæ sicut cicer cū succo ci-
toniorum da. iij. ante cibum.

Aliq
pilulæ
ad idem.

Item alia cõfectio. R. iij. opij, styra. thuris albi, myr-
tæ. ro. ana partes æquales. Cõfice cū albume oui, &
informetur pilulæ sicut prædictæ, de quibus dunt. iij.
ante cibum proprie cū passio est in superioribus. Et si ante
collyria, & post horam extrahatur, vt dictum est supra,
& proprie cum passio est in inferioribus.

Suppo-
sitoriu
ad idem

Item suppositoriu ad sistendū fluxum ventris sangui-
neum, & humoralē. R. aca. bedeguar ana. 3. x. charta-
rum combust. 3. vij. san. dra. ceruse, merda fen. ana. 3. iij.
copularū gland. balaustii. ana. 3. iij. litij. 3. v. myrtæ. 3.
iij. f. alchane. 3. iij. adde si vis opij. 3. iij. succi barbe hir-
cinæ. 3. iij. terantur, & cribellentur, deinde fumant gumi
& thus. Et cõfice cū aqua spinagii humidarū, & fiat sielō
gū & inungatur cū oleo ro. antiquo & ponat in anm.

Empfm
ad idem

Item fiat empfm ad dysenteria & fluxu sanguinis. R.
gummii ara. asii, myrrillo. pamiog. affatur. cornu cerui
assii, mastice, terebenthine, styra. cis liquida. ana. 3. f. ci-
ma. leuissii. pulpa citoniorū, malog. syluestriū, melpilo-
rum, sorbarū, & pirog. decoctio in aqua ro. an. 3. f. thuri-
is, myrtæ, hypocistidis, acatig, feminis anroglosse an. 3.
iij. boli arme. fan. dra. terre sigillatæ, lapidis hematitū
ana. 3. ij. f. pulueris turturæ affatū pluma in cacabo. 3.
i. olei myrtini, styra. cis calamitæ, & ceræ ana, quod suffi-
ciat. Et si vis adde medicatā confortantes stomachum, &
emplastrum totum ventrem & renes, & est expertum.

Fomen-
tum ad
idem.

Item fomentum ad eos. R. radices vlmī, hiliū, melpi-
lorum, sorbarū, myrtæ, citoniorū, lentisci, & castaneæ,
& pirog. ana, bulliant in aqua pluuiali, & sedent in ea.

Ad fluxū hepaticū calidū, & cholerici æruginosum, vi-
rulentū, & fellē, fiat epithima supra hepar. R. vtriusque
fandali, spodij ro. ana. 3. f. succi endi. succi citoniorū an.
3. iij. aquæ ro. aquæ portulacæ ana. q. d. sufficiat, fiat p
modū epithimatis vel ceroti, & est Damocriti. Si sit op-
pilatio in eius causa ponatur succus absinthij, vel cimæ
eius, aut flores schinanthi, & spica loco citoniorū, & pro-
priū est rhubarbari, succus residens in vino vel succo
rosa. vel aqua lactis fm necessitate. Itē cõpressū ex rha-
barbaro affuso, succo citoniorū, & succo anroglosse cum
aqua myrobalanog. & ro. & si nō sit oppilo in eius ca.

Item Syrupus. R. succi endi. aquæ ro. ana. li. ij. bulliat
in eis granog. sumach, feminis ro. ribes, zarur. ana. 3. f.
zuccari lib. i. & aromatizetur cū fandali, spodij ana. 3.
i. & aliqui addunt succū granatog. & coriandrum. est fa-
nus & expertus datus cum aqua pluuiali. Ad fluxum
ventris hepaticum ex ruptura venæ portæ. R. succi cori-
solidæ, succi plantaginis, succi caudæ equinæ, barbe hir-
cinæ, lingue arietis, & portulacæ depurato, ana lib. f.
zucca. ro. lib. i. spodij, sang. drac. terre sigillatæ, lapidis
hematitū ana. 3. i. syrupentur & colentur, & reseruentur,
& dentur cum aqua pluuiali frigida in quantitate. 3. i. f.
& est Gualteri, & sum expertus ipsum. Alius fortior
fm eum, & valet proprie ad fluxum sanguinis per vtriū
ex ruptura venæ portæ vel fluxum sanguinis per vtriū
ex ruptura venæ chilæ. R. succi planta. succi radice bar-
be hircinæ ana lib. i. consolidæ maioris, & minoris, &
medicæ, pimpinellæ virgæ pastoris, & bursæ; plantagi-
nis, lenticularū, aquæ rostri porcini, lingue arietis he-
patice, herbæ viol. ana. M. i. succi portulacæ lib. f. florū
boraginis, nenuparis ana. 3. i. oium fandalo. femi. anro-
glosæ, mirrillorū, coralli albi, & rub. boli ar. tragacathi,
gummii ara. f. portulacæ, foliog. rosa. al. charabæ, ana. 3.
f. i. iunibæ. xx. coriandri. 3. f. pulueris hematitū, spo-
dij, sang. draco. ana. 3. ij. hordii mundi ex corticis lib. i.
zuc. lib. iij. fiat Syrupus cū aqua pluuiali, & clarifietur
bene de quo sumat mane & sero cum aqua frigida prædi-
ta. Quod si fluxus non esset, clysterizetur eum, &
deinde applicet vtriusque supra hepar. Et deinde hoc empfm.

R. oium fandalog. ana. 3. i. charabæ, boli ar. lapidis he-
matitū, terræ sigillatæ, ana. 3. i. fan. dra. gumi ara. tragac-
anthi, femi. portulacæ, plantaginis, & cū succo sangui-
nari, & succo barbe hircinæ, & aqua ro. ana. lib. f. Con-
ficiatur emplastrū & ponatur ad eam frigidū. Et de patien-
ti ad bibendum ter in hebdomada, succi plantaginis. 3. iij.
in quo sit lapis hematitū ductus in cote. Syrupus ad
fluxum hepaticū ex oppilatione, siue sit sanguineus, siue
chilosus, siue cum apostemate siue absq. R. endiuæ
cum radice chamepitoy, eupatori, calamenti, & polij
ana. M. i. quinq. radicū cõiun. an. 3. f. f. sicci, cimæ schi-
nanthi, iroes, florū absinthij ana. 3. f. cufcutæ, lupul. an.
3. i. lactæ ro. 3. iij. zuccari lib. i. aceti scitliciti. 3. ij. &
est philagrii, & valet etiam si sit ex splenis & aliorum viscē-
rum oppilatione, & si sit diuersog. colorū. Expertus est,
& san⁹ Syrupus noster de absinthio, de eupatori, de suc-
co herbarum, & Syrupus diarodon, athanasia, & similia
vtheria & mitridati. Cõfictio trochif. retinetium
diarrham. R. granorum vuarum myrrillorum, grano-
rum granatorum, & citoniorum ana. 3. f. balaustie, cha-
rabæ ana. 3. ij. copularū glandium. 3. i. masti. corticis thi-
ris, ameos, cinamomi, pontici, xyloaloe macis an. 3. i.
3. coriandri preparati. 3. i. gummii arabici, asii. 3. ij. con-
fice cum multa aromatica de drachmā vnā cum syrupo
mirino, vt vino pontico secundum necessitatem. Ad idem
proprie est cõfictio nostra de citonij. Cõ-
fictio trochif. de balaustij, nimis cõferentē diarrhæ, cū
anulū supfluit, siue sit sanguine admixta, siue nō fm de-
scriptionē Almā. R. gallarū syluestriū, se. mariscif, oli-
bani, balaustiarū ana partes æquales, opij, gummii ara.

Mef.

O

ana

Syrup
ad idem

Alius.

Alius
fortior

Empfm
ad idem

Syrup
ad flux-
um he-
paticū

Thro-
chif. ad
diarrhæ

Alij tro-
chif. ad
idem.

ana partem. f. informet trochisc ponderis. 3. ij. cū succo citionisq; da. i. cū vino: si neq; calor affuerit neq; fe. affuerit dabis cum rob de citionis acetosis. Dixit Archi diacon: pone sithias magnas in prora capitis sepe in fluxu cerebrali, & confortat sflom & hepar. Item dixit, recipiat oi mane in ieiunio, masticis. 3. i. cū aqua pluuiali in fluxu stomaticho, & lenterico, intestinorum & stomachi. Itē sanguis dra. cum succo plantaginis in fluxu sanguineo vel mumia cū succo cōsolidæ, vel caudæ egyptæ.

Pulvis valētes contra fluxū ex debilitate retentū flo machi & intestino. R. ros. granos myrti, fumach, luti ar. añ. partes æquales, cōficiantur cum succo plātāginis, & da cū aqua decoctionis granato. Itē dixit Aboa. theriaci nouæ auf. f. cum aqua fumach. valet ad hepatum, & lotium. Confectio pillularū filij Zacharie cohibentium fluxū mēbroū, & cōfortatiū & cōseruatiū iuamēto magnū si Deus uoluerit. R. anisi assati. 3. i. masticis, fumach, pilorū lepōris cōbustos, balaustiarū, sanguinis dra. feminis citionisq; ana. 3. ij. ligni aloes. 3. ij. leuistici, olibani, mandragoræ, terebintine, rosasq; ana. 3. i. confice cum succo arnoglossæ. dosi est. 3. iij.

Gal. medicina magna sedans fluxū proprie qui sequit causam frigiditatis mēbro. Et hic mod⁹ qñ accidit vix separatur. R. cinamo. ligni aloes. asari, macis, gar. anisi, carui, ameos, chamedrios, aristo. ro. alphasgar, ana, con fice cum syrupo de ligno aloes. Filius Zacharie. fumi gum restrictum. R. acatiz, balaustiarū añā. 3. ij. corticē forbarū. M. l. foliorū prunorum. M. iij. lapidū molarū, vel laterum igiturū citionisq; ana. 3. i. cū aqua pluuiali in fluxu bullierint, & maffi per inferiorē partē recipiāt. Itē R. aluminis, masti. gūmi ara. farcocollæ, styracis añā, & ponat super prunas, & recipiat fumum. Balausti ex pectorum iuuamentum in fluxu ventris, cōfortans si natura & sedans accidentia mala. R. folios prunellæ, ceri rix, balaustiarum & foliorū ficus, & querqus & corticis eius, forbag, acerbarum, myrtelapidū igiturū oīum po sitos in acetopost quod cum aqua pluuiali sufficiens bulliant, in quo balneant fe pmsse uirtutis, die et nocte sedat enim cito fluxum si Deo placeat.

Etiam verificatum est q ventose post balneum supra vmbilicum sunt sublimēs & hincinde etiam applicatæ. Dixit Imahim, q carnes paupinis assate stringūt, vel non assatæ, & inter alias carnes laudabiles dyntericis existunt. Dixit Auer. carnes perdicum assæ & elixæ strin gunt ventrem. Dixit quoq; coagulū leporis stringit fluxum, cuius causa ignoratur.

Syrupus expertus. R. succi plātāginis, suc. tomegilis, cōsolidæ, & virgæ pastoris, fumach, barbz hirci. balau siag. ro. antheræ, folios myrtæ. añ. 3. i. bulliāt in aqua pluuiali, & cum zuc, fiat syrupus. Et in pecia rara si vis bulliant maff. terræ sigillā. ana. 3. ij.

Gualterius inquit, si fluxus fuerit sine excoitatione fiat talis syrupus. R. rosarum veterum siccarum. 3. iij. violā. balau. myrrillorū añ. 3. i. zuechari lib. f. fiat syrupus de quo bibat bis vel ter in die, cum aqua pluuiali cum adest fies.

Deinde dabis istam decoctionem. R. omnū miroba. ana. 3. i. puluerizentur & ponantur in lib. f. aque ros. & stent sub dio per vnam noctē, & summo mane colent, & detur colatura. & regatur, vt poitionatus.

Si vero fuerit cū excoitatione, assent myroba. cū ossib⁹ suis, & vitafilio puluere. R. boli ar. gūmi ara, assi dragacæ assi. añ. 3. i. spodi, san. dra. añ. 3. iij. puluerizent & mi sceantur da. 3. f. cum sauch orde omni die.

Si vero fluxus fuerit sine calore vtatur oil puluere. R. gar. 3. f. cina. galagæ. mac. mentæ sicce. ana. 3. f. xyloa. loes. 3. ij. Fiat pulvis de quo recipiatur in principio com esionis in vino. Si vero fuerit cum calore, da istum pul uerem. R. omnium sanda, myrrillorum, & fumach añā

3. f. boli armeni. 3. i. san. dra. spodi, psilij, assari, añ. 3. f. Fiat pulvis de quo recipiatur cuni syrupo myrtino, & in cibis. Si vero fluxus acidat pueris & sine fe. ponatur spōgia in aceto calido, & abstergetur isto puluere. R. bo li armeni, masticis, thuris al. ana. 3. i. spodi, sangui. dra. co. ana. 3. ij. & actualiter calida applicet super stomachū.

Secundum Ioannem Casamizulam. R. caseum veterem, vitellum oui elixatum, florem tapfi barbasii, frigan tur omnia simul supra testum, & comedat patiens addito femine myrrillorum, & plantaginis, de quo femine cū vitellis ouorum sumat puer.

Si autem fluxus cum tussi fuerit calida, tunc dabis syr upum de granis myrti maturis fm Abo. cum aqua dra gacanthi, vel diacodion & coriandri. Si vero cum tussi frigida, dabis syrupum de capil. venē. siccis, ameos: aniso assato, gummis dragacanti, & cēdis, cinamomo ponni co, macis, rosas cū zucea. & cū aqua masticis detur.

Medicinx composite ad tensemū. Fiat fm Ricchar dū clystere in aqua hordei bulliant fenugreci, feminis malux, ana. 3. ij. deinde dissoluant mellis ro. 3. ij. & olei rosæ quod sufficit, & fiat clystere, si materia fuerit caliditate attinens. Si vero fuerit attinens frigiditati: fiat clystere ex aqua furfuris bulliti cum fenugreco, floribus chamomillæ, & melliloti, in qua dissoluantur mellis rosa. 3. ij. et cum oleo chamomillino, fyssamino, vd irino, vel nardi nō clystereatur. Et si materia valde viscosa fuerit, addatur parum sal. & est Rabi Moysi. Potio conferens tensemū. R. miedi. 3. i. dissolue in aqua pluuiali in qua re federit: myroba. electi in specie corū prout necessitas re quirit. & da cum zuecharo rosato lib. f. Et cum volueris magis retinere materiam, sint assati myrobolani, et si magis, sint assati cum nucleis interioribus. Grecus, fomen tum ad sedandum grauedinem & dolorem, & fluxum re tinendum. Bulliant in aqua pluuiali florum chamomil læ, melliloti, radices alteg, fenugreci, feminis malux, al tæ, feminis lini, nucum cy pressi: ana. 3. i. gallarum. 3. f. in qua aqua calida sedeat, & euaporetur cum ea. Cum uero extierit, prædicta in facellis recha applicentur aho. mundificabunt enim & sedabunt dolorem, & retinebūt fluentē materiam confortando: & est Gualterij. Di xit circa instans, fac facellum ex thymo, & origano, & bulliat in vino calabrensi, vel alio stipico, & bene ca lidum quātū tolerat applica ana, tollit statim tensemū ex frigiditye factum, probatum est. Et si ex caliditate fue rit, fiat ex fumach, myrtō, malua & bismalua decoctum in aqua rosata. Confectio trochif. ad tensemum qui dā di sunt cum caloris absentia fuerit, & ventositas notā fm Almanfori. R. feminis hyocyan al. semi. anethi, fenugreci, ana. 3. v. ameos. 3. ij. et. f. opij. 3. ij. feminis apij. 3. x. siāt trochif. auf. i. de gbus sumat cū vino. Cō sectio electuarij de styrae fm eundem confers fluxū ventris, & tensemū, cū neq; febris, neq; calor affuerit, fed aderit ventositas magna. R. calforei, opij assati, styracis liquidæ, myrtæ, feminis hyocyan rū. thuris ana partes æquales, mellis quod sufficit ad speciem cōspersionē. do si est a. 3. ij. vīq; ad. iij. Itē confectio emplastri ad hoc de styrae. R. cymini assati. 3. ij. turatur, & conficeū sty race liquida, & applica super ventrem, sedat dolorē, strin git, & resolut ventositatē. Clystere restrictum val de fm eūdē. R. panici excoctati, lenitum, & nisi excoi catorū, rosarum siccarū, balaustiarū, copularū gladium ana. M. l. oīa in li. ij. aque pluuialis bulliant: donec ad tertiam redeant, colentur, deinde sumatur cūrus, cineris chartæ, papiri, balaustiarum ana. 3. i. boli armeni. 3. i. vitellus oui assati. i. olei ro. 3. i. Ex his omnib⁹ in prædicto apozimate fricando dissoluantur et clystereantur gger, sumat bis vel ter. Modus liciñ fm Alexadrūm, quo vtatur quando dolor sit fortis & vigilat: & est mirabilis.

R. croci, myrtæ, lithij, olibani ana partem vnam: sopij,

Pulvis ad idem pro pueris.

Clystēr ad tensemū.

Potio ad tensemū.

Fomentatio ad idem.

Saccellī ad idem.

Trochif. ad tensemū.

Electu. de styrae coferes fluxū.

Empism ad idem.

Clystere restrictum.

Liciñ ad idem.

partes. ij. fiat cicinium de panno nouot & torqueatur bene & dissoluatur opium in uino. Et cum eo confice alias medicinas, & inuoluatur cicinium medicamine & ponatur, & dysenterizetur cum eo in vulua ad fluxum sanguinis. Confectio trochisci de alumine. R. gallarum aluminis, acatix, balaustie, corticis granati, succi hypocistidos, ana partes æquales. terantur & dysenterizetur cum decoctione medianæ corticis gladium, balaustiarum, & rosarum. Item, Recipe taphi barbasti, & adde parum piperris; & coque in optimo uino acetoso, & calidum quantum tolerare poterit applicetur ano, ualet tenebrio, & egressio ani.

Cap. v. de hæmorrhoidibus, & medicinis eius.

Hæmorrhoides hæmorrhoidiæ dicuntur eo quod ab eis plurimū sanguinis fluit. vnde Gale ait. Hæmorrhoides sunt fluxus sanguinis ex ano quem impossibile est esse sine apertione venarum, quæ sunt in eo. Est enim anus foramen inferius positum sub cauda expulsiōis superfluitatum siccarum deservit, cui coniungitur extremitas intestini recti, in quo est lacertus vnus latitudinalis, sua contractione retinens ipsas provel, & prohibens egressionem hora inconuenienti, & extenditur in egressionem, necnon et capita venarum quinq; hæmorrhoidarum sunt in eius circumitu posita. Aegriudines ergo euenire possibiles sunt plures fm pluralitatem eorum quæ conueniunt in ipso. Est fm hæmorrhoides, apostematæ, rhagadix, fistule, vlcera, & mollificatio, quæ egreditur intestinum rectū: quæ omnes sunt difficiles ad sanandum propterea quæ aggregantur in eo superflua, quorum est via penetrans ad inferius in quo est situs ut vsq; superius & est fortis sensus, quare quod descendit ad ipsum, dolorē adauget, & diminuit ipsum a quiete cum qua copletur receptio iuuantemēti medicinarum.

Diuiditur aut hæmorrhoides dupli. ex parte eius quæ Gal. dixit apertione oris venarū, quæ in ano sunt, quæ denotat mēbrum, et apertū eius quod dicitur est fluxus sanguinis qui est accidens. a corpore excentis. Primo modo quadrupliciter. A parte speciei: nā sunt eius tres species. i. verrucalæ, morales, & vuales, vae vesicales, Verrucalæ sunt, quæ sunt similes verrucis paruis. Vuales sunt late, rotundæ, purpurei coloris, aut ad purpureitatem declinæ, vnde sicut vesicæ, & Morales sunt molles sanguineæ.

A parte loci, quædam sunt extra manifestæ, quædam intus occultæ. A parte dispositionis: nam quædam sunt apertæ, quædam cæcæ. A parte finis & malitiæ: nam deteriores & nociuæ magis sunt verrucalæ, & occultæ, & cæcæ, & propriæ, quæ propinquiores sunt in quo sitūq; veretur quod est, quia quæ hæmorrhoides apostematant, oppellat cursum vrinæ. Et quæ sunt retro non nocent multum. Et a parte, si moderate mittant vel minus debent, sunt min⁹ malæ cæteris, si vero superflue, magis malæ. A parte eius quæ sunt fluxus sanguinis triplex. i. materiz qualitatis, & quantitatis & temporis, nam aut fluunt: seu emittunt modèratum sanguinem in quantitate fm eius abundantiam in corpore apparentem ad eius expurgandas superfluitates fm Hip. & conuenienti qualitate: quia nigri, & tpe, quia in consueto periodo. Aut ecōtra in oibus i aut eorū aliquo. i. quantitate, vel qualitate, vel tpe. Primo mō talis fluxus dictus est a Ga. naturalis fm formā quidā, cōsuetū, quæ cōsuetudo est altera natura fm Hip. Nec dicitur ipsum simpliciter naturalē ppter causam inferius assignandā. Secundo modo innaturalis. Propter quod aduertēdū, quæ fluxus sanguinis qui de corpore hois procedere cōsuevit vbi plurimū est triplex. Innaturalis de naribus, & hæmorrhoidibus per virgā, & intestina malus est, & p os etiam qualiscunq; sit, vbi dixit Hipp. Mensuralē vnde Gal. inter alios dixit innaturalem absolute. de naribus similiter Isaac: de hæmorrhoidibus Hippo. bonum, & natu-

ralem dicitur cum cōditione, si videlicet niger exierit. Propter quod sciendum quæ fluxus hæmorrhoidalis in homine naturaliter esse non debet, sed præter naturam, & accidentaliter tū, homo. n. cum sit naturaliter sanus suasque perfectas operationes habeat, in ætate in qua ad finē peruenit augmentū existens, si debite regulatur, sanguinem talem aggregare non debet, maxime si sexus fuerit masculinus, qui inter sexus magis exierit perfectus. Vnde nec hæmorrhoidarum fluxum, nec aliquam aliam fm eundem manifestam superfluitatem tertiz, & quartæ digestionis debet habere, vnde etiam sudor in eo præter naturam est: vt Theophilus inquit. In sexu autem foemina: qui est imperfectus, cū foemina sit masculus occasionaliter secū dum Philosophum, quicūque sanus debet habere eiorū sanguinis ex sui lapsu multiplicati sicut habet naturaliter mensura ad expellendum crassum sanguinem. Eo quia contingit aliquādo (licet raro) subtilem sanguinem abundare in ea, superiora petens, flauit natura fluxum sanguinis narium vt eo educetur: vbi villos deficientes expellat per nares vt Hippo. dixit cum ait in aphorif. Mulieri mensuris deficientibus sanguinem ex naribus fluere, bonum. Proinde Isaac dixit omnem fluxum sanguinis esse præter naturam, præter fluxum sanguinis narium & mensuralem. Non ergo hæmorrhoidalis fluxus necessarius ei, cum sanguis crassus ipse melancholicus, mensuris educatur, sicut quandoq; econuerso cōtingit: igit talis fluxus naturaliter in eo esse non potest, sed præter naturam & accidentaliter tū, inquantū pura cōtingit a generatione, tempore, vel etate, hominiem in sua indiuiduitate labi ad sanitatē, & non foeminam tantum, quæ ex suo sexu lapsa exierit. Quapropter contingit ipsum sanguinem in corpore melancholico aggregari, quem naturam impellere est necessarium, ad id compulsum ad illas partes ani, ad quas sua grauedine dēdit, vt inde extra corpus expellat. Sicut enim foemina licet in suo sexu lapsa sit: pot tū in sua indiuiduitate habere aliquā perfectionē, propter quā carebit mēstruis, vt nihil vel parum habeat: sicut est virago, vt Aristo. ponit & Abo. si mas perfectus in se a sua perfectione & gnatione, tpe, vel etate labi poterit, vt per eius hæmorrhoides fluat sanguis, & etiam mulier multo magis cum sit in suo sexu lapsa: quare tū in ea abundabit tunc melancholicus sanguis, quæ ad eius completam mundificationem mensura non sufficit: si fluat sed hæmorrhoidibus etiam supplere oportet, si accidentaliter talis fluxus sanguinis hæmorrhoidalis, & præter naturam in homine, & non naturaliter esse potest. Consideratus aut ex se talis fluxus, & cōsuetus factus, quāsi ad suas cōditiones variatē ipsum, sicut est naturalis, & præter naturā, vt superius dictū est, licet et fluxus sanguinis nariū & mēstruū significat voluit Gal. cū. n. sint repetitū quantitate superflua, vel diminuta vel qualitate, vel tpe, quia in consueto periodo sunt naturales, cū vero interueniat in quantitate superflua, vel diminuta vel tempore, ga continuatio fuerit præter naturam. Sic fluxus mensuralem etiam ad intra quæ dictus est a Gal. solus naturalis, cū, p sit spē et indiuiduo fm tales cōditiones dici pōt naturalis, & præter naturā. Ex quibus cōcludēdū est fluxū sanguinis mēstruū esse naturā, & hæmorrhoidā, præter naturā, et ex naribus mēstruū inter illos cōparatiōe habita respēctū corporis cui debetur & insunt, sed inquantū factū sunt cōfueti, & sicut naturā, vniuersisq; naturalis, et præter naturā dici poterit suis cōdōnibus variatē, ex quibus effectus vti lles & inutilis pōt sequi. Et si solutiōne cōtinui corporis in ille præsupponat, semper dictam cōsuetā sit formā cōseruantes illā parua et nouā sensibilibus supponit, quæ corpori perfectæ sano fm Gal. pōt inesse, dūmō non illā præsupponit grandē et nouā sensibilibus, quia virtutes, & operationes debilitat manifeste, & proinde a Gal. tūc dictæ sunt præter naturā mētro mō quæ dictus est supra.

Maf,

O ij

Causa

Trochisci de alumine.

Fomētio ad tenasmo-

Hæmorrhoides vnde. Quid sit anus

De diuisionemæmorrhoidarum.

Hæmorrhoidarū spēs, & sustinentia.

Sanguis frequenter de corpore humido fluit triplex.

De cau-
sa earū
materiā

afficit.

De si-
gnis hæ-
morrhoi-
darum.De cura
hæmor-
roidæ.De phle-
botom-
ia.De vno
quoque

Causa hæmorrhoidarum materialis diuersa est secundum diuersitatem speciei. Nam est melancholia & sanguis melancholicus, ut plurimum, quorum melancholia, est veruaculum causam melancholicus vero sanguis moralius. Phlegma autem raro causam existit. & cholera rarissime, sursum petens propter leuitatē. Et dignius est, ut & phlegmate vesicales fiant, ad modum vesicarum ventris piscium, & vasa in medio modo inter has & illas existerent. Causa vero efficiens duplex est, principaliter operans, & coadiuuans. Prima est naturæ cruetæ, vel symptomaticæ materiæ illa ad partes inferiores transfundens. Coadiuuans est granitas humoris inclinans ipsum ad partes inferiores, mēbris debilibus recipientibus, quia vilius & calidius eius, & dolor trahens si adsit. bis. n. in venis animæ materia multa aggregat, quare necesse est eas repleri, & extendi, & dolere, proprie cum eas officia præ fortitudine obsecratur & quæ aperiri tur non tunc complete, quare parū sanguis, vel subtilis, & non perfecte fluit. Quæ aperiri tantum oportet, ut tunc quātum abundat euacuet, quæ plus quā oportet, ut superfluum effundatur. Causa formalis & finalis est nota, quia ut ex expellantur nocua.

Signa hæmorrhoidarum quæ extra sunt, sensui in suis speciebus, & dispositionibus sunt manifesta. Quæ vero intra, parum per expressionem manifestatur. Quæ vero multū, & graditudine, & dolore intus in ano percepto: maxime apud immixtionē clysteris & emissionem fecum, & proprieque ballarū, & ex materia illarū proprie infestæ, & exitu eius possit illas si aperte fuerint. Si vero cæcæ infectio nulla erit: nec etiā materiæ exitū post eas nisi forte alicuius maioris, & dolor fortior similis ei qui est ex viceribus ani, quare credunt multi habentes vlcera hæmorrhoides habere cū non habeant, sed vlcera tū & conuerfo. Quæ distinguit ab illis exitus sanis & puris; & moridicatio percepta in vlcere apud emissionem feci etiam liquidæ. Et dum emittitur sanguis malus, corporis color melioratur, & pulchrior magis fit. Cum uero retinetur, et bonus emittitur, mutatur color habentium hæmorrhoides ad subrufecinem & viriditatem ut ponit Abū. Cum vero malus emittitur, & deinde bonus, mutatur color ad citrinitatem, & deinde ad pallorem. Et cū retinetur & nihil emittitur, dolor in dorso erit, & grauitas in coxis, & cruribus & inflammatio in lateribus, & gurgulatio in pectore. In cura hæmorrhoidarum duplex est regimē, prædictæ & commune. Commune quidem corpori toti debetur: & speciebz earum communiter cōfert. Et est quinque res. Prima est humoris & sanguinis adæquatio, & est ut sanguis melancholicus, & melancholia, & etiam phlegma abundans in vniuerso, euacuetur, & purgetur tempore aperitionis earum, vel ante euacuationē sanguinis melancholici, hanc complet phlebotomia de sapheua, præprie cum de interiori parte calcandi, & venæ almbilicis, id est curianæ poplitis, purgationem humoris melancholici, & etiam phlegmatis detinentis sanguinē ne fluat ad extra, vel etiam cholericis vincentis in sanguine, quare superflue fluunt, complet præcedentia digestiua, & subsequētia pharmacia ipsorum expurgantia propria supra in cura histeriæ nota. Fit autem in retentis & cæcis cum aliquo acutorum, ut sunt gummarum species, & similia. Influentibus vero cum aliquo pharmaco spissicorum, ut sunt in yrobolani citrini: myroba. bellirici & similia. Si unda res est deriuatio que complectur cum ventosis in res spualas, quæ ad omnem materiam deriuandam simul conueniunt. Et si quidem virtus debilis fit, sine scarificatione fiant. Si vero fortis cum scarificatione. Similiter quoque & aliæ euacuationes antispasmodicæ, etiam cum phlebotomia de basilica sinistra, vel dextra facta, & aliæ species deriuationis notæ, vel ad membrum, vel ad cutem communiter deriuantes, vel trahentes ad locum materiam in retentis & cæcis. Tertia res est complexionis totius alie-

ratio sanguinis, & humoris, ac hepatis & splenis, quæ talem habent generare, & multiplicare humorem. Regiminis quoque rectificatio, ut talis materia in sanguine non vltius aggregetur. Alterantia complexionem totius hepatis & splenis supra vbi de cura earum dictum est habuisti.

Rectificatio autem regiminis est ut omnia melancholica etiam sanguinem adurentia ex cibis & potibus omittantur: minustentur ea, proprie quæ habent bonum sanguinē generare ipsumque mūdificare, quales sunt cibi ex panibus mūdis & rectis, & carnis gallinæ, præprie, & agnæ annualis, et hædog, vitulorum lactantium, ouorum, & hepatum gallinarum, & piscium petrinorum, & squamosorum, mediocrium, paruorum. Et ex herbis est borago, buglossa, et cadiuia, præprie et alijs mūdificantibus sanguinē, & potus boni vini albi clari odoriferi maturi mediocriter lymphati, et similia. Ex fructibus poma, & granata dulcia amygdalæ vva, ficus bene maturæ, et similia nisi solutio ventris & fluxus plurimus ad sit, quo casu stipitica in quam huius locum habet vel prædicta eis admixta. Quarta res est viarum, & ductuum per quos sanguis ad superioribus currit ad eas coarctatio, vel apertio: complectur aut cum stipitice epilepsie in dorso et renibz & aperitionis notis. Quinta est naturæ lenificatio, ut feces animæ sua duritiæ non offendant, & dolent, quomodo complet cibi & potus lenificantes, & medicinæ quas supra in cura colicæ, ex fecce sicca seriosus numeramus: & in cura vlcero inclinatorum. Proprium autem unicuique specierum debetur. Consistit autem in localibus remedijs, quæ circa ipsas species: & dispositiones ipsarum ministrare oportet: quæ sunt multæ & diuersæ: ut superius dictum est. Autem sunt repleta, & cæcæ quas oportet sellianter aperire, ac iungenari, ut ex eius aperitione retentus paulatim effluat sanguis quāntum possibile est, donec debilitatus appareat; & ex nigredine mutetur in colorem rubrum clarum, in sanguine enim fluente tali ex ano, & ex hæmorrhoidibus est iuuamentum, sedatur enim in eis mox dolor, & fit securitas ab herpete ethiomeno, epilepsia, melancholia, & mania, Erysipela militari, excoriatione, cancro, lepra, phrenesi, pleuresi, & perileumonia. Et quando retinetur sanguis ex eis currete consuetus, timetur aliqua earum ægritudo nimis & hydropisis. Et propter corruptionem complexionis & multitudinem et malitiam sanguinis, et timetur phthisis: & dolor pulmonis post expulsiōem sanguinis mali ad ipsum cū repletionē extendente, & frangente venas sua multitudine et sua acuitate vlceraunt. Aut sunt aperte nimis, quæ ne nimis, et sanguis exeat sanguis ad irrepabile defectiōem adductus, oportet claudere, & sanguinē restringere & retinere. & hoc cum defectio inceptit apparere. Et enim commune signum nos ad restrictionem inuitans in omni fluxu, non solum critico, sed etiam symptomatico: ut Abū. dixit. In superfluo enim sanguinis fluxu spiritus deficere consequetur. dixit Gal. calor naturalis diminui et etiam resumptionis veteris humectari, digestio hepatis: et aliorum membrorum debilitari, quæ sanguis minuitur et aquositas augmentatur, et sic hydropes fieri necesse, & ut plurimum lequi mors.

Aut sunt eminentes et apparentes extra atque pendentes et plures, quas incidere oportet ut cadant, & deinde cauterizare ad retentionem sanguinis incisionis. Aut sunt dolentes, quarum oportet sedare dolorem. ne ad resolutionem adducant, et materiam magis prouocent ad cutrendum et apostemandum: quæ omnia complere oportet cum medicinis simplicibus, & compositis proprijs, & expertis, intus & extra approximatis, & per omnem modum cum proprio ingenio, quod subiungemus statim.

Si ergo plene sunt, tumentes, et exeat in apertione eadē dupliciter

Cura cæ-
carū re-
pletarū.Nimis
apertarū.Eminen-
tium.

Dolentium.

duplificar ingeniarı oportet. Primo vt leniantur cū balneis fomentis & felfionibus in aquis dulcibus decoctionis maluarum, mercurialis, brancę virtutis, melliloti, & radices alex, & aliorū habentium virtutē subtiliatiū cutis vt sunt ruta & vechu. Et ex illis sunt pinguedines gibbi camelı, & adipis anatis, galli, vulpis, lupi, leonis, & vřsque mollicando & refoluendo attenuant, & medullę cruris, et olea, vt est oleum nucū amygdalę amarę, de Perficis, & de chryfolimit & bdellii diffoluunt in eorū aliquo, vel vino. Secūdo oportet, vt cutis subtiliata, & mollicata aperiat. primo cū fricatione cō folijs parietarię fici, vel panno aspero, si fuerint apparentes, suauiter aperit, & occultas ad propatuli trahit, ad quod adiuuat Sithia magna applicata ano: & cum confusione ex felle bouino, vel succo athalei, & foliorū ficus, & mel leāanacardino, cum emplastris ex cepe contrito sicut est ex emplastro, vel cum aliquo lactificiniorum, vt est brionia, anabula, & similia. Et cum staphisagria, & fereore columbino, & cantaridibus: cum succo flammulę: quā est pręstantiū iuuamenti. Et emplastrū de asphalto, & chalbano est propriū. & ex pertum est sicut granum arfenici sublimati superligatum. Caue tñ, quia est vehemens acuitas, & profundationis, ne diutius immoretur. Et ce rotum balneantium quod gallicatum, quod fit ex calcet arfenico, & alijs, quę diximus in apertione apostematū mamillarum, & vbi patiens nō abhorret magis proprie & secure tolerabilius fit earū apertio cū appositione sanguisugarum, quę sunt totidē numero quę sunt apparetētes vel cū phlebotomia incisione. Quę si occultę fuerint nec possunt trahi extra, cum ebibitis aperiantur, & collyrijs longis: Cum ebibitis quidem, vt sunt pilulę de aloę proprie, & radix iros, & cū collyrijs cōfectis ex pulpa colocynthidis. 3. iij. & oleo amygdalarum amararum. 3. iij. ex quibus sunt licina longa donec locum earum attingant, & similiter collyrium factum ex pane porrei nō & radice brionię, & alsecebrā, & felle bouino, et cum dolor ex eis fortior sit, excollyrijs, & liciniorum oleo rosaceo inuncto mittatur.

De medicinis claudeti bus hęc morroidas.

De emplastris adidē.

Si vero aperte sint nimis debito, supplebimus cū pte dictis apertiujs, vel cum phlebotomia saphenę educētē quantum sufficiens fuerit. Si autem nimis aperte ingeniabimus ipsas claudere & sanguinem retinere cum ebibitis pluribus, collyrijs, & emplastris, fomentationibus, fumigijs, ligaturis, & cauterijs. Cum ebibitis quidem dādo fauich hordei cum spodio, & lino, & alias species luti, sanguinē dra, & alia restringentia sanguinē ex his, quę dicta sunt supra in cura inuulnorum, & scoria ferri sumpta cum antiquo vino est propria, & pilulę de bdellio, quorum iuuamentū in hæmorrhoidibus hābitus periculum est manifestū, & maius q̄ in nō habētibz illas, & cum puluere ex prædictis, & puluere dicto supra in cura fluxus sanguinis ex iphiacteri et similibus, et collyrijs factis ex his quę dicta fuerūt in tenesmi cura. Et ex emplastris, emplastrum est de taxo barboxo in vino poneico, & contrito & mixto cū albumine oui, & gallarum puluere, & alijs glutinantibus notis, & generantibus carnem, vt est maffix, thus album, cum ceruſa, & similia, utradix pentaphylon decocta, & emplastrata. Et ex fomentationibus in quibus sedere oportet, est fomentum cum aqua ferri, vel aluminis in qua sunt decoctę galle, balauftię, et similia, et quādoq; decoquantur in aceto puro vel mixto illis. Et ex fumigijs exiccantibus & claudētibz eas est, fumigium ex pice, & puluere thuris, quod est fortis exiccationis ex sandaracā, styrace sicca, sulphure, & colophonā, & solatro. Et propria est fumigatio cum oleo calciamētis siccatō: sed oportet vt addatur cortex thuris, et ipsum thus, vt mitiget fœtorem, & ex illis est baurach, tamariscus, semen eius, nigella, et myrrha: flore carubarū et similia. Et ingenia in oculis cū tractorio uniuersa

in ano vt fumus perueniat ad eas, vel cum vase perforato super quo sedeat, et recipiat fumum in ano. Et ligatur quidem oportet, vt fiat cū filo de serico, vel lini, vel pilis capitis, vel caudę equę, & dimittatur donec per se cadat.

Cauteria autem oportet, q̄ cum candela approximētur, et meliora sunt potentialia, q̄ aqualia, ap̄pter mēbri sensibilitatem, et illa proprie, quę sunt ex pharmacis causticis, qualia sunt chalcacanthum, & vřsum, arsenicū, calx, et similia: et quę a proprietate operatur, quę supra in cura fluxus narium habuisti: licet aqualia sint aliter meliora, vt in cura ducter arctice, et eo proprie, quia possunt applicari: t̄ aliqua dimittatur aperta. Et si cum holplures numero fuerint & eminentes extra atq; pendētes, ingeniari oportet vt exicentur prædicto modo, et retrahantur per se, aut oportet illas incidere et cauterizare, vt cadant, vel corrodere, deinde de sanguine retinere, in incisione, et cauterizatione oportet primum attendere Hip̄. præceptum, vt si inciduntur vel cauterizētur, q̄ altera sit derelicta aperta, vel apertio apta: incide enim, & cauterizate per naturam non sunt post consolidationem apte apertio: siquare sanguis qui est in re confusurū, fluere solito more non poterit, ex cuius retentione timēdū est, vt hic dropē fieri, aut maniā, aut phthirim. expedit ergo, vt sic incidat vel cauterizet, q̄ vnam dimittas apertā per quā sanguis exire cōspēctat solitus, educatur. Ingeniū aut incisionis est vt vna post aliam incidatur, et nō simul oēs: et leuius est et securius cum ligatura ex prædictis cadente in radice earum, dimissa donec per se cadat, quę si nō eiderit, abscindatur cum acutissimo ferro, vel corrodant vel vt absindant prius, deinde cauterizetur, et exiceat, vt sanguis restringatur, & cauterizatio cū medicinis causticis est securior, hoc in apparentibus erit facile. In occultis interioribus valde, oportet vt extrahantur si est possibile, deinde ligetur et post ligatū absindat, sed si premitatur phlebotomia basilicę inter ligaturā, et incisionem, erit optimum, et hoc cū ventosis magnis cū igne appositis super anum, et dimissis vna hora, donec tumescant, et non redeant, et tūc retinetur cū infuso extractiōnis, vt nō redeat, deinde ligetur vel ocietur et dimittatur exterius. Et q̄q; fit cum medicinis extrahētibz sicut si sumatur succus centaureę, et anchi humidı, et staphisagrię, et liniat anus, vel administret nitrum, et selctauri, vel pipēr et nitrum, et buchormarie cum staphisagria. Et corrosio quidē fit si liniatur cum myrrha confecta cū aqua siliquę humide, in qua sit lana infusa, et superposita ano, et etiā si fricetur ea q̄q; destruit eas, et proprie verrucales, et fit cum alijs corrodentibus multis, quę nota sunt. De his autē q̄ retinent fluentē sanguinē meliora sunt stipitica cōglutinatia, et sigillatia, q̄ cauterizatia. Et cauterizatia portatua sunt aqualibus meliora: licet in alijs exterioribus mēbris sint aqualia meliora, ut dixit Alchindus: quibus est aramētū et similia, et puluis ex aloę: thuris, sanguine draco, balauftię, et sic, mēnthe puluerizati et ligatis ligatura forti, et de illis est tela aranę cum albumine oui, quoniam retinet cursum sanguinis: & prohibet apostemari vulnera, et puluis, G. superasperus et post: super vulnera qui. Recipe pilos leporis, et pulueris thuris, sanguinis draconis ana partes aequales, vitrioli, floris xris ana partem. f. ligentur. fortiter donec cadant per se, et sigillentur, et alia restrictiua stipitica leuiora, quōd si nihil confert: coquantur cum cotto submerso in oleo calido seruente, deinde puluerizentur, & retineantur sanguis, et ex illis sunt aque stipitice, vel vinū in quibus decocta sunt stipitica prædicta. Et ex eis quę bibuntur ad ilud sunt trisera minor, in qua mixta est scoria ferri infusa in aceto, per hebdomadam a qua coletur acetum, et frigatur in sartagine deinde de scoria ferri sicut alcohol, et bibatur, et est confectio de scoria ferri notata et confert micetū, et hic modus est securus.

De cauterio.

6. aph 12.

De ingenio incisionis hæmorrhoidarum.

De phlebotomia.

De medicinis sanguinis rem remittentibz. Puluis ad idem vtilis.

Si vero doleant fortiter ex medicinarum acumine, vel incisione vel ligatura embrocentur sedantur in aquis femininis linteis uenagracis, altax, meliloti, et chamomilla, et eua poretur cum spongia infusa in aceto, & emplastrum cum eorum subtilia & vitello oui: deinde vngatur cum oleo lini, vel de nucleis cerasori, perficorum, vel chrysomilorum, vel ceroto ex cancro fluiali, hyssopo humida, adipemum caprarum, & ceroto albo. Et ubi ex dolore timetur apostema succurrendum est cum cepe aut porro elixato & confecto cum butyro in aqua decoctionis rerum stipticarum cum aceto, deinde ligentur cum incarnatiuis fortiter ita vt apostemetur. Et ex sedantibus dolor est, vt sumitur sagapenum, bellidum subalbidum, castoreum, & opium, & croci, facto ex eis lincio, & linciu ex radice nenufaris, & cum videatur an apostematum & doleat fortiter ex hmoi medicinis tunc necessarium est vt sumantur chamomilla, melilotum, & parum croci, & teratur, & conficiantur cum mucilagine feminis lini triplicata, & emplastrum encaustica: & ex eis deinde emplastris de pane, vitello oui, & oleo prius suffumigato cum bellidum, & adipemum gibbi cameli. Et cum fuerint hemorrhoides absque dolore, tumore, apostemate, & multa apertura, non erit tunc multa necessitas curationis, earum enim curatio quodcumque perducit ad fistulas apostemata, & rhagidas.

Suffumigatio ad hemorrhoidas

Medicamen Gabri. quo suffumigatio fit ad hemorrhoidas. Re. radices capparis, oleandri, radices apii, & alba mali anidi & lilij struthis tamaricis affi. partes quales terantur et conficiantur cum oleo sisami. & fiant trochisci. 3. i. fumatur stercus cameli, & comburatur & ponatur super ipsum rotellus perforatus, & sedeat super ipsum in firmis mane, & vespere donec exierint & cadant.

Aliud suffumigium ad habentes exitum in hemorrhoidibus fm Alexandrum. Re. sinapis albi, venarum tinctorum, radices capparis, radicem colocynthidis, radices amelcalx tinctorum, vlnex, feminis maratis: sarcocollae ana partes aequales terantur, & colentur cum eis.

Potio ad fluxum hemorrhoidum.

Ad hemorrhoidas cum aestellat sanguinem semper fit solum Serapionis, fiat potio. Re. tabellae feminis porri: feminis ameos ana. 3. ij. fructus capparis sicci. 3. ij. terantur & cribellentur, & sit potio eius pondus. 3. ij. cum aqua porri quantitas. 3. i. & aquae calidae pondus. 3. ij. & confertur in aquis in quibus decocta sunt stiptica, & pilulae de quinque generibus, & myroba. 3. x. limaciarum combustarum & carabean. 3. ij. giei. 3. ij. bdellij. 3. xx. Confiat ex vino da. vij.

Confectio ad hemorrhoidas

Confectio Rasis ad hemorrhoidas et vulnere magna intestinorum. Re. feminis lini. 3. x. granorum nigell. 3. v. in aff. xv. bdellij. 3. vij. thuris: masticis. 3. ij. ameos. ana. 3. ij. f. sandarach. de chel. 3. ij. f. terantur, & dentur in potu. 3. ij. cum aqua. Confectio medicamentis fm cum sedatis dolore. Re. olei nucleorum chrysomillog. 3. x. styracis ligde. 3. i. bdellij. 3. ij. dissoluitur in eo: & vngantur. Confectio emplastrum sedantis doloris hemorrhoidarum apostematarum, & apostema ani.

Emplastrum sedantis doloris hemorrhoidarum.

Elixer cepe, & conficiatur cum butyro vaccino, & emplastrum cum eo: est enim valde vtile & sit cepe album. Clystere fiat de succo porri & butyro fm Isaac. Scdm Hibernici: gummi hedere disperatur cum succo taphi barbari & inunctum exiccat hemorrhoidas et suffumigat cum spogia marina. Et cinis factus de radice cucumeris agrestis, & filicum, & acori superpositus exiccat eas praecedente lotionem cum vino stiptico. & cerotum ex cerussa cum oleo rosato, & lino sedat dolorem & consolidat. Ad idem concaua panem porcinum, & reple ipsum oleo, & fac bullire bene deinde inunge vel emplastrum cum eo, rei noli statim sanguinem, & sedat dolorem. Antidotum

Antidotum valens ad interiores de frigido humore fm Isaac. Re. carum lib. l. anisi, afari, ana. 3. v. colli, cinamomi, galange, zinzib. aff. 3. v. piperi polyodij, acori ana. 3. ij. fac pulveriores, adde mcl, & dabis bis in die in modum auellanae.

Cerotum ad dolorem hemorrhoidarum, tumorem, & duritiem. Re. succi radicis serpentariae, olei perficorum, vel chrysomillog, vel lini, xuxingiae gallinae, vel anatis & parum ceri: & subunge. Descriptio pilularum de sandaracha fm Aboali retinentium sanguinem hemorrhoidarum superfluentum. Re. sandaracha: corticum ouorum vltorum, sumiterra, feminis porri ana: partes aequales, fistilis armoniaci partem. f. corie ferri partes. ij. fiant ex eis pilulae sicut nabac, dosis earum est in mane a. v. vsq ad vj. & commouet coitum.

Cap. vi. de apostematis ani, & medicinis eorum de.

Apostemata ani sunt nota, distinguuntur vero quatuor ad sciendum, & quantum ad causas materiales. Primo modo. nam de eis sunt quaedam per se incipientia, quaedam facta propter dolorem hemorrhoidarum, aut propter incisionem ipsarum, & acuitates medicinarum approximatas illis. Secundo modo: ex illis quaedam sunt phlegmatica, vel erysipelata cum dolore acuto, quaedam phlegmatica, & erysipelata cum dolore acuto: & sunt plurimum propter cholera quae est trahi ad ipsum, et tunc consueti egestione descedit, & haec oia sunt manifesta.

De cura apostematis ani.

Cura eorum duplex est: generalis & specialis. Generalis est duae res. euacuatio. s. totius & partis. Euacuatio vero totius conuenit cum phlebotomis, vel pharmacijs cum praecedente digestione. Sicut autem pharmaca ex leuibz quae materiam non agunt, & vehementer attrahant ad passionis locum. Et cum regimine subliationis diu minuunt materiam, ne fluat superfluum et repleat magis, & lenitio naturae: & breuiter vniuersale regimen, quod praecedit in cura hemorrhoidarum ipsum complet. Euacuatio partis tripliciter fit. per pulsuum, tractum, & transfusum.

Specialis est fm diuersas species ipsorum varia, & diuersa. siquidem apostema fuerit phlegmonicum, sicut incipiens, siue factum: praemittitur phlebotomia basilic: deinde saphenae. corpus totum & hepar cum frigiditate alteretur notis. Et regimen subtile sit ad frigiditatem & lenitatem deducit: deinde circa apostema particulariter extirpare. & primo stiptica ministrant: & frigidissima si materia adhuc fuit qualia sunt albumen oui coactum cum oleo rosato quod cum lenitate sedat dolorem qui eius est causa forsatis repellit materiam, aut ex vitello ouos tritorum cui menthie, deinde cum petrasit erit principium, ad ministrantur sedantia, dolorem lenientia, & resoluentia temperata, qualia sunt chamomilla: meliloti: fenugraeci, semen lini, cerebrum anatis cum eis: & alia superius dicta in praecedenti capitulo. & emplastrum de cepe vel porro decocto, & contrito cum butyro, & siquidem resoluatur perfecte bene quidem. Si vero maneat adhuc repleto, applicentur sanguisugae: quae eradicabunt eam. quod si non eradicet, & venerit ad exitum oportet perforare: & aperire saltem phlebotomo ante maturationem, ne putredo extendatur versus profundum, & fistulam faciat, vt Hip. dixit. Et siquidem fuerit cholicum addes fortiora, non tamen multo, quia inimicant ano, vt Hip. dixit. Et siquidem sit phlegmaticum, vel melancholicum curetur, prout dictum est supra cap. de teneismo, et ex operibus est succus scabiosae sum pustus ipsa emplastrata frigit & sanat, & nasturtium aperit & maturat.

Cap. vij. de medicinis rhagidarum ani.

Rhagidae sunt fissurae euientes ano, & sunt plurimum longitudinaliales in circuitu eius currites prout musculus latitudinalis procedit propter eius dilationem. Et causa earum est duplex, interior, & exterior. Interior est mala complexio sicca coarctans partes ani, quare separantur, & quandoque caliditate quandoque frigida est iuncta cum materia, vt plurimum. Et quaedam sunt a fecce crassa, et sicca. & quandoque propter aliam causam, puta, et a patia calida, et sicca, & quandoque propter hemorrhoidas

De cura
ragadia
rum.

hemorrhoidas, quæ scinduntur naturaliter propter fortitudinē expulsiōis sanguinis in orificiis venarum ani. Exterior est multiplex, & plurimum est propter absterisionē ani in secessibus cū dere dura, puta lapide acuto, aut re scindētē hemorrhoidas & apostema eius, vt est phlebotomus, pharmaca caustica, et similia. Cura ragadiarū est tres res. Prima est causæ absterisio. Secunda partium fistulæ conglutination. Tertia est regimen & cibatio. Primā rem complent diuerfa medicamina secundum diuersitatem causarum. Si ergo causa sit mala complexio sicca, aliter cum humidis lenitiuis, & lubricantibus temperatis, sumptis, & inunctis proprie, qualia sunt aquæ, & iura carniū temperatæ & soliorum, vt maluarū, boraginū, buglossarū, & pinguedines gallinæ, anatis, & medullæ, vt crurii alini, & vituli, & mucilagines, & scenuргæ, seminis lini, frumenti, amyli, & olea, vt amygdalarū dulcium, & sesaminū, & hyssopus humidus, vel catidus: vt est ius galli antiqui, ius serpentis, anatis, & anseris, & medullæ lupicani: leonis: capri: vrsi: lupi: & vulpis: & pinguedines iפורם, & inuicula radices iereos, & scabiosæ contritæ, & expressæ, & similia, & oleo deliloidē nucē Indica, & vulpinū. Vel frigidiæ, vt est ius, & aqua atriplicis, spinachiarum, lactuæ, violarum, & similia, & carniū hædorum, & vitulorum, & mucilago pilij: & alex: & feminum citioniū, & lac mulieris, & papaueris albi, & feminum meloni: & cucurbitæ, & pinguedo porci, & capræ, & medullæ conum, & olea de violis, rosarum, nenifare, & alchechengi, & prout causa requirit. Et similiter si sint ex fecce crassa, & sicca. & si sit cum materia mala complexio, quæ sit veniens desuper purgetur cum aloetorum, vel pilulis eius & regimen corrigat. Et si fuerit reſta ibi, fissuris ani sanguisugæ applicetur: vt materiam iam suam educant. & sunt efficacissimæ in fissuris oibus ani, & labiorum: & si sint ab apostematibus, curentur prius apostemata: vt est dictum. Similiter si sint, ppter hemorrhoidas, curentur hemorrhoidæ, & euacuetur repletio corporis & dolor: & caliditas ani sedetur, ut corpus & membra non sint in mitten do auida & trahendo, nec sub dominio materie facientis ægritudinem in illo membro. Secundo posita, & si causa exterior sit, auferat. Secundam rem complent duæ res. Prima est fricationes asperæ doctrine partium scissurarum, & labiorū eaq; superficies excoctetur: & sanguinolentur: & sit cū aspera fricatione p dictorū multa, & ppric cū solis fîcoq. Secda est post ipsarū abrasionem & sanguinolentationē, ut cōglutinantia ministrentur: & incarnatiua notat: & vltimo sigillamus. ex appropriatis, & ex expertis sunt iuxta artem, & alia quæ in cura vlcæ dicemus, prout ministrabit pius, & misericors dñs. Tertia res cōpletur, p abstinentiam ad spicipis, fîcis, & acetosis, et acuis, et salis, et vsum in principio oium lenientium dictorū, & lubricantium ex cibis, ex quibus sunt vitella ouorū, & amyli: & auellana: penidij: & sîsia et potibus vini albi dulcis maturi, & aque hordel, et iuiubaræ, & granatorū, & pomorū, et sîsum. Et ex medicinis ex gbus fortis est cōfectio de vitellis ouorū, cepe, butyro vaccino, et oleo et vltimo cum conglutinantibus quæ sunt nota.

Cap. viij. de medicinis fistularum ani.

Fistula in ano sunt vlcera profunda oblonga, & concaua, stricta: in eo emittitur putredinē quasi continue, ad quod adiuvat superfluitatū corporis missio ad ipsum ordinata. Et eaq; quedā sunt non penetrantes, et sunt incolumiores. & quedā penetrantes vsq; ad intestinū rectū: & sunt deteriores, & quæ hñt orificiū vnum qñq; plura, et illæ quæ sunt ppingue cōcauitati introitus, & remotæ à lacteo latitudinali, sunt incolumiores: qm lacertus est salus à nocumēto pro maiori parte: nec in cura oportet, vt ledat incisione vel corrosione medicinarū

expeditiō: et destruat tota retentio eius, et perducat ad egressiōē stercoreis pter voluntatē, et quia est cōtinuus cū venis inde sit in eis timor. Et causa ex qua gñant est qñq; ab apate ani dubelati diu pmanēt non pforati sicut p dictū est: qñq; ab hæmorrhoidib; incisis, & corrosis: qñq; ab vlceribus plogatis et profundatis. Signa fistulæ sunt plongatio vlcæ et lōgitudo ipsius ipsorū cū impossinate de siccatū, & cōglutināti: et si cōsolidari videant non permanent, led potius possint, vel. viij. dies, vel mensem redeunt. Et penetrantes non penetrantibus distinguuntur: nisi si digito intus in anū, tentat orificium vlcis immittatur, & siq; ad digitū pueniat vt ea tangat, erit penetrans, si vero non tangat digitum immediate, erit non penetrans. Præterea si penetrans sit, facies aliquid in secessu emittit p vlcus: si vero nihil, non penetrans erit, et si declinent cōcauitati introitus vel ad lacertū sensu dignoscunt. Cura fistularum ani est talis. nā si non penetrantes sint, et curfus putredinis non fuerit plurimus: neq; factor fortis, dimittatur: solum autem cōmōrum fieri necessarium est. mundificationem ipsarum cum abluentibus, abstergentibus, et mundificationibus vlceris: quæ nota sunt in superioribus vbi de cura vlcæ actū est, et infra sectione scilicet hic. n. est cura ipsarū et pusillus pferant. ne profundent, et ledantur interiora nobis, et circumsistia membra: carum restrictio causa est plurimarū ægritudinū: & mortis: qñq; si materia, quæ inde fluere cōsuevit non prohibeatur debito regime multiplicari, vel multiplicata non aliter expurgetur. Si vero curfus putredinis, & factor fuerint te dantes, illas curare oportet.

Et curæ cōg. est. v. res. Prima est corporis totius euacuatio: et restrictio, prout in precedentibus capitulis dictum est. Secunda est remotio corruptionis, et putredinis non solum humiditatis: sed et cū carnis mortuæ in eis apparentis vsq; ad radicem et carnem viuā. Tertia est carnem bonā loco remotæ, et incisæ, regenerare: et indurare qvæ sigillare, et callosam reddere. Quarta est dolorem interuenientem sedare. Quinta est regime debitum ordinare. Primā rem cōplentia ex precedentibus nota sunt.

Secundā rem cōplent: quæ humiditatem mundificat, et abstergunt putridā, vt est aqua mellis: vel vinū in quo mel rosatū est dissolutū immisissum cū tenta, vel clysteri si fuerint penetrantes: sint aut tepida: quæ absterget mediū: et sunt ano amica. Et post hoc acuta pharmaca, et corrosua puluerizata: vel cum tenta immisissæ: quæ carnem mortuam corrodunt: et post illas asphodoriarū, et vnguentum viride et nigrum. Tertiā rem complent in carnantia, et conglutinatiua nota supra: ex quibus efficacissima: et experta est cauda equina. Et deinde sicca fortia et sigillantia: et cicatrizantia, vt est puluis gallæ: corticis thuris: et similia. Et ex propriis est alies puluerizatum simplex: vel cum predictis mixtus: mundificat enim, & cōsolidat vlcera difficilis cōsolidationis: vt fistulas priore in ano: verbi gratia naso, et labij seu ore. Quartā rem complent vntuosa acuitatem pharmacorum, et etiam transiuntium stercoreum corrodentium remissionē, et sedantia: vt est butyrum: et oleum rosatum immisissum cum tenta vel clysteri: et similia, et quandoq; parctica sunt opportuna. Quinta rem complent abstinentia ab acutis salis et acetosis: quæ superfluitates transeunt res reddunt acutas: et vsus succori excoctamini frigidorum: quibus præmittantur lenientia et lubricatiua nota supra quæ kruant naturā leniti. Si vero fuerint penetrantes eisdem rebus curam cōplebis, led oportet vt medicamina sint fortiora: & immisissa cum lincio, vt tenta longa, & subtili inuncta ex eis & proprie ex aramento, vt perueniat vsq; ad profundū, et cū pila cōprimat vt maneat in loco, sed qñq; perducit ad dolorē vehemētē, et proprie cum succino corrosiua et acuta valde, quare timet ex neuis ne accidat ipsismus, et syncope, et tractus matris

De cura
fistulæ
ani.

Mef. O. iij. & addidit

dace

De cura
pruritus
ani.

De cura
pruritus
ani.

De po-
tione exp-
ta ad fi-
stulas.

De cau-
da egna
Pulvis
ad fistu-
lā et can-
crum.

& additio vlcis, & profunditas ipsius. Quapropter dicit Hip. Quibusvisq; cancri absconditi sunt non cura remelius est, curati enim citius pereunt, non curati longius tempus perficiunt. Quare sit ligata filo, vt cum dolor in tenditur & intolerabilis sit, extrahatur, administrentur se- dentia dolorem, & prohibeant fluxum materię descen- dentia ad illum. Ex quibus est illud quod resoluitur ex pi- stello et tabula facta ex plumbo fricatis cum oleo rosato, deinde reiterentur donec sufficiat, & vltinio icscantia, car- nem generantia & cicatrizantia ministrentur, quę for- tiora sunt: & ex proprijs & est lapis filagius & medicinas compositas, quas experti sumus subiegiemus instanter. Vlcera ani sunt nota, non enim sunt profunda, & con- caua & stricta sicut fistulę. sed superficialia tātum. Et cu- rarum est cura fistularum non penetrantium, & cum lenioribus habent compleri, & ex appropriatis est aloce.

Capitulum .ix. de pruritu ani.

P Ruritus ani notus est. Et causa eius sunt vermes, et ascarides existentes in extremo recti intestini ac hu- mores falsi venientes ad ipsum aut vlcera saniosa prædicta. Et cura eius est. Nam sicut ad vernibus curetur cura prædicta vermium. Et si sit ab vlcibus, curet cura vlcium. Si vero ab humoribus falsis considerandum. Nam siquidem sunt tales humores à superioribus missi, dux res in cura sunt necessarę. Prima est corporis eua- cuatio ab eis, & restitucio regiminis, vt non regen- terentur, sed adæquantur generati. Secunda est eorum qui mis- si sunt resolutio, & absterio. Primam complent pur- gantia pharmaca appropriata tali humori cum præces- sione digestionum appropriatori, qualia sunt syrupsus de fumo terre, & pillulę eius & coëctio regiminis ad cō- trarium naturę humoris: & sit cum cibis & potibus ge- nerantibus sanguinem bonum abstinēdo à falsis & acu- tis. Et deriuatiua, vt funt ventosę super ancas polixę, & renes. Secundam rem complent sessiones in aquis de- coctionis vio. maluarum, melliloto, acetosę, & grano- rum lupinogę & fumiterre: & absterio cum eo, & deinde de cum cerotis appropriatis inunctis quę dicuntur in cu- ra scabiei. Si vero fuerint reurenti tales humores in partib; ani, non de nouo missi, curentur, vt supra in teneffmo di- ctum est, resoluantur & abstergantur cum lamina xris: et suppositorijs temperatis, & quādoq; narcoticis & rob- ex aceto vini, iuuamentum est valde, & inunctio iuxta ignem ex sale & aceto & oleo, et ventosę super alchafos polixę, quę mundificant partes cutis, et attrahunt subtile cholericum: quod humorē efficit falsum. Bibenda sūm Prociatū experta ad fistulas, desiccant, & cōsolidat. Rę. pedis columbini, cardii benedicti ana, lib. i. cinna- rum rubi, ʒ. viij. saluizę, betonicę, añ. ʒ. iij. hæc cōtrita bulliat in vino lib. v. vsq; ad consumptionē mediocritatis: deinde colentur, & ad quartam partē mellis, & coque parum, & cola, & vsui reserua: de qua sumat mune, & sero in ie- iunio cyathum unum, et quidam addunt calendulam. Cauda equina sepe sumpta in vino & emplastrata curat fistulam inter omnia, et est experta. Pulvis ad fistulam & cancrum, et scrophulas apertas Rę. arseni. virioli, alu- minis zuccarini inter añ. ʒ. ij. pulverizentur cum aceto fortissimo in modum oximellis, ponantur in olla, coop- riantur, & circumuoluant bono luto, vt fumus inde non exeat: et bulliant lento igne à mane vsq; ad tertiam, & re- moto vase, quod inuenitur in cooperulo, colligatur, & seruet, et tenta in ipso puluere inuoluat, & in fistulam im- ponat, et sit sibi per diem, et noctē, deinde renoueat, dein- de curet ad modum alterius vulneris.

Cap. x. de mollificatione ani, & egressionē eius.

M Ollificatio ani, et egressio eius est nota. Et est aut à natura, seu infantia, vel præter naturam dilata- tus, et egressus, non cōgregat, et retrahat naturali et debito modo, sed remaneat extra, et caput seu extremi

tas recti intestini cum eo, & quęq; pars, quę in quan- titate palpi vniuit, et plus prout in quodā vidimus inuen- se. Et quęq; egressio eius est cū voluntate, et est minus ma- li, et quęq; est præter voluntatē, & est magis mali. et quęq; est cōsensu & est melius, et quęq; pter sensum, & est peius, et quęq; est egressio facta inuoluntaria & est pessimum. Et causa eius est aut mala cōplexio paralytica, frigida, et humida interiorum cō materia subtili imbibita in neruo latitudinali cō cōgregat, et neruis longitudinalibus retrahē- tibus ipsum, & intestinū cū eo, & quęq; est mixta cū caliditate iuuant ipsum ad penetrandū et imbibendum. Et quādoq; est apostema in anofua grauedine trahendo inferius coadiuuans. Et quādoq; est exterius veniēte pu- ta ex aqua frigida, cum balneatv fullonibus, et nauigan- tibus sepe accidit, vel ære frigido cum ei coacti exponi- tur aliqui. Et quādoq; est propter hæmorrhoidas liga- tionem, incisionem, vel corrosiōnem in medicinis cāden- tem supra neruos, seu lacertos prædictos, quare abscondi- mus, et eius cura erit impossibilis. Aut propter casum su- pra dorsum, aut percussione dislocantem spondiles, à quibus nerui prædictos lacertorum egrediuntur, quare nerui comprimuntur, et disrumpuntur.

Signa eius, quę à cōplexione et mala paralytica est, sunt quę est, quia paulatim accidit, et præcessit regimen mult- plicans talem materiam, et est sine sensu, vt plurimum, et accidit, vt egrediatur egressio inuoluntaria, & si est cum ca- liditate, sensus declarat, et tactus, et si est à causa exteriori et frigore similiter. Que vero propter alias causas, est sub- to veniens: et est causa manifestā absq; aliquo alio malo regime in præcedente, et accidit dolor propter illud quod accēdit in neruo confringent, vel retrahente de lesione.

Cura quis, quę est à mala complexione paralytica in- teriori cum materia frigida, vel caliditate coniuncta est si- milis curę pruritus ani ab humore facti. Cum ergo præ- cesserit corporis purgatio ab humoribus prædictis veniē- tibus, cum præcessione digestionis cum proprijs & regi- men fuerit declinans ad calidum, et siccum: necesse est vt humorem illic imbibitum resoluas, abstergas, et exci- ces. & hoc cū clysteribus, lauacris, collyrijs, emplastris, vnctionibus cū pulueribus. Clysteribus quidē ex aqua marina, et euphorbio, vel sagapeno, vel hieris magnis, vel agarico, et oleo rutaceo. Lauacris cum aqua maris sulphuris, baurach, felle, nitro, et aquis thermarum. Col- lyrijs ex melle, aloce, et collocoynthide. Vnctionibus ex oleo nardino, costino, et laurino, vel cerotis, vel vnguen- tis appropriatis, quę in antidotario nostro diximus.

Emplastris ex armoniaco sagapeno, staphisagria, aceto, scillaz, et cera, et melle. Deinde siquid retrahatur et re- duatv vtrius stipticis lauacris prædictis in teneffmo, quod si non retrahat, et reducat per se oportet, vt lauteur cū vino nigro pontico, vel aqua aluminis decoctionis gal- lorum quercus, et cy pressi, et copularum glandium: myr- tæ et balaustij, et deinde aspergat puluere thuris, mer- dānsę cerusę plumbi gallarum, et antimonij, et deinde reducat, et restringat, et quiccat, et ventosa supra al- chatin reducit ipsum. Quod si anus nō reducatv ppter tumorem, et apostema in ipso tunc oportet vt mollificet- tur sedendo in aquis calidis decoctionis mollificantium prædictis in teneffmo cura, cum oleo camomilino, bōdel- lio, quoniam reducere, deinde curetur cum eis, quę dicta sunt in cura apostematis, deinde cum resoluentibus, et si p- tictis confringatur quod si nō reducatv adhuc, supra caudam à duobus lateribus eius cauteria applicentur, et si est à frigidityte exterius procedēte, curetur cum calidis prout in teneffmo dictum est. Et si est à casu vel percussio- ne supra dorsum, curetur dislocatio si possibile est: vt in secunda sectione Deo duce dicemus. Pulvis cornu cerui superasperus post abluitionem cum vino ad reducio- nem confert.

De fu-
gnis.

De cura

Medicamen

Medicam expertū hybernici ad exitum ani. *Be. charabæ, cornu cerui vñi, balaustia, thuris, anthimoui, acatē, thuris minutū, terantur, & puluerizentur super anum & vmbilicū, & renes cum petroleo, & vitello oui assa. Aliud medicamen ad exitum ani, & hemorrhoidas: super lapidem molarem calidū folia porri contrita imponē, & acetum superasperge, & fac patētē sedere super eū & anchē eius, & renes inungantur melle, & puluere feminis nasciturij, & super liga. Item aliud. *Be. abinthium, parietariam, et mentastrū sine aliquo liquore calefactum, et superpositū multum valet. Item sponsia marina calefacta in aceto in quo coctē sint radices grauatog, et myrtus superponatur. Item mulierē calidū sumptū, melleū valet, & quando vadit ad fellā, & surgit ab ea recipiat sumū colophonij, thuris, et pinearū. Et ad dolorem ani parietariam bene decoctam, & permixtam oleo, & deinde cocta applicetur. Item aliud ad dolorem, & inflammationē. *Be. sterces gallinæ, siccum vel recens, dissolue cum oleo in testa calida, & super peciā extende, & loco dolenti appone, & oleum decoctionis scarabægonis balnei cum cimbalaria facidem. Medicamen Gal. conferens ad mollificationē ani, et exitum eius. *Be. fructus, qui dicitur arabugij, gallarum, cerufę de plumbo, acatē, barbæ hircinæ, corticis pinij, quæ dicitur fantis, thuris, & myrrhæ oīum ana aure. iij. puluerizētur, sicca, & postq̃ abluitur anus cū vino pontico superasperge.****

Aliud medicamen ad mollificationē ani.

INCIPIT SVMMA SECVNDÆ

particulæ sectionis primæ, & est de medicinis ægritudinū instrumentorū vring, continens. xv. capitula.

Ano-
tomiare
num.

SVLIMIS Deus renes creauit, eosq̃ dotauit virtute specifica qua superfluitatem aquosam traheret ex venis, vt virtute hepatis impellentis in simul a sanguine sequestraret, ex quo luamentum missionis ipsius exitui prefigitur. Et coagulauit eos in substantia dura ex sanguine, ne ab eius acuitate mordantibus quasi continue graueret laceretur. Et combinauit eos, ut si vni accideret nocumentum, alius in operatione completa subsistat, scilicet proinde vñquodq̃ plurimæ diuisionum sicut in boue non vnus continet substantia sicut in porco, vt cū nocumentū alij ex paribus eius accideret, stare in operatione nec necessaria cū plurimo eius ab illa parte distincto, incumbit enim natura tam gradūs necessitas, transcolationis, aquositatis ex venis a sanguine, vt non minor sit necessitate missionis ipsius cum eo, quædammodū enim nutrimentum transire ad membra sine aquositate non pot, nec eis distribui, & apponi, ita sine eius sequestratione nō valet illis distribui vñiri, sicut ex primo defectu accidit atrophia, ita ex secundo prouenit hydrops, vel cachexia. Hanc autem necessitatē natura precegnoscens illos alligauit dorso neruis ac ligamentis explantatis ab eo, & iuxta venam supra ipsum extensam, & hinc inde lateraliter collocauit, vt a vena ipsa emulgentē vocata, habilis traheret illā. Collocauit illos scortum in hoīe, dextrum quidem superius prope quoniam hepatis donec penguinū eius tangat, & hoc, vt habilis ab eo illam traheret quantum possibile est. Sinistrum vero inferius, vt quia quod trahitur ex illa nō attrahit ex primo foramine, quod habet ad venā, imo a dextro, ut aurahant, & quod prope quoniam primo ad loquinguius secundo, sicut triscolatio melius cōpleatur ob quā posita est, in inferiori seu inferiora eorum parte concauitas ad quā transmittitur primo, & a qua impellitur inferius ad vesicā, & in medio corpore rens, quod de sanguine associatur aquositatē trahendo purificantē meliori

modo quo possunt ab ea, vt nutriantur ab eo, & aquositatē tanq̃ inutilem ad vesicā impellāt. Aquositas enim natura ordinante nō sic a sanguine purificata de hepate trahitur ad renes quin ad sanguinis mixtū, ad modum loturæ carnis recentis, hanc quo nutriantur renes quam si in sequestrando nec nutriantur ex illo, deficeret, vñna redderetur sicut lotura carnis recentis, eodem quasi modo quo se hepatis debile non difformat quā impellit eis aquositate a sanguine, prout oportet. Et ex renibus aduenit neruis paribus quo excreantur panniculi ipsos a mēbris alijs diffingentes, & circa venam flectentes, & dorsum. Aduenitq̃ eis vena illa magna ab hepate, & arteria ex arterijs, quæ adueniunt hepati. Post quoq̃ creatio nem creauit vesicam quædammodū. n. Deus ad expulsiōem sic superfluitatis, quæ digestionis primæ insequitur, ordinauit quædam membra ad sequestrandū ipsam a chylo, ut superiora intestina gracilia maxime, quæ ad colligendū, vt monoculū, & quædam ad cōplendū vt colōq̃dam ad extrahendū, vt intestinum rectū propter causam superius assignatam. Eodemq̃ mō ad expulsiōem superfluitatis aquosæ, quæ secundæ insequitur digestiōni, Deus membra influit quædam, hęc vero ad sequestrandū, vt renes quædam ad colligendū & cōplendū, vt vesicam; quædam ad producendū ipsam extra, vt virgam, propter eandem similitudinem causam, & virtutes, vt viam quā transitur de renibus ad vesicam. Sicq̃ creauit eam, et neruosam, & pāniculosam, vt esset susceptiua extēsiōnis in colligendo illam, & duos pāniculosq̃ ue tunicarū, vt fortis esset in continendo, proinde fuerunt pāniculi ipsi ex ligamentis neruis contexti, quoq̃ interior est duplo crassior exteriori, ne ab acuitate vrinæ cui obuiat offendantur. Et vt colligatur in ea subtiliter ingeniatum est vt sic et intraret, q̃ per viā introitus quoquo modo nullatenus retrocedere possit, q̃ si possit, naturæ periculum atq̃ falsitūdi pareret sicut scrophus, proinde virtutes porcos protensores a renibus ad ipsam dispensauit vt astringentes eum in concauo eius, et iuxta collum incederet inter duos pāniculos eius exteriorē tunicā perforari do prius & hoc per spaciū habens quantitatem, deinde disrumpit interiore pāniculum, vt aquositatē in eius concauitatē transfundant, et cū impleta fuerit ea cōprimente interiore pāniculū eius exteriorē subintrantes inter eos vritides clauderet compressi quo minus ex eis regrediantur vrina quantūcūq̃ etiam exterius cōprimant. Ait enim Gal. si. ad quam partē clauditur fenestra eam impellendo studeas aperire magis eam firmabis, & a collecta in ea teneretur pro voluntate, nec exiret per eius collum, & ad eius ordinatū expulsiōem inuolutarie, sicut in patētibus vrinæ distillationē cōtingit. Procreauit ipsam carnosum, plurimūq̃ anfractuū, & in eo lacertum latitudinalem inuolutū, contrāctione cuius preclusum ad modū marsupij vrinā retineret pro velle, & tandū q̃ vñtuo sitat sanguinis qua inficiunt trahat qua nutriatur, deinde eo mollificatū, vrina procedat ad virgā, vt extrapregrediatur per circūtrañtionem, & cōpressionem villorū eius substantiæ, si multa existat vrina, & si pauca existat in ea per circūtrañtionem, & cōpressionem lacertorum etiam ventris ordinatōe ad coadiuuandā eam talium superfluitatē expulsiōem. Et cōtinuatur vñicūq̃ laterum eius neruus quantitatem habens, & venæ quietæ, & pulsatiles, & multiplicati sunt in ea, vt sentiantur cui iniunitor, & ad quæ extenditur.

Ex quibus manifeste colligitur, q̃ sicut ægritudines eis possibiles temporaliter euenerit atq̃ curabiles proprie & ex cōmunitate. Et proprie sunt generis malitiæ complexionis simplicis, & cōmixtæ vt plurimū, & purę, et cōmateria, vt plurimū, propter illud quod de humore aduenit eis cum superfluitate aquosa, & generis malitæ cōplexionis, vt oppilatio in eorum venis & poris, ac repletio in concauitatibus

Quibus
nā ægritudi-
nibus sub-
iacent.

ceat, primum habitum est superius, secundum etiam ubi de cura apostematum dictum fuit.

Cap. ij. de oppilatione renum, & vesicę, ex lapide, & medicinis eius.

In quę
partib;
corpis
pis gene
ratur.

Cū ma
erialis.

Lapis in quinq; partibus corporis secundum Gal. generari potest. In pulmone. s. & intestinis de quibus supra dictū est, & illud est raro, & in renibus, & vesica de quibus nunc dictū est, & est vt plurimū, & etiam in iuncturis de quo dicitur infra, & est medio criter fe habens: & vbi quę generatur, cōem in genere habet causam. Et hi de quibus est sermo in causa conueniunt, sed in eius quanto differunt. Conueniunt inquam in causa. s. materiali, & efficiente. Materialis quidē est plurimum humor crassus, & viscosus in corpore generatus translatus ad illas partes renum, & vesicę, ibiq; retentus, & quęq; apostemat. Hic autem humor, vt plurimū est phlegmaticus, cum sit proprie condensabilis, non sic sanguis, licet quęq; ad illas perueniat, quia nec crassus est nec viscosus, sed consistens temperatus, et cū perueniret ad illa, conuersus in malā qualitatem venensam, quemadmodū Hippo. dixit, nō poterit ibi cōtineri sed extra expellitur a natura. Nec melancholia, quia propter siccitatē eius partes non adherent, ut condescent, sed incinerantur potius, nec cholera, quia non crassa viscosa. Et causa generatiōis talis humoris phlegmatici est debilitas digestiōis, aut ex parte virtutis caloris innati, quia debilis, vt cōtingit in senioribus. Aut ex parte cibi quia crassi, & viscosi de genere panis, & passę azimę, & carniū crassę, vt aialium magni corporis, vt bouū, bubalę, ceruorū, & porcorū, & syluestrium, & antiquorū, et nimis iu uenū salutarum, & auiū paludestrium, & pisciū magnorum, & lacticiuentū, & lacticiōis, & leguminum, & aliorū similium. Aut potus quae turbida, & proprie lacunalis, & flagni, & vini crassi & turbidi. Aut ex parte mali regiminis in alijs attendendis conditionibus circa digestiōis perfectiōē, vt in pueris, & gulosis adolecentibus, de quibus supra dictū est in capitulo debilitatis digestiōis. Causa vero translatiōis est virtus expulsiua superiorū membrorū fortis, hepatis. s. & vniarū proprie cum amplitudine viarū ipsarū, & debilitas renū. Causa vero retentionis illius in ipsis est debilitas virtutis expulsiue ipsorū in ipsis naturaliter, vel ex ægritudine cum strictura viarū expulsiōis, & crassitie humoris, & cōcauitatis aptitudine in colligendo, & retinendo quādiū cōdescent; quare extra corpus expellere illum humorē nō valet, sed tardatur tēpore longo, & euacuatur, quod subtile est, & clarum cū vna paulatim, & crassum & terre stre remanet in eis & condensatur. Isaac. n. dixit, per ca nalem strictum nō transit liquor crassus. Si. n. virtus fortis existeret, & via apta totum humorē paulatim sicut aggre gatur cum sui crassitie expelleret cum vrina crassa vti etuosa et turbida, quare generatio lapidis non sequeretur sicut in pluribus talem vrinam mingentibus sepe videmus. Causa vero efficiēs lapidis est caliditas ab æqualitate egressa illos membrorum agens in talem humorē retentum ibi, & condensans ipsum, quęq; in pilos rubeos longitudinis vnus palmi, vel brachię fmq; & Gal. quęq; in lapidem quēadmodū est videre in balneis theriacis, & vasīs in quibus aqua calefieri consuevit, in quibus crassum aque in lapide durissimū propter agentem calorem densatur. Aduenit aut illis membris talis caliditas, aut a causa intrinseca, aut extrinseca: & intrinseca aut propria, aut ex vicinitate, propria autem naturaliter, aut accidentaliter ex humore choleroico ad illa trans lato a superioribus mēbris, hepate. Cysiti, venis, apostemate vel nō apostemate, ex vicinitate, & proprie ad hepate supercaliditatem. Et extrinseca per se, et per accidens caliditatem, per se quidem, vt cibis & potibus calidis, fortimotu, peditando vel equitando in aere calido, balneis

calidis, & forti strictura lumborū & alijs. Per accidē, vt ex frigore aeris, vel balnei constringente poros, & in illa mante caliditate ipsorum, necesse frigiditas per se cū eius, cum talis frigiditas congelans in corpore stante vna nō possit esse. Et si generatio phlegmatis vitrei sit in ventre, dicendū quę minor ea quę condensat in lapide, & tamen dicitur congelans respectu causę alięq; specię phlegmatis. Hę autē causę licet cōmunes sint eis ambobus, in lapide tñ vesicę sunt fortiores propter ipsius naturam. Est enim membrū inferius positum ad quod humor, qui est materia lapidis peruenit transcolatus, & subtiliatur p vritudine transeundo stricturā, quare non est aptus condensari, vt crassus qui peruenit prius ad renes cum sua viscositate, & grossitie propria. Est etiam membrū nervosius pauci sanguinis & frigidū, quare ipsius caliditas nō est potens condensare sicut in renibus sanguineis, & naturaliter calidis. Adhuc locus retentionis in vesica est amplior. Et via expulsiōis aperior, propter largitatē colli eius, & breuitatem, & in mulieribus maxime, quare lapidis generatio in ea est difficilior, & proinde minor, & cū generetur propter fortitudinem causę, maior erit, ad curandum rebellior, & fm Hippo. in apho. periculosior. Generatio quoque ipsorū conuenientia, & disconuenientia predictos, causę diuersę aptitudinē habet in etatibus diuersis, vt Hippo. dixit in apho. in sexibus quoq; & naturis diuersis corporū, & membrorū in quibus generari habent, & habitudinē etiam. Nā in prima etate, quę proēditur vsq; aduentū plantatiuum nō est generatio lapidum apta, cū humores subiles nō viscosos habet, nec crassus utantur rebus non calorē acutum, non stricturam viarū, & si habeant propter paruitatem, tñ propter humiditatem complexiones recipiunt extensionem, quare non retineant, vt in lapide condensent. In etate autē quę est dentium plantatiua, quę est vsq; ad. vii. annos completos: & vsq; ad. xiii. in quo inchoatur pubertas, quia materialis causa deficit, naturaliter generatio talium lapidum inepta videtur propter materiales humores, cū in eis adhuc sint subiles, nec sunt crassi, & viscosi propter debilitatem digestiōis cum habeant illā fortem. Accidentaliter autē cum materiā habeant propter ipsorū gulositatem, & malitiam regiminis in alijs debilitatis digestiōnem, quare tales multiplicentur humores iaditque causa in ea efficiens quia calor iam factus potens non obtusus, permansens in predicta etate, sit etiā vniarū conuenientia, quia membra duriora facta non est fuerit extensibilis, quare in ea ipsius lapidis generatio apta est in vesicā fm Hippo. qm fortitudo superiore expellit ad illam quā colligit ipsa, & retinet & nō expellit propter frigiditatem. Omne n. membrū frigidū complexionis frigidę actionis defectus habet ex necessitate dicit Gale. In pubertate, adolescentia, & iuuentute, hic nec ibi generatio lapidis apta est, propter defectum materię, quia humores habent subiles: nec sunt gulosi, vt priores, et eligere incipiunt digitam bonā, quare humores tales non generantur, nec trāsferuntur ad inferora, ibiq; retineant, sed propter virtutis pororū, & viarū largitatem expelluntur extra, licet causa efficiens sit in eis intenta. In senectute vero licet sit materia, vt humores propter digestiōis debilitatē multiplicati in eis, & viarū strictura propter siccitatē corugantem, & in vltima propter, quia tñ deficit in ea causa efficiens, quę est in generatiōe potissima lapidis generatio, & non existat in vesica, sed in renibus tñ propter eorum caliditatem. Et in mulieribus nō in vesica, quia ibi deficit caliditas, non sit autem in renibus, deficit quoque viarū strictura, quia vias habent amplas, quia collum vesicę in eis amplum est & curum, non sic autem in renibus, vt Hippoc. in principio libri de aere, & aqua locutus est, materia quoque ad renes peruenit plus non transcolata sicut ad vesicam descendit.

Qualiter lapis
ter diuer
sas aetate
in di
uersis lo
cis gene
ratur.

Efficitur.

Vn caliditas tāta membris la
bris capi
de gene
ratiōib;
innascit

In naturis quoque diuersis vniuscuiusque generatione diuersa, & in habitudinibus quoque. In humida. n. natura. & habitudine pigrescit generatio ipsius in renibus pemptore, & in sicca in vesica propter causam predictam, licet autem hec diuersitas perueniat ratione aptitudinis ad causas eius congregandas vel non. In naturali complexionis, etate, sexu, habitudine, & dispositione membrorum, accidentaliter in potest vtriusque lapsi in oī etate, cōplexione, & sexu, & habitudine generari. Cumque antiqua generatio lapidis, vti eius causae perdurent, & habitetur, non prohibetur nec sanatur, licet remedium habeat quoquo modo, & proprie in senioribus. Vnde Hippo. in apho. Phreici & circa vesicam dolores laboriosos, nantur in senibus, nec poss. annos ut. iij. epidemiae dixit, sed continuatur, et transit ad heredes. Et cum non est habitura, sed disposita, & noua sū augmentum, & diminutionem causarum sui seruans quandocūq; periodos mensis vnius vel plurium.

Signa oppilationis renum, & vesicæ ex lapidibus, & aliorum membrorum vrinaliū distinguunt ipsam ab humorosa, sunt signa lapidis, quæ in humorosa nota sunt: & signum lapidum quædam sunt cōmunia, quædā propria. Cōmunia quidē ex vrina sumuntur, dolore, & exitu tibus cum vrina. Et sunt, nam cū videbis vrinam quam consueuit mingere patiens turbidā, & crassam clarificari, & attenuari, tunc estimabis lapidis generationem, & cū additur dolor, vt quia sentiat patiens dolorem in partibus vrinae membrorum, tunc certissima erit estimatio tua, quia materia iā aggregata est in mēbris illis ad lapidis generationem: deinde si vides aliquid arengē residentis, et al forari, tunc tua estimatio erit cōpleta, & maxime si materia videas retineri. Notandum autem, qd lapis si mediocris sit, retinet vritā totaliter, qd pōt subintrare meatum vrinae, & occupare, magnus aut subintrare non valet, & si opponat forosico inatus de facili remouetur, parius vero si subintrat non occupat totū, vt possit totaliter retinere, & cum tanges illas, & inuenies molles, lapides est in fieri: si vero duras, lapides iā factus est. Propria vero ex qualitate naturæ doloris, & exituum cū ipsa sumuntur hoc mō. Nā in lapide renum vrina est cum rubedine, dolor est in lumbis, & foris adeo, qd sit quāq; similis colico, & intenditur tēpore inanitionis, sumpto cibo remittitur, & est cū quiete, dolor est ibi fixus, & cum mutatur ad vesicā interpollantur, & minuitur & in illis augetur, & proprie apud repletionē intestinorum propter coactionem pororū vritidū, et cum peruenit vsq; ad inguina & emunctoria, tunc iā peruenit ad vesicā, vt superius dictū est, & arenoſa residentia sunt rubea cum consuetudine procreationis eius. In lapide vero vesicæ vrina est alba, & arenoſa similiter alba, vel cinericia, vnde de Hsp. Quibus in vrina arenoſa & alba, fedinaria substantia, his vesica, aut renes lithiasim habent: dolor quoque accidit in pectine, & peritoneo minor, et quāq; lapis vesicæ tenetur in loco amplo, & spacioſo, sed in renibus est coarctatus in stricto, & plurimū retinet vritā. Et est maior qd lapis renū propter maiorem extensionem quā recipere pōt in vesica, & durior propter longiorem morā quam trahit in ea quā in renibus faciat, cū ergo cadat sui grauitate in collū vesicæ, quod inferius tendit sua magnitudine integre oppilabit, & retinetur vrina, & est significatio fortis super lapidem confirmatū, & tunc cum hoc est pruritus continuus in pectine, & in canali, quare confricat eā continue, & proprie si est puer, & accidit erectio assidua, & quāq; mollificatio vltra modū, & perducit ad exitū ani. Et causa in pruritu est exasperatio vesicæ ex lapide duro, & cōmoto in spacio vesicæ, & maxime cū sunt plures, siue sint iā generati, siue a renibus descēderint ad ipsam, quare exasperant, & inducunt pruritu, & cum vrina tūc emittunt surfures, et quāq; sanguis ppter abrasionē. Et eo-

cidit lapis vesicæ in regionibus septentrionalibus magis confectus, & in insantibus, & corpora illorum plurimū sunt extenuata, quod est contra in lapide renum.

Cura lapidis est quatuorres. Prima est abscissio causæ. Secunda est ipsius educio. Tertia est regimen. Quarta est correctio accidentiū ex quibus est dolor, vritæ retentio, & vicerū impressio, quæ quāq; est prior: p̄ magnitudine enim accidentiū interdiū oportet pertere ordinē cure. Prima est causæ abscissio. In abscissione namq; eius consistit p̄griū quā lapidis generatio prohibetur, & qui est in fieri impeditur, & qui factus est non augetur, sed educitur, & proprie si sit paruus, & cōpletur tribus modis. Primo cum prohibeō generationis materiam, s. humoris crassi & viscosi, & illud cū ordinatione regiminis in cibis, & potibus subtilibus, & chymis, & in alijs debite digestionis complendo. Secundo cum euacuatione ipsius humoris iā generati ex hepate, & venis si addit etiam cum deriuatione a partibus illis, puta cum vomitu, clysteribus, & alijs foliū phar macis sumptis, & in euacuatione eius de partibus renū, & vesicæ si sit ibi detentus, & coarctatus, vt in lapide cō deſertur, & hoc cum diureticis temperatē caliditatis, quæ causam efficiunt, s. ipsorum caliditatis nō augent, et inſi dant, qualia sunt ex cibis. Vt sunt carnes autum montanæ, paruaurum patice pinguedinis & caliditatis, & her bæ diureticæ, vt baucie recentes, & apium, petroselinum, fœniculus, enidia, & alpharaque. Ex leguminibus, vt chisthordei, & aqua ciceraū nigrorū, & ex fructibus, vt ficus humide & sicce, & amygdala, & vna alba. Et ex potibus, vt est vinū subtile clarū, album, cū aqua dulci, & clara lympathū parum. Et ex medicinis, vt est decoctio polij, quinq; radicū cōium, capil. v. & radice al thee, schinanthi, & scolopendriæ, & similibus: oia enim hæc prohibent generationē lapidis, & parū frangunt et educunt, & secanjabin cum aceto scillæ. Et inunctio illarum partiū cum oleis mundificandis, & abstergentibus, illas partes, vt est oleū de amygdalis amaris, de lilio, & de apio. Et cum cerotis, vel emplastris ex abrotano, sece combusta, & nitro. Tertio cum alteratibus ipsorū qualitatē membrorum, quæ est causa efficiens, & illud cū diureticis frigidis, qualia sunt bathecæ, & semen eius, & semē citrulli, cucurbitarum, & cugumerū, & aqua lactis, aqua melonis indi, & vnctiones ex succis, et oleis ipsorum, et cum alienatione ois calidi inflāmantis interius, & exterius ministrandi. Et si sit cum effusione humoris cholerici purgetur cum pprijs ex quibus est aqua lactis, semini cōium, liquiritiæ, mellis, calgēstulæ, & solatrum hortulanū est propriū omni causæ, & syrupus de succo viole, & similia, & si fuerit cum inflammatione, vel erysipela te, seu apostemate duro.

Eductio eius tripliciter fieri habet. Vno mō cum dilatantibus mēbra & ductus, & actiā lenientibus ductū su perficiunt cū lapidis, & pprie cum est paruus, & cōpletur cum administratione balnei fœi fomenti ex aqua dulci decoctionis mellioſi, calamitæ, altheæ, maluarū, chamomillæ, ieros, radicū foenugreci, feminis lini, anethi, & similibus. Et cū vnctionibus illarum partiū, s. alchati, ilium, iquinū, pectinis, & peritonæ, ex oleo de altea, de foenugreco, de anetho, de alchā, de lilio, amygdalarum dulciū & amararum, & de lino. Et cum ebibitis in lapide renū, vel inſectis in lapide vesicæ ex iunibus carniū vnctioſis, & mucilaginis, calgēstulæ, agancanthi, psyllij, et olei amygdalarū, et viol. gūmi, fœni, azarur, & decoctio malug campellris cum butyro, & melle, de qua fu matur res plurima, & grana pini, & similibus. Secūdo cum cōminuentibus lapidem, & educētibz, & pprie cum est magnus, & durus, qui calidis, & humidis nō dissoluitur, quorū quædam simplicia sunt, quædam cōposita. Et simplicia quædam conuenientia ad complexionē, quædam

Decura
lapidis.

Lapi
dis gene
rationē
phibē
tia.

eductio
lapidis
sit tribz
modis.

e.aph.6

Vrina.

quedā à proprietate, & quedam viroq; mō, et à complexione cōminuentia quedā sunt debilia, tñ in renū lapidibus imprimentia, qualia sunt amara absterfua, quæ sunt fortis incisionis, et temperatæ caliditatis, vt est radix sping, quæ græce noiaur spingos, & radices sentice, herba castracani, & polliū, lapides noiaur græce adhata, et acetum scillæ, & reliquæ medicinæ similes istis, vt betonica pentaphylon, & capil. v. grana solis, faxifraga, & folia faxifragæ, quæ frangens lapidē interpretatur: & radix scolopendriæ, & aqua sicile, harū autē impressio nō est nisi in lapide renum, & pertransfuentia vsq; ad lapidē vesicæ qualia sunt, cicor nigrum, & aqua eius, radix costis, bdellium, & similia. Quedā fortiora impressionem faciunt in lapidē vesicæ tanq̃ in duriori obiecto, lapis. n. vesicæ difficilior est ad cōminuendū, ppter eius magnitudinē propter duriciē maiorem ac longinquitatē, & ppter cōminuentia oportet esse fortia, & non tñ simplicia, imo cōposita, & propterea si cōminuunt lapidem vesicæ, cōminuunt lapidem renum saltem cum ad illā perueniant prius, & non e cōuerso, vt dicit Abo. Cōposita vero infra dicentur. Sed talia simplicia sunt radix, scille, allia, & tribuli, & grani nucum, apium montanū, calamitæ, pulegiū hirci vel cerui, radix citrulli campestriis & est cucumer alpinus, radix balsami, & partes eius, semen raphani, et aqua radiciū eius, semen cyperi egyptiaci, cordeon, radix lauri, & preputia vitis alba, ruta agrestis, baurach, aramentū, piper puluerizatum, ex quo facit sit trochiscus, & daucus cum aqua suffici facit descenderelapidē, & oleum eius, sex adusta, & nitru adnillū. Et est sanguis hirci fm artem collectus, & reuerus in trochiscis, de quibus in hora doloris detur vnus cum vino acetū, aut aqua opij montanū, & est mirabile. A proprietate vero cōminuentia sunt, vt puluis scorponis, et oleū eius, solatrum hortulanū, & lapis qui inuenitur in spongia marina, & iudalcus, & cinis leporis decollati, & lumbrici terrestres excitati, cinis hepatis asini in lapide renū, & gramē vtrūq;. Quedam cōminuunt viroq; modo, vt est nitrum albu, & clarum adustum, & puluerizatum, & sex adusta, & cinis coriū ouorum, & scarabei, et semen geniste, quod frangit, & educit, & prohibet generari, & auis parua, quæ vocatur græce troglodytes, & super alas eius sunt pennæ aureæ, & super caudā eius sunt puncta alba, & francigenæ nominant cum saluriq; adusta, & cinis eius cū aqua mellis extrahit p̃r ceteris lapidem magis, & simus colūbinus, & simus galli. Et modus vendi talibus est, vt medicinæ quedā permiscantur istis medicinis cōminuentibus lapidem, quæ alix sunt iuuantes ad p̃netrationem velocē, vt piper, calamentum, & cinnamomū, et cum hoc operantur ad cōminuendum lapidē. Et alix sunt, quæ prouocant cum vritur, & extrahere habent superfluitates crassas, vt femina nota, & p̃prie conseruatur, rubeg radix, daucus, metu. fa. asafum, acorus, et ameos, cheisin, sileis, semen agni casti, schinā, shum, & cordumēni, et cantharides sunt in hoc potentissimæ cum impressione in lapidē. Sed oportet ministrare cum cautela ne vlcere vesicam, vt Gal. dixit, nisi cū rectis cantibus in quantitate temperata sumantur, sicut staphisagria. Aliæ vero sunt alteratiuæ digestionem facientes eius, quod alio mouent, & facientes morari, donec illæ operadonem suā perficiant cum pinguedine, & viscositate sua, vt gūmi scēli. & alix sunt cum aromatisatione confortantes membrū apud diuersitatem impressionis, & modū super ipsum, & sunt medicinæ aromatiæ, vt spica, casia, & similia, & alię sunt confortantes, in quibus est subtilitas cum stypticitate, vt est radix rubi, & rob fructum, vt conseruent membrū à nocumento illorum, et est virga pastoris. Et ex illis est bene, aristoliliū siccum, & semē agni casti, & rose, balsamū, schinanthū, & sandali, & medicinæ sedantes dolorum cum propri-

tate, vt sunt anodine nucis, & auellang, & quæ sedando dolorē retardant, cum permiscuntur istæ medicinæ ex eis una cōposita fiat natura sapientissima inter eas discernit, & vitur eis prout oportet ordinat: & hi duo prædicti modi sunt cōmines ambobus lapidibus. Tertiū modus est cum incisione, & abstractione si prima non sufficiant, qui in lapide renū est inconueniens, & mortalis ppter profunditatem lacertor, & osium magnarū, venarū, & arteriarū. Sed in lapide vesicæ possibilis, & timorofus propter circūiectam lacertorū venarū, et arteriarū, & neruorū, quorum incisionem dolor fortis sequitur, & spasmus, & synopsis, & apostema, et mors plurimū, & quandoq; fortiter conuenitur in fistulā, et currit inde continue urina. Sunt tñ aliqui, qui presumunt super illam. Cauent tñ, vt non nisi magna necessitate cogente ex dolore & retentiōe vrinæ infirmitatibus valde infirmis, nec in quolibet corpore illū agant, nisi in forti, & constāti & pręuacuat, & cum cautela ab errore, quod si tales nō sint dimittant illam, & ad remediū currāt, vt docet Gal. scilicet transpositionē lapidis, vel sanguinis congelati ex lapide pungente fluentis ab orificio, & collo vesicæ, vt vrina libere effundatur, eius enim retentio est periculosa, & mortalis, sit autem tribus modis, ut infra dicetur in lapide renū quoquo mō similiter, puta vomitu violento, & forti quo lapis superius trahitur, atq; ventosa super lūbos posita sic, vt e cōuerso trahatur inferius forti motu, agitatione, & saltu, & anhelitus retentione, ac cōpressionē, & fricatione renum, & illum trahentium ad inferiora, & ventosa paulatim mutata à renibus ad inferiora et ex illis sunt clamores, & clysteria conuenientia, & inferiorē calefactio cum fomentis, & alijs calefactorijs, hæc enim trahūt lapidē renum vsq; ad vesicam paulatim, & quandoq; extra de vesicæ collo per virgam expellūt, vel mulierum naturam.

Incisionis autē modus & regimen tale est, vt nō fiant nisi infanibus propter cōmitatem consolidationis, & tēperamentū complexionis, & humorū, quæ non est in iuuenibus, & senibus, et inconstantiis in tolerando dolore lapidis, & sint pręuacuat, ne huiusmodi currāt ad locū, & apostemē, & scēbus inestinguū, qm̃ dolorē minuit, & sint contenti subtili digita, & sit dies clara, & tempus tēperatū & quietum, & locus, & sint temperatæ instrumenta, inflexa, & falcix, & medicinæ appropriatæ ex retentiōe sanguinis emanantis, & sedatione doloris, quæ sint ex pluribus dictis in cura hemorrhoidarū ex retentione sanguinis, & ex sedantibus dolore, quæ infra dicentur, ligaturis, quibus pręmissis iaceat æger supinus, retractis cruribus, & detentus sit à circūstantibus firmiter. Et chirurgicus digitum suū indicem in anum infansit, vel mulieris virginis, vel in vuluā deuinquat immitat donec perueniat ad lapidē, & cum peruenierit, ipsum in collo vesicæ tenet firmū, & impellēdo semper à vesicæ versus colū eius, tunc quoq; signet atramento vbi incisionem faciat, sitq; inter virgam seu burfam, & anū, et iuxta cōmissuram seu filū nō in ea sed inter eam, & cruris plicaturā, ita quod incisio cadat in collo vesicæ non in eius concauo, tuncq; incidat subito instrumento bene acuto, & tñ quantum conueniat magnitudini lapidis: deinde extrahat illum faciliōr mō quo potest, q. i. magnitudinem impediāt exitum, opiaculis confringatur, deinde vitellum ouī cum albumine ouorum, & puluere ex resfringētib; sanguinem cum plumacijs vlceri applicetur, deinde cura vlcēris regatur, & superuenientibus deinde accidētibus ex dolore apo. sanguinis congelatione in vesicā quæ vltimū cum hydromelē sumptum collo eis & virgæ, & alijs subueniatur prout oportet cum his, quæ ex his dictis, & dicendis sunt nota. Similiter & si peruenit lapis vsq; ad collum virgæ, nec potest exire quoquo modo incidat sub ea si expressiōne iduci nō poterit nec retroPELLI cum

Lapidē
minuen-
tia.

Semē
geniste
niste frā-
git, & e-
ducit la-
pidem.

De mō
incisio-
nis p̃ ex-
tractionē
lapidis.
Primus
modus.

cum immiffione stringit, vt vrina egrediatur, deinde cura vlcis eff regendus. Et sunt qui ingeniatur, & ponunt cannulam in angulo incisionis, vt vrina inde transiens egrediatur extra, vt vlcus non tangat ne mordeat, & consolidatio ne prohibeat. Alius modus est, qui chirurgicus dimititur expertis. Ad modo fequitur quarta res que est correctio accidentium, de qua dicendum est, ex quo de re tertia in re prima est dictum succinctor, & primo de dolore qui si fortis fupior potest fedare, priusq; predictorum aliquid intendere cum post incisionem maxime prouocat apostema, & hoc cum balneo, cataplasmatibus, epithymatibus, emplastris, vntionibus, & iniectionibus, ex anodinis, & mollificantiis superius notis in cura tenemus, & hemorrhoidarum, & si expediat cum fupescientibus ebibitis, sicut philonis medicamine, de mandragora, & theriaca noua, quæ etiam quento fuitem refoluit, quæ concaua doloris est, cum hoc quod fupescit, & prouocat vrinam iniectionis, vel emplastris. Et sunt qui talia fupescientia appropinquant ante incisionem, & post præparationem corporis ad illa dando ea mixta cum vino, vt docuit Abo, vt dolorem incisionis non percipiat incidendus. Et sunt qui opium in forma trochisci super locum in cindendum ligant, & detinent ligatum, quando tibi sensus fupescit quod dolor incisionis, vel aduersionis, & corruptionis causticis pharmaci, vel igni, non sentiant de quorum numero etiam videtur fuisse Hippoc. cum dixit.

Quicumq; dolentes aliquid corporis plurimum dolorem non sentiunt, si mens egrotat quasi dicat, si vis ut causa doloris magni corporis felicitate applicata non sentiat, fac vt corporis sensus egrotet. Sedatio enim, vel doloris minoratio a timore futuri apoc. & mortis alleuiat ipsum, et ex eis que operantur ad idem est, vt in circuitu incisionis aliqua styptica ministrantur: proprium est sumach ipsum, nam ad proprietate prohibet apostema, & tera figillata cum oleo ros. inuncta, lutum armenum cum succo myrtæ & similia. Et ex illis est phlebotomia, & cibi & potus diminutio, & alia fupra dicta. Si vero ex lapide retineatur vrina, quia opus est in officio pororū vritidum protenforum a renibus ad vesicam, vel in eorum strictura coarctatus in transendo, vel quia fit magnus, & oppositus i officio colli vesicæ, vel coarctatus in collo, vel canali vrget, quod graue molefium, & periculosum est infirmo, ingenium dū est, vt inde amoueatur autem ad fractionem eius deueniatur, ut vrina libere egredi possit, & hoc vt liquid fit in renibus retrahatur superius cum vomitu forti, & violento, & uentosa super renes applicata. Similiter si inter renes, & vtriusque situr, quod ex dolore fixo, & continuo in renibus cognoscitur. Si vero in vritidibus coarctetur, quod ex dolore descendente ad illa, & ibi durante scietur, trahatur inferius cum balneis, & dilatantibus, & mollificantibus, et cum compressione istium, & renum cum manibus oleo de lilio inunctis, vel pinguedine anatis trahentibus inferius, cum retentione anhelitus, sternutatione, & applicatione ventose in ilibus infra renes, & ingula paulatim mutata inferius, & elytheribus convenientibus, & motu forti, & salinis, & calefactione inferiorum partium. Si autem sit opus ut lapis officio colli vesicæ ingentiamus, vtrifum inde amoueamus, & hoc cum compressione pectinis superius, vel vt resupinetur lapidofus, & eleuentur anchæ eius, & concutiantur bene, vt lapis remoueatur inde, & redeat ad concauum vesicæ ad quod compressio pectinis versus superius confert valde, & tūc vrina egreditur. Et quandoq; alleuiat illud si incurretur super genua sua, & commoueat sua mēbra adinuicem. Et quandoq; remouetur inde per intromissionem digiti in anum, vel vuluam deurginatæ, & quandoq; per alias figuras quas experimentum, & ratio adueniunt. Cumq; illa non conferant, administretur instrumentum scilicet siringa, quæ le-

niter inuncta immittatur, vt lapis, inde amoueatur, et tūc na egrediatur. Et si quidem fit in collo vesicæ, vel in meatu virgæ cum balneo, & expressione cum manu inuncta oleis, & iniectionis exterius producat. Si vero ex lapide pungente commoto exasperante vlcera proueniant in renibus, & membris vrinæ, regatur regimine vlcium, & solutionis continuatis renum, quod infra Deo propiciante dicemus.

Sequentur compositæ medicinæ. Medicamen francigenis lapidem renum sublimem, et expertum valde fm Serapionem. Re. f. batch. excorticatis: milij folij, viri adusij, daucia, na partes æquales, terantur & cribellentur, & dentur ex eis. 3. ij. cum aqua decoctionis cicoris nigri. Aliud fm eundem ad lapidem vesicæ. Re. com. disti. 3. f. m. micolumbinis. 3. i. & f. scarabeorum danich. 1. & f. 3. j. terantur & dentur cum calido. Aliud ad lapidem vesicæ fm Ymain. Re. f. m. colubini, f. lercoris galli, condisij, omni iun partes æquales terantur & cribellentur, & dentur in potu cum aqua raphanitarum calida. Aliud ad lapidem renum, & vesicæ fm Constantinum, & est sublim. Re. f. m. seminis bathæ, citrulli, cucumeris excorticatarum, ana. 3. v. & f. raphani, & apij, & napi syluestris, & dani. ch. & petroselinij, ana. 3. ij. seminis feniculi. 3. ij. granorū nere. i. cerasorum syluestrium. 3. ij. f. lercoris vacæ pascensis inuoluti cum oleo sambucino. 3. v. & cribellentur, & detur ex eo pondus 3. ij. cū aqua apij, & raphani.

Decoctio fm ilium Serapionis ad dolorem renum, & difficultatem vrinæ. Re. cimini, ani, radicis liquiritiæ, seminis citrulli, seminis bathæ, ana. 3. ij. psyllij, seminis malux, ana. 3. ij. & in descriptione alia loco anisi, abinthium, & loco psyllij alchechengi decoquantur in duabus libris aquæ donec remaneat medietas, & dentur in potu ex ea. 3. ij. Aliud ad renes, & lapidem fm eundem cuius permisso est. Re. foenugr. amicos, seminis baucis, seminis apij, ana partes æquales decoquantur, & detur in potu cū zucharo, & est sana, si Deus voluerit. Aliud medicamen fm Alchindum ad lapidem vtriusq; Re. f. m. columbinis, f. lercoris galli, ana. 3. ij. origani. 3. f. zuchari tabariz quantum omnium, et cum aqua raphanitarum extrahit omnem lapidem, & quandoq; imponitur cum eis piper & sal, & proprie in decoctione pulegij. Aliud. Rasis ad lapidem vesicæ paruorū, balneatur puer quotidie in aqua calida, & dabis illud medicamen. Re. olibanij, mirrhæ, radix eis cuiusdam herbæ, ana, confice cum melle, & detur ad modum auellane, manic & sero. Vltimum sedans dolorem, & extrahens lapidem fm Ioannitium. Re. apij campestris, quæ dicitur farrurion. 3. i. cyperi ægyptiaci, spicæ aromaticæ, seminis papaueris albi, cinnamomi, castis, piperis albi, seminis baucis, acoris, seminis vriticæ, et caulis, & cardonis, ana. 3. f. Conficiatur trita cum melle, de quo sumatur ad modum auellane cum vino decoctionis capill. vene. Ruffus inquit plurima balneatio in tinnis sulphureis frangit lapidem, & hæc fortasse facit prouenire ad hoc, quod quandoq; vlcera cutem, & est infundatur in eis pannus calidus, & applicetur loco lapidis operatur ad exitum eius cum facilitate & lubricitate, & similiter si olea miscantur mollificantia, & absq; documento vlt. Inquit Gal. Scio plures de illis quorum renes ægræ medicati cum hoc medicamine sanati sunt a suis ægritudinibus, & oportet, vt assidue tueri huiusmodi medicinæ pluribus diebus. Est enim medicina sanans illum qui habet lapidem, & qui habet ægritudinem colicæ, & ægritudinem vesicæ, & quomodus est. Re. auellanarum excorticatarum, & nucum seminis cucumeris hortulanis excorticatis, et seminis casui mēditæ, an. auf. iij. seminis hyocyami nigri, croci, seminis citrulli, abion, ana. auf. vi. seminis hyocyami albi, seminis apij, ana. auf. xij. Conficiantur cū melle, & fiant trochisci de quibus detur in potu auf. 8. cum aqua mellis tepida

Medica
men frā
gens la
pidem.

Deco
ctio ad
idem.

Nota &
leporae.

pida in quantitate cyathorum triū, & in alia descriptione ponitur armel aut. f. Item testificatus est, q. lepus comבור שרית sicut scis, & conseruatur pulvis eius, et sumitur in potu de eo diebus aliquot pondus. 3. ij. cum aqua tepida, & frangit lapidem vesicæ, & renum. Ait Abo. dico q. frangit lapidem vesicæ non est dubium, q. frangit lapidem renum, sed non conuertitur nisi alterutrum cōmuniter habeat respectum. Confectio fm cum confens illi, qui habet lapidem, & prohibet generationem eius post ipsum. R. calice aut. ij. feminis apij aut. ij. lapidis, fœnu masculi aut. i. feminis bauxic, anisi, ana. aut. ij. styracis. 3. ij. radices lilij, alo zaui, aut. ij. feminis papaueris albi. aut. ij. spicæ tantundem, amygdalarū amaratum, acori, ana. aut. ij. mellis boni quantum sufficit, sumatur de eis in potu omni die in vino. 3. ij. vel aut. ij. Dixit quoq. medicus compositæ ad lapidem sunt, siccitatum, ipsum nāq. fortis operationis est in lapide renum, sicut fagenea, & sicut confectio de scorpionibus cognita ad renes, & vesicam, & medicamen factum de sanguine hirci, quod non nominatur Manus Dei propter suam nobilitatem, & medicamen thesaurizatum dictū, factum cū oleo balsami, quod est mirabile. Pulvis ex inuentione nostra frangens, & educens lapidem de renibus, & prohibens eum generari. R. feminis genisse 3. ij. feminis staphisagrie. 3. ij. granorum solis. 3. i. spicæ. 3. f. dosi. 3. ij. cum aqua faxi. Alius ad idem educens are-nulas. R. granorum solis bene puluerizatorum. 3. i. feminum cōmuniū. 3. i. zuchari albi. 3. i. dosi coctear vnum in vino. Medicamen expertum fm Abo. R. cineris vitæ, cineris scorpionum, cineris radices canlis, nabatij, cineris leporis, & lapidis spongæ, sanguinis hirci exiccati, & contriti, cineris corticum oui, de quo pullus egressus est, & lapidis iudaici, gūmi nucij, acori, ana ptes æquales, petroselinij, dauid, pulegij, gūmi ara. semi. altheæ, piperis, omnium, ana partes. xv. cōficiantur cum melle, & conseruentur, dosi sit vsq. ad aut. ij. & supra cum aqua tribulorum decoctæ cum cicetibus nigris.

Pulvis
frangens
lapidē.

Syrupus fm intentionem nostram quem supra in eura colicæ nephreticæ diximus est proprius, fm Nicolaï, Iulianum, & Philantropos. Confectio trochilicorum fm Abo. ex appropriatis, quæ frangit lapidem in renibus, & vesica. R. feminis bauxic syluestri, feminis cucumeris, berberis, anisi, myrtæ, feminis apij montani, & hortulani, calicæ, cinnamomi, spicæ, ana partes. l. tere, & cicutiniza, & confice cum aqua ponderis. 3. i. aut. i. & da primum cum calida. Syrupus diureticus aperiens renum oppilationem ex humoribus crassis, & educens eos, & prohibens ipsos condenfari in lapidem, & est ex inuentione nostra. R. capil. venenis, calicæ li. spicæ, folij meu. fu. siccorum, ameos, acoris, radi. rubæ, nigellæ, asari, danci, cheisin, syseleos, feminis agni calij, schinanthi, cordumetij, granorum pini, & feminis solatri, & scœni. & enilæ, ana partes æquales, bullant in aqua, lib. v. vsq. ad medietatem, deinde adde zuchari, li. ij. gelenabin, li. f. acceti scillitici, 3. ij. & syrumpentur, dosi. 3. ij. cum tepida in aurora decoctionis radicem graminis. Dixit Abo. sterus muris cum thuræ, & aqua mellis calida frangit lapidem, & nigella aliquantulis diebus ministrata cū aqua mellis calida frangit vrinę. Et lac fuscæ cum lactemore cum ramo ipsius educit arenulas de renibus, & vesica. Et semen centrum galli puluerizatum cum vino subtili educit arenulas de renibus tantum.

Cap. iij. de dislocatione renum, & vesicæ,
& medicinis eius.

Dilatio accidit quandoq. in renibus, & vesica plurimum, & est, vt à proprio remouetur loco, & declinet ad dextrum, vel sinistram inferius, & det magis quare vrinandi actio multipliciter impeditur. Et causa eius immediata est suorum ligamentorum, & su-

spensoriorum relaxatio, vel ruptura, cuius causa est duplex intrinseca & extrinseca. Intrinseca est humiditas cū frigidi-tate paralyticis, & mollificans ipsa, quare membra predicta in loco proprio non reguntur. Extrinseca vero est casus, & percussio relaxans, vel rumpe, & balneatio in aqua frigida multa, quæ anteriorem causam cōadiuuat saltem. Signa siquidem si à percussione, vel casu rumpe pteffio ipsorum cum sanguinis mictu declaratur, si vero non rumpente, sed relaxante tantum pteffio illorum cum impedimento vrinandi sola sufficit, ad cognitionem eius. Si vero nulla præcedente percussione, vel casu acciderit dislocatio, causam intrinsecam coniecturabis mollificationem, scilicet & paralyfim quam confirmat præcedens regimen illi proportionabile, & aquæ frigide balneatio cum priuatione signorum aliorum ægritudinum in eis possibiliter contingentium, quæ possunt in actione vrinandi nocumētum prestare, quorum priuatio dissolutionem ab alijs passionibus dissinguit, & quandoq. vrina inuoluntarie emittitur propter cōmunitatem colli vesicæ in mollificatione, & quandoq. retinetur propter oppilationem expressione, & tura propter declinationem vritudinis, & colli eius.

Cura siquidem eius, quæ à percussione, vel casu est rumpente, forte non curatur, iuuatur tamen cum reductione, et strictura cum medicinis stypticis, & conglutinantibus sumptis, & emplastris, quæ dicimus cū de dislocationum medicinis loquemur, si Deus annuerit, cuius nomē sit benedictum. Et similiter si ex eis relaxantibus absque ruptura fuerit. Et siquidem à materia humida facta paralyticæ, vel mollificante causetur, cura eius breuiter erit cura paralyfis, & completur euacuationibus, & purgationibus, derinantibus propriis, & trahentibus fursum cum vomitu, & compressione digestionis materiz cum oxymelle scillitico, & alijs medicinis proprijs, & ex purgationibus proprijs est, quæ fit cum helleboro cuius virtus est transiens vsq. ad corporis extrema, & trahens, & expellens cum vomitu, & exiccans valde, vel agarico, cuius virtus etiam transit vsq. ad corporis extrema, & confortat neruos calefaciendo & purgando. Est cum pieciebus gummorum, quæ à profundo attrahunt, & neruis, & vomitu prouocando educunt. Completur quoq. cum resoluentibus, & exiccantibus interius sumptis ex electuarijs, & confectionibus, vt theriaca, mirridato, & similibus, & exterius applicatis ex cerotīs, emplastris, cataplasmatis, euaporationibus, & balneis thermiarum siccis, alijs & regime exiccatio, & calefactio hōto.

Cap. v. de solutione continui in renibus, & venis eorum, & viceribus, & scabie, & reliquorum membrorum vrinæ, & medicinis eius.

Vlcus renum, & aliorum membrorum vrinarium est solutio cōiūctiuitatis eueniens cum depreditione substantiæ: cum enim soluitur quandoq. continuitas in eis: primo est simplex, deinde cum perdurat generatur in eo sanies, quæ corrodit, & perducit ad substantię depreditionem, vrinæ transitu cōadiuuante propter eius acuitatem, & sit vlcus. Et quando à principio est cum substantiæ depreditione, & abscissione dicitur vlcus concauum, cum vero ad saniem deuenit dicitur vlcus saniosum, & cum corrodit, dicitur corrosiuū, & cum dilatur & ambulat, dicitur ambulatorium, & non sanatur. Et in renibus exilis est in corpore renum, aut in concauitate ipsorum, & venis, & meatibus eorū, aut in suspensorij eorum, aut in pānculo tegente ipsos. Et quandoq. est in poris vritudinis, & quandoq. est in vesica, quandoq. in virga, & si in vesica, aut in concauo, aut in collo, & est sanabilis, etiam si sit in virga, & si sit in concauo, aut penetrans vsq. in vacuū, & non sanatur, vt dixit Hippoc. in aphor. aut non penetrans, sed vnum pāniculū tantum, & est difficile sanabile, & q.

Decura
ra.

6. aph.
16.

& q̄ in renibus magis, quā nervosa, subtilis substantia, sanguinis pauci. similiter in vtriudibus. Et causa eius quę est in corpore renum duplex est interior, et est apostema, aut exterior ex incisione, percussione, vel casu, & est v plurimum: & siquidem perducatur ad disrptionem, mortalis est, vt Abo. dixit, & similis eius, quę est in suspensorio, & panniculo causa est. Eius vero quę in concauo eorum, meatibus, & vasis, causa duplex est, interior, & exterior. Interior est plurimum, & est aut humor plurimus, & acutus de genere sanguinis effundens venas, vel cholera, aut phlegmatis falsi transiens cū vrina per eos et soluens, & sua adherentia corrodēs, vlcera, aut apostema dubilans, & apertum, aut lapis ad transiens, & scindens, et aliquid de substantia eorum portans. Exterior est incisio, & percussio, vel casus disrumpens, & vsq̄ in concauum eorum pertransiens. Et similiter causa eius quę est in vtriudibus, poris, & vesica exiit, et etiā in virga, & cum ex talibus humoribus fiant in predictis membris, & eorum superficie pustule: & deinde de vlcera tur, accidit scabies in eis. Signa solutionis continuatit, & vlcera in renibus, & alijs membris vrinae antecessio causam eius ostendit. Inquit enim Abo. causa in libris medicorum quę primo est, ex qua prouenit inuentio alicuius dispositionis vel fixationis in humano corpore. Et siquidem simplex sit solutio, vrina sanguinea iudicabit illam, & dolor in partibus illis. Et siquidem in hac parte, vel illa fuerit, distinguetur, nam si fit cū vrina sanguinis missus subito multus cum dolore in eis, & defectu virtutis significat rupturam venę emulgentis in renibus, vt Hippoc. dixit in aphor. Et quandoq̄ est ex apertione, vel rarefactione venę illius, & est sine dolore, & tunc est subtilior, et quandoq̄ symptomatikus, quandoq̄ criticus, & cum est in renum substantia, sanguis est minor. Si vero paulatim, paucus, & trumbosus, & stranguriam habeant, in alijs illam esse significabit, sed in quo ipso, ex doloris loco pendes. Nam si dolor sit sub ventre & alijs, solutio in vtriudibus erit, si in pectine, in vesica, si in peritoneo, in collo vesicę erit si virga, ibi percipietur. Et quandoq̄ cum vrina quasi carniū frusta apparebunt cum in renibus est, vel petala cum est in alijs, vel squamę, si fit in vesica, vel pellicule parue, si in vtriudibus est & virga. Et siquidem ad vlcus perueniat sanies cum vrina egreditur, & siquidem post sanie sanguis egredietur, vel sanguis cum ea vlcus corrosiuum, et profundum significabit, vel si malitiosum fuerit, curę partē proderunt & damnum fiet. Sed in qua parte fuerit cognoscetur ex doloris loco, vt predictum est, et ex eius specie, nā si sit dolor in renibus, erit grauius propter sanie aggregationem, & superfluitatem. Sed in alijs erit intensius ardor, & proprie apud aduentum vrinae, & etiā ex euntibus cum vrina scilicet frustis, & sanie, frustis, vt supra dictum est, sanie vero, vt ex colore, quantitate, permitione, ipsius, & fœtore. Colore, & quantitate, nā veniens ex renibus erit minus alba, & quantitas maioris. q̄ ex alijs membris propter eorum naturam humidam, & sanguineam. Etiam a vesica veniens, est maioris quantitatis q̄ ab alijs, permitione, nam quanto magis a superioribus prouenit, magis erit permixta sanie, et sanguini cum vrina, et veniens a vesica est grauioris odoris propter eius frigiditatem, & longiorem morā in eius receptaculo, & concauitate, veniens a virga, antecedit vrinam. Et siquidem a superioribus vltra renes sanies venit & alia frusta, vrina non erit mediocris & sana. Sed si a renibus, & a partibus, quę sunt infra, vrina plurimū erit sana, vt Hippoc. innuit di. Quibus in vrina pingui exiit, quasi carniū frusta, vel sicut pilli, his de renibus exeunt, & quandoq̄ sana, non erit cum hepā, & venę compatiuntur grauius patientibus illis.

Signa vero scabiei ipsorum sunt signa pustularum an-

tecedentium ex retentione vrinae, vt Hippoc. dixit ex exitu puris pauci, & furfuris ardore, & pruritu in partibus renum, vel circa partes vesicę cum ipsa scabit, et tunc est fœtor vrinae grauior.

Cura solutionis cōtinuatit in renibus, & alijs in stru mentis vrinae, si simplex sit ex quo sanguinis mictus apparet, & similis curę fluxus sanguinis ex naribus, spuitus & vomitus sanguinis, de quibus supra est dictum, licet hæc fortioribus sit compendia q̄ illa, & est proprie vomitus, similiter si vlcus sit concauum. Si vero fiat saniosum curabitur cura phthisis, recurre ergo ad illa, & quę fortiora sunt, elige tam simplicia q̄ composita & minifrabis hic, & variabis in fortitudine maiori, & minori sicut diuersitatem longitudinis membri, atq̄ malitiam vlcis, semper quę his membris sunt propria, & leptomeris substantię colligendo, & sicut omnem modum intus, & extra approximando prout eorum distat natura, sicut in curā inuinit lapidis. Et ex appropriatis medicinis talibus, & ex simplicibus sunt, ex euacuatius, phlebotomia superiorum partium, & quę est de basilica magis, & vomitus suauis, quandoq̄ euacuat deriuando ad renibus omne quod potest vlcere sanguinem, & vrinam acutę, res quę quādoq̄ sufficiunt tantum, & clyster lenitiuū, & medicinę laxantes suauiter & leniendo, ut est cā sia tamarindi, rianina, succus uio, aqua fructuum in cholerico, et aqua lactis, & sene in adusto, cauere autem ad fortibus dissoluiuis, sua enim acuitate dilatant vlcus, materiam acunt, & etiā exasperant superficiem membri. Et ex alteratiuis remittentibus acuitatē sanguinis & cholerae: & temperantibus ipsos in hac passione est somnere aquam melonis Indis, alchechengi, lactuę, citrulli, cucumeris, cucurbitę, & lac fœtorem, & papaueris albi, aqua hordei, lactis, & syrupus vio. Et ex inspissantibus ipm est amyllum, coriandrum, aqua iuiubarum, sebesten, datylorum, & lenticularum excoctataram, rufum & frumentum, & fructus stypticę, quoniam stringendo ventrem multiplicant vrinam, vt est citionum, peonia, sumach, glans, & zanzur, vel quę omnem fluxum retinent, vt myrrha, hi enim tēperando humores, & inspissando vrinam prouocant, & lauant a sanguine, & sanie solutiones, & vlcera, & sua stypticitate consolidant ipsa, & sigillando membra confortant. Et ex multiplicantibus leuitibus sunt fœ, alchechengi, et aquę vix vulpis proprie montanae, & altheę vsq̄ ad fœniculi acceptiones, & in leui sunt capil. v. quia est temperatus, & iris, & granum pini, & fortasse in ea conferunt hyssopus, & ruta & similia. Et ex abstergentibus aqua zuehari, & aqua lactis, et mellis cum quibusdā seminibus ex predictis. Et ex exiccatis est farina orobolenticularum, alumē, styrax, sandaraca, aloë, & similia. Et ex consolidantibus sunt frustis predictis, & ex herbis cauda equina, barba hircina, succus acatig, sumach, et similia. Et ex conglutinantibus sunt amyllum, tragacanthum, gümme frigidę, & proprie prunorum, & cerarum, & psylli, se. citionum mucilago, & cibi viscosi infra positi, & proprie anguillę recētes. Glutatio enim est ex eis, quę faciunt ulcera diminuta a corrosione, & excoctatione eorum quę super ea transeunt acutorum, & ex eis est bolus armenius, & terra sigillata, & similia, qm conglutinant & sigillant, & in lacte est absterfus, & cōglutinatio, sed oportet, q̄ digatur subtilē, vt alsinū, equinū, & caprinū, & radici liquorig inest exiccatio, maturatio mundificatio, & conglutinatio, sed datio ardoris vrinae: & similiter flos tabaze. i. malux, leuit eorū vlcera & ardorē, & radix altheę, & adeps anatis, & etiā in semine lini torrefacto, & bdellio methio. Et ex facientibus nasci carnē sunt vnctuosas, vt lacca, mastix, thus, iris, & similia. Oportet autem, vt talibus glutinantibus, & sigillantibus miscantur diuretica, & subtiliantia, vt faciāt peruenire ipsa ad loca destinata licet de

De phlebotomia.

De lacte

Re sint nocua. oportet ergo q. sint ex leuibz quæ sunt in uatiua in hoc, & non nocent. ex quibus est radix liquiri. capil. ve. fchinantum & similia. Et qñq. oportet vt misceatur eis narcotica ad mitigationem doloris, dolor. n. consolidationem. phibet. in inflammando enim dilatat, & prouocando rheumã, sordiciem, auget. Et lac quidem est boni chymis, faciens exuberare sanguinẽ nutritiuũ equas chymos si stomachus fumentis sit temperatus & confortat corpus, & abluat, & qñ bibitur cum melle mundificat vlcera interiora ab humoribz crassis & maturat ea & abstergit & sua casitate consolidat & incarnat sanguinis exuberantia, & sedat dolorem fumpsum & innatum in vlcibus, & scabie vesicæ & virgæ. Et ex appropriatis vlcibus vesicæ tantum est mumia, si ex ea quantitas kãratis sumatur cum lacte, & sit decoctio cheil quod prohibet etiam tractio materiam ad locũ vlcis deorsum. Et si fuerint fraudulenta & ambulatiua, glans, rubus, decoctio radici spentaphylon, papyrus, & lupinus confert omnibus, & sedat dolorem ipsorum cum farina hordei, vrina hominis antiqua, asini, vermiculofus & testiculus canis incarnat illa, oppopanax, litium, olibanũ, alumen cum succo vini, & omnia pontica in quibus est mundificatio & absterio sine mordicatione. Et cauterizatiã, vt colcothar, zimar, & similia phibent corrosiõnem & ambulatiõnem cauterizando, & fistulationem, & si fiat non curantur, sed prohibent a corrosione cum mundificantibus & exiccantibus. Et cura scabiei ipsorum membrorum est cura vlcum, leuior tamen euacuatiõ & adæquatiõ humorum corporis cum regimine & medicinis, & cum mundificantibus & abstergentibus, dein de exiccantibus absq. mordicatione & vlimo glutinantibus & consolidantibus medicinis, ex quibus est bolus armenum cum succo liquiritiæ æqualium partium in renibus, & ficat. mucila. feminis citoniorum & psylli cum oleo ro. cum est in vesica & ex cibis dulcibus viscosis, sicut sunt pedes animalium, & res pingues prædictæ cum oleo amygdalarum, et frumtrum coctũ cum carne autũ & genera lactis dicta & pisces dulcium aquarum, vt anguilla & similes, & sint in vesica fortiora q̃ in renibus, & sint ebibita, inũctũ cum exiccãtibz & emplastra in renibus & in vtridibus, in vesica vero etiam iniecta.

trochif.
ad vlcera
raueficæ

Et ex compositis appropriatis sunt trochisci nostri alchechengi & trochisci Asclepiadis & Dioscori. & suffusi Rasis. Confectio trochiscos asclepiadis ad vlcera quæ sunt in instrumentis vrinæ, & granorũ pini torrefactorum numero. xxij. papaueris albi, tragacanti. ana. 3. ij. croci, spicæ, aluminis iamenti & in descriptione alia loco spicæ, galliæ dauci ana. 3. i. colli. 3. 4. fiant trochisci cum rob permixto. Confectio trochiscorum Dioscori. ad illũ qui ningit sanguinem de renibus & vesicæ. & aluminis iamenti, 3. i. tragacanthi. 3. ij. terre sigillatæ, feminis portulacæ, balauistiæ, ana. 3. iij. terantur & conficiantur cum rob myrrhæ, & admissintur. Confectio trochiscorum Rasis vilissimorũ ad vlcera in renibus & vesica in quibus est confortatio, et lenitas, & incarnatio vlcis, & sedatio doloris, & sunt trochisci alchechengi. & citruli. 3. x. boli armeni, gummi arabi, thuris, san. draconis, feminis papa. albi, amygdalarum & excoaricatorum, succi liquiri. tragacanthi, amyli ana. 3. ij. grano. solatri hortulanicius sunt rubeas alchechengi. 3. iij. opij. 3. i. hãtrochif. x. & dentur in potu qñ non est acuitas huius cum vrinã, & qñ est acuitas cum syrupo viol. aut iuleb. si hãtroch. 3. iij. Medicam. Aboali ad vlcera renum. & granorum pini numero. xx. cucumeris. xl. polypodij. 3. i. 5. terantur & bibatur cum aquæ libi. 5. in qua bullita sint spicæ celticæ feminis apij ana. 3. viij. usq. quo redeat ad quartam. Aliud. & terre sigillatæ, sang. draconis castorei, feminis melleis cum cucumeris, & apij, cucurbitæ, suc liquiritiæ, lacæ aristol. amygdalarum, pini magnæ pa-

paueris. feminis hyoscyami albi añ. partes æquales dentur in potu cum rob prout exigatur. Confectio emplastrum quod ponitur supra dorsum & apud scitũram medij & alia loca. & faring hordei & confice cum vino & melleiterum sit de rohis siccis, leuibz, & melle, & granis myrris, quoniam prohibet dilatationem: & ungatur cum oleo de alchanna, de melle, de citonij, & syracc quia exiccat, & adeps anatis leuitilla. Confectio vnguenti boni ad vlcus vesicæ. & styracis liquidæ. 3. l. pinguedinis anseris ex. 3. ij. vsq. ad. iij. ceræ albæ. fatiorum. ij. & vngatur comprimendo & proprie cum est corrosio. Aliud. & dactylos, gallas, passulas, & acatiam, alumen, hypocistum, hyssopum, & styracem valet vt primum. Aliud cum non est corrosio, & debet precedere illud. & ceræ: adipis anseris vel anatis: olei ro. & admissintur, exiccatia potando & insicciendo, & cum nõ est corrosio, incarnatiua lacca iniecta, de quibus summa sunt trochif. de charta & trochifide andrulis cum aliquantulo merdasengi, cerusæ amyli & calcis ablute.

Descriptio medicaminis competentis fm Andromachum. & terre sigillatæ, chimoleæ, cornu cerui vsti ana. partes æquales, femi. canabis tertiam partem vnus opij partem. vi. vnguenti de cerussa partes. iij. farco collæ partem. 5. myrrhæ, thuris dux tertie partes, aggregatur cũ aliquantulo olei ro. & line cum eo. Et leuius illo est illud quod fit ex farco colla amylo et cerussa & iniicitur cum lacte, & si confortetur cum plumbo aduſto & thure, est fortius, & quando dolor sit vehementis sufficit potus lactis & syrupus violatus cum aqua hordei, & ad hæc faciūt quæ infra capitulo de ardore dicemus. Si autem mictus sanguinis affuerit, ex appropriatis et ppricæ cum fuerit ex ruptura venæ chilis & est subitus & multus, est syrupus quem supra diximus de succis in cura fluxus ventris sanguinei. Et trochiscus noster de terra sigillata cum succo plantaginis, lingue ceruinæ, consolidæ, & similia. Quod si sanguis præ sit frigiditate apparatus congelatus, ex angustia, frigiditate extremitatũ, malitia auiditus, pulsus inæqualitate, sudore frigido, & rigore cum præcedentibus causis solutionis & mictus sanguinis, tunc cura, est cura quam diximus de congelatione in stomacho licet raro sit casualis fm Abo. Et ex conuenientibus in hac eff. vt sedant in tina decoctionis herbarum quæ sunt ad lapidẽ & fumant in potu de carpopalsamo. 3. ij. aut tantum dem ligni pœonie uel granorum uis, & zuchem, & proprie cum aqua eius vel tantum dem blatte bizantiæ, aut cordu meki aut. i. cum aqua calida aut cum aceto vini & oleo omphacino: & oximelle scillitico. Et ex habentibus proprietatem est hepar asini, fel testudinis, et coagulum leporis, & lignum vitis, & abrotanum, et lac ficus exiccatum iniectum est proprium, et bibitur in quantitate. 3. 5. cum aliqua ex aquis quæ in hæc bibuntur vt cum aqua cicoris nigri, aut alhasech id est raphani, ligni ficus, & abrotani, & decoctionis eius cum vino.

Cap. vi. de apasibus renũ & vesicæ & medicinis earũ. Postemata renum & vesicæ sunt nota ex prædictis. Fiant autem in eis prout in alijs membris fm duplicem modum per modum congectionis scilicet atq. in fluxionis, & hoc est vt plurimum, plurimum enim patiuntur propter humorem qui inſiuit cum superfluitate aquosã: & secundum hoc differunt in materia seu causa materiali. Si enim primo modo fiant plurimũ erũt renũ postemata ex sanguine crasso & vesicæ ex melancholico & viſcidulo. Si vero secundo modo, erũt ipsorum apata ex cholera seu cholerico sanguine plurimum: humor enim qui cum vrina euacuatur vt plurimum cholera est vt Gal. & Abo. vident inſnuare quod acuitas eius odor affirmat, & qñq. sunt aquosa qñq. phlegmatica: & qñq. sunt ventosa. Et quia ipsos efficiet duplex est interior & exterior. Interior est mibrosus seu piculæ dispositio,

Mef, P sitio,

fitio, generantium, mittentium, recipietum caliditate superflua per strictionem chilarem vel aliarum dolore ex urina acumine, vel lapide pinguete, & quassante, si per modum fiant influxionis & generantium tñ si ad modum congestionis pcedant. Exterior vero est sicut casus, et per cussio, salus, labor plurimus, ambulatio, statio in pedibus, & tolerantia seu fubeauantia oneris. Et sunt habetia indicia, nam a parta renum calida plurimum accidunt iuuenibus & cholerica, & pueris & adolefcentibus sanguinea, & si frigida sint senibus & mulieribus. A parta vero vesicae plurimum accidunt infantibus causa lapidis. Et diuersificatur in situ eorum nam quae renibus accidit, si quidem magna sint conuenientia eorum continent, si vero parua quaedam sicut in tortione renum: quaedam vero ad latus concauitatis eorum tendunt, & quaedam ad latus declinant ad superius versus vnam emulgentem in fixam eis: quaedam ad partem inferiori versus vritides emulgentes, quaedam ad partem anteriorem intestinorum, & quaedam ad posteriorem dorsi quaedam in viro renes, quaedam in ambobus quaedam in suspensorio, quaedam in panniculo vel antecore, & haec sunt distincta secundum considerationem quam faciunt, non tñ sunt per membra paruitatem & partium eius ppinquitate dignoscibilia bene signis proprijs distinctis. Quae tñ in vesicae eueniunt, aut tendunt ad partem concauam et fundum, aut ad partem colli eius inferiori, & quicquid sunt magna totalitatem eius occupantia: & quicquid in vritidibus tñ eueniunt. Et diuersificatur in terminatione eorum: nam quicquid resoluitur quicquid collectionem faciunt & rumpuntur, & plurimum lapidantur. Ait enim Abo, quomodo enim modo non lapidantur etiam si calida sint, cum ipsa sint causa lapidis? Et cum rumpuntur a parta renum aut rumpuntur a parte vritidum, & vesicae, & est melius omnibus: aut a parte superiori per modum reditionis ad venam magnam chylum descendentem ad hepar, deinde ab hepate ad mēdicas & ad intestina, & qualiter cūq; fiat, nisi sit per modum crisis est mala, quia non per conuenientia loca et apta licet fiat ad naturam, aut rumpuntur in vacuum ventris, quare indiget perforatione vt extrahatur per ventrem, & quicquid collectionem faciunt, sed non rumpuntur, & hoc cum diu reticis oportet vt curetur & cum apertione ex medicinis: cum ferro autem est periculosum & mortale, vt supra in lapide dictum est, & quicquid communicant apostemati calido in renibus a parta quae in vesicam nam quicquid rumpunt ad partem colli eius & virgae, & est bonum, quicquid ad vacuum ventris, & est malum, ad partem vritidum vt recedant erumpi non possunt per causam iam dictam. Et a parta renum & vesicae sunt calida & magna, communicat eis superiora principalia scilicet diaphragma, cor, hepar, & stomachus, quare accidunt malitia anhidit, febris, casus appetitus, nausea, & deinde accidunt commotio rationis, eo quod cerebrum compatitur renibus & vesicae, propterea quia vtrique alligantur hepati, & etiam diaphragmati.

Signa aptum in renibus sunt dolor grauatus inseparrabilis extensus ad superiora & inferiora, & vrina clara perdurans & subtilis, & quicquid retinetur, proprie si est tendens versus concauum, & constriction ventris. quia coarctant intestina proprie si magna fuerint, & alteratio coloris faciei & oculorum. Et si quidem fuerint calida, associatur febris & tactus loqui calidus, & si sit abominatio, & vomitus cholerae, malitia anhelitus, & alienatio per compassionem superiorum. Et si cholerica febre, erit intensa, vrina fit ignea, & persequatur cum subtilitate & acredine, color faciei & oculorum tendit ad cineritatem. Et quicquid sanguinea sunt, cognoscuntur, quia se fecit mitior, & vomitus est cholericus, & vrina ad rubedinem tendit, & minus est subtilis & alienatio minor, & laeduntur ad diueticis calidis, acutis, acetosis, & falsis, & cum resoluuntur praedicta accidunt, dolores & febris, remittuntur, & vrina in spissatur.

deinde fundus apparet. Similiter autem & cum conuertitur in lapidem, & tunc vrina mutatur in albedinem claram & subtilem, dolor tamen non minuitur, & extenuantur membra inferiora, & aliquando non curatur, & quando est in via faciedi collectionem, similis est vrina, & dolor angust & febre, sed non grauitas, cumque rumpatur, vrina fit spissa, saniosa et accidentia sunt vrinae debilia, & procedit minor ad, si bona sit eruptio, si vero non, contra venire videtur: si vero apostemata sint frigida, signa apparebunt praedictis contraria, & si quidem sint in dandacholica, vrina erit glauca, & inferiorum membrorum extenuatio atque stupor cum conuenientia similium circumstantiarum in multiplicando melancholicum humorem. Si vero phlegmatica, vrina erit alba spissitudinis paucae cum signis domini phlegmatis ex pallore & inflatione membrorum simili cachexiae, & alijs circumstantijs conuenientibus ad digonem malitiam multiplicantis phlegma. Et per modum influxionis si facta sint, apparebunt signa repletionis in toto vel parte, & caliditas & dolor partis apostemose antecedens, & eorum factio erit subita, si per modum congestionis, si paulatim non procedentibus signis repletionis totius, sed debilitate partis tantum. Et si quidem sit in altero reni dextero vel sinistro cognoscitur: quia tacere super latus est facilius quam iacere supra oppositum. Et si dolor extenditur ad partem vesicae: tunc apostema est in sinistro. & si ascendit versus hepar est in dextero: & si omnia conueniunt, tunc apostema est in ambobus. Cumque apostema fuerit in suspensorio & panniculo velante, dolor sit acutus, & augetur grauedo prohibens erectionem & sterminationem, & quando resupinatur, fit dolor leuior, & cum iacet supra ventrem, resupinatur, propterea quia suspenditur renem.

Apostematum autem signa vesicae sunt eadem quae renum propria, & ex communitate vel compassione propria tñ dñia sunt tantum in specie doloris: quia in vesica est acutus per nervositatem suam, et in loco quia est in partibus pectinis & inguinum & virgae: & proprie cum declinet ad collum eius quod coniungitur ei, & cum in inflammatione ipsius & retentione vrinae aut dissipatione nec possunt iacere eam mittere, nisi surgat & stent. Et signa per cialium ipsorum sunt similia illis quae de renibus dicta sunt. Et signa terminationum ipsorum & etiam eruptionis quae est vt plurimum ad meatum colli ipsius. Et si in vritidibus fuerint, parua ad modum pustularum erunt, & dolor in illis erit & in inguinibus, & vrinae retentio absque signis praedictis apparentibus in membris praedictis renum & vesicae.

Cura ergo sitis est cura aptum illos, membris de quibus superius dictum est, & proprie pulmonis, stomachi, & splenis virtutem innata & insistentem habentium sicut renes ipsi & vesicae. Consistent autem quatuor rebus. In eione totius, in eione partis, in regimine & accituum correctio ne, si sit et cura aptum hoc membris, in illis quatuor rebus consistit diuersificatio: tñ tñ aptum natura illos & natura eorum diuersa existit. Primam rem coplur phlebotomia de basilica dextra vel sinistra, si sanguineu sit, vel si alius humor cum sanguine pectus sit, deinde phlebotomia de curuatura poplitis, quod si non apparet vel imitatur per eum in suadendū, aperiatur saphenae: si sine sanguinis pectus, etio cum vomitu & magis si cholericus fuerit & cum nauca est facienda, & solum ventris cum clysteribus vel cum phar macijs sumptis appropriatis notis & pmissio digonis, haec enim a toto euacuant & a membro aposto deriunt. Oportet autem ne solutio sit laboriosa & fortis commoueat materiam, ne magnificet nouementum per rem plurimam effusam ad intestina vicina renibus, scilicet in subiecto & in intestinis & ano. vt hic supra est dictum. Et in casibus est maturatio, & solutio cum facilitate, & alijs dictis supra in cura oppilationis, quae licet sunt fortia, tñ in cūitate diuinita

De cura
apostematum
renum.

De si
gnis a
postematum
renum.

minuta sunt leuia. Inquit enim Abo. Et scias q̄ multo-
ritus indiget medicina forti & debili, fortis est ex hoc q̄
soluit humorem viscosum & ipsius qui debet, debilis est
ex eo q̄ facit assellare semel aut bis: sed q̄mo humorem vi-
scosum mouet nisi virtutis fortitudine, & si talis est quo
vixit mō semel soluet vel bis de se nisi diminuta sit quan-
titas, & siquidem in causa fuerit lapsus vel acuitas vrinæ
dolorem inducens, vel alia, proprijs remedijs auferatur,
& aliaē causæ extrinsecæ interdiciantur & corrigantur.

Secundum complet medicinæ frigida & spastica quæ
repellant influentem materiam, & fluxum transmittant,
quales sunt interius approximatae, vt aqua hordei cum
decoctione rosarum: vel citioniorū, & succi frigidi notī.
Et approximanda exterior, sicut farina hordei cum ro-
sis. Cauendum autem a multum frigidis, & spasticis, ne
materiam indurent & conuertant in lapidem ad qd̄ sunt
apta. Et coadiuuant talē euacuationem trahētia ad diu-
ersum apostemofæ partis si nobilius illa non sit, vt sunt
ventosæ illi applicatae, & similia euantia in membro alte-
ri opposito & remoto post illud quæ sunt nota. Deinde
a quo materia iam cessauit a fluxu, iam fluxum & colle-
ctam in eis studebis euare de eis per propinquam partē
item ipsi, vel propriam extrahere, per propinquam partē
dupliciter, sensibilibiter euando, vel insensibilibiter. Sensibi-
liter, vt per apertionem veng curaturæ poplitei, si fan-
guinea fuerit, quæ si nō apparcat, aperiatur faphena, vel
schiaica: si illa est non videtur per apertionem hemor-
rhoidarum saltem cum sanguisugis quæ euacuant de pro-
pinquo magis. Sed si alius humor sit, cum diureticis frigi-
dis si sit cholicus vt est aqua lactis & seminum com-
munium vel tepate calidis, vel calig. cum aqua capil. v. &
liquirit quæ maturant & faciunt solutionem facilem, &
vñs vring est propria: vel cum calidis, si materia fuerit fri-
gida: hæc enim non solum influxam euacuant, sed per viā
congestionis aggregatam etiam & virulentam abstergūt
& lauant. Cauendum autem ne ante euōnem corporis
illa ministras, conuertunt enim materiam ad renes & ve-
sicam: & inagis replent insensibilibiter, vt per contractio-
nem eius ad lacertos exteriores renum & cutem, & ven-
tosa supra renes applicata vel emplastris & rubificanti-
bus quidem in vesica non est bene possibile adeo cum a
paritibus circumstantibus corporis sit distincta non eis si-
cut renes affixat & siquidem euatē perfecte bene habe-
bunt. Si autem aliquid remanet cum sit compacta & etraf-
sae oportet vt extrahatur per ea, & primo cum diureticis
liquefacientibus & subulantibus & cum spasticitate quæ
eōfortant interius & exteriori ministratis notis, vt est fœ-
nugrecum, cinamomum, anisum, ypericon, melilotum,
anethum, crocus, liquiritia. & hmoi quæ subulant & sol-
uunt, & ex eis est chamomilla, vel fortioribus vt sunt spi-
ca, casialigneæ, amœos, & alia diuretica fortiora, & euā-
porantia si crassior sit materia. Si vero totaliter sit resolu-
ta, sana remanebunt membra p̄dicta. Si vero ad suppu-
rationem deuenit resolutio inobediens facta, maturent
& matura rumpantur & munificentur, deinde consoli-
datur vlcus vt supra dictum est cum conuenientibus quæ
sunt nota superius, & similiter si in lapidem conuertant,
molliantur & resoluantur cum omnibus quæ superius no-
ta sunt in cura apostematū p̄dictorum membrorum, &
vnt in illis membris sunt propria cum permixtione diu-
reticorum. Sed si aq̄osæ fuerint, curentur eodem modo
cum diureticis calidis, vt phlegmatica: si ventosa cum eis
& extenuantibus quæ etiam in cura hydropisis sunt dic-
ta. Et si in viridibus fuerit eodē modo curentur. Ter-
tiam rem complet rerum non naturalium debita ordina-
tio cum diminutione cibi & potus contrarie qualitatis
humori qui est materia eius, quiete corporis & motu mem-
brorum superiorum, somno et vigilis temperatis, prout
causa & accidentia exigūt, & vera in anitione superfluo-

rum digestionum omnium, non repletionē et oīa quæta,
& hæc omnia in aere temperato.

Quartam rem complet quæ accidentia ppria reme-
diant, vt est dolor qui est causa & accidens, grauedo, de
quibus supra dictum est sufficienter, & vrinæ retentio de
qua infra dicet, & ventris constrictio, quæ cum lenitiuis
sumptis clysterizatis vñtis & emplastris exteriori corri-
gatur vt supra in cura doloris intestinog. est dictum suffi-
cienter et cum se de qua infra Deo coadiuuatē dicitur, &
uomitus de quo supra est dictum ad plenum, & etiam de
malitia anhelitus, & alijs accidentibus puenientibus per
compassionis viam de quibus est supra dictum in cōpli-
ribus locis. Medicinæ compositæ dicuntur deinceps. In-
quit Serapio ad vltimum huius perueniunt aut ad colle-
ctionem virtus aut ad lapidatē. Clystere Gualterij
faciendum in principio apatis. R. aquæ hordei li. i. & in
ea dissolue olei rosati. 3. ij. & immitte. Si vero apas sit fri-
gidū adde in decoctione flores chamomillæ. Si uero apas
fuerit in augmento tōstia clystere ex decoctione alteæ: lilij,
& florū malux ana. M. i. seminis lini. 3. i. olei rosati, olei
de lilio ana. 3. i. & in parte dissoluatur olea, & in iūctan-
tū, apate uero proveniente ad statum fortiora diaphore-
tica misceantur qualia sunt flores chamo- anethi, parietaria,
sambucus, & benedicta, & iustinum, oleum irinum,
nardinum. Emplastrum ad apas renū in principio.
R. olei ro. olei malux, aceti parum, farinæ hordei & em-
plastrum. Cum vero peruenit ad augmentū adde flores
chamomillæ, & oleum eius vel irinum, tale epithimabis
cum filtro imbibito in p̄dicta decoctione. Et si cum
peruenit ad statum, studebis pro posse resoluere adden-
do diuretica fortiora quod si nō, resoluatur sed peruene-
rit ad maturationem & sanem applicetur quod sequitur
maturationum. R. farinæ fœnugreci vel tritici lib. ʒ. radi-
cis alteæ: chamomillæ, radicis lilij ana. M. i. radices co-
quantur in aqua, & in illa aqua colata dissoluatur adipe-
riferis & gallinæ: olei de lilio ana. 3. i. ex his fiat em-
plastrum & actualiter calidum apponatur. Aliud Isaac
R. caricarum albarum, dactylorum pinguium, & passu-
larum enucleatarū, radicū alteæ, fœnugreci: & seminis
lini añ. 3. i. decoquantur in aqua & cū axungia gallinæ ter-
rant, & emplastrant. Cum vero sanatum fuerit apas,
fiat clystere ex his quæ hñt ipsum aperire. R. aquæ deco-
ctionis caulū & limaciārū cum corticibus & dissolue in
ea mellis. 3. ij. fagapeni. 3. iij. fœnugreci. 3. i. succi parietaria-
ræ. 3. i. olei irini. 3. i. & immitte et vtere iterationibus.
Facto vero & aperto, mundificatio cum apponit ex aqua
hordei cum melle vel zucca. fm exigentiam materie vel
cū lacte: quod est ministrabis in potu. Deinde facta mun-
dificatione exhibebis conglutinationem de trochiscis, de
charabede luto armeno: cum lacte bouino extincto in
eo ferro & emplastrabis ex ipsi. Si vero ad lapidatē
peruenit fiat syrup⁹ ex diureticis notis supra mixtis cū
molliciantibus, hic superius p̄narratis, & casiei. donec
materia maturet, deinde ea maturata quod cognoscēs p̄
vrinæ multitudine cum substantia crassa purgabis cū
pilulis infrascriptis. Pilulæ. R. benedictæ laxatiuæ. 3.
iij. casiei. 3. s. fuluæ. 3. ij. turbi. 3. ij. zinz. 3. i. oīa in
corporent cum vino & fiant pilulæ. Balneo post pur-
gationem ministrandum. R. branæ vrinæ, radicis apij:
& folij eliot, & radicis iringosæ, et ireos, folioz malig. flo-
rum meliloti, chamomillæ, seminis lini ana. 3. ij. bulliat
in aqua & adde olei de amygdalis. 3. ij. & ingrediatur
vsq̄ ad vmbilicum, deinde fiat post tertium diem phle-
botomia de alia faphena sub cauita, deinde emplastrum
cum hoc emplastro. R. folioz parietarie quantum vis et
torrefiat in tartagine cum oleis his. R. olei anethini, cha-
momillini, de lilio, de plegio, olei viol. añ. 3. s. & in uin-
tibus renibus cum p̄dictis oleis prius explastrēt cum ipsa.
Emplastrū de mucilaginibus quandoq̄ per intervalla

Mc̄f.

P ij applicatum

Docu-
mentū.Clyste-
r conue-
nient.

Clystere

Pilulæ

applicatum est optimum, cui succedat emplastrum de meliloto nrm in antidotario traditum; et hyssopi cerotum, & cerotum diapente, & alia consimilia ibidem notata.

Capitulum septimum de dolore renum & vesicæ pro ueniente ex eo & medicinis eorum.

Dolor renum & vesicæ notus est. Et quemadmodum differt loco & specie quibus diognoscitur, ita in causa contingit cuius ablatione curatur. Loco quidem differt: nam dolor renum circa lumbos percipitur, & vesicæ circa pectinem. Specie differt, nam renum est grauatiuus; vesicæ vero est acutus propter neruositatem. In causa cōuenientiam causa eius est aliqua egritudine prædictarum, & mala complexio diuersa cuiuslibet generis, de qua infra dicitur, vel ventositas, & quandoque antecessens crismus per vrinam & concomitans eam, & si gna earum & cura ex prædictis sunt manifesta, & ex dicendis in capitulo subsequenti. Et cum non inuenis sedationem doloris cum anodinis exterius, vntionibus & emplastris, clysteribus & ventosis, oportet vt narcotica administres: deinde ad causæ ablationem deuenias cum administratione diureticorum: sed in administratione narcoticorum est timor magnus, debilitant enim ea in actio ne propria, ex qua sequitur grande malum: abstinere ergo oportet in quantum possibile est: & vt cū cautela maxime: vbi excusatio non habetur. Similiter autem in diureticorum administratione est error: & maxime calidiorum & fortium: propter illud quod de humoribus ad illa conuertuntur, & maxime vlcera que mordetis oportet ergo non nisi post euacuationem sufficientem corporis ministrare: & in dispositione vlcerum cū remittit eorum acumen mixtione vt sunt diuretica frigida: prout dictum est supra. Et ex appropriatis simplicibus in dolore ipsorum sunt seculosæ feminæ: cum enim sunt recentia, & bibuntur ex eis tres amilufech cum rob. x. diebus: sanant diorem renum, & sunt inuatiua penitus renum, & galanga: & spicæ: anonium est proprium cum sedatur in decoctione eius. Casia confert doloribus renum: & vesicæ, & iubar: quantitas auellane de radice pœonie confert doloribus renum & vesicæ. Caro erij terrena salita cū oximelle confert dolori renum: ziniar, que nominatur acuchia confert dolori renum & annucuben domestice, leniendo naturam confert dolori renum, & aqua decoctionis eius, & syrupsus, & agaricus purgando & calefaciendo. Gutta alhufar confert. & ficus humida & sicca, si ab vlcere non procedat. Et ex compositis ad dolores renū, Confectio Hermetis diacurcuma: & confectio de alchēchengin: nux condita & oleum de styrace: et de pineis: et de silicis lentis de nucē in casa, vulpinum, laurinum, benedictum est vltimum, et mitridatum: iheriaca uedre, et Abo, pigra, et alia que sequuntur. Syrupus expertus fm lo. casamizulam ad dolorem renum ex causa frigida vel calida: cholera vel phlegmatica. R. capil. ve. buglossi, fenationum scolopini, filipen. chamædri, chamæpi, acori: scariolæ cum radice cicoreæ hepaticæ ana. M. i. radicem foeniculi, aspharagite brufci añ. 3. ij. corticem radicis celsi 3. ij. polypodij 3. iij. anilifiliculi: ameos seculosæ, amomi, daucis, apij. asarum meui, fii. epithymi, folliculorum fenē. zinzibe. ana. 3. s. liquiritiæ vio. florū boraginis, passularum enucleatarum ana. 3. i. prunorū, bestien ana. xl. turbit. hermodactylorum ana. 3. i. piperis longi 3. ij. semi. communium, cicorum nigrorum. ana. 3. ij. hordē. P. i. zuccarili. i. zuc. vio. residentie. zuc cariofati noui ana. 3. ij. succi rosarum lib. s. aceti. 3. ij. Confectio trochiscorum ad dolorem renum. R. seminis apij. 3. iij. cimini, seminis myrigradicis castorei añ. 3. vi. fiat trochisci granorum quinq; & dentur vnus vel duo cum vino subtili, si non febrat, et si febrat cū tepida.

Vnguentum ad dolorem renum et neruorum contra citionem, confusionem et puncturam et valet ad oēs arti

culorum dolores. R. olei masticini, fenugraci, ceræ citrinæ ana. 3. ij. Confice cū mumia dissoluta in vino. Emplastrum ad idem fm Archi. R. maluarum, marrubij, apij, farinæ hordē & salis, & calidum fuperepon. Pilulæ expertæ ad dolorem renum. R. feminis ceparum albarum, feminis apij, ana. conficiantur cum succo foeniculi. Pilulæ laxatiue ad purgandum renes de humoribus crassis. R. benedictæ laxatiue, iustini ana. 3. ij. hermo. sarco. collæ. interiorum colocynthis ana. 3. ij. turbit. 3. i. & c. catartici imperialis. 3. ij. zinz. anili, foeniculi ana. 3. i. f. axifragiæ, miliij, salis ana. 3. i. salis gemme, diagridij, sagapeni, arnoniaci, oppopanaci añ. 3. ij. Conficiantur cum succo apij, dosi. 3. i. & c. Et si fuerit durus 3. ij. post præparationem cum prædicto syrupsus, & abstinencia a crassis & viscosis. Post purgationem iniret balneum aque mixtæ marinæ cum dulci æqualium partiū, in qua bulliant chamomille flores, soliorum lauri, rutæ, calament: pulegij. omnium ana. Deinde post exitum vngatur hoc vnguento. R. olei chamomillæ, & seminis lini. ana. 3. ij. butyri sine sale, dialteg. agrippæ ana. 3. i. spicæ. 3. ij. ceræ quod sufficit.

Capitulum octauum de debilitate renum & vesicæ & distinctione nomenclatorum contingentium in actione vrinandi.

Debilitas renum & vesicæ est nomenclatum actionis ipsorum, vel propria, quæ est circa nutrimentum proprium, vel communis, quæ est circa expulsiōem superfluitatis aquosæ: & dicitur actio vrinandi de qua intendimus, quam Gal. dixit compositam sicut primā naturalem in qua quidem actione naturaliter se habent tres actus simul dicebat concurrere necessarios & ordinatos. Primus est ipsius sanguinis sequestratio. Secundus est ipsius collectio & retentio. Tertius eius expulsio vnica & voluntaria: primus est renū secundus vesicæ & collicij cum lactero latitudinali circumuoluto in ipsorum tectis est concaui eius & virgæ existentis, vt vix ad extra, fient vritudum de renibus ad vesicam. & ægritudine ad iunctantibus membris & proprie renibus vel vesicæ quæ sunt principalia in actione, necessariū est actū eorum laxid: & per consequens actionem vrinandi. Talis enim laxio multiplex & diuersa. Et diuersa sequuntur symptomata fm diuersitate membrorum suorum & nocu mentorum actuum eorumdem. Nam siquidem nocuus sit actus renum attrahendi & sequestrandi, tunc aut erit debilitas & diminutus vt parum attrahant: & sequestrat ex quo in actione vrinandi prouenit nocuum tunc quod dicitur vrinæ paucitas, & sequit cachexia. Aut erit ablati vt nihil attrahatur, vel aliquid de quo non sit curandum, & accidit vrinæ stillatio, seu priuatio: & quandoque hydropsis de quibus superius dictum est. Aut erit superfluentia, quia superfluet attrahatur, ex quo accidit Diabete, quæ multitudo seu lenteria est vrinæ, & sequit ea corporis defecatio. Aut erit corruptus, & tunc dupliciter: aut quia corruptum tribuat, & tunc accidit foetor vrinæ, aut quia corruptum trahit: & tunc accidit in renibus tremor, & sequit tarda mictura. Sed si in vesicæ eius collo nocuus est actus colligendi & retinendi: aut erit ablati, & tunc fit incontinentia vrinæ, & inuoluntarius exitus & mictus in lecto, vel dysuria quæ vrinæ diarrhæa dicitur quia Gal. dixit ablationem actionis esse animalis: quia lacteri collicij quæ est ipsius virtutis organum. In stranguria vero ablationem naturalis, non aialis. nā in eo lacterus iste suam actionē agitur: sed vesicæ cōcauum non valet comprimere quod naturalis virtutis est insitum, colligit. n. vesicæ & retinet dilatato eius cōcauo: & opprelato collo eius p contrāctionē lacteri exiis in eo quod laxato vt aperiā eius collum, & concauo eius circumtracto, vrina ex eo egreditur natural: & quicq; non circūtracto, egreditur, & accidit mictus in lecto, aut erit diminutus,

Vnguētum ad dolorem renum.

& tunc

Syrupus ad dolorem renū.

& tunc erit diffillatio vrinae, & paucitas etiam eius sequitur. Aut corrupte fit & male quia cum dolore & ardore & tunc accidit stranguiria proprie quae est retentio & strangulatio, ex quo sequitur dolor in pectine, inflatio, & ei to mors & frequenter. Si vero sit actus nocuus in cœcio uesicæ qui est compressus laterum eius vndique ut expellatur vrina, & tunc accidit difficultas vrinae, & sequitur vrinae retentio. Si citius determinatis nocuentis quae in actione vrinandi possunt contingere: de vnoquoque, Dei implorato auxilio, est dicendum. Sic ergo debilitas renum & vesicæ, & earum defectio in actione vrinandi, & causa immediata eius, aut est propria, & est aut impropria in corpore ipsorum membrorum, ut est aliqua egrediturum prædictarum de quibus sufficienter est dictum, aut mala ipsorum complexio diuersa vel aequalis, de qua nunc dicendum, & est vel plurimum in renibus, caliditas, in vesicâ & in alijs, frigida. Singulum enim membrorum secundum Gal. operatur per qualitatem eius crism quae ex quatuor est qualitatibus quandoque scilicet euenta fuerit certa prout membri illius actio expetit. Cum vero fuerit dyscrisia & ægra, necessarium est ipsam lædi, efficit enim secundum Gal. in virtutis essentia & in subiecto ipsius quae in actione penetrabilis exiit cuiuscunque generis fuerit maxime frigida diuersa vel aequalis, ea enim non tunc debilitas vel diminutio accidit nisi diuersitatem eius in se vel in gradu quælibet alia prouenit in actione vrinandi læsio & sequuntur symptomata supradicta. Nam si qui den in renibus fuerit complexio mala & frigida valde excedens, attrahendi & sequestrandi aufertur ipsorum actio: ex quo accidit vrinae retentio, aut non erit ualde excedens, & tunc accidit debilitas eius & minorabitur, & sequitur paucitas vrinae. Aut erit calida ualde excedens, & tunc superflua trahet & accidit diabætes: & sequitur excoctio. Aut erit frigida & eos extenuabit & debilitabit, aut valde humida simplex vel caliditas parum admixta quæ substantiam renum mollescit: & eorum meatus dilatat & aperit: accidit debilitas renum deterior quæ sic. Si etiam fit in vesicâ & collo eius complexio mala & dyscrisia humida cum caliditate & frigidityte, magisque mollescit lacertum circiuitum in eo ut nullo modo possit contrahi, & collum eius constringere: tunc accidit inuoluntarie vrinae exitus, & dysuria, & sequitur multoties vrinae, & mictus in lecto. Si vero non sit valde excedens ut parum mollescit & non stringit perfecte, tunc accidit diffillatio vrinae, & sequi paucitas eius. Aut erit multum humida cum pauca caliditate, quæ testiculorum vesicæ rarificat & relaxat, debilitatem in eis feram & pessimam generabit. Aut erit frigida cum caliditate ut urinam acuat: & tunc accidit ardor vrinae, & sequitur resolutio & debilitas. Aut frigida cum frigidityte: & tunc accidit stranguiria: & sequitur dolor in pectine, & inflatio, & mors quandoque. Si etiam fit in vesicâ & cœcivitate mala complexio & dyscrisia frigida & humida quæ prohibet constrictionem ipsorum laterum vndique, ut vrina non queat ex primis accidi difficultas vrinae. Etiam si fuerit frigida vel humida in collo eius quæ spasmus lacertum & teneat circumtractum. Si quoque expeditis aggritudinebus variatis secundum plus & minus, maior & minor accidit prædictis membris debilitas ex qua diuersa possunt in actione vrinandi prouenire nocumenta. Aut erit cadens supra substantiam spiritus, ut quia si te uacuus ipsum ut est eua cuatio multa humorum & proprie sanguinis ex eis, uel coitus multus: vel resoluens ipsum, ut mala complexio eius calida, aut suffocans, ut multa repletio ex humoribus, lapides, sanie, vel vrina. Aut extinguit, ut narcoticois approximatio. Aut cadens supra virtutem, ut multa labor reiteratus ipsorum membrorum & proprie renum ut in longa statione in pedibus & ambulatione multa, & equitatione subita sine consuetudine, & intermis-

sione, dolore, & percussione. & in vesicâ multa vrinae retentione, ardore, & dolore, quæ etiam spiritum resoluendo debilitant virtutem, accidit membris prædictis debilitas secundum plus & minus: ex quo eorum actio diminuitur vel aufertur in expulsiōne vrinae. Et quicquid causa debilitatis ipsorum est ex communitate ad superiora membra nobilia, scilicet hepar & cor & cerebrum, cum enim hæc patiantur, prædicta debilitantur membra, ex quo nocumtum prouenit in actione ipsorum prædicta, & diuersa ut dictum est accidentia insequuntur. Et causæ ipsarum egrediturum signa & curæ superius dictæ sunt. Causa vero male complexionis ipsorum simplicis & commixtae, pure vel impura, diuersæ vel æqualis, quæ in debilitando est pessima seu plurima, duplex est, interior & exterior, & utraq; ex dictis in lapide & vlcere & in mala complexione hepatis est manifesta: & signa eius etiam licet loco & proprietate actionis læsæ, & executionis quorundam ab eis sint differentia: per te ergo considera: & appropriata illa renibus prout oportet.

Signa vero debilitatis ipsius scilicet renum sunt, vrinae paucitas, & in substantia & colore sicut lotura carnis & quicquid residet cum vrinae sit salubre, & quandoque remanet si cut in iugitur, nec residet cum non sunt salubres. Et externa renium licet non sit manifestata, debilitas in stando, & impotentia tolerandi anhelitus, defectus in coitu, debilitas visus, & dolor capitis. Sed vesicæ debilitatis signa sunt defectus in continendo vel expellendo vrinam: & grauitas in pectine & peritoneo & sensus acuitatis & ardoris, lenitas & asperitas in loco & apud emissionem vrinae maxime: & vrina erit spissa, & turbida propter illud quod descendit cum ea, quod non digeritur nec conuertitur: & non expellitur nisi adiuncta compressione, & hæc de istis signis.

Cura male complexionis talium membrorum, si pura est simplex vel commixta & diuersa, facile curatur, licet difficilior cognoscatur: si vero æqualis & fixa: difficilior curatur, licet facilius cognoscatur quædam modum in alijs membris existis, ut Gal. dixit. Et eius sanatio est tres res. Prima est remotio exterioris causæ. Secunda alteratio, Tertia ipsorum confortatio. Si vero impura fuerit & cum materia commixta, eius sanatio est tres res. Prima est materis eio. Secunda alteratio dyscrisie si remanet impressa. Tertia ipsorum confortatio. Eio complexum cum phlebotomijs penumeratis vel medicinis solutius: prout materia exigit & sumptis & clysterizatis & vomitibus, & diaphoreticis exterius approximatis per orem modis: prout in cura oppilationis eorum diximus. Alteratio vero complexum cum administratione diureticorum calidiorum vel frigidiorum, & exiccantium & humectantium, prout dyscrisia expetit, quæ omnia in cura oppilationis ex lapide vel humore & viscerum sunt numerata. Confortatio vero complexum cum cibis & medicinis & cibis facilibus digestionis boni nutrimenti, & dyscrisie contrarijs. Et a proprietate conuenientes sunt renes animalium, & prope, prihedog, & porcorum. Et vesica donule exiccata: & carnes erit salitæ quæ oxi mellificis humidæ & sicce fed nocens eis ulceratis & zuccarum alhusar, & lac camellarum, & ouium. Et ex potibus vinum odoriferum pauca stipicitatis, puri vel mixti prout stomachus & dyscrisia requirit: & in hu. valde mollescente & relaxante vinum passum. Et ex medicinis simplicibus & commixtis, interius & exterius approximatis per orem modum & cæ. Et ex appropriatis simplicibus sunt grana sileseos sumpta in quantitate duorum almulusech cum rob, decet diebus, cyperum, bolum armenum: sed cum lacte ouino, oportet ut fumatur: & ex eis sunt quæ dicta sunt supra in cura lapidis. Et ex compositis sunt trochisci, alchechengi & oleum de cherua, rosatum, de mastice, cinonio, & alchanna. Et ex mundificantibus eos sunt Mes. P iij theoricum,

Signa debilitatis renum.

Signa debilitatis vesicæ.

De cura

Appropriate conseruare renes animalium.

theodoricum, mitridatum, anacardium, hiera Aboli, & oleum de ambra, ad frigus eorum, ad mollificationem eorum hiera Gal. tryphera de scorja ferri: & alia tryphera.

Capitulum ix. de diminutione seu paucitate vrine, ablatione, & priuatione ipsius.

Diminutio vrine vel paucitas, seu priuatio eius ex p̄dictis sunt notæ: & in ip̄e causarum conueniunt, sed differunt in quanto eorum quemadmodum & ipse. Est enim causa eius, aut ex parte cibi & potus, ut materiam aut ex parte corporis, ut efficientis, aut ex parte extrinsecus aduentum & cooperantium. Ex parte cibi quia sit naturaliter siccans corpus humiditates & exiccans, ut est panis mileaceus, vel panis, & fursuraceus, forbitio ex orobis & lentisculis, & fructus pontici nati ex se corporis humiditates exiccantes vel accidentaliter, velut carnes salitæ vel alij cibi multum salis habentes, panis bis coctus vel temporaliter vntiquis & opirus. Ex parte potus, quia sit paucus & crassæ aque vel vini similiter, & alioque similium. Ex parte corporis aut totius aut membrorum operantium in vrina. Ex parte corporis totius: quia sit rarum, resolubile, vel multi sudoris, vel lubricum & fluxibile ventris, ad quæ humiditas corporis tendens, & fluens per eum in vijs vrine deriuatur. vnde Hippo. vrina multa noctu facta modicum fecerim significat e conuerso. vel quia sit multi vomitus: qui eradicando à superioribus & ab inferioribus retrahendo: ut Abo. dixit, diminueret potest vrinam: vel quia aliam simile euacuationem manifestam patiatur ut fluxum sanguinis narium & similia. Ex parte membrorum operantium in vrina, aut per modum generationis, ut hepatis debilis non impellens ad renes aquositatem quam generauit: vnde remanet in venis cum sanguine: nec transit in vrinam, aut per modum tractionis & sequestrationis, ut renum debilitatorum: ut in p̄cedenti cap. dictum est. Aut ex parte deferentium & colligentium: ut vridum vel vesicæ: quia sint oppilati vel ulcerati & fororati: quare vrina licet plus trahatur cum ad corpus vacuum tendit non extra vadit. Ex parte autem extrinsecus accidentium puta aeris: quia tempus vel aeris consuetudo fuerit sicca, in aquosa, vel borealis, quæ corporis humiditates & superfluas exiccat licet per accidens, scilicet stringendo v̄trem, vrinam prouocet & multiplicet: ut Hippo. dixit. vel motus resoluens de exiccans, ut inanities, fames, & abstinentia, quæ exicant per accidens s̄m Gal. & vigilie quæ sunt vehementis motus similes motui Abo. dixit. Et euaporantes ut Gal. ait: & animæ accidentia immoderata quæ corpus exiccant. ut Gal. in technis descripsit, quæ omnes, si debiles sint, minorant vrinam, & eam paucam reddunt: si vero fortes, auferunt eam & priuant. Signa eorum sunt talia. nam si quidem p̄cesserint a cibo & potu sunt manifesta ex eorum assumptione præmissa: si vero à causa in corpore toto, quia sit rarum & resolubile duobus declarabit signis potissime, scilicet signo raritatis quod est pilositas corporis sicut Hippo. docuit. cum dixit cutem raram de clarat pilus. & signo resolutionis quod est duplex. Vñ quod Gal. posuit, & est quia in multa sumptione cū priuatione eorū sensibilibus, & egestionis paucitate corpus non impingatur: sed remanet extenuatum. Aliud est, quia in laboribus non subsistit cito deficit. Si vero quæ sit fluxibile vel alias sensibiles euacuationes habuerit, præcessio illarum & reliquæ ipsarum remanentes ostendunt sicut Gal. dixit. Signa debilitatis ei in suo loco dicta perpendes cachexiam vel etiam ascitem. Similiter si ex renū debilitate, signa debilitatis eorum in p̄cedenti capitulo dicta videbis. Similiter quoque si ex parte deferentium vridum & vesicæ, vel etiam viurgæ quia oppilatur, ex signis dictis oppilationis: ex humore vel lapide cognoscere potes. Et stranguaria: & etiam ipsam, acetiam ex signis dictis in capitulo solutionis vel vlcera, si soluti fuerint,

vel vlcerati: quod ventris inflatio ex aquositate replente confirmat: & ardor vrine.

Cura diminutionis vrinæ & ablationis eius sunt tres. Prima est regiminis permutatio. Secunda est euacuationis retentio. Tertia vrinarum membrorum rectificatio & confortatio. Permutatio regiminis est ut alteretur & permuteur s̄m quantum & quale de exiccatio quod eius erat causa ad humectatiuum: in cibo & potu & in alijs rebus non naturalibus, de quo etiam supra in cura meri & stomachi diximus: & etiam impingatiuum, de quo Deo dante dicemus infra hoc enim regimen primam causam quæ ut materia erat abscondit, & etiam tertiam extrinsecus subaufert, alterat, & emendat. Secunda est euacuationis retentio occulte & manifeste, occulte & in sensibilibus retentio completur cum cibis & potibus humores inspissantibus: & cum medicinis condensantibus porosis de quibus supra in synopsis cura diximus: & hoc supra in cura doloris & fluxus. Si vero sensibilibus fuerit & per sudorem, cum remittitur ipsum de quibus ibidem diximus. Si vero lubricitas ventris fuerit & naturalis, quia humiditas & mollities in expulsiōne superfluitatū naturalium consueturam cum lipitice cibis vel potibus præmissis notis supra corrigatur: & cum fricationibus balneis & alijs diuerentibus ad hepar & venas humiditates, & trahentibus ad membra vrinæ ut sunt diuretica. Si vero fuerit lubricitas præter naturam, medicetur, puta de ea superius dictum est in cura fluxus ventris. Similiter & si multus uomitus adfit, necnō & si fluxus sanguinis narium, curetur prout supra in p̄p̄ris diximus locis. Et de alijs euacuationibus similiter quoque intelligas. Tertia est membrorum rectificatio & confortatio, & hepatis prout supra in cura debilitatis hepatis est dictum vel renum sicut in p̄cedenti capitulo habuisti vel etiam vridum & vesicæ & cum diureticis, ut ibidem est dictum: quæ omnia in fortitudine & debilitate diuersa eligenda sunt: prout diminutio vrinæ & eius ablatio & earū causa variantur in quanto.

Capitulum decimum de Diabete.

Diabete secundum Gal. est propria passio renum, raro contingens, in qua potus citius trahitur quod oportet ad eos: sicut cibis in appetitu canino, & cito egreditur cum cibis, sicut cibis & potus in lenteria cum egestionē. Et causa eius est superfluitas. Primo desideratiua. Secundo contentiua ipsorum defectus: nisi enim foret superfluitas desideratiua ipsorum: non sic vel lociet traheretur: nisi quoque deficeret contentiua ipsorum non sic cito egrediretur. Superfluitatis desideratiua ipsorum & attractiue virtutis causa est ipsorum caliditas vehemens, cum materia, vel pura magis quæ sunt ultra de bitum in continua tractione & fori à venis emulgentibus, & de eis ad hepar extenditur: & de hepate ad stomachum, & ad omnia membra. vnde humiditas ipsorum irrorans ea attrahitur, & exicatur, & sequitur sitis vehemens quæ potu non sedatur, quia ea non remanet, quare sticulaosa ab aliquibus appellatur. Defectio contentiue non est in eis principalis propter complexionis malitiam calidæ quæ est causa superfluitatis attractiue quæ non de ficit contentiua: sed frigiditatis propriæ & humiditatis, sed plurimum accidentaliter secundum Gal. & consequens superfluitati attractiue: cum enim superfluit eorum attractiua, vrinæ plus trahitur quæ renes aliquandiu continere possint & ipsa vesicæ: quare deficient contentiua ipsorum, cito profluit in aleratus per vritides ad vesicam: & inualecente expulsiua eius ingreditur cum vrina sicut in lenteria cibis & potus cum egestionē. Et aliquando est principalis & essentialis in ea: ut dixit Abo. propter malitiam complexionis puræ, frigide, vel impuræ ab intra vel exterioris venientis, quam sequitur superfluitas attractiue ipsorum non essentialis propter contrarietatem complexionis in causando

Cura diminutio nis vrig.

sed accidentaliter, & ex consequenti: cum, n. in renibus vrina non figit tracta, naturaliter reas ex sanguine cum aquositate veniente nutriti non possunt: quare remanentes inaniti audius trahunt: & tunc magis contentiva eorum deficit, et quanto plus deficit magis trahunt, sicut est de venire ad circulationem, quemadmodum in licteria est videre, causa vero ipsius caliditatis renum duplex est, s. interior & exterior: vt in lapide dictum est, & sicut frigiditatis causas per contrarium comprehendas. Signum si quod sit ex caliditate facite suppellex attractivum, sensus erit, & inuentio caliditatis in lumbis, & vrina multa, & in principio sicut lotura carnis rectis fm Gal. minus in tincta & rubra q̄ si procedat ex defectione discretivae hepatis, & pprie cum amplitudo meatuum emulgentis venae in ea inuenta fuerit, & sanguinis abundantia in venis quae quanto maiora sunt, tanto plus sanguinis cum aquositate transibit ad renes. Vnde vrina ex defectione contentivae virtutis perfluent plus rubet, procedete vero tpe diminuto sanguine ex venis p̄inde restitit membrorum meatibus & exicatis vrina egreditur in qualitate seu colore potius: quia aqua subtilis & alba si aqua solida bibatur quae magis desideratur in ea vel sit alius potus: vel vini simplicis, vel cocti, vel aquae commixtae, vel etiam syrupus. Et forte erit alba & spissa propter humiditatem membrorum, vltima extractione: vnde vrina red dicitur sicut lac: & proinde membrorum consumptio sequitur, & mors, vt plurimum. Si vero ex frigiditate facite deficere contentivum causae, sensus, & inuentio frigoris erit in lumbis, & vrina erit in principio non multitudinis magnae, sed cocturae: deinde multiplicatur & erit sicut lotura carnis, minus in tincta q̄ in precedenti in qua fortitudo attractivae processit in processu vero temporis sociata fortitudo attractivae mutabitur sicut prima.

De cura
diabetis

Cura diabetis in generali & speciali est quatuor res. Prima est omnis causa ablato & exterioris puenientis, & interioris exilitis. Interior vt si liquidum ex caliditate renu processerit, fiet subtractio subtilium: & calidiorum ciborum: & potum, & diureticorum calidiorum & talium provenientium. Exterior, vt labor corporis & proprie sum, sicut iurgium laborum, balneatio in calida aqua actu vel potentia, mora in sole, decubitus super renes, & somnes profundus: & vnctiones calidae & emplastrorum: et aliorum talium: quae renes habeant calefacere hepar, humores, & membra, & accidentis siue fuerit humoralis cū phlebotomia: siue fuerit sanguis cum clysteri pharmacia appropriata leni. Si autem humor calidus siue sit vomi tu qui in euacuando est potissimus qm euacuat deriuando ab eis siue sit complexionalis: quia oppilatio sit in eis cum apertius superius notis necnon & causae coniunctae, quae est renum dyscrasia calida. Alteretur ergo sit, n. calis dyscrasia aegritudo, vltieris augmentata, quam talis sequitur passio vt superius dictum est, & ea mediante oeta alia conomistatur symptomatica, vt sitis & consumptio corporis: de quorum correctione infra dicetur. Inquit enim Gal. Palam est morbum esse causam omnium accidentium, accidentia tamen alia sequuntur. Secundum enim sequitur primum, & tertium secundum.

Complebitur vero eius alteratio cum frigidis, quae non tantum illam alterent, sed etiam hepatis & membrorum complexionem contemperent, & humores adequet: hepar enim & corporis membra si calida sunt, eorum caliditate usq̄ ad renes extensa, eoru dyscrasiam intendunt, humores acutos etiam, gignunt, qui urinam accumt, ut ipsa transiendo ad renes eorum caliditatem inflammant: sic ergo debent esse talia frigida vehementer: & illa proprie quae non prouocent nec sitis admixta: sed leniant ita q̄ soluendo non prouocent sed minorent vinam, qualia sunt. Ex oleib: lactuca, spinachia, attritiles & similia. & ex fructibus iuiubg, sebesten, pruna, chrysomilla, per-

sica, cucumeres, citrulli, & melones, cucurbitae: & proprie carnes ipsarum non femina, quia aquositate & vrinae multiplicat, & fructus, in ore maturae, & grana acetosa & muza, & ex aquis, aqua vehementis frigoris, & aqua cucurbitae, & aqua hordei cum decoctione iuiubarum: & lac acetosum, a quo extractum est butyrum, & melius est ex eo quod spissius & crassius: & ouiu & aqua lactis boiui subtractio butyro. Et ex medicinis simplicib: est ad hanc intentionem mucilago psyllij, & succus rosarum, & malorum. Et ex appropriatis in phibendo vrinam, est merdasengi bibitum: & scoria ferri est optima, vel p̄dictu in aqua xris: quod minorat & alia quae in cura multitudine eius dicitur. Et exterior appropinquandum est sedere in semicipo aqua frigida pleno, & renes & hepar vngere, epithymare & emplastrare ex frigidis dictis, & succis, & eorum oleis, & pprie de oleo alchechengi: & scorpiionibus, de curbita, de semine melonis, si dilatatio ductum non existat in ea, donec eorum caliditas extinguitur & sitis. Et ex medicinis compositis sunt trochisci de camphora: de spodio: de balauustia: cum aqua cucurbitae, vel mucilagine psyllij, vel tragacanthi vel citrulli, prunoru & sebesten: vt leniant non coescent, plurimum enim eis constitutio vtriusque sunt tales. Et exterior appropinquandum da sunt ea in quibus cum infrigidatio est sitipitatis: quae ductum dilatationem & emplastrationem coangustent: & retentiam renum consent: sicut emplastru de hy pocistide, de capriolis vitis: virga pa. & balauustiae, papae, albi, lactucarum, canularum, portulacarum, & spodiiorib: cum aqua acrete, vel myrthae & similia. Et si cuterorum nostrum Gal. & oleum de citionis: de zaur, & balauustis, & similia. Sed si ex frigiditate renu contingat passio talis: qui pro tanto non euatur a siti et membrorum consumptione licet sit minor passio quemadmodum passio minor est: cura eius in eisdem rebus consistit: & complebitur cum p̄dictis contrario sumptis: & quae renes & totum corpus calefacere habeant non infrigidare. Et ex calefacientibus conuenientibus illi est fricatio extremitatum, & totius corporis cum rubificantibus, motus, vntosatio, & balneum. & sumptio antidoti quod crasse substantiae sit, vt non cito penetret sicut syrupus: & alia liquida, quale est diacalamentum, diatrion, theriaca antiqua: & mitridatum: & vina crassa, vel sitiptica: vt calabrensis. Si ergo causis ablatis & abscissis, carebit passio talis scilicet velox exitus pons.

Secunda res, est vrinae diminutio & retardatio, & ex his quae maxime retinent ipsam ac retardant ab exitu & minuunt vrinam est, vt non tñ post ipsa trahentia deriuantia minisintur, qualia sunt quae pmissa fuerunt: sed etiā quae cum retentione & deriuatione euacuant ipsam, vt est vomitus p̄dictus, & sudoris prouocatio cum frigidis appropriatis in causa calida. Vt aqua hordei & melonis. Indiget vnctione cysei corporis, & pprie spinæ cum temperatis, ut oleo chamomillino, anethino: vel vino albo cum aqua calida. Et in frigida cū calidis, vt est potus calidae aquae, & pprie ap̄, anisi, calanthe vel pyrethi, & vnctione corporis cysei, & pprie spinæ cum alaro, & oleo de spica, vel cyclamine cum melle.

Tertia res est regimen: & est conseruatio corporis in aere frigido, stipico, cum quiete & somno temperato, & cibis frigidis & crassis plurimis, difficilis infamatio, nis, conuersio in cholera & adulescentem, generantibus humores crassos & spissos, quales sunt fortiones de chist hordei, de candidarulo seu cōdro, cum lacte acro, vel lentum, vel carnis bouinae, & pides ipsorum, & pisces recentes magni cum aceto: quoniam sitim mitigat, ventrem soluit, & sic vrinam minuit: & lac ouium coctum cū aqua donec consumatur: & aliqua quae supra in dolore stomachi diximus: quibus praemittenda sunt lenientia, ne crassitie sua coescent: vt pruna, psica, & pro

Mcf,

P iij prie

prædactyli pingues & passulæ, quæ leniendo vrinæ inorant: & postponenda sunt stipitica seu pontica quæ cōprimendo leniunt, vt fructus stipitici, sicut pira, ribes, & citionia non præmittenda, ne conficiendo prouocet vrinam, & miscenda sunt vinctuosa lubricum facientia, & pinguedines gallinæ, & porci, capræ, & hmoi, & cū potibus vini acerbis, cum multa frigide quæ permixtiōe si aquam solam non toleret vel alioquin ex robur. Stipitici vt granatorum, ribes, de citionis vel macianis, & similia cum clysteribus lenientibus feces: quas habent plurimū conficiendas, & cum leſitia animæ & promissione salutis, cum auxilio spiritus omnipotentis Dei qui solus sanat languores.

Quarta res est accidentium sequentium passionem talem correctio: vt sitis & membrorum consumptio, quæ multum & velocem vrinæ exitū huius passionis sequuntur. Obuiandum ergo est primo sili cum potu consueto maiori propter illud quod ex membrorum humiditatibus consumitur, caliditate & siccitate trahente, & in causa calida ex aliqua pſictarum aquarum, & pſie frigida pura quam desiderat quæ transire moratur, vt Hippo. dixit. vel permixta cum aceto quod radēdo intestina natum soluit: & cum aliquo ex rob stipitici quod ipsam retinet, ne cito transeat ad vrinam. Obuiandum etiam est vlcationi ipsorum membrorum scilicet renum, hepatis, stomachi, & reliquorum. Et in causa frigida cum potib⁹ vini puri crassi & alijs calefacientibus membra pſicta quæ sunt nata. Membrorum autem cōsumptioni obuiamus, deinde cum cibis laudabilis nutrimenti & facili digestionis & potibus vini rubei lympſati competenter cum omni regimine resumptiuo: sicut Gal. docet. Et ex his quæ sunt laudabilia & experta conferentia tali passioni, & alijs stantibus accidentibus est vt sumat patiens ex aqua frigida. In ea quæ ex caliditate est: & in ea quæ ex frigide est, vinum multum, & post horam euomat: ut ex quo extinguit membrorum inflammationem retrahat ad stomachum & educatur vomitu, ne trāseat in vrinā, aggregat enim in se virtutem digerendi & euacuandi causam calidam, si qua sit & causis extrinsecis resistendi, alterando dyserasiam renum, hepatis, & membrorum, & contemperando humorem, necnon mitigando sitim, minuendi vrinæ multitudinem, & prohibendi etiam dissolutionem membrorum Abo. pſcipit trochiscos ad diabete ex caliditate cum dilatare meatum renum & uenæ emulgentis. R. spodi, tetræ sigillatæ, cancrorum fluuium combustorum, ana, partem .i. lactis partes, iij. se. pauaueris & se. lactucæ: ana, partem .i. s. & aggregent omnia cum mucila. pſyſij & informetur trochisci. & do sis eorum sit sic videbit tibi. Cerorum ex inuentione nostrarū quæ vnguntur renes & hepar eius qui diabetici passionē patitur caliditate. R. vtriusq; sandali, spodi ana. 3. ij. feminum frigidorum: ana. 3. i. camphoræ. 3. i. lactis mulieris lactantis puellam. 3. ij. succi semperuivæ, succi solatri: ana. 3. i. aceti. 3. i. olei de cucurbita, & olei ros. quod sufficit vngantur ex eo pſdicta membra cum inuolutione spississima: quæ quandoq; sit per modum emplastri cum eorum substantia. Et quandoq; per modum infusionis & epithymatis, vt facilius penetrent, per tan tos lacertos & ossa, inter medios vsq; ad renes, & sic est finis huius capituli.

Capitulum .xi. de febre vrinæ.

Febre vrinæ est mala qualitas ipsius, mutata in sensu odoratus: & est vt odor eſt debito horribilior & quæ non est ad impedimēdum sſm Gal. sicut alia duo symptomata genera, vt curam conuertat ad se, & medicū cogat desistere a cura dispositionis & causæ suæ, sicut illa tanq̃ illam præcipuam sanationem habens cessans simul cū facilitate disponē. Sed est potius ad significandum signum exiens dispositionis: vt causæ quæ

oportet curare eo modo sicut Abo. dixit cum inquit. Cū autem vrina odorem habet foetidum, & maturatio in ea fuerit ipsius causa habet, aut vlcera in instrumentis vrinæ quæ suis cognoscuntur signis, scilicet dolore perire pto in eis vt in aphor. docuit Hippo. q̃ si maturatio in ea non fuerit, possibile est quod sit ex hoc: & possibile est quod sit ex putrefactione in superioribus membris: quæ hic in febribus fuerit acuta, & causa membrorum vrinæ non fuerit, signum malum. Cumq; vrina foetidi odoris in sanis perferat, significat febres quæ ex putrefactione accidunt, aut miorationem putrefactionis quæ in ipsis est retenta: & hoc quidem demonstrabit, si illico alleuationem habuerit. Ex quibus colligitur eius causa & signum. Est enim causa a qua procedit duplex: aut interior corporeæ: aut exterior incorporeæ. Interior ē humor corruptus aut putrefactus, aut in venis vt accidit in febribus febre putrida, aut in mēbris corruptis corruptio ne forte aut quia fit ex toto genere præter naturam, vt in cadaueribus mortuorum: aut non toto sed partim vt in aſaibus & vlcibus quod est plurimum in homine viuentē: & hoc aut in superioribus membris, vel pſpecialibus, vel in vlcibus pſectoris & pulmonis, aut nutritiis vt hepatis vlcibus, aut in inferioribus vt in ipsis vrinæ mēbris. Exterior & incorporeæ est cibus vt aspharagus qui sumptus & comestus facit foetere vrinam, & similia vt antonalia. Et signa causarum ex pſdictis sunt manifesta, & interior est maioris foetoris.

Et cura ei⁹ est duæ res. Prima est ablatio causæ exterioris & abscissio interioris, quæ ex pſdictis supra dictis in cura febrium putridarum est manifesta. Secunda est aromaticorum administratio quæ ex diureticis, sicut est spica, galanga, gallia muscata, cinnamomum, & consimilia scitur.

Capitulum .xij. de dysuria, & inuoluntario exitu vrinæ, & distillatione.

Dysuria & distillatio vrinæ, est fluxus seu inuoluntarius exitus vrinæ cum impotentia continendi, & in hoc conueniunt in genere: sed differunt in cura & etiā modo. In cura quidem differunt nō in eius speciebus in quanto: vtrique enim immediata causa est de festio cōtētiue virtutis in vesica quæ in dysuria maior est q̃ in distillatione vrinæ. In dysuria enim vt dictum est est ablatio contentiue: sed diminutio eius in distillatione, licet q̃nq; possit eius causa esse debilitas expulsiue: vt in sequenti capitulo patebit illud est improprie & ex consequenti, ex debilitate enim expulsiue prouenit diffcultas vrinandi quam sequitur distillatio: vt scilicet eodem capitulo dicitur. Sed ex debilitate contentiue virtutis distillatio proprie & immediate procedit vt supra capitulo generali dictum est, & scilicet non differunt in spē causæ: sed in quantitate tñ. In modo vero differunt: nam fluxus vrinæ in dysuria est multus & subitus. In distillatione autē est paulatim & paucus ad distillationis æque modum. Et quia in causa conueniunt & spē, conueniunt in signis & cura, in quibus differunt solum in quanto: pſimul de his vna vnum capitulum faciemus. Et causa mediata qua contentiua deficit in vesica est: aut interior corporeæ, aut exterior incorporeæ. Interior & corporeæ, aut est in membro continente quod est collum vesicæ: aut in cōtēto cum lacerto eius: aut quia læſio fit in cor qua debet contentiua ipsius: & tunc aut læſio in collo & eius lacerto est principalis in se quia sit mollificans ex humore corrente ad ipsum, vel eius compressus neruus: sicut in dislocatione pondilium contingit: aut ppter communiatem ad principium scilicet cerebrū vel nucham aſata vel percussa & soluta, aut vicina membra aut scilicet concavum ipsius: vt quia sunt in cōcauo eius vlcera: tunc n. adueniente vrina ad ipsam sentit ardorem & stringit: & sicut vrina exprimitur, & mollificatio lacerto collippter obedientiā

Causa.

De cura

Trochisci ad diabete.

Cerotū prorenibus.

obediētiā motuque cuius organum ad sensibilem extra inuolutarie fuit. Sicut ex viceribus concūci generatur dysuria seu diffillatio quemadmodū ex viceribus colli stranguria preatur ut infra patebit sequenti capitulo cū ad matricem cum repleta est foetu magno, quasi comprimit vesicam, ut expellat vrinam præter voluntatem, & faciat deficere cōtētiū: sicut in p̄gnantibus sæpe contingit & vidimus multas conuēntes. Aut ad intestina repleta fecibus, aut ad ipsa ap̄ata p̄clinem & anum & alia membra adiacentia ipsi: & ea simili modo comprimentes. Sed recte contenti in ipso membro scilicet vesica ut vrinæ recte aut quantitatis & multitudinis eius, sicut contingebat in diabete, in qua defectu contentiū vesicæ non erat ex se: sed ex multitudine vrinæ p̄pter fortitudinem attractiū renū: aut crit qualitatis & acuitatis ipsius molestantis expulsiuam: sicut enim multa grauedo facit principititer deficere cōtētiū: unde ex consequenti superfluit expulsiuæ acuta molestādo expulsiuam incitat, ut ex consequenti faciat deficere cōtētiū cedente tibi, ut supra in intestinis, & stomacho dictum est. Causa vero exterior est, ut frigiditas maxime, & humiditas exterior contingens membra vrinæ, ut aer frigidus, & balneatio in frigida aqua, casus & percussio & similia quæ quidem causæ si fortes sint, dysuriam generant: si debiles, diffillationem vrinæ. Quarum signa ex prædictis sunt nota: & etiam signa causatum interiorum quæ est aliquid earum præcessit vel inuictio cum aliarum priuatione: exterioris vero sunt manifestæ.

Decura

Cura eius dux res. Prima est abscessio causæ interioris, & ablatio exterioris si adsit. Secunda est membri confortatio. Causæ interioris debilitatem in cōtētiū imprimētis complent abscessiōem medicamina vnicuique causarum conuenientia: ut scilicet siquidem causa sit mollificatio nervi & lacerti & propria, complent illam medicinx superius habita. Si vero ex communitate dislocationum spondilium compleretur ipsorum reductio si possibile sit. Si ex communitate ad principium curatio causæ erit ablatis: similiter si ex vicinorum: puta dispoñe qm illorum reificatio, causæ erit abscessio: quæ omnia ex dictis & dicendis sunt manifesta. Si quoque ex multitudine vrinæ sit cum medicinis diabetis complebitur cura ipsius: si etiam in acuitate constant vring, medicinx ardoris erit expletio. Et ex p̄p̄ris est mucilago p̄siliij cum camphora sumpta continue fm Ioānem Serapionem. Ablationem vero causæ exterioris, complent si adsit ipsarum mutatio. In contrarium autem oportet ut præcedat curationem interioris abscessiōis, tanq̄ illud sine quo nō valet illius abscessio fieri, eo q̄ eius causa existit efficiens & conseruans. Et si quidem remaneri impressio, quia mala complexio cū t̄nis: & ex calidis vñctionibus theiaca curat, vel quia fuerit casus aut percussio medicinas casus & percussiones præcedere oportet, de quibus infra dicet. deinde ad membri correctionem deuenire. Confortationem vero complent in infirmitate medicinarum habentium cōfortare neruos mollificatos: & p̄p̄ie inferiorum parium & vesicæ appropriatæ retinere vrinam, & sunt quæ dictæ sunt in cura paralytici simplices & compositi. Et si simplicibz appropriatis vesicæ collo eis in hoc casu sunt calide sicce, s̄p̄itice, & plurimum ex eo q̄ plurimum ex causa frigida & humidatilis mollificatio lacerti in se prouenit: & sunt cyperum, sandaraca, & thus masculum, & cortex eius, myrrha, & styra sicca, pyrethrum, & enula sicca, alchanna nahael: & alchafice, vrticæ: asarum: mac. anacardus, nux musc. cinimum: origanum, cinnamomum ponticum, gallæ cypressi, sica. ara. acorus, similia asata ne prouocent, fed s̄p̄iticoando confortant, & retineant confortando. Sunt autem cum melle confecta cocta & sumpta: vel cum melle emblicorum, vel mellicrato bibita: quod sit ex vino pontico factum.

Et ex compositis est theriaca, & mitridatū confectio ana cardij, tryphera maior & tryphera minor confortata cū anacardo vel fagena mixta aliquibus s̄p̄iticanibus: & ponticis, ut grana myrthi, & copulis glandium: balauis & similibus. Et experte sunt, pilulæ de alchafice, pyrethro, & dacinimum: quæ femina valde terentur sum p̄m & in iunctio est inuatiuam frigori membrorum vrialium: & retinet inuolutarium exitum. Et cum diffillatio ex impotentia & defectu expulsiuæ p̄cedit in infirmitate sunt puocantia cum confortatione pauca s̄p̄itica: quæ sunt quæ infra dicentur. Et exterius inungendis in hoc casu est oleum de alchanna, de masticæ, de thure: & de cherua, & similia olea vel cōstinum, nardinum, rutaecum, de stoechade, de reubarbaro, disrupis i eis musco, castoreo, uel euphorbio, & oleum de beē est fortasse valde bonum. In ea vero quæ ex humiditate cum caliditate est, licet raro, conuenientes medicinx in cōfortando sunt s̄p̄itice & frigidæ simplices & compositi. Simples vero vt coriandrum sicum, rosa, & fructus, s̄p̄itice eius, semen portulacæ p̄p̄ie, grana myrobolanorum, coralli, camphora, bolum ar. sint autem sumpta cum zuccharo, vel bibita cum aqua granatorum sumach, citoniorū & aliorum fructuum ponticonum mixto aliquo diuretico calido. Et composita sunt quæ ex his quæ componuntur & infra dicentur. Et ex unguentis exterius est oleum rosæ, & proprie omphacini, myrtinum de balauis: est s̄p̄itica.

Medicinx appropriatæ in restringendo & retinendo vrinæ sunt, zarus, aquæ aluminosæ, & aquæ frigidæ omnes, merdalsengi si bibatur vel proxiatur in aqua quæ bibitur retinet vrinam. Fungi faciunt possidere difficultatem vrinæ. Vfus comestiois carniū ericij facit ut vrina cū difficultate egrediatur. Et qui assuete vtrius emula: non indigebit ut mingat omni hora. Cortex cerbin bibita cōstringit vrinam, & scorja ferris: & est ultima in retinendo. Munia mixta cum farina: & supposita vel dissoluta in sambucina & diffillata in virgam confert paucitatis tolerantie vring, lutum ar. bibitum in ouo retinet vrinam. Et omnia pontica de se sunt communia diureticis cum sanguinem incalescent sicut lentes, & licet per accidens contrarium operantur quia prouocant restringendo: illud tñ per eorum postpositionem cibui p̄missionem alterius lenitui tollitur vel supra in diabete est dictum. Inquit princeps Abo. omnis qui deficit in tolerantia vring iuuatur a medicinis desiderium coeundi puocantibus quæ dicentur infra. Confectio medicaminis experti fm Abo. in frigida. R. myroba. chebu. torrefactorum multum, sandarace, in yrrhæ, olibanij, ciperi, ana. partes. iij. gariofi. partem. 3. enulæ adustæ: granorum macalebr. ana. partes. ij. Consciantur cum melle emblicorum: & referuntur & bibatur dof. 3. ij. Aliud ad frigidam. R. castorei myrrhæ, alchafice copularum glandium: pyretris ana. partes æquales. Consciantur cum aqua myrthi humida: & sit dof. 3. i. Confectio medicaminis ad calidam. R. coriandri sicci rosarū rub. ana. 3. ij. spodi. 3. x. se. la. cuse, portulacæ, ana. 3. xv. boli armeni. 3. v. camphoræ. 3. 5. gummi pondus. 3. ij. consciantur cum aqua granati acetosi. Aliud. R. charabæ, boliar. myrobolanorum nigrom: medullæ gladiū, & lentium excoctitacurum, ana. 3. ij. coriandri torrefacti in aceto positi, 3. i. dof. 3. i. & omnia post p̄missionem lenificantur ali cūmis minisrentur. Aliud Io. Serapionis confersu iu uamentum manifestum. R. granorum miri, glandium, corticum thuris, cinimij, carmeni & cyperi, ana. partes, æquales, teratur. & sit dof. 3. drach. ij. cum vino antiquo.

Aliud. R. extremitatum miri sicca. aluminis, foliorū alchannæ, thuris, myrrhæ, balauis gladiū, an. part. i. Coquantur in vino & detur ex eo. 3. in mane, & est iuamentum valde ad sanguinem qui currit ex renibus & vesica, Dixit Ymain qui non possunt cōtinere vrinam: vtantur

Pilulæ.

nota de enula.

Confectio ad dysuriam.

nota de
menta.Trochif.
ad. diu-
riaz uri-
næ.

vtantur menta hortulana, qm confortat plus omnibus
herbis, & pprie stomachum & caustorem magis ceteris
carnibus, & maxillæ ceteris gummis, & galanga omnib⁹
aromatibus. & Abo. trochiscus conferens ad distillationem,
nem, & diariam vrinæ. R. castorei. 3. ij. samphici, rutæ
se. hyof. cyami albi. ana. 3. ij. granorum granatorum gra-
na. xl. terantur & fiant trochisci. & sit dos. 3. i. de granis
cucumeris mundis, & cum albugine oui.

Capitulum. xiiij. de stranguria & difficultate vrinæ.

Stranguria & difficultas vrinæ in genere simul con-
ueniunt, vtracq enim est vrinæ retentio cum incon-
derate potentia expellendi: contra dysuria, quæ
est vrinæ egressus cum impotentia retinendi. & tñ com-
muniter ab antiquis vna pro alia sumitur indifferenter
differunt vero in quanto, & sp̃e, causa, & loco. Differunt
in quanto & sp̃e, est enim in stranguria vrinæ retentio ma-
ior, q̃ in difficultate, quod est quia in stranguria vrinæ re-
tentio præsupponit virtutis potentiam contentiue exis-
tentis in collo quam arguit superfluitatis retentio, à qua
pcedit cum positione oppilationis causæ. In difficultate
vero retentio præsupponit virtutis expulsiuæ defectum in
vesica & lacertis coadiuantibus ventris, quam arguit du-
ra expulsio & difficilis cum priuatione omnis causæ in-
peditentis existentis in collo eius: & via quæ statim dicet.
In sp̃e vero differunt, pprie & essentialiter: stranguria. n.
est omnis & absoluta impotentia expellendi urinam. dif-
ficultas vero est impotentia facilis expulsiōis vrinæ seu
potentia debilis dura, & cum conamine ad modum di-
stillationis vrinæ, quæ sicut pueniebat vt supra ex debili
retentione ita etiam accidere possit ex debili expulsiōe,
inter quæ distinguit volūtas in emissione. Et cum accidit
ex debili expulsiōe & abstinencia eiustem ex debili re-
tentione. In causa vero differunt & locum in strangu-
ria puenit ex peccato, & superfluitate contentiue propter le-
sionem existentem in collo vesicæ & eius lacerto vel quia
sit spasmatum ex humore currente vel frigore uero propter
communitatem ad superiora vt in carabito, vel a p̃actu
chæ vel in via eius, quia sit oppilata attenuatorie, & caldi-
tate, & siccitate: vt in febris adurentibus, vel in frigidi-
tate, vt algoris est ære & aqua, vel medicinis, vel ex-
pressionē vicinorū tumescentiū, quia repletorū, vel a p̃actu
torū vt matricis, recti intestini, pectinis, peritonæi testi-
culorum vel ani. Etiam quia patiatur tensum, rhaga-
dias, vel hæmorrhoidas dolorosas, vel carnosæ vel coar-
ctatorie: quod est plurimum ex humore crasso & viscoso
sanguine congelato: sanie crassa vel lapide, vel ventosita-
te torquenter repugnante. Difficultas autem est ex debi-
litate & peccato expulsiue propter lesionem existentem
in collo vesicæ vel propriam, quia alteraturū & alligatū
plurimum vel vlcera tum a p̃actu: vel propter com-
munitatem ad principiu, s. hepar lesum, vel lacertis veni-
tris coadiuantibus ipsam in expulsiōe & magis cum
vrina est pauca: vt Gal. dixit patientibus: vel in se: quia
sint debilitati aliqua p̃dictarum causarū: aut mollificati
in se ppter communitatem ad superiora: vt cerebrum in
stupore, vel lithargia & nucham apatam, vel co p̃ressam
in dissolutione spondiliorū vnde lacerati illi mollificati exi-
stant. Et q̃q̃ ambeg conueniunt in loco: vt est in virga et
via eius: vel in vtriusq̃ est oppilatio aliquo tūm mo-
dorū: & sit difficultas etiam non ppter causam existen-
tem in membro tantum vel locosæ, ppter causam
existentem in loco, vt vrinæ quia fuerit pauca: à cuius
compressione deficit virtus expulsiuæ: quia multa su-
pra quam non valet quæ diu collecta & retenta existit, ex
duritie sensus ppter somnum sopientem virtutem in nocte,
vel occupationem in die disirahentem ipsam, vel ve-
recundiam compellentem: quare villi eius diu reman-
entes extensi debilitantur in contractione necessaria expul-
sionis: sicut Gal. dixit. Aut quia fuerit acuta faciens dolo-

rem cum transit p vritides & pprie per collum vesicæ, &
virgam, maxime, si non fuerit vlcera tum enim sen-
tiant ardorem: tunc refugit vesica à compressione, & strin-
gitur lacertus colli: & etiam lacerti vtrius ppter dolorem
cessant à contractione: quare retinetur vrinæ & difficilis
sit exitus vrinæ. Et cum stridet patiens & in se stringitur,
mingit vrinam, & cessat dolor & ardor. Et causa earum
exterior in qua ambeg conueniunt est sicut per cussio, casus,
aeri expositio frigida, & ventus septentrionalis: si enim
valde fortis sit per se, egressionem retinet & vrinam, con-
stringendo membra: & vrinam consumendo profunda
tione sua, si vero parvus sit, stringendo venum puocat
urinam: & sic per accidens illud facit & balneatio in tri-
gida aqua. Ex quibus signa distinctiua ipsarum sunt ma-
nifesta. Cum enim retentio vrinæ ppter stranguriam sit, ex
causis eius, retentio & multiplicatio vrinæ in vesica maior
erit: & sicut uero maior appareat in pectine cum omni
potentia expellendi quantumcumq̃ exprimat p̃ceden-
& patiens exprimat. Cum uero ppter difficultatem ex
causis ipsius, contra: & siquidem contingat retentio uri-
næ in stranguria seu difficultate communiter sumptis, ex
oppilatione in collo, vel multitudine vrinæ ppter duritie
sensum sicut Gal. difficiis est cognitio eius. Cognoscitur tñ
ex p̃dictis causis: & eo scilicet q̃ per compressionem pec-
tinis si retentio fuerit & multitudo propter duritiem seu
suis urina emittitur: uero propter oppilationē, nequā
sicut alibi ipse ponit, & maxime si sit dura.

Et etiam signa causarum sunt: nam siquidem retentio
urinæ cum impotentia expellendi puenit ex causis stran-
guriæ ut puta ex causa in lacerto colli uesicæ, ut quia fuerit
spasmatum, & ex sp̃asmo attenuatoria in eo peruenit op-
pilatio. Signa distinctiua inter talem oppilationē et alias
oppilationis sp̃es sunt: nam in attenuatoria est p̃cessio &
inuentio sp̃s cuiuslibet, & inuentio luamenti cum me-
dicinis conuenientibus unicuiq̃ illarum quæ dicuntur in
coarctatione etiam sibi: sed differunt in graudine, quod
est commune & generale signū in omni sp̃e eius: quia in
attenuatoria ut plurimum grauedo non inuenitur semp-
rōne oppilationis causæ: differunt etiam in tpe euentus: nā
coarctatoria est quasi coarctatoria, & subito euenit semp-
sed attenuatoria q̃q̃ subito & q̃q̃ paulatim. Et sicut in
exeritiis, quod est quia in coarctatoria cum urina egre-
ditur aliquid mixturæ humor crassius vel aliquid san-
guinis vel aliquid sanie: uel arenula quæ etiam forte p̃ce-
dere consuevit. In attenuatoria uero nihil erit nec in car-
nosa, nisi ex apate fuerit: nam tunc cum urina q̃q̃ egre-
ditur aliquid, sicut q̃ ab alijs distinguuntur: quia quod egre-
ditur uirulentum est cum est in principio, et postmodum
sit saniosum, & dolor est uehementior. Et p̃terea iua-
mentum à medicinis in carnosa est inuentum nequāq̃, et
pprie cum ex uerruca vel cicatrice fuerit: & fortale nō eu-
ratur: & q̃q̃ est p̃cessio causæ vel in uentio: ut cum ex ci-
catrice p̃cesserit: & q̃q̃ non est ut cum ex uerruca fuerit.
Gal. uero dixit q̃ inter tales sp̃es oppilationis: & t̃reca-
sas earum immisio argaliæ distinguit. nam immisio ei⁹
inuenit resistentiam in carnosa absq̃ dolore nisi ex apate
fuerit, in alijs uero cessationem & cum dolore, maxime si
attenuatoria est sp̃asmo fuerit, uel apate, uel ulcere partiu
uicinarum. Et coarctatoria ex sanguine p̃cedente ab ulce-
re concreato ibidem. p̃terea in coarctatoria cessio maior
est q̃ in illa, & est cum minori dolore, nisi causa lapidis
fuerit. Et causas etiā ipsarum distinguit & pprie coarctato-
rie & carnose, nam cum extrahitur ex eius infectione,
quandoq̃ uirulenta infecta apparet, quandoq̃ humore
mucoso: q̃q̃ sanguinet q̃q̃ saniet ex quibus causas
distinguitur: & quodq̃ munda & quod distinguunt
attenuatoriam à p̃dictis. Et inter causas attenuatorie hoc
modo distinguendum, quæ sunt in collo uesicæ. nam siqui-
dem fuerit sp̃asmatum sp̃asmo humido ex humore cur-
rente

rente, tunc pcedens regimen indicabit: & eius euentus sub-
 ritus & siccantibus & resolutibus iuuatur: & diutius
 manet. Si vero à siccitate, pcedens inanitio & febris absen-
 tia illam faciet manifestam: & paulatim eueniens cum
 maiori perdurantia & fortasse iuuabitur humidis. Sistr si
 ex frigore, pcedens causas & sensus frigoris: iuuamētum
 à calidis cum vrina in colore remissa & pallida. Similiter
 si ex communitate ad cerebrū: vt in carabito: vel ad nu-
 cam apātam, pcedens illorum passio hoc mōstrabit,
 vel illius p̄sentia: & si est à cerebro spasmus erit vniuersa
 lis. Similiter & si talis oppilatio in collo vesicæ attenua-
 toria quæcunq; speciali sit causa, iam ostendit p̄cessio
 causæ cum iuuamento a suo contrario & nocumento à
 simili: vel etiam si fuerit à repletionē interiorum, inuēto
 repletionis ipsorum ostendit, & iuuamento eūonis illo
 rumētis si apostemosa repleto fuerit, vel alia passio eor-
 um occulta vel manifestā. Est similiter inter causas carno-
 sæ oppilationis est distinguendum: & causas quoq; coar-
 ctatorie vt ex p̄dictis est notum. Si vero vrinx retentio
 cum impotentia expellendi ex causis de difficultate pro-
 cesserit vesicæ debilitantibus expulsiuum concoauo eius
 proprijs quia fuerit alteratum vel algoratum: quod est
 plurimum: tunc signa cōsiderabis cum p̄dictis similis
 causæ in eius peruenientis collo quæ est dicta: & si fuerit
 solum, vlcera, vel apātum, quæ solutionis vlcerū
 vel apostematū prænarrata superius, demonst̄rabunt.

Si vero non ex causa propria in cōcauo existente: sed
 ex compassione & communitate ad eius principia vt est
 hepar patiens & debile: signa debilitatio hepatis vt ca-
 chexia & hydrops, vel mitentia, vt sunt renes, signa de
 biliatas ipsarū videbis p̄cedere, quæ sunt dicta, & si cau-
 sa fuerit in laceratis ventris coadiuuantibus ad expulsi-
 onem & in seipsis signa debilitas ipsorum sunt de genere
 male complexionis, solutionis, & eorum apātis, quæ in
 fra dicentur adde, prima ḡmabiles: etiam debilitas ex-
 pulsionis erit p̄prie cum vrina pauca: cū vero multa est
 vrina, non erit manifesta: si autem nihil in se & in com-
 munitate ad principia superiora vtercerebunt vel nucam
 patientia, ut est dictum impressio passionum illorum vel
 intentio demonst̄rabit. Similiter si ex causa in meatibus
 existat vt oppilatione in vitiis vitiis vel virga. Signa erūt
 paucitas vrinx vel eius priuatio in vesica: si ex oppilatio-
 ne fuerit in vitiis vitiis, vel eius multitudo & abundantia
 in vesica, quæ tumor ostendit & inflatio p̄ctinis: si fue-
 rit in collo vesicæ vel virga, & etiam cum fricatione, &
 in nutritione educetur fortasse, nisi carnosa extiterit
 oppilatio.

Decura

Cura stranguriæ & difficultatis vrinx est duæ res, &
 vna communis eius & dysuriæ ac diffinitionis, & est cau-
 sæ abscissio seu ablatio. Alia est communis stranguriæ &
 difficultatis, & est vrinx puocatio contraria existens acci-
 denti: quod est vrinx retentio, vix stranguria, et curę dys-
 suriæ & diffinitionis scilicet opposita quæmodum & est
 in illis cura est, vrinx retentio si contra in illis cura est
 vrinx puocatio. Inquit enim Hipp. in apho. Contra-
 ria contrarijs sanantur: propria cura est vrinx puocatio.
 In stranguria cum mollificatione & puocatio cum siccitate
 & moderata stipicitate in difficultate. Cōstrictio, n.
 & coarctatio membri in oppilationē stranguriæ indiget
 mollificatione debilitas vero in difficultate stipicorum
 confortatione. Sed ne retinet debent esse temperata. Ab-
 scissio autem interioris causæ: & exterioris ablatio, ex di-
 ctis supra iam est manifesta: & reperiuntur, vt aliqua huic
 dispositioni propria adiungamus.

Si igitur causa sit in lacerto: quia vix in se spasmatū
 cura est cura spasmū in loco dicto capitulo commixtis ei
 aliquibus diureticis & p̄prie mēbro qui contrahant me-
 dicaminum virtutem ad membrum, put in cura vlcerū
 recolimus nos dixisse. Si vero spasmatū fuerit, non in se

sed ex communitate ad superiora vt ad cerebrum patiens
 carabit, cura illius erit istius causæ abscissio, & sistr si ex
 apostemate nuchæ. Cū siquidem in causa fuerit oppi-
 latio ex caliditate & siccitate febr. absconditur et curabi-
 tur cura febris. Et ex p̄prie sunt semina communia frigida:
 vt est semen lactuicæ cum vino subtili permixto cum
 aqua granati acetosi: & regimen humectatiuum. Et si in
 causa fuerit oppilatio a frigidity extrinseca coangulata
 & congelante quod inuiscatum est oppilans meatum
 colli ipsius, absconditur & curabitur cum oleis calidis &
 confectiōibus quæ superius habuisti: & breuiter cura
 complexionis frigida, etiam si sit à causa interiori. Et ex
 conuenientibus illis & appropriatis est vt fumatur simi
 columbini p̄lyestris. 3. i. & bibatur cum vrina pueri, qm̄
 cum hoc q̄ calefacit illam puocat: & sterus muris aut. i.
 in pondere cum aqua decoctionis anethi: & quandoq;
 sumitur cum mumia aut ventris arahamati p̄dus. 3. ij.
 cum ea mensura salis Indici aquæ calida, & tercia etiam ase
 in lacte asinino: & hoc confert ei qui est ex humore cras-
 so & etiam in paralyti. Si etiam sit in causa oppilatio ex
 compressione facta in collo vesicæ à repletionē partium
 vicinarum earum, curatio causæ erit abscissio. Si vero ab
 apostemate ipsorum ad causæ abscissionē prætermittere
 oportet phlebotomiam basilicæ deinde phlebotomiam
 saphenæ qm̄ puocatur cum ea vrina. & iniungatur ei
 abstinentia duobus diebus. deinde curetur apostema fm̄
 sua tpa, & mollificetur & liniatur cum administratione
 theriacæ in balneo calidæ aquæ: & cū oleis calidis inun-
 ctis notis & emplastris: & ex lenientibus & clysteribus,
 sistr in ano immisisti & virga ql̄s sunt caules, altea, fenū,
 & semen lini. cep̄ & poni decocti & elixati, qm̄ cum le-
 nificatione fuerit apostema: cū descendit vrina cum com-
 pressionē & minore aque frigida: ponis & dimittat stipi-
 ca. Et siquidem in causa fuerint dolores, ipsorum egritu-
 dine, puta vlcibus hemorrhoidibus, ragadijs, tenefmo
 curetur cura illorum cum præmissionē mitigatiuorū do-
 loris, vt superius dictum est in p̄prio loco de eis. Si vero
 in causa eius oppilatio fuerit à veruica, vel carne cal-
 losa in collo vesicæ, tūc cura eius erit in tins ex herbis se-
 minibus mollificantibus: & oleis lenificantibus scriptis
 supra: hoc & in cura oppilationis hepatis, & et cum frica-
 tione in loco, & abstinentia ab acetosis & stipicis: & for-
 tasse p̄deris & fortasse non, vt supra in cura oppilationis
 hepatis dictum est, si etiam oppilatio carnosa talis sit ex
 apate in collo vesicæ, curabitur cura p̄dicta apostematū
 partium vicinarū: sed si in eius causa fuerit oppilatio co-
 arctatoria ex quacunq; fuerit causa, curabitur, & curetur
 cura oppilationis renum & vesicæ supra in principio tra-
 dita: & cura cōgelationis sanguinis in vesicæ: & breuiter
 cum diureticis calidis, fortibus, simplicibz, absconditur,
 & compositis quæ supra in lapidis cura sunt dicta, & in-
 fra subiunguntur huic p̄prie. Porro si causa sit in vesica de
 bilians expulsiuum, & stipicia quæ sit alterata & infri-
 gidata quod plurimum, auteretur & curabitur cura op-
 pilationis frigida: hic superius enarrate. Et si sit vlcus de
 bilians, cura vlcum abscondit supra iā dicta. Vel quia
 sit apostema, cura apostematis absconditur & curabitur
 quæ est dicta. Et si sit non p̄prie fed ex communitate ad
 principium, s. hepar aut renes, cura debilitas ipsorum
 absconditur in p̄prie dicta capitulū. q̄ si causa debilitas
 expulsiue sit in laceratis coadiuuantibus ventris, cura-
 bitur & absconditur cura illorum quæ dicuntur: & si mol-
 lificati fuerint, cura paralyti absconditur. Si etiā ex com-
 munitate sit ad cerebrum vel nucham vel spondiles dys-
 locatos, cura illarum ægritudinum absconditur. Et si con-
 tentum fuerit in causa vt paucitas, vel multitudo vrinx,
 vel eius acuitas inducens ardorem, abscondatur cura pau-
 citatis multitudinis & ardoris vrinx, q̄ si causa fuerit de
 bilians sensus, abscondatur & curet eius principium: q̄ si
 causa

causa fuerit in principio scilicet in cerebro vel nucha: aut ipse laterus & collum vel ex cum medicinis habetibus acutum obezeat vt et theriaca, mirridarum, & inunctiones cum oleo sambucino, de lilio, narcisso, de croco, de balsamo. Et administratur emplastrum ex solijs arborum fructuum, & oleum dilectorum spiritui animali, vel aliorum mentis & rutę: & miscantur cum eis medicinę exasperantes valde sicut est semen armodi rutę montanę: deinde emplastrum cum eis pectus. Et si in causa fuerit longa retentio, cura est cum tinnis mollificantibus: deinde cum spicantibus supradictis, & cum carthamo. & similibus, & emplastris factis ex illis, deinde vtere eis, quę sunt vehementis prouocationis, vt siringa, & oleum balsami est maximi inuameti in quo casit. Et si causa fuerit casus & percussio apoplethionis: & non apoplethionis sed remanet aliquid, tunc pręmittenda est phlebotomia, deinde tinnis, & mollificanti temperate, & stude vt mingat, quod si minxerit sanguinem plurimum retinebis cum trochiscis de charabet & de terra sigillata. Prouocatio vrinę quę est accidenti contrariarum quo causę pręcessit ablatio oppilantis, sit facilis, & sequitur statim si sola causa retentionis oppilatio sit in collo. Cessante enim causa oppilante, cessat oppilatio omniscum siens & factum in oppilatione taliter sint connexę: q̃ cessante fiet. cessat & factum: vt supra in apate dictum est, & cessante oppilatione, statim tale accidens cessat, cum ex ea dependeat velut vmbra, & maxime cum remaneat vesicę potentia in compressione. Quod si causa retentionis sit debilitas in vesica, causa abscissa prouocatio nō statim fiet, nisi vesicę confortio subsequatur cessante enim causa: defecionis adhuc debilitas remanet confortatione cindigens, vt prouocetur vrina. Sic quoq̃ prouocantia cum confortatione potius abscedentia causam sunt administranda. Similiter si in causā retentionis vtręq̃ causa concurrat: cessante enim altera, retentio remanebit. Et quandoq̃ vrina prę sui multitudine in retentione minando periculum doloris grauedinis & crepationis proferrentis virtutem absq̃ eo q̃ det spaciū ad causę ablationē: adhuc eo manente cuiuscunq̃ generis fuerit prouocatio ne indiget. Sicq̃ in omni causa retentionis vrinę est necessaria prouocatio: si et autem manente causa retentionis non certe nec penitus sed adulatorie & ad præsens cum his quę naturam alliciendo prouocant ad expulsiōem vrinę: vt est intromissio pediculi vel scellis in capite virgę, vel orificio vuluę, & ex illis est immissio naltalis in ano de sale tabarzet, qm̃ soluendo ventrem prouocabit vrinam ad emissiōem vrinę. Et etiā linitio allię, vel ceprę, vel alterius rei acutę super virgam, pectinem, & peritoneum: qm̃ trahendo calorem & naturam ad locum & dissoluendo & resoluendo oppilationis causam, prouocabunt vrinam. Et ex illis est administratio diureticorū mollificantium vt supra hoc dictum est, cum lenificata fuerit causa oppilantis, cuiusvis fuerit generis & membrum constriktum & coarctatum in ea mollificatum & relaxatum, & mitigatus dolor quasi in modum adulationis cedent vrinę egredienti cum compressione virtutis potentie vicaria in expulsiōe, talia tunc autem supradicta. Sunt & alia leuem virtutem habentia, ne sua fortitudine faciant descendere materiam plurimam: quę magis debilitet & oppilet. Et ex rebus magis convenientibus eis est lac calefactum cum non est febris per omnem administrationis modum. Et ex illis est immissio argalię simpliciter immixtę, vel cum prædictis mollificantibus & lenientibus medicinis per eam iniectis: vel alijs causę cuiuslibet appropriatis, quę dicta sunt in capitulo oppilationis & lapidis, qm̃ cum comprimunt membrum, & causam dissolui seu repellat prouocat vrinam: & hoc in marineri moluere vero vice ipsius supponat cū radice dauci, iuniperi, vel narcissi, cū oleo sambucino vel laurino inun-

ctat: postq̃ federit in aqua decoctionis raphani, cicurum nigorum, foliorum dauci syluestris. Cauendum autē ne argalię immissio inferat dolorem vel nocumentum, vel ex sua ineptitudine, vel ex malo immisionis modo, quę qualiter debeat esse & quō immittenda studet prius ceptis Abo. in difficultate vrinę capi. Si quoq̃ in causa debilitas expulsiōis vesicę afflisset, causa ablata ipsius uel in manente vrinę prouocatio cum diureticis sicis & moderate stupicis, quę prouocatio cum confortis & non retineat, qualia sunt quę supra dicta sunt in cura lapidis & oppilationis, & infra dicta, vel saltem cum compressione & pectinis cum manu ducta a superioribus ad inferiora trahendo, corpore flante vel situto rectetalis, n. compressio vicaria & proportionabilis existit naturali vesicę compressiō in p̃pudendo vrinam ut Gal. ait. Et ex prouocatiōis expertis in oppilationē ex humoribus crassis est oleum de anetho, vel de lilio, & decoctionis fabularum, scarabonum, cinicum, vel cantharidis, pectini applicatum. Et ex illis est si fumantur folia hederę vel succus eorum cū vino vel aqua decoctis agrimonie vel abrotani. Et ex exterius applicandis sunt folia sambuchi, parietarię, & petrosilini: & dauci decocta in aqua, & cataplasma pectini. Et ex expertis est quod circa instans posuit, & est vt teratur folia parietarię, & bulliat in oleo antiquo vel chamomillino i fruxorio & cataplasma pectini. Et ex illis est si fumantur matafia vna hęc tria, & bulliat cum cinere & calida sufficiet pectini applicetur. Et aqua tribulorum marinorum distillata est experta. Et aqua cicurum nigorum in oppilationē ex humoribus vel lapide. Et omnes medicinę quę ad lapidem sunt conuenientes & potentes valent in hoc casu. Confecio electuarij contra retentionem vrinę ex oppilationē vianum vrinę ex humoribus crassis vel lapide. Re. anisi, feni. se. apij, vertice, faxisragie, an. 3. ij. se. alparagi, brusci, milij potissimum, macis, se. geniste se. lini, spinarum, chis, mor. fu. asari. an. 3. i. liquiritie, 3. ij. se. communium mundatorum. 3. l. pulueris capil. ve. 3. i. terantur & cribellentur: & fiet electuariū cum melle vel zuc. Et si vrinę laxatiuum facere, addas turbiū hermodactylorum an. 3. i. cum zinzib. & pipe. longi. 3. ij. diagraidii cocti. 3. ij. dos. 3. i. cum calida. Confecio diuretica fortis ad idē fm̃ Abo. Re. fauci, asari, amomi, ameos, petrole. se. apij, ruber tinctorum, amygdalarum amararum, spicę: 3. xxx. se. melo. 3. x. corporum cantharidarum abscissis capitib⁹ & alijs. 3. i. armoniaci. 3. ij. resoluatur armonia cum cum triplicato subtili, & fiant ex eis audangul p̃p̃i lulę, de quibus fumantur vsq̃ ad. iij. Confecio alia fm̃ eundem. Re. castorei, enforbij, zinzib. pi. lon. olet balsami quod sufficit. & quando adduntur opij se. hyoscyami albi causa doloris se. urticę puluerizati. 3. i. cum vino subtili statim prouocat. Puluis educens lapides & humores crassos de renibus et vesica. Re. anisi, apij, se. fenugrę, ana. 3. ij. schinatti. 3. i. nigelle rubre tinctorum: an. 3. ij. dolis coctar. i. cum vino subtili.

Capitulum. xiiij. de ardore urinę.

Ardor urinę est notus, quia est nociuus sensus ipsius urinę vel sensus ardoris apud emissiōem urinę. Et causa eius ex prædictis est manifestata: aut ex parte urinę, aut ex parte membrorum unialium, & proprie colli vesicę et uirgę, in quibus percipitur ut plurimum. Et apud emissiōem magis ex parte urinę: nō autem ex sequia sit acuta rōne materię acutę ciborum scilicet et potum. Et caliditas membrorum generantium & trahentium ut hepatis & renum: uel aliorum in fluxu illis aliquid accedentium ut humorem vel saniem: aut ex defectu humiditatis apte ad temperandum ipsam & currēdo sup̃ meatus, ut ros leniat & glutinosus reddat quę generantur & p̃cedit a carnibus glandulosis quę naturaliter sunt illic. Cum ergo deficit, remanet ibi urina acuta nati-

Confe-
ctio ad
retentio
nē urinę

Notandum de
immisioe
argalię.

ralis,

ralis: & in mēbris deficit lenificatio & glutinositas: quare mordet, & vrit membra illa neruosa & discooperata, & prouenit dolor. Et causa & ardor defectus eius, est ieiunium & abstinentia, coitus diminutus humiditates, et aegritudines eliquantes, & labor plurimus & similia ex complexione etate & humiditate & alijs circumstantijs. Ex parte vero membrorum vrinallium quia differtur & producentium, acuitas puenit: quia sint vlcera vel scabiosa, quae cum attingat vrina de naturaliter acuta: & ppter colamētum humoris & cholera cum ea est apta transire, mordet & accidit ardor. Causa vero eius est ex parte vring pfectio regiminis acutius vrinam. Ex parte materiae cibi & potus acutorum & efficientis, vt inflammationis hepatis renum & aliorum membrorum vel corporis vniuersi, & sensus acuitas ipsius. Ex colore quia citrina fuerit valde: & ex mordicatione causatur apud egressum absq; signis vlcum & scabiei & pfectione ieiunij plurimi laboris: & etiā cuiuslibet aegritudinis xliquantis corpus. Eius vero qui est ex parte defectus humiditatis contemperantis cum lenitate est pfectio causam ipsius cum macredine corporis pcedenti, & sensus asperitatis in loco ante horam vñctis: & inuuantur humidis. Sed eius quae est ex parte membrorum vrinallium vel quia vlcera vel scabiosa forū, signa sunt pfectio signorum vlcum vel causam eius, & signa vlcis pfectum & scabiei ipsorum dicta: quia saniosa fuerit vrina vel furfuracea. & dixit Abo, multoties primum perducit ad secundum: & non e converso, sicut ergo egressio cholericā ad vlcationem intestinorum: & tunc antecedunt signa acuitatis: & sequuntur signa vlcum: quod te scire oportet ne deuenias in errorem.

De cura

Cura eius quae est ex parte vrinæ, est duæ res: prima est humorum corporis & membrorum adaequatio, secūda est glandularum circa collum vesicæ et radicem virgæ exi stenium humectatio. Prima est humorum corporis et membrorum adaequatio in complexione. Cum enim vrina fm Gal. sit colamētum sanguinis et humorum de hepate per renes et vritides veniens vel vesicam adaequatis humoribus et membris vrina colata reddetur innocua et suauius, maxime si humiditatem habuerit permixtam obtundentem eius naturalem actum et lenientem superficiei vix. Sicq; secūda res erit ipsarum glandularum humectatio et resāturatio.

Prima complent regimen. Regimen autē est ut fiat eius conuersio ad contrarium dispons pcedentis, cum pge terminissioe omnis cibi et potus acuti, et salsi, amari, dulcis ualde, et acetosi, et diuretici, & lacticosi, & laboris, & coitus, & ministratioe frigidi et humidī atq; inspidi ex quo inspidi generantur humores & inspissante fanitatem & minorante vrinam: quorum mentionem iam fecimus in cura vlcum & lapidis. Medicinē autem sunt quae sunt alitius acui humoris superexcrecentiam educitis si adit, quales sunt lenientes & fluauiter educentes, ut mel, casia, tamarindi, manna, succus uiolarū: & aqua lactis, & folliculorum feng in adultis. Cauet autem ab attractiuis & dissolutiuis: sua enim acuitate urinā acuit & membra exasperat. Quaedam vero sunt alterantes infrigidantes et humectantes, simplices et compositi, intus et extra et per oēm modum ad ministratioe: quae corporis, et membrorum et proprie hepatis et renum caliditate et inflammationem remittit: de quibus est dictum supra in stomacho, hepate, et renibus sufficienter.

Secundam rem complent etiam regimen et medicinē. Regimen inquit scilicet humectatiuum cum cibis & potibus et alijs necessarijs rebus, et dimissioe exiccatiū quod supra in cura meri stomachi est pdictū. Medicinē quo sunt inuncti et intecti ex humectatiuis, quales sunt mucilago psyllij, semen citoniorum, tragacathi, albuminis oui, lactis mulieris vel asinū vel capræ, oleum rosæ, &

uios. amygdalarum dulcium, de cucurbita et melonum, iniectis singulariter vel commixtis, & approximatis, tepidae aquae. Et quicq; debet ei miseri aliquid stupefactiuium & ppric cum dolor vel ardor est vehemens, vt est semen hyoscyami. albi, vel lac se. papaueris, vel etiā opij. Eius vero qui est ex vlere vel scabie vulnere membrorum cura, est cura vlcis: & scabiei antedictæ. Et ex appropriatis medicinis eius simplicibus: est liquiri. per oēm ad ministratioe modum & assumptam ppric et iniecta, valet enim ardori vring vlcibus renum & vesicæ, scabiei ipsius, & myrrha, & citonium ppric, & succus eius, aut oleum cū diffillatur in virgam, & grana pini, & semina communia, & ius gallinae mediocriter pinguis, & lactis grana pdicta. Et ex compositis est syrups expertus ad ardorem vrinæ ex vlere viarum vrinæ vel scabie vesicæ remittens ardorem & consolidans vlcera. R. vngulae caballinae, virgæ pastoris, cōsolidæ mi. pimpinellæ, graf sulae, capillorum veneris, buglossæ ana. M. i. liquiri. vularum malinæ. ana. 3. i. iuiubarum sebesten: ana. xi. papaueris vel seminis lactucarum, portulacæ ana. 3. i. seminum communium: hordeit ana. 3. iij. zuccari libras. ij. zuccari violat. 3. iij. Trochisci ppric ad idem sunt nostri alchechengi & alij experti quorum descriptio est. R. seminum communium purgatoe papa. amygdala. amyli, tragacathi se. alteg. portulacæ, lactac lotg. rubi. añ. 3. ij. & s. terræ sigillatæ. 3. v. pinearum purgatarū, alchechengi, macis: ana. 3. ij. succi liquiritiæ psyllij integrat. 3. x. Conficiantur cum lacte asinae: & hanc trochisci. 3. i. dosis eorū. 3. iij. cum pdicto syrupo. Prius tñ præmittitur mundificatio vlcum cum lipicis & vñctis, sicut sunt ppric aqua mellis vel zuccari cum aqua citorum: & dein de lac quia mundificat & incarnat. Cauendum autem ne stomachus sit imtemperatus, vel ad sit feb. deinde vñcti pdictis, deinde incarnatis & sigillabis: sicut sunt trochisci de charabe supradicti & vñcti cum lacte, & trochisci de cera, & sicut sunt tales quorum confectio est. R. sarcocollæ amyli, cerissæ, thuris albae ana. Conficiantur cum lacte et miscantur cum eo: & adde si vis lutum sigillatū, & bdellium mechium, quia leniendo phibet exasperationem & minorat vrinam. & lapidem frangat. Emplastrum consolidatiuum, quo deinde emplastrum virgæ et peritoneon accunt. R. dactylorum, passulorum, galliarum, acatiz, aluminis hypocistidos hyoscyopi, styracis, merdasengi, cerussæ. Confectio cum oleo rosæ, & succo caudæ equinae: & emplastrum cum eo corrosio. Si vero nō tunc sufficit vt fiat cerotum ex cera & adipe gallicano vel capræ, & oleo rosarum, & semino recente, & vngatur & iniiciatur. Trochisci experti. R. hypocistidos, terræ sigillatæ, charabæ, coralli, amyli, semen citoniorum seminis altæ: se. melonis indij, apij, dauci ana. Conficiantur cum lacte asinae: dentur. 3. ij. vel. iij. cum aqua frigida.

Tragea almanforis ad mitigandam ardorem & dolorem, cui oportet instare prius. R. papaueris: se. melonis indij, liquiri. se. citoniorum mundatorum ana. 3. i. pinearum, sillicorum ana. 3. i. psyllij integri, vel hyoscyami, quod est securus, eius enim substantia non vrit, sicut substantia psyllij, nisi fumatur mucilaginis ipsius. 3. ij. anisi 3. ij. zuccari tabarzæ: quod sufficit. Puluis ad idem. R. caudæ equinae siccutæ & puluerizet: & da. 3. ij. in mane cum syrupo myrtillo & mucilaginis psyllij. 3. i. cū aqua liquiri. Et si videbis ibi lapidem ad de bdellium mechii. Item si dolor intolerabilis sit perducēs ad resolutionem, fiat enchastisma. R. se. maluae: & soliorū eius se. lini vni. meliloti. rosæ. crassulae ana. florum chamomillæ & fenugraec. parum, bulliat in aqua fontis & sedat in ea tepida dum mingit & post emissionem infundatur illud vel sponsia seu corium: & applicetur pectini, virgæ & peritoneo: deinde etiam iniiciatur in virgā lac mulieris nutritæ ex frigidis, & humidis: in quo sit dissolutū aliquid opij.

Nota 3
ligritia.Syrupus
expertus
ad ardorem
vring.Emplastrum
consolidatiuum.Tragea
utilis ad
ardorem
urinae.

oph; & ex eo vngatur virga cum oleo ros. Potus extin-
ctius sitis conum, poterit hora sitis de styropo violato
vel myrrino cū aqua hordei simplici, vel dilatis in ea
feminibus communibus & melonis indi, & post cibum
digello cibo in meridie vel nocte mane poterit etiam su-
mere de lacte caprino, mulieris, vel asinae, & est bonum.
caueat autem ne habeat romachum intemperatum, ab-
stineat a vino omnino. Item iungatur hepar de ceroto
de sandalis, nostro, & etiā res & vtatur frigidis & hu-
midis herbis, & fructib; silipticis, & per interualla, si con-
spiciatur sit quidem plurimum dylsteribus lenitiuis cū frigi-
dis prædictis & iunetur natura. Contingit plurimum
q̄ cōpositio fiat ex ardore vrinx, vlcere, lapide. Ex alijs
itaq; difficile est inuenire quod multum proficit obstat autē
nihil: quo casu cum ardore habebat actu molestantem
alia impotentia: & non sentiat, alia continue, sicut ar-
dor immo non nisi per ipsum ardor plus continue atten-
deret alijs per interualla & localiter, & si non simul qñq;
vniq;q; alteri est insiduum. Iniectio magne efficacie
ad ardorem vrinx, & est Gualterij, & p̄sij par. i. de-
coquatur in aqua & accipitur etiam nuculago, & deco-
quatur, & in oleo vio. dissoluatur, & cum lacte mulieris
puellam nutriendis & adde pulueris caphore. 3. i. & in-
ciatur totum per siringam, & si sumatur nuculago cum
camphora est proprii vt dixit Serap.

Capitulū. xv. de multitudine vrinx & mictu in lecto.

Multitudo vrinx aut est cū quanto continuo aut
discreto. Siquidem cum quanto continuo, qñq;
est sola & causæ ipsius contrarij sunt causis di-
minutionis ipsius prædictis, & quandoq; est cum dysuria
vel diabete, & provenit ex causis ipsarum superius enar-
ratis. Si vero sit cum quanto discreto, vel per modum di-
stillationis, ex defectu contentiæ accidit vel expulsiue,
vel causa in vrina, vel alijs in causa distillationis præ-
dictis: & ipsa quidem est causa mictus in lecto, & etiam
debilitas collicæ velicæ & lacertorum eius necnon reuo-
catio virtutis sensibilis cum quiete a partibus velicæ vt nō
sentiat membrum vel grauedinē que in pueris vel infan-
tibus cōueniunt simul. Cum enim in gulofitate & multa
cibi & potus assumptione persistant, vrina in eis mul-
tiplicabitur & cum debilem habeant contentiā omē,
propter compositionis humiditatem, & proinde sunt pro-
fundissimi somni, certē grauiata contentiā velicæ & vri-
næ multitudine, tunc & virtus sensibilis reuocata ad prin-
cipiū & sopita, non sentiet ut imperet motuq; & retineat
deficit contentiā cum lacertis molliciat, nec vrina
egreditur. Et quādoq; coadiuuat acuitas eius cum ex gu-
lositate aliquam rem acutam sumperit acientem vrinā,
que etiam in maioribus crapulatis quandoq; concurrūt
vt vrinam in lecto mingant, brutorum naturam: & in se-
ctionem sui corporis foetidam etiam noctiam præmit-
tendo verecundiam attingēs. Causæ vero multitudinis
vrinx sunt notę, & cura etiam ex his que dicta sunt in ca-
pitulis prædictis & cura diminutionis ipsius. Inquit Hip.
contraria contrarijs curantur. Et ex simplicibus medi-
cinis sunt que a proprietate habent minorare vrinam: vt
lentes, & alia que a complexionē vt sunt bellium me-
chium, dactyli, passule pingues, penidij, & alia lenientia
que leniendo ventrem minorant vrinam. Et caro erici
trienni confert puero qui mingit in lecto, & reses leporis
exsiccati, & cerebrum eius, & enula cum quis afflicte vi-
eat & excusabitur a frequenti mictura, & oleum debent
inunctum esse vltimum, & thus est conueniens, myro-
cyperum, coriandrum, gallia, in yrrha & alia pontica, et
proprie si premitatur eis aliqua lubrica, vt supra in dys-
uria dictum est. Et oportet vt ante introitum lecti com-
moueat se ad mingendum, & imagineatur in lecto suo esse
aliquid sanctum, & in camera in qua sit oratorium ali-
quod: nam cum talis imaginatio remanet in somno

retinebitur fortassis vrina, & si verberetur: tunc timen-
do retinebit.

Et de medicinis cōpositis sunt quæ ex prædictis com-
ponuntur & quæ sequuntur. Confectio medicaminis
ad multitudinem vrinx conueniens. R. Castorei, myr-
rhæ, alhafe, copularum glandium, pyretri ana. partes
æquales, fiant ex illis pilulæ, cum aqua myrrhe humide,
de quibus fumatur ad mansionem. 3. i. Clystere ad il-
lud bonum & confortat renes. R. succum alhafe deco-
ctum donec inspissetur, & vitellum oui, & adipem renū
caprarum, coletur & referetur omnia illa æqualiter ag-
gredientur, & assumentur de lacte recter mulso & butyri,
& adipis gibbi cameli, & olei alhafe, alchanna, partes
æquales: dosis similis primæ, & conualescentur inuicem
& fiat ex eis clystere.

Confectio cum vino iuuatiua eius qui mingit parum
& frequenter in modum distillationis. R. vini ciliu-
myroba. ana. 3. x. gladium insusarum in aceto die ac no-
cte torrefactorum sandaracæ, ciperi, thuris maf. enulæ sic-
cæ: styracis siccæ, corallis. oium ana. 3. v. myrrhæ. 3. iiii.
Conficiantur cum melle. dos. 3. 5. cum vino.

Aliud expertum. R. glandium, thuris, myrrhæ ana.
partes æquales: decoquantur omnia in vino quantitas
3. i. coletur & ponatur cum 3. i. olei, & dentur & con-
ferunt. Trochisci confecti ex massa in qua posita est vir-
tus simi columbini cum aqua frigida sunt enim vltimi.
Et clystere cum medicinis retinentibus vrinā, & iniectio
earum quas supra diximus. Aliud Sera. sumatur glan-
des & infundantur in aceto die & nocte. deinde frixentur
in patellas, & terantur, & sumantur ex eis. 3. x. myrob. em-
blorum & belliriorum torrefactorum añ. 3. vij. croci,
thuris ana. 3. vij. gra. myrti. 3. x. terantur & criblent, &
dentur ex eis. drach. iij. in aqua in qua submergitur fer-
rum ignium.

Remedium ad mictum in lecto vbi prohiberi nō pos-
sit. R. velicam & immitte in ea oleū, & dimitte per horā
vt madescat eo bene: deinde immitte virgā in ea euacuato
oleo & parum dimisso in ea: & liga eam ad caput virgæ
& anchas, & dormiat cum ea. si enim minget, non miga-
get in lecto sed in ea, & remanebit in lecto.

Remem-
diū pro
illis qui
mingūt
in lecto.

INCIPIT SVMMMA TERTIA quartæ particulæ sectionis primæ con- tinens capitula specialia. xxi.

Rinceps medicorum Gal. inquit. q̄mul-
tis enim existentiis dogmatibus natura-
libus. Et propter generationem & cor-
ruptionem animalium sanitates & ægritu-
dines: & cura in ea solum vnum nutritur
id Herasilastro & visis hmo id alicuius
gratia omnia facere naturam, inaner nihil. Et quia
illud cuius gratia omnia fecit natura, homo esse digno-
scitur, qui cum sit periculo naturæ resolutioni suppositus
non sit semper deficit in termino ei naturali consti-
tuto, & plurimum infra abbreviatio, præuidet ne deficien-
te eo, & sic omnia inaniter egere, vt semper permanere
in vita, quod vel quandoq; disponit diuina sapientia quo
quo modo. Et proinde in corpore hominis vltra nutria-
tia membra ad conseruationem sic p̄nitit ex eis plus
necessaria. procreatur alia, eisq; virtutes impositi deside-
ratiū cum delectatione grandi, qua inclinaretur & pro-
uocaretur homo plurimū ad coitum & effectiū ad sui
similis generationem, per quod successiue perduret in vi-
ta, quod ex seipso semper non valuit permanere: quod
Auer. & Aristo. voluit cum dixit. Omnia enim illud ap-
petunt: & p̄pter illud esse agunt. Et quia generatio homi-
nis sit immisso spermate in matricem, vel ut semen plan-
tarum

Iniectio
utilis ad
ardore
vrinx.

Cura.

tarum in terram: & aliqua preceiuit membraque ad sper-
matis generationē et faciunt & in maribus & foeminis te-
stes. f. & feminarum vasa, & in feminis maris ad emit-
tendum virgam & ad receptionē ipsius ex quo emissum
est. f. maricem in foeminis tanq̃ locum prium cōserua-
tionis ne preat. Et in quo suam facit actionem: necnō ge-
nerationi longius perdendo in eis vbera preceiuit, contu-
gata matrici per quasdam intermedias venas, per quas
fanguiem ad matricem immisum tē cōceptionis post
parum reassumeret vbera ipsa retrahēte natura: vt sua
virtute conuersus in lac, valeat nutrimentum idoneū pre-
stare fortui, donec in mare dura possit. Sublimis itaq̃
Deus in maribus & foeminis creauit testiculos, generatio-
nis principalia insinā, in maribus manifestos, pendentes
in burfa in foeminis vero oculos, in duobus maricis
cornibus collocatos, ex carne glandosa alba inter mem-
bra principalia numeratos ad generandū spermam quod
generationis exitus principium effectiū ex mare, & ma-
teriale ex foemina, ex humiditate delata ad eos in venis
quæ est quasi superflua quartī cibi in corpore toto. Et
est sanguis magis digestus & magis subtilis, quē alterant
propria complexione, & conuertunt in albedinem & simi-
litudinem suam: ad quod adiuuat cōmotio aeris in
ipso per spiritum, & formātem ipsum, sicut in amille fan-
guine venientem ad eas venis, & quemadmodum
coira, hepar chylum album ad se tractum conuertit in
rubredinem fanguinis: venis enim agens est assimilare sibi
patientē. Creauit quoque duos propter causam dictam
supra in testibus & rotundos vt essent salui a nocumēto,
& ad siphac maiore protendunt duo meatus vocati didy-
mi venientes ad testiculos, quos comprehendunt & ape-
riunt vt duo folliculi intra burfam cum meatibus illis: ue-
nit quoque ad duos testes de venis pulsantibus & quietis
plurimum ramificatis ex vena pulsantibus, & vena quiesca,
quæ illarum sunt radices ramificationes plurimorum &
involuciones cum anfractibus multis dēferentibus humi-
ditatem illam sanguineam, quæ est materia spermatis in
quibus aliquam recipit alterationem virtutē carnis glan-
dosæ in qua inuolutæ sunt iuxta testes, ex quibus insin-
ditur in testes, & ibi fit sperma completum. Etiam ibi ge-
nerantur duo foramina quæ ad virgā vadunt cuius quo-
que fit cum illa repletur ventositate crassa: & venæ arteriæ
eius sanguinem & spiritum & calorē. Cum enim virtus
imaginatua imaginatur coitū ex se principaliter vel ex
sensibili à natura appetitē commota, cum sit vna de vir-
tutibus superiōribus p̃cipit concupiscibili quæ est in cor-
de: vt mittat spiritum & calorem ad genitalia membra,
& calor illi fortiter veniens, dissoluit humiditates conten-
tas in venis & arterijs in motu quo erigitur virga ad inie-
ctionem feminis in matricem concauam, aliter enim non
posset immisceri Gal. declarat. Et tunc non quiescit ab
æstimationē sua virga q̃ diu vasa spermatis tensa fuerint,
quæ quod in eis est expellere appetit: siue sit sperma mul-
tum, siue acutum: ad quod adiuuat caput virgæ cum fric-
tatum fuerit: quare à vasis illis attrahitur, & effunditur
sperma, & ex ea mittitur in matricē. Et in coitu naturali
cui obuiat matrix cum orificio suo aperto, & trahit illud
desiderans sua propria virtute valde. Et ex testiculis suis
p̃æ dīlacionē etiam procedit sperma quod generatur in
eis ad matricem concauam, cum ergo concurrunt ambo
& omnia sibi inuicem permiscetur temperantur genera-
tio procedit. Vasa vero spermatis dicta sunt, velut duo
meatus p̃cedentes ab vnoquoque ouo non generati ab eis,
sed coniugij eis apud ipsa oua, seu testes, dilatati manife-
sta dilatatione: deinde cum procedant ad virgam stin-
guntur, constrictione laetorum generatorum super ea,
& in mulieribus ramificatur iterum apud statum suum.
Et in processu sunt ascendentes versus inguina post prin-
cipium deinde descendentes vsq̃ ad collum vesicæ sub

meatu virgæ, vt etiam & quod est inter ipsa digestio sper-
matis conplectitur donec redeat ad meatum, & expellan-
tur in virgam, donec oportet ipsum perfici illo tempore
breui cū coitus celebratur. Virga vero est membrū viri,
tale generatum & insitum ex carne ligamenti orta ex car-
ne p̃ctinis plurime concauitatis & venis & nervis orta
à spondilibus caudæ: & sunt ligamētales ion priuati sen-
su submersi in ea. Et nervi cū quibus erigitur sunt alij fin
Gal. à nervis cum quibus mollescit, ex quibus cū car-
ne conficiuntur lacerti proprii ipsi virgæ, quod Gal. in
li. de anatomia dicit. In virga quoque sunt meatus tres, mea-
tus vrinæ, meatus spermatis, & meatus humoris q̃ egre-
dit cū aliquis t̃git mulierē. Et scias q̃ virgæ aduenit vir-
tutis erectionis à corde & desideratua ipsius, à quo proue-
nit ei spiritus per arterias, & aduenit sensus à cerebro & nu-
cha per nervos, & ab hepate per venas sanguinis & vento-
sitas crassa & ventosus spiritus. Ex quibus per anatomia
collectis circa medicinas tam necessarias ægritudinum
membrorum generationis in maribus ponendas per or-
dinem est considerare. primo dispositiones testiculorum
tanq̃ principalium inter ea. secundo ductum canalium
seu didymorum à siphac à quo procedunt. tertio ochei
seu burse in qua continentur. quarto vasorum spermatis.
quinto virgæ vt instrumentum. Et quia ex talibus ægri-
tudinibus enumerandis membrorum talium læduntur
actus viuis communis talibus necessarius generationis
scilicet coitus, læsionum ipsius oportet subiungere medi-
cinas quas scire nequibimus nisi ipsam p̃nosicemus actū
sem Gal. Et quia talis actus fit cum erectione virgæ: ideo
oportet de nocumēto ipsius actus & medicinis ipsius tra-
ctantes simul perquirere causam erectionis & coitus, vt
per eas scitis, nocumētum & causas ipsarum medicina-
rum valeamus vnicuique distinte subiungere proprias.

Et secundum hoc hæc tertia summa quartæ particulæ se-
ctionis primæ, continet capitula specialia. xxi.

De mala complexionē testium. Capitulum primū.
De mala complexionē ipsorum & de magnitudi-
ne & paruitate eorum, & malo situ, & elevatione
ipsorum. ij
De elevationē testium & de vlcibus ipsorum. iij
De apostematibus, & quia omnes læduntur eorum propria
actionem quæ est generare sperma, necnō & dolorē
inducunt. iij
De spermate & nocumētis accidentibus in generatio-
ne ipsius. v
De dolore testiculorum. vi
De ægritudinibus didymorum ex quibus plurimū con-
tingit dilatatio & ruptura, de qua in quinta summa di-
cemus. viij
De mollificatione ochei. viij
De varicibus & duritie ochei. ix
De gonorrhœa. x
De pollutione. xi
De pruritu & dolore virgæ. xij
De paruitate eius & magnificatione ipsius. xij
De apostematibus virgæ, & corrosione eius. xij
De apostematibus & medicinis eorum. xiv
De coitu naturali p̃ter naturam, & signis eius. xvi
De erectione virgæ & nocumēto ipsius, & diminutio-
ne eius & multitudine. xvij
De nocumētis & inuamētis puenientibus ex coitu. xvij
De regimine eius quem lædit dimissio coitus. xix
De regimine eius quem lædit superflus coitus. xx
De his quæ delectationem faciunt in maribus & fœ-
minis in coitu: de quibus per ordinem exequamur
nomen domini inuocando, qui sit benedictus in se-
cula. Amen. xxi

De

Quare
creatus
duos tes-
ticulos

De yga

Quare i
yga sūt
tres mea-
tus.

Quare
fit ere-
ctio vir-
gæ:

DE MALA COMPLEXIONE
testium. Capitulum Primum.

Ala complexio testium inuestiganda est
solicite vt sanetur: generationem enim cir
ca quam exsequendam sic natura ingenia
ta est, studiosus lacerat, cum in essentia vir
tutis quae est ipsius initium, maxime inse
rat laxationem ac procreationis spermatis

siue naturalis siue prae naturam sic ipsum reddendo,
sicut Hippo. dixit in aphro. generationi ineptum cuius
principium est & esse potest omnis generis, sed frigidum
plurimum & sicca pura vel impura, & est plurimum pre
ter naturam & substantiam spongiosiore ipsorum hu
miditatem & materiam colligentem: ad quam societas
eorum ad membra superfuitur: adiuvat, & situs co
rum: cuiusque inuestigatio est ex causis & signis. Et cau
sa eius est aut interior aut exterior. Interior autem est pro
pria, & naturalis lapsus eius adeo vltimatus, vt noceat
actum generatiue proprium virtutis in animali, aut
humor & cibis, & potus, & ea quae accidentaliter est,
& est prae naturam, aut est ex communitate ad su
periora, vt hepar, cerebrum, & cor. Exterior vero, vt est
aer, aqua & consimilia.

Signa complexionis testium generationis nociuae si
naturalis sit & a principio generationis proueniens sunt
signa generationis eorum, siue zgerorum in natura con
simili quae Gal. ponit. sed in quanto tamen differentia
ab illis quae sunt vltimata seu magna excedentia, sicut cuius
sunt complexio naturaliter lapsa, quando lapsa fuerit
quod sit cum natura, actioni non nocet sensibiliter. Cum
vero modum exceperit vt vltimetur, lacerat manifeste
actum proprie virtutis, quem ad modum ea quae prae
naturam sicut Gal. dixit. Et proinde signa vtriusque erunt
similia specie a signis naturaliter lapsae, in quanto differ
entia est intra se, vt infra dicitur. Cum ergo venae quae
in oculo & virga sunt, fuerint valde laeue, eminentes, &
manifestae, & raras cutis eorum multa, & pili etiam pe
ctinis multi & spissi fuerint in eis, anthesis, & coxis, appen
tens & multum desiderium coitus, & velocis coitus con
secutionis in emissionem spermatis, ipsumque sperma albu
m fuerit ad citrinum vel fuscum tendens refectio regimi
ne, complexionem ipsorum cognoscere naturaliter cali
dam vltra quam generationi expedit. Si vero illis con
trarium, frigidum iudicabis. Si autem in praedictis mem
bris sentiat asperitatem in tactu, & in pilis crispitudinem
non propter formam pororum, & in spermate paucita
tem & siccitatem, dicas complexionem esse siccam eo
rum. Si vero contraria vt sperma multum, humidum, &
flosilum, humida erit complexio. Et omnis coitus signu
imtemperantiae sumitur ab effectu: quia sperma dimis
sum, ab eis generatu omnino erit: vt Hippo. dixit. Et signa
complexionis commixtae ex permixtione praedictorum si
gnorum colligi habent. Signa vero complexionis pter
naturam ipsorum sunt similia signa naturalis complexio
nis quae prius non fuerint inuenta nec percepta & quae
sunt cum dolore, quae cum pruritu, quae cum mollitie, et
paruo sensu, quae in naturali non sentiuntur.

Cura eius est cura mala complexionis in alijs mem
bris dicta, & proprie in renibus, hepate, & vesica. Et si
quidem fuerit naturalis, incurabilis, inquit enim Gal. al
terare enim vique alicubi & transmutare possibiles sumus:
& vertere semper in melius malas constitutiones corpo
ris, si est curabilis sed difficilis, quod enim naturale est sem
per est, aut semper plurimum, vt Aui. dicit. Si vero fit acciden
talis & noua, facilis. Si vero habitata difficilis. Inquit
Gal. mala complexio si perfecte membro dominetur, durg
sanatur. Et si fuerit sine pruritu, cura infra dicitur, & si cum
pruritu, erit cura pruritus virgae.

De mala complexione & magnitudine & paruitate
eorum & malo siti & elevatione ipsorum. Cap. II.

Magnitudo testium nota est. Fit enim aut prae
naturam per modum apatis vel elephanti de
quibus infra dicitur. Aut est naturalis sicut femi
nam augmeti & etiam impinguationis sicut mamillis con
tingit. Et signa distincta sunt manifestae: quae licet non sit
egritudo, tamen ei cura debetur, quia inter egritudines no
minat, vt ait Abo. quae ad particulam decorationis &
ornationis pertinet, hic gratia ordinis seruati locata: sic
etiam mamillarum cura: est enim simul in vtrisque & infra
tempus naturalis augmenti possibilis commode. Et est
tres res. prima debilitat nutritium virtutem, vt augmen
tatiue non ministret materiam. secunda partes eorum co
adunat, coarctat & constringit, vt extensionem non su
scipiant & augmentum, sed diminutionem. tertia subtra
hit materiam augmenti & impinguationis. Prima & se
cunda complentur cum frigidis & stipticis: quibus curan
tur mamillae virginum stantes, vt non cadant, sicut est ce
rotum ex hyoscyamo albo, epithymo & cera. Et empla
strum de herba cicuta cum suo semine superpositum, quod
mamillarum in puellis & testium in pueris est coeue fra
ctura plumbi contracti adinuicem cum aqua coriandri
humidi, vel contracti cotis & lapidis molidini. Et de ap
propriatis contraperantibus illos & virgam est inun
ctio olei sambuci. Tertia res complentur cum subtractio
ne cibificis. n. fm Gal. augmentum sine fluente & ap
plicato cibo non potens est fieri, ita eo abstrahito, & dimi
nutio & equalitas. Et deinde cum applicatio resolu
entium supra & circa testes, vt nutritius cibis tractus ad
eos non permaneat, sed resoluatur, resolutio tamen nota sunt
ex dictis & dicendis prius in cura egritudinum iuniorum
cura. Post tempus vero augmeti est impossibilis, nisi per
modum impinguationis existat, de cuius medicina infra
in decoratione dicitur sed remedium eger quo toleret et me
lius deferat & absque impedimento motus. Paruitas vero
eorum ex contrariis causis existit magnitudinis autem
est naturalis, aut prae naturam, & tunc aut est secundum
semitam phthisis & heceticis: de quibus dictum est. & dicit
ur, aut est ex causis exterioribus, frigidis & stipticis, cor
rugantibus & constringentibus ipsos & suspensio
rum: quare retrahuntur, & eleuantur ad mirach ventris
& inguina, & occultantur ibidem, & constringunt colu
mnae vesicae vel vesicam, adeo ut difficultas accedat vring
& distillatio & dolor cum mingitur. Et signa eius ex pre
sentia vel processione causarum habentur. Cura eius non
est necessaria cum naturalis est, ad pulchritudinem enim
spectat eorum paruitas vt paruitas mamillarum, nisi tan
te diminutionis fuerit quod actionem propriam legat,
tunc enim cura est necessaria quemadmodum et si prae
naturam sit. Est tamen possibilis infra tempus naturalis
augmeti: post vero impossibilis, nisi per modum impin
guationis procedat, quod augmentum non est proprie. Im
pinguari enim post macredinem de qua in decoratione
dicitur, non est augmentum. Et cura quidem est quatuor
res. Prima auster causam prae naturam, si adfit vt pos
sibile est: & ex dictis & dicendis est nota. Secunda dila
tat coarctata & contracta. Tertia confortat virtutem nu
tritium & augmentatiam, & prebet materiam. Quarta
trahit illas ad proprium locum. Secundam rem com
plent fomentationes, balnea calida, quae virtutem molli
ficantium & dilatantium habent: vt sunt flores meliloti
chamomillae, scoenogreci, altheae & calamenti. Terti
am rem complent calida & humida ex cibis & potibus &
medicinis interioribus & exterioribus per omnem modum ap
proximatis, quas supra diximus in cura stomachi, & in
cura impinguationis dicemus. Quartam rem com
plent compressiones desuper & fricationes de subus tra
hentes inferius cum adipe anatis vel oleo masticione &
piceatione

De cura

piceatione perdaris, deinde de cū myrino rosa, & de cito-
niji, vt tractus cibi remaneat in eis & non resoluatur.

De vlcere testiu, & elevatione ipsorum. Cap. IIII.

Sed scitū quod elevationis & cōtrañtionis testiu ad
superiora pter dicta, est alia cā. s. virtutis debilitas. et
est ex signis moris in acutis ægritudinibus: prout
Hipp. dixit prognosticorum secundo. Vlcera testiu sunt
multe putredinis. trahūt enim multā materiam propter do-
lorē ad membris superfluitatē eis vicinis vltra illā quā prę
debilitate illorum gñauit, & influit ad superenis quam pro-
pter infimū sitū recipiunt, & ppter raritātē colligunt
propter eorū cōplexionē calidā, & humidā, & cōtrañ-
tionē in loco occulto, priuato aere, quare nō trāspirat cor-
rumpitur & expanditur multitudine sua ad vicinas par-
tes. & fiunt vlcera ambulatiua & corrosiua difficilis cu-
rationis sicut vlcera mēbrorum superfluitatū. Et multo-
ties corroditur testiculus & indiget vt calidē: ne corrosio
ambulet, & multoties corrosio in oscheo incipit prin-
cipaliter & cadit & incarnatur & causat cystis dura adhæ-
rens testiculo non subtili distincta, vt prius. Et multoties
procedit ad cysti ad testiculū, & sunt notatē curatū cura
vicerum virgę, de quibus infra dicetur hic, & in secūdo
ne secunda.

De apatibus testiculorū, & quia oēs lædunt eorum
propriā actionē, quę est gñare sperma, necnō
et dolorē in eo inducit. Cap. IIII.

Apostema qñq; sit in testiculis, qñq; in oscheo, &
qñq; in vtriusq; & oīs gñis esse pōt. Et causa eius
vtpurimū est per modū inflexionis siens, quam
prouocat plurimū causa exterior, vt cōpressio, & percus-
sio, & casus. Et qñq; est interior causans dolorē. Et quod
est in oscheo visu cognoscitur & colore & tactu & factū
in testiculis difficile cognoscitur, & est q; oscheū est subti-
lius, tractabilius, & extensum, subtiliatum non in crassa-
tum, sed cū eo est qñq; febris, quia est nobile mēbrū, arte-
rijs conuatuū cū corde. Et si est in vtroq; est difficilior.
Sed febris difficilior erit distinctior si calidū fuerit, & gra-
uēdo, & dolor fortior. Et qñq; delitescit āpa testiculī, &
cum fuerit calidum & magnū permutat ad partes pec-
toris & cordis hepatis, & cerebri, propter continuita-
tem cum eis, & est signum moris.

De cura

Cura apostematis calidi testiu in quatuor rebus consi-
lit sicut cura apostematū renū, s. in euōne totū, & in euō-
ne partis, in regimine, & in sedatione accidentiū. Euacuā-
tio autē totius est faciēda eodem modo, sicut in apo-
stematē renum. Euacuatio autē partis cū particularibus
remedijs applicandis testibus, & reperculsiuis, & sti-
picijs, & resolutiuis, & vtriusq; permixtis prout temporibus
eius congruit & debetur, ex appropriatis ipsis testibus
apostematīs, qualia sunt ex reperculsiuis simplicibus ap-
proximandis in principio, oleum ros. aqua ros. acetum
mucilago psylli, aqua & succus endiuici, succus solarij,
& aqua cucurbitę, aqua caruē humidę, positione farinę
hordei, faring lenium excorticatū, alchechengi,
& similia epithymata & emplastras singularia vel per
mixta. Et si fuerit caliditas multa & dolor addantur prę-
dictis fermen hyocyami albi, & camphorę parum. Cū
quę pertransierit principium manifestē, tunc oportet vt
eis admisceantur resolutiua, vt est proprie farina fabarū,
cicerum nigrorum, flores camomillę, & mellilotum cū
melle vel caricis, & bdellio, vel berbēnā, & solis caulij,
& viellā ouorum. Et procedente tempore addantur prę-
dictis cininum, & passę enucleatę, pingues, coctę, & ag-
gregatę cum vino, & emplastrantur. Cū autē peruenierit
ad statum ad ministras prędicta resolutiua simpliciter
& per se, & emplastrabis cum flosore vaccino cū pau-
co aceto, & cinere caulij cum vitello oī, & radice cucu-
meris agrestis cum vino, & fece vini antiqui, vel melle li-
lij hyssopi, quod si non resoluatur, & maturet, ministrē

tur maturatiua, qualia sunt folia maluarum, radix lilij
albi, radix altę, & mucilago, fœnugrę, & se. lini cum
axūgia porcina corrupta, & cepe album decoctum cum
butyro ad frigidum. Deinde cum fuerit debelatum fiat
apertio cū medicinis super oscheū applicatis quę aperiri
dū habent virtutē, quales superius habuisti. Caue tñ ne oe-
cultetur vt sequatur anūs, & ibi aperiat, qñ sequit fistula
mala: immo cū illud accidit oportet, vt assidue positio
farinę rigi cū aqua ros. vel myrrha, vt prohibeat ibi cru-
ptionē, resoluat & excicet, & mēbrum dimittat innocitū.
Ex his quę expertus sum est vt primo emplastrē ex my-
ta, balauisij, rosas, chamomilla, & galla decoctis in vi-
no, qñ resolutū excicat & prohibet eruptionē, deinde cū
emplastro diachylon, deinde de sacra apertione mundifice-
tur vlcus, excicetur, & cōsolidetur cū medicinis simplici-
bus & compositis, quales infra dicemus. Regimē autē
oportet quod sit subtile cum vino, rōne cibi & potus, &
subtractione carniū & vini, & cum quiete & alijs con-
similibus. Accidentium correctio sicut doloris faciēda
est vt in pręmissis est dictum, & etiā in proprio est dicen-
dum cap. & confortatio principium cum frigidis stipicijs
& aromatibus vt non recipiant, si materia delitescat,
& ad ipsa superiora eorum propellatur, & cum trahenti-
bus ad ipsos testes emplastris. Et siquidem fuerit frigidū,
in principio ex prędictis resolutiuis cū sti-
picijs calidis aliquid ministrabis, vt est farina fabarum cū chamo-
milla, blactę bizantie, & schināthi, passulę cum nucleis
myrrha, & thus, et siha simplicia vel cōmixta. deinde cū
cessit ad augmentum, calida resolutiua minorabis, & au-
gebis calida, & procedente ad statum multo magis aug-
mentabis calida resolutiua cum processis, & minorabis
stipicia, quę eliges ex prędictis. In declinatione fortiora,
qualia sunt rubea tinctorum addita prędictis & olei
nardini parum tñ cū per virgam. Et si fuerit ventosum
emplastretur cum farina fabarum thymo, oleo nardino
& melle. Et incipiantur aliquid olei de enula, vel sambuci-
ni cum multo in virgę, vel de cherua, quę sunt vlcima,
prius tamen fomentatione pręmissa cum aqua decoctio-
nis se. apij, rutę, piceę, anisi, fœnugrę, & carui, & alia-
rū exterminatiua vt solitat. Et cum est in oscheo apertio
phlebotomo resolut eā, & siquidē fuerit aquosum sistr. Si
militer primo cū tentabis ipsam materiam aquosam resol-
uere, & excicare cū fomentis ex aqua maris vel salis, seu
sulphurea, & aluminosa. Et ex emplastris ex resolutiuis
et excicantibus dictis in cura hæmorrhoidaz excicēda-
rū. Et sursum emplastratū cū vino & sale est efficac. Si ve-
ro peruenierit ad resolosim, aut ga tale a principio fuerit,
mollicietur, & resoluat, distincte vel cōmixte, vt superius
est in alijs dictū. Deinde addamus cōpositas medicinas.

Empfm resolutū āpata testiculorū, & etiā oschei calidū
& frigidū. R. granorum viridiū elixatoz. 3. i. f. passula-
rū enucleatę. 3. v. cimini. 3. i. caulis. 3. f. glutinis pini.
3. ij. Cōficiant vt melle, & emplantur. Empfm aliud
frigidū & ventosum. R. ciceris. ni. flaphiagrie ana. 3. i.
cineris scorpionis partē. f. Cōficiant cū melle et emplan-
tur: & adde olei sambucini cum myrino & cū nardino,
& incipiantur in virgę. Emplastrū efficac ad resolen-
dū scilicet rotati. R. ficui, adipis anatis añ. 3. i. folioz oli-
uaz, & cypressi ana partes æquales, aggregent cū vino,
& butyro vaccino, & hyssopo. Cerotū nrm ex diapen-
te est solēne cerotū ad āpata cū vlcibus. R. scoriz argē-
ti, decoquat cū oleo rosa. donec fiat sicut pispitudo. dein-
de addatur cerę, & gūmi pini, & reponatur. Aboc. fiat
emplastrum ex ruta & solijs lauri supra apostema testicu-
lorum vel cum altero eorum aliud conficiatur.

Despermate & nouembris accidentibus in gene-
ratione ipsius. Capitulum. V.

Spermatiz quatuor sunt causę materialis, formalis,
efficientis, & finalis. Materialis est vt iam dictum est
Mf, Q humoralis

Empfa.
ad āpa-
ta testi-
culorū.

humoralis humiditas, seu sanguinea delata pervenas ad testes ex corpore toto, quia ex omni membrato per refudationis modum: & ex principalibus proprie, & ex cerebro plurimum fm Hippo. non conuerfa adhuc, fed apta cõuerfi. Est enim superfluitas quantitatiua digellionis quare multæ acreitatis, & pauca terreſtreitatis, quæ fit cum diffipatur in membris refudato de venis tercia digellionem iam completa in eis, & digellio sanguine & subtiliatio, & recipit alterationem in ipsis mēbris, & fit propinquus alterationi & affimilationi membrorum ſpermatocorum: quia iam iunctus est ipsis, & actu nutritius venas & arterias, & reliqua membra dura, cum earent cibo alteratione non interueniente multa, fed sola affimilatione ſuccedente, digellio erit perfecta, & de ſuaui illius, & proprie qui vnitus est principalibus mēbris pars ſeparatur quedam, & mittitur per venas ad testes vt ibi ſpermatia natura affumat. Causa formalis ſue forma eſt duplex eſt, ſubſtantialis & accēſtalis, ſubſtantialis eſt gonimū eſſe, id eſt gñationē faciēſ, & hoc per ſpm gñitiuū receptū in ſpumoſo eius, habēte potentia triū virtutiū vnitæ in ipſo, quæ deſert ad testes à triplici principio, & ſpiritus triplex ab eo procedens vnitus in ſpiritu ipſo qui recipit alterationē in teſtibus & cõpoſitionē aptā ad exercendum actus gñatiuæ virtutis, qui in eſſe noſtro ſunt priores alterandi. & informandilicquō nō ex materia deducit, ſed circa materiam principaliter offendiſt generādo ex ea triplex mēbrum, in quo quod virtuti de virtutibus erit in ſpiritu gñitiuo, & in eo diſgregatur, diſcernitur, & appropriatur fm exigentiā virtutis cuiuslibet inhxerentis illi, cuius apud medicū baſis ſons & principii dicitur. Accēſtalis eſt albedo quā recipit virtute complexionis demementaris iſporum teſtium. Efficiens eſt virtus gñatiua cum complexionē teſtium, quæ duplex eſt, vna immutatiua, & alia informatiua. Immutatiua eſt vna quæ ex humoribus corporis ſperma gñat in corporibus gñantibus maſculos, ſ. & foeminas, primum de qua primum ſermo præponitur. Alia quæ virtutes diuerſit, quæ ſunt in ſpermate, & permiſcit temperādo fm, q̃ vniquoq̃ continet mēbro dans parti conuertendæ in neruū cõplexionem neruo propriam, & parti conuertendæ in arterias cõplexionem propriā arterijs, & ſic de alijs, & illud ſecūdo poſtq̃ ſpermatia vtræq̃ cõcepta ſunt in matrice & permixta ſunt in ea. Informatiua eſt, quæ præcepto ſui creatoris vniquoq̃q̃ membrum informat fm diſpoſitionis cõuenientis illi. Finalis eſt ad conſeruandā ſpeciem per indiuidui gñationē, procedentē ex cõmixtione duorū ſeminum receptorū ſimul in matricis cõcauo ſeſſa cõtēperatium, maſculini ſe habentis ut principii intrinſecū effectū in gñatione cū ſit calidū digellū, & ſpiſſum velut grādo, & foemini ſe habentis vt materiale principii, cum ſit frigidū, indigellū, & aquoſum ad modū ſanguinis menſtrui, & proinde debile, & paſſiuū fm proportionem mixtionis coaguli & lactis in gñatione caſei. Coagulum enim cum calidū ſit digellum & ſpiſſum, ſua virtute intrinſeca agit in lac frigidū, indigellum, & aquoſum, & coagulando conuertit in caſeum, vt ſupra in maſtillis eſt dictum. Et quemadmodū coagulum non ingreditur in ſubſtantiam & corporeitatem caſei, ſed virtualiter tm. Et carpentarius agēs in lignum efficit ſcāuū, ita q̃ non ingreditur ſubſtancialiter, ſed corporaliſt diſtinctus ab eo, eodemq̃ mō ſperma virile ſubſtancialiter, & corporaliter in embryonis ſubſtantiam nullatenus intrat. Sed in generatione embryonis eſt ſicut actor & gubernator in nauis, qui in nauis ſubſtantiam nullatenus corporaliter, & materialiter intrat, ſed ligna cuius materiam in ſe ipſo non habuit, ſed ab extrinſeco procuratū nec in ſe procuratiua conuertit in corporeitatem, & ſubſtantiam nauis, qm̃ ſimul in ea contentus nihil exiſſet de ſubſtantiā eius efficit & gubernat, vnūquodq̃ autē exercere facit cõ-

plexio eius calida, & humiditas. Cibis & potus & calidus & humidus multiplicans ſanguinē cū ſimilibus circūſtantijs, & eius cōrariū facit decreſcere, cuius naturam, & proprietatem ſeruat. Et cum fuerit perfectum ſuis prænaratis cauſis gñabit quale ipſum eſt. i. à quo procedit, cui mater per poſſe aſſimilare maſculinū actiue, ſcemini nū vero diſpoſitiue niſi aliud cōradicat, quia cōſtellation & imaginatio quæ in gñatione habent impreſſionē, licet extrinſecus principij effectiui & m̃icis in diſpoſitio recipientis. Si vero imperfectionē in ſe habeat aliquā prædictæ cauſarū oium vel pluriū, ſeu à corpore toto à quō pcedit, vel rōne, ſtatis. q̃ pcedit à decrepito vel iſante. Inquit. n. Gal. Infantes nō emittunt ſemē ſecūdū dē, decrepiti vero male ſecūdū emittunt, vel propter rōnem rōgemini, quia proceſſit ab ebrio, & patiente naſcentiā ſatietate, vel ab eo qui multū coituit, vel rōne præuæ diſpoſitionis, quia ab egro & habente mēbra debilitata q̃ raro gñat maxime ſi principalia fuerint vel rōne ineptitudinis viæ & inſtrumenti, quia ab habente virgē lōgā nā prolongato ſpatio motus eius ad matricē venit ad eā calore eius iā fracto & ſpū exhalato, quare nō gñat ſicut Hip. dixit. Et ſimiliter ſi nimis breuē habuerit. Inquit. n. Gal. etenim hoc. ſ. ſperma tēpore nullo oportet permanēre extra propria organa ſi debeat ſuam cuſtodire virtutē, ſed aut in particulis eſſe viri, vel in particulis foemine copulari: quare ad matricis concauū non poſſet peruenire, ſed alteratur, & corripitur prius. A tēpore vero, quia paruo vel longo tēpore fuerit retentū ſuit imperfectum, vel naturam veniē aſſumpſit, vel à materia quia à cibo proceſſit cõplexionabiliter, vel à proprietate generatiōis contraria. Hæc ſunt præmiſſa vt eis ſciis, quæ ex parte ſpermativis virtutis impediētia in gñationem ſolite à natura in tenta euenire ſunt poſſibilia, dignoſcantur, & meliori modo poſſibili fugatione fugentur & corrigantur. Quatenus generatio fiat, vſq̃ ad ſtillitiam caputulum poſſonatur.

De dolore teſtium. Capitulū. VI.

Dolor teſticulorum eſt ex malitia cõpoſitionis diuerſæ & vnuiuscuſq̃ ſimplicis vel cõmixtæ, pure vel cum materia, vt plurimum, & quādoq̃ ventofa, & ſolutione continuitatis, vel vtræq̃ ex apoſtemate eſt, ſicut in ſoda diximus & alijs membris. Et cauſa eius eſt, aut interior, aut exterior. Interior eſt humoralis. Exterior, eſt aeris qualitas, percuſſio, caſus, & cõpreſſio. Et breuiter cauſa ægritudinum prædictarum ipſarum. Et ſigna, ſunt ſigna prædictarum ægritudinum. & cura eſt cura earum.

De ægritudinibus didymorum. Cap. VII.

De ægritudinibus didymorum. Cap. VII. Equitate & ruptura didymorum dicere reſert uamū vſq̃ ad curā ramici, & rupturæ ſiphacis.

De mollificatione oſche. Cap. VIII.

Oſcheum in aliquibus molliſcat, & prolongatur prolongatione fœda & nociua teſtibus. Facile, n. comprimit cū percutiuntur, quare incurrit dolorē, tumorem, & aſa. Et cauſa eſt humiditas humoralis, frigida, & humida, molliſcans texturā villorū eius. Cū ergo ponderet teſtes, ſua grauedine, tendunt deorſum & trahunt oſcheum inferiori, & prolongatur, & eſt nota.

De varicibus & duntie oſchei. Cap. IX.

Cura eius eſt duplex. Leuiſ & prima, alia eſt fortis, & vltima. Leuiſ quidē eſt cū infrigidatus & ſtipiticus, & emplaſtratis, & ſumptis, & omittuntur & ſus & fricatio, et motus ipſos, et coitus ſuos, et vltima eſt. vt ſi prima non ſufficiat, incidatur, deinde ſuarur. Ca uēdum autem ex neruis, venis, & arterijs teſtium aliquid abſcindat. Et proinde tutius eſt vt ſuarur prius ſuperius eleuatum cum inſuſione illorū in eo quod remanet in eo tantum vile conſeruandum, deinde q̃ extra futuram remanſit vt ſuperius incidatur, deinde cõſolidatio fiat.

De oſcheo

Qui emittunt ſemē pluriſ, cū q̃ nō

De cā formali

De cā efficiēti.

De cā finali.

Deoscho et variis infra dicet capitulo de ramice, & de duritie fiat prout supra dictum est de apostemate duro testim, quorum est bursa.

De gonorrhæa. Cap. X.

Gonorrhæa fm Gal. nomen Græcū est cōpositum ex gono Græce, Latine, Germine, & rheu Græce, Latine fluxus, vnde gonorrhæa Græce, Latine inuoluntarius fluxus cum est absq; veritē erectione. Sed exitus spermatis multus, duobus modis fit, aut quia in membro in quo est expellitur multum & voluntarie: vt in coitu naturali, & pollutione multa, aut quia per se exit inuoluntarie cum cōtinē ab eo non possit, vt contingit in gonorrhæa. Et primi cā est, super excrectia spermatis & subtilitas, aut iph⁹ acuitas, aut vtriusq; excessus in virtute expulsiua imprimens nocumētū, quare mouet natura & virtus expulsiua vasos ad expellendū ipsum frequentius solito. Et secūda causa exitus duplex, interior & exterior. Et interior duplex est, aut defectio cōtētiue vasos spermatis, quare in anitio fit ipsius, intantū. n. fm Gal. eūo fm naturā procedens ab eo, quod est extra naturā differētiū & retentiō q; semper à fortitudine sunt virtutis procedētis, à defectione vero fit extra naturā mutas, vnaquæq; .n. virtus fm naturā se habens, opus quidem quod fuit est perficere, expulsiua eūonem, & retentiua retentiōem. Cum vero extra naturā mutantur, & debilitentur cōtrariū operant, defectio. n. cōtētiue operatiū eūonē, & defectio expulsiue retentiōē, non q; virtus expulsiua & retētiua, aliquid ibi operent, licet eūo & retētiū fiat sicut nec cū naturaliter procedūt cōtētiua vel expulsiua deficit, sed quiescit potius vbi sua contraria operantur, & e conuerso natura sic ordināte. Et causa defectionis cōtētiue ipsorum, aut est essentialis, et in se, & est mollificatio ipsorum vasorū propter malitiā cōplexionis frigide & humidæ cooperāte ei excessū spermatis prædistingto, aut causa eius erit ipsorum cōtētiue defectionū non in se sed propter vehementiam expulsiue lacertorū ipsorū vasorum spermatis, cuius causa est spasmus contrahens vehemētiter lacertos ipsos supra ipsa vasa, quare comprimuntur: & quod in eis est sperma cōtētiū exprimi, & educitur, sicut in spasmō contingit & epilepsia in qua retentiū fit steroris & vrinx, & eūo spermatis, cuius rei causa est, nam cū epilepsia fit quidā spasmus corpori cōtētiū tū subito vtrū quo contrahuntur nerui, & lacertorū corporis totius in ea, & tū lacertū antē & colli, & vesicæ creati sint ad cōtinendū superficiū intestinorū: & vesicæ, lacertū vero vasorum spermatis ad exprimendū quod in eis cōtētiū est quædā modū lacertū meri in exterior eius tunica situati et ventris, & ois actio fit per cōtractionem quæ in spasmō erit necessaria, nō est inconueniens, vt illorū retentiū fiat, spermatis vero eūo in epilepsia vel spasmō vtrū. Exterior vero causa cōdiuāte: & est sicut visio, vel auditus coitus, vel cogitatio vehemētis in ipso, & desideretur coitus valde, quare moueantur ad operationes suas vasa spermatis motu forti, & descēdat sperma sicut cum mouentur motu debili, & mittunt humorē paucum p se vel an vrinā, q; in mulieribus accidit p eādē cām.

Defini.

Signa primi modi cuius cā est sperma, sunt quia egrediuntur cum erectione. Sed signa secūdi modi cuius est causa defectio cōtētiue, sunt quia egrediuntur absq; erectione, & inuoluntarie, & cū signis multiplicationis pter eā, cuius cā est spasmus lacertorū vasos spermatis, qm illa est et cū erectione. Sed differt à priā, qm licet fit cū erectione nō tū fit cū voluptate, & sensu vt illa, sicut nec pollutio, etiā hic est cū spasmō vtrū manifeste illa vtrū fine. Sed signa ei⁹ cuius cā est multitudo spermatis sunt: qm ad expulsiōē eius nō sequitur debilitas etiā cū multū sit, nisi sit corpus debile. Ex signa eius cuius causa est ipsius tenuitas est exitus eius cū tenuitate & aquositate, & signa eius cuius causa est acuitas spermatis, sunt quia sensus in egressionē mordit

catio, & ardor vring sequit & color corporis ad citrinitatē tendit, & significat ipsum causari praterit ex cibis & potibus, complexionē corporis, & circumstantiis cōsimilibus.

De cura

Cura gonorrhæe, quæ est fluxus spermatis pter naturā est quatuor res. Prima mollificationē vasos tollit, & virtutem cōtētiuā cōfortat, secūda intemperantiā spermatis ad equat, tertia spasmū lacertorū soluit, quarta accētiā cōsequētia corrigit. Primā rem cōplēt siccitas, & si piciatū medicinarū, simplicium & cōpositarū, calidarū resolutum ministratio, intus & extra, fm oēm modū quales sunt, quæ dicē sunt in cura dyssurix, & malæ cōplexionis testū frigidæ, & humidæ, puræ, & cū materia & cum paralyti. Secūdam rem cōplēt vitæ ordinatio in cibis, & potibus maxime, & in alijs vix cōsimilibus eis, vt siquidē super excrecat spūitate, spma minoret, cib⁹ & potus calidus & humidus auferat, necnō & quæ hnt à proprietate sperma multiplicare: frigidus & siccus, vt calidus & siccus multiplicetur, in diuictū etiā ille, quæ à proprietate sperma habet multiplicare, & exicare, multiplicantiā sperma, vt Gal. ait, sunt etiam multiplicantiā lac, præter agnū castum, qui multiplicat lac, & minorat sperma, & ex eis quædam sunt cibi, vt cepe dulce, cicera, fabæ, & grana pini, et pisces noiatui multosq; pedū. Quædam sunt medicinx, vt scincus, & testiculi vulpis, quædā faciunt illud, & sunt cibi & semē lini, vt medicinx, & eruca, & alia quæ infra in cura diminitionis coitus dicem⁹. Minorantiā, & exicantiā sperma sunt contraria multiplicantiū ipsum, vt frigida siccā, siue sint cibi, vt lites, & acetosa, & stiptica, vt sumach, siue medicinx, vt calidæ & siccæ, vt menta quæ cōtrariā spermatis à proprietate vt agnus castus, calamētū, montanū & sylvestre, ruta, & similes, siue frigidæ sint & siccæ, vt semē lactucæ, coriandrū, radix et semē nenufaris, cāphora, opū, hyoscyamus, solatrū & similes quæ à proprietate nō tū à cōplexione habent sperma minuire & exicare. Et in hemati tē est proprietates rectificandi gonorrhæā, & iris auferendi eā, & in menta cū cōtrarietur spermatis à proprietate, vt nenufaris. Et si corpus toleret, & regimē nō sufficiat, minoretur sanguis à temperantiā vel superfluitate sua, vt proouocetur vomitus si necessitas vocat, non autem est cōueniens eūo per solutionē naturæ nec per diuretica, cum talis attrahat materiam propter propinquitatē, & vicinitatem, vt exercitetur multum & vigilet æger. Si vero peccet in subtilitate substantiæ cibetur cibis stipticis & crassis in spissantibus san. qualia sunt quæ dicta sunt in cura doloris stomachi, & ardoris vrinx, & approxinentur, quæ ipsum in spissando habent cōfortare à proprietate, vt coriandrū, & menta, quæ cum hoc quod incrassat confortat à proprietate vasa spermatis. Si vero peccet qualitate acuta stimulante naturam, cibetur frigidis & humidis, quales sunt qui in cura ardoris & viceris dicti sunt. Et vngat dorsum, renes, & inguina vsq; ad alachin ex frigide, sicut oleo ros. aqua coriandri humidis, & solatrū, lactus, & portulacæ, & iaceat supra stratum frigidū, & super lauce dextrū, & illis cibetur & sibilis. Tertiā rem cōplēt in cura spasmis superius dicta. Quartam rem cōplēt quæ in virtute releuat siccitatem corporis, extenuationem & inanitionem humectant, resaurat, & replent, vt est resumptiua dixta. Exitum vero naturalem spermatis, quandū ad defectionem adduxeris non oportet retinere. Inquit Gal. sperma diu retentum in corpore efficitur venenum. Cum vero ad defectionē & corporis consumptionem adducere incipias, obuiatur, & cōuertitur cura eius, quæ lēdit superfluius coitus, de quo dicebat infra, si Deus annuat, qui fit benedictus.

De pollutione. Capitulū. XI.

Pollutio est expulsiō spermatis in somno, p priore noctis in ætate adolecentiæ sentit, q; maxime in pærabūdāt

Mef. Q. ij

perabundat, quæ autem erit contingens, & per interval-
la temporis facta, & causa eius erit motus naturæ, & vir-
tutis expulsiuæ folius naturalis vasorum spermatis tunc
confortatæ ad expellendum nocumentum superfluum
tertiæ vel quartæ digestionis. s. spermatis quantitate, vel
qualitate, vel vtriusque quod plurimum fit in somno, & ecô-
tra expulsiõe superfluoꝝ primæ & secundæ digestio-
nis, quæ in vigilijs viget magis, cum sit composita ex na-
turali & animali, & illud propter occupationem naturę in
digerendo tunc cibum, quare multiplicat semē, & maxi-
me si supra dorsum, & quærit huc somnus, quæ calefiunt.
& dilatantur partes illæ, quare facilius expellant mul-
tiplicatam in eis materiam ad quod adiuvant sumi, resolu-
ti ab ea penentes cerebrum quos imaginatiua componit
ad mulieris formam fm naturæ necessitatē ad quod mo-
uetur, ac si in ea ageret, vt expelleret, nec est morbus, sed
accidens signum. Quod si in principio morbi materialis
fuerit, longum significat morbum & multam materiam.
Si vero in fine vel declinatione morbi, digestā materiā,
& naturæ potētis. Si vero fuerit multa, & frequēs, & qua
si quotidie, erit morbus in uasis spermatis ad modum go-
norrhææ, ex contentiue ipsos deflectione, & signa, & cu-
ra erunt quæ illius.

Curatio. Et cōueniēte cura est dormire supra solatū
folia salicis, & agni casti, super quæ sedēt mulieres Athe-
nienses fm Auer. In diebus festiuis, quæ reddūt eas castas,
& semen lactucæ, & iris sumptum, exsiccat. n. sperma,
& prohibent pollutionē. Et Gal. laudauit laminam plū-
bi, supra dorsum applicatā & ligatā, qm̄ eius est in hoc
impressio magna, prohibet. n. pollutionem & sedat defi-
derium coitus, sed nocet renibus propter frigiditatē, qua-
re oportet, vt hic attendatur, & proinde melius est cū sti-
pitibus agni casti sternatur supra dorsum, qm̄ prohibet
pollutionem & virgæ erectionē absq̄ nocumento pro-
prietate sua. Et inungere membra spermatis ex altea, & se-
mine eius, vel emplastrum.

Medicina Ioa. Serapio. ad gonorrhæā & pollutionē.
R. radi. canng perfic se. calamitē montani, & hyofcya
ni. semi. rutæ. feminis agnicasti, rosarū rubearum ana. 3. ij.
terantur & cribellentur & detur in potu ex ea cum aqua
frigida, & cum aceto permixto. Dosis 3. ij.

Aliud Ioāniti. R. se. rutæ. ani. 3. ij. castorei se. hyofcya
ni albi ana. 3. ij. rosarum rubearū. balaustiarū ana. 3. ij. f.
terantur & cribellentur, & detur ex eo in potu cum aqua
frigida. Dosis eius 3. ij.

Aliud. G. B. se. lactucæ 3. ij. se. ru. 3. i. fedene. 3. iij. f.
terantur & cribellentur. dosis est 3. ij. cum secaniabin.

Aliud Hebrei. R. se. agni castitute ana. 3. i. terantur, &
consciātur cū aceto permixto, & post illud vtant agri
exercitio donec astringat corpus eius & locis eius sit vir-
tus. Isaac. Accipiat ex farina glandium cū acerbio vino
omni die, & similiter semen lactucæ cum succo portu.

Item fiat emplastrum. R. farinæ glandium, & dissem-
pera cū albumine oui, & pone super pectū. Item fiat
electuarium. R. balaustiarū. se. portulacæ. ana. 3. iij. anethi.
semi. rutæ. se. arnoglossæ. ana. 3. ij. fac puluerē de quo
stomacho ieiuno da bibere cum aqua frigida. Ruta &
hyofcyamus cum syrupo de myrto, & aceto profunt
spermatis, & agni casti, rutæ. ana. 3. ij. balaustiarū. 3. i. da
bibere cū aqua frigida, & a cibis calidis & potibus se ab-
stineat. Rasis confectio ad diminuendū sperma & destrue-
dā erectionē. R. se. agni casti. 3. x. se. portulacæ tantundē,
foliorum calamitē exicatorum, foliorū rutæ ana. 3. v.
cymini, cyperi, balaustiarum ana. 3. ij. f. fumantur in pul-
uere. 3. iij. & nominatur fodogena corporis.

De pruritu, & dolore virgæ. Cap. xij.

Pruritus in virga accidit ex materia acuta salsa, &
baurachia descendente a superioribus partibus vi-
cinis ad ipsam, & refusa ad partes cutis ipsius, quæ

dog tendit per canalem eius, & tunc accidit titillatio in
virga & sit erectio eius ad modum pruritus matricis, ex
quo mulieribus accidit priapismus, & immoderati co-
itus desiderium. Et plurimū est causa doloris cum valde
acuta fuerit & pūgens, & vlcera. & sit dolor in ea & ex
veto sitate interclusa in cōcauitate neruorū veniarū & arte-
riarum & carnis eius vel ex apostemate vel ex retentione
vrinæ multæ, vel acutæ, vel vtriusq̄. Et quādoq̄ ex cau-
sa extrinseca, vt compressione, casu, & percussione.

Signa pruritus acutæ matricis salis, & baurachie nō
ta sunt ex præcedenti regimine, & ex præcedenti pruritu,
& dispoñe mētri, quia rubet cū siccitate, & aduersione,
& resoluuntur quasi furfuris cū fricatione & scalpitu. Et quicq̄
est cum virulentia & humiditate cū est phlegmatica salsa
materia, & est sine erectione & titillatione, cū refudet ad
cutem. Cum vero tēdit per canalem cū titillatione & ere-
ctione sit, & sequitur dolor. Et cū fuerit dolor eius ex v-
tositate, est tensio, & inflatio virgæ, & sine grauedine si
sit pura, vel cum grauedine, si sit ibi humoris permixtio,
& sit ex apostemate signa apparebūt ipsius, si misit si ex
vrinæ retentione, & acuitate, præcesserit retentio vrinæ,
& sequitur punctio, vel ardor in emissionē. Et si ex causa
extrinseca fiat dolor, est manifesta quid est.

In cura eius est duplex regimen. s. vniuersale & parti-
ulare. vniuersale est tres res. Prima est materia eiō, & est illi
corpus euacuatur, & purgetur si expedit, vt materia ab
ipso non influat, nec descendat ad illā. Et illud cōpēt
phlebotomie & purgationes appropriatæ humorū adu-
sio & salso cū præmissione digonis ipsius quæ sunt iā no-
tæ. Secunda est diuersio ipsius & est vt facta euione, si ex
pudat fiat ventosatio ab interiori partē iuxta radicē vir-
gæ, aut ponantur ibi sanguisugæ. Tertia est regiminis, et
vitæ ordinatio, & est vt abstineat ab acutis salis, & bau-
rachis, & vitantur regimine humectatio prædicto alte-
rante. Particulare est vt balneæ virgæ, & adiacentes par-
tes sedendo in semicupulo aquæ dulcis decoctionis viola-
rum, acetosæ, mellosæ, & sumite rix in qua sit asperum
oleum rosæ, et acetum, vt materia fluxa obundatur, & re-
soluatur, deinde fugantur & vngantur ex oleis resoluē-
tibus & notis vnguentis defecantibus ad scabiem & pru-
ritum.

Ex illis proprium est hoc. R. acatiz, mētri-
thæ. ana. 3. i. salis ammoniaci, aloes ana. 3. vj. croci. xij.
par. 3. vniūs, vniq̄ quantum oīa sunt, teratur, & cribelle-
tur, & consiciantur cū oleo sambucino. Et si similiter vngun-
tur donec in balneo fiat ex albumine oui, et melle cū oleo
rosæ, & aceto. Et si materia sit phlegmatica addat alume-
& staphisagrig parū, et sal cū trebenthina, et abluatur cū
aqua maris prius. Et si quidem fuerit ibi corrosio lenificet
tur virga cū lenitiuis ex oleis, vt sesamino, & adipe gal-
linæ, et anatis, et medullis crurum vniū et cerui, et cera,
et resina in balneo. Et cura doloris eius est curæ doloris te-
stium proxima et proportionabilis, et cura vniuersaliusq̄
causa est nota. Et quidem si pruritus sit ex materia tendē-
te per canalem eius puluerizetur camphora & croci pa-
rum, et dissemperentur cum aqua rosæ, vel lacte et cum sy-
ringa ejiciantur, et titillationes quæ accident sicut in mu-
lieribus contingit, & matricibus earū. Cura dicta in apo-
stematib⁹ calidis & gonorrhæa calida & priapismo callo-
do est conueniens. Et oportet vt frigida supra dorsum et
membra coitus applicetur. Et ex appropriatis est radix
nenupharis, et radix lilij, et inijiciantur, & sequentur.

De magnificatione virgæ, et paruitate
ipsius. Cap. xij.

De magnificatione autem virgæ dicere postpone-
mus vsq̄ ad capitulum eorum, quæ de deflectione
faciunt in coitu, & ibi patebit ad plenum.

De apostematibus virgæ et corrosione eius. Cap. xiiij.

Vlcera virgæ et apostemata sunt pportione humo-
ribus

Defi-
gnis pru-
ritus et
doloris
virgæ.

De cura

Vnguē-
tum ad
illud.

De cura
doloris
virgæ.

ribus descenditibus a corpore, & superiorgibus mēbris, & deteriora sunt quæ fiunt in lacteo quæ est in radice virgæ, & ano, eo quod sit in capite, quod est quia indiget excitatione forti, & dolor cum hoc est vehemens plurimum veniunt ad corrosionem, & putrefactionem, & minus malum est quod sit in pelle: & si liquefacti sunt in parte exteriori sunt nota & sensui manifesta. Si vero in via & ductu vrinæ cognoscuntur ex dolore magis in vrinæ egressione & sanie egrediente ante vrinam. Et si sit apostema in via & ductu vrinæ dolor erit cum stranguria prius, deinde facta sanie & erupta foliolorum pustula, & stranguria sic Hipp. dixit in aphorismis.

De cura
vicerū
virgæ.

Cura vicerū virgæ si sunt intrinseca, est cura vicerū vesicæ. Et ex appropriatis eis sunt trochisci de charis pa pyri, & de panno cōbulo, alumine adusto & chimolea abluta post eius adustionē, cortices arboris pinimerda trēfici, & thuris ministrantur, in trajectorio. Si vero sunt ex frigiditate, aut sunt recentia, aut antiqua. Ex recentibus sunt medicinx proprie, simplices & composite. Et ex simplicibus, melior est aloë puluerizatus super eas, & folia glandis puluerizata, & ligata, folia rorismarinis puluerizata: plumbum vsum, cādia abluta cū vino, iutia, & margaritæ novæ, & adustæ sunt mirabiles, & cineres ouorū, & epithimata cum aqua frigida, si autem humidiora illis ministrantur siciora, vti est vsum: cinis corticis pilni habentis grana parua adusta. Et si indiget generatiuis carnis misceantur eis thus, sarcocolla, & maffix.

Et ex compositis est medicamen expertum ad ea quæ indigent excitatione vehementi cum incarnatione. Be. rutia, sarco, aloes, thuris, cor. Indiani, algarab adusti, gallarum: balaustiarum, acatix ana partes æquales, floris aris partem vnam f. Et capitum granatorum acetosorum partem vnam, & fiat ex vnguentum ex oleo rosarum.

Descriptio alia. G. Be. scorix ferri. plūbi vñ. san. dra. chartæ combustæ, aluminis adusti ana partes æquales, terantur & misceantur cum oleo rosæ. & fiat emplastrum vel vnguentum.

Vnguentum expertum ad virgam viceratā. Be. mellis quantum vis, & vngue ferrum ignitū in eo toties quod dequatur ad spissitudinem sapis, & conseruatum. & vtere ponendo super vlcera, quoniam expertum est. Vel si quid dem fuerint antiqua addatur predictis minutum thuris. & corticis eius, & aloes ana æqualium partium: prius tamen abluantur vlcera cum aqua cineris ligni ficus.

Quod si illic fuerit corrosio, & ambulatio fiant, tūc oportet ut prohibeatur corrosio, & ambulatio cum proprijs: ut sunt, ut abluantur & epithimentur & fricentur cum vrina hominis antiqui proprij vel asini, vel acetio, deinde cum succo rubi. deinde de superaspersat pulvis glandium, & rubi succi, deinde emplastrum cum radice pēstaphylon & sumach decoctionis, vel cum alumine, & facce vini, & salis gemmæ, vel ex apophodylo, cum fece vini. Et si fiat ex eis dolor emplastrum cum emplastro sacro, ex farina lupinorū, & hordei cū oleo oliuarum syluestrium, vel salte omphacino. Et ex expertis est vt sumas cinis capillorū hois aniuden, & lentes montanæ, & fiat emplastrum & supponatur. Et vltimum est vt sumas de vnoquoque arsenicorum. s. vij. calcis non extinctæ lapides. xxx. & acatix. xij. conciant cū acetio, & succo alexius humidi, & fiant trochisci in vmbra & administrentur. Est. n. cauterizatiuum, & prohibens ambulationem vlcis, & corruptionem cum potentia. actualis autē propter nervositatem membri est inconueniens. Receptio alia, fortior. Be. vtriusq. arsenicum, & calamentū, staphisagria, & cineres anethi & pipere, de quibus fiant trochisci. Si autē cessent a corrosione, & ambulatione, tunc emplastrum cum alio lyuicisti, quia facit ea coherere, & cum testiculo vulpis, quia in carnem ipsa. Si autem fuerint fraudulenta, & maligna, & denigrentur, tunc melius est,

sem præceptum Hippocratis, vt abscondatur totum nigrum, & deinde curentur cum vnguento carnis generatiuo, et consolidatiuo. Et ad rhagadias virgæ, cura est cura rhagadiarum ani. Et ex proprijs est, vt sumatur iucia, chimolea, & alchanna contrita, & tragacanthum, & cū vitello ouorum & cera, fiat vnguentum.

De apostematibus virgæ, & medicinis eorum.

Capitulum. xv.

Et cura apostematium eius est propinqua curæ apostematium testiculorū, magis tamen tolerantia sunt stiptica in principio propter naturam propriam, propter humiditatem decursum. Et ex appropriatis apostematibus calidis eius est vnguentum quod. Be. corticis granatorum, rosæ, siccarum: lentium ana partes æquales, & decoquatur in aqua, & crocus in decoctione solutur, & terantur cum oleo rosæ, & administrentur. Aliud expertum & fortius. Be. chimoleam cū aqua solatri vel bolum armenum, lentes, & alchamchi terantur, & fiat vt supra. Aliud Isaac. Recipe cadmiæ argenti, cerusæ, lithargiri, memith ana. 3. i. & s. cro. acatix, balaustiarū ana. 3. i. fac puluerem, & vnge cum oleo rosæ, & acetio.

Aliud. Be. frondium vitis, thuris ana. 3. i. cerusæ. 3. iiii. tempera cum aqua, vel albimine oui, oleo rosæ, & croco, myrrha. fac vnguentum. Aliud. Be. cinerem frondium vitis, myrrhā, tēpera cū aqua rosæ, & iununge. Aliud expertum ad apostema frigidū, & est propriū. Be. ossiū dactylorum partes. ij. alterę partem. i. conterantur cū acetio, & emplastrum. Aliud cū est ibi apostema durū. Be. furfuris partē. i. ammoniaci. 3. i. & est dictū supra in apostemate testiculorū, hic est magis cōueniens ad verrucas virgæ, & eradicat eas schilla linita cum oleo, & gumma pini, hellebor cū acetio. lac ficus syluestris lacticiuū acutum, cantharides linite cum acetio, aut incidatur, & ponatur super medicina retinens sanguinem. deinde liniatur cū aliquo predictis. Et si fuerit ibi morū sumas baurach adustum, & cinis ligni ficus & misceantur cum aqua, & ponatur super morum. Aut decoctio ficus alumen, aut fel asini, qm̄ eradicat ipsum. & similiter capia sardelurū adusta, aut lacticiuū, qm̄ delet ipsum. Et ex expertis, & probatis est vt puluerizet cortex granati acetosi, & ponatur desuper & ligetur, qm̄ infra diem consumit. Et tñ non sufficiens incidatur, & puluerizetur desuper atramentum & arsenicum, & similiter si fuerit deterius illo non erit excusatio quin cauterizetur.

De coim naturalij, et preter naturā et signis eius. Ca. xvi.

Cōitus notus est. Est. n. actus naturæ ad expulsiōnem spermatis ad quem ex seipsis animalia furiose mouentur, & agunt absq. doctrina. Et quidem duplex est. i. naturalis & innaturalis, & vtręq. a fine deuotionis assumit exordium. i. enim ad generationem quam intendit natura, sit naturalis dicitur simpliciter, si quoque ad euitanda nouemta, quæ ex seminis retentione proueniunt naturalis dicitur fm̄ quid, cum prostritu diuiduo & non speciei. Si vero ad aliud, vt delectationem, vel obprobrium dei et naturæ, nō solū innaturalis, sed omnino pter naturā, et simplr detestādis merito cōprobat, et tñ naturalis sua habet indicia eius, qui est pter naturā quorū quedā sunt ex parte corūm subiectos, quedā ex parte causarum, quedam ex parte fiendi tēporis atq. horæ, quedā ex parte qualitatē, quedā ex parte quantitatis, quedam ex parte modi, quedā ex parte ordinis.

Ex parte quidē subiectōri conueniunt: vtputa quia sit masculi agentis & feminæ patientis, sanorū & boniregiminis, eiusdem speciei, perfectiorum in ætate, vt adolecentiæ propriæ & sexu, vt quia habeant pppria infusa sexus distincta, nō cōfusa seu p̄mixta vel debilia vt habet hermaphroditi. Ex parte causarū ut fiat à desiderio fauo. i. muldine spermatis cōmouentis naturā, quā non excitat imaginatio, non commouet aspectus, non ven-

Mef.

Q. iij

tositas,

Vnguentum ad aſata & gæ:

tolitas, non stimulat pruritus fluentis alicuius humiditas vel feminis ardor, non multitudo fecis concitat, non mora mingendi.

De tepe
coeundi

Ex parte temporis vt fiat tēpore maioris appetitus ipsius, qui est in mare ptychymis & veris, & in mulieribus æstate, quia sperma earū frigidū æstate acriū, & digestio fortificatur in hyeme & vere, vt in apho. dixit Hip. multiplicans sperma & vt ex tantis intervallis, q. sperma sit generatum, & in vas spermatis aggregatum, nec sit ita to tempore retentum, vt frigiditate corrumpatur.

De ho-
ra coe-
niti ad
hoc.

Ex parte horæ, vt nō hora repletionis stomachi, nec inanitionis membrorum fiat, quā vtroque modo est valde nociuus, sed prima digestionē stomachi, & secūda hepatis completa, & æteria mediata mēbro, quæ est post somnum, vt quia sit cibis missus appositus & vnltus mēbris, ipsius vero non coagulatus, & assimilatus perfectæ sitq. sperma sciam generatum, & hora sic propinqua, quod superfluitatem digestionis tertie sequatur euacuatio, sitq. hora temperata, & temperatum corpus. Et Ga. determinare intervalla temporum docuit per effectū dicens, dummodo ex tantis intervallis fieret, vt neq. dissolutionem sentiat, & seipso leuior factus sit, & melius dormiens, salubrior erit venerorum vsus.

Ex parte qualitatis, vt commisceatur proprijs instris prout natura instituit, vt virga immitatur in vuluam, ita quam in vas proprium & coeundi fricetur, & delectationem donec perficiatur coitus, & emittatur semē ad generationem. Ex parte quantitatis, vt fiat nō multū nec frequenter, sed per intervalla sicut dictū est, & toties vt cōplexio toleret, & habiudo, & ætas quoq. & regimē superpetit, atq. vsus, & intentio regulat. Ex parte modi fidei, vt masculus supra foeminam, non conuerfo. In tali enim modo timetur ex labore in emittēdo sperma, & ne aliquid currat in virgam de spermate mulieris. Ex parte ordinis, vt non subito miscetur sed præcedente delectationis actū, ex amplexibus, osculis, tactibus vbz, ac genitaliū. q. diu agēs & paties auida videantur, & se mutuo prouocent ex delectatione ad coitum. In quo igitur hæc cōueniunt indicia & proprietates, naturalis simplicitas est dicēdas. Innaturalis vero est cum omnia vel plura deficiunt.

De ordi-
ne

De si-
gnis.

Signa coitus in se, & absolute considerati sunt, qm in vrina coeuntis iam apparent sicut fila permixta, ex reliqua feminis remaneant in virgæ matu, & in expulsiōne quidam spermatis quam in coitu maior delicia sequitur, q. in expulsiōne aliæ superfluitatē ex duplici causa. Prima est diuina ordinatio ad genealogiā seruandā. Secūda est spermatis materia, quæ est tēperata, suauis, bona, non mala, & acuta vt aliarū. Sciendum quoq. q. animalia post conceptum nō appetunt coitū præter mulierem, eo q. appetunt propter naturā, non propter voluptatem et delectationem, vt mulier. ac etiā, quia non abidant spermatē & mēstruo, quod molestū, sicut mulier, eo q. trāsit in eorum additamenta si superfluat.

Nullū
animal
post cō-
ceptionem
appetit
coitū
p̄ter
mulierē.

Cā effi-
ciens ere-
ctionis.

De erectione virgæ, & nocumento eius, & de diminutione eius, & multitudine ipsius. Cap. xvij.

Virgæ erectio est propria actio eius cū animal mouetur ad coitum. Fit autem propter plenitudinē cauernosi nerui ipsius paulatim factam, quo plenius erigitur virga tenditur, & dilatatur, & firmatur. Et causa eius est coitus casualis, licet possit esse erectio absq. coitu, & non conuerfo. Et est materialis & efficiens, & vtraq. est duplex mediata, & immediata. Materialis immediata est ventositas crassa, quam impellit causa efficiens immediata, quæ est naturā, & spiritus libidinis missus à virtute concupiscibili defrens sanguinem, & spiritum crassum transeundū ad virgā, vt erigatur ad coitum quod efficit absq. doctrina sicut cetera mēbra propriam actionem ad quā exercēda ordinauit ea natura sicut ma-

trix & vera sua, & somachus & alia. Et plurimum fit post somnū, & in supine iacētibus quorum scemora calefiunt, vt Gal. ait, calefactis. n. eis & arterijs calefactum magis, & earū ora magis largiora efficiuntur quibus fixi exiuntibus non minimū concitatur vētofa subtilitas, & ad nērū vñ dirigit, vt impleat ipsum & erigat. Mediata et materia lis est cū ex cibis et potibus calefactis & humectatis in qua est humiditas extranea apta ad vētofitatē cōuertiri, quia prima, & secūda digestio agēda, et cōuertēda nequit finire velociter immo figurat & trāsit vsq. ad digestionem tertiam & illic inflatur, vt sunt cicera, fabæ, & vux. Mediata & efficiens est cōd quod mouet naturā, & spūm desideratum ad coitus actum, & illud est aut quantitas spermatis grauius sua multitudine naturam, aut acuitas qualitatis illius, & mordacitas naturā molestā: quare mouetur ad eius expulsiōnem, & erigit virgā ad coitū, & tunc est coitus cōueniens, aut est ventositas existens in sanguine quo nutritur virga, testes, & seminaria vasa, aut mordacitas materię stantis in glandulis positis in duobus talis certis orificij vēsicæ, vel materię subtilis venētis ad virgam de renibus, aut imaginatio vel aspectus coitus vel mulieris quæ mouet concupiscibilem existentem in corde, vt mittat spiritum & calorem ad virgam qui impellit spiritum ventosum ad ipsam quæ erigit, & tunc coitus non est cōueniens. Inquit. n. Abo. nam plus obedit animæ, q. contrarijs qualitatis in ipsam aut alibi agentibus. Et alibi. mouet. n. sanguinē in inter iurebras. Et si quidem vsus coitus confortat hoc membrū & ipsum redit lacertofum & crassum, & ad excedendum ipsum potes & forte, & dimissio eius extenuat, & debilitat. Inquit enim Plato, quies cum defecerit labor & exercitium proprie actōis eius virtutem & sanitatem augmentat, quod etiā in vberibus est videre manifeste, cūq. superfluat sem naturam non est nocumentum, sed potius virtus, nec est superfluitas, sed sortitudo magis. Nocumentum ergo si quod accidit in erectione ex quo coitus laeditur, dimittitur vel aufertur, nec non generatio quoq. ex diminutione, seu defectu vel ablatione alicuius prædictarū causarū eius, vel omnium procedit necessario si debilis sit, vel aufertur, vel ex superfluitate alicuius ipsarum, vel plurimum præter naturā si superfluat, vt in præfatio.

Signa causarum in immediatarum sunt, nam si nocumentum in erectione sit ex defectu materię. s. ventositatis in membris inferioribus, cognoscitur ex cōplexione talium, quia frigida nimis vel nimis calida & sicca sit, & regimen similiter & circūstatiæ cōs, & ars, & exercitiū, vt longa equitatio calefaciēs, & ars fullonū infrigidās illa. Si vero ex defectu eius in superioribus ex fortitudine digestiōis primæ & secūde, quā robusta dispositio superior ostendit, & datus in flatibus liuant. Si vero sit ex delectione sanguinis & spūs gñati ex debilitate corporis, & ariditate scilicet, si vero in causa efficiēte, s. in spiritū desideratio non mouente, & in natura non impellente, aut erit ex causa in principijs superioribus, aut in via, aut in virgā & genitalibus, aut in adiacētibus membris. Et causa in principijs, aut erit in corde, & vt plurimum est, quia sit sicca, & gelide naturæ, vel aliquā ægritudine passum, cuius signa superius habuisti, quare abscondit desiderij & desideratiū spiritus non procedit: aut erit in hepate quia fuerit frigida, & sicce complexione, & in pauci sanguinis & spiritus, quare materia spermatis abscondit, quia passum aliquā ægritudine fuerit: aut erit in cerebro, quia sit naturalis discretasitū frigidū & humidū, vel quia fuerit aliquam passum ægritudinem abscondentem virtutem sensibilem, vel spiritum vel lethargiam, aut cōpressionem propter casum, & percussione, vnde cōmōtio confusio nē vt descensū spermatis non sentiantur, & hoc oīum dicta sunt signa. Aut si mediata cū fuerit occasio, vt cum vtercūq. fuerit, vel ratio & intellectus retrahit

De si-
gnis.

retrahit spiritum desideratum causa seruandi castitate, vel metus poenæ, ppter peccare, aut quia medietas est fecunditatem & immunditiam aliquam mulieris seu turpitudinem, quare natura retrahit spiritum & non impellit. Et causa in via est oppilatio aut in venis, quæ sunt post aures, & neruis quia sunt abscessi, vel etiam oppilatio, aut in arteriis, vt in oppilationibus cordis ex syncope, aut in venis vt in oppilationibus hepatis. Et causa in virga est mollificatio eius propter malitiam complexionis frigide & humidæ, cuius signum est, quia posita in aqua frigida non corroboratur, aut erit in testibus, & vasis spermatis, & difficilis sensus ipsius, et eius defectus, vel aliam ægitudinem ex furenti passu, quorum signa sunt premissa, & causa in vicinis erit aut propinquas, vñ hæc dicitur hæmorrhoides inciditur, aut habentibus hæmorrhoides & vesicæ, quæ sunt manifesta. Nocturnum illa neruis communibus inter anum & læteros vinctum. Aut remotis, vt habens neruis frigidus, vel ægrotantes, aut totum similiter corpus, signa cuius habita sunt in præmissis.

Et signa causarum medietarum & ocularum sunt hæc nam si sit ex paucitate spermatis, vel eius obtusione aqua litidis, & cum mordicatione ipsius habentium inducere motus in spermate commouendo naturam ad eius expulsiōnem, signa erit eorum illis, quæ dicta sunt in gonorrhœa.

Cuius causa existit in spermate, & ex illis est quæ ægreditur apud coitum res pauca, & illud est plurimum propter complexionem frigidam & siccatam. Et cōtingit quia sperma sit plurimum, sed fit quietum cōgelatum, et post coitum descendit, qui calefacti & tribuit ei motum dissolutionis & fluxus & signa defectus ventositatis in sanguine nutritæ virgæ sunt, quia non sentitur ibi tensio nec iestigatio. Et signa defectus materię mordicantis, quæ circa glandulas existit sunt, quia ibi nec punctio nec mordicatio nec pruritus, adeest. Medietaria causa est nota, & similiter medietaria materialis nec quia medietaria, nec est cibi, & potus sumptio inflatur.

De noucentis & ducentis proueniētibz ex coitu. Cap. xvij.

Multitudo vero desiderij quæ est naturalis, quæ dicitur per naturam. Naturalis est ex abundantia causæ prædictæ, naturalis tñ. Preter naturam est ex abundantia vel suppletionē ipsarum. Et dicitur priapismus, & priapismus quidam fm Ga. est priapismus virgæ. Et sicut gonorrhœa vasorum spermatis, & est tensionis ipsius erectio, et in rotunditate, & longitudine magnificatio, nulla existit te coitus concupiscentia, hoc enim sumptum est à quodā Graeco qui priapus vocabatur pictus autem erat in murum cum verteret ad eundem modum quem habebat.

Cuius causa est duplex, dilatacio, & apertio arteriarum de ventosa substantia, vel de crassa in nervo verreri generata, vel desuper influxa, vel virgæ, vel supra in erectionis virgæ dictus est modus, qui primum adiuvat vel plurimum fiat ex primis facilius enim est vt aperiantur os venarum, & arteriarum, quæ ventositas generet in nervo. Causa autem ventositatis materialis & efficientis dicta est hæc, & supra de stomachi inflatione, dilatationis venarum genitalium causa est equitatio & coitus multus, & versus reum ex cibis & potibus multiplicantiis, & acuentis spermatis, & æquositate, vt sunt cicera, eruca, & vinum nouum, et strictura arteriarum, & somnus supinus: quare calchunt partes illæ, & aperiantur orificia venarum & arteriarum. Et fortassis ambæ causæ in hoc concurrunt & se iuuant: vt supra in causa erectionis est dictum.

Signa vero vniuersalis ex acōtibz priapismi & iuuatibus medicinis pñi habent. Nam cuius causa est ventositas, signa sunt itillatio ac iestigatio in virga perceptio, & cito venit, & cito recedit, quod curatur quia approxima-

inter eam & anum & super femora, & dissoluta ventositate dissoluitur priapismus. Sed in ea cuius causa est orificiorum arteriarum & venarum dilatacio, itillatio, & iestigatio non sentitur, et non cito venit nec recedit, sed grauedo, sed in se à coitu cōsuetio patiens abstinerit. Vnde sperma si multiplicatur in vasis, maxime si cibos multi spermatis sumperit, & quiete vitatur & ocio, & imaginetur coitus, vel mordicationis, si cibos corruptos, & acinos comedierit, & pcesserit egatio longa, calefacies inferiora, & plinde apertis ora venarum, & approximata medicina frigida in uet, & phibitua gnatiosis spermatis, calida vero ledat.

Cura noucentis coitus & erectionis si diminuat, vel austeratur cōgnatione impediatur vel prohibeant auidetur natura intentatur, oportet diligenter perquirere & sollicitate pertractare. Est sunt quique res. Prima, superiora membra, à quibus virtutes procedunt, & spiritus reficitur & confortatur. Secunda, vias tractus preparat. Tertia genitalia membra, vt virgæ, testes, bursam spermatis, & alia vicinaria membra subleuat, & ad coitus actum confortado disponit. Quarta prebet sanguinem spiritum crassum, & ventositatem & sperma. Ois n. virtus obfusca, est indigesta materia propria vt Ga. ait. Quinta causas exteriores ad coitum incitat, & prouocantes procurat. Primam cōplet administratio medicinarum, quæ ad curam prædictorum principalium diximus supra. Et ex conuenientibus quæ in hoc casu sunt n. siquid videtur causam in eis esse frigidam plurimum propter cerebri infirmitatem, vt triacac veterem, & mitridatam, propter cerebri verò, diambram & diamusculum, propter hepar autem diacurcum & homorosiom, & sagemæ, & mitridatam etiam propter omnia. Et cum foris medicina in omnibus defectu coitus propter frigus in omni membro, vt ait Abo. cum verò perceperis esse propter malitiam digestionis stomachi curam conuenientem ministrabis, & ea proprie quæ digestionem reddunt perfectam quæ cognoscitur habuisti superius. Stomachus n. inter principia operatio non sine digestionis meruit computari. Et siquid foris caloris & digestionis fuerit, & similiter hepar quod ventositatem prohibet generare in frigiditatem, & æquabis est frigidis cibis inflantibus, sicut sunt piracitionis, moræ, lac, fabæ, & similes, & cum medicinis superius dictis, vel si fuerit foris frigus, quod etiam ventum generari prohibet calefacies cum cibis calidis inflantibus, vt sunt cicera, fassoli, cū falein quo fit aliquid altilie, & plurimum citramomij, & potibus vini rubi spissis, & turbidis, cū fricationibus, balneis, vñctionibus, & emplastris calidis, supra in cura eorum dictis. Secunda rem complent ea, quæ in cura oppilationis nemorum, & paralytici arteriarum cordis, et in syncope & venarum, vt in oppilationibus hepatis dicta sunt. Terciam rem complent, siquidem causa in virga fuerit, vt mollificatio, ea quæ sunt dicta in cura paralytici & cura virgæ dicta fuerunt. Si vero in testibus & vasis spermatis causa sit, curæ propriæ dictam superius ministrabis eorum dyserasie, vel alteri ægitudini eorum demum. Et siquidem eorum dyserasia fuerit talis, quæ inflationem in eis resoluit, vt caliditas superflua, vel cōgelat, vt frigiditas in eis, alterabitis eorum caliditatem cum diureticis frigidis, & fomentationibus, epithimantibus, & vnguentis frigidis & cibis, & potibus frigidis. Et eorum frigiditatem cum diureticis calidis cibis, & potibus, & alijs medicinis calidis, exterius applicatis, notis supra in cura renum & vesicæ, & cura testium, & cum his quæ infra dicuntur. Si autem in vicinatis membris sit causa, vt in partibus anihæmorrhoidarum & vesicæ, curam vniuersalem propriam ministrabis. Si vero in renibus quia fuerunt frigiditatem, curabis & calefacies eos. Calefactio ergo renum & dorsum est, quid iuuatium in erectione & coitu. Et etiam si causa fuerit in toto corpore, quia sit debilis, siccat, & gediūm, calidis & hūidis cōfortet medicinis, & electuarijs, balneis, vñctionibus, & emplastris, & regimeine humectatiuis.

Mef.

Q. iij. & cibis

De cura noucentis coitus

Bulla.
Causa
De cura
Causa

Priapismus qd

Causæ

& cibis, & potibus refumptionis huius actui proprijs quæ dicuntur.

Quartam rem cōplent, quæ sanguinem spissum crassum sperma & vêtositatem multiplicanti, sic materiâ erectioni & coitu præbent naturâ & virtutem ac spm confortant & incitant ad ipsum, & sic adiuvant, quorū quædā sunt, vt cibi & potus et medicinæ, & quædā à proprietate ipsium iuvant. Et ex illis est in reliquis conueniens regimen, vt cibi qui sunt calidi, & humidū generâtes sanguinē, vt sunt calidi, & humidū humiditate quasi supflua apta cōverti in vêtū crassum aptū nō cito cōsumi & finire, quales hepar, panniculus, panis fiste, pporie cō granis se fami. Et ex carnibus volatilibus carnes gallinarū, & galiorū pinguiū, iuuenū pullos, colubarū pinguiū, carnes anatum, & passerū, & cerebra ipsorū. Et ex quadrupedibus carnes ouium, vitulorū, & porcorū nutritorū in domo, & medullæ aialii ipsorū. Et ex aquaticis, carnes piscium paruos, & cancri fluuiales, & pisces fluuiales exitiati. Sicut autē elixæ, affixæ & non fixæ. Frixura. n. minuit nutrimentū fm Abo. Et ea quæ ab illis pcedūt, vt est lac pporie bouinū, camelarū, & ouiu, butyrū, oia gallinarū, anserum, columbarum, & anatum, & piscium. Et ex herbis, caules baucis, borago, buglossa, mēta, & andacoca, & capita cardoni. Et ex granis, vt est frumentum coctū, risum cō lacte amygdalarum vel ouis, cicera, fabæ, fæscio, lipisa, & fœnugræcum. Et ex fructibus, virentes dulces, pira, citonia. Et ex nucleis fructuū, sicut sunt amygdalæ, pinex, fistic, & auellana, nices, & nuclea nucis Indæ, & nices rectes. Et ex simplicatibus, asphragis, præputia vitis albæ. Et ex radicibus, seaculū napi, cepæ, albi porri, & alia parum cocta, tubera, radices ringorum rectes. Potus autem sit vinum rubrum spissum, vel turbidum dulce, nouum, vel temporis mediū, & odoriferū, aqua si ferrea non sola, cum sit nocibilior, & maxime frigida valde. Et si quidem ibi fueris frigida mansellum, cōfortabis caliditate eorum cum zinzibe. cinnaomo, mace, & pipere. Quod si caliditas superabundat, cum frigidis, quales sunt lact acetosum, melonus, citrullus, cucurbita, cucumeres, & fructus, & olera multa, & spinachia chrysolocanna, lauca, & portulaca, & similiter albusmen oloorum.

Vt medicinæ vero, quædā sunt simplices, quædā cōpositæ, quæ infra dicent. Et simplices? quædā sunt calidæ, quædā frigide, quædā tēperatæ. Et ex eis quædā sunt ex terrenis, & plantis, quædā ex aialibus, quædā ex mineralibus, & ex plâis quæ calidæ sunt, quædā sunt semina, vt semen napi, vt vtrix, & semen artice, lupini, & alcheru, & meitalis hortulanū, quod est mēta, & semē asphragis, & semē raphani, lingua aus, & semē apij, & petroselinū, & cordumeni, piper longū, & macropiper, et quædā sunt ex fructibus, vt grana vindia, & grana becn, & oleū eius. Et quædā sunt ex radicibus, vt radix alub, becn, zedoraix, colli dulcis, feticulū vulpis, qui fortis est in coitu & erectione, & radix cardi, cepæ aslari, & scille, parum seaculū, & zinzib. & proprie ambo condita, galax, pyretum, asfarum, hermodactyli, & napi de barbaria, ipsi. n. commouēt, sicut caliditas vini in toto corpore. Quædā sunt gūmæ & eorū pcedentia à lignis, vt funt tragacanthū, & alia, qm inflant valde virgam, & ad coitum incitant, & proprie infrigidatos cum ex eo aut. i. bibitur cum vino, fucci eius caliditas est superans caliditate euphorbij, & qm cum humiditate iuncta quam in frigida plurimum inuenit, in flationē præstat, quæ ad genitalia membra sua potentia prodrens, facit erectionem, & ad coitum incitat, quædam vero frigide sunt, vt semen portulacæ, lactuæ, & se. melonis & se. caul. qv sunt tēperatæ, sunt vt fœnugræci, sefamū, dactyli, quæ vero ex aialibus, sunt sicut vermis multorū pedum, stellio, lacertus, cyndis & proprie extremitas caudæ eius, vt lu

men eius, & renes ipsius, & sal ipsius, hoc modo factus. Sumatur lactus in diebus æstatis & decolletur & mūdētur viscera eius, & impleatur sale, & suspendatur in ymbra donec exiceatur. Cum autem feceris illud, stēaciat sal & proice corpus eius de quo sale sufficit tibi modici minus, qv scinci. De mineralibus vero sunt quæ confortant principalia, & quædā cor, vt hyacinthus, quædam cerebrum, vt lapis, qui inuenitur in capite animalis, ut ferpentis, piscis, vel galli. & quædam hepar, vt lupus, & quæ currunt cursu proprio. Et ex eis est, vt sumat vêtum tauri, & exiceatur & puluerizetur, & eius modici projiciatur super oia forbilis, & forbeantur. Et ite res mirabilis sumatur coagulum cameli masculi exicatum, & sumat apud necessitatem quantitatis cicieris in duabus libris aquæ, & bibatur ante per. xij. horas, qv si læderetur ablatur in aqua frigida, & aqua mellis bibita cum oleis & paucis troci.

Cōpositæ sunt quæ ex eis cōponuntur, & quædā, vt cibi sunt ex his, & quædā, vt medicinæ fm qv indigētia te tuat. Et ex eis est quod cōuenit in frigida, & est vt sumantur vitella ouorū, et puluerizetur de super albit. i. afa. & sal scinci, et sumantur post balneum, sunt enim fortiores, & fiat fricatio cum oleo balsamino, & delio. Et iterum oia integra. xv. & sumat quinta pars eorū de fuc co cæpe. & fiat forbitio, quæ sumatur cū aliquo de salib, & seminiibus prædictis. Aliud sumatur baucis, et cepæ, vt napi, et minutat de eo quantur cum fabis, cicieribus, & fæscio cū melle, & carne ouina, et desuper aliquid de seminiibus calidis puluerizetur, vel parum altilix, cinnaomū, gari, et zinzibe. & quod cōuenit calefactis est, vt sumatur lactis. li. ii. & projiciatur super ipsum tēreniolum y. xl. decoquantur donec inspissetur, et bibatur oī die ex eo quantitas eadi vnus. Et potus calefactorum sit lacto co vini, infrigidatorum vero sit potus vini prædicti, vel passularum dulcium naturæ, et fiat potus. Alius, sumat eruca, napi, et fucus, et passulag, et decoquantur in aqua, et colentur, et colatura sumat. Alius potus fm Abo. sumatur alhafor, baucis, eruca, et napi, et decoquantur aqua vehementer, et colentur ex aqua eorum: et ponatur in vnaquæ parte aque, vi. pars ficuum, et medietas diuqvi parus passularū rubearū bonæ dulcedinis. vij. nices Indicæ. Et fiat in de vini de passis. Alius fm cū. g. fuc di vug, & ponatur in omni parte. x. minarum eius, tertiamina de hac medicina. g. baucis f. eruce, naporum, & baucis, se. asphragis, linguae aus, granorū alchilam, naporum barbarorum, & vtriusqve becn. omnium ana partes equales, et rantur & ponantur in panno et ligentur in eo molliter, et ponantur cum succo in uase, et moueantur omni hora, vsus autem talium sit conueniens quia moderatas quantitate et qualitate, ppe, mō, et ordine, et nō declinet ad cibos prius, ex eis. n. puenit exuberatio materier, et confortatio virtutis, deinde ad medicinas in quibus virtutis vniuersificatio est abque pretelegatione materier. Cauet autē ne sit ex eis à quibus proveniat ad inflammationem et febrem et exiccationē, quia interpolet, et cōtemperet naturam. deinde redeat ad ea, quæ sunt coluta, et post cibos et medicinas plurimum vinum odoriferum bibant, deuenit autem omnes ex cibis et medicinis, quæ vêtositatem resoluunt, vel generari vrant fua caliditate vel frigida, vel etiam sperma, quæ dicta sunt supra de cura gonorrhæ.

In alijs vero regimen est, vt vntur rebus non naturalibus inuatiuis, et abstinent à nociuiis et vt degant in ære tēperato nō calido resolutiuo, nec frigido cōgelat. Exercentur delectabiliter qv sufficiat ad superfluitatū primarum expulsiōem, et vitent exercitium resolutiuum. deinde quiescant et dormiat ad perfectionē digestiōis, nō vigilent multum, corrūpuit enim vigilie multæ cōplexiōnem cerebri, et corporis aliquo siccitatis modo: vt dixit Abo.

Aliud
medica
men ad
coitum.

Abo. Eulent euacuationes, & proprie phlebotomias, & sudorem, & repletionē, nauſeatiā, & ebrietatem, letum & gaudent, & omnino emiſſa curioſitate, vitium tritiſſiā, dolorem, timorē, ſollicitudinē, & cogitationē in alijs. Quintam rē cōpleūt fabulationes narrare, canſuſqui ad amorem ſunt, & coitus aſpectus, & imagiatio eius, & pulchrarum mulierū, cum diuiſione coitus donec cōſortetur, deinde procedat ad coitum cum placidā, & amena, et dicta in talibus. Et cauēt turpē, im placidā, & antiquā, & eam quē non dū peruenit ad gratiā & virginem, menſtruat, & foetidā, & quē cū alio copulat. Oia. n. talia debilitāt virtutem membrorum coitus: ſed gradatim pueniāt ad iſpſam, ſed prius caleſcāt, & inuſcāt cum hijs, quę infra dicentur, coeant & non multum, multitudo namq; coitus quandoq; abſcindit iſpſum.

Iuuiſſia
coitum.

Ex medicinis iuuantibus coitū quēdam ſunt interius approximandi, quędā exterius. Et ex exterius approximandi, quędam ſunt linimenta, quędā collyria, quędam clyſteria. Ex linimentis quę coitum adiuvant, ſunt quędam ſimplicia, quędā composita. Simplicia vero propria & poſſiſſima ſunt quę ſunt ex oleo de nucē Indica, oleo de granis coī, oleo ſambucino, et quandoq; miſceat papyri, et aſa, cum oleo ſambucino, et cypero, oleo de ſtyrace, et adapiſ leonis quā depiſ vehementis virtutis in hoc, ſi liniatur ex eis virga, pedes, peritonęos, ſcrotora, anchi, & renes cum fricatione facient ſubintrare.

Vnguē
tum vti
le ad vir
gē erec
tionē.

Et ex compositis eſt vnguētum ruſpi ſorte valde, quōd eſt. R. myrrhę, ſulphuris nō exuſcātis, granorū carthuriā, ana. 3. ii. pyrrhi. 3. ii. piperis nigri gra. xxx. cordimēni grana. xx. terantur cum 3. ii. cepe optimat: & ſi terantur vnaqueq; perfectē melius, deinde miſceatur cū croco, & terantur donec ſiant in ſpiſſitudine mellis, & inungātur cum melle alcham. Et aſa, & in virga erectionē facit, & ſtimulat, quod ſi timeatur in ea caliditas vehemēs miſceatur cum oleo. Et ex ſuppoſitorijs ſunt quę ſunt facta ex granis coī, & de adipe anatis, & de pyrrho cū nucē Indica. Item ſiā vnguētum quō inungantur partes predictę. R. cerę albę. 3. ii. caudę ſcinci. 3. f. ſaurion. 3. i. l. ſinapiſ. ſc. cepe. & apñ. ana. 3. ii. mēbrę, añ. 3. i. cōſicę cū oleo deſiccio, vel de cypero. Ex clyſterib; vero eſt hoc. R. capitū arietum, & teſticulorū eius li. ii. ſcinci. 3. i. carnis anatis li. i. cōſicę li. f. decoquāturi aqua vſq; ad diſſolutionē. Deinde ſumatur ex aſa, & adipe iſpſus li. i. & ponatur ſupra illā olei muſci, vel de granis viridibus, vel adipe ſcinci, & clyſterizetur, & hoc ad refrigerationē. Ad calefactionem vero linimenta ſiant ex oleo de papauere, ex oleo de granis portulacę, & ſucco iſpſus. Sed ex interius approximandi quędam ſunt iuſcula, vt quę ſunt ex iure capitum pullos columborū cū vitello oſuq; & pulmenta ex ſeſamo cum butyro vacuo, cū teſticulis arietum. Quędā rob quod. R. ſucci cepe albę mellis deſumpti, ana li. i. ambre, muſci, ana. 3. f. olei muſcellini. 3. ii. decoquantur vſq; ad ſpiſſitudinē, & quolibet ſero vitatur vno coeleari, & ſuperbibat viſi calidum. Et ſunt qui addunt ſemen eruce agreſſis, caudā ſcinci ſeyrionū, ana. 3. ii. piperis longi. 3. ii. ſiliciorū mundatorū. 3. i. zinzib. galange, ben albi & rubi, añ. 3. ii. dactylos, pinearū purgatarū, ana. 3. i. quędā electuaria, vi diaſatyron, confectio teſticulorū vſpſis, quam in anido. nō diximus. Multitudo deſiderij coitū nō eſt, & ſigna cauſę ei⁹, & excellus eaz ex oppoſito ſumēda ſunt ſignis eārū diminutiōis iſpſi⁹, q̄ ſupius ſunt narrata.

De cura
tu, coit⁹

Circa multitudo deſiderij coitū qñ eſt cū fortitudine corporis, ſanguinitate, ſanitate complexionis, & adoleſcentię etatis, & potentia ſupra coitū abſq; ſuccellione debilitatis non eſt neceſſariū, ut occupato ſit in regimine eius, et in fractione iſpſus: fractio. n. eius corrumpit complexionē, & deſtruit virtutem propter vehementiam ſui nocumentū. Et ſcias quod generatio ſpermatis conſortat

corpus, & cor, & paruitas generationis eius corrūpit calorem, debilitat materiā & intellectū, q̄ ſi enenit ei ex illo inſtigatido debilitas atq; raritas corporis, & facilitas ſu doris vntur exercitio preparationis, & balnari in aſa frigida ſi poſſibile eſt, conſert. n. & uō oportet, vt iſtragat de deſiderio aliquid, niſi de illo, qui eſt ppter ſuperfluitatē repletionis ex caliditate, aut humiditate operationis eius in ea cū euacuatione. In illo autē cuius cauſa eſt acuitas ſpermatis, vel alterius humiditatis, vel alia cauſa ſtimulans, ſicut dictū eſt ſupra in cura goorrhę, procedat curatioe priapiſmi, quę niſi acceleretur, extenſione virgę perueniet æger ad tetanū, et quā ad apoſtema vſq; ſorū propter tractionē materię, extenſionis dolore atq; calore, & morietur.

Cura
Gal.

Gal. vero talem docuit curari paſſionē cum. v. primū euacuato, ſed in inſtigatido, tertū caleſcātio, quartū regimen, & digta, quintū correctio accidentiū, vel preſeruatō ab eis. Primū reſpicit correctionē accidentiū, vel preſeruatōne ab eis quibus propter peſtimum inſtandū eſt prius. Et cum hoc cauſam materiāle inſtationis ſeu generandā ventofitatis abſcindit: completur autē cum phlebotomia, virtute, & grāte conſentientē. Liuentur in qua maxime cōuenit, euacuando. n. n. materiā, quę poſſet atrahi, & inſtigatido caliditate traheret, & tetano preſeruat, & apoſtema etiam, purgationē cum vomitu abſq; ſolutione ventris nō faciat materiā eurrere ad inferiora, et inſlet magis, quare coire dimittat, ſuperiora vero exercient. Secundū reſpicit dilatationē venarū, & cauſam eius, & etiā ventofitatis efficientē ſubalternat, & reſciſcat: completur autē cum frigidis proportionatis calori, interius & exterius approximatis. Interius vt lactuca, coriandrū, nemphar, camphora, et ſimilia frigida & ſicca, habentū virtutē cōſeruandū ſpermatis materiā preter papauer, ſua. n. ventofitate forſſe ſubiuare ventofitatem, & cum frigida aq̄ potui. Et exterius cū balneo frigide aque approximata genitalibus, vel totū corpori & renibus. Et cum emplaſtris, & cerotis frigidis, vel lamina plumbi ſup pectū ligata, & ſuper renes ſi nō nocet, & ſtraiſ, ſacit ex ſolis roſi, ſalicum, & mirrog. &c. Tertium reſpicit ventofitatem iam generatam, et inſtationē reſoluendam, cōpleūt autē cum vāſionibus ex calidis ſperatis, vt eſt oleum chamomillę, & emplaſtrum ex agno caſto. Quartum eſt regimē & digta, eſt vt abſtineat ab inſtatione, et vtatur extenuatibus, vt iura, agno caſto in ſtomachi inſtationibus diſſia. Quintum

Coit⁹ iu
uamēta

Coit⁹ iu uamēta preſtat indiuiduo & ſpeciei. Indiuiduo quiddē virtutes corporis validas reddit, cor, & cetera membra alleuat, & confortat, euacuatione autē ſpermatis calori naturali ſuffocanti ſua multitudine, calor ipſe alleviatur erigitur & confortatur, cuius confortatione ceterę virtutes valide ſunt naturales, vitales, et aiales ad pagēdas actiones. Ipſe. n. calor naturalis cū ſit cauſa ois actionis naturalis, tanq̄ ſol naturalis in aiali exiſtens ſicut Hip. dixit aial ab iuiuo conſicitur, appetitū facit, conuenientē digeſtionē, & culibet membro aſſimilationē, ſuperfluitates expellit, humiditates dilatat & extēdit, ſicut corpora ad augmentū perducit, & cōpleūt multoſitatis venenofis ad retentionē ſpermatis aggregatis ppter eius euacuationē ceſſantibus. Cerebrū liberatur ſpecie, & aial dilatat ad gaudiū, ſicq; membrū vſificat & vigorat, cerebrum quoq; ab inſpirationibus melancholicis eripit. Caput a grauedine, & dolore oculi, & tenebroſitate, & oſenſus perfectiores redditur & clari, dolores quoq; renuū, et ſemuntoriorū, q̄ a repletionē ſunt, ſanat, & materias apoſtematū accidentiū in partibus inguinum, & teſticulorū abſcindit. Speciei vero iuuamentū preſtat in eis cōſeruatione, hęc ſunt iuuamenta coitus naturalis ſpati, in naturalis vero iuuamentū non preſtat ſpeciei, nec in indiuiduo, nec quo ad aiam nec q̄ ad corp⁹ vt plurimū dēſi eſt.

Intemperatus

Nocumtaq; accidit ex intemperato coitu.

Intemperatus autē cū sit duplex, scilicet diminutus seu omifus penitus & superfluus, & dimissionis ipsius nocumta peruenit contraria inuentione ipsius tpati existentis, predicta maxime in derelictis exercitiis, retentum enim lōgo tpe sperma aggregatur, & naturā venenosam acquirit, ex quo sumus resolutur frigidus & ventosus, q petens cor confringit calorem naturalem, & spiritum cōculcādo suffocat, & extinguit, sicq; corpus totum infrigidat, & oēs actiones naturales debilitat, & petes caput de sui natura cerebrum perturbat. Et sensus hebetes, & tenebrosos, interiores & exteriores reddidit, & spasmi inducit & anhelum aures, prout mulieribus accidit in suffocatione matricis, licet rarius q; in illis, vt in suffocatione matricis dicatur. Ex superfluitate autē ipsius nocumta euertitur generalia & specialia. Generalia sunt quae ponit cū dicit, qm ex venere hic corpus frigidius, rarius, debilius, & ficius. Specialia sunt quae ex illis sequuntur, vel causae istae sunt, quae calida existunt in superfluo coitu de substantia cibi seu humiditatum naturalium membrorum, et principalis magis ac spiritus multum educitur, ppter delectationē, & sic calor diminuitur naturalis valde & resolutur, quare corpus infrigidatur, soluntur virtutes, et partes membrorum corporis nō regitur, sicq; corporis infestatur raritas, & quanto plus hō coit, tanto plus debilitatur.

Nocumta vero specialia sunt quae ex illis sequitur, & ex eis sunt quae calorem, vel diminutionem, vel resolutionē sequuntur, & infrigidationem, ut est tepor, rigor, & horripilatio, & proprie in corporibus in quibus mali humores existunt. Et qm sequuntur feb. acutae, & supat in ipsis nigredo, & citrinitas coloris. Et ex eis sunt, q; accidunt ex debilitate virtutū, vt quae ex debilitate naturali hepatis & stomachi, vnde est casus appetitus, debilitas stomachi & rugitus, & digestionis debilitas, & extenuatio membrorum, & casus capillorum, & foret eorū anhelitus, & stringitur natura, & accidit dolor colicus, & pollutio eius multiplicatur, & proprie in quantitate, & regimine calidis & humidis. Et ex eis sunt, quae accidunt ex debilitate virtutis vitalis et cordis, vt est pulsus cordis, malitia anhelitus, rixas, & tristitia, & proprie in illis qui habent complexionis malitiā. Et ex eis sunt, quae accidunt a debilitate virtutis alalis, & cerebri, & in sensitiua, vt est visus obscuritas, & debilitas in auditu, vel tinnitus, et aliorū sensuum hebetudo, & stupor adeo, ut sentiat fornicatioe accessus a capite vsq; ad finē dorsū, & dolor quoque renem, & vesicē, & lassitudinis specie arefactā, quae cum materiā attrahit a mēbris vicinis, & stringitur eorū natura, & accidit quoque debilitas in motu, & nervis motiuis, adeo vt sentiat omnis vis corporis, & ex eo q; virtus debilis illud tolerare nequit. Inquit. n. Diophilos, corpus cōpōnuntur ex deferente & delato, deferens est virtus, delatū est corpus, vigilat, & egressu oculo sicut in strangulatis. & ex eis quae accidunt ex corporis raritate, vt sudor resolutionis virtutum oīum coadiuvante debilitate. Et de hominibus sunt in quibus ex superfluo coitu magis nociuus, & in quibus minus, & in quibus mediocriter sūm diversitatem eorū in potentia tolerandi magis, minus, vel mediocriter. Magis vt hōies calidi & humidī, cōplexione, etate, & habitudine, & viri delicatae. Minus vero contrarij his. Mediocriter vero medio mō se habentes, & cū accidunt nocumta sunt magis piculosa. Et similiter diuissio coitus, non tū tantum superfluitas nocet. In his. n. in quibus inuauit scdm quod educitur nō est simile his in quibus superfluit, & absolute nocuum. In illis. n. nocumta magis praestat, quod est plus eo, quod est minus, nocumta. n. plura in extēso tpe ex eius superfluitate accidunt, & corrigibilia minus, nocumta. n. praenarrata superfluitatis plura sunt, & difficilior corrigibilia, nocumta omifionis, hae. n. inanitione corriguntur,

vel exercitio, vel abscissione, & abstinentia sola. Illa vero rehumectatione, quae difficilior est. Inquit. n. Galē. replere difficilior est q; inanire. Et sit in mulieribus accidat ex dimissione coitus accidens. s. praefectio matricis, quae est periculosa, & difficilior corrigibilis, illud est tū ex repletionē etiā atq; rarius, & accidit in mulieribus tū, & non in viris, in quibus est grauis nocumta superfluitas, cū continet, vel in quolibet actu emittant, & ad illud conuertitur, foeminae vero rarissime, & si defleuerint magis sūm Gal. nō est illud propter emittere solū, sed propter reple quocq; eo, q; aequē sūm salam eius. Et breuiter dimissio in mulieribus consuevit plerūq; nobilior est superfluitate coitus. Superfluus vero nobilior maribus cōsuevit propter causam iā dictā. In illis autē sūm Gal. idē facit plus quod minus. Inquit. n. Hippo. mensuris plurimis venientibus, nō venientibus a natura accidunt aggritudines, quae ergo corpora a superfluitate leditur, dignius est, vt coitum minorent, nō tū totaliter dimittant, quibus enim cōplexiōibus hōibus etiā dyscrasias cōuenit mōderatus, vt Gal. ait. Et sciendū q; retentio spermatis in coitu est mala, qm qm q; perducit ad contritionē duorū anorū unius, vt dixit Abo. nō cōuenit a superfluitate, & dimissionis coitus dicta, sunt manifesta, quibus opz deiceps subiungere curas, et regimina unicuiq; ppria q; sequuntur.

De regimine eius quem laedit dimissio coitus. Cap. XIX.

Regimen vero eorū, qui coitū dimittunt est tres res. Prima materiā ad coitum incitāte abscindit. Secunda membrorum generalitū alterat dyscrasiam, et eorū furia subalternando refrenat. Tertia membra lesa restituit, & confortando a lesionē, & nocumto virtuti praestat. Primā rem complent euacuationes cū phlebotomia, si dore, & exercitio superflui, & deuiantes cum vomitu. Erminationes ciborū, & potū multiplicantiū sanguinē, & spermā & ventositatē. Et vsus ciborū & medicinarum habentū minorare spermā, & redere calidū, quae sunt dictae supra in cura gonorrhoeae. Secundam rem complent fomenta, vt ciones, et emplastra infrigidantia cor, genitalibus applicata, quae dicta sunt in priapismo, & diuerso animā alia corroborant. Terciam rem complent ea quae stomachū, & cerebrum, & corpus mundificant, & in mulieribus matricē, et quae illa confortant, & confortado minus a cōplexione, vel proprietate ab eis expellunt, quas sunt simplicitas, vt cōriandrum, proprie preparatū in actō, & sandali. ppositū. & alia composita, quae dicta sunt in capitis proprijs, oportet tamen, ut non subito, sed paulatim ministrent, et perueniatur paulatim ad diminutionem coitus cum interpolatione opportuna.

De regimine eius quem laedit superfluitas coitus. Cap. XX.

Eorum vero quos superfluitas coitus ledit regimen duplex est, generale et speciale generale est duplex vnu coitū, qui generalis est causa, abscindit & diminuit. Aliud nocumto generali proueniēti ex eo, pportionalē apponit. Speciale, nocumtis specialibus correspondet: primū in cura priapismi est dictum, scdm innuit Gal. cum dixit, quia. n. ex venere rarius, frigidius, imbecillius, & ficius reditur corpus, oportet q; impsistant, calfaciant, & roborant virtutē asserre. hēc vero cū regimine cōplēt humectatiuo, pldictō i cura diminutio nis ipsius. scdm vnicuiq; nocumtoe spālū remedia dispēsat, q; sunt plura & diuersa, quibus in pprie capitis est pulsuum oīmitant, & guidet aīo, et iudicio eliguntur.

De his quae delectationem faciunt in maribus, & foeminis in coitu. Cap. XXI.

Inquit princeps Abo. non est turpe medico si loquatur de magnitudine virgae, & coanguilatione, vultuque de delectationē praestantibus coeuntibus ipsi. sunt. o. causa.

causae quibus venitur ad generationem, & speciei salutē, necnon cōiungunt amorē inseparabiliter perdurantem prout diuina sapientia ordinauit. Cū .n. virga parua exi sit, mulier nō delectatur, & cum virgula largior, neq. virga sperma non emittitur, & si emittatur cū paruitate, q̄re anxiant corpora & resoluuntur, & spermata debilitantur, & sic generatio non procedit, nec spēs cōseruatur, & cū nō inueniatur delectationē adinueniunt diuiditur vnuquisq. quoties sibi cōparē inueniat, cui a diuersi vt delectatur.

Expediit ergo regimē pertractare magnificationis virgē, & vuluē conuagationis, & alia delectationē prestantis quoquo modo. Et ex magnificationibus virgē etiā ad huc augmentatam, est fricatio, exercitiū, & cibus multiplicans sanguinē, & etiā potus, in augmentatis iam, est regimen impinguiatiū, quod infra Christo dante dicemus in decoratione. Et ex propriis est fricatio cum san guisugis, & lubricis terrestribus excitatis ex alhalbleth, & fumantur sanguisugæ, & ponantur in vase in quo est aqua earum, & demittantur hebdomada vna, & vitra donec exiccantur inde terantur, & liniatur virga cū eis.

Et ex coanguantibus vuluam sunt quedam, quæ illud faciunt cōstringendo partes vuluæ, & collum matricis coadiuuando, vt styptica, & pontica per modum enchausticatis, suffumigij, epithimatis, & collyrij, proxima circa vuluæ, quæ sunt nota supra in cura fluxus. Et ex illis sunt gallæ imaturæ, & myrrha, balaustie, mēspila, & similia contrita, & decocta cum vino portico cū cypro ac gallia ad redolendū. Et ex illis sunt cortices pini, & iij. aluminis partes. ij. cypri, partem .i. decoquantur in vino portico, & odorifero, & madefiat in ipso pannus linij, & superponatur vice post vict, & est bonū medicamēt faciens acquirere virginatē. Et quedā illud agunt conglutiuando, & sunt nota supra in cura fluxus sanguinis nariū, vomitū sanguinis, vlcēs, renit, & vesicæ.

Quedā illud faciunt trahēdo humores ad labia, & ad parietes vuluæ & repellendo, quare tumēt labia, & via media coarctatur, & sunt medicinæ rubrificantes & cale facientes, & ex eis propriū est cornuēdum, & si bulliat cū gallia, & musco cū vino, & epithimetur. Ex prestantibus delectationē vtriusq. est retentio in ore cū melle emblicorum cubebag, & ase, & zinzij. & piper cum melle multiplicat saluā, quæ prestat vtriusq. delectationē ex qua etiā in iungatur caput virgæ nō est malum, cū prima delectatio coitus in fricatione existat, secunda in emissio ne spermatis, & q̄a mulier emittit sperma & recipit, maiore delectationem recipit cū emittit uiro emittente cum ea. vnde Gale. dixit. in sensu vtro genitalium membrorum quedā virtus est propria fortis. i. existit q̄ in viris est expulsio in feminis in testiculis, & vasis spermatis. In vulua enim fortis est virtus appetitiua, quia natura fortitudinē habet virtutis in eiciendo, & suscipiendo sperma cū nimio desiderio & delectatione.

INCIPIT SUMMA QVARTA quartæ particulæ sectionis primæ de cura ægritudinū membrorum generationis in mulieribus continens capitula, xix.

Duomēbra organa generatio nis in mulierib.

Tulimus hucusq. sermonē in membris in generatione in maribus, vt scitis naturis iuuamētis, & actionibus naturalibus eorum ac dispositionibus preter naturā eisdem cōtingere possibiliū medicinas adducamus salubres. deinde afferemus sermonem in instrumentis generationis in mulieribus similem, ex conuenientia. n. vtrorumq. propriissimis instrumentis habet generatio proprie fieri, & eis mutatis a sanitate quomodolibet in-

pediri. Sunt autē duo mēbra organa generationis in mulieribus naturaliter creata. i. Matrix quæ facit esse, & vbera quæ ad permanentiā faciunt generati post ortum.

Est autem matrix membrū figuræ concauæ reuolucio nis eius, & conseruationis gratia, ex substantia neruosa, nō quia ex neruis a cerebro procedentibus sit contexta, sed potius eius substantia similis est neruis quia alba, viscosa, extensa, panniculosa, licet nerui aliquid adueniat ex quibus sentit. Est et cōposita ex duobus pāniculis seu tunicis ad melius cōseruandū, quarum interior est aspera ad modum lingue bouis ad melius continendū, & venosa, habens plures venas quietas, & pulsantes ramificatas ex venis portæ, quibus cōiuniat cum hepate, mamillis, & corde, quæ officia faciunt in ipsa, & vocantur foramina matricis seu cotyledones quibus continiatur pāniculū embryōis, vt ex sanguine currente in eis embryō nutriatur, & eius spiritus, & calor euenietur frigiditate eius, & tunica exterior plurimū est neruosa, & non sunt tales, nisi, vt dilaten tur apud conceptū, & magnificationem embryōis, & apud partum cōstringuntur ad expressionē ipsius. Et quantitas matricis sequitur corporis quāritate, sicut sunt mamillæ. In puellis .n. minor est vesica eap. plurimū. In augmentatis vero, eius quantitas est completa sicut vbera occupans sua magnitudine cō id quod est inter propinquitatē vmbilicij vsq. ad meatū vuluæ, postremū, ad quam peruenit collum eius. Et figura eius est extensa arcuata, in cuius extremitatibus habet duo oua similia testibus viri nuda nō cooperta vtrillq. & quemadmodū viri habent vasa spermatis inter duos testiculos, & expulsiōri radices virgæ, sic mulieres habent vasa spermatis inter duos testiculos, & expulsiōri ad cōcauitates matricis, habet. n. duas cōcauitates matrix ipsa in hoibus, & in alijs aialibus fm numerū papillag, non quod sit numerus embryonū fm numēre concauitatum tm, vt afferunt quidam. In ipsa. n. matrice in concauitatibus eius generantur q̄nq. quinq., & est maior numerus ad quē perueniunt nati prout Albucasis, & Ioan. Serapionis, & Aristo. ix. de aialibus ait. Et quia duas habet q̄nq. plures generantur, & plurimū duo sunt, & si earum numero cōsequantur, et ipsa apud retentionē menstruū incrassatur, & cum menstruat, extenuatur, & munda remanet, vt exinde melius conceptioni fiat apta. Est et posita inter vesicam a parte anteriori, & intestina a posteriori, vt sit ei a duobus lateribus obstaculum, & status eius sit in tutela simul in embryōe & ligatur nates cum dorso ligamentis pluribus foribus, & ad partes feminis & vesicæ, & ossi lato pectinis, existens ibi de genere neruorū, venarū, & arteriarū. Et collum eius est neruosum, & lacertosum, rugosum, fricatū cōptū, quod in coitu incrassatur & impinguitur. Et eius longitudo æqualis est inter. vi. digitos vsq. ad. ix. & q̄ est inter illud. Et q̄nq. elongantur, & abbreviantur per vsum coitus & dimissionē ipsius. Et q̄nq. assimilatur in quanto in figura virgæ cum qua coire consuevit, & est habens meatus duos. Vnum in extremitate vuluæ, & dicitur os matricis extrinsecum, in quo sunt panniculi contexti ex venis, ligamentis subtilibus valde, ortis ex oibus ptebus eius, quos destruit violatio, & currit quod in eis est de sanguine. Et cū coit matrix vsq. ad illud os trahitur, quasi procedens ad illud desiderando attrahere sperma per suā naturam & formā. Et meatus colli vesicæ per quem extra vrina educitur est iuxta ipsam a parte suprema, vt alia mēbra transfundendo per ea, nō ledat. Et in aliquibus mulieribus collum tadit ad sinistrum, & in aliquibus earum ad dextrum. Aliū in profundo iuxta os matricis, ex quo deglutitur sperma, & cum deglutitū concluditur, quod puncta acus non posset ingredi, et eo aperto Dei precepto parietur factum. Et in collo iuxta os ipsius sunt officia venarū, quæ mēstrua exterius expelluntur, quibus superfuitat corporis

Quid matricis

De cōpositio ne matricis

Defigura matricis.

corporis totius purgatur non venientes ad eius concavum, ne inficiatur concavum continens & contentum. Ex quibus manifeste colligi possunt actiones universales siue naturales cause, & aegritudines matri euenire possibiles, causae. scilicet earum, & loca, & documenta actionis ipsius. Actiones vero naturales sunt menstruare, generare, coire, parere, impregnare, & parere.

Aegritudines
dies post
sibi. matri
eue
nire.

Aegritudines autem possibiles euenire sunt proprię, & ex cõitate. Et proprię sunt simplices & cõpositę. Simples sunt mala complexio, simplex & cõmixta, pura vel impura, mala cõpositio, & solutio continuũ. Et cõpositę, vt apostemata genera. Ex cõitate vero sunt, vt coiter ipsa, & cõpatiatur membris alijs, & maxime puerilibus pãcipalibus, sicut alia cõpatiuntur eidẽ prout accidit in fuscificatione matricis, & multiplicatis aegritudinibus in matrice debilitatur hepar, & disponitur vt fiat hydropisis. Nomenclata actionũ sunt plura fã pluralitatẽ eorũ, quę in fra ponuntur. Ex quibz cõsideratione peruenire oportet ad cognitionẽ aegritudinũ prædictarũ, & ex exeuntibus mensuribus, & alijs, qualitate mutata, dolore, & tumore circa ventrem apparente.

Et fm hæc, hæc summa q̃rta cõtinebit cap. xix.

De mensuribus, & eorum iudicijs.	Capitulũ primũ.
De conceptione, seu impregnatione naturali.	ij
De regimine pregnantis, & foetus, & concipientis masculi, & gemellos.	ij
De partu naturali, de quibus tantum solũmodo procedimus, quantum spectat ad indaginem eorum, ut per eorum notitias causas conservatiuas, & documenta ipsorum siqua enuntiant cognoscamus, & eius prouidentiam, vel curam faciamus.	ij
De mala complexione matricis & cura eius.	v
De aegritudinibus eius ex quibus est opistiotia.	vi
De suspensione matricis, & de ascensu eius, et de declinatione ipsius, & defensu seu precipitatione.	vij
De præfocatione matricis, & medicinis eius.	vij
De specibus solutiũs cõtiniui matricis, ex quibus sunt vulnera, corrosiones, & putrefactiones, rhagades, & fistulę.	ix
De apostematis humoralibus matricis.	ix
De nomenclatis in actione menstruandi, & primo de cura fluxus menstruorum.	x
De cura retentionis menstruorum.	xij
De cursu matricis seu fluxu & aqua.	xij
De nomenclatis in actione cõcipiendi, & impregnandi, & pmo de sterilitate, et difficultate impgnatiõis.	xiii
De mola matricis.	xv
De nomenclatis partus ex quibus est difficultas.	xvi
De cura accidentium quę sequuntur partum.	xvij
De retentione & extractione secundine.	xviii
De abortu & accidentibus quę sequuntur.	xix

DE MENSURVIS, ET eorum iudicijs. Capitulum I.

ENTRVA sunt a sanguine superfluo te in mulieribus sicut sperma ex superfluo eius in viris, aliter tamen, & aliter prout Aristoteles de animalibus dixit. talis. n. sanguis in mulierum corporibus aggregatur quotidie per indigestionis modũ propter lapsum naturę ipsarũ ad frigidũ, & humidũ ex decedẽte sexu, cum sit foemina masculus occasio sanguis, hoc tamen est diuina sapientia ordinata, cuius gratia cap. illi strata natura emittit tale sanguinem in matricis cõcauũ, ultra illũ quem in substantia eius emittit pro nutrimento ipsius, gratia genealogię seruandę, vt liquidem purũ in

eo sit, cedat in nutrimentũ, & augmentum corporis embryonis iam ex semine mulieris ipsius materialiter generati, quod vero impurũ aut superflũ, de corpore expellatur, quem admodũ est videre in plantis humidis ex quibus species gumorũ emanat, quod menstruũ dicitur, ipsi flos mulieris. Et quia corpus ipsius generationi est aptũ, & cum cõpletum fuerit & perfectũ, dicente philosopho, tunc unumquodq; perfectũ est, cum tale quale ipsum est, generare potest, sanguis ille ad maricem non mittitur, nec mensura apparebit donec cõpletum, & augmentatum fuerit, cum prius in nutrimentũ, & augmentũ, matricis transeat omnis sanguis generationi sit aptus, hoc autẽ tempus fixit natura in. xij. annis, cum in maribus in. xiiij. limitasset, & hoc propter defectũ naturę mulieris, quia in vero tardius cõpletur, & citius perficitur extra ipsum, quod. n. debile & frigidũ est, tarde venit ad terminũ, & cum puenit, paucę durat, sicut mora, & status in cõplemento est breuis, & ex tunc mensura completa priuatur ex siccitate corporis cooparante ratione ætatis. In illo autẽ intermedio generatione fiẽte, illi sanguis totus retinetur, & pũgẽ eius propter nutrimentũ embryonis atq; augmentũ, & carnis generatiõẽ imitatur in matricem, p parte ad vbera, vt lac fiat nutritiõis eius oportunitate post eius ortum, impugẽ vero partim reuertitur in venis secundine & vacuo eius. Et tunc auxiliatur sua lubricitate, vt facilis fiat exitus embryonis. Et proinde cũ ante partũ mensura superueniat in quantitate consuetã, forum significat aegritũ vel debilem, vt dixit Hippocritus, nisi in muliere sana quina valde, in quantitate minori cõsuetã. In illis uero nõ fiẽte in muliere sana purum eius retinetur in mēbris, & eam impinguat, vt est manifestum, quod vero impurũ est, ad matricẽ tanq; totius sentinam impellitur, vt ab ea extra corpus, vt superflũ educatur, quẽ admodũ per hemorrhoidas exiens, quĩ tamen alijs aialibus reuertatur, vt in additamentũ sui corporis cõuertatur, nec tñ quotidie educitur, licet quotidie aggregetur ne quotidie abominabilis in seculo eius, & deturpatio insequatur, imo paulatim aggregatur quandiu superfluentis fuerit quantitas quam natura expulsiua sui corporis nequeat tolerare, & proinde ad eius moueat expulsiõẽ. Hęc autẽ tẽpora, vera Dei sapientia compensauit, vt tempus aggregatiõis eius æquale esset mensuri, & plus & minus fm naturę temporis, & regimini varietatem, & dicitur tempus interpolationis ipsorũ. Et similiter tẽpus aperiitiõis ipsorũ in fine mensis cõducitur influentia Lunę, & perduratiõis ipsorũ, vt eglesit illud, quod inter vnũ diẽ est & septimanã, & est ipsis dieb; triũ, licet in aliquibus sit latius, & in aliquibus breuius propter causas prædictas, & similiter quantitas & qualitas, cum enim per indigestionis modũ aggregetur, talis sanguis in corpe mulieris in qua digestio sortior est, vt in muliere virginã, pauci cibi, & maioris exercitiũ, cõcurrentibus alijs circumstantijs similibus, quantitas minor erit. In qua vero digestio debilior, vt in lapsa, & molli, & multi cibi & ocij, circumstantijs etiam similibus concurrentibus, maior erit propter eandẽ causam, color cõmunis in pluribus ipsarũ erit subrubeus ad albedinem tendens ad modũ sanguinis arctis nouiter iugulati. In pulchris sanguineus in pncipio. In melancholicis vero rubeus, obscurus, in cholicis autẽ rubeus clarus, in sanguineis, rubeus roseus, in phlegmaticis ad albedinem multum tendens. Cum ergo mensura sit temperata in quantitate qualitate, & tẽpore suo concurrentem fm consuetudinem suam naturalẽ in oĩ spacio sunt causa sanitatis mulieris, & mundificationis corporis eius in oĩ noũcio in quanto & quali, & faciunt ipsam acquirere castitatem, & paucitatem desiderij, & euentus ipsorũ erit, suauis cum bona tolerantia, & absq; aliquo accidente prauo, natura. n. mulierum dispensans corpora earum per matricem ex mensuris

De coloribus mensurorũ.

struis velut per tenes ex vrina statim videtur expurgari, vt Gal. ait. Cum ergo alteratur à dispositione sua naturali, veniunt cum prauis accidentibus. scilicet dolore capitis, fastidio, casu appetitus, debilitate cordis, dolore dorsi & renis, lumbos, & anchas grauedine, quæ euentus ipsorum sunt signa, & sunt causa ægritudinū plurimæ. Et siquidem alterentur in colore, vt tēpore, causa ægritudinis indicat necessariam præmissionem dicente Hippoc. in apho. Mulieri mensura sine colore, aut nō finit semper facta, purgatione indigere significat. Si vero in quantitate sunt ægritudinum causæ vel morbi, Inquit. n. Gale. sanitatem esse temperantibus & æqualitate, exiens aut temperamentū proculdubio venit in infirmitatem, & si pass, causa morbi fit. si vero multū, morbos appellatur, vnde Hippo. Mensuris plurimis venientibus, et nō euenientibus à natura accidunt ægritudines. ac ægritudines accidentes, & superfluitate ipsos, sunt ægritudines inactionis principaliter, & per se, quæ sunt notæ, per accidens vero, & consequenter, sunt ægritudines repletionis ex quibus hydrops est plurimū. Ægritudines vero accidentes ex retentione ipsos simpliciter vel in parte, sunt repletionales et per se proprie. vt quædam harum sunt proprie corpori, quædam matrici, et quædam cōmunes vtriq. Corpori autē proprie ægritudines sunt, cū anteq̃ impellatur ad matricē generatus sanguis ex quo mensura fieri deberet, corruptatur in venis, & de. accendat, & colligatur in aliquo membro ad apostemata, vel ad præternaturam aliter disponatur. Matrici proprie sunt ex quo ad matricem missus est, vt retineatur ibidē, nec extra expellatur, vtriq̃ autem cū suffocatio matricis fiat ex eo, et hæc & aliæ ægritudines omni generis differentes inter se secundum diuersitatem complexionis, nam si fuerit cholericā generatur in ægritudines cholericæ, si melancholicā, melancholicæ, et si phlegmaticā, phlegmaticæ, & si sanguineæ, sanguineæ. Per accidens vero, & secundario sunt ægritudines inanitionis, vt fluxus ventris, fluxus sanguinis natri, vomitus sanguinis, hemorrhoides & similia, cuius materia deriuante natura, vt Hippo. ait in apho. mulier mensuris deficientibus sanguinē ex naribus fluere bonū.

5. apho. 36.

5. apho. 38.

5. apho. 32.

De conceptione seu impregnatione naturali. Cap. II.

Definitio cōceptio pitōis.

5. apho. 63.

Qualiter mater spermatizatur per vi dies.

tu simul ambo spermata emittentur conuenientibus voluptatibus, & appetibus quæ inpellant ad inuicem inter se, materialis enim cū appetit formalis, & conuersio fit occurrunt impulsu adinuicē, & melius cōmifcentur, & temperantur. Cumq̃ tale sperma mixtum fuerit in matrice tali, nec alius impediens superueniat ex parte regiminis & causæ, quæ sunt causæ abortus, de quo infra, Christo dāte, dicemus, & matricē colligetur super ipsū totaliter, vt nullum interueniat ibi vacuum, & os suū intransitum etiā taliter claudit, vt nec puncta stilii, vel acus ingredi possit. vt Gal. dixit. conceptio tunc facta esse dicitur, & tunc sperma manet in forma lactis sex dies, deinde alteratur potentia uirtutis generatiue existentis in spermate viri, quæ alterat & permiscet partes spermatis mulieris donans vniuersū membro generando complexionem propriā, & tunc prima dispositio, quæ accidit est duplex. Prima est spūatio spermatis ex operatione uirtutis informatiue ex viri semine procedentis. Alia est compositio subtilis cuiusdam mēbrī ex superflua parte ipsius ex virtute spermatis viri fm Gal. vel ex calore matris, vel vtriq̃ spermatis mulieris magis, & viri minus fm alios. Circa primā, naturæ intentio est, vt generet tres vesicas quæ sint minere spiritus vitalis naturalis, & alius in virili spermate contenti in quibus figitur & exerceant quod vniuersū propriū est. Et proinde prima vesica fit profunda in medio humiditatis, vt detur locus cordi. deinde fit ex latere eius supremo, & dextro duæ vesicæ ramificate ab illa, confuse inter se non bene distinctæ statim, deinde separantur abinuicem post horā & discernuntur, & fit supremus locus id ex quo creatur cerebrum, & dextrum id ex quo creatur hepār. Et impletur illa dextra sanguine ad albedinē declini, & penetrat ad exteriorem partē humiditatis post duas vesicas ventolitas mandans, & extendens, vt recipiat reflationē à matrice, et spiritū, et sanguine tracto uirtute virilis seminis ab ipsa, vt creetur vmbilicus. Et deinde fit lineatio. nes operatione uirtutis illius, & informatum reliqua mēbra radicalia ex reliquo semine mulieris, ordine, et certorum dieg spatio infra distinctos. Et circa dispositionē alteram naturæ intentio est, vt generet panniculū quo inuoluatur embryo, et à matrice distinguatur, quemadmodum crusta in pane ex calore affante cibani generatur, in quem panniculū penetrat, & figantur officina venarum matricis ex quibus uirtute uiri seminis sanguis trahitur ad matricē, & ad locum cōcauum generatiōis, vt ex eo embryo nutriatur, & mēbra eius tam modica cū sint ex modico semine procreata debitis recipiant nutrimentum, & mēbra sanguinea generantur, & tunc proprie cū membra eius creata sunt multo indigent nutrimento, & induratus est panniculus ille, qui post spatium diuiditur in panniculos tres propter causam inferius assignatam, cū ante generatiōē panniculū paruo indigente embryo nutrimento non nutritur ab illo nec foraminibus. Inquit. n. Gal. generatur vero quod non est, nutritur autē & augmentatur quod est. Ordo autē & spatium tēporis in generatione membrorum, prout rationalis antiquorū coniectura insinuat, & experientia antiqua talis est, nam in primis sex diebus, qui sunt à principio conceptionis format uirtus informatiua embryonē nō petendo aliud ex matrice. Et post illud appetit, et fit inceptio alag in pectore in alijs duobus diebus post illud, & sunt dies octo à principio deinde in alijs quinque diebus, & sunt. xiiij. à cōceptione penetrat sanguis à toto, & fit illud vnde creatur complete. Et deinde nouē alijs diebus post illos fit humilitas sanguinea caro, & iā discernuntur frusta carnis, & discernuntur membra principalia tria manifeste, et iā separantur alia à contactu aliorū, & extenditur humiditas nuchæ; & deinde post in alijs nouē diebus separatur caput ab humeris, & extremitatibus, & lateribus, & vtr.

tre. Et discernuntur sensus organa ita, vt sentiat post illud in quatuor diebus completis. xxxv. diebus a principio cōceptionis, quod dicitur in embryone aborsio, et in aqua posito sūm distinctos dies in quibus manifeste adfunt prę distincta mēbra, et oīa in. xli. diebus aborsio, & in aqua posito. Hoc. n. est tempus, æquale et mediū ad informationem, & breuius est. xxx. sūm aliquos & longinquius, & magis extensum est. xlv. nam vt quiddā dicunt nō inuenitur aborsio masculus cōpletus ante. xxx. dies, cū eius compositio sit velocior q̄ foemini, vt Aristot. dixit. Et causam superius assignauimus. Et generatio embryonis tunc facta dignoscitur, & tunc apparet impregnatio idē ventris plenitudo. Et cū peruenit ad informationē per duplū rēporis in quo informat embryō mouetur, & cū superuenit motui duplū eius in quo mouetur, peruenit ad augmentum eius, & nascitur, si impediens nō interueniat, aut ex parte matricis, aut ex parte embryonis, quia infirmi fuerint, & ex parte regiminis, ita quod si informatio fiet in. xxx. diebus sūm illos nascetur in. vi. mē sibus: & est rars, nec est verū, q̄ si esset natus in. vi. viueret, q̄ est falsum si vero in. xxxv. diebus informatio cōpleatur, nascetur in. vii. mē sibus, & est plurimū, si vero in. xli. diebus informatio cōpleatur, nascetur in mē sibus. ix. et est frequēter. Et causa triplicationis pāniculi in quo uoluitur foetus quā natura intendit est, vt in pāno pāniculo exteriora posita scūdina vocato terminetur venę pulsatiles ex transuerso a quibus per vmbilicū cūentationē spūs recipit embryō, & nō per os, q̄ diuiditur in duas, et alia q̄ntā venā, et vocatur billes, et est inuolutus embryō ibi, vt effundatur ex eo sanguis, & colligatur ad ipsum foetus vrina ex effusorio vmbilici non ex virga vsq̄ ad horam partus, & dicitur Alchas, & est vt retineant sudor rē. Terminus est pāniculus subtilior alij, vt aggreget humiditatem limosam ex embryone, & non legat cum sui subtilitate & duritie, quomodo modū ledit scūdina cum sit superficies tenera embryonis, sicut vlcera cōsolidata quę nō sunt firma. Iuauentū autē in retentione illarum superfluitatū est, vt separet inter ipsum embryōnē, & matricē, & superfluitates, & humiditates: & hoc ne sua acuitate & mordicatione vrina, & sudor lederet embryōnē, & quartū vas in colligendo superfluitatum siccā egestionis nō fuit in eis necessarium cū in eo quo nutritur nō sit crassa superfluitas neq̄ sēx, cū subile exsilet. Cōsp̄rma viri calidum fuerit, digestū, & spissum, & grandinosum, & abundans, & potens super frigiditatē, & indigestionem spermatis mulieris, & cū hoc processit ad dextero testiculo, sumaturq̄, & transeat ex rene dextero alioque, p̄p̄nquiori hepati, & proinde calidioris, suntq̄ conueniētia coisus post mūdificationē matricis, et ceciderit in dextrum matricis. Et si spermata mulieris cū proprietatibus cōsimilibus generabit, ut plurimū masculos ad q̄ adiuuat aer, regio, rēpus frigidum, & ventus septentrionalis, & similis ætas, adolescentia nō pueritia propter incoīplemētum, nō senectus propter defectū, et cōtraria si ad sint generabitur, vt plurimū foemina. Et dicunt quidam prudētes si currat ex dextro dextrū matricis masculināt, si vero ex sinistro in sinistro foeminat. Et si currat ex sinistro ad dextrum eius erit foemina masculina seu virago, & si ex dextro in sinistro erit masculus foemineus. Porro cum spermata cōmixta abundans fuerit in quantitate, vt diuisum in partes incidat in duas concouitantes matricis cum potentia virtutis referenda in vnaquaq̄, fiet generatio gemelloꝝ diuersi sex plurimum, & quandoq̄ eiudem, & parū saluatur, nec est inconueniens cum in quolibet parte eius generatiuē potētia integre referetur, quēadmodum in vnaquaq̄ parte diuersi speculi vis est representatiui imaginis, et illud est plurimū. Et quādoq̄ eorum generatio ad duobus spermatis in duobus coitibus procedat ita, vt sit impregnatio super impregnatio-

nem. inter quos non multum intercalat rēpus, & tunc raro saluantur respectu generationis vniuersi, nam cum accedit in mulieribus fortibus multæ caliditas et sanguinis, & multorum pilorū in quibus matricis sunt fortes, nec abortiunt cum menstruis semel aduenientibus, neq̄ his, tunc casus litigē, et contentiones super amboꝝ, quod plurimū perducit ad febrem, et alias egritudines euēientes, & vt alter abortiat ipsoꝝ: q̄ si cadat impregnatio super impregnationē nō in valde fortis, & in ea quę non concipit nisi propter aperitionem suę matricis, nō propter fortitudinem eius timetur, q̄ si filius primus sit debilitatus, quare concipit secundus. Et causa debilitatis est, quia defectus est sanguinei nutrimenti. Quibusdam uero uisum est q̄ impregnatio super impregnationem fieri nō possit, eo q̄ post impregnationē concluditur os matricis sicut Hipp. dixit. nec non cum ex matrice sperma nō currat, ex quo habuit, q̄ optauit, propter quod sperma currit. Sed sūm veritatem apud impregnationem concluditur os ipsius, non tñ in recipiendo sed in custodiendo bene, quod quide cōcepit ne perdat, & si per sperma a matrice etiam tunc non currat, verū est exemplum, led nihil prohibet ipsum currere intra, cum menstrua illic currāt, & si delectatio adest in secundo coitu non erit magis ad recipiendum q̄ imitēdum, nam si recipit, quod formale, vt generet iterum imitēti etiam materiale, vt compleat cum abundat. Et dum impregnatur puella, quę non est consuetā, quod est in duodecimo anno completo, licet sit raro, timetur eius mors propter paruitatem matricis. Et cū mater est sana, & boni regiminis, embryō vt plurimum sanus est, cum ergo infirmabitur mater in toto corpore quia febrat, vel in aliquo mēbro, & proprie in matrice necesse est ipsum pati, & magis si mali regiminis fuerit, & siquidem feb. aliqua acutior fuerit, vel apostema calidum in matrice, mortale est, vt dixit Hippo.

Signa conceptionis, & impregnationis sunt plura, & ipsorū quedam sunt signa conceptionis, quedam masculinæ, quedam foeminię, quedā genellorū, quedam singulārē, & quedam sanæ, & quedam exgræ: & conceptionis signis quedam sunt sumpta ex dispositionibus perceptis a muliere in seipsa, quedam ex perceptis, & cōsideratis a medico circa ipsam, quedam inuestigata ex experimentis in ipsa. Priora vero sunt perceptio conuenientię emissionis duorum spermatum, & cum velocitate in qua caput virgæ succum sit, et cum suctione adu nationis oris matricis caute absq̄ duritie, vt ipsū ingredi non possit stilus sūm Hippoc. & Gal. in aphor. & hoc propter siccitatem ex suctione audiā & forti, vt non inueniatur humiditas loci post coitum, et cum elatione eius ad superiora & anteriora, & retinētiā menstrua vsq̄ ad tempus partus: & post mēsem, aut mēstruū parum, & accidit dolor partus in eo, quod est inter vmbilicum & receptionē, & quandoq̄ sit difficultas vrinæ, & accidit, vt abhorreat coitum, licet p̄gnās masculi magis abhorreat, & si coitum cum ea non emittit spermata, mo dolet sub vmbilico post ipsum, et anxietas inest, nauſea, & abominatio, vt Hippoc. dixit in apho. quod est, quia in conceptu oris stomachi nocetur sūm q̄ Gal. subiungit, & est illius est vertigo, dolor capitis, tenebrositas oculorū, & pulsus cordis. Quę autem a medi co inspicuntur circa ipsam, sunt cōmotio appetitus maris: & illud post mēsem aut duos, vt supra in stomacho dictum est, & citrinatur albedo oculorū eius, et profundatio palpebrarū, mollificatio ipsarū quandoq̄, & acuitur aspectus eius, & minoratur eius pupillæ, & incrasſatur eorum albedo, & non citrinatur sūm multitudine, & necessaria est alteratio coloris, & euentus impressionum egredientium a natura quamuis sint in p̄gnantē ex masculo minus, quandoq̄ impregnatio sedat dolores dorsi et anchorarū, propter quod caleſcit ea matris,

Os mī
cis clau
ditur in
custodi
end

De fi
gnis cō
ceptionis

& proprie cum conceperit masculum, et cū parit redeū. & quandoq; alteratur corpus eius ab eo quod fuit, quare dilatantur, & citrinantur venæ eius super ipsum & vides sunt, & in pluribus pregnantibus accidit, ut in molificatione earum corpora in principio retentionis mēstruum, & ex superfluitate eius, & refertat ex cibaione ipsius cum pauco indigeat propter debilitatem, & paruitatem suis, deinde cū magnificatur embryo totum transit in magnificatione eius, quare redeunt ad naturalitatem suam.

Vrina.

Quæ vero inspecta sunt extra ipsam, sunt signa quæ inspicuntur in excrementis ab ea, & proprie in vrina. in principio. n. impregnationis vrina est clare substantiæ, & coloris irinici. varij. quia citrini ad subalbedinem tendentis, & super ipsius superficie substantiæ, & coloris irinici est sicut nebula, vt in medio eius sit sicut cotum carminatum, vel dispersum propter dispositiones, alias digestionem materiæ procedentis à membris quorum calor confortatus est ex impregnatione, et proprie si masculus fuerit conceptus, & in eo fuit velut grana quæ descēdūt, & ascendunt, & cum mouetur non turbatur, in fine vero impregnationis loco eius, quod apparuit in principio subalbedinis apparet rubeo & turbido, quia est sicut malum vinū rubeum. i. corruptum & aqua cicerum, & cum mouetur turbatur, parientis vero semini plurimum nigra est in profundo eius est sicut atramentum & sordes.

Experi-
mentum!
Hip. ad
cogno-
scēdum
de ipse-
gnatioe

Quæ vero sumuntur ex experimentis in ipsa sunt, vt puta sem q. Hippo. dixit in apho. Mulierem si vis scire si conceperit, quado dormit ut est mellitacum da bibere. i. hydromel, quod fit ex mellis. 3. i. tantummodo, & aqua pluviali tantundem, & cum expergit supinetur; Et si liquidum toriones habuerit concepit, si vero nō, minime. Et est experimentum cerum, nisi in confectis bibere re illud. Et iterum in alio dixit apho. mulier si non conceperit in vtero, velis autem scire, si conceperit. si concipere apta sit sup. & laboret in die ieiunio, conteges eam vestibus. i. in sero & suffumiga eam deorsum aromatibus, per trahet osium. Et si liquidum odor videtur transire per corpus ad os & nares, cognosce quoniam ipsa non ex se non generat. est autem culpa viri quod licet in cognoscendo mulieris aptitudinem ad concepum, & ineptitudinē ab Hip. sit introductum, tñ eadē ratioe ad cognoscendā conceptionē filientem vel non, potest assumi. Et similiter experitur supponendo alio, & super dormiendo, & considerando si sapor, & odor ascendit ad os, & nares, & supponitur aristolochia cū melle, vt infra dicemus.

De si-
gnis co-
ceptio.
masculi

Et ex signis conceptionis masculinæ quædam sumuntur ex parte dispositionum vtrorumq; generantium, & quædam ex parte dispositionis pregnantis tantum, ex parte generantium masculini. & fœminæ dispositionum, maris quidem, quia cuius vis est fortis corporis equalis, carnis in duritie, & mollitie, & multi spermatis et calidi, & quia est magnorum testium, & magnarum venarum fortis desiderij, quem non debilitat coitus ex cuius dextro excidatur sperma. Et modus est, vt restringatur testiculus sinister apud emissionem spermatis, & effundatur ex dextro, sicut russici faciunt, cumq; adolefcentis prius inflatur testiculus dexter, tunc ipse erit masculinans, et si noster tunc erit fœmininans. Et similiter ille ad quem cito testis polluitur non à nocumento, sed à spermate est faciēns masculū, & ex experientis est, vt colligatur sperma, & si est ipsi sunt, & proiecūm in aqua rotundetur, et descendat est generantium masculi. Et ex signis mulieris est, vt mulier sit equalis formæ, et corporis solide carnis nō mollis, & mēstrua eius sint digesta, & ipsa, et nō cruda, & subtilia nec aquosa nec adusta nec debilia in se sed respectu spermatis viri, & cuius os matricis vulgus oppositū est, & cuius digestio fortis est, & cuius venæ sunt apparentes & manifestæ, & cuius sensus, & motus sem q. oportet existunt, nec habet ventris solutionē nec constrictionē

nē assiduam, et oculi eius sunt declinantes ad fuscēdinē absq; subalbedine, & est gaudens & animæ letæ. Et puellæ vteripotentis in principio q. coeunt sunt velocis impregnationis propter fortitudinem caliditatis earum, & paruitatē ad ipsam matricem ipsarum, et humiditatem earum. Et illæ quibus velociter eueniunt mēstrua digniores sunt, vt concipiant masculos, et spaciū mundificationis est breue, q. vsq; ad. xxxij. dies non vsq; ad. xl. quibus vero cōtra inueniuntur, vt plurimum sunt generantes fœminas.

De si-
gnis ge-
mellore

Signa vero sumpta ex concipiente, & pregnante tñ sunt, nā pregnantis in masculo est bene colorata, & mundioris faciei. vt Hippo. dixit. Et plurimæ leuitatis, et agilitatis, & sanioris appetitus, & quietioris accitum, et sentit grauedinē in latere dextro. vnde Hippo. mares quidē in dextro, fœminæ vero in sinistro generantur, & proinde cum mouetur foetus sentit motū in latere dextro et cū māmilla incipit augmentari augmentatur dextra, & alteratur papilla dextra in albedinem, vel in rubeidinem, nō in nigredinem, vel fuscēdinē, & ab ipsa currit lac prius, & quod currit ex ea est crassum, viscosum, non tenue, & aquosum. ita q. distillatur super speculū, & expositum soli remaneat sicut frustum grani vel margaritæ, et si trahatur gutta lactis ex dextra pte eius, & cadit in aqua descendit propter eandē causam, & fit pulvis dexter vehementior plenus & frequēs. Et dixerunt qdā, q. cū ipsa mouetur à statione sua, mouet prius pedē dextrū, & oculus eius dextre leuior est, motus estiam leuiore, & mouetur post mēses tres, et ritmas, fœmina post quatuor. Quibus vero sunt contraria portant fœminas sem plurimū. Et ex experimentis est, vt sumatur aristolochia, anis. i. teratur & conficiatur cū melle, & supponatur cū lana viridi de mane vsq; ad meridiem in ierunio, tunc si dulcescat salua eius est concipiens masculum, & si est amara tunc est fœmina, & si nullo modo alteretur non est pregnantis, & hoc indiget perfratatione.

Et signū gemellore est, vt consideretur pregnantis vter, & si liquidū non inueniatur in eo ruga neq; nodus, tūc embryo erit unus. Si autem inueniatur rugæ et nodi, tūc numerus foetū erit sem numerus rugarum, et proprie cum in vno latere sentitur motus absq; altero, & econtra. Et signa sanitatis foetus sunt sanitas matricis in toto & pte, & proprie in matrice, & bonitas matricis, & q. mouetur foetus debito modo & cōsuetō. Et signa ægritudinis eius sunt contra, et cum accidit fluxus ventris, vel mēstrua superuenerint mō inconfuetō, est impossibilis foetus esse sanum, vt Hippoc. dixit. Et apparitio lactis māmille in primo mense, et cū exprimitur & emulgetur, foetus significat debile et tēpore diuersitas seu mutatio indicat foetus ægritudinē, quædam dōd Hip. in aph. ij. picula dixit. 61.

Deregimen pregnantis, & foetus concipientis masculos, & gemellos. Cap. IIII.

Regimen pregnantis, & foetus est duplex. generale scilicet & speciale. Generale est tres res. Prima sanitatem eorum cōseruat, & completur administratione sex res: non naturalium debita, & est vt degat in aere tēperato, & occupetur exercitio tēpato, et motu suauī & delectabili. Et cibus eius sit panis niūdus, & carnes facili digestiones, & boni nutrimenti quæ nocte sunt, et ui nū sit subtilis, & odorifera, & vetus & nigrum medicorū stypticū, & lymphatū aqua ferrea. Et in secunda mēsa sumat passulas, citonia dulcia, & pira excitantia appetitum, & mala maza, & granata. Et somnus eius, & q. sit tēpatus, & vigilie simit, et assidue lenificatio suā naturā maxime si cōstringatur valde, sine autē ex lenificatibus cū equalitate, sicut sunt fructus lubrici, & herbæ q. ex ætate vegetantur, vt pruna damascena exiccate, cerassa, & similia, & tamarindi, & manna, & herbæ molles hyeme vero carice, repletionē tēpam cibi, et potus affluat, et gaudijs tēpatis, & lenificatibus inijciatur. Et assuebus

bus alteratibus et aborsum, puocatus, et hoc omisso, & curatioe ois rei pmutatis sanitate eorū, et qd aborsum inducere possunt, quē infra dicentur. Et vsus medicinarū confortantium mēbra principalit, et stomachi, et matricis, ex quibus sunt electuaria, vñctiones, & emplāstra qd hic infra dicentur. Secunda res est, quē accitā superuenientia impregnatio corrigit, & emendat, quē ad aborsum perducere possunt. Ex quibus funt dolor vērīs, difficultas vrinæ, & abominatio, & diffillatio, & nauſea, corruptio appetitū, dolor stomachi & vomitus, dolor capitis, & vertigo, & tenebrositas oculorū, & pulsus seu tremor cordis, inflatio pedum, mollificatio aperitio mēstruorū, de quibus oibus superius dicta est cura ppter cursum mēstruorū, et hęc regula in ea obseruanda tacite subiungitur, & cū leuioribus si possibile est, et exterius applicandis pcedamus in primis maxime tribus mēſibus & vltimis. Inquit. n. Hip. p̄gnantes si p̄gare cōuenit ad quatuor vsq ad septē minus vērō has. Et in cursu mēstruorū cōmendatū est philōnium persicu valde, & exp̄tum est, vt bibat vinum ponticiū cum aqua aluminis nigram, qm̄ prohibet vomitū, & conseruat foetum in matrice, & sedat in aqua decoctionis gallarū balauſtiarū, corticū granatorū, gallarū cyressi, myrrillo, & hmōi tepida. Et sumat mane vinum coc. de terra sigillata cum succo myrrino, sub mēſibus absq̄ f̄sicatione prius oibus apponantur ventose, & vngat venter, & renes cum hac vñctione. R. boli, mallicis, sanguis, draco, terræ sigilla, thuris, ana. 3. ij. humi, masticis, sanguis, draco, terræ sigilla, hypocistidos, acatias, ana. 3. ij. colophonie farinæ siliginis, ana. 3. i. confice cū succo plantaginis, & virgæ palmaris. Ad vomitū expertus est syrupus de acrella, acetositas citri. Ad mollificationē expta est theriaca Andromachi cum vino decoctionis saluiaz, hoc. n. mollificationē, & obdormitionē tollit mēstruorū, humiditatē matricis exccat, & consumit, et conseruat foetum, vt ait Abo. Ad pedum inflatōes diminutio potus, & subtractio lurium, & fomentatio falsa vel maris, & emplastrum de solis caulium assos, et cōmixtio conindē. Electuariū expertum ad confortationem foetus, & confortationem ipsius et matricis. R. doricis, zedoariæ, margaritarum vtriūsq̄, coralli vtriūsq̄, ben ali. et ru. gallarū, spodiū, aſe odoriferæ, gal, muscate, cardamomi minoris, cinnamomi pontici, ana. 3. i. boli armeni, terræ sigillatæ. 3. f. syrū p̄lro. & succi virgæ pastoris, quod sufficit dosi. 3. f. hoc enim reficacit dispositionē matricis eorū, & stomachi, et intestinos, & cordis, & cerebri. Et diābre confectio facit ad illud suberactis musco, et spiciæ, et cinnamomo, sit pōtici, & addat hypocistidē, & spodiū, & fructus rubi cum sumach perſicit intentionē. Emplastrum expertū ad confortationem stomachi ipsius, & retentionē vomitus, & fluxus ventris, est emplastrū nostrum de gallia intentionis caliditatis contra frigiditatē, & si mundificatio indiget mundificetur cō gelenabin cum aqua poplyodi sicci. Inunctio bona confortans ligamenta. R. olei myrrini. 3. ij. dissoluatur in eo thuris albi, & masti, ana. 3. i. & inungantur renes, vel ex oleo masti, cum puluere terræ sigillatæ.

Contra
cursum
mēstruorū
p̄gnantis

Vngit
tum ad
idem.

Ad ista
tionē pe
dū p̄g
nantis

Regime
p̄gnantis

Speciale regimen p̄gnantis est triplex. vñ quod cōpetit habenti masculū, aliud quod cōpetit habenti gemellos, & aliud qd cōuenit habenti debile & infirmum. Primū est duplex: vñ cū dispositiū, aliud cōseruatiū. Et dispositiū est, qd d̄spōit matrem, & foetū ad masculū, p̄ creationē, & imp̄gnationē, & est vñ ambo caleſcit cum cibis & potibus, & sumptione mitridati, & cū suffumigatiōibus aromaticorū, pessariis, clysteribus, vñctio nibus, et p̄prie cum aromaticis calidis, et confortatibus matrem, & disponentibus conceptū, & p̄prie cum musco, croco, xyloaloe, mundo & crudo, atq̄ cāphora, & cum cōfortatiōe vereri, et gallia musc, & sludat, vt vtriūsq̄

digestio sit perfecta, et deuenit oīa actū frigida, vt ponat & potū aque, & vt dimittat coitum ad tps non oīo, ga corruptū spermā, vt diximus, viuant in gaudiis decubent in domo leta in q̄ sunt p̄ctur masculorū, & cogitē in masculis, et firmet meditationē suam in masculis lotibus, & melioris formæ, & pulchrioris figuræ & coctæ. Conseruatiū uero est triplex. Primū vt habenti masculū p̄dicta exhibita declinent ad calidum pag: cū intermissione frigido. Sed vñ cibis, & potus sit multē q̄ litatis, & paucē q̄uātitatis. Tertiū est, qd infra specificabimus, in aborsu si Christus voluerit, qd sit bōdicius, & habenti gemellos similia cōpetet ex cibis. Ex his autē, qd cum p̄prietate operantur, hoc est lutū cretēum suspensum sup̄ p̄gnatū, p̄seruat. n. eas ab aborsu, & alleuiat partū.

Electuariū ad ventositates qd funt p̄gnantibus, et solutiones naturæ, & noīatur cōseruans fm lo. Serapionis. R. castorei, nucis musc. zedoariæ, doricis, oīum ana. 3. i. v. ameos, semi. apij, ana. 3. i. femi. hyocsyami al. margaritarū nō p̄foratarū, ana. 3. f. zuc. duplū oīum mīscant, & sit potio. 3. i. cū vino. Aliud p̄gnantibus, & ventositatibus matricis, et cōseruat embryonē p̄ntē. R. zedoariæ, doricis, ana. 3. ij. margaritarū nō p̄foratarū, bdellij, coralli, charabæ, & fetæ coctæ & crudæ, ana. 3. ij. castorei 3. i. f. vñgē, spicę, ana. 3. f. heil. croci, gar, ana. 3. i. mellis, quantum necesse est, dosi sit. 3. i. cū vino p̄mixto, aut mīscetur cū zuccharo & detor. Inquit Abo. ad p̄gnantes, & cōseruatiōē foetus theriaca cōseruat foetum. i. Gal. & Andromachi qd distilleron vērō facit aborsum: hoc Serapionis filius dixit. Inuamitā ad apostemata accitā in pedibus p̄gnantiū funt papyrus qm̄ infunditur cū aceto, & ponitur sup̄ ipsos, & oleū rosatum qm̄ mīscetur cū aceto, & cōcutitur, & inūgitur, cū eo pes. Et sal tritū etiā cum aceto, & chimolea, & est marmor inuentū in loco viridi qm̄ ponitur cum aceto & linitur, & cinis, & sal frictū q̄ teritur cum oleo, & linitur tritum in aqua caulis, & aloē, & sause, & sandalus rubeus qm̄ linitur cū aqua solari.

De partu naturali de quibus solūmodo procedamus quantum p̄ſpectat ad indaginem eorum, & ppter ipsorum notitia causas conseruatiū, & nouemta ipsorum se qua eueniant cognoscamus, vt eis prouidentiam faciamus & curam.

Cap. IIII.

Partus naturalis est qd foetus mouetur ad exitum, quia id cōpletus i vtero fuerit. Siq̄ natura cū intentionis finē adepta veli in manifestū ducere, qd patrauit: & p̄inde mater naturæ organū in hoc adit mo uet ipm̄ desideras expellere nociū, & ipsius cā est coarctatio eius, & defectus sanguinis, et aeris, sibi pueniens i matrice ad eius alimentū, & spūs eius ad euentationē, q̄re recalcitrando mouetur querens exire locū suū coarctatio nis, vt qd sibi deficit suppletur post partū. Et tunc matris suscipiens nouemta eius, clausa tā lōgo exisistē tpe, mox aperitur, et cōprimatur ad eius expulsiōē mō quo dā mirabili. Vnde Gale. ait. quid. n. vitq̄ naturæ exisistē mirabilis q̄ mēſibus quidē totis nouem clausis eo matricis, & diligētissime ut neq̄ acumen graphij. i. scripto, r̄r suscipiat, perfectō vñ cōcepto distātiā hēt itq̄ magnā vt totū aīal exeat p̄ illud: illud tū diuino p̄cepto p̄cedit.

Habet autē exiticia partus naturalis ex pte p̄prie figuræ exitus foetus, & exendi modis. Ex pte vērō tps, ut tps eius cōpletionis ipsius, sit correspondens tps, creationis eius, & motus, vt sup̄ius est dē. Et si accidat in ure, melius est, ga natura est fortior, & dispositio mēbrox ad dilationē aptior. Et p̄inde tps naturale partus duplex erit ut plurimū cōtingens. Primū erit mēſiū nouē com pletorū, vel diminutorū in septimana vñ, sicut in muliere quadam vidimus ex p̄pto, licet illud raro accidat. Aliud tps, & raro cōtingens in septē mēſium cōpletorū, in octauo vērō mēse rariū est, & cū est minus, saluatur natus, in decimo vērō rarissimū licet vñ plurimū saluetur respectu

Electu
ad vērō
sitates p̄
gnantiū

Signa.

respectu illius quod est quia natus in octauo aut non est completus: quare mori aut si est completus quia creatus in. xxv. die fuerit & tunc cum petierit exitum in septimo mense & laborauerit, quia non exiit, remanet debilitatus, cum ergo in octauo mense exierit, iterum debilitatur, quare mori nisi in locis meridionalibus alias septentrionalibus in quibus sunt mulieres viragines fm Ari. & Auer. in partibus suis hispanie. Quod si pertranseat octo, tardet exitum vsq; ad nouem, quia quieuit in octauo mense, & resumptum vires egreditur confortatus viuens, si si natus in decimo mense completus fuerit in nono, sed tunc tractas exitum & non potuit si exeat in decimo accidit sicut accidit nato in octauo, qd si complementum habuerit octauo mense accidit si sicut nato in nono, cuius complementum existit in septimo mense licet partum accidet vt tm tardet & virtutis debilitatem significet. Ex parte autem si guræ partus est naturalis si egreditur foetus supra caput suum fm rectitudinē oris matricis absq; inclinatione manibus eius extensis sup coxas, & contra est non naturalis, & quis sit infra dicef. Ex parte vero modi vt sit velox, facili, quia absq; accidentibus fortibus, & tunc vt plurimū exit. Signa naturalis partus sunt vt cum peruenit prægnans ad mensem vltimum fin suam coëcturam & senserit grauedinem sub vmbilico, & dolorē in dorso & in inguine, & caliditatem in ventre, inflationē in ore matricis inagnam et humectationem eius tunc iā apparent signa partus, ppinqui. Cūq; mollescat eius canda & inflantur inguina eius, & impleto eorū fit fortior, tunc partus erit statim, & pprie si aquam emittat. Et signa facili partus sunt vt sentiat dolorem ante partum in anterioribus & declinet ad pectinē. cum vero ad posteriora declinat est debilis, & regimē eius est vt dimittat naturā obstericæ & nihil agat, sed confortet parientem cibis bonis donec pariat, deinde cibet eam cibis facilibus digonīs, boni nutrimenti, multæ qualitatis & pauce quantitatis, & vinum odoriferum potet, & ludeat in mundificatione eius perfecta, quæ in masculo primo tenditur vsq; ad. xxx. in foemina vero vsq; ad. xl. dies. Imperfecta enim mundificatio est causa omnis prauæ dispositionis q̄ et accidere possit, quæ multiplex est, sed quæ in difficili partu plurimū accidere consuevit, dicere differemus de causis ad cap. il. ludo vbi de omni praua dispositione ipsarum intēdimus latius dicere dante Deo.

De mala complexionē matricis & cura eius. Cap. V.
Mala complexio matricis, est simplex & composita, & vnaqueq; aut est pura, aut impura, & cuiuslibet quidem causa aut per vicinitatē & proprie eius curæ & causæ procatartica aliqua causarū quæ sunt notæ, & causæ per coitatem eius ad hepar & renes calidos vel frigidos vel totū corpus. Causa vero impuræ, & est plurimū, aut est propria & est humor coadunatus & collectus: aut a superioribus missus, vt a toto corpore vel dictis membris.

Signa malæ complexionis matricis quedam sunt cōia omni malæ complexionis eius. & signa defectio actionis proprie. Conceptus & sterilitas. Inquit. n. Hippo. quæcūq; frigidas & densas habet matricis & calidas arden tes vel siccas vel humidas valde, non concipiunt. Quedam vero sunt pprie calidæ & sunt inflatio percepta in partibus vuluæ & membris adiacentibus & coicantibus illi pruritus & punctio, & desiderium coitus forte velut priapii, & sortis attractio spermatis, & vlcera matricis, multitudo pilosæ pectinis, & dispo mensuræ quia paucitas. qm ipsū consumpsit aduultio, & color ipsoz qui in pāno in nocte supposito potest cognosci, & pprie cum exicari permittat in vmbra, nam color apparet vehemens rubedinis & nigredinis & citrinitatis, & odor eorū grauis & acit⁹, & anticipatio pulsus. Et tinctura aque, & siccitas oris, & velocitas pulvis, & regimen pcedens

calidum. Et frigida signa sunt faldicis contraria & cōceptio difficilis. Et signa humidæ sunt tenuitas menstruorum, & causa fæe humiditatis est aborlus facilis, & siccitas sunt illis contraria & difficilis partus.

Cura eius ex dictis in cura malæ cōplexionis renū & ver sicæ & testium est manifesta, & est tres res. Prima abscedit causam si addeit, secunda alterat differētiā, tertia corrigit accitā, si debilitet & dolorē eius de qua infra dicetur. Confectio pessarij fū Raf. ad calefaciendū matricem & adiuuat ad imprægnadū. Be. castorei, styracis, chalbani, euphorbij, oppoponacis, carpopallamī, granorum becn, costi, bdellij, spicæ anis. partes æquales, resoluantur cum vino & fiat pessarium noctibus pluribus, & sumatur in potu omni die diamarte, deinde suffumigetur cum eis, & approximetur focio.

De ægritudine matricis ex gbus est oppilatio. Ca. VI.
Oppilatio matricis aut est in collo, aut in concauo eius, quæ vero est in collo aut in orificio eius est exteriori occurrente vuluæ, aut in meatu, aut in orificio interiori concurrente matricis cōcauo: qm os matricis intrinseci dictum est: aut est in orificijs venarū menstrualium. Quæ vero est in cōcauo eius, aut est in meatu vafoz spermatis, aut in orificijs cōtylidonū. Etiam ei⁹ quæ est in orificio exteriori, aut est soliditas pāniculi qualis est in virginitate, aut res carnosā ibi, vel vitæ naturaliter concreta, aut apollēma durum ibidem præter naturam eueniens: aut incarnatio vlceris, hæmorrhoides inflatæ, morum clauis, verrucæ, & quælibet est carnosā.

Causa eius q̄ in meatu contingit vt plurimū est carnosā. Causa vero eius q̄ est in orificio interiori, qd os matricis dictū est, si sit est carnosā vel pinguis pter naturā crassitatis, & causa eius q̄ est in orificio venarū menstrualium ut pūm est coarctatoria, & raro ætenuatoria, rarius carnosā, et cā ei⁹ q̄ est in meatu vafoz et orificijs cōtylidonū si sit exillit.

Signa quedā sunt cōia, quedam ppria. Cōia sunt: nā q̄libet ipsarū sit fortis, est causa sterilitatis, si vero debilis, causa erit difficilis imprægnatiois & partus. Cum. n. pāniculus illi naturalis, pcreatus non sit solidus, licet nō ruat pūm, sed foramina habeat plura, p quæ matrix possit de spermate et projicere extra ipsam & in facie eius vel in exteriori loco calido tpatot: puta balneo, quo sua validitas conferret suo orificio occurrere, trahē aliquid desiderio sui cui sit partum conceptio fiet, & tñ cum difficultate vt Philoſophus ponit licet supra in cap. de spermate à Gaaliter sit dictum. Sed signa ppria distinctiua specierum et causarū ipsarū sunt: nā quæ est in orificio exteriori est manifestata: quia subiacet sensui & est phibens vel impediens coitum Ea vero quæ est in meatu & orificio interiori est occulta & cognoscit per sterilitatē. Alijs vero causis exiis sentib⁹ eis quæ infra dicere debet. Sed inter eas distinguendo positio vel intromissio digiti obstericis. Cum enim non inueniat duritiem coarctatē meatum: oppilatio erit in orificio interiori, si vero inueniat ibidem oppilatio erit in meatu exteriori, & si sine dolore est carnosā, si vero cū dolore erit apollēmosa, & estatē prolongatur, hyme ab breuiatur, & fortasse erit vtrobiq; ea vero quæ in meatu est cū carnosā exillit, similiter digiti impositio illud ostendit & dolor perceptus in coitu. Signa vero eius quæ est in orificijs venarū menstrualium sunt retentio & priuatio menstruum cum signis dominij humoris crassī & viscosi, sed siquidem sit in concauo & in meatu vaforum spermatis, sunt matricis pꝛeflocatio, nisi aliud contradicat, & eius quæ est in orificijs cōtylidonū est post imprægnationem aborlus velox deficiente foetu sanguinis alimento, licet illud quandoq; ex totius corporis communitate contingat, quia secum & tenue sit prout Hippo. dixit in apho.

Cura eius q̄ est interioris orificij possibilis est et facilis. Et siquid sit carnosā, cura est dures, Prima est abscessio Meſ. R carnis

De signis naturalis partus

De signis malæ complexionis. apho. 63

Pessariū ad calefaciendū matricē

De cura oppilationis matricis.

earnis additæ. secunda est regenerationis prohibitio.

Prima completur dupliciter, scilicet cum corporis dispositione & modo. Et est vt sedeat coram lumine cum paucis sustentaculis ad posteriora, & eleuatis coxis curu faciat adherere eis, & brachia ligentur foriter super eis & in curuatura suorum poplitum. deinde cum scissione auferantur, & stillat aut cum ligatura stricta donec putrefiat & cadat vt non accidat fluxus sanguinis, vt dictum est in hæmorrhoidibus: aut cum corrosiuis pharmacis, aut cum instrumento ferreo acuto taliter, vt de addita non remaneat aliquid nec aliquid de radicali tangatur. Deinde regatur cum siccis exiccantibus medicinis. Et quandoque in accidentibus medicinis, quæ notæ sunt: & quandoque cum corrosiuis.

Si vero fuerit panniculosa, cura erit etiam duæ res. Prima est apertio. secunda apertionis conseruatio: Prima completur cum scissura primo modo. Secunda completur dupliciter: primo modo cum interpositione pilæ ex lana infusa in oleo & vino. secundo cum consolidatione labiorum scissurarum. fit autem cum siccis & cicatrizantibus medicinis quæ notæ sunt quas sequatur concubitus frequens.

Sed si quidem sit interioris meatus & carnosa cura est quatuor res. Prima est extractio causæ si possibile est cum vncinis. Secunda est abscissio eius cum infuso, sed fiat cum cautela, vt paulatim incidat non subito et in multa quantitate ne frangatur vesica, vel aliquid de matrice, & incurrat ipsam cum euzze. Tertia erit vt incisio tegam in principio cum lana infusa in vino pontico adherenti incisioni: secundo cum vnguentis lenitiuis cōsolidantibus vlcera ventris et suppositis cum nastali, sint autem omnia calida, & ad frigore præseruentur. Quarta est accidentium correctio, vt est dolor qui oportet vt sedet cum medicinis mollificatibus dictis supra in tensio & fluxu sanguinis, cuius regimē superius habuisti. Eius uero quæ in orificio interiori exsistit cum carnosa fuerit cura est impossibilis. sed eius quæ est in orificijs venarum menstrualium & vasosæ spermatis & coëstionum si coarctatoria sit, cura est impossibilis, fiat autem cum incidentibus & siccis pharmacis: put in cura retentionis menstrui dicimus, q si fuerit carnosa ea est impossibilis. Si vero attenuata fuerit hæc vt in ipsa accidit in consumptis curabitur rehumectatione vt totius cō regimine humectatio & particulari partium ipsos cum balneis & sessionibus in eis & vntionibus, & humectatio rerum quæ notæ sunt. Et ex appropriatis sunt medullæ laudabiles potitæ & caribite, & myrrha lenit duritatem coarctantem, & oleum de lilio, & vinum & bdellium est conueniens. Si vero apofa fuerit quæcumque sit iuuabitur cum mollificantibus & resolutibus temperatis in modum encantationis approximatis cum iniectionibus vnguentos, pessarijs eis eisdem inunctis reliquis particulare operationes chirurgicæ dimittentur. Et in cura hæmorrhidarum, mori, & aliorum, cura ipsos in virga & ano superius dicta nota. Et ex appropriatis simplicibus in apertione opilationum matricis est vchuen & bdellium vtriusque, spodium aperit os matricis, mundificat eam & puocat menstrua, oleum maiora naxe faciescens & subtiliando confert coarctationi oris matricis perducens ad pfocationem & oleum narcissi aperit coarctationem & confert doloribus eius, et oleum abrotani, semen vrticæ cum vino bibulum aperit os matricis, & galli & medicamina composita sunt quæ ex his componuntur.

De suspensione matricis & ascensu eius, & declinatione ipsius, & de descensu prærecipitatione. Cap. VII.

Matrix mouetur de proprio loco, & quæque subleuatur & suspenditur, & quæque declinat ad alterum laterum dextrum scilicet vel sinistrum. Et quæque descendit & præcipitatur adeo, vt quæque extra egrediatur

& quandoque vtriusque motibus simul mouetur.

Causa autem duplex. vna pter naturam, & alia naturalis. Præter naturam causa est ipsius motus distincti, & plurimum fm Gal. est spasmodica contractio cōcatenationum ipsius ppter repletionem venarum ipsius orificijs venarum abstractis, cum. n. concatenationes superiores repleatur apofæ vel non apofæ, & eis contractis subleuatur matrice, suspenditur: quæ causa illius est ventositas subleuantis, cum vero lateralis declinat ad alteram partem cuius concatenatio est contracta, reliqua extensa ppter mollificata. Et quæque causa in ea sunt humores crassi & viscosi collecti in ea. Sed si concatenationes vtrasque non spasmant, sed & mollificari contingat, & extendi, necesse est descendere ipsam. Causa autem ut mollificationis est accidens, & est humiditas viscosa muellaginosa aggregata in eis. Et quæque est primitiua vt frigiditas subintrans ex aere frigido balneo frigido, & sessione super lapidem frigidum. Causa vero extensionis earum primitiua ut casus & percussio, cur sus fortis, vt tussis et vociferatio, aut sternutatio uhemens aut terrefactio ex strepitu non inquantum retrahit, sed in quantum tractum calorem & spiritum subito extinguit & infrigidat & sic paralyticum facit, aut difficultas partus et grauitas, aut magnitudo virilis virgæ: aut labor ob sterictis in extrahendo foetum & secundinam, aut exitus eius subitior aut putrefactio concatenationum et ligamentorum. Causa naturalis est causa vtriusque motus ipsius & simultanei cum successione modo supra, modo lateralis, modo infra, & est vt exiliimum quam Gal. asseruit affirmans Platonem cum inquit. ventriculi qui in vultu diuersum cum sint quasi animati concupiscunt filios perare si diu permanserint q fructum non afferant, angustiant, & nequeunt vno loco manere, per corpus enim moti vias spiritus oppilant: anhelitum etiam corruptum: quare diuersa & magna accidentia in mulieribus sunt.

Signa. Quamquidem et accidentia quæ sub leuatione eius contingunt, sunt dolor & grauedo super vmbilicum, & sensus rei rotundæ: vel sicut manus apprehendens ibidem anhelitus corruptus: tum et tristitia abominatio, fastidium dolor capitis, vertigo, scotomia, et discretæ mulier sentit illam, et eruatiua si cum ventositate fuerit. Declinationem eius & accidentia comitantur. scilicet dolor, grauedo, alteratio laterum, renouatio oris matricis ab oppositione facta per quam in ipsam immittitur sperma, quare conceptio impeditur, & obsterictes cognoscunt per tactum cum digitis partem declinationis, et cognoscunt aut sit repletionem apante: aut per duritiem in constrictione inuatiens: & quæque accidit pfocatiua, et ppter cum declinat ad sinistram, & hydrops, & mola ppter et cum declinat ad dextrum. Descensum vero eius comitantur accidentia, & dolor renum, & laterum, & inguinum tensiuis, & in pectine grauius, spasmus & tremor, et sensus rei rotundæ in pectine, in egestione vrinæ difficultas ex eo q matrice descendens cōprimat meatus facies et vrinæ quæ erit alba in colore, et spissa in substantia, liuens superius cum resolutionibus crinoidalis flauis coloris et nigri, multæ adhærentis residens in fundo et apud vuluam sentitur descendente leuis tactus propter eius connexionem, et cum egreditur magis, et est manifesta. Et si quidem in causa sit res præter naturam, puta repletio venarum cum obstructione orificiorum ipsos: indicat eam retentio menstrui. Si uero sit causa mollificans antecessit regimen et exitus mulieris appositioe collyrij et humiditatis multiplicatio in natura cum alijs circumstantijs cōsimilibus: et si ventositas, est ibi sonitus et rugitus. Si vero sit primitiua est manifesta. Si uero causa fuerit naturalis indicat eam consuetus conceptus nec priuatus cō sanitate fortitudine et hilaritate corporis et bonitate regiminis.

Cura eius quæ præter naturam est ex repletionem est. v. De cura res, Prima est cūo, secunda est ipsius matricis reductio, tertia

De phle
boto
mia.

teria est ipsius reductæ conseruatio. quarta conueniens regimen. quinta correctio accidentium: & suprà quæ à molificatione procedit. Euacuatio vero est duplex. vna repletio venarum, alia humoris crassi & viscosi, earum officia obstruentis vel mollificantis concatenationis & ligamenta. Primam rem complent phlebotomia sapientie in ascendente & in declinante ex opposito pede & in descendente ex basilica. Secundam rem complent pharmaca propria præmixta præparatione, eductoria à toto, corpecti cacochymia sitin eo influens illi, & cõtraria parte mota eius & fomentationes, sessiones, vnctiones, & nasalialia appropriata in educendo illos ex matricis partibus, quæ infra in cura retentionis instrumentorum dicuntur. Secundum est retractio eius ad oppositum & reductio ad medium loci & qualitate, completur aut in subleuata eius tractio cum sternutatione ex obsterano retinente anhelitus, & vñtosis in ambobus inguinibus & pectine & coxis applicatis, & dolorosis ligaturis in cruribus & pedibus, & in declinatione ad alterum cum earum appositione in oppositis tantum, & sist ligatura & cubitis super oppositam partem et in descendendo cum appositione earum supra dorsum & renes supra vmbilicum & latera, & ligaturis manuum & cum applicatione odorabilium vel foetidorum circa nares os & viliam: delectatur enim quasi matrix animata existens odoribus, tristat foetoribus vt currat ad illos, fugat vero foetidos, non quia mentem & intellectum habeat vt animam, sed à sui proprietate quæ doctauit ipsam naturam, & pindet in subleuata foetida naribus & ori applicens, odorabilia vulgus, ex quibus proprie est gallia suffumigata, hoc enim descendere facit matricem pfectam & declinantem ad alterum latus. Sicut contra in descensu eius reductione adiuvabit obsterix post balneum ventrem manibus secernendo & cõ intramissione digitorum in vulua inuictor adipe gallinæ vel anatis & ad proprium locum subleuando, & coequando & ad rectitudinem reducendo cum appositione ventose magnæ in medio funinis in vmbilico & in medio dorsi. Tertia est conseruatio ipsius iam reductæ quod in remissione accidit et relatione obstericis cognoscere poteris & illud cum quiete & decubitu supino, & stipticis applicatis. Intus & extra cum embrocis ex vino stiptico decoctis vnctionibus & emplastris & per omnem modum approximationis: ex quibus sunt, pprta ex parte simplicia, & composita quæ infra dicuntur: simplicia sunt myrtus, acacia, cortices granatorum, & rosæ, schinanthus & herba quæ oris super lapides cum sunt in aqua & facilius lubricare pedes, & lites & breuiter omnia stiptica odorifera. Quarta res est regimen conueniens, & est vt regat in aere ipato, declinante ad frigidum. Hipp.inquit motus à caliditate est contra frigidum paralyticum faciens, vitio omnem motum animæ & corporis & omnes superiores nomina tot repletionem ciborum proprie viscosos crassorum frigidorum, ventosos, & saluorum, vult vero bonis & stipticis, & potus sit frigide aquæ & stiptice crasse & aluminose diuerfos, & inaniatur dyslesteribus vel vomitibus: vt superius dictum est, vtatur quiete & somno. Quinta res & vltima est accedens correctio & ex medicinis accedentia prædicta corrigentibus quedam est cois & illa est balneum ex aqua dulci decoctionis anodini, mollificantium quedam sunt pprta quæ ex dictis & dicendis in proprijs capitulis colligere potest prudens.

Si vero causa fuerit naturalis, cura erit altera duarum, vt conceptionis & generationis procuratio, si possibile est: vel cum viro si honesta, vel cum alio si inhonestæ vel libidinis extinctio, si vidua sit vel virgo vel virum abscentem habeat, & hæc complentur perma excicatio quæ dicta sunt in cura gonorrhoeæ, pollutionis, & coitus exuberantionis. Abo, dixit in descendente respicietur mulier, & aperiat quod est inter crura sua, & assuue lanam, ex leni

bus velleribus, & madefacta adhærere fac matrici. Dein, de accipe lanam aliam & infunde eam acatig succo, aut in vino in quo dissolutum sit aliquid stipticum, & pone super os matricis, & redit cum facilitate ad interiora: dein de accipe aliam lanam & eam cum aceto pone super vuluam & præcipe mulieri vt taceat super latus vel dorsum: & adunet crura sua & scruet lanam vt est temperata in ea necadat. Et pone ventosas super radicem funiuius eius ex super dorsum, & fac eam odorare odores bonos valde.

In declinante deur in potum oleum de cherua & similia eductoria phlegmaticos chymos: & ventosas & encasima cum decoctione spicis confert lubricatis matricis. Abo, etiam dixit folia vrticæ recentia reddunt matricem exutem loco emplastri contrita & superposita, & bouinum sterus suffumigatum. Gal. dixit cum mater egreditur, ammoniacum dilemparatum cum succo absinthij, & inde inungatur venter cum penna, postea accipe castoreum, rutam, artemisiam, æqualiter in vino coquantur, cum consumptione duarum partium et tertiam da in potu. Et in summa conuenit cura duo cura molificationis & exitus anis: & dixit si mater lateraliter moueatur ut tortioem & tugium sentiat quod indicat ventositatem interdusam, apium, fenugrecum, & ruta, in vino dabitur, vel coctum cum melle, vel dorouigi & schinanthus & aristolochia rounda. Item accipe agaricum, aspalathum, semen plantaginis, & saturij, & puluerizata cum vino coque. Item aristolochia & proprie cocta cum oximelle supista vñtosis matricis est propria & stomachi atq; splenis. Item intromitte in balneo & post ipsum fac emplastrum de succo rapistræ et farina hordei, & appone ventri & vuluæ. Item ad exitum matricis causa virilis virgæ sternutatiois vel alterius causæ primitiug, line panum lini cum pice: vel aliquo oleo pulgineo vel multellino & imprime vuluæ & ligas quousq; mater per se sedet & calida facta sit. Si vero frigiditatem receperit balnetur in aqua decoctionis foliorum lauri, pulgij, abrotani, & enulæ, & artemisæ, deinde suffumiget cum musco, ambræ, & galliæ in ascendente balnetur cum aqua cicute quoniam subleuat & sedat dolorem, & suffumigetur cum capillis vel scarpis vel asa, & inungatur venter cum oleo sambucino vel de enula vel nardino anethino, de lilio, & rutaceo. Syrupus ad digonem humorum phlegmaticorum & mollificantium ligamenta matricis aut si descendat & obstruat officia venarum, quare retinetur & contrahuntur & sunt causa suspensionis & declinationis. Re. artemisæ, radicem ireos, enulæ, radicis lilij, chamædryos, chamæpityos, thymij, ringorij, rorismarini, radicem ireos, & buglossæ: radicis capil. ven. adiantos ana. M. laniij, mararij, ephthymij, florum vtriusq; floechados, petroselinij, semini aspharagi, spicæ cedice, schinanthij, liquiritiæ mundæ ana. vñc. i. zuccari lib. iñ. vini mali granati lib. s. fiat syrupus de quo vtatur mane & sero cum aqua pluuiali. Digesta materia purgetur cum his pilulis. Re. theodoricon anacardinij benedictæ ana. 3. i. s. agari. 3. i. celuræ. 3. iñ. fiant pilule.

Et post tertium intret balneum istarum herbarum. Re. artemisæ radicis ireos lilij altæ buglossæ ana. M. i. omnia bulliant in aqua & fiat balneum per dies duos. Et tertia die post balneum phlebotometur de basilica quibus expeditis fiat hæc suffumigatio prædicta & erit efficax si Christus voluerit. Et cum matris ad proprium locum redierit apponatur hoc emplastrum super lumen & renes. Re. mastice, thuris albi, oppopanaci, terebentine, galbani, serapini, resinæ, storacis liquide, colophonij, añ. 3. i. ceræ rubæ. 3. iñ. fiat cerotum.

De pfectione matricis & medicinis eius. Cap. VIII. R. flocacio micis siue suffocatio siue anhelitus ablatio dicat, in presenti capitulo ostendere est intentio, pfectione matricis significat quod quæ a suis accensibus

Syrupus
digestus.

Mef.

R ij titu

s. apho.
19

titia est nomen commixtis ex spasmis & syncopis: quare Abo. eam dixit motum esse quandam epilepsiam & syncopis, & ex sensu & motu ablatio atque anhelitus. quare Gal. eam suffocationem dixit. Causa vero ipsarum est passio scilicet cordis cerebri & aliorum principalium non propria tamen, sed ex colligata ad matricem principaliter patientem mediatione velaminis & venarum pulsationis & quietarum ex mensuris vel spermatis diuturna retentione: quare matricis suffocatio dicta est. Et modus est cum enim mensura reincurt matricem necesse est pati multipliciter prius Hippo. dicente in apho. Mensuris pluribus venientibus & non venientibus a natura accidit ægritudines. tales autem constat omnis generis esse male complexionis & repletionis receptaculorum & venarum ipsius extensionis & solutionis continui. Male complexionis frigida pluris cum materia frigida sit & multa & quandoque calidæ si putrefiat: augmentum etiam si ex nutrimento calido sit in frigido & sequitur nisi ex eo accidat putrefactio: quemadmodum enim putrefactio ex caliditate ita ex putrefactio caliditas accidit, ait princeps Abo. necnon & quandoque apostematæ eius natura non potente materiam extra ducere propter obstructionem meatuum: quare spargitur in subtili matricis & apostematæ cooperante dolore prouocante alia mensura super ipsa: necnon & materiam aptant trahi si qua in corpore fuit, aut quia ægritudinibus propria perueniunt accidentia, & propter colligantiam ad principia insurgunt alia totum corpus vexantia. Proinde ex repletionem prædictorum matricis motus præter naturam prædictis accidit cum suis propriis accidentibus superioribus distinctis. Extensiones vero eius dolores fortes adeo ut mulierem torquere faciant vndique & caput genibus implicari ut re solutionis syncopis prouenit malitia frigida complexionis obstructione meatuum & pororum ipsius, quare materia coarctatur & coarctata in frigidabitur & putrefiet, & sumum emittit propter ful malitiam venosam naturæ mulieris & calori eius innato a specie tota coarctatur, & cum non habeat spiracula quibus extra corpus possit excludi, est necesse sursum ascendere ad stomachum, & cum peruenit ibi nauseam gignit vomitum & omnem eius actum perturbat, & ad diaphragma infrigidando prohibet eius motum: quare anhelitus corrumpit vel tollit ascensum, licet aliquis sit necessarius quando viua existat. Et maxime quia vltimus ascendendo ad cor calorem naturalem in eo tanquam in suo principio sic debilitat extinguendo, quod magna sensibili euatione non eget: sic igitur nec cessitate diminuta & organo impedito anhelitus adeo sensui priuatus existit quod ablatiis totaliter videtur: ad cuius digestionem sanam subtilem carminat bene inter naves & os talibus antiqui mandauerunt apponi vel ciphis plenum aqua supra stomachi orificium. Existente enim anhelitu quantumlibet diminuto ea mouentur: & eis non contentis priuato anhelitu mortui iudicatur proprie cum ex tali fumo cor sic etiam constrigatur, ut neque spiritum per arterias emittant quare pulsus ibi auferatur neque calorem & sanguinem per venas, quare corpus in frigidum & pallidum color appareat viuio occultato mortali. Et ex syncopis accidit vltimus ascendendo petit & cerebrum attingendo spasmi gignit & eius contractione in se, qua contrahitur vniuersaliter prius. Et deinde super occupato cerebro sensus & motus auferitur in totoque ablatiis secundum actum & habiunt concludi vera mors. Que accidentia ex retentione spermatis magis ac fortiora & terrenda euenire necesse est. Res in quantum purior est & magis nature conformis maioris est iuuamenti quandoque cum natura consistit. scilicet quod naturale & peioris conuersionis atque malignum cum in contrarium sit nature veratur magis circa nature vigorem perdendo. Et proinde licet ex sanguine sperma sit generatum quia est ex eo per alterationem de-

puratum, & coagulationem propinquum per naturam ad conseruationem speciei soliter reseruatur mensuram ex eo ut superfluum sequestratur cum in contrarium sit nature veratur deterioris conuersionis, quia per congelationem vel putrefactionem malitiam veneni acquirit maxime si ex mala materia fuerit & peioris impressio, quia accidentium terrenorum quod sanguis cum desierit esse sanguis, quod clare patet in lacte: quod cum ex sanguine generetur sic maioris erit iuuamenti quod sanguis cum in propria natura existat propter eandem assignatam causam, & cum in contrarium nature veratur ut congelationem vel corruptionem in stomacho sit peioris conuersionis quam in naturam veneni, & maioris impressio atque natalis, quod sanguis si a sua natura propria permutetur, puta supra in stomacho est non naturam. Quamobrem arbitramur Serapionem existimasse ex solo spermate debere causari: quod equidem arguit quia viuacitas mensuræ etiam accidet: & coniungit etiam illis retentis non contingit: quasi si uoluerit dicere ex mensuræ retentione non contingat quandoque ex spermatis retentione nec ita praua. Quapropter eius euentus licet sit varius plurimum tamen accidet in sanguine mulieribus viripotentes & adolescentibus & spermate abundantibus libidinosi quod coire consuetis non viuacitatem & consensibus calitatem, & quibus mensura retinetur & autumnis tempore. Verum quod quod accidit huic ægritudini periodi sicut in epilepsia, cum appropinquat periodus accidet debilitas consilii & pigritatio cogitationis, debilitas crurum & citrinis, faciei diffinis: pulsus cordis & dolor capitis & quod sitis. Cum ergo finitur accidet subitum vel permixtum rationis, de structio sensuum & destructio vocis, & spasmus cum rubedine maxillarum, syncopis & stridor dentium. Et cum appropinquat hora resolutionis eius incipit apparere humiditas quadam ad partem recepticis, quæ ad tactum sentitur & redeit sensus earum & intellectus: & quod ex matrice sit cum retentione mensuræ vel spermatis signum est quod est quia accidit in muliere sana boni regiminis via quæ cuius mensura non defecerit. Sed signa eius quæ est ex mensuris sunt quæ præcessit retentioni mensuræ quæ in dieat quandoque generatio lactis in mamillis. Hippo. dicente in apho. Si mulier quæ neque prægnas est neque generauit lac habentis mensura defecerit, grauedo corporis, debilitas sensuum & alia signa retentionis ipsorum quæ capitulo suo dicuntur. Et sunt diuersa secundum diuersitatem humoris vincentis in sanguine quem dolor mensuræ offendit. Cum ergo in eo vincit melancholicus accidet melancholia et mania, & loquatur sola propter cerebri conuulsitatem & syncopis fortis propter coitatem cordis, & destructio anhelitus propter communitatem ambo- rum & diaphragmatis. Quod si phlegmaticus erit grauiora & quæriora habebit accidentia, & si cholericus erit acutus & incolumis. Signa eius quæ est ex spermate sunt nam incipit cum nocumento anhelitus & magnificatur timor cum omissione coitus consueti mensuris non retentis. Et accidet multoties quod cum obsterit tægi matricem eius spasmofam accidet eomolio & desiderium qualiter descendit sperma grossum & sanatur, & quandoque descendit illud ex contactu suum ipsius & inuenit requiem. Sed nunquid accidet seruantiis calitatem præfocatio sicut mulieribus: quæ cum non accidat videtur argui quod non ex spermate sed ex mensuris accidat solum quæ contrarium Serap. dixit. cui Gal. respondit quod viris in retentione spermatis longa accidentia accidunt multo praua quæ supra cap. de illo quem denisio coitus lædit habuisti: non tamen si frequenter eo quod laboribus resoluitur & non congregetur nec tægi grauius molesta & terrenda cum non sit ex tam mala materia in viris sicut in feminis. Est. n. in eis ex generatione sanguinis mensuræ quod inficium est & supfluum nisi sit coarctatum in fundo corporis sicut in muliere.

De si-
gnis præ-
focatio-
nis ma-
tricis.

muliere, quare similiter principalla non habetur quod de
clara causa mulier in tali passione mortem frequenter in-
currit, in sculo vero nunquam. Et qualiter non accidit in pre-
gnantibus in quibus menstrua diutius retinentur, quod
quidem contingit: quia licet in eis menstrua retineantur, ex
puriori tamen eorum parte embryo nutritur & augmenta-
tur: & quod superfluit ex eis vilitur a natura partus, & se-
natur, licet ne putrefiat vel congelet studiose interdu-
sum in secundum panniculum, coferatur, ex quo matrici
non patitur, & fumus etiam ad superiora principalla non
ascendit, nisi grandis sit causa, & illud est raro. Præterea
cur sensu ablato spasmus contingit, cum dicat Philoso-
phus: sensu & motus adqueantur, & etiam Gal. quod sen-
tire pati est quod est minus: moveri vero agere quod est
maius: Item si ablato sensu motus remanere non debeat
quomodo ablato sensu & motu spasmus qui est motus,
sequitur? Quibus dicendum quod spasmus motus est præter
naturam: nec etiam inconueniens est sensum & motum
naturalem amitti actualiter, & cum qui præter naturam
est accidere, dicente Hippo. in apho. Si inebriatus quis
fuerit & repente sine voce fiat spasmus lunato moritur.
Et siquidem sensu & motu naturali omni præter natu-
ram motus qui spasmus est accidit, multo magis solo sen-
su ablato talis motus præter naturam continere poterit.
Et quod dicit Gal. veritatem habet in sensu & motu na-
turali, vel ubi per eundem sunt nerui. Præterea si simili-
tis est epilepsia, spasmus, & syncopi, apoplexia, & lichar-
gia: eo quod omnibus in supradictis accidentibus conuenit
in quo a singulis differt. Differentia vero est duplex inter
eam & prædictas: una est specialis, alia generalis. Gene-
ralis est namque: quia licet in ea sint accidentia prædicta,
sunt tamen in ea non singularia & distincta, sed omnia
confusa & mixta. Specialis est, quia epilepsia fit absque men-
struorum retentione & in coeuntibus magis, & eos sperma-
tis in ea quæ difficilis est et ex cerebro: nec narrat quæ actio
fuit epileptica cum euadit à paroxismo, nec facit prægo-
cata, nisi prænotata maxima sit & immoderata: nec sentit
aliquid eleuari sursum vsque ad os stomachi & deponi: nec
non & in alijs quæ dicta sunt accidentibus epilepsia. Præ-
terea in epilepsia sensus & motus inter se est ablatus: in
hac vero non integre. Præterea inter ipsam & lichargiam
distinguitur febris continua quæ lichargiam concomitatur
& pulsus vndosus plenus, & principium doloris in ca-
pite, in prænotacione diuersus. Sed inter eam & spasmus
distinguitur secundum Gal. quod est, quia spasmus ex re-
pletione accidit & inanitione paulatim: prænotacio sub-
ito, & ex repletione sola.

De cura

Cura huius passionis est tres res. Prima matricis ægri-
tudinem tollit quæ ipsius est causa. Secunda ordinat regi-
men. Tertia corrigit accidentia: quæ licet tercia sit in nu-
mero, propter errorem tamen aliquorum & pericula
patientis fiet prior in ordine. Prima consistit in duobus: im-
plicit, scilicet in causa abscessione, & in morbi si quis fa-
ctus sit curatione. Cause vero abscessio completur cum
prouocatione sanguinis menstruorum vel spermatis præ-
ter naturam retenti. Inquit enim Abo. Cuius ventris con-
strictio qui fluere solebat aliquam ægri tudinem possidere
fecerit, ipsius euacuatione reuersio in plurimum ipsam
medicamentis dixit in plurimum ut quandoque retentioni
proportionata fuerit, nam si superflua potest esse mortis
causa: si cuti alibi posuit cum dixit. Cum retentio solutio-
nis conturbat eius solutio facit acquirere tranquillitatem,
& est in mortalis, hoc autem per eius abundantiam, & ex-
cessus etiam si febris sit eradicata prout dixit in alio quo-
dam loco, quæ vero minor sit non illico medicabitur. Fiet
autem talis prouocatio cum his quæ euacuando trahunt
sanguinem à matrice: ut est phlebotomia saphenæ, & pro-
prie quæ est sub poplite, & in pinguius cum venosis
super loco saphenæ scarificatione præcedente, vel cū san-

guisquis propter occultationem venit, deinde cum purga-
tione humiditatis viscosæ quæ oppilando venas retenti-
onis est causa. Et cū hierapica & hiera colocynthica
& ruffina. Et pilolis de thapsia, & scedid in preparatione
præcedente cum oximelle scilicet proprie, & aqua diu-
reticorum calidiorum, & proprie rubig in thorum nigel-
læ, quod quæ radicum, senulæ, & similium, quibus sem omnē
motum vrendum ex simplicibus & compositis in viā
medicæ & cibi, & seminibus de aperitiuis & diureticis,
ut est foenugrecum, anethum, semen lini: & samscus;
& abrotanum, silymbrium, fauina, ruta, vritica, & alia
quæ subtiliando sanguinem reddunt ipsam acutum, &
aperiunt. Et cum balneis theriacum proprijs, & colly-
rijs; & prouocantibus menstrua, quæ statim dicuntur in
suo cap. & proprie ex corderum, pipere: & euphorbio
quod est forte faciens descendere menstrua statim, et cum
succum iugis ex cypero, styrace liquidas picea, & nigella,
& cum commotione oris matricis & partium eius appo-
sitis digitis obstetricis inunctis cum axungia gallinæ
& oleo de lilio, vel de becnardino vel anethino oispa cum
conseruit siue retentio sit menstruorum vis spermatis,
faciunt enim declinare matricem prænotatam ad inferio-
ra, & redire ad equalitatem, & parant menstrua ad pro-
uocationem. Et cum exhibitione in potu castorei & myr-
rhæ cum aqua mellis, & sagine, diacimino, & sagapenū
cum aqua cicurum aut falcetorum, rubetorum, & callores,
et nigellæ cum rub. tinctorum in oximelle scilicet pulue-
rizata sunt vltima, aut acetum scilicet, & oximelle eius,
& oppopanaci. J. Et Almansor, cum ex eo sumitur in
potu est in eo sanitas. Et ex his quæ trahere habent san-
guinem ad matricem est appositio ventosarum super fe-
res, deinde super coxas & inguina, genua, & crura: & cla-
uiculas pedum, & frictio ipsorum, & ligatura cum insiti-
tis dolorosa per horam dimissa. Calæfactio cum someni-
tis fetentibus, & cum elytheribus acutis, vntionibus, et
emplastis ex rebus rubificatis notis quæ sanguinem
subtilient atque trahant, & omnibus alijs prouocantibus
menstrua quæ in suo loco dicuntur. Si vero retentum fuerit
sperma: tunc oportet ut impetu tribuatur, & vsque ad illā
horam vitatur exercitio & excecationis spermatis, vult
agnus castus, ruta: calamentum: sida: semen almarj, &
diacimino cum diureticis ut est decoctio deradicijs.
Et oportet ut in tromitatis obstricere inanum inunctam,
ut prædictum est, ut faciat commotionem delectabilem,
ita quod cum commotione accedat dolor, ipsa etiam fortis-
se expellet foetidum & saluabitur. & similiter cum suppo-
suntur res mordacitque commotionem facientes sicut sala-
gemma cum oleo laurino: & sicut zinci, & pipetis, cora-
dimenim, sunt mirabiles in hoc. Et caute in hac disposi-
tione phlebotomiam quoniam infrigidat: immo admittit
feces quæ excitant caliditatem, & sunt mulieres quæ in-
gentantur coire cum eis cum instrumento in modum vir-
gæ virilis ex qua delectantur et conserit. Morbi vero cu-
ratio facit ex retentione illorum ut est mala complexio
frigida & huius curatio ex dictis & dictis est manifestat;
Secunda res quæ est regiminis ordinatio est, ut abstineat
ab omnibus multiplicandis sperma, sicut est vinum,
licet syncopis illud petere, et carnes, et vitatur excecanti-
bus sperma quæ supra in cura pollutionis dicta sunt. Ter-
tia res scilicet correctio accidentum quæ venenda sunt, ut
est syncopis, alteratio sensus & motus atque anhelitus, do-
lor foris ex spasmis & humidi præmittenda est: fiat autem
cum expurgationibus. primo puta sumigacione ex so-
tidis appropinquatis naribus et oris, quales sunt penic
busepilpi: & penic combustæ, & cornu, asæ fœtida: ca-
storeum, ruta: harmelidi humidi obthalnica et vigilatæ
et consistat ex ligaturis in extremis fricandis obpressio-
nibus dolorosis conuactis capilloz et aurium: et nariū
et clauoribus et vocacionibus, et alijs quæ dicta sunt in

Mef,

R in cura

cura lithargie, apoplexie, et epilepsie, et syncopeis. et faciem sternuntur tenendo os & nares vt Hip. dicit in apho. Et applica ventosa anchis, inguinibus, & coxis, & fo menta cum rubificantibus, et emplastra cũ eis, & euphorbio in inguina: & suppone collyria prædicta ex acutis & odoriferis, ut est gallia, folium caryophylli, & ciperum, & laurum, & clystera educta ventositatem ex anisofenitellio osaristolochia: spica & similibus donec redeat. qđ si in prædictis sensus & motus redeant nec anhelitus: tunc necessarius est vt fundat oleum seruens super caput eius. Sit autem aliquid ex aromatis confortantibus cerebrũ & calefacientibus valde quale est nardiniũ, de balsamo, & de beern, aut cauterizetur sinuiput eius si non est excusatio inde. Et qđqđ euadit cum phlebotomia & redit: cũ ergo redierit anhelitus tunc curabis syncopeĩ cũ his que cor & cerebrum confortant & coherant hmoi & alia accidentia. Et ex simplicibus est sagapenum, caryophyll. & ex cõpositis confectio nominata confectio iuuameti, & est mirabilis sageneanthridatum, medicamẽ de musco, & thieracia: & si times ex mithridato & diamusco de commotione spermatis: confortatio in nature & cordis ex eis impendo illud & resistendo illi est maioris iuuamenti, & cũ alijs supra vi cap. enarratis intus & extra, & per omnem modum administratis, que habent cerebrum, cor, & totum corpus recomfortare. Deinde oportet redire ad prædicta ex administratione eiuũ prædicto: & cessant egriitudinis alia accidentia leuiora nisi fit solutio cõtinui vel apha. Cum ergo accidit illud oportet vt curetur cura solutionis & aphis cum his que conueniunt eis præfocationi qualiter est in apostemate. Re. pinguedinis anatis & gallinæ ana. 3. iij. ceræ. bonæ cro. myrrhæ, amomi, mastice. añ. 3. i. olei balsami: illiij celestis añ. 3. iij. terantur sicca, & liqueant humida, & administrentur in pessario. Aliud iuuatiuum & expertum. Re. sty. racis. 3. iij. thuris, piperis ana. 3. i. & c. ceræ albæ. 3. viij. pinguedinis anatis & anseris ana. 3. iij. pinguedinis gal linæ. 3. iij. olei balsami, illiij albi & lilij celestis, & olei de spica. ana. fm quantitate necessitatis. Si autem vis vt sit fortius tunc adde in eo. 3. iij. corderumeni semi. vtrixæ aure. iij. miferantur & administrentur. Oleum quod lenit & calefacit & conuenit ad dolorem matricis & præfocationem. Re. helcha. libachi olei mastice & spicæ olei laurini ana. 3. v. olei lilij celestis & anethi ana. lib. i. sedenegi & bdellij & pyretri ana. 3. iij. meliloti cassiæ. & nigellæ & calamitũ campestris aut fluuialis añ. 3. i. terantur medicinx sicce sicut puluis, & liquefac alchec cum oleis & miferantur omnia & vngatur cum eis quod est sub vmbilico & pectine, anhe & pedes. Ingt hilus Serap. Si eueniet ægritudo scilicet hæc mulier quæ est prægnans, tunc non oportet vt administrentur phlebotomia aut ventris solutio, immo contenti sumus ynctione cum oleo, excepto ex oleis calefacientibus & resoluentibus, si cut est oleum de lilio, & de beern, & que sunt similia. Et ad vertendum qđ dixit si eueniet quasi dicat qđ raro accidit propter causam superius assignatã. Item inquit & ad vltimum dico sermonem ab eis dente inquit oportet vt curentur mulieres quibus accidit hæc ægritudo, & non sunt prægnantes fm quantitate complexionis earum & humiditatem corporis earum & siccitatem earum: illam ex eis quarum corpus est leue, album, humidũ carum cum medicinis debilibus. Et ex illis que sunt fm contrarium illius donec sit earum corpus siccum, neruofum: curantur cum medicinis fortibus: & fm hunc modum, curantur vetulæ & illæ que sentiunt inflationem ex ventositatibus inflationibus cum his que resoluunt ventositates, & illis que sentiunt grauedinem dantur ea que incidunt & subtiliant, & illæ que sentiunt acuitatem curantur cum his in quibus est virtus extinctiua. Supposito stium Abo, educens sanguinem menstruum. Re. styra

eis liquidx. 3. iij. piperis, thuris ana. 3. i. adipis anatis. 3. iij. leini. vtrixæ. 3. iij. fiat ex eis lictinium & supponatur.

De speciebus solutionis continui matricis ex quibus sunt vlcera, corrosiones, & putrefactiones, rhagadies, & fistulæ.

Cap. iij. IX.

Vlcera matricis quedam sunt simplicia & mundata: quedam composita et cũ putredine, & qđqđ sunt corrosiua & quandoqđ cum apostemate, & qđqđ cum profundatione, & quandoqđ non profundæ, & qđqđ peniunt ad fistulam: & quedam sunt in collo, & quedam in eius concauo. Et causa vlceris quedam est interior & quedam exterior. Interior est cursus humorum acutorum, qui si paulatim congregati sunt in ea. erit propria, si subito confluant ex toto, aut aliquo membro, erit ex communitate, aut dubelati vlceratum, aut plaga vlcerata: & est propria. Exterior est casus vel percussio: aut difficilis partus, aut vulnus insitri incidit, aut ex medicamine acuto suppositio: aut crassities virgæ deurginantis, et illud est non pfundum, sed in collo eius tũ: & similia. Et causa putredinis est, quod est ga vlcera sunt profunda quæ non euadunt ad humiditatem plurimam egredientibus ad profundum eius in quo retineantur & non mundificantur. Et ex eis est qđqđ corruptio embryonis multiplicantis putredine. Corrosionis ipsorum causa est acuitas, et austio humiditatis & putredinis eorum, quare corrodit velut cæcer. Et causa fistulationis ipsorum est prolongatio ipsorum: quia cum propiis nõ recipiunt curam: quare prolongantur cum putredine multa corrosiua: & concuantur.

Signa vlcerum eius sunt exitus puris & saniei, & sanguinis corrupti & virulentis: humoris diuersi coloris et odoris, & nouementum ex medicinis mollificantibus: et iuuamentum ex medicinis mundificantibus & sstipicantibus. Et signa putredinis eorum et sordiciei et tabiditatis est multitudo humiditatum corruptarum secentis et est sicut aqua carnis. Et si est cũ corrosione illud quod egredit est nigrum cũ ardore vehementi & pulsatione et cir cumfluitioe pilorum vtdixit Hip. in aph. Et differentia inter corrosionem et cæcram est quoniam cum corrosione non est grauitas nec durities, et sequetur eam quies in horis quibusdam, et ppter post exitum eius quod egredit et non est plurima longitudo corporis in curatione. Can cer vero est assiduus doloris si in principio fit. Si vero in processu erit cum punctione sensus & est cum pulsatione longi spaci. Et signum mundificationis vlcerum præcedit sanitatem est si qua quod egreditur est ad crassitatem et albedinem decliu, et leue absqđ dolore vehementi, fœtore seu ardore seu mordicatione. Et quæ nõ sunt profunda sunt sensui manifesta: profunda vero sunt occulta sensui. Et cũ sunt cum apha tunc cũ prædictis signis aphas ex quibus est horripilatio et fe. Cũqđ vlcera matricis sua putredine et corrosione pertranfunt carnem, et profundantur, ita qđ vicinum aliquid ex membris vlcereat et corrumpatur os pectinis et collũ matricis putrefiet adeo qđ qđqđ perueniat ad radendum pilos pectinis: et incidi t vscqđ ad partes an et lacerorum eius. Quedam sunt in parte manifesta, et quedam in parte occulta, et declinantia ad latera eius sunt similia. Et rhagadie matricis sũt ex genere solutionis ad modum scissuræ: cõtingentium ex siccitate eius quare non possunt recipere debitũ apud coitum vel apud partũ extensionem absqđ scissura. Et qđqđ causa abscondens est in agnitudine aphas: quare apparet rhagadie, et ppter cum tangit, et qđqđ crassantur valde, qđqđ sũt si cut verruxæ et in crassat locus. Et si sunt in collo eius: aut in cõcauo eius intus sensus cum obstericis digitis cognoscet. Et si gratia fistularum sunt antecessio vlcero quæ nõ sanant cũ curationibus ppteris: et plongatur spatium eorum cum putredine multa: et cursu virus et doloris attrahit: deinde dolores illi sunt sciti dolores cancri: et cognoscitur

Causæ.

De signis vlcerũ matricis.

Pessariũ

Oleum ad dolorem et pfo cationem inficis.

Supposito stio. educens sanguinem menstruum.

scitur locus eius ubi pervenietur cum eo: & scit status eius ut sit cum carne adhuc aut petrascat usque ad os perid quod sentit extremis radij delentate & mollitie, asperitate, duritie, & rhagadiarum signa sunt dolor apud coitum, & exitus virgæ sanguinolente: & possibile est ut perveniat ad considerationem ipsarum per positionem speculi vel muliere & apertione vulgæ super ipsum.

De cura vlcæ. Cura vlcærum simplicium & purorum est consolidatio, in difficilis. Inquit Gal. Inscio vlcæ difficultat consolidatio, ipsorum vero compositio cum putredine fordicie, & si cum corrosione fuerit vel a parte in medicatio, consolidatio, accidentium correctio & conueniens regimen. Mundificatio in completa aquæ mellis vel passillarum infusio cum infuso, vel aquæ decoctio cum iride, & hordeo vel cum aliquo ex medicamentis vnguentis, habentibus mundificare, sordium & putredinem vel habentibus mundificare corrosionem & reficere ipsam, aut cum sanatiuis aptatum ut dictum fuit. Cum ergo mundificata fuerint vlcera curentur cum consolidatiuis, ex quibus sunt vnguenta, pulueres, & similia. Et ex vnguentis quedam sunt quæ consunt in principio rei, cum nondum nascitur caro. & lithargyri, cerussæ, farcocollæ ana, partes æquales fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ. Et si fuerint in illis fordes miscetur cum eis parum mellis. Cum autem caro incipit nasci extimatio debita curetur cum hoc vnguento. & rosæ ablutæ partes, & cadmix argenti, cerussæ, farcocollæ omnium æq. partem, i. fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ, & cera, & ministretur cum tenta, aut ex eis fiat pulvis. Et si quidem sit profunda et in collo eius sicut in deurginata a crassitie virilis mēbri: oportet ut fortes dolores qui adsumt mitigentur sedendo in vino decoctionis stipticorum: et administrentur cerota lenientia consolidatiōem phibentia: aliter ut cōcubitus: deinde redeant ad ipsum paulatim, & in tpe medio regatur cum cerotis pēditiis: & admisceatur cum eis terra sigillata & similia. Correctio accidentium est, ut si quidem ardor adsit, vlcera curentur cum his quæ ardorem mitigant & calorem, si mitigantia sint, sicut mucilago psyllij, semen citioniorum, & aqua iubarum & sebestæ, & aqua hordei. Si vero consolidantia sint, sicut fucus solarii, arnocolloleum rosæ, albarum, albulum ouij, lac, succus portulacæ, tragacanthi, & demus ad bibendum catarricum de iuiub, semen papæ, & myrtæ, & dolores fortes mitigentur sessionibus in aquis & vinis ex stipticis et anodinis ut est fœnugræcum balauftia, lentes & similia. Regimen conueniens est, ut tpe mundificationis vtatur pitana hordeacea: aqua cicurum, hedorum, gallinarum: & lactea quo so. Tempore autem consolidationis generatibus sanguinem crassum & viscosum, ut sunt extrema animalium, milium, risum, panicum, & fumus lac & similia crassa et stiptica omnia, illa occulta fistula quæ ex eis est in occulto & profundo, non curatur, & ppiæ fi venit ad vesicam: reliqua vero ab ea curantur etiam si difficiles sint & pervenerint ad abradendum pilos, & perforauerint os foraminis parui.

De cura vlcæ. Cura vlcærum simplicium & purorum est consolidatio, in difficilis. Inquit Gal. Inscio vlcæ difficultat consolidatio, ipsorum vero compositio cum putredine fordicie, & si cum corrosione fuerit vel a parte in medicatio, consolidatio, accidentium correctio & conueniens regimen. Mundificatio in completa aquæ mellis vel passillarum infusio cum infuso, vel aquæ decoctio cum iride, & hordeo vel cum aliquo ex medicamentis vnguentis, habentibus mundificare, sordium & putredinem vel habentibus mundificare corrosionem & reficere ipsam, aut cum sanatiuis aptatum ut dictum fuit. Cum ergo mundificata fuerint vlcera curentur cum consolidatiuis, ex quibus sunt vnguenta, pulueres, & similia. Et ex vnguentis quedam sunt quæ consunt in principio rei, cum nondum nascitur caro. & lithargyri, cerussæ, farcocollæ ana, partes æquales fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ. Et si fuerint in illis fordes miscetur cum eis parum mellis. Cum autem caro incipit nasci extimatio debita curetur cum hoc vnguento. & rosæ ablutæ partes, & cadmix argenti, cerussæ, farcocollæ omnium æq. partem, i. fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ, & cera, & ministretur cum tenta, aut ex eis fiat pulvis. Et si quidem sit profunda et in collo eius sicut in deurginata a crassitie virilis mēbri: oportet ut fortes dolores qui adsumt mitigentur sedendo in vino decoctionis stipticorum: et administrentur cerota lenientia consolidatiōem phibentia: aliter ut cōcubitus: deinde redeant ad ipsum paulatim, & in tpe medio regatur cum cerotis pēditiis: & admisceatur cum eis terra sigillata & similia. Correctio accidentium est, ut si quidem ardor adsit, vlcera curentur cum his quæ ardorem mitigant & calorem, si mitigantia sint, sicut mucilago psyllij, semen citioniorum, & aqua iubarum & sebestæ, & aqua hordei. Si vero consolidantia sint, sicut fucus solarii, arnocolloleum rosæ, albarum, albulum ouij, lac, succus portulacæ, tragacanthi, & demus ad bibendum catarricum de iuiub, semen papæ, & myrtæ, & dolores fortes mitigentur sessionibus in aquis & vinis ex stipticis et anodinis ut est fœnugræcum balauftia, lentes & similia. Regimen conueniens est, ut tpe mundificationis vtatur pitana hordeacea: aqua cicurum, hedorum, gallinarum: & lactea quo so. Tempore autem consolidationis generatibus sanguinem crassum & viscosum, ut sunt extrema animalium, milium, risum, panicum, & fumus lac & similia crassa et stiptica omnia, illa occulta fistula quæ ex eis est in occulto & profundo, non curatur, & ppiæ fi venit ad vesicam: reliqua vero ab ea curantur etiam si difficiles sint & pervenerint ad abradendum pilos, & perforauerint os foraminis parui.

De regimine. Cura vlcærum simplicium & purorum est consolidatio, in difficilis. Inquit Gal. Inscio vlcæ difficultat consolidatio, ipsorum vero compositio cum putredine fordicie, & si cum corrosione fuerit vel a parte in medicatio, consolidatio, accidentium correctio & conueniens regimen. Mundificatio in completa aquæ mellis vel passillarum infusio cum infuso, vel aquæ decoctio cum iride, & hordeo vel cum aliquo ex medicamentis vnguentis, habentibus mundificare, sordium & putredinem vel habentibus mundificare corrosionem & reficere ipsam, aut cum sanatiuis aptatum ut dictum fuit. Cum ergo mundificata fuerint vlcera curentur cum consolidatiuis, ex quibus sunt vnguenta, pulueres, & similia. Et ex vnguentis quedam sunt quæ consunt in principio rei, cum nondum nascitur caro. & lithargyri, cerussæ, farcocollæ ana, partes æquales fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ. Et si fuerint in illis fordes miscetur cum eis parum mellis. Cum autem caro incipit nasci extimatio debita curetur cum hoc vnguento. & rosæ ablutæ partes, & cadmix argenti, cerussæ, farcocollæ omnium æq. partem, i. fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ, & cera, & ministretur cum tenta, aut ex eis fiat pulvis. Et si quidem sit profunda et in collo eius sicut in deurginata a crassitie virilis mēbri: oportet ut fortes dolores qui adsumt mitigentur sedendo in vino decoctionis stipticorum: et administrentur cerota lenientia consolidatiōem phibentia: aliter ut cōcubitus: deinde redeant ad ipsum paulatim, & in tpe medio regatur cum cerotis pēditiis: & admisceatur cum eis terra sigillata & similia. Correctio accidentium est, ut si quidem ardor adsit, vlcera curentur cum his quæ ardorem mitigant & calorem, si mitigantia sint, sicut mucilago psyllij, semen citioniorum, & aqua iubarum & sebestæ, & aqua hordei. Si vero consolidantia sint, sicut fucus solarii, arnocolloleum rosæ, albarum, albulum ouij, lac, succus portulacæ, tragacanthi, & demus ad bibendum catarricum de iuiub, semen papæ, & myrtæ, & dolores fortes mitigentur sessionibus in aquis & vinis ex stipticis et anodinis ut est fœnugræcum balauftia, lentes & similia. Regimen conueniens est, ut tpe mundificationis vtatur pitana hordeacea: aqua cicurum, hedorum, gallinarum: & lactea quo so. Tempore autem consolidationis generatibus sanguinem crassum & viscosum, ut sunt extrema animalium, milium, risum, panicum, & fumus lac & similia crassa et stiptica omnia, illa occulta fistula quæ ex eis est in occulto & profundo, non curatur, & ppiæ fi venit ad vesicam: reliqua vero ab ea curantur etiam si difficiles sint & pervenerint ad abradendum pilos, & perforauerint os foraminis parui.

De si apho. Cura vlcærum simplicium & purorum est consolidatio, in difficilis. Inquit Gal. Inscio vlcæ difficultat consolidatio, ipsorum vero compositio cum putredine fordicie, & si cum corrosione fuerit vel a parte in medicatio, consolidatio, accidentium correctio & conueniens regimen. Mundificatio in completa aquæ mellis vel passillarum infusio cum infuso, vel aquæ decoctio cum iride, & hordeo vel cum aliquo ex medicamentis vnguentis, habentibus mundificare, sordium & putredinem vel habentibus mundificare corrosionem & reficere ipsam, aut cum sanatiuis aptatum ut dictum fuit. Cum ergo mundificata fuerint vlcera curentur cum consolidatiuis, ex quibus sunt vnguenta, pulueres, & similia. Et ex vnguentis quedam sunt quæ consunt in principio rei, cum nondum nascitur caro. & lithargyri, cerussæ, farcocollæ ana, partes æquales fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ. Et si fuerint in illis fordes miscetur cum eis parum mellis. Cum autem caro incipit nasci extimatio debita curetur cum hoc vnguento. & rosæ ablutæ partes, & cadmix argenti, cerussæ, farcocollæ omnium æq. partem, i. fiat ex eis cerotum cum oleo rosæ, & cera, & ministretur cum tenta, aut ex eis fiat pulvis. Et si quidem sit profunda et in collo eius sicut in deurginata a crassitie virilis mēbri: oportet ut fortes dolores qui adsumt mitigentur sedendo in vino decoctionis stipticorum: et administrentur cerota lenientia consolidatiōem phibentia: aliter ut cōcubitus: deinde redeant ad ipsum paulatim, & in tpe medio regatur cum cerotis pēditiis: & admisceatur cum eis terra sigillata & similia. Correctio accidentium est, ut si quidem ardor adsit, vlcera curentur cum his quæ ardorem mitigant & calorem, si mitigantia sint, sicut mucilago psyllij, semen citioniorum, & aqua iubarum & sebestæ, & aqua hordei. Si vero consolidantia sint, sicut fucus solarii, arnocolloleum rosæ, albarum, albulum ouij, lac, succus portulacæ, tragacanthi, & demus ad bibendum catarricum de iuiub, semen papæ, & myrtæ, & dolores fortes mitigentur sessionibus in aquis & vinis ex stipticis et anodinis ut est fœnugræcum balauftia, lentes & similia. Regimen conueniens est, ut tpe mundificationis vtatur pitana hordeacea: aqua cicurum, hedorum, gallinarum: & lactea quo so. Tempore autem consolidationis generatibus sanguinem crassum & viscosum, ut sunt extrema animalium, milium, risum, panicum, & fumus lac & similia crassa et stiptica omnia, illa occulta fistula quæ ex eis est in occulto & profundo, non curatur, & ppiæ fi venit ad vesicam: reliqua vero ab ea curantur etiam si difficiles sint & pervenerint ad abradendum pilos, & perforauerint os foraminis parui.

Rhagadiarum vero matricis cura intrinsecæ est dux

res, mitigatio accidentium, & consolidatio rhagadiarum. Compleatur autem cum suppositorijs penetrantibus, & distillationibus infectis, ex aquis stipticis permixtis cum vnguentis rectificantibus, sicut vnguentum factum ex cadmia, & plumbo adusto, & vnguentis rhagadiarum ani. Accidentium correctio est, ut si cum curatione sentiat mordicationem, misceatur cum eis sicut vnguentum habblicon cum adipibus, & ppiæ si indiget maturatiōe. Et si quidem cum rhagadijs fuerit crassities quam significat lōgitudo spatij, & paruitas receptionis curationis, administretur vnguentum de charis cum oleo ro, si vero non tolerat illud, ponatur cum eo oleum de lilijs, & gluten halimbar. Cum autem hæc quæcunque, curentur rhagadiarum purarum, & propriæ quæ vlcantur, & quæ indigent eis quæ sunt sicut cortex xris, aut tragacanthum optime tritum, aut gallæ, aut illis aggregatis. Intrinsecus vero sufficient pulvis tuxie cum vitellis ouis, & vnguentum de cerofa & similia. Clystere. & aqua passularum li. dissoluantur in ea mellis ro. 3. iij. & coletur & adde olei amygdalarum amararum. 3. i. Isaac inquit. Si venæ sint ut corroscedemus sanguinem tra, myrtam, thus, bolum ar. de quibus omnibus fiat clystere vel cum liciu apponatur puluerizata intincta in aqua arnoglossæ vel acatiz. Licium valens ad pruritum vulvæ & priapismum mulieris, & purgat putredinem, corrosionem, & sanem. & crocum, camphoram, lithargyrium baccharum laurialbum ouorum, oleum ro. fiat nasale vel clystere. Et sanguis tra. cū succo plantaginis infectus valet. Diosco. dixit farina fœnugræci cum sanguine anseris valet ad duritiam matricis. Valet etiam lac siccum cum vitellis ouorum fiat inde nasale.

De apostematibus matricis humoralibus. Cap. X.

A Postemata accidenti matrici sicut in pēditiis membris fm duplicem modum per viam cōgestionis & fluxionis, & causa earum sufficiens est duplex, interior, & est ipsius dispositio, vnde bilias, & retentio menstruorum in ipsa matrici aggregans. Et exterior, duplex in primis ut casus percussio, & multitudo coitus, & ppiæ habentis virgam crassam: aut diruptio facta ab obliterice cum recipit foris: aut in disio cū infuso provocans rheuma, & facies ipsam fm regiones eius interne diasp & vacuas subintrare, & coadiuvans est frigiditas aeris, phibēs solui materiam. Causa vero materialis est ex qua, est antecedes repletio vñs totius, ut humores quatuor ventositas, aquositas, & viscositas. penes quos specificantur & ab inuicem differunt curatione, et particulis ipsius matricis. Materia propria est ex sanguine mēstruo non ex spermate, licet ad illam immitatur & aggregetur in vasis feminarijs eius: sed in concauum immititur, aggregatū quoque in vasis ipsius, ppijs non in eoz substatia penetrat sed in concauo continetur: sanguine vero mēstruo in venis eius existere diffuso ex quibus possibile est subintrare resudans vacuas regiones ipsius vt faciat apia. Causa vero materialis subiectiva est ipsa matrix suspicijs fm aliquam sui partem: quæ enim sunt in ore eius: quæ in concauitate: quæ in altero latere ante & retro: & deterius est quod per plures eius occupat partes. Causa finalis est, ut materia expellatur & si non extra, saltem ad ipsam derinet: & deinde exira duat prout possibile est: quæ quæque resoluti, quæque sanati & dubelati: & quæque conuertitur per resolutionem partis subtilis ad duritiem. Et cum aduritur ad cancerum, & quæque ad fistulam: & quæque interficit.

Signa quædam sunt cōia omni speciei, quædam cūlibet ppiæ. Ex cōibus quædam sunt a natura mēbri. Si matricis patientis quædam ab alijs mēbris cōicantibus ipsi. Ex natura mēbri, ut est dolor, grauedo in vtero, crassities, & coarctatio: ut non sit exitus vñs totius, & inflatio pēctinis, & almirach. Quæ vero ab alijs per cōiunitatem sumunt, sunt vt dolor, stomachi subuersio, nauæ.

Mc, f.

R iij sca,

Causa.

De si gnis.

fecit singultus, & defectio operationum eius, dolor capitis & ceruicis, ppter cerebri communitatem, et proprie in fcapite radicibus oculorū & colli, eius extensio in dorso toto corpore, & vsq; ad extrema. mollificatio crurum & manuum, debilitas pulsus, & similia totum corpus vexantia. Propria vero animali cuilibet speciei sunt. nam cum apostema fuerit calidum dolor erit acutus cū pulsatione, horripilatione & febris inflammata, & siccitas & linguæ nigredo. Cum vero est frigidum signa erunt contraria, & siquidem sit aquosum vel vëtosum alia habet propria signa quæ infra dicentur capitulo de cursu & mola. Et siquidem apostema sit in aliqua sui parte, dolor indicat partes illius, nã si est in parte postrema, dolor erit in dorso & retinetur sterus ppter coarctationem intestini recti. Et si in parte anteriori, dolor erit in illis & sequitur dissilatio virinæ vel difficultas, qm̃ vesica vel collū eius coarctatur ex apostemate, qñ apostematum latera matri cū, extenduntur & dolent inguina, & grauantur coxæ, & dolet vertebrium parvis apostematū lateris: sed cū apostematur concuuitas dolor est in vmblico, & qñ apostematur os eius: tunc partes anteriores dolent: & illæ quæ sunt strictæ, & qñ tangitur cum digitis oblecticis, inueniunt durum & clausum. Cūq; minoratur accidentia: & dolor deletur: resoluitur apostema. Cum autē tumor remanet durus & grauedo: tunc cōuertitur in duritiem sine dolore, & si est magnam comprehenditur tactu. Cum vero augetur se, et dolor significat conuersionem in sanietē cum minoratur, dubelatur. Cum vero accidentia fortificatur p̃dicta, & accidit sudor frigidus, ablatio vocis, syncopis, & inflatio almirach: significat augmentum apostematis: & interit. & cum euadit, plangitur: & cū rodere incipit, in cancrum conuertitur: & p̃prie cum apostema durum non est æqualis figuræ a quo procedunt sicut varices & mali coloris declinūs ad rubedinē fuscitati: commixtus & plumbeitatem si subiacet fensui: q̃ si non, significat ipsam grauitas, & sēssio placida, & dolor, & communicant p̃cten, renes, & dorsum, & inguina. Et cum vlcetur currit humiditas acuta virulenta: declinūs ad viriditatem: & quandoq; sanguis purus propter corrosionem venæ.

De cura
apais
mitis.

Cura apais matricis est tres res restio, accidentium mitigatio, regiminis rectificatio. Euacuatio duplex est, vniuersalis & particularis. Vniuersalis est totius corporis vel membri mitentis: quia sitrepletur. Cum pleitur autem cum p̃mmissione phlebotomiz de basilica, ut fluens materia per antiperistalsim educatur, deinde cum consecutione phlebothomiz de vena saphena vsq; ad defectionem scit iussit Hippo. vt quæ fluxa est expellatur: & prouocatio mensurorum maxime si p̃cessit eorum retentio est conueniens & fortassis eam totaliter resoluit, vel quia sit capochymum. Compleitur autem cum pharinacia vomi tura appropriatum humorem educente: ac p̃missione de bitū digestiui quod est notum vel fecessua sicut ex lenib⁹ quæ non inquietant naturam, dissoluant, & prouocent ad cursum super apostematum locum quemadmodum supra in cura stomachi diximus. Euacuatio autem particularis consistit in particularibus operationibus exercendis circa apostematum locum quæ diuersitas temporis morbi variat, & disponit, atq; distinguit. Si ergo apais sit calidum, in principio eius operaberis cū administratiōe repercutiētium materiam, qualia sunt ex simplicibus ros. lentes ex corticæ, cortices granatorum, balaustiarum, cū mæ vitis, arnoglossæ, solatrum, endiua, & virga pascoris, succus pomulæ: et psyllium quod extinguit inflammationem, scin peruiua, rasura cucurbitæ: farina hordei et similia: sit autē cornu ministratio cum sessione in aquis dulcibus decoctionis ipsarum: et embrocat, et epithymatis, emplastris, clysterizatis, inunctis & suppositis. Et emplastrum de papauere dissolutum in decoctione cū

oleo omphacino vel ro. aut de pomis in hac hora conueniens est. Cum vero peruenit ad augmentum, admiscebis p̃dictis quæ mollificant & resoluunt, sicut fenugrecum: alteam: melilotum: chamomillam: anethum, & crocum: malum puluerem molendinis: & similia: et in statu augebis quæ resoluunt in declinatione vero ministrētur quæ resoluunt tñ: vt est aqua sifimbris: sampscithiaurum, polypodium, & similia. & laudanum suppositum resoluunt ipsūmet proprie ea quæ conueniunt apostematibus frigidis, sicut ammoniacum, bellium: styraz: chabazum, et cera: & medullæ omnes, & pinguedines omnes et olea quæ resoluunt, & p̃prie oleum de enula: q̃ si apostema non resoluatur et perueniat ad aggregationem fanici, ministrabis maturatiua quæ dicta sunt: quibus admiscebis quæ sunt fortioris caliditatis: itē ipsa. Cū ergo prolongabitur maturatio saniet cōferti in uelocitate maturatiōis eius cinplastrum de fenugreco, farina hordei decocta cum aqua sicum mixta cū eo aliquo, de simo columbino: & sermento ad aperendum ipsūmet emplastrū de hyssopadipe anatis: & anferis, et vaccezet medullæ ceruicit butyro et similibus: et ex eis p̃ssarium factum continuo administretur. Cum autem dubelatum fuerit p̃prium ori matricis possibilis erit sectio in debirum modum. Si vero in interiori parte eius fuerit oportet q̃ eruptio ex ipsomet fiat: vel ex arte cum nasturro, vel succo scabiose sumpto et inieciō: in his quæ supra in hepate dicta sunt. Cum vero apertum fuerit: tunc plurimum egredietur pus eius ex vulua. quare oportet vt mundificatiua ministrantia quæ sunt dicta sunt in p̃cedenti cap. inieciat. Et unguentum basilicon minus cum oleo ro. clysterizatum est conueniens et cum butyro vacino recentetur p̃prie cum p̃ssia est, et si subtilis fuerit sedi odoris clysterizabis cū his in gbus est stipticis plus. Et qñq; egredietur per vesicā: quare oportet vt administres potum lactis: et psyllium semē melonis cum syrupo ro. qm̃ prohibet vlcationem vesicæ. Et qñq; rumpeat intestinis: quare oportet vt clysterizet cum aqua hordei, balaustis decoctis in ea et oleo ro. et zuccaro ros. deinde curatur perfecta mundificatione cum medicamine incarnationis inieciō per clystere et dentur in potu trochisci de charabæ: ponat vnguentum incarnationum: cuius virtus pfundetur super locum in quo fit dolor: q̃ si fistulæ, curetur prout supra dictum est. Si vero frigidum fuerit: phlegmaticum curetur cum resolutiuis exicantibus & stipticis quæ in cura apostematum aliorum membrorum numerauimus. Si vero in duritiem cōuertat, euacuatione melancholiz naturalis & phlegmatis crassi curabis: deinde cum localibus ex mollificantibus resolutiuis notis supra in cura plenis et renem. Et cum in cancrum mutatur, non curatur vt Hippo. dixit in apho. et p̃prie si fuerit vlcera: sed commotum oportet tñ fieri cum mundificantibus virulentiam et putredinem corrosiuam & soluentibus choleram nigram per cōuenientia exhibitā internalla. Accidentium vero mitigatio compleitur cum his quæ dolorem & ardorem mitigant, ex quibus sessiones in aquis, et iniectiones, nastalia, et embrocæ, et emplastræ, ex anodinis quarū quædam sunt calida, quædam frigida quibus vti oportet fñ necessitate. Calida sunt vt fenugrecum: semen lini: melilotum: chamomilla: altea, vitellum oui malua et similia. Compositum vt cerotum factum ex face olei dimissi in vase gris cum cera citrina et inunctum exterius. Frigida vero sunt emplastræ facta de papauere cum coriandro solato: et oleo ro. et albugine oui: et illud quod resoluū ex plumbo adinulcem fricato aqua coriandri. et iterum decoctio lenium clysterizata: et lac asinet et succus arnoglossæ: conuictum vel sigillatim. Et siquidem ex vlcere fluat sanguis ministratur quæ sanguinem fluentem detinent, et simplicita et composita superius nominata. Et similis si debilitas stomachi mitigetur

s. apho.

47

mitigetur cum, ppijs. Et cordis compassio perducens ad fyncopim sudorem frigidum & vocis ablationem cum confortantibus cor, & cerebrum regatur.

Suppo-
sitorij
ad apa-
dum.

Regimen conueniens est vt regatur in domo boni & temperati aeris redolentis, & quiescat & vigilet & prohi-
beatur vel minoretur cibus in diebus suis primis vsq; ad
tres dies, & phibeatur aqua penit*, in die primo vtaf vo-
mitu & solutione facili. Cofectio suppositorij ad apo-
stema durum matricis & dolo rem frigidum. R. thuris:
benziliij iudaici: chalbanitana. 3. ij. ceræ: oppopanaci:
ammoniaci: ana. 3. i. mallicis: castorei: styracis liquida:
olei de bdello, adipis anatis: olei chamomillæ ana. 3. iij.
gummi cum vino & melle, & eliquentur adipēs, & ag-
gregentur omnia, & fiat suppositorium & administretur,
& est Rafis. Cofectio decoctionis qua sedatur dolor
matricis. R. samplici, balsamitæ, femina abrotanici: caulis
foenugræ, semen lini: chamomillæ meliloti ana. partes
æquales, & sedentur in eis, & est Rafis. Cofectio ad do-
lo rem matricis ex apostemate. R. feminis lini contriti cū
3. v. vitelli oui elixati: croci ana. 3. ij. opij, feminis hyo-
scyami ana. 3. i. Cofectio suppositorij sedantis dolo-
rem matricis. R. ceræ, chamomillæ, adipis anatis, opij:
ana. æqualiter & supponatur cū lana & est filij Serapio-
nis. Cofectio suppositorij sedantis dolo rem matricis
calidum. R. rosa: sicca: 3. iij. feminis lactuæ & amyli
ana. 3. i. iterantur & cribellentur, & confice cum violis &
oleo ro. & lacte mulieris, vel asinino, cum lacte minifret.
Item ait & oportet vt caueas & obserues quando perue-
niant apostemata, ad statū ministrare aliquid ex eis quæ
excitant & prouocant sanguinem mēstruum. In hora ve-
ro declinationis postquam sedantur apostemata parum
si indiges vt prouoces sanguinem mēstruum: tunc opor-
tet vt fiat illud.

Suppo-
sitorij
sedans
dolorē
mtrici.

De nouembris in actione mēstruali: & primo de cu-
ra fluxus mēstruorum. Cap. XI.

s. apho.
38

Inquit Hippo. mēstruis plurimis euenientibus acci-
dunt ægritudines, non euenientibus à natura acci-
dunt ægritudines: ex quibus innuit sara effe si fuerint
moderata, vt superius de mēstruis dictum est. Vt ergo
ad moderantiam reducantur, si immoderata sint, causas
immoderantæ inuestigare oportet & eorum signa quæ
scilicet sunt oculata: quas inuestigans Gal. ait plurima ve-
nire vel non venire totaliter vel in parte, cum sint con-
traria, & ex cōtrarijs causis fiunt: plurima enim sunt aut
ex aperture superfua oris venarum, aut ex peccato san-
guinis in quali, in substantia, & quanto: quia calidus sub-
tilis vel multus existat quibus cōtēntia deficit & expul-
sua innatur: quare plurima erunt & superfluent. Et hoc
aut in matrice aut hepate vel corpore toto communitate
matricis ad illa in quibus supfluitates sanguines per men-
strua ex matrice natura influit expurgari sicut alibi di-
xite: cōtrario autem oppilatione matricis aut frigidityte
aut crassitate aut paucitate sanguinis detinentur totaliter
vel in parte quibus confortat retentia & deficit expul-
sua secundum varietatem ipsarum in quanto.

Causa omniū duplex est. interior & exterior. Interior
in aperture oris venarum matricis hepatis & totius cor-
poris sanguinis inflammatione et subtiliatione plurimū
est mala complexio calida & humida, dilataus, & qñq;
sunt vlcera corrosione: rhagada, fissura: fractura: venarum
matricis & mēstrualium: & proprie aperture apatis
& similia: quare contentiam deficere est necesse vbicq;
Exterior autem duplex est: aut aliorum necessariatū
aut non necessaria accidentalit. Necessariatū quidem
vt ær calidus & humidus motus fortis inflammans, &
non resoluens corporis vel matricis venas aperiens in-
flamans & subtilians sanguinem in matrice & corpo-
re toto, cibus multus & potus calidus & hūidus generās
sanguinem subtilians & inflammans: vel multiplicans

in eo humorem acutum, debilitans naturam corporis in
digerendo, conuertendo cibum & expellendo superflui-
tates eius via alia consueta: quare materia fuit euedenda:
inde vigilie multæ: somnus diminitus, repletio, & pro-
prie ex calidis humoribus subtilibus, inanitio frigidiorū
crassorum, atq; inanitionis: seu cōtēntis sanguinis con-
suetæ retentio, & sanguinis fluxus ex naribus vel hēmor-
rhoidibus per vomitum, fecem, vel vrinam: priuatio
cōsueti sudoris, pulsularum, vlcerum, scabiei, a poste-
raturum: & similibus quorum materiam natura cōsuevit
per pēdictas regiones expellere: nunc vero retentam cona-
tur ad matricem expellere, exinde expellendum iras, soli-
tudo, & gaudium immoderatum aperiens ora venarū,
inflammans & subtilians sanguinem ac disponens ad
motum de hepate vel de toto corpore ad matricē, & de
matrice ad fluxum immoderatum ad extra. Causa vero
non necessaria est balneum calidum, & humidit: vt Hip-
po. ait, quæcumq; infrigidata sunt, calidare oportet, ex-
plicit his quibus sanguinem emanare futurū est, fricatio
multa inflammans non resoluens. Accidentalit, est arti-
ficialis euacuationis consuetæ omisso & proprie sangui-
nis, sudoris, vomitus, & fluxus ventris, pulsularum, vl-
cerum, scabiei, vel apostematum, & similibus priuatorū
quorum materiam natura cōsuevit per pēdictas regiones
expellere, nunc vero retentam ad matricem conatur im-
pellere, vt exinde extra ducat. Et in oppilatione venarū
& sanguinis supradictæ dispositioni contraria tam inte-
rior q̃ exterior cōtrario est fumenda. Interior nāq; est
mala complexio sicca vel frigida vel calida superfluentis,
simplex vel commixta, pura, cōstringens, attenuās ora
venarum, vel cum materia coarctans est vt plurimum,
quare confortatur contentia, & expulsiua debilitatur in
matrice, hepate, & corpore toto, sanguinis dispositio ob-
tunditur, inspissatur, ac minuit, licet dispositio aliqua car-
nosa licet raro eueniat vel apostemosa. Exterior ex neces-
sarijs est ær frigidus fecus vel calidus superfluentis, quies
multa infrigidans & inspissans, scilicet motus paucus &
cibus paucus, & potus frigidus atq; siccus: sanguinis mi-
nimum frigidum atq; spissum generans: ac crassum & vi-
scosum humorem in eo multiplicans, vel etiam si fit mul-
tus natura tū corporis multis fortis existit in digerēdo,
plurimum conuertendo & superfluum expellendo via
occulta vel sensibili ad modum virorem, vel conueren-
do in crassitū atq; pilos, sicut animalia bruta in eis &
additamentis eorum, quemadmodum est videre in mu-
lieribus viraginibus quæ ernoſæ sunt & lacertose, earū
anchæ sunt fortiores pectorib; & pilosæ & exercitū mul-
ti, vel in crassis valde: quare ex cibo vel potu nil vel pa-
rum superflui expellēdum, somnus multus, vigilie pau-
cæ: repletio frigidiorū & crassiorū humorum, inanitio
acutiorum, pigritia mentis, tristitia, timor, gemitus omni-
fariam defes idest pigritia. Ex non necessarijs vero, causa
erit balneum frigidum & siccum, naturale vel artificiale,
fricatio multa resoluens & exiccans totius corporis vel
matricis. Accidentales sunt sicut euacuationes inconſue-
tæ artificiales, euedentes ex corpore materiam quæ con-
suevit per mēstrua ex matrice excludi, super aduentū ali-
cuius euacuationis non solite vel deriuantis materiæ ad
aliam regionem, & exinde euedentes.

Signa, mēstruorum fluxus plurimus licet mulieri sit
notus & similiter retentio et priuatio, medico tñ sufficiēt
ex se & absq; mulieris relatu debet esse proprijs signis no-
tus. Sunt autem signa ipsorum ægritudines quæ ex ipsis
accidunt, quas supra de mēstruis & præfocatione dixi-
mus, quarum quædam matrici sunt propriæ: quæ dā alijs
membris naturalibus & vitalibus & animatis per com-
munitatem accidentis, & alia toti corpori quæ omittant
hic. Idem enim quolibet loco reperere non nisi alienatio
est fm Gal. Sunt quoq; & accidentia alia quæ sequuntur

s. apho.
20

De si-
gnis.

vnde

vnde Gal. ait. Si menstrua cessauerint, alia accidentia sequuntur. Idolor in femoribus, collo, capite, & carne, & oculog. vasis, & acuta febris, vrina nigra, viridis, & æruginosa, similis loturæ carnis & cardonum, & nonnullis natura confringitur. Accidunt quoque pluries accidentia ante productionem ipsorum cum duriter prouocantur: quod si fluxus vltra modum existeret, sequetur corruptio eorum, tumor pedum, & totius corporis, indigestio & desiderium, & omnia accidentia fluxui communicantia apparent.

Signa vero causarum quæ occulta sunt, hæc sunt. In fluxu enim malæ complexionis calidæ & humidæ simplici & commixtæ, purg vel impure matricis, hic supra habuisti, & hepatis & totius corporis supra vbi de hepate dictum fuit. Signa inflationis, subtilitatis, & multitudinis sanguinis in matrice, ex qualitate & quantitate menstruorum percipies, & ex signis repletionis venarum & partium adiacentium, vt ventris, pectinis, renum, & coxarum. Et similiter in hepate & corpore toto ex signis repletionis vniuersalis quæ nota sunt. Signa quoque vlcærum corrosiõis rhagadiarum, fistulæ, fracturarum, venarum matricis apertionis, apostematum & similium supra prout dicta. In priuatione quoque signa e contrario colligenda ex prædictis sunt nota capitulis: & eo videlicet, de oppilatione matricis propriè illuc ergo redi.

De cura

Cura plurimi fluxus priuationis menstruum, ex cura fluxus sanguinis ex naribus, & hemorroidarum generaliter nota est. In ea enim duplex est intentio. generalis siue vniuersalis & particularis. Vniuersalis quidè in quinq; consistebat rebus, quarum quatuor primæ fluxui cõueniunt huic plurimò, quas ex illis colliges & ad propositum reduces cum inuitabit necessitas restringendi, & est cum defectio incipiat apparere, vt supra de hemorroidibus fuit dictum. In priuatione vero & retentione tres ex eis sunt opportune, sed tertia dimittatur, & quarta, & earum contraria procurantur: & est vt sanguis refluens qui ad matricem consuevit transmitti nõ denietur, sed ad ipsum quoquo modo conuenienti trahatur nisi aliud contradiat, vix non consentitur, sed dilatenitur. Tractationem vero complet ea quæ supra in cura præfocationis ex menstruum retentione sunt dicta. Dilatationem vero diuretica medicinx, calidæ & compositæ, interius & exterius, & per omnem modum approximata cõplent, quæ infra dicentur & superius ibidem alia nota sunt,

Particularis porro intentio versatur circa particulares intentiones in matrice contra dispositiones earum cum localibus excrescens. Est autem triplex earum dispositio, aut enim fluctant superflue aut diminuebantur in toto, aut in parte, & sic incomplete fluctant, et addebantur supra capitulo de mensuris quarta, quia cum prauis accidentibus ibi enumeratis retenta vniuersali fluctentia erant. Sicquidem in duobus talis consilii ad præsens intentio, in restitanda dispositione & accidentium correctione. Et quia natura membri licet non variet localia remedia hic & ibi sed diuersa dispositio tantum, oportet hic alia remedia quæ matrici in hac sua dispositione propria licet aliqua sint eis cõmunia quæ ibidem sunt dicta enarrare simplicia, deinde composita.

In plurimis itaq; & superfluitibus mensuris qualitercuq; siue respectu complexionis proprii corporis ætatis, regiminis & habitudinis, dispositionis siue consuetudinis symptomaticæ siue criticæ non respectu temperati respectu cuius huiusmodi superfluitatem habet. Si cum non diuina & pauca, cum defectio incipiens apparuerit aliqua forte pmissio phlebotomix basilicæ, aut nigra, vel purgatio humoris sanguinei acientis pseruat, ea præmissa & deriuationes sanguinis cum deriuantibus notis, & propriè cum fucis magnis apposis sub mamillis absque igne cum suctione forti, vel etiam cum sufficietis flammæ

vt iussit Hippo. & supra dorfum & inter anchas & spatulas. Rectificatio quoque regiminis cum his quæ accititate sanguinem laudabilem gignunt, quia crassum & frigidum, & præcedente alteratione corporis hepatis et humorum cum frigidis stipticantibus, necnõ coarctatione viarum & ductuum quæ interrenet: pectine, & inguina sunt & vltra, per quas ad matricem de superioribus sanguis fluit cum frigidis, stipticis, conglutinantibus, notis supra de consolatione medicinarum cum superfluent caritatum docuimus retinere in canonibus vniuersalis intentionis contentis ingeniabimur apertione venarum matricis, vel fissuram, vel fracturam præcludere, & superfluentem sanguinem retinere, & exhibitis pulueribus, & iniectionibus encausticis, collirijs & emplastris: & vñctionibus ex eis quæ illud habet efficere à complexionet vt frigiditate & stipticitate, conglutinatione, causticitate, vel à proprietate quorum quædam simplicia & composita sunt communia hic & ibi, in prædictis capitulis enarrata, & in cura fluxus ventris. Quædam huic specialiter subuenientia ex simplicibus: aut apertione fissuræ & fracturæ, quædam communia sunt sicut arnoglossa, cui nulla herbarum est par in cura fluxus sanguinis acutis: cõfer enim bibita & iniecta & chronico: & nõ chronico: & alia hæc sumpta in potu, & camphora, læ enim coctum cum ferro ignito & scoria ferri bibita & iniecta cum syrupo myrtilino vel aliquo stipticorum vt est fucus glandium: & corticum granatorum, cauda æquina, consolidida, lingua hircina, & cauda pecorina: semè & radix nenupharis, herba coriandri, rosæ, & semen eius. Et planta cicute cui suo semine supposita & emplastrata, quæ retinet & cõfert doloribus matricis, & anthera, & solatium suppositum & emplastratum: & est expertum, virga pastoris, su mach, viola saracenica, corrigiola qualibet die sumpta in quantitate, 3. iij. Et scoria ferri sumpta cum rob, & supposita: est enim ultima licet prohibeat impregnationem, gummi arabici, & traga canthus. Et semen lini torrefactum cum aqua calida ferrea aluminosa, & ppræ bibita & euacuatissima, & aqua pluuialis, acetum epithymatum cum panno supra pectinem, inguina, & renes, reuoluntur potenter, nabac, grana pinicharababatia comesta: & supposita & mixta: & fructus eius, acetositas citri, ppræ tate sua, citionia, zarus, & omnes fructus pontici.

Et siquidem ppter vlcera matricis, apertio venarum talis existat, minimistrabis ea quæ mundificando consolidant vlcera: & sunt gallæ adustæ exsiccatæ in aceto, chartæ combustæ, ostræa combustæ: & cornu cerui adustum & aliæ medicinæ similes illis etiam in æpatione apostematis fuerint. Si vero ex corrosione facta in matrice ministrabis medicinas alias: sicut sunt: myrrham, charabæ & luthum, menthiæ, amyllum, & ceruissam & merdalen, acorum: colocothar, terrâ sigillatam, bolum armenum, et quæ illis sunt similes. oportet tamen vt prædictorum quolibet puluerizato sicut alcohol diureticum aliquod admisceatur: cuius virtute ad profundum matricis cito valeat penetrare. Et siquidem superfluit propter tenuitatem sanguinis, curabitur cum aquositate euacuatione, vt cū proeurantibus sudorè propriè, & alijs quæ infra in cura cures matricis dicemus.

Ex compositis vero, ppris sunt trochisci de spodio cū camphora, trochisci cum terra sigillata nostri trochisci de camphora, & trochisci de charabæ. Si propriè sit ex acuitate sanguinis, & coriandrum & alia sanguinem incrasstantia & obtundentia. Et similiter trochisci de scoria ferri, electuarium eius, & tryphera, phenilium persicum est vltimum, & alia oporiat: vt est confectio arthemisia, theriaca noua, diaolibanum, & similia: oportet autem vt sumantur cum aliquo stipticorum ut aqua granoræ myrtæ, & aqua rosæ. Et siquidem fluant sine interpolatione con-

no: & arnoglossa.

sinue administratur cum reiteratione. Si vero ad sint pe-
riodi in hora periodi studeas ad sedandum obstruatur
in hora quietis ne tunc aliquid prouocatum sumatur. Sed
qn̄ est necessarium peridum praueneri, & illud est ante
tempus periodi, p̄dicta euacuentur, & mundificantia mi-
nistrantur. Sint in leuia quæ non agitent, trahant, & pro-
uocent mundificandum reineant; et cōfortant mem-
bra superiora ductibus & vijs coagulationem acqui-
rēt; qualia sunt ex myrobalanis: renebaro & fumo terre
succo barbæ hircinæ ros. vel agari. & cuscute: educunt
enim cholera vel aquositatem ex sanguine cum reten-
tione, & mundificāt matricem, & similibus. Deinde ma-
trix mundificetur & confortetur vt non recipiat super-
fluitates egredientes à necessitate. Et illud etiam cum tem-
peratis, qualia sunt ex mundificantibus: foeniculum, sefa-
sum, & foxnugrum, & altes folia & radix decocta in
in aquat bibita cum melle & supposita. Et similiter lau-
dandum in forma glandis: amygdala supposita: & lac fi-
cum cum vitello oui, & sustinuum cum a meos: grana-
pini, & sesio in decoctione sua, & suppositio cum galla
ad confortandum matricem ne recipiat superfluitates &
mēstrua, & sunt sumach, naboli, spica, rubus & flos eius
proprie galgæ, & decoctio fructus myrtæ fm̄ omne mo-
dum administratiōis exhibita omnia supradicta. Com-
posita alia infra dicent. In priuatione vero & retentione
ipsorum omnimoda vel in parte, contrario agi agendū,
p̄missis enim rebus trahentibus & mouentibus sangui-
nem ad matricem & alijs prout vniuersalis intentio indi-
cabit elaboremus circa apertione orificiorum ipsa-
rum venarum mensuralium ab his quæ apertū sangui-
nem & accunt, & reddendo subtilem faciunt poros faci-
le penetrare. Ex qbus sunt bibita & puluerizati in aqua
mellis sumpta & supposita et injecta seu enecatmata, sus-
funitata, & emplatrata, & inuncta, prout in cura suffo-
cationis est dictum. Et sunt simplicia & composita. Et sim-
plicia in oppilatione siquidem coarctatoria fuerint: sunt
triplicia quædam leuia, vt absinthium, mercurialis, flos
schiuanti marubium, arthemisia, laudanum, amygdala
ræ, & nuce, aloë, & euula, & decoctio eius: radix iunipe-
ris, iris: decoctio fascolorum ruborum: semen anisi: co-
niculi: perosilini. & sampuci: & calice lignæ, agni casti,
sebesten, & est coriandrum putei, vel capillus veneris, ba-
thea, acorus, alphasagus, adococha, fenugrum: cum si-
fiumum granum viride, amygdala: radix altes, & pro-
prie vbi fuerit attenuatoria: quo casu supposita inungat
cum adipe gallinæ, anseris, vel anatis, & oleo de lilio vel
amygdalino, & ex illis est charica inuersa in hydromel-
le infusa & supposita: cuscute: virides, herbarum cau-
lis, meri & mel. Quædam sunt medicocia: vt chamædyos:
chamæpitiis: balsamum sumptum & suppositum cum co-
flosityra, asarum: gentiana: polium: virtus cinnamonu-
mum, clausus: hypericon, diacapparis: apium: lubnean-
gul, pulegium, vtricaruta: piper: fauinæ: lagapenum: op-
popanax: asa: vtrunq; calorem: corderum: nitraba tin-
ctorum sunt fortia. Et ex illis quæ supponuntur est oppo-
panacū & fructus eius, & radix brionie: & cyclaminis
& serpentariæ, & peonie: & colici: succus cucumeris as-
sinis: cetaurea: pulpa colocyntidis: helleborus: gummi
oliu: siluestris: corderum: & cum supponitur euphor-
bium super colum: statim prouocat & myrtæ & petro-
leum sustinuat: & species gummorum, & pulpa co-
locyntidis sola. Si vero fuerit carnosa curam non ha-
bet, q̄ si compelleris ad curandum emant: oportet vt
cum lenientibus & aperientibus in ea procedas, prout su-
pra in oppilatione hepatis est dictū. Si uero apostemosa,
curabitur cura apostematia dicta. Ex cōpositis sunt tro-
chisci: myrtæ, diacurcuma, segene, dialtea, dialacca, dia-
calamentum, hierapigra, & similia.

Accidentium vero correctio quæ ex retentione prou-

niunt, iam superius in cura suffocationis sunt nota pluri-
morum. vniuersaliter autem cura vniuersaliūq; est una cū
his quæ sanguinem prouocant, & oppilationē aperiant
fm̄ omnem administratiōis supra dictum modum. Eo-
rum vero quæ ex superfluitatibus immediate accidunt,
cura vniuersaliter est cum his quæ retinent & confortāt.
Eorum vero quæ consequenter & mediate, cum alijs quæ
in proprijs dicta sunt & dicentur capitulis. Confectio
medicinæ vltimi iuuament ad superflua mēstrua. Be. ter-
re sigillatæ: boli armenialuminis, gallarum, sanguinis
draco, ana. partes æquales. fiat puluis de quo recipiatur.
3. i. camphoræ. 3. ij. & gallæ sextam. 3. i. & totum dissol-
uatur in syrupo myrtino: & detur & est Abo. Item ex-
perta est spongiola quædam alba marina in litoribus ma-
ris inuenta & minutatim exhibita & scissa & commixta
cum zuc. ro. & est ex inuentione nostrā: & viola farace-
nica. Confectio clysteris ad fluxum excoarctationū ma-
trici. Be. colcotharitragea: thiacatix: corticum thuris:
anthimonij, ana. partes æquales & fiat ex eis trochiscus
arab. i. & boli armen. gūmi arab. charabe. ana. 3. i. ponan-
tur in 3. ij. succi stipitici, aut aqua aluminis & clysterizet
in ea matrix. Et si fuerit ibi dolor fortis: adde hyoscyami
& opij: aut se. cicuræ q̄ sufficit & est Abo. Supposito-
rium bonum & propriæ ad corrosiones & vlcera. Be. tes-
tas furni: & succum barbæ hircinæ: grana acrescigcharā
de panno combusta: sandalum albū. corticem thuris: ter-
ram sigillatam, capita granatorum vel solium, foria fer-
ricoriadrum siccum: & supponatur ex eis puluerizatis.
3. ij. cū his imbibita aqua myrti & teneat tota nocte.

Et de tēis consensibus est enecatmata in decoctio-
ros. cum stipitiibus myrtæ, & corticibus granatorum vi-
ridibus, gallis et gallarum compressis, balauistiarum: & bar-
bæ hircinæ, et quidam ad dunt radicem vltimi, silicem, et
fructum ponticorum. Item de epithymaibus eius, est
alchanna inuncta super semen et partem matricis cū oleo
stiptico fortis stipticitatis. Ex nastalibus et supposito-
rijs proprijs est lana vel cōm linteum in succo consoli-
dæ, vel galgæ viridis cui sit superasperfus puluis trochisci
de balauistius: vel de terra sigillata descriptionis nostræ. Et
ex vltimis est nasalæ quod. Be. colophoniz: camphoræ
scorie ferris: coufice cum succo solatri hortulaniet suppo-
ne cum coto. Filius Serapionis. Confectio medicami-
nis retinentis sanguinem. Be. sedengi. sang. tra. tragac-
anthi charabecorallialuminis iam eni: balauistiarum, boli
ar. terre sigillatæ. se. portu. ana. partes æquales: terantur et
cribellentur: dentur ex ea. 3. ij. cum aqua sumach, et se.
apij, aut cum aqua anthimonij cōtriti q̄d sit in succum die
ac nocte in aqua arnoglossæ. Clyster. Be. fici virgæ pa-
floris. 3. ij. decoctionis corticum granatorum: extrema-
tis myrthinicis cypressi: gallarum, ros. & balauistiarum
ana. 3. ij. misceat et inijciatur cū clysteri. Gal. vero ait
curasset talem fluxum cum medicinis interius et exterius
approximatis cum nō consulisset cum succo solo arno-
glossæ clysterizati et dedi illud per os et sanata extitit. Et
si talibus succis aliqd ex retinentibus sanguinem con-
glutinatione sua misceamus, opportunum est et prius
cum solutione vel vlcere fuerit. Pessarium. Be. gallarū
immutatarum, alumen iam eni: acatig, faringe thuris ana.
partes æquales, tere et cribella, et confice cum myrtæ hu-
midat: et suppone cum coto. Aliud retinens sang. val-
de. Be. cornu cerui combustū: charitæ combustæ: sanda-
lum siccatum, ramich, trochi, de lacca, sanda. al. alumi-
nis iam. olracorum. figuli ouorum litij: gallarum adu-
starum extinctorum in acc. sang. dra. calcedis chalcanthi
viride, nam quando antiquar sit calcedis colcothar,
anthimonij frisi cum oleo fumacis: sedengi, spōgie com-
busti extincti in acetoso: olracorum adustorum: corticū
thuris omnium an. partes æquales: tere et cōfice cū aqua
sumach aut arnoglo. aut virgæ pastoris. Sustinuum
retinens

Medi.
ad sup
sua mē
strua.

telensis sang. menstruum effluentem superflua. Re. massi-
colophonitæ boli, sang. drac. ana. argilla sicca bis ponat
supra primas & recipiat funum per emborum. Sy-
rupus ad idem. Re. succi plantaginis, falsiolarie, corrigio-
lis, penta phyllon vici, faracenicæ. añ. 3. vi. his ficiis de-
puratis & colatis addatur li. s. syrapi ros. et quæcui alb.
lib. i. b. sine decoctionis irroretur aqua ro. vel neufaris
lib. i. in qua ducti sit lapides hæmatitis & in pecia rara bul-
liant, san. dra. boli. ar. terre sigil. ana. 3. i. dos. 3. i. cum
aqua myrtiæ, & est ex inuentione nostra.

Confectio syrapi prouocantis retenta mēstrua. Re. ca-
lamenti agrestis, & calamendi pulegri draci. enulæ cam-
pag. & iueos, maticariæ. radi. iuni per hyperioc. añ. M. i.
rubæ tinctorum, nigellæ zedocariæ, & doronij, radi-
ca, spodi, prastij, schinanthi ana. 3. iiii. omnia coque
in lib. vi. aque vsq ad medium, & cola & pone feces in
lib. iiii. aque & coque vsq ad medium & cola. Et aduna
vtraq calamētā & pone mellis lib. iij. & coque, & initio
coctionis pone spiceæ, calæ, caryophyllorum, asari, cin-
nemomi, inalsicis, croci añ. 3. s. subtiliter puluerizata in
panno lini & mitte aceti scilicet. 3. iij. si non prohibeat
aliquid enim mēstrua ex causa frigida & coarctā-
toria retenta, & est sanum, & expertum, dos. vnc. ij. in
aurora cum calida.

Pilule post prædictam præparationem educentes hu-
mores oppilantes & aperientes obstrictionem venarum
menstrualium sunt pilule de hierapicra pilule foetidæ:
& de gummi, & de thapsia, & alię superius dictę. En
causam prouocans mēstrua aperiendo ora venarū ma-
trices, sanguinem trahens ad inferiora ipsius, subtilis &
aperiens: vt facilius egrediatur. Re. fauinę, pulegij, cala-
menti, asij, foxniculi, acrimonie, filipedrę, parietarię, ab-
sinthij, rutę, maticarię ana. partes æquales bulliant in
aqua dulci, & sedatur in ea calida. Item suffumigatio
post prædictum enchatisma. Re. gallę mus. asari, gummi,
hederę, spiceæ, croci, musci, ambreg. centaureę, puluerizen-
tur & ponantur super prunas, & cum emboto suffumige-
tur pannus tegendo dorsum, prouocant enim hæc mē-
strua, vt ait Hippo. cum inquit. Mellebræ educit ex aro-
matisibus calefactio, si non capitis grauedinem facerent.
Et ex eis sunt suffumigatio cum altero horum scilicet co-
locynthidæ, asa, sagapeno, oppopaneæ, & corduani,
& etiam commixta. Confectio suppositoriij efficacia.
Re. myrti, calamēti, amborum ana. 3. iiii. famplici-
g. viij. rutę sicce 3. x. passularum enucleatar. 3. xx. con-
ficiantur cum felle taurino, & fiant pessaria. Oleum de
spica, sambucini, de lilio iris, amygd. amararum, oleū
de narciso: de iuni per prouocat suppositum. Aliud
pessarium. Re. castorei, musci, ambreg. myrti, thæroc. añ.
partes æquales. Confectio cum oleo de becy, & fiant pes-
saria. Itē succus papaueris rui, succus maticarię, absin-
thij, dauci, radicum apij, & petroselinij, parietarię prouo-
cat. Aloes fumigat & suppositus prouocat mēstrua.

Ex proprijs & expertis medicamentis ad acciden-
tia prædicta ex retentione mēstruorum insurgentia cum
accidit mulieri ante pruritionem ipsum est, vt per
tres dies ante tempus confectum ipsorum comedat mulier
matricem ceruę, & caprę elixatam quolibet trium dierū
mane & in ieiunio de vtraq comedendo.

Decursus matricis seu fluxu aque. Cap. XII.
Contingit quibusdam mulieribus qd currant ex ea-
rum matricibus non mēstrua de quibus dictum
est, sed humiditates alię alterius generis. Ex eis, n.
sunt aquosę, griginosę, rubrę, vel citring proprijs colo-
ribus & substantijs delinatę, sicut ex eorū relatione ha-
buimus, & in seipsum in pannis & vasis collectas: qua-
rum euentus est ex superioribus corporis in quibus talis
materia generatur quoniam natura ex eis immittit periodice
ad matricem tanq nauis ad sentinam, per quam totum

corpus in mētribus statim expurgari illa nullum malū
habente. Sicut innuit Gal. cum dixit. Item contingit fluxus
sanguinis vulua nihil in firmitatē habentes, causa qd
natura totum corpus per vuluam sicut per renes vel iu-
res mundificat qd plurimum fit phlegmaticum & tene-
rum. Porro quod egreditur est griginosum, rubrum, citri-
num, vel aquosum, quę omnia a mēstruis differunt quia
veniunt a remotis in quibus dispositionem aliquam præ-
ter naturam percipiunt, vt grauedinem & tumorem, ma-
litiā anhelitus, & digestionis sub alia specie quā ad-
ueniat mēstruis, sunt enim de collo matricis, sicut de phle-
botomia exiens sanguis mēstrualis. Sed quod aquosum
est in debilitatis, quietis, teneris, & phlegmaticis, curre-
re est conueniens, vt dicamus a natura permoti. In contrarijs
vero griginosum, rubrum, & citrinum peccato exis-
sente vtrobiq digestionis hepatis & veniarum, ex frigidi-
tate ea maiori quę mēstruis causa est, vel caliditate he-
perflua generantibus tales superfluitates in eis. Cuius si-
gna supra in hepate sunt monstrata, vel cum febre acuta,
vlcere seu apostemate in membris quorum materias na-
tura per matricem expurgat.

Decura retentionis mēstruorum.

Cap. XIII.

Has non oportet retinere, cum natura repellat illa
per cōuenientem regionem & idoneam nisi sym-
ptomate dū modo regulet illas: sed nature pro-
videntę dimittere, si critice vel quandoq symptomati-
cenec valens ea continere dimittit exinde prorumpit,
sed vt ex matrice periodice educat studiosius operari, ita
quidem vt competenti quantitate non deficiant neque
fluant cum in superioribus magnum, quia symptomata et
nature defectionem quo casu sunt retinenda: vt infra di-
cetur: sed sufficiant & earum proportionetur genera-
tioni. Verum quia tales humiditates produentes licet mul-
ticipes talibus in se sine viles: & immoderate sitamē
quia sunt ex eisdem in sua dignitate & indiuiduitate, &
quolibet modo turpes, falsissimum generantes ipsis, & viris
facientes semen lubricare, vel corruptumque & proinde
genealogiam, & generationem quam naturaliter appē-
tunt prohibentes, expedit quoquo modo prohibere eas
ne generentur, cum naturaliter in corpore sano generari
non debeant idoneo regulato: & quod de eis iam genera-
tum est a mētribus corporis debite expurgari: & ne ad ma-
tricem veniant conuenientibus auxilijs deriuari.

Cura siquidem est tres res. Prima est prohibitio gene-
ratio: is ipsarum. Secunda est eius quod generatum est &
quotidie generabitur donec prohibitio fiat, expurgatio,
& ne ad matricem suam deriuatio. Tertia est accidentium
correctio. Primam rem complent rerum non natura-
lium debita ordinatio ad fecitatem tendens, & medicina-
rum conueniens exhibitio, multam complexionis
hepatis, & venarum, alterantium prout digestionis com-
plendę hepatis & ipsarum expedit quę supra in hepate
sunt monstratę, hæc enim non sunt solum præseruatę,
sed etiam curatę. Secundam rem complent ea quę su-
perfluitates aquosās & cholericas habent educere per po-
ros sensibiles & proprie per sudorem, vt sudorem pro-
uocantia. Inquit enim Abo. Sudor est aquositas sangui-
nis, cui pus cholericum est admixtum. Aut per vrinam,
vt diurtica & chemesin quod species oppopanacisef
dicit Auer. quod est fortis & non habet partem in resol-
uendo sanem & aquositatem, vel insensibiles, vt exer-
citium, & sepius in arena, fames, sitis, & abstinentia ab
humidis & brodiatibus & alijs in cura hydrophis deno-
tatis, vel fluxu ventris siquidem griginosę fuerint: vel
phlebotomia de basifica vel nigra, si rubrę fuerint, vel
vomitu cholericę de quibus omnibus in cura fluxus
venieris plene dictum est. Et si ex materia febris acutę ap-
prensas vel vlceris exeant: cura illarum proprie ipsarum
est cura quę in suo queratur loco. Et siquidem superfluitas
cum

Decura

1.apho.
32

cum prædictorum reiteratione agendum est, & etiam cū his quæ in superfusentibus mensuris dicta sunt supra. Inquit Hippo. Omnia secundum rationem facienti & non euenientibus illico secundum rationem, non transire ad aliud oportet, manente eo quod visum est a principio. Agens enim est non in breui ppter in dispositionem subiecti imprimi, in longo tamen tempore imprimendo procedens perficit, & manifestam facit actionem.

Balneū,

Tertia res scilicet correctio accidentium est vt mitigentur dolores, alleuentur grauedines & punctiones vt supra in mensuris est notatum. Ordinatio artificialis balnei excitatio aquositas post naturalem, sicut est therma rum & propriæ sudatorum est multiplex. Vno modo sicut semicupulum fiat bene cooperum vt non expiret vapor vel fumus, & si sit in medio eius tabula perforata in multis locis & de subus ponatur aqua maris calida simplex vel decoctionis excitantium medicinarum, vt baurach, spumæ maris nitri, sulphuris. Et herbarum vt stochados: foliorum chamomillæ, rosifmarinæ & folium prout necessitati tibi videbitur expedire. Et desuper siueetur corpus, vt fumus ipsum bene atingat. Et cum tepescere incipit, habeantur lapides molares igniti, vel late res et projiciantur in aqua etiam iterum fumum recipiat, quoniam multum exiccat. Alij vero aliter faciunt caldā riam magnam de ære bene cooperatam, vt ex ea nullus fumus expiret, construant supra ignem in qua prædicta imponunt & faciunt ea bulliri, & per manicanā quandam seu canale de ea in tinam protendant in qua bene cooperata stet corpus & fumū recipiat, donec bene sudatum fuerit. Et tunc egrediatur & quiescat in lecto iterum fudet & reitet quantum fuerit necesse. Hoc enim balneū non solum superfusitates tales deriuado educit & exiccat, sed etiam dyscrasiam frigidam et humidam corporis, & membrorum ipsas generantium alterat & emendat: vt cum bono præmissio regimine non vterius, generentur digestione confortata, cuius generatur debilitas, & quod est in matrice iam fluxum & contentum consumit. Et balsamus bibulus & euaporatus exiccat humiditates eius. Et vt consumantur & vterius matris non recipiat eas, sed deat in aqua aluminis, vel granorum rubi & myrtæ. Et iterū poterunt suffumigari & supponi eis quicquid sunt sandaracæ: spongia maris alumen spicæ: scoræ: salnitrium, spuma maris, baurach, sulphur, styrax sicca, fuligo sunt, tela aranæ, scarpa, alchanna, & similia: Eclysterizetur stiplica ex aquis & succis iam dictis in mensuris supra.

De sterilitate & difficultate impregnationis. Cap. XIII.

Sterilitas & impregnatio difficilis differunt sicut ablatio & diminutio. Conueniunt enim in specie sed in quanto differunt, & similitur in speciebus causarum: sed in quanto ipsarum, cum enim sunt fortes causa sunt sterilitatis, si uero debiles fuerint, sunt causa difficultatis. Et siquidem causæ ipsarum contrariæ sunt causis conceptionis superius prædistinctis, quæ sunt ex propinquis & immediate operantibus: vt uno comprehenduntur capitulo ordinatè dicimus autē qd in corpore integro sunt mēbris, ætate perfecta & apparente in se sanos aut sunt ex causis interioribus principaliter: aut sunt ex causis exterioribus imprimētibz: primo modo aut sunt ex parte viri, aut mulieris, aut vtriusq. Ex parte feminis: aut ex se quia sit ex aliqua mala materia generatizque a proprietate habet, vt sperma genere in se occultum: vt dixit Egidius & Archidia. vel qualitate distinctum, vel infectum aliquo malo humore, vel corruptum longa retentione, et debilitatum, siue imperfectum in principalibus, vel læsum aliorum communitate membrorum, vel totius corporis, quia febriens, aut tempore diminutum, vel sua proprietate sicut dispositio arboris non fructificantis, ut

dixit Almanfor: aut alijs accidentibus causis vel qualiterque ineptum fuerit vt supra de spermate dictum est. Ex parte vero in frumēti seu virgæ, quia fuerit nimis longa vel brevis recipienti non proportionata: vel debilis mollificata, vel in erectione deficiens, vel modo quolibet læsam in causa noncurrente erectionis & in spermate superius prædictis. Ex parte mulieris causa est multiplex, aut enim in eius spermate aut in loco a natura generatiois eius deputato, vt in matrice. Causa vero in spermate est similis est cause eius in spermate viri iam dictæ. Causa vero in matrice, aut erit in officio eius, & colloquio sit totum vel oppilatum vt supra in proprio capitulo est dictum. Quare semen trahere non valet, nec concipitur sicut Hippo. in apho. dixit, cum inquit. Quæcūq; vero præter naturam crassæ non concipiunt, his pinguedo aut matricem obturat: aut in matricis concauo & tunc, aut quia sit a discrasia debilitata: quare semen non attrahit, si frigida fuerint aut non retinet, si fuerit humectata: vel madefacta, lubrica, & egreditur semen aut quia sit foeda & immunda ipsum corrumpens, aut cōgelsa ipsum, si frigida fuerit quod est plurimum, vel nimis calida ipsum adurens & consumens, aut sicca vt terra arida & arena, & est quæ non solum semen exiccat: fed etiam alimentū sanguinis immisum in toto corpore consumit: vel quia sit in vijs eius vel ipsorum valorum spermatidis densata et oppilata: quare sperma in eius concauo non diffunditur: nec sanguis ad alimentum immittitur: vel si immittitur non est bonus, quare non trahit ad matricem nec nutrit. Inquit Gal. cibus nutritiuus omnis qualitatis excessu vel fortitudine debet carere: quæ si habeat ipsum altere naturæ vt supra in suo capitulo dictum est. Vnde Hippo. dixit in apho. Quæcūq; frigidas & densas habent matricem non concipiunt, similitur & in maribus subiungendo. Aut quia sit aliqua prædictarum ægritudinum generata vel accidente quælibet læsa in se vel communitate ad membrum aliquod propinquum vel remotū, ut totum corpus quia fuerit febriens.

Ex parte vero vtriusq; multiplicitate: aut quia non fuerint cum amore & desiderio debite copulati: aut quia conuocantes non conueniunt in emissionē spermatidis, vt debita semina recipiant mixtionem: vel si conueniunt ventositas separauit inter eas, vt non permiscerentur admixtionem: aut quia permixta non fuerint contemperata & discitemperata: nec inter se inuicem vel cum matrice contemperatam receperunt: quod declarat quia facto diuorū & copulatione cum alijs generabit vtræque contrariam causam.

Cause vero exterioris imprimētes: quædam sunt ex necessarijs: quædam ex non necessarijs. Ex necessarijs sunt quædam vt aer, & hoc aut sua virtute manifestat: quia fuerit nimis calidus vel frigidus vel corruptus: quia fuerit pestilens & resoluat vel congelet semina vel corruptat viriute occulta, vt quia a constellatione influente in corpora alius regionis sterilitas eius accidit: quod est manifestum. Videmus enim aliquas regiones bene productas male conservantes, & aliquas solum conservantes bene, & aliquas in vtroq; nulla causa manifesta: in terra vel aere vel regimine & exercitio laboriosum subitum, & cum salu plurimo ad posteriora quoniam facit descendere sperma, & cum steruitatisque maxime & proprie immediate post coitum. Quies multiplicant superfluitates inficientes & corruptæ semina. Cibus & potus superfluous malus & inordinatus multiplicans macilentias facientes lubricare semen & præstantes alia noncurrentia. Si militer superfluous somnus & vigilie: sunt enim motui similes & quieti: vt dixit Abo. Superflua inania scilicet: sanguinis & aliorum superfluous humorum naturalis vel accidentalis occulta vel manifestat vomitu vel fluxu perducens ad diminutionem materię feminis vel sanguinis

nis mensuri. Et superflua repletio suffocatiua seminum: & animæ accidentia, ut gaudium subitum immoderatum: timor eueniens subito: dolor & tristitia. Et ex non necessarijs sunt vt balneum frigidum vel calidum resolutiuum omni tempore: simplici rei prohibens conceptionem: vt bibitio multa camphoræ, & emplastratio testium cum hyoscama nigro & similia quæ infra in difficili parati dicemus.

De
sternis
ritatis.

Signa sterilitis cognoscitur mulier per effectum omni præmissa cura & ingenio nunquam inpregnatur cum proprio vel alio, vel si viro generat, cum alio copuletur. Et signa & proprietates virginis sunt in ipsa. Et similiter vir sterilitis cognoscitur per effectum. Et signa: quia sparus idest sine pilis in barba. Difficultas vero inpregnationis cognoscitur quia tarde & raro inpregnatur, & non nisi cum aliquibus curis præmissis & ingenijs quos infra dicemus secundum Aristoteli in de generatione animalium. Quædam habent à dispositione naturali mulieris, vt prima ætate non concipiant, sed secunda & tertia, quædam in prima nec secundam sed tertia sic. Vidimus enim quandam dominam medici filiam quæ nunquam concipere potuit nisi ad quinqueagesimum annum, & primo tempore fuit passa molam deinde anno sequenti fuit inpregnata vere. Quædam prima sic & secunda & tertia non, acquiritur enim quædam dispositio vel in dispositione ipsius ad impregnationem mutatione ætatis cum proportionatur suo compari vel disproportionatur vere. Et signa causarum sunt quæ indicant an causa sit ex parte viri aut mulieris: sicut ea quæ Hippocritus in suis aphorismis dixit. Mulier si non conceperit in vitro, velis autem scire si concipiat: tege eam vestimentis & suffumiga eam deorsum aromatibus. Et si quidem odor per corpus ad nares et os peruenit, cognosce quoniam ipsa non ex se non concipit: est autem culpa viri. Alij autem dixerunt. Supponatur allium, consideret si peruenit odor ad os, aut nares aut non. Si enim non peruenit, oppilatio in poris & ductibus matricis ostenditur, quæ prohibet impregnationem, vel mala complexio eius consumens vapores calida & sicca, vel congelans & inspissans vt non penetrat, si frigida & humida fuerit. sed hoc signum est super particularem causam sterilitatis, non super omnem, cum alix causæ eius sint multæ præter oppilationem & malitiam qualitatis ipsius. Alij vero alia dixerunt quæ in aliquo non verificantur, nisi signa inuestigantur propria. Signa defectus in materia seminis sunt, cibi mali & potus, vel pauci præassumpti, vel ipsius assiduæ & digestionis malitia. Signa vero malitiæ qualitatis & vasorum sunt: quoniam si calidus sit, cito emittitur & sentit mulier apud emissionem eius acuitatem & ardorem, & cum recipitur extra, apparet color de ciliis ad rubedinem vel citrinitatem, & odoris acuti, & subtilitatis tenuis. vel ipsius si adustus non peruenit in genitalibus signa caliditatis percipies, & similiter virum in cunctis: si vero frigidum contraria apparebit, vt vero sicca paucum erit crassum, & corpus erit similiter siccum: si vero humidum contraria apparebit. Signa imperfectiois ipsius sunt: quia sit aquosum & indigestum: & est cum passione testium vel alicuius membrorum principalium. Signa vero inceptitudinis ipsius ex parte totius corporis vel aliarum causarum sensui nota sunt & manifesta in viro communiter et muliere. Sperma quidem perfectum sanum & generativum, est album: splendendum, viscosum, & vniur sicut grandæ, & odoris paleæ, vel floræ sambuci, & positum in aqua descendit, sicut in de generatione animalium dixit Aristoteles.

Signa vero causarum procedunt ex matrice: vt quia in orificio sit oppilata vel collo, aut tortuosa in ipso, ex capitulo oppilatis ipsius sunt manifestati sit in via vasorum spermatis vel sanguinis ad alimentum immixtio: & si quidem defectus sanguinis alimentum cõitate totius cor-

poris fuerit, ariditas & subtilitas corporis demonstrabit: si vero ipsius malitia qualitatis ipsius & substantia præcollectæ. Sed signa malæ qualitatis concavi ipsius materia trahuntur ex tactu, quem percipit apud coitum virga viri, vt siquidem calida fuerit perueniat ad caput virga sensus tactus caliditatis: si frigida sensus frigiditatis: si humida humiditas abundans deturpans ac coitum inde stabilem operans & cursum matricis. Si siccus e contra, habetur, et ex dispositione genitalium apparentium membrorum & alijs euenientibus in vrina & totius cõitate. Si vero sit aliqua prædictarum ægreditudinum grauata præsentia illius ostendit: & similiter si alicuius membri communitate vel totius corporis. Si etiam plenitudo ex mucaginibus cotylidonum ex regimine & corporis intermentamento, percipies, & grauedines sensu circa renes & inguina. Signa causarum ex parte vtriusque existentium, experimento sunt manifesta: & proprie mulieris relatione. Et signa intemperantiae ipsorum inter se, & ipsorum causa matricis, sunt defectus aliarum causarum: & quia factio diuortio & complexione cum alio generabit vterque vel alter. Causæ vero alix exterius imprimentes sunt sensui manifestæ.

Cura in cura sterilitatis duplex est intentio, generalis scilicet & specialis. Generalis est ad æquationem maris ad mulierem: si quidem quod omnibus quæ ad generationem pertinent maxime & mediate & ex propinquo, quæ sunt dicta, inter eos fiat proportio & temperies: ex cõtemporantia enim eorum inter se generatio prouenit, vt habuisti. Verum talis apud medicum difficilis est & quasi impossibilis, & genitus ignota, vel difficilis & laboriosa cognitio: æquilibrium, maxime si in æqualitas naturaliter adit. Et proinde si agamus aliquid ad ipsum procurandum inter eos, autius perquiramus, siue sterilitas sit ex naturali dispositione siue accidentali. Et si ex dispoñe naturali aut erit perpetua aut temporalis secundum varias dispositiones ætatis: vt dixit philosophus, si primo modo dimittenda est vel alteri socianda: & si conuerso: natura est contra operante vana sum omnia dixit Hippocritus, si vero secundo modo similiter dimittenda vel cum leuibus disponentibus & confortantibus & ceteris secundum sapientiam procedendum: quæ si non constanter, quia non bene appropriant propter difficultatem cognitionis non noceant tamen generandi malitiam & naturalem dispoñem permittunt: ex hoc enim quæ aliquid gate disposita erat, hæc indispõta semp. Si vero accidentalis fuerit ægredium est caute sistere, ne cum foribus & periculosis acirrationabilibus fiat, ut scilicet agant & imperiti cum quibus non æquant sed diuersificent, non contemperant sed distemperant magis & in prauas dispositiones adueniunt: & sic generationem non procurant sed interem periculum magis.

Vt ergo caute & iute agamus specialem in ad æquationem eos sic prosequamur intentionem. Cõsistit autem in tribus rebus in causæ sterilitatis abscessibus in feminam vtriusque confortatione, & in apti modi coeundi ad generationem opportuni inuentione. Specialis intentio est quæ ex dimissione generalis accipientes in actum deducimus cum specialibus & proprijs medicinis, & est vt siquidem sterilitatis causa in semine viri assuerit, abscedantur varijs auxilijs secundum varietatem causarum, vt quia si fuerit ex mala materia procreatum abscedamus inuadendo digidum, ministrando cibaria & potus & sili calida & hũda quæ bonum faciunt sanguinem & sperma superexcrecere vt est supra despermate dictum: si vero quia fuerit imperfectum in testibus & alijs principalibus superioribus, studemus ipsa principalia corrigere & confortare cõ alternantibus eorum dyseraliam aromaticis, eorum spiritibus confortantibus & multiplicantibus: vt supra in cura nocumæi creationis est dictum, necnon & ipsum tpe cõpetenti mandabimus retineri & coram coire vel alias eorum passiones auferri.

De cura
sterilitatis.

ferre: cum his quæ supra in proprijs capitulis ipsarum sunt serie descripta. Si sit aliqua praua affecta fuerit qualitate alteratione p̄dictorum amboꝝ studēdum illam cū diu rectis notis calidis vel frigidis alterare. Si quoq; aliquo malo humore infectum, cum mundificantibus sanguinē & purgantibus abscedemus. Si sit corruptum fuerit ex longa retentione, mādabimus coire frequentius: necnō si ex communitate alicuius membrorum vicinorū testibus & valis cōgigerit vel corporis totius, p̄curatione & rectificatione illos, corriget, & in rectificatione regiminis, necnon accidentium exteriorū, & causarum amotione si illis contingat. Sed si ex parte infirmitas sterilitatis contingat quia virga fuerit longa vel brevis, curam non habet, & pprie nimis longa, breui. n. vt dictum est supra eo currit vsq; ad vuluæ orificium matrix, & cum desiderio naturali trahit sperma sicut trahit ipsum per rectum ibidem in non violatis vt supra dictum fuit in oppilatione matricis: et qñq; trahitur cum assuetudine projectionis ventosarum in inguinibus & alijs, nisi brevis sit adeo, qd delectationem aliquam non inducat: que tñ in augmenta xitate correctionem habet. Si vero quia mollificata sit, cura paralyfis corriget, quum supra diximus in cura neruorum. Porro si causa fuerit in matrice quia eius colum fuerit tortuosum: cuius orificium strictum, admihi stentur continue radij de stanno qui incrascentur paulatim, & inungantur adipibus lenitiuis & oleis, & intret balneum humectatiuum, & cōstet in hoc casu comellio caulium, cimini, anisi, apij, & similia. Et si fuerit carnosia non curatur. Et si causa oppilationis fuerit humor, euacuatione cum hieris, clysteribus, et colljryjs, & particula ribus, & pprijs educet. Sed si quide fuerit ex multitudine adipis, curabitur exercitio resolutione: & cū extenuatiua & exiccatiua dieta. balneum quoq; exiccatiuum est conueniens, & post ipsum antiodota calida exiccatiua, vt theriaca, & theodoricon, & clysteria, & suppositoria exiccatiua, & vnctiones ex melle albo, & oleo de spica, lilio. Et si fuerit mala complexio in eius cōcau frigida vel calida, sicca vel humida: vel qualitercūq; commixta: curatur cura malitie complexionis ipsius dicta in cap. pro prior. Et illud cum dictis balneis encatamatis, clysteribus, suffumigationibus, & suppositorijs declinatibus ad qualitate quam dyscrasia expigit. Qd si causa eius fuerit humor coadunatus in eo precedente dicta, purgabitur cum purgatione corporis precedente cum clysteribus et suppositorijs quæ infra dicentur. Etiam si ventositas in eo collecta fuerit, phibens a debita spermatum mixtione curabitur cum educentibus materiam eius, & extenuantibus ventositatem, vel educentibus eam ex pprio loco, et regimine extenuatiuo. Et ex illis sunt ea quæ infra dicent in mola & ventositate. Et ex pprijs vt a riso. Et si oppilatio fuerit in vijs vasorum spermatum vel alimenticurarum prout supra in cura oppilationis est dictū. Quod si causa fuerit ex parte malitie alimentis, quia san. sit malus, rectificatione curabitur & dicta.

Et si defectus fuerit ex parte corporis mulieris, quia præter naturam tenuis fuerit, regimine humectatiuo p̄dicto emendabit, & impinguiuo, quod suo loco Christo præcipiente dicitur. Necnon & si aliqua xgritudine vel accidēt aliquo fuerit grauata: cura illius ppria medicabit, quæ ex dictis vel dicendis est colligēda. Si autem ex malitia regiminis cotyledonibus pleni mucilagine fuerint & grauati, rectificatione regiminis ad calidum & siccum permutatiue curabitur, aut eductione ipsorum cum colljryjs & similibus.

Confortatio vero feminum quæ est secunda specialis completur cum his quæcūq; digestionis habent perfectas, & sanguinem gignunt equalem, quæ superius in cura stomachi habuisti: & mēbra generatiōis principalia, maxime in sua solita & debita æqualitate cōseruant, quæ

in pprijs sunt dicta capitulis. Si ergo causam abscedet, & cū talibus & spermata cōfortantibus, qd in vnoquoq; acquiritur temperies, & ex mixtione temperaturum maior temperies fiet vel si non possibile fuerit ppter indispotionem naturarum, sexuum, vel etatum, tēperiem fieri in eorum quolibet, sit diuersitas in eis, et inæqualitas referatur quod ex emissionē vtriusq; adinuicē resultat æqualitas quæ generationis est causa. Et quia vt plurimum dīspō frigida in viris, & in mulieribus humida vel utraq; sterilitas est causa & plurimum recipiunt curam: abscondentia ipsa proinde calida erunt & sicca quæ dicuntur in fra, simplicia & composita. Confortantia quoq; seminata erunt quæ sua caliditate frigiditatem alterent: & sua virtute etiam humiditatem expurgent & siccant sua proprietate confortando in ista generationis & spermatum, conceptum & impregnationem procurēt. Et ex compositis quæ sine nocumento expurgant sunt hieræ exhibite clysterizate & suppositæ. Et ex confortantibus sunt antidotota & cōfectiones magnæ, vt mitchridatū diamuscū theriaca non omni: vt Serapio inquit, quia non distat a ron, vt Abo. inquit de abortus regimini, sed Gal. ad Andromachū, quæ communiter habentur in vsu: quæ non solum impregnationem procurant, sed etiam foetum in matrice cōseruant, vt ponit Abo. de medicinis appropriatis loquendo. Et ex illis est theodoricum, & medicamen alchechengi, vt supra in cura nocumenti erectio nis est dictum.

Et ex appropriatis simplicibus sunt vt mulieri datur vrina elephanis, nam est mirabilis apud propinquitatē coitus & hora eius. & rasura eboris bibita est presentis iuuentum cum osse de corde cerui: & semen seculos experitum est, & datur pecudibus fœminis de eo vt multiplices earum generatio. & oleum de balsamo bibitum euaporatum & suppositum, vel de been in pessario suppositum, & oleum de lilio, & pessarium de naphtha nigra, costio, & adeps anseris in lana, & cum singulis aromaticis. I. musco, spica, cypero, anetho, origano, ameo, hyssopo, bdello, & testiculis vulpis, & darselēbr est mirabilis, & nux cypressi, & bace lauri, gallia, amomū, cordumēti. Et ex omni calefactiuo & sliptico, pprie, & suppositio coagulorum et proprie coaguli leporis cum oleo vio. post mundificationem adiuuat ad impregnādum, aut suppositio steroris & pprie gazelli masculi, & pprie si ponatur cum eo aliquid testiculi vulpis, & suppositio tūm eius, vel fellis adhib. vel leporis, vel leonis in pondere. J. i. Et ex compositis sunt quæ infra dicentur.

Sequitur specificatio & ad actum deductio teritæ rei quæ est inuentio modi coeundi ad concipiendum apti. Fiet autē & completur taliter vt eligatur aprior hora, & est post mundificationem mensuriorū, & tandū stent separatim q generatio seminum facta sit bona & perfecta, vt p̄stetur, nec tñ tantum q corripatur a frigido p̄ longam retentionem in quo casu oportet coire et iterū abstinerē moderate. Cū ergo æstimatum est q ipsa generatio facta sit: vt oportet. foueat seambo cum vsu confortantium p̄dictorū, & mulier apud introitum loci post formentationem loci cum aqua calida decoctionis matricarie, soliorum citri, chamomillæ & ros. sumigetur per traiectionem cum aromaticis non valde calidis, vt est gallia pprie & cōfectio nere. Et vir ablutis pedibus cum calida p̄dicta aromatica, & inuncta virga cū his quæ delectationem habent inducere supradictis, deueniant ad verba venera. & cogitando in actu venero cum desiderio mutuo intrent lectum, & cum oculis & amplexibus adhæreant inter se, tangendo mutuo vbera et pectinem, peritoneum atq; virgani. Cum ergo desiderium commune coeundi vtriusq; procedit valde, permisceant se permixtione non vera et completa: deinde se retrahant et tangat quod est inter anum desuper et vuluā. Est enim ille locus delectationis

Coeundi modus.

delestationis prouocans ipsam & alliciens in oculis placidis non cesset requirere eam. Cum ergo aduenit hora desiderij vehementer adherentis vtriusq; & incipiunt oculi mutari in rubedinē, anhelitus etuari, in verba balbutire, & tangendo vuluam inuenies os asperum ex concursum matricis ad ipsam desiderando inpermatit inmitit virgam elatus coxis compleat inmittendo sperma oppositum ori matricis, quia aliter perderet. Sudeant autem q; in emissione spermatis ambo simul eueniant in hora. Si autem immisso ius non cum multa dilatazione oris ipsius, ne aer ingreditur qui corrumpere ipsum. Et pinde fugatur ambo infra ante, vt stringant & adhæreant melius inter se. Et in emissione inter se adhæreant fortiter, ne simul cū spermate ingreditur aer. Et si apud emissionem ipsius sentiat vir matricem concutere ad caput virgæ, & ipsam stringendo suggere est maximum signum conceptionis finis. Quare tunc oportet vt non extrahat eam, sed eam intus dimittat, donec cesset anhelitus in inspiratione, deinde se paulatim retrahat ab ea, et mulier stringendo crura leniter in vuluam dimittit. deinde dormiat curis? sitis & odorantis positus naribus quam diu est possibile qd natura consuevit appetere vt aciat, et cum expergefacta fuerit si adhuc appetat supercoeat et quiescat. Deinde surgat suauiter, abstineat ab oibus quæ procurant abortum quæ infra dicentur. Ex compositione vero medicinis & expertis est confectio syrapi preparatiui matricis frigide impediens conceptionem ad purgationem. *Be. matricarix, polegij, calamentis, radicum enulæ, acori, alteæ, seni, & dandani ana. 3. ij. culcutæ. 3. s. mellis, prassij, ameos ana. 3. s. corticum citri. 3. i. passulæ, rum enulæatarum, liqui, ana. 3. i. cicero partem. i. zue. lib. i. aceti scillitici. 3. ij. mellis ro. 3. iij. in pecia rara bulliant, gallix. 3. i. spicæ. 3. s. Dosis mane. 3. ij. cum aqua caryophyllorum. Deinde purgetur vterus si indigeat cum hiera & agarico, vel cum pilulis foetidis, & benedicta, te rebinthina. si materia fuerit crassa valde, post purgationem balneetur in aqua decoctionis foliorum lauri, mentastri, saluix, origani, pulegij, & pinislo sufficienti excoctio, exercituro, præmixta mundificatione corporis vniuersi, matricis fiat expurgatio siue mundificatio, calefactio, exiccatio, confortatio, mundificetur si expediat, sed fiat primo clystere deinde suppositorum. Clystere sit tale. *Be. pulpæ colocynthidis. 3. ij. bulliati in aqua maffi. & in eius quantitate. 3. iij. dissoluantur hieræ gall. 3. ij. vel colocynthidis & inhiçitur pessarium. Be. macis, bdellij, gallix muscæ, añ. 3. ij. pulpæ colocynthidis. 3. i. pulu. hieræ. 3. i. coñice cum laudano, & fiat pessarium longum, ita qp perueniat ad matricis concauum. & aliqui addunt euphorbium. Calefactio exiccatio atq; confortatio fiet cum vnctionibus pessarijs atq; suffumigijs & cofectionibus.**

Syrup
valens
ad cōc
ptionē.

Clystēr
pro ma
trice.

Vngu.
efficax.

Vnctio talis sit, & efficax & experta. *Be. radicis enulæ, campanæ, & mundæ, & trite lib. i. radicis brancæ vrfæ lib. 3. ij. similiter asæ & tritæ quæ bulliant in li. vij. vini odoriferi albi sufficienter cum lardi veteris contriti. lib. iij. maricarig. 3. i. deinde coleur & colatura ponatur in olla noua & sac bullire, & mitte thuris albi masculi, ana. 3. s. ceræ nouæ. 3. vi. Et ex quo prædicta sunt liquefacta depone de igne & inmitte puluerem harum specierum. *Be. cinnamomi, gallig, caryoph. sulscelli, nucis muscæ, macis, galangæ, spicæ, zinzii. ana. 3. ij. croci. 3. i. & aggrega bene cum spatula, deinde fac coagulare, & tunc videbis quod supernabit vnctuosum coagulum & residebunt species & in medio erit vinum. Vtatur ergo eis sic, & intret balneum et balneet totum corpus suum cum aqua decoctionis foliorum lauri, & inungat totum corpus de parte illius vini, & vtrem exspeciebis, & in duat se & recedat. Sequētibz autem diebus donec durabit intret balneum similiter, nec lauet se, sed superungat crura & brachia & coxas & nates ex vino, dorsum vero & pe**

cus ex vnctuos, Totum vero epigastrium ex speciebus, nec coeat cum ea vir omnibus diebus, sed qualibet die cū egredietur de balneo. Ad calefaciendum vero & confortandum sumat de tryphera hac cum vino. *drach. ij. Be. cariofi. vnc. i. seledos. 3. s. rasuræ eboris, zinzii. nascitrici, asari. ana. 3. iij. anisi, ameos, baucig, carui añ. 3. iij. mellis emblicorum, succi humani generis & matricarig, ambre añ. 3. i. mu. 3. s. Ex his fiat tryphera, vel vtatur confectio ne diambrix. Calefactio, exiccatio & confortatio etiā fiat cum suffumigatione tali. *Be. ligni aloes, castorei, castig lignig, styra. cala. aro. gallix añ. 3. ij. musci, ambræ. 3. s. coñice cum succo citrini lauri, & suffumigetur cū eo. Deinde vero abluit se bene & coeat vir cū ea modo prædicto, sed vtatur quolibet die interim decturionis tali. *Be. seculi albi mundi & exiccati in aqua satyrionis quorum aqua sit li. i. testiculorum vulpis. 3. viij. radicium raphani. 3. iij. baucig. 3. ij. pinearum purgatarū. 3. i. fisticorum. 3. iij. granorū fisticū. 3. iij. zinzii. been albi & rubei añ. 3. ij. nascitrici, cinna. piperis, schelle longi añ. 3. s. zue cal. s. olei sesamini. 3. ij. oleum balsami bibulum & euporatum, & gallix facit descendere præfocatum & inelli natam, & confort frigori, & mundificat, & exicat humilitatem inatricis, iuuat ad imprægnandum fin Aboz. Pessarium Abo. educens humiditates matricis calefaciens & exicans. *Be. alium sicum & humidum, & fundatur quātum ipsa sunt de oleo ro. decoquantur donec in eo dissoluantur & recedat aquositas ab eis, & supponatur cum lana, & est mirabile. Suffumigatio fin eum ad idem fiat ex trochiscis. *Be. myrrhæ, styracis, baccarum lautice omni die suffumigetur. Aliud Serapionis. Sumatur medicina vomitus, & estiuo quod sit nux vomica, & in uoluitur in lana, & comburatur, & supponatur. Ipsa. n. abscondit humiditatem matricis existentem in tota matrice & mundificat valde. Item clystere ad mulierem quæ humectatur ad concubium, & non imprægnatur mundificat matricem & confortat confortatione bona. *Be. corticum thuris, cyperi cōtriti añ. drach. xxx. myrrhæ bong. drach. x. decoquantur in li. iij. aquæ vsq; ad vnam & coleur & cōflerizentur ex ea omni die lib. vnus tertius diebus tribus continuis. Si vero sterilitas, ex alia causa, q; ex humiditate et frigiditate fuerit, curtur cum contrarijs quæ ex dictis sunt eligenda.******

Suffumi
gium.

Electua
rium ad
idem.

Pessariū

De Mola matricis.

Cap. XV.

Mola à molen persice vel Græce dicta est, quod est vnusq; carnis parturitio, latine vero imprægnatio est inendosa, in qua accidunt licet raro mulieris dispositiones similes dispositionibus veræ impregnationis, quas Hippo. in suis reitulaphis. in retentione menstruum scilicet ex alteratione corporis & casu appetitus, ex coelutione oris matricis, & deinde inflatione in amillarum anbarum, & tumore ventris qui augetur quotidie vsq; ad quātum embryonis velut hydrops: in quo fuit motum similem moli embryonis et moietur per compressionem ad dextram & sinistram & remanet vsq; ad tps naturalis partus, & tunc accidit dolor partus & angustia & non parit, immo extenditur vltra vsq; ad annos quatuor vel quinque, & qñq; vsq; ad finem vite, nec recipit curationem, & qñq; emittit ac si pareret aliquid quod est diuersum substantiarum: qñq; est, sicut frustum carnis: cui est forma multarū specierum inanimati corporis, & quandoq; est ventositas trā & in qua dō sunt superfluitates aggregatæ aquosæ & mixtæ cum sanguine plurimo, & demum fecit venter.

Et causa in generatione harum substantiarū est duplex, vna existens in materia, alia vero in efficiente. In materia quidē est multitudo materis, sanguine effusæ & tractæ à multa caliditate & siccitate matricis post coitum in qua matrix comprehendit spermata mulieris tm. In efficiente vero est duplex, una p modū priuatiōis, & est defectus vi

tutis

tutis virilis spermatis, quare non generat, vel cōcipit hō
minē. Et causa defectus est, quia aut non intenerit sper
ma virile, nec fuerit admixtum in coitu, ut cōprehenderet
ipsum matricē sicut cōprehendit foemininū, sicut accidit
in ovis ventri quorū generatio est absq̃ coitu ex caliditate
matricis trahente ad se sperma mulieris, cum mēstruo
quod cōprehendit, & simul extendendo generat ova vē
ti, aut quia interuenit, vt emissum in coitu, & cōprehen
dit ipm matricē cum spermate mulieris, sed fuit inefficax,
& imperfectum, vel ex se, vel ex parte, quia nō simul in
cidit i matricē, nec fuit simul cōprehensum vt ellet ex duo
bus spermatis mixtū, nec fuit defectus ipsi rōne obiecti
& materię, quia sic mōstruosum generaret aial, nec rōne
materię, quia sic sperma muliebne nō cōprehendisset.
Alia est per modū pōnis, & est multa matricis caliditas,
quę sperma mulieris comprehendens extendit cum ma
teria illa, et deficiente dicta virtute informatua virilis se
minis nō informat hōiem, sed densat in carnis frustū sua
fortitudine durum, adeo vt ferro non leuiter diuidatur,
sicut caliditas ignis suo excessu in argillam in latere, na
turali sua equalitate coagulata sanguinem in carnē bonā
energet, & tunc quod egreditur est simile frusto carnis nul
lam aialē habens similitudinē. Contingit tū in meridion
alibus, & australibus regionibus in mulieribus multū
et prauū sanguinis, ex malitia nutrimentū, supra conceptū
verum quoddā frustum carnis ad prędictā materia genera
ri portans, & habens speciem aialis. I. subonis nē har
pe viuent, quod mulieres ferā appellant, quę quandoq̃
embryonem opprimunt permittit & interimit, & quādoq̃
cum eo in partu emittitur, & ut afferunt tante ppietatis
existit, & malitix, qui si cadens in terrā hora partus mor
deat embryonem statim moritur focus. Cuius aialis for
ma, & vita non existit i virtute spermatis viri primi, sed
errore ipsius cum iam aial & hōiem informauerit, sed se
cundū in coitu secundo emissū, cuius error procedit ab in
sufficiētia cōstellationis seu virtutis celestis, vt Aristote
l. xviij. de aialibus dixit, & qñq̃ accedit, q̃ illa caliditas il
la materia nō cōdensat in sanguine prę multitudine suis,
sed illa natura cooperatē digerēdo dissoluta, cōuertat in
aquisitate vel ventū, q̃ emissum cū egreditur, erit sicut
aquisitas sanguinis mixta, vel vētus, vt dixit Auer.

Defi
gnis di
linguē
tibz in
ter mo
lam, &
ipregna
tionem.

Signa. Ex signis autē quędam sunt distinguētia inter
molā, & veram impregnationem, & quędā inter eam, et
hydropē, & quędam inter species molę. Distinguē
tia vero inter molam & veram impregnationē sunt ma
nifesta, licet errent in eis pradentes in aliquibus, & ppiē
in magnatibus qñ in illa res illa nō mouetur hora in
qua debet moueri, imo nō mouetur oīno nisi hora qua
dā, & vno tactū, & ppiē per cōpressionem, & motū
corporis, & aliter nō mouetur. In vera vero impregna
tione post. iij. menses mouetur fetus motibus diuersis,
& pluribus absq̃ cōpressionē, & motu corporis. Pręterea
durities ventris in mola vehementior est duritie verę im
pignatiōis, ppter causā prędictā, sed nec sentitur corp⁹ for
matū i matrice. Est sentitur multoties dolor i mola similis
colicę, & apostemat i matrice, ppter cōstrictionē forōbit.
Est sunt mulieris pedes molles velles cum minoratione.

Defi
gnis di
stin. in
ter mo
lam, &
hydro
pifum.

Signa vero distinguētia inter hydropem & molam,
sunt qñ durities in mola est maior vsq̃ ad tempus, cum
vero conuertitur in aquisitatē, vel ventum illa materia
sensus cōmotionis ventositatis, & aquisitatis est minor
in mola qñ in ascite. Ea uenter percussus non resonat sicut
in timpanitę, quoniam aqua & ventositas in matrice cō
cauo exillit reclusa & stricta, & tument pedes in hydro
pe generaliter, sed in mola minorantur.

Distinguētia vero inter species molę sunt. Nam in
mola cuius materia est carnis frustum & est durities maior
qñ in alijs & grauedo. Est similiter grauedo maior in ea
cuius materia est aquisitas, in ea vero cuius materia est

ventositas minor, & tumor maior.

Cura molę est dux res. Prima est pfecta euacuatio
eius, quod ppter naturam in matricis cōcavo cōtinetur
cum magis moleste. Secunda est dyserasis matricis, q̃
ipsum cā est alteratio. Inquit. n. Gal. Nō est possibile ali
quā dispositionem curare finaliter adhuc manēte faciet
team cā. Primā rem cōplēt duorū primū est quod ma
teriā ad euacuationē adequat, & disponit secundū, quod
ipfam educit. Dispositioia sunt regimē cum diffinitione
exercitij, & ppiē inferiori partū, & in respiratione in
dormiendo, & eleuatione inferiori cū euacuatiōibus, se
phlebotomiā, & vomitū, & solutionē cū pilulis foetidis,
& ppiē cum sumptione aq̃ decoctiōis scœnurgici dacty
log, & similium, & cū hieralogodii, & euaporationē
cum pānis, vel spongij infusus in aq̃ virtutē habentium
aperiendi, & mollificandi supra vētrē applicatis. Tingē
emplastrā, embrocē, & vntiōes ex illis, & breuiter cum
his, q̃ partum faciunt, q̃ sunt nota, & dicuntur suo loco,
hec. n. non solū euacuatiōē disponunt, sed etiam accide
tia mitigant, educunt vero ipsam quęcumq̃ foriter men
strua prouocantia dicta sunt, & quę procurant dicenda
in abortu. Ex quibus sunt antidota magna vt diamare
diacurcuma, magna theriaca, & diatellaron & similia.
Quod si cōtēntū fuerit aquosum educitur cū diureticis, et
vinā prouocantibus, notis, & cum regimine exiccationis
iā noto in cura hydropis, & cursus iatricis, & hamel
non pagē haberi in resoluendo aquisitatē, & euacuando
ipfam & saniem, & educendo foetum mortuū vel frustū
carnis. Si vero ventosum cū regimine extenuante, & edu
centibus vento sitatē, & ppiē ex matrice, vt est aristo
ro, & ppiē oleum decheru, & dacty. Indi, qui cū hoc,
q̃ trahunt molam dolore sedat cholericum. Secūda
rem cōplēt, quę malam complexionem matricis calid
itatis, & siccam alterant in proprio capitulo dicta. Ex quib⁹
sunt regimen infrigidatiū notum, diuretica frigida.
Tunc, euaporationes, et emplastrā, cum vntiōibus cū
frigidis & humidis, nascalia ex mucilaginis frigidis,
& ex pinguedinibus, & oleis frigidis, & ppiē quale est
oleum alchechengi, est. n. in hoc vehementis inuamenti. Foetum
& expetū ad educendū foetū est comestio radicis porree,
cū placemilis, & ficcus radicū rapistę bibitis et radicis.

Foetum
educen
tia.

De nouementis partus ex quibus est diffi
cultas. Cap. XVI.

Quid sit partus naturalis superius habuisti, & quē
dem ipse plurimū est facilis, & quandoq̃ difficilis
lis, facilis est qui citius est, & cum leuibz acci
dentibus, difficilis vero est illi cōtrarius. Est autē ex cau
sis intrinsecis, & essentialibus, aut extrinsecis & accident
alibus. Primo mo est duplex: aut ex parte parientis, aut
ex parte embryonis. Ex parte parientis multiplex. Aut, n.
erit ex pte matricis i se, aut vicinātiōi mēbroz cōitate, aut
corpi totū. Ex pte matricis ga sit parua, ga cōcepit autē
duodecimū aut nū, vt dixit Abo. licet illud rarissime sit.
Aut quia est cōstricta in collo, et officijs eius naturaliter.
vel accidentaliter, quia interuenit aliqua causa oppila
tionis eius, nō recipiens cursū. Et ex his q̃ suo loco sunt di
ctar vel siccatas, vel aq̃a, vel sunt vlcera procreata, rhaga
dix, & hæmorrhoides, cōangustationes colli et officia,
vt nō recipiant dilatatiōē absq̃ dolore graui. Ex parte
vicinātiōi mēbroz, vt quia fuerit vesica apata vlcerata
vel cissa, cuius cōpassione nō ualet matrix suā opationē
cōplere, vel et intestina sint sist passā, aut quia fuerint in
ano vlcera, rhagadis, & hæmorrhoides qbus matrix cō
passit, vel repleto intestino, ex se fecisse cōprimere, aut
quia sint lacerati ventris tenues, & debiles in iuuando fo
etus ex matrice expulsione, sicut iuuant expulsionē se
cum & vrinę maxime cum sine pauci, vt Gal. airhine
terioribus. Ex parte autem totius corporis, vt quia sit de
bilis, vel ratiōe cōplexionis, quia sit naturę frigida, quę
Mcē, S habet

habet defectas operationes ex necessitate, vt Gale. dixit. Vel ratione creatis, quia pellula multū, vel antiqua, et dura, vel habitudinis, ga sit tenuis, sica valde, vel pinguis, vel rōt cōsuetudinis, quia fuerit infusa, & pmo paries, & timida, & parue tolerantia, quare sit inquieta, & vehemens pmutacionis perducens ad alterationē figurę infantis ad inconuenientia expulsiōis ipsius. Sed si ex pte embryonis, hoc erit dupliciter, aut ipsius in se, aut ppter fecundā. In se aut, ppter sexū, quia fuerit foemineus, vel ppter quantitatē aut cōtinuā, quia fuerit magnus ualde, vel paruus carens bona cōplexione, aut discretā, ga fuerint multi numero distincti, vel quia vnus plura mēbra habens, et pprie capita, vt monstruosus, vel ppter q̄litate, quia fuerit lenis valde, quare effugit a cōpressionē, vel p modū, & inceptam figurā egrediendi, vt cum egreditur sup pedes suos, nec manus eius sunt plicate sup coxas, & iunctę, aut super vnū pedem, aut super latus, et est deterior modus. Vel ppter inconuenientia temporis, vt quia intempēstiu moueatur ad exitum, vel ante tempus determinatū, & pprie in tribus mētibz medijs quibus ligamenta sunt foria fm Gal. aliqua causa cogite. ex his quę abortum faciunt, vel post tempus, vt quia accidit ei aliqua ex debilitatis causis, vel mors, quare deficiat aliter mouenti. Propter secundā uero, aut est quia sit dura, et crassa nō recipiens foetus, aut quia sit tenera cito disruptionē patiens, quare egrediatur humiditates, & aqua anteq̄ foetus egrediatur quare humiditate lubricante carebit. Porro qui est ex parte extrinsece acceditū erit ex parte regiminis in. vi. rebus nō naturalibus. Ex quibus est multa frigiditas, & siccitas aeris constringentis membra partus, & accidit in regionibus, & vtrius septentrionalibus, tēporibus, & cōstellationibus, vt Hip. dixit in suis apho. cū inquit. Et multa caliditas resoluens virtutē, & consuetudo ciborū pōticorū, & potuum stypticorū, & balneatio in aquis aluminosis, & frigidis. Et accidentia aīz, vt tristitia, dolor, vel gemitio virtutē debilitans, faues, & sitis, & inanities, vigilie supflue desicientes virtutē & similia. Et ex illis obstericis error in pcurando. Et ex hoc contrarijs prouenit facili parsus. Et quidē cum causę sunt fortes in prohibendo partū, et corpus quidē in sustinendo, moritur partus, & pariens, licet vt quidam dicūt possit viuere partus, si statim mater in vtero incidatur, & extrahatur cum adhuc possit habere spiritū euentum aliquādiu, quod innuit Gal. de interioribus. vi. loquens de hēdo tracto ex vtero matrīs precipitiē lac, viuo a natura promotio nō docto. Et q̄nq; siliut partus, & moritur mater, vt plurimum tñ moritur parius, & viuut mater, qm̄ multoties difficultas partus pducit ad rupturā venę in matrice, quare accidit sanguinis fluxus. Et q̄nq; in pectore & pulmone, vnde sit spūm sanguinis & phthisis. Et q̄nq; ad incisōē neruorū, & lacertorū, propter vehementia tensionis, quare accidit spasmus. Et q̄nq; ad fissiōē mirach ventris, & pprie in paruis & teneris, quare accidit ruptura, & q̄nq; bocū ppter retentionē anhedus nō exprimendo inflationē inflammantem, & trahendo materiā cum condensatione eius in globū. Ob quā rem aliqui p̄gūsiōne ventes conati sunt phibere p̄gūnationē in talibus, & pprie paruis, et antiquis debilibz coniecturantes mediū fore perdere siliū procreādi q̄ procreatur simul & matrē. Et hoc cum omniſiōne formę impregnatiōis in cap. de cura sterilitatis dicitur, & ministratiōe oīs causę sterilitatis, cuius impressio sit mendabilis in tpe cōsecutiōis augmenti, & fortificationis adeptę, & hoc ne oī tpe sterilis p̄seueret.

Et de prohibentibus a proprietate, q̄dā sunt quę approximata ante coitum illud faciūt, vt cāphora sumpta plurima, & emplastrum testium cū hyoscyamo nigro, & suppositio alchitrā, & inunctio virgę cum eo. Suffusio migatio cum corticibus hedę post mēstrua, et oleum

balsam cum cerusa, & menta, et scorīa ferri. Quēdā sunt quę post coitum approximata illud agunt, vt piper sup positum, & sercus elephantis suffumigatum, aqua albedarogī sumpta, & pprie in debili. Quēdā ante, & post mēstrua illud operatur, vt pulpa granati, alumen, summitas caulīs, et semen eius apud mundificationē. Et post coitum est in hoc fortis, & pprie, quoniam ponitur in alchitran, & submergitur in calamento. Et suppositio foiorum alburā post mundificationem, & pprie quando sunt submersi in aqua cori, et similitur pulpa colo cynthidis, & albugines, scorīa ferri, caulīs & semē eius, scamonez, ana. xqualium partium, & aggregatarum in chitraz, & supposita. Et multoties partus difficultas perducit eas ad alias dispositiones & accidentia, quorum in fine faciemus hic sermone. Et multoties partum naturalē sequitur fluxus sanguinis, et retentiō eius, q̄ illius est cā.

Signa, ex his sunt signa difficultatis ipsius, & signa faciliaris. Et ex signis difficultatis, quēdam sunt bona, & quēdam mala. Signa uero difficultatis ex causis p̄dictis percipies ex angustia & anxietate, et si dolor fortis sit aut partum non declinans inferius, & si declinat eius declinatio est ad posteriora. Et si difficulte parere sit cōsuetā, signa facilitatis sunt contraria, & sunt, vt apud partum sentiat dolor paruus, & declinet inferius ad anteriora, & cōsuetā fuerit faciliē parere &c. Signa quoq; bona in difficili partu, quę faciunt acquirere securitatem, sunt inquietudo, & motus fortis, dolor declinans ad inferiora, & auhelitus bonus cum virtutis potentia. Signa uero mala contra sunt intelligenda. Et cum perducunt ad fidorem frigidum, pulsus frequentiam, debilitatem, et syn copiam, sunt pessima, & mortis sēling p̄guia. Signa uero causalū sunt nota ex p̄ntia fe antecellētiō ipsoz, & regimnis p̄creantē ipsas. Signa gemellos etiam habuisti.

Signa vero mortis ipsius sunt priuatio motus consueti, nec ex se mouetur sed motu p̄gnātis, & est sicut lapis qui mouetur de latere in latus apud decubitus, & infrigidatur semē existens ante calidum. Et detumescunt māmille sicut Hippo. dixit, & quandoq; currunt humiditates virulente fœtēz ex matrice, & profundantur oculi p̄gnantis, & corū albedo fit fusca. Et fit infrigidatio extremorum, & dispositio hypocrasica.

Cura, in difficili partu duplex est regimen necessariū. Vnum ante horam ipsius, aliud in hora. Ante horam quidem est omnis causę exterioris ablatio, & interioris ex parte patientis, quę p̄ter naturā est impediens ip̄m, ablatio, si quā possibilis est, si nō sit possibilis, vt quia naturalis sit dispositio, habitatio ipsius quoquo modo, aut partus facili subſequatur. Abſcissio quidem causarum completur cum contrarijs, quę in proprijs dicta sunt capitulis de cura matris, vixē, & intestinorū, & ani debilitatis neruorū & totius corporis. Dispositio vero et habitatio omni causę est conueniens & cōmunis. Cōpletur autem cum aperientibus, et mollificantibus reddētibus membra tractabilia, & ad extensionem, & cōpressionem apta, & pprie in parua, & antiqua, & nouiter pariente, qualia sunt calida & humida, & lenientia, et lubricantia sumpta interius & inieciā, & exterius per omnem modum approximata, ut sunt iura pingua carnitū, & pprie gallinarum iuuenum, & pinguium, & olea lenientia sumpta, & mucilagines seminum citroniorum, & lini, daſtylog. & similia. Et vina matura, lymphata, nō frigida valde, & oē regimen humectatiū p̄ter, q̄dā pinguat valde. Et interdiciantur styptica & pōtica, & hoc p̄ mēsem añ. Cū vero appropinq̄ hora, ga incipiat sentire aliquas grauedines et dolores, approximēt tunc, sēssioes, et euaporatiōes cū spōgijs panis, & alijs approximatis frēntes ex ags decoctiōis altheę, et malug foliorū, fœuugrę, chamomilię, corop regis, et cā. uo. balnea aut vltia raro sunt, nē ex resoluētibz, et debilitatiū frēnter approximata.

De signis.

Signa parietis moriturę.

Decura

approximata. Et post ipsa vnctiōe de pinguedini-
bus, & oleis, & mucilaginis, & medullis, & cerotaria, et ex
illis circa dorsum, ventrē, illia, renes, & coxas. Et iniectione
nes cū dysteribus eorundē cum resupinatione, & deie-
ctio capitis, & crus, & pprie vbi siccitas matricis sit cā,
& enā corporis vniuersi. Et ex illis est coitus frequens, &
suffumigatio cū aromaticis, vt musco, ambra, & gallia,
vt vulua descendat & mundificatis intestinis cōfortetur
cibis bonis multae qualitatē, & pauca quātitas, & po-
tibus vini odoriferi, & exercitetur plus solito, hęc. n. ad-
dunt in necessitate auraliendi aerē, & diminutionē nutri-
mēti embryōis, & descēsum ipsius, q̄re ad exitū pparat.

Regimē
duplex.

Regimen vero hora partus, & est cum sentiat grauedi-
nes & dolores, & humiditates aliq̄ incipiūt apparere est
duplex: vnū est ingeniatiuū ad descensum faciliē, & egres-
sum, causarumq; cā pte embryonis abscondē. Aliud est
mitigatiuū accidentum. Primiū est, vt cum talia appa-
reant, p̄cipiat mulieri, vt sedat hora vna, deinde sur-
gat, & ambulet saltando, et ascēdat gradus, & descēdat
grauando, & clamat vel teneat anhelitū fortiter, & p̄mar-
ilia sua, & des lēntē ad bibendum amarā, qm̄ facit descē-
dere ipsū, deinde cū sentit os matricis aperiri, & humi-
ditates amplius emanare, sedat in fella perforata posito
pulsuini post ipsam, obsteritxq; sit corā ipsa, & inspi-
ciat diligenter embryonis motū, & parentis actus quos
regulat suis manibus vnctis oleo sclesimio, de lilio, vel
amygdalis dulcibus intus in vuluā intromittendo, & tā-
gendo suauiter, prout sua docuit experientia lōga, patiē-
tē dirigat, & cibis, & potibus ac verbis persuasiuis, &
de cito partu, salubri, & masculino cōfortet, q̄ si mulier
fuerit pinguis nō sedat, sed iaceat supra ventrē suū, &
ponat caput suū sup petrā, & genua sua curuata sub vē-
tre, vt cōprimatur matrix, & pinguedo ascēdat, et non
descendat ad os matricis, & cōprimat os eius, & pariat
in forma quadrupedū. Cum aut nō parient, & accētia
intendatur, et sic parus fiat difficilis, oportet vt reiteret
regimen primiū, qm̄ facilitabit, et mitigabit accētia, et do-
lorē, & fac cā fortiter sternutare, vt Hip. dixit ore & nari-
bus cōprehensio, fortasse. n. parietq; si nō sufficiat, tūc
succurre cū instrumēto quos os matricis aperit, & sup-
positorijs, & suffumigijs, & medicinis ex pilulis, & alijs
alleniatiuis partū q̄ infra dicemus. Cumq; apertum est
os eius, & appet secundina, sciur q̄ foetus exiit appro-
pinquatq; si tardat sic, cā secundina, quia cito scindat,
cōprimat se pariet, vt simul cum exitu aquositas exeat
foetus, q̄ si nō, prius linitionibus, & iniectionibus ex le-
nientibus, & lubricantibus adiuuetur & alijsq; si non
scinditur, ppter crassitiem suā, oportet q̄ scindatur vni-
guibus obsteritice, vel forficibus assumpta ex ea in digiti-
lis aliq̄ pariet eius, ne foetum attingat & ledat, quia si fo-
tus nō est cōpletus, & tunc sua fortitudine nō egredietur
scissio necesse, qm̄ exitu aquositas siccabitur matrix,
q̄re foetus nō poterit lubricare, sicq; elōgabitur pariet, et
embryo nō curabitur & peribit, nec succurrere poterunt
inunctiones & cerota supradicta. Porro si cā tarditatis
fuerit embryo sua quantitate, quia fuerit magnus, & pro-
prie caput suū inuēt obsteritx in dilatazione vuluæ col-
li matricis, & oris eius impōnendo manū sua suauiter
oleis, & cerotis dictis, & dicendis calefactis inunctis. Et
similiter si foemina fuerit & gemelli. Quod si, ppter in-
ceptum modū, & figurā ineptam egrediendi, puta qā egre-
diatur supra pedes eius, manibus & brachijs nō adhe-
rentibus coxis, quo casu habilitatā sunt manus, & brachia
embryonis cum vnctionibus, & cerotis, & suauiter obste-
riticis tractione, et parientis forti expressione. Sed si super
alterum pedē egredietur oportet, vt nō sedat, sed iaceat
cruribus eleuatis, et delecto capite, obsteritxq; manu sua
reponat pedes suauiter, deinde reuoluat parient reuo-
lutionibus plurimis donec embryo reuoluendo se caput

suum inclinet inferius ad portam egressionis, & extunc
sedeat: q̄ si nō sit illud possibile, subtili ingenio pedē in-
tromissum inuēt cū alteratione si possibile est, & vtrūq;
simul apprehēsum manu inuncta cū oleo irino trahat su-
bito, semper parientē cōfortando per orem modum, q̄ si
nō sit possibile, & p̄moriatur, extrahatur, put infra dice-
ri in mortuo. Et similiter ingeniandū si sup latus ipm̄ egre-
di cōtingat: q̄ si difficultas accidat cā mortis p̄missis p̄g-
dictis facilitabimus, si nō egredietur suspēndatur, cū vn-
cinis extrahat, & selsina in hoc anteq̄ infleat, & pariet
debilitetur, et syncopizet, q̄ si integre trahi nō possit, in-
cidatur si possibile est, & frustra in extrahatur: q̄ si nō sit
incisio possibilis, cōquassetur manu, & rūpatur vt facile
extrahatur. Et antiquoq; quidā ingeniari fuerunt ad inue-
niendum regimen in extrahēdo illum alio modo, cuius
nos relationem diuiniū propter paritatem fiducie
in ipso, & nittur ad medicinas quarū vsus salubrior est.

Et ex medicinis trahentibus foetum mortuū, quēdam
sunt simplices quēdā cōpositę. Ex simplicibus vero sunt
chemelis quod eicit foetū virtuosē, ne habet parē hoc,
sicut & in educēdo aquā, & semen thymi quod eicit fo-
tum mortuū, armoniacū, balsamum, oppopanacum, ca-
storeū, gentianę radix, darsesehan suppositū, et gūmi oli-
uæ, arillo, utraq; bibita cū myrrha et pipere, extrahit em-
bryonē & nalluriū, & totum quod est cicris medietas,
lachrima almufsch supposita extrahit foetū, chamedrijs
& thurides, & ladanū suppositū in pessario extrahit fo-
tum mortuū, mescatramel supsumigatum, & bibitiū, &
myrrha. Et cū ex narciso bibuntur. 3. iij. cum aqua mel-
lis eicitur foetus mortuus et viuus: oleū irinum, arthani-
ta rubea, piper, radix similiter cū bibitur. 3. i. et supponit
tur extrahit foetum. Centaurea, coctus, & chabbanū su-
positū, & cullus suppositus, abrotanum, roba suppo-
sitū, ablutio cū athaleo, & succus eius ex cortice ferbim
sit suffumigatio extrahit foetum, lactuca asini bibita, &
supposita, ablutio cū athaleo, inūctio vētris, & illi ex co-
& succo eius eicit foetum fortiter. Et hermodactylus, vt
in p̄cedētī cap. dictum est, nō habet pariet in educē-
do ipsum foetum mortuum & menstrum.

Cōposita sunt q̄ ex his cōponuntur, & in summa oēs
medicinę educētes vermes, & ascarides superius nume-
rate foetū extrahunt, & educunt. Ex facilitantibus vero
partū quēdā sunt simplicia quēdā cōposita. Et ex simpli-
cibus quēdā sunt talia à natura, & à proprietate, quēdā à
pprietate solum. Prima sunt vt cortices calsi, pulueri-
zate date cum vino, et est expertū bonum & efficax, et
est sumere in potu asam & calidā, & est bonum, & est vlti-
mū, & similiter cinnamomū, qm̄ alleniāt partū & accide-
tia. Et iteq; decoctio foliorū altheę romanę in aq̄, & selsi-
nio in ea facilitilla. Et aq̄ fenugrechi, falcolog, & capil. ve-
contrip, & dissolutio in syrupo ros. & aliqñ oleo iri-
no, & datū in potu crocus, et selsis faciliē faciunt partum
in oibus aialibus. Secunda sunt xerugo ferri, lutum creti
cū suspensum sup p̄gnates cōseruat p̄gnantes. Et tenere
in manu sinistra magnetē, et linitio eius cū cinere vngulę
asini, & equi est vltimū, & suffumigatio cū ea, & suffumi-
gatio cum oculo piscis saliti, & suspensio lapidis aquilę
sup coxas eius, aut matricariz Affricanę faciliē efficit par-
tū, & sine dolore. Et ex his sunt verba sancta, & sunt ex
his, quę procurant ipsum, scitum, & illud, vt in vno cō-
pho de viro scribatur exterius psalmus. Miserere mei
Deus! principio usq; ad vltimū. Dñe labia mea aperies,
exclosiue, cum penna & atramento, deinde lauetur cū
aqua ita, q̄ oēs lētes sūt ablute cum ea, & deur ad po-
randū ei tota. Itē in aure dextra ipsius dicatur hęc verba.
Memor es dei filiorum eorum in Hierusalē qui dicunt
exinanite: cum Pater noster ter. Et sunt alia quę faciunt
facilem ipsum & securum, & illud est vt scribatur. Dixit
dominus dñō meo vsq; ad Tecum principium in dñō clōs.

Foetum
educen-
tia.

Partum
facilitā-
tia.

Verba
sancta.

Met.

8 ij uc

Encha-
stimaad
difficul-
tates p-
tus.
Suppo-
sitiorij
ad idē.

Suffu-
migatio

Pilulæ
facilita-
tes par-
tum.

Confe-
ctio ad
idem.

ug. In charta non nata, & cū filo de lana per virginē filam
cum ter Pater noster, suspendatur ad collum parietis.

Ex cōpositis vero quedā sunt encatasmata, quedā sup-
positoria, qđam pilulæ, quedā suffumigationes alix. Ex pulegij,
chatifima in quo sedetur ad difficultē partum. Ex pulegij,
foliis, altheæ, maluarū, socnugreci, sc. lini, laticulæ, ro-
marū, vel herbæ ipsarū cap. v. ana. M. i. bulliant in aq, &
sedeat in ea. Suppositoriū ad idē. R. succi mentē i quo
bulliat pulpa colocynthidis, et infusa lana pūponat.
Aliud. R. arist. cū buchormariæ, aut staphisagria, et mini
stretur. Aliud, fiat cū helleboro, oppopanaco, et selle
taurino cum melle, facit. n. descendere vtiū & mortuū.
Suffumigatio bona. R. myrrhæ folius, uel ipsius cū chal-
bano, & castoreo confectio cum selle taurino, & suffu-
migetur aur. i. Aliud. R. sul. citrini, myrrhæ rub. sellia
vaccini, oppo. gal. ana. suffumigetur cum eis, & suffumi-
gatio cum spolijs serpentis, & stercore accipitris. Pilu-
læ facilitantes partū. R. sauinæ partes. ij. asæ, armo. rub.
ana. 3. f. cōfice cum suc. vitis & da. ij. Aliæ. R. arist. lō.
piperis, myrræ, ana partes aequales, cōfice cum succo si-
fimbri. & da. iij. o. i. de cū aq lupinorū, sunt. n. aborsum
facientes; partū alleviantes, & mundificantes matricem
fortiter si Christus voluerit. Alaxidem operantes. R.
hadij subalbidi, myrrhæ, sauinæ, & siant pilulæ cū ca-
siali, & melle. & da. v. Confectio ad idē cū nō adeq-
tur. R. myrrhæ styra. castorei, ana. 3. i. cina. sauinæ, ana,
aur. f. cōficiantur cū melle, da. aur. ij. cum vino. Et ex eis
est emplastrū, & cerotum, & epithyma, quod recipit pul-
verē colocynthidis, succi eius quæ humida est, & misce cū
succo rutæ, & adde myrrhæ, & inungatur pecti vsq ad
vmbilicū. Regimen autē cōstitutum accidentium pre-
dictorū, & aliorum quæ contingere possunt ex dictis, &
dictendis in proprijs capitulis est manifestum.

De cura accēti q sequitur partū. Cap. XVII.

Aliquorū tñ que, vt plurimū insequuntur partum
sanationem afferamus hic specialiter, ex qbus est
febris, inflatio ventris, & dolor eius, & matricis,
& motus eius, quorū cā, plurimū est imperfecta sanguinis,
mundificatio post partū, ut supra de naturali partu est di-
ctum, & de illis est debilitas, & casus virtutis, cuius cā est
sanguinis fluxus plurimus, vlceratio & ruptura matricis
vel venæ eius; dolor ani, & exitus eius. Sanatio eius imp-
fecte mundificationis est sanatio dicta supra capitulo de
retentione menstruoꝝ, & hic quantum necesse dicemus, &
est q studeamus in puocatione, & pfecta eius mundifica-
tione cū diureticis calidis, quæ sanguinē acuant, & atten-
nuent, ductus, & vias aperiant q superius nota sunt, &
cū impellentibus materiā ad inferiora. Ex quibus est ster-
nutatio, & retentio anhelitus, & cū trahentibus ad infi-
ma, vt cum vëtois, & cum trahentibus, & alleviantibus
simul, vt sunt suppositoria, & suffumigationes supradic-
tæ. Et suffumigatio cum oculo piscis saluti cū cinere vñ-
gule asini. Quod si hec nō exsulant, & debilitas non
phibeat, phlebotomia saphenæ est necessaria, qm̄ educit
& puocat. Fluxus & sanguinis plurimi sanatio superius
dicta est in de cura superfluentis menstruoꝝ, hic autē ad-
didimus, q cum appetit, oportet q extrema vitis ligetur,
& pprie manus, & brachia, et nō pedes. Et sub māmillis
vëtois, & pñi infusi in aceto supponantur ventri. Et sup-
ponantur colliria ex ponticia, vt balauisij, charabæ,
ros, thurg gallis, & vinū pōdo. Et supposito stercoris vac-
cini in lana in coxa eius, & cortex citri retinet ipm̄. Sana-
tio eius est duplex, euacuatio eius quæ retinet sanguis, &
hoc cū predictis, & pprie phlebotomia venæ, q est sub
poplite vel saphenæ, & est alteratio febris. Et ad illud q
de cōueniens est aq hordæi alterans & mundificans, vel
aqua cicerū cum ea, vel femina cōia dissoluta. Et granata
dulcia & muza, & potus aquæ lactis, & samarindorij,
& mānæ, qm̄ alterando leniunt ventrē, qui in eis pluri-

mū cōsistatur. Et triura gallinæ, et prunorū decoctio idē
operatur, & nutriunt. Sanationē vero inflationis vëtris,
facimus cum aq cicerū, & pulvere cimini, & vini puri cū
diamante, vel alchechengi, vel sagapeno, et origani cum
massice. Et clystere ex attenuantibus vel nastale, est. n. cō-
ueniens ex aristologia rotunda schinatho, & styraclig-
da, cū doronigi, & zedaira sumpta. Dolorē ventris, &
matricis cū encatasmatis ex anodinis maluis, & scenu
grego, sc. cimini, sc. amio, radice altheæ, floribus chama-
millæ, meliloti, & cicuta. Et vñctione cū oleo sc. amio
amg. dul. & vñ. & cū comellione theriac, & tryphæ
rē magnæ cū vino matricariæ, vel folioꝝ refinæ. Et suffu-
migetur cū thure styrae, & se. racemose rubi, ana. sup-
carbones, & motus eius sanatio supradicta est. Vlceribꝝ
vero, puidemus cū his pmo q mundificant, et sedat dolo-
res, vt est succus morellæ, & plātaginis cū oleo r. iniectū
vel suppositi, vel albumen oui cum lacte mulieris, & suc-
co portulacæ, sedat in aq stypticorū, & ponticoꝝ predictoꝝ,
deinde vngantur cum vnguento albo, & alijs q in
vlceribus nervorū laudantur. Et cum exhibitione in po-
tu boli armeni, terræ sigillatæ & sang. dra. succo plantæ-
ginis, & inſiciantur. Dolorē ani similiter curamꝝ vt supra,
& exitum eius similiter. Et ex ppris est, vt abluatur in vñ-
no de coctionis ponticoꝝ, & supalpergatur pulvis cor-
nu cerni vñti, & reponatur, et quiescat, et vtatur stypticis,
deinde lenientibus. Sed si sunt vlcera, et putrefacta, no-
tandū q quibulda fit vñ foramen ex ano, & vulva pa-
rietibus, & matricis p. greditur foras. Cuius cā est paruitas
membrorū & teneritas, magnitudo foras, & obsterctis
defectus, & hoc mulieribus est occultū, quibus sic subue-
nimus. Ab exco cōsulimus, vino calido abluatur ma-
trix in quo butyrum sit dissolutū, & fomentetur diligen-
ter donec mollescat, & ex tunc fauier reponatur, de-
inde ruptura sinatur in quatuor locis filo serico, deinde
pñs lineis imponatur ad vuluæ quantitatem, deinde
pice liquida liniatur, hoc aut facit matricē recreari, et tene-
ri ppter sui rupturā, et mundificando cōsolidat. Et collo-
cata sit in lecto. p. xl. dies taliter, vt pedes sint altiores,
& abstineat ab omni motu corpis & aīæ & balneo. Et q ne talis
ruptura cōtingat in partu, sic puidemus pannum in
modum pilulæ oblongæ poni facimus bñ ano ad hoc
vt quolibet conatu expellendo puerū, firmetur in illo, et
illud cōprimat, vt nō fiat peritonæon solutio talis.

De retentiōe fecūdinx, vel extractiōe eiꝝ. Ca. XVIII.

Secundina quia plurimū sedō post partū dicta est, et
quāq simul cum foetu, & quāq inuoluta, quāq expo-
liata, & quāq post partum retinetur. Et cā est aut in
virtute parientis, quæ remansit post partum debilis, aut
in secundina, quia sit in profundo matricis fortiter allig-
gata, & fixa coadunata in modum spheræ ac corytho-
nibus fortiter alligata, vel emissa aquo sitate sicca in ma-
trici angulo remansit lubricata priuata, aut in ore ma-
trici, quia post partū sit adunatū, & humoribus cōcurrē-
tibus p. dolore concludum, & fortasse omnes causæ si-
mul concurrunt.

Signa causarū ipsarū sunt manifesta, vbi causa secūdi-
næ cuius signa sunt, quia difficilis partus pcessit, et graue
do in superioribus, & digitos motio nihil attingit ex ea.
Cura extractiōnis secundinæ, ad ipsius extractiōnem
est festinandū, perducit. n. retenta ad pcpitationē enixā
vt Hip. dixit, & hoc quia retenta corrumpitur facile, de
sui natura non habens regimen, & vapores ex ea mali
ascendunt ad stomachū, cor, & cerebrum, quare accēdēda
pfocationis matricis cā incurrere est necesse. In extractiō-
ne autē eius est duplex regimen necessarium, vñ ad habi-
litandū extractiōem quā sola natura facit, aliud ad accē-
dentiū correctiōnem. Regimen ad habilitandū est, q
superius est dictum in cura difficultatis partus. Et cōple-
tū cibis, et potibus ex cōfortantibus, ex iuribus carniū
cordialium

cordialiu colati, & nō colati, vitellis oeuſis, & vino odorifero, & medicinis, q̄ ſunt diſtētibz, & in cauſis abortus dicuntur, & alijs extrahētibz dicuntur, quorū remoraſione faciunt, vt ſimplicium & cōpoſitarū. Quedam os matricis aperiant, qdā fecundā leniunt, et inatricē, quēdā ligamenta corrumpūt & frangunt, qdām fecundā deſcendere faciunt, & ad canale dirigunt, & ad os matricis educunt vt exinde cadat. Ex apertionibus put ſupra de oppoſitione matricis eſt diſtū, ſunt vchuen ſup poſitū, & ſuſſumigatū, oleū liſij, & maiora conſert ad coarctationē matricis pducēis ad pſecutionē, oleū de narcifco & irinū. Secundario valeat pſecutioni oris matricis, iuniperis, & ſimiliter chablanum cum vino bibitū calefactū, coſū ſinapis, & agariis, gagates, & ſemen vtrique cō vino bibitum, & oleū abrotani calefactum aperit os matricis, & oīa diuretica calida. Et ex exp̄tis q̄ apertur, & deſcendere faciunt, eſt vinū decoctionis pulegij bibitū & encaſimari, & encaſima factum ex aqua decoctionis ſcenicū, & vſnet & pſidicorū, & ex illis eſt inſtrumentū apertionis oris matricis. Ex lenientibus verō bdelliū vtrūq̄ ſuppoſitū, & ſuſſumigatū, & myrrha, & medullæ gallinæ, anferis, & anatis, & medullæ canabiti, oleū de liſio ſuppoſita, & inuncta exterius, & interius inieſta, & encaſima cum ſolijs maluæ & althææ, bræcæ vſ ſinæ, ſurfuris, & ſimilij. Et ex corrūptentibus, & frangētibz ligamenta eſt ſuſſumigatū cō ſulphure, vel arſenico, & gūmi, & ſolijs hederæ, vel naſturtij & concharū. Et ex faciētibz deſcendere fecundā eſt lenis amara cū vino bibita, gallia ſuppoſita, odorata & euaporata, ſocidat naribus applicata, retentio anhelitus, ſternutatio ve hemens, cōpreſſio iliorum. Et de dirigētibz ad canale, & trahētibz ad os matricis & faciētibz cā cadere, eſt vnguentum baſilicū inmiſum, poſt illud adminiſtraſt oleū roſ. puluerizata de ſuper altea, & ſumptio ſtercoris accipit in potu. Et ex illis eſt manus obſtericis prudētis, & exp̄te ex aliquo lubricantium inuncta & impoſita, ita ut inuncta ipſam trahat ſe ſe nō appareat. Cumq̄ cepit appere, tunc dēdatur faciliſ, & ſine labore, vt nō ſcinda tur & abſcindatur, ſtringat tractū cum coxa mulieris, & conſert in ſternutatione, & deinde cōmoueatur leuiter, vt ſeparetur a profundo & cadat, & ſuccure cū faciētibz abortivæ ſuppoſitionij, & fumigationibus, q̄ dicemus ibidē. Et quidā antiquorū locutus eſt de extractione ſecū diuſe ſermonē, vt dixit Abo. quē omittamus grā breuitatis. Regimen autē ad accētiū correſtione ſubſcribemus deinceps, & eſt, ſicut ſtomachus, cor, & cerebrum cum cō ſonātibz deſendūt, & proprietate habentibus in obſuſione ſenſuū q̄ ſupra in cura ipſorū ſunt, natrata, ſicut quoq̄ ad oppoſitū, & circumferentias, put opz trahāt, & illud cum fricationibus ex tremorū, & ſonemationibus corundē, q̄ ſunt ex genere acuturū. Cū his ergo pmiſ ſis nō cadat, elaborare cū talibz nō opz, qm̄ talia aromatica ſeq̄nter approximate gaudē, & dolorē capitis faciunt ſim Hip. & anguſtia erodit, & ſtomachi deſectio nē, ſed dimittatur qm̄ poſt paucos dies ſoluetur corrupta & lubricabit in modū aquoſitatis vel cadet.

De abortu & accētiū q̄ ſequitur eū. Ca. XIX.

ABORTUS eſt concepti embryonis pter naturā, et an debiti tps oritur. Et illud quidē, quia qnq̄ tpe in formationis, qnq̄ poſſ, ſed an motum, et ante cō plementū, & qnq̄ poſt cōplementū cōtra naturā debitu eſt emiſſus, & qnq̄ viuus, et vt plurimū mortuus. Et cā eius, aut eſt interior aut exterior. Interior quidē, aut eſt in matrice, aut eſt in cōceptu, & ſi in matrice, aut in ſe, aut ex cōitate. Et cauſa in matrice, aut eſt in officiō ſui cū fuerit accidentaliter amplū nō valens debite coarctari, aut accidentaliter ex humiditatibus matricis cōcurrentibus, & molliſcantibus illud, aut in concauo eius, quia ſi dē ſtrictum aliq̄ mala cōplexione, & humiditate repletur,

& relaxatū nō valens colligi ſupra embryonē ad eius retentionē debitam, vel quia ſit aliqua ægreditū prioris ſpecie grauatū, vel quia in venis, & corylidonibus ſint mucilagines aggregatæ, ora eaq̄ oppilantes quibus ſanguis ad alimentū mittitur vel ſua grauedine illos rūpēs, vel quia ſit ventofitate repletū, illos ex ſua extensione frā gente, q̄ ex mucilagibus illis plurimū generatur, quare abortus ſcdo, vel tertio menſe ſequatur. Inquit. n. Hip. in apho. Quęcunq̄ corpora moderate hntes cōcipiunt, & 5. apho. abortiunt ſcdo aut tertio menſe, his corylidones mucila- 45. gine pleni ſunt, quā ppter nō poſſunt præ grauedine cōtinere ſectū, & abortiunt. Ex cōitate vero aut ad aliquod membrū grauior paſſum vicinū ex quibus eſt anus cum patiat tenſiū. Vnde Hip. in apho. ſuis. Mulieri in vte- 5. apho. ro hnti tenſum ſupueniens abortire facit. Vel remotus 50. aprie ſi principale exiſtas, quod catarrizās, & tuſſim inducat, aut et totū corpus, quā pgnatius corpus valde fuerit cōceptu conſumptū & attenuatū, unde Hip. in apho. 5. apho. Quęcunq̄ pter naturā tenues exiſtentes cōcipiunt, abortiunt priuſq̄ craſſæ ſiāt, aut euacuatæ aliq̄ inaniti, & p- 61. prie ſanguinis vel ſpontanea, puta cū mēſtruis. vñ Hip. in apho. Si mulieri in vtero hnti mēſtrua ſupuenierit, im- poſſibile eſt ſectū eſſe ſanum; & ſi loq̄i abortum eſt poſſibile, vel artiſiciali, & p- prie cū phlebotomia. vñ Hip. in apho. Mulier phlebotomata abortit, & magis caſus ſectus maior eſt. Vel vteri? humoris cū fluxu vteri. vñ Hip. in apho. Mulieri in vtero hnti, ſi vter multū ſuiat, eſt ſuſpecto abortiendi ne a deſectu nutrimenti ſectū ad- 34. ducat. Vel vomitū. vñ Abo. Amplius faciēdū eſt ne p- gnās vomat, qm̄ ſupfluitates eū egrediantur. Et vomitū & labor eā ad extenuationē pducūt, & fortale ad rupturā ligamentorū, & cum ſupfluit ad inanitionem. Aut vehementi fame debilitatū, vel aliq̄ acutæ ægreditudinē capiti, vñ Hip. In vtero hnti ab aliq̄ ægreditudinē acutæ corpi mortale, aut vehementi repletionē, & nauſeatia ſatietate grauatū ſuſſocatiua ſectus, et alimentū ipſius corruptiua. Sed cā in cōceptu aut eſt in ipſo, aut in pānculo ſecūdinā. In ipſo quia fuerit grauior in ſtrictus, vel debilitatus aliq̄ cauſa debilitantiū intrinſeca, vel extrinſeca accētiū, vel quia ex ipſis fuerit ad mori adductus, q̄re natura expellere nititur cū grauat, & quia humiditate currite ex ea virulē mordere & moleſtare. Et qnq̄ ex labore in exitu reſolutus moritur, & qnq̄ ſuſſocatur quibus nō exiſtentibus emittitur viuis. In pānculo vero, vt ga fuerit fractus, vel debilis fuerit creatus ppter tenuitatem ſpermatis ſua radice, aut quia aliqua eā ruptus. Et effuſa humiditas ſābendo, & lubricādo matricē incitat, & inuat ad ſectus expulſiū. Et cā exterior eſt ex p- mitiuis aliq̄, vt eſt frigidas multa aeris morificādo, q̄ſi in regionibus valde frigidis, & ſeptionalibus multiplicatur abortus, aut multa caliditas reſolūdo ſicut cōtingit in meridionalibus. Et ex his eſt balneatio multa in frigida, vel calida aq̄, perducit. n. ad reſolutionē virtutis vtriuſq̄ molliſcationē ligamentorū, apertionē ductus, & receptaculi dilatationē, et neceſſitate augmentata ſortum, facit pperare ad exitum aerē frigidū appetendo. Et ex illis eſt mutatio tps pter naturā, vt cum præſeſſerit yema australis, & ſubſequat vrborealē vt Hip. dixit apho. 5. apho. Et ex illis eſt motus corporis vehemens, & exercitiū aphorif- 1. aphorif- borioſum, & ſaltus vehemēs, & p- prie ad poſteriora poſt coitum, quoniam facit deſcendere ſperma & ſortum. Aut caſus & percuſſio, aut coitus ſuperfluus, & ex illis motus a pharmaco perducens ad ligamentorum rupturam proprie menſibus tribus primis. Aut animalie, vt ira foris, timor, & triſtitia, gaudium inagnum & ſubitū. Et accētia quidē abortus ſunt dolores fortiores q̄ſi in naturali partu, qm̄ hic violentus, & ille naturalis exiſtit. Et ex illis eſt fluxus ſanguinis imoderatus ex quo ſpūs deſect eſt neceſſe exinde matrem ſimul cū ſectū perire.

Meſ,

S iij Signa.

De signis aborſus. Signa aborſus quædã ſunt ſuſpicantia iplum futurũ, quædã indicantia iplũ propinquum et promptum. Primum a ex cõſuetudine, & habitudine corporis totius ſumuntur, vt quia fuerit valde gracile, vel pinguiusculũ, & aborſus cõſueuit. Et ex diſpoſitione mamilarũ, vel iſpagũ molitate, vt cũ fuerint prius tumefcentes, & ſolidæ, ſubito molles fiant & graciles, prout Hip. dixit in apho. Et ex quãtitate cauſarũ prædictarũ. Cum n. n. fuerint valde fortes, illũ ſuſpicandum verendum protendunt. Cumq; fortes valde illum promptũ demonſtrant. Cũq; dolores fortes accidunt in matrice & laſſitudi, rubet facies, & accidit rigor, & pprie in febre, & dolor in capite, & in radicibus oculorũ tunc indicant iplũ promptũ, & præſentẽ & proprie cũ menſtrua prorũpãt. Et ſigna quidem cauſarũ in trifecarũ q̃ oculatæ ſunt, ex dictis ſunt nota, & plurimæ iſpagũ ſunt manifeſtæ medico, vel pregnantẽ ex relatione, iplius. Cũq; cauſæ & ſigna apparent iplius aborſus, aliterũ duorũ ingeniũ et ſententiũ. Aut. n. ſunt debiles aborſum prætentendũ, & tunc, vt, puidetur cautela, & prægiſione videndũ. Aut ſunt fortes iplũ fortẽ promptũ monſtrantes & inuitabilẽ, & tunc auxiliũ quo fiat tolerabilior eſt miniſtrandũ. Inquit. n. Hip. Nõne illius eſt, vt futurũ piculum vel oino phibeat, vel falũ competentẽ ad miniuculo tolerabilius fiat. Prægiſio eſt ſiſtit in abſciſſione cauſarũ. Cautela vero in cõſolatione pregnantũ & fortũ. Abſciſſio cauſarũ cõpletur cum contrarijs vnicuiq; earũ, pprijs, vt ſig dẽ os matricis fuerit naturaliter ampliũ, cõſtringatur ſtypticis pharmacis illinitis, emplaſtratis, & ſuppoſitis, & ſuffumigatis q̃ ſupra in retentione menſtruoꝝ ſunt dicta. Similiter ſi accidit aliter ex humiditate in fundo currentibus, cura curſus matricis tollatur. Sic quoq; ſi ſit humefacta matrix, & humiditate repleta, vel mēſtruis retentis ante impregnationẽ tps, quæ poſſent præ longa retentione corrupta ledere fortũ cum mundificantibus oimodo, & exicantibus notis ibidẽ leuioribus, necnõ & ſi ſit vento repleta etiã cum extenuantibus i mola matricis ſupius dictis, etiã ſi aliqua prædictarũ ægritudinũ ſpecie ſit grauata, cura iſpagũ, ppria medicet ſimili ſi patiarur ex cõitate ad aliquod mēbroꝝ, vel corporis totius. Quod ſi præ ſui macredine ſit aborſus, regi mine humefactiuo, et impinguiuo vendũ, quod dicemus annuente Chriſto. Et ſi inaniũ fuerit cũ retinẽtibus fluxũ q̃ ſuperius habuitũ, vel quia aliq̃ ægritudinũ acutior ſit capũ, cura, ppria vnicuiq; q̃ ex dictis, & dicendis eſt nota. Et ſi fame, reſumptione cõ temperamẽto. Et ſi repletum vehementer, euacuatione paulatinã, et abſtinentia corrigatur. Inquit Hippo. Multũ, et repente euacuare vel replere, aut quomolibet corpus mouere fallax, et naturæ inſuauẽ paulatim vero melius. Cõplebitur aut repletionis euacuatio ſiquidẽ ſit ſanguis, phibetotomia moderata q̃ embryonẽ ad nutrimentũ defectũ nõ adducat, ſed tñ ſuperfluũ ſufficitatiũ, vel malũ ſanguinem eius corruptũ. Si vero alij humores, chologog leiori mēdiſ ſicetur, vt eſt rheubarbarũ, myroba. cirini, et chebuli In diu in menſibus medijs primos & vltimos tres vendendo, vt Hip. docuit, aut cõ ſena, ſi humor replẽs fuerit aduſq; nõ pilulis & hieris, ut aliqui pſumpſerũt, necnõ cũ lenitibus, et ſanguinẽ mundificantibus, vt melle, caſia, tamarindis, & mãne, ſucci ro. lupuli boraginis, & bugloſſe, et floribus earũ dẽ ſumitæ, & aq̃ lactis & ſimilibus, quibus in tribus primis mēſibus & vltimis vti põt. Et ſi cauſa fuerit in cõceptu, auferatur & cõfortetur prout infra dictetur & ſi mortuus fuerit extrahatur prout ſupra in diſſi cili partu dictum eſt, & ingenio, quod dicemus. Si vero fuerit in panniculo quo inuoluitur auxilio ſuccurratur, quod infra dicemus. Et ſi cauſa exterior apparuerit amoueatur, et in contrariã diſpoſitionẽ adducatur. Inquit. n. Gal. correctio ois immoderatiõis per contrariã immoderationẽ eſt ſiens. Cautela vero conſiſtit in cõſolatione mu-

lieris pregnãtis & foetus. Et cõpletur cum regimine iſporũ ſuperius prænotatiũ, & medicinis proprijs, quæ narra bimus. Auxiliũ vero vbi cauſa præualeat cõdõ iplũ promptum demonſtrant & inuitabilẽ, eſt duplex: vnũ cõſiſtit in habitandũ, vt facile & cito embryo expellatur: retentio. n. iplius periculi eſt, & matricis eſt cauſa. Aliud cõſiſtit in accidentis correctione ne moris periculo adducatur. Habitatio eius cõpletur cõ illis q̃ difficili partu ſunt curredõ, faciunt iſpagũ, q̃ ſunt ſupradicta. Correctio vero accitiũ ibidẽ extitit nota q̃rũ ad dolorẽ remittidũ. Et retentionẽ ſupfluitatis ſanguinis et colligere potes ex dictis in retentione ſupfluitatũ menſtruoꝝ. Amen.

INCIPIT SVMMMA QVINTA particulæ quartæ, ſectiõis primæ, continens capitula. iij.

Equitur ſumma quinta quartæ particulæ ſectiõis primæ finalis & vltima, quæ eſt de medicinis ægritudinum mēbroꝝ appareũtũ, & partium ventris, quæ in ſuperfluorũ expulſione ſunt adiuuantes. Sciendũ tñ eſt q̃ primũ, quod nobis de vtrũ occurrit eſt cutis, deinde ſub ipſa eſt panniculus primus, & noiauit iplũ Gal. mēbra hũ: & eorũ duorũ aggregatio eſt mirach, cuius iuuamentũ eſt ſimile iuuamento lacerorũ q̃ ſequuntur inde ſunt lacerati. viij. duo primi occurrentes longitudinales, ptenſi ab oſſibus pectoris vſq; ad oſſa pectinis exiſtentes, quæ nere carnoſæ. Et ſub eis ſunt quatuor tranſuerſales, quorũ vnus protenditur ad extra coſtag; falſag; ſupra extremitatẽ earũ, ad ſiniſtrum inferius circa femur et ancham; & alij a ſiniſtra parte coſtag; falſag; & extremitate earũ, ad dextrũ inferius circa femur & anchã, q̃ ex multa ptenſione de carnoſa ſubſtãtia deſinẽt in medio i coram; deinde in panniculũ ſubſtãtia deuenirent extremã, ſub quibus duo alij latitudinales exiſtunt, panniculũ vẽtris quĩ ſiphac dicitur imediate tangentes, caruoſq; ſubſtãtiæ, ptenſi de ilijũ partis ſiniſtræ ad ilia partis dextræ; quorũ iuuamentũ cõſiſtit ad continendũ, et calefaciendũ inteſtina & ſtomachũ, ad expellendũ quod in matrice, et vefica expellendũ exiſtit, vt eorũ cõpreſſionis auxilio facile expellatur, & ad ſuſtinentũ diaphragma cum deſt exuſſatio quod etiã ſua cõſtrictiõne adiuuat. Deinde eſt adeps q̃ pinguedo lacerorũ dicitur, q̃ ex frigidityte neruoſitatis, & chordofitatis iſporũ, & iplius ſiphac, ibidẽ ex vñctuoſitate ſanguinis generata multiplicatur. Iuuamentũ eius eſt, vt ſua raritate colligat caliditatẽ, & ſua viſcoſitate cõſeruet eã, q̃ reſſectũ ad inteſtina, & ſtomachũ iuuandẽ digeſtionẽ grã, deinde eſt ſiphac panniculus vocatus, beritron cui adheret pinguedo valde. Cuius iuuamentũ eſt, vt contineat oia inteſtina & viſcera, et liget cũ dorſo, ſuo pprio loco cõſeruet ea tenẽdo firma & iũcta. Eorũ ſit nutamẽ & diſtinctiõ inter lacerorũ, & alia viſcera, ne turbent opationes ex eorũ motu. Et ad exprimeũdũ ſupfluitates q̃ laceratis, & mirach cõcurrente. Et ipſe eſt principiu a quo ois panniculus corporis habet ortũ. Cũ. n. aſcendit cõtinuãl vel aminũ, & ſit eius inferior unica vna triũ iplius. Et ex ea q̃ penetrat oriũ panniculũ regẽ peſtẽ. Cũ vero deſcendit, et cõtinuat duobus ilijũ, adueniũt ibi eſt duplex vox vocatẽ didymi in quibus penetrat vñg; & ſua ſiphac teſtiũ. Ex quibus ſiũt dux ciſtes, & folliculi teſticulariorũ. Deinde eſt zĩbus adipinus, quĩ eſt panniculus ſubtilis ex eo q̃d ſupfluit a duobus lateribus ſiphac, & ex eo quod deſcendit apud ſtomachũ, & duodeniũ, & ex eo q̃d deſcendit apud peſtẽ eſt ramus duarũ vñarum pulſatilis, & non pulſatilis extẽſus ſupra ſtomachũ cõtexus. Et ſuſpenſio eius eſt ex ſtomacho, & cõtinuatur peſtini, & eſt cõpoſitus ex duobus panniculũ, quorũ vnus capũ alium,

Anoto mia vẽtris.

De prægiſione.

3. apho.
511

alium, inter quos sunt aëles pinguedinis plurimæ, & venæ pauciores in eis ad modum retig, & est sicut cistis, vel sacculus in quo aliquid retinetur si apponatur, & est interior sicut interior pannus siphac, & sicut exterior stomachi, & est additus ab anteriori parte extensus super oia viscera in hoiem quæ magis indigenus auxilio in digestionem per coparationem ad aliâ, sua. n. spissitudine cõprehendit caliditatem, & sua viscositate pinguedinẽ illâ cõseruat quã refectit continue super hoc, & hoc est iuuamentum sui. In summa, iuuamentum cium, & cõ in continendo viscera, defendendo, & exprimendo, & calefaciendo. Et in medio venit est fumen, qui est locus vmbilici cuius forma est ad modũ intestini quo trahit in ansam sanguinẽ ad cõcaus secundariã ad sui nutrimentũ, & mediãbus venis quare officina in ea concurrunt distributione corporis totius. Deinde sunt intestina, & etalia viscera quorum anatomois præmissimus, Christi oipotentis gratia, qui sit p̄ cuncta secula benedictus. Ex quibus ægritudine ei euenire possibiles cõprehendere poteris generaliter, & est dolor, et ruptura, quæ ois operationes, & iuuamenta leduntur, & dicitur ruptura quam ramex hernia, & species eius sequuntur, & quæ eminentia vmbilici, suis capitulis prædistinãta. Causas quoque extrinsecas, & interiores earum proprias & cõmunes et signa earum. Et fm hoc ista genera summa, tria capitula continebit.

De crepatura & spẽ herniæ, et medicinis ei. Cap. p̄mũ

De augmento vmbilici.

De dolore ventris & ilicrur.

ij

ij

DE CREPATURA ET SPECIEBUS HERNIÆ, ET MEDICINIS EARUM. Cap. I.

RUPATURA est solutio continui mēbro panniculo adueniens, eius diuisiones vniuersales cõprehendens, quæ si p̄niculo cõtinetũ intestinũ, quid dicitur siphac, accidat, vocatur p̄prie crepatura. Accidit autem ei in loco iuxta fumen, et raro,

quæ ille locus sustentatur est laceris, & cum accidit minor est eminentia, eo q̄ grauiatũ intestina inferius tēdũt, & est deterior accessũ licet in principio dolorem nõ faciat, quæ egressa i ea sunt intestina minuta, q̄ egressa coarctantur, quibus coarctatis coarctantur fecem, & vomunt eam. Et quæ accidit in summe, quare sequitur eius augmentum & vmbilici, & quæ sub eo & circa ipsum, & est par te ad diuisionẽ, & quæ accidit inferius circa inguinã, & est plurimũ, quia pars illa grauedine intestinorũ magis extēdiur nisi sustentetur laceris, vt superior pars, sed extremitatibus lacerorũ, & est maioris doloris ppter magnitudinem eius, quod extēdit cõprehensum, & maioris additionis quã sequitur descensus eius, quod exiit cõprehensum ante illius rupturã, vt in sinistro, & proprie mō nocui, quæ nõ est circũsoluunt, & ligatur vtralia, aut zirbi, aut vtrorũq̄ cũ est magna in bursum intestinorũ, q̄ reuertitur, & inflatur, & vocatur p̄prie hernia seu ramex. Et i mulieribus tumet inguinã ad modũ tumoris oschei. Est v̄i p̄ter rupturam eius descensum talium accidat, vtrum peruenit dilatatio in v̄is inferioribus partis eius absq̄ rupturã. Et dilatationis causa est effusio humiditatum glutinosorũ aquosarũ, collectarum in spatio ventris ad modũ aquæ hydropicorũ. Et quæ tumor oschei, et inflatur ppter effusionem humiditatum p̄ter naturã in ipsum, aut aggregationẽ ipsarum in ipso, ppter frigiditãtẽ, & cõuersionẽ ipsarum in aquositãtẽ, quare repleantur aquositatẽ. Et quæ inflatur, ppter conuersionem ipsarũ humiditatuũ in ventositatẽ, aut casum ventositatis in illud. Et accidit species herniæ improprie & abusiue dicitur, si aquosa & ventosa. Et quæ tumescit, & inerat

satur oscheum ppter humiditãtẽ sanguinẽ, foculetam, descendente ad ipsum aut ex apostemate duro, aut pinguedine ita, ut assimiletur ramici, & vocatur hernia caribosa. Et quæ inflantur tñ ventis eius ex illa, & vocatur hernia varicosa. Et quæ mollificantur mollificatione vehemẽtĩ absq̄ rupturã, q̄re plangatur, & simulant herniã. Et harũ deterior & difficilis, est vtraq̄ natura. In finellinalis, & zirbosa, quæ est q̄ rupturã vel dilatatione. Aliarũ verdũ deterior est cariosa & varicosa, quæ materia est fixa, leuior vero aquosa, & ventosa, quæ p̄foratione sola euacuantur materia & detumescent oscheum. Et causas rupturæ siphac, quædã sunt intrinsecæ, quædã extrinsecæ. Intrinsecæ sunt humorũ corrosio, & repletio tendens, ventositas extendens, & motus super repletionẽ, vox fortis, & sternutatio, expressio partis, & apostematis apicio. Extrinsecæ sunt, vt ignis adurens, percussio ensis penetrans, aut aialis inorsus & similia. Causa vero dilatatiõis viarũ est debilitas ipsarũ, & effusio humiditatum mollificantũ, et relaxantiũ ad ipsas, coadiuantante motu forti, percussione & casu, aut retentio spermatis motũ, & prohibiti ab expulsiõne, aut ascensio mulieris supra viarũ, aut labor in coitu supra repletionẽ aut satietatiẽ, & aggregatio ventositatũ, et egestiõis in ventre, labor anhelitus in ipso, qui etiã potest esse causa rupturæ ipsarum.

Signa. Ex signis quædã sunt rupturæ cõuenientia, quædã dilatatiõis viarũ, quædã herniæ. Signa cõuenientia rupturæ quibus ipsa cognoscitur, sunt appens additio sub m̄rach subito cõ dolore et tumore, qui additur apud motũ, retentionẽ anhelitus, & expressiõẽ, et distinguitur diuersitate locorũ, & si sit inferius circa inguinã tumore burge sit hernia eius, nec cõfert exicatio, nec s̄plicitas. Et dilatatiõis quidẽ signũ est tumor, & additio in oscheo paulatim appens absq̄ dolore, & p̄ter motũ subitum et laboriosum, vocatiõẽ, & alia q̄ sunt causa rupturæ percepta. Et est hernia folliculi testiculorũ nõ burge, & oschei imediate, & cõfert exicatio, nec s̄plicitas. Signos vero cõuenientiũ herniæ quædã sunt herniæ ppter descensum intestinũ, & sunt magnitudinẽ eius, & redditio eius velox cum resupinatione, & sensibiles rugitus cõ premittit p̄prie. Quædã sunt cõuenientia herniæ ppter descensum zirbi ad ipsam, & sunt tumor minor in coparatiõẽ ad illud, & euentus paulatim licet minus q̄ in dilatatiõẽ, nec sentitur rugitus illa, licet sit similis illi in tactu molli, et difficiultate curatiõis, & facili reductione. Et ramex quẽdã aquosa cognoscitur p̄ tensionẽ oschei cũ splendore, & tactus mollicie et lenitate. Et quidẽ ipsa nõ redit nec ingreditur, et p̄prie si ibide sit aquositas generata nõ infusa materia. Et ventosa cognoscitur in inflatione oschei absq̄ grauitate, & dolore cõ tensiõẽ, & resistentia impressioni, & est facili ingressus, & reditus in oisitu. Et quæ accidunt in ea dolores fortes, quæ extendit oscheũ, & testiculos cõprimunt. Et carnositas signũ est, q̄ nõ est materia in oscheũ, vt in p̄dictis, sed in eius substantia diffusa in uiscata, & adherens, et est cõ crassitiẽ, & duritiẽ, et inæqualitate. Et si est ex apostemate duro cognoscitur p̄ precessionẽ signorũ eius, & dicitur buris. Hernia vero varicosa ex venis repletis cognoscitur redentibus ad nigredinẽ cõtoris, et cõplicationẽ, & mollificatiõẽ testiculorũ, & prohibitionẽ ipsorũ a cursu & motu. Et si est in arterijs oschei tactus cõprehendit ipsam, si vero in venis nutriendibus illa mēbra, cum sint profunda, tactus non comprehendit illas.

Cura. In cura rupturæ intentio patētis, licet prius inspiciat accensũ, v̄z herniã, quia ab eo percepta magis molestas, & in actionibus impediẽtẽ, autrãtẽ impudiciã ipsius opis medicatẽ, executio tñ venit ad eius causæ ablationem prius. Est autẽ causæ ipsius ablatio duplex: vna causa est cõis oibus herniæ speciebus, alia vni cuius species p̄prie. Cõis causã ipsius ablatio, cõpletur regimine quod in sex rebus nõ naturalium debita ministratiõẽ cõ

Mef.

S iij sicut,

Species
herniæ.

fitit, & est vt degat in aere tēperate calido & frigido, de-
clinat ad siccatē, vitet extremitates qualitāt eius, &
pprie hūiditatis, vitatur cibus siccis, & vita humidos, &
brodiales, & ventosos, ac repletiōē, & potum multū, &
proprie causs, quiescat & dormiat temperate, vitet oēm
motū corpis, et aig, vniuersalem et partialem quo totum
mouetur corpus, vt est flernuatio, tussis, compressio, re-
tentio anhelitus atq; singultus, vomitus, & coitus, et bal-
neatio, & pprie post repletiōē nec flet nec ambulet su-
pra cibū valde, & breuius fugiat oēs causas rupturę de-
lationis, & effusionis medicinarū predictas in quas cō-
traria inuitatur. Propria vero speciebz herniæ, et abla-
tio causę, quędam est quę appropriatur veris, quędā
non veris. Abcissio verę causę verę speciei herniæ,
vt intestinalis, & zirbalis imediate rupturam siphac, vel
dilatationem viagz eius respiciē, ablato ergo eius est, vt
hec vniatur & cōsolidetur, illa vero coangustentur,
neutra vero ipsę fieri pōt medio flante, quod descendat
in bursam, vt ergo hic fiant expedit prius, quod descen-
dat intestinum, & aut zirbū ad locum proprium reduce-
re, deinde rupturā vnire, & consolidare, vel dilatatiōē
uiagz debite angustare. Reductio autē eius compleitur cum
balneis, cataplasmatibus, & infusionibus rerum molli-
cantū, & dolorem sedantium, decoctarum in aq̄ quales
sunt malux folia, & bismalux, & brancę vrsinę, violę
semen lini, et foenugrecum, in grum aqua fit paucus, vel
spōgia infusa, & supra locum imissa, donec locus molle-
scat & dilatetur, deinde resupinatione corporis facta, &
cruribus eleuatis cum cōpressionē tendente superius, re-
ducantur intestina, vel zirbus, vel vtręq; post quā sequi
debet rupturę vnio, & cōsolidatio, vel dilatatiōis co-
angulatio pro coangulatio, vnio autē & consolidatio pin-
terius sumpta potius & dixit, et exterius a proximata
& emplastrata, & non pōt fieri quantumcūq; sit in cō-
glutinatione, & stypticitate fortissima, nisi tamen in frangi-
dantibus tñ cum partibus ruptę nō possint vniri, et ad de-
bitum situm reduci, arte vel ingenio ppter magnitudinē
vulneris ineptitudinē, & cōpressionē mēbri quod subie-
le, & insanguinetū est. Expedit ergo ad aliq̄d oportu-
nabile illū cōfugere, saltem vt illā prohibeat ab augmen-
to, & pprie apud corporis motum, donec tps ad sit mini-
strandū chirurgicum opus qđ in cōsolidatione ipsius effi-
cassimū est & probatū. Proportionale vero est ligā-
tura cum brachiali habente eminentiam perpendicularē
rem ad dypei formā in loco respiciēte inguinā, vbi ru-
ptura existit, & fascia descendente sub coxa, cum q̄ in lo-
cum posterū ligata strigatur, & est nota. Et modus ope-
rationis chirurgici est, vt prius obseruato predicto regi-
mine corpora purgentur, si cacochimia sit apparsens, vel
phlebotometur, si repletiōis sunt signa, & sic multa, vt
natura in mittendo humores ad locū magni doloris red-
datur aua, deinde supra locum inguinis recipientē ru-
pturam quā ex transitu intestini, vel zirbi descendentes,
& redeuntis cognosces & percipies, cum impoitis digi-
tis apponatur ruptoriū, et euitetur ferrū oino, sit autē pri-
mū leue, & non faciat subitē cōmōtiōē, & dolorem for-
tem, sed facile toleretur q̄les ex nitro cū calce abluta, vel
ex arsenico calci mixto, & similibus, deinde apponatur
fortius, ut arsenicū, sublimatum, et tandū imoretur in lo-
co donec rumpendo, & corrodendo pueniat vsq; ad di-
dymū. Cautet tñ ne tangat intestina, vel ad ea pueniat
virtus eius qñ vlcera bit nec cōsolidabunt, & pprie si
gracilia fuerint, & morietur ead, vt in quodam nota-
bili vldimus ab experto. Erad hoc euitandū statim expe-
dit, vt toto tpe curę rupturę faciendę iaceat supinus in
lecto anichis, & cruribus eleuatis, & a parte superiori vbi
sunt intestina interponat aliq̄d qđ descendat ea, vt pe-
ciola, oleo ro. intincta, & vitet repletiōē, & inflationē,
et locus quotidiē requiratur et pluries. Cautet & ne chori-

da ligans crus cum osse pectinis, quę sub vlcēis loco exi-
sit, attingat, qñ sequetur contractio & spasmus, & vt
plurimū mors. Et modus cautelę est, qui est dictus. Cum
ergo pueniat ad didymū, tunc inspicatur vlcus subtili-
ter, & inquiratur vtrū didymū sit dilataus vel ruptus.
Si vero dilataus sit, cōprehendatur acu, et fortiter cū filo
serico resstringatur, & deinde vlcus consolidetur. Si vero
sit ruptus nec cōprehendi valeat, vt ligetur ruptoriū, re-
petatur cum morā, donec pertransierit ipsum vsq; ad os,
tunc vero auferatur, & applicetur sigillantis, & incar-
nantia cū stypticitate, deinde repleto carne vlcere, appli-
centur sigillantis, & incarnantia, q̄ sunt pontica & exci-
cantia fortia, quale est puluis gallice, coctus thuris, sanda-
raca, & similia, & patiens nutriatur viscosis & duris. Cō-
solidatio ī infantibus et coangulatio dilatatorū ductuū,
et viarum, quā didymi noientur, cōpletur cum cōsolidā-
tibus interius sumptis, & exterius applicatis stypticis, ex
balneis & emplastris, & sunt glutinosa et viscosa, quales
sunt species cōsolidę, corrigiola, mumia, terra sigillata,
grana, nasturtij, millefolium, decoctio nucis cupressi, &
hypocisthis, pprie cū balauitia, & similia ex cibis & po-
tibus, & ex decoctione eius sumptis, & exterius approxi-
matis, & emplastris simplicibus dictis & alijs, vt est
centaurea cui inest pprietas vniendi frusta carniū, qñ cū
eis simul decoquatur. Et ex eis sunt cōfectiones, & empla-
stra cōposita q̄ infra dicentur cum ligatura, & strictione
forti. Et qñ sufficit sola ligatura in dilatatiōe infantij,
Quod si ruptura supra, vel circa vmbilicū, affuerit, redū-
ctio fiat intestinos, vel zirbi fiat facile, quia sola resupi-
natione in firmi, & manus cōpressionē. quod si addatur
in ruptura, & incipiat in defecādo illud, quod dilata-
tum est ppter humiditatem, adunando quod fixū est, &
ingenietur in consolidatione eius, & regatur vt supra.

Et quidā nituntur in hoc dilatare subnrias suas, et cō-
efficacissima cura generalizādo fupius in superioribus ois-
bus, cū nō videatur posse, nisi i cura infantij existēte par-
ua. Et illud est apponere supra in loco rupturę emplastrū
ex rubificantibus, & trahentibus sanguinem ad locū pri-
mū. Quale est proprie quod fit ex passulis nigris emulcia-
tis carycis, & vino nigro pōtico, ana, & bullipos simul
in olla ad inspissationem, deinde cum administratione
emplastrorū ex stypticis, & ponticis sanguinē illum tra-
hent in inspissationem, & sclerotizantibus, quę sua crassi-
tate, & duritie obstruunt. Quare est pprie factum ex gy-
pso, & lapide marmoreo, cerussa, gallis, luto sigillato, &
similia: & quod scribitur infra.

In abscissione vero causę pprie ramicis aquosę, aut
ventosę dugres sunt necessaria. I. extractio eius quod in
oscheo est contentū, & materię prohibitio, regeneratio-
nis & multiplicatiōis eius. Extractio autē fit cō resolu-
tione, vel incisione, vel perforatione eius, cum ferro, vel
cauterio ad modū extractiōis aque aut ventositatis hy-
dropicę, talem autē cōplentia sunt dicta supra in cura
hydropis: & sunt ex emplastris, suffumigis, & balneis
siccis, & vniuersis resolutiuis. Incisio autē cōpletur cū
ferro, & cū medicinis acutis adurētibz & excicētibz, et
cōstringentibus illud, quod ruptum, vel dilatatum est ex
siphac, & foraminibus eius, ne ulterius descendat et tran-
seat. Et modus perforationis vel incisionis cū ferro est,
vt resupinetur patiens in lecto vel cammo, & sedeat post
ipsum aliquis, qui extendat virgam eius ad superiora, &
eleuentur testiculi ad superiora pectinis, et elongentur ab
oscheo, & perforetur cum phlebotomo oscheum a parte
dextra, vel sinistra recedendo a cōmissura, deinde stu-
deat in euacuatione totius aquositate, & egressionē vento-
sitate. Et modus apertionis cum cauterio est, vt sumas
ferrum subtile in quo sint vnici, & igniatur, sicut igni-
tur cautერი, & separa testiculos quantum possibile
est a loco & auterizationis, & reuolue cautერი ab oscheo,

No. de
centau-
rea.

Inciden-
di mo-
dus.

ita vt nou inueniat testiculnm & inueniat ofcheum & alberteron, & constringat & calefaciat ipsum, vt non egrediatur post ipsum aqua post illud, est. n. melius qd cō stringat meatū, deinde incidat crustā & consolidat. Et for tale incidet ex alberteron aliquid & cauterizat & pone supra fissuram stipiticā, & prohibe xgrū potare aquam. Prohibio generationis matricis multiplicantis eam fit cum euacuatione & æquatione cibi & potus. Et regimen in ventosa est regimen inflationis stomachi, vel tympanitis quod superius dictum est.

Regimen vero carnosū, & varicosū est regimen duro rū apostematū, & illud cum mollicatibus & resolutiuentibus alternatim approximatis. Mollicantia sunt pinguedines, medullæ, olea, mucilagines. Resolutiuentia granorum species, vt resina, terebenthina, bdellium, aloë, styrax liquida, ammoniacū, & similia, iris, crocus, & chamomilla, spica &c. Composita sunt, ex eis est emplastrū basilicon, cerotum hyssopi & similia. Emplastrum leue ad crepaturas infantium fm Græcum. R. corticum thuris, malticis, farcocollæ, tragacanthi ana, terantur, & aggregentur cum vino de passis, dissoluta in eo mumia, & aliqui addunt aloë, & glutē picis, & aliqui solum faciūt ex balauftiæ, psyllio, & radice lilij syluestris & lentiscis aqz, & fortassis sufficit vt liniatur locus cū bdello dissoluto in vino, thure, & colophonia. Aliud fortī Oribasij. R. balauftiarū, granorū nasturcij, granorum granatogæ, gallarū immaturæ, ana. 3. v. decoquantur cū vini stipici. 3. viij. decoctione vehementi. Et reducis intestinis ad superiora embrocetur locus cū frigido, & apponatur emplastrum nec remouetur donec per se cadat. Aliud efficac fm Ioannitum. R. aloem, dissoluatur gluten in aceto vini, & aggregetur medicina cū eo, & fiat ex eis emplastrum. Emplastrū Papæ Ioānis ad crepaturas expertum. R. lithargiri, opij, lapidis hematitis, san. dra. san. hominis recētis, chalbanī, masticcis, thuris, costis, boli armenī, ifculi, mumie, ammoniaci, ana. 3. iij. picis naualis, colophoniz, ceræ albæ, & rubræ, ana. 3. f. myrrhæ, cardamomi, aloes, añ. 3. v. colocyndidæ, palmæ maritiæ adustæ, gallagæ, balauftiæ, aristolo. lō. radicū cōsolidæ maioris, & minoris ana. 3. i. visci querquini. 3. i. fac decoqui pellem hedina in aqua donec tota pellis dissoluatur, deinde coletur cum expressione. Et cū colatura illa tere, quæ sunt terenda, & liquefac quæ sunt liquefacienda, incorporentur ifculi, & bene cōtriti in visco fortiter miscantur cum prædictis, donec mixtum reducatur ad modum emplastri & præcedente balneo cū aqua pluuiali decoctionis balauftiæ, myrræ, corrigiolæ, cōsolidæ, & radicū lini, apponatur & superligetur brachale, & portet petres menses seruatū prædicto regimine.

Puluis
ad idem

Puluis quo vtatur cum cibis. R. nucis mus. 3. f. caryophi. 3. iij. cinnamomi dulcis. 3. f. boli armenī. 3. ij. semi, nasturcij. Item aliud emplastrum fm Iudæum. R. picis, hieræ, ceræ rubræ, ana. 3. f. lithargyrii, ammoniaci, chalbanī, masticcis, terebenthinæ, cōsolidæ maioris, & minoris, ana. vnciam vnā, visci querquini, gypsi, & myrræ, solibani ana. 3. i. aloes, aristol. lon. & rotundæ, ifculi ana. 3. i. boli armenī. 3. i. pilorū leporis minutim incisorum tantundem, conficiantur cum melle, & applicetur, trahit. n. sanguinem ad locum, et cum stipicis consecutue appositis cōdensetur in lapide, & oppelletur ruptura. Aliud ad idem. R. picis naualis lib. i. colophoniz lib. f. chalbanī, sagapeni, ammoniaci, oppo. añ. 3. f. ceræ. 3. ij. acet. lib. f. fiat autem ex eis cerotum in stagnata liquefactis, & quæ liquefacta fuerint parum de ipsa in aqua frigida imponatur, & cum se tenuerit, pix græca puluerizata cū mastice & thure, cum prædictis incorporetur in stagnata, & cum spatula semper agitando bene incorporetur: fac decoquit, & cum cocta fuerint, adde terebenthin. 3. i. deinde super aquā frigidam cola, & manibus inunctis oleo lau-

rino collige & fortiter malaxa, vt aqua inde exeat. & fac magdaleones et cum vino cor. emplastra. Linimentū ad crepaturas aquosam, & ventosam. dissoluatur bdellium in oleo sam bucino apostolorum vel nardino, & vt nō antiquo, & addito castorei puluere, & libordei puluere vel milij fiat.

De augmento vmbilici. Capitulum. II.

Contingit vt egrediatur vmbilicus, & emineat extra & illud est in infantibus proprie. Et causa eius est, aut propter rupturā in ipso nata superius pronenientem videlicet ex planta vel ortu, quia egreditur zirbus vel intestinum et inflatur, sicut etiam contingit in ofcheo, aut ex causa hydropicis, fit vt mollicetur et aggregetur in eo aquositas vel ventositas contenta in concauo ventris replens & extendens ipsum, aut propter cursum superfluentis sanguinis ad ipsum ex aperture venę et arterij ipsius, quare cutis eleuatur in altum. Signa causę primæ sunt, quoniam calor naturalis non mutatur. Et est locus diuersifatus alicuius, & proprie vbi egreditur intestina, & est cum dolore aliquo, & tumor cum mollicie, & occulatur cum premittur. Et quandoque in occultatione rugitus percipitur, et administratione mollicentium ex balneis, & vñctionibus et motus augmentatur.

Signa eius quæ est ex aggregatione humiditatis sunt, qd cum compressione cedat, & est leue respectu præcedentis, colore cutis non inuitatur: et etiam si ex ventositate fiat et est leuius, et inagis resiliens cum pressionē, & sonitus in eo, & vox existit p̄ percussatur. Signa vero tertij, sunt mutatio coloris cutis ad colorem sanguineum, et nigrescentem. Et signum est, qd ex additione carnis nate, aut apostematis est, quia est graue, durum, quod cōpressio sicut alia non occultat.

Cura autem eius est proxima curę rupture, & et specierum herniæ supradictæ. Et modus eius in proueniētē ex ruptura est duplex. Vnus cum glutinantibus stipicis, in tertius, & exterius, ex emplastris approximatis, possibilibus in infantibus et in egredientibus post partum cum ligatura quam faciunt obfiteries, in quibus ex aperture venarū & arteriarum contingit. Alius est incisione, futura, & consolidatione chirurgica in corporibus duris augmentatis. Conglutinantia & stipitica, quibus primus completur modus sunt charabæ, thus, balauftiæ, glaus, galla, an thimonium, acacia, alumen, terebenthina, terra ligil. & similia simul confecta, vel diuisim applicata cum ligatura stricta, & quandoq; additur cersia fm mensuram vnus illorum. Et simile est, si sumatur tenta, & inuoluatur supra ipsum pannus & accipiatur minutum thuris, & cōficiatur cum albumine oui, et liniatur cum eo super vmbilicum, & repleat eo. Modus vero incisionis est talis. præcipiat infirmo vt stes, & tendat ventrem suum, & contineat anhelum donec appareat quantum possibile est ipsius augmentū. Et tunc facit circuitu huius cum aramēto signū distinctiuū, deinde cōprehēde qd efficiat cum vncino supra mirach solum, ita qd nō accipias quod est sub eo de zirbo vel intestino, deinde de sacrefupina cū supra collum, & deinde liga cum filo vbi vncino. ita quod cadat ligatura in signo, nec comprehendat aliquid ex eo quod est sub mirach, sed solum ipsum, ex tunc vero incide cutem, & sue locum descriptum cū filis duris extensis adiuuicem, & stringe ipsum supra ventrē, & dimitte cutem, & consolida prius lacertos, deinde consue cutem, & consolida sicut oportet. Reliquarum vero cura cum excantibus & lenientibus ac resolutiuentibus notis compleatur.

Ad exitum vmbilici fiat emplastrum probatū in sanantibus quibus accidit magis. R. granorū lupinorū. M. i. peciam vnā panni lini combure, quæ conficies cum vino nigro & pontico & bulliant donec infusperet & in tinctam spongiā liga supra locum, posita in aceto, & aqua ros. & in eo inuolue stupas & applica supra vmbilicum, &

Defici
gnis.

Emplm
ad exitū
vmbilici
& c.

et, & est Rafis. Aliud fordus. R. Aluminis auf. xv. gallae auf. iij. terantur, & conficiantur cum vino calabrenfi nigro donec infpiffentur, & infundatur fpongia poffi in aceto, et aqua rofata. Item ponatur fuper aliquem pannum gluten de corijs, & tepidū vmbilico applicet, et fuperponatur puluinar de bombice, & pauuo lineo, & cli getur dum falcia. Item aliud. R. aqua aluminis, vinū calabrenfe. ana in quibus bulliant rofæ, & fpongia intin cta fupponatur, & fi vis efficacius bulliant cum rof. gal. matthe, & thus et infalcia. Itē ad eius exitū, aquo sum vinum in cinere infunde, & ex eo fuper emplaftra. valet etiam ad ventosum, et conftrictio cum compressio ne ex falua ieiuni & famelici curat eam, fi ex leui fuerit caufa.

De dolore ventris & iliorum. Cap. III.

Dolor ventris et iliorum ex dictis in dolore intesti norum in parte notus est, qui accidit ex causa ex fteinte intus mirach lacertis, & panniculis vētris. Et quōq; ex cōmunitate fuperiorum, vt diaphragmatis, pleure, pulmonis, & alioq; vel fubterioq; mēbroq; vt in testinoq; vel alioq; mēbroq; profundiorum cō frefpōdē tium illis, vt fidi, hepatis, fplenis, renum, & fimilium.

Signum diffinictum est, quoniam est passio est propria in mirach dolet continue apud tactum, & quādoq; alteratur color & tumor si adfit, & fequitur lacertorum figu ram. Cum autem passio est ex cōmunitate interiorum dolent propter tactū, nec fēper apparet tumor, nifi cū apofteima in eis fuerit magnū, & est p̄ter lacertorum figuram, nec color cutis mutatur & additur, & diminuitur additione, & diminutione paffionis illorum, quæ præceffit.

Cura est. nam siquidem ex propria paffione fuerit, & ex malitia complexionis frigida, quæ est plurimum ex cau fa exteriori accidente, aut ex vēto ftrate interclufa, cum ca lefactioijs, balneis, & elemētarijs ex diacimino, diatriō, & alijs calidijs & proprie ftochade medicet. Et ex medi cinis appropriatis ei fimplicibus est ammoniacum bibi tum vel epithimatum cū melle aut aqua hordei, & alha fce cocta & transfufuita cum melle, & malaheb, & cype rum, & foenugræcum, & fēmen lini, & ftochas, & abfin thium, & reliqua anodina. Hip. vero dixit. Quibulcūq; dolor circa hypochondria fine phlegmone fuerit, febris fuperueniens curat ægritudine. Attendendum tamen quia dicit fuperueniens, vt q̄a fpoite vel caufali pronoca ta fit: veniens vero artificialiter prouocata fēper nifi cor pore mundo & cōfūmptioni inepto. Alteri autem difpo fitio fi procurabis fortaffe accidet tibi ac fi nequam & te fortiorem introdlexeris, domum tuam hominem te adiu uanti gratia, qui cum inuenierit aliquid ex contentibus vel cōtēctis cui inlinitur, firmabitur in eodem, nec pote rit ifpū expellere cum volueris, fed fortior exiftens ex pellet te, ita vt quod vocaſti in auxilium, in non auxiliū conuertetur. Sed fi fuerit ex folutione cōtinui cum exhibi tione mumiæ fumptæ, & cum cōmpreffione inunctæ præcedente phlebotomia curetur & grānis naturcū, & fucco citoniorum prænutritis non fraictis, & cum empla ſtro ex confolidantibus notis et cōuenienti regimine. Et ſiquidem ex apofteimate furit, curetur cura reliquorum apofteumatum, quæ indicationem ad patietē particula nō fufcipiunt. Et ſiquidem ex cōmunitate ad fuperiora fue rit vel fubteriora mēbra & profunda, curetur cura dolo ris pectoris & pleuritis, vel cura doloris hepatis vel ſple nis & inteftinorum dicta. Et ex fimplicibus medicinis cōueniens & expertum est betonica, cum teritur ficut est et emplaftratur, aufert enim dolorem, & inflationem vē tris. Et fumptæ ex ea. s. iij. cum aqua dolorem hepatis, et cum melle, & aceto dolorem ſplenis fedat. Et abfinthiū emplaftratum cum oleo de alchanna factū ceroto, aufert dolorem ftomachi, hepatis, & iliorum. Et ex compo

ſitis eſt hoc quod fedat dolorem ventris & iliorum in in fantibus et probatis. R. fucci parietariæ, fucci herbæ fce niculi ana, guttas. iij. & cū lacte in coctari da ei poſt bal neū in aqua decoctionis ipſius parietariæ. Aliud. R. foeni, granorum naſtur. ſc. apij, ameoſ: zinz. cina. ana partes æquales, ſagapeni, ad pondus omniū; fiant ex eis pillulæ. vt auellane, & miniſtrentur.

INCIPIT PARTICVLA QVIN

ta ſectionis primæ finalis & vltima: quæ

eſt de medicina ægritudinum iun

cturarum, continens ſum

mas quatuor.

Vbſequitur particula ſc̄nta ſectionis primæ finalis ipſius, et vltima de medicina ægritudinum iuncturarū, continens ſum mas quatuor. quarū Prima eſt de medi cinis doloris ipſarum. Secunda de medi cinis diſlocationis. Tertia de medicinis ſolutionis & ſeparationis. Quarta de medicinis apofte mation earundem. Prima vero ſumma: eſt præſentis cō ſiderationis continens capitula decem.

Eſt proœmialet et eſt fermo generalis in iuncturis, & dē ſpoſitionibus, et doloribus earū, cauſisq; et ſignis ipſa rum. Capitulum primum.

De medicinis iuncturarum, & cura dolorum ipſarum in generalis, vt arcticæ communes.

De dolore ipſarum in ſpeciali, & primo de dolore hu meri, & ſpatulæ, et medicinis eius in ſpeciali.

De dolore dorſi.

De dolore anchæ, et iſchiatico et medicinis eius.

De dolore podagrico et medicinis eius in ſpeciali.

De medicinis diſpoſitionis et accidentium, quæ dolori bus iuncturarum inſurgere conſueſcunt.

De his quæ præſentant ad doloribus iuncturarum.

De varicibus, et de medicinis earum.

De elephantia et medicinis eius.

PROOEMIALE ET EST SER

mo generalis in iucturis, & diſpoſitioni

bis earum, & doloribus cauſis, &

ſignis earum. Cap. I.

Eſcire oportet q̄ dolor iuncturarum eſt nocium ſenſus ipſarum. & eſt recipiens diuiſiones penes ſuas cauſas eſſentiales ipſarū atq; accidentales quibus variat ſua diſp̄ atq; cura. Cauſæ vero eſſentiales doloris ſunt duplices, res percipiēs, et res

imprimens, nihil. n. aliud eſt dolor q̄ cōtrarium impre ſorem ſubito ſentire, vt dixit Abo. Penes cauſam peretē pientem quæ eſt membrū iuncturis ſpecificationem reci pit, et diuiſionem hoc modo. Sciendum primæ, q̄ iun cturæ paſſiue ſumptæ oſſium membrorum corporis et tremitates alternatim adiuuicem ſunt cōiunctæ. Actiue vero partes extrema ipſorum cōtiguarum ad ſc̄innie cōm contingentes, et ex ligamentis de extremis ad extre ma oſſium protenſis, et cordis lacertorum in eorum circ cuitu alligantibus compoſite et cōmixtæ venis & arte rijs ſupercurrentibus, atq; cute à natura ordinatis. Et per eas membra & flexionem et reflexionem recipiunt eo rum operationibus & motibus opportuna. Quæ omnes ſenſibiles valde ſunt quia nēruoſæ, duræ, ne in motu eo rum quaſi continuo rumpantur, et ne caleſcant, frigida, & proinde debiles, vtiq; ipſarum, quia à primo principi

De an-
thomia
iunctu-
rum.

pio sunt remotæ inter se concauitatem, & eanemositatem habentes, vt colligant & conseruent humiditatem, ne excidentur in motu, qui si non cõtingat in quanto, vel in quali excedere eas exsiccare, & calefieri est necesse ac debilitari magis, vnas quoq; & vias ad ipsas ex membris & corpore dilatari, quapropter superfluitates & humores corpore trahere ad seipsas influxas recipere, & illas conseruare propter ipsiusmodi & frigiditatem. Et proinde ægri- tudines omnis generis incurere & plurimum rheumatis, & dolorem propter causam inferius assignandam, quibus ægri tudinibus nunc prætermisissis tanq; ad sectio nem secundam pertinentibus, quæ de medicinis ægri- tudinum vniuersalium tractat, tm de medicinis dolorum ipsarum hic dicendum, qui generalibus omnibus ægri- tudinibus est symptoma sibi prædicans sanationē suā fortitudine inter omnes, & curam ipsarum vt cõprehen dens, necnō ad mēbro seu iuncturæ denoiationē recipiē in genus, & spēm variato. Dolor. n. iuncturag, aut est vniuersalis oib; iuncturis, & sic arthritica nōcupatur, ab articulis dicta, qui gñaliter iuncturæ dicuntur, aut aliqui bus proprius, & hoc fm varietatem iuncturag varieg no minatur, quia variam ab eis proprietatē assumit, ut infra patebit, iucturæ. n. in ventre sunt bifarie varietatis. Quæ dam enim sunt corporis, & tales spondilii dorsi esse vo- scuntur quod basis est corporis vniuersi, sicut carina na- uis, quædam sunt membris, extremos de corpore pro- duntium, & hæc distinguuntur dupliciter, quædam. n. sunt superiorum extremorū, vt manū gñat acceptorū, quædā inferiorū, vt pedum sistr gñali modo sumptis. Et vnaquæq; ipsarum totidē recipit sectiones, quot in se cõ- tinet iuncturas, à quarum qualibet propriā denoiationē recipit, quæ gñaliter iuncturag dolor dicitur, & propter naturam earum variam & diuersam curationē, denoia- tionem vero recipit, nam ex eis est dolor, qui dicitur hu- meri & spatulæ, humero enim spatulam, & adiutoriu cū furcula coniunguntur, alius cubiti, alius rascetæ inanūs, & cæterarum iuncturarum ipsius quem chiragra Ioan- nitis appellauit, à chir Græce, Latine manus. Alterius vero qui est pedis quidā dictus est dolor anchæ, vel ischia- cus, alius poplitei, alius rascetæ pedis & aliarū iuncturag eius podagricus notatus seu cubiti, quilibet in loco, vel iunctura proprio perceptus atq; distinctus, curationem quoq; diuersam de qua infra dicitur recipit à varia natu- ra ipsarum. Aliquæ. n. ipsarum sunt magis vicinæ prin- cipio, vt humeri spatulæ, aliquæ profundæ, lacertis cras- sis & pellibus inuolutis, vt ischia, & anchæ, aliquæ vero magis discoopæ à principalibusq; remotæ, vt manus & pedes, cæteræ fm magis, & minus, & proinde ipsarum dolores in corpus diuersimodo imprimētes & causas fa- lubres curatiuas plurimū variantes. Penes causam vero imprimētē recipit dolor iucturag notificationē, & diu- sionē sic. Causa vero ipsam imprimēs qdā est interior & quædā exterior. Interior est in se & ex cõtate ad mittētia mēbra. Et materialis plurimū, quæ phlegmatica pp eam naturam & digestionis defectū. Omne aut mēbrum com- plexionis frigide actiones defectas habet ex necessitate dixit Gal. In se quidem mala cõplexio quolibet plurimū frigida. In genere enim proportionabilis facilius est trās- fusus, dixit Abo. Ex cõtate vero est quilibet humor essen- tiam doloris varians, seu speciem, & est plurimum phle- gma cum cholera deinde phlegma crudum, deinde san- guis, deinde cholera, & rarius melancholia. Et qñq; ven- sositates operans ipsum acutum, vel obtusum continuum vel interpolatum, à corpore toto, vel hepate, & cerebro, & quandoq; intestinis patientibus propter propinqua- tem missus, & influens per modum rheumatis in ipsa- tem permutante. In dolore vero ipsarū rheumatis cau- sæ omnes frequenter concurrunt, quarū quædam est gñā lis & immediata, aliæ sunt speciales, & mediatæ, Genera-

lis est quam Gal. in suo lib. de virtutibus dixit cū ait. quæ ad modum. n. membra ad seinuicem trahunt eadē ita ad seinuicem deponunt superfluitates, & hæc causa vocat- ur rheumatism. Speciales vero sunt quas Ioannitius in suo introductorio numerauit, cū inquit. Modi vero mor- borū ex in naturali malitia cum aliquo humore decursu te ad infirmā mēbra quatuor sunt. Primus est virtus mē- bri impellētis, & debilitas recipientis. Secundus est mul- titudo humorū dictorū. Tertius est debilitas virtutis nutri- tiuæ. Quartus est largitas viæ pororū. Fortitudinis ro- tius corporis, & hepatis respectu iucturag causa satis est nota. debilitas iucturarum duplex est causa naturalis, quæ superius est narrata, & accidentalis ex tempore, vt ca- sus & percussio, vel aliqua ægri tudine. Accidentaliter debilitas nutritiue causam superius in stomacho habuisti. Ex qua principaliter cum malitia regiminis humorū multitudo procedit, errat. n. inter alias plurimum mala nutritiuorū mēbro complexio, & corporis vniuersi intātum, qd exaucta tempore procedente qñq; malos, & superfluos humores gignit ad iuncturas currentes, dolorem præla- tes, quantumcūq; bonitas regiminis subuequatur, coad- iuuante largitate ductuum & viarum, quæ ab humida- te cum caliditate humorū frequenter currentium proce- ritur & motu. Sicq; deinceps sibi viueri se velit saluus à do- loribus tunc nō possit, quod equidem verbum ab admi- ratione multos eripit consueti. h. n. humores rheumati- zantes taliter ad iuncturas doloris eam multiplicati cau- sæ sunt, alterando quidem subito malam cõplexionem diuersam inducunt, & replendo concauitates earū, chor- das, neruos, & lacertos extendunt, et illorum quasi conti- nuitatem solunt totāq; iuncturam eleuant in tumorem. Et qñq; apostemando vtrumq; inducunt, licet raro pro- pter soliditatem & duritiem substantiæ partium, om quā humoralis materia collecta vel fluens de facili non subin- trat, fed intersticia vacuitates aptius, & multiplicata in eis parte alterat & extendit. Cum ergo dolores iunctu- rarum pertractamus, & eius curam arthriticam, chragricū, & podagricū dictū sic creatū intelligamus. Causa ve- ro exterior est, ex primitiuis, & vltimūq; veris frigidi- tas congelans & siccitas indurans priuando humidita- tē eius naturā ordinatā siue sit ipis siue sit cõstitutionis Borealis, vel calida dissoluens & humectans, vt tempo- ris, vel cõstitutionis Australis, sicut Hip. in suis apho- nobis reulit, aut est casus vel percussio extendēs vel scin- dens vel dislocans partes vtriusq; iuncturag, & similia, quæ inter causas accidentales seriosius numerantur. Penes cau- sas quoq; accidentales, seu dispositiones diuisionem reci- pit iuncturam dolor, videlicet penes naturā corporis, consuetudinem, sexum, ætatem, spēs, cõstitutionem, artē, & dietam. Hæc. n. sunt causæ doloris accidentales & cir- cūstantiæ corporis dispositionem variantes ipsius atq; euentum, curam quoq; determinantes & auxilia, vt sequetur. In corporibus enim complexiones debiles naturaliter lapsis, vt frigidas & siccis, vel ex ætate, vel senibus, qd pueri non podagrizant ante aphrodisiā, vel sexus. f. ma- sculino, quia mulier non podagrizat, vt dixit Hip. nisi est mensura deficiant, licet masculus ex lapsu sexus ma- gis illud incurrat, qd fecunda, fed quia ex malitia regimi- nis quemadmodum pueri ex immoderata dieta, vel ac- cidentaliter ex malitia regiminis frigidis discedit, vel ex ægri tudine aliqua maxime chronica debilitatis, vel cõ- suetudine patiendi dolores ipsos, vel quorum parentes sat conseruerunt, cum sit ex morbis qui hæreditariū sē- minē, tempore autnālī ac veris, & cõstitutione consi- mili dicente Hip. in apho. Podagra, et maniaca vere, & autumno moeuunt, vt in pluribus, arte laboriosi mo- tus & exercitij vt viatorū, & portantiū onera. Et dissolu- tis cibi, et potus, maxime vini puri in ieiunio sumpti & proprie circa venerea dicente Hip. in aph. Eunuchi po- dagrici

Nota
hos qua-
tuor mō-
dos.

Defi-
gnia.Malum
nisi co-
gnitum
nō euita-
tur.

dagrici non fiunt neq; calui. Prædicti iuncturæ mult-
tiplicantur dolores, & dispositiones propter naturæ de-
fectionem, & digestionis corruptionem & in eorū cōtra-
rijz minuuntur, vel nullatenus fiunt propter contrarias
causas. In primis quocūq; dictis corporibus dolores accide-
re curantur tardius, & auxilijs minus recipiunt iuamē-
ta, & citius redeunt, licet periculi sint minoris. Et in eorū
contrarijs sunt eorū, & in iuncturis eorū remanet sicut
gypsum cum eorum materiz sint crude, super quorum
iuncturis oritur etiam multosies caro, quare torquetur di-
gitū & confranguntur, & dolor fortis cum materiz ipso-
rum sint calidæ, & humidæ. Signa causarū imprimen-
tiarū interiorum hic oportet subungere tantum, cum do-
lor & locus eius. Iuncturæ sint manifestæ ex dictis. Si qui-
dem eius causa doloris sit mala complexio pura ex qua-
cunque manifesta causa, dolor erit in iuncturis absq; tu-
more, grauedine, & coloris mutatione. Si vero fuerit cum
materiaz quod est, vt plurimum eorūtra se habebit. Et si qui-
dem fuerit phlegmatica, & est plurimū dolor, erit grauati-
us paruos, locus albus, tumor magnus & mollis, tactus
frigidus absq; pulsatione. Si vero cholericæ fuerit eorūtra
se habebit, licet tumor in ea quandoq; sit maior, & graue-
do, ex eo, qd est plurimū effusiois vice vna, & iuuatur fri-
gidis, lædatur vero calidis, licet in tali ex iuuatibus, & no-
centibus sumpto, ex seipso vero, & ceruo super cognitio-
nem habendam causæ & morbi, cū sit ex posterioribus
sumptum, & effectu à quo ois actio comprobatur, possit
accidere error, qui nisi sciatur qualiter accidat, non pote-
rit euitari, malum. n. nisi cognitum non euitatur, vt Boe-
tius ait. Accidit quidem dupliciter. & ex parte doloris, et
parte rei approximandæ. Ex parte aut doloris, quia aut
dolor est in inflammatione, & non resoluens, aut ad resolu-
tionem perductus. Primo. n. modo res frigida ministrata
dolori, etiam si ex frigida causa accidat, conserre vī, cali-
da vero nocere. Secundo modo res calida applicata dolo-
ri, etiam si ex causa prouenerit conserre videtur, frigida ve-
ro nocere. Ex parte rei ministrandæ, aut quone proprietat-
is, aut complexionis, proprietatis, quæ non fuerit pro-
pria dolori, & membro, cuius est, quare non imprimet iu-
uamētum, sed nocuētū propter complexionē potius.
Inest. n. vnicuiq; corpori & membro, vt ab vna medicina
patiatur non ab alia, vt dixit Abo. rōne cōtrarij, aut. nī
est calida, aut frigida, si calida vel trahendo, & replendo,
auget dolorem, & sic vī nocere. Et si ex frigida causa ac-
cidat, vel resoluendo minuit dolorem, & sic videtur con-
serre, etiam si ex calida causa accidat. Si vero sit frigida,
aut stupefacit, & sic minuit dolorem, & in hoc iuuare vi-
detur etiam si ex frigida causa accidat, aut claudendo po-
ros retinet materiam, maxime si stipica fuerit, & sic do-
lorem auget, quare videtur nocere etiam si ex calida cau-
sa fiat & sic calida, æstimabitur frigida, & frigida cali-
da, quod etiam accidere potest ex qualitate accidenta-
lij, vel impressione accidentali, vt ponit Abo. Ad hunc
autem euitandū errorem non oportet hoc signū conside-
rare tantum in causæ cognitione & morbi, sed ipsum cū
alijs coniungere signis quibus est deuenire in cognitionē
illorum circa quæ posuit proprie Hip. in apho. cum dix-
it. Cōtemplari aut oportet naturā, ætatem, consuetudi-
nem, dietam, tempus, regionem, & ætem. Hæc. n. est do-
ctrina Gal. quam docuit ad talem euitandū errorem.
Si vero materia sit sanguinea, color erit rubens, & dolor
medius inter prædictos, & cū pulsatione, & durities me-
dicicis, & caliditas tactus, si vero melancholica, dolor erit
minor & tumor cū duritie, ac liuiditate. Si vero materia
sit ventosa, tenso erit absq; grauedine, & dolor cum vni-
tione. Et si mixta erit materia, erunt signa confusa. Et si
dem sit paulatim aggregata, tunc dolor minor cum incipit
& paulatim auget. Si vero subito influxa, dolor ma-
ior erit & repentinus, & siquidē a cerebro sit influxa, præ-

cedens passio ipsius indicabitur, & catarrhus, & materia
erit vt plurimum frigida, & quādoq; acuta, & salua in fa-
pore ipso percepta. Et incipit à spondilibus colli & præ-
cedit inferius per humeros ad membra manus, & per an-
chas ad iuncturas pedum. Si vero ab hepate eius ægritu-
do sit procedēs, demōstratur cū signis repletionis ipsius,
& venarum materia est calida plurimū. Similiter si à sto-
macho aut intestinis, aut corpore. Fortitudo autem mē-
bri impellens ex natura sui, & ex transmissione superflui
rum cognoscitur & alienatione sui, deinde recipiēti. I.
iuncturæ ex natura ipsa colligitur supradicta. Et si est
naturalis ex mala figura, & cōpositione, quæ cōplexio-
nem sequuntur malam debilitat ex parte parentū, qui si
militet passi fuerunt. Si vero accidentalis, ex antecedente
casu, & percussione, aut aliqua ægritudine quæ sunt pas-
sæ. Multitudo humorū ex signis repletionis notis, vel ca-
cochymicæ debilitatis nutritiū, ex mala dispoñe mēbro
rum nutritiuorum oium, & propriè toto operantium,
largitas viarum ex amplitudine venarum accipitur cras-
sitiæ, inflatione ipsarū, si manifestæ sunt. Si vero occultæ
ex frequentē passione pōt cōiecturari. Si vero materia do-
loris in iucturis fuerit profundius, & in manifestis, vt sunt
anchæ, & ischiæ, quæ geniculis alijs dignoscitur signis,
quæ in proprio dicuntur capitulo, eodiuante Christo.

De medicinis iuncturarum, & cura dolorum ipso-
rum in generali. Capitulum. II.

Sermo noīter erit deinceps de medicinis dolorū iun-
cturarum in generali quæ arctica dicitur. Sunt autē
sm alterz trium modorū. Quædam. n. sunt cōserua-
tiuæ, quædam præseruatiuæ, & quædam curatiuæ. Con-
seruatiuæ autem ipsarum sunt ex similibus, & ex iuuanti-
bus proprijs sumptæ, quæ in medicinis neruorum supra
sunt dictæ, & dicuntur aliz infra, simplices & cōmixte.

Præseruatiuæ vero causis & accidentibus debentur,
abscondendis & euacuandis, si humorales existant, vel al-
terandis, si complexionales. Compositio. n. corporis cū
sit triplex sm Gal. Prima est cōsimilium ex humoribus,
vt materia, & ex complexione simul cum virtute, vt effi-
ciente procedant. Secunda est officialiū, & ex prima vel
tertia si secunda, quæ est tolliue, vnde Gal. compositio se-
quitur complexionem & rem diuinam.

Cura propriè ægritudinibus soluēdis conuenit, aut
accidentibus ex se imprimenitibus vt dolori, & cōsimilibus,
sequentibus illas, & causis coniuñctis abscondēdis inquā-
tum ægritudines dependent ex eis, & conseruatur. Pri-
mis itaq; prætermisiss vt superius notis, & in ambabus
sequentibus necessario attendendis, n. præseruatiuis, &
curatiuis dolorum ipsarum dicēdū, ars. n. sm Gal. prius
insurgit in causam, quæ magis vrget. Est autem in eis tri-
plex intentio, vt supra in cura fodez, doloris stomachici, et
intestini orū est dictum. f. causæ abscessio, doloris sedatio,
& simul persecutio vtriūsq;. Verum quia sm rectum cu-
ræ ordinem procedendo, cura curæ causæ abscessionem
primo vertitur doloris ipsius cum sit cōis, & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ
abscessiua in generali dicemus. Est autē triplex, mala com-
plexio diuersa, solutio continui & vtrq;. & generalis in
omni. ipsius vero doloris sedatio non semper sit præferē-
da nisi in casu, prout supra in dolore intestini orū est di-
ctum, pro tanto in hoc cap. de cura quæ est ipsius causæ

ad principalia non oportet retinere nec repellere, sed ut fluat inferius operari, aurahi exterior & resolui. Qualia sunt ex cōibus omnibus roechas, fampfucus, betonica, hyssopus, diamedrīs, chamēpitis, herba dicta arctica, per coruinus, salvia, zarur, acorus, origanū, fandaraca, alumen, myrrha silphur, & cal, grana pini, nux Indica, & ipsorum olea, & vinū scillā, acetum eius, & oxymel interior & exterior per omnem modū approximata. Si vero calida alteretur cum frigidis temperatis, & stipticis interior & exterior, per omnē modū approximatis, quæ alteranda dyfrasiā iuvant parium & iuncturarū, substantiam, & vias conflungunt ut recipiat superfluitates. Qualia sunt rose, citonia, sumach, myrrha, folia cannarum, lentula aque, rubus, virga palforis, & memitha, tribuli, earum aque, olea, lutum sigillatum, & armenum, & similes, simplices & cōpositæ eis, quæ in nostro antidotario sunt descriptæ. Si vero sit calida alteri cō oleis, i. viol. amygdala, dulcium, sesamino, de fœnugreco, et fœlini, de pineis nucis Indici, vel viol. aqua simplici tepida, epithymata, vel malua, & similia. Si vero humida, & est vtriusque cū materia, quæ alterādo, & replēdo, et extendēdo partes iuncturas dolores inducūt. Et siquidē paulatim sit aggregata, tres res expediunt. i. alteratio, & confortatio, euacuatio, & regiminis ordinatio. Euacuatio cōpleur dupliciter, modo primo cum phlebotomia de nigra oppositæ partis. deinde de vena respiciente proprium membrū iuncturæ, vel cum sanguisugis super iuncturā positīs si sanguinea fuerit materia, & ex toto cessaverit à fluxu. si vero humor alius a sanguine fuerit, purge tur pharmacia proprium humorem educēte de iuncturis, simplici, vel cōposita, quas in antidotario diximus præcedente digestionē. Et in medio tempore si oportet, dolorem sedantia ministrant, quæ narrabimus infra. Secundo vero, & vltimo cum resolutiū iuncturis applicatis, quæ etiam inferius describemus. Et si ventosa cum eis, & extenuantibus. Alteratio vero, & confortatio sequatur cū prædictis calidis, vel frigidis stipticitatem habentibus.

Regiminis autem ordinatio sit ad tentulatem, & siccitatem tendens plurimum, & contrarium materię generatæ, & generandæ, quod feriosius in præseruationis capitulo describemus. Si vero ab alijs influxus & subito, cū fortem, & repentinum proiū de intolerabilem præstet dolorem, tres res sunt necessarie. Primo enim oportet dolorem sedare prout infra cap. de dissolutibus dolorem dicemus. Secundo oportet fluxū curare, seu prohibere. Tercio ægritudinē iuncturæ per cum impressē providere, ut supra ad floritate Alexandri in cura tussis diximus. Super quoque ostendimus etiam ex dicto Galē. qd ad curam fluxus tria concurrunt. Oportet. n. primo, quidē membris mittentibus, ut fonti, non vñ nec recipientibus membris. Membris autē mittentibus multipliciter quidem cum confortantibus non cum debilitantibus, licet enim propter fortitudinem mittant, non est providendum cū debilitantibus tantum, vires enim membrorum non est debilitanda, & cum sint mittentia maxime principalia, potius confortanda, ut cum præ fortitudine sua diminuta mittant per poros occultos ad iuncturas, & membra de bilia intra corpus fortia sufficienter facta per poros conseruatos & amplos extra corpus superfluitates excludant, quam adiuvant si confortantibus cibis vel medicinis poros illos expurgantia misceantur, & naturam iuuatā ad expellendum per eos, quæ facta sunt mercurialis folia, poly podium, tartarus, infrigidatā pruna & tamarinū di & violæ in materia calida cibus mixta vel præfumpta, & similia ex medicinis & clysteribus ad expurgationem intestinorum adiuncta, & alia absterfua, vel carycæ, mellis, speciei salis notæ, & diuretica calida, vel frigida sive nec cessantem materię ad expurgationem viarum vtrinaliū,

& fricatione rarefaciens poros, proprie cum oleo chamo millæ, de apio, calamento. Et sudorem prouocantibus, ut aqua hordei, & similia intus sumpta & balneum siccū ad expurgationem pororū cutis, & prouocationem naturæ ad materiam expellendum per distictæ regionum alterā quam magis apparent inclinari, quæ & si non cōfortanda sint, neq; diminuenda in se, diminuitur tñ per confortationem patientis particulæ cū stipticis ministratis. Cum enim virtus fortis sit respectu membri recipientis, quia debilis fortificato membro recipientē virtus mit tens respectu eius non remanebit fortis, quare nō mittet vltius illi. Secundo vero cum euacuationibus & purgationibus minoratiuis in principio, & cū eradicationis præcedente digestionē, & tertio cum extenuatiua dicta, & ab stinentia, & purgationibus, vt nō habeant quod immitant, sed inanita facta potius trahāt, talia autem confortantia, & purgatiua in capitulis de cura vniuscuiusque sunt dicta, siue cerebrum, siue hepar, siue vena, siue stomachus, siue immitentia, siue intestina, vel alia. Et extenuatiua dicta, & cura stomachi est narrata. Quarto cum alterantibus infipiantibus materiā, ne siu acuitate & subtilitate fluat, qualia sunt, quæ supra in cura catarrhi diximus. Et proprium est coriandrum, & ex illis est balneum dulcium aquæ eucratarum, quod Gal. commēdatū in sua therapeutica, vbi cerebrū mittit. quod aquat dyfrasiā capitis, materiam per poros resoluit, & reliquum eius insipiat. Et vltimo cum deriuantibus ad oppositum partis patientis, & siquidē vltra regeneret per magnitudinem dyfrasiē ipsius mittentis, quæ sunt multa superius enarrata. Ex quibus est in frigida materia mittente cerebro emplastrum ex synapi & tapia, & maxime supra commissuram coronalem capitis, vt ibidem docuit Gal. vel cauteriū actuale in commissura oppositum, quod in vltimis oportet qd fiat, & conditionibus obseruatis, quæ requirunt, licet parum prodesset appareat, & si actiones in eo conueniant.

Et ex eis, quæ maxime sumus experti sunt duo. vnum Interius sumptum, aliud exterius applicatum in hac materia frigida fluente de capite retinenda. Primum est diaprasium sive Nicolaum in suo antidotario vbi suas laudes enumerat. Secundum est tractio fortis vnius capillorum existētium supra commissuram tam fortiter superius, vt cutis separatio sonet sicut supra in cura vnae docuimus. Et expertū est facellum supra commissuram capitis, & excicantibus in calida materia, vt panico, milio, rof. myrto, & radice solatri proprie. In frigida, ex pulegio, origano, & serpillo, pipere, ipica, cubebis, & sale, stercore columbino, & granis lauri, & myrrha quæ confortando habent fortiter desiccare, & in vtraque ex illis comixta cum sandaraca. In eo quoque vñ alijs mittentibus membris, deriuamus cum ventosis applicatis membris extremis oppositis fricationibus, compressionibus, & gaturis dolorosis, fomentis ex rubificantibus, qualia sunt vrtica, thapsia, calamentum, & similia decocta in aqua feruenti, & cauteria actualia, & potentialia, ex cātharidibus, arsenico, & calce, & similibus cum succo flammulæ confectis, & similibus, quæ fluentem materiam trahendo ad oppositū à particula, vel iunctura patiente diuertunt. Vñs vero per quas fluat materia varie provide mus, aut. n. sunt manifestæ, vt vnae apparentes cēdentes ad iuncturas, & cum tripliciter provideamus. Primo cum stipticantibus & conflringētibz superius appositis qualia sunt myrrha, alumen, litium, gallæ, gypsum, citionū, terra sigillata, cum ouorum albumine emplastata, & similia. Et cum coadiuvantibus ductus, & venas sumptis, qualia sunt, quæ descripsimus in libro consolationis medicinarum cum superflui in anito. Secundo cum ligaturis ipsarum cum filo vel pilo, præcedente cutis apertione, quatenus valeat apprehendi, cū instrumento enco, & vñ cino

De re
gimini
ordina
tione.

dino, & vltimo cum cauterizatione ipsarum, vt per callosam carnem, & porum generatum in loco cauterizationis oppellitur, & claudantur vigi ipsarum, non tamen omnium, sed eas, quae plus videntur influere, ne nutrimentum subiectum particulis subtrahatur. Et ideo in ea est regimen necessarium, quod infra dicemus ubi de cauterizatione loquimur. Aut sunt vix occultae, & profunda in sensu remota, & tunc coadiuantibus & confortantibus dictis ibique narratis solummodo procedimus. Membris vero recipientibus, & iuncturis ac impressioni factae in eis ex fluente materia prouidendum cum particularibus remedijs applicatis exterius fm diuersitatem temporis, varietatum & disponum. In principio quidem dum fluit materia, cum materiam repellentibus, defendentibus iuncturas, & confortantibus ne recipiant, & sedantibus à coëplexione vel proprietate operantibus illud, praeterquam in iuncturis ischia, & ancha, propter causam quam in suo capitulo referuamus. à coëplexione qualia sunt siptica, calida, frigida, vel coëmixta fm partes, vel tempora, fm exigentia disponis, & causae, seu materia sumpta ex his quae superius sunt narrata, & alijs quae infra dicemus. A pro prietate vero, vt bolum armenum, sanguis dra. & lutum sigillatum cum aëto superinunctum quod sua proprietate coëseruat membra in casu, & prohibet effusionē materiam ad manus, & pedes, & sedat dolorē. Nec est dubitandum in approximatione dictorum, vel eis etiam fortiorum de recursum materiae ad interiora, & membra principalia propter quatuor, principaliter autem & maxime propter euacuationem prius subtrahentem materiam propter fortitudinem principium repellentem ipsam, propter extenuationem dicta denegantem, & propter recurrendi modum, nō enim recurrit vni ex iuncturis ad ea quemadmodum ex emunctorijs ad eosdem, sed dispersa in partibus adiacentibus, quae debiliora sunt illis.

2. sph. 46
Festinandum ergo ad euacuationem, & minoratōem materię in principio cum phlebotomia partis oppositae, si materia sit sanguinea, & in alia cum vomitu in dolore iuncturae inferiorum & pedis. & clysteri in dolore superiori & manus, vel cum vtriusque in vtriusque earum, vel cum pharmacā leui, atque ad applicationem vix & iuncturae procedas siptorum, & dicta subtilissimam iniungas & abstinentia, sine eorū praecessione repellendo ad principia perducere ad permittit, vel si ad alia in tumorem, & interius donec exerceas talia ad mitigandum doloris acumen, cui prius oportet intendere, sis contentus in administratione sedantium anodinorū, vel frigidorū leuulū, & effusionis aquae ipsorum super iuncturas temperate caliditatis, vel frigiditatis si expedit, quae feruorem obtundat, & contemperet & non repellat, nisi acumen doloris perducatur ad intolerantiam & debilitatem, quo casu oportet transire ad fustoria & narcotica fm regulam superius assignatam. Est enim minus malum, corpus prohibere resoluū, & materiam repellere ad principia, quam eius contrarium, cum illud citius in ferat mortem, & aliud possit habere remedium, & proinde illud est eligendum magis. Remedium autem est, vt illis applicatis fortibus frigidis statim recurras ad deriuantia trahētia à principijs, & ad oppositum cum euacuatione & sine, & cum confortantibus ipsa & repellentibus ab eisdem, quae suo loco sunt nota. Et quā in administratione dolorum in oppositis membris. Inquit, n. Hip. duorum dolorum qui simul sunt, non fm eundem locum vehemētor deignat alterum. Et in prouocatione cū somniferis capitū applicatis, & fricatione iuncturarum & membrorum patientium cum tactu suauī. Et in exhibitione inspissantiū, acumen coëpingentium atque in frigidantium, quae sensum reddant obtusum, deinde redi ad siptorum fortiorum applicationem, si materia sit perduratū effusiois, sitque frigida vel calida, prout dispositio exigit ex materia quae

dicemus. Caue tamē ne sine cautela ministres, qm valde frigida incurrent, & materiam subtilem ad principia pellunt, & resolutionē coëgelando reddūt incipit. & iuncturas debilitant, indurant, & reddunt nodosas. Valde etiam calida subtile resoluunt, crassum dimittūt lapideū, & plus attrahunt, quam resoluunt, siquē aegritudinem ambo prolongant. Et quidē cautela est, vt valde frigida aliqua ex calefactibus proprijs, calidis vero valde aliquid ex mollificantibus misceatur, vt infra dicitur. Et cum ceperit dolor alleuari, & appareat inuamentum, auferatur. Si vero materia non sit multa, nec vehemētis effusiois cōtinue, sed per diē inducens dolorem, insit Gal. coëfortari patientem particulam cū fricatione sicca, dixit enim quod fricatio maxime sicca prohibet dolores, qui per periodos in quibusdam generantur membris, in medio tempore assumpta, & maxime ante per duas horas paroxysmū coëfortantur enim cum eis membra, et minus suscipiunt quae assuetae influunt rheumata, & hoc cōmune osium est atatum: procedente vero tempore oportet, vt occuperis circa residuum materiei cum maturatione, & eradicatione cū pharmacis educentibus, dimittentibus partibus, & extrahentibus à iuncturis, qualia sunt ex simplicibus turbiti confortatum hermodactyli. granorum species, & alia. Et ex eis composita, quae in nostro antidotario sufficenter enumerauimus. Dein de vltimo diureticis, qm de siccant materiam iuncturarū doloris, cū sit ex superfluitate digestionis hepatis & venarum, sint autē ex lenibus, foria. n. humores adurunt, oportet etiam vt siptica applicanda iuncturae admiscantur, quae teperate resoluūt. Cessante vero fluxu, et declinate dolore studeas materiei residuum resoluere ex iuncturis cum temperatis. primo ex fomentis, cerotis, epithymatibus, vnctionibus oleis, & emplastris, quae in antidotario scripta sunt, cum eis. n. resoluta tota materia, quae fluebat, cessabit mala coëplexio, & extensio iuncturarum ab illa impressa, siquē finaliter ad confortationem ipsarum oportet insistere. Et ad correctiones accedētium, quae talibus aegritudinibus cōsueverunt insequi, de quibus speciale capitulum infra faciemus annuente Christo qui sit benedictus, tantum hic medicinas ad artem cum adiungemus, simplices & compositas, quas per capita ponemus distincta proprias, & expertas. Et aliquas simplices ex quibus sunt dolores sedantes arthetici, digerentes materiam, euacuantes, resoluētes, & cauterizantes.

De dolore iuncturae in speciali, & primo de dolore humeri, & spatulae, & medicinis eius in speciali. Capitulum. III.

Dolorem sedantia iuncturarum, vtpurimum dolorem non tollunt, cum causam eius alterutram totaliter non abscindant, sed minuūt, & pertractēt, quatenus commodē tolerantur vsque ad omnimodam eius abscissionem. Ex quibus sunt quaedam talia per se, quaedam per accedens, & eorum, quae per se, quaedam sunt tales à coëplexione, quaedam à proprietate. & quaedam vtroque modo. Et quae à coëplexione, quaedam sunt calidae, & quaedam frigidae, & inter eas est gradus diuersi respectus, sicut supra in cura doloris stomachi dixim⁹. Ibi. n. ostendimus, quod ex calidis dolores erant temperate caliditatis omni doli conuenientia, & vtriusque causam eius respicientia, malitiam enim complexionis omnem propter eorum temperiem alterant, & remittunt, & materiam eius temperata caliditate resoluūt, in parte membrī partes molliunt, & tractabiles reddunt, maxime si lenescia sunt, quare extensionem melius tolerant, & dolore remittunt. Et si ex exccitantibus sunt, extensionem earum congregant & remittunt calorem, & sensum in membro confortant. Et erant quaedam simplicia, ibi enumerata, & quaedam composita, & sunt haec. Sumatur fornax rami, & terat eum aëto bene, deinde fundatur super ipsum mel, & co-

quatur

quatur donec coaguletur, & liniatur, vel emplastretur cũ panno lini, & dimittatur duobus, aut tribus diebus, & sic curatur excoctioni ipsius cum oleo ros. est enim conueniens in principio doloris, & accitio eius, & ex illis est sic. lini, quod foenugraeco coquassatũ cũ oleo sesamino, & ex eis quædam sunt fortioris caliditatis cõuenientes in dolore facto ex materia frigida, & sunt, vt emplastrum cum calculis recentibus, & apio, & si adhuc fortior fuerit, emplastrum cum oleo irino, farina foenugraci, farina ciceris, melle, & pauco vino siptico, cum aliquantulo olei de alchanna, & cõi. Et iterum cinis lignosus causticus coquassatus cum oleo chamomillæ, quia cõueniens est. & expertum. Et ex expertis & temperatis est epithyma ex vitello ouo rum cum floribus chamomillæ puluerizatis cũ oleo rosato commixtis. Et ex illis est altera cum adipē, & terebinthina toties abluta cum frigida donec albeat, & deinde inuncta cum reiteratione. Et cum volueris eas absterge reinungas manus oleo, & frica locum, qm̃ absterge. Et ex illis est absinthium, & stoechas fm̃ oēm adinistrationis modum. Et ex illis est emplastrum factũ ex chamomilla, melloto, foenugraeco, semine lini, folijs lauri, & harmeli. i. herba fœtida, folijs caulii, radice aligathi. i. herba de qua fitasa, & est aniuð, gumi albolini, & oleo nardino, & oleum masticum, de styrace, de silicis, & vulpinum, & taurinum, de cerasis, & granis citri, citragulo rum, & alia in antidotario dicta. Et ex frigidis quædam sunt simplicia, ex quibus erant quædam frigida siptica apocrusica, & quædam narcotica in gradu diuersa, fm̃ plus & minus, in dolore calido conuenientia, hęc. n. materiam calidã pellunt, & alterat mēbri dyserasi, extēsiōnem congregant, & sensum ipsius obtundunt, & medio criter stupidum reddunt sic mediocriter sint narcotica, sic vtrâque causam minuunt, nisi frigida fuerit materia, quo casu percipientem tm̃ minuit. Et quædam sunt cum frigidi tate lentientia in materia sicca, propria, vt semina cõmunia, iac, oleum viol. de cucurbita, de nenusare, de melonibus, et aqua ipsarum, mucilago, psyllij, et oleum abluũ, & sistanturque ibi supra specifi cauius. Et quædam sunt composita, & sunt, vt sumantur oua cum integritate sua præter testã, & misceantur cũ oleo ros. saluicæ, & modico acet. tot, plurimum. n. nocet neruosis, & vngantur, vel epithymenur. Et si dolor sit acutior, fiat epithyma cum succo cãnz humidæ, cum oleo ros. & aceto, vel lenticularum quæ, vel si adhuc intendatur, fiat vt ponant iuncturæ in aqua tepida, deinde sunt datur sup̃ eas frigida, vel epithymenur ex psylli mucilagine, oleo rosato. & aceto, vel ex succo solatri, vel virgæ pastoris, vel semperuivæ, vel coriãdri humidi, vel endiuicæ, vel bletæ, vel cucumeris, vel cucurbitæ, melonis, & similiũ, vel succi, aut seminis hyoscyami vtriusq; & poma mandragoræ, in aceto bullita, vel succo eius cum butyro vacuato, quod in frigidatũ, & lenit. Ex vltimis autem est opium cum lacte hominis distolutum, & oleo de cerâ, ita qd sit paucę q̃tuitatis, multũ enim eius est cura mendosa ipsius, & mortificantium nõ sedatũ, sintq; permixta ei, quæ membra à nocumento eorum defendunt, ipsorum frangendo malitiã, vt est crocus, thus, & myrrha, styrax, & calorem, postq; sequentur nocumentum eorum corrigentia, vt est fomentatio, & embrocatio cum aqua chamomillæ, vel cerotũ ex oleo eius, qm̃ frangit, & corrigit narcoticos nocumentum impressum gñaliter in omnibus mēbris. Et iterum ministrantur diuretica frigida & simplicia, vel solutiuia mixta, qm̃ consumunt & exciccat materiã. Et præter has sunt alia permixta virtutē habentia calidã & frigidã, quorum quædam sunt simplicia, vt plantago, quæ facit penetrare medicinarum virutem. myrrha, rosa ipsa natura, & oleum eius quod fm̃ Gal. calefacta in frigidatũ, & in frigidatã calefacit. Solatrum, endiuia, rubus, canlis rubens, proprie acetosus, & aqua maris actũ frigida, & similia.

Et quædam sunt cõposita ex prædictis. Et ex expertis est cataplasma ex mica panis, vitellis ouorum, lacte mulieris, & oleo rosato & conquassatis in modum ceræ. Earũ vero quæ à proprietate iuncturæ, dolores sunt sedatũ, sunt lutum sigillatum, & bolum cũ aceto vel oleo ros. in unctum, quod etiam malam complexionem calidam alterat, & solutionē vnit, quæ est causa doloris, sicut plasma iuncturam conseruat atq; confortat. Et ex sedantibus simplicibus vtroq; modo, & in frigidatũ, cum anmidi, quod est oleum dulce valde spissum ablutum. aniuð qm̃ misceatur cũ oleo irino, vel de alchanna confert dolori iuncturam proprie, & stercus cameli, oppopanaxum, hermodactylus more emplastri superpositus est confensens.

Theriaca omnibus doloribus dorsi, & proprie in hora fluxus, mehezchenegon confert oibus doloribus dorsi & anchæ, iussu gallego confert. folia dulcis sunt vilia eis: & proprie dolori geniculi, stercus columborum desuper in unctum est conueniens, & stercus vaccæ emplastratum cum melle, & pulueribus alijs, harmel linitum est bonũ dolori iuncturæ, alit, et andacochea est bona doloribus iuncturæ ex ventositatē, et apud timorem cõtractionis & iam sanati ex eo. Et semen raphani, & gentiana expellunt pulsationem et coherunt dolori eaq; et similitur enula. Inquit Dioscorides. Emplastrũ ex folijs chaunæ, arboris charabæ confert pulsationi podagræ. Men confert bibitum, et linitum. aqua marina, et sulphurea cõferent embrocata, vel fomentatione facta. Et scamonea cum aceto inuncta, ruta bibita, et emplastrata, sataragi. i. taspia bibitur ad dolorem iuncturam et confert, et similitur decoctio spinæ albę thesillæ inugitur, et sel super iuncturas frigidas, aqua decoctionis vulpis einbrocatur, & oleum eius inungitur super dolores iuncturæ, & sty napsi. Et in calida oleum ablutum cum frigida, vel psyllium emplastratum cũ oleo ros. & aceto, & oua vel hordeũ cum succo citoniorum, & aceto emplastratũ, sedat, n. et prohibet fluxum superfuitatum ad iuncturas, hyocyamus etiam & radix zabroc. i. mandragora emplastrata, & muscũ einbrocatur super dolores calidos, & cassia. i. linita. Et alia sunt cõposita ex prædictis. Quæ vero per accũs sedat, qdã sedat sensum, reuocando ad principũ vt fons, quædam derinando, & rahendo ad oppositum, vt dolor factus in parte opposita & remouet. vnde Hipp. duorum dolorum qui simul sunt non fm̃ eundem locum vehementior denigrat alterum. quædam sensum obtusum, & causam imprimentem reddendo, vt cibaria crassa & potus, qualia sunt, quæ supra in dolore stomachi diximus, & sunt propocantia somnum. Et ex illis est cimbalaria sub cervicali posita quæ est propria, in quibus omnibus doloris ordo est seruandus & modus. Et ordo est, vt sedando dolorem sortem aut causã ablationem imprimẽtis ipsius cum finaliter auferri non possit ea manente. Pri mo ministratur à proprietate sedantia cum sint efficaciora, & prima, & præualeant in virtute his quæ à complexione illud agunt, vt supra in cura hepatis dictum est, & nocumentum non inferant etiam si in cognoscione causæ doloris proueniat error, cum. n. conueniat nec timor repellendi ad principia nec replendi iuncturas magis, dummodo in complexione sit temperata, deinde ea quæ cõplexione, vt anodina, & temperata: & parũ excedentia, cum timor prædictus ex eis non accidat, & in omni dolore ualeat sicut illa, deinde temperata, parum excedentia, calida in frigidis, frigida in calidis, & mixta in mixto cõliter, vel vno plus altero minus, aut nunc vno nunc altero fm̃ exigentiã prædominãtis materiæ, quæ si frigida sit dolentis iuncturas defendunt. nec repellunt ad principia, sed tm̃ ad partes conuicinas propter paruitatē excessus, quæ & si non sufficiant propter fortitudinem, facta euacuatione in medio temperore, in vltimo mi nistres fortiora cum sedent, & non replẽdi veniat timor,

Remediũ vltimum.

aph. 2. aph. 46

vt superius dictum est. Et modus est vt exterior appropinquetur per inunctiones, vel crota, vel epithymata, embrocas, emplastras, euaporationes, facillationes. Et per interius, & per clysterium iniectiones, sed varie. Inquit enim Gal. q. varie oportet vti pharaciacis, natura enim affluta longo tempore vni negligit illud &c.

In digestionem materierum dolorum arcticorum tres res oportet attendere. Prima humorum digerendi euacuatio nis gra, quae in cura humoris egritudinis est necessaria, vt in fra patebit. Et locum seu membrum situationis ipsius. Et viam per quam habet transire ad locum eorum per quem habent extra duci. Est enim materia humoralis ipsum in locis remotis a vis eorum, positaq. ibi plurimum in uisitata, quae non potest nisi forti medicina iterata educi, vt dixit Abo. maxime cu per strictos canales habeat pertransire, quapropter ipsam oportet adquare, & vias aperire. Vnde Hip. Digella medicari. Et alibi Apho. i. Oportet chimos nocuos non alios purgari. G. quoque est purgatio de loco morbi procedens melior est, & alibi. Corpora vbi vult quis purgare oportet fluxa facere. Hu moris digestio coepletur cu adaequantibus expulsiue virtutis disponentibus, quorum quaedam sunt subtiliora humo ris, crassitici, quaedam incidentia eius viscositate, vt que plurimum est in causa, & quaedam insipiantia subtilem de se ad iuncturas fluere aptam. Locus est & membrum generans, & mittens, vt hepar & veng, vel cerebrum, sto machus, & splen, & corpus totum. Et membrum recipiens patiens, quod in iunctura existunt, quorum inspectio com pleatur cum eoq. appropriata. Viam apertio comple tur cum aperitiuis. Et quia apertio vis per quas materia habet transire ad loca eorum & ad iuncturas plurimu est cois, siq. non possit, proinde franculauare, quin no ceat illis, coplenda est cum aperitiuis lenibus moderate stipticis, vel eis admixtis & inclinantibus eas ad via euacuatio nis. Materia autem auxilios praedicta coplentis, aut aliquid in istas virtutes ad illam habentibus oportet sumi, aut ex diuersis colligi, vt in istas virtutes habentibus quidem, dixit. n. Gal. In istas virtutes habes fortius operabitur. Et sunt haec quae supra in alterada mala com plexione diximus in iuncturam, quae doloris est causa, quorum quaedam erant ad frigidu, & quaedam ad calidu. Et ad frigidum stochas & sequentia alia ibidem nume rata, sunt. n. propria cerebro pleruq. mittenti, & neruis frigidis, hepatis atq. venis, & mbris alijs, & toti corpori al goratis ad quae eorum virtutem dirigunt, & confortant. Et quia calida eorum dyscrasie alteratiua, crassos humo rum subtiliatiua, & viscositate ruptica, inessua. Inquit enim Gal. secant. n. ambo humorum crassitiem & visco sitatem acetosa, & drymia. haec cum apertitiua, alia vero cum caliditate, suntq. vias apertitiua leniter, quia medio criter stiptica, nunc materias ad vias euacuatiouem incli nantia eorum plurima, vt est stochas, viscopus, pes coniu nus, & scilla, polium, anetum, kerua, rubea, gariofi. peo nia aristo. semen rutae, & gentiana. In vtiota vt ciminu, solium, cinnamomu, acorus, & os humanum vsu sum ptum in potu, & saluia secca, acetum eius, & oximel, que inclinant ad intestina, & diuretica frigida, vel calida fm materice exigentiam, quae ad vias vrinar, & quaedam ipso rum decoquenda sunt in aqua cicera. & apozimata cum melle depumato in modu syrupi cocticia, quibus ali qua ex alterantibus dyscrasiam calidam superius nume ratis sunt addenda, vt sunt rosae, endiuia, coriandru, vel aqua leucicula, lactuca, & similia, frigida, & stiptica, quae insipiant choleram, quae pra illis insipiamata, & subtilia ta fluere possunt, & ad fluxu alia incitare, quibus frigidis praedictis etiam in alteratione mibros a digestionem cho lerar, quae doloris potest esse causa, coactis, aliqua sunt admiscenda ex praedictis calidis, quae dirigat virtutes ip so rum ad membra praedicta, et natura coferent eorum,

& materia crassam in fine, in cuius mixtione est, vt ra ro valeant adquare. Ex diuersis oportet qnq. colligere quae ad has coplendas intentiones & ad alias possibili ter coingentes oportet coponere, quae ex dictis, & dicet dis sunt notae, & talia sunt in modum syrupi coacta, ex quibus est syrupus fm iniectionem nostram ad frigidum, oxymel simplex, vel scylliticum, fm dispositionem ma terie cum melle ros. & aqua ferrea decoctionis stochas di Arabici. Item syrupus de stochas cuius descriptio nem in nostro antidotario scripsimus. Alius expertus. Be. acori radicum, arcticar, betonicae, ziniar, capil. v. cu diuix, lupuli, mellis, & pedis coruini, stochadis arabici, ana. 3. f. ros. 3. i. zucca. quantum suffi. Oximel conue niens ad arcticam. Be. ireos, betonicae cum radice, sal uix domesticar, chamedryos, chainepityos, & pedis cor uini, eupatori, valerianae pentaphilon ana. M. i. radice foeni, alphasragi & brusci, graminis an. 3. i. foeni. f. peo niae, anethi ana. 3. f. polypodij, 3. ij. hęc omnia resideat in aceto per diem & noctem, deinde coquantur in aqua, & addantur mellis depumati lib. ij. aceti scyllitici, 3. ij. et detur. Item aliud. Be. radicum foeni. 3. i. anisi, foeni. an. 3. iij. f. saluix siccae. 3. v. foliorum ro. 3. vij. stochadis ara. 3. vi. polypodij, 3. ij. mellis depumati lib. ij. aceti scylliti ci. 3. ij. fiat oximel cum aqua passillarum li. i. mellis ros. li. f. aceti scyllitici, 3. ij. Et condias cum cinnamomo, nuc ee mus. & cortice citri. ana. quod sufficit. Aliud ad calidum. Be. endiuia, lactuca, lupuloru, lenticularum aque, coriandri ana. 3. i. ro. 3. i. stochadis, 3. f. radicum foeni. 3. f. ziniar. & pedis coruini, ana. 3. f. nemeth, fumach, ana. 3. i. zucca. lib. i. succi citiorum, succi citiorum, & granatorum acetosarum, ana. 3. ij. Et condias cum spodio, & sandalis, & da cum aqua ferrea simplici. Verum quia arctica morbus mirabilis totum corpus liquas do loribus mēbra coinuando debilitat, neruosumq. stoma chum subuertendo neruos com patientē cibos confectos delectabiles atq. pot. abominabiles reddit, et medicinas multo magis, cu sint aspectus horribilis odoris, atq. saporis, & maxime si talia nō toleret p naturā, ingeniari oportet antidota sic coferre digestina, quae multo magis pharmaca soluiua, vt comodius possit, qd iussit equide Gal. dicens, q. vna coimnis debet intentio facere phar macum delectabilissimum in quantum possumus, dum modo eius quantum ad vlimitatem custodiatur virtus, non enim haec dissoluenda gratia delectationis. Sic aequ dem ad digestionem ordinabimus non syrupos vni, sed electuaria, trageas, mellicrata, condita, & similia ex delectabilibus & proprijs, quae si ex longo vsu extant sint co uerfa in tedium, diuissis eis, cum dixta cibus & potibus medicinalibus ad hoc virtutem hñitibus cum delectatio ne studiosius pedemur, hoc. n. Ga. pceptu. Praeceptu. n. extenuatiua dixta ad digestionem cridorum humoru, vt, & cibus & potibus extenuatibus, vt capparibus in aceto de capparibus, & vino mediocriter acido, & mellicrato condito. Item zinzib, & piper in cibus, & fassamentis ad mixtis, & porro, & aceto, & condro. Et porro cum aceto & synapi cum melle, & fassamento facto ex eis, vt porro sale & anetho, quibus conficiatur albu eis, & compo sita lombardorum, tiscanorum, & calijs varijs fm varie tatem membri, & causae. In humoribus vero calidis sub stilibus, & acutis costrario cum dixta crassa ex cibus fab sis & potibus insipiantibus est procedendum, quae sunt nota, & sumuntur etiam ex fructibus acetosis & mufis, quales sunt granata, arancia, pruna, mora edis, acetosa, acetum, & similia, & ad solutionem ipsum eis ad misce ri mercuriale, polypodium, & oleum, qui et si non pro ponere causae, & egritudinis excessui pra debilitate vir tutis earum, & proinde nequant magnam inuentionem & cito impendere, vt alix medicinae illi xquipollentes vir tutes in processu tamen temporis ad sanitatem perducant optimā.

Syrup^o
expert^o
ad dolo
res iun
cturas.

Prima
apho.
aph. 32.

optimam. Inquit enim Gal. q. agens forte, facit breui, & bile vero in longo, non tamen hi multum. Et quia natus nam medicinis purius magis conferant, & quia in quantitate maiori quotidie ministratur. Serapio dixit, Evacuatio ex medicinis ad curam doloris iuncturam, seu arctice est necessaria. Est. n. vt superius habuisti xgritudo repletio nalis vacuitate iuncturam, & partium adiacentium ex materia humoralis proprie, quæ euacuatio fanat, vt Hippo. dixit. Egonis autem intentio à duobus sumit principaliter, à virtute. s. vt sit fusiliss, & à repletion e ob qua sit corpus, vel mēbrū indigens prout in apho. Hipp. dixit. Sūt autē eonis spēs due gnales cū phlebotomia. s. & pharmacia fm Ga. quæ vnaquæq; suas vicarias habet quæ spāliter à specie repletionis suntuntur & loco, aut enim repletio est cuni multitudine sanguinis, & tunc est phlebotomia vtendum, in qua attendendū sunt propter locum conditionis hic supra in capitulo gnales cūq; narratæ, vel si hoc nō possit fieri, aliqua ministrat prædictis autentis, ei vicaria vel proportionalis, vt puta scarificatio circa curam vel spatulas, quæ apud Gale. est confusa apertio hæmorrhoidas præclafura, & ministrorum in mulierib; , prouocatio, idē nō impositio, fricatio, balneatio in fine, quæ nō subito minuunt & euacuāt vt prædicta, sed paulatim, & proinde à virtute melius tolerant. Si verocum multitudine cacochymia alioquin humoris exsistat pharmacia purgandum. In qua sunt consideranda principaliter septem. s. proprietates, qualitates, quantitates, virtus potentia, tempus, hora, modus & ordo. Proprietates quidem, vt sit talis, quæ à proprietate euacuat repletum, educat subtile calidū, vel crassum, & frigidū peccantem, vt plurimum. vnde Hippo. Si quidem talia oportet purgari purgentur &c. nec sic crassum educat, quietitiam de subtile com sumul, cōueniē enim pharmaco primo choleram mouet dixit Gale. quæ commota, & non educitā promptē fluit ad patientes iuncturas, & crassam magis habilitat, & cū sit fortior in impressionis, maiorem priore inducet dolorem, sicquidem dolorem non curasti, sed potius augmentasti, sicut in cura feb. retu dit Gal. necnon quæ ipsūm à membro patiente extrahāt, & à mittente educant si aliquid mittens sit, ut iussit Hip. in libro de chymis, tales autem simplices & compositis in nostro antidotario quasras. Et si vbi in summa tibi describimus hic simplices. Ex quibus sunt cōuenientes ad arcticea. Et sunt hernodactyli, tritūm, pipere, vel aniso, vel ciminio, quia de se nocent stomacho, & pes coruius non nocet, sicut Paulus dixit. Et quodquæ admisce tur ei aloë, vel scamonea, vt confortetur eorum solutio, lapis armenus, granum nil. granum regis, & in iure gallo rum antiquo: cētaurea, colocynthidis, turbitum, confortatum, pyrretum, species gummeæ omnes, & bdellium, & sarcocolla, & vitæ alba, & asarū, & ius galli antiqui, cum sale gēma, & dauco, scillairide, succo cucumeris assitui, ascebrā, & sēfera. Et ex eis sunt quæ conferunt cholericæ, vt aloë, & scamonea, & quæ dā virgæ, vt asagari, quædam vel schelichæ, vt lapis armenus, & epithymus, & quædam ex adfusione vi senæ, fumus terræ. Et quædam ad phlegmaticū, & melacholicū, vt flos chas, & poly podium, quibus gña myrobalanorū administrantur, seu affociantur in diuersitate intentionum. Et hic aliquas ex compositis subiuo genus expetas.

Qualitas autem, vi non sint caliditates fortes dissolu-
tuz, que humores quietos, et coagulatos dissoluunt, vial-
que, & venas aperiant, & fluere faciant ad iusturas fin-
te virtutem stipiticam iustam habeant, vel alterius rei ad
mixtam quae membra confortent, humores refrenent, &
soluant, seu vias stipitendo coangulent. In qua proprie
commendatur hermodactylus ab antiquis inter cætera
solutus, licet stomacho nocent, quod est commune plu-
ribus solutis. Sed illud cum rectificatione ipsius caue-

vt cum mixtione longi pipæris, vel aloës, quæ omnia si
in eodem pharmaco simplici sint infusa, et inuenta, vt in
agarico, ppiæ est optimû. Si vero deficiant aliqua per ad
mixtionem alterius pcuratur, vt est nyrrobalanus, rhabar
barum, aloës, & similia, talia autem pharmaca simplicita
& composita in antidotario dicta sunt nostro.

Quantitas vero, ut non sit quantitas excedentis, vel
superfluitus virtutis, quæ humores præcipit, spiritus
soluat, virtutes et membra debilitet, nec deficientis, quæ dis-
soluendo, et non educendo incitat ad fluxum humores,
sed sit cum bono arbitrio virtuti, et humoris proportio-
nata, in principio leuior et minoratua, in processu post
digestionem fortior, et cradicatua, et in hoc considera-
tione temporis est contenta. Hora enim matutinalis, et va-
ciuitas fœmachi, cum plurimum solutiuum talis sit sto-
machi subuersiuum.

Modus autem, vt cum potione, pilulis, et electuarijs, trageis, vel cum vomitiuis sumat, vel cum cibali aliquo miscetur, si abominabiles facti sunt, vt docet Gal. & si dant quidam lac tithimali cum erycis, vel succum cucumeris asinini cum placetulis, vel ius galli antiqui in quo decoquitur grauium longum, vel pipere longum, & similia mellicrata condita cum solutiuis conficiunt, & vina vindemiarum tepore cum solutiuis iniectis ebullire permittunt, qualia sunt turbith, hermodactyli, & polypodium, hec enim sumpta cum delectatione educunt superfluitates ex corpore & iuctius absq. nocumeto magno, si correcte sint per interualla teporis sumpta praefati, non solum curant, vel cum clysteribus iniiciant, vel cu collyrio imponant.

Ordo quoq; ut pramittantur in clysteribus, deinde vomitus, vel econverso consideratione patientis partis, ut superius dictū ē, deinde in potionibus, vel alijs quæ habilibus possunt assumi, deinde solutina secundum alios composita subiungemus. Clystere ad æteticam frigidam. Recipe centauræ vnciam vnam, polypodij, vncias duas, anisi, sceni. an. 3. safari, 3. s. mercurialis. M. i. furus. P. i. reos. 3. s. bulliant in aqua dulci, deinde colantur, & colaturæ addantur mellis communis. 3. ij. falsis communis qd̄ sufficit, olei rutæ, vel succi rutæ. 3. ij. & olei anethi, quod sufficit, & alij faciunt cum aqua marina, & aliqui addunt colocynthidem, & agaricum, & aliqui dissolunt species gummosæ, ut sagapeni, oppopanace, & euphorbij in ea, & est fortius, & efficacius. Clystere ad calidam. R. aquam malux, violarum, prunorum, febeles, & hordei, dissolutur mel vio. casia hura. Vomitus fiat cū aqua decoctionis raphani super asperfo baurach & aceto, & quidam faciunt cum asaro condito residente per noctem in vino, deinde colato & bibito, & alijs cum alijs vomitiuis supra in antidotario nostro notis. Trageta solutiva ad æteticam frigidā experta. R. turbith albi, gummosi, & mundi. ana. 3. i. z. nzi. 3. i. hermodactylos, redios. 3. i. piperis lon. 3. i. anisi. 3. i. gar. 3. ij. pulueris ossis humani drachmas duas, tribulorum marinoꝝ puluerizatorum, drachmam vnam, & c. f. ro. 3. myrobo. citrinorū. 3. i. zuccari ad pōdus omnium, dosis cohelear. ij. in aurora, post quod fumatur haustus pipidæ aquæ. Et quidam addunt esulam, & quidam refidere faciunt turbith in succo cucumeris asinini, & est fortius. Electuarium solutiuum ad æteticam frigidam, & est fm Morāgium. Recipe turbith albi, gummosi & mundi. 3. i. esulæ electæ. 3. i. pulpæ myro. citrino. & chebulorum contritæ, & residentis in lacte per dies tres, falsis gemmæ. 3. i. cario. 3. i. Conficiantur cum syrupo acetofo de zucca, & succo ros. Colliryum ad æteticam, R. mellis lib. f. falsis gemmæ, falsis communis, & baurach. ana. 3. f. stercoꝝ forticini. 3. i. pulpæ, colocynthidis sagapeni oppopanace, ana. 3. i. bulliant vique ad coagulationem, deinde infinemetur colliryia ad modum diuini. & imponentur cū

Clyste
re ad ar
ctetică.

Tragea
solutiva
ad arcto
icam.

Collyrium ad
idem.

Мел.

T

fuèrit

Eūonis
spōs duq

1.apho.
aph. 35.

Simpli-
cia arcti-
cae cō-
uniētia

Clyste
re ad ar
ctetică.

Tragea
solutiva
ad arcto
icam.

Collyrium ad
idem.

Pilulæ fuerit necesse. **Pilulæ** ad dolorem iuncturæ calidum, & sunt loannij. **Æ.** aloes succotrina. **z.** i. myroba. citrinorum. **z.** i. scamoneæ. **z.** f. elule grana. **li.** maffi. **z.** i. cōfice cum succo citonij, vel mactuariorum. Item potio ad idem. **Æ.** succi granatorum dulc. expressor. cum pulpi lib. **f.** refideant in eo per diē & noctē myroba. citri. **z.** f. dēn de colē, & colaturæ addatur mucilaginis pſylli. **z.** i. tamarindog. **z.** i. & datur. aliqui addunt scamoneæ. **z.** f. i.

Etuariū ad idem. **Æ.** ite ad arctēicā ex materia phlegmatica cholera mixta. **Æ.** turbith mundi. **z.** viij. & **f.** contriti cum zinzi. **z.** f. pipir. longi. **z.** iij. elule contritæ cum pilis. **spice.** **z.** ij. & **f.** zucca. albiſſimi. **z.** f. carnium citonij, ud diatonicitē de zuc. **z.** iij. diagridi. **z.** v. coquatur zuc. ad perficitiōē, & postea diſſoluant carnes pſidicæ, & deinde addant deſtuarij de succo roſa laxatiui. **z.** ij. & vltimo aliq pulueres, & sic fiat etuarius doſis. **z.** f. & eſt Rogerij.

Potio ad frigidā arctēicā. **Potio** ad frigidā arctēicā experta & eſt Hyberōti. **Æ.** betōiog. pedis conuini. chamædryos. chamæpityos arctēicæ. capil. vene. ana. **M.** laſſari. ſcinanthi añ. **z.** f. paſſularum eneſtag. **z.** i. corticum citri. myroba. citrinorū, & chebulog. añ. **z.** f. poly podij. turbith cōriti cum ſuc. hermodactyl. cōritog. cum pipe. añ. **z.** i. bulliāt in aq carthami. mercurialis. deinde coſent. & colaturæ addat agarij puluerizati. **z.** i. & diſſoluat deſtuarij de ſucco ro. **z.** iij. & datur in aurora, & aliqui faciunt bullire agarij, & aliqui addunt mel ro. & eſt bonum valde mundificac enim. ſtōm. & alia vifcera cōforat, & valet in omni materia. **Pilulæ** exptæ ad arctēicā cholericā, & phlegmaticā. **Æ.** pulpx. myro. citrinog. **z.** ij. rhubarbari. **z.** i. agarij. **z.** i. & **f.** deſtuarij de ſuc. ro. laxatiui. **z.** iij. diagridij reſſeli. **z.** i. maſticæ caryophyllog. añ. **z.** i. turbith. **z.** i. arctēicæ. ſtochados arabi. ana. **z.** f. puluerizent. & cōſciantur cū ſuc. roſ. Item aliq appropriatæ exptæ ad ægri tudines iuncturæ mixtas, & ſunt ludæi. **Æ.** turbith al. & mundus aloes ſucco trini. corti. myrob. citri. ana. **z.** iij. ro. aniſi. zinzi. añ. **z.** i. pipe. longi. **z.** f. croci. caryophil. ana grana. xv. cōficiant cū ſucco reſolutio. doſis. **z.** ij. Syrupus ad arctēicā educens materiā phlegmaticā, & cholericā aduſſā, & mellicā. **Æ.** pedis corti. arctēicæ. yug. paſſalis. betonica. hyſſop. lithedocor. meliſſe. chamædryos. chamæpityos lupuli. radicū hepaticæ. bugloſæ. boraginis. capil. ve. añ. **M.** i. radicū ſceniculi. alphi. ragi. bruſci. reſidendum in aceto paſſulato. liquiritiæ. ſtorū roſiſmarini. roſ. ana. **z.** i. dauci. carui. aniſi. cimini. cartami. afari. ſchinanthi. radicū acori. ana. **z.** f. caſiæ lignæ. **z.** f. zuccari lib. i. & **f.** mellis ro. li. **f.** acci prædictæ. radicū. **z.** iij. & in fine aromatizet cū cinnamomi. **z.** ij. cube bæg. **z.** i. zinzi. **z.** i. ligni aloes. piperis longi. **spice** añ. **z.** f. Et ſunt qui faciunt illud laxatiuū, & ad dunt in eius decoctione poly podij. ephymū. agariū. & turbith. hermodactyl. & carthamum ſim diuerſas intentiones quas p ſequuntur. Et aliqui myro. grana. q ſtipicāt & cōfortant ſoluēdo, & aliqui addunt fragētā & educētia ex renibus lapides vel de veſica. quos plurimū patiunt arctēici. Et ſemen genſtre. grana ſolis. ſaxifragia. & fraxinū. & eſt efficaæ & expertus in præſervatione & cura. Item fiat decoctio talis. **Æ.** in ſero caprino depurgato bulliant ſe. fumitteræ. **z.** viij. myrob. citrino. & lindog. añ. **z.** v. ephymū. ſolliculo. ſenæ. añ. **z.** vi. tamarindog. vici. añ. **z.** viij. terenibabin. **z.** v. caſiæ. **z.** vij. paſſul. enule. **z.** x. & in parte diſſoluat de hieralogodion. **z.** iij. & ſumat. & purgat mēſcholiā. & humores aduſſos. & hiera Ruſſini eſt propria. & lapis aureus cum ſero caprino eſt pprius.

Resolutiua materiæ ægri tudinis iuncturæ. reſolutiua materiæ alioq mēbrog. apparenſiū ſfortiora merito eſſe debet. cum natura eæ ſit frigida. & a fonte caloris remota. & ſubſtantia ſolida. quā nervoſa ligamentalis. & coſ. ſuoſa. Et proinde plurimū materia eæ in craſſa. cōgelata. frigida. viſcoſa. que liquefactioni reſiſtit. tardē reſol

uit. & in vaporē & ſumū cōuertit. necnō quia in vacuo eæ intrinſeca poſita ad exteriora pſtis diſſicile trahitur. & tanto plus quāto magis in corporis profundo fuerit ſituata. vt ſunt iuncturæ. anchæ. & ſclitæ. deinde genū. deide ſpatulæ. quapropter medicina reſolutiua ſimplex ſine actione aliqua. vt eſt chamemilla. pprie propter inſitā ſtipicitatē quā habere meruit percolēſe virtutē. per ſe paæ cōſerre vī. niſi virtutē habeat reſolutiōis ſortem. & attractiua de profundo eæ. ſic. quia materia apta eſt cōuerſi in lapidē propter qd pſdicta lenitiua iplis debet pſmitti. vel eis aſſociari. Sūt. n. hæc duplices cōes cibus mēbris. ſi iuncturæ appropriatæ. ac diſſentes in fortitudinē. & debilitatē. diuerſimodē approximandæ ſim diuerſi tatem materiæ temporum. atq ſituum. vt quia in ſubtili materia leuiorē approximandæ ſunt. & in principio ac in iuncturæ poſitis in propatulo.

In eæ. vero cōtrarij applicandæ ſunt ſortes. & tñ lenitiuis mixtæ. nē reſoluendo ſubtile craſſum in duratum dimittat. Quæ quædā ſunt ſimplices. & quædā cōpoſitæ. quas inferius ſubiungemus. Et ſimplices iucturæ apte reſolutione materiæ ipſæ cōiter. quædā reſoluūt liquefaciēdo ipſas coagulatas. vt crocus melilotum. aniſum. aloes. maſtiæ. phlegma ſubtile debiliū. Et ſunt ex debili buſ ſal craſſum cōgelatum. ſal ammoniacū. & ſal gēma. praſſum. iris. flocheas. & ſimilia & ſunt ſortes. Quædā vero ipſas reſoluūt eæ. craſſiūſimē ſubſiliūdo. & attrahēdo ex profundo ipſas ad exteriora cutis. vt caryæ. mē. apum. lenticius. abrotanum. apium. ſylueſtre. calamitū. ariſto. ruta cum melle. & ſunt ex debilibus vrticæ. naſtur cium. gummi. ruta ſylueſtris. & alitæ gūmog. ſpēs. vt ammoniacum. chalbanum. euphorbium. reſina. terebinthina. & alia eæ. ſis. citrū. colūm. & caſtoreū. & ſunt ex fortibus. Et ipſarum quædā reſoluūt attrahendo. & ſiccādo. vt cepe. allium. ſal ſceni. mel. anacardi. ſapo. & cortex nucis. atramentum. & ſermentum. Et quædam adurendo. & vlceraudo. vt ſaſpiliſſagria. colochoar. atramentum. ſcilla. vermis pini. & ſortiores eis ſunt thapſia. & cantharides. Oportet tamen. vt vlcera ſeruentur aperta cum cepe cōritū. vt tracta materia per ea valeant exicari. Et quædam carū reſoluūt penetrādo in profundum ipſarum. quia vite. & eſt experta. & oleū apoſtolog. & terebinthina. Et quædā eæ reſoluūt leniēdo. & mollicicādo. vt adeps anatis. ankeris. vulpis. vrſi. & animalium rapacium. Et medullæ cruris viſtuli. cerui. & aſini. hyſſop. humida. mucilago ſeminis lini. ſcenu. græcum. aulex. & olea ex appropriatis. ut oleum de ſellini. de pinceis. aut pini. de colocynthide. ſacrum ex decoctione eius cū oleo ro. donec aſſumat aqua. de caſtoreo. de ſynapi. de cherua. de nucē romana. qñ aſſatur. & olei de coſto eſt vltimum. & pprie cum ſtyrace. & de coſto cum aſa. de centaurea. de maſticæ. & rhubarbaro. de ſiliſciis. & de nucē Indica. de ceraſis. de granis citri. & citran. gulum. Et eorum coagulatū eſt cum cera. quæ reſoluūt faciendo ea perclurare in membro. In quibus tamen ordiſeruandus eſt. vt præcedente euacuatione à ſimplicibus incipiamus & leuiorib. deinde ad fortiora & cōpoſita. Attendendum tñ q ſi ex eis applicati ſim ordinem tumor & dolor nō reſoluitur. ſed potius augeatur. oportet eis diſmiſſis ad euacuationem mitentū redamur. eſt. n. ſignum regnātæ materiæ. quam trahūt. & non reſoluit. vnde oportet reiterare. deinde fluxum reſoluere. vel ſupra locum iuncturæ contiguum ſtipſicorum aliquod applicare. quod talem materiā trahi prohibeat. vbi locus euacuationi non adſit.

Compoſitæ vero ſunt. quæ ex his cōponunt. & alijs quæ quædā in antidotario nro poſitum. & alia ſim alios hic deſcribemus. quarum quædam ſunt balnea. ſeu euaporationes. & fomentationes. quædā embrocæ. quædā vnſiones. quædā emplaſtra. quas nunc per ordinem deſcribemus.

Piſſ. exptæ ad arctēicā cholericā.

Syrupus ad arctēicā.

Decoctio ad idem.

Balneo rum di uisio. describemus. Balneorū quædā sunt naturalia, vt therma run, & quædā artificialia. Et thermarum quædā sunt ex aquis fultis sulphureis, vel sulphuraria, & balnea maris lœ aluminofa, ut est balneū bullæ, quædā sunt ex ferreis, vt ferreorū balneum, & aquæ sanctæ Lucie Neapol. Et plura sunt ex fumis, vt est sudatoria. Artificialia sunt plura, quædā enim sunt ex aqua marina sola vbi inuenia tur, vel aqua falsifica ex sale communi vbi mare non ad sit. Aliqua sunt ex dulci aqua simplici in materia calida, vel non simplici, sed in qua prædecoctæ sunt aliquæ ex medicinis iunctis appropriatis, & materia resoluenti bus, vt est stœchas, saluia, chamgilla. Et in frigida pes corulus, iris, prasilum, abrotanum, apium, lysistræ, ori ganum, vrtica, folia sambuci, radices bulb, ruta, anethū, maiorana, folia lauri, ciminum, & similia. Et alia ex præ dictis sū intentiones suas. Et aliqui miscent vinum, & ali qui ex vino solo cum sale, & est experti, & aliqui embro cando approximant, et aliqui embrocant cum musto, ali qui cum aqua sypagis, aliqui cum aqua lupinorū, aliqui cū decoctione spinæ albæ in calido, & frigido, aliqui cū decoctione caulium. Oia vero sunt ministrata sū pprie tates & exigentiâ disponis & causæ, aliqui cum spōgis, & aliqui cum lupis vel lana, aliqui cū filtro madefacto in aquo prædictorū, et in iunctis inuoluti, et aliqui re ciunt vapores resistentes ex aqua prius bene seruati cir cum olutus pānis donec sicut membrum, dānde cum te pestē aqua abluunt, & per se sugi permittit, et aliqui lapides molares vel lateres ignitos in aquā proijciūt, & fumū ex eis resolutum in iunctis recipiunt ad resoluendum, & excicandum. Et aliqui recipiunt in toto corpore ad deri uandum, & euacuandū superfluitates, et excicandum, & proprie impotentes ad exercitiū, & ad eōnes inepti, præseruat. n. eos, & curat, & proprie vbi præcessit vō mitus vel saltē enema, vel extenuatiā dixit, et abstītia inferius denotata in cap. præferuationis, & ex illis est fricatio cum nitro, & sale non solum iuncturæ, sed cor poris vniuersi, et sepeliri in arena calida donec sudet, vel in lixiuio, sed caput oportet, q̄ sit coopertū a sole, & ali qui euaporant cum aceto calido simplici in materia calida, aliqui addunt sal in vtrag, oia. n. hæc prædicta resoluendo tollunt dolorem & cōfortiāt. Vñ giones & em plastra plura ad hanc intentionem positūm in nostro antidotario cōuenientia, et experta, & hicaliqua sū ali quos subdignus expertos medicos, & famofos. Vñ guntum bonum magis iuuāmentū. & olei antiqui quā titatem lib. i. & coquantur in eo vipera cum ruta, et yngas, sanat. n. sanatiōne integra, & est Abo. Aliud resoluē resedum dos iuncturæ, calidum in sine. & aloes, croci myrrhæ ana partes æquales, liniatur cū aqua caulis atq; endiuicæ, & oleū chamgillæ, vel cerotū ex eo, et diachi lū dissolutū in oleo chamgillæ, et maxime post balneū aquæ calidæ dulcis, quod in frigidis nō cōueniēt cum di lact, & humectet. Aliud ad idem. & vt peritionem decollatū numero. xij. succi almatinorū, olei antiqui, ana lib. f. aristo. 3. iij. decoquantur oia simul donec cōsis matur aqua & remaneat oleum, et enim sanum & exper tum. Vnguentum resoluēt materiā iuncturam cras sam & frigidā, & castorei, myrrhæ, colli, puluerizetur, & misceantur cum oleo antiquo. Aliud. & styracis li quidæ, & ammoniaci, & misce cū oleo iris, & super in m gæ. Aliud. & ceræ, & dissolue in oleo antiquo, & oleo iris, añ. 3. i. adde pul. euphorbii, 3. i. & vtter, accidit enim statim calor in membro. Aliud calcaciens membrū & pipe, callo. euphor. ana. auz. i. pyret. auz. ij. vio. auz. i. & adde. 3. i. olei colsinet vngelocum. et est Rasia, sed addit, q̄ præmolliatur iuncturæ, et alia in materia sub tili et calida non sunt cōuenientia. Cum enim per se sit resoluibilis pauca resolutio indiget medicinis. qualia sunt calida anodina superius numerata. Et ante applica

tionē medicinæ præcalefiat mēbrum cū calida, & douē rubefiat, deinde applicentur cum reiteratione. Aliud vnguentum mollificat et resoluēt simul. & cer. 3. v. olei irini. 3. i. medullæ cruris vituli, ammoniaci, styracis, lbid lī, chalbanī, añ. 3. x. liquefat cera cum oleo irino, et aliæ medicinæ puluerizate cōficiantur cum eis. Ex emplastris sād resolutiōne materiæ iuncturæ quædā sunt leuia, quædā mediocria, quædā fortia. Ex leu ius est emplastrū de stercore vaccino calido sicut emittit ur vel calefacto, et est melius pulueribus alijs, vel de ster core columbag, vel caprarum cum oleo chamgillinoi. Emplastrum, quod caullata dī, et est ex fursure cocto in aceto cum modico croco, vel mixto, cum aqua ro, in ca lida cā vel cum vino in frigida. Aliud resolutiū. & ammoniaci, cliti, ana æquales partes, terant cum vino an tiquo, & oleo omphacino, et farina fabarum, et empla strē calidum. Aliud ex cinere cyclaminis cum aceto, & melle, & est mirabile valde. Aliud medicore. & ci nerē caulium in quātitate qua vis, & fenugreci decocti in vino florum chamgillæ, ana. 3. i. ammoniaci dissoluti in succo rutæ. 3. f. cōficiantur cum melle, & emplantur. Aliud. & fursuris partes. ij. flog. chamgillæ partē. i. puluerizet, & cōfice cū oleo lauri, & operare. Aliud. & ammoniaci, 3. ij. dissoluiatur cum facie vini, quod sufficit emplastratur. Aliud forte. & olei antiqui lib. f. i. ni tri alexandrii glutinis albei ana lib. i. euphorbii. 3. i. iros. 3. ij. farinæ fenugreci. li. f. & fiat ex eis emplastrū. Aliud. & bdellij oppoponaci liquefiāt cum adipē an feris, vel anatis, & emplastratur, sunt. n. iuuatiā valde do loribus factis ex humore crudo. Aliud fugitiuum reso lutium. & nitri danich. ij. & fiat ex eis emplastrum. Ite fumatur euphorbium & misceatur cum oleo delilio, & liniatur cum eo, & est ex medicoribus. Aliud forte. & baurach, galliæ, pyretri, staphisagis, & calcis, ana mis ceantur omnia cum melle, & aceto, & emplantur, & est Auz. Aliud Rasis leue. & farinæ fenugreci cum aqua mellis. Et calcis cum pinguedine antiqua, & sterco ris caprarum cum oximelle, cineres caulium cū ammoniaci co, & ammoniacum cū oleo antiquo, & aceto. Aliud. & farinæ lupinorum, sterco ris columbini, fenugreci, añ. partes æquales, cōfice cum oximelle, & superpone. Aliud. & radicem iros aristo. hellebori al. cōficiant cum oleo. Aliud forte sū Rasis. & aristo. pyretri, radicum capparis, lupinorum, iros, sterco ris columborū, calcis, ana partes æquales de ficibus siccis, quantum de omnibus cōtere, & cōfice cum oleo antiquo. Aliud emplastrum mollificans, & dissoluens. & ammoniaci, bdellij, styracis liquide, ana. 3. x. oleū iris quantū sufficit ad mollificandum, & cōficiatur cum ficibus nigris. In cauterizatione ministranda in dolore iucturam plura sunt attendenda. Causa incitās. i. infirm seu cauteriū, tps, hora, locus, modus cauterizandi, & ordo. Pri mo quidem consideranda est causa, quæ nos incitat, & in titat ad ministrandum ipsam, quæ est duplex. i. causa necessitatis, et causa vtilitatis, q̄ a patiti loco sumunt. Cā necessitatis nos inuitans ad eā est quia prædicta medica mina non sufficiūt, quare ad ipsū tanq̄ ad remedium chirurgicum, & vltimum recurrendum cum sit causa vtili tatis & iuuamēti, vt infra sequetur. Nō sufficiunt autem prædicta ex eo q̄ mēbra corporis nutritiā adeo sunt ex diuturna passione defecta & habitata dyscrasia, q̄ ma teriam regenerando assidue multiplicat & phlegmatica ex se etiā bono seruatō regimine. Et multo magis cum ex prægenerato fastidio nequeat ipsū serare debite, vt superius dictum est, iuncturæ sunt debilitatæ, & sub domi nio ipsorum positæ in recipiendo, viæ quoq; sunt dilata tæ, & lapsæ, vt continue ad ipsas refundant materiam, quæ non cesset liquentes doloribus molestare, nec va leat per prædicta educi, quæ fuit a nutritiis quondā

Empla ad idem

Vngue nad do lore iū cturari

Quafr misfran da sit cauteri zatio in dolore iunctu rorum.

cauteri zatio in dolore iunctu rorum.

Mef.

T ij

generata

generata propter inebdientiam, & lasciviam, vel propter impotentiam capiendi ea, nec quæ fuit bono modo resoluta, propter lux congelationis crassitatem, & viscositatis ineptitudinem, & soliditatem partium iuncturarum, maxime si sint iuncturæ posite in profundo, sicut sunt iuncturæ anchæ, iſchiæ genæ, & ſpaulæ, vt ſuperius habuiſti, ex qua timetur ne multiplicata vterius lux lubrica humiditate iuncturam anchæ, & iſchiæ ad diſſolutionem producat, vel cōgelata, et in durata ad cōtractionem & nodositatē ipsam, & alias, et membrorum impotentia in operationibus alijs necessarijs exercēdis. Sicq; indiget patiens alio ad delectationē corporis ad bolū missionē, ac an absterſionē in seceſſibus, de quo Gal. dixit. Quicūq; non mollis fuerit natura, debet utiq; magis eligere ceteris mori, q̃ talē sustinere vitā ministranda et alijs cauterizatio necessaria. Causa vilitatis quæ ex ea conſequi patiens est multiplex, introducti. n. inuamentum, & præſeruat ad ſymptomatiſmū & periculū ſparratis. Inuamenta introducti, nam ſuo calore mēbra cōfortant, & cōfortata cum eis calor materiam fluxū ſubtiliſſimū poros aperit, & propter reſoluit atq; cōſumit. ſi frigida ſit, & humida, cū nō ſit cōtraria, non calidā ſibi ſimile cū eā augeat ſubtiliet et inflāmet, & faciat furere, vt inquit Gal. vbi ſit pauca. Præſeruat et ad ſymptomatiſmū, & periculū ſparratis. Cauterizatio necessaria. Causa vilitatis quæ ex ea conſequi patiens est multiplex, introducti. n. inuamentum, & præſeruat ad ſymptomatiſmū & periculū ſparratis. Inuamenta introducti, nam ſuo calore mēbra cōfortant, & cōfortata cum eis calor materiam fluxū ſubtiliſſimū poros aperit, & propter reſoluit atq; cōſumit. ſi frigida ſit, & humida, cū nō ſit cōtraria, non calidā ſibi ſimile cū eā augeat ſubtiliet et inflāmet, & faciat furere, vt inquit Gal. vbi ſit pauca. Præſeruat et ad ſymptomatiſmū, & periculū ſparratis. Cauterizatio necessaria.

Cauterium autem, & ductus reſundentes ad iuncturas regenerat materiā rarificat atq; materiā ad cutē fluxam ſubtiliet, & liqueſciat, & attrahat de profundo ad cutis exteriora, quatenus per apertionem cogit cōmode, quæ fluxa eſt, & quæ fluxura eſt, anteſq; ad iuncturas pueniat extra corpus valeat expurgari. Tps electiſſimū eſt. vt poſt xiiij. annos, & ipſius anni ſtemperatū, vt veris proprie & autūni. Hora miniſtrandi eſt cū corpus vel purgatum exiſſit, ſtomachus eſt inanitus, & aer temperatus, de mane. Inſtra tertiam inſtrumentum vero, quod eſt cauteriū duplex eſt, actuale, & potentiale, & actuale eſt qd̃ per ignē ſicq; inſtrumentū ferreū, vel aurū ignitū. Potentiale vero quod ſit per medicinas cōburentes, & vlcērates, vt cōtharides, allii, & alia ſuperius enumerata. Eaq; autem eſt melius, & actuale ſicut teſtatur in libro de cauterijs, ca. i. Aluicafis dicens, q̃ ignis eſt ſimplex, cuius operatio nō peruenit niſi ad mēbrum, quod cauterizatur, nec nocet alijs mēbris coniunctis niſi nōcumento paruo. Actio vero medicinæ cōburentis peruenit ad id quod elongatur ex mēbris, & forte facit accidere in mēbro ægritudinē difficilioris fanationis, & forte interſcit, ſed ignis nō facit illud propter ſubtilitatem, & bonitatem ſux naturæ, niſi ſuperfluat locus, vt in dolore humero, vel ſpaularum apponatur cauterium tribus digitis ſub humero inferius ad iuncturam, non in ipſa. tunc enim cauſa crit ſi in ipſa iunctura ponatur, contractionis & ſpasmī. Et ſi accidat vt diſloquet humerus propter humiditatem lubricantē, prout contingit in iſchia, & non ſigillatur in hora reductionis ſux fed iterum reſiliat foris, apponatur cauteriū ſubtilitatem cum inſtrumento triangulo donec penetret cutem vſque ad latius aliud. Et ſi ponatur in foramine, laqueus erit boni prius tñ diſlocatio ad ſuū reducat locū, & prout poterit melius conſeruet. In dolore vero dorſi, & ſuborū, ſiet cauteriū digitis tribus ſub ipſis, & fontanella. In dolore vero iuncturæ pyxidē anchæ cū cauterio circulari, poſt q̃ ſignafi cum atramento in circuitu pyxidē, et ſereſoluta, vt cadat ipſa pyxis in medio circulari. Alius modus eſt, & eſt Raſis. Accipiat inſtrum ad modū cochlearis factum de ferro, & ſit diametrum eius ſicut medicinas palmi, & ſint in circuitu duæ eminentiæ ad modū oſtiū

da ctylorum, & ignis, & iaceat æger ſuper latum ſuum ſuū, & ſuper pyxidē anchæ ſigna circulari, & ſuppone. In arctica vero, & dolore ſubiorū mēbro, ponatur cauterium ſupra modū in pede ad partē exteriorē, & aliud ſimiliter in fontanella tribus digitis ſub genu. Studeas quoque locū particularē eligere, vbi cauteriū, & eſt fontanella illarum partū prædictarū inter duos lacertos, & chor das inuenta per quam venæ, & ductus ſunt naturaliter tranſeunt. Sic ergo illud ibidē imprimas, vt aperta cutē virtute cauterij rareſcant, & aperiantur ſic, vt materia eorum fluere conſueſcit & expiret, non autē totaliter incidatur, ne nutrimentū ſubiectis particulis auferat, nec vt lacertū, neruū, vel chordā attingat, ne ſpasmus ſubſequatur.

Modus eſt, vt iaceat infirmus ſim figurā magis aptā appoſitioni ipſi. Et prohibeat ei motus, & cōſeruet ei ſux circuitus doloris, & impleatur mediū eius ſale, & ponatur deſuper parum olei, et ponatur deſuper pannus. Et ſignatur cauteriū aureum vel ferreum iuſto modo, & inter locum & ipſum inſtrumentū mittatur, quod profunditatem cauterij regulat ſic, vt cutem totā perforet, tranſeatq; vſq; ad carnē, & ad vias perueniat vel eaq; ſuperficiē, & non vltra, deinde repleatur impreſſio adipē, & ſuperpoſita lana liget, ſitq; ſuper caput infirmi vas aqua ro. ple num qua irroret facies cum ſudat, & anxietur. Ordo quoq; eſt, vt præcedat debilis impreſſio cauterij; deinde ſequatur fortis, & ſufficiens, & ſi præcedat fluxuſque ſubiorū, quæ minus ſentiat eſt laudabilis, & hoc qualiter ſiat inſtra dicemus tertia ſeſſione. Impreſſio vero cauterij apta reſeruet quatenus materia illa ſinat, q̃ ad iuncturas ſpectat conſuevit, & quæ fluxa eſt tracta expiret. ſi. n. claudat cum via ſolita præ cauterio ibi generata cicatrice totaliter obſtruat, & materia regeneretur non ſeruiat regiōi ne debito, & eſſione non facta, vt oportet per interuallā multiplicata non valens currere ad iuncturas, vt conſuevit ut regurgitabit ad interiora principalia, & ad mortē perducet, & erit error nouiſſimus peior priore, niſi per interualla modici temporis quoquo modo purgetur. Ex his autem quæ aperta ſeruant impreſſionem eſt cerea ſphæra, iutus impoſita, et ſolium hædæ, ſuperpoſitum, vel cepetrium cū melle. Dolor colli eſt dolor iuncturæ eius lacertorū, & chordarum circuitūſum. Et cauſa eius eſt ſimilis cauſa doloris dorſi, et eſt ad cerebrum ſua. Et ſigna eius ſunt maniſeſta, quod eſt, quia non pōt patiēti voluere caput ſuum, immo ſita ac ſi patiatur tetanum, et apud motum eius ſentit dolorem fortem. Et cura eſt cōſimilis dolori dorſi, & ex cōuenientibus et appropriatis eſt emplaſtrum ex ſolis ſuchen. i. cypreſſi, vel vngere cum oleo de chamæpilla, & de antygadalis dulcibus, et inuolutio cum panno calido ſuſſumigato cum ligno alio, et thure. Dolor humeri eſt dolor iuncturæ, quæ adiutorium cum ſcutula & ſpatula alligatur, & quandoq; eſt fluxus in ea, quandoque ad ſpaulas extenditur propter inſtrum ſuumq; motum. Et quandoque vſq; ad manū, & digitorum extremitates velut in iſchiatico ſit. Et cauſa eius eſt cōſimilis cauſa doloris aliarum iuncturarum propria, et ex cōmunitate plurimum ad cerebrum ſuperius ſituatū, et ad nutritia propellētia ſurſum maxime ſi ſit ventofa. Et ſigna eaq; ſunt in genere cōſimilia ſignis aliarum. Cura q̃ cōſimilis, differt tñ in mēbris natura, quæ eſt ſuppoſiti ſupra vitę principiū, et vicinitas ad ipſum, quæ propter eſt neceſſariū, vt apoſtrophica dimittatur oia, cū materiā aptā deſcendere ad illud pp̃ grauitatē facile impellant pp̃ ſitū, et vicinitatē, ſed oportet vt extra haſt ad extra quoquo modo, vt eſt ſuperius dictū, et cum proprijs dolor, & ceteris, quorū quedā ſunt ſimplicia, quedā cōpoſita. Et ex ſimplicibus, eſt in frigido, oleū maſticinū, & coſinum, & aqua ardens, inuncta eſt efficaciæ, & experta. In calido vero, oleum roſ. & oleum chamæpilla ſimul mixta, & alia cōia oibz ſuperius enumerata.

De dolore

In arctica.

Modus iacendi.

Quid sit dolor colli

Quid sit dolor humeri.

Cauterium autem, & actuale, et potentiale.

in iſchia tica.

De dolore dorsi. Capitulum. IIII.

Causa.

Dolor dorsi est sensus rei nociuæ imprimētis ma-
litiæ cōplexionis, vel cōtūni solutiōis, vel vitæ
in concatenationibus spondilium dorsi, & est ve-
l plurimū grauius, & extēsius. Et quandoq; est in co-
lo tantum, & quandoq; in dorso, & spondiliis eius. &
est aut à causis intrinsecis, aut extrinsecis. Si ab intrin-
secis, aut à proprietate, aut à cōitate, propria funt mala cō-
plexio quæcunq; plurimūq; frigida, pura vel cū humo-
ris vitio & plurimū frigido phlegmatico interculo in la-
ceris, & chordis intermedij spondiliis, & iuolūtis dor-
so, aut repleto illos, & trahente seu extēdēte, vt in dolore
iuncturæ cōtingit, aut mollificata & lubrici facie. Vnde
de accidit dislocatio non confirmata ad alterā quatuor
partium, quare accidit gibbositatis, concauitatis, arcuati-
onis, & althma, sicut innuit Gal. aut vētositas interclu-
sa in osse frangens ipsum nō completē nec fractione ma-
gna, quia tunc esset mortale, aut apostema. Factus autē
à cōitate, aut est propter repletionem venæ magnæ extēse
supra dorsum, aut propter aputa vel vlcus pulmonis, &
cannæ eius, vel propter althma, ex quo accidit disloca-
tio & gibbus, vt dixit Hip. aut propter debilitatē renū, et
eorū materiæ, aut propter cōitatē matricis cū patitur sus-
focationē, aut cum appropinquat paroxysmus mēstruo-
rum, aut cū appropinquat tps partus, aut cū appropin-
quat hora crilis ex materia declinante, vt euacuet criticæ
per regiones inferiores, cuius significatio dolor dorsi est
factus. Aut à causa extrinseca, vt à labore nimio. & ex
illa est factus à nimio coitu, & ab onere rei grauius, & à
percussione, & à casu facientibus dislocationem, vel se-
parationem vel fracturam vel apostema.

Signa.

Signa. si ergo sit à causa propria manus inuenit do-
rem in eo. Et si sit à inq̃la cōplexiōe pura qualitas actua-
lis calida, vel frigida indicat, & sensus infirmi sine gra-
dine sentiens illam, & inuatur à contrario, læditur à simi-
li. & cū inceptio est paulatim, et si est humida non exic-
cabit oleū quo inigētur, si sicca, & exiccabit illud, & præ-
cessit febris, fames, & fluxus, & vigilæ, laboriosus mo-
tus, nec caufarum antecedentium signa erunt. Si vero cū
humore fuerint, signa caufarum antecedentium, scilicet
repletionis cacochymia ostendunt regimen præcedens,
excentia, & circūstantiæ similes, necnon & grauitas loci
quandoque paulatim incipiens, vel extensio, si fuerit ve-
rosus, vel dislocatio iuncturarum hians vel sequens. Si ve-
ro sit ab apostemate est dolor grauatiūus maior, & fe-
bris quandoque, & malitia anhelitus, & pulsus frequens
& velox. In factio autem à communitate, nō inuenit ma-
nus in loco dolore, & hoc fit à communitate sit absolu-
ta. Et si sit à repletionē venæ magnæ significat repleti-
o corporis & venarum, et extensio doloris in toto corpo-
re, & dorso cum caliditate, & inflatione, & pulsatione in
loco. Factum autem à communitate aliorum membrorum
dispositio illorum membrorum ostendit, & similiter fac-
tum à labore, & onere præcellio ipsorum indicat. Et fa-
ctum causa casus, & percussione, & gibbositatis præces-
sus eorū, per infirmum tibi indicata manifestat, & sensus
vifus, & tactus tibi fracturam, & separationem, & dislo-
cationem ab illis introductam indicant & demonstrat.

Cura.

Cura doloris dorsi est summa doloris curæ iuncturæ
existens cū sit species eius, est duæ res. f. causæ imprimē-
tis abscessio, & doloris sedatio, siquidem fortis sit &
intolerabilis quod est raro, nam si parus exiit sola est
abscessio causæ, auferendo. n. eam simul, et dolorē auferē-
mus, et non econuerso semper. In cura ergo doloris quæq;
ad symptoma & dolorē prius inflatus cum sedantibus
& plurimū ad causam intendimus cum absceditibus
quæ vtrūq; agimus, prout supra in cura fode, est dictū.

Sedantia dolorem vehementem sunt duplicia à cōple-
xione, et proprietate, à complexione sunt duplicia. f. ca-

lida temperate, & anodina frigida apocustica, et narco-
tica, sicut supra in cura artice dictum est. Prima sunt in
mitigatione huius doloris cōuenientia. Secunda sunt vi-
tāda & maxime si sint fortiter lipetica, & exterius appli-
cata, maxime cum inimica sint neruis & ossibus, materiā
repellant ad interiora & principalia. Tertia non sunt cō-
cedenda cum plurimum causam imprimētem non au-
ferant, sed detineant, et naturā mortificando dolorem fe-
dent vel mitigent. vnde mendosa dicuntur. vnde nō cō-
petent nisi in casu, vt cū prima nō sufficiant doloris potē-
tia ad intolerabilitatē ac resolutionē perducāt, licet illud
sit raro, sed oportet, q̃ ministrantur cū modo superius di-
cto. Quæ à proprietate sunt sedantia superius diximus.
simplicia & cōposita, abscedētia causam sunt. Nam si
dolor sit à mala complexione cōtraria alterabunt. In mala
cōplexione plurimum frigida, ambulatoria, & exercitium cur-
rat, & regimen calidum in alijs rebus non naturalibus, et
proprie in cibis, & potibus, cibent ergo aqua cicē nigro-
rum, & alfaragi cum acoro, & vitello ouorum, & car-
nibus columborum, & iure gallorum, & poterunt vino
subtili vinoso parū lymphato. Et exterius calefactoria
appropinquentur ex frictionibus cū manibus calefactis,
ex facellationibus, ex chamæmelis, pulgiorio, origano, ca-
lamente, sale, & selseli. est enim proprium & oleis. f. ruta-
ceo, coslino, laurino, nardino, vel de lilio, quod est mira-
bile, vel de anetho, vel de styrace. Et proprie sit ex com-
munitate doloris & renum. Et ex cerotis ex prædictis
cum oleis, & succis prædictarum herbarum, & torrefa-
ctis compressione inunctis, & balneis calidis, & emplas-
tris ex prædictis & ammoniaco, oppopanaxo, sagape-
no, & bdello.

Et si fuerit cum humore, siquidem fuerit sanguis replēs
venam illam supra dorsum extensam, phlebotomia de
nigra vel de saphena est conueniens, vel ischiatica, vel
quæ sub poplite est, vel de hæmorrhoidibus. Et subsequē-
ter vnctio cum aliquo leui frigido, vel oleo rosato, & bal-
neo frigido potentia, & non actu. Et potus aquæ grana-
torum, & similium.

Si vero alius humor, siquidem cholericus hiera Gale.
confortata cum diagridio bene represso præcedente diges-
tione cum oxizaccara.

Si vero fuerit phlegmatica, hiera magnæ proprie, vt
est hiera colocynthidis, hieralogodon, & pilulæ fortidæ
& de sagapeno, & de thapsia, præcedente digestionē cū
syrupo acetoso, & composito, vel scillitico, vel gedenia-
bin, vel oximelle simplicis.

Si vero melancholicus quod est raro, pilulæ de lapi-
de lazuli sunt conuenientes, præcedente digestionē cum
syrupo ex acetoso, de buglossa, & boragine, clysteria tra-
hentia, quæ ex asaro, centaurea, polypodio, agerico, co-
locynthide, & hieris, & deriuatio & eū cū vomitu, dein
de calefactoria prædicta, & balnea thernarum ex fumis
aquis salis, & sulphureis, & cum potione ex theriaca dia-
tessaron & diatrion pipereon, & cum inunctionibus de
euphorbio, & de terebinthina, & oleo apostolorum cum
emplastro de granis lauri.

Et siquidem sit ex vto post prædicta detur oleum de
cheria, & ventosa applicetur loco, & sacculi ex milio, et
sale, vel sulphure. Et fiat vnctio ex oleo nardino, & ruta-
ceo. Rubificantia quoque applicabis, aut enim resolutū
ipsam, aut eutem dorsi ducent eam.

Et siquidem sit humor lubricicans, & mollificans fa-
ciens dissolutionem, post purgationem, & euacuationē
applicentur epithimata, & emplastra exiccantia, sicut est
spongia marina recēs infusa in aqua aluminis cum sale,
baurach, fale nitro, cinere, spuma mar. myrrhas, sanda-
ca, sulphure, dissolutis in eo, vel in lixiuto, vel aqua mari-
na, & vino, & emplastra facta ex eis cum calamento, bac-
eis lauri, cypero & styrace sicca. Et siquidem materia

Mes,

T iij

ex

In mala
cōplexi-
one frigi-
da.In mate-
ria fan-
guinea.In cho-
lera.In phle-
gmaticaIn melā-
cholica.De sedā-
tib; do-
lorum.

ex aliquo membro refundatur, illam ex illo euacuare, & deuari cōfortare, et eius vias aperire, & expurgare oportet, necnō & dorsum cōfortare ne recipiat, vbi superius dictum, & hoc cum fricatione sicca. vnde Gal. ait, q̄ fricatione, & maxime sicca, prohibet periodos dolorib⁹ quib⁹dam, qui mēbris gñantur, & gñari in medio tēpore assumpti, & maxime ante duas horas paroxysmi. Confortantur, n. ab ea membrā, vbi minus suscipiat ea, quæ alius tē influnt rheumata, & hoc cōe omnium est æratum. Si vero sit ab apace in laceratis, & chordis ipsius cura, est cura apace, vbi superius habuisti. Et si est ex propinquitate termini menstruatorum partus vel crise, cum temperatis, & anodinis sedantibus dolorem, & iuuantibus motum materie absq̄ eo, q̄ inducant ebullitionem in ea, & motum fortem, quæ sunt nota.

Et siquidē factus fuerit a nimio onere, & motu rei grauantis, et percussione in euentibus dislocationem, ac percussione, vel fracturā, cura eius est tres res. Prima est cessatio a motu oneris ex delatione ac percussione, & in iunctione quietis. Inquit enim Hippo. in omni motione corporis cum eperit quis dolere, quiescere statim, remedium est. secunda est nutritio cum cibis, & potibus boni nutrimenti, & similibus si fiat a coitu, tertia est cura dislocationis, & fracturæ quam dicemus si Christus voluerit qui sit benedictus. Et ex conuenientibus cum proprietate in sedando dolorem dorsi, sunt simplicia & composita. Et ex simplicibus est oleum veteris naragalis. i. nureis Indicæ, confert enim doli dorsi, & geniculi, & spinachia dolorib⁹ dorsi sanguineis, & proprie geniculi calido. Oleū doli dorsi valet, & geniculi antiquio more emplastri superpositum. Et decoctio asphragi bibitur propter dolorem dorsi, cicer confert doli dorsi, maiorana si ponatur in cerotis, & liniatur super eum, & inguina, magaleb est bonus doloribus dorsi, cyperus cōfert, & stringit dorsum, et neruos, & felis confert, roha. i. auellana Indica disrumpit vtiōitates in dorso, et ex sue eo fit cerotum ad dolorem dorsi.

Composita deinceps sequuntur. recepto pilularum de thapsia descriptione. Democriti consertium ad paraly sim, dolorem dorsi, genuum & anchuram, iuncturarum et podagræ. R. aloes, turbit, hermoda. añ. 3. x. thapsiæ, acori, sal naptici, pulpæ, colocynthis, agarici, granorum herme, bdelli, fagapeni ana. 3. ij. zin. macropi. ma. sili. synapi. anisi costi, anethi, añ. 3. i. epithy. myrob. amborum. ana. 3. v. conficiantur cum aqua caulium, & alchehen. ana. 3. iij. dosis est. 3. ij. cum calida.

Confectio pilularum de dende, & est species graminis vel catapucia, consentium ad torturam colicam, dolorem dorsi, & genuum, et omnem dolorem, cuius causa est phlegma crassum viscosum, & ventositas crassa. R. cinnamomi excocti a cortice fuo superiori, de quo proijciantur lingue repetæ inter duo frusta, & granos, adde do succi liqui. agarici, alchehen, & herbe eupatori, absinthij ana partes æquales, tere & cōfic cu aqua, et informentur pilulæ parux, & ille qui de eis facit pilulas, inunget suas manus ex oleo de balsamo, & odorifero, dosis earum est. 3. i. vsq̄ ad. ij. & sit super eas cibus zarabegi, & sunt achingi.

Pilulæ de oppopano lissafemoni conuenientes ad dolorem genuū, & dorsi & paraly sim & torturam. R. zini. 3. macropi. thapsiæ Indæ, myroba. citrino. embli. & bd. myrrhæ, turbit, scamone, croci, calfo. ana. 3. ij. oppopani, hermodacty. fagapeni bdell. amoniaci, pulpæ colocynthis ana. 3. x. aloes. 3. xx. Infundatur gummx in aqua caulium, & conficiantur cum eis medicinx, & informantur pilulæ, dosis est. 3. ij.

Pilulæ de euphorbio confertes ad paraly sim & molificationem et humoris crudos descendentes ad neruos, & membra. R. agar. pulpæ colocynthis, euphorbij, sa

gapani ana. 3. v. aloes. 3. ij. conficiantur pilulæ cum succo saluiz, dosis. 3. i. & f.

Filij Serap. Clystere confertens ad dolorem dorsi, & cholicam, et soluit humores crassos, et intestinis inferioribus confert, et ischiaticæ: et doli anchuram. R. se. liliij. scenu. cœtaurex maioris et minoris ana. P. i. medullæ cartæ. 3. ij. bassach. 3. i. et. f. ficus. x. numero, furfuris, salis Indiana. 3. ij. chamemillæ. 3. i. f. cherna cōtriti. 3. i. fagapeni oppo. bdelli, colocynthis, nasturtij, amyg. amara numero contriturum ana. drachmas decem, & ex virgis ma sculinis numero. v. caulis scilena. ana. vnciam vnam, coquantur cum. vi. lib. aquæ de cœtere remaneant duæ: et coquantur, dentur ex ea. P. ij. Et in descriptione alia duæ tertix lib. i. baurach tertij. ij. & olei sesamini, olei oliuæ. ana. 3. i. olei de beem. 3. f. olei de spica. 3. f. misceantur, et clysterizentur ex ea tepida, & quandoque sit sine gummi.

Aliud. R. ammoniac. fagapeni, oppopani, farco collæ. ana. 3. f. fundatur cum vrina thauri tribus diebus, et clysterizentur cum eis quātitate. 3. iij. et omni die. v. v. cibis, alias, diebus. Abo. cōfectio nominata imperialis confert ad difficultatem vrinx, et dolorem dorsi, et debilitatem renum. R. et dimitte spacio triū vel quatuor regulorum vel lunarium.

De dolore anchæ, et ischiatico, et medicinis eius. Capitulum. V.

Dolorem anchæ quandoque antiqui ischiaticum appellauerunt, quod est quia conueniunt in essentialibus, licet in accidentalibus differant eorundem. Conueniunt quidē in essentialibus. s. in membro, seu loco principaliter patiente, qui iūctura anchæ esse dignoscitur, cum sit ex summa iūcturam doloris, ambo. n. in eo incipiendū conueniunt, et in causis imprimantibus quæ vtrobiq̄ sunt eadem, & sunt intrinsece et extrinsece. Et intrinsece sunt proprie, et ex cōitate. Proprie sunt plurimum materiales, et humorales alterates iūcturæ, ipsius partes, et extendentes replēdo, et sū plurimū sunt phlegmaticæ, et ventosæ. deinde sanguinæ deinde melancholicæ, deinde cholericæ, et quicquid mixtæ. Ex cōitate vero sunt plurimum matricis crueis, et ex permutatione materie passionum eius ad anchā cui appodiatur. Et quicquid propter vicinitatē. Inquit Hip. si matrix in vertebro posita fecerit sanie necesse est cōmotū fieri. Et extrinsece sunt plurimum casus, percussio, et debilitas sequēs sessionem super rem duram, et aduiscitatem equitandū in iunctura, saltum et ambulationem fortem.

In accidentibus vero eorum differūt, licet enim in membro seu iūctura anchæ conueniāt principaliter, differūt tñ quantum ad circūscriptionē, seu firmitatē eius in ea, et extensionem. si enim doli ipsius est fixus, et permanet in iūctura, et circūscriptus dicitur dolor anchæ. Cū vero extēditur per laceratū, et neruum latum retro per coxæ inferius, ischiaticus proprie nuncupatur a schia, quod coxa est nuncupat. Si quoque licet in causis cōueniant quantum ad eam speciem, differunt tñ quantum ad quantitatem ipsarum. Cum. n. causa est stabilis, et firma in loco minoris quantitatis esse dignoscit q̄ cum extenditur per neruum idem præstādo nocumentum in toto: non enim nisi sua multitudine ampliatur tantum, et ad tū remotas extendit partes prima non dimissa. Quid. n. vbi dictū est ad coxam extēditur per neruū latum sicut Abo. dixit p venā venientem ad vtrūq̄ pedem ex parte inferiori dua rum partium venæ orientis a gibbo hepatis, sicut dixit Rasis. Credo enim q̄ materia illa sit in vena, quæ replet et transfunditur ab ea ad illum neruum et impedit motū. Et quandoque permittitur de iūctura, et est in neruo lato, et quādoque vsq̄ ad genu, et impedit inclinationē et erectionem. Et quādoq̄ vsq̄ ad crus et pedem, et impedit stationē, et quicquid finaliter vsq̄ ad digitos, et impedit firmitatem, et quicquid sua multitudine phlegma mucilaginis

Defractione sicca.

2. aph. aph. 48

Medicamen ad dolorē dorsi.

5. apho. aph. 46

6. aph.
19. & 60.

nosum lubricando & mollificando ligamenta, producit vt vertebrium de pyxide anchæ resiliat foras, & reintegratur, & accidit dislocatio, & claudicant modo nisi visione sanantur. vnde Hip. in aph. ait. Quibuscūq; ab ischiatica molestatis vertebrium resiliat foras, & iterum reuertitur in locum suum, his tabeticis foras, & claudicant si non vrantur. Conueniunt quoque in fortitudine curatio- nis, fortioris, & difficilioris. n. curæ sunt, q̃ dolores alia- rum iuncturarum propter loci profunditatem, licet dor- lor humeri, & spatulæ sint periculosiores, propter pro- pinquitatem ad principia, licet quoque curentur diffi- cilius. Cum vero curati sunt, & eradicantur earum mate- riæ redeunt facile qualibet ex causa. Similiter & podagra propter situm membri & longinquitatem, dolores vero iuncturarum superiorum manus tardius propter situm, & propinquitatem ad principia.

Signa.

Signa causarū eius ex generalibus signis sunt in proce- miali capitulo nota, licet difficilioris inuestigationis sunt propter materiæ profunditatem, & distantiam sensu ma- iorē, & ipsarū cognitio potest arbitrari ex specie, & quā- sitate doloris circumstantiis iuantibus, & nocentibus, & exeuntibus, licet ex alijs minus, quā dolor iunctura- rum aliarum propter prædictam profunditatis causam.

Cura.

Cura eius est consimilis curæ generali doloris aliarum iuncturarum, quia arctica dicitur intantum ab eo diffe- rens inquantum naturæ membri propriæ medicamina, & remedia localia apocrofica, & diaphoretica suis ap- proxima do partibus variat propter situm, cum mate- ria in ipso sit posita in profundo, & ad locum profundū currat. Et proinde extrahentibus, & resoluentibus egeat fortius, apocrofica exteriori applicanda, & interiori cum clysteri ipsam recludent ibidem, maxime si sint for- tia, & stiptica, ibique retinebunt & multiplicabunt. & multiplicata nocuumentum dissolutionis, quod in pressu- ra est ex se imprimens magis, & condensabunt, quare dif- ficilior, & tardius resoluē, licet rarissime lapidecat pro- pter amplitudinem vacuitatis iuncturæ, & eius situm pro- fundum. Quapropter calor in fluxuā plus recipit alijs exteriori situatis. Et fortasse ipsam ad principia repellēt propter propinquitatem, cum plurima vis fuerit, & for- sis effusiois sicut in dolore humeri, & spatulæ superius dictum est. Quare oportet, vt cum materiā in principio fluentem ad ipsam retinere voleris, & dolorem impres- sum ab illa sedare approximare illa debilia, quæ defendūt membrum vel locum, materiam fluentem retinent nō repellant & inarudent, vt sunt fortiter stiptica, quæ mate- riam ibidem retinendo multiplicent, immo sunt debilia si materia sit calida, & subtilis, vel sint aliqua calida eis mixta quæ excolem frigiditatem contemperent, & inuēt in penetrando, sintq; ex lenientibus sumptæ, quæ molli- ficando sedant dolorem, & materiam resolutioni adæ- quant. Vel saltem illa dimittas, & fiat occupatio in euacuatione cum phlebotomia venæ magnæ, quæ respiciat membrum, si quod minus sit, & à recipiente deriuat cū tractione eius ad contrarium cum vtiolis, & emplastris, & alijs dolorosis, & cum phlebotomia venæ ischiaticæ in statu, & ex quo declinauit, & cessauit fluxu, vel sap- phenæ si dolor sit leuior non extensus in syluestri, sed in domestica parte, & curata popliteis, & proprie cum materia est in supremo, quā (quoniam ex propinquo- ri educit) præ illis eam Gale commendauit, & ex venis quæ phlebotomantur est vena inter minimum, & secundum pedis, si materia in inferioribus iam existit phlebo- tomia enim huius venæ est maius iuuamentum, quā ischiaticæ, & saphenæ in hoc casu, sicut phlebotomia saluatiellæ manus est maius iuuamentum approbatum in ægritudinibus hepatis, et splenis, in hoc casu prædicto & in quibusdam sanguisugæ loco phlebotomie applica- tur. In reliquis autem membrorum cum euacuatione ex

vomitu primo, deinde cum clysteri, & pharmacia leui, deinde cum forti, et eradicatiua precedente digestionē, vt superius dictum est, nisi doloris fortitudo ad resolutionem perducatur, licet illud sit rarius, quod si accidat, apo- crucificis fortioribus & narcoticis vtendum, melius enim est augmentum materiæ, quā corpus ad resolutionem perducit. In statu vero, & declinatione oportet, vt occu- peris circa materiam iam fluxam cum resolutione, sint autem resolutiua sicut & omnia alia medicamina in ea, quā in iuncturis reliquis fortiora & leptomperis sub- stantig propter situm, & profunditatem, virtutem habē- tia attractiua ad exteriora de profundo, & manifesta, qualia sunt ventosæ, cum igne, vel succione, & scarifica- tione, vel rubificantia, vt vrtica, calameutum, et similia, synapsis, gummi, ruta acresitis, staphisagria, pyretri, na- sturcium, & gumma pinti, & pici cō mixta, attrahit enim & resouit cum perduratione, & vesicantiā, vt sunt tha- psia, mel, anacardi, cepe, allia, emplastrata, lac fuscus, & tithimali, quibus miscenda sunt aliqua lenientia ne sua forti resolutione crassum dimitant lapideū, qualia sunt adipēs & medullæ. Et vt sensu materia fuerit cum ven- tositate extrahentibus, & resoluentibus ex habitis ex- terius applicatis qualia sunt cum inflatione stomachi, & cura tympaniis sunt dicta.

Medicamina propria ad ischiaticum dolorem simpli- cia & composita nunc dicemus, ventosationis modum ad ea præmittentes, & est vt accipiatur vtiola duorū ori- ficiorū, vnus autē orificij fm magnitudinē anchæ, alte- rius stricti, cum quo aer suggi possit, & strictū claudat be- ne, & in amplo mittatur stupa ignita sufficientis quan- titatis. deinde applicet sup anchā. deinde strictū os deop- piletur, & suggatur bene per ipsum quātum possibile est, & dimittatur duabus horis. deinde auferatur, & tergatur locus, deinde vesicantiā ministrentur, si expedit.

Et ex medicinis simplicibus, & proprijs ei & frigidæ est asarum fm omnem modum ad ministratiōis eius, et proprie infusio eius quod cōfert ischiaticis, & dolori an- charum antiquis: Cinis adne cū aceto superpositus cō- fert ischiaticis, ieros clysterizatum, & cortex capparorū cōfert eis & balsamum cōfert ischiaticis bibitum. Et hy pericon decoctio cū vino bibita quadraginta diebus cō- fert dolori anchæ, & ischiaticæ, & sanat eam, decoctio aspharagi bibitur ad ischiaticam, nasturcium cōfert, & cōbitum, & clysterizatum, & emplastratum cum aceto & sauch hordei, & cum iniungitur locus melle, & super- aspergitur pulvis eius sedat dolorem. Sordices caprarū, & lactantium vtilis est ischiaticis emplastrata de super. et ætreatment Assyrie clysterizatum cum vino cōfert. Ex stercore caprarum, & vaccarum montanarum sit em- plastrum ad ischiaticam, & aqua oliuarum saliarū cly- sterizatur ad ischiaticam ex aqua piscium salitorum, & succe albafe sauch, & vino fit emplastrū ad ischiaticā, harnel linitum est bonum. Colocynthis aur. cōfert, & fructus arboris lauri cōfert ischiaticæ. Camepitys cum melle bibitum quadraginta diebus sanat ischiaticā. Omnes partes apij sumptæ sunt conuenientes ischiati- cæ. Muri cōfert dolori anchæ, & ischiaticis est, & pro- prie album cōfert doloribus vtriūsq; anchæ, & iunctu- rarum, & petreolum, & proprie albū, pentaphylon cō- fert doloribus vtriūsq; anchæ, organum cōfert dolori bus vtriūsq; anchæ, scamones cum sauch, & aceto su- per dolorem anchæ more emplastri superponitur. ruta cōfert ischiaticis bibita, & more emplastri superposita cum melle. Rubea tinctorum datur in potu cum melli- crato, & cōfert ischiaticis. Ex calamento quodq; fit emplastrum ad ischiaticam. Cordumen cōfert dolori anchæ plegmatico. Costus est bonus ischiaticis super- positus, vt emplastrum. Abrotani decoctio cōfert ischiaticæ antiquæ difficili. Etenula, fulen decoquitur

Mof.

T iij cum

cum mellicrato, & fit emplastrum sciaticæ. Ex lupino fit emplastrum super ischiaticâ, synapsi confert, fructus li-
tij confert ei. Calidæ vero oleum ablutum, & altea cū adi-
pe anisris, decoctio radicum papaveris campestribus in aq̃
data in potu confert ischiaticæ calidæ.

Ex solutiuis fagapenū soluit materias phlegmaticas,
quæ sunt in vtrifq̃ anchis bibitum, & clysterizatum, eu-
phorbium cum speciebus mixtū. s. pipere, cinnamomo,
& similibus, cōfert ischiaticæ, & educit materias frigidas
ex vacuitatibus anchæ, Armoniacū cōfert dolori ischia-
tico bibitum cum melle, aut aqua hordei, & educit mate-
riā anchæ. Clystere ex cātarea confert ischiaticis, &
educit phlegma ex anchis, & sūt succus, & decoctio ci-
cu. asini. clysterizæ, & decoctio alioq̃, qm̃ educit phle-
gma ex anchis, & sanguinē. Agaricū cū syrupo acetoso
datur in potu ad ischiaticam, turbith etiā confortat, & co-
locynthis, fm̃ omnē modum ad infiltrationis eius. Ra-
dix cucumeris asinini clysterizata epithymata & empla-
strata confert iuuamentum magnum ischiaticæ. Sarcoc-
olla educit humores crassos ab anchis. Et grana regum
trita & cocta in iure galli antiqui. Et scamonea educit ex
eis materiam calidam.

Cōpositæ vero sunt, quæ cōponūtur ex eis fm̃ diuer-
sas intentiones generales superius habitas, & speciales,
hic attendendas. Ex quibus est medicamentū Hermæti qd̃
est proprium digerens. & adæquans materiā frigidam,
& est mirabile quod. R. chamedrys, gentianæ, ana. ʒ.
viij. aristol. ro. ʒ. ij. f. rutæ sicce lib. i. terantur & cribel-
latur cribello subtili, dosiſ coehlear. i. cum aqua mellis vel
oximelle scillitico loco eius. deinde purgetur cum vomiti-
uis fortibus, deinde cum solutiuis ventris.

Ex vomitiuis fm̃ nos est quod sit ex flore cum se. gene-
stire cum aqua calida. Aliud Scrapis. R. synapsis. ʒ.
ij. baurach. ʒ. i. condisti. danich. ij. terantur, & cribellentur,
& dentur in potu cum aqua anethi. Aliud Hippo. &
fit cum comestione tepæ narcissi.

Ex solutiuis ad materiam frigidā proprie sunt pilulæ
de serapino, de hermodactyl. pilulæ scoidæ, pilulæ de ta-
psia, pilulæ de styrace, & pilulæ iuuamenti. Et hiera her-
metis ad præseruationē fumpæ in vere est iuuatio, & est
expertum. Pilulæ expertæ ad dolorem anchæ, & ischia-
ticum laxatiuæ, & proprie reumatizante materia à capi-
te. R. turbith. ʒ. iij. zin. ʒ. ʒ. centaureæ, colocynthis ana.
ʒ. ij. & f. fagapeni. ʒ. ʒ. aloes succo trini. ʒ. iij. ro. fagenæ,
masticis ana. ʒ. ʒ. f. diagridij repressi. ʒ. i. & f. Conficiantur
cum succo raphani, dos. ʒ. f. Medicina optima ad
dolorem anchæ. R. pulpæ colocynthis. ʒ. v. passulæ
sine granis. P. i. bulliāt in tribus li. aque donec remaneat
tertia pars, de tertia partem, educit enim. xx. vicibus ex
phlegmate & humore cruto.

Aueritum, q̃ quia foliolum, & euacuatiua in tali pas-
sione sunt fortiora, & cum materia non possit nisi reite-
rata cione eradicari, oportet ut talia cum interpolatiōe
ministret, & in medio temporis naturā cum cibis & poti-
bus, seu foribitionibus cōfortet. Medicus. n. sicut Gal. di-
xit est naturæ adiutor. tūc autē perfectæ adiutor naturæ est,
cum eius contrariū destruit & ipsam fortificat, & susten-
tat. quod Hip. in suo regimine docuit cum inquit. Cum
pharmacauerit foribitionibus vtere, in quo quidē tēpore
si indiget minoribus cū collyrijs, & digeres, si quid resu-
dum est digerendū cū anti dotis, quare alia cōposita me-
dicamina sunt subiungenda.

Inquit Abo. lex embrocis post purgationē medicinæ
conuenientibus ad ischiaticā resoluētiūbus residuū mate-
riæ est, vt fumatur olei de alchāna. li. i. acet. li. f. nitri. lib.
i. iij. cardamomi. ʒ. i. f. hyssopi. ʒ. i. f. & bulliant simul et
in eis submergatur lana, & supponatur ex ea locus. Ex
balneis sunt balnea thermarū prædicta fm̃ materię exi-
gentiā, v. l. artificialiter constituta ex aquis & medicinis

simplicibus resolutiuis prædictis proprie. Vnctio-
nes ad idem post prædicta applicanda cōuenientes sunt
quæ sūt ex oleo de pyretro, de euphorbio, vel castoreo.
Cerota cōuenientia sunt quæ ex aliquo prædictoq̃ oleo-
rū cōficiuntur, et cera qm̃ facit perdurare in loco oleū cū
admisceat. Ex emplastris resolutiuis illud quod in pro-
fundo remansit, est emplastrū factū ex stercore caprino, &
aceto forti. Est. n. sicut emplastrū de synapi, et eo melius
aciuuatiuū magis. Aliud Andromachiæ. R. picis. P. i.
sulphuris vini. P. i. cōtriti sicut alcohol. misceant, & liniā-
tur super anchā, & ponatur super charta quousq̃ cadat
per se. Et aliqui faciūt ex duabus partib⁹ picis, et est debi-
lis. Aliud expertum valde. R. radicē thapsiæ in æstæ-
te dū est viridis, & contere, et cōfice cū cera & cinisua eam
ad anchā et dorsum, et liga, dimitte à quatuor horis vsq̃
ad. vi. deinde ingrediat balnēi aerē cū corā rorare inceptit
ingrediat aquā, & tollat emplm̃, & ponat sup locū lana
cū tragacanthā hebdomada vna, et iteret qm̃ sanabit.

Si vero fuerit sanguis in eo mortificatus cauterizet cū
auro rubeo locus sanguinis cauterizatione vehementi, vt
currat ex eo sanguis. deinde empletur de super ex farina
confecta cū oleo qm̃ liquefacit sanguinē. Emplm̃ Ra-
sis quod extrahit materiā de profundo in cūcturā anchæ
vtrid. R. nasturcij, pyretri capparæ, añ. cōfice cū aqua
cicæ, cinerū, ligni ficus, et cōfice, et liga donec cōburat.
deinde solve, et si nigrescat locus, bonum. si aut nō, iterū
appone, donec appareat ampullæ, deinde laua locū cū aq̃
calā, vt cesset dolor & inunge locū butyro, et nō consoli-
dent vlcera, & quāto plus steterint aperta tāto melius.

Aliud. R. facis vini adustæ, catapucis, cantharides,
& nasturcij ana confice cū succo scillæ. Aliud simplex
inunge cū melle anacardi donec ampullæ locus, et mod⁹
extrahēdi mel ex eo est, vt bulliat anacardus in forti ace-
to ad ignē, et pmitat diu bullire donec exeat mel, et tūc il-
lud ex aceto, et accipiat & vltiū reseruet. Aliud Ga. qd̃
efficax nulla alia cura indiget post ipsū. sacragnidij, vel
fetaragii. thapsiæ viridæ in æstæte decoque bene cū sepo
& applica supra dolorē anchæ, vel articeæ, et dimitte p
duas horas, & cum sudauerit pariter inuere balneum, &
auferat emplastrum, si oportet reitera. Et quia talia sunt
fortis attractionis locū hnt post pfectā corpis eionē seu
mundificationē non ante qm̃ plus trahunt q̃ resoluunt.

Inquit. Gal. meminisse oportet, q̃ euaporisā pharma-
ca corpori pleno approximata plus replent, q̃ euacuat,
& magis cū fuerint fortiora. Clystere conueniens post
purgationem cum vomitu, & solutione ventris cū pro-
longatur, ægritudo proprie de coquantur colocynthis.
nasturcium, & radix capparæ, centaurea, & cucumer as-
sinus, thapsia, & crubea in aqua, & fiat ex ea clystere. Col-
lyrium fiat ex medicinis excoarationem facientibus, &
sanguinē educitibus, vt est decoctio cucum. asinini, co-
locynthis, pyretri, fellis tauri, centaureæ, nastur. alij,
tapsic, & fit cum melle, & sale, fortasse aūtalia sanant.

De dolore podagræ. Capitulum. VI.

Podagra est dolor iuncturæ pedis incipiens à di-
gitis, & pollice, qm̃q̃ à latere, qm̃q̃ à calcaneo, &
qm̃q̃ eleuat ad genu, & ad coxā, & est vltimū
qm̃q̃ dolor ischiaticus, & aliq̃ iuncturæ eueniens pp
tria, pp situm infimū, propter remotionē à principalib⁹,
propter motum & laborem in sustinēdo corpus. Et cau-
sa eius est cōsimilis causis doloris aliāq̃ iucturæ. Et cau-
sa Gal. q̃ non sit in nec iuncturæ aliāq̃ dolor in chori-
dis & neuersis in laceratis venis, & cute exterius circū-
dantibus prius, & deinde ligamentis, & vacuitatibus iū-
cturæ, ad quæ ex venis transfunduntur per illos effunditur,
quibus repletis loca cōcensationum. s. nerui & chordæ
extenduntur, & sic dolent, & non replentur in substā-
tia sua, q̃ si replentur, spasmarent podagrici & articei,
cum spasmus ex eorum repletionē procedat, sed constat
q̃ non

Clyst-
er ex cē-
taurea

Medica-
men ad
dolorē
anchæ.

Potio
optima
ad dolo-
rem an-
chæ.

Docu-
mentum

Embro-
catio.

Balnea.

¶ non spasmantur, ergo materia nō est in eis, sed in vacuitatibus iūcturæ, quapropter Hippo. in apho. ad dolores refidentia, & materæ ipsius in loco frigido situatæ resolutionem, cū dolor podagricus, et arthriticus generaliter sit acutus, quia trahit mortem citā si cholericus sit, & proprie cum regimine prauo, terminū stantū dierū quadraginta, non, xliiij. dixit enim. Quibusconq; podagrici tumores sunt his de dolore tumescere in. xl. diebus refident. Et signa causæ specialium ex generis causæ generalis pnt haberi supra in capitulo generalis enumeratis.

6. aph.
49.

In mate-
ria cala.

Cura eius est similis curæ generali differēs ab ea in specialibus medicinis, & propriis sic: ppria membri naturæ requirit simplicibus, & commixtis: ex simplicibus sūt quedā convenientia in eius sedatione cum est calidus, & sanguis mensuris, & sperma his superius inunctis, & lac eius cū opio, oleo, & cera, et axungia cum farina hordei superposita. Ex psyllio cū oleo ros. & aceto fit linimētum podagræ, & dolor iūcturæ calido. Et ex endiuia, spuma maris rosea valet podagræ cum cera & olearosa. papa. cum lacte linitur, & althea sedat dolores, & pprie cum adipe anseris, & casia. linitur podagræ & iuuatur, lactuca asini, acetum cū sulphure linunt confert licet p se nocet nervis. Gogates confert podagræ. Althia herba nitri cum ceroto ponitur supra podagrā. Ergo ferri cū vino si superponitur cū auro ex fructu lauri, ex solijs norisma. mixtis cum aceto confert. Muscus confert podagræ calide lutum suauē in principio podagræ linunt. confert, & lutum sigillatū, & armenū cum aceto prohibent fluxum ad pedes & manus: & ex hordeo fit emplastrum cum citonijs, & aceto super podagrā, & prohibet fluxū superfluitatū ad iūcturas. Et succum delinitum cū aceto. Et decoctio spinæ al. ex lente cū fauicū ponitur emplastrum sup podagram calidam succuram linitur ad calidam emplastrum ex niugar.

In frigi-
da.

Ad frigidam vero sterus caprarum montanarū, cum adipe porci est conueniens, oleū vetus arislochia bibitur, & epithymatur super ea, & proprie rosa. Al. ex solijs arboris charabæ, que dicitur chaurū fit emplastrum pulsatōni podagræ, & oleo plumbi, & iuuantur qui bibūt ea. decoctio amomi bibitur ad ea, et sedetur i ea. Chamæpityos, sulphur cum nitro, & aqua est bonum linimentū super podagram: caulis sup podagrā ponitur cū fœ nigro, & embrocatur super dolorem iūcturæ decoctionis eius. Radix lauri lub cum stercore vaccino valet super podagrā. Emplastrum ex fale cum farina, & melle hermodactyli more emplastri superpositi cū farina hordei, aut mica panis pinguis, & vitello oui confert podagræ, & sedat dolorem statim, & est conueniens theriaca oibus doloribus iūcturæ: et pprie in hora fluxus.

Soluti-
ua.

Ex solutius iūcturæ pntis, mēsa solutio cōfert et, & doloribus iūcturæ hermodactyli. Grana regū contrita, & cocta in iure galloze antiquorum educit materiam ad iūcturas, & confert podagræ, & turbith cōfortatum, prædictæ n. confert dolori genuum chiragrae & cubiti, quod. n. confert iūcturis a principio remotis, multo magis his confert q̄ propinquæ sunt ipsi, nisi sint ex prohibitis natura. n. in oibus operatrix est, medicus vero minister. Ex appropriatis simplicibus, et conuenientibus dolori geniculū sunt oleū veteris nucis Indicæ, oleū dermore emplastri superpositum videlicet dolori geniculū. Et sterus vaccarum est melius partibus alijs. Ad calidam spinachia emplastrata & dub.

Ex compoſitis ad podagram cōuenientibus est syru-
pus fm inuentionem nostrā ad quas materiā frigidam, qui. Bz. pedis coruini, pedis columbini, iure arthetice chamæpityos, saluicæ, herba nitri, origani, stochadæ, sping. al. ana. 3. i. radicum ficuæ, asparagi, brusci refidentiu in aceto scilicet, ana. 3. l. passulæ, enucleatarum. 3. i. amom. acori, ana. 3. f. anisi, ros. 3. f. conuicium citr. 3. i. florum

rosifina. ros. ana. 3. i. hordci. P. i. cicerum. P. i. zuecha, gelebiabini, ana lib. f. uel mellis depumati, si materia fuerit valde frigida crassa viscosa, aceti prædicti. 3. ij. Alius ad calidam. Bz. endiuia, lactuca, virgæ palupulogæ, coriandri, barba hircinæ, planta pedis cor. ana. 3. i. radicum, sparagi. 3. i. refidentis in aceto, passulæ hordci, ana. P. i. ros. 3. i. f. papa. & portula lactuca, & endiuia, ana. 3. f. zucharij, l. mellis ros. 3. ij. aceti prædicti. 3. ij. iro satura aqua ros. mugar. 3. iij. & detur mane cum calida.

Medicamen laxatiuū ad podagrā frigidam, & est Ra-
fis. Bz. zururg. i. hermo. olibanij, & cimini, ana. 3. xxx. cō fice cum succo saluicæ in modū pilulæ. doſis. 3. ij. cō fice cū aqua mellis, vel gelebiabini. Aliud. Bz. turbith. et gumoli. 3. i. pulpæ colocynthidis. 3. ij. zinzibe. 3. i. masti. 3. i. stochadæ ara. hyssopi, ana. 3. i. origani. 3. f. cō fice in modū pilulæ, vel oxy mellis, vel puluerē citi hydromelle. Aliud ad calidā. Bz. myrob. citr. 3. aloes. 3. ij. tragacanthi, masti, ana. 3. f. Cō fice cū succo saluicæ in modū pilulæ, vel da cū aqua hordei in modū potionis.

Pilulæ valentes ad podagrā calidam. Bz. colocynthidis masti. aloes, abſinthij, scamoneæ, ana. 3. i. & terant, & cribellentur cum succo solatri, conficiantur & informantur pilulæ. Clyſtera ad podagram. Bz. asari, mercurialis, malux, centaureæ minoris, ana. 3. iij. polypodij, agari. ana. 3. f. sal gemæ. P. i. mellis cōis. 3. ij. hierapi. simplicis. 3. f. olei lambucini. 3. ij. & imitatur soluit cōuenienter. Emplastrum emendans nocumētum frigidi dorū, et narcoticos inducunt in iūcturis ex multa morā & longo vsu, & est stupor, & difficultas motus, dissoluantur sella cum oleo chamemillæ, & applicentur, hoc enim acquirit iuuamentū, & maturat, & facit redire caliditatem innatā ad membra que infrigidata sunt ex vsu medicinarum superſecantium non fm q̄ necesse est.

Aliud. Bz. ziniar. M. i. farinæ hordci. 3. ij. cō fice cum melle, & emplastra probatum est, vt dictum est supra in medicinis neruorum.

De medicinis dispositionum, & accidentium quæ doloribus iūcturarum insurgere consue-
runt, vel insequi. Cap. VII.

Dispositiones, & accidentia, quæ dolores iūcturæ consueverunt insequi, sunt debilitas & laxitudo, ipsarū dislocatio, durities, nodatio, conuersio collecti humoris in lapidem, apostematio & contractio, vlceratio & apertio, vt egrediantur aliquid grossum in modum calci uid gypsi, & qñq; aliquid virulentum. Iūcturis itaq; remanentibus debilibus prouidemus cū confortantibus fortibus, simplicibus & compoſitis.

Quorū ex simplicibus quedā sunt talia a complexionē, vt sunt reductiua ad tepēre, & adiuantia partes ipsarū, quedā a proprietate, vt sunt quæ supra in generali cura sunt dicta cū quibus recipiētib. prouidebamus iūcturis, et ex cōpositis sunt theriaca antiqua, mithridatiū, vomerosia, confortat. n. iūcturas, & cetera membra, & reliquā materis, resoluēdo consumunt. Et ex expis sunt ea quæ in nostro antidotario sunt scripta, et ex illis est aqua iūcturæ debiles aperiuntur, & fomententur, & embrocantur, & epithymantur, vt siquid ex frigida cā fuerint passæ aqua salta naturaliter vel artificialiter, vel alu minofa, vel sulphurea bulliant stochas, & saluicæ, et superaspera vini bonitaria parte, vel quarta aperiuntur, deinde fomententur, vel epithymentur. Et qñq; in solo vino bulliant, vel in simplici aqua, & pprie pluuiali, & vaporetur, deinde per se ipsis fucis hab inunctio cū oleo masticæ, de styrace, de rheubarbaro, & centaurea. Si vero passerint ex aqua calida in aqua ferrea, vel ænea, naturaliter vel artificialiter, cum ferri igni extinctione aut aeris, bulliant grana, vel folia myrtæ, ros. sicæ, vel glandes, & saluicæ partū, & prædicto approximetur, & eis p se sicis fiat inunctio cū oleo ros. vel myrtino, vel lentis-
scino,

Medica-
men la-
xatiuū
ad po-
dagrā.

Clyſte-
re ad po-
dagrā.

Empla-
strum.

seino, & similibus. Si vero cum debilitate sint lapsæ, & mollificatæ prædistinctis addimus oleum de stœchados, & chamemilla, et de seino proprie. Et litiū emplastrū vel grana myrtæ, & siringitū & confortant iuncturas lapsas ex calida causa: & lutiū sigillatū, et armenū cum oleo ro. superiunūctū est propriū, confortat. n. eas. oēm naturā, causam doloris tollit, quemcūq; fluxū prohibet, & dolorem sedat cū proprietate, & siquidem fit dislocatio facta, reducantur, & conseruentur cū emplastro facto ex stypticis conglutinantibus notis superpositis, & ligatura conuenienti. Ex emplastris est emplastrū ex mugar, & cōmune est oxierocēum Nicolai. Porro duritiæ, & lapideitati ipsarū prouidemus cum aqua decoctionis radi cum altheæ, sc. lini, meliloti, fefami, & abstinthi, deinde iunges cum oleo amygd. dulcium de lilio, nucis Indig. pincarum, & si hinc vcl fefamino, & cataplasmatibus ex althea, & adipē anseris. Et si cū duritiē fuerint crasse subilari oportet, emplastrum cum fefamino, & bdellio, quod propriū est ipsarū congelationi, & sinapis, et resine emplastrata, & in iūge cum oleo de iereos, de becn, de euphorbio, et oleū de iunipero farina integre. Et decoctio casci antiqui cum crure porci saliti facta cōfessione vnguenti cū dolore cū duritiē, & applicata efficiunt, vt scindatur caro per se, & egreditur virulentia, & aquositas multa, sicut Gal. expertus est, & alijs multi, & sequitur aluiatio. Et ex expertis, et vliniis est, vt fomententur cū aqua altheæ prædicta, ad dita saluia, & pauco vino, deinde vngatur cum oleo apostolorū, vel terebinthina, extenuat. n. nervos incrassatos, congelatas iuncturas ex opilatione aperit, quod oleū costinum etiā operatur, si ex ligatura longi tēporis fuerint oppilatæ, & cōgelatæ. Sed nodationi ipsarū, & contritioni, et conuersioni humoris collecti in lapidem prouidemus cum mollificantibus, et resolutibus succedentibus, vel vtriq; mixtis, qualia sunt ex simplicibus ammoniacū, bdellii dissolutum in succo rutæ cum axungia anseris. Ex cōpositis est hyssopi cerotum fm oīs descriptiones eius, & cerotum diapetæ, & similia, & alijs medicinis cōpositis, et andacoa, et oleū eius est propria, præseruat. n. à timore cōtractionis, et resoluti eas, & iā sanati sunt quidā ex ea. Ipsis vero apostematibus prouidemus cum his quæ dicemus in cura apostematū licet iuncturis accidat raro si oportēs permittat. Ex proprijs est emplastrum ex lapide alio cum farina sabagæ, & ex cheri cum apostema ipsum induratur, & ster eos camelii emplastrū. Et folia dulb. & propriæ geniculogæ. Sed ipsi vlcerae cum oleo prouidebimus, & propriæ cum quod egreditur est virulentum, si vero sit calx, & gypsum cum cypero, & axungia anseris emplastrata fit prouisio. Omnia in aqua calida ministrantur, frigidū enim nervis, & ossibus, & spinali medullæ est inimicum dixit Hippo. Deinde medicinas cōpositas subiungamus expertas. Emplastrū bonum ad cōfortandū mēbrum seu iuncturas, & resoluendū materię residuum, & non indigetur eo nisi post euacuationem integram dixit Aboas. R. fauinæ nucis cyperilli, ossium humanorū aduflorū, ana partes æquales luminis partē. i. drag. sextā. i. glutinis pisciū quātum sufficit ad aggregandū. Aliud fm eundem cōferens, vt primū, & cōfert mollificationi ipsarū iuuamentum manifestū, & extrahit spinas, et ossa putrida de profundo. R. f. vtrius munda, spumę, bau rach, salis ammoniaci, aristo. ro. radicū colocynthidis, glutinis albo, ana. aurf. xx. scenegre. piperis, macropi. ana aurf. x. amonia. aurf. xij. cōrdumētū xylobalsā, thuris, myrrhæ, adipis caprę, gūmi pini, ana aurf. x. ceryli. iij. mellis, lib. viij. laetis fici syluestris, aurf. viij. olei de lilio, quantum suf. ad cōficiendū fsecas medicinas, cōficiantur omnia, & fricentur, & administrentur. Ex conuenientibus duritiæ, & lapideitati est euaporatio iuncturæ, & genu cum fsecæ acetū, et in omni parte eius ponitur

sexta pars harmē contritiū super quā proiectū in lapides ignit, & fiat suffumigiū: & viscus cum aqua sui ponderis resinē litiū duritiū iuncturæ. Et ex conuenientibus est vt sedeat in decoctione asini syluestris in qua ponuntur oia membra eius cum sale, & anetho. Et rectificetur cum feminibus, & porris, & similibus. Et ex illis est decoctio hordei, vel vulpis aut dabac. & modō ponit Abo.

Et ex quæ præferre habent à lapideitate sunt emplastræ ex quibus est hoc. R. farinæ orobis, & lupinorū aniuden, ana. P. i. cōficie cū oxymelle, vel ex vite alba, cum parte litiij, vel ex ammoniacō cum vino albo, et oleo omphacino, & posita desuper farina sabagæ. Et emplastrari cum bulbo dissoluo in aqua phibet lapideitatem. Et ex emplastris quæ conserunt iuncturis conuersioni in lapideitatem est farina lupinorū, cū oxymelle, vel acetō mixta. Et ex eis sunt embrocæ, & vnctiōnes dictæ supra. & similiter embrocæ ex aquis in gbus decoctis sunt calamētum, alba fēc cū acetō, aut decoctione in qua casci antiqui decoctus est, pprrie in iure casici, & myro. & euphorbi, & aqua cinerū caulii cū bulbo. R. alis inquit ad lapideitatem. Curatibz membrū cum aqua, in qua decoctus sunt radices malauicis, anethi, & chamomil. donec rubeat, quātū est circuitu lapideitatis, quā qñ est foris lapideitatis locus ille nō rubet, deinde ponendū sunt pinguedines, & medullæ de ac nocte, postea accipe lapidem magnæ, & pone in igne donec rubeat, postea irrota, et pone membrum desuper, et vaporetur hora vna, postea laua cum forti acetō calido, & fiat vniuersaliter p aliquos dies, postea reitera mollificatiua donec resoluat.

Emplastrum pprrium ad dissoluendū lapideitatem. R. ammo. oppo. bdell. chabani, niri, sulphuris, ana. de lithargyro quātū de oibus coquatur lithargyrum donec fiat spissum: deinde cōficiatur cum alijs medicinis, et pone desuper. Aliud. R. caseum longi tēporis, & nasturcium, ana. & pulveriza in simū, & postea accipe pedes porci antiqui salis & coque, cum aqua illa coque nasturcium, & caseum, & fac emplastrū desuper lapidem iuncturæ: vnde rumpeur cutis, & exibunt vctositates omnes ante, et sum expertus illud sepe. Ex conserentibus cōtractioni ipsarū est oleum de andacocho potatum & inunctū, est. n. res magis cōferens & pseruans. Modus faciendi est, ut decoquatur andacocho cum semibibus in vino bono, & oleo donec consumatur aquositas cuius dosis sit vsq; ad 3. iij. & minus. Et ex illis quæ experta sunt ad contractū sunt, vt sumetur pellis ouis hora q̄ ex corticatur, & ponatur super ipsum, & liniatur laetē vacino dulci, & iuuabit eo. Et administratio balnei statim sicci, & sudoris in furno, aut fouea ignita, est iuuatiū.

De his quæ præseruant à doloribus iuncturarum. Cap. VIII.

Galenus inquit de melioribus rebus est, vt medicū vtatur pguisione, cōferent. n. medico, & etiā infirmo, ac vtriq; & facilius est q̄ vt curatione. Medico in tñ cōferentiam vt ostendit excellentē in sua sciētia, & perfectū, et vtendo pguisione agit, quod sibi pprrium est. Vnde Hippo. nōne illius est, vt futurū periculum vel oīno prohibeat, vel saltem cōpetenti adminiculo tolerabilis fiat: Et proinde in firmo etiā cōferit, nec non quia ex futuri pguisientia cōfideat in ipso: de quo n. plures cōfident, & cui plures se cōmittunt, illæ plures faciunt. Vti quosq; pguisidē vti facilius est q̄ vt curatione. Est. n. medico facilius causam tñ auferre, q̄ causam, morbū, & accidentia simul, ac infirmus ipius oblatione facilius tolerabit ante super aduentum morbi & doloris. Et euacuationem feret modellius, seipsa ante doloris aduentum in suo robore peruenientē vnde Abo. dū inquam istæ egreditur curantur, facilius conceditur phlebotomia q̄ cum in eis ceciderit quis.

Circa præseruationē à doloribus iuncturæ: est sciēdū De pser q̄ talis

Empla
præfer
uās à la
pideita
te iūctur
ras.

pmo p
gnoscit
cōr.

Empla
strū bo
num ad
confor
tandū
iūcturā

adione. q̄ talis preſeruat duplicem viā habet vna cōſeruat, & confortat naturā iuncturag, quæ doloris eſt perceptiua. Altera obuiat alterantibus, et ipſam naturā permutare habentibus, quæ doloris ſunt preſſiua. Natura. n. cōfortata minime patitur ab extrinſecis alterantibus. Et ſiquidem alteratū fortis ſunt, poſſibile eſt ipſam pati ſaltem in longitudine tēporis niſi iſtis quomolibet obuiet, utranq; igitur viā oportet ſimul proſequi, vel prius vnā, ſecundo alteram. In caſu. n. preſeruationis cum naturale permaneat imutātū, & alterantia niſi impreſſerint adhuc manifeſtū, ſed tñ conſtituerint cauſam eius, oportet ſm Gal. & debemus, quod naturale eſt conſeruare, et cōfortare atq; ſimul permutare habentibus obuiare, ne cauſam ad ſufficientiam, & exceſſum leſionis adducant. In caſu vero curationis cum alterantia impreſſerint, atq; qd naturale eſt permutare uerit, niſi præcedat impreſſiois ablatio & doloris, non poterit cōfortatio fieri, ſicut ſupra in debilitate ſtomachi dictum eſt, quod diuini Hippo. in ſuis inuit apho. cum inquit. Humidæ digte oibus febricitantibus conſerunt, maxime uero pueris, & alijs oibus ſi aſſueti ſeſci. Et aſſibi. Non pura corpora quāto magis nutries, tāto magis legdes. Eſt tñ cum ſimul utrūq; agimus, vt ſupra de ſedantibus dolorem eſt dictum.

Prima
aph. 36.

Completur autē prima cū conuenienti adminiſtratione regiminis ſex rege non naturalium, ac vſu medicinarū iuantium, & in omiſſione nocentium. Iuuantia quidē generaliter ſunt quæcumq; ex eis tēperat ſunt ad caliditatē, & ſecitatem declinantes. Cum. n. iuncturæ frigida ſint, & humide iuuantia ſunt contraria moderate, nocentia ſunt ſimilia. Inquit Gal. cōmune eſt omni dyſcrāſi ſuari à cōtrarijs moderato vſu, à ſimilibus vero legdi. Specialiter autem cōuenientia regiminis in aere eſt, vt degat in tēperato calido & ſiccō, et ſi nō naturaliter inueniatur artificialiter diſponatur, prout ſupra à cura cordis diximus, exercitetur temperate mane, & ſero ante cibū. poſt exercitium vero fricentur iuncturæ temperate cū ſale nitro, aut baurach, aut fomententur cum aqua mariā, & poluinoſa, vel ſeræ, deſide quæſcat. In cibis vero, & potibus, vt ſunt in ſubſtantia, & ſpecie faciliſ digeſtionis, & boni nutritiui, & paucae ſuperfluitatiū, quales ſunt panis mundus, furſus modicum habens, carnes ſecce, & ex quadrupedibus, & volatilibus, & alijs conſimilibus quibus aliqua ex appropriatis iuncturalibus membris ſunt mixta. Membrū. n. ſuum ſimile nutrit, ſed cum difficile digeſtibilis ſint, bene excocta, aut in pauca quantitate, & per interualla conceſſa, in qualitate cōtraria humori peccanti generato vel generando. In quantitate cōtinua ſit temperatus, & ad diminutionem, & tenuitatem tendat, q̄ humores nō multiplicet ſed minuet exicet, ſic quoq; ſame, & ſitim tolere, & proprie ſi pati conſueuerit à phlegmatica cauſa, ſame. n. exiccat corpora: dixit Hippo. In tēpore vt poſt purgationē ſuperfluitatum quotidianæ primæ digeſtionis, & ſi non ſponte, artificialiter cū collyrio procuretur, & ſecundæ & tertie cum exercitio prelibato ſi exiccati poterit, vel cum dilatatione, & fricatione corporis vniuerſi, ordinem etiā vt premiſſis lubricantibus cibum ſumant conuenientē. Et modus etiam eſt, vt non ſubito repleantur & multi. Potus ſit vini ſauis maturi, mediocriter phyſici, cum aqua pluuiā, vel ſeræ prout ſtomachus tolerat. Tēpore vero paſſionis loco vini ſit aqua prædicta, nō pura ſed mixta cū zuccharo in calida, vel melle in frigida, & q̄nc cōponitur hydromel cum cinnamomo, poſt horum vero dormiat de nocte tñ, de die non, vel ſomnū vnum continuū ſi fuerit conſuetus. Temperate ſe cibo, et potu repleat ſic, vt oreſis proportionetur digeſtioni ſemper, & accidentia animæ ſint temperata. In temperata. n. naturam ſunt exterminantia, & digeſtionē corruptū corruptio aſte digeſtionis eſt mater oīum ægriitudinum, & arteticæ ma-

xime hæc. n. iuncturas, et totum corpus in ſua natura bona conſumili ſeruant. Et cum medicinis appropriatis in confortando prædiſtinctis ſupra in capitulo præcedenti debite miniſtratis, ſi earum plama ſubſtantiam, et vnitatem confortant, vt nullatenus dolorem incurrant, maxime ſi abſtineant à nociuis. Abſtinentia. n. ſumma medicinarum exiſtit, vt Gal. aſſeruit reſpondendo ad quæſtionem quæ ſumma medicinarum erat ſicut reſultit Iſaac.

Nocua autē ſunt maxime quæ ſpecialiter ſubiuñguntur. Et breuiter, aer frigidus, humidus, paludoſus, lacualis iuxta flumina, & conſtitutio eius auſtralis, ſuperfluum exercitium, & proprie ſupra repletionem, et equitandō, atq; ocium, cibi ſeu ſerculū de paſta azima frixa, vel ſub cineritia, carnes craſſæ atq;, & valde iuuenes, et p̄prie ſi ex humida matre ſunt nati, vt agnos, aut porcorum, & aialium in aqua degentium, & ſalitræ valde, lactūcinia, piſces recentes magni p̄prie, non ſquamoſi, oſtraca, malagia, & male caſtrata, oia genera fungoſa, ſubſtantia leguminū, & proprie lentium. Inquit Gal. Helles. n. cū p̄pter indigentia legumina comederent, ſequitur eos pedū debilitatio, oia acrimonia, fructus aquoſi, vt melones. Et herbe ſimiliter, ut blea & atriplicis: multiplicat. n. in ſanguine humorē aquoſum fluere aptum et ſuperfluum, niſi conſerant prouocando. Et breuiter oīs fructus p̄ter fructus, ficus, et vvas bene maturas, et paſſulas carycas, & dactylos, baucias in frigida, & mala granata, pruna, & pira, in calida aqua frigida ſumpta, & etiā applicatæ frigidum. n. inimicū eſt nerui & oſſibus, vt Hippoc. dixit in apho. Et vinum plurimū etiam vinoſum, & purū ſubtile, & proprie in ieiunio, loco culciſ vino de melle cū diureticis, & aromaticis, & aqua prædicta bibere poterit ſi ſtomachus toleret & natura. Repletio quoq; multa, et diuerſorum ciborū ac inordinata, & tempore nō ſuo aſſumpta, vt pro tēpore non ſatis, nec conſuetū quare ſemel in die comedere vile eſt, & maxime diſſoluiſ. Coltus quoq; multus, & ſupra repletionē imo ſi poſſibile eſt, ab eo abſtinentia licet artetici plurimū appetant, eſt. n. cā maxime procuracionis doloris artetici, & podagrici maxime. vnde Hippo. in apho. eunuchi non podagrizant neq; calui ſunt: dormitatio diurna cum laxet iuncturas, & neruos, balneatio in aqua dulci, & longa mora in balneo cūā condeceni conſuetudine. Et aſte nociua, vt ſullo nū, & viator, et operantium ſtando, et breuiter oia digeſtionē in dignantia cū materiam regenerent, & ſuperfluitates multiplicent. Et iuncturas debilitantia, calefacientia, cum dolores attrahant, q̄ ſi error accidit, corrigitur cū vomitu, ſi repletio & indigeſtio loca primæ digeſtionis non tranſeat, vel clyſteri ſi deſcendat ad inteſtina, vel cum phlebotomia, vel pharmacā, vel cum diureticis ſi tranſierit ad ſecundā, vel cū fricatione, exercitio, vel balneo ſiccō, & ſame ſi ad regionē tertie digeſtionis peruenit. Abſtineat ergo ab eis oibus, & ſingulis alijs ſed mīnus nociuis, ſi poſſibile eſt. Intellige tñ ſane, qd diximus, abſtineant à nociuis oibus, vt nō ſubito ſi cōſueſta ſit, ſed paulatim. Inquit. n. Hippo. Præter naturam digta cibi, et potus q̄ ſi ſimilitudine ſit, potior eſt ad tuendā ſanitatē q̄ bona, & ſi ad mutatio ſubita ſiat, abſtineatq; ab eius multa, & notabili quantitate. Inquit Hippo. vbi cibus p̄ter naturā intrat illic ægri tudine facit. Abſtineantq; a frequenti, & continuo vſu. Inquit. n. Gal. nō. n. oportet negligere pura facere oia ad elum præparanda femina cognoscentes quæ, q̄ id quod per ſingulos dies generatur nocentum non faciat, propter paruitatē tñ aggregatur ex ipſis tpe multo, & manifeſtum ſit q̄nc, detur ergo in pauca quantitate, et per interualla maxime ſi appetat valde, & in alijs ſi faſtidii. vnde Hippo. Parū deterior cibus et potus & deſtabilis, magis appetendus. i. appetitū cōcedendus, maxime ſi cum aliquo rectificante ſumatur, vt in libro conſolationis diximus. Attendant quoq;

Abſtinentia ſumma medicinarum.

6. aph.

28.

2. aph.

17.

2. aph.

36.

quoq; confilium documenta prædicta Hippo. & Gal. studiosius obferuare cum certe arteticam, & ægritudinis alias faciant cuitare oēs ad aliam difpofiti, & maxime, g gulauerunt cum inter morbos oēs maxime perdant eos prohibendo ab operationibus confuetis etiā morbo declinante ceffante totaliter, quod aduertens Gal. exclamauit miferice contra eos maxime medicos exiftentes di cens. Qualiter igitur nō turpe eft optima natura forma tum quidē portari, & ab alijs propter podagrā, liquari vero doloribus lapidē habentē, & anum dolentē, & fm veficam hulus, & cacochymia habentem, qualiter non turpe eft propter mirabilem arteticam, & podagram imo turpem fui fuis manibus non indigere, qui affrat cibum ori, et anū abftergat in fecelibus. Melius eft quicunq; nō fuerit naturæ mollis digere vtiq; centies mori, q̄ hanc ta lem fufflere vitam, & fm medici finit, reprehenduntur in illo poetico: & alioq; medicus ipfe huiusmodi manans.

Secunda via cōplebitur cum obuiantibus caufis acci dentiibus, doloris impreffius, diſtis anteq̄ ad augmen tum nocentem in ducant dolorem. Quales funt fm intrin ſecæ cauſe diſtæ ſint de genere complexionis malæ al terantis, vel de genere humoralis extendentis, & replen tis tres res. Alteratio ſcilicet euacuatio, & regiminis ordi natio ita prædicti. Euacuatio aut facienda ex corpore eſt, vel membris ex quibus plurimū humor ad iūcturas fue re conſuevit, vel ex ipſis cum ex eis generatis aggregat paulatim, quale hepar, vena & cerebrum. Cōpletur autē euacuatio talis cum his, quæ in curis ſuperius diſta ſunt eoq; leuioribus tñ. Et ex maxime præſentibus ſunt vo mitus, clyſteria, & pharmaca proprioꝝ humorū peccan tium eductiua, ſtyptica virtute participantia: qualia ſunt myrob. genera agaricū, rheubarbarū, hermodactyli, ab ſinthium, & ſpecies hieræ nota, & proprie Hermetis, præ cedente digeſtione, maxime verē, & aſtūno quibus ma xime cōmouetur, et in t̄pibus medijs p̄ interuallamodici tius. Alteratio malæ complexionis ex quacunq; cauſa fuerit intrinſeca vel extrinſeca, frigida q̄ eſt plurimū, vel calida ſit cum appropriatis medicinis, ſimiliter frigidis, vel calidis fiet, quæ ſupra in capitulo generalis curæ ſunt diſtæ: deinde compoſitis ſubiuungemus. Medicamē Hermetis, quod eſt propriū, & mirabile valde in p̄ſer uando ad doloris iuncturæ, et admiſtratur poſt eua cuationē, & eſt ex diureticis eſtibiis iuſtibus quæ dixi mus. R̄. chamædryos, gentianæ, ana. ʒ. i. x. ariſt. r̄. ʒ. ij. ſe. rutæ ſiccæ. ʒ. i. terantur, & cribellentur cribello ſubtili, et admiſtrantur coctæ. i. Vomitiū conueniens. R̄. aquæ tepidæ in qua bairrach puluerizatum fuerit, & ad miſce cum aceto quantitatē decentē, et bibatur ad ſatieta tem. Aliud forte cradicans materiam phlegmaticā, & melacholicā. R̄. aloes. ʒ. hellēbori nigri, ſcamonegæ, ana. ʒ. i. euphor. niri, ana. ʒ. f. cōficiantur cum ſucco caſiū. Clyſter primū ſit ex adæquatiſſimis vt malua, mercuria li, ſoribꝝ chamæ. ſurſure, mel. oleo, & ſale, ſed ſuccedat acutū ex decoctione prædictoꝝ, approbatoꝝ ſolutū.

Syrupus laxatiuus expertus. R̄. iux. betonicæ, ſtocha dos pedis coruini, arteticæ, plantaginis, ana. M. i. liqui ri. paſſularū, ana. ʒ. i. poly podi, ʒ. i. iij. aſari, carthami, ana. ʒ. f. mellis apum, vel cānx, lib. i. aceti ſcillitici, vel ſimplicis. ʒ. ij. in pedā rara bulliant agarici. ʒ. iij. hermo dactyli turbith, ana. ʒ. i. piperis lon. zinz. ana. ʒ. i. cube bæg. ʒ. ij. Inquit Abo. ex medicinis maxime præſeruen tis à dolore iuncturæ cō poſitis ſunt hiera Hermetis, hiera Ruſſini, & hieralogodon ſumpti in vere diebus aliquot. Conſortant n. iuncturæ, & extrahū ſuperflu itates, & plurimū per ſudorē, & prouocationē, & con ſeruant arteticæ cum chronica fuerit. Electuariū ad pur gandum craſſum phlegma de ſtomacho, & iuncturis, et craſſis, & ſuperfluis cibis multiplicatum, & præſeruat ab artetica, & podagra. R̄. pulpæ citoniorū decoctoꝝ in aq̄

ſimplici, li. i. zuchcā. li. i. turbith al. gūmoſi et mūdi. ʒ. ij. zinz. piperis lb. ana. ʒ. ij. ſpicæ. ʒ. i. cinnamo. electi. ʒ. i. tertiam gar. ʒ. i. Et ſi vis vt aliquid educatur de cholera ſac bullire citoniu in lib. i. ſucci roſ. Et ſi vis adde. ʒ. i. dia gridi bñ reſſi, & cōferebat bene Duci Calabrie. Ego aut adderem loco diagridi hermodactylos. Franciſcos de pedemonte. Tragea ad idem Raſis. R̄. turbith. ʒ. ij. zinz. ʒ. ij. zuccari. ʒ. i. iij. Iudeus electuarium laxatiuū phlegmatis, & cholæræ arteticæ cū ſuauiſſitate. R̄. cin namo. electi. ʒ. ij. cario. nucis muſ. galā ſoli, ana. ʒ. i. f. tur bith al. et gūmoſi. ʒ. vi. & electuarij. de ſucco ro. ʒ. i. zinc. albi lib. i. polipodi lib. i. Pilulæ præſeruant ab arteti ca, & podagra quibus vtebatur tribus numero quolibet menſe Comes terræ nouæ abſq; preparatione ſyrupi, & erant efficaciæ cum ſola dietæ reſtictione, euacuabant enim vicibus. x. & vtebat cum appetitu. R̄. agarici, ab ſinthij, corticum myrobalanorū, citri, et chebu. colocyn thidis reſticæ, hieralogodiū vel Hermetis, et eſt pro prior, ana. ʒ. i. & f. terantur & cōficiantur cum ſucco citoniorū & betonicæ. Et deinde inſormetur pilulæ in forma cōmuni, & recipiantur. iij. vt eſt dictum. Triphe ra vt electuarium aleſangi. boni ſaporis quod ſit tempo re glatis eſt expertum.

De varicibus & medicinis earum. Cap. IX.

Varices ſunt dilataciones venarū cruſis, & pedis. Et q̄nq; eſt in vno pede, & q̄nq; in ambobus. Cauſa eſt deſcenſus humoris ad ipſas, vt puta ſan guinis melancholici, deinde puri, deinde phlegmatici craſ ſi, et graui non putrefacti, quia ſi putrefactus eſſet nō ſer uaretur à maligno vlcere: & cauſa in deſcenſu eius eſt tri plex, quemadmodū dictum eſt in artetica, quare poſt ea de cura ipſarū ſubiunximus. Et eſt diſpoſitio membrorū ſuperiorū humorē generantium, ſicut hepatis propter eius dyſcrasiam, ſeu malā habitudinē, et regiminis malit iā multiplicatis ſuperfluitatibus eius, & ſplenis ppter eoꝝ ægritudinē, & proprie oppilationē imitititū, vt eoꝝ, et alioꝝ percipientiū nouementum à multitudine, vel ma ioritate qualitatis humorū prædictoꝝ. Secunda eſt largitas ve narū. Tertia eſt debilitas inferiorū naturalis, vel acciden talis, vt percuſſione, ægritudine, vel alio cauſa, aut ſtaſiōē ſuper pedes longa, vt aſſidentibus regibus, & magnati bus accidit, & magna portantibus onera, aut nimio mo tu, vt accidit corſoribus, & iter agentibus longum, quare debilitantur pedes, & caſeſcunt, & venæ dilatantur, & tra huntur humores ad inferiora. Et quidē talium humorū deſcenſus q̄nq; eſt criticus ægritudinis ſuperiorū ſequēs, vt accidit in fine ægritudinum acutæ ſinochæ, amphimerinæ, & quantanæ in apertione oppilationū hepatis, & venarū, & ſplenis. Et in ægritudinibus melancholicis. Vnde Hippo. Calus varices nō innaſcunt, q̄ ſi naſcā tur rursus capillati ſunt. Et albi maniaci, & melancho licie hæmorrhoidas habētibus, varices innaſcunt bonum. Quandoq; vero ſymptomaticis, vt factus in principio ægritudinū prædictarum, vel cum incipiendo accidunt, nulla ægritudine præcedente ſicut doloris iuncturæ proueniunt, & tales non curantur, & proprie durante ægritu dine ſuperiorum, vt hepatis, & ſplenis diſta vni uſuiq; cauſarum.

Signa ex ſignis cauſarū arteticæ nota ſunt. Signa ve ro diſtinguentia inter earū euentum criticum, vel ſymp tomaticū ſunt qualia Hippo. in ſuis aphor. retulit cō dixit. Si qualia oportet purgari purgantur conſent, & bene ſe cerunt, ſi vero non, contrariū.

Cura varicum eſt ſimilis curæ arteticæ. Eſt autē breui ter quatuor res. Prima reſpicit ſuperiora membra, generā tia multiplicantiā, & mittentia euacuanda, & in ſuis pra uis diſpoſitionibus emendanda. Secunda reſticit regi men. Tertia reſpicit pedes, vt confortando, & curra. Quarta reſpicit venas, vt coarctandas. Et ea complentia

Cauſa.

6. aph.
aphor.
34.
6. aph.
aphor.
61.

Medica
inē vtile
ad p̄ſer
uationē
iunctu
rarum.

Syrup⁹
laxatiu⁹
ad idē.

ex predictis supra sunt nota, at vero sunt qui eas incidit ligant, & cauterizant ex quo accidit mēbris superiōribus nocumentū dictū supra in cauterizatione aetice, nisi succurrat aliter, ut dictū est ibi. Et ex illis est nocumentū qd' accidit melancholiā, vel mania pati consuetis, vñ si cutillaz apertio est in cura illaz, & pseruatio, ita ipsarū incisio, & eradicatione illaz est cū. Inquit. n. Abo. Cum reuētio euacuationis q' fluere solebat aliquā ægritudinem possidere facit, eius puocatio illius erit cura. Nocumentū quoq' fit in inferioribus accidit. n. in incisioe eaz exrenuatio cruris, & pedis, priuatis eis sanguinis alimento p' prie si sanguis descendens fuerit purus.

Et medicinz cōueniētes varicibus sunt ex simplicib' post curā superioze. Cinis caluū epithimatus pedibus, & venis eoz, aut oleū de oliui puluerizata desup tamarice, & emplastratio cū lupinis decoctis, & embrocatio cū aq' eius, & sim' cap'raze epithimatus, & farina foenu. farina raphani, & sumē cruce, & similia, & epithymi cū aq' casei, lapidis lazuli, & armenis, & pprie in cā melācholica. Et ex cōpositis sūt hiera inagne virtute ipsaz hntes.

De elephantia, & medicina eius. Cap. X.

Elephantia est ægritudo faciens augmentū pter naturā in mēbris, & qñq' est in vno mēbro, vtputa in cruribus, & pedibus, & dicit' pprie dephātia, qñq' in virga vel lingua, & dicitur trismus, & qñq' est in plurib' mēbris sicut accidit Nichomache: de quo dixit Gale. q' eius mēbra creuerunt adeo, vt vix mouere se possent, & qñ in toto corpore erit, qualiter, sic dicit secunda spēs lepre, est. n. cū melācholia in corpore tota diffusa, vt in muliere nobili vidi cū illud fuerit post tempus naturalis augmenti.

Et quide cā est multitudo sanguinis crassi phlegmatici, vel melancholici ad pedes q' nutritur, & sup' illud ex eo multū ultra illud, qd' est necessariū nutritio eoz debito, nec resoluitur, sed retinetur in eis ppter suā crassitiē, q're in crassiantur pedes cū æqualitate, plurimū sine equalitate, q' pter naturā exillat. Et qñq' eūsus eius ex causis est ipsaz varicū, & est aut ex sanguine puro, aut phlegmatico, aut melācholico replete, & dilatare uenas membri alicuius, vel omnium in quibus non remanet, vt varicosae fiant, sed transit ad membrum, vel vniformiter diffeminatur in semita alimētū, & naturaliter efflūit, vel symptomate in omnibus partibus eius.

Diffinguntur autem inter eas ex regimine antecedente, & mēbri colore. In sanguine. n. pcessit regimen multiplicatū sanguinē ex pane mundo carnis bonis, vino rubeo, quiete & similibus, & color pedis est rubeus, & est incoluior. In phlegmatica aut pcessit regimē phlegma multiplicans ex fructibus, herbis, & carnis innatis, & piscibus in aq', & alijs in digestibilibus, & color mēbri est dealbatus cū liuiditate ad albedinē, & plumbicāte, in melācholica est pcessit regimē multiplicans melancholiā ex pane opiporo, carnis antiquis, caseis antiquis, & carnisbus salitis, et vino acido, & similibus. Et color mēbri de cinat cum duritie ad nigredinem, vel est sicut color melangiang. Et quando peruenit ad vlcationem ex qua timeat membrum corrolio, & tunc pprie cum coarctatur in mēbro melācholicus sanguis, corrumpitur, & aduritur, & acquirit acuitatem atq' malitiam.

Cura elephantie fuit pprie, fuit eius q' est spēs lepre, qñq' est possibilis qñq' impossibilis. Possibilis quide est in suo principio, & ante qd' mala dispositio frigidit' mēbroz habitata fuerit, & mala habitudine mēbroz patitiū cōfirmata. Cōsistit autem in tribus. In refectatione mēbroz superioz, quæ cōpletur, pter vomitū laborioso puocato cum educitibus phlegma, vel melancholiā, cū reiteratione ipsius. Et cū phlebotomia ex venis parvis opposita, vt venis manus. s. basilicæ dextre vel sinistræ, ac refectione praue dispositionis ipsos. Secundo cōsistit in refectione regiminis, & completur breuiter cū

regimine extenuatio, quod in secūda sectione dicemus Christo dante. Et tertio cum resolutione materiz, & confortatione membri patientis.

Cōpletur autē cum administratione stypticantiū sup pedē. Et ex appropriatis est lingua arietis emplastrata, p'hibet. n. augmentū elephantie, & ipsam deumescere facit. Et similiter lutum sigillatū cū aceto inunctū in modum cerotū sup mēbrū. Cōfortat. n. approprietat mēbri, & materiz resoluit effusum in mēbrum, & prohibet materiz effusionē, vlcationē, & corrolionē, & coarctando venas retinet sanguinē eis, nec permittit exire. Et flochaz fm oēm modū administratiōis, & pprie in materia phlegmatica & melācholica, & colocyntis est mirabilis fricata & sumpta, facti. n. cōsistere ægritudines, & vlcus nō augeri. Calamentū quoq' ipsi, & varicibus sua resolutione, subtiliatione, et incisione, & pprie si post ipm cōmestū bibatur aq' casei diebus continuis, & cōsent varicibus, & sulphur cū resina pinī, & aceto curat eas. Arbitror autē fm hunc modū Asclepiadē curasse Nichomachē de elephantia, vt Gal. dixit. Impossibilis autē est sanatio vel parū cum puenit ad augmentū, & cōplemētū sui ppter habituatā dispositionē prauam superiorē, & cōfirmatā, malā habitudinem mēbroz, tunc. n. nō speratur salus, vel parū speratur, & qñ speratur illud quo possit me cōfiditur est cura varicū, & administratio resolutionis fortium, & alchitran cōsent ministratū & linitū. Cū vero speratur, vt quia nō obstante cura p'dicta semp atgetur, melius est vt dimittatur, & phibeatur purificatio, & corrolio mēbri cum bolo armeno, & terra sigillata cū aceto linitis. Quod si puenit ad vlcationē, & timeatur corrolio, & est tunc de genere lepre. Cura nō est alia nisi, vt incidatur radicitus, & pprie cū piculis colli, deinde cauterizetur, & regatur regimine pprio cōsolidatiuo, sed de ea in sectione secunda dicitur in particula apothematū si annuat Christus, qui sit per infinita secula benedictus. Amen.

Sectio. ij. de medicinis ægritudinum vniuersalium.

Particula. i. & est ad omnes febres.

CAPITVLVM PRIMVM

& est generale & proœmiale.

ALENVS summus medicorū, & princeps inquit. Febris est calor naturalis mutatus in ignē &c. Diuiditur autem in genera & species, et hoc penes diuisionē ipsius, deinde suas causas generales, q' sunt fm Gal. quatuor, materialis, formalis, efficiēis, & finalis. Causa materialis in q' prius apprehendit, & fundatur est triplex. s. mēbra, humores, spiritus, q' voluit Hippo. in epidemijs cū inquit. Quæ continent, & q' continentur, et q' impetu fluunt, & resiliunt, penes q' in genera diuiditur, & ipsorū diuisionē species, vt infra patebit. Causa formalis seu essentialis est calor pter naturā in ipsa notificatione expresse dicente Gal. Substantia. n. febrium in genere est calor qui est pter naturā, penes quē diuiditur, q' cū sit fm cum acutus, et mordax, aut erit valde, vt genus hectice, aut minus vt genus ephemeræ, aut mediocriter, vt genus putridæ, q' diuisio, & si sit feb. essentialis. s. calor in seipsum contractū, & natura tū, et dispositione sui subiecti seu materialis causæ dependet pprie. Eadē. n. caliditas fm essentialis, put Gal. voluit in diuersis apprehensa substantijs differentib' duritie & mollitie, seu humiditate & siccitate, diuersa in diuersis sensibilibus apparere. In duro. n. & sicco, acuta. In molliuore et humido, suauis, & mediocri. In mediocri, licet Aueri sui quodlibet secundū uidetur sentire contrariū, adducens dictū philosophi

De causis febriū generali.

De cura elephantie.

sophi dicentis, q̄ ppria forma propriā requirit materiā & cōtrariū, quod si in substantialibus v̄x sit, in accidē- talibus nō in quibus prius sermo, ponitur, et sentire, vt Gal. retulit esse verū, nec dubitandū quin febris essentia- liter sit in genere siccitatis, licet Gal. vt dictū est, innuerit q̄ tñ in genere sit caloris, qui est pter naturā, quā quoq̄ in genere siccitatis ostēdit esse q̄ p̄dixit, q̄ est calor mu- ratus in ignē, qui nō solum calidus, sed et siccus cōpro- batur, quod alibi voluit cū dixit, q̄ febris est mala cōple- xio calida & sicca, nā si in genere sit vtriusq̄, dicit tñ in genere caliditatis exillere potius q̄ siccitatis. Eo q̄ calor qualitas actiua in eo est prior, & potior siccitate passiua, & p̄inde formalior, & ab eo denotatio, & ratio est sumē- da. Præterea si siccitas sit in ea, nō est perceptibilis bñ respec- tu caliditatis, quia minus lumen iuxta maius positiū of- fuscatur, & quia cū sit non solum febris essentialis sed, & ef- fectiua dicente Abo. q̄ caliditas excedens & si cum tem- perie sit passiuarū, diu durare nō possit, quin in p̄cessu tē- poris siccius reddatur, sicut non semp̄ a principio per- cipitur & appareat, sicut caliditas, & proprie cū in cor- pore humido fuerit apprehensa.

Causa efficiens triplex est spiritūitua, antecedens, & cōiū- ctua, propt̄ Ioannitius inquit, penes quas diuidit, vti in- fra patebit. Causa finalis est cōtristare hoīem, & vniuer- sas eius ledere actiones dicente Gal. vna quēdā ægritudo nūq̄ f̄m dyscrasīa, est feb. in tantā immoderatē erecto calore, vt & contristat hoīem, & actionē necat, vt & si nequit habeat, & si quā maxie calidior seipso factus fue- rit, nondū febrē eū dicemus f̄m quā non differt, cū in ea oēs conueniant, & quoq̄ si differant non in specie sed in quantitate, cum vna possit magis contristare alia et nocere. qualiter autem hec sint infra patebit.

V̄x q̄ febris nō curatur nisi cognita, vt dixit Abo. princeps cum ait. Et scias quia non est possibile, vt cures feb. nisi possēs cognoueris eam. Proinde sciendū q̄d co- gnitio feb. est duplex. s. substantialis & accidentalis. Sub- stantialis est vera, p̄fecta, & ad eūā necessaria, vera est p̄- fecta & cetera, quia naturalibus, et substantialibus, uel essen- tialib; oibus sumpta est effectūbus, & pprie, q̄ sunt semp̄ eō nō fallunt, q̄d n. naturale est, essentialē aut p̄prie semp̄ est, aut f̄m plurimū, vt dixit Abo. Effectus quoq̄ sey fi- nis, & si substantialis nō sit, a substantialibus tñ immediate p̄cedit, & eorū virtus, et potentia demōstratur q̄d voluit Gal. Abo. quoq̄ cum ait. Virtutū aut, & operationū adinuicem alie ex alijs cognoscūt. Ois opationis vir- tus existit in initio nec aliq̄ opatio nisi a virtute p̄cedit, et est ad eūā necessaria, vt Gal. ait cū inquit. Quo. n. vtiq̄ ad hoc mō fanationis copiosius erimus, substantiā vniū- cuiq̄ ægritudinis ignorantes, quasi dictū nullo mō. Qualiter aut sit talis febris cognitio, a natura ip̄i supra dicta dicitur quia ab intrinsecis causis, q̄bus scire cōtin- git vere, & intelligere, vt a cognitione fūz formæ vel ef- fectūz, & a cognitione materialis causæ in quibus sua na- tura à quolibet suū esse cōsistit. Accidētis. n. est ex du- plex. s. fūz essentia in subiecto, vt Ari. dixit. A cogni- tione quidē formæ, vel subiectū principalis vel immedia- tæ. Vnde Gal. ait. Primi & principalissimi generis disse- rentiæ febrū est, q̄ sumitur a subiectū rei diuise. Est aut vt dictū est eius subiectū in genere caloris qui est pter na- turā. Ab eo. n. febris est principalit̄ cognoscēda, cuius iu- dex pprius tactus est ip̄m sentiens acutū atq̄ mordacē. Cōsistit aut etiā in fūz causę materialis secundaria cog- nitione & mediate. St. n. febris est, in subiecto est corpe, cū accidētis esse sit in subiecto, & sua existētia sit in subie- cto, put Ari. dixit. Causa materialis seu subiectū seu sub- iectiua in q̄ est feb. pars corpi est, in q̄ principaliter appre- henditur, & corpus vniuersum in quo mēsuratur, extēdit, & manifeste sentitur, nisi q̄ impediatur addit, & est vt su- p̄radixit est, f̄m quod genus eius tripliciter distinguitur

scilicet mēbra, humores spiritus, put dixit Hippo. in epi- demijs. His. n. feb. cognoscit, & cognita ē p̄ ea curatur. Cognoscitur quidē quia p̄ ea notificatur, & essentialiter diuiditur, & a morbis alijs separatur, sic substantialiter, & vere cognoscitur. Notificat quidē penes ea in se ge- neralissime. s. substantiā eius tñ cum p̄ponitur, febris est calor naturalis mutatus in ignē, penes substantiā simul & cām materialē eius seu subiectū cū inquit Ioānitius. Febris est calor pter naturā p̄cedens de corde p̄ arterias in totū corpus. Diuiditur quoq̄ penes ea p̄prie, et sub- stantialiter, penes essentiam quidem. Nam febris quēdā est suauis calor, vt ephemerā, quēdā acutū, ut hēctica, q̄dam mediocriter, vt putrida.

Penes cām quoq̄ subiectiū diuiditur principaliter in genera, & secundo in spēs. In genera quidē. Nā quoddā genus eius principaliter in solidis apprehenditur, vt hēctica notiatum, quia est multæ inflāmatiōis & consump- tionis. Quoddā vero principaliter apprehēditur in hu- moribus, febris putrida nominatum, quia multæ inflā- mationis, putredinis, resolutionis & incinerationis. Tē- tium vero principaliter in spiritibus imprimē, epheme- ra nominatū, in inflāmatiōis tantum exilens.

Penes quoq̄ diuisionē hōiū, triū generū quodlibet in species suas secundo diuiditur. Hēctica quidē non penes diuisionē mēbrorū, quia principaliter, et pprie est solidorū tñ. Sed penes humiditatis mē corpe diuiditur. n. in pri- mū spēm, cum calor pter naturā humiditātē primē cō- sumpsit & inflāmauit, secundam, quam hēctica similiter Gal. vocauit, & vocauit sanabile. In secundā spēm, cum calor secundā consumpsit, et tertiam inflāmauit, quā ma- rasmon incipientē, & difficile sanabile Gale. dixit. Et in speciem tertiam, cum iam tertiam consumpsit, & inflāma- tio peruenit ad quartam, quam Gale. appellauit maras- mon completum & impossibile sanabilem.

Etiā putrida in suas diuiditur species, penes sui diu- sionē humorū. Nā alia est in sanguine, dupliciter, vel pu- trefcente magis ppter complexionis aptitudinē, & sub- stantiā, & transpirationē difficile, s. ynocha, pprie nomi- nata de genere putridæ uel inflāmati f̄m modū epheme- ræ nō verē, de viroq̄ existens genere febris, humoralis & putrida, prout est in humore, & ephemeræ, prout est ipsius inflāmatiōis. Et q̄a sanguis calidus, & humidus est, & oī tale apte putrefcit in inflāmatiū existens maxime si à debita transpiratione priuetur, mediā talis est dicta in- ter ephemerā & putredinālē. Inflāmatiōe. n. ephemerā li ex speciebus, caliditate a sanguine, & humores exten- sa, & in eo impressa, & si synocha, facile in eius putredinē deueniunt. Alia ē putredo est i cholera magis apta pu- tredinē retinere ppter caliditātē, dicta tertiana. p̄inde & ex eo, q̄ per tertiu exacerbat. Alia i phlegmate apta ppter humiditātē, dicta amphimerina, vel quotidiana, p̄inde & ex eo q̄ exacerbatur quotidie. Et altera in mē- lancholia apta ppter humiditātē substantialē non cōple- xionalē si fuerit naturalis, putredo. n. est trāsmutatio hu- midæ substantiæ à non naturalī calore. Oē. n. humorū substantiā humidam cōstitui esse, cum dñetur in ea aquēū elementū. Et si sit in naturalis ex aduisione ppter humi- ditātē substantialē, & caliditatem quam reseruauit in se ex aduisione f̄m Gal. sicut cinis caliditātē ignis, & est quar- tana, p̄inde & quia exacerbat per quartū quare sit nō f̄m aliū modū soli Deo ratio est seruanda. Sed q̄ hec tardat plus, illa vero citius, & illa mediocriter, dispo- sitio facit humoris, & aptitudo ad putredinē fūz substa- tiæ, & complexionis, & etiā quantitatis, vt in quinta, & sexta apparet, a cōmuni talia infra dicuntur. Et quidē q̄ in sanguine est synocha tñ, et pprie est cum nullus lor- cus sit in ea sēp̄ius seu particularis, & solus sanguis sit in venis, & p̄inde conclusa est dicta, p̄teras. n. putrida fulgō cōtinue soluta à sanguine continue putrescente, &

nō resoluta propter conclusionē eius in ipsis ad cor, tran-
sit propter continuitatē. Aliq̄ vero quia in eis cū intermis-
sione, ppter dispositionē particulari q̄ in nascuntur, gene-
rantur. I. mittentium, & recipientium, & attrahentium, nō
sinochæ nec conclusæ, sed periodicæ dixit sunt, cū in pe-
riodis quibuscūq̄ exacerbatur quotidie, quæq̄ libet po-
test esse cōtinua, ex corruptione sui humoris in venis p-
prie, & interpolata cū corruptum extra venas. Ex eis
enim cito, & facile resolutur anteq̄ particulæ aliā remi-
tant, sicq̄ perfecte quiescat, & calor eius interpolatur ge-
te, quando succedat aliis locis. I.

Et vnaquq̄q̄ pōt esse pura & impura. Impura vero di-
citur, quia ex humoribus plurimis est cōmixta, licet fm
partes eius denotatio ad p̄domināte humorē dicatur.
Licet fm vicinitatē ipsos ad putredinē cōcurrentium,
& tunc erit cōposita, eius aut cōpositio, vel erit generum
vel specierū, & hæc plurimū putrida. Et erit aut ex inter-
polatis, aut cōtinuis, aut vtriusq̄ in hemitrois. Porro si
putredo ab epidemia vel pestilenti aere sit impressa, pesti-
lencia dicitur. Et ephemera quoq̄ in sp̄s diuiditur penes
diuisionē spiritus. Alia. n. est spiritus vitalis, alia in natu-
rali, alia in aiali. Penes causas quoq̄ efficiētes diuiditur
febris, nō substantia, ter facit accidentaliter magis, nec p-
inde notificatur cum sint extrinsecæ, & alijs morbis cōes
nō sibi p̄prie. Hæctica quidē penes primitiua corporeā,
et incorporeā. Nā alia est q̄ sit a causa procatartica cā ex-
teriori. Alia a causonibus multū prolongatis. Putrida est
penes interiorē, & antecedentē & cōiunctam. Nā alia
est q̄ sit a cā antecedente vel cōiuncta, q̄ cā est tñ, & nō
morbus, et putredo humoris est. Alia est q̄ sit a cā q̄ est per
se morbus, vt q̄ sequitur apostema vel hulus. Penes cau-
sam primitiua quoq̄, & p̄prie ephemera febris diuidi-
tur, cū variet eius essentia, & curam in specie, vel in quan-
to, vt infra in speciali p̄secutione patebit, plurimū tñ p-
mitiua mouet antecedentē, & quāq̄ cōiunctam, in corpe
antecedente nō existente. Et adhuc diuiditur febris penes
eius accidētia, & naturā causæ. I. morbi habentia, et p̄prie
ppter eādem causam. Alia. n. est cum syncopiali, alia
cum stupore, alia cum fluxu, alia cum dolore, & alia p-
ter illa. Cognita ergo febre tē per ea curatur, q̄ cura eius
per tria generaliter iudicatur: ppter locū, morbū, et cām: vt
in corde superius dictū est. Vnde Gal. ait. Ex quibz duo-
bus, I. cognoscere membrū infirmū, & morbum poteris
cognoscere generalē eius curationē, & alibi in utiliter q̄
prouidebit febribus nisi prius meminerit causæ. Cogni-
ta. n. febris essentia quia sit dyscrasia iudicat eius altera-
tionē, & quia sit calida & sicca, iudicat cū frigidis, & hu-
midis esse cōplenda q̄ infra dicitur. Et quia sit corporis
vnuerſi, cum pluribus, & fortioribus q̄ si esset membri
vnus. Et quia eius calor est principaliter apprehensus in
humoribus, & cōsequenter in hepate, cum sit eoz p̄ncipi-
piū, vt in putrida, vel in spiritibus, & cōsequenter in cor-
de cū sit eoz principium, fons, & minera, vt in epheme-
ra, vel principaliter in cordis corpore, vt in hæctica, et in
eo formatur, vt in oī tñ nō dicitur febris, nisi cum caleat
cor indiget cum talibus frigidis, & humidis esse cōplenda:
q̄ ip̄s cor, & hepares efficiēt & cōfortet: q̄ p̄prie
dixit Abo. Embrocare hepares in infrigidatibus est res
maxime & magis iuuantem cum equatur, est in eo res
maior, & fortasse rectificat aquā, & cerne cordis æquatio
multo magis ppter cām iam dictam ipsius erit rectificatio.
Quātitatem quoq̄ determinat corporis naturalis cō-
plexionis cognitio, licet sit difficilis, ipsam limitat ætas,
cōsuetudo sp̄s, regio, & alię circūstantię, vt ait Gal. His
ergo ignoratis nēdum quantum debemus infrigidare &
hæctare, nec quā debemus ab eis desistere, & sic aut nō
curabimus, aut in cōtrariā dispositionē adducemus. Ad
hęc quoq̄ cum ipsa putrida ex efficiēte cā humoralis de-

pendeat. Et quāq̄ ex ea generetur hæctica, & ephemera, &
cōseruetur, indicabit euacuationē. Inquit. n. Gal. Mani-
festū vero quā causarū facientium dyscrasiam ppter euacua-
tionē est sanatio, ipsas vero dyscrasias alteratio sanatio
est. Et iteget aut. Facta iā eggritudo curabitur, dispositio-
ne a q̄ principaliter q̄ fm naturā est operatio lēgitur, solu-
ta, quam & ipsam dicimus eggritudinis causam. Atq̄ cū
sit talis humor i aliquo mēbro locus hepatis. I. & vnus,
vt in cholerici, & acutis plurimū, vel in stomacho, vt est
in amphimerinis, vel splene, vt granis indicat euacua-
tionē ipsius in talibus faciendā, q̄ illa respicit, rectificet, et
cōfortet, vnde Gal. Intentio sanandoz fm partē, est aliq̄
ex ipsa dispositione, plurima vero ex patientibus p̄tici-
lis. Sicut p̄ticipatissimā intētionē cōplebis q̄ sumitur
ad virtutē in triplici p̄dicta substantia existente & simili-
bus vnicuiq̄ cōseruata. Febris ergo vere, & generaliter p
illa cognoscitur, & p̄ illa cognita medicatur. Vnde Gal.
Medicina est scientia sanoz ægros, & neuroz, I. figu-
rū corporis, & causaz. Cognoscitur quoq̄ vere, & gene-
raliter, ppter eius causam extrinsecā, & efficiētē, q̄ tri-
plex est. Primitiua, antecedēs, & cōiuncta, quibus oībus
habet cognosci. Quod ostendit Abo. cum ait. Causa ve-
ro in libris medicorū est q̄ primo est, q̄ qua puenit inuen-
tio alicuius dispositionis, & fricionis in corpore huma-
no. Finaliter quoq̄ cognoscitur febris propter sui esse
etum & proprietatem, & in vnoquoq̄ pro genere pro-
pter eozdem, generalissime autem natura, effectus eius
est, vt inquit Isaac. Lēgio vnuerſe lēgionis corporis, &
passionis, exicatio corporis, & consumptio, ac con-
tristare vt a Gal. dictū est, quod in vnoquoq̄ fuo genere
est cōe, vt superius dictum est. Effectus. n. ephemeræ est
lēgere sensum minus alijs. Proprietas vero est, q̄ sequitur
inflammationē suam, & æquale solum absq̄ p̄tredi-
ne, cū sit a loca procatartica cā. Et incipit absq̄ horripila-
tione. Et vrinę digestio in prima die apparet, magni-
tudo, & velocitas in pulsū, & in eo nunq̄ velocitā su-
peraddere systolē, & declinatio cum vapore sudorali, &
humiditate, & benigna, & suauis infrigidatione succedat
illi. Genes vero febriū putridaz effectus est idē. Sed p-
prietas est cōtraria ppter admixtā putredinē. Et proinde
magis lēgere, & fieri a cā antecedente, immediate incipere.
Cū rigore vero & horripilatione & calore, mordacitas,
& inæqualitas fm diuersa sp̄a, & fm primā manus in-
fionē, & perdurantia eius. Et similiter in pulsibus in ve-
locitate superaddere systolē, & vrinę in digestio, et aliq̄
symptoma apparet fm statū p̄prium est generis putrida
rū non tñ separabilis, vt Gal. ait. Genes quoq̄ hæctici-
rū effectus est maior lēgio, & arditate redere corpori, &
habere caliditatē extensam, & mordacem sine inæquali-
tate de se, addi vero, & in æqualem fieri sumpto cibo post
primā horam vel secundā, & ascensum fieri in cōritum
nō contritū vti in putridis, & pulsū fieri duos simul, &
parū, & debile p̄prie est hæcticæ, ex eo, q̄ caliditas est
acuta, in duro subiecto infixā, et absq̄ putredine. Cogni-
tio vero essentia febris est per corpus contactū, et qualita-
tē eius mutatam in caliditatē quā percipit a cū, ut dictū
est, nō temperatā, & fixatā, vt corporis sani, acutā, infusa
ut, mordacē, & pungentiā, q̄lter in febricitantibus est, vt
Gal. asseruit. Et si simplex est, facilis, & cōmixta difficilis
ppter confusione signoz ad iudiciū earundē. Cognitio
vero causæ materialis, vel subiectivæ. I. membri, si sit he-
par, cor, vel splē, stomachus, vel et aliud ex oculis, scilicet
per ea q̄ Gal. docuit cū dixit. Nō apparentia bona vero
vnuerſaliter quidē discere oportet ex lēgionibus opera-
tionū, aut gētionibus, aut doloribus, aut ex tumoribus
p̄ter naturam, aut ex quibuscūq̄ horz, aut oībus. Cognitio
vero spiritus generaliter est ex pulsū & anhelitu, quibus
p̄ncipaliter dispositio cordis cognoscitur, in quo oī sp̄-
ritus generatur, viuacitate, & pigritia in ætioneibus cor-
poris,

poris, & membrorum ad q̄ impetu fluunt, & specialiter, ex actibus sensus, & motus in nervis spūs aialis cō cognoscitur, ex passionibus & actionibus aīe in corde, & arterijs spūs vitalis, ex actionibus naturalibus in venis caue naturalis spūs demonstrantur. Cognitio quoq̄ efficiētis causae interioris. I. humoris ex pcedētē digita cōsuetudine, & ætate, tpe, regione, arte, & gēritudine, vt Hippo. in apho. docuit. Et ex euntibus per vīnā, pprie ægēssione, & sudores, & alias regiones corpis pēdulares. Inquit. n. Gal. Color. n. corpis humorē abundantiā ostēdit. Est color humoris, & nō membrorum, nisi forte humores concurrerint in p̄fundū. Et iō significatio ex eo tm̄, nō certa, sed fallax est. Cognitio vero p̄mitiæ est manifesta sicut p̄prietates & effectus. Cognitio vero subtilitatis ipsius febris nō est certa, quia fallit cū nō sit ex accidentalibus eius effectus, & p̄prij q̄ sunt p̄sent. Sed ex accidentalibus, et a sibus, q̄ quōq̄ apparēt, & q̄ nō p̄. Et tm̄ apparēt q̄ nō in principio, q̄ nō in medio, q̄ nō in fine. Sed est conferens cōadiuans ad cognoscendū, & qd̄ est p̄prie cum ex eo fuerit quid occultū, vt Abo. & Arisl. dixit. Et sunt color ruber, pallidus, citrinus, lōgitudo & breuitas, magnitudo, & paruitas febrī, et ip̄sae analogia proximior. Dolor alicuius mēbri, laxitudo, cruor, signa cruditatis & digestiōis, signa salutis, & mortis, & hmoi q̄ sunt accidentalia nō p̄pria, sicut in pleuredi dolor lateris pungitiuus, tussis, & malicia anhelitus, & pulsus ferus. Specialis cognitio febris, est vniuersaliusq̄ febris quā oportet particulariter curare, & distīcte cognoscere fm̄ suā speciem put Gal. dixit cum inquit. Quę igitur dicta sunt mihi, & per alios multoties dicuntur. Et nota q̄ nō oportet perios. i. circūitiones, & analogias paroxysmorum feruari solē, sed multo magis ip̄am spēm febris, & ex hac cognoscere eam quā admodū hoīem p̄prijā formā, talis autē spēs ex q̄ oportet distīcte vnaquāq̄ febrē cognoscere fum̄ habet ex distīctione generis vniuersaliusq̄ p̄dictorū. Et fm̄ dictūm generalē modum ad cognitionē vniuersaliusq̄ p̄cedere. Inquit. n. G. In specialibus cōtineri vniuersales oportet. Duci vero in vniuersales specialiores ex diuisione generalī inueniunt, q̄ aut sit in p̄secutione p̄prietatē fm̄ ordinē p̄dictūm cū ip̄as spēs febrī ephemeras. Quarum curam aggrediamur fm̄ modū generalē et sp̄alem superius p̄dictūm, ex quo qd̄ inter alia gēnera facilius accidit corrigitur. Oīs. n. leptomera subtilitā facilius est alterabilis, vt ait Gal.

De medicinis ad febrē ephemeras generale. Cap. II.

Premissa cognitione generalissima, & curatione febrī fm̄ Scraphionē, ac generali cognitione vniuersaliusq̄ generis eius. Sequitur cura generalis fm̄ vniuersaliusq̄ generis eius. Ep̄mo cura generalis generis ephemerae. Consistit autē fm̄ p̄actū modū in duabus rebus, in ablatione exterioris causae, & p̄mitiæ, vel interioris, & antecedentis abscissione, fm̄ q̄ vera est & nō vera, in febrilis dyscrasie alteratione. In causae quidē ablatione vel abscissione. Inquit Gal. quia vera est cā quę febrē facit, inutiliter quis p̄uidebit febrī, nisi p̄s meminerit causae. Cōpletur autē causae primitiue ablatio cū priuatione ipsius et euentatione ac si contrarij introductione. Interioris abscissio cū euacuatione p̄mo. Deinde cū rarefactione cuius, vel obstructionis a p̄tione, & cū quibus infra ī specialī cura dicitur. Alteratio febris cū frigidis, et humidis interioris sumpsis, et exterioris approximatis in totū corpus cum oppilando infundit, & deinceps supfluitates quocunq̄ mō approximatis siue embrocando, infundendo, siue liniendo. Tantum cura spiritualia applicentur, ibi. n. approximata tm̄ cuiuslibet febris dyscrasīa ac excessum extingunt, & si vapores fumosi ex potu partū illarū oppilando p̄hibent respirare, nō tollit ex poris aliarū partū, & per pulmonis trachēā in aūte

litu quin cōmōdo expurgetur, qd̄ contra dictū alioquē est. Sint autē quę spūs rectificent, virtutes confortant, & cor alterent & totū corpus. Et cū inspiratione aeris substatitā bonæ, & frigide naturaliter, vel artificialiter p̄curat, ac quiete corpis & aīe. Inanitione superfluoꝝ pharmacaliū fumantiū & calefactionū, vt cum somno suo tpe, aut cū hie ex cibis, & potibus q̄ vaporum fauriguētē gignunt, bonum & frigidū, aromaticis vel odorabilibus mixtis, hēc. n. spūs multiplicat, alterant cor, & cito virtutes cōfortant. Vnde Gale. Qui celerius vult reintegrari reintegretur odoribus, q̄ qualia sunt ī specialī cura dicitur. Et si q̄ maxime virtus fm̄ naturā se habens cibū dare non indiget in hac febre, nō. n. conuenit in prima vel secunda dieꝝ extensam febrē fieri imbecillē, illū tē poterit iudicare fm̄ accūs imbecillis effectū, ut p̄ malā habitudinē laboratē, ut p̄ senectutē, vel q̄ laboribus simul cū intentione solis iouio per totā diē fuerit & vīgilijs, & circa vesperā anteq̄ cibetur hō inualis fuerit a febre, & sic exoluta virtute. Sic equidē cibum, & potum indicat dandum nō in declinatione vniuersali cōpleta, sed etiam particulari. Sed etiā sātē febrē q̄ nō. Inquit. n. Hippo. Accidentibus superuenientibus virtutem dissoluentibus, ilico cibus est dandus, sed suis cōditionibus oīsbus p̄dicissis. I. substantia, vt sit euchymus, idē bonorū chymogē generatiuus, sitq̄ facile digestibilis propter membrorum nutritiōꝝ dissimulē & infirmitatē. Inquit enim Gal. venter infirmus non bene digerit, qualitate. I. elemētari, quia frigidus & humidus p̄pter febrē dyscrasīā. Et similiter potus, vt est aqua frigida cū virtus sit fortis, nisi sit aliud quod obstat. Sitq̄ cibus multi nutritiū abq̄ inulta superfluitate ne transeat in putredinē. Et sit pauca quantitas cū paucū indiget corpus in tali febre, cito vt infra tres dies p̄lm ad terminū venient, licet non sit actua, quę quia licet sit brevis, non tm̄ periculosa, tempore vt deur cibum generaliter in declinatione p̄fectā, vt dictum est. Omnis ephemera, & si conuenierit in hora consueta, est melius. Hęc enim hora cōmunis est eis, & putridis, nisi in quibusdam ex eis, vt prouenientibus ex labore, vel angustia, vel ieiunio, vel fame, vel vīgilijs, vt dictum est p̄prie in corporibus, quibus in talibus dispositionibus cholera ad stomachū currere consuevit, & inducere syncopein, p̄ceptum enim Gal. hos cibari in p̄cipis paroxysmorum & ante, sic enim cibus datus stomachum roborat, vt curretis ad eum humores repellat. Et syncopein per cardiacam proinde suspectam, vel consuetam fieri vetat, et a febre multorum dierum p̄feruat. Sit autem talis cibus non quilibet, nec resumptiuus, qualis in declinatione solum conuenit, sed sit tantum panis infusus in succo granatorum mazorum, quoniam oportet cibus est stomacho laboranti cholericō, vel in vīno lymphato, vt multiplicet spiritus, & veleriter penetrando ad cor virtutē succurrat, si expectat. Citam enim talis cibus facit reductionē fm̄ Gal. Et quādoq̄ oportet prius eos facere vomere cum aqua & acetosis superueniente febre post horripilationē, p̄cedente vero datur vsq̄ ad declinationē paroxysmi cum humoribus tūc currere non prohibent, sed ad grauidinē, & angustia addant, declinatione vero succedente deur eis p̄fectio ne non expectat. Cum. n. hi siccum habitum habēt, & exolutam virtutē nisi prius humectentur ac confortentur cibo & potu, febris p̄fecte non poterit declinare.

Et modus dandicibus & potui talibus est, vt concedatur delitanti, in veris & non veris maxime: vt putat patientibus ex oppilatione apostemante & naufragiū fatietate nequa. Sed in declinatione p̄fecta cū diminutione seu subulatione datur. Porro in talibus febribus quibuscunq̄ vel plurimis, cōmūnis ordo est, ut cibus, & potus deur in declinatione incipiente, vel p̄fecta, vt dictum est. Et post balneū aquę dulcis tepidę caliditatis

caliditatis præmissum. Tale enim balnei commune existit officium ephemerarum febriū, rarefacit enim poros densatos venarum; & arteriarum ductus & orificia, aperit oppilationes: sudorem prouocat, et fumosa superfluitates multiplicatas ex febre resoluit: & spiritus reddit claros: humores purificat, & membra infrigidat & humectat, et in quietam dispositionem totum corpus adducit, si in declinatione fuerit ministratum, etiam catarrhum se dat si patiaris aduſus. Quapropter oportet vt primo in aere aliquatuli moram trahat. Deinde in aquam calidā intret, et ibi diutius immoretur, ante enim si ministratum fuerit, spiritus inflammatus: alia vero inflammata, horripilant, & ad putredinis febres transmutat. In corporibus, n. in immodico rigore ex putredine gignit. Quapropter in declinatione perfecta febriū tantum, & in fine tertij vel quartij paroxysmi securius conceditur balneum atq; cibibus, cum omnis superfluitas euacuata sit & consumpta, & sedata caliditas in declinatione primij paroxysmi vel secundij non nisi repleto fuerit euacuata, & alia materia si qua sit digesta. Talibus enim febribus tantum euacuatio competit: vt inquit Gal. commune quoq; auxilium est fricatio. In oppilatione enim vel soliditate facta, poros rarefacit & aperit, & superfluitatibus obuiat: & siquidem multe sint dissolutæ, & ad loca oppilationum trahit magis & incuneat: quod etiam aperiuius interius ministrata magis efficiunt. Si vero pauca resoluit & consumit. Nō ergo oportet vt fricatio ministretur nec aperiuium aliquod nisi euacuatio præmissa & maxime si forte existat. Vi detur autem et tertia res in cura ephemerarum delicere nec cessaria quæ scilicet corrigat accidentia: nō autem deficit, quia dictæ duæ res communiter in omnibus sunt necessaria: hæc autem tertia nō in omnibus. In veris enim ephemeris magnitudine febris, nec cessaria non existit, cum causam in corpoream, non antecedentem habeant. In cuius digestionem diuisione ac repulsionem natura insiat: non magnitudinem febris: ex quibus consequenter insurgere accidentia vt in puriditis prout Gal. dixit. Sed in non veris habentibus illam tantum: quod osedit cum inquit. Proprium est putridarum fm ascensum caloris: & statim fieri aliquod symptoma. Ephemerarum vero proprium si quid fit caloris æqualitatis & suauitatis: & fm ascensum et statum in quibus augentur: sunt fortiores nullum fieri symptoma, non tamen est inseparabile cum a non veris appareat separari, & illud propter causam prædictam.

De febre ephemera q̄ fit ex accidentibus aīe. Cap. III.

Febrem ephemeram fieri ex animæ accidentibus & alijs causis quæ sequuntur dixerunt antiqui. Videntur autem est modus & qualiter fiant cum ex eo rationis ingenium habeatur. Modus ergo qualiter fiant ex animæ accidentibus est. Quomā vt inquit Abo. Omnia animæ accidentia sequuntur aut eis allociantur motiones spiritus, aut interius, aut exterius, aut vtroq; mō, & istud erit aut subito aut paulatim: vt ex hoc motiones intelligat non naturales & naturales excludat: quæ sunt ordinatæ: licet impetu quodam verè fiant Hippo. dicente. Quæ impetu fluunt ac resiliunt, ac in eis quæ præter naturam quæ subito tantum sunt vt in dolore: dicente Hippo. in apho. Quæcūq; corruptiue sunt ceteris his vbera gracilia sunt scilicet subito. Cum enim paulatim spiritus ad alteram duarum mouetur partium, sequentur seu associabuntur animæ accidentia, vt gaudiū & tristitia temperate stantes cum natura, nec sequitur febris. Cum vero subito mouetur, & fortiter, animæ accidentia proueniunt in temperata naturam exterminatā, vt est ira, gaudium superfluum, & timor: non tamen tantum ut perdant ad mortem, sicut accidit pusillanimitis & febris in dispositis corporibus, quia calidis & siccis magis: deinde calidis, deinde siccis uidecūq;. In talibus enim corporibus sic dispositis prædictus motus in spiritibus naturauit

id est calorem naturalem exterminat: quia extra naturalem terminos ponit & immutat: & etiam immoderatum trā exauget, q̄ pertransiens ad substantialia corporis scilicet humores contentos, & continentia membra, lædat vniuersas actiones & passionēs atq; contrister, & sic febre hominē est necesse. Et quia naturales motiones spiritus sunt primo de principijs ad extravalet patet de vigilijs de inde de exterioribus ad principia: vt patet de somno. Ira uero & gaudium primam motionem sequuntur. Ideo de febribus causatis ab eis primum dicere proposuimus. Est autem ira fm Gal. non audacia sed velut feror quidam eius qui circa cor est sanguinis, in quo prius simulq; feruere necesse est spm. Cum autem feruescit sanguinis motus & simul cum eo feruat & magistanq; magis aptus impellat ad extra: vt compellat iram. Quapropter febris ex ira proueniens ephemera dicta non est humoralis.

Signa vero ipsius ephemeræ proueniens ex ira sunt signa rememoratiois iræ feritatis, & demonstratiua præsentis febris, vt caliditas corporis, & efflatio, & rubedo faciei, nisi admisceatur timor ex eo quem forte offendit tempore ire. Nam ex hoc remittitur, rubedo faciei & oculorum, ita vt sint rubi præ eminentes exterius vt terreni, & hoc propter vehemētiam motus spiritus ad extra. Et quandoq; accidit quibusdam eorum tremor, vt quibus cholera dominatur & natura & debilis & resolutibilis valde. In eis enim cholera simul feruē cum sanguine mouetur per sensibilia membra, quam cum natura regulare non possit, tremorem ea pungēdo per modum rigoris inducit, eīq; in ira præcedente tremor absq; signo rigoris prouenit apparenter, cum spiritus vehemēt motu exterius natura cōtēntia existēte debili resoluatur, quare membra in suo situ non valent naturali & debito conservari: & vrina est rubea, mordax in emissionē pp cholera dissolutam et admixtā. Et q̄ncq; est in eo aliqua clartas cum ea non accidit perturbatio in digestionē q̄ est quia calor naturalis extra egrediens ira præsentē loca digestionis omisit. Et post iram quoq; cum remanet resolutus digestioem complere non potest. Et pulsus est magnus, velox, plenus, & frequens propter cursum sanguinis & spiritus ad exteriora arteriarum.

Cura eius est duæ res. Ablatio causæ, & alteratio febrilis dyscrasie. Primam rem complet sedantia iram vt sunt inductiones & promissiones inducē tempore futuro & magis apta. Et ad motiones rationabiles quæ refrenent motum spirituum, & conuertant eos ad contrarium scilicet interiora corporis cōsuauitate & paulatim, quæ ostendendū mala quæ prouenerūt ex consecutione ipsius, aliquem timorem incurrunt. Et occupatio in lecti cantibus ex fabulis, ac cantilenis placidis, atq; ludijs, & mirabilibus quæ spūs reddunt in actione claros & quietos. Secundam rem complent quæcūq; ex medicinis exterius omni tempore applicatis infrigidādo & humectando spiritum conuertunt interius versus cor, alteratū detinent & confortant, & ex magis proprijs ad hæc complenda, est oleum rosatum à Gal. inter cetera commendatum: sua enim frigidiare & humiditate febris dyscrasiam alterat exterius in unctum cum in nouatione & maxime circa spiritualia membra & subtili substantia penetrando in profundum corporis humectante infrigidat magis spiritus & membra: ad quod adiuuat sua moderata illicpitas impellendo ipsam in interius quæ etiam spiritum impellit interius & inspiſſando & stipicando retinet, & sua aromaticitate confortat ipsam virtutem & cor. Et quæcūq; ex cibis & potibus, & medicinis interius sumptis infrigidat et humectant: qualia sunt ex cibis hordeaceum, & cibus factus ex cucurbita, & ex fructibus citrulis & melones, & ex herbis, portulaca, lactuca, chrysoclocana, & liles. Et ex fructibus pira, sebesten, & similia. Alterant, n. dyscrasiam, & obundunt cholera & vniūq;

Mef.

V acuitatem,

acuitatem, & naturam leniunt quæ in eis est plurimum conspiciat. Et ex potibus quales sunt aqua hordei & frigida, nisi fuerit quod prohibeat, & interdicat vinum omnino, donec sedetur caliditas, quoniam inflammatur spiritus agit cholera & impetum eis præstat ad motum, nisi ad resolutionem deueniret: quo casu lymphæ bene est cedendum. Et ex medicinis, femina communia, quæ aliterando, prouocant cholera, & commotam cum urina educunt. Et ex illis est mel, casta, situla, siracost & terebinthina, & similia quæ leniendo eorum conspant materiam, & lubricando ipsam educunt. Hora autem ministrandi prædicta est declinante ira, & febris paroxismo: nec oportet interuenire balneatio cum aqua calida: quoniam inflammatur spiritus, et eos ad exterior magis trahit, nec etiam cum frigida: quoniam fumos cholericos retinet: nec resoluere permittit: sed cum spiritibus intra cœuerit. Et cum corpora sint nuda carne radicalia membra nocent, & maxime si sint ex resolutione debilitata. Post quæ concedatur per horam somnus, quoniam calorem & spiritum reuocat, & intus tenet humectando, inspicillat, resaturat, & confortat: non tamen sit multus & profundus: ne ad inflammationem perducatur.

De febre ephemera quæ fit ex gaudio. Cap. III.

Febri ex gaudio prouenit sicut ex ira, quia spiritus & calor mouetur ad exteriora subito, & fortiter si superfluum fuerit superius dictum est differenter tamen. In gaudio enim uirtus in corpore manens ante ipsum mollificatur, deinde cum spiritibus ad exteriora progreditur corporis, & cum valde superfluum fuerit resoluitur, & sequitur mors. Cum uero non multum excesserit quia eius causa non fuerit multum ardua & excedens, non resoluitur: sed in motum inflammatur, & febrem accendit. Quemadmodum & in ira in qua si multum excedens fuerit & superflua, uirtus corporis nonne dissoluitur, aut ut egrediens resoluatur, sicut in superfluo gaudiofimo retinetur aliqualem intra cum timor fit permittit in eorum Serapio dicit, quare non sequitur mors sicut in illo, & tamen febris ex eo prouenit erit sicut febris causata ex ira. Si erga eius sunt proxima illis signis: quia in specie similia: non tamen in gradu qualiter excedentia præterit in signo oculorum & pulsuum: non enim est forma eorum terribilis: sed gaudentium. In pulsu quoque est frequentia minor quam in febre ex ira. Et proinde cura illius similiter proxima erit.

De febre ephemera quæ fit ex tristitia. Cap. V.

Tristitia & cogitatio: quia motione spirituum paulatim ad interiora sequuntur, ut plurimum febres non faciunt nisi cum magis plurimum sit perdurans: tunc enim licet motio spirituum sit ad interiora paulatim, afficiuntur motiones ipsorum cum eis magnæ, & perdurantes, agitantur spiritus intra & commotiones de corde ad cerebrum, & conuerso, quia inflammantur, & febres faciunt & maxime si accidat motus laboriosus inquirendo rem perditam contristantem: quæ inueniri non potest.

Signa eius sunt color pallidus faciei, ignitas urinae, & acuitas in emissionibus percepta propter dominium caliditatis & siccitatis in interioribus corporis, & motum cholerae multiplicatæ ex inflammatione caloris sequentis motum sanguinis & spiritus ad interiora. Et propterea etiam oculi sunt submersi cum quiete & subfusione: ad quod adiuvat resolutio superueniens. Deinde accidit illis contrarium. Et pulsus debilis ad paruitatem & depressio non tendens non valde, & etiam in eo saltus ex subita reditione spiritus ad exteriora, & proprie cum sollicitudo inquirendi perditam rem in surgit.

Cura eius est duæ res, sicut cura februm prædictarum scilicet ablatio causæ & alteratio febrilis dyscrasie. Intentio tamen communis in eis contraria est ei quæ in illis. Prima autem est ablatio cogitationis & tristitiæ quam complent dimissio studij & prudentiæ, & conuersio ad sola

tia plura & diuersa quæ spiritum retrahant de interioribus ad exteriora, ipsorum reddant hilaritatem & iocundum, & spes inueniendi rem perditam contristantem vel aliam meliorem. Secundam rem complent quæcunque ex medicinis flante paroxismo exterioris approximatis, & circa cor maxime infrigidando & humectando. Spiritus de interioribus trahunt ad exteriora ut est frictio cum aliquo oleo cum infrigidando & humectando ab ipso stipendit, ut est oleum violatum, de cucurbita, de nenuphar, & similia. Et epithemata supra pedes ex mucilagine tragacanthi, ptyllij, aquæ endiuizæ, rosæ, & nenupharis, portulacæ, & melonis indi, & modico croco, & balneo in tinis declinante paroxismo, in qua sit aqua tepida caliditate, & decoctionis alioquin prædictarum medicinarum plurima in aqua sit introitus frequens. Post quod, vngat cum aliquo prædictorum, & mulgeat lac mulieris. Complentque eam quæcunque ex cibis & potibus infrigidant & humectant, nutriunt cum aromaticis, leniuntque naturæ, quales sunt quæ superius dicta sunt. Et iura pullos & gallinarum: & potus temperati vini. Nihil enim secundum Abo. est quod tantum humectet quantum balneum in tinis: & vinum temperatum, quod exiccando calorem naturalem spiritum mouet ad exteriora. Inquit enim Gal. Vinum temperatum totum corpus calefacit: membra perforat: & rem naturalem excitat et humores contemperat, humectando remouet vigilias & attrahit somnum, quoniam spiritus & uirtutes animales quiescere facit, ac prohibet de resolutionem resaturat.

De febre ephemera quæ fit per angustiam. Cap. VI.

Issa accingit inter tristitiam & angustiam. Licet conueniant in motu spirituum ad interiora. Nam tristitia ad rationale pertinet uirtutem in cerebro existentem. Angustia uero ad spirituales in corde permanentem. Ideoque angustia est plus causa phthisis quam tristitia. Est autem angustia motus spiritus & caloris ad interiora spiritualium cum resolutione ibidem et impotentia extensionis eius propter debilitatem & prohibitionem. Cum enim interior recluduntur in sanis ex aliqua causa procacitatis: ut est amor rei quæ haberi non possit, timor perditionis honoris et sensus: licet tamen paulatim reducti in seipsis agitentur et commouentur interioribus per sanguinem currentem cum spiritibus intra. Et fumus coarctatum ibidem, vel per præsentiam causæ nequeunt extra exire quærentes viam sollicitæ, quæ primam consequitur & secundam valeat euitare: quare inflammantur et accidunt inquietudo in membris cum inordinato motu: et sic inflammantur in corpore toto non in spiritualibus tantum febrem accendunt.

Signa eius sunt similia signis diæ quæ proueniunt ex tristitia, sed sunt magis intensa per maiorem motum caloris et spirituum ad interiora. Et quia est cum resolutione et impotentia extensionis ad exteriora, pulsus erit in hac minor debilior, densus, et sine saltu. Et signa angustia proueniens ex amore sunt, macrescentia corporis, curitas corporis, inquietudo membrorum, et quæ febris. Quæ confiderauit Ga. in regis filio q. passus exiit ex mulieris amore qui heredes dicit. i. sollicitudo melica quædam ex amore ad mulierem qualis est dicta. In qua cum audit patiens, aut uidet mulierem quam diligit, pulsus eius manifestabitur saltu & inæqualitate, & fit diuersus & corruptus sermo eius, & cessante uel non apparet illa, redit ad illud quod fuerat prius. Cura eius est cura illius, fortior tamen per causam prædictam, sicut frigida exterioris applicanda magis remissa: interioris uero minus & magis intensa.

De febre ephemera quæ fit ex timore. Cap. VII.

Ex timore qualiter prouenit febris et qualiter mori supra capitulum de febre ex ira conuenienter dictum est: proprie quidem quemadmodum ex angustia. In utraque enim motus spiritus est idem: quia ad interiora motus uero diuersus. Nam in angustia paulatim: in timore

vero subito ad interiora mouetur: & cum motus manet & ibidem reclusus pp̄ presentiam causæ ibidem, & agitur & commouetur & inflammatur: & deinceps ppter contiguitatem quæ ad spiritus corporis & membrorum etiam in vniuerso corpore inflammatur & accenditur febris. Et qñq; adeo ad interiora cum subitaneitate mouetur, q̄ suffocatur ibidem, & sequitur mors. Signa eius sunt proxima signis illius, quia in specie conuenientia, differentia in excessu. Et propterea diuersitas & tremor in pulsu est in hac maior, præterq̄ in forma oculi, in hac enim forma oculi est forma tertii, in illa vero quasi suffocati. Cura eius est proxima illius, quare oportet vt primo auferatur causa timoris & adducatur causa securitatis. Deinde ministrantur refrigerantia & humectantia ex cibis & potibus, & medicinis interius & exterius et principaliter supra cor quæ virtutem habent trahendi spiritum & calorem ad exteriora: confortandi & præstandi gaudium & iocunditatem quæ ibi sunt dicta.

De febre ephemera quæ fit ex syncope. Cap. VIII.
Syncope ex ephemerâ proprie non contingit. Et si ephemera cõtingat ex syncope raro est, & non proprie, cum ex defectu spiritus & caloris cõtingat qui nõ febris sed infrigidationis est causa, nisi cum ex aliqua prædictarum proueniat causa: vt puta timore, vel angustia, vel tristitia magis, ex quibus remansit superueniente syncope in spiritibus aliqua calefactio, quæ pp̄ diuersum motum qui in syncope accidit in spiritibus, deintus ad extra tractus beneficio medicinæ inflammatur quandoq; & expanditur ad vniuersum corpus, & sic febre accenditur quæ à syncope cum gratia caliditas ad terminum febris accrescit, foris est nomen.

Signa eius sunt antecessio syncope ex aliqua exteriori causa: & præsentia debilitatis virtutis cum debilitate motus & pulsus in diuersitate spirituum: nam est cum primo cadit, & occultatur cum vincit frigus in timore angustia & tristitia. & deinde fit velox & manifestatur, cum expanditur calor & spiritus ad exteriora. Cura eius est tres res. Prima succurre syncope vel virtutis debilitati, quæ suo loco superius dicta est. Secunda causam syncope & debilitatis auert, quæ hic similiter est narrata. Tertia febrilem dyscrasiam auferit: & extinguit: quæ etiam ex prædictis est nota.

De febre ephemera quæ fit ex labore. Cap. IX.
Nomen laboris hic inimum motum ostendit, qui causa febris ephemerę potest esse. Si enim motus quilibet calorem corporis efficit fortem, ipsum flabellando & excitando cum fricatione membrorum qua partes in eis igne reducuntur ad actum, commouendo humores & spiritus. Mouēbus enim nobis, mouentur ea quæ sunt in nobis, nisi motus incendit illum & inflammabit. & ad alia subiecta corporis excedendo facit peruenire, & si infusus sit in lædendo & molestādo, febre accendit maxime si in sole vel circa calidam exercet materiam. In ieiunijs atq; extensis vigilijs occupantibus horā somni. Inquit enim Abo. Multæ vigilie corumpunt complexionem cerebri, aliqui ficitatis modo quorum vnus est, vt calor in animali spiritu facile accendatur & inflammetur in cerebro & vniuerso corpore dilatetur & lædatur. Signa eius sunt signa rememoratia præteriti motus, & exercitij laboriosi, & demonstratiua præsentis, vt magnitudo, & necessitas in anhelitu, calefactio corporis totius, in iuncturis vero addita super reliquas partes extremorum, & lassitudo & pulsus magnus & velox absq; duritie nisi ad resolutionem perduxerit, tunc enim erit durus & tussis sicca sequetur, & vrina est citrina & substantiæ mediocritas, nisi ex resolutione facta sit subtilis & pallida.

Cura ei est duæ res. Ablatio causæ quæ est laboris priuatio. Complecti aut quiete. Inquit, n. Hipp. In omni mo-

tionē corporis cū epperit quis dolore quiescere statim remedium est. Secunda est alteratio febris dyscrasie. Complecti autē cum his q̄ ex medicinis exterius applicatis refrigerando & humectando lassitudinē, puenientē ex exercitio tollunt, quales sunt declinatæ paroxismo, balneatio in tina aque dulcis & tepæ caliditatis, & effusio eius sup̄ iuncturas et musculos multa. Inquit, n. Gal. Quā lassitudo ex exercitio facit alterata in corpore duas causas: quarū vna est quia corpora similitum partium exsicant. & altera est quia loca vacua quæ sunt inter ista mēbra replent humiditate quæ non est bona inuatiua naturalis: si non est illud non est repletio humiditatis: immo est subtilis, mordificatiua calida. Balneum quidem cum aqua dulci quæ replet magis conferentibus vitis, & illud quia aqua dulcis tepæ caliditate sui resoluit acquirat caliditatem sup̄fluentem caliditatis subtilis: & sui humiditate rectificat q̄ iam accendit corporis intestinis. Et pp̄ illud q̄ effundit de ea sup̄ corpus doloris occurrat: & effundit facilius modis: quod egredit de eā in poris egredit ab eā in velocius horis, pter q̄ sit hietrens eam penitus, permisceat oleum cū hac aqua & scipue qñ inungit homo cum eis vitis simul humectatione multa. Tale aut oleū erit vel simplex et dulce, vel violatum, vel rosatum, ppter de quo dictum est supra, et in iuncturis cum eo sit permixtum aliquid ex oleis: vt de semine lini, vel oleū chamæmilie quæ sunt pp̄ria. Nam quid est ex semine lini fusa tepæ caliditate confortant lenit duritiem iuncturarū principaliter patientium, et ab alterius olei frigiditate defendit. Oleum vero chamæmilie vltra hoc et iuncturatum et lacertogremio vel lassitudinem plussq; reliquę medicinę qñ caliditas est similis caliditatis animalis: vt dixit Abo. Complecti vero cum his quæ ex cibis et potibus et medicinis interius sumptis nutriunt euchymē infrigidant & humectant, quales sunt cibi quorū paucitas nutrit plurimum pp̄ debilitatem digestionis. Et ex carnibus, dictis iuribus earum, et vitellis ouog, et potus vini temperati, fructus, et alij dicti lup̄ perius. Et somno qui et si defectus associet stomacho ad quem humores omnes confluere concurrere, ante paroxysmum parum, vel in ipsius principio concedatur vel non expectata declinatione perfecta. Nisi enim talia corpora rehumectentur cibo, febris perfecte nullatenus declinabit: vt ait Galenus.

De febre ephemera quæ fit ad calorem exteriori. Cap. X.
Calor exterior ex quo puenire potest febris ephemerâ duplex. Aut, n. est ex his quæ exterius tangunt corpus, vt sole, igne, balneo. Aut ex his quæ ipsum ingrediuntur, vt cibis, potibus, et medicinis. Calor solis in spū magis imprimit animalī principaliter et immediate caput attingit, et spūm eius inflammatur, quia pertransiens ad alia principalia, et corpus totū lædendo: & molestādo febre accendit. Calor ignis & balnei in vntalem spūm imprimit magis: quia aer inuolutus ab eo plurimū ad cor trahit q̄ inspirationē, vt cū fuerit sup̄flue calefactum vel moram nimā traxerit q̄ in eo inflammatur spūm et totum corpus, et lædendo febre accendit quā vitalis spūm in corde et in alijs membris corporis eueniat. Calor vero cibi et potus imprimit magis in spūm naturalem qñ cibis et potus ad hepar peruenit prius cū eius calore, et si prius perueniat stomachum, ibiq; alteret anteq̄ alteretur cum calore immutato, ad hepar et peruenit, et prinsep̄ ad alia principalia, dicente Gal. cū inquit. Cibis in stomacho est qd̄ habentis: ad hepar de stomacho trahit. et dum alterat naturalis calorem spūs alterans inflammat ex ipso caliditate: put Gal. dixit. Quapropter febris ex calore solis proueniens appropriata seu comparata exitit spiritui animalī. Proueniens ex igne seu balneo cōparata est spiritui vitali. Et quæ prouenit ex cibo vel potu calido, vel ex medicina spiritali naturali.

Signa febris q̄ est a calore solis sūt signa rememoratia Mef, V ij pcedentis

precedente causâ scilicet morte sub solari radio, & demon-
stratua febris, vt est caliditas vehementior in exterioribus
corpi apparet, vt est in interioribus, & magis in capite cū
arditate: & si corpus fuerit immūdum & caput calidius
& graue p̄ repletionem quam traxit ad ipsum caliditas
ex corpore toto. Et proinde oculi calidiores & rubicun-
diores apparent cum ariditate, & venarū repleto in eis
tipibus & vniuerso capite, & siis que in hac febre magis
q̄ in febre ex densitate frigoris, color corporis & adustius
& fuscus. Erumpit solus arteriarum minor vdocitas & fre-
quentia respectu caliditatis cutis, & similiter in anhiditu
quia principalis impressio non peruenit ad confed ad cutem.
Et vrina est tincta & rubea parum.

Et signa ei⁹ quæ fit a caliditate ignis & balnei sunt du-
plicia: communia & propria. Communia sunt reuemo-
ratio præcedentis causæ. Sed propria sunt, nam quæ ac-
cidunt ex calore balnei sunt similia illi: nisi quia exteriora
corporis cum caliditate vehementiori non arida: sed
molliâ sentiuntur. Et si corpus fit molle humoribus ple-
num, quicq̄ deueniat ad rigorem & febrem multorum die-
rum, & aer frigido magis iuuatur q̄ potu.

Et signa eius quæ fit ex cibo calido actualiter & poten-
tialiter vel potu vini vel medicinæ: vt necitatis ex calidis
speciebus valde, sunt ex signis illis contraria: quia calidi-
tas in interioribus maior, sensus aridior, in stomacho, su-
mosa fluctuatio & sitis, & iuuatur potu frigido, & ma-
gis quàm aeris frigidi inspiratione, & pulsus, & anhelu-
tis maior, & superflua primæ & secundæ digestio-
nis sunt colorata valde.

Et cura eius quæ fit a calore exteriori est duplex scilicet
generalis & specialis. Generalis est communis ei⁹ quæ-
cunq̄ prouenerit causa, & est duæ res. Ablatio causæ &
alteratio febrilis dyscrasie. Specialis est diuersa. Cum.n.
ex prima causa prouenerit, causæ ipsius ablatione com-
plebitur. Si ex sole proueniat, cum mora in aere frigido p̄
se cooperto, & sole & igne priuato, vel vmbra, & artifi-
cialiter infrigidato, vt supra & infra dicitur. Si vero cibo
calido completur, vomitu vel ventris solutione cū ene-
mate ex aqua hordei, oleo violato, & zaccaro violato,
& infrigidant humectando. Cum vero ex potu cum his
quæ curare habent ebrietatem, quæ infra in ephemerâ ex
repletionem dicitur, ex quibus proprie est crotus cum rob-
oribus, & proprie granatorum & coriandro. Alteratio
quæ febris in primis completur cum his quæ ex medi-
cinis exterius approximatis infrigidare habent, cerebrū
principaliter, & conuenienter, cor, & hepar quicquid sunt
infusiones, & embrocationes ex frigidis, & aqua frigida
supra caput rasum. Et conueniens est effusio quæ fit cum
vinali pleno aqua frigida fummiatis capitis applicato
& diu retento. Et facillationes, & epithemata supra pe-
ctus, & hypochondriū quæ superius in cura cordis & he-
patis sunt dicta, quæ communia sunt in ambabus. Et in
ea quæ est ex tertia causâ puta ex igne vel balneo cum his
quæ ex potibus & medicinis exterius sumptis habent in-
frigidare & humectare, vt aquæ frigide puræ, iud cum iu-
leb violato de nensure, & similibus, vt diuretica frigida
& declinante paroxismo cum balneo aquæ tepidæ cali-
ditatis. Cuius est effusio vt sit soluta super membrū prin-
cipaliter passum: quæ etiam foluit febrem & humectat. In

2. apho.
43

quit enim Hippo. Si febris non a calore habeat, aqua ca-
lida multa capiti infusa solutio fit febris. Et deinde cū fric-
tatione alicuius olei prædictorum. Et deinde cū cibis fri-
gidis & humidis dictis, & potu vini bene lymphati quæ
communis sunt ei⁹ quæcunq̄ causa prouenient. Et si
quandoq̄ coriza accidat & catarrhus, deinde iuleb cum
aquâ tragacanthi tribuas. Postea balneabis in aqua dulci
euerata quæ insipiscit materiam. Et deinde tragacanthum
in ore teneat: & si expedit quia sit acutus, diapapauer, &
quæ eius ebrietatem corrigunt & quæ dicentur infra.

De febre ephemerâ quæ fit ex dolore. Cap. XI.

Dolor quicquid ephemeram febrem accedit. Cum.n.
sit dispositio quæ sensibilibus membris inuascit
fm quam cōtristatur animal fm Gal. spiritus sen-
sibilis in eis existens contristationem percipit subito ad
principium virtutis animalis ex harmonia naturæ retra-
hitur, vt referat illam ipsi, & tunc natura sollicita circa re-
gimen corporis se munus & præparat ad loca dolentia de-
fendenda, trahitq̄ ad se ex alijs partibus corporis spiri-
tum, carnem, & sanguinem, cū propria insitia vt transtus-
tat ad illa dicente Hippo. in apho. Duorum dolorū quæ
simul sunt non fm eundem locū: vehementior denigrat
alterum. Si ergo ex locis in quibus est necessarius concur-
sus, & ipsos præsentia valde retrahit vt subueniant appa-
renti necessitati maioris, quanto magis retrahit ex illis
in quibus necessitas nulla concurrit existit quatenus suc-
currat nouo dolori symptomati quæ tacta impetu quodam
transmittit, & subito vt superius dictum est ad defen-
dendum illam. Ex quo necessarium est illam inflamari,
& durare dolore in loco illo seruere: & maxime si acu-
tus existit. Et exinde ad naturæ principium iterū redire.
& alia corporis subiecta extendi & lacerantem & contri-
stantem, & superaccendere febrem: cum superflui cor-
pus in contrariam dispositionem infrigidationis ex ipsius
caloris resolutione reducere. Signa eius sunt quæ præ-
sentem febrem demonstrant atq̄ dolorem. Et sunt tactus
corporis calidi præter naturam, & sensus doloris acuti
apud infirmum in aliquo membro sensibilis sui corporis
valde, vt in laceris, stomacho, villis, iuncturis, & capite
pprie, & partibus eius, vt oculis, & dentibus, & auribus
cum calore augmentato in caprahente dolore. Vnde
Abo. Dolor capitis febrem declinat facit redire ad aug-
mentum, quæ ambo absq̄ infirmi relatione medico pos-
sunt esse nota ex frequentia anhelitus iuncta modo cum
paruitate & raritate, modo vero cū vdocitate & magni-
tudine. Vnde Hippo. in prognosticis dicit. Spiritus si-
quidem frequens sit, dolorem & successionem significat,
super his quæ sunt supra diaphragma quæ similis pulsus
etiam indicat. In talibus dispositionibus cum spiritu pul-
sus concurrit, & est cum duritie & serrinis, quoniam acu-
tus dolor proprie in nervosis existit. Et vigilat, sitis, &
excutia colorata, quando diu ad resolutionem caloris &
spiritus non perducatur.

Et cura eius est duæ. prima est doloris sedatio: quæ
supra in foda, pleuresi, stomacho, & colica, & immittitur
est dicta. secunda est alteratio febrilis dyscrasie. Comple-
tur autem cū his quæ in cura ephemeræ ex labore sunt dicta.
Et cum vini prohibitione omnimoda, & proprie fit ex
dolore capitis fit causata. Vnde Hippo. cum vero capitis
dolorem timeas aut mentis percussione, ab vni uini
sumopere est cauendum, dissoluendo enim humores,
ebullitionem præstando eis & impetum, vel effundendo
commouendo, dolorem augeat simul & febrem, nisi dolor
ipse crapula fit causatus. Vnde Hippo. in lib. de crapu-
latalen potuissse apho. inuenies. Quem hesternâ laborē
inset theorexis idem vini potatio diluculo crassina rebibi-
to resoluit nec mirum cum ex crapula multiplicato vni
vapores qui magis q̄ ceterorum membrorum capitis
doloris sunt causa vel alterius consimilis eius sympto-
matis nocte intermedia prædigestos in fomno caloris na-
turalis vini moderata rebibitione diluculo confortatus
dissoluat, et perforando membra extra corpus statim ex-
cernat, soluit dolorem concutendum est enim talibus vt
num hoc mōni si febris obstitit, vel aliud accidens con-
tradictatq̄ non contingit in ephemerâ ex seipsa, cū eius
calor magnus non sit, nec attrahens symptomata vt est
dictū. Calor quoq̄ vini fit debilis et remissus respectu ei⁹
quod est ipatum quod Gal. ostendit cum inquit. Vni co-
gnosces vtq̄ alibi dant me. His vniuersis, s. ephemerâ
patientibus

2. apho.
46

patientibus quod aquosum visu & virtute: melius enim est aqua: hic vinum per omnia digestum coadiuuans, vrinam & sudorem prouocans, & vniuersas excretiones. Vinum enim temperatum totum corpus calefacit, membra perforat, humores contempera, calorem naturalem excitat, & vt digesta materia & apertis vjs vniuersas excretiones utiliter moueat, sicut ipse in commento apho. ostendit.

De febre ephemera quæ sit ex vigilijs. Cap. XII.

Vigilie nimix febrem accendunt ephemeram in spiritu animal generaliter, quâdmodum & nimis motus cui valde sunt similes, aliter tñ & aliter. Excedendo enim complexionem cerebri & ipsum animalem spiritum circa actionem sensus & motus commouendo & agitando efficiunt, vt in ea calor prius & facile ignit de cerebro ipso ad corpus transiens et ad membra alia contrahantem, quoniam febrem accendit. In motu vero calor est incipiens ex lacertis & iuncturis, & de eis transit ad totum corpus.

Signa eius sunt signa rememoratia vigiliarum antecedentium, sicut est palpebrarum grauitas, vt difficultas aperiantur & inflatio eorum & faciei, & cibi indigestionem multiplicantes vapores, & citirinitas, & profunda tio oculorum pp siccitatem & resolutionē. Et pulsus spasmus, durus, & sensus sicut chorda corrigiarum tensa, vel contracta & debilis pp eadem causam. Et vrina subtilis proinde & alba nisi pp febrem inflammantem. Vrinæ enim vigilantium vt plurimum sunt albæ. Et demonstratiua etiâ signa, & caliditas pter naturam in corpore vniuerso cū siti & priuatione seu impotentia dormiri di. Inquit Gal. Siquis certa hora dormire conseruerit, & ea hora transierit super vigilias, cum deinceps velit dormire non potest, qm vaporem qui causa est somni uigilię præcedentes resoluunt omnino.

Et cura eius est generatis & specialis. Generalis est cura ephemere ex labore & nimio motu. Specialis autem est dux res. Ablatio causæ, est prouocatio somni. Complectur autem cum his quæ exterius & interiori approximandis supra iura phrenes, doloris stomachi, & iusturam sunt dicta. Ex quibus est balneum, & post ipsum vinum lympbari, & multum, quia magis inebriat, & humectat, & dormire facit. Et cibis frigidus & humidus, non expectata perfecta declinatione cōcessus. Scdā est alteratio febrilis dyscrasie qñ hūc quæ supra in nimio motu sunt dicta, & pncipaliter supra cerebrū applicata.

De febre ephemera quæ sit ex quiete. Cap. XIII.

Somnus & quies febrem ephemeram debent accendere e contrario motui & vigilij, cum sint illis contrarij: & inter fe similes dicente Abo. Somnus quieti vehementer similis existit. Vigilia vero motui. Sed cum per se tantum non accedat, quinimodo dispositio corporis operetur quasi in accendendo ipsam conueniunt. Et licet quales de se sit in frigidans et humectans per accidens erit inflammas et febrem accendens, similis cum somno. Et si perdurauerint tempus eius, calefacit corpus caliditate extranea: quoniam dissoluit humores per corpus, & in calidos vapores conuertit, maxime si cholericis sint humores, nec resoluunt maxime si quies succedat: quia retinetur & retent inflammas per spiritum naturalem, & alios, & ex eis transit inflammas subiecta corpori reliqua & lædendo & contristando febrem accendit.

Signa eius sunt signa rememoratia somni præcedentis & demonstratiua ipsius, & febris pñentis, qualia habentur ex relatione infirmi, & inuentione caliditatis præter naturam in corpore, & pter hanc ex dispositione oculorum vt succellio palpebrarum, et lipitudine, & habitudine corporis humida, & pinguis plurimū, & turgiditate membris, & pigritia animæ & corporis, & de coloratione, & frequenter ex denutritione ac macrefcen-

tia corporis. Inquit enim Hippo. Derelinquentes exercitium hecticam frequenter incurunt. Et pulsus repletio vaporosa & mobilis, & vrina spissa cum sedimine multa & cruda.

Et cura eius est dux res. Ablatio causæ, & alteratio febrilis dyscrasie. Prima contrariatur primæ quæ in cura feb. uigiliarum est dicta. Et cum contrarij habet complementum. Secunda est similis secundæ quæ in cura illius est opportuna. Differunt tñ in gradu: quia debet minus ad frigiditatem & humiditatem accedere. Et balneum magis resolutiuum & minus humectatiuum est conueniens. Exercitium temperatum & diminutio cibi & substractio vini.

De febre ephemera quæ sit ex fame. Cap. XIII.

Fames ephemeram febrem quæ accendit. Qm vt Gal. ait. Fames corpora exccat per accidens. In tolerantia enim eius calori naturali substracto pabulo alimenti calori ipse in humores corporis agit eosq depascit & consumit, & sic corpus exccat, & agendo intenditur, nec obtunditur, sed inflammat in naturali spiritu primo. Deinde in alijs & ex eis ad reliqua corporis subiecta pertransit, & lædendo, & contristando febrem accendit. Similij modo & sitis superaccendit illam. Intolerantia enim eius, potus & frigida irratione priuatur particule arefcunt in quas agens naturalis calor incenditur. Nec obtunditur cum deficiat humidum. Sed potius inflammat in spiritu naturali primo: deinde in alijs. Et de eis ad alias corporis partes transit, & lædendo & contristando febrem accendit.

Signa eius sunt esurientes & sitis præsens vel earum reliquæ remanentes defectio corporis: pulsus debilis ad duritiam tendens cū frequentia, priuatio somni. Vrina xantha & pauca, & similiter egreffio adusta & scyballosa: cū caliditate pter naturam acuta in corpore vniuerso extensa.

Et cura eius est cum his quæ humectare habet ex cibis & potibus quæ ex pmissis sunt notata: declinatione nō expectata perfecta, paulatim exhibita, & gradatim multiplicata: multis enim subito extinguitur. Vnde Abo. nihil deterius est fame in tpe sterilitatis: quam præcessit fatietas in tpe fertilitatis. Sed illud vertere est per peius. Est. n. eorum natura fm Gal. sicut lucerna extinctioni parata: quæ cum oleo non redundat, quodam sui pabulo recreatur, cum vero modum excesserit, necesse est eā extingui. Et cum his quæ habent humectare sufficienter, & parum in frigidare, ex medicinis interioris & exterioris ministratis: quales sunt iuleb vio. ro. aque hordei et syrups de cucurbita, & similia. Balnea dulcium aquarum tepidiorū, vel non veri frigoris, & oleum vio. frequenter inunctum, & ro. si inueniantur, q si non simplex & dulce abluatur cū frigida, & inungatur. De ephemera ex cibo & potu: ca. de ephemere ex calore iam superius dictum est.

De febre ephemera quæ sit ex inanitione. Cap. XV.

Evacuatio quæ febrem accendit ephemeram. S. fiat cum pharmaco dupliciter febrem facit p se naturalem calorem & spūs primo inflammando. Oē n. pharmacu calidum & siccu est fm se, ut Gal. ait. Et per accidens, commouendo et dissoluendo humores, & in hoc vim inferendo & soluendo superflue nec minus incitando. vt frequenter surgant ad sellam ex quibus sumi calidi dissoluntur, proprie si calidi sunt humores & multi, in choleris corporibus præ subiectis, & dense cutis ex quibus non euaporant: sed reuertuntur & calorem & spiritum inflammant prius. Ex quibus deinceps inflammas peneirat ad reliqua corporis subiecta: & lædendo & contristando, febrem accendunt ephemeram. Si vero cū phlebotomia p accidens illa accendit dupliciter: cum mouendo humores, & pprie si calidi sint & multi vbi pñctum est. Phlebotomia vero pauca vel multa, ratione multa & eradicatiua sanguinis qui frenū est cholere ante ipsius digestionem eā reddendo effrenū, quæ bullit & febre

Mef,

V ij accendit

accendit in spiritibus, et corpe toto ephemera si nō corrumpat, vel putridam si ipsa vel alius humor aptus ebulliendo putrefcat. Vnde Abo. phlebotomia multoties res soluit febres & multoties commouet ipsas. Gal. quoq. Infebriles ex cholera non sunt phlebotomandi. Caut. n. ne eos ad humorum ebullitionem perducas. Si uero cum alijs lenitiuis compressiuis vel phlebotomia proportio- nabilibus, raro, & non nisi per acciden. altero prædicto- rum modorum febrem accendit.

Signa eius sunt reliquæ præcedentis purgationis: & sitis vehementis, & caliditas corporis vniuersi acuta, vel phlebotomia præcedens cum amaritudine oris, præce- dente fastidio & cordis morfu, & signa cholericæ cōplex- ionis, & pulsus debilis & frequens, & vrina tincta & tan- ta quæ cholentam dominantem offendit.

Et cura eius quæ est ex pharmacia est tres res. Ablatio cause, alteratio febrilis dyscrasie, & correctio acciden- tium, quæ in solutione eueniunt vel sequuntur. Primā rem complent quæcumq. infrigidant, & humectant, & humores commotos quiescant, vt est somnus & quies. Inquit enim Hippo. in aph. Culi uero helleborum stare volucris somnum fac, & nolui mouere. Sicut autem ante ipsum pontica exhibita, & in ipsa iustia cui frigidity vel proprietate, vt est coriandrum, hæc enim humores com- motos ex medicina reddunt quiescentes & retinent, fumos reddunt obtusos, & malam qualitatem impressam à phar- maco alterant simul & febrem, ac dissolutos educunt, & medicinam cum superfluit in soluendo sua reseruant au- dacia, & sistit solutionem, qualia sunt quæ supra in con- solatione medicinarum, cum accidentibus quæ faciunt regi- mina resolutioe medicinæ obuiare docuimus sunt dicta.

Secundam vero rem complent quæcumq. ex cibis & potibus & medicinis interius & exterius ministrandis confortant & infrigidant & humectant stipitico ad vel leniendo, put exigit dispositio quæ ex dictis & dicendis sunt nota. Sint autem cibi magnæ qualitatis, substantiæ euchymicæ, sed pauca quantitates, quam digerere possit. Eius vero quæ accidit ex phlebotomia minoratiua cum mouente humores calidos & multos, vt sunt sanguinei, cura est cum secundatione phlebotomiæ, eradicatione, ut euacuetur quod de humoribus est commune. Inquit. n. Abo. phlebotomia quidem multoties resouit feb. Esti effrenatione & ebullitione cholere accidat pp. multam euacuationem sanguinis ex phlebotomia in principio: quia sit eradicationis, cura est quæ choleram commotam ebullientem sistunt, infrigidant, & obtundunt, vt frigida & stipitica, sicut granata muza & acia: maciana, & rob deribes, & de acresia, de inyrore: de pirijs, de citonijjs: cū aqua frigida. Et deinde quæ leniendo educunt, vt frigida lenitiua, & aqua hordei, prunorij, & frustum, siracosi, tereniabin, caliafi, & similia. Et labificando mucillago psyllij proprie. Deinde cum his quæ ex cibis & potibus ex medicinis exterius cum moderamine ministrandis in- frigidant, & cum stipitico confortant quæ superius no- ta sunt. Tertiā rem complent quæcumq. in consola- tione medicinarum docuimus serioso.

De ephemera febre quæ fit ex repletione. Cap. XVI.

Repletio si ex multis licet temperatis, sit cibarijs & potibus crapulantibus, ex vinis, licet non vino- sis, & antiquis, ac mellitatis conditis, & pluri- bus adeo vt ad satietatem nauseatiua perducant, propter indigestionem ipsorum & corruptionem quæ accen- dit, vapores omnes multiplicat, & fumos, insipientes spiritum, & calorem inflammantes in hepate, perue- niens ad alios et de eis ad alia corporis subiecta peruenit legendo & contristando, febres accendit nō veram eph- eram: maxime in corporibus subiectis densæ cutis: quæ non se fouent nec sibi subueniunt cum opportuni reme- dijs immo supra repletionē exponitur laboriosis gym-

nasijs sub solis æstu, balneant se, & alia illicita celebrant, in distin- ge nutriendi supra nutriendi quod nondum diges- tum est immittendo, ex eo indigestio generat, & corrumpit punctur digesta, & vapores acuti & fumi multiplicantur & ventositas, & quæ non resoluuntur, sed retinentur, ex quibus febres accenditur, ebrietas generatur: & in visceri- bus calor, grauedo, & mordicatio apparet, oxiremia in prædictis corporibus, ex ipsis raro, & non nisi per in- digestionis modum ex malitia regiminis fiet. & cum sit nunquam vel raro, febrem accendit, & cum accendit de- bilis est & parua.

Signa eius sunt signa rememoratiua præcedentis reple- tionis, & ipsius demonstratiua presentis febres qualia sunt stomachi grauedo, cordis morfus, satietas et nauseatio re- manens, eructatio fumosa, quam ante febrem aduentum eructatio acetosa præcessit, vt superius dictū est. Et pro- prie cum moueatur ad exitum per superius. Vnde vomitu- tus sequit emittens vapores, fumosos, arduentes oculos, et nares infirmi & aliorum aliantium. Et cum iuuantur dia- ria, quæ fm Gal. sola est indigestionis remedium: emittit indigesta & corrupta, fumantia, & accendit grauedo, & dolor pungitius in visceribus, & ardor, & pusio in pu- dicit, inflammatio faciei & oculorum: quæ rubedo terrens, sicut in irascitibus cū anxietate spiritus. Pulsus tremens, frequens, tremulus, cum caliditate in corpore toto, excessu mordaci. Et vrina turbida in digesta, quam præcessit sub- ulis & alba valde multa, & subito emissa, quæ repletionē & crapulam significat. Et accendit ei periodi ex innoua- tione humorum quandiu euacuetur repletio tota. Euen- detur indigestio & restituetur corruptio atq. crapula. Et plurimum illud est vsq. ad tres dies. Licet quæ extendat vsq. ad septimum, vel quartum diem periodizans: quare additur & minuitur quæ de paucis sudore propter cur- tus densitate. Et tñ est ephemera nō vera. Ephemera, n. vera febris est dicique nomen accipit vt retulit Isaac pi- sce quodam, cuius vita diei vni existit: hoc quæ nō habet in corpore causam consentaneam, quemadmodum habet non veras ipsius essentia in qualitate caloris, et in ipsius intentione ipsa consistit, ex quo ad summum suæ inflammationis peruenit paulatim, deinceps deficit, & dimittit subiectum proprium cum vapore sudoralis et corpus in febricitatione seu infrigidatione deueniat, quem admodum lapis, vel lignum, cum calefactū est & quousq. tandiu remanet quadiu per se infrigidetur: & paulatim ex ad tardius eius iustia dicit in ephemera: cuius calor est accensus in spiritibus primum ab extrinseca causa quæ est facilis: sicut alterabilis & leptomeris substantiæ existens, facile & cito calorē suscipiunt & facile perdunt nisi aliud sit impediens, vt causa interior, sicut in nō veræ: vt error medicorum venerantium diem tertium in omni.

Cura eius est tres res. Ablatio cause, alteratio febrilis dyscrasie, & correctio accidentium. Prima est reple- tionis sanatio: indigestionis emendatio: & corruptio- nis restitutio. Compleatur autem prima fame & euacuatione: vt in suis Hippo. retulit apho. Quæ autem est per se veniens aut non: quia materia sit detenta aut virtu- te deficiente natura sit rēctia. Alterum enim horum nec- cessarium est inesse. Primo quidem modo eo superfluis siue spontaneis, siue symptomaticis, siue superius per vo- mitum, siue inferius per secesum aut est vitilis: quia indi- gessa & corrupta in mutatur, donec perfecte euacuetur repletia indigesta & corrupta, & interim ablinestat, sit to- leret: si non: ciba illam cum his quæ facile digeruntur, & parum eorum multum nutrit absq. stipitatione, decli- nante quolibet paroxismo. In declinatione vero vltimi paroxismi phalenebis vt resoluatur fumosa quæ ad ve- nas & membra transierit, & cibabis vtherijs p̄dictis stipiticitatē hñibus quæ stomachū roborant. Cui quoq. amissibilis confortantia interius & exterius fm cōm- modum

4. aph.
apho. 15

Pulsus
& vrina
crapulam.

Febris
epheme-
ra a pi-
sce no-
men ac-
cepit.

2. apho.
aph. 12

modum, put supra in cura debilitatis eius est dictum, & sic facies cum dormire. Si vero sit efficiens, inueter donec compleatur cum vomitiis vel fecibus, et suppositorijs, & clysteribus notis, put euacuationis regioni conueniunt praecepta. Et abstineat quantum possibile est, cum non fiat vel si dictum. Si vero superflua, quia non solum indigesta & corrupta, sed etiam vitia emittunt, vt moleste feratur nec conferat sed deferat, retineatur cum his quae dicta sunt supra in cura fluxus lienterici lubricatiui & diarici vel alterius, quam vitia emissa specificat & ostendunt, & confortetur cum cibis p̄dictis stipticis. Et si liquidum abscindatur vel deficiat appetitus, quod est plurimum, vel necessarium, tum quia stomachus est principaliter passus, tum quia in fluxu, & recipit plurimum stomachus superfluitates quae euacuatur, vt dixit Gal. Stomachus conuincitur omnibus membris medietate hepate, & recipit superfluitates omnium membrorum medietate ipso, & etiam quia virtus ex fluxu cepit deficere absolute, quare confortetur, & erigatur cum his quae supra in destructione appetitus sunt dicta, & p̄prie cum citonij, & succo corae, et his quae ex his conuincuntur, & cum emplastris ex his quae confortant frigidum & absque caliditate multa aperient oppilationes inter ipsum hepar & cerebri siquae sunt quae ibi sunt supra notata. Secundo vero modo, quia uol non sit superfluitas per se veniens, sed restricta natura, tunc proculdubio necesse habes resolvere eam & educere, q̄ si adhuc cibus & potus est in stomacho indigestus & corruptus, prout cibus vomitur, donec perfecte euacuetur li possibile est. Deinde confortabis, balneabis, & cibabis, ut superius dictum est, q̄ si non sit possibilis vomitus, vel sit difficilis valde, administrentur per os quae ipsum inferius faciunt lubricare ex mucilaginosi, lenientibus, & lubricantibus, & lubricantibus notis, post quae sequatur abstergentia ex aqua hordei, vel passulorum, cum melle vel zuc. rubeo p̄p̄ febrim. Et immittantur clysteria, et collyria naturam compellentia, ut illam transmittat inferius, & p̄prie si fuerit corruptus quod ex fumosa eructatione cognoscitur, q̄ si non corruptus fuerit, sed tamen indigestus, administrentur tunc interius & exterius supra stomachum quae digestionem eius confortant, complet, absque stipticitate & caliditate multa, quae supra in cura debilitatis digestionis sunt dicta, & iniungas abstinentiam, donec digestio sit completa & superfluum consumatur. Deinde balneabis & cibabis vt dictum est. Si autem non sit in stomacho, sed sub hipo descendit in ventrem, oportet vt solutione ventris educas, aut cum his quae ministrantur inferius ex collyrijs & clysteribus, aut cum his quae sumuntur & deponunt, aut digerunt, quod equidem facere scies si ventris regionem ad quam subijt bene cognoscas, & dispositiones eius super quam significare & diligere docuit Gal. per eructationem, mordicationem, & grauedinem circa regionem ventris perceptam. Si enim circa regionem stomachi leuitas & grauedo, & mordicatio in sublimi parte ventris iuxta stomachi fundum & supra umbilicum percipiuntur, adhuc eructatio aliqua habens odorem & saporem cibi & potus, scies cibum in intestina subilia descendisse, & tunc si sit indigestus vel corruptus ex qualitate eructationis percipies, nam si accidat illud in digestum esse cognoscas, & tunc fouebis hypochondria, & vniuersum ventrem, & ministrabis quae digerunt unguis & abstergunt, vt est pipereon simplex, vel diatrion, vel aliud leuius p̄p̄ febrim, postquam aqua hordei detur. Si vero fumosa & foetida: aut quia corrupta, scies, illud esse corruptum, & tunc quae deponunt ipsum & lubricando, & abstergendo subducunt, superius ministrabis, qualia sunt quae hic supra sunt dicta, quod si sub umbilico grauedo & mordicatio sentiantur, & fortis rugitus, & eructatio nulla, vel quae non afferat cibum vel potus odorem, neq̄ saporem, cognoscas cibum ad colon & crassa intestina subijisse, &

tunt cooperari oportet vel per collyria, vel per clysteria initia, vt expellat. Secundam rem complet quaeque ex cibis & potibus & medicinis interius sumptis & exterius applicatis, & supra principalia, & supra cor magis in frigidum & humectant, quae ex dictis in alijs uota sunt supra. Tertiā rem complet quaeque accidentia inuenientia sedant, & si liquidum exiterit mordicatione grauedo: & v̄tositas modica, ex melle rosae, aqua hordei, decoctione anisi: olei simplicis compositum clystere impones. Si vero mordicatio fortior in eo fuerit in eo liquefacies adipem anseris, galli, vel caprae. Non iuuentis autem his, certe parum immittit: & olei rosae, sint autem loca. Si vero ventositates fuerit vehementer loco rosi, rutae, menthae vel nardinum ministrabis: & semina destruentia ventositatem: vt apij & foeniculi. Si vero ebrietas: curetur propria cura. Si vero defecit stomachi & oris eius deficiat appetitus, masticem in nardino teretes: vt glutinosum fiat: & deinde in eo posita spongiam infundentes applicabimus ori ventris: hęc aut stipticitatem habet & concauitates in quibus ventris medicaminis cōseruatur. Sit autem oleum sufficienter calefactum s̄m primam immisionem: exolunt. n. omnia tepida robur ventris, sitq̄ in vase dupli calefactum, s̄m primam immisionem cuius alterū plenum fit aqua feruentis: cōfecto custodit extitit Gal. Conrumpitur enim virus eius alter calefacti: q̄ si febr. caliditas ardēt appareat: melius est ob hoc eorum qd̄ per uoluntarium & per citoniorum oleum fit ex cerasi: autem tepidum & non frigidum actū. oxiremic vero eructationis fumosae: vt p̄dictum est in febribus, & cum rectificabitur bonum est & signum salutis.

De febre ephemera q̄ sit ex oppilatione. Cap. XVII. **O**ppilatio faciens febres: quaedam praebet causam materiam: vt est oppilatio viscerum: hepatis, et chylis, fellis, & splenis, & p̄prie aggregat superfluitatem humorificans in inflammationem & putrefactionem parans. Quaedam praebet causam efficiētem: vt est oppilatio pororum: caputim parauit venae & arteriarum: eaeque meatuum contiguat: simul phibent enim transpirationem: calor. n. naturalis spiritus & humores in flammamant: & a natura proinde quasi derelicti quēque putrescunt cum immediata causa putredinis supphibita trāspiratio. vt Gal. ait: & sic diuersorum generū febrium erit causa. Est enim s̄m cum multiplex: quia aut in poris cutis tunc ex se ipso cutis terrefcit: aut naturalis: vel ex causa exteriori derisante ipsas: vt p̄p̄ frigiditatem aeris: vel aquae vel p̄p̄ caliditatem solis: vel ignis adurentis: vel propter stipticitatem aquae: vel medicinae stipticae in corpore toto inuictae: & tunc facit species ephemeræ, de quibus subsequenter dicetur. Aut ex causa interius sumpta ex multis cibis calidis & superfluis: multiplicantibus vapores crassos et fumosos: oppilantes poros ipsos: & tunc facit ephemerā ex repletionē nauatua superius dictam: aut in capitis dictarum venarum & arteriarum & earum ductibus: & est ex causa interiori humoralis. quae autem est fortis in illis tantum existens & multa vt ad poros cutis extendatur: & tunc facit putridam: maxime in corporibus sanguineis: calidis & humidis: quae multa in digerent transpiratione p̄p̄ multas superfluitates in quibus abundante a caliditate facile putrescibili. vnde eorum corpora foetent sicut hirci. Aut est in medio cras, & sic facit synocha in flammam: eo q̄ sanguis non perfecte trāsporratur: quare in flammatur non corrumpitur: quia cum non sit in magna aliqua licet insufficiente transpiratione acceptum: cum adhuc sit cum natura: aut est debilis & modica: vt in capitis illarū tunc existens: & tunc facit ephemerā ex oppilatione cui uinc in flammis: eo q̄ reuēnt fumositas et uapores: & calor naturalis & oēs ipsi in flammam: quia non sufficienter trāspirant: licet magis q̄ synocha dicta. & p̄p̄de minus calor accendit quam illa: & minus durat, eo q̄

causa oppilationis in eo est minor, & in leptomera substantia spiritus, & proinde inflammatio est minor. Et est in substantia spūs quæ est facilis alterabilis accessa. Et istud est vsq; ad tertium vt plurimum, & qñq; extēditur vsq; ad quartum, & breuiatur in eo quod est infra tertium fm̄ varietatem oppilationis prædictam. Et fm̄ vnamquamq; diē extenditur, & remittit per modum periodi pp̄ inuouationem humorū oppilationē durantes quapropter accenditur cum rigore pcedente in stomacho putridæ, & cum remittitur quiescit inuocadone sudoris pp̄ oppilationem detinentem. Cessante vero oppilationē declinat ex toto cum abundantia sudore. Et quia generatus sit ex calidis cessat, ita vt ad infrigidationem deueniat corpus. Et cum perseverat eius Inflammatio in spiritu, feb. manet, & ephemera, sed cū inflammatur in sanguine pp̄ aptitudinem sui, vel auctam oppilationē, vel mixtionem cum cholera, transit in spēm synocha inflammatiuæ, & est illa quam diximus mediam inter ephemeram et putridam, eo qd̄ de utrisq; naturam sapiteo etiam quia ephemera transit in putridam mediā ipsa, si enim aucta oppilationē ephemeræ inflammatur sanguis, & in ephemeram transit, in synocham dictam exaucta magis oppilationē, vt sanguis inflammatus nullatenus transiretur: vel si non adeo de quo sit curandum, necesse est ipsum sanguinem putrefieri, & febrem accendere putridam, & sic ephemera transit in putridā synocha mediante, quapropter fit difficilis cognitio, fm̄ Gal. hæc febres.

De signis oppilationis.

Signa sunt signa eius causæ. i. oppilationis & feb. Signa oppilationis non sunt signa oppilationis viscerum quæ in prima sectione sunt dicta, sed signa oppilationis habitus corporis vniuersi fm̄ quem diffusa sunt capita & orificia venarum & arteriarum dicta, quæ signa plethorice esse noscunt vsus in toto, vel cachochymie humorum sua viscositate vel crassitie habentium oppillare, quæ sunt nota. Inquit enim Gal. Nequaquam igitur mirabile est cum plethorici sequuntur feb. etenim oppilationes multæ, & difficile est transpirabile totum corpus fm̄ tales dispositiones, quemadmodum et alia multitudo in quæ est fm̄ virtutem imbecillē, in corruptionem cito deuenit humores non vltra posse, & priuatio sudoris, & fordiciæ vestigium, & quod ex oppilationē & non alla causa ephemerarum sit feb. ipsa, sicq; distinguitur ab alijs speciebus ephemeræ, signa sunt, quia non ab exteriori causa fit. vt vere fuerit. & quia sit periodicans, & remittitur quæq; diē sine humectatione sudoris vaporalis quod illud non vniuersi alij non conuenit, quod etiā ipsam distinguit a synocha quæ vnus est paroxysmus. ex his. n. coniecturis feb. ex oppilationē pcedere, maxime p̄dictis concurrētib; signis quod est, quia illa omnia in alijs nō concurrunt ephemeris nec synochis, & distinguitur a putrida, quia in eo non apparent signa putredinis propria quæ infra dicuntur dñe Christo, licet alia communia videant, periodizat enim quæq; diē cu frigore, caliditas tñ eius non est mordax sicut in putrida sic indigesta, nec in pulsu velocitas systolis, quæ proprie sunt putridarū.

De signis febrium.

Signa vero feb. sunt proportionalia signis feb. apostematum, ex qualitate caloris in vniuerso extensa corpore non mordaci, inflammatione faciei maiori & rubedine, cum magnitudine & frequentia pulsus absq; alijs.

Et cura eius est tres res. Abscessio causæ, alteratio febris dyserasie, & correctio accidentum. Abscessio causæ completur cum phlebotomia & purgatione, ut siquidem in causa oppillatiōis sit plethorica & multitudo, ministrantur phlebotomia eradicatua totius ducens ad lipothymiam, hæc enim phlebotomia causam abscondit, & corpus in cōtrariam dispositionem febrilem adducit, nullo auxilio mediante. Si vero causa fuerit cacochymia crassorum humorum & viscosior, aut erit cum peccato sanguinis, aut sine, si cum peccato sanguinis, phlebotomia

præcedat minoratiua, deinde sequantur pharmaca aperientia, quæ subleuant & resistent humorum crassitiei, & viscositate absq; multa caliditate, quale syrupus acetosus simplex cū aqua endiuig, & feniculi, apij, & similia æqualitatem habentium. Et deinde apparente digestionē pharmaca solutiua ipsius appropriata, quæ in nostro antido. feriosius sunt monstrata, aliter autē aperitiua aperiendo venarū ductus, & dissoluendo humores sumpta interius transiendo ad locum oppilationis, eorum abundantiam trahent in ipsam: & in eis aggregant & incuneant, sic oppilationem augent, non aperiunt. Si vero absq; sanguinis peccato ministrabis a principio enematæ & vomitus ipsorum abundantiam minorantes, & deinde prædicta pharmaca interius quæ subleuant, incidunt & abstergunt, & ebant, & dietam extenuatiam iniunges. Et deinde ad loca oppilationum deuenies cū proximatis medicinis exterius, quæ rarificent humores oppilantes, subleuant, resoluunt, qualla sunt fricationes temperatæ cum oleis tñ peratis rarificantibus, & resoluētib; & sudorem puocantibus quæ superius nota sunt. Et cum alijs medicinis tpatæ caliditatis, & earū pulueribus qui abstergant, vt est farina cicerum & fabarum, vel hordei & radicū lilij & amygd. amararum & similitum. Et si indiget fortiori, vtatur aristotelo, spuma maris, & baurach puluerizatis, si non obset caliditas feb. & cum eis miscbis quæ cum infrigidatione abstergant, vt semina communia puluerizata, & farina hordei, aqua melonis indi. & similia. & balnea aquarum dulcium euacratum quæ aperunt poros, & humores in orificijs caputem venarum & arteriarum contiguarum poris obstruentibus obstructos in vaporem dissolunt, & sumum eosq; ad se trahunt & resoluunt. Inquit. n. Gal. Resolutio est cū humores corporis sumi facti per poros dilatati egrediuntur. Ethoc in fine totius ægritudinis, & declinatione vltimi paroxysmi cum materia est tota digesta perfecte ac eradicata: quæ si perfecte digesta, & post primum paroxysmū ad sit balneare tunc in declinatione ipsius, & nō timebis, & post secundū quæ si affuerit nequaquam balneabis. Accipit enim rigor ex dissoluta materia & indigesta & ex caliditate cum humiditate præter naturam corpori acquisita transpiratione prohibita putrefiet & in febrem putredinis conuertetur.

De febre ephemera, quæ fit a caliditate ignis vel solis.

Capitulum. XVIII.

Accidit in corporibus laborantibus circa ignem vel sub sole, vt quasi arefcant, & induretur cutis eorum, adeo vt testæ hāt, sicut bruta animalia quædam habent, maxime si complexionis existant adustæ, quare poris eorū attenuantur & constringuntur, vt superfluitates fumosæ generat in eis, maxime ex calidis cibis assumptis resoluantur, sed retinentur, et non resoluuntur magis transpiratione prohibita quæ spūs inflammant & de eis ad subiecta alia transiunt & ledentem & cōstīantem febrem accendunt. Signa eius sunt signa complexionis naturalis, dispositio cutis, ars, & regimen, quæ indicat causam eius: & caliditas acuta in toto extensa corpore, vniuersas actiones & passiones lædens, sitis & angustia, & alia quæ in ephemera ex calore solis & cibi dicta sunt.

Cura eius est tres res. Ablatio causæ, alteratio febris dyserasie, & correctio accidentum. Prima completur cū correctione omnis calidi extrinsecus & intrinsecus pp̄nanda, & cum situatione corporis in aere parum calido & humido magis cum ministratiōe balnei aque dulcis eucatæ & multæ quæ mollescent cutē & rarificent poros eius & fumosas superfluitates resoluāt, & cum fricatione succedente cum oleis frigidis humidis, vt est violarum proprie. Secundam rem complent quæcunq; infrigidant & humectant ex cibis & potibus & medicinis interius & exterius ministratis quæ spūs alterent, multiplicent, & con-

fortent.

fortent, & cor infrigidet, & humefcent ipsum & totum corpus. Tertiam rem cōplent quæ sitim mitigant ex torpore frigidiæ, & aeris inspiratione, & quæcūq; angustia curant quæ ex dictis sunt manifesta.

De febre ephemera quæ fit a frigore. Cap. XIX.

Accidit quoq; sibi prædictis fumofos vapores retento in corporis calidis, cum acri frigido expōnunt, & sub diuo dormiū, & maxime hyeme, & balneant in frigida aqua nua vel stipicia, vel alu minofa, vel gypsea p̄p̄ cōstipationem pororum acciden tem ex illis transpiratione phibita, & inflamatur cū eis calor et accenditur in spiritibus primum, deinde transiens ad alia corporis subiecta, legentem & contristantem fe accendit. Signa sunt p̄fectio causæ & catarrhis & cor riza ex expressione accidens sicut illis qui extasim sunt passæ ex dissolutione, differentes tñ signis, quia color pal lidus & pulsus durus paucæ vel ocitatis & frequens, dif ficultas anhelitus, & grauedo capitis p̄ fumos retentos.

Vrina tincta & caliditas in toto corpore extensa parua.

Et cura eius est tres res. Ablatio causæ, alteratio febrilis dyscrasie, & correctio accidentiū in prima immissione & acuta cum retinetur. Primam rem cōplent, quæ pri mam rem compleuerunt in p̄dicta. Oportet tñ vt ad cali ditatem magis accedat, sicut ibi ad frigiditatem, vel stip ticam caliditatem, sicut paulatim non subito approxi mata, quare oportet vt loco olei vio. ministretur irinum, vel loco chamæmillini bambucinum, et amygd. dulcium, anethinum, & delilio, per se, vel mixta, vel narcisi quæ ag goratis sunt p̄pria & simplicitatem cutis ac duritiem mol liunt, & aperiant poros vt vapores expirēt, & oleum de apio quod prouocando sudorem illos educat & difficul tatem anhelitus auferat. Secūdā rem complent, quæ secundam rem compleuerunt, & ibi prædicta sint, aut tri gida minus vel temperata.

Tertiam rem complent quæcūq; assumpta ex medi cinis curant catarrhum frigidum quæ superius seriose & complete sunt dicta cap. proprio, p̄fectus & pulmonem dilatant, & anhelum reddunt facilem. Ex quibus quæ dam sunt simplicia quedam composita. Simplicia sunt vt antemisa & decoctio eius sunt iuniper. radix & semen sese leos cum aqua mellis, iris & oleum eius inūctum, & oleū balsami, hyssopus sicca & decoctio eius cuth caricis gar garizata & bibita in aqua cicurum, anis. ro. & nasturtio, cyminum, chalanum, & similia, quæ quidem sunt cali lida valde, misceantur cum frigidis diluantibus, qualia sunt spinachia, aqua hordei, & similia, ob quam rem de coquuntur in aqua hordei vel cum ministrantur cū aqua spinachiorum, & cininum cum aqua bibitiū, si non pro hibeat tussis, apium, & foeniculum, & similia quæ causa breuitatis tacent. Composita sunt diatriæ, dialacamentū & similia, ut syrupus de passio theriaca et similia & quæ grauedinem capitis sedant, & tollunt quæ supra in cura fode quæ suffident monstrata. ideo non hic amplius repetantur. Idem enim in omni loco repetere alienatio est dixit Gal.

De febre ephemera quæ fit ex apostemate. Cap. XX.

Cum accidunt apata in membris apparentibus vt emunctorijs principalium, quæ bubones Hipp. appellauit ex superfluitatibus p̄prijs quas prin cipalia ad illa mittere consueuerunt & mittunt, commota vero ab aliqua procatartica causa causam, vt est albus plurimus, aut calus & percussio in aliquo principalium, tales multiplicans superfluitates in eis quas confortata mittunt p̄modum in emunctorijs ipsis, aut scabies, seu vlcus innaescens, eis ex quibus puenit dolor in illis con trahens & puocans per principalia ad transmittendum eis p̄fluitates, & rheumata, vel in aliquo altero mēbro ad quod via sit per emunctoria ipsa transire seu eis as sociata vt in pede manu vel collo, ita superfluitas transif

sa ad illum passum dolens, transiens per emunctoria, in eos spongiositatis colligatur, & sic comparant emunctoria illi, quia fit illa via, ut dixit Abo. Et manet fm lo cum bubonis seu in emunctorio collecta & circūscripta intranspirabilis putrescit, fm primum vel duos dies con tinuos tota simul, absq; intermissione p̄p̄ conclusionē & continuitatis partium eius in illo eodem quoq; loco ma xime cum plurimū sit sanguinea, ex cuius putrefactione puenit caliditas. Inquit enim Abo. Augmentum autē in quantitate plurimum est infrigidans, nisi cum ex eo acci dit putrefactio, quemadmodum enim putrefactio ex caliditate, ita ex putrefactio puenit caliditas, quæ fm plu rimum de loco bubonis transit fm continuitatem inter mediōrū membra, ad cor absq; putredine seu fumo pu trido aliquo, p̄ circūscriptionem & inclusionem ipsius & in loco bubonis a quo nihil respirat ex quo superale fieri cor est necesse, & primo p̄p̄ existēs in eo cum sint magis alterabiles, vt superius dictum est, & de eis deinde transeundo ad reliqua corporis subiecta legendo & con tristando febrem accendunt vnius vel duos dierum vt plurimum, fm quod materia potest plurimum effusione habere. Et deinde paulatim deficit & cessat vt inficiens remaneat corpus, quæ ephemera erit nō putrida, licet ex putredine fiat. Eo videlicet quia si putredo caliditatis ac cense illius fit causa. Vnde ephemera non vera dicātip̄a tñ non plurimum cum caliditate ad cor non accedit, sed caliditas q̄litas sola absq; infectione putredinis aliqua, quod si transiret, non ephemera sola maneret, sed etiā fieret putrida, vt diceat, licet caliditas in spiritibus prius sit sola accensa inquantum ephemerā, tñ putredo superue niens caliditatem p̄sentis si sola accensa perturbat ephemerā, eiusq; signa cōfundit & obtenebrat tantq; leuiat: vbi non dignoscantur bene, fed signa putredinis inagis, ob quam causam dixit Gal. Ephemeram superuenientē pu trida cōfiscere non cessare, quod quidem contingit & ra ro, & cum contingit est malum signū. Ostendit enim nō solum superfluitatis in bubone collectæ putredinem, sed etiam alterius antecedentis causæ existentis in venis vel visceribus compurefcentibus illi ex qua putrida fuligō ad cor vadens ad putridam caliditatem accendit & fe brem. Vnde Hippo. In bubonibus omnes feb. malæ, exceptis ephemeris.

Signa sunt signa demonstratiua ipsoꝝ apostematū & se, & sunt ex relatione infirmi vel astantium cognita. Et absq; relatione ipsoꝝ ab experto medico & famoso qd est, quia videt dolere infirmum circa regionē emunctoriorum cum impedimento motus manus vel pedis & faci em eius inflammatam, & rubeam vltra dispositionem sanitatis. Et p̄prie cum fuerint apata magna & sentit ca liditatem febrilem in toto corpore extensam paucæ mor dacitatis q̄ eorum materia plurimum est sanguinea & raro cholerica faciens herisipilam. Cui accidunt periodi fm materiam quæ effunditur ad ipsa, & succedit ei hume ratio vaporoli sudoris & abundantis p̄p̄ repletionem corporis non p̄ materiam in apate interclusam. Et pul sus in eis est frequens magnus velox & vndosus vel mol lis propter repletionem sanguinis in corpore & in mem bra carnosio. Et vna clara & alba propter trāsitum ma teriz calidæ ad loca apostemata.

Et cura eius est tres res. Ablatio causæ, alteratio febrilis dyscrasie, & correctio accidentiū. Prima compleuit cū his quæ curant apata quæ supra sunt dicta & infra dicen tur p̄pria sectione Christo duce. Secūda qm oportet vt in principio opponas remedium membris mitibus prin cipalibus cum phlebotomia ex parte quæ respicit mem brum mittens & a membro patietē deriuat. Et deinde cō solutione, si materia alia sanguini sit admixta ita q̄ p̄ an titer istam fiat. In p̄cessu vero cum iam tota fluxit ma teria per eandem vel propinquam partem, Et subtilia res gimen,

4. aph.
apho. 55

gimen, nec cibis nisi in declinatione cōpleta, si poterit tolerare, nec vinū de omnino, q̄ si tolerare nequeat parum in qualitate & quantitate dabis, vt hordeaceam prisanam. Et pones remedium in via que inter principalia existit & emunctorium cum stipitacibus & constringentibus supra notis. Deinde circa membris apofematū particulares operationes in apate necessarias exercebis cū calidis temperatis & parum stipitacis in principio, vt cū chamæmilla & oleo eius non frigida, nec apocruistica cū repellat ad principalia quibus oportet trahere magis q̄ repellere. Deinde cū resolutiū, si resolutio sit possibilis, qualia sunt emplastra ex fœnugræco, se. lini florum chamæmilla, radicū alteæ, ireos, & similibus que supra sunt dicta in apofematum cura, quod si non sit possibile maturetur, incidatur, mundificetur, & consolidetur deinde.

Secundam rem cōplent que cūq̄ in frigidat & humectant ex medicinis interioris & exterioris approximatis non supra membrum apofematū, sed supra principale quod mittit, & etiam supra cor quæ ipforum aliterent spiritum, & virtutem eius confortant, quæ supra in cura cor de seriosius sunt narrata. Tertiā rem complent que cū dolore, sitim, vigilias, & alia accidentia habent corrigere, quæ ex dicendis infra sectione secūda sunt nota, vbi de cura bubonum agemus proprie, si Christus annuerit, qui sit per in finita secula benedictus.

De synocha inflatiua.

Capitulum. XXI.

Et quia synocha inflammatiua media est per quā transitur de ephemeris ad putridas, & vtriusq̄ communicans in natura, vt est dictum, ideo completo sermone de medicinis ephemerarū, anteq̄ de medicinis putridarum ad sermonem deueniamus, prius de medicinis ipsius dicam⁹ vt melius sit sermo de ipsa. Fit enim ex inflammato sanguine absq̄ putredine, in modo non vere ephemeræ pp̄ oppilationem accidentem mediocrem ex multitudine eius, in locis phibentē eius trāspirationē, & multiplicantem eius vapores in corpore, quapropter accidentia & signa eius licet pp̄ conuenientiam eius cum extremis sint dignosci difficilia, erūt tñ signa complexionis sanguineæ & pletoria, cū vita delitiosa ac cutis suavis ad modum corporis balneati extrēa in vniuerso corpore, vt plurimum, p̄tēsa vsq̄ ad quartū diem, & qñq̄ vsq̄ ad septimum periodizans in aliquo, quia vnus est paroxysmus tota, vt superius dictum est, perid quod ab vtroq̄ extremorum distinguitur generum, in quo procedit augmentum semper vel minuendum, vel aliquoties inflammando fm̄ diuersitatem generatorū vaporum in sanguine, quia aliqui magis multiplicauerunt q̄ resoluant, & caliditas inflammatur oppilatōe magis aucta, aliqui econuerso oppilationē minorata q̄ hora, & tunc fit per augmētica. Et aliqui multiplicat⁹ & euaporantur equaliter permanente oppilationē in prima dispositione, & tunc fit humotena. Et neq̄ in pulsū, neq̄ in vrina signū existit putredinis, sed est magis uelox & spissus. Et vrina digesta, rubra, rosea in colore, substantia spissa, cum circumstantijs similibus sibi.

Et cura eius est tres res. Abscissio causæ, alteratio febrilis dyscrasie, & correctio accidentium, parua de virtute ex se consideratione habita, eo q̄ non se committit nisi forti virtuti quæ vsq̄ ad terminum p̄signatum absq̄ cibo tolerare secure potest, nisi cōplexio naturalis, & potentia corporis, & rara stomachi dispō, & alia exterius contingētia contradicant. Inquit enim Abo. Quoddam corpora sunt que nisi cibentur in principio primo & in detriori hora eius, consumuntur & debilitantur, vel in syncope inueniunt & moriuntur, vt cholericæ, & sunt de hominibus quidam qui sunt exuberēs carnis, qui cū absconditur eis cibus, debilitantur & extenuantur, quia non tolerat prohibitionem. Et omnis eius calor innatus est fortis valde aut debilis, vt nō possit dimittere cibum,

nisi enim esset virtus fortis in ea tanta multitudo sanguinis, in transpiratione prohibita non posset gubernari & regi, quin in putredinē deueniat. Vltima enim causa putredinis humorum perfectiua & per modum priuationis est derelictio à natura, licet prima causa putredinis stirpium & per modum passionis oppilatio prohibens transpirationem qua acquiritur calor & fumus extrahendus in humore qui causa est vt à natura derelinquatur & putrescat humor.

Primam rem complent phlebotomia facta in principio nulla expectata digestionē vel horā, immo quacūq̄ die vel hora ingressus fueris ad infirmum. Inquit enim Abo. cūq̄ phlebotomia sit retentio sanguinis, non expectatur digestio sed faciēda est vsq̄ ad defectionem & syncope vel lipothymia, quæ est defectio reparabilis. Inquit enim Hippo. in apoth. Et vbi oportet vsq̄ ad defectionem euōnem oportet ducere. In maximo enim dolore & in acutissimo apate, & in febris peracutis nulla mediocris medicina hac esse potest. Gal. ait. Est. n. maximū eis auxilium cum sit eis suauis, & cū lipothymia corp⁹ statim in contrariam dispositionem adducat. Educendo enim totam sanguinis multitudinem, oppilationem ac febres dependentes ex ea tollit, & etiam accidentia si qua conueniunt, vt anxietas, sitis, & vigilie, sic omnem dispositionem tollit p̄ter naturam, & maxime si tñ quantum superabundat euacuet. Et si aliqua requirendarum intentionum non contradicant seu intrinsecum seu extrinsecum. Et ea dimissa in periculum multitudinis putrefactionis ipsius vel suffocationis perducunt infirmum, nisi virtutis potentia hæmorrhagiam vel sudore copioso iuuetur, post quam dabis lipothymie gratia inlebe. roci, cū frigida, & post vnā horam cibabis ptylaxen succo, in crastinū vero fricabis, vt aperiās & rarefices poros, deinde de balneis & cibabis vberius.

Quod quidem dictum impugnat Auerrois tribus rationibus talibus, quarum prima est talis. q̄ est, quia medici debet sequi naturam, & natura nullam facit euacuationem sanguinis ducentem ad syncope imo ergo nec medicus talem facere debet. Secūda est, quia cum in euōne oportet vt solum q̄ uocium est pendatur & naturale non immo dimittatur vt in copis non sequatur euacuationem nisi quatenus quod naturale est educatur, propterea in euōne ad eam nullatenus ueniendum est. Tertia rō quod est: quia in tali corpore est aptus aliquis humor putrescere si euo perducatur ad syncope in virtus cadens non poterit resistere, quin corruptatur humor ille: cum non reguletur & eius corruptioem si sequatur non erit quod emendet.

Quibus rōnibus solutio patet, si distinctio p̄mittatur scilicet q̄ duplex est syncope, reparabilis & non reparabilis. Secundo si sciatur quod causis virtutis & syncope reparabilis de qua hic intelligit Gal. accidat non solum in eione iniuriati & eius quod naturale est, sed etiā in euacuatione nocui, dummodo subito & simul fiat, sicut in phlebotomia p̄sentit. Tercio si sciatur q̄ facta resumptio cum cibo vel aliquo nutritiuo virtus, quæ cecidit resumatur statim, eo illico post euōnem dato. Nam cum sit sine p̄p̄is leuis que, p̄p̄ lipothymia id est apparens causis est dicta, ex cibo resumpta virtus vel reparata poterit regulare humores ne in putrefactionem deueniant, & etiam corrigere putrefactionem si forsā cōsequatur. Secūdam rem si necessaria sit, vt puta quia phlebotomia sit omissa, vel quia facta non totum quod superabundat sanguinem eduxit, vt infrigidet corpus complet aque frigida potus vsq̄ ad coloris mutationem. I. vt fiat pallidus & tremat. Et illud est vt detur ex ea vsq̄ ad minam vnā & est pondus lib. iij. Inuenit enim in tali corpore p̄gubito oēs condiciones in eis ad ministratiōem seruandas, & sanguinem inflammatum & subiliatum à feb. infrigido

1. apho.
aph. 23

Regimē
phlebotomati.

Tres huius
i.e. spēs

Syncope
pis duplex.

dando in spissat, vt ad principalia non discurrat, & febri lem inflammationem statim extinguat, nisi corpus sit ac cidentaliter immutatum, quo casu ab eius datione oportet desistere, & alij vt medicinis quæ obstruções ape riant, multitudine euacuent, & febrem extinguant, quæ sunt notæ infra. Et quæ tantæ virtutis in cura huius feb. exi stit, q. si phlebotomia celebrari aliquo mō non possit vel pp. medici tardum aduentum, seu eius incertiam, aut labo rantis delitiam seu inobedientiam suspitionē, vel timorē vt assistant proteruiam & excitationem quam medi cus euitare debet. Ipsa sola sufficiens est ad curam, maxi me vel signa digōnis humorū obstruentium si aliq. sint à sanguine videat. Confortata. n. virtus ex temperantia su biectōis eius. s. spirituum & humorū & membrorū radi calium pp. frigiditatem aquæ, humoribus obstruentibus præ subtilitate obuiat, vt quouq. benignos inueniat ad se trahat. inuiles vero per vtremq. vel sudorem exornat, & plectōriam sanguinis p. hæmorrhagiam in regione ap. ta magis expellat, anxietatē auferat, sitim extinguat, & puocet somnū. Ita vt hæc duo ipsius synochæ sint ma xime sanationes. s. phlebotomia omni tpe, & frigida æq. portatio apparet digōne siue sibi inuicē succedentes siue ministratē distin ctim. Complectur quoq. cū alijs medicinis interius & exterius ministratis sup. spiritualia pprie, maxime vbi conditiones phlebotomiam ad exhibendū frigidā aquā desunt, vel plures obfistentes inueniant, quæ ex dictis & dicendis sunt notæ. Et deinde cū balneis dulcium eucratariū aquarū quæ aperiat poros, subtilitē hu mores crassos obstruentes, & eorū viscositatē alitergant multoties replent in vapores conuersam & sudorē euacuant & resoluunt. Cōpletur cū cibis & potibus frigidis & humidis quæ alterando dyscrasiam se. potētē in se vir tutem. Excolutam ex corpis dispo. nē. vel aeris exterioris siue extensione diernū maiori q. magnitudine op. pationis aut incertiam medicorū confortant. Sint talia qualia supra hæc in cura ephemeraū sunt dicta. Cor re ctio vero accidentium ex dictis est manifesta.

INCIPIT SVMMA SECVNDA particulæ primæ, sectionis secundæ, quæ est de medicinis febrium putridarum, contuens capitula octo.

Equitur summa secunda particulæ primæ se ctionis secundæ q. est de medicinis febriu pu tridarum. Continetur autē capitula octo.

De ordine curationū seu medicationis ipsa rum & medicatione eorum fm modum

vnuerſalem. Capitulum Primum.

De medicinis febriu in speciali. et pmo simpliciū & inter

ea primo synocharū in putredine sanguinis sentiū. ij

De medicinis febrium phlegmaticarum. iij

De medicinis febrium cholericarum. iij

De medicinis feb. melancholicarum. v

De medicinis feb. pelulentiosarum & earum quæ de gene

re sunt illarum. vi

De medicinis feb. aposteinatum. vii

De medicinis feb. compositarum ex eis. viij

DE ORDINE CVRATIONVM seu medicationis ipsarū, & medicatione eorū, fm modū vnuerſalē. Cap. I.

Voniam contingit ephemeram transire in putridam p. synocham mediam, cum non contingat trāſire de extremo ad extremum nisi per mediam, vt est dictum, ideo post cu ram ephemeraū primam & synochæ me

diam, dicendum est de cura putridarum in ordine exem plicatarum. Et primo in generali. Secundo in speciali. pcedit enim generalis specialem artificialiter et naturalr. Verum quia febri putredinis accidit vt sit morbus in se, aut accidens, & simplicem & compositam faciens varie tatem. Ideoq. in cura pcedunt putridæ, illis quæ sunt acci dens, sicut substantia accēs, & simplices compositas, & elementa elementata. Primo igit de medicinis putridarū simplicium est agendum secundo de medicinis composi tarum & simplicium. primo de medicinis feb. quæ sunt morbus per se, secundo de medicinis feb. quæ sunt accēs & de earū quæ sunt p se morbus. Primo de medicinis sy nocharū factarū ex putredine sanguinis. Eo q. de syno cha inflammatione media facilius deuenit. s. in putredinē sanguinis q. aliore humor. facilius. n. est vt caliditas in flammata in sanguine imprimat putredinem in seipso, q. transeat in alium humorem, cū in eodem subiecto exi stat, & magis putredini apto, & pp. compositionē eius & substantiam quidem & sitū. Inquit. n. Gal. illa solum. i. maxime putrefuit corpa, quæ calida sunt & humida in transpirabilia & inflabellabilia in calido & humido ma nent. Sic alijs humoribus citius putrefcit & maxime si aquositate generata ex fructibus sit infecta eius substantia & crudo humore reddite ipsū intranspirabile. Et quia inter humores oēs super excreſcens irregularis sit à na tura factus inobediens febrem accedit synocham. i. con tinuam. pprie, & maxime pp. eādem causam, vt superius est exprellum in tractatus huius principio, licet raro talis feb. fiat vt Gal. ait. Custodit. n. ipsū natura tanq. the saurum & siliū, & vsq. in postmū, nec deserit ipsū nisi coacta, vt superius in consolatione medicinarum di ximus, & sicutarius putrefcit, licet ex sui dispo. nē. sit ma gis aptus. Secundo de medicinis phlegmaticarum sentiū in putredine eius. Citius enim putrefcit, & ad putrefactio nem accedit q. cholera, sapiens de natura sanguinis, & pinde quoq. die febrem accendit non per tertium, nec quartum quædam modum aliq. Et si cholerica pp. sui calidi tatem igneam aptā inflammari sit magis q. phlegma & putrefieri quod est aqueum frigidum humidū, cū calidi tas vt efficiens in putrefactione magis q. humiditas vt materia operet. Ipsa quoq. cholera licet finaliter non sit, tñ humida substantialiter semper est, quando in spē humo ris existit, dicente Gal. In ois humoris substantia aqueum diatur elementū, phlegma tñ sua crassitie aut viscositate substantiæ necnon sua multitudine excrecentiā eius cō pscit, vltra vt quoq. choleraū vt superius diximus in con solatione medicinarū multarū oppilationū est causa. Et pinde transpirationis phibitæ quæ est causa inflamma tionis caloris pter naturam in eo, quæ putrefactionis cau sa existit maioris & citioris q. caliditas cholera, quæ na turaliter est, licet sit ignea ad quod adiuuat cōpō. humi da, supra humiditatem substantiæ in co additæ aqueam & putrescibilem magis. Situatio quoq. eius quia in profundo corpis est posita, & iuxta sanguinē pp. sui naturam nō in circumferentijs vt cholera, quæ de natura ignis existit de centro ad circumferentias semper mouet ex se in quibus re frigeriū etionis regit. Opitulanti quoq. ad id semina suæ putredinis quæ in loco suæ minæ seu putrefactionis re linquit. Quapropter intermissio est impuri & secundi paro xismi tempeluior inualio, sunt. n. causa vt regene ratu humor ex dispo. nē. particulare citius ad putredinē incitet. Et fm faciat paro xisum fm singulos dies non cessans periodizare, donec particulare dispo. corrigitur. Tercio de medicinis cholericis in putredine existentis cholera quæ tardius mouet q. phlegma, licet frequentius accidat pp. caliditatem suam mouet & furit, vt non regulet & putrefiant, & feb. accendat coadiuvantibus similibus circumstantijs, ætate. s. consuetudine, & tpe, caliditas, & re gimine. Sile enim augeat sui sitē, & facit ipsū furere: fri gida

Rō or dines di cendis

Qualr natura custodit sanguinē tanq. thesaurū

glida ipsa existens contraria remittit & resenat. vnde Gal. rps est augmentatio aegritudinis sibi similitans. Quare to de medicinis meliolicarum feb. sientium in putredine melleae quae tardius ad putredinem praeter ceteris mouetur humoribus pp cōtrarias superiores assignatas causas. Quin to de medicinis feb. pestilentialium & eae quae ex gñe feb. pestilentiali sunt. Quae est a causa exteriori & peccatifica mouens generationis exordium, vt ephemerica, non est per modum inflammationis tm, vt ille in synocha: Immo in putredine humoris & cordis spiritibus earū est completum, a quo eae denominatio sumit, & pinde inter putridarum genera sunt computatae. Et vltimo de medicinis compositis: & primo ex generibus vt putridae & heclicae, non ephemericae quia non facit compensationem in cura culcunq illarum sit complicata. secundo de compositis ex speciebus putridarū non ephemerarū nec heclicarum, cum non facit compositionem in cura. quē admodum compositae ex speciebus generis putridarum, cum ex causa sint putridae, non habent dependentiam.

Harum oīum medicatio generalis sequens generalem cognitionē ipsarū in principio huius cap. snotatam, est quatuor res, quarum tres respiciunt res praeter naturam, quarta vero naturales et virtutes. Prima. n. abscondit causam, scēda subtiliter febris dyscrasiam. tertia ponit studium in virtute & vita cum dicta cibi & potus & regime debito in alijs non naturalibus rebus, quarta corrigit accidentia. haec enim res in medicatione earum omnē necessariam complent intentionem ex parte rerum non naturalium conservandarum comprehensarum sub virtute, & ex partererum praeter naturam remouendarū. Quae siquidem in vnum conueniunt oēs, vt in feb. cholericā et purā, simpliciter, vna cōis erit indicatio, vno quoque cōi complenda auxilio, infirigendatione & humectationem demonstras. Fiet autē cum his quae ex medicinis frigidis & hūidius interius approximatis fm oēm administrationis modum & exterius, qui & put oportet in speciali cura dietā, si Christus annuat. Et ex illis est pot' aquae frigidae, alterat. n. digerit, cholerae euacuat per fluxum ventris & vrinam, vel vomitum, vel sudorem, & quicq p omnia simul, & cum virtus est potens feb. extinguit & sitim, & sic causae cōfert, morbo, & accidenti, nisi fuerint quae prohibeant aliquae ex conditionibus quae sequuntur, vt materix crassae cruditate non subtilis, vel cholericæ, cuius digestio est vt remota a sui subtilitate fiat spissa, & aqua frigida facit illud, & stomachi frigiditas debilitas, vel heptatis vel alius alterius ex visceribus, vel dolor in eis, aut aspa seu oppilatio. vel quia complexio naturalis sit pauci sanguinis, & caliditas innata debilis habitudo extenuata, non carnosā, aut in consuetudo bibēdi eam. Nocumentum enim his ex aquae frigidae potu generatur, maius q̄ sit inuamētum eius in feb. extinctione: & sitis quare oportet vt dimittatur & recuratur ad auxilium quod his conferat, illis vero non nocet quīs sit difficile inuenire dicente Gal. Itaq; in contrarijs dispositionibus difficile sit inuenire quod prosit multum, obstat autem nihil, q̄ inter cetera syropus acetosus comprehenditur esse talis: digerit enim crudos humores obstruentes, & obstrictos incidendo & subiliando aperit oppilationem. Et proinde prohibita transpiratio cessat & euacuat illos replicando, alterat feb. & p consequens sitim sedat, sic equidem omnia quae praeter naturam sunt in cura feb. putridae consideranda respiciunt in defecte, & eius nocumentum in partibus viscerum & alijs dispositionibus pōssibilibus corporis non est sicut nocumentū frigidae aquae. Verum q̄q feb. intentio & sitis est tanta, vt egrum ad resoluentionem & resolutionē perducatur, nec proinde sit exscufatio ab exhibitione aquae frigidae vel alterius extinctiū valde, vt melonibus indy, syrapi de nensure, de melonibus, & similibus. Augmentum enim in pōssibilibus & materix in crudatio me-

lius est q̄ corpus ad arefactionem perducit. In quibus vt Obiectio. bis quae mirabiliter dicens. Quae cruditas in febre cholericā dicta est pura cholera est cum Gal. dicat q̄ crudus humor in specie phlegmatis est, ac et quae se. incensio atq; sitis in phlegmatica esse poterit: cum ipse dicat calorem humoris phlegmatici putrefacti assimilabilis vtiq; ignis in mōso in viridibus lignis accensio, adeo vt subtergat dicens maxima cōstatio humoris accendens feb. qualitas est caloris. Cui rōdet Falco dicens. Scire autem te oportet circa primū quod cruditas in humore crasso vt est in melancholia & phlegmate, p̄prie cum sit sanguis diminuitur decoctus, in quo dñatur sicut & melancholia terrea quia quia frigida est & indigestibilis & transire moratur, sicut Hippo. dixit non humore subtili cholericō puro: adeo quod si oppilatio sit in se, creata eo non erit a crassitie & viscositate substantiae quicq; possit esse ex alia, non tm in pposita feb. sed ab eius multitudine sola, sicut ipse humor cholericus purus in sua substantia crudus humor respectu naturae sit indigestus prius quia virtuti expulsiue non adequatus pp subtilitatem imbibitam, ob quam eius expulsiō sit difficilis, sicut melēcholice pp eius crassitiem in frictis meatibus non penetrat. Et phlegmatica pp adherentem ipsius viscositate in illis membris, subtilitatem postmodum affert frigida aqua potata quod offendit Abo. dicens. Vbi autē materia calida indigesta: aut crassa, digesta est concurrentibus cōditionibus alijs: tunc frigida aqua est melior res. Si ergo verbum de cruditate dictum humor ad crassum frigidum & viscosum dīgeritur non ad calidum & subtilem.

Circa secundum scire te volumus q̄ intentio fe. & sitis in phlegmatica fe. contingat, nō erit ex parte humoris phlegmatici in se considerati tm: sed et ex parte aliquorū concurrentium quae quatuor rōnabiliter aestimantur. Primum est mixtio cholerae vt in phlegmate salso: non enim est dare purum humorem in corpore: & si humor cholericus dictus sit purus, illud est quia mixtionem aliquā habeat, non tm de qua sit curādum, vt variet spēm quem admodum cholera humoris phlegmatico mixta quae sua pōssidit phlegma facit pōnticum. Secundum est pōssitio ipsius et corruptio in partibus cordi magis vicinis, ut in non vero causone patet. Tertium est oppilatio multa existens in ea, quae prohibendo transpirare funtōs resistentes ex corruptione ipsius multos ad eorū conuertit & alia principalia. quia calida sunt & perdurantes siue adherentes pp viscositatem inflammant foriter illa & per consequens totum corpus atq; exiccant, vnde fe. intenditur atq; sitis ad quod adiuvat quantum. Et testis cordis complexio sicca, & calida corporis, atq; eius habitus sicus in quo calor phlegmatis licet sit obtusus, multum intenditur & igitur.

Porro si adinuicem res praeter naturā discrepent: vt quia ea quae causam abscondit dīgerendo & etiā cū oportet calidam & sicā irritent fe. quod est plurimum: & sitis accidens dictum, sicut in febre phlegmatica p̄prie & melancholica est videretur considerandum. Nam siquidem causa morbus & accidens sit aequalis in fortitudine & in laedendi malitia: tūc cura ordinata locum habet. Et est fm Gal. vt quia primo abscondere causam oportet cū remisse calidis pp feb. deinde ad eam quae ab illa facta est egritudinem deuenire: deinde ad accidens si quod perduret in stare, vel simul oēs inspicere, quae sunt congrua componendo, vel distiūctis locis vniūcip. p̄prie applicando: vel nunc ad vnum nunc ad aliud intendendo. Si vero fuerint aequales, vt quia intentio quae ad causam, intentionē superet quae ad feb. aut eam quae ad accēs, vel econuerso: tunc fortiori intendendū, altere vero nō neglegendum, sed alterum trium distoꝝ modorū vtrāq; incipiendo, vno plus, altero minus. Si n. magnitudo feb. superet, & q̄ omittes totaliter, intendendo ad causam, simul febris

Rñso

Cae intentionis in feb. phlegmatica.

Cura

De potu aquae frigidae.

No. de syrupo acetoso.

febris cū febricitante peribit & econverso. Si cruditas cau
 se sit multa, & feb. parua, vt accidit in phlegmatica, plu
 rimiq; intendens quæ ad feb. totaliter derelinquendo cām
 augmentabit cām & cruditate ipsius, & ex consequitū
 feb. quidē curando feb. augmentabit ipsam, vt G. dixit.

In abscissione aut cause duæ res sunt necessarie. Alte
 ratio & cūo. Inquit enim Gal. Ferunt enim si cōtingat in
 humoribus putrefactis accidit feb. demonstratio in ta
 libus est alteratio & cūo: ipsa vero alteratio digestio est.
 Compleitur autem cum duobus scilicet cum minoratiuis
 in principio, si multa sit causa grauius virtutem. Eius. n.
 minoratio pars digōnis exitū vt infra patet quæ sunt
 ex medicinis & vomitiis & clysteribus pmissis sū in
 inclinationem materię ad superius vel inferius: quam ex
 nausea vel rigitu vētris percipies, & etiā cum succeden
 tibus phlebotomia aut pharmacia sū spēm dominan
 tis materię, & situationem eius, siue situta sit in venis,
 siue in primis, siue in secundis: & maxime siue alijs extre
 morum, siue extra, vt in stomacho et intestinis, siue hepa
 te, siue in splene, siue in partibus cordi propinquis, siue
 in carnosīs & subcutaneis eius per apertorem regionem
 fiat. Et prout eis correspondet & conuenit uel proportio
 nalis eis: vt sunt venę hemorrhoidarum apertio, men
 struorum prouocatio, & sanguinis ex naribus, & scarifi
 catio in dorso & cruribus. Et vrinæ & sudoris prouocatio
 cum temperatis in caliditate quæ est pharmacia propor
 tionalis: & vtriq; abstinentia & fames quæ minuit & exic
 cat per accides oēs humores. Sed cum phlebotomia quidē
 si signa repletionis, vel peccatum sanguinis appa
 reant & vrina rubea, & spissa, & virtus, & ætas corpo
 ris conferat. Nam ex quo deuenit in putredinem hu
 morū: vir? quæ prius fuerat fortis facta est debilis. Ideoq;
 aduertendum si toleret. Inquit enim Hippo. Acutus pas
 siones phlebotomabis si obur virtutis fuerit & æger iu
 uenescat græte, & in cūone cum pharmacia etiam & alijs.
 Inquit enim Gal. In omni autem purgatione virtus con
 sideranda est, & tandem pro suo posse purgetur. Si enim
 virtus deficiat, cohibenda est euacuatio, & si non tota
 exierit abundantia, nec in ea sis audax, immo postponas,
 in quantum possibile est sequens naturā, quæ ipse vix
 in posterū reseruat nec deserit nisi coacta, & ex se sangui
 nis peccatum corrigit & frequenter emendat. Cum vero
 coegeris illam celebrare quia multitudo grauando uo
 perat, & tendit ad putrediem magis, quod ostendit: quia
 vrina cum rubedine & spissitudine, magis tunc phlebo
 tomabis: nec multum simul educens, q̄q̄ multum abun
 det. Multum enim & repente euacuare fallax est, & natu
 ræ insuauē. Dixit Hippo. in apho. Et oppilatio & putre
 do non cessat per eam euacuet de bono etiā, naturam
 in defectionem adducit, vt nō fiat potens in crisis ex
 pectandis. Quare oportet intertempore cibare & vber
 rius, & sic distrahēdo a digestionē naturam, & addendo
 in causam prolongabitur morbus, vt ergo dimittas ali
 quid sanguinis in cibum naturæ parē educens, et si opor
 teat, secūdabis: & interim cibabis, vt loco mali euacuat,
 bonum restauretur. Ait enim Gal. corruptioni necessaria
 est restauratio cum temperamento, propter quod secundat
 est melior multitudine. Et cum pharmacia quidem
 si cacochymix signa videbis, & vrinam à prædicta dis
 persam: sit autem appropriata humorē peccanti, nec sic
 ex fortibus quæ agitent, & inquietent humores & sic in
 digestionē ipsos impediunt. Et q̄q; ad periodum ipsos
 incitant, & feb. inflammant. Sed ex lenibus quæ cum im
 giditate non stipticent: vt myrobalani qui oppilādo im
 pediunt digōnem intemant, liniendo & lubricando natu
 ram ad fluxum disponant, ut est mel, casia fistula, mā
 na, firaosct, & fucus duos granatorum expressos cum
 pulpis suis, qui sua temperata stipticent non debilitent
 stomachum relaxando, vt casia, sed cōfortat suauiter, &

Causas
 fe. mino
 rantia,

In om
 ni pur
 gatione
 virtutē
 est consid
 da.

laxat ut decet. Et ex illis est alioe ablutus tū cum aqua cor
 dumeni vel solatri fructum aqua, & similia. Vel cū cali
 ditate temperata, ut alubled id est mercurialis, & medulla
 cartami & similia, sic multitudine minuant & naturā
 alleuiant: in digestionē residui potentior fiat. Inquit. n.
 Hippo. Inchoantibus morbis si quid videatur mouere,
 moue, quod Gal. confirmat dicens. Alleuiata enim quæ
 dispensat nostra natura corporea, & deponens quod ag
 grauat velut onus alienum, dominatur reliquæ facile.
 Tunc enim digerit quod digerendum est, & expellit quod
 expellendum recolens propriam actionem, nisi mate
 ria mobilis fuerit de membro ad membrū & furiosa. In
 quit enim Hippo. Digesta medicari & mouere non cru
 da nec in principio nisi expediat. Aduertendum autem
 vt eius cūo commodè fiat, ne sit in corpore aliquid quod
 illam impedit, vt viarum oppilatio. Si enim non sit iu
 uamentū in eductionē ipsius erit magis q̄p à periculo ma
 ximo liberatus q̄ sit in nocuumtum ex febris intentione
 quam natura pharmaci facit: maxime cum sit cūo par
 ata non resistens materiā quæ subtilis nō imbibita. Quia
 mobilis & quia mala malæ & naturæ multum odiosa in
 cūone ipsius per artem iuuabit natura, quæ si addit, nec
 possit statim & in breui curari, dimittatur nocuumtum
 enim in eius commotione iuuamētū siquod possibile sit
 est sisti maius. Et ideo ad aliquod remedium siquod pos
 sibile est, recurritur: vt sunt valde inspissantia, & conge
 lantia, & stupefacientia, oppilantia, & cōfortantia prin
 cipalia. Ex quibus sunt theriacaia simplicia, & compo
 sita nota quæ iuuant in liberādo à mortis periculo quod
 omni nocuumto est maius. Nec moueat cum eis in die
 periodi nisi apud necessitatem. Inquit enim Hippo. Me
 dicari si cōuenit in valde acutis eadem die, si expedierit
 differre. n. in talibus malum est inde aliquid digestionē
 ex his pmissis, dabis aliquod ex solutiuis, vel prouocan
 tibus vrinæ ex temperatis, deinde sudorem. Compleitur
 quoq; digestio cum digestiuis ex proprijs simplicibus et
 compositis medicinis & cibis & potibus, non subtilian
 tibus nec inspissantibus absolute, vt quidam arbitrantur
 & malæ in herentes dictis Gal. in. ij. regiminis, & ij. pro
 gnosticatorum vbi inquit q̄ digestio procedit in omnibus
 in inspissando: sed respectiue vt quæ inspissando humores
 subiles imbibitos, crassos subtiliando: & viscosos inci
 dendo eorum substantiam virtuti expulsiue adequat, ita
 vt ad expulsionem faciem sint parati non solum obstacu
 lū, sed etiam obstruentes qui causa oppilationis & pro
 hibet transpirationis existunt, quæ spilicet & qualia sunt
 in specialium cura, dicitur, Christo duce. Et ex compo
 sitis est syrūpus acetosus maxime, qui commune est dige
 stiuium omnibus humoribus: sicut supra in suo capitulo
 diximus. Et sumatur cum aqua calida simplici in humo
 ribus crassis hyeme, cum frigida in calidis subtilibus æsta
 te, vt est hordeacea. Corruptur enim plurimum hor
 deacea illi mixta aqua et acetic in stomacho si parum de
 nocte desat accipiendum ius, vel post cibum. Caue ti
 ne ad rasuram perducit quod cōtingit cum intestina sint
 nuda & vacua: quod est in acutis pessimū. Et q̄ somno
 in declinatione vel sine status factio. Et hic intendatur dige
 stio & quies, quæ magis est digerens. Quod si in cura
 istarum febrium vtaris aliquo ex his quæ putredinē pro
 hibent & restitantes: erit iuuamentū magni & magnæ
 confidentie in sanatione corporis, habent enim humoris
 putredinem aptam per contactum transire in alios, non
 solū humores, sed et cibos maxime si cacochymij sint.
 Inquit enim Gal. Cibi subeuntis corpora nō prius mun
 dificata à malis humoribus corrumpuntur, quorū quan
 titas augmentatur: & qualitas non mutatur. Et illud est,
 quia quod tangitur à putredo putrefit. Res autē tales quæ
 dam sunt simplices: quedam cōpositæ, & simplices pro
 hibentes putredinem & corruptionē sunt, quæ illud agūt
 à complexione

2. aph
 29

1. aph
 22

6. aph
 10

Digesti
 ua cōpo
 sita.

Ciborū
putrefa-
ctionem
phibentia.

à complexione vt frigida & sicca, sicut acetum, aqua ferrea, & granata muza, Et ex illis est camphora, sandalus, & similes. Et ex his sunt quæ agunt ex proprietate, vt eupatoriū, iris, cortex citri, cardus benedictus, & vemeni edicti sismubrium, & floechas. Et ex eis est cynamomū xyloaloeque mundificant putredinē vbiūque & aqua ferrea, & nallurium, quæ excoctant putredinem vacuitatis ventris. Cōposita vero sunt rob. de ribes, & theriaca.

Euacuatio vero prædicitæ materie cum perfectione debet insequi sibi semitam eradicationis ipsius. Inquit. n. Hipp. digesta medicari. Completur autem cum phlebotomia aut pharmacia, vel proportionabilibus illis quæ totam ex corpore educat materiam sibi exigentiam causæ. Sic ergo eradica bis materiam post eius completionem digestionem & hoc vbi natura, ex se talē euacuationem nō faciat prout est cōsuetū. Inquit enim Gal. Natura primo digerit, deinde diuidit, deinde expellit nisi debilitata fuerit in p̄dictis, vel ab aliquo impedita prout ante digestionē euacuat molesta. Quare expectabis motum eius ad euacuationem prædictam: q̄ si mouerit ipsa finire oportet, & sibi Hippo. habere silentium tunc nidiū est, q̄ si non mouerit moue tu hora post horam motus eius, quæ proprie est in statu. In fine ergo aut declinatiōe mouebis ut quod de suo minuitur complexas prout oportet. Et vnde dicitur natura repit si per conuenientem regionem, moue tu, nō in hora motus ægritudinis vt per diō, in quantum possibile est: sed oportet vt tūc horam eligas frigidiorē vt in synochæ & concludis, quæ est hora matutinalis, quæ sua frigiditate caliditatem synochæ febris ipsius in tota sui duratione conseruatam cōtemperet, & ab extrinseco acquirat, quod ab intrinseco vel ex se habere nequit, aut hora temporis in continuis proportionalibus, aut hora interpolationis seu quietis: vt in periodicis & interpolatis vera quiete.

aph. 3.

Cauē tamē vt in talibus febribus & maxime peracutis hora fluxus & constitutiōe cōsimili, qualis est canicularis & austruina, moueas cū pharmacis valde calidis & siccis, etiam si materiā ex venis in partes subcutaneas oportet trahere. Inquit enim Hippo. in apho. Sub cane & ante canem & post canem, molestæ sunt purgationes. Angustiant enim egrum & ad resolutionem perducunt, maxime si resoluibilis sit caliditas p̄pria, & malitia addita caliditati febrili, & aris continentis supra resolutionem, & pereunt plurimi prout vidimus ab experto. quare oportet q̄ cum benedictis pharmacis moueas stipticitatem habentibus, quales est reubarbarum & similia, quibus ad euitandum resolutionem miscemus aliquid ex myroba. generibus prout oportet, succum rosarum et tamarindorum, quæ sua frigiditate caliditatem illorum resoluunt & angustiantem remittunt, humorem inspissent, & poros sua stipticitate condensent sic resoluunt nocent. Et ex illis est charabæ quod sua proprietate illud auget, sicut dicit Abo.

Secundam rem quæ alerat febris dyscrasiam cōplent duō, scilicet quæcumq̄ ex medicinis frigidis per se vel per accedens actu vel potentia, immediate vel mediate, interiorius & exterius approximatz, vt supra corpus, & p̄prie supra hepar & cor sibi omnem administrationē modum alterando confortant, quæ in specialium cura ducit Christo dicuntur & ex cura ephemera sunt notæ. Tertium est conuersio regiminis ad frigidum et humidum in omnibus rebus non naturalibus. Medicinæ autem frigide interior administrandæ in talibus putridis debet esse humidæ, absteriue, lenitiue, seu mundificatiue, quæ alacritatem putredinem mundificant et abstergant, non stipticæ quæ stipticando recludunt, & indigestum reddunt, nisi natura lenificata fuerit vltra modum, quo casu debent esse stipticæ medicamentis: talia sunt ex lenitiuis quæ ex dictis superius habuisti in cura ægritudinum cordis.

Et ex illis quæ his sunt propria, quædam sunt simplicia, quædam composita. Et simplicia sunt aqua cucurbitæ, citrulli, cucumeris, & melonis indiaque hordei, lactuca cum aceto: quæ acquirunt absterfionem, incisionē, & apertionem, endiuia, lupulus, iuiube, sebestia, lac acetosum à quo extractum est butyrum & colatum bene, & aqua frigida cum zuccaro & similia.

Quidam in solidorum medicos hanc intentionem sequentes concedunt febribus talibus p̄dictorum fructuum non solum aquam sed substantiam & carni, & aliis fructuum frigidorum & humidorum & similibus stipticis etiam indistincte considerantes solum contrarietatem qualitatis in eis ad feb. eos substantiam & proprietatem non aduertentes, quia indigestibilis est & corruptibilis in stomacho humore crudo & aquoso venas replet qui sanguinem inficit & corrumpit: et sic putredinē auget & febrem, maxime si à proprietate habent, vt sunt poma, p̄pica acida, imatura, & humida. Vnde Gal. ait. Sed illud memorare semper q̄ si indigestibilium aliquid digeratur, qui ex eis distribuitur chymus eandem naturam habet. Oportet ergo vt hanc intentionem cōpleas non cum indigestibilibus & corruptibilibus, q̄q̄ frigidi sint fructibus, sed cū his quæ ex fructibus herbis vel alijs quæ indigestionem ac corruptionem quocumq̄ modo nō habeant generare, vt granata: spira sicca, mora imatura, sebestia, & similia.

Quæ vero indigestis cū stipticitate moderata his conuenientia in p̄dictis calibus sunt succus granatorum nigrorum, et acetosus, aqua linonum seu acetosiatas eius, & citri, & aqua acetosa, & alleluig, acresce succus, aqua mori, berberis, ros. sumach, & similia: & sandali quæ refrigerant & confortant cōplexionē, & à proprietate cor & hepar, & per consequens totum corpus. Et ex illis est gargarizare aquam frigidam, & tenere in ore aliquid in frigidans vt crystallum, & niue, & trahere manibus odores frigidos, vt rosarum, sandalog, camphor, & acetū, & similia, & inspirare eos, & aerem infrigidatum ab aqua, necnō & clisterizare cum aqua fructuum p̄dictorum & oleo ros. & q̄q̄ cum cāphoræ pauco, & per oēs meatus corporis immittatur et per meatum virgæ per quem lac intro mittitur frequenter per urem ardorem, qui in acutis feb. contingit frequenter. Et quidem composita sunt quæ ex his componuntur in modum syrupi vel trochiscorum, & decoctionum, & aqua fructuum quam in nostro antidotario posuimus: & lectuorū quorum descriptiones ibidem secimus seriose.

Medicinæ vero exterius approximande frigide & humide sunt quæ per poros habendo ingressum & per contactum infrigidant & humectant. Ex quibus sunt quocumq̄ simplices et compositæ. Simples sunt expofitio ad aerē frigidum sed duo maxime si sit cōsuetus, balneatio in frigida aqua digesta materia, concurrentibus alijs conditionibus nam statim trumpeit collyria vel vomitus: aut puocabitur sudor vniuersalis & curabitur statim. Et oleo inuncta vt ros. de violis, de cucurbita, & nenusaris, & irroratio aque ros. in facie, pulvis, & similibus, vt positiō pedum in frigida aqua. hæc autem non solum infrigidant & humectant sed et naturam ad resolutionē perseruant, maxime si subito fiant. retrahitur enim per ea natura et sic ad centrum attrahitur residuum: disgregatio caloris p̄prie febris excoctum sicut dixit Abo. Composita sunt emplastra & epithemata & cerota ex dictis, et maxime ex ros. sandaf. camphora & acetosa, croco pauco cum aqua rosarum coriandro, endiuie vel mucilaginis, p̄prie cum aceto & aqua rosata applicata cordi et hepati, eis enim infrigidatis totum corp⁹ frigidum fit. Inquit enim Gal. Si cor hepar & cerebrum sunt frigida, totum corpus erit frigidum. Et proinde si applicetur capiti bonum erit & vtile, extinguendo enim prohibent ascensum fumorum

Contra
medicos
concedentes
fructus.

rum & raptum materię, qui est promptus in putridis & maxime in acutis, quarum caliditas materiam subleuat & ascendere facit: ut dixit Gal. sedat dolorem & prouocat somnum, qui materiam disgregatam a feb. reuocat & vniendo confortat & digerit confortando, ac humectat nisi grauitas in eo sit catarrhus & tussis, quo casu nocent magis q̃ conseruant extingendo, cum poros conspiciat & colatoria cerebri vapores multos & crassos in capite aggregatos, quos grauitas ipsius offendit, profunditas somni, & humiditas narium, congelant, retinet, & comprimendo ipsos ad spiritalia exprimit, & sic tussim augent. Quare oportet vt prædicta prohibeantur, & ea quę repletionem capitis augent, vt est mullio lactis sup caput, & flare in lumine Lunę. Tunc enim his preternaturalis occupatio fiat in his quę poros & colatoria dilatant, & vapores maturent, subleuant, & resoluant, vt est inclinatio capitis super vaporem aque calidę temperatę de coctione melliloti & chamęmillę, & tersio ipsorum ad inferiora cum fricationibus, fomentis, mordicationibus ventosis in cruribus & brachijs, clysteribus & collyrijs, nisi vapor fuerit cholericus subtilis & acutus, quem contraria signa illis demonstrant, quare prædicta infrigidantia supra caput applicata cōserunt inspissando, in quo sum p̃pio papaueris albi præstat iuuamentum mirabile & prouocat somnum. Et ex his quę per accidens infrigidant, est phlebotomia & cholagogum, educendo enim humorem calidum infrigidant. Et balneum dulcium aquarum calidarum in declinatione. Et diaphoretica ex vñctionibus, epithymatibus, cataplasmatibus, et emplastris, concurrentibus tribus cōditionibus quas Gal. adiunxit. Ad cuius enim esse sequitur calefactio, ad eius abesse sequitur infrigidatio.

Conuersio autem regiminis ad frigidum et humidum est alteratio rerum non naturalium omnium ad illud: ex quibus maxime alterans infrigidans & humectans est aer. Cum ergo non est talis ex tempore vel constitutione aut regione, vel vicinitate fluminis et aliarum aquarum: eligas terraneum, & alterabis illud ad frigidum & humidum ex prohibitione ingressus multosq̃ hominū in thalamum, infirmosq̃ sumositate eius expirare eis quę per anhelitum & per poros insinuant aerem & inflammant. Sitq̃ thalamus habens fenestras apertas per quas in nouationem aer recipiat, & ingrediatur ventus & proprie borealis aut labellentur & effundat aqua frigida qua sint etiam vasa diuersa repleta ex quorum vno decurrat ad aliud, & per modum transmutationis & embrocationis. Inquit enim Abo. Cum in aliqua æstate venerit pluuia tempore quo cleuatur, cui postea superuenerit ventus septemtrionalis, boni fiducia habetur & resoluitur egritudines. Sintq̃ in eo folia arborum frigidarum strata & suspensa, & herbarum boni odoris vt salicis, vitis, myrti: & nenusarij, & aliorum non quę ex aquis stantibus colligantur. Sint vasa plena folijs & floribus redolentibus vt sunt rosę, violę, nenufa, & myrta & similia. Et tritorationes ex aquis ipsorum, & sandalorum, & camphorę, in quibus aliquid sit mixtum vini odoriferi vel aceti: & in eo stratus eius ordinatus nō super plumam & paleas, sed mataratijs delana vel coto ordinato in lacteria, de reu. vt mos erat decumbere antiquorum & sup matratium & desuper coopertorium de corio sicut arabes lacent, & coopertorium coopertorio quod non valde ad heret corpori, dormiatq̃ sua hora in eorqm somnus infrigidat eos exterius & humectat eos interius, nec profundetur in eo valde qm̃ inflammatur vt superius dictum est.

Motus. Quiescant, non moueantur quoniam quies est infrigidans & humectans, motus vero calefaciens & exiccans. Est tñ cum motus nocet febricitantibus talibus ut cum est fortis in principio factus existit plectoria & cacochymia nō digesta: qm̃ eo nō euacuat plectoria & cacochymia digō

impediť, ad putrefactionem commouet, & ad periodum incitat: euacuat in digesta, dyserasia febrilis augeť, & virtus corporis debilitat & membra. Est cōfert vt cum plectoria non addit fecacochymia sola digesta vel et nō digesta. Sitq̃ suauis in lecto de latere in latius mouendo, se: qm̃ est conueniens qui habet hemiriteum & febres cōpositas & phlegmaticas. Et cum est debile corpus fit resolutio intima. Illis enim est conueniens quos feb. debilitauerunt consuelescentibus quoniam facit dormire & ventositates dissoluit. Et cōfert reliquis ægreditudinum capitibus, sicut supiori & obliuioni: & commouet desideria & naturam excitabit. Dixit Gal. & Abo. Cibus & potus sit frigidus & humidus potentialiter vel accidentaliter, ex se vel admixtione de quo infra Christo duce dicitur. Minuatur inuoratur vsq̃ ad statum: tñ digestione per secta eradiciatur: & repletur prout virtus in tolerando vsq̃ ad statum morbi requiritur: exigit corporis dispositio. Seruetur iocundus prout melius poterit: & cum promissione citę salutis. Cum autē infrigidatur de his febribus caue ne infrigidatio ad excessum perueniat. Est enim causa tñc in digestione materie oppilationis & deiectionis virtutis. Inquit enim Abo. Amplius acutę morborum digestio virtutem extinguēdi phibet, licet aliqui procurrent ad destruendam hanc sniam, & ignorent q̃ fortis extinctio deicit virtutem: quapropter oportet vt paulatim procedas ad sufficientiam quam naturalis complexio tibi inuinaut, vt superius dictum est, & calorıs quantitas seu caliditas, in forti enim calore februm vt acutarum omnia prædicta vel plura & fortia ministrabis: in remissione vero aliarum aliqua ex eis & leuia erunt sufficientia. Et caue ne infrigidatio cadat in hora principalis paroxysmi, sed parum antecede in augmento nec in declinatione cum sit hora obsessionis nature & resolutionis materie & sudoris: sed in hora seruatoris & status: sed nec fugias ipsum paroxysmum cum narcoticis quę constipando meatus, repellendo materiam & congelando, uirtutem quoq̃ sensibilem stupidam in faciendo periodum phibent & retardant. Et qm̃ talia destrunt naturam quę ad medicum spectant. Dicit namq̃ Gal. Medicus est ad iudicium tornaturę nō destructor. Sed frigida exterius ministrantur supra principalia scilicet hepares & cor, & stomachum & etiam dorsum, propter dicta inferius in capitulo de hectice causa. Cūq̃ principalibus frigida ministrabis, non expoliabis ea ab aliquo calido appropriato & aromatico, quod calorem & spiritum in sua radice cōfortando defendat a nocimento ipsorum. Et propterea cū applicabis eis illa exterius oportet vt locum circumscribas applicationis ipsorū: ne frigiditas extendat ad intima & lædat. Cum ergo applicabis in dextro hypochondrio supra hepares, secedas a falsis costis, ne infrigidando ad diaphragma perueniat & anhelitum reddat difficile. Quo casu docuit Gal. auferre illud et calefacere locū cum aqua calida chamęmillę vel absinthij, & oleo eius insinuat ita emendetur, perducet frequenter ad mortem. Nec sine ita applicata exterius aut frigida valde tenetur enim eis natura in suis principijs: et densando poros prohibet virtutis ingressum. Sint ergo tepida et cum eis aliqua subtilia facientia subintrare admixta. Sed dices ob q̃d frigida supra totum corpus exterius applicari docuisti nō super principalia tñ & per aerem infrigidati quia non tenetur tñ sed etiam totum corpus exterius tangitur constipent poros & sic transpirationem prohibent quę est causa accessione febrilis calorıs magis q̃ extinctio: sicut supra in cura ephemeraur in generali monstrasti.

Cui Falco respondit q̃ caliditas febrilis parit calur in potentia aperiendo poros potentie frigidorum, & proprie acris in cōspicando eos & superat: quod patet quia resolut corpus non obstant illa. Calor quoq̃ confortatur naturalis ex contemperantia quam recipit ab isto, & purificatur

Cibus.

Medic⁹ adiutor nature non destructor

Dubiu.

Rñsio.

parificatur & superat omnibus, & superfluitates resoluti
 & si non, sensibilibiter semper, occulte tñ: q̄p̄ responsio-
 nem dedit Abo, dicentibus q̄ mulieres habitantes in se-
 ptentrionalibz sunt steriles, qm̄ earum matricis propter
 loci frigiditatem & siccitatem sunt immundæ, dicens il-
 le. Ego autem dico q̄ calor in earum fortitudo, pa-
 rificatur ei quod minuitur ex causis quæ fluere faciunt
 laxant exterioribus. Tertia res quæ studium ponit in
 vita & virtute cum dicta cibi & potus & aliarum rerū
 regimine debito, vt est dictum, completur cum vsu ipso-
 rum competenti virtuti & febribus. Sumitur enim cibum
 & potum dandi intentio fm Gal. principaliter à virtute
 consequenter à morbo, sicut econuerso intentio medican-
 di consistit autem talis competit in conditionibus ob-
 seruandis debite prout conueniūt virtuti & febrī. Inquit
 enim Gal. hæc igitur omnia nunc dicta genera falsissimū
 causam, materiam quædam sunt & cum competiti vsui
 causæ sunt, & seruantes & salutem præstantes tales autē
 conditiones, licet plures sint quas Hippo. in suis apho.
 posuit autēdas scilicet qualitas, quātitas, tempus, mo-
 dus, & artificium, quod addit Ioannitus; potissimē tñ et
 principales fm Gal. sunt due scilicet quantitas & qualitas
 eius quod offertur indigenti. Quātitas vero attenden-
 da in febris sicut in cæteris materialibus morbis fm Hip.
 duplex est scilicet continua & discreta. Continua est mul-
 tum dare vel crassum cibum parum vel subtile: discreta
 est frequenter seu pluries dare, vel raro & semel, vsus vero
 quantitas competenter talis cōtinua in talibus feb. sicut
 in alijs materialibus morbis à tolerantia virtutis respectu
 status earum est assumendus; fm enim q̄ virtus est potēs
 tolerare vsq̄ ad statum earum, ita dandus est cibus: vt si
 quidem tolerare possit complete absq̄ cibo, nullus cibus
 seu digesta vltime tenuis esset dandus, vt circa digestionem
 materie diuisionem & euacuationem natura nullatenus
 impediatur discreta à cibo delectabili vsq̄ ad perfectionem
 nem ipsius quod Hippo. in suo apho. offendit dicens,
 Contemplant autem oportet & ægrotatis virtutem, vtrū
 sufficiat digesta vsq̄ ad statum ægrotudinis, aut illa prius
 deficiat & obtundatur. Et quia virtus est multiplex in to-
 lerantia & diuersa: status etiam multiplex in longitudine
 & breuitate aut diuersus. Cibus quoq̄ qui proprie ad con-
 fortandum virtutem non morbum est ordinatus. Et sic
 offendit Gal. dicens. Vt ergo virtus nutriatur & nō mor-
 bus, distantur infirmi. erit in crassitie & subtilitate multi-
 plex, & diuersus fm tenorem aut tolerantiam virtutis di-
 uersam respectu diuerforum statuum fe. cibus subtilis vel
 crassus diuersimode concedatur. Que Hip. in suo apho.
 monstrauit di. Quibus ergo continuus est status cōtinue
 & tenuiter reficere oportet quibus vero longius ad illud
 & ante illud parum est auferendus, prius vero vberius re-
 ficere vt sufficiat ægrotans: quod etiam offendit in alio
 apho. di. Quibus ergo fin ægrius ægrotudo continuus
 & vltimos labores habet, continuus reficere oportet, vbi
 vero melius, vberius reficere, tñ subdō descēdere quan-
 tum ægrotudo melior vltimis fuerit. Et Gal. status est cum
 labores & accidentia vltimantur, quo digesta subtilissima
 est vtendum: licet Hippo. videatur contrarium alibi di-
 cere. Accidentibus virtutem dissoluentibus illico cibus est
 dandus. fm suum sermonem dixerat ad accidentia, natu-
 ram causæ habentia, non per modum suræ molestia. Scien-
 dum est ergo q̄ virtutis tenor in tolerantia absq̄ ci-
 bo est diuersus fm diuersitatem corporum infirmorum. In robustis enim corporibus in quibus crudi sunt humo-
 res crassi & viscosi & multi humoris cōgelato solida &
 pori densati in febribus, virtus est diutius tolerans absq̄
 cibo, maxime si ætas & consuetudo in hoc concurrunt,
 & alie si miles circumsistant. In contrarijs enim breuius,
 & maxime si stomachus sit debilis, recipiens choleram,
 & in mediocribus mediocriter, quod fm magis et minus

multipliciter variatur. Inquit enim Gal. in eo quod fin
 magis & minus est variabile, innumerabiles distat fm.
 Item febrium sicut aliarum ægrotudinum materialium
 quædam sunt acutæ, quarum terminus est in .xl. diebus;
 quædam chronicæ quæ vltius prolongantur. Item acu-
 tarum quædam sunt acutæ absolute quæ in .xiiij. diebus
 terminantur: quædam valde acutæ quæ in .vij. quædam
 valde peracutæ quæ in .iiij. vel prima, & quædam sunt acu-
 tæ, propinque chronicis, distæ conuersus, quæ .a. xiiij.
 vsq̄ ad .xx. prolongantur: & ibi terminantur, & in eo
 quod est infra eos: & quædam sunt chronicæ quæ .a. xxx.
 vsq̄ ad .xl. prolongantur & terminantur & in eo quod
 est infra illos, & chronicæ sunt quæ prolongant vltra .xl.
 vt ad tps mutationem vel annum ul vltra terminantur
 fm etate, vt in mulieribus apud eruptionem mensuo-
 rum, vel epilepsia puerorū vel infandum quæ mutat à iu-
 uentute, & infra tps illud fm magis et minus. Cibus ergo
 seu regimen seu digesta, quidam est tenuis, quidam crassus,
 quidam uero mediocris. Mediocris absolute est chist hor-
 dei. Subilis, quidam subtilis vltime, quidam nō vltime;
 qui est inter medicorem vltimē subtilem & est multiplex
 fm q̄ magis et minus accedit ad naturam illorū alterius.
 Quidam enim accedit ad naturā vltimē tenuis, vt est gra-
 nata, hydromel simplex plurimę commixtionis: quidā
 accedit ad naturam absolute mediocris, vt qui est ex ole-
 ribus frigida & humidis, vt atriplicibus, spinachijs, be-
 tis, lithis, boragine, & similibus, quidam inter illos stans
 in medio ut est aq̄ hordei in sua latitudine. Crassus quoq̄
 cibus quidam est qui est absolute, crassus ut est cibus sano
 rum istis non conueniens: quidam nō absolute, & hie
 est multiplex fm q̄ magis accedit ad naturam crassi ad
 equalitatem & vtrū mediocris ab equalitate. Quidam. m̄
 ipsius est qui accedit ad naturam crassi absolute, vt sunt
 gallinæ: & quidam accedit ad naturam mediocris abso-
 lute, ut est panis simile, solutus in aqua frigida bene, ut ca-
 liditas frumenti & fermenti citius exingatur. Et quidā
 est medius inter illos ad hæc latitudinem habes: quidam
 accedit ad latus gallinarum, vt sunt extrema ipsarum &
 pulli: & quidā ad latus panis, vt sunt pisces parui: & qui-
 dam vere fatis in medio omnium, vt perdicæ, & oua for-
 bilia, & pauca, quos cibos varie in ministrabis febribus;
 fm tenorem & tolerantiam virtutis febrientium vsq̄ ad
 statum ipsarum febrium diuersum & completum, vt in-
 valde peracutis des eis vltimē subtili vtrū nihil & proprie
 in hora crisis. Et ad cautelam dare oportet aliquid succi
 granatorum vel iuleb: & non aliud nisi accidentia super
 uenerint uirtutem dissoluentia. In peracutis feb. des aqua
 hordei, & iuleb commixtionis pauca: in acutis absolute
 chist hordei: & in alijs aliis secundum diuersitatem ipso-
 rum in acuitate & longitudine vt appropriatis singu-
 los singulis quibus conueniunt, aliter autem sunt diffi-
 ciles, vt Hippo. in suo aphor. offendit cum dixit. Te-
 nues & certæ dietæ in diuinijs quidem passionibus &
 in acutis quibus non conueniunt difficiles. Et cum
 ambigua sit tibi virtutis potentia & tempus status adeo
 quod quantitatem cibi limitare non possis, oportet vt
 declinatio tua ad diminutionem sit magis, si virtus tole-
 rare queat, & ægrotudo sit in statu. aliter autem in crassare
 est tutius. Inquit enim Hippo. In tenuissimis digis pec-
 cant ægrotantes.

Quantitatis vero discretę competēs vsus assumitur ex
 tenore virtutis in robore, ac qualitate corporis, ac etiam
 morbi, necnō ex cōsuetudine, etate, tps, et similibus, put
 Hippo. in suo apho. docet cum dicit. Et quibus semel aut
 bis aut amplius dandū est aliquid &c. quod Gal. petra-
 ctans specialiter declarauit. Qualitas est cibi competens
 oibus febrientibus est humida, maxime vero si pueri
 sint: & in humidis assueti sicut Hip. in suo apho. mōstra-
 uit. Quam humiditatem in cibus Hip. inter alias qualitates
 maxime

Ægri-
 tudinum
 acutarū
 latitudo

Digite la
 titudo.

Modus
 dietæ di
 in ægri-
 tudinibus
 acutis.

1. aph. 5

1. apho.
 17

1. apho.
 16

Cibatio
 nis quā-
 titas du-
 plex.

o. 177
 7. 177
 7. 177
 7. 177

Depotu
febrici-
tatis an
te dige-
stione.

De tem-
pore ci-
bandi.

maxime cōmēdauit, cum naturalia simul conseruet, & qd̄ p̄ter naturā est subaltere, & ad id quod est fm natu-
rā adducat. Et si frigiditas illud idē faciat in febricitantibus
frigidis natura xitate & consuetudine, nō tñ in oibus
nec esse. Cui feb. qui est consumptio cōtradicit, nec restau-
rabit humiditas quæ materialis est q̄litas, et substantialis
cibi, scilicet quocq; est materialis est q̄litas & substan-
tialis, & naturalē siccitate valeat conseruare, feb. tñ non
subalterat, nec eius impressioni resistit, nec in oibus, sed i
siccis tñ, sicut nec caliditas, quapropter & humidis, & fri-
gidi cibi erunt ei magis conuenientes, & magis in acutis,
& inter eos magis chisti hordei seu p̄fana, hordeacea,
quam Hip. in suo p̄posito interiore de grano cibarium
maxime cōmēdauit. Potus vero sit hydromel pluri-
mē cōmīstionis ex melle canne in acutis & calidis, & ex
melle apum in chronicis, & phlegmaticis, & mixtis, vel
ex aqua hordei fibrilis, vel succo granatorum mizorū
cum frigida in acutis cholerici, si stomachus toleret, vel
in aqua sit virtus subtilitatis & abstergentiū, vt radi. soc-
ni, & apij, vel cicerum in cholerici phlegmaticis, vel mi-
stis, & melancholicis, & ante digestionē, & maxime si ace-
scat in stomacho, quia sit frigidus, post digestionē vero
sit, vt potus nini nisi fuerit aliquid quod prohibeat, sicut
capitis dolor, & turbatio mentis, q̄ si excusari non pos-
sit, quia appetat & delectetur, dabis vinum palearis co-
loris, & albū acetosum virtutis, & coloris sine odore, et a
nocumento aquæ, vel vini priuatum exitu plusq̄ lym-
phatum, post quod pagæ aquæ dabis quæ eius virtutem
in capite minuit, & mentem confortat prout Hip. dixit.
Tempus autē competens ad cibandū est duplex, vni-
uersale & particulare. Vniuersale, quod in tota duratiōe
morbi cōsistit, in quatuor diuisum tēpora in oī morbo
salubri. scilicet principij, augmenti, statum, & declinationem,
per quæ prædicta cibi quantitatē, cōtinuam variabis,
vt a morbi principio in quo dare expediat des quaq; die,
& toties quoties assuetus fuerit, nisi potiois vel clysteris
fuerit necesse, tunc n. p̄missis illis completa operatiōe
esse p̄fana dāda erit. Inquit. n. Hip. Te quoq; solutio-
nis nullū ius cōuenit propinari, solutiōne vero cessante,
de p̄fana est dandū, minus vero qd̄ conseruet, deinde
semper addendo pcedas, donec plus detur, & hoc si do-
lor quieuerit, & nullū accidens obstitere. Nec vnas exi-
nari prius p̄mittas tribus diebus vel quatuor vel plus:
deinde des, vt mos erat antiquis, cum sit valde nociuū,
& naturæ intolerabile, quæ repentinæ mutationes non
patitur, sed des vberius, vt natura tunc occupata in pu-
gna cōfortetur habilius, & confortata in hora pugnæ, q̄
succedentibus est tēporibus cum diminutione cibi aliqua;
vel oimoda valeat sustentari, & incitata ad pugnam ne-
queat quomōlibet impediri, q̄ oportet oīa. scilicet cibū & me-
dicinam præmittere, sic ergo in augmento subtiliabis,
& pagæ dabis, & subtrahes oīo in statu, & dimisso cibo
intendes ad morbū cum medicaminē. Inquit. n. Hippo.
Hmōi. n. ægritudinibus in statu positus, si p̄fana detur
illico morbus periculo subuegiatur, & maxime hora cri-
sis, & hoc est si status, et hora crisis sit brevis, infra dies
tres vsq; ad quem in abstinentē conueniunt plura cor-
pora, nisi in febribus apostematū in quibus a principio
oportet subiliare, & parū vel nihil dare, & quanto pro-
cedit digestio, & expulsiō magis, quæ in spū oris hu-
mori facit apparet, tanto magis incrassabit, vel phthi-
sanā augmentabis. Status. n. in eis quo ad accidentia est
in earū principijs, & quo ad digestionē dicere, & expul-
sionē in processu in quo non oportet abstinere toto, cum
tēpus duratiōis eius sit longū ex eo q̄ paulatim sit dige-
stio, & expulsiō, et non subito, vel in breui, itaq; natura
in eo toto sine cibo tolerare non pōt, imo sicut digeritur,
& expellitur paulatim cibare oportet magis, & magis
prout digestio, & expulsiō procedit. In declinatione ve-

ro incrassare, vt natura debilitata in pugna decoctionis,
et digestionis et euacuationis, resumatur cibo circa cuius
digestionem nequaquam impediatur.

Tempus vero particulare est tēpus cibandi fm vnā-
quamq; diem, quod a circūit, et hora periodi seu exacer-
batiōis assumitur, quia si certe p̄cognoscere q̄ sit feb. ex
seruantibus ordinem, ante eius aduentum per tantū da-
bis, q̄ possit esse digestus, & hoc fm diuersitatē febris est
diuersum, ita q̄ non superueniat paroxysmus nisi tanq̄
ventrem a cibo habueris vacuū nec in principio eius, &
cibum & potiū, & eius medicinas, nisi aliud obstat, quod
infra in vltima re cū loquimur de regimine regiōis Chri-
sti duce dicemus, & supra in cura generali ephemerarū
est dictum. Et si dederis aliquid quod in ventrem trēmā-
ferat, aut humorib; fuerit, vel cucurrit, prouocatiōe vo-
mitus subtrahes, & maxime si facilis fuerit, & humor im-
petū fecerit ad os stomachi. Inquit. n. Hip. i paroxysmi
cibū subtrahere oportet. Nec etiā dabis in tota duratiōe
vsq; ad quicquid post declinationē perfectam, nisi aliud im-
pediat ex his quæ dicemus statim. Inquit. n. Hip. in suo
regimine acuto. Cū pharmacaueris forbiōibus utere,
attendes paroxysmi febriliū, ut ne des eis incipientibus, nec
p̄gressibus, nec ad capiendū appropinquātib; sed eis
desinentibus, vel quiescentibus, vel absentibus, nec etiam
tunc des nisi feces primi cibi fuerint expulse. Quod si ge-
tis tempus sit statum, vt ante superaduentum paroxysmi
secūdi cibis & potus possit esse digestus, vt in interpola-
tione vera, & ampla quicquid, sicut quartanis & tertianis,
cibabis vtiliter et absq; nocumēto. Si vero nō sit amplū,
vt nequeat digeri infra illud tempus, & ante superadue-
tum paroxysmi secūdi, sicut interpolatio, sicut in phle-
gmaticis, et alijs paroxysmis subintrantibus habentibus,
vel in continuis proportionatis, simplicibus vel compo-
sitis, ita q̄ oporteat accipere de declinatione ipsius paro-
xysmi antecedentis, ne incidat in hora principaliter sub-
sequētis, cibabis in declinatione. Quod si in declinatiōe
ne adhuc nō sufficiat, ita q̄ oporteat accipere de hora sta-
tus p̄cedentis, & principij subsequētis, tunc consideratiōe
indiget, vtrāq; n. hora est ad cibandū negata & mala,
vt superius dictum est. Nam siquidē intendo, quæ
a principio superet intentionē etiam quæ a statu sumitur
in prohibendo, vt quia accidentia aggrauationis nature
et suffocationis quæ apparent in principio de infrigida-
tione forti subest & supore sint fortia, & superet acci-
dentia status ex inflammatione, angustiatione, et resolutiōe,
vt quia inflammatio fe. est in statu debilis, & corpus ari-
dum, tunc oportet sumere de statu p̄cedentis periodi,
ut cibatio nō contingat in hora principaliter subsequētis.
Si vero e contra, contrariū & maxime si cum phlegma-
te fuerit. Quod si vtriusq; intentio sit æqualis in p̄hiben-
do de hora status totius est capere de hora principaliter
p̄pter duo. Primū est quia periculū suffocationis in p̄n-
cipio ex cibo est maius q̄ retentionis a pugna in statu, q̄
imo cum periculo status sit resolutiōis, p̄pter acumen
morbi, & molesta accētia per cibum tali periculo subue-
nit, vt nō fiat si fieri debeat quia inualecat morbus, p̄-
pter retentionem nature a pugna, & resistentia, & resolu-
uat virtutem, & corpora quæ periculo suffocationis in p̄n-
cipio. Secundū est, quia nocumentum factum ex cibo
dato in principio exten ditur ad omnia alia tempora pa-
roxysmi, nocumentum vero ex cibo dato in statu nō trā-
sit ad aliud cum declinatio sola succedit.

Sed quid, si oportet cibare in augmento vel statu? Nā
in principio nō potest propter causam iā dictam, in decli-
natione, vel tempore etiā, non quia superueniat paroxys-
mus a lateris febris, cum composita febris sit, & hora ge-
tis primæ febris cum concurrat augmento, & statu sequē-
tis febris, & subintrantis in declinatione superueniat pa-
roxysmus primæ febris reduntis, ita quod in declina-

Mef.

X tione

tionem non potes cibare, cum semper occurrat in principio, & virtus eam longo tempore non valeat sustentare. Certe hoc casu cibabis in augmento, & si non innocue, minus tamen quam in principio, et statu cuius, eius sit medium inter alia, & sapiat de natura illorum & malitia, minus tamen eo quod non totalem illorum malitiam habet, quae tunc esset eorum alterum, sed eorum malitia comperatur in ipso, tanquam in medio extremorum. Quod si paroxysmorum cognoscere non possis certam, quia sit ex inordinate vagantibus iuxta Hippoc. in apho. Nihil des nisi cum quadam coëctura. Et si superveniat paroxysmus aufer ex appositis ante crises. Vnde Hip. in sedo regimi-
 nis auctor inquit. Egritudines in consistentes debent servari, donec stet, coëctentes appellavit determinati tempore affectionis, paroxysmos non servantes, debent servari, ut quia dicta certa ordinari non potest donec hæc ad determinatum, et certum tempus affligendi devenierint. Sed cum coniectura veritati propinqua oportet, ut prius des.

Modus vero competens in talibus cibationis scribitur sicut in alijs egritudinibus materialibus à dispositione virtutis & corporis habet sumi, ut ab intrinsecis causis, & extrinsecis, ut puta temporis & ætatis. Si. n. virtus sit fortis, & resolutio pauci corporis in febre, sitque hys, & in ætate iuventutis multum cibum sibi datur poterit sustinere & di-
 gere, & quod necessarium est coëctere, superfluum vero expellere, nec permittet morbi materiam cadere. Si vero e contra licet multo egeat, tamen finit tolerare non potest, quare ipsum multum dividatur et pluries datur, maxime si stomachi natura organica, & consimilis concurrat cum illis, ut quia tale corpus habuit stomachum calidum, rotundum, parvum, & propensum superius & frigidum, ut Gal. monstravit. Et in medijs dispositionibus mediocriter. Artificium quidem quod Iohannitius posuit debet esse tale, ut cibum sapidum, & delectabilem reddat, & bene digestibilem. Inquit enim Hippo. Parum deterior cibus & potus & delectabilior quidem, melioribus magis appetendus. Gal. quoque dixit quod delectatio corrigat malitiam, & magnam partem conferat digestionem. Conveniatque se. causæ quoque, & accidenti.

Regimen vero in alijs rebus non naturalibus, ut breviter transversum, sit prout coënit feb. & accitibus, vel eque liter sit equaliter earum intentio inflet, vel inæqualiter si unus intentio alterius intentione excedat. Complebitur autem prout supra in secunda est dictum. Et cum eorum contrarijs, quæ ex illis sunt nota, potens enim est altera pars contrarietatis declinare seipsum & oppositam. Aristot. dixit. maxime solerti medico & experto.

Quarta res & vltima est illa, quæ corrigat accidentia se. putridis contingentia. Sciendum autem quod eventus talium accidentium eis contingit & propter feb. malitiam & excessum, propter putredinem, & propter actionem, & pugnam naturæ contra materiam feb. in digendo dividendo et expellendo, tamē oia in digent correctione, nec semper existentibus eis triplicis generis. Aliud. n. qualitas mutata est, aliud actio lesa, & aliud exiens à corpore, & conuenientibus his oibus in hoc genere quod est accidens, inquantum. n. accidentia sunt, & morbi sequuntur sicut vmbra corpus, nullā in se habent curatiū intentionē, sed solum intentionem curatiū morbo remanente. propter sicut precustodia causæ, feb. accitens vero curam indicat potest inquantum sua magnitudine excedendo ledunt magis uirtutem & dispositionem, nec cessant simul cum dispositione naturæ causæ habentia, & sic cogunt medicum derelinquere curā morbi, & intendere ad correctionem ipsorum, & propter actio lesa exiens à corpore. Qualitas vero mutata cum non excedat, & ledat uirtutem & dispositionem siccutilla, sed sit signum dispositionis cessans simul cum dispositione quæ curatur, nullatenus indicabit curā, & licet siccitas oris, ariditas lingue, & osfuscatio

eius correctionē habeant, cum sint qualitates mutatae, illud tamen inquantum actionem oris, et lingue impediūt, & alijs membris nouaumenta inferunt, quibus ministrat vaporesque trahunt ad caput qui causa sunt quæque fissent. Sciendum præterea quod accitulum indigentium correctione, quia magna sunt & difficilia, quædam antecedit quæque febrem, vel cum ea incipit, ut rigor, horripilatio, & frigus, anomalia fixa, et breuiter mutata, et sequi debent, ut vmbra sequitur corpus, tamen antecedere videmus, ex eo, quod non se. accidentia proprie sunt, sed alterius morbi, ut solutionis continuitatis, & subitæ alterationis, inductæ non à feb. sed à sui materia apud motum eius de uenis ad mineram putredinis. Et si dicantur esse accidentia feb. dicuntur tamen large inquantum feb. attribuntur quod principalis est morbus. Et tunc si antecedit non tempus, sed proprietate naturæ inherente humoris apud motum eius in faciendo piodicā fe. sicut rumor inimici insulantis, quædam sequuntur feb. immediate, ut scitio lesa, sicut dolor capitis vehemens vel alterius membri, vigilie fortes, & instantia ipsas, alienatio, profunditas somni multa, subitæ quæ non proprie feb. sequuntur, sicut prædicta, sed malam complexionem materię uaporalis multiplicatæ in cerebro propter feb. quæ fumos ex putredine resoluta subleuat ad caput, & ibi propter naturā cerebri cogelantur, & proprie in principio paroxysmi, & subitæ faciunt sicut ante congelationem alienationē & vigilias, & ex illis est sternutatio continua, nussus, casus appetitus, bolismus, appetitus caninus & singultus. Et quædam mediate, ut exentia à corpore cæca, fluxus sanguinis narium, vomitus laboriosus, fluxus ventris & vrinæ, & ardor ipsius, fluxus menstruosus, & hemorrhoidarum, & sudor plurimus, & diaphoreticus. Hæc omnia actione lesa mediante morbum sequuntur cum oia ad fortitudinem virtutis, & debilitatem nitantur, sicut Abo. dixit. Et cum de plurimorum correctione in prima, & hac sectione sufficienter sit dictum, hic pertransibimus succinctè, de quibus uero non dictum est, amplius & sufficienter dicamus, & ex illis est rigor, & horripilatio, & similiter frigus &c.

Sciendum autem quod rigor est impotentia continendi membra à sua commotione. Est autem in talibus febribus multiplex, antecedit febrem quæ in interpolatis est plurimū, & quæ in cōtinuis. Alius est interdens, alius est sequens, & hic est triplex, ante crisi, in crisi, & post crisi cōtinuens. Primorum trium causa est potentia virtutis expulsiuæ lacertorum in membris cō mouentis ipsa ad excutendum humores sua multitudine, & acuitate nocente pungentes lacertorum pāniculos, quibus effunduntur apud subitum motum eorum de uenis ad extra, quare sanguinis calor, & spiritus ad interiora versus pectus, & cor tanquam ad principium retrahitur, & coadunatur, & refrigerantur extrema, & tremunt non sustentata. Aliorum duorum causa est diuersa. Et interdens quidem causa est terror naturæ à malitia, & causa materię cum fuga ipsius. Tertij vero, & eius qui antecedit crisi causa est, quæ primi accitens in crisi, ut puta in sudore causa est eadem, quæ secundi, & est malum signum, vnde Hippo. in aphorismis. ait. In sudore rigor malum, sed eius quæ sequitur crisi, quæ est de natura frigoris, vel horripilationis, magis causa est frigiditas succedens calori resolutio febris, & evacuationis eius materię calidæ cum natura debili remanente. Et quidem causa eius est quandoque exteriorum, ut subita effusio aquæ feruentis, uel alterius consimilium supra eam. Et illud in sanis plurimum accidit, fed antecedit crisi correctionem non habet, dicitur Hippo. in aphorismis. Eorum crisi fit, & facta est, æqualiter non mouere oportet, nec quod nouum facere, nisi superfluum, quo casu fricationes, & calefactoria possunt cōcedi, quæ materiam de interioribus ad exteriora trahant & inueniatur in crisi, supueniunt, quia signū mortis est, uel distictæ

Cōsistētes egritudines quæ

2. apho.

2. apho.
38.

De rigor.

7. aph.
4.

1. apho.
20.

districte crisis, quare prognosticis sunt dimittere signa infirmi. Sequens crasis per sudorem etiam non cum de se cesset & facili, et tunc ex leui contingens est, ut cum calidioris simplicibus, & cibis, & potibus calidis refectum sit. Interdicens quoque non quia raro est, & cum accidit eodem modo sicut excessus corrigitur sicut antecedentis. Cuius correctio est quoniam res, suis causis quae sunt G. sunt correspondentes effectui. Prima est humoris multitudinis minoratio quae ipsius est causa. Completur autem cum veniunt in eius presentia cum calida aqua, quoniam minorat atque eradicat materiam paroxysmi, ut dixit Abo. & calefacit. Completur quoque purgatione ante eius aduentum, vel declinatione paroxysmo cum rheubarbo, myroba, citrinis, hieris compositis, & alijs leuibus cum suauitate resoluendis absque commotione humoris, et cum euacuantiis per horam praemisissis habentibus humorem proprium diminueres, & proprie ubi vomitus non sit possibilibus, & rigoris vehementia sit multa. Et tunc de cogitur dare diagridium, & agaricum ubi materia sit mixta, & ubi frigida opponantur, sagapenum, diaphenicon, et pilulas toxicas si non phibeat febris. Secunda res est molestias acutatis ipsius & pungentis obtusio. Completur autem cum cibis & potibus, & medicinis infrigidantibus & insipientibus, in hora quietis ante rigorem exhibitis, ut sunt frumentum coctum, vel condron, lentes, & faeculi rurextrema & viscera alium, & vina parua aceti habentia, vel cum eo preparata aqua frigida, & vinum spiritum stypticum, si non prohibeat febris, lactuca, coriandrum siccum & humidum, portulaca, iuiuba, & similia, & pruna, siracosi, casia, & similia, quae remittunt feruorem sanguinis et cholerae, educendo eam. Tertia est quae subitum humoris motum, & deliberationem sistit. Completur autem quiete corporis, adeoque si quiescant non regnent nisi moueantur, & stypticis, & ponicis, & iugrossantibus dictis. Quarta est quae sensum membrorum reddit obtusum. Completur autem cum praedictis insipientibus & infrigidantibus, & cum narcoticis, & cum oppiatis ubi fortis sit, & multiplicetur rigor, ut est theriaca diatesarum, & philonium, & pilulae ex oppiatis, quae infra Christo in mediis dicuntur, & proprie ubi digestio, et euacuatio materiae praecessit, quoniam theriaca tunc resoluat refrigerat, confortat, & calefacit temperate, ante vero componit febrem. Quinta res est membrorum infrigidatorum, & contractorum calefactio, & confortatio, vel lumborum, coxae, & dorsus, a quibus rigor incipit & procedit, ut in apho. Hippo. dixit. Completur autem cum inunctionibus ex medicinis calefacientibus simplicibus, & compositis, quae infra dicuntur. Et simplices quidem sunt, sicut oleum antiquum simplex, chamemillinum, anethinum, de silio, de iride. Et fortius eo est oleum costini, balsami, nardinum, et de abrotano, sambucinum, de enula. Et fortius eo est oleum de asafetida, de betui, & de saha, laurinum, de stoechade de myrrha, & de piperibus, & de euphorbio, & proprie in frigore. Et aliqui confortant olea praedicta debilia cum succis herbarum propriarum, vel sanflicis, calamitis, absinthij, rurextrema, artemisiae, & eruce, & cum speciebus ex pipere, pithro, aristolochia, myro, castoreo, & similibus calidis proprijs, & ut sinapi, staphisagriae, & eruce, nasturij, & similibus. Completur quoque cum his quae calefaciendotrahunt calorem in pectore, & spiritalibus coadiuuantijs ad ipsum, qualia sunt ligaturae dolorosae, fricationes asperae, si tolerat, fomentationes ex aquis calidis medicoribus habentibus virtute medicinarum calefacientium praedictarum, & cum calefactorijs alijs ex pannis, lateribus, lapidibus calefactis, & pomis plenis prunis repletis in manibus, artificialiter factis, & cum calefacientibus totum corpus, ut sunt operimenta multa calida. Et quandoque oportet, ut immittatur in balneum aquae praedictarum medicinarum.

Horripilatio vero est dispositio in qua sentit xger in

aequalitatem frigoris, et punctio in corpore suo, & proprie in dorso, cute, & lacertis, et fractio est ex genere eius. Et frigus est, ut sentiat frigus purum in eis. Et causa exterior est & interior. Exterior ut aeris frigiditas, aquae, & paucorum lecti, & similium. Interior est in sanis & aegris. In sanis ut reuocatio caloris causa cibid loca digestio in extrinseca, et est illis est humor phlegmaticus intrinseca abundans in corpore ex regiminis malitia cum calefacto, & vaporibus effunditur ad corporis exteriora. In aegris non est reuocatio caloris ad loca apostemata & viscera, vel debilitas caloris inequentis se extendere ad corporis extrema, ut in propinquis morti, vel quia eius extensio impletur, ut in liparia contingit, vel eius fricatio propter humorem frigidum phlegmaticum, vel melancholicum subito effusum per sensibilia membra corporis praenarrata, sicut in principijs quotidianae, & quartanae contingit, ad quem praesens sermo dirigitur. Correctio rigoris est cum medicinis calefacientibus fortiter praenarratis interius, & exterius approximatis, calefacientibus & soluentibus, simplicibus & compositis, quoniam potentis auxilio dicitur.

Et cura horripilationis est medicina ex vtriusque mixta. Et ex compositis appropriatis frigori fundendi in ierum est diacalamantum, & etiam exterius inuncta spina diapipeon, mithridatum, musa, confectio de asa, cum vino tepido. Syrupus de menta, & hyssopo, diaciminum ad eius praefocionem, & inunctum in spina, & in quantis proprie & quotidianae, & rubea troscata in quantitate auellanae, & cum rodostomate sumpta ante paroxysmum per horam, & requies in omnibus, & theriaca antiqua. Et quandoque expedit dare cibos, & potus calidos propter syncopem, & casum virtutis. Inquit enim Gal. Accidit enim virtutem dissolutibus illico cibus est dandus. Et tunc diamuscum est proprium. Accidit enim syncopis in febribus putridis propter humorem frigidum effusum ad stomachum in principio paroxysmi. Et quandoque propter cholerae effusum ad ipsum. Quo casu expedit ante paroxysmum panis aliquid dare cum succo granatorum vel acetis, hora vero syncopis cum vino odorifero, & fricetur extrema, & caleant, deinde vomitus prouocetur, vel linatur venter declinante paroxysmo cum dysleri vel tamarindis, deinde cibetur cum fauce hordei, cum granis granatorum, & interdicitur phlebotomia. Et quandoque accidit hora febris propter caliditatem resolutum spiritum, quibus virtus deficit.

Et cura supra in corde dicta est. Et in cura febris syncopealis dicitur proprius, cum accens est, quoniam Auer. voluerit in suo colligere, quod syncopis ex resolutione non sit accidens, sed alterius aegritudinis febris contrariae. I. frigidae quae ex inanimatione causatur spiritui, et contrarij alij indiget quod febris quia calidis. Sed secundum Gal. non est inconueniens quod aliquod accens morbum mediante alio sequatur, & tamen quia morbus est principalis, attribuentis est morbo. Sic equidem, licet syncopis talis ex inanimatione spiritui immediate fiat, quod frigiditas, sequitur tamen, quia febris est principalis causa inde, ideo febris accidens esse dicitur, & medicabitur frigidis sicut febris.

Cerotum efficace & expertum ad rigores inunctum in spina per horam ante paroxysmum. Re. olei antiqui, succi artemisiae, & cere parum, fricatione fortis vngatur, donec calefactus locus, & imbibatur cerotum.

Puluis ante paroxysmum ter datur. Re. zed oarig. 3. i. bae cae lauri, seminis rapae, an. P. i. puluerizent et miscerant, dosis ante paroxysmum per horam, et detur. 3. i. co. tepida.

Pilulae expertae ad rigores. Re. hydra. myrrhae, opij, popanacis omnium, ana partem. i. Consciantur cum butyro, & sit dosis eorum. v. ante paroxysmum per horam in firmo bene se fouenti in camera sua.

Item confectio bona & experta. Re. oppopanacis sagapeni, aniudei, cimini, carmeni, sem. apij, pipis an. au. i. f.

Mef.

X ij semi.

De horripilatione.

feml. hyofeyami albi, croci, aristol. euphorbij, myrrhæ, zinzib. ana. ʒ. i. tercia, pyretri, feminis harnel, añ. a. u. f. i. Cōficiant cū melle. Dosis, auelana vna cū aq. calida.

De do-
lore ca-
pitis,

Dolor capitis in febribus puritis est accidens nō pā-
rū ledens virtutem, p̄sternendo sua fortitudine ipsam, &
augens febrē sua inflammatione, adeo vt declinata redire
faciat ad augmentum: sicut dixit Abo. & causa fit colle-
ctionis materie partibus capitis rheuma procreādo, &
si perduret fit morbus faciens cōpositionē. Vnde Abo.
& est cum vna res cōpositione sui, et rei q̄ est antelipsam,
& rei quæ est post ipsam, est ægritudo, causa, et accidens,
sicut dolor capitis q̄ accidit ex feb. non imerito, ergo ipsa
feb. maior in dēgitur providentia & cōrectione. Et sig-
dem pp̄te accidit ex calore febris plurimū, & ex fumis
resoluentibus ā putredine eaz sursum, prout de natura est
eoz ascendentibus ad caput, & ex vaporibus dissolutis
ex materia ipsius carminata apud digestionē, diuisionē,
ac eius expulsiōnem, quos ad caput fluebat feb. et q̄nc
ex ipsa materia, & humoribus corporis ascendentibus ad
caput per cūqui sua multitudine replendo, & extenden-
do myringas cerebri, & inflāman do sui acuitate dolorē
inducunt. Quos dolor perceptus in radicibus oculorum
demonstrat. Et q̄nc aggregantur in partibus exteriori-
bus subcutaneis, quos dolor cutis capitis apud tactū ex-
terioris magis perceptus offendit. Et si liquidē fuerint crassi
capitis grauedinē totam habet. Et quia cura eius in fada
absoluta generaliter dicta est, hici speciali cōrectionem
eius breuiter transsumus. Et eius cōrectio breuiter est
tres res. Prima materia ascendentē trahit inferius & de-
ruiat. Secunda reprimat ipsam & obundit, ac dysera-
siā alterat calidam & permutat. Tertia materia eleuat
euacuat. Prima statē feb. permutat, & cōpletur cum
frictionibus asperis manuum & pedū, incipiendo ā su-
perioribus, & trahendo ad eoz inferiora, et cum effusio-
ne aque mordaciter calide super extremitates, assidua-
tione, trahitur. n. dolor sensibiliter per eam ad inferiora,
& cum ligaturis dolorosis, & q̄nc cum ventosis. Et de-
clinante feb. si dolor de spaciū, cum clysterijs, & colly-
rij trahentibus, proprijs, vel cum pharmacijs ex aloē et
hircis, si vapores cholericis fuerint, vel colocynthide, si
phlegmaticis, vel epithymi, si melancholicis, vel poly-
podio, si phlegmaticis simul vel melancholicis, vel cū sena, et
suntotæ, & aq. lactis. Cadustis. Et generaliter, quicunq;
sunt, cum agarico, & cū aptione venarū hemorrhoida-
lium cū sanguisugis, proprie p̄uocatione meliū, max-
ime si materia sanguinea fuerit, vel cū peccato sangui-
nis, qm̄ trahunt & euacuant, vel cū phlebotomia cepha-
licæ man. loco doloris appositæ, qm̄ deruiat et euacuat.
Et q̄nc confert vomitus cum materia est in stomacho, et
est facilis. Secundā rem complent epithemata ex frigidi-
dis, & stypticis confortantibus, supra frontem, & tēpo-
ra applicata. Et caput si expeditur p̄grabasum, deinde te-
perate fricatum, si non phibent catarrhi, grauedo, tussis
frigidi. Qualia sunt ex aquis, vt ros. coriandri, semp-
uivæ, silicem, solatri, & similiū cum aceto pauco, rasura
eucurbitæ ros. sandalis, camphoræ, & similiū, & pro-
prie oxirhodino. Et exhibitio granatorum acetosorum
& mazorum, & rob. de succis ipsorum, de acetosā, & de
acrescā, & citoniorum, & coriandri, & aqua eius pp̄te,
si pulsatiū sit dolor. Tertiā rem complent fomen-
ta, & embrocæ ex aqua decoctionis ā nodino, temperate
calida, quales sunt flores chamemillæ, melilotum, &
similia, quæ poros aperiant, quæ p̄masticata, apocru-
sticata dissipant, quæ causa multiplicationis sode q̄-
stebat, quandoq; existit. Inquit. n. Abo. Et sodam quidem
casam in febribus multiplicat visus epithemata, vapores
exire non permittentium, si ergo applicanda subse-
quenter sunt ibidem cū poros aperiant, & collectos ibi-
dem vapores resoluāt ea. Et si quidem fuerit materia hu-

moralis in causa, & multa, p̄graperiatur vena narium,
vel frontis, vel quæ post aures est, quæ parti repleta me-
lius correspondet, si cum peccato sanguinis fuerit, vel cū
pharmacijs pp̄ris educatur, si sine eius peccato existat,
deinde p̄dicta fomenta, & embrocæ p̄dictis partibus
capitis applicantur.

Et expertus est sacculus repletus ex p̄dictis floribus
cum solijs maturarum ros. paucum bullitis in aqua, &
supra frontem & tempora ligatis. Et cum fuerit grauedo
prima remissa, si expedit, & p̄termissa secunda, conten-
tatur p̄missiōe capitis supra vaporem aque decoctio-
nis florum chamemillæ, meliloti, & fursuris, & violarū
propter febrē, et embrocationem ex ipsa, sanabitur. n.
ex his, si Christus voluerit.

De dolore ventris eius antecedente supra sectione pri-
ma suo loco est dictum. Et plurimum accidit ex humore
cholericō concurrente ad stomachū & intestina. Et q̄nc
ex ventositate. Et quandoq; ex vermibus. Et signa quæ-
rantur supra, & etiam cōrectio eius.

Vigilari inslātia contingit eis plurimū apud statum,
& similiter alienatio. Et causa est cōis vtrius. Et est quam
Gal. dixit cum ait. Alienatio quæ fit in statu febrium ex
fumis caput petentibus fit. Cum ergo perueniunt ad o-
culos in humiditate albuginea, vel cerebrum ascendunt, in
phantasia & imaginaria, impressionem foras diuer-
sari faciunt, & intellectum turbant & rationem, quare
mouentur irrationabiliter, & loquuntur infirmi, ac si vi-
derent aliquid exterius, quod est intus, & cum exicent
simul cum feb. cellulam anteriorem cerebri inducunt vis-
gilia, & priuant somnum. Cōrectio eius est similis illi,
quæ in dolore est dicta, & supra in phrenesi.

Cōrectio vero pfunditatis somni, & subeth quæ plu-
rimū apud principij paroxysmi contingunt, eontra est
facienda. s. cū clamoribus, & locutiōibus, strepitu et alijs
expergefacientibus, trahentibus materia, et deriuantibus
vapores, sicut supra in lithargia est dictū. Et cū frictiō-
ibus asperis, & odoribus ex ruta crescit, & harmel, quæ ca-
lesciunt cerebrū, confortant, & expergefaciunt.

Eatd subeth cum ligaturis extremorū dolorosis, & fo-
mentis cū calidis aquis mordentibus, in quibus decocta
sunt ex calefacientibus aliqua dictis in rigore, & ex rubi-
ficantibus sicut vrtica, calamētū, & similia. Et cum col-
lyrijs acutis, maxime si fuerit stricta natura, & cum ven-
tosis inter spatulas & spondiles, & declinante paroxys-
mo cū clysteribus acutis, & deinde sternutorijs ex pipe-
re, helleboro, & conditi, & cum epithematibus supra ca-
put, & ex oxirhodino in principio, deinde cum additiōe
calefacientium cerebrū, & ex serpillio, & deinde castoreo
proprie, & deinde cū epithematibus, & vnctionibus, &
ptoprie ex oleo nardino, fambucino, sansuco, & succo
rutæ, quæ est conueniens spiritui animali. Et cū vno tro-
chiscorum de scamonea, succo silymbrij, & aceto, & de
co opij ponatur castoreum, & hātinunctio in superiori
parte capitis, & vltimo emplāstretur cū sinapismo. Ca-
ue tñ ne alia approximentur ā principio corpore reple-
to, quia trahunt magis cum repletionē. Et cū p̄dicta
non suffecerint, ministrētur pharmaca ex hieris magnis,
& p̄prie hieralogodion, agarico, & castoreo pauco, cū
decoctione fitechadai, hyssopi, & similiū.

Sternutatio contingit eis ex fumis, & vaporibus ca-
put petentibus, eius vacuum replentibus, & humectan-
tibus. Et p̄prie in principio paroxysmi suffumigant
materia accensa fe. calefacit & dissoluit, & virtus expul-
sua percipiens nocuum mentum impetu quodam mouetur
ad expulsiōnem, adiuta intus ab aere per nares tracto,
qui extra effusus cū materia, cum imptu exiens per an-
gustum, sonat & sternutationem facit, sicut Hippoc. in
aphor. alt. Quæ si immoderata & superflua fuerit, nocu-
mentum p̄stat. Debilitat enim virtutem, & replet caput
trahendo,

De do-
lore vē-
tris.

De vigi-
lijs & a-
lienatio-
ne.

De pro-
funditate
sōni.

De su-
beth.

De ster-
nutatio-
ne.

trahendo, ppter nimium motum accendit febrem. Et fortassis propterea aperit venas, & prouocabit ex naribus sanguinem qui in debilitate prestat augmentum, et in materia cruditate. Correctio eius est res, deriuatio, & attractio uaporis, repletio, et resolutio ipsorum. Primam rem cōplect cōpressiones extremos, & fricationes ipsorum asperse & partium dorsus, pectoris, & colli. Repressionē cōplect odoramenta ex luto armeno, sponsia marina cū aceto lymphato, & oleo ros. Resolutionē cōplect motus capitis, fricatio frontis eius cum suauitate, & iniectione olei chamemillini in aures, calefactoria capitis cū panis suffumigatis cū xylaloae, & thure, & spica. Et somnus temperatus. Et post, vigilia superflua interdicitur quandoq, quoniam replet magis & calefacit. Et omne repletum ex cibis & potibus & odoribus.

De tussi

Tussis accidit ex febre eis exicando exasperante tracheā gutturis, & alias pectoris partes, & qñq dissoluēt materiā in cerebro, & a cūente ipsam, quæ catarrhizans ad partes p̄dictas, tussim facit, eo q natura ipsam ibi nō patitur, imo ad eius expulsiōē moti impetuo mouet quæ tussis dicitur. Et signū distinctiuū est, quia rem sensu mediis transglutire xgroi, & est cū spūto humido, subtili, et paucō, & salso, & qñq acuto, et pauca sūt. Inquit. n. Hippo. Quibus tussis sicca, & modice prouocata, continet in febribus ventribus, hī non val de sititibus sunt. Prima vero est sicca, & cū sū multa, & sine spūto. Cura tussis ex feb. & correctio eius est dux res. Prima est, vt inuērdicatur nociua. Secunda est, vt minūrentur iuuatiua. Primā rem cōplect inhibitiō acutorum fumantū, & falsos, & acetosos, & alios extrinsecus adueniētiū nociuorū, dissoluentium, vel comprimentium cerebri, q ex p̄dictis sunt nota. Secunda rem cōplect humectantis ex cibis et potibus, ut pulmenta ex amylo, succo hordei cum iuiuib, decoctio medullarū, senū frigidorū, & fructuū, et cucurbita, & similia, et aqua hordei, decoctionis iuiubarū, vel simplex cum penidibibita, et iuleb viola. & cucurbita, & syrupus iuiuibas, & detentio in ore penidiog, & propriētragacanthi cum seminibus cōibus, & inuēctio exteriū supra pectus ex oleo violato, & amygdalae dulcis, vel ex oero to frigidō succo inaluae, tragacantho, oleo violato, & cera. Et in frigida catarrhizate materia etiā cum ceroto frigidō, ex oleo ros. puro vel misto cum mucilagine psylli, & succo portulacæ, & similibus, & cū sacculo retento supra cōmissura capitis coronale, ex milio, panico, ro. sandalis, myrtos, & radice solatri, quæ est ppria, & alij frigidis exicantibus & confortantibus. Et cū retentione in ore pilularū bichichiæ, quas supra in tussi diximus, fe. papauē, albi, & confectionis ipsos, vt diacodium, diapaquē, et cū suffumigatione ex sandaraca, & odoramentis ex camphora, & aceto lymphato. Superius premissa summa ostendimus qualiter ex angustia ephemera se. pueniat. Hic autē dicemus qualiter angustia, & inquietudo in pueri a febre coarctat. Et q angustia contingit ex fumis calidis circa spiritalia coadunatis, coangustantibus spiritus, & virtutem in eis, cum debilitate adeo, vt expandi ad exteriora nō possit, quare natura mouet hinc inde corpora, & mēbra sine ordine & quiete, quatenus possit ab angustia, & carcere deliberari, ad quod caliditas feb. adiuuat spiritus inflāmādo. Et correctio eius est dux res, deriuatio fumorum, & attractio ad extrema. s. prout in dolore est dictum, & aliter spirituum cum confortantibus notis supra in cōmentibus rem secundā, quæ in cura puridarum est principalis.

De angustia.

De diffcultate anhelis

Difficultas anhelus, & transglutendi accidit in feb. aut ppter febrem exicantem, & spasmodicā laceros anhelus, qui sunt in pectore, vel in transglutendi qui sunt in gutture & meri. Et illud est malū vt dixit Hippoc. in suo aphorism. cum ait. In febribus spūs offendens malum, aut

propter materiam dissolutam a febre catarrhizantem a capite ad guttur, & ibidem collectam, aut propter virtutis motus debilitatē in suo principio. Et signa distinctiua sunt manifesta. Et correctio primæ causæ est cū humectantibus frigidis, virtutem, & proprietatem in dilatando habentibus, interius & exteriū appropinquandis, notis supra in cura ephemere ex frigiditate, vel densitate. Secundæ vero est, vt cum his quæ tussim catarrhalem corrigunt, strangulationem, & synachem, & cum confortantibus cerebrum, neruos, stomachum & meri, quæ supra sunt nota, & interdantur vomitus, & omnia dynteria, & collyria sunt meliora pharmacia pos sumptis.

Sitis in talibus accidit ex calore febris inflāmante, & exicante spiritalia, & etiam nutritiua. Et quandoq est ex materia baurachia falsa ori stomachi adherente, vel cholera in partibus stomachi superioribus effusa, quæ sitim, & tristitiam inserit, atq cordis inorsum, falsidium, appetitus casum, et similia. Et signa harum causarum ex p̄dictis sunt manifesta. Et correctio primo fit cum infirigidantibus, & humectantibus, sumptis et bibitis in quibus sufficit per interualla, notis supra in sectione prima. Oportet autē vt sint quantitates sufficientes magnæ, pauca. n. siu magis accendunt dicit Abo. quoniam exicit caliditatem, sed sit sumptio suis horis, & per interualla, continue vt frigidis aquis gargarizatis, & lauantibus, & masticationibus ex ramis portulacæ, & præputiorum vltis, tamarindorum, & similium, & retentis in ore, vt mucilaginibus tragacanthi, psylli, seminum citoniorum & melonum, & propriē indorum, & prunis infusis, & sebesten. Et medullis seminum cōmunium frigidorum, radicum liquiritiæ, & zucchari candi, in quæritate fabæ, carnium melonis Indislimonum, & similium, vel crystalli in frigida in aqua, & alijs compositis, quæ Christo ducē dicitur. Et oleis frigidis in fusis sup caput, si non sit prohibens. Et frigidis epithematis supra pectus, hepar, & stomachum, & ex p̄dictis & propriis, & cum vigilijs, quoniam si ex siticate, vt frigiditate esset, somno corrigeretur. Correctio vero secundæ causæ est cum incisuiis, & absteruiis, et proprie cum aceto lymphato gargarizato, & bibito, & appropriatis, vt anislo, masticato, et transglutito, et similibus compositis, dictis supra in tussi. Et tertie causæ correctio est cum vomitus, & sumptione aceti, & medicinarum acetosarum, & prunorum tamarindorum, & succo duorum granatorum expressorum, cum pulpis eorum, quæ cholera reprimūt, & educunt, stomachum confortando, & excitando appetitum. Et siccitas linguæ acoris ex illis est quæ febris caliditatem causat, & corrigitur, sicut prima sitis.

Asperitas vero linguæ duplex est, quædam est cū superficie eius clara & munda, & talis est ex caliditate, & siccitate febris, ex asperitate & remanet calore suo, quædam est cum superfuitate viscosa adherente, cuius causa materialis est quandoq catarrhus phlegmaticus cum signis suis, & tunc primo est alba, & quandoq est vaporcholericus eleuatus a spiritalibus & nutritiis, & tunc est primo citrina, quos cum aduret febris caliditas, deinceps conuertitur in nigram.

Cura eius, & correctio eius quæ munda est, est correctio siccitatis dicta, & sitis primæ. Eius vero quæ est cum viscositate correctio est sicut secundæ. Et oportet, vt absterio fiat præcedente abluione cum aceto & aqua, cum instrumeto ex canna, vel falice facto, vel coleari ex aliquo metallo, deinde cum panno aspero madefacto cū aqua zucchari, deinde humectetur cum pipatella ex seminibus citoniorū, vel melonis recentis interclusis, quoniam prohibent offuscationē & humectant, ex quo valde alieuiant infirmi. Oportet autē, vt nō dormiat supine, neq super cervical ex plumis mollioribus, qm sunt ex his quæ calefaciunt, & exicant, et exasperant, & denigant. Pie

De siti.

De siccitate, & asperitate lingue.

Msf.

X in lule

Cura.

1770
1771
1772
1773

Conci-
liatio.

Tres hu
ius feb.
species.

Causæ.

De si
gnis.

Et cura

De cura Et cura huius feb. speciali iudicio generalis curationis predictæ est adaptanda. Cum enim fm Gal. generalia in specialibus continentur in eis curari solent. Et proinde cura huius est quatuor res, proportionabiles illis supra scilicet. Abscessio causæ feb. alteratio. regiminis ordinatio, & correctio accidentium.

Prima est evacuatio sanguinis putrescentis quæ dupliciter est complenda. minoratione. scilicet & mundificatione. Minoratio fiet eius non expectata nec pmissa digestionem cum phlebotomia de venis inanis, magis quæ re alia, etiam diebus numero non attento, sed fiat quacumq; die p uenerit ad infirmum, siue sit par, siue impar, & quacumq; hora maxime prima, & cum illis proportionalibus vt ventositate cõ scarificatione in cruribus, pulsus tibiarum, & dorso, apertione uenarum, hemorroidalium vel mestrualium, si phlebotomia non tolerat propter causam superius dictam in inflammatione, deinde in apertione uenarum, & frontis mediæ, & propter repletionem faciem magnam indigentiam debet esse multa, sed propter putredinem, & oppilationem quæ non tollitur ex ea, et virtutis debilitatem, quæ non tolerat, oportet eam piri. Si ergo fiat aliqua seruatur aliquid sanguinis in cibum nature, q̄ fiat potus in alijs, & crubibus expectatis, nec oportet in temporaneæ vltieris p̄gibare ppter causam iam superius dictam, sed fiat frequenter: vt paulatim educatur paulatim cum totalitate, & virtutis conseruatione.

Mundificatio putrefactionis sanguinis cõpletur dupliciter. Vno modo cõ hinc, quæ ab eo suauiter mundificant funolitates quibus ad inflammationem perducitur, clarificant ipsum: & purificant sequelando ab ipso superfluitas aquosas, quibus ad putrefactionem disponitur, quare ipsum febrem accendere Gale. dixit. Qualia sunt cuscute, absinthium, & capillis veneris, & tamariundi, quæ aquosas superfluitates educunt. Et diuretica calida proprie leuia, & alia ex mundificationis sanguinis, quæ in antidotario diximus, & qualia sunt hyssopus alphodelus, & hæc, quæ mundificant ipm ab humore crudo, qui causa oppilationis existit, quæ causa est imediata putredinis eius digerendo illu. Alio modo cõ hinc, quæ substantialiter, & notabiliter purgant, & solunt humorale corruptum, sanguini mixtum, vel generatum ex corruptione ipsius: vt cholericum vel melancholicu, vel aduenientem sibi, & inscientem ipm, siue sit phlegma, siue melancholia. Nihil in aliud est purgare fm Gale. q̄ puri sanguinem derelinquere vt quoq; modo intelligedū est hic, cum corrupti sanguinẽ mundificandū dicamus. Comprehenditur. n. effectus putrefactionis ipsius a quibus purgatum esse oportet, si mundificatus, & purus debeat sanguis permanere. Qualia autem sint hæc, omnia supra in antidotario dicta sunt. Sunt enim eis simplicia, & composita, & simplicia sunt, quæ ibidem sunt numerata, & composita ex quibus est hierapigra propriæ & decoctio capil. vene, quæ simul oia respiciunt. Et alie medicinæ ex illis cõpositæ: alia vero mundificantia vltimo modo dicta digerentia p̄cedere debent, eo q̄ mundificant attrahendo fortiter plurima, alie vero simul digerentia, & mundificantia sunt absq; attractione fortis. Et digerenti quædam sunt q̄ subtiliant, cū in sanguine humor crudus mixtus fuerit, & crassus, quæ sunt ista nota supra. Et ex illis sunt syrupus de hyssopo, syrupus, & trochiscus propriæ deros. de hæc, & similia. Quæda quæ inspiant cum fuerit in sanguine humor subtilis, vt est rob iuiubæ, aqua lentium, daçtylog, tragacanthis & similibus. Et q̄nq; oportet p̄mittere aliq; quæ naturā leniant, sicut est herba acetosa recens quæ laxat, ad differentiationem seminis sui quod stringit, specialiter sit siccum vt dixit Abo. Et succus duos granatorum expreffos cum pulpis suis, granis eorū non contritis in quantitate. 3. vi. siracosi, tamariundi, pruna, et similia, quæ seruoẽ sanguinis repriv-

munt, & resoluunt subtilitatẽ cholicam, leniendo naturā. Alteratio fe. dyscrasie fiat cū illis quæ ex medicinis interius approximatis infirigidat & humectant, & cū aqua hordei, lactuce, & aqua casigii. coriandri humidit, & aqua lentium, & similibus, & aqua frigida, si non fuerit quod prohibeat, & breuiter cū his quæ supra in cura generali sunt dicta, quæ hic etiam sunt obseruanda, & prout dispositio exigit, eligenda & ministranda absq; suspitione vel prauitate. Sicut. n. talia quæ infirigidando sedant ebullitionem sanguinis, incendant humorem crudum oppilant, et aperiant oppilationem, qualia sunt ex simplicibus acetosa propriæ, & cõposita ex illis sunt nota, & ex illis est syrupus acetosus, oxizaccara, succus granatorum mazorum, & aranciorum cum zucchero, pruna et similia, non valde efflupea. Et ex appropriatis est chrysolachana, & pes locustæ, & decoctio eius, & consimiles.

Regimen vero ipsius fit cum cibis, & potibus virtutē conseruantibus, non multum nutrientibus, euchytmis, frigidis & humidis, vt est sauch hordei cum granis granatorum & iuiubis, aqua hordei, & alijs inspiantibus sanguinem absq; stipicitate multa, propter oppilationem quæ in putrefactione est prima. Et ideo causa augmentata, augebitur feb. ipsa, vt est sumach, & amyllum, ex misticibus, vt endiua, boragine, & buglossa, blea, portulaca, lupulus, lactuca, & similibus, & quodq; cõ subtiliantibus, vt aqua cicorum, capparis cum aceto, & aqua caulium, et similibus. Sint autem in quantitate pauca, & sepe data, vt resumptio evacuationi correspondeat. Et sicut paulatim corruptus sanguis educitur, ita paulatim restauretur bonus. Corruptio. n. est necessaria restitutio cum temperamento, dicit Gal. in hora matutinali in qua refrigeru ab ære recipit, quod a fe habere nequit.

Correctio accidentium est, proutia accidenti in naso, & collo, succurrat cum positione ventosæ in eo, & p̄ uocatione sanguinis ex eis, tremori vero cordis & pulsui, angustia anhelitus, & dolori capitis grauatio & dorsis, subuenietur eis cum phlebotomia, & reiteratione eius, & syncopi, cum pane, & succo acetis, vel granatorum ante ipsam, & cū vino lymphato, cū aqua ros. in hora synopis. Fluxui vero sanguinis vtrius, & sudori non obuietur nisi cum superfluxu, de quibus dictū est superius.

Descriptio syrupi mundificantis sanguinem. Be. boraginis, buglossæ, lupulorum, capil. vene, endiue, cicoreæ, ana. Ma. radicem quinq; cõmunium, ana. 3. f. cuscute, florum absinthij, eupatorii, ana. 3. f. zuchæ. lib. i. succi ros. 3. iij. dos. 3. i. cum. 3. f. tamarindorum pulpæ, tereniabin, & aqua passulorum quod sufficit.

Descriptio potionis ad idem cõ solutione. Be. mellis, casigii. 3. ij. dissoluantur in aqua endiue, & sumatur super interualla hebdomadæ. Et aliqui addunt rheubarbarum, cum in sanguine cholera dominatur, & aliqui agaricum, cum dominatur phlegma, & aliqui aquam epithymi, cum admixta est ei melancholia.

Descriptio aquæ inspiantis sanguinem. Be. daçtylorum imaturorum, iuiubarum numero. xv. lenticularum, terræ excoctarum, & aquæ seu vtriusq; ana. 3. i. gumi tragacanthi. 3. i. coriandri. 3. f. decoquantur & addantur penidiorum. 3. iij. zuchæ. tabarzet. 3. i. Dos. quolibet mane. 3. ij.

Descriptio trochiscorū propriorum ad feb. sanguinis. Be. spodij. 3. ij. se. portulacæ. 3. vi. se. cucumeris. 3. iij. gumi tragacanthi, amyli, ana. 3. iij. succi liquiri. 3. viij. hiet ex eis trochi. 3. i. detur. 3. f. vel i. cum aqua cuscute, inspiantem sanguinem, & confortat hepatis.

Descriptio aliorum. Be. ros. 3. ij. berberis. 3. ij. se. cucumeris, cirrulli, melonis, spodij. se. portulacæ, ana. 3. i. gumi tragacanthi. 3. i. ros. 3. f. hiet. foni. croci. camphoræ ana. pondus granorum. xx. et informetur in quantitate. 3. i. & detur vltimus cum aqua coriandri ad idem.

Mef.

X iij De

Sanguinẽ mundificantia.

Purgare quid.

De medicinis feb. phlegmaticarum, & primo de quotidiana. Cap. III.

Feb. q̄ti
diana.

Febres quotidiana est feb. accensa in phlegmate putrescente, q̄ quidem quia equaliter exercebatur quotidie, dicta est quotidiana, licet acciden taliter, vtnfra dicitur, erat aut̄ vt̄ p̄dictum est in principio ipsa duplex interpolata, & cōtinua illis porportionata. Exacerbant. n. videtur in periodicis quibuscūq̄ quotidie ipsius continua, sicut interpolata nō incipit cum rigore, nec eradicator plene, sicut illa. Siquidē hūc est proportionalis, quia cōuenit interpolate ex eodē humore in specie facta, non tñ totaliter, quia conuenit ei, & differt ab ea. Conuenit ei certe in quotidiana exacerbatione, prout est dictū, & in materia, quia vtraq̄ ex est phlegmate putrescente fm̄ quālibet sui sp̄m, sapore distictam, & in longitudinem durationis totalis seu vniuersalis morbi, & particularis paroxysmi respectu tertianæ, sunt. n. de genere chronico: vt̄ Gale. dixit, quorū vniuersalis terminus est in lxviij. diebus, & particularis paroxysmus in. xviij. horis fm̄ plurimū. Variantur autem fm̄ plus & minus, ratioe varietatis humoris in quantitate & qualitate, & ratione varietatis corporis in virtute, & cōpositione, & in temporibus vniuersalibus, quia status, & declinatio prolongatur in eis, & in hora exacerbationis, quia fm̄ vnumquemq̄ diem ad vesp̄s, & noctem magis. Et in partibus seu horis exacerbationis ipsius paroxysmi, quia principium, & declinatio prolongatur in eis. In essentia feb. quia vtriusq̄ calor obtusus est & inæqualis, seu disparatus, & hoc totū propter humoris naturam, quia frigida erasus, & viscosus est vniuersaliter, differunt tñ fm̄ plus vel minus, fm̄ vniuersitate speciei eius, vtnfra dicitur propiatiæ Christo. Porro in alijs accidentibus essentia liter distinctis, vtn in qualitate mutata corporis, vt quia facies color, & vniuersi corporis ad pallorē, & plumbicatem cū inflatione tendit, licet vapor ex putredine ascendens q̄ncq̄ ipsum ad rubedinem mutet. Et actione lesa, quia est cum stomachi lesione, vt plurimū, propter causam inferius assignandā, & cum dolore ipsius atq̄ crassitie, & aliorum viscerum ppter oppilationes multiplicatas in eis. Et pulsus est parvus, demissus, debilis in primis, deinde fit frequens in processu, propter eius paruitatē & frequentiam. Et eius paruitas vehementior est q̄ frequentia quartanæ & tertianæ, v̄ge non est velocior pulsu quartanæ, & q̄ncq̄ est tardior eo, aut similis illi in primis est vehementis diuersitatis cum priuatione ordinis, et diuersitas magis est in paruitate, & debilitate ipsius, & significationes pulsus super eas sunt de certionibus signis. Et vt̄ vrina quidē in eis in primis est alba et subtilis, propter frigiditatem humoris et cōplexionis, deinde fit rubra, propter putredinē, & quandoq̄ permixtur, & conuersio propter humorē qui indigestionem incurrit, & iterū rubet, & inspisatur propter digestionem & expulsionem, oppilationē aperta, & effusio est mollis, alba, & inflata phlegmatica. Et in circumstantijs vel ætate, nam plurimum accidunt humidis, natura quiescis, vel ætate infans, & senibus: in tempore hyemis, in regione humida, gulosi, patientibus nauicatum satietatē, ex exercitijs & balneationibus se post repletionem, & nauisum, & habentibus oxiremiā, & descensum humoris phlegmatici ad stomachum in quo putrescit plurimū, tanq̄ in mīnora generationis suę, propter malitiam regiminis. Et p̄inde non excusatur a defectione stomachi cum casu appetitus, & malitię digestionis, quæ est causa dolorum, et syncopeis, defectus virtutis, & prauorum accidentium aliorum, & proprie interpolata. Et sunt alibi sitū ppter phlegmaticam naturam abundantis in ipso, quæ si accidit fit propter putredinem eius, & falsedinem ductā ex ea: & tamen minor erit q̄ in alijs, licet sit magis perdurans. Quibus omnibus accidenibus, vel pluribus di-

ctis cognoscitur se. phlegmatica seu quotidiana, interpolata etiam, & continua in seipsa, vt̄ proprijs signis, & distinguitur ab alijs generibus putridarum feb.

Differt vero ab ea in modo exacerbandi ac declinandi, in fortitudine, vt̄ dictū est, & debilitate caloris, & interpolatione ac cōtinuitate ipsius. Et quidē quæ interpolata est cum exacerbatur, vel mouetur ad afflictionem, et paroxysmum inuadit cum frigore manifesto, primum tamen paruo, deinde magno, & vtrōq̄ prius puro, deinde cum horripilatione propter calorem, quem acquisiuit phlegma cum ad putredinē successus fm̄ partes suas deuenit propter sui crassitē, et quia frigiditas ab eo, sumus calidus resolutus simul per sensibilia membra corporis subito diffunditur, & sic frigiditas simul, & calor percipitur. Cum vero totus sit putrescens, calorem accendit minorem, quia transpirabilem ad exteriora. Deinde resoluitur et declinat, omnino quandoq̄, plurimū absq̄ manifesta euacuatione, & plurimū non omnino, & tūc quies succedens erit impuriore, propter debilitatē virtutis, & humoris viscositatem, qui semina putredinis derelinquit, & aliq̄ cum vomitu, & ventris fluxu, & rarius cum sudore paucio propter naturam humoris, qui si fiat, subtilitatem ostendit magis, & morbi proinde breuiat. Continua vero cū ad exacerbationem venit, absq̄ frigore inuadit, vel cū frigore paucio non valde manifesto, ppter ventrē apud presentia frigoris humoris cōmoti, q̄ inimici est eius. Et licet tardē ad augmentum pueniat sicut illa, tñ ex quo putrescit, calorem fortē accendit, & continuum, qui non declinat omnino. Et hoc totum ppter humoris positionē & situm, vt̄ superius dictum est. Differt quoq̄ ab illa in pulsu, & natura quoad quid, n̄ pulsus continuus est inæqualis, & natura turbata, interpolata vero nō, & in periculositate, continua, n. periculosior est respectu interpolate sibi proportionata. Inquit. n. Hip. in apho. Febres quęcumq̄ nō deficientes, in diatribis sunt, fortiores & periculosæ. Quod generalizans. G. ait. Feb. illa nō molesta est quæ de se corpus mundificat, quæ vero non mundificat, respectu eius esse molesta dignoscitur. His enim accidenibus quotidiana interpolata distinguitur a continua sibi proportionata. Et conueniunt ambe cum alijs generibus putridarum proportionalium, de quibus infra dicitur duce Christo.

Ad sunt ergo ipsi quotidianæ species plures & diuersæ, & differunt substantiales fm̄ pluralitatē specierum phlegmaticarum in quibus accidunt. Alia. n. est in phlegmate acetoso. Alia in phlegmate falso, alia in dulci, raro vero in vitreo, plurimū. n. rigorem facit absq̄ febre, cū putrefactioni sit ineptus, ratione cōplexionis & substantiæ. Accidunt quoq̄ sp̄s alie, vel differunt accidentales, seu modi, ratione loci, t̄pis, seu horæ, & ratione symptomatis ei associati. Cū. n. frigore & calore consistat, aut p̄cedit frigus, & sequitur calor, vt̄ dictū est, quod est plurimū, & tunc fiet quotidiana vera, aut simul est frigus et calor, quod est rarius, & tunc aut sunt in diuersis partibus corporis, aut in eisdē, si in diuersis, aut quia extra sentiat̄ tur calor, & intra frigus, & sic erit quotidiana epiala notata de genere quotidianæ & putridæ, licet Serapio dicat tunc ephemeram fieri feb. per quā tñ interpolatam dedit intelligi, aut eōrā, & sic erit quotidiana notata lyptaria. Si vero in eisdē omnibq̄ corporis partibus i quo sit frigus & calor sentiat̄ur in eis, & tunc erit tertiana nominata, in qua simul vtraq̄ existit, a proprietate rei denominatē assumpta. Et fm̄ horam exacerbationis, aut enim exacerbat̄ur in hora phlegmatis vesp̄erum, scilicet & noctis, quod est magis, vt̄ dictum est, & tunc fiet quotidiana dicta nocturna, aut fm̄ horam diei, licet illud sit raro, & tunc fiet quotidiana dicta diurna. Et et fm̄ associatiōnem accidenis syncopeis, & tunc fiet quotidiana dicta syncopealis humorosa, ad differētiā humoralis subtilis,

Signa
disticti-
ua.

7. aph.
64.

Feb. q̄ti
diagnō
dica.

lis, quæ est humorosa cholericæ semper à proprietate rei nomen sumendo. Et quidem causæ specierum primæ, vel verarum, & essentialis ex prædictis sunt notæ. Omnes autem sunt chronice, & propriæ, ac magis cuius causa est phlegma purum, ut infra ex vitreo, nisi eius paucitas cōtradicat. Cuius uero causæ est phlegma mixtum si cū cholera, ut est phlegma falsum, est minus longa, si vero cum melancholia, ut est acidum & ponticum, magis longa. Mixtio enim si sit & partialis & vera, abbreviatur, vel prolongatur si fuerit intermixtum miscibilem, ut est dictum. Si vero sit sū vicinitatem, ut est in hemitricia, licet ratione cōtrarietatis vnius humoris ad alterū abbrevietur vel prolongetur, tamen ratione diversitatis semper prolongatur. Inquit Gal. vel Hipp. in apho. morbus habens multam & diversam materiam, longior est habente vnam similem.

Signa eius sunt eadem quæ dicta sunt superius in generali, variata tamen sū intensum & remissum, longum, & breve. Nam quæ in acetoso, & pontico accenditur, prædicta accidentia pura habet atque intensa. & etiam frigus longum, & calorem quoque tarde accendibilem minorem, & longiorem. Et in diebus primis calor ipsius est parvus. In subsequentibus vero fit fortior propter calefactionem & subfulationem humorum. Et vrina est pallida, remissa in colore, & subtenius in substantia, obumbrata in superficie, & nebulosa. Quæ vero in phlegmatico falso, confusa & obfusa, propter cholericæ mixtionem, vnde minus frigus, rigorem vero magis habet, & calorem acutiorem, ac breviorum. Et erit in primis diebus fortior. In sequentibus vero minor, & vrina est rufa in colore, confusa in substantia, obumbrata in superficie, liuens in superius. Quæ vero in phlegmate dulci, medio modo se habent.

Specierum vero accidentalium, seu modorum causæ sunt. Et eius quæ epiala est cū est phlegma vitreum, com præhenfum in oculo corporis, non tamen in venis, ne continuam faciat, sed extra, ut in stomacho & intestinis, & hoc propter suam frigiditatem inueniunt, quia non potest aggregari in venis, sed in illis tamen in cuius parte accidit iam putrefactio, ex qua vapor inflammatus spargitur ad exteriora corporis, & inflammatur ea inflammatione debili, lenta. Quapropter dixit Serapio eā ephemeram, sicut Abo. quotidianam cōtinuā consimilem hæcicæ. Et pars eius, quæ remansit in putrefacta, propter præsentiam caloris alterius partis putrefactione in suo frigore roboratur. vnum enim contrariorū per præsentiam alterius cōfortiatur, ut Aristot. dixit. & sic magis frigiditatem in interioribus imprimat, & magis sentitur quæ prius. Sed ad exteriora corporis non permeat, propterea, quia caliditate alterius partis putrefactæ sunt in phlegmate, & non est cōtinua, sed interpolata durante tribus, aut quatuor periodis. Et signa eius sunt ea, quæ dicta sunt, suam causam demonstrantia. Et rarius est euentus eius propter causam superius dictā. Et plurimū cū accidit exacerbat omni die, verum quandoque permutat in ea exacerbatio quotidiana in tertianam, vel quartanā, cum difficile, & tarde veniat in putredinem propter compositionem, substantiā, & quantitatem puram, & cōplexionem frigidam, potentialem, & actualement, quam in corpore seruat. ut Gale. dixit. ob quam rem periodica solum est, non cōtinua. Nō enim possibile est tantam frigiditatem esse in venis sanguine repletis, quā sit natura non tolerat. nec p̄tāto nō dicet quotidianā ex phlegmate subtiliālior & propriæ. Accidentaliter vero à proximiūm circuitione facta, quod quare fit infra de quinta propitiante Christo dicitur. Et spacium proximiū eius est vsq̄ ad quatuor horas, & plurimum consumitur ante propter materię paucitatem. Et vrina eius alba est & cruda, & valde modicæ colorationis, & pulsus eius est tardus & rarus. Et causa lyparig dicta est phlegma plurimū & per se, quandoque vero, & per accidens cholera. Et modus quidem quo phlegma

ipsius causa existit est. Nā cum interius & corporis profundo est, ut de sui natura existit, putrefit, & inflāmur, interiora calefacit, & vapor ex eo resolutus, ad exteriora venire non potest, ut calefaciat per phlegma vitreū, quod existit in eis phibet eius extēsiōe & calefactionē, vel sua frigiditate à quo non alternatur propter illos, vel calefit, vel si calefit, non putrefcit propter ineptitudinem suam, sed calefit calefactione quæ calefacit. Cum ergo resolutur ab eo caliditas, sicut calidus vapor ab aqua, redit ad suā naturam, & infrigidat. infrigidando etiam illū qui prius fuerat putredine resolutus quo etiam erat calefactus, & sic magis infrigidat, et maxime cū calor naturalis attrahatur ad interiora supercalefacta, impulsus etiam ad frigiditatem exteriori. Modus vero sū quem causa eius cholera existit est, nam cum est pauca & putrefit, calefacit interiora tantum calorem leuiter, ut vapor & fumus ex ea resolutus ad exteriora, propter sui paucitatem peruenire nō potest non calefaciat ea, iterum, quia calor naturalis ipsorum ad interiora trahitur, calefacta remanent depauperata calore & plus solito frigida. Lyparia enim nomen est generis omnis febris in qua calens interiora, & exteriora frigescunt, quod si contra feb. omnem existit cum calor sit innaturalis in totum corpus extensus, illud tamen nō est ex se, sed per accidens, quia eius extēsiōnem prohibuit phlegma vitreum. & defectus caloris inextensibilis, ut est dictum, quemadmodum apparet in similibus, sicut n. potest supra manum cum non vrāt, & de earum natura est illud, non per se est, sed propter aliquid aliud impedit, quemadmodum etiam in eius contrario est videre, videmus enim aquam frigidam infrigidare & humectare, si non fuerit quod prohibeat, ut est qualitas mineralis.

De signis distinctiuis

Signa distinctiua inter phlegmaticam, & cholericam nota sunt ex prædictis, et maxime ex frigore in exterioribus percepto. In phlegmatica enim maius est, quæ in cholericæ, & ex euentibus, & præcedenti regimine, & alijs circumstantiis, quæ in corpore abundantem humorem ostendunt. Eius vero in qua calor & frigus simul existit in vrina quæ partibus, causa est nō vna materia in parte putrefacta, & in parte nō, sicut in epiala, nec dux materię. vna quæ rum putrefcit intra, altera vero extra existens sicut in lyparia. Sed dux materię simul ambe putrefcēt in periodo, quarum vna est in interioribus, quæ quandoque quiete existunt, suam malitiam non ostendunt, sed cum ambe earum incipiunt putrefieri, mitti vnaquæque alteri fumum suum antequam totaliter putrefiat ad locum in quo est, et quæ est pars non putrefcens propter præsentiam eius in sua frigiditate roboratur, & manifestat eam. Sic equidem in interioribus, & exterioribus simul caliditas, & frigiditas sentitur, ut Gale. dixit. Et quod plus est in eodem loco, non tamen punctuali & stricto, sed habente latitudinē, ut de consideratione medici Gal. intellexit, quod innuit cum dixit. Non est dare partem in corpore frigidam cum eius latus non sit caliditas.

Et signa eius sunt nota ex sui essentia, & alijs quæ causam eius ostendunt. Causa nocturna est similitudo inter horam vesperarum noctis, & ipsum phlegma in sua natura propria, quia augmentatur phlegma, & mouetur ad putredinem illa hora. Inquit. n. Gale. simile augeat suum simile, & facit ipsam furere. Et causa diurna est fortitudo & multitudo materię, quæ in hora suæ naturæ cōtrariæ diei, scilicet ad putredinem mouetur, non compellitur, nec retinetur. Inquit. n. Gal. Fortis est igitur quæ in aqua non extinguitur, & fortis aqua, quæ igne non calefit. Et proinde periculiosior est diurna. Inquit. n. Hip. In morbis minus periculatur ægrotantes, quibus propriæ naturæ temporis, & horæ, ægritudo inest, quibus nō propria sū alii quid horum inest. Et licet apho. loquatur non in causis, & proinde nocturna periculiosior sit censenda. Et cum eadem sit rō vtriusque, hic morbus pro causa sumatur, &

De signis distinctiuis phlegmaticæ.

aph. 34.

hoc quia curatiua intentio, quæ à causa eam separat, quæ à morbo in hac febre, nisi in casibus, v. exceptis supra capitulo generalis curationis dictis. Coadiuuant quoque ad periculum, quia est ex maiori & fortiori materia coniunctio caloris diei cum calore febrili, & longitudo eius cooperantes simul in resolutione virtutis, & corporis, qui per duxit ad hæticam. Inquit, n. Gal. feb. cum prolongatur minuitur hætica, licet nocturna sit mollescit, eo qd hora quietis, & somni affligat, quæ percipit magis afflictio. Inquit enim Gal. Hora quietis facilius apparent pericula, & signa ipsarum in motu paroxysmi in hostis predictis habetur. Et feb. syncopalis humorosa, est, seu alioquin syncopis frequenter & multum, & à qua non excusatur. & proprie apud motu corporis & erectionem. Et causa eius est proportionalis causæ sui corporis. Quæ doque accidens in feb. superius assignata, & est plurimum phlegma crudum replens vasa multitudine venas & grauias naturam plurimum ibidem. Et tunc mouetur ad paroxysmum, currit ad os stomachi disponente caliditate eius, qd sua multitudine & frigiditate debilitat, suffocando & extinguendo caliditatem ipsius, & est cordis compactionis illi propter ligamen in arteriis, & vaporem frigidum per illas peruenientem ad ipsum, & cerebrum, propter ligamen in partibus neruorum, quare virtutes omnes deficiunt. Quandoq; putrefit, deinceps facit febre in disparitatem facientem eam excitare, quare prædicta magis cadit, & sic syncopizat æger frequenter omni hora de riori paroxysmi. Et maxime cum mouetur, & surgit propter commotionem humoris, & emissionem factam ad cor & cerebrum, & tunc magis, & proinde quandoque fit alienus.

De
f. gnis.

Signa eius sunt signa repletiōis phlegmatis crudi, quæ sunt nota. Et febris ex qualitate vniuersalis caloris obfusca, & perodicatione quotidiana, licet plurimum quotidiana, propter primam abundantiam humoris, & putrefactionem in venis, & syncopis associata feb. frequenter, & multum, quia color faciei non remanet sicut dispositionem vnam, immo quandoque est plumbeus, quandoque citrinus, quandoque cineritius, propter fumos corruptos, & quandoque niger, & color laboriorum est sicut comedentis, mora. Similiter exuentis valde apud commotionem ægrotudinis, quasi fuerint suffocati. Et hypochondria sunt suspensa vehemens inflationis, & oculi, similiter eorum viscera, & pulfus minoratur, & tardatur. & ranciscatur, et maxime in principio motus eius. Cum ergo calefit, materia subtiliatur, & pulfus putrefit, & pulfus fit non magnus, sed velox in systole, & spissus propter deflectionem virtutis, & quia illud quod in eo vincit sit paruositas, tarditas, & raritas, & vomitus est acetosus, & globosus, licet quædoque sit cholericus, propter aduersionem cholæræ à qua quandoque fit in visceribus propter caliditatem aspartam veniens in illis cum quo non speratur ad apostema. Inquit, n. Gal. ap. interiori, cum debili virtute, mortale. Si enim cibetur, additur ad apostema. Si vero non, cadit virtus. & maxime si putredo in humoribus corporis sit extensa, & vrina est sicut vrina phlegmaticæ vræ superius dictæ. Et quandoque est cholera valde acuta, subtilis, subflantia, & venenosa, in suo motu furiosa, quæ discurrere venit ad stomachum & ad principia, quare virtus cadit in paroxysmo frequenter & multum, propter vehementem malitiam causæ, & feb. acuitatem resolutionem corpus & attenuantem, quare dicta est subtilis adeo, vt quandoque non sufficiat vsque ad quartum diem nisi siue curatur opportuno consilio, quod infra deo duce dicetur.

Curra eius est duplex, communis & propria. Cōis est quæ in qualibet sui specie cōmuniter conuenit. Et est quatuor res. Prima abscedit causam. Secunda se. dy crasit quandoque subalterat, raro tñ intenditur ad eam, vt alteratione indigeat, sicut est dictum, sed ex se plurimum de-

De cura

ficat, causa cessante. Tertia ponit studiū in virtute & virtute, cum cibis & potibus, & regimine debito in alijs rebus non naturalibus. Quarta corrigit accidentia.

Causæ abscessio in duobus existit, in alteratione, & in curatione. Alteratio vero completur cum minorantibus, & leuibus in principio, si multitudo in materia videatur, quam natura vsq; ad perfectam digestionem non ualeat tolerare. Aliter enim minuenda non est. Desinit, in loca sana residetia ægrotudini, vt Hip. dixit. Et proprie si fortibus mouetur, ex quibus sunt dysleria, vomitus, & solutio leuis, sicut declinationem matricis, variata tñ sicut variatatem specierum phlegmatis, ut dicitur, sicut est zuccarum ro. ex ro. rub. & nouū qm est lenitiū, & confortatiuum cū melle, castigifit, & aqua hordei, vel iuleb, & hoc in materia mixta ex cholera, vel geleniabini cū aqua aluleb, & melle, tennabini & hoc in materia frigida, pura, vel mixta, vt in phlegmate dulci, & parum salso, deinde cum pharmacis & leuibus sicut hoc post tres dies ex quo subiliatio aliqua facta est in materia propter se. Materia enim inobediens valde, leui nō educitur pharmacis, nisi si sit disposita quoquo modo. Et quæ phlebotomia cū materia fuerit admixta sanguini, vel naturæ eius propinqua, vt est phlegma dulce, si vrina fuerit rubra, oportet autem vt postponatur in principio non tamen multum, vt Gal. docuit, & Abolui.

Sed dices quod distenda est phlebotomia in die pari, vt impari. Die pari magis, vt seruatur moderatū qm impari, ex quo omni die exacerbat, æqualiter, vt est dictū in principio supra. Dixit Falco, non video causam quare magis in pari fiat, vt seruatur qm impari nisi quia cum contingit associatum, & ponitur peccatum est humoris calidi, & sanguinei proprie, quia vt supra calefacta a se, naturam talem confusit assumere, licet Ga. videtur, quæ impetum præstat humori phlegmatico magis, qm in diebus imparibus, licet patius, & insensibilis propter quod dicta est feb. huius sepe exacerbat, æqualiter quæq; die.

Deinde completur cum digestiuis, subtiliantibus, incipientibus, abstergentibus, & aperientibus cum caliditate temperata propter feb. & maxime si continua sit, & habentibus stomachum confortare, & prouocantibus vrinam & sudorem, quæ infra dicentur, simplicibus & compositis. Et ex simplicibus sunt radices cōmunes, & semina, anisi, fenici, apij, ameo, grana pallas, & acetum ipsarum, & capil. v. echinanthus, endiuia cum radice eupatori, hyssopus, hase, & bedeguar, & proprie si cum debilitate stomachi fuerit, & similia, & eis fortiora sicut exigentia materiz. Et ex compositis in principio ministrandis, sunt geleniabini cū aqua endiuiz, & proprie in mixta ex cholera, vel anisi, apij, & fenici in pura. Et syrupus acetosus simplex vel de radicibus, & seminum dictorum, et aqua mellis cum hyssopo sicut diuersitatem materiz. Et proprie cum syrupus acetosus accessit in stomacho, postquam si nō accessit per duas horas detur aqua hordei cocta cum radicibus apij, & fenici, vt etiam nō accessit, sed subiliet & aperiat. Et cum electuariis subtiliantibus, & incipientibus, cum acredine, & caliditate acuta, & proprie cum phlegma crudum, seu vitreum fuerit, vel mixtum melancholicæ, aqua fuerit ponticum seu acetosum, vt est diaciminum, diasulphur. Et comestio salforum, & proprie oliuarum salutarum, & capparorum, & potus oximellis scillitici cum aqua endiuiz, & ro. & alia quæ Christo annuente dicentur infra. Deinde cum apparuerit, & aqua ueris & vsq; ad vij. dies, oportet vt redeas ad solutiuum dictum confortatiuum, deinde ad digestiuum. Melius, n. est vt cūtur ex materia aliquid, & expectetur in reliquo donec digeratur paulatim, qm expectetur vsq; ad digestionem perfectā, qm quotidiana maioris materiz inter alias periodicas est, & prioris terminationis, vt Rasis dixit. Et terminus expectatiōis digestiōis paulatim in ea est.

Digesti
ua.

Docu.
mentū.

est. vij. diebus dictus, ergo sicut singulis hebdomadis paulatim digeritur cū prædictis, ita paulatim euacuetur. Sed oportet, vt solutuum prædictum cōfortetur cum medulla carthami, vel turbiti, vel agarico, si materia fuerit de cinas ad additionem frigoris. Si vero ad choleram addantur violæ sicce contritiæ, & syrupsus earum. Si vero ad melancholiam, cum polypodio, & epithymo.

Deinde ministrantur diuretica, & troch. de rosis, de eupatorio vel absinthio, cum aqua fœniculi, vsq; ad digestionem perfectam, post ipsa vero ministrantur, quæ euacuant cum eradicatione. Et quidē euacuationē plenaria sunt pharmaca dicta, simplicia, & composita, vtrū oportet vt addatur dosis simplicibus dictis, quibus etiā aliquid colocynthidis ministratur. Et ex compositis est melior hieralecta in specie sua, s̄m materiæ speciei, postquam balneabis eam, & post dabis theriacā veterem cū vino, qm̄ resoluat reliquias & confortat. si expediat dabis cum mīua acetosa, vel aromata, s̄m mētri, & materiæ exigentia. Et quidē clystera sunt ex aqua sicca, melle, & sale, cum oleo scdamino in principio. Deinde digestio ne apparente cum fortioribus, & vomitus fiat cum aqua raphani, raphano infuso in syrupo acetoso, cū aqua anisi, & atriplicis, & semine raphani bibita vsq; ad nauſeā, & hoc fit facile, & materia impetum ad os stomachi faciat, tunc enim conueniens est omni tēpore, & proprie in principio paroxysmi cū aqua calida, qm̄ resistit rigori, & frigori, extinguit sitim, quibus sit cum hoc xstuoſa, cū multum sit calida: quare sit in caliditate tēperata, quo tempore non retineatur nisi debilitet, & tunc retineatur cum mīua, & syrupo de menta, quæ in nostro sunt antidotario scripta. Quod si grauis sit & difficilis, nō prouocet quocumq; modo, qm̄ licet sit magni iuuamenti in hac feb. tñ si difficilis est, stomachum debili debilitat magis, attrahendo materiam cum non possit præ stomachi debilitate educi, remanebit in stomacho faciens in corpore eius apostema, vel in vacuo repletionem perducet ad syn copim, vt dixit Abo. Oportet ergo ut expectetur in ipso vsq; ad dies. vij. donec materia disponat, & stomachus facilius ad ipsum cum nauſeantibus prædictis.

Alteratio dyscrasie proprie locum habet in quotidiana ex phlegmate falso, & in continua magis. Cōplet aut̄ prout supra in cap. gñalis curationis est dictum. Cauendum autem in hac feb. a forti alteratione seu in frigidatione, in cruditate, materiam, et ad congelationem perducit, & cōsequenter ad subeth. ad suporē, & oppilationis augmentum, & morbi prolongationē. Et ex appropriatis conferentibus feb. quotidiana est debeguar, quia confert eis cum defecione stomachi, & folia pentaphilon cum augmelli, & est oleum dulce & suauē, aut vino bibita. Cōferunt. n. ei, & tollunt eā, & simus experti, & nigella quæ prohibet & resoluat febres phlegmaticas. Et cyperum similiter, & aqua hordei decocta cum scibus, & cum mellicato, & cū apio & fœniculo, & sumptio de corticibus testilae ad. iij. & succo eius. iij. almusuleth, & de lachryma eius auf. i. & sumptio olivani cum vino, vtrū non oportet, vt multiplicetur vsus eorū, quoniam nocet.

Tertiam rem complet debita cibi, & potus ordinatio, & est vt non sint subiles, vt in tertiana, nec adeo crassi, vt in quartana, sed mediciores inter illos, prout morbum compositio cōueniēt, vel medicior inter longos, quales sunt carnes, vt extrema pullorum, auiculæ parue, perdices, et panis fasilanos, panis simlaginis aliquid futuris habes, præterq; in phlegmate falso & dulci. Et alia quæ inter me diocrem sunt dicta crassa propinqua superius demonstrata. Et aqua hordei potus simplicis, vel decoctionis in radicibus vel seminibus, & proprie si accescat in stomacho, aut aqua cicurum. Est enim de melioribus, cū sit potus, et cibis, omnes prædictas in se cōplectens intentiones, vel hydromelle in crudo, & virore, vel acetoso, vel simplex

conditum cū speciebus subtilianibus, incidētibz, abstergentibus, aperientibus, et confortantibus stomachū, vt cum cinnamomo, spica, & aniso, et mastice, menta, et similibz. Et cum apparuerint signa manifeste digestionis, quod est post. xiiij. vinum subtile est eis conueniens, confortat enim choleram naturalem, digerit semicrudos humores prouocando vniuersas excretionē, ipsos expellit. Et quidē ante digestionem cōueniēt propter stomachi digestionem, frigiditatē humorū & cruditatem, et proprie cū est paucus, vt quia vitreus fuerit, vt est dictū. Oportet autem vt his & similibz ex pulmentis, herbis, confectis ex sicca anetho, debeguar, alphasgaris, & similibz in principio vberius reficiantur. Deinde gradatim quantitas minuat, vt in augmento parum, in statu multum. Et in crisi magis, nisi debilitas, & accidentia cōtradiciant, in declinatione vero remittantur vberius. Et hora cibi est in quiete paroxysmi, vel tēpore, aut declinatione ita, vt sit ante paroxysmum futurū per quatuor horas ad minus, q̄ si extremaueris ipsius statū propinquū, vt vsq; ad. vij. diem propter subtilitatem & paucitatem materiæ eius, subtiliter cibis et potus, & contentē aqua hordei, & fauic eius, q̄ sit estimatio iusta non fuerit, & rōnabilis nullo modo subtilis, quæuis dictam extenuatiam melius tolerant atq; famem nutriti a corporis humoribus, paulatim digerendo eos. vt Gal. dixit, tamen quia putridi sunt, nutrire non possunt. Regatur quoque in acie temperato, declinante ad caliditatem maxime, præterq; in falso. exercitetur suauiter in lecto, de latere in latius voluendo, prout supra dictum est, & digesta materia magis q̄ in falso. Et fricetur fricationibus extremorum, trahendo a superius ad inferiora. & proprie ante cibum, donec caleſcant, deinde dimissis extremis perueniatur ad dorsum, dormiat temperate, & æqualiter vigilet, vt qd̄ digerit somnus, eua porē vigilat. Et si phlegma fuerit ad frigiditatem declinē dormiant supra famē qm̄ cōfert, inaniam superfluis, & repletur vilibus, prout superius dictum est, & vtatur temperamento in accidentibus anime caleſcentibus, vitra & gaudijs. Si ergo perducatur ad iram, confert, præterq; in falso.

Correctio autem accideſcium completur cum his quæ sequuntur, si enim frigus sit vehemens & rigor in paroxysmorum principio, & ægritudo sit in principio, da in potu aquam calidam decoctionis ani, apij, & se. ozimi. & euaporabis eum ea. Et dabis theriacam si phlegma valde sit frigidum, vel hæc confectioem, quæ in fra dictur, etiam si ægritudo processerit ultra defecionē stomachi, succutres cum vomitu si possibile est, vel cum vino vino ſo, & aſſo pane, cum menta & mastice, & similibz, & cōfectionibus eorundem. Et cum crotis, & emplastris habentibus stomachū confortare in nostro antidotario prædescriptis, et cum masticationibus mentæ ac masticis, & odoribus, & cibis redolentibus, atq; potibus ex vino, ac hydromele conditis. Et si defectus proinde appetitus ab sit præmissio vomitus, si expediat, demur pilulæ de aloë, cum ſal gemma ana æqualium parium, quorum duorum quodlibet sit ponderis. 3. i. ad minus, & sint confectæ cū succo mentæ. Et in cibis ministrantur, gellea, oliu salite, & capparum cum aceto, & folia mentæ hortulanæ odoriferæ, & omnia odorifera modo quolibet ministrantur, virtutem enim animale cerebri & cordis ſpiritalia cōfortant, atq; hepatis, & stomachi sedant nauſeam, & confortando ſenſibilitatem oris stomachi & excitant appetitum. Ad quod expertum est caryophyllum cum aceto ante cibum sumptū, post quæ sumptā ministrabis digestionem iuſtuā, vt de ſuaria ſumpta, & inuſtiones, & emplastra, & alia localia remedia in hoc propria. Et si accidat ſyncopis, vel dolor stomachi, seu capitis, corri ges illos prout superius dictū est, ſimiliter ſi ſubeth, & fluxus ventris cōingat, & ſuperfluis vomitus. Et ad breuiationē

Clyſteria.

Hora cibandi.

Carnes.

Potus.

ulationem eius cum peruenerit ultra quadragesimū die quē est verum chronicarum, vel propriū eius terminum superius praeteritum. I. quadragesimū diem appareat prolongari, quadrupliciter in flabis fm quadruplicē causam prolongationis ipsius, quae fm Gal. quae est quadruplex, duplex ex parte corporis, vt virtutis debilitas, & densitas compositionis ac viscerum oppilatio. Et duplex ex parte materiei humoralis, I. multitudo, & frigida qualitas. I. crassa, & viscosa ipsius. Cibabis ergo propter primam vberius cum cibus & potibus temperatis & cordialibus, quae virtutis in suis meritis confortant, virtus enim est curans & medicus ministrat. dixit Gal. Confortata igitur contra morbum inualefacti. Ministrabis quoque propter secundam appropriatas medicinas oppilationem viscerum, quae supra in hepate & splene sunt dictae. Et hic supra ex quibus propria est ameo confectum melli edrae, anisofeni, & asarum. Et se, & aqua cuscute, quae propria est infansim. & rarefacientes pororum conflationem. ex quibus propriū est oleum anethi, num in duplici vase calefactum, & chamazmillinum, & cum debita fricatione inunctū. Et calidas subiliatūas, et incisuras medicinas, simplices, & cōpositas dictas, praedicationum humorum ad aequatūas resolutioni habili, & euacuationi, post quas eūatūas ipsorum multitudinis propter tertiam causam subiungemus paulatim, & per interualla purgantes, & praerunt proprias. Ex quibus sunt simplices & cōpositae. Et ex simplicibus dicit agaricus, quem praecipit Abo. dari quotidie ā. z. i. vsque ad. 3. l. & tertium cum puluerizatis, & cum mellis mixtis sumitur. & semen vrticæ post digestionem dixit esse mirabile valde sumptum in puluere melli admixtum. Verum si accidit ei modus solutionis ventris aliquis cum noceat, & debilitet uiscera, ppter hepar, miscebis ei semen cuscute propter stomachum, mastice, & anisum propter splenem. & eius crassitatem, radicem aprij, & scolopendrix, & fortasse oportet, vt addatur vltra hoc cyperum cū aqua de beer, resolutū enim febres phlegmaticas, si uero accidat inde inflammatio febris cōpositae, infra Christo propitiante dicentur.

De cura
quoti-
dianae fe-
bris.

Cura quotidianae febris propria est, quae proprie spectat, et modo proprio ipsius debetur. Et licet aliqua superius narratiue sint dicta, hic tamen cum specialiter afferamus. Et est vt in eius continua abscedentia causam cum adaequatione, & solutione cum maiori temperie ministratur. Et frigida alterantia intenduntur magis, q̄ interpolata, & in frigida ex phlegmate falso, in frigida vero ex aceto vitreo, vt in epiala, & lyparia quae est vt plurimum ex vitrefacta admixta e contra, & in facta ex dulci mediocriter. Et dicitur cibi, & potus subiliatio fiat similiter illis. Sit ergo contentus in primis syrupo acetoso zuccarino, & geleniabin cum aqua feni. aprij, & tritum radicem & iuleb de zuccaro. & succo granatorum mizorum, & solutione de aloë, hiera, et similibus. In reliquis vero incipiat i syrupo acetoso mellino cum aqua zuccari, anisi, feniuli, hyssopi, haece, & procedatur ad calamitū, & origanū, et similia, & ad oximel scillitium, & ad fortiora solutia cum colocynthide, & hieris magnis, et similibus, habentibus mixtionem mirobalarum chebuli, spice, et masticis ad confortationem stomachi. Et clysteria cum eis asaro, centaurea, & gummorū speciebus notis, et similibus. Et ex his, quae curant cum proprie tate epialam, est sumptio triū, vel quatuor granorū hyoscyami cum vino.

In febre autem fynopicali humorosa, licet causa sit diffilis, et propter virtutis fuscumentum morbo, quae est principialiter curant, et propter cōtradictionem, et repugnationem earū in auxilijs, virtus n. quia cadit indicat cibum dādū, licet humorosus crudos, uenaeque repletio cōtradiciat, quia per ipsam ad dūctio sit in causa, repletio quoque

quae praeter naturam est, indicat eūonem siēdam, cum cōtradictio virtutis, quia praedebilitate non tolerat, ad curam ergo eius medicina est eligēda. & est breuiter duae res. Prima est, vt venarum repletio atq; stomachi cōtinentur, ut tolleretur virtus. Secunda est, vt cibus & potus propter virtutis casum necessarium sic detur, vt cōfortetur, & magis nō repleat. Et tertia ad dūctur, vt si quod sit accidens interueniens corrigitur.

Primanter cōplent clysteria lenia absterfus, & parum atrahentia & suauiter, cum ordine ministrata, quae ex venis primis humorē crudum, et intestinis paulatim educant, et vomitus similiter cum ipsam educit de stomacho, & maxime si cholera sit admixta, et facile pronocetur. Et digestiua in reliquo abundante in eis, et alijs adaequationem facientia, vt est syrupo mellinus cum uirtute hyssopi, & haece, & se. aprij manit, parū deinocte, & aque mellis potus. Et alia ex electuarijs & trochiscis subiliantibus abq; multa calefactione, vt est syrupo acetosus mellinus, & somnus temperatus supra ipsum, & fricatione suae, deinde ad eūonem ipsius paulatim cum tolerācia, & suauitate de venis secundis, q̄q̄ Auer. illam denegat. Et quia dissoluendo nocet, quia tales humores ex venis nō educunt, immo medicina laxatiua sunt necessaria, quod quidem verum est si sint tolerabiles, & quia non sunt, & fricationes faciendae sunt, licet immediate non euacuent sicut illae, & in si nocet, iumentum est maius vt patet, & melior modus in fricatione est, vt incipiat i coxis, et brachijs trahēdo a superioribus ad inferiora, & illud cū manibus asperis, vt mantili abradente cutem, donec calefiat cutis, & mēbra, & eis dimissis tunc redeatur ad dorsum & pectus, deinde redeatur ad crura fm ordinem primum. & vigilis ita q̄ aequales sint somno, vt quod digessit somnus supra digestiua factus, resoluat fricationes, ac euaporent vigilis.

Modus
fricandi

Secūdum rem cōplent panis calefactus in vino vinoso, & odorifero, temperato, & tēpore casus virtutis & synopis datus, in quantitate temperatus, vt spūs, & virtutes restant, in repleione non addat, supra quam alius potus & cibus non cōuenit vsq; ad declinationem, nisi aqua hordei, vel panis insusus in iuleb, aut aqua mellis, maxime cum crudis humoribus nutritiū, paulatim digerēdo eos, vt Gal. dixit, nisi sint putrefacti, quo casu est desperandum, & maxime si in eorum visceribus a postema existat, atq; casus virtutis maxime est nocuus. Necessarium est, vt consideres diligenter videris habentis aegritudinem hanc semper. Et cum videris debilitari, ciba cū pane insuso in vino cōmixto anteq̄ cadat in synopim, q̄ si in eam incidat, eris maxime incul pandus. Cū enim adiutor naturae sis, & tua interit vt summum periculū cōno prohibeas, vel saltem cōpetenti adminiculo tolerabiles sis, atq; expedit necessario, vt iam ante praecognoscas, & bene virtutis casum, quatenus possis eius periculoso casui praecurere. Hae. n. sunt Hip. praeccepta, quae maxime tanq̄ diuina sunt studiosius obseruanda. Accidentia vero quae superuenire consueuerūt sunt, fluxus ventris, siuis, grauedo capitis, si beth, & similia, propter primum mel quo conficitur hydroped tantumdem amplius decoquatur, & venter cum stipitici emplastratur, siuis extinguitur. cum syrupo proprio acetoso simplici, cum aqua tepida omni tempore, & vt Gal. iniunxit, cum frigida in estate, tñtius est cum tepida. Alijs vero prosum est supra,

Cura febris fynopalis dicitur subilis, est tres res, prima abscedit causam secundam subalterat feb. dyscrasiam, & residuum omne adaequat, tertia virtutem cadentē exigat & confortat. Primam rem cōplent pharmaca solutia & medicina, mox cum aeger videatur angustari, & debilitari, anteq̄ per eius casum in synopim ad eorū tolerantiam perducatur. Inquit enim Hipp. medicari in valde acutis eadem die expedit, discurrere enim in talibus malum

De cura
feb. syn-
copalis.

malum est. Sint autem pharmaca que suauiter soluant in frigidando, & stipicando, quatenus resolutionem prohibeant, atq; syncopim, & cōfortens, qualia sunt ex speciebus miro, electuario de succo ros. tamarinidis, rhubarbaro, & succo granatorum expressorum cum pulpis eorum, & psyllis, mucilaginis, & similibus. Secundum rē complent frigide medicinx, & stipice cum proprietate confortantes principalia mēbra, interior, & exterior misceantur. Interior, vt est syrupsus de nenusafe, trochisci de camphora cum aqua coriandri, & similia. Et ex electuarijs, vt est electuarium de gemmis, calidis medicinis, subtrahitis triafandalis, diarodō frigidum Genonis, & similia. Et medicinx tales bezoarice, vt est terra sigillata cū aqua coriandri, quæ venenosiati eius resistit, & theriaca proprie cū iuleb ros. Exterior vero, vt quia pectus seu cor, & hepar epithemetur cum sandalis, spondio, & camphora cum aqua rosata. Et cerebrum cum oxirpino, vt nocumētum venenositatis à sepeillant febri inflammatione extincta.

Tertiam rem complent cibis, & potus, cibus ex pane cum vino temperato cū aqua ros. hora syncopis. Et vberior cibatio ante & post cum cibus frigidis, ex carnisbus cordialibus, vt perdicum, safianorum, & auium præparatis in geleā, vel cū aceto, acrisa, & succo granatorum, cum prunis, & similibus. Et ex illis est scerulum nomina tū romana, siue limonia. Et potus vini subtilis lymphati cum frigida, & infrigidati cum vino. Et conuersio regi minis in alijs ad similia. Deinde subiegmē medicinas, & proprias & expertas.

Syrupsus digestilius phlegmatis. R. capil. ven. hyssop. h. a. f. c. melisse, buglosse, boraginis, endi, bedeguar. ana. M. i. tritum radicum residuum in aceto ana. 3. i. liqui. thymi. ana. 3. f. passu. nuclea. cor. radi. capparo. radici scolopendrie ana. M. i. cicerū ros. M. i. florum boraginis, & buglosse, ros. vio. añ. 3. i. ciperi. 3. iij. hordel. p. schinanti. 3. iij. zucaril lib. i. geleniabin. 3. iij. diabrogi nati, diabuglosati, ana. 3. iij. aceti prædictarum radicum 3. iij. Et gromatizet cum ligno aloes, cinnamon. añ. 3. iij. spice. 3. f. Dosis. 3. iij. in aurera cū tepida. Materia enim simplex simpliciter digestiū, cōposita cōposita.

Syrupsus ad phlegma salsum ex infectione cholere. R. fumiter. endiū. cuscute. absinthij. thymi. acrimonia. scabiosa. bedeguar. lupulorum. uio. ros. ana. 3. i. hordel. cicerū ana. P. i. corticū miroba. citri. 3. i. succi boraginis, & granatorum mazorum ana. 3. iij. zucaril lib. i. zucaril vio. 3. iij. aceti prædictarum radicum. 3. iij. aromatizetur cum sandali, spodi ana. 3. i. cinnamonom. 3. iij. Et syrupsus de fumoterre noster est proprius. Et de epithymo cum est ex adulatione causatus, cum succo fumiterre.

Syrupsus ad phlegma dulce digestiū. R. hyssop. melisse, capil. v. boraginis, & buglosse ana. M. i. liqui. 3. i. passulaz. hordel. cicerū, ana. partem. i. lupulorum cicerū ana. M. i. schinanthi. 3. iij. florum rosmarini. 3. f. an. sceni. acori. eupatori ana. 3. i. radicum quinq; communium in aceto ana. 3. i. zucaril, geleniabin ana. lib. f. radicum acetosae. 3. iij. aromatizetur cum cinnamon. 3. iij.

Syrupsus ad vitreum phlegma. R. hyssop. calamentij. origani, halce. storchadis arabici, melisse ana. M. i. florum rosmarini bedeguar añ. 3. i. carui, asari, ameos, cinnamon. ana. 3. i. radicum. v. cōmum, corticum capparorū ana. 3. i. nigelle, cypri, ana. 3. f. mellis dispartati lib. f. geleniabin lib. 3. aceti foeniculi. 3. iij. Et aromatizetur. R. cinnamon. galē. zinz. pipere albi ana. 3. iij. spice. 3. f. sandalorum. 3. i. Et conueniens est syrupsus noster de storchade si non prohibeat febris. Et trochiscorū species fm diuersitate specierum sunt conuenientes in adqueuante materia quas in antidotario diximus. Et hiera Ruffi. Gal. hieralogion.

Ad purgationem autem istorum procedes cum deco-

ctione hanc & epithymi ad phlegma acetosum, & ponticum cum puluere agarici & turbith, & polypodij ad phlegma salsum cum decoctione fumiterre, puluere agarici, & mirob. citri. Et hiera Gale, & Ruffi. ad phlegma dulce cum decoctione succi herbarum cū rhubar. & agarico & decoctione eupatori, aqua fructuū, & similibus. Ad phlegma vitreum cum decoctione storchadis, & hanc cum agarico, colocynthide, & speciebus gummorū. Et hiera colocynthidis, hieralogion, & Hermetia. Et pillule sunt conuenientes huic intentioni, quas in nostro antidotario diximus. Ex quibus diges fm speciei exigetiam, speciales. Heben Mesue.

Medicina confersis infantibus febricitantibus cum siti. R. fermenti pistorū infusi in aqua & colati post duas horas. 3. i. spodi. 3. i. & quartum. 3. i. de croco, & zuc. tabarzetana. 3. i. Conficiantur & dentur in potu cum. 3. iij. aquæ quoniam sedat febres eorum, & auferit sitim.

Decoctio cōferens frigori & rigori cum solutione materiz facientis ipsum. R. hiera. 3. i. turbith. 3. x. mirob. nigronum, eupatori ana. 3. v. falsi Ind. 3. iij. bedeguar, suchacha ana. 3. iij. anisi. 3. iij. terantur, & decoquantur cum aqua api, & sumatur de ea in potu in quatuor fms necessitatem, & aliqui addunt prædictis spice. 3. i. mentæ sicce. 3. iij. radicum lilij. 3. vi. & in forma trochiscos cum succo eupatori.

Emplastrū confersens ad debilitatem fm Abo. R. chamæmilla. 3. ij. masti. 3. 5. melis. 3. ij. decoquatur cum vino. 3. ij. Et si ceciderit appetitus, melius est, vt administretur vinum quo decocta sunt chamæmilla, dactyli, melilotum, & absinthium. & si nō interius sed exterius supra os stomachi applicetur cum sponsia.

Trochiscide absin. confersentes quotidianæ inseparabili. R. asari, se. api, amyga. suchacha, bedeguar, succi eupat. spice, masti, ana. 3. ij. florum absin. 3. iij. Cōficiantur cum succo absin. & informentur in pondere. 3. i. Dof. 3. i. cum syrupo ace. & aqua geleniabin.

Descriptio medicinx de turbith confersens et in principio. R. zinz. masti. ana. 3. iij. turbith. siccat alcohol puluerizatus. 3. x. zuc. tabarzet. quātum omnia. detur de eo in nocte qualibet auf. i. quando natura non est lenis. Cum enim fuerit lenis saltem in diebus non indigebit eo, & est Aboli.

Decoctio bona ad phlegma salsum in quo vincit cholera. R. eupatori. 3. v. radicum lilij, radicum liquiritiæ, ameos ana. 3. iij. se. api, & scen. 3. iij. f. cōmuniū. 3. ij. ros. 3. v. decoquantur in aqua, & si vis syruperit cū additione zuchari tabarzet. dosis omni die. 3. iij. Et aliqui addunt bedeguar, ad suchacha, absinthij, & passularum ana. 3. v. Et etiam aliqui addunt succi granatorū mazorum lib. 5. & est uile.

Confectio trochiscorū ad prolongationē eius. R. ros. 3. x. masti. scen. se. api. se. endi. succi absin. succi eupato. ana. 3. iij. spodi. 3. v. & sit dos. 3. iij. vsq. ad v. geleniabin cum decoctione seb.

Confectio alia trochiscorū laxatiua ad idem. R. hiera succi eupatori, absinthij, suchacha, bedeguar añ. 3. v. se. scen. api, añ. 3. iij. falsi naptici, feminum cuscute, berberis añ. 3. x. agarici. 3. xv. trochif. de ros. 3. xx. turbith. 3. xxx. fiat ex eis trochisci. 3. i. & 4. & da. i. per tertij. Superapio inquit. 3. i. f. hyofcyami data cum vino curat febrem epialam.

Confectio aliorum troch. ad idem. R. aloes. myrobalanarum, citri, rhubarb. masti. succi eupatori, absinthij. ana. P. i. cro. P. i. & 4. Conficiantur & administrentur.

Syrupsus ex inuentione nostra confersens ad feb. chronicas phlegmaticas, cholericas, melancholicas, quarum difficilis est eradicatione cum debilitate stomachi, & oppilationibus. R. succi blæ. m. succi endi, aceti, passularū ana. lib. i. succi mēx, succi bugiā lib. 5. aquæ fontis li. 3.

in his

Syrup
digeres
phlegma

Syrup
ad phlegma sal
sum.

Syrup
ad phlegma
dulce.

Syrup
ad vitreum
phlegma.

Deco
ctio ad
frigus.

Medica
men de
turbith.

Deco
ctio ad
phlegma sal
sum.

Syrup
ad febr.
chroni
cas.

In his resideant. v. radicum cōlum ana. 3. i. radi. scolo. et lupulorum ana. 3. i. capil. v. ene. hedeguar. corticum caparis, cimarum & corticum tamarisci ana. 3. i. ani. foeni. asari. cuscuth. alex. ameo. an. dacoche. lingue arietis. pentaphylli ana. 3. i. cimarum schinanthi. cinnamomi ana. 3. i. se. cōlum. corticum citri. ana. 3. ij. hordei. cicerum. ana. p. folliculorum feng. sumiterx ana. 3. 5. Deinde decoquantur vsq; ad cōsumptionem medietatis, post ea colentur cum expressione, & colaturæ addantur pulueris zuculi. ij. geleniabin. spice. ligni alo. caryophylli. ana. 3. 5. folij nucis musc. an. 3. ij. cubeborum. fandalos. citri. ipodij ana. 3. ij. Dosis. 3. ij. cum calida in aurora. Et est efficax, & expertus, liberans si Christus voluerit.

De medici. feb. cholericaum, & primo de tertiana pura. Capitulum. IIII.

Tertiana est febris accessa in cholera putrescente quapropter & quia exacerbatur per tertium, dicta est tertiana, prout dictum est supra. Recipit autem distinctionem duplicem, essentiali. s. & accidentale. Essentiali enim primo rōne sue causæ, seu materię diuersificat eius speciem, eo qd diuersificat eius essentiam & accidit tunc atq; causam, vt infra patebit. Cum enim causa eius in tertio & immediata in qua accenditur sit cholera putrescens, aut est pura, rōne cuius pura dicitur, aut nō pura, à qua dicitur impura, quam Hippo. vocauit aduersionem in suo regimine auctorum, vt quia fit in putredine cholera mixte phlegmatis, subtili, vel crasso, commixtione partiali, & verax, ex qua vnus humor in specie resultauit, vt est cholera citrina, & vitellina, & vnus paroxysmū faciens essentia, calore, & rigore non diuersim, vt hemitriteo. Cuius causæ sunt due materię & diuersę in specie, vt plurimum cholera, & phlegma, separate fm locum. Et si dicantur cōmixte sunt fm vicināte cōmixte, non fm partes materię, & proinde duos diuersos paroxysmos sunt facientes, vt infra capitulo suo dicitur. Cum autem cholera puram dicemus, rubeam intelligimus, nō nigram. Cum sit causa febris quartana, vt infra patebit, non vltimē vt pristinam & argentinam, cum feb. nō facit, ut Hip. dixit. Et si facit, mortale facit, propter suam naturam venenosam, corrumpente naturam nostri corporis, & propterea si natura non sit sequiuoca, vt dixit Auerois.

Accidentalem autem recipit distinctionem rōne sui motus ad afflictionem, continui vel interpolati, vnde est duplex, interpolata. s. & continua. Interpolata est, quia in suo motu ad afflictionem, & exacerbationem partiū interpolantur exacerbationes ipsius, quiete uera cadente in medio earum. Continua vero eius est duplex, quæ dā proportionalis illi, quæ in quibusdam periodis partium licet fortius exacerbari manifeste appareat, tamen in exacerbationibus non deficit, donec totalliter consumatur, licet in exacerbationibus suis tepescat conueniens, & dissens ab interpolata, vt precedenti capitulo dictū est, cuius nomen est tertiana continua. Alia est quæ proportio naturæ magis synochæ, eo qd est de cholera fit & plurimū per tertium exacerbatur, in qua exacerbatio, seu accessio caloris eius & tepor, & etiam manifesta mediante artifice medico sensitio, iudicabitur esse de genere synochæ veræ, ab aliquibus, & male. Non enim se à circumscriptione paroxysmorum in genere differt in specie ponitur, sed potius à materia & essentia, vt dictum est supra, per quam etiā est cognoscenda, sicut homo per propriam formam, sicut docuit Gal. & etiam est curanda, vt infra patebit. Hæc autem est causon verus de genere tertianæ dicendus, non de genere synochæ, valde. n. ambo differunt, vt in materia & essentia, quæ est etiam differens à prædictis positio nē materię principaliter, vt in principio dictum est. Interpolata enim est in cholera putrescente extra venas, vt in carne & potius cutis. Cōtinua vero proportionalis est

principaliter in cholera putrescente in venis diffusis per corpus à corderemotis. Causon vero est in cholera putrescente, & multa in venis partium vicinatum cordi, vt in venis pulmonis capsula cordis, ore stomachi, & in partibus hepatis proprie, aut quia talis cholera positio accidit tertianæ non diuersificans essentiam eius, accidit tamen, nec curam in specie, sed solum in quanto. talis diuissio accidentaliter est dicta. Et cum causa eius interior ex ista dictis sit nota, exterior causa eius sciendum est, qd est conuersio regiminis in omnibus nō naturalibus rebus ad calidum & siccum.

Signa. cognitio tertianæ simpliciter, & absolute, ex ista dictis eius causis assumitur ex sui essentia & assumitur ex sui essentia, & accidentibus propriis, & circumscriptionis consimilibus. Causa vero exterior est manifesta saltem ex relatione astantiū vel in firmi. Interior quia cholera generata ex precedenti regimine accipit, & ex de corpore exētibibus, suæ essentia quæ cognoscitur à qualitate caloris. acutus & mordax. Et propriis accidentibus qd sunt acuties lesæ, & qualitates mutatae, vt est dolor capitis plenique. & qnq; alienatio, vigilas, siccitas labiorum, cum bithor apparentibus, & fissura in eis, & oris amaritudo, & siccitas eius, & sitis vehemens, angustia, & inquietudo, et nausea, & in pluribus siccitas ventris, qm superius cholera tendit ad subcutaneas partes, ex circumscriptionis quæ consimilibus, & parietum illis, quia fit in complexione cholerica, ætate inuentus, forma corporis tenui, consuetudinis in calidis & siccis, & in dicta consimili tempore ætatis, constitutione & ære, calidis, & siccis, & multiplicatio eius tunc temporis quando accidit. Hæc autem signa dicta tertianam febrem fecerunt esse purā, & verā, adeo vt in tantum à veritate recedat in quantum aliquid eorum deficit vel aliquid admiscetur eis.

Cognitio autem tertianæ puræ, & non puræ ex signis distinguentibus inter eas habetur, quæ sunt qnq; in pura signa sunt puræ cholerae in exētibibus apparētia, vt quia vomitus est cholericus & citrinus intensus, & ipsum vomitum, & similiter egestio, & vrina est ignea & subtilis. Et incipit paroxysmus eius cum rigore parum durans, & cum vomitu cholerico plurimum, & calor cito exēditur de corpore ad extrema adhuc frigida, & augmentatur cito, quia venit ad statum, & est acutus, mordax, citoq; resoluatur, & declinat cum sudore plurimum, vel tepescit absq; manifesta cōtione, vt quia consumatur in horis quatuor paroxysmus qui minor est, & in duodecim qui est maior, qd si addat, eius additio fm plurimum perueniens est ad horas. vij. Et pulsus est velox, & frequens valde, licet in principio fuerit coarctatus, & incrementa circuitus ipsorum, paroxysmorum seruantes fm ordinem. Tempus durationis vltis morbi non extenditur vltra paroxysmos. vij. cū non interueniat error, immo qnq; consumitur totum in vno paroxysmo, et facit. Et qnq; completur primū sum augmentum, & statum in primo paroxysmo, alium declinando propter subtilitatem, & paucitatem materię. Et in vrina eius cito apparet digestio, vel in quarta, vel tertiana, & accidentia superius dicta sunt multum intensa, nec aliquid signum prolongationis ex his quæ dicta sunt supra existit.

In non pura vero egestio apparet, qd est quia in exētibibus phlegma cholerae inuenitur permixtum valde. Et vrina citrinatitate remissa spissa subtilitate nisi oppilatio contradicat. Et paroxysmus eius incipit cū horripilatione duratē multum, & calor tarde extenditur vt perueniat ad augmentū, & ad statum, nec cum æqualitate venit, & est obtusus, vel minus acutus habens diuersitates, & tardius resoluatur, & declinat cū paucis sudore, vel tepescit, vt quia consumatur fm plurimum in horis. xiiij. & fm plus in. xxx. nisi addat supra illas, qd si addat, eius additio erit vsq; ad horam supra quæ est. xxxvi. vt Ga. dixit

Desi
guis.

Accētia

Signa
puræ.

Pulsus

Vrina.

Signa
pure.

Notum

Causæ.

Et

Et extunc quiescit vel tepescit donec compleantur horæ xlvij. in duobus diebus comprehendit, post quos incipit secunda die ad secundam exacerbationem mouetur, et quanto magis prolongatur ipsa: etiam eius exacerbatio longior erit propter subtilis partis materie resolutionem velocem, & proinde vniuersalis durationis tempus erit longius, vt extendatur vltra. vii. periodum plus & minus fm permutationem phlegmatis diuersam. Et pulsus est minoris velocitatis & frequentæ. Incrementa quoque circumitum inuasionis ordinem non sunt seruatis, imo qñq; anticipant, qñq; postponunt, qñq; exaliter in uadunt, etiam in tempore vniuersali vno. Et in urina tarde apparet digestio. Et accidentia superius dicta erunt remissa, & inuenitur grauius capitis multa, & subeth cū omnibus signis pluribus prolongationis dicitur.

Cognitio vero ipsius interpolatæ, & continuæ ex signis superius distinctis inter eas sumis, quæ possunt colligi ex precedenti cap. Et breuiter sunt, quod est quia interpolata incipit cum rigore, & punctione in cute in primis diebus. In processu vero cum horripilatione fm contrarium quotidianæ, & quantæ. Et declinat cum sudore copioso, & vomitu, & qñq; cum fluxu ventris, & vrina subtilis subtiliæ & clare tincturæ. Pulsus vero est velox absq; inæqualitate. Continua vero proportionalis ei nō incipit cum rigore nec horripilatione, sed cum tempore quodam extremorum, & pulsus cōgratatione, & eius calor acutior est. Et accidentia dicta tertianæ vehementiora sunt, q̃ in prima, nec tepescit cū aliqua manifesta eūone. Et vrina turbida, & pulsus diuersus, & inæqualis, & est periculosior q̃ interpolata, vt in aph. Hipp. dixit licet minus q̃ caufon pp̃ iniectionē caloris in interioribus magis, & accidentiū austeritate ex malitia suæ causæ, & vicinitate eius ad cor. Qui cum sit duplex verus, et nō uerus. Verus qui de phlegmate falso fit in prædictis partibus putrescente. De vero qui de cholera putrescente in prædictis partibus fit, prius signa ponam^r summam, quia superius posita sunt dispersim q̃q; Auer. velit ipsum ex putrefactione non fieri, quod arbitratu est propter aptitudinem cholerae ad inflammationem, x̃one suæ complexionis & x̃one loci seu positionis in locis inflammabilibus valde. si. n. sanguis id efficit multo magis cholera cū pos sit multa in corpore abūdere prout in caufone ponitur, & temporis sufficientia adfit ad inflammationem. Et licet esse possit, non tamen erit inflammatio correspondens sue nature intensiue, quemadmodum si ex ipsius putredine fiat, & sunt talia signa cholerae drymatis, acris, & multæ.

Signa in executibus sunt apparentia, & vrina eius ad vltimum gradum citrinitatis peruenit, vt color capillorum croci. Est regimen præcedens in acutis, & motus eius ad afflictionē & ascensionem caloris, & tepore intensiue, calor acutior ceteris crescens apud moram manus cum in prædictis diminuat. Accidit tertianæ sunt vehementiora in eo q̃ in tertiana cōtinua. Ex quibus est scititas linguæ, & nigredo subsequens, & multa sūs, nisi tussis modice prouocata. vt Hipp. dixit in apho. Et pulsus erit maioris velocitatis, frequentæ, & inæqualitatis in diuersitate. Est periculosior, maxime si in circūstātijs cōtrarijs fiat, vt in cōplexione frigida, & humidā, in pueritia, & in infantia. In senectute magis propter defectū naturæ, & elongationem magnā ab ipsa. Vnde Hippo. in apho. parus est calor, & propter hoc senibus febres nō sunt acutæ, frigidum. n. habet corpus. Et alibi. Senes pleiūq; iuuenibus minus egrotant. Si vero eis aliquæ egrotudines acutę sunt, moriuntur, propter naturę defectum non valentes pugnare egrotudini, nec tolerare auxilia ex cedenia conuenientia illi. Et crisis eius est cum tremore, qui alienatio succedit, & hoc propter motum cholerae de venis ad extra, & expansionem eius ad sensibilia mem-

bra, vt expellatur, quam tremor sequitur. & quia in motu sumi resoluntur petentes cerebrum alienatio fit, quæ solueri dicitur ipsum, eo q̃ cum alienatione fit expulsiō materie eius, aut cum vomitu, aut fluxu ventris, aut sudore, aut fluxu sanguinis narium, cū ei fuerit associatum peccatum sanguinis, cui impetum cholera præstet simul cum febre.

Signa vero caufonis non veris, quæ Hipp. dixit, sunt signa phlegmatis falsi in precedenti cap. dicta. Et magnitudo febris, suis et aliorum accedentium plusq; conueniēti phlegmati tali in locis alijs putrescit, prout supra in cagnalis curationis est dictum, minus tñ q̃ ex facto ex cholera. Ita vt solutio ventris, et casus appetitus, minus in eo accidant q̃ in cholerico. Ita q̃ si infantibus accidat, abhorrent mamillā. Et si liquid de lacte sumant in stomacho eorū, accescat. Et qñq; heriipelas in facie accidit habentis ipsum, quæ est commune signum vtriusq;. Et cum addit, fortior est in cholerico, & in phlegmatico magis p̃durat.

In cura tertianæ duplex est intentio, seu iudicium, seu regimen commune, & proprie. Commune, quod omni vtriusq; speciei cōmuniter conuenit, & est quatuor res. Abcessio causæ, alteratio se. dicitur ordinatio, & accidentium correctio. Causæ abcessio in duobus consistit in digestionē seu adæquationē, & ipsius euacuationē. Adæquationem complent medicis minoratiue, si in materia fit multitudo, & alteratiue residui. Minoratiue sunt proprie vomitus quotiescunq; cholera ad os stomachi fecerit impetum, nauisam prouocando. & maxime in principio paroxysmi. Et si declinauerit ad intestina, quia mōdicationē in eis fecerit, clysteria, & pharmaca lenitiua suauiter soluentia absq; motu & caliditate inducentē ebullitionē in ipsa & absq; ponticitate vt myrob. sunt. qm̃ impediunt digestionem in residuo. Ex clysteribus sunt, quæ sunt ex malua, altea, iulubis, radicibus lilij, prunis, sebesten, & oleo vio. succo ficis, & parum salis.

Ex lenitiuis pharmacijs sunt simplicia & composita. Et simplicia sunt, aqua hordei, syrupus violatur, & violæ conditæ cum zaccaro, tamarindi infusi in aqua deoete, & de mane colentur, & dissoluantur in eis syracoſti, aut tereniabin, aut aqua duorum granatorum, & mellis; cashe. cum aqua hordei, & infusio prunorū cum aliquo prædictorū, & mucilagine psyllij. Auen. docuit eis ad ministrari aliquid rhubar. ad confortatioem stomachi, quem prædicta habet debilitare, nec est curandum si nō præceſſerit digestio, cū calida sit de se subtilis, nature obediens, & secundo sit paucæ quantitatis. Decoctio alulebæ cum tereniabin, & passillis enucatiæ, & similibus. Et cōposita sunt, quæ componuntur ex prædictis, vt aqua fructuum, q̃q; Abo. illam doceat postponendam esse vsq; ad hebdomadam, quod est, quia ibi loquitur in se. cuius materie digestio, & minutio discrepet ab intentione feb. & infrigidando, cuius cōtrarium est hic. Et licet gñaliter dicendo omnino oporteat, vt postponatur vsq; ad hebdomadam, illud est, quia cum soluit & infrigidat similis, & humor solouendus sit frigidus, non poterit aliquo modo esse digerēs, vt apte minui possit ante hebdomadam perillam, immo cum sit frigidus, incurdabitur, & nō minuetur licet infrigidet se. post hebdomadā vero data febris infrigidat, & materiam si non minuat, saltem leniendo ad minorationem disponit. Et ex illis est phlebotomia, Phleb.

si cū peccato sanguinis fuerit cholera, & vrina rubra fuerit, & spissa, & virtus, & ætas cōſenſerint, vel alia illi proportionalia. Sed oportet, vt præterminetur in principio vsq; ad tres paroxys. donec aliqua digestio in humorib; facta fuerit & debita permixtio. q̃q; n. si in metastasiata, & proinde licet in principio possit concedi, tamen propter peccatum, & dominium cholerae ne effrenitet propter euacuationē sanguinis, voluit Gale. vt in principio dimittatur, donec inspissetur, & permixtionē cum sanguine

Caufon duplex.

De signis caufonis vtriusq;

De signis caufonis non veris.

De cura tertianæ.

De minoratiuis.

Lenitiua simplicia.

Cōposita.

Phleb.

guine recipiat cholera, vt simul euacuetur cum illo.

**Docu-
mentum.** Nec oportet vt moueas in die periodi aliquid, nisi propter necessitatem, deinde prouoces naturam cum diureti-
cia frigidis, & rarifica poros cum oleo chamæmillino, et aqua calida, quæ sunt alteratiua.

**De dige-
stiuis.** In residuo adæquationem facientes sunt simplices, & compositæ, & simplices sunt granata muza, & acetosa, & arancia, & succi ipsorum cum zucaro. Ex cõpositis autem est oxizaccara, & syrupus acetosus simplex omni mane cum frigida sumptus, si alius nō prohibeat, ante paroxysmum pet tres horas, vel quatuor, & in processu cum emulsionē seminum frigidorum, & diureticorum si in inflammationē intendatur, & post ipsum per duas horas aqua hordei sumpta, nam quod inficit illud hoc absterget, & lauat, quare post paroxysmum etiam datur, vel in ipso syrupus acetosus de radicibus cū gelyniabini fm exigentiam causæ, & breuiter omnia acetosa. Inquit. n. Hip. Vtr autem aceti credo eos iuuat, qui choleram habent amaram, non autem nigra. Cholera autem uenenscēdo in naturam phlegmaticā trāsferetur cum ab aceto retrahitur. & altera adæquata materia eius cõueniens plurimū complent medicinæ, quæ cum eradicationē illā euacuat, quales sunt medicinæ lenitiuæ prædictæ, in q̃ritate augmentatæ, & pharmacæ absq̃ multa caliditate solutes, vtrahab. maxime myroba. citri. chebuli, agaricus, & aliud fm mixtionem materiæ, & quandoque expedit illis associare diagridium in robustis corporibus, sit tñ re-
stificatursi & mixtum cū syrupo de nenufa, de pomis ad frangendum caliditatem eius, deinde dabis diuretica frigida & calida temperate.

**De solu-
tiuis.** Alterationē se. cõplent frigida & humida, interius, & exterius, & per omnem modum approximata, prout supra in cap. generalis curatio nō est dictum, sunt. n. in hac febre maxime necessaria, cum calorem naturalem & spiritus disgregent, & resoluunt furiam caliditatis ipsius, & inquietudine corporis & alijs accidentibus quos reducunt & congregant. Quapropter Abot. iussit post paroxysmum pedes in aquam frigidam mittere, ad quod etiam somnus adiunat post cibum concessus, sunt tamen calida administrata fm cān. p̃notatos. Et ex appropriatis est andacocho cū patienter tianam sumit tria ex folijs eius, aut granis ipsius, quia alterabitur circulus eius se. & lingux arictis, & plantaginis radices tres cum vini. 3. iij. vel iij. bibantur for. triangulæ. i. terianæ, & sandali cõferunt ei, & causoni, & proprie albi. Et cucurbita, et aqua hordei infrigidatiua, & humectatiua est febrium. Et datur in calidis pura, & in frigidis cum apio, & si panis ablutus est infrigidatiuus, et conuenit calefactis, neq̃ calefacit neq̃ oppilat, & nenufa eripit caliditatem a se, Et ex illis est ungula caballina, & pprie aquatica. Et succus plātiginis depurate in quantitate. 3. iij. añ paroxysmum per horam, sicut dixit Dioscorides. Et tres pedes pentaphylli cum tribus uerbæ conitridi, & residuus in Græco antiquo per noctem, & colati mane, & sumpta colatura ante paroxysmum per horā. Et sum expertus multoties in simplici & duplici.

Dietæ autem ordinatio completur cum cibus & potibus propriis qui in qualitate sunt frigidi & humidi, insipidi, vel acetosi, quales sunt ex granis collectis, vt ex hordeo, & succus eius, & ex pane abluto cum frigida pluries prout cõsuevit est Gallicis, vel decoctio in aqua cū zucaro, prout cõsuevit Lombardis, & hoc vt frumenti, et fermenti, & etiam salis, si sit ubi caliditas, extinguitur. Et ex condro, vel iri, prout consuevit est lanuensis, & maxime in acutis, & incensuris in quibus febribus aduritur, quapropter aliqui far etiam ministrat quod reprobamus, cum enim oppilationes nō digerat, nec abstergat, sed potius augeat, cuius contrarium debet cibus febricitantium agere, sicut Hip. & Ga. monstrauit, & ex fructu, vt sunt

cucur. cucu. citruli, pruna matura proprie, iuiube, sebestē, mora celsi, & acite, granata acetosa, & muza, limones, arancia, & melon Indus q̃nq̃. Est. n. maximi iuuamentum in extinctione incensionis. Et cum hoc q̃ parum nutrit, & soluit, & prouocat, & facit sudare ad quando materiā, & alleuiando naturā a caloris incendio, quare confortat, & corporis superfluitates alteratas vniuersas extractione mouendo expellit. Et breuiter omnes insipidi, & acres non dulces, q̃ in cholera cõuertitur, vt sunt ficus, vuz, melones dulces, & similes nō vinctuosi, quia sunt etiam inflammabiles & vtræ cholæræ, vt sunt amygdalæ dulces. Et carnes nisi reſtificate, cum mixtionē granorum acetosa, succo limonū, & similia. Et ex herbis, vt sunt lactuca, portu. endi. atriplices, spinachia, bletæ, & similes. Sint quoque in quantitate pauca datæ, prout conuenit morbo. Tertiana. n. sebreuē offēdit, dicit Gal. Et proinde ad tenuitatē cibis eius tēdat fm magis, et minus, prout eius cõuenit speciebus virtuti, & statui corū. Cum enim statum arbitraris propinquum, vt in secūdo, vel tertio paroxysmo seu die, vt q̃ in vrina nebula alba apparat prima, vel secunda die. sufficiat illis granata, lactuca, pruna, & similia, & potus quæ hordei subulis, et succus granatorum, & vni aquosum, plurimum q̃ lymphatum post digestionem. Si vero remanet vsq̃ ad periodum, vel die quartū, quintū, sextum, vel septimū, dabis chisti hordei, vel succū eius, et aquū hordei ipsam cū zucaro, & cibum ex prædictis fructibus & herbis, & similia. Si vero vltra prolongabitur, procedas ad latus eius trasforis dietæ fm plus & minus, prout fuerit expedit illis. Et proinde dabis auctulas paruas, & extrema pullorū, testiculos gallog. nouorum nondū cõuentū. Cõstitum enim testes acquisierunt infectionem, & malum odorem a spermate, & si sint perfectiores, vtrū est in sua propria actione gnationis sp̃dū sunt viui, non tñ in nutritio-
nis virtute, & cerebrum ipsarum, si nausa non sit. Et vltella ouis recentium alterata in decoctione eorū in aqua hordei vel alia cum prunis, acetosa, vel granis granatorum, & similibus, & cum humectatione ipsarum.

Oportet autē vt in exhibitione prædictorum cum gradatione procedas, vt in principio tenuiter, & in augmento tenuius, & in statu remissæ cibis. In declinatione vero vberius. Et discretā q̃ritatē sit prout superius dictum est, nūmerus quoq̃ cibationis sit prout consuetudini cõuenit, nisi obuiet paroxysmus prout infra in cura feb. propria terianæ non puræ dicitur.

Tempus autem cibationis sit ex quo feces primi. si cibus fuerint euacuatæ, & hora quæ sit cū qua consuetudo cōtinet melius est. sit autem ante paroxysmum horam terties vel quatuor horas ad minus, vt ante supercūtum eius sit prædigestus, q̃ si non, docuit Hipp. ipsum vomitum cū tepida, & aceto prouoca.

Ordo autem sit vt lubrica præmittantur. Et modus præparationis, vt sint decocta cum reſtificationibus, & calterantibus, vt est dictum, non sint assa, neq̃ frixa, q̃m cōstipant, nisi expedit & corrumpant, si in patella sunt frixa, & cum hoc nutrimentum quartū impēdat. In alijs autem rebus non naturalibus conuenientia.

Declinatē vero ipsa, & euacuata materia digesta, balneis in semicupio dulciū aquarū, & eucratas, q̃m resoluunt reliquias, cū puocatē sudoris, & in frigidat, & humectat. Ad quod post sudorē vngantur cū oleo vio. & rosæ, & proinde nō intrent ipsum cū labore, ne multis horis p̃longet, immo egrediat velociter, deinde si expedit reite-
ret. Melius. n. est reiteratio q̃ prolongatio moris. Post qd cibabis cibis prædictis, nutritiuis, & humectantibus, et potabis vino aquoso valde p̃mixto aquæ plurimæ, q̃m vinū tēperatū humores cōtēperat, si qd residui fuerit mēbra perforat, calorē naturalem excitat, vt cholæræ per sudorē, & vrinā expellat. & cū hoc mēbra acetosa infri-
dat,

**De tpe
cibatio-
nis.**

dat, & humectat, faciendo aqua frigida penetrare.

Cum post crism, & euacuationem remanserit aliquid caloris inseparabilis, vel difficile alterabilis superest ubi, vel admittitur syrupum acetosum cum succis diureticis in quo est decoctio seminum, & radicum diureti, qui materiam inobedientem, & corporis viam disponit ad resolutionem & euacuationem facilem. Quartam rem complent predicta in suis capitulis enumerata.

Iudicium proprium in cura tertianæ est quod proprie vnicuique ex speciebus eius debet. Aliud. n. debetur purg, aliud impura, aliud interpolare, & aliud cōtinuare inter se, sunt. n. adinuicem dīa, quo ad alias res quatuor prædistintas in cura cōi non in specie, cū cholera sit peccata, vel in predomino vtriusq, sed in quāto propter additā materiā phlegmā pūgmatū mixti illi. Quapropter prædictis magis, ut minus excedentibus in frigida, & humidiāte addita virtute alia super illis propter substantiā phlegmatis viscosam, & crassam. Sic pura equid ex exscindentibus causam ex euacuando, & digerendo de prædictis, indiget frigida, & humidis, puris, vel parum in caliditate & siccitate excedentibus, saltem propter opilationem, & purgationē materiæ cum attractione, euacuatione, & eradicatione, & ex alterantibus qd. similiter frigida & humidis, puris, & balneo prædicto qd. vtriusq. causæ. f. & se. est conueniens sua hora, vt post completam digestionem, & ante digestionē perfectā, cuius materiam digerat in spissando, & sudorem prouocādo ipsam totā pp dyscrasiam homogeneatē resoluat ac alteret feb. dyscrasiam. Et multa ex eius acutibus corrigat, & emendet. Et dicitur ex cibis & potibus pōctis frigidis, & humidis puris, cum maiori subtilitate ppter acumen, & breuitatē ipsius, quanto. n. magis cholera dīatur, tāto magis acumen morbi significatur. G. ait & numerus cibationum inter paroxysmum, & paroxysmum fit triplex, si consuevit.

Nō pura vero illis frigidis, & humidis indiget pp dominium cholerae, sed minus propter additionem, & permixtionem phlegmatis ipsi cholerae. Et cum addita virtute in cōtinuum abstergentiū, subtiliātib, & aperientiū, & soluentium cum caliditate, & siccitate tēperata, & eis manifestis, q̄lia sunt radices cōres, succi, & femina diuretica, & agaricus turbit, polypodii, cantamus, & se. vniū, asarum, stoechas, centaurea, & similia phlegmatis soluentia, & alterantibus feb. frigidis, & humidis minus & balneo indiget post digestionem perfectā, & declinationem ipsius. Ante enim dissoluit cridum humorem, & inbibitum totius corporis reddit. Et cum pureto in puridum misceat, subtilē resoluat & crassum dimittit.

Et dicitur ex cibis & potibus frigidis, & humidis minus cum additione & subtiliantium, & aperientiū cum caliditate pauca & minori subtiliatione. Oportet autem, vt consideres propinquitatem non pure ad puram, & elongationem eius ab ea, & si illud diuersifica magis & minus excessum illorum. Oportet ergo, vt regimē, & curā tertianæ pure sit cum predictis, & eorum plurimis.

Non pure vero cura fit cum minorantibus prouocantius cū aqua calida decoctionis anisi, & aceto permixto ante cibum, & post magis, & in principio paroxysmi, & clysteribus cum aqua tēchados arabici, carycū, centaurea, succo sicle, melle violaceo, sale, & oleo chamemillino suffure, & sale baurach. Et q̄q. addit castia, & turbit, & hierapicra, & agaricus, cū materia ceperit digeri. Et ex solutiuis est aqua alubile proprie, cū residua gellenib, cū castia, & carthamo. Et q̄q. confortantia ea cū decoctione turbit, & ex phlebotomia si cū peccato sit sanguis, & minorantia. Et cū digestiuis ex syrupo acetoso si simplici, permixto cum gellenib, aut cum apocifto cū radicibus, & post hebdomadā cum virtute alioq. subtiliantii, sicut est aqua feni. apij, anisi, & decoctio abstergentiū, quod subtiliat materiā, & confortat stomachum. Est

transierit hebdomadas duas, nō est malū dare trochiscos, de rosīs minores. Si autem prolongabitur vltra non excusaberis, a datioe trochiscorū, de eupatorio, & decoctionis eius. Et syrui de succis herbag, & syrui acetosi, dia corotio, diacurcuma, quorū in antidotario nō descriptioes inueniunt. Et cum calefactorijs, & cataplasmatibus, vncionibus, & emplastris. cū aperientibus fortibus nisi cholera vitellina ex actione fuerit gēata. Quo casu cū frigidiorebus, q̄ in cholera pura est, pcedendū, subtiliātib in mixtis, pp humorū crassitiē, & molliscentibus etiā propter viscē, tensionem, quæ supra in cura eorū nota sunt. Cum ergo digellio appareat cōplete, eū abscum eradicatione, & hoc cū decoctione eupatori, & endi, cū rhabbarbo, & agarico puluerizatis, & alijs compositis pharmacijs, q̄ infra duce Christo dicent. Et modo, dicit. Fortasse erit necessaria medicina fortis vno modo, & debilis modo alio. fortitudo nāq. est in eo qd. eūat humor viscosum, debilitas vero est in eo, quod non euacuat plurimum vice vna, & illud est, quia virtus multa simul nō tolerat deficit. Quare oportet, q. fiat gradatio in ea prout supra in phlegmatica diximus. Talis autē medicina solutionē aggregat, & digestionē, & ad virtutē melius toleratur. Et el. p. turbar. 3. f. & plus fm necessitate, & scamo, proprie alcausugi lib. i. supra illud. Cōficiantur cū gellenib, & bibatur. Aut sumatur de agarico, & scamonea fm hanc cōparationem ut cōficiantur cū gellenib in prædicto. Et bibatur, & ponatur in succo ros. recentiu cuius quātitas sit. 3. l. & f. aut syrupo ros. & bibat, & hoc quia remittit calorem scamoneæ, & confortat principia, & stomachum quem habent offendere neleda.

Et dicitur ex cibis & potibus humidis, et frigidis dicitis, non tamē puris, sed mixtis subtiliantibus, & abstergentibus notis. Quare oportet, vt cibis sit panis cū cinamo, & aqua hordei sit spissa cum decoctione radicū, & proprie cum acetis in stomacho. Et quandoq. cū decoctione pipris, vel hyssopi, vel calamitæ, vel origani, & spicæ fm necessitate, aut aqua ciceæ permixta, & cū minori subtiliatione, quare oportet vt cibis cibis ex carnib, cum oleib, & fructibus dicitis, cum fen. anetho, & petrosē, & similibus gradatim ministratis in quantitate cōtinua fm diuersitate ipsorum. Sitq. numerus cibationū fm longitudinem, & breuitatem paroxysmi. si. n. sit longior. xlvij. horarū cōprehēnsa in duobus diebus nō poteris habere quolibet die in nocte, quia oportet, ut in duobus diebus semel cibes, & cibatio fiat in. xxxvij. hora a principio paroxysmi, quæ est prima hora declinationis ipsius perdurās vsq. ad cōplementū. xlvij. horarū, qd. est. xij. horæ. Et hoc si toleret virtus. Si vero non, oportet vt redeas ad capitulum dictū in cā. gñalis curationis. Si vero sit breuior, poteris cibare pluries fm diuersitatem alleviationis ipsius, & longitudinem quietis.

Et cura, quidem feb. cōtinuæ est cura interpolate iā dictæ in iudicio communi & absolute. Cum. in. Gal. dixit tertianam vel itreiam feb. intellexit interpolatam. Et cum Hip. veram dixit in apho. interpolatam maxime intellexit. Dixit enim tertiana vera. in. vij. periodis iudicata longissima; periodus autem maxime & proprie debetur interpolate, cōsequenter & impropre continū, vnde Commentator subiunxit, quod illud facit dies in continuis, quod per diuos in interpolatis, quasi dicat continua tertiana facit, seu complet. vij. periodos suos in septem diebus, sicut interpolate suos. in. xiiij. Si vera sint ambæ, differunt tamē in quanto, quemadmodum est dictum in continua supra. Quod est quia in cura continū tertianæ, procedere oportet cum illis tribus cōmunibus prædictis, ex abscindētib causam in digerendo & euacuando fortioribus, & ex alterantibus feb. cū minori frigiditate, & ex tinctione, & cum diēis cibi, & potus, sicut maior subtiliatione, & cum abstergentibus, subtili-

Mef.

Y uis,

Decura
tertiang
cōtinūgDecura
tertiang
aō purg

De cura
causon.

uis, & aperiuis, cum minori caliditate, si necessaria fuerit per impuritatem interpolata. Et in causone multo magis, nisi in non vero. in non vero. oportet ut pedas cum euacuatione in principio, cum illis quæ dicta sunt, & proprie mucillagine pſylli. Felſinatio. n. in ea melior est, quæ expectat plenius digestio. propter periculum acuitatis & mobilitatis matris & positionem sui, cum materia eius sit disposita, quia subtilis peccans in caliditate superflua. Quare oportet, ut cum phlebotomia, si in vrina fuerit spissitudo, turpiditas, & rubedo. Si vero ignetas præmittatur omnino, non. n. inſtigabit, sed potius inflammabit. Et cum digestiuis ex ſyrupo acetoso proprie cum emulſione ſeminum communium, & ſeminum frigidorum ex lactucis, endiuicis, & portulacis, et interius & exterius, & per omnem modum, & papauere albo, & cum alternantibus per dyſcrasiam cum inſtigatone potius, approximatis interius & exterius per omnem modum, & interius ſolutiua, si calidum sit administrari aliquod frigidum, & ſyrupum viola. de nemiſare. de pomis, & aquam ſeminum frigidorum. Aut cum frigide aquæ poti uſq; ad ſatietatem, & pluries ſi non fuerit quod prohibeat, & proprie cum nigredo appareat in lingua. ſi vero ſit quod prohibeat, detur ſyrupus acetofus, ut ſupra in capitulo generalis curationis eſt dictum, & cum ſyrupo de nemiſare, de papauere, & delimonibus, & de melone ludo ſufficientis quantitas. In paucis enim quantitate conuertitur in choleram, dixit Auero. Et finaliter cum trochiſcis de caphora, vel de ſpodio non ſolutiuis ſi ſuperflua venter. Causas tamen ad ſuperfluitatem quoniam inſtigabit hepar, & perducet ad caceſiã, & hydropiſim.

Exterius vero cum epithematibus ſupra hepar & cor, & ex ſandalis, roſa, camphora, & ſimilibus, cum aqua coriandri & roſæ. Et ſupra caput cum embrocis, & frigidis ex ſomniferis epithematibus, ex oxyrodino cum lacte papau. Et n. eius materia eſt valde apta ad raptum. quæ oportet, ut ſollicitudo habeatur de capite magis, atque eductio autem in his multum naturam corporis, & ætatem. In virtute enim forti, & iuuentute ſit concedenda. In debili vero & in ſenectute, nequaquam, quoniam ſit cauſa extinctionis febris, & caloris innati.

Sed contra. eſt quod Auero. ponit. Inquit. n. contra Gale. cum inquit, & cauſon in ſene maioris reſceſſus eſt à natura, quoniam in iuene. Quod dictum impugnat dicit. Si ita eſt, ergo fortiora conueniunt ei in cura, ſi cura per contrarium in æquali gradu dyſcrasie fieri debet, ut ipſe oſtendit, ſed hoc eſt falſum ſim hoc, ergo & primo.

Et Falco reſpondit, quod non meminerit diſtinguere tantum in expertis Auer. inter contrarium ſim exceſſum, ſeu gradum, & ſim effectum contrarium. In ſene. n. patiente cauſonẽ comparato ad iuuenem maior eſt exceſſus caloris febrilis, & proinde frigida maioris exceſſus conueniunt illi, quoniam iuueni, non tamen ſim gradum, & exceſſum, ſed ſim effectum, hec. n. ſeruant naturam, paulatim extingunt ſe. ſuper exceſſum. illa vero extingunt utrumque ſimul humorẽ & feb. occidit. Et cum correptione accidit, eius diligitur cum fortioribus digiſtis ſuperius in cap. gñalis curationis. Et cauetur in eo ſuperfluitas ſanguinis narium cum his, quæ oportet, quæ dicta ſunt, & infra Chriſto dicit dicentem perducit. n. ad defectionem, & inſtillationem maiorem, & obſeruatur anhelitus eorum cum oleis & cerotis. Ex oleis vio. ro. & amygd. dul. cum ſucco malux, & attriplicis, graſſularum, & ſpinachiorum, et ceras, nec partes pectoris permittantur ſpaſmari. Et regas eos cum diſcreta vehementer ſubtili ex clibis et potibus extinctionis, digiſtis hic ſupra, ſi toleret virtutem, cum ſtatu eius ſit citius. Quod ſi timeas cauſum virtutis ex eo quod patiens ex aſtuatione reſoluitur plurimum, ex hoc tunc oportet ut cibus vberius cum eis, quæ dicta ſunt in cura febris ſyncopalis ſubtilis.

Eſt ſi cadat appetitus propter intenſionem dyſcrasie

calidæ lædentis virtutem ſenſibilem, non ſolum in ore ſto machi, ſed in principio, ut in cerebro, ob quam non ſenſatiſto machus, quoniam ſibi neceſſarium ſit, ut petat cibum, & turbato cerebro non patitur cibari, oportet inuariat luxilio ibi tacto ab antige & à modernis ignoto, licet ſit poſſibile, quia rationabile & expertum eſt. Et eſt ut fiat colatiuum bonitæ ex gallia electa, & ponat in clyſteri, & cinijciatur per anum, trahatur. n. per naturam & nutritur, inuatur eo modo, quo eſt poſſibile, et conueniens ad reſocillationem virtutis, & ſubſiſtentiã eius donec reſumatur & redeat ſenſus, ut cibum ſumat quo confortetur, & vincat ſanitate morbum, & curabilis eſt, quod poſſibile eſt & rationi conſorme. Ordinavit. n. natura in inteſtiniſ quibus meſentericas venas, etiam in recto, ut manus hepatis quibus ſucci præ decocti cibi in ſtomacho traheret ad ſeiſpum hepar & eo uerteret in ſanguinem nutritionis, ſibi gratia, & corporis vniuerſi, quod ipſi ſua inanitione trahedi illius neceſſitatem imponit. Si ergo illum trahit diſpoſitio naturaliter in quo multa inanitio non exiſtit, ut non trahat ſucum colatum ex inteſtiniſ in corpore patiente cauſonẽ, in quo non ſolum attrahens eſt inanitio, ſed etiam calor fortis, et ſic etiam neceſſitas maior, et maxime cum ſuccus talis ſit mulcebris, naturæ amicebilis, & quaſi digeſtus, ſi etiã in exciccatis venulis hora æſtius emulſerint à ſe humores de genere cholere attrahat quos ſecũ ſucci, faciat per phlebotomiam inanire. Ob quod Gale. præcepit in repletionem inteſtinorum ex ſcibis, non debere fieri phlebotomiam, niſi prius illis euacuetur, multo magis attrahent ſuccum colatum, mulcebrẽ, in tam grandi neceſſitate adiuuati, niſi natura ponatur habere mentem, vel non, & intellectum. Cum ergo traxerit hepar per illas ſuccum eius reſocillatur. Et reſocillabitur natura ad modum ſtomachi. Et ſi vere nutritur ex eo tantum in digeſtione ne prima à natura prædigello, licet multum alteratis, et quaſi digeſtus ſit per artem, quæ ſequitur naturam, et per ſcit eam, exiſtens eius imago, donec redeat cibum quæ ſumat ut confortetur, & vincat, ſi curabilis morbus ſit, quod equidem experti ſumus in regina Siciliæ diſpoſita dicto modo, in quam inſectum colatim per dyſcre natura retinuit. Et poſt tres horas ſcyballa emiſit, nulla inſectio ne ipſius apparente in ipſis, deinde humores cholericos ardentes & foetidos. Et ſic reducta ad ſenſum, petiit potum, à quo confortata eſt, & facta ſana gratia ſaluatoris qui ſit benedictus. In non vero extinctione, minoretur & remittatur, & incuſiua, & abſterſiua multiplicetur, & intenduntur, & regimen minus ſubſtilletur. Deinceps medicinas compoſitas ſubiungamus.

Conſectio ſyrupi ad febrem tertianam puram. Ge. endiuic. cum radice, lupulog. epaticæ cicoreæ, triſoli. linguoæ arietis, acetofæ, lactucæ, ramog. portulacæ, lenticulæ, rum aque ana. 3. i. feminum comunium, hordei mundi ana. P. i. vio. roſ. ſtorum cucurbitæ, acetofæ ana. 3. i. radice ſorni. 3. i. feminis endiuic. portulacæ añ. 3. i. cortice citri. 3. 4. prunorum iuinbari, ſebelen ana. numero. xv. zuc. lib. i. & ſit tabarzi ſucci granatorum mazorum. 3. ij. aceti albi. 3. ij. Et aromatizetur cum ſidalis albis, ſpodio, & aqua roſata. Doſis eſt. 3. ij. in mane cum frigida in æſtate, & calida in hyeme. Et ad continuam addatur nenufar. & ad cauſonẽ caphora, & ſuccus limoni.

Conſectio ſyrupi ad tertianam impuram. Recipere dicuntur quatuor communium reſidentium in aceto ana. 3. i. capillis veneris, ſchinanthi ana. 3. f. endiuic. cum radice lupuli, boraginis & bugloſæ, cicoreæ, epaticæ meliſæ ana. 3. i. hordei, cicoris ana. P. i. liqui. 3. f. vio. roſa. acetofæ ana. 3. i. prunog. numero. xv. zucchini lib. i. gele niabini. 3. iij. aceti prædictæ radice. 3. ij. aromatizetur cum ſandalis, cinnomomi, ſpodij & corticum citri. ana. 3. ij. Doſis. 3. ij. in mane cum calida.

Conſectio ſoluiui. Ge. ſcamoneæ ſextam. 3. i. in iuleb.

& eſt

Syrup
ad tertianam
nã feb.

Soluti-
um ad
idem.

Est conueniens purg. Decoctio faciens ad soluendā non puram. R. mirob. cirino. & chebul. tamarindog. ana. ʒ.ʒ. passularum nucelatarum. hordet. ana. P. i. radi cum quatuor. casia. ana. ʒ. i. fumeria. folliculorum fenicula. ʒ. ʒ. bulliant in lib. i. aquæ vsque ad medietatem, & calidam da ab bibendum in mane.

Confectio electuarij triapharmaci faciens ad cholera, & phlegma, & humores cōmixtos ex eis. R. electuarij casia. lib. i. agarici. & rhabar. puluerizato. ana lib. ʒ. Confecte simul, & da ab. ʒ. ʒ. vsq. ad l. in aurora cū calida.

Confectio electuarij de succo ro. & diaprunis est facies ad solutionem cholerae post digestionē, & diacatolicon. Rubra trochiscata fm Nicolai valet tertianarijs, & quotidianarijs cum rodo stomacho, in quantitate aulanz ante horam paroxysmi data.

Confectio trochi. de spodio solutiouorum conferentiū patientibus tertianam. R. medullæ granorum citri. enucleatorum. ʒ. iij. zucca. tabarzet. ʒ. xxx. scamo. ʒ. i. sexta bibantur. ʒ. ij. cum frigida. Et post illud curetur cum pro uocatione, & emulsionē se. communium frigidorum, & si fuerit superflua inflammatio maxima, vt in continua & causione, cum iam euacuaueris, non est malum dare ali quid de extinguentibus fortibus, vt sunt troch. de camphora, mucillago psylli, aqua melonis Indi, & syrupus delimonibus, & similia.

Alexader dixit succus plantaginis depuratus in quantitate. ʒ. iij. ante paroxysmum tribus vicibus sumptus, liberat a trito, & sum expertus.

De medicinis feb. melancholicarum. Cap. V.

Febri quartana est feb. accensa in melancholia putrefacta. Quæ quia exacerbatur per quartum dicta est. quartana, ut in principio dictum est, quemadmodum si per quintum, & sextum, dicta est quintana, & sextana, de melancholicarum genere existentium, saltem quinta. Et quæ quædam ex ea erat interpolata, & quædam continua illi proportionalia, & qualiter differat, dictum fuit superius. Et quæ erat etiam eius causa, erat enim interior etiam causa, & immediata, melancholia putrescens ex tra venas, vel intra, naturalis, vel innaturalis, ex aduersione generata non ex congelatione, cum rarissime fiat ista, nec apta sit inflammari, vt putrefieri, ut febrem accendat. Cuius melancholia innaturalis sit ex se, magis apta putredini, quam naturalis, eo quod caliditate innaturalem in se seruauerit ex aduersione, ad putrefactionē, febrem aliam quam accendere acquisitam quemadmodum cinis caliditate ignis. Et Gale. dixit. Siq. maioris quantitatis ac malitie quā natura regulare non possit, putrefieri potest aptius, ideo raro fit incipiens & plurimum alium morbum sequens, ac propter sui malitiam natura intra venas ipsam sustinere nō potest (& in naturalis sit) cum sua inepetudine ad putredinem in venis existentis contrarietate habeat a sanguine ne putrefeat, & a natura in melius reguletur, q̄ extra, ideo plurimum interpolata est & raro continua, vt Gale. dixit. & quidem alii morbus quem plurimum sequitur. Est autem feb. putrida maxime multū prolongata, quæ non solum in humoribus impressio nem impressit humidis, sed etiam in membris solidis inflammationem, & consumptionem. Quapropter Gale. dixit febres cū prolongantur, minant hēctici, vel se. multē, & diuersæ, vt sunt inordinate, vagantes p̄prie, in quarum materiā euacuatione natura redditur negligēs propter diuersitatem ipsarū disturbatiū ipsam. Interea n. pluri bus fit minor ad singula, quare remanent aduictæ, & incineratæ. Et sic melancholia innaturalis multiplicat quadru plicis sp̄m fm sp̄m possibile quorū humorū aduersionem.

Alia pigrit erit languinea, alia cholericā, & est plurimū, alia phlegmatica, & alia melancholica, & est minus, quæ cum exacta occasione in putredinē venerit, feb. accendit quartanā, diuersam in specie, fm diuersitatem specierum

melancholice. Alia. n. est in melancholia naturali putrescente, & alia in melancholia innaturali, quæ est quadru plex, & sunt omnes inter se inuicē differentes in esse essentiali, accidentibus, atq. cura, vt infra patebit. vnde Hipp. in prognosticis. Febribus inordinate vagantibus, quartanæ sunt futuræ. Aut oppilatio, & crassities splenis colligens, & multiplicans melancholiam vtrāq. quæ putrefacti succedit quartana, licet ipsa quartana raro euacuetur à splenis crassitie, & oppilatione, plurimū. n. succedit ei, vel comunicatur, vel sequitur oppilatio ipsa.

Quandocūq. est ab apostemate eius, vel cū eo, & est malignior, perducit enim frequenter ad hydropem, & perniciosē. Et ex naturalibus, dispositionibus ad ipsam cū alijs similibus circūstantijs est complexio naturalis corporis, vel in naturalibus habitu, seu forma extenuata, seu sicca, ætas senectutis, cōsuetudo in frigidis vel calidis fectis, tempus aptum, vere vel æstate, regio cōsimilis illis, ars fabrilis vel laboriosa, vita timida, seu timor perdurans diu ac etiam pusillanimitas. Inquit enim Hipp. Timor & pusillanimitas si diu steterint ad discēdendum, humores melancholicos faciunt.

Et causa exterior mediata est in nō naturalibus reb⁹, & cibis, & potibus, multiplicare habentibus melancholiam naturalem, & innaturalem, vt est proprie panis opirus, lens, canis, caro bouina, hircina, egna, & arctina, & vacina, antiqua, & syluestriū antiquiorū magis: piscium, & auium magna, caseus antiquus, & caro salita, & pisces saliti, & similia. Et aquæ crassæ, & turbidæ, lutuosæ, & sulphureæ tenax, & similes, sumptæ, & potatæ, & acetū. Inquit. n. Hipp. acetū cholera nigram adiuuat, & procurat. Quales etiam sunt acuti, subiles, adustibiles, qui melancholizant sunt causæ. Et quia in ea accensa est, quæ tenet naturæ existit, non obediens corporis nostri naturæ, quam calorem naturalem esse dicimus, cum sit illi omnino contraria. Inquit. n. Gal. calor naturalis calidus est & humidus, nec etiam positio, vt Hipp. & Gale. dixit in aph. Terminus vniuersalis ipsius, si error nō intenerit, erit anni vnus, si error intenerit, erit annos duodecim, ut dixit Abo. Et ea ratione particularis paroxysmus eius p̄ longabitur. x. iij. horis. in quibus erit addens, & dimittens fm diuersitatem melancholizant in quanto, & specie, & mixtione cum cholera & phlegmate, & aliarum causarum corporalium in hoc cooperantium, dictarum s̄p̄p̄a & etiam extrinsecarum. Et communiter salubrior est quotidiana propter quietis longitudinem, & accidentiū priuationem & leuitatē, minus vero q̄ tertiana p̄ aptitudinem cholerae ad resolutionē, pp̄ q̄ lōgiore est illa. Et quæ ex ea salua est, vt quia sine oppilationibus magnis, & apostematibus fuerit & brevis præseruat ab ægritudinibus melancholicis, vt epilepsia, & melancholia, & cetera liberat cum terminetur in quartanam, vt dicit Abo. & à spasmo de repletionem. Inquit enim Hippo. in apho. A quartanis habiti non valde spasmatum. Et cum fuerit talis, terminatur plurimum per resolutionem, & sudorem naturaliter. Et in particulari paroxysmo, & maxime cum innaturalis, & calida fuerit melancholia. Et quandoque per varices, & hæmorrhoidas, & maxime cum melancholia fuerit naturalis. vnde Hippo. melancholicis varicibus, aut hæmorrhoidibus in natis, bonum. Et quandoq. per dissolutionem maxime cum innaturalis fuerit melancholia, vnde Hippo. melancholicis dyfenteria superueniens bonum. Et quicq. per scabiem, cū natura nō possit melancholia innaturalem extra corpus expellere, sed deriuat & transinitit ad cutem, quæ est membrum ordinatum per eā ad receptionem superfluitatum corporis totius vt ait Gale. Quæ vero est lōga, & cum oppilationibus, magis pducit frequenter ad stomachi defectionē et hepatis, & calum appetitus, & hydropem et p̄nec magis, si eū apate fuerit, ut dictū est, et quicq. ad leprā p̄ diffusionē

Mef.

Y ij

abundanti

Nota de succo platagi nis.

Quarta nauide

Quare q̄rtana vt p̄m est interpolata & raro cōtinua

Quarta ng sp̄s.

6. aph. 23. Cautz.

De si
gnis
q̄tan
tan
ex
terpol
le.

abundatis melancholicis in naturalis in habitu vniuerso.

Signa quartanæ interpolatæ prius diuersio. Significat autem ipsam inuentio causarum antecedentiū prædictarum, & concomitantia accidentia. Quod est quia præcedente regimine melancholico, & circumstantijs dictis, inuenies egestionem melancholicam, & vrinam glaucam in principio & augmento, nisi apud statum, tunc n. propter digestionem acquirat rubedinem, & spissitudinē, & in declinatione fit nigra. Et cum mouetur ad exacerbationem inuadit cum frigore, sed in primis diebus paruus, & in subsequentiū magno, propter humoris crassitiē, qui non potest moueri statim, vi subito defertur per sensibilia mēbra, nisi caliditas febris subleuet in duobus diebus accensus, sicut dictum est in phlegmatica, deinde calor eius extenditur tarde, ut perueniat ad augmentum, & statum propter humorum crassitiem super quem calor de facili comprehendit, sicut necignis super ligna crassa, licet citius, q̄ in phlegmatica, & tardius quam in cholera pura, proinde calor dum extenditur, vt totum comprehendat corpus cū horripilatione procedit. & est frigori mixtus, prout in quotidiana est dictū, vt ex eo quidem dyersia inæqualis, & diuersa in membris proveniat, quæ est causa doloris, & cōtractionis magnæ, adeo, vt videantur ossa frangi. Ad quod adiuvat in illo sortis membrorum commotio, adeo vt frigidore frendente dentes propter contractionem naturæ ad principia, & motum ipsius ad expellendum nocentia, non tamen sicut in phlegmatica. Et perducit illud ad visus debilitatem propter multam euaporationem fumoris ad caput, sicut accidit in accensione lignorum viridium, & crassorum perturbantium spiritum animale in cerebro, & sensibile, & motuum, quare etiam motus fit debilis propter saturationem ipsius in expellendo illos cōmotiones mēbroſorum. Cū ergo puenit ad statū, calor eius acutior est, q̄ in phlegmatica, minus tñ q̄ in cholericis, nisi in melancholica in naturali accensus existat. Et deinde declinat cum sudore plurimum, & proprie fit melancholia inaturalis sit, vt superius est dictum. Ita vt in. xiiij. horis in febriem declinat, & perfecte quiescat, & hoc in quartana interpolata ex melancholia naturali. Et pulsus est parum durus, & diuersus, magnus, velox & spissus. licet in principio sit coarctatus, & in velocitate, & in spissitudine non diuersus, sicut in quotidiana. Et systoles velocior diastoles, propter putredinem, quæ mundificatur apud declinationem. Et est signum perfecte distinctionum inter quotidianam & ipsam.

Si vero sit continua, signa causarum antecedentiū ex signis, & circumstantijs inuenies fortiora. Exacerbabitur continue, & de quarto in quartum magis, & exacerbatio fortioris est calor, nec incipit cum frigore seu horripilatione, nec declinabit, seu tepescet cū sudore, aut alia manifesta euacuatione, & accidentia eius alia sunt fortiora.

Signa vero quartanæ ex melancholia innaturali, & phlegmatica sunt antecedentiū phlegmaticæ, febriū, & cū incipit frigus antecedit maius, & calor est obtusior q̄ alia in naturalium. Et sudor in declinatione tardior & minor q̄ in naturalibus. Et vrina crassior, & durities pulsus minor, & significant eam etiā cōsimiles circumstantiæ.

De si
gnis
q̄tan
tan
ex
melan
cholia
i
naturali

Signa vero quartanæ ex melancholia sanguinea sunt antecedentiū signorū sanguinis & febriū sanguineæ. Et incipit cum minori frigore, & calor eius est mediocris, & declinat cū fluxu sanguinis vel sudore, & vrina est rubra spissa, & etiam significant ipsam cōsimiles circumstantiæ.

Et signa melancholicæ cholericæ ex aduisione cholere sunt antecedentiū signorū choleræ rubræ, & febriū eius. Et cum inuadit incipit cū minori frigore, & horripilatione maiori, & calor cito ascendit & est acutior, & cito declinat cum sudore copioso. Et vrina est cholericæ valde subtilis, & pulsus velocior, & frequentior, cum minori

diuersitate, & inæqualitate ascendit, et cōcurrunt cum ea circumstantiæ cōsimiles.

Et signa quartanæ ex melancholia naturali adusta sunt, signorū præcessio dñi melancholicæ ægritudinis melancholicæ. Et cū mouetur ad paroxysmū incipit cum minori frigore, & calor citius ascendit, & magis æqualiter, & est acutior q̄ in melancholia naturali non adusta, & citius declinat, & cum completiori sudore. Et vrina est magis tincta & subtilis in principio. Et pulsus est velocior, & spissior cum minori diuersitate, & inæqualitate existens, & concurrunt cum ea circumstantiæ similes.

In cura quartanæ duplex est regimen. cōe & propriū. Cōe est quod est in vnaquaq̄ sue speciei, & materia cōiter conuenit. Et est quatuor res. Prima abscondit causam. Secunda subleuat res. dyersalia. Tertia ponit studium in virtute, et vita, cum regimine cibi et potus, et aliæ nō naturalium res. Quarta corrigit accidentia. Prima res cōpletur dupliciter. digestionē. & euacuationē. Digestionē vero completit medicinx minoratiuæ sit in materia appareat multitudo, & alteratiuæ residui. Prima sunt dyersalia ex lenientibus, & etabliergentibus notis in principio, deinde cum solutio aliquo educente de melancholia absolute, quod infra, saluatoris dicitur præsidio. Et ex cōmunibus melancholicæ absolute est agaricus, sed illud post digestionem ante enim est præsumptio, & etiū obiectio erroris, et proprie in quantitate multa ministratur, ergo addatur quod sit paucæ quantitatis. Consideretur tamen si sanguis sit abundans in eis, et proprie fit melancholia naturali, & sanguinea, tunc enim phlebotometur, & extrahatur sanguis sū necessitatem, aliter autem phlebotomia nocet cum debilitet et incrudet, cum euacuet cōtrarium melancholicæ, & dissoluit humores, & trahat illos ad exteriora. Et vomitus levis in principio, & fortior in processu factus ante et post cibum subtiliorem, & abstinentiam, ex acetosis & acutis quacunque die, & maxime in die paroxysmi, & in principio eius, vt est aqua decoctionis res. raphani, & syrupus acetosus ante paroxysmum per horas duas vel vnam. Et deinde cum aqua multa calida, quæ securitatem facit à nocumento rigoris & frigoris, & à nocumento acutitatis rerum præmissarū propter febrem. Talis autem vomitus ante paroxysmū factus, vt dixit Abo. quicunque humor sit, alieuiat paroxysmum, aut eradicat, quasi dicat, dato, q̄ humor peccatis sit ineptus ad vomitum, quia melancholicus, quare iussit Hipp. in apho. educendum esse inferius non superius tāta tamē est vomitus talis virtus in euacuatione ipsius, q̄ si assidue, aut minorat si multus est, & indigestus, aut eradicat ipsum, si paucus est & digestus, assiduatione n. ipsius humor melancholicus ineptus disponetur, & trahetur superius, vt educatur per ipsum. Et cibaria lenificātia ante cibum sumptū ex fructibus & herbis, vt ficus et caryce, pruna cum endiuia proprie, & alijs oleosis lenificantibus proprie, vt borago, buglossa, lupulus, fumifler rx, & sicla, hæc. n. in leniendo naturā, & minorādo materiam melancholicā absolute cōuenientiora sunt potio nibus. Quod si oporteat vt eis eligas leuiora, quæ cōlenificatione soluant & humectent absq̄ caliditate, & siccitate multa, & confortent stomachum, vt meli manna, & succus granatorum dulcium expressorum, cum pulpis, calixi. cum aqua liqui, ciceæ, & alubleb. & geleniabini. diaboriginatum, & dia buglossati, & diastene, & similia. Si autē indigeat attractiuis ministrantur in quātitate pauca. Et cum eis miscet liquiri, viola, & passulas ad refrenandum siccitatem, & iuuant cum hoc euacuationem. Et diuretica, & prouocantia sudorem absque fortitudine, vt sunt semina communia cum aniso feniculo, & aqua ipserum, & radicum communium fortia, & calida nocent exiccando, educunt. n. subtilē, & crassum exiccantū dimittunt. Alteratiuæ, & digestiue deinceps ministrādū ad æquationē

De cura

De phle
boto
mia.
De vo
mitu.

adequatione residui sunt medicinx simplices & cōpositæ. Et ex simplicibus sunt prædictæ, & cōsumiles aquæ prædictarum ipsarū, & aquæ glenibin, & syrupus acæ, simplex cum ea. Et ex cōpositis sunt cōpositæ ex eis & aliæ, quæ infra deo duce dicuntur. Quæ sunt datæ ante paroxysmum per tres, vel quatuor horas, digesta materia per duas, vel tres hebdomadas, ipsam oportet euacuare prædictis medicinis lenitiuis attractiuis simplicibus, & cōpositis in quantitate augmentantes absq̃ multa caliditate, & superfluitate virtutis, & attractionis, qm̃ resolutio subtilis, & prætergreditur crassum, vt supra capitulo de melancholia est dictum, melior est ergo secundario multitudine, vt cū digesseris per duas, vel tres hebdomadas, deo solutium prædictum moderatum in quantitate, & qualitate, dñde redas si oportet ad digestionem per illud tempus, & deinde ad euacuationem. Et hoc quia q̃ sit saluterum nec penitiosum, vt quotipiana, tamen quia longa pp̃ humoris crassitiæ, oportet per interualla purgari, perfectæ digestionem non expectata, vt inica in fortidigestione purgetur pp̃ causam p̃dictā. Et quia à natura melius tolerat, vt supra in tertia non pura & quotidiana est dictum. Cumq̃ appareat prolongari vltra hebdomadas quatuor, docuit Raf. dari trochi. de abinthio cū syrupo acæ, vel aqua cicorū. Sed dices quæciens docuit ministrari trochiscos in q̃ntana q̃ in quotidiana, pp̃ prolongationem, & abbreviationis gr̃a cū longior sit quartana, vt iā dictis apparet. Et proinde si trāsierit vltra quatuor hebdomadas non dici poterit prolongari, vt proinde expediam ministrari trochiscos. Præterea vt quid troc. & nō alias medicinas. Respondit Falco ad primū dicens, q̃ terminus dandi trochiscos, est terminus fœtū prolongationis ipsarū, p̃pter causam inferius assignandā, vt quia ex quo incipit p̃logari sunt dandi. Talis autē est duplex. quidā cōis, & quidā proprius. Cōis est duplex, quidā in acutis, & est. xl. dies, est. n. xl. finis acutæ, & principii chronicarum, prout dixit Hip. Alius est in chronicis, & est post annū cōmpletionem. Est. n. eis terminus fm̃ motu & influentiam solis, qui in anno vno finitur, vt dixit Galenus. Terminus proprius est diuersus fm̃ diuersis sates febrium in seipsis. Talis autē est duplex, vnus est terminus temporis statui fm̃ plurimum vniciq̃ earū, vt in acutis absolute terminus dādi sit post. xiiij. dies. Inquit enim Hipp. in apho. Acutæ ægritudines in. xiiij. diebus iudicantur. in quotidiana post. lxx. dies, & in quartana post annum, vt supra est dictum. Alius est terminus regularis fm̃ q̃ feb. tam acuta, q̃ chronica potest minus, vel amplius prolongari, & illud propter diuersitatem causarum habentium prolongare, quæ cum eis possunt conuenire vel nō. Et hoc modo in tertia pura terminus dādi eos, est post duas hebdomadas, in quartana post quatuor, & in quotidiana post quinque vel sex, vel quatuor, et illud per respectū ad naturā habentē tolerare ipsam, seu longitudinem eius, sicut in lōgis, vt quotidiana, & quartana dicente Ga. Rari sunt diuturni morbi de gñe phlegmatis, vt melancholix &c. datur q̃nq̃ infra terminū statutum fm̃ plurimum eis, vt non prolongentur cū de se naturaliter longæ sint, sed veintra illud terminum, seu à longitudine inueniunt. Ad secundū dixit q̃ tales morbi seu febres sunt duri ad digerendū, quod prolongatio eorum demonstrat, & proinde medicina debilis ministranda non est in eis cum in virtute non proportionetur eis, immo fortis virtutis, vt fortis infirmitati fortis medicina occurrat, vt Hipp. dixit in apho. & Gale. Talis autē trochiscata, vel in electuario cōfecta, cum in ea ingredientur medicina fortis virtutis, & substantialiter non virtualiter tñ, quemadmodū in syrupis, et decoctionibus in qui bus virtus in prius subiecto exilit fortior est, q̃ in trāsata in aliud per decoctionem, & proinde trochisci, & electuaria sunt ministrandi cum termino & tempore ex quo.

feb. incipiunt prolongari. Finaliter autē, perfectæ digesta materia, eradiciabis, cū pharmacis appropriatis, simplicibus, & cōpositis quæ infra dicentur. Finaliter balneabis in dulci eucrata, qm̃ resoluit residuum, dyscrasiam alterat, & humectat, & proinde non videri multum, post q̃ dabis asam, vel theriacam cum vino, & magis in melancholica, & phlegmatica qm̃ resoluit, & confortat, aut mīthridatum, medicinx de asā, de fursure, diapireton, & si milia, de electuariis non assidue, sed in singulis diebus tribus vel quinque, necessitatem cum eoz aliquo ante digestionem, qm̃ si dederis theriacam, aut aliquod eoz ante digestionem, cōpones quartanam cum quartana, & fortasse attrahes ægritudines alias, & proprie in hyeme. Et illud, quoniam tunc dissoluit, & non resoluit ad quod adiutur dispositio hyemis, quæ superfluitates multiplicat, & sua frigidityte vetat solui. Cum igitur dissoluit, mouet humores per corpus, vt Serapiodixit, & Abo. & per corpus fluere facit. Et bonis humoribus illum permiscet parum, qui eos mutat in suā naturam. & si remanet in vno loco, parit febrem magnam vehementer plus q̃ oportet, & si remanet in duobus locis, acquirit duas feb. melancholicas, & si sicut in tribus locis, tunc forte faciet tres, & tunc sollicitudo tua sit de hepate & splene. Sed dices, concessi si theriacam in ægritudinibus neruorum frigidis, & humidis ante digestionem, quare vero in quartana vetas, cum sit ex materia frigida & sicca, & sit minus dissoluta? Respondit Falco. d. q̃ ægritudines neruorum paucæ sunt matrice, & essentialiter, frigida humida, quare theriacā disponit & consumit, non dissoluit, & ægritudines alterat non iniecit. Quartana vero eōtra se habet, quia non frigida est vlla, & si frigida eius materia sit cū hæc magis est coadunata, in quartana vero diffusa sicut illa. Et propterea magis est apta dissolui ex calore theriacæ, & febris ignitione, illa vero diffusa magis digerit, & sumi apta. Et vomitus fortes, & clysteria acuta cum prædictis, & alijs in eradicatione ipsius conuenientia, & pro euacuatione tēperata, fortia enim nocent excitatio materis, & corpus. Alterationem febrilis dyscrasie cōplēt tēperatē frigida, & humida ex medicinis interioris & exterioris fm̃ omnē modum approximatis, quales sunt ex herbis, sicut endiuia proprie, & chrysolochana, andacocha, & similia, quæ cum sua tēperie conferret febrili dyscrasie quacunq̃ sit materia. Et interdicatur valde frigida, vt ex herbis lactuca, qm̃ timetur ex ea infrigidatio nimia, q̃d non est inuentum in endiuia. Et ex fructibus, sicut melon Indus, qm̃ timetur ex eo propter vehementiam prouocationis, in crassatū sanguinis, & in cruditio humoris, quod non est inuentum in melone dulci. Et sicut persica qm̃ timetur permixtio putredinis, & illud non est inuentum in pomis maturis granatis, & alijs. Quod si timeantur prædicta propter excessum caliditatis, vel accidentia, excusatio non fit ab eis. misceantur eis calidæ temperatæ, quæ sunt liquiri, capil. v. passu. zucearū album & rubrū, & mel, qm̃ licet conferat febrim in quatuor febris est calida, et sicca, nocent tñ melancholicis, quia frigida est, & proinde alienantur ea etiam omnia excicantia, cū noceant feb. & causæ. Quod si siccis oportet ad digestionem materis, & diuisionem, ac aperitionē opilationū vti, vt est syrupus acæ, misceantur eis humectantes, vt aqua buglossæ, boraginis, liqui. passula. & huiusmodi. Et ex conferentibus ex proprietate est calidula, laudenda, & pes locustæ. Et decoctio eius, asā, andacocha, cū eis bibuntur quatuor folia, seu grana alteratur periodus eius, & linguez arictis radices quatuor cum bibuntur cum vini vncias quatuor, & si semen raphani cum vino curat eam, & cæcer marinus curat eam. Rocha confert febribus quartanis, nigella resoluti & prohibet feb. phlegmaticas, & melancholicas proprie.

Regimē vero cōmune in cibis & potibus et in alijs sit tanq̃

Mef.

Y iij

ad

De balneo
neo.
Dereg
mine q̃
tanq̃

ad caliditatem tendens & humiditatem. Equalitas autem & temperies omni lapsui conuenit, & materię cuiuscumque sint speciei, ut Ga. ostendit qualis est in cibis, & potibus euchy mis superius dictis. que maxime in eas qua tuor aggreget proprietates. Prima vt non incrudet, immo sit cruditate resoluens, que prouenit ex melancholia, & proinde debet esse ex facile digestibilibus. Secunda est vt non sit incrassans immo subtilians crassum eius, et proinde subtilitatem habens virtutem. Et tertia est vt non sit ventris, & vicerum constituta, & oppiliata, sed solutua & aperitiua, & proinde proximitur caryce, cum endiua, vel cappare cum aqua cicorum, & semina lenitiua. Et quarta est, vt sit boni sanguinis generatiua, & proinde dicta est euchy mis. Vel breuiter cib' eius sit panis mundus, pulli, & gallinæ iuuenes, & pingues, aues parux, perdicæ, phasiani, caro annualis agni, hedi na columborum nouorum, non valde pinguium, & oua recentia, & forbilla, & pisces petrii parui & mediocres, squamosi & marini. Et ex herbis, borago, & buglossa, et endiua. Et ex granis hordeum, & amyllum, & farina cicorum, et similia. Et ex fructibus cappare, poma dulcia, & odorifera, granata dulcia & muza, caryce, vuz passula, & passata, amygdalæ, pinæ ablutz, & sici, & confimiles.

De cibis.

De potu.

Et potus sit vinum albū vel ruberū matus, cōpetenter lymphatum, & proprie cum aqua buglossæ, boraginis, vel ferreæ, quia splenē resoluūt, & qñq mellitacum cōditi propter debilitatē stomachi, hepatis, ac falliditū, ac debilitatē digestiue, quæ est accidens cōe febris istis. Aer quoq sit temperatus in quo locentur illi, & quiescat, nō moueantur nisi delectabiliter & suauiter in die quietis. Exercitium, & proprie laboriosum, maxime quartanarijs nocet & corporis & animæ, si vero imbecillis fuerit, nil prohibet diebus intermedijs ad exercitiū cōfuetū transire. Somnus quoq superexcedat vigilias, inaniantur su persua, & introducantur cibi & potus iuuatiū predicti, quantitate, tempore, & ordine, modo, et artificioso limitatis. Et est qm vt Ga. dixit quartana se longam ostendit alijs magis, dixit ordinatio in substantia, quantitate cōtinua: cibi et potus debent esse ad crassitiē tendentes, quatenus valeant ægrotum sustinere vsq ad satium, sicque debent vberius nutrire. Et ex nutritioribus dictis in principio, deinde gradatim minuire secundum successum nem augmenti & status. Eten declineatione vberime, vt impressa ficitas & consumptio humectetur, & resatur, verum quia contingit melancholiam paucam esse & subtilem quandoque, & proinde ipsam quartanam abbreviari infra mensem vt in tribus hebdomadis, quæ sunt dierum. xx. Qui periodicus est sm Hipp. completus, licet in acutis temperate oportet procedere etiam subtilia re ipsam, quatenus natura innitatur magis cōtra ipsam & eius materiam, vt cito digerat & resoluat, & sit brevis, & à superius dicto prolongationis periculo eximatur, ut superius etiam in quotidiana est dictum. Sed hoc vsq ad prædictum terminum septimanarum trium, quod si vlt adueniente non cesset, redire oportet ad incrassationē propter causam iam dictam, nec proinde sequitur nocumētum venerantium diariorum, cum adhuc sit quartana vsque ad tunc, & à sui principio cōstituta, in quo augmentum cibi non fallax est, sicut in augmento, vel statu graditudinis acuturum. Et nihilominus reductio sit paulatim facta. Et qualitas discretā sit, sit naturam infirmī, & qualitatem morbi, vt sit parum, & frequenter datus cibū, indigente multo propter siccitatem morbi. Sed quia debilitat digerit, oportet illum paritē multum, & frequenter dare, nisi obuiet superueniens paroxysmus. Sit quoq sm ætatem, tempus, regionem, & consuetudinem. & similiter modum sicut Hippo. in suis aphor. ostendit. Et ordo est, vt proximitur lubricantia ventrem, vt supra

ibidem dictum est. tempus autem dandi cibum est, vt in die paroxysmi abstineat à cibo per diem, vt per diem horam lucis intelligamus duodecimam, si toleret virtus, cū enim digestio in talibus sit debilis magis, qm in alijs febribus, eo qd à calido, & humido fiat, præciarius oportet ante paroxysmum diutius qm in alijs, quatenus in longiori valeat esse digestus, vt superueniente paroxysmo vterem inueniat vacuū, sicut in quartana debet esse longius, in tertiana breuius, in quotidiana mediocriter, vt est dictū. Si n. vacuū non inuenitur iuxta Hippo. in apho. subtrahere oportet ipsum, nisi enim subtrahatur natura præfocata sub materia, præfocabitur magis sub cibo delectabili sibi. Et conuersa ad eum delectabile sibi, dimittit pugna, & tñ non digeritur vt cōferat, sed corrumpitur & addet ad paroxysmū, & accidentia eius praua efficiēter intendendo, postponatur, ergo ex tunc, & hoc vsq ad quietē vel declineationē, si vsq tunc valeat tolerare. Quod si virtus nō toleret, vt quia cholericus, sufficit tunc parum de cibo ante paroxysmum tantū, vt digeri possit, in diebus autem quietis intermedijs cibetur tunc & toties, quoties, fuerit confectus, & artificium preparationis sit, vt præferet humiditatem naturalem, nō minuat, vt superflua assatio & fixura.

Accidentia vero corrigenda in ipsa, quæ ad quartanem rem pertinēt sunt splenis dispositiones, maxime cū principaliter patitur in ea, & proinde principaliter est obseruandum & procurandū cum rebus ipsius euacuationē, duriem, & oppilationē remouentibus, confortādō, quæ admodum in choleris studiosius procurādū, est hepar & maxime in acutis, & in phlegmaticis stomachus, vt Auer. in suo colic. dixit. Et quia ad oppilationem splenis sequitur quartanæ prolongatio, & maxime quia ad eam augmentat debilitas hepatis, & stomachi sequitur, quia appetitus deficit & digestio, vnde cibum bonum et potum prædictum non valens sumere, cogitur malum recipere, augmentatiū oppilationis ipsius. Et propter eius malitiam & indigestionē expedit nō solū splenē, sed etiā hepatis & stomachi purcare, aperiendo, & confortādō, ne su perfluitates abundantes in corpore recipiāt in seipsis, quibus in operationibus & appetitu cōtra vltra modū deficiant, quod in longis morbis est valde verendū, vt Hippo. in suis reulit apho. qualiter autem fiant hæc, superius in prima sectione est dictum.

Regimen vero proprium quartanæ debiti est quod pprie vnicuique sp̄i eius, & materię cōuenit, post cōe. n. aliud debet quartanæ pprium ex melancholia naturali factæ, aliud ei quæ facta est ex melancholia. Et cura huius sit quadruplex. Aliud. n. qd debetur vni, & aliud quod debetur alteri, & aliud interpolatæ, & aliud continuæ. Et est qd propriū à cōi nō differt in specie, sed in quanto. Sit itaq cura, seu regimen dictū, licet oibus sit cōe, ppriū erit vel cōueniens magis quartanæ, ex naturali melancholia, cū ei æqualia proprie vel temperate calida debeantur, & humida, eo qd à sanguine sit desita, sicut crassum, & foculentū ipsius. Et proinde est quod est sapiens de natura & peramenti, & equalitate ipsius, sanguinis. n. inter humiores est tēporator, & naturæ cōuenientior. Gale. ait. Et magis propriū ei est vt preparatio, seu naturale, lenificatio fiat primitum cum aqua iuleb, & penidij, & cum administratione geleniabini, & zucca. ro. nouo. & cōsimilibus. Et in sine duæ septimanarum nōres cū decoctione et fumierte, passula. epithymi, deinde digerat materia cū geleniabini in sympo ac. curq aqua boraginis, buglossæ, & passula rum. Cum ergo digesta est ægriudo, bonum erit phlebotomare de basilica prout est dictū, & administrare uomitum supra cibum in fortitidine, & clysteria &c. Et medicinz euacuantes cū eradicatione, sunt epithymum, & agaricum stochas, lapis armenus, & lapis lazuli, ablutus, myrobalani nigri, & pilulæ corom, & succus florū

Cibatio nis hora.

De cura quartanæ naturalis.

entiaurex cū syrupo mellino, & fortassis est necessarius helloborus niger, & alterantia remisse ministrabis, & digesta magis crassa cum prædictis sit diuturnior. Quartanæ vero ex melancholia innaturali cū sit magis calida propter caliditatem referatur, ac adfusione, regimen propriū debium, ab æqualitate declinare oportet ad caliditatem ad frigiditatem temperatam, differenter tamen sū diversitatem specierum melancholiz.

Sit ergo fuerit ex adfusione naturalis melancholiz regimen eius proprium propinquum est illi, sed si fuerit cum sanguine adfusione, minuetur cū phlebotomia ex bassilla. Et cū evacuatione, deinde subtilia cum ei in quo ponuntur mundificantia sanguinē cum temperamento, et frigiditate pauca, ut est fucabæ, beguarg, borago, buglossus, fumus terre, & myro, chebuli, & alterantia sint minus frigida. Et quia hæc cito recipit curā, tenuior sit dieta.

Est ex adfusione cholereæ et melancholiz, regimen eius est propinquū, ut in primis lenificatio fiat cū vino, aqua lactis, syrupo rosæ, iulebæ, & cassiæ, & tamarindis, deinde præcedatur ad digestionem cū his que subtiliūt & incidūt, ut est syrpus acc. cum aqua fumiteræ, endiuizæ, chrysosolanæ, & andocæ. digesta verò materia post vnam hebdomadā purgetur cum decoctione de epithymo fumiteræ, cum myrobal. citri, & nigricæ, & senæ cū aqua lactis, & lapide lazulo, armeno, & alterantia sint ad frigiditatem magis declinantia. Et dieta cibi & potus magis attenuatiua, & magis frigida, & humectatiua. Et balneum aque dulcis temperate calida est ei conveniens in fine, & sessio in ea.

Est si adfusione phlegmatis fuerit, necessaria lenificatio, lenificetur in primis cum decoctione polypodij, & turbiti, deinde addatur parum agaricæ, & digeratur residuum cū syrupo ac. de seminis, & gelsenibani donec manifeste digeratur materia, & deinde euacuetur post tres hebdomadas cum prædictis in quantitate maiori, & cū myro, cheb. embli. & bellericæ, cū consentiis stomachū, & cum oleis mundificet ut oportet, & puocetur (si oportet) vomitus cum syrupo ac. in quo sit virtus synapis, & electuarij albi, immo erit necessarium, ut in potu detur helloborus niger, non albus, qm̄ in ætate nostra est præcatus, ut prædictum in suo capitulo, aut virtus hellobori in raphano, aut raphanus cū dispoñe, si nō timeat virtutis debilitas, & alterantia sint minus frigida, & dieta mediocriter crassa, & in fine balneabis ut superius dictū.

Eccurā propria quartanæ continuæ est cura ipsius in terpollatæ iam dicta, differens ab ea in quōto, non in spē, ut supra in quotidiana est dictū. Et est in ea declinatio ab æqualitate ad infirmitatem, in illis quōtur debet esse magis propter fortitudinē, & ad hanc tendit febris. Sic in digōne eius ministratur syrpus acc. cū seminibus, & gelsenibani cū aqua de radicibus æquali. Et in minoratione materiz, ipsius cum proprijs miscetur violæ, tamarindis, et similia. Et phlebotomia in hac est magis cōueniens superiorem comprehensionem materiz eius in venis. Et substitutio regiminis maior cum minori licentia in carnisbus propter breuitatem.

Syrpus ex inuentione nostra efficacæ & expertus ad quartanā cholericā, quo curauimus plures, & vnū quinquaginta annorū, qui passus fuerat eā annis quatuor. Be. calendula, lauedula, pimpinella, lupulus, quinq. folij, tri folij, lingua arctice, capli. v. endiuizæ, cū radicibus, boraginis, fumiteræ, radicum buglossæ vrinis, & flozæ, cicoreæ, hepaticæ, beguarg, quercule maioris & minoris, capparoni recentium, radicū corum, & corticū seminis tamaricis, scolopendrizæ cum radice añ. M. i. violæ, florum boraginis añ. 3. ij. prunorum, febeles añ. xx. v. se. n. cuscute, thymi, epithymi albi. f. añ. 3. f. liqui. passulorum stochados añ. 3. f. hordei mundi. P. i. seminū cōium corticum citri, añ. 3. ij. schinanthi. 3. ij. quinq. ra

dicum cōium residuum in aceto. 3. ij. prædicta bulliūt in aqua l. vi. vsq. ad medium, deinde colentur, & colaturæ addatur succi buglossæ, succi pomoriz dulci añ. l. ij. & 4. Et dissoluantur in eis zuccari lib. ij. & mellis ros. lib. 4. acceti prædictæ radici. 3. iij. & aromatizetur cum fandalis. 3. l. gar. ligni aloes añ. 3. f. dosis est. 3. ij. mane cum tpidā. Et seruat prædicto regimine, cum digesta materia apparuerit, purgetur cum pillulis de lapide lazuli, & de epithymo, & fumiteræ, & est efficacæ si Christus voluerit. Alium syrupum generalem ad quartanā, opilationem splenis, & omnes egritudines melancholicas, quem supra capitulo de foda descripsimus. Et pillulas efficares capitulo de hellobe.

Syrpus laxatiuus ad quartanā sū descriptionē Andromachi in antidotario suo magno, cōueniens post digestionem materiz, Curat. n. in bina assumptione, & sumus experti ipsum. Be. calendula, lauedula, pimpinella, buglossæ domestice, & sylvestris, lupulus, boraginis, scariolæ, cum radice calamenti, cicoreæ, hepaticæ, beguarg, chamedryos, chamæpithyos, capparoni recentium cum radice ana. M. i. agaricæ. 3. i. polypodij. 3. iij. anisi, fœniculi. ana. 3. f. febeles, prunoriz añ. xl. papaueris albi. violæ florum boraginis, liqui. stochados ara. ana. 3. f. passulorum, enu. l. i. et. 5. hordei mundi. P. i. se. cōium 3. ij. radici fœ. aspharagis, et brusci añ. 3. i. succi buglossæ domestice, & sylvestris depuratorum ana. lib. 4. se. acetosæ, portulacæ añ. 3. 5. acceti fortis lib. 5. succi pomorum dulcium lib. i. aquæ lib. iij. sient omnia ista in aqua, & succi prædictis simul per filum cōtineat & noctem, deinde coquantur cum facilitate vsq. ad consumptionem medietatis, postea colentur, & colaturæ addatur mellis dispensati lib. iij. diaboriginati. lib. 4. Et in decoctione eius bulliūt in pectia raris, epithymi, folliculorum fenæ añ. 3. f. hellebori nigri repressi cum aceto añ. iij. lapidis lazuli toti cū aqua buglossæ viciet. xv. auri. i. cro. 3. i. lapi. amari. repressi sū fm̄ artem. 3. i. et. 5. ligni aloes, caryophylli. ana. 3. f. fandalis citri, spo. ana. 3. ij. gallizæ m. coralloriz añ. 3. ij. dos. 3. iij. cum calida in aurora. Est enim efficacæ in quartana melancholica. Si vero febris cholericæ, loco mellis ponatur zucca. lib. i. zucca. vi. lib. 5. succi endiuizæ depurati. 3. viij. & in decoctione addatur myrob. citri. & nigroriz añ. 3. i. Gale. inquit sanauit plurimam gentem ad quartanā, deinde enim eis in potu post digestionem solutiui, deinde dedi in potu succum absinthij, deinde theriacam. Et dico asa. & piper. sumpta cum aqua calida singula sunt inuatiua valde, qm̄ apparet digestio & peruenit status.

Item pilulæ expertæ fm̄ ludæum ad ipsam. Be. theriacæ nouæ, & myrrhæ electæ quantitas sufficit ad consumptionem theriacæ, & in forma pillulas de quibus sumat patiens. v. leiuo stomacho, & post vini haustum boni omni die ante paroxysmum sumat. i. cum incipit frigere, & aliqui addunt nigellam & asam.

Potio experta ad quartanā, & est Archig. Be. sceniliq. zinzib. añ. v. niam vnam, bulliant in optimo vino vsq. ad tertiam, de quo sumat patiens omni mane cyathum. i. Et ex expertis est vinum decoctionis thiamli. Et ex electuarijs expertis fm̄ Nicolaum est diaciminum, mithridatum, & musa, & requies, & cōfectio de musco dulci.

Cōfectio electuarij ex inuentione nostra confertur se. quartanæ, & omnibus, ægritudinibus melancholicis. Be. doricis, macis, beem albi & ru. cimini curati, cinnamomi añ. 3. ij. spicæ caryo. añ. 3. iij. se. acetosæ, buglossæ, & mellis se. tamaricis añ. 3. ij. foliorum rosarum sandalorum magazir, ligni aloes añ. 3. f. margaritarum, coralloriz añ. 3. f. florum boraginis, & buglossæ, añ. 3. ij. croci. 3. 5. osium de corde cerui. drachmas duas. Cū sit cum syrupo de cortice citri, radi. fœ. decoctionis in aqua distillata, scolopendrizæ, & yucco pomoriz dulci añ.

Mef.

Y iij æquulum

De cura quartanæ continuæ.

Syrpus ad quartanam.

Pillulæ.

Syrpus laxatiuus.

Pillulæ.

Potio.

Electuarium.

æqualium partium, zucari tabaræz quod sufficit. Et ad de ambre crudæ. 3. f. foliorum auri numero. x. Et est expertum per Christi gratiam.

De feb. quintana

Galenus ait. Si deinde quintana aliq. die febris prout Hip. dicitur in epidemijs cū ait, q. septena est prolixior, & non est mortifera, & nona est longior ea, et non est mortifera, supple quia est longior quietis. Quatana est deterior febris, eo quod sit ante phthisim & hecticam, & post ipsam, & illud quia cum feb. prolongatur minatur hecticam. Et in hac febris quartana præcedens multum prolongata fuit, quæ humorem diminuit, & sic facta fuit quintana, & ea sequitur hecticæ. Et quia hæc cōsumit etiā ex se humores, ideo ea sequitur in quintana. Ait inquit Gale. Ego nondū manifeste vidi circuitionē hanc. quintanam neq. alia quidē videretur quartana. Si ergo nondū vidit eam, manifeste nō vidit. Et quia Hip. eam posuit, non negavit, sed potius affirmavit cum posito eius sit certa, quia Hippo. diuinus. dicendum est ergo nec prætermittendū de eis causis ipsas signis medicinis.

Aduer. te.

Febris ergo quæ exacerbatur per quintā diem, dicta est per Hippo. quintanam, & quæ per sextā, sextana, & quæ per septimā, septena, & quæ per nonā, nona. Accidit taliter tamen sicut de quotidiana tertiana, & quartana est dictum, non essentialiter, & illud quia causa eius, & proprie quartanæ interior humoralis est immediata, à qua essentiam sumit, & speciem, non est in natura quinta, seu in humore quinto à materia quartanæ, specie distinctis, cū nō sit dare illud in corpore. Oēs. n. humores naturales siue innaturales ad spēs quorū reducitur ita dictas. Sed est materia melancholica ex aduisione creata psm phlegmatis vitæ crassioris inter humores, quæ non efficit ipsam propter sui speciem, & inquantum melancholica, sed per suam quantitatem, & substantiam magis. Cū. n. sui suā speciem febrem facit cū quāitate sua sufficiens, sine qua nihil efficitur fm Gale. quartanam febrem accendit. sed cum ex aduisione cōsumente, & exiccante facta fuerit pauca, & crassa, propter quartanæ longitudinem, transit in quintanam, quemadmodum phlegma vitæ cōfuses quotidiana cum deuenit vt sit paucior & crassius, vt est crudum qui est crassior eius pars, paroxysmum faciebat tertianum, vel quartanum, vt supra in quotidiana est dictum. Et quoq. si contingat ipsam melancholicam materiam ex aliqua causa superexcrecere, & abundare, redibit ad circuitionem quartanam, quemadmodum cholera cum abundat facit paroxysmum quotidianum, omni die inuadendo, & exacerbando, & paroxysmum tertianum vna die exacerbando, & alia non. vt quia sit duplex, & triplex, motus. n. talis & circuitio non inest huic febri ab humore à quo substantiam, & speciem habet, cum sit subiectum, & materia eius, ideo cum sit accidentalis, oportet q. ab aliquo accedat in sit sibi, & hæc quantitas est, & crassities eius, & proinde raro est, & raro vīsa non frequenter, sicut circumitio aliarum.

Sed dices quare pauca cholera & crassam suam circuitionem per tertium nō dimittit, vt transiunt quartanā, quemadmodum phlegma, & melancholia, & cum etiā sanguis sit paucus sic motum synochū non permutat in perio dices interpolatis.

Respondet Falco illud equidem conuenit cholerae ppter appetitum eius ad motū maiore q. in alijs humoribus sit. Et illud à caliditate cui quantitas modica non contradicit in retardando nisi multum, adeo q. si mixtionē recipiat etiā in seipsa humoris alterius crassus, et frigidi, vt est in citrina, & vitellina, vel ex aduisione crassius, vt est in aliqua vitellina: prassina, & xeruginosa, suum motū proprium non dimittit. Caliditas. n. vincit in ea, & præualeat inclinando, & commouendo eam, cuius ad motum propriū paucitati, & crassius quā acquirat ex illis in retardādo ipsam ex illo, et in sanguine illud cōuenit, eo q. locus

sanguinis est in venis. Si vero contingat in eis corripui lud, non est nisi, quia multæ quantitates existit quæ naturæ regulare non valet, quod ostendit quia in venis magnis est corruptio eius, cū synochā faciat. n. paucus sit, naturæ bene regulabit, & corrigit, tanq. filius, sed cum sit multus, & in loco corripit proinquo synochā faciet febrē, nō periodicam, nec interpolatā, & proprie cum totum in simulum corrumpitur à natura simul totaliter derelictus, ob quam causam etiā si extra venas contingat præter naturam effundi vel corripui, & in alijs paruis venis extrinsecus vnā continuatā à principio vsq. ad finē febris accendit. Et quidem cum fiet quintana ex melancholia, quæ materia huius quartanæ, donec sufficiens fuerit quantitas, nunc facta pauca, & crassa propter longā putredinem & aduisionem ipsius, quia raro est humor paucus crassus, quæ natura nō regulat, nec deuenit in putredinē propterea raro sit, & rarius alijs. Ob quā causam non in cōuenienter Ga. dixit ipsam nō vidisse manifeste. Iste quæter, nec alia, vel quatum causa interior humoralis nō est putrida materia melancholica quintanæ diminuit magis & cinerata propter aduisionem putredinis in quintana. Sed G. cum eas inordinate vagantes cōprehenderit, propter tarditatem motus, & coniungentis raritatem, illas causam duplicem assignauit. transitionem humoris in alium per aduisionem, vt dictum est, quemadmodum sanguis putrescens in melancholiam, & choleram transit, & dixit delictum transitionis humoris in alium, causam propriam dare oportet quartanæ. Delictum vero dixit sextanæ, & alijs subsequenibus assignare, non enim hæc ex humore gnato ex transitione fieri possunt, quæ natura humorem ad tantā puritatem reditum, atq. crassitatem regulare & dissipat taliter ne in putredinē incidat, quia immo prius resoluit ipsum ex corpore, vel digerit, vel amissile ex peller. Signa sunt quoniam aliæ præcedens quartana, & aliæ se, longæ, & motus & circumitiones dictas.

Et cura quintanæ in epidemijs, est propinqua cura quartanæ ex phlegmatica aduisione, differens in ab ea, qm in hac indigemus reificatione regimini, & subtiliori, ne dixit cibi, & potus maiori, & quia brevis est propter paucitatem materię. Et quia oportet incitare naturā contra ipsam digerendam, & resolendam, licet propter crassitatem prolongantem oportere videatur regimen in crassare, ne deficiat virtus. Et quidem cū sit cōtrarietas inter hoc, docuit Abo. hanc viam, & dixit esse tentandā, ne cū alteratiuis frigidis esse curandam ipsam & alias, ne resolutionem impedit. Et quia, quia cum febris ipsa nomenclatio non faciat accidere in virtute, subtiliorem regimen & faciamus aliquandiu abstinere in firmis, & vti ieiunio ad incitandum naturā ad materiam digerendam, & resolendam. Si virtus debilitatur ex eo, alio tpe succurramus cum cibatione, vt cibemus cum iei, cuius nutrimentū est bonū facili digestio, nec est in eo additio materię nec in crassatio. Et de curationibus conferentibus ad resolutionem materię ipsius, est vomitus cum helleboro, semine raphani, & raphano, & semine hellebori, & semine atriplicis, ex nucis vomica, & digestionem cum oximelle scillitico, & euacuatio, deinde cum hieris, & post ipsam cū balneo, & misistralio theriacæ, & aliorum similium supradictorum. Et tunc confortare super medicinas, & balneum, absque administratione humectantium prædictorum. His ergo præmissis per ordinem, vt est dictum sanabitur pateris, si Christus voluerit, qui sit benedictus.

De medicinis feb. pestilentiosarum, & earum quæ ex genere sunt illarum. Capitulum. VI.

Superius dictum est, q. si putredo ab epidemia, seu pestilente aere in humoribus corporis sit impressa, Morbo feb. in putredine talis existens pestilētia dicitur. Cū rñ gen. enim triplex sit morborum genus, si diuersus, vndimias triplex.

Morbo
rū gen
triplex.

lis & epidemialibus, vt commentator innuit Gal. & Alexandrinus. Diuersus morbus est qui ex malitia regiminis provenit, qui cum in diuersis hoibus sit diuersus, quo ad diuersas res nō naturales, & cibos, & potus, magis diuersos generabit morbos in eis, quales sunt febres dictæ iam superius, & aliæ aggritudines multæ. Vndemialis est qui ex aliquibus dispositionibus aque vel terre generatur, & gentibus comorantibus ibidem sunt proprie, vt dixit Abo. sicut Neapolitanis plurimis podagra, ppter humiditatem terre, & austeritatem ipsius. Et eorum quibuldam nigredo dentis propter aquam salmastrā. Et sicut Ianuensis tussis & catarrhi, & Messanensibus eūa propter borealitatem terre ipsorum, quare in via preflionis Ianuensibus circūdant velle corū colla, & guttura, & vtiuntur papauere, & Messanensibus coriandro, & selamo. Epidemialis est qui a mutatioe aeris in qualitate, vel substantia generatur. Quem sic notificat Constantinus. Morbus epidemialis est morbus subito multis simul eodemq; tēpore ingruens hoibus. Ex quo inter eos differentia notatur dixit. n. q. est morbus ingruens subito, adifferentiam vndemialis, qui pluribus simul venit, non tñ subito, sed paulatim, & hoc propter debilitatem imprimis causæ, fortioris. n. impreffionis constat esse aerem q̄ terram & aquā, dixit. n. Gal. maxime alterans aer est, dicit quocq; multis simul eodēq; tēpore ingruens, adifferentiam morbi diuersi, qui nō est multis simul, neq; in eodem tēpore accidit, sed diuersis in diuersis hoibus & tēpibus.

Aeris
mutatio
triplex.
Aph. 1.

Talis aut mutatio in aere epidemici facies, ipm vel p se silentem tripliciter accidit. Vno mō à causa manifestā, vt à mutatione tēpore plurium vel vnus, & magna, vt Hippo. in. iij. apho. offendit, cum fm ipsum annus laus sit, cū tēpora sunt moderata, & tēporaliter reddita vt quia ver sit tēperatum, ad caliditatem tñ subtilem parumper declinans sopita & humiditate, & quia sint pluviz tēperata, & aëtas calida non valde, neq; oīno absq; pluvia, & autumnus tēperatus inter ætates, & pluviosus. Multæ. n. pluviz securos non reddunt ad aggritudinibus autumnalibus dixit Abo. et hiems frigida, non tñ plurimū, & in pluvia tēperata, si propter ventos, & pluvias mutetur à sua natura, propter aliquā cōsuetudinem, siccam, vel aliam ad contrariā non emendans, & perturbans, & dissemperans magis, vel quia sit vnum tēpus inæquale, vt autumnus, generabuntur aggritudines pestilentiales, vel epidemice, quas Hippo. in. iij. apho. dixit, ut sit se, acutę dysintericę, ophthalmicę, apostematā, morbilli, variolę, defudationes, psalticia vlcera, ilion, & similes aliz, quas narravit ibidem.

Secundo modo accidit à cōculta, vt ex cōiunctio ne stellaz imprimendum in aere qualitates mortificas, quia caliditate superflua resoluentem, vel frigidam cōgelantem, & humidā suffocantem, vel siccam consumentem naturā nostri corporis. Quapropter deficient à regi mine nostri corporis humores, quare putrescent, & febres accendunt plurimū, & alias aggritudines. Et quia nostris sensibus talis cognitio est ignota dixit Abo. Pestilentia in aere accidit quandoq; ex formis coeli, quarum cūctus ignoratur, cognoscitur vero quia volatilia cadunt subito mortua super terram.

Tertio modo accidit talis mutatio epidemialis seu pestilens in aere ex quibusdā dispositionibus terre, vna manifestā, alia vero occulta: manifestā, quia sit terra profunda lacunosa, lutuosa & foetida, quia sint ibi gurgites & stagna, & herbarū venenosarū productiva, vel in cuius superficie remaserunt funera mortuorum multa in prelio, non cōbusta, nec tumulata. Occulta vero quia in cauernosis autibus eius lateant minerę, malz putredines, & animalia venenosa quę nostris sensibus sunt occulta, Quare dixit Abo. q. accidunt in aere q̄q; putredines, & pestilentia ex causis terre quarum cūctus ignoratur. Cuius

cognitio est, quia aque sunt infectę, et animalia in eis habitantia, & sub caernis, fugiunt supra terrā, & inueniuntur mortua hic & ibi. Ex quibus oibus sumi, & vapores putridi resolunt aërem ascendunt, tracti à caliditate solis. Vel à distantibus partibus alioq; ventis poriat ad ipm, ut à partibus Aethiopię vsq; ad terrā Gal. tepiditate eius corrupti, & mixti aeri ex sua natura in putrescibili ppter simplicitatem, ipsum inficiunt, & reddunt corrupti ad modum corruptionis aque resoluitionis foetide, vt est aqua, in qua remouiliuntur ad maturationem canapes & lina, vt dixit Abo, & q. illis duobus vltimis causis accidit aeri dispositio epidemica seu pestilens ait Gal. Quas Constantinus aduertens notificauit epidemiā sic. Epidemia est mutatio aeris in putredinem, vel in pestilentiā qualitatem, maxime vero propter vltimā causam, & corruptionem substantię, vt inuenire videtur Abo. cū dicit. Pestilentia est corruptio adueniens ex accidenti aeri, similis corruptioni aque remouitionis foetidę, quod & equidē confirmatur cum dixit, q. febres pestilentiales plurimum est perdens, si non sit confirmata putredo, quia si confirmata fuerit est mortalis oīno. Quod etiā confirmare videtur commentator Io. Alexandrinus cum diffinit morbum epidemicum in mortificationē aëris, & in mortificationem, & causa est, quia talis aer corruptus in substantia, non solum corruptit animalia, sed etiam vegetabilia. Calēfactus vero, & infrigidatus plurimū nō corruptit, sed alterat & imutat, quare sapit de naturā vindicis, nō epidemialis sed pestilentis, sunt enim hec ynonyma, inter se differentia scilicet genus & species. Quod innuit commentator Io. epidemicum cū dicitur epidemicum morbum dicit. Morbus epidemicus alius est salubris, alius pestilens. Cumq; aer sit in substantia corruptus factus pestilens cor, pora nostra contingit, infra oia quę disposita inueniuntur eius impreffioni, quia sint debilitata ex multo cōtūprie, & malis plena humoribus, nō bene transpirabilia, quia denso poro, dilatatorum multz dilatationis, & exercitij, ad dentium ad necessitatē, & ad attractionē multam aeris proprius indispotia permittit, & peruenit in spissatus per anhelum, & per poros attractus ad cor, & primo complexionē spiritus qui est in ipso inficit, & putrescit sanguis, & spiritus qui est circū datus ipsum, vt est in arterijs, & venis circūdantes ipsum ppter dispositionem suā. Inquit. n. G. nulla causā, actiuarum agere apta nata est sine patiens aptitudine, et aptitudo eius est, vt quia ex malis sit generatus cibarijs. Ait enim ipse, nulli dubium est malum cibū malum generare sanguinē, & malū sanguinem malum generare morbum, & cibarijs cacochymis in eo multiplicantibus aquositate, & humore crudum. vnde Gal. dixit, abstinere aut oportet à cacochymis dulcibus, manet autem in venis diu ex eis aggregatus humor, qui cū aliqua occasione in putredinem venerit febres operatur, mali humores qui proprie sunt pestilentes, & accendunt caliditas egressa à natura, & spargitur in corpore toto cum continuitate absq; intermissione. Si enim putredo quę in venis, & apostematibus continuam febrē accendit, quia continue putridam fuliginem mittit ad cor, multo magis hec continuam faciet, cum sit fundata in spiritu cordis in corpore eius, quod circūdanda semper attingit, & sic fiet febris pestilentialis à tali cōplemento inter putridas numerata, licet prima causa sit ephemeralis & procacitaria, vt est dictū superius, & trahit de corpore in corpus dispositū, maxime hic in loco alto, vel sub vtro loco, sicut et alij morbi contagiosi. vñ. G. ait demū viciniari his, qui pestilentia patiuntur, fallax est.

Signa feb. pestilentialis sunt eius causę, quę sunt signa ipsius feb. Signorū autem pestilentiz, quedam sumuntur à causa, quedam ab effectu. A causa, nam à causa prout nō intentio dispositionis & febri, vt dixit Abo. Et sunt nam siquid causa pestilentiz sit manifestā, & temporaria,

Definitio
epi
demiz.

De
fe
bris

Pest
ilencia

Defi
nitio
pe
stilentia
lis feb.

imbs
de p
quar

his, videbis tempora mutata valde à natura sua, & inq̃la fieri, & autumnalia, quod est quia multiplicantiur in principio autumnii vsq̃ ad eius plurimū, & videbis cursum stellarum, & flamas ignis multas in aere cum multa inaequalitate, consequentes in aestate, & in postremo eius magis. Et videbis paucitatem pluuie in vere precedente & frigore, deinde multiplicabitur hauster, & turbabitur aer aliquot diebus, deinde clarificabitur, & accidet in die caliditas multa, & in nocte frigus, vel etiam non sit multa caliditas, sed est multae inaequalitatis, & turbationis: ex nebulis excaecata, ita vt expectetur pluuia, et non pluit, & in aeris velaminibus sunt pluuia sicut puluis et pruina: tunc, n. iudicia pessilientiam. Et cū hieme accidet, licet raro, videbis multiplicare haustis, & subulanti diebus, aliquot, & turbine magnam, donec expectetur pluuia, et non pluit, tunc, n. cōplexio aeris erit corrupta. Et q̃ accidet in vere, licet rarissime, tunc est famissimū, de se & minime mortiferum, vt dixit Hippo. Ipsi erit, haustile, & multae caliditatis, vel frigiditatis, & siccitatis, multiplicatur variolae, & morbilli, & raro se. & cū sit erit paruissimū, vt Hippo. dixit. Si etiam sit putredo, & corruptio terrae in ea cum fextore, videbis putredines distas supra, & erit in eis, apprehensa. Sed siquid est causa pessilientiae sit occulta, signa ipsius ab effectu sunt fumenda, & sunt quae videbis animalia generata ex corruptione multiplicari in terra, vt vermes, rānas, & muscas, & si sit causa subterranea videbis reptilia habitantia in cauernis exire ad superficiem terrae, & dimittre oia sua, & aliquando mori. Et si est à causa coelestis, similiter volatilia.

De si
gnis se.

Signa vero ipsius se, prima sunt quae ab essentia eius, à qualitate mutata ad tactum sumuntur. Et sunt qm̃ vt dixit Abo. caliditas eius est vehemens interior, perturbans & inflāmans, exterior vero suauis, & ex se suam radicem habet intra cor, vt in spiritibus eius, & ex ea ipsi, ut in humoribus circundantibus ipsum, & proinde perturbatum est, & perdens plurimū, vt proprie cum putredo eius fuerit confirmata, quae ex fextore anhelitus habet cognoscitur, tunc, n. cum debeat virtutem vsq̃ spiritum, et calorem ināctum, ad exteriora se. expandi non valet, vt ea inflāmet valde. Et proinde exterior est suauis adeo, vt q̃q̃ de his febrisbus pessilitalibus sit à causa, in qua nō percipit æger, nec tangens propinquus multitudine caloris. Et non alteratur pulsus nec vrina alteratione, imo q̃q̃ est vrina sana, & infirmus ad mortem velocem tendit. Et hesitant medici in esse eius, quod quid contingit propter debilitatē caloris, & spiritus in radice, non potest eis se extendere ad exteriora, in quibus percipi habet calor & pulsus, & propterea non apparet multum alteratus, quia velox et ipsius, licet caliditas interior multa sit à qua plurimū pulsus procedit. Sed quare vrina in eo sana sit Abo. euidenter ostendit, cum dixit. Et imparis nō est virtus nutriendi unū, ita vt dicamus quādiu virtus nutriendi affuerit erit viuum, & cū defuerit erit mortuū, qm̃ hoc ipsum verbum si virtuti affererimus nutritiū, fortasse, n. plerumq̃ remanebit eius operatio in hepate et venis, & membrum, i. cor tendit ad mortē. Et quidē vehementia eius interior cum impotentia expandendi ad exteriora cognoscitur ex respiratione grandi, & caliditate percepta in ea cum inquietudine & angustia. Quod est quia magnitudo anhelitus, & latitudo pectoris minoratur, et coarctatur, & est sitis, et siccitas linguae cū nigredine multa, cum pustulis in labijs, & alcola in eis, & lingua.

de si
gnis
se
de si

Et ex signis eius duo sunt quae ex actione lesa sumantur cordis principaliter patiens in ipsa, vt est debilitas, tremor cordis, & pulsus, & anhelitus sū plurimū sit frequens & paruus, & sit vehemens in nocte, & augmentatur cum sua magnitudine febris huius, et incensionis suorum accidentis perducit ad syncopeim, frigiditatem extremam, ipsamū, & alucez. Et ex lesione accidentum

alioq̃ membrorum cōpassentium illi ex vicinitate propinqua, quod est, quia accidit tussis febris, foris malitia anhelitus propter cōpassionem pectoris, & pulmonis et siccitatem. Et accidit dolor oris stomachi, nausea, & casus appetitus, propter cōpassionem stomachi, & permittit rationis, vigiliæ, vel subter per vicinitatem, & colligantia cerebri, & magnitudo splenis. Ergo accidit distpositio sicut hydrophis, propter cōpassionem splenis, & hepatis colligantiam ex vicinitate longinqua, quod est quia antecedit corporis mollificatio, tepor & debilitas ipsius in qua stat, vt non loquatur siccitatem, & accidit, vt plurimū passilia. Et aliqui boathur subulbida, et rubra, & liuida, quas papulas vocat villosus, si in toto corpore sit diffusa, & apostemata mala & fraudulenta, & q̃q̃ est velocis apparitionis, & velocis occulationis. Et ex signis eius tria sunt, quae sumuntur ex exeuntibus, quod est, quia egestio est lenis, nō naturalis, quia fumosa, foetida, & liquefacta, & vinctuosa, & q̃q̃ est melancholica, & accidit q̃q̃ fluxus ventris cholericus, et aliorum humorū, & multoties eugmit patiens melancholicus, & cholera post illa. Et vrina est aquosa, vel cholerica, vel melancholica in principio, & in processu sana, & si dor si adsit, est foetida. Et sunt plurimū, quae emittuntur, foetida & corrupta.

Cura. Medicatio conueniens huius febris, sicut & alius pessilentialibus morbis est triplex modū, i. praesertium, & curatiū. Cum, n. eaz dispositio duobus modis existat, quia aut putredo eius exillit cōfirmata in corpore, & tunc impliciter est mortalis, aut non dū est cōfirmata, sed est in via vt cōfirmetur, & proprie quia pessilientia nō cessat in primere, et dispositio corporis sit apta recipere, quo casu est possibilis cura, vt superius dictū est. Et quidē cura cōueniens morbo exillente in fieri dicitur esse cōmixta ex causa curatiua, & pessilientia. Et Gal. dicit pro tanto q̃ medicatio conueniens, et completa huius febris, oportet q̃ sit sū duplici modū extradiū, & p̃sentis, maxime cum malitia pessilientia tam grandis sit ut vehementis impressionis, q̃ dominij rerū necessaria, solum superexcedit impressionem vt G. dixit. Oportet ergo cōrādo impressionem eius seu morbum impressum ab ea in se mōl prouidere periculum impressionis ipsius, ne ad terminus confirmationis attingat. Inquit, n. Hippoc. nōne illius est, vt futurum periculum omnino prohibeat, vel vt saltem competentē adminicūlo tolerabilius fiat.

Vt ergo vtrūq̃ modum cōp̃rēhēdamus simul, sciam q̃ medicatio talium febrū in quatuor rebus consistit. In abscissione causae, alteratione febris dyscrasie, in regimine cibi, & potus, & aliis rerum non naturalium, & in accidentium correctione. Abscessio causae est primitiua, antecedentis & conuinctae. Primitiua abscessio, & antecedentis ad nodū p̃quisitionis pertingit. Completur autē dupliciter cum his, quae auferunt causam primitiuam & aerem, pessilient primo, secundo vero cum his, quae abscedunt causam antecedentem, & corporis dispositione. Causae primitiuae aeris pessilientis dupliciter fit ablatio. Vno mō mutatione patiens de regione in regionē, vel de ciuitate in ciuitatē, si possibile est, & proprie si ex formis coeli proueniat pessilientia, cum nō cōmōde possibilet sit aliter remediatio eius, nisi rectificatione corporis, & dispositionis eius amotione, ob quam non eundē oīno cum foris impressionis est, vel saltem vbi possibile non sit fiat de loco in locū. Et siquidē ex causa coelesti euenerit mutetur à loco ad locū in finem ciuitatis, vel domus, si vero ex causa terrestri manifesta vel occulta, mutetur in altum. Et cū non sufficiat ad causam etiam necessarius mō duo secundus. Et est vt corrigatur aer & mundificetur, si est corruptus, & alteretur quoq̃ si i q̃litate pessima sit mutatus. Mundificationis correctio habet completum cum his, q̃ à cōplexione eius habens substantiā rectificare & depu-

Decura

sim A
obscu
aliqua
a d q̃

Pulsus
et vrina

Aeris
corrup
tioni re
sistētia.

rare,

rare, & quæ à proprietate simul & cōplexione. A cōplexione sunt solis ingressio in domū, & ignis accensio. Inquit. n. Abo. ipse. s. sol solus est qui restituit aerem calefactione & exitatione, hoc facit multo magis ignis. Et ex illis est vinū vinolum antiquum odoriferum, cum ex eo naree, os, manus, & facies abluitur, & aliquid forbeatur, purificatur. n. aiam, & spiritus confortat, vt contraria surgent. Sunt quoque frigida, & sicca omnia quæ corruptiōi resistunt, aspersa, vallata, & suspensa in camera, & quoquo modo locata, vt est acetum, & proprie acetosa omnia, & proprie cū aqua ro. mixta, & oia exiccantia aeris humiditatem atque putredinē. A proprietate vero sunt odorifera oia, & aromatica similiter suuata per eundem modū, & suffumigata, & odorata, bibita & comesta, si. n. corruptio vaporem emittit foetidum, qui spiritus inficiendo contristat, & deiecit, & morificat, odorifera cum sint contraria illi, viuificant & confortant. Sintque cordialia proportionata spiritibus virtutes nostras, & calorē innatū, qui eius est instrumentū confortantibus, cuius est superflua mundificare, & adueniente peste, & qualitates eius nocuumentum repellere, vapores delouere atque consumere materiæ eius, vt Gale. dixit maxime conuenientia erunt & propria. Et ex illis sunt frigida exiccantia, & proprie cum mutatio eius sit in pessimā qualitatem calidam siue ex putredine, siue absque, vt sunt roseæ, myrti folia, sandali, & camphora. Et irritationes cum aq̄is eorū mixtis cum aceto proprie, & emanationes ipsarū & aliarum, & corianthi, nenusarii, corticum granatorū, piro, redolentium, & pomorū, & citioniorū, & ebanī. Et alchechengi, tamariscī, ribes, & similia, & hoc in sanis, & febrientibus proprie. Et ex illis sunt calida, & sicca, & proprie cū alteratio sit in pessimā qualitatem frigidā, vt sunt ex simplicibus xyloaloes crudum, thus, ambra, muscus, costū dulce, styrax, & sandaraca, asa, caryophi. massilix, & glutinū albotin, ladanum, mel, & crocus, iuniperus, & cyperus, cyperum, & fechinanthus, fauina, acorus, & gallia, amygdala, amara, pulegium, origanū, & laurus proprie. Et ex appropriatis sunt poma, citri flores & folia eius, et quæ illius sunt generis, vt limones magni & parui, quæ restificare habent corruptionem aeris, sicut dixit Abo. Et ex illis sunt composita ex istis & similia, & hoc in sanis, & algoratis non calefactis & febrientibus.

Secunda cōpletur cū his quæ abscondunt causam antecedentē, & corporis dispositionem. Causam antecedentem, vt humor est repletio cacochymicōs, sicut euacuatio cū phlebotomia, si cum peccato sanguinis fuerit, vel pharmacia, si absque. Et cum dyssiteribus vomitiulis, & digestiuis, proprie cū syrupo acetoso, et euacuatiōibus cū medicinis alijs sudorem ac vrinā prouocantibus. Et dicta sicca, & extenuatiua in oibus, quam infra Christo duce dicemus. Corporis dispositionem abscondunt rarefactiua, & aperiitiua maxime, quæ reddūt corpus benetrāspirabile, spiritus & humores, ne incidunt in putredinē ab intrāspiratione venti, quæ est maxime cū putredinis sim Gal. Et ex illis est usus acetosus in cibis, & potibus quæ in fra dicuntur, & acetū proprie cū resiliat p̄prie corruptioni. Inquit. n. Abo. aceto autē in cibo, & potu vti est a nocuumentū ipsius assecratur, & hoc in sanis, & ægris & febrientibus ac patientibus ex corruptione proprie, præter uaten in sanos a pestilentia omni, & ægros qui ab ea sunt capti, ne procedat vterius impressio eius. Et ex illis sunt composita quæ habent prohibere putredinē, ut est mitridatum theriaca. Et ex parte confectio ex aloë, croco, et myrrhā, ana æqualium partū, cum ex ea fumatur quæ quæ die circiter. j. i. & salis visus cōmendatur, quod situm non potest, & hoc in sanis, et patientibus ex frigida qualitate, & corruptione quæ. Abscessio causæ coniunctæ, & humoris putredinis pertinet ad modū curationis, eo quod pestilentia iā impressit, & corruptis humores corporis

quibus morbus pestilens & se. dependet, cui proprie curationis competit. Completur autē cum predictis reddentibus corpus, & humores bene transpirabiles. Et cum his quæ corruptionem seu putredinē habent mundificare à complexiōe & à proprietate. Ex quibus sunt simplicia & cōposita, dicta supra in cura fe. sanguinis ex putredine, vt cinnamonomū, xyloaloes, & similia. Et ex compositis mel ros. & hierapicta proprie quæ ex sanguinē ducere habet humores, putrescibiles, & alia similia superius dicta ex digestiuis, & solutiuis, vt syrupo acetoso, agarico, & huiusmodi. Alteratio febris dysseræ sic compleitur cum rectificandis aeris putredinē, & caliditatem, et cū medicinis frigidis cordialibus, cum principaliter cor paratiur ministratis interius, & exterius fm oēm modū qui ex dictis in cura generali febrium, & causonis possunt assumi. Et ex appropriatis simplicibus his febribus, est lutum armenū, plures. n. iam sanati sunt ex pestilentia magna propter consuetudinem bibendi ipsum in vino subtili, ut deferat ipsum ad cor, sed sit mixtum cum aqua ro. propter febrim.

Regiminis dietę ordinatio in cibis, & potibus et alijs est, vt cibis eorum sit exiccatio in sanis & ægris oibus. Qualitas sunt ex granis hordeaceum, et ex carminibus perdicum, & auium parua montanarū, preparatis cum aceto, & cappares cum eo, & similes. Et si Hip. in apho. dixit. Humida dietę oibus febrientibus cōferunt, et nō siccę, dic quod hoc intelligere oportet gratia exiccationis humiditatis superflue, & aquosę humorū putrefieri apte non naturalis ipsorum spiritus & membra, quā oportet dieta cibi, & potus humida naturaliter conseruare, & restaurare ex eis virtutem. Inquit. n. G. vt virtus & non morbus nutriatur, digantur in firmi. Premitantur autē lenientia, sint vero ex acetosis in febrientibus & sanis et, & proprie vbi mutatio sit aeris in putredinē, vel in pessimā qualitatem calidam, qualia sunt ex herbis, vt acetosa, allduya, andachocha, chrysocolocanna, atriplicis, bliū, portulaca & betæ. Et ex fructibus, vt limones & citri, & acetositas acreſcit, pruna, ribes, acranę, zarur, poma acra et maciana, mora mediocriter matura, fumach, grana acra, & muza, & similia, quæ autem in pauca quantitate sumpta & sepe, nisi aliquid impediatur accensum. Corruptioni autem necessaria est restauratio cum temperamento dixit Gal. Sintque restificata cum aromatibus, et cordialibus dictis supra in corde, quæ ex pestilentia sunt infecta. sint quoque alijs conditionibus, vt supra dictum est, discussa & electa. Potus simpliciter ex frigidis, & acetosis dictis, & proprie ex aqua hordei frigida cum succio acrius predictos, & proprie granatorū, vel acetos simplicis sint autem in quantitate multa, ne sua paucitate infascent & sitim augeant, quare attrahendi aerem necessitas augmetur, si non fuerit quod phibeat. Et si indigeat vino, sit albū acerbum, & conuenienter mixtum prout feb. exigis, & tolerat dispositio stomachi. Qualescent vero in firmi, & dormiant, & non moueantur olno, neq̄ sani nisi temperate non superflue, ne attrahendi aerem necessitas augeatur, & dormiant parum, et vigilant magis, vt caliditas interior extrahatur, non Intus inflammata longitudo fœmi amplius intēdatur, inaniantur superflua, & exiccantur humida, et aquosa & cruda, quæ inficiendū sanguinē ad putrefactionem disponunt, & impleantur iuuantibus, prout virtus, & dispositio corpis exigit atque morbi. Et confortetur verbis, & confortantibus cū liberationis, & sonis, cantilenis, & ludis quibus animus suus lægetur. Inquit. n. Abo. Ex cognitis medicaminibus est stare cum his à quibus delectatur.

Correctio vero accidentū compleitur cum his, quæ vni cuique ipsorum conueniunt, vt inquitudo, & angustia corrigatur cū fricationibus, fomentis, et calefactionibus extempore, & maxime si frigida sint, & ex alijs dictis supra

Digta.
Carnes.

Fructus

Potus.

Motus.

Maxi
mū ac
ti iua
mentū.

In phemeris, & lingæ, atq; nigredo corrigitur, vt supra in capitulo generalis curationis est dictum. Et bothor eius cum aqua maluæ, lilij, & ex inunctione ex axungia gallinæ, vel oleo amygdalino, & alchola eius corrigitur ex ablutione ex aceto, vel cum aqua geleniabin, v. d. folio lingæ arietis, dein de cum rob. mori, myrtili, & masticatione, & similiter debilitas, tremor, & pulsus cordis, & syncopeis cum cibis, corrigitur potibus, & medicinis hic supradictis, & in cura cordis. Nausea vero, & calus appetitus, cum medicinis confortantibus stomachi, in eis & extra, & per oñi modum supra in cura stomachi dictis, & cum cibatione, & confortatione illorū supra cibum. Et causam dixit Abo. qm̃ pluri eorū qui viriliter agunt, comeduntq; violentè, saluantur & viuunt, ut intelligat virilitas fm̃ virtutis potentia digerenti, & violenter fm̃ corporis indigentiam, vt quia parū, & sepe comedant ut est dictum, & sic sustentetur nō refocilletur, non pura. n. corpora quanto magis nutries, magis ledes dixit Hippo. Oportet autē cibum esse delectabilem, restauratiū spiritum proprie, & confortatiū cordis, alterando, & confortando coplexionem eorū, quæ principaliter sunt corrupta, non substantia, quia tunc non remaneret vita, vita enim est in spiritu, vt in radice, dixit Abo. qd destructa per corruptionē vita cessabit, & proprie si corrupta sit totaliter. Dixit enim Gal. Mors nō accidit nisi per intermentū complexionis cordis, talis autē est ex p̃dictis carnis, & vini, & alijs cordialibus supradictis in corde. Spasmas vero, & alczuez cū inunctionibus ex oleis humectantibus, vt ex vio. & amygd. dul. Et similiter tussis sicca, & malitia anhelitus cū retentione in ore humectantū vt diadragan, cū feminibus coibis, penidjs, rob. viol. cum aqua iuiubar, hordacea, & similibus. Permissio vero ronis, vigilis, & subeth, sicut in capitulis proprijs dictū est. Et similiter magnitudo splenis, & debilitas hepatis, mollificatio quoq; corporis, rector & debilitas i qua flat, nec loquitur nec mouetur, nec sentit, corrigitur vt supor, congelationis. n. accētia, & stuporis eadem sunt, vñ Gal. Supor est qd æger non sentit, nec mouetur, nec loquitur, sed oculis apertis tanq̃ timidus tacet. Papule vero cum refūctione putredinis corrigitur, prout est dictum. Et similiter vomitus, et fluxus, prout superius est dictum.

a. aph.

Stupor quid.

Causæ.

Similis q; variolæ, passicium, & morbilli, ex genere sunt pestilentiōsior morboz, & apostematum paruoꝝ, quia bothor. Et q; eorū causa exterior seu euentus est plurimū in temporibus humidis, & calidis valde, & proprie in vere, & autumnū, cum natura eorū in haustina fuerit permutata, & in alijs consimilibus circumstantijs, in cōtrarijs quoq; rarijs. Et causa interior est duplex, materialis & efficiens. Materialis est repletio sanguinis, seu corporis plethorica. Efficiens est mutatio aeris non in putredinē suæ substantiæ magnam, sed potius in qualitatem pestimā calidam valde ac humidā supradictam. Cum enim aer, et proprie supradictorū tempore fuerit sic mutatus, attingatq; corpus repletū sanguine, in eo ebullitio, & turbationem inducit, et qñq; putredinem accendit, quoniam plurimū infāmatū, qñq; putredinē in qua crassum, & subtile quod cū existit in eo, siue sit in generatione ex mensuris reſeruatīs in venis et poris, siue ex malis nutrimentibus prouocatum, & sequestratur a puro eius. Quemadmodū est videre in vinis nouis ebullientibus ex caliditate propria, & maxime exteriori, reſeruatā in eis, in quibus scx, & spuma sequestratur ab eis, vt sugilla illis remanentibus depuratis. Cum quo talia sequestrata, naturæ beneficio quodāmodo critico expellantur de venis & sanguine, effunduntur per vniuersa consimilia mēbra corporis, ocula, & manifesta, & pro parte ad cutē, auxilio qualitatū aeris attrahentis ad ipsam, et ex crasso

sanguinis in ea fm̃ vniuersum eius diffusio, & in illis etiā mēbris ex eo, vt in velaminibus neruis collectio fiat, generantur in eis variolæ, & ex subtili cholerico, & spumoso morbilli, & ex parte alia, siqua corrupta sit in cutē passicium. Et q; nutritia, quæ talē sanguinem generare habent, & facere incidere in variolas, sunt generaliter calida & humida, & proprie quæ rāficant substantiā sanguinis, & cū faciunt ebullire, & p̃prie cū administrantur super ea cibi, et medicina calefacientes, sicut lac camelæ, & equas, & p̃prie cū multum ex eo sumptū fuerit, & inſuetum, & super ip̃m bibunt vinū pluriū, & medicinas calidas ex speciebus, vt elctuaria, tragenta, & similia.

Et quidē diuersificantur variolæ, ratione subſtantiæ, ratione coloris, rōne quantitatis, rōne loci, ratione exitus, rōne finis & terminationis. Ratione subſtantiæ, nā quedam sunt duræ & viscosæ, quedā teneræ & molles. Ratiōe coloris, nā quedam sunt de eis rubræ, citrinæ, & albæ, & de eis sunt virides, & de eis sunt violatæ, et de eis sunt declinantes ad rubedinē. Ratione quātitatis continet, & discrete. Continet, nā de eis quedā sunt magnæ latæ, & coniunctæ, ita q; vna ingreditur aliā, & de eis sunt parvæ, rotundæ, & distinctæ. Discrete, nā de eis sunt multæ & paucæ. Ratione loci, nam de eis sunt quæ sunt plus in capite, facie, pectore, & ventre, & de eis sunt quæ sunt in extremitatibus magis. Ratione exitus, nā de eis sunt quæ sunt velocis apertiois, & exitus, & de eis sunt quæ tardæ, & de eis sunt quæ sunt diuersæ, nā nunc apparent, nunc occultantur, nunc sunt vnius coloris, nunc apparent aliterius. Et de eis sunt quæ semel exeunt & apparent, et quæ apparent bis, & de eis sunt quæ apparent, & exeunt in prima etate, quedam in scdā, vt in iuuentute, quedā in p̃ma senectute licet p̃g. Ratione accidentiū, nā de eis, & morbillis sunt, quæ sunt cum leui febre, & q̃ cū forti. Et de eis sunt q̃s. antecedit, et de eis sunt q̃s feb. sequitur. Et de eis sunt quæ sunt cū accidentibus bonis, & fortitudine virtutis, & appetitus bonitate, & anhelitus facilitate, & vocis, & absq; sui magna, & angustia, & continua. Et cum pulsu forti, & vrina sanguinea etiā rubra, & absq; dolore gutturis. Et de eis sunt quæ sunt cū accidentibus prauis, contrarijs dictis, & p̃prie & maxime si fuerint cū malitia anhelitus & angustia, raucedine vocis, & syncope, & extremorū frigidity, qm̃ sunt ex deterioribus signis. Ratione finis, & terminationis, nam quedā sunt quæ resoluntur, quedā quæ maturantur, & emittunt sanis, & faciunt crustū, & cadunt, & de eis sunt quæ vlceraunt, & de eis sunt quæ dimitunt concavitate vlcis, & uestigia, & quedam cito & quedā tardē. Et ex eis sunt quæ deliteſcunt & occultantur. Et quedā permūtatur ad phlegmonem & fare. Ex quibus oibis iudicia habet, nam quæ in principio sunt molles, & tenere, & in principio apparitiōis sunt rubi coloris ad modū phlegmonis, deinde dealbantur, & saniantur nec variantur in colore. Et quæ sunt parvæ, & rotundæ, distinctæ, nō multæ. Et quæ ex eis sunt in extremitatibus magis, & paucæ in facie, nec in oculis, naribus, ore, & guttore. Et quæ sunt velocis apertiois exitusq; continui nec occultantur. Et quæ semel apparent et in prima etate in sanitate, vel pueritia. Et quæ sunt nō cū prauis accidentibus, & similiter morbilli. Et quæ cū leui febre et antecedit feb. eorū, & cū apertione ipsorū minuitur, & sunt cum virtutis constantia, & bonitate appetitus, & cū bonitate anhelitus, & facilitate vocis, absq; sui & angustia vel magna & continua, & pulsu, & vrina dictis, & absq; aliquo alio accidente malo, sunt bonæ in quibus saluti fiducia expectatur. Significat, n. materij bonitatem cū subtilitate, & obedientia ad naturā, & naturę ipsius potentiam in nocentibus expellendis. Quæ vero ex eis fuerint cum contrarijs, vt quia sunt duræ, & viscosæ, & citrini coloris, vel violacæ, vel declinantes ad nigredinem vel varij coloris, & sunt magnæ latæ, & coniunctæ,

Variolarū diuersitas multiplex.

iuncte, quæ vna ingreditur alteram, multæque sunt in capite, facie, et proprie in oculis, naribus, & gutture. Et que sunt tardæ apertionis, & exitus & diuersi, quia nunc apparent nunc delitescunt & occultantur, quæ pluries eueniunt in secunda vel tertia etate, sunt malæ oēs. Oñidit enim materiâ malâ, crassam, viscosam, diuersam, & multum naturæ rebellem, & ipsam defectam, si sint cum accidentibus malis, quia se eis nō minuitur, imo augetur, & quō succedit. Et que sunt cum malitiâ anhelitus, et angustia eius, & vocis asperitate, grauedine inuoluta, & cum siti & angustia eius magna, & continua iniquitudine, cū debilitate virtutis propriæ casu appetitus, quia cū syncope, et frigidity extremitatibus, et pulsu interfecto, et urina quæ nigra, et fluxu ventris cum rasura sanguineo vel lotiuo, siue variolæ sint, siue morbilli, pessimi sunt, et mortis significatiue sibi magis et minus propinque.

De signis variolarum & morbillorum cōbuis

Signa earū variolarum quædam sunt cōmunia eis et morbillis, quorū quædam sunt prognostica, quædam demonstratiua, et quædam rememoriatiua, quædam vero distinctiua inter variolas et morbillos. Prognostica antecedentia illos, et morbillos precedentia eos, sunt signa plethoricæ, et sanguinis repletionis conturbati non minorate more solito superius dicto in synocha. Et sunt dolor dorsus, pruritus in naso cum rubore, et in facie, et in oculis, et lachryme cum inflatione, et timor in somno, et phantasiarum rubrum visio, grauitas cum punctione in mēbris corporis, multitudo alicum, et saluum cum cōstructione anhelitus, rauedo vocis, et crassities sputi, et grauitas capitis cum dolore, et calefactio oris cum exicatione, et sitis angustia et inquietudo, dolor in gutture, et tremor pedū apud respirationem, et declinationem ad ipsam, et cū his febris conclusa.

De signis demonstratiuis

Signa vero demonstratiua et ostendentia ipsas, & in presenti apparentia sunt, quā cum incipiunt apparere, faciunt accidere pruritus, deinde apparent res sicut capitula acuti in cute, et deinde sicut mordicationes pulicis, deinde augentur, et sunt similes nilio, deinde egrediuntur cum totalitate sua, deinde replentur sanie, et proprie variolæ, deinde exiccantur et cadunt, morbilli vero resoluuntur et euanescent. Rememoriatiua cōuocant remanentes in mēbris, et eorum veltigia et proprie variolarum, et quandoque dimittunt cegitatem, et in naribus vltima, morbilli vero non dimittunt infectiones, neque veltigia cum materia eorum sit apta resoluī, et proinde non sunt eorum signa rememoriatiua.

De signis distinctiuis

Signa vero distinctiua inter variolas, et morbillos multipliciter sumi habent, ex materia, et ex parte apertionis, ex forma, et quantitate, ex situ, et cum cōmunicantibus eorumdem. Ex materia quidē, nam generatio variolarū est propter multitudinē sanguinis crassi et corrupti, et pinde dolor, et grauedo in dorso maior propter venam magnā exinde tensam in eo quam replat sanguinis multitudo. Generatio vero morbillorum est propter vehementem malitiā sanguinis corrupti vel non corrupti, quia cholericis subtilis, et acuti et pauci, et proinde inflammatio et effluuatio est in eis. Ex parte apertionis et exitus, nā morbillus egreditur subito sibi plurimū, variolæ vero aliquid postulat, vt est dictū. Ex forma et quantitate, nā variolæ sunt eminentes, rotundæ vel latæ et magnæ in quantitate, morbilli vero sunt nō eminentes, vt præstant cū tem et in ea faciunt eminentiam, sed sunt diffusi in cute, et sunt sicut puncturæ et parue quantitatē. Et sunt, nā sunt in superioribus mēbris magis morbilli quæ variolæ, licet in oculis accidant minus, et tñ lachrymæ sunt eis plures. Ex accidentibus quā angustia in inquietudo et inflammatio fortior est quā in variolis in ipsis morbillis, vt dictum est.

De cura variolarum.

In cura variolarum et morbillorum duplex est regimen, cōmune, et propriū. Cōmune vtriusque in tribus rebus cōsistit. In abscissione causæ, in ordinatione regiminis, et ac-

cientiæ correctione. Causæ abscissio completur cū eius minoratione & adæquatione, cuius minoratione ipsius ad expulsionē velocem & facilem, cuius minoratione locum habet, cū incipiunt apparere, et sit phlebotomia de vena magna, & nigra in variolis, & basilica in morbillis, si virtus talis consenserit, si vero nō apertur vena hemorroidales proprie cum sanguifugis, & phlebotomia venæ nasi, quæ proportionatur fluxui sanguinis nariū quō iuuatur, prouocetur ergo si natura ipsa non fecerit post phlebotomiā basilicæ si expediet, & virtus toleret, vt ga sanguis nariū quō iuuatur prouocatus ad partes superiores appareat rapi ex dolore capitis, grauedine gutturis, & similibus, præseruat. n. eos à nocimento ipsos diminuens, & euacuando materiā, fiat autem donec persēte euacuetur quod abundat. Quod si non fiat cōplete euacuatio, præmittatur phlebotomia, cum sit maximū auxilium propriū, & necessariū timetur supra infirmum corruptio extremitatū, & forte suffocatio, nisi natura illa qua sanguinis euacuatio succurrat. Tempus aut phlebotomizæ est vsq; ad quartū, vel infra. In quarta. n. naturam materiam sanguinem synochæ cōplete cōsumit ad cutē expellere. Si ergo prædictis phlebotomiis materiā ipsarū eductibus non cessant variolæ, & morbilli procedere, sed stant & exeunt magis phlebotomia vltimior nō intenditur nisi repletionis magnæ signa perdunt. Conuertit. n. materiā ad cutē, quā natura reddere videtur intenta, ideoque non est impedienda. Quod equidē inuit Hippo. & hoc maxime cum conuerit de exterioribus vilibus ad interiora, & uobilia membra.

Adæquatio ipsius fit in principio, quia subtilis sit, & cholericus sanguis, vel ga cholera dñatur in eo, & pprie in morbillis cū stypticis infigidantibus, & inspissantibus ipsam, phibitibus ebullitionē, qualia sunt simplicia, et cōposita ex medicinis. Et ex simplicibus sunt iuuibz, dactyli imaturis, lentis exsiccatæ, vel in duplici aqua cōstituta, acrellæ, laeæ ablutæ, ribes, tragacanthi, forbæ, & dactyli lythuales imaturi, pira, & robisporum, & aqua fructuū frigidior, vt arancior, limonū, pomor, acetofo, chrysomilla imatura, & mora celli, mane, & similia supra in synocha dicta, & cōposita ex eis q; Deo dante dicentur. Deinde cū lenificatione, & eductibus eam cū lenificatione subtili, vt sunt tamarindi proprie, & cū additiōe siracoli, si fuerit inobediens, aut insulso prunorum, & aliog absq; ad attractionē & cōpressionē, ne ad interiora conuertant naturā. Et proinde cū steria prohibentur, cū cōuertant interioris materiā inquantū talia, nisi fuerint lenitua valde, & natura multū fuerit cōlispata.

Si vero sanguis fuerit crassus, et i variolis pprie, adæquatio fiet cū subtiliātibus, & apertibus oppilationes, & facitibus ebullitionē in sanguine absq; multa caliditate, inter fenum anisi, feniculi, ana. cū zucchero aut aqua eos, & decoctio radicum eorum, et odoratio croci est de illis.

Si vero aliquo humore infectus sit. f. phlegmatico, vel melancholico mundificetur ab eo. Et si turbidus, clarificetur cum medicinis lenientibus, dictis supra in cura synochæ de putredine, & in antidotario nostro, hæc enim adæquando materiā incitant ad egressionē ad exteriora. Et cum præterit principium apertionis, & proderit, et præcesserit euacuatio multitudinis, vt post septimū, maxime competunt. Quo tempore prætermis oibus euacuantibus adæquantibus, inspissantibus, stypticis, interiorius & exteriorius approximandis, ne deinceant, & conuertant materiā intus, oportet habilitare naturam, et incitare ad exitum, & trahere ad exteriora. Fiat autem illud cū calefactione aeris cum coopertura ex indumentis, & pprie rubis. Et his quæ faciunt sudare cum caliditate, vbi cum exitu eorum non inueniatur alienatio, imo caliditas remaneat inflamata, & lingua fortiter nigra, tunc, n. eaque ne calefacias, fortassis enim ex ea accidet angustia, & syncope,

In sanguine subtili.

In sanguine.

Extrahit ad exteriora.

& syncope, nā tunc nec necessarium redire ad odorādū rosas, sandalos, & camphoram. Et si ex his non fiet excusatio, quin apponatur aeri frigidū & v̄to, ne propter angustia extingatur fiat illud paulatim. Et similiter qñ huiatur cum calefactione, & dimiseris frigida, et cū habē sanguine proprietate ad expellendum materiam, & sanguinē ad cutem, vt sunt caryax, & proprie albx, citrinæ, & decoctiones eaz. Et cum eo quod habent sanguinē mouere ad exteriora, vt aspectus rerum habeat. Vnde Abo. ait. Mouet enim sanguinē res intieri rubear. Oportet quoq; vt alienetur omnia soluenta ventē, nisi predicta de cōsuetudine huius xgitudinis eēt, vt in processū faciat accidere diariam, & proprie cum materia retinetur, & non egreditur, & proinde dandum est ex corticatis lentis, & alienanda sunt omnia frigida interior, vt aqua frigida, & huiusmodi exterior ex aere, & v̄to, et proprie in hie-me, & omnia olea cū sint vt cosa, & poros oppilent. Et omnia ex emplastris, cerotis, & epithematibus supra v̄ trem. Est. n. ex eis timor constrictionis matrice, & ne accidat fluxus ventris malus, & sanguinis mīsus.

Digta.

Ordinatio vero regiminis tibi, & potus, sit in principio aperitiō cū his quæ confortare habent cum extinctiōe absq; constrictione naturæ, quæ supra in pestilentiali feb. sunt dicta. Et cum in ipsantibus sanguinē ex iu iubis, & cum lenitibus ventē, ex prunis, chrysomillis, & moris mediocriter maturis, & cibo facto ex cucurbita, citrullis, & melonibus, & succo pisanæ, & amylo. Et potu aquæ pisanæ, vel aquæ frigide cū iuleb violato, & similibus. Et in processu cū procedere & exire nō cessant, & minuitur feb. cum confortantibus, ex carniibus, & ouis, & alijs quæ sunt in cura pestilentiali dicta supra. Et ex fructibus & pprie ex carycis, passulis, enucleatis, et dactylis maturis, & huiusmodi, & cū vino rubeo cōpenter lymphato, proprie cū feb. apparet lenescere.

Correctio aut accidentium in duobus consistit, in remediatiōe accidentiū prauorū predictorum, & in preseruatione quorundā membrorum in quibus consueuerunt imprimere maxima talia nouemata, & proprie vlceræ, quæ cum impressa fuerint, nec sint media remediabilia timorē mortis protendunt. Si ergo se. in cap. aperiōe in processu non minuat sed augeatur magis, extinctiua ministrant paulatim dimissis calidis, vt est dictum, & interior, & nō exterior, et magis apud eorū processum ad extra. Et si qdē cessauerit ab egressione eorū, redieritq; oportet vt redeas ad euacuatiōis sanguinis, & ad equatiōnem ipsius cum frigide extinguentibus supra. Est. n. signum regenerationis calidi & acuti, qui nisi euacuetur, & obtundatur cum hoc q. se. accendit, rapi consuevit ad caput, et facere phlegmonē, & qñq; declinare ad spiritua lia, & subito suffocare in firmos, quos aliquos vidimus liberatos. Et Duccissam calabrę, quibus phlebotomia ex venis hemorrhoidalibus magna fuit illis ministrata. Et aliquos mortuos quibus ipsa fuit omīssa, vel tardius celebrata, tali etiam phlebotomia cū mūdificationibus humorū in sanguine dñantiū, & calefactionibus corrigitur magnitudo, multitudo ipsarū, varietas colorū, & exitus atq; tarditas. Reliquis vero accidentibus alijs, puidendū, sicut supra in cap. generalis curatiōis est dictum de ephemeris, & de pestilentiali. In quorum oīum curatione nouemata impressa in membris, quorū sunt, vt puta inflāmatiōem, multam siccitatē exasperantem, & proprie vlcerā oportet attendere, & cum mūdificationibus primo, & dēinde cum glutinatis illis appropriatis simul cum alterantibus, & alijs ibi dictis, oportet ergo corrigere remembra vero quæ a nouemato earū preſurgunt oportet, reſturi oculi, superiores partes narium, gutture, pulmo, & intestina, hæc enim membra ex euentu earū in plus minus grauius vlcerantur, ex quo oculus fortasse destruitur, & accidit in eis albugo. Et gutturi accidit præfoeca-

tio. Et si in meri eueniat accidit trāsſuglutiendi difficultas & fortassis accidet illic corrosio pernicioſa. Et si in superioribus partibus nariū, accidet cōſtrictio meatus odoratus. Et si in pulmone, accidet cōſtrictio anhelitus vehemens. Et cum vlceratur fortasse facit deuenire in phthiſim. Et si in intestinis, facit accidere dysenteriam, & egestionem sanguineam, quibus succurrere est difficile, et forte impossibile. Preuidendum ergo est ne illis accideri ueniat. Oculis quidem in prima die cum alcohol facto ex almuiri solo, quod est proprium, secunda uero cum eo nutritio in aqua coriandri, vel aqua ros. In qua reſederint fumach, & camphora, aqua fumach posita in ea caphora, & succus pulpe granatorum est bonus etiam in principio, & aqua ro. cum antimonio. Si uero apparent nō obſtātibus illis, tunc facere alcohol ex naphtha alba bonum est valde, & similiter collyrium album. Et si vlceræ in his farco collā nutritam in lacte apponas. Et succum radicū chelidoniz rubę cum lapide hematiti, qd est proprium, & expertum per nos. Oleum uero de ſiliſcia, & nō de oliu, cum mordet oculos, sicut dixit Gal. est de his quibus vtuntur mulieres in regione nostra post variolas, ostendit euentum nouemati in oculo, & radicem enim caliginem si remanserit, & rectificat oculum, & similiter memiſe, et succus eius cum antimonio. Sed superiores partes nariū cum epichymate, & memiſe, sandalis, & rob acreſe, & aceto. Et odorare acetū solum est vehementius inuament. Guttur vero cum ſeſione granatorum in eius principio, ſuſſione mororum, & gargariſatione cum rob eorū, & pprie qñ conqueritur de dolore in eis, & tunc oportet vt lambat de rob earū aliquid post aliquid, pulmonem cū rob ex lentibus, leue cū ſemine papaueris, & tragacanthi. Et intestina oportet vt ſeſientur post inceptiōem eū stypticis dictis ſumptis et inieſtis. Et cum incipit ſolutio ventris, curetur cum troch. de ſpodio, & ribes, & troch. de ſemine acetofe.

Regimen proprium variolarum, et morbillorum est, quod vnicuique eorum proprie conuenit. Et est q. cum cōmunice in predicto inter ſe differunt quæſtum ad duo. Primo quantum ad predictū regimen non in ſpecie, ſed potius in quanto. Euacuatio. n. cū phlebotomia maior & citior, variolis est cōueniens extinctiō minor, & digta tenuior. Morbillis uero ad equatio cum frigidis extinctiuis & inſipiantibus, & mūdificationibus cholera, & sanguinem, & digta tenui mīus. Secundo quantum ad particulares operationes exercendas, quæ sunt varioli oportune, & non morbillis. Et sunt quod est, quia cum egreſſe fuerint cum complemento variolæ, & appareat in eis maturatio perfecta. Aut enim eſt perfecta cauſa doloris & apoſtematis, vt quia pertranſierint ſeptimū, nec exiccantur, nec reſoluantur, tunc necceſſarium eſt, vt aperiātur cum acu de auro, & auferatur earum humiditas cum coto, et pprie cum ſunt magnæ. Quod ſi tardetur earum maturatio, quia non ſit facta in ſeptimo, & cōpleta in nono, tunc oportet vt iuuetur cū exhibitione dactylorū pinguium, paſſularum, & carycarum in aqua ipſarum cum euaporatione vaporis aquæ decoctionis ſœnugræ. ſe. lini. malux, biſmalux, & radice lilij.

Cum autem aperte fuerint, et remaneat in eis humiditas multa, oportet vt ſaliāntur, et ſumigantur, et etiam cū non aperte ſint, nec patiatur xgrotans aperiri, & eas uolueris reſoluere & exicare, ſit euenit ſalicio cum aqua ſalis in qua virtus croci eſt, liuita ſuper eas, & deſuper aſpergatur ſal puluerizatum cum camphora. Suſſumigatio ſit cum tamarico, & ſandaraça, et cortice thuris, non cū frigidis, ne recludant materiam. Et ſimiliter cum myrra ſuſſumigatio eſt conueniens, & pprie cum ſit vehemētis humiditatis. Et dormire, & iacere in lecto in quo ſit aſperſa farina hordi, milij, & panic, vel fabarū, & culcitra cum ſolijs cypreſſi eſt bona.

Defenſi
ua oculorum.

Cum ergo incipiunt excicari, oportet vt linias super eas ex medicinis predictis cum virtute croci. Et cum vicerant variolæ profunditate, & acuitate suæ materiæ cōfert vnguentum album, & proprie cōmixtum cum aliquantulo camphoræ, rasura radicis canne cū aqua rosæ. Venarum arboris salicis, aut arboris azarur. Et quādoq; cōfert vnguentum de cerusa, lithargyrum, & vnguentum rubrū. Et cum aperiuntur, & faciunt crustam in cute vel naso, cōfert vnguentum factum ex oleo puro ro. & virtute cerusæ, & cadmix, & cerotum ex adipē galling cum cera. Et cum ceciderit crusta, liniantur vestigia cum aliquo oleo, vt de lentisco proprie. Et siquidem remanescint ipsa vestigia, & decolorationes, vlcetum ipsorum, cū in tertia sessione de cura vlcetiorum vlcetū loqui oporteat hictamen proprie loquamur de cura vlcetiorū ex vlcetibus variolorum.

**Vestigia variolarū eradica-
tia.**

Scias ergo qd de eis quæ eradicat talia vestigia sunt omnia assterilia, vt radix arundinū, sarcocolla, semen melonis, & cortices eius siccati, risum ablutū, aqua hordel, albumen ouī, creta & lutum, lithargyrum, zuecharum tabarzet, milij, & panicum, lithargydale dul., & amarē. Et de oleis, oleum de lilij, & de sissicis, & adeps asini, cum oleo ro. Et de illis quæ sunt fortiora, est spuma maris, & lapis piperis, costus, ammoniacus, thus, & sapo cū baurach, & ossa antiqua adusta, semen raphani excicatum, aristo. lupini, hec enim asstergunt nigredinem, & obscuritatem coloris cutis. Et ex rectificantibus colorem plumbum sunt ex oleis, & granatis dulcibus, vitellus ouorum forbillum, iura galli, & fasianorum, & perdicū impinguiatæ, & vinum rubrum, & assiduatio balneatiōis. Et de compositis sunt duce Christo quæ infra dicentur.

Quod si concuitates remanserint, non replebuntur, vlcerauerunt enim interiore cutem & mirach, quod cum sit ex radicalibus, non restauratur.

Medicina cōueniens in principio apparitionis ipsarū repercutiens, & inspissans sanguinem. Be. lentium excorricatarum, dactylorum imaturorum, gummi, tragacanthi, bulliant in aqua pluviali vel ro. & da cum vno trochiscorum cum camphora.

Confectio medicaminis facientis variolas apparere exire, & moribillos, & alia de genere eorum exeuntium, & oculutorum. Be. sicum citrinarum. 3. vij. lacce ablute. 3. v. lentium cum corticibus. 3. iij. semi. anisi. foeniculi dra. ana. 3. iij. decoquantur in aqua, lib. i. f. donec remaneat pars tertia, deinde coletur, & detur ex ea, expellit. n. caliditatem a partibus cordis, & prohibet pulsum eius.

Descriptio medicaminis confertis ad vestigia variolarum, et colorem malum derelictum. Be. ossum adustum, stercoris ouini antiqui, ostracorū notior, amyli, se. melisse, rizi abluti, cicerum, ana par. x. granorum alben, lupinorum, colli, aristol. rotun. ana partes. v. radicem arundinis siccatæ partes. xxx. Fiat ex eis epithema cum aqua melonis, aut cum succ. cucumeris siluestris, aut panis porci ni, aut radicet ieros, aqua hordel, vel fabarū, vel lupinorū, & liniantur ex eis membra fero. Et abluantur mane cum aqua violata vel hordel.

De medicinis feb. apostematum. Cap. VII.

Superius te scire fecimus, qd febrium quædam erant morbus, quædam accidentia sequentia apostematata, vel vlcera quæ sunt per se morbus. Hic etiā scias qd tales etiam febres omnis generis esse possunt, si. n. apostematata sint exteriorum membrorum, vt asellarum se. sunt ephemeræ, vt plurimum raro vero putridæ, et quæliet quare, superius dictū est. Si vero apostematata sint interiorum membrorum, vt positorium in profundo, & concavo corporis, & maxime principium, vel aliorū vicinorum cordi, vt pleuræ pulmonis, et huiusmodi cōuerso fiet. Nam plurimum sunt putridæ, ephemeræ vero raro, & quādoq; vel consequenter hecicæ. Et causa

est quoniam caliditas præter naturam procedens ab apostemate, vel vlcere talium membrorum vadit ad cor plurimum cum fumo putrido ab eo resolutum, cum nō sit circūscripta putredo in loco apostemato, sicut in bubonibus & non solā, nisi raro. Quare febrem accendit, quæ diuersificatur in continuatæ, & interpolatione, specie & qualitate suæ essentia. In continuatæ, & interpolatione quidem, ratione quantitatis causæ, & positionis, cum enim apostema vel vlcus tale, quod est eius causa, sit magnum & propinquum cordi, vt in pleuræ & peripneumonia, faciet feb. putridam & continuam, eo qd continuæ sumū putridum ad inflammandum mittit cordi. Nec obstat si positio putredinis est extra venas, cum collectio eius in loco apostematis ad emittendum cōtinuæ fumum equipollat positioni in venis, cum sit magnum, nō propinquum, vt est apostema renum, vel matricis vlcus, vel vesicæ, vel propinquum non magnum vel casulæ cordis, vel pleuræ, & pulmonis. Sed si sit cholericus facit interpolationem, eo qd est talem fumum cordi emittit, non continue tamen propter distantiam & paucitatem, cum conueniat quādoq; resolui in via. Si vero sit paruum, & longinquum, faciet ephemeram quādoq;. Cum enim fumus sua quātitate, licet parua, possit peruenire vsq; ad locum cordi propinquum, licet cor non attingat caliditatem in loco illo tantam imprimere poterit, quæ cum calefaciendo attinget sūm continuum cor se. ephemeram generabit. Cumq; tale apostema cum sua se. & proprie putrida prolongabitur, minabitur hecicam & ipsam accedet. Et proprie si membrum fuerit dispositum, & apostema in aliquo nutritionum membrorū, vt in hepate vel stomacho. In genim Abo. Amplius omnia apostematata interiorum membrorum in mirach vlcetis, tenuitatem efficiunt & macredinem, cum collectionem fecerint. Est enim tale apostema tam grandē impressionem in disposito corpore cōsumendo, qd eo resolutum remanet excicatio & hecica, maxime cum precisione membrorum nutritionum in quibus est, cum nequeat remitti, & resumi & huncectari. Et quod amplius est contingit ipso resolutum putridam remanere se. propter impressionem putredinis in humore venarum, quare remanente causa cōsumente procedit hecicæ consumptio, licet causa pmi seu febris apostematis sit remota, & quanto magis, si remota non sit, quia stat per apostema. Etenim fe. tunc erit duplex & cōmixta est feb. quæ est morbus, & feb. quæ est accidens. In specie autem ratione causæ apostematis & materiæ, quæ cum sit calida, erit cholericæ, vel sanguinea, vel ex eis cōmixta. Et similiter feb. aut erit cholericæ, aut sanguinea, materia vero frigida non nisi faciat collectionem. In qualitate vero essentia suæ, caloris rōne suæ causæ, ratione membri in quo est, & ratione vicinitatis ad cor. Cum enim materia sit cholericæ vel cholericæ admixta, caloris se. acuitas est, vel erit maior qd sit sanguinea, cumq; etiam in membris sanguineis, & arterijs vicinis, se. fortior erit, cū vero in nervosis pñiculosis, et venis vicinis, erit debiliior nisi dolor existat. Et qd nō enumerantur istæ fe. à periosis proprie vniuersis materijs, quæ effunduntur ad apostematata earum, vel vlcera, periodinanc earum sunt sūm generationem earū in mittentibus membris propter debilitatem nutritiū, & fortitudinem expulsiuæ, & sūm attractionem ipsarum ad membra, ad quæ effunduntur materiæ per caliditatem vel dolorem, & sūm receptionem earum in illis propter defectionē. Cū ergo effunduntur materiæ, accidit rigor, & deinde additur grauedo, dolor, inflamatio in loco apostemato, vel vlcere, & de vlcetibus idem est iudicium cum aggregent putredinem, & proprie quæ apostematata dicta sequuntur.

Sed dices nunquid feb. vlcetum, putrida sit vel hecica cum dicat Gal. qd omnis phthificus hecicus, & non putridus sit. Respondit Falco, vtraq; feb. cum phthificum

est virtus causa simul in ea assilata, putredo, & vlcis q̄ est causa putredis. Et ipsa se, cum in pedita curatione simul infirmam de consumens roriforinē humiditate cordis que est causa hēctica, que quia in phthisi praeleptu putredē omnibus causis concurrentibus ad generationem ipsius magis q̄ putredis, dictū est ab Ga. ipsam pati phthisi sicut q̄ pati putredem se, q̄ in alijs vlcibus.

De signis catarum.

Signa causarum sunt signa apostematū interiorū mēbroꝝ precedentium quae superius in sectione prima sunt dicta. Et et sunt signa vlcationū ipsorum, et etiā apatū sunt signa propria quae supra in capitulis suis sunt dicta, verbi gratia. In pleureti, quorum quēdā indicant locum vt pulsus ferrius cum dolore pectoris punitio, quēdam causam seu materiam, ut se. acuitas quae indicat cholera. Quēdam sunt signa digestionis, et indigestionis materiae apostematū quae sumuntur a fputo proprie, quēdam sunt signa digestionis, & indigestionis non materiae apostematū, vt predicta, sed matricis compatiētis in uenis quae sumuntur ab vrina. Et quēdam sunt signa salutis & mortis, & quēdam sunt signa crisis, quae a predictis variatis fm speciebus fumentur, sicut Hippoc. in aphor. & Gal. ostendunt.

De cura

Cura febrium apostematū est quatuor res. Prima est cura apostematū, & vlcum quae sequuntur, quae dicta est specialiter supra in locis suis. Secūda est alteratio febris. Compleatur autē cū frigidis humidis, siue putrida siue hēctica sit, quae ex dictis supra in cap. generalis curationis possunt haberi, sint autem frigida tēperate, ne incruent apostematū, & proprie si interior affluatur, sint autem sumpta ex mollificantibus et lenientibus, qualis est aqua hordeis, cucumeris, & cucurbitae, syrupus viol. et similia, non autē styptica, cum deinceant, & prohibeant resolutionem, & proinde potius aquae frigidae inhibendus, nisi magnitudo est. & eius exauctio intentionem maturatiōis et resolutionis apostematū superexcedat. Quo casu inqt Gal. Melius est augmentum. i. incrudatio apostematū, q̄ perducere ad atfectionem infirmū, aliter autem infirmitas, & extinguentia fortiter erunt valde nocua, etiā si cholericum sit apostematū, & proinde securus exterius cum expedierit nihil instaurant. Si ergo sit apostematū heryspipelatum se. vehementiā extinguemus cum fucis lactucae, temperuix, & portulacae, & aqua cucurbitae, nenufaris, & oleo viol. cum fauich hordei, vel farina eius, exterius applicatis super locum apostematū, & cū sandar. ros. spodio, & aqua ros. super principalia, & oxymel. n. capiti, quae etiā si oportet infrigidentur in niue. Tertia est regimen cibi & potus, et est dieta extenuatiua cum lactuicis fauich hordei, & aqua eius. In crassiora. n. est cū apatis, & mortis etiā, si sit virtus defecta. Quarta est correctio accidentiū quam requiras supra in sectione prima, & infra vbi de apostematibus dictum est.

De medicinis febrium compositae. Cap VIII.

EX quo de febribus simplicibus diximus fm praemissum ordinem, dicendū est de compositis. Sciendum est autem, q̄ compositionis ipsarū species sunt & modi. Species quidem fm compositionem se. simpliciter quae est compositio eorum. Modi vero tripliciter, et fm compositionem materiarum ipsarū simplicium febriū a quibus ipse dependentiam habent. Et ratione loci seu putrefactionis loco. Et fm compositionem motum seu circulationis contritionis, seu inuasionis ipsarū possunt haberi quae multiplex est.

Prima. n. diuisio est in genere, & remota rōne essentiae ipsarū. Et est natura febriū, quēdā est genus ephemerarū, quēdā hēcticarū, & quēdā putridarū. fm quā componitur putrida cum hēctica q̄q̄ plurimū sit eius cā, & non cum ephemera. Et licet possit componi, tñ non facit compositionem in cura eius addito ad putridam, nec est distinguibilis ab ea cū eius signa debilitate sua cum fortitudine su.

gnos putridae offuscantur. Quap̄ opter dixit. Gal. Su perueniente putrida ephemerarū quiescit ephemera, nec hēctica cū ephemera propter eandē causam. Verū quia ipsos trium generū duo, vt hēctica, et ephemerū nō sunt diuisibilia in genera propinquiora, sed in species magis, et proprius hēctica, quae species non sunt bene cōponibiles eo q̄ hēctica species inter se ordinē habēt ita, q̄ vna praecedit, & alia sequitur vel succedit, & deinde alia prima cessante propter consumptionē humiditatis, et lux materix subiectione in qua accenditur etiā ephemerarū species, et signa sint in ea, licet sint cōponibiles, tñ non sunt in cōpositione distinguibiles bene, nec cōpositio causat varietatem magnam in cura. Solum autē genus putridae diuisibile est in alia genera propinqua, et species habentes signa distinctiua & manifesta, facientia cōpositionē in cura, et p̄ tanto cōpositio febriū attendenda magis existit in cōscilicet genere putridae. Et prima spēs cōpositionis erit fm primā diuisionem eius quae fm Gal. est ratione essentiae ipsius febris. Et est natura febrium putridarum quēdam sint febres p̄ se morbi ex humoribus in vasis putredine dependentes, quēdam sunt apostemose. Sic quidem prima compositio feb. putridarum erit feb. composita ex fe. dependente ex apostematate cuius est a cōdens, & ex feb. dependente ex hūioribus putrefactis in vasis in quibus apostematū putredo impressit, vel conuerso, vt dictum est supra in feb. apostematū, sicut est proprie in pleureti, peripneumonia, apostematate hepatis.

Prima species feb. cōpositarum.

Secunda species est rōne cōpositionis matricis seu humoris a quo dependet. Et est natura febriū putridarū, & itaq̄ quēlibet, aut est sanguinea, aut cholericā, aut melancholicā, aut phlegmaticā, eo q̄ a talium humorū putrefactione dependet, quorū cōpositio est fm modū predictū matricis qui est duplex, vnus fm mixtionē, alius fm vicinitatē. Et quidem fm mixtionē qui supra dictus fuit in tertiana non pura, & in quotidiana ex phlegmate falso, & caufone, & phlegmone heryspipelato. Secūdm vicinitatē vero est multiplex, cui nunc insilimus, & erit, quia cū quatuor sint humores in sua putrefactia, febres ascendentes seruantes spēm, vt dictum est supra in se. san. guinis, ex quatuor humoribus simplicibus cōmixtis ad inuicē cōpassibilibus maxime, quia in diuersis locis corporis sitatis intra venas vel extra, sicut etiā apostematā diuersa in diuersis membris corporis sitata, o cō prouenient cōbinatione, sicut una cōpositio febriū sanguinis cum feb. phlegmaticis, secūda se. sanguinis cum feb. cholerae, tertia se. sanguinis cū feb. melancholicis, quarta se. phlegmaticis cū feb. cholerae, quinta se. phlegmaticis cum se. melancholicis, sexta se. cholericis cum se. melancholicis, septima triū ex his inter se. Et octaua omnium se. quorū humorū simul, quae vt plurimū est mortalis.

2. spēs.

Tertia species cōpositionis ipsarū putridarū est ratione nō essentiae nec matricis, sed ratione loci, vel putrefactionis in loco a quo procedit diuisio fm continuatē, & interpolationē ipsarū febrium. Et est quia cum sint quatuor continuae, & tres interpolatae, species ipsarū cōpositionū erunt multae. Nam cōponi pōt synocha cum vna quaque aliaq̄ trium continuarū, & cū duabus, vel pluribus ipsarū, aut diuersi generis propinquis, ex qua proueniunt cōplicationes octo, aut diuersi generis, ex qua proueniunt complicationes plures. Similiter pōt cōponi vna interpolata cum alia, vel diuersi generis ex qua proueniunt cōplicationes quatuor, vel eiusdē generis ex qua proueniunt cōplicationes plures, fm q̄ possunt cōponi duae tertianae, & tres tertianae, & similiter tres quartanae interpolatae, & etiā quotidianae similiter possunt cōponi continuae ipse cum interpolatis diuersi generis vel eiusdē, ex qua cōplicatione species erunt plures, q̄q̄q̄ sentientes in prima die, q̄q̄q̄ in secunda, & illa est mali moris. Est. n. habens mori p̄ poros q̄ contra naturā est morbi acuti vel mediū.

3. spēs.

Et

Et quidem cum deberet in die secunda quiescere vel tepescere & dare naturæ spacia, si moueatur, signum est suæ malitiæ, & grandis læsionis est causa. Ex quibus compilationibus omnibus illam quæ ex quotidiana continua & tertiana interpolata componitur. Hippo. specialiter notauit, cum plurimum accidit inter cõpositas ex interpolatis simul & continuis, & ex continuis tantum hemitriteam proprie nominans, quam horridam et cõtinuam, mediam triteam esse specifiçauit. Et quia vnicuique specierum modum secundum inuasiões potest esse triplex, scilicet cõtinua dens, subintraneus, & coalterans. Et hemitriteam voluit esse cõpositam ex quotidiana continua & interpolata secundum inuasiõis modum nõ enim omnis compositionis modus horridam facit: cõtinuadens solus etiam cum non faciat horridam, cum inuasiões ipsorũ nisi sint pares non vna prædominans alteri, vel superas sicut esse potest: ideo tria ad hemitriteam veram & propriam concurrunt: quod sit continua quotidiana, et enim de genere continuarum febrium, & quod sit complicata tertianæ in interpolata, et enim hemitritea idest media tertiana vel tertiana. Cum enim Hippo. tertianam veram & puram in apho. dixit, interpolatam intellexit, & motus maxime suæ materie sit de centro ad circumferentias sicut Gal. dixit. Si mora ad putredinẽ mouetur ad extra de venis potius quæ putrefiat in illis. Et quæ debet esse horrida, oportet quod ambæ sint comparæ & cõtinuadentes, largo nõ hemitritea potest dici quælibet putridarum cõpositio dicta vicinitatis, & continuarum cum interpolatis, magis ex ea quæ componitur ex tertiana continua, & quotidiana interpolata. Aliæ vero genere nominis erunt potentes, quia dicuntur cõpositæ nomen proprium non habentes. Et hoc modo compositionis dixit Gal. morbum cõpositum puta febrem in qualitatebus suis, & etiam cum, sua causa, & quidem cum hemitritea cõtinua & interpolata diuersi generis sit complicata, quarum cõtinua, quia phlegmatica prolongat non solum paroxysmos: sed etiam morbum totum, et interpolata, quia cholericæ abbreviat sicut illa prolongat, & hemitritea inquantum huiusmodi media erit inter chronicam & acutam. Sed quia diuersitas eius distubat in actione naturæ: ideo hæc chronicus, & extendetur fortasse vsque ad. vii. menses. Inquit enim Gal. morbus habet multam & diuersam materiam, longior est habente vnam & multam, & illud sit ultius sit foris in tolerando. Et quædò quod sit acutus & brevis, vt quia finitur in septimo, & illud propter magnitudinem sui & molestiam accedens, quare necesse est materiam subito vincere vel vinci. Et quandoque extenditur vsque ad. xlii. vel. xx. & vt plurimum est de febribus interficientibus. Si enim sola eius cõtinua periculosa est: nulli dubium est quod sit superaddatur alia se. cum natura nõ possit sufficere, nisi raro, quod plurimum sit interficibilis & mortalis. Et quandoque perducit ad hæcticæ & alias difficiles ægritudines, vt est hydropisis, syncopeis, mania, melancholia, & epilepsia, & illud propter impressionem in principalibus, & etiam cum illis plurimum euadit infirmus ab eo. Inge enim Abo. non est euadere ab ægritudinibus interficientibus absque cõtractione membri. Quod Gal. affirmat dicens. Raro sunt diuturni morbi de genere phlegmaticis vel melancholicis, quin imprimat læsionem alicui membro.

Sed dubitaret vtiq. locius, quomodo possibile est feb. sanguinis complicari alijs, cum dictum sit supra auctoritate Gal. quod sanguis putrescens suam speciem non obseruans definit esse sanguis: quia in alterius humoris speciem transit. Adhuc videtur quod sanguis putrescens in venis, non febrem accendit quin complicitur non tantum vnictis omnibus putridarum continuis simul, sanguis enim in venis est omnis humor: vt Gal. & Abo. loquens in humoribus dixit: ita ergo putrescit sanguis, cuius omnis humor contentus in eo.

Respondit Falco & quidem dicens ad primum sicut Rñsio. supra in se. de putredine sanguinis dictum est. Ad secundum vero dicemus quod sanguis vere est omnis humor in potentia: sed forma tamen sanguinis nobis apparet, sub qua est cõtensus, vt quia adinuicem vniti sunt vera mixtione quo ad nos, licet actu sint inter se diuisibiles per naturam quod patet. Si enim cum phlebotomia euacuetur, quæ immediate & directe educit ex venis, & receptis in vase aliquo per ipsos distingui uidemus: quanto magis per naturam distinguuntur in venis, & vnus vel duo intranspirabiles facti derelinquantur a natura, & putrescunt alijs remanentibus cum natura.

Signa cõpositarum febrium ex signis simplicium De si sunt cõfusa. Et proinde cognosci difficilia, & magis si gnis. cõpositio sit ex his quæ eisdem sunt generis, vt tertianarum & continuarum, quotidianarum & quartanarum simul, vel interpolatarum ipsarum. Et etiam synochæ cõ tertianarum aliqua vel continuarum & interpolatarum eiusdem generis, & est tertiana cõtinua, & interpolata simul complicata, & sic de alijs. Inquit enim Aristo. propinquorum difficultis est cognitio & electior & maxime si in modum cõuasiõis compositionis sit earum, et enim difficultis cognitiois modus talis magis, deinde modus subintraneus, & deinde modus coalterationis. Sed si quidem sit cõpositio ex febribus diuersi generis remoti vt putridæ & hæcticæ, vel propinqui vt est cõpositio quotidiana & tertianæ vel quartanæ inter se & synochæ cõ quotidiana, vel tertiana, vel quarta, eius cognitio est minus difficultis, & proprie si per modum coalterationis existit deinde subintrationis deinde cõuasiõis, quod difficilius est inter omnes, & proprie in hemitritea. Inquit enim Aristo. In longe distantibus distinctio facilis est & electio. Et quidem ex eis sunt quædam cõia, & quædam propria. Et cõia quædam sunt quæ sunt cõia specieb. compositionis febrium quæ diuersi sunt generis, vt putridæ & hæcticæ. Et sunt quia cum uideris febrem putridam sumpto cibo fieri incontinenti ascensum caloris vel feb. continuam habere incontinenti ascensum caloris post cibum: cum duritie paruitate & inæqualitate pulsus, & superaddi rigorem vel frigus aliqua horarum, & deinde calorem declinare cum humectatione, remanente pulsus duritie cum feb. tunc iudica compositionem hæcticæ cõ putrida se. præcedente vel sequente. Et quædam eorum sunt quæ sunt communia specieb. compositionis febrium eiusdem generis propinqui vel speciei. Et sunt quæ Abo. posuit cum ait. Et est videre febrem conclusam & in ea rigor & non est sudor, & fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus: tunc testifica in ea compositionem febrium eiusdem generis: superaddi est cõtinua & interpolata. Et similiter cum uideris inconclusam superfluetatem in frigore & rigore sed pro quia fortasse parum est de ea conclusa. Inquit enim Gal. Omnis feb. continua si in rationem suipsius cum certa fuerit, nullum horrorem habet neque rigorem: neque quæ cõposita est ex eis inter horrida simul & cõposita. Et similiter cum uideris addi febres & extendi ultra debitum, & non etiam declinare calorem: tunc iudica compositionem cõtinuarum. Et si sit cum se. uideris incipere cum horrore & addi cum calore eis ascendente ultra debitum eius, vel incipere cum rigore aut frigore, & ascendente calore superaddi rigorem aut frigus: & extendi calorẽ, & in calore sudorem, & post sudorem remanere calorẽ, & deinde declinare cum sudore vel absque, vel nõ declinare: tunc iudica compositionem ex interpolatis.

Signa vero propria sunt signa quæ vnicuique speciei compositionis cõueniunt, quæ per te poteris arbitrari, cum hic ponere oia sit difficile et longinquum. Solius aut illius cõpõis quæ Hippo. proprie hemitritei nõ ait, signa ponem. Et sunt, nõ incipit in prima die compositionis cõ horrore & ascensu caloris est inæqualis & disparatus per materiam diuersitatem.

tem et pugnam earum inter se perterrentem naturā quare retrahitur natura, & multiplicatur horripilatio bis & ter vel amplius: & proprie apud ascensum caloris etiam illo die febris minoris acuitas erit: q̄ expediat tertianæ, & minoris obtusioris q̄ conueniat quotidianæ, & eius status est longior q̄ tertianæ conueniat, & breuior q̄ quotidianæ, & cum pluribus accidentibus & intensis magis & cū repellit tepescit plurimum absq̄ sudore, & quandoq̄ cū sudore propter declinationē tertianæ, nec cessat ex toto, quia cessante tertiana, remanet calor quotidianæ continuæ. Et in principio commotionis & inuasionis est plurimum cum subeth; & supore euigilatio, et in statu cum alienatione propter intentionem febrium duarum adinuicem coniunctarum inflammantium cerebrum valde.

Et propter repletionem eius ex vaporibus diuersis & militis, & cum inquietudine & angustia multa. Et pulsus est velox & frequens, inordinatus & inæqualis propter diuersarum materiarum pugnam cum natura, & grauius in ipsius. Et ex euntia per vomitū & per secesum sunt ex cholera & phlegmate æqualiter mixta vel coniuncta. Et vrina est mediocris in substantia & calore, inter vrinā continuæ & vrinam tertianæ & plurimum distans neq̄ phlegmatica nec cholerica. Sequētur vero die stabis febris & superaccenditur cum frigore paucō absq̄ horrore, & calor est minor & etiam accitūcia, deinde tepescit. Sed in tertia reddit aliquid quod fuit in prima die compositio nis propter complicationem: tunc tertiana cum quotidiana & commotionē materium earum simul, & concurrentem similes circumstantiæ ex complexionis & consuetudinis mutatione. & aliarum operationum ad generationem diuersorū humorū & phlegmatici & cholerici.

Cum vero compositio quotidianæ continuæ & tertianæ interpolatæ naturam certam non seruauerit hemitriti neq̄ modum, vt quia materiæ vtriusq̄ nō sint pares, dominantis signa dominantur. Et si cholera dominabitur, erit horripilatio magis ad rigorem tendens, si phlegma minus, & magis ad frigus; & dominante phlegmate puro incipiet cum supore, cholera vero dominante cum alienatione erit in augmento & status: & sic de alijs. Et si fm modum subintrationis exsistat apud statum & augmentum calori videbis superadditū rigorem si cōtinua sit præcedens, vel frigus & parum typum, si tertiana præcessit, & ex tēdit calorem vltra debitum præcedentis febris. Et quandoq̄ in declinatione tertianæ sequi sudorē quandoq̄ vero non, & maxime quando continua superuenit tertianæ, quoniam humores eius restringit sua frigida te & sua superaddita caliditate consumit. Si vero secundum modum coalterationis exsistat compositio in mixtis & continuis & interpolatis vel ex solis cōtinuis, talis cognitio locum nō habet, sed interpolatis solum. Et quidem cum compositio fit ex tertiana continua & quotidiana interpolata, quam Serapio purum hemitriticum dixit quoniam si sint coniunctæ, non coniungunt cum horrore, sed cum tempore magis, vel frigore paucō, & alia succedit sicut est in commixtione præcedentis vbi sunt subintrantes, similiter. Sed si sit compositio duarum continuarum, etiam si sint diuersi generis vel speciei omnino nō erit horrida, sed calor fortior, inquietudo & angustia maior, & accidentium vehementia. Sed si quidem sit duarum interpolatarum, & sint eiusdem generis vel speciei, vt plurimum sunt subintrantes, vel coalterantes, & sic videbis si subintrantes sint, prolongatos paroxysmos febris. Et q̄ncq̄ stante vna fe, secunda declinare ipsius primam cum sudore, & q̄ncq̄ sine, & non deficere in febricitatione, & q̄ncq̄ deficere. Si vero coalterantes sint, ut quælibet suum diem occupat, signa erunt distincta & manifestata. Et si quidem sint tres interpolatæ quantæ complicatæ, quælibet suū diem occupabit in assilendo. Si vero tres tertianæ vna die erūt duo paroxysmi, altera vnus

Et si duæ quotidianæ qualibet die duo fm alterū triū modō, vel prima die erit, vnus, alijs duobus diebus, duo.

Et cura compositiarum febrium duplex est, generalis & specialis. Generalis est quā Gal. demonstrauit dicens. Singuli morbi simplices, simplici medicina medicabuntur: compositi; composita, & si æquales sint, æqualibus, & si inæquales, inæqualibus, uno plus, altero minus. Specialis quæ vnicuiq̄ speciei compositiarum conuenit, quæ ex curā simpliciu prædictarū potest haberi. Inquit enim Gal. Nos enim non possumus vti medicinis compositis fm canonem & viam rectam, nisi qñ sciuerimus uirtutes medicinarum simplicium, & in hoc est necessarium ingenium & vsus lōgus. Et est duplex vna quæ debetur compositis & diuersis generibus remotis, vt ex putrida & hecticā. Alia quæ debetur compositæ ex generibus propinquis vel speciebus eorūdem. Prima p̄termissa vsq̄ ad accidentium correctionem tantū ea quæ est composita ex causa & effectu (dictum enim est supra q̄ vt plurimū ad hecticam perducit causam, & aliq̄ putridæ quæ multū prolongantur) de secunda compositione quæ ex generibus et speciebus sit putridarum, dicendum, & speciebus eius. Et quidem de omnibus difficile et quasi incomprehensibile est dicere, & proinde de cura eius quam Hip. uerū hemitritam appellauit, dicamus trī, vt p̄ ea manu ducatur ad alias possibiles cūram vnicuiq̄, prout competit ministrare.

Est ergo sciendum q̄ hemitriti puri & certi seu veri curā specialis est quatuor res, quæ ex cura simplicium sunt collectæ scilicet abscessio causæ, alteratio febrilis dyscrasie & regimen in dieta cibis & potibus et correctio accidentiarum. Causæ abscessio prior est alteratione febrilis dyscrasie: curationis enim intentio magis vertitur in hoc morbo supra causam q̄ supra febrem q̄ causa eius multa est & diuersa materiam aggrauans, & sua inæqualitate dyscrasie molestans & perturbans & terrens. Inquit enim Abo. Mala cōplexio diuersa, deterius in corpore efficit nocuum q̄ consimilis & equalis, licet sit mala, febris vero in acuitate est propter phlegmatis mixtionem remissa. Completur autem ipsius abscessio alteratione & euacuatione. Alteratio vero minoratio nequa in materia multitudine est & diuersitas & adæquatione in residuo. Minoratio vero habet compleri cum dysteribus leuib; & vomitibus in principio, quæ mundificant intestina & stomachum, & educunt minorando ex primis venis, vt supra in quotidiana est dictum. Et deinde ex minorantibus ex alijs venis & partibus subeuntibus, vt cum prouocantibus vrinam et sudorem cum leuitate, si peccatum sit in sanguine cū phlebotomia minoratiua, si virtus etasq̄ consenserint, vel cum proportionalibus eis, & alijs solutiuis absq̄ stipticitate multa, vt sunt myroba. & eis similes. Ex quibus propriū est abstinentium quod subleuat & abstergit phlegma, & choleram educit, si peccatum in sanguine non apparet: sed oportet q̄ possint operari talia solutiua vsq̄ post septimum vel octauum, donec sit facta aliqua digestio in materia, cum ex se indispōita sit materia valde & minorationi cum eis vt supra in quotidiana est dictum, quasi materia dissoluitur & non educitur ex illis, nisi sint ex eis quæ naturam leniendo solunt, non inquietant, & commouent, & sic digestioni resistent, vt sunt aquæ alubles, geleniabin; & medulla carthami propter phlegma, & cum tereniabin, & siracoli, aqua porrorum, & hordel cum syrupo violato, & melle caliesci. propter choleram. Oportet autem vt talia sint æqualiter mixta secundum partes, vel tempora, cum hæ ambæ materiæ sint æqualiter superantes: q̄ si inæquales sint prædominanti attendatur in commixtione earum magistra lia enim mundificant sanguinē, & ab eo phlegma & cholerā minorando dimitunt naturā lenificatā & materiā, & deinde residuum ipsius digōni complete dispositū & Clysteratiōi. Oportet quoq̄ vt dysleria & vomitū sint cū

De cura

Hemitriti puri curæ est quatuor res.

Voml.
cua.

his quæ materiam vtrancque recipiunt, qualia sunt dysenteria ex aqua decoctionis maluarum, violarum, mercurialis, & fursure, cum calia, & melle visco. & succo betæ cum oleo violato & amygdalarum amararum, & salis. Et qualia sunt ex vomitiis, syrupus acetosus cum aqua raphani propter phlegma, & aqua tepida decoctionis feminæ atriplicis cum aceto propter cholera. Item autem æqualiter mixta, vel inæqualiter, si inæqualiter sunt materie abundantes & similiter provocatiæ vrinæ ex calidis diureticis & frigidis mixta quæ sunt nota, & etiam sudorem, ut est vinum vel oleum anethinum cum aqua tepida, quæ illorum remittit caliditatem, deinde supra residuum materie oportet procedere cum adæquatione ipsius, & maturatione, quæ via est perueniendi ad statum salutis, & de minuet supra materiam morbi, donec diuidat & coëleat expellatur ex febre acuta aut mediæ artificio coadiuta. Completur autem eius adæquatio cum his quæ simplicibus & compositis dicta sunt supra in cura quotidiana & tertianæ in simul mixtæ secundum materiem necessitatem. Et cum alijs simplicibus & compositis appropriatis. Et simplicibus, vt aqua hordei cum virtute piperis quæ Hippo. & Gal. curauerunt hemitritum. Et est vt in lib. ij. aquæ ipsius bulliant grana piperis nigri contrita. xl. & in pecia rara ligata sufficienter, deinde coletur & reseruetur & deur cum fuerit opportuna non in poti cibo vel sine, sed in ieiunio cum melle ros. vel post syrupum acetosum per duas horas quoniam ablergit quod digestum est per syrupum & fert maturatione in reliquo versisq; materie natura enim sapientissima, nra dispensans corpora, in tali medicina composita ex eis & alijs si milibus sunt ex quo permissionem illorū confrangi eorum adinuicem sunt excessus, & reducta est ad temperiæ cum temperamento eius existente in composito resistit, & alterat materiam calidam atq; frigidam, & febris excessum, & cordis inflammationem remittit. Et deinde si expedit ad digestionem illarum complendam magis se gregat inter ea, & ponit virtutem calidam piperis ad pariem phlegmatis digerendam quæ corpora febris & cor non inflammantur cum a virtute quæ hordei fit contrafacta, sed fit aqua hordei cum sua virtute aditrix virtute pleris ad penetrandum in venas, in quibus phlegma peccat existit. Et eius virtutem ponit ad partem cholere & cordis, ne inflammationem sicut principes Abo. contradictoni Gal. respondit quod Gal. confirmavit cum dicit omnium natura operatrix, medicus vero ministrat: potest namq; operator magister ex ministratis sibi per discipulum instrumentum vnum quod est necessarium sibi eligere, ad hoc aliud vero in alio & vnum recipere & aliud premitttere. Aliter enim nec vnus simplicis medicinæ operatio erit in corpore, nec compositæ operatio enim medicinæ nisi discretionibus & regulationibus sit nature, vt dictū est supra. Composita propria sunt quæ infra dicuntur, digestionem vero perfectæ si natura critica, sicque consuevit, expellat, silentium est habendum. Si vero non, oportet vt eductur cum prædictis omnibus vel pluribus fortificatis in virtute & augmentatis in quanto. Et cum solutis propriæ quæ habent educere à remotis & vehementius prout conuenit eradicationi, qualia sunt quæ in cura quotidiana & tertianæ sunt dicta. Alterationem febrilis dyscrasie complet quæ cum temperamento in frigidant, & confortando omnia principalia sic febrem remittant, & cholera alterent, vt non rapiatur ad caput & alienationem vel phrenesim faciat, & quod phlegma non incedat nec coagulent nec ad suporem vel lethargiam perducant. Et proinde exterius applicent tutius quam interius ministrantur, si bono modo sufficiant, qualia autem sunt, ex prædictis est notum.

Regiminis vero ordinatio, & dicta cibi & potus, est, vt regatur cum cibis & potibus, substantibus cum cal-

iditate temperata, vt est aqua hordei, ciceri, sicla, & asparagus, borago, feniculus, capparus, & consimiles. Et cum alrerantibus vt chist hordei, vel endiuia, lupuli, & similes. Et ex cornibus & alijs virtutem nutritibus & magis confortantibus indigentiam eius ibi dictis, quandoque in simul mixtis, vel nunc cum his, nunc cum illis, quales sunt quos etiam supra diximus in cura quotidiana & tertianæ. Sit autem crassus mediocris vel subtilis sin q; arbitratu poteris longitudinem eius, & in alijs conditionibus sit prout in superioribus dictum est. Accidit vno vero correctio eius, est accidit prædictorum in cura quotidiana, tertianæ, & quartanæ, vt suporis, & alienationis, & vigiliarum, lethargiæ, ac phrenesim, quorum ex comuni superius est nota correctio. Et etiam hydropsis, melancholia, epilepsia, & manig, ad quas perducit quadoq; apud recessum eius. Et ex illis est hæctica ad quæ frequenter perducit propter multiplicationem febrium in ea, & prolongationem ipsius, de qua statim subiungemus capitulum speciale duplex: primum de ea & cura eius, secundum est compositionis eius cum putrida.

Deinceps medicinas subiungemus compositas & expertas. Syrupus valens ad febres compositas & permixtas est syrupus acetosus diarodon, & syrupus acetosus diarodon, & syrupus acetosus de succis herbarum, quorum descriptionem posuimus in antidotario nostro. Et ex appropriatis huius sunt troch. de abinthio, & troch. de ro. Et ex appropriatis hemitritæ puro sunt troch. Abo. qui. Re. ros. radicem liquiri. ana. 3. iij. tereniabini. drach. ij. spicæ, succi abinthij, spodi ana. 3. ij. Fiant troch. 3. i. cum syrupo acetoso.

Pilulæ bonæ ad eam & propriæ, q; prolongatur & ledit stomachum & viscera, & valent ad alias etiam cõpositas hmoi malitiæ. Re. alo. mastic. succi eupatori, myroba. reu. succi ros. ana. partes æquales croci part. 5. siæ pilulæ cum aqua endiuia, & sit dos. 3. ij.

Decoctio bona cõferens propriæ digestionis. Re. aloes mastic. succi abinthij, ros. ana. partes æquales, croci. 3. 4. Informetur pilulæ & dos. sit. 3. mane. Syrupus valens ad feb. compositas cum cõposito Abo. est satis bonus.

Syrupus ex inuentione nostra efficacis & expertus ad hemitritum verum. Re. bedeguar, hyssopi, hæce, eupulorum, graminis, endiuia, eupatori, abinthij, capil. v. cuscute ana. 3. i. se. cucurbitæ citrullorum, melonietæ cucu. ana. 3. ij. schinathij. 3. ij. hordei cicerum. P. i. liqui. vto. ro. ana. 3. i. zuccari lib. i. acet. v. radicem cõium. 3. ij. in pecia rara bulliant, corticum citri, sanda. spodi ana. 3. i. cinnamomi ligni aloes ana. 3. 5. dos. 3. ij. in aurora cum tepida.

Si vero continua sit tertiana, & quotidiana sit interposita, multiplicentur frigida & minoretur calida. Et illud si inæqualiter dominentur humores amboq; vero æqualiter etiam sed minus propter febris cõtinuitatem ob quæ vincit intentio cholere. Syrupus ex inuentione nostra efficacis & expertus compositus ex cholera & melancholia. Re. radicem feniculi, endiuia scolopendria, petroselinum residentium in aceto ana. vnc. i. thymi epythymi aqua. vnc. ij. calendulæ, lauendulæ, capil. ven. lupulorum ana. vnc. i. liqui. passulorum nuculeatarum ana. vnc. i. lentilorum aquæ, reusularis ana. vnc. i. se. communium, cori cum capparibus ana. 3. i. hordei cicerum ana. P. i. succi boriginis, & buglosæ depurati ana. drach. vi. zuc. lib. i. geleniabin. 3. iij. acet. radicem prædictarum. 3. iij. Aromatizetur cum cortice citri, sanda. spodi, & ro. Dos. in aurora ad digestionem procurandum. 3. ij. cum tepida. Syrupus alius ex inuentione nostra ad compositam ex phlegmate & melancholia, vt ex quotidiana & quartana. Re. bedeguar, gummi abinthij, cusc. thy. cortic. cappæ. ortigani, scolopendria, cum radicem eupatori, endiuia. ana. 3. i. radicem quinq; communium seruatarum in aceto ana. 3. i. zuccari lib. i. geleniabin. lib. 5. succi granatorum

Syrupus
ad fe. cõ
positas.Syrupus
ad emi
tritumSyrupus
ad fe. cõ
posita.

Mes, Z ij muzorum,

muzorum, & pomorum dulcium ana. ʒ. ʒ. acceti prædicti
ʒ. ij. in pecia barulli at ligni aloes: cinnamomi an. ʒ. i.

SVMMA TERTIA PARTI culæ primæ, sectionis secundæ, quæ est de medicinis febrium hecticarum.

Equitur summa tertia particulæ primæ se
ctionis secundæ quæ est de medicinis fe
brium hecticarum cõtinens capitula. iij.
Est generale de hecticis & signis earũ om
nium in communi. Capitulum primũ.

De cura hecticæ senectutis. ij

De cura vel medicinis hecticæ cõpositæ cum putrida. iij

DE FEBRIBVS HECTICIS & signis earum omnium in communi, & est generale. Capitulum. I.

Hæctica, corporis est exiccatio & consump
tio. Et est duplex, quedã quæ est febris,
& quedam quæ non est se. & nominatur
hæctica senectutis de qua infra dicet: licet
ad sectionem tertiam spectet, ubi de cura
macedinis Christo duce dicemus: quæ ut

ro est calor præter naturam acutus & fortis in humida
tibus notis quatuor membrorum radicalium fundatis,
& proprie cordis, cuius propria passio est omnis febris.
Inquit enim Gal. nõ dicitur febris nisi cum calcat cor. Cu
ius sunt duæ species secundum Gal. scilicet hæctica abso
lute, & marasmus incipiens & completus, & sunt fm se
mitam inflammationis tãtum prout Halab. voluit. Fit
autem secundum duplicem modum: quia aut est incipiens
aut alium morbum sequens, & secundum causæ diversita
tem. Cum enim incipiens est eius causa interior est, & est
caliditas aeris, motus corpori & animalis, & aliarum
procatarricarum causarum perueniens ad cor. principa
liter: & de eo ad radicalia mēbra, vel ecouerso, vel vtraq;
simul, & est plus inflammans & sua fisione in eis taliter,
vt sit calefacta, consumens humiditates eorum ordinate
secundum superius dictum modum, & est raro. Raro. n.
caliditas exterior peruenit ad cor, & radicalia mēbra,
cum frigida sint & dura q; inflāmet ea vsq; ad terminũ,
quin prius perueniat ad inflammandum spiritus & hu
mores sua caliditate paratos, & subtilitate & raritate sub
stantiæ, nisi cum tanta sit acuitas & potentia q; præter
gradiat illos, tanq; subiecto indispõsita ad reuindum
impressionem ipsius, & perueniat ad imprimendum in so
lidis membris tanq; potentia suæ proportionatis, vt fi
gatur in ipsis propter soliditatem ipsorum, & illud est ra
ro, tamquam possibile est. Inquit enim Algazel: vidimus. n.
q; fulgur, terra instrumentum combustis, quæ in penariolo
chirurgici continēbatur, & penariolum dimisit illisum.
Cum autem est sequens alium morbum: causa eius est in
terior & calor est febrilis, ephemera minus propter de
bilitatem ipsarum & duratiõis breuitatem, vel illũ quan
doq; adiunt membrorũ dispositio maior ad imprimen
dum, vel putridarum magis, vt hemitritæarum, & pprie
causarum prolongatorum valde propter vicini
tatem putredinis ad cor ipsum dispositum et alia radicalia
mēbra. Et apostematum & vicerum magnorum vicin
orum membrorum propter vicinitatem propinquam,
vt pulmonis, pleuræ, diaphragmatis, licet apostemata ta
lium membrorum citius mortem inducant q; ad hæcticã
completam perducant, vel vicinitatem remotam, vt he
patis, stomachi, renum, matricis, vesicæ, viscerũ, & ani,

& proprie cum in ipsa ipforum interueniat error. Cum
enim tales febres putridæ accidentes prolongentur, pri
mum corruptum humiditatem corporis: postea ipsum
resolunt sua vehementia, & rem sicca dimittunt cin
ritiam: vnde dixit Abo. deinde de procedit ad mēbra fan
guinea, & ea exiccata ac liquefaciendũ cõsumit: nec tamẽ
adhuc erit hæctica. licet ad eam sit dispositio magna. De
inde cum ad exiccandum & consumendum humiditates
solidorum peruenit & proprie cordis, hæctica facit cer
tam. Et maxime cum in cura earum interueniat error, &
ephemerarum similiter: vt quia omittatur necessaria, ex
contingentibus interius approximandis, vt est aque fri
gidæ potus: & exterior super cor & hepar. Et misintur
ex nociuis & inflammantibus, cum supelinitate vt em
plastrum ex artomellis, & intus vt cibis carniũ, & aque
earum, & potus vini, & electuaria calida, vt diamulsiu
& similia propter calum virtutis & frequentiam synco
pis. Et quia illis & ephemeris diatriu & ieiunium ob
struunt in infirmo choleico in ieiunijs laborantium cor
poris siccitate talis enim error nõ prohibebit ab illis he
cticam generari sed vt generetur auxiliabitur magis ita
vt illis complicitur vel illis recedatibus remaneat & pro
cedat. Hæctica vero quæ non est febris, nominata hæ
ctica senectutis est consumptio & exiccatio corporis &
membrorum omnium absq; feb. Et quidẽ vocata est hæ
ctica propter conuenientiam cum prædicta hæctica certa
& vera: sed compositio nomine senectutis propter diffe
rentiam quam habet ad illam. Conuenientiam enim ha
bet cum illa in effectu siccitatis & consumptionis. vtro
biq; enim est siccitas & consumptio. Differentiam vero
habet ad illam in causam in prædicta causa siccitatis
caliditas inflammatoria & febrilis existit. In hac vero ca
liditas non est inflammatoria vt consumat: sed deficiens
potius & quasi mortifera a, vt nequeat nutrimentum al
terare quod restat, & mēbra corporis consumpta &
exiccata humectet, et hoc propter defectum humidit radi
calis in quo fundatur. Quod cõtingere potest dupliciter.
Vno modo naturaliter, vt ex defectu caloris prouenien
te in decursu ætatis, & depalescentiam humidam ab eodem
coadiuuatibus exterioribus causis in resolutione ipsius,
& hæc proprie dicta est Gal. hæctica senectutis ab ætate.
Est enim in ea domium siccitatis cum frigidityte, sen
ectus enim semita est ad mortem quæ per frigidum & sic
cum accidit secundum Gal. Et propterea talis hæctica fe
quentius senibus accidit rarior iuuenib; & rarissime pue
ris, quam sequitur incontrastabilis mors: vt Gal. dixit.
Alio autem modo accidentaliter vt quia fiat ab ægritu
dine aliqua consumente: vt est hæctica prædicta febrilis,
vel alia ex prædictis quæ siccitatem impressit, & cum ex
tingta fuerit caliditas exuperans inflammans & exiccans
& remansit siccitas cum equalitate in calore scilicet & fri
gore, licet raro contingat. Quandoq; vt plurimum succ
dit cum siccitate & consumptione frigiditas mēbroz,
stomachi & hepatis propter ab ipsa complexione mala
frigida nutritiuorum simul prouenit vel successiue per
modum compassionis ex vicinitate vnus ad alterum
quare nutrimentum sufficiens ad restaurandum quod con
tinue dissoluitur digerere nequeat. Et proinde mēbra cor
poris quotidie exiccatur magis & magis, & hoc aut erit
naturaliter procreata in eis: vt est videre in melscholicis,
aut accidentaliter acquisita: vt ex aliqua ægritudine frigi
da vel malo regimine, & proprie ex potu aque frigidæ
hora non sua tpe sanitatis, vt successione exercitiũ inflā
mantis et resolutiũ virtutem, et aperitis corporis poros, et
meatus mēbroz apuocatis, vt aq; frigida subito trahã
ad viscera & debilitet q; caliditate naturalẽ extinguat
vel ex stolta cura, vt supflua extinctiõ tpe ægritudinis
& febris: cũ his quæ assumuntur emplastrum, aut ex va
poribus malis & frigidis qui eleuantur ad cor ab aliquo
membro,

Quonã
mõ hæ
ctica ex
putrida
se. cõtin
gat.

Hæctica
duplex.

Situdo
pulchra

membro, debilitatibus eius calorem & sanguinem, quæ nutritimentum in corpore non compleatur sicut accidit in simia Gal. Et hanc vocat Philippus ex egritudine senectutis quæ cum confirmata fuerit, uti solida membrata tegerit valde, non curatur, & si esset curatio in ingenium vix esset morti, vtrex Abdo. dixit & Gal.

De signis.

Signa: ex signis heclicæ quædam sunt signa permutationis aliarum febrium in ipsam quæ ipsam minant, quædam signa sunt ipsius per se incipientis vel post recessum aliarum, quas sequitur, & quædam sunt signa ipsius complicantis cum putrida quæ causatur. Prima sunt prognostica, & sunt duplicia, quædam sunt ostendentia permutationem ephemere in heclicam, & quædam permutationem in putridam in eam. Prima sunt quæ vides vehementiam & fortitudinem caliditatis in principio plusquam conueniat naturæ ephemere, & prolongationem eius ultra tempus quo declinare consuevit, quod est tempus horarum. xij. vt plurimum, cum cōtinuitate & fortitudine, & est multa corporis dispositio in ariditate et macredine, tunc timebis permutationem eius in heclicam. Secunda vero sunt febris putrida principalis & remittitur fiatque lenta cum cōtinuitate æqualis nec habet periodos conclusas cum rigore vel typo aliquo febris contritionis, cum pulvis coarctatione quædam modo cum putridis, & natura ipsarum conuenit cum corporis ariditate incipientis, & vix nam est digesta & vinctuosa, tunc suspicaberis putridam permuari in heclicam.

Documētū de heclicæ.

Signa vero ipsius heclicæ per se venientis vel existitis post permutationem illarum in ipsam sunt demonstratiua ipsius. Et sunt duplicia, quædam sunt signa demonstratiua heclicæ febrilis, quædam vero heclicæ senectutis. Demonstratiua heclicæ febrilis sunt duplicia, scilicet duplicem eius speciem. Circa quod sciendum quod heclicæ in principio sui, seu in prima specie, est difficilis cognitionis & facilis curationis, in fine vero vel processu, vt cum deuenit in marasum est facilis cognitionis & difficilis curationis: & hoc dum est incipiens in secundo gradu, aut impossibilis cum completis est marasmus & factus est ad hubul sunt enim radicalia membra ad tantam ariditatem ducta, consumpta eorum radicali influente humiditate triplicis generis, adeo quod quantumcumque nutritimentum apponatur, præ defectu radicalis humiditatis calor in eis vt remaneat recreari seu viuificari non potest, quædam diuina in carbo nelinquit licet addiscere, qui cum ad vltimam ariditatem deuenierit, non poterit flammam seruare, nec viterius superaccensionem recipere quantumcumque superinfundas oleum: sed circumspatit & semper fit minor, donec totaliter extingatur.

De signis heclicæ simplicis.

Heclicæ autem simplicis & absolute signa sunt, nam siquidem incipiens sit, scias ipsam immediate fieri à solis procatartice præcedentibus causis: vt ab æstus, ira, & labore nimio, fame & ieiunio facto. Cum vero facta est, seu alium morbum sequens præcedere febres putridas dicas, nulla præcedere procatarticarum causarum quandoque heclicæ sola sit videbis calorem suauem fieri primam immisionem manus, in moranti vero fieri mordicantē simul & ardentem & esse continuum & æqualem per se semper. Sed sumpto cibo post vnam horam vel duas habere sensum in contritum, & pulsum in magnitudine adde- curre in natura ipsius sit & omnium heclicarum semper debile esse pulsum spissum & paruum. Cum vero pulsus talis cum prædictis signis sic permanseat; heclicæ sola erit & absoluta. Cum vero mutabitur quia debilis, spissus, immaturus, & durus appareat: tunc heclicam ipsam simplicem etiam marasum noueris esse. Cuius quædam signa prompte apparbunt tanquam manifesta valde, & sunt, nam tunc pulsus erit, parus, debilis, spissus, & durus ad modum calide fornicæ permansue, & vrina erit vinctuosa magis, & petillas habens, & profundatio

Pulsus.

Vrina.

oculorum augeatur, & corporis ariditas magna, & coliditas mutatio versus nigredinem, & putredinem faciet, ita vt incipiat fieri visui versutus & egrotans, & hoc quando incipiens fuerit marasmus.

Cum vero ad complementum deuenit: pulsus prædictæ differentie augebuntur & sient in modum eandem fornicæ finitæ, & oculorum profundatio augmentabitur, vt ossa palpebrarum appareant eminentia, & palpebre remaneant apertæ, & lymphidum in eis sicca licet fortius eius non proprie somnus sit: sed potius impotentia vigilandi tempora appanantur ualde, narium extremitates acuntur multum, & ossa maxillarum & menti acuntur: & in omnibus membris & facie color mutatur ad nigredinem & pulchritudo faciei perit omnino, adeo vt fiat toruialis & horribilis valde, & cutis totius corporis & faciei arida valde & puluerulenta: vt neque extendatur valde, & cum extenditur fiat suspensa, & pili elongantur in ea & apparent pediculi & ossa pectoris valde eminentia & distincta & venter adheret dorso ac si uiscera essent quasi euacuata: & finaliter vngues curuantur. Cum ergo curuantur & acuntur, tunc incipit tendere ad occasum, & liquefunt charilagines & sequitur mors in contristabilis sicut in heclicæ senectutis. Cuius vera sunt signa marasmi & consumptionis: neque apparet in corpore calor & inflammatio, sed frigiditas plurimum tactu perceptibilis, & eorum pulsus non est spissus licet pulsus heclicæ febrilis: sed debilis, tardus, rarus & parvus, nisi fortis debilitas insit: quoniam tunc incipit fieri frequenter ad modum fornicæ, & proprie in illis in quibus hoc accidit ex potu aquæ. Et vrina erit alba, subtilis, aquosa, & in reliquis dispositionibus est licet fenex.

Signa cū mor- tis.

Signa vero heclicæ complicatæ cum putrida cognosci sunt difficilia cum non sint distincta: sed adiutorem valde confusa. Et sunt, nam in calore lento & continuo fieri videbis ascensum caloris contritum aliquando cum rigore manifeste, vel aliquo alio typo, vel aliquando sine manifestos: sed cum pulvis coarctatione declinatæ eo cum sudore vel situm cum euaporatione cum balneo remaneat caliditas & siccitas in arterijs & venis maior quam in circulis stantibus partibus, cum velocitate et spissitudine motus non dissolui in eis. Et sumpto tunc cibo iterum fieri eius ascensum in contritum, & iterum redire ad primum, & ariditas & consumptio maior quam conuenit putridæ. Et vrina rubra & vinctuosa, & similiter gestio vinctuosa & humerosa: & quandoque turbida.

De signis heclicæ complicatæ cum putrida.

De cura heclicæ febris.

Capitulum II.

Cura vero heclicæ febris, si simplex sit & sola, vt quia incipiens sit, vel alium morbum sequens, ut putridam fe. absolute vel cum apoplemate, quod cessauit euacuatio putredinis. Cura debetur proprie cui morbus factus sit, non à causa dependens, licet dici posset incipientis, quia per suos gradus præcedens & simplex quia nulli alteri est permixta. Si vero applicata sit alteri egritudine, vt febris putrida à qua vt plurimum est causa talem enim putredo adhuc manet in corpore: cura ipsi debita erit, composita ex præuisione & cura, vt infra dedante dicitur. Et cura quidem vera & simplex quæ debetur heclicæ soli consistit in duobus in remotione nocentium, & in ministratioe curantium. Nocentia autem sunt omnia ex. vi. rebus: calida & sicca, auferantur ergo omnia. Curatiua vero sunt tres res: alteratio febrilis dyscrasie, regiminis ordinatio: correctio accidentium. Intendit neque quia causa cessant: vt quia interioriorem efficiētē non habeant quæ transiuit, vt putrida, licet conseruantem habere possit: cui iam immediate est præsum.

Alterationem complet frigida minus, & humida magis: frigida, nam cum fortis fiat, fortioris impressionis erit quæ natura mēbris in talibus facta valeat tolerare. Expindelgunt & si dyscrasiam calidam alterant, non tamen sicca Mes. Z iij quinianno

quinimo cum natura debilitent, ipsam ad nutritionem cum cibo defecere faciunt, quare feb. augetur et siccatas, & effectus eius qui est cōsumptio membrorum; maxime si sint talia quæ siccitati sunt iuncta, vt trochi. camphoræ & similia. Sic ergo non debent esse intensa, & dyserasie. pportioabili, sed remissa potius cū sufficiant ad infrigidandum, & si non per quantitatem & multitudinem, per iterationem in & vices, vt compleant in longo tpe quod oportet absq. nocumēto, quod potuerunt, si fortia fuissent in breui complerent cum nocumēto. Humida vero cum non sint vehementius impressionis, vt in naturam nocumētum imprimant atq. defecionem, sintq. cōtraria vtriq. dyserasie calidæ obdundunt, & siccæ alterando vt earum consumptionis restaurando, vel saltem inadefaciendo nō sint talia, quæ caliditati sunt iuncta, vt vinū & carnes, possunt esse fortiora frigidis, et magis excedentia, si non essentialiter, & in gradu, effectualiter: tñ q. multiplicata in quantitate & tempore non in tantum q. naturam suffocent, vel saltem oppilent. Quod si necessitas uti fortibus extinctiuis contingat & frigidis quæ sint non cū humiditate vel temperamento passuarum: sed siccitati coniungat vt sunt ex simplicibus camphora, sandali, syrius limonium, & alia plurima. Et ex cōpositis trochi. de caphora, oportet attendere illud cōferre, sicut ante vel post vel simul cum talibus frigidis humida ministrantur, & etiam aliquid calidi humidū quod dyserasie intentionem abundat, & siccitatem medicinæ contemperet, calidum vero contemperet medicinæ frigiditatis excessum non membra percutiat & in contrariam dispositionem aducat, quæ incorrigibilior esset prima. Et ad illud euitandum periculum in utro frigida remissa immittantur, quæ humiditati sunt iuncta vt iuleb. vio. ros. succus hordei & aqua pisiang. & similia: quæ si supersuuant, non multum nocere possunt. Et si conceditur interius aliquid eius calidi misceatur quod cōtemperet, ne noceat valde, vt dictū est supra. Et similiter si humida, caliditati erūt permixta, talia autem frigida sunt quæ supra in cura generali sunt dicta putridarum. Et ea quæ in alteratione huius se, sunt propria fm Gal. sunt duplicia: vt quæ intus assumuntur, vt medicinæ portabiles & comestibiles, & qui inspirantur: aerque quales oportet esse subigimus. Et quæ extrōr sunt applicantur, vt continens nos aer, cerota, & similia, vt emplastra et balnea. Medicinarum portabilium & edibilium quædam sunt frigide & siccæ, & earum quædam sunt simplices, & quædam composite. Et ex simplicibus humidis portabilibus est aqua hordei simplex vel cū candis, aqua lactucarum scilicet communium et omnium sen sibilium: aqua lactis vaccini à quo extractum est butyrū & lac, mucilago psyllii & similia. Et ex comestibilibus sunt prædictæ cum substantia propria, & ex frigidis & siccis, ros. sandali spodium camphora, & similia. Et ex cōpositis syrupus & iuleb. vio. de cucurbitis, ros. & ribes & trochis. & dactyli, de camphora, & destuaria quæ dicuntur. Aer autem inspiratus & nos continens, debet esse alteratus frigidis et humidis vt supra ibidem dictum est, talis enim inspiratus & tractus per cutis poros, cordis dyserasiam alterat, et omnium membrorum, & proinde hyeme nō calefit cum igne, ne poros opplet, & febrem inflammet, defendatur induratus ne sit congelatus: quo casu accendatur in camera parus & leuis ignis.

Aer q̄.

Cerota autem sunt fm duplicem modum scilicet simplicem & compositum, simpliciter vt ex cera & oleo ana. compositum, vt est ex pigmentis succis adipis & speciebus quæ infra dicuntur. Talia autem cerotaria cum frigide & humiditate & permanentia multa in membris eorum dyserasiam alterant. Sed vt illud agatur, suis sint conditionibus plectæ quæ sunt expertæ fure materię & formæ, & conseruationis eiusdem moduli, & tps., vsus ipsius. Ex parte quidem materiæ vt sit oleum electum: &

est de cucurbita, salicibus, & violatum, de seminis melonum, & ros. quod suam frigiditatem impellido spiritum citatem moderatam sua magis humectat, q̄ oleum simplex vt Gal. ostendit, non veniūt, sicut Gal. dixit. Sitq. eorum cera alba & munda, paucq. quæstatis, ne illud redat spissum valde & solidū, sit enim ex hoc difficile valde penetrabile ad profundum, maxime cum sit frigidū, & oleum sit viscosum, cera spissa & spissica, & proinde si ex aliquo frigido valde de subtili fieri posset: optimū esset et efficacissimum, sed quia tale difficile est inuenire vel im possibile. Et si acetum sit tale non simplex frigidum est, sed aliquid habens calidi & sicci. Et proinde non ex eo fiat, sed ex eo aliquid illi admisceatur. Sitq. oleum ablutum cum frigida aqua, vt sua caliditas (siquam habere possit) auferatur, et frigidum fiat & humidum. Et p̄inde ex quo coagulatum est cerotum, abluatur cum frigida aqua pluries, & resideat in ea, vt conseruetur eius natura. Et vngat frequenter ne calefiat, & vt alteret magis sit in iunctio supra membra principaliter passa, ex quibus caliditas in flammam ad omnia corporis procedit, vt est cor, hepar, & stomachus, & dorsum, sub quo vena magna existit extensa, multum sanguinem continens calidum inflammantem dorsum & totū corpus ad quod procedit. Alteretur ergo cum inunctione eiusdem ceroti, vt ad omnia membra transeat alteratus ut supra in generali cura putridarū est dictum. Et si totum corpus inungas est boniss. post balneum, vt aperiis poris subintret amplius. Emplastra etiam sicut in cura putridarum est dictum: sunt supra stomachum, cor, & hepar applicanda.

Balnea quoq. debent esse suis opportunis conditionibus plecta scilicet materia, quantitate, & qualitate eius, loco, tps. ingressus & egressus ab eis, vt horum stadii in eis, & alijs quæ sequuntur ad ipsum, vt sunt aquarum dulcium calida & frigida: calida oportet procedere debent autem esse euacuata, ut rarificent non conspilent & resoluant, et semicupio facta plena, abidanti aqua, vt totum corpus attingatur quia sint cocta frigida & humida ex herbis, floribus, & fructibus: ut lactuca, semperuina, melilotū, vio. & hordium, & superasperum oleum aliquod ex prædictis in domo locato & iuxta lectum infirmi: vt in eis facilis sit ingressus: sitq. gradatus & paulatim & post complementum digestionis primæ, et antequam fiat va cuitas, et fecibus euacuatis.

Si aut sumat aqua hordei duabus horis cyphus vnus in quo stet quo ad delectationem & membra corporis et cuius uideant in tumore eleuari, nec fudet aliquo mōtunc statim egredias, ne tracta humiditas nutriti ad membra resoluat et debilitet ægrotans. Est enim tps. humectandi et faciendi carnem acutam euaporandi locum fm Gal. Et cum egressus fuerit sequi oportet balneū frigidæ aque. Sit aut paucæ frigiditatis et quasi tepidat sup corp. præ balnearum in calida subito effundat, vt tracto calore ad ipsam, non effundat à frigiditate illius: sed propterea debet esse pauca, vt calor retrahatur in membris atq. huiusmodi tracta retineatur, et non permittatur resoluī, sed infrigidet et humectet. Et p̄inde in lecto de corio aqua plena vel vento hora æstatis proprie extunc loce, vt quiescat: nec cooperiatur vt sudet: nec quoq. vt rigeat. Tale enim balneum per se et per accidens talibus confert. Alteratenim caliditatem resoluendo humiditates corporis inflammantes illam sua caliditate temperata acquirit, et sua naturali humiditate subintrante poros siccitate membrorum, et ariditatem madefaciendo et irrorando humectat, et sua frigiditate naturali ad quam redire est apta inflammationē extinguit quod in alio euenire auxilio ex prædictis difficile est: enim per se confert, per accidens nocet et conuerso, et extunc datur illico lac.

Si uero cōtingat ex tali frigido balneo naturam terri q̄q. eo dimisso docuit Gal. post exitū corporis à balneo calido

Modus
cibandi

De con
ditione
lactis
exhibe
di.

Admi
nist
ratio vici⁹

calido, oleis prædictis & cerotis inungi propter eandem causam, quod melius est cum non terreat & magis humectet, cum magis permaneat: vsupra auctoritate Gal. dictum est. Et deinde lac dari et dimittere infirmum quiescere donec lac digerat vsq; ad horam dici tertiam prædictam. Et post digestionem fricari manibus molib⁹, donec rubeat cutis ut nutrimentum lactis trahat ad membras: deinde hora tertia cibare, & quiescere usq; ad coenam: & tunc ante coenam fricare iterum: deinde cibare, & permittere quiescere & dormire vsq; ad fin balnei in mane sequenti, deinde similiter agerelli nō sit malum bis vel ter in die ingredi balneum, maxime si deficiat.

Sed lactis conditiones oportet hic attendere quæ sunt plures: ex parte animalis. si a quo accipitur, & regiminis eius, a tpe fumendi, & a modo, a quantitate et mixtione. Animal autem sit mulier vel forma iuuenis & sana. Est enim melius lac mulieris & pprie maturæ ætatis cæteris, pp conformitatem: si non abhorreat æger vel a sine sistr, vel capræ iuuenis & pinguis, & sit earum regimen in frigidis & humidis, cibus et potibus. Tps autem sit post balneum illico, & si præmittat emulsiō eius supra dorsum ante ingressum balnei, bonum erit. Modus autem fumendi est vt fugat patiens de papillis ut alteret ab aere ante q̃ sumatur, & hoc si tolerat, q̃ si non, statim cum mulsu fuerit cum sua naturalī caliditate propinetur. Quantitas autem eius sit quam digerere bene possit. Et pinde prius autem eius def in quantitate. 3. iij. quam si bene digerit, æq̃dat ad eam paulatim, donec ad sufficientem peruenit quantitatem: si vero male, minuat ut illa: sed mixtum sit illi parum mellis vel zucarai aut salis, vt prohibeat eius causationem in stomacho, quæ penetrationem eius a membrō prohibendo fit causa prauorū symptomatum sicut supra in stomacho est dictum. Et canon dādi in potu lactis acetosum a quo extrahitum est butyrum, est, pxius illi.

Regimen autem cibi & potus & aliarum rerū non naturalium complet. Nam oportet vt digerant ex cibus & potibus, frigidiparum & humidū plus, facilis digōnis, boni & multi nutrimenti, quales sunt lacti cū grānis, & panis tritici ablutus in frigidis succis pistane aut hordei coriandrum pparatum in pulmento habes aceti parum, & ex animalibus sumpti & pprie lac vaccini a quo extrahitum est butyrum qm̃ est pulmi nutrimentū. Et quæ carnis pullos, gallinarum, perdicum, fasanorū, ardearum, & hedorum: decoctæ cum coriandro vel lactucis, carnes ipse, & testudinum, & limaciari purgarum & cancerorum fluuialium, & serpentis albi vel galline nutritæ ex eo cum frumeto decocto qm̃ indiget præ debilitate. Et hepta gallinarum, testiculū gallos, & oua forbilis, & caseus: recens pinguis non saluus, si appetit. Sint autem carnes decoctæ in aqua hordei cum lactucis, vel asse parum, vt humiditatem naturalem consequantur: & pparatæ in geleæ acetosa parum. Et ex fructibus recentibus, cucurbitæ citruli, melones dulces & indi in quantitate pauca, & granata dulcia & poma. Et ex ficiis amygd. pineæ, fisci, & auellanæ. Et ex potibus sunt aqua hordeacea & aqua frigida, q̃ nō fuerit quo prohibeat: non tñ sit multa & foris frigoris ne extinguendo caliditatem subito ad mortē, vel saltem ad hæticam senectutē adducat: quæ difficultio ris curationis existit, sed longioris vitæ. Et forte esset melius perducī ad illud q̃ in marasimum completum per eā ubi ad curam alia non sufficeret medicina: fortasse ppter debilitatem & digestionem conceditur vinum subtile, album, pauciscrum, benelymphatum cum frigida. Tps autem eius & hora sit consueta: quantitas vero pauca & sæpse enim conuenit eicū morbus de inanitione cū virtutis defectione existat. Et etiam ex cibus & potibus et medicinis humectantibus ministratur. quod supra in curamale complexionis sicce stomachi dictū est, prouidentum autem ne in oppilationem perducant. Aliæ quoq;

res ad humiditatem mutant, his enim omnibus vel pluribus hætica simplex, vel sola curatur facilius. Quod si ne gligator eius cura, vt transeat in marasimum difficultius curabitur, vt est dictum: oportet ergo tunc, vt multiplicent prædicta, & diutius ministrantur ne transeat in marasimum completum, qm̃ omnino est incurabili. Et proinde curā dimittere melius est, si nō desperet infirmus, quapropter prosequenda est cura, sed cum protestatione sue prognosticatione præmissa. Melius est. n. cum spe benigna mori infirmum, quam sine spe ipsum ignis prognosticis die mittendū Gal. ait. Oportet autem ut in balneum cum linteo imponatur & extrahatur, cū non possit per se egredi sicut tempore procedenti.

Accidentium vero correctio est accidentiū quæ superuenire consueverunt hæticis: quibus ante aduentum melius est obuiare q̃ post aduentū remedium inuenire, non enim tunc bene corrigibilia sunt, præ debilitate naturæ ex corporis consumptione in ipsa. Et sunt fynopsis, de qua supra est dictum multoties, & fluxus ventris vt diarææ ex defectu virtutis est, & ipsa est causa maioris defectio nis ipsius. Sit autem cibus eius ex pane tortillarum de sece ni ex lacte decocto cum lapidibus fluuialibus ignitis, vel ferro, aut igne solo, donec consume tur aqua, quia sit solutium & farina panis, milij, vel rizis, decocta cū ipso, & carnes prædictæ assæ & potus ei quæ ferret vel pluuialis, & vini fispici & pontici. Et medicinæ eius, ex simplicibus, spodiū, gummi ara. charabz, sē. acetosæ granorum berberis, psyllium assum, & bellii mechidi, pprie & fumach. Et ex compositis, est trochi. de spodiis de dactylis, de balauistijs, & de terra sigillata: si ad exco riationē deuenierit, & cum clysteribus, emplastris, & alijs medicinis, quæ superius habuilli. Et ex illis est appetitus defectus: de cuius rectificatione supra in sectione prima de medicinis stomachi dictum est.

Confectio trochisci de dactylis. R. dactylorum im matorū drach. iij. spodiū armenia. aur. iij. rosi. drach. vi. portulacæ, citrulli, cucur. karabæ ana. drach. iij. fiant ex eis trochisci. dosis. drach. ij.

Confectio alia ad fluxum ventris. R. boli arme. 3. v. castaneorum torrefactorum rosi. ana. drach. iij. spodiū, karabæ berberis ana. 3. iij. fiat trochisci. 3. l. cum succo citio riorum, & detur in potu cum aqua pisorum.

Balneæ conuenientia talibus, sunt thermarum natura lia. Et proprie sunt balneæ orodonice, calaturæ, et arcus, & tripergule, & balneæ resinæ in estate artificialia: sicut aqua fontis dulcis simplicis, vel decoctionis rerū humectantium, vt herbæ crassulæ, vel semperuiuæ: & vermicu laris, & cymbalarie violarum, nenufa, hordei, meliloti, & chamo. Et sunt qui supereffundunt oleum vio. vel de amygd. vel de cucur. vel de eius, vel melonum, vel ipsoz, vel lac mulieris, & est efficax. Et aliqui decoquant axungiam animalium, & clysterizant cum ea.

Cerorum expertissimum ad eos post balneum quo inun gitur dorsum, spina tota, & vniuerſum corpus. R. axungie gallinæ, anatis, anseris: & porci recentium ana. 3. iij. medullæ crurum vituli. 3. iij. lactis mulieris vel asinæ. 3. iij. olei vio. olei sesami. vel amygd. dulcium ana. li. 5. ceræ albæ. vnc. vi. ita quod sit liquidum parū: succi crassulæ, vel semperuiuæ. vnc. ij. pulueris rosi. drach. i. & est efficacissimum ad hæticam febrilem & senectutis, & etiā sine succis plurib⁹ frigidis dictis. Et sunt q̃ ad extinguen dam inflammationis intensiōem in duā ægrum camisiam sandalis lotam cum camphora. Sed in ea est timor sicut supra in capitulo generalis curationis est dictum, & in sudore diaphoretico sectione prima.

Electuarium restauratiuum consumptionis ipsorum ualde efficax & expertum. R. seminum lactucarum, portulacæ, papaueris albi ana. drach. i. seminum cucurbitæ, melonis, & citrulli, ana. drach. iij. f. citoniorum munda

Confes
tio ad
fluxum
ventris.
Balneæ.

Ceroti
ad eos.

torū, 3. iij. liqui, 3. i. fe. coti mundi, 3. i. s. fe. sefami, 3. iij. capium vio, 3. i. ro, 3. i. & s. farinē hordē, amyli ana, 3. i. zuc, nabit, 3. i. cinnaomoni dulcis, 3. iij. gummi ara, gūmi tar, ana, 3. i. caryophil. karabē ana, 3. i. penidiarum, 3. i. & s. pice, 3. i. i. yrupi rol, quod, s. Et impingetur cum carycis, amyg. dulcibus excoctatis, pincis purgatis, fisticis mundatis ana, 3. i. Dosīs qualibet hora in quantitate nucis, & superbibatur parum vini. Est efficax & expertum in hēctica febrili, & in hēctica senectutis ualde frigidis ex eo ablati.

De cura hectica senectutis & medicinis. Cap. III.

HÆtica senectutis si in finibus sit, curam non habet, cum in eis defectus virtutis naturaliter insit, & quod naturaliter inest semper inest, vel vt plurimum dixit Aristo. habetq; in eis causam conseruati similitudinem gratiæ. & complexionis concurrentis cū ea. Et pinde remediari poterit nō curati; quoniam mo si sola ætas quædam naturalis egreditur eis: vt visum est Gal. cum in ea sit dolor & labor incurabilis: scilicet si superaddatur accidentalis dyscrasia & confimilis: certe multo magis incurabilis remanebit: & quid vltra si correctiōnem haberet: multo magis perpetuaretur vita, vel non haberet vtiq; tps perniciendi operationes in maioribus. Si vero in iuuenibus sit plurimum curæ habet, & magis si pueris insit: habent enim iuuenes naturam sorte refulgentem naturaliter, & si accidentaliter sit defecta, & pueri multo magis. Et pinde a fortitudine naturali optimi sunt redacti p̃m magis: & minusnisi accidentaliter fœcitas sit confirmata: vt quia tetigerit a deo mēbra solida, & tertia humiditas posita sit in periculo non vltra extendi, & ita totaliter consumpta, & si non in toto, in parte vili & maiori.

Cura. Et quidem remedium in cura est sola dyctasæ sicce alteratio, quæ quidem cum frigiditas sit iuncta, complebitur cum humectantibus calidis temperate, qualia sunt quæ in cura hæc febri sit dicta, minus est, aut cum mixtis aliquibus calidis odoriferis, & cum aquali caliditate minori approximatis. Ex quibus est balneum prædictum decoctionis in aqua eius floribus chamæmille meliloto, & calidis actu quam febrili cœnentali. Et quale est lac, æquo non est extractum butyrum habens plus mellis, & mel ipsum quod est vltimum in iuuamento istis, sicut vltimum in nocimento febrilibus dictis. Et quales sunt alia medicina humidæ & calidæ, & vt dycteria facta est foenugræco, semine lini, capitibus & pedibus agni, oleo chamæmillino, & sesamino & melle, & syrupo est aqua decoctionis ipsorum: & præprie ex floribus chamæmille, & sesamo, & zuccaro nabit, & melle. Et delectuaria est calidus & humidus, vt pincis, dactylis, mandulis, passulis, fistis, amyg. dul. liqui, & alijs similibus illis. Et cerotaria ex oleo sesamino vel amygdulicis cum cera rubet. Et fricationes fortes trahentes non resolutes. Et quales sunt cibi calidi humidifaci potetia, etiam actu facile penetrabiles, & velocis defensionis, in quibus non sit viscositas sicut aqua carnis, & vitella ouoru forbilium, hepata gallinarum pinguum: & carnes noce columbæ non pingues ualde cum aqua rosæ, & fructus prædicti: & potus, uini maturi subtilis & odoriferi conuenientis quantitas minus lymphatis. Et qualia sunt alia ex non naturalibus rebus, proportionabilia illis. Et si siccitas cum equalitate actuum sit iuncta cum eis, fiet eius curatio: remissis tunc & caliditate naturaliter, vel artificialiter saltem mixtione.

De cura & medicinis hecticæ & putridæ com-
plicate. Capitulum. III.

Hæc febriſ febrilis cum putrida complicata, cura eſt quatuor res. Prima abſciſſio cauſæ. Secunda alteratio febrilis dyſcræſiæ. Tertia regimẽ. Et quarta correctio acciðetum. Abſciſſio cauſæ, eſt putredinis euacuatio, & multa mundificatio. Iſa enim putredo exſiliens febrilis putredinis cauſa immediata quæ eſt cauſa

hecticæ: aut causa est hecticæ mediata, & sic causa est cæc.

Et pro eo cura ab ea est recto ordine inchoanda: nam ea euacuata cessabit putrida & heftica coqueunt, & ea manente quantumcumq; febris vtriusq; magnitudo & incensio possit remitti, semper tibi procedit consumptio pp reseruationem putredinis prolongatis febrē & remissius causam: Inquit enim, Gal. Non est possibile dissipatē nem vllam curare finaliter, manente adhuc causa faciente eam, & propterea & putredine inchoanda est cura, Inquit enim Abo, cum duæ agritudines iunguntur, ab ea inchoanda est cura quæ causa est alterius, sine qua alia curari non potest. Qualiter autem & quibus curetur & euacuetur putredo superius dictum est. Alteratio quoq; febris li dyscrasia qualiter & quibus compleatur medicinis, sit perius est dictum. Et tñ quia dyscrasia febrilis est magnas nam ad consumptionem perducens quasi præuēdiens supra curam oportet simul dicendo & euacuando putredinem dyscrasiam alterare, & si non conueniat in milijis vtriq; cause facit celice & feb. nec commune auxilium impendatur, & simplex phlegmatica vel melancholica sit putredo: q̃ naturaliter lias inuenire est possibile sim Gal. dicentem. Itaq; in contrarijs dispositionibus difficili est inuenire auxilium quod multum proficit: obit autē nihil: fiat fm artem compositum in partibus mixtū ad distinctum loco vel tpe sit æquale siue inæquale, æqualitate & inæqualitate seruata: vt si alteretur febris dyscrasia, q̃ non in crudet putredo, & illud sit alterantia exterius & interius non remissa calida ministrantur. Et proinde lac denegetur, quantumcumq; enim, conuenit hefticæ ac immediate magis tñ nocet & mediate quia putredine auget, quæ causa est sue causæ. Et similiter balneum, & donec sit digesta putredo: & alijs auxilijs procuretur quæ si alteri noceant non tamen valde quæ tux discretione re linquimus causa breuitatis: & regimen, accidentium correctionem, cum omnia ex prædictis sint nota.

INCIPIT SECVNDA PAR
ticula sectionis secundæ, conti-
nens summas quatuor.

Equitur secūda particula sectionis secun-
dæ, quæ est de medicinis apostematū, quæ
plurimum febris sequitur de partibus chi-
rurgicæ continens summas quatuor.

Summa prima est de medicinis aposte-
matum sanguineorū continens cap. xiiij.
Est prohemiale & fermo generalis est in apstematibus,
causis, signis, & cura omnium. Capitulum Primum.
De phlegmone, & est apostema sanguineum, & de me-
dicinis eius. ij
De apostemate glandularum, seu phlegmone earum &
medicinis eius. iij
De phlegmone quod dicitur antrax, & carbunculus, &
medicinis eius. iiij
De phlegmone, quod spina dicitur, clauus vel furunculus,
& medicinis eius. v
De pruna seu carbone, & igne pisco, et medicinis eius. vi
De vena egrediendi, & medicinis eius. viij
De panaricio, & medicinis eius. viij
De apostematib⁹ paruis seu pustulis illius generis, ut sunt
morbilli & varicelę, & medicinis eorum. ix
De exituris calidis extrinsecis, q̃a de intrinsecis in prima
sectione est dictum, & erit fermo generalis in termina-
tionibus apostematum. x
De esthiomeno, & cancrenis eius. xi
De moro, & medicinis eius. xij
De appropriatis apostematum s̃m diuersitatē membro-
rum in quibus sunt. xij

Sermo

SERMO GENERALIS IN apofematibus,caufis,finalis,& cura om- nium,& eft proœmiale. Cap.I.

Apa gđ

Postema fm Gal. est tumor præter natu-
ram quo membra magnitudine deficiūt
ab eo quod est fm naturā. Diuiditur autē
& variatur per genera & species variatio
ne suarum caufarū, penes quas eius cura
feu medicatio plurimum variatur:& pro
inde ad curam necessariam requirendę, prout ad Glauco-
nem docuit Gal. quę sunt quatuor: materialis: formalis:
efficiens, & finalis.

Vtrum
cerebri
& ossa
apari
possint.

Materialis est duplex: una in qua est omne membrum
habens regimen, adeo vt in osse & cerebro et fieri possit,
qđ Scapioni uideatur contrarium: eo qđ recipere neque
unt extensionem magnitudinis & tumoris quę essentia-
lia sunt apati ipsi. Ad quod rex Abo. manifeste ostēdens qđ
in p̄dictis membris possit fieri apa sic omne quod recipit
nutrimentum & recipit augmentum superfluitatis ipsius,
cum in eo collecta fuerit, recipere potest & extensionem,
& si nō magnam: vt expedit in apate proprietati aliqua-
lia sunt apati ipsi. Ad quod rex Abo. manifesta manifesta vt hoc
dici possit qđ fieri possit apa in eo, siue sit confimile: cuius
egritudo est principaliter: siue officiale, cuius egritudo est
consequenter: & tñ a natura eius mutata formam accipit,
scilicet magnitudinem & tumorem, eo qđ læsio nature ip-
sius & operationes sibi eius magis manifesta est sensui qđ
læsio nature confimilis: licet principaliter sit in ipso.

Alia materialis est ex qua. Et est quorū humores: a quo
sitas & ventositas: penes tales causas diuiditur in genera
& species essentialia. In genera, nam apofematum aliud
calidum aliud frigidum. In ipsi: nō calidi quoddam est
sanguineum: quoddam cholericum: quoddam commix-
tum. Et frigidi quoddam phlegmaticum: quoddam me-
lancholicum, quoddam aquosum, & quoddam ventosum:
& ea quę generū sunt illogice: ipsius materia plu-
rimum mixta sit. Vtrum quia morbi specificati cura ma-
gis ppria est & certa: apparet: apa in quantum morbus
& accidēs est: specificatur dupliciter, vt per subiectum in
quo, & essentiam eius dependētē a materia eius ex qua,
fm duplicem eius generationem dictam. Et medicina seu
cura ppria ei debetur secundum cōsiderationem quidem
prout est membri organici, a cuius natura curationis su-
mitur ingenium: ratione cuius ita est morbus vni mēbro
pprius qđ non alteri, verbi gratia: sifren, phrenetis, lithar-
gya, pleuretis, peripneumonia: & similia: ista sunt ita or-
ganica membris, a quibus denominationem recipiunt,
ppria egritudo, qđ non alteri, quia nō hepatis, nec stomā-
chi, nec renibus, nec similibus est. Et sub hac rōne eius cura
accidit, vt pertinet ad sectionem primam, vt quia in
ea agit de cura apofematum oculorum, membrorum. f. in
p̄fundo corporis positos, quę officia sua sunt: secundum
vero cōsiderationem siue essentię quia morbus calidus
est & frigidus a natura humoris p̄cedens: & sic est similis
in cōsimili membro a cuius natura, curationis via sumit
ingenium, quia quantitas calefaciendi & infrigidandi et
exiccandi & humectandi habetur ab ea, & cadit seu per-
tinet ad hanc sectionem secundam, vt quia agatur in ea de
cura apofematum apparentium scilicet cutis, & subcu-
taneorum, vt carnosorum quę viuēter saliter totius habi-
tum comprehendunt, licet infra scripta cura in quantum
generales intrinsecis sit communis.

Causa efficiens duplex est, f. intrinseca & extrinseca.
Intrinseca vero est duplex secundum duplicem modum
fiendi ipsius. Nam aut fit fm modum inflationis, & est
vt plurimum, & tñ causa eius erit triplex: vt ex parte in-
fluentis seu mittētis, vt corporis totius: vel membri: & est

plethoria vel cacochymia: cū virtutis ipsius fortitudine
nō absolute. Secunda est ex parte membri recipientis, &
est debilitas ei⁹ naturalis vel tpalis: & vacuitas dispositi-
onis ad recipiendum, & dolor fortis & caliditas in attrahē-
do coadiuans: & si non sit eius situs inferior et mitentis
repletio nō exultat. Tertia est viarum aptitudo: quia ipsa
rum largitas, venarum vel pororū demittente ad recipiē-
tem foris. Inquit enim Ioan. Modi morborū: & in natu-
rali melancholia cum aliquo humorū concurrentium
ad infirma membra sunt quatuor. primus est virt⁹ mem-
bri impellens & debilitas recipientis. secundus est vaci-
tudo humorū. tertius est debilitas virtutis nutritiis, quar-
tus largitas vię, vt pororū, vt supra in iuncturis est dictū.
Aut fit per modum congestiōis & illud fit raro. Cuius
causa est debilitas sola membri in quo apa est, quare non
suum potest pprium conuētere nutrimentum totum, vel
fm partem: quia membrum fit parum & nutrimentum
multum: vel quia nutrimentū possit conuētere sed super-
fluitates eius nequeat expurgare: vel debile in se, vel quia
sint multæ, crassæ, & viscosæ, aut imbibitæ, & vel quia
ductus sint obstructi: vel qđ deficiat exercitium, vel eū
naturalis consuetudo ei vel artificialis. Inquit enim Gal.
Etenim tentat quidem natura vel semp vtens virtutibus
assimilare his quę nutriuntur quodcūq; fieri potest be-
nignum, expellere vero quod non est tale. si vero qñq;
pp crassitudo, vel viscositas, vel subtilitatem imbibitā
vel multitudinem superfluitatis, vel pp quādam structio-
nem: vel pp fupisus imbecillitatem nequeat ex se expel-
lere quod malum est: necesse est & ipsum morans fm ani-
malis corpus corrumpi: & in ipsa particula egritudinem
procreari vt apofema, quod vel erit fiens, vel factum:
fiens vt dum materia influit vel generatur & coadunā
in vacuis membrorum regionibus. Factum vero cum iā
influxit vel generata est ad coadunata & dicitur proprie
exitura. Et est habens quatuor capita.

Causa vero debilitatis vtriusq; membri interior pluri-
mum est malitia complexionis diuersę, vel æqualis, na-
turalis vel accidentalis, & est humoris vitio vt plurimum,
vel sine obstructiōis causa plurimum est coarctatio: &
est multitudo humorum et superfluitatum, & ipsarū cras-
sities et viscositates ex regimine procedēs vel natura mem-
bri: quia sit eius superfluitates tales: vt sunt nervi, panis-
culi, ossa, & similia: & est causa antecedens.

Causa vero extrinseca: & est causa primitiua commu-
nis, quantum ad vtrūq; fiendi modum, est malitia regi-
minis nō solum in cibis & potibus: sed in alijs omnibus
necessarijs rebus non naturalibus: taliter vt ex eis pro-
cedant omnes causę extrinsecę, prænaratę, & motus hu-
morum influentium vel multiplicatio & aggregatio ip-
sorum in membro apofemad ex quibus sunt maxime
motus fortiores, corporei, & animales, & vinum, & est cau-
sa non necessaria: vt casus, percussio, morsus, & siffa.

Causa formalis est detractio naturalis membri magni-
tudinis apofemati ab eo quod est præter naturam. Et se-
cundum hanc diuisionem diuiditur apofema: quia aut
est tumoris grandis, vt apofema est: aut parui, vt est
pustula & borhor.

Causa vero finalis quā aut erit salubre aut mortale quan-
tum ad finem vltimum, aut quantum ad finem medium
qui est aliquo modo: sex: quia aut resoluetur, aut matu-
rabitur, & sanabitur, aut lapideatur, aut putrefit & corrup-
tetur: genter aut subito aperitur & suffocatur: aut permu-
tatur. Et melior harum est resolutio, secunda maturatio
seu sanatio: mala est apertio subito et suffocatio: deinde
corruptio: lapidatio vero mediā est, permutatio potest
se habere ad bonum & malum.

Signa: deinde ad curam apatis certam & completam, De si-
oportet inuestigare signa generum & specierum & cau-
sarum eius. Dictū enim est supra in principio operis au-
thoritate

floritate Gal. q̄ cura cuiuslibet morbi confellum fequitur cognitionem faciētis caufas, adeo vt dicat ad Glauconē. nihil mirabile int̄m medicos peccare in fanationibus, inquantum et in cognitione falluntur. Signor̄ ergo apofte-
matum quædam funt generaliffima quoque quædam funt exteriorum, quædam interior. Exteriorum funt nianfe-
fla fenfui, vt apoftema exterioris membror̄, & funt tumor et inflatio. Interior. vero quædam funt effentialia & communia omnibus, vt funt grauitas vel tenfio, & in-
flatio feu tumor fi ad ipfum cum medio perueniat fpiri-
tus, vt quia fuerit in ftomacho hepate vel fplene. Quædā
accidentia ex communitate pp̄ vicinitatem vel colligan-
tiam: vt tenuitas in myrach ventris, extenuatio corporis
fubita & in oculis concauitas repentina. Quædam funt
figna generum ipfius. Nam fi fit calidum p̄dictis fignis
addit inflatio & dolor acutus, & fortis, & perdurās.
Et hoc ideo q̄m in eo non folum eft repleto, fed nialitia
complexionis diuerfe & continuitatis folutio: quæ & fi
figna funt funt et concaufe vt fupra dictum eft: quibus
fiens ap̄a, fi non obuiet ad factionis complementum bre-
uiter produci. Et proinde Hippo. inuenimus in apho.
dixiffe. Dolores in lateribus & p̄torib⁹ vel in alijs cor-
poris partibus fi multum fterefint ad difcernendum, ma-
li funt: & eft etiam febris, maxime fi dicitur propinquū
& putrefactum feu fanici facit, & et comitantes illa. Et
figna fpecierum quæ ex materia funt dependentes funt fi-
gna materierum ipfius ex quibus funt, quæ infra dicen-
tur. Et funt in fumma. Nam fiquidem fit calidum & ma-
teria eius fit fanguis accidentia prædicta erunt obufa. Si
vero cholera, erunt intēfa. Si vero adufa, erunt inten-
fiora. Si vero frigida, dolor erit paruus, nec tumor ma-
gnus & acutus: quia materia eft diffufa & vifcofa non be-
ne congregabilis: nec eft febris inquantū huiusmodi, nifi
per putrefactionem caliditatem acquirat.

Et figna fpecierum infra dicuntur & funt in fumma fi-
gna dominij phlegmatis vel melancholice, & fi perue-
nire poffit ad ea fenfus, in phlegmatico feniet frigiditate
albedinem & molliem. In melancholico, duritiem &
fufcitatem abfq̄ dolore omnino. Et in ventofis, tenfionē
refiftentem tactui cum dolore.

Signa vero fubiector̄ feu caufarum materialium funt.
Nam fi fuerit in membro fenfibili neruofū, erit dolor acut-
us, pungitiuus & fortis q̄nq̄s, perducens ex continētū ad
fpafmum, alienationem, & anhelus nocumentum, &
pelfus eft ferrinus. Si vero in membro infenfibili fiat: fit
in eo grauitas fine dolore acuto: vel eft dolor grauius
& pulfus vndofus. Et fignum proprij membri officialis
in quo eft nocumentum operationis illius.

Et figna modor̄ funt nam fi per modum infuxionis
fiat, videbis figna repletionis totius vel alicuius membri
& venarum, & debilitatem membri, & per eos euacu-
ationem ceffat vel minuit apoflema. Si vero per modum
congeftionis: figna debilitatis membri apoflemati fola
aderunt: vel cum regiminis malitia & prædictarum pri-
uatione. Et fi quoq̄ fit in fieri: videbis augere timorem et
accidentia quotidie parum poffi parum. Si vero factum,
iam materia eft aggregata cum cupo tumor permanebit
in effe fuo, & dolor & febris extunc augebitur pp̄ digeffio-
nem materij quæ extunc incipit fieri, fi fieri debet.

Signa vero temporum eius funt tripliciter fumpta, vt
quia penes effentiam eius penes accidentia, & penes figna
digeffionis & indigeffionis. Penes effentiam quidem: nā
in principio incipit tunc fecer membrum: deinde auge-
donec flet, deinde fiat in vltimo in regionibus membro-
rum, deinde minuit & refoluit fi debeat effe falubre. Sed
dices vbi funt vacuæ regiones membror̄, cum dicat Ari-
nō effe dare vacuum in natura: Cui refpondet Gal. di-
cens. Qm̄ autem in continuo non effe dare vacuum: & fi
aliquid influxerit, cōcurrunt ad fe inuicem vniuerfe par-

ticularē corporis quemadmodum & in aqua videmus, fi
ergo concurrunt propter effluxionem, vt quid non rare-
fcent propter infuxionem, fic ergo funt: et fi non actū,
potentia tamen.

Penes accidentia verò: nam fi in principio funt, præ-
dicta effentialia erūt leuia, & cum peruenierit ad augmen-
tum, augebuntur, & apud ftatum vltimabuntur, & in de-
clinatione remittentur donec totaliter ceffent: fi falubre
fit apoflema; fi vero mortale ftabunt in acumine fuo
donec extingantur.

Tertio penes digōnis figna, eius t̄pa dignofcuntur: nā
fi incipiat maturari: videbis duritiem quæ in principio
fuit, minui, & dolorem & febrem augeri fi fuerit, vel in
furgere, fi non fuerit, deinde vltimari q̄m digeffio & ma-
turatione fit completa, & virulenta egreditur fi fit non sub-
cute celatum, vt quia in oculis, naribus, vel labijs, pleura
& fimilibus fiat. Inquit enim Gal. In omni ap̄ate fub cu-
te celato folet æruginofus exire liquor: maxime fi calidū
fit vel maturum, & vltimo cum completa eft & perfectā,
minui.

Signa formæ eius funt, nam fi apoflema fuerit
magnum, grauedo & dolor erit maior: & maior læfio ope-
rationis cōfuet. Si vero paruum vt pufula vel bothor,
p̄dicta funt minora. Signa vero finis & terminationis
funf diuerfa fm̄ diuerfitatem ipfius, nam fiquidem refol-
uatur remiffio fiet doloris, grauitatis, & febris, & aliorū
cōcomitantium accidentium, & virtus inualefcens
& fortitudo.

Signa vero maturationis & fanationis
feu fuppuratonis fientis funt prolongatio ap̄atis, pulfa-
tio, & doloris & febris augmentatio: ipfius facte illo-
rum eft diminutio. Inquit enim Hipp. in apho. Circa ge-
nerationem faniei dolores & febris accidunt magis q̄ per-
fecta fanici: & cum hoc eft augmentatio grauitatis & pon-
deris.

Et figna eruptionis funt rigori, diminuto graui-
tatis & doloris & febris egressio puris, & ex fignis bonis
funf, vt fanies quæ erūpit fit laudabilis, quia alba, lenis,
& æqualis, carens malo odore: & fequitur diminutio vel
ceffatio febris, doloris, & aliorum accidentium, & viri-
tis inualefcens & operatio illius eius. Quæ fi funt econ-
tra: fignū mali fignificatiua. Signa fubtilitatis, & econ-
uerfionis in lapidē funt diminutio doloris, & febris om-
nino cum duritie vel augmentatio fi in principio fuerit.
Et figna corruptionis foetentis funt mutatio coloris ad li-
uiditatem vel nigredinē membri vel vicini: & exortium
fector. Signum fubitę apertionis eft fubita minoratio gra-
uedinis & doloris in apoflemate membrorum, et permu-
tatio eius in membro ad quod tranfit materia, & quan-
doq̄ exitus puris vel fanguinis.

Signa vero permutatonis funt diuerfa fm̄ diuerfimo-
dam permutatonem ipfius. Et funt nam fiquidem mu-
tatio fit de interioribus ad exteriora funt alleviatio acci-
dentium & permutatio interior: fitus cum dolore, & tu-
more, & qualitate mutata exterius in membro ad quod
mutat. In quo p̄inde dolor & caliditas ē prius cepta, &
funf bona, contraria vero, mala. Inquit Hipp. in apho.
Eriſipelatem interius, extra conuerſi, bonum, exterius ne-
ro intus, malū. Aut erit de nobili ad ignobile, vt de prin-
cipali ad emunctorij, aut ecōuerſo, aut de minis nobili
ad magis nobile: ut de pleura ad pulmonem: aut de pul-
mone ad cor: aut de ſuperiori ad inferior, aut econtra. Si
quidē ergo primo mō permuteſ, figna erūt alleviatio do-
loris & febris, & aliorū accidunt & virtus inualeſcens,
& in grauitate, dolore, calore, & tumore in emūctorio. Si
vero permuteſ econtra: figna erūt cōtraria & malitia anhe-
litus & pulfus, fi permutatio fit ad ſpiritualia & ad cor,
quia eius confeſcio & diſſolutio erunt manifefla, & pulfus
diuerſitas & inæqualitas. Si autem fiat de ſuperiori ad in-
ferius, vt de cerebro ad cor, figna erunt eadem cum præ-
dictis. Si vero de eo vel ſpiritualibus ad nutritia: figna
erunt tenſio in hypocoſturijs & grauitas: fi econuerſo de
inferioribus

De fi-
gnis for-
mæ.

De fi-
gnis ma-
turationis.

De fi-
gnis erup-
tionis.

De fi-
gnis per-
mutatio-
nis.

inferioribus ad superiora transfusa erant malitia anhelitus: quia coangustatio est? & dolor pectoris & gravitas in parte furens, & ardoris & doloris mutatio de inferioribus & nutritivus ad spiritalia, si ad ea permutatio fiat. Si vero proveniat ad cerebrum seu caput, dolor erit capitis, & alienatio, & vigilie, & quandoque fureth, & stupor. Si vero ad emunctorium post aures signa erunt que sunt dicta, & bona nuncia, si consilii virtus. De his autem omnibus qualiter & in quibus fiat, & cum quibus invenitur terminationis bonæ & obviatur malis infra specialem afferemus Christo ducem sermonem.

De cura

Cura apostematibus duplex est, generalis et specialis. Generalis quidem est evacuatio. Cum enim sit morbus materialis ex repletione vacuatum, regionum, membrorum, ipsum in quantum huiusmodi evacuatio sanat. vt Hippo. dixit. Completur autem eius evacuatio quandoque evacuatione partis apostemate sola, ut cum apostema fuerit iam factum quocunque modo, quæ propria & absoluta cura non esset autem per extractum solum de parte patietis, qui dupliciter habet completi: per diaphorem si primo, secundo per caraxationem. Quibus autem particularibus medicinis compleantur hæc ambo, superius dictum est, & in speciali cura infra dicitur. Si vero nondum factum sit sed adhuc sit fons quocunque modo fiat, sola partis in qua sit evacuatio non sanatur quinimo etiam sanatio fm Gal. sit composita ex pusillione & cura, sicut morbi fientis cuiuslibet, oportet vt præcedat præfusiō & abscessus efficiens causæ inde sequatur cura apostematis facti seu evacuatio materię iā influxæ: vt his & alijs considerandis attentis eius medicatio apostematibus consistat in quatuor. In abscessione antecedens causæ quæ sic est in cura apostematis seu abscessione materię influxæ iam & conceptæ in partem collectæ, quæ causa conclusa ipsius existit in regimine & accidentium correctione. Abscessio vero antecedens causæ complebitur, si per modum fiat influxionis, primo cum evacuatione totius corporis vel membri influentis, conuenienti, & circumstantis, & cum derivatione & contrarium cum eorum alterius præsupponatur repletio. Fiat autem dupliciter fm duplicem modum repletionis, aut enim est plestoria, aut cacochymia. Si quidem autem plestoria sit evacuatione eius complebitur phlebotomia per antipræfusiōem factam, vel ei appositionalibus magis propriis, & ieiunio quæ cum re alia, sicut est fricatio multa & aspera, exercitia, balnea ampliora & euaporantia, pharmaca & purgatio cum solutivis. Phlebotomia enim euacuabitur & ieiunio in omni dispositio ne si cum febrilias vero non. Item si repletio multa sit, neque balneis neque exercitijs impericulolum est vti. Si vero repletio sit cacochymia, pharmaca euacuabif appropriata cacochymie quæ ex prædictis est nota. Secundo est constringentibus & coarctantibus venas medias atque ductus. Fit autem illud cum stipicijs & ponicis applicatis venis intermedijs, si sunt apparatus qualia in cura luncurum & alibi dicta sunt & infra dicentur in speciali cura. Et tertio fac cum confortantibus membrum, ne recipiat qualia sunt stipicia pharmaca substantiam eius coadunantia, & ad quatuor complexione cum ipsius cum caliditate vel frigidityte, prout dyorsalia exigat, vel proprietate & cum sedantibus dolorem eius atque calorem ne ulterius trahat, quæ sunt supra nota in cura luncurum & stomachi, & in fra in speciali cura dicitur. Et conditio accetophibent apostema in principio. Sed si per modum congestione sit fons complebitur cum confortatione, et ad quatuor complexione ipsius membri in quo apostema sit & vniuentibus substantiam eius, ne materiam generet quoniam causa eius interior antecedens est complexionalis, non humoralis vel exterior primitiua nisi repletio antecedens sit in eius debilitate cum causa quo casu præmitte oportet evacuationem vt dictum est.

Evacuatio vero apostematibus & evacuatio materię influxæ & congregatæ in ipsa parte, quæ ad eam spectet non proprie sit diuersimode fm diuersum eius fendi modum enim per modum influxionis sit factum completur dupliciter per recursum & per extractum.

Per recursum fit tripliciter per pulsum tractum et transmissum & his omnibus vel pluribus tantum recurret. Si vero per modum congestione sit factum, complebitur similiter licet per extractum de patiente magis & per pulsum inuisum pulsum autem materię sit si in principio in frigidetur & parti patienti stipicia apponamus. Competit enim talia reperculsiua in principio omnis apostematis per influxionis modum fientis in quantum apostema est licet fallat ratione materię vel quia frigidæ crassæ & viscosæ hæc ex talibus intus trahit magis: vel quia venenosa tibi repulsiō impellit ad principale cum sua proprietate ad centrum id est cor. Aut ratione mēbriut quia sit emunctorium aluius principalis ad quod influxit materia, a quo repulsiō non ad circumstantes particulas repellit materiam & disseminat sed ad principalem totum reddit vniū ppxiū amplitudinem in alijs vero excusat a repletionē ad illud eū, disseminatio materię, & eius proprietates.

Tractus autem fiet cum evacuatione partium oppositarum & remotarum, & illud cum fricationibus, ligaturis, co pressionebus dolorosis, & ventosationibus in partibus illi oppositis & remotis vel propinquis, ut materia de loco apostemando, & de profundo corporis ad exteriora trahatur, quemadmodum in pleureti & lithargya ventosamus exterius & in alijs, vt materia euacuetur & extrahamus, sic quoque phlebotomamus & venas luncur in synanche & faphenam in apostematibus matricis, & velle, & renum.

Transmissus vero cum applicatione medicinarum stipiciantium supra ipsum co pletur, his enim omnibus vel pluribus & materia actus fluens adhuc in venis est parvis membri repellitur: & quæ fluxa iā est, recurret ad circumiacentes partes disseminata, vt forte vno auxilio simul influens materia & effusa tota depassa vel passura particula expellatur. Et illud cum materia recurrere bene sit apta, & quia calida sit & subtilis.

Extractus de parte faciente fit dupliciter: Insensibiliter per diaphorem & diaphorica pharmaca vel sensibiliter per curationem seu sectionem ubi non recurret tota: & quia crassa sit et viscosa: præcedat autem eas inaturatio, & mollificatio resolutio nem quæ, et mollificationem quæ & fanationem & caraxationem: deinde sequitur mundificatio saniet: deinde incarnatio & in solidatio vlcis, & vltimo sigillatio seu cicatrizatio ei. Quibus autem medicinis habent illa compleri supra in prima sectione ubi de cura apostematum egimus dictum est, ibi enim ostendimus quæ ex medicinis particularibus apostematum, quædam erant reperculsiuæ frigidæ & stipicie vel calidæ, quædam trahentes, quædam diaphoreticæ, quædam saniantes & maturantes, quædam erumpentes, quædam mundificantes, quædam incarnantes, quædam consolidantes: & quædam sigillantes seu cicatricem testali ordine approximandæ in temporibus eius: & ordo est vti in principio apostematis per modum influxionis fientis magis & calidi in emunctorio non existente superponantur reperculsiua. Quapropter Abo. dixit, & oportet vti ponit tribuatur habenti apostema aqua endiuia aqua solani cum medullis castei. Si vero sint stipicia calida temperate & in augmento permixta diaphoreticis & in statu principio & prælio eius magis: & tunc etiā atheria sit minifitetur cum scalpellatione seu scarificatione: & proprie cum materia multa vel mala perducens membrum ad correctionem in quo non expectata est digestio. In fine status & declinatione vero diaphoretica sola habentia quid stipici & aromatici, si in membro sit virtutis influentem

Influentem habentēq; s'no resoluat & materia fit aggregata tota, vt facta sit exitura, maturantia & saniantia mīstrent; dīnceps facta sup'puratione & dubelati, erūpētia mīnistrēt. Fiat autem apertio f'm proceffum rugarū membri, nisi in quibūdam de quib' infra dicē. Deinde mundificanti saniem & pus. Deinde incarnantia, si expedit. Deinde consolidantia & vltimo cicatrizantia. Et in alijs aliter terminandis se finiedis, aliter et operandum; put in speciali cura dicē. Et determinandis f'm aliter p'dictorum modorū dixim', eo q' inter ceteros f'mt meliores vel boni. Et modus est vt apocustica in suo genere frigida & stipica diaphoretica & calida & sint parata & saniantia, calida & humida in secūdo gradu sint proportionata naturæ materiæ membri & proinde varientur f'm varietatem illorū nō excedendo; accidunt. n. ex eorū excessu in cōuenientia multa. Ex repercutiūis quidem vehementia doloris p' retentionē materiæ & soliditatem mēbri & reductio q'nq; ad pncipale, & q'nq; induratio apātis, & q'nq; tendit membrum ad corruptionem cum viriditate & nigredinet & p'prie q'n medicatur cum eis in finire et p'pessat. Ex diaphoreticis vero fit cicatrizatio apātis et doloris additio p'p'ficiatē. Et ex saniantibus corrosio membri & vlcera; t sanies enim longo retenta tpe acuitur, dixit Gal. Cum ergo talia videbis in surgere in cōuenientia, oportet vt desistas ab eis, & corrigas inconuenientia nouemta quæ prouenerunt. Et illud est vt doloris violentiam & vehemētiā tollas & corrigas cum embrocis calidis anodinis, cum emplastris ex eis, vt semine anethi & radice lilij, florum chamemillæ, lilij, foenugreci, se, lini, & radi. bismalug. & cū oleis eorū & focibus eorundem quæ indurationem eius corrīgunt. reditioe ad pncipale obuias cū cordialibus stipiciis intus & extra approximatis cum ventosis rubificantiū supra partem, & si membrum vireat uel luescat quia tendit ad corruptionem scalpellabitur vel scarificabitur profunde vel superficialiter, put naturæ mēbri conuenit & loco ipsius, sed prius inunge membrum ex bolo armeno dissoluto in oleo rolarū, vel aqua cū alijs auxilijs dictis in cura eliomēti. Quod si cum toto hoc non saluabitur sed putrescit iussit Hippo. abscindere ipsum, ne putredo ex eo perueniat ad alia mēbra, & quandoq; moritur & in omnibus cōfortantur pncipalia cum theriaca vel mithridato.

Scelirozationem vero & excicationem ex diaphoreticis prouenientem corriges cum mollificationibus diu ap proximatis ex mucilaginis, adipibus, medullis, & similibus, quibus humectatibus dolor cessat. Corrosionē ex saniantibus introductam cum mundificantibus & in carnantibus dictis, & alijs quæ infra dicentur auxiliante Christo. Cūq; apostemata membra in natura sint d'ria, consimilia scilicet & officialia, p'dictæ etiā medicinæ sint differentes substantia & virtute, oportet ex illis eligere in cura apātis talia quæ naturæ membri in quo fitam con simili q' officiali cōueniant, ut cura eius cum talibus reddatur habilis conueniens & completa nō solum quo ad rem p'ter naturam eius talem cōsiderare sufficit; quia apātis morbus est & ex tali causa seu materialē etiam cuius membri sit vel in quo sit, apā enim sua essentia p'pria & materia suisq; temporibus medicinas varias iudicat et distinguit sic natura membri in quo est p'pria quātitas iparum determinat speciem propriam sibi, eligit ordinē atq; aptum videnti modum locūq; immissionis iparū & expulsiōis materiæ. Talis autem membri natura constat esse complexionalis, quia calida vel frigida, sicca vel humida. Et complexionalis qualis; quia situs & societas, forma cum receptaculis atq; vias, principatus seu dignitas, & ignobilitas. Et cōis; quia substantiæ raritas & densitas, insensibilitas & sensibilitas, quia hoc mō quantitatē auxiliōis seu medicinarum conuenientium apātis

p'dictarum quidem natura consimilis mēbri determinat. Nam si apā calidum sit in membro calido repercutiua frigida debet esse in frigido fortiora & diaphoretica calida sint in membro calido fortiora in frigido leuiora & s'it de alijs auxilijs. Et si membrum sit ual de sensibilibus: vt est neruus, chorda, vel stomachus, & oculus, magis leuiora, ut sint immoradica sufficienti, licet eo v'is debeat esse maior, & non existente multitudine, ut natura redat auras in nintendo sit forti dolori trahenti ipsius. Et p'inde sedantia dolorem oportet esse fortiora quæ infra dicent. Natura quoq; officialis s'it illā determinat: vt situs. Nā si fuerit membrum apatum in profundo, multiplicanda & eligenda sunt repercutiua & s'it diaphoretica, & alia auxilia quæ leptomeris sunt substantiæ, ut cito proueniat in pfundum, & p'prie repercutiua. Et cum talia sit difficile inuenire, vt superius dictum est: eis parum miscatur aceti vel croci. Forma ē: nam si membrū in quo apā est in sua receptaculo habet receptaculū seu viam aptā vnde materia facile possit educi, vt est stomachus: t medicinæ p'dictæ: & p'prie solutiuæ debent esse leues: si vero ecōtra erunt contrarij. Principatus quoq; nam si principia sint frigida repercutiua & diaphoretica calida oportet esse leuiora & non pura, sed stipiciis & aromaticis mixta in quantitate minori: si ignobilia, fortiora & maiora, digit quoq; principatus medicinas sibi p'prias vt cordiales, odoriferas, & confortatiuas virtutum p'prium in eis, ignobilitas vero, cōis, ordinem quoq; & modum, quia talia nō multa in quātitate nec subito sed paulatim oportet ipsa & laxatiua p'pria et nobilia ministrare: licet medicinæ debeant esse promptæ vt cito imprimat collectio nem quam in eis prohibeat fieri cum in eis sit periculum grādē. Ignobilibus vero & innatam tū virtutem habentibus fortia, atq; subita, nisi principium tērat natura & emunctorijs nobilium diaphoretica tantum & fortia.

Societas quoq; locū immissionis medicinarum, si. n. sit in cerebro, per nares, per palatum, aures & similes regiones medicinas immittes, si autē in stomacho, per os; si in intestinis inferioribus, per anum, si in superioribus; per os; & si in v'isq; simul per ambas, & si hepate sit materia, per intestina expelles cum ventrem solutibus: in gibbo, cum diureticis & prouocantibus vrinam, si in vberibus, per matricem in mēstruis, & si in matrice, per fasciphenam, & si in gutture, per venarum eius apertione. Sequitur regimen in sex rebus nō naturalibus & necessarijs & non necessarijs, quod causam primitiuam tollit oēm superius p'narratam, si ad sit, vel prohibet, si non ad sit: debet ergo esse tale, vt virtutem digestiuam & nutritiuam confortet in corpore: t attractiuam contemperet & retentiua, & etiam expulsiua atq; repletiōē minuat si inueniat ipsam prout dispositioni conuenit æqualis su pra sectione p'ma in cura debilitatis stomachi & digestio ne est dictum, & extenuatiua d'icta.

Accidentium quoq; correctio, in febris scilicet & doloris p'prie, patet ex his quæ dicta sunt in cura febrium, et de sedantibus dolorem in sectione prima, & p'prie in cura ægritudinum iuncturatum. Erex eis sunt calida & humida temperata quæ influxum materiam resoluunt aliā non trahendo, alteratq; caliditatem, vt est tetrapharmacum à lana succida oleo calido infusa & hyosctidum, opium, plumbum, cerusa, & portulaca in calidis. Et est p'pria illis in quibus timeat putrefactio. Hæc d'ice res licet sint in principio vltimæ, sunt tū in ordine primæ in apostematæ cura. Regimē enim & d'icta, cura ipsius fundamentum est generale in cura ægritudinis ois. Et quandoq; sola ipsius bonitas est sufficiens: vt ostensum est supra, & d'icta extenuatiua in p'nsentis ægritudinis cura est efficacissima: abscondit enim omnem ei causam a qua dependet: nam primitiuam et extrinsecam tollit, si ad sit, vel prohibet, si non ad sit: antecedentem p'nsentem & accidentalem

accidentalem abscedit: quo minus vel nō vltra fluat, coniunctam quoq; in apostematū partem iam influxam dimittit & reliquum resoluūt, vel sanationē dimittit. Sedatio quoq; doloris qui prouocando rheumā, sit causa collectionis, apostema fieri vetan & deinde si aliqua mala qualitas fortis à rheumate fluente in particula sit impressa, ut euacuatione illius remaneat facta, alteretur vt contemperantiam habeat quæ secundum naturam. In alteratione autem ipsius necessaria est complexionis cognitio: sine enim ea nescimus quantum oporteat alterare, & qñ ab alteratione desisteret: si contrarium alterum est necessarium: vel non curare, vel in secundariā dispositionem adducere.

Sequitur cura apostematū specialis secundum vnam: quamq; eius speciem, & primo de phlegmone, pro eo quod sæpius accidit: quia febres & alia symptomata facillime operatur.

De phlegmone quod est apostema sanguineum & de medicinis eius. Capitulum. II.

Phlegmon est apostema sanguineum ex sanguine benigno mediocriter crasso & multo plurimum, quia repente in fluxu ex toto corpore vel aliquo membro puta hepate in sua natura manentibus per venas ad vacuas regiones subcutanearum partium seu membrorum, vt carnis, & lacertorum, in rursu collecto quandoq; per modum congelationis aggregato, vnde necesse est ipsas partes extendi, & in tumorem leuari, & cum eis insimul cūten qui super eas exsilit.

Et causæ eius interiores & exteriores ex præcedenti capitulo generaliter notæ sunt: dictum est pluries generales canones debere in speciali obseruari, ut eis manducti ad specialium inuentionē sit facile pertransire. Vt autem eas specialiter ostendamus scias q; causa interior est triplici est parte. Ex parte quidem corporis vel hepatis, vt est repulso multa sanguinis boni crassi vel mediocris consistentia: quam præ multitudine continere non valuit: sed sua fortitudine expulsiue nō absoluta, per venas magnas ad paruas, & de paruis ad minimas carni diffusas, apertiarum orificiis, illum influunt ad vacuas regiones illos. Alia est, q; ex parte lacertorum et carnis recipientis illius inflexione, & est debilitas illorum, naturalis vel temporalis, vel ex causa exteriori quæ dicitur, licet cooperentur raritas compositionis, & natura sanguinis, & positi in circumferentijs corporis & partibus subcutaneis, ad quas fluxus sanguinis naturaliter et prompte mouetur, magis q; ad alia membra ad quod adiuvat dolor et caliditas in ea generata ex causa ipsa exteriori vel interiori in fluxu sanguinis ad ipsam qui ad influendum sanguinem adiuuat attrahendo, vel etiam alia mala qualitas quæ efficit, vt tractus ad nutriendum sanguis in eis non conuertatur debilitando: quare superest in ipsis, licet fit raro, vt supra dictum est. Et tertia est ex parte venarum ipsarum media rum per quas influit ex toto corpore vel tempore ad illas, & est largitas & multitudo orificiorum ipsarum. Causa vero exterior eius est malitia regiminis in sex rebus necessarijs & abusus, non necessarijs, & talis prædictarum causarum interior causa fiat.

De signis.

Signa eius sunt, sensus doloris in profundo mēbri vbi tumor est vltra cutē, quo car lacertosa & sensibilis valde in cuius vacuo multitudo sanguinis est collecta extendens, & scindens, & cum eo pulsatio, eo q; arteria misculi à repletionē coarctate multitudinis est compressa & c. Et proinde ibi conussio & in tactu resistentia quædam, & cum rubore calido, & inflatio multa à qua phlegmonis nomen assumptis, & illud, non quia sanguis ex fecalior sit in fluxu: sed quia licet in benignis sit: tamen in illis partibus intranspirabilis manens excecatione pororum ipsorum & superadiacentis etiā cum multitudine & crassitie cutis, in flammā, & isat, & maxime si putrefcat & signa causæ ei⁹ ex prædicti caplo generali sunt nota.

Cura spalis sientis phlegmonis ex cura generali quantum ad canones attendendos in ea est nota. Constituit. In quatuor rebus dictis, quantum vero ad inuentionem auxilij: specialium medicinarum quibus res compleantur prædictæ præiacet ipsam monstrare. Abscessio ergo causæ eius antecedentis & influentis ad præsens primo complebitur cum phlebotomia magna præudente ad li pothymiam vt causam antecedentem totam & aliquid de cōiuncta educat. Vnde Gal. ait. In maximo enim dolore & in acutissimo apostemate nulla melior medicina hac esse potest, & de nigra si totum corpus sit inflexum, & de basilica, si hepar vel cum proportionalib⁹ est vt supra dictum est, & proprie in cura febris synochæ: ita tamen q; fiat antipassando semper, vt euacuando à mēbro mittente, vel corpore semper per mēbro apostemate deriuat. Si quidē ergo in superioribus partibus corporis sit, phlebotomē de venā inferiori, vt saphenā & similia, & eon uerso si in inferioribus, de basilica: si vtrq; de nigra seu media. Et si quidē aliquis humor sanguini mixtus sit, qui ipsius substantiam incassauit quandoq; vt phlegma vel melancholia, deinde purgatione educatur, cum pharmacia humoris proprii secessus, si in inferioribus sit, vel vniuersa, si in superioribus sit. Et si in vtriq; est, vtrq; abscessione præmissa antecedentis & influentis sanguinis.

Oportet ad rem secundam vt phlegmonis curam secundo accedere, sicut autem prædictum est cum euacuatione causæ coniunctæ influxu ad partem, & aggregatē in eo completur etiam cum cataplasmatibus parti superappositis in principio ex apocriticis, nisi in emunctorijs, & quæ multiplicia sunt, vt virga pastoris à myrtis, oliua syluestris, portulaca, mentheliculenta aquæ: semper perula proprie & solatrum, cum eorum substantia vel succo, oleo ros. vel ex corticibus granatorum, vel balaustrarum decoctis in vino cum aqua eo mixto, vt natura membri materiam repellendo conseruet: super addatur tamen aceti parum quoniam ad vtrūq; se habet. Optimum enim est pharmacum tale omnem quali intentionem quam gerimus complens repercutit enim quod vsu, perfuit, & in frigidat ac transcurrit, & recurrere facit, & iam influxum est & in particula continetur. Etenim robur imponendo ad vtrūq; complendum efficit ipsam potentem, vt plurimum: & quia caliditate exiungit quæ doloris est causa, & sedat dolorem: & si indigeat fortiore illas de illis sandolos, acatiam: faulehy ocy amum album & psyllium: & herbam apostematū: & iuuat cū croco, minuit enim earum nocuum mentis spasticæ & caliditate, & confortando cor, & sua subtilitate virtutes ad iuuat penetrare. Quod si dolor fortificetur augmēto apostematū, vt dicta reperculsiua in sedatione ipsius nō sufficiat: oportet ad ipsius sedationem vacare prius, cum alijs operatiuis auxilijs in quibus tercia res comprehenditur ad curam necessaria, quæ est correctio accidentium q; ad alia procedat auxilia quæ huic cōplendū sunt opportunā: nisi enim prius sedetur, in prouocando rheumā phlegmonem augmentabit & recursum etiam & abstratum matris prohibebit & tractum. Inquit. n. Abo. Cūq; ad distensum trahere volueris, loci dolorem prius sedas. Insistere igitur ad eius sedationem oportet. Complebitur autem cum non fificantibus spasticis et conglutinantibus, quæ rheumā retinet & incunant prohibendo resolutionem pororum, cutis obstructionē, ob quam rem sanguis intranspirabilis factus, inflammatur, & retentus ebullit particulam magis subalterat & extendit se augget dolorem. Sed cum mollificantibus poros & materiā incuneatam in apostemata particula resolutibus absq; attractione cum caliditate tepērata et humiditate in qua membrum tractabile reddat, et feruorem caloris obtrudet sic causam vtriusq; doloris tollit: scilicet malam complexionem membri et eius extensionem. Qualia sunt ex simplicibus

Dolor
mitigan
tia.

simplicibus medietotum, curaua, bisimalua, semen linifce nigræ, & similia quæ in cura iuncturaturum sunt dicta. Et qualia sunt composita ex eis, & ex his quæ sunt propria pharmaca per dulce vinū vel coctum, & oleo ro. vel cera brevis in eis liquefacta: oportet autem tale pharmacū cum lana fucida, hyssopum humidum quod plurimum habent applicare, & statè frigidum, hyme vero tepidum. Et similiter cataplasmata quæ per arnoglossam & lites. panem & oleum ro. vel vino. Etiam oportet ponere supra patientem particulam spongiam vino stiptico madefactam, aut aceto lymphato cum frigida. Quod si in principio volueris regere cum sedatione doloris propter magnitudinem eius: ubi prædicta apocritica dolorem mitiganti non suffecerint, ministrabis ista, quæ si ista non suffecerint, ministrabis volubilibus: quoniam est vehemens iuuamenti in principio & statū, & apium, & similia quæ cum resolutione stipticæ, & prohibent inflexionem materis. Et deinde pharmacum quod ex farina aqua calida & oleo calido commiscetur, & similia non ministrantur in principio, sunt enim rheumaticis dispositionibus aduersantia valde, & proinde ante euacuationem, & si videantur aliquantulum mitigare, magis enim trahunt quæ resoluant: proinde dolorem communiter magis augebunt, talibus auxilijs videbimus quiescere phlegmonem.

Cum autem quod est velut bullens phlegmonis & feruor cessauerit, à mitigantijs simplicibus secedere ad diaphoreticā id est euaporantia transire oportet paulatim, qualia sunt prædicta temperata vt chamæxilla, & similia quæ non mordant. Cum enim membrum patiens in superficie positum sit, licet valde calida & acuta sint diaphoretica, mordebunt illud applicata, & dolebit non parum si simul patitur & doleat, quare rheuma puocabit & sic phlegmonem augmētābunt. Oportet ergo illa esse temperata, nec etiam duræ substantiæ, propter eandem causam: nec cum digitis applicetur fortiter vel leuiter sed tan gendo cum pluma, quia simul miscebis equaliter. Et cum venerit ad statum illa augebis, in fine vero eius in declinatione puta & sine mixtione illorum aliqua ministrabis. Et composita quæ infra dicentur. Sed in circuitu stipticæ & propriæ diaphoreticæ fortia sunt. Quod si non resoluatur superius particula appareat sanies, dimissis diaphoreticis saniantibus & maturantibus est vtendū, qualia sunt farina tritici vel hordei cum vino vel psyllio in capite eius vel cum exiccatis in circuitu, & alijs quæ infra dicentur. Deinde apparere sanatione completa oportet aperire cum caustico pharmaco, vel cultello, si nō timeat in loco emunctorij eius, fortasse tamen oportet ante quæ ad sanandum deuenias & etiā resoluendum, aperire ipsum seu scarificare & scalpellare seu sanguinare, vt materia effluat, & propriæ cum materia multa in apostemate fuerit congregata & incuncta perducit ad suffocationē membrorum, propter suffocationem caloris naturalis eius à multitudine vel malitia, vt in alijs, vel etiam cum in frigiditate ad superexcessum peruenit, vt superius, & post scalpellationē embroca cum aqua calida maris, vel reliquis salis diaphoretica enim ante hæc sunt nocua, & maxime saniantia cum putrefactiua sint, membrum magis ad putrefactionem adducunt: cum quæ aperueris, euacuabis sanem, & cum volueris vulnus abluere, mellicrato, & ui non melitio vtendum. Cauēdum autem ne aquam immittas vel oleum, quoniam aqua humectat ipsum, cui oportet exicare, & oleū fordium reddit. Sed si quidem adhuc phlegmon abis, cataplasma denique per lentes, quia reperiuntur & resoluunt temperate, & sic phlegmonem sedant, & cessare faciunt, applicabis, non phlegmonati aliquid pharmacorum quibus in talibus incisionibus ad mitigationem doloris utitur, applicandum tamen quale est quo vtuntur empirici, ex vtraque substantia oua confusa ad unicem complicata exterius immissa cum vino, vel lana,

non succida, fed molli, mitigat enim incisionis dolorem & prohibet rheumatis inflexionem propter dolorem. Deinde vero ablutione facta immitte puluerē thuris ad exiccandum & consolidandum, vel coricum eius & masticeis & similibus. Adhuc superponere oportet exterius lanam vel lint, vino stiptico madefactum inieciū aqua permixto quantum vtiq; possit bibi: vulnere vero nihil pinguium pharmacorum affertū oportet, quale est macedonicum, & terrapharmacū ex farina aqua & oleo mixtum, certissime enim exiccare indiget propter sanem, putredinem, & propter carnis regenerationē, si qua deperit, & propter in generatione saniet, cuius materia est humor crudus, & caro attrita, & propter cicatrizationē, & consolidationem. Vnde Gal. Non sanantur vlcera nisi perfecte seu certissime scilicet quantum ad prædicta omnia exiccentur, ita quod oportet sanare eos qui in rheumate phlegmonant.

Quarto consistit in cura regiminis, sit autem regimen Diæta, in diæta extenuata ad frigidum & siccum vergens. Eos vero qui per modum congestions sunt quādoq; fientes, curari oportet auxilijs per omnia consimilibus secundū plus & minus differentibus à prædictis: primo euacuatione vniuersali: phlebotomia enim in sanatione prædictorum plus conuenit, in sanatione illorum minus plus cōuenit in illis quæ cum semper in illis præsupponatur vniuersalis repletio corporis totius, vel hepatis, in istis quādoq; sit vel non. Cum enim fiat a debilitate particule ex causa procatarrica vel antecedenti generali, immediate & propriè non conuenit eis phlebotomia, nisi quādo cum mala qualitate per complexionē addite ipsam, fuerit coniuncta prædicta repletio, vel causa procatarrica supueniens inuenerit: cædē illud est raro, & quādo proinde minus conuenit & plurimum, non minus cōuenit quod conuenit semper: propterea si oportet illam prætermittere omnino propter magnitudinem & malitiam apostematis in vtriusq; non existente humorum abundantia, sed cum moderatione in istis minoris quantitatis esse debet: quæ in illis propterea eandem causam propriæ, quia ubi materia influit, maioris quantitatis esse præsumitur, quæ vbi solum extitit generata cum illic non instantur inflenses stibit et generata: hic vero generata sola. Secundo in particulari euacuatione non tam per recursum quæ per extractum de parte patiente, quia reperculsiua stiptica & attractiua euacuantia & diaphoretica & etiam sanantia in istis minora & leuiora esse oportet, quæ in illis, propter eandem causam. Regimen vero eius ex præcedentibus est manifestum, & est vt in omnibus ad frigidum conuertatur & siccum.

Reperculsiuum efficax & expertum & commune in Reperculsiuum, omnibus suis temperatū, & aquæ ro. partes. iij. acetali. & boni partem. i. oleo ro. partes. ij. conualescit simul spongia piccola duplicata in eis madefacta epithemetur & innouetur frequenter: & quādoq; expedit aliquid ex succis prædictarum herbarum addere illis, propter doloris & inflammationis magnitudinem.

Diaphoreticum emplastrum conueniens & expertū, & florum chamæxillæ, anethi, fenugræ. añ. 3. i. radicū ireos. 3. 4. decoquantur in vino & deinde terantur, conficiantur cum melle & affiantur, & addatur parum croci. Emplastrum ex fœcibus oleorum dictorum est efficax & expertum.

Emplastrum commune & expertum in maturatione & sanatione phlegmonum, & foliorum maluræ radicū maluausciradicum lili al. quæ sunt sicut radicū alij in colore & forma, & est liliū domesticum ana. partem æqualem bulliant in aqua & conterantur cum axungia putrefacta vel butyro & emplastreut.

Emplastrum commune satis & expertum in maturatione & mundificatione phlegmonum apertorum. & farinæ tritici, vnc. iij. axungie olei communis ana. 3. 4. mel.

med. 3. ij. croci. 3. i. bulliant simul in olla donec perfecte miscéantur: deinde auferatur, & vsui referetur, & cum oportet, extendatur super pectus, & superponatur, & apprehendat vlcus & totum phlegmonem, mundificatione facta, perfecte abluatur cum vino stiptico tepido, & repleatur vlcus pectolis & filatis, & defug emplastrum apostolicum superponatur. Et finaliter cu puluere gallarum de super contrito cicatrizetur.

De apostemate glandularum & phlegmone earum et medicinis eius. Capitulum. III.

Glandule sunt membra carnosa ad modum glandis, rotundae, rari substantiae ab alijs membris distincta, & in vacuitatibus eorum posita, habetia velamen durum. Quarum quaedam sunt operationes facientes, quaedam inuauementum praestantes, & si non operationem faciant scit primæ. Inquit Gal. vnum quoddam membrorum, & si non faciat operationem tamen efficit inuauementum. Operationes vero facientes sunt glandule testium in generatio spermæ, & in amillarum in generando lac, & quæ sunt in radice linguae, in generando saliuæ, & quæ sunt in radice virgæ, in generando humiditatem continentem acumen vring, quæ nomen proprium non habet, sicut premiffis nominatæ sunt glandule nomine generalitæ quarum apostematib' dictum est supra in sectione prima ubi de genere officialium membrorum executionem ad predictas operationes completas à natura sunt ordinatæ, & proinde non simpliciter glandule, & in abstracto sunt digestæ membra glandulosa in concretis quia velut officialia habentia commixtos nervos & pluriimas arterias. Facientium autem inuauementa quædam sunt glandule emunctoriorum membrorum principalium, quæ faciunt inuauementum in receptione superfluitatum ipsorum, nomen ad eas proprium assumentes, tanquæ ad recipiendum apte propter debilitatem & spongiositatem ipsarum. Inquit enim Abo. quædam sunt inter vacuitates aliorum membrorum quam plurimum corporis diffusæ ad replendum vacuitates ipsorum membrorum, et recipiendum cum expedit superfluitates eorū, & nervorum, pancreaticulorum, muscularum, arteriarum, & venarum, quæ illi sunt foriora. Inquit enim Gal. singulum membrorum cum debile fuerit, vicini sui recipit superfluitates, & tamē quia nomine proprio caret, nominatæ sunt nomine generis id est glandule, de quarum apostematibus hic incutimus, vt consimilium membrorum, tanquæ non habentium predictarum operationem. Accidit ergo eis & magis: & ad eas dant apostema per modū infuxionis plurimum superfluitatem à predictis mēbris principalibus & forioribus, & quandoque per viam crissæ, & cum virtus principalium facta potens supra materiam dispositionū suarum proprie illam per viam derivationis mittens ad illas, non potens extra corpus expellere, & quodque per viam symptomaticam, vel quia multitudine & malitia naturæ in membris predictis existente, quæ coguntur ad illas immittere, non potius extra expellere propter aliquam causam predictarum in capitulo generali, vel quia vlcus sit in aliqua extremitate corporis, puta pede, brachio, hoc humero, aut manu, aut dolores ad quod tractæ & immisissæ superfluitates transientes per illos existentes in via facile imbibuntur in eis, et precipue in arterijs, quæ cum non valent eos a se expellere, remanent in eis, et generant apostema. Quod quidem diuersum est in specie secundum diuersitatem materię eis ab illis infuxæ, quod enim in adenis fit vt plurimum est sanguineum, vt est cor & hepar proprie, et quandoque phlegmaticum, cum mittitur ad cerebrum illis, quod vero in alijs fit glāulis ut plurimum est phlegmaticum, eo quod membra à quibus materia illis immittitur, sint nature frigide, quorum cibus non bene digeritur, & sic proculdubio in phlegma conuertitur, vt supra pluries dictum est, & quodque sanguineum cum à

musculis illis immittitur. Et quidem in eis omnibus apostema aut ferat inflammationem, & dicitur phlegmon proprie, aut vndimiam secundum diuersitatem materię, aut in seliosum vertitur & duritiem, & dicitur scrophula aut botium: de quibus omnibus est per ordinem procedendum, & hic proprie de earum apostemate seruante naturam phlegmonis, de alijs vero infra: & primo de signis: secundo de cura.

Signa vero sunt inanisfesta: eo quod exterius posita sunt in proprijs locis nota, in quibus manifeste sunt tumores apparentes cum rubore: dolore, & seruire, adeo quod extenditur quandoque vsque ad cor, & sit ephemera febris, vt superius dictum est.

Cura vero phlegmonis glandularum vt ad eam aut aliarum, est sicut cura phlegmonis predictæ, lactæorum & carnis: differens tamen in repercussione: nam omnia ab abscessione succedētis causæ propter repercussiuā sunt hic necessaria præmittenda: deinde subluenda dolore sedantia, proprie dicta ex lana infusa in oleo calido, primo superposita: deinde addito in fine eius sale, donec sedetur dolor ex quo etiam cōsuetum est apostema cessare. Deinde procedendum est ad curam apostematis & euacuationem causæ coniunctæ incuneatæ in parte, & repercussiuis omiffis, si, cū resolutiuis est procedendum, & ætæ tractiuis quocumque modo, & cum emplastris rubificantibus, & ventosis. Et ex appropriatis conuenientibus talibus apostematibus postea factis, est emplastrum factum ex abinthio & solijs myrtæ contritis: vel ex solijs lauri, solatro, & si sit in radice auris, confert viscositas limaturarum, & butyrum immisum, & lingua areis, si sit calidum. Deinde cum maturantibus & saniantibus, si oportet deinde cum apertione cum pharmaco caustico, vel alio ruptorio, vel ex nouacula. Sit autem incisio & apertura vniuersis, per transversum in longitudine cruris facta, repercussio, n. in talibus in principio ministrata cum stipticis suppositis valde est mala, & proprie cū per modum & viam crisis est phlegmon, & in adenis quoriam tunc impedit operationem naturæ naturaliter operantis, quam si expedit oportet iuuare cum attractibus predictis, & alijs quæ supra diximus sectione prima in cura apostematum, non impedire. Et materiam repellit ad principalia propter cōiunitatem in via: sicut adne repercussio, non repellit ad illa nisi fortis succo casu non repellat ab illis ad principalia proprie, sed ad interiora et vicina nobiliora eis. Si quoque phlegmon sit per modum symptomatici, vt propter multitudinem materię, & malitiam eius, repercussio est nocua valde, & maxime si non præcesserit multitudinis euacuatio, & repercussio fortis sit, quoniam repercussio tunc fit ad principalia interiora, vel vicina nobiliora, sed præmissa tunc euacuatione & tractatione ac derivatione ad oppositū membri principalis, ne materia augeatur multitudine apostemæ, & corrumpat membrum bubonis, ministrabis diaphoretica seu mollificantia ex farina tritici vel hordei cum aqua & oleo addito cum melle. Et ex proprijs communibus omnibus est cicer & farina eius: nec timetis tunc de augmentatione apostematis per diaphoretica, nec de repulsione ad principalia quoniam euacuatio & derivatio securat ab illis nisi in adenis phlegmon existat. Si vero sit propter vlcus alicuius eorum, sedabis dolore vlcus: prout infra dicitur, & mundificabis ipsum, & super apostema mollificantia ministrabis. Si vero apostema fit vndimiosum cognoscetur & curabitur sicut infra de cura vndimix dicitur: est huic dictæ proximitas tamen differens in quantum tam oportet diaphoretica esse fortiora in hoc, & eius saniantia, & alia quæ sequuntur ad illa ut mundificantia ex quibus proprium est fex olei quod mundificat apostemata in glandulis, & proprie cum solijs suis, & dolore sedantia leuiora vel non necessaria, & vlcus conglutinantia.

De signis.

De cura

Mollificantia.

hantia. Si quoq; in scilicet conuertatur, & maxime quod vndiniofum est, curabitur sicut infra dicet de scrophulis, & capitulo de boccijs de quibus infra dicemus, si Christus annuat qui sit benedictus, & vltimo regimen dictum in cura illis est ministrandum, et diuersum, secundum naturam materiz.

Emplm
expertu

Emplastrum expertum ad dissoluendum apostema glandularum non scilicet rotatur, & herbam quod dicitur spargularia cuius folia sunt aspera, parua, in modum stipitis posita: & similiter stipes, & prolôgatur per palmam. Et tere & fac bullire in vino lymphato cum aungia porcina, & superpone precedente euacuatione.

De phlegmone, quod antrax dicitur accarbunculus, & medicinis eius.

Capitulum. IIII.

Antrax est apostema paruum ad modum pustule seu bothor in principio, fraudulentum & venenosum, cum burnens & corruptens particulam cui accedit, vlceraudo, & reliquis adiacentibus inflammâdo, & vltius corrodo, & petens antrum, id est corporis abscessum, & proprie cor a proprietate venositatis sue & potentia coniunctionis in partem quare dictum est antrax, proinde paruum est apostema, debilitatem operas, pulsus, tremorem, & syncopim, & deinde occidit: quod autem expulsiorem eius materiz in particula a natura nequirit facere, & si principalibus propinquior est eo quod dissoluta erat in corpore tunc, et proinde debilis virtutis existens regulabatur melius a natura. Carbunculus autem est species eius, sed minoris malitiz.

Et causa eius est sanguis crassus & malus: quia aduultus ex aduisione enim acquisiuit crassitatem et malitiam, non ex mixtione: & quandoque per aduisionem acquisiuit citrinitatem: quandoque viriditatem ex vario calore: quandoque nigredinem secundum diuersitatem aduisionis fuit cum enim sanguis bonus est, nature benignus, ceteris humoribus fit iuuantior: cum vero a natura recedit, fit malus: & quanto magis recedit, fit maioris malitiz: sicut dictum fuit supra in sectioe prima, capitulo de suffocatione matricis a semine facta. Cum igitur sanguis a duritur, a natura multum recedit, sicque vehementer acquirit malitiam venenosam, & si quidem ita crassus & ita exiccatus cum multa caliditate influit alicui particulæ, repente & simul colligitur in eius vacuo, & comburendo statim vlcus faciens, escaram operatur, quod circumadiacentes partes omnes in tumorem phlegmonosum cum ebullitione eleuat, vt etiam febrat patientes: & illud propter sanguinem tractum ad locum vlceraum ex dolore horribili est enim horribiliter dolorosum. Et nominatur apostema hoc vlceraum antrax, latine combustio. Cum ergo sanguis ille crassus & venenosus ebulliens non fuerit fixus, vt predictum est: sed aliquos liquores subiles remissos habeat, in fluxum ad particulam, in superficiem eius vesicas erigit, si miles eius qui ab igne coctus existit, quibus corruptis escarosum ab eis vlcus perficitur, & est carbunculus minoris malitiz quam antrax propter liquores admixtos, obtundentes acuitatem ab aduisione adeptam.

Et est habens indicia ex parte coloris & particulæ, seu loci, & dispositionis eius. Coloris quidem: nam quod est nigri coloris seu liuidi vehementioris est malitiz. Vnde cathalani blasphemantes dicunt bubba nigra: deinde viri disside de citrini. Ex parte particulæ cui accidit seu loci nam quod est in extremitatibus magis, minoris est malitiz, & quâto magis est in corpore & in partibus propinquoibus principalibus, & in emunctorijs eorumdem, malignum est magis. Ex parte dispositionis loci nam si pars vel locus apparitionis eius exiccatus fuerit, malus est: si vero non exiccatus fuerit, minus malum est. Et si omnia dispositione, colore, & loco, conueniant in malo, pessimum erit & mortale. Inquit Hippo. in primo prognosticorum. Si in ægro corpore fuerit antrax aut carbunculus,

siue præcesserit, siue ægritudinali superuenierit: opus est attendere signa quæ sequuntur: quod si exiccatus fuerit, & colorem viridem habuerit, vel citrinum, vel liuidum prætulit, mortem proximam dicit. Et signa vniuersalius propria & distincta ex dictis colligere poteris in simul, si volueris.

De cura

Cura vero eius in quinque rebus existit. In euacuatione omnis repletionis communis: completur vero cum phlebotomia perductæ ad defectionem, mox cum apparuit absque omni dilatione, si cõditiones adierint opportune antipalæ seruata, nisi transitus fiat super principalem. Preter, seruatur enim a magnitudine phlegmonis circumsistentes particulæ deinde cum purgatione humoris adusti. Secundo consistit circa euacuationem particularem: partem seu materiam apostematis. Completur autem cum scarificationibus profundis propter crassitatem tristantis humoris, vt trahatur extra, & cum cauterizatione vlcis escarosæ, ita quod cadat cauterizatio supra ipsum tumorem, & circumadiacentes partes phlegmonizantes non tangentur vtiliter. non comburentur: & non absque nouementis quod quidem inuit Gal. dicens. Nullus igitur dabit illud quod astat nullam vtilitatem: nouementum vero habet secum immensum. Cauterizabis quidem causticis pharmacis, ex acutissimis, igni similibus, sicut ex vitriolo, ex limatura gris adusti, arsenico, calce, & sandaraca simul mixtis, & comburitur similiter igni. Quod si grandis eius malitia apparuerit, vt neque illa in aduisione sufficiat & proprie in antrax, igne comburetur: quandoque cum candela ardente super effusa: & quandoque cum ferro, vel cum auro instrumento ignito super immisso, talis enim cauterizatio proprie materiam venenosam a profundo corporis & a principalibus ad locum appropriatis trahit potenter, & tractam quandoque insensibiliter effluere facit extra, vt cū egreditur, atramentum videatur, & quandoque insensibiliter resoluatur & consumitur, vt deinde non extendatur corruptio & periculum suæ malitiz euitetur. Et proinde non tardetur, quin statim euacuatio vniuersali permilla huiusmodi cauterizatio fiat. Dilatio enim ipsius perducit ad mortem festinam: & proinde consequenter & festine herbarum scabiofarum quam Macer mirifice commendauit contritam simpliciter emplastribus, cum innoatione frequenter a proprietate antracem ait necat in tribus horis. Et proinde si succum eius eis tribuas, citius & tutius operaberis, & maxime si cum eo lutum figillatū immisceas: vel theriacam nisi inflammatione contradicat. Tercio consistit in accidentium correctione: completur autem, ut si rubor domineatur & multa inflammatio cum dolore ardente in loco cauterizato & adiacentibus partibus, tum propter naturam materiz venosæ principalis & attractum propter naturam ignis vel pharmaci caustici aditum cum pharmaco dulci remittatur, quod fit ex pane ciliabano & vino acetofo, vel a moglossa succo, vel decocta lentacula cum pane in aceto. Et si tumoris magnitudo existat, cum vino quidem stipitico deinde autem cum aceto, & consequenter cataplasma bis orobi farinam super, quod oxy melle non super vlcus, sed circa ipsum, quia mordet hæc enim pharmaca extingunt feruorem, & ardentem dolorem, atque extenuant tumorem sua stipicitate, nec cum ea materiam repellent ad interiora scilicet principalia: sed cum sint heterogenea, extinguit, sua temperata stipicitate, vel remittunt feruorem, inflammationem, & ardorem & admixta caliditate illam trahunt, & resoluunt influxam materiam sic ne aliquid repercutiatur ex eis: sed pharmaca sanantia nullatenus talibus oportet asserre, ne putrefactionem in particula augant. Inquit Hippo. in apho. Calidum sanem faciens non omni vlceri opportunum est ad salutem, vlcus vero quod impressit, corriganur & regatur regime vlcis maligni, fraudulentum, corrosiuum, quod infra dicitur.

Et si

apho.
25

apho.
25.

Et si debilitas pulsus seu tremor, aut syncopsis, ex summo sue malitie venenose cor attingere cōtingat, cū cōfortiūbus cor, & alia principalia ex frigidis & stypticis noēis, intus & extra approximatis auxiliis adiunctur, et cū deriuantibus fumos venenosos, & eorū materiā etiā cum fricationibus, ligaturis, compressionibus dolorosis, et uētosationibus, quæ supra in sectione prima sunt dicta.

Quarto consistit in regimine, & est vt regatur aere calido temperate, resoluente materiā, nō tamen multum, ne prohibeat refrigerium in interioribus, et nobilibus inflammatis, moueatur, & parum quiescat, vt materia semper trahatur ad extra & resoluatur, & proinde vigilet nec dormiat nisi parum, vt semper materia trahatur ad exteriora, non reuocetur ad interiora. Inquit enim Gal. homo nō vigile, reuocatione caloris naturalis cum humoribus ad interiora, exterius fiunt. Et proinde tota die vigilet, et maxime hora noctis prima quæ multum consuevit natura prouocari ad somnum, & regatur cum clamoribus, sonis acutis & fortibus, & alijs expergeficientibus dictis in lethargia vsque ad horam matutinalem sanguinis, qui acuti humoris est signum, minoretur cibus: & potus sit ex frigidis, & humidis abstergentibus, parum nutritiuis, & à principalibus repellētibz, qualis est chist hordei, & olea in principio, aqua hordei, et granatorum succus, in processu vite carnis, & similia. Et confortetur verbis, et suasionibus citæ salutis. Et ex cōmunibus cum proprietate ex simplicibus in expulsiōne venenorum, et materia venenosarum, est coagulum hedi, agni, pulli, cerui, vel vituli sumptum cum vino, & lutum sigillatum cum vino, & linitum cum aceto, & semen citri cum ex eo sumuntur. 3. ij. cum vino, thure, & aqua calida. Et ex compositis interiori approximandis est fœus sicca cū ruta, cum nucē vel auellana sumpta. Et ex exteriori sumptis, & exteriori linitis est theriaca, & exterius est allium cum auellanis, & pipere emplastum.

Epim.

Quinto consistit, & vltimo in cura vlcis maligni, et corrosiui q̄ infra Deo dāte dicitur. Medicamē efficax, & expertum valens in principio atrancis cum apparuerit nigra, mortificans ipsam. R. vitellum oui, & confice cum sale trito, & sint. ix. vel. xij. quæ successive vna post aliam applicetur, et vnaqueq̄ moretur in loco per horā. Sequentibus vero diebus cum attractiuis, & mundificātibz medicetur.

De phlegmone quod spina dicitur, clausus, & furunculū, & medicinis eius.

Cap. V.

Vndimia est apostema phlegmonicuū ex sanguine bono, & subtili à corpe influxo ad subcutaneas partes, sed subtilitate substantiæ non remanet in carne, sed pertransit ad cutem, & colligitur in foris densatis, vt nequeat expirare. Et signa eius sunt, nam est tumor eius paruis sine pulsatione, & color rubens, et dolor acuti, pungitiuis ad modum punctiōis spinæ, q̄re dictum est spina. Aliqui dicunt illud clauum, aliqui furunculū, aliqui ademenū. Et cura eius est cura phlegmonis carnis, & muscularum dicta, quæ non est pretermittenda, cum quādoq̄ ex errore amplietur, & deueniat ad apostema magnum. Completur autem primo cum euacuationibus, minoribus tamē in quanto, eo q̄ huius materia minor est ex phlebotomijs & pharmacijs, quoniā sunt efficaciores in resoluendo, & faciendo cessare illa à multiplicatione ipsarum, & ex eis est rarefactio cutis, vētosatio in dorso & natibus. Secundo cum particularibus, & localibus remedijs, ex repellentibus in principio vsque ad tertium diem, deinde cum resoluētibz, q̄ si non resoluatur (quod raro accidit) illud maturetur, & si difficultate veniat ad pus, & caliditas eius est grauis, tūc phlebotoma venam quæ imbibit ipsū, deinde ventosa locum, & non agas illud in principio, quoniam egre-

dietur sanguis, & humor virulentus, & retinebitur crassus, & fiet illud vlcus durum, cumq̄ maturatur, & non aperitur perfora ipsum, aut cū medicinis, aut cū ferro. Et de reperculsiuis conuenientibus est oleum ros. cū aceto & lacte. Et ex resoluētibz conueniens est emplastrum de passulis cū melle, et floribus chamemillæ & baurach. Et de maturantibus conueniens est frumentū masticatū emplastratum, & ficus, & passæ cum melle, & similia. Et ex rumpētibz bonū, est emplastrū quod fit ex semine lini, simo colubino, & fermento. Tercio cum diēta ordinatione debita, prout temporibus eius conuenit. Quarto cū acciditū correctio, doloris & aliorū quolibet si opus. Cōmune maturatiū ipsius. R. f. almarū. trid. psyllij, ana. 3. i. lactis f. q̄. iij. fœtigij, f. e. lini, ana. 3. v. fermenti acroli. 3. i. olei. 3. i. & f. decoquatur in lacte, & administratur, qm̄ maturat & aperit. Inquit diosc. fermentū de farina frumenti q̄ decoquitur cum sale, maturat clauos, & aperit eos. Et similiter nasturtium in emplastrum.

De carbone seu pruna, & igne persico, & medicinis eius.

Cap. VI.

Arbo seu pruna, & ignis persicus proprie ex apostematibus paruis ad formā, & quantitatem lupuli male morigerationis sunt, & ventosis perducētibz ad defectionem et syncopie, vsciam in principio, & escaram facientes, & particulam corripentes seu putrefaciētes ipsam cū fectore plurimo denigrante, quare dictum est carbo seu pruna, & deinceps etiam ambulantes de genere carbunculorum, differentes ab eis, quod est quia in illis est materia sanguis crassus aduersione malus, in istis vero materia est sanguis subtilis, cholemicus adustus, vel cholera adusta mixta melan cholicæ, proprie generata ex sanguinis subtilis & calidi corruptio, sicut in pestilentia q̄nq̄ cōtingit. Differt etiā in antecessione & colore, q̄a hic antecedit pruritus, & color est niger, vt carbo, illic vero nō precedit pruritus semper, et color nō est semper niger, sed q̄nq̄ rubens, quādoq̄ citrinus, quādoq̄ viridis, & inter se sunt differentes, cum cholera dominatur melan cholicæ in tali aduersione, dicitur ignis persicus. Et tunc videbis nigredinem in eo cum quodam splendore, & est comburens superficem & cutem, magis ambulans, & corrodit eam, & corrosio eius & motus, est velocior ad modum erysipelatis & formicæ. Cum vero melancholia dominatur cholere, color erit niger, pressus, & siccitate membri ad modū carbonis, quare sic nominatus est, & eius cōbultio, & corrosio est profundior, quia in carne, non tantum in cute, & est tardior motus.

Et sunt habentes indicia ex parte dispositionis seu nature membrorum. Nam quæ accidunt in carne, velociores sunt resolutionis, quæ vero in neruis tardioris, & accidunt quādoq̄ cū pestilentia, quādoq̄ sine ea, et quādoq̄ sumuntur cōmuniter ad carbunculum, & erysipelaten vlcerosam, cōmestiuam & ambulātem. Ex quibus cause, & signa sunt manifestā. Et cura eius est p̄xima curæ carbunculi cum euacuatione vniuersali præcedente phlebotomia, educte sanguinem cholemicum adustum multum vsq̄ ad defectionem, cum tolerat virtus et ætas, & cum euacuatione partis apostemate, & materię incuncte in ipsa. Completur autem cum scalpellatione profunda, donec egrediatur sanguis malus venenosus, confectus in ea proprie, et in prima eius materia est profunda in carne vel superficiali, vt in persico igne. deinde cum administratione in principio medicinarum, non reperculsiuarum frigidarum in principio, fortis stypticis, ne materiā venenosam repellant ad interiora, & principalia, nec etiam mollificantem fortis resolutionis, quæ particulam calefactam magis inflānt, & materiam, ac magis trahant, & incitent ad currendum, imo oportet vt ad ministrēs medicinas exiccationis, in quibus est infrigidatio, & resolutio cū caliditate tēperata, vt eius

Mef.

Aa frigiditate

Maturatium.

Signa.

Phlegmonē
spina dicitur.

frigidity caliditas partis & materiae alteretur, & remittatur, & confortetur, & defendatur, & cum caliditate resoluant non repercutiant. Qualia sunt quae dicta sunt, ar nolosse emplastrum, & gallae cum aceto vini decoctae, & lentes cum pane quid furfuris habente, nam huiusmodi panis subtilior est in substantia sua diuini, vel infimul emplastrum, vel alia similia in antidotario nostro scripta. Et ex appropriatis sunt quae hic subscrubuntur, et cū regimine, & accidentium correctione, vt supra.

Emply
conue
nient.

Aliud
emply

Medici
na con
ueniens

Emplastrum conueniens & efficax et virtus. R. grana ta acetosa integra, & infundantur, & coquantur cū aceto, donec dissoluantur, & deinde terantur, & ponantur super pannum & superponatur, ipsum. n. conueniens est in oī hora, & eradicat hanc xgritudinem in principio & statu.

Aliud emplastrum ad idē. R. nucē recētē & folia eius, fauicolei, passulag, caryacae aequales partes terantur simul, & conficiantur cum vino & oleo papaueris nigri.

Medicina conueniens in principio cū nondum viceratur est. R. acatiae, tragacanthi, opii, corticum granati, ana. 3. i. feminis hyoscyami al. 3. f. confice cum vino.

Medicamen conueniens huic cum est viceratur, & est medicamen, quod parum exiccat, qualis est audacon, & trochisci. iij. ex tragacantho cum vino dulci, & rob. qd' enim fortiter exiccat, addit in malitia xgritudinis. Oportet autem vt subuenias partibus adiacentibus loco cōbationis, ne putrescant, & corrumpantur, & illud fit cū bolo armeno, & aceto superinfundis, vel aqua, et reliquis q' in frigidant & repercutiunt. Et id quod est propinquius illo cum lana hyssopi infusa in vino, cum ergo quiescit in phlegmatico, & remanent vlcera, curentur cum his q' sunt sicut emplastrum de merdā fensgi, & emplastrum de diacutro, & cum reliquis quae sunt conuenientia vlceribus corrosiuis & fraudulentis. Et nux antiqua vntuosa est conueniens igni persico in hac hora.

De vena egredienti et medicinis eius. Cap. VII.

Contingit aliqui vt eueniat super aliqua particula corporis quidā seruur, deinde uescia vel ampulla, deinde rūpitur et egreditur ex ea quoddā rubē de cluue ad nigredinē, deinde prolongari non cessat, & est vena, & fortasse est ei motus voluntarius sub cute, ac si esset aialis in veritate, quasi sit quod generatur in eo, & existit manifestū quidā q' sit ramus villi nerui propter vehementiam crassitudinis, & extensionis ipsius. Et plurimū quidē accidit in cruribus. Et Abo. dixit se vidisse sup' latus et manū, & multiplicat super infansibus vtrūq, et qñ extenditur vel scinditur, magnificatur ei dolor & labor. Et causa eius est sanguis calidus, malus, melancholicus aut phlegmaticus, adultus cum vehementia siccitatis cōplexionis. Et fortassis generant eam quēdā aquae & olea cui proprietate quae est in eis qualia sunt calida & sicca, acrimonialia, & multiplicatur in aliquibus regionibus calidis & siccis, ac si sit morbus vndimicus, vt in aegypto, & alijs etiam regionibus calidis & siccis, & in corporibus similibus, et minoratur euentus in corporibus humidis, & assuens vino cū mensura. Signa sunt ex dictis manifestis. Cura Gal. vero dixit cum non sit comprehensum ex eius causis aliquid manifestū super quod sit innitū, eo q' non vidit eum oīno, & in his vltimarum regionibus proprie quibus fuit. Abo. vero & alij sequaces Gal. cū multoties illic viderint, curam eius comprehendunt in. v. in abscessione causae primitiue cum regimine, & correctione aeris illius regionis in qua accidit, rectificatione aquae ciborum regionis, vel dimissionem eorū oīno, & ministratione humectantiū & balneorū, & oīa regimini huiusmodi notū. In abscessione causae antecēdēs cū phlebotomia oppositae partis, et cū mundificatione sanguinis, et illud cum medicinis ex myro. epithymo, sene, fumoterrae, polypodio, & similibus educitibus humoribus aduolus, & cū compoliis, vt cū pilulis cochis, & tri-

phera confecta cum sene & fumoterrae. Tercio cum euacuatione causae cōiunctae cum particularibus medicinis. Et illud cum appositione sanguisugiarum super locū, deinde cū reperculsiuis ex sandalis, camphora, cum succo herbae frigidi, notis supra, aut myrra psyllij, lac dulce, qm non repellit ad principia, eo q' precedēs affecurabit euacuatione. Non autē talia frigida super vlcus ponantur sed circa ipsum, qm frigidū vlcibus mordax dicitur Hip. 5. apho. in apho. q' si non spargatur, resoluatur non cum valde calidis, qm ex eis preuenit fortasse ad effluuium, q' si non resoluatur, sanietur, deinde aperiatur & mundificetur, et regatur vlcis cura, quae infra dicitur. Et quarto cū correctione accidentium, vt exuentis venae. Cū ergo ampulla rūmpitur, & vena ad exundū festinat, oportet vt eger in die prima. 3. f. secunda die. 3. i. et in tertia die. 3. i. de aloē bibat, & locus eius etiam epithymetur cum aloē. Ex hoc nocumētum eius oīno deletur, postq' enim qd' exierit, quod ex ea fortis apparet, super arundinem paruat ex plumbo factam cuius pondus sit. 1. 3. voluendū est, cum predicta canna ligandum, & vt pendeat dimittendum, nā ex ipsius grauedine incipit descendere, & citius egredi, & cum ex ea aliqua pars exilit circa plumbū voluatur & ligetur. Si autem quod iam egressum est, longum fuerit incidatur, & quod remansit inuoluatur, et donec radice obstruatur, quod est obseruandum, quia si factum fuerit, attrahetur & intrabit canna, et postea putridū vlcus magnū generabit, quapropter huius xgritudinis blandiendo est subueniendū, et paulatim vena est extrahenda, donec oīno egrediatur, & nihil ex ea in corpore remaneat. Si autem ipsam oīno intrare contingat, in ipsius foramine ponatur radius, & in longum scindatur, & bene aperiat, donec quicquid ex sua materia cōtinetur euacuetur, butyrū quoq' per aliquot dies supponatur, donec putrescat, & eius consumatur materia. deinde cū his quae carnem generant, curetur. Et quinto cū regimine, quod supra in carbunculo dictum est.

De panaritio, & medicinis eius. Cap. VIII.

Panaritium est apostema calidum, rubrū, in circuitu vnguium nascens, & ardens, & dolor inferens, ex fortiter pulsans. ex quo plurimū accidit febris, & giungit dolor vsq' ad loca quae sunt sub assellia & inguine, & finaliter perducit ad casum vnguis, & qñq' ad corrosionem digiti, & causa eius est sanguis cholericus. Cura vero eius consistit in tribus, in euacuatione vniuersali cum phlebotomia, & maxime si diu est, q' patiens non fuit diminutus, in particularium remediōrū approximatione cum sedantibus dolore, calore, & pulsuum ex apostematis. Et primo in principio cum submersione digiti i aceto calido, vt iussit Gal. deinde cum emplastro de camphora, aut mucilagine psyllij confecta cum aceto, deinde si expedit propter dolorem cum epithymatione digiti ex aceto, & opio dissoluto in eo, donec super locū crassum fiat epithyma, deinde contraxat, gal. aut cortex granati, vel grana myrtē cum aceto, & aqua conuassata, et superponatur etiam pannus super ipsum aqua niuis infrigidatus, qm ipsum refrenat multoties, si fiat cū frequēti innovatione, & confirmationem eius prohibet, et similiter sordes auris cū litio prohibet ad proprietatem illius collectionem, q' si pulsus in loco fuerit vehemens, predicta medicinam, vel aliud sibi simile per diem integram appropinquare curabis, deinde si pulsus adhuc perdurat, singum maturacionis erit. Quare oportet, vt aliquod emplastrum quae in cura phlegmonis ordinauimus, & hic superponas, & proprie semen alnari, & psyllium cum lacte donec ad suppurationem deueniat, deinde aperiat, & quod in eo continetur, educat, & proprie cum emplastro ex farina lupinorum cum melle, deinde cum curantibus vulnera lorum rege, & proprie cum aloē. Et deinde cum vnguento de cerua, & sarcocolla, et superponatur

superponatur pñus madafactus in fine. Et si in principio vnguis pruritus acciderit, vnguis cadet, si ergo ceciderit, digitus ab oī motu ledēte cō oblatione rei cōqualis cauetus est, ne vnguis qui renascitur foris egrediat, & asper. Et in regimine quale est dictum in phlegmone. Consiſtit etiā cura eius ex simplicibus appropriatis eis, ut ſuc. myrtē proiectus super eum et epithematus, acata cū albumine oui, ſordities balnei, olibanum quod incarnat, radix pentaphylon decocta cum aceto, et emplastrata, ſuccus et radix liquiritie, ſumach, ſires, aloes cum melle, ſicus cū penidii ponitur ſupra panaritū ad maturandū, & reſoluendū cū aqua cineris ligni ſicus, et in augmento cum cortice granati, & ſanat illud acētū, & ſoſia oliuæ ſylueſtris. Abo. Inquit enim, nec oportet vt ſtetur ſuper in frigidantia, nā ipſa, qñ pertranſit hora pñcipij, inſiſtant cutem, & obſident materiā, & uehementior dolor ſit, & non illud qđ ſentitur de caliditate, quous ſit ſicut ignis, imo reſoluitur & excicetur, cum ſumſione in loco calido, & in medio teratur olibanum ſuper ipſa, aut nigella trita, & adeps, mucillagine lenientes, et bona ſordes auri. Et dixit quoq; ſortafſe, cū, n. eſt timor cōſuſionis, neceſſariū eſt miniſtrare emplm ex arſenico, & tragacantho, calce, & flore gris, qm̄ exciccat, neq; eſt melius eo. Et qñq; incipit currere ex panarito vlcerato ſanies, & tunc cauterizetur, & incidatur, vt non perambulet malitia in digito toto. Emplaſtrū. ꝑ. aloes, balauſtie, olibani, et galli, cōſiciatur cū melle & adminiſtrēſt. Empm qđ dixit Paulus. ꝑ. tragacanthi vñ, thuris, ana partes æqles, ſloris xris partē. ꝑ. teratur & conſiciant cum melle, & ligetur, ne tangat locū, adde vero oleū.

De apoſtematibus paruis ſeu puſtulis illius generis, vt ſunt morbilli, & variolæ, & ſere, & medicinis eorum. Cap. IX.

Quia ſupra prima particula ſectionis huius loci ſi ſumus de cura variolæ, morbillorū, & paſticum, quæ ſunt ex apoſtematibus ſanguineis, quæ nūc de ſere loquēmur, qđ ex illo genere eſt. Eſt in quō ſere puſtula parua laxa ſicut veſica, ad aliquam tendens rubedinē, & eſt pruritus faciens, & anguſtia, & eſt veniens ſubito plurimū. Et accidit vt currat ex ea humiditas quæ ſortafſe eſt ſanguinea, & plurimū ſit vehemens in nocte, & in eis etiā anguſtia ſit foris cū triſtitia.

Et cauſa eius eſt vapor calidus eleuans in corpore ſubito, aut ex ſanguine cholericō, aut phlegmate falſo baurachio, & ſanguinea quidem eſt uehementioris rubedinis, caliditatis, & uehementioris apertionis. Et phlegmatica eſt minor in omnibus illis, & cum ſere inuadit locū amplum & intrinſecum, ſi non fiat phlebotomia timentur ſere. tertia, oportet ergo, vt fiat phlebotomia in ſpatio, quod eſt inter principium & ſtatim.

Cura vero ſere in quatuor rebus conſiſtit. In euacuatione cauſæ antecedentis cū phlebotomia, ſi ſanguis fuerit vincens, deinde conſequenter cum ſolutione cholere, ſi tolerat virtus, qđ ſit ex duabus partibus myrobalanorum citrinorum. ꝑ. i. hieꝝ cuius doſis ſit. ꝑ. iij. cū iuleb ſeu ſyrupo acetofō. Secundo conſiſtit in ſedatione anguſtiæ & in ſedatione. Et primo cum tamaricis de aqua fruſctum, & de inſuſione chryſomillorum, & ſucco duorum granatorum expreſſorum cum pulpis ſuis in quantitate lib. ꝑ. aut cum ſucco granati acetofi. Et de his quæ ſedant eam, eſt inſuſio ſumach colata cum ex ea ſumitur in po. ꝑ. iij. & deſur in ſyrupo de nucle in ole multoſus eſt. n. ex his quæ multum conſtrunt ei, & lenit naturam. Et de appropriatis ei eſt, vt ſumatur crocus hortulanus, & teratur, & concutiatur cum aceto, & ſumatur aqua myrtē, ſeu aqua uerū noui. Et ſi humor fuerit phlegmaticus baurachius, educatur cum myrochebu. & citri. cū turbiſ, de quo ſit quantum eſt media pars illorum, & ſit potio eorū. ꝑ. iij. & deſur in ſyrupo de nucle cipeſſi humidij. i.

cū aloes. ꝑ. i. & ſumatur crocus hortulanus, & ex illis eſt vt ſumatur coque. ꝑ. i. cū. ꝑ. iij. zuechari & ſe. agni caſti in lacte dulci. Terio conſiſtit in regimine, & eſt vt regatur cum cibis frigidis, & acetofis abſtineſcis. Quarto conſiſtit in particularium remediōrum approximatiōe ad particulam patientem cum reſoluentibus, temperatis & humidis, dictis ſupra in cura phlegmonis, & cum ſaniantibus, ſi expedit, & alijs quæ illa ſequuntur.

De terminatione apoſtemati, quōt modis poſſint terminari, & eſt ſermo generalis in terminationibus apoſtematum. Cap. X.

Omne apoſtema vbiq; ſit corporis terminatur ſm Gal. aliquo ſex modorum quibus ad ſinem ſalutis vel mortis perducitur æger. Qui autē ſint & quales, quia boni mali & mediocres, & quæ eorū ſint ſigna, ſupra in huius ſectionis principio dictum eſt. Sed vt ſcias apoſtemata regulare, vt ad bonum & optimū perueniant terminandi modum in ſinem ſalutis, ipſm qđ cū expedit valeas adiuuare, & malis obuiare, nunc oportet adijcere & monſtrare, quid ſit ſcilicet vnuiq; ſq; & quibus cauſis fieri habeat, vel medicinis, et cui competat quilibet & cui non, & quod ſit regimen obſeruandum in eis, ſupra enim in capitulo generali dictum eſt, qualiter nocumenta apoſtrophicorum, & diaphoreticorum cū accidunt corrigantur, hic autem dicendum, qualiter ſit ne accidunt obuiſandum. Scidum ergo qđ reſolutio apoſtematum, & cuiuſcunq; alterius materialis morbi, eſt vt humores, qui ſunt materia eius ſubiliati, & in vapore conuerſi apertis poris inſenſibiliter expellantur. vt Gal. oſtendit. Fit autem illud à natura & arte, compleuit vero caliditate, & humiditate temperata naturali medicinarum quarundam proprie, ſimplicium & compoſitarum, quæ humiditates corporis ponant ſubiliatas, & in vapore conuerſas, & poros cutis rarificatos, vt facile expellatur, vt eſt ſemen linſanethi, ſeœnugreci, et ſimilia. differunt autem, & variantur in qualitatibus dictis, ſm plus & minus, ſm diuerſitatem materie, & membri, & aliarum rerum intrinſecarum & extrinſecarum, quæ notæ ſunt quibus inſidia agit, & inept reſolutionis habet. Coadiuuant autem ad reſolutionem apoſtematis recurrere facientia premiſſa, vt dicatur apoſtema reſolui cuius pars recurrit, & pars inepta recurrere proprie reſoluitur, vt non procedat à modo, ſed deſiſtat. Cum ergo materia apoſtematis recurrere non ſit apta, quia iam aggregata eſt, & incuneata in cupo, ſed reſolutioni potius, vt quia calidum ſit ſanguineū, vel choleriū, vel ex vtriſq; mixtum, & complexio corporis calida, & cōpoſitiora, quod expiratio viꝛus, & liquoris declaratur, in emplaſtris quotidie inuenitur, et maxime quia dolor, ſebis, & alia accidentia remittantur, cito ſi nō ſufficienter agat ſunt reliquæ. Si vero non, vt quia tepide ſe gerat, iuuat ipſam cū teperratis predictis, ſi predicta non ſufficient, vel propter medicinæ ineptitudinem propter naturam, & poſitionē eius, vel caloris membri debilitatem, et cōpoſitionis denſitatem confortabis illa cū alijs ſubiliantibus & calefacientibus magis, vt eſt ſpica, abſinthij, ameo, baurach, & ſimilia, quæ inſra Chriſto auxiliata dictur, nec illis fortibus abſq; neceſſitate predicta vtiſ, fortia enim caliditate ſua & ſiccitate, ſubſtile quodam impetu reſoluendo à craſſo diuidunt, et ſubile ſecuratum dimittunt, quod diſſiciliuſ reſoluetur qđ prius, & etiā ſanabitur.

Et rege patientē cum extenuata digta, ſiti & ſame, ſa mes. n. excicat corpus. Sanatio vero apatū eſt adq̄io materie diſpoſitio eius apta ad euacuationē per eruptionem. Cū. n. in vacuo membri ſeu cupo apatis iā tota materia ſit collecta facta, quia ſit exitura, tunc cū non poſſit apte repelli, quia iā exiuit à vijs & venis, nō reſolui, quia incuneata ibi exiſtit & cōpaſta, expedit vt per partē paſſiētem ſenſibiliter educatur, eo qđ præter naturam exiſtit.

Meſ. Aa h̄ & illud

ſer. qđ.

De cura

Digta.

& illud per eruptionē, vt ergo absq; grandi nocumento naturæ, et mēbris possit expelli, potest maturare ipsam & in saniem conuertere, vt per eruptionē facile expellat. aut enim si niteris euacuare destrues loca sana ægritudini resistētia dixit Hippo. Fit autē a natura, & ab arte cum medicinis calidis, & humidis cū æqualitate viscosæ substantiæ quæ cum caliditate æquali subtile a crasso nō diuidunt resoluendo, sicut diaphoretica, & proprie forte, sed agunt in eis vtriq; simul decoquendo et permiscendo, & sive viscositate substantiæ vtrūq; retinet oppilando, nec permittit expirari subtile, & prohibetō transpirationē caliditate præter naturā acquirūt in loco, a qua permixta cū naturalis sanies generatur in tali materia bonū, & ad malū mediocriter se habente, vt dixit Gal. debent ergo esse tales medicinæ calidæ in principio primi gradus, vel in fine ipsius, vel vsq; ad mediū secundi gradus, quæ infra dicitur, & hoc ppter diuersitātē complexionis corpore quibus approximatunt, & etiā materiæ sanis. Ingt. n. Gal. Medicina saniem generans debet esse caliditatis seu complexionis similis complexionī corporis in quo sanies generatur, & etiā inembrum vt dixit Auer.

Habent autē exituræ iudiciū ex parte naturę ipsius materiæ. Et corporis seu mēbri in quo sunt, & quantū ad saniationē, et quantum ad eruptionē in quo materia est diffusā, aptam & facilem, inep̄tā & difficilē, & bonā, & malam, seu laudabilē & illaudabilem. Quantū ad saniationē quidem nam q̄ est in materia calida est, & in membro calido carnosō, & corgē fortis caloris, in quo materia est diffusā & posita extra rubicōem emittit, & tumoris pyramidalis, vel coloris rubi cū pulsatione p̄p̄te sania, & est bona, Quæ vero ex materia frigida in mēbro frigido, ga neruoso & simili, & in corpore caloris debilis inep̄t, est difficilis & illaudabilis et maxime si in membro infortunali vel propinquo existat, in quo nec apte fit exitura, nec sanatio propter multaginitatem ipsarum, & materiæ, & propter amplitudinem vacuitatis ipsarum, quare materia in eis non est bene aggregabilis in vnum, nec retinibilis, quin transpiretur, sicut exitus expedit et saniationē, nisi grandis causa existat in eis.

Similiter quantū ad eruptionē, nā in prima est p̄p̄tā eruptionē, & absq; periculo, in secunda est difficilis & pernitiosa. Et quidē cum habet duobus fieri modis, vt p̄ materiā & artē, si fiat per naturā est melior, & securior, et si fiat ad extra laudabilis, si ad intra illaudabilis, si vero ad vtrūq; magis. Et siquidē quod erūpit, egreditur albū & lene & æquale, carens malo odore, laudabile est. Si vero citrinū, rubellū est, liuidū & cenosum, malū, sicut Hippo. in prognosticis dixit. Cum ergo vides apostema aptum saniationi plangitur et fit sacum exitura, dolor & febris non minuitur, nec pulsatio, nec apparet humiditas aliq; expirari, imo tumor manet vel augeri nō cessat, & maxime q̄ sanguineū, vel phlegmaticū seu mixtum ex eis fuerit apostema, non cholericū, nec melancholicū, humor enim crudus, & caro materia, materia sunt saniei, cholera vero inep̄t et ei, & resolutioni potissimē apta. Vnde Hippo. in erysipelate putredo aut sanies, malum. Et similiter melancholia si naturalis sit, maturari oī, si præter naturā sit, corruptioni, cui maturatio non cōpetunt, cum putredine augant & corrompionem. Vnde Hippo. in apho. calidū saniantem faciens non in oi vulnere optimū est ad sanandū. Et si potes impedire et resolvere in hoc quantū potes in instabilis, & illud facies ad meliorem terminandū modū reducās, & illud tepē auferendo saniantia, et digtā extenuatū ministrando, ac resoluētia quæ apriendo poros materiā transpirabile reddant, & subtilem eius partē a crassa diuidant resoluendo, illa nō sola putrescunt corpora, q̄ calida sunt & humida, & intrāspirabilia perseuerat, deinde cum ad ministratiōē slypticantū, & exiccantiū, vt foliorū myrti, balastis, & galliæ, & hmōis, quæ si

euitare nō potes, quia natura sit ad suppuratiōē intēta, siquidē per se sufficiens sit multiū apta et naturæ obediēs, quia si calida in eodē loco vehementioris exitus ad exteriora cū maioris tumoris emittit & acutioris capitis cū rubedine ac pulsatiōe relinq; ipsi naturæ. Dixit n. Gal. Medicamētū auxilio nō indiget, nisi cū morbo magnificato nimis, dñari nequitur. Si vero per se nō sufficiat, cōfortabis illā cum medicinis p̄dictis, et p̄p̄ie cū materia est inep̄ta, & p̄dictis contraria. Cū vero sanies sit, tunc cōsiderabis an locus eius sit in mēbro carnosō, aut in fibro arterioso & neruoso, & p̄p̄ie q̄ iuxta iuncturas existit. Si n. fuerit generatiō eius in loco carnosō, arterijs & pāniculis carente & neruis, vt sunt nates, & adenæ, non aperias exituras, & donec tota materia sit cōplete sanata, nisi multa & sup̄flua in quantitate existat, de quo mēbri corruptio timeatur, melius n. digeritur in infirmū dimissā q̄ si euacuaretur in parte, tunc n. magis intrāspirabilia perseuerat, & quia permixta quod ex ea tangitur a putri dō apertius putrescit. Si vero in membris alia conditio fiat, ante perfectam, cum completam saniantem totius, si natura non aperiat, studeas aperire. Sanies enim dimittēta ac virus, dicta mēbra sua acuitate corrodet, quod perlungē ad spasmum adducet.

Cumq; artificialis apertio duobus modis habet fieri, ut p̄ pharmaca caustica q̄ infra annuente Christo dicent, & per incisionē cum ferro, vel sectionē, sitq; in eis dubiū ne subiecta membra lacerentur, expedit vt hat conditiōnibus debitis obseruatis, & maxime in exitura tali existēte in neruosis, venosis, arteriosis membris, si enim finit in membris carnosīs, sine periculo incidetur vel scabatur, etiam si profunda fiat, vt dictum est.

Conditiones autē debite obseruandæ sunt. Quædā ex parte chirurgicō perant, vt q̄ sit sciens & p̄p̄ie in arte anatomia, et expertus in sectionē, sitq; habens manus leues, & habiles ad secandū, & secum deferens instrumēta apta ad illā, vt nouacula vel lanceolum, mollificantiā et dolorē sedantiā, q̄ in solutione neruorū dicuntur, & restringentiā sanguinē qualia sunt plura, ex quibus est medicina Gal. quæ ex pilis leporis, tela aranæ, & ouorū albugine cōmifectur, & serramenta quibus cauterizatur. Quædā vero sunt ex parte corporis i quo inciditur, quædā ex parte loci q̄dam ex parte quantitatis, & forme seu figurę, quædam ex parte figurę. Ex parte quidē corporis, vt si forte tumeat, et si sit sensibilis valde, prout Abodocult, in vino lolij aquā ponas, aut fumach, aut sumi terræ, opij, & hyoscyami, ana. ʒ. f. nucis musc. & galliæ musc. & ligni aloes crudi, ana. ʒ. i. sextā, aut hyoscyamū nigrum cum corticibus mandragoræ in aqua coquatur, donec rubefiat, & cum vino admiscat, & p̄grebitur. Ex parte quidē loci est, vt fiat vbi sanies aggregata rūpitur, quam mollietis tactu inuenta in loco cū digitis indicat, & calbedo seu alius color puris, licet quandoq; propter crassitatem sui non maturetur, vel profunditate loci, vt Hippo. dixit in apho. quo casu calorem oportet atēdere et pruritur, sitq; in loco subteriori remoto ab arterijs et neruis, quo sanies melius possit effluere & expelli, si quidem sit exitura pīnalis extra emittens & acuta, in capite ipsi fiat, ibi enim citius propter saniem attenuatū est magis. Si vero fit spaciōsa & lata, fiat in parte subteriori per quam melius possit euacuari, vt si expedit, in locis eius duobus, vel tribus incidēs. Ex parte figurę, vel fiat s̄m processum rugarum vel linearum cutis, nisi in illis membris in quibus positio villorum non currit forcursum rugarum, vel est frons, & palpebræ in quibus sit s̄m rugas cutis ipsarum incidēs, similis & neruū vel villum eius qui in longitudine currit incidēs, caditq; superciliū & palpebrę, & breuius fiat sicut Asclepius chirurgica arte expertus, & anatomia doctus insinuat, quod infra ponetur. Ex pte quātitatis & forme, vt si finit in superficie

Condi-
tiones in-
cisionū.

6.aph.

perfecta posita, fiat superficialis, si vero in profundo profunda & lata, ut carne adiacente, eius labia non claudantur. Et proinde ad cautelam tentā aliquo liquido inuncta impones prius expressa suauiter sanie & paulatim, non subito, si. n. subito expellat, & exitura sit magna, & multa collecta sanie, perducit ad mortē subitā, maxime si intra secula fuerit. Vnde Hippo. in apho. Quicunque empyici aut hypodropici videntur, aut inciduntur, sanie aut aqua subito & multa fluente, repente moriuntur. Cum ergo quid per se effluit, fuerit parum prius imposita tenta superemplastretur omni conuassatum & ambabus partibus suis, cum stupra ad sedandum dolorē, & refringendū sanguinem ex venis incisis fluentem, vel spongiam in vino styptico insulam vt docuit Abo. Et emplastrū de chalcantho non valde frigidum ne mordeat ulcus, & superligabis modo quo oportet, qui infra dicitur absq; multa constrictione, ne doleat magis, & sic dimittes vsq; in diem sequentē. Ex tunc vero solues, & mundifica vlcus cū mellicato, vel cū vino, & impositione tēte ex filis telæ antiquę, vel stylo si fuerit in profundo, sup caput aut sit pānus abstergeat, & exccatuius sanie & puris. Cumq; aliquid remanserit sanandum, illud sanabis miscendo mundificatā, & sanantia in emplastris. Et cū mundificaueris, necesse est, vt succurras ad conglutinandū eū cū carne, vt non rūpatur & indurecat, et fiat taliter, vt nōn cōglutinetur, q̄re huiusmodi vlcus, quando cesset impleri, & redeat similis exituræ primæ. Et quoties mundificabis nō moretur quin impleatur carne ne fiat de genere fistulato. Ad hec ergo cōplenda, facta incisione & mūdificatione, ea q̄ in circūitū incisionis sunt sine phlegmone fuerint, replebis vlcus puluere siccatū seu stypticatū pharmacō, etiā mordentium, qualia sunt ostraca adusta, & quale est cōpositū pharmacū ex fermento, & eisq; per chalcit. Si vero quid eius, quod in circūitū phlegmonatū, id quod per oleū, & chalcit liquefacies, q̄n in frigida biniur ducens in olla mollicies manibus, oportet de vino fundendo vt nō sit. vtile. n. est in multis hoc tale pharmacū &c. Deinde osferes cum ligatura debita, quā infra dicemus adnuente Christo, vt neque nēc oleum, nec pilus cadat, nec aliquid quod hu. necet, sordidet, & conglutinationē retardet. Et deinde incarnantia, & cōglutinantia ministrabis, & finaliter sigillantia. Quod si ex ereore sinus accideret seu bursa, quā Galcolpus appellauit melius est vt dicit ad mūdificationē puris, et ichoris sine qua incarnatio, & cōglutinatio opportuna est impossibilis, q̄d habetur canale perforatum s̄m rectum ex ere, vel corio pparatum, ea vero nōn existente, habetur instrumentū puris mūdificatū habēs amplum canale, habeturq; pharmacū per chartam cōbussam cōpositū ex eo parum mixtum multo rodino. i. oleo ro. Et hoc ca male per orificium vlcis sine mittere, & deinde inuolutio lincio claudet orificium, & tandū in eo dimittis, donec mūdificatio perfectē sit sinus, & carnosus, quod absente tumore, et dolore partis sinus cōstrictioe ac scitatie ipsius cognosces. Quod si in ore pus benignum, et paucū videtur, magis spem carnosari, & cōglutinari, habebis colpū propter quod superponis spongā madefactā, & acetosam, galie, oleo superligas, vt infra dicitur, vt superpones emplastrū, & tentam ex eo inunctam, et dimittes vsq; in secundā diem, vel tertiam, quod si tunc ligatura soluta, liquor qui subtilis exernatur, ex collo neā conglutinatione desperses, multoties. n. superposita pharmaca patienti particulā virus exprimit ex cute ipsa violentē & carne sibi subiecta humiditate subtilē & maxime si corpus humidū sit, & digta humidā, et superflua usum fuerit, quā expressa, cōmensurate sicce fites regiones, conglutinantur promptē, q̄ si secundū tertium vel quartum diem absolues inueniens liquorem indigestum, per hoc scias non conglutinatum esse colpū, &

proinde expedit, vt supraponatur particulā pharmacū fortis exccatiosis absq; mordacitate, quale est pharmacum nostrum flauū, per metallica pharmaca sine cera cōfectum, & oleo galie, & acetum sanguinolentorū veterē vlcenū, & neruorum est conglutinatiū, & corporis instantis exccatuius, quēcunq; autē emplastrā sint pharmaca liquata rodino, si in huiusmodi sinus imittimus per canale nō transeat, sed in his couenientē vesicam accipiemus porcinam apponere ante lissum perforatum, s̄m rectum oportet esse aciora pharmaca quæ linciosis imponuntur nominatim, qualia sunt viridia colere, & propterea pauco rodino cōmixta, cōmensurate uero superincarnato sinu conglutinatum aliquod pharmacorum superponatur, vel si recēs seu sanguinē citares vulnus, multa. n. sunt talia qualia per bury & lithargyrū, & eruginem gris, & alia metallica pharmaca, ex quibus q̄ncq; aliud pharmacū resultat, cū amplius fuerit coctā, et quandoq; violaceum cū ad modicum fuerit coctā. Scire oportet enim q̄ oia metallica pharmaca leptomera, & siccora sunt vsq; ad plurimū coctā, et proinde in colpis profundis magis operatiua, cū ad profundū oportet peruenire eorum virtutē, quæ vero recentia, & sanguinolenta sunt vulnera, facile cōglutinantur, & si vnus ex his exlorent, vt sint quæ suprascripta sunt, de quibus multa enūmerauimus habentia scripta sunt, similitur multa foramina & longa, quæntia sunt foridiorū.

Aduertendum autē, quod si aliquid colpis in superiori fuerit regione, & similitur si vulnus fuerit profundū, os vero eius in corporis manifestō inferius facit, per os effluat liquor, si solam custodias conuenientem figurā patientis particulæ, vt si fuerit colpus in crure, orificium vero eius iuxta genu tendet deorsum, orificium vero eius sursum, liquor manebit intus, & corrodet continuas partes, nec efflueret, vt necare osetur et conglutinetur, vt expedit, nisi subincidas inferius ad suffusionē ichoris ipsius. Et si illud in vulnere profundo uqueat fieri, iuuat cōuenientē figurā, & expressionē versus orificium tendente in pharmacū trahente de profundo, cum exccatice forti, donec ichores perfectē fuerint exccati, quod ex p̄dictis signis cognosces certe, & extunc ablatur cum iniectione mellicatā, quod in hoc melius est ad malorē inuēdicationē, deinde incarnantia ministrantur, deinde vero ables cum vino medioiter styptico, et tate medio, tepido, & conglutinantia superponas. Et s̄pōgiā mollē q̄ magis possibile est modo p̄dicto madefactā, & expressam circūpones, & superligabis bindā. Si autē eius superligatio, vt ad fundo colpus incipiat, terminetur autem versus os, & circūpones vero othomoris bindā, stringant quidē indolore fundo colpus, paulatim vero exoluant vsq; ad orificium, vt illic laxam superligationē habeat, & ea binda quæ superponitur exorificium super orificium cū emplastro cum foribicis existentem incisa, vt effluere possint ichores ab orificio, colpi quoq; aliquo s̄m id superpositoq; emplastro, vt ad super solutionem quā in tertia die facies auferens ab eo id quod velut epithema circūferat, adhuc autem si dominium eorū, quæ ad saniem deuenerunt apostematū, incisio fiet rade, vel propter imperitiā medicū, vel timorem infirmī, necesse est in tempore corrodī eū cū sanie, & subtili fieri, & disrumpi vndiq; ad modum dilaniati parui, vt fiat vlcus a medicis uominatum rancosum, & dilanatum seu dilaceratum. Est ergo cutis huius difficile conglutinabilis, & maxime si quis secum superponat cōstructionē pharmaca, ab his enim adhuc magis rancosior fieri, & sicca cutis similitur, & acutis ghum exccatitibus si similiter, quare ad conglutinationem eius vt oportet aliquo humido cōsistentia pharmaco, virtute vero sicco & cōfectu, quale est pharmacū cōpositū per lithargyrū, & pinguedinē porcinā veterē, & chalcitē hūitibus, vel oleū

Mef. Aa iij veterinū.

veterinum, melius aut operabitur fm has dispositiones, qñ non valde durum, nec certissime molle conficitur, cō glutinatū. n. oium est vicerum, & sanguinentorum imisum per oleum vetus. deinde per viū vetus, deinde positus in circuitu huiusmodi dispositionum, & intrinsecus enim eas consolidauit multoties, confert in lacteosa cutē. Nihilominus mel vsq; ad consistentiā coctum, emplastratum, vt neq; sit ita durum, vt ledat cutē, & instabile sit, neq; ita humidum, vt circūfluat a calido corpore, & sic cā relinquitur bindā, & sic nihil proficit, qñ autem mensura coctionis vix perceptibilis est, in eo melius est emplastrare puluerē myrtē, vel aloē, vel olianū, vel oia simul, & maxime qñ in binda vñctum humidū appareat. Sit aut subtiliter puluerizata, & bis vel ter cribellata, et si supermiscetur decoctio mellis, & predicta operabūtur melius, si magnus & profundus fuerit colpus. Ad hoc aut subtilissima est, & expertissima centaurea, est. n. mirabile pharmacum in vtilitate eius. deinde symphitū. i. plantago apissimura. deinde iris, & absinthij radix, & posita oroborum farina. Sint autem subtiliter cribellata & linata, mixta autem mellis decoctio, fm illud tempus quādoq; vsq; ab igne auferendum. deinde supertere baculo vel miscula, vt misceatur ipsa bene in mel. Melius autē est preantiferentes ollam ab igne emplastrari omnia huiusmodi, deinde diligenter mouere, donec mel vsq; fiat tepidum, vt superponi possit id quē curatur particulæ. Cum autem exitura intrinseca fuerit, licet de ea in prima sectione particulariter dictum sit, & ad chirurgicum non pertineat, sed ad physicum magis, tamen regat eam chirurgicus in absentia physici, velut manualiter operatio in eo, cum ministratio euacuationis minus, ne subtractione humiditatis impeditas maturationem. Sed si quidē sanguis qui inuentus est malus, & corruptus extiterit, quod vplurimū est, tam propter compassiōnem q̃ propter alacritas euacuationem, q̃ phlebotomia cognoscet, mundificabilis cum, prout superius dictum est. Si vero bonum videbis, non euacuabis, nisi multus fuerit, minutio enim impedit sanationē subtrahēdo humiditātē, & minuendo calorē ministrabis manerantia exquisitē q̃ sunt medicinz subtilitatu ex simplicibus & compositis. Ex simplicibus vt myrta, cinnamomū, amomū, & reliquæ species cum consecutione vini subtilis, declinantes ad albedinē, paulatim bibiti. Et ex compositis est thetiaca, & mithridatum, et homonifia. Et facta maturatio ne, si per se non rumpatur, ministrantur rumpētia eis appropriata, deinde mundificantia, & vltimo conglutinantia, quæ ex predictis in prima sectione sunt nota. Et oportet, vt regas patientem huiusmodi exituras extrinsecas, & cum maturatur tendat ad caliditatem, & humiditātē temperatam. Cum vero erumpitur, & sit dublati, oportet vt regas virtutem, ne cadat subito & syncopizet, & moriatur, & proprie vbi multo, et subita sequitur euacuatio, & illud cum cibis, & potibus iurum carniū, & vini subtilis, odoriferi, deinde cum his in quibus est abstersio, & mundificatio, vt chist hordet, aqua eius, & ciceræ aqua, mellis, & cappare, caryce, & passulæ, & similæ. deinde cū habentibus virtutem cōglutinatiā, vt sunt extrema aialū neruosa, & viscosa, quæ sua qualitate generant sanguinē viscosum conglutinationi conuenientē.

De appropriatis apatū secundū diuersitatē mēbroꝝ in quibus fiunt.

Cap. XL

Lapidatio vero apostematis, non talis à principio existens, vt melancholicus est, & conuersio eius in scissum & duritiem, accidit dupliciter. Aut ex natura materię ipsius, vt quia fuerit eterogenea, subtilis, crassa et viscosa, cuius subtile resoluitur per se, vel actione naturæ resolutioni intēdens subtile euaporari fecit, crassum vero dimisit, nequiens illud resolui propter inopitudinem suam, q̃ in duratum remansit sequestrato ab eo sub-

tili, & humido leniente & mollificante. Alio modo accidit ex errore medici in curatione, ut quia volens ipsum se solui, resolutiua disproportionata ministrauerit & superflua, ab humiditate priuata, vel quia à principio apostemata fortiora q̃ oportuerit apostematā ministrauerit. Cumq; videtur apostema aptum huius terminationis p̃signa, quæ superius habuisti, & per duritiem à tactu inuentum post duritiem, vel maiorem, et per signa aptitudinis materię eius ad illam, obuiabis cum regimine humectante, & ministratiōne humectantium intus & extra, absq; resolutione, & cum euacuatione humorum crassorum, & viscosorum, & quod scilicet, et in duratum fuerit curabis, & reges. Cura propria scilicet corum & melancholicorum, quæ infra ponetur. Conuersio vero, & permutatio apostematis in putredinem fētem & corruptiōnem, est transmutatio totalis materię eius putrescentiæ, et calore non naturali extinctio eius naturalis, hæc est natura putredinis dixit Gal. & in hoc differt à sanatione ipsius, quia in materia & efficiente, ibi enim materia inter bonū & malum fe habebat, & calor efficiens ex calore naturali, & præter naturam erat mixtus, hic vero & materia, & causa efficiens præter naturam totaliter est effectus. Cum ergo corrumpitur apostema, fortasse putrefacit, & corrumpet membrum, & fortificabit ipsum. Qualiter autē hoc fiat, & qualiter hoc curandum sit, & regendum sit patiens, supra dictū est in capitulo generali, & infra in eisdem, & cancrena dicemus. Apertio autem subita periculosa est & suffocatiua, si interior sit, & in membris nobilibus & animalibus, vel spiritualibus magis, vnde eis viciis, vt quæ in cerebro est, & pāniculo eius, gutture vel pulmone, vel pleura quæ vicina cordi. Et si quidē apertio vel exitura non sit matura, illud conuenit multitudine materię, & acutitudo eius disrumpente, vel viceratē particulam continentem, & ex tenetate, vel subtilitate ipsius, vel aliqua causa exteriori adiutuata, vt est percussio & casus. Si vero sit matura & suppurata, iā aperitur si subito fiat, causa erit multitudo saniei, & acuitas ipsius cum tenuitate mēbrī, vel vtrāq; Quare siquidem in predictis locis fiat, mortem subitū portendit vt plurimū, q̃ propter cursum cū multitudinem, & malitia ad cordis, & cerebri ventriculos, & proprie cum eruptione facta, sit in ipsius posteriori, tunc. n. cum non habeat vnde exiret, eius spiritus suffocabitur. Si vero in mēbris nutritiuis fuerit, talem mortē subitum non portendit, nisi cū in hepate fuerit, vel cum materia deferatur ad illa cum apostema, vel ad exiturā aptam, cum hoc videris ex signis magnitudinis apostematis, vel exituræ, & multitudinis materię eius, & ipsius malitiæ, obuiabis, ut tua intererit, dicē te Hippoc. in p̃gnosticis. nōne illius est, vt futurus giculus, vel oīno prohibeat, vel vt saltem competentem adminiculo tolerabilis fiat, & illud quidē facies regendo patientē cum euacuationibus totius, si expedit, et partis cum sanguisugis, & caraxationibus dimissis, donec gangionis sufficeret exeat, & etiam deriuationibus, & attractionibus materię ad exteriora, & ignobilia, cum uestosis, & alijs prænaratis supra, obuentibus acuitatem materię, si ue humor sit, fœnias, ac cum resolutione materię apertematis fe exituræ, & cum digta tenui & siti & fame, & alijs materiā minorantibus. Et si expedit cū eruptione fœstina, ex his q̃ eruptionē habent facere in interioribus q̃ dicuntur, cū confortatione mēbroꝝ principalium, & virtutum in eis, exodoriferis & stypticis ex his quæ in prima sectione sunt dicta, in cura cordis & cerebri. Permutatio apostematis est, ut quia materia eius de membro in quo exitit aggregata transferatur ad membrū nobilius, vel ignobilius, intrinsecum vel extrinsecum, supremum vel infimum, vt est dictum, & illud dupliciter esse potest, naturaliter et vi symptomatica. Naturaliter quidē, vt quæ potentia naturæ nō absoluta, materia subtilitatis sit & poris

& poris membrorum suæ intermedij venis ad aliud expellatur ignobilis extrinsecus & infimū, vt cum transeat de apostemate pulmōis in apostema cruris vel pedis, & de nobilibus ad emunctoria eorumdem in infimū, qđ non est possibile, etiam si inter membra nulla manifesta appareat via. Inquit enim Gal. naturæ forti nihil est impossibile in expellendis nocentibus, trahit enim saniem per medium ossis. Et regimen tunc est tale, vt sinas naturæ nihil agendo, vt in apho. docuit Hip. Si vero vi symptomatis fiat, est vt quia materia sua multitudine, et subtilitate substantiæ ac acuitate qualitatē suæ grauando, et molestante non possit contineri in membro, sed effluens per poros eius venas reingrediatur, & transeat ad aliud, & maxime si sit ei subiectum situ & uirtute, sicut cū transit pleureis, & synachus in peripneumoniam. Cum ergo apostema ad signum permatationem uideris aptum sit per priuationem talem terminandi per alium modū & apertionem doloris, & caloris in alio membro, & maxime sibi vicino & ligato, vt matrici vbera alligantur p venas, & stomachus cerebro per paria neruorum, cum permatatione eius in sua dispositione prima, & si talem permatationem coniecturaberis bonam, vt dictum est, sine eam & iuuā sicut in phlegmone dictum est. Si vero malam, impediens euacuando, trahendo, & deriuando, exicando, compingendo, & subiliando regimen, vt superius apertione eius, vt dictum est.

Ex resolutiuis apostemata quedam sunt simplices, quedam compositæ, quæ supra narrauimus in sectione prima, & proprie in ægrotudinibus iuncturaturam, & ex appropriatis in hoc loco est omne calidum temperatū, & reiteratum super membro cum frictione membræ temperata, & vaporatone faciente illud, in qua est humiditas calida, vt est aqua calida simplex, uel decoctionis flo rum chamemille, meliloti, anisi, & similibus, embrocata uel cataplasmata cum spōgia, & reiterata multoties, cū superpositione aliarum medicinarum simplicium, ex quibus sunt caryæ, passulæ, mel, oleum antiquum, terebinthina, thux, & mastix, & vinum, & fortiores, sicut sinapis, steruus auium, calx, corderum, pyrethrum, gluten albotini, & mastix, & oleum antiquum, oportet autem, vt à lenientibus non expolietur.

Ex compositis est medicamen de marchefita, cuius hæc est descriptio. R. lapidis marchefit. 3. viij. ammoniaci tantundē, farinæ fab. 3. vi. misceantur cum resina hu. & liniatur supra saniatam exitura donec cadat per se, & oportet vt administrēt statim, qm̄ exicatur multoties.

Aliud. R. ammoniaci partē. i. bedegaur quartam partē partis vnius, & misceantur. Oportet autē vt non spōdiantur à linimentibus et mūdificandis notis q̄ infra dicent, ne sua foris resolutione ad felisiorū pducatur exitura & alijs q̄ in nostro antidotario ferose notauimus.

Et ex maturantibus sunt medicij in quibus caliditas similis existit caliditati corporis humani, & etiā membri in quo fieri habet, & est vt sit calidū, & humidum cū latitudine, q̄ est à principio primi gradus vsq̄ ad mediū secundū, in finem eius qm̄q̄, cū substantia viscosa, et de illis sunt simplices & compositæ. Et ex simplicibus sunt q̄ sunt calidæ tales, in primo gradu, ut est embroca cum aqua tepida, & farina tritici, vel hordei, & oleum dulce, & triticum masticatum propter illud, quod continet de calore naturali corporis est melius. Et panis, cera, croc*, malua, et bifmalua, radix ladani, butyrū, hyssopus hūda, adeps porci, radix lilij al. domestici, femi. lini. scœnurg. caryæ pinguis, meliloti, & vix passæ. Et ex fortioribus est hyssopus, glutē albotini, frumentū, radix cucumeris asinini. Et ex compositis sunt q̄ componuntur ex eis fm̄ necessitatē.

Medicamen compositum cōueniens maturationi, & est Abo. R. vuarum passularū styraçis chalbanī myrti, ladani, resinæ, mastices, butyrū, hyssopi humidæ radici

cucu. asini. ana partes æquales.

Emplastrū. G. ad idē de kerua, & emplastrum de thymo, & emplastrū basilicū. Et de bonis ad hæc est emplastrum de marchefita cū ammoniaco cū desuper ponitur donec per se cadat, & alia quæ in nostro antidotario diximus.

Ex pharmacis vero eruptionē facientibus in exituris & collectionibus apparentibus, præter dicta supra in sectione prima in aptibus māmiliis, sunt q̄ illud agūt at trahendo fortiter, rubefaciendo & adurendo, et ex eis sunt q̄ illud agunt in intrinsecis, q̄ supra in cura pleureis diximus sectione prima, et ex eis sunt q̄ illud faciūt in extrinsecis, de quibus nunc sermo est, ex quibus quedā sunt simplicia, quedā composita, ex simplicibus sunt fermentū, species gumōis, & proprie galbanū, & euphor. et arseni. nasticū, vtricia, scilla, & similia, calx, sinapis, nux rancida, cātharides, corderum, falgēma, baurach, pyrethri, et stercora autū calidurum, vt columbini, anatis, et anseris, accipitris, falcōis, thapfia, & similia, & maciang. n. tring. cum corticibus suis, vel herba alchanna coq̄ & emplastrat. Ex compositis sunt quæ ex his componuntur & consiciuntur cū succis eorum, vel gumis dissolutis in eis, vel cum melle, vel cum stercore autum prædictarum, vel cū pitello. i. lixiuio fortis, & color balneantium. Et alia sunt ex rumpentibus & cum exiccantibus saniem cū eruptionem voluerimus erutare.

Et ex compositis erumpentibus est emplastrum quod sit. R. radicem narcisi bulliat cū aqua & oleo de lilio & melle, deinde emplastrū, rōpit. n. o. præuū. Aliud fortius, sumantur cantharides, terantur, et ponant sup oleum vetus, & decoquantur super prunas, donec totū congelat. deinde teratur cū melle anacardi, & stercore colubino, et emplastrat.

Emplastrū exterpum p Abo. R. medulle granorū corticis ranci dæ, fermenti, caules, & cepe decocti, sinapis, & simi colubini, & fiat emplastrum. Emplastrū exiccans, et resoluens saniet sine eruptione. R. baurach, salis ammoniaci, stercoris autū, arseni. calx, corderum, misceantur, & glutē albotini, & mastix, & aggregentur trita cū acetō oleo antiquo. Linimentū ad idē. R. marchefite, ammo. ana. 3. xij. farinæ fabag. 3. vi. misceatur cū resina humida, & liniatur sup cutē & saniet, donec cadat p se, opz aut statim minuetur, qm̄ cito exiccat. Linimentū q̄ aperitur apertamatur. R. liquoris anacardi, picis liquide, ana. partes æquales sumantur in cocleari ferro, cōmixtæ terantur donec fiant vnū, de eo pone super locum quem volueris aperire, & dimine per mediū diem.

Quod si cū predictis non apiatur nec sanies exiccutur, opz vt aperiat, & incidatur ferro, & modus est quē in mēbris singulis Antilus magnus chirurgicus, & expertus insinuauit dicens, si exitura fuit in capite sectio eius sit scitio æqualis, & si cū radice natuuitatis pilos, nec sit trāsversa in eo, vt cooperiant pilis, & non appareant cū sanabitur, & cū est locus oculus, tunc eius apertio sit latera, & si accidit in naso, tunc perforabimus cū equalē fm̄ quantitātē longitudinis nasi, & si fuerit ppe. perforabimus perforatiōe simili capiti lung nouz, & cū sciēmus tortuositatē inferius. Si autē accidat in mādibulo scabimus eam sectione equali, qm̄ cōpositio huius loci est, æq̄lis sicut illud ex corpibus senū, post aures vero perforabimus cū sectione æq̄li, qm̄ cōpositio huius loci est æqualis, brachia vero, & cubitos, & manus, & inguina oia perforabimus in longitudinē. Et si fuerit ppe. coxæ, perforabimus cū perforatiōe rotundā. Et perforatio qđ rotunda est q̄ apprehēdit cū apprehēsiōne sua de longitudine corporis, aliqđ de latitudine eius, qm̄ cū locus ille non perforatur rotundē posse est, vt aggregent in ea materix & fiant fistulæ, & similis etiā perforatur, quod est prope antrum, propter locum humiditatis quæ aggregatur in eo, & in latere colgē perforatur aperiendo, in testiculis, et virga æqualiter. Et simus propius semper, vt consumum sit cōsequens figurā loci quāto

Mef.

Aa iij plus

Matura
suum.

Vngō
vt aperi
tium.

plus poterimus supra ipsum. Coxæ vero & adiutorium fecantur in longitudine, & obserua, vt non ledant nervos. Et dixit, scias q̄ perforatio diuersificatur fm loca; et quando est apud oculum, tunc perforatio fit lata similis situi oculi. Aures vero non fioresur equaliter, & in brachijs, cruribus, coxis, & virga, totū equaliter fit in longitudine, & similiter in lacertis vtrius & dorso. & In inguinibus, & sub asillis per forationē ē accipiente ex latitudine etiam, ne fiat in ea sinus qui fiat fistula. Et testibus & virga equaliter in longitudine, & latere, et costis accipe in latitudine, ne etiam fit transversus, qm̄ situs costalis est similiter, & similis caro que est super eas. Inquit, qm̄ propter situm carnis, & villas lacertis, qm̄ non sumus prompti nisi ad hoc, vt perforemus, nisi cum imutatione, vt non perueniat incisio, & sit locus incarnationis bonus, & nō crassus. Et sit in oi dispositione ingenitum ne incidas arteriā neq̄ venam magnā exiture, aut neruū, aut villas lacertis. Et perforatio fit fm magnitudinem exiture, si fuerit parua & currit, quod in ea est ex loco vno, seca eam in loco vno, & si fuerit magna, tunc perfora, deinde innotomite digitum tuū indicem sinistrū in ea, & perfora iterum ēē, ubi peruenierit caput eius, deinde innotomite etiā in foramine secundo, & fm hoc donec venias super eā, et si exiture fuerit locus sufficiens, ex quo sit possibile exire, quod est in ea perforabimus ipsam in loco illo, & fuerit rotunda, aut ferat ei sinus, ne egrediat, quod in ea est ex perforatione vna, perforabimus etiā eam in inferiori parte sui in duobus locis, aut tribus fm quantitate quā scis, q̄ oē quod aggregatur ex ea currit in hora. Inquit vbi sit exitura coniuncturalis, aut membrū nobile, aut membrū propinquū ossi, aut pāniculo, festinabimus in perforatione eius anteq̄ cōfirmetur eius maturatione ne pus corruptat aliquid de membro illo, & multoties cutis perforatur perforatione aliqua, aut accidit de ea aliquid, aut postponatur super eam eruptionē faciens, vt sit ei profundatio, incarnationia, & conglutinatia, & sigillatā infra q̄rantur, pūcula. iij. capto pmo.

De cancrena & effluemio.

Cap. XII.

Cancrena & effluemio est cum apostema sit perducens membrum in quo est ad corruptionem, et mortificationē, tūc enim corruptum membrū, cum ad mortificationem perducitur, tuncq̄ corruptum erit cum fuerit mortificatum, corruptio enim est mutatio deente in non ente, et viuere viuētibz ei esse, vt Aristodixit, tunc dicitur corrupti, vel corruptum esse, cum in mortificationis sit via, vel iam mortificatum existat, cūq̄ in via corruptionis existat, quia color eius in liuidū, vel viridem incipiat manifeste mutari, minoratur eius sensus, si sensibile sit, et in principio fit talis corruptio, et mutatio a phlegmone p̄prie dicitur cancrena. Cum vero p̄cedit, & defluatur eius caro, & que ipsum sequuntur, & putrescat, & corrodatur vsq̄ ad os, dicitur ascachilos, cū vero putrefactio p̄cellerit, & peruenit ad corruptionem perfectam, vt iam sit mortificatū membrum, & color sit mutatus ad nigredinem, & sensus eius totaliter sit destructus, dicitur effluemio.

Causa.

Ex causa corruptionis, & mortificationis ipsius membri est destructio complexionis, vel caliditatis naturalis, & spiritus eius, & superacquisitio caliditatis p̄ter naturam. Cuius causa est duplex, intrinseca & extrinseca. Intrinseca ratio apostematis de qua est sermo ad p̄sens, est duplex. Ex parte ipsius apostematis, & ex parte erroris cōmissi per medicum in eius cura. Ex parte quidem apostematis tripliciter, vel quia sit magnum, & multax, & crasse materie de genere phlegmonis, quare suffocat calorem naturalem, & spiritum in membro, oppilandō vias transitus eius de principalibus ad ipsum prohibeat illum venire ad eum, vel quia sit malæ materie putridæ putrescentis, vel ulcerantis de genere herpetis, vel vene-

nose de genere antracis, vel ignis perfici, vel quia sit miltæ, & malæ simul, de genere phlegmonis erysipelidis, & formicæ, vlcera tūc, & cancri & lepre. Ex parte vero erroris medici in cura, licet ad extrinsecam causam pertineat multipliciter, vel quia in principio fortiora apocroastica ministrant, & frigidiora q̄ oportuit & diutius, quare caliditate naturalem, & spiritum extinguit illo, vel supra in generali capitulo dictum est, vel quia effuderit oleum in vlcerebus profundis, quare sordidatur caro & putrefit, vel quia putrefactiua, & sanatiua fortia diutius ministrauerit, necnon & saniem in membro diutius permiserit q̄ oportuit, vel quia corrosiua imposuerit in ipsum iam vlcera tūc causa corrosiōnis carnis malæ additæ, et diu permanferit, vel plusq̄ oportet, aut absq̄ causa, vt quia voluerit dolorem in membro augere causa extirpationis pecunie, vt quando medici irritationabiliter agūt, & ultra statutum eis p̄grum plus exiguū, vel quia ligaturam magis strictam q̄ oportuerit fecerit, proprie cum fletis, quare oppilatis vijs prohibetur calor, & spiritus transire ad membrum. Causa exterior est frigiditatis aeris, complexus incisio, vel percussio casus morfus venenosorum animalium, vinum sumptū calidum, vel sua proprietate corruptens, cum auxilia propria non fuerint ministrata, & hæc omnia sunt manifestata.

De cura

Cura cancrenæ, & effluemio. iam dictum est in precedenti capitulo qualiter prohibeat apostema, & corruptio membri ne fiat, nunc dicere volumus qualiter cum acciderit sit curanda. Sciendum autem, q̄ cancrenæ in principio est cura possibilis, cum vero processerit, vt p̄ueniat ad ascachilos, nō certa est spes salutis, declinat enim plus ad corruptionem, vel mortem q̄ ad vitam. Gal. vero exemplificat in corruptione sanguinis, loquens in vino quod corruptitur dicens. Cum ergo sanguini corruptio contingit, idem sit quod in vino solet fieri, quia cum vinum in acetum solet mutari, & in perfectum acetum peruenierit, non potest in vinum amplius redigi, q̄ si parum mutetur, & non ad acedinem ducatur, vt plurimum ad naturam vini vertetur. Idem in corruptione sanguinis, & membri est intelligere.

De cura
cācreng

Cura vero omnem eius comprehendens dispositionē est quinq̄ res. Prima est putrefactio prohibens. Secunda est putrefactio abscondens. Tertia est prohibens ne putrefactio spargatur vltieris. Quarta est corrigens accidentia. Quinta est regimen. Prima cōpletur hoc modo, quia cum videbis colorem membri apostemati, & p̄prie in apostemate phlegmonico magno alterari, & permutati ad liuidum, quia in via putrefactionis, & corrosiōnis existat, tunc oportet vt subiuenias cum eo, quod a proprietate, & complexione adiuuante prohibeat putrefactionem, qualis est bolus arme. terra sigillata cū aceto liuita super ipsum. Si vero illud non sufficit, non inuenies exculationem quin facias scalpellationem profundam d'inerforum in modum in locis, vel ponas sanguisugas, & phlegmone venas proximas al paruas, & euomat omnis sanguis cum canela malus qui circumdat locum, & ponatur super locum ipsum scalpellatur, quod prohibeat putrefactionem ex his, quæ dicta sunt superlinita, vel de cōtrariis in complexionem, ea in quibus est profundatio fortior sicut farina hordei cum syrupo acetoso permixta, aut cum farina fabarum, & proprie permixta cum sale. Et de his quæ superliniuntur est asa. semē vrticæ, & succus folioꝝ acori, vt de vnoquoq̄ sit pars vna, floris ælis. P. s. terantur cū aqua donec fiat fm spissitudinē mellis, de quo liniatur manus circuitu eius atten dens mente ad corpus laborantis in talibus auxilijs ministrandis, vt forti, & duro, vt rustico fortia ministras, debili vero & molli, vt puero & mulieri, & viro coloris albi, & molli carnis, mollia ministrabis. Et de medicinis prohibentibus corrosiōnem, est vt sumatur

floris

floris xris, mellis & aluminis ana partes equalēs, & linia-
tur cum eis, prohibet enim eas & facit cadere quod putre-
factum est, & seruat id quod sequitur ipsum. Si autem per-
transat dispositio dispositionem apostematū, & dispo-
sitionem corporis eius, uel coloris, & incipiat deuenire in
mollitiem mēbrum, & humefcentur parumper, tunc hæc
est incēptio eius in putrefactione, quare oportet, ut pulue-
rizenur super ipsum aristo. rotun. & gallæ, ana æqualis
partis, & exciccentur etiam tragacanthi, & colcothar sunt
bona, & proprie cum ace. & solis nuc. ipsum chalcant-
hum rub. puluerizatum solum, & simul cucumeris asii, &
succus eius epithematus.

Secunda res completur. q̄ si pars carnis incipit corrū-
pi, ut iam peruenerit ad aschicholis, incide eam, aut fac eā
cadere cum trochiscis de arseni, inde de calcanto qui sunt
fortiores illis. Cumq̄ fecerit cadere concanenti, fac curre-
re cū butyro uel alijs, quæ infra duce Christo dicemus,
ponendo de super. deinde fac cadere escaræ, & non cesses
donec perueneris ad carnem suam. Et cum membrum
totum quasi putrefactum est, ut sit factum estiomenum,
oportet, q̄ incidatur, ne corruptio transeat ad vicinum.
Inquit enim Gal. quod tangitur a putrido putrescit. Cūq̄
incideris illud uel partem eius, oportet ut exerceas rēti-
tiam prohibendo ne spargatur adhuc putrefactio, & cor-
ruptio. Cōpletur. n. cum cauterizatione partis uel mem-
bri remanentis cum igne, aut cum pharmacis causticis,
& adurentibus, & proprie in membris facile suscipientibus
putrefactionem propter facilitatē, & quia sup-
fluitates calidæ approximentur eis, ut testiculus & anus,
efficit. n. cauterizatio, iuuamentum quod Abo. ostendit
cum inquit. Cauterizatio est medicamen valde utile ad
resoluendum materias corruptas in membro repertas, et
ad prohibendum ne corruptio spargatur, & ad confor-
tandum membrum cuius cōplexionem uolumus rectifi-
care, & ad restringendum sanguinis fluxum, in quibus hic
omnibus indigenus. Cum ergo cauterizatione sit efica-
ra facta in loco, oportet ut sic agas quod eficara cadat ei-
to, cōplebis autem illud mimistrando, & de super ponē-
do panem cum hydromelle coctum, aut cum farina hor-
dei, uel cum eo miscere fermentum, & quæcūq̄ ad suppu-
rationē sunt aptissima, idonea sibi ad decisionem adu-
sionum, & panis ex apio tritus, & basilicon tritum cor-
rumpit & sedat vitiones ab humidis. Et ex simplicibus,
ut ireos radix cum melle uel panici farina, uel aristo. uel
acorus in duris corporibus, in mollibus uero sufficit buty-
rum, uel oroborum farina cum melle. Cūq̄ ceciderint
vitiones, & escaræ, carnosentur & conglutinentur finali-
ter, de quibus dicit in sequenti particula si Deus annuat.

Accidentium uero correctio est, ut cum magnificari
appareat apostema in circumitu putrefacti, tunc corruga-
tur, & succuratur cum emplastro ex sauih hordei cum
succo hyocyami alb. uerum non approximetur supra
partē putrefactā, sed in circumitu eius, ut ab illa repellat.

Regimen uero est, ut regatur cum frigidis, & siccis, &
alijs prohibentibus putrefactionem, qualia sunt acetosa,
acetum, & salita, et amara, cum eis fiant pilulæ, & su-
mantur quolibet die ex eis. iij. cum his quæ mundificant
ad proprietate, ut est cinamonum, xyloaloe, et similia.

De moro, & medicinis eius. Cap. XIII.

Morum est apostema molle ex carne addita acci-
dens in carne rara. & plurimum in ea que in ano,
vulua & capite virgæ, & quandoque est effun-
dens humiditatem rubream admodum aquali, & quan-
doque est saluum, & quandoque est magnum & doloro-
sum, & cura salui est cum asperione pulueris corticum
granati acetosi. Eius uero quod est malignum curatio
ratio est cum sedantibus dolorem ex corrosiuis phar-
macis, deinde cum glutinosi. Et decoctio ficus. & proprie
alium confert ei, & sel asini sylectris radicata ipsum.

SEQUITVR SVMMA SECVN- da, particule secundæ, sectionis secundæ, & est de medicinis apostematū cho- lericorum & mixtorum &c.

Equitur summa secunda particule secundæ
quæ est de medicinis apostematū cho-
lericorum & mixtorum continens cap. iij.

De erysipelate. Capitulū primū.

De herpete.

De phlegmone erysipelate, et alijs ex sanguine commix-
tis & cholera.

De erysipelate.

Capitulū. I.

Erysipelas est apostema cholerici ex cho-
lera xanthanaturaliter se habente extra-
cta de corpore in hepate, et chisti fellis ad
cutē, ibiq̄ collecta propter crassitiem, et
multitudinem a densitatē cutis, quare
in tumorem eleuatur, et supercalescit in

phlegmonis modū. Cōuenit. n. ei, et differt ab ipso, con-
uenit quidē in tumore, et caliditate, utrobiq̄. n. tumor et
calor est, differt autē ab ipso in quāto ipso, in phlegmo-
ne tumor maior est, calor uero minor. in erysipelate uer-
tumor, minor, et calor maior siue acutior, & differt et
in materia, quia in phlegmone materia sanguinis est, in
erysipelate uero cholera, in loco etiam: nam in phleg-
mone sanguinis materia in subcutanē partibus est, ut in
carne, & musculis, in erysipelate uero, cholera in cute
est cholerica, calida. n. et subtilis est cum consistētia, quare
impulsa mouetur de sui natura ad partes circūferentia-
les corporis apte, et petranfrens carnes et raras particu-
las corporis deuenit ad vltimam cutem, quam cum non
possit petranfrire factam densam, uel quia crassitiem ali-
quam acquisiuit colligit in ea, et facit apostema. Si enim
subtilis esset et cutis rara, ut in corpora naturaliter se ha-
bente exiit, petranfrit vtiq̄ ipsam, et conspirando in sen-
sibiliter efflueret de corpore, uel sensibiliter cum sudo-
re, quem admodum fin vna quocūq̄ diem vidimus et pro-
prie in balneatores absterfis sudoribus, color flauus appa-
ret, qualis cholera est. Differt quoq̄ in accidentibus,
in colore cutis et leuissē cutis et pulsu. In phlegmone enim
color cutis rubens est, et cutis de se ipsa cum pulsui ery-
sipelate uero flauus uel mixtus ex flauo, et xantho sine
pulsu, uel cum minori, et quidem cum ipsa cholera dimi-
sit membrum, quod est super eam, eam excoriat, et tem-
pore ad profundum vadit, ut viceret totam cutem vsq̄
ad suppositam carnem. ut hæc tota dispositio erysipela-
tis variatur, duplicem habens differentiam, seu speciem,
quia uel sine vlcere uel cum vlcere fiens. primam Gale-
herpetem nominauit secundam herpen ellionem, ut
inuit ad Galenonem, licet videantur ex dicto ca. q̄
vlcere sit et aschicholis. item pulsus est symptoma magna
phlegmonis, etenim in profundum sit, ubi arteria sit, ery-
sipelas uero in cute ubi arteria non est, licet ipsa ostēdit
ramusculorum eius attingat. erysipela quoq̄ iudicia ha-
bet, ex loco in quo incipit. Si enim incipiat a lepore na-
si, et est vltimum, augmētatur, et expanditur in facie
tota et capite, et est minus malum, et quandoq̄ incipit a
structura ossis, et sub cute, et est maius malum. Ex quibus
causis, et signa erysipelatis sunt manifesta.

Cura eius est. iij. res. Abfessio anteceditis causis, cūo
causis influxæ, & incuneatæ in poris cutis, correctio acci-
dentium, et regiminis ordinatio in similitudine phleg-
monis. Quem admodum. n. phlegmoni erysipela con-
uenit differt, eodem modo in cura cōuenit ei, et differt.
Conuenit quidem in eūone et in frigidatione, eo q̄ utro-
biq̄ tumor in causa est. Differt uero in quātitate eūonis,
& in frigidatione, in

& Infrigidationis, sicut in quanto differant tumoris, et caloris, in phlegmone. n. quia tumor superat calorem, in tenorio, quoque euacuandi praeualebit infrigidandi intentioni, in erysipelate vero infrigidandi intentio praeualebit seu superabit euacuandi intentionem, & quia materia in fluxu, & antecedens in erysipelate erat cholera pura, in phlegmone sanguis purus, vel parum mixtus, erit totius euacuatio in erysipelate cholerae quādamodū in phlegmone totius euacuatio sanguinis. Cōplebitur autem cholagogo aliquo sicut in phlegmone eo sanguinis cū phlebotomia. Et siquidem pauca sit passio sufficit elysere cum acri, non enim conuenit in tali phlebotomia. Cum enim sanguis sit frenum cholerae ubi non superabundat, si euacuet cholera fiet effrenis, unde Gal. infidelis est cholera non sunt phlebotomādi, q. si cholera superabundet, praemitenda est phlebotomia, sed non minoratua.

De phlebotomia.

Etiā vero apatū seu paritū erysipelate dupliciter complectur, primo per apocroscica, & repellentia ad particulas alias, secundo per diaphoretica, & quia non quantitate contrahit particulā, & a magnitudine deficere facit, ab eo quod fm naturam, vt phlegmon, sed qualitate & inflammatione magis infrigidātibz reperculsiuis apocroscicis fortioribus indigeat q. phlegmon. Et quidem talibus non periculosum est vii cum repellat de ignobilibus exterioribus ad interiora nobilia nisi totius eū praecessisset, quemadmodum in phlegmone, nec quoque sine ea repulsiō materiz bono modo fieri posset per illa ad circumadiacentes particulas, & totum corpus nec diaphoretis eiam. Inquit. n. Gal. plenum existens corpus nō recipit quod impellitur, & si aggressi fuerimus trahemus per calorem amplius in partem q. diaphoresim faciamus.

Ad haec viraque complenda, & euitandum periculum repulsiōis ad principalia & ad complendam operationem reperculsiōnum & diaphoreticorum quoque approximandum particulā ad euacuationem causae cōiunctae apostematis incunetate in ea praetermittendum est in erysipelate cholagogo ad eūnem totius, sicut & phlebotomia in phlegmone, deinde ad eūnem partis accedere & cholerae in cute collectae. Et primo cum reperculsiuis amplioribus, & fortioribus quae in phlegmone, diximus, qualia sunt lactuca, semperuia, portulaca, lentica, lae aquae, mucilagines psyllij, hyoscyamus, & virga pastoris emplastata, & similia, & cum substantia accepta, vel cum succis earum superposita, & aqua frigida infusa quam Hipp. in apho. commendauit in non vulnerata, & tādū donec transmutatio fiat coloris, certissime enim inuenies erysipelas curatas cum talibus, repellunt. n. qd influit, & erysipelas causa sit, & simul inflammationem extinguunt & sedant dolorem particulā, qui trahendo in fluxionem cholerae adiuvat, vt erysipel praeter augmentum, & sic erysipelam prohibeat. Et quoque quod in particula continetur eiam cum appropinquantes expellat particulas propter ipsius subtilitatem curatam iam facit erysipelē auxiliā existit.

Secundo si aliquid in parte adhuc remanserit sua crassitie repelli non valens, expedit q. senior iam eius abierit ad diaphoretica deuenire auxilia, qualia sunt teporata in caliditate & humiditate, & medicamine & cataplasmate eis, vel calida hordeacea farina, & croco, vel condro, vel alio, adhuc. n. fm vtrūq. modū cōseruū scilicet praedicta, nam in eo q. sedant dolorem, & eiam caliditatem remittunt augmentationem erysipelē fieri prohibent, in quantum vero quod iam influxum resoluunt, sanantur quod iam erysipelatis factum est, & sic prauiusio sunt simul & cura, nec expedit ad sanationem eius procedere, in erysipelate enim sanies mala est, ut Hippocrates dixit in aphorismis.

Correctio vero accidentum. s. doloris, & inflammationis ex praedictis est nota, vlceraiones vero ipsius cori-

ges praecarificans emplastrando hordeaceam farinam, deinde ipsum, & excoaricationem cum vnguento albo de cerua, quod in nostro antidotario dictum est, & est vnguentum sericinum.

Regiminis ordinatio est, vt conuertat regimen in omnibus rebus non naturalibus ad frigidum, & humidum, quae supra in cura febriū nota est. Medicina Abo. ad excoaricationem erysipelatis, scorria plumbi in vino ponitico bulliat cum sicis solijs, & cum eo enaporetur, deinde curetur cum eo in quo est resolutio fortis cū infrigidatione quale est. R. lanx veteris adustae non lotae. 3. xv. scorria ferri, plumbi, ana. 3. ix. sepi caprini venter abluti cū aqua. 3. xv. olei myrti. 3. v. & vtratur. Aliud lenitium leuius illo. R. scorria plumbi. 3. x. succi ficlae. 3. ij. olei & cerz quod sufficit.

De Formica. Capitulum. II.

Formica est apostema cutis cholicum ex cholera adusta, parū, incipit scilicet pustula vna, vel plures cum punctiōne ad modū punctiōis formicae, quare dictum est formica, deinde sit apostema parum et ambulat paulatim, & quādoq. corrodit & vlcera propter crassitiem cholerae, & sit vlcus putridum, & quādoque resoluatur cum est subtile, & est vlcus tantum separans & excoaricans, & quādam eius est miliaris, eo q. habet pusstulas plures, & quas, similes milij, & est species formicae.

Signa quidē sunt formicae, quod est quia incipit sicut pustula, & eius essentia est rotunda, & dispositio, vt audi uisit, & color eius est cineritatem dectus cum inflammatione grandi habēs radicem latam, inde est quod nominatur miliaris.

Cura formicae consistit in illis in quibus consistit cura erysipelatis. s. in eūnibus totius & partis cum alteratione, & infrigidatione & reliquis, verum oportet q. cholagogen eius in eūne vniuersali sit ex educentibus choleram adustam, qualis est aqua casei cum folliculis fene. & sumoterrae, & similibus, & cum additione scamonez si expedit, deinde ministrabis super apostema infrigidantia, quae sunt dicta in erysipela, nisi fuerit corrosiua, qm tunc humida, licet sint frigida nocte, & similiter diaphoretica, quare oportet vt ministrēt ea in quibus est stipiticitas cum frigidiore, & caliditate parua, vt est rubus, lingua canis, solatrum, lentes, plantago, & similia, quae dicta sunt supra in cura carbunculi & carbonis, an. n. purgationem praedictā, si incipias infrigidare, retinebis materiam, & maxime si stipitica sit frigida, quare corrosio post corrosiōnem non cessabit augeri. Et post praedicta ministrabis fauic hordei, & corticem granati, & ramos vitis, cum vero terminetur corrosio super eam miscebis cum istis infrigidantibus aliquid mellis, aut farinaz thuris cum aceto, & aqua quae currit ex ligno vitis humido cū aduritur, & sterus ouinum cum ace. & sicut cum axungia porcina superposita non sinit eam dilatarī.

Cum ergo apparet corrosio, & vlcera, tunc ad ministras trochiscos andorū cum vino stipitico, & aut aceto commixto cum succo eucumiae asi. & sal. & fel hirci, & rutam cum thure, & piper nigrum cum vrina pueri, Ga. autem conueniens esse dixit, vt sumatur aliquid sicut est bucha extremitatis pennae, aut alia res cuius extremitas sit acuta q. possibile sit deglutire formicā, deinde penetret formicam in circumitū eius vsq. ad profundū cum acuitate sua, deinde eradicetur cum ea formica ex radice sua. Illius autem formicae quae pura est, cura & destructio est cum intromissione in balneum multae aquae, qm nocet ei aer, deinde egrediatur velociter, & vngatur cum oleo ros. & aqua ros. Eius quoque quae est miliaris, similis est huic, vnde cū eius caustico siue cholagogo sit virtus pharmaci educentis phlegma sicut turbith, & educens mellē choliā sicut epichymum, & similia, qm necesse est illic, & melancholiā, & phlegma cholerae esse mixta propter crassitiem

Apa q. re dictū sit formica.

erassitiem eius, deinde sumantur gallæ, & fructus tamari sci, & corticū granatī, & boli arana, & aggregentur oīa cū aceto & aqua rosata mixta lī mixtionē ne inordēt, & liniantur desuper cum penna, & lac dulce vehemētē est conueniens huic ægri tudini. Cumq; trāsīt principiu, tunc curetur cum medicinis ex capite piscis adusto, cum vino pontico, & fortius illo est quādo exiccatio vltima necessaria est, & sumantur folia albedorogī & ponantur in eis calidis, & ministrantur. Et fortius hoc est, vt sumat flos æris, & sulphur citrinū adustum, & fiat ex eis linimētū cū vino, aut aqua vitis prædicta, aggrega oīa cū aceto & oleo mixtum: & linītū in principio formicæ auferet eā.

De herpete. Capitulum. III.

Capitulu de herpete, positū pertrahare, ex capso erysipelatis notū est. Qd n. Hip. erysipelas nominauit. Ga. herpetem dixit, dicit. n. ad Glauco nem sic, cholera xantha, cum quidem siuis pīs naturam seruans cum sanguine vbi cūq; feratur corporis histeria passio nominata fuit, sola autem extracta, & fm aliam partem particulam scilicet herpes nominatur. Siquidem deniq; crassa fuerit totam vicerat vsq; ad suppositam carnem cutem, & vocat hōs. Hip. herpes istionemus. Si vero subtilior fuerit ea, quæ in superficie soli quasi superuixerit, & huius generis aduste nuncupationem, & si ne ad additione herpes nominatur. hoc autē nihil aliud est, q̄ erysipelas vicerata, vt ex dictis patet, & ex cura eius, quam ibi posuit Gal.

Dephlegmone. Cap. IIII.

Si vero ex sanguine & xantha cholera fm naturam se habentibus mixtum fuerit rheuma, aut non in solam cutem effunditur, sed etiam suppositā carnem tangat non phlegmon, neq; erysipelas solum sit, sed quæ dā mixta dispositio ex phlegmone & erysipelate, simul cumq; superet mixtionem sanguis cholera phlegmon erysipelatos dicitur, & symptotoma dominabuntur phlegmonis. Si vero cholera dñet erysipelas phlegmonides nuncupat humores prædominantis, præposito semper nomine substantiuo, & symptotoma cholere dominantur. Si vero neuter obtineat prædominiū sed æquales appareant phlegmon, & erysipelas mixta dicuntur, & symptotoma erunt confusa, & permixta, nec calidior multū phlegmoni, & flauior est videre, nec adeo, vt erysipelati cōueniens est, & si teigerit facile subdecurrit sanguis, & rursus superfuit subtilis simul, & rubeus certe ap parens, non tamen est dolorosus similiter hic phlegmoni fm vllam speciem phlegmonis, neq; etiam pulsationem, neq; compressionem, neq; tensionem similē inferit, sed est quædam in eo valde molestatio temperata. Eodē modo commixta esse rheumata possibile est ex cholera xantha, & phlegmate, & erysipelas vndimixte commiseri & mollem erysipelam nominari, & siquidem propter frigidum superfluum scilicet rotata particula fuerit durat nuncupatur erysipelas.

De cura

Cura. offensio curatio in talibus sibi inuicem complicata erit cōposita, quod vniuersale in causis morbis, & symptotomaibus semper est & supra in febris memimus faciendum, habetur autem ex cura simplicium, vt ibi est dictum. Et siquid in æquales in mixtionē fuerint apparentes sanguis & cholera. primo ad eionem totius & antecedentis causæ, & dominante sanguinem præmittetur phlebotomia, cholagogon vero, aut phlegmagogum sequatur. contra vero præmittetur cholagogū, vel phlegmagogum sequetur phlebotomia. Æqualiter vero apparentibus præmittenda tamen phlebotomia sequet cholagogon, vt phlegmagogum, neque utroque patietolerare phlebotomiam propter timorem vel suspitionem, vel propter aliam causam præmittere poteris cholagogum, quale superius in febris dictū est leue, qd leuando, vel lubricando educit cholera abscq; commo-

tionē sanguinis & turbationē absq; molestia. Inquit. n. in epidemijs Hip. cum autem minutio necessaria fuerit, & ventris solutio, & forti medicina incipere nō debemus, nec a minutione forti. Si enim medicina sit necessaria fortis vt helloborus, & violētæ medicinz, vt quia humores, vel melancholici cum sanguine mixti sint, & præmittatur, ebullitionem in sanguine, & turbationem inducet, ac in naturam molestiam, quare sanguinem inflammat, & ad turbationem mouebit, si quocq; fortis minutio præmittatur, viscositatem & crassitiem augmentabis in eis, vel si cholerici sint humores reddet effrenes.

Ad hæc autem omnia particularia euitanda ad summum in tali necessitate est operandum cum leuibus munitionib; medicinis. Aduersantibus n. prædictis humoribus in seuicibus & causis eorum neutrum possibile est sibi multum excedere eam quæ fm naturam est moderatā, vt & forti minutione, vel solutione sit opus, & maxime si cum sanguine cholera sit excreta. Si ergo humores fuerint æquales leuis minutio præmittatur, & si possea aliquid abundauerit, medicina soluat. q̄ si æquales non fuerint, in primis superdominans cum leui medicina soluat, donec æquetur possea minuantur, sed siquidem leuis medicina nō sufficit, vt quia humores crassi, & viscosi sint valde, et in remotis post partibus et p̄fundis, ex aliquo regimine distinctū multiplicat, & sanguine præmittenda erit solutio leuis, & minoratiua cū reiteratione, cum iuuamentū affrat absq; nocumētū p̄dicto, violētā vero medicina nocumētū p̄dictū faciet, quod est malus iuuamentū, qd inducet. Secūdo ad eionē particulatæ a partibus, & cæcæ aggregatæ in eo oportet accedere, et primo cū repugnantis frigidis fortiorib; si erysipelatos fuerit phlegmon q̄ in solo phlegmone fm plus et minus vel medicociter, prout cholera diuersa mixtio erigebat, nec tñ fortioribus sicut in erysipelate, certa, puocabūt. n. in tali dispositione cutem particulæ in nigredinem vel liuorē, & in scirrosū afa, adeo q̄ calafifica, et cataplasma salutem minime p̄ficiūt, quare rōnabilius est vt fortioribus parū variis, & prius ab infrigidatione cesses q̄ reperculsam particulā post occupet nigredo coloris innata infrigidatio in ea. Cessante vero ebullitione cataplasma oportet particulā cum hordei pollinē. i. farina hordei & seminis lini & anethi & fennigræ. Et si vndimixta mixta fuerit erysipelas, vt vndimixta seu mollis dicat, ministranda erūt in principio apocrusica, minus frigida, magis vero stipica & remissa, et magis calida, & stipica, q̄lis ex dictis supra, & dicēdis i cura vndimixtæ sciet cōponere. Tercio vero ad correctionē accētū, & si ex supfluitate infrigidatiōis liuor, vel nigredo in p̄tula apparuerit, fomentabis cū aqua marina vel dulci calida ad decoctionis chamemillæ, gabsinthij, et reliquorū cōfortiorū hntū calorē in mēbro. Et deinde si expedit scarificationis, deinde cataplasma luto sigillato, & armeno, cū aceto & calida aqua, vt supra pluries dictū est. sup calefactionē. n. ex tali dispōne p̄tula infrigidare expedire non calefacere, nō tñ ex repugnantibus supflua appropinquante fuerit in dispōne cōtrariā pmutata, qd liuor est supac situs vel nigredo declarat. Regimē iter illa mediū obtine bis eḡle iter extrema, vel ad unū eorū, vt aliud declinādū.

INCIPIIT SVMMMA TERTIA

particulē secūde, sectionis secūde, de medicinis apatū phlegmaticorū, & eorū, quæ illius gnis illa sequunt.

Equitur summa tertia particulæ secūde sectionis secūde, quæ est de medicinis apatum phlegmaticorū, & illorū, quæ illos generis sunt, & illa sequunt cōueniens, cap. ix.

De vndimia, & est apha phlegma. molle. Cap. primū.
 De sciro, & est apostema scirroticum durum. ij
 De sciro splenis. iij
 De sciro hepatis. iij
 Deglandulis & earum quæ illius generis sunt & pustulis glandulosis. v
 De nodis. vi
 De apostemate ventoso, quod inflatio dicitur. vii
 De apostemate aquoso. viij
 De dubellati frigidis comprehendētibz humores viscosos, & gypseos, & lapideos, & capillares, & arenosos, & alios.

DE VNDIMIA, ET EST APOSTEMA phlegmaticum, molle. Cap. I.

Ndimia est tumor phlegmaticus, albus, mollis, frigidus, & indolorosus. Est autē vnus qui in hypodipcorum, & phitisco rū pedibus accidere sæpe solet totius corporis cacochymia, & complexione facta, & hic talis in corporibus tumor nō apostema sit, de quo hic loquitur, sed quoddam symptoma consequens egritudinis dictas quæ dictas est cacexia, alius dictus est tumor apostemofus p seueniens, & morbus exnō, dictus est vndimia, & est apostema lapsum.

Causa cuius duplex est, interior et exterior. Interior vndimiosi apostematis est superfluitas phlegmatici humoris in particulam aliquā ex extremitatibus corporis, vt nervos, panniculos & iuncturas, pnes eius diuersitate variatur & quāto crassior humor est, tanto ad duritiem, & frigus est magis decliue, licet ab apostematibus melan cholicis differat, pp paucitatem duritiē, & ossificationis.

Causa vero vndimiosæ dispositionis, & cacexiæ, quæ illarum egritudinum est symptoma plurimū est vapor phlegmaticus eleuatus ab ea, & nutritiū mēbris, & quāto est subtilior, & magis marcidia materia mollificatio eius est vehementior, ac impressio digitorum cum penetratione faciliore. Causa vero exterior est percussio casus, & similia attrahentia ad locū phlegma. licet illud sit paruum, & tunc non euacuatur à dolore, ex quibus signa distinctiua vniuscuiusque sunt manifesta.

Cura, illa vero quæ symptoma est nullam præcipuā curationem habet cum dependeat eius cura ex cura illorum. Eius tñ tumor si supercrecat, licet in prima sectione sit dicta, cum de medicinis egritudinū loquebamur, hic tamē breuiter dicatur, sit autē fricatione sola per oxyrodium ac qñ per oleum, & sal vel salis cum oxyrodio.

Cura vero vndimie quæ est apostema de qua præsens est sermo, est quatuor res, prima est abscissio antius causæ, secūda est curatio apatis seu eūo cōiunctæ causæ collectæ in eo. tertia est regimen, & est abscondens causam primitiuam. quarta est accidentium correctio. Primam complent eūo phlegmatis, & rectificatio malæ complexionis frigide & humidæ ac confortatio membrorum nutritiuorum & digestionis ipsorum, & illud fit cū ematibus acerbis, vomitibus, & pharmacis phlegmagogis, quæ nota sunt, & simplicia & composita, & cū syrups & confectionibus, & alijs antidotis rectificatibus, & confortatibz ex electuarijs, cerotarijs, & emplastris, seriosim enarratis in antido. nro, hæc enim vniqz vndimias sunt cōmunia. Secundam rem complent repercussio in principio sient apostemate cū eo quod aggregat, exiccationē & siccitatem, & resolutionem, quales est spongia noua vel antiqua, aut pecia duplicata stupæ, vel filtrum bene abluta, cum aqua madafecta medicum aceti habet, facit. n. quandoqz hmōi sistere passionem. Et memine solū vel cū quibusdā exiccatis calidis, & succus myrtæ est bo-

nus, & proprie cum ex eo conficiantur medicinæ poss. Si vero uero sistere non fecerit, sed augatur plus de aceto sūm complexionem misceat oportet, commiscatur tñ, vt in mollibus corporibus sit aquosius, in duris, & robustis fortius. Quod si per primas operationes nō luatur, veneritqz egritudo ad statum, perueniat cum ipso ad egritudinis finem, & cum ipso solo vel cum aliquo resolutiuo oleo spōgiam ipsam, vel cum sale nitro, & lixiuio aut bernali ex cineribus vitis, vel illis, sici, & similibus, vel aqua calidæ, quæ est fortior, confert applicare. Adhuc vero non delitescente hoc auxilio, spongiam cum vitro, aut alumine sulphure vel calce, vel sulphure adulo confortatam, superapplicare est bonum. Et cortex citri cum aqua calidæ est mirabilis, oportet autem spongiam, pannū, vel filtrum, esse spatiosum, vt omnia latera comprehendat, ne declinet ad alterū locum materia, si nō sūm aliquam extremitatem hoc tale fiat vndimiorum apostema vel isclura, super ligatione ab inferioribus partibus incipiet, & superius terminare super immersionem comprehendere vniuersam, quemadmodum in fracturis facimus, intentio. n. curationis in hmōi passionibus mixta est, hæc quidē diaphorare de materia eoz, hæc vero substantiam eorum constringere. Si ergo quis cum predictis non sistat, & fortiora pharmaca, quæ mixtam habent virtutem ex predictis virtutibus supponere, quibus Ga, est vsus in chronicitate vndimioso tumore perunges oleo particulam, deinde superpones spōgiam ex lixiuio constringens violētius videt passionem curatam perfectē, non adhuc habens intentionem miscibilium virtutum, sed ad diaphoreticū, & incisiuū declinatū quod in tlligitur in chronicatibus fere omnibus, scilicet perficere. Cumqz apostema tale in membro nervoso fuerit, spisso, aut ligamēto, aut chorda, misceatur cum medicinis predictis quod incidat cum lenificatione, porro si mollities in apostematibus prægnatiū accidat subiungatur summitas canne, de qua sunt scopæ in aceto, & ponatur de super. Et melius est illud quod sit post contritionē ex chī molea cū aceto, & anethum. Et de embrocis est decoctio caulis & anethi, & decoctio corticum citri. Et de expertis est inuolui post huiusmodi in folijs caulium rubeo rui, & ipsos assatos comedere.

Regimen autem sit ad siccitatem decliue cum caliditate resoluente, quale est dictum in cura malæ cōplexionis stomachi humidæ hepatis, & cacexiæ. Accidentium autem correctio est doloris, & maxime si ex causa exteriori peruenierit cum super applicatione hypsopi humidæ, & vini cocti, & cerotarijs ex oleo anodinis cū chamæmilla anethino fenugræci, & semine lini. Et cum embrocatione ex vino nigro stipitico. Et post illud ministratio cū einere, & similibus, & cum epithematibus, ex quibus bonū est sumatiliū, & myrrha, cyperus, aloes, & crocus, & acatia, & bolus armenus parum, & conficiantur cum aceto. Et cum dolor autem cesset, sumantur fordes balnei, & bulliant cum vino & aqua, & infusitur cum calce, quæ ponatur in ea donec fiat sicut massa mellis & leniatur. Et iterum linantur loca cum oleo, & superponat spongia aut lana imbibita aceto, & superigetur foriter, & medicamen de sermento est iuuamentum.

Et de his, quæ sunt iuuamenti mirabiles sunt folia lilij, terantur, & exprimantur, & superponantur. Et similiter alumen, & litium contrita cum aceto, & aqua cineris. Et de epithematibus fortis iuuamenti est sterco vaccinum, & olibanū, & styrax, & calamus aromaticus, & vsitæ, & spica, absinthium, & aliæ cōsimiles, simplices & cōpositæ, in nostro antidotario dictæ.

De sciro, & est apostema scirroticum durū. Ca. II.
 Apostema durum, & durities seu scirosus est tumor indolorosus, non tñ omnino, nisi particula in se habilis sit omnino, vt concatenationes existunt, et glandulæ,

glandula, ossa, & charitilagine, si. n. particula sensibilibus est, vt chorde, nerui, & in tunc lacerti, & similia, durus tumor talis non erit omnino insensibilis, si. n. omnino deinde insensibilis est, oino insensibilis foret, sed quia est difficile sensibile, & fm hoc difficile sanabilis erit. Est autem difficile sanabilis cum fiat ab humore viscoso, & crasso difficile resolubili à particulis in quib⁹ emplastratus existit. Aliquando quidem mox à principio tale existit, & paulatim augeat et est melancholicus, plurimum vero à stolido medico constituit apocrostitis vel diaphoreticis pharmacis incompetenter approximatis phlegm noso vel vndimiofo apostemat, vt superius dictum est, quibus manifestam diminutionem operantibus temporè breui sperabit de tali curatione, vere ignorans, qm reliqua passio in sanabilis fiet, diaphoretica. n. subuli parte humoris & humida, reliqua exiccata, lapidea fit. Et enim generatio lapidis, qui in iuncturis, ex humore crasso est, & viscoso, non paulatim euaporato, sed repete simul est exiccato, & violenter calaficis. Ita vero, & in renibus lapides generabuntur, adufo in eis humore crasso & viscoso. Propterea igitur in scirofis. i. duris dispositionibus, nullum eorum quæ fortiter caleant, vel delicatè pharmacorum a curam congruum est, sed quæ caliditate habent tepidam potentem euaporare, vt neq multat neque omnino minimam, sed sufficentem mollicicare, superexcellens enim humidum, non omnino diaphorat, modicam vero habens humiditatem, exccat fortius, q conueniat, vel insufficiens remollit.

Decura

Cura, itaq; insensibilis cura est tres res, & proprie eius qui est à medico generatus. Prima est mudificatio corporis ab humore phlegmatico, sanguine, vel cholerico, vel melancholico, apto facere augere & agrediumem, completur vero cum his, quæ sunt nota. Secunda est curatio exituræ seu tumoris scirofis, completur autem mollicatione, & ipsius resolutione. Cōplentur vero ambe qncq simul mixtis eisdē pharmacis qncq distinctis, simul quidem, vt simplicibus vel compositis, diuersis tñ fm fortitudinem, & debilitatem fm diuersitatem infirmi & membri naturam, simplicibus. vt puta medullis ex quibus meliore est ceruina, & vitulina, & adipibus, de quibus inter volucres asferina melior, inter greffibilia, asfina, deinde asferina, & gallinacea. Et similitur ex rapacibus auiibus, vt vulturis & falconis. Et ex quadrupedibus syluestribus, & rapacibus, vt vulpina, leonina, vrsina, & leopardina, & taurina, caprina vero pinguior est & sciorior, & magis, quæ hircina, & proinde hmoi dispositionibus inconuenientior, & adhuc vero cum his ammoniacum, & thymia, & bdellium alterutrum: & maxime hircinum inquitum vtiq huiusmodi est, & malix, & styrac humida, & sicca, & mucilagines adhuc, vt foenugraci, felini, radicum salicum, & radicum altee, omnia prædicta molliciat multum cum resolutione pauca. Composita sunt quæ ex his componuntur, & ea, quæ ex cerotis, & electuarijs in antidotario nostro sunt scripta. Distinctis vero, vt humidis, & diaphoreticis alacritatem ministratis. Sint autem ex leptomeris paribus, mollicicatia, humida, & maxime in particulis densis existente scirofo, propterea in neruis cōcatenationibus, & colligationib⁹, vilius est mihi melius ipsis mollicicantibus quod immiscere incituum subtilis substatie, quale est acetum, & maxime in medio mollicicantium, & diaphoreticantium, si autem paucum, & parum ministratū, qm ieruosa nocet nisi sit carnosae, & rara, vt hepar & splen. Et quidem ordo sit talis, vt præmittantur fomentationes euaporationes particulæ ex aquis decoctiones herbarum radicum & seminum prædictorum cum solijs, malua, & melliloto, brachia vrsina, anethi recentis, & radicum cucumeris asfini, & simillum cum oleis, quod est melius. Sint autē ex subtilibus, potentibus penetrare in profundum, mol-

licicantibus cum resolutione quadam, vt est oleum antiquum simplex, oleum de alchanna, de lilio, de laudano, de styrace, & sambucino, & carycis pinguibus, & de alcheria, & in sambucino quidem est melius de resolutione, ne & mollicicatione æqualiter. Deinde inunctiones ex prædictis adipibus & medullis, deinde lapidem marchasitam, vel inolarem ignitū habere, & superessundere acetum acerrimum, vt scirotizatum cholera euaporetur cū eo, deinceps applicetur diaphoretica pharmaca, simplicia & composita, ex gummis & pinguedinibus prædictis, & alijs diaphoreticis appropriatis, optimum autem est ammoniacum per acetum dissolutum, mollicicato sciro, sufficit autem eo, fm vnum vel duos dies vtentes redire ad mollicicatia rursus, quibus plurimis diebus vtentes oportet sicyam superappondere, deinde redire ad pharmacū ex ammoniaco, vel oppopanaco, & ex bonis quæ est fœx seminum, & fœx acetū, & bulliant bene, & effundatur super eas ammoniacū. Aliud fumarit fœx asfina, & radix euiscie, & styracis, & fiat linimētum cum eis, & fortius est quod fit cum radice cucumeris, vel bronia, vel altee decoctis, & mixtis cum pinguedine. & ex radice dragonæ est fortioris resolutionis, sint autem mixta mollicicatia dicta, & emplastra, quæ ponemus ad scrophulas, sunt bona, & cheiri, et proprie de radice eius sicca cum aceto in plastrata curat apostematata dura petrificata. Tertia res completur regimine, sit autem ex humetatiuo supra notis, & proprie ex radice altee cum a dips defecta decocta, & extenuatio, seu exiccatio mixta sint tempora variatum, ut tempore mollicicationis ad humetationem tendat, tempore vero resolutionis, & ad siccitatē.

De sciro splenis.

Capitulum. III.

Vra sciri dicta, est cura eius in quantum sciris, & prout cōsimilis membri est. Cura vero eius prout officialis membri est, nunc placet dicere, & existeribus inquam quibusdam organicis maxime aptis scilicet in membris. altero quidem propter lutosam substantiam crassam, & densam coagulantes transitus eius et vias, vt hepate, altero propter crassitatem cibi quo nutritur, vt splene, altero pp vt rumpit, vt renibus, de cura sciri in corpore quoque dicendum, q breuiter gratia indicationis sumēda à natura particulæ, licet latius superius dicta sunt.

Splenis itaq; scirofis prædictis tribus rebus perficetur cura fortitudine tñ differentibus & loco, pharmaca. n. in cidentia cum remolliendo, et diaphoranda, oportet esse fortiora prædictis cum splen ea tolere intrinsecus, et nō exterius ministrata, sed etiam interius.

Sintq; interius ministratæ ex appropriatis, vt cortex

capparis, radix scolopēdriæ, & tamarisci, radices et cortices, & cortex salicis tamarisci, cortex, et summitates ac flores et flos fraxini, sintq; in aceto decocta vel præparata in oximelle.

Et exterius mollicicatia pmissa ex vaporationibus est aceto et aliquo ex prædictis cum medullis et adipib⁹. Et deinde ex eis cū gumis prædictis diaphorantib⁹ mixtis, sintq; reiterata multis cōfricatione lōga, manib⁹ calefactis. Regimen quoq; iponaf subtiliationi, aperiitū, et absterisū visceris. Cōtingit autē quæ tumidū et durū fieri, nō quia scilicet, sed quia vtofitate plenū, vt tangentis renitis videat, neq; grauius psum sentiat paties. Tali quidē nō mollicicantia cōuenit ministrare, sed quæ quæ apta sunt exiccando diaphorare, glia sunt simplicia, et composita, & ex simplicibus est flos salis extorrum suppositus spleni, et ex compositis quæ est p abstinuū emplastrum cum spica, primo fit. deinde quale est quod per sulphur plus & alium minus in talibus. n. diaphoreticis oportet dñari, modicum aut miseri stipticantis, & exiccantis.

De sciro hepatis.

Cap. IIII.

Hepatis vero scirofium incipit et est possibile plurimum, extensum vero, quasi in plures dies impos-

sibile

fibile est sanare, pereat autem plures in tpe ampliori, & quidā quibus melius fecerit vter, pereat cito. Manifestū est autem qd sufficienter officia sunt constricta vasorum transmittentium nutrimentū ab hepatis sima ad gibbū.

Incipientem itaq; scilicet in eo pharmaca, quæ illius phlegmonis liberant prædicta, non enim tolerat virtus hæc pharmaca fortia quemadmodum splen, sup-
miserere ergo oportet his, quæ illi propter diu phlegmonem adducunt mollificationem. Erunt autē, quæ absinthij extremitatibus, & myrobalani expressione, & olei nardini spicati conficitur. adhuc, & masticini, & malini, & myrrini, hoc igitur, & thus, ammoniacum, & bdellium, & prædictæ pinguedines mixtæ incidere potentia, factū in hepate sanabant scilicet, cum his simul quæ potantur & pharmacia disopplimentibus, & expurgantibus hepar & cum congrua dieta ad hanc intentionem tendente. Sunt autem, & hæc quæ in renibus lapidem frangit supermixtis ex aliquibus diureticis, quæ sunt nota.

De glandulis, & earum, quæ illius generis sunt, & pustulis glandulosæ. Cap. V.

Glandula nomen est membri, vti superius dictum est, & nomen est ægritudinis ipsius, vti apostematibus & tumoris prout assumitur hic. Glandulæ ergo ex apatibus sunt phlegmaticis, si molles sint, si vero à principio duræ, ex melancholicis, de quibus Christo duce infra dicemus. Et quidem ab apatibus differunt, qm sunt separate à membris in quibus fiunt, & mobiles, apostemata vero sunt ipsis affixa, & tamen generantur præter naturam. In quibusdā mēbris glandulæ ipsæ tumores sunt adeo, vti sunt sicut œuellana vel nux. & maiores, vti in vola manus, & supra frontem, & separantur, cum præmuntur, deinde redeunt multoties, & quandoque non redeunt, & quandoque post aurem, & in collo, & sunt vocatæ frigulæ.

Causa eius exterior est superfluitas phlegmatica super infusa cū à circumstantibus membris. In nervis, & panniculis, prout supra in cura apatis est dictū. Signa vero sunt, qm mobiles sunt, & molles ac parvi doloris. Et cura eius si frōte, vel vola manū est vti redat, et nō redeat. Est et dux res, mollificare, & digerere, deinde evacuare, et resolvere. Primam complet mundificatio ex quibus est ammoniacum in aceto dissolutū, & super lamina plūbea iunctum, quæ superponatur illi, & constringatur, qd si non recedat, frāgatur, & teratur compressione ac superperligatione prædictæ lamine, qd si non recedat, scindat cutis, & extrahatur, deinde incisio cutis sanetur, & quædam perforant, & cum caustico pharmaco paulatim corrodendo cōsumunt, melius autem est cum incisione, qm vlcus minus efficit, & cicatrix minor relinquitur. Cura vero eius, quæ in collo existit, & post aurē, est cura apatum glanduloso, & ad enarum superius dicta. Et ex appropriatis ei est cinis limaciarum confectus cum adipe antiqua aut salita, nulla quidē medicina ei par. Eiterum cinis mustellæ permixto eius cerebrum cum oleo deli-
lio & antiquatur & detur, cōferet etiam scrophulis. Contingunt qm pustulæ glandulosæ in membris, & cura earum est cum compressione prædicta.

De nodis. Cap. VI.

Nodi ex apostematibus sunt scilicet & duris. Et causa eius interior est phlegmatis crassi, & visco si discursus ad aliquam superficiei particulam corporis, plurimū ad dorsum, manus, & pedes, & iuxta iuncturas, cuius obuiatio, & durities facit, vti de melancholicorum genere, licet ex phlegmate fiant in principio cuius pars subtilis existit resoluta, & crassa, dura remanens, quare iuxta melancholica quandoq; numeratus, & pluri mō durus est, & quādoq; est sicut corio, aut puls, aut mel, aut aliud non durum valde, & proprie cum in curaturis iuncturarum euenit. Et quædam species eius est glā-

dularum duarum, quæ sunt similes alchillæ. Et qm accidit, vti notetur nervus, & assimiletur nodo, licet nodo nō sit. Etenim differt à nodo eo, qd nō separatur ab omni parte, nec à longitudine, nec à dextra, nec à sinistra. Et quandoq; accidit à causa exteriori, vti à percussione, qd si militatur nodo, & est rotundus, albus, similis capiti clauis, eueniens in pedibus & plantis pedum plurimum, & post curationem exiturum, & est prohibens incessum. Cūq; curatur in principio constrictura superposita, resolutur, & deletur, nec redit. In processu vero oportet vti incidas, & extrahatur, vel curetur, vt cancer. Et est differens à glādula molli in suo principio, & dura in sui fine, qm glandula est mobilis separata à mēbro cum coopertorio, seu folliculo suo. Nodus est magis cum eo in mēbro, & est magis durus nervosus, & dolorosus, & cum compressione ne spargitur, & non redit, alia vero non.

Cura glandularum nodosarum, vel nodorum glādularum dicta est supra immediate. Et quidem cura nodorum exterorum similis est illi. Completur. n. mollificationem præmissione, & digenerationem, & deinde compressione forti frangente, & contrahente laminæ plūbeæ super ipsum vti ibi supra dictū est, & vltimo perforatione, & incisione, & quidē perforatio fiat cum pharmacis causticis, quæ dicuntur infra auxiliante Christo, & cum præmissione euaporationis alicuius calidi, & emplastratione cum mollificationibus, deinde auferatur simul cū chisti, & si non, cum alio saltem cum vncinis, & excorietur, vti nihil de eo remaneat qm redit. si ergo aliquid remaneat de eo ponat emplm causticū qd melius est. Incisio autem fiat prout Antilus dicit. Inquit. n. tēde, quæ est supra nodum cū manu sua, vel minister tendat manu sua, quātū possibile est, ita qd chistis non tendatur cū ea, qd si tēdatur caute incide cutem, vti & chistis nodi non incidatur, qm illud est quod te prohibet vltimare excorietionem. Cum ergo incidere & appareat tibi chistis nodi, extendere latera cutis retro cū vncinis & incipe excoiriare chistum à carne circumstante cū vnguibus, aut iustis, donec egrediatur chistis sana cum nodo qui in ventre eius est, qd si aliquod de chistis remaneat, quia abscondatur, vel ripatur, tunc extracto illo quod potuit extrahi super illud, quod remansit redibit nodus maior. Cum ergo totus nodus cū tota eius chisti fuerit expulsus, si cutis non superfluat à loco vulneris propter paruitatem nodi tunc absterge sanguinem, & ablue vulnus cum mellis aqua, & sue cam, & incarna, & magnificatur super ipsum plurimū, propter magnitudinem & compressionem nodi, tunc absconde radicem eius totam, deinde cura. Et si nodus est vicinus nervo vel venæ, & est de illis, quæ excoiriatur tunc excoiriare ipsum est necessarium, ita qd nervus, vel arteria non lædatur quoniam facit accidere spasmus. Et in mellino quidem etiam sollicitus sis, vti extrahatur cum chisti intergra, ne rumpatur, qm ea rupta egressio eius est difficilis, si vero accidat vti rumpatur, restitui est, vti excoiriatur, et stringatur, ligetur cum ligamentis, et si curat ex eo sanguis plurimus confortetur patiens, ne cadat in defecutionem & syn-
copim, qd si cadat, cura eum cura syncopeis. Et si quidem timeat neq; toleret excorietionem neq; medicamen acutum, sed perforationem tantum, sed in tali perforatione facta extrahatur quod egreditur facile, neque præsumas de chisti cum excorietione vel medicamine acuto extrahendo, immo pone in illo postq; egreditur illud quod ponit oleum cum butyro calido, nam tū chistis putrefcit, & egreditur se. Et ex bona medicatione mellini saniosi, est vti euapotetur cum aliquo calido, deinde emplastratur cum aliquo passula. enu. deinde excoiriatur cutis, & ponatur medicamen acutum, effice enim, vti non redeat quale est calx, sapo, & cinis, et illa quæ curatur cursu eorum, quæ dicta sunt de erumpentibus exituræ. Glandulas autem quæ sunt velut alchillia, & sunt species nodi, extrahæ, si possibile

possibile est absque nocumento neruorum, & vicinorum membrorum, & si sint in loco vicino chordis, & neruis, vt in manu vel pede & supra ipsum, non extrahas ipsas, quoniam facit cadere patientem in spasmodum, immo cōtere ipsum, & stringe super ipsum rem cui sit grauitas cum maturacione, vt est lamina plumbea vncta, & signum sufficientis compressionis est vt super fiat membrum. Medicamentum bonum, & est Abo. ex acutis. R. calcei. 3. iij. facis vini aduss. 3. ij. niri. 3. ij. magnetis. 3. i. seruati in aqua cineris feruicionibus paucis, & ponatur in ampulla de plumbo & roretur semper excicetur. Aliud bonum nodis, & glandulis, & similibus. R. arsenici rubei hellebori ana. P. l. corti. gris. P. iij. et fiat linimentum cum oleo ro.

Emplastrum bonum Rasis, & etiam in mellino, & in omnibus exituris calidis in quibus est humor calidus leuius. R. chalbani, bdellii, sordiciei vasis apum, & glutinis albotin, ana partes aequales.

De apate ventoso quod inflatum dicitur. Cap. VII.

A Postema vētosum tumor est inflatus membris præter naturam eueniens. Et quidem alius est qui fit à vapore leui facile resoluibilis, & alius est qui à crasso aggregato in membro inflatio dicitur. Est duplex. vna quæ ex ipso spiritu crasso fit aggregato in membrorum vel viscerum vacuitatibus cōspatis, vt stomachi, intestinorum, vel inter renes, ac ipsa, vt in colica, & iliaca accidit & tympanit & dicta est inflatio proprie habens percussiones & impetus apud infirmum sensum, vel medicis perceptas propter motum illius in spacio quo cōtinetur amplo, & in fusione eius, & transitum subitum, et in vacuitates illas à membris, à quibus generantur, vt in colica, & iliaca cum vehemēte dolore proprie est sentire, de cuius cura in prima sectione est dictum. Alia est ex ipso spiritu, subito vel paulatim influxu à nutritiis membris ad aliquem locum, separante inter adhaerentia suorum contiguarum partium, vel eius medio aggregato sicut cum inter musculos & cutem consistam in poris cooperientem eos aggregatur, aut inter ossa & membranam eorum, & inter neruos vel chordas, vel iuncturalia membra, aut in eius substantia aggregato, vt inter substantiam musculorum, quæ quia extendendo eleuat in tumorem, dicta est apostema, proprie habens à prædicta differentiam, quoniam in hac ventositas est quæta, quia interclusa in stricto, & cum resistentia tactui & dolore propter tensionem ex differentiâ vnâ inquit in qua, nec dolor nec resistentia est, sed cessio cum remanentia impressionis in loco de cuius cura ad præsentia intendimus.

Cura eius est quatuor res communes omni inflationi, quæ sunt viscera siue fin colum aliquod extiterit. Prima est doloris sedatio. Compleatur autem calidis anodinis, & illis proprie, quæcunque virtutem extenuatiuam, & resolutiuam crassi, & ventosi spiritus habet, & resolutiuâ. Qualia sunt proprie calefactoria Hippocratica, ex sale, & milio propter suauitatem suam, vel ex sale & sulphure, & similibus, vel aia humida, & mediocria. Secunda est regimen. Compleatur vero cum extenuatiua diæta mixtionem habente alicuius resolutiuum ventosi spiritus, & comouens ipsum, quæ ex prædictis est nota. Tertia est euacuatio ventosi humoris, & ventositatis à membris ex quibus influat talibus extremitatibus forte. Cōpletur vero cum his quæ dicta sunt supra sectione prima de cura inflationis. Quarta est expulsio eius de loco in quo aggregata existit. Compleatur vero cum his quæ spiritus ventosi crassum attenuant, & cutis fin membri in quo est interclusus & confictus tenetur, poros aperit, quæ calida sunt & sicca, & plura, differentia tamen ventositatem spiritus, & particularum diuam in constitutum à natura adhuc vero & causam ac mixtionis & temporis ipsius, differentiam fin consistentiam spiritus, quia crassi vel subtilis fin particularum vero naturam vel fin suum profun-

dum, sicut cum inter ossa & membrana cooperiente ipsam fuerit interclusa, aut superficiali, vt cum inter lacertum & cutem existat, vel fin membri substantiâ solidam, vt neruos, tendones, & iuncturas, vel raram vt cum fuerit in lactrii substantia. Adhuc vero in parte eius quæ magis neruosa, & sensibilis est, quæ minus. Nam existente ventoso spiritu crassa fortiora expeditur quæ existente subtili, existente vero in profundo, fortiora sunt necessaria, & leptomeres substantiæ, quæ si in superficie sit aggregatus. Qualia sunt ex oleis rutaceum, coslinum, & emula, de pipertibus, de spica, de castoreo, de terebenthina, de lauro, & apostolorum, & similia. Suntque necessaria quæ quæ ex profundo ad superficiem trahunt, vt est fricatio dura, ventosatio cum sufficienti flamma, et pharmaca trahentia de profundo, ut sunt emplastra de cyprose, vrtice, granis lauri, & similibus, cum melle, & quæ ex synapi, & aliis adurentibus sunt. Si quoque in membro duro, & solidæ substantiæ sit fortiora cōueniunt, & subtiliora quæ si in membro rare substantiâ, vt musculus est, & eius pars proprie, quæ circa mediū eius, quæ enim circa iuncturas pars eius est neruosa & durior, in tali n. membro rare substantiæ sensibilis, talia alienentur omnimodo, nec terrestris ab eis, & fugiat, & maxime cum talis inflatio acciderit in lacertis propter attractionem, vel plagam, quæ acciderit, vel quid phlegmonis fuerit mixtum. tunc. n. cum medicinis resolutiuis mixta sint ex dolore fratribus aliqua. Qualia sunt quæ ex rob confusio cum oleo habent virtutem resolutiuam, vt oleum anethinum, chamæmillinum, & similia in quibus infusa sit lana succida, & succus ipsius, administrentur tepida, & ad caliditatem declinantia, & ne permittantur in frigidari, frigidum enim nocet eis, & demum quale fit ex saponem, vino oleo & aceto, mitigat enim dolorem, repellit stipticando, & resolut.

Quod si dolor cum phlegmone fuerit illic à principio, tunc administretur resolutiuâ olea, in quibus sedatio est doloris cum prohibitione, seu repercussione aliqua à principio, sicut oleum violatum vel ros. cui virtute olei anethini, vt repellendo, & sedando dolorem resoluat, & quoniam inuenitur alienatio aliqua, per ea addatur illud quod addit ad resoluendum, sicut vinum nigrum vel stipticum, vel eorum & acetum quod virtutem apocristicam & resolutiuâ habet. In dorso vero facto musculo licet tibi addere saponem non existente eo, adde assoniam. i. spumam, non sit autem lapideum, sed molle & rarum & albulum, quoniam cito resoluatur, et est leptomerio maxime. Deinde cinis addatur, si talis ventositas & inflatio neglecta fuerit, et moratur diu, primum quidem tunc pharmaco per saponem facto, secundo vero aliquo emplastro, quæ ex leptomeris, & resolutiuibus sint fortibus, et mixtis mollificatiuis quorum tibi hic aliqua numerantur.

Emplastrum resolutiuum ventositatis interclusæ in membris chondosis, neruosis, & lacertosis. R. sordiciei balnei quæ ponatur cu aqua in patella, calcis non extinguitur quantitatē qua proueniat spissitudo sicut lutum, & linatur cum eo, et quandoque fit illud cum vino.

Aliud. R. hyssopi sicci, teratur & puluerizetur super cerotum factum ex cera, & oleo anethino, et emplastre. Aliud Gal. ad idem. R. ceram aquæ mixtam fac bullire et cola primo et fiat pura, deinde rursus mittens in ollam calcem non extinguitur lenem & farinā misce donec fit vntuosa substantia, deinde emplastra.

Aliud. R. picis, resine, terebenthine, et confice cum pinguedine leonina, et taurina. Aliud. R. glutinis, calcis, hici syluestris, vel cineris eius, confice cum vino vel pinguedine leonina. Si vero apostema, vel inflatio ex vapore leui sit curabitur cum leuioribus ex extenuantibus, quales sunt spongia in aqua anethi, anisi, & feniculi, & carui, & cum oleis leuius, quale est anethinum, de semine lini, de schinanto, et similibus.

flantia fm diuersitate materie in crassitie, & duritie fm magis & minus, vt quia dura fuerit a principio vel postea modum acquisita, & fm naturā particulæ, variā in raritate, & spissitudine substantiæ, atq; positione ipsius in superficie seu profunda.

Et quidē scrofulæ cum sit glandulæ, raræ substantiæ, & insuperficie positiæ, durities, & seliositas eū duritie & materie indurata in eis dupliciter habet compleri. Primo cū mollificatiuis & diaphoreticis, si sufficientes sint, vt in quibusdā sciris est videre similibus frequenter. Secūdo si illæ non sunt sufficientes, incisione cum ferro, putre facientibus pharmacis educatur cū velamine, vt redeat iterum, nisi fuerint magnæ qm̄ perducūt ad vlcationē, quare expedit, vt cum subtili regantur regimine, & mollificantibus, & resolutiuis, neq; ventosetur, vt durities aliq; parium, qm̄ educit subtile sanguine ventosatio, & scrophulas separatas magnificatas relinquit. Et ex appropriatis sunt acetosa emplastrata suspensa ad collum.

Docu-
mētum.

Aduertendum tamen ad naturam particularum, seu glandularum, nā quidem sint ex facientibus operationem vel iuuamētum in superfuitates in principalibus colligendo, cura seu euacuatio, primo modo est facienda sola, secundum modum nullatenus acceptandam, est enim priuatio in eo operationis, vel iuuamētis, & incisio circumadiacentium neruorum, & venarum adiectum inuolutarum in eis, quorum incisione, grāde sequitur nocu mentum, & iuuamētum maius. Et in bocio multo maius propter suas arterias, & venas quidē, & alias arterias intermissas laceris & neruis in gula cum quantitate maioris, vt infra dicitur. Ob quam rem loco incisionis cōfue runt quidam resoluētia & exiccantia foriter ad euaporationis modum, & retentionis in ore post prædicta talia patientibus ministrare, et alia localia remedia quæ dicitur, quas sit in principio sint & parue, curare vidimus. procedentes vero & magnificatas, non, proprie bocio. Si autem sint ex præstantibus iuuamētum in replendo vacuum aliorum, vbi primus modus euacuatiōis non sufficit, secundus est tentandus, cum sit in eo iuuamētum maius incomparabiliter noumento.

Tertio autem consistebat ex regimine, sit autem subtiliatum ad siccitatem tendens. Argo eius calefiat temperate, & excoctetur cum igne & fumigis ex sandaraca, thure, ligno aloes, & alchirā. Exciteretur peditando mane & sero ante cibum, deinde cibetur pane surfuraceo, & miliaceo, sicco, nō madescto in brodis, quæ fugiat præter brodium cicerum. Carnes eius sint ex animalibus siccis, & montanis, & pedestribus, & volatilibus, assatis vel elixis sine iure sumptis. Et vinum sit album, subtile, sipti cum, cum ferrea aqua, & vtatur cum fructibus siccis, & carycis, passulis, & bacis, vitæ recentis, & humidis, & herbas, vltur salamento ex sale sacerdotali, quod ponit Nicolaus antidotario suo & speciebus. Recip. cūbebarum, nucis mui, cinna amomi, zinzii, ligni aloes, maris, spicæ, caryophyllo, cardamomi maioris & minoris ana quantitate quam vis, & vnam partem coriandri præparati. Viēt repletionem, crapulam, & nauseatiā fatietatem, de sero vero minuat cōnā suam, & toleret famem & sitim, quātum potest. Post cibum quiescat, & de nocte tantum dormiat post defensionem cibi. Viēt vitæ conspationem, iram & canicam accidentia, naturam exrenuantiā. Viēt quoque cibaria crassa & melancholica, & potum aquæ super ea, & vinā fumosa, & pura, & abhorreat omnia caput replentia, & omnia quæ trahunt materiam ad caput, vt est sol, & locutio plurima, ira, & ixa, & capitis dolor, quæ faciunt currere materiam ad ipsum, sicut externere se super faciem, & curare se super genua prolixæ, & habere puluinar planum, & quæ faciunt catarrizare ab ipso inferius materiam, sicut est stare sub diuo, & lumine lunæ, & in aere frigido, & humido, vel

austriuo, cui succedit Borealis.

Et de localibus remedijs quibus ad scrophularum curam viuitur, & bocis, quædam per aurem immittuntur, quæ dā reinrentur in ore, quæ dā euaporant cū receptione vaporis in loco, quā inungunt, & quæ dā emplant. Per aurem immittitur oleum de been, & eucumeris asinini, qm̄ resolut ipsas. Ex reſeis vero in ore & bocio proprie est pulvis ostræ, & adustor, qui est, & cruc. marinā, pal mā marinā, spogia, pallā marinā, feticum marinum, corium marinum, oia sepiarum, porcellos marinos, vmbilicos marinos, oia recludūt in olla noua, & apponuntur ad ignē, donec sint sicca, & quasi adusta, deinde terantur & cribellentur. Et de co. puluere, & iij. & pulueris piperis, & iij. & misceant cū mellis dispensat al. iij. & reliquos puluis reseruet. De coſecto aut sumat manne colear vnum tenendo in ore, & sicut dissoluitur, ita trasglutiat vel spatat. De puluere vero, sero cum intrat lectum summa colear vnum, & similiter sicut dissoluitur humiditas & salina, ita spatat.

Ex euaporatibus est, vt euaporent scrophulæ & bocia, ex aqua capil. ve. & chamæmillæ, & radice alex., & cur. cu. asinini. Deinde recipiat vaporem per os in loco proprie ex lapide resolutio molarī, vel marchesia ignito, extincto, vel aqua ferrea, vel aceto forti, & manu præmentet tangatur, hoc in diminutione lunæ, & hora coniunctionis proprie. Ex inungendis sunt, vt post euaporationem vngatur cum simplicis, vt ex oleis de been, vel compositis vngatur. & vnguento hyssopi descriptione ceteri per. xv. dies, & per intervalla trium dierum.

Itē euaporet cū lapide molarī, vel marchesia ignito, superasperis prædictis. Deinde vngat cum hoc vnguento. R. spumæ maris, salis cōis ana. 3. s. sulphu. liij. an. 3. s. foliorum nasturtij, foliorum lauri, ana. 3. s. testiculū canis. 3. i. terant, & coſicient cū melle, & oleo de narcisso, & vngatur mane, vel sero quolibet die semel.

Ex his, quæ emplastrantur sunt simplicia, & cōposita. Et ex simplicibus est emplastrum de coriandro cum melle contrito, & similiter emplastrum de radicibus cūcumeris asinini cum melle. & oleo de narcisso vel farina hordei, quoniam resolut illud, vel pix confecta cum carycis, aut cum scilla, aut cum radi. caulis, aut cum radice cap. vel oleo de lilio, vel lupini cum aceto, & melle, & ster. cus vaccæ decoctum cum aceto.

Item aliud sterus capratum, & ouium montanarū cū vrina infantis, & sterus columbinum cum oleo. Ex cōpositis aliud fortioris exiccationis. R. salis, niuri, baurach, aloes, sanda. cyperi, corticum radicum sola. corticū olibanī, & alex. araneæ ana, terantur, & coſcientur cū aceto, & melle, & emplantur. Et ex empls resolutibus oum facilitate est emplastrū apostolicum, & relatum ad christianos in scrophulis mortalibus ruptis, & empls diachylon. Et qnq; permiscetur cum hoc emps medicis simplicibus cū proprietate operante, sicut est radix lilij, & sterus capræ, & ouium, nasturtij, & radix cūcumeris asinini, & vix montanæ, non quæ cadunt ante maturatiōem, & alba, & farina fabarum, & amygdalæ amararum, & bdellium, quæ aggregatæ, ad illud ministratur præcedente mollificatione cum euaporationibus, & vnguentis, & cerotis, & oleis simplicibus, & mixtis.

Item emplastrum Gal. resoluens duritiē in hebdomada, vel tribus diebus qd̄ narrauit ipse in Megate. R. sy. naapis, se. vtri. sulphu. spumæ maris, aristol. ammoniac. bdellij, olei antiqui & communis, quod sufficit.

Item aliud bonū. R. farinæ fabarū, & hordei, pinguedinis porci, & vrsi, oium aō. P. i. radicū colocynthidis, aluminis iamenti, lilij, picis liquidæ, omnium ana partē. 7. terantur & misceantur cū oleo antiquo, & pinguedine straxa, post liquefactionē pinguedinis & picis in oleo.

Item aliud relatum ad Andromachū. R. radicū cap.

Mc.

BB

pa.

vnguē.

Puluis
ad bo-
cium.

pa. radicem cau. lupini amari, foenug. calcis, & niri. añ. admisceant cū pinguedine porci, & oleo anti et melle.

Id aliud mirabile, & est Nicodem. Rē. sem. lini. foenu græci, resideant in vino, & addatur eis simi columbini pars media.

Id aliud, & est Alchindi ad scrophulas et bocii est sim plex quod est. Rē. oximelli scillæ cum aqua morbell. f. scrophularia, radicē, & florib' geneslæ, vel semine eius.

Syrup^o
ad idem

Aliud cōpositum, & est Syrupus ex appropriatis qui est. Rē. capil. v. auriculæ muris, hyssopi, cabiofæ, melissæ, chamedrys, stochados, arabi, acori. radicū morbell. f. an. 3. i. floz. corifmar. genesslæ ana. 3. 4. zucc. mellis ro. ana. l. i. acet. scillitici. 3. iij. in pecia rari bulliāt spicē.

3. i. nucis mu. cinnamo. cubebag. zinz. ana. 3. ij. Dosis est. 3. ij. cū tepido mane, & seruatō p̄dicto regimine purgē cū pilulis Hip. de hieralogodiō, vel hiera colocynthidis cū agarico, & euphorbia. Pilulæ Hip. extorqz. iuamētore ad hoc & alia multa. Rē. chalbani. oppo. sarco col. myrrha. sagapeni, lacce lotz. therebitē, asf. foeti. antimonij, pyretri, faxiphragiæ, ammoniaci, cara. ana. 3. ij. agari, anacardi. turbi, boraci, Interioris colocynthidis, castæ filitū. mundatæ, tamarind. castorei, cataputiaz, mundatarum iux valde bonū, dictam. ana. 3. i. euphor. styracis calamitæ, salis ammoniaci, esul. polypodi, pentaphylli, hellebori albi. betonicæ, dragontæ, mediang corticum sambuci, radicis ebuli, peoniz, senæ, gis, hermodact. lapidis laz. ariflon. & ro. cōgnidion quinqz grana, myrob. mūdatorz, reubar. eupōtici, cype rī, satireiæ, thymi, epithy. auripigmenti, salis gēmx, tartari. ro. viol. masti. cimini, se. apij, maci, petroseli, anisi, costi, canij, fu. basiliconis alexandrini, synapis, baccarū lauri, se. iuniperi, se. hedera. ana. 3. ij. aloes succotrini. 3. 4. caryophyllorū nucis mu. zinz. ligni alo. xyloaloes, ana. 3. i. olei ros. & muscelini, sambuci, & petrolei añ. 3. viij. bene cōcti, & bene spumat, tantūdem q̄ritatis medi cinae prædictæ, & tādū iacet in lacticino p̄dicto, q̄ diu totus imbiba, & sic medicior cesset. factō tūc cō fice cū prædictis oleis, & cū bene cōctū fuerit, fiat magda leon, & serua per mēsem vnū vel duos, vel tres, anteq̄ des, & cū dare volueris fac pilulas ad modū cicoris, & da de sero quinqz vel septem filis in inanio, & cum multum antiq̄ fuerint non valē, quare da plures. Et adde aliquid prædicti succi, valent etiā contra dolores stomachi, vt supra prima sc̄tiō est dictū, & sunt valde exp̄tē cōtra egri tudines antiq̄ totius corpis & sc̄pue cōtra arcteticā antiq̄, quartanarij, hemicrancis, asthmaticis, ischiaticis, cardiacis, stomatichis, iliacis, nephreticis, & calculosis, scrophulis, et bocij, post purgationē sumat theriaca An dromachi cū vino calido. Idē bibēda experta post pur gationē p̄dictā, & sufficiēt mirabilē resoluēs, & extenuēs scrophulas & bocia, Rē. radicū asphodiliorz, radicū mo relxæ, radicū brionig ana lib. i. terant crasso modo, & bul liāt in cacabo pleno Græco antiq̄, capacitate li. x. & bul liāt vsq̄ ad cōsumptionē medicatis, deinde colent, & co latura reseruet de qua sumat oī mane. 3. iij. Prætere sc̄i dū est q̄ d̄nter dum redēt scrophulæ, q̄ ceperūt extenua ri, et resoluī ad dispōnē suā primā, q̄ oportet vt extenua ri regimine eitez purgent. Et de eis sunt, in gbus est car niofita, & in hmoi oportet, vt consiciant medicinx calidæ corrosiue cū oleo, & dimittant p̄ aliquos dies & deinde ad admiscrēt, & hoc I scrophulis frigidis. In scrophu lis autē q̄ sunt cōpōnis calidæ non oportet, vt sup̄flua sit admiscratiō medicinx calidæ, imo sufficit eis, q̄ d̄nt sicut fauch de tritico cū aqua coriandri. Et fortius illo est myrrha cū duplo sui de litio cōfecta cū aq̄ coriandri, aut vincat medicamē aliud fm q̄ prius dictū est, & illud q̄ necessarium facit vehemētis inflāmatiōis, aut paruitas eius, & de illis quæ conferunt eis est, vt fiat sternutatio cū oleo de nucleis persicorum, ex cortice, aduulsi.

Qd si necessariū fuerit in curatione scrophulæ, vt in elisione cū serro, oportet q̄ fiat cū cautela eis vicinanti bus arterijs neruis, et venis, & vbi multæ sunt mēius est omi tere, vt supra dictū est, & vacare i cura cū p̄dictis. Hō. n. quidā vt Abba. dixit, errauit cum perforaret scrophulas adenag. & gulæ, quæ sub mento sunt, incidit. n. neruū re uersiū, ramū, q̄re destructa fuit vox eius. Et itā accidit, ut inueniret neruū aliū, & dederet cū frigori, q̄re destructa fuit cōpō eius, & p̄ cōsequēs eius operatio vsq̄ quo re ducere ad ipsum eius cōplexio cū calefactione, et fortal se errabit, & inueniet qdē, & incidet eā, & sequet hæ mor rofagia difficilis cōstrictiōis perducēs ad syncopim for tē, & deterior quidē est illa, quæ est profundior. Quapro pter cū excoiā ex latere saluo, oportet vt scindatur scro phulæ, & destrua, quod residuū est cū medicamine acu to sic, q̄ nō pueniat lateri lesio. Diachylon emplōi cō sectio fm Almāfor. Rē. lithargyri triti. 3. i. f. sumat cū sar tagine laye, olei veteris. 3. ij. superadiciat, & aggregetur, & lentus ignis sub eis fiat, et coquantur donec solua totum lithargyriū, deinde mucillago foenugraci, & se. li nt añ. 3. ij. mucillaginis maluanici. 3. i. sumant, & in præ dictis adiungantur, & post hoc totū agitando donec totum in crastetur, decoquantur, cum autē cōctum fuerit, ab igne deponatur, agitādo tñ non dimittat, q̄ postea tenetā do commassetur, donec spissitudinem habet & viscosita tem, deinde de recondatur, & vsui referetur.

De cancro.

Cap. II.

Causæ

Cancer est ap̄a melācholicū pauci tumoris, & dis fusi, cuius causa est melācholia aduulsa in toto cor pore, hepate, & venis abundās, propter naturālē cōplexionē eoz, regimen, et dictā in acribus, lentibus, & carnis antiquis, & melācholicis, propter plenitē dese ctionem, non trahentis illā, ac virtutis extractiūz ipsoz extra corpus nullatenus expellētis, sed propter sui melā choliā cū sanguine ab illis iusam alicui ex mēbris eiusq̄ venis dissimulant in eo collecta minutis, differēs a glā dulis mobilibus fisione sua cum membro, & ad duritiē quoq̄ est differēs, primo in causa quoniā causa duritiē melācholica est naturalis fæx sanguinis. Cauteri vero causa est melācholia per aduulsiōem factā innaturalē, ā qua melācholiā & acriditē acquisiuit, vt proiecta in terram ebulliat, sicut acetum acris odoris, ā qua effu giunt mufcæ, & proinde non est quietus canceri, sicut du rities, sed mobilis, et corrodendo p̄cedens, habens ra dices infixas vndiq̄ mēbro ad modū brancæ cancri in fixarum cibo, & in medio eius est rotundæ formæ, cū co lore cancri ā qua egrediunt venæ, sicut brancæ cācri, qua re dictus est cancer. Et sunt venulæ parux illo humore re pletæ, ibi diffusæ, quæ in duritiē non exiit humore in ea totaliter ad membrum in quo est ā venis expulso, & pro pterea tumor in cancro est minor, & magis diffusus, nec oportet vt per ipsum destruatursensus in principio sui, si cut in duritiē, tunc. n. in suo impōssionis principio cū sit mēbro cōpōnis malitia acq̄sita virtutē mēbri. sensibilibi ei resistēdo facit dolorē, nisi cum elōgatum fuerit ei tps, et factus est magn' vt melo, & facta æquali dyfcrasia mor tificetur virtus mēbri sensibilibi, et destruatursensus in eo sensus, vt corrodatur, & viceretur eius substantia. Et tunc licet ad vltus deueniret, naturā tñ apostematā non relinquit, venis in circumitu eius tumescētibz, propter repletio nē corrodens humoris, si cōplexionis acquisiuit natu ram ex ap̄ate, et vlcere corrosio mo. Durities vero ā princi pio sui destruit sensum, propter sui crassitiem, & frigidita tem humoris, prohibentem transitū subtilis spūs ad mē brum, ac stupefacientem, & congelantem ipsum, & pro inde color eius est liuidus, et melāgainus, vt fæcis sangui nis. Cācri vero color erit niger, ex aduulsiōe causatus ad quandam viriditatem tendens.

Adhuc quoq̄ differūt quibus accidit membris. Cācer enim

Cācer q̄ re dict^o est.

enim, vt plurimū accidit mēbris raris, vt mamillis mulie-
ris, vt supra sectione prima est dictū, & in lacertis carnos-
sis valde, vt in naribus, et cruribus, et pulpis tibijs, et ek
tremis, et priore ad quæ supra fluxa meliora cōficiunt decurrere,
vt est virga in viris, & testes, in mulieribz vulua & anus.
Durius vero in densis, vt hepate & renibus, neruis & iū-
cturis. Præterea in aduentu cæcri. Cæcri. n. aduentus pluri-
mū est incipiendi, durius vero plurimū est pmutado, et
ex apate calido, & qñq vndimiofo, necnō in mō cūan-
di, et aperiedi, cū. n. accidit durius vtplurimū nō est oc-
culgē dispōnis sed apparet. Cæcer vō nō apparet fm plu-
rimū deinde apparet. Et durius qdē qñq pmutat in cæ-
crū ex se, vel errore medici, & ex se apata sint vel inepta,
& ex inuentione inflammationis et pulsationis in ipsa, et aperie-
tione venarū in eius circumitu, vel eorū absentia, & priua-
tione cognosces. Et qñq pmutant phlegmones & vndi-
miz in cæcrū, sicut in durius permuant, et illud cū prolō-
gantur, et foris retentæ materie adurantur ex se, vel pu-
refactione, vel errore regiminis, vt transeant in melācho-
liam innaturalem per aduersionem.

De si-
gnis cæ-
cri.

Signa cæcri dū est in principio siue quod est, quia qñq
apparet sicut faba, aut dicitur, aut auellana parua, et durū,
rotundū, fusci coloris, in quo est caliditas aliqua, & qñq
cum dolore fortū, qñq paruo, et cū perdurat ad magnitudi-
dinē pcedit, et deinde perducit ad vlcationē ppter acre-
dinē, et acuitate aduulsiōis materie, et qñq nō vlcatur, ga-
et fuscus, et qñq permuat vlcatur nō nō vlcatur, &
qñq illud facit curatio cū ferro, qñq facit eius labia cras-
siora et duriora, & si cauterizet, resoluetur materia, et cō-
sumetur corrosens, vt putrefaciens.

Decura

Regimen in cura cæcri est diuersum fm diuersitatem
temporis, et dispōnis, et loci eius. Si. n. in principio sit, &
in manifesto loco, ante qd ad cōfirmationē, et magnitudi-
nem, et vlcationem deueniat in qua plurimū, sine chi-
rurgia non curatur.

Dixit

Regimē eius est duplex, vñ et particulare. Vniuer-
sale est quor res. Dixit vniuersali, eiō, rectificatio, mē-
broz gñatiū materiam, et correctio accidentium.

Dixit sit eucha yma ad frigidū & humidū tendēs, pro
hibebz regnari materiā cū aeris alteratione, vt supra in fe-
brilibz cap. gñalis curationis est dictū, vt cū quiete animi
& corporis, et cū cibo ex laetitia, & herbis frigidis, & hu-
midis, vt atriplicibus, spinachijs, betis, boragine, & sili-
bus, & fructibus, vt cucurbita, citrullis, & piscibus petri-
nis, & aque dulcis, & cæcroz fluminaliū, chilī hordēi, & vi-
tellis ouorū, & potu lactis vacchini, a quo extractū sit bu-
cyus, vel segs, & cū potu aque hordēi, vel vini albi subtili-
s, et lymphatis, et cū somno, et uigilijs tēperatis, et cū ina-
nitione supfluitatū focias, & rehumectationē cū pēdictis.

Vñ eis cō plet cū eiantibus antecedit cām. f. melā-
cholia aduulsa abundanti in venis, & est naturalē, que ma-
teria est ipsius minoratiue, & eradiciua, pcedente digō-
ne ex his, que nota sunt supra in ca. de quartana, cū san-
guisugatiōe aperietē orificia venarū hæmorrhoidarū, vel
cū prouocantibus mēstrua in muliere, vel cum phleboto-
mia vñ de nigra, vel particulari de basilica dextra, vel si-
nistra, prout expediet est. Rectificatio mēbroz gñatiū
melancholiā cōpleur ex pēdicto regimine, & medicis
alterantibus hepatis & corporis dyscrasiam, & con-
fortantibus splenem, que sunt supradicta.

Correctio vero accidentiū est, vt dolor, si est fortis, miti-
get cum frigidis reperculsiuis, defendentibus mēbrū, & re-
pellētibz materiā, si non fuerit quod prohibeat, vel cum
calidis anodinis eis mixtis superius numeratis, si quod
prohibeat illa adit, & si sit caliditas in eo vehemens, ex-
tinguat cum aqua coriandrū, & solari, & prædictis re-
perculsiuis, & alijs frigidis interius sumptis.

Regimē
particu-
lare.

Particulare regimē & particulariū operationū exercē-
daz circa locū, & particulā cæcri cū medicinis localibus,

& alijs opportunis. Et est quatuor res. prima est destructio
cæcri, si possit est. scda est vbi possibiles nō sit, eius destructio
ctio, phibitio aditiōis eius. tertia est si ad augmentū pue-
niat, phibitio vlcationis, et tunc, priore qñ cū eo est calitas,
& pulsatio, qñ vlcationē minuat. quarta est vbi si per-
uenit ad vlcationem, & sit cōfirmata curatio vlcera-
ti.

Primā rem cōplent, licet difficulter duo. Primū est reso-
lutio materie aggregatæ in mēbro, & venis, repulsiō eius
quod paratū est influere ne colligat. Et illud cū his que fri-
giditate habent multā, & caliditate tēperatā, qualia sunt
coriandrū, solariū, lentis, cū aceto, succus plantaginis, et
similia, que supra in cura antracis, & ignis perlici dicta
sunt. Alient aut ea, qd debilis virtutis sunt, ga opationē
nō pñficiū, & qd fortis et cū resoluēdo subtile crassum ma-
gis & in duratū relinquit. Alient qm modiciatā, qualia
triflant particulā & humore syluestre, & imorigerau red-
dūt. Et proinde medicinē ei cōuenientis sunt metallicæ, seu
minerales abluræ, vt est tutia abluta mixta cū oleo ros.

Aliud est incisio & sectio ipsius, vbi resolutio nō fuisse-
rit & pñcie cū fuerit in aliquo extremo, vt est pes, ma-
nus, & mamillæ, apto incisioni. Oportet autē vt incisio
fiat magna, vel ex toto abscindat particulā in qua est cæ-
cer, & qd est in circumitu eius ex venis circumdātibus ip-
sum, ita vt de his nihil remaneat, & curat post illū san-
guis plurimus post eōntē vñem que fuerit cū expressio-
ne ipsas, ut curet incisio. Et fortasse incisio nō est melior,
qm nihil aliud est qd perducere ipsum ad vlcationē, nisi
si vbi possibiles sit incisio radicalis, vbi vero nō, oportet
regere ne addatur, & fortasse post incisionē indigebit cau-
terio cū igne, qm resoluūt reliquias materie malæ, & con-
fortat mēbrū, & retinet hæmorrhagiā, & fortasse in
eis est timor magnus, & illud qd fuerit cæcixuxta princ-
palia mēbra & nobilia, ne perueniat ad ea, vel orta ex
eis, & accidit exinde mors, vel spasmus, vel qd sit in mē-
bris occultis, de quo Hip. in aph. ait. Quibuscūq cæcri
absciditū fuerint, non curari melius est. curati. n. citius
pereunt, nō curati vero longius tēpore perferunt. sed tū
oportet vt rectificent cū mundificatione ministratiue,
cum infrigidatione & humectatione, qualia sunt aqua la-
ctis proprie, & cum dicta ciborum, & potuū pēdictorū
& eorū, que gñant sanguinē bonū, frigidū & humidum.

Secundam vero res. phibitionē aditiōis cōplent
duo. f. abscisio anteceditis causæ pēdictis modis facta,
& regimen. Secundū est cōfortatio mēbri, & repercus-
sio materie. Fit aut cum medicinis reperculsiuis tā dictis
fm oēm administrationis modū, & melior est, qui sit cū
lenitiuis mineralibus, quale est factum ex lapide molarī,
& lapidibus coctis, & quale est linimentum factū ex oleo
cum fricatione, quod resoluūt inter tabulā, & manicam
de plūbo cum humiditate effusa super tabulā, que est si-
cut oleum ros. & aqua coriandrū, & qualis est emplastratio
cū acresta trita, & colocynthide cū aceto est proprie
emplastrata. Tertiā rem. phibitionē vlcationis nisi
obstantibus illis ad magnitudinē perfectionis deuenit, et
timetur vlcationi propter caliditatem, & pulsationē appa-
rentem in ea, que res frigida est & periculosa ex mēbro
in eo vicino, blandientia cōplent, que prohibent, ne cale-
fiant vnq ex cibis frigidis, & medicinis, et alijs rebus, &
ex illis est phibitio omni super ipsum, & herbæ frigide
contritæ, & superpositæ, et linimenta prædicta, priore
ni strata cum fricatione pēdicta, et priore, que sit ex tabella
& manica plumbi, qñ est cū eius fricatura terra sigill. aut
bolū arme. aut oleū antiquū, aut aqua temperulux, et cer-
rūsa cū succo lactu. aut mellelagine pssylli, & cerusa
de plumbo, qñ est operatio bona. Et de appropriatis ma-
giuuantem est emplastrum de cancri fluminali, &
proprie cum cadmia.

Quartā rem alterz duorū cōplent. f. assiduatio pñi li-
nei infusi in succo solari super ipsam vlcem, et cū exicacē
Mef. BB ij iterum

6. aph.

ites, infundat de super aq̄ p̄dicta, si incisio mēbri in q̄ est non sit apta, qd̄ si apta sit, idcat & regat ut supra dictū est. Emplastri bonū cōueniēs ad illud, Sumant medullæ tri tici, & olibani, & ceruicē de plūbo, añ. g. i. terzæ sig. boli armē, aloes abluti añ. g. iij. aggregent & admixtrent sup humidū puluerem cō oleo ro. Et si admiscerentur ei aequalē de cadmia melius erit. Medicamē ad idē, R. utiq̄ ablut cū aq̄ portu, aut mūcaginē psyllij & emplastri. Mela gogū solutiū utriusq̄ melācholici cōueniēs cācro. R. epi thymi, fumiterra, sene, aur. añ. iij. puluerizentur, & in aqua lactis, aut mellis m̄ r̄tx, & sumat vicibus multis.

Aliud fumaf decoctio epithymi, cō syrupo acetoso.

Aliud d. R. hirc gal. quātitatē cōuenientem, et dā cum decoctione fumiterra.

Cōtra cancrum, et proprie oris puluerizet crysallū et frictos cō illo puluere, et deinde p̄ncipatū postmodū de eo in ore vsq̄ ad decem dies, & liberabit, expetum est.

Itē ablutio cū vrina mōdicat, et cōsolidat, exp̄tū est. Delepra et medicinis eius. Cap. III.

Lepra est cācr v̄s, cuius cā interior est, cholera ru bea cū sanguine multiplicata in venis, effusaq̄ ab eis ad vniuersū corpus, et fubcutaneas p̄tes, ibiq̄ putrefacta manēs. Cā vero multiplicatiōis eius in venis principalis et efficiēs, est cōp̄so calida et sicca hepatis gñantis hūores, vel totius corporis, vel vtrāq̄, adurēs sanguinē, et humores naturales ex hereditate, seu semine aut mēstruo, aut quia cōceptus fuerit embryo in matrice tpe mēstruorū, sēdata sanguine melācholico, vel acgista ex tpe & in malitia regis, vt materialis in cibis melācholicis & cholerici simul, & p̄prie p̄ cibis & lacte, q̄ noui sunt supra cap. de melācholia & elephātia, cō alijs extrinsecis causis, puta nō nālīb̄ rebus cōstitū illis cooperatib̄ in gñone talis hūoris, ex q̄bus maxie est aer regionalis corrupt⁹, si tpe p̄litiā, vel iſcōt⁹ vaporē resolutio ex corporebus leproso, vicinorū in loco cōtactato, & sub vento in scitis hūores, & sp̄s mēbra, & totū corpus atq̄ vegetabilia. Et proinde efficiētē cām, & mālē ad gñandū leprā maxime disponēs. Secunda est sp̄sialis associata debilitas nō trahētis illā, q̄re cū sanguine remanet multiplicata in venis, et cū nō fecerit ex corpore p̄ hemorrhoida, & p̄ iua letudinē virtutis, nec p̄ mēstrua, nec p̄ poros cutis dēfatos nō deriuat ad venas crurū & varices, vtp̄m cōsueuit, sic q̄ vehemētis i petus & malitia, q̄ nā illā regulare non pōt quo ad digesta fuerit iſuit, et ā nā repellit, q̄nq̄ ad aliq̄d mēbrū, ibiq̄ cācrū facit, & p̄prie si fuerit crassa, si yō subtilis facit herpeten, si yō iſpallā & iſtūat ad cutē fiat albaras & morphea nigra v̄s, y tute nutritiua seu actū eius af simulationis corrupta, & iſtūat, & impellat, & spargit in corpore toto, & fubcutaneis partibus & carnosīs, & tūc siquidē putrefiat puenit ex ea melācholica, & si occul tē nec putrefiat fiet lepra, q̄ est quia corrupti mēbrog vi talis cōp̄so ex sp̄sione talis hūoris in corpore, & proinde cōp̄o vt forma, & figura cōplexionē sequunt, & color, & facies tota terribilis fit ad modū leonis tenētis rapa citē p̄dā suā, q̄re dēcā est leonina, aduriturq̄ sanguis in venis ex mixtione ipsius, & cū crassa, vt in p̄sionē qm̄ sanguis apparet arenosus, & cū retinet in venis lōgo tpe cō artatus, iſtāmaī & v̄s, & corrupti ipsa ita vt vlcera, & corrodāt et calorē alteret, facit cācr vlcera, et soluta cōtinuate cadūt q̄nq̄, & cū talis hūor cholera nigra fuerit ex aduſiōe cholera cāta, erit maioris malitiæ, ac penetratioris, & iſp̄siois i mēbra, & susceptibilioris corruptio nis. Si vero ex aduſiōe melācholice nālīs scā fuerit, est ve hemētioris malitiæ, et potior ad penetrādū in mēbra, et iſp̄mūdū, et tūc p̄prie cū ex aduſiōe subtilis ptis eius fuerit gñata, & minus recipiēs curā, qm̄ nō obedit potio nis, vt Gal. dixit. Et manēs in corpore corrodit & vlcera tēbra extrema, et p̄cedit ab eis paulatim, donec pueniat iſp̄sio ad totū corpus, & principalia mēbra, et iſterficiat,

& p̄p malitiā cōplexionis, & corrosione, & vlcerationē aliter iſp̄mūdū, p̄cedit, qm̄ sp̄s ipsius hūoris gñō sit in vlcereb̄ tū primū velligiū, & iſp̄sio est iſtermitatib̄ ad q̄ impellit p̄p debilitatē, & q̄nq̄ morit paties añq̄ iſp̄sio pressio corrosiois & vlcis pueniat ad principalia, p̄p solā cōplexionis malitiā, & faciet sp̄m lepræ quā Auiē, & Isaac leonina vocāt. Signa eius sunt, q̄a tūc est p̄cē siccū, si siſura narium, manūū & pedū cōbustio, vel cōtū tio macilē, cuius calor si augmētāt magis, & sp̄s sicciat ar scili separāt & cadunt. Cū vero fuerit causata ex aduſiōne partis eius crasse minoris erit malitia, ac iſp̄sio nis, & min⁹ recipiēt curā, qm̄ nō obedit potiois, sicut dixit Hip. & G. p̄p duritiē et terrestreitatē suā, & faciet sp̄m lepræ quā Gal. vocant albaras, seu impetiginē, & morphea nigrā vocant. Cuius signa sunt, q̄a color est niger, & crasseſcit corpus seu sensus, sup̄cilia findunt, manus, et pedes cōtrahunt, & digiti, nec vlcera nisi corrupta, & acuat. Cū vero causata fuerit ex aduſiōe phlegmaus, faciet aliā sp̄m, q̄ d̄ thyria, quā G. appellauit squamosā.

Et signa eius sunt qm̄ humefcit corpus, glādes nascuntur color est albus, & oculorū fluxus. Et cū causata fuerit ex aduſiōe sanguinis, faciet aliā sp̄m lepræ, quē d̄ alo petia, albaras, & morphea nigra, & scabies antiqua illis in toto corpore. Cuius humoris signa sunt, qm̄ rubet cutis, et putrida est, & tūmet nimis, & sanguis & sanies effluit. Et forſitan nō vlcera tē cū humor exiccatus fuerit, & cūta tus remanēs, vel iſp̄sio datus nō iſtāmaī nec acui, & du rat cū patietē tempore lōgo, sola tū humefcentia exillente in mēbris q̄ v̄r excreta mēbra, augmētāt. Et vocat iſtā hanc d̄ pōnt Gale. elephātia, & est ex sp̄sibus vna, si cut albaras & morphea nigra p̄dictē. Et q̄nq̄ corrodit radices pilorū, & facit alopetiā, & q̄nq̄ excoriat cutē, & facit d̄ pōntē, quē tyria nūcupat, & q̄nq̄ facit scabiē q̄ ne tiquat, & est dēgnē eius fm̄ quatuor humores aduſiōis. I. leonina, albaras, seu impetigo, & morphea nigra v̄s in toto, & fixa tyria, seu squamosa, elephātia, alopetia, seu scabies antiqua. Dixit sunt autē h̄ sp̄s lepræ mō metā phorico quodā, eo q̄ ab eodē humore in gñe sunt causatē, licet aliter, & aliter d̄ pōntē essentia sui, & loco, atq̄ corruptente cōplexionē corporis colorē pulchritudinē, & figurā. Et quia difficile mobiles, ut habuit lōgo tpe p̄ seuerat in corpore ad modū leprę, licet mēbra nō oiaq̄ corrodāt, nec vlcera, nec corē cōtūmūtate foliat, aut q̄a q̄nq̄ ab eis incipit lepra ipsa, vt Gal. dixit. Quib⁹ oib⁹ p̄termis sis ad p̄ns, vt p̄ntib⁹ ad tētiā sectionē, hic solū de yale pra iſtā dēcā q̄ v̄s est cācr, signa et medicinas ponamus.

Signa, in principio eius occultant signa ipsius. Cū vero p̄cedit, & extendit tēpus eius, detegunt, & cognoscū. Cū vero cōfirmabit, nullus dubitabit in ea, q̄ d̄ est quia i principio cū incipit lepra corporis, & p̄cipue faciet incipit fieri rubet ad nigredinē tendens, & hoc quia color est humor, & nō mēbrog, vt Gal. dixit. Et humores p̄cates sanguis & cholera nigra sunt, & venę oculorū, proinde ad fuscēdinē tendunt & apparet in eis victoria cholerae nigre in cerebro ex fominis, et subtilitate, & paucitate capillorū, et stertatione, et p̄tione veruacae in naso, & stricturne eius, & in pulmone, & cāna eius ex nocumēto anhelitus, & raucedine vocis, in corde ex morib⁹ malis et dolorosis, et apertione venarū in pectore, et toto corpore ex sensu supra ipsum, quasi fit grauedo. Vtriuscūq̄ tēpore fominis vel ex fectore ipsius, & p̄prie in sudore, & anhelitus ad fectore declinat. Cū yō p̄cedit, & extendit tēpus eius apparet sp̄sio in capillis & casus eorū, & p̄prie in pilis faciei, et partū eius, & q̄nq̄ deficcant casus capillorū, & incipit forma fieri fœda, et casus terribilis, & color denigrat, et addit cōstrictio anhelitus donec pueniat ad d̄sificalitatē, & d̄sypnia magnā, et puenit vox ad finē raucedinis, et iſtānt labia, et denigrant, et incipit sanguis cōgelari i iucturis, & putrefieri, et apparet supra corpus sub

Signa.

De si gnis.

De si gnis.

cure tota additio gládulosa, s'is aiali quod Græce vocatur faros. Cum vero cõfirmat ægritudine, cadunt pillos, & pprie faciei, deinde incipit corpus vlcera vlr, & pprie vbi apparent additiões gládulose. Et illud, qñq lepra nõ est quæta in modũ elephantis, & corroditur charila quã nali, & rodit extremitas nali eius, & corrosio iucturis cadit extrema, et currit ex eis virus scetis, & vox occultatur, & sedit ad occultationẽ, & denigrat color valde, et pulsus ei? est debilis pp, lebitate virtutis, et sit necessaria spissitudo in eo, de fectis magnitudine, & velocitate.

Regimẽ
i cura le
præ

Regimẽ i cura lepræ est pportione regimini deo i cura cæci, & est ab eo diuersum fm diuersitatẽ p, & dispõnẽt eius. Si. n. in principio fuerit debilis, possit est curatiõis licet difficilis, si v? fortis, cõfirmata, possit sanatiõis erit. Si. n. cæcer g picularis est morb? cõ magnificatus fuerit, seu vlcera, curã nõ habet, qũto minus lepra, q? est vñs morbus, licet in ea materia sit diffusa ita, vt nõ ministrentur medicinæ sortes, sustentet ægritudinẽ ac refrenet, in vt nõ agat vel imprimat super principalia mēbra. In canero aut cum sit in eodem tota vnita, est fecus.

Eius ergo, q? est in principio cū est debilis, regimẽ erit duplex. vñt et picularare. Vñt est quomores cõsistẽ illis. s. cū vñs et an cõdẽtis cæx, dicta, rectificatio mēbrog regnantiũ materiæ, & correctio accentiũ. Vñs est cõple pñsomnia, pharmacij, et uomitus, et enematis. Pñsomnia quidẽ de basifica dextra, et nigra, cõ basifica sinistra, et hoc si sanguis cū tali nigra cholera multum appareat abudare, quo casu oportet de venis magnis ipsius man?, vel et pedis educere vñme. Si aut nõ, dimittat pñsomnia magnarũ venarũ, & fiat de ramis ipsarũ, de de saluarella dextra, & sinistra. Pñsomnia. n. magna dicta, fortasse tũc magis nocebit q? iuuabit, malitiã reddẽdo effrem. In ea v? q? est ex pñs venis, sit securitas ex iuuamẽto q? accidit absq? nocumẽto, et apertio venarũ, nã, & sanguifugatio cõ magnis sanguifugis, vel puocatio mēstruorũ, deinde erit cõueniens, & pprie cū retita fuerit vltra modũ. Vñt factio vero pp crassitiẽ sanguinis, locũ nõ habet, phlebotomia v? celebrata gescat ab hebdomada, suato bono regimine, et digestio sumptio purget pharmacij appropriatis, ex simplicib? & cõpositis, q? infra dicentur ipsi humori. Festina aut anq? incrasset, & idurecat vsq? ad hebdomadũ, quia tunc nõ obedit potioni, vt Hip. dixit in apho.

Et ex simplicib? sunt, sicut epithymũ, & stochas, myrob., & hellēborus, lapis lazuli, & lapis armen?, et polypos. musculi, et si addat pulpa colocyn. est potissima, facit n. desistere egritudinẽ, et ulterius nõ augeri, et qñ fuerit bilcholera mixta facies aduñtionẽ in mesia, addat aloẽ, succum c. cucume. asi. vel scamonea. Oportet et vt purgatio cõ pñtis sit multiplicata i tpe pluris, non. n. sufficit, vt unica purgatiõ purget, cū talis purgatio nõ debeat et fortis, sed debilis & pag? educat ea paulatim, vt supra in cura melle est dẽm, et cõsistib? suis, nõ poterit materia vnica medicina educi, et maxie cõ sit penetratiua, et vehemẽt sanguini mixta. In gẽ. n. Abo. cū materia fuerit vehemẽter penetratiua, aut cū sanguine multũ admixta, nõ poterit ipsam vnica vice eũare, sicut i ischiatica, et arctica lō go tpe, et cæcro, scabie antiq?, et carbūculis antiquis. oportet ergo vt incipias cõ leuiori? & paulatĩ educat mām bis vel ter solũdo, et toties repetat q? diu necessaria fuerit, vt hebda qlibet repetat, vomitiũ v? enematis lenitiũ, et est o tpe fm declinationẽ materĩ, oportet aut vt vomit? fiat cū acutis et salitis, et actiosis, q? aut locũ nõ hñt, deinde sumat aliqd de abstinthio i potu. Dicta v? cõple regimẽ, nõ nãliũ ad frigiditatẽ, et hūiditatẽ cõuerio seu pmutatio, et prio aeris ad frigidũ et hu. et cõtrariũ ei quo ægritudo existit pcreata, & cõ exercitio de stabili oi mane in vmbra post eonem superfluitatẽ siccã, & aquosã, & cū canulenis altis, deinde fricent, quiescat, deinde cibet cū cibis euchymis ex herbis, vt atriplicibus, & spina-

chij, blitis & portulacis, & boraginib?, camib? hedinis, arietinis, & vitulinis, & pprie gallinag iuuenum, & pinguiũ, & iuribus cap?, qñ cõtērat humori cõ pñonẽ, & cū lacte caprino, & ouino nouiter mulsio in quãtitate quã digerat simplicis, vel mixto cū pane, vel sorbitio facta ex eo zuccaro, & oleo amygd. vel lacte, vel farina hordei, & fructibus, vt prunis chryfomalis, persicis, pomis, & amygd. & cū ei euchymos, ad frigidũ, & hu. declinatẽ, & malã cõpñonẽ humorũ calidã, & siccã nutritiuorũ alteret & impinguet, & proinde dulcia sunt cõuenientia, & materia prohibet gñari. Et ex his q? cõmendaũt, & est expũtũ Gal. in lepra causata ab apate splenis, vel opilatione eius, est decoctio tamaricis cū passulis sape sumpta, & ranex paludũ cū oleo, & sale coctã, & comestis sunt bonæ lepræ, & cinis asini curat eã. Et ex his q? cõmendaũt præcipue Gal. est comestio carnis serpētũ, & sorbitio iuris eius, prout infra dicet. & comestio micæ panis in eo de similia. Et poterit vino albo, subtili, permixto valde. Et qñq dimittit vini quare potet frigida aqua pmixta aceto albo pauco, & si tolerat stomachus, vel aqua hordei, vel aq? lactis, vel lacte acetofo, & quo abstractũ sit butyrũ, qñ est materia inflamatõis, & aduñtionis, & deinde cõ somno tēperato de nocte nõ profundò, ne inflamẽt, et cū inanietibus quotidianas facies, vt clysteri, et alijs lubricatibus, & fructibus ante cibũ sumptis, & cū repone cibi pñtis pauca & sepe facta, donec humectet corp? & cū impinguet, & cū gaudio, & delectatione animi, & tpe certa salutis, et cū oi abstinentia a coitu. Rectificationẽ quoq? membrog gñantiũ materiã cõplent quæcunq? alterat dyscrasi hepatis casam & siccã, & corporis vniueri, aperitũ, & cõfortant splenẽ, qualia sunt regimen prænotatum, et medicinz supra sectione prima in curis eorũ dicta.

Correctio accentiũ cõplet cõuerioẽ regis ad rectificationẽ impñsionis factã in interioribus mēbris, vt in cerebro, pulmone, pectore, et corde, & q? pñtis signa apparuit eis, i. n. impñsio mutationis coloris, figure, corrosio nis, et vlceraõis prius facta in exteriorib? extremis, in corruptio cõpñonis prius est in interiorib? et principalib?, ac humorũ aggregatio humorũ, vñ necesse est pati prius, & si nõ appareat extra, proinde oportet, vt incipias ab eis, et in cerebro qdẽ cõ mudificatiũ? ipm, ex gargarismis, et caputq? dictis in curis ipsius. Ex qb? sunt ppria i hoc casu, q? iura dicent, et cū phsomnia venã frõtis et nasi: et cū epithematibus, & cõfortatiũ? ipm, & repellentibus malos humores, qle est oleũ rosarũ, et lac mulieris, et sista. In pulmone v? o, & trachea pp rauedine vocis asthma, et timorẽ pñcationis cõ phsomnia venarũ quidẽ. Et deinde cū alijs medicinis ex syrups & inleib? et mudificatibus, & pñseruatiũs ipsa a nocumẽto facilitanti? anhelitiũ, et cibet tũt lactẽ, spinaciũ, qñ sunt ex meliorib? rebus. In corde v? cū phsomnia basifice sinistra pp abudantiã vaporũ aduñtorũ resultantũ ad illud, et cõ cordialib? frigidis cõfortatiũ et repellentib? humorũ vapores ab eo et fumos, & mores aie corumpentes. Inquit. n. Gal. natura corporis cõplexione & humores corporis imitatur.

Particularia v? regimẽ versat circa extrema corporis, & eius exterioria in quib? pñcipalis appareat impñsio pp effusioẽ materiæ ad ipsa, et debilitat ipsos, & hoc cū particularib? opatiõib?, et localib? medicinis exercetis, et ministrãdis i ipse, et prio cū frigidis, & spissicis cõfortatiũ? mēbra, et repellentib? materiã, qualia sunt oleũ myrtinũ, de extremis vitiis, et de gládib? cū aceto, & deinde cū frigidis, et spissicis habetibus caliditatẽ tēperatã, vt repercutiat qd? hñit, & resoluant simul qd? fluxit, qñ sunt succus plātiginis, lingue canis, lentes, acetũ, et alia quæ supra in cæcro sunt posita & antraxe, sed meli? est vt balneantur deinde vngat. Sit aut balnũ ex aq? decoctionis fenugraci cõ sapone bono, & ex bonis est balnũ in aq? decoctionis serpētis, & siculi balneatur in sanguine hois,

Mef.

BB in est

Exptũ
Gale.

De correctione
accentũ
lepræ.

De pulmone et
trachea
arteria.

In corde.

Regimẽ
particu
lare.

Balne.

Docu
mentũ.

Dieta.

est. n. tēperatio inter humores & naturę cōueniētiō. dixit Gal. & aliqui in oleo, sicut patet ex infra scriptis. Post balneū vero ungat totū corpus cū p̄dictis aceto fricando, & q̄nq̄ cōfert inuēctio ex oleo vi. & lacte mulieris, oleo de cucu. & nenupharis, & illud q̄ corpus fuerit inflā. matū, & exiccatū, & maxime post balneū resolutiū, cū resolutiū, & resolutiū fortibus. Quo casu oportet, vt etiā caput purgati fiat ex lacte mulieris cū oleo vi. & inūgant extrema, & cōseruent ex darselah cū oleo de lilio, & de colto, et in ungant iuncturę cū his subtiliatibus, et resolutiū fortib⁹ q̄ sequunt, & illud cū materia fuerit exiccatā, & indurata, & fortasse erit necessariū inungere eos in balneō cū subtiliatibus resolutiū, in q̄bus ingrediat nitrū, & sulphur, bacę lauri, & glutē carpētorie, & sinapis, origanū, pipet, macro piper, & flaphislagia, et calamētū qd cōfert nō sua incisione tū, sed et sua resolutione, & fortasse erit necessariū euphorbiā, & hoc q̄ balneant, & inungantur propter resolutionē superfuitatū, quia materia exiccata est, & in durata valde, sed oportet, vt p̄cedat vnctio cū butyro, & forte necessariū erit inungere eos fri cōdo cū hmōi in medicinis i sole calido, & illud cū balneū p̄fecto nō h̄t. Et q̄nq̄ inungunt cū theriaca, & solitis.

Vnctio
116.

Et ex medicinis q̄ bibunt cōpositis sunt multę, et melior est theriaca maior facta cū carbonibus viperę, & the riacā diateseron, & diaphur, & tro. tyri. & troci. scille cū vino passo. & crasso, & hoc p̄mo mūdificationē corporis. His medicinis curabit in sui principio & p̄cessu, si vero puenit ad cōplementū, & fortitudinē sui, & sit cōfir mata, phlebotomia penit⁹ omittat, & p̄prie ex venis ma gnis, et tē purgatio cū forti medicina, qm̄ supfluitates i eis solunt, & nō educunt, sic capmaliniā manifestat magis. & si cōuertatur ad intestina fortasse imprimere cāctū in eis. Vñ Hip. in aph. Sana h̄ites corpa pharmacis pur gati, & exolunt celerius, q̄ malo cito vtenes. Alienē ergo tūc oia q̄ materiā trahāt, & cōuertāt interius, & mi nistrēt de foris. q̄ illā carminēt, & resoluant, & motū fa ciāt, ab vlcibus sanit abstergerdo. Et de potibus cōue nitiū⁹ eis est, vt sumat de limatura eboris. 3. x. & suman tur in potu cū vini, & butyri. 3. iij. aut sumat althē cū mel le in q̄ntitate nucis, aut de scilla charati. x. & syr. scille in spissato sicut rob, aut cimini. 3. v. & mellis, q̄ntitas quā in spissent sicut rob, & succus calamētū cū est bonus val de ex. iij. almusach vsq̄ ad. vi. & vltimeo medicē cū cau terio disposito sup mēbro eorū, sicut supra simpul summi tatis capitis radicē epiglotti, & duo tpa, & collū, et iūctū rā manuū, & pedū. Cauterizent quoq̄ i principio timo ris, & vlcrationis ex medicina splenis. Ingt Abo. Valde vtile iuuas est ad phibendū ne corruptio sggat, & ad cō fortandū mēbrū cuius cōpōnē volumnū restificat, & cōre soluedū materias corruptas in mēbro reptas, & proinde visum extitit antiq̄, vt in principio timoris leprę, & p̄ prie vbi ex corporis dispoñe timet p̄cessio, & cōfirmatio erit, vt cauterizet in anteriori pte capitis, vt cōserat cal uarię, et alio inferiori loco vbi capilli iūdunt, et iter supci lis, et alio i dextra pte capitis, et alio in sinistra, imo poste rius añ nuchā: & duobus apud duas cōmissuras coronā les, et alio supra splenē, et sunt cocture illę cū cauterijs leui b⁹ minutis. Et q̄n cauterizat supra caput, oportet, vt pue niať vsq̄ ad os salē, nō fortiter, & subito, et cū mora ip sius in loco, i mo sic applicet ne cōpō cerebrī corruptā, & inflāmet & desiccet, vt stolidi faciūt, nō alieuādo ma nus ipōs, et iterficiūt, q̄re oportet, ut lenit i p̄mať, et pau latim absc̄ grādū inflāmatioē cauterij, et impōnē, ac retē tiōe i p̄i⁹ i loco, et p̄prie cū cōmissuris cauterizatio fiet.

Potus.

Cauterium.

Sermo Ga. exhibitiōe carnis serpētis ad Glaucō. ait. In elephantiū patētib⁹ echidnag. i. serpentiū esus mira bile est auxiliū. oportet autē comedere ea ita cōficientes quādamodū feris nūritos, & apsidibus morsos vidisti. Primum quidē aulsi capite, & cauda vsq̄ ad digitos.

iiij. deinde intestinis oibus ablatis, & manifestio qd est. f. cute ablata, deinde de aqua eorū corpore loto, sed hucusq̄ quidē cū theriaca vocatā cōficiunt, deinde autē indifferē ter coquimus in theriaca gdt in aqua pontes anethi, & pauci salis. In elephantiū autē patētib⁹ in lebre sūt cōfi cientes p̄ aliū albiū. Fit autē sic, aq̄ quidē copiose imis sa cū oleo breui, & cū eo porro, et anetho, manifestū ē autē q̄ vsq̄ ad carnes echidnag. coquere cōgruit quousq̄ fiat molles & separate, & sic comedere. Et ipsum autē echidna rū cōsectū pharmacū, qd vocatū theriaca antidotū, est optimū bibere in laborantibus, & si voluerit q̄ ipsam cu tē perūg, hac oia facitūb⁹ est q̄ s̄ma desitūt a cure, q̄llis qd vocatū serpētū sēpi. Sermo Abo. G. interpis fup eo dē. Et sorbeat ius eius, & ponat sup ipsum mica panis, & de simila, & fortasse p̄p̄it in eo aligd de pullis coluborę donec fiat sicut puls. Et huius quidē regiminis iuuamētū fortasse nō apparet i principio, sed paulatim auget, donec subito appareat sanitas, & fortasse accedit sanitas separatio rōnis dieb⁹ aliquibus, & est signū separationis, & iuuamētū eius, & applicatio in q̄ oportet, vt abstineat a da ctione eius est, vt incipiat leprosus inflāmā, & inflām, & capiat fotomā, deinde fortasse p̄miserit ei⁹ eius, deinde ex coriať, & finalit sanā. Cū ergo ex comētiōe eius nō patit fotomā neq̄ inflām, tñ nō cesset comedere carnes eius & ius. Sermo aliorū antiquorū ad illud est, vt sumat fer p̄s niger, & excoriet, & sepiat donec in eo fiat ymer, & deinde ex trahat cū vermicibus, & exciet, & de in po tu puluerizat illi in q̄ fupfluit lepra vsq̄ ad tridū oī die 3. i. cū syr. mellis. Olei i quo coquit vipera cōfert valde si inungat ex eo. Aliud medicamē. Accipiat fer p̄s niger, & excoriet, & ponat in olla, & fundat sup ip sum de aceto forti. 3. viij. aque. 3. iij. thaplix recentis, radi cū dragūte añ. 3. ij. decoquant oia simul sup ignē leuem donec dissoluat serpēs, et colet aq̄ ad serpētē, et fricet cū ea post abrasionē barbę, & capitis, trib⁹ dieb⁹. Et ex iuuamē tis q̄ accidit ex administratione medicinag viperālī, est ex coriatio cutis corruptę, & p̄mutatio carnis, & cutis sa nę, quā inuēctio leprę cū humidis, et t̄pate calidis cōser uare oportet. Bona solutiua cōferentia leprosis digō, ne p̄missa cū syr. de epithymo cuius descriptionē posui mus in antido. nō funt hieralogodij, hiera colocyndi dis, hiera pigra, et pilulę de epithymo, & sifia. Deco ctio. 3. myrob. cit. & indo. añ. 3. x. ameos. 3. v. albit. bo ni. 3. p. assulage enul. minā. 3. decoq̄ cū 3. iij. turbi. do nec veniat ad tertiā, & exprimat, & cōmiscet cum ea de aq̄ mellis. 3. ij. Sumat post purgationē, & vngat corpus leprosi in principio, & p̄cessu, ex butyro, & sedeat i sole donec fugat, aut ambulet. lxx. passus, & cōuertat sup fini strā añ & retro, et comedat cappares cū melle, & accipiat in potu decoctionē p̄dictā septē dieb⁹, quolibet die renouādo ipsam. Descriptio caputpurgi mundificatē cō rebrū leprosorę. 3. macroph. chelido. thaplix. nasturcū, borūgāñ. 3. i. nucis mus. pulegij. añ. 3. i. fucci añ casti cotylas. iij. olei. sifia. tūtidem. miferę, & decoq̄ donec cōsu mat aq̄, deinde colet & referet i vitro, & fiat. Caputpur giū naribus q̄ntū capiunt, deinde cōsequat q̄ in inflāmā, & exciccat ex illo caput purgū humectatiū p̄dictū. Et dixit Isaac vt inquit. G. Nūq̄ vidi in vita mea homiē hac infirmitate habitiū plenariē sanari nisi vni bibat in quo theriæ ceciderint, et ibidē cōputruerint. Hūc. n. vidi ex coriari, et cū expoliari cū vinum illud ebiberit, vnde certificauit, q̄ dixerunt antiqui de iuuamēto carnis & pin guedine theriæ in hac, & in omni alia passione dura, & melancholice. Et proinde purgato corpore cum sp̄ibus hierę magnę. f. hieralogodion. theodoricon, syrupo, et decoctione de epithymo, & sero, cum odorus, theria cā magnā factā cum pinguedine, & carne viperę.

Hic cōplemento doctoris famosissimi Frāscipī Pedemō zium diui Ioānis Mes. Xpo fauente finis scilicet statuit.

Incipit

Medi
ca. ad le
pram.

Deco
ctio ac
idem.

Caput
purgū.
No.

INCIPIT ANTIDOTARIVM

Nicolai, cum expositionibus, & glossis
clarissimi Magistri Platearij.

EGO Nicolaus rogatus a quibusdam in practica medicina studere volentibus: vt eos recto ordine modum conficiendi dispiciendi; docerem, & certam eis traderem doctrinam: in qua de singulis vsualem medicinarum vnam tantum vel duas aut plures libras conficere scirent: & quantum de vnoquoque genere gummarum, herbarum, seminum, & specierum inter omnes medicinas subscritas acciperent, eis in scriptis redigerem, necnon quibus xgritudinibus proprie ipsae medicinae probate fuerint. Illorum tandem praebus adductus, talem, eis tradi di doctrinam. Et primo de speciebus.

Intetio
cum ca.

Tria igitur requiruntur in ipsa dispensatione. Primum, vt omnia equaliter ponderentur, tam in speciebus q̄ in gummis, & herbis fm proprium vetus vniuscuiusq̄. Secundum, vt non sint nimia vetusta consumpta. Tertium, vt radices herbarum, & semina, & congruis temporibus sint collecta, & in congruis locis reposita, ita vt a fumo precipue, & nimia humectatione, & humido loco corrumi non possint. In conficiendo aut tria considerantur similiter, melis puritas, & quod sufficiat, & equalis pulueris cribellatio, & syrapi ad aquae consumptionem fiat decoctio. In puritate mellis duo attenduntur, primum ne sit aquosum, secundum, vt non sit nimis coctum, sed q̄ sufficit, nihil aliud est dicere, nisi vt specierum puluerem colligere tm valeat & conservare.

Tribus namq̄ de causis ponit mel in medicinis. Prima namq̄ ad conservandum, est namq̄ praeter ceteris li quoribus mel conservatum. Secunda, quia mundificatum est valde. Tertia, quia sua dulcedine specierum amaritudinem temperat.

Pulueris autem cribellatio duobus modis debet fieri, nam in electuariis subtilissime debet cribellari, in aliis vero medicinis crassior debet esse, & maxime in laxatiuis.

vilitas.

Prædictae vero doctrinae magna & multiformis consistit vilitas. Nam cum aliqua indigeremus medicina, eam aut totam aut partem oportere facere, aut certe ab alia persona, carissimam, aut forte corruptam erere cogemur, aut eam facere totam, aut oino inutile, aut certe esse impossibile: necessarium autem carere ea, aut aliquod istorum inveniendum nos oportere incurere, sed huius operis scientia non solum hęc vitabitur incommoda, verum etiam multa comoda consequentur. Hac namq̄ doctrina bona fiet medicina, & demum perfecte operabitur corpori adhibita, nec non leuior erit expensa. Scire autem quantum de vnoquoque genere gummarum, & herbarum seminum, et spiritum inter omnes accipiat medicinas, non est inutile, per hoc enim facilis & certa erit notitia emptionis, seu pretij, & moderata dispensatio.

Liber iste qui in p̄ntia legēdi suscepimus, ex multis antidotis est compilatus, quod patet ex ipsarum medicinarum inscriptionibus. Inscritum namq̄ medicinae picrae constantini, picrae, Gale, aureae alexandri, cetera ma-

gna. i. medicinae Esdræ prophete, trochisci Andromachi. Cum igitur ex diuersis auctoribus nobis in tituletur medicinarum, diuersos sic constat eius fuisse inuentores. Liber autem iste dictus est antidotariū, ab antidotis diuersis diuerso modo copulatis. Nota, q̄ Constantinus copulauit magnū antidotarium, de antidotario Gal. & aliorum. Quidam. n. copulauerunt sub breuitate modica, quidam sub magna proluxitate multa de propria intentione ibi addētes. Nos autem non oēs, sed vsuales medicinas proposuimus assignare. Primum quid sit medicina, quae medicinarum compositio causa sit, quae nois etymologia, vbi sit inuenta, quae medicinarum cōtra quas valeat xgritudines. Vtrū autem laudes sint oēs verae, aut quaedam, & in quibus causis, quō debeant dari medicinae, quae per se, quae cum alijs.

De electione specierum medicinalium aliquid est tangendum. Medicina alia est simplex, alia composita. Simplex est quae talis est, qualis est natura produxit, vel quod artificio paratur sine alterius admixtione, talis autem est sicut piper, scamonea, & multae in hunc modum.

Cum igitur in his simplicibus maxime virtus medicinae consistat, quæritur, & non ociose, quæ causa compositionis existat. Multiplex autem fuit. Prima & principalis fuit medicinarum propter compositionem maiorem efficaciam. Secunda diuersitas xgritudinum, & morbi cum morbo contrarietas. Tertia acuminis repressio. Quarta medicinarum conservatio. Quinta saporum horribilitas.

Maior efficacia fuit causa, quia quaedam xgritudines compositae sunt quae vna sola medicina purgari non possunt, vel quia minor virtus vnius augmentat maiori virtute alterius, facit. n. duplicata, quae per se facere non poterat.

Diuersitas xgritudinum fuit causa, quia quaedam xgritudines sunt calidae, quaedam frigidae, quae simul sunt huic corpori, vna autem medicina hos diuersos effectus consequi non potest dyscrasias diuersas. Composita medicina vtuntur huius laxationi, quoniam ibi scamonea, quae precipue calidos, sedario frigidos purgat humores. Contrarietas morbi est materia, quia quoniam membrum egrotans nobile est, ut hepar, quod porro dissolutum est satis obediens, aut n. a frigida, vnde indiget dissolutiuis ad sui purgationem, vt porri aperiant, & dissoluant frigida materia. Sed quia vehementer dissolutiua leguntur subum hepatis, apponenda sunt stipicia aliq̄cū dissolutiuis, quae debilitat hepatis confortet.

Propter repressionem acuminis, quia quaedam medicinae ita dissolutiuae sunt, & malitiosae, & acutae, quae interius recipi non possunt per se, nisi ante cum alijs amiscetur, quae reprimant acumen, & malitiam, vel malitiam, scamonea, helleborum caryophyllus. Helleborus. n. niger, et scamonea non possunt per se dari.

Ad conservationem medicinarum necessaria fuit compositio, quaedam. n. sunt naturaliter humidae, & cito putrescunt, vnde nisi alijs comixtae sint suari non possunt, vel est zinzib. iube. & myro. & cheb. iui. virides magna hinc efficaciam, quae ne pereant syrapi, & quibusdam alijs amiscunt.

Propter horribilem saporē necessaria fuit compositio, quaedam. n. sunt medicinae sicut aloë, quae adeo abominabiles sunt, quod ab xgris recipi non possunt, & si recipiatur debuit non habere effectum, quaedam ergo dulciora debent admisceri, quae suam reprimant abominationem, & horribilitatem, vt mel & zuecraurum.

Antidotum de cōtra datur ab antiq̄, q̄ est cōtra, & dosi quod est datio, dicuntur autē cōpositae medicinae antidota à discretis medicis cōpositae, & in vna cō multa discretionē, & sic omnes medicinae possunt dici antidota.

Avrea quando datur, caput a languore leuatur. aurea dicta est ab auro, Alexandrina ab Alexandro peritissimo Philosopho, a quo inuenta est, proprie valet ad omne capitis vitium ex frigidityte, maxime & ad omnem rheumaticam passionem, quae a capite ad oculos, & aures, & gingivas descendit, & ad

Medici
na sim
plex.

Causa
cō
pōnis
medici
narum.

Medici
nae
simples
et
compositae

Medici
nae
simples
et
compositae

grauedinem omnium membrorum quæ sit de eodẽ humore, datur eunti dormitum cum vino calido. xviii. pars confecta est lib.ii.

Recipe asari, carpobal, hyoscyami añ. drac.ii. & f. charyophyllorũ, opii, myrrhæ, cyperi añ. drac.ii. bal sami, cinnamomi, folii zedairæ, zingib. coralli, caliclignez, euphorbii, tragacanthi, thuris, meui, styracis, calamitæ, saluicæ, cardamo. scedæos, napi, faxistragis, anethi, anisi añ. drac.ii. ligni alo. rhubar. aliptæ, castorei, spicæ, galægæ, oppo. anacardi, masticiæ, sulphuris viui, peoniæ, cryngii, roris. thymi, acori, pullegii, aristol. long. gentianæ, corticis mandragoræ, chamedrys. su. baccarum lauri, amei, dauci, macrophi, leucopiperis, xylobal. carui, amomi, petroselinii, seminis leuistici, rutæ, seminis sitonii, añ. drac. s. au r i purificati, argenti meri. albarum margaritarum. blactæ bizantiæ. ossis de corde cerui, añ. gra. xiii. li maturæ eboris, calami aromatici, pyretici, añ. grana ix. mellis quod sufficit. detur in modũ auellanæ febricitantibus cum aqua calida, non febricitantibus, cum vino calido.

Summa medicinarũ res lxxv. ij.

A Vra est dicta ab auro per excellentiam potissimã. s. medicina in multis passionibus probata, ut auri præcellit oibus metallis, vel dẽ aurea ab auro quod recipit. Alexandrino ab inuẽtore, vel forte à loco. Ad omnẽ rheumaticã passionẽ faciẽs ad rheumacapius. Nota, distinguẽdũ est in hoc loco, facin. n. aurea cõtra rheumacapitis, nõ tñ in principio rheumatis daf, habet. n. triplicẽ virtutẽ, contristatũ, quod per opũ qd recipit declaratur, confortatũ, quia recipit aromatics spẽ. dissolutũ qd per cõsumptionẽ pbaur, cõsumit. n. humore, & omnẽ cõsumptionẽ dissolutio operat, sit. n. per dissolutiõẽ cõsumptio. Cũ igit dissolutiua virtute operet, dissoluit materiã, & eã mouet, & sic rheuma augmentatur. denigrit prius alia opiatã minus dissolutiua, vt musa Ænea, purgato tñ corpore prius vtiliter, cũ plethoricũ sit, vel præcedat phlebotomia, vel scarificatiões, nõ tñ sequenti die post purgatiõẽ, vel phlebotomiã, vel scarificatiõẽ debet dari, sed in tertio die post purgatiõẽ, in quinto post phlebotomiã.

Qua hora debet dari opiat.

Nota etiã, qd nisi multa inisset necessitas, nõ nisi de nocte debent dari opiatæ, & ieiunio stomacho. Vnde paties ac cepturus, ante horã vespertinã comedat, & tñ parũ melius. n. ppter noctis frigiditatẽ operat calore naturalis, forius operatẽ qui per frigiditatẽ noctis retetis fortius operatur. Detur autẽ aurea sũ predictas consideratiões cõtra rheumacapius sine febre cũ vino calido, cum febre, cum aqua calida, vel cum decoctiõẽ aliqua.

Lachrymæ oculorum fiant.

Dolores sedat, distinguẽdũ est, si sit de frigida causa, & p̃dicto mō, consideratiõibus prænotatis obseruatis. Oculorũ lachrymas cõstringit. Lachrymæ oculorum sit, aut per calorem dissoluentẽ, vt in febribus acutis, & est signũ mortis, & tunc nõ detur aurea, aut per frigiditatẽ cõstringentẽ, & hoc est ex vitio cerebri. Ad hoc ergo valet aurea prius corpore purgato, & hoc cũ decoctiõẽ nobiliã data, vel quod melius est formetur pilulæ de puluere olibanũ, & aurea, & teneatur die sub lingua.

Dolori dẽtũ, dolor quĩq; sit ex humo accẽdẽte à stõ ad dẽtẽ, etiã dolor dẽtũ, quĩq; ex humoribus descendentibus à capite, si fiat vitio stõ prius purgetur, postea cũ succo mentẽ calefacto distemperata dẽt, si vitio superiorũ fiat, detur aurea sũ predictã doctrinã, inungatur dentes, & gingiux, fiat etiã emplastrum de aurea, et succo mentẽ, & temporibus apponatur.

Momentanea epilepsia dicitur, quæ momentũ, & sequester inuadit, quia nõ præsentiũ accessio, & habet sic

si vitio cerebri, detur etiã contra hanc passionẽ cum decoctiõẽ peoniæ, vel quod melius est formetur pilulæ de aurea cum puluere peoniæ, & teneatur sub lingua.

Nota, quod epilepsia quæ fit vitio stomachi, & ex morum membrorum præsentiũ, tali epilepsia non confert aurea, quæ autem fit vitio cerebri illi valet.

Quid sit mania.

Maniacus opitulaf. Mania est infectio anterioris cellulæ capitis cũ priuatione imaginatiõis, fit aut huiusmodi infectio quandoque ex sanguine, quandoq; ex cholera, & quandoque ex melancholia, si fiat ex sanguine, vel cholera, non valet aurea, si ex melancholia, tũc detur in potu, sed cum magno studio, nec compariatur, qd admisceatur potui, colata per pannum offeratur nescienti, vel tale fiat experimentum in hac causa probatum. Cum incidunt maniaci, prius inungatur totum corpus vel caput aurea, & postea in loco incidẽdo ponatur in magna quantitate sũ formam instrumentũ, si rotunda debet esse incisio, ponatur pilula magna super locũ qui debet incidĩ, si capistrata, fiat quædam longitudo in modũ magdalonis, & apponatur loco incidendo, & super ipsum fiat incisio.

Cephalalgia de frigida causa detur cũ vino calido.

Tussilubus, tussis est inuolũtarius motus pulmonis, fit quia tussis ex humoribus rheumatizantibus à capite ad pulmonem etiã ex abundantia eorũ in pulmone situe rheumate. Illi autẽ sunt calidi, vel frigidi, vel siccũ, vel humidũ, vel quoquo modo possint commisceri, si autem humidũ, quia multũ consumit aurea valet. si frigidi quia calefacit prodest. Si calidi vel siccũ sunt, non est danda. Nota tamen qd aurea valet illi speciei, quæ est anhelitus.

Quid sit tussis.

Nota tamen, quod si humores sunt congesti, & visco si, non debet dari, quia cõpaciões eos reddit, & in curabilem reddit ægritudinẽ nisi prius fuerit materia digesta per vnguentũ molliũ. Cognoscitur aut digesta per liberiorẽ sputanũ eiectionẽ, detur hoc modo, gummi Arabici puluerizetur hoc modo, & tantũdem aureæ admisceatur, formentur pilulæ, quæ tũc tenentur in ore, vt virtus medicinx liberius petat caput. Et si est de rheumate tussis efficacius operatur, humectat etiã lacerosã trachæ, arteriæ, & pulmonis, et confortat spiritualia membra quæ eis sunt vicina, & vt aduenientem malam medicinam repellere possunt, & si spiritualibus insidant confortata expellant.

Phthisis, phthisis est alia vetus, alia recens, soli recens tũ detur & tussilubus, præcedente tamẽ alia minus dissoluta, vt rubea.

Suspiriosus, suspirium est difficultas attrahendi aeris. Est autem species asthmatis, quæ alio modo dicitur anhelitus.

Nota, quod aurea illi speciei valet, quæ dicitur anhelitus, fit autem suspirium quandoque ex fixitate, & tunc non valet aurea, quandoque ex abundantia humoris, et tunc valet aurea, sic præparata gentiana coquatur in vino vique ad tertiam partem, coletur & in ipso vino ponatur aurea, & postea ad solem deficcata detur in puluere, vel pilulis.

Cardiacus cum decoctiõẽ nucis muscaryophyllorũ ossis de corde cerui in vino odorifero vel aqua rosata, detur, vel his detur tussilubus.

Sanguineo vomitui per anagra. vel diabrosim. i. per resolidationem sanguinis. reiectio fit. v. de causis vel propter eius abundantiam, vel acumen, vel propter caliditatem, vel propter venæ putrefactionẽ, & cũ sit propter siccitatem vel abundantiam humoris, non valet aurea, si ppter putrefactionẽ vngẽ valet, quia cõsumit materiã putrefactã, cõstringit membra putrefactũ vel corruptũ, & venę sequitur cõsolidatiõẽ, detur sic, in hac causa bulliat mixturã in aqua, postea permittatur ficcari, & puluerizata aurea admisceatur, fiant inde pilulæ quæ in ore dũ

diu teneantur. Si propter frigiditatem fluat sanguis, de aur cum vino calido.

Paralytici, paralytis multis de causis habet fieri, fit autē de calidis, & frigidis humoribus, rariorē de calidis, vnde oibus videtur prodesse paralytici. Vnde si eius fm diuersitatē mēbroz in quibus fit diuersificator, si fit in lingua paralytis maxime valet aurea, formentur pilule de aurea cū puluere facto de semine cauliculi agrestis, & nasturtij, & teneantur in ore, si fiat paralytis in remanentibus vel medijs, detur cum decoctione eupatori, vel herbe paralytis, vel castorei, vel frāt de puluere eupatori, & aurea pilule, hoc autē fiat precedentibus vnguentis dissolutiuis & purgatione, non tñ vnguenta adhibeant nisi in locis vbi causa existit, consistit autē frequenter in nervori origine, vnde debet inungi spina, & collum cum vnguentis, & occipitium cum humeris. Malū terge concutatur in quo ponatur oleum cū aurea & bulliant, et postea inungatur patiens circa nervorum originem. Et nota qd raro fit paralytis sine rheumate, vnde duplici modo valet aurea, confringendo rheum, & exiccando humores phlegmaticos, vel humores paratos ad hoc. Itē si fiat inunctio de aurea resoluta in oleo mustellino valet.

Ad dolorē lateris & renū, distingue, si dolor sit de causa frigida. Item si sine febre & apate sit dolor. Idē fit vsus in oibus passionibus, & doloribus. Si lateris & renū, stragurix, & dysurix nisi dolor lateris sit ex ventositate, tñ debet dari cum decoctione anisi, & saxifragie, si ventositas non addit, cū decoctione folijs saxifragie, precedentibus dissolutiuis, & diureticis purgationis accipitur.

Lapidē frangit. Nota fm doctrinā Ioannis platearij cum dari debet calculosis, cum conficitur, remoueatur opium, & in ea apponatur balsamus, detur cū decoctione saxifragie, si n. lapis in renibus sit dissemperetur cum oleo nardino, si est in vesica lapidis, inficiatur per siringā.

Quotidianā, tertianā, quartanā, distinguendum est, quotidianā de phlegmate naturali, tertianā de cholera in naturali, quartanā de melicolia in naturali, detur parū aut accessiones, & hoc digesta materia, & purgatio facta, in estate cū aqua calida, in hieme cū vino calido vel frigido, & hoc modo debent dari oēs opiate, & melius est qd detur in hoc casu sine opio qd cum opio.

Nota autē qd aurea non debet dari febrienti añ purgationē, s. post tertium vel quartū diem, quantarijs nisi post tres vel quatuor accessiones vel purgationes.

Valet contra omnia vitia matricis, distingue de frigido humore, si n. menstrua retineantur per frigiditatem valet, data cū succo mentē, vel ruē agrestis si humorosa sit matris, dissepata cū aceto & succo ruē agrestis sit, vt inijciatur p pessariū & valet. Nota ad mē. puo. debet dari sine opio, quia cum eo data multoties cancrū operatur vel contrarium. Si vitia matricis fiant ex rheumate nō remoto opio detur cū decoctione olivani, vel fiat suppositorium de aurea, & puluere olivani, dosis eius fm modorum confessionem est. ʒ. si in liu magdaleonibus conficiatur, detur ad pondus trium denariorum considerata virtute patiens.

Apolecticis, & epilepticis, detur eodem modo.

Nota qd vrsus valet ante accessionē, si de frigidis humoribus, habet fieri, data tñ semel in hebdomada cū vino decoctionis castorei, olivani, vel cum vino calido, in accessione aut suffocatione imminente aperiantur dentes, cum eo applicetur, & frictor palatū cū aurea. Imponatur & naribus, attrahat phlegma cum multa quantitate, unde milui in tali casu, vel causa liberati sunt, debet tñ parum patiens suffumigari, in ipsa frictione aurem cum cornu ceruino, vel puluere olivani, vel asa foetida super carbones positis inclinato capite, ne dissoluta materia per fumigū & auream fluat ad interiora, vel fiat suppositum de aurea, & puluere olivani.

Colicis, colica sit ex humore congregato in intestino colon vel frigido, qd cognoscitur per ppria signa uniuscuiusq; humoris, si de calidis fiat humoribus vt cholericis, per cholericum fecum cognoscitur, tunc non detur aurea, si de frigidis aut phlegmaticis detur. Refert autē quomodo, fit enim de phlegmaticis duobus modis, cum rheumate & sine rheumate. Si cum rheumate fiat, quod per ampullosas egestionis cognoscitur, detur cum vino decoctionis olivani vel in pilulis. Si sit dolor colicis ex hu. phlegmaticis inuiscatis in intestinis, & cōglobatis precedant inunctiones dialtee, & oleo mustellino, & mariato fiet dysterie mollificatiū cum aqua, in qua decoquatur branca vrsina, mala, bismalua vel solē tabrum, hoc facto, aurea per dilemperetur cum vino calido addito melle, coletur per pannū & inijciatur. Itē si de aurea fiat suppositoriū patietī teneatū ex frigida cā valet.

Nota qd aurea ex diuersis componitur in cōplexione, substantia, virtute diuersa, sunt etiam fm quantitatem in virtute, qd recipit quendam constrictionē, quēdā laxatiuā, quēdā diuretica, & alia multa, diuersas virtutes habētia, in cōplexione, quia recipit calida quēdam, quēdā frigida, quēdam sicca, quēdā hu. in substantia, quia recipit quēdam crassā, quēdā subtiliā, quēdam facile penetrabiliā, diuersa in quantitate ponuntur in aurea, quia de quibusdam plus de quibusdā minus, et sic multa diuersificatur in aurea, quare aut diuersa virtute cōplexione, et substantia recipit, satis cōpendiose superius plū qñq; causis assignant cōprehendimus, licet hoc auctores diffusius et prolixius exequant diuersas assignantes causas sub ali qua tñ illas. V. qñlibet ab auctoribus posita continetur.

In hoc loco non ociose queritur quare in hac medicina ponatur tantum de vno calido quantum de alio tantum dem calido, vel plus vel minus, & quantū de vno calido quantum de alio tantum de frigido, nec plus nec minus, quare tñ de vno calido quātū de alio magis calido plus vel minus, quare tñ de vno frigido, quātū de alio magis frigido plus vel minus. Eadem questio formatur, & eodē modo, inter siccum & humidū, inter calidū & humidū, & inter frigidū & humidū. Item queri solet qd vnum de vna recipiat, & quare nec plus nec minus, sed hoc soluere possibile est. Diuersa hoc antidotum, & alia antidota sunt componentia per quātā cōplexione & virtutē, sed quare, superius dictum est, diuersa ibi sunt, sed pondus, quod in hoc loco est determinandū, diuersa quidē sunt quare de quibusdam plus, de quibusdā minus, de quibusdā recipiunt aequaliter.

Quare autē quēdā in minori pondere, quēdā in maiori ponantur in antidoto, quatuor sunt causę generales, vt sub vna duas contrarias cōprehendamus. Ex his multę descendunt speciales. Prima est maior vel minor indigentia. Secunda fortitudo, vel debilitas virtutis. Tertia remissio vel furiositas qualitates. Quarta similitudo specierum paucitas vel minoritas. Propter maiorem indigentiam plus apponitur de vna qd de alia, quia efficacia est ad consequendum medicum cōpositę effectum, ppter enim aliquem effectum inuenta fuit ois medicina cōposita, propter illud ergo illa medicina quia antidotum magis indiget, in maiori quantitate est apponenda propter virtutē debilitatem, qñq. n. antidotū indiget aliqua specie in sua virtute debili, vnde in magna quantitate ea recipit, vt quantitate suppleat quod ppter debilitatē non potest facere, propter qualitātē remissionem multę de simplici medicina ponitur in cōposita, ut sic multiplicata in sua qualitate intendatur, hoc licet videre in rosis, & alijs similibus. Rose. n. quia pars frigida sunt in parua quantitate multum infrigidare non possunt, vnde ex necessitate apponuntur in magna quantitate propter similitudinem operationē medicina cōposita quibusdā similibus speciebus multum indiget, sed si in modica quantitate eas recipit,

Qualiter fit colica.

Dubiu.

No debet dari febrientibus añ purgationē

Qualiter in antidotis plus ponitur de vna medicina & minus de alia.

recipit, suum nō cōsequetur effectū. Vnde oportet vt similem recipiat in magna quātitate, vt multarū vices suppleat. E contra multa ponuntur in medicinis in modica quantitate propter predictas. s. propter minorē indigentiam, propter virtutis fortitudinem, ppter qualitatis acumen, propter numerositatem cōsimplum. Propter minorem indigentiam de quibuscūq; minus apponitur, quia quæ minus necessaria sunt in minori pondere ponenda sunt, poni tñ debent, quia medicinx eis indigent, propter virtutis fortitudinē, quia quædam medicinx sunt acutæ, & furiosæ, & mēbro mortificationē, & adulescentem inducunt, unde licet sint necessaria in modica quantitate sunt ponendæ, ppter numerositatem similitudinē, quia alix sufficiunt vnde de ea modicū apponendū est, tam de vna tñ de primo quantum de alia, duplici de causa propter æqualem indigentiam, vtraq; n. indiget æquali qñq; vnum æquale est pondus, vel propter qualitatem proportionū vel cōditionem, quædam enim calida quibusdam frigidis proportionaliter sunt contraria. Ex quibus cōpositis quodam sit temperamentum.

Generalibus causis assignatis quare plus, vel minus, vel æqualiter de simplicibus medicinis ponatur in cōpositis ad speciales descendamus. Assignemus quare tñ vnum nec plus, nec minus de duobus calidis, sed æqualiter ponitur, in eodē pondere posita sunt in medicinis ppter æquale indigentiam, quia licet vtraq; medicina calida sit, tñ vtraq; medicina indiget cōposita, quia nullæ prorsus eiusdem virtutis inveniuntur, vt in effectu eorundem patet, & in auctōrū testimoniis. Eadē vero quælio est, qñ plus de alia tantundē calida, vel minus ea proportio, aut est effectus, vel occulta proprietas, vel potest referri ad minorem indigentiam.

Quare æqualiter de frigida & calida in eodē gradu, æqualiter debet fieri propter diversos effectus, quia contringit qñq; diuersa membra, vt stomachum & hepar, diuersis passionibus inficit, unde frigida ad in frigidandum, calida ad calefaciendum apponuntur. Fit etiam qñq; ut ex eis fiat temperamentū, vt propter remissionem acuminis plus ponitur de vna calida, qñ de alia tantundē frigida, & propter locorū positionē. Est. n. locus in frigidatus positus in profundo, vnde calidius oportet esse medicamentum si membrū positum in profundo debet calefieri, in maiori pondere sunt apponenda calida, ne frigida caliditatem impediāt, vel caloris effectum, quare tñ de vno calido quantum de alio minus frigido propter æquale indigentiam, quare non est propter minorē, vel referatur ad repressionē acuminis. Similiter distingue inter calida & sicca, frigida & sicca, calida & humida, frigida & humida, diuersa hoc in antidotario reperiuntur non aut virtutis, quorū oīum virtutem cōplexionem quantam assignare possumus, & ad quid in aurea apponuntur. Non aut virtutes singulas assignabimus, quia librorū nostro de simplici medicina dictū est sufficiētē de eis, postea in fine de pondere dicitur. Sz. asari. i. baccare, asaram bacchar calidæ & sic. cōplexionis est subtilis, et virtutem habet diureticam, cōsumptiuā, mundificatiuā. Nam humores educit per vomitū, vnde ad acrem, vel acriditatem naturā dicitur pertinere, ponitur in aurea contra franguriam & de suriam, quia diuretica est, cum cōplexione calida, & sicca dissolvente, tñ ex subtili substantia & diuidenda. Ponitur autem contra febrē quotidianā & quartanā, quia eaq; materia dissoluit, vnde experimentū habemus optimū de aslara, & probatum contra quotidianā & quartanā, vinum decoctiōis aslari baccare deat ante accessiōē, si materia sit in stomacho, educit eā cū vomitu, si in alijs partibus, consumit. Radix eius medicinalis est & solia, radix ponitur in aurea. Radix debet eligi odorifera non multū levis sed ponderosa, non perforata, sed conuina, pōt per triennium in sua virtute seruari. Car-

pobalsami. car. est calida & sicca in. ij. grad. xylobal. li. De car. pobalsami appellatur, balsamū vel opobalsamū sicut. Clachryma balsami, balsamū est maioris efficacix. Carpobalsamū minoris, maioris tñ qñ xylobalbalsamū. Carpobalsamū subtilis est substantia, virtutē habet mundificatiuā, attractiuā, & confortatiuā, quia calida est & sicca propter suā naturā igneam, confortatiuū ppter aromaticitatem, ponitur in aurea propter quādam passiones capitis, vt est epi. cephalæ, & similia, quia materiā cōsumit. Contra cardiacam, quia resaturat spiritus & mentem confortat. Vnde habemus optimū experimentū contra cardiacā. Patēs vtatur oī die puluere carpobalsami, cortice superiori ablato, contra vitia matricis est frigida causa, quia eam mundificat, illud eligendum est, quod non est perforatū, et quod est aromaticum.

Hyofcyami. hyofcyamus frigidus & siccus in. ij. gradu subtilis est substantia, virtutem habet mortificatiuā & cōstrictiuā. Hyofcyamus semen est cassilaginis, sed aliud est album, aliud nigrū, aliud rufum, nigrū non est ponendū in medicinis, album ponatur si inueniatur, si non, rufum, ponitur in aurea propter rheumata, propter dolorē dentium, propter fluxū sanguinis per anagoga, vel diabrolium, contra rheumata ponitur & fluxū sanguinis, quia poros cōstringit, ex quoq; cōstrictione cessat sanguinis fluxus, cōtra dolorē dentium, quia partē mortificat, & reddit insensibilem, vnde dolor nō sentitur, de hyofcyamo habemus experimentum contra oēm dyserasiam de calore, vel oīa apostemata cuiuslibet exterioris partis corporis, ipsa herba trita cataplasmetur, vel semen hyofcyami, teratur, ablaçeretur cū succo ipsius herbe, coletur, superponatur, non sophistication. Hyofcyamus per. xl. annos seruatur, ponitur assarū, & carpobalsamū in maiori quantitate, qñ quædam quæ essent fortiora, i. fortioris virtutis, vt suppleant quantitatē, quod minus est in qualitate, ponuntur aut in maiori quantitate qñ quædam dicta, quæ sunt minoris virtutis, ppter ipsorum maiore indigentiam, vel necessitatem, & eadē est rō de carpobalsamo, sed hoc non habet hyofcyamus. Cōstat enim magis esse necessariā, quæ in maiori pondere ponere, fortis est. virtutē hyofcyamus, ponit enim in magna quantitate propter modicā appolitionem similitudinē. Caryophyllus, quia spiritus reparat, & ponitur in hac medicina contra vitia matricis, contra vitia spiritualiū, cōtra cardiacam passionē. Cōtra vitia matricis, quia cōsumit humores, & matricem mundificat, contra vitia spiritualiū, quia eorū superfluitatē consumit per calidū, & sicci. contra cardiacā passionem. Contra vitia matricis, quia consumit humores, & matricē mundificat, contra vitia spiritualiū, quia eorū superfluitatē consumit per ea, & sic. cardiacam passionē, quia aromaticitatem suā spiritus reparat, & mēbra confortat, urinales meatus aperit subtilitate suæ substantiæ. Illi eligendi sunt qui in superficie planificati sunt. In sapore acuti, in substantia humidis, in impressione vnguis, aliquantulum emittunt humiditatem. Vnum decoctiōis caryophyllogum, cum aqua rosæ, vel contra dolorē oīm stomachi est frigiditatem, & contra cardiacam passionē. Myrrha, myrrha ca. est & sic. in. ij. gradu & subtilis substantia, virtutē habet mundificandam et cōseruandam, quia id quod dissoluit cōsumere sufficit, vnde corpora antiquius myrrha cōseruabantur, habet etiā virtutem conglutinandam, ponitur myrrha in aurea contra cardiacā, & contra fluxum, contra cardiacā, quia cōseruat cōseruando, & depurat depurando, maxime opitulatur, fluxum cōstringit, cōglutinatione suā, illa eligenda est quæ crassa est, et gumosa, clara, lucida, levis, myrrha puluerizata cum pice, vel colophonia, vice ra virilis virgæ sanat, & saniem cōsumit delectando. Opj, opjū frigidū est in. iij. gradu, sic. in. ij. crassum habet substantiā et fumosam, vnde cito petit cōtribui, virtutem

De hyofcyamo

Demyr rha.

Quid sit alarum

de opit rem

tem habet mortificationem, cōstrictiua, soporiferā, vnde cerebrum constringit, & ventriculus eius oppilat, cōstrictiua propter frigi. & sic. & mortificationē propter interm frigiditatem suam, in aurea ponitur ad constringendū rheumata, et ad conseruationē specierum. fit autē opium de suc. papaueris albi subtiliter incisū, eligendū est in colore subrufum, in sapore subamarū, in odore horribile, in substantia mediocte, & q̄ manibus possit malaxari, valet ad somnum inducendū cum lacte mulieris, solijs mēdra. semine hyoscyami, cataplasma super frontē, & temporibus contra dolorem extremāq̄ partiū, quia mortificat partē, & insensibile reddit. Cum inuenitur simplex opii ponendū est thebaicum, seruatur per omnia seculorum, fit autem citra mare, & vltra mare, transmarinum maioris est efficacie.

Decy.
pyro.

Cypri. calidū est, & siccū cōplexiōis in. ij. gra. & subtile, virtutē habet diureticā, ponitur in aurea ppter stringentiā & dyuria, & vitium renū, vinū decoctiōis eius frangit lapidem, contra stringentiā puerorū maxime valet, accipe cyperū cū herba, & coque in vino & oleo, cataplasma super pectinē, multum confert ad menstrua prouocanda, teratur cum ipsa herba, & fiat decoctio in aqua & oleo, & fomentetur circa radicem ipsius herbe q̄ dicitur cyperus. De illis quatuor ponitur minus q̄ de suis pradiētis propter eaq̄ supradictaq̄ proprietatem, caryophyllus, & cyperus in maiori ponitur quantitate, qm̄ supradicta maioris efficacie, vt quantitas suppleat virtutis defectum. s. propter maiorem indigentia. Myrrha propter easdē causas, et propter conseruationē, opii propter modicā similitudinem appositionē, opium distemperatum cū lacte mulieris pulvis imponatur in parua di stemperata sanatur. Balsamū ca. & sic. in. ij. gra. fm̄ quodā, in secundo fm̄ alios, subtilem habet substantiā, virtutem habet attrahendi confortandi, consumendi, diuidendi, & mundificandi, et ponitur in aurea contra epilepsia, quia consumit materiam suis qualitatibus, similiter contra renū vitia subtilitate, & qualitatibus suis cōtra vitia matricis quæ eā calefacit. Contra paralyfm̄ ga viuisicat partem, apponit balsamū precipue ad conseruationem, quod parit, quia medicina opiata & balsamata diutius potest referuari q̄ non balsamata.

De bal.
famo.

Opobalsamū iniectum per stringam lapidē frangit, si detur in potu sc̄tum mortuū educit, & maricem iuuat, & menstrua prouocat, balsamū eligendū est, quod cum ponitur in palato statim calefacit cerebrum, quod cū ponitur, lac caprinū statim coagulat, q̄ si eo inungatur pannus, & in dē locus fuerit exiccatus, nō remanebit macula, si cum oleo vel terebin. sophisticatus fuerit, macule semper erunt. Itē si apponatur igni, flāmē emittit, q̄ si apponatur in superficie aque, ibi reperitur, si in medio, ibi remanet, in fundo similiter. Item si ponatur in panno raro in aliquo pondere, postea lotis manibus exprimitur bene super aqua mundissima, si inuenitur in eodē pōdere, bonum est. Cina idem est, quod cinnamo. habet autem substantiā glutinosā, virtutē habet consumptiua, consolidatiua. Cinnamo. ca. et sic. est in. ij. gra. v. d. in. ij. consumit qualitatibus suis, confortat aromaticitate sua, consolidat glutinositate sua, contra passiones capitis ponitur in aurea, quia materiam consumit, cōtra cardiacā, quia aromaticitate sua confortat & depurat, valet cōtra fluxum sanguinis ex corruptione veng, quia consolidat, eligendū est quod est subrufum cauernosum, vel cauellatum odoriferum, & habet dulcedinē acuminē admixtā, cortex est cuiusdam arboris que in India reperitur, si fiat vulnus in locis charitaginosis pulvis cinnamomi consolidat. Folij, q̄ simpliciter solum inuenitur, folia caryoph. sunt intelligenda ca. sunt & sic. in. ij. gra. subtilē habent substantiā, virtutem confortandi & consumēdi, diuretica sunt ex complexione & substantia, folia po-

Decina

Defo.
lio.

nuntur in aurea propter consumptionē materię contra passionem capitis, contra cardiacā, quia confortant aromaticitate sua, depurant & reparant spiritus i contra vitia renū, quia vinales meatus aperiunt subtilitate subtilitatis, & lapidem efficiunt, contra frigiditatem stomachi quia calefaciunt, cardiaci, & stomachi bibant vinū decoctionis solij cum aqua tenui. eligendū est solij caryoph. in odore suauē, in substantia tenue, in colore rufum, in sapore acutum cum amaritudine.

Zedoarij. zedo. ca. & sic. cōple. in. ij. gra. subtilem habet substantiam, virtutē habet confortandi, ex aromati. sua, mundificat ex complexione, diureticā habet virtutē ex substantia, propter passiones capitis ponitur in aurea, et quia indigent confortatiui diureticis mundificatiuis, zedoariū est radix cuiusdā arboris que reperitur i India, cuius duo sunt genera, vnum citrinū, aliud album, quod est citrinū solidū non perforatum, laudabilis est, citrinū raro inuenitur, album ergo est eligendū, quod est acutū, & continuū, & solidum per tres annos potest seruari, ex citrino sophisticatur aloē. Aloē p̄ minuta frusta diuisum aceto calefacto in quo pulvis zedoarij posuit sit, ponatur frequenter, & extractū defecetur, et itē; ponatur, cōlorem, suscipit, aloē hepaticū, & suam horribilitatē amittit, & subcitrinum habet colorem, & malum odore amittit vel deponit, pulvis zedoarij, cum puluere cinnaumo, carnositate & putrefactionē gingiuarū sanat. Zingiber ca. est. in. ij. & in. ij. hu. in pmo substantiā est medio cris, virtutem habet confortatiuum spermatice, et sanguinis generatiuam, & restauratiuā ex aromaticitate, restauratiuā ex hu. ponitur in aurea contra cardiacam, & defectum humi. et alias passiones que indigent restauratiuis, zingij. radix est que in India reperitur, & aliud est subnigrum, quod est repudiandum, aliud subpallidum, quod est odoriferum album ponderosum non perforatum, & acutum, & quod difficile teritur, laudabile est, per. h. annos potest seruari, cito periret, in cumulo piperis diutius durat in sua efficacia, vinum decoctionis zingij. digestionem procurat & libidine augmenat, & aliter radices di mittantur in vino quousq̄ relaxentur, & cū vino ca. perctini cataplasma, valet contra apaximē ro. i. contra inoperationē illas partium. Coralli albi, frigidi et sic. in. ij. gra. crassam habet substantiam, virtutem cōstrictiuam et occultā, ponitur in aures propter fluxū sanguinis per anagomē, & propter epilepsia, quia occultā habent naturā iuuandi epilepticum. Coralli sunt lapides qui inueniuntur circa mare in lapidosos locis. Coralli alij albi, alij rubei, maioris efficacie sunt rubei, vnde cum simpliciter coralli inueniuntur, de rubeis intelligendum est, qui vero rubei, & crassi sunt, non perforati, sunt laudabiliores, coralli multas habent virtutes occultas, collo suspensurant epilepsiam, vt dicit Gal. domus in qua sunt nō non fulguratur, pulvis coralli combustus, & gumi ara. uō combustus detur in cibus contra hemopticoam passionē.

Dezin.
giber.

Deco.
rallis.

Deco.
flo.

Costi. Costū cali. & sic. est in. ij. gra. subtilis substantiā virtutē habet diureticam propter subtilitatem substantię, & stomachi confortatiuum ex aromaticitate, vel amaritudine ponitur in aurea propter vitia renū, quare diureticum, & stomachi confortatiuum est. Costi duo sunt genera. Aliud est subalbidum, aliud rufum, rufum vehementiorem habet effectum, albi minus operatur, & in India reperitur vel Persia. vnde frequētius ro vitium, quod est subalbidum, solidum, ponderosum, non perforatū, amarum laudabilis est. Seruatur per triennū ad confortationem stomachi, pulvis corali. seminis rose. cinnamo. ponatur in cibus, vel fiat cataplasma ex puluere costi, mastice ra & oleo. Casiali, est ca. & sic. in. ij. gra. quæ subtilis est substantia, virtutem habet diureticam, consumit, confortat ex aroma. sua, diuretica est ex substantia, & qualitatibus suis, ponitur in aurea contra vitium renū, et vesicæ,

Deca.
fialig.
nea.

eg, contra vrida matricis, contra cardiacam. Casiali. cortex est cuiusdam arboris in India nascentis, cuius plures sunt species, eligenda est tortuosa, cauernosa, cōtinua, in colore rufa, quæ etiā habet subalbedinem distinctam, & acutum habet sapore, & dulcedinem admixtam amaritudini, sopherificatur ex cortice caparis, quæ multum est amara, casia debet digi quæ multum est odorifera, puluis casiali, admixtus tryphera mensura prouocat, & educit si in de pessarum, si dentibus teratur, foetoris oris remouet, et putrefactas gingiuas sanat, datur cardiacis cū suc. pastinacæ.

De euphorbio.

Euphorbij. Euphorbia calida & sicca in. iij. gradu substantiam habet subtilem virtutem laxatiuam ex modo complexionis phlegmatis primo & secundario, purgat attrahendo ex ignea sui substantia vel natura, ponitur in aurea propter epilepsiam apo. arcticam, paraly sim, ex contractiuis virtutibus alijs speciem laxatiua eius virtus reprimitur, vnde ponitur precipue, vt ignea te sua mortificationem opij reprimat. Euphorbium gūmi est arboris in India nascentis, eligendum est crassum subrufum, non perforatum, non terræ admixtū, puluis euphorbij cum suc. centrī galli iniectus impetose educit muliebria, fiat emplastrum ex puluere euphorbij, & ex axungia vrsina, cera, & oleo, & inungatur epilepticus p. spinam vsq. ad partes inferiores.

De tragacantho.

Tragacanthi. Tragacanthus frigide complexionis est in ij. gra. hu. in primo. substantia habet glutinosam, & mediocrem, virtutē habet constrictiuam ex frigidityte, lenificatiuam, & humectatiuā ex humiditate, ponitur in aurea contra spasmodum, & fluxū sang. per anagogen, & ad repressionem acuminis alijs speciebus. Tragacanthus, gūmi est cuiusdam arboris in India nascentis, eligendū est in colore album, lucidū, clarum, non terræ admixtū, rufum vel rubeum, in medicina ad calefactionem plus valet, quā minus est frigidū, qđ album, quod in medicinis ad refrigerandum ponitur, diu seruatur, dimittitur cum amylo, siue penidjs per noctem vna trahatur, in aq. ex illa aqua liniatur labia, & gingiuæ, linguæ, oris scilicet febricitantium acutis, si illinis hoc herpeten granulosum, valet multum.

De thuris.

Thuris. Thus ca. est sic. in. ij. gra. gūmosam habet substantiā virtutem constrictiua ex viscositate, confortatiua ex aromaticitate ppter rheuma capitis ponitur in aurea ppter frigiditatem matricis. Thus gūmi est arboris in India nascentis, cuius duo sunt genera, crassum, & masculū, dicitur minutum maius, eligendum est thus albus planificatus crassum, nō terrestris teratū admixtum diu pōt seruari, tria grana thuris si deglutiant, digestiōe pcurat, et bonū anhelitus prestāt, & acetosam eruicationē remouent.

De styrace.

Styracis. Styrax ca. est in. i. gra. sic. i. ij. substantia habet & mediocrem virtutē confortatiua, quia spūs reparat quorundam membrorum, cōsolidatiua, quia glutinosa est, muliebria educit, caliditate sua. caliditate ora venas aperiendo rheuma cōstringit, ponitur in aurea contra vitia matricis, stomachi, & capitis, pilulæ ex ea factæ digestiō nē confortant, cataplasma ex ea factum cōsirosim curat, fumigatio eius mentibus imperat. Styracis tria sunt genera, styrax calamita, liquida, et rubea, liquida est quæ ligia dicitur, cum simpliciter styrax inuenitur, de calamita intelligendum est, quæ in colore rufo eligenda est, in substantia glutinosa, vt valeat malaxari ad modū cere, non fur furca vel sulphurea, in sapore amara, sopherificatur ad rasum iridis illi yrig & mellis, & tunc dulcis est.

De salitica.

Salinæ. Salinica cali. est sic. in. ij. gra. subtilē substantiā, virtutem diureticā habens, ponitur in aurea propter vitia renum, vesicæ, & matricis. Salinica est semen cuiusdam arboris, vel herbe, alio nomine appellatur semen, in hac medicina ponendū est, eligendum est subalbidū, recens, habens amaritudinē admixtā acumini. Se-

men pōt seruari p tres annos, fiat ex aqua fomentum, salinica decoctionis ad mensurā puocāda, suffumigium herbe eodē modo appellatū multum valet matri.

De napi.

Napi. i. Sinapis, sinapism' alius sit feminibus, ali' ex solijs sinapis, in eisdem efficacie sunt, sed maioris est sinapismus ex femine factus, ex solijs siccis fit. teratur folia, & bulliant in vino, & cataplasma loco patienti, ex feminibus sic fit. Semina terantur, & coquantur in aceto & vino, & in maiori quantitate ponatur vinū, cataplasma sup loca dolentia, valet ad lethargiā, & paraly sim. Semē sinapis ca. est sic. in medio quarti gra. substantia habet subtile, virtutem habet attractiua ex substantia ignea, ex natura sua consumit, ex cōplexione mundificat, ex eadē ponitur in hac medicina propter membrorum insensibilitatem, propter vitia matricis, ppter paraly sim apoplexiā epi. Sinapis semē est herbe eodē noie appellatæ, semē nō herba ponitur in aurea, quod digendum est albu, non amara, nō ponicum, sed acutum, sopherificatur cū semine rapæ, puluis eius sub lingua posit' loquēti restitrat, semen in oleo laur. bullitum, et facellatum eam partē viuificat in qua fuerit positum.

De saxifragia.

Saxifragie. Saxifragia ca. est & sic. in. iij. gra. & subtilis substantia, virtutē habet diureticā ex qualitatibus suis & substantia, & ponitur in aurea propter vitia lapidis, et contra dysuriā, & stranguriam, mensura prouocat, radix eius similiter dicitur saxifragia, radix per se ponenda est in medicinis quæ exigunt saxifragiā. Radix digenda est cōtinua uon perforata quæ difficile frangitur, quæ frangitur de facili, vultu & consumpta est. Saxifra, saxū ī se rapens dicitur, frangit. n. lapidem, & partem a parte separat, vnde maxime valet calculosis, contra lapidē fiat fomentum ex aqua salsa decoctionis eius. i. saxifragie circa pudenda, vinū decoctionis eius bibitū lapidē frangat.

De anetho.

Ad idē nutritur hircus p. iij. menses de solijs saxifragie, deinde interice, & accipe sanguinē eius, nō primū, sed scđm, cū coagulatus fuerit, per frusta diuide, & pmitte desiccari ad solem, sed tñ sal admisceatur, vt diutius cōseruetur, per annum sic pōt fieri, & si eis admisceatur balsamū. p. x. annos vel. xv. pōt seruari, puluerizetur sanguis, & tali puluere vtendū est in cibis & potibus.

Anethi. Anethum ca. & sic. in. ij. gra. vel. ij. substantiam habet subtilem, virtutem diureticā, ponitur in aurea contra vitium renum, & vesicæ, & matricis. Nota q. in diureticis efficaciora sunt semina, q. herbe ipsæ, & semp. ponenda funt in medicinis, valet contra indigestionem vitium decoc. eius p. ij. annos seruatur.

De anisof.

Anisi. Anisum ca. est & sic. in. ij. gra. substantia habet subtile, & virtutē diureticā cōfortatiua stomachi, & ventositia. consumptiuam, ppter vitium interio. mēbro. ponitur in aurea, stomachi. & interio. & matricis, anisum maxime valet cōtra indigestionē, anisum semen est cuiusdā herbe simili noie vocatæ, semen est ponendum, debet eligi odoriferum, in sapore acutū cum aliquantula inspiditate admixta dulcedini non perforatum, p. xx. annos seruari pōt, vinum decoc. eius optime procurat digesti. ventositatem consumit, oium. xx. quare ista. xx. in maiori quantitate ponuntur qđ predicta assignatū est superius, qm in maiori quantitate qđ in scripta assignandum est, balsamum in maiori quantitate propter maiorem indigentiam, quia maioris efficacie est. Cinnamomū in maiori quantitate, quoniam quedam sint in maiori quantitate habentia virtutem, vt quantitas suppleat vitium virtutis, euphorbium in maiori qđ quæ dā minoris efficacie, vt restitlat igneitate sua mortificationi opij, sinapis maioris est efficacie qđ aliqua in scripta, sed ppter maiorem necessitatem in maiori pondere ponitur.

De ligno alo.

Ligni aloes. Lignū alo. ca. est & sic. in. ij. gra. locū ubi nascitur nouit nemo, qm nascitur in mōtiosis locis orientis circa originē Nili quæ nemini nota est, de mōtiosis in nilum

nilum cadit, quod nilus recipiens fert in Indiam, ibi vero à Saracenis, retibus capitur, et uenas quasdam inuiles igne cōburunt, uel cultello remouēt. Lignum aloes aliud subnigrū, aliud subfuum, subtilem substantiā habet, uirtutem diureticā ex subtilitate substantiæ, confortatiuam ex aromaticitate, aperiitiuā ex qualitibus suis, & subtili tate ponitur in aurea propter causas cerebri ex frigidityte propter uitium renū, uelicā, & matricis, propter cardiacā eligēdi est subfuum, pōderosum, granulosum, nodosum, aro, in sapore amarū, non multū solidē substantiæ, subnigrum tū laudabilius, sōphisticatur cum quodā ligno, quod iuxta Almāsīā reperitur, quod simile est in odore, sed nigrum uel album, uel solidioris substantiæ si comburatur in igne, odorem reddit aromaticum sed momentaneum. & .iij. ligni aloes puluerizati in aqua rosa, buliant, detur talis aqua syncopizantibus, et cardiacis, per 3. annos seruari potest.

Derheu
barba-
ro.

Rheubarbari. Rheubarbari ca. est & sic. in. ij. gra. fm quodā in. iij. subtilem habet substantiā, diureticā, laxatiuam, cholera purgatiuam ex suis, ponitur in aurea propter uitia renū, & matricis ex frigida causa, et propter febrē tertianā & quotidianā, uel cardiacam. Rheubarbarum aliud ponticum, aliud barbae, de barbaro intellige cum dicitur in medicina. R. rheu. qñ ponticum est, neutri plane exigitur, eligendum est subcitrinū, cōtinuum, nō perforatum, quod habet maculas quasi uenas distinctas, albas, citrinas, quod habet croceas uel citrinas, puluerizari aptas, nō est rheubarbari, uel est sōphisticatū plus, febricitantibus debet dari. 3. i. rheubarbari cum frigida aqua datum, uel cum succo sarcicolæ, uel tryphera sarcenica confert histericis, tertianis curat datum ante horam accessionis, per. iij. annos potest seruari.

De ali-
pta.

Aliphe ca. & sic. sed in quo gradu determinatum non habemus, subtilem habet substantiā, uirtutem habet confortatiuā ex aromaticitate sua. Aliphe diuerse sunt species, alia est amara, alia est mulsata. Aliphe est cōfectio cuius receptio in antidotario reperitur. Sōphisticatur cū ladanū, massicæ, musco, & styrace, et aqua ro. fiat ergo alipha ut videas receptionē, & ea cōfici, qā aliter nō pōt cogno scē, magdaleon ex alipha formatur, et naribus appositus maxime ualet contra corizā, & catarrhū ex frigida cā.

De ca-
storeo.

Castorei. Castorei cal. est in. ij. gra. sic. in. iij. medioctis est substantiæ uirtutem habet confortatiuā, maxime neruū, quia in frigidatos calfacit, dissoluit & cōsumit ex qualitibus suis, ponitur in aurea propter rheuma capitis, dolorem dentiū, apoplexiam, epilepsiam, et arteticā, paraly sim. Castoreū testiculos est cuiusdam aialis, quod castor dicitur, non. n. ut quidam dicunt cum venatoris sequuntur, ut dāno testiculorum eos euadat, sibi eos amputat, quod ociofium est cum maioris sit pēi pellis q̄ testiculū. Castor in orientalibus, & occidentales, & septentrionalibus plagis reperitur copiosius. Castorei duo sunt genera. Est autem quoddā album in quo interius sperma retinetur, quod inuile est, & illud coagulū appellamus, testiculi similiter inueniuntur castoris non ita sunt efficaces, ut inueterat, qm̄ adultū testiculi laudabiliores sunt. Sōphisticatur autē cū neruis minuatim incisis & cōmixtis, addito sanguine, & puluere pipēri, & modico castoreo, in folliculo testiculi in ipsis. Eligendum est castoreū subfuum, neruosum, horribile, in sapore parum acutū, qm̄ est castoreum in sapore ualde acutum, est sōphisticum, ca storeum distemperatum cū succo mentæ, et rutæ in quantitate magna naribus immisum, uale multum epilepsie, interius receptum cum eodem succo ualet contra paraly sim flomachi, & etiam contra omnem paraly sim.

De spi-
ca.

Spicæ. Spica ca. est & sic. in. ij. gra. subtilem habet substantiā, uirtutem confortatiuā ex aromaticitate, ex amaritudine uirtutem diureticā, tū ex cōplexione tū ex substantiā, ponitur in hac medicina contra uitium renū &

cardiacā, & propter oppilationem splenis, & hepatis, et uitia matricis, spica alia nardi, alia celtica, dicitur. n. cum inuenitur per se nardi, intelligendum est quæ nascitur in India, uel scdm̄ quoddā flos est, uel fm̄ ueritatē circa radices arboris inuenitur. Eligenda est plana, citrina, odorifera, subamara, non acuminē remoto illo albo, & fuste interiori, uinum decoctionis spicæ digestionē procurat. Spica decoquatur in aliquo uase bene cooperto ne fumus exhalat, postea patiens tenensū ex frigidityte fumū recipiat per anum, postea spica super anum cataplasmetur.

Degala-
ga.

Galange. Galanga ca. est & sic. in. ij. gra. substantiā habet subtilem, uirtutem habet diureticā, ponitur in aurea propter uitia renū & uelicæ & matricis, apople, epi. paraly sis. Galanga, radix est arboris in India nascentis, eligenda est subfua & nodosa, amara, continua, non perforata, uinū decoctionis ei⁹ ualet ad digestionē confortatiuā.

De opo-
panace

Opopanax ca. est & sic. in. ij. gra. substantiā habet subtilem, uirtutem diureticā ualde dissolutiuā & consumptiuā, ponitur in aurea propter uitium renū cerebri matricis apo. epi. paraly sim, & maniam, & arteticā. Opopanax, gūmi est arboris in trāsmarinis partibus nascētis, cum ponitur in electuariis, debet resolui quod sine subfibus inuenitur, cum ponitur in pilulis debet puluerizari, sed quia fustes multum naturæ similitur. Eligendum est ergo parum in colore album, odoriferum, dimittatur in succo radicis malux per noctē. i. dissolutum de siccetor et supponatur, mēstrua prouocat, secundinam, & foetum mortuum educit.

De ana-
cardis.

Anacardi. Anacardi ca. sunt & sic. in. iij. gra. substantiā habent subtilem medioctior uirtutem attractiua melancholice, et phlegmatis dissolutiuā, consumptiuā, venosam, & hoc propter qualitates suas, & modicā cōplexionē, unde quia uenosi sunt, pars debet dari, quæ lepram & mortē inferunt, admixti cum alijs secure dantur, & maximā habent efficaciam, in aurea ponuntur propter epilepsiam, apoplexiam, paraly sim, arteticā. Anacardi sunt fructus cuiusdā arboris in India nascentis, qui alio noie pediculi elephantis dicuntur. Eligendi sunt nigri, et humerosi & ponderosi. Nota tñ q̄ sic sōphisticatur, ponuntur. n. in humido loco, ut humorositatem cōtrahāt a loco humido, cognoscitur quia humidi sunt exteriori. Anacardi principaliter purgant phlegma, quod lethargiam inducit, fiat scarificatio in occipito lethargici, postea fiat emplastrum de anacardis eodē modo contra im petiginem & morpheam.

De ma-
stice.

Massicæ ca. & sic. in. ij. gra. subtilem habet substantiā & viscosam, glutinosam, uirtutem habet confortatiuā, ex aromaticitate sua, & stypticitate sua, partes facit paritibus uicissim adherere, quare confortat cōstrictiua ex viscositate à glutinositate, diu seruat, ponit in hac medicina propter cardiacā, & capitis rheuma propter fluxū sanguinis per anagoge. Mastix, gūmi est cuiusdam arboris in quadam insula græciæ, quæ assimilatur lentisco, fm̄ quoddā est lentiscus. Mastix, eligenda est subalbida, lucida, & clara, siue succulenta, non sōphisticatur, diu pōt seruari, uinum decocti. eius digestionē procurat, uomitū cōpescit, emplastrum factum cū alb. oui. temporibus superpositum oculis lachrymas cōstringit, ponatur mastix super regulam calidā quousq̄ liqueat, post impossitum super pannū lineum flomacho superponatur, multū digestionē confortat in cōualecentibus ex agitudine.

De sul-
phure.

Sulphuris uiui. Sulphur cali. est & sic. in. iij. gra. medioctrem habet substantiā, uirtutem dissolutiuā, consumptiuā, et igneā, quod probatur, quia cito ignitur, et etiā sub aqua ardet, et expulsum conseruat ignem, ponitur in aurea propter arteticā apo. quarantiam, paraly sim. Sulphur est genus terræ cuius duo sunt genera, uiuum, et non uiuū, quod extinctum dicitur, et in magdaleonibus formatur, uiuum maioris est efficacie, mingit tñ durat, eligendum

eligendum est viride, & quod difficile teritur, sulphur uinum super carbones ponatur, asihmaticum fumum recipiat per os, multum confert.

Peonia. Peonia. ca. est & sic. in. ij. gra. virtutem habet diureticam, & occulit vim iuuandi epilepticis, ponitur in hac medicina propter vitium tenum et epi. peonia appellatur herba, & radix ipsius herbe, cum similitur reperitur peonia intelligendum est de radice quae eligenda est in colore nigro exteriori, interiori autem pōderosa, per. ij. annos uid. li. seruatur peonia, iuuat epi. collo suspens. De confirmatione, pulvis peoniae datus cum ouo forbili, epilepsia confert & apoplexia. Item vinū decoctionis sanant stranguariam & dysuriam.

Eryngij. Eryng. ca. est & sic. i. ij. gra. subtile habet subam, diureticam, confortat ex aromaticitate sua, ponitur in hac medicina propter vitia renū et cardiacos, eryngij duo sunt genera, aliū montani, aliū marini. Montani plus sunt diu reticij q̄ marini, sed marini plus sunt confortatiui, et viliū medicinae laudabiliores, seruari possunt per annū, vinū decoctionis eryngij valet contra vitium renū & vesicæ.

Rosæ. Rosa frigida est in. i. gra. sic. in. ij. duplicem habet substantiā. s. ponticā & aromaticam. Aromaticā ex ignis paribus & aeris, ponticā habet ex terrestribus & aquosis, virtutem habet confortatiuā, sum ex aromaticitate sua tū ex ponticā, ponitur in hac medicina propter cardiacam, vt reprimat vim aliaze, specierū dissolutiū, rō, rosæ flos oibus notus est, qui debet colligi anteq̄ omnino expandatur. Expansæ. n. rosæ citius corrumpitur. Rosæ, alia est rubra, alia alba. Rubra magis confortat, minus stringit. Alba contrariū. Item alia recens. Alia sicca, recens non debet poni in medicina, sicca vero eligenda est rubra, remota antea, & remoto illo per quod pendet vel adheret, quia lypticum est, seruari potest per. ij. annos, pulvis rosæ & caryophyl. valet contra corrosionem gingiuarum. Item si rosæ coquantur in aceto & aqua pluuiali, et spongia infundatur, superposita stomacho vomitum stringit & fluxum ventris. Rosa alba antequam ad maturitatem veniat collecta, & desiccata dysentericos sanat.

Thymi. Thymi. ca. est & sic. sunt in. ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutē attractiua melancholicæ & phlegmaticæ, non tñ purgat, quia reprimittur eius virtus laxatiua virtute constrictiua aliaze specierum, propter epi. ponitur in hac medicina, & apo. paralyticū, & cardiacam quæ confortat, thymus appellatur herba, & flos herbe. Flos est pondus in medicina, qui per annū pōt seruari, eligendus est albus in colore, pulvis thymi cum aceto, et modico sale datus, iuuat scabiosos, phlegma salsum purgat, lumbricos iecat, teste Diosco. & Constantino.

Acoris. Acorus. ca. est & sic. in. ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutem diureticā, ponitur hic laura propter vitium renū & vesicæ. Acorus est herba quæ alio noie gladiolus vocatur, cuius radix est melior, debet colligi in canicularibus diebus, & per frusta diuidi minuta, & ad solem siccare, per. ij. vel. iij. annos potest seruari. Eligendus est acorus subrufus, pōderosus, cōtinu⁹, & nō p̄iora tus, vinū decoctionis eius valet contra stranguariam & dysuriā.

Pulegij. Puleg. ca. est & sic. i. ij. gra. subam habet subtilem, virtutē confortatiuā ex aromaticitate sua, aperitiuā ex substantia sua, & qualitibus suis, aurath ex ignea natura sua, confumit ex calore & sicc. ponitur in hac cōtra passionē cardiacā, & rheuma capitis ex phlegmate, propter vitia renū et matricis. Pulegium est herba, debet colligi in æstate cum floribus suis, seruatur per annū, ponendi sunt in medicina flores, & folia remota stipite, pulegij suffumigatio, vel fomentatio desiccāt humores, laur matricem, pulvis eius subtilissimus pāno lino subtili impositus super anum, dum p̄minet extra, tenebunt curat ex frigidiitate.

Aristolochiæ. Aristol. ca. est & sic. in. ij. grā. subtile habet substantiam, virtutē diureticā, & occulit, virtutem attrahendi venenū. Ponitur in hac propter vitia renū & vesicæ & matricis, & potionem venenosam, & morbus reptilium. Aristolochia est herba, cuius radix est ponenda in medicina, cuius diuerse sunt species rotunda & lōga. Rotunda maioris est efficacie, colligitur in vere, vel æstate, & desiccatur, in vsu reſeretur. Eligenda est subrufa, & non levis, ponderosa non perforata, sed continua, pulvis eius recens pessarizatus cum oleo mustellino menstrua prouocat. Vfus eius potius datus valet contra venenosam potionem, & morbus reptilium, & contra stranguariam & dysuriam, valet contra althia pulvis cum succo mentis, contra vitia matricis cum succo arthemisæ.

Gentianæ. Gētia. ca. est & sic. in. ij. gra. f. m. Diosco. in. ij. substantiam habet subtilem, virtutē diureticā, multū dīcat spiritui alia ex frigidiitate, ponitur hic contra vitia renū & matricis. Gentiana est herba cuius radix ponenda est in medicina. Colligitur in æstate & siccatur, p̄ tres annos seruari potest. Eligenda est subamarā interiori rusa quasi tintia, & continua, non perforata, pulvis gentianæ datus cum vino singularē remediū est asihmaticis tussitibus de frigidiitate, pessarizatus cum oleo mustellino menstrua prouocat.

Mandragoræ. Mandragora frigida est & sicca in. ij. gra. substantiam habet crassam, & gūmofam, & fumofam, virtutem constrictiua, & etiā somniferam, ponitur hic contra vitia capitis, vel rheuma ad stringendū fluxum, vt etiam augmentet virtutem opi constringendū. Mandragora est herba cuius radix medicinalis est, id est melior in medicina, colligi debet in æstate, et per frusta diuidi & siccare, seruari potest per tres annos. Eligenda est ponderosa continua non perforata, in vnguentis debet poni frondes et fructus, in alijs medicinis radices, pulvis cum ouo forbili superiorē, cum aqua hordei, inferiorem dysenteriam clysterizatus iuuat. Item cataplasma factū de radice eius cum succo proprio, tēporibus febricitantū acute superpositum, somnum inducit.

Chamedryos. Chame. ca. est & sic. i. ij. gra. subam habet subtile, virtutē diureticā, ponitur hic contra vitium renū & vesicæ. Chamedryos herba est quæ colligi debet iusta tēseruari potest per duos annos, vinū decoctionis eius necat lubricos, valet contra stranguariam, & dysuriā cōcta in vino ca. & oleo & pectini cataplasmata multū valet.

Fu. ca. est & sic. in. ij. gra. subtilem habet substantiam, virtutē diureticā propter vitia renū ponitur in hac medicina & matri. Fu, herba est quæ alio noie dicitur valeriana, in her. & semen & radix eodem noie dicitur. Radix ponenda est in medicina, in æstate debet colligi, seruari potest per duos annos solum.

Bacce la. Bacce lauri ca. sunt & sic. in. ij. gra. substantiā habet subtile, virtutem habent confortatiuā, propter matricem, & passionē interiorū membrorum ponitur in hac medicina. Bacce lauri fructus sunt lauri, de quibus fit oleū laurinum, sicut de nucibus per asaturā in patella, colligi debent in autumno cum plene maturi sunt, seruari possunt per duos annos, eligendū sunt continuē non perforatę. Bacce lauri desiccate ex corticentur, & interiora puluerizentur, de puluere isto in iugatur facies in balneo simpliciter, vel cum melle quod sic fit. Pulvis bacce la. cōmixtus sit melli cum albu. oui depumato, & postea super ignem modici dimittatur, vt mel dissoluatur, & ab igne depositū in vase receditur, & de isto tuberositates inungantur, & variolę vel pannus in facie mulieris, qui post partum apparet in balneo, et post paululū faciem de abluit, clarificat & ab illis superfluitatibus faciem detergit, & tuberositates faciei remouet, & variolas quæ sunt maxime post partū, facellatio de bac. lauri capiti opposita curat catarrhum.

De ammi. Ameos. Ammi ca. est & sic. in. ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutē diureticam, ponitur hic propter virtutem renum, & matricis & vesicę. Ameos est herba cuius semen in medicina est ponendum, colligi debet in estate, & debet sicari, seruari potest per duos annos, vinū decoct. eius valet contra stranguriam & dysuriam.

De speieb' piperis. Leucopiper. Leucopiper calida est in. iij. gradu, sicca in quarto, substantiam habet subtilem, virtutem diureticam, albi piper non inuenitur qñq, sed loco eius ponuntur qñq caputę quedam de transmarinis partibus allata: quidam dicunt diuersas arbores diuersas species ferre, sed non est verum, imo Diosco. dicit q vna, & eadē arbor habet species fert. Longū piper flos est piper qui oblongus est, vt videmus in auellanis, album piper est anteq̃ perueniat ad maturitatem, quod postea calore solis coquente nigrescit.

De macropipe. Macropiper. Macropi. cal. & hu. in. ij. gra. mediocriter habet substantiam, virtutē diureticam, & restitutiua, & confortatiua, propter virtutem renum ponitur hic, et vesicę, et cerebri. Macropiper, lōgum piper dicitur, eligendum est quod est continuū, seruatur per. iij. annos, & electuariū de eo factum, & de semine bomb. excoctio, et semine mal. & bifmal. cum syrupo additis amygdal. predicta membra restituit, & valde confortat hęcicis vinū decoct. eius valet cardiacis addita aq. ros. & syncopizatiōib'.

De lig. no balsami. Xylobalsa. Xylobal. ca. est & sic. in. ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutē diureticā & confortatiua, ponitur in aurea propter virtutem renū & cardiacam. Xylobal. lignum est balsa. quod eligendum est continuū non perforatum ponderosum, & si gumosum erit, melius erit, est colligendum in estate. i. in fine eius, per annos. ij. seruari potest, vinum decoct. addita aqua rosa. opitulatur cardiacis, & syncopizatiōibus.

De petroseli. no. Petroselinū. Petrosel. ca. est & sic. in. ij. gra. subtilem habet substantiam, virtutē habet diureticam, & confortatiua ex aromati. sua ponitur hic propter virtutem renū, et vesicę, & matricis, & cardia. Petroseli. herba est, cuius semen ponitur in medicinis, colligitur in estate, diu potest seruari, vinū decoct. eius spale remediū est contra straguriā & dysu.

De leuistici. Leuistici. Leuisticū ca. est & sic. in. ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutē diureticā. Leuistici est herba cuius semine ponendum est in medicinis, colligitur in estate, diu potest seruari, vinū decoct. multum valet strangu. & dysu.

De ruta. Ruta. Ruta ca. est & sic. in. iij. vel. iij. gra. substantiam habet subtilem, virtutē habet diureticā, & dissolutiuam, & cōsumptiua, ponitur in hac medicina propter ap. epi. paraly sim arcticā, propter virtutem renū & matricis. Ruta herba est cuius semen est ponendum in medicinis, cum simpliciter inuenitur ponenda est ruta hortensis, colligitur semen cū suis folijs vel folliculis, & sic diu potest seruari eum ponitur in medicinis, folliculi remouendi sunt. Ruta trita & bene pistata, & cum puluere cinini mixta, & cum vitel. oui. mirabiliter abstergit oculū d sanguine coagulato in eo existeret. ruta distemperata cū succo mēte, vel eū succo. pprio naribus inmissa epi. curat. Item si in proprio succo. tēperetur. p. x. dies & noctes datur epileptico.

De sino. Sino. Sino. est semē petroseli. agre. cuiusdē virtutis est cō domesticū, & ppter eadē cās in hac medicina ponit.

De carui. Carui. Carui ca. & sic. est in. ij. gra. substantiam habet subtilem, virtutē diureticam & confortatiua, ponitur hic propter virtutem capitis, hepatis, & renū, matricis, & diaecę. Carui herba est cuius semen ponendum est in medicina hac, colligitur in estate, diu potest seruari, eligendum est non puluerizatum, puluis carui facit os bene olens, et digestio ē inuāt, carnes eo asperge sunt boni odoris.

De amom. Amomū. Amo. ca. & sic. est in. ij. gra. eiusdem virtutis est cuius carui, semen eius est medicinale, diu potest seruari. Puluis amomi tryphę magnę mixtus, & suppositus mensura prouocat, vinū decoctiois eius idē facit.

De dauci. Daucus alius creticus alius asininus. Semē creticū ponendum est in medicinis, idem intellige de dauco, quod de petroselino. oium. 3. i. s. añ. quia ista in maiori quantitate ponuntur q̃ prædicta superius dictum est, lignum aloes ponitur in maiori quantitate q̃ infra scripta propter maiore indigentiam, alipia propter eandē causam. Rheubarbū & opopanax, spica, galanga, eryngium, rosę, & similia ppter similitudinem modicā appositionē.

De castoreo. Castor. Castor. valet ad omnes passiones contra quas valet aurea, sulphur viuum, radix mandragorę, tragacanthum. reprimunt acumen, peonia, & sequentia similia propter debilitatem suę virtutis.

De auri. Aurum dicitur temperatū in caliditate, substantiam habet crassam, virtutē habet purgandi, & extenuandi supfluos humores, corpus a summo humore releuat, capsum cordis in superfluitate med. purgat. ponitur hic propter cordis passionem, limatura auri poni debet in hac medicina, sed cauendum est ne cum limatur loco ipsius ab apothecariis cuprum apponatur, limatura auri in cibis exhibitā corpus a corruptio lepre pseruat, mēte confortat, coctura ex auro facta vtilis est, quia in ea nō nascitur cancer, vel erysipelas, vel fistula. Epilepsiam in principio datum curat diu potest seruari.

De argenti. Argentum. Argen. frigidū est, tēperatum in humiditate crassam habet substantiam, virtutē confortatiua, & phlegmatis mundificatiua, argentū in aurea ponēdū est purum, argentū valet ad quod & aurum, minus tamē ponitur in hac medicina, vt contra operetur quibusdam speciebus quę violenter dissoluit, vt euphorbium, lamina argentea coctura impolita fetorem remouet.

De margaritis. Albarum margaritarum. Margaritę frig. & sic. sunt in. ij. gra. crassam habent substantiam, virtutē confortatiua, margaritę ambę ponuntur in hac medicina propter eandem causam ppter quam ponitur argentū, cardiacis medetur. Ambę margaritę in transmarinis partibus inueniuntur, in superiori parte Indię, in ventre cuiusdā piscis qui similis est conculę marinę, qui etiā habet in superficie lanam mollissimā, quę dicitur melotida, quę valet ad dolorem auris. Margaritę in ventre illius piscis inueniuntur loco ouoq, quib' extrahitur ad piscem obsecrunt, & tunc dantur columbis ad manducandū, in quoq, gutturibus depurgantur, quę per tres horas seruatur in columba, et extrahuntur, quędā artificiosę perforantur, sed perforatę, & non perforatę eisdem flos efficacię, perforatę tñ a motu perforatiōis aliquid caliditatis possunt acquirere: sophisticantur autem cum lapidibus, qui in utro alterius piscis inueniuntur, & loco earum ponuntur, sed tamen tantę nō sunt efficacię, sed ita possunt cognosci & discerni, quia iste sunt magis obscure.

De blasticis. Blac. bizantię ca. est & sic. mediocrem habet substantiam, virtutem habet confortandi, & abstergendi, propter car. ponitur in hac medicina. Blac. bizantię est quędam superfluitas, quę inuenitur in ore, vel branciis cuiusdam piscis, qui bizantium dicitur, quia bizatio similis est in latitudine, & diu potest seruari, puluis eius cū succo boraginis & aqua ros. cōmixtus, cardiacis est optimū remediū.

Os de corde cerui. Os. Os de corde cerui quoddā dux est ad modū charitiliginis, quod inuenitur in corde cerui. Generatur aut sic, vena quędam transmittitur ad splem vsq̃ ad cor, per quā melancholia multa transit ad cor istius animalis, ipmque cor frequēter cōstringit. Vñ ceruus timidis efficitur, tigridiores et subiliores ptes melacholie cōsumunt caliditate feculentiores induratur, & in ossis transeunt subum. Ponitur in hac medicina ad melacholiā purgandā, purgat ē ratione similitudinis. Os de corde cerui dicitur calidū a quibusdā, quia per caliditatem generatur, ab alijs frigidi. & sic, quia melacholiā attrahit similitudine sua. Siquis autē dicat q̃ rōne conformitatis eam purgat, multo magis.

gis cibus melancholicus melancholiam purgare debet: quod falsum est, quia cibus melancholicus digeritur, & di gestus affluens citius membris, vnde potius melancholiam auget q̃ purget, os autē de corde cerui purgat eam, quia ratione similitudinis eam trahit, quia non digeritur se cum ductu, q̃d hōspificatur cū charilagine quā accipitur in surcula pectoris ipsius cerui, vt hirco, vtix potest discerni. Os de corde cerui frig. est, & sic, crassam habet suā, virtutē confortatiū, q̃m quā spēcimē cōfortationis cōfortare dicitur, spiritus reparando, humiditates restaurādo, calorē naturalem confortando, partes cōstringēdo, superfluitates educendo, s. reparando spiritus, vt res aromatica, restaurando humi. vt vinum digestibiles cibi & similia, & confortando colorē naturālē, vt quedam calida, cōstringendo partes, vt styptica, educendo supfluitates, vt medicina laxatiua, confortare dicitur os de corde cerui quia purgat melancholiā d capula cordis, sed ponitur in aurea propter cardiacā passionē, diu potest feruari, os de corde cerui, in maiori pōde ponitur in hac medicina q̃ predicta, propter predictā rationē, in maiori ponitur auge q̃ infrascripta propter maiore efficiaciā. Argentum propter eandem causam, margarite propter debilitatem luxū virtutis. Blasta bizantia, os de corde cerui, propter similitudinem modicam appositionem, vt propter maiorem necessitatem.

De li-
matura
eboris.

Calam⁹ . Calamus. Cala. aroma. ca est & sic. in. ij. gra. subltan
aroma. tiā habet subtilem, uirtutem diureticā, confortatiuā, cō
ticus. strictiū, ponitur hic propter vitiū renū & matricis. E

Pyre- Pyrethrum. Pyret.ca est & sic.in.iii.gradu, calefaci-
thrum, et deficcet, substantiâ habet subtilem, uirtutē diureticam

Med.

Mel quod fufficit. Mel diuerfis caufis i hac medicina ponitur, propter confervationem fpeciei, vt amaritudinem, & horribilitatem qua rûdâ fpeciem temperet, nifi enim multa antidota, cõficerentur cû melle, nō folû horribilitatē lingue, & ceteris mēbris inferrent, q̃ non ab eis attraheretur, fed ab eis expelleretur, opatur. n. idē mel in

medicina, quod esca i hamo, mēbra cū dulcedine mellis
amaritudinē attrahunt, vnde depuratur & cōfortatur.

Cum autē mel ponitur in medicina sic est preparan-
dū, ponatur ad ignem quousq; bulliat, & tunc depona-
tur ab igne, & spuma dimittatur refidere aliquantulum,
postea dipumetur non solū per caciā, sed per pannū co-
tētur. Cum autē volueris puluerē admiscere, non sit mul-
tum cal. quia eius calor species corrumpere potest. Mel di-
uersis est modis, scilicet .i. mel castaneum, quod aliquantū
amaritudinis habet. s. quod sit, vel in vase de illa arbore
factū, vel quia apes illud operantes floribus castanearū
vescuntur, & illud vehementius opatur in medicina, sed
propter amaritudinem non ponitur, & aliud est dulce s. m.
pallū apum. in ca. medicina, ponendū est mel rufum in
frig. album talī proportiōe, si vis facere magdaleonem
i. i. l. pul. pone. i. l. i. mel. si vis facere in liquida forma si-
ne magdaleonibus in li. pul. pone. iij. li. mel. Nota q.
in magdaleonibus diu non potest seruari, quoniam mo-
do conficiatur, non debet seruari vltra. v. an. dosīs enim
est. vnc. f. m. modernos, vel medius est. vnc. iij. vel. ij. ta-
tum quia plus mellis antiqui.

Confectur sic post electarum specierum finem compe-
tentem de Strimam & cognitionem, & competentem cri-
bellatione limaturae auri, & argenti, ponderate mittendae
sunt cum pulvere margaritarum, deinde pars predictae
specierum imittenda est cum predictis, & indefinenter de-
bet moueri & commiseri. Item admiscendū est amplius
quousque pars puluerum sic semotim miscetur cum prae-
dictis limaturis, & cum pulvere margaritarum, donec mi-
xtum sit per minima, confu. pulvere specierum, deinde
indefinenter debet duci, modo de pulvere, modo de mela
leapponendo, et iterum admiscendum est de pulueribus
amplius, quousque media pars pul. sic semotim commiscea-
tur. Item bulliat mel & bene dispumetur, & reliqui pulue-
res admisceantur, tamen quandoque crudum apponitur,
non ex causa conseruationis sed putrefactionis.

Cognitio mellis deo cū aqua si hęc est, gutta sup mar-
mor posita non diffunditur sed colligitur, tunc deponat
ut abigne, & in .ij. gra. calidum est, pulueres supponit
sunt vt in .i. li. pulueris ponantur, .iij. mellis, tunc inferen-
dus est terebinthina ad maiorem conseruationem, vel qđ
melius est in prima cū melle distemperetur per se terebin-
thina, post apponantur alij pulueres, & si habueris bal-
samū & apponas, multo melius erit, quod si apponitur
in particula mellis, dissoluitur balsamū semotum in va-
se mundissimo, & sic diligeret dissolutis mellis admiscea-
tur, melle tñ existente cal. aliter. n. tam balsamū qđ specie-
rum virtutes deperderetur. vltimo appones pul. fed. pau-
latim, & cum pistello sine intermissione ducedi sunt, qđ
in oibus medicinis faciendum est, vt melius incorporare-
tur, sed in hac precipue ne pul. auri & argen. petant fun-
dum, sed per minima misceatur, conseruantur autem in
effectus suo per. vij. annos, & si infra hoc spatium ex alio
accidenti deficietur & indurecat in .i. li. medicinx pona-
tur. 3. i. mellis dispumati, & bene reducat ad modū te-
p. prii lib. ij. sic in mortario pone medicinam, & prius tra-
ce cum pistello, & postea cum melle dispumato & tēperate
ca. paulatim distemperat. detur eunti dormitū cum vino
cal. 3. cinn. folij zedo. zinzibe. costi, cora. califi. ru-
phor. tragacā. styra. faliunge. me. carda. fep. napi. faxi-
ana. ana. 3. i. ligni alo. reupō. alipt. cal. capi. cal. opo-
p. ana. 3. mlii. sulphur. pro. eryngi. ro. thymī. aco. ri.
pulegij. ari. lon. genianx. corticis mādrago. chamedry.
ru. baccaplag. ai. omni. petrose. femi. leuisti. femi. ru. si-
nis. ana. 3. f. auri. colli. argenti. ambag. margaritaz. bla-
stę bifantij. of. de cor. cer. ana. 3. ix. limaturę eboris. cala-
mia. roma. argēti. pyrethri. ana. 3. viij. mellis qđ sufficit
detur in modum aedulanz eunti dormitum cum uino ca-
lido. hoc facit ritus.

Adrianū

Med ca
stancu.

Adrianum dictum est, q̄ ab Adriano imperatore romanorum compositum fuit: valet prope ad omne vitium capitis ex frigidityte & ad grauedinem oculorum & obscuritatem cōtra hemicticam, datur cum vino calido vbi cocta sit salua in sero, in modum auellanae, datur etiam quartanariis cum decoctione gentianae vel origani ante horam accessionis, datur etiam accipitri lapidem habenti. Sed homini habenti lapidem datur cum vino in quo decocta sit faxifragia, vel milium solis. x. pars confecta est lib. i.

℞. opii thebaici drach. iiii. casiflignae hyoscyami amborum ana drach. ii. & scrup. ii. & f. euphorbii leucopiperis ana drach. ii. & gra. vi. & tertium partem viniis grani, seleseos, femi. apii ana drach. i. & scrup. f. & gra. ii. folii origani, traga. ana. drach. i. opobal. petroselinii, macis, llyracis cala. zing. xylobal. ciperi, carpopal. macedonici ana drach. i. minus gran. vi. seminis marathi seru. ii. & gra. viii. calami aromathi, seru. ii. & gra. ii. cinnamo. croci, costi, reu pontici, pyrethri, acori, dauci cretici, anisi ana drac. f. & gra. vi. casto. drach. f. serapi. myrrhe, rose, cardamomi, amomi, rutae agrellis, feminis ameos ana scrup. i. & gra. iiii. cal. zhi. scrup. ii. Alii addunt lilifa. drach. i. mel. quod sufficit.

Summa
medic.
xxx.
viij. res.

Adrianum antidotum. i. cōtra datum: adrianum ab inuitore, valet contra omēs morbi desperationes vel mortis sub, q̄ hūit veneno interius sumpto, vel exteriori illato, vel ex ea q̄ sit ex supabundantia trigi. humoris: vt ex ipsalmo de repletioe ex frigida causa rheumatus, vt in epilepsia, apoplexia, & ex indignatione neruog, vt in paralyti, diuerificatur aut vsus sumendi fin diuersitatem morbi. Cōtra venenum interius sumptū dē cum vino decoctionis distami & cicoreae, contra venenum exterius illatum: vt morsum canis rabidi vel reptilis superponatur dilemperatum cum suc. mente, contra abundantiam frigidog. huius vnguentū de adriano & scarabeis. i. e. charbed, qui inueniunt inter pānos & inter libros simul conuersi & confecti cum petroleo & adriano, inde vngat patiens in balneo, vel sitale balneum vel oleum nō habes, obruatur fimo caballino, post inunctionem ad solem vel ad ignem deur distem cum vino decoctionis piperis, cōtra epilepticos & apo. cum vino decoctio. peonig, fiat et fricatio palati ex eo, immisso cum eo inter dentes & inicitur p. nares, cum suc. mente uel ru. dilemperatum datur epilepticos, & melancholicis cum decoctione costus & si dē cū decoctione feng & castorei melius erit. Cephalagics dē cum vino decoctionis nucū muscatag: contra indignationem neruog cum decoctione nō libani, scotomicis, si scotomia sit vitio cerebri datur adrianum cum vino decoctionis caryophyllog: fiat eis emplastrum ex adriano & puluere caryophyl. nu. m. f. olibano & oleo mustellino. Hepaticis, contra vitium hepatis ex frigidityte vthydrops dē cū vino decoctionis petroselinii, apii, asparagi, feniculi, bruscii est vitū hepatis ex apate pcedenti sanioso, ad saniem mūdificandam, da pilulas factas ex adriano & puluere myrrhe, ter. re dēcte, masticis, bdellij. Splenicis cum decoctione capparis, pceditibus in mollificatiuū, vt altea, butyro, & purgatione competenti. Nephreticis cum decoctione xylocast. pcedente vsu abraet duobus vel tribus dieb. & si fragu. cū decoctione milij solis & feminis citrulli: q̄ diuretica sunt & mūdificat pcedente bñdicta, q̄ materia in vīs yrnalibus exisset posset, indurari, si prius daret. Calculosi cum apozimate laxifragia, vel q̄ melius

est, fiant pilule ex adriano cū lapide lyncis, faxifragia, milij solis, sanguine hirci veteris, diu solij hederæ passit vel fiat eis tale emplm, quod est stranguosius valet. Accipiantur cimices in magna quantitate, terant & coquant cum oleo, resoluantur cum adriano fiat emplm superponatur pectini. Colicam patientibus de phlegmate vitreo, inicitur adrianum cum aqua salmatina per clystere, diuretics pcedentibus & mollificatiuiss. fiat de cholera non detur datur etiam pceditis cum vino decoctionis cimini & castorei ad bibendum. Periodicis febribus interpolatis febricitantibus de phlegmate naturali vel vitreo ante horam accessionis cū vino decoctionis, pigani.

Tertianariis de cholera vitellina cum aqua tepida. Quartanariisq̄ datur quartanariis accipe herbas calidas & coque in aqua quæ ponant in flusafecet patiens vt sudet, & recipiat adrianum cū vino decoctionis pigani cum calida. Quidam dicūt qd si in ore vel aure galli a serpente morsi mittat adrianum, statim liberabitur & fit in nobis, q̄uo aut debet dari contra venenum interius & exterius sumptum dictum est superius. ℞. opii thebaici p. fluxum humiog. & capite descenditium. Xylocast. contra vitia renū & vesicæ & matricis & contra cardiacā, euphorbium cōtra epilepticos, apoplepticos, arteticas paralyses. Leucopiperis contra uisceros humores ad dissoluentium. Hyoscyami contra rheuma, cōtra dolorem dentium contra fluxum sanguinis: p. anagones & diabrosim. Cōtra rheuma ponit: q̄a poros cōstringit: ex quoque constrictione cessat fluxus. Seleseos contra vitia renū & vesicæ & matricis. Apii semē calidum est & sic. in. ij. gra. virtutem habet diureticā, extenuatiuā, dissolutiuā ventositatis, contra vitia renū & vesicæ & matricis & colicā, hic ponit apium cōtra ventositatē quia medicinale est cū inuenit apium sumptū cōtra nō intelligendū est non apii risus, non raniūne apii hemorrhoidarū: & debet intelligi semen & nō radix, & non folia, p. iij. an. pōt ser. non fosphilitat, vinum decoctionis eius ventositatis torionē dissolutiuū eadē causa ponit hic & in aurea.

Ap̄i se.
men.

Origan. tragacathi opobal. ciperi carpopal. famis. petrosel. macedonici & etiam petroselinum Alexandrianum virtutem habet dissolutiuā & diureticā, ponitur hic contra vitia & dolorem stomachi & eisdem causis ut apii, renes & vesicā purgat a supfluis humoribus, quod potest cognosci quia cū comedit, vrina mingit spissior, & hu. plnca, sicut qui cretanum comedunt, p. v. an. ser.

Marathi ca. & sic. in. ij. gr. idē facit qd petroselinū q̄ ponit p se intelligendū ē de semine: virtutē habet diureticā cōsumptiū crasse vtilitatis, & pterea digōnē cōsonat cōtra rheuma renū & vesicę hic ponit vinū decoctionis eius sū in iuuat, p. tres an. ser. post prandiiu comestū, medetur acidis eructationibus quæ sunt ex indigestione.

Mara.
thrum.

Reponitici ca. & sic. in. ij. gra. herba est q̄ in transmarinis partibus inuenit: habet virtutē ex aromaticitate diureticā, confortat, ex spissitudine condensat. Eligēda est rufa, in substantia solida, quæ cū frangit habet quasdam venas interi⁹ & est huius reubarbaro, subamarū in sapore, p. splenicā passionē ponit hic & colicā, renū & vesicę, vinum decoctionis eius digōnem iuuat, seruatur p. ij. an.

Repon.
ticum.

Pyrethri, acori, sagapeni ca. & sic. in. ij. gra. gū. ē arboris q̄ eodem noie dē sagapenū: virtutē habet cōfortatiuā, attractiū, & cōsumptiuā: ponit hic p. cephalicā & epi. Eligendū est subrum clarum & cui palex non sint admixtæ vel lapilli. Si autique huius & colicę, suppositū, menstrua prouocat & educit ser. p. ij. an. Myrrhe, ro. amo. rutę agre. ruta ca. est & sic. in. ij. gra. virtutē habet diureticā, dissolutiuā & cōfortatiuā: ponit hic cōtra cephalicā, epi. paral. p. vitia re. & vesic. cum inuenit pigani semē debet poni, et cum inuenit. ℞. rutę agr. folia rutę: agre. pond. da sunt: folia rutę debent colligi quādo flores produci, quia tunc plus valent vltra an. non fer. succus rutę. epi.

Sagape.
num.

Me,

Cc valet

valet nati immisus: purgat. n. cerebrum a phlegmate.

Ameos dictum est, calasfi. ca. est & hu. circa primum gra. sanguinem deputat. membra confortat. contra tertiam & quotidianam hic ponit: quia depurat humores & pparat: fructus est arboris vltra mare. Eligenda est in colore rufa, in substantia crassa, ponderosa, quæ dum cõcutitur grana non sonat interius: philosophicatur sic. cū inuentum sit levis cooperit in arena vbi humiditatem & ponderositatem accipiat, qd' est cognoscit quia humiditas multum aquosa int' reperitur. ij. an. scrup. ponit in medicinis sine cortice debet pōderat' poni in decoctiōe cū cortice: mel quare apponit diximus, et mel qd' sufficit.

Acharistum sine munere interpretatur, & pro prie datur contra catarrhum & contra omne vitium pectoris ex frigidityte, maxime asthmaticis, arteticis, tussientibus, confert fluxum patientibus phlegmaticum per os datum in sero cum vino albo calido. vi. pars confecta est lib. i.

g. costi, chalbani, opi, phœnicō indū, hyssopi se. lini ana. drach. i. spice croci coralli xylobal. calasfi. xyloasfi. calami aro. reupon. myrrhæ. styracis calami. opopanacis. bdellii. ammoniaci. olibani. cidion spice celtice. abrotani. acori. alari. brathyos. roris syriaci. scilla. dānidis. pyrethri. ammo. anisi. psylli. ozi mi. dauci. leuistici. marathri. meconis. melanopiperis. macropiperis. leucopiperis. flori syriaci an. scrup. ii. helenii scrup. i. & f. helleb. ni. zingii. an. scrup. i. mel quod sufficit, sumatur cū vino calido in sero.

Additio.

Acharistum sine munere interpretatur nisi prius mercedem acciperis. Et istud est magnum quod est admirabile, ad dñam panū, vt vult Nicolaus in magno antidotario, in quo habet has duas descriptiones, magni. f. & parui, valet contra catarrhum & cō vitium pectoris ex frigidityte, hoc est contra humores frigidos pectus rheumatizantes & spūalia grauantes. Maxime asthmaticis, & est asthma: vt vult Aul. xij. xgritudo pulmonaris, cū qua patiens non inuenit exculpationē ab anhelitu frequenti, si cut est anhelitus quo laborat p̄focatus, et selsinatus. Et cō ueniunt ista quor noia in hoc q' significat malitū anhelitus. f. asthma, dyspnia, oregmō, & orthopia, pp defectū contingēt ex membrīs spūalibus principaliter. Sed differunt ga dñ asthma q' cadit p̄m in expirationē, & est sine sono & cum tussi paruatior: non vero dñ q' sonus est plurimus in anhelido, orthopia dñ q' est p̄m in inspiratione, expirationē, & sonitus: diffusa vero est sine sonitu, valet & arteriosis. i. illis qui detrimētum patiunt in trachea arteria ut rauci, & sic valet contra rauedine ex frigido humore causatam, vel pp descensum frigidi humoris ad tracheā arteriā. Tussientibus ex defectu frigidi humoris ad partes pectorales. Contra fluxū patientibus phlegmaticum p os datum cū vino calido albo. i. contra humiditatem salualem supflua & abundantem p os datum: Et Nicolaus in magno antidotario dicit ipsum ad plures alias infirmitates valere, vt ad stōachi debilitatē & vomitū ab hūore supple phlegmatico cātos. Ad hepatis ex uetositatē splenis distemperatū, & splenis ex lōga infirmitate tumētē, hoc ē inflatū, pleurētici, illois, nephretici, stragurio sis peculiariter medef, & oib' venenatis morib' obstitit.

Simplicia que hic sunt declaranda nunc declarabunt. Primum est phœnicon indū & phœnicō indū intelligit hic cōter dactylus q' ex India afferētis phœnicia græce dactylus latine. Isidorus Græci palmā phœnicem dicit eo q' diu duret ex noie auis phœnicis quæ multis annis viuere perhibetur in libro de doctrina Græca scribitur phœnicobalanus dactylus. Aliqui tō intelligunt phœ-

nicia tamarindos, & dicunt proprie exphœnicis. i. acetosi dactyli qui fructus ex India deferuntur, & ideo aliqui textus loco phœnicon indi habent tamarindi. Secundum simplex quod nunc est declarandum est selini, & p selinum intelligendum est apium, hoc est semen apij nam selinum Græce apium latine dñ, inde petroselinum idest apium petræ, nonnulli tñ textus habent semen lini quod satis est consonum, vt satis vbi per vtilitates ipsius acharisti. cōter tñ reperitur selini. f. e. apli. Tertius simplex est cidion, & est cidion gallan: nam cidion vel cisis Græce est, galla latine, & sic reperitur apud Diosco. cap. de cidos. Gal' vij. simplicium dicit cisis idest galla quā quidam omphatia nominant.

Quartum est brathyos & est brathy Græce, sabina latine de qua Seraplo in cap. de iuniperio dicit, deb sabina est illa quæ dñ brathy. Plinius inq' sabina herba brathy appellata à Græcis duos generum est &c. Quintum simplex hic declarandum est roris syriaci, & est ror syriacus fm compositorem flos ornē, sed non dicit quid sit ornusted fm rei veritatem ror syriacus est sumachum vide q' vbi cūq' in libris de Græco translatis habet ror syriacus, in arabicis in eisdem locis habetur sumach. Nā apud Diosco. cap. de origano ubi est ror syriacus in Serapione eodem loco ex verbo Diosco. est sumach. idem in cap. de porro vbi habet tulo cū rore syriacō in Serapione habet sumach. Sextum simplex hic declarandum est daphnidon: nā daphne Græce, laurus latine dicitur, in daphneldon idest laurinum oleum, & sic hic per daphnidon bacca lauri intelligimus.

Septimum simplex est mycon quod est semē papaueris fm Gal. vij. simplicium. Diosco. de miconio cap. facit & est idem. Octauum simplex est heleniū & est fm compositionem enula campana: & apud Diosco. vocatur helenium: multi symphitum vocant alij blatum: alij phlomon falso supplelatini aut enulā vlonga: folia habet phlomo siffia angusta & mollia & oblonga non erescunt in altum: sed sup terram late expanduntur, radix est illi ingens & odorabilis & rufa & vesicida, gustu non suavis, frutex est illi siffis lilio tersum habet albū: in cuius summitate flos est aurosus, montuosus & vmbrosus nascitur locis & humidis & in hortis, hæc sunt q' hic nunc declarabunt, alia satis nota sūt et alibi pluries declarata: Ista opiata raro in vfu habent vnum simplex dimissum est in declaratu, & est flos syriaci q' est vt voluit aliq' flos malux: alij dicūt q' est flos bifmalux: capē quē volueris, ga parū adinuicē differunt. Summa medic. est res. xlvi.

Athanasia idest immortalis proprie valet ad fluxum sanguinis mulieris, datur cum succo plantaginis qui succus debet prius duci super lapidē molarem cum lapide hæmatiti tandiu donec in sanguinem colorem veratur, & cum tali succo distemperata medicina datur: & eadem bombeie tincta & sepius in vuluam missa, sanguinem cōstringit: hoc quidem facit hæmorrhoidis cum tali ordine distemperata, & naribus attracta flux. san. narium sistit. Sexta pars confecta est lib. i.

g. cinna. calasfi. ana. drach. iij. & gra. viii. croci, scināthi, styracis calamitæ. su. sileris, hyoscy. apii dauci, anisi, betonicæ, opii ana. drach. i. & f. & gra. iij. spi. æ. folij. castorei. myrrhæ. lapidis hæmati. lan. draco. coralli rub. mumia. costi. boli, charabæ, symphiti, lemnias, alari, acori, corticis mandra. polij, baccarum lau. meu. macropi. leucopi. petroselini ana. drach. f. melius quod sufficit, dosis eius est drac. iij. cum succo plantag. propinata lientericis, dysentericis & ad diarium valet.

Athanasia

Selinū.

Cicidō.

Brathyos

Ros syriacus.

Diaphnidon

Mycon

Heleniū

Phœnicon

Summa medicæ xxxv. res.

Atha-
nasia.

Athanasia dicitur immortalis, quia hominē ab im-
petu mortis liberat, facit ad dolorem capitis sem-
per rheumate data cū decoctione olibani pcedente
gñali purgatione contra dolorem oculorum: tunc debent pi-
lule de athanasia formari cū pulvere olibani, et teneri sub
ligā, ut fumositas resoluta petat cerebrū, & cōfortet ūer-
uos eius, & fluxū cohibeat: fiat emplm ex athanasia ma-
e & olibano & albumine oui, & frōi & tpi'b' apponaf.

Ad dolorem dentū si fiat visio stomachi de cū aqua re-
spicata q̄a reprimt fluxū ositate si sūt ascendente ad dentes: Si
fiat vitio superius, fiat emplm quod diximus in dolore
oculorū. Stomatichis & cibos non digerentibus non
debet dari, licet in auditorio reperiat: quia aliter a pmo-
inuentore fuit composita q̄ mō hāntunc. n. erat satis ca-
mō est fri. per spēs appositae & ipata, sanguinis fluxum
cum suc. pentaphylli stringit: vel quod melius est lapis
hematites cum suc. plātaginis sup. contem fricat donec suc-
cus rubescat & cum eo athanasia distemperet, in eo succo
bōbax intincta sanguis anatroplini id est fluxum per sub-
uersionem, anagogen fluxū diabrosim ex pectore vel pul-
mone vel hepate cum tussī frigida curat.

Nota triplicem fluxum sanguinis p subuersionem: il-
lum, q̄ veni p ebullitionem cū pete superiora & venas
abrupit, & hī fluxus p diabrosim, i. per dissolutionem,
p anagogen notat sanguinis oimodum fluxum, tam p
superiora q̄ inferiora fm diuersitate membrorū. vnde
variandus est modus exhibitionis. Si fluxus sanguis ex spi-
ritualibus dandus sunt pilule de athanasia, & pulvere p
nidiarum: sed quia sunt constrictiua pectoris tussim iuctan-
t, vñ fit maior fluxus sanguinis, statim lenitiua sunt
exhibenda, v. e. aqua decoctionis tragacathi gummi ara-
liquiritie. Si a nutritiis fluxus sanguinis dāda est cum suc.
plātaginis: p inferiora p clystere inijciat cum eodem suc.
fiat et emplastrum sup. umbilicū & renes ex athanasia
& mallice, olibano, sangui. draco. bolo. et alb. ouo cum mo-
dico ace, & salcinē sua constringit cum vino decoctio-
nis verbeix. Est & alius potior vsus in viūo decoctionis
genetelle vel biflorę vel succo plātagi, contra suffocationē
nem matricis, non iniectionē, non ore receptā: sed supra car-
bones ponitur, & fumum p os & per nās recipiathab-
bet enim fumum horribilem quem neri sentientes abor-
minatione concutiunt, quo motu mouetur matrix ad in-
feriora. Contra gonorrhoeam cum spiritico deco. bdellij et
callorei, fiat emplastrum ex athanasia & duobus prædi-
ctis cum succo alicuius herbe spiritice & frigide, & appo-
nat pectini & pudibundis addita acrella vel aceto. Contra
diabete cū aqua ro. fiat emplastrum ex athanasia
& sandalis alb. & rub. & ro. sic. semperniū & apponaf
renibus & lamina plumbea minutim perforata super-
ponatur. Omnibus viij; vesicæ datur cū pulvere cimint
vel cinnamonij, coeliaci cum visio decoctionis olibani
& mallicis. Colica cum aqua in qua tragacathum in-
fusum sit. Nota quod qñ colica passio d'ephlegmatico
humore viscosa non debet dari athanasia, si fiat de rheu-
mate vel calida causa, potest dari dyntericis cum deco-
ctione alipeli. i. galleg herba est quæ iuxta riuos & in riuis
nascitur. Nota dyntericis non est danda, nisi præde-
clar generalis purgatio myrobalanorū citri, cū aqua ros.
vel aqua pluuialis: sed pcepit debet dari eis sicut prædictū
est de fluxu sanguinis per anagogen, lientericis cum deco-
ctione balautiæ, pcedente purgatione cum decoctione
agarici polydij & interiora colocynthidis. Nota mī-
stridatum specialiter cura est lientericorū aperta anteq̄ in
specialibus confirmetur: valet athanasia cum aqua in-
fusionis tragacathi post confirmationem non valet p̄
thimē exteriori cum succo corrigiolæ vel semperniū: bo-
num est, si exterior sit ap̄a, quia repercutit, qui uenē
recepterunt datur cum melle vt mundificet: cum oleo vt
vomitus puocet, post uomitum sero datur athanasia cū

decoctione aristo. vel distilla, gentian: & tunc uomitus
non puocet, & serpente vel ad aial venenoso morso cum
pdicta decoctione supra morsum cata plasmetur. Be. cin-
na. ad fluxum cohibedum et confortat cassiaflu, licet la-
xet non ponitur hic ad laxandum sed ad depurandum.

Schinanthi ca. & sic. in. ij. gra. dicitur ad palea came-
logi in egypto & in arabia: cois est cibus camelorū, uirtu-
tem habet diure. consumptiuam, attractiuam, ponit hic
pp dolorem dentium & neruorū, quia confortat quanto
albus melius: non siphisticatur cum ponitur in medici-
na: abijce illud lene quod est exterius, & susses, si qui sunt
interius p. ij. an. seruatur aqua decoctionis eius phlegma
diuidit & purgat styra. calam. fu. sic. hyofciami opij: di-
ximus supra. ani. apij. dauci sistr. opij: sed nota q̄ ponitur
hic pp vitium pectoris & hepatis & ap̄a renum, si sanies
ibi sit ex aliquo ap̄ate per istam medi. mundificatur.

Spicez solij castorei myrrhe diximus supra. Nota ca-
sloreum et opium ponitur hic pp gonorrhoeam vt calore su-
a sic. sperma deficiet, opium sua frigidityte condenfet.

Hæmatitis fri. & sic. est lapis qui in transmaritis par-
tibus inuenitur: pretere pp fluxum sanguinis vnde q̄
sit diu seruatur: lapsi iste erit cum succo plantaginis &
naribus simissus fluxum sanguinis narium restringit.

Bolus fri. est & sic. in. ij. gradus: terræ quæ in armenia
reperitur: vnde bolus armenicus dicitur inuenitur & in alijs
regionibus: ponitur ad quemlibet fluxum restringendū,
digidus est in colore rufus qui alterius terræ nō habet
admixture, non siphisticatur, diu seruat. in cibus & poti-
bus datur cum ouo forbili, vetus fluxū sistit.

Sanguis tra. sic. est herba: aliqui dicūt q̄ gummi est fructus: q̄a
fusus cū eo iuuenit admixtus id est frigidus & sic. in. ij. gra.
ponitur hic maxime pp fluxum san. p inferiora: sed quia
siphisticatur ille debet eligi qui cū frangitur colore habet
sanguineum & lucidum in substantia diu seruatur: puluis
ei in cibo & potu datus stringit sanguinis fluxū. Cha-
rabz vernix vel inuermix idem est, gummi est arboris ca.
& sic. ipate cōtra fluxum sanguinis hic ponitur, & sunt
tria genera vernicis: crassum lubrile & coctum cū oleo,
& gummi vernicis hī quo clypeorū pictores vtuntur, &
illud nō paratur in medicinis: qñ inuenit receptio. cha-
rabz crassum est intelligendum qñ sinuix subtile, nō so-
phisticatur, diu seruat. eligendum est in colore clarum.

Symphitum: confolida inaior est: sed p̄p̄ symphitū
dicitur, radix eius ponitur pp fluxum san. & ventris &
menstruorū, eligendum est hns substantia non leuē, nō
perforatā. p. v. an. seruat. puluis eius datus in cibus valet
contra fluxum ventris: p̄p̄positus cōtra fluxū menstruorū
mōtamento de ipsa herba valet contra retēm mensi.

Vide an. hic expostor decipiat, ca. est sic. in. ij. gra.
virtutē habet attracti & consumēdi & est vena terrę in
Græcia & in occidente, eligendum in colore clarū & cū
frangit inuenit folium illud bonū est. Illud aut optimū
est qd est clarū & minimū, non siphisticatur: ponitur hic
pp vitia capitis & pectoris: vt eius caliditas repugnet fri-
giditati opij: multum tps seruatur: puluis ei mixtus cū
sapone spatatore multum valet inueterate perispi si lo-
cus perispiosis aqua ca. laetur, deinde pdicta coctio
superponatur aliquantulum ibi dimittatur, post auferat
quia multum attringit, nec patiens potest tolerare diu, &
post, locum abluē, si igni impone, & aufer p interualla,
donec perispi sit mortuus, post vngatur viuentis vt do-
ceat in chirurgia. 3. i. auripigmenti datus tussitibus cū
ouo forbili multū valet. Coralli rubi, colli, assari, man-
dragore corticis. Polypodium ca. est & sic. in. ij. gra.
virtutem habet extenuēdi crassos humo. ponitur hic co-
tra vitia splenis & hepatis, herba est satis communis, sub-
tilis substantia: valet cōtra diuturnam duritiem splenis,
p an. pōt seruari. Baccę lauri subtile est substantia: depu-
ratiua ca. est & sic. in. ij. gr. virtutem habet cōfortandi, po-
Mef. Cc ij. nitor

Schinā-
thiHæma-
titis

Bolus

Sang-
tra.Chara-
bz ver-
nix.Sym-
phitū.Polypo-
dium.Baccæ
lauri.

nitur hic pp catarrhum & alia uitia capitis: qñ inueniunt
baçed uel daphnæ coctæ fructus lauri eſt ponendus, qñ da
phnis uel daphnides folia lauri. Sed quia de fructu dixi
mus de folijs eſt dicendum, catarrhum uel corizâ patietis
folia lauri cum roſis coquat & fumum p os & p nares re
cipiat, illam aquam cum nare fugat, qñ ſi catarrhus uel
coriza hât ex tri loco ro. pone. lauda. folia lauri. in medio
maibz debent colligi & in ymbra deſiccari, vltra an. non
debet ſeruari. Mumia ca. eſt & ſiccia. iij. gra. virtutem
habet conſtringendi, ponit hic pp fluxum. ganguinis per
inferiora uel ſuperiora, & eſt quedam ſupſtitia quæ in
ueniunt in ſepulchris mortuorum qui fuerūt conditi balſamo
uel viridi aloë, ſophiſticator. i. intelligendum eſt quod cū
frangit habet ſubnigredinem cum quadam liuiditate: &
quia horribilem habet ſaporem diu ſeruatur. Meum
crocipis: de iſtis ſuperius dictum eſt.

Cafie perſofidini caſieſi. cinamo. añ. 3. i. & gra. iij.
caſio. myrrhe lapidis hematitis ſang. tra. mu. Coralli, ru
te, coſti, ſymphi. lempnias. acori, corticū mandra. poliſ.
baccari lauri, meum, macroperis, leucopipe. petrole. añ.
3. 5. mel quod ſufficiat, cōficiatur ut dictum eſt, caſiaſi. re
ſoluat in caçia. et ſi ponat vltra. añ. nil habet efficaciz
doſis eius eſt. 3. iij. Nota hic opiata p. iij. an. ſeruantur.

Evangelon. i. nuncium bonum datur patienti
bus acutas febres cum ſyrupo vio. uel aqua fri
gida, daf tertianariis & duplici tertiane cum duo
bus ſcrup. aut tribus boni reubar. uel cum aqua te
pida, diſtemperatum & bibirum mirabiliter mēde
tur, & daf contra caliginem oculorū patientibus ex
fumo cholerae rubeæ uel ex acuta febre, hepaticis
hictericis daf cū ſuc. ſcariolæ uel ſœniculæ. aut cū de
coctione capil. v. viii. pars conſecta eſt lib. iij.

g. myrobal. citri, chebu, corti. ana. drach. viij. in
dorum drach. vii. ſc. portulacæ, violas, ſcariolæ añ.
vnc. f. belliri. emblicæ. añ. drach. i. & gra. vii. maſticis
drach. ii. & ſcrup. i. tamarindi vnc. iij. ſloris nenufa
ris, berberis, been rubei, reubarbari ana. drach. i. &
gra. iiii. medullæ caſieſi. vnc. iiii. conſicci ſic. in dua
bus lib. aquæ pone ſyrupum violatum vnc. f. & bul
liat donec aliquid tantum coloretur aqua, poſtea ab
igne deponat & coſe: de eadem aqua accipiat qd
ſufficiat ad abluendum caſieſi. & tamarindos cola p
caciā, & cum alia aqua addat lib. i. & f. zuccari &
bulliat vſq; ad aquæ conſumptionem, poſtea addat
lotura caſieſi. & tamarindos, & iterum bulliat ad
ſpiſſitudinem. Si vis ſpbare ſi coctum ſit, ponat ſup
marmor, & ſi adheret quali mel, coctum eſt, & tūc
ab igne deponat, & aliquātulum inſrigidari permit
tatur: deinde ſupradictarū ſpſum pulvis ſupaper
gatur: & cum ſpatula agitetur donec incorporet:
doſ. eius eſt drach. iij. vt ſuperius dictum eſt ſero &
mane cum aqua tepida datur.

Additio.

Euangelon interpretat nuncium bonum, daf patienti
bus febres acutas cum ſyrupo violato non pro minora
tione materie: ſed pro eradicatione febris acutas intel
ligit hictianas continuas uel cauſas uel cū aqua frigi
da uel tepida diſtemperatum & bibiri datur tertianarijs
vel duplici tertiane tertianarijs quidem ueris uel nothiz
ſiſt & duplici tertiane ueræ uel nothæ. Datur et patienti
bus caliginem oculorū. i. tenebroſitate ex fumis cholerae
rubeæ, uel ex acuta febre, daf hepaticis hoc eſt dyſcrasid
calidâ hepatis patientibus, & hicticis ex cholera rubea
cū ſucco ſcariolæ uel ſœniculæ cū decoctione capil. v.

ne, quia oia iſta ſunt de oppilatiua. Iſtud electuarium nō
habet in vſu: & ſi bñ inſpexeris, parū diſſert à triphera ſa
racenica quo ad intrantia, & quo ad effectus & proprie
tates, & ideo ipſa triphera ipſius, Nicolai utuntur medici
Gallie ad caſus ſupra deſcriptos & non hoc electuario.

ſimplicia hic declarata pauca ſunt, quia ſatis nota &
alibi pluries declarata. Alique tū diuerſitates in coſectio
ne pñtis electuarij apud diuerſos reperiunt. Et pmo apud
aliquos reperit. g. myrobalanoz citrinorū, chebulorū,
corticū añ. 3. vij. indog. 3. viij. apud uero nonnullorū re
perit. g. myrobalanoz citrinorū, chebulorū, corticū, &
dog. añ. 3. vij. ſed primus ordo mihi melior vſ. Secundo
apud aliquos reperit circa finē caſieſi. 3. iij. ſyrupi viol.
3. 5. conſicci ſic. in duabus lib. aquæ. 3. i. & 5. viol. bulliat
donec aq; aliquantulū coloret &c. In aliquibus uero repe
rit in duabus lib. aq; pone ſyrupi viol. 3. 5. & bulliat do
nece aliquantulum coloret &c. & primus modus mihi vſ
rōnabilior. Itē aliqui textus hñt flores nenufaris &c. aliij
nymphæ & nymphæa apud Serapionē nenufa. & ſic
idē eſt de quo lanuſiens in ſynonymis, nymphæa græce,
nenufa latine, & vocat ſic à nymphis qd vocabant De
fontiſipſum nāq; non niſi in aquis naſciſſiſſi herbolari
rij qui ſe oia ſcire ſatent, neſcio quā plantā in vineis naſcē
tem pro nymphæa tradebāt. Dioſco. Nymphæa ſive vt
alii cacabus ueneris. i. papauer paluſtre ſive vt latini al
ga paluſtris: naſci ſit in aquis ſtans uis uel locis non cul
tis & aqſioſis, ſolia hñs ſiſia ciborio, ſed minora & obſo
leta alius ſup aquā ſperens caput: multa capita infra aquā
hñs ex vna radice, ſlos eſt illi albus ſiſis lilio cum paruo
pallore, ſemen hñs in medio croceū: ſed cū effloruerit ro
tundū eſſicet ſicut mala matiana, aut capita miconis, in
quo ſemen nigrit inueniunt latum & ſpiſſum: guſtu argil
loſum: haſta eius lenis & nō craſſa ē & nigra: eſt ſiſis cibor
io radix ē nigra et aſpera & nodofa & in autūno ſiccit:
hæc ille. Summa medici. pñſens electuarij eſt. xviij.

Antimoron. i. contra mortem, quod facit ce
phalagis, lythargicis, ſtœticis, iſchiaticis
podagricis, & de matrice laboratibus, diſcoloratis,
nephriticis & omnibus qui de tenui aut viſcoſo
phlegmate affigūtur, & his qui cibos non digerūt,
phlegma & choleram purgat, & aqſioſos humores
cum ventofitate. viii. pars conſecta eſt lib. i.

g. aloës. drach. v. & f. & gra. vi. caſieſi. drach. i. &
gra. vi. & f. marathi in maſticæ. añ. ſcrup. ii. gra. v. cro
drach. f. aſari. ſcrup. ii. & gra. v. & xylobal. ſcrup. i. &
gr. ii. & f. cinna. ſcrup. ii. & gra. v. ireos drach. i. aron.
dragontæz añ. ſcrup. i. & gra. ii. & f. agarici. coloçyn
thide, nitri, euphorbii, caſtorei, añ. ſcrup. ii. & gra. v.
alexandri. apii, petrole. añ. ſcrup. ii. gra. v. hellebori
nig. drach. f. diagridii: cocognidii añ. ſcrup. ii. gra. v.
mel quod ſufficiat: datur in modum caſtanæ in ſero
cum aqua calida.

Additio.

Antimoron. i. contra mortē. Iſtud electuariū qd ſi Nicol
ao deſcribit ualeat ſim cū cephalagis hoc eſt dolorē capi
tis patientibus. Lethargicis: & eſt lethargia a pā frigidū po
ſterioris pñs cerebri. Stœticis, ſunt. n. ſtomachi ex
facili cā dolorē ſtomachi patietis. Iſchiaticis, eſt quidem
iſchiatica paſſio dolor iſchiæ uel anchæ quic aliquid ſit
diſia inter dolorē anchæ & iſchiæ. Podagricis, & eſt poda
gra dolor uel guta pedū. Et de matrice laboratibus: ſive
luſtocationē ſive ſpſitationē, uel aliquē alii morbu ex
vitiō hūorū ſcpe pue phlegmaticos. Diſcoloratis, pp op
piſionē ſactā in uenis ab hūore iā diſco. Nephriticis, ē. n.
nephreſis dolor renū pp calculos illis gnatos. Valeat ge
neraliter iſtud electuariū laxatiuum oibus illis qui de re
nui

nuiant viscofo phlegmate affiguntur & his qui cibos nō bene digerunt propter lubricitatem stomachi phlegma & cholera purgat & humores aquofos, vt in hydropicis, pēpue in alcite cum ventofitate in qua specie humores aquofi superfluūt cum aliqua portiuncula ventofitatis.

Aliqua sunt in præfenti electuarij simplicia declaranda. Primum est aron. i. pes vituli, siue dragunta minor, in pēfenti electuario ambe ingrediuntur maior. f. & minor, & alio nomine vocatiur, vel barba aaron, vel pes vituli. Secundum simplex est dragunta que fm Diofeo. colubrina vel viperina dicitur & fm Mef. in suis simplicibus luf, siue serpentaria maior, siue collum draconum. Ambe radices vfiui medicinz competunt, vt satis patere potest hic. Tertium simplex hic declarandum est nitrum, quod est sal indus fm compositorum fm Serapionem in cap. de baurach. nitrum est aphronitrum siue spuma niteri. Diofeo. de nitro capitulum fecit, de quo dicit q eligendum est leue & colorem rubeum habens aut album & est baurach armenum. Quartum simplex est Alexandrū. i. olixatru siue apium Macedonicum. Quintum simplex declarandum est cocognidium quod est semen chamæleæ, vt dicit Diofeo. in cap. de chamæleæ. Alexander iatroscop. de hydropifi ait, chamæleæ vnde cocognidium colligitur, & est lacticius folij oliuæ habens similitudinem. Et sic est fm veritatem, q cocognidium folia habet sicut folia oliuæ. Summa medic. est. xxiij. res.

Antidotum idest contradatum hæmagogum idest sanguinem menstrualem ducens, valeat ad multas mulierum passiones, matricem, quæ non vsu purgatur, purgat mirabiliter menstrua educit, & foetum in vtero occidit, & postea extrahit, & post partum quæ nō sunt purgata, purgat, & ad salutem perducit, petram in vesica rupit & purgat, vrinam mouet, stranguriam sanat, hepatis emphrasim curat, scirrhosum in splene sanat, & ad omnia interiora magnum bonum facit & ad stomachi indigestionē, & eos sanat qui colicam patiuntur nephreticis prodest, qui autem hoc habuerit sanitatem obtinebit, vel aliquando hæmorrhoidas prouocat, viam totius corporis aperit & foetum mortuum & secundinam educit, & vesicam purgat, stomachū calidum facit, ventositatem confumit, vomitum compescit: tñ in mulieribus nihil operatur fortius ad omnia quæ illis sunt vtilia, propter quod cauendum est a patientibus hæmorrhoidas, aut fluxum ventris, aut dysenteriam, octaua nona pars confecta est lib. i.

zafari, acori, amomi, se attriplicis, marathri, añ. drach. i. & gra. vi. anisi scrup. ii. aristof. lon. artemisiæ, casia. f. ana. scrup. ii. & gra. xiii. centaureæ minoris scrup. i. & gra. vii. cetaureæ maioris, dauci cretici añ. scrup. ii. hellebori ni. scrui. foliis lauri. scrui. & f. & gra. iii. ligri. drach. i. & scrup. i. lupini draci. & melancris scrup. ii. myrrhæ scrup. i. & gra. xiii. orobi scrup. i. slypteriæ scrup. ii. macedonici scrup. ii. & gra. xiii. pyrethri scrup. i. et gra. xiii. piper draci. & et scrup. ii. et gra. vii. de ruta. scrui. et gra. xiii. spirgæ scrup. ii. et gra. xiii. puleg. scrup. ii. et gra. xiii. peoniae scrup. i. et gra. vi. ciperi scrup. i. sinoni. scrui. i. felbinanthi scrup. i. et gra. xiii. cariophyll. scrup. ii. radices capparis, cimini ana. drach. i. apii sabine ana. scrup. ii. et gra. xiii. xybal. scrup. i. et gra. xiii. mel, quod sufficit: datur in modum auellane maioris cū aqua post balneum, si cum febre est: si vero sine febre, cum vino aut mulso dabis.

Additio.

Antidotum. i. contradatum, hæmagogum. i. sanguinem menstrualem ducens. Et dicit hæmagogū ad hæma q d est sanguis, & ago quod ducō, qñ ducens sanguinem menstrua. Alij dicunt q dicit ad hæma quod est sanguis, & rhoos fluxus, & ideo dicit hæmorrhagiam. Hoc antidotū apud aliquos interdu in vsu habet, respicit pprie mēbra naturalia & ppagationis pprie mulieris: vnde datū cum decoctione & pagamentis & artemisiæ educit mirabiliter menstrua & foetū mortuū. Datum cū decoctione aristolochiæ longæ, mundificat puerperas, & interficit foetū, & expellit secundinā. Datū cū decoctione faxifragiæ & acori, frangit lapidē & expellit ipsum. Datū cū decoctione diureticorū confert hepaticis oppilatis, puocat vrinam & sanat stranguriā & nephresim. Datū cū decoctione tamarisci confert spleneticis induratis. Datum cū decoctione muscæ & galgæ, confert indigōnis stōl ex frigilitate. Datū cū vino decoctionis mentis, retinet vomitū ex frigilitate vel indigōne. Datū cum decoctione asari, educit phlegma foriter. Datū cum decoctione rutæ & anisi, confert colicæ ex ventositate vel phlegmate. Vfus eius in mane conseruat sanitatem maxime in cōpōne frigida, tñ nocet patientibus hæmorrhoidas vel menstrua. Simplicia hoc antidotum cōponēntia fere oia iam satis declarata sunt, tñ de aliquibus dicemus. Et primo de casia. dicunt doctores q hic p casia. intelligere debemus casia ligneam, q d satis vñ confonum, si naturam antidoti bene consideraueris. Tpe. n. antiquo vocabant casia ligneam casia fistulam, vt vult Iauēntis in finonimis q d apparet, nō Casia siue foelix ea, de ægreditudinib' stomachi in piera Gal. alij vbi casia ligneam scribunt, ipse scribit fistula simpliciter sicut in q pluribus cōfectionibus antidotog. in antidotario vsi quæ ne laxatiua sunt, nec casia. f. competere vñ ex suis pprietatibus casia. inuenies & ligneam, intelligere debemus, sicut in athanasia et in alijs multis antidotis antiquis de Græco translatis. Secundum simplex de quo dicit hic est melanthium. i. gith. Diofeo. de melanthio capitulum facit. Sed apud Sera. est nigella. Et si legis capitulum de melanthio apud Diofeo. cum capitulo de nigella apud Sera. videbis quod idē sunt. Spēs vero nigellæ fm modernos sunt duæ, una habens semen citrinum cū odore prioris, sed forma est, vt semen porri, & ista que debet poni in pēfenti antidoto. Tertium simplex est slypterium. i. alumen. Diofeo. Strypterium omnium in metallis ægiptiacis inuenitur: est vero slypterium scissum à terra ascedens sicut flos nascitur in locis mollibus, sicut in Macedonia, Hierapoli, & multis alijs locis. Sū vero species eius mulx apte vfiui medicinz est autem rotundum slypterium: est & scissum, est & liquidum eligendum est vero scissum recens & niueum valde, q d aer aut aura rapiat. Hoc slypterium est valde, & sine lapide separas fecit capilli albi: vnde dictum est trichitis, hoc in ægypto nasci, inuenitur etiā lapis similis illi quo facile adulteratur, sed gustu intelligitur: quia nō est slypterium: est vero rotundum q d multi manibus componunt sed bonum, cōpositione facile cognoscitur. Eligendum est quod ex natura sui cōpositū est pompholigi similis, & albi, & slypticum valde & paululum fubiride & pingue, & sine lapide, & fragile liquidum vero slypterium eligendum est, limpидum & lacteum habēs vnum colorem & inunctū sine lapide: grauent odorem & igneum habēs. Est igitur slypterium species aluminis que fm Diofeo. sunt multæ: tñ tres sunt species quæ necesse sunt in medicina: & sunt proprie alumen iamenum idest scissum quod alumen de pluma à vulgo dicitur, & est rotundum quod zucærum vocat, & est liquidum quod dicit alumen de rocha, siue lippariū, & sic fm Matæum slypticū dē alumine scisso hic intelligit, quod aliter iamenum vocat. Alia pro nunc satis nota relinquantur. Summa medic. est res. xxxvij.

Mef.

Cc in Blanca

Blanca dicta est quālibet purgat humores. i. phlegmaticos, valet cephalagicus, & oculorū doloribus, & sanguinolentis, tumoribus, & lippis, optime facit contra oīa q̄ turbant phantasiā, rōnem & memoriā: vtilis est tremulosis, epilepticis, paralyticis, octaua nona pars confecta est lib. i.

g. terebinthina, opopa, chabani, afe, fagapeni, ca-
stori, antimoniū, sulph. bdellii, asphalti, ammoniaci
styracis liquide, carnis leonis, diagridii, euphorbii,
agari, iterio, colocy. hellebori ni. polyo. pap. pyrethri,
sehinanthi, paucedani, asari, cyperi, peonie,
betonice, chamæ. polii, amomi, leuistici, se. rutæ, san-
tra. añ. drac. i. cinna. caryo. macis, cardamomi, anisi,
maratri, balsami ferap. f. ambgr. gra. v. mel qđ suffi-
cit: dof. drach. iiii. cup. vino in quo cocta sit sal-
uia, aut herba paralytis in sero, in modum castaneæ.

Blanca triplex est, media, maior, & minor, maior
vitiū licet in antidotario reperitur q̄ sit medi-
cina vsualis blanca, & est medicina laxatiua. Va-
let cephalagica. Phalea est inueterata passio capitis ex
frigido humore facta, & fit vitio qñq̄ superior, qñq̄ vi-
tio inferior: si fiat ab ipso cerebro ad digonem venter
danda est hierapica vel benedicta, vel et aurea, iniiciatur
per nares, vel pilulæ diacastoreæ, & tunc blanca exhibea-
tur cum vino decoctionis caryoph. vel casligi. si fiat vi-
tio inferior: i. fumo ascendente a stomacho, dandum est
oxy mel ad digonem materiz: postea blanca cum vino
alicius odoriferi sp̄i. Valet oculorū dolori & sanguino-
lentis humoribus: dolori oculorū valet data cum aliquo
vino odorifero, vel cum decoctione nu. mus. vel casl. va-
let & sanguineis tumoribus, ex calidis humoribus, vt po-
te cholera vel sanguine non exhibetur: sed vident alii
tumores esse sanguinei cum nō sint quia phlegma impel-
lit sanguinē an se & indiget sanguine effici phlegma, et
colorat fm se & tūc humor phlegmaticus debet nominari
phalea, cerebri habitudine, et tūc blāca dā p̄dicto mō.

Lippis. Lippitudo semper accidit ex phlegmate, & tunc
fiant pilulæ de blanca, casto. & nu. mus. & oliba, & exhi-
beatur. Valet contra omnia quæ turbant rōnem phanta-
siam & memorialem. Quidam talibus dant blancam
cum decoctione anacardi quod nō laudat: sed fiat empla-
strum de blāca & gummiolitate quæ inuenitur intra ana-
cardos, & raso occipite apponatur & frequenter remouea-
tur, detur blanca cum decoctione alicius speciei consonan-
tis cerebrum, podagricis, splenicis, singulariter me-
detur, podagricis dentur pilulæ factæ ex puluere hermo-
dactyloz & blanca, splenicis cum decoq. phylipendu-
le & cum vino decoq. phili. & tamarisci, fiant pilulæ de
puluere phi. & exhibeantur hypodropici cum vino deco-
radicū fenic. perofelini, apij, brusci, asparagi. Be. tereb.
ca. est & sic. gum. est arboris in Italia nascētis, circa Brun-
dium est satis, attrahit, dissoluit, p̄gia capitis ponit
hic, sed balsa. ab ea sophisticatur, illa a nullo, aliqui alba
inueniunt, aliqui subrufa: quæ melior est diu seruatur.

Opo. Opopa, ca. et sic. attrahit dissoluit gum. est fructus fm
Diof. quæ dicitur panax, inde opo. i. suc. panacis ponit
hic p̄gia. ep̄ia. opo. & alias passiones capitis p̄gia paraly-
simile in colore clarū, lucidum: sed quia frutex a quo
fuit tenax est substantia, vix sine subtilibus vel corticibus
potest inueniri, quia cum ferramento separatur a cortice &
frutice: idem secū trahit commixtionē ante q̄ liquefacto
letur qñ ponit in medicinis, suppositū ex eo & oleo mu-
stellino factū valet contra menstrua retēta ex frigidityte.
Chalb. Chalbānum ca. est & sic. gummi est arboris, attrahit,
consumit ponitur hic p̄gia passiones capitis & apata, non
sophisticatur, diu seruatur, in modum emplāstri apposi-

tum apā ducit ad saniem & cutē attenuat, cōsumit, gum-
mi est arboris, igneam habet virtutem: ponitur cōtra pas-
siones capitis paral ysis & neurog. confortationem, po-
nit in hac medicina afa, quæ est ferri coloris, in se habet
terre admixtionem, p̄giatur, eligatur in colore rege sists
est fagapeno, quanto fecidior, tato meliora sa sup carbō-
nes ponatur & patiens lethargiam fumum p̄os & nares
recipiat, & multo cōfortat paralyticos, ponatur sub lin-
gua. 3. i. afe, phlegma attrahit multū, & cerebrū purgat.

Antim. Antimoniū ca. est & sic. attrahit & consumit, contra
ep̄ia. & paralyfim, dicunt quidam q̄ est metallum quod
salsum est sed est vena terre, & artificiose fit, sists est plum-
bo in colore & pondere, fed facilius teritur, quod non fa-
cit plūbum, nec aliud metallum, nisi cōburatur in trans-
marinis partibus inuenitur, & artificiose coaptatur, non
sophisticatur: eligendū est in colore lucidū, pulvis eius cū
aqua ros. maculā oculi absterge, naribus inieciū sangui-
nis fluxū ora venarū exurendo confringit diu seruatur.

Bdellii Bdellii ca. est & sic. in. ij. gra. gūmi est quod ultra ma-
re inuenitur, substantiam habet glutinosam, virtutem con-
strictiuam & attractiuam, ponitur hic p̄gia passiones capitis
vt contra op̄erū helleboro & diagridio restringendo
eoz malitiam: gummiolitate sua mēbra restingat, vt vio-
lentia p̄dictorum non possit libere diffundi, p̄pterea eius
p̄cipua virtus est reprimere violentiam specierum cū qui-
bus ponitur, non sophisticatur, diu seruatur: eligendum
est crassum bdellium, cōsolidat mēbra chartilaginosa.

Asphaltum. Asphaltum ca. & sic. alio nomine dicitur bitumen i-
daicum, attrahit, cōsolidat, consumit quidam dicunt esse
venam terræ, alij dicit q̄ in lacu Sudomere reperitur, & fit
ex alba vel nigra spuma allidente, ponitur hic p̄gia passio-
nes p̄dictas, non sophisticatur, diu seruatur. Accipietur
tam viridem absilio capite & cauda & ponatur in oleo
cōi ca. per. xl. dies donec puret: postea coquantur in ip-
so ol eo, & addito asphalto, cera ru. fiat vnguentum va-
lens epilepsie paral. si ex eo spina dorsi inungatur valet
etiā alopecie ex humoris fri. putredine.

Ammoniaci. Ammoniacum ca. est in. i. li. ij. gra. attrahit, cōsu-
mit, relaxat, dissoluit, & defecat, ponitur contra passio-
nes capitis, gummi est, ultra mare inuenitur quod cum
frangitur non est vnus coloris intus: eligendum quod ha-
bet quædam grana lucida, quæ poni debēt in medicina.
Id vero qñ inuenitur cum manibus malaxatur: & vnus
coloris. Illud abijce: sit optima cōfectio ex colophonia,
masticæ, ammoniaci, arsenico ad pilos tollendos, & faci-
ciem limpidam & rubeam facit, sicut in libro de virtuti-
bus herbarum habetur, in tractatu colophonie.

Syrax. Syrax liquida alio nomine sigia dicitur, ca. & sic. est
attrahit & cōsumit, propter prædictas passiones, hic po-
nitur, gummi est in calabria, quanto est liquidior tato
est melior: valet in eam patientibus sic præparata. Accipe
styracis liquide. 3. ij. ammo. fagapeni, picis naualis añ.
3. i. in panno capii tepidum superpone, per triduum di-
mitte, post euellas radices pilorū optime, & superius p̄
tredecim poli existentem extrahit, & consumit, depiletur
tñ prius cum psilothoro: postea ibidem apponatur.

Caro leonis. Carnis leonis ca. est & sic. in. iij. gra. calcascit & ner-
uos confortat q̄ quædam similitudinem quam cū
neruis habet sicut castoreum, est enim neruosa, valet contra
paralyfim, crassam habet substantiam: ponitur in hac me-
dicina p̄gia p̄dictas passiones, sophisticatur p̄ aliam carnē
sed dignoscit p̄ cutem & pilos: salita et delicata p. v. an-
seruat, quidam seruant eam defecant ad solē sine sale.

Diagridium. Diagridium calidum est & sic. licet cholera m. pur-
get præcipaliter, in sequēs naturam speciei: cum quibus
admixcet phlegma purgat: de cuius electione & conserva-
tione & sophisticatione in alio lib. sufficiet dictum est.
Sciendum tñ q̄ de ea optimum sit suppositorium acute
febricitantibus sic, Accipe zuecarum & resolu super te-
gulam

Antim.

Bdellii

Asphaltum.

Vnguentum pro epileptici.

Ammoniaci

Syrax.

Caro leonis

Diagridium.

Summa medic. res. 24.

Lippis.

Opo.

Chalb.

gola. ea. post adde acetum, & coque ad spissitudinem, post scamonem puluerizatam appone, & comisce, ista suppositoria debent esse gracilia de. v. vel. iij. 3. scamonem possunt fieri. iij. vel. v. suppositoria.

De euphorbia agario.

Euphorbium agaricum ca. est & sic. substantiam habet subtile, attrahit & extenuat contra predictas passiones hic. ponit, agaricus siue fungus vel bolus est qui in quadam arbore reperit. Item inuenit agaricus masculinus et femininus: masculus, ponderosior est & habet quosdam nodos in terius, & est diuersi coloris, femininus leuior est, albus, & equalis, leuis substantia, qui ponit in medicina quanto leuior, tanto melior, tribus an. durat. Colocynthis interioris cali. est in. iij. sic. in. ij. gra. purgat phlegma principaliter, in hac medicina ponitur contra passiones capitales & epilepsiam & apoplexiam & paralytum infirmus qui solus in sua arbore reperitur mortifer est, eligenda est pulpa quae cum granis haeret cortici, illa non valet quae cum frangitur habet grana separata a cortice, tunc ponit succus feniculi & 3. iij. diagridij & ipsi colocynthis & bulbi super cineres ferentes & des contra quotidianam de phlegmate naturali vel vitro multum confert. Helleborus niger ca. est & sic. purgat phlegma principaliter secundario melancholiam, pp. predictam causam ponit hic albus helleb. purgat phlegma, niger metastiam albus debet poni cum inuenitur simpliciter helle. niger nunc sine ad iuncto, neuter p. sedari debet, radix in medicina ponitur colligit in autumnop. tres an. scruatur, vnguentum fit ex eo ad scabiem quod valde violentum est. Rx. lithargy. & pone in aceto p. nocte & mane agita fortiter, & adde vini cuius li. 3. ij. helle. & fiat vnguentum. Polypodium ca. est & sic. in. ij. crasse substantiam habet subiecta, virtutem purgandi principaliter phlegma, secundario melancholiam contra predictas passiones ponit hic. Polypodium est radix & inuenit quoniam coheret lapidibus, quoniam lignis, illud optimum est quod inuenit in quercubus, coteritur polypodium. 3. iij. fiant pill. ex eo & farina trit. addito feniculo, cinna. & ouis. des. delicatis cum suo iure ad laxandum.

De colocynthis.

Nota polypodium non debet dari sine aliquo extenuatione ventositatis, quia multam generat ventositatem.

De helleboro.

Tapia ca. & sic. est in. iij. gra. virtutem habet educendi phlegmaticos humores per inferiora. Secundario melancholicos: thapsia est herba quae inuenit in transmarinis partibus, & sicilia, quae ibi reperit optima est, ponitur hic pp. predicta, in vere debet colligere cortex in medicina tamen radices quae arboris ponitur quoniam in parua quantitate apponitur, secure, cum alijs speciebus potest teri & dari quoniam vero in magna quantitate p. feretur, ille qui eam terit liget facie & manus & brachia & crura, & testiculos optime cooperiat: quia nisi ita se p. parat infirmus quies contereat, si contingat eum inflari, inungatur populeon cum aceto mixto, eligendum est quod cum frangitur, non exoluitur in puluere, per. iij. an. serua. Pyrethrum, schenanthis, peucedani ca. est & sic. subtilis est substantia, virtutem habet diureticam, alio nomine dicitur foeni. porcinus, radix eius in medicina ponitur, herba est, vim habet diureticam, ponitur hic pp. plenitudo paf. ut. f. medicum conducit ad locum ubi continetur medicina, & pp. vitia renum & vesic. in vere colligitur, eligendum est quod cum frangitur non puluerizatur, per. iij. an. seruatur melius tunc est singulis an. renouetur, vinum decoctionis eius valeat ad colicis, contra stranguariam & dysuriam. Asari per. prae. chamæ. pol. amomi, leuistici, rutæ semi. an. tra. quaedam istarum ponitur hic ad confortandum, quaedam ad extenuandum ventositatem, quaedam ad confortandum, quaedam ad laxandum, de quibus superius dictum est. Cinna. caryophyll. haec confortat. Macis ca. & sic. est in. ij. gra. subtilis substantia: confortat & consumit ponit hic contra predicta, flos est nuc. musc. sicut est qui dam folliculus qui continet auellanam, sic & macis con-

De Polypodio.

De Tapia.

De Pyrethro.

De Maci.

tinet nucem musc. eligendum est colore subrufum, in sapore hinc acumen cum amaritudine media inter ariditatem & humorem asperitatem & lenitatem mediam, si complicitate cito frangitur, & significat esse vetus, si sine fractura bene copiosius significat habere sophisticationem, vinum decoctionis eius contra dolorem stomachi ex frigidityte valet. Cardamomum an. marathrum ponitur ad extenuandum ventositatem. Balsami, confortat cerebrum & consumit eius superfluitates.

Ambra ca. & sic. in. ij. gra. Ambra pur carbonem posita valet epilepsiam pos & p. nares fumo eius recepto multum confert: febricitantibus detur cum tepiditate non febricitantibus cum vino: subtilis est substantia & confortat cerebrum ex aromaticis, reprimi violentiam aliaque ipsum, & est factum ex spermate cetinae cum cete confumitur: sperma effluit & maris siccitate circa littora condensatur & in ambra mutatur, in occidente maxime reperitur, cuius duae sunt species, alba & grisea: grisea melior est quae alba alba et laudatur. Ambra valet cardiacis, sustinuitque eis factum epi. & apo. sophisticationem ex admixtione laudandi & styracis. Ea ergo non valet quae nigra est, quae autem est crassa odore aroma, quae deibus masticata mala xari potest eligenda est, diu seruatur, sic conficitur species cum gummi debent teri & puluerizari in tpe secco, & in vna lib. puluerum ponuntur tres mellis dipnati.

Nota quod gummum ponuntur in medicina debent puluerizari cum alijs, vel resolui ad ignem, vel et colari, dosis eius est 3. vel. 3. ij. vel. 3. ij. ad plus p. biennium seruatur in multa effluencia febricitantibus cum ca. alijs cum vino des. Rx. terebinthina, x. opopa. chalba. afe. foetida, antimonij, cast. bdellij, asphalti, ammoniaci, styracis, carnis leonis, diagridij, euphor. hellebori n. interioris colocynthis, polypodij, pyrethri, schenanthis, thapsiae, peucedani, asari, caryophylli, p. onig. beonice, chamædrys, polij, amomi, leuistici, semi. rutæ. fan. tra. ana. 3. i. cinna. caryophylli. macis carda. anisi, marathri, balsami. an. 3. i. ambre. gra. v. mel quod sufficit.

Benedicta dicitur quoniam ab omnibus a quibus sumitur est benedicta, si des habentibus infirmitatibus contra quae inuenta fuit, valet ad gutta arctica, podagricis ex frigidityte, renes & vesicam purgat, media pars confecta est lib. ii.

g. turbith. esul. zucari an. drac. x. diagridij, hermodacty. ro. an. drac. v. car. picæ, zini. croci, laxifragiae, macropiperis, amomi, cardamo. se. lini. sp. matris petroselinij, salis gran. galangae, macis, carui, feniculi, asparagi, brufci, granog. solis. an. drac. i. mel quod sufficit, des. in sero cum vino calido ad modum castaneæ.

Benedicta medicina est laxatiua peripleumonice, des. sed non in principio, neque augmento, nec ante septimum diem, sed in septimo, & aliquando ante expectantiam, quoniam quarte decimum detur cum aqua decoctionis hordei, tragacanthae, gummi arabici, liquiritiae & succi eius. In hac decoctione ablacerantur semina melonis, cucumeris, & cucurbitae cum vino decoctionis radices feniculi, petroselinij, asparagi, brufci, iustum esse oxymellis percedente, cum tali aqua benedicta exhibetur tantum patientibus hepaticam ex frigidityte.

Stomachicis habentibus stomachum distemperatum in frigidityte, ex frigidityte & alio humore frigido cum vino decoctionis masticis feminis feniculi, petroselinij, papij cimini, & anisi, contra ventositatem.

Cephalagis: cephalagia est dolor vultus capitis, quandoque continuus, quandoque interpolatus, et fit ex frigidityte humoribus in miringas capitis descendentibus, huic confert benedicta cum vino decoctionis caryophyllorum nucis musc. praecedente inunctione capitis cum vnguento calido. Dolore renu & vesicae dolor sit ex sanguine.

Mf.

Ce iij vel

De ambra.

Sunt medic. res. 24

vel cholera: non prodest benedicta: nec aliquod electuarium calidum: quia inde possit maior sequi dissemperantia: sed qñ sit ex frigidis humoribus datur pcedente vsu se minù diure. vt apij, petroselinij, fœniculij, & cõsimilibus: datur autem cum vino decoctionis saxifragie, granorum solis, silipendulge: vnde fiant pilulæ cum pulvere p̃dictorum se. & exhibentur podagricis arteticis. Podagra species est artetice: quæ qñq fit ex frigido: qñq ex calido humore: & tunc non valet: sed specialiter datur his electuarium de succo rosarũ: quod inscribitur ad guttam calidã, si sit de frigiditate, de benedicta hermodactylata: apponens de hermodactylis in triplo q̃ solet recipere iuuenibus omnibus exhibetur cum aqua calida. Senibus et frigidis natura cum vino calido: hæ sunt laudes ab autore præmissæ: experimento didici multum valere iliaco dolori & colico sic exhibita: fomentur patiens de aqua falsa & dulci fm ventrem & renes, & in illa aqua coquant mercuriales, malua, senationes, in colatura resoluitur benedicta & addito medico melle & oleo & succo mercurialis per clystere iniiciatur, & sic cū egestionis emiserit, secure datur benedicta per os & diamargaritõ mixta, itaq̃ dug partes sint de benedicta, tertia de diamargariton: si autem per clystere non assauerit, nullo modo datur benedicta per os. R̃e. turbith ca. est & sic. in. iij. gr. radix est quæ in transmarinis partibus inuenitur, virtutem habet attrahendi, dissoluendi, & expellendi phlegmaticos humores propter omnes fere prædictas passionẽs: ponitur p̃cipue hic propter podagram, & arteticam. Eligenda est perforata non continua, circa medium foraminis aliquantum grãmola, nigra in cortice alba in foramine, plus valet gracilis q̃ crassa. Inspecie substantiam ne sit in minutis foraminibus perforata, quod si est, signa vetustate consumpta, si inueniuntur frondes interius abijciatur, & sic in medicina ponatur per quinq̃ annos seruatur, uiuino decoctionis eius confert arteticis podagricis, de turbith acuitur medicina sicut hieralogodon & quædam alia quæ competenter in quantitate. 3. iij. debent poni, carnem mortuam consumit & corrodit. Zuccari tem perate ca. & hu. plus in hu. q̃ calidum ponitur hic vt primam malitiam altarium specierum, sit autem zuccarũ de cãna mellis ultra mare in Hispania & Sicilia: dige ualde dulcor & album interius & exterius, aliquñ apothecarij de illo rufo zuccaro quod interius residet: quod mel zucarinum dicitur, faciunt zuccarum, & cum eo conficiunt medicinas suas quod omnino cauidum est: quia melius esset mel: per multum tempus seruatur, ita tamen q̃ ad solem ter vel quater in mense exponatur & in loco frigido collocetur. Diagridium ca. in. iij. gr. licet diagridium cholera purget naturaliter: hic tamen ponitur propter arteticam & podagram: quia sequens virtutem electuarij purgatur phlegma p̃cipue.

Hermodactylus ca. & sic. in. iij. virtutem habet attrahendi & purgandi phlegmaticos hu. herba est in cuius radice tuberositas quædam inuenitur quæ in medicina ponitur, in vere debet colligi & ad solem aliquantulum exicari, & postea in vmbra suspendatur integra non perforata: quia facilius corrumpetur: possunt autem seruari plus, hermodactylus in modica quantitate datus multũ confert arteticis super, cibos aspersus.

R̃e. Rosarũ, caryophyllorũ, spicæ, zinzib. costij, saxifrag. macropiperis, amomi, feminis li. salis gen. ca. & sic. duplicis maneris dicitur scilicet salsum & dulce, sal gemma dicitur cretace, & est lapis sal gemme: salsum, habet virtutem attrahendi phlegma, non sophericatur in transmarinis partibus & in istis inuenitur copiose, & eligendum est in colore liuidum, in sapore salsum, per multum tempus seruatur, puluis salis gen. & salis communis & aromaticarum specierum sup cibos aspersus multum valet arteticis. Galæge, carui, mactis, marathri, asparagi: bru

sci, semen herbe calidæ & sic. virtutem habet diureticam, ponitur hic propter vitia renum & vesicæ, vt medicinã educat vsq̃ ad renes, & vsq̃ ad vrinales meatũ, & ad inferiora, qñ reperitur asparagi & brusci simpliciter apponendum est semen ad pondus. 3. Lapidis lycnis ca. est & sic. virtutem habet diureticam. Lynx animal est cuius vrina cum mingit in terra cõglobatur, & in lapidis essentia transmutatur: non sophericatur: quia plurimum de eo reperitur. Grana solis, frigida sunt & sic. virtutem habent diureticam, semẽ est cuiusdam herbe quæ in fine autumni colligitur, diu seruatur: vinũ decoctionis eius confert strangurias, conficiatur sicut species puluerizentur præter scamoneam: hæc autem per se puluerizanda est, quæ cum sit genus lætis coaguletur cum pulueribus alijs & etiam ipsa nõ est terenda, vt alæ species, sed est molen da. Hermodactyli duplicandi sunt, & puluis efusus miscendus est cum pulueribus, si vis eam acere cum efusus sit scamonea, appones puluerem scamoneæ cum melle distillato & p̃oderato, et impone pulueres an. paulatim. Vltimo appone puluerem zuccari. xv. an. serua. et dentur inde. 3. iij. in mane vel vespere cum calida, benedicta medietas. 3. iij. R̃e. turbith, esulge, zuccari añ. 3. x. diagridij, hermodactyli ro. añ. drac. v. caryophyll. spice, zinziberis, croci, saxi. macropi. amomi. se. lini, salis gẽ. galan. mactis, carui, fœni. spara. brusci, se. granorũ solis añ. drac. i. cosf. mel quod sufficit. datur in sero in modum cassanæ cum vino calido.

Benedicta, p̃bata arteticis, podagricis, paralyticis, nephreticis. R̃e. pyrethri, spice, piperis albi, & nigri, ana. 3. iij. liij. lyaliaticis, hermodactylis ana. 3. i. & 5. turbith drach. xxx. scamo, vnc. ij. zucca. vnc. i. & 5. oxime. vnc. 5. mel quod sufficit, da in modum nucis maioris cum cal.

Confectio aliptæ muscate: alipta id est mixtura, valet pueris patientibus asthma, & constrictionem pectoris, & etiam non valentibus lac retinere: sit inde optimum fumigium & odoriferum, quo vtuntur apostolici & imperatores in capellis suis, & intrat in p̃ciosisissimis medicinis & electuariis.

R̃e. laudani purissimi. vnc. iij. slyracis ca. optimæ vnc. i. & 5. slyracis rub. vnc. i. ligni aloes optimi drach. ii. ambre. drach. i. caphoræ. scrup. i. & 5. musci scrup. 5. aquæ ros. quod sufficit. Cõfice sic. In diebus canicularibus pone slyracem calamitam, & slyracem rubeam, & laudanũ in catino ad solẽ cooperto cum panno subtilissimo, ne puluis possit attingere: & cū mollificata fuerint ad solẽ, pone in mortario æreo calefacto ad solem cū pistillo ferreo similiter calefacto, & fortiter insimul conterantur, donec ad nigrum deueniat colorem, postea adde puluerem ligni aloes, & insimul fortiter contere, & camphore similiter postea cõtete muscum in tribus vnc. aquæ ro. & de hac aqua aliquantulum madafac marmor prius bene lotum & calefactum ad solem, & accipe drach. i. cum tabula planissima de eadem aqua madafacta super marmor, diu agitur, donec ad subtilitatem iunci deueniat, hoc modo facias super marmore madafacto & tabula de eadem aqua supradicta, & cum reposueris supersperge de illa aqua videlicet vt supra diximus.

Aditio.

Cõfectio aliptæ id est mixturæ dictæ muscate, quia multo intrat suffumigatio eius accelerat partum ponendo vnum ex trochiscis eius super prunas odoratõ fumum cõtert etiam hoc modo ad branches, & ad corizam, & ad

Lapis lycnis
Lynx

Grana solis.

ad catarrhos ex frigida causa: & valet astmatics & constrictioni pectoris ex frigida causa in eo contenta. Cum eadem etiam fit suffumigatio qua iuuatur apoplectici, nobiles aromatizant capillos suos suffumigando cum ea quolibet mane. Transglutendo etiam ex ea tres pillulas, confert prostrationi appetitus ex debilitate sensus stomachi & confortat stomachum: similiter oblata cum lacte confert parulis nequeatibus lac retinere. Simplicia quæ hæc componunt confectionem satis nota sunt, pro nunc de duobus tñ dicitur hic primo de laudano, dictum est laudanum ab illa herba: vnde colligitur quam in cypro laudanum vocant fm Serap. ex auctoritate Diosco. & fortius ex laudano est illud quod & boni odoris, coloris uiridis aut vigorem sub molli tactu, & qñ malaxatur adheret manibus, & non est in eo zabalum, & non assimilatur resine pini, & fit in terris arabum. Aui. laudat illud quod est pingue, ponderosum, boni odoris, & quod ad citrinitatem declinat. Secūdum simplex est styrax rubea quæ fm compositorem est confita rubea apud eundē est cozumbrum siue thus iudeorum & sic est cozumbrum vel styrax rub. est thymiana & est scx styracis liquide, non enim est styrax calamita: vt dicunt quidam: in hac confectione possimus verificari q̄ eadem non sunt quia Nicolaus in præsentī confectione habet styracem calamitam, & styracem rubeam. Summa medi. istius confectionis est res. viij.

Confectio galliæ mus. quæ intrat in præciosissimis medicinis & electuariis. g. masti. vnc. ii. & gummi. vnc. i. campho. scrup. i. hæc autē bene terantur subtilissime & cribrentur: & trochisci inde fiant cum aqua ro. & siccantur ad vmbra: & postq̄ fuerint desiccati, terantur subtilissime, & misceantur cum .iiii. vnc. olei sambu. bulliti & colati ad medietatem, deinde misce cum speciebus istis bene tritis, g. cinnamon. caryophyl. nu. musc. ana. vnc. f. & omnibus istis commixtis & bene manibus malaxatis, fiant trochisci in medio concaui, & cum sigillo sigillati ad pondus .i. drach. & f. & postea iungatur cu aqua rola. cum musco.

Additio.

Cōfectio galliæ mus. dicitur, eo quod recipit muscum calida est & sicca & stiptica: confortat membra, carnem stringit. Tētio vnus pilulæ ex ea in ore inter dentes molares palliat optime foetorem oris, & data cum bdellio et sanguine tra. & charab. cōfert spūto sanguinis, posita i electuarijs vel in alijs medicinis cordialibus vel odorata conuertit syncopei & cardiacc. Data cum aqua rosaceæ infusionis caryophyllorum recuperat spiritus. Data cum decoctione caryophyl. & nucis mus. confert stomachi læso materiam frigidam consumit, insula in vino aromatico & odorata, confert bolismo nō calido, data cum vino decoctionis caryophyllorum retinet vomitū materiam consumit doidata cum vino decoctionis masticis confert ad fluxum ventris ex lubricitate stomachi causatum, bibita cum succo rutæ, cōfert suffocationi matricis. Hæc confectio inuat in medicinis præciosis positis in antidoto. ipsius Nicolai quia Mes. in proprio antidoto. habet similiter vnam cōfectionem galliæ mus. quæ intrat in medicinis præciosis ab eo descriptis. Et dicitur de gallia secūdum aliquos a quadam provincia sic nominata: Alij dicunt q̄ dicuntur à quadā herba sic nominata quæ est odorifera. Sera. jo facit capinulum de gallia & dicit q̄ est sich. Simplicia hæc confectionem componitū satis nota sunt. Summa medic. est. ix. res.

Confectio nerg. ita fit. g. ambre orientalis vel occidentalis vnc. i. ligni aloes optimi drach.

.iiii. mus. scrup. f. campho. gra. v. Conficiantur. sic. Inueniatur caecola ad modum cæcæ qua colatur. syru. vel mel non tamen perforata, & ibi apponatur ambra, & sup prunas liquefiat: & liquefacta ab igne deponatur, & postea lignum a puluerizatum subtilissimè admisceatur, deinde addatur muscus diligenter malaxado cum manibus, & ad vltimum camphore: tamen vnaquæq̄ res per se puluerizata, postea diligenter malaxado cum manibus extrahatur super concam gneam concavam & sigillatam extendatur, & cum infrigidatum fuerit inde extrahatur, & frustatim incidatur: valet doli matricis si mulier per inferiora fumum recipiat, & est præciosius incensum quod inter cætera reperitur, valet etiam satis ad concipiendum.

Additio.

Confectio nerg. dicta sic ab inuentore est incensum præciosius quod inter cætera reperitur. Nam q̄ ponitur supra carbones ante oculos, suffumigatio confert principaliter syncopei, eius tamen suffumigatio & assumptio conferunt valde in dolore matricis frigido: mensura prouocat matricem confortat & inuat ad concipiendum. Simplicia hæc confectionem componitū satis nota sunt, dicimus tamen hic de ambra quia pro basi hic habetur.

Ambra fm Serapio. nascitur in mari, & generat in eo sicut generatur species fungosæ in terra, & qñ mare turbat eijcit à fundo eius lapides magnos, & cum eis eijcit frusta ambre. Aui. in .ij. can. ait. Ambra fm q̄ existimo est manatio fontis in maris illud vero quod dicitur quod est de spuma maris, aut ex stercore animalis maris, longinquū est. Electio, melior est grisea fortis asetheti deinde de varia, post eam citrina, & deterior est nigra. Multoties assumis ex ventre piscis qui cum comedit & moris. Circa instans aut ambra id est spuma ceti id est balenæ non est ergo gummi: vt quidam dicūt, nec est spuma: nec est sterco animalis: nec est iecur piscis, vt quidam mercatores dicūt. Auerrois in .v. colligit ait. ambra est vna de speciebus caphore, quæ oritur in fontibus maris, & natat super aquā maris. Et fm compositorem melior est quæ in mari orientali vel occidentali reperitur. Summa medicina: est res. .iiij.

Catholicon valet hepaticis splenicis, datur in acutis & peracutis, quia mollificat digerit & confortat. g. seneg bene mundati, casti. xi. mundi. tamarindorum ana. vnc. viii. reu. violarū, polypos. anisi ana. vnc. .iiii. liqui. mundi: penidi. candi. ana. drach. .iiii. quatuor se. frigidorum munda. vnc. i. Accipe iterum. lib. i. polypodii quercini, & tere modicū, & in aqua diutissime decoque, & ex colatura fac syrupum cum lib. viii. zucari. In parte autem colaturæ distempera casiam & tamarindos, & in fine decoctionis syrupi pone deinde confice electuarium, imponendo pulueres aliorum, & dosis eius est ab vnc. f. vsq; ad vnc. i.

Additio.

Istud electuarium apud aliquos, puta modernos reperitur scriptū in paruo antidoto. Nicolai, tñ in antiquis codicibus nō reperies scriptum. Et dicitur Catholicon id est vniuersale, eo q̄ omnes humores educit leniendo absq̄ noimento, vel quia indifferenter omnes humores euacuat incolumiter, febrientes etiam & non febrientes, potest omnia quæ possunt exterre medicis simplicibus, & est medicina familiaris. Educit enim melancholiam, cholera, & phlegma, & mūdificat sanguinem. Quod si volueris euacuare melancholiam solum, aut sanguinem mundifi-

Catholi
con.

car,

cāre commisce cum eo epithymum, si choleram, reub. si autem phlegma commisce cum eo turbid. si ventositas misce cum eo anisi & carui. Descrip. presentis electuarii similem apud omnes non reperies: immo quolibet aromatiarum suo modo illam vult componere quod ex argantia ignorante associata accidit, hanc tñ hic descriptā inter ceteras meliorem & in quodam antido. Arnaldo attributo reperi. Nōnulli tñ vt est Luminare in ai? & alij hoc modo descriptum. R. sēg. mīdificati casici. tamar. an. 3. ij. reub. vio. poly. podij quercini. se. anisi ana. 3. i. liqui. mūdificat. penidiarum. candi. quatuor se. frigidorum munda. ana. 3. ij. zuc. lib. ij. fiat decoctio cū. 3. vi. se. foeni. & 3. iij. poly. p. rectis. in qua colata dissolue casiam extractam, & fiat electuarium. Si vis fac hoc modo, parua nanq; est differentia inter præcedentem & istam. Additur in præsentī decoctione parum senil. se. nico. quod bene factum est, quia poly. podium de se multum generat viscositatem.

Notabis tñ vniu. quod commune est ad omnia solutina composita, siue sint electuaria, siue confectiones, & est q; species solutivæ sunt crasso modo pulverizandæ: & per satis rarum cribrum tamisandæ, quia talis crassa pulverizatio fit duplici de causa: prima vt diu in stomacho remaneant & ibidem diu operentur secunda causa vt uis earum cito nō euascat, & ne sua subtilitate ad meibra transeant: quia maximum nocumen tum induceret. Componentia hoc electuarium pro nūc satis nota sunt, ideo hic nihil de eis dicet. Summa medicina est res. xv.

Diamargariton dicitur a duobus margaritarū generibus, perforatarum, & non perforatarum, quæ ibi intrant, valet cardiacis tristibus, ad omnem cordis debilitatem, & stomachi fastidium patientibus aufert, digestionem procurat, asthmaticis & dyspnæis opitulatur, & phthificos & eos qui ex longa ægitudine sunt extenuati, reficit, decima pars confecta est libi.

R. caryo. cinna. spice. galan. ligni al. liqui. trochi. diarodon. diani. ana. drach. i. nucis mus. macis. ali. pte. zedo. reub. syra. calamitæ ana. drach. i. marg. perfor. & non perfora. zinzibe. ossis de corde cerui. rasuræ eboris. blactæ byzantiæ. ana. drach. f. musca. amb. cardamo. leuill. basilic. ana. scrup. i. minus grana. ii. campho. gra. vi. miel. ro. quod sufficit detur in æstate cum rodo stomate vel frigida, in hyemē cum vino mane & meridie, valet vt superius dixim⁹: maxime phthificis etiam consumptis.

Diamargariton est electuarium valens ad omnes passiones cordis ex frigidityate, sed qñ fit debilitas cordis ex calore nō detur: si sit ex frigidityate detur, sic. Accipe. 3. i. ossis de corde cerui, pulveriza & pone in. 3. i. diamargaritū vel. 3. ij. in. 3. ij. & mane cum vino da. Ad distemperatiam stomachi ex frigidityate sumatur, fastidium amputat, fastidium aliquando fit ex calore, aut frigidityate, aliquando ex defectu spirituum, & ex crudis & frigidis humorib⁹ in ore stomachi inuisicatis: si sit ex calidis non detur, si ex defectu spirituum cum ui nō detur ante prandium, si ex frigidis & crudis humoribus post cibum. Digestionem procurat, digestio multis modis impeditur: si ex frigidityate detur sic ligno aloes integrum, & scamonea, basilicon: pone per noctem in vino & mane exhibeas lignum aloes: ita valet nec suam amittit uirtutem: solum autem tale vitium confert multū: sed tunc tota vis ligni aloes amittitur, & post lignum nō valet. Dyspnæis dyspnæia est species asthmatis: sed dyspnæia est ex siccitate, asthma ex humi. asthma tūco si def

quod sumptum, non statim transfugit, sed diu in ore tenetur, & hoc sit nobis generale. Nota quod datur contra vitia spiritualium, diu tenetur sub lingua, vt sic per moram veniat ad spiritualia nisi a maritudo saporis impediatur horribilitas. Phthificis valet nisi multū febriant: datur cum vino vel aqua hordeij, quia abluta sunt semina melonis, citruli, cucu. quia sanie mūdificat, & sicali qñ vulnera consolidant. Longis ægitudinibus: vt quartanæ quotidianæ: quia calorem naturalem confortat, & spiritus reparat, detur cum vino odorifero & citrino, lymphato cū aqua rosata. Malitientes idest syncopizantes vt cardiacos & mulieres laborantes de sumositate maritum quibus non detur in agnitione: sed ante vel post: mulieribus sic laborantibus non detur per os, sed supponatur in bombice, vel resolutur in vino & aqua ro. & colata per perlesarium inijciatur, post accessum interius recipiatur. R. ligni al. caryo. phyllorum ca. sunt & sic. iij. gra. virtutem habent vix conformem caryo. phyllorum ad confortandum hepar, hic ponit stomachum & virtutem digestivam: eligenda sunt subtilia & brevia in quantitate parum caryoph. excedit, crassa omnino sunt abscondenda per sex an. serua. vinum decoctionis eius sans conseruo. Trochisci diarodon: ponitur hic ad confortandum. Troch. interpretatur rotundus decoctus, diarodon idest de suc. rosarum facti. Troch. diani idest de suc. uolarum ponitur hic ad mūdificationem: musci cal. est & sic. in. ij. gradu virtutem habet confortandi, ponitur hic quia digestionem sua caliditate confortat, & aromatizate spiritus reparat, supfluitas est cuiusdam animalis in India, Alexandria, Damasco reperi qui subrusti coloris est, & aliquantum solide substantiæ per. v. an. serua. Seminibus basilicon herba est ca. & sic. in tertio gradu confortat, semen diu proprie dicitur ozimū, cum non inuenitur basilicon semen est apponendū. Quidam tñ apponunt herbam siccantem: intelligit hic herba sic. satis consonat digestionem nō sopificatur: per annum herba seruatur semen per septem annos. Herba basiliconis trita cum ouis in sanguine ad modum crispellæ facta, multum confert indigestionē diamargariton per annos duos seruatur: benedicta per tres.

Addito.
Diamargariton dicitur a duobus generibus margaritarum perforatarum & non perforatarum. Auic. in. iij. cañ. habet vnam aliam descrip. quæ differt ab ista, communiter preparatur secundum præsentem descriptionē quæ est Nicolai: & valet istud electuarium ad ea quæ scripta sunt in textu, maxime in causa frigida, & ideo vocat communiter diamargariton calidum, quod differtentia frigidi quod valet in causa calida quod descriptum non reperitur apud aliquem doctorem famatū, & ideo a duobus diuerlimodo reperitur descriptum & preparatum.

Nonnulli hoc modo describunt & preparant. R. iij. se. frigidorum maiorum mūdato. se. portul. semi. papa. al. sandali albi, sandali muscarellini, ligni aloes, zinzib. rosarum rub. florum nenufa. florum borag. myrtillorum an. 3. i. coral. al. & rub. an. drag. 3. misce simul vt de cor. & fiat electuarium.

Alij vero hoc modo describunt & preparant. R. san. da. omnium florū, rosarum, florum viol. se. melonum trochiscorum, diarodon an. 3. ij. ossis de corde cerui, podij, doronici romani, been rubi, been rubij, spice. nardi an. 3. ij. margaritarum perforatarum & non perforatarum an. 3. 4. imargaridorum, rasuræ eboris, hyaciinthos, saphirorum an. 3. 5. ferici corui combustij. 3. ij. se. endiuie, se. acetose, auri optimi an. 3. 4. ambre, ligni aloes an. 3. 4. camphoræ. 3. i. musci gra. i. misce, & fiat pulvis. Istud apud Lugdunenses magis præparat q; præcedens. Componentia istud diamarga. calidum satis nota sunt i vniu. tñ notabis q; per trochiscos diarodon hic intelligere debemus

mus illos quos ipsemet Nicolaus in presenti electuario describit in suo magno antido. qui inferius describuntur similiter per trochiscos diani, id est de violis qui sibi inferius describuntur, Summa medi. est. xxvij. res.

Diacamereon id est ducens hominem de morte ad vitam quod facit asthma, arteriacis, tussibus, phthisicis, cum imbecillitate stomachi emendat, debiles lumbos confortat, luxuriam provocat, & o quod in diarodon Iulii laudatur adimpler, decima pars confecta est lib. ii.

Quantofol. zin. ana. drac. v. & scrup. ii. & gra. xvi. cinnamo. car. ana. drac. iiii. & scrup. i. & gra. xvi. carnum dactylorum tantundem, galan. spi. zedo. colli. pyre. coral. ru. traga. reupontici: saluinc. & anacardi. ossium dactyl. carpo. anisi. amifructus id est iuniperi ana. drach. ii. & scrup. ii. & gra. viii. leucopiperis, macropiperis ana. drach. i. & scrup. ii. & gra. viii. limaturg auri puri, & argenti meri: ossis de corde cerui ana. scrup. ii. & f. mus. rasuræ eboris ana. scrup. i. & gra. vii. ambrg. scrup. i. mel quod sufficit, detur de eo. drach. iiii. mane vel vespere cum vino.

Additio.

Diacamereon, i. reducens hominem de morte ad vitam quod interdū in vfu habet, est piosius q̄ diamaga. virtutem pprie respicit. vitalem & animale, cōplet omne illud in quo diarodon Iulij commendatur datū cū pliris cū multo, confert manix puenienti ab ascēsu fumositatū à corde pcedentium, datum cum vino infusionis croci, confert cardiacæ calidæ, Tenuum in ore ac transgluēdo mane & sero cōfert pectori, datum cū decoctione hyssopi & sicum confert asthma, arteriacis, tussibus, & phthisicis cum prysana datum cum vino decoctionis galange confortat stomachum frigidum, ac acius imbecillitates & indignationem emēdat, datum cū vino aromatico confert, dolori stomachi & melancholiz: datum cū vino remolitionis zinziberis confert libidini, & cōfortat lumbos imbecilles frigiditate: & ipsum muscatū confert impedimento conceptionis ex humiditate matricis.

De aliquibus simplicibus hoc electuarium cōponentibus dicitur hic. Et primo de saluicæ: quia sū compositorem est spica celtica & sic reperitur sū Math. syluaticū in litera saluinc. Diosco. dicit saluinc quæ herbe quæ radicales & folia habet, flores similes violæ spica celtica habet florem citrinum, quoniam conuenit cū colore, viol. tñ loco saluinc cōter ponitur spica celtica. Secundū est antiochus, & sunt antiochii crassi cariosili. Tertium est ami fructus sū Nicolaū, hoc est semē iuniperi. Auicē. in. ij. cano. dicit. abel est fructus iuniperi similis zarur, hic textus Aui. est corruptus. nam fructus iuniperi dicit alharhar, & abel est sabina sicut patet apud Sera. cap. proprio de sabina cui magis credendum est in simplicibus q̄ Aui. alia satis nota sunt. Summa medi. est res. xxvij.

Diamoron a moris celsi dictum, a moris rubi, batium, valet ad oēm causam palati & gutturis, cadentem vnam subleuat & humorosam desiccant, medietas est lib. i. g. mororum celsi lib. f. mororum batti lib. i. mellis lib. f. sage. vnc. iiii. Confecte sic, succum mororum cum melle & sapa in vase greco stagnato ad prunas suauiter decoque, cum autem scire volueris ita coctum sit, pone ex eo guttam super mar mor donec gutta marmor inuiscata appareat & adherat, tunc cola & in vase stagnato viui reserua, & cum opus fuerit gargari zetur.

Additio.

Diamoron dicitur sū intentionem Nicolai a moris celsi, & rubi, batium a moris ru. Mef. in suo antido. distinctione de loch habet confessionem de moris, & dicit q̄ est diamoron & sic est, nam sua descriptio, cum ista Nicolai concordantū generaliter conficitur sū presentem de scrip. Ipse Mef. in practica capitulo de fynanchem gutturis habet vnam aliam descript. ex auctoritate Alexan. sed non est in vfu, in eodem capitulo habet vnā aliā descript. quam dicit diamoron quod Gal. composuit, sed sibi nō est i vfu. Gal. vero. vi. myamir. describit duas descriptiones diamoron: quæ vnā sibi attribuit alteram vero Andromacho quæ non sunt vfuales: hæc descript. passiones respicit gutturis palati vultus: ac oia genera p̄ocationum vnde diu ac pluries gargariatum in principio cū decoctione balauitæ, liqui. & rosarum, phibet ac intercept fluxum humoris, ad ea quod postea gargariatum, & diu in ore itum cum decoctione corticis nucum frequenter, confert mirabiliter repercutiendo materiam fluentem ad guttur, & ad vultum ac fluxa consumit, pfundatione succi: quare est peculiare infirmitatum oium corundem. Vuulam cadentem subleuat ac humorosam desiccant, fynanchem, phibet infigendo palatum ac guttur cū gargariatum cum succo plantagi, confert pullis ac vlcibus oris in quo augeatur mel vel minuat sū q̄ querit maior vel minor stipitatio vel absterio, verum fynanchem ex vfu fungo: curat gargariatus ex oximelle scilicito factus. Cōponitiam hoc electuarium satis nota sunt. Sapa hic ponitur ad resoluendam materiam fluxam, & ad refrenandum stipica. Summa in medi. est res. iij.

Dianthos dicitur, quia fit de floribus dendroli bani, violarum, & rosarū, valet tristibus macilentis, cardiacis, multum laticifatis, & conualescentes ex ægritudinebus miro modo cōfortat, vi. pars confecta est lib. ii. & f.

g. flos rosarū marini vnc. i. ros. vio. liqui. añ. drac. vi. gar. spi. nucis mus. galan. cinnamo. zin. zedo. macis: ligni al. cardamo. ani. ane. ana. scrup. iiii. mel quod sufficit: datur mane & meride febricitantibus cum frigida, non febricitantibus cum vino.

Summa medi. est xxvij. res

Dianthos electuarium est ab anthos dictum quod ē flos rosarū marini, valet ad oēm debilitatē corporis, si sit ex defectu spirituum: vel ex frigidityte, vel ex oppilatione vel ex caliditate, vel ex humiditate: tunc non valet, si ex frigidityte vel oppilatione valet frigiditas vero q̄q̄ cum humore q̄q̄ sine humore, si sit frigiditas sine humore, detur cum vino calido vel frigido. Frigiditas cum humore q̄q̄q̄ est cum fluxu, q̄q̄ sine fluxu sit cum fluxu, detur cum vino decoctionis caryophyllo. massies, et cimihi si sine fluxu, cū decoctio nucis mus. si sit cum oppilatione, detur cum vino decoctionis aliorū diureticorū. & anthos ca. est & sic subleuat & confortat subleuat ex qualitatibus suis, cōfortat ex aromaticitate. rosarū marini bis vel tert flores in anno: meliores sunt in vere, in vmbra siccantur: per annum feruntur, cum ponuntur in medicinis, folia & suffes abijciuntur.

Viola sunt tri. & hu. ponuntur hic vt temperent calorem aliorū & humectent membra spiritalia ex aromatiata confortent, violæ, quedam sunt si balbide & illæ non sunt aromaticæ, nec adeo bonæ, & sunt subnigre & fere purpureæ, & tales sunt bonæ, & in vere colliguntur et ad solē parū siccant: quia multū sunt humidiores, & possent putreficere cōfice vt alia esaria p̄ duos annos serua.

Diasatyrion dicitur a satyrionis radicibus: satyrasit enim Græce, erectio virge latine dicitur proprie

proprie datur illis qui debilitatem patiuntur renū,
libidinem mirabiliter prouocat ex aliqua occasione
prædicta sine mora restatur. viii. pars confecta est
lib. i. f. g. satyrionū testiculorū viridium, baucis,
nucis indice, pistacearum, seacul. pinearum enudea
tarum ana. drach. xii. car. zinzi. anisi. erug. semi. lin
gur. auis ana. drach. v. cinnamo. caudum scincorū
viridiū semi. bulbi ana. drach. ii. & f. musci gra. vii.
Conficitur sic, in tantum mellis despo. quod sufficit
ponatur testiculū satyrionum, & baucis, & seacul.
unaquæq; per se in supradicto melle ponatur prius
bene contrita: & cum spatula bene commisceantur
& bulliant aliquantulum: deinde addantur pineg &
pistacia & nuces bene trite, & cum aliquantulum bul
lierit ab igne deponatur, & puluis prædictarum spe
cierum commiscendo adiungatur, ad vltimum vero
muscum distemperatum cum aqua ro. apponatur,
& sic vsui referuetur, detur in sero cum vino dulci,
vel condito coedarium vnum.

Summa
medicæ
res. xv.

Diasatyrion dicitur à satyris: quos pronos in ve
nerem fama vulgait: vel à satyrionibus qui ibi
recipiuntur, valet contra omnem debilitatem renū,
sed tñ si sit ex caliditate non detur: sed ex frigida cum
vino calido detur, si sit ex viscoso humore cum vino de
coctionis foeniculi petroselin.

Libidinem excitat: coitus quæ debilitatur ex defectu
spirituum & hu. & ex frigida & caliditate, quæ ex calo
re, non detur: quæ ex frigida, detur cum vino mediocri
ter lympato, quidam dant cum decoctione vini scinco
rum, sed male faciūt, quia dum putat libidinem excitare
extinguunt. Accipitur diasatyrion positum bono cibo,
generante bonos humores & multos: & vltusq; accipit,
sumat ficus vel dactylos, pineas vel amygdalas. g. Sa
tyrion, herba ipsa cocta cum carnibus hirci diasatyrion
est rusticis calis. sunt & sic. in. iij. gradu coitū excitant craf
fos humores dissoluant in ventositatem, vnde virga ten
ditur per annum seruat.

Baucia
i. pastina.
naca.

Eruca

Baucia ca. & hu. in medio secūdi gradus, sanguinis &
spermatis generatiua, alio nomine dicitur pastinaca, ra
dix competit vsui medicæ: ponitur hic ad excitandum
coitū: quia ventositatē facit, vñ debet poni in hac medicina.

Eruca cal. est & sic. in. iij. gradu herba est cuius semen
sistit dicitur: ponitur hic quia ventositatem generat ex vi
scosis humoribus quos resoluere referuat per tres annos
semē et herba ipsa, cocta cum carne hirci & comesta dia
satyrion est rusticorum.

Scinci

Scincorum recentium, pisciculi sunt vltra mare in fon
tibus dulcibus calidi sunt: & sic. in. iij. gradu, circa caudā
maioris sunt elasticæ, recentes si habeantur & ponantur,
si non siccantur & siccantur, per tres annos seruant, sed
vltimamini maioris sunt efficacie, nostra res minoris, illi
maiores sūt & crassiores, illi minores sunt & graciliores.

Sulbi, se
men

Bulbi semen id est expe maring ca. sunt & hu. propter
easdem causas ponuntur: resoluendo humores in ventosi
tatem in verē colligunt per. iij. annos feruat.

Lingua
auis

Lingua auis ca. est & hu. propter easdem causas hic po
nitur, per an. seruat quanto recitior tanto melior: quidā
ita cōficiunt satyrion & baucias, & ea quæ non possunt
puluerizari conterunt & distemperant cum melle, post ad
dunt pulueres: sed sic confecti cito corrumpuntur, ideo sic
fiat satyrion, & baucis in melle coquuntur, & postea opti
me confundantur, & cum melle in quo cocta sunt contri
cant, deinde amygdalæ, & penidiz, & spinæ p se contri
cant, ad vltimum pulueres specierum, per annum seruat.

Diaprunis vel damascenum dicitur a prunis,
quæ ibi intrant, datur acutas & peracutas pa
tientibus, & maxime caufoni & synochæ, in pncipio
& in augmento & statu egritudinis: nona pars con
fecti eius est lib. ii. & f.

g. prunorum damascenorum viridium numero
c. quæ poni debent in stagnato, & tantum aque q. be
ne cooperiantur: bulliant quousq; dissolui videan
tur, tunc ab igne deponantur, & cum aliquantulum
infrigidata fuerint, ab aqua extrahitur, & in cribro
super catinum polito pruna ponantur, & manibus
tandiu fricentur, vt nihil præter ossa & cortices in
cribro remaneat: in aqua autem illa in qua decocta
fuerint pruna ponantur vnc. i. & f. violarum, & ite
rum bullire permittatur, & abstractis violis ponan
tur ibi lib. ii. zuccari & lib. i. de pulpis prunorum,
& coquantur ad spissitudinem incipiente inspissari,
adde vnc. i. tanarindorum & caligin. medullæ vnc. i.
dissoluit & colat cū supradicta decoctione pruno
rum, memento tamen q. in aqua prunorum bulliat
vnc. i. & f. viol. vt dictum est: & cum ad perfectionē
decoctionis peruenit, semper agitudo cum spatula,
& postea superaspergatur puluis istarum specie
rum, g. sandalorum alborum & ru, spod. reubar. cin
na. ana. drach. iii. ros. viol. se. portulacæ, scariolæ, ber
beris, succi liqui. tragacanthi ana. drac. ii. seminum
citru. mel. & cucur. mundatorum ana. drach. ii. datur
omni noie die cum frigida sine diagridio ad mo
dum castaneæ. Si laxatiuum facere volueris, ponat
tur in vnaquaq; lib. drach. vii. diagridii quando ab
igne deponatur: datur in dedicatione febrium laxa
tiuum ad purgationem in matutinali hora ad mo
dum castaneæ cum aqua cal.

Summa
medicæ
res. xx.

Diaprunis dicitur à prunis & fit simplex, & laxa
tiuus quia scameona tria apponit. Quidam con
ficiunt ipsum cum syrups. Quidam cū melle &
syrupo. Confectum bene potest dari cū aqua vio. & pru
norum conspitatis cholerici in xstate in ea regione, daf
etiam in mane & meridie febricitantibus cum aqua frigi
da ad sitim, & ad calorem minuendum. Item factum la
xatiuum detur acutē febricitantibus ad laxandum maxi
me nutritis post tertiam & quintam purgationem, &
hieme factum cum melle, & simplex datur phlegmaticis
conspitatis, sed febricitantibus acutē non detur cū melle,
sed cum syrupo. g. prunorum frigi. sunt & humi. infrigi
dant & humectant: quia virtutem habet leniendi hic po
nuntur ad infrigidandum & humectandum.

Diapru
nis du
plex.

Prunorum alia alba, alia nigra, alia dura, alia mollia,
alia carnosā, dura & bene carnosā plus valent q. mollia
& parum carnosā, & talia debet poni in medicina, si for
te nō habemus damascenā: quia illa præ cæteris sunt lau
dabiliora, hmoi pruna parum ante maturitatem debent
colligi, quia perfecte matura cito corrumpitur, scindun
tur autem in quatuor partes: ita q. carnes ab ossibus non
separantur, ad solem desiccantur, moderate tñ, desiccata
cum aceto lauantur & iterum deliceantur, vt humiditas
ab aceto contracta consumatur, postea in vase strito te
pone: quidam lauant cum aceto & oleo, & bene faciunt
quia inde sunt pulchriora. Nota q. tñ sicca q. viridia po
nuntur in medicina per annum seruantur.

Pruna

Spodium frigidum est aliquotulum & humidum, po
nitur hic ad reprimendum calorem & sitim. Ego autem
dico cum Dioscoride ipsum fieri ex osse elephantis com
busto: comburitur enim os elephantis in vase æneo vel
ferreo ad ignem & fit spodium. Alij dicunt q. spodium
fit cum radice calami in India nascentis combusta dura
& solida

Spodiū

& solida, et circa Babyloniam: sophisticatur autem cum marmore combustio: vel cum osse canis vel alio: sed sic fecitur: quia marmor graue est & ponderosum: spodiū vero leue est, debet enim digitalium & leue: quia in puluerem adulteratur quia vix cognoscitur.

Sandali Sandali tria sunt generalia, rubens, & citrinus: frigidum est sic, in pmo gra, albus frigidior est rubeo & minus confortat: citrinus plus omnibus confortat: & ponitur hic ad confortandum & refrigerandum: ligna sunt raro sophisticata: sed tamen albus potest sophisticari cū ligno cy pressus: sed odore distinguuntur: quia lignum cy pressi odoriferum est, rubum simile est ligno quod dicitur braxius: sed carius est: nec cū eo sophisticatur: per longum tempus durat.

Portula Portulacæ semen frigidum est & hu, ponitur hic ad sitim mitigandam, & ad laxandum: per an. potest seruari ponitur hic contra seruerem.

Scatole Semen scariolæ frigidum est & sic, ponitur hic ad mitigandum quia mitigat diuretica, & contra sitim et seruerem ponitur hic per tres annos seruat.

Tamarindi. Tamarindi frigidum est, & sic, aliter dicitur oxyphœnia subtiliant ex glitibus suis, dimittit ex acetositate, purgat quadam mordicatione. Tamarindi fructus sunt arboris in India nascentis qui conuassantur anteq̃ ad nos veniant. Eligendi sunt in colore nigri, non nimium molles, vel duri. Cum enim sunt exsiccati apothecarij resoliuntur casiamis, in aqua, & in illa humectant tamarindos, vt recentes apparent. Sed discernuntur, quia dum trahantur digitos inficiti sunt autem sitindari vel pallidi vertu sunt consumpti, componuntur in medicinis, nucleis abijciantur: per tres annos seruantur: confice sic, pruna decoquantur in aqua postea per cribrum de corio frican do transmittatur sicut fit de citonij: postea casiafi, abiectis nucleis resoluantur cum syrupo vel in melle: si cum melle debeat confici & de quoquantur simul cum carnis prunorum semper agitando cum spatulâ: si quæ decoctionis est cū incipiat adherere stagnato ab igne deposito puluis specierum addatur: quando enim cum syrupo conficitur per annum seruat, quando cum melle per duos annos seruat: qualiter autem cum syrupo debeat confici dicemus quando ex oxy melle docebimus.

Dlaprassium dicitur a prassio viridi, quod ibi plus intrat q̃ de aliis speciebus: valet ad omnem pectoris infirmitatem, & maxime ad catarrhū & ad cerebri frigiditatem, sanat capitis vertigines & oculorum caliginem, & palatū, & arterias, & ad omnem speciem catarrhi quæ fit ex frigiditate, mire prodest, dentium dolorem mitigat: decima octaua pars confecta est lib. iiii.

pr. prassii viridis drach. v. f. traga. pinearum mundata. amygd. pistaciorum, carniū dactylorum, sicū pinguium, passularum enucle. an. drach. iiii. & f. cinamo. caryophyll. nu. musc. macis ligni aloes galange zinzi. zedoarie, spicæ, liquiritiæ, reupontici, anacardi. styracis calamitæ, massicis, myrrhæ, chalba. cerebæ. iros, aristol. ro. radi. cappar. gentianæ, melanopiperis, anisi, fœni, anethi semi. apii, macedonici, laxi, fragi an. drach. ii. hermodactylorum, origani, paucedani schœnanthi cardamomi, leucopiperis, carui, leuistici, vinecotoxici, an. drach. ii. & f. gra. ii. f. balsamitæ, pulegii, dictami, costi, pyrethri, satureciæ, basiliconis, peonij, macropiperis, amomi, sinoui, orobiana. drach. i. & gra. ii. & tertiam partem alterius, xylo. casiafi. corall. rasuræ eboris, carpobal. dauci cretici ana. drach. f. musci, ambræ, ossis de corde cerui,

ana. gra. xiii. mellis despumati quod sufficit, conficitur sic, in lib. iiii. mellis despumati pone prassium supradictum aliquantulum contusum drach. v. f. & quartam partem pineæ recetis cum resina sua & de vino vetustissimo optimo vnc. iiii. & bulliat infusum lento igne ad vini consumptionem vel donec pinea aperiat & caricæ bene purgat intus & extra, & dactyli eodem mo purgati, & passæ sine granulis suis, pineæ & amygdalæ & pistacia, omnia ista bene mundata pistentur, tamen vnumquodq̃ per se pistetur, & postea infusum miscetur in mortario, & addatur ibi terebenthina, & simul pistentur, & cū prædicto melle calido in eodē mortario paulatim posito distemperentur, & postea addatur puluis supradictarum specierum, & diu conficiantur, styra vero cum modico melle liquefacta cofectioni supermiscetur sine intermissione, ad vltimum balsamum ambræ & muscum supermitte, & iterū bene permisce, & vsui reserua, datur in sero cum vino calido in quo cocta sit hyssopus & tragacanthum.

Dlaprassium magnum electuarium est, vertiginem capitis sanat factam ex frigiditate & vitio stomachi, si d. fuerit vitio cerebri non tñ valet. Caliginem oculorum auert factam ex fumositate à stomacho ad superiora ascendente cum vino calido datum, & postea propinetur vinum decoctionis fenæ. Palatum & arterias purgat si dolor fit ex rheumatismo: detur cum vino calido. Vix distillationem inuatur, coquatur ro. in aceto. post addatur vinū dulce & gargarizet, post accipiat diaprassium cum vino calido.

Dentium dolor ex frigido hu. sumatur cū vino calido interius, & ponatur super dentes exterius. Asthmaticis, suspiriosis, epilepticis, si fiant pilulæ ex puluere liquiritiæ & gentianæ & diaprassio & dentur, cannas pectoris & pulmonis emundat sumptum cum vino tepido: vel fiat pilulæ ex puluere penidiorum & amyli & diaprassio, & teneantur in ore donec liquefiant. Stomachum & hepar confortat cum vino decoctionis fœni. & ani.

Spleneticis cum decoctione herbarum diuretica, peripneumonicis omnino detur cum aliquo lenitiorum cum decoctione gummi arabici & tragacanthi omnibus vitij interioribus ex frigiditate detur cum vino calido. Ne phreticis. Calculosis. Stranguriosis cū vino decoctionis faxifragiæ. Colicis si fit ex frigido humore vel viscoso, vel ventositate corpori beneficiis si fiat discoloratio ex indigestione vel ventositate, detur cum vino decoctionis spicæ & nucis muscag.

Menstrua educit si hæretico ex humore frigido & viscoso oppilante vel ventositate vel frigiditate, dissoluatur cum oleo mustellino, infornentur suppositoria & inuolutum in bombe supponatur. Pr. prassii viridis ca. est & sicci in terio: virtutem habet diureticam & dissolutiuam contra causas spiritualium & ad mundificationem hepatis & vjarum vtriusque: viride debet hic poni, quia ficcum nullius est efficacis: hoc multo melius, si succus exprimitur in quasitate ponatur ab auctore cum melle, in quo prassium conficiendum est: & quia non possumus semper viride prassium habere, extrahe ab eo succum & cum succo liquiritiæ infornentur, & eis vice prassii vice cum opus fuerit. Nota, q̃ apothecarij prassium sicci in hac medicina apponunt multum de puluere contrito, & ex eo componunt non decipientes.

Pinearum pineæ sunt fructus ea. & hu. propter causas spiritualium quas sic præpara, pinea integra super carbonem ponatur donec folliculi aperiantur & nucleis extrahantur & frangantur: pellis abijciatur: postq̃ præparati fuerint, statim

Summa medic. res. lx. vi.

ca. vi.

ca. vi.

ca. vi.

ca. vi.

ca. vi.

ca. vi.

ca. vi.

statim phratos pone in medicina: quia vltra duos dies non feruatur. Contra tineaum. Pinea inuoluatur pellicula & paties subtus sumum recipiat: per embotum nō inuoluta pellicula dysfentericis cōfert: per duos annos fer.

Pistacia

Pistacia calidæ & hu. ponuntur contra vitia spiritualia: fructus sunt arboris qui in transmarinis partibus inueniuntur: cum ponuntur in medicinis enucleantur, nō indigent tamen vt munden- tur: contra causas spiritualiū ponuntur hic, multum excitant coitum.

Carniū dacty.

Carnium dactylorum ea. sunt & hu. leniunt & humectant: fructus sunt arboris: eligendi sunt non perforosi, bene carnosii, & gummi eo apponuntur in medicinis ossa sunt remouenda: & tñ carnes apponendę in tūitate determinata ab auctoribus, per duos annos feruatur.

Ficus

Ficus ca. sunt & hu. temperatę pingues & recentes, siccatę temperatę in caliditate & hu. fructus sunt arboris. Ficus siccatę ponendę sunt in medicinis, ponuntur per causas spiritualium: propter asthma, propter tussim, leniunt molliunt & mundificant: per duos annos feruatur: aqua decoctionis earum valet contra stric- turam pectoris.

Vuarū passag.

Vuarum passillum ca. sunt & humi. fructus est communis & notus: vix se debet preparari: accipiuntur vix perfectę maturatę ponuntur in furno mediocriter calido, donec aliqua pars consumatur & desiccetur: tūc extrahantur & in vino abluantur & abluę in loco competenti suspendant vel aliter & mediis: accipe grana vuarum in furno siccata: medige meliora & abluę in vino & superasperge pulueres cimini, cinamomi, & aliarū specierum aromaticarum, & inuolue in folijs ficus, & ita suspendentes eas conseruant per duos annos: & sic ponuntur in medicinis enucleantur & abijciuntur acini. postea ponderantur, contra causas spiritualium hic ponuntur ad mundificandos renes & meatus vinales & lumbos.

Ireos

Ireos ca. & sic. herba est cuius radix simili nomine appellatur, & ponatur radix in medicina: virtutem habet dyreticam & dissolutiuam: eligenda est non perforata, quę cum frangitur nō puluerizatur sñ doctrinam quam de alijs radicibus dixi. Aqua decoctionis eius contra stranguriam & dysuria iuuat: radix debet desiccari & in vmbra suspendi per duos annos feruatur.

Aristolochia.

Aristolochia radix medicinalis est cum inuenitur aristolochia per se rotunda apponatur: contra venenū valet contra causas spiritualium valet capitis & viarum vinaliū in frustulis scissa & exsiccata: per tres annos feruatur in multa efficacia.

Vincetoxicū

Radix capparidis frutex est, cuius radicis cortices compentit medicinis: ponitur hic propter spiritualia, & ad ce- rebri confortandum eligendus est cortex habens ponticitatem cum amaritudine: quia non puluerizantur per tres annos feruunt. Vincetoxicum calidum est & siccatę, dyreticam habet virtutem, & dissolutiuā, & dicitur vincetoxicum quia vitem theriacā contra toxicū tenet, & radix & herba eadem nomine appellatur: radix competit medicinę contra causas spiritualium & principium membrorum valet: similem habet radicem hel- leboridis: vt dicitur in circa insans: per tres an. feruat.

Saturegia

Saturegia calida & sic. est dissoluti confortat spiri- tualia mūdificat, alio nomine dicitur thymbrā: folia ei ponuntur in medicinis quę dyretica sunt cōtra stranguriā & dysuriam: vltra annum feruatur.

Distami

Distami ca. & sic. virtutem habet dissolutiuam & attractiuam, & vim occultam contra venenum, ponit hic propter causas spiritualium & lumborum, herba est quę in petrosi locis nascitur, cuius radix competit medicinę: eligenda est non perforata sed continua: per duos annos feruatur.

Orobū

Orobium genus est leguminis temperatę cali. & sic. sñ quosdam quod est salum. Est enim frigidū & sic. quod potest probari auctoritate Isaac dicentis: in diebus suis ip-

sum cibum esse bonum: ratione similis cōplexionis: ponitur in hac medicina & in quibusdam alijs, non vt dicitur quidam quia fit dyreticis: sed quia grauitate sua medicinam secum ducit ad inferiora, & viscosos hu. dissoluitos per medicinam educit.

Diaprasillum sic conficitur: pinex, amygdalgæ siccatę, vix passę, & cum non possunt puluerizari pistentur & cum melle dispumato & succo prassii admisceantur, postmodum puluis aliarum specierum addatur dum ad huc bene calidum est balsamus: imponentur: quia aliter non possent incorporari: postmodum muscus & ambra simul trita cum vino modico vel cum aqua ros. distempera & parum vini dum adhuc calidum est: per. ij. annos feruatur in multa efficacia.

diaprasillum

Diaprasillibereos siue zinziber conditum sic fit. eryngiorum qui habent folia ad modum cretani marini, quod faraceni seculum vocant bene rasi cum cultello, postea coquantur in aqua donec dimittat se stringere manibus, & postea abstrahatur & de aqua, & lignis quę sunt interius munden- tur, & cum cultello frustatum incendantur, & in mortario marmoreo fortiter pistantur: & cum manibus exprimentur, vt aqua inde exeat & ponderetur inde lib. iij. & ponatur in x. lib. mellis dispumati & albis- simi & coque donec incipiat rubere & addatur lib. f. zinz. frustatum incisi, & dimittatur tandiu bullire donec digito adhæreat in marmore superposito, postea tolle ab igne & impone pulueres harum specierum. g. z. inzi. vnc. iij. pistaciorum vnc. iij. zedoarie vnc. i. & f. dactyl. vnc. iij. cum omnibus istis con- diatur, stomachum confortat, digestiuam, virtutem adiuuat, vitio pectoris ex frigidityte valet, renes confortat, libidinem potenter incitat,

Summa medic. res. vj.

Diaprasillibereos idem est quod zingiber conditum contra raucedinem valet, non quidem ex caliditate & siccitate factam: quia tunc darum raucedinem magis augmentaret: sed fit de phlegmate crasso & viscoso circa tracheam arteriā coherentē, & tunc parum per & cum mora transglutiat, vt supra diximus, vt hu- mectetur arteria & dissoluantur humores qui eam exasperant. Asthmaticum de phlegmate fistulas pulmonis im- pediente situm & ardorem stomachi scilicet quādo ex indigestione proueniunt, datur hic cum aqua hordei cum decoctione tragacanthi liquiritiæ siccatę, tussis quādo est ex frigidityte & siccitate vel ex rheumatice hic datur cō vino decoctionis feniculi, qui calore suo dissoluit & spue- refacit. Splenicis non debet dari nisi facta sanie & ru- pio a postemate: datur autem diluti cum aqua hordei de coctis: tragacanthi, liquiritiæ, de his omnibus que recipit satis superius dictum est, quę ea, sunt & confortatiua digestionis, conficitur autem sic, diuersi diuerso modo con- fiunt. Accipe eryngios marinos mundatos optime, de coque, & decoctis laua, & fustes inferiores & cortices ex- teriores remoue: postea minutim incide, & aquam forti- ter exprime, vt aqua exeat, & appone mel tali proportio- ne vt pro. i. lib. eryngiorum sint duę mellis, & bonum est. Alij ad libitum ponunt, in principio decoctionis ap- ponuntur ibi amygdalę bene mundatę non tritę: & in fine nucleis pinarum mūdatis, facta decoctione quod cognoscitur, addunt totum in subrum mutatur colorem vel gutta posita supra marmor non fluit: deponatur tūc ab igne & infrigidetur, & tunc apponatur zingi. minutim scissum per sex dies in vino temperatum vel lixiuio, & bene incorporatur alij totum zingi. puluerizatum, & quia potest tunc recipere plures pulueres & bene incorpo-

ratu

ratur & sic bonum est in Alexandria fit de viridi zingib. & ideo opimum est, quidā faciunt de eryngijs & baucijs & alij ex folijs baucijs, & in loco mellis ponunt trophum gallæ vel syrupum, & valet sic confectum, præcipue habentibus hepar & stomachum calefactum: per annum seruatur, multum ualet.

Diaolibanum dicitur ab olibano, quia olibanum ibi intrat valet ad omnes capitis passionē, lachrymas potenter stringit, dolorem hemicanem & superciliorum sanat, & syn. ichem curat datum cum decoctione ptylang. vi. pars cōfecta est li. i. g. Castorei, opij, hyoscyami ana. drach. iiii. casigli. drach. ii. & scrup. ii. folii. croci, thuris, masculi ana. drach. ii. reupontici, amomi ana. drach. i. scrup. ii. myrrhæ. drach. i. f. spice, pyrethri, euphorbi, leucopiperis ana. scrup. f. peonise, styracis, macropiperis ana. drach. i. mel quod sufficit, datur sero cum vino calido in quo coctum sit olibanum & saluia.

Summa
medic.
est res.
xxvii.

Diaolibanū medicina est opiata dicta ab olibano, non quia plus recipiat de illo quam de alijs, quia magis recipit de opio et hyoscyamo: sed quia plus recipit de eo quā alia opiata fm suæ quantitatis modum: ualet ad multas capitis passiones: ad dolorem hemicanem scilicet in principio: si tamē dolor fuerit ex frigidiatē, vel ex rheumate, et datur prout dicitur in fluxu lachrymarum si vero fuerit inueterata passio tribus diebus ante datur oxymeli: & postea hierapicra: & si corpus fuerit plethoricum, purgetur cum pilulis aureis: postea datur diaolibanum cum vino calido: valet ad dolorem supercilij factū ex p̄dictis causis, vt si fiat de fumo sitate à stomacho a fē deinde tunc prædicto modo: valet specialiter contra fluxum lachrymarum factum ex frigidiatē, constringente: vel ex humiditate lubricatē: vel ex debilitate virtutis contentiū: si vero fiat ex calore dissolūte non datur: si autem fiat ex prædictis debet dari in pilulis hoc modo: fiat pilule ex masticæ: & olibano puluerizatis & diaolibano & datur. xj. vel. xij. vel. xv. fiat etiam cataplasma ex puluere olibani cum diaolibano & albumine oui, & superponatur fronti & temporibus. Valet ad fauces rheumizantes præcedente purgatione, si corpus fuerit plethoricum cum pilulis aureis: deinde datur diaolibanum prædicto modo contra asperitatem lingue & tracheæ factam ex viscosis humoribus ipsi adherentibus, si vero sit ex caliditate non datur: datur autem hoc modo, fiant pilule ex puluere penidiarum & amylo & diaolibano, teneantur sub lingua, & transglutiantur penidie & amylo dissolūte & relaxant medicinas: & diaolibanum consumit. Tussientibus ex causa rheumatica vel ex frigidiatē cum vino decoctionis caricarum & passularum. Valet contra vomitum factum ex frigidiatē vel ex debilitate virtutis reitūæ cum vino decoctionis masticis: & fiat emplastrum ex puluere masticis, olibani, & sit tantū de costo quantum de duobus alijs: cōficiantur cum oleo musellino calefactis in testa. Valet contra nauicam cum vino calido patientibus dolorem stomachi, vel renum, ex frigidiatē cū vino decoctionis masticis & nucis musc. Peripneumonici competenter datur ante quē febriant vel post vñ decimam vel quartam decimam diem ad mundi ficationem saniei in principio datur: sicut cōtra fluxum lachrymarum post quartam decimam diem in pilulis factis cum puluere myrrhæ. Empycis eodē modo contra gonorrhæam talis sit visus cū aqua rosata frigida vel calida datur: & fiat emplastrum super lumbos pectinem & testiculos, rosas coctis in aceto, & puluere castorei, & diaolibano. Fluentibus mēstruis subuenit in formetur suppositorium ex diaolibano resolūto cum succo plan.

taginis, inuoluatur cum bombaice & supponatur: datur etiam in potu cum succo eodem ad modum electuarij: xv. annos seruatur: do. eius est. j. ij. Nota quod nō debet dari recens ante dimidium annum.

Diarhodon abbatas a rosis dicitur quæ ibi intrant plus quā de alijs speciebus, nomē accepit abbatas ab abbate de curia compositum, datur propriè hidericis, hepaticis, phthisicis, hesticiis & cardiacis quod patiunt ex calore de acutis, & ad calefactionē stomachi, pulmonis, & totius corporis, & conualecentibus ex longis & acutis ægreditibus mirabiliter auxiliatur: & pars. vi. cōfecta est librij.

g. sandalorum al. & ru. ana. drach. ii. f. tragacanthi, gummi ara. spodi. ana. scrup. ii. a. f. spice, masticis, cardamo. croci xylo. caryophyl. gallicæ muscæ, anisi, marathricina, succi liqui reubar. semi. basiliconis, berberis, scariolæ, portulacæ, papaueris albi, ci trulli, melo. cucumē. & cucurbitæ: ana. scrup. i. ossis de corde cerui, margaritarum ana. scrup. f. zuc. candi. ros. ana. vñc. i. drach. iiii. cāphoræ: grana. vii. musci. grana. iiii. f. syrapi facti de aqua rosæ. quod sufficit: datur mane & meridie cum rodo stomacho, vel cū aqua frigida, si opus fuerit.

Summa
medic.
est res.
xxxiii.

Diarhodon tres sunt maneries. diarhodō iulij: diarhodon abbatas: diarhodon magnus: & isto utimur: & dicitur diarhodon à rosis: magnum propter efficaciam: contra ventositatem stomachi & dolorem scilicet cum humore ex caliditate factis. Si vero sit ex sola caliditate non datur: quia aliquis rulum est calidum. Cardiacis, & diaphoreticis. Cardiacæ & syncopis nō differunt nisi in positione materie. Quando enim materia est in capsula cordis: vñ de sequitur defectus cordis dicitur cardiacæ: si à fumo surgente aliunde dicitur syncopis. Cardiacis datur mane cum vino decoctionis masticis vel caryophyllorum. Diaphoreticis in meridie cum aqua frigida contra debilitatem, vt pote cōualecentibus ab ægri tudine, præcipue datum cum vino medicoriter lymphato in mane. Contra oppilationem splenis & hepatis cum vino alieuius diurectis. Contra vitium lapidis cum vino decoctionis saxifragiæ & grano rum solis valet quæ multa diurectia recipit: confice vt alia electuaria: per annum seruatur.

Diapenidion dicitur a penidisi qui ibi intrant plus quā de alijs speciebus valet ad omne vitium pulmonis, & tussis & raucedinem vocis factam ex siccitate, phthisicis subuenit. vi. pars cōfecta est lib. i.

g. penidiarum drach. xvi. f. pinearum & amygdalarum munda. semi. papaueris albi ana. drach. iiii. seru. i. cinnamo: caryophyl. zingib. succi liqui. tragacanthi gummi arabi. amyli, seminū citruli. melo. cucumē. cucurbi. purgatorum ana. scrup. i. f. camphoræ tertiam partem scrup. i. syrapi violæ. quod sufficit, conficitur sic in vna li. aquæ bulliant vñc. ii. violarum donec aqua inficiatur aliquātulum, postea coletur, & colatur addatur lib. i. zuccari & bulliat donec incipiat inspissari, tunc addantur pinæ & amygdalæ, & semina melo. citruli. cucu. & cucurbitæ: vnaqueque per se bene contula cum spatula semper mouenda, de inde addantur penidiz subtiliter puluerizata, & cum liquefactæ fuerint illud crassum quod superna

tat cum caccia colando in mortario bene iterum te-
ratur & commisceatur bene agitando , deinde cam-
phora commisceatur , & ad vltimum pulvis prædi-
ctarum specierum cum prædicto syr. agitando in
mortario moueatur , donec incorporetur , detur ma-
ne & sero cum pitana , calida , non habentibus calo-
rem cum vino calido.

Summa
medic.
est res.
xviij.

Arteria

D Iapenidion magnū dicitur à penidijs : magnum
propter efficaciam : valet tussentibus ex siccatate
cum aqua decoctionis tragacanthæ gummi arabi-
liquiritiæ . Arteriam Arterica passio dicitur quando
patiens loquitur cum magna difficultate , & hoc in sicci-
tate tracheæ arteriæ & quandoque vitio viscosi phlegma-
tis oppilantis , datur prædicto modo : sed diu in ore tene-
tur , valet asthma tics simpliciter sumptum . Nota postq̃
asthmatici sunt arterici , passio est incurabilis . Postq̃
sicis similiter datur , sed non in secūda vel tertia specie he-
cticiæ : quia calidum . Pleuræ peripneumonicis dat post
apostematis eruptionem cum aqua decoctionis hordei
gummi ara. liquiri. in aqua ablactetur femina melonia
cucur. & cucurbit. citrul. tunc coletur aqua , colatura re-
soluatur diapen. & exhibeatur : digestionem , prodest da-
tum cum vino . Nota quòd potest dari omnibus diebus
ieiuno stomacho .

Penidij

Amylū

Capita
papa.

Penidij ca. sunt & hu. & sunt ex zuccaro & aqua : le-
niant & molliciant , propter causas spirituales : ponit
tur hic per .ij. annos , seruatur si bene siccentur .

Amylū ca. & hu. propter prædictas passiones po-
nuntur hic vltra annum non seruatur : quia ventositatem
tollit post .vi. menses quò fiat in circa instans requirere .

Capita papaueris albi à quibusdam dicuntur esse sicc.
& sic . nos autem dicimus frigida esse & hu. propter præ-
dictas causas ponitur hic quòd simpliciter ponitur pa-
pauer album intelligitur tamen sine additione reperit ,
papauer tritum & cum albumine oui & lacte mulieris di-
sternperatum : & fronti appositum somnum prouocat .

Conficitur sicque possunt puluerizari puluerizetur
exceptis penidijs , quæ vero non optime contundantur
& cum syrupo conficiantur postea puluis aliarum spe-
cierum addatur , ad vltimum penidij se puluerizent
& apponantur , syrupo cum quo conficitur optime sit
decoctus plus . f. alijs , minus tñ q̃ ille cum quo conficitur
stomachicum : vltra dimidium annum non seruatur .

D Iacimum dicitur , quia plus ibi est de cimi-
no q̃ de aliqua specie , valet præcipue ad pe-
ctoris & stomachi frigiditatem & capitis , ventolita-
tem intestinorum soluit , quartanariis febrientibus
mirabiliter digestionem procurat , si detur post co-
mestionem cum vino . xii. pars lib. i.

g. cimini pridie in aceto infusi & exicati drach.
viii. scrup. i. cinnamo. caryophyl. ana drach. ii. f. zin-
gibe. melanopiperis , ana drach. ii. grana. v. galange.
thymbræ , calamenti ana drach. i. scrup. ii. ameos , le-
uistici , ana drach. i. grana. xviii. macropiperis drac. i.
nardi , cardamomi , karæ myrrificæ , ana scrup. ii. f.
mel quod sufficiat : dos drach. iii. datur post come-
stionem cum vino .

Karea
mirisifi-
ca idest
nux mu-
scata .

D Iaciminū dicitur à ciminio quia ibi plus de cimi-
no q̃ de alijs speciebus ponitur , diacimum ma-
gnū faciens alteratis à calido quo non vltur ,
sed tantum eo quod facit ad omnes frigiditates pectoris
& stomachi : valet tussentibus ex frigida causa : cōsumit
enim sua caliditate frigidos hu. à capitis descendentes &
tracheam exasperantes , & tussim faciētes , vel et frigidos

humores ibidem existentes : detur autem cum vino deco-
ctionis caricarum & passerum cuncti dormitum & bene
cooperiatur si fudet : dolore superciliorum placat , si sit
ex fumo per indigestionem ascendente , itaq̃ cōfert cimi-
num vino decoctionis aliuicuius speciei procurantis diges-
tionem . Capita frigida emendat , idest quæ sunt in febr-
bus . Cum autem febres sūt ex frigido humore valet hoc
electuarium cum vino dulci : vinū artificialiter dulce di-
citur carenum , digestionem procurat cum vino forti de-
coc. malicis datur secure ante cibum & post ventositatē
intestinorum expellit cū vino decoctionis feniculi anisi
valet contra euphrasim splenis & hepatis , idest contra
oppilationem splenis & hepatis : valet cum vino deco-
ctionis tamaricis corticum : & de radice feniculi , petroseli
lini , apij , asparagi , brusei . Et nota q̃ euphrasis aliq̃da
do dicit oppilatio , aliquando durities splenis & hepatis .

Cimum calidum & siccum in tercio ventositatem
& inflationem ab intestinis expellit , virtutem habet diu-
reticam & subleuiatiam ad confortandum digestionem
ponitur hic sic conficitur . Cimum per diem in aceto in-
fundatur : post ad solem desiccetur siue ad vmbram & cū
alijs teratur . Cōfice sicut aliud electuarium , per duos an-
nos seruatur in sua bonitate & non vltra .

Ciminū

Additio .

Gilbertus Anglicus capitulo de stricatura corporis ha-
bet res descrip. diacimini , quarum prima est eadem cum
istā : alie vero ab ista differunt . Rasis non ad Almasorē
quæ confortant stomachum calidam habet vnā
aliam descrip. sed non est eadem , sunt vero nonnulli qui
utuntur isto diacimino Nicolai & maxime in Gallia . Ali
qui vero interdum magistraliter vtuntur descrip̃cōe Mes.
Summa medicinarum est res . xv.

D iacastoreum a castoreo dicitur quod ibi reci-
pitur , valet contra grauissimam cephalicam
epilepticis , vertiginosis auxiliari , hemicranicis &
monopagicis prodest doloribus , paralytim omniū
membrorum emendat , & maxime capitis , euphra-
xim splenis & hepatis & renū soluit , & omnibus
egritudinibus secundum frigidum nocentibus ob-
stat . xvi. pars lib. ii.

g. castorei myroba. ana drach. iii. minus grana . i.
f. assefeti , myrrhæ , euphorbi ana drach. i. & grana .
xvii. aloes , drach. i. f. minus gra . i. folij , antimonij ,
pyrethri : liquiri . tragacanthi , calamari . aro. niri , chal-
bani , schenani . opopa. spicæ , sagami . niucis mulcatæ
casifici . piperis long. albi . & ni . xylobal . carpobal . co-
locyathi . reuponti . styracis calamagiz . zingibe . cinna-
mo . ana drach. i. & gra . ii . staphisagrie , dauci , mara-
thri , petroselinij , apij , feminis sileris , daphnococi si-
noni petrolei , styracis ru . fan . trago . cardamo . thuris
maioris & minoris , agarici , masti . sal . ammoniaci , ze-
doarie , anisi , ana scrup. i. grana . ix . saturi . eij . hyssopi ,
chamedryos , pulegij . origani , balsamitæ , ocyimi , bræ-
cæ vrsi , dictami , rutæ semi . aristol . longæ & ro . aaron
mabathematicon , alari , saluie , rose . bdell . ana grana .
xvii . epi . polypo . opobal . ana . gra . xiii . alipadios , cap-
pa . ana . grana . xi . anacardi , sabina , gentiana , corticis
mandragoræ . ana . grana . xi . paucedani , absinthij ,
ana drach. vii . ireos grana . iii . & tertiam partem
vnius , mel quod sufficit : datur in modum auellane
capitalibus passionib⁹ & apozimate eleliphaci ,
hepaticis cum decoctione absinthij vel eupatorii ,
splenicis cum aqua capparis vel calamenti , ne-
phreticis cum aqua decoctionis granorum solis
vel

vel macedonici, accipitur summo mane, & ieiunet
vique ad horam nonniam patiens.

Diacastoreum dictum est a castoreo, valet cephalagis oibus predictis, vno modo datur. scum vi
no decoctionis eldisphaci. i. saluig. Paralytism
oium membrog maxime capitis emendat, si fit paraly
sis in lingua fiant pilule ex pulvere saluig, & castorei, et
diacastorei; & denur. viij. vel. xv. & diu teneatur sub
lingua anteq transglutiantur, si fit paralytis brachij, uel
alterius membri fiat inunctio de diacastoreo resolutio in
oleo mustellino, vel alio calido, & etiam interius recipia
tur in predicta decoctione. Emphraxim splenis & hepa
tis, contra emphraxim splenis datur cum vino decocti.
absinthij, vel eupatoriij, nephreticis, & strangurijs, cu
aqua decoctionis, granog solis, & petroselinij, macedo
nici, qui mane accipit, ieiunet usq ad sextam horam,
melius est, q accipiat in medio die, & post non comedat, &
in nocte accipiat. Be. staphisagria ca. est & sic. virtute ha
bet attrahendi phlegma a capite, & purgandi vnde ca
put purgare dicitur, herba est, cum inuenitur per se, semē
appondendum est, per tres annos seruatur.

Scilla. Scilla herba est que alio nomine cepe marina dicitur,
attrahit dissoluit digerit & diuidit, attrahit enim humo
res a superioribus, & digestionem operatur in interiori
bus, & educit, herba venosa est fm partē suā vltra ma
re, quod interius est mortiferū est, propter nimiam frigi
ditatem mortem inducit, quod autem exterius propter
calorem nimium, quod in medio est temperatum est, cū
ponitur scilla in medicina facienda est per medium, &
si cōstat ex duodecim folliculis quatuor remoueat̃ur ab
exteriori parte, & totidem ab interiori, & sic de alijs pro
portionabiliter, medium vero in pasta inuolutum in fur
no ponitur. Cum autem pasta cocta fuerit extrahatur, et
ita preparata in medicina ponatur. Scilla integra sub ter
ra posita per annum seruatur, dimidia per dimidium.

Branca Branca vrsina ca. est & hu. lenitiua, et mollitiua, poni
tur hic, vt temperet acumen scille, & quarundam aliarū.
vrsina. Epithymum calidum est, & sicum in tercio gradu, at
trahit et purgat melancholiam, ideo hic ponitur, per an.
Epithy seruatur. herba est que crescit supra thymum ad modum
mum. folioq nullas habens radices, sed supra thymū ramifolu
li coherent ad modū radices, cōficitur sic. si gumme que
hic recipiuntur prae humiditate non possunt pulueriza
ri, liqueant, absq liquore colentur, & cum melle dysu
mato misceantur, post alix species puluerizateq datur,
per duos annos seruatur.

Additio.

Simplicia componentia diacastoreum sunt plura in
ter que aliqua sunt satis obscura de quibus parum hie di
cemus. Primū est daphnococi fm cōpositore sunt bacce
lauri. f. semen ipsius. Circa inflans inquit lauri folia, et
semina vsui medicinis computant. Secundū est petro
leum, est oleum de napta de petris factū. i. oleum petro
leum. Tertium est mabathematicum, quod fm compo
sitem est succus cauliculi agrestis, qui cauliculus, ut plu
rimum nascitur in locis maritimis, & in locis alris, & de
sertis, & sunt similes domesticis, nisi quia sunt albiore et
aspiore & amari. Quartū est aliapiados fm cōpositore
est mezercon, & semē ipsius cocognidion vocatur, et nō
est lauroleua, vt quidā dixerūt, & aliter vocatur herba ca
tholica. Alia satis nota sunt. Summa medi. est res. lxx.

Diacostum dicitur a costo, quod ibi intrat, va
let proprie spleneticis, & hydropicis, & leu
cophlegmaticis, & hypofarce quæ fit sine calore, p
prie valet spleneticis, nephreticis, & strangurijs
optimum est. xii. pars lib. i.

granisij, apii, asari, ana drac. ii. & scrup. ii. schœnā.

melanopi. myrrha, ana drac. ii. f. rheubar. croci, ari
flo. rot. & lō. ana drac. ii. & scrup. ii. costi, drac. i. f.
cynna. calicisij. ana drac. i. & scrup. i. mel qd sufficit,
detur cū decoctione capparis, vel scolopendrij sero
& mane. dosis est, drac. ii. cum vino calido.

Sūma
medici.
est res.
xiiij.

Diacostum dictum est a costo. Valet &c. Sple
netica passio quandoq est ex cholera quandoq
est ex melancholia, raro tamē ex cholera, sed li
passio fit ex cholera non valet, sed raro fit ex cholera, si
vero fiat ex melancholia cum febre non datur cum vino
decoctionis tamarisij, si fit ex calefactione hepatis, datur
cum aqua tepida additis triandalis, vel tryphera sara
cenica. Contra dolorem stomachi ex frigiditate, vel vē
tositate datur cum vino decoctionis nucis musc. fiat em
plastrum ex pulvere masticis, et soluta cera cum oleo mu
scellino, & diacosto, & stomacho superponatur, datur
ex frigida causa cum vino decoctionis spicæ nardi.

Nephreticis, & strangurijs cū aqua decoctionis fa
xistragiæ, granorum solis, et corticibus radices herbarum
diureti. hęc confectio nō habet artificium, conficitur, vt
electuarium, per duos annos seruatur.

Diatragacanthum a tragacantho nomen acce
pit, sanat omne vitium pectoris, & pulmonis
quod fit ex caliditate & siccitate, maxime phthisicis,
hecticis, pleureticis, & peripneumonicis valet, & ad
omnem tussim, quæ fit ex caliditate vel siccitate, &
ad omnem linguæ, & gutturis asperitatem. Cum ve
ro sumitur tandiu in ore teneatur donec ibi dissol
uatur, medietas est lib. ii.

g. tragac. albi, vnc. ii. gūmi arab. al. vnc. i. drac.
ii. amyli, vnc. f. liqui. drac. ii. se. melo. citrul. cucur.
ana drac. ii. penidiarū, vnc. iii. caphorg. scrup. f. syrū
pi vio. quod sufficit. Cōficitur sic, semina cum aqua
ponatur super zuccharum, tantum tamen de aqua
q possit zuccharum cooperiri, & bulliat vsq ad dis
solutionem zucchari, postea colentur per pannum
rarissimum, & colatura ad decoctionē syrū coqua
tur, postea tundatur in mortario bene misceō pul
uerem specierum.

Sūma
medici.
ē res. xi.

Diatragacanthum dicitur a tragacantho, quod re
cipit plus q aliud electuarium. Valet patētibus
in pulmone, & in pectore, & ad vocem clarificā
dum. Si huiusmodi passiones sunt ex frigida causa nō
deur, si ex caliditate, & siccitate datur, tenendum est sub
lingua, & paulatim transglutiat̃ur, vel distemperetur cū
aqua hordei & potetur, si patiens habeat frigidū stomā
chum, vt sepe cōtingit ne stomachus magis infrigidetur
post exhibitionem tragacanthi datur vinum aliquantū
lum lymphatum, vel quod melius est, vinum decoctio
nis masticis, potest etiā dari in pilulis, ex amylo, & zuc
cari puluere liquiritiæ, & tragacantho cōfectis, et vna ma
gna, uel duæ parux sub lingua teneantur. Conficitur sic,
tragacanthum per se puluerizatur, quia anteq cum alijs
speciebus possit puluerizari, omnes alie in sumum ex
nuarentur, & puluis ipsius ponderetur, postea alix spe
cies puluerizentur, sed semina melonis, citrulli, cucume
ris, & cucurbitę mundentur a corticibus sicut debent, &
sicut pceptum est ab antiquis. Nostri enim apothecarij
huiusmodi laborem in feminibus mundiari recusantes,
semina ita aliquantulo zuccharo simul terunt, & cum cor
ticibus, & puluere cribellatum ponunt in medicinis, sed
non tantum valet, conficitur cum syrupo simplici, qui
bene sit coctus, nō tamen nimis, quia nimis de speciebus
non posset apponi. Quidam hunc syrupum clarificant

Me f.

D d spuma

spuma oui, vt diatrachanthum albiſſimum ſit, poſtea ponitur pulvis tragacanthi, poſtea aliorum, diutiſſime in mortario ducantur, vt bene incorporentur, & album fiat. Nota quidam poſophicant hoc electuarium cum puluere amylin multa quantitate ponentes, & alias ſpecies ſubtrahentes, ſed cognoviſtur, quia poſitum in ore ſarinam ſapit. per annos ſeruat.

Diairis dicitur ab iri, prodeſt diſpnoicis artetricis, tuſſientibus, vocem perditā reſtaurat ſi fuerit ex frigidityte. xii. ps eſt li. iiii. g. ireos vnc. i. pulegii, hyſſopi, liqui ana drach. vi. tragacanthi, amyg. pineas, cinnam. i. zing. piperis, ana drac. iiii. caricarum. carniū dactylog. paſſularum, enule., ana drac. iiii. ſe. ſtyracis rub. drach. ii. & ſcrup. i. mel quod ſufficit, ſumatur ſero cum vino calido.

Aditio.

Diairis dicitur à radice illa que ireos appellatur, virtutē reſpicit ſpirituāli leſam frigidityte, maturat, cōſumit, ac mundificat humiditates contentas in pectore & pulmone, vnde tranſgrediendo ex eo conſert diſpnoicis, or thopnoicis, aſthmaticis tuſſientibus, vocem perditam reſtaurat & cōmixtū cū zuecha. conſert empycis. Gilbertus de Anglia in cap. de ſtriſtura thoracis habet vñ aliā deſcrip. quæ eadem eſt cum iſta. Auic. in. v. ean. tractatu vide ventrem inferiori, & de debilitate ſtomachi inquit. medicamen quod dicitur diaireos ſed idem non eſt, & ſit iſtud electuarium cum melle ſm preſentē deſcrip. cōiter tñ in hoc tpe preparatur cum zuecharo hoc mō, accipiat zuechar. depuratū, & clarificatū, et coctum ad debitā cocturam, & qñ inſtigridatū fuerit, addatur pulueris radi cum ireos quantitas debita, et ſiat conſectio in morſellis, quod vocatur diaris de zuecharo. Simplicia ſatis nota ſunt. Summa medicinarum eſt. xv. res.

Diacalamētū a calamento dictum eſt, valet precipue ad oē vitium pectoris ex frigidityte, maxime his qui in ſenili ſunt ætate, valet etiā tuſſientibus ex frigida cauſa, & quartanariis, ſi vero ex eo vitūtur poſt prandium, & poſt conſectio in ſero cū vino. xv. pars eſt lib. ii.

g. calamēti, pulegii, hyſſo. melanopipis, ſeſeſeos, petrole. ana drach. ii. & ſcrup. ii. leiſtici, drach. i. & ſcrup. i. apii, ſe. ſcrup. i. ameos, thymi, anethi, cinna. zin. añ. ſcrup. ii. mel qđ ſuf. dat poſt prædiū & cenā.

Diacalamētum dicitur à calamento, valet tuſſi ex rheumate, & ex frigida cauſa, detur in ſero cum vino forti, & aliter. Accipe baccas lauri & cimini, cōtrita caleſcāt in teſta, ſine liquore poſat in ſacculo, et de caput ſaccedet, ſi ſit vitio pectoris ſp pectē ponat. Pituitis. Pituita eſt frigidus humor, & viſcoſus in ſpiritalibus quem caliditate ſua diſſoluit, & conſumit ſumptum contra dolorē ſtomachi, ſi ſit ex phlegmate valet cū vino forti, digeſtionem, percurat cum vino decoctionis macis, pōt dari ante cibum, & poſt ad procurandū digeſtionem. Ventofitate in inteſtiniſ expellit cū vino decoctionis ameos. Menſtruis imperat ſi retineantur ex vi ſcoſis humoribus ſumptū per os vel ſuppoſitum, ſic diacalamētum ſeruat cū oleo muſcelino, et ſuppoſitorium in deſactum cū bombacē inuolutum ſupponatur, quartanæ, & quotidianæ ſcī datur. Accipe ſcrup. ij. ſcamoneg. ſcrup. i. euphorbiæ, ſcī. i. macis, & tere cū diacalamēto, cōmixta dentur. iij. vel. v. horis ante acceſſionem, quartanariis in die interpolatiōis, poſtea detur vinum decoctionis roſarum, cū vini pigri præcedente tñ purgatione in vtriſq. conſice vt alia deſcriuatur, per duos annos ſeruat.

Diapapauer, quod mirabiliter prodeſt hæticis pthiſicis nimīū vigilantiſ tertia pars cōſecta eſt. lib. ii. g. ſucci liquiritiæ, tragacanthi, gūti arabici, ana drach. x. ſe. papaueris albi, penidiorum, ana drac. xx. amyg. dulciū, mūdāta. drac. x. amyli, ſe. citoniog. portulacæ, ana drac. v. ſemi. melonis, & cucurbitæ, & cucumeris, lactucæ, malug. ana drac. viii. ſac puluerē, cōſice cū ſyrupo violarū vel ſapa.

Aditio.

Diapapauer autē dicitur a papauere albo qđ recipit Gilbertus anglie & de cauſis tuſſis habet vñ aliā deſcrip. qđ eadē eſt cum iſta Meſ. diſtinctione de loch inquit. Loch de papauere, & eſt diapapauer ſed apud modernōs aromatiarū, aliud eſt diapapauer, & aliud loch de papauere, renā hodiernis tēporibus ſit loch de papauere ſm intentionē Meſ. & diapapauer de mente Nicolai. Simplicia ſatis no. ſunt. Summa medic. eſt. res. xv.

Diacodion dicitur a codio, quod papauer nigru interpretatur, quod ibi intrat, proprie datur omni ſolutioni ventris, maxime dyſentericis cum decoctione aquæ pluuiālis, in qua ſit ſpodium coctum, vel cum aqua roſata, & lientericis cum carento, xii. pars lib. ii.

g. capita papauerū nigrorum nō nimis viridium, nec nimis ſeccorū numero. xii. roſ. drac. ii. f. croci, acatiæ, liqui. ana drach. i. boli. vnc. f. cinna. ſymphiti, hypocithidos, balauſt. ana drach. i. myrtillorū, vnc. i. coralli rubei & albi, ſumach, ſang. drac. lacce, roris ſyriaci, ana ſcrup. ii. ſe. portulacæ, drac. f. Conſicitur ſic, capita papauerū ponantur in tantundem aquæ pluuiālis, quod bene cooperiātur, & per tres dies ibi dimittantur, & in iſta aqua vſq. ad tertiam partem bulliant, & poſtea colectur, & in colatura ponatur. lib. i. f. mellis myrtini, & in tali melle ſupra dicta admixceantur. Conſectio mellis myrtini talis eſt, in duabus lib. mellis diſpumati ponatur vñ ſucci myrtillorū, & coquatur, ad ſucci conſumptionem, & poſtea colectur, doſis eius, drac. iiii. vel. vi.

Summa medic. eſt. res. xix.

Diacodion à codion, quod eſt papauer, quod recipit in multa quantitate, & eſt duplex. Diacodion ſciens ad fluxum ventris, & diacodion Gal. de quo hic agitur, valet ad rheuma deſcendens ad pulmonē per tracheam tuſſimq. tōmouens.

Rheumā quinq. modis ſit, vel enim ſit ex caliditate diſſolvente, aut ex frigidityte expimente, aut ex humiditate lubricante, aut ex humorū abundantia, aut ex debilitate virtutis retentiæ. Si ergo rheuma ſit ex caliditate detur cum aqua calida, ſi ex frigida cauſa nullo modo detur, ſi ex humiditate lubricante detur cum vino decoctionis malſicis, ſi ex humorū ſuperabundantia non detur niſi facta prius purgatione, ſi ex debilitate virtutis retentiæ detur cum aqua decoctionis roſarum, vel aqua roſacea. Valet phreneticis datum cum aqua frigida ſi tamē conſectum fuerit cum ſyrupo, & nō cum melle, ſat etiam emplaſtrum ex diacodion, & modico opio cum lacte mulieris reſoluto, vel cum aqua roſacea, & fronti et temporibus ſuperponatur. Valet febricitantibus nō cōſtipatis datum cum frigida, ſi autem fluxum ventris patientur cum aqua pluuiālis, vel roſata, requiem artetici præſtat, requies alia eſt laborioſa, alia quieta. Cum enim fluxus ventris ſit im mature, & aliqua cauſa conſtringitur, requies ſequitur laborioſa, quando vero fluxus ſit vi ſymptomatus, & aliq. cauſa cōſtringit, ſi requies anethi ca, ſine labore. g. capita papaueris. Papauer aliud eſt album,

Papauer.

Summa medic. eſt. res. xiiij.

album, aliud nigri. Nigrum fri. est & sic. albū vero magis hu. cum inuenitur receptio papaueris simplex, tunc semen ponitur in medicinis, folia in emplastris & vnguentis. Semina papaueris nigri per duos annos seruantur.

Acacia.

Acacia frigida est & sicca, constringit et confortat. per an. fer. Eligenda est subnigra, quæ cum frangitur interior lucida est, quæ aliquantulum coheret melior est, si est. n. nigra vel pallida vetus est, conficitur sic. semen papaueris à capiti bus excutiat, & cum speciebus teratur. Capita vero nec nimis viridia nec nimis sicca, vt dicit auctor ali quantulum contundantur, & acacia similis, et ponatur hæc duo in aq. pluuiæ, per triduum dimittantur. deinde coq. et cola, et in colatura addito zucchero fiat syrupus cū quo coñficiat. Si vero coñficiatur cū melle, colatur, & illa aq. coquatur ad spissitudinē, postea puluis spūm addatur.

Diasene dicitur quod plus de sene ponitur ibi q̄ de alia specie, valet proprie melancholicis, maniacis, cardiacis, & tristibus, tota confectio venit lib. i. g. sene. vnc. iiii. auellanaꝝ affatarū numero. i. ferici combustis, drach. ii. lapidis armenici, drac. i. lap. lazuli, drach. iiii. zucchari, vnc. vi. cinamo. vnc. i. caryoph. galangæ, piperis, spicæ, ocyimi, zingib. foli. cardamo. croci, zedoarij, foris rorisfinarij, macro piperis, ana drach. iiii. mellis, quod sufficit: detur cū aq. in qua infusum est sene per noctē sub diuo. Conficitur sic. cum puluere auellanae bene puluerizate, & dispuato melle ad ignem decoquatur, deinde puluis specierum admisceatur, quod valet quartanariis, & magis splenetici.

Sūma
medici.
et res. xx

Diasene electuarium dictum à sene, q̄ recipit plus q̄ de alijs, cum autē plura electuaria dicta sint dia sene, istud inter cetera vsuale est, valet melancholicis tristibus, & his q̄ sunt sine memoria, datur mane solum macho ieiunio, eodem mō detur cum oibus p̄dictis. R. sene folium cuiusdā arboris, & fruticis ultra mare in Gregia & India, calidæ & sicce complexionis, virtutem habet purgandi melancholiā, & sanguinem adustum, per quinque annos seruat, sed nō sophisticationem, quia in multa copia reperitur, sene bulliat in succo boraginis, & inde fiat syrupus, multum valet epileptici.

Auella
na.

Auellanaꝝ affatarum calidæ sunt & sicce, quidā dicunt q̄ ad membra confortant haec auellanae ponitur, falsum est, sed quia indigestibiles sunt faciunt hoc electuarium morari in intestinis à quo fumus resoluitur petens cerebrum illud confortat & depurat. Auellanae ita assatur, nuclei in vase ferreo moieantur continue, ne exuratur, postea fricentur fortiter inter manus vt pelliculæ non remaneant, similitur terantur, & cum melle bene dispuato coñficiatur, deinde puluis specierum addatur. per duos annos seruat.

Alia diasene descriptio. g. sene, vnc. iiii. cinnamomi, caryophyllorū, foli. cardamomi, galangæ, macis, ligni aloes, piperis longi, zingibe. zedoariæ, spicæ, nucis musc. ana drach. iiii. boraginem & calameum adde, & cetera quæ melancholiā purgant, auellanaꝝ, affatarum. i. letæ combustis, drac. ii. lapidis armenici, vnc. i. lapidis lazuli, drach. iiii. zuccha. vnc. v. mellis dispuatio quod sufficit.

Addito.

Diasene dicitur à sene, quod ibi ponitur plus q̄ de alijs speciebus. Gilbertus anglicus cap. de viis splenis habet hanc eadē descrip. hoc antidotum est multum in vsu, sed dubium est fm quam descrip. debeat fieri, quia aliqui fm primā componi faciūt, alijs vero fm alterā, tñ si bene consideres pag. inter se differunt, ideo parum refert fm

quā preparari debeat, quā ambæ descrip. etiam ad eandem intentionem funt ordinatæ. Summa medicinarum est res. xxi. cum additionibus.

Diacitoniten dicitur à citonijs vnde fit, valet ad debilitatē stomachi si fuerit ex frigidityte, appetitum confortat si non deficit ex abundantiā humoꝝ, vomitum abstinēt, ventositatē p̄dictorū emendat, & bonū colorem facit, & debilitatē stomachi reparat, lientericis prodest, valet etiā his qui nimia solutionem habent, facit maxime delicatis hominibus, & nobilibus, iisios confert, bonum odorē & colorē p̄stat. Nota quod si stomachicus laborat ex debilitate virtutis digestiue, debet dari post cibū, si vero ex debilitate retentiue, ante cibū.

g. citoniorum in aqua elixatorū à cortice exteriori & a nucleis interioribus mudatorū, lib. iiii. mellis di spumati, li. iiii. f. supradicta citonia bene, vt dixim⁹ mundata, & fortiter trita in mortario, in caldario cum p̄dicto melle super ignem ponantur, & cum spatula semper agitando, bulliant donec inspissari incipiant. Si vis scire qñ costū fuerit ponat aliquatulum super marmor infusum aq. ros. li. nō inuiscat, vt colligere valeas, coctū est, & tunc ab igne depont, & puluis hæc speciez q̄ spatula semp agitando supaspargat. g. cinnamo. vnc. i. f. zingib. vnc. i. galangæ, pipis. ana vnc. f. caryo. nucis musc. ana drach. iiii. spicæ, ligni aloes, macis, cardamo. ligritæ, ana drac. i. zedoarij, dra. i. deinde sup. marmor infusū aq. ros. cū aliquatulo musci dissēpatū supra marmor spargat & cū infrigidatū fuerit cū cultello frustall scidat.

Et si laxatiuū facere volueris i vnaqua: libra ap ponat, vnc. f. scamoneꝝ trite, tū cū fuerit calidū anteq̄ supra marmor ponatur, scamonea bene cōmiscat. laxatiuū detur cū vino calido in sero, simplex aut detur mane post prandiu & post cōnam.

Sūma
medici.
et res.
xiiij.

Diacitonitem enim vtile est asthmaticis, detur his cum vino decoctionis liquiriæ, eodē mō tufen tibis. Phthisicis ualet, si phthisis sit ex rheumate, quia constringit, & consumit putredinem, virtutē habet constrictiuā, & consumptiuā ex speciebus, ceteris detur his cum aqua hordei. Vomitum constringit, si sit desigrida causa, digestionem procurat, post prandium datum ventositatem delet, cum decoctione fœniculi. Colorem bonū facit quia virtutem debilem confortat, quia spiritus reparat: hoc electuarium conficitur diuersis modis. Antiqui sic faciēbant, cotoneis contulis extrahēbat succum, cū succo mēl ponebant in duplo, eo decocto ad spissitudinem addebant spēs, & coñficiēbant. Moderni sic faciunt, cotonea integra aqua prius bulliēte decoquūt optime, postea mundata à cortice et à feminibus, & à du ro illo in quo semina latitant, & quicquid durum est interius & exterius, postea expriment, & subtilianiam transire faciunt per cribrū de setis, & cū duabus lib. substātie iran sitæ per eribrū, vel per coriū vtrū minutim perforatū, cōmifcent tres, vel quatuor lib. mellis, & decoquant vsq̄ ad perfectā decoctionem, & in. v. lib. 3. iij. vel. iij. scrup. speciez adfunt, & faciunt electuarium, & vsui reseruant, deinde muscus resolutus cum vino purissimo in parua quantitate vini incorporatur cū, & sic reseruat. Alij decoquant ad multā spissitudinem. Deinde prouiciunt electuarium super tabulam planificatam et mundatam & extendunt illud, vt stomachico, deinde muscus dissēperatus cum aqua rosata, vel vino supaspargitur, per frusta scinditur, & reseruat.

Met

dd h̄ Diaphys.

Diahyssopum. g. hyssopi, ieros, thymi, melanopiperis, ana drach. xxx. glionii, thymbrg, pigani, cimini, ana drach. xx. carnis dactylorum, caricarum, passularum enulea, marathri, ana drach. x. zingii, anisi, carui, leuistici, ana drach. v. mel, quod sufficit, sumatur mane, & sero cum tepida.

Additio.

Istud electuarium non est multum in vsu. Gilberbus anglicus capitulo de causis tussis habet vnam aliam descript. quæ eadem est, hyssopus est herba satis nota, et hæc est hyssopus sicca. Glionium, sive compositorem est pullegium. Gilbertus etiam in sua descriptio. posuit Gliconium, quod sive quoddam est mentastrum. Alii dicunt quod est calamintum, sed prima opinio est melior, thymbra id est saturegia, pigani, i. ruta agrestis. Summa medicinarum est res. xvij.

Diatrion pipereon, optimum rheumaticis, artheriacis, althmaticis, tussicibus, facit ad causas pectoris, & pulmonis phlegma, stomachi digerit, digestionem procurat, irigiditates, & dolores in ea factos amputat, hepaticis, & splenicis, hydropticis, maxime histericis conuenit, hypochondria tumetibus, renibus, & vesicæ causis vtilissimum est, menstruis imperat, quartanarios, & quotidianos typos emendat.

g. nardi, amomi, melanopiperis, marathri, ana drach. iiii. zingibe. hyssopi, petroselinii, leucopiperis, anisi, ana drach. iiii. croci, casii, trochis. hedychoi, epithymi, enulæ, betonice, pigani, sinoni, ameos, seseleos, leuistici, ana drach. i. mellis, quod sufficit, detur in modum auellane.

Additio.

Diatrion pipereon dicitur a tribus generibus pipereum. Istud electuarium describitur à Nicolao in proprio antidotario, quod raro in vsu habetur, & valet ad ægritudines pectoris, et pulmonis frigidas, procurat etiam digestionem impeditam à frigiditate, nocumetis etiam aliisque membrorum subuenit à crasis humoribus, & frigidis causis, diminuit typos quartanarios, et quotidianos, raro tñ in vsu habetur, sed illud quod à Mef. describitur præparatur. Eligendū est ex pipere nigro illud, quod est notum in quo non est res similis grano furfuris & plenum. Sed ex pipere albo mellius est illud, quod non est rugosum & contractum, sed illud quod est magnum grauis ponderis, & illud confortat stomachum plus quæ alia dū species. Summa medic. est res. xxxi.

Diamanna vitilis ad mollificandum sanguinem, ad cholera reprimendam, & etiam melancholiam, valet etiam ad hepar calefactum, & corpus sua virtute purgat. Recipitur de eo, ync. f. in aurora cum calida, & ad multa alia corporis incommoda valet.

g. manne, zucharii viol. casigii, ana vnc. iiii. tamarindi, zucharii, rosæ, ana vnc. i. hæc omnia resoluantur in aqua decoctionis capilli veneris. scolopendrie, hepaticæ, ana vnc. iiii. semen frigidorum mundatum, violarum, ana vnc. i. prunorum numero. xx. colaturæ addantur zuchari. lib. iiii. & coquatur ad spissitudinem sicut fit in thyphra faracenicæ, & tunc addantur istæ species, g. semen frigidorum mundatum, ync. i. nenupha, scariolæ, lactu. portula. ana. vnc. i. rheubar. foliorū sene. anisi, ana vnc. i. & drac. i. sumatur vt dictum est superius.

Istud electuarium diamanna in aliquibus paruis antidotarijs Nicolai reperitur scriptum, in aliquibus non, & ideo non habetur in vsu, sed illud Mef. quod describitur in proprio antidotario habetur in vsu, siquis tamen eo voluerit magistraliter vti poterit, quia valet ad ea, quæ dicuntur in tex. p. semina frigida intelligitur hic quatuor semina frigida maiora. Summa medicinarum est res. xxx.

Esdra dicitur, quia Esdra propheta in babilonia in exilio positus eam primo inuenit, datur melancholicis timidis, & quibus inest malus appetitus, prodest, valet etiam comedentibus carbonem, & tephos, & testas ollarum, & ad nimiam cerebri frigiditatem, valet ad dolorem, & putredinem aurium ex rheumatica causa, & si hoc modo fuerit aptata, facilius in panno vel bombace, & in capite licinii pone parū olei muscellini, & superponatur esdra, & in aure patientis imittatur, ad difficultatem mulieris satis valet, si cum succo artemisæ fuerit dissemperata, vel sabina, vitroq; latere ab vmbilico inferius inuncta prodest ad tussim veterem, vel humidam dissemperata cum succo petasæ, vel amyli valet ad fissuras labiorum, si ex ea fuerit inuncta, valet contra venenosos morsus animalium, serpentum, ranarū, & aliorū reptiliū, & contra morsum canis rabidi, prodest toxicatis hominibus, si triū annos, vel quatuor fuerit data et succo mentæ dissemperata supra vulnus inunctū satis confert. xl. pars cōfecta est, lib. iiii.

g. aliptæ mus. myrrhæ, zuchæ, foliorum rutæ, apii se. chamedry. fenugræ, ana drach. i. scrup. i. & gra. i. eboris limaturæ, pigani, elciphaci, galenæ, balustæ, ana drach. i. & gra. vii. f. & parum plus, cinamo. Caryoph. xylooes, spicæ, zedoariæ, laccæ, rosæ, cappæ, pulegii, abrotani, melanopi, petroselinii, osium dactylorum ana scrup. iiii. f. & gra. iiii. galangæ zinzib. croci hortensis, anacardi, lithodionis, mandragoræ, acori, peoniz, thymi, hyssopi, roris syriaci, basilici, dauci, feniculi, se. althææ, oliuarum osium, vini veteris optimi, drach. f. scrup. f. & gra. i. balsami, croci orientalis, folii, costii, galliæ, calami aromæ, casigii, myrobardi celticæ, xylob. traga. coral. al. & ru. confice ru. castorei. opop. bdell. chalba. asphalci, tereb. masti. theriacæ adriani, splenis pultri, ventris merguli, reupon. aristol. lon. asari, hermodact. meui, ieros pyrethri, pau. cedani, gentianæ, epithymi, viol. artemisiæ, chimoleæ, folii, citri, laureolæ, mentæ, malobatri, quinq; folii, carpo. anisi, amomi, cimini, miconis, se. oxyimi, platocymi. se. rutæ hortensis, bac. laur. sang. drac. lapis magnetis, lapidis gagatis, ossis de corde cerui, musceli, petrolei, ana scrup. i. & tertiam partem alterius, caniphoræ, ambre, margaritarum perforatarum, & non perforatarum, blattæ bizantiæ, sambuci, styracis, cala. sera. sulphuris viui, antimoni, hypocisthidos, macis, litri, schœnanthi, a catiæ, herbæ syriacæ, floris oleandri, fu. marubii, sulphur. ratæ, absinthii, alexandrini, euphorbi, cardamomi, semen anethi, ameos, git. leuistici, semen citri. leucopiperis, macropipere. nigellæ, visfuri, corticis nery, mabathematicon, aquæ vitæ, ana scrup. f. & gra. ii. lithargyri, amyli, opii, iunci, radices calamitæ, hyoscyami, ana. gra. vii. mellis quod sufficit, datur in sero in modum auellane cum vino calido,

Summa medicinarum est res. xlviij.

Escra opiatā est dicta ab inuictore scilicet Escra Pro-
pheta, valet contra omnes capitis molestias factas
ex frigidityte, vel ex frigido humore absq[ue] febre, &
& apoplemate, vel ad eas que dicuntur in sequentibus.
Nota q[uod] hæc opiatā habet quasdam communes laudes,
quoniam valet cōtra quasdam ægreditibus contra quas
valet aurea, & eodē modo exhibenda est, unde de supra-
dictis in aurea prætermittit, valet melancholicis ex melā-
cholia naturali, existente in capite præcipue data cum vi-
no decoctionis gentiane, vt ipse dicit, fed quoniam gen-
tiana valet plurimum contra causas pectoris, vtilius dar-
tur cum vino decoctionis alieuius confortantis, vt nucis
musca, vel caryophylli, vel musci, hæc enim depurant
cerebrum & confortant. Ad vsum relaxatam ex rheu-
mate data in pilulis sic, pilulis cinnamonoi, & autere cō-
misceantur cum escra & fiant pilulæ, & tenentur sub lin-
gua, cum tali etiam consensione longiori digito, vel ali-
quo alio in assino subleuetur vula, exicat enim, & con-
sumit hu. Synachicis in princ. scilicet ante confirmatio-
nem apoplematē facto inde gargarismo cum sapa, &
forti aceto prodest, hic enim gargarismus repellit mate-
riam, nec permittit apoplematē confirmari. Idem etiam
valet ad intemam vel remissam. Contra rhagadias,
& scissuras laborum factas ex melancholica siccitate, si
fiant ex cholera vicerante non valet escra, debet autem
super rhagadias inungi, hæc opiatā addito pulvere radi-
cis portulacæ adustæ, mirabiliter confert pilulis isle con-
fricatus cum escra, vel cum solo melle contra huiusmo-
di scissuras laborum, manu, & pedum, ex viscoso phle-
gmate factas. Hictericis sine febre, & sine magna he-
patis calefactione, & præcipue quando hicteritia nasci-
tur ex aliquo crasso & viscoso humore oppilante exhibe-
tur in istis competeret cum aqua diure. capil. vene. he-
patica, adiantos, cetræ. etenim aqua deoppilatiua est.
Spleneticis ex melancholia, quia si sit ex cholera non cō-
fert escra, debet autem eis dari cum aqua, vel vino deco-
ctionis capparis præcedente purgatione, & inunctione
visu splenis mollificantiibus, arcticis podagricis, si fiat
ex frigidis humoribus rheumatizantibus, valet escra cū
ti dormit cum calido vino, cōstringit enim membra
relaxata, & cōstringendo rheuma cohibet. Ad dolo-
rem post partum, qui fit ex solutione continuitatis re-
tinaculorum ex magnitudine foetus dōngantis puden-
da præter modum, & elargantis, tunc valet escra cum vi-
no, cōstringit enim membra relaxata, & consolidat so-
luta. Supposita etiam cum puluere olibani idem facit.
Ad dure parientem valet propter balsamum, quem
recipit, & expellit foetum. Istis autem datur cum vino
decoctionis rure artemisæ, supponatur etiam dissem-
rata cum succo earundem herbarum. Ad morbus vene-
neratorum, quia multa recipit que venenum expellunt
vt dictatum, aristolo. rotū. gentiana, detur cum vino
decoctionis mentis, & morsure superponatur, ad hoc
tamen theriaca melius valet. Contra lepram albam. i.
quæ fit de phlegmate quia quidam dicunt alopetiam,
Constantinus tamen dicit q[uod] alopetia fit de sanguine, de-
tur autem cum vino. Nota q[uod] non tantum efficacius est
in hoc mītridatum. Fluxus prodest à capite data, vt
diximus, vel fluxui ventris, & præcipue hienterix data
cum vino decoctionis mastice, præcedat tamen medi-
cina phlegmogoga, vt polypodium colocynthidis, & simi-
lia. & foenugræ. sū quosdam calidum est & siccum, mi-
hi autem videtur, q[uod] sit calidum & humidum, virtutem
habet remouendi, & relaxandi, & maturandi, ponitur
hic, vt relaxando medicinas eandem consumptioni ha-
biliores reddat, & humiditate sua violentiam aliarum
reprimat & obtradat. Foenugræcum herba est cuius semē
simili nomine dicitur, cum simplicitate reperitur in medi-
cinis semen apponendum est, p[er] tres annos seruatur.

Balaustia frigida est & sic. virtutem habet cōstringen-
di fluxus & rheuma, & ob hoc ponitur hic, balaustia flos
est mali granati caducus, debet autem colligi quādo ad-
huc vicinatur origini, viridem habens colorem, ad ym-
bram vel ad solem desiccatur, p[er] biennium seruatur.

Abrotanum ca. est sic. virtutem habet attrahendi, &
consumendi superflua, herba est quæ in productione so-
rum colligi debet, flos & folia abiectis stipitibus in me-
dicinis ponitur, p[er] annum vel p[er] h. annos seruatur,
sed si quolibet anno renouetur melius est.

Lithodemonis ca. est sic. cōplexionis, virtutē hēt cō-
sumēdi, & abstergēdi superflua, lithodemo lapis demōnis
dicitur, vel ideo quia est nigri coloris, vel ideo quia in sa-
eu vbi Sodoma & Gomorra perierunt inuenitur, sicut
asphaltum sū quosdam, sed est falsum, non multum in-
diget electione, diu seruatur.

Oliu fructus, oliua cali. est & humi. virtutem habet
relaxandi, & resoluendi recentes ponendæ sunt in medi-
cinis, vel saltem sine sale conditæ, quidam ponunt tan-
tum ossa, quidam totum oliuē substantiā, q[uod] melius est.

Semen altheæ inter ca. et fri. temperatum, virtutem ha-
bet humectandi, vt humiditate sua violentiam aliarum
specierum contemperet, semen maioris dicitur malux,
est enim malua maior & arbor, maior malua bismalua
dicitur, & viscus idem dicitur, cum in vnguentis, & em-
plastris althea inuenitur, folia, vel radices debent appo-
ni, in antido. tñ semen est ponendū p[er] annū seruatur.

Celtica cali. est & sic. virtutem habet diureticam pro-
pter vitium renum ponitur hic, & vesicæ, & matricis, di-
cūt quidam, q[uod] spica celtica est saluina quod falsum est,
est enim spica duplex, spica celtica, & spica nardi. Spica
celtica debet eligi albidā, in occidentali plaga inuenitur,
pro ea ponunt apothecarij saluincam.

Gallia calida est & sicca, virtutem habet confortandi &
consumendi.

Constita ru. i. styrax, calida est & sic. virtutem habet
confortandi, & consumendi, & conglutinandi, confor-
tat enim aromatiçatice sua reparando spiritus, qualitatibus
suis consumit superflua, & glutinositate sua fluxum
rheumaticum cohibendo cōstringit, styrax ru. gummi
est arboris in India nascentis, in vere nati, arboris
lā incisa sū ramusculos a rusticis, gummi ositas quædam
emanat, quæ circa superficiem arboris condensata fit sty-
rax rubea, & dicunt quidam, quod purius est in illa gum-
mositate, styrax talis dicitur, quare bona gutta, & impu-
rius styrax rubea. Nos dicimus q[uod] gummi sunt diversæ
arborum, fortassis de rubea, quia ad colorem rubrū
accedit, illa debet eligi, quæ rufa est, et manibus malaxa-
ta, vt cera, p[er]. xxx. annos seruatur.

Splen pultri non determinatur ab autoribus cuius cō-
plexionis sit splen pultri, ratio tamen & effectus eius ma-
nifestat q[uod] sit cali. & sic tum quia de massa sanguinea fit,
tum quia superflua cōsumit, ponitur hic propter passio-
nes capitis, & epilepsiam, & paraly. hic, et typos febriū,
splen pultri non est splen, vt quidam dicunt, sed est quæ-
dam superfluitas circa cerebrum pulli equini, quod in re-
pore sugnariuitatis per motum permutationis per naves
emittitur, & nisi statim ab aliquo recipiatur, mater pulli
eam absorbet, soli exponitur & siccatur, p[er] biennium se-
ruatur, sed quanto magis exsiccat, tanto est melior pul-
uis eius, specialiter valet pueris tussientibus, & asthmati-
cis datum cum lacte.

Ventris merguli, de ratione huius est, q[uod] sit frigide &
sic cōplexionis, licet non inueniatur ab autoribus de-
terminatum, quia auis nata est in aquis degere, & aquas
habitare, dicitur tamen quia membrum illud nervosum
est, ideo ponitur hic, vt frigiditate sua aliarum specierum
acumen temperet, & siccitate membra cōstringendo re-
laxata rheumaticum humorem cohibeat, uenter mergu-
Mef. Dd ij li,

Balaustia.

Abrota-
num.Litho-
demōisOliu
fructus.Semē al-
theæ.

Celtica.

Gallia

Cōstita.

Splēpul-
tri.Vētris
merguli

li, stomachus merguli dicitur, & in nostra lingua peter, & in gallica caffer appellatur, & tota illa substantia ex ceta vsui medicinx conseruatur, quanto autem de maiori quæ potest haberi, tanto melior est. In electione tamen ventris merguli, & splenis, facile quis potest decipi, quoniam libet simile pro eo potest vendi, per annu feruatur.

Artemisia ca. est virtute habet confumendi extenuandi, & diuretica est, propter causam ponitur hic renum & vesicæ, flores, & folia abiectis stiptibus medicinx compentunt, in tempore productionis florum colligitur & sicatur, per annum feruatur.

Chimolea fri. & sic. complexionis, virtutem habet costringendi, chimolea testa argentea. Terra saracénica, terra sigillata, & terra figuli idem est, est enim quedam maneries terre, quæ vltra mare reperitur, aromatica est aliquatulum, et alba sicut trochisci, Saraceni in ea sigillum imprimunt, vnde sigillata eligenda est aromatica, & quantum albori inuenitur, et cui sigillum impersum est, apothecariorum quoque accipiunt aliam terram scilicet cretam albam, & pro ea ponunt, & diu absque corruptione feruatur. Experimentum contra capillorum asperitatem post abluitionem capitis, resoluatur chimolea in aqua tepida, & in de capite lauetur, & capilli per se exiccentur, capillos facit odoriferos lenes, et asperitatem remouet.

Menta ca. est & sic. virtutem habet confortandi & co-fumendi. Mentæ duæ sunt maneries, est enim menta communis, & menta romana vna saracénica, quæ apud motem persulanum costum dicitur, cum simplex inuenitur. Mentæ communis debet poni scilicet folia abiectis stiptibus, in vmbroso loco, vel ad solem desiccatur, per dimidium annum feruatur.

Malobathrum ca. est et sic. virtutem habet confortandi, & aromacitate sua & consumendi, & dissoluendi, malobathrum folium album, vel foliū paradisi dicitur, quia in paradiso nascitur, non recordor me vidisse: malobathrum vltra mare inuenitur, ponitur autem pro eo folia caryophyllorum, subtiliora, & tenuiora, de quorū electione dictum est satis.

Lapis magnetis frigi. & sic. complexionis, virtutem habet persulfua detergendi asperitatem suam, & ferrum attrahendi, lapis qui in occidente, & oriente reperitur eligendus est, qui secundum qualitatem sui proportionali ferrum magnū, vel paruum facile attrahit, qui vero hoc non facit abijciendus est, diu potest feruari.

Lapis gagatis frigi. & sic. complexionis est, virtutem habet deponendi persulfua grauitate sui & asperitate, lapis rotundus est, & satis ponderosus est, non sophisticatur, diu potest feruari.

Muscleon cali. est & sic. virtutem habet calefaciendi, & dissoluendi, & confortandi oleum est, quod de musco, & alijs speciebus aromacis fit. In vase vitreo ponitur oleum commune cum prædictis speciebus, & in caldario aquæ pleno bene per vnum diem permittatur, bullire debet cum radice eius herbx, quæ per columbinus dicitur, illa herba tantum vltra mare inuenitur, sophisticatur autem à quibusdam quide folia casia lignea, & cinna-momo hoc faciunt oleum.

Sambucus ca. est & sic. sambucus arbor est, quæ de mense in mensem flores pducit, ultra et citra mare inuenitur, de floribus eius fit oleum sambucinum, sicciorum in oleo comuni in ampulla vitrea ponitur, soli exponitur per xxx. dies, et eo amplius, illud colatur, et fit oleum sambucinum, & cum inuenitur oleum sambucinum, ipsum oleum debet imponi non frondes quas quidam ponunt.

Caalli marini ca. est & sic. est secundum quosdam, secundum alios frigida, & sicce virtutis, virtutem habet desiccandi, & co-fumendi persulfua, quidā pisciculi sunt qui in mari inueniuntur dicti caalli, eo, quod capita hnt familia caballi capitis, et pedes simili modo, quidā eos exiccant ad solē sale con-

ditos, vel sine sale, quidam non, per bienniu feruatur. Hipocisthidos frigi. & sic. complexionis est, virtutem habet costringendi membra soluta, & succus est cuiusdam fungi eodem nomine vocati, qui apud pedem rose caninæ nascitur, & est rubeus, fit autē siccifungi in magna quantitate terantur, & succus exprimitur, & soli desiccatur, eligendus est non multum solidus, nec multum mollis, qui cum frangitur aliquantulum lucidus est, per bienniu feruatur, melius tamen est si quolibet anno renouetur.

Litium cali. est & sic. virtutem habet abstergendi, & mundificandi persulfua, litium, oculus lucidus dicitur, eo quod oculus lucidos, & caros reddit in colligijis appositum, quidam asserunt, quod confectio est, alij quod succus herbe sit autem litium sic, caprisoli pinulas collectas in mense septembris ter, per linteoili cola, et succum eius in melle ad solem exicca, & illud erit litium, eligendum est aliquantulum solidum, & vnius coloris cum frangitur, per vii. annos feruatur.

Flos oleandri cali. & sic. complexionis, virtutem habet calefaciendi vehementer, & confumendi. Oleander arbor est similis lauro circa marina nascens, est autem arbor perniciofa & mortifera, si enim in eius ramis carnes assentur, vel verubus insignantur, comestæ, mortem inferunt. Et nota quod flores eius nunquam per se debent dari.

Sulphurata cali. est et sic. virtutem habet dissoluendi persulfua etiam extenuandi in modum sulphuris, vel exurendi in modum sulphuris, vnde sulphurata, vel sulphurita dicitur, herba est cuius fenum cum pete vsui medicinx, vnde cum simplex sulphurata inuenitur, semen ipsius apponimus, per tres vel quatuor annos feruatur.

Cardami cali. & sic. semen est nasturtij, virtutem habet dissoluendi persulfua & consumendi & attrahendi. Nasturtium herba est, & est nasturtium hortulanum, & est aquaticum, et alio nomine fenatio dicitur, herba cum pete vsui medicinx & semen, cum ergo inuenitur. B. nasturtij, semen apponendum est. Nasturtium hortulanum eligendum est, quod habet acutiorem saporem, per tres annos feruatur.

Semen citri cali. & sic. virtutem habet diureticam. Citrus est arbor cuius fructus citrus vocatur.

Semen citri, & sic. coctum medicinx competunt, semē colligitur in Maio, & soli exiccatur, eligendum est semen, quod in maturo citro inuenitur, per tres annos feruatur.

Gipt & nigelle cali. & sic. complexionis virtutem habent dissolutiuam & consumptiuam, semina sunt, simili nomine appellantur, quorum herba in frumentis inueniuntur, in quorum notitia Salemitani non cōueniunt. Quidam enim dicunt gipt esse crassum & rubrum, semē autem nigelle gracile & triangulatum, & fere omnes habent hanc sententiam, ego autem dico nigellam esse crassiorē quā gipt, per tres annos feruatur, nigella menstrua peroptime prouocat, cum inuenitur simpliciter. B. gipt vel nigella semen est apponendum.

Vlsur idem est quod minium vnde sunt capitales litteræ rubæ, cali. & sic. complexionis est, virtutem habet abstergendi persulfua ex asperitate sua, vlsur non est vena terre, sed ex coctione artificiosa aquosis & aeris partibus in ignea transeuntibus, eligendum est clarum, & lucidum cum oppresso rubore diu feruatur.

Cortex neri ca. & sic. virtutem habet diureticam. Nera arbor est secundum quosdam vel herba, quæ in apulia inuenitur, producens fructum ad modum bacarum lauri, quæ vtuntur saraceni ad faciēdas tinturas, cortex huius arboris competit medicinx, non sophisticatur, per duos annos feruatur.

Mabathematicon ca. & sic. complexio est, virtutem habet diureticā, mordicat & pūgit intestina, unde mouetur ad persulfua expellenda. Mabathematicon succus est caulis agreffus, et domestici hntis folia pilosa, ex parte exteriori

Hipocisthidos.

Litium.

Flos oleandri.

Sulphurata.

Cardami.

Semē citri.

Gipt & nigelle.

Vlsur.

Cortex neri.

Mabathematicon.

riori & interiori subalbida vel pallida, est autem domesticus agrestis, folia contrerunt, fructus arabitur, ad solem exsiccat, quidam autem substantiam caulium tritam cum succo concinunt, & trochiscos informantes vsui seruant, sed non approbo, eligendum est, quod cum frangitur interius non habet lanuginem aliquid tantum humiditatis habens, per tres annos seruat.

Aq. vi-
tis.

Aqua vitis frigida & sicca, virtutem habet constringere, & infrigidandi, colligitur autem sic. In vere quando multa humiditas a terra transferitur, rami vitis inciduntur, & loco incisionis suspenditur ampulla vitrea, vel aliquid huiusmodi, vt gutta aq. recipiatur, & aqua optima est contra arsuras, et pruritus oculis, per tres annos seruat.

Lithar-
gyrii.

Lithargyrii. frig. & sic. complexio est ei, virtutem habet absolvere superflua intercutem asperitatem suam, raro tamen ponitur in medicina expiendi per os, melius enim in vnguentis, & emplastris operatur. Lithargyrii dicitur fieri de spuma auri vel argenti, sed spuma auri proprie dicitur cadmia, & istud digendum est, vt potest melior & poni debet in medicina, si potest haberi, sed apothecarii ponunt loco eius lithargyrum, quod fit ex spuma gris quod non tamen valet, diu seruat, optimu vnguentum fit de pulvere eius, & forti aceto decoctum contra salsum phlegma.

Iuncus.

Iunci radix ca. est & sic. virtutem habet diureticam, iu uerba est facta nota, cuius radices affimulantur gallegado, & cum ipsis aliquando galangam adulterant, huius radices ponuntur in medicina mundatæ a suis ramulosis per duos annos seruantur, melius tamen est si quolibet anno renouetur. Conficitur sic a quibusdam.

Omnes species simul puluerizantur, & appositis oleis, & melle dispumato conficiunt. Sed longe melius est si lapides qui ibi recipiuntur puluerizentur, & alie species simul postea facta comixtione puluerum conficiuntur cum tali proportionem, vt pro vna lib. pulueris ponantur tres molles, vltimo apponantur olea cum modico mellis incorporata, diu seruantur eisdem, & post. vi. vel. vii. annos miodior est. Nota q. magister Copho. & magister Ioan. de platea in hoc erant gemelli, quia fere omnes alij de eisdem discordabant dicentes q. eisdem aut nullam aut modicam habebat efficaciam, quia cum infinite species in ea reperiantur quas reperies in eius dosi, de tot nullibus vnu fere nihil potest operari.

Electuarium Ducis dicitur, quia abbas de curia illud composuit ad opus ducis Rogerii filii Roberti viscardi, propter indigestionem, & ventositatem stomachi, & intestinorum, & illi dolorem, & vitium lapidis. xii. pars est confecta lii.

g. ani. drach. ii. & gra. xvi. liq. masticis, ana scrup. ii. & gran. v. chamedrys, zinz. cina. galan. mara. carui, ana scrup. i. gr. xv. xylocast. calamiti, dauci, pyrethri, pipis al. & lo. cypri. schenathii, ieros. amom. folii. asari, ana scrup. i. spic. croci, gum. ara. drag. se. anethi, cala. aro. cubeb. croci. carpob. leuisti. q. iunip. alexidri. sileris. pentaphylon. se. asparagi. citri acon. radi. ameos. rub. indi. vrtic. & eupon. nucis myrsin. ligni alo. basilici. milii fol. saxifragi. se. citrul. melo. cucu. & cucur. cario. petroselin. been alb. & rubi. styracis. cala. cardamo. ana gra. xv. penidiorum. vnc. f. & scrup. ii. & f. miel qd. sufficit, datur post pradium, & post cenam cum vino calido, si datur contra lapidis vitium, sumatur cum decoctione milii solis, vel scolopendrie.

Suma
medici-
est res.
lxl.

Electuarium ducis dicitur a duce inuente, vel ad opus duci compositu, valet ad dolores illi. Alius fit ex cholera pungente, & mordicante intestina, et resoluente humores in ventositatem, unde fit extensio,

et dolor. Interdum ex humore, phlegma, in intestinis coegregato, aliquando vitio lapidis comprimentis intestina, ex compressione cuius superfluitatibus rectis dolor emergit iliacus. Si fiat ex cholera hoc electuarium confert, propter plura calida que recipit, si autem fiat ex phlegmate, de ratione probatur multum valere datum simpliciter, hoc enim electuarium diureticum est, et experientia nouimus q. electuaria calida, & diuretica simpliciter data non existerent consipatione, valent subtilioribus partibus per urinam euacuatis. Si fiat ex vitio lapidis, valet datu cum decoctione saxifragie, granorum solis, et lapidis lyncis, fiat etiam emplastrum de electuario ducis cum succo senationis, & cum oleo communi, vel mustellino, & pectini, & lumbis superponatur, pars etiam illius emplastri per panum exprimitur, & colatura addito balsamo p. liringa inicitur, valet contra dolorem ilij ex phlegmate sic exhibitu, fiat decoctio violarum & prunorum damascenorum, & mercurialis in vino vel aqua, & in colatura electuarium resolutum exhibetur, optimum clyster contra hanc causam, fiat decoctio senationis in aqua dulci, & marina in colatura electuarium ducis, & benedicta resolutur, & addito melle, et oleo per clyster inicitur. Valet ad dolorem stomachi faciu ex frigido humore, vel ventositate, datur autem cum decoctione nucis muscæ. Nota tam in his q. in predictis ieiuno stomacho melius exhibetur, in eius consuetudine non magno vitium artificiosum, terantur species fm doctissimarum aliorum electuariorum, cum inelle coactum, debet autem exhiberi cum vino decoctionis nucis muscæ.

Electuarium Pliris arcoticon. pliris est completa medicina, arcoticon principium interpretatur, valet tristibus, melancholicis, & ad magnam stomachi debilitatem, & cordis, & syncope, memoriam reparat, sensum acuit, epilepticis, anheliticis, acatartidis prodest, & omnem debilitatem cerebri reparat vii. pars lib. i.

g. cinnamo. caryoph. ligni alo. galang. spice. nucis muscæ. zinzib. spo. schenanthi, ciperi, ros. viol. ana drach. i. & gra. xv. folii. liquiritie, masticis, styrac. sansuci, balsamitæ, basiliconis, cardamo. mar. croci. & leucopii. myrrilli, corticis citri. ana scrup. ii. & gra. v. gemmarum, been albi & rubi, coralli, serici, combusti, ana scrup. i. gra. ii. musci. gran. vii. & f. camphoræ. gra. v. syrupi ros. quod sufficit, datur febrientibus cum aqua mane & sero, non febrientibus cum vino.

Electuarium pliris arcoticon. Pliris nomen est huius electuarii ab autore impostum, arcoticon dicitur principale, princeps electuariorum propter magnam efficaciam, valet contra omnes passionem, quæ sunt ex melancholia scilicet maniam, vel melancholiam, epilepsiam, et cardiacam. Perditum saporem restituit, omnibus eodem modo exhibetur scilicet cum vino odorifero, vel quod melius est cum syrupo facto de succo borragi. & zucharo, melancholiz fumositate consumit, & meatus spirituum elargat, et sua aromaticitate cerebrum confortat. Timorem remouet, et securitatem prestat, timorem melancholicum humore confusit, quem consumendo securitatem inducit, cessante enim calido, cessabit effectus; datur contra hanc passionem cum uino decoctionis ligni aloes et ambre. Ad dolorem stomachi ex indigestione vel friguitate contra quæ valet predicto modo, vel addatur principaliter, datu cum decoctione terrie pit. nucis muscæ. & vii. caryoph. & g. masticis. Anafra. simi si oī amputat ex indigestione facta, contra quam valet Mef. Dd iij pñctio

Suma
medici-
est res.
xxxi.

Pliris.

De fan-
sico.

predicto modo, vel ad datur modicum mastice vel anisi.
S. Salsici. Salsicus habet est q̄ alio noie dicitur maiora
na ca. & sic. virtutem habet confortandi ex aromatica
te sua consumit ex qualitatibus suis, ad confortationē mē
brog ponitur hic, in productione florum est colligēda,
et ad solem desiccāda, cum ponitur in medicinis, flores,
& folia à stipitibus separantur, et quantitate ab autore de
terminata ponantur, per annum seruantur.

De bal-
samita.

Balsamita ca. & sic. est, balsamita dicitur q̄ odorē bal-
sami protendit, herba est fasis cōis & nota, ponitur hic
ad confortationem mēmbrog, in uere colligitur, per an-
ser, quanto recentior est, tanto melior est.

De mir-
uillis.

Myrtilli fr. & sic. fructus sunt herbe myrti, virtutē ha-
bent cōstringendi, confortandi, ponitur hic non ad con-
stringendū, sed ad cōfortandū, cōfortant. n. mēbra ca-
lore relaxata, dum cōstringendo partē parti coherere fa-
ciunt, vel apponuntur ad repressionē caloris calidag, &
siccan, ne calore exolūt, mēbra debilitent. Colligitur cū
bñ sunt nigri, & mātiri, & siccan, p̄ annū seruantur, eligā-
tur autē, qui cū franguntur aliquid habeant humiditatis.

De cor-
tico ci-
uri.

Corticum citri. citrus est arbor cuius fructus citrum di-
citur, citri triplicis est substantia, habet. n. acetosum inte-
rius, q̄ frigidum est & siccū, pulpā in medio quā calida
est & humida, corticem exterius qui frigidus est et siccus,
& sic cortex ponitur hic, qui subtilissime etiam moquetur
à pomo, & siccatus apponitur.

De been
albo.

Been album, et rubet, tam albū q̄ rubrum ca. est et sic.
herba est q̄ in transmarinis partibus inuenitur, radix cō-
petit medicina, uirtutē habet cōfortandi, cōsumendi, po-
nitur hic ad confortandū mēmbra, et ad cōsumendū
superfluitates melancholicas, quā cardiacam inducunt
passionem, digēdum est continuū, non perforatū, ex-
tentum, ponderosum, quod habet his contraria signa ue-
tustate consumptum, per annos tres ser.

De scri-
co cum
busto.

Serici cōbusti, non est determinatum ab aliquo autore
cuius complexionis sit, ex complexionē aut aialium illud
operantium percipere possumus esse frigidā cōplexiōis
& sicce, quia anili vntur nutrimento, et magis siccam
post q̄ cōbustum est, ponitur hic, vt consumat, & abster-
gat superflua, comburitur sic, super regulā calidam poni-
tur & desiccatur, donec possit puluerizari, cōbustum
nō potest seruari, apothecarij nō apponunt purg. sericum, sed
eius superfluitatē, sed ponendum est quanto purius inue-
niri pōt, quia efficacius operatur.

Decam
phora.

Cāphora fri. est et sic. uirtutē hēt cōstringendi ex q̄lita-
tibus suis, cōfortandi ex aromaticitate ad cōfortandū, po-
nit hic vel vt p̄teret caliditatē sp̄rū ibi appositag. Qui-
dā dicit cāphorā esse gumī. Sed nos cū Diosco. dicimus
esse succum herbe q̄ in transmarinis partibus inuenitur q̄
camphora dicitur. Eligen da est alba, & q̄ clarior pōtin-
ueniri, in psyllio, & se. lini in vase vitreo, postea diū pōt
seruari, vel quod melius est in vase facto de alabastro, vel
de marmore precipue sine alio cuius cōmixtione diū pōt
seruari. l. per. xx. an. cōfiscitur sic, signū aloes per se pul-
uerizetur, margaritæ per se, ambræ musc. per se, cāpho-
ra p̄ se, & cetera similia, multi. n. sunt, qui in hoc electua-
rio cāphoram non ponunt propter delicatos, p̄stat. n.
horribilem sapore, sed loco eius de sandalis, in syrupo i.
quo cōfiscitur multum apponunt, & bene faciunt, sic autē
fit syrupus sandali al. & rub. & rose in aqua bulliāt, vel
aq̄ ro. si diues sit quod melius est, coletur, in colatura ad-
dito zuecharo fiat syrupus, & bñ coquantur, quo bene co-
cto, ea, q̄ puluerizata sunt singuli imponantur, deinde li-
gnū aloes, post margaritæ, post ambræ, post muscus, pos-
simum camphora, & adhuc electuario seruente, ista sicut
didimus imponantur, per. ij. an. ser.

& cholera ru. purgat. conualescentes ex agritud
ne. f. quotidianariis, & tertianariis, purgat sine mō-
lestia, & reliquis malorū nūm humorū potenter edu-
cit qui remanserint. iij. pars. lib. iij.

S. zuc. succi rosarum, ana li. i. & vnc. iij. sand. al.
& rub. & citri. ana drach. vi. spo. drach. iij. diagridii
drach. xii. camphoræ, scrup. i. tempera ad modum
electuarii cum syrupo facto de eodem zuecharo, &
succo rosa. datur cum aqua calida in manē ad mo-
dum castaneæ.

Summā
medici-
est res ix

Electuario de succo rosarum ualet contra guttam
calidam, gutta dicitur percussio alio cuius membri
ex fluxu humoris facta, cum enim humores fluūt
ad aliquam partem corporis eam replent, & extendunt
locum, ex distensione fit dolor, quā dicitur gutta, hęc au-
tem gutta aliquando fit de frigidis, aliquando fit de cali-
dis humoribus, si de frigidis fiat humo. non valet, si de
calidis specialiter valet duobus modis, tum propter sca-
mo. quæ cholera ru. purgat, tum propter succum rose, q̄
stringendo fluxum cohibet et refrenat. Valet proprie
arteticis, chragricis, podagricis, de calida causa laboran-
tibus, fanis etiā cholericis datur ad praeractionem. Cū
itaq̄ contra guttam calidam ipsum necessitas exposu-
lauerit, premis digestiuis per tres vel quatuor dies, de-
tur cum calida in tempore quietis, nō enim debet dari in
tempore accessionis quando scilicet natura multum as-
fligitur, anteq̄ datur membrum guttosum inungatur bu-
tyro vel oleo viola. ad materię mollificationem, facta
purgatione post tertium diem fiat inunctio, in secundo
die purgationis datur rubea opciata ad consumptionē
reliquiarum, & ad fluxum rheumaticum cohibendum,
cōfiscitur sic. De regetibus rosas succus extrahitur, de quo
addito zuecharo fiat syrupus, cum quo syrupo cōfiscit-
ur scamonea p̄ se puluerizata, electuario adhuc calido
a quibusdam imponitur, alij scamoneam decoquant in
pasta, & puluerizatam imponunt, alij puluērem scamo-
neæ per diem ponunt in aqua hordei, vel in syrupo ros.
vel vio. sed si de scamonea magis oportet poni tutius est,
quia statim medicina potest dari, quando vero ipsa sub-
stantia scamo. apponitur non debet dari ante. xv. dies,
vel ante mensem, maxime in calida regione & tempore.
Nota q̄ melius cōfiscitur, cum succo à rosīs nouit ex-
tractio, & cōseruato, cōseruatur autem succus in vase
vitreo, vel stagnato, vel terreo fistulam habente orificiū,
oleo rosa. ad cōmuni supposito, paucō tamen, potest au-
tem sic seruari, per. viij. vel per. ix. menses. Nota tamen
q̄ sex quedam ibi generatur, quæ per interualla est abij-
cienda, alij aliter seruant in tempore rosarū, ex succo ca-
rum fit syrupus, & bene coctus vsui reseruat, per tres
annos seruat ad plus.

De gut-
ta.

Electuario frigidum fm Cophonem, quod
optime tertianarios, & quotidianarios, & erra-
ticas feb. purgandō sanat, & etiam habentibus ro-
machum cholericum familiare est. iij. pars conse-
cta est. lib. iij.

S. sandalorum al. & ru. & spodi. drag. gumī ara-
myli, rasur. ebo. reubar. sene. ro. vio. se. sumit terræ
berbe. sebesen. fe. portu. mara. anisi. fe. papa. liqui.
se. laque. ana drach. iij. myrob. citri. bellisicorū, ca-
pil. vene. ana. vnc. i. & embli. vnc. i. Cōfiscitur sic, psy-
llij, vnc. viij. ponantur in sufficienti aqua seruenti in
qua bullerit, lib. & polypodi quercini viridis mun-
dati, & triti, oēs herbe diuertit vio. et primo et tā-
diu dimittātur donec bñ cōgelentur, deinde coletur
fortiter per sacum, ad meliorē vero muellaginis
constrictionē

constrictionem intromittatur in sacellum aliquantulum aque feruentissimæ, & colaturæ addatur scamonea, vnc. vi. puluerizata, prius tamen cum aqua frigida inter manus fricata, & bene cum eadem mucilagine fricetur manibus. deinde apponantur zuc. lib. iiii. dissoluti prius cum sufficientia. aquarum decoctionis polypodii & cæterarum herbarum diure. & colati. deinde super ignem positi bullire permittatur, cūq; ad medium decoctionis peruenierit, addantur, vnc. ii. tamar. & vnc. ii. calicis, dissolutæ prius in sufficientia aque decoctionis prunorum & prædictarum herbarum diure. & per caciām colatæ vsque ad perfectam coctionem bullire permittatur. signum autē decoctionis est, si super marmor positi & infrigidatum aliquantulum viscosum fuerit, & digito adhererit, motione tamen baculi ab ipso decoctionis principio non cessante. Cumq; coctū fuerit, ab igne deponatur, & in mortario posito pulvis prædictarum specierum superaspergatur, & cū pistello bene conteratur vsq; ad ipsius viscositatis & gummositatis remotionē, deinde recondatur, de tur colaturæ calicis, in sero vel media nocte.

Summa
medici-
narū res
est, 28.

Electuarium frigidum cophonis exceptum a psyllio, Cophonam quædam addidit & modū confessionis variatū, vnde frigidū Cophonis hodie intulatur, dicitur frigidum quia inter electuaria frigida superius iudicatur. Electuarium frigidū principaliter purgat cholera, ppter scamoneā quā recipit secundario, phlegma salsum & melancholiam innaturale, quoniam quædam phlegmatis purgatiua recipit vt polypodium & chebulos, & quædam melancholizæ naturalis purgatiua vt sumum terre & similia. de itaq; cōpetenter febriantibus tā continuū q̄ interpolatē, & in simplicis & duplicis materia vel tertiana vel quotidiana de phlegmate salso, hoc prænotato, q̄ si potius pter modum macilentus fuerit, vel hepar calefactum habuerit, & tps calidū nimis & siccum, nō est exhibendū, si vero plenus fuerit & reliqua nō affuerint, secure pōt exhiberi. In continuū spālter det, vt in causone, tertiana continuā synocha, s̄m quosdā, sed nūq; in his purgatio debet fieri cum medicina scamoneata, sed cū syrupo laxatiuo, & cū decoctione quæ pōt exhiberi in maiori hemitritico vel minori vel medio, nō tñ in prima purgatione est exhibendū. sed in secūda vel tertia. primo. n. purgatur patiens aliqua decoctione semel vel bis, si opus fuerit, semel si fuerit in hyeme: & vii. die signis digōnis præcedebus: postmodū si hęc febres persēuerauerit exhibeat hoc electuarium ad laxandum, vt pote in. xi. vel. xiiij. die. Si vero fuerit cūctas, bis purget patiens cū competēti decoctione, vt pote in. viij. vel. x. die. deinde si opus fuerit illud exhibeat. Nota tñ q̄ in frigida regione tps similis in hemitritico secure potest exhiberi ad primā purgationē, & in gbus phlegma & cholera simul abūdant: & precipue in vere, præcedente tñ syrupo acetoso vel oxymelle additur materix. Purgatiō autē sic infistēdum est, digetur patiens duobus vel tribus diebus ante liquidis & forbilibus cibis, in tertia die circa meridiem comedat & non in sero & in media nocte vel circa matutinas, hoc laxatiuū offerat vel in solida substātia, si forte acceptum facili sit ad vomendum: & remotas partes purgare voluerit, resoluunt: quidam enim certe citius consequitur effectum in purgatione, nec est super dormiēdum ne vis medicinz deperdatur. Et nota quod nullatenus dandum est cum frigida, vt Cophon præcipit, vt quidam alij faciūt, nec ēi cum quadam alia medicina scamoneata: facile. n. inde sequitur tortio ventris, febris, dysenteria & similia: frigiditate enim aque habet motū

ad intestinum vel stomachum, imbibitur, & intestinis coheret: vnde de retea in corpore, p̄dicta operatur incommoda, hoc autē p̄cipue habet fieri cum oleo frigido dato cū frigida p̄ multam viscositatem quam a psyllio contrahit, data itaq; medicina, potonatus sit motus maxime post duas vel tres assellationes, foramina domus sint obstructa, ne frigus potonatum attingat. Locus vbi assellat sit calidus, cum stupa vel cum molli panno fectat. Si autem ipse valde frigidus fuerit, assellet in balneo, si ardo rem in ano senserit qd̄ sit ex medicina nimis acuta vel ex furiosis humoribus & nimis acutis, pannum vel stupam in aqua calida intingat, & inde animam abstergendum foueat: vel siat idem cum abstinēdo in aqua vel uino tepido intincto, quod etiam valet contra tenēdum post tres vel quatuor assellatōes: si cū tortione vel tarde assellauerit panem linei calefactū vel vesica gnea plena aqua diuretica vel simplici aqua, stomacho appletur: detur et̄ aqua calida ad potandū facta purgatione, prius offeratur brodium gallinæ ad saturitatem: & si fortis fuerit anteq̄ cibetur ducatur ad balneū, vt si forte aliquid de materia relictum sit in corpore extenuetur & euaporet, vt suspitio omnis tollatur p̄dictorum symptomatum, & febris, & similia, si vero balneum præsto non fuerit, fiat de aqua dulci & patiens ipsum intret. Et nota q̄ mel rosatum datum his cum aqua calida, optimū est ad mundificationem stomachi, confortat enim: si autem potonatus debilis fuerit & impotens, priusq̄ cibetur, balneum sustinet, bibat ut dictū est brodium gallinæ & superdormiat, vt in somno calor reuocatus ad interiora, idem faciat in stomacho qd̄ balneum: & si post somnum assellauerit, detur iterum vis gallinæ, ad vltimū cibetur prius tñ aurēdum est q̄ si potonatus possit trahere vsq; ad vespertū melius est, nonnulli potonati escam citius assumentes febres, tortiones, dysenterias incurunt. Aliqñ hoc licet quida modū natura ad cibos refectionem operantur, cum ipsi cibis scamonea intercipitur, quæ retenta p̄dicta ingeri incommoda: post tres vel quatuor dies purgationis, & cum p̄tis viribus eat ad balneū, prius sibi minuat si op̄ fuerit. Et nota, potonatus parce debet comedere & parcius bibere & vniū lymphatū, bene cōtemperatum: quia viniū forte febres tollit iducere: in phlegmaticis vero cibus debet minui & augeri potus: & causa est qm̄ in potonato humores extra vasa existentes subducunt & non sanguis, quorū defectus principaliter est reparandū, in phlegmaticis non plus de sanguine q̄ alio humore detrahatur, qui ex poru vini habet generari, merito ergo in potonatis cibus augmentatur, & potus minuitur: potus in phlegmaticis est augmentandus, in alijs e contrario. Re. psyllij frigidum est & huius virtutem habet infrigidandi, humectandi & lenien disponitur hic ad reprimendū malitiam aliorum sollicita scamonea, & ad leniendū intestina, vt in elius resistat acuminē medicinz, psyllium est herba cuius semen competit medicinz. Semen psyllij in quibusdā dicitur semē camphoræ, eo quod in eo camphora feruatur. Eligendū est quod est post vtilitatem em, in fundo scutellæ resideat: quod vero leue est & volatile, abijciatur, significat enim medulla carere: per. v. annos feruatur. Et nota q̄ collectū non exicatur, sed quale est vsui reservatur.

Chebuli frigidi & siccī principaliter phlegma purgat De Chebulis.
secundario alios humores, quare ponuntur hic. Chebuli sunt quædam species vel maneries myrobalarum, tū beriores & crassiores eligēdi sunt & quorum cortices bene nucleis coniungant, rugosi, & cōtinuum habentes substantiā, & non perforatam, sed aliquantulum habentes humiditatem humidiores sunt. Si autē aliqua vacuitas intus fuerit, vel animi pulvis significatur vetustate consumpti, per. v. an. fer.

Embrici frigidi & siccī sunt: virtutem habent purgandi phlegma, cholera, & melancholiam. De Emblicis.

Bellici

Bellitri eandem virtutem habent per. v. an. ser.

ndi.

Indi frigidi sunt & feci, purgant principaliter melancholiam, quædam species est mirabolanorum, nigriores sunt eligen di non tñ multū curandū est de electione, quia diutius ceteris possunt seruari. Sciendum est q. quidā mirabolanorum artificioso coaptantur, cum ponuntur in medicinis, quidam non. Cuiusnamq. chebuli & indi. f. cortices tantum abiectionis nucleis ponuntur in medicinis iuxta pondus ab autore inuentum vel determinatum, & tantum cortices debent ponderari & poni in medicinis.

Semē su
uniterrē.

Seminis sumiterra ca. & sic. virtutem habent purgandi salsum phlegma & melancholiam. & ideo ponitur hic, herba sicca nullius est efficacie, viridis magis, semē com petit medicis. Elethariū frigidū & diuersis diuerso modo conficitur, quidam. n. conficiunt cum decoctione herbarum diureticarum q. melius est, quidā nō, conficiunt ergo sic fiat decoctio capilli veneris, adiant, hepaticę, cetrac. & polypodij q. rini viridis li possit inueniri, i aqua coletur & in colatura ponatur psylli mūdātū, vt predictum est, & mane atibi per tres dies: postmodū tota illa substantia mucilaginosa per sacculū colat. & in colatura sca monea per se puluerizata cum zucaro ponat, & totū illud optime inter manus confricetur, quo facilius semper agitando cū spatula ad ignem satis lenitum, vt syrupus diu bulliat, signū aut decoctionis est, qñ tota illa substantia lateribus flagranti nō coñiscatur, sed facile per modū spatule in gyrum mouet, & quasi totū cū spatula pōt simul eleuari, tunc itaq. ab igne deponat, & cū pistillo in mortario diu terat per se, & agite, vt viscositas amittat, dein de spēs simul puluerizate imponentur, delectuario in existente calido, & reseruet. Alij aliter ponunt scamoneam puluerizatam in aqua hordei, postvñ diem colāt, & colaturam tantū cum prædicta colatura psylli imponent, & prædicto ordine incedunt, & tunc securus exhibetur in acutis, sed cū sicut, magis de scamo. est apponendum, qñ tota substantia apponit. Alijs & modis apponitur, de quibus in delectuario de succo rosarum latius dictū est. Magister vero Platarius tādū bullire scit cum syrupo & delectuariū frigidū vehementer fuit durius, & potuit extendi ad modum stomatichon, per ij. vel. iij. annos ser.

Emplastrum Apostolicum. emplastrum id est du ra confectio: apostolicum. i. superpositum vel supra missum interpretatur quod tumoribus & inflammationibus ad lucem inducunt & superpositum, saniem, excludit: optime facit ad nimium ceruicis dolorem, valet proprie ad subtiliandam cicatricem in quacūq. parte corporis fuerit laxitas vel lancea vel aliquid aliud tale in membro infixum sine dolore extrahit, valet etiā dolori ex decursione innata in ipsa prævi: antea fuerit vulnus attrahendo humores & putredinem, & valet dolori renum si superponatur iij. pars confecta est li. iij.

g. lithargyri vnc. vi. ceræ rub. colophoniz. ana. vnc. ii. propoleos. visci quercini ana. vnc. i. ammoniaci, lapidis calaminaris ana. vnc. vi. massicis, oliban. mumij ana. vnc. s. tereb. chalba. bdellii. myrrhe chalcacumenō. i. s. vsum: sarcocoll. lapidis calcis, dictami, aristol. ro. prafiviridis, opopa. ana. vnc. iij. Cōficitur sic, opopanax & ammoniacū & chalbanū aliquantulum tula ponatur per noctem in vino, ita vt cooperiantur, & mæe bulliāt, donec liqueant, & per caçolam colentur, & iterum bulliant ad vini cōsumptionem: lithargyrium in puluerē subtilissimū redactum cum sufficienti oleo in caldario distemperetur, & super ignem ponatur, & cum spatula iterū agitur, tādū donec super lapidem positum i mo

dum cerę inspissetur, & statim addatur cera, & liquificta cera addatur coloph. postea addat massic & olibanum. deinde mirra ponatur, & facto intervallo ponatur bdellii. deinde viscus quercinus, liquifacto visco ponat terebēthina, liquificta ea, caldariū in terra ponatur, & tunc in ipso gummi ponatur paulatim, & igni iterum superponatur, & cū spatula semper agitando aliquantulum permittat bullire, postea addatur sarcocolla & lapis calaminaris: facto intervallo ponat flos zris & lapis calcis, post hæc chalcacumenō semper cum spatula agitando, donec cipiatur aliquantulum rubere, ad vltimum dictatum & arist. ro. postea infundatur in aqua frigida, & ab aqua extractum manibus exprimendo & malaxando, ita tractetur vt tota aqua inde exeat, & inunctis manibus oleo lau. magdaleōis informetur & vsui referetur.

Emplastrum. non dicitur emplastrum apostolicum, vt quidam dicunt, sed apostolicum. i. principale quia inter cetera emplastra præcipuum est: facit ad nervos ceruicis, præcipue si dolor est ex contusione nervosæ. Talis autem visus, sal & cininum torrefiant in tegula, & locus ille facelle, post superponatur apostolicum, hoc est optimum remediū in hac cā. Ad scrophulas maxime nouellas: vñ ita patiens aut diuretica, postea locum vngatur cū vnguento qd fit de serpenterio, vt docetur in lib. nostro de herbis in tractatu capparis: postea applicetur apostolicum. Cicatrizat. i. bonā carnē inducit. cutim. n. subtiliat & nutrimentū attrahit ad locū, q. ibidem inspirat & vacuatatem cicatricis replet, & ita cicatrizat per se superpositam vel balsamo ab interiori parte inunctum, si possit haberi q. melius est. Apoplema in corpore, pulmone, stomacho, hepate, diaphragmate sub costis in unctum cū in datur. Si apoplema sit de frigido humore. et in exterioribus & interioribus hoc emplastrum valet: præcedat aut aliquod nitratiuū & præcipue illud, cepula rubra bullita cū vino, & oleo, & cinino, et cataplasmetur, post superinducatur apostolicum. Tumorem & dolorem splenis soluit, & duritiem vt dictum est tractatu cerni. Rheumā in pede vel genu desiccat præcedite purgatione cū benedicta: locus est singula prius cū vnguento aureo, vel oleo laurino. deinde datur aliqua opiata, vt aurca, post applicetur apostolicum.

Ad nervos præciosos & puncturas, loco prius inuncto cū oleo calido & aperitiuo, valet. n. apostolicum puncturæ nervorum, quia locum seruat apertum & mundificat. Contra morsus venenatorū alium. quia venenū attrahit & cōsumit: si tñ theriaca morsura prius applicetur, deinde apostolicum melius est. Sagittas vel aliquid tale in membris extrahit: si tñ ossibus non cohereat fracto inde fluellū & impositio. Contra fistulas valet: ga sanie attrahit & locū mundat, si aut talis visus, fiat fluellū de malo terræ & fistulæ immitatur: deinde apostolicum superponatur, si et oss fractū attrahit: si ibi fit. & propoleos. i. ceræ albæ. Nota q. quælibet cera alba non dicitur propolis sed artificialiter coaptata sic. Liquefiat in seruenti aqua in patella: & lapis solutus in aqua frigida homocerta tuis in illa cera liquefacta imponentur, & statim extrahat, & sic fiat bis vel tertiam vicem ceræ lapidi adherentes induranti posita in aqua frigida & calli. dicit propolis.

Viscus q. rini ca. & sic. attrahit, & dissoluit, & cōsumit, & est superfluitas diuersarū arborū, q. sic fit. Quædam grana viscosa in quercu & in quibusdam alijs arboribus reperiunt, de quibus possit in aquis, misti viscum operant ad aues capiendas, dicit aut quercinus, quia de granis in quercu inueniuntur sit.

Lapis calaminaris: frigi. & sic. attrahit & cōsumit & membra

membra confortat, in orientalibus & occidentibus partibus inueniuntur, non sponificatur, diu durat.

Calce. Chalceacumen q. est q. vsum fri. & sic. est fit de veteri are in alio vsum habito. vt de pelui & similibus frustam incisis, ponitur i vase terreo, in fornace interiori, vbi ignis nō desinat per tres vel quatuor dies, dimitatur ad minus per diem & noctē libi, deinde extrahatur, & igneis & aquosis partibus consumptis terrestres remanēt, & sic aptum efficitur ad puluerizandum.

Lapides calcis & batitura gris calida est & secca, dissoluit & consumit, est aut batitura aris quoddam q. euolat per motum fabricationis, dum res fabricatur confice apostolicone, vt docetur in antido. Additio. Gilbertus de anglia in cap. de vulneribus in partibus interioribus habet vnam descripi, quae eadem est, simplicia satis declarata sunt. Vnum tamen deest circa q. multi errant & est propositi vel propositos q. fm expositos & rei veritatem est fōrdies aluauriorum apum quae vocatum: q. patet per Diosco, qui de cera propoli singulare cap. facit, hoc ponit boni aromatarij & non ceram albam, vt multi faciunt, & ex hoc redditur emplastrum attractiuum, q. est de proprietatibus maioribus emplastris, vt satis patere potest. Summa medicinarum est res. xxij.

Propolis.

Electuarium psylliticum a psyllio dictum pbatum cōtra chole. rub. tertianarig acutē feb. hepaticis hictericis omnino subuenit, medietas ē li. i. s. psylli li. iiii. & in aqua feruētū pone per triduum postea coletur, & in colatura admisceantur scamo. vnc. iiii. & zuc. li. iiii. & p. duos dies dimitant & postea coquantur, deponant fā ignes & pulvis istarum specierum admisceatur qui. s. sandali al. & rubei rob. rub. spo. trag. gummi arab. viol. berbe. añ. vnc. s. semi. portul. scariol. ana drac. iiii. in estate detur apud somnum, in hyeme circa mediam noctem, in vtroq. tēpore cum aqua calida ad modum castane.

Additio.

Psyllitum.

Istud electuarium psylliticum dicitur a psyllio, quod in vno non habetur, sed illud quod describitur a Mesue, & ponitur psyllium ad reprimendum malitiam scamonae, & ad intestina leniendam, vt melius resistent acuminis scamonae. Similiter ad alterandum complexionem, & solutionem faciendam, quia vt vult Mes. in suis simplicibus, psyllium, est de alterantibus complexionem, & solutionem facientibus, & eius solutio proprie fit lambificando. Eius autem aliud album, aliud subnigrum, aliud ad purpureitatem declinans, & melius est quod est completum & crassum, & est grauius, et submergitur in aqua. Compositum est ex duabus substātijs, quae separari possunt in duas quas cortex est separans. Est enim in eo substantia interior medullaris, & est in eo substantia expansa super corticem ipsius. Substantia autem interior medullaris calida est & sic. in. iiii. gradu, & est acuta vehementer, in cistua, rubrificatiua, viceratiua, & est de gēne veneni. Substantia autem exterior expāsa super corticem est ex multum in frigiditibus, & dixit Rufus est frigida, & humida in. iiii. gradu. Et dixit Diosco. q. est in. ij. et est verius. Inquit. n. Hip. i. epidemia. nō est uas frigida iuncta cū humiditate ultra scdm gradū. & dicit Gal. humida res nō transgredit metam vsq. ad quā potest regimē extendi. propter qd nō inuenimus humidum, esse cām doloris inquit humidū, sed in quantum potest esse materia, quae quātita te sua mouetur ad continuatū solutionē, quod ex eo cōquassatum est cum aqua fontium frigida, & fit macilluginosum, & bibitur sicut est proprie cum oleo violaceo, aut syrupo violato, sicut ventrem, quod aut ex eo est fruxum, & conquassatum cū oleo rosaceo, est medicina fluxus ventris & dy senterig. Cōritum aut potui nullo mo

do propinandum est. de occultat. n. contritio eius substantia medullarem viceratiua & exoriatium. Cōquassatum cum aqua frigida sicut dtximus. solutione educit cholera, & cōfert febris infūamatiōis multae, & sicut ve hemēt calidae, & sedati infūamatiōis oēs, & dolores infūamatiōis, & pprie superat aplasmatis, & sicut sōdā calidā vehementem, sicut vno, et conquassatum sicut diximus confert fluxui cholerico, & dysenterico, & fluxui medicinali, et proprie post potum laxa monex, et medicinarum acutarum, potus eius est ad. 3. i. usq. ad. 3. iij. timeat autem ipsum habens debilitatē viscerum.

Electuarium latificans. Recipe melissae corticis citri. cario. galliae musc. masti. croci orientalis, cinna. nu. musc. carda. neheremisch. i. ser. peonia. ben. al. & rub. zedoarie, doronicū loco eius ponit se. pondus galan. se. ocymi maioris, & ocymi cario. omnium ana. vnc. s. mulci quantum est. x. pars. i. supradictarum. deinde sumantur chebuli. xx. emblici. xxx. & terantur in tribus lib. aquae, coquantur donec ad vnam redeant & coletur, in colatura vero mittat li. i. mellis, deinde bulliat donec cōsumpta sit aqua, postea ex hoc melle conficiatur pulvis praedictarū, q. in triplum sit mel ad species, de quo cum necesse fuerit, sumatur ad magnitudinem auel. medicamentum letitiam & coloris pulchritudinem, & digestionis bonitatem operatur, & canos retardat.

Additio.

Istud electuarium latificans describitur a Rasi. ix. ad Legiti. Almansorē cap. de melancholia quod interdū in vsum canis. habet a] Mesue in suo gradabū particulari ca. de mania & melancholia sanguinea, habet vñ aliā deseri. q. satis est consonas isti. Bartholomaeus in proprio antidotario describit vnam aliam deseri. ex auctoritate Rasis. ista tñ est nobilior. Rasis in libro diuisionum ponit vnam aliā deseri. Aliqua sunt hic simplicia satis ignota apud multos. Primum est neheremisch cuius flos cortex, & ca. pita similitur maci fm Aui. in. 2. cañ. fed est minus rubens, ad citrinitatem declinans, & est aromaticus & c. sed non bene cognouit Aui. quid sit. Similiter Simōn Ianuensis inquit. neheremisch est, vt Aui. describit, sed nec Simō Ianuensis sibi videtur cognouisse quid esset. Mathaeus Syluaticus dicit, q. neheremisch est semen rosae alini vel flos eius. Aui. In suis synonymis in fine apudota. ait neheremisch. i. mufaha, & est flos peoniae vel peonia, & sic creditur esse bene expositum. nam sicut dictum est Mathaeus Syluaticus dicit neheremisch est flos rosae alini. Auer. v. col. dicit peonia. i. rosa asinorum, praeterea vide apud Herculanum ca. de melancholia qui dētrebit praesens electuarium ex auctoritate Rasis inq. tibi neheremisch id est semē peoniae. Bartholo. habet loco neheremisch semen peoniae, praeterea vide etiam Rasi in electuario de nucleis fructuum habet semen peoniae, & Aui. in eadem confectione habet neheremisch qm idem est. Secundum simplex est ocymum maius, quod fm Geniis, & alios bonos auctores est illud quod maiora solia speciebus habet, quod sane intelligat, nec est vt voluit Luminare maius, nāsturcium. nam si bene legisset Herculanū quē sepe allegat super hoc electua. nō hoc dixisset. postq. tñ superflua dixit de ipso ocymo maiori, tādē videtur quasi ad veritatem descendere. dicit. n. in fine postq. ostendi de ocymo maiori fm auctores praedictos, & feci videre q. volunt, q. sit sanatio, tamē fm cōpositorem aliud est, vt reperitur apud ipsum. nam ipse Rasi lib. ij. apho. de experimentis, & confidētis In quodam emplastro Inquit. semen basiliconis cariophylati. se. basiliconis maioris, quod vocatur burungi. i. cubebae. Ecce qualiter videt veritatem arguisse, postea in errorem maiorē incidit ratione

tionem corruptionis vocabunt. nam ubi dicitur, quod vocatur bu-
rungi, vult iuxta yera bedoragi, vel albeharogi, & est be-
doragi, vel albeharogi, vt vult ipse Rasis. in. ad Almā
forem semen basiliconis maioris, & ita exponit Hercula-
nus sup hoc electua. cū dicitur, ocy mī maioris, qd aliter
dī bedoragi. hoc idem vult Mathæus Syllatius in lra
bergetisch, ubi circa finē ait auctoritatem Raf. 3. Almāf.
cap. albeharogi. i. ocy mī non cario philatū, & dicit in
fine, q cordi auxiliat, & sic ocy mī maius intellige si
vis ocy mī cōr, quod vbiq inuenit, & habet folia latio-
ra ocy mī cario philato. Summa medicinarū est res. xx.

Electuarium letitig Gal. ꝑ. succi pomorū dul-
& odoriferorum, succi citoniorum aromatico-
rum, vini veteris, succi boraginis, flori basilico. aut
se. eius croci, zedoarie, xylobalami, caryofi. corticis
citri, galange, macis nū. musc. styracis calamitæ ama-
drac. ii. ꝑ. ambre, musci, caphore, ana. drac. f. anisi. ra-
suræ eboris, thymi, epithymi ana. drac. i. margaritæ
drac. i. ossis de corde cerui. drac. f. limaturæ auri. li-
maturæ argenti ana. scrup. f. zucca. albi. quod suffi-
cit, fiat electuarium.

Additio.

Istud electuarium interdum reperitur scriptum in anti-
do. paruo Nico. interdum supra descriptum, tantū istud
sepius reperitur, & in Gallia magis in vfu habetur. vñ
tamen notabis, quia in recepta reperitur florum basilico-
nis, dubitant aliqui an flores debeant poni vel semen: re-
peritur apud auctores qd melius, quod in planta reperit
est semen, & raro folia, & flores habentur in vfu, nisi in
vnguentis & emplastris, & ideo melius est hic ponere se-
men qd flores, Summa me. est res. xxvi.

Emplastrum ceroneum a cera dictum: præcipue
valet ad omnem dolorem spatulari & pecto-
ris ex frigidityte: & si humor frigidus illuc fecerit
discursum, mire soluit, splenē remollit, valet ad hy-
dropisim de frigida cā hepatis, de eadem cā matri-
cis frigiditati superpositum multum reficit, iiii. ꝑs
confecta est li. ii.

ꝑ. picis naualis bñ colatæ, cere, añ. vnc. ii. & drac.
iii. sagapeni. vnc. ii. ammoni. tereb. colophonig. cro-
ci. ana. vnc. i. & drac. iii. alo. turris. myrrhe, añ. vnc.
i. opo. chalbanī, styracis calamitæ. mastitis. aluminis.
fengyrei ana. drac. vi. cōficē, bdelli ana. drac. iii. ly-
thargyri drac. i. f. Cōficitur sic. Cera alba, ammoniā.
opop. aliquatūlū rūsa ponantur in vino, & preparē-
tur vt in apostolico dictum est; bulliat ad vini me-
diētatis consumptionem; & flagnato super ignē po-
sito, cum iecerit bullire, pix naualis bene colata ad-
datur, & cum spatula semper agitur, liquefacta pi-
x addatur cera, & ea liquefacta ponat colophonia,
& postea styrax cum pistello calido trita frustatim ī
stagnato ponatur: post hāc ponatur mastix & oliba-
num, deinde myrrha cū bdellio, & interuallo facto
ponatur terebēthina et consequenter alumen, et ly-
thargyri, et ad vltimū fenug. et cū coctū fuerit: fun-
datur super aquā tepidā et extracto ab aq manibus
exprimat, donec tota aq inde exeat: deinde pulvis
aloes super marmor inunctū cū oleo lauri malaxet,
deinde oleo puluerizato et inunctus manibus cum
eodem oleo magdaleones informantur,

Emplastrum ceroneum. Emplastrum dura cōfectio
dicitur, ex duris, & glutinolis rebus, quæ manibus
malaxari possunt, differt autē ab epithymate, & ea

taplastmate, quia epithyma est confectio de pulueribus &
aliquo liquore, vt de sandalis albis & rub. & aqua ro. Ca
taplastma fit de herbis coctis. Ceroneū a cera dictum quā
recipit in multa quantitate. Valet contra dolorem sca-
pulæ factum ex frigido humore, vt ex ventositate, quia
multa recipit dissolutiua, consumptiua, & extenuatiua
debet autem sic superponi, cal fiat ad ignem & malaxa-
tum, & alutē inductum loco, dorso prius inuncto petro-
leo, vel laurino oleo, vel alio calido, superponat. Sple-
neticis, & hepaticis ex vtositate vel humore frigido, nō
tamen in principio, quia subtilioribus partibus consu-
ptis scilicet, si durities possent accidere, vt angustari,
inungatur ergo hepar, vel splen per. i. diem cum butyro
vel dialtre fortiter, et patiens aliquibus diureticis viatur,
post modum superponatur ceroneum.

Valet contra phlegmonem, si phlegmon sit de chole-
ra, vel sang. vel melan. innaturali non valet. Si de phleg-
ma. vel melan. naturali valet. Loco prius inuncto cum
oleis, remouet enim duritiem, et scilicet.

Valet ad mundificandum saniem apostematis, hepa-
tis, stuellæ inde factæ, et tromisso, multa enim accipit æ-
traciua, et purgatiua. hydropi. anasar. tympanum hy-
dropem curat in qualibet specie hydropis, quia vtrū
inflationem sedat, et quilibet speciem hydropis se-
quitur inflatio, consumit enim et extenuat causam inflatio-
nis et debet autem superponi sicut diximus, contra vitia
splenis & hepatis.

Dolorem etiam intestinorum placat, tormionem si do-
lor est ex frigido humore vel ventositate superponat em-
plastrum, & sup emplastrum vesica xnea plena oleo lau-
rino calido, vel oleo cōi vt emplastrum sic adductū vel
in profundum melius operetur.

Lūbis & pudendis superponatur renū & vesicæ, dis-
perantiam emendat, si fuerit ex frigidityte quia calefacit.
si fuerit vitio lapidis, præcedat in vfu saxifragie deco-
ctionis. Inflammationibus dolori matricis subuenit,
si dolor sit ex ventositate vel frigidityte superpositū vel
suppositum inde factum oleo vino. inuncto superponatur,
fomentetur tū prius mulier cum decoctione centigalli
vel pulegi. Artericis & podagricis ex frigida cā super-
positum loco prius inuncto cū calido vnguento. Fe-
bribus typicis v. i. interpalatis. si quotidiana de phleg-
mate naturalis vel acetoso vel vitreo super alutam in-
ductum ceroneum si materia quotidiana in stomacho fuerit,
consumit. Vel superpositum spleni, si materia ibi fue-
rit. Canis rabidi morui subuenit & serpētum, fauere
morsura cum succo mentæ, & ceroneum distemperatū cū
eodem succo in vlnetæ ponatur. recipit. n. quædam ve-
nerum attrahentia & expellentia. ꝑ. picis. pix ca. est
& sic virtutem habet attrahendi & consumendi superflua.
Gummi est ca. & sic est autem pix triplex. ꝑ. pix liquida,
pix naualis, pix cōis, qua pinguntur vel plicantur naues
cum simpliciter reperitur. ꝑ. pic. pix naualis apponenda
est. Eligenda est quæ nigrior est. Cera humida est tem-
perata inter ca. & frig. & emollit & hūctat, ponit hic v-
aliorum siccitatem ipet, & remolliendo materiam cō-
sumptioni habiliorem reddit, & etiam aliorum puluerē
conglutinat, eligenda est purior. confice, vt in antido. in-
uenitur: puluerizentur quæ puluerizari debent, & gum-
resoluantur vt ibi dicitur. Nota tamen signum decoctio-
nis est, diu quā bullit ad ignem de illo proñiciatur aliquā
tulum in aqua frigida, & extractum ab aqua, si brachio
nudo superpositum prius cohereat, nō est coctum, si autē
coctum est, per. v. annos seruetur,

Emplastrum oxycroceum dicitur ab oxy græce
latine acetum: oxycroceum ex aceto & croco
nomē habet: valet præcipue ad fracturas ossū, & ad
membra quæ dolore aliquo affiguntur. apostema-
ta dura

ta dura in quacūq; parte corporis fuerint, remollit & dissoluit, vnde antiqui chirurgi salernitani i fra cturis ossium & cicatricibus attenuantibus & tumo ribus, nullo alio emplastro utebantur. iiii. pars li. ii.

g. Croci, picis naualis, colophonie cere ana, vnc. iiii. tereb. chalban: ammoniaci, myrrha, oliba, masti cis ana, vnc. i. & drac. iiii. Cōficiē sic chalbanum am monialiquantulum confusa ponant in sufficienti ace to per noctem, & mane mittantur super ignē, & eli quentur, & eliquatē per cacciam colētur, & iterum coquantur, donec pars acetī consumet, tunc pix na ualis ponatur bene colata: liquefacta pice addat cer a, & ea liquata ponatur colopho. deinde terebē. & facto interuallo ponat mastix, & olibanum, & myr rha cum spatula semper agitando, & ad vltimum cum bene fuerit coctum, in aqua frigida infundatur, & ab aqua extracta manibus exprimat. vt aqua inde exeat, & super marmor in unctum oleo lau. cum pul uere croci malaxetur, & factis magdaleonibus vsui reſeruetur.

Ad ditto.

Istud emplastrum est multum in vsu & maxime fm p sentem deseri. dicitur autem oxycroceum ab oxy q est actum & croceum a croco. valet proprie ad fracturam ossium & ad dolorem eorum & ad multa alia vt habet in tex. Gilbertus anglicus in capitulo de vulneribus in partibus interioribus habet vnam aliam deseri. quæ est similis huic. Similiter Bartholomeus in proprio anti do, habet vnam deseri, sed non est similis huic. Nota qd per crocum intelligitur hic crocus orientalis, seu commu nis qui a vulgo saffren dicitur. & ideo qd vti sepe magno precio veditur, alij aromatarij q̄ritate ipsius croci, hoc requisitum nō apponunt, sed in parua q̄ritate vt solum colorari possit, & ideo effectus quos habere debet non fa cit. Summa me. est res. xi.

Philathropos amicus hominis interpretatur, p prie valet stranguriōis nephreticis: calculos i renibus & in vesica mirabiliter frangit, & fractos ex pellit: valet et ad duritē splenis & hepatis, dolori iliorum subuenit datum cum scrup. i. f. diagri. xii. pars lib. i. est.

g. folij schœnāthi. cyperi: asari: euphor. thymi. pe tro. macedo. ani. milii solis: lapidis lycnis ana. scrup. ii. & f. cinnamomi. calamiti aromatici. polypodii philifidis menalopi. f. leuisti. & petro. & se. vrti. se. citri: lithospermatis se. bardanæ. baccarum hede rgæ ana. scrup. ii. galan. nardi: zedoari: beryo. fu. meu. alpara. carda. apii: marathri: ruce. sina. orobi al. & ru. ana. drac. f. caryoph. zingi. casigly. pyretri. costi. spicē celticē: myrobalarum cor. olibani. leucopi peris. carpopal. carui. gymini. baccarum lauri: sileris ana. scrup. i. olei nardin. pulegii: sambu. muscelini ana. grana. xv. mel. quod iussit. datur cum vino ca lido, laxatiuum vero cum aqua calida.

Summa
medicā
rū est res
lv.

Philantropos dicitur a fīalidos q est philipenda la, herba est diuretica valet ad emphrasim splenis & hepatis, si oppilatio sit ex humore frigido & vi scoso, detur cum aqua decoctionis feniculi, petrosilini, bru sei a sparagi. Valet et stranguriōis nephreticis: & cal culosis multa. n. recipit diuretica, & lapides frāgentia, de tur delicatis cum vino decoctionis saxifragiæ & grani rum solis, & dolori iliorum subuenit cum. 3. scamo. & 3. i. euphorbi precedat tamē, si opus fuerit, dyslyte, & vo

mitus. nuncq; n. laxatiuum offerendum est aliquid vehemē ter cōspitatio, præcipue iliācis & colicis, fiat autē si tepul verizetur scamo, & euphorbium in prædicto pōdere ad dito mastice ad reprimendum malitiam scamone & gū mi arabicum papa. euphorbium, & admixto puluere p. dictorum philanthropos detur cum calida & in ipsa ac cessione, vomitu tñ & dyslyte præcedētibz vel circa me diam noctem optimus est modus dandi. R. philasidos ca. & sic. est diu. herba est in Apulia reperitur. Alio nomi ne philipenda dicitur. radix eius cum petitis medicinē q̄ digenda est continua non perforata.

Baccar. heder. dico q frigidē sunt cōplexionis, de he dera dubitat cui cōplexionis sit, sed solia eius spargant i pa uimēto donus inuenit in quoddā gūmi eiusdē arboris, diureticum est, vnde valet ad frangendum lapidem & in de videtur q sit calidat dicimus reuera q solia frigidæ cō plexionis sunt, subtilem tñ habent substantiam & diure ticam, vnde præcipitur hirci venustissimum folijs hede rē nutriti: vt eius sanguis melius operetur ad frangendum lapidem. Gummi eius aliquantulum est calidum & satis diureticum, maxime illius hederæ quæ suæ arbori matu ratur: fructus eius diuretici sunt in fine autūni, colligun tur, diu seruantur.

Oleum pñlegium est, f. sic. dissoluit & consumit & qualiter hoc fiat, satis notū est. Bardana ca. f. sic. dissoluit & cōsumit & extenuat, her ba est cuius radix competit medicinē & præcipue cortex radieis, optimum experimentum contra dolorem artēti cum podagrar. chiragrar. radices eius decoquantur in vino, & ex eo locus patiens fomentetur. philanthropos per tres annos seruetur.

Oleum
pulegi
mum.
Barda
na.

Philonium maius. i. nouus amicus, tusses cū vi no datum & multa emendat. peripleumonia cum hydromelle, sanguinis spūtum cum succo poli gonie: indigestione stomachi & vomitu cū pul sca vel hydromelle, dolori hepatis & splenetis ac vertiginosis cum oxymelle, subuenit iliācis & apo zimata pigani, pleureticis, iliācis, nephreticis & cau sis vesicæ cum mulla: colicis peculiariter medetur. iiii. pars lib. i.

g. leucopiperis, hyoscyami ana. drac. v. opii. drac. ii. f. calix. drac. i. & f. seminis apii. drac. i. petrosi. marathri. dauci. cretici ana. scrup. ii. grana. v. croci. scrup. nardi pyrethri zedoariæ ana. grana. xv. alii ad dunt cinamo. drac. i. & se. euphor. costi. ana. drac. i. mel q sufficit, datur in modum sabcę egyptiacę.

Ad ditto.

Philonium amicus nouus interpretatur, q Philon pri mitus inuenit, respicit virtutem naturalem & spūale, datum cum mulla emēdat tussim phlegmaticam & difficul tatem anhedius, & cōfert pleureticis ex phlegmate & ne phreticis & vesicę causatis ex frigidityte & ventositate, datum cum hydromelle cōfert peripleumonias, & do lori hepatis, datum cum succo sanguinariū congestiōe sanguinis: datum cum vino cocto cōfert indigestiōē & singultu valde, datum cum oxymelle subuenit sple neticis, datum colico facit euadere præ cæteris opiatīs: est et ex melioribus rebus in sedatione foris doloris aposte matis renū. Summa me. est res. xv.

Caryophyllatū dīa caryophyllis. q̄i bī intrāt car. ore retenti singultum fringunt: costi & bulliti in aqua & bibiti, vomitum stomachi & sub uersionem mirabiliter reprimūt: valet proprie ac dē eructantibz, & digestiōe optime celebrat: poro rum oppilationem & spiritalium meatū aperit, parit.

pars. viii. est lib. i.

g. cinnamomi. ca. zin. liq. ro. ana. drac. ii. & gra. xv. ligni aloes galā. card. nucis myrrill. c. nardi. zedoaria. viol. ana. drac. i. & gra. vii. & f. reubarba. macis. croci. alipte. costi. q. p. carda. basilico. anisi. leuistici. eboris ana. scr. i. & f. gra. iiii. & f. mellis q. sufficit. datur post prandium sero cum vino vel rodostoma te post cenā in modum auellang.

Additio.

Caryophyllatū dicitur a caryophyllis. respicit pprie spiritualia & virtutem naturalē sēam a frigidiāte. datum cum decoctione hyssopi emendat potenter oppilationes frigidas pectoris & pulmonis: darum cum pūsana reparat pūsicos debilitatos infirmiatē. datum cū vino remollitionis croci. reparat cardiacos ex frigidiāte. datum decoctione caryophyll. compescit mirabiliter vomitū cū & subuersionē stomachi & acidus ructuatus. Summa medicinarum est res. xxiij.

Higiā grāca: higiā id est saluatrix: grāca dicitur quia a grācis fuit inuenta. valet pprie ad reuma gingiuarū & dolorem dentiū fricata super eos. ore sepe abluto cū aceto calido. & sordidas nebulas ab oculis aufert. vi. pars est lib. i.

g. hyoscyami feminis. drach. ii. & scrup. ii. opii. drac. ii. & scrup. i. costi. drac. i. & gra. xv. myrrh. op. popanacis: scordii. origani. ana. drac. i. & gra. x. styra. cis calam. chalban. agari. c. gētian. pi. gani: stoecha. dos: prassii. cardamomi aū. scr. ii. & f. balsami. mar. di. croci. schœnanthi. thymiamatis. ammon. tereben. thing. casig. lignee. mādragore. eryngii. radicis ros. eupato. eupho. melanopiperis. leuistici. dau. fen. trifolii se. ana. scr. ii. mel quod sufficit. datur cum vino calido in modum auellang.

Additio.

Higiā saluatrix interpretatur. grāca quia a grācis in uēta fuit. pprie sistit rheuma frigidum. data cum decoctione olibani sistit fluxum rheumaticū ad gingiuas & dentes. vnde si dentes fricentur cum ea. & si si super emplastre trahunt. confert dolores ipsorum oculorum. faucium. & super ciliorum dissoluta in aqua euphrasie & iniecta post formationem cum mollioribus. abstergit nebulas sordidas ab oculis. Tenta in ore & gargarizata cum decoctione balustiz. confert synanchia rheumaticā. data cū olibano & tragachanto opitulatur asthma. tussientibus. & phthiricis. ex rheumate data cum decoctione sicū pastu larum & liquiritiæ mundificat pleuriticos: data cum decoctione mentis & masticis. curat dolores stomachi & vomitum & salitium ex frigidiāte: data cum vino decoctionis capparis. auxiliatur spleneticis. data cum decoctione asari & schœnanthi confert hydropticis: data cū decoctione diureticorum. medetur nephriticis. data cum decoctione asari & costi. consumit humores frigidos & viscosos causantes nephresim & colicam. bibita cum vi no compescit cruciatus podagricorum confestim prouocando sudorem. data cum vino praesertim a nocumēto aquae corruptae.

Idrocopion olympiacum. Idrocopion. i. potus contra rigorem. olympiacum ab aurore dictum. confert pprie quotidianariis & quartanariis & nocturnis: sudores etiam in diebus criticis prouocat ante horam accessionis ad modum auellang cum tepida data. vi. pars lib. i.

g. cinnamomi. drach. iiii. & scrup. i. & grana. xvi.

croci. drac. ii. & scrup. ii. nardi. myrrha. oliba. opii. mandragore. macropiperis. anisi. ameos. ileris mōtanis. hyoscyami ana. drac. i. & scr. ii. & gra. viii. mel q. sufficit. datur ad modum auellang ante horam accessionis cum calida.

Additio.

Idrocopion. i. potus contra rigores. olympiacum ab olympiaco imperatore. virtutem pprie respicit natura lem sēam humiditatis frigida. vnde datum cum aqua calida ante horam accessionis amputat quartanam ex melancholia naturali. & quotidianam nisi sit ex phlegmate falso distemperatum cum aqua calida. & temporibus. & extenuatibus inunctis in die critico alleviat valde febricitantes prouocando sudorem. datum cum succo plantaginis. sistit mictum sanguinis. Summa me dici. est res. xiiii.

Iustinum dicitur: quia a Iustino imperatore primo fuit inuentum. pprie datur calculosis. & patientibus dolorem illi: valet sangurie & disurie & his qui vngunt mucos. vi. pars lib. ii.

g. cinnamomi. folii: costi. nardi. casig. aristol. lon. & ro. helennii. hyssopi. puleg. artemisi. pentaphylli. leucopi. orobi. petrosil. leuistici. olluxatri. vru. se. mi. granorū folis. laxifragie. iunip. asparagi. se. fileris. apii. anethi. pigani. se. citr. se. feniculi. anisi. bacarum lauri ana. drac. i. f. mel q. sufficit: datur cum vino in quo coctum fuerit milium solis. vel laxifragia.

Iustinū medicina ē diuretica valet cōtra dolorē renū ex frigida causa cum vino calido vel frigido ieiuno stomacho. calefacit enim & dissoluit humores frigidos. & purgat per vrinam. calculos frangit & arenam expellit. datum cum vino decoctionis faxifragie granorū folis lapidis lyncei. Contra stragurosos & dysuricos resoluunt cum oleo muscellino. vel communi. facto tñ emplastro circa pectinem vel virgā. vel melius. istud totum coletur per pannum. colatur per syringam iniicitur. fm doctrinam aliorum conficitur cum indle raso. & melius est si sit mel castanearum amararum. quia diureti cum. & melius est si eo conficiatur in hac & in similibus medicinis. ponitur autem in tali proportionē pro li. i. pulueris appone. iiii. mellis per. ij. an. seruatur. i multa efficacia.

Catarcticum imperiale. id est laxatiuū pro imperatoribus factum. & pro aliis delicatis hominibus. ducit enim sine lesione. & pprie confert pinguibus hominibus qui semper sunt consipati: valet multū iliosissimū eos qui ex ventositate stomachi & intestinorum laborant. medietas lib. iiii.

g. diagridii. zucca. ana. drach. iiii. cinamo. nardi. laxifragie. polypodii. an. drac. ii. myrobal. citri. hermodactyli. an. drac. iiii. car. zin. celtice. melanopiperis. macropiperis. cardamo. amomi. ana. drach. i. & f. mel q. sufficit. sumatur cum vino calido vel aqua calida mane & sero.

Catarcticum imperiale. Catarcticum interpretatur laxatiuum. Imperiale propter suam dignitatem. Optime caput purgat in laxando. recipiunt enim quidam violenta quae optime purgant extrema subtilitate sui sumi non inuenit coherentiam nisi in extremis. vnde magis purgat remota quae propinquae debet autem exhiberi ad purgandum caput cum pilulis: hanc autem de receptione catarctici. & conficiuntur cum succo absinthii. & dentur in sero. sed parum superdormiat qui eas suscipit. tres vel. iij. horas. deinde excitatus est. Os bene olens facit.

Summa medicinarum est res. xxi.

Summa medicinarum est res. xxi.

Summa medicinarum est res. xvi.

facit. fctor oris fit aut vitio putridorum humorum a cerebro diffillantium, aut vitio spiritualium, aut vitio stomachi fctor oris fit a cerebro datur in pilulis, facta purgatione datur alia opiata, postmodum localia fiant remedia circa os & gingivas, si fit vitio spiritualium parū aut nil valet. Si fit vitio stomachi, datur osse electuarii cum aqua calida: precedente tamen vtu oxymellis scillitici vel deraphano vitraque cholera purgat, secundario phlegma, principaliter melancholiam. Sciendum ideo q̄ cholericis extenuatis, & si cholera multum fuerit intēsa in tempore calido non debet dari, neq̄ febricitantibus; datur autem aliis ad præservationem competenter, vere cholericis cum aqua decoctionis prunorum violarum semicitrulli, melonis, cucumeris, & cucurbitę phlegmaticis cum aqua decoctionis polyodij, melancholicis cū aqua decoctionis feng. si etiam stomachum humidū purgare volueris & maxime ab extremis paribus cum hermodactylis competenter acutur. Nota q̄ cataracti cum imperiale, aliquando fit simpliciter, aliquando acutum, simpliciter quando tantum in eo ponitur de scamonea quantum eius receptio exigit & tunc iter vel quater ducit. Acutum fit cum magis de diagridio additur: cuius autem competenter, si cataracti imperialis, 3. i. cum. 8. de scamonea miscetur electuario adhuc existente calido: vel etiam potest confici secundum doctrinam aliorum: per duos annos feruatur. Et nota quod vetus cataractū melius est nouo.

Litotripton pertundēs lapidem interpretat^r hoc proprie lapidem frangit & expellit, si i re nibus vel vesica fuerit: hac medicina vtētes, nec do lorē illi nec lapidis vitium incurrunt, stranguriā & dyssuriam sine mora soluit. viii. pars. est lib. ii.

g. nardi. zingi. xylobi. acori. cinamo. paucedani. meu. melanopiperis. leucopi. macropi. laxifragiæ. ana. drac. ii. f. opo. caryo. cossi. reup. liquiri. cyperi. traga. alexandri. chamedryos. apii. asparagi. basiliconis. f. vtrici. semi. citri. ana. drac. i. & gra. xv. fo. lii. croci. schenanti. casia lignę. bdellii. masticis. f. minis granorum. solis. petroselin. fileris. sinoni. cardamomi. anethi. se. euphor. lapidis lycidis. olei nardi. muscelli. ana. scrup. i. gra. iiii. mel. q̄ sufficit: de tur in sero cum vino calido.

Additio.

Litotripton. i. pertundēs lapidem datum cum decoctione diureticorum compescit dolorem lūborum, & soluit dysuriam & straguriam ex humoribus frigidis absq̄ mora, datum cum decoctione laxifragiæ, frangit potenter lapidem renum & vesicę, & expellit ipsum mirabiliter, & vtentes eo præservantur a lapide & ab iliaca frigida. Summa medicinarum est res. xliij.

Mithridatum. i. mater omnium antidotorum siue a Mithridate rege dictum, faciens ad oēs passiones capitis virorum vel mulierum si fuerint ex frigideitate, maxime melancholicis & timidis, epileptiis, maniacis, phantasticis. mirabiliter prodest cephalagis. hemicranis dolorem cili patietibus, & lachrymantibus oculis, & ad omnia capitis vitia vel aurium subuenit: dentium doloribus, palato, & omnibus vitiis oris. & maxillarum medetur, si sup locum dolentem ponatur: & iterum ad modum emplastrum ponatur in temporibus vnde fit discursio synachē soluit: apoplecticis cum cerusa acceptum facit tussitibus & asmaticis. hemoptoicis. peripneumonics, & omnibus doloribus, qui intra corpus huma

num sunt: succurrit illicis: dysentericis, & lientericis optimū, si datur cum decoctione balauftiæ, extensionem humorum tetanos siue spasmos patientes, & paralyticos sine mora curat, diaphragmatici & hypochondriis subuenit: renibus & vesicę opitulatur, calculos frangit. menstrua prouocat: omniaq̄ vitia matricis excludit: scilicet infirmis patientibus & podagris singulari præsidium est. præcipue datur contra venena omnia. reprimat venenatos morsus, siue rabidi canis, seu cuiuscūq̄ reptilis, impositum siue bitum cum magna admiratione emendat: si distemperatum fuerit cum succo mentę potetur vel superponatur. Quotidie dianariis & quartanariis et ante horam accessiois datum mirifice prodest cum vino tepido. xxviii. pars confecta lib. iiii.

g. hyracis calami. drac. i. & scrup. i. car. nardi. xylob. orobi. lentici drac. masticis chalban. gūmi cedri. asphalti. castorei. offi. bdellii. terre figuli. meli. loti. laudani. opopan. opii. sulphuris viui. liqui. n. tri. hypocistidis. acatiz. ros. chamedri. hypericō. abrotani. peonię. hyssopi. origani. helennii. rami cedri. & daphnidos. aristo. lon. epithymi. paucedani. centaureæ. roris marini. radices eringii. balauftiæ. ci. marum mirte. plidie. romei. scillæ. carpopal. gitani. si. hyoscyami. cimini. fœniculi. cardami. seseleos, & te. sapei. aneo. sinoni. leuistici. se. rutę se. micōis. api. dauci. semi. rapæ. macropi. ocymi. amomi. ana. drac. i. acori. illaseos. cassami. filis. zuccorarię. cataracti. ana. scrup. ii. balsami. cinna. croci. cossi. schenanti. zingi. folii. tereben. mirre. oliba. casie. agari. spice. celticę. reupō. hyrie. asari. dictami. pralii interioris colocythidi. itecados. artemisię. calamen. filphii. scordii. chamæpitoy. leucopi. melanopipe. ocymini. petroselini. semi. anagadam. malabatri. carda. pentaphylli. ana. scrup. i. daphnecoci. iiii. partē. scrup. i. & grana. vii. vini vetustissimi. vnc. i. mel. q̄ sufficit. datur in sero in modum auellanc cum vino in quo cocta sit salua non febricitantibus. & febricitantibus cum aqua tepida.

Mithridatū magnū. i. mī oīum antidotorū ab inuēto re sic dictū. Magnū additū est pp̄ magnam efficaciam & ad dñam minoris: opiata est. Facit ad oēs passiones virorū ac mulierū factas. f. ex frigida cā & ad oia quę subducunt datum cum vino ieiunio stomacho vel ad manifestationē. i. in sero qd̄ melius est.

Epilepticis prodest, facta cōficcatione palati cum hac medicina in ipsa accessione, dentibus cum eo aperis, vt phlegma dissolutum exeat: post accessione potest exhiberi cum vino.

Maniacis ex melancholia vel cholera austa, prædicto modo.

Phantasticis. Phantastica passio dī, qñ aliquis in somno diuersas phantasias & terribiles imaginationes videt: vñ aliqui a somno excitati q̄ habet fieri ex fumo melancholico inficente cerebrum: datur eis prædicto modo.

Timidis mirabiliter pdest, das his vt prædictis: timidas fit ex fumo melancholico in capsula cordis existēte, & constringente ipsam, & ex eodē inficente cerebrum.

Cephalagis hemicranis, & ad dolorem cili, & superciliū factum ex rheumate, datum cum vino decoctionis nucis musc. purgetur tamen prius caput cum pilulis aureis, vel hierapigra.

Oculis lachrymantibus, & ad oia vitia capitis, cum vino decoctionis olibani. vel qd̄ melius est fiant pilule de puluere

de pulue olibani & mithridatos: si est fluxus lachrymarum sit ex abundantia habitus ppter incontinentiam valet datum præcedente purgatione capitis.

Dolentibus dentibus magis valent hæc opiata resoluta cum succo mentæ. Et in unguento interius & exterius palato, & oibus vitæ mamillarum si dolor sit ex rheumate, datur cum vino decoctionis olibani. Fit gargarismus ex violis coctis, & zingib. in careno: hoc et valet contra dolorem dentium.

Synanchen dissolvit in principio nondum apostemate confirmato: siat prius minutio de vena cephalica, vel de venis sub lingua. post de olibani decoctio cū mithridato: siat et prædictus gargarismus sed cum aceto.

Apoplexiâ cum cæsa acceptum: tunc phibetur ne cum cæsa des, quia posset occidere sed in minori apoplexia potest inde palatum fricari & mēbra exterius vngi.

Tussitibus & asthmaticis ex cā rheumatica laborantibus valet prædicto mō: si vero fuerit asthma ex siccitate vel viscositate humoris non valet.

Hæmoptois. i. sanguine excreantibus. Nota si sanguis creatus veniat à stomacho vel nutritius vel spiritalibus non debet dari, quia in stomacho receptus pp. species calidas augmentaret fluxus sanguinis: valet aut si fiat hæmoptois: vitio cerebri cum vino decoctionis olibani exhibetur, tunc enim sola fumositas illius, & p. cipue opii cerebrum petit, quæ constringit & fluxum sanguinis prohibet.

Peripneumonici. nō in principio sed post. xiii. dies rupto apate, & conuerso in sanie: datur his cum puluere myrrhæ vel gentianæ ad mundificationem sanie, ne fiat transitus in empyema.

Coeliaci. coeliaca passio dicitur fluxus ventris factus vitio stomachi. à coelia qd est venter: est aut summum remedium tam in his q̄ in lentericiis hæc opiata data cū vino: p. cedat tamen purgatio ista: interiora colocynthidis, poly podium, agarici, schoenanthum bulliant in aqua, & colatura detur ad purgationem.

Dysentericiis nullo modo medet, vt quidam dicunt. Contra extensionē neruorū. Extensio neruorū dī eorū contractio ex humoribus eos replentibus. vt in spasmo de repletionē. vel ex eorū relaxatione vt in paralyti. valent itaq; hæc opiata data contra vranq; cū vino decoctionis saluæ, & castorei. resolutur etiam mithridatum cum miscleone, & calefiat in testa ad ignem, & pars patiens inungatur.

Contra tinea mū ex phlegmate viscoso, & mucilaginoso in oleo ad ignem resolutio intingatur bōbax & ponatur hoc etiam multum valet theriaca paralyticis. vt diximus.

Hydropicis & in diafragmate & hypocordis patitibus ex frigida causa prædicto modo datur renibus & v. sicæ parti dolenti cataplasmatum valet.

Calculus frangit cū vino decoctionis saxifragiæ et granorum solis: mēstrua prouocat facto inde suppositoio, vt diximus patienti tunc modum.

Antecis scischiaticis. podagricis. interius receptum & inunctum.

Vena omnia expellit, ad hoc præcipue valet mithridatum. Recipit enim multa venenum atrahentia & expellētia: vnde à quibusdam solet dari cum toxico in pilulis contra venenum. Tantum probatur sicut theriaca, hoc autem in principio cum nouiter est factum, facidum est, quia postq̄ inueteratum est, non habet tantā efficaciam ad illud. Quidam cum mithridato theriacā so phisciant sic, duas partes mithridati bene incorporant cum tercia theriacæ, post probant prædicto modo & efficaciam theriacæ inueniunt in principio, tamen anteq̄ passio sit inueterata de prædictis sic. puluis dictami, gentianæ, aristolot. rotūde commiscetur cum mithridato. & cū

bene incorporatum est, da cum vino decoctionis mentæ superponatur etiam morfuræ.

Quotidianos veros de phlegmate naturali et nothos: non tamen de falso phlegmate, sed vitreo vel acetoso, q̄r tanam veram liberat si sit de melancholia naturali, de in naturali noui, debet autem dari præcedente purgatione an accessione cum vino, si fuerit hyems, cum aqua xilata, præcedente tamen purgatione. Hemitriticeis nullo mō exhibendum est, contra incertas passionēs etiam valet sed de meo consilio non datur propter ignoriā quō curas. Be. orobolentis. i. laccæ quæ calida est & sicca, cō stringit, & cōsumit ex sua glutinositate, qd patet quia ex eo fit optimum glutinum, ponitur hic ad prohibendum fluxum rheumaticum, laccæ est gummi arboris in india nascentis, eligenda est clarior & purior: diu potest seruari.

Gummi cedri ca. est & sic. & diureticum contra vitia renū & vesicæ ponitur hic dissoluit & consumit gummi arboris quæ cedrus dicitur apud nos non habetur. vnde pro eo ponitur gummi abietis. Offici. gummi hederæ ca. & sic. dissoluit & est diuretica vñ potenter dissolvit lapidem, eligendum est clarius & purius, & rotundum ad modum gummi arboris: bonum est & quod inuenitur in hederæ arbori innexa per triennium durat: gummi hederæ sumptum interius in quantitate. ʒ. ij. bonum est contra dolorem stomachi qui ex accitū mulieribus probatū.

Terra figuli. sigillata de qua superius dictum est.

Mellotum ca. & sic. eluhera est diuretica in Apulia, & etiam in nostris regionibus inuenitur, semen producit ad modum fœniculi: & dicitur corona regis: valet cōtra vitia renū & matricis, & ideo ponitur hic. semen medicis nō competit bonum est & in viscosis & fœlmetis: per triennium seruat.

Laudanum ca. est & sic. cōsumit calefacit & cōfortat ex aromaticitate. Laudanum gummi est arboris vt quibusdam placet: sed de rore conficitur: qui cadit super quidam herbam in quadam parte græciæ: russici. n. illius terræ cum longis corrigis percutiunt aera repetitis vicibus a quibus rorem inuisicatum in aliquo vale expriment, & sic laudanum operantur vix hodie purum inuenitur laudanum propter impuritates quæ ei admiscuntur purum esset valde aromaticum & optimum. per. x. annos seruat.

Hyperici herba est perforata, vel sancti Ioannis dicitur ca. est & sic. diuretica in tempore productionis florum colligitur in loco vmbroso, ponitur, per annū seruat, flores & folia abiectis stipitiibus tantum sunt medicinalia.

Helennii cal. & sic. & diureticum, stomachum cōfortat, venenum expellit. Nota aliud est helennii & aliud est lenias: lenias est aurum pigmentum. Helennii vno enula dicitur, cuius radix medicinx competit & nō herba, radix in principio xilatis colligitur, soli exiccatur p. ij. annos seruat.

Rami cedri, cali. & sic. sunt. solunt. consumunt. confortant. aromaticitate sua. Rami cedri. vt verum dicam, scilicet sunt rami illius arboris: quorum loco apotheca vñ ponit sabinam. f. & flores. & folia abiectis stipitiibus.

Centaura ca. & sic. dissoluit & consumit superfluos humores: herba est diuretica & amara ad modum felis vnde alio nomine fel terræ dicitur. Est autem duplex maior & minor: in receptionibus maior debet poni, quæ facit flores ad modum hyperici cū flores producit, debet colligi si flores & folia siccantur, & in medicina ponitur sine stipitiibus. per annum seruat.

Romei. raphani cali. est & sic. diureticum digerit, dissolvit & consumit: radix competit medicinx, quæ in autū collecta, & exiccata per biennium seruat: ponitur hic ad dissolvendum crassos humores, & cū ponitur in medicinis, interius substantia debet abijci.

Cardam. i. sinapis alba. ca. est & sic. diureticū et dia. Card. fore

Offici.

Terra figuli.
Melilotum.

Laudanum.

Hypericum.

Helennium.

Ramici duri.

Centaura ca.

Romei.

Cardam.

fore dissoluit & consumit, per biennium seruatur hic ponitur propter notatas causas.

Lapa Lapa in uera producta quedam quæ si capillis inherent vix possunt separari, quæ in folliculis spinosis sicut casianæ concluduntur. Sciendum est quod lapa in uersa & bardana non sunt idem vt quibusdam placet, sed diuersæ herbæ sunt.

Ciclamen Ciclamen, panis porcinus, malum terræ, cassamus est, ca. est & sic, dissoluit consumit & trahit, herba est producens florem similem violæ, radix medicinalis est, circa finem autumnii colligitur, in quatuor partes funditur cum folijs, suspenditur in vmbrâ vel ad solem, deficcata p. iij. annos seruatur, cum autem ponitur in medicinis, superficetis radatur. Tenta de malo terræ foramen fistulæ strigim, multum elargit.

Nixacar Nixacar idest flos agni casti ca. est & sic, dissoluit sperma & consumit, vnde libidinem mortificat: arbor est cuius flores medicinx compentur, in autumnio colligitur: per annum seruatur.

Cartharici Cartharici idest cornu ceruinum sri. est & sic, cōstrin git membra dissoluta, amaritudinem habet: vnde lumbricos necat. Cum autem ponitur in medicina, rasura superficialis abijciatur: reliqua substantia est limanda, nec tamen vsq; ad medullam limatura ponderetur cum in medicina ponitur.

Libani Libani idest olibani ca. est & sic, confortat & cōstrin git: ponitur hic propter rheumaticum fluxum. Olibanū duplex est crassum & minuum, crassum thus masculinū dicitur, minuum foemininum: cum simpliciter inuenitur olibanum crassum debet poni, diu seruatur.

Stœca Stœchados ca. est & sic, & diureticum, herba est quæ alio nomine dicitur barbalous, in tempore productionis floz colligitur & in vmbroso loco ser. & sic flor, sine stipitibus in medicinis ponitur: per annum seruatur.

Scordion Scordion ca. est & sic, atrahit & dissoluit & cōsumit venenum: allium agrete dicitur, est allium agrete & domesticum, agrete fecit dum radices magis competet vsui medicinx: domesticum magis cōpetit elui q̃ medicinx, secundum flores competit medicinx. Scordion cum flores producit debet colligi & in vmbroso loco deficcari: per annum seruatur.

Simphy Simphyum ca. est & sic, est cōsumit & expellit venenū herba est cuius radix ponitur in medicinis: eligenda est se vum dum doctrinam aliarum radicum: per. iij. annos seruatur sed nouatum plus valet.

Chamepityos Chamepityos ca. est & sic, & diureticum & mundificatium: idem est quod querula maior. Chamedryos querula minor dicitur, in sine veris cum flores producit debet colligi, abiectis stipitibus, flores & folia in medicinis ponuntur, herba ipsa in vmbrâ deficcata per annum potest serari in multa efficacia, conficitur secundum doctrinam aliarum opiatarum: sed melius est si cum melle russo conficiatur: per. x. annos seruatur in multa efficacia. Alij dicunt q̃ quanto ventosior, tanto melior.

Adiūdo.

Mithridatum autem fm intensionem compositoris est mater omnium antidotor. Gilbertus Anglicus cap. de dysenteria intestinali vel hepatica dixit mithridatum. i. mater omnium antidotor: vel à Mithridate rege dictum sine dubio mithridatū est confectio magna sicut theriaca à Mithridate rege Ponti inuentore dictā: nam cum Mithridates rex ponti, in bosphoro vrbe à pompeio ac romanis obsessus esset, iā de ipso desperans venenum vxorib; pellicibus, ac filijs, potādum dediit quod cum ipse non nissime sumpsisset, beneficio medicaminū quibus uitalia sua p̃munerat, nequaq̃ mori poterat, pin de tādē Gallo cuidam militi qui iam muro defosso intrauerat vrbe ingulū p̃buit, sicq̃ visū finiuit. Aui. in. v. cañ. habet vñā

aliā descriptionem quā dicit esse descriptionem cōm, sed non est eadem cum ista. verū est q̃ sunt ex hominibus qui faciūt ipsum mithridatum secundum descriptionem quæ est Nicolai, & sunt ex hominibus qui faciūt ipsum secundum Auicē. & idē descriptionem Auicē. hic describam.

Descriptio vera mithridati Aui. q̃ d̃r̃r̃x Mithridates construi primo fecit, & quo ipse ad euadendum venenosas infidias vsus est. R̃. myrrhæ, croci, agarici, zingib. cinnamomi, tra. i. viurioli fen zeei fere chalcāi quæ idē sunt añ. 3. x. spicæ, olibani, alseis & est nasciturum babiloni, schœnanthi xylobalsami stœchados sefeleos. i. fle ris montani, colli chamæpityos, chalban, nabeft. i. terebenthin, macropiperis. i. piperis longi, succi bārbæ hircin, g. hypocistidos, castorei, folij indi, styracis, opopapnais añ. 3. viij. castæ, leucopiperis. i. piperis albi, melanopiperis. i. piperis nigri, hermodactylos, folij scordeon. i. dentium ceparum, allij syluestris, dauci. i. f. pastinacæ syluestris, melliloti, gētiāzæ, olei balsami, carpobalsami. i. leminis balsami, trochiscorū cokion, baddij añ. 3. viij. rutæ. 3. iij. amoniaci, spicæ romanzæ, mastices: gummi. i. gummi arabici, petroselinii idest sc. petroselinii, cordum ment. i. carui agrestis, sc. feniculi añ. 3. v. meuzanisi, accori, sagapeni, asari, añ. 3. iij. opij, rosarum, rub. pulegij añ. 3. v. fu. i. valeriani, gacati, umbilici scinci sc. hyperici, añ. 3. iij. & f. viui odoriferi antiqui in quo infunduntur ea quæ oportet infundi mellis dispartum quod sufficit misceantur & seruetur & administretur post sex menses, & sit dosis ficus auellana idest aureus vnus cum eo quod est conueniens de potibus.

Descriptio trochiscorū cokion mithridatō Ingredientium hæc est. R̃. passularum rub. enucleatarum, 3. iij. glutinis albotini idest terebenthine. 3. xxiiij. schœnanthi myrrhæ añ. 3. xij. cinnamomi, baddij, subalidi, blastæ bizæ tix, spicæ romanzæ, castæ, melliloti, cypri, bacchari lauri, añ. 3. iij. calami aromatici. 3. viij. croci. 3. i. bituminis iudaici. i. asphalti. 3. ij. f. liquefienti in vino veteri ponantur, donec liquida fiant, alia autem omnia trita & cribellata cū eis coniungantur, & cum melle desumpato quantum sufficit commisceantur & fiant trochisci.

Pro verificatione descriptionis supradicti mithridati est aduertendum, quod præfata descriptio est descriptio mithridati posita ab Aui. in. v. cañ. summa prima tractatum primo: quæ quidem ceteris mithridati descriptionibus ab auctoribus positis completior reperitur: verum in descriptione hic posita nō ponitur post castorei melakion sicut ponitur ab Aui. & hoc ideo quia melakion est nomen provincie ita vt sensus castorei melakion idest castorei de illo loco vel de illa provincia: qm̃ Ras. viij. almanforis capitulo primo & Albucasi quarta particula azarāij & Ioannes Serapio septimo breuiarij & hal yabab in regali dispositione decima practica in eorum mithridati descriptionibus, loco melakion nihil ponunt. Præterea Ioannes Serapio loco iij allegato enumerando medicinas mithridati dicit quod Summa medicinarum est lvi. exceptis melle & vino, & si melakion esset aliquam medicina mithridatum ingrediens præter alias positas ab Aui. Summa medicinarum esset. lviij. ex quo patet quod prædicti trochisci cokion taliter ab Aui. vocati à Ras. viij. Almanforis vocatur medicamen de fusio, & in describendo dictos trochiscos vocantur theriaca de fusio. ab albucafi filij vocantur medicamen de fusio, à Serapione vero, viij. breuiarij & à Constantino. x. panegri vocant

Mcf,

Ec

trochisci

trochisci colikon ab Halyabate in regali dispositione. x. practici vocantur trochisci mesuriferi. Et quis vt dictum est a diuersis autoribus diuersimode vocentur, non tamen multum differunt. Completor tamen descriptio est illa quam scripsit Aui.

Errores qui in mithridati constructione communiter committuntur sunt tres, quorum primus est quod in ipso non ponitur terebenthina sed ponitur resina lanciae quae notabiliter differt a terebenthina prout melius infra dice tur in theriaca. Secundus error est qd in mithridati constru ctione non ponitur balsamum, sed aliqui ponunt oleum balsaminum quod fit artificialiter. Alij ponunt oleum laurinum vt montispedenses. Tertius error qui in mithri dati constructione committitur est qd in ipso ponitur plus de melle quam debeat poni in Halyabas vult pro qua libet libra mellis debere poni quatuor vnc. specierum, & tamen communiter non ponuntur nisi duae vel ad plus tres vncie. Summa medicinaru mithridati descriptio. Nicolai, est res centum & quinq. Sed summa medicinaru mithridati ab Auicenna descripti est res. lviij. nume rando vinum & mel.

Musa ennea. Musa a peritissimo philosopho inuenta, faciens ad omnes accessiones perio dica febris idest quotidianae, tertianae, quartanae, si ante horam accessionis in modum auellanae cum vi no calido detur, & acutarum febrium angustias tol lit, tamen cum dederis, considera virtutes eoru qui patiuntur, quia statim medelam sentiunt, & etiam si cum tepida distemperetur, & ex ea in acutis & per acutis pulsus & tempora inungantur, & si sudorem prouocat erit signum euasioneis, si vero no, mortis: inflationem stomachi emendat, suspiriosis, phthisi cis & his qui putredinem creant subuenit, hydropi cis, spleneticis & colicis subuenit, lapidem in vesica frangit, & his quibus penitus vrina denegatur.

ꝑ. piperis albi grana. xvij. thuris masculi, myrrhe gentiane, hyoscyami, ana drach. vi. opii, drach. iiii. croci drach. iiii. minus grana. viij. euphorbia, ari. lon. mandragora ana drach. i. & seru. i. mel quod sufficit detur vt superius in laude diximus.

Musa ennea opiata est fm voluntatem auctorum tale nomen sortita, sunt autem diuersi musae, sed ista inter omnes musas efficacior est, facit ad om nes occasiones praedictarum febrium idest interpolata rum, vt tertianae, quotidianae, quartanae, licet autem haec opiata dicatur valere ad omnes interpolatas praecipue in valet contra quotidianam rubeam, contra tertianam mithridatum & adrianum. Theriaca contra quartanam. Si autem interpolata fuerit de humo infecto vel compo sito vt de phlegmate falso, dentur opiatae compostae, vt musa ennea, & rubea, & sic singula quaeq locum teneat, & sic de caeteris, debet autem musa, pprie dari contra quo tidianam, praecipue de phlegmate naturali vel vitreo ante horam accessionis, sed praecedat purgatio si opus fuerit, fiat decoctio calidarum herbarum in aqua, & patiens su mum recipiat bene cooptus undiq, & ibi offeratur mu sa cum tepida. Acutarum febriu angustias tollit, hoc non laudo, cum pater meus ita faciebat in acuta febre vo lens certificari de vita vel morte, vengebat corp⁹ febrili tis praecipue venas pulsantes & circa brachia & tempora in die critico: si ex tali iniectione sudorem videret pro uocari, euasurum iudicabat, si non, mortem. Ita dico, si prius non conseruerat sudare, quia tunc non esset certum signum. Inflatione stomachi emendat ex frigidis hu. vel ex vtiotitate, detur cum vino calido praecedente vsu oxy mellis & purgatione, si opus fuerit. Suspiriosis si

suspirium fuerit ex siccatate, no detur, si ex frigidis humo ribus & praecipue ex causa rheumatica, detur cum vino decoctionis olybani, pectus tamen prius inungatur sit consum ptioni. Phthisicis et his qui putredine i. sanie expuunt, subuenit, pus excreantes dicuntur empyici, qui putredine excreant ex apostemate vel a vulnere praecedente, his con fert musa ad saniei mundificationem & vlceris consoli dationem, cum aqua decoctionis myrrhe, vel fiant pilu lae ex puluere myrrhe & musa, & dentur. Spleneticis, hy dropicis parum proficit, potest tamen dari cum aliquo diuretico, colicis, pscit, si fuerit ex cholera colica passio, non valet, si fiat ex humore frigido vel ventositate, pro deest per os data & clysterizata. Nota tamē qd si colica fuerit ex rheumatica causa, sicut sepe accidit, danda est cū vino decoctionis oliban, si vero sit ex frigidis humori bus, detur cum vino decoctionis caryophylli, nucis mus. fiat tale clystere, mercurialis & senationes bulliant in aq falsa & dulci, colentur, colaturae addatur mel & oleum, & musa, intus resoluta iniiciatur per clystere. Lapidē in vesica frangit, non credo. Vrinam prouocat, vrina quadoq impeditur & maxime in pueris ex humoribus in collo vesicae congloratis, quibus hoc encaustica opti mum est. Mercurialis, pomtiacae siccae, senationes bulliat in aqua falsa & dulci vino, & partes inferiores inde somē tentur: post fomentum fiat cataplasma pectini & virgae de musa, resoluta in succo senationum & mercurialis ali quantulum calefactis in patella, pectini & virgae appli cetur, conficitur vt alię opiatae per. vij. annos seruiatur.

Nota alio per se puluerizetur & cribretur, & similiter piper alb. per se, sed puluerizari non potest, alia omnia in simul confice vt in li. doctur.

Mictela idest experta, proprie valet ad haemor rhoidas, & ad ventris tortionem, & rugitū lienteriae & dysenteriae, & optima est omni solutioni ventris, medietas est lib. i.

ꝑ. myrobalanorum citrinorum, indorum, chebu lorum, mundatorum asiatorum, ana drach. ii. f. na. sturci drach. ii. f. belliricorum, embli. asiatorum ana drac. ii. cimini, anisi, ameos carui, marathri, ana. drach. i. & f. infusa in aceto die ac nocte dimittant, & assata puluerizentur, tunc addat spodium, balau sias, sumach, masticem, gummi arabana drach. i. & grana. xv. fricentur omnia cum oleo ro. & tempe rentur omnia cum myrtino syrupo, dentur cū aqua pluuiali mane meridie & sero.

Summa medicis res. xij.

Mictela opiata est plurimum contritiua, facit co tra haemorrhoidas, scilicet quando sunt huius re soluitur in aqua rosa, & bombix ibi iniectione sup ponatur, valet etiam ad tortionem ventris & rugitum si rugitus & tortio fiant de frigidis humo. vel ventositate, tunc non valet mictela, si fiat ex cholera vt in dysenteria tunc confert, vnde statim subdit. Lientericis & dysente ricis, debet tamen aliter & aliter in lienteria & dysenteria exhiberi, praecedente tamen purgatione retineat chole ra & alij humores operantes fluxum, qui postmodum resumptis viribus impetose fluunt per incontinen tiam, & sic fit nouissimus error prior. Prae ce dat itaque talis purgatio in lienteria, poly podium, aga ricus, colocynthos & scfoenanthus bulliant in aqua, & colatura datur in lienteria, in secunda die post purga tionem detur mictela cum aqua decoctionis masticis. In dysenteria specialis fiat dysenteriorum purgatio, my robalanorum, citri. vnc. ij. puluerizentur, puluis ponat ur in aqua pluuiosa vel rosata per noctem, et colatura in crasino detur: postmodum vero detur mictela resoluta in

in succo plantaginis fricatur cum lapide hæmatitis vt diximus, delicatis autem & qui nõ possunt huiusmodi nil fluras accipere, detur in pilulis sic, gũni arabi exuratur in testa, puluerizet, ex quo & mellea fiat pilulæ & dent.

Nota tamen si dysenteria fuerit vitio superiorum per os dabitur, si inferiorum per dysenteria iuuatur, potest etiã inde fieri emplastrum cum eodem succo, addito puluere ro. boli. & modico aceto, lumbis & pectini applicetur. Confititur sic, omnes myrobalani scilicet cori cortices & nascutici, & ciminũ, & marathũ, anisum, & ameos & canu aspergantur aceto, nõ tamen copiose, sed aliquantulum humectentur, sunt ibi per noctem, mane excidentur in testa calida vd alio vase exurantur, vt aliquantulum videantur denigrari, necominino comburantur, quo facto puluis fiat, & cum oleo conficentur, cetera g se puluerizentur, puluis omnium simul conficiatur cum syrupo myrrino qui sic fit myrrill aliquatulum coquantur parum in aqua pluuiali, post colen, colatur & addito zuccaro fiat syrupus, si tamẽ haberetur tantum de succo myrrillorum quod inde fieret syrupus, tãto melior esset, per. ij. annos seruatur dosis est vnc. i.

Mel rosaceum quod Græci rodomet vocant, sic fit in, x. lib. albisimi & purissimi mellis disputati, succi recentium rosa. lib. i. ponatur in cæbo ad ignem posita, & cum bullire inceperit, viridum rosarum cum forficibus vel cultello incisarũ lib. iiii. addantur, & tam diu bulliant qd ad succi consumptionem veniat, & dum bullierit semper agitur, & in siccili vase posito quãdiu magis tenebitur, tanto melius erit, stomachum confortat & anundificat, cum frigida confortat & consipat, cum calida mundificat idatur mane & meridie, & de eo conficitur diamargariton earyophyllatum & rubea trochiscata. Eodem modo fit mel violatum, quod valet tepide febricitibus, cum tepida corpus humectat & relaxat, valet ad siccitatem pectoris cum tepida,

Additio.

Mel rosatum secundum intentionem Nicolai apud Græcos appellatur Rodomet quod est gelenabin. Mes. in pprio antidotario distinctione de conditis habet vnã aliã descript. sed ista Nicolai est illa qua utimur. Respicit proprie virtutem naturalem, datum cum aqua decoctionis passulorum & sicum confert tussis frigida & sumere de eo quolibet mane confert catarrh calido, datũ cũ frigida confortat stomachum & consipat, datum ieiuno stomacho bene masticando, confert stomacho malis humoribus repleto, si aqua calida superbibatur, datum cũ aqua calida est optimum post operationem pharmaci, datum tempore pestilentiali prohibet putrefactionem.

Nephrocaticum id est purgans renes, exper tum est iliosis, difficultati vrinae, si cum apo zimata milii solis sumatur in modum auellane, de renibus & vesica lapidem potenter expellit & apozimata saxifragia, sumptum mensuris imperat, qd decoctione artemisiae, colli tumorem sedat cum decoctione costi. xvi. pars confecta lib. i.

g. lapidis lycnis, drach. ii. & grana. xv. croci orientalis drach. i. & grana. xviii. zingi. euphorbi. myrrhæ, olibani, vesicæ, apri. lapidis in hepate vel in vesica porci inuenti: cimini, hyosyami, lemnis macedonici, citri. omnium decem ana drach. i. grana. vi. nardi. schœnanthi, costi, pyrethri, casia, reupontici, pralii, helennii, sampluci, gliconis, rorismarini, genianæ, saxifragia, gummi hederæ, cyressi pilularũ,

baccarum daphnidis, piperis nigri, & albi, lemnis rutæ & iuniperi, omnium ana drach. f. grana. iiii. balau. syracis, sanguinis hirci, surci, alari, acori, f. meu. aristol. lon. & rotun. betonice, fistuladisi, dauci, petroselinii, lemnis eruc omnium ana grana. ii. lemnis yrticæ, scrupu. f. & grana. ii. & f. succi asparagi & brusci ana grana. v. f. mel quod sufficit, dosis eius sit drach. iiii. cum vino tepido.

Additio.

Nephrocaticum id est purgans renes, datum cũ decoctione milii solis est expertum iliosis & difficultati vrinae, datum cum decoctione artemisiae imperat mensuris, propinatam cum decoctione costi sedat tumorem colli, datum similiter cum decoctione saxifragia expellit lapidem, eius dosis est a. 3. i. vsq. ad. 3. ij. Sũma medi. est res. ij.

Oleum rosatum virtutem habet frigidam & stipticam, & ideo ad dolores capitis ex febre seu ex calore solis optimum est, ardore autẽ ex calore quos stomachus plenus sua ventositate in toto seu in parte capitis auferat, doloribus quandoq; in capite toto, vel in parte, confert, sic ex ipso inõgatur caput, confert etiam doloribus existentibus in stomacho seu in intestinis ex acredine humorum nihilum cum melle vnc. ii. & sufficienti cera in ipso solutus, & postea locis inunctis: ad herysipelata est vtile qbus in superficie non apparet & ad alia huiusmodi multa, & istud oleum sic fit. In duabus libris olei communis & ad nostram doctrinã ablutit libra vna & media viridum rosarum aliquantulum contusarum ponatur in olla plena, in caldario pleno aqua suspensio, & tam diu bulliat quousq; ad tertiã partem veniat, quod demum albo panno lini immissum torculari exprimat, & liquor reseruetur. Eodem modo fit sambucinum, violaceum, & myrrinum oleum, Quæ scilicet olea valent in acutis & per acutis inuncta super hepar, pulsus, tempora, & plauitas manuum & pedum, calorem oĩno extinguit.

Additio.

Istud oleum rosatum apud modernos habetur in vsu, verum est quod sunt ex hominibus qui accipiunt soliorum rosarum recentium & comminunt cum forficulis quantitatem quam volunt, & superponunt oleum commune, & exponunt illi per dies quadraginta, deinde ad ministrã vbi oportet. Circa istans cap. de rosolis ingit oleum rosatum sic fit, quida decoquit rosas cũ oleo & colat & reseruat, alij terunt rosas vires & ponũt in oleo & in vase vitreo solip. l. dies exponũt, & hoc opimũ est.

Oleorosi confectio.

Oleum mädrationum quod facit ad nimios dolores capitis, & phreneticis male dormitibus fronti illinitum & naribus iniectum summè opitulatur pulsibus brachiorum inunctum, & plantis pedum illinitum, quocunq; modo vigilis factis cum omni celeritate soporem reddit.

g. olei lib. ii. succi malorum mandragoræ drach. iiii. hyosyami albi succi vnc. ii. papaueris nigri hortensis caput succi vnc. iiii. viol. recentium cimar. succi ciutæ ambarũ añ. vnc. i. opii, syracis añ. vnc. f. Conficit sic in oleo oēs succi mutant, & per decem dies ad solem bene admisceant. Vndecimo vero die ad consumptionem succi coquantur. Cũq; coctum fuerit ab igne deponatur, & cum infrigidatum fuerit, coletur: & in parte ipsius olei, opium & syrax fo

Mes.

Et ij luti

luti medicaminis supermittantur, & bene commixtum in vase reconditum vsui referuetur, hoc vero vnguentum cōtra calefactionem hepatis sæpe inunctum mirifice valet.

Additio.

Oleum mandragoratum dicitur à succo mādragore, qui intrat in eo, confert valde seu vehementer cōtra morbos valde calidos, eius tamen narcoticas est reprimēda vt cum lacte mulieris, vel oleo rosaceo, in eo enim est frigiditas & humiditas intensa.

Oleum chamæmillinum salubre ad feruorem & dolorem capitis et stomachi causas ex cholera rubea sine aliquo calore commotas compellit articulos, proficit, & ad alia multa facit. s. olei dulcis drach. xviii. florum chamæmillæ mense Iulii collectorum lib. f. Cōfatur sic, flores in oleo cōi mittantur, in diebus canicularibus in vitro vase ad solem suspendatur & bene obturato, & post quadraginta dies in lento loco ponatur & vsui referuetur.

Additio.

Istud oleum dicitur chamæmillinum à flore chamæmillæ ex quo fit, calidum est temperate, & est oleum benedictum & expetorum iuuamentorum, & resolutiuum humorum superfluum, & mitigatiuum dolorum frigidorum, & subtiliatiuum humorum spissorum, & cōfert ei quem læsit frigus, & alia multa facit.

Oleum frigidissimū viride sic fit. s. olei communis albi & abluti lib. iiii. cinamum rubi terrinarum, foliorum violarum, vermicularis, cim balaris, semperuiuæ, solatri, foliorū papaueris, hyoscyami, mandragoræ, rasulæ maioris, portulacæ, lactucæ, berbenæ, omnium ana drach. iiii. hæc omnia insimul bene terantur, & in supraddito oleo mittantur per tres dies, post tertium vero diem supra ignem ponatur, & vsq; ad spissitudinem bulliat, postea coletur, deinde in fictili vase ponatur super ignem, & bulliat ad succi consumptionem, tunc ab igne depōnatur, & permittatur residere, & illud clarius quod supernatat colligatur, & vsui referuet: valet in acutis, & peracutis, fronti & temporibus inunctum, valet & retro inunctum, & per ventrem similiter & vultu manuum & plantæ pedū, eodem modo contra omnem calorem potenter medetur.

Additio.

Oleum viride frigidissimum dicitur ab effectu tale & à colore, vnde temporibus & fronte cum eo inunctis valet febribus acutis, etiam calori & dolori hypochondriorum ex causa calida per dorsum à nucha vsq; inferius inunctum per ventrem, similiter & vultu manuum & plantis pedum inunctis, hoc modo mirabiliter & potenter medetur contra omnem calorem immoderatum, Summa medicinarum est res. xiiij.

Opopyra magna: opopyra dicitur a succo & igne: ops enim Græce, latine succus, pyr. id est ignis, inde opopyra id est ignitus succus: proprie valet contra guttam que oculum & linguam & labiū distemperat, vt recte sermonem non proferat, aut non loquatur, peculiariter curat paralyfim oris, & gutturis, & manuum, & pedum, atq; crurum, & totius corporis, optime medetur cum vino vbi cocta sit salua

& castoreum, & costum in sero in modum auellang, prodest tremulosis cum eadem decoctione bibiti, contractioni neruorum subuenit, cum decoctione polypodii, epilepticis, melancholicis, & maniacis cū decoctione thuris masculi, auxiliatur tussitentibus in omnibus doloribus pectoris & stomachi cum decoctione calamenti & cimini, hepaticis cum apozimate apii & eupatorii, splenicis cum decoctione capparis & absinthii, pleureticis cū apozimate hyssopi & pulegii, iliofis cum decoctione iris & macedonici, calculosis cum apozimate saxifragiæ & oxy-mi, typice febrilentibus cum decoctione pigani nasturtii pyrethri prodest, & ad multas corporis passionem facit. xv. pars confecti lib. ii.

s. opii thebaici drach. ii. scrup. i. & grana. iiii. cinamomi caryo. nardi. galæge. eroci. colli. zedoarie. zingi. xylobal. reuponti. pyrethri coralli albi & rubi. tragacanth. myrrhæ. castorei. opopanacis. piperis. nial. & lon. ana drach. ii. & grana. vi. rasuræ eboris, elephaci. herbe paralyfis ana drach. i. & grana. xiii. balsami. musci. xyloaloes. schœnanthi calicis. styra. cala. mastitis. confite. ru. chalban. sagapeni. plantæ asclepiadis. melliloti ari. ro. tragouæ. asari. helenii. meu. peonig. raphani. corticis peucedani. acori. mandragoræ. betonicæ. gentianæ. chamædryos. pullegii. cetauræ maioris & minoris. celticæ. absinthii proserpinatæ. blactei. capillorum v. s. pōse solis. hypericon. vincetoxici. praffii. pigani. millefolii. cardamomi. calamenti. carbobalsami. anisi. feminis leuistici. hyoscyami. feminis lupini. & pollinis. eboris alexandrinii. baccharum lauri. marathri. fileris montani. ana scrup. i. grana. xviii. mel quod sufficit, detur vt superius diximus.

Summa
me. res.
lxxvij.

Opopyra dicitur succus ignitus, ab ops quod est succus, & pyr quod est ignis, opiana est. Valet contra guttā. Gutta est vt diximus repercussio alicuius membri ex humore influente, ad cuius curationem duo sunt necessaria: restrictio fluxus rheumatici & humorum superfluatorum consumptio; hæc duo facit opopyra, constringit virtute opij, consumit caliditate specierum, cōtra quam guttam valet ipse docet specialiter. Cōtra paralyfim lingue, oculi, labij, & totius corporis, cum vino decoctionis saluæ vel castorei præcedet purgatione cum pilulis auricis vel benedicta vel picra. Nota, quando aliqua medicina datur contra aliquod vitium, danda est decoctio illius herbe vel speciei que valet contra illud, vt contra paralyfim cum decoctione saluæ vel castorei contra epilepsiam cum decoctione peoniz & sic de ceteris. Si autem pars paralytica expolita sit excepto oculo fricetur cum opopyra resoluta in succo rure calefacto in testa, ad paralyfim lingue debet interius recipi & teneri sub lingua.

Contractioni neruorum subuenit, nerui quādoq; contrahunt ex spasmō qui fit de repletionē, quādoq; ex spasmō qui fit ex inanitione, & tunc non valet, quia magis de siccat, quando fit ex repletionē, tunc detur sic. accipe sulphur viuū & euphorbiū & scarabæos qui inueniuntur in balneis vel inter libros, conterantur & resoluantur in oleo muscellino & petroselino ad data opopyra totum corpus inungatur in balneo vltic febris inducatur. Si vero tale balneum non habeatur, fiat fossa in stabulo in equino fimo, & prædicto modo inunctus cooperiatur fimo. Epif. cum decoctione peoniz. Melancholicis & maniacis detur si sit melancholia vitio sanguinis adulti vel mania, vel vitio cholæ adulti, non detur, si de

de melancholia naturali, confertur cum vino calido exhibit, fiat etiam facellatio de pulvere pulegij calamenti, origani, & aliarum herbarum calidarum calefacto in tegula raso prius capite In occipite: valet tussientibus si non fiat ex siccitate. Si vero fiat ex humore fluxibili & liquido, detur prius cum vino decoctionis olivani ad costringendum rheuma, post tertium vero diem detur cum aqua decoctionis amyli et penidiarum, passulorum, caricarum, liquiritiarum, & succi eius, hyssopi, detur autem sic ad inspissationem materiei, ut ipsa non cedat spumam impellenti, & sic facilius educat. Omnibus pectoris doloribus & stomachicis ex frigida re rheumate vel ventositate cum vino decoctionis pulegij & calamenti. Hepaticis ex frigida & oppilatione hepatis patiensibus ex frigidis humoribus facta: detur autem eis prius aliquod diureticum per aliquos dies, postea detur haec opopyra cum decoctione apij. Splenicis de frigida causis: si tamen splen durum sit, prius vngatur relaxantibus & mollitiis, & patiens utatur aqua multum diuretica, deinde opopyra propine tur cum vino decoctionis capparis, pleurencis valet, in principio non, sed post diem. xliij. cum aqua decoctionis hordei ad maiorem mundificationem facienda fiat transusus in empyima: vel fiat pilula de tragacantho gummi arab. & opopyra & dentur. Et nota quod opiata & maxime opopyra non sunt danda contra vitia spirituum, nisi cum aliquo lenitivo adiuncto.

Iliaci non ex calido, sed ex frigido humore vel ventositate detur sic, praecedat clyster mollium & purgatio cum benedicta, & si opus fuerit principium ad consumptionem reliquiarum, detur opopyra cum decoctione irisilyrica & macedonici: sentiant enim illosi dolore aliquando per. xx. dies post purgatione ex reliquiis materiei: tunc precipue debet dari opopyra, sicut dictum est ad consumptionem residuae materiei. Calculosis cum apozimate faxifragie resoluitur in oleo muscino & pectini cataplasmetur. Colicis si sint ex cholera non detur, si tunc frigidis humoribus vel ventositate, detur cum decoctione polypodij hypericonis. Nota quod opiata non sunt danda cum aliquo vehementi laxativo, ne fiat alterum repugnantia, & augeatur dolor. Typice febrientibus non quibet, sed quondam de phlegmate naturali vel vitreo, vel quantitate de melancholia naturali, quibus danda est decoctio pigani stirax idest cauliculi agrestis patiete collocare super cophinatam ad provocandum sudorem, valet etiam ad alia. Re. herbe paralytici calide & sicce est, dissolvit & consumit: subtilem habet substantiam, ponitur hic contra paralytism, unde ab ipsa nomen accipit, solia ponuntur in medicinis abiectionis stipitibus: per annos servatur in vere debet colligi & in vmbra desiccare.

Proserpinat fri. & sic. constringit & infrigidat herba est communis que corrigiola dicitur, ponitur hic ut constringat fluxum, & caliditatem aliarum specierum reprimat: colligenda est cum flores producit, flores & solia in medicina ponuntur medianis abiectionis stipitibus.

Capilli vene. temperate sunt complexionis, tamē aliquantulum attinent caliditatem, virtutem habent diure. ponuntur contra vitia renum & vesicæ: ultra mensem vel duos non servatur.

Sponfa solis frigida & sicce complexionis est, solia medicinx competunt, virtutem habent diure. ponitur hic propter vitia renum & hepatis, in vere colligitur per annum servatur.

Radicū Radicum feminis ca. & sic. diuidit attrahit & dissolvit & consumit, vomitum prouocat ex ventositate quā habet, ponitur hic ad dissolvendum & consumendum crasfio hu. per. ij. vel. liij. annos servatur.

Lupini quidam sunt calidissimi frigidi qui ex officio cooptantur ut sint insipidi, frigidi sunt, qui vero

tales sunt quales ab herba producuntur, calidi sunt & diure. hic debent poni propter vitia renum & vesicæ, quales a natura producuntur, tales apponuntur omnes simul pulverizati sunt species, coctice vel alia electuaria: per. vij. annos. vel. viij. servatur.

Oxy dicitur ab acetoso succo malorum granatorum qui ponitur ibi: datur proprie contra lynchom causon, & contra omnes acutas & per acutas ægitudines cum frigida, prodest etiam pleuresi, hæticæ febri, puncturæ hepatis si tamen hætica sit cum tussis, addatur confectio vnc. i. liquiritiæ & succi eius vnc. f. veteri & non receti cum scamonea confectio est lib. iij.

g. prunorum damascenorum siccorum lib. ii. & decoquantur in lib. v. aquæ usque ad medietatem, deinde ab aqua extrahantur, & ponantur in cribro & catino subterposito, tandiu manibus fricentur, donec pulpa exeat tota, & in aqua ubi cocta sunt pruna bulliat vnc. f. violarum, & postea fiat syrupus cum duabus lib. zuecari, & f. addito succo prunorum prædicto, bulliat ad spissitudinem, & postea addatur vnc. iij. tamarindorum & vnc. ii. caliaffili. mundatæ & dissolutæ cum aqua rosa. & colatæ, colatura namque ponatur in syrupo, & cum inceperit inspissari, ponantur ibi succi vtorumque granatorum vnc. viij. & quandiu ad præfatam venerit coctionem agitando cum spatula, semper adde puluerem harum specierum quod recipit puluerem sandalorum alborum & rubeorum, spodi, ana drach. iij. portulacæ drach. vi. rosæ, tragacanthi ana drach. ij. Si vero laxatiam facere volueris, in vnaquaque lib. pone drach. vii. scamoneæ pulverizata, tunc scilicet quando ab igne deponitur, & diaprunis, si laxatium facere volueris eodem modo facias: detur mane simplex, meridie cum frigida, laxatium detur summo mane cum calida in modum castaneæ.

Oxymel laxatium ab oxy dicitur quod est acutum vel acetum quod ibi ponitur & multa acuta, sit autē simplex & acutum. Acutum datur sanis ad preservationem & præcipue cholerici in vere, patientibus simpliciter tianam, & etiam cōtinuam, patientibus minorem hemitritum & medium, eodem modo quo dictum est de frigido cophonis, simplex datur cholerici ad intigationē sitis omni hora diei. Re. malorum granatorum quorum alia sunt dulcia, alia acetosa, dulcia temperata sunt inter frigida & caliditatem, virtutem habent abstergerdi, acetosa frigida sunt & sic. digerunt & diuidunt.

Seminis portulacæ frigida est & humida, infrigidat et humectat, conficitur sicut pruna optime decoquantur & postea transducantur per cribrum, in aqua vero prunorum fiat decoctio herbarum diuretica, postea in parte ipsius aque resoluitur caliafi. & tamarindi, in alia parte fiat syrupus addito zuecaro: cum syrupus decoctus fuerit, ponatur lotura casie. & tamarindi, & succus malorum granatorum. Nota quod statim succus abstractus a pomis debet poni quia non potest servari: postea fiat aliquantula decoctio agitando semper cum spatula, postea addantur carnes prunorum, & decoquantur sere ad spissitudinem diacitonem, agitando cum spatula, ne adhæreat cacabo & destruiatur, tunc eo decocto deponatur ab igne, & adhuc calido, pulvis specierum addatur, & bene cum spatula admisceantur quidam aliter faciunt: primo enim ponit in syrupo carnes prunorum & decoquant ad spissitudinem mellis semper agitando: postea addit

Mef.

Ee iij loturā

Proserpinat

Capilli.

Sponfa solis.

Radicū

Lupini.

Summa medic. & res. ix.

loturam calidiori. & tamarindorum, & succum malorum granatorum, & postea decoquant ad spissitudinem, quam prius habebat lotura calidior. cum tamarindis imponebat unde impositione vero facimur idem dicimus quod diximus in electuario de succo rosarum, quod pars potest acui quaedam pars simplex potest feruaripari. ij. annos optimum est dixit autem Mattheus de platea quod postquam ipsum seruaueras per. iij. vel. iij. illi secure dona bat acute febricitantibus.

Oxy meliuliani multum est laxatiuum, dicitur ab oxy. Iuliani ab inuentione, artetici maxime com pexit si de frigido sit hore, si de calido sit humo renō detur, si ex frigidis sit humoribus detur hoc modo, fiant inunctiones circa partem dolentem de eo & vnguentis calidis, fiat etiam epithimata ex herbis mollicatius & relaxantibus, vt malua, oxyella vrsina, & similibus, vtatur per. v. vel. viij. dies oxyelle diureticis post. viij. diem in secundo com accepturus est medicinam aliquam mediocriter laxatiuum vt benedictam simplicem, in media aut nocte accipiat oxy meliuliani, violentem purgat.

Pinguis hu, in articulis residentes purgatiua recipit multa vehementer laxatiua & subtilis substantia quæ at trahunt ab extremis partibus. & acetum frigi. & sic. est penetratiuum ex subtilitate fug substantia constringit ex suis qualitatibus, ponitur hic ad diuendos & digerendos crassos humores & viscosos. Acetum fit per quædam ebullitionem in vino accidentaliter factam, per quam igne partes resoluntur in terrestres, & aqueæ in aeræ, vnde fit subtilis substantia. Igneis itaq; partibus resolutis remanentibus ex parte terrestribus innascitur siccitas, ex aqueis fri. & sic. fit acetū fri. & sic. & subtilis substantia.

Teda pinguis. ca. est & sic. virtutem habet attrahendi, dissoluendi, & consumendi: ponitur hic ad digerendos crassos humores. Teda pinguis lignum est abietis, ex quo manat quædam gummositas quæ similiter appellatur, quæ &c. ponitur hic.

Cocognidij ca. sunt & sic. virtutem habent dissoluendi crassos humores & precipue phlegmaticos, ponitur hic propter causas prædictas, semen est laureole: colligi debet in autumnis: per. iij. an. fer. Eligitur quod cum frangi tur aliquid habet humiditatis nec in puluerem resolut.

Lactides ca. sunt in. ij. sic. in. i. vel sunt ca. in. ij. hu. in. i. dissolunt attrahunt & purgant phlegma, ideo hic ponuntur: lactides dicuntur catapucis.

Elatium succus est cucumeris agrestis: lactides colliguntur in æstate: per. ij. annos seruiantur.

Cunare ebuli ca. sunt & sic. dissolunt attrahunt & purgant phlegma, quare ponuntur hic, herba est satis cōis cinnæ & cortices competunt medicinæ.

Sinapis calida est & sic. dissoluit cōsumit, & necat lumbricos, ponitur hic ad dissoluendū superfluos humores, conficitur, vt dicitur in antidotario: per. ij. an. durat.

Oxyzaccara dicitur ab oxy quod est acetum & zaccara: valet tertianæ acutis, & quartanæ, non vere choleram in stomacho existentem purgat & zuc. lib. i. succi malorum granatorum vnc. viij. acet. vnc. iij. ad ignem in stagnato vase pone, & tandiu bulliat cum spatula semper agitando, donec ad quantitatem zaccari deueniat, vt in pyxide portari possit: detur in mane cum calida vnc. i. & s.

Additio.

Oxyzaccara dicitur ab oxy quod est acetum & zaccara ex quibus componitur, in frigidat, digerit, diuidit, incidit, aperit, vias abluet & mundificat crassos humores, & viscosos, & subtilizat choleram crassam phlegmaticam & melancholiam ex cholera adusta, etiam valet

contra abundantiam sanguinis, & ad febres paratas inflammari. Aliqui addunt oxizaccaram compositā quæ fit ex capillaribus & radicibus apertius.

Oxy mel sic fit. g. mellis dispumati lib. i. acet. fortissimi lib. i. & s. in quo bulliant radices fœni. vnc. ii. rad. raphan. vnc. s. bulliant vsq; ad tertiam partem, deinde colentur, & colaturæ supradictum mel addatur in stagnato vase, semper agitando cum spatula, tandiu lenio igne bulliat donec ad consumptionem acet. deueniat, valet vt oxy zaccara, si gerit, diuidit, & phlegma mirabiliter purgat, datur in mane cum calida.

Additio.

Oxy mel dicitur ab oxy quod est acetum & melle ex quibus componitur: respicit proprie humores phlegmaticos, & est quadruplex simplex, compositum, diureticum, & scilliticum, oxy mel autem simplex fit ex duabus partibus mellis & vna parte acet. augendo vel minuendo acetum, secundum quod oportet, illud quod hic scribitur dicitur compositum respectu simplicis nunc dicti, & respicit humores crassos quos subtiliat, & confert febribus phlegmaticis prolongatis & tertianæ nothæ. Summa medicinarum est res. iij.

Potio sancti Pauli, dicitur potio a potando, sancti Pauli, quia sanctus Paulus eam composuit, hæc eadem a Romanis potio maior vocatur, quia Paulus magnus interpretatur, datur proprie epilepticis, catalepticis, analepticis, stomachicis, cum vino in quo coctum sit thus masculum, vel peonia mista, hæc eadem cum eldra, datur hiemali tempore & vernali quartanariis, & sanat cum vino in quo cocta sit gentiana vel saluica vel castoreum ante horam accessionis, medetur etiam artetriacis, paralyticis, cū vino in quo cocta sit saluica vel castoreum. xv. pars est lib. i.

g. nitri drach. iij. & scrup. i. castorei, antimonii, finoni, folii, daphnocyti, fileris, apii, petroselinæ, marathri, dauci, staphisagritæ ana drach. i. & scrup. i. salis ammoniaci, epithymi ana drach. i. & scrup. s. calami. aromati. myrobalanorum, liquiri. tragacanthæ, peoniarum, pyrethri ana scrup. ii. costi, colocynthidis, agarici, mastichis, aristolochiæ, & rotundorum, mathematicon, asari, elelephaci, aronis, distami, basilicon, brancæ vrsinæ, balsamitæ, origani, pulegii, chamedryos vel hyssopi. satureie, pipe. alb. & nigræ, & lon. seminis rutæ ana scrup. i. & gra. xviii. cardami, thuris ana scrup. i. & grana. iij. balsami, nardi, croci, schenanthus, caliz, myrrhæ, opoponacis, sulphuris, mandragoræ, gentianæ, bratei, euphorbiæ, sanguinis merguli ana scrup. i. cinnamomi: caryophyllorum, zingibæ, anacardi, xylobalsami, reuponi. paucedani, styracis, calamitæ, sagapeni, asari, sanguinis tragacanthæ, coaguli leporis, coaguli agni, & capreoli, & vituli, & fellis vrlini, sanguinis anatis, petrolei ana scrup. i. minus grana. iij. herbæ paralyticæ drach. vii. gra. iij. mel quod sufficit datur capitalibus passionibus in sero ad modum auellanzæ, vel cum decoctionibus supradictis.

Pauli apostoli antidotum dicitur ab eo inuentum, confert melancholicis, maniacis, epilepticis, si fiat ex frigido humore

Quoniam
mo acetum
fiat

Teda

Cocognidij

Lactides

Elatium

Cunare

Sinapis

Oxy mel
qua
duplex

humore vt pote melancholia naturali cum decoctione thuris masculi, vel massicis, aut costis si sit de calidis humoribus non datur. Paralytici tremulis cum decoctione castorei elisphaci. Nota qd paralytici alij tremuli alij non tremisq; cōfert hoc antidotum prædicto modo datum debet autem par patiens inijgi exterior & recipere prædicto modo interius tã in his q̃ in alijs. Nota qd illi qui tremunt facilius curantur q̃ illi qui non tremunt. Valet ad omnia quæ capiti nocent ex frigidityte cum vi no decoctionis alicuius speciei cerebri confortantis, asthma ticus cum decoctione anisi, penidij, tragacanthi, gummi arabici, liquiri, succi iusti vel fiant pilule de pulvere horum & ex antidoto sancti Pauli & duntur. Peripneumonici, non laudo typice febricitibus ante horã accessione cum vino decoctionis cardamomi vel calamentuli vel de pulvere istorum & potionis sancti Pauli fiat pilula & duntur. Ad dolorem stomachi ex frigidityte cū apozimate iridis illiricæ & pulegij. Hydropicis cū decoctione herbarum diureticarū. Splenicis eodem modo, vel cum decoctione radicis tamarici. Ad debilitatē lumborum cū decoctione asari, apij, & macedonici. Maritici subuenit, resoluatur in oleo muscellino, & bombax intincta supponatur valet & ad multa alia: menstrua mirabiliter puocat inmixta cū pulegio. Nota qd potio sancti Pauli non est optata sed vice opiate datur cōsumit & calefacit. R. coagulum leporis fri. & sic. eij. tum propter naturam ipsius stomachi propter naturā ipsius admirabilem, astringit & mundificat ex proprietate lactis, confringendū virtutem habet ex frigidityte ponitur hic ad fluxum quemlibet ventris confringendum & membrā confortanda: stomachus vel coagulum vel venter est leporis. Coagulum dicitur quia facilius cogulatur: extrahitur anteq̃ incipiat herbas comedere, & imponitur sal ad conseruationem maxima habet efficaciam cum epilepsiam per. ij. annos seruat. Eligendum est quod non est nimis siccum vellestare corruptum.

Coagu-
lum le-
poris.

Coagu-
agni.

Coagu-
capri.
Vituli.

Fel ursi.

Sanguis
anatis.

Coagulum agni frigidum & humidum ad reprimendum siccitatem quādam herbarum vel specierum ponitur hic: vt diximus de coagulo leporis fiat & seruetur tantumdem.

Coaguli caprioli temperatū est in frigidityte & humiditate propter capitis causas et asthma ticus ponitur hic feruat vt prædicta. Coagulum vituli ponitur hic, vt tem perata caliditate cōfert: & sua humiditate reprimat siccitatem aliarum specierum. Nota qd omnia ista coagula ponunt ad mundificationē & membrorū cōfortationē.

Vel ursi & sic. est: ponitur hic propter epilepsiam et paraly sim: vel cū suo folliculo ab hepate debet separari, & ita suspēdi & desiccari, per. ij. annos seruat. Sanguis anatis calidus est & humidus ad humectandū ponitur hic recenter extractus ab anate, debet poni & misceri cū melle dissumato & calido: postea puluis specierum quæ ibi recipiuntur apponatur: conficitur ex facili, nisi qd si coagula recentia fuerint vt non possint puluerizari, cū melle calido commiscerantur & disperentur anteq̃ puluis imponatur: per. ij. annos seruat dos eius est. ʒ. i.

Paulinum antidotum. Paulinum idest magnū, antidotum idest contradatum, quia magnam virtutem & efficaciam habet, datur proprie veteri & noue tussisq; fit ex discur sione rehumatis a capite: valet contra vitia pectoris ex frigidityte in sero cum vino calidosed si dūtemperatū accipere non poterit: fac inde pilulas, viii. vel. ix. facto cum opio, sed si confectum fuerit sine opio & laxatiuum facere volueris da drach. ii. cum scrup. ii. scamonee in pilulis factis, caput & stomachum ex phlegmate & melancholia purgat, & oculorū grauedinem tol-

lit: quarta pars est li. i. quia in vnaquaq; receptione ponunt lib. i. & mediam mellis dissumati.

R. aloes drach. xi. & grana. xv. croci, costi, anacardi, agarici, corallii, myrrhæ, ammoniaci terebenthi, chalbanii, lagapeni, opoponacis, confite ru. styracis calireos ana drach. iiii. & f. opii, olibani, massicis, bdellii, corimbrani ana drach. ii. & gr. xv. balsami, folii, ana scrup. i. & f. mellisæ drach. iiii. Consciantur sic: chalbanum, lagapenum, ammoniacum, opoponacum, mellisæ gumme aliquantulum terantur, & in albo & in odorifero vino sufficienter coctæ vna imponantur, mane vero super ignem ponantur & bulliant: postea adde mellis dissumati vnc. iiii. & dimittantur bullire quousq; incipiat inspissari: tunc styrax, cal. confite ru. & corimbrum cum pistello calido optime trita: ponantur in caldario semper agitando cum spatula, donec liqueant. Et postea addatur terebēthina: & si probare volueris vtrum coctum sit: pone aliquantulum supra marmor, & si statim ad modū mellis se coagulauerit, caldario mox in terra posito: addatur myrrha cum bdellio: deinde massæ & olibanum: postea costum, anacardum, agaricum, corallios, irim, opium, foliū, mellisam, omnia simul pistata & puluerizata in caldario mittantur. Et hoc totum supra marmor intinctum prius oleo lauri ponatur, & cū puluere aloes malaxetur simul crocum: cum speciebus terunt. Et ad vltimum cum croco orientali magdaleones informetur, de tur in modum auellanae cum vino calido.

Paulinum antidotum maius: Paulinum aliud est optatum: aliud non opiatum, opiatum est, quod habet opii non opiatum caret opio. Opiatum præcipue datur ad confringendum fluxum. Non opiatum datur melancholicis, maniacis, epilepticis, si fiat ægritudo hæc ex frigida causa idest melancholia naturali cum oxy melle bibitum, vel cum vino decoctionis alicuius speciei odoriferæ cerebrum confortantis.

Epiphoras oculorum curat. Epiphoræ oculorū sunt apollēmata quæ nascuntur supra oculos ab epi quod est supra & foros quod est fores, supponatur inducunt in abluta: ita qd substantiam oculi non attingat. Dolor dentium si fuerit vitio superiorum, idest vitio rehumatizatis cerebri inducatur in carnā & in temporibus rasis supponatur & dentes ex eo fricentur: si opiatum fuerit magis ad hoc valet. Malum odorem auferit, si fiat fetor vitio stomachi fiat pilule ex puluere soliorum myrtæ mentæ & Paulino, & dentur: solum etiam vinum decoctionis myrtæ multum valet. Colorem bonum facit si fiat discoloratio ex frigidityte, & in digestionē detur cum vino decoctionis nucis muscate vel caryophyllorum vel mactis omnium istorum vel vnius. Valet tussientibus datum cum vino decoctionis amyli, penidij, tragacanthi.

Vulnera stomachi sanat, si sint ex apollēmate præcedente, cum vino decoctionis myrtæ detur, vel fiant pilule de Paulino & menta, & duntur. Vomitu & distemperantiam stomachi ex frigidityte factam auferit datum cum vino decoctionis piperis nigri & castorei: vel fiant pilule de puluere istorum & Paulino, & duntur. Cardiacis, si fiat cardiaca passio ex cholerica materia non detur, si ex frigida causa, detur cum vino decoctionis ligni aloes. In quo differat cardiaca a syncopi superiori dictum est. Typice febricitibus de melancholia naturali & phlegmate naturali, præcipue detur opiatū. Epilepticis cum decoctione radicis feniculis petro. asparagi, brusci.

Splenicis, cum decoctione tamarici & philipeny Mes. Et iij dulc,

Epiph-
ra.

dule, vel fiant pilulæ cum puluere iflorum & paulino & dentur. Vetricis iftus, detur cicutæ empycis. Dyfenteriam datum cō fucco pulegij curatur non laudo dari contra dyfenteriam nifi dyfenteria pro quolibet fluxu accipiat, poteft tamen dari lentericis poft purgationem cū aliquo vino fliptico. Contra tumorem & dolorem ex frigidityte cū decoctione abfinthij uel calamitæ. Contra carbūculum, fi fuerit ex frigida cum fupponatur more emplaftri diffoluit & confumit materiam, fi fuerit calida materia non detur nifi fuerit feruentiffima, & tunc apponatur. Tumorem & dolorem deponit, & maxime pudendorum, fi materia fuerit in his partibus in abluta inducatur & fuperponatur. R. 3. i. corimbrium ca. et fic. efi diffoluit et confumit. Corimbrium gummi arboris in India & Græcia, non fophisticatum, alio nomine thymiam, hic ponitur ad confumendum & refoluum humores craffos & fuperfluos. Conficitur fic, maffæ & oliuani puluerizetur per fe. aloë per fe bddellum per fe & c. In fimul omnes gūng in modico vino & forti ponantur per diem & noctem: poftca ponantur ad ignem & liquefiant: coletur per pannum in vna receptione dug lib. mellis bene difpumati, huic colaturæ addatur benedicta, & cum aliquantulum bullierit gummi in melle appone puluerem mafficæ & oliuani deinde myrrhæ & bddellij cum vis probare fi coctum fuerit pone guttam fup pra marinorū in cū oleo: poft impone puluerē fperum modicum: & fi pnt fieri pilulæ vt non coherentes fi non coherent manibus, coctū efi, tunc deponē ab igne & fac quafi circulum de pulueribus fpecierum dictarum fupra marmor & infunde hanc decoctionem in medio & immitte puluerem diligēter cum eo, & impone partem continue & bene omnia confice malaxando: cum autem magdaleonem formare ceperis reliquam crocum melius adijunge: vt meliorem inde faporem vel colorem afumat & crocus melius appareat: per .iij. annos feruatut dofis eius efi vnc. viij.

Panchrifton antidotum. pan. i. totum chrifton id efi bonum typice febricitans datum cum mulfa mirabiliter fubuenit, cum hydromelle diftemperatum fine mora menftrua prouocat. vi. pars efi lib. i.

R. opij thebaici drach. v. croci, drach. ii. & fcu. i. & f. feleleos drach. ii. calami aromatici, calforei, car pobal. cardamo. petrofe. ana. drach. i. & fcu. i. zin gi. caliz. fagapeni, piperis al. hyofcyami, fe. lini, fe. ru tē agreftris, marathri: ana fcrupu. ii. nardi. pyrethri meu. euphor. ani. trifolij acuti, dauci cretici ana. fcu. i. & f. mel quod fufficit datum in modum auel lanæ in fero cum vino calido.

Additio.

Panchrifton antidotum pan. id efi totum Chrifton. i. bonū, antidotum id efi contra datū refpicit proprie virtutem naturalem diuerfis humoribus grauatum, & humores extra vafa vagantes inducentes febrem interpola tam: unde datum cum decoctione cinnamomi vel cum decoctione quatuor femi. frigidorum & vtriusq; fpicæ ante accelfionem, confert mirabiliter quoidiang, datum cum decoctione thymi vel epithymi confert quartanæ, diftemperatum abfq; opio cum hydromelle prouocat menftrua. Summa medi. efi res. xxiiij.

Picra id efi amara, Calenus ab inuictore dicitur, valet mirabiliter ad omnem capitis frigiditatem, ftomachi digeftionem procurat, vomitū ftingit, frigiditati matricis fubuenit, conceptionem ad

iuuat, detur in balneo fi fieri poteft vel eunti dormi tum cum vino calido. vii. pars efi lib. i.

R. aloes optimi drach. xiiii. & f. cinnamomi, nardi, cofti, croci, fchenanthi, xylobalfami, califigi, mafficis, afari, rofomomi, abfinthii, ana draci. i. & gra. vii. mel quod fufficit: datur vt fupra diximus.

Picra id efi amara Gal. ab autore, multæ funt aliz. Ifta vfuatilis efi: facit melancholicis, epilepticis, fcomotomicis, omnibus his datur eodem modo cum vino in fero felicit facta digeftione ftomachis foluit cum vino decoctionis maffi. & coft. quia ipfam cholera in ftomacho existentem purgat. Ad diuerfatatem ftomachi id efi ad diuerfos eius dolores fi fiat ex frigido hu. vel ventofitate cum vino decoctionis cofti, & anxietates quas folent pati mulieres, maxime nocte quibus danda efi picra in fero cum vino decoctionis nucis mufcæ. & mafficæ, emphraxim fplenis & hepatis cum decoctione herbarum diure. Vetricis fi fuerit inueterata & fine febre detur cum decoctione abfinthij. Vifcerum hypochondriorum & renū diftemperantiam tollit data cum decoctione fœniculi & cimini, caufas matricis deponit fi fiant ex humore frigido: refoluatur picra in oleo mufcelino calefacto in tella ouini ea intingat bombax & fupponatur. Menftruis imperat cum fucco artemifis bibita, vel fupposita. R. aloes hepatici & c. conficiatur fic, omnes fpecies fimul terantur in .i. li. mellis ponantur. 3. iij. pulueris, per .ij. annos feruatut: dofis eius efi, vi. 3. al. quando, 3. i. fed quod melius efi dofis efi. 3. i. Nota qd cū fimplier picra inuenitur Gal. efi intelligēda neq; de receptione fua dicit nifi bis vel ter.

Additio.

Hæc interdu vocatur à Gal. & ab Aui. picra, & al. quando hiera picra quæ incolumis exiftens expellit fine moleftia humores nociuos abfq; eo quod minuat de humoribus naturalibus: hæc tamen non efi vfuatilis: fed illa quæ efi de oſto rebus vt. R. cinnamo. xylobal. afari, fpi cæ, croci caliz, mafficis añ. 3. vi. aloes. 3. centum, iſta Nicolai debet poni in antidotis poſitis in præſenti antidotario. Summa medicinarum efi res. xiiij.

Cardiacis quæ folet potio mufcata iuuare.

Potio mufcata maior, mufcata a mufco dicitur, eo qd mufcus precioſior efi & odorofior fit aliis fpibus, valet cardiacis, fcomotomicis, & ad oēm ftomachi debilitatem, & corporis confortationem, & ad vitia pulmonis, pars. iij. confecta efi lib. i.

R. fpicæ, folij, piperis longi, zingij, zedoarij, confitz, ru. confitz mufcatæ, car. xylobaloes. ro. vio. ana. cardij, acori, coral. cofti, leuificti, nucis mufcæ. rafuræ eboris, margaritarū integrarum & perforatarum, antofolij, reubarbari, amomi, offis de corde cerui, croci, piperis al. offium dactylorū, beliculi marini. ſpo dii, ſandalī alb. & ru. macis, liquiritig, annamomi, alypte, anifi, tragacantæ, blaſg bizantię, cardamomi, ocymi, limaturę auri & argēti omnium. xl. ana fcu. ii. mufci, camphorę, ambrę, omniū trium añ. fcu. i. zuccari candi. ana drach. ii. ſyrupus rof. quod fufficit, dat mane, & meridie, & fero, fcomotomicis & debilitatis coctlearium vnum cum vino, patientibus in pulmone, cum aqua ordei.

Additio.

Potio mufcata dicitur potio à potādo, mufcata a mufco, eo qd mufcus efi precioſior ceteris medicinis: refpicit proprie virtutem naturalem primæ digeftionis: confortat cor & ſubſtitiat materiam craſſam. Data bis in die cū decoctione

decoctione nucis muscatæ, & caryophyllorum confertur, hoc autem totum inuentum est propter debilitatē nō potentes aliter recipere.

Debent autem generaliter dari in sero: postea aqua tepida vel multa propinari, vel vinum tepidum, habentibus stomachum frigidum, post super dormitūm & de nocturnigium & inflationem in ventre sentiat deinde surgat, postea dormiat caute à frigore & alias dictum est, de confectioe dico q̄ in duplo apponenda est scamonea quam autores dicant, nisi plus apponeretur parum duce rent: cōficiantur cum aqua decoctionis traga. danf. xv. vel. xx. secundum patientis virtutem per an. fer.

Pilulæ
sine
bus.

Pilulæ sine quibus esse nolo, pilulæ a rotunditate dictæ, sine quibus esse nolo, propter summā efficaciam quam habent, siue quia superiores purgant humores: valent proprie ad cataractas, obcuritates, & agines oculorum, caput mirabiliter a cholera, phlegmate, & melancholia purgant, ab omnibus prauis humoribus visum custodiunt, iliosis mirabiliter conferunt: aurium dolorem sanant. in sero. x. vel. xiii. sumantur cum ouo vel farinata medietas est drach. iiii.

g. aloes, hepatici abluti & odoriferi drach. xiii. myrobalanorum citrinorum, chebulorum, belliricog, emblicorum, indorū, reubarbari, masticis, absinthii ro. vio. sene, agarici, cuscute ana drach. i. temperentur cum succo fœni. scamonee bene tritæ & puluerizate drach. vi. & f. admisceantur tantum q̄ pulvis scamoneæ, per pannum cum ipso succo sit expressus, & sit tanta succi quantitas quæ sufficiat ad confectioem pilularū, & manibus primo inunctis oleo viol. vel communi secundum doctrinam nostram abluti, formetur in modum ciceris.

Additio.

Istæ pilulæ sunt multum vsuales. Gilbertus Anglicus cap. de scotomia & vertigine habet hanc eandem descripi. seruiantur per an. q̄ si volueris ex exhibere contra fumū cholerae duplici myroba. citrinos, & si contra phlegma duplici chebulos & agaricum: & si contra melancholiā duplici indos & sene. Summa medic. est res. xvi.

Pilulæ
aureæ.

Pilulæ a rotunditate dictæ, aureæ ab excellentia auri dicuntur, sicut enim aurum inter cætera metalla preciosius habetur: sic pilulæ istę inter alias meliores approbantur, proprie purgant caput: lumen oculorum acunt, vetositatem stomachi & intestinorum expellunt, & sine molestia purgant, medietas est vnc. ii. & drach. ii.

g. aloes diagridii ana drach. v. ro. seminis apii ana drach. ii. & f. anisi, seminis fœniculi, ana drach. i. f. croci. colocynthidis interioris, masticis ana drach. i. informantur in modum ciceris cum aqua infusionis tragacanthæ in sero. ix. vel. xi. cum multa, aut cum vino.

Summa
medic. &
res. ix.

Pilulæ aureæ. pilulæ a rotunditate: aureæ propter excellentiam vsus pilularum, inuentæ propter delicatas qui liquidas nō possunt fumere medicinas: hæc autem pilulæ optime purgāt stomachum: quia multa recipiunt stomachum purgantia: purgant autem hu. frigi. purgāt hepar & renes: hæc membra per medicinam seu uari sententia secum attrahunt & purgant. Scotomia ex anatumasi frigidis humoribus purgādo in stomacho: ex quibus ventositas consurgebat: digestionem purgant frigidis humoribus qui digestionem impediebāt expellendo.

Histericos colorant ex oppi. hepatis factos, soluendo opilationem, vnde bonus redditur color: si febris adfit non dentur: ventositas si nauiter expellunt propter anisum & fœniculum quæ recipiunt.

Vsus autem pilularum est multarum. Quidam dant in farina quidam in ouo sorbitali in nebula, alij in racemis extractis arillialij in cera liquefacta ponunt & subito extrahunt eas in cuspidē stili fixas, crullula superin-

Pilulæ diacastoreæ a castoreo dictæ sunt quod intrat, paralyticis mirabiliter profunt vna vel tres, distemperatę cum aqua calida naribus iniiciantur ita, vt supinus ipse patiens iaceat, iuxta ignem paruum aliquantulū vertat se, & ore aperto sinat phlegma exire, oculos mundificant, & dentes lapsos confirmant, stranguriam curāt, dolorem ciliū ex aliquo frigido rheumate solunt. iii. pars est. vnc. i. & f.

g. castorei, opii, croci, zingiberis, pyrethri, euphorbii, elaterii, nabathematico, leucopiperis, nigellæ, staphisagrig. epythii, spicæ ana drach. i. Conficue cum succo betę, & informa in modum ciceris.

Pilulæ
diaca-
storeæ
profunt
palyfi.

Summa
medic. &
res. xij.

Pilulæ diacastoreæ dicuntur a castoreo, paralyfi mirabiliter conferunt propter castoreum, oculos mundificant, quia cerebrū & nervos optime mundificant: laxos dentes confirmant: dentes quandoq̄ labuntur ex humoribus à cerebro rheumatizantibus: quādoq̄ à stomacho ascenduntibus. Valent vtq̄ pilulæ diacastoreæ, quia purgant humores lapsus dentium operantes. Gingiuas curant propter eandem causam. Et huiusmodi pilulæ non recipiuntur per os: nisi contra inueteratas passiones vt paralyfim. non dantur tamen nisi. i. uel. ij. quia potentes sunt & multum inducunt excoitationē principaliter autem iniiciuntur per nares vna vel duæ solutę cum succo rutę, vel cum vino tepido, patiente locato in balneo, vel aere calido, vel iuxta ignem, patientem etiam manu nares constringat vel concutiat, & capite inclinato permittat humores fluere: si enim rectus starethumores redundantes ad spiritalia possent eum suffocare, purgatione facta fugat patientis aquā decoctionis maluarum ad mitigationem feruoris, multā enim molestiam inducunt: & nota q̄ non debet esse frequēs vsus earū, sed semel in mense, vel bis ad plus, p̄ biennium durāt in multa efficacia.

Pilulæ arteticæ, valent contra arteticam & podagram g. hermod. turbith, agarici añ. drach. iiii. casii, nardi, caryophyl. xylobal. carpobal. masticis, galangæ, zingibe. masticis, asf. fœtidæ, fœniculi, anisi, faxitragiæ, seminis asparagi, brusci, rolg. granorum solis, salis gemmæ ana drach. ii. scamoneæ vnc. i. aloes ad pondus omnium. Conficuitur cum succo fœniculi vel iux.

Additio.

Istę pilulæ sunt in vsuhas etiam describit Gilbertus Anglicus cap. de cura arteticæ, valēt cōtra arteticā phlegmaucam. Summa medicinarum est res. xxlij.

Pilulæ octomerę id est de. viii. speciebus, humores spissos de capite deponunt, & visum clarificant, & cataractas oculorum prohibent. g. aloes, diagridii ana drach. ii. colocynthidis interioris, epythymi, dauci, cretici, masticis, aga. chebu. absinthii omnium

omnium.vii.ana drach.i.terantur & cum succo strigini distemperentur,& in modum ciceris formetur, dentur ex eis.ix.mane vel vespere cum vino.

Additio.

Hæ pilulæ raro in vfu habentur,dicitedoctor in se.formentur cum succo strigini.Et strignus secundum Diofco.habet quatuor species quarum prima est hortulana odoris iocundithæc comeditur,& hæc est quam nos solatrū vocamus aut morellam.Macer herbam quā Græci strignum dicere,latini,morellam dicunt:secundum Seraß.solatrum est vna vulpis:secundum vero Mef.vua vulpis aliud est vt apparet in cap.de alphefeca, sed maior pars sapientum tenet hanc opinionem q̄ vua vulpis siue canina sit strignum seu solatrū. Summa medic. est res.x.

Pilulæ probatę contra fluxum ventris, maxime lienteriam & dysenteriam.g.myrtillorum balustiarum,psidii,lymphi, sanguinis draconis, boli,acatię,hypocistidos,rofarum,tartari,somach, croci,gallię muscatę,gallę,cinnamomi,spodii,masticis,gummi arabici,ana drach.i.opii,thebaici drach.f.cum succo cimarum myrti lentifici tempera,& fac pilulas in modum orobi,dentur.ix.vel.xi. cum aqua rosa.vel pluuiali.

Additio.

Istę pilulæ raro in vfu habentur,has etiam describit Gilbertus Angli.cap.de febribus valent cōtra omnem fluxum ventris & maxime lientericum & dysentericum. Summa medicinarum est res.xx.

Pilulæ de quinq̄ generibus myroba.g.myrobalanorum citri.chebu.belliri.embiclorum, indorū,agari ci,diagridii,colocyntidis,senę ana.vnc. f.turbith,anisi,marathiri,masticis,lapis lazuli.ana. drach.ii.& f.& gra.v.alo.vnc.ii.fiant pilulę,valent arcticis,podagricis,spleneticis,ad vitum clarificandum,choleram purgant aduflam.

Pilulę de quinq̄ generibus.omnes hu.purgāt & præcipue phlegma & melancholiam,dolorem stomachi & intestinorum sedant,febricitantibus non sunt exhibendę,nec solum choleram purgare volentibus,sed vbi cholera & alij humores superabundant,possunt dari,parum laxant.Si quis eas bene laxatiuas facere voluerit,in duplo plus potest appondere de scamonea q̄ recipiant,conficiuntur cum succo absinthii vel foeniculi. Summa medicinarum est res.xvi.

Pilulę cynoglossę multum sunt vtilis ad acre & tenue rheuma.plurimos enim scio quauis longo tempore rheumatizantes his susceptis proculdubio esse curatos.

g.cynoglossę,opii,seminis hyoscyami omnium trium ana drach.iii.myrrhę trogloditice drac. vi. olibani drach.v.caryo.drach.ii. cinnamo. corimbri. ana.drach.ii.temperentur cum rodo somate idest cum aqua ros.& formentur pilulę ad modū ciceris, ex quibus dentur.v.vel.viii.cunti dormitum.

Additio.

Istę pilulę interdum in vfu habentur. Gilbertus Anglicus cap.de causis tussis habet vnam aliam descri. quę eadem est,& est cynoglossa herba dicta lingua canis, similis arnoglossę idest plantagini maiori,nisi quia non

sunt ei colles apparentes in folijs eius, sed sunt leuissatę: hæc in pratē & iuxta vias nascitur cum flore purpureo tendente aliquid tulum ad rubedinem. Summa medicinarum est res.ix.

Pilulę ante cibum & post cibum ad digestionē confortandum & virtutem digestiuam.g.cinamo.caryophyllorum,galangę,nucis muscę,macis zingi,cardamo.xyloal.ilyra. calamitę,ana drach.i.reubar.ad pondus omnium supradictorū: aloes ad pondus omnium supradictorum.Cōfice cum vino, sumantur ante cibum.vii.& post cibum.v.

Additio.

Istę pilulę sine quibus interdum in vfu habentur, diuerse tamen descrip.apud diuersos reperiuntur:aliqui laudant præsentēs:alij vero laudant sequentes, quas etiā laudo magis:quarum descrip.sequitur.ßz.ligni aloes,caryophyllorum,folij,masticis,xylobalami,calisę,nu.musc. macis,cinnamomi,cubebę,croci,spicę,sileris montani añ.3.ß.reubarbari, pōdus omnium:aloes succotrini ad pondus reubarbari & ceterorum,confice cum balsamo vel vino.Summa medicinarum est res.xi.

Pilulę arabicę contra omnem dolorem capitis & sic per.c.annos durauerint:purgāt mirabiliter omnes humores,& generant letitiam:& auferunt tristitiam: mentem acutunt,vitum reddunt, auditum restaurant,memoriam tribuunt,scotomiam,vertiginem,hemicraneam, oculos,dōtes,gingiuas, stomachum,splenem,sonitum aurium,omnibus humoribus,etantibus,omnibus temporibus sine molēstia in viris & mulieribus purgant.g. aloes vnc.iii. brionię,myrobalanorum,citri.belliri, indo. chebulorum,emblico.masti. diagri. asari,rosa.ana.vnc.i. cōfice cum succo feniculi vel absinthii,croci drac. i. castorei.drach.iii.

Additio.

Istę pilulę interdum in vfu habentur. Gilbertus Angli.eandem describit in duobus locis primo cap.de catarractis:secundo capitulo de cura arcticę, fm magistros:disserit tamen ab ista,quia in eis non ponitur crocus neccastoreum.Summa medicinarum est res.xiii.

Pilulę de elaterio.g.alo.vnc.ii.masti.vnc.i. elaterii vnc.iii.conficitur cum succo siccidis,vel cum succo actis,vel chamæactis,& da.iii.vel.v.suauiter ducunt,& principaliter melancholiam,& phlegma purgant siue choleram rubeam.

Additio.

His pilulis raro utuntur medici istius temporis,& sunt pilulę de cucumere asinino:nam elaterium est succus cucumeris asinini sicut apparet apud Diof.cap.de cucumere asinino.Siccidis idest cucumeris asinini, sed intelligat deradice. Actis idest sambucus:chamæactis idest ebulus quasi infima seu humilis actis,& dicit a chame quod est infimum,ideo qui dicit,ebulus est actis,sambucus est chamæactis non mentitur.Summa medic. est res.iiij.

Pilulę chochig Gal.probatę ad hemicranium, dolorem stomachi,& ilium.g.aloes,absinthii pulpę colocyntidis,scamoneę æquale pondus,masticis dimidium,vnius prædictorum. Confice cum suc.fœni. vel absinthii,vel solatri,& fac pilulas:identur secundum quantitatem virtutis.

Additio.

Additio.

Ita pilulæ non habentur in vsu secundum presentem descript. sed bene secundum descript. Rasis. ix. ad Almanforem, & dicuntur cochis id est capitales à cochis quod est caput, eo quod mundificant caput. Summa medicinarum est res. vi.

Pilulæ de aloë & mastice. g. aloës vnc. i. mastice vnc. f. caryophyl. rosarum ru. ana drach. i. croci, diagridii ana scrup. ii. confice cum succo feniculi, vel absinthii.

Additio.

Pilulæ de mastice & aloë dicuntur, eo quod ex eis imponitur plus, virtutem respiciunt naturalem proprie, purgant incolumiter & valde stomachum à phlegmate & à cholera contentis in eo. Summa medic. est res. vij.

Quadrimeron id est de quatuor numeris vel quatuor rebus, expertum est ad asthma, maticos & ex catarrho tussientibus, valet etiam ad dolorem & frigiditatem stomachi, digestionem procurat, renes debiles releuat. ix. pars est li. i. g. helennii vnc. i. & f. drac. iii. se. marathri vnc. i. piperis drach. vi. cimi. drach. iii. mel quod sufficit, datur mane vel vespere cum vino calido.

Additio.

Quadrimeron id est de quatuor medicinis respicit pro prespiritualia datum cum decoctione hyssopi: confert asthma maticis & tussientibus ex catarrho frigido, datum cum decoctione mastice confert dolori stomachi ex frigiditate. Summa medicinarum est res. v.

Rosata nouella, rosata dicitur a rosis, nouella respectu veteris quæ recipiebat tibar id est sulphur vitium, vomitum & subuersionem stomachi aufert, debilitatem & sitim reprimi, defectus ex longa infirmitate mire subuenit, sudores diaphoreticos compescit. xx. pars est lib. ii. g. rosa. zucarum, liquiri. ana vnc. i. & drach. i. & scrup. ii. & cinnam. drach. ii. & scrup. ii. grana. ii. caryophyl. nardi. zingibe. galan. nu. mus. zedoarie. styracis cardamo. apii ana scrup. i. & grana. viii. mel quod sufficit: datur mane. meridia. & sero cum frigida.

Rosata nouella dicitur ad antiquæ differentiam, valet ad siccitatem cordis & hepatis & pulmonis: quidam dicunt rosatam nouellam esse ca. sed meo pater dicitur esse temperatam, & magis pertinere frigiditatem quam caliditatem: unde si calor stomachi cordis pulmonis & hepatis sit cum siccitate, non datur, si sine siccitate, datur cum aqua decoctionis vio. prunorum, vel aqua hordii cum frigida. Si situm sedat, si situm cum febre non datur, & cum datur cõtra sitim, mane & sero cum frigida datur. Vomitus constringit cum aqua decoctionis rosa. vel aqua ros. qualis solet fieri in his nostris regionibus quæ melior est. Stomachum ex debilitate solum stringit eodem modo exhibita. Cardiacis subuenit, si fiat subtilissimus pulvis de osse de corde cerui puluerizatum subtiliter bulliat diu cum aqua ro. & cum calida: detur diaphoreticos sudores reprimi sumpta cum aqua decoctionis florum myrthæ, vel cum aqua de myrtill. ad doctrinam aquæ ro. frigida quæ melius est debilitatum longa ægritudine restituit cum aqua ro. confice sic, omnes species contere in li. lib. pulueris. iij. mellis ponantur: sed si conficiatur cum melle non tantum valet, quia calorem ab eo sumit,

non durat, extrinsecus annuuntur fiat cum syrupo. sue nature diutius durat, similia similibus seruantur.

Rubea trochiscata dicitur ab ipso colore trochiscata a trochiscis qui ibi ponuntur dicta, valet tertianariis, quotidianariis ante horam accessionis data cum rodo stomate ad modum auellane, naribus & pulsibus de eadem inunctis sanitatem præstat, rheumati ex acri phlegmate facta data cum pituita subuenit. vii. pars est lib. i. g. liquiri. cinnamomi, papaueris albi ana drach. iii. & scrup. i. & grana. v. croci, hyoscy. a. ros. feminis apii ana. drach. ii. & grana. xv. nardi, violarum ana drach. i. & grana. vii. caryophyllorum, styracis optime, opii thebaici añ. scrup. f. trochisci. croci, magnetis & hedyeroi myr. anisi añ. grana. xv. mel quod sufficit.

Summa medic. res. xvi.

Rubea maior est opiata sic dicta, quia inter omnes medic. magis rubet. Trochiscata quia trochiscos recipit. Tussim ex acris humate stringit sumpta cum suc. pulu. ng. Anatrophi & catatrophi & sputum sanguinis stringit. Anatrophi dicitur subuersio stomachi quando quis propter frigidos humores in ipso existentes & eum aggrauantes cogitur eos per superiora emittere. Catatrophi dicitur subuersio stomachi: quando humores coguntur per inferiora exire, quod per inferiora eis detur cum succo mentæ vel vino decoctionis eiusdem, spuenti sanguinem cum succo plantaginis. Acute febres placat, non laudo dare acute febribus. Periodiarum febrium ante horam accessionis cum aqua ro. Vigilantibus ex phrenesi hoc non laudo, sed post phrenesim manente vigilia rum materia vel infantia ex siccitate cerebri sic detur. Accipe feminam papaueris, lactuce puluerizetur, & ex eo puluere & rubea fiat pilulæ, & dentur, sola rubea cum vino decoctionis eorundem. Neumontos matricis: Neumontos dicitur matricis fumositas illius detur isti cum decoctione violarum prunorum cõsfectio facilis est, omnes species simul terantur, & conficiantur vt alia, per. v. annos seruantur in multa efficacia.

Requies magna vel magna medicina, requies dicitur eo quod requiem patientibus præstat, & somnum, & maxime typice febrientibus quotidianariis, tertianariis, quartanariis, acutis & peracutis præstat. vi. pars est lib. i. g. ros. & viol. ana drach. iii. opii, hyoscyami, miconis, papaueris albi, mandragoræ, scariolæ, lactu. feminis portulacæ, psyllii, nucis muscatæ, cinnamomi, & zucari, ana drach. i. & f. sandali albi, & ru. & citri. spodi. tragacanthi ana. scrup. ii. & grana. v. da patientibus acutum cum syrupo viola. interpolate cum melle confectam dare possumus: datur quartanariis cum vino calido, acutis & peracutis tertianariis cum aqua calida vel syrupo. requies est opiata quasi frigida, præcipue valet ad somnum inducendum ad modum castaneæ data, cum autem est data hominibus quasi sanis, temperate debent multum comedere vel cenare, & postea detur eunti dormitum, quod si aliquis abhorret suum, distemperetur cum succo ro. vel syrupo. viol. & coletur & postea detur, licet omnino non faciat effectum, nam multum valet etiam sic data. Item attendendum est quod ex speciebus huius medicinæ syrupus, factus bonus est ad somnum prouocandum scilicet vt species bulliant in aqua tritæ, & coletur, & appo-

luto

Summa medic. es. xx. sicut zuccharum fiat syrupus. Item in acutis quibuslibet potest dari ad somnum inducendum.

Requies opiata est sic dicta: quia quasi requies est somnum induci: opiata est, inter alias superior est: datur quoque quartana, tamē alię opiatę hę pręvalent vř mu fa ena in quotidiana. Theriaca in quartana vel quithridatum debet autem eis requies dari pręcedente purgatione pauca, & digesta exsistente materia, detur ante horam accessions cum calida, consumit enim aliquantulum & membra confringit, datur in acutis & per acutis, vt in synocha & caulo. & similib⁹ hemiteriteo medio. Si post purgationem materię infātia vigilari remaneat, datur villiger requies hoc modo: semen lactuce tritum per noctem iaceat in syrupo vio. & in eodem reges resoluatur, & in mane colatura detur cum aqua tepida, si dedicatus fuerit. Sinaur cum semine lactuce potest dari si etiam ipsam lactucam habeas cū aqua decoctionis ipsius exhibeas, valet quoq; ad somnum faciendum. Emplastrum factum de semine papaueris al. & ni. hyoscyami portulacę lactuce, mandragorę, cū oleo vio. & albu mine oui & lacte mulieris, fronti & temporibus applicet sola requies idem facit, conficitur vř alia, per. ij. an. ser. dosis eius est in interpolatis. 3. i. in acutis. 3. vij.

Rodozaccara idest zuccharum rō. valet dolori stomachi & debilitati facit ex calore, mirabiliter stomachum confortat: valet etiam ad diariam & omnem fluxum ventris ex calore factum, valet cardiacis qui ex calore patiuntur, fit autem sic. in. ii. lib. zucari penatur lib. i. viridium rō. minutatim inciatur, & in mortario postea diutissime terant, & in vase vitreo ad solem per. xxx. dies ponantur, & mane ac sero bene agitentur: trāsactis vero. xxx. diebus in terreo catino ponantur & in li. i. zucari non dice triti superposita & manibus bene cōfecta in vase strico reponantur, datur mane & meridie cum rodostomate, vel cum frigida.

Rodozaccara. i. zuccharum rosatum. Facit ad debilitatem stomachi factam ab humorum acuminē, datum cum frigida, confortat enim aromaticitate, & poncitare acumen cholę mitigat & dyscrasiam, valet contra fluxum ventris ex debilitate virtutis retentiu: datur cum aqua pluuiali vel rō. q. melius est: villiter datur febrientibus nō conspatis cum frigida q. membra calore febrili dissoluta cōstringendo, partes cōfortat & calorem reprimat. Fit autē hoc modo rosę virides optimeteruntur remotis vngulis, adde zuccharum & iterum optime simul tere: & alteri in corpore tueri: zucchari debet tali proportionē apponi pro. i. lib. rosarū tres zucari ponantur: quidam tamen copiam rosarū habentes pro. i. lib. rosarū. ij. lib. zucari ponunt melius est q. rosę superabundent q. zuccharū: & post. ij. vel. iij. mēses zuccharum potest apponi modū excedēbus rosis, si autem zuccharum preter modum apponatur rosis viridibus nō inueniunt damnum erit irrecuperabile, sic ita cōfectum q. xv. dies soli ad minus vel. xxx. dies exponatur in vase terreo stricturn habēte orificium, vt sua aromaticitas nō perdatur: agitentur in diebus vel ter ne exsuarit, per biennium seruat sed melius est tamen si quolibet anno renouetur, dosis eius est. 3. i.

Rodomele. i. mel rosatum cōpetenter datum est cū frigida phlegmaticis maxime in estate cholericis cum tepida maxime in vere ad mundificandum stom. Mundificat enim ex proprietate mellis: cōfortat ex rosę. Aliqñ ad maiorem mundificationē tria grana falsi apponuntur, delicatis colatura detur, melius tamen

sicut arosarum subflātia accipitur. datur autem ad virtutem digestiuam confortandam cum aqua decoctionis mastice, anisi, feniculi, villiter dat potionatis post acceptam medicinam cessante fluxu ad stomachum mōdificandum & confortandum cum tepida vel aqua rosę. vel quod melius est cum decoctione masti. & vi. vel. vii. caryoph. mundificando. n. stomachum prohibet, neali qua particula scamoneę villis stomachi adhęreat q. dy sentiam vel tñdum possit inducere vel in postmodum febrē inducat. hęc. n. pericula solent supenire ex scamone receptione. Mel rosatū mulieribus est destinata medicina. Quidam sic cōficiunt, folia rosarum integra cū melle decoquantur illum auferentes quod melius est, tali proportionē est apponendum vt pro lib. rō. v. lib. mel lis ponantur, signum decoctionis est in talibus quando rubrum el incipit & valde aromaticum fit. Nota tñ q. melius est si citra modum coquantur q. vltra.

Si enim modum non debito coctum fuerit, soli exponatur per. vij. vel. viij. dies calori solis excoqui. Alij melius faciunt succum rosarum, cum inelle coquant ad cōsumptionem succi. lib. iij. mellis pro qualibet li. succi ponentes: & hoc est optimum mēlo faciem per. ij. an. ser. in tertio anno melius est, dosis eius. 3. ij. vel. iij.

Eodem modo fit zuccharum violatum quod facit pleureticis peripneu. & hēcticis & qui maxime conspatis sunt: datur istis cum priana mane & meridie cum frigida, pectus humectat, & ventrem laxat.

Sotira magna quę interpretatur saluatric, si cū multa bibatur, capitis dolore antiquum tollit: veterem vel siluestrem phrenesim placat, epilepticis & melancholicis subuenit, oculorum, aurium, & dentium dolore m mirabiliter sanat, mulieris lac soluit, & per aurem iniectum auditum reddit, cum tepida sumpta dyspnoicis, asthmaticis medetur, tussim antiquam & recētem tollit, stomachum vomitentem, & de singultu & dolore laborantem, sanat, perī pneumoniam, & pleuresim, & hepatis tensiones, deponit, hēcticos ex abundantia fellis rub. purgat, & ad pristinum colorem reuocat, sanguinis sputum cū oxymelle sumpta, vel decoctione polligonie, vel plantaginis sistit, fluxum ventris cōstringit, brachiorum & coxarum dolorem sedat, & his qui prę dolore dormire non possunt mire somnum inducit, arteticis, ischiaticis, & podagricis necessario dat, ad serpentinos morsus cum multa propinata prodest, quartanaris ex longa infirmitate patientibus si ea vtantur. vi. pars est lib. ii.

5. styrae optime drach. iij. & f. apii, drach. iij. & scrup. i. costi. myrobala, opii, petrosę. macedonici ana drach. iij. seleleos drach. ii. & scrupu. ii. piperis, drach. ii. & scrup. i. & f. cinnamo. nardi ana drac. ii. & scrup. f. schenanthi syriaci, ani. ana drach. ii. casto, drach. i. & f. reuponti. drach. i. & scrup. i. trochisco. croci, magnetis, alari ana drac. i. piperis al. scrup. ii. & f. hedyroi drach. f. amomi, piperis long. ana. scrup. i. alii apponunt croci drach. ii. & scrup. ii. mel quod sufficit datur in modum auellanz.

Additio.

Ista opiata non est in vsu: si quis tamen voluerit ea vtī magistraliter, poterit ea valet ad ea quę scripta sunt, trochisci croci, magnetis, & trochisci hedyroi, reperiuntur hic inferius, Summa medicinarum est res. xxxij.

Stomachicon

Mellis
ro. cōfe-
ctio.

Stomatichon frigidum facimus, quod valet contra omnem calorem, sitim reprimat, & patienti bus debilitatem ex nimio calore potenter subuenit, acutus & peracutus mirifice prodest.

g. zucca. lib. i. sandali alb. & ru. ana drach. i. & f. spodi, berberis, feminis portulacæ, scariolæ, feminis melo. palestini: suc. liquiritiæ, rosæ, & viola. nenufa. ana drach. i. conficitur sic: supradictum zuccarum ponatur in stagnato cum lib. i. aquæ ror. & tam diu bulliat cum spatula agitando, donec ad aquæ consumptionem deveniat, deinde pulvis prædictarum specierum bene cribratus immisceatur cum spatula agitando in stagnato, cum autem probare voleris vtrum sit coctum, supra marmor gutta proiciatur, quæ si coaguletur, bene coctum est; & si coctum fuerit, tunc ponatur super marmor prius abluto & inuncto oleo ro. vel vio. & tunc cum cultello eodem modo oleo inuncto frustatim incidatur dum calidum est, datur mane & meridie cum frigida.

Summa
medic. e
res. xliij

Stomatichon frigidum. g. & c. vt in antidotario legitur. Valet contra dolorem & sitim stomachi dico debilitati ex magna frigidityte stomachi, confortatiuum stomachi, virtutem digestiuium iuuat: multa enim recipit digestionem confortantia, vt cinna. molum & c.

Signum decoctionis zucconi generale est: tam in isto quæ in alio, cum gutta super marmor oleo inunctum posita in modum huius per flatum oris extensa ex facili frangitur digito percussa vel contra marmor percussa, quæto fragibilior est gutta, tanto melior est, qualiter fiant in antidotario reperitur. Signo decoctionis inuito, statim ab igne deponatur pul. semper agitando, ad vltimum mucus distemperatus cum aqua ror. statim proijciatur super marmor, signatur cum cultello vincto, vt cum in frigidatum fuerit competenter in frusta possit diuidi, & serua.

Stomatichon calidum stomachum confortat digestionem virtutem adiuvat, & iliosus confert. g. zucca. lib. i. aquæ libi. cinna. m. zing. ana. drach. i. Caryophyl. galange ana drach. i. nucis mus. spic. li. gni alo. carda. macis ana drach. f. confice eodem modo vt stomatichon frigidum, si vero laxatiuum facere voleris vnc. i. scamoneæ addatur.

Summa
medic. e
res. x.

Stomatichon dicitur a stomacho quem forte olim melius mundificabat quæ modis propter indigestionem stomachi illorum qui sepe nullum possunt recipere medicamentum inuentum est, sit autem quædam laxatiuum in quo apponitur scamonea, & sit confortatiuum in quo aromatice species frigida & vel calida tantum ponuntur: laxatiuum competenter datur medicina recepta non sufficienter purgans. Neque utem autem recipere medicinam cum eo possunt decipi. sit autem laxatiuum cum scamonea, pulueribus admiscetur, per quos pulueres recipit confortationem, sit etiam laxatiuum cum sola scamonea & zaccaro bene coctum & ab igne deposito, pul. scamoneæ semper agitando cum spatula admiscetur, & post aliquantulum decoctionem calidum super marmor mundum inunctum oleo iniiciatur, & marmor sit parum decliue, sic etiam faciendum est in quolibet stomatichon. Tali autem portione diagridium apponatur, vt pro lib. i. syrapi sit. 3. i. diagridij vel ad plus. 3. i. & quarta pars alterius.

Sal sacerdotale quo vtebantur sacerdotes in diebus Helix prophetæ propter dolorem capitis & caliginem oculorum, & stomachi, & dentium do-

lorem, tussim, & anhelitum emendat, os odoratum reddit & corpus humanum incolume seruat. g. sal communis vnc. xvi. cinna. m. vnc. iiii. zing. amo mi. pyrethri, cimini, ameo, pipe. fileris, saturegiæ, hyssop. origa. pulegiæ ana. vnc. i. quæ oia terendo in puluerem redige, & in omni cibo vtere, & vsui serua.

Aditio.

Sal sacerdotale dictum sic, quia sacerdotes eo vtebantur quod nunc non est in vsu. Summa inedi. est res. xl.

Syrupus rosæ sic fit. g. ros. recentes & pone in vase & superasperge aquam feruentem, & cooperi vas ne fumus exeat inde, & cum in frigidata est aqua proiice rosas exprimendo: deinde aquam eandem bullientem super alias rosas recentes iterum proiice, & supradictio modo facimus, mutando rosas tæ diu, donec ipsa aqua sit rubea: deinde in lib. iiii. aquæ lib. iiii. zuc. pone, & cum bullire inceperit album oui cum aqua frigida pone, & concutias tantum quousque spumescat, & spumam illam in syrupum bullientem superasperge, & cum nigrescere spuma in ceperit, suauiter cum catia remoueas, & iterum aliquam spumam infunde, & supradictio modo fac, quousque clarior fiat syrupus, & cum ceperit quasi filum facere, vel super marmor positus, vel supra vnguentum non diffunditur, coctum est, valet siccitati & calori febrium, sitim reprimat, confortat & consupat.

Aditio.

Iste syrupus rosatus quæ hic describit Nicolaus ex infusione factus est idem cum illo quæ scribit Mesueus in antidotario, differunt tamen in dosi. nam Mesueus dicit, g. aquæ infusionis rosarum lib. v. zucconi lib. iiii.

Syrupus viole eodem modo fit, qui multum valet febricitantibus phthisicis & colipatis, ventrem humectat & laxat, vt breuiter dicam, omnes illi qui sunt de floribus hoc modo fiunt, vt syrupus nenufarinus, etiam valet iste syrupus contra acutas & peracutas & prouocat somnum.

Aditio.

Syrupus violatus fit vt syrupus rosatus ex infusione. Similiter omnes syrapi qui fiunt de floribus vt nenufarinus, buglossæ, boraginis, & sic de alijs.

Syrupus contra pleurem & peripneumoniam, phthisicos & hæthicos. g. aquæ lib. iiii. & ponatur ibi vnc. ii. & f. viola. liquiri. papaueris albi ana vnc. f. feminis citronio. & malux mundatæ, medullæ feminis bombacis, medullæ feminis citrulli, melo, cucum. ecur. mundatorum feminis portulacæ, tragacan. gummi ara. ana drach. iiii. omnia in aqua vel sacculo bene trita ponantur, & sacculus in prædicta aqua ponatur, & bulliat ad medietatem, & sacculo abstracto ab aqua lib. ii. zuc. apponantur, & fiat syrupus, & clarificetur vt supra docuimus.

Aditio.

Syrupus contra pleurem raro habetur in vsu, poterit tamen quis eo magistraliter vsui si voluerit. Summa medicinarum est res. xv.

Syrupus contra acutas & peracutas passiones. g. suc. portulacæ, succi melonum palestini, ana lib. i. vel cum aqua decoctionis. citro. melo. & cucurbi.

Aditio.

cucurb. vel capil. ve. herbe hepaticę. politrici, adian-
ti, cetrac. in aqua ista vel in succo prædicto fac bulli-
re liquiritiam mundatam & tritam, & traga. vio.
ana vnc. i. prunorum numero. v. semperuię. aut co-
telydonis vnc. i. deinde coletur, & colaturæ adde
zucca. lib. i. & fiat syrupus vt diximus, clarificetur
secundum q̄ debet: vel vt superius docuimus, de in-
de psyllium & semi. cito. ana scrup. i. in saculo mit-
te lãda. al. & rub. & spo. berbe. ro. portu. lactu. sca-
rio. ana drach. f. puluerizata, & horum puluerem
in eodem sacculo pone, & ibidem reubar. pulueri-
zati drac. i. hæc simul bullire facias vsq̄ ad decoctio-
nem, datur contra acutas & peracutas sine aposte-
mate cum aqua frigida.

Aditio.

Iste syrupus contra acutas & peracutas passiones nõ
est in vsu, & credo propter magnum artificium suę com-
positionis potius quã propter aliud. Summa medici-
narum est res. xxv.

Syrupus contra omnem fluxum ventris. g. zuc-
li. bi. aquę rosę. vel plu. lib. i. & f. in aqua ista
ponatur myrtini vnc. i. rosarum summa. h. acatię. ba-
laust. f. spodi. hypocistidos ana vnc. f. sorbarũ mun-
daturum. x. melsilorum viridum numero. v. cor-
narum vel prunorum immaturorum. x. tragacan-
liquiritię. gummi arabici ana drach. f. quę sunt te-
renda terantur, & bulliant in supradicta aqua, do-
nec ad quantitatem vnus lib. deueniant, & colaturę
ponatur zucarum prædictum, & fiat syrupus, & cla-
rificetur vt diximus.

Syrupus de papauere contra omnem ventris so-
lutionem. g. capita papaueris recentia siue hu-
mida numero. cl. plantaginis, balaustrę. gallarum,
prunellarum immaturarum ana drach. i. Conficitur
sic, omnia ista in aqua pluuię scrup. v. dimitte per bi-
duum, in tertio vero die coque aquam bene vsq̄ ad
consumptionem medietatis, postea cola per pannũ
fortiter. Cum autem colata fuerit, admisce illi cola-
turę tertiam partem mellis, & iterum coque donec
ad spissitudinem mellis redigatur, & tunc conde in
vasẽ vitreo. & cum opus fuerit in drach. i. aquę mis-
te drach. ii. syrups.

Aditio.

Iste syrupus domini Nico. cõtra omnem fluxum ven-
tris non habetur in vsu, sed medici nostri temporis vtun-
tur potius quodam syrupo de ribes nobis ignoto. lauda-
rem potius istum: sed vt nunc dixi de alio fortasse propter
artificium dimittunt. Summa medicinarum est res. xv.

Spongia somnifera. g. opii thebaici vnc. i. succi
hyoscyami, succi morę immature, rubi. seminis
lactucę. succi cicutę. codii. i. papa. suc. mandragorę,
suc. hederę arboreę ana vnc. i. hæc omnia simul in
vasẽ mitte, & ibi spongiam marinam nouam qualis
de mari exierit, vt non tangat eam aqua dulcis, &
pone ad solem in canicularibus diebus donec om-
nia consumantur, cumq̄ opus fuerit aqua nimis ca-
lida illam parum fomenta, & postea naribus patien-
tis appone, & c. to dormiet, cum autem excitare vo-
lueris suc. radic. feniculi. naribus apponetur, & mox
expurgetur.

Istam spongiam somniferam describit Gilbertus An-
glicus lib. v. capitulo de intestino exite per vulnus. Sed
vnum aliud dicit Gilbertus: quod pro excitatione a som-
no accipiantur alia spõgia marina in aceto bene temperata
& naribus applicetur. Summa medicinarum est res. ix.

Syrupus diureticus. g. apii, petroselin. feniculi,
sanili. ameos, dauci, bauicę. pentaphylli, alexan-
drini, asparagi, brusci, paucedani, meu. scolopendrię,
capillorum veneris adianti, polynichi, splidilidon,
capparitis, tamarisci, seleseo, himeriana, grana solis, se-
minis melonis, citrullorum, cucumeris, cucurbitę,
cretani, saxifragię, seminis citri, lapis qui inuenitur
in spõgia marina, puluis cicadarum, amomi, thymi,
chamępityos, ossa ceraforum, pomorum, & perlico-
rum: cardamomi, ireos, spice nardi, caryophyllorũ,
costi, nucis muscatę, ana drach. iiii. galangę, thymi
epithymi, philipendulę valde bonę, pimpiuellę,
ciceris nigri.

Theriaca magna Gal. theriaca dicitur domina
medicinarum, Caleni, quia ab eo composita
fuit, facit contra grauissimas passiones totius huma-
ni corporis, epilepticis, catalepticis, apoplecticis, ce-
phalagicis, stomaticis, hemicranicis prodest, ad rau-
cedinem vocis & constrictionem pectoris optima
est, arteriacis, asthmaticis, hæmoptoicis, histericis,
hydropicis, peripneumoniacis, iiliotis, & vulnera in in-
testinis habentibus, nephreticis, calculosis, collyricis
subuenit, melle sua educit, & fortum mortuum expel-
lit, lepras & variolas, & frigus periodicum & ceteras
passiones inueteratas, emendat: præcipue contra
omnia venena & serpentum morsus & reptiliũ va-
let, sed diuersa est eius dosis pro quantitate & quali-
tate vniuscuiusq̄ passionis; quę in fine scribitur, om-
nem defectionem sensuum releuat, cor, cerebrum,
hepar, stomachum confortat, totum corpus incor-
ruptum ducit & custodit. x. pars lib. ii.

g. trochiscorum scilliticorum drach. ii. & scrup. ii.
piperis lon. drac. ii. minus gravis. vii. trochiscorum
thiri & diacoralli ana drach. i. & scrup. i. xylobalami
scrup. ii. & gra. vii. opii, agari. iridis, rosę, scordei, se-
minis rapę siluestris, cinnamo. opobal. ana scrup. i.
grana. xiiii. reubar. croci, spice, costi, schenathi. zin-
gibe. casie lignę, styracis calamitę, myrrhę, tereben-
thinę, thuris masculi, calamendi, dicami, stoechados
polij, radicis pentafilon, petroselin. piperis alb. ana
scrup. i. & grana. vii. folij, gummi arabi. acori, chal-
canthi vsq̄, sagapeni, terrę sigillę. seu boli, suc. hypocis-
tidis, celtice, chamedrys. gentianę. meu. carpo-
bal. amomi, apii, marathri, carui siluestris, seleseo,
nasturci, seminis ani. hyperici ana scrupu. i. mumig.
castorei, opopanax, alphalti, chalbani, cętareę mi-
noris, aristo. lon. dauci siluatici ana scrupu. i. mellis
disputati quod. s. quę terenda sunt tere, & gum-
mas in vino liquefactas cum puluere, & melle com-
misce sufficienti, vel cum speciebus teras, datur in
modum auellane cum tepida apoplecticis, stomati-
cicis, cephalagicis, hemicranicis, ad raucedinem vo-
cis & constrictionem pectoris cum melle, aut traga-
cantho ita vt in ore teneatur, asthmaticis cum deco-
ctione eleisphaci, hæmoptoicis ex pectore & pul-
monis vitio cum pilana, ad veteratas passiones cũ
apozimate

apozemate hyssopi, histericis cum decoctione asari, hydropicis cum oxymelle vel oxizaccara, peripneumoniciis cum iure, vel deco. marubii, iliolis cū apozemate apii, in intestinis vulnera habentibus cum deco. fumach, nephreticis, calculosis, & colliricis cum apozemate granorū solis, apii siluatici vel domestici, arteriacis cum iure vel pigani decoctione, ad venena & mensura educenda & fetus, cum vino calido, vel mulsa cum aqua vbi cocta sit menta vel ocimum, & frigori periodico, & cunctis passionibus cum tepida.

Theriaca dicitur a carnibus theri quas recipit, magna ab effectu & ad differentiam minoris, Gal. ab autore, facit ad grauissimas passionis totius corporis, reuera valet Epilepticis, scotomaticis hemiparesis, & cephalagicis, si epilepsia fiat vitio sanguinis aduersi, non debet dari si de phlegmate vel melancholia naturali, datur cum vino decoctionis penae, & procedente tamen purgatione.

Apoplecticis cum vino, vel quod melius est, cuneo dentibus interposito, fiat paulatim fricatio capite inclinato, & quia haec passio solet etiam terminari per paralysem corpus inuagatur. Scotomaticis quando scotomia fit ex ventositate per indigestionem confurgente, valet haec medicina cum vino decoctionis macis vel nucis muscae. quae si non habeantur, saltem cum vino decoctionis mastitis. Cephalagicis omnes cum vino calido rauedini ex hu. viscoso oppilante vel rheumatico fluxu a cerebro venientes datur autem sic, fiat pilula ex theriaca & puluere succi liquiritiae, & teneantur sub lingua, dissoluit. n. viscosos humores in trachea, & rheuma phibet. Contra constitutione pectoris eodem modo. Artericis ex frigido humore si fiat cum rheumate cum vino decoctionis olivabani. Asthmaticis sicut contra raucam vocem. Hemoptoicis si fiat ex acuitate sanguinis vel diabrois, non valet. Si vitio putredinis venae, datur cum pitana cum decoctione alciuis stipitici, vt cortice mali granati. Histericis ex calido humore non detur sed contra inueteratam histeriam, vbi etiam vrina discolorata apparet & defecum aqua decoctionis herbarum diureticarum. Hydropicis, eodem modo. Peripneumonicis non nisi post rupturam apostematis, & tunc datur cum vino decoctionis mentae, vel fiat pilula ex puluere myrrhae, & theriaca & dent. Illois ex frigidis & viscosis humoribus procedente tamen clysteri molliuio. In intestinis vulnus habentibus, si fiat ex precedenti dysenteria, non datur, si ex precedente apostemate, datur sicut hemoptoicis. Nephriticis ex viscoso humore defeciente ad renes, datur cum vino decoctionis granorū solis & saxifragie. Calculosis similiter datur, & resoluitur etiam in succo senationum & colatura per fringam iniiciatur.

Colicis, quando fit colica passio in extrema parte colon intestini valet sic resoluitur theriaca cum mustella vel etiam cum oleo communi & cum bombace supponatur hoc est etiam commune experimentum Salernitanorum contra tineaum. Si autem dolor colicus in profundum occupauerit, resoluta cum oleo per clystere iniiciatur adlita aqua decoctionis maluarum. Menstrua educit cum succo artemisiae bibita, vel supposita, alias mortuum proiecit scilicet forum Salernitanorum cum succo porri bibita si mortuum est, q. si uiuum emittitur, & terram tangat statim infans moritur. Lepras emendat cum vino decoctionis sumptu aqua humores viscosos & supfluos consumit. Rigores periodicos qui fiunt in febre quotidiana de phlegmate naturali vel acetoso, vel in quartana de melancholia naturali data cum vino tepido, procedente tamen purgatione materia digesta, quia aliter de vna posset

facere duas. Contra venena & morsus serpentis venenosius sicut reptilis vel serpentum propter carnes thiri quas recipit & alia venenum expellenda, si autem venenum receptum sit interius resoluitur cum vino decoctionis distami, vel mentae vel gentianae vbi morsura sit exterius, & animal non possit haberi datur praedicti modo, & etiam cataplasmatum supra morsuram, eodem modo valet contra malum Thiri, serpentes sunt in Histerico, habent virtutem expellendi venenum ex sua ventositate. Venenum aliud calidum et siccum vt thiri, aliud frigidum & siccum. Inueniuntur autem thiri in praedicto loco mane propter frigiditatem aeris ferre mortificati, vnde a quibusdam iudicantur frigidi, sed in antidotario legitur arabico, quod sunt calidi & sicci, & hanc mortificationem dicimus fieri propter apertione pororum aeris frigiditate subintrante, venenum ergo est illis quod propter leuitatem facile petit caput & caudam, vnde cum capiumur ab scissis capita & cauda tribus digitis mensuratur, considerata tamen longitudine thiri, inde trochisci conficiuntur sic, istud medium optime lauat & decoquat, & spinis abiectis teritur, & inde cum farina orobi vult trochisci cum quadam pinguedine quae supernat in aqua vbi decocti sunt, conficitur farina apponitur ad conseruationem. Eleganter trochisci probati sicut theriaca probatur scilicet cum toxico & pilulis, si enim theriaca propter trochiscos quos recipit sic probatur, multo melius trochisci debent probari. Per annum seruantur, vltra annum facile corrumpuntur, omnes species teruntur exceptis trochiscis qui per se debent conterri & chalcantho id est vitreolo quod in testa exurit, postea puluerizatur. Ad ultimum omnes species conficiuntur sub melle, quidam tamen vt magis nigra fiat theriaca puluere vitreoli prius cum melle mensurato conficiunt, post alios pulueres apponunt lib. i. pulueris. iij. mellis per. xxx. annos seruat in. xxx. anno melior est, debet autem seruari in vase plumbeo vel stanneo vel olla stagnata, dosis eius est. j. ij. vel. j. iij. multa necessitate incumbente & corpore forti. j. iij.

Additio.

Theriaca autem magna Gal. secundum intentionem Nicolai dicitur theriaca esse domina medicinarum quae composita fuit a Gal. et sic est quod Gal. composuit vna descript. sicut apparet apud ipsum in tractatu suo theriacalium, sed non videtur esse eadem cum ista, sed fit quomodocumque ab hodiernis bonis practicanibus magis est laudata Andromachi descriptio, quam Aui. v. cano. ex autoritate Andromachi scriptam quam praefens descriptio Gal. Andromachus enim fuit primus inuentor thiri, ac aliarum rerum quae iuuantur sunt super omnia venena. Nam sicut narrat Aui. in. v. cano. in confessione mithridatis dicit quod Mithridatus erat rex Ponti, & no minauit eam suo nomine & composuit ipsam, & infra ait. Fuit ergo theriaca magna in multitudine iuuamenti, deinde post q. accinit Andromacho illud quod expertus fuit ipsum super iuuamentum carniū serpentum & aliorum addidit in eo trochiscos de viperis & alteratū est parum per additionem & diminutionem.

Posset tamen quis querere propter quid dicitur theriaca. Dicitur quod theriaca maxime illa quae fit secundum praesentem descriptionem dicitur a thiro serpente, vel dicitur quod d theriaca, Primo modo dici potest quasi thiri caro, quoniam in ipsa ponitur caro thiri id est serpentis foemine taliter non minatur quae est vipera vel echidna ab autoribus nuncupatur, propter quam praecipue carnem theriaca ponit valere contra venena, praesertim animalium venenatorum.

Secundo modo potest dici theriaca a thiros Graece, latine fortis; est namque fortis & validissima medicina praesertim contra venena.

Tertio modo potest dici theriaca iuxta Albucaasim. iij. particula

Theriaca dicitur eadem medicina

particula azarauū & theſia & ca. theſia enim græce ſm ipſum dicuntur quæcumq; potenter ſubueniunt potioni animalium venenoforum: ca. vero Græce dicuntur quæ tuncq; conferſia medicinis venenofis, vnde theſiaca id eſt quod poſſet ſubuenire potioni animalium venenoforum & conferens medicinis venenofis.

Quarto modo poſſet dici theſiaca iuxta Halyabatē & prætiçæ capitulo de theſiacæ utilitatibus & pbatone eius & trahendo, trahit enim theſiaca ad ſe venena. Theſiaca tamen potius dicitur primo modo, quia illo modo ſecernitur ab omni alia medicina ſive ſimplici ſive compoſita, non ſic vero alijs tribus modis: immo quolibet aſſortum trium modorum poſſunt plurimæ aliæ medicinae tam ſimplices quàm compoſitæ nominari theſiaca, & ſic de facto ab autoribus nominantur. Deſcriptio vera theſiacæ Andromachi eſt hæc. R. trochiſcorum ſcilicet aure. xlviij. trochiſcorum viperæ trochiſcorum Andaracæ, piperis nigri, opij añ. auſ. xxiiij. cinnamomi, roſarum, ſeminis napi ſilueſtris rotūdi, ſcordei id eſt alij ſilueſtris id eſt dentium ceparum ſuarum mundatorum, radicis lilij coeleſtis id eſt ireo, ſagarid, ſucci liqui. olei balſami id eſt balſami añ. auſ. xij. myrrhæ, croci, zingib. reubarbari, pentafilon id eſt quinq; ſolij id eſt radicis eius, calamiti montani, praſij, petroleſini id eſt ſeminis eius, ſchoedæos, coſſi, piperis albi, macropiperis id eſt piperis longi, pulegij indi, olibani. i. thuris maſculi, ſloris ſchoenanthi, gummi albotin id eſt gūmi arboris, grani viridis ſeu terebinthi id eſt terebinthini, caſiæ lignæ, ſpicæ id eſt ſpicæ nardi, polij añ. auſ. vi. ſyracis ligdæ, ſeminis apij ſefeſe id eſt ſileris montani, ameo, chamædryos, ſucci hypocithidos, ſpicæ celicæ ſeu romanæ, ſolij id eſt ſolij indi, gentianæ, ſeminis ſonicali, terræ ſigillatæ, colloſar id eſt vnius ſpeciei vitreoli mineralis aduſti, amomi, acori, naſturcij albi, carpopalaſi id eſt fruſcū balſami, hyperici id eſt herbæ perforatæ phu. id eſt valeriæ, gummi id eſt gūmi arabici, cordumen id eſt canis agreſſis, aniſi, acati, dauci id eſt ſeminis paſſinacæ ſilueſtris, bellij ſub albi añ. auſ. iij. bezard id eſt chalbani, aſphalij id eſt bituminis iudaici, opopanacis, centaureæ minoris, ariſtoſochiæ rotundæ, caſtorei, ſagapeni añ. auſ. ij. mellis li. x. vini odoriferi antiqui id eſt vini odoriferi coſi ſeu careni trium annorū vel circa, chiſt. ij. id eſt li. ij. liquæ ſiant que de eis liquæ & inſundantur quæ inſunduntur & teneantur ſicca & cribellentur, & conſiciantur cum melle, et ponantur in vaſe vitreato aut plumbeo, & non impleatur vaſ vt reſpiret medicina, & omnes medicinz præter mel & vinum ſunt. lxxiij. medicinz.

Hæc deſcriptio iſtius theſiacæ reperitur in multis alijs locis ſcripta, nam Raſis in. viij. ad Almanſorem cap. de morbiſ viperarum habet vnam deſcrip. Serap. in ſuo antidotario habet vnam aliam. Haliabas. xv. prætiçæ habet eandem ſed ipſe & alij dicunt qd deſcriptio radicalis eſt Andromachi, & eſt melior alijs deſcriptionibus, ſed verum eſt quod fuerunt plures medicorum ſicut Ga. Democritus & alij, qui voluerūt in ea addere vel minuere de pondere: ſed neceſſitas nō erat quia Andromachus prædictam deſcriptionem compoſuit tanta diligentia qd non erat neceſſitas aliquid addere vel minuere, & ſic iſta deſcriptio domini Aui. eſt deſcriptio radicalis Andromachi, ipſe Aui. habet tres deſcriptiones: ſed prima eſt nobilior alijs.

Experientia theſiacæ ſi erit bona aut mala vt docent Andromachus Aui. Ioan. Serap. Haliabas eſt talis: dicunt quod accipitur gallus ſilueſtris vel domeſticus, deſilueſtris eſt melior & mittitur ſuper ipſum animal venenofum, vel ponatur de aliquo veneno in vulnere paruo ſacto ſuper alam ſiniſtram prope coxam, & poſt hoc de tunc in potiū cum veno de theſiaca, & ponatur de ea etiam in vulnere, poſt venenum ſpecialiter cum animal incipit

debilitari, tunc ſi animal vixerit, erit theſiaca bona & bona ætatis: ſi moritur, erit praua.

Alia probatio ſi detur theſiaca illi qui ſumpſit opium vel hyoſcyamum nigrum vel corticem mandragoræ & ſi theſiaca deſtruxerit virtutem alio cuius iſtorum venenorum, erit bona.

Alia probatio eſt ſi homo ſumat catarticum & conſideret tunc ſi ſoluerit eum, ſumat in potu theſiacam & tunc ſi retinet eum, eſt recens & bona, & ſi non, eſt malus & ſic facit patere poſſet qñ theſiaca eſt bona vel mala:

Nunc videamus quāto tempore debet permanere theſiaca antequā ea poſſimus vi. ſciendum eſt igitur ſecundum Andromachum & Aui. quōd debet ſtare per ſex meſes antequā poſſit eſſe in vſu vnde quando eſt infans ſcilicet ante ſex meſes ſtupefacit, de qua gentiliſ ait, dicunt quidam ſapientes quōd theſiaca noua ſtupefa cit per opium quod natura ſeparat ab alijs, & mandat illud ad partem dolentem.

Queritur vterius in quo vaſe theſiaca melius conſeruetur, in hoc eſt regula quia communiter conſeruantur ipſam in vaſis plumbeis, ſed male quia plumbum attrahit ad ſe venenofitatem, nec debet eſſe de ferro quoniam pars vaſis que vacua remaneret, poſſet fieri eruginofa, & illa erugo propter permillionem theſiacæ oppoſitumam & ipſius theſiacæ ebullitionem communicare poſſet ipſi theſiacæ aliquid de venenofa natura ſua, nec debet eſſe de aurichalo quoniam ipſum fit ex ære, nec debet eſſe de cupro, quoniam ipſum fit ex parte æris, nec debet eſſe de peltro, quoniam ipſum cōponitur ex parte plumbi, immo conſeruari debet in vaſe ex auro vel aurato, ex argento vel argentato, ſtanneo vel ſtannato, vitreo vel vitreato, vel marmoreo ſeu de alabaſtro bene polito.

Iterum poſſet quis querere quot annis durat theſiaca. Dicatur quod Aui. in. v. de ipſa loquens dicit quōd theſiacæ quidam adſunt inſantia, & pubertas, & adoleſcentia, & ſenectus, & mors, & ſi infans poſt ſex meſes, deinde incipit in pubertate & augmento vſq; ad tempus in quo ſtat per decem annos in regionibus calidis, & viginti in regionibus frigidis, deinde ſtat aut decem annis aut viginti, deinde declinat aut poſt viginti annos aut quadraginta, deinde exſollatur virtute theſiacæ, aut poſt xl. annos in regionibus calidis aut poſt li. annos in regionibus frigidis. Communiter autem tenetur quōd theſiaca duret in bonitate triginta aut quadraginta annis, et poſt illud eſt debilis.

Norandum vterius quōd melius tempus conſtruedi theſiacam eſt tempus veris & tempus æſtatis, quia theſiaca iuxta doctorem ſententiam ſex menſibus permanet antequā perfectiſſime commiſceatur & ſermetur, nec de ea ante illud tempus eſt vitendum, ſed ſic eſt quōd theſiaca præſarto veris vel æſtatis tempore conſtrueda: ob æris caliditatem atq; temperiem ſeu futuris menſibus conſecuturam melius & perfectius commiſcebitur, nō ſic autem autumnali vel hiemali tempore, propter frigoris æris conſecuturum glaciens ſeu cōſtringens mel, taliter quōd non poſſet fieri ita bona theſiacæ commiſſio.

Modus conſiciendi ipſam eſt iſte, accipiat opij, myrrham, hypocithidem & ſagapenum, ſuccum liquiritiæ, & ſyracem liquidam, acatiam, & opopanacem: & omnia hæc in mortario poſita cū pauco melle deſumato moueantur, donec molleſcant: deinde ex vino inſundantur, & per tres dies in vaſe vitreato manere permittantur, poſtea ſpica, cinnamomum, zingiber, & calaliginea, naſturcium, atq; caſtoreum, & ſolum, & terra ſigillata, colcothar, & aſphaltum, ac amomum, hæc in mortario commiſceantur, & ex vino aſpergantur, donec vniantur: deinde mel, & gummi, terebenthina, chalbani, et balſamū ſumantur, & in cazola poſita donec miſta ſint aggregentur quæ taliter præparata alijs medicinis quæ in mortario ſunt

sunt adiungantur, & cum omnia simul fuerint terantur & agitentur, donec bene sint mista: deinde quod ex eis sit in pixide argentea quæ medicamentum hoc in duobus partibus sui capere possit, reponatur, vas autem in quo ponatur, nō oportet q̄ sit plenum, cuius os cum corio optime ligatur, quotidie tamen discooperiatur ac per vnam horam manere permittitur, ex hac quoq̄ medicina nō nisi per sex menses aliquod fumatur, & illo modo fiat.

Et scias q̄ in primo mēse omni die bis; videlicet mane & sero per mediam horam vel circa, theriaca ipsa est fortiter agitata & commiscenda, & semper postea suo copertorio obturanda ac sigillanda. Secundo autem mense omni capite quatuor dierum semel theriaca ipsa est per mediam horam similiter bene agitata & cōmiscenda. In tertio vero mense omni capite septem dierum semel ipsa est similiter commiscenda. Quarto autem mense omni capite decem dierum semel similiter per mediam horam est permiscenda. Quinto vero mense similiter quindecim dierum capite est cōmiscenda. In capite autem sexti mensis similiter semel per mediā horam est permiscenda. Post modum vero tanq̄ perfecte cōmissa dimittenda est optime obturata. Aliquando tamen in temporis processu cum opportunum videretur præcipue propter ebullitionem ipsius tempore cauinatis factam, nō inconuenient ipsam aliqualem permiscere.

Errores
i theri-
ca cō-
nēda cō-
missi. 7.

Sequentur errores qui in constructione theriacæ communiter committuntur, qui sunt septem: quorum. Primus est q̄ trochisci de viperis idest theriis qui communiter in theriaca ponuntur, non continent in se carnes viperarum seu theriarum, quæ sunt fere balis in vigore theriacæ. vnde ipsa theriaca secundum unum modum quid nominis nomen assumptum.

Secundus error est quod in theriaca non communiter ponitur balsamum: sed loco eius ponitur oleum balsaminum artificialiter factum ex multis de quo auctores, vt Andromach⁹ Auicenna Galenus Serapio Haliabas minime intellexerunt. Nonnulli etiam ponunt loco balsami oleum laurinum.

Tertius error est q̄ in theriaca non ponitur communiter gummi albosin idest terebenthina, immo loco eius ponitur communiter resina laricis, quæ quidem nō modicum differt à terebenthina, & in huiusmodi quidem falsæ terebenthinæ vsu non solum in constructione theriacæ, immo & in quocunq̄ alio terebenthinæ vsu, & medici non tantū ignari immo valentissimi ac famosissimi communiter errant, ponentes resinam laricis pro terebenthina, non aduertentes bene quæ a famosis doctoribus pro notitia quidditatis terebenthinæ scribuntur: nam terebenthina idest resina terebinthi seu arboris grani viridis, quæ quidem arbor arabice dicitur beton proprie & alii quando licet inproprie dicitur botan & aliquando albo, cin & aliquando botanus. Et hæc quidem arbor est species lentis quæ nempe arbor circa ramos in paruis raris, semel producit pro eius fructu grana viridia, quæ cum mature sunt rubescunt, in fine ad nigredinem tendentia dulcedine aliquali ac stipicia virtute participat, ex quibus, sicut ex oliuis exprimitur oleum, quod omnium membrorum & præcipue stomachi est valde confortatiuum.

De beto

Quartus error est quod in theriaca communiter non ponitur terra sigillata sed loco eius ponitur bolus armenus, quem primo subtiliter puluerizant, postea optime cum aqua permiscunt, deinde relinere permittunt postea proficiunt supernatantem aquam & totum arenosum quod in fundo residet: medium vero postmodum aliqualem conglutinationem permittunt quousq̄ sigilli impressionem suscipere possit: & tunc formellæ ex eo faciunt, ipsas sigillantes & in vmbra siccatæ quibus pro terra sigillata vtuntur, clarum est per omnes auctores describentes terræ sigillatam, q̄ ipsa multum differt à bolo armeno præpa-

rato modo præscripto: quapropter in theriacæ constructione ponenda est vera terra sigillata.

Quintus error qui in theriacæ constructione committitur, est q̄ multo plus mellis ponitur q̄ debeat poni: qm̄ cōiter pro duabus vel ad plus pro tribus vncijs specierum ponit vna libra mellis, & in fm̄ verā theriacæ descriptio nem pro qualibet libra mellis debent poni sp̄m̄ theriacæ ingredientiu, 3. vj. extra. iij. 3. 3. f. gra. ij. & tertia pars vnius grani & quinta pars vnius terrij vnius grani, vt clarissime patere potest cuilibet bene calculanti.

Sextus error est quod communiter ponitur vinū odoriferum crudum, cum tamen debeat esse vinum coctum, odoriferum, dulceturum annorum vel circa.

Septimus error qui communiter committitur est, quod conficitur in vna vice multo maior quantitas q̄ fieri debet secundum veram & radicalem theriacæ Andromachi descriptionem: quod Auicenna. in. v. can. vituperat, videlicet si vis, etiam recurre ad Auicennam in illo loco pro descriptione trochiscorum theriacis ingredientium habenda, quia hic breuitatis causa non describitur, & hæc sufficiant pro nunc.

Theriaca diatesferon, theriaca, vt dicitur domina est medicinarum, diatesferon idest de quatuor rebus de quibus antiquitus conficiebatur, sed alii philosophi postea addiderunt, valet proprie toxicatis hominibus, & morbis a canibus rabiosis, aut ab aliis animalibus venenosis, datur cum succo mentæ ad bibendum, & super ipsum vulnus de eadem inungatur, & venenosa super inuncta scilicet bonum melanum quod salernitani scagiam vocant. Quarta nariis & veræ quotidianæ data cum decoctione pigani vel gentianæ subuenit. x. pars est lib. ii.

g. myrrhæ, aristo. rotundæ, gentianæ, baccarum lauri ex corticatarum ana vnc. i. scrup. ii. minus grana. xii. fenugræd. nigellæ, zedoariæ ana drach. i. scrup. ii. & grana. viii. dictami, chamædrys pigani drach. i. & scrup. ii. & grana. vii. quilibet hederæ, chalcanti vñi ana drach. i. ossis de corde cerui, mumie, antipharmaci ana drach. i. corpi cerui vñi drac. iij. mel quod sufficit, datur in modum auellanae.

Additio.

Theriaca Diatesferon idest de quatuor rebus hæc theriacam simplicem multi auctores scripserunt, vt Auicenna. Ras. Hali. Serap. quæ melius est vii quam ista Nicolai, quæ sicut additio nis: parum tamen in vñi nun habetur. Summa medicinarum est res. xvij.

Tryphera maior, idest iuuenilis, iuuenem hominem reddit, saracenica quia a saracenis inuenta, datur proprie histericis, hepaticis & patientibus dolorem capitis ex fumositate cholere rebus: datur cōtra duplicem tertianam & restituit visum amissum ex calore, & calorem perditum ad pristinum reuocat, datur mane cum tepida, viii. pars est lib. i.

g. zuccari vnc. iij. myrobalanorum citrinorum corticum, medullæ cassiæ stillicis & tamarindorum ana vnc. i. & f. chebulorum, mundatarum, manne ana drach. vi. scrup. ii. & gra. v. indi, violarū recentiu, si p̄t inueniri ana vnc. f. ani. marathri añ. drach. ii. & gra. xv. mastice, macis ana drach. i. & gra. vii. & f. bellirici, emblicæ ana vnc. f. & gra. iij. Gōchitur sic, in duabus libris aquæ ponatur vnc. iij. violarum

Meſ.

Et recentiu,

recentium, si poterunt inueniri, si non, siccarum, & bulliant donec deueniat aqua ad purpureum colorem & violæ sint remissæ, postea leuiter expresse coletur, de colatura illa pars accipitur, & calixistula, & tamarindorum, & per caciā abluantur, & co lentur per eandem in alia aqua lib.i. & vnc. viii. zuc carum immittantur, & super ignem ponatur. Et ad spissitudinem bulliat, & cum inceperit inspissari, addatur colatura calixistulæ & tamarindorum, postea manna: cum volueris scire vtrum sit coctum, ponatur gutta super marmor, & si quasi mel colligitur, coctum erit, tunc ab igne deponatur, & cum infrigidatum erit, pulsus supradictarum specierum apponatur, semper cum spatula agitando, donec incorporetur, ad vitium supradictum zuc carum bene puluerizatum mitte: datur in modum calaneæ, si sit di stemperantia caloris, cum frigida, si sit ex abundantia frigidi humoris, cum calida.

Summa medicæ res. xv.

Triphera saracenica dicitur saracenis inuenta peculiariter, vel quia est nigra, melancholica & maniacis facit data cum uino decoctionis sene, quia recipit myrobalanos citrinos & indos & alia etiam purgantia phlegma visum turbidum clarificat, visus turbatur quandoque ex fumo cholericus & fumo melancholicus sit ex fumo turbatur melancholicus, datur cum uino decoctionis sene si sit ex cholico accipe corticem myroba. citrinorum conditorum puluerizentur, & mistum triphera saracenica dentur cum vino tepido vel saltem cum uino decoctionis feniculi. Stomatichis, splenicis, hepaticis &c. si materia est in stomacho, purgetur, si materia est in stomacho vel in testibus vel nutritiis, datur cum uino decoctionis prunorum vel violarum si in spiritalibus cum aqua decoctionis feminis citrullis, melonis, cucumeris, & cucurbitulis in hepate vel in vijs vinalibus cum aqua decoctionis herbarum diureticarum & sic etiam valet data hysteriis.

Ventricos virosque purgat. Accipe succum scariolæ in quantitate 3. ij. & in eo resolue triphera saracenica, & addita. i. vel. ij. drach. reubar. propinque ieiuno, confice sic, fiat decoctio violarum recentium in aqua si possunt haberi, sin aut ponantur sicæ in maiori quantitate, quibus decoctis fiat colatura, & in parte illius medulla calixisti, & tamarindorum resolutur, & alia parte apposito zucaro fiat syrupus & decoquatur vsquequo huiusmodi faciat, & tunc colatura calixisti & tamarindorum apponatur semper agitando cum spatula, & iterum perficere decoquatur vsque ad spissitudinem tunc deponatur ab igne, & eo aliquantulum infrigidato pulvis specierum impositus bene incorporetur. Nota myrobalani citrini sine melle sunt ponderandi, & similiter medulla calixisti, & tamarindi abietis granis in pondere determinato ab autoribus sunt ponendi. Item nota quod syrupus cum quo conficitur multum debet decoqui, quia cito corrumpitur. Item triphera saracenica aliquando datur simplex, aliquando scamoneata, simplex in calida regione & tempore iuuenili contra morbum calidum & ad alterandum mane datur cum frigida, dosis eius est vnc. i. per annum senatur: vitra parum valet, cum aucta fuerit, minus debet dari.

Triphera magna dicitur, quia magnam utilitatem & fructum mulieribus confert, datur contra dolorem stomachi virorum & mulierum, cum aqua in qua cocta sint femina feniculi, anisi, & masculici, datur contra vitium matricis ex frigidityte, si distemperata bibatur cum vino in quo cocta sit artemisia, prouocat etiam menstrua, si fiat cum arte

misia bene trita & oleo muscelino commissa, pessarium ex bombace factum si fuerit ex ea inundum & in vuluam mulieris immisum menstrua prouocat mulieri non concipienti, si detur cum vino in quo cocta sit mādagra non sambucus miro modo prodest pueris qui non possunt dormire & in nocte nimis garrunt, dissepata cum lacte mulieris in modum ciceris & bibita prodest. viii. pars lib. i.

g. opii drach. ii. cinnamonomi, caryophyllorum, galange, spicæ zedoariæ, zingibe. costi, styracis, calamenti, calami aromati, iris, paucedani, acori, mandragoræ, celicæ, rosæ, piperis, anisi, apii, petroselinimacedonici, dauci, hyoscyami, feniculi, ocyimi, cimini ana drach. i. mellis quod sufficit: datur in modum calaneæ, vt supra diximus.

Summa medicæ res. xviij.

Triphera magna opata est, & dicitur triphera ab autore vel triphera, id est iocunda, vel anthiophin, quod victoria interpretatur: sumenem victoriam de morbo cui competit vel triphera dicitur a tephros quod est succus, quia magnum succum scilicet magnum fructum confert. Magna dicitur propter magnam efficaciam vel ad differentiam minoris. Facit ad dolorem stomachi ex frigida causa cum vino decoctionis caryophyllorum & nucis muscatæ, quandoque materia continetur infra pelliculas ipsius stomachi, & tunc non confert neque vomitus neque sella, & in tali casu, sit triphera exhibeatur. Accipietria grana hedære, quorum puluere admisto cum triphera cum vino distemperetur.

Phreneticis nullomodo deest: tamen quidam videntur esse phrenetici non sunt, sed post phrenesim remanente phrenetia cerebri nimias patientur vigilias: quibus taliter exhibeatur. Accipe semen papaueris albi, tere & tempera cum lacte femine: deinde coque corticem mandragoræ in modico aquæ mixtæ cum prædictis, & cum his triphera resoluta datur melancholicis ex melancholia patientibus: suauem somnum præstat data cum vino somnum prouocante, tamen pædat purgatio. Rheumaticis valet cum vino decoctionis olisani. Peripneumonici non datur nisi post di. xliii. ne superueniat empyema: tunc datur ad mundificandum saniem cum uino decoctionis myrtæ. His qui cum vitæ sanguinem facite valet id est dyfenterici, hoc non laudat: licentius tamen potest dari, sed præcedente purgatione melius tamen est mithridatum in hac causa.

Ascarides & lumbrices necat: pistentur nuclei persicorum, cum triphera misceantur: & sic cum vino tepido dentur: folii etiam nuclei & distemperati dentur pueris & multum confert. Menstrua prouocat: melius operatur confecta sine opio sumpta cum succo artemisæ, vt supra, vel cum oleo muscelino: vel cōi. Nota suppositoriū inde factum ex hac triphera in primis non multū educit menstrua: sed quasi mucilagines, postea menstrua in multa quantitate debet autem mulier quotidie per totam septimanam supponere sibi, & si necesse fuerit in nocte remoueat: conficitur sē doctrinam aliorum. Nota si opio thebaicum apponatur, multo minus valet contra frigidas causas, multum enim fit de opio, cum vero opio mironis apponatur efficacius operatur contra prædicta quod minus frigidum est. Meis pater Platarius ea vitabatur cum opio mironis: per duos annos seruauit in multa virtute: in. ij. annis parum valet.

Tripheryllon dicitur a viridibus foliis rutæ quæ in eo ponuntur, valet proprie quartanariis, & vere quondianæ in hieme, & post prandium in sero cum vino. iiii. pars est lib. i. g. piperis albi quod inter nigri inuenitur vnc. f. piperis

piperis nigri drach.ii. cimini assi drach. f. zingibe. nitri. pyrethri. ana drach.ii. piperis longi drach. f. minis petroselin. ame. dau. anisi. helennii. spice. cy. peris. apii. seseleos. colli ana drach. f. caryophylloru drach. i. & grana. vii. & f. dactylorum mudatorum numero. xii. foliorum rutæ viridis vnc. i. & f. mel quod sufficit, datur vt supra diximus.

Additio.

Trôphyllon dicitur à folijs rutæ viridibus, quæ in eo plus ponuntur q̃ de alijs hoc antidotum non est in vſu, nec præparatum reperitur. Hic notatur vnum in textu de pipere albo, & dicit quod est illud quod interius nigrum reperitur, quod est minus maturum. Summa medicinarum est res. xxi.

Triafandali dicitur a tribus generibus sandalorum quæ ibi intrant: datur proprie contra calorem hepatis & stomachi, phthitici, histerici, medietas est lib. ii.

g. sandali albi & rubei & citri. ros. zuc. ana. solidos duos, reubar. spodi. succ. liquiri. seminis portulacæ ana solidum. i. & f. amyli. gummi arabi. tragachanti. seminis melonis. citrul. cucumæ. & cucurbi. seminis scariolæ ana solidum. i. camphoræ scrup. i. & f. alii. quadruplicat pondus rosa. syrapi rosa. quod sufficit, datur mane & meridie in modum castaneæ cum frigida.

Summa
medic. &
res. xix.

Triafandali scilicet tria genera sandalorum recipiens, facit ad dolorem stomachi & hepatis factum ex caliditate vel ex cholera: datum mane cum frigida. Ad dolorem hepatis vel capitis vel calorem: datum cum aqua citrulli melonis cucumeris & cucurbitæ ualeat phthitici cū aqua hordei, vel cum aqua decoctionis tragacanthi gummi arabi. liquiritiæ & succi diu. histerici cū aqua decoctionis seminum diureticorum. Valeat ad omnem dolorem ex calida causa consumptis ex debilitate, datur prædicto modo, datur mane et meridie cum frigida ad modum castaneæ. Confectus sic, pulueribus paratis additur camphora cum parte ipsorum puluerum, post zucarū contritum vt melioris sit saporis: conficitur cum syrupo rosaceo & decoctione aliorum: per annum seruat.

Theodoricon hyperillon, theodoricon dicitur a deo datum, hyperillon bene expertum interpretatur, facit enim contra hemiraneum dolorem, & vertiginem capitis, & contra fluxum phlegmatis quod in faucibus & gutture decurrit: vnde fit homo quandoq; sine voce: valet etiam splenetici sine febre: colorem bonū facit si simplex datur, sed si purgatione facere volueris adhibeas scrup. ii. scamoneæ & fortius operabitur. xii. pars est lib. ii.

g. aloes hepatici drach. iii. & grana. iii. & tertiam partem vnius grani, cinnamomi: chamædryos. acori ana drach. iii. croci. casie lignee. reuponti ana drach. mas. ii. & gra. xvi. agarici drach. ii. & f. nardi. colli. masti. asari. silphij. lallæ asie. amoniaci. bdellij. hellebori nigri. hyperici. epithymi. polyp. brassicæ. succi pipertis al. & long. ana drach. i. & f. schœnanthi zingib. smirne. myrobala. colocynthidis. fagapani. opopanaxie. callorei. absinthii. aristolo. longæ. petrosel. gentianæ. amomi. ana scrupu. ii. diagridi. piperis nigri. ana scrupu. ii. mel quod sufficit, datur mane & sero cum vino calido drach. iii.

Summa
medic. &
res. xxi.

Theodoricon hyperillon medicina est vſualis, valet ad omne vitium capitis, cerebri, oculorum, factum ex frigido hu. præcipue ex phlegmate: consumit enim superfluos humo. totaliter & purgat: x theodoricon & pulvere specierum quas recipiat pulu. & denur, quæ species si haberi non possunt, puluis alius aromati cum cinamomi, caryophyllorum apponatur, & datur: valet melancholicis cū vino decoctionis seneg. Lithargisissumiget prius conuercino vel caprino & cū eo dentibus interposito, palatum cum eo fricetur capite inclinato: attrahit enim phlegma, & purgat in magna quantitate: vel fiat sicut dicemus de theodoricon anacardino contra obſtinentem. Arteriam purgat, & vocem clarificat: si fiat rauco ex siccitate & caliditate, non prodest si sit ex viscoſo phlegmate faciente in equalitatem: sicut pilulæ cum puluere amyli, ponatur sub lingua & transglutiat paulatim diu tenendo sub lingua. Asthmaticis anhelosis cum vino decoctionis gentianæ, vel cum eo et puluere gentianæ pilulæ fiant & dentur. Siim tollit prouenientem ex caliditate & siccitate ex indigestione stomachi cum vino decoctionis masti. & nucis muscæ. Stomatichis ex frigida causa eodē modo datur. Peripneumonici nullo modo datur remanente loco sanioso, sed post peripneumoniam potest dari cum decoctione herbei, tragacanthi, & gummi arabi. fed multa cautela & quantitate modica. Phthitici non laudo. Eupncis, hydroplcis, ex crassis humoribus & crudis cum aqua decoctionis radicum diure. vel seminum diureticorū, splenetici cum decoctis radicis taraxaci. Histerici sicut theodoricon anacardinum. Pleuriticis non datur. Nephriticis cum decoctione diureticarum herbarū & præcipue granorū solis. Colicis per dysenter. Paralyticis, podagricis, arcticis, proprie datur in talibus cum aqua decoctionis raphani, præcedente diata competenti, & oxymelle diuretico vel scillitico. Mestrua prouocat, omnibus alijs medicinis efficacior est in hoc resoluta cum oleo muscellino vel communī & bœmbæ supponatur vel succo artemisiæ. Quod melius est omnibus causis mulieris ex frigidityate resistit. Mulieres quandoq; sentiunt maximam matricum inflammationem in dextra vel sinistra parte, vt etiam tumor circumscriptus appareat: cui multum valet medicina pessaria atare soluator ergo cum succo artemisiæ & rutæ, & addita modica aqua decoctionis malaru coletur, & per pessarium inſicitur. R. brassicæ fri. & sic. ex natura sui succi laxat & constringit humores ex substantia, est enim eterogenea, id est composita substantia: brassica dicitur caulis nondum transplantatus: sicata puluerizetur ponitur hic ad reprimendum violentiam aliarū specierum calidarum, alias confice vt legimus in antidotario, per duos annos seruat, dosis eius est vnc. i.

Theodoricon anacardinum ab anacardis dicitur qui ibi reperitur, datum mirabiliter memorem reparat, vertiginem capitis & maxime a posleriore parte aufert: phlegma quod ibi est purgat, causis matricis mirabiliter confert si eam purgare volueris. viii. pars confecta est lib. ii.

g. aloes hepatici vnc. i. & f. ireos. casie ana drach. mas. vii. minus grana. xvi. zingiber. anacardi. car. pobala. ana drach. iii. & f. folij. spice. myrobala. corticis meu. epithy. ana drach. iii. & scrup. i. caryophyllorum. reupon. mastici schœnanthi ana drach. i. & gra. iii. & f. mel quod sufficit, conficitur sic. Accipe corticis radicis fœniculi bene triti & abluati lib. i. & pone in. ii. libris aceti. Et ster ibi p. vii. dios & postea tere ipsas radices, & in eodem aceto coque vsq.

Meſ.

Ff ij ad

ad tertiam partem. Et cum omni diligentia cola per pannum, & pone in duabus lib. mellis dispumati, & bulliat vsq; ad acetum consumptionem: cum tali melle confice. Supradictę autem radices colligan- tur in maio vel iulio, quia ante hoc tempus humi- dę sunt, & post hoc sicę sunt, dosis est draci. vel. iij. cum mulla valet.

Summa
medicę
xviij.
res.

Theodoricon anacardinum: dicitur autem anacardi- num ab anacardis quos recipit. Valet ad vertiginem ca- pitis, si fiat ex phlegmate cum decoctione polypodij: si ex quadam melancholia, cum decoctione seng. Contra obliuionem, obliuio saepe fit ex frigida, vt ex phleg- mate leniente posterior cerebrum: vnde forme impressę elabuntur datur autem his cum decoctione polypodij, vel melius fiat rasura occipitij & apponantur ventose cum scarificatione: postmodum locus fricetur ex eodem, additis humiditatibus anacardorum: sola etiam humidi- tas anacardorum confert inuncta. Rheuma capitis desic- cat primo cū eo purgatio fiat, postea de aliqua opiata. Visum acuit datum cum vino, vel potius cum puluere myrobalanorum citrinorum vel conditorum. Surdi- tatem & tinnitum aurium tollit, & resoluit cum oleo mu- scellino tepidum & auribus colatura iniecta. Contra de- bilitatem stomachi ex frigida cum vino decoctionis mallicis vel nucis mulsarum. Valet ad constrictionem cordis & defectum pulsatæ: constric- tio cordis aliquan- do fit ex fumo melancholico, replente capsulam cordis, vnde fit cordis constric- tio, & pulsus defectus est: datur hic cum decoctione seng, consumit & purgat melanco- liam. Contra tumorem hepatis factum ex frigida te- ut in hydropicis, si addit ventositas, cum decoctione ci- mini, anisi, feniculi datur, si ex humore frigido cum apo- zimate apij, rad. petroselinis, feniculi. Histericis ex op- pilatione venarum hepatis prædicto modo: vel cum scrup. i. euphorbij, solum euphorbij valet in hac causa.

Spleneticis contra tumorem ex frigido humo. factum datur vt diximus. Nephriticis si fiat ex lapide vel fri- gidis humo. & crassus valet quia multa recipit diureti. de- tur autem cum deco. granorū solis vel faxifragiæ. Co- lica valet cum pum per os, vel fiat tale clystere cū aqua decoct. mercurialis, resoluat theodoricon et addito melle & oleo coletur & iniiciatur per clystere. Suppositorij etiam de eo factum multum confert. Contra sterilitatē si fiat propter nimiam pinguedinem: os matricis obturan- tem, vel propter mucilaginem contentam in cetylidoni- bus supponatur thedo. cum. iij. drach. zuc. consumit & extenuat pinguedinē & mundificat matricem. Con- tra sanguinis retentionem supponatur cum succo arte- misie. Contra difficilem partum accipe medianum corticum caprifici id est sic siluaticę, tere & cum theodo- ricon commisce: superpone cubanibus et suffumiga mu- lierem si debet liberari per hæc liberabitur: valet etiam su- migium ex solo cortice. Contra causas vesicę & con- tra stranguriam & dysuriā datur vt nephriticis. Tenuis & delicatus reparat, si fiat ex phthisi vel ex alia infirmi- tate, non prodest, sed nocet si fiat extenuatio propter in- digestionem datur cum vino decoctionis mallicis per in- digestionem, ineptiā nutritiū efficiuntur humo. vn de fit extenuatio, confice cum oxymelle sicut in antido- tario præcipitur: per biennium durat dosis eius est drach mæ. vi. vel vnc. i.

Partum
facilitat
tia.

Trochisci diarhodoni id est rotunda confectio, trochisci isti in diamariton intrat & in dia- rhodon, quinta pars est drach. x. & gra. xii. ꝑ. croci, scrupu. ii. & gra. vii. camphorę gra. xii. rosarum vi

ridium drach. iij. spodi. drach. ii. sandali rub. drach. i. & f. gra. vii. sandali albi drach. i. gra. xii. Conficitur sic in marmorea pila recetēs rose sine intermissiōe terantur, deinde ceterarum subtilissimus puluis spe- cierum superponatur, & cum sufficienti rodo stomia- te conficiatur, ad vltimum adhibeatur camphora, deinde trochisci informantur, & ad vmbra, exiccen- tur & vsui referuntur.

Additio.

Plures descriptiones trochiscorum diarhodoni ad diuer- sis autoribus reperiuntur ista tamen Nicolai debet admi- nistrari in suis magnis confectioibus vt ipse testat. Sum- ma medicinarum est res. viij.

Trochisci diuini: dicuntur a violis albis. iij. pars est. vi. drach. & f. ꝑ. foliorum violarum albarum viridium drach. v. se. plantaginis drach. i. amyli drach. iij. seminis papaueris al. drach. ii. & scrupu. i. balsami scrupu. i. reubar. scrupu. i. rhodostomatidis quod sufficit, ad modum præcedentium trochiscorum.

Additio.

Isti trochisci secundum intentionem Nicolai dicuntur a violis albis quæ ibi ingreditur, & debent poni in dia- margariton vt supra vnum est: & debet formari cum ro- do stomate id est aqua rosarum. Summa medicę res. viij.

Trochisci hedychoi qui in rubea & sotira in- trant. vi. pars est drach. vi. ꝑ. amomi drach. i. cinnamomi, croci, folii, myrrhæ, casie ana drach. f. spice scrupu. i. opobalsami, costi, schæanthi, calami aromatici, xylobal. asari fu. ana. gra. xv. mast. mara- thri ana gra. x. tamarisci gra. v. vini ascalonis quod sufficit, hæc omnia tere, & cum vino illo trochiscos informa, & cum fumo styracis sicca.

Additio.

Isti trochisci sunt in vsu, sed non multum, & vt vult hic Nicolaus ingrediuntur in rubea trochiscata & in sotira. Gilbertus Anglicus capitulo de cura artemice ha- bet hanc eandem descriptionem. Summa medicina- rum est res. xviij.

Trochisci croci magnetis intrant in rubeam & sotiram. ꝑ. croci drach. iij. rosarum, ameos, myrrhæ ana drach. i. & f. xyloalos scrupu. ii. informen- tur cum aqua rosata.

Additio.

Isti trochisci sunt in vsu, quia ingrediuntur confectio- nes magnas, vt dicitur in textu, & dicitur a croco. Sum- ma medicinarum est res. vi.

Trochisci scillitici sic fiunt, scillam integram di- uide, & inuolue in pasta fermentata, & in fur- no coque, & abstracta de massa, & eiecit corticibus eius, medium tere in mortario, & tantundem farine orobi adde & inde trochiscos informa: cum vino aut melle tempera, & in vmbra sicca, & si deest oro- bũ, tantundem panis assi subtilissime triti pone: exin de trochiscos informa, & in loco vmbroso sicca.

Additio.

Isti trochisci in vsu habentur, quia magnas composi- tiones ingrediuntur. Summa medicinarum est res. iij.

Trochisci

Trochisci diacoralii. ꝑ. coralli rub. cinnamo-
mi, myrrhae, amomi papae. ana drach. iiii. ſche-
nanthi, croci ana drach. ii. calami ꝑro. xylobal. calig-
lineae, folii, maſticiſ, polii, phu. aſari, pedis colum-
bini, ana drach. i. de his omnibus factio pulueris cum
vino tempera, & trochiſcos penſantes ſolidos ſingu-
los informa, & in ymbra ſicca.

Additio.

Iſti trochiſci ſunt vſuales apud illos qui theriacam ma-
gnam Galeni hic deſcriptam præparare volunt nam Andro-
machus loco trochiſcorum diacoralii habet trochiſcos
aluidacararon. Summa medic. eſt res. xvij.

Trochiſci de aniſo valentes paratis ad hydro-
piſim. ꝑ. aniſi, eupatori ana drach. iiii. apii, ab-
ſinthii, maſticiſ, aneti, aſari, ſpicæ, amygdalarū ama-
rarum ana drach. i. aloes hepatici drach. iiii. & f. in-
forma trochiſcos ad pondus drach. i.

Additio.

Iſti trochiſci de aniſo interdum in vſu habentur, & ideo
præparari debent, & valent ad ea quæ in textu ſcribun-
tur. Summa medicinarum eſt res. x.

Trochiſci de thiro qui in magna theriaca Cal-
recipiuntur, ſic ſunt. Inuenias thiros in loh-
gitudine vnius palmi exiſtentes, oculos habentes ru-
beos, & linguam mobilē, & cornua in modum gra-
ni frumenti: caput & caudam tribus digitis menſu-
ratis abſcinder medium quod remanet excoria, & in
teſtinis piectis optime dulci aqua laus, & ſic coque
donec ſpina carnis ſeparentur, poſtea ſpinis præ-
iectis, carnem in marmore mortario ſaris tere, &
commiſta eiſdem ponderis farina orobi, vel panis
aſſi cum iure ſuo rēpera, & fac inde trochiſcos pen-
ſantes ſingulos ſolidos, & in ymbra ſicca.

Additio.

Iſti trochiſci de thiro id eſt de viperis & ſic propter re-
ceptionem iſtorum trochiſcorum theriaca ab eis ſecun-
dum nonnullos deriuatur. Quidam crediderunt quòd
trochiſci de viperis non eſſent trochiſci de thiro ſed errā-
nam Andromachus vult quòd vipera ſit vt hic deſcribi-
tur thirus & vult quòd trochiſci de viperis ſint trochiſci
de thiro eiſdeſ opinionis eſt Haliabas. x. practice. An-
dromachus & Ralis melius oſtendunt de forma viperæ
quàm Aulcan. & Nicolaus hic.

Vomitus noſter dicitur a vomendo eoꝝ frigi-
dos & calidos purgat humores: noſter quia
a nobis compoſitus eſt, purgat proprie cholera ſu-
beam, & phlegma: datur quotidianæ veræ, & ter-
tianiæ noctæ in modum caſtanæ cum calida: detur
etiam delictis hominibus cum ſyrupo acetoso di-
ſtemperato & per noctem ſub diuo ponatur, in ma-
ne iterum cum aqua calida diſtemperetur & cole-
tur per pannum, vt tota ſubſtantia remaneat: ſedat
veram tertianam, debilitatem & nauſeam a ſuper-
fluis & acutis humoribus factam auferit. ꝑ. thapſia ꝑa-
normitanæ vel aragonenſis collectæ in menſe maii
ſiue iulii vnc. iiii. croci africani vnc. i. & f. nucis vo-
micæ vnc. f. aſari vnc. i. mellis aſarini quod ſufficit,

quod ſic ſit in duabus lib. mellis diſpumat addē
vnc. iiii. ſucci aſari, & bulliat ad ſucci conſumpcio-
nem, & ſi ſuccum habere non volueris pone thap-
ſiæ, aſari ana vnc. ii. & f. & dimidiam catapuciarum
& totum deponē in aqua marina & bulliat vſq; ad
medietatem, & aqua ponatur in lib. ii. mellis diſpu-
mati, & coque vſq; ad aquæ cōſumptionem, & cum
tali melle coſice, detur mane in modum caſtanæ
cum tepida, vel oxizacara duris hominibus cū to-
ta ſubſtantia, debilibus colatura tantum.

Additio.

Moderni medici non vniuntur iſtis vomitiis hic
ſcriptis ſed quando volunt vomitum prouocare ma-
giſtraliſter componunt ſecundum intentionem præſen-
tem. Iſtud vomituum vel vomitus compoſitus eſt à
domino Nicolao qui non eſt in vſu. Summa medic-
narum eſt res. vi. vel. vii.

Vomitus patriarchæ. ꝑ. thapſiæ lib. i. croci a-
fricani vnc. iiii. cinnamomi: aſari ana vnc. ii.
catapuciæ vnc. ii. mel quod ſufficit, detur cum tepi-
da ante acceſſionem.

Summa
medic. e-
ſt res. v.

Vomitus patriarchæ: patriarcha ab autore principa-
liter purgat phlegma, ſecundario cholera ſuperius &
inferius aliquñdum, dandus eſt eis qui multa ſtomachi
repletionē laborant & falſidio: vt aliquando ſit in quo-
tidiana & tertiana maxime quòd humores circa os ſto-
machi abundant, præcedat vſus oximellis per. xv. dies,
ſi phlegma fuerit in cauſa vel ſyrupus acetosus, ſi chole-
ra, non ꝑ. enim exhibendus eſt vomitus niſi materia di-
geſta: detur autem cum multa cautela. Qui vero de ſtrictu-
ra pectoris & pulmonis multum laborant: non debent
purgari per vomitum ſecundum Hippocra. phthiſicos
vero metuētis ad ſuperiores pharmacias. Amplum tho-
racē habentibus poteſt dari & facile vomentibus, & ma-
xime in tempore calido, ſiat etiā aer artificialiter calidus
carbonibus & huiusmodi ſi neceſſitas ingruerit.

Quoniam vero quidam ſunt difficiles ad vomendū,
& vomitu indigent ſic ad vomitum ſunt aptandi, ſic er-
go præparetur malua, branca vrfina, ſemen lini, ſœnu-
græci, omnia contuſa bulliant in aqua decoctionis mal-
uarum: & hæc tepida cataplaſmetur pectori ante & re-
tro. Poteſt ad idem fieri cataplaſma cum malua trita
& cocta cum axungia: iungatur etiam pectus dialitæ &
butyro ſimul tritis, duobus vel tribus diebus, ſi opus fue-
rit, viceſies vel pluries in die ſiat inunctio, poſtmodum
detur vomitus cum aqua calida in mane ſoleam aſcen-
dente: detur autem cum frigida quibusdam quanto ma-
gis volunt per inferiora purgariſſe delitioſis in his ma-
xime qui aliquo pectoris laborant vitio, delicatis & debi-
libus tantum colatura deuriſſe ruficiſ & ſorbis tota
ſubſtantia poteſt dari. Diuerſo modo à diuerſis confici-
tur: quidam aquam marinā cum melle diſpumat vſq;
ad aquæ cōſumptionem bulliunt, & cum melle illo pul-
ueres conſiciunt. Nota quòd thapſia per ſe eſt pulue-
rizanda, aliz ſimil. Pater meus aliter conſiciebat thap-
ſiam contritam cum melle & cum ſalmacina optime de-
coquebat, & in colatura ſpecies conſiciebat, reuera ſe-
curius ita datur: magis tamen appendendum eſt de thap-
ſia cum coquitur quàm in antidotario præcipiatur, ideo
apothecarius aſaram bacaram viridem in multa quan-
titate in aqua dulci faciat bullire: ſi viridē non habet, ſic-
cam ponat, minus in valet, poſt multā decoctionē colet
Meſ. Eſt in fortiter

Quoniam
modo
iepti ad
vomitu
apti ſiāt

fortiter exprimentendo, faciat etiam cataplicum, quæ ibi recipitur simul bullire in multa quantitate contritis, quorum colaturam cum melle bullire faciat vsq; ad aquæ consumptionem, & cum tali melle pulueris conficiat. Nota in .i. lib. pulueris .iij. mellis sunt ponendæ, ipse tamen .lo. iij. ponit propter siccitatem tapfæ. Item nota cinnamomū quod recipit debet esse crassum quia magis ad hoc valet crassum quàm subtile in vomitiis medicinis per .ij. annos seruatur, dosi eius est vnc. i. sed si colatura tantum detur due competunt.

Vomitūs valens tertianariis & quartanariis, sed maxime competit quotidianariis. & tapfæ vnc. iij. asari bacare vnc. i. cinnamo vnc. i. croci hortulani vnc. i. se. attriplicis vnc. f. mellis quod sufficit, detur in modum castaneæ cum calida.

Adidio.

Isse vomitus valens tertianariis non est in vsu, vtilis tamen est ad ea quæ in textu scribuntur, intelligitur hic per crocum hortulanum semen carthami. Summa medicinarum est res. vi.

Vnguentum marciaton magna a Mariano peritissimo medico dicitur a quo fuit inuentum, quod facit ad dolorem & frigiditatem capitis & pectoris & stomachi, & ad scirrhos splenis, & hepatis, & ad illi dolores, ad solem vel ad ignem inunctum statim subuenit paralyticis, ischiaticis, nephriticis, podagricis prodest, tumores reprimat, durities remollit, spasmatibus, & typice febricitantibus valet, & contra omnes dolores ex frigiditate medetur potenter .iij. pars est lib. viii.

g. cera al. lib. ii. olei lib. vii. urisimarini, foliorū lauri ana vnc. viii. rutæ vnc. vii. tamarisci vnc. vii. efbrii, sabine, balsamitæ, eleliphaci, ocymi, polii, calamenti, artemisiæ, enulæ, betonicæ, brancæ vrlinæ, spargulæ, herbæ venti, pimpinellæ, agrimonie, absinthii, herbæ paralyticæ, herbæ sanctæ mariæ, cimarrum sambuci, crastulæ, millefolii, serperuiuæ, chamædryi, centaureæ, fragariæ, quinq; folii, herbæ terat ana vnc. iij. & f. euisci radi. cimini, myrtæ ana vnc. iij. fenugræ, vnc. i. & f. buty. vnc. i. & drac. ii. vrticæ, violæ, papaueris nigri, mentæ saracenice & aliz mentæ, polytrici, lapaceoli, cardunceli, matris siluæ, maturellæ, herbæ muscatæ, alleluya, linguæ ceruinæ, crispuæ, camphoræ, styra, medullæ ceruinæ ana vnc. f. adipis vrlini, gallinacei, masti. ana. vnc. i. thuris vnc. f. olei nardini drach. ii. herbæ colligantur in medietate mensis maii, vnde omnes herbæ istæ colligantur vel duobus, si potest ab hora tertia vsq; ad meridiem.

Conficitur sic, herbas tritas diebus .vii. in optimo & odorifero vino infunde, octauo vero die ad lentum ignem ponantur, & cum vinum aliquantulum inceperit consumi, addatur supradictum oleum, & bulliant donec incipiant diminui, deinde studiose colatur, & proiectis herbis iterum super ignem ponantur, & cum inceperit bullire pone slyracem, & cum modicum bullierit, pone butyrum & axungiam aliquantulum confusam, & oleum nardinum, masticæ, & olibanum, & postea ceram, & cum cera liquefacta fuerit, semper cum spatula agitando ab igne depolatur, & cum coagulatum fuerit, in vase reserua.

Summa medicæ res. ix.

Vnguentum marciaton contra omnes dolores ex frigida causa, vt arteticam, podagram, contra vitia matricis ex frigida causa, loca etiam contusa confirmat, & delectiorem cutis in omnibus, idem sit vsus sicut de vnguento aureo scilicet locum inunctum ad solem facit vel ad ignem, sed contra luorem facta inunctione cum cera & ciminio mislo super cataplasma fac. Potest variari marciaton in coloribus cum puluere gælicæ serpentariæ, sicut dicitur de populeon: & erit quasi album: cum oleo decoctionis radices rubæ, & erit subrubrum, confice vt in antidotario reperitur. Nota si omnes herbæ haberi non possunt per vices collige, & in vino forti per tres menses poterunt seruari, & vinum renouetur si opus est per tres annos seruatur.

Vnguentum arigon, arigon idest adiutorium valet ad dolorem ex frigiditate viri & mulieris tali modo inunctum, in testa oui primum calefac ad ignem, deinde superinungatur, & postea testis calida superponatur loco pationis, valet ad spasmodum & tetanum, & ad dolorem ili & renum, tali ordine vt supra diximus, arteticis & ischiaticis multum prodest, quartanariis si spina inungatur ante horam accessionis, vt dictum est, mirifice prodest quarta pars est lib. vi.

g. urisimarini, maioranæ, radices iari, serpilli, rutæ, radices sicid. ana vnc. iij. & f. foliorum lauri, saluiz, lebeana ana. drachmas tres, poliarie maioris & minoris an. vnc. ix. brionie vnc. iij. laureolæ vnc. ix. nepitæ, foliorum sicidis ana lib. f. mastici, oliban ana vnc. vii. pyrethri, euphorbi, zingiber. piperis ana vnc. i. olei muscellini vnc. f. petrolei vnc. i. adipis vrlini, olei laurini ana vnc. iij. butyri vnc. iij. olei communis lib. v. cera lib. i. & vnc. iij.

Herbæ & radices hora supradicta colligantur, herbæ vno vel duobus diebus, vt dictum est superius, fortiter contusæ ponantur in oleo per septem dies. octauo autem die super ignem ponantur & coquantur, donec herbæ destruantur, postea per faccum fortiter colentur, & iterum super ignem ponantur & cum bullire inceperit addatur oleum laurinum, butyrum, adeps vrlinus, & cera, qua liquefacta, adde petroleum & muscellinum, postea mastice & olibanum, zingiber, piper, & pyrethrum euphorbium, & tunc ab igne depolatur, & recondat.

Summa medicæ res. xxiij.

Vnguentum arigon valet arteticis, & contra omnem frigidam guttam & omnes neruorū passionem ex phlegmate vel ex causa frigida. Contra tumores ex frigida causa præcedat tamen purgatio, & statim inunctio facit ad ignem vel ad solem: si tumor est splenis: tunc valet maxime præcedente vsu diureticorum & vnguentorum molliuorum. Contra tineaum & colicam de frigida causa fiat inunctio totius spinæ vsq; ad anum. g. serpilli, calidum & siccum, diaphoreticum & est cōsumptum contra fri. causas valet potius hic ad tumorum extensionem, colligi debet in tempore productionis florum, in vmbra exiccetur & sine fumo, per annum seruatur, folia & flores sine stipitiibus ponantur. Confice vt docetur in antidotario.

Vnguentum Agrippæ, quo Agrippa rex iudeorum utebatur, quod tantæ dignitatis erat, quod nemini discipulorum tradere volebat, valet hydropticis,

picias, & omnibus tumoribus, in quacunque parte corporis fuerint, & ad neruos indignatos, vrinam prouocat, inunctum super ventrem laxat, & dolori renu ex frigida causa optime facit. iiii. pars est lib. v.

g. brionis lib. ii. radices ebulli, tribuli marini, añ. vnc. ii. radice succid. lib. scille vnc. vi. ieros vnc. iii. radi. filicis vnc. ii. omnes radices ter vel quater bene abluantur, & in pilo marmoreo terantur & iiii. lib. olei lentisci vel communis ponantur per duos dies sedes si per. vi. vel per. vii. dimittatur plus valet, quia calorem & odorem sibi & efficaciam vendicat, tertio vero, velut dictum est, ad ignem ponatur, & tantum bulliat, donec incipiat dimitti: deinde ponatur in sacco & exprimendo coletur, & cum colatum fuerit super ignem ponatur, & cum bullire inceperit ponatur vnc. xv. cere albisimæ, & liquefacta cera ab igne deponatur, & cum infrigidatum fuerit collige & serua.

Summa
medic. e
res. ix.

Vnguentum Agrippæ dicitur ab inuentore, valet ad indignationem neruorum, & tumores, & dolores totius corporis ex frigida causa superinunctum, franguriam soluit. Inungatur & consequenter fiat fomentum ex aqua salsa & dulci, cum decoctione senationum mercurialis portulacæ, addito oleo, valet autem præcipue contra splenis vitium præcedente inunctione dialteæ, & vsu diureticorum & ceroneo superposito, confice vt docetur in antidotario.

Vnguentum dialtea malassicum & calasticum, dialtea a radice eiusci dicitur, malassico idest molliciatum, calastico idest calefactum, medietas est lib. iiii. g. radices eiusci lib. ii. seminis lini & fœnugræci ana lib. i. scille lib. f. olei lib. iiii. cere lib. i. terebinthinæ, gummi hederæ, chalbani ana vnc. ii. colophoniz, resinæ, ana. lib. f. nota qd si ista ponatur scilicet actis & cladamen, valet ad consolidationem vulnerum, & quidam addunt butyrum, omnes herbæ & radices bene abluantur & terantur similiter lini seminis & fœnugræci & scilla, & cum bene trita fuerint, ponantur in. vii. lib. aquæ per. iiii. dies, quarto autem die ponatur super ignem & bulliant, donec inspissati fuerint, deinde paulatim in sacco ponatur & cum exprimere voleris: addatur aliquantulum feruentis aquæ, ad abstractionem illius succi viscosi: de succo isto accipiantur lib. ii. & ponantur in. iiii. li. olei & bulliant ad succi consumptionem, quod erit cum nihil succi supernatauerit, postea addatur lib. i. cere, & cum liquefacta fuerit addatur terebinthina, postea gumi hederæ confusi, chalbani, & ad vltimum ponatur puluis colophoniz, resinæ, & cum coctum fuerit, quod erit tunc cum gutta posita super marmor inspissabitur, deponatur ab igne, & cum coctum fuerit & infrigidatum, diligenter reponere, valet proprie ad dolorem pectoris ex frigidityte & pleuresi, prius in testa oui calefactum ad ignem & super pedus inunctum, sanatur omnia loca isfrigidata & delicata, calefacit, molliciat, & humectat.

Summa
medic. e
res. xi.

Vnguentum dialtea a radicibus alteæ dicitur quæ ibi recipiuntur. Contra dolorem pectoris superinunctum ad solem vel ad ignem vtile est, si oleum laurinum cum dialtea fuerit admixtum, quoniam ab ipso vim maiorem ca-

lesaciendi suscipit. Et pleureticis valet si fuerit pleuresis ex calido humore, in hoc si fiat de calida causa linctum tempore calido &c. fiat vnctio de duobus partibus butyri et tribus dialteæ, si fiat contrarium de sola dialtea, inungatur autem pleureticus circa locum patientem in mane meridie & sero vel frequentius, loco inuncto lana vel stupa applicetur. Splenicis super splen inunctum, vel melius, malum terræ dimittatur putrefcere coctum in ipsa dialtea, post modum exprimat, et colatura calefacta, splen inungatur, vel si necessitas fuerit de succo ipsius misco cum dialtea fiat inunctio, & splen vehementer & bene cum manibus malaxetur ante prandium & non post, multiplicitate de causa, quia si post prandium feret, posset sequi triplex nocumentum scilicet quia propter frictionem cibaria sunt prima ante tempus decoctionis posset impediri, vel splen communis per superiorem ramusculum malæcholiam in nimia quantitate transmittitur ad stomachum, unde indigo posset generari: denique ex cibariis multa fit ebullitio, & facta vncus plenis confricatione posset calor virgeri & distemperantia: unde in digestio calor & ebullitio hæ. visci calidum & humidum calefacit & humectat, & ob hoc in isto vnguento ponitur viscus, bisnala idem est, recens debet apponi, confice vt habetur in antidotario, per duos annos seruat.

Vnguentum citrinum. Citrinum dicitur quia in pomo citrino decoquitur, pulchram reddit faciem, lentigines de facie tollit, nigredinem a sole inducendam destruit, & pustulas in quacunque parte corporis ortas falsi phlegmatis mirabiliter destruit & auferit, cicatricem in corpore subtiliat, leprosi faciem si ex eo vngatur multum emundat, rubori oculorum pruritui & pallori & herysipelati valet, medietas est lib. ii.

g. borac. drach. ii. camphoræ drach. i. coralli al. vnc. f. amenti dulcis vnc. i. vmbilici marini, tragacan. albi, amyli, chrysalli, antali, dentali, olibani albi, nitri ana drach. ii. marmoris al. drach. ii. gersæ ferpentariæ vnc. i. cerusæ communis vnc. vi. hoc modo fit. Tere tragacan. & vmbilicos marinos in mortario marmoreo cum pistello ferreo, insimul cætera sigillatim in eodem mortario terantur, & cum panno subtili albo cribrentur. & cum axungia porcina nouella albisissima li. i. & f. sepi pecorini vel caprini vnc. i. & f. axungie gallinacæ vnc. i. Confice sic, caldarium plenum aqua super ignem bulliat & cæabus cum axungia in caldario pendat in ipsa aqua, & de ipso calore aquæ liquefiant axungie, & liquefactæ per subtile pannum & album colentur in catinum, & mox totus puluis apponatur præter camphoram & boracem cum spatula semper agitando, vt omnium bona fiat incorporatio, hoc facto in vno citro cauato vel duobus mittatur, & ponatur, cum spatula semper agitando bulliant, & cum incipit bullire iterum in caldario ponatur, & cum spatula semper agitando puluis camphoræ & bora. donec incipiat frigere, agitetur semper, & cum infrigidatum fuerit recondatur. Et nota qd in lib. i. pulueris debet poni. viii. lib. axungie.

Vnguentum citrinum dicitur quia in citro coquitur, cuius visus talis est, si facies vel manus vel aliquid membrum ex aliqua causa exasperet: valet hoc vnguentum, quia mitigat arefactionem et angustiam quæ recipit abstergit, & depurat mēbra ex alijs quæ recipit, de albat & facit Mesf. Ff iij inūge

Summa
medic.
xviij.
res.

lunget faciem vel aliquod membrum foriter de hoc vnguento vt totum combibatur per frictionem: postea lauetur cum sapone vel aqua ca. & exicata iterum inungatur in sero mane lauetur cum ea puram & lenem operatur faciem: distemperatum cum clara oui cum aqua calidius in oculo & extra illinitum auert sanguinem, & miro modo mitigat dolorem de cholera & sanguine.

B. bora. ca. est & sic. virtutem habet abstergerendi & deponendi conglutinandique, quod probant aurifabri, namque aurum argento cum borace conglutinant & consolidant, gummi est arboris quæ in orientali plaga reperitur, dum autem colligitur cum foce quadam & impuritate colligitur, abijcienda est tamen impuritas cum ponitur in medicinis, vel quod verius est borax est sex olei, & fit in hunc modum apud saracenos, seruatur oleum. xl. an. aut plures in quo tandiu seruatur duplex sex inuenitur: vna inferius quæ dicitur amurca, alia superius quæ dicitur borax & est peior, hæc enim solidam habet substantiam, in facellis posita abluuntur, donec impuritas remoueat, & fiat alba, deinde ad solem desiccatur & fit albissima: eligenda est purior albiore & clariore intus conformis: si etiam lauetur: & exicata in medicinis ponatur melius est, diu seruatur. Probatur experimentum contra distilem paruum, teratur borax & distemperata cum vino detur, vel super omnia superposita in hoc casu valet.

Amentum dulce frigidum est & siccu secundu alios calidum & siccum abstergit & dealbat de vino cocto efficitur: decoquitur enim vinum & in amentum transfunditur: lapis est albusimus dicitur autem dulce ad differentiam amenti, quod fit de creta nimis vitiosa. Elige leuius & albius diu seruatur.

Vmbilici marini fri, sunt & siccu abstergunt ex asperitate sua & dealbant: lapilli fri vmbilico conformes, in littore maris inueniuntur: elige albiore.

Chrysalis fri, & sic. diu diu virtutis est cum prædictis per congelationem fit ex glacie, quanto albiore tanto melior, per plures annos seruatur: ad lac recuperandum ex caliditate amissum: puluis chrysalidis detur in potu, contra colicam valet similiter. Sed caue ne ventis ad sit conspiciat vel illiaca.

Antali & dentali fri, & sic. simile vim habent cum prædictis, in nullo differunt, lapides sunt satis conformes, nisi quod antali dum franguntur quasdam habent venulas in longum protensas: & non habent adeo solidam substantiam sicut dentali. Dentali vero denit assimilantur in soliditate albiore eligimus.

Marmor frigidum & siccu non discrepat à prædictis nec propter aliud apponitur.

Ceræ ferpentariæ & cerusæ tantum cerusa alia fri. & sic. ut ea quæ fit ex plumbo & aceto scilicet communis. Alia quæ est ca. & sic. vt ea quæ fit de serpentaria, ponitur ad mundificandum, hoc enim operatur præ cæteris quæ ibi recipiuntur. Confitice si ceradices serpentarie in vere collectæ optime mundenur, soli exponantur & siccantur, fiat inde puluis cribretur per pannu & cū aqua pluuiali vel melius cum rosata: conficiatur in aliquo vase, soli exponatur, frequenter aqua abijciatur & alia renouetur, ita fiat. ix. dies vel. xx. diebus vel plus, postmodum abiecta aqua desiccetur & in medicinis ponatur. Mulieres selenitanæ faciunt ceram mistam de solo succo serpentariæ posito in cutella cum aqua ad solem, & aquam sepe renouant vt supra, sed non tantum valet. Confitice sic vnguentum de omnibus fiat puluis subtilis & cribretur per pannum in vase habente orificium strictum. Cerusa vero cribretur per se, pulueres conficiantur cum axungia liquesfacta, & colata sicut in antidotario reperitur. Nota si cortices citri in axungijs cum liquefactis posueris melius erit, vim enim mundificatuum inde contrahunt in vna

lib, pulueres tres axungie colate ponimus, quādo bene & competenter volumus conficere. Alij quatuor uel. v. ponunt, vnguentum confectum citris cauatis super prunas bulire facimus aliquantulu, & vsui referuamus, quoniam vero hoc vnguentum de facili graue odorem portendit, quidam in maiori quantitate apponunt de camphora, per annum seruatur: facile enim corrumpitur propter axungiam.

Vnguentum aureum valet contra omnes guttas acutas, frigiditas, & maxime contra lapides in renibus, & hydropicis. g. radices, euiscii, fumi, ana. lib. ii. vtriusque aristolochie heleni, hyssopi, pullegii, artemisii, pentaphylli, rutæ, foliorum lauri, acori, herbarum venti, roris marini, matris silue, saxifragie, cyperi, chamædrys, alparagi, brusci, feniculi, anisi, ana. lib. i. apii, ireos, leuistici, granorum solis, petroselinis, sileris, amomi, cardamomi, anethi, baccharum lauri, iuniperi, lapidis lincis ana. li. f. basilice, fenu, vrticæ, feni, citri, sinapis, euphorbi, ana. vnc. iiii. adipis vrsi & vulpine, olei laurini, petrolei ana. vnc. iiii. ichænanthi, costi, pyrethri, thuris, masti, myrrhæ ana. vnc. ii. miscelæ vnc. i. olei, & ceræ quod sufficit: herbarum colligantur in mense maii, & contrite mittantur in oleo vel vino albo, in quo sint. xx. diebus, postea addatur oleum quod sufficit, & bulliant donec herbarum incipiant diminui, & colentur per sacculu, & ponantur ibidem ceræ lib. xii. bulliant quousque cera sit bene commissa, deinde superponantur pinguedines bene dissolutæ & colatæ, & permittantur parum bullire, post superfundatur oleum laurinu, & depositio ab igne superinducatur alia olea: tertio pulueres costi, pyrethri, ichænanthi etiam, quanto olibani, quinto myrrhæ, & hoc per interuallum fiat, postea cera, & depositio ab igne, ponatur euphorbium, vltimo vero ponatur petroleum.

Summa medic. res. iij.

Vnguentum aureum propter excellitiam dicitur, valet habentibus calculos in renibus facta inunctione ad solem vel ignem, relaxat enim substantiam lapidis & meatus aperit, vnde de lapidis facilius emittitur, & vt quidam dicunt: contra omnes ægritudines de frigida causa valet specialiter. Confititur sic omnes herbarum colliguntur tempore maii quæ si non possunt simul haberi vicissim per vices contrite ponuntur in oleo vel vino, secundu quosdam sic fiat: donec omnes habentur, postea bulliant in oleo, donec fundum petant, postea colentur per sacculum, & in colatura cera apposita fiat tantum bullitio, donec cera & oleum vnum fiat: deinde pinguedines solutæ & colatæ superaddantur: postmodum olea, & pulueres per ordinem sicut in antidotario reperies, factio competentis interuallum: euphorbium tamen & petroleum ad vltimum stagnato ab igne depositio, debent poni, per. iij. an. ser.

Vnguentum album ad salum phlegma, & totum confectum est lib. i. g. cerusæ, vnc. i. lithargyri, vnc. i. olibani, drach. iii. mastici, drach. ii. vnaquæque species per se teratur hoc modo, puluis cerusæ cum pauco oleo distemperetur, & postea addatur lithargyrum, deinde mastix & olibanum, cum pistello bene semper agitando paulatim aqua rosata. ponatur, & cum cæperit inspissari, addatur oleum & aqua rosata, & tandiu duatur, donec sit bene incorporatum, & recondatur, & non sit spissum multum neque tenue.

Additio.

Additio.

Istud vnguentum album ad falsum phlegma interdum habetur in vsu: quia inungendo membra scabie ex falso phlegmate infecta maxime post balneum curat. Summa medicinarum est. vi. res.

Vnguentum fuscum, idest nigrum, valet ad omne vulnus: nam super vulnus positum attrahit, & attrahendo modificat, deinde sanat, medietas est lib. iiii.

g. olei lib. i. & f. cere vnc. iiii. colophoniz. vnc. ii. gummi, sagapeni, picis naualis colatz ana. vnc. iiii. masti. chalban, terebinthinaz ana. vnc. i. confice sic, oleum in olla super ignem mittatur, & bulliar, tunc ponatur cera: deinde colophonia, qua liquefacta ponatur pix naualis, postea gummi, sagapeni, & terebinthinaz, ita tamen, vt omnia terantur prius præter picem naualem, terebinthinam, puluerem mastici & bani, & cum spatula agitando semper, donec omnia liquefiant, & bene coctum sit, deinde cum infrigida tum fuerit, vsui referuetur.

Additio.

Vnguentum fuscum idest nigrum confert omnibus vulneribus: nam generat carnem laudabilem, & mundat faciem & putrefactionem, inungendo circa labia vulneris. Summa medicinarum est res. viij.

Vnguentum populeon dicitur, quia fit de oculis populi, valet contra calorem acutę febris, & his qui dormire nequeunt, inunctis temporibus & pulsibus & plantis manuum & pedum, hoc idem cum oleo ro. vel vio. & mistis super hepar inunctum mirabiliter calorem tollit, & sudorę proci ac inunctum super vmbilicum, medietas est lib. ii.

g. oculorum populi lib. i. & f. papaueris nigri, foliorum mandragorę, cimorum rubi tenerimarum, foliorum hyoscyami, solatri, vermicularis, lactuę, semperuius, bardanz, vi olz, scatunceli idest vmblici veneris ana. vnc. iiii. axungię nouellę porcine sine sale lib. ii. oculorum populi per se bene pistentur, & iterum cum axungia pistentur, & magdaleones informantur, per duos dies dimittantur, tertio vero die omnes herbę supradictę colligantur, & per se bene terantur, & cum magdaleonibus iterum terantur, & misceantur, & formatis magdaleonibus per. ix. dies referuentur, postea vero magdaleones illi frustulati in caldario cum lib. i. odoriferi & optimi vini ponantur, & bulliant vsq; ad consumptionę vini cum spatula semper agitando, & postea per sacum expresum bene cola, & colatum dimitte infrigidari, & in vase reconde.

Vnguentum populeon ab oculis populi dicitur, valet contra dolorem acutę feb. cum aceto vel acrella ad maiorem vim penetrandę: fiat inunctio circa frontem & tempora in volis manuum & pedum, & venas pulsátiles, optime enim dyscrasiam caloris cordis reprimat, si tamę feb. non vehementer acuta fuerit: patiens autem de natura frigida fuerit & in tempore frigido fuerit, vt si sudare voluerit non est eo vtendum: quia materiam digestionis in habiliorem redderet, & naturę beneficiũ sudore præparato posset impediri.

Ad somnum faciendum modo fronte & temporibus inunctis, sed citius operatur & fortius, si parum opię the-

baici dissemperati cũ aceto misceatur. vtilis est, hic enim confortat cum oleo ro. vel vio. mistum, calorem hepatis tollit superinuncto: calcafactum tamę prius in testa oui ad idem si hiems fuerit.

Quod autem dicitur in cõmendatione huius vnguenti q̃ super vmbilicum inunctum prouocat sudorem: falsum est hoc, tamen nota non tantum vnguenta varia in effectu, sed etiam in colore debet medicus variare, vt vnũ & idem in colore variatum multiplex videatur, poterit itaq; color populeo variari, sicut per appositionem pulueris rosa. vel sandalorum alborum, & huiusmodi: sed quia populeon aliquatulum grauitur olet, potest palliari cum puluere camphorę. g. oculorũ populi frigidi sunt & hu. generantur in principio veris, quędam sunt tuberositates in illa arbore quasi gemę turgent, quę generantur ex humore arboris nutritę ad superficiem ipsius transducę. Eligendi sunt modici: quoniam aliquantulum habent aromaticitatis: crassi vero foetorem operantur, recentes ponendi sunt in medicinis.

Vermicularis fri. & hu. idem operat quod oculi crassi & tuberosi non tantum operatur, nec tantum olet, & super domos nasci consuevit dicitur, vermicularis quia habet folia ad modũ vermis, recens apponit: sicca nõ valet.

Vmbilici veneris idem operatur cum prædictis, alio nomine dicit scarum celli, & viride hic ponitur, habet. n. hy noticum virtutem, herba est quę in humidis reperit locis. Summitates rubi fr. sunt, aliquatulum attinent siccitati, virtutem habent infrigidandi, propter eandem causam ponuntur hic, & eandem habent virtutem. Rubus est frutex qui fert moras, eliget teneriores & albiores, virides ponuntur, confice populeon vt in antidotario dicitur. Nota q̃ ponitur ibi vinum: tamen appone acetum pro vino: per. iij. annos seruat vel durat.

Vnguentum ad mollificandũ splenem. g. fce horgręci, seminis lini, caricarum, tamarisci, farinz nudę, acet, olei, & cerę albę, omnia ista tribus diebus stent ad mollificandũ, postea coquant vsq; ad consumptionem acet, & postea colentur, & referuentur, & ex eis fiat vnguentum.

Additio.

Istud vnguentum nõ habetur in vsu nec præparatur, poterit tamę quis eo vti magisraliter si voluerit. Summa medicinarum est res. vij.

Vnguentum laxatiuum dicitur quia vřtrem laxat, cũ autem volueris inungere, post vnctio nē abstineat sex horis, valet etiam cõstipatis, & lapidosis nephreticis super pectinem & ventrem inunctum, medietas est lib. iiii.

g. succi cucurbitę acrestis, succi interioris scillę, succi cyclaminis, succi radi. anabulę, succi radi. ebuli, succi mediani corticis lambuci, lactis tithymalli, chamemillę ana vnc. ii. viola. succi radi. cucur. agrestis, & succi pomi eiusdem, & succi mercurialis, & succi radi. polypodii, succi herbę laureolę, succi capil. v. ne. catapucias, fellis tauri, aloes hepatici ana. vnc. iiii. diagridii ana vnc. i. f. nucis vomicę, idest castaneolę indicę vnc. i. euphorbię vnc. i. omnes supradictę herbę & radices in mense maii colligantur. Conficitur sic, succus & catapucias tritas cum. iiii. lib. olei sex diebus immisce. vii. vero die tandiũ coque donec succorum quantitas consumetur, tunc adde cerę albę lib. i. cum felle taurino, & cum spatula agitando donec cera & fel liquefiant, & postea addatur puluis tencendorum.

Additio.

Vnguentum laxatiuum: dictum laxatiuum eo q inungendo ventrem & illa cum eo calido, laxat summe ventrem, humores phlegmaticos educendo, vnde confert hydropis & colice, frigidis, & calculosis. Tamē sciens quod est quod pharmacare emplastrum vel vnguentis attractiuis est verendum, quādiu per interius exhibita morbus quiescere poterant vbi est evidens plethoria, quæ etiam corporibus calefactis nunquam applicentur, & nisi membra interiora & exteriora sint fortia. Summa medicinarum est res. xxiij.

Vnguentum cōtra serpiginem & impetiginē atq; elephantiam. ꝑ. sulphuris, aloes, lithargyri, arsenici, argenti viui tartari, masticis, olibani, cimini, picule, axungie veteris, quæ sunt terenda, terre, & tempera cum aceto & oleo, & suc, lapaceoli, & succo fumiterre quod. s. & postea inungatur ad solem, vel ad ignem.

Additio.

Insud vnguentum post purgationem confert serpigini & elephantiosis, corpus inungendo post balneum aque dulcis. Summa medicinarum est res. xv.

Hieralogodion memphitum, hiera idest sacra, logos idest sermo, memphitum idest impedisse, curat enim impedimentum locutionem ex quacūq; causa, simplex vel laxatiuum datū purgat melancholiam & phlegma mirabiliter cum calida, datur epilepticis cum calido sale & mulsu, curat stomachicos & spumantes, caducos, vertiginosos, & qui linguam libi mordent, cephalagicis, hemicranicis, & qui ita vexantur ex capitis commotionibus, vt videantur quasi demonium habere, singulis mēsis vt diximus data purgatiōe, paralyticis, tremulosis, medetur, pleuriticis, hepaticis, spleneticis, subuenit, & mensura educit, nephreticos & ichthiacos, & artheticos alleviat, lepras & hernias, & varias maculas emendat. x. pars est libi.

ꝑ. colocynthidis interioris polypodii añ. drac. ii. euphorbii, polii, cocognidii ana drach. i. & f. & grana. vi. ablinthii, myrrhæ ana drach. i. & graua. xii. cētaureæ aga. ammoniaci thymiamatis. folii, spice, scillæ, diagridii ana drach. i. aloes, comarum thymii, casie, chadryos, bdellii, prassii ana scrupuli. i. & grana. xiiii. cinnamomi, popanacis, callorei, aristol. lonipiperis al. & nigri & longi, croci lagapeni, petroselinii ana drach. f. hellebori al. & nigri ana grana. vi. mel quod. s. & datur mane & sero cum cal. in modum castaneæ.

Hieralogodion memphitum: hiera sacra, logos sermo memphitum soluens, soluit enim paralytici linguæ, vel memphitum ab autore. Contra omnes passiones capitis epileptici: si tamē fiant de calida causa, vel huomere non detur, si de phlegmate vel melancholia naturali, datur cum vino decoctionis sene, vel silipendulæ polypodii vel scōenanthi. Scotomium vel caducas vertiginos, epilepticos spumam emittentibus, & linguam mordentibus, vt epileptici quidam faciūt, in principio actionis, dum contrahunt, nervi mandibularum & linguæ, eodem modo detur, illis capitis vexationibus eodem modo datur, similiter & alijs subscriptis qui imaginantur qd demonium videre videantur: non variatur modus dandi. Paralyticis tremulentibus, Nota paralytici

quidam tremunt, quidam non. Qui tremunt facilius curantur quā qui non tremunt, significatur enim meatus spirituum nondum ex toto esse oppilatos: detur eis cum decoctiōe callorei vel saluæ, fiat etiam frictio palati ex prædicta medicina cuneo dentibus interposito.

Mensura educit specialis hæc medicina est in hoc casu resoluta cum oleo muscelino vel cum succo artemisiæ & supposita.

Arctetis podagricis, accipe herbam mtiuam & puluē riza, & ex ea & hieralogodion fiant pilulæ cum vino decoctionis diuident herbe quæ si non habeatur, fiant pilulæ cum puluere thuris vel turbith & sal gēme addito cinnamomo hieralogodion. Contra venenum si non habeatur theriaca cum vino arisl. ro. & dictam cōtra lepram maxime in principio ad conseruationem: quia corruptos humores euacuat.

Zerimam idest niaculam in cute exterius accipiat et interius, & etiam super locum fricetur, conficitur vt habetur in antidotario, per annos. ij. seruatur. In libro præcipitur. ij. 3. dare. Nos autē possumus dare. iij. 3. antiqui enim in minori quantitate ponebant q̄ nos modo.

Hiera Ruffini: hiera vt diximus, Ruffini ab autore dicitur, datur proprie scabiosis phlegmate salso, elephantiosis, serpigini, curat vtrūq; morpheam cum tepida, destruit antiq; cephalicam & hemicranicam & monopogiam: dolorem capitis vel stomachi, epilepticis, catalepticis, & eos q ex fumo stomachi extenebescunt ita, vt subitaneo timorem viderent, vel ex ventositate stomachi tinnitum aurium patiuntur, vt in furias vertantur, deponitur cacochymia stomachi, hepatis, & splenis, elephantiosis & podagricis confert auxilium & mensura educit, sed si purgationem inde facere volueris cū scrupulo. i. scamoneæ fiat lib. ii.

ꝑ. aloes vnc. i. hellebori al. & ni. ana vnc. f. diagridii colocynthidis interioris ana drach. iij. nitri euphorbii, polypo. salis ammoniaci ana drac. ii. & grana. xv. piperis chamædryos croci, agarici, masticis, epithymi ana drach. i. & f. scilicet igne, ꝑ. lobalsamū, popanacis, git. ana drach. ii. myrrhæ grana. xv. mel quod sufficit: datur in sero cum calida in modum castaneæ.

Summa medicæ res. xxxi.

Hiera Ruffini valet contra plures passiones, ut legitur in eius commendatione indifferēter data scilicet cū aqua calida & sero vel media nocte cum decoctiōe sene, si melancholia est in causa, si fiat ex cholera vel ex feruēt sanguine non detur quia magis noceret q̄ prodesset. Contra tinnitum aurium cum aqua decoctionis forniculi seminis cimini anisi.

Vitio splenis cum decoctiōe radicis tamarisci vel herbarum diureticarum. Elephantiosis cum decoctione polypodii, vel senationū. Inpeiginosis loco patiti superfricetur. Ad mensurā prouocāda supponitur cum oleo muscelino vel succo artemisiæ. Nota contra scabiem specialis hæc est medicina. Item nota, cū multa molestia laxat propter vtrūq; helleborum quod recipit. Vnde ea raro utimur, non detur cholericis: nec in tempore nimis calido ne excoriationem inferat, nec valde frigido stomachi habenti, ne in intestinis cohercat & praua generet symptomata, per duos annos seruatur, quidā dicunt quod per tres annos seruatur.

Hierapira C. hiera idest sacra, pira idest amara, quæ facit ad diuersas capitis passiones, siue ægritudines

Summa medicæ res. xxxij.

ægritudines aurium oculorum distemperantiam, stomachum quoque optime purgat: causas hepatis emendat, splenis durities & densitatem remouet & extenuat, renibus & vesicæ proficit, & matricis distemperantiam emendat. Decima pars est libra vna.

g. cinnamomi, spicæ, croci, schœnanthi, asari, xylocasie, xylobalsami, carobalsami, violæ, absinthii, epithymi, agarici, rosæ, turbith colocythidis, masticis ana, scrup. ii, aloes ad pondus omnium specierum, mel quod sufficit, dosis eius est drach. iii. cum abstinentia mane cum calida. Si vero pilulas informes, da. xv. vel. xvii. cum sufficienti diagridio.

Additio.

Hiera autem idest sacra, picra idest amara inde hierapicra idest sacra amara. Vocatur autem hierapicra magna, ad differentiam alterius quæ dicitur simplex, dicitur magna quia in ea plura & fortiora simplicia ingrediuntur, & vtraque conficitur hoc tempore. Nam primo ex speciebus hieræ magnæ fit confectio cum melle quæ appellatur hierapicra pro dytensiis. Item etiam de prædictis speciebus cum melle rosato conficiuntur pilulæ quæ dicuntur pilulæ de hiera magna seu de hiera composita. De speciebus autem hieræ simplicis fit hiera picra simplex cum melle quod sufficit, & hæc conditur. Item de prædictis speciebus sunt cum melle rosato pilulæ, quæ dicuntur de hiera simplici Gal. Summa medicinarum est res. xvij.

Hierapicra Constantini dicta est ab autore Constantino, qui eam composuit, valet ad visum recuperandum, & retinendum tota venit libra. i. & .f.

Summa
medic. ē
res. xxij

g. myrobalanorum, chebuli indi, citri, violæ, absinthii ana drach. iiii. bellirici, emblicæ, casia, epithymi, agarici, feng, cuscute, schœnanthi, reubar. ana drach. ii. xylocasie, spicæ, anisi, masticis, xyloaloes, sal gemmæ, nitri, ana drach. i. mel quod sufficit detur in sero cum vino calido.

Hierapicra Constantini, datur contra defectum visus deficit enim ex defectu spirituum & propter caliditatem dissoluentem, aut propter fluxum, & tunc non valet, quia ex indigestione & deficit nutrimentum, vnde fit spirituum deperditio, vnde si deficit ex defectu spirituum propter defectum nutrimenti deficientium ex indigestione, tunc fiat spirituum reparatio, & detur cum decoctione nucis muscatæ, & caryophyllorum & macle, si ex fumositate phlegmatis vel melancholicæ spiritum visibilem perturbante, valet cum aqua decoctionis senæ vel agarici vel polypodij, si etiam fiat ex oppilatione nerui optici, conferat cum apozimate humorem superabundantem vnde fit oppilatio respiciente. Nota data in pilulis ex puluere specierum quas hiera recipit addito aloë cum succo absinthij vel fœniculi confectus, valet contra causas capitis, si deficit visus ex senio valet data vnde dictum est, & præcipue cum myrobalanis conditis, si deficit ex panophthalma cataracta nil valet. Contra hemerantem, cephalicam, paralyticam ex humore frigido: detur in pilulis, in oppilatione splenis, & hepatis, cum vino decoctionis apij, petroselinij, fœniculi, contra colicam & iliacam iniiciatur per dytensiam, confert cum melle per. ij, annos feruatur, dosis est drach. viij. vel. j. i. ad plus.

Hierapicra abbatis de curia, phlegma & melancholiam purgat, & ad guttur quæ sit de frigido & sicco humore, vnde membra videntur contracta: valet paralyticis: datur cum tepida vel vino: medietas est lib. i.

g. agarici, colocythidis, turbith, epithymi, cuscute, ana drachmas duas & grana. v. schœnanthi, carobalsami, xyloaloes, xylocasie, croci, asari, cinnamomasticis, rose, violæ, absinthij, reupontii, folij, lapidis lazuli ana drach. ii. diagridij, drach. i. & .f. aloes hepaticæ, drach. iiii. & .f. mel quod sufficit. Si vero pilulas inde facere volueris, tempera cum succo absinthij & da. ix. vel. xi.

Additio.

Hierapicra abbatis dicitur quia abbas de curia ipsam composuit, respicit proprie membra iuncturalia, raro habetur in usu. Summa medicinarum est res. xxij.

Hiera fortissima Gal. facit cephalagicis, scotomaticis, epilepticis, melancholicis, apoplecticis, paralyticis, maniacis, alopeciacis, lethargicis, & qui in somno meditantur mortem, ad aurium auditus, & oculorum passiones, fauces & arterias facit, dolorem dentium sedat, vocem claram facit, asthmaticos, orthopnoicos, & longinquas ægritudines sanat, pleuriticis, hydropicis, histericis, hepaticis, & splenicis, prodest: arteticum, colicum, celiacum, dysentericum, medetur nephriticis, & ischiaticis, releuat phlegmaticum, quartanarios & hemitriteos adiuvat, febres omnes auertit, elephantiosos purgat, venenis obsistit & cancerosis proficit, vitia enim mulieris emendat. g. colocythidis, scillæ, agar. ammoniaci, hellebore ni, filipij, hyperici, ana vnc. v. epithymi, bdellij, chamædryos, brassicæ, succi, casia, ana vnc. iiii. smirni, fagapæ, aristolo. lon. piperis albi & longi, cinnamo, opopa. casto, ana vnc. iiii. & .f. petroselinij, absinthij, piperis ni. ana vnc. ii. aloes vnc. i. & .f. mel quod sufficit. Dentur ex ea drach. ii. vel. iiii. mane cum calida.

Summa
medic.
res. xx

Hierapicra valet prædicto modo, minus tamen visum confortat sed plus purgat, & fit efficacior si duplicetur aloë, conficitur vt prædicta, & tantum seruatur. Facit ad diuersas passiones capitis ex frigida: detur in sero cum vino. Distemperantibus oculorum vt pote obscurati valet, data cum vino decoctionis myrobalanorum conditorum. Ad dolorem aurium, vt contra putredinem resoluatur cum oleo muscellino, vel cum myrrhæ, vel tepida infundatur, & tepide iniiciatur. Stomachum optime curat aucta cum scrup. vi. optimi aloes. Splenetica durities & diuersitatem mollit cum aqua diuretica sepius iam dicta renum & vesicæ cum decoctione granorum solis & faxifragiæ. Matricis distemperantiam ex frigida: emendat cum oleo muscellino, vel succo artemisiæ sumpta per annum seruatur, dosis est. j. i.

Zingiber conditum sic fit: g. eryngiorum quæ habent folia ad modum cretani marini, quod faraceni seculi vocant, bene radantur cum cultello, postea coquantur in aqua, donec dimittant se stringi manibus, postea abstrahantur ab aqua, & a lignis quæ sunt interius, mudentur & cum cultello frustantur

frustatim incidantur, & in mortario marmoreo bene pistentur, & cum manibus exprimentur, vt aqua inde exeat, ponderetur lib. iiii. & ponantur in li. x. mellis dispu. & albissimi, & coquantur donec incipiant rubere, & addatur lib. f. zingiberis frustatim incisi, & dimitte bullire tandiu qd adhaereat digito in niarmore supposito, postea tolle ab igne, & impone puluerem istarum spetierum, s. zing. vnc. iiii. gal. caryophyllorum, cinnamomi, nucis muscatę, cardamomi, ana vnc. f. pinearum mundatarum, vnc. iiii. & pistacearum vnc. iiii. zedoarię drach. i. & f. dactylorum vnc. iiii. & cum omnibus istis condiatur, stomachum confortat, & digestiuam virtutem adiuuat, vitio peccoris ex frigidityte valet, renes confortat, libidinem incitat.

Additio.

Istud electuarium supra descriptum est, cum suo commento in litera. d. vide illic si vis; quia hic nihil de eo dicitur.

Et quia sufficienter de dispensatione omnium confectionum emplastrorum atq; vnguentorum diximus: nunc videndum est de speciebus & herbis secundum proprium pondus & mensuras quod ad omnium supradictarum tam opiatarum quam laxatiuarum medicinarum & electuariorum receptionem pertinet. Pondera igitur vel mensura quę in arte medicinali reperiuntur hæc sunt, quę subtili ingenio, ac studio solerti, summa ordinauimus diligentia ad opus omnium in arte medicinali studere volentium, per quod ponderari possunt omnes supradictę res ab vno scrupulo vsq; ad lib. xii. vnciarum per grana frumenti collecta; incipendum est igitur a scrupulo. Scrupulus est pondus grana. xx. duo scrupuli sunt grana. l. tres scrupuli sunt grana. lx. qui simul collecti faciunt drachm. i. exagrum habet grana. xc. quę faciunt drach. i. & dimidiam, sed ex totidem granis constat solidum: vnde exagia sex vel solidi sex faciunt drach. i. Item, ix. drach. faciunt vnc. i. centum & octo drach. faciunt lib. i. Quarta pars lib. i. est mille. lxxx. grana. Item medicinale sextarium vini vel olei seu acetii quod intrat in vnguentis seu medicinis, est pondus librarum duarum & dimidia ad receptionem omnium medicinarum supradictarum sufficit. Pondera igitur singularum specierum pleniter aggregado pondus proprium de omnibus pöderibus vnusquisq; speciei collectum ordinauimus. Et quatum de qualibet specie ad confectionem opiatarum & laxatiuarum medicinarum electuariorum & emplastrorum, trochiscorum, & pilularum, sufficiat, competenti serie demonstrauimus. Et vt scholares medicinarum pondere releuentur, & in qualibet terra coram dignissimis personis pondera distinguendo & medicinas valeant dispensare, cum dispensandi habeant copiam de numerorum amicorum plenitudine gloriuntur.

Antidotarium Nicolai cum expositionibus
& glo. Magistri Platearii finit.

EXPOSITIO IOANNIS DE sancto Amoneo Tornacei, ecclesie canonici, supra Antido- tarium Nicolai.

Peratio medicinx fm Ioannetium eo
sistit in tribus. In exhibitione sex reru
non naturalium, potionę, & chirurgię.
Ista, ppositio scripta est aloisio
in fine sui libri; illa confirmatur ab
Aul. li. i. Operatio medicinx est triu,
naturę, tanq; agentis principalis, me
dici, tanq; ministri: quia fm Gal. in

techni, natura osum est operatrix medicus vero minister
& medicina, tanq; in istm operatur. Ista aut operatio ad
corpus humanum referi solum: vnde Aul. Medicina est
scia qua humani corporis dispōnes &c. Ista aut medicina
est pp corpus humanum, pp reparationem duplicis in
commodi cui subijcitur. n. subiectum transmutationis
& alterationis naturaliter &c. f. repletionis accidentaliter
supfluitatum transmutationis: quia fm Gal. in techni
corpus humanum est transmutabile & alterabile. Ista au
tem alteratio & transmutatio inest ei duplici de causa. f.
ex parte suę componentiu, & ex parte compōnis, siue
modi componendi. Ex parte componitum, dupliciter
f. primo: ut sunt elementa quę propter contrarietatem
sunt transmutabilia, & reddunt trāsmutabile corpus ex
eis compositum. Et secundog, vt sunt sanguis mēstruus
& spermata fm Auicē. lib. primo, & fm Gal. lib. de ele
mentis, vnde si corpus humanum esset compositum ex
vno elemento, non dolere, & ideo quia compositum est
ex quatuor elementis contrariis, inest ei dolor, transmu
tatio, & corruptio, et p consequens quantum ad scdm est
corruptibile: quia ista spermata sunt liquida fluida et pas
sibilia, & p consequens corpora ex eis cōposita, sunt trans
mutabilia. Ex parte modi componendi sunt transmuta
bilia & corruptibilia, quia corpus humidum est rare sub
stantię & passibili vnde Gal. secundo de complexio
nibus, & Aul. lib. primo. Nos sumus creati in fine calidi
tatis, & humiditatis, nec ad tantam coagulationem pos
tulerunt corpora nostra deuenire vt sunt lapides & metalla.
Si in incommodum subiacet corpus humanum, ut est super
flue repletioni accidentali. Istius autem duplex est causa.
Vna est cibog in medicina: quia fm Isaac in febribus
non est aliquis cibus quin habeat multas supfluitates &
supfluita superflua natura agit, modo tñ in debito. Secūda
est dietę inordinatio: quia fm Gal. in. vi. apho. filij hu
ius mundi, sunt filij gulę. homo enim ex appetitu gulę
inordinate viuitt. Dieta autem quę est cibi & potus ex
hibito, nō det primo incommodo, quantum ad refraus
tionē deperditū fm Gal. i. aph. vētres vere & hyeme &c.
nisi. n. esset corporis deperditio, nō indigeremus cibo &
potu, & quantum ad alterationem, responderet aer & ali
qua alia. Et quatum ad secundum modum in modum, respon
det potio, & chirurgia, & euacuatio.

Operatio ergo medicinx cum sit ad reparanda incom
moda accidentia corpori humano exindebita exhibi
tione sex rerum non naturalium.

Potio aut & chirurgia differunt, quia p potionem tua
cuatur res quę facile expellit. fit p chirurgiam quę de dif
ficili expellit. Potio hic sumit largę ita qd ipsa se extendit
ad oī illud quod assumitur tam intra q̃ extra. Intra ut sy
rupus, electuarium, medicing, & opiatia. Extra, sicut empla
strum, balneum, & alia. Vnde sciendū est qd balneum
est duplex. f. vniuersale & particulare. Particulare, vt cū
aliquis se balneat vsq; ad vētrem tñ, sicut in dynteria
aliqui vsq; ad genua, & illud dicitur proprie encausima.

Vniuersale

Balneū
duplex.

Balneū
vſetri-
plex.

Vniuerſale vero eſt triplex, ſ. aqueum, aerium, & igneū: aqueum eſt duplex, ſ. calidum & frigidum. Calidum ſit triplici de cauſa, ſ. ad euacuandū, quia ſm Aui. & G. iij. apho. Balneum euacuat ea quæ corpi ab exterioribus vi cinant: & ad confortandū, quia ſm Iſaac cap. de amore ſm eos aliqui animant cum inſtrant balneum, & ad impinguandū, quod dat heſticis & conſumptis poſt coſumptionem per ſex horas: primum facit, ſ. ſua caliditate ſcđm ſua ſimilitudine quā calido naturalitertū ſua aperi- tione & attractione: quia aperiendo viſā, & attrahendo nutrimentū ad mēbra debilia, & impinguat. Frigidum vero balneū valet ad confortandū in eis, in quibus eſt calor fortis potens reſiſtere ne extingatur, vnde iij. apho. Lu- uene bene carnoſo & tetauo, balneū aqueū dī ſolium.

Balneum aerē eſt cum aliquis ſedet in tina vacua co- operata bene, & a vafe in quo ſunt herbe decoctę p quod- dam canale fumus illius decoctionis ad tinā fertur. Iſtud autem balneum aerium dicitur ſtopha.

Balneū igneum dī cum aliquis ſedet ſupra lapides ca- lidos, & iſtud bal. valet hydropicis cum ipſos deſiccet et appellat pyria. Et non tñ balneum ab extra exhibet: ſed quedam alia ſicut epithimata, cum fucus herbarū appo- nitur. Et cataplaſmata, cum apponuntur ſucci & herbe ſimul coctę. Et embrocatio, cū ab alto liquor aliquis inſun- diſ. Et emplaſm, cum conſectio dura ſuper locum ponit. Et apozima eſt decoctio ex herbis ſuper locum poſita.

Medicinę quę extra aſſumuntur, diuerſificatur ſecundum quodd ipſę per diuerſa foramina admiſiſtratur, ſicut per os, & per nares, & per oculos, & per ſecceſum, et per virgām, & per os matricis.

De dixta autem ſm q ipſa eſt exhibitio cibi & potus & ſex rerum non naturalium determinat Iſaac, non tñ in ſuis dixitis: ſed etiā in libro de febribus & Aui. De chir-urgia autem Raſis Conſtantinus & Aui.

Sed potio ſive medicina eſt duplex, ſ. ſimplex & cum poſſiſſe ſimplicibus determinat Aui. & de compoſitis determinat Aui. Raſis & etiam Gal. & multi alię. Sed quā alię determinantur de medicina compoſita multū con- ſuſe, & non euidenter. Ideo Nicolaus cuius libri expo- nere intendimus de compoſitis medicinis, cauſa facilitatis artis medicinę, determinauit ſub compendio, abbreviando quæ ab alijs prolixę ſunt determinatę, & ipe ipſe docet modum diſpenſandi medicinas compoſitas &c.

Partitio

EGo Nicolaus rogatus a quibuſdam &c. Iſte liber diuiditur in duas partes, ſ. proœmium & executio- nem: ſecunda incipit ibi. Aurea &c. prima in tres. In quarum prima, dat cauſam operationis. In ſecunda, dat modum ſux operationis. In tertia, addendo cauſam finalem capiat beneuolentiam: ſecunda incipit ibi: tertia requirunt: tertia ibi: prædictę vero doctrinę. Prima iſta rum diuiditur in tres. In prima dat modum diſpenſa- tionis in ſecunda modum coſectionis: in tertia modum cri- bellationis puluerum: ſecunda ibi. Conſectio: tertia ibi puluerum cribellatio. Secunda harum in duas: primo dat modum coſectionis: medicinarum compoſitarum: ſecundo offendit quare mel in eis ponitur. Secunda ibi. Tribus namq de cauſis &c.

Nota q bonitas melius cognoscitur ex ſex ſcilicet tem- pore: vnde mel vernale melius eſt q̄ hiemale: ſecundo ex colore: vnde mel rubet ſimile auro melius eſt alio: tertio ex ſitu eius, quia mel eſt terreū: & ideo cum mel quod eſt in profundo ſit magis terreū q̄ mel quod eſt ſuperius: ideo quod eſt in profundo eſt melius: & e conuerſo eſt de oleo: quia oleum cum ſit aerium: & cum oleum quod eſt ſuperius ſit magis aerium: ideo eſt melius q̄ oleum quod eſt inferius. Quarto cognoscitur ex eius ſapore: vnde mel quanto dulcius, tanto melius. Quinto ex eius ſubſtantia vnde mel quanto magis deſum, tanto melius. Sexto ex eius origine, unde mel apum, melius eſt q̄ aliud, & eſt me-

lius q̄ mel de canna factum. Item nota quod cribellatio & puluerizatio idem ſunt. Et ſit pulvis medicinalis ſubtilis duabus de cauſis: vna eſt, vt ad remota loca poſ- ſit tranſire: ſecunda eſt, vt cito alteretur. Similiter pulvis medicinalis ſit craſſum partium duabus de cauſis: vna eſt vt diu in ſtomacho remaneat: & ibidem diu opere- tur: ſecunda cauſa eſt ne virtus eius cito euaneſcat.

Et quia mel eſt compoſitum medicinarum: ideo primo de melle quæramus cuius complexionis ſit, & vide- tur q̄ temperatę G. i. apho. ſupra illum apho. quę cre- ſcunt &c. Dicit q̄ illud quod ab alio decidit ſimile eſt ei a quo eleuatur: ſicut fumus eleuatus a tuiuentibus ſimilis eſt eis, & fumus eleuatus a ſenibus ſimilis eſt eis. Sed mel generatur ex rore coeleſti, & ita ab eo eleuatur, ſed ros eſt temperatę complexionis, ergo &c.

Item de rore duo generatur ſcilicet manna & mel: ſed manna eſt temperatę complexionis, ergo &c. Item di- cet forte quis q̄ apis facit mel ſicut artiſex, & veſtigium cauſæ lucet in ſuo effectu: cum ergo apis ſit terreatę & ſicce cōpſonis, mel erit ſit terreatę & ſicce complexionis, apis enim eſt terreatę & ſicce complexionis, cum ſit carens fan- guine & cum ſit animal annuloſum habeat annulos.

Sed contra apis eſt terreatę & ſicce complexionis: mel eſt calidum & ſic. ſm Ariſt. lib. de animalibus ergo &c.

Solutio: ad hoc ego dico q̄ mel eſt calidum & ſiccum ſed in quo gradu: ergo dico q̄ Iſaac in dixitis particulari- bus ipſum ponit calidum & ſiccum in ſecundo gradu: nec- rum eſt q̄ ipſum eſt magis ſiccum q̄ calidum: apes enim accipiunt flores & rorem maxime ſuper ſalices & quæ- cur, & hæc duo ſimul piſant, & ex hoc compoſito faciunt mel & ceram: & hoc compoſitum diuidunt in duas par- tes: vna pars eſt magis craſſa & viſcoſa, & eſt cerā: de qua ipſe faciunt domum ſuam: & alia pars eſt magis ſubtilis, & eſt mel quod eſt nutrimentum apum, quod eſt ſimile apibus in complexionē ſcilicet calida & ſicca: vnde cum apis ſeparat ab iſta maſſa craſſum & viſcoſum a ſub- tilicraſſum & viſcoſum ſit cera de qua faciunt apes domū ſuam: de ſubtili autem quod eſt mel, faciunt nutrimentum ſuum: vnde mel propter ſubtilitatem ſuam ſere habet to- tam naturam aerem illius maſſę. Cera enim eſt humida & temperata inter calidum & frigidum: ideo ſuum calidum parum reſiſtit frigidity aeri, ideo ipſa cera cito co- agulatur ad frigiditatem, & a ſiccio terrę inſufo vbiq̄ per ip- ſam & fortiter annexo humido aqueo cuius: propter quod annexione ipſa cera eſt viſcoſa. Sed mel eſt ea, & ſic. Ii- quidum vt ſit nutrimentum quia liquidum eſt cito paſſi- bile, & tale debet eſſe nutrimentum, & eſt calidum & ſic- cum, vt ſit nutrimentū apis, quæ eſt cali. & ſic. Et eſt mel calidum ex tribus, ſcilicet ex materia ex ſeparatione & ex artiſice. Ex materia, quia maſſa in qua ſunt piſanti flores & ros eſt calida. Ex ſeparatione quia pars aerea quæ eſt magis calida cadit in mel, & magis aquea cadit in ceram. Ex artiſice quia apis eſt calidę cōplexionis. Ex iſtis tribus eiſdem mel eſt ſiccum, & eſt magis ſiccū q̄ calidū.

Ad primum cum dicitur: quod ab aliquo eleuatur eſt ſimile illi &c. Hoc eſt verum de eo quod ab alio eleuatur ſine alteratione, & per ſolam deſicionem: ſed hoc non eſt verum de eo quod eleuatur ab alio per alterationē & de- ſicionem. Ad aliud dico q̄ non eſt ſimile nam māna ſit de rore per artem hominis verberādo & nihil miſcen- do, ſed mel ſit de rore per artem innatam apīs & per al- cuius immiſſionem. Ad aliud dico q̄ duplex eſt calor viuientibus. Calor complexionalis & calor animę. Calor complexionalis eſt de ſubſtantia corporis viuientis: ſed calor animę ſiuit per corpus: & iſte calor cum ſpiritu generatur in corde ex ſanguine. Ideo loquēdo de ipſo ca- lore animę habentia plus de ſanguine habent plus de ſei- lo calore & ſunt calidiora q̄ animalia non habentia fan- guinem. Loquendo tñ de complexionali caliditate ani- mal

Mellis
bonitas
cogno-
ſcitur ex
vi.

Mel cui
p̄ ſit cō-
plexionis
quæritur

mal folans in volado potest esse calidius q̄ aliquid animal habens sanguinem ap̄is enim sonat in volado propter spiritum percutientem suum diaphragma: similiter ap̄is in quantum mixtum, multum habet de calore complexionali: propter quod ap̄is habet pinguedinē & punctionem calefacientem & maturantem: unde ap̄is est animal frigidum priuatum calore animalis: est calidum calore complexionali, & conuerso est de porco, & ideo ap̄is caliditate complexionali calefacit, & maturat apostemata supra quæ ponitur, calefacit pungendo aculeo suo, & calefacit mel quod ipsa facit.

Propter
qd mel
ponitur
in medi-
nis,

Querit
cū quo
mel^o cō
ficiatur
me. vel
cū melle
vel cum
succharo

Propter
tria mel
ponitur
in medi-
nis,

Consequenter queritur propter quid ponatur mel in medicinis compositis. Et ponitur in eis, vt eas præseruet & conseruet a putrefactione, & videtur q̄ nō sit verum, quia nullum consumptiūm præseruat, sed mel est consumptiūm cum sit calidum & siccum: ergo &c. Item Isaac, mel est acutum & ita p̄guitum: sed omne tale præbuit calido extraneo ingressum: sed omne tale est putrefactiūm & non conseruatiūm: ergo &c. Consequenter queritur cum quo melius conseruantur medicinæ, aut cū melle aut cum zuccharo, & videtur q̄ cum zuccharo: quia zuccharum est magis temperatum cum sit calidum in fine primi gradus & humidum in medio eiusdem: sicut dixit Isaac: sed mel est siccum in secundo gradu: ergo zuccharum est minus trāsmutatum medicinarum quam mel, & magis medicinaliter ergo magis conseruatiūm. Oppositum vult vsus omnium.

Solutio. Ad primum dico: q̄ mel ponitur in medicinis propter tria: propter palliationem quia palliat horribilitatem medicinæ: sunt enim multe medicinæ quæ nisi cum melle conseruentur, non solum inferrent horribilitatem sensui gustus: sed etiam existerent membris, quare ab eis non attraherentur: sed potius repellerentur & operantur enim mel in medicina quod est ea in hamo: membra enim attrahunt cum dulcedine mellis amaritudinem: per quā confortantur & depurantur. Secūda causa quare mel ponitur in medicinis est: vt ipsum medicinas mundificet: quia ipsum caliditate sua superfluitates cōsumit, resoluit, & expellit. Tertia causa est, quia mel conseruat species & medicinas, quia mel sua viscositate facit medicinas compositas viscosas, quæ viscositate nō permittit eas euocari a calido extra. Ad primum dico q̄ licet in principio consummati in fine tamen conseruat sua viscositate, sicut sal. Ad aliud dico q̄ mel est parum acutiū deo sua viscositas plus valet ad conseruandum, q̄ ipsa acuitas ad consumendum. Ad secūdu dico, q̄ syrupus factus cum melle, simpliciter melius valet q̄ factus cum zuccharo, & causa quadruplex est: prima est quia multum viscosum melius conseruat medicinas compositas in syrupo q̄ zuccharum: Secundo: quia mel est dulcius cum sit dulcis omni re. Tercio: quia mundificat medicinas magis quam zuccharum: cum sit calidum in secundo gradu & zuccharum in fine primi gradus. Quarto, quia melius digeritur quam zuccharum. Et licet syrupus factus cum melle sit melior simpliciter ad digerendum tamen ad conseruandum & infriigidandum melior est syrupus factus cum zuccharo q̄ cum melle: si tamen volumus digerere, debet consisti cum melle, si volumus infriigidare, cum zuccharo, si volumus vt rumpat, cum vtroq̄. Ad obiectum contra, dico q̄ licet zuccharum sit temperatum: tamen propter hoc passibilis & pumibilis, ideo ipsum minus cōseruat, & minus valentem reddit syrupum. Et dico q̄ licet mel sit magis acutum, q̄ zuccharum: non tamen alterat per suam actionē medicinas magis nisi tñ quo ad dulcedinē seprimēdo amaritudinē, & non quantū ad virtutis debilitationē, nisi debilitatio meliore materiam, et sic soluat.

Modus
faciendi
syrupū

Syrupus rosaceus sic fit. Accipere rosas recentes & ponere in vase per se, & in caldario pone aquam donec bulliat, & bullientem supra rosas prædictas infundere, & postea vas ipsum tege ne exeat fumus, ex quo aqua tibi refrigerata est, rosas inde eijce, & alijs recentibus aquā eandem iterum bullitā superinfunde, mutando rosas: do nec illa aqua rubra fiat: de hac autem aqua, liij. lib. acetipere, & ibi. iij. lib. zucchari infundetum autem bullire nec pit, albuminum ouorum aliquot cū aqua frigida donec spumescat cōcūtas, & illam spumam in syrupo bullientem spargendo infunde, & cum nigrescere hæc spuma in cepit, suauiter cum cacia remoue, & iterum aliam infundere, donec clarus fiat syrupus, & cum inceperit syrupus quasi filum facere, si cum digito tetigeris, aut a cacia dependens ad hæreat, coctus est, valet calori feb. & siccatissimum reprimi, confortat, & consilpat. Eodem modo syrupus viola. sit, humectat, secis febribus, & phthisicis conuenit, & consilpatis ventrem laxat. Syrupus nescarius eodem modo fit, valet contra maximum calorem, maxime in acutis & peracutis.

Non est possibile vt homo cognoscat medicinas compositas, nisi prius cognoscat simplices, cum igitur Nicolaus determinet cognitionem medicinarum compositarum: prius de medicinis simplicibus est videndum & hoc quatuor de causis. Prima causa est, propter nomen mutationē: quod enim vnus homo uno nomine nominat, alter alio nominat, propter quod simplices medicinæ non semper per nomina distinguuntur, tamen semper distinguuntur per virtutem. Secunda causa est, propter vulgi opinionem de simplicibus medicinis, quod enim dicie esse verum, frequentius est falsum, & est opinio vulgi quod dicunt omnes, & etiam plebs: errant enim in pluribus qui eos sequuntur. Tertia causa est, propter paucitatem experimenti, quia cum virtutes medicinarum simplicium nō sciamus experimento, eas aliquando scimus per doctrinam.

Item si experimento non sciamus quæ medicina iuuat, & quæ nocet, hoc aliquando scimus per doctrinam. Vnde de simplicibus medicinis volumus hic determinare quedam, vt per doctrinam complecti cognoscamus, quæ simplex medicina iuuat, & quæ nocet, quia per experimentum incomplete, vel nullo modo cognoscimus: licet enim aqua frigida semel exhibita calefaciat, ipsa tamen toties posset exhiberi q̄ frigeret.

Circa medicinam simplicem tria videamus: primum est de hoc vocabulo, simplex medicina: secundum est de eius complexione in generaliterum est de eius complexione simpliciter in speciali. Circa primum sic procedo & dico, quod hoc vocabulum simplex medicina est æquiuocum: habet enim tria significata: nam uno modo simplex medicina est medicina cuius substantia non est admista aliqua contrarietas, & ita est simplex medicina cuius substantia & succus, & cuius pars centralis & pars superficialis sunt eiusdem nature & eiusdem operationis homogeneæ. Et per oppositum illa medicina cuius substantia & succus sunt diuersarum naturarum & diuersarum operationum sicut caulis, est composita medicina.

Similiter illa medicina cuius pars centralis & pars superficialis sunt diuersarum naturarum & diuersarum operationum est medicina composita.

Secundo modo dicitur medicina simplex, quæ tantū apparet simplex efficitur secundum veritatem sit composita, & sic omnis medicina producta a natura est simplex, & per oppositum omnis syrupus, & omnia electuaria, & omnia antidota: & omnes opiata, sunt medicinæ compositæ.

Tertio modo dicitur simplex medicina, quia non est cōposita per artem & isto modo omnes medicinæ quæ sunt, tales quales eas natura producit sunt simplices, & per oppositum illæ sunt cōpositæ quæ artificialiter confectæ sunt.

Circa secundum sic procedo & dico, quod complexio medicinarum alia est actualis, alia potentialis. Actualis

rosatus
ex infu-
sione.

Prius est
vidēdi
de simp-
plicibus
q̄ decō
positis
per qua-
tuor.

Actualis est illa quæ actu in illa medicina præsens est, & appello esse actu, quod est in esse cōpleto vltimæ pfectio nis fux, sicut aqua calida est aqua calida a actu, et huius cōplexionis tactus est cognitor. Complexio potentialis est illa quæ est in potentia in medicina, & hoc est tribus modis. Vno modo complexio est potentialis in medicina quæ habet esse imperfectæ & sub esse in cōpleto complexionem suæ virtutem aliquid faciendi, & sic equus vnus anni aut mulus cursibilis dicitur: quia habet imperfectæ & sub esse in cōpleto potentia ad currendum. Sic puer dicitur sapiens, non quia habet perfectæ scientiam, sed sub esse in cōpleto, & de hac potentia dicit Gal. in habente huiusmodi potetiam, habemus fiduciam vt fiat licet nō sit factum, adhuc hæc potentia est agentis. Secundo modo complexio est in medicina in potentia quia habet potentiam passiuam, vt ista complexio fiat in esse sicut panis habet potentiam passiuam, vt in eo fiat complexio carnis in forma carnis. Et similiter sanguis est in potetia passiuus, vt in eo fiat forma & cōplexio carnis similiter, sed differenter: quia inter carnem & panem multa cadit media, & inter carnem & sanguinem nō cadit medium, & hæc est potentia patientis. Tercio modo complexio in potentia in medicina est quando medicina est apta nata habere etiā ex suis principijs, sicut medicina ex suis principijs, proprijs est apta nata esse calida & calefacere corpus humanum plus debito, & etiā sicut aliquid ex suis proprijs principijs est aptus natus esse carnosus, & non ex causis extrinsecis sicut a balneo, & hæc potentia est potentia quæ est de secunda specie qualitatis.

Secundo modo cōplexio medicine potest diuidi sic. Complexionem in medicinarum, alia est temperata, alia est lapsa: sicut complexio corporis humani, alia est temperata, alia lapsa, & appello complexionem corporis humani temperatam, non quia corpus humanum sit omni nō temperatum, quia si sic, tunc homo esset dignus decorari sicut angelus, vt dicit Gal. sed appello complexionem corporis humani temperatam, quando homo non indiget cooperatorio ad hoc quæ calefaciat ad mitigandam suam frigidi tatem: nec indiget ablatione vestium vt frigeat ad mitigandam suam caliditatem. Similiter medicina alia est temperatæ complexionis, alia lapsæ. Temperatæ complexionis est illa quæ nec calefacit nec frigidat, nec humefcit nec deficiat plus debito, sed conseruat hominem in sua naturali complexionem. Lapsa est illa quæ calefacit corpus humanum plus debito. Illa autem quæ calefacit corpus humanum plus debito est calida lapsa.

Tamen aliquid potest esse calidum quatuor de causis. Primo: quia calidum in fine caliditatis, & scignis dicitur calidus. Secundo, quia in eo dominatur calidum elementum, & sic mistum in quo dominatur ignis dicitur calidum. Tercio, quia calefacit corpus humanum plus debito, & sic acuta, amara, falca, duntur calida, & sic etiā quedam medicine dicuntur calide. Quarto quia est illud quod est calidum respectu aliorum suæ speciei temperatorum, & sic multi homines dicuntur calidi sicut illi qui sunt lapsi in calido. Similiter illa medicina quæ frige facit corpus humanum, dicitur frigida lapsa, tamen aliquid potest frigefieri quatuor de causis sicut calidum, & sicut dicitur de calido & frigido quadrupliciter, sic eodem modo de sicco & humido potest causa quadrupliciter assignari.

Tercio modo potest diuidi complexio sic. Complexio nūm alia prima alia secunda. Prima est ea quæ fit in eo quod fit ex non habentibus complexionem, & hæc est cōplexio misti, in eo quod mistum est immediate ex elementis quæ non habent proprie complexionem, sed puras qualitates non fractas. Secunda est illa quæ fit in eo quod fit ex habentibus complexionem, & hæc comple-

xio reperitur in medicinis cōpositis à natura, sicut lac componitur ex fero, butyro, caseo, et caulis componitur ex duabus substantijs, & psyllium ex duabus, & fere omnes medicine à natura cōpositæ sunt tales, & sic hæc secunda complexio reperitur in medicinis omnibus cōpositis ab arte sicut in syrups, electuarijs, trochiscis, & opiatis. Complexio secunda medicinarum potest sic diuidi: nam quedam medicina habet substantiam stipiticam & consipitiam intra, & laxatiuam extra, vt caulis. Et quedam habet substantiam calidam intra, & frigidam extra, vt rosa, & ideo rosa est rubra extra, scilicet propter substantiam eam rubificantem extra. Et quedam habent substantiam viscosam extra, & frigidam intra in profundo, vt psyllium, vn de psyllij pars corticalis est adustiuæ, quia superficialis est frigida. Sed quia in psyllij pars frigida est frigidior quàm calida: ideo totum cōpositum psyllium dicitur frigidum. Item complexio secunda medicinarum potest sic diuidi, complexionum medicinarum, alia firma, alia non firma. Firma est illa, quæ licet sit cōposita ex diuersis complexionibus, nō tamen potest diuidi, nec separari in substantias diuersimode complexionatas propter nimium annexum partium nec per artem, nec per naturam, nec per caliditatem naturalem, nec per ignitum, nec per decoctionem. Non firma, est illa quæ est cōposita ex diuersis complexionibus, et hæc potest diuidi in substantias diuersimode complexionatas, & complexio complexionatorij ex quibus componitur, vnum potest separari ab alio, aut per decoctionem: aut per ablationem, sed si complexio sit debilis, tunc sit separatio per ablationem: sicut est in endiuia, sed si sit complexio medioeris & fortis, tunc sit separatio per decoctionem, sicut in caulibus, si sit complexio fortissima, tunc impossibilis est separatio, sicut est oleū quod est cōpositum ex substantijs diuersimode complexionatis & indissolubilibus, propter nimium nexum & viscositatem partium olei. Et cum dicimus cōpositam esse medicinā ex contrarijs complexionibus: quarum vna est calida, et alia est frigida, nos non volumus dicere quod in vna medicina sunt duæ complexionem contrariæ. Quarum vna sit calida & alia frigida: sed volumus dicere quod in vna medicina sunt duæ substantiæ deferentes illas duas complexionem contrarias, attamen illæ duæ substantiæ deferentes complexionem contrarias commiscuntur per totū, ita quod cum qualibet parte vnus sit pars alterius, & tunc suæ complexionem inuicem franguntur: & faciunt unam medicinam non cōpositam, sed simplicem temperatam: & similitudinem partium per totum: sed si illæ substantiæ deferentes contrarias complexionem non commiscantur completæ, sed vna sit iuxta aliam: vt vna sit in cetro & alia in circumferetia, ita quod quilibet pars medicinæ non sit cōposita ex illis duabus substantijs, tunc illæ complexionem duarum istarum medicinarum non franguntur, nec remittuntur, & tunc istæ substantiæ constituent vnam medicinam nō simplicem sed cōpositam dissimilium & non similitudinem partium in complexionem, licet tamen ipsa appareat simplex sicut caulis, et talis medicina per istas duas substantias facit in corpore humano duas operationes: cum illæ duæ substantiæ diuiduntur à se inuicem per calorem naturalem.

Circa tertium sic procedo, medicinarum alia subtilis, alia crassa subtilium, alia subtilis in passione, alia subtilis in actione. Illa medicina est subtilis in passione quæ facit potest diuidi in partes paruas. Subtilis in actione est quæ facile penetrat per foramina parua, et per corpora parua Crassa in actione per oppositum, & per oppositum illa medicina est crassa in passione: quæ non potest facilius diuidi in partes paruas. Item medicina quantum ad eius cognitionem potest sic diuidi. Medicinarum simplicis,

alia rara, alia densa. Rara, est illa inter cuius partes sunt plures vacuitates & partes aeris: cum non sit ponere vacuum. Densa est illa inter cuius partes non sunt posite vacuitates id est partes aeris. Et nota quod rara medicina in corpore humano de facili inflammatur a calore febrili, sed densa non de facili inflammatur, sed potius fit carbo. Vnde Gal. dicit quod rara medicina magis est flamma quam carbo. Sed densa medicina magis est carbo quam flamma, & hæc sufficienter de medicinis simplicibus quantuni ad præfens.

Consequenter accedamus ad medicinas compositas quæ componuntur per artem, quia de his intendimus principaliter. Sed quia iste liber totalis est de medicina practica, ideo secundum operationem medicinarum procedamus. Et quia in operatione medicinarum primo oportet malum materiam digerere, quæ digestio fit per syrupos, & per electuaria, & secundo eam digestam euacuare debemus, quæ euacuatio fit per medicinas euacuantes. secundum Hippocra. i. aphor. dicentem, digesta medicari, & tertio debemus residuum materie malæ consumere, & membrum inanitum per euacuationem medicinarum confortare, quod fit per opiatas.

De syrups.

Item primo volumus determinare de syrups & electuarijs quæ sunt digestiua. Secundo de medicinis euacuantibus. Tercio de opiatas quæ habet residuum materie malæ consumere, & membrum confortare. Inter syrupos & electuaria primo dicamus de syrups, postea de electuarijs. Incipientes igitur a syrups: primo dicamus, quod syrups sunt nouem vel decem qui communiter debent inueniri in apotheca, si apothecarius sit bonus, qui sunt hysyrupus rosæ, syrups violæ, syrups nenufaris, syrups oxyzacaræ, syrups acetosus, syrups simplex: oxy-mel diureticum, oxy-mel scilicet, syrups de absinthio, syrups de fumeterre, & cum his possunt addi alij scilicet syrups. myrtinus, syrups. citoniorum, & ita in vniuerso. xij. sunt syrups. vnde ¶. Oxy-mel est triplex, nenufaris, & violæ. De fumo terre, myrto, atq. rosato, Absinthio, acetoso, post oxyzacara iunctio. Et horum syrupsorum viderimus primo compositionem vel confectionem. Secundo propriam vniuersalem virtutem. De primo dico quod omnis syrups conficitur aut cum melle aut cum zaccaro, & si sit sine his, non erit syrups. Sed ille syrups qui fit cum zaccaro melius debet coqui quam qui fit cum melle, qui cum mel fit magis conseruium & minus corruptibile & putrefactibile quam zaccarum propter quod syrups factus cum melle diutius conseruatur quam cum zaccaro factus. Item vbi ponitur mel quanto minus decoquitur, tanto magis laxat, & quanto magis decoquitur, tanto magis restringit. Item syrups melius debet coqui in æstate quam in hieme, ne putrefiat & corruptatur a caliditate æstatis. Item syrups quanto melius decoquitur, tanto melius est, nisi fiat ex rebus talibus quæ non patiantur multam decoctionem: quæ sunt res calidæ & multum passibiles. Item diuersæ res ponuntur in syrups, sicut radices, flores, & folia, sed non sunt potestæ simul in decoctione: sed primo diffiales ad coquendum, sicut radices, & post minus diffiales, sicut folia, & postea facillime, sicut flores. Si enim flores ponerentur in principio decoctionis cum radicibus antequam radices essent coctæ, virtus florum esset totaliter consumpta. Item aliquando pulueres ponuntur in syrups & non debent poni in principio decoctionis, ne virtus eorum euaneat per decoctionem, nec ante zaccarum, ne syrups & zaccarum deturpetur. Sed post zaccarum, & non modo quocumq. sed in sacco ponitur pulvis & exprimitur faccus, & pulvis cadit subtilis in syrupo. Zaccarum ponitur in syrups vt conseruet syrups

pum, & medicinas simplices in syrupo, & etiam vt attrahatur ad membra syrups & medicinarum quæ in eis sunt, & hoc cum melle, & etiam ut sua dulcedine reprimat horribilitatem medicinarum existentium in syrupo: ideo secundum horribilitatem vel quæritatem horribilitatis medicinarum existentium in syrupo debet esse quæritas zucari. Et syrups habet terminum suæ decoctionis, qui cognoscitur duobus modis. Vno modo, si cum spatula eleuetur, & fortiter teneat se gutta ad spatulæ, coctus est sufficienter. Alio modo, si gutta vna ponitur supra cultellum si non spargat diffundendo se vndique, coctus est syrups.

Consequenter accedamus ad regulas speciales. Et primo ad syrups rosatum. Rosa est frigida in primo gradu, sicca in fine secundi, & habet duplicem substantiam. Vnam ponticam & stipticam, & est id quod adhæret stipti, quod est tale propter partes aquosas & terrestres, quæ ibi dominantur. Alia substantia eius est aromatica, ex partibus igneis et aeris, & est versus summam tem solij, & hæc substantia est amara in superficie. Alia in profundo, & confortat sua ponticæ & aromaticitate, & caput in æstate infrigidat. Derosa sunt quinq. res. Prima est syrups coctus. Modum autem consensendi satis tangit Nicolaus, & valet iste syrups & contra febres sua frigiditate, & contra sitim sua humiditate valet, & confortat & consilpat sua stipticitate. Secundum quod fit de rosa est electuarium rosatum, sicut post videbimus cum loquermur de electuarijs. Tercium quod fit de rosa est mel rosatum, quod stomachum confortat. Quartum est aqua rosa, quæ valet ad infrigidandum omnem materiam calidam. Item si rosa decoquitur in aceto & in aqua pluuiali, & sponsa in fundatur & superponatur stomacho: vomitum reprimat, & fluxum sanguinis stringit. Quintum quod fit de rosa, est oleum rosa. quod per inunctionem inuauit stomachum inflammatum, sed in hoc oleo debet poni parum aque ne oleum inflammet stomachum.

Consequenter accedamus ad syrups violatum, viola est res flos, frigidus & humidus, aromaticus, & quedam sunt subalbæ, & minus aromaticæ, & minus etiam laudabiles, & quedam sunt purpureæ, & sunt obscuræ, & magis laudabiles, & quanto sunt purpuriores, & quasi subnigræ tanto meliores, & laudabiliores, syrups autem viola eodem modo fit sicut rosa.

Consequenter accedamus ad nenufarium syrups. Nenufaris est flos frigidus & humidus multum: & si de eo & de floribus papaueris fiat succus, sedat libidinem: de eo fiat syrups omnino sicut rosatus, & de alijs floribus valet etiam iste syrups in causis peccatoris & tussi ex causa calida, & in feb. acutis & peracutis calidissimis, quia magis infrigidat & alterat quam violatus, si enim sedat, somnum prouocat, materiam incassat, cauendum est ne in cholera crassa detur, sed tantum subtili. Nunc quæramus de operationibus medicinarum practice. Et quia in operationibus medicinarum practice fit primo digestio & secundo euacuatio malæ materie, & tertio balneatio, & quarto oppiatio: quod contra phlegmatico ideo primo quæramus de digestionibus.

De digestionibus.

Et si dicatur sicut dicit Auicenna. quod digestio est qualitas faciens cessare putredinem substantiam manentem. Contra, qualitas non corrigit peccatum substantiæ, sed putrefactio est pectum substantiæ cum sit corruptio substantiæ: ita putrefactio corruptit complexionem, quæ est dispositio ad formam, & per consequens corruptit substantiam, ergo dig non est qualitas faciens cessare putredinem. Item si digo, faceret cessare putredinem, tunc nihil digereretur nisi putridum: sed hoc est falsum: quia cibus digestus, qui non est putrefactus & chymus, ergo &c.

Item

De syrups
porosa.
De ros.

De rosa
fuit quæ.

De syrups
porosa.
Quid sit
viola.

De syrups
nenufaris
quid sit
nenufar.

Syrups
in apotheca
recedit. xij.

Syrups
fit cum
zaccaro
plus de
bet deco
qui cõcui
melle.

Item in sanis aliqui fit digestio materię euacuandę p sy
rupos, in quibus nulla est putrefactio, ergo &c. Itē cū
nulla sit materia putrida nisi illa quę est in minera putre
dinis, tunc nulla materia digeretur, nisi illa quę est in mi
nera, sed hoc est falsum. Item cum in statu materia sit di
gesta, tunc ergo cessaret putredo, & tūc in statu non eēt fe
bris. hoc autē est falsum, ergo &c. Item dicit substantia
manentē, ergo tunc materia digesta debet manere in cor
pore, & nō debet euacuari, qd est contra Hip. digesta me
dicari &c. Dices forte qd digestio est repressio materię
malę, sicut dicit Gal. Contra cum in omni statu materia
sit digesta, in statu materię malitia est repressa, ergo oīno
materia nō affligitur sed etiam status melior horaz, qd falsum
est, sed ē nequior. Sed dices qd digestio est preparatio mate
rię ad expulsiōē. Contra fm hoc quidem debet ēgēd
digerere expelli, sed hoc est falsum. Multa, n. digeruntur
quę non expellunt, ergo &c. Solutio. Dico qd hoc nō
nomen digō ē nō mē aequiuocū. Vno modo pōt heri extra
corpus viuens, & aliqñ in viuente corpore. Si fit extra cor
pus viuens, tū digō dī mutatio in caliditate, & fit a calō,
& nō oportet qd illud calidum regulē ā virtute naturali,
& de tali digestiōe determinat Arist. in. iiii. meteororū.
Si autē digestio fit in corpore viuente, siue fit in uiaui, siue
noctui, semper tñ fit ab ea virtute. I. naturali tanq̄ regu
lante, & hac digestio quę fit in corpore humano ē duplex
vna est in uiaui, & alia noctui. Illa quę est in uiaui ē nu
trimenti, & fit ā calore naturali regulato ā virtute mēbrī,
& per hāc digōnē cibis acquirit cōplexiōē mēbrī vt p
hoc possit acquirere formā membri. Digestio quę est no
ctui: est materię q̄ est cā morbi, & est duplex, vna p quā
preparatur mala materia ad expulsiōē. Scdā est per
quā corrigi mala materia, vt digeratur & mēbra nutriat.

De his duabus digōnibus dicit Haly. in technī. qd di
gō aliqñ facit malum bonum, vt ipsum cōuertat in mē
bra & nutriat mēbra, aliqñ facit malū, mediū inter malū
& bonū, vt ipsum expellat. Sed tñ notandū qd semper
natura mala materia intendit digerere si materia fuit
licet & resiliens, tūc natura nō pōt cōplete ēa vince
re, si cōtā ē vincat in parte, & tūc ēa nō facit bonū sed me
diam inter bonā & malā, vt ipsam expellat. Hęc autē dif
finitio digōnis, digō est qualitas &c. nō ē diffinitio digō
sionis cōiter se hntis ad digōnem extra corpora viuens
& in corpore humano. Si ista diffinitio nō ē digōnis fa
ciē cōiter se hntis ad digōnē cōueniētiē & nociui, sed di
co qd est digestiōis factiē in corpore viuente quę est noci
ui tñ, siue illud nociuū per illā digōnem fiat bonum ad
nutriendum & cōuertat, siue fiat mediū inter bonum, &
malum ad expellendū. Cū tu quærīs quid est digō, di
co qd digestiō in nociuū, siue mutet nociuū in bonū, si
ue in medium inter bonum & malum: est qualitas faciē
cessare putredinē substantiā manente. Ad primū dico
qd digō nō facit cessare putredinem immediate, sed per
mediū nam quedam sunt qualitates, quę materiā existē
tem in venis habilitant, vt ipsa fiat ad mineram putre
dinis, & ibi putrefcat. Ego dico qd digestio debet remoue
re ā materia illa qualitatē per quā ipsa fluebat ad minerā
neibi putrefcens, & per cōsequens nō permittat ēa fluere
ad minerā putredinis, nec per cōsequens putrefcēre. Licet
enim putrefactio peccet in substantiā, tñ qualitas inclina
tū ad putrefactiōē nō peccat in substantiā, quā quali
tatem auferit digō, & p cōsequens non permittit eam pu
trefcēre. Ad aliud dico, qd nihil digerit hac digōnē dī
loquitur nisi putrefactū, i. nisi illud qd habet qualitatem
aliquam per quā est in via ad putrefactiōē. Tertiā rō
pcedit de digestionē in uiaui, cum in sanis non sit aliqd
nocitium. Ad aliud dico qd nō digerit materia quę
putrefcēda est, v. illa quę est in minera, sed in illa est, quę
est cā hac via ad mineram, & ad putrefactiōem: ideo non
valet. Ad aliud dico qd in statu non est complete ma

teria minerę digesta, sed adhuc est in digerēdo. sed in crisi
ipsa est complete digesta. Item sōtenō digerit materia
quę est ēt minera, sed materia antecēdens quę est in venis.
Dico qd in statu materia antecēdens est digesta, sed nō cō
iuncta materiā quę est in minera, & hęc in statu facit fe
brem. Ad aliud dico qd digestio est qualitas &c. i. dige
stio nō euacuat materiā per se, solum. n. digestiū nō eu
acuat materiā, sed qd est digestiū & euatiū digerit ma
teriam & ēa digesta euacuat. Ad aliud dico, qd diffinitio
bona est, digestio est repressio malę materię, & hoc vt na
tura vincat super ēa cōuertendo vel expellendo, & illa
diffinitio est eadē cū pcedēte. Et ad argumentum cō
tradictō qd status ē melior horarū, & ēt nequior, nam in sta
tu materia est minor q̄ in alio tpe, tñ ipsa tunc est magis
mota q̄ in alio tēpore, & quia materia nec affligit nec af
fert nocimenta & symptomata nisi quā mouetur. Ideo
plus sensibilibiter affligit & fortiora symptomata inducit
q̄ in alio tempore. Ideo status est nequior horarū fm
sensum: non tñ fm veritatem: sed in tempore pcedenti
materia erat maior, sed min⁹ mota: ideo &c. Ad aliud
dico qd hac diffinitio est bona, digō est preparatio materię
ad expellendū, & hęc diffinitio nō est diffinitio digōnis
factiē in corpore humano, sed materię nociuę quę dēt
expelli, cum ipsa nō possit cōplete corrigi. Sed vsq̄ qd
natura nunq̄ digerit materiā ad expellendū, sed tantū
ad cōuertendū, & tūc diffinitio Aul. est mala, digō est
preparatio materię ad expellendū: pbatio assumptę. G.
in de euacuatiōe mēbrorū dicit, qd oēq̄ d natura alterat, al
terat vt cōuertat: ergo Aul. male diffinit digōnē sic, digō
est preparatio materię ad expellendū. Ego dico qd di
ctum Aul. intelligit de materia nociua: quę nō pōt cor
rigi: sed Gal. intelligit de cibo. Vel pōt dicit qd natura
intendit cōuertere quicq̄ digerit, sed operatio nature nō
attingit aliqñ intētiōē suam p materię inobediētiā,
& tūc expellit materiā pter intētiōē naturę, & Aul. talit
ligit de operatione nature, & nō de eius intētiōe, sed Gal.
intelligit de intētiōe eius, & nō de operatione: & sic solui

Oxygaccara ab oxy qd ē aceti dicit quę, fiat dīc ēc.
Syrupus acetosus sic fit. q. acci partē vnā, zucca, hī
& aq. iiii. Iste autē syrupus valet in oī vbi est oppilatio he
patis: & splenis, & intestinorū, & valet in oī feb. de cras
sa materia. Hydromel fit ex melle & aqua, vel illis qui
hnt crassos humores, et retentionē vīniz, valet et vbi est
crassa materia & phlegmatica. Oxy mel simplex va
let vt oxyzaccara, digerit, diuidit, & phlegma mirabilī
purgat, datur cum calida, sic fit &c.

Oxymel diureticū s. mellis spūmati lib. i. aceti fortis
simi lib. i. & si quo bulliat radices feniculi. 3. h. & rapha
ni. 3. i. et. f. rebulliat ad tertiam, deinde colent, et supradictū
cōlatūre supradictū mel addat in flagrantē vasē, et iterū
bulliat lēto igne frāgitado cō spūalia vsq̄ ad aceti cōsum
ptionē, valet fe. verā, & quartanę, et tertianę nothę vt
oxyzaccara phlegma digerit diuidit, & purgat: dat ma
ne cum calida.

Oxymel scilliticū seu cōpositū addit supradictē scil
l. Iste syrupus diuidit, incidit phlegma, et materias vbi
cōp̄ sint in corpē, et si nō hntus scillā loco eius ponam⁹
saphanū qd idē operat, et ille syrupus valet ad puocandū
vīnā, & cōtra debilitatē pectoris ex materia viscosa.
Supius determinatū ē de sim plici medicina q̄ntū ad
nōmē et q̄ntū ad eius cōplexiōē, et q̄ntū ad eius cognitio
nē in gnālī. Nunc declaramus de ea q̄ntū ad eius cognitio
nē in spālī. Sed medicina simplex duplici via cognoscit
f. via experientie: et via rōnis, et hoc ēd dicit Haly. i. tē
chnī. Necessē est medicū vt expiat cū rōnē, et fm hōcipe
vult, vt ipse sit cōtēns in cognitione medicinę expmēto
et rōnē. Sic ergo manifestū ē qd medicus cognoscit medicū
nā duplici via. f. expmēto et ratione, et hoc ēd dicit. G. i
apho. sic, Si aliqui vult arte ducere ad actū, opz qd vīatur
Mes, Gg duobus. f.

Digō in
corpore
humā
frida du
plex.

ni qd
vbi
vbi
vbi
vbi

De oxy
zaccara
De sym
po acce
toso.
De hy
dromel
le.

De oxy
melle
diureti
co.

De oxy
mel. scil
litico.

duobus. f. experimento & rōne. Et diuiduntur experimētum & rōn in duobus. f. in principiis & cognitione principiorum. In principiis f. in principiis rei sunt principia rei: experimenta sunt operationes rei in principiis cognitionis. Nam principia rōnis intellectu cognoscuntur: sed principia experimenti cognoscuntur sensu. Et quia principia experimenti sunt nobis magis nota q̄ principia rōnis, ideo prius inquiramus cognitionē simplicium medicinarum via experimenti, & hoc quantum ad istam lectionem: secundo via rationis, & hoc quantum ad lectionem sequentem.

Circa experimentum. sciendum q̄ duplex est experimentum. f. vallatum, & non vallatum rōne. tunc ipsum est timorofum & fallax si nō sit vallatum rōne. vnde dicit Hip. experimentum fallax: & illud nō cōuenit ad cognitionem medicinarum. Si aut sit vallatum rōne, aut illa ratio, aut vallatio continuata est per totam operationem experimentalem: aut illa cōsideratur vt est in fieri: aut in facto esse. f. in fieri tunc experimentum est laboriosum, & longum tps requiritur, & per tale experimētum sic cōsideratum debilitat cognoscitur medicina simplex. Si in facto esse tunc per illud experimentum sic cōsideratū, debet medicus cognoscere medicinas simplices, & de isto sic cōsiderato hic intendimus: & ad hoc experimētum sic vallatum ratione, septem requiruntur & exiguntur conditiones.

Prima est q̄ oportet vt medicina simplex que expiatur, sit pura & munda ab omni extranea qualitate ne per illam extraneam qualitatem impediatur propria operatio medicinarum, & per consequens cognitio experimentalis. Et ponit Auic. exemplum in amygdalis que rectas sunt temperate complexionis: sed venientes consumptæ amittunt complexionem temperatam.

Secunda cōditio est q̄ sit experimētum in simplici ergitudine nō in compositis: sicut quotidiana est composita ex calido & frigido tps. n. est frigida in quantum ex materia frigida est. calida vero est in quantum est morbus calidus. f. feb. quia omnis febris est calor innaturalis, vnde non sequitur, hęc medicina simplex. f. euphorbium curat morbum calidum. f. feb. quotidiana: merito euphorbium est frigidum: quia omnis cura fit per contrariū: nō sequitur. Dico q̄ euphorbium curat quotidianam nō p contrarietatem quā habet ad eam quia morbus, sed p contrarietatem quam habet ad eam grauius sue materię, quia euphorbium est calidum.

Tertia cōditio est q̄ oportet q̄ medicina simplex experietur in duabus contrariis ergitudinibus diuersis: sicut camomēa i quotidiana & tertiana: ipsa. n. curat quotidianam ex sua cōplexione, tertianam ex proprietate suat tñ non sequitur: camomēa curat tertianam, ergo est frigida, sed sequitur ipsa ex sua cōplexione curat quotidianam, ergo est calida.

Quarta cōditio est quod oportet quod virtus medicinę sit æqualis qualitati partium: vnde in morbo calido in. iij. gradu medicina fridam primo administrata, neq̄ infirigida, neq̄ curat.

Quinta cōditio est, q̄ fiat distinctio inter per se & per accidens. vnde non sequitur aqua calefacit, ergo est calida, quia ipsa non calefacit per se sed per accidens: ga exterius excitat calidum ad interius repercutiendū.

Sexta cōditio ē, q̄ oportet q̄ operatio medicinę sit cōtinuata & multiplicata. Si. n. medicina calefacit quinq̄ hoies, nō ppter hoc oportet q̄ sit calida simpliciter: nec oportet q̄ calefaciat oēs homines. nam illi qui quinq̄ homines quos ipsa calefaciebat possunt esse frigidi & tempera-

ti: & illud q̄ calefacit frigidos & temperatos, non oportet q̄ calefaciat calidos.

Septima est, q̄ oportet q̄ experimentum fiat in corpore humano: & primo in temperato, postea in lapso, & postea in egro, & nō in aliquo alio. vñ non sequit hęc medicina simpliciter infirigidat leonē, ergo est frigida. Sunt. n. q̄dam medicinę relate ad corpus leonis frigide, & ipsum infirigidant, tñ ipse relate ad corpus humanū, sunt ca. & ipsum calefaciunt: ppter hoc experimētum debet fieri in corpore humano fultum istis. vij. conditionibus, & sic fultum erit rōne, & hoc experimētum ducti in cognitionem rei experiet: & alia experientia faciunt illi qui principia medicinę cognoscunt per doctriam.

Habito de tribus superioribus syrupis. f. rosato, viof. & nenusarum. Nūc dicam⁹ de alijs quinq̄ syrupis. f. oxyzacarra: syrupo acetoso, oxy melle simplici, durtico, scillicito, & hoc quātum spectat ad presentem lectionē. Et primo dicamus de oxyzacarra.

Oxyzacarra fit de vino malorū granatorum & aceto, et quæcortia q̄ accipiūt vñi predicti. 3. viij. & acet. 3. iij. & quæcari lib. i. in flaginato vase bulliat mouendo cum spatula, donec ad quāritatem quæcari remaneat, et adeo sit spissum q̄ possit diuidi sicut deueniū. Zaccari est speratum in calitate & humiditate. plus tñ habet de humiditate q̄ caliditate. Vnde dicit Isaac in digitis particularibus, q̄ quæcari est calidū in fine primi gradus, & humidū in medio eiusdem. habet virtutem dissoluedi cho. & vētem humectat absq̄ illa mortua: & sōm mū dificat. Sciēdum tñ q̄ si exhibebatur cholerici, ipsum in cholera cōuertit, & auget eā. sicut. n. acetositas sedat cholera, sic dulcedo que est in cōtraria auget eā, quia contrariorū cōtrarij sunt effectus. Platarius aut dicit q̄ plus humiditatis q̄ calitatis hēt, & fit de canamellis quibus inueniūt trāsmarinis partibus. f. in Hispania & Sicilia. Et eligendū est illud q̄ est albisimū intra & extra, & nō rubrum: magis calidus ē melle, et ideo mel est melius illi. Si syrupi emanant ab apothecariis, nūc idū ē ne sint de quæcario rubro, ideo melius ē egro & medico, q̄ eos medic⁹ faciat q̄ eos emat ab apothecariis.

Acetū frig. & sic ē, virtutē hēt p̄trahēdū subtilitatem suę substantię & cōstricciū ex suis qualitatibus, ideo acetum ē cidit & diuidit crassos humores & viscosos, acetum ē tē aliquātū calm calitate quā acie p̄ putrefactionē, non dē calm, quia sua frigiditas vincit eā calitatē, & est plus frigidū q̄ calm. Acetū. n. sit per bullitiōē & accidit alē caliditate in vino vel alio, facientē expirare partes igneas & aerias, remanētibus pūb aquo sis & terrestribus: & iō acetū p̄ partibus terrestribus ē succū, & p̄ partibus aquo sis, & iō acetū ē fridū & sic. et subtilis subē. Et syrup⁹ cōtra cholera valet, si materia sit crassa, fridior, & oxyzacarra plus valet, quā dicitur syrupi. rosati, viof. & nenusarini, cū acetū multum transeat, cū sit multę penetrationis: acutę, & oxyzacarra est frigidior syrupo rosato. Sed cauidū est ne oxyzacarra datur habentibus peccus debile & siccū, & debiles nervos. Cā primi, ga acetum inimicū est pectori. Cā sequēdi, quia frigidū est inimicum neruis. Item cū acetū exoriet in istina. Oxyzacarra nō dē dari in hūbibus istina debilib. fluxu vētris.

Cōsequenter dicamus de syrupo acetoso. Syrupus acetosus recipit acetū p̄t vñā, mellis. ij. & aque. iij. & Auic. dicit q̄ ipse nō recipit nisi ista tria. acetū hēt friditatē, calitatē, & acuitatē, et aqua mitigat eius acuitatē & calitatē. Iste aut syrupus dē dari in eo febre vbi ē oppilatio hepatis, & splenis, & istis morib⁹, valet i febre de crassa mā, acutē, n. fridū & in cūmū ē. et ē iste syrupus valet cōtra mā crassas simplices & cōpositas, sed si mā sit subtilis plus valet syrupus rosat⁹. acetosus. n. daf ad infiridū, & cū hoc ad incidēdū, & diuidēdū, & dissolūdū. acetosus. n. syrupus est spissius porotum, & fumorum expulsiuus.

Consequenter

De oxyzacarra

De zaccaro.

De acetoso.

De syrupo acetoso.

De hydromelle.

Consequenter dicamus de oxymelle, & gratia huius de hydromelle, hydromel fit de aqua & melle. q. aliqui est multæ cõmissionis, aliqui paucæ cõmissionis, & aliqui æqualis. Hydromel multæ cõmissionis habet. ix. partes mellis & i. aq. Hydromel paucæ cõmissionis hêt. viij. partes aquæ & mellis. i. Hydromel æqualis cõmissionis habet æquales partes aquæ & mellis &c. Et mellicratum aliqui sumitur p. claretto; & aliqui p. hydromelle. Hydromel valet illis qui habent crassos humores & retentionē vrinæ. Et caudum n. detur illis qui habent calorem naturalem, ipsum enim incēdit illum calorem, similiter ne detur habentibus cholera interius, ipsam enim incēdit, sed hydromel valet vbi ē crassa mā & phlegmatica.

De oxymelle.

Nunc autē dicamus de oxymelle q. est triplicis generis; scilicet simplex, diureticū, & scilliticum. vbi oxymel simplex ē oxymel cõpositū, & decompositum. Illi enim f. habent per additiōem sic. Oxymel. n. simplex fit ex aceto et melle v. ex duabus partibus aceti et vna mellis & bonum est aliq. q. parum aquæ apponatur. Et differt ille syrupus ab oxyzaccara in hoc q. iste syrupus fit de melle; & ille de quacora; & iste syrupus aliqui plus de aceto q. de melle; aliqui minus; aliqui æqualiter. Si fit plus de aceto; vel æqualiter; tunc est multum frigidus, si fit de melle plus; tunc ipse est calidus; & parum; quia acētū est frigidius, q. fit mel calidū, oxymel dat, vbi est oppilatio cū irritat, & oxyzaccara, vbi ē oppilatio de calitate.

De oxymelle diuretico.

Oxymel diureticum f. cõpositum addit supra syrupum simplicē, & sic fit. R. radices diureticas: vt apij, n. n. culis petroselinis; leuistici; mundificatas intra & extra, & per vnam noctem iaceant in aceto, coquantur cū aceto v. q. ad consumptionem medietatis, quia radices multum debent decoqui; postea colentur & addatur mel sufficiens, & valet contra omnem febrem ex materia frigida: sicut quotidiana, & quartana, & vniuersaliter cōtra omnes humores phlegmaticos & melancolicos in remotis partibus; quia ipsum est incisuum, sed debet vitari ne detur habentibus pectus malum, & neruos debiles, nisi apponatur reprimens malitiam eius.

De oxymelle cõposito.

Oxymel scilliticū siue cõpositum addit supra illud, radices scillæ; & iste syrupus incidit & diuidit humores phlegmaticos vbicumq. sint in corpore. Et si non habes, scillam; loco eius ponas raphanum; q. idem operatur, et valet ille syrupus ad prouocādum vrinæ. caudū n. in habentibus malitiam pectoris, nisi addatur reprimens malitiam eius. Scilla est epe canis; quæ magis consumit; peior est hæc illa quæ est albisima & viscosa melior est. illa scilla ē valde incisua & deoppilatiua. vñ cōtra oppilationem splenis valet. cauenda tamen est in pectore debilitatio ex siccitate; tamen valet in debilitate pectoris ex materia viscosa.

An q. libet mā possit dī geri.

Habito quid est digestio; nūc queramus a quo fiat digestio. Et circa hoc queramus primo: vtrum quilibet materia possit dīgeri, & arguitur q. nō. primo sicut omnis cura fit per contrarium; sed calor est digerētis quæ nulla materia calida pōt dīgeri. Item q. materia febris putridæ non possit dīgeri; probat quia febr. est calor naturalis mutatus in ignem & innaturalem in feb. ergo non est calor naturalis, nec tēperatus; sed digestio non fit nisi a calō naturali & tēperato, ergo in febribus putridis nō pōt fieri digestio. In contrariū arguitur, quia natura est oīum, operatrix; ergo omnis materia potest dīgeri a natura.

An dīgō fiat a calō.

Consequenter queritur, vtrum digestio fiat a calido radicali vel influenti; & videtur q. a radicali; quia materia morbi est particularis; ergo digeritur a causa particulari; sed radicalis est particularis & p. prius mēbro; & influēs, omnibus materiis vtr & influens de mēbro in mēbris, ergo &c. Item Auic. in. i. dicit, quod idem calor digerit cibum & materiam morbi, sed radicalis digerit cibum et nō influēs, quia si influēs digereret; ipse nō daret nisi fore

mā cordis; ibi gñetur; & dicit cōplexione habet; sed hoc est falsum; ergo &c. Sed contra. agens est in actu, & influēs est in actu radicalis in potētia solum & sopiē, ergo &c. Item v. q. influens digerit, licet vtrq. digeratur; quia calidum influens vtrū est, & radicalis particularis, & cā vniuersalis plus influat in suum effectum q. particularis, ergo fluens plus facit ad digestiōē q. radicalis.

Solutio ad primū q. nōm. dico q. omnis materia a calore pōt dīgeri, nisi sua malitia resistat, & eget auxilio medicū. vnde calor naturalis digerit tā materiam calidā quā frigidā; sed tamen differenter, quia infrigidata digerit alterando tñ, & sic via alterationis. sed calor naturalis digerit materiam calidam partes calidiores expellendo; & expirare faciendo per modum fumi & vaporis; et ita residuum materie q. remanet infrigidando, dupliciter. n. materia calida potest infrigidari. Vno modo partes calidiores expellendo in fumum & vaporem, & ita residuum q. remanet infrigidatū, & ita materia calida infrigidatur a colore naturali nocium expellendo. Secundo modo materia calida potest infrigidari sola alteratione, & ita infrigidatur a frigido, vnde calor digerit tā materiam calidam q. frigidam, sed nō eadem via, sed diuer. sicut dictum est: sed frigidum non digerit nisi vnam materiam tantum scilicet calidam; & vno modo tantū, scilicet alterando. Dico ergo quod quilibet materia digeritur a calido, non inquantum calidum, sed inquantum naturalis.

Ad primum dico q. omnis cura fit per contrariū, nō a contrario in forma, sed in effectu & operatiōe, & ab inducente contrarium, & ideo nō oportet q. calor curetur p. frigidū, sed per infrigidans. Ad aliud dico q. licet calor fiat innaturalis, tamen aliqui retinet naturaliter; secundum quod ipse potest aliquam materiam digerere in longo tempore, quam naturalis calor & tēperatus digereret tempore breuiori.

Ad secundam q. nōm. dicendum q. eam soluit Auic. in. i. cap. de membrīs, ibi enim dicit Auic. si cibus esset in membrīs & via cordis esset clausa existens in mēbris nō digeretur, quia calor influens non diffunderetur a corde; & propter hoc dico q. digeritur ab vtroq. & q. aliqui aliteratur, & oportet vt alteretur a tali re q. inducat complexionem membri, vt per eam possit recipere membri formam. Calor autem radicalis non immediate potest cibū alterare cum sit in profundo membrorum solidiorum, nō tangens cibū; & calor influens de se satis sufficienter alterat cibum, sed ipse sufficienter non alterat cibum alteratione inducente formā cōsimilem complexioni membri. Sed oportet q. calor influens informetur & reguletur a calore radicali, et tunc influens est eiusdem nature cum radicali, quia calor si rectus alterat cibum alteratione inducente formam membri. Dico ergo quod vtrq. calor digeretur cibum, sed differenter. nam influens digerit instrumentaliter, et radicalis sicut principale agens, regulando digestiōem.

Item radicalis inducit formam membri, et non influēs, nisi reguletur a radicali. dico ergo q. radicalis digerit principaliter. Ad primū dico q. ipse supponit falsum, cū dicit q. calor radicalis sopiōus est, hoc est falsum, sed est actu, licet non sit actu sicut influens, vt in syncope pāte. dico q. calor est actu licet sit debilis non appens. Ad aliud dico q. causa vniuersalis cū tunc fit regularis, plus in causati influat quā particularis, sed si particularis sit, regularis vniuersalis est, et non e contra non oportet q. plus influat, et sic est hic, ideo non valet.

Syrupus de absinthio etc. coquantur absinthium in aqua et ponatur post quæcuram, et pōt fieri cum melle duobus modis sic. Accipere et absin. æqualiter et ponatur in aqua et coquantur ad partem quartam, et ponatur tertiam partem mellis, & quartanam vini aromatizati.

Mef.

Gg ij orati

Soto
ma qd
nis.Soto
f. dī
q. dī
q. dī.De fyru
po d ab
sinthio.

& est multū bonū. Secundo mō sic. R. absinthij pte vnā & duas cicoreas: & fiat syrupus sicut prius. hoc multū valet ad confortandū stōm. & hepar deopillādo, ipm cōstringendū deopillādo paruas eius venas: vel p eius subtilitāte: & caliditate oēs hepatis partes, q̄ sunt sanguineæ, cū hepar sit sanguis coagulatus in cōstringēdo per suā spicuitatē: & hoc ipsum defecāt cōstringendū: sed venas eius apit, & diuidit. Auic. dicit q̄ multū cōfert h. dropicis ex calida cā: & cholera euacuat, & iuuat stōm.

De syrupo de fumoterræ.

Syrupus de fumoterræ gñaliter conuenit oī impetignō, oī scabiē: mundificat stōm: hepar & renes purgat. R. myrobolanorū oīum añ. 3. x. fenæ: myrthæ: gentianæ: baccarū lauri: añ. 3. i. & epithymicū cūcutē: absinthij: thy mi: hepaticæ: vtriq; lapacij, scabiofæ, enulg, boraginis, radicis apij, marathij, ana. 3. xx. liquiritiæ: poly podij, ana. 3. x. tamarindicæ: scissifulæ: mūdāta: ana. 3. ij. vna rum passulorum. 3. i. rōf. maneg. violæ. ana. 3. i. prunorū nūmero. xl. succi de fumoterræ & boraginis quantum sufficit. sanationem mundificat, & et venas hepar aperit & deopillat, et laxat vētrem, & cholera euacuat, & confortat, & valet contra lepram & scabiem, & similia.

De syrupo de boragine.

Syrupus de boragine est tristitia mitigans, mundificas sanguinem, letitiam prouocans, & memoria: ideo valet contra cardiacas passiones, & fit sicut syrupus de fumoterræ. Similiter potest fieri syrupus de cionij, & et syrupus de myrto: & aliqñ de multis alijs reb; q̄ cito debet fieri patet ex prædictis, quia sunt sicut prædicti syrupi.

Quia dicit Aristot. in lib. de animalibus, q̄ qñ rō concordat sensui, tūc est perfecta cognitio, & cum declaratur sit de cognitione medicinarum simplicium per experimentum, cuius principia cognoscuntur sensu. Nūc debemus dicere de cognitione medicinarum per rōnem, cuius principia cognoscuntur intellectu. Et sunt quatuor rationes per quas medicinæ simplices cognoscuntur. Prima sumitur ex substantia medicinæ simpliciter. Secunda ex sapore eius. Tertia ab odore. Quarta colore eius. Et prius dicemus de rōne sumpta à substantia medicinarū simplicium. Sed sciendum q̄ substantia est nōmē æquiuocū, nam substantia vno modo est res de prædicamento substantiæ: & sic vitur hoc nomine substantia logicus, & aliqñ sumitur substantia pro positione partium in toto, & hoc modo vitur hoc nomine substantia medicus. & ita intendimus de substantia, & substantia diuiditur per rarum & dēsum, substantia autem rara cito inflāmabilis ē, cū ipsa sit vacua. i. ære plena, res. n. pōt cito inflāmari, vel quia rara, vel quia calida. vnde non sequitur. hęc res cito inflāmatur, ergo est calida. similiter non sequitur. hęc res cito inflāmatur, ergo est rara. sed bene sequitur. hęc res cito inflāmatur, ergo est rara vel calida. Similiter sequitur, duarum rerum eiusdem substantiæ. i. eiusdem raritatis quæ citius inflāmatur est calidior alia, quia ea nō citius inflāmatur pro maiori raritate cum ipse sint eiusdem substantiæ. i. æqualis raritatis. vnde Gal. in technici dicit, si corpus humanum cito inflāmatur ipsum est rarū vel potentia calidum. Item potest cito infrigidari, vel quia rarum & cito passibile vel quia potentia frigidum. vnde non sequitur hoc cito infrigidatur: ergo est potentia frigidum. sed sequitur hoc cito infrigidatur ergo est rarū & cito passibile vel potentia frigidum. Item si sint duę res, quarum vna est rara, & alia densa: si densa citius inflāgatur ipsa est frigidior. Sed si rara citius infrigidat, non oportet q̄ ipsa sit frigidior. Similiter dēsum tarde calefit & inflāmatur: vel quia densum, vel quia potentia frigidum, vnde non sequitur hoc infrigidatur, ergo est potentia frigidum, sed sequitur hoc tarde infrigidatur, ergo est densum, vel potentia frigidum. Si sequitur duarum rerū eiusdem substantiæ. i. æqualis densitatis q̄ tardius inflā

matur est frigidior, quia non tardius inflāmatur pro maiori densitate cum ipse sint eiusdem substantiæ. i. eiusdem densitatis. Item res tarde infrigidatur, vel quia densa, vel quia potentia calida, vnde non sequitur, hoc tarde infrigidatur, ergo est dēsum. Nec similiter sequitur, hoc tarde infrigidatur, ergo est potentia calidum, sed sequitur, hoc tarde infrigidatur, ergo est dēsum, vel potentia calidum. Similiter sequitur, duarum rerum quę sunt eiusdem substantiæ. i. æqualis densitatis quę tardius infrigidatur est potentia calidior. Item si sunt duę res quarum vna est rara, alia densa, si densa citius inflāmatur, ipsa est calidior, quia densitas non facit eam citius inflāmabilem sed si rara citius inflāmatur non oportet q̄ ipsa sit calidior, quia si rara tardius inflāmat, ipsa est frigidior.

Item sciendum q̄ rarum nō est inflāmabile, nisi q̄a potentia frigidum, similiter rarum non est cito infrigidabile, nisi quia potentia calidum. Item sciendum quod rarum est cito inflāmabile, nisi impediatur per potentialem frigiditatem, tātum in eo q̄ rarū, cito passibile est, & densum tarde.

De cognitione à saporibus.

Consequenter dicamus de cognitione sumpta à sapore medicinarum simplicium. Et sciendum q̄ per sapores melius iudicamus complexionem medicinarum simplicium q̄ per odores. Cuius causa est, q̄a si medicina quę habet duos sapores, sicut dulce & acutum, ponat in ore supra linguam, ille papor qui caufatur à principali complexionē & eam sequitur, vincet immutationē, & tunc lingua plus de eo iudicabit: & de complexionē ad quam ipse sequitur quam de alio, & de complexionē ad quam aliter sequitur. Item si vna res non habet nisi vnū saporem, signum est q̄ non habet nisi vnā complexionem ad quā ille papor sequitur. Si ergo manifestum est, q̄ papor qñ est vnus tantum, nō est nisi vnā complexio in toto, quę necessaria ē ei principalis: & qñ sunt duo sapores in eadem re ille qui plus immutat gustū, sequitur complexionem principalem rei, & sic per saporem deuenimus in cognitionē complexionis medicinarum, sed non per odorem ita facilius, quia odor quę olfactus percipit, nō sequitur complexionem principalem totale rei, quia nō sequitur totale rem, nec partem eius maiorem, sed sequitur eius minimā partem. i. subtilem: quę est sumus, quia odor ē su malis euaporatio fm Aristot. ideo licet odor attestetur supra cognitionem minime partis reinton tū attestatur supra cognitionem totale, neq; supra cognitionem pluris partium rei, ideo non attestat supra cognitionem principalem. Et licet per saporem melius iudicemus de complexionē rei, q̄ per odorem, tñ papor aliqñ ē mendax, quia opium ē frigidū, in ipsum ē amarum, & sapor amarus ē calidus, ideo sapor opij cum ipsum significat esse calidum, falso illud significat cum ipsum sit frigidum. Sed ille error raro aut nunq̄ accidit in corporibus calidę complexionis in eis. n. nunq̄ dominat sapor frigidus, sed calidus. Sed in corporibus frigidis iste error frequenter accidit, in eis. n. aliqñ sapor calidus dominatur. i. amarus, & cū huius ē, q̄a caliditas ē q̄litas magis actiua q̄ frigiditas, iō in complexionē calida, caliditas nō permittit dominari frigidū saporē, & in complexionē frigida: frigidum nō pōt prohibere quin i ea dominet sapor calidus. Item alia cā pōt esse, quia sapores calidi sunt magis immutabili cū maiori etiam delectatione et tristitia, q̄ sapores frigidi, ideo sapores calidi, tñ in re calida cū in re frigida magis impeditur perceptionē saporum frigidorum q̄ cōtrario & cā quę res sapores calidi sunt magis immutabili cum delectatione et tristitia ē, quia calidi à causa magis actiua cāntur, quę ē caliditas, & frigidi à cā minus actiua, quę est frigiditas.

Item sciendum quod nouem sunt sapores, scilicet acutus, amarus, salisus, vnicuosus, dulcis, pōticus, stipticus, insipidus, & acetosus. Et horum saporum, stipticus, pōticus, &

Nouem
rū sapor
res.

rius: & insipidus, & acetosus, causant à frigido tāq̃ à p̃pinquia causa. licet enim acetosus possit causari à calido tāq̃ à cā remota: tñ ipse semper causatur à frigido tāq̃ à cā propinqua. Sed dulcis et amarus: vñctuosus: salus: & acutus causant à calido: sed dulcis & vñctuosus cōueniunt corpi humano in gradu, sed salus, acutus, & amarus, sunt eleuati in gradu supra complexionem humanā quantum ad caliditatem.

De ratione ab odore.

Consequenter dicamus de rōne sumpta ab odore medicinarum simplicium. Notandum primo de odore quia o odoriferum est calidū nisi multā roalem humiditatem habeat impediētem suam caliditatem: sicut nenusar & viola. Secūda regula est hxc: aliqñ per odorē vim saporis habentem nos cognoscimus simplices medicinas: & earum complexionem per odorem dulcē & odorem poticum: & sic de alijs odorum nominibus illarum specierum saporum quarum habent virtutes.

Tertia regula est hæc, homo male odorat, quia habet malum olfactum. huius aut sunt tres cause. Prima quia infirm olfactus est cooperit aliqua pellicula, quā oportet eleuare per aerem vel fumum inspiratum anteq̃ odo remus. Secunda causa est, quia infirm olfactus est in profundo positum intra caput. Tertia cā est: quia infirm olfactus est prope cerebrum, q̃ sua humiditate frangit instrumentum olfactus: siue complexionē naturālē ipsius, quæ est sicca: p̃ illas tres causas homo habet peiorē olfactum ceteris animalibus.

De ratione à colore.

Consequenter dicamus de rōne sumpta à coloribus. per colores. n. cognoscuntur simplices medicinx & earū cōplexiōes, sed insufficienter & incōplete. Videmus. n. vt in pluribus album, frigidum: & calidum, rubrum, nō tñ omne album, est frigidum: nec omne rubrum, calidū: sed omne album dūmodo sit humidum, est frigidum: sicut lac vaccæ. similiter omnis res rubra vel nigra dūmodo sit sicca: p̃ se est calida. Item in rebus eiusdem coloris: sic cepe q̃ est ruber, illud q̃ est albius est frigidius, & q̃ est citrinus, est calidius: sicut cā de cepe sic dicimus de vino: quia vinum albius est frigidius: magis ruber est magis calidum: tñ vinum pōt esse ruberū dupliciter. vno modo per actionem calidioris modo per cōmissionem partium terrestrium rubearum cum eo: sicut homines albi vinum faciunt rubrum ex remanentia ipsius vini cum acino: quia partes terrestres acini, rubre cum vino albo cōmixte faciunt vinum rubrum. primo modo est calidius q̃ vinum album: & etiam res rubra primo modo rubedinis, est calida de natura: sed rubra secundo modo, est non calida de natura, sicut lac vaccæ est frigidū: si enī parum croci admisceatur cum eo: tunc fiet ruberū vel citrinum, non tamen propter hoc erit calidum.

Sed pōt queri q̃ vna res potest esse calida et alba, sicut est euphorbium, & rubra frigida, sicut est rosa.

Respondet Auic. sic q̃ duplex est cōpositiō. prima quæ est elementis. secūda quæ est ex mixtis, quantum ad primam cōpositionem: nulla res alba pōt esse calida, & nulla rubra pōt esse frigida. sed q̃tum ad cōpositionem secūdam, aliqua res alba pōt esse calida, & aliq̃ rubra pōt esse frigida. Et sic patet quō possibile est q̃ aliqua res misceatur ex alba frigida & ex nigra calida, & in misto sit plus de substantia alba frigida: & minus de nigra calida: quia niger color plus vincit q̃ albus: iteō sic ex eis color medius. Ruberū tñ totum sit frigidum à pre dominio, cum frigiditas ibi dominetur. Similiter possibile est q̃ ex re nō habente manifestum colorem frigidū: sicut cristallus est ex re rubra calida aliquod mistū fiat, ita q̃ ibi sit plus de cristallus & minus de rubra, totum erit ruberū frigidū: cum chry stallus dominetur in quantitate, & q̃ tñ ad dāre complexionem sed rubrum dominat in dando colorem rubrum, sicut est de rosa: rosa enim est cōposita ex

substantia calida, rubra: pauca, quæ non dominatur q̃tatiue, neq̃ substantia: sed in dando colorem tantum, & ex substantia frigida multa: & non manifesti coloris quæ dominatur q̃tatiue in substantia rose, & nō respectu coloris: & quantum ad dominium q̃tatiue: dominatur complexionio non coloris: & ideo per colorem male iudicamus complexionem rei, scilicet aliquas res albas, tamen calidas, sicut lac euphorbi: quoniam est album: tamen ipsum est calidum.

De syrupo de absinthio.

Superius determinatum est de octo syrups: nunc dicamus de alijs, & priō dicamus de syrupo de absinthio.

Absinthii est radix & basis in syrupo: & est herba multum nota, multas habes species, & virtus eius in succo eius maxime dominat: & hæc herba est calida: & sic ea in secūdo gradus est eius succus est calidior & siccior, q̃ eius substantia: & est sp̃ticum mediocriter pro aliqua eius substantia in ea existente frigida. Similiter ipsum est amarum pro aliqua eius parte subtili calida, existente in superficie: & iuuat stomachum, ipsum de oppilado paruas eius venas, per eius caliditatem & subtilitatem, & oēs partes hepatis quæ sunt sine sanguine, cum hepar sit sanguis coagulatus, confringendo per suam sp̃ticitatem: & per hoc idem desiccat confringēdo: sed venas eius aperit, & dicit Auic. q̃ multum valet hydropticus ex ea causa, & euacuat choleram absq̃ eo q̃ phlegma euacuet & iuuat stomachum, & nocet capiti per suam caliditatem & siccitatem mordicantem & resoluētem fumos ad caput. Sed q̃io hoc sit possibile cum caput stomacho compatitur: Dico q̃ confortat stomachum per suam sp̃ticitatem confringentem, & nocet capiti per suam siccitatem, caliditatem, mordentem, & resoluētem fumos ad caput, & est succus calidior & siccior, q̃ eius substantia: p̃ illud q̃ est appetitū hepatis valet hydropticus, & est bonum est cum succo eius vngere vētem eius, si sit dolor in eo, & parua materia.

Syrupus absinthii sp̃ticitate sua confortat habentibus stomachum debilem: & euacuat choleram exoriantem intestinas: & confortat venas sua sp̃ticitate. Vnde ille machus: & hepar sint debilia, ponit absinthii, & sit de gincaro, coequatur absinthium cum aqua, & ponatur post quæcarum, potest et fieri cum melle duobus modis. vno modo sic. Accipe rosas, & absin. æqualiter, & ponantur cum aqua, & decoquantur ad partem quartam, & apponantur res partes medii. iij. vini aromatici, & est multum bonum. Secūdo modo sic. Accipe absinthii partem. i. citroniorum. ij. & fiat syrupus sicut prius. hoc multum valet ad confortandum hepar: & ad euacuandum coleram.

De syrupo de fumoterra.

Consequenter accedamus ad syrupum qui fit de fumo terræ. fumus terræ est herba nota, & calida temperate. vnde non est multum calida: nec multum frigida. Dicitur enim fumus terræ quia cito oritur in magna quantitate quia cum nihil ē in sero eius super terram, in crasso magna apparet: & est amara tendens ad acuitatem, & cum hoc habet sp̃ticitatem sanguinem mūdicat sicut borago & myrobalani, & etiam venas, & hepar aperit & deopillat, & laxat vētem, & choleram euacuat: & hoc totum facit sua caliditate & confortat stomachum: valet contra lepram, contra scabiem, & contra similia genera, & syrupus fit de eo, sicut de absinthio, & ideo fumus terræ est basis, nam ipse valet contra scabiem & lepram, & si in eo ponantur myrobala. & borago multum mūdicat sanguinem, & si cum fumoterra ponatur radix apij & foeniculi multum plus valet ad deopillandum hepar q̃ sine his.

De boraginis syrupo.

Consequenter accedamus ad syrupum qui fit de boragine. borago est humida & calida, tristitia mitigans, sanguinē Meß, Gg iij mundificat

Absin.

Fumus terræ.

Borago

an di
s heat
rassa
vflub
liare.

mundificat, prouocat letitiam & memoriâ. Item contra cardiacas passiones & fit ille syrupus: sicut syrupus de fumoterre. Et aliquando similiter pot fieri syrupus de citonijis: & de multis alijs rebus sed quô debeant fieri patet ex prædictis. Nota qd differt rob & syrupus. nâ si succus infusiletur per se, tunc est rob, sed si infusiletur cum melle vel cum zaccaro: tunc est syrupus. Habito quid est digestio & à quo digestio fiat. Circa hoc primo quæramus. vtrum digestio habeat incrasas vel subiliare. et videtur primo qd semper debeat incrasas: quia dicit Aui. qd digestiois intentio est qd omnia incrasset. Itē Gal. dicit qd ipsa semper incrasat. Item digestio fit à calido sp consumendo subtile humidum, ergo digestio semper incrasat. Sed contra dicit Aui. qd digestio incrasat subtile et crassum subiliat.

Solutio. Ad hoc ego dico qd digestio incrasat, & non subiliat, sed aliquid potest dici tale in substantia & passione, & actione. Dico qd digestio incrasat in substantia sed ipsa subiliat in passione. vnde dico qd ipsa incrasat, qd ipsa per calorem facit effumare subtile, ergo qd tunc remanet est crassius qd prius: sed qd remanet est digestum: ergo digestio incrasat in substantia: & hoc est verum. Tñ multi dicunt qd secunda digestio incrasat, & etiam tertia, tamē prima subiliat, quæ fit in stomacho: qd etiam est falsum sed omnis digestio incrasat, nōne chilus est subtilior pænitia. sed hoc non est propter digestionem sed propter crassitatem subtili cōcantē diuisione: quia digestio p se quicquid aufert resoluat est subtile, & hoc resoluat p fumum et nō aliter: propter hoc dico qd ois digestio incrasat substantiam per se: ipsa subiliat qd tum ad passioem suam, hâ digestio: congelata dissoluit, & liquefacit, & viscosum diuidit cum resolutione subtilis per fumum, & ita licet ea incrasset quantum ad substantiam, tamen ea subiliat quantum ad passionem: quia ea reddit ipsa passibiliora: quâ prius. vñ Aui. loquit de subiliatione in passione: idē &c.

An di
gō pos
sit fieri
colore i
matura
li.

Consequenter queritur vtrum digestio possit fieri à calore innaturali febrili. videtur qd sic. Gal. dicit qd in statu accidentia insurgunt, quia morbum digerunt: sed illa accidentia sunt innaturalia: ergo calor innaturalis febrilis morbi materiam digerit. Item illud idem qd materiam expellit, diuidit & digerit, sed in v. febrium scribit Isaac qd calor febrilis materiam expellit. Item qd morbum curat, materiam morbi digerit: sed calor febrilis curat paralyfim & spasmus. ergo &c. Item illi calor qui calefaciendo materiam morbi calefacit, digerit. sed calor febrilis materiam morbi calefacit. ergo &c. Item calor æstiuus abbreviat morbos: sed hoc nō est nisi quia ipse materiam morbi digerit: tamē est calor innaturalis corpori humano: ergo similiter calor febrilis, licet ipse sit naturalis: poterit materiam morbi digerere.

Sed contra. digestio & principij digestiois, sunt causæ fanitatis: sed calor febrilis nō est causæ fanitatis: ergo &c.

Item digestio est effectus nature & naturalis: ergo fit à causâ naturali, & nō ab innaturali & febrili. Itē Gal. in ii. regiminis acuto, dicit qd digestio fit à calore humido: sed calor febrilis est siccus, ergo &c.

Solutio. dico ad istam quonem qd digestio nō fit nisi à calore naturali: vel ab eo qd à natura digerit & regulatur sicut est syrupus: & nō fit à calido innaturali vel febrili. Cuius causæ est, quia digerens ducit ad terminum bonum: sicut facit calor naturalis: sed calor innaturalis vel febrilis cum agat in eo: quia calor & igneus, non ducit ad certum terminum bonum: sed potius ad malum: cum ad consumptionem: ideo ipse non digerit: vñ ipse uat materiam digestionem: erga ipse expellit vnam partem materiam morbi, & natura residuum facilius vincit & digerit: & ideo licet ipse non digerat: tamen iuuat ad digestionem.

Ad primum dico qd in statu sunt accidentia, tamē nō digerunt materiam morbi: sed bene stimulant naturam,

vt ipsa digerat materiam. Vel dicendum, qd accidentia non digerunt materiam: sed significant eam digerit. Vel dicendum: qd ibi non dicit Gal. qd insurgit accidentia qd digerant materiam: sed dicit per modum copulæ sic, in statu insurgunt accidentia ac morbum digerunt: per hoc non habes qd accidentia morbum digerant. Sed glossandum est sic: & morbum digerentia. i. virtus, & calor, naturalis. Ad aliud dico. qd illud qd expellit materiam ista digestam digerit & expellit eam: sed calor febrilis nō expellit materiam digestam. sed expellit eam anteqm digerat: ideo non oportet qd eam digerat. Ad aliud dico qd calor febrilis non curat paralyfim nisi per accidens: ideo nō oportet qd digerat materiam morbi. Nam calor febrilis stimulat naturam, & ea stimula insurgit in ipsam p suum calorem naturalem: & tunc digerit materiam paralyfim et eam expellit: & ita curat paralyfim. Ad aliud dico qd digerens materiam debet eam calefacere sine consumptione multat: sed licet calor febrilis calefaciat materiam frigidam morbi, tñ eam non digerit: quia eam plus debet calefacere: qd sumit, & multum crassior & minus passibilem qd prius reddit, & ideo nō digerit, licet nō digerit sit crassius non digesto, tñ est passibilis & magis obediens. Ad aliud dico qd calor æstiuus nō digerit materiam, sed incendit & acuit calorem naturalem, vt melius possit digerere materiam, & etiam aperit poros, vt ipsa digesta cito expellatur: ideo non valet.

Confectio diptæ muscatæ, aliptæ. i. mistura, valet pueris patientibus asthma, & constrictione pectoris, & et valet non valentibus lac reinerere, sit unde infusum opimum & odoriferum, quo vtuntur apostolici, imperatores in capillis suis, & intrat in pñosis medicinis et deo, &c.

Confectio galliæ muscatæ intrat in prætiostissimis medicinis & electuarijs &c.

De confectione neræ.

Confectio neræ fit &c. Dicit Gal. in de simplicibus medicina, qd per operationes cognoscimus virtutes. Igitur postq inquisita est cognitio. i. medicinæ & suæ virtutis per rationem & experientiam. Nunc inquiramus cognitionem suæ virtutis per operationes eius.

De operatione medicinis simplicibus.

Et sciendū qd medicinis simplicibus triplex est operatio. vñis, particularis, & cōis ad vñem & particularē. Operatio vñis est illa quâ ipsa exercet in toto corpore, sicut calefacere &c. Particularis est illa quâ ipsa exercet in aliqua parte corporis, & pro aliquo sicut confortare. Sed cōis ad vñem & particularem est illa quam exercet simplex medicina in aliqua parte corporis, tñ pro iunamento totius corporis: hoc n. qd exercetur in parte corporis conuenit cum particulari, in hoc aut qd ipsa fit pro iunamento totius corporis, conuenit cum vñ operatione, sicut est hæc operatio qd est prouocare menstruum vel hemorrhoidas. Item quædam operatio simplicis medicinæ est prima, quædam secunda. Prima est sicut calefactio, in frigidato, humectatio, & desiccatio. Secunda est eadem cum prima cum aliqua additione & intensione, sicut adustum quæ est calefactio cum intensione, & congelatio, quæ est in frigidato cum intensione, arefactio quæ est desiccatio cum intensione, & putrefactio, quæ est quedam humectatio cum intensione. Item omnis simplex medicina habet duas operationes, vnam per suam materiam: aliam per suam formam, & appello materiam suâ subtile, siccū, viscosum, crassum cum viscositate, coagulatur, curibile, mucilaginosum, spōgium sum. Operatio medicinæ subtilis est facile diuidi, & facile caleresci, tñ debilitat. Operatio medicinis viscosæ est nō facile diuidi, cum partes suæ adhæreant tanq catenæ, & ideo cum eleuat facit solum sine interruptione, & est viscosum, non de facili pulverizatur, cum suū siccū terretur nimis foriter nexū cū suo humido aqueo. Operatio crassæ sine viscositate est qd ipsum de facili pulverizatur. Operatio

De ali
pta mu
scata.

De gal
liæ mu
scata.

Triple
medici
simplic
is opo
tuo.

ratio cōgelatæ medicinæ est q̄ bene retinet suam figurā, & non cedit in omnem figuram sed semper est in vna figurā: vt in illa quam primo recipit in congelatione, & cā non deperdit, nisi per liquefactionem: vnde cōgelatū sibi determinat vnā figuram, scilicet illam quā in congelatione recipit. Operatio curibilibus medicinæ est q̄ de facili cedit in omnem figurā, tū per naturam: curibilibus nullā figuram sibi determinat. Operatio medicinæ mucilaginosæ est, q̄ ipsa posita in aqua facit in ea viscositatē. Operatio medicinæ oleaginose est, q̄ ex ea fit oleum: & est medicina oleaginosa quæ habet in se aliquid olei, sicut grana & nuce. Operatio medicinæ spongiosæ est, quod est ei obuiat humiditas statim in eam subintrat & imbibitur ipsa humiditas.

Vitis de operationibus medicinæ a parte suæ materiæ nunc videamus de propriis operationibus eius a parte formæ, & appello eius formam eius cōponem. Et sunt quatuor complexiones medicinæ. prima calida, secunda frigida, tertia humida, quarta sicca. Et quantum ad istam locutionem videamus proprias operationes medicinæ calidæ simpliciter.

Et sciendum q̄ medicina simplex per cōplexionē calidam exercet duodecim operationes.

Prima est humorē subleuari q̄ nō facit forte calor: gā ipse cōsumēdo subleuat ita sicut facit medicis subleuat humores congelatos liquefaciēdo sine consumptione eius.

Secunda operatio est abstergeri sicut illa medicina q̄ ducit secū superfluitates quas inuenit in orificiis venarū: & talis medicina debet ē amara: vnde omnis medicina amara ventrem laxat.

Tertia eius operatio est exasperare: sed aliqd̄ pōt exasperare tripliciter. Primo modo abstergēdo. Secūdo mō cōsumēdo. Tercio modo cōstringēdo. Abstergēdo sicut medicinæ abstergiuæ exasperant & secū ducunt humiditatem cōtinuantē: & lenificant. Et hec pōt in trachea arteria mulierū. Nam trachea arteria mulierū habet multam humiditatem ipsam cōtinuantē & lenificant. Ideo habent vocē suauē & dulcē: cū aliqua medicina laxatiua transire per earū tracheā arteriā ipsam humiditatem arterię eius adherēt secū ducit & remanet discontinua & aspera: & tunc habet mulier nō suauem nec vniformē vocem: quia cōsumēdo exasperat. Cālm cōsumēdo, quia consumit humiditatem arterię quē ipsam cōtinuabat & lenificabat, quia cōsumpta partes arterię in parte vna cōstringuntur in alia aut diuidunt. Tercio mō pōtica & stipica exasperant cōstringēdo partes arterię in vno loco: in alio aut diuidunt eam necessario: & ita auferūt lentatē & inducunt asperitatem & in arteriis: & in alijs ptiibus. Et licet exasperare dicat tribus modis: tū calidū non exasperat nisi vno modo, scilicet secundo modo cōsumēdo.

Quarta operatio medicinæ calidæ est aperire, q̄ facit apertiuua medicinæ: sed medicina apertiuua pōt ē tripliciter. vno modo abstergēdo, alio mō cōsumēdo, tertio mō cōstringēdo. Abstergiuæ aperit medicinæ quæ humiditatem eis adherēt & mēbrum eis cōtinuantē secū ducit & lauit: & ita medicina abstergiua est apertiuua remouēdo continuans. Consumēdo medicina est apertiuua quæ consumit humiditatem cōtinuantē: & isto in oīs medicinæ tam amaræ q̄ acutę q̄ salgę sūt apertiuę. Cōstringēdo medicina apertiuua stipica & pontica, q̄ cōstringēdo mēbrū in vno loco: in alio loco diuidit. Et sciendum q̄ medicinæ abstergiuæ apertiuæ parū, & stipitię plus: & calidæ maxime. Itē medicinæ abstergiuæ nullo modo subintrat: sed pōtica & stipitię diuidēdo subintrāt de necessitate: & calidæ apertiuę possunt subintrare cum calidū consumere possit tā de longē q̄ de prope. Et licet medicina apertiuua sit tribus modis: tū calida nō est apertiuua nisi vno istorum modorum, scilicet secundo modo.

Quinta operatio medicinæ calidæ est mollificare: cali-

da, n. medicina aperit poros circūferentiales: & tūc illos poros ipsa trahit humiditatem ad partes circūferentiales, quæ mollificant partes circūferentiales. Sed caueas ne illa caliditas sit nimium fortis, nā si esset nimis fortis, ipsa non tū traheret humiditatem ad partes circūferentiales sed cū hoc ē cōsumeret: & tunc non mollificaret partes circūferentiales: sed medicina mollificā debet ē mediocriter calida: quia humiditatem tunc mollificantem quam attrahit ad partes circūferentiales non consumit.

Sexta operatio medicinæ calidæ est aperire sine mēbris subintratione, materiā cōtinētē euacuādo: quæ euaporat: & sic calida & sic in ignis gradu sunt apertiuua: & calida medicina cōuenit in apertu curatū ipsa cōfortet membrū apertū: & vna pars apertis euaporat: & ita aperit: & residu materiæ apostemat ipsa maturat. Similiter talis medicina cōpetit in euaporatione materiæ veteris, quæ euaporādo mēbrū aperit: sed hoc opatio non differt a quarta, nisi sicut vniuersale & particulare.

Septima operatio est attrahere, sed medicina calida pōt attrahere gñq̄ modis. Primo mō attrahit cū sua cōpōne, quæ est calida simpliciter nullā operationē vltra faciēdo: & sic medicina calida attrahit a profundo corporis & mēbris: sicut a iūcturis: & sic anacardus calidus & siccus attrahit. Secūdo modo medicina calida attrahit nō simpliciter sed cū hoc mordicat p̄ quā mordicationē parū dolorē inducit. Tercio mō medicina calida attrahit non simpliciter sed cū hoc mēbrū vterius rubificat, & sic senā vtrix, & cepē attrahunt. Quarto mō medicina calida attrahit non simpliciter, sed cum hoc pruritus facit. Quinto mō medicina calida attrahit non simpliciter sed cū hoc vlcera: sicut est illa medicina quæ consumit materiā cōtinuantem, & illam attrahit a profundo membri & eam consumit.

Octaua operatio medicinæ calidę est cōsumere totā: sicut illa quæ cōsumit humidū totum continuans, & residuum incinerat.

Nona opatio medicinæ calidæ est corrodere, sicut ille q̄ diminuit carnē p̄ corrosionē non per putrefactionē nec per aduersionē: & hoc facit medicinā falsā.

Decima operatio medicinæ calidæ est putrefacere: & hoc facit ille quæ corrumpit spūs & humiditates, detrahit medicinis, dicit Gal. in de simplici medicina, q̄ ipse non debent diu manere in corpore: & si diu remanent suspectæ sunt.

Vndecima opatio medicinæ calidæ est corrumpere nō consumēdo, neq̄ adurendo: neq̄ putrefaciēdo: sed malam complexionem repugnantē operationi mēbris inducēdo, sicut sunt illę quę in ducunt apoplexiam, epilepsiam, & his mediantibus paraly sim.

Duodecima operatio medicinæ calidæ est exoriare post absterisionē sicut sunt ille q̄ vehemētē abstergiuæ exoratio nihil aliud est q̄ vhemēs absteriō: & tales medicinę sunt bonę in lepra, & morphea, & cōstibus passibus, & hec ad pns sufficiūt de opationib⁹ medicinæ calidę.

De electuarijs.

Postq̄ determinat aut de syrups: nūc dicamus de electuarijs: sed tres sunt cōfectiones, quarū priā est alipta muscata: scdā gallia muscata: tertiā cōfectio nerx, q̄ ingrediunt & cōstituūt quxdā electuaria: et alias quasdam medicinas compositas: ideo primo de illis tribus cōfectionibus dicamus: & primo de cōfectione aliptæ muscatę.

Alipta. scilicet muscata: gā muscus ibi ponitur, & aliqui dicunt q̄ muscus est ibi basis, quia dat ei nomen, sed hoc non est verum, non enim basis dat semper nomē nec semper est basis q̄ dat nomen, alipta enim muscata a musco denominatur, quia dominatur in ea quātum ad odorem, licet ibi non sit basis, vnde dico q̄ muscus non est ibi basis. gā laudes aliptæ muscatę nō ē appropriatur per muscū, sed forte per aliud, hoc n. est basis in me-

Mef.

Gg iij dicina

De opationib⁹ medicinæ calidæ.

Medicina calida quæ modis attrahit.

Vera medicina per quod ei laudes conueniunt. In ista autem confectione sex res ponuntur, scilicet laudanum, styrax duplex, calamita, & styrax rubra: muscus, lignum aloes: ambra, & camphora.

Electione laudani. Laudanum. n. fit ex rore coeli cadente super herbas quas comedunt caprae, quae herba est nobis ignota, & super pilos caprarum comedendum illas herbas cadit ille rores & ex illo rore laudanum fit sic cum ille rores bene est uisicatus supra illas herbas, homines cum corrigis verberant illas herbas super quas cadit ille rores, & ex illa verberatione illeros aliquid tantum seungitur ab illis herbis, & postea exprimitur ille rores ab illis herbis, & tunc soli exponitur, & deficcatur, & licet laudanum fiat ex rore cadente supra pilos dictarum caprarum, tamen ille rores quod cadit supra pilos barbae melius valet ex fumo excutere ab ore caprae praedictae, in quo rores fit quoddam inuisicatum in barba & non in alijs partibus ex quo fit laudanum. Laudanum est ca. & sic. in primo, subtilitat humores, & habet aliquam stipitatem siccam: maturat apostema, phibet rheuma consumendo eius materiam, & prohibet ne materia fluat, & fluxum digerit & consumit: confert usui, unde valet contra tussim ex frigida causa, & benelent pectus & materiam fluxam consumit, & fluxuram prohibet fluere sufficienter, extrahit fetorem mortuum.

De styrace. Styrax: est triplex. vna est calamita, & haec est melior alia est rubra, & haec est minus pura: tertia est liquida quae ad ignem liquefit artificialiter & haec est peior. Styrax rubra ponit hic & calamita, styrax est calida, & sicca in 3. gradu. operationes eius sunt haec: lenit mēbrum, & id ipsa est bona in laxitudine, & dolore iuncturarum, quae per motum deficcant laxant, & inhabiles ad motum fiunt: & confert raucedini, & tussi: respicit. n. pectus, et mām pectoris mā aurat: & haec duo. s. styrax, & laudanum sunt ibi pro vna basis: & deesse basis in medicina quae principaliter opaf in medicina, & quae respicit membrum per quod dat medicina: alia tunc sunt iouatiua tunc malitia basis reprimūt, ne nocent: aut prebent ei transitū, aut confortant mēbrum, oia talia & aliquid alia cū basi ponunt in medicinis compositis. ista duo. s. styrax, & laudanum cōferunt pectori dupliciter. vno modo quia materia fluxam maturant alio modo quia materia fluxuram non permittunt fluere: nō tñ maturant nisi materiam fluxam.

Vera medicie compositione Lignum aloes calidum est & siccu in prim. ij. gradus. confortat venas & est aperitiuum, & lignum aloes ponitur in hac confectione vt iuuat in digerendo: styrax & laudanum non habent virtutem fortem maturandi & calefacienti materiam frigidam in pectore contentam: sed debilitat maturant, sed lignum aloes iuuat addigerendum materiam eam digerendo, sed non est basis sed laudanum styrax est vna basis in hac confectione: quia proprie respiciunt pectus, & quia lignum aloes nō est basis hic sed iuuamentum idem minus ponitur de eo hic & de basi ponitur in duplo. f. virtutis etiam lignū aloes cōfortat nervos: & ideo pectus, cum sit nervosum, & confortat cerebrum, quod confortatum non permittit fluere materiam ad pectus, nec descendere, & stomachum & cor confortat, & propter stomachum ponitur.

De ambra. Ambra in hac confectione ponitur ambra quae est medicina maris: dicunt enim quidam quod est sperma ceti: quod falsum est. inuenitur enim in ventribus piscium qui eam comedunt quando vomit cete, sed ibi lapis qui venit de fontibus maris: sicut dicit Auic. calefacit. n. & confortat & dicit Auic. quod ipsa est calida & sicca in ij. gradu, ponitur hic quia confortat cerebrum, cōsumit materiam calidam ibi: & prohibet ne descendat in habentibus cerebrum immundum, sed habentes cerebrum mundum iuuat. unde si habet complexionem naturalem bonam & sufficientem iuuat eam, & quia aromatica, calida & sicca, subtilitat materiam, confortat prētus, & valet in tremore

cordis ex frigida causa, ponitur hic vt confortat pectus.

Camphora est quaedam medicina quae inuenitur in quodam ligno & est species gummi: unde dicit Auic. qd ipsa inuenitur in ramis cuiusdam arboris iuxta quod iacet leopardus: vnde raro videtur arbor illa: sed lignum deficcata tunc inuenitur: frigida & sicca est multum: idem abscindit coitū, prohibet fluxum sanguinis narium. cū in nariibus ponitur cum aceto ne fluat sanguis: confortat cerebrum: ponitur hic ne materia descendat ad pectus, & quia constitutia aliptam muscatam sunt subtilia & maxime sua basis: ideo alipta confortat pectus, & est bona habentibus asthma ex frigida causa: idem diffcultatem anhelandi: & est bona contra pectoris strictionem ex frigida materia contenta in pectore. Item est bona in pueris non valentibus lac retinere. quia stomachū confortat vt ipsum recipiat. Alipta ponitur in medicinis compositis: confert sic & est ibi cautela. primo muscum, styrax, & laudanum ponuntur in aliquo vase aeneo: & illud vas cooperitur cum pāno mundo ponitur ad solem, ita quod ibi aliquantulum calefaciat & molliſcet. Deinde in mortario lo aliquantulum calido ponatur, & pistentur cū pistello, & bene molliſcitur quousque pistelum fiat calidum. Deinde lignum aloes puluerizatur ibi ponatur, & deinde de musco cum aqua ro. dissiperetur, et cū alijs misceatur: calidum est: quia ita parum hic & in alijs confectionibus de musco ponitur, quod nisi daretur periret cum aqua nō posset cōmisceri cum alijs partem totum, sicut videmus quod parum croci quando dissemperatur cum aqua cū multo lacte commiscetur: quod non fieret nisi disteretur periret cum aqua.

Gallia muscata est alia confectio cuius auctor nō ponit laudes: tamen valet contra stomachi debilitatem ex materia frigida, ipsam consumendo, & prohibet vomitū: valet contra fluxum ventris, consipando humiditatem lubricantem & deficcando. maxit & gummi arabicum sunt ibi pro basi, quia proprie confert eis, & praecipue operatio & laus eius sunt huius confectionis, maxit ca. & sic. est in ij. gradu. subtilitat humores crassos frigidos, confortat stomachum praepetit erigit. Similiter gūmi arabi, & zingiber. & nux m. uscata. & muscus. & cinnamomū & caryophyllū & camphora: & alia quae ibi ponuntur cōfortant stomachum: & ista confectio in medicinis stomachum confortantibus debet poni, istae duae confectiones sunt peiores dictae, & eis loco incensū in monasterijs vtitur aliqui diuites, de musco qui ponitur in alipta muscata intelligit quod est quoddam apostema, quod nascitur in pede cuiusdam animalis: & est valde aromaticum, & confectiones ponuntur in litera: vt patet.

Confectio nereg contra passionē mulierum valet: pro vocat mēstrua, confortat & iuuat ad concipiendum. est enim aperitiua matris & ipsius confortatiua, quia materiam eius superfluum consumit, unde in medicinis valentibus ad passionē mulieris ponit hic est snia lectissima.

Habito quod a calido naturali & in naturali fiat digestio nunc gramus quomodo materia morbi digeratur a medicina. Et primo quod digeratur a medicina calida. vtrū a medicina calida caliditate actuali eius vel potentiali. Et videtur quod a caliditate eius actuali: quia omne agens est actu ens sed calor medicinae calidus cum sit digerens materiam morbi est agens. ergo est actu ens maior patet quia patiens est tale in potentia quale agens est in actu rigitur agens per illud quod agit est actu ens.

Item aqua calida sūm Aui. materiam existentem in stomacho frigidam digerit per caliditatem suam sed non per caliditatem suam potentialem: quia sic eam incrudere & infrigidare. ergo hoc est per caliditatem actuale.

Sed contra, quia hoc dicit. q. in techn. quod medicina calefaciens & infrigidans debet esse talis secundum virtutem non secundum sensum & apparitionem: imo non essentialiter tale vt dicit ibi.

Alipte operationes.

Alipte compositione.

De gallia muscata.

De maxitice.

De musco.

De confectione nereg.

Quoniam morbi digeratur a medicina.

De solu
tione q
stioni.

Solutio ad illam questionē. Dico q̄ medicina calida aliq̄n agit per caliditatem actualem, aliq̄n per potentialem, quia aliq̄n ipsa nō passa, & tunc ipsa agit per actualem caliditatem, & hoc est q̄n ipsa agit in propinquis partibus sicut in stomacho, & aliquando ipsa agit passa, & tūc ipsa agit per caliditatem potentialem, tñ ipsa est in actu & reducta ad actum cum ipsa agit, & sic ipsa agit in remotis partibus. Ad primum cum dicitur, dico q̄ ipsa est actu calida cum agit, sed hoc est propter sui passionē, per quam reducta est caliditas potentialis ad actum. Ad aliud quod est de aqua calida patet.

An aliqua materia morbi possit digeri per medicinam frigidam.

Consequenter queritur, vtrum aliqua materia morbi possit digeri per medicinam frigidā, & videtur q̄ nō, quia frigidum non ponit pedē in operatione nature, vt dicit Auicē. lib. Item ab eodem dicitur cibus, & materia morbi fm̄ Aul. sed cibus nō digeritur a frigido, ergo etc. Item digestio est naturalis operatio fm̄ Auicē. in. i. sed nulla talis operatio fit a frigido, ergo etc. Itē fm̄ Aul. in. iij. digestio materie est preparatio eius ad expulsionem, sed dicit Gal. in. iij. simplicis medicinx, q̄ frigiditas aggregat materiam, et facit eam immobilem, ergo etc. Oppositū dicit Gal. & Halyab. in techn.

Solutio

Solutio. Dico q̄ medicina frigida solum digerit materiam calidam et siccam, sed medicina calida digerit etiam materiam calidam q̄ frigidam, sicut patet ab Halya: qui ponit quatuor medicinas digerentes om̄em materiam, vt crocus & spica etc. Tamen digestio malx materie potest fieri dupliciter. Vno modo ipsa digerit solum alterādū, & malitiam eius reprimendū, & isto modo digeritur calida materia, & sicca cholericā in xestate a frigido, reprimendo eius vehementem caliditatem, & eius malitiam, vt natura possit eam deuincere, & etiam isto modo digeritur materia frigida a caliditate, eius frigiditatem & malitiam reprimendo, vt natura possit eā deuincere & expellere.

Secundo modo medicina digerit, mēbrum & calorem naturalem confortando, vt supra ipsam materiam victoriam habeant eam digerendo & expellendo, & sic fit digestio a calido temperato, & nullo modo a frigido, vnde materia calida digeritur dupliciter, vno modo alterando, secundo modo confortando, sed materia frigida non nisi vno modo tm̄. f. alterando. Ad primū obiectum dico, q̄ frigidum non ponit pedem in opere nature, ita q̄ sit infirmum. Ad aliud per idem, quod dicit Auicē, q̄ ab eodem digeritur cibus & materia morbi, dicendū q̄ verum est, qm̄ cibus & materia morbi digeritur ab instrumento nature regulato a natura. Ad aliud cum dicitur, q̄ nulla operatio naturalis fit a frigido, verum est tanq̄ ab infirmo, sed vt dictum est. Ad aliud dico, q̄ frigidum aggregando aliquam materiam reddit per se eam immobilem, in per accidens. f. vt sit nature expellēti obediens quæ peccabat quia subtilitate & liquiditate, propter quod ipsa erat tunc incomprehensibilis a natura, sed ipsa in crassata magis est comprehensibilis a natura: vnde Gal. in prognosticis, spiritum est difficilis expulsionis triplici de causa, aut quia viscosum, propter sui nimiam adhesionem membrum in quo est, vt ab eo nequit expelli, aut quia subtile, & liquidū f. quoniam comprehensionē, cum natura expellens suas superfluitates cum vento, & aere nō potest ipsum comprehendere, aut quia virtus est debilis in expellendo, cum igitur sit subtilis, & liquida ipsa debet incrassari, vt fiat comprehensibilior, & mobilior nō de se, sed a natura, ergo etc.

An medicina frigida digerat materiam.

Consequenter queritur, vtrum medicina frigida digerat materiam morbi, & agat in ipsam per frigiditatem actualem vel potentialem, & videtur q̄ per actualem, quia illud quod agit per complexionem, qui ab alio non recipit,

agit illud actualiter, sed medicina frigida non habet frigiditatem a corpore humano per quā ipsa agit, ergo etc.

Sitū dices q̄ imo, f. q̄ ipsa recipit frigiditatem a corpore humano per quam ipsa agit. Cōtra, natura corporis humani agit per calidum, ergo a natura corporis humani ipsa non recipit frigiditatem cum agat per eius cōtrariū. Si dices q̄ in actione corporis humani, talis frigiditas medicinx per quam ipsa agit educitur ad actum? Cōtra, o illud quod educit aliquid ad actum, facit illud sibi simile, & non contrarium sibi, quia passum est contrariū agenti, & propter hoc patitur licet resistat per contrarietatem. Item calida medicina agit per potentialem complexionem quam requirit a corpore humano, ergo p̄ oppositum frigida medicina per frigiditatem accidentalem.

Item quomodo infrigidat cum in qualibet parte corporis sit caliditas quæ non infrigidat, sed potius calefacere debet. Sed contra. iij. de complexionibus, medicinx calidæ, frigidæ, & siccæ agunt per complexionem potentialem. Solutio. Hanc questionem soluit Gal. 3. simplicis medicinx. Medicina dicitur agere p̄ potentialem complexionem dupliciter. Vno modo quia non agit nisi ab alio patiatur prius, & sic medicina debet agere per complexionem potentialem, quia non agit nisi sui diuisione patiatur prius a calore naturali, quia non mouetur nec intrat membrum substantiā nisi prius diuidatur, & ideo si opium ponatur supra manum eā non infrigidat, quia ipsa non est diuisa in partes paruas. Alio modo dicitur aliquid agere per potentialem complexionem, quia ipsum non agit nisi prius patiatur sui diuisionē ab alio, & in ipso aliquid aliud multiplicatur, & sic medicinx calida agit per potentialem complexionem quam recipit ab alio. f. a calore naturali, & quantum ad hoc agit p̄ actualement. Sed quia ab alio patitur anteq̄ per illud quod habet agat, pro tanto dicitur agere per potentialem complexionem, frigidæ enim medicinx nulla complexionem accipiunt per diuisionem ad hoc vt agant, vt calidæ & frigidæ motum accipiant per diuisionem, licet nō per complexionem.

Et sciendum, q̄ triplex est potentia, scilicet essentialis, accidentalis, & actualis. Essentialis est illa quæ indiget transmutabilitate rerum in sua substantiam siue essentia, & sic medicina calida est in potentia. Potentia accidentalis est illa, quæ indiget transmutabilitate rerum accidentaliter, sicut est illud transmutans, quod remouet prohibens, & in ista potentia est medicina frigida. Potentia actualis est illa, quæ non indiget aliqua transmutatione alia ab eo in quo est, sed solo exitu ab oculo in actum, & sic vigilans scribit in potentia, & sic venenum est interficiens in potentia, quia ad hoc q̄ venenum interficiat, non oportet q̄ ipsum diuidatur, imo applicatiōe sui ad corpus interficit. Ad primū argumentum dico, q̄ medicina frigida mouet, hoc est per complexionem quam in potentia habet, quia motum ab alio accipit, licet non per complexionem agat. Ad aliud dicendū, q̄ non est simile, quia licet medicina calida non agat nisi aliquid multipliciter cum ipsa & in ipsa, non propter hoc sic est de frigida, quia fm̄ Gal. ponentē hoc exemplum, ligna viridia per se infrigidant, sed sicca ligna nunq̄ calefaciunt. nisi prius caleant ab igne, & in eis ignis multipliciter. Ad vltimū, quando tu queris quomodo est possibile, q̄ agat per frigiditatem, imo per caliditatem quā acquirit a corpore quia per totum est caliditas, dico quod non oportet, nō enim medicina frigida calefit a corpore, nec a calore corporis, quia ipsa est multa; imo ideo, quia calor corporis non potest æque calefacere, sicut videmus in hoibus ebrijs in mane vinum vomere, & cibum actualiter frigidū, eo q̄ propter sui multitudinem non possit eū digerere calor, vnde verum est, q̄ si opium in quā sitate esset parua, ip̄m non infrigidaret totum corpus humanū, imo vinocretur a calore

Solutio
q̄stiois.

Potentia
triplex.

à calore naturali, sed tamen non potest vinci, vel quia est maioris quantitatē, vel quia calor nostri corporis est debilis, & tunc non potest calerē à natura & compleri, sed remanet frigidum actū, ideo tunc ipsum in frigidat, et sic patet solutio.

De di-
marga-
riton.

Diamargariton dicitur à duobus margaritarum generibus, perforatarum et non perforatarū, quæ ibi inurant, valet cardiacis, trisulphibus, & ad omnem cordis debilitatem et stomachi, decima pars confecta est lib. i. R. caryophyll. cinnamo. pipæ galan. ligni albi. liqui. trochiscos, diardodon, & diani, ana. ʒ. i. & f. nucis muscatis, aliptæ, zedoa. rheubar. styracis, cala. ana. ʒ. i. margaritæ integræ perforatarū, ana. ʒ. ʒ. ambraz, musci. basiliconis feminis, ana. ʒ. i. minus gra. ij. musci, gra. ij. zingib. ossis de corde cerui, eboris, blactæ bizantie, ana. ʒ. ʒ. camphoræ, gra. vi. & mane & sero datur in xstate cum aqua frigida & cum aqua ro. cum rodo stomacho, in hyeme cum vino mane & meridie, valet vt superius diximus maxime phthisicis & consumptis.

Diaca-
meron.

Diacameron. i. ducentis hominē de morte ad vitam, qd facit asthma, arthriticis, ruffentibus, phthisicis, & omnem imbecillitatē stomachi emendat, debiles lumbos cō fortat, luxuriam prouocat, & omne quod in diardodon Iulij laudatur complet, decima pars confecta est lib. ij. R. antopholis, zingib. ana. ʒ. v. ʒ. i. & gra. xvi. cinnamo. galan. ana. ʒ. ij. gra. vi. caryophyllorū, pipæ, zedoaræ, costi, pithreii, coralli rubri, traga. reupōti. faliuncæ, anacardi, ossis dactylorū, carpo. anisi, feminis iuniperi, ameos, leucopiperis, macropip. melanopiperis, ana. ʒ. i. ʒ. ij. & gra. viij. limaturæ auri puri, & argenti meri, ossis de corde cerui, ana. ʒ. ij. & f. musci, & rasurū eboris, an. ʒ. i. & gra. viij. amb. ʒ. i. mel. quod sufficiat deur de eo; ʒ. iij. mane & sero cum vino.

Diamo-
ron.

Diamorō à moris celsi dictum est, à moris rubeis, valet ad omnes causas palati & gutturis, cadētem vniuersam subleuat, & humorositatem desiccāt, & medietas est lib. i. R. mororū celsi, morog. bati, lib. i. mellis lib. ʒ. cepæ. ʒ. iij. confice sic, succum cō melle, & sapā in æneo vase flagnato ad prunas leues ad perfectā decoctionē desine bul lire, cum autem scire volueris si costū sit, pone ex eo guttū i. super marmor, & si inclinatio marmore fæ quasi mel retineat, costū est, tunc accipe in vase flagneo, & vsui reserua. Et cum opus fuerit ex eo palatum, & vniuersam inuēge, & ad gargariandum dabis.

De operationibus medicinx frigidæ.

Superius vñum est de operationibus medicinx calidæ, nunc dicamus de operationibus medicinx frigidæ.

Et sciendum, qd medicina frigida quinq; habet operationes. Prima est cōfortare. Secūda est repercutere. Tertia est icrassare. Quarta est icrudare. Et quinta suscecare.

Primā est confortare membrum, quod tripliciter con-tingit. Vno modo substantiā membri in spissando, et sic frigida, & styptica confortant. Secundo modo confortat membrū, spiritus viuificando, & mobiles & agiles ad sua opera incitando vel exercendo, et sic medicinx aromaticæ confortant. Tercio modo complexionem membri adquando, & sic medicinx temperatæ confortant, & sic oleum rosatum caliditatem membri contemperando membrum confortat.

Secunda operatio medicinx frigidæ est repercutere, frigidū. n. repercutit quatuor modis. Vno modo quia medicina frigida membrum constringit, & ipsum constringit minorē locum occupat, ideo necessario quod est in membro expellit, & aliunde materiam non recipit. Secundo modo frigidum repercutit, caliditatem membri for- titer attrahentem mitigando, quæ mitigata minus attrahit, & ideo in hoc materia trahi ad locum prohibetur, in hoc quod trahens debilitatur, & ita à frigido expellitur. Tercio modo frigidum repercutit, materiam fugando per

contrarietatem, quod est, quia non vadit vacuum. i. secū humores ducit, & ita frigidum expellit materiam fluxū & fluxuram. Quarto modo frigidum repercutit, materiam ipsam icrassando, quæ minor redditur, nec penetrans membrum, propter sui crassitiam, sicut si esset subtilis, & ingredienti.

Tertia operatio medicinx frigidæ est icrassare, sed materia tripliciter icrassatur. Vno modo per congelationē sicut glacies à frigido icrassatur. Secundo modo per inspissationem, & subtilis humidi consumptionē, & sic siccum icrassatur, & humidum icrassatur, & sic forte cholera existens per se icrassatur. Tercio modo icrassatur aliquid per alterius rei cōmissionem sicut aqua per admissionem farinæ icrassatur, & sic calidum icrassatur, quia cōmouet materias, ideo unam partem alij cōmiscet & terminat, & sic indigesta à calido, icrassatur, & sic icrassatur digestio per bonam cōmissionem, & terminat ionem humidi cum sicco & cōuerso.

Quarta operatio medicinx frigidæ est icrudare, icrudatur autem materia tripliciter. Vno modo calidum digrens debilitando, & sic frigida per caloris debilitationem in digestionē faciunt. Secundo modo fit in digestio propter membri raritatem, propter quod ab exteriori calore calefaciendo ad exteriora calor digerens attrahitur extra locum digestionis. Propter quod, qui habent rarū stomachum, male digerunt, & propter hoc etiā nō fit bona digestio in xstate, quia calor ad exteriora trahit.

Tercio modo fit icrudatio propter motum rei digestibilibis, quia digestio fit in quiescē sū Arist. 4. metheororum. Et ideo sū Auic. in primo digestio non fit in medianibus villis, qui sunt necessarij propter motum materię, et ideo illi qui faciūt rem digestibilem moueri de loco ad locum in crudant, et sic venosa omē digestionem impediunt, ppter humiditatem extraneā accidentalem crudam in eis existentem, quæ in ventositatem resoluatur, quæ quidem ventositas qñ non consumitur de loco ad locum mouetur, & aliud simili motu mouet, sicut cepæ, fabæ, cicera, & alia, quia in vtrositatem humiditas quidem extranea in eis existens dissoluitur, ideo digestio fit impediunt.

Quinta operatio medicinx frigidæ est suscecare, quod facit dupliciter. Vno modo spiritus icrassando & imobilizando, propter quod in habiles virtuti animæ fiunt. Et propter hoc in membro virtus ista non mādatur, nec operationem eius efficit. Secūdo modo quia cōplexionem mēbri corrumpit, propter quod spiritus cū ipso operationem in ipso non exercet, quæ sine cōplexione membri debita, & proportionabili existēte instrumēto non exercentur in membro.

De operationibus medicinx humidæ.

Humidæ medicinx quinq; sunt operationes. Prima eius operatio est inflare. Secūda est lauare. Tertia for- didare. Quarta lubricare. Quinta planificare.

Primā autē est inflare, inflatio. n. fit per resolutionē mate- rix in ventositatem, cum non pōt consumi ista materia, nec ventositas, & sic oīa ventosa, quæ habent in se aliquā humiditatem extraneam crudā per quam inflant, vtō- sitatem in stomacho operantur, & ita etiā quæ ventō- sitatem faciunt, sunt inflantia sicut cepæ & cetera. Istō- rum enim quæ faciunt ventositatem, quæ faciunt in stom- cho ventositatē, & vltius aut parum, aut nihil trāsit ad venas, aut ad hepar, sed in stomacho consumitur, et si in stomacho nō pōt cōsumi, facit passionem in intestinis, vt colicam inflatiuam, sicut sunt ruta, & spinachia, alia sunt quæ vtōsitas licet eleuetur in stomacho, tamē ali- quid non consumitur de quo sit curandum, & residuum trāsit ad hepar & venas, & hoc forte sui acuitate, sicut in cepe forte anteq; possit in stomacho cōsumi, stimulat vt à stomacho expellatur, & sui acuitate penetrat, & etiā ventositates horum faciunt eandem passionē quam, & ven- tositas

tolitas precedentium. Sunt alia quorū ventositas in stomacho consumitur quantum ad aliquā eius portionem, quia non ita cito penetrat forte cū non sit acuta, sicut ventositas predictio, & ita consumitur aliqua eius portio non tamen tota, forte propter sui crassitatem sicut fabæ, et illa portio quæ in stomacho non consumitur, ad hepar venit, & ab hepate ad membra genitalia currit, propter quod ad coitum valet, in oibus tamen istis fit eluatio ventositatis in stomacho, vt in cepa, fabis, & alijs quæ omnia habēt humiditatem extraneā indigestam, sed in quibusdam consumitur et in quibusdā non.

Secunda operatio est lauare, humidum enim est lauatiuū, lauatiua. n. medicina est, quæ abstergit superficiem & passione, id est agendo & patiēdo, vt aqua hordei quæ est humida & cursibilis, quia humida remollit materiā, quia cursibilis est, mobilis, & suo motu impellit, secū trahit materiā remollitā, & ita agendo, & patiēdo abstergit, & sic aqua cucumeris, cucurbitæ, & aqua hordei, & aqua piscium sunt lauatiuæ, quia sunt humectantes et cursibiles. Vnde cum nos volumus domū mundare, piscinus aquam cū impetu, vt remolliat, cursibilis fit, et secum puluerem trahat.

Tertia eius operatio est fordidare, humidum. n. fordidat, & hoc est humidum sua viscositate adhaerens fortiter membro, sicut gūmi arabicum, & tragacanthum, membrum fordidant sua adhærentia, hoc est cum illud membrum cui adhaerent, non indiget lenitione, imo habet humiditatem sufficientē, aut superfluat, & tunc humidum adhaerens ei fordidat ipsum.

Quarta operatio eius est lubricare, humidū enim est lubricatiuū, & est medicina lubricatiua quæ solum humiditatem remollit sua humiditate sine hoc, quod sit cursibilis, & sic violæ lubricant sua humiditate, remolliendo materiam, quæ remollita non amplius adhaeret membro, nec ei inuiscatur, quæ cum non adhaeret amplius membro sua granitate cadit, aut materiā stimulat et grauatur, ita quæ ab ea expellitur, & sic differt lubricatiua à lauatiua quia lubricatiuum ex sola passione remolliendo mundificat, & abstergit, sed lauatiuum actione & passione, vt dictū est.

Quinta eius operatio est planificare seu appianare rem asperam, sicut videmus in trachea arteria, cum sit aspera per humiditatis suæ consumptionē eductis, equalitate suarum partium, tunc fit in ea partium suarū supereminētia propter humidam consumptionem, tūc adueniente aliquo humido leniente appianatur & adequatur, & sic gūmi arabicum, tragacanthum, & similia tracheæ arteriæ sunt planificatiua.

Sicce medicinx quatuor sunt operatiōes. Prima est contrahere siue aggregare membrum. Secunda est consolidare. Tertia est carnem generare. Quarta est sigillare id est cutem generare.

Prima igitur est contrahere, siue aggregare membrum, & ex hoc sequitur, ergo siccum exprime habet, quia contrahendo & cōprimendo membrū, facit illud minorem locum occupare, & ita humiditatem interruptam inter partes aggregat, & necessario exprimit, et ex hoc sequitur, quod in crassius per expressionem talis subtilis humidus, ergo oppilat, quia in crassat, & quia materiā immobilem, nec cursibilem, neque penetrantem reddit per meatus per quos posset penetrare, si non in crassata esset, nec aggregata in vniū, & ex hoc sequitur, quod siccum conglutinat, & cum ipso est pars de humidum cum sicco terreo bene terminat & fortiter, & per hanc viam omnes medicinx, quæ in fluxu ventris dantur ad contrahendum, & conspandū debent adori, ut humiditas superflua, quæ est in eis lubricans cōsternatur siue auferatur, & tunc in eis est bona terminatio humidum cum sicco terreo, & ita sunt bene conglutinatæ, & per hoc sunt bene conglutinantes & conspantes, & excoarioni intestinorum resistentes.

Secunda operatio siccæ est consolidare, & vnire partes vulneris siue laborum adinuicē, & hoc propter cōsumptionē humiditatis superflua interemptæ inter vulneris labia non permittenis ea coniungi, et vni fieri sicut Gal. in techn. capitulo de consolidatione conuiniuitis, et sic sanguis draconis consolidat, & vlnus curat.

Tertia operatio siccæ est generare carnem, quod fit dupliciter. Vno modo quia materiā superflua consumit quæ membri complexionem corrumpbat. Secundo modo, quia sanguis in crassatur, propter hoc disponit sanguinem, vt ex eo fiat caro. Ista enim medicina quæ carnem generat, oportet vt non sit mordacitua, per hoc. n. malā materiā attrahere, quæ carnis generationē impedit, nec nimis sit sicca, quia tunc materiā ex qua debet fieri, cōsumeret, & substantialem humiditatem membri, & sic vlnus profundaret.

Quarta operatio siccæ est sigillare, et cutem generare siue per vlnus consolidatum, & ita est siccior quæ carnem generans, quia magis debet consumere humiditatem, & sanguinem indurare quia siccior est cuis quæ caro, & hæc sunt operatiōes siccæ.

Sciæ sunt operatiōes medicinarū simplicium quas habent à cōplexione sua. Sunt et alie quas non habent à sua complexione, sed à sua proprietate sicut scamonea habet attrahere cholera. Item quæda sunt medicinx, quæ habent duas operatiōes simul, vt ventrē solvere, & membrum contrahere & confortare, sicut hermodactyli habent attrahere phlegma à iuncturis ad stomachum, & per hoc ventrē laxant, & hoc faciūt sua proprietate. Similiter sua simplicitate quia habent confortare iuncturas & contrahere, ne materiā aliunde recipiant. Et forte emplastra exteriora supra iuncturas habent extrahere materiā ad exteriora, & simplicitate sua membrum confortare.

Item alie sunt medicinx, quæ habent duas operatiōes facere, & sunt differentes ab illis, sicut cimum habet laxare membrum sua humiditate lubricatiua, & prouocare ratione suæ substantiæ subtiliatiuæ & penetratiuæ. Quando ergo volumus vnā istarum operatiōum per talem medicinam facere, tunc debemus aliam impedire, et illā quam volumus iuuare. Vnde quoniam volumus prouocare vrinā per ciminū, debemus iuuare cimum per diuretica, vt per semen apij, & tunc ad prouocationē vrinæ valet, & in partes ipsius ciminū puluerizatur, vt citius à stomacho ad renes transeat, & aliā impedire. s. humiditatem lubricā amouendo, forte per aduersionē vel cōtritionem. Sed si volumus ventrē laxare, oportet cōtrouersum facere, admiscendo medicinas lubricas, ut violas, & similia, & in crassas partes puluerizare, vt plus in stomacho moretur, et operatiōem suā in eo faciat. Item alie medicinx quæ habent substantias diuersas in se, vnā acutam subtilē, quæ est in superficie, aliam ceteralem crassam simplicem, vt caulis, inter quas natura potest diuidere in operando vnam partē trahendo ad vnam materiā faciendū vnam operatiōem, & aliam ad aliā, & ideo caulis in apertū statu est bonus, natura. n. trahit substantiam subtilē acutā ad materiā fluxū, vt ipsam dissoluat, et mittit substantiā simplicē ad materiā fluxuram ne fluat &c.

Habito de tribus cōfessionibus quasdam medicinas componentibus, et quedam electuaria ingredientibus. Nunc ad electuaria accedamus.

De electuarijs.

Sciendum, quod electuarij quedā sunt calida, vt diarmargariton, diacalamentum &c. Quedam sunt frigida vt diaspapauer, triasfandali &c. Quedam humida, vt diatrachacanthum. Quedam sicca, vt diaprasium. Item quedam luanant membra aiata, vt pliris cū musco & sine musco. Quedam membra naturalia, vt diacitonitē. Quedam membra genitalia, vt diasafyrion. Quedam vitalia, vt diarmargariton. Item quedā confortantia

De operatiōibus medicinarū.

tua tm, quedam confortatiua & laxatiua, qñ confortat pulueres debent bene conteri fm suum modum plus, vel minus, fm, q̃ diuersis membris competit, ut dictum est prius. Item quedā electuaria sunt ex solis pulueribus, vt diamargariton, quedam decoctionibus herbarum, et pulueribus, & aliquando cum succis herbag, et pulueribus ipsarum. Ad istā electionem spectant quæ valent ad membra spiritalia, quæ sunt, diamargariton, diacameron, diamoron.

De diamargariton.

Diamargariton, est electuarius ex puluere factus, & dicitur sicquia ex duabus margaritis conficitur, valet cardiaca, & tristibus, valet ad cordis & stomachi debilitatem, & leuificat. Margaritæ fm quoddam sunt basis, ga dant nonnem, sed non oportet. Non. n. dant nomen margaritæ, & laudes conuenientes huic electuario. Tales enim sunt, quia confortant cor & stomachum. Caryophylli igitur, & spica, & lignū aloes, et margaritæ sunt pro basi una, quia in margaritæ confortant cor, et alia stomachū cōfortant, margaritæ confortat cor per similitudinē, quia sunt duræ sicut cor. Item quia cor est rarum in substantia confortant ipsum in spissando. Vnde lignum aloes, & spica, & caryophylli, sunt eius basis quantum ad confortationem, & margaritæ ad cordis debilitatem.

De caryophylli.

Caryophylli est medicina nota, proprietatem confortandi stomachum & hepar habent, faciunt purēfactionem oris sua acuitate cum nimio vsu comestiosis, quia sua acuitate laxant gingiuas, quæ laxatæ materiā aliquādo recipiunt quæ remanēt ibi putrefit. Et spica duplex est scilicet celtica & spica nardi.

De spica nardi.

De spica nardi hic intelligimus, est medicina nota habens proprietatē resoluendi caliditate sua, & confortandi stomachum sua stipticitate, oppilationē hepatis aperit cum materia est frigida, pectus confortat & coitū iuciat. Et ideo in medicinis puocantibus coitū ponitur. Iſt prouocat mēstrua suffumigata, est. n. aromatica.

De margaritis.

Margarita duplex est, perforata et non perforata. perforata est melior, cum est perforata a natura non ab arte, ut ponitur in coronis, quia ista operatio non dat ei bonitatem neq̃ malitiam, licet hoc quidam dicat, quod propter hoc fons bonitæ, quia illæ perforantur, quæ in coronis mulierū ponuntur, & ideo perforatæ sunt meliores.

Sed dico, q̃ perforata natura est melior, & cū est perforata a natura est pretiosa & cara, quia fm philosophum libro. 4. de aialibus, quæ sunt perforatæ a natura sunt mūdatæ a suis superfluitatibus per illa foramina. Margaritæ sunt illi lapides, qui in ventribus piscium conchiliū inueniuntur, ista puluerizata cum corallo, si proficiatur super oculum valet ad lacrymas oculi, prohibet nemata fluat ad oculum.

De diacamerō.

Diacameron. i. ducens hominem de morte ad vitam, antophilus ibi ponitur, & est stypticus, amarus, valet ad pectus, & ad luxuriosos, & caryophyl. zingib. & cinna. momū, sunt ibi pro basi vna, quia cōfortant stomachū, & antophilus est ibi basis alia, scilicet inquantū confortat pectus, & est medicina cardiaca, & est p̃tiosior q̃ diamargariton, quia ibi ponuntur, quæ ponuntur in diamargariton, & plus de pretiosis, galanga, & spica celtica.

De diacamerō.

Diamoron ex duobus moris fit. Sunt enim mora celsi, & mora rubi, illa non possunt digeri in stomacho propter sui crassitiem, ideo ei nocēt sunt enim styptica & sicca, vnde prohibent materiam fluere ad vnam, & guttur sua stipticitate. Diamorō valet in principio synanchæ, mirabiliter. n. reprimit materiam, ne fluat ad guttur, cū aqua rosata administratur, & plus si aduini stretur cum succo corticum nucis magne, quia diamoron perse non potest penetrare propter sui crassitiem, & ideo non conuenit in repercussione materie ad superioribus venientis, sed succus ille est penetratius, cuius signum est, quia pueri non possunt abstergere manus suas ab ipso maculatas,

& ideo penetrat bene interius, & sua acuitate q̃ penetrat materiam fluxum consumit, & sua stipticitate materiam fluxurā prohibet, & non solū ab vna parte, sed a qualibet parte, quod non poterat facere diamorō perse, quia non poterat intrare partes gutturis sicut cum succo, ista decima pars, quæ inuenitur in antiquis libris est, li. ij.

Habito quomodo fiat digestio. Consequenter queritur vtrum quilibet humor sit euacuandus, & a natura digerendus, & videtur q̃ nō per Hippoc. aphorismo rum, inchoantibus morbis &c. sed tunc materia est indigesta, ergo &c. Item in primo. in pacatis passionibus raro pharmacis vsi, sed tunc non est digesta materia, ergo &c. Item digestio est repressio male qualitatis materie, sed materia euacuanda potest peccare in quantitate non in qualitate, ergo talis materia euacuanda nō potest digeri. Item aliquando nulla facta digestionē materie euacuanda damus hieram picrā Galeni. Paulini pilulas ad euacuandā choleraē ante cibū vel post, ergo etc.

Sed contra dicit Hippoc. digesta medicari &c. Consequenter queritur vtrum materia nec quantitate nec qualitate peccans, si debeat euacuari, debet digeri, videtur q̃ non, quia digestio est repressio male qualitatis materie, ergo &c. Contra digesta medicari &c. Iſt in apho. dicit si quis vult corpus purgare, oportet materiam preparare primo, ergo &c. Solutio ad primā questionem dicens q̃, aliquando est euacuanda materia digerenda, & aliquando non, nā si materia est furiosa, tunc debet euacuari sine eius digestionē, si materia non est furiosa, aut ipsa est multa, aut non, si sit multa, debet euacuari ante digestionē materie ad minus in parte, vt natura melius possit supra residuū, melius est. n. ipsam materiam indigestam euacuare, q̃ natura impedit in sua digestionē, si materia non est multa, vel natura potest supra eam complete ad digerendum eam, aut nō, si sic ipsa nō est digerenda anteq̃ euacuatur, si natura non potest complete supra eam ad digerendum ipsam, tūc aut ipsa euacuatur per medicinā fortem, aut per leuem, si per leuē medicinā euacuatur, tunc eam post hoc tantum digerere per aliquā sui componentia, quantum ipsa potest attrahere per aliquā sui componentia, sicut pilulæ ante cibum, tūc tales medicinæ possunt dari ante digestionē nec ipse digerant tantū, quantum euacuant, si medicina sit fortis, tūc materia debet digeri, anteq̃ euacuet tali medicina.

Ad quā digestionē quatuor requiruntur conditiones. Prima est membrū preparari, ita ne malū ei nocumen tum inferatur a malitia medicini, & ita diuersimodo debent preparari contra diuersas malitias, quas medicinæ debent inferre. Vnde Hippo. iij. particula apho. ad hel leboros &c. quia helleboros nimis dēlicat, anteq̃ exhibetur, membrū debet humectari quiete & ocio.

Secunda conditio est, quod materia remouliatur, vt sit parata ad exitum.

Tertia conditio est, q̃ vix debet aperiri, vt per ipsam possit currere materia, & trahi a medicina.

Quarta conditio est, q̃ humor attrahendus ita preparatur, vt a membro, & a materia odio habeatur, q̃ a natura non retineatur, natura enim vehementius retinet phlegma in æstate q̃ in alio tempore, vt per illud contemperetur caliditas æstatis, & cholera abundantis in æstate. Similiter in hyeme natura vehementius retinet cholera, q̃ in alio tempore, vt per eam contemperetur frigiditas temporis hiemis, & phlegmatis abundantis in hieme, et ideo in æstate est magis amicus naturæ phlegma q̃ cholera, propter quod in æstate facilius euacuatur cholera q̃ phlegma, imo si phlegma tunc euacuaretur, tūc esset motus agitatiuus phlegmatis tractū a natura & a medicina. Similiter cholera in hieme est amicus naturæ q̃ phlegma, et ideo in hieme facilius euacuatur phlegma q̃ cholera, immo si cholera tunc euacuaretur, esset motus agitatiuus

Querit an quilibet humor sit euacuandus.

Querit an materia nec qualitate nec quantitate peccans sit digerenda.

Quatuor conditiones requiruntur ad bonam digestionē

tationis cholerae trahit a natura, & a medicina, per hæc patet responsio ad duo prima argumenta.

Ad tertium dicendum, qd ratio supponit falsum, impossibile enim humore abundare in quâsitate, quin cum hoc abundet in qualitate, vnde impossibile est phlegma abundare in quantitate quin cum hoc abundet in frigiditate & humiditate, non quia sit frigidior & humidior qd si nõ abundaret, ita de alijs humoribus, & sic patet folio ad argumentum per predicta.

Ad secundâ questionem dicendum est, qd materia nec qualitate nec quantitate peccans anteqd euacuetur debet digerî, vt ipsa sit naturæ odiosa, nisi enim digeretur non esset naturæ odiosa, & tunc si vellemus ipsam euacuare, esset motus agitationis medicinae trahentis & naturæ retinentis, si autem timeamus humore moueri, & facere in tēpore sequenti ratione more aliquā egreditur speciale, sicut febrem tertianā, vel aliquem alium morbum antequam illud est melius materiam alterare in oppositas qualitates illius morbi, ne illum morbum faciat qd illam materiam euacuare, & sic solvuntur argumenta, & per consequens questiones.

De diarrhoea.

Dianthos dicitur, quod fit ex floribus dendrobiani, violarum, & rosarum, valet tristibus, macilentis, cardiacis, multum letificat, & cōualescentes ex ægritudinibus multum confortat. vi. pars confecta est li. ij. & f. R. florū rosmarin. z. i. rosarum, viola. liquir. ana. z. vi. caryophyll. spicæ, nucis musc. galangæ, cinnamo. zingib. zedoariæ, macis, ligni aloes, cardamomi, anethi, ana. z. liij. mellis quantum sufficit, deur mane & meridie, & tribulantibus cum aqua, non fricantibus cum vino.

De pliris arconico.

Pliris arconicon, pliris completa medicina, arconicon principium interpretatur, proprie valet tristibus, melancholicis, & ad nimiam stomachi debilitatē, & syncopeim & cordis, memoria reparat, intellectum acuit, & epilepticis, analepticis, & catalepticis prodest, & oēm debilitatē cerebri reparat, octaua pars est lib. i. R. cinnamo. caryophyll. ligni aloes, galangæ, spicæ, nucis musc. zingib. spodi, schinanthi, rosarum, cyperi, violarum, ana. z. i. & gra. xvi. folij. liquir. styracis, mastice, sanfuci, balsamitæ, balsiconis, cardamo. macrobi. myrtillorum, corticis citri, ana. z. ij. & gra. v. gēmas, been albi & rubei, coralli, ferri cōcombusti, ana. z. i. & grana. ij. & f. musci, grana. v. rupi. rosa. quantum sufficit deur mane & fero fricantibus cum calida, non fricantibus cō vino.

Diacafloweū.

Diacafloweū dicitur a castoreo, quod ibi recipitur, valet contra grauissimā cephalēam, epilepticis, vertiginosis, auxiliatur hemiplegicis, & monoplegicis doloribus prodest, paraly sim olum mēbrog, maxime capitis emēdat, emphraxim, hepatis, & splenis atq; renum soluit, et omnibus egredituribus ex frigiditate obstat, quinta pars confecta est, lib. ij. R. castorei, myrobalarorum, citrinorū, ana. z. ij. minus gra. i. & f. aloes. z. i. & f. minus granum. i. asari, myrræ, euphorbiæ, ana. z. i. et grana. xvij. folij. antimoni, liquiritiæ, tragacanthi, calami aromati, nitri, chalbani, schœnanthi, spicæ, opopæ, casij, piperis longi, albi, & nigri, xylobalsami, carpopalsami, colocynthidis, reupōicis, styracis calamitæ, zingib. cinnamo. ana. z. i. & gra. ij. naphisagriz, dauracanthi, petroli. apij, f. sileris, daphnoco, conchi, finoni, petrolei, styracis rubi, sanguinis draco, cardamo. thuris maioris & minoris, anisi, sileris, olei laurini, agarici, masti, salis armoniaci, zedoariæ, ana. z. i. et gra. viij. saturiæ, hyssopi, chamedrys, pulegij, origani, balsamitæ, ozimi, brancæ, vrsinæ, dictami, rutæ, f. aristol. longæ & rotæ. aaron, nabathæmatico, asari, saluig. rosarum, bellidj, ana. gra. xvij. epithy. polypo. opopa. ana. z. xv. aliapidijs, cappari, ana. gra. xi. anacardi, fabinæ, gentianæ, corticum mandragoræ, ana. gra. xvi. peucedani, abstinij, ieros, ana. gra. ij. & tertiam partem. i. mellis quod sufficit, deur in

modum auellane capitalibus passionibus cum apozimate elidiphici, hepaticis cum decoctione abstinij, uel eupatori, splenicis, cum aqua caparis vel calamitæ, nephreticis cū aqua decoctionis milij solis uel macedonici, accipiat sumo mane, & ieiunij vsq; ad horā sextam.

Diatri.

Diatri dicitur a radice illa, quæ ieros appellatur, valet dyspnicæ, arteriacis, tussilentibus, vocem perditam restituit, si fuerit ex frigida causa, duodecima pars eius cōfecta est, lib. iij. R. ieros. z. i. pulegij, hyssopi, liquir. ana. z. vij. tragacanthi, amygdalarum, pinæ, cinnamo. zingib. piperis, ana. z. ij. styracis rubeg. z. ij. & z. i. caricæ, carniū dactylorum, passulag. enulatatum, ana. z. iij. & f. mellis quod sufficit, deur fero cum vino calido. Sicut dicit Auic. in. ij. iudicia medicinarum mutatur fm diuersas preparationes, ne igitur iudicio medicis impediatur, preparationes medicinarum videmus.

Sex enim sunt preparationes medicinarum. Prima est coctio. Secunda coctio. Tertia est adustus. Quarta ablutio. Quinta congelatio. Sexta cōmissio. Preparatur igitur medicina per coctionem, quæ coctio necessaria est tribus de causis.

De preparatio nibus medicinarum.

COCTIO.

Prima est earum mundificatio, & sic mel decoquitur, vt à sua impuritate mundificetur. Vnde Gal. z. acutus, mel nõ coctum, non debet poni in hydromelle, nisi sit purum, sed si sit impurum debet decoqui vnde mundificetur.

Prima decoctio.

Secunda conditio vel causa est, vt substantia quæ volumus refutare expellatur, sicut cum caules in dysenteria volumus dare ad ventris constipationem, decoquimus, vt substantiam eorū acutam laxatiuā, quæ est in succo afrum, & de hoc habetur ad Gal. z. de simplicibus medicis, quæ caulis decoquitur cū ad ventris locū dantur, quia quantum plus decoquitur, tanto plus stringit.

Tertia de causa fit decoctio medicinz, vt virtus eius aqua vel oleo, in quo fit decoctio, demundetur. Et ppter hoc dicit Gale. z. simplicibus medicis, quod aqua & oleū sunt materia aliarum medicinarum, quæ fm virtutes illarū medicinarum quibus cōmiseruntur formantur, & hęc tria decoctio diuersificatur fm diuersitatem decoctionū, quedam enim sunt medicinz quas oportet longo tēpore decoqui, & sunt crassæ, vt lapides, & radices, & genera alia, ad hoc enim, vt eorū virtus aquæ, uel oleo maderetur, oportet quod earū decoctio sit diuturna. Aliæ sunt medicinz, quæ minori decoctione indigent, & in tēpore mōnori, sicut semina diuretica, vt semen apij, petroselinij, feniculi, dauci, carui, ameo &c. Alię sunt medicinz quæ decoctio est ad sufficientiam in tēpore breuissimum, vt illæ quæ sunt raræ substantiæ, vt epithymū, flores viol. borag. et oēs flores vniuersaliter. Ex hoc enim habemus vnu modum confectionis syrups. Si enim volumus in aliquo ponere radices, semina, & flores, primo debemus ponere radices, & decoctione semina debemus ponere semina, et decoctione fere cōpleta, debemus ponere flores.

CONTRITIO.

Secunda preparatio medicinz est per contritionem, ista autem contritio est duplex, vna multa, alia parua. Multa fit duabus causis. Prima est vt per illam contritionem remoueat malitia medicinz quæ faceret in substantia sua crassa, & sic bene conteritur pulpa fm Auic. quia si remaneret in sua substantia crassa ad hęc mēbro, vt stomacho vel intestinis sua spongiositate atrahe- ret humorem multū existens in stomacho vel intestinis, & posset ibi generari apostema, & hoc dicit Auic. in. ij. & non sit contentus pulpā contere vnde pulpa, ppter illam causam subtilissimè conteritur. Secunda causa est, quia membrū quod curare volumus est situatū in diuersis partibus remotis, & ideo bene debet cōteri, vt facilius penetret, et minus in stomacho remaneat, et ppter hoc dicit Auic. in proemio, quod pulueres subtilissimè debent conteri.

De secunda decoctione.

conteri

conteri cō ponuntur in electuarijs, et hoc habetur à Gal. h. simplicis medicinx, q̄ medicinx curantes passionēs re-
nūm, debent minutissime conteri propter causam prædi-
ctā. Crassa autē contritio fit duobus modis. Vna est cau-
sa, ne vltimate contritio virtus medicinx, & operatio
proprie eorum patitur, vt cum medicina sit scamonea, si
multū conteretur propter raritatē suā substantiæ amit-
teret suam operationem, quē est attrahere cholera[m] pro-
pter quod ipsa debet conteri in magnas partes.

Et si tu dicas per illam propositionem, q̄ si tanta vir-
tus in tanto tempore potest, & mediū poterit trahere me-
dium in equali tempore, ergo si pondus. i. 3. scamoneæ
poterit trahere tantum cholera[m], et medietas poterit trahe-
re medietatem cholerae. Est dicendum, q̄ ista propositio
est vera, si veraq̄ possit in hunc actum, sed vtraq̄ nō po-
test, quia virtus est ablata, & ita à parte agentis, virtus
est ita ablata, q̄ non potest trahere, vnde nō habet dimi-
nutam virtutem respectu passī, sed nihil, nō enim seque-
tur, si decem hoies possunt trahere nauim per vnā leuicā
i septimana, ergo quicq̄ hoies pnt trahere eadē nauim p di-
midia leuicā, nec ex pte medicinx tenet sisti, vltimate ergo
eius contritio corruptit propriam virtutem medicinx,
sed corrumpere propriā operationem medicinx est dūo-
bus modis, aut corrumpitur sua propria operatio, ita q̄
in aliam non mutatur, sicut in scamonea, quæ vltimate
contrita nō laxat, aut propria operatio corrumpitur, &
alia inducitur, sicut patet in cinno cuius est ventrem la-
xare, sed cum cōteritur vltimate, mutatur laxatio ista ad
vrimam, quia tunc vrimā prouocat. Secunda causa est,
quare non multū conteruntur medicinx, sed crassæ rema-
nent, vt multo tempore in stomacho remaneant, et iuuēt
digestionem in eo dem, & sic faciunt medici, quia hepati
tragem crassam propter hōmachum, et propter alia mē-
bra minute contritam.

AD VSTIO.

Tertia præparatio medicinx, est adustio q̄ fit sex de causis.
Prima est, vt acuitas quæ cōtinetur in medicina remo-
ueatur per adustionem, quæ adustio consumit partes vti-
les, in quibus est acuitas, & per hoc acuitas remouetur,
& ita attrahentium quod corrosiuū est, & chalcanthum
adustum cum croco valet ad cōsumptionē apostematū
duri, quia tunc sine corrosione consumit.

Secunda causa est, vt per adustionem acuitas acquirā-
tur, & ita lapides non habentes acuitatem, vt fiant calx
aduritur, quæ acuitas in partibus terreis lapidem sic de-
ficcādo & ignendo, unde fm Gal. h. simplicis medici-
næ, calx est calida in. iij. gradu est corrosiua, piper fm
Gal. ibidem est calidum in. iij. gradu. Illa autē caliditas
cum est in. iij. gradu, tunc est in materia crassa, quæ pro-
pter sui crassitudi[n]e diu moratur in vno loco, propter quod
corrodit membrum in quo moratur, et sic calx viua quæ
habet partes crassas, quæ non possunt cito penetrare, im-
mo diu morantur in vno loco, nec sine illis subtilēs pos-
sunt penetrare, propter quod corrodit, sed piper transit
sicut flamma quia caliditas in rara substantia fundatur,
& ideo non adurit, nec corrodit, & ideo dicit Auic. q̄ ce-
pe exteriora posita vlcera, quia diu moratur i vno loco,
sed interiora recepta, non, propter sui motum.

Tertia causa est quare aduritur medicina, quia ipsa est
valde crassa ita q̄ ad partes remotas non potest penetra-
re, nisi subtiliatur: in ista autem adustio subtiliatur, p-
pter quod melius potest penetrare.

Quarta causa est, ut melius possit conteri, per illam, n.
adustionem disponitur medicina ad faciliorem contri-
tionem, & sic sericū comburitur fm Auic. nec debet cō-
teri in pluri, cum non est artificiale neq̄ bonum, quod sic
per ipsum conteratur, quia aliqui sua virtute tota corrup-
tū in ista adustione, licet per ipsam præparetur ad con-
tritionem, istud enim sericum aliqui datur ad cordis con-

fortationem, & tunc non debet comburi, quia tunc vir-
tus medicinx quā querimus amittitur. s. cordis confor-
tatio, & tunc q̄ debet poni in pluri electuario melius est,
vt scindatur in minutissimas partes cum culeto, & po-
stea fm quod possibile est conteratur. Aliqñ. n. ponitur
sericum in medicinis ad consumptionem materie, & sic
ponitur in diasene, & tunc debet comburi, & tunc bene
habet virtutē consumendi. Similiter est de aloë, quia ali-
quando datur simul ad laxandum, & ad hōmachū cō-
fortandum, tunc debet cōburi, quia per istam cōbusti-
onem cōsumitur sua gūmōsitas, per quam laxabat. Et p-
pter hoc magis apparet alia virtus, & alia operatio quæ
est confortare, & tunc melius confortat.

Quinta causa est, vt malitia medicinx remoueatur, &
sic scorpio aduritur, vt per istam adustionē venenositas
auferatur per quā malitiā poterit inducere in corpus hu-
manū nec in lapide, quia per puluerē ex eo factū possu-
mus mirabiliter lapidem frangere, ad q̄ mirabilis valet.

Sexta causa est, vt humiditas superflua consumatur,
& sic myrobalani, & omnes gummi quæ dantur con-
tra fluxum vtrius, aduruntur, vt remouatur gūmōsitas,
illa per quā laxabat, & sic in myrobalanis remanet na-
tura consilicūna, & in alijs remanet natura viscosa con-
glutinativa humiditate superflua, lubricificata, consum-
pta, ut gūmi arabici, tragacanthi, et sic dat in dysenteria.

ABLUTIO.

Quarta preparatio medicinx est ablutio, per ablutio-
nem enim preparantur medicinx. Ista autem ablutio fit
quatuor de causis. Vna. n. est vt acuitas quæ cōtinetur
in medicina, auferatur, & sic abluitur calx, et extinguitur
aqua frigida, ne sua acuitate corrodāt membrū, et simili-
ter de oibus medicinis quæ iumentis acuitatem.

Secūda de causa debet abluī medicina, vt ab ea fordes
mundificentur, & sic abluitur oleum, vt mundificetur,
ideo vt per illam adustionē albificetur & clarificetur.

Tertia causa est, vt melius possit conteri, quia medici-
na est ita dura, q̄ non potest bene conteri, nisi partes sue
remolliantur, & sic acacia abluitur, vt melius possit con-
teri, prius tamen aduritur q̄ abluitur, vt per adustionem
& per ignē adurentē incidatur, & pori aperiantur, vnde
per oēs eius partes primo in ablutiōe aqua possit melius
iuuare. s. subintrare, & omnes partes eius remollire, dein-
de ad vltimū conteri, primo ergo aduritur, secundo lau-
tur, tertio conteritur.

Quarta de causa abluitur medicina, vt eius malitia au-
feratur, & sic lapis lazuli abluitur, habet enim duplicem
virtutem. s. expressiua & nauseatiua, vt ergo nauseati-
ua auferatur, debet abluī vt compressiva solū remaneat.
Sed quia multiformis est ablutio in istis rebus diuersis, iō
videamus de istis diuersis ablutionibus, quia in hoc mul-
tōies solent chirurgi medicos irridere.

Cera. n. primo sic abluitur, debet primo liquefieri ad
ignem, deinde in aqua pura clara sine sapore aliquo de-
bet poni, & in ipsa aqua debet manibus malaxari, & aq̄
à cera cum manibus exprimi. Deinde ad ignem debet li-
quesieri, & deinde in aq̄ mūda & c. vt prius, & sic iterū,
et iterū faciēdū est, quousq̄ aqua ista sine sapore aliquo exie-
rit, quia tunc signū est, quod tota acuitas ceræ est ablata,
quia indigemus aliquoties cum volumus unguentum ad
infrigidandum, vnde adblutionem illam facimus, ut acui-
tas ceræ auferatur.

Oleum debet sic abluī, pone oleū in vase mundo stric-
tū orificiū, & deinde super oleum infunde aquā mundam
ardentem, & tamen non debet malaxari cum manibus
istud oleum, sicut faciebas de cera, ne propter sui viscosi-
tatem adhaereat manibus. Et aliqui lapides ablūtur,
non sicut oleum & cera.

Lapis lazuli sic abluī, aut alius lapis huiusmodi pri-
mo debet conteri, et postea poni debet in loco, vel in va-
sculo

De q̄ta
per ab-
lutionē

De ab-
lutiōe
ceræ.

De ab-
lutione
olei.

se purissimo. Et postea aqua clara fortis super eū infunditur, & debet diu aqua commoueri, & postea debet dimitti quousque residet in fundo aque, et deinde remoueat ista aqua, & postea iterum potatur, & fiat ut prius, & iterum iterum quousque aqua exeat clara absque sapore mutata, et abluo istum lapidis sic fit, ut per hoc virtus naufragia auferat.

CONGELATIO.

Quinta preparatio medicinz est congelatio, congelatur enim medicina cum posito in loco frigido, ut caliditas remoueat, & frigiditas intro ducatur, unde sic medicinz infrigidantes congelantur.

COMMISTIO.

Sexta preparatio medicinz est commistio, commiscemus enim aliquando medicinas adinuicem, ut earum virtus fortificetur, sicut scamo. admixta medicinis aloeticis ipsas confortat in actione, et sic zin. fortificat turbith, de sen. turbith phlegma attrahit subtile, sed cum eo zin. admiscetur, fortificando facit ut trahere phlegma crassum.

ADMISTIO MEDICINARVM.

Secundo modo admiscemus medicinā medicinz, ut ipsam faciat transire cito ad locum debitum, & sic crocus admiscetur auro & argento, & sic de alijs medicinis cardiaca, quia illæ sua ponderositate ad intestina cito decederent, nec ad venas possent penetrare, sed crocus facit ipsas ad cor penetrare.

Tertio modo admiscetur medicina medicinz, ne cito transeat ad venas, ut quando volumus hepar deo pillare per diuretica, & illa habent naturam cito penetrādi ad venas, ideo debemus cum eis aliqua admiscere quæ ea impediatur, ne cito ad venas transeat, imo remaneant in visceribus hepatis, sicut raphanus habet proprietatem humorum attrahendi ad stomachum, & diuretica habent naturam penetrādi ad venas. Ex isto autem motu contrario fit agitatio quædam, quæ est causa quietis in via medicinz, & hoc est in hepate.

Quarto modo admiscetur medicina medicinz, non ut medicina fortificetur per aliam medicinā vel confortetur, sed potius ut vna per aliam debilitetur & corrumpatur, ut si admiscamus viol. vel myrobalanos in æquili virtute, quia vna laxat, & alia comprimit, vna alij contrariatur, & diminuitur operatio vnius per alteram, & ideo cum admiscetur vio. cum myrobalanis debent parum commisceri, & hoc ut operatio violarum prius fiat, quæ myrob. operentur.

Quinto modo admiscetur medicinz inter se, ut vna aliam impediatur, & sic admiscemus cum scamo. zing. quod confortat stomachum, eo quod scamo. est inimica stomacho, & bellium autem malitiae, quia scamonea habet iustitiam exorari, ut sua viscositate hoc impediatur in scamonea. Item non solum ex ignorantia complexionis medicinarum, et ignorantia preparationis impeditur iudicium medici, sed potest impediri ex herbarum vicinitate alijs, unde medicinz crescentes iuxta herbas venenosas, sunt male, & virtus earum est corrupta, & sic videmus quod virtus musci, & ambre cum oritur iuxta camphoram, & ptyllum corrumpitur & diminuitur.

Dictum est prius, quod quedam sunt electuaria valentia ad membra spiritualia quedam ad membra naturalia &c. & cum prius dictum sit de scribis electuarijs valentibus ad membra spiritualia, diamargariton & diamoron, & diacameron. Nunc dicamus de alijs valentibus ad membra naturalia, & de his quatuor quæ spectant ad lectionem istam, quorum primum est dianthos, secundum est pliris, tertium est diacastoreum, quartum est diaris.

Electuaria ad membra naturalia.

Dianthos fit de anthos, & est basis in hoc electuario, sicut patet inspicendo ad eius laudem, quæ proprie huic competunt, & est ibi plures de alijs.

Anthos est marinus ros, in litera habetur florij roris

marini. Item de dendrolibani, aut leptolibani, & cum dicitur dendrolibani, vel leptolibani intelligitur, quod sit de folijs roris marini, & cum dicitur de floribus anthos hoc est de floribus roris marini, & leptolibani, vel dendrolibani solum eius, est istud, est calidum & sicce complexionis, non tamen multum, unde non multum calefacit, nec multum infrigidat cor, tamen proprie confortat spiritus reparando, stomachum confortando & cerebrum, unde sunt multa ibi valentia ad stomachum, ut ro. zingi. & similiter valet cerebro, sua aromaticitate, spiritus reparando & confortando, & ad cor proprie est medicina cardiaca, anthos ex sua proprietate cor confortat, & valet contra cardiacam passionem ex frigida causa, & valet tristibus & macilentis, scilicet ex solitudine & tristitia, galenificat, debet cauere in feb. ca, & in hominibus extenuatis, nisi sit ex solitudine, et conualescentibus, quia in eis est paucitas spirituum.

Dianthos autem reparat spiritus perditos, & cor debile confortat, sunt enim qui valde timet propter cordis sui debilitatem, & spiritus paucitatem, & propter hoc tristes sunt, & curiosi a cura dicti non a curiositate et macilentia. Quidā. n. dicunt quod debet dari in febribus in mēne cum aqua frigida &c. Sed si ego dari in febribus, non dare nisi in febribus de materia frigida, & in die interpositionis, melius & securius tamen est, ut caueatur in feb. sed conuenit in illis, qui habent cor debile, temperatū tamen satis i caliditate et frigidity, tū debile spirituum paucitate.

Pliris est aliud electuarium valens ad spiritualia. Pliris duplex est, cum musco et sine musco. Arceticon id est completa coactio, siue perfecta medicina, valet tristibus, confortat melancholicos, confortat stomachum debilem & cor, et valet contra syncope, memoriam reparat, sensum acuit, & epilepticis valet analepticis, & catalepticis, & omnem debilitatem stomachi confortat ex causa frigida, est enim calidus & siccus quod dianthos. Sunt enim quedam quæ valent proprie ad confortationem stomachi, ut cinamomum, & caryophyllum. Sunt etiam quedam violentia ad cor, ut corallus & spodium, quedā autem ad cerebrum, ut schoenanthus, & cyperus. Est igitur pliris medicina cardiaca, & cor confortat ut dianthos, sed differenter & propter causas diuersas dū debet dari ad confortationem cordis. Pliris enim debet dari ad confortationem cordis propter frigiditytatem et timorē, sed dianthos quando est temperatū in caliditate & frigiditytate, est tamen debile ex spirituum debilitate vel paucitate, quia anthos ex sua proprietate habet spiritus reparare. Notandum secundum artem quam dat Gal. quod si aliqua medicina valet ad membra plura, debemus dare illam medicinā cum aliquo ducente ad membrum illud, quod volumus confortare. Unde diu retica habet deo pillare hepar et splenem, pectus & pulmonem, si autem volumus dare diuretica ut anisum, & tamen ad deo pillationem hepatis, possumus dare sicut sunt, quæ ad hepar conueniunt cum sua virtute. Sed cum volumus deo pillare splenem, debemus dare cum acetico, cum acetico faciat transire ad splenem. Si autem pulmonem, debemus admiscere cum liquiritia, & visis passis, & similibus. Similiter cum pliris valeat ad stomachum, cor, & cerebrum confortandum, cum volumus dare plirim ad stomachum confortandum, debemus dare cum decoctionibus alciuis valentibus ad stomachi confortationem, ea habent respectum ad illud membrum propriæ, vel cum decoctione zingi. vel galangæ, si ad cor cum decoctione buglosæ, aut nucis muscatæ. Si ad cerebrum, cum decoctione betonicæ aut primulæ veris, aut similibus, quæ habent aspectum ad cerebrum, & hæc est ars valde bona, alij tamen sunt valde delicati, qui electuaria nolunt accipere sicut sunt, nec cum decoctione, & possumus habere talem cautelam, quia possumus dare tale electuarium, & postea vinum ad bibendum cum aliquibus habentibus aspectum ad membrum, quod volumus confortare, & sic intellige de alijs.

Diastoreum

De quarta preparatio.

Sexta preparatio.

De pliris.

De dianthos.

De dia-
castro
reo.

Diafastoreum dicitur a castoreo, quod est ibi basis, & est castoreum testiculis cuiusdam aialis, quod dicitur castor, & est aial valde calidum & sicum, & est valde mirabile habens duos pedes ad modum gatti, anteriores vngues valde acutos habentes, quia natura dat membrum, & membri operationem. Similiter datur ei a natura, quod est animal valde aquaticum, & in aqua habitat propter sui vehementem caliditatem, & ideo ut possit ripis fluuiorum adherere, quoniam vult nutrimentum suum accipere, dantur ei tales ungues, habet pedes posteriores ad modum asneris, ut cum ille in aqua possit natare, sicut pedibus anterioribus ripis adheret, sic posterioribus possit natare, habet insuper dentes valde acutos ad modum gatti. Multum sunt similes gatto, quia comedit arbores, radices, & cortices, & ideo ut possint accipere eum suis dentibus illos cortices, habent a natura tales dentes, & incidit tales arbores, & est mos talium animalium, quod quoniam vnus castor venit in aliqua terra ubi sunt plures castores, tunc ducunt ipsum in locum ubi est copia nutrimenti, unde faciunt ipsum sclaum & ferunt, & tunc bene decorant ipsum cum corticibus supra dorsum, & depilant eum, ut per hoc possit cognosci ab alijs sclaus. Dicitur autem a quibusdā, quod abscondit sibi testiculos cum debet capi a venatoribus, & quod cognoscit per instinctum naturale, quod volunt ipsum habere propter testiculos, & sic habentur, & testiculis habitis ipsum dimitte venatores abire. Sed hoc est falsum, pelles enim plus valet quam eius testiculi. Item non est tanta sapientia in bruto, quod sciret hoc facere istis testiculi sunt calidi in tertio gradu, vel in principio quarti, & sic in secundo gradu, & sunt meliores in quibus est sperma, & intus bene digesti.

Item illud electuarium in quibusdā libris non est inuentum, & habet magnam receptam, valet principaliter contra paralyfim propter euacuationem materię, quia reliquum materię consumit, & neruos confortat, unde est optimus neruis, & istud est empiricum, & contra capitis egritudinem cum materia est euacuanda, & contra ipsam ex replicatione de frigida causa. Diafastoreo aliquando vitmur intus, & aliquando extra intus vel sub lingua tenendo, si possit pati, quod est difficile diu supra linguam tenere, vel sub lingua receptum, sub lingua consumit humiditatem superfluam in lingua, vel in radice lingue, intra corpus recipitur propter predictas causas. Item similiter extra vitmur eo, unde est inuentus mirabiliter valens ad paralyfim, materia prius euacuata vngatur locus in quo est paralyfis de oleo castoreo, & oleo latrino, et oleo laurino forti, vel de cosino, vel alio oleo petroleo, unde de testiculis castorei fit oleum: sed oleo castoreo, hoc inflamatur corpus, quia timendum est de hoc, est enim de istis oleis vnus ex quo fit ignis græcus, sed oleum castoreum commistum cum nardino oleo forte valet.

De dia-
irigadit

Diarris dicitur ab iri, est enim radix que habet vim aperientiā, & calefacientiā, & consumendi, unde ista radix maritima supposita, & suffumigata facit abortum, abortus enim foetus aliquando indigemus, cum sit foetus debilis, non potens exire, & tunc melius est, quod foetus occidatur, quam iniuriar foetus simul, manifestra prouocat mirabiliter, unde suffumigata mortuum foetum educit, & secundinam, et mēstrua, foris iter aperiendo matricem, valet proprie pectori cum in eo sit materia crassa, quia ipsam incidit et diuidit, calefacit, & tussim curat, ex materia tali creatur: unde non debemus dare semper diatragacanthum, & diapenidion in tussi, quia illa lenificatiua non sufficiens nocent, & magis faciunt materiam inuiscare cum materia sit frigida & crassa, sed debemus cum eis commiscere diarrim, aut diathysopum ad illam materiam incidendam, & alia quod remolliunt eam, unde in iuuenibus calide, & sicce complexionis conuenit diatragacanthum, & sed in senibus, qui sunt frigide complexionis, & habent naturam multum phlegmaticam, bonum est commiscere diarrim operatio, aut

diarrim, aut diatragacanthum misceri diapenidion, quod est aliquantulum calidum, & aliquantulum diarrim, aut diathysopum, quando est materia crassa in pectore multa, tunc debet primo remolli, & postea consumi, ideo in diarrim ponuntur quedam remolliuia, ut penidion &c. & quedam incisiua, consumptiua, quia est valens ad materiam frigidā in pectore contentam. Iris est basis in hoc electuario quod est diarris, quod patet per laudes eius &c.

Habito de digestionē, & de modo digestionis, et de materia digestibili. Nunc videamus de digestiuis per quos fit digestio.

De digestiuis.

Et circa hoc primo querimus vtrum syrupus acetosus valeat in digestionē purę materię cholerice, et videtur quod non, quia nihil subtilians conuenit in digestionē materię sua subtilitate, & mobilitate peccantis, sed cholera peccat sua subtilitate, propter quod est mobilis de loco ad locum, & syrupus acetosus plus eam subleuat eam diuidendo, ergo syrupus acetosus adhuc non valet in digestionē purę cholere. Item Gal. 3. apho. dixit, quod sola ficitas sufficit ad generationem cholę, gigitur acetum habeat ficitatem, ipsum generabit cholera, sed quod generat cholera non digerit eam reprimendo suas qualitates, neque curat morbos causatos ex cholera. Item nullum calefaciens oportet ad digestionem cholere dare, sed acetum calefacit, quia locum quod attingit rubicundat, & corrodit finem Gal. in de simplici medicina ergo &c.

Sed contrarium dicit Auicenna. in quinto, quod syrupus acetosus vincit puram cholera. Idem volunt omnes auctores medicine, & eo vtuntur omnes medici ad eam digerendam. Consequenter queritur quis syrupus melius valet ad hoc, an acetosus vel violatus, videtur quod acetosus, quia quod est frigidum magis conuenit in digestionē materię cholerice, sed syrupus acetosus est frigidior violato, ergo &c. Sed contra, cura fit per contrarium, ergo melius fit cura per magis contrarium, sed violatus magis contrariatur cholę quam acetosus, quoniam in duabus qualitatibus, cum violatus sit frigidus & humidus, & acetosus vna tantum in qualitate contrariatur, quia est frigidus & siccus, ergo &c.

Solutio, ad primam questionem dicitur, quod syrupus acetosus conuenit in digestionē materię cholerice in quatuor casibus. Primo quando materia cholerica peccat in sua caliditate, & non sua ficitate, tunc magis conuenit acetosus quam violatus. Potest enim esse cholera temperata in substantia nec nimis ficea nec dura, calidior tamen debito, & tunc ille syrupus est optimus, quia bene infrigidat. Unde Gal. in de simplici medicina dixit. Ipse non est infrigidans sicut acetum. Secundo conuenit syrupus acetosus in digestionē cholere, quando cholera est in loco remoto, tunc enim syrupus acetosus magis conuenit quam violatus, quia acetosus magis potest penetrare quam violatus, & ita aqua cum aceto in estate cito sedat sitim ad caliditate membrorum non stomachi introductam. Illud bene sciunt Lombardi qui hoc habebunt, quia humiditatem aquę membra ita rorantur, & sic sitis mitigatur, & frigiditate aquę & aceti infrigidantur, hoc etiam bene conuenit in pinguibus hominibus, et non multum extenuatis, & ficeis, cum acetum deficiat, propter hoc certe plus valet acetosus quam violatus. Tercio conuenit syrupus acetosus plus quam violatus ad digerendum materiam cholericam in hominibus pinguibus de dicta causa. Quarto quando est oppilatio cum putrefactione cholere, plus conuenit ad digerendum cholera acetosus quam violatus, quia violatus non transiret nec penetraret sicut acetosus.

Quinto si materia putrefacta in corpore sit multa, tunc non conuenit violatus, sed acetosus, quia violatus non est citius penetrans, & est debilis actionis, inde non conuenit, & oppilatio sua frigiditate & humiditate, fumos reuoluit, & poros claudit, & stringit. Sed acetosus valet contra

An sy-
rupus ace-
tosus ua-
leat in di-
gestionē
materię
purę cho-
lerice.

tra cholera, quia ipsam infrigidat, & quia ipsam euacuat, & quia scindit, & aperit poros sua subtilitate, & si mos facit effluare, ideo putrefactionem minuit.

Ad primum dicendum, q̄ tunc impedit, cum cholera est multum subtilis. Vel dicendum sine præiudicio melioris sententiae, q̄ cholera non est subtilis in substantia, sed crassa, licet subtilis & acuta in actione, est enim crassa in substantia cum sit humidior, & hoc habetur a Gal. in secundo prognosticorum, ubi dicit, q̄ cholera per se est crassa, conglata, sed humiditate phlegmatica liquefit, et subtiliatur, & phlegma est per se congelatum, sed caliditate cholerae subtiliatur cū ei commiscetur: ergo in sua substantia subtiliatur syrupus acetosus tam incidendo, et tam incrassat infrigidatione, infrigidando enim immobilitatem, et tollit eius acumen. Ad secundam rationem potest multipliciter responderi: vno modo scilicet, q̄ per hoc quod est siccitas: dico quod Gal. loquitur de siccitate temporis diuturna, cum enim tempus sit siccum multum, & perseverat diu in sua siccitate, tunc multiplicatur cholera ætate plus debito in corpore humano.

Secundo modo potest responderi per ly sola, q̄ non est sola siccitas in aceto, immo cum frigidityte, quæ generationem cholerae impedit. Tercio modo dicendum est, q̄ licet acetum impedit refrigerationem cholerae veræ, tamen non impedit digestionem cum est admissum cum suo repressivo cū zucchero. In syrupo enim est zucchero calidum & humidum temperate, & ideo nec in impedit hoc iuvamentum, quod facit acetum in ipsam cholera infrigidando, quia non minuit frigiditytem, sed remouet nocuum, quod faciebat acetum siccitate, quia humidum est, & potest plus humectare zucchero, q̄ acetum desiccare. Ad aliud dicendum, q̄ non facit ruorem sue corrosiorem eo q̄ calidum, sed quia subtile & acutum, quia enim subtile, subintrat & penetrat, & penetrando diuidit, eo q̄ acutum corrodit & mordicat: propter hoc enim dolorem inducit, & sanguinem ad locum trahit, qui rubefacit & calefacit: non ergo facit hoc quia calidum: sed quia subtile & acutum. Ad secundam questionem, quando tu queris quia syrupus fit melior ad digerendum cholera, aut acetosus, aut violatus. Dicitur quod in quinque calibus predictis violatus est melior: scilicet cū cholera multum peccat sua siccitate, & tunc cholera est in loco propinquo, & tunc cholera est in hoibus maris, & multum extenuatis, et cū cholera non est in corpore opilato, et cū materia putrefacta non est multa, & maxime cōuenit syrupus violatus cum vter est consipatus, violæ enim laxant ventrem, si tamen esset materia putrefacta in loco propinquo, & tempus est pluuiale calidum tunc darem libentius acetosum q̄ violatum, quia viola sua passibilitate est multum putrefactibilis, & tunc impediet fumorum euaporationem, quare tunc dandum est valde in isto tempore pluuioso, & putrefactibili impediens fumorum euaporationem.

Diaca-
lameto. Diacalamentum a calamento dictum, præcipue valet ad omne vitium pectoris est frigidityte, his maxime qui sunt in senili ætate: valet etiam tussientibus si sit frigida causa, & quantarij si utantur eo accepto post prandium & cenam, & in sero cum vino.

De dia-
tragac-
tho. Diatragacanthum frigidum a tragacantho dicitur valet ad omne vitium pectoris & pulmonis: quod ex calore & siccitate fit maxime phthisicis, hæticis, pleuriticis, & ad omnem tussim, quæ sit ex caliditate et siccitate, & ad omnem linguæ & gutturis asperitatem, cum vero dissoluitur tandiu in ore teneatur, vt parumper in ore dissoluatur.

De dia-
penidiō Diapendium dicitur a penidijs, quæ ibi intrant plus de alijs, valet ad omne vitium pulmonis, & tussim, raudine facta ex siccitate, phthisicis denur in mane & sero cū phthisiana calida non habetibus calore cū vino calido,

De diaprasilio. Diaprasillum dicitur a prasso viridi, quod ibi intrat plus q̄ de alijs, valet ad frigiditytem pectoris maxime ad catarrhum, & cerebri frigiditytem, & oculorum caliginem, & ad palatum & arterias et ad omnem speciem catarrhi, qui sit ex frigidityte mire prodicit: datur in sero cū vino calido, in quo coctum fit vinum & tragacanthum.

Visa est preparatio medicinae digerentis simplicis & compositæ. Nunc autem videamus modum digestionis. Circa quod tria sunt consideranda. Primum est complexio & dispositio ægris, sive membri cui inest ægritudo & materia ægritudinis. Secundum est complexio ipsius ægritudinis. Tercium dispositio patientis considerando ætatem & regionem.

De modo digestionis.

Circa primum quatuor sunt consideranda. Primum est complexio naturalis membri. Secundum curatio membri. Tercium est situs membri. Quartum est virtus ipsius. Medicus enim debet cognoscere complexionem membri naturalem, cuius causa est duplex. Prima est, vt sciatur quantum eleuetur membrum in complexione, istud non potest sciri, nisi sciatur complexio radicalis. Secunda causa est, vt sciatur terminus alterationis, siue temporis qui etiam conuenit ad debitam complexione. Has duas conclusiones posuit Gal. in technica.

De complexione membri dantur quatuor regulæ. Prima est, q̄ immoderata complexio per immoderatam in gradu æquali debet reduci.

Secunda regula est, q̄ si membrum eleuetur in complexione sibi simili indiget debili medicina. Sed faciens labere in dissimili est fortior: enim resistendi debetur forte agens, & debili sufficit debile.

Tertia regula est, q̄ complexio est infusa aliquando ipsi membro sine materia, aliquando cum materia, si sine materia, tunc indiget sola alteratione, & de hoc dicitur, q̄ cura fit per contrarium, si cum materia, tunc indiget euacuatione.

Quarta regula est, q̄ tempus infrigidandi, & calefaciendi est vnum & æquale, sed humor non est vnus et æquus.

Et si arguas contra, quia calor est fortius agens q̄ frigiditytas, ergo fortius agit, ergo non erit tempus vnum, aut ægle calefaciendi aut infrigidandi. Ad hoc dico, q̄ quilibet membrum est absolute calidum, ideo facit calere, & ideo debet calefieri debili calefactione, quia sua caliditas iuuat in sui calefactione, cū non resistat caliditati calefacienti, sed membrum indiget forti infrigidante. Sed infrigidatio membri timenda est, cuius tres sunt cause. Prima est oppilatio existens in intebro calido q̄ per frigiditytem augmentaretur, et per cōsequens calorem. n. membrum est calefactum ipsum debet infrigidari cū medicinis frigidis subtilibus, cuiusmodi sunt oxyacacca & acetum, & debent cū eis commiseri medicinæ calide parg. calefacientes, et deop. pilantes, quæ faciunt fumos effluare, & ita infrigidant.

Secunda causa est caloris membri acuitas: cum calor n. est multum acutus, oportet q̄ cū multis frigidis alteretur et extingatur, frigiditytas. n. fortior ægritudine inducit, q̄ est et illa quā indecebat caliditas. Tertia causa est membri nobilis vicinitas, vnde timendum est infrigidare meleraias, ne lædatur hepar, sed non est timendum calefacere, cū calor sit amicus nature. Sed tempus humectandi, & desiccandi est inæqualiter citius. n. fit desiccatio q̄ humectatio, quia citius desiccatur humidum q̄ humectetur siccum, ga ad ipsum humidum tria sunt contraria inducenda, quorum vnus est calidum consumens humidum, & in ducens siccum: secundum est frigidum cōgelans, & ita ipsum desiccans, & tertium siccum consumens & imbibens, & ita humidum per tria agitur: ita ipsum desiccatur, & tempus exicandi est breue, cū non habeat siccum, nisi vnū contrarium in actione ipsum consumens. s. humidum, & vnum agens tardius effectum inducit q̄ contraria agenda, & ideo citius est desiccatio consumens.

Mcf.

Hh do

do humidum, q̄ humiditas corrumpendū siccum.

Item cum humidum sit habitus, siccitas autem est priuatio, & cum facilius sit deuenire ab habitu in priuationem, q̄ econuerso, ideo facilius fit desiccatio consumendo, q̄ humiditas corrumpendū siccum & citius. Sed tamē timor humiditatis & desiccandi æqualis est, cū ne utrum timendum sit propter hoc quia debilitat agit.

Secundum quod debet considerare medicus circa naturam, & dispositionem membri in quo est ægritudo, est compositio membri sicut est raritas, et densitas membri, amplitudo & strictura venarum. De amplitudine uero scirendum est, q̄ illud quod habet vias amplas est facile, & cito alterabile, cuius causa est, quia cum viæ sint amplæ medicina alterans penetrat cito, & cum viæ sunt strictæ, medicina alterans tarde penetrat, & penetrando alterat, & alterando penetrat, & ideo hepar quia rari est, cito alteratur, & renes tarde, quia sunt valde densi. Itē medicina alterans membrum non debet carere aliqua re cōfortante membrum, vnde si debet hepar calefieri, debent apponi pontica confortantia.

Tertium quod debet considerare medicus circa naturam & dispositionem membri in quo est ægritudo, & materia ægritudinis, est situs membri propter colligantiam membri ad membra, sicut stomachus & cerebrum se habent, & ideo quando curatur stomachus per medicinam, cauendum est ne illa medicina sit debilitans cerebrum, et etiam quando curamus cerebrum, cauendum est ne illa medicina sit debilitans stomachum. Quia ergo ex situ membri cognoscitur colligantia, debet situs membri à medico cognosci. Item ex situ membri cognoscitur operatio membri, quæ debet considerari in operatione medicinæ. Item ex situ membri scitur utrum eget forti medicina vel debili, vnde si membrum sit in partibus remotis, eget forti medicina, et si in propinquis, debili indiget, & loquor de debili, & forti in quantitate, & qualitate fm Gal. in. xij. megatechni. Item ex situ membri scimus utrum debeamus aliquid apponere cum principali medicina, & quid. Nam si membrum sit situatum in partibus remotis, debet aliquid poni cum medicina, quod facit ipsam penetrare ad membrum remotum. Si in partibus propinquis situatur membrum, medicina non indiget q̄ aliquid apponatur ei, quod ipsam faciat penetrare. Et si membrum sit situatum inferius, tunc cum medicina debet trāsire ad membrum, debent poni diuretica. Item per situm membri scimus super q̄ pte exteriori debemus ponere empla.

Quantum quod medicus debet cognoscere, et considerare circa naturam & dispositionem in quo est ægritudo, & materia ægritudinis, est uirum membri sicut membri principalitas, & membri cōmunitas, siue communis operatio & sensus, vnde dico q̄ debet cognosci membri principalitas, vnde membrum principale siue nobile, quod idem est, non indiget forti medicina, neq̄ cum ea debet curari. Membrum autē principale est cor. secundo cerebrum. tertio hepar. vltimo testiculi. Similiter debet cognoscere membri cōmunitatem, id est cōmunem operationem, ut ipsam in situ conseruet, sicut cū stomachus curatur & alteratur, debet conseruari sua operatio, quæ est cōmunis omnibus membris. Similiter sensus membri debet cognosci à medico, quia cum membrum est fortis sensus, non debet dari ei medicina fortis, quia statim ab ea lederetur, si in ei debilis sensus, potest ei dari fortis medicina & mordacitua. De natura ægritudinis quantum ad naturam, & regionem in sequentibus apparebit.

Superius dictum est de quibusdam electuariis conferentibus pectori.

Pectori conferentia.

Adhuc videamus de quibusdam pectori conferentibus, & de istis quatuor quantum ad presentem lectionem. Primum est diacalamentum.

Secundum est diatragacanthum. Tertium est diaprasium. Quartum diapidenium.

In diacalamento calamentum est basis, & habet plures species, quarum vna est calamentum montanum, & est fortius alijs, & calidius, & siccius, & est omne calamentum calidum & siccum, & est valde amicum pectori, aliter enim pectus sua caliditate & acuitate, confortat spiritum sua proprietate, forte & aromaticitate, stomacho debili valet, & maxime confortat, & abstergit materiam cholicam, & multum valet contra tertianam, & cōtra paralytism, vrinam prouocat & hepar calefacit. Item cum est conturbatio in stomacho, & timemus nauſeam, calamentum emplastratum super stomachum nauſeam prohibet. Item laxat ventrem. Item valet contra melancholiam calefaciendo, subtiliando, & abstergendo, eua cuando. Item valet contra dysenteriam, abstergendo materiam cholicam, quæ intestina excoriat, & ita calamentum valet contra dysenteriam per accidens, scilicet abstergendo materiam cholicam excoriantē intestina.

Electuarium istud scilicet diacalamentum valet contra passionē pectoris ex frigida causa, & contra tussim, & quartanam, cum melancholiam calefaciat, & etiam prouocat vrinam ex frigida causa detentā, & nunq̄ valet contra passionē ex causa calida.

Diatragacanthum est electuarium, cuius basis est tragacanthum. Diatragacanthum est frigidum et humidum, pectus leniens propter quod diatragacanthum valet cōtra passiones ex causa calida & sicca generatas.

Diapideniō est electuarium cuius pendix sunt basis, & sunt de zucchero, & sunt temperatæ, aliquid tulum calidæ & humidæ, propter hoc q̄ sunt de zucchero, bonæ sunt pectori, ventri & stomacho. Diapideniō est magis calidū q̄ diatragacanthum, & valet contra causas frigidas & siccas, & magis cōtra siccū q̄ contra frigidū.

Diaprasium est electuarium cuius prassium est basis. Prassium idem est quod marubium, calidum & siccum in tertio gradu, valet pectori, & similiter valet pulmoni, & contra oppilationem hepatis & splenis, & aborsum facit & prouocat menstrua. Istud autem electuarium debet fieri ex suc. prassi non ex sua substantia.

De syrups quem humorem digerant.

Viso quid digerat syrupus acetosus. Nunc videamus quem humorem digerant alij syrups. Et circa hoc primo queritur utrum oxymel digerat phlegma, et videtur q̄ nō, quia in oxymelle nō est nisi acetum & mel, sed ratione aceti non digerit phlegma cum sit frigidum sicut phlegma, & digestio sit per contrariū, nec ratione mellis, quia mel est phlegmaticorum laxatiuum fm Isaac in digitis, sed illud quod laxat non digerit, quia digestio debet precedere laxationem, ergo &c.

Oppositum facit vius medicorum. Iuxta hoc queritur utrum oxymel digerat phlegma rheumatizans, & arguit q̄ sic, quia phlegma rheumatizans peccat sua humiditate & fluxibilitate, sed oxymel desiccatur ratione aceti & etiam mellis, ergo &c. Contra arguit rheuma, ergo non digerit ipsum nec conuenit contra ipsum.

Consequenter queritur utrum oxymel digerat melancholiam & videtur q̄ non, quia Hippoc. in prognosticis, & in. iij. acutorum dicit, q̄ acetum est inimicum melancholici, ergo & melancholici, ergo & oxymel sic, ergo tunc oxymel non digerit melancholiam. Contra subtile digerit crassum, ipsum incidendo, sed oxymel est subtile ratione aceti & melancholia crassa, ergo oxymel digerit melancholiam. Consequenter queritur utrum oxymel accura digerat materiam melancholicam, & videtur q̄ non, quia digestio sit per contrarium, sed non sunt contraria, ergo &c. Contra est incisiva, ergo est humoris crassi digestiua, & per consequens humoris melancholici, ergo &c.

Ad primā

De diacalamento.

De diatragacantho.

De diapideniō.

De diaprasio.

an oxy mel digerat phlegma.

Ad primā questionem dicendum, q̄ oxy mel pauca cōmissionis digerit phlegma, & appellatur oxy mel pauca cōmissionis, quod componitur ex hydromel, et aceto pauco, hydromel enim habet proprietatem attenuandi, mundificandi, & euacuandi phlegma cum eggestionē & vrina, & acetum licet sit frigidum, tamen est incisiuū, ideo ipsum mistum cum hydromelle in compositione oxy mellis phlegma digerit. Sed caueri oportet quatuor casibus: primo in intestinorum excoarctatione, & omnium aliorum membrorum excoarctatione, quia cōmunita mēbra excoarctata leduntur ex re acetosa, sicut est oxy mel. Secundo in intestinorum debilitate, ne debilitet & excoarctet illa. Tercio in ventris conspitatione, cum humoris abundantia ventositatem eleuat, & nō potest exire, quare prius debet venter laxari cum clysteri, vel cum aliquo alio. Vnde secundo acutorum oxy mel excoarctat, & ventositatem facit, quia secum humorem adducit forte abstergendū, & aliquando per hoc excoarctationem facit adducendo cholera, & aliorum humorum copiam. Quarto debet caueri in rheumate, quia ratio ne aceti aperit poros, & vias inferius, propter quod rheuma corpus intrat, & per hoc parat aditum ad rheuma.

Homo
phleg-
maticus
triplex.

Dico ergo, q̄ phlegma potest per oxy mel digerit, exceptis quatuor casibus predictis. Ad argumentum cōtra dico, q̄ licet acetum sit frigidum, quia tamen ipsum est incisiuū ideo bene conuenit, & cum dicit, q̄ oxy mel laxat phlegmaticos, dico, q̄ phlegmatici dicuntur tribus modis. Vno modo dicitur ille, qui habet multum phlegma in stomacho & intestinis. Secundo modo dicitur phlegmaticus, qui habet multum in uenis, et in alijs partibus. Tercio modo dicitur phlegmaticus ille, qui est phlegmaticus ex sua complexionē, & illud est de substantia membrorum. Dicendum ergo, q̄ de primo phlegmatico verum est, q̄ multū laxat s̄m Isaac in dictione: sed oxy mel, & hydromel digerit phlegma contentū in uenis & alijs partibus. Est ille dicit, q̄ nihil debet euacuare indigestum, cum iungitur mel, & hydromel laxant, non debent digerere, imo prius debet materia digerit per aliquod aliud anteq̄ oxy mel exhibeatur. Dico q̄ nullo digessim potest esse forte euacuationem, potest tamen esse debile euacuationem, ita q̄ tantū possit euacuare quantum potest digerere, & hoc libenter facimus, & s̄m artem in digestionē phlegmatici, ponimus enim ibi semina diuretica scilicet apri, carui, ameo, & cum phlegma digerunt etiam ponunt ibi polypodium, et centaurea quae euacuat tantum quantum potest digerere aliud, si est hic, tantum enim potest digerere oxy mel quantum potest euacuare: est enim incisiuū multum, calidum, mundificatiuum, absterfium, & euacuationem. Ad secundam questionem dico, q̄ oxy mel non digerit phlegma rheumatizans: licet enim deficiat, quia tamen aperit poros non competit, quia magis noceret q̄ inuaret. Ad tertiam questionem dicendum, q̄ oxy zaccara valet cōtra melancholiam ipsam incidendo, & euacuando, & diuidendo. Ad obsecutionem dico, q̄ melancholicus duobus modis dicitur. Vno modo, q̄ licet melancholicus complexionis, frigida scilicet & sicca, & tali non conuenit acetum, ve plane patet. Alio modo potest dici melancholicus ille, qui habet melancholiam abundantem in corpore, & tali competit, quia scindit humorem crassum talem. Ad quartam, vtrum oxy zaccara congruat contra melancholiam, dico q̄ sic, non tamen vniuersaliter, propterea distinguimus, q̄ duplex est melancholia vna naturalis, & contra hanc valet oxy mel. alia inaturalis facta per aduersionem phlegmatis, aut sanguinis, aut melancholici naturalis, aut cholerae, sed si sit ex phlegmate adusto, aut ex sanguine adusto, aut ex melancholia naturali adusta, contra hanc adhuc valet oxy mel. Si autem ipsa fiat ex cholera adusta, tūc contra ipsam

valet oxy zaccara, ipsam in frigidando et humectando, melius tamen est, vt cōmiscetur oxy mel, & oxy zaccara in digestionē talis melancholici, quae fit ex cholera adusta, vt per oxy zaccaram aduultu impediatur ipsius cholera, & per oxy mel materia adusta incidatur & digeratur.

Diactiron vno modo fit sic. quidam scindunt illud polum per rotulas, quia magnū est, et ponunt eas in aqua, & coquant eas in ista aqua, & zuchcharum ex alia parte coquant, & in simul ponunt illas rotulas liquefactas, & in vitrum cum zuchcharo, & tunc illud fit electuarium. Alio modo potest fieri, quem modum tangit Auicenna. in v. aliqui remouent corticem, & faciunt electuarium, & male faciunt. Diactiron valet contra passionē stomachi ex calefactione, et confortat stomachum debilitatum ex laxatione, est enim conspitiuum siue restrictiuum, & in frigidat, valet etiam contra fluxum ventris cholerici, multum reprimendo, & contra cardiacas passionē ex causa calida: quia frigidum aromaticum est: vnde valet contra cardiacas tales: valet etiam contra stomachi debilitatē ex aetiositate sua, oleū eius valet cōtra paraly sim.

Diactiron.

Diactironē à citonici dicitur, vnde digestiuium procurat, vomitum abstinere, ventositatem precordiorum, et stomachi emundat, colorem bonum facit, & debilem re parat, lientericis prodest: valet etiam his qui nimiam solutionem habent, maxime delicatis hominibus & nobilibus, iisliosis prodest, bonum odorem facit, & confortat mirabiliter, detur in mane et post pradiū & post cenam similiter cum vino.

Diactironen.

Diactironum dicitur, eo q̄ plus est in eo de ciminio q̄ de alijs speciebus: valet precipue ad pectoris, et stomachi debilitatem, frigiditatem, & capitis, ventositatem intestinorum soluit, quartanarijs, & typice febrientibus miro modo prodest, digestionem procurat, si detur post comessionem cum vino.

Diactironum.

Diagalanga quod reperitur in libro aureo, & in capitulo de cardiaca. g. galanga, spice, zingiber, cinnamomi, zedoariae, ligustici, cōfice casto. rosa. vio. caryophyllorum, blactae bizantiae, baucis, ana. 3. i. eboris. 3. ij. perlae veriusq̄, ossis de corde cerui, camphore, ana. gra. vii. mellis, quod sufficit. detur in aestate cum rosa ana. 3. i. f. vel zuchcharo quod sufficit.

Diagalanga.

Diazingiberos optimum est contra raucedines, & arteriarum asperitatem facit asmatice, sicce, tussitibus, siim et dolore stomachi potenter emulcat pleuriticis, & apoplecticis. Re. zing. 3. f. succi, liquiri, tragacani. penidiarum se. vsualis colocynthidis. omniū quatuor. 3. xv. mellis. quod sufficit. datur ad modum auella. mane vel meridie in ore tenendum.

Diazingiberos.

De natura xgritudinis.

Superius dicebatur, q̄ ad modum digestionis tria erant necessaria videre. Primum scilicet natura & dispositio egrī siue membri, in quo est xgritudo, siue materia xgritudinis. Secundum natura ipsius xgritudinis. Eternum dispositio patientis scilicet quantum ad aetatem & regionem, & sic de alijs. De primo in praecedenti lectione visum est. Nunc de alijs duabus in presentilectione videndum est.

Primo de natura xgritudinis: de qua natura xgritudinis talis datur regula. Si medicus cognoscat naturā xgritudinis, debet curare per contrariā, quam si non cognoscat non debet operari, nec tentare curare, quā si curaret, non est nisi sed fortuna. Re. Alexandrū primo si lib.

Secundo debet cognoscere quantitatem xgritudinis & intentionem, & de hoc habetur secunda regula, quae talis est, q̄ xgritudo quandoq̄ est nimis calida, quandoq̄ nimis frigida, quandoq̄ nimis sicca, quandoq̄ nimis humida, vel viscosa, aliqui subtilis nimis: debet ergo medicus s̄m estimatione artificialem, siue veritatem propinquā cognoscere quantitatem excessus, vel in frigiditate, vel

Mef.

Hh q̄ in cali-

Regulae
circa x-
gritudi-
nem cu-
radam
obserua-
da.

Homo
melan-
cholicus
duplex.

in caliditate, vel siccitate, vel humiditate ipsius ægritudinis, vt dictum est prius, & de hac habetur à Gale, in fine technici, sic oportet, qd humores non sint viscosi, vel glutinosi, aut calidi, aut frigidi, aut humidi, aut sicci, sed debet esse temperati.

Tertia regula est, quado aliqua ægritudo est nimis fortis, vt in eâ nullatenus medicus speret salutem, in ista incipiendum est cum forti medicina propter malitiam materię, quia inducias non dat medico, vt ordinate procedat, à leui medicina ad fortem gradatim ascendendo, si cut aliquando accedit in apoplexia, & epilepsia, maxime in eis quorum est paroxysmorum continuus, quia aliquando oportet fortem medicinam dare in principio morbi: aliquando autem ægritudo est debilis, & tunc medicus habet inducias, & incipiendū est à leui medicina, & deinde ad fortē ascendere, sicut in quartana et quotidiana.

Quarta regula est, qd aliquando agit medicus contra ægritudinem, & aliquando contra symptomata ægritudinis. Et tamen dum cura est regularis. Primo oportet agere contra essentiam ægritudinis. Secundo cōtra que sunt post, symptomata enim ab ægritudine causantur, & ipsam tanq̃ suam causam sequuntur, & per eius ablationem auferuntur. Istud licet sit regulare, tamen non habet veritatem in quatuor casibus, immo primo obuiandum est contra symptomata quatuor de causis.

Prima est vehementia doloris, vt in colica passione de materia crassa phlegmatica, primo agimus contra doloris substantiam, mortificando & membrum stupidum reddendo per narcotica, vt opium, mandragora, & alia vt membrum non sentiat, licet materiam in crudet & infrigidet, & sint frigida. Secunda causa est propter accidentem acuitatem & vehemētiā: ideo eis primo resistemus, verbi gratia, si habent febrem acidam syncopticam, damus vinum contra syncopeim, licet augeatur febris. Vnde vinum plus inuat obuiando contra syncopeim q̃ noceat augendo febrem, & de hoc loquitur Gale. in. xi. megatechni. Tertia causa est propter virtutis debilitatē, vnde quando in statu, vel in alio tēpore est virtus debilis sine cuius fortitudine morbus curari non potest, eā per carnem & vinum fortificamus, licet morbum augmētemus, maxime enim debemus ad virtutē respicere, melius est enim morbum augmentare q̃ virtutem deficere. Vnde dicit Gale. in. xi. megatechni. primo virtutem, demū morbum cura, siue contra morbum agas. Quarta causa est calefactio nimia, & sic in feb. quando est nimia calefactio refrigerandum, & primo per frigida, licet enim morbum augmentent oppilandō poros, & prohibendō fumorum euaporationem nō, & augendo putrefactionem, & per consequens magis curamus calefactionem q̃ morbum, vnde primo contra calorem est obuiandū, licet morbus augeatur, demū contra morbum: hec Gale. in. ix. megatechni. In alijs vero casibus, primo obuiandū est contra morbum.

Quita regula est, qd i dolore vehemēti curamus morbum cū medicamina morbum inimicāte, et qd timemus sensum doloris nimis alio mortificāte sensum p narcotica, et sic dolorem mitigant, sed hoc est malū, qd frigida semp sunt inimica nature, et impediūt curā morbi, sed t̃pata cū aqua ros. vel oleo rosa. iuuat. Illud. nō debemus facere, nisi cū doloris est vehementia, sicut dictum est prius, vel in mēbris sectione cum volumus extrahere lapidem, stupefacimus membrum nō dolorem sentiat, sicut faciunt pueri cum volunt perforare cutem suam, ipsam eleuant & bene fringunt fugādo calidum & spiritum, vt inenbrum non sentiat dolorem, & tunc cum acu perforant.

Sexta regula, qd medicus non debet dimittere viam rectam, licet non eueniat effectus medicinę, neq̃ tenere viā non rectam, licet nocuumtū non appareat, quia in fine ex hoc magnum nocuumtū sequitur, vnde si tu ad

ministres aliquem syrupum artificialiter ad digestionem alicuius materie prius considerando conditiones considerandas, non debes transire ad aliam medicinam, licet non videatur operari medicina, quia hoc est propter materię crassitatem, & propter temporis contrarietatem, & ineptam dispositionem, seu medicinę digerentis. vnde Hippo. in aphorismo, omnia fm rationē faciendū &c.

Septima regula, qd non semper eandem medicinā debes dare, sed debes transire ad aliam, et mutare tuam medicinam, si prima effectum non habeat. Ista autem regula mihi videtur esse contraria predictæ. Sed dico qd non est contrarietas, quia medicina debet mutari non fm virtutem fm complexionem vel operationem, sed fm substantiam, quia nisi hoc fieret, in corpus non imprimeret, immo cibus eius fieret ex assufectione, vnde si demus diacalamentum ad digestionis fortitudinem, & superfluitatum consumptionem, non debemus dare per longum tempus, ne natura affluat, ita qd ab ipso non patiat̃ur tanq̃ à medicina alterante, sed vtatur ea tanq̃ cibo per assufectionem, sed debemus eam mutare in diatrion piperon, vel consimile, quod habeat eandem operationem facere, & tunc faceret idem, quod diacalamentum facere non posset, si afflueret naturę intantum, quod cibus ei fieret.

Octaua regula, qd in operatione, & curatione morborum debemus considerare morbi tempora, quia aliter morbus est curandus in principio, augmento, statu, & declinatione sicut in apostematibus & scabris. In principio apostematū debemus vtī repercutiuis, exceptis nominatis casibus, qui per hos versus habentur.

Nobile, plectoricum, crisis, centura, forensis.

Crassities, frigus, congestio, copia, virtus.

In augmento, cum repercutiuis debemus cōmiscere dissolutiua, & in statu similiter, sed differunt in hoc, quia in augmento repercutiuis in plus, & dissolutiuis in minus, quia plus est de materia fluxura quā iam fluxa, & in statu est e conuerso, & in declinatione solum dissolutiuis, quia non est materia fluxura, sed tota fluxa est, similiter in feb. continua.

Nona regula, qd non semper debemus curare per medicinam, sed per dietam aliquando melius est, considerando naturam ad vincendum materiam, vt quando materia est pauca, bonum est dare cibum bonum chimum generantem, & naturam confortantem, vt pullos & exercitum naturę conueniens, & alias res non naturales conuenientes. Vnde si aliquis conqueratur de grauidine mēbrorum, non debemus ei dare pharmaciam statim, sed debemus ei iniungere exercitum, et alias res non naturales ei conuenientes, quia si pauca sit materia, natura per hec confortata poterit illam materiam expellere. Vnde Auicē. dicit in primo, non omnis ægritudo suo curatur contrario. Et Halyab. supra technici dicit, qd ille medicus, qui potest morbum curare per cibū est melior. Et Rasis in suis experimentis laudat medicos altarium, qui cibis curabant idē de sacrificio altaris &c. Scitandum quod debet medicus considerare in digestionē materie est dispositio patientis, sicut ætas & consuetudo. Ætas enim debet considerari: vnde in ætate feruenti sit feb. & aqua frigida conueniens, non tñ in senibus cū sint debiles: fm Gale. in. iij. megatechni: impossibile est senes esse fortes, aqua enim non competit nisi in fortibus & carnosus.

Item consuetudo est consideranda, sicut videmus in aliquibus, qui volunt, qd in syrupis multum mittatur de aqua, vt qui sunt afflicti potare aquam, quidam non, vt qui non sunt consueti potare aquam, & ideo fm consuetudinem, non fm nos, ideo Auicē. dicit, qd in syrupis debemus ponere de aqua, & plus ponimus de aqua in syrupis eorum, qui cōsueverunt bibere aquam, quā in syrupis eorum, qui non cōsueverunt bibere aquam. Similiter

militer videmus, q̄ aliqui sunt assueti ponere in vino suo medietatem aquę, aliqui plus, & aliqui minus, & aliqui nihil, ideo in eorum consuetudine bene est illud considerandum, vnde in syrups eorum qui consueverunt in vino suo plus ponere aquam, plus ponitur de aqua q̄ in syrups aliorum. Item virtutem naturalem, et animalem debemus considerare & cōseruare in omni cura, vnde virtutem naturalem cum ipa curet morbos, debemus confortare confortando hepar, vbi ista consistit: similiter virtutem animalem debemus confortare, vnde gaudium & letitiam debemus eis prouocare, cum omnibus competant: & res placentes volentibus macriferi, & illis in quibus corpus suum est infrigidatū multum, ita tūc vt calefiat est multū conueniens, fm̄ q̄ recitat Halya. supra technē de eo cuius corpus ad irā prouocauit, & cuius corpus infrigidatū erat, calefactum huius, sanatus est.

Electuaria stomacho consentanea.

Vlto de quibusdam electuarijs pectori valentibus. Nunc videamus de quibusdam stomacho valentibus. Et quantum ad presentem lectionem videamus de quinque, quorum primum est diacitron, secundum diacitoniten, tertium est diaciminum, quartum est diagalanga, quintum zingiber conditum.

Diacitron est quoddam electuarium, cuius basis est citrus, bonus stomacho, & est fructus cuiusdam arboris. De pomis citri vltimū quantum ad quatuor, que sunt in eo, ibi enim est cortex, acetositas, semen, & caro. Cortex est calidus, & valet contra paralytism. Oleum factum de citro valet cōtra tremorem cordis quia aromaticum est. Caro pōnica est et crassa in digestionē, & propter sui indigestionē nocet stomacho, vnde non potest digerī. Acetositas frigida est & secca. Diacitron valet contra passionem stomachi ex calefactione, & confortat stomachi debilitatam ex lassitudine, est enim stypticū & infrigidat, etiam contra fluxum ventris cholericum malitiam reprimendo, & contra cardiacas passiones ex calida causa, quia frigidum aromaticū est, vnde valet contra tales cardiacas, valet etiam contra passiones stomachi sua acetositate, valet eius oleum contra paralytism.

Diacitoniten ex citronijs fit succotantis quod idem est, & est quoddam cum speciebus, & quoddam est sine speciebus, et est quoddam simplex sine confortans, aliud laxatiuum in quo scamonea cōmiscetur, et idem est melius de electuarijs in quibus scamonea cōmiscetur. Citonia sunt frigida & secca, styptica, stomachum confortant, et ab eis dicitur diacitoniten: cōtra indigestionem valet, ga stomachum confortat, contra etiā vomitum valet, ventositatem etiam precordiorum remouet, quia cōfortat digestionem, ventositates per indigestionem fit, bonum colorem facit propter bonam suam digestionem, valet cōtra fluxum ventris, quia consumit ventositatem, & confortat stomachum, & bonum odorem facit, et confortat mirabiliter, & valet hominibus delicatis, & aliqui faciunt sine speciebus, corticem citoniorum remouendo, & postea coquunt carnem incisam in frusta, et postea zucharam cōmiserunt, & hoc simpliciter sine speciebus laxatiuum est vt dictum est, cū aqua calida debet dari in sero, aut cum vino post prandium in mane, & fero post coenam.

Diaciminum a ciminis est dictum, quod ciminum est calidum & siccum, eius aqua albefacit faciem in esu, etiā cōmestum non multum facit colorem bonum, sed multum vsus eius citrinat ipsum sua subtilitate & caliditate, & sic ciminum ventositatem consumit, valet contra colicam passionem, quia in ea est ventositatis, oleum de ciminio, & farina fabarum, & paucis melle valet contra inflammationem testiculorum, valet etiam contra passionem pectoris ex frigida causa, quia eam calefacit & incidit, et ventositatem consumit, valet forte asthmaticis, & in stomachi frigidi causa dicta, quantanarijs valet & materiam

eius consumit & incidit, & typum febris mitigat, quia calefacit materiam, & consumit ventositatem, vt dictum est, quia miro modo prodest, digestionē procurat mirabiliter datum post comestionem.

Diagalanga dicitur a galanga, & est radix rubra, calida & secca in secundo gradu, & valet contra stomachi frigidam passionem ex ventositate vel ex phlegmate, ga caliditate & siccitate consumit, & aromaticitate confortat, huius etiam radix soluit ventositatem, & ideo cōpetit contra colicam passionem, & est galanga basis in hoc electuario.

Zingiber conditum fit ex zingibere, & habet vim piperis, sed est minus calidum pipere. Istud tamen zingiber magis calefacit q̄ piper, cum sit crassius. Et ideo cū incipit calefieri fortior in eo calor imprimitur & fortiorē imprimit, & est calidum & siccum, habet humiditatem, quod scitur per suam etiam purefactionem stomachum cōfortat sua caliditate, memoriam iuuat, superfluum humiditatem cerebri abstergendo, bonum hepatis & stomachi, quia digestionem confortat, superfluum humiditatem consumendo, vnde cum fructibus indigestibilibus comeditur, vt censetur digestionem, zingiber conditū valet passionibus capitis, & pectoris ex materia superflua humida, mūdificando superfluum humiditatem. In India & Alexandria fit hoc modo, accipitur zingiber viride & coquitur fortiter vsq̄quo sit multum molle, & cū melle vel zucharo miscetur, & statim est datum, q̄ vix potest cum cutello incidialiquando fit ex zingibere, sicco i frusta inciso, & postea posito in vase in terra ita, q̄ mollicatur, demū miscetur cum zucharo vel cum melle.

De modo exhibendi digestiua.

Visum est superius de digestionē et de modo digestionis. Nunc videamus de modo exhibendi digestiua sicut sunt syrups & electuaria. Et propter hoc queritur vtrum syrups debeat dari post cibum fm̄ artem, & videtur q̄ non, quia syrups non debet dari post rem impedientem suam operationem siue digestionem, sed cibis primo assumptis impedit digestionem siue operationem faciendam a syrupo, cum cibis sua crassitie impedit transitū syrups ad materiam digerendam. ergo &c. Item Isaac in digitis vniuersalibus dicit, q̄ cibis crassius nō debet dari ante subtile, cum ipse impedit transitum subtile, sed post, ergo a simili, cum cibis sit crassius, syrups vero subtilis, syrups debet dari ante cibū & nō post, ergo &c.

Oppositum dicit Gal. iiij. acutior: dicit enim q̄ syrups ante cibum debet dari, vt ibidem dicit Hippo. & nihil prohibet a potu eius, scilicet fecaniabin post acceptiōnem cibi. Consequenter queritur vtrum syrups debeat dari cum aqua vel sine. Et videtur q̄ nō cum aqua, quia omne quod miscetur cum alio debet eius nocumtum reprimere, & virtutem eius cōfortare, igitur cū aqua diminuat virtutem syrups, non debet cōmisceri cum eo, minor declarat per Gal. iij. simplices medicinas, qui dicit, q̄ aqua diminuit virtutem eius cui admiscetur & tollit saporem. In oppositum est vsus cōmunis omnium. Tertio queritur vtrum cum aqua calida vel frigida, & videtur, q̄ non cum aqua frigida. quia dicit. Hippo. q̄ aqua frigida non dat vigorem nec penetrat, talia autem nō comperunt syrupo, quia debet transire, ergo &c.

Solutio, ad primā questionem dicendum, q̄ de syrups debemus dari mane nō solū tria coctaria vel quatuor, quia in magno stomacho citius consumeretur anteq̄ veniret ad mēbrū, sicut pagis vini in magno poculo. Ad questionē ergo dico, q̄ in sanis hoibus post cibum non est artificiosum dare syrups, immo melius est non dare ipsum, quia corrumperetur a cibo sua operatio, quia ergo cibis assumptis in magna quantitate non permitteret ipsum transire propter hoc in ipsis hominibus, qui videntur multum crasso cibo non conuenit syrups post

Mef.

Hh ij

cibū

Diagonalaga qd sit galanga.

De zingibere cōditio.

An syrups sit ante cibū dandus.

An syrups dandus sit cū aqua

An cū aqua calidā vel fri.

Diacitron.

Diacitoniten.

Diaciminum.

cibum, nisi sit post longum tempus, vnde in quadragesima, quia non comedunt homines nisi semel in die scilicet in meridie, & cibum potest digerere ante noctem, & transire ad hepar, tunc in nocte potest dari syrupus, sed in febricitante bene potest dari syrupus post longum tempus. Si potest digestionem cibi, cibum enim febricitantium est paucus, & subtilis, & facilis digestionis, vt aqua hordei, & ideo viam aperit syrupus, et ideo potest dari post cibum talem, licet in quadragesima possit dari in vespere secure in pauca portione, tamen debet dari in mane in magna portione & non in sero, debet tamen dari ante cibum simpliciter, et sine digestionem securus, quia tunc stomachum mundificando ad bonam fusculationem preparat, et viam cibo, vt melius possit transire aperit. Auctoritas Hippocrati & Galeni debet intelligi in febribus in quibus datur cibum lubricus, subtilis, cito digestibilis, potius cuius tantam digestionem potest dari syrupus, cui syrupo transiunt preparat.

Ad aliud quod secundo queritur, vtrum cum eo, aqua debeat commisceri, dicendum qd sic. Et si queras, quare, dicere duplici de causa aqua commiscetur cu syrupo, vna est vt abominatio remoueat. Secunda vt ille syrupus facilliter transire possit propter illam aquam, quia illa aqua aliquando syrupum subtiliat, quia ergo non est eadem abominatio in syrupis, pauca enim est in syrupo violacea, sed multa est in syrupis in quibus ponitur absinthium, et similia amara, ideo quantum ad hoc minus est ponendum de aqua in syrupo violacea, qd in syrupo de absinthio. Non ergo est certa, & determinata quantitas aquae ponenda in syrupis, imo in quibusdam plus in quibusdam minus. Item syrupus in aestate magis coquantur qd in hieme, vt melius conferuntur, & ne medicina cito a calido aestiuo putrefiat propter exhalationem caloris naturalis secum ducentis humidum naturale ad exteriora a calore extraneo & excedenti, ideo plus debet poni de aqua in aestate qd in hieme. Ad argumenta dicendum, qd aqua diminuit eius virtutem in sapore, propter hoc ibi ponitur, quia sapor est abominabilis, non tamen tollit eius virtutem penetrandi per angustias vias ad hepar, imo iuuat ipsum subtiliando, neq in operando minuit postea virtutem, post qd ad hepar penetravit, quia natura diuidit ea a syrupo, et liquefacit, et ad renes mittit eam cum vrina.

Ad tertiam questionem dico, qd aqua calida debet poni in syrupo in omni tempore, nisi in aestate valde seruetur, & in morbo calidissimo causa est, quia aqua calida caliditate sua actuali digerit materiam, si eam cum caliditate sua attingat, et ipsa caliditate sua aperiendo vias melius facit, ut syrupus transeat ad materiam morbi qd si esset frigida, & etiam iuuat syrupum ad digestionem materiae plus sua caliditate qd frigiditate sua, quod patet per Isaac. i. viati. cap. de amore hereticos: qui dicit qd quidam intrantes balneum, ad cantandum animantur. Ad argumentum dicendum, qd aqua frigida quantum est de sua frigidity non transiit, tamen sua substantia, & subtilitate transiit. Vel dicendum qd aqua frigida facit transire syrupum, & syrupus aquam frigidam, vnde missus ex his duobus, melius transiit qd alterum per se, & aqua deficit in transeundo sua frigidity, & syrupus sua caliditate, aqua autem missa cum syrupo dat ei subtilitatem, et syrupus dat aquae caliditatem, vt oxy-mel, vel aliquid tale, nec aqua tunc congelat, nec syrupus impedit viam, sicut diximus de aqua missa cum vino rubro crasso facit ipsum penetrare, & vinum aquam. Ideo dicit Auicenna qd vinum lymphatum citius inebriat qd purum, quia citius transiit, & caput petis, quia subtilius factum est &c.

An electuaria danda sint ante cibum.

Deinde queritur vtrum electuaria debeant dari ante cibum vel post. qd non ante arguitur, quia vinum prohibetur ante cibum cum sit calidum, ergo electuaria cum sint calida ante cibum non debent exhiberi.

Item somnus ante cibum prohibetur, quia calore ad interiora retrahendo stomachum calefacit, quia calor foras stomachi inueniens substantialem humiditatem dissoluit. Sed electuaria cum sint calida, stomachum calefaciunt, ergo non debent ante cibum exhiberi. Contra. qd non debeant exhiberi post, & ita electuaria nunq erunt exhibenda: quia electuaria sunt calida & penetrantia, sed talia faciunt cibum indigestum transire, ergo electuaria cum sint calida, non debent post cibum exhiberi.

Syrupum an electuarium debeamus praeparare.

Consequenter queritur vtrum cum debemus exhibere syrupum & electuarium, quid debemus praeparare. Solutio ad primam questionem, quia electuaria aut dantur propter stomachum, aut propter alia membra, vt triaslandi propter hepar, aut diaphragmaton ad confortationem cordis, pliris ad confortationem cerebri, electuarium ducit ad confortationem vesicae, & diacostum ad deopilationem splenis. Si demus electuaria propter alia membra a stomacho, quae sunt remota confortanda, & propter materiam quae in eis est digerenda, tunc debemus ea dare ante cibum & non post, quia cibum impedit electuarium transire ad membra, quae debemus confortare, & materiam in eis digerere. Si vero dentur electuaria propter stomachum, hoc est dupliciter, aut quia stomachus est malus & peccans in se scilicet, quia ipse est nimis calidus vel nimis frigidus, vel nimis ficcus, vel nimis humidus, vel quia habet in se aliquam humiditatem superfluum, tunc demus electuaria ante cibum, vt peccatum stomachi corrigendo preparat ad hoc, vt possit cibum digerere. Si autem dentur electuaria, non quia stomachus peccet in se, sed propter vitium cibi, aut hoc est, quia cibum est nimis crassus, vt caro bouina, aut quia ventosus, vt fabae, aut quia nimis pinguis, et natans in stomacho, aut quia nimis calidus, humidus, frigidus, aut siccus, tunc dentur post cibum, si enim daretur ante cibum, citius exiret stomachum qd posset corrigere vitium cibi, si autem sit cibum natans, vel quia multus, vt in gulosis, vel quia pinguis, tunc post cibum competit diacotionem, quia compressum est in sua siccitate, nec est nimis calidum, ideo non facit citius debito cibum ante sui digestionem transire, vnde sunt caueda electuaria nimis calida penetrantia, diuretica, scilicet diatriopiperon, diacalamenum, dianisium, quia faciunt cibum transire ante digestionem sui: sed si quia ventosus, tunc competit consumens ventositatem, sicut diaciminis: sed cum mo quia facit transire cibum ante sui digestionem, ideo commiscetur cum eo diacotionem, vt per diacotionem remaneat, & per naturam suam ventositatem consumat, aliquando autem vt melius possumus electuaria accipimus, & tunc illa non caueamus. Ad primum argumentum dicendum, qd vinum non prohibetur ante cibum quia calidum, sed quia facit transire ante sui digestionem, & penetrans mentem percuteit legendo nervos, quia cum ipsum sit calidum, & nervi sint phlegma coagulatum, ideo ipsos dissoluit & nocet eis, & hoc est vna causa quare nocet nervis vinum sumptum ante cibum. Secunda causa est haec, quare nocet nervis vinum sumptum ante cibum &c. vinum ante sui digestionem penetrat veniens ad membra, & ad nervos non digestum non convertitur, quare remanens accedit. Acetofum autem est inimicum nervis. Tertia causa est, quia vinum penetratione materiam indigestam secum trahit, & facit penetrare ad nervos & replet, ideo cauetur. Sed electuaria ita cito non transeunt, cum sint crassa & non percuteant nervos.

Ad aliud dicendum, quod verum est, quod somnus prohibetur in sanis hominibus ante cibum propter causam in argumento tactam, sed in si aliquis materiam phlegmaticam habet in stomacho, vt melius per calorem in somno consumeretur, competere somnus. Similiter de electuarijs

electuaria dico, q̄ in sanis non competit ante cibum, nisi in eis fit aliquis lapsus, unde caueat conseruari sanis ab omni medicinalium tamen habet aliquam materiam phlegmaticam in stomacho consumendam comperunt electuaria sicut fomus. Ad aliud dicendum, q̄ post cibum non debet dari electuarium stypticum valde calidum, vt dicitur piperon fm Auicē. fed debet dari electuarium aliquoties calidum stypticum, quod remaneat in stomacho, & possit digestionem inuare. Ad aliam questionem dicendū, q̄ si syrupus, & electuarium dentur propter membrum remotum a stomacho, primo debet dari syrupus, vt viam aperiat electuario, & ipsum faciat transire, sed si propter stomachum debet dari electuarium prius, vt diutius in stomacho remaneat ibi operationem suam faciat.

De sto.
frigi.

Stomatichon frigidū facimus, lib. i. valet contra oēm calorem, sicut reprimat, & passionibus debilitatis ex nimio calore potenter subuenit, acutis & peracutis mirifice prodest. R. zuecha, lib. i. fanda. alborum & ru, ana. 3. i. & c. f. spodi, berberis, semi. portulacæ, scario. semi. melonis palestini, succi liquiri. ros. & violarum, nenupharis, ana. 3. i. cōfice sic, zuecharum ponatur in signato cum lib. i. aquæ rosæ, & tandiu bulliat cum spatula agitando donec ad aquæ consumptionem veniat, deinde pulvis harum specierum cōmlicetur agitando in signato, cum autem volueris scire an coctum sit, quæ supra marmor projiciatur in unctum oleo mel. vel rosa. vel oleo comuni ad nostram doctrinam ablute, cum vero coctum fuerit, ponatur supra marmor, et cum cutello oleo inuncto frustatim incidatur cum calidum est, datur mane & meridie cum aqua frigida.

De sto.
calido.

Stomatichon calidum, stomachum confortat virtutem digestionis inuare, & iliosis confert. R. zuecha, lib. i. aquæ lib. i. cinnamomi, zingib. ana. 3. i. caryophyl. galangæ, ana. 3. i. nucis muscatæ, spice, ligni aloes, cardamomi, macis, ana. 3. f. eodem modo conficitur sicut stomatichon frigidum.

De sto.
laxati-
uo.

Stomatichon laxatiuum de his speciebus potest fieri, si apponatur. 3. i. scamoneæ, vel fiat de speciebus dulcibus laxatiuis quæ possunt, croci, xylaloes, caryoph. galliæ muscatæ, anisi, iurari, cinnamo. succi liquiri, rheubarbari, semi. basiliconis, berberis, scariolæ, portulacæ, papaueris albi, citrulli, melonis, cucu. & cucurbitæ, ana. 3. i. margaritarum, ossis de corde cer. ana. 3. f. zuechari cadi, rosæ, ana. 3. i. & 3. iij. caphor. tertiam pte. 3. vni.

De qua-
drime-
ron.

Quadrimeron, i. de quatuor numeris, vel de quatuor rebus expertum ad asthmaticos, et ex catarrho tussientibus, valet ad dolorem & frigiditatem stomachi, digestio nem procurat, renes debiles releuat. ix. pars est, lib. i. helenij. 3. i. & 3. iij. seminis marathri. 3. i. piperis. 3. vi. cymini. 3. iij. mellis, quod sufficit, datur mane & vespere cum vino calido.

De ros.
nouella

Rosæ nouella dicitur a rosæ, & nouella dicitur in respectu veteris q̄ recipiebatur cipapirū. i. sulphur uiuū, uomi tū, & subuersionem stomachi aufert, debilitatem et sicut reprimat, defectus ex longa infirmitate mirabiliter subuenit, sudores diaphoreticos compescit. xx. pars est, lib. ij. R. rosæ zuechari liquiri. ana. 3. i. & 3. i. & 3. iij. f. ciuina mo. 3. i. 3. iij. caryoph. nardi zingib. galangæ, nucis muscatæ, zedoariæ, styracis, cardamo. apij. ana. 3. i. & gra. viij. mel. q̄ sufficit, datur mane et meridie cū frigida aq̄.

De dia-
rodō ab-
batis.

Diaronon abbas dicitur a rosæ quæ ibi intrant plus q̄ de alijs speciebus, uonē accepit abbas ab Abbate de curia cōpositū, datur proprie histericis, hepaticis, phthisicis, histericis, cardiacis, qui patiuntur ex calore, & cōualescentibus ex longis, et acutis ægritudinibus mirabiliter auxiliatur, et ad calcationē stomachi pulmonis actionis corporis. Sexta pars est, lib. ij. R. fandalos alborū, et rubeos, ana. 3. iij. et f. tragacanthi, gūmi arab. spodi,

ana. 3. ij. asari, spice, masticis, zingib. cardamo. musci, gra. ij. & c. f. syrupi facti de aqua ros. quod sufficit, datur mane & meridie cum rhodostomato vel aqua frigida.

Detria-
fidalos.

Triafandal dicitur a tribus generibus sandalorū quæ ibi intrant, datur proprie contra calorem stomachi & hepatis, phthisicis, et histericis ualeat, medietas est lib. ij. R. fanda. albor. et rube. citri. ros. zuecha. ana. solid. ij. rheubar. spodi, 3. i. succi liquiri. se. portu. ana. solid. i. & f. amyli, gummi arabici, tragacanthi. se. citru. melo. cucu. et cicut. bit. se. scariolæ, ana. solid. i. caphoræ. 3. i. & f. Alij quadruplicant rosas ad pōdus syrupi ros. quod sufficit, datur mane & meridie in modū castaneæ confecta, alias cum aqua frigida.

De dia-
costo.

Diacostum dicitur a costo quod recipit, valet proprie splentici, hydropicis, & maxime leucophlegmaticis, & hypocharicis, quæ sit stomachi calorem. xij. pars est lib. i. R. asari, anisi, apij. ana. 3. iij. 3. iij. schenanthi, myrrhæ, melanopiperis, ana. 3. ij. f. rheubar. croci, aristol. ros. ana. 3. i. 3. iij. colli. 3. i. f. cinnamomi, casisignis, ana. 3. i. 3. i. mellis quantum sufficit, datur cum decoctione cap parorū, vel scolopendrię in sero vel mane. Dosis sit 3. ij. cum vino calido.

DE EVACUATIONE.

Habito de digestionē & modo digestionis, videamus postea de euacuatione circa quam res sunt inquirenda. Primū est de euacuatione quæ fit per secessum. Secundū de ea quæ fit per medicinam vomitum. Tertiū de ea quæ fit per phlebotomiam. Quarto de ea quæ fit per cysticēria. Quinto de ea quæ fit per ventosationem. Sexto de ea quæ fit per sanguifugas. Circa primū adhuc sex videamus. Primū est quæ impediunt euacuationē per secessum, & quæ restant eam. Secundū est videre modum preparandi corpora quæ debent euacuari. Tertiū est quomodo vires debeat preparari per quas debet fieri euacuatio. Quartū est de nocentis quæ ueniunt corpori humano ex exhibitione medicinarū & remedijs contra ipsa. Quintum est de signis euacuationis factæ complete per medicinā. Sextū est de regimine patientis post euacuationem. De primo duo debent videri, primo quæ sunt illa quæ impediunt euacuationem, quæ fit per secessum. Secundum est quæ sunt illa quæ restant euacuationem per secessum. Primū est de preuentu lectione.

Impediencia euacuationem.

Sciendū quæ illa quæ impediunt euacuationē sunt. xvij. Primū est vsus boni cibi, & dietę laudabilis in alijs rebus nō naturalibus, talis nō debet euacuari, cū nō habeat materiā in corpore nisi necessariā corpi, vnde tales debent cauere pharmacias vnde Aui. Cauet cōseruator sanitatis ne aliqui d' medicinale presumat dare, cū. n. medicina autrahāt simile, & cū nō sit humor ei similis in corpore ubi dūdas, cū illa abudācia fiat ex debito regi mē fex reg. nō naturalij autrahāt q̄ est necessariū corpi et cōuenit ei ad sanguinē & ad carnē, & cū magna angustia trahit ea, carnē id est materiā ex q̄ caro deat generari fm. G. supra illū aph. Sana hñtes corpa pharmacie acci.

Secundū est repletio nō antiquata et pauca, aliqui acci. dicit, q̄ aliqui nimis comedit, et sentit se graue. peccaret. n. g. ei daret statim medicinā, imo illa repletio per abstinentiā, exercitiū, & balneū euacuatur, abstinentia. n. desiccat ppter defectum humiditatis nutrimentū mēbra humectant, exercitiū superflū euaporat calorē sopitū euigilādo, et poros apiendo, sonus digerit, ga per ipm calor digerēs ad interiora reuertit. Balneum aut cōuenit in supflui euacuatiōe, & istā duplicet superfluitatē tangit Hip. in apho. cū dicit q̄ sudor multus, aut significat, q̄ nimio cibo vult, aut quia pharmacie indiget, cū ibi fit diffusio, & opy q̄ ibi fit duplex resolutio, quārū una causatur per sudorē, et alia per euacuationē, prima est noua, secunda antiqua.

Tertiū impedimentū est repletio humoris sanguinei.

Meſ.

Hh iij non

nō debet sanguis per medicinā euacuari, sed per phlebotomiā. Vnde Gal. Si medicinā nō habemus sanguis euacuatur, & si sit, nō tñ inuenta est. Vnde Gal. ix. megatechni dicit, q̄ medicina nō euacuat humore in venis, id est cuius habitatio proprie est in venis, id est sanguinē.

Quantum impedimentū est corporis inanitio & vacuitas. Vnde hippo. ij. particula apho. vbi indigentia, non oportet laborare. i. vbi est cibi paucitas et paupies, nō est iniungendū exercitiū, aut pharmacia, aut phlebotomia, siue in sanis, siue in ægris, vnde sani non debent laborare necq̄ ieiunare, p̄ hoc enim virtus deficit, ideo cibus exercitium p̄occupare debet, vt dicit Gal.

Quintum impedimentum est corporis dispositio, vnde de aptitudo ad vomitū impedit, ne detur medicina euacuatua per feces, sed per vomitū, vnde Hippoc. graciles & facile vomentes &c.

Sextum impedimentū est, q̄ materia venenosa in va cutaribus membris continetur quæta, ut in leprosis nō debet dari medicina euacuatiua, quia materia quæta per medicinā mora possit venire ad membra nobilia, vt ad cor, & syncope inducere, et alia mala, symptomata cū materia sit venenosa. Vnde Hippo. ij. apho. Sana habet res corpora purgari &c, vnde fm̄ expositionē cōment. ly habentes non accipitur comparatiue, sed electiue, siue pro magis, siue pro quanto plus, ita q̄ sit sensus, habentes sana corpora cito exoluntur, quia subtilis ista humi ditas eorū per hoc minuitur, etiā virtus, vntes malo cibo. i. sanguinē malum & corruptū habet, quid dicitur ci bus interius, q̄m hepar alijs mēbris ministrat, & nō exte rius, ut panis, q̄ id est quantū exoluntur ista celerius, q̄si dicat multo plus cum in eis sint mali humores moti per medicinā miltiam suā ostendentes proprius occulat.

Septimū impedimentū est, q̄ aliquod accidens cōcomitan, corpus euacuadū, vt impregnatio, vnde in prin cipio impregnationis, et in fine nō debet fieri euacuatio, quia sicut fructus debilitat ligatur in sua prima creatioe, siue generatione, & debili vento & exsufflatione cadū, et in fine q̄ sunt maturati nullo extraneo cogente similiter cadunt. Sic etiā dicitur de spermate & foetu, vnde nō de bet fieri euacuatio in pregnantibus, nisi quādo mense vsq̄ ad septimū, et hoc dicit Gal. supra primū apho. iij. particula. Pregnantes &c.

Octauum impedimentū est nimia temporis, aut in fri gidityte, aut in caliditate distemperantia, quia tunc calor temporis excedit subtilitatem ipsius medicini extraheret, & ita virtutē medicinæ debilitaret, & eius actionē impe diret. Item humorem motu opposito respectu motus medicinæ caliditas temporis traheret cum caliditas tra hat, & esset motus agitatiōis. Item calidum calido ap positum facit ipsum furere, quia omne pharmacū est ca lidum vt plurimū. De frigido causa est, quia frigiditas temporis materia est copacta, & tunc ipsa efficit inobe diens medicinæ trahenti, & prohibens suā operationē. Similiter de regione frigida & calida intemperate, & sic de alijs ego intelligo, vnde in regione calida valde, non debet dari medicina, cū in ea sit virtus debilis, nec in fri gida, quia humores compacti non obediunt expulsiōi.

Nonū impedimentū est virtus naturalis, aut accidenta lis debilitas virtutis. n. naturalis curat morbos, ideo in ei⁹ debilitate medicina laxatiua nō debet dari cū ipsam debilitet, nec si virtus animalis esset debilis, nisi ei possemus obuiare, sed si ei possemus obuiare, posset dari.

Decimum impedimentum est cōplexio calida & sic ca, quia simile additū suo simili facit eum furere. Simili ter in cōplexione sicca, quia virtus in eis est debilis, & in virtute debili nō debet dari medicina, ad minus fortis.

Vndecimū nimia corporis raritas, quia talia corpo ra cito exoluntur, & ab eis cito fit euacuatio, quia humo res euacuatiui sunt obediētes, & hoc dicit Gal. iij. simpli

cis medicinæ, & causa quare medicina plus debito euacuat est corporis raritas, & ideo in talibus est cauendū.

Duodecimum impedimentum est pinguedo natura lis, ga talia sunt debilis virtutis, vnde Hippoc. crassi val de fm̄ naturam cito moriuntur, nec pinguibz acciden taliter siue per acquisitionem, ne fiat caloris suffocatio, in illis enim spiritibus, & calore naturalis extinctis & ve nis, per medicinam fieret & superexistente pinguedine, & ad frigiditatem per abstractionem caloris inducta, compres sio istorum meatuum.

Decimūtertium impedimentum est preparatio ad fluxum ventris, & ad passionē collicricam, sicut in illis qui habent longas tibias, & collum longum & gracile, quia hoc tale aial, vt plurimū est dispositum ad fluxum ventris, sicut est in ardea, ideo in talibus, ne fiat fluxus vtrius, aut intestinorū, excoriatio, nō debet dari fortis medicia.

Decimūquartū impedimentū est etas incoeniens, vt pueritia & senectus, in senibus, n. est virtus debilis, & in tali etate, & tali virtute debili nō debet dari medicina for tis, & in eis sufficit, q̄ ex se soluitur & corporis eorum.

Decimūquintum impedimentum est ars laboriosa, ut fabrilis, & in portatoribus magnorū onerum, aut in his qui vadunt vel qui currunt, quia per talia membra ab eis dissoluntur ideo medicina est contraria.

Decimūsextum impedimentū est apostema in pibus inferioribus. s. i. ano, tūc. n. fm̄ Gal. in. xij. megatechni. non debet prouocari fluxus ventris, per hoc. n. morbus augetur & dolor sentitur in illo membro, similiter si apo stema sit in matrice, non debet prouocari mensura.

Decimūseptimū impedimentum est dispositio coelestis, ista. n. est astrologica. ista. n. tripliciter impedit euacuatiōem fecesū vno modo, quia materiā in frigidat & incrasat, vnde cum Luna coniungitur Saturno, tunc materia congelatur, & inobediens expulsiōi reidiur. Luna enim quando est in signo terre cogēdat materiam vnde Physici dicunt quando Luna est in signo cholero co, acue medicinam plus, si in melancholico adhuc plus si in phlegmatico, quia est expulsiōis cōueniēs, vt Scorpione, Cācro, et Aquario, & tūc Luna dicitur esse in suo domicilio, tunc bonum est dare medicinam. Secundo modo impediunt euacuatiōem, quia virtutem fortificānt, vt retineat. Et quia fm̄ Halyab. supra centiloquiū Ptolemē, propositione. xxix. ibi dicentem, q̄ medicina non euacuat, nec trahit nisi superet virtutem, ideo cum virtus fortificatur, impeditur operatio medicinæ. Et sic cum Luna iungitur cum Ioue, quia Iuppiter virtutem cō fortat & fortificat, et enim calidus & humidus, & ita cō ueniens corpori humano, & virtutem eius fortificans, ideo tunc non est danda medicina, & de hoc habetur ab Halyab. ibidē. Tertio modo impediunt operationē corpora coelestia, quia ipsa mouēt materiam ad partem oppositam, vt superius, ideo magis competet vomitus q̄ feces, quia medicina fecesalia mouet materiam ad vnam partem, & corpora coelestia ad aliam partem, vt cum Luna iungitur planetæ ascendenti in medio celi, & vocatur ascensus ille planeta, qui primo nobis oritur, & primo nobis apparet, cum annus incipit scilicet cum Sol est in primo puncto Arietis, et per aspectum ad hunc planetam respondent astrologi de omnibus ab eis questis, quia ergo corpora coelestia trahūt materiam ad partem oppositam illi parti ad quam medicina æque trahit, & hoc nescit medicus cum impeditur medicinæ operatio.

Electuaria stomacho conferentia.

Dictum est de electuarijs pectori conferentibus. Nunc dicendum est de electuarijs stomacho con ferentibus, & de illis. vi. p̄stant ad presentē lectionem. Quorū primū est stomachicum. Secundum est quadrimeron. Tertium est rosata nouella. Quartum est

est diarodon abbas. Quintum est triafandali. Sextum est diacoſtum.

Stomati con. Stomaticon duplex est, ſ. calidum & frigidum. In frigidum ſandali sunt baſis, de quibus videbitur in triafandali. Illud ſtomaticon eſt bonū oibus patientibus caliditate hepatis: proprie intra & extra vniuerſaliter. Stomaticon calidum confortat ſtomachum, in quo baſis eſt cinnamomum.

Cinna momū. Cinnaomum cortex eſt, et eſt nota, boni odoris, puri coloris, acuitate quādam habens, & mordicis linguam, calidum & ſiccum in tertio gradu, bonum eſt in oī materia craſſa & viſcoſa, & virtutem confortat ſua aromadicitate & ponticite, non eſt melior medicina hepatis ſm Aui. Hepar enim patitur triplici de cā: aut quia anguſtum & oppilatum, cinnaomum ad hoc ſuauit ipſum ſua acuitate aperiendo & deoppilando: aut quia nimis raturm: cinnaomum ipſum ſuauit, quia confortat conſtringendo ſua ponticite, aut quia inſrigidatum, & ſic cinnaomū ipſum confortat, ipſum calefaciendo caliditate ſua: quia ipſum eſt calidum: deſtinarium ſiue oleum factū de eo eſt valde bonum in paſſionibus neruorum, & tremore ex cauſa frigida, & in alijs morbis de cā frigida, vrina & menſtura prouocat. Stomaticon calidum conueniens eſt hepaticonfortat enim hepar: valet et ad ſtomachum, & valet contra dolorem iliū ex ventofitate materia frigida eleuata: putrefactionem prohibet & materia putrefactam conſumit dupliciter &c. vt patet.

De qdri meron. Quadrimeron eſt deſtinarium ex quatuor meris. i. puris ſpeciebus factum. Helenium. i. enula campana eſt ibi baſis: radice eius & ſolijs vitumur, & complexionis calidæ & ſiccæ, & craſſæ ſubſtantia: ideo tarde caleſcit, & in oibus cauſis valet, & reſtringit venas & valet contra iūcturam dolorē ex phlegmate: quia phlegma diuidit & diſſoluit materia phlegmatica in pectore, & conſimiliter confortat, & ipſum leſtificat, vrinam & menſtura prouocat, quia illæ ſe conſequūtur. Enula campana eſt bona catarrho: vnde oleum conſert contra catarrhum in pectore, valet etiam contra paſſiones pectoris frigidas, cordis, & renum &c.

De roſa nouella. Roſata nouella eſt multum bona ad vomitū reſrenandū, & roſa in eo eſt baſis, & claudes eius huic attritibus, de roſa viſum eſt prius.

De diarodon abbas. Diarodon abbas, diarodon à roſis, Abbas: vel quia Abbas inuenit, vel quia pro Abbate fuit factum, & valet contra iſteritiā: hepaticos: phthiſicos: theſticos. cardiacos, quæ cardiaca ſit ex calore, valetq; conualeſcentibus ex acutis & egrotudinibus calidis, calefacit hepar multum, ſed mediocriter, plus enim inſrigidat q̃ calefacit, habet enim aliqua: immo multum, plus de frigido, & eſt ibi pro baſi roſa, & eſt ibi plus de roſis q̃ de aliquo aliorum, dat mane & meridie, & ſero cū rodoſomatho iſdem cum aqua roſata: vel cum aqua frigida.

De triafandali. Triafandali dī ſandalis q̃ eſt lignum, & eſt duplex ſalbum & rubeum, & dicitur aliqui q̃ rubeum magis confortat hepar, ſed hoc eſt falſum per autoritatem Haly in diſpoſitione regali dicentis ibi, q̃ album magis confortat hepar. Item per rationē, quia ſunt magis odoriferi albi q̃ rubei, & ſunt fridī in tertio & ſicci in ſecundo, nō multum confortant, quia ſunt ſubtiles, valet ſtomacho & hepaticaleſciti. vnde ex quacūq; calefactione hic ſic valet virgī ſandali. ſalbi & rubei & ſandali cum ſucco la ctuce & aqua roſata valet ad calefactionem remouendā hepatis. Item ad hepatis inſrigidationem valet ſandali albi & rubei cū ſucco endiuie & pauco abſinthij & aq̃ roſata & pauco aceto &c.

De diacoſto & qd ſitico ſtus. Diacoſtum dicitur à coſto. Coſtus eſt triplex, ſ. arabicus, indus & caryophyllatus, & calidum & ſiccum in ſecundo. Coſtus eſt puluerizatus, & cum aqua roſata poſuit, & pauco melle, auſert labes faciei. Item coſtus

cū amygdalis amaris maſticatum cū ſaluia abſtergit faciem pānū & leſignes faciei remouet, & coſert pectori mām fri dam cōtenā i eo incidendo, vrinā & menſtura prouocat, et ſortum mortuum expellit: ſplenem deoppilat, et eſt baſis huius medicī, licet enim ibi ſit minus in quantitate eſt tñ magis in virtute plus tñ caleſcit in paucā q̃ritate q̃ alia in multa: valet pprie oppilationi ſplenis & hydro picis, et maxime leucoplegmatis, et hypofarcē ex frida materia ſiue cholera, detur ſero et mane, ſi detur propter oppilationē ſplenis, detur cum decoctione caparris, ſi ppter oppilationem hepatis, detur cum decoctione ſcolopendrię.

An vrina debeat eſſe craſſa ante digeſtionem.

Habito et queſito de digōne materie, nunc queamus de ſignis. Et circa hoc primo queitur, vt vrina debeat eſſe craſſa ante digeſtionem phlegmatis, et videtur q̃ ſic: quia Iſaac in vrinis, paſſiue qualitates dant vrinę ſubſtantiā vt craſſitatem et ſubtilitatem, et actiue dant colorē, cū igitur phlegma ſua humiditate peccet ante digōnem: cum tunc ſit humidum, vrina tunc debet eſſe craſſa cū humidum det craſſam ſubſtantiam, et ſiccum tenuē. Contra, frigidum impedit tranſitum materie cum vrina. Sed quādo ſic q̃ materia non pōt tranſire cū vrina ſola tranſit aquoſitas, et ſic eſt vrina ſubtilis ergo etc. Itē phlegma eſt ſubtile, cum ſit aquoſum, ergo facit vrinam tenuē.

Conſequenter queitur qualis debeat eſſe poſt digōnem phlegmatis, et videt q̃ craſſa, quia calidum digerendo et conſumendo materiā cum vrina: eā in craſſat, cum igitur digō materie phlegmaticæ fiat per calidum, per digeſtionem phlegmatis materia in craſſabitur, ſed ſi ſic tunc p di geſtionem phlegmatis vrina erit craſſa.

Contra: digō phlegmatis ſit per diuifionē et incifionē et ſubtiliationē, vnde cum oxy mel qd ſubtiliat et incidit materiā phlegmaticā dat ad eius digōnem, humor ſubtilis additus ei facit in ea ſubtilitatem, & craſſum craſſitatem, ideo etc.

Qualis debeat eſſe vrina poſt digeſtionem.

Conſequenter queritur qualis debeat eſſe vrina poſt digeſtionem, cum materia ſit craſſa, viſcoſa, phlegmatica, videtur q̃ ſpiſſa, quia illud phlegma eſt ſpiſſum, ergo vrina poſt ſui digōnem per ſui cōmiſſionem in craſſabitur.

Contra. ſpiſſum ſubtiliat vrinam: ſicut patet de melancholia, quæ vrinā ſubtiliat, et hoc eſt quia materia ſpiſſa viā oppilat: ergo etc. Solutio ad primā quōnem dico, q̃ phlegma in digeſtum eſt valde ſubtile aquoſum, et tale non multum iſpiſſat vrinā, tñ phlegma aliquāulum eſt ſpiſſum reſpectu aquoſitatis vrinæ. ſed phlegma bene digeſtū inſpiſſat vrinā: quia digō phlegmatis in craſſat qd prius. ſante digōnem erat ſubtile, et ita vrina p phlegma bene digeſtū multū inſpiſſat, ſed per phlegma nō digeſtū non multū in craſſat inſpiſſatur tñ. Dico ergo q̃ vrina ex phlegmate ante & poſt digōnem ſemper eſt craſſa, vnde vrina ante digōnem phlegmatis eſt craſſa, licet ipſa ſit ſubtilis reſpectu vrinæ poſt digōnem phlegmatis. Concedo ergo q̃ vrina ante digōnem phlegmatis eſt craſſa licet parū. Ad primū dico q̃ phlegma ſua humiditate plus facit lubricadō cum vrina, q̃ faciat ſua frigidityte coaguladō & oppilandō, ideo craſſa eſt vrina ſemp ex phlegmate, ſic licet ſit ſubtilis ante digōnem phlegmatis, quia poſt i craſſatur per cōmiſſionem phlegmatis in craſſatū per digeſtionem: ideo vrina miſta ex iſto phlegmate & aquoſitate eſt craſſa.

Ad aliud dicendum q̃ oxy mel ſubtiliat & in craſſat ſicut ignis, ignis, n. glaciem liquefaciendo ſubtiliat eā, & ignis conſumendo ſubtile a luto ipſum in craſſat. Oxy mel ergo per ſuā caliditatem phlegma ſubtiliat et liquefacit phlegma ſubtile in craſſat aquoſitate ſubtile con ſumendo

sumendo & euaporando. Et ideo habens tale phlegma debet esse vira crassior post digonem: cui est subtile, aquo sum, consumptum plus q̄ ante: & sic soluitur prima q̄o.

Ad tertium dico q̄ cū phlegma & crassum, vitreum: cō gelatū, ante digonem est vira multū subtilis, quā illud phlegma est congelatum sub aliquo: & nō est liquefactū oppilando vinas reddit vrinā subtilem. Sicut post digonē eius vira ē subtilis: nō in sicut prius, quia prius pp̄ oppilationem non permittentem aliquid cum vrinā permisceri, sed postea est subtilis propter commissionem phlegmatis liquefacti cum vrinā, & ideo talis vrinā, prius erat pauca, sed post digestionem erit multa. Vnde aliquando melius cognoscitur digō materię per quantitatem vrinę q̄ per qualitatem, quia multi sunt in quibus nō mutatur vrinā & gritudinis respectu vrinę in sanitae suae, multo magis non mutabitur vrinā in materię digonē, respectu vrinę ante materię digonē, sed q̄ bene ponderatur suis potus, ita q̄ medicus videt q̄ nō bibit patiens nimis: & videt vrinam multam, tūc potest cognoscere materiā phlegmaticam esse digestā. Et hoc dicit Hip. in apho. si vrinā appeat prius turbata & postea clara & multa & c.

Ad argumentum dicendum q̄ phlegma q̄ miscetur cum vrinā post digonem, non apparet crassum: sed subtile liquefactum, ideo non incrassat vrinam.

Vtrum digestio materię in podagra possit cognosci per vrinam.

Consequenter queritur vtrum digestio materię in podagra & artetica passio possit per vrinā cognosci, & vtr̄ q̄ non: quia s̄m Isaac in vrinis solum vrinā ē significans super materiā existentem in venis & hepate in quibus ipsa generatur, sed materia podagræ est extravenas: sicut in iuncturis, ergo & c. In oppositum est visus communis, damus. n. syrups ad digonem gritudinē prædictarum & per vrinam cognoscimus eius digonem: ergo & c. Solutio. ad q̄ntē pōt tripliciter rēderi. Vno modo sicq̄ digō materię istarum gritudinū pōt cognosci per se, per vrinam. I. materię antecedentis quæ ē inter venas, quæ ad iuncturas continue fluit, & non cognoscit per vrinam digō illius materię quæ est in iuncturis. vt obijcis: vnde illa materia quæ est in venis digerit per medicinam, & cum illa digesta ē euacuatur, sed materia cōiuncta quæ est in iuncturis, licet illa digeratur per medicinā, tū ipsa nō euacuatur per eam: sed postea p̄ emplastrum & alia remedia materię coniuncta, quæ in iuncturis euacuatur. Dico etiam plus q̄ si constaret q̄ materia non esset in venis, sed solum in iuncturis, ego non darem digrens ira, sed solum per emplastrum supra iuncturas, postea eam dicerem & euacuarem. Vel possemus dicere q̄ digō materię in iuncturis pōt cognosci per accidenē, quia cū materia non est digesta, tunc ascendunt fumi & euaporat a materia, ad hepar, q̄ cū sint frigidi, hepar infligant, q̄d infirigidatum crudam aliquā facit vrinam, sed si materia sit digesta: fumi non eleuantur frigidi, sed aliquatulum calidi, & ideo tunc non infirigidatur hepar: neq̄ debiliatur tū sicut prius, pp̄ q̄d pōt vrinam magis colorare, & per digestionem incrassare, & hoc patet per se de quodam de quo narrat Haly. qui habuit podagrā a qua fumus eleuabatur ad hepar, qui hepar infirigidabat, & ex hoc incurrit hydropisim, & mortuus est, & sic patet solutio ad argumentum, q̄ non significat per digestionem materię extra venas, licet per accidenē possit vt prius visum est, & sic soluitur.

De dianifio. Dianifium Constantini in li. stomachi vtile contravē tositatem stomachi, frigiditatem, & inflammationem reumaticam sedat & c.

Caryophyllatum de caryophyllis dictum qui ibi recti piūtur, stringunt enim ipsi caryophylli catarrhum, i ore detentū, singulum & c.

Potio muscata maior: muscata dicitur a musco, eo q̄ muscus preciosior & odoriferior sit alijs speciebus, valet cardiacis, stomachicis, & ad omnem stomachi debilitatem & cordis confortationem, & ad vitia pulmonis etc.

Dianion piperis Herodis regis: dianion. G. q̄ facit ad frigiditatem, & dolorē stomachi, digestionem pcurat & c.

Trio philo dicitur a viridibus rutę folijs, quē in eo ponuntur, valet proprie quartanę, & verę quodidianę i hie me & vernali tempore & c.

Rectificantis euacuationem.

Superius visę sunt causę impediētes euacuationem, nunc vidēdum est de rectificantis eā. s. quō debet fieri & quæ debent considerari & observari q̄ sit euacuatio: tunc prius vidēdum est qualiter fiet euacuatio, sit autē tribus de causis: vna est nimia materię repulsio, vt Hip. in apho. repletionem euacuatio soluit. Secunda cā, est mala qualitas ipsius materię. Et hoc dicit Ga. primo mega technī: si materia non sit multa tū mala: vtraque eadē paulatim. Tertia ē morbi magnitudo et de hac dicit Aul. & Gal. xi. & xii. mgatechnī, cum apostema est magnū cauamus ne rumpat, ideo euacuamus materiā, licet forte non sit mala aut mala antecedens.

De conditionibus in euacuatione considerandis.

Consequenter videmus conditiones rectificantis euacuationem & quæ debent observari in euacuatione materię, & istę conditiones sunt decem. Prima ē materię qualitas. Secunda est vt videat materię euacuandę q̄ritas. Tertia ē facilitas euacuandi. Quarta ē temporis conformitas vel opportunitas ad euacuandum. Quinta ē medicinę prietas ad euacuandū. Sexta ē membri per q̄d fieri debet euatio, aptitudo vt illud fiat melius euatio q̄ per aliud. Septima est mēbri per q̄d fieri debet euacuatio, dispō & abstractio. Octaua est vīarū p̄ quas debet fieri euatio, cōditio. s. vt nō transcamus diametros. Nona est, vt nō trahatur materia cum violētia magna. Decima est vt videamus modum attractionis.

PRIMA igitur est vt consideret materię euacuandę qualitas, quia ipsa debet esse nociua. Vnde in. iiii. particula apho. In pharmacis talia educere oportet q̄lia spōte venientia. i. qualia a natura debet expelli. Natura autē nō expellit nisi nocivum, et iō cū medicus sit misinifer nature debet eam sequi, vt expellat materiam nocivam s̄m G. i. apho. vnde dicit Haly. supra in technī. Si medicus nō iuuat, tū nō debet nocere, vnde debet iuuare si possit & hoc est expellendo nocivum.

SECUNDO, debet medicus considerare materię euacuandę quantitatem. Et tū dices nō est verum, quia dicit Hip. quæ egerunt non multitudine cōsiderare & c. Dico q̄ istud exclusiue est dictū. i. q̄ tū debes non solum quantitatem cōsiderare, sed multa alia, vt eius qualitatem & virtutē, quia si multa materiā euacuatur & sit nocua, dū in virtus sufficiat, est bonum si non sufficiat est malum, si multa euacuatur sine pauca et bona, non peccat in qualitate, aut in quantitate malū. vnde non est quantitas tācū consideranda per se, quia per seipsum neq̄ iuuamentum neq̄ nocumentum facit nisi per hoc q̄ habet respectū ad quantitatem & virtutem, & per ea specificatur, vt visum est, ergo debemus considerare materię q̄ritatem respectu virtutis, quia non debemus eam totam simul euacuare sed paulatim pp̄ virtutem, quia per tales euacuationes nō deficit et eas abhorret s̄m Aul. i. primo. Item parte materię euacuata alia portio si possibile sit corrigitur, & in membra conuertitur s̄m Haly. in fine technī & si nō possibile sit corrigi a natura expellitur, quæ licet non esset potens totam expellere, est tamen potens portionem remanentem post euacuationem expellere, vnde G. xii. mega technī. Non est faciendum in corpore viuo sicet mortuo quia in mortuo materiam corruptam sicet carnem putridam aut

dam aut pinguedinem totoliter incidimus, & residuum ne putrefiat ad aerem frigidum suspendimus, sed in corpore vino partem materię putridę auferimus, & residuū materię quę remauet, digerimus, vt natura possit supra illud vel corrigendo vt conuertatur, vel expellatur.

TERTIA conditio est euacuandi facilitas, materia enim quę est in venis: facilius a medicina trahitur: sed illa quę est in iuncturis, vel in membris concauitatibus, vt pote difficultatem et causam reddit. G. in de iuuuentis mēbrorum, q̄ materia quę est in venis est in loco amplo & talis de facili trahitur. Alia est in loco stricto & talis de difficult trahitur, ideo fortiorē medicinam oportet dare ad euacuandam materiam illam, q̄ quę in venis, & sic intelligitur.

QUARTA conditio est temporis opportunitas. Quatuor tempora sunt quorum diuersitatem oportet cōsiderare, & fm̄ eorum diuersitatem, exhibitionem medicinę, & t̄ ipsa medicina est diuersimode danda. Est. n. tempus aui, tempus morbi, tempus mensis: tempus diei. Tempus anni debet considerari in vere & autūno debet dari medicinę laxatiuę, & fieri euacuationes, & nō i gstate, & hieme, in vere in principio & in fine in principio humores frigidi, sicut melancholia & phlegma, melancholia conservata est ab autūno & nō est generata in hieme sed phlegma generatum est in hieme, & nō cōseruatum ab autūno. Et timendum, ne isti humores frigidi bulliat in vere, in caliditate veris, & faciant. iō euacuādi sunt i principio veris: sed materia cholericā in fine veris est euacuanda, quia ista non fuit conservata ab autūno nec generata in hieme, sed quia caliditate veris fuit generata, iō ne in æstate sequenti bulliat: debet purgari in fine veris, quia ver in principio sui affiluitur hiemi pp̄ appropinquationem, finis vero gstat, medio vere, pp̄ priet, et sic alias: & causas has assignat Isaac de elementis & alias: quę ibi patet. In autūno debet fieri euacuatio: sed non in principio eius, quia corpora sunt inania ex gstate præcedente: nec in fine, quia frigiditate eius materia profundat in venis: nec tūm est obediens expulsiōi & attractiōi medicinę. Sed in medio eius in quo est temperantia in autūno: vř Avic. in autūno debere fieri euacuationes cum dies sunt quales noctibus. Secundo debet tempus morbi considerari: quia aliqñ in principio morbi debet dari pharmacia, aliqñ in medio, aliqñ in fine. In principio duplici de causa. Vna est pp̄ materię acuitatē & furiositatē, & de hoc habet ille apho. primę particule, in acutis passionibus, in commento. Raro precipitur in acuta passio. ne pharmacia, quia non precipitur: nisi cum materia est furiosa, quia tunc medicus nō habet indicia preparandi ante enim patiens esset mortuus, q̄ esset præparatus ad medicinam. Secunda causa quare fit euacuatio in principio morbi, est materię multitudo, et quia materia ē multa, & morbus est longus, ideo timendum ne pp̄ longitudinem morbi virtus deficiat, ideo debet natura in principio morbi exonerari, & de hoc habetur in prima aph. inchoantibus morbis &c. Et hoc est pp̄ multitudinē materię: quia fm̄ G. Hip. est breuioribus, ideo dicit prius q̄ debemus in principiis pharmacis vi, videtur hoc inuti liter repetere nisi pp̄ aliam causam intelligat. Intelligit in primo apho. pp̄ materię furiositatē, hic intelligit pp̄ materię multitudinem: aliter esset consilio in repetitiōe verborum, aliqñ euacuamus in medio morbi: vt in principio paroxysmi: vt allucietur: quia eius fortitudo est & symptomatum malitiam timeamus, & de hoc dicit Haly. supra techn. xxvij. c. Hora conueniens cūationi est hora paroxysmi. et hoc cū medicina leui: vt mānā vīo, tamari dicit &c. aliquid sit euacuatio in fine morbi: vt qñ materia est quæta in vno loco possit non in membro nobili, nec vicino, quia tunc inducitur datur medico, materia non debet in principio, sed in fine euacuari quando cor-

pus est preparatum ad euacuacionem & materia digesta: cum enim sit quæta in loco posita, non est timenda eius furiositas, neq̄ mobilitas, cum hoc non habeat, & cū hęc sit pauca, non est timenda virtutis debilitas pp̄ morbi lōgitudinem. et cum sit remota a membro nobili pp̄ stoma chi malitiam, vel pp̄ sui syncopim & huiusmodi.

Tertio est tempus mensis considerandum, quia in prima quadra lunę pharmacie & euacuationes sunt faciendę non in secunda, facimus. n. tantum duas quadras in lunatione, quas quadras continet nouilunium & plenilunium, & secūda totum residuum lunationis, & sic abutimur hoc nomine quadra, quia quadra propriē quarta pars lunationis: & nos ponimus eam p̄ medicatē loquendo abusive de quadris. Dico tñ q̄ in prima quadra lunę quę continet nouilunium & plenilunium debet fieri euacuatio, quia tunc tempus est calidum & in caliditate temporis pori aperiuntur, & per ipsam humectant, vt per eos fiat fluxus & transitus humorum, & tñ in hac prima quadra humores liquefunt & sunt cursibiles: iō tunc habiles sunt expulsiōi, & pp̄ hoc. f. quia tempus ē calidum fm̄ Philosophum. viij. de animalibus in illo tempore herinacij in pinguantur, et dicebant quidam, quod hoc est quia melius videt. sed hoc est falsum, sed hoc est, quia tempus est calidius, & cum in eis calor digerens sit debilis, cum sint animalia frigida, per calorem temporis fortificantur, & eorum calor, pp̄ p̄ nutrimento ampliorum eorum corpora reparantur: & ideo fit impinguatio eorum. Sed in fine mensis, non debet fieri euacuatio: quia tunc cum tps sit frigidum, quantum est de hoc pori claudunt, & humores congelant, quare inobedientes medicinę attrahenti efficiuntur, ideo tunc ipsi non debent euacuari.

Quarto est tempus diei considerandum: medicina. n. aliqñ datur in mane. s. quando datur in liquida substantia: quia tunc timetur si in nocte daretur, ne dormitione superueniente & calore interiori fortificato, virtus medicinę resoluatur. Aliquando enim datur in sero cum datur in substantia dura crassa, sicut in pilulis quę indigent lōga remanentia in stomacho: aliqñ quia forti attractione indigent ad stomachum, & tunc nō agit medicina: nisi diuidatur a calore naturali bonū est dormire, vt super solum calor naturalis rediens ad interiora, & ipse vniū fortificetur & melius possit medicinā diuidere. In media nocte dantur electuaria, quia non sunt ita passibilia sicut medicina data in substantia liquida, neq̄ ita dura sicut pilule: ideo in media nocte dantur, quia indigent mediocri actione sine diuisione. Aliquando dantur pilule ante cibum sine acumine, vel post cibum, & istę debent in vigilia dari, quia non indigent forti attractione neq̄ forti diuisione.

QUINTA conditio, est medicinę euacuantis proprietates ad euacuandum debet enim eligere medicinam propriam ad euacuacionem proprię humoris fm̄ Haly. supra techn. xxvij. cap. vnde si velis euacuare phlegma, nō debes dare scamoneam, sed esulam, aut pulpam colocynthidis: & si choleram, myrobalanos cirinos, si melancholiam, myrobalanos indos, aut lapidem lazuli, quę autem medicina quem humorem respiciat, habebimus in fine.

SEXTA conditio, est mēbri per quod debet fieri euacuatio, aptitudo. s. vt per eum fiat cō melius q̄ per aliū, & ad hoc tria sunt consideranda. Primum est q̄ materia ibi reparet, repere est animalium debilis motus: cum igitur materia repit. i. debiliter mouetur ad aliquem locum vt eum expellatur: si natura esset satis fortis, natura per eum posset ipsam expellere. Secundum est situs membrum: si materia esset in simo hepatis, ipsa non debet euacuari p̄ vrinam prouocando eam, sed per medicinam secessiuam, et ideo non per tenes, sed per intestina. Si ipsa sit in gibbo hepatis conuerso. Tertio debet considerari membrū

ita q̄ membrū per quod fit euacuatio fit ignobilis membrū q̄ quo fit euacuatio: quia sic facit natura recte operans scilicet expellere à nobilioribus nouementum ad ignobiliora: si alter facit hoc est ex malitia medicinx, & tunc debet diuerſi.

SEPTIMA cōditio: est q̄ debemus cōsiderare dispositionem membri à quo fit euacuatio, ne in eo sit dolor vehemens, tūc enim ab eo non debemus euacuare, quia tūc fieret motus agitatius quā est nature contrarius. Membrum n. per naturam doloris ad se humores traheret & medicinam, & medicina ab eodem traheret eosdē humores, & ita agitatio fieret. Quod ergo faciemus, prius dolor sedetur, postea ab eo euacuetur.

OCTAUA cōditio est, q̄ tū nō debes transire duas distans metros, quia per hoc natura multum debilitatur. In hoc, q̄ fiet ei contrarius dupliciter. vnde si materia sit superius in parte dextra, non debes euacuare in sinistra: quia tūc fiet motus à superiori ad inferius, & à dextro in sinistrum, & hoc intellige quando est distantia inter hæc, & non quādo destrum & sinistrum sunt in vicinia: quia tūc debet trahi ad locum oppositum, secundum duas diametros, vt si materia sit in parte dextra capitis, quia non multum distans à sinistra non debet trahi ad sinistrum inferius.

NONA cōditio est, quod non debet trahi materia cū magna violentia, quia subtile obediens expulsiōi & attractioni extraheretur, & crassum inobediens in crassaretur, & inuisceretur, & remaneret, & esset difficilior expulsiōis q̄ prius, & tū natura debilitaretur ex violentia.

DECIMA cōditio est, q̄ oportet cōsiderare vasorū mediorum dispositionem & conditionem, & viarum per quas transit materia, siue mouetur ad medicinam, quia si sint repleti cum dicat Aul. q̄ per vacuū debet fieri motus, nō posset materia aliā per venas transiitū tūc in venis remaneret, & fieret ibi nouementum, tūc primo euacuādū per phlebōmiam à venis, quia est in venis, & postea dā medicinā euacuatā, quæ trahat materiā à membro per venas ad stomachum.

De sex electuarijs.

Nūc videamus de sex electuarijs. Quorum primū dianisum. Secundum est caryophyllatum. Tertium est diamacis. Quartum est potio muscata. Quintū est diatrion. Sextum est triophylon.

Dianisum dictum est ab aniso, anisum semen est foeni cūli Romani. calidi & sicci, intus habet virtutem aperitiuam & stipiticā & ventositatis dissolutiōem, cōfert infestationi in faciet & consumit ventositatem, lac prouocat impediementum ex materie frigiditate, calefaciendū & digerendū: aut ex ventositate crassa phlegmatica oppilante vias, sitim sedat causatam ex materia falsa eam in cidēdo, assatum cum stringat ventrem, & per affationem sua stipiticitas augetur, calefacit & digerit, ventositatem diuidit, splenem & hepar deoppilat vrinam & mensurā prouocat, si nos videamus laudes & opa dianisi. Dianisum ergo digestionem confortat, & etiam ventrem, & stomachum suffum & sitim compellit, hepar, splenem deoppilat, & ventositatem consumit, vnde idem anisum quod est ibi basis facit non habemus ipsum in hoc lib. Nicolai sed inueniunt in libro de stomacho Constantini, & est valde bonum.

Caryophyllatum à caryophyllis dicitur, fructus est calidus & siccus in tertio odorem multum bonum facit, nisi assuefaciat multum, vt prius dictum est, quia est odoriferum, confortat stomachum & confert ad vomitum, vñ ex caryophyllis, & mastice, & mace, & ligno aloes, & succo mentis, si fiat emplastrum suppositum super stomachum valet contra vomitum. Item cocti in aq̄ valent contra vomitum, si bibatur ista aqua in qua sunt cocti, vnde valent contra stomachum, ipsum confortat &

& materiā phlegmaticam digerendo, & ventositatem consumendo, ideo crustuantibus acide valet, singultum constringit: peccoris oppilationem remouet, quia aperitiuum est: & aromaticum, ideo spiritus qui sunt instrumenta virtutis confortat, qui spiritus facit moueri facilius, quia aromaticum.

Diamacis à mace est dictum, & est macis tunica nucis muscate: aromaticum & poticum est, & est bonum in singultu calidum & siccum confortat siccū: putrefactionem remouet: & suum electuarium. Item sua caliditate materiam frigidā digerit, & sua aromaticitate membra confortat, maxime neruosa, & spiritalia, & materiā sua stipiticitate consumit, ideo cōtra paralytism, & tremorē cordis ex frigida causa valet.

Potio muscata dicta est à musco q̄ est ibi basis muscus est folliculus quidā inuentus in quodā animali simili capriolo confortat cor & subiliat, vnde potio muscata est bona ad cōfortationē cordis cōtra materiā frigidā melancholicam phlegmaticam, nota q̄ dē bellrici qui in eius cōsectione cadunt, sunt albi lapilli parui, & sunt boni cōtra dentes nigros.

Diatriopiperon est dictum à pipere, & est factū cum tribus piperibus. Est enim piper triplex: est enim piper q̄ dicitur leucopiper, & est piper q̄ dicitur melanopiper, & est piper q̄ dicitur macropiper. Piper album est piper q̄ viride est multū humidū, & illud est piper longū atq̄ p̄fecte maturatum, aliquantulum tūc desiccatur: p̄p q̄ apparere quēdam discontinuatiōem inter eius partes, sed q̄ est complete maturatum: & est nigrum, est calidum & sic cum in tertio vel quarto, & quia est subtile non multum calefacit, attrahit à corpore interiori, phlegma consumit, bonū est hominibus sanis in regionibus frigidis, neruos multum confortat calefaciendū, non est ei par fm Aui. phlegma in pectore & stomacho inuiscatū, remouet ipsum calefaciendū & dissoluendū, appetitum confortat, vrinam & mensurā prouocat, vnde post coitum suppositum matrici foetum corrumpit, & facit mirabile, q̄ dicit Aui. q̄ cum datur multum soluit vrinam, & paucū prouocat vrinam, sed scamea & conuersio facti. Huius causam assignat Arist. in problematibus, sed occulte ventositatem soluit, & phlegma calefacit, pectus ex materia phlegmatica curat, & est basis in isto electuario, & ideo p̄ prædicta patet laus huius electuarij.

Triophylon dicitur à tris q̄ est tres, & fit ex tribus generibus piperis fm quosdam: sed hoc est falsum, quia fit ex folijs rute, & est ibi basis & illud non est in vsu. Quēdam ruta est viridis & quēdam est sicca. Viridis est calida & sicca in secundis sed desiccata in tertio.

Item quēdam est siluestris, & quēdam est domestica. Quæ autem est iuxta: siccum est melior, multum incidit, & ipsa confert ad paralytism, & in hūctis passionibus ex frigida cā. Ruta comesta sua masticea tollit odorem aliorum & ceparum p̄ eius odorem fortem, et dicit Arist. in de animalibus qd̄ q̄ musella vult pugnare cum serpente siue cum bufone, ipsa comeditur, vt interficiat eum, quia contraria est veneno.

Vnde comestio rute cum uicibus & amygdal. dulcibus in mane præseruat à venenis assumendis. Triophylon cōpetit quartanarijs, quotidianarijs, sit. n. ex tribus piperibus, non tū pro basi.

De euacuatione medicinx per simile vel contrarium.

Habito de digestionē medicinx. Nūc dicamus de eius euacuatione. Et circa hoc quęritur vtrū medicina euacuatur & attrahat per simile vel per contrarium: & videtur q̄ per contrarium. quia Haly. super ceniloquio Ptolemi dicit, q̄ medicina non euacuat nisi q̄ ipsa vincit virtutem, per contrarietatem: ergo & c.

Item Gal. dicit supra li. de regimine acutorum q̄ medicina non euacuat, nisi quia corpus debilitat, sed ipsa debilitate per contrarietatem, ergo &c. Item omne venenum est contrarium humane nature: sed medicina gawe nensis trahit humorem ad se, quia natura ipsa non ablata nequit nutrire, & ablata nutrit: ergo &c. Item medicina nutrit in patiēdo, & trahit in agēdo, sed agere & pati sunt contraria, ergo ipsa nutrit per simile & trahit per contrarium. Sed dices forte q̄ ipsa trahit per contrarium sicut nutrit per simile: mēbro: sed trahit per simile humoris. Sed contra humor est potentia non multum remota à mēbro, si igitur contrarietur mēbro & humori q̄ dispōnens mēbro conuenientem in se recipit per quas ipse habilitatur vt conuertatur & à mēbro trahatur.

Dices forte q̄ trahitur à tota specie. Cōtraria tūc sequeretur q̄ in humore essent due totę species. Vna per quā à toto mēbro trahitur, & alia per quā à medicina trahitur. Sed hoc est falsum, quia per Aui. in primo, tota species est illud per quod res est illud qd̄ est, & illud in re ē vnum scilicet forma rei essentialis dans et esse.

Ite si medicina trahit à tota specie &c. Necesse & pulpa trahent hunc eundem humorem. s. phlegma, & ita esula & pulpa haberent eādem totam speciem, cum idē trahāt & per consequens erit in eis eādem dispositio in summo, & ad eādē formam specifiā, quia si tota species nō sit forma specifica rei, erit saltem summa dispō ad ipsam.

Item si attractio effect à tota specie cum eadem medicina non habeat diuersas totas species: tunc vna medicina nō trahit diuersos humores qd̄ falsum ē. Videmus. n. q̄ qdam medicina est que primo trahit cholem, secundo rō phlegma & alios humores: vt myrba. citri. Op. positum dicit Gal. iij. sim. me. q̄ medicine nō trahunt nisi humores sibi similes. Item medicina nō trahit nisi humorem inter quem & ipsa est assimilatio, & ij. particula super illum apho. Sana habentes corpora: dicit. G. q̄ medicina laxatiua vel potio sibi similitudo est attractiua. Solutio: ad hanc q̄onem ego dico, q̄ medicina laxatiua trahit humorem à tota specie, & per similitudinē euacuat, tamen alio modo. Quatuor. n. sunt cause quare medicina attrahit humorem. Vna est tota species. vnde G. iij. f. m. medicina attrahit proprietate suę subtilitatis & sic attrahit per simile non in forma, sed proprietate & proportionē que est inter completum & incompletum: quia humor à virtute medicine excitatus ad medicinā mouetur, sicut serum ad adamantem, & sic trahit per simile & contrarium mēbro: simile non in forma, quia adamas non trahit adamantem, sed serum: nec medicina medicinam: sed humorem: sicut Aui. nititur arguere cōtra Gal. licet non arguat contra intētionem eius, quia nō intēdit q̄ medicina attrahat per simile in forma: sed in proprietate, vnde dicit q̄ carthamum nō attrahit phlegma quia phlegma, sed quia phlegmaticum contrarium mēbro, dico q̄ medicina est quasi sarcina mēbro. Vñ Haly. medicina trahit quia vincit virtutem. vnde trahit quia virtutem debilitat & membrum, quia. n. contrarium mēbro, ipsum debilitat et ab ipso trahit, quia ipsum debilitatum nequit materiam retinere & remittere. Quod. n. ei est cōueniens. s. humorem trahit: ergo per simile humorem trahit. Est. n. in medicina aliquid actū qd̄ in humore est in potentia, pp̄ qd̄ ad ipsam mouetur ab ipsa exercitatus.

Secunda causa est complexio medicine, vñ medicina trahit, quia calida: vnde calidior medicina in eodem genere magis trahit fm Gal. i. de simplicibus medicina. Tertia causa est, quia ipsa existens in stomacho & i intestinis ipsa mordicat, s. stomachum & intestina, & per hoc dolorem ibi inducit, & per hoc calor & spiritus & humores ad ea mouentur, & à caliditate fortiore ibi existente attrahuntur per naturam doloris, eo q̄ ad locum dolorosum calor & spiritus & in copia magis mouentur, & quia &

mordicat, euacuat illud quod attrahit, vnde illud est per contrarium. vnde neq̄ dolorem, neq̄ mordicationem: neq̄ grauedinem inducit mēbro, nisi per contrarietatem. Illud est per accidens. s. attractio: quia per istam mordicationem non attrahit medicina nisi quia calor vincitur à natura, qui secum ducit humorem. Quarta causa est fatigatio & debilitatio. quia mēbra debilitata nō retinēt qd̄ in se est, & ideo facilius attrahitur & abire dimittit, & ē tanq̄ grauedinem & sarcinam expellunt, & mordicant expulsiuum virtutem, primo modo fit euacuatio: attractio per delectionē vnius humoris, et si attrahat alios humores hoc accidit, sed tribus alijs modis euacuātibz humores omnes æqualiter. nisi q̄ vltimo magis dilectum, & sic vltimo sanguinem si perseueret virtus medicine, & etiam per calorem subtiliorem & liquidiorem citius trahit. Istis igitur tribus modis euacuatur omnes humores & calor & spiritus, sed tñ primo euacuatur per simile humoris, & quia per hoc idem est simile humoris & contrarium mēbro, ideo attrahit per contrarium mēbro euacuat. n. per contrarietatem, quia non euacuatur nisi q̄a fatigat, illa autē fatigatio est per contrarietatem, & ita p̄ contrarietatem tantum euacuatur. Ad primum & ad duo sequentia dicendum, q̄ verum est q̄ attrahit per contrarium mēbro: tñ per simile humoris, quia per idem est simile vnius & contrarium alterius. Ad aliud dicendū q̄ due sunt totę species in humore, per quarum vnam cōuenit cum mēbro, & per aliā cō medicina. Si ponamus duas totas species, aut duas potentias esse in aliquo respectu duarum diuersarum formarū, sicut in lapide adamantino sunt due diuersę totę species. Vna fm quam est lapis, alia secundū quā est adamantinus, secundū enim q̄ sunt formę diuersę: fm hoc sunt diuersę totę species: tñ istę ad alias sint preparatiōes fm Aui. & fm q̄ tota species medicine vincit totam speciem membri excitando speciem sibi conuenientem in humore, sed hoc mouet humor ad medicinā non ad mēbrum. Et cum tu dicis q̄ tota species est illud per qd̄ aliquid est illud qd̄ est: verum est, non tñ perfectio, sed tanq̄ preparatio per quā res est illud qd̄ est, vel forte posset dici, q̄ humor ē quoddam incompletum q̄ excitatum per aliquod duorum, nam tum est se ad illud mouet: sicut si in aliali dicamus esse incompletum aliquid qd̄ est indifferens ad hoc q̄ excitetur per formam hominis vel asini, & excitatum per hoc potest se facere in actu, & si illa duo excitantia excitent simul: illud quod vincet duces illud incompletum ad sui naturā, et est simile quod ponitur. Tu potes ire ad nostram dominam vel ad campos pro tua voluntate, vnde tuum velle est indifferens ad hoc vel ad illud, tñ fm q̄ per aliquā conditionem existentem in nostra domina excitatur tua voluntas, tu eligis fm hoc vnum et non aliud. Similiter est hic: quia in humore est aliquid incompletum qd̄ excitatū à medicina fortis, à medicina ad ipsum mouetur magis, vnde Haly. medicina nō attrahit humorem nisi vincat virtutem: sicut dictum est, fm numerum formarum existentium in re, sunt diuersę totę species in re, et illud non est inconueniens. Ad illud dicendum qd̄ nō sequitur quod esula & pulpa sint idem, licet in eis sit aliquod cōe quod conueniunt, per qd̄ attrahit illud, et ista species est in cōpleta, habitum formaliores alias totas species disponentes ad suas formas específicas, et in eis est diuersa rō cōmistiōis, propter quod sint idē, quia nō attrahūt eundem humorem per illud per qd̄ differunt, sed per illud in quo cōueniūt, videmus. n. q̄ i vna parte misti vt lapidis adamantini est tota species trahens serum. & tñ alia parte eiusdem est tota species pellens serum.

Ad aliud dicendum q̄ medicina nō trahit nisi vnum humorem per se sed per accidens trahit multos, vnde primo attrahit humorem quem per se attrahit, postea quod trahit, trahit per accidens.

De es-
rio resu-
ptiuo.

Electuarium resumptiuum valet ad restaurandum de-
perditum. Be. liquiritia. ro. zuc. ana. 3. ij. gummi arabu-
magac. ana. 3. i. & san. al. & ru. ana. 3. v. papaveris al.
3. i. f. succi liqui. ani. fe. portulacae. lactucae. scar. ana. 3. f.
caryoph. f. podij. ana. 3. i. iij. cinna. no. 3. i. zingib. scar.
calamit. ana. 3. ij. corticum citri. 3. i. penidiarum. 3. ij. fe.
frigidiori. f. melonis. citruli. cucurbitae. cucu. ana. 3. ij. fe.
fe. citoniorum. 3. ij. amygdalarum. pinarum. mellebelem
ana. 3. i. fe. malug. fe. bombacis. violarum. berberis. nenu-
faris ana. 3. i.

De dia-
cappa.

Diacapparisanitodum peculiare splenefticis & ad
omnem duritiem splenis antiquam fere recentem, splenē
extenuat, & sanguinem effluere facit cum vino acceptu:
aurum vermes, cum aceto immisum occidit, dentiū do-
lorem auferit, distemperatum cum vino in ore teneat, mē-
strua educit cum apozimate, cuius descript. est, scilicet asae.
afari. pyrethri. centaureae. piperis. thymi. apij. semi. me-
lanthij. radicum agrimoniae ana. vnc. i. mellis quod suffi-
cit, dabis spleneticis per septem dies cum vino bono:
septima die ante dabis catarricum, qd' melancholicam
deponit: cum noueris splenem esse frigidum.

De es-
rio.

Electuarium Ducis dicitur, quia Abbas de curia com-
posuit ad opus ducis filij regis, valet ad digestionem, vē-
tositate stomachi & intestinorum, & ad illum dolorē
& vitium lapidis &c.

Philan-
thro.

Philanthropos, amicus hominis interpretatur, vel mi-
sericors: &c.
Iulianum ad Iuliano Imperatore factum, proprie valet
calculosis ad ilij dolore &c.
Lithontrippon: pertundens lapidem interpretatur: la-
pidem frangit et expellit &c.
Nephrecatarcticon. i. purgans renes, expertum est
iliosis &c.

De lū-
thōtri.
Nephre-
catar.

Circa euacuationem quae fit per secesum visa sunt il-
la quae impediunt, & etiam illa quae rectificant euacuatio-
nem per secesum.

De modo euacuandi corpo-
ra per secesum.

Nunc videamus modum euacuandi corpora euacuā-
da per secesum, & hic sunt duo consideranda. Primum
est quomodo corpora debent preparari ante exhibitio-
nem medicinae.

CIRCA PRIMUM duo consideranda. Primum
est de conditionibus corporis euacuādi quas oportet ob-
seruare ad hoc q. medicina secessua habeat effectum, q.
si non obseruentur nullum effectum habebit. Secundum
est de conditionibus corporis euacuādi per medicinam
secessuam quas oportet seruare: vt medicina secessua
habeat similiter effectum: si non obseruentur ipsa nō ha-
bebit effectum suum per ianuā inferiorē: hēbit it effectū
suum per ianuam superiorem, vt per vomitum.

Circa primum septem condiciones a parte patientis
sunt considerande.

Prima est vt die anteriori patiens multoties comedat,
non tamen multum, sed sepe diuersos cibos, non multae
qualitatis, quia hoc facit stomachum esse designatum ad
recipiendum medicinam, & ideo facilius descendit & fa-
ciliori modo euacuatur.

Secunda cōditio est: q. oportet videre dispoēs corpo-
ris euacuandi, & humoris expellendi a corpore, vnde di-
cti Hip. graciles & facile vomentes &c. superius vt cho-
lerici, sed carnosius inferius: quia sic a natura uati sunt mor-
ueris sed subriles vt cholericis, superius.

Tertia cōditio est q. ante medicinam debet dari aliqd
leniens ventrem: sicut brodium carniū pinguium: aut
violas &c.

Quarta cōditio est: q. ille qui non est assuetus accipe-
re medicinam, anteq. accipiat fortem medicinam, vt pi-
lulas chochias, aut aliqd tale prius debe accipere aliqd

medicinam lenem, vt per hoc tentetur, vitum sit leuis ad
ducendum: aut non, a medicina: & per hoc euadit medi-
cus multoties magnū periculum: & per hoc etiā patien-
tes aliq. affuiscunt medicinas accipere, vnde bonum est
primo talibus dare paulinum, aut picram tantum. vnde
quidam medicus dedit cuidam patienti diafenae, qd' diabo-
raginatum, & per illa affellauit patiens multoties, & pi-
lla cerificatus fuit, q. si ei data esset medicina fortis, q. ibi
fuisset maximum periculum.

Quinta cōditio, est q. aliq. debet comedere ante ex-
hibitionem medicinae, maxime ante fortem, aut propter
corporis raritatem, aut stomachi debilitatem, quia omnis
medicina talis est calida, & ideo cauendum est de corpo-
ris incensione vel deificatione, ideo si timetur de hoc, bo-
num est q. eadem die comedat micā panis in succo mali
granati: aut vug agrestis, quia illa sunt stipitica & insigri-
dantia, idem est faciendum in stomachi debilitate, ne ei
noceat etiam in corporis raritate, ne syncopim inducat.

Sexta cōditio est q. ante exhibitionem medicinē bo-
num est intrare balneum, quia balneum humores mouet
& ita ad expulsionem eos habilitat. G. i. de crisi di-
cti. motus humiditatis iuuat motū. i. poros aperit, & ita
ad expellendum parat.

Septima cōditio est, q. non debemus dare fortem me-
dicinam homini qui non consueuit accipere, nisi magna
necessitate, ne fiat inuolutio subita, & si damus: debemus
dare debilem.

CIRCA SECUNDVM videamus condiciones
corporis euacuandi per medicinam secessuā quas opor-
tet obseruare: ad hoc vt medicina secessua habeat effectū
suum propriū, quae si non obseruentur, ipsa non
habebit effectū suū propriū per ianuam inferiorem
habebit tamen effectū per ianuā superiorem & per vo-
mitum. Ad cuius intellectū sciendum est q. medicina
secessua fit vomitiua in quatuor casibus.

Primus casus est, si os stomachi sit debile & fundus
fortis, tunc fit secessua vomitiua, quia tunc fiet abo-
minatio non retentio ab ore stomachi: sed expulsio, &
fundus, quia fortis, medicinam expelleret, quia veneno-
sa est ad os stomachi, quia debile est. Secundus casus
est si venter confipatus sit, quia non posset transire infe-
rius, & ideo moueretur superius: & ideo primo oportet
q. venter leniatur anteq. denur. Tertius casus est, quia
non debet dari medicina homini abhorrenti eam, quia i-
nstanti fiet vomitus. Quartus casus est, quia nō dēt
dari hoi habenti fastidium appetitus, q. fieret vomitus,
q. os stomachi in talibus est lapsū, iō defacili recipit, et
male retinet. Econuerso in quinq. casibus non dēmus
medicinam vomitiuam dare. Primus casus est, sortitu
do oris stomachi, tunc enim resisteret fluxui humorum,
ita q. ad ipsum non posset facilius attrahi. Secundus
casus est fames, quia tunc retinerent membra foriter, &
non attraheret medicina nisi cum violentia. Tertius ca-
sus est, quando venter est lenis & lapsus, quia tunc medi-
cina descenderet inferius & fieret secessua. Quartus ca-
sus est, quia nō debet dari medicina vomitiua homini in
consuetudo ad receptionem talis medicinē, & habenti spiri-
tualia debilia, ne nimis per hoc debilitetur, & per altera-
tionem subita. Quintus casus est, q. si medicina sit gra-
uis non debet dari ad vomendum nisi forte in hoc mali-
tia reprimatur: hoc est nō descendat & fiat secessua, vñ
in istis quinq. casibus fit medicina vomitiua secessua, p-
pter hoc caue ab istis.

De preparandis corporibus
post medicinam.

Nunc videamus quō corpora debent preparari post
exhibitionem medicinae, & ad reparationem corporis
post exhibitionem medicinae debent quatuor conditio-
nes obseruari.

Prima conditio est, q̄ patiens post exhibitionem medicinz non debet esse in aere nimis calido quia humores ad exteriora motu contrario motui medicinz traheret, & ita euacuationem impediret, & virtutem medicinz dissolveret, nec nimis frigido aere, quia humores congelaret, & ex eundem eos prohiberet, eos faciendo inobediētes.

Secunda conditio est q̄ patiens post exhibitionem medicinz non debet comedere nec bibere, donec medicina suam operationem compleuerit, ne per cibum aut potum natura diuertatur a sua operatione, per quā ipsa medicina digerit, tanq̄ per suum instrumentum, scilicet per calorem & spiritum.

Tertia conditio est, q̄ postq̄ medicina incipit operari non debet patiens dormire anteq̄ medicina compleuerit suam operationem, quia in somno retinetur fortis euacuatio. s. quæ ad duplici virtute sunt. f. naturali & animali. quia in somno non sentitur grauamen propter qd̄ sit expulso.

Quarta conditio est, qd̄ patienti abominationē medicinz vt non vomat, debet dari fortis odor stomachū confortans, & vias cōstringentes, vt etiam spiritualia cōfortentur. vt acetū ad confortandū stomachū, et si hec non sufficiant, stringantur extrema. vt ibi spiritus fluuii & fluxus humoris ab ore stomachi diuertatur, & ibi virtus animalis se conuertat: vel proiciatur aqua frigida in facie vel in fronte, vt calor ad stomachum reuertat, & secū humores reducat & ad spiritualia, ea confortando.

Visa præparatione corporis euacuandi in se, nunc videamus præparationes corporis euacuandi in respectu medicinz: & de hoc dantur quatuor regulæ.

Prima est hæc: quia medicinz principaliter euacuanti debemus tale quid admiscere q̄ eius malitiā reprimat, nō tñ eius operationem diminuat, sicut myrob. citri. cū scamonea impediunt excoarctionem intestinorum, qd̄ est impedimentum scamoneæ: non tñ attractionem humoris cholericū impediunt.

Secunda regula est hæc: s. m. G. in. h. a. cutorum, q̄ non debemus dare duas medicinas quæ euacuent in diuersis temporibus. v. l. vna cito alia tarde, nisi ita sit q̄ illa quæ cito euacuat, sit in parua quantitate q̄ non faciat operationem suam, sed solum fit acumen alterius medicinz iuuando ipsam in sua operatione, sicut scamonea acuit aloeticas medicinas quæ sunt tarde operationis de se, & citius operantur per admissionem scamoneæ. Si enim administretur duæ medicinz, quarum vna euacuet cito, & alia tarde, tumendum est multū de debilitate malitientis.

Tertia regula est: quod non debemus dare eadem duas medicinas patienti, si prima non soluat, ne per hoc multum debilitetur licet mulier faciant contrarium.

Quarta regula est, q̄ non debemus alicui medicinā dare nisi in corpore sit humor quem volumus euacuare, & medicina attraheret humores, & calores, & spiritus, & ita noceret, & hoc habet ita quod nunq̄ debes dare medicinam nisi respectu humoris determinati: quem cognoscis in corpore abundare: cuius contrarium multi faciunt, propter quod ipsi peccant, & contra artem faciunt, et sic patet ad ista.

De septem electuariis.

Nunc videamus de septem electuariis. Quorum primum est resumptiuum, secundum diacapparis. Alia q̄ respiciunt passionem renem & sunt diuretica, propter quod respiciunt medicinas diureticas, de quibus iam videbimus.

Resumptiuum dicitur eo quia vires corporis resumit totius corporis, dico debilitati ex longa ægitudine infirmigidi & deficcati, & debet dari debilibus hominibus, frigidis & siccis, conualescentibus, & ex longa ægitudine deficcatis & infirigidatis, est. n. ca. & hu. & sunt ibi calida correspondentia spiritui & virtuti debilitatis est frigiditate, & quædam hu. correspondentia siccitati.

gigitate, & quædam hu. correspondentia siccitati.

Diacapparis est electuarium satis hominum contra passionem splenis. Capparis est arbor cuius radicem cortice vitur, & est calida & sicca in tertio, abstergit, mundificat, aperit, habet enim amaritudinem cum lipiscitate, & confert in ischiatica: phlegma digerendo & massicatum attrahit phlegma a capite, vnde ad profundum atra hit phlegma mirabiliter valet ad splenem, quia sua lipiscitate ipsum confortat, & etiam ipsum deoppilat, cū sit amarum, & etiam confert et attrahendo melancholicam materiam, & est bonum neruis & iūcturis, prouocat mēstrua, & interfici serpente in ventre, & valet in paralysi, & in passibus matricis ad prouocandū menstrua, & cum datur contra splenem diacapparis, debet dari cū succo scolopendriæ, & tamarici, in arteticis cum decoctione yu. c. prouocatione menstruum cum decoctione arctice vel rubeg tinctorum, ad capitis phlegma dissol uendum cum pliri. & sic in alijs suo modo.

Deinde videamus electuaria diuretica quæ valent contra passionem renem: vt lapidem in renibus, & ad talem medicinā oportet q̄ sint. v. Primo oportet q̄ in tali medicina sit aliqua medicina cōmissa quæ ad locum ducat medicinam frangentem lapidem, vt medicina diuretica vt semen apij, & semen petroselinij &c. Secundum est medicina quæ faciat medicinam remanere, vt viscosa, vt gumi arabicum, traga. Tertiū est quæ dā medicina quæ ad incidendum semper præparet. vt remolliuina, malux, violæ &c. Quartum est quia oportet q̄ ibi sint aliqua quæ lapidem frangant vt milium solis, & saxifragia. Quintum est quæ lapidem expellant, vt acorus &c. Nota q̄ sanguis hircinis corticum oui ad quo pulvis extrahitur, cinis scorpionis: caput lincis, ista valent contra lapidē frangendum. Item resumptiuum valet valde renibus. Ideo non tantum est, q̄ ista electuaria renem non debent dari nisi corpore iam mundificato, quia ipsa subtiliter confumerit, & reliquū ipsa frangent, & magis induraret, & sic lapidē non frangerent, sed corpore mundificato debent dari.

De quinque electuariis valentibus ad renes nunc dicere volumus. Quorū primum est electuarius ducis, secundū est philanthropos, tertium est iustinum, quartum lithontripton, quintum nephrocatacticum.

Electuariū ducis, est qd̄ est saporosius, & melius, et dicitur sic a quodam duce pro quo factum fuit: valet ad digestionem in stomacho & contra ventositatem pp̄ anisum, & ad lapidem frangendum pp̄ saxifragiam & milium solis: vel granum solis qd̄ idem est, vnde fm. A. hu. habet duas bases, vnam anisum contra stomachi ventositatē, et alia saxifragiam & milliū solis ad lapidem frangendum. milium solis herba est granum vitur, & dicitur sic, quia colorem solis habet, quia lucidum est, & est calidum & sic: in tertio, & est diureticum.

Saxifragia est herba sic dicta, quia saxum. i. lapidem Saxifraga frangit puluerigata & data valet ad fracturam lapidis, si militet decoctio herbæ saxifragiæ valet ad illius dolorē: cum illa patiatur ex lapide, aut ex ventositate, & non ex cholera, quia illud electuarium est calidum, illa aliquando patiuntur ex lapide, aliquando ex cholera. Quando ex cholera, tunc est dolor ascendens. Sed quādo ex lapide, tunc est dolor descendens. Si ergo sit dolor illorū ex ventositate aut ex lapide tunc valet saxifragia. Sed si sit ex cholera, multoties credunt aliqui q̄ sit colica passio, q̄ patiuntur illa propter lapidem, sed non ita.

Philanthropos est amicus hominis, dicitur a philos q̄ est amicus, & anthropos q̄ est homo, solum est ibi basis, & est valde propinquum ipice nardi in virtute: bonū odorem facit, & est calidum et siccum in secundo, confert vnam pānos a vermibus & tinea, confortat stomachum, vrinam prouocat, & propter hoc ibi ponitur, & cū hoc apium, et multa alia. Apium calidum, & sic, est in secundo dicitur

De diacappa.

De electuariis diureticis q̄ valent contra passionem renem.

De electuariis ducis.

Saxifraga.

De philanthropo.

Quid sit solum.

De electuariis resumptiuo.

est duplex siue fere & domesticum, domesticum humidum est apium resoluunt & aperit, & confert spleni & hepatis eius oppilationem auferendo, & vrinam prouocando, idem facit petroselinum. Est enim quedam apii species quæ dicitur fieri ex mutatione alicuius herbe in apium, unde dictum est, p aliqua herba quæ ipsa crescit multum quæ ipsa fit apium. Apium et calamus si decoquantur in vino, istud vinum valet ad fracturam lapidis, et in hoc electuario est lapis lincis. Linx est quoddam animal acutissimum penetrans in quo animalis lapis inuenitur, qui habet ad hoc proprietatem. Item est ibi semen rutæ quod est valde diureticum.

Item hædera est bona ad lapidem frangendum, licet enim ipsa sit frigida, tamen pro subtilitate substantiæ suæ & acedine quæ habet in suis baccis, lapidem frangit. Calamus etiam ad hoc valet. Item orobus prouocat vrinam, ita quod facit mingere sanguinem, si continuaretur. Ideo valet ad lapidem frangendum. Pulegium est bonum valde in fractioe lapidis & maxime certum est dico maxime quia raro inuenitur & maxime semine eius, & viscus querquias, & ista duo sunt valde ad hoc valentia. Istud electuarium valet frangituriolis, calculosis, & oppilationi splenis antiquatæ, & fractioe lapidis.

Iustinum habet eadem laudes, & dicitur a Iustino Imperatore pro quo factum fuit, & valet ad omnes non beneminges, & in eo basis est cinnamomum.

Lithontrippon basis eius est spica nardicor confortat aperit oppilationem hepatis, & simplicitatem habet quidam, confortat stomachum, superfluum eius humiditatem consumendo & desiccando reu, ibi cadit. Triplex est reu, f. reu barbarum, reu, indum, reu, ponticum: bdellium etiam ibi ponitur vt medicinas retineat.

Nephrecataricon, i. purgans renes ad idem valet, & est lapis lincis eius basis potenter prouocat menses, & lapidem frangit, sicut basis sua quæ a proprietate frangit, sicut dictum est.

Vtium medicina euacuatiua vadit ad humorem, vt ipsum euacuet.

Viso per quæ modum medicina euacuat, & attrahit humorem. Nunc queritur verum medicina euacuatiua vadat ad humorem ad hoc vt ipsum euacuet, & attrahat, an non. Et videtur quod sic per Aui. Agari cus inuocat illas medicinas venire ad partes corporis remotas. h. cap. de agarico. Item Aui. lib. primo sen. quarta. cap. v. Medicinæ coangustantur in apoplexia & epilepsia, quia venæ sunt obstruunt. Item Aui. lib. iij. ca. de causa vniuersali passionum cordis dicitur quod medicinæ car diae faciunt alias medicinas ad cor trahere.

Item Sera. vij. Sicut membra sana trahunt nutrimentum ita eggra medicina, ergo sicut nutrimentum vadit ad membra sana ita medicina venit ad membra eggra. Item ois actio fit per contrarium, cum igitur medicina agat in humorem, ipsa debet tangere humorem, quia tangendum vltima sunt similitudo &c.

Sed contra dicit Aui. quod medicina existens in stomacho attrahit humorem ad se. Itē Sera. medicina existens in stomacho vel intestinis ad se attrahit humorem.

Solutio, ad ista quæ dicitur, quod medicina diuiditur a calore naturali & effluat: ita quod medicinæ fumus ad humorem venit ipsum inficiens: et per hoc naturæ odiosum redditur, & sic infestus ad medicinam venit. Sed si fumus ad humorem veniat: aut ibi venit quia fumus; aut a proprietate aliqua. Sed quia fumus non descendit sed ascendit, & sic solum a partibus superioribus traheret. quod falsum est, ergo non, quia fumus. Nec a proprietate, quia incompletum mouetur ad cōpletum, vt ibi incomplementum recipiat & non est e contrario, sed fumus habet humorem non recipit complementum, ergo &c. Item si fumus mouetur ad humorem: eadem ratione & tota medicina, si fumus gra-

tia proprietatis mouetur ad humorem: cum illa proprietates in tota medicina reperitur: quia vbi est eadem causa & idem effectus. Si dicas quod medicina ad humorem trahitur ab humore. Contra, medicina est actiua respectu humorum non passiva, nec ducitur a natura, quia ipsam abhorret. Item si veniret ad humorem vt inficeret humorem, & per hoc fieret odiosus naturæ, & tunc medicina expelleret humorem a membris: tunc omnia alia inficiunt humorem expellerent humorem a membris: quod est falsum.

Item Serap. arguit sic. omne quod mouetur: mouetur amore & desiderio, si ibi veniens inuestura quiescit, ergo si humor coniungitur medicinæ: vel medicina humoris non amplius ad ipsum mouetur: nec attraheret. Propter hoc dico quod ad humorem non venit fumus medicinæ, sed virtus eius. Et tu dices. Quomodo poterit separari virtus cum sit accidens. Item quod est essentialis alicui non potest nec per se nec per accidens ab eo separari, virtus est essentialis rei, ergo &c. quid igitur medicinæ venit ad humorem, si fumus ipse nihil facit. Itē si loquar de vera virtute ipsa non veniunt ibi: sed ipsius similitudo per multiplicationem spiritus suæ & similitudinis, sicut adamas attrahit ad se ferrum, quia sicut in ferro potentia actiua ad adamantem quæ nec in senectute de se complectitur: cum recipit virtutem adamantis excitans ipsam potentiam, ipsa ducitur ad adamantem & ad cōplementum, ita est in proposito, unde est in humore potentia ad medicinam quæ per medicinam excitata vadit ad medicinam & ad cōplementum, vnde sunt ibi tria agentia sicut in qualibet operatione naturali vnde est intra, et ab intra, sicut potentia actiua humoris quæ vadit ad medicinam & ad cōplementum. Secundum est extra, & ab extra: sicut vera virtus vel forma medicinæ. Tertium est extra tunc similitudo veræ virtutis: vel veræ formæ. Ad argumentum patet, & dico quod agaricus facit tranfere alia medicinas. i. virtutes aliarum medicinarum quæ non multiplicantur nisi per medium dispositum & transparentem & non oppilatum crasse: & compactum humoribus. Ad aliud dico quod dictum Sera. intelligendum est de medicina alterante. Ad aliud quod ibi est actus virtualis & non corporalis, & sic patet &c.

Diafatyrion dicitur a fatyris: fatyris enim grece latine crepitio virgæ &c.

Diaprimis vel diamaescen dicitur a primis diamaescenis dicitur quæ ibi recipiuntur, valet propter acutis & peracutis, maxime in casu & fynocha in principio & declinatione augmento & statu aggritudinis.

Oxy dicitur ab acetoso succo malorum granatorum qui ibi ponitur, datur proprie contra fynocham & caufon, & contra acutas omnes eggritudines & peracutas &c.

Tryphera faracenica, tryphera dicitur quia hominibus inueniunt reddi, faracenica a fara &c.

Electuarium quod dicitur catholicon. R. sentæ bene mundatæ calix &c. catholicon.

Circa euacuationem quæ fit per secessum visa sunt illa quæ impediunt, & illa quæ restant, & modum euacuandi corpora euacuanda per secessum.

Medicinarum præparatio ad euacuandum per secessum.

Modovideamus quomodo medicina debet preparari per quæ debet fieri euacuatio per secessum: & de hoc duo sunt videnda, quia antequam hoc faciamus debemus primo videre naturam medicinæ in generaliter euacuando, secundo debemus videre modum præparandi medicinam per quæ debet fieri euacuatio.

Circa primum sic procedo & dico secundum Aui. In primo quod medicinæ in euacuando diuersificantur quinque modis. n. quædam medicinæ euacuât attrahendo, & quædam comprehendendo, & quædam lenificando, & quædam labificando, & quædam liquefaciendo. Medicina quæ euât attrahendo, est illa quæ euât a sua proprietate humorem ad quem habet aspectum;

De iustino.

De lithontrippon.

Nephrecatar.

De diafatyrion. De diaprimis.

Solutio questionis.

aspectum, vt scāmonea à sua proprietate attrahit cholera & habet aspectum ad eam.

Illā medicina euacuat comprimendo, quæ primo contrahit humorem cum hoc q̄ comprimat intestina, & humorem in eis attrahit vt myrob. citri. non enim dēt istud gerundium comprimēdo exponi per sū, vel per quā: vel per dum, quia notat commisitiam & non causalitatem. non enim euacuat quia comprimunt sed à sua proprietate attrahunt humorem ad quem habent aspectum determinatum: vt myrob. citri. cholerae. indi melancholiam: chebuli phlegma, si tamen propter compressiōnem euacuarent attraherent forte humorem eundem, aut euacuarent cum impressione communicent, licet in proprietate differant.

Illā euacuat leniendo quæ inūgit & lenit membrā: vt per ipsam faciat facere decursus humoris euacuandi, vt sunt tamarindi.

Illā euacuat labificando quæ humores mollicat, labificando & infundit, & per ipsam labilem facit ad excrementum & solubile ipsū facit. Differūt ergo lenificatiua à labificatiua, quia labificatiua est respectu humoris: lenificatiua respectu membri.

Illā quæ liquefacit ad euacuat humorem, quem p̄ virtutem suā & à proprietate attrahit: sua caliditate liquefacit & dissoluit. vnde verum est q̄ violā licet dicamus q̄ euacuat leniendo, tñ attrahunt sua proprietate scđm q̄ vult Haly. in. ij. p̄actice de regali dispōne, & similiter omnis alia euacuat attrahendo. Sed cum dicimus q̄ euacuat leniendo, comprimendo: lubrificando, liquefaciendo: hoc dicimus referendo ad substantiā suā vel compressionem: & non proprietatem per quā trahit, similiter intelligas in alijs.

Regulæ de medicinarum preparatione.

Viso quō diuersificentur medicinx in suis naturis in eūdō. Nunc videamus de preparatione earum: & de hac preparatione datur sex regulæ.

PRIMA est, cum nos volumus dare medicinam ad aliquem humorem euacuandū in liquida substantia: vel in aliquibus pilulis: debemus facere cum decoctione proportionali medicinx in euacuando: verbi gratia. Cum nos damus myrob. citri. ad euacuandum cholera: debemus eos dare cum decoctione prunorum viol. &c. Et cum nos damus myrob. indos. ad euacuationem melancholice debemus eos cum apocimate dare, vel cū decoctione epithymi. Cum damus myrob. chebu. ad euacuationem phlegmatis debemus eos dare cum decoctione ne polypodij.

SECUNDA regula est, q̄ medicina euacuat primo humorem quem respicit. secundario alios. Ista it̄ regula habet instantiam secundum Serapionem in tribus casibus. Primo, si humor quem non respicit medicina sit p̄pinq̄ior: vt si in stomacho sit cholera & tu das medicinam ad euacuandum phlegma à capite: quia medicina mordendo & stimulando stomachum facit cholera mori in stomacho est, citius expelli q̄ medicina possit à capite attrahere phlegma. vnde ab accidenti: primo euacuat humorem quem non respicit stimulando & mordendo stomachum & non per se.

Secundus casus est, priuatio humoris quem respicit: ex alterius abundantia, vt si humor proprius sit paucus: & alius abundans citius extrahetur: non proprius, quia citius sit naturæ odiosus: & ideo citius permittit ipsum abire, & à medicina trahi cum ab ea stimulat, & venæ debilitat à medicina tunc citius permittunt abire.

Tertius casus est, maius odium, cum enim non proprius humor est magis odiosus quā proprius citius euacuatur per accidens, quia citius permittit abire. vnde si cū datur medicina in æstate ad euacuationem phlegmatis,

citius euacuatur cholera quæ est magis naturæ odiosa in tali tempore: quia s̄m Isaac in de elementis: natura in æstate phlegma retinet: vt per ipsum in p̄ssu temporis possit se adiuvare, & in hyeme est econuerso.

TERTIA regula est: q̄ non debemus dare in eodem die duas medicinas fortes, ne corpus vehementer euacuetur. si ergo prima euacuat aliquam partem, non tamen sufficiunt, & nos demus postea fortem medicinam: plenum est q̄ est periculum in vehemēti eūone: si non euacuat ad huc est periculum: quia vna medicinā aliā fortificabit, & ita vehementer euacuabunt.

Item licet parum euacuauerit humores, commouet tamen eos, & ad expulsiōnem eos parabit: & ideo secunda medicina potest vehementer euacuare. Sed tamen dux debiles, aut vna debilis et alia fortis possunt in eadem die operari vel dari, quia possibile est q̄ medicina fortis data non euacuat quantum debet: vel ita cito vt debet, vt si dederimus myrob. citri. ad euacuationem cholerae & non euacuat sufficienter: competenter potest dari de succo ros. drac. i. vel. ij. vel dimidia quæ euacuat debilitat.

QUARTA regula est, q̄ quando aliquam medicinā exhibemus debemus primo eam commiscere medicinā eam resgnātem: quæ medicina aliam in sui malitia resgnat postea videbitur.

QUINTA regula est, q̄ cū alicui preparato ad colligam volumus medicinam dare: scit sunt trauli & blesit: & qui de facili habent incurere fluxum ventris: debemus cum ea commiscere aliquam medicinā vomitiuā ne vehemens fluxus prouocetur, & propter hoc talibus do libenter esulam, quia vomitiua est aliquāstulū: quia quando ego video q̄ ipsi assellauerunt duabus vicibus vel tribus, & postea vomant, tunc gaudeo, quia tūc scio quod pars medicinx & materiæ per vomitum euacuat, & per hoc fluxus nimius ventris impeditur.

SEXTA regula est, de modo exhibēdi pilulas. Qui est quod debemus dare eas cū aliquo cooperatorio: istud cooperatorium sit sic, aliquando ponatur pilula in cera liquefacta, & cito extrahatur. deinde cum melle aut cum zuccaro: aut cum oleo viol. sumatur per ceram cooperit tem occultatur sapor medicinx horribilis ne sentiantur, p̄pter mel aut zuccarum aut oleum viol. sit facilis transitus illius per meri ad stomachum.

Communis vsus dādi est, vt cooperiatur nebula et cū vino, vt propter nebulam non sentiantur sapor medicinx horribilis, & propter vinum vt possit melius transire ad stomachum.

De nouementis ex assumptione medicinx contingentibus & eorum remedijs.

Consequenter videamus nouementa quæ eueniūt corpori humano ex exhibitōe medicinx et remedia contra ipsa, & hæc nouementa sunt septem.

PRIMUM nouementum est, q̄ medicina non euacuat, & huius possunt esse sex causæ.

Prima causa est aliquando viarum siue meatuum angustia, sicut accidit in paralyti & spasmus: propter hoc enim q̄ humores per venas angustas non possunt transire, ideo medicina facit torsionem in stomacho & intestinis. Et remedium bonum contra hoc nouementum est, quod vix prius aperiantur antequam medicina detur, et si medicina non sit ita acutus, q̄ ante exhibitionem medicinx vias aperiat, sed exhibeat medicinā vijs nō apertis, tunc remedium contra hoc est q̄ procuret medicus q̄ medicina euomat.

Secunda cā quare medicina non euacuat, est quia est nimis vetusta. vnde ipsa est secundum materiam & non secundum speciem. Remedium contra hoc est quod medicus procuret quod euomat eam. Tertia causa quare medicina nō euacuat, p̄prij humoris priuatio, et remediū

Meſ.

Li contra

De mō
exhibē
di pilas

contra hoc est q̄ medicus procuret quod euomat eam.

Quarta causa quare medicina non euat est proprii humoris cum suo humore contrario fortis commisit propter q̄d non pot attrahit: & tunc bonum remedium contra hoc est, q̄ illa medicina euomatur aut cum clysteris aut cum suppositorio expellatur: & si sit acuta debet cum hydropide le sua acuitas frangi per mellis dulcedinem: aut aliquid de tur q̄ faciat eam defendere ficut potus magnus, aq̄ hordei vel aliquid tale. Quinta causa quare medicina non euat: est temporis frigiditas: quia temporis frigiditate humores congelantur & inobedientes redduntur. Et remedium contra hoc est q̄ patiens debet poni in balneo sine aere non trahente, sed solum dissolvente & calefaciente humorem congelatum secundum Auic. in primo, vñ Aui. dicit q̄ patiens debet intrare in primam cameram balnei & secundam & non tertiam: quia traheret ad se medicinam et ipsam debilitaret, et eūonem impediret quia cum motu contrario traheret humores in otui medicinæ. Sexta causa quare medicina non euat: est complexio frigida materię euacuandæ. Remedium contra hoc est calefacere ventrem per calida appositā extra vt apponendo supra ventrem extra vesicā aneam plenā aqua calida. aliud remedium est tegulam calefactam, aut auriculare calefactum ad ignē supra stomachum extra ponere.

SECVNTVM nocumentū q̄ facit medicina ē nauſea: vt cum damus esulam & myrob. Et remedium contra hoc est vt cum timemus hoc bonum est, vt ante exhibitionem medicinæ cum de facili vomit patiens debemus ei aliquid ad vomendum: postea vomat: & si hoc non fecerimus, tunc demus ei post exhibitionem medicinæ aliquam rem acrem vt succum mali granati: aut vix agrestis: & fricemus extremitates & plantas pedum, vt spūs & calor expulsiui medicinæ per vomitum attrahatur ad locum fricatum: & fringamus manus & pedes cum chorda fortiter dolorem inducendo: vt spūs & calor nō expellat medicinam per vomitum: sed potius ad locum doloris currant &c.

TERTIVM nocumentū q̄ facit medicina est torsio & mordicatio: propter medicinæ acuitatem, vt cum damus helleborum. Et remedium contra hoc est vt medicus sit multum sollicitus, vt illam acuitatem medicinæ reprimat cum rebus infrigidantibus: vt per potum aque frigide aut per rem pinguiorē vt tuosam & dulcē quæ leniat eius acuitatem frangendo, vt butyrum: aut amygdalas dulces: aut nucēs: aut ea quæ medicinā inferius faciāt descendere, ne torsionem in stō vel in ore stomachi faciat sicut aqua hordei sua cursibilitate.

QVARTVM nocumentū q̄ facit medicina, est aliquando febris: quæ aliquando venit vel propter temporis caliditatem vel medicinæ. Remedium est contra hoc dare in frigidans, vt est syrupus vio. nec isti potionato debemus dare syrupum acetosum, quia acetum est frigidum & tuat iudeo cito ledere intestina ex eūone debilitata: cum frigidum sit in initium neruis, & membrīs neruosis, & sua acuitate cito ea excoriaret, & fluxum cholericum induceret: & hæc est rō quare prohibemus actū frigidus res potionato: immo omnia tepida quia infrigidantia nocent tam in cibo q̄ in potu.

QVINTVM nocumentū q̄ facit medicina, est aliquando syncope quæ accidit aliquando aut per nimiam euacuationem, vel medicinæ horribilitatem, tunc remedium contra hoc est dare aromaticā confortantia, & strigantur extrema fortiter, & proiciat aqua frigida in fronte & apponantur naribus res habentes fortes odores, & aromaticas.

SEXTVM nocumentū q̄ facit medicina, est aliquando solutio ventris quæ accidit: aut propter complexione membrorum frigiditatem: aut propter venarum debilitatem: aut propter earum amplitudinem: vel intestinorū

debilitatem. Et remedium contra hoc est, quia tunc debemus ventrem fringere, hoc autē facimus multis modis. Vno modo medicinam expellendo, alio modo humorum retinendo ne fluant ad stomachum, alio modo strigendo venas, alio modo intestina claudendo ne humores recipiant. dādo mēspila: diacitonitem, coctana, & tū intestina claudunt ipsa retinet humores, & non dimittit eos fluere, alio modo ponendo patiemē in balneo, quia balneum humores ad se trahit ne ad stomachum descendant. Item debent ligari eius extrema, sicut in vomitu & eadem de causa.

SEPTIMVM nocumentū q̄ facit medicina, est q̄ ipsa aliquando non soluit in prima die, aut in secunda, aut in tertia. Et remedium cōtra hoc est fm Aui. q̄ post duos dies aut res debet fieri phlebotomia, & cām ponit Aui. quia licet medicina non euacuet ipsa tum humores commouet, quā commoti possunt ad membrum nobile venire, & ibi apostema facere.

Electuarium generatiuum.

SVperius vifum est de electuarijs cōpetentibus mēbris vitalibus & animalibus nutritiuis. Nunc dicamus de vno electuario solum q̄ cōuenit membrīs gñatiuis, q̄ est diastyrion: & est dictum a satyris. Satyrus herba est dicta a satyris aut eorum: & est satyris sis virgē erectio: radice dictæ herbæ vitmur, & vocatur illa quibus vitur testiculi satyrorum. Istud electuarium confert ad coitum. funt. n. duo ad coitū cōferentia. Vñ est res sperma generantis, aliud est res sperma prouocans. Res sperma generans est duplex. Vna est visus multus sanguinem generans & chymum laudabilem, alia est medicina calida & humida vaporosa: quia talis nature est sperma: quia in coitu tria funt materia calida & humida euacuanda, q̄ est sperma & spūs siue vapor vel ventositas mouens & erigens præputium & spūale faciens spermā, quia cum ipso debet esse spūs, & ipsum spermā est spirituale fm Philosopherum. Item ibi est medicina coitum, p uocans, sicut anisum. medicinæ menstrua prouocantes quæ aperuntur: qui tū comedunt anisum. vt coitum auferant sicut dicunt monachi, & ex hoc sequitur dicitur ipsi q̄d est frigidum. Sed sequitur anisum, aliqui prouocant tumaliqui prohibent: cum. n. in testiculis, aut in vasis seminalibus, est materia multa incisa clausa: tunc anisum viā aperiendo & materiā diuidendo, prouocat coitum, sed cum materia est pauca in corpore ipsam materiam et v̄tositatem consumendo: coitū impedit ab. Vñ vt credo: vocatur testiculus vulpis. Sed cauendum est ne istud electuarium detur nisi prius facta præparatione: ne in corpore extenuato siccō, quia ipsum corpus consumeret, & deficcaret: sed in corpore plectrico: repleto, carnoso, & adhuc prius disposito & præparato per vifum ciborum multum sanguinem cursibilem generatiuum, sicut oia forbilia, & iura bonorum carnilium, vt gallinæ & similia: & vtatur ocio & quiete: aliter non debet dari. In isto electuario sunt quædā posita quæ calida & humida sunt & propter hæc materiam in coitu præstant, & quædam stimulant spiritus & ventositatem ad hoc conuertendo & cōferendo. Satyris sunt casī & humidi & vaporosi, & similiter baucie. Vnde Ras. iij. Almanfo. baucie funt calidæ & inflammatiuæ, & acuitatem spermatis præstāt. Similiter. fecali. i. cepe domus, cinnamomum quod ibi ponitur ad stimulandum & ad spiritus reparationem & zingiber. est calidum ventosum siue vaporosum, et ideo libidinem prouocat: sicut est piscis zirbus quidam & habet aspectum proprie ad testiculos & ad coitus prouocationem.

De electuarijs laxatiuis.

Abito de electuarijs digestiuis & alteratiuis. Nūc videamus de electuarijs laxatiuis. Et de hoc quatuor videamus ad præsens.

Quorum

Satyrus

Scincus

Quorum primū est diaprunis, qđ vocatur diamasce, non dicitur à prunis diamasce: & sunt ibi pruna basif & sunt frigida & humida in fine tertij gradus. solutū eua cuando cholera in de omni morbo calido: & maxime in acutis & peracutis i omni tempore morbi sine periculo: & illud verum est qđ est simplex, tunc. n. conuenit in oī tempore morbi prædicti: & in die paroxysmi pruna sunt ibi basif, quia laxant & infirigunt. Istud autē electuariū datur ad infirigendum & laxādum: & maxime in cau sone & synocha, & istud simplex daf in omni hora dici cum aqua calida.

Oxy similiter est parum laxatiuum: oxy. i. acetosum: quia fit de succo malorum granatorum acetosorum: ma lum aut granatum duplex est quoddam dulcet: quoddā acetosum, de succo acetosi fit: & habet eandem receptam quā habet diaprunis: nisi quia i diaprunis est reub. & nō est oxy. oxy duplex est, i. simplex & laxatiuū, simplex datur in acutis.

De tryphera similiter est electuarium laxatiuū, & est du plex, vna est tryphera faracnica, alia tryphera magna, & ista est de opiatif: sed prima est vnum de electuarijs laxatiuis. Tryphera faracnica hominem iuuentē reddit. vnde iuuentem prolōgat, lenit euacuādō phlegma: in ipsa sunt myroba. de ipsa pōt dari, ʒ. i. vel. ij. sine pericu lo. De diaprunis aut vel oxy simplicis, ʒ. ij. vel. iij. vnde minus de tryphera debet dari: quia in ea sunt myroba. myrob. citrini sunt ibi basif. vnde valet iſtericis: & hepa tificis. & in simplici tertia & in duplici de cholera, quia ipsam purgat.

Catholi con.

Catholicon laxat humores leniendo & dī sic, quia est medicina vſis, & datur omnibus hominibus, & oēs hu mores eſt: sicut patet per sua componentia. Sunt. n. que dam que melancholia euacuant, quēdā phlegma. quēdā cholera: & pōt dari in febribus & sine feb. valde est bona medicina. vnde boni medici valde vtuntur iſto ele ctuario: quia nulla medicina pōt quācumq̃ ista possit lenit peritus. polypodium est ibi basif: parum est laxatiuum: tñ aliquoties accidit qđ multum euacuat. vnde experimē to vidi qđ cuidā mulieri dedi ʒ. ʒ. & duodecies affellauit. Sift de oxy simplicis. xxi. vicibus affellauit quidā mona chus, sed nō est vis in hoc quātuncūq̃ faciāt affellare: nō est periculum: quia non faciunt hoc nisi per accidens, & non fortiter attrahunt. In iſtis enim monachis & mulie ribus sunt multi humores congregati in stomacho ex pi sis & fabis, & piscibus. Et ideo ex leui causa multum ab eis euacuatur.

Vtrum medicina euacuatiua attrahat à venis.

Viso qđ medicina euacuat & per quem modum: nunc queramus à quo ipsa euacuet. Et circa hoc, primo queritur vtrum ipsa attrahat à venis vel extra venas: & videtur qđ à venis per Auic. liij. lib. et per Raf. vij. Almanfo.

Oppositum dicit Gal. ix. megatechni. dicit enim hic morbus. i. synocha de qua loquitur hic: nō est alius nisi plenitudo cum calore. plenitudinem aut oportet minui: & calorem infirigidari, qđ si stultus medicus cogit hāc mi nuere cum laxatiuo & diuretico: necessario calorem aug mentat: hec. n. medicina calida est. Item impossibile ē plenitudinem existentem in venis laxatiuo purgari, nā hoc non attrahit nisi ea que sunt extra venas. Dices qđ verum est, quia non euacuat humorem, qui est in venis. i. cuius proprius locus est extra venas: vt phlegma, chole ra, & melancholia. Contra. locus naturalis magis pro prius est rei qđ accidentalis: sed proprius locus humorum est in venis, quia in venis sunt apti ad nutritionem, vbi sunt cum sanguine, ergo &c. Dico qđ euacuat à venis & extra venas.

Vtrum humor in venis facilius euacuetur qđ exilens extra.

Consequenter queritur quis humor facilius euacua tur, an ille qui est in venis: an ille qui est extra ve nas, & vt qđ ille qui est in venis: quia. iij. de iua mentis membrorum dicitur, qđ tōt est locus amplior tā to ab eo attractio est facilius, sed vengunt ampliores qđ membrorum raritates. ergo &c. Contra. tōt humor est amabilius naturæ. tanto tardius attrahitur: vt patet de sanguine qui fortiter retinetur à natura propter amicitiam. sed in venis est humor amabilius, quia est aptus ad nutritionem. alij sunt ad iuamētum. i. qui sunt extra venas. ergo &c.

Solutio. dicendum qđ omnis humor per venas me raicas trahitur ad stomachum: excepto humore à capite reumatizāte ad meri. Ille. n. humor à meri ad stomachū non trahitur per venas me raicas, sed forte per alias ve nas, & excepto humore à pulmone euacuando. Et si hu mor à pede euacuatur, primo trahitur vsq̃ ad medium dorsi & postea ad chilum venam: postea ad hepar: postea ad me raicas, postea ad stomachum: & postea ad in testina: postea ad anum extra. Si à manibus attrahitur primo attrahitur mediantibus venis existentibus versus collū. deinde ad spinam dorsi. deinde ad hepar. deinde ad me raicas: deinde ad stomachum: sed non est ita de humore rheumatizante à capite, sive in vigilia: sive i som no. Et ad autoritatem Gal. qđ medicina non euacuat hu morem, cuius proprius locus est in venis. i. sanguinem. Alij tñ humores non habent proprium locum in venis: quia non sunt ibi quantum ad propriam operationē: sed ad alienam que est nutritio: cholera enim est ibi. vt faciat sanguinem penetrare. Melancholia est ibi vt ipsa sangui nem inspislet. Est phlegma. vt tempore necessitatis cōuer tatur in sanguinem. Quia ergo non nutriunt nisi cū san guine: ideo non est eis proprius locus: quia in eo opera tionem propriam que in eis debetur, non operatur in ta li loco, sed cum alio & per aliud cum sanguine: sed chole ra extra venas est in intestinis habet vsq̃ propiā operatio nem, que est mordicare intestina & per hoc expulsuam confortare. Et melancholia in ore sibi habet suam propriā operationem, que est appetitiuā confortare. Et phlegma suā propriā operationem habet in iuncturis que est ipsas irrorando motum facere. Tales. n. humores attrahit me dicina et talium locus pprie est extra venas. Et licet istud sit verum tñ non est hec intentio Gal. in illo loco, sed sua intentio est hec, quia in ix. megatechni dicit de synocha & synocha: & dicit hic. qđ in synocha est plenitudo i venis. Differunt aut plenitudo & abundātia, quia plenitudo est oīum humorum repletio & æqualiter: sed abidan tia est vnus humoris præ alijs tantū. Dicit qđ medicina non euacuat plenitudinem existentem in venis. nam nō euacuat nisi ea que sunt extra venas. i. que faciunt pleni tudinem extra venas. Isti. n. humores non faciunt pleni tudinē in venis sed sanguis. ideo non eūant ipsam pleni tudinem. hec. n. est sua intentio. Aliam qđnem soluit Aui. dicens qđ humor qui est in venis facilius attrahitur quia propinquior est, & quia locus est amplior, tum ergo argumentum procederet nisi essent iſte conditiones.

Vtrum medicina secessiua attrahat humores ad in testina vel ad stomachum naturaliter.

Consequenter queritur vtrum medicina secessiua attrahat humores ad intestina naturaliter, aut ad stomachum. Et videtur qđ ad stomachum fm Sera pio. in. vij. Item per rationem sic vomitiua medicina hoc facit. ergo & secessiua. Oppositum dicit Aui. et Se rapio. in. vij. & ideo videbitur sibi ppi contrariis. Dico qđ medicina secessiua attrahit humorem ad intestina natu raliter. Causa prima est quia medicina secessiua est inimica stomacho, ideo ab ipso cito expellitur ad intesti

Meſ.

Ii ii na

na anteq̃ attrahat materiam, & tunc in intestinis existēs attrahit materiam. Item ipsa stimulo dno vel mordendo stimulat stomachum, vt ab ipso ad intestina expellat & ideo cito ipsa expellitur aut trahit ad locum, ideo ipsa trahit ad intestina. Item secundum Serap. si medicina traheret ad stomachum & expelleret ad intestina, postea non esset motus ita ordinatus, sicut si ad intestina solum: quia ab intestinis ad stomachum trahere deinde à stomacho ad intestina est inordinatio. Quarta est, quia dato q̃ medicina sit in stomacho: adhuc non traheret humorem nisi ad intestina, quia expulsio intestinum fortior est q̃ attractio medicinx, & ideo non potest attrahi ultra intestina. Quidō dicit q̃ attrahit ad stomachum fm Serap. verum est aliquod partem medicinx quādo medicina est vehemens attractionis: tñ raro accidit.

Ad aliud patet, q̃ non est simile: quia medicina vomitiua fortior est q̃ secussua, ideo pōt vincere expulsuū in testinum, & ad stomachum attrahere, vnde si pondus denarij aut oboli scamoneæ ponitur ad hoc q̃ sit medici na secussua, plus poneretur de scamonea ad hoc, q̃ esset vomitiua: & ideo periculosior est, ideo &c.

Benedictū dicitur, quia ab omnibus à quibus sumitur benedicturū fit: datur habentibus infirmitates contra quas inuenta fuit, valet ad guttā arteticā, & podagrā ex vento sitate, renes & vesicā purgat &c.

Catarcticum imperiale, i. laxatiuum: pro imperatore & alijs delicatis hominibus inuentum fuit &c.

Paulinū antidotum, paulinum, i. magnum: antidotū i. contra datur: quia magnam virtutem & efficaciam habet &c.

Circa eūonem per fecessum quatuor sunt visa. Primum est, quæ sunt illa quæ impediunt medicinam per fecessum, & quæ sunt illa quæ rectificant eam. Secundum sunt modi us preparandi corpora quæ debent euacuari.

Tertium sunt, quō debet medicina preparari per quā debet fieri euasio. Quartum sunt de nocuentis quæ eueniūt corpori humano ex exhibitione medicinx & de remedijs contra ipsa.

Signa euacuationis completæ.

NVnc circa euacuationem adhuc duo videamus, quorum Primum est de signis completæ eūonis factæ per medicinā fecessuum. Secundum est de regimine patientis post eūonem. Et primo dicamus de signis completæ eūonis. Et sciendum q̃ completa euacuatio facta per medicinam fecessuum habet quatuor signa.

P R I M V M est facilitas euacuationis, & leuitas patētis, quia dicit Gal. supra illū apho. iij. particulæ. In pharmacij si qualia ducere &c. q̃ cum æger sentit alieuiationem, signum est q̃ medicina nociua est expulsa, et facilitas euacuationis significat: quod materia est digesta, quæ euacuatur.

S E C V N D V M signum bonæ & completæ euacuationis est sitis patientis secundum Hip. in quarta particula. Quicunq̃ in pharmacijs non sitiunt, & Aui. recitat hunc apho. secundum Gal. in v. & dicit q̃ habet calum niam, si intelligatur de siti ex quacūq̃ cā veniat. Sitis. n. potest induci quatuor de causis post eūonem vel post potionem medicinx. Vuo modo propter complexionem stomachi calidam & sic. in talibus enim de facili inducitur sitis. Secundo modo propter materiæ caliditatem & siccitatem inducitur caliditas: & siccitas in ore stōi. Tercio modo propter humores calidos attractos & commotos ad stomachum, à quibus fumi resoluuntur, qui os stomachi desiccant & calefaciunt, & ad hoc sequitur sitis. Vnde tunc habent sitim post quatuor fellas aut quinq̃, & si sit ista tribus de causis veniens non est signum bonæ & completæ eūonis. Quarto modo causatur sitis à priuatione humorum, & membrorum inanitione, quæ inani

ta à stomacho trahunt & ipsum deficiat, ex quo sitiōritur: & hæc sitis est signum bonæ eūonis. Videat ergo medicus ex quo sitis causetur, si enim videt q̃ iste est frigidus & humidus, & q̃ sit phlegmatica euacuatio, & medicina sit frigida & humida: aut non multum calida & siccā, tunc si habeat sitim: tunc est signum bonæ & completæ euacuationis.

T E R T I V M signum est somnus profundus, & hoc dicit Aui. lib. i. fen. iij. ca. iij. Somnus profundus post solutionem ventris & vomitus signum est q̃ corpus est mundificatum, & q̃ medicina contulit. Et idem Aui. iij. li. ca. de subeth. & hoc idem vult Gal. supra illū aph. iij. particulæ. Cum volueris ducere: moue corpus, cum volueris sistere, somnum fac, & noli mouere, cum enim post potionem est somnus profundus natura pacificata est. vnde à somno cognoscitur quies & pacificatio vir tutis.

Q V A R T V M signum est mutatio egestionis. vnde si in patiente purgetur phlegma, & prius habebat egestionem attestatam supra phlegma, & postea mutetur bonum est: quia signum est bonæ eūonis, & quia materia phlegmatica est euacuata, & si non mutet, malum est: vnde Hip. i. iij. particulā apho. Egestionis nigre malæ: quātuncūq̃ colores fuerint plures, non malum fed bonum, signū enim est q̃ pharmacum euacuat materiam malam, & postea cum mutatur signum est tunc quod mala materia est digesta. Vnde semper in principio morbi, quia hoc non fit vi nature sed morbi. Vnde. ij. apho. mutationes egestionum &c. & hoc est verum in fine digōnis. i. post digestionem malæ materiæ & non ante.

Regulæ post euacuationem obseruandæ.

NVnc videamus de regimine patientis post eūonem. Et de hoc dantur decem regulæ.

P R I M A regula est de motu patientis, quia primum q̃ d'ingitur patienti post exhibitionem medicinx est motus, & ideo tñ prima regula est de motu quæ regitur patientis post exhibitionē medicinx. Regula est hæc: quia si cut ante exhibitionem medicinx patientis debet q̃ scere, ita post exhibitionem medicinx patientis debet moueri, ne superfluitates aggreget. Sed tñ sciendum q̃ si medicina sit subtilis: tūc debet moueri per motum ne virtus resoluatur. Si autem est crassa debet paulatim moueri, vt medicina descendat inferius: sicut post exhibitionem cibi crassi ne noceat ori stomachi. & citius à calore stomachi i fundo fortiori possit diuidi. et vt citius attrahere, & post cum habeat nauseam, non debet moueri, quia tunc augmentaretur. Vnde Aui. lib. i. ca. de exercitio. dicit q̃ patientis debet quiescere quousq̃ anima eius sit sedata, quia anima trahitur pp ventositatem medicinx. Vnde Aui. dicit ca. prædicto, q̃ non esset laboriosum eas bibere nisi essent venosæ, & per motum illū plus mouetur fumus ventosus medicinx, q̃ fm Hip. iij. apho. motio corpus turbat, ideo debet quiescere quousq̃ dimittat appetitum vomendi.

S E C V N D A regula est de somno, & est si medicina sit debilis, sicut est, quæ datur in liquida substantia, tūc debet iniungi somnus, secundum Aui. in. i. ne natura fortificata in somno medicinā digerat, & virtus attrahendi à medicina auferatur. Sed si sit crassa tunc debet dormire vt natura eam diuidat.

T E R T I A regula est: vt post exhibitionem medicinx bonum est vt detur succus stipicus, vt succus mali granati: aut succus vugæ agrestis, vt per hoc confortetur stomachus, ne materiam aliunde recipiat, vt per hoc vomitus impediatur & prohibeatur. bonum est tñ ante exhibitionem istius succi stipici de aqua calida, vt lauet stom & impediatur portiois alicuius in heretiam stomachi: & deinde confortetur cum succo stipico, ne humores reci

piat.

piat. & hoc vult Hipp. & Gal. in. v. acutorum: q̄ debet dari aqua hordei post exhibitionem medicinæ propter causam dictam.

Q V A R T A regula est, vt post exhibitionem medicinæ & confortationem oris stomachi per prædicta, bonū est vt supra ventrē ponantur calida non vehementer tñ: quia si essent vehementer calida, attraherent in contrariū medicinæ. Illa autē calida facit ad attractionē medicinæ quia cū medicinæ associatur caliditas, fit fortior attractio s̄m Gal. in. v. simplicis medicinæ: & iuuat ad hoc vt medicina cito diuidatur a calore naturali, & citius operetur: vnde bonum est ponere pedes in aqua calida, quia per hoc totum corpus calefit: etiam bonum est tegulam aliquantulum calidam supra ventrem ponere, & hoc vult Auicennā.

Q V I N T A regula est, q̄ cū medicina incipit operari: tunc patiens debet moueri paulatim quia per hunc motū medicina ad inferiora descendit, & per hoc nocuum tum eius impeditur s̄m Gal. motus iste iuuat ad motum humorū: & per hoc facilius expellitur, & hoc vult Gal. ij. acutorum, & etiam Rasis.

S E X T A regula est, q̄ patiens non debet comedere nec bibere postq̄ medicina incipit mouere quousq̄ completa sit euatio, ne per hoc virtus medicinæ impediatur exceptis tribus casibus. Primus casus est, qñ stomachus est calidus & siccus, ne igitur ista caliditas & siccitas intē datur, & febris consequatur, bonum est dare aquam calidam aut syrū. v. i. & hoc vult Gal. in. ij. acutorum. Secūdus casus est, qñ multa cholera ad stomachum venit, que in ordinationē & lesionem & corruptionem inducit: aut ibi remanens putrefit & foetere facit. Tertius est cum patiens magnam famē habuerit anteq̄ medicina suū opus compleuerit, & tunc dandus est cibus anteq̄ medicina suam compleuerit operationem, aliquoties accidit q̄ nimis tarde mouet, vt per vnum diem aut duos, & tunc nō debemus expectare completam euacuationem: sed debemus dare micam panis intinctam in aliquo succo cōfortatiuo & aromatico, ne ergo febris fiat, & fames nimis intendatur, & fiat corporis desiccatio, bonum est tunc eos aliquo succo confortante vel cibo, non tñ impediēte attractionem medicinæ, dietare.

S E P T I M A regula est, q̄ post euacuationem cōple tam debet somnus iniungi, licet apud quosdam medicos non sit bonum: cum dicant q̄ non inueniatur ab autore aliquo, & ratio eorum s̄m Auic. hic: quia somnus stomacho manito non debet prouocari secundum Auic. Ga. tñ dicit prauillam apho. iiii. particulē. cum volueris ducere helleborum &c. quia somnus debet inungi post medicinam, quia sicut per medicinam natura irritat, ita i somno & quiete confortatur.

O C T A V A regula est, q̄ post somnum debet comedere parua quia virtus est debilis, ne ergo cibo multo fucubandus est paucus cibus, & hoc dicit Gal. i. & ij. apho. & in lib. acutorum dixitidem. vnde q̄to plus euacuatur, tanto minus comedatur, eo q̄ plus est debilitata virtus. Et q̄to minus euacuatur, tanto plus comedat. Est tñ sciendum q̄ iste cibus debet diuersificari post euacuationem s̄m diuersitatem euacuationum factarum per medicinas & s̄m diuersitatem patientium. Aliquantum enim phlegma euacuatur: & est patiens complexionis frigida, et tūc post euacuationem factam per medicinā bonum est dare cibum calidum, incisiuum, secundum Auic. in primō. vt nasciturum, & causa est: quia cum portio materie sit euacuata, & non tota, quia totam non debemus euāre ppter virtutis debilitatem, tunc per illum cibum calidū incisiuum datum, residuum materie consumetur & stomachus calefit, si cholera euacuetur & stomachus sit calidus, bonum est, vt deur lactuca primo, p̄terea post euacuationem bonum est dare aquam calidam: vt laquetur intestinum

anteq̄ cibus fumatur, sed aliqui dāt aquam frigidā post euacuationem, & post phlebotomiam, sed hoc est malū nisi in casu vno. s̄ q̄ dolor est in hepate & calefactio que est ibi propter incensionem, & motum cholere, ideo tūc est bonum dare aquā frigidā eius incensionem mitigātem. In alijs casibus nocet, quia frigidum actū est inimicū membrīs necrosis.

N O N A regula est, quia secunda die post prædicta debet intrare balneum: nisi sit multum debilitatus: tunc nō detur: sed si sit fortis, tunc secundum artem die secūda debet intrare balneum, secundum q̄ vult Auic. in primō. licet antiqui dicant contrarium. Vnde qui euacuatur secūda die, intrat balneum, attamen eadem die in qua data est medicina non debet intrare balneum. Vnde cum nos tamen memmus nimum fluxum ventris, & balneum stringit ventrem s̄m Gal. ij. acutorum, supra illam partem balneare humidum habentibus ventrem, balneū stringit ventrem trahendo materiam ad partem oppositam. Item dicit Gal. ij. apho. super illo apho. in temporibus calidis plurius iustos &c. balneum trahit materiam vel humorem ad exteriora, sed si timeamus nimum fluxum ventris, tūc balneum debet secūda die dari: quia euacuat residuum materie, medicina enim humores mouendo, sumi ad cutem eleuantur, qui per balneum postea euacuatur, & cō hoc quia per balneum desiccatum corpus per medicinam huī mediat: quod autem residuum est materie euacuet & humectet, hoc dicit Gal. ij. apho. balneum euacuat que cuti vicinatur &c.

D E C I M A regula est, quod vltimo scilicet die tertio debet fieri phlebotomia, quia mali funi ab humoribus resoluti inficientes humores euacuatur: & qui si ibi remaneret corruptionem in humoribus inducere possent.

De tribus electuarijs.

Restat dicere de tribus electuarijs tantū. Quorū primum est benedicta. Secundum cataracticon imperiale. Tertium est paulinum.

Benedicta dicitur, eo q̄ ab omnibus fumentibus eam benedicitur. Istud autē electuarium s̄m Nicolaum ad dominio euacuat phlegma, sed credo q̄ nō est verum, in inspicimus ad eius receptam. Est enim ibi de diagridio, 3. v. & hmoi, & turbi &c. sed, 3. i. de scamonea magis ena ret, & dominaretur in euacuo humorem ad quem habet aspectum q̄ 3. i. vel. ij. turbi & hmoi aut alos. Si vero volumus per eam euacuat phlegma, debemus scamoneam diminuerē, aut alia augmentare quæ phlegma euacuat: vt aloë, agaricus, & turbi: intantū q̄ dominatur in euacuo phlegmatis respectu scamoneæ in euacuo cholere. In hoc electuario turbi radix est basis: & iō de eo videamus. Turbi est quedam radix calida & sicca, illud autē qd est album concuum est melius, & expellit humores contentos in stomacho & intestinis, illud qd euacuat phlegma est subtile, quātum est de se, fed cum cingibere euacuat crassum phlegma secundum Auic. Item adustum humore euacuat, sed differenter. s̄ quia ipsum euacuat, cum datur in liquida substātia, sed cum datur in puluere euacuat phlegma. vnde Rasis. ij. Almanfo. facit puluerem, de hoc valde bonum ad phlegmatis euacuationem, ita qd accipitur de turbi secundum quod competit ad agritudinem, & ipsi patienti quia aliquando plus, aliquando minus: & in subdupla proportionē de zingibere, & de zuccaro quantum de omnibus istis. vnde recipit drac. x. turbi & zingibe. drac. v. zuccari. drac. xv. & hoc est valde bonum: quia secundum quod postea videbitur, primo debet de basi medicinæ accipi quantum competit patienti, et postea in subdupla proportionē de iunamen to, vt zingibe, 3. v. cum accepte sint turbi, drac. x. & quia ista sunt calida & sicca, ideo ad repressionem caliditatis & siccitatis eorum, apponitur de zuccaro quātum de illis duobus. Benedicta purgat phlegma à iun. turis, Mes. Ii iit & renibus

De bñ dicta.

Turbit.

& renibus, & vesica, vnde valet, vt dicit Nicolaus ad ar-
 teticum & podagram. Sunt enim aliqua que confortant
 stomachum, quia scamonea est inimica stomacho, vt ca-
 ryophyl. ro. &c. Vnde ista sunt ibi referentia mali-
 tiam medicinæ. Alię sunt ibi medicinæ simplices quæ li-
 quefaciunt phlegma in renibus, vt faxifraga, milium fo-
 lis, alię quæ in iuncturis, vt macropiper, asparagus, car-
 ui, feniculus, &c. aliquid quod confortat cor, vt macis,
 & crocus, quia scamonea est inimica stomacho & cor-
 di, falgemma est ibi, vt medicinam faciat descendere citi-
 us, ne stomacho nocere, & sunt ibi alię medicinæ
 quæ ducunt alia, & liquefaciunt phlegma ac incidunt
 vt semen feniculi, carui &c. & sunt ibi huiusmodi quia
 habent aspectum ad iuncturas: attrahunt. n. phlegma
 ad iuncturas & confortant sua duplicitate, quæ habent iunctu-
 ras, ne materia recipiant, & ideo cum volumus dare be-
 nedictis, ppter membra iuncturalia debemus eam cum alio
 componere quæ sit hęc quia debemus augmētare huiusmodi eo
 quod ad hoc hēat aspectum. Et tunc vocat benedicta cū her-
 modactylis: sed illa quæ ibi ponitur vocat benedicta ab-
 solute. De ista line acumine bene pōt dari. 3. f. sed si acua-
 tur cum scamonea, vel esula ad plus. 3. ij. vel. 3. duas.

Et notandum secundum Rasim: tñrbith, non habet
 fregum, quia manifestum nullum nocumētum inducit
 corpori.

De ca-
 ractico
 impiali.

Catharticum imperiale. catharticum. i. laxatiuum:
 imperiale, quia factum fuit ppter imperatorem, euacuat oēm
 humorem, choleram, phlegma: & melancholiam, et ē mul-
 tum calidū, quia in se multa caliditate habet: trahit phleg-
 ma ad capite, non des in feb. tertiana cuius materia est cho-
 lera pura, quia calida est, non debet dari nisi materia dige-
 sta, datur. n. quodūdiā aris, quartanariis, & tertianariis,
 cum tertiana est nota, composita ex cholera & phlegma
 teneatque humorem contentum in pectore, & tunc datur
 cum decoctione liquiritiæ &c. Vnde regula est bona, quod
 cum datur medicina aliqua debet dari cum decoctione ali-
 quarum medicinarum ad hoc valentium, vt membrum
 confortet: pōt dari sanis & egriis: vnde sanis aliqd de ipsa
 line digestionem recipiunt. i. 3. vel. ij. Sed melius est post
 digonem. vt si velis dare catharticū imperiale ad eūonē
 phlegmatis fac digestionem syrupum ex calidis, si chole-
 rā ex frigidis, & tunc materia digesta pōt accipere de q̄r-
 to in quartum. 3. i. aut. ij. fm quod competit. vnde securius
 datur post digonē quæ ante, cum in eo sit scamonea, tñ pōt
 dari ante digonem. 3. ij. quia habet fecū digestionis, & eūa-
 tiua, & ægris ante digonē. 3. f. & eūat omnes humores.
 Sed cum cholera: tunc debet acui cum scamonea. Sed cū
 phlegma, cū pulpa aut esula, qñ melancholia, cum lapi-
 de lazuli, & hoc fm quod competit.

De pau-
 no.

Paulinum est medicina debilitat eūans, & est bonum
 ad eūandū in tpe calido in fine vris: & in principio gsta-
 tis: & est bonum ad tentandū vtrum patiens sit leuis ad
 ducendum. Vnde in ferro. i. vespere si detur de paulino,
 3. i. aut. 3. ij. & ducatur. satis facili est ad ducendum, si nō
 difficilis est, eūat phlegma & melancholiam, si aut acuat
 cum scamonea, eūat cholera. Ipso vtitur in corrosione
 carnis mortuæ in dente, cum pulueratū est supponit
 dentibus, habet. n. in se similitas gūmas calidas, & sic cor-
 rosio. Item si fiat cum decoctione myrrhine in aqua, &
 tunc paulinū distemperetur in aqua & denti dolenti appo-
 natur, aufert dolorem dentis ex rheumate: quia in se hēt
 multas gūmas calidas confectissimas, ppter quod cōstringit
 xum rheumatis, & prouocat mēstruā, si distemperetur
 decoctione artemisiæ: & per pellarū in matricē iniiciat.
 Idem faciet si per matricem sumus istorum recipiat. Sole
 bat tñ esse opiatā, sed modo est laxatiua, & non debet
 ea ponī opium, cum datur ad laxandum: ista medici-
 na prouocat mēstruā & preparat ad cōceptum: & facit
 ea quæ dicit fuit.

De passione medicinx.

Distō de operatiōe medicinx dicamus de eius pas-
 sione: & circa hoc queritur vtrum medicina de-
 beat conuerti in eundem humorem quem ipsa at-
 trahit, si a natura vincatur, ita quod non possit illum hu-
 rem attrahere, quia de hoc est controuersia inter Gal. &
 Aui. & videtur quod non, quia dicitur primo simplicis me-
 dicinx quod cibis patitur, & medicina agit, & hęc est diffe-
 rentia inter illa, ergo medicina non patitur, sed si conuer-
 teretur in humorem quem attrahit patetur, ergo &c.

Dubiū
 pulch.

Item Aui. in primo. dicit quod illud quod nullo modo con-
 uertitur, sed agit est medicina: sed tale in humorem con-
 uertitur, & loquitur illic de medicina alterantem: ergo a for-
 tiori ratione de medicina euacuante, cum ipsa sit magis
 actiua, & corpori humano magis contraria. Item nū-
 hil respectu eiusdem agit & patitur: sed medicina agit in
 humore, siue in membro, ergo non patitur ab humore siue
 ea membro. Item Aui. in primo. dicit quod verbum il-
 lius qui dicit quod medicina conuertitur in humorem quem
 attrahit, non est aliquid: ergo &c. Oppositum dicit Gal.
 ij. simplicis medicinx. i. quod tanta conuenientia est inter me-
 dicinam & humorem quem attrahit, quod conuertitur in hu-
 rem quod trahere debet si ipsum non trahat vt cartha. i. fe-
 cro. horten si in phlegma quod debet trahere.

Solutio. Ad hoc dicendum est quod duplex ē medicina.
 Vna euacuans fortiter: & alia euacuans debilitat. Fortis
 non quod conuertitur in humorem quem trahit, & hęc fuit i-
 tentio Aui. Sed debilis potest esse fm Gal. vt carthamū
 in phlegma. Sed quod carthamū conuertitur in phleg-
 ma cum sit calidum & siccum, dubium est. Aliqui dicunt
 sic carthamū si non trahit phlegma circundat a phleg-
 mate, & a phlegmate circundante in phlegma conuertit.

Sed queritur vnde phlegma veniat, cum ipsum nō tra-
 hat medicina, vt suppositum est. Item in humore nō est
 virtus, sed in membro: ergo phlegma non conuertetur car-
 thamū in phlegma, sed magis membrum. Dico quod
 carthamū trahit phlegma a proprietate sua, vnde Gal.
 nō trahit carthamū phlegma quia sit phlegma, sed quia
 est phlegmaticum, & non est dictum quod si se habeat phleg-
 ma: sed est dictum quod in eo est tota species, siue proprie-
 tas, quæ dicitur tota species, per quam ipsum habet con-
 uenientia & proportionē phlegmati, vt ipsum attrahat.
 Illa autem proprietates est casus elementorum proportio-
 nabilis in carthamo & phlegmate, vel idem fm quod debet
 esse idem. ibi enim ē eadem forma generalis siue proprie-
 tas in vitroque, verūtamen est in carthamo actiua, & in phleg-
 mate passiva, & per istam causam elementorum propor-
 tionabilem inter ista natum est vñ attrahere aliud, fm
 quod vñ completius habet istum causam: quod aliud, cū enim
 a natura possit tolli ista virtus actiua, propter remotionē
 istius completius tunc sit deuentum ad istum causam elemē-
 torum proportionabilem phlegmati, & tūc in phlegma
 conuertitur. Quando enim illa potentia non est in misto
 nec illa conuenientia, tunc illud est venenosum alteri. Et
 fm quod ista potentia magis est propinqua, et fm hoc citius
 conuertitur caro pullina quæ bouina quia casus elementorum
 proportionabilis in pullo respectu corporis humani nō
 est ita remotus, nec est ita laevis sub totis dispositionibus
 contrariis, quæ per dispositionem est alterationem mouen-
 tur, sub quot caro bouina, vnde dico quod si natura ve-
 neni posset a veneno removeri, et remaneret forma misti
 fieret cibis, vnde conuenit ei sub rōne quia mistum, non
 sub ratione quia tale mistum est, vt prius loquebatur, nō
 conuenit ei in forma quæ supra missionem incompletam
 addite conuenit tamē ei facta resolutione ad missionē: vñ
 sub forma completa quæ est venenum, & similiter est in
 carthamo, quia differt a phlegmate fm quod carthamū non
 uenit ei sub rōne quia mistum fm quod in eo est casus propor-
 tionalis respectu phlegmatis.

Dico ergo qd cū medicinz virtus attractiua vincit virtutem ipsius membritunc trahit humorem ad secū autē vincitur virtus attractiua medicinz ad virtutē membrit et corrumpitur: tunc remanet potentia ad phlegma, & conuertitur ad phlegma, licet sit calidum & sic. in cōplexione sub rōne qua carthamum est, tñ in eo complexio proportionalis respectu phlegmatis sicut mīlio proportio nalis mīlionis. sicut. n. cā causā, ita effectus effectui pportioneat. cū. n. carthamum phlegmaticum, & habens complexione per quā conuertitur in phlegma, si natura eius vincatur: & hoc nō fit a phlegmate sed a natura.

Ad primum argumentū cum dicitur agit ergo nō patitur: verum est ab humore in quem agit, patitur tñ a mēbro, siue a natura. Vt dicendum, qd natura sua per quā agit vincit per virtutem membri fortius resistentē, & corrumpit & patitur, & ita cibis fit. Ad Aui. dico qd Aui. reprehendit ipsum in hoc qd dicit medicinā conuertiri in humorem, eo qd conuenit cum eo in forma, & arguit contra eum, quia tunc phlegma &c. Sed hæc non est intentio Gal. vt patet per dicta: sed intendit qd conuenit cū eo in proprietate, quæ dicta est ita qd in eo est conuentientia non formæ actualis, sed est ibi potentialis conuentientia: vno tñ actiua, & in altero magis passiuæ: vtrūq; sub suis formis specificis: est tñ deuenire ad talem proportionem in eis: vnum alteri fit idem: ita qd vnum in aliud conuertitur, vt visum est.

Picra. i. amara. G. ab ipso auctore qd ipsam inuenit vāter ad oēm capitis frigiditatē, & stomachi digestionē &c.

Pilulæ ante cibum: & post. R. signi aloes &c.

Pilulæ sine quibus esse nolo: sic intellige pilulæ a rotā distatē distat sunt, sine quibus esse nolo: propter earū magnā efficaciam &c.

De euacuatione quæ fit per vomitum.

Superius visum ē de eūone quæ fit per secessum, nūc dicamus de illa quæ fit per vomitū. Et de hoc duo sunt inquirenda. Primum est de his quæ sunt fienda ante exhibitionem medicinz vomitū. Secundū est de his quæ facienda sunt post exhibitionem medicinz vomitū. De primo dantur sex regulæ.

Prima regula est, qd debemus cauere medicinā vomitiuam fortem in quinque casibus. Primus casus est de illis: qui habent pectus stricū, & membra spiritalia debilia: talibus. n. non debet dari medicinā vomitiua: hi. n. non possent pati fortem vomitum per Gal. in apho. vomitus laboriosior est secessu. Ideo tales nō debent euacuari per helleborum vomitiuū, vñ. iij. apho. phthicos meruentes ad superiorem pharmacias phthicos. f. habebit, vt sunt illi qui sunt dispositi ad phthisim: vt illi qui habent collum gracile, & pectus stricū, & similia.

Secundus casus est, qd illi qui sunt apti ad spemund sanguinem in non debent euacuari per vomitiuū: ne ex nimio conatu ad vomendum sequatur sputus sanguineus qd est malum: quia sanguis vnde conq; fluat superius est malum. Tertius casus est: qd non conuenit vomere nō debet fieri vomitus fortis, esset. n. tūc valde subita mutatio. f. a non vomente ad fortiter vomentem: quibus quidem vomitus est valde laboriosus, & ita esset ibi multus labor. Quartus casus est, qd pingues non debent euari per vomitum, quia pingues habent stricās venas, & itō materia attracta superius ex conatu nimio ad vomendū stomacho simedum est de ruptura venarum. Quintus casus est: qd non debet dari medicinā vomitiua illis qd sunt dispositi ad synanchem, & de facili incurunt eam: sicut sunt illi qui habent membra superiora versus vultū, in tē parte sit synanchē debilia. Illa. n. mēbra debilitate sua sunt impotentia, materiā ad se tractā per medicinā vomitiuā expellere quæ ibi aggregata remanens, facit apostema synanchem.

Secunda regula est, qd anteqd datur medicinā vo-

mitiua fortis, debet patiens disponi ad vomendum, nisi sit dispositus: quia si esset habilis et dispositus ad hoc, istud sufficeret: primo ergo debemus ipsum disponere, exhibēdo ei medicinā debilem vomitiuam.

Tertia regula est de illis quæ debent disponi ad vomitū, & quæ faciunt ipsum debilitare vomere, si volumus fortem vomitū, debemus antea re leuem facientem leuiter vomere: vt diuersos cibos simul: ciborum enim diuersitas stimulat stomachum ad expellendū & vomendū. Cibi. n. assumptio vnus reddit ipsum auditū in rei nendo, & in ipso declatur fm Aui. in. i. licet videatur dicere contrarium in primo lib. cap. de fastidio, qd comessio vnus cibi solum generat fastidium, & hoc est verum in diuersis mensis: non tñ in eadem mensa siue comessio ne. Sed eo rōne reddit sōm auditū. Bonum. n. est nūc comedere vnum cibum, cras de alio, & post cras de altero, ne per comessioē vnus & eiusdem cibi qualibet die fastidium generet, sed in vna mensa plura comedere, fastidium facit. Item cibi preparantes ad vomitū debent esse pingues, quia tales habent multum densum aerem in se, pp qd natant in ore stomachi, & secum materiā deferendo ipsum ad stomachi orificium eleuāt, & fastidium generant, & etiam multa vini portio preparat ad vomendum. Vnde secundum Aui. in primo: antiquitus solebant inebriare se semel, aut bis in mense, vt vomitum prouocarent.

Quarta regula est, qui vult facere vomitum et leuem facere: faciat ipsum leuē, licet leuius fiat post cibū quia cibis corrumpitur ibi ab humoribus attractis: qui corruptus cum humoribus in stomacho existit stimulat stomachum ad expulsionem sui per vomitum. Sed vomitus fortis non indiget stimulo, nisi medicina data & humoribus per eā attractis. Item quia humor motus malus nouemotum inducit naturæ quæ quietis: itō ipse stimulat naturam ad sui expulsionem.

Quinta regula est, qd cum triplex fit vomitus, f. fortis: debilis: & mediocris. Primus fit per helleborum. Secundus fit per semen raphani, semen rutæ: pulegium montanum: semen cepæ, & porri. Mediocris fit per helleborum intinctum cum raphano siue infixitū: qd raphanus habet solum odorem hellebori fm Aui. & de hoc mō siue r. radix raphani debet scindi: aut pariri, perforari, & helleborus debet poni sub illa figurā: & hoc adhuc existit raphano in hortis: dimittatur per duos dies: aut p. press & tunc ille raphanus habebit odorem hellebori: & non substantiā, & iste est securus vomitus.

Sexta regula est: primo anteqd fiat vomitus fortis debet preparari patiens, & debet dari ei vomitus debilis hoc modo. primo debet accipi raphanus & scindi pro rotulis, & iste rotulæ debent poni in oxymelle simplici, aut diuretico, aut scillitico: & debet dari ad comedendum vna rotula qualibet die vsq; ad diem quartū, & in quarta die cū hoc debet dari patienti de oxymelle, in quo fuerunt illæ rotulæ raphani cum decoctione seminis raphani. se. porri: & cepæ.

Regulæ post vomitum seruandæ.

Visa sunt quæ facienda sunt ante vomitum: nūc videamus quæ fienda sunt post vomitum: de quo sunt septem regulæ.

Prima regula est: qd post exhibitionem medicinz debent oculi ligari cum plicis manutergiorum secundum Aui. in primo. ne legantur in vomitu, quia oculi in vomitu sunt multum grauati: quia multum compatiuntur stomacho.

Secunda regula est: qd patiens debet moueri post exhibitionē medicinz & vomere in meridie, quæ hora est calidior dieti motus. n. iuuat medicinas ad expellendū quia p motū mouet, & calitas trahit hūores ad superiora: itō illa iuuat ad vomitū.

Tertia regulæ est: post vomitū

Mcf. li iiii tum

Distige
Aui. cō
ciliatio.

Quare.
pigiua
vomitū
excitēt.

Vomit
tus tri
plex.

tum completū, debent os & facies lauari cum aceto et aq̃ tepida, & si parum de cinnamomo ponat, hoc est bonū et hoc duabus de causis. Prius per hoc auferat mala materia, & sapor mali sumi in ore remanentia, ideo os debet lauari cum facie. Secūdo quia vomitus nocet dētibz, ideo oportet os lauari. vnde videmus q̃ sæpe vomentes hēnt dentes turpes valde, & huius duplex est cā. Vna cā est, quia mā calidā ad superiora trahitur: quæ continue nervos debilitat & laxat, sicut balneum cū nervos debilitat cum nervi sunt phlegma coagulatum. Secūdo cā, quia illi q̃ sæpe vomunt, hoc faciūt inordinate, quia illi qui post coctionem statim vadunt dormitū & postea vomūt, & hoc est malum: quia natura cibum digerere incipit in complete tūq̃ qui quidem cibum post indigestionem fit acetosus, acetum. n. dentibus nocet, & ideo melius est immediate post cibum vomere, anteq̃ natura incipiat digerere. Malum est tū quotidie, vel ita sæpe emouere, sicut faciunt aliqui, qui vomunt vt possint melius comedere, ex hoc. n. labore debilitat natura multū, & de hac cā Gualterius de cruce ep̃s carnodensis fuit mortuus, quia cōsue tus erat vomere & vna vice consecutus fuit sanguis, et ita mortuus fuit, quia bene vnā quartā et plus sanguinis per os vomendo emisit.

QVARTA regula est, q̃ post vomitum cibum acciperet tardē, quia ex vomitu multum natura debilitata est, & ideo statim malū est cibum accipere siue obiectū supra q̃ oportet ipsam operari: quare oportet ipsam morari, quia non posset complete digeri.

QVINTA regula est, quā post vomitum retardāda est phlebotomia vsq̃ ad tres dies: quia natura per vomitum multū debilitata adhuc p̃ phlebotomiā debilitat.

SEXTA regula est: quia vomitus multum nocet stomacho, & ideo debemus post vomitum stomachum confortare cum sp̃iticis aromaticis, vt cum vino condito cū cinnamomo, quia cinnamomū est aromaticū & sp̃iticū.

SEPTIMA regula est q̃ si timemus q̃ vomitus nimis remaneat, aut pleueret, dēmus ip̃m impedire ligādo fortiter extrema, diuertēdo fluxum humorū ab ore stōi: & stōm confortādo per emplastrā sp̃itica: vt cum ro. &c. p̃terea ponendo pedes in aqua calida, vt materia exterior trahatur, et ab ore stōi diuertatur.

Res ante vomitum faciendę.

Consequenter reuertamur ad regulā rerum faciendę ante vomitum. Et de hoc adhuc ponantur tres regulę.

Prima est, q̃ cum alicui aliquā oportet vomere choleram ardentem, ante vomitum debet cholera infrigidari per frigida sp̃itica supra ventrem posita, vt per succū citoniorum, & similia.

Secūda regula ē, q̃ vomitus a stō p̃ se & immediate cūat: et si ab alijs mēbris hoc faciat, hoc est immediate stomacho.

Tertia regula est, q̃ vomitus est cōpetens in egritudinibus longis quādo materia est frida, & in q̃bus materia ē cō angustata, quia talis materia indiget forti cōtatione eradicate, & quia vomitus est eūo fortis, ideo cōpetit, vñ in paralyssi, in g̃trana, quotidiana: podagra: ichthiaca, artetica &c. cōpetis, quia materia crassā & frigida attrahit medicina vomitiua.

De medicinis.

Vsq̃ huc visum est de electuarijs & syrupis. Nunc videamus de medicinis: q̃ntum ad istam lēctionem spectat, dicamus de tribus harū. Prima est picra. G. Secūda pilulę ante cibū. Tertia pilulę sine quibus esse nolo. Videamus ergo de picra Gal.

Notandum est in antiotario Nicolai ponitū duę p̃erz. Vna que vocatur picra Gale. & est illa quam vocat Aui. & Gal. hierampicram absolute, & hæc est simplex.

Alia est que vocatur hierapicra que ab Aui. vocatur diacomitido, et in ista est pulpa. vnde prima est simplex, & ponit eam Rasiz, ix. Almanfo, & Serapio in

.v. ista que hic vocatur pigra a b Aui. in. v. hierapicra absolute. & a. G. in. v. interiori, hiera picra similiter absolute est p̃sentis speculationis. Et sciendum q̃ hæc est securissima, & valde bona, & euacuat phlegma inuiscatum in stomacho & in capite vnde stomachum purgat valde bene a materia in eo contenta, valet in passionibz oculorum ex stōicis dicit Ga. in. v. interiori. Item a capite attrahit. vnde Serap. in. fin. vj. dicit q̃ ipsa rectificat rete mirabile: quod est in capite.

Item euacuat malam materiam, & bonā dimittit fm Aui. in. ij. Itē euacuat leuitur humores sine molestia.

Itē nō attrahit a p̃tibz remotis, vñ dicit Aui. q̃ nō trā sit hepā in sua euacuatione, purgat caput, & euacuat materiam ex qua fit colica: cum fit ex phlegmate i intestinis inuiscato, & attrahit materiā ex qua fit passio iuncturārum & maxime q̃ materia in stomacho abundat illa vocat hierapicra. i. amara: & dicitur sacra a quibz dā, quia partes sacras euacuat non est veris, dicitur fm Aui. l.

.v. q̃ est medicina diuina, quia sicut diuina res agit occulte, & sine stimulatione, ita ista medicina agit occulte et cū sapientia. vnde dicitur hiera quasi salua, quia ipsa saluat & non facit lēSIONē, propterea fuit inuenta hiera ab antiquis, quia medicinz simplices leuionem manifestā indicēbant, vt pulpa &c. Illa autē occulte. i. non inducēdo aliq̃ sensibilem lēSIONē, euacuat humores illaudabiles a stomacho & capite, relinquitur laudabiles. Ibi est aloë basis: & est triplex. i. succotrinum, hepaticum, & caballinum melius est, & est calidum & siccum in terio, mundi ficat superflua cholericā a capite et phlegmaticā a stomacho, aliq̃ aut lauat, aliq̃ non. q̃n aut aloë abluat, minus laxat stōm & ipsum confortat magis. Aloë vero nō ablutum magis laxat, & minus confortat.

Tu dices q̃ Gal. vij. megatechni, dicit q̃ aloë ablutū magis laxat, verum est q̃ aliā de quibus illic facit mentionem, non tū magis q̃ non ablutum. vnde ipse dicit illud comparādo aloë ablutū ad alia: non ad seipsum nō ablutum. de eius proprietate est stomacho cōfortare, cum sit sp̃iticum & amarū. vnde Serap. in. vj. q̃uis omnes alie simplices medicinz inferant nōcumentū stomacho, tū aloë stomachum confortat. Aloë autem nōcumentum facit: quia stomachum excoirat, quia diu remanet: & est tardē operationis, ideo propter sui remanentiā nōcumentum inducit. vnde in diebus frigidis datum, aliq̃ facit mrigere sanguinem, hoc non facit ipsum attrahendo: cū nulla medicina ipsum attrahat immo hoc est ipsum debilitando, & nōcumentum inducendo, vnde nocet hepaticū & quia contra nōcumenta medicinarum debemus adhibere refrenantia illa nōcumenta, ideo contra primū nōcumentum debemus cum aloë admiscere bdelium exco rationem impediens in hominibus frigidā complexionis, quia bdelium est gumma calida, & tragacantum in hominibus calidā complexionis obuiando. Secūdo nōcumento damus ros. Ex aloë sunt trochisci sic, aloë accipitur. 3. l. bdelij. 3. f. & fiat puluis. iste puluis aspergitur succo ablinthij: aut aqua ros. & fiant trochisci & eis vñ tur tempore competentis. Valet ista picra ad purgandum phlegma de stomacho et cholera de capite: ponitur in ipsa cinnamomum ad confortationem stomachi, quia ipsum est aromaticum & sp̃iticū. Et tu dices q̃ aloë ipsum confortat: non ergo est necessarium aliud confortans stomachum ibi apponere. Dico q̃ licet aloë per se confortet stomachum, quia sp̃iticum & amarum est, ipsum tū p̃ accidens debilitat. i. euacuando, & confortantibus indiget, & acuitur scamonea, sed non acuit scamonea ad euacuandum phlegma, sed ad hoc ipsum faciat cito operari fm Aui. quia aloë est tardē operationis, et debet cū patu sca scamonea acui: sed si ista medicina vel puluis aspergat cum melle, ipsa est debilior q̃ si aspergat cum succo ablinthij, aut cum aqua rosata.

De illa

De ista pira potest dari secure vsq. ad 3. f. & tunc debet dari post materiam digestionem. Sed si detur ante materiam digestionem, datur 3. ij. cum aqua ro. In sero tamen melius est, ut detur in pilulis, quia est amara, si acuat cum scamonea potest dari 3. ij. ad minus post materiam digestionem, acuitur autem cum scamonea aliqui, & tunc dicitur quidam de scamonea, & q. propter hoc ipsa est inimica stomacho, & ipsa non debet pulverizari minute, ne adhecat ori stomachi. Sed istud non inueni ab auctore, sed inueni q. ipsa est rare complexione, ideo sua virtus minuitur, & exoluitur per pulverizationem. Ego in quâdo per me ipsum facio illam medicinâ, puluerizo minute, et ipsam aspergo cum syrupo violato, aut cum aliqua gûma liquefacta, ut tragacantho, & tunc pulueres alios cû hoc admisceo, tunc crocus ponitur in ea ad confortationem cordis, quia hæc medicina est nocens cordi.

De pilulis ante cibum.

Pilulæ autem ante cibum sunt similes medicinæ prædictæ, parum tamē diuerse, quia in eis ponitur rheubar. quod non ponitur in pira, & vocatur sic, quia dantur ante cibum, & etiam post cibum, nec etiâ obseruamus in eis digitam, quia fm Auic. aloe cibum non corrumpit, euacuat à stomacho sine angustia, vnde cum aliquis nō potest assellare, aut cum cōqueritur de dolore stomachi, aut propter vtilitatem, aut propter materiâ phlegmaticam tunc bonum est dare istas pilulas, quia vtilitatem, scem, & materiam phlegmaticam euacuant, sed cauendæ sunt in tempore calido, quia in eis sunt multa calida.

Pilulæ sine quibus esse nolo, sunt similes prædictis, sed parum contrarie, pilulæ scilicet rotundæ sine quibus &c. propter earum efficaciam, ipsæ enim purgant omnes humores. scilicet phlegma, choleram, & melancholiam, & valent contra multas passiones, recipiunt. n. medicinas omnes humores purgantes. Nunc queritur vtrum medicina euacuet materiâ, quam inueniunt in stomacho, & videtur q. sic, quia est ei inimica, non nisi euacuetur, ergo &c. Item medicina habet eandem proprietatem ad materiâ contentam in stomacho, & in alijs membris, sed ab alijs euacuat materiam, ergo & à stomacho. Oppositum arguitur per argumentum Serapionis in. vj. contra illos qui dicunt, q. medicina euacuat, et attrahit, quia venit ad membrum siue ad humorem, contra quos dicit, et q. si tunc medicina ad humores veniret, hoc non posset esse, ut attraheret, quia tunc amans amatum contingeret, & non fieret motus, cum ergo in stomacho sit coniunctio medicinæ cum humore, medicina non trahit à stomacho.

Solutio ad hanc positionem, ego dico q. si materia mala sola esset contenta in stomacho, ego non darē medicinâ attrahentem, sed lenitiuam, aut compressiuam, aut mordicantem. Si vero daretur medicina attrahens, ipsa attraheret à stomacho, & non euacuetur quor de causis.

Prima est, quia stomachum mordicaret, cū ipsa sit calida & acuta, q. mordicatus qd in se contineret, expelleret.

Secunda causa est, quia medicina mouet materiam, q. mota maius nocumentum in duceret q. quæta, & magis stimulat stomachum vt expellatur.

Tertia causa est, quia medicina exiens in vna parte stomachi materiam sparsam in diuersis partibus stomachi aggregat circa febrem, quæ aggregata in vno loco nocumentum inducit, & magis stimulat, vt expellatur.

Quarta causa est, quia medicina non vitur omnibus partibus humoris, sed aliqui tm coniungitur, & ideo partes quibus non coniungitur ad se non trahit, sed illâ partem cui ipsa coniungitur trahit, & ideo quatuor de causis materiâ quam ipsa inuenit in stomacho ad se trahit. scilicet mordendo, mouendo, aggregando, & attrahendo, et sic per dicta patet rationes ad oppositum. Et si vellemus saluare partem oppositâ, tunc ad rationem Serapionis respondemus sic, quia licet medicina habeat aspectum ad

humorem existentem in stomacho, & in alijs membris, dico q. hoc est verum, non tñ oportet, q. si medicina attrahat ab alijs membris, quod propter hoc attrahat à stomacho, quia materia exiens in stomacho medicinæ coniungitur, medicina enim materiâ in stomacho attraheret, nisi ei coniungeretur. Item medicina tribus alijs modis habet euacuare q. attrahendo, sicut dictum est superius.

An sit aliqua medicina euacuativa sanguinis.

Consequenter queritur de istis medicinis euacuatiuis. v. vtrū sit aliqua medicina euacuativa sanguinis, et videtur q. sic, quia dicit Isaac i. v. iati. cap. cephalæ passionis, quæ profunt cholæræ, profunt sanguini, sed quæ profunt cholæræ, cholera euacuant, & q. profunt sanguini euacuant sanguinem, ergo illa medicina quæ euacuat cholærâ, euacuat sanguinē, sed habemus medicinam euacuatiuam cholæræ, ergo habebimus medicinam euacuatiuam sanguinis. Item sanguis est nobilior alijs humoribus, sed aliqua medicia est deputata ad euacuandū alios humores, ergo ad sanguinem euacuandum, si aliter tunc non esset nobilior. Item Auic. in. ij. dicit, q. pulpa euacuat sanguinem. Item ratio per auctoritatem, quæ solui non potest, dicit Halyab. supra tgeni. q. Gale. fecit suspendi illum, qui talem medicinam dedit, ergo fuit, & est. Cōtra dicit Gal. q. medicina nō euacuat humores, qui est in venis, id est sanguinē, sed phlebotomia. Consequenter queritur, dato q. sit talē medicinam ponere, vtrum bonum esset eam dare, & videtur q. sic, quia sicut alij humores peccant, ita sanguis peccat, sed bonum est humores peccantes per medicinâ euacuare, ergo & sanguinem peccantem. Oppositum vult Halyab. per auctoritatem dictam.

Solutio, dicendum q. possibile est aliam medicinam euacuare sanguinē, licet ea non vtiatur, & quare ea non vteremur, quia dato, q. esset medicina sanguinis euacuatiua, & habens respectum ad sanguinē, tamen ipsum nō euacuaret nec attraheret, sicut alij humores à suis medicinis euacuantur, si enim esset medicina sanguinis euacuatiua. scilicet pulpa, si euacuaret sanguinem, ipsa euacuaret non euacuandū, & non euacuaret euacuandū, quia fm Serapio. vt dictum est supra, humor non proprius medicinæ aliquādo euacuatur citius à medicina q. humor proprius, quando proprius est magis dilectus, & tunc humor non proprius citius dimittitur ire à natura q. humor proprius, & tunc per medicinâ citius expellitur, & attrahitur humor non proprius medicinæ q. proprius, vnde cū medicina propriū attrahat humorem quem respicit q. alium, nisi ipse sit magis dilectus à natura, q. alij humores fm Isaac, cum ipse sit quasi silius dilectus nature, et alij quasi superfluitates respectu illius, cum sanguis plus iuvet naturam q. alij humores, ideo per medicinâ sanguinis aspectuā, si ipsa esset, prius attraheretur, & euacueretur alij humores q. sanguis, vnde si solus sanguis peccaret, dato hoc, licet forte istud non sit verū, tamen adhuc solus sanguis nō euacuaretur, neq. prius, vt visum est, imo alij humores. Item fm philoso. iij. de aialibus, via recta debet eligi, & tortuosa vitari, sed phlebotomia est rectior, et securior euacuatio sanguinis quā pharmacica, & phlebotomia omnes humores euacuat simul, et magis sanguinē cum magis abundet, & pharmacica non, vt visum est supra, ergo phlebotomia debet eligi ad euacuandū sanguinem, & non pharmacica. Item euacuatio fit duplici de causa, aut propter humoris abundantiam, aut propter humorem corruptū, igitur si fiat euacuatio sanguinis, aut hoc fiet, quia sanguis abundat, aut quia erit corruptus, si quia sanguis abundat, tunc igitur alij humores etiâ abundant, quia si sanguis abundat, hoc erit propter bonū nutrimentum bonū chimū generans, & virtutis digestiue fortitudinē, propter ista non generatur solus sanguis in abundantia, imo cum hoc alij humores, cum sint ppter sanguinis

Depilulis
gibus.

sanguinis iuuamentum, ergo abundante sanguine non debet solus sanguis euacuari, sed omnes. Melius autem euacuatur per phlebotomiā q̄ per pharmacīā, ideo ad euacuandum sanguinē peccantem sua quantitate nō debemus vti pharmacīa. Si vero sanguis sit euacuandus, p̄pter eius corruptionem, tunc sua multitudine, & corruptione alios humores corrumpet, cum ipse sit plus in corpore humano q̄ alij humores. Et prompter hoc dicit Gal. q̄ synocha fit de oibz humoribz corruptis i omnibus venis, & ita sanguis sine alijs nō est euacuandus, sed omnes insimul, & tunc idem quod prius. Sed alij humores possunt abundare plus debito, & corrupti sine sanguine, ergo ipsi sunt euacuandi sine sanguine, & hoc per pharmacīā, ergo &c. & ideo alij humores naturaliter sunt euacuandi per pharmacīā, sed sanguis nō, quia eius euacuatio per pharmacīā est innaturalis: ideo dicit Halyab. q̄ Gal. fecit suspēdi &c. quia eius euacuatio per pharmacīā est innaturalis. Si velimus ponere q̄ sit dare talē medicinā, possemus respondere ad rōnes in oppositum. Et primo ad primā dicendum, q̄ istud verbum, quod prodest cholera, prodest sanguini, est intelligendum non de medicina euacuante, sed de medicina alterante. Quā. n. profunt cholera acuitatem eius extinguendo, profunt similiter sanguini. Vel si istud intelligitur de euacuatua, debet intelligi sic. Quā profunt cholera ipsam euacuādo, profunt sanguini ipsam mundificando, qm̄ per euacuationem cholera sanguis mundificatur. Ad aliud, q̄ d̄ est de pulpa, dicendū, q̄ v̄ge est, q̄ pulpa euacuat sanguinem, & soluit ipsum, non tñ attrahit ipsum, ipsa. n. soluit, & euacuat sanguinem, sic cū pulpa sit medicina fortis, ipsa membrū valet debilitando & facit ipsum dimittere abire, quod in ipso continetur, quod est sanguis, & ideo pulpa soluit, & euacuat sanguinem, cum ipse sup̄fluit, nō tñ attrahit ipsum. Ad aliud patet solutio p̄ predictā.

Ad secundam quēstionem, soluta est, quia nō esset bonum dare eam propter causas predictas.

Ad argumentū in oppositum cū dicit, q̄ sanguis aliquando peccat, & est malus sicut alij humores, ergo bonum est tunc ipsum euacuari per pharmacīā, sicut alios humores peccantes, dicendū q̄ hic est fallacia consequentis, vel melius hic est fallacia figuræ dictionis, quia nō sequitur, si sanguis sit malus, q̄ hoc modo euacuaretur. s. per pharmacīā, quia alio modo potest securius euacuari. s. per phlebotomiā, & sic solutum est totum.

Pilulæ aureæ pilulæ quia rotundæ vt diximus, aureæ dicuntur ad similitudinem auri &c.

Pilulæ octomeræ. i. de octo speciebus, humores spissos a capite deponunt, et visum oculorum clarere faciūt, catarrhum prohibent &c.

Hierapicra Gal. hiera, id est sacra, picra. i. amara, facit ad diuersas capitis passiones, aurium & oculorum dispendantiam, stomachum quoq̄ optime purgat, causas hepatis emendat &c.

Hierapicra Constantini, quid sit hiera dictum est, similiter Constantini ab autore Constantino, qui eam composuit, valet ad recuperandum visum, et recipiendū &c.

Hierapicra Abbatis de q̄ iā diximus qd̄ sit, sed ad qd̄ valeat, dico, q̄ phlegma, & melancholiam purgat &c. j

De euacuatione per phlebotomiam.

Superius visum est de euacuatione, quæ fit per seculum, & etiam de euacuatione, q̄ fit per vomitū, quæ quidem euacuationes sunt speciales & electæ, quia ipse euacuat vnum humorem speciale, & non oēs humores: nunc videamus de ea, quæ fit per phlebotomiā, & est vniuersalis euacuatio & communis. Quare autē phlebotomia sit euacuatio vniuersalis, & communis habetur a Gal. iij. pticula apho. In pharmacis talia educere oportet &c. Sed euacuatio dicitur vniuersalis dupliciter, vno modo quia est oium humorum euacuatio, alio modo

quia ab omnibus partibus corporis ipsa euacuāt. Vtrūq̄ modo dicitur phlebotomia esse vniuersalis, p̄mo modo s̄m Gal. supra istum apho. vbi cibus præter naturam intrat &c. Item supra istum aphorismū ex ægritudine cibū accipiens, q̄ ipsa est euacuatio vniuersalis. Secūdo modū dicit Gal. supra apho. vi. si dolor a dorso &c. & hæc duplicem vniuersalitatem tangit Auicē. cum dicit, q̄ phlebotomia est euacuatio vniuersalis, quia toti corpori conuenit, quæ multitudinē humorum euacuāt, per hoc tangit vniuersalitatem humorum.

Circa phlebotomiā sunt septē consideranda. Primo, qui sunt illi in quibus phlebotomia est cauenda. Secūdo est, propter quid phlebotomia est facienda, et in quo. Tertium est, in quo tempore morbi phlebotomia est facienda, & in quo nō. Quartum est in quibus hominibus potest phlebotomia. Quintum est quid sit faciendum a phlebotomia. Sextum quid sit faciendū in phlebotomia. Septimū quid sit faciendum post phlebotomiā.

Quibus sit exhibenda phlebotomia.

De duobus primis ad presens videamus quorum primū est, in quibus hominibus phlebotomia est cauenda & sit spendenda, & quare in quibusdam hominibus phlebotomia est cauenda. Sunt autem. xi. causæ.

Prima causa est cibi assumpti indigestio, vnde si aliquis in vespere multum comederit, & in mane adhuc sentiat dolorem, vel odorē, vel saporem cibi assumpti, per hoc significatur, q̄ cibus non est digestus, tunc non oportet phlebotomari quousq̄ fuerit facta completio digestiōis, vnde Gal. iij. megatechni, phlebotomia est suspendenda quousq̄ fiat cibi digestio: causa est, quia s̄m Auicē. in primō tria sunt attrahentia. s. vacuū. calidū, & tota species, si ergo per phlebotomiā a vena sanguis euacuaretur, cibus indigestus a stomacho, vel ab hepate attraheretur, & indigestus veniens ad membra non corrigeretur, qm̄ tertia digestio non corrigit peccatum secundæ, si peccatum sit magnum, propter quod in membra non conuerteretur, & ibi remanens posset esse causa ægritudinis.

Secunda causa quare phlebotomia est cauenda, est alia euacuatio, vt quando est fluxus menstruorū aut hemorrhoidarū, tunc nō debet fieri euacuatio quæ dicitur phlebotomia, & hoc est verum ad euacuationē, licet ad diuertendū materiā possit fieri, et hoc dicit G. ix. megatechni.

Tertia causa, est etas magna, vt seniu, vnde dicit Gal. ix. megatechni, senibus phlebotomia non competit: causa est, quia s̄m Gal. & Halyab. in technī in conualecentibus, & senibus est paucus sanguis bonus, & multus malus. Sed s̄m Auicē. in. i. cap. de phlebotomia, si sanguis bonus sit paucus in corpore, & malus multus, phlebotomia rapit bonum, & dimittit malum, & ideo in talibus non conuenit phlebotomia.

Quarta causa est stomachi mala dispositio, sicut accidit in quibusdam hominibus i quibus humor cholericus incipit fluere ad os stomachi, & apti sunt ad cholericū vomitum, & de facili vomunt, & apti sunt ad vomitū, & soliti sunt non habere fastidium, in talibus non conuenit phlebotomia, & quia per phlebotomiā humores cōmōti ad os stomachi mouentur, tanq̄ ad locum consuetum, & quia membrū est debile & impotens illi fluxui resistere, ideo multa mala per phlebotomiam accidunt illis, & hæc est vna causa quare aliqui in phlebotomia syncopezant. s. quando cholera ad stomachū fluit, & mordicando stomachū ex cōpassiōe cordis syncopeim ducit &c.

Quinta causa est debilitas virtutis, phlebotomia enim est euacuatio fortis s̄m Gal. ij. apho. in quo morbo &c. & s̄m Gal. iij. simplicis medicina, virtus debilis nō potest pati fortem euacuationem.

Sexta causa, est etas puerilis. Sante nonū annū. Vnde Gale. xi. megatechni, non debent phlebotomari nisi habeant nouem annos ad minus: causa est, quia corpo

ra puerorum sunt facile solubilia à calore extraneo, ideo debilitantur multum ex euacuatione forti facta per phlebotomiam. Item quia indigent nutrimento, duplici de causa. f. propter augmentum & nutrimentum, ideo minuitur sanguinis non cōpetit eis. Item quia facile exoluitur à calido extraneo, sufficit quod ab eis dissoluitur, propter quod non indigent phlebotomia.

Septima causa, est corporis siue compositionis raritas, et causa est visa quia ab eorum corporibus multum resoluitur, ideo sufficit eis ista exolutio, nec aliqua euacuatione indigent, vñ Gal. ix. megatechni. raris corporibus est phlebotomia contraria, in talibus enī fit facile resolutio, ideo sufficit, quod ab eis dissoluitur.

Octaua causa est complexionis frigiditas, cum. n. fm Gal. in megatechni phlebotomia infrigidet, augmentat frigiditatem, quare infrigidat, causa est fm Isaac in urinis quia sanguis est fundamentum caloris naturalis, & ilud in quo calor naturalis confortatur, & quia phlebotomia sanguinem euacuat, ideo & calorem naturalem, & tunc per consequens infrigidat.

Nonā cā est humorū cruditas & viscositas, et tūc cauēda est phlebotomia fm G. xij. megatechni cap. ij. ga. augmētatur cruditas humorū, et tūc hoc in morbis lōgis nō est faciēda phlebotomia fm Aul. ga. cruditas humorū augmētaretur, & virtus debilitaretur, & morbus plō garetur, & ideo timendum est de casu virtutis, & propter hoc dicit Aul. q. in morbis chronicis faciēda est pharmacīa autē phlebotomīa, & nou phlebotomia ante, licet vtrāq. euacuationē indigeat. Sed cruditas potest acciderē duabus de causis. Prima causa est propter abundantiam humorum calorem suffocantium, qui debilis, et suffocatus humores generat crudos, & tunc bene conuenit phlebotomia. Vnde Gal. ij. suo libro cap. de hydropisi dicit, q. phlebotomia in principio hydropicis hypofarē conuenit, quando prouenit ex multitudine sanguinis menstrualis, cum prohibeamus fluere menstrua propter aliquam causam, aut ex multitudine hemorrhoidarū, ga. sicut ignis paruus sub multa lignorū congerie suffocatur, et remota aliqua portione lignorū ignis fortificatur, similiter est de calore innato suffocato sub humorū multitudine &c. Secunda ratio cruditatis humorū est calor innatus debilis, vt in illis qui sunt debiles complexionis, et in illis, qui habent longam ægitudine, & in senibus, tunc non competit phlebotomia, quia per hoc augmētaretur cruditas fm Auicē. non quotiescūq. videris signa repletionis est phlebotomia faciēda, ut quando humores sunt crudi in corpore, & hoc dicit Gal. in. xij. megatechni, quia tūc cauēda est phlebotomia corpus enim infrigidaretur, & humores magis crudaretur, debet ergo sanguis dimitti vt humoris cruditatem digerat.

Decima causa, est indebita aeris dispositio, vt si sit aer nimis calidus, aut nimis frigidus, aut siccus, aut humidus, aut turbidus, vnde sub cane &c. quia ibi est nimia caliditas & siccitas, & ante canē quia ibi est nimia frigiditas, et humiditas, molestæ sunt purgatiōes vt habet. iij. apho.

Vndecima causa, est corporis nimia inflāmatio, et doloris vehementia. Vnde Auicē. in. i. & Gal. dicunt, q. in febre fortis inflāmatio, & in apostemate vehementis doloris non debet fieri phlebotomia.

Qua de causa sit exhibēda phlebotomia.

Consequenter videamus causas propter quas debet fieri phlebotomia, et sunt quinq. causæ: prima est directā, alix indirectæ.

Prima quæ est directā, vt abundantia sanguinis euacuetur, siue abundantia sanguis in qualitate, siue in quantitate, aut vtroq. modo fm Auicē. in. i. Duo sunt genera hoīum, qui sunt phlebotomandi, quorū vnus modus est illi hoīes, qui sunt preparati cadere in ægitudines, vt qui habent abundantiam sanguinis in quantitate. Et reli-

quum genus, est genus hoīum, qui iam in ægitudine inciderint, propter humorū sanguinis abundantiam vel malitiam. Sed differenter phlebotomia fit propter ista, quia si propter sanguinis abundantiam debet fieri phlebotomia multa. Sed si q̄litate peccet, vel sit malus debet fieri pauca. Vnde Gal. ix. megatechni, si sanguis sit malus in corpore, debet euacuari paulatim, et ideo peccant multum, qui quando vident sanguinē malum, phlebotomant se quousq. videant exire bonum, & forte prius totum sanguinem exiret q̄ exiret bonus, sed debet fieri pauca euacuatio, & tunc fm Gale. in casu isto prius q̄ fiat phlebotomia, debet dicta sanguinis boni generans exhiberi, vt loco mali sanguinis bonus generetur, & postea debet fieri post modicum tempus phlebotomia pauca, & sic deinceps, ista phlebotomia est directā quia fit per se ad euacuationem illius, quod per se debet per phlebotomiam euacuari, vt cum humor siue sanguis principaliter tātum fm q. cum eo sunt alij humores.

Aliz causæ sunt in directæ, quarū prima est morbi magnitudo, & magnitudo pulsus, vnde Gale. parti. prima apho. supra illum aphor. quæ geruntur non multitudine non considerare oportet, sed quomodo egerunt &c. dicit q. non est indici medicina in apostemate vehementis inflāmationis, & similiter in feb. & in dolore forti q̄ phlebotomia. Sed illa videtur esse contraria predictis, quia prius dictum fuit, q. in dolore forti, & in febre vehementis inflāmationis non conuenit phlebotomia: modo dicitur q. competit, propter quod distinguendum est, q. duplex est phlebotomia, quedā regularis & artificialis: & ista non competit in dolore forti, neq. in febre vehementis inflāmationis, cuius causa est, quia fiet virtutis motus agitatiuus, qui est contrarius naturæ, cū sit difformis, motus enim agitatiuus tractus & pulsus ad partes diuersas per phlebotomiam fieret ad locū apostematæ, & ex dolore forti fieret tractio ad locū doloris, & ita agitādo in febre vehementis inflāmationis augmētaretur inflāmatio per phlebotomiam paucā, quia phlebotomia cōmouet humores, qui cōmoti magis inflāmantur. Sed cū phlebotomia vsq. ad syncope debet fieri, illa enim cum vincat attractionē doloris non facit motum agitatiuū, quia etiam similiter euacuat ipsam materiā, similiter tollit inflāmatōem cum non sint humores ibi, qui cōmoueantur & caleant, & maiorem inflāmatōem inducant, & q. hoc fit vix per intentionem Auicē. eodē loco, & per intentionē Gal. dicto apho. Aliter soluitur sic, q. inflāmatio aliquādo fit in febre dupliciter, aut ppter materiæ acuitatem, aut ppter materiæ multitudinē, si fiat febris aut dolor ppter materiæ acuitatē ex materiā cholerica, tunc conuenit phlebotomia, quia tunc magis acueretur & inflāmaretur, quia tunc streum cholæræ scilicet sanguis tolleretur, qui quia calidus & humidus, et ita temperatus, malitiam cholæræ reprimebat, ideo non debet euacuari, vnde similiter i febris acutis, vt in causone, & similibus non debet fieri phlebotomia, licet forte non sit vñ fm Auicē. in. iij. Et ideo prima solutio melior est. Alio modo si febris propter materiæ multiplicationem, siue propter sanguinē multum oppulentiū, siue prohibentem humorū euaporationē, qui remanentes in corpore inflāmatōem inducunt, & in hoc casu conuenit phlebotomia, vt in synocha, similiter in dolore, qui fit ex materiæ multitudine propter embrii intentionem extra naturā sibi debitā conuenit phlebotomia, sed prima solutio melior est, patet igitur q. non est contrarietas in dictis prius & hic.

Secunda causa in directā quare fit phlebotomia, est vt trahatur materiā ad viam illam per quam debet euacuari, unde in retentione menstruum, aut hēmorroidarū debet aperiri sphæna fm Gal. & fm Auicē. vt trahatur materiā, scilicet sanguis inferius.

Phlebotomia duplex.

Tertia causa indirecta, est vt trahatur materia ad locum contrariū illi loco ad quem fluunt humores, vnde in nimio fluxu mensiuorū debet fieri phlebotomia de basilica, vt trahatur materia ad contrarium, & diuertatur āflu xū, & propter hoc dicit Gal. ij. ācutos; q̄ in pleuresi sinī strē partis debet fieri phlebotomia de brachio dextre p̄tis, vt diuertatur, & trahatur materia ad locum cōtrariū loco ad quem declinat, similiter si fiat in dextra phlebotomia, debet fieri in sinistra parte.

Quarta causa indirecta, est vt per phlebotomiā vna portio materie euacuetur, & natura potentior sit supra residuum, & sic competit phlebotomia, cum repleto est in corpore ne fiat apostema, quia natura est debilis respectu regiminis illorum humorū, ideo una portio illius materie est euacuanda, ne propter impotentiam naturæ in regendo illam materiam, illa materia fluat ad aliquem locum debilem in quo aggregetur & apostema generetur.

De medicinis caput purgantibus.

Superius dictum est de quibusdā medicinis humoris a capite trahentibus. Nūc adhuc de quibusdā medicinis caput purgantibus, et euacuantibus dicamus, quarū quinq; medicinx sunt huius lectionis, quarū prima est pilulæ aureæ, secunda est pilulæ octomeræ, tertia est hiera picra Gale, quarta est hiera picra Cōstantini, quinta est hiera picra abbatis. Et istæ quinq; habēt quasi eandem virtutem.

Vnde primo dicamus de pilulis aureis. Dicuntur autem pilulæ a pila, quia sicut pila est rotunda, ita pilulæ sunt rotundæ. Et causa quare dantur in figura rotunda, est quia figura spherica non tægit planum nisi in puncto, sed cōcauū ipsa tangit vndiq; q̄n igitur pilula ponitur in stomacho cōcauo æqualiter tægitur ab omni parte stomachi, & ita vndiq; æqualiter, & in omni sui parte ad actū mouetur per calorem stomachi, & ideo in qualibet sui parte ad actum reducta attrahit æqualiter vndiq; ab oibus alijs membris, & dicuntur aureæ ab auro per metaphoram, quia sicut aurum est preciosius alijs metallis, ita istæ pilulæ ad complendum suos effectus ad quos faciendos dātur, sunt preciosiores alijs pilulis comparatis ad suos effectus complendos.

Istæ dicuntur pilulæ aureæ attrahunt choleram & phlegma, primo a capite, secundario ab alijs membris, et quia caput purgant a dictis humoribus, ideo acutū uisum debilem, & debilitatū ex humorū abundantia in stomacho contentos, & auferunt ventositatem a stomacho, quia auferunt phlegma ex quo deaurat vītiositas, & etiā quia habent in se aliquam caliditatem, et aliquam ventositatē consumentia, vt anisum & feniculi. In ista medicina sunt pro basi aloë, & diagridium, de aloë prius dictum est, nunc videmus de scamonea, si autem ponitur hic de colocynthide, ponitur ad confortationem aloë.

Scamonea est succus herbe, quæ ab Auicē vocatur volubilis, scamonea potest puluerizari, & quæ cito puluerizatur melior est. Item unū signum ad hoc est, si ponatur in aqua frigida & cum manibus tangatur, et compressatur, si ipsa faciat aquā albam, sicut lac, ipsa est bona, & est calida in tertio & plus, quia citā euacuantur medicinx, & pilulæ aureæ & benedictæ &c. Et electuaria & doses, quæ dantur de die in diem. Aliquando acciuntur medicinx cum scamonea cocta, vt doses medicinarū datur de die in diem, aliqui cum non cocta, vt electuaria, & medicina quæ non est cocta, vocatur scamonea, sed quæ do est cocta, vocatur diagridium, quod coquitur a quibusdā sic, quia tegitur pasta, et in furno ponitur, illa pasta cocta, scamonea erit cocta. Aliquādo coquitur in uoluta in solis caulis, & ex ponitur calori temperato propter debilem cōtione. Tertio possit coqui meliori modo sic, accipitur coctanū & cōcuetur prius furio quodā remoto ab eo cōcauo, & postea scamonea in eo po-

natur, & postea obturetur illud orificiū cum frusto ab eo prius ablato, aut cum pasta, & tunc ponatur in furno calido teperate, & coquatur, & q̄n coctanū est coctum, scamonea erit cocta. Istæ modus coquendi scamoneam est melior, quia scamoneæ malitia per coctanū reprimitur, cum scamonea sit inimica stomacho, & coctanū a sua substantia, & a sua complexione iuuat stomachum contra nocumenta inducta ex scamonea. Scamoneæ proprietates est, quia ipsa educit choleram, & alia superflua, & fortius educit choleram q̄ helleborus. Item ipsa attrahit a remotis partibus, quod educat fortius dicit Auicē ij. scamonea educit choleram fortiter. Hoc idem dicit Rasis viij. Almanforis, q̄ ipsa educit choleram, & alias abundantias superfluas, dicit Rasis in diuisionibus, q̄ educit choleram fortius q̄ helleborus. Dicit Serrā. in. vij. et Halylab. ij. practice in dispositione regali ad vixitatem ducit humores vbi cūq; sint, & ita a remotis euacuat. Sed ipsa habet tria nocumenta, primo nocet stomacho mordicando ipsum plus fm Serapio. in. vij. q̄ alix medicinx, nocet in testinīs ipsa excoaridat fm Auicē. in. ij. Item tertio nocet cordi fm Auicē. in. ij. Et quia fm nocumenta, quæ inducit debent esse remedia, ideo istis tribus nocumentis obuiando debemus tria membra confortare. scilicet stomachū cor & intestina. Etiam dicunt autores, q̄ scamonea debet preparari cum cimino, aniso, croco, & sale pauco, & bdellio, & illa puluerizata, et scamonea cōficiantur cum succo citoniorū q̄ prohibent stomachi debilitatē ex scamonea, ideo scamonea data cum aloë, & myrobalanis scurior est, quia talia stomachum confortant. Et ideo electuarium de succo rosæ, inter omnia electuaria acuta, quæ videmus est artificialius, quare ibi est rosæ quæ habet stomachum confortare & intestina, sandalum, & spodiū reprimunt nocumentum, quod inest scamonea hepati. Camphora reprimunt nocumentū, q̄ ex scamonea est preparatum cordi. Cum ergo vis preparare scamoneā, pone cum ea prædicta, & pone cū ea mastice, & anisum, mastice confortat stomachum constringendo; & anisum ipsum calefaciendo, et cōficiatur cū bdellio, vt resrefret intestinorū excoaridationem, crocus ibi ponitur, vt resrefret malitiam cordi illatam, sal ibi ponitur, vt scamoneam faciat citius descendere, vt ipsa minus remanens minus noceat.

In istis pilulis aureis sunt rosæ, scilicet forniculi, anisi, & galbanum stomachum confortant, & ita scamoneæ malitiam reprimunt, crocus quia cor confortat, colocynthis confortant de aloë. Re. aloë, diagridij, ana. 3. v. ro. se. apij, ana. 3. ij. & f. anisi, fenicij, ana. 3. ij. f. croci, colocyn. interioris, ana. 3. i. doses huius medicinx est. xxij. 3. ad plus eas recepta, q̄ ibi ponitur est. 3. & in istis, xxij. 3. sunt. v. 3. scamoneæ, vñ in q̄libet. 3. istarū pilularū sunt bñ tres ptes vnus denarij, & istud est magnum quid, ideo non debet dari in magna quantitate, si voluerimus euacuare phlegma magis q̄ cholera debent acci cum pulpa, si magis cholera q̄ phlegma, tunc acciuntur cum scamonea, non dēt nisi post digestionem medicinx, et si non ducant, debent acci amplius fm humoris exigentiam. Item rosæ quæ sunt in eis stomachum confortant & intestina, ne ista medicina intestina excoaridet.

Et nota, q̄ electuarium calidum non debet acci cū scamonea, bene peccant qui plurim, aut zingiber conditum cum scamonea acciunt, sed frigida electuaria debent acci cum fireno posito cum eis.

Pilulæ octomeræ sic dicuntur, quia ex octo speciebus componuntur, & fere valent idem, quod prædicta medicina, & quia non est in vñu, ideo non facio vim.

Hiera picra Gal. est valde bona & in vñu est, & est illa quæ vocatur hiera picra Gal. & vocatur ab Auicē dia-colocynthidos, quia in ea colocynthide ponitur, choleram & phlegma purgat a capite valde bene, magis tamen phlegma

De pilulis aureis.

De scamonea.

De pilulis octomeris.
De hiera picra Gal.

phlegma qđ cholera ab alijs membris pater purgat, & secundario, sed a stomacho & capite malā materiam purgat, & hoc primo non debet dari in febre, neq; in cōplexione calida, sicut patet in pilulis aureis, sed in humoribus frigidis tñ, & differt a picra Gal. de qua habuimus prius, qđ ea est plus qđ in picra. s. turbidē, colocyntidis, & agari. dosis eius est post digestionem audacter est. 3. iij. sed si acuat cum pulpa, aut efusa fortior erit, efusa tamē est timēda multum, quia nauseatua multū. Estis duobus modis debet dari post digestiū. Dentur tñ aliquando de octio diebus, in octo dies. 3. ij. sine digestionē mātē rix, melius tamen est, quod detur syrupus, aut aliqñ tñ si precesserit aliqđ euacuatio dentur. 3. ij. de ea sine digestionē ne precedente, melius est tñ dari eā post digestionem.

Hiera picra Constantini optima est, cum & dicta est sic ab inuentore, respicit stomachum, quia in se est cōfortia stomachi recipit vt omnes, quinq; myroba. & tñc valet ad vsum reparandum proprie quando visus est debilitat ex fumis elenatis a stomacho ad caput, phlegma euacuat, & omnes humores preter sanguinē, non est multum in vfu, vnde in apothecis non multum inuenimus eam, nisi faciamus eam fieri, datur post digestionem. 3. f. vel. 3. vi. sine digestionē, drach. ij. si volumus eā acuerre cum scamonea, drach. iij.

Hiera picra abbas valet ad phlegma purgandū melancholiam, & ad guttam quę fit ex frigido & sicco humore, vnde videtur membra esse contracta, valet paralyticis vnde est fere eiusdē effectus cum hiera picra Gal. habet enim in se turbidē, colocyntidē, epithymū, cuscute, mundificat sanguinē &c. non est in vfu, datur ad pondus hiera picre de ea scilicet ad pondus. 3. f. quia non est multum fortis, & in sua recepta est lib. i. & non est de scamonea ibi nisi drach. i. & f.

De modo exhibendi medicinas.

Vltio prius de digestionē & euacuacione, nūc queramus de modo exhibendi medicinas, et qđ in re cō modo exhibendi medicinas, primo debent acui, secundo exhiberi, ideo primo dubitatur de eaq; acui mine, & circa hoc primo queremus. Quid sit acuerē medicinā. Dices forte quod est eam facere laxatiuam, tñc ergo nulla medicina esset laxatiua nisi acuta: quod falsum est. Si dicas qđ est eā cōfortare in laxando, tunc ergo violē acutū medicinas, qđ fortificat lāxādō medicinā.

Solutio. dico ad hoc qđ acuerē medicinam est apponere vnā medicinā cum alia, quę debet acui preter illā quā habet de sua natura, quę faciat ipsam esse fortius laxatiuam, & notabilius qđ esset prius anteqđ esset acuta, verbi gratia. Si in aliqua medicina, vt in benedicta sit de scamonea. 3. i. vel. 3. ij. & ego apponam plus vltra hoc. 3. i. vel. ij. scamoneę, vel drac. i. colocyntidis, si velim euacuare phlegma, quia pulpa, & scamonea notabiliter laxationē medicinę augmentant, violē autem licet augmentent, non tamen notabiliter.

Consequenter circa hoc queritur, cum medicinā possit acui in tempore confessionis, & etiā per vnū diem, aut per duos ante tempus suę exhibitionis, quis modus est melior, & videtur quod in tempore suę confessionis, qm̄ modus acuiendi medicinas per quem venositas, & malitia medicinę magis reprimitur, est melior, sed hoc est in confessione, quia tunc medicina acuens plus imoratur cū medicinā acuibili, & magis fit vnum ex eis aliquo modo, ergo &c.

Oppositū facit cōmūis vsus. Dico qđ acuerē medicinam in tempore suę confessionis est melius sine preiudicio sententię melioris, quia tunc virtus medicinę acue-

tis melius cōmendatur medicinę euacuanti, et melius est repressa malitia euacuati, & etiā acuentis, & quare nō facimus hoc cum illud sit melius, causa est dissimilitudo siue diuersitas euacuandorū, quibus medicina preparatur verbi gratia, per vnā medicinā possum purgare diuersos humores, & ab aliquo volo purgare vniū vnam cholera, & ab aliquo minus, sin exigentiam patientiū, & ab aliquo phlegma, & ideo diuersissimo de acutū, qđ aliqñ cum medicina forti habet aspectum ad phlegma, ut pulpa aut efusa. Aliquando autem cum habente aspectum ad chol. vt cum diagriddo, & tunc de eo aliqñ plus ponimus, aliqñ minus, quia per vnā medicinā diuersos rusticos euacuamus, quibus nō preparamus apprias medicinas, nec ipsi patērūt hoc fieri, medicus regis hoc potest facere ad euacuandum ipsum solum, ergo &c.

Consequenter queritur vtrū medicina euacians phlegma debeat acui cum medicina euacuante cholera, & videtur qđ non, quia acuerē medicinā non est nisi fortificare ipsam respectu illius, quod prius debiliter faciebat. Sed medicina euacuans cholera non iuuat ad euacuatiōē phlegmatis cum sit oppositū ei, ergo &c. Item Auic. in. iij. medicinę euacuantes contrarię non sunt simul admiscendę, vnde dicit, qđ myrobal. & violē non sunt simul admiscendę. Item Gal. lib. acutorū secūda particula medicinę, quag; vna cito euacuat, et alia tardē non sunt miscendę, sed aloetarde euacuare & scamonea cito, ergo aloē, & scamonea nō debent simul admisceri. Aloē phlegma euacuat, & scamonea cholera, & tamē magis videtur, qđ cum aloē debeat admisceri scamonea, qđ cum alia fm̄ Auic. ergo &c.

Ad oppositū sunt omnes autores & medici, & Auic. qđ dicit scamonea iuuat alias medicinas, et inaxime aloeticas, & preparat eas ad euacuandum.

Solutio. dicunt quidā qđ cōmiserūt ei, quę est naturę vtilior, sed hoc non est ab autore dictum, sed ponitur ut medicina aloetica triplici de causa. Ad preparandū, quia mordicans stomachum & intestina, stimulat ea vt citius reducant medicinā aloeticam ad actū, quę reducta ad actum citius operatur, qđ per se faceret. Secūda causa est ad confortandum, quia cōmouet humores ppter, quod sunt habiliores, vt a medicina aloetica attrahātur. Tertia causa est ad adiuvandum, quia medicina adiuvat alias medicinas, ad attrahendū a remotis partibus, quia aloē solum de se attrahit a partibus propinquis cum scamonea a remotis.

Ad primū in oppositū dico, qđ scamonea nō attrahit cholera, nisi vincat et dñetur in attractionē humorum ad quos habet aspectum, sed nos nō ponimus eam in tanta quantitate, qđ dñetur supra aloē, cum est acuat, sed solū ipsū fortificando, et excitando in sua operatiōe.

Ad secūda rationem dicendū, qđ contrarietas medicinę est quatuor modis. Vna est in cōplexione, vt myroba. qui sunt frigidi, & scamonea quę est calida. Secūda contrarietas est in humoribus euacuando, vt scamoneę, & aloē, & contraria istis duobus modis bene possunt coniungi. Primo, vt vna aliam in sua cōplexione mitiget & temperet. Secundo, si velimus diuersos humores euacuare. Tercio modo est cōtrarietas in modo operandi, & euacuandi sicut viol. & myroba. contrariatur quia viol. leniunt, & myrob. exasperat & confringunt, illę non debent simul cōmiseri, vt obijcis. Quarta contrarietas est in tempore, quia vna cito euacuat, & alia tarde, & de talibus verū est, qđ non debent adiungi, nisi vna aliā adiuet, & sic soluitur totum.

Theodoricon empericon. i. ad Deo datum, bene exper tum interpretatur, valet contra hemicanē, dolorem, & vertiginem capitis, & fluxum phlegmatis, quod in faucibus, & gutture decurrit vnde fit homo sine voce, valet etiam spleneticis sine febre &c.

Theodoricon

Medici,
contra-
rietas qđ
drup-
plex.

De hiera
ra picra
Cōstan
tini.

De hiera
ra picra
abbatis

Theodoricon anacardiū, theodoricon dicitur vt supra, anacardū dicitur ab anacardo, quæ ibi intrat, datum memoriæ preparat, vertiginem capitis, & maxime in posteriori parte aufert, phlegma qđ ibi est purgat &c.

Pilulæ Rogerij. 32. cal. cubeb, cinnamomi, spicæ, epithymi, viol. aſari, carpoſbal. ſchœnanthi, maſticis, caryophyl. ana. 3. ij. turbith, colocyntidis, ana. 3. ij. ſingulog. myrob. ana. 3. i. agarici, ſe. ſenę, ana. 3. i. rheubar. 3. 6. aloes, ad pondus oīum coſicę cu ſucco ſcœniculi &c.

Pilulæ chochiæ. 32. aloes, diagridi, colocyntidis, nucis muſcatæ, macis, ſpicæ, epithymi, viol. aſari, carpoſbal ſami, ſchœnanthi, maſticis, caryophyl. ana. 3. ij. turbith, abſinthij, ana. 3. i. ſucci, ſolatri inſuſiſiſis tragacanthi &c.

Quibus viſus morbi ſit faciendā phlebotomia.

Superius ipſum eſt propter, quæ cauendā eſt phlebotomia, & propter quid fieri debet, nūc uidemus in quibus tēporibus morbi faciendā phlebotomia, & in quibus non. Sciendū, qđ in principio morbi non eſt faciendā phlebotomia, medicus. n. eſt miniſter nature ſm Gale. in techni. ſed ſm ipſm. iij. apho. egriitudinibus quibſcunq; incipientibus nulla euacuatō in principio eſt naturalis, ſicut ergo in principio natura non euacuat, ita nec medicus. Illud tñ in tribus caſibus habet inſtantiam in materiæ fuſioſitate & acuitate, vnde Auicē. in. i. phlebotomia non debet fieri in principio, qđ phlebotomia tunc humores cōmoueret, & ſubtiliaret, & per corpus currere faceret, niſi materia ſit fuſioſa.

Secundā inſtantia eſt propter materiæ multitudinem vnde Gal. ſupra illū apho. inchoantibus morbis oportet hanc fieri. ſ. phlebotomiā, aut pharmacīā, vt natura alleuietur quā. ſ. erat onerata, ppter materiæ multitudinē.

Tertiā inſtantia eſt propter morbi magnitudinem & acuitatem, vt qđ eſt apoſtēma magnum & doloroſum, licet non ſit multa materia. ſ. antecēdēs in corpore vnde Auicē. in. i. ſi habeat apoſtēma hic eſt phlebotomandus, licet non indiguerit, & Gale. xij. megatechni. Si apoſtēma ſit magnum phlebotometur in principio licet nō ſit materiæ multitudo, ne crepet, aut rumpatur apoſtēma ante ſui maturacionem, ergo vt mala ſymptomata uicetur minuto eſt faciendā.

Secundā regula circa hoc eſt, ne fiat phlebotomia in diē motus egriitudinis, ſicut in criſi non eſt faciendā phlebotomia nec alia euacuatō, ne materia à loco ad quē natura expellit ipſam diuertat. Similiter neq; in paroxiſmo, vnde Gal. in prima pticula apho. in ſtatu nec phlebotomia nec pharmacīa debet fieri, quia in ea ſit coctio morbi, quæ ſit melius in quiete qđ in motu. Sed ſicut ſe habet ſtatus ad morbum totālē, ita ſe habet paroxiſmus reſpectu dierum interpolacionis, ſicut ergo non eſt euacuandum in ſtatu, ita nec in paroxiſmo vnde Auicē. in. i. dicit, qđ in hora paroxiſmi, ſiue ſtatus, ſiue motus egriitudinis, eſt ſempus quieſcendū, & ſomnum quarendū.

Tertiā regula eſt, qđ phlebotomia non eſt faciendā in principio morbi cum criſi eſt remota, quia ſm Iſaac in urinis ſanguis eſt fundamētum caloris naturalis, ipſum ſcilicet ſuſtinent, licet cor fundamētum generans, & ſpiritus fundamētum deportans, ſanguis. n. eſt fundamētum caloris naturalis, quia ex eo naturaliter generatur calor naturalis, & ideo euacuando ſanguinē euacuatur calor naturalis, qui materiā morbi debet gerere, & morbus prolongatur, & virtus debilitatur, propter quod timendū eſt ne propter morbi longitudinem, & virtutis debilitatem natura ſuccumbat.

Quarta regula eſt, qđ in ventre ſecco. i. conſtipato, qui habet ſecem in inteſtinis non debet fieri phlebotomia.

Cauſa eſt, quia tria ſunt attrahentia ſm Auicē. in primo. ſ. vacuū calidum, & tota ſpecie, quia ergo per phlebotomiā venæ euacuantur, quæ à mēbris ſibi propinquis attrahunt, & ita in ſecunda vice à ſtomacho humiditate

ſecum, & ita ſeces plus exiccantur, debet ergo primo leni riuerit pſuppoſitoria, aut dyſteria niſi per ſe laxetur.

Quinta regula eſt, qđ nō debet fieri phlebotomia multa, quia ex hoc accidit malum in ſenio. vnde Auicē. in primo dicit, qđ ex hoc accidunt multi morbi. ſ. apoſtēma, epilepſia, & paralyſis &c. & propter remotionē ſanguinis, et caloris generantur multæ ſuperfluitates phlegmaticæ, quæ ſunt cauſa harum egriitudinum.

Sexta regula eſt, qđ nō debet fieri phlebotomia in muliere impregnata aut menſtruatā, in impregnata non, quia per hoc calor cibum digerens diminueretur, & nutrimentum auferretur foetui, & maxime qđ foetus eſt magnus. vnde Hippo. v. particula apho. Mulier in vtero habet. phlebotomia abortit, quia auferitur ei nutrimentum, & maxime ſi foetus eſt maior, quia tunc indiget ampliori cibo, licet multæ mulieres faciāt contrarium, quia dicunt qđ oportet fieri phlebotomiā, & poſt viſū vnum. in ſine impregnationis ſi poſt quartum menſem, & de mortuo ſcilicet in principio ante quartum mēſem. Corrige tu doctor. In menſtruatā dico naturaliter. ſ. poſt renouationem menſis non debet fieri phlebotomia, quia in fluxu nimio menſtruorum eſt faciendā ad diuerſionem menſtruorū, ſed qđ emittit menſtrum ſm debitum, tunc nō debet fieri phlebotomia, cum materia euacuetur ſufficiēter à natura, & ne natura ab illa operatiōe diuertatur ſm Auicē. in primo. Item poſt colicam paſſionem nō debet fieri phlebotomia, cum enim phlebotomia humores cōmoueat, per hoc poſſet humor cholericus ad ſtomachum fluere, & ipſum inſlamare. Nec ſimiliter poſt ipſum vomitum, ne ſimiliter humores fluant ad ſtomachum, nec poſt fluxum ventris, nec poſt vigilias magnas, nec poſt fortem vomitū, & breuiter poſt nullum calefaciens multum, aut multū diſſoluens, quia ergo in fieri phlebotomia calefaceret, & humores cōmoueret, & virtutem debilitaret plus, ideo phlebotomia in talibus caſibus nō eſt faciendā.

Quibus hominibus conueniat phlebotomia.

Conſequenter videndū eſt quibus hominibus conueniat phlebotomia ſm Auicē. in. I. conuenit hominibus delicatis, ocioſis, & quieſcentibus, multum carnoſis, et vtenibus cibis multū ſanguinē generantibus.

Item in illis in quibus eſt abundantia ſanguinis, & cognofcitur per virinæ ſpiſſitudinē, abundantia. n. ſanguinis facit ipſam eſſe ſpiſſam, ſed cholera ſubtilē, & ſic habemus duas regulas.

Tertio debet fieri phlebotomia in illis in quibus melā cholīa abundat, vnde cum eſt multa melā cholīa naturalis currens cum ſanguine per totum corpus, quia ſanguis in hepate ab ea nō mundificatur, tunc cōuenit phlebotomia ſue minuitur, & poſtea pharmacīa, vnde duplex eſt melā cholīa. ſ. naturalis & innaturalis, naturalis eſt ſex ſanguinis, quæ quando abundat eſt currens cū ſanguine, quare cum ſanguine per phlebotomiā euacuatur, ideo facienda eſt phlebotomia ad eius euacuationem cum ſanguine, ab eodem enim calore vt. ſ. à calore teporato ſunt ſanguis, & melā cholīa quæ eſt eius ſex, et poſtea faciendā eſt pharmacīa.

Quarto eſt in illis, in quibus timetur ſanguinis, & humorum ebullitio, & conturbatio, & calefactio, conuenit phlebotomia, & iſi cum ſtatim ſentiunt caleſcere debent phlebotomari, dum tamen ſit timor ebullitionis, cōturbationis, & caleſcētionis propter humorū abundantia. Aliquando tñ aliqui decipiuntur per illam regulam, quia ſtatim cum ſentiunt caleſcētionē, et timent de humorum ebullitione ſtatim phlebotomant ſe, & qđ iſtud eſt ex cholere caleſcētiōe, ſiue inſenſione per phlebotomiā non ceſſat illa caleſcētiō, neq; ebullitio, imo per hoc augmentatur, quia phlebotomia humores cōmouet, & per corpus eos currere facit, niſi ergo hoc ſit ex humorū abundantia,

Melan-
cholia
duplex

dantia, non conuenit phlebotomia, quod cognoscitur p sudoris multitudinē & maxime in mane, aliqui. n. sunt qui non sudant nisi quando euacuatione indigent.

Item in illis debet fieri phlebotomia, qui habent fortē virtutem, & qui sunt sanguine complexionis, & nō frigidi & sicci, illi possunt plus pati phlebotomiā, vnde Rasler. 7. Alman. corpora apta ad phlebotomiā, & quæ eā plus possunt pati, sunt illa quæ habent venas amplas manifestas, & isti sunt pilosi, & habent corpora bruna, & ex colore rubeo, & fusco missis sunt colorati, & iuuenes, et adolecentes, & senes, nō decrepiti, sed pueri & infirmi nō sunt minuendi nisi maxima necessitate cogēte.

Quid faciendum ante phlebotomiam.

C Onsequenter est dicendū, quid sit faciendū ante phlebotomiā, & de hoc prima regula est hæc, q̄ si timeas ne humores crassos in se habeat debet ita re balneum anteq̄ phlebotometur, quia balneum humores subtiliat & cōmouet, sed non dico eodē die, sed die pcedente, quare nō in eodē die, quia per balneum cutis infissatur, & lenis fit, quæ cutis lenis cum percussione facta à phlebotomante fugit & labitur, & est periculum, & propter hanc causam acceptio syrapi acetosi ante phlebotomiā est competēs, ante dico per aliquos dies, vt materia subtilietur, & per hanc viam fit motus ante phlebotomiā, vt humores dissoluantur & subtilientur, & ppter hoc q̄ debet fieri phlebotomia, debet fricari brachium, vt humores existentes propinqui brachio subtilientur, et preparentur ad exitum facilius. Item aliqui ante phlebotomiā est dauidus cibis, vt ille qui habet stomachū debilem ex sui sensibilitate, & cui cholera ad os stomachi mouetur mordicando, sed non quicunq̄ cibis, sed bene digestibilis, & pōticus, vt buccella panis intincta in aliquo succo acetoso, confortat. n. stomachum sua pōticitate, & prohibet ne humores fluant ad ipsum sua frigidityte, reprimet acuitas cholære si aliquantulum fluat.

Quid in phlebotomia faciendum.

C Onsequenter videndum est, quid in phlebotomia est faciendum. Aliquādo magnū vulnus est faciendū in apertione venæ aliquando paruum. Magnū vulnus debet fieri tribus de causis in vena. sc̄q̄ sunt humores crassi, siue sanguis crassus euacuandus, & per illud magnū vulnus sanguis potest facilius exire. Secūdo propter tēporis frigiditatem, quia humores incrascati, vnde in hyeme debet fieri magnū vulnus. Tercio propter humoris abundantiam, quia tunc melius fit euacuatio per magnū vulnus q̄ per paruum. Sed parū vulnus fit, quādo virtus est debilis, vt de spiritibus, et calore minus euacuetur. Secundo similiter in tempore calido eadem de causa, & quando sanguis est subtilis.

Item phlebotomandus aliqui debet iacere supinus, ga per illum modū iacendi virtus pferatur, nec debilitatur, quia fm Gale. prima particula prognosticorum, accubitus est corporis debilius super latiorē partem, sicut inanimatorum, & etiā supra partem fortiorē sicut supra spinā dorsī, ga fm Aui. est fundamentū corporis, sicut lignū nauis est fundamentū supra, quod tota nauis fabricatur, ita spina dorsī supra quā totum corpus fundatur. Qñ ergo timemus de corporis debilitate, siue q̄ syncope accidat, debet phlebotomari supinus.

Tercio in phlebotomia debet videri color sanguinis, quia si album sanguinē exire videas, statim stringas, ga per hoc significatur, q̄ in corpore sunt frigidi et crudi humores, propter defectum caloris naturalis digerentis, & amplius non est talis sanguis minuendus per phlebotomiā, & illud dicit Philoso. l. 1. c. 9. de aialib. Vñ Hippo. mulieri mēstrua sine colore pprio &c. & ga propter frigiditatem sanguinis albi vomunt aliquando & mensruant.

Item in phlebotomia debemus ventum considerare sicut & in pharmacia, in æstate, n. debet ventus septen-

trionalis eligi, ut sua frigiditate caliditatem tēporis theroret.

Item hora electionis est intra primā & tertiā mēperet. diei, quia tunc completa est digestio, & superfluitatē expulso est facta, vnde hæc est hora cōmoditatis, sed alia est hora necessitatis, & hoc potest esse in quibet hora diei, & noctis fm Aui. quia impedimentū non habet ibi locum, cum ibi sit necessitas. De hora quadræ Lunæ non inuenitur ab aliquo autore medicinx, tamen Philoso. dicit in li. de regimine principum, q̄ post plenilunio in defectu Lunæ debet fieri minutio, tamen nos facimus contrarium, vt in pluribus &c.

Quid post phlebotomiam faciendum.

Vltimo & septimo videndum est post phlebotomiā, quid sit faciendum, post phlebotomiā non fiat somnus immediate. vnde Aui. dicit, q̄ post minutionē non fiat superdormitio, & reddit cām mirabile, quia p hoc posset accidere fractio membrorum nervosorum.

Aliæ tñ duæ causæ possunt assignari. Vna est, ne in somno patiens se vertat supra vulnus. i. brachium phlebotomatum, & per hoc ledatur. Alia est ne humores fluant ad membrū lēsum in quo est dolor propter itum phlebotomiæ & fiat apostema. Vnde Gal. 2. aphor. super illo aphor. In quo morbo &c. In somno si sit apostema intra corpus, & membrū lēsum ad ipsum fluunt humores. Sed quomodo habet intelligi causa Aui. Notandum, q̄ hoc potest esse sic. Confractio est passio membrorum nervosorum & laceratorum, sed fm Gal. supra illū aphor. In quo morbo somnus laborem prestat. Somnus in principio paroxysmi non cōuenit, quia calor naturalis ad interiora ingreditur, & exteriora infrigidantur, & sumi remanent ibi non cōsumpti, propter hoc rigor augmentatur, & etiā paroxysmus prolongatur, similiter est hic per cōmotionē humorū, ita phlebotomia ad nervos & laceratos elongatur, qui non cōsumpti remanentes in somno infrigidantur in exterioribus & incrascantur, ideo faciunt nervos, & laceratos confractionem si fiat superdormitio immediate post phlebotomiam.

Item secunda causa est frigiditas mēbrum incrasans faciens confractionē, sicut in quarta, in cuius typo fit cōfractio propter frigiditatem & crassitū materiam, sed nui sunt frigidi & lacerati, ideo ad ipsos veniens iste sumus in somno in quo retractio fit caloris ad interiora infrigidatur & incrasatur, ille sumus infrigidatus & incrasatus infrigidatione, & incrasationem inducit in membrum sine confractione, quia ad membrū cōsimile preparent ægritudines cōsimiles, & Gal. supra illum aphorismū. In morbis minus periclitantur ægrotantes. Dicit q̄ hoc est intelligendū de somno phlebotomie vicino, & non remoto, post q̄ sumi illi sunt cōsumpti.

Item post phlebotomiā debet cauere a multo cibo, in primo & secundo die, quia cibus debet esse digestibilis, multū sanguinē generans bonum, vt oia forbilis, & vinum bonū, & pulli, vnde fm Isaac in digitis, cibus est minuentis eis, & potus augendus respectu cibi non cōsuetudinis, nō debet minus potare q̄ ante phlebotomiā, quia virtus digestiua debilior est, cibus tñ digestibilis, dū tamen sit aliquantulum crassus est eis bonus, videtur fm Aui. pullus astat aromaticos coctus in olla sine aqua.

Item aliqui post phlebotomiā habent linguā siccam, & hoc propter abundantiam cholære rubæ à qua sumus eleuatur propter sui cōmotionem post phlebotomiā, & eius ebullitionem, & tales debent potare aquā hordei: vt acuitas & caliditas cholære mitigetur, vnde illi qui timēt de calefactione hepatis, aut stomachi, aut ebullitionem cho. debent hoc facere, multi faciūt, sed nesciunt causam, & ideo aliquando faciunt male, quia non est cholera rubea abundans in eis. Item non exercitet se post phlebotomiam, quia exercitium plus debilitat eum, & multi ex hoc debilitantur.

Item nō balneet se post in dieadem propter eandem causam, & quia fieret humor cōmotio, fed iaceat in lecto supinus, quia iste est modus debiliū.

Item nō ligetur fortiter brachiū, nec dolore inducendū fiat humorum fluxus ad locū, nec brachiū stringatur pannis multis, & regatur ne grauet & nimis caleat.

Item aliqui accidunt inflatio in brachio aut apostema, et tunc debet fieri phlebotomia in alio brachio fm Auicē, sed fm Rasim fiat phlebotomia supra locum phlebotomatum in eodem brachio, & tunc ponantur reperculsiua supra locum ne recipiat materiam.

Item vulnus per phlebotomiā in brachio factū aliquātarde sanatur, & hoc propter inunctionem phlebotomi in aliquo oleo, vt leuius intret, & minus ledat phlebotomatum sicut dicit Gal. 9. megatechni, & tunc tardius curatur vulnus quia fm Ioannitiū & Gale. & omnes auctores, vulnus non curatur nec sanatur quandū aliquid est inter labia vulneris, & oleum existens inter labia vulneris impedit eius citam consolidationem.

Secūda causa quare vulnus per phlebotomiam factū tardius curatur, est nimia sanguinis euacuatio per quam virtus debilitata retardat continuationem, et consolidationem vulneris, vnde virtus naturalis est debilis.

Tertia causa est brachij nimius motus, quia fm Auic. peripleumonia vulnera non sanantur neq; consolidantur nisi membrum sit in quiete, hec tria ergo curentur per sua contraria: vnde non fit inūctio phlebotomi in oleo, nec fiat euacuatio multa, nec motus brachij neq; exercitium iniungatur, in istis est periculum et maxime in basilica et cardiaca, quia in cephalica est minus periculum ut videbitur. Notandū q; phlebotomia subiliat humores, & etiam mobiliores facit eos.

Medicinæ conuenientes ad capitis euacuationē.

Superius dictum est de quibusdā medicinis conuenientibus ad euacuationem capitis. Nunc adhuc vīdeamus de quibusdam ad hoc conuenientibus. Et ad hanc sectionem spectant quatuor medicinæ, quarum prima est theodoricon empiriston. Secunda est theodoricon anacardinum. Tertia est pilulæ cochix. Quarta pilulæ Rogerij.

Theodoricon à theos, quod est Deus, & datum quasi à Deo datum, empiriston id est bene expertum, est laxatiua, sed non fortiter laxat, calefaciendū melancholiā & phlegma, si cum eo iungatur scamonea, aut hermodactyli, aut esula laxat fortius, fm Nicolaum principaliter à capite phlegma purgat: hoc tñ non est verum sed principaliter à membris sub diaphragmate: vnde proprie à matrice euacuat, quia eam mundificat, & mēstua prouocat, si detur sero cum decoctione aliorum herbæ valent ad hoc, vt artemisia, aut ruta maioris, & secundario à iuncturis euacuat, purgat amplius q̄ benedicta.

Item si ex ipso, & dragante, & nigella, fiat pessariū mirabiliter mēstua prouocat. Item habet vnum speciale. q̄n palatum ex eo fricatur attrahit phlegma à capite, & ideo valet in lethargia, vnde ad experimentū vīdeatū fuit ad quandā mulierem quæ iā amiserat loquelā, vt restituerem illi loquelā ad tempus fricauit palatum cū eo, & aliquantulum posul de diacastoreo, & recuperauit loquelam, & fecit testamentum suum, & mortua fuit. Item si ex issio electuario, & amylo fiant pilulæ, & sub lingua teneantur, valent ad vocis restitutionem amissam ex phlegmate crasso, in pectore inuiscato, & melius est si calorem apponatur. Item si detur cum decoctione tamarisci in mane deoppillat splenē. Itē si detur de eo. 3. i. diacalamētum. 3. i. mulieri in vespere, et sequatur potus vini cum decoctione artemisiz, & rubæ maioris prouocat mēstua, et preparat ad conceptum quia purgat matricem, et principaliter inferiora, vt credo. Si tñ ista medicina detur cum decoctione ruta maioris artemisiz &c. valet

ad mēstua prouocanda, ut dictum est, dosis huius medicinæ est 3. f. valet ad hemicranē, & vertiginem capitis quia phlegma à capite purgat, & à pectore, & contra fluxum phlegmatis, quod in faucibus à gutture decurrit ex quo fit homo sine voce, & etiam spleneticis sine febre colorem bonum facit.

Theodoricon anacardinum econuerso purgat respectu primi, quia purgat partes q̄ sunt supra diaphragma principaliter, & precipue caput à melancholia & phlegmate, calefaciendū ea, secundario alia mēbra cum pulpa aut esula laxat fortius, non detur in liquida substātia, sed in pilulis, fricet neq; alix medicinæ attrahentes à capite, quia eas oportet diu remanere in stomacho cum à renotis. f. à capite extrahant. Dosis eius est 3. i. & f. valet ad memoriā amissam restaurandā ex phlegmate, unde si in lethargia primo rasum sit caput, & accipiatur illud electuario, & acutur cum succo anacardi, vt. i. intingatur in eo, et ex eis fricetur posterior pars capitis, valet ad memoriā restaurandā amissam ppter phlegma, phlegma corrumpit memoriā sua frigiditate spiritus congelando, & humiditate sua formas receptas habilitando sicut accidit in aqua, istud enim quia calidum, et siccu est phlegma à capite euacuat, & ipsum consumit. Si autem pessarium mittatur in matrice mundificat eam, & matricē mēstruorum extenuat. Ideo mulieres quæ non concipiunt ex humorum in matrice abundantia, eam accipiunt quia euacuat & consumit.

Anacardus est fructus calidus & siccus. Vnde Auic. anacardus vrit humores & vlcera, nervos adiuuat, vnde confert eorum frigiditatem, unde aliquod oleum valens ad hoc accipitur in puluere castorei, & succo anacardi si inueniatur, quia raro inuenitur succus, quin sit defecatus, & fricentur nerui videlicet, anacardus vt dicunt quidam est pediculus elephantis, quod falsum est, imo est fructus arboris calidus & siccus in. iij. & in. iij. gra. in hoc electuario, & in precedenti est basis aloē.

Pilulæ cochix sunt optime; purgant phlegmā à stomacho, & à capite, & ideo contra passionē capitis valent, contra hemicranē, vertiginē, & epilepsiā, & breuiter contra abundantiam phlegmatis in capite, & valent contra elephantiam, dosis earum est vsq; ad 3. iij. habent enim in fetra diagridium, colocynthidē, & aloē, conficiuntur cū succo solatri, quia sua frigiditate reprimunt acuitatem medicinæ, aut cum aqua in infusione tragacanthi, quia prohibet excoarctationem intestinorū contra diagridiū, & aloē, quia aloē nocet stomacho, & hepati ponunt in illis pilulis cōfortantia stomachū & hepar, & patet.

Pilulæ Rogerij sunt multo bonæ ad purgationem stomachi, & capitis de phlegmate, vñ multū visum acutū, consumendo materiā venientem ad oculos, vnde si aliquis conqueretur de capite, & visus debilitatur ppter phlegma, euacuetur illud cū pilulis cochix, et pilulis Rogerij, postea purgatione facta daret pilulas rogerij de quarto in quartū diem sine observatione dietæ ad residuū consumptionem, fortificato patiente post euacuationem, ut post quindecim dies non dentur pilulæ. In pilulis. n. rogerij sunt digerentia & confusentia phlegma, & si ex eis medicinis, quæ cadunt in eis fiat puluis, sine laxatiuis, bona est ad visum clarificandum.

An artificiale sit acere electuaria.

Habito de euacuatione, & quia electuaria solent acui ad laxandū. Ideo solet queri vtrum electuaria acere sit artificiale, & videtur q; sic. Primo quia hic est vsus cōmunis, cum scamonea. n. acuitur diacitonē & oxy. Item medicus est nature minister, ergo malitiam quam medicina insert nature debet auferre meliori modo quo potest. Sed malitia medicinæ, & eius horribilitas meliori mō quo potest auferatur, ergo &c.

Item Auic. cap. de syrupo acetofo dicit, q; abominatio medicinarū

De theodorico anacardino.

De anacardino

De pilulis cochix.

De pilulis rogerij.

De theodorico empiriston.

Dragutca.

medicina est causa quare ponitur plus in eis de zuecha ro aut minus. Illud. n. qm medicum abominatio tollit, artificiale est iungere cum medicina, sed electuario eius abominatio aufert, ergo &c. Contra, medicina debet remanere in stomacho, ut attrahat humores ad stomachum ibi quia manens, sed electuarii propter sui dulcedinem, & caliditatem, etiam ab alijs membris attrahit, & sic operationem medicinæ impedit, nullū tale est artificiale cum medicina adiungere, ergo &c. Item Gale. in fine acutorum dicit, qd duæ contrariæ medicinæ non debent simul admisceri. Sed electuarii est contrarium medicinæ ipsum acutum, quia electuarii est aptum natū trahi à membris, & est eis multum amicabile. Et medicina cū sit odiosa membrīs magis nata est ab eis expelli qd trahi, ergo ex complexionē horum duorum fiet nocuumentum, & impedimentū. Item medicina laxans & alterans sunt contrariæ, ergo non debent simul cōmisceri, sed electuario alterat & medicina laxat ergo &c.

Solutio
questionis

Solutio dicitur quidā qd non est artificiale acere electuarii, quia medicina attraheretur per accidens, licet cū electuario, sicut ad intersectionem vernūi videmus, qd primo datur res dulcis, vterum, & propter sui dulcedinem attrahitur illud, et postea fucus amarus latitās sub illo dulci, & per hoc vernus interficiuntur. Similiter est hic, qd medicina venenosa cum electuario mista attrahitur cum electuario, quæ mēbro nocuumentū inducit. Sed ego dico, qd aliqua est artificiale acui, & aliqua non acuerit, illa electuaria quæ stomachum respiciunt est artificiale, vt diacitonit, sed acuerit illa quæ mēbra remota respiciunt, vt plirum et similia, non est artificiale, quia tunc cū eis attraheretur medicina ad membrū, cum. n. acuitur electuarius respiciens stomachum, vt diacitonit auidum à stomacho recipitur, & retinetur ita qd operationem suā remanendo in stomacho pōt medicina facere, nec ab alijs membris rapitur, siue attrahitur, quia electuarii per medicinæ acuitatem corrumpitur, modicū. n. fermenti corrumpit magnā quantitatem pascit, līt modus exhibendi inuētus fuit propter medicinæ horribilitatem, & propter delicatos nō potentes accipere per se, quia illam abhorrent valde, & sic patet solutio ad primū, qd medicina nō attrahitur à membrīs cum electuario, quia medicinæ electuarii corrumpit, sicut frumentum pascit, & ideo citius expellerent illud membra qd ipsum attraherent.

Ad aliud dicendū, qd duæ medicinæ contrariæ, quare vna corrumpit aliā nō debent cōmisceri, sicut aqua hordei, & scaniabini, sed sic non est hic, vnū facit ad euacuationē, & aliud ad remouendum medicinæ abominatorem & malitiā, & propter hoc patet solutio ad oīa.

Per quod accutur medicinæ.

Consequenter queritur qd quid accutur melius medicinæ, aut cum scamonea non cocta, aut cum cocta, & videtur qd cum non cocta quia medicinæ accutur eum scamonea laxent, sed coctio virtutē laxādi ab ea tollit, quia coctio est fortior qd contritio per quā sub vim attrahit Auicenna maxime cum ignis sit fortissimū agens, & 4. methéororum, oīa sunt materia igni, ergo nō debent acui cum scamonea cocta, sed cum cruda.

Item quod confortat malitiā medicinæ nō competit. Sed coctio confortat malitiā scamoneæ cum coctio det ei acuitatem, vt patet per simile, quia coctio acuit lapidē, & calcem, & mel ergo similiter scamoneam. Oppositum facit vterq; cōmunis.

Solutio
questionis

Solutio. dicendū qd medicina aliquā accutur in principio veris, vt per totum annū possit conservari, et dantiq; volumus, & tunc cum scamonea non cocta debet acui, ne sua virtus debilitetur, neq; timetur de eius malitiā, qd per diurnitatem reporis satis aufertur. Aliqñ aut acuius medicinā, quæ non debet diu seruari, sed quæ post quatuor dies, aut post tres debet exhiberi, tūc cum scamonea

cocta debet acui: vt sua malitiā per partū subtiliū igneaurum ablationē reprimatur, & ideo etiā coquitur cum aliquo repressiuo malitiæ suæ, vt cum coctianis, vel cum aliquo tali, vt dictum fuit prius in sententia.

Ad primū contra, dico qd coctio pauca & moderata non corrūpit proprietatem suā subtilitatem. sc. scamoneæ, sed imoderata corrumpere neq; coquitur ita qd imoderate ab igne calcatur, quia coquitur in folijs caulis, aut in pasta, aut in coctano in furno, leuissime, vel calefacto.

Ad aliud dicendū, qd actio calidi fin Auic. dupliciter accutatem inducit, vno nō propter partium terrefrissimū ignitionem, sicut in lapide & calce, secundo modo propter consumptionem partū aquosarū & humidarū existū in re, et sic in melle accutatem inducit cōsumēdo partes qd sunt in eo, qd in eo est multum humiditatis, quod consumitur in eius decoctione. Sed scamonea non habet partes terrefrissimas tales, aut aquositate quæ debeat consumi, sed qdā subtilis igneas acutas, qd evaporant, & cōsumuntur in decoctione, iō nō accutē, sed eius malitiā aufert.

Consequenter queritur vtrum medicina secessiva debeat acui, cum lapide lazuli, videtur qd non, quia nihil secessiuū impediens, et ad oppositum medicinam frāstrā debet accutur medicinam secessiuā. Lapis lazuli est huiusmodi cum sit vomitiuus, ergo &c.

Ite nihil impediens operationē medicinæ secessiuæ debet tā acuerit, sed lapis lazuli impedit operationē medicinæ secessiuæ, qd cōprimendo facit medicinā citius descendere qd deberet à stomacho et intestinis, in quibus manere debet, vt attrahat humores, ergo &c. Oppositū facit cōis vtrius.

Consequenter queritur quare medicina accutur, & quare non datur acumen per se & medicina perse. Si dicatur, ad hoc accutur, vt illa medicina in pauca quantitate possit attrahere acuta sicut non acuta in magna, ergo tunc debet dari acumen, quia in pauca quantitate laxaret magis qd medicina in magna.

Solutio ad primā questione, ego dico, qd medicinæ qd dantur ad euacuationē melancholicæ, sicut dentur in ligda suba, siue in puluerizata bene accutur cū lapide lazuli libi loto in aq, vt illā ablationē sordides per quā erat vni mirina auferatur, vñ debet abluui in aq, & postea remoueri illa aq & imponi alia, & sic deinceps quousq; clara, & sine sapore exeat, & debet sic acui, primo debet exhiberi medicina i mane in ligda suba, & in sero in puluerizata cū patēs irit tribus aut quor vicibus ad fellā, debet postea administrari lapis lazuli dissolutus in syrupo violæ, vel aliq alio. Et tunc inuacuationē in attrahendo, & ipsam festinat, ne ei nocēat, et tūc nō nocet in illa opationē, qd nō facit medicinā citius descendere qd fecerit sua opationē, quia nō datur simul cū ea sed pū, nec nō mitū iducit cū sit ablutus, & sic patet solutio ad obiecta.

Ad secundā quōtē dico, qd nō debet dari medicina p se, nec acumen per se, sed vnū cū alio, cū est, quia in medicina laxatiua duobus indigemus, pmo vt in stomacho remaneat sufficienter ad hoc, vt ad actū possit reduci, et in intestinis suā opationē facere, ibi remanens, secundo vt inficietur possit trahere, vnū deficit in acumine, & remanentia sua, qd tā est odiosum stomacho, ut nō possit remanere, vt vtrūq; opationē faceret, imo an ipse expellatur à stomacho. Secūdū deficit in medicina nō acuta, quia debili est virtutis in attrahēdo, vt ergo possit remanere, & attrahere fortiter, vtrūq; pōitur, & nō vnū p se, nec aliud p se.

Diaphene dicit, eo qd est ibi plus de scena qd de alijs speciebus, valeat p priore melancholicis, maniacis, cardiacis, & tistibus, tota confectio est lib. i. &c.

Electuariū de succo ro, ab eodem succo dictum expertum contra guttam arteticam ca. cholera rubeam purgat, & colicis febribus ab infirmitatibus. Ceterianis, quotidianis, purgat sine molestia reliquias malorum humorum, educit potenter quæ remanserunt &c.

Mef,

Kk Electuariū

De electuario de succo rosarum.

De electuario dulce. R. rosa. cinn. zing. mel. ana. 3. v. zuc. 3. v. sand. alb. & ru. ana. 3. iij. hermod. eulag. ana. 3. i. diagridij. turbitij. ana. 3. i. & i. zuccharij. mel. q̄ntu suf.
Pilulæ de mastice & aloë. R. aloë. 3. f. masticis. 3. ij. ca ryophyl. rosa. ana. 3. i. turbitij. diagridij. ana. 3. i. confice cū succo fenicui. dosis est 3. ij. postet uisum clarificat.
Pilulæ de quinque generibus myrobala. R. omnium my roba. agarici. diagridij. &c.

Quæ venæ sint apertendi in phlebotomia.

Superius inquisimus septē condiciones circa phlebotomiam. Adhuc duodecim quantum spectat ad istam lectionē. Quorum primū est, quæ venę debeant aperiri in corpore humano in phlebotomia. Secūdu est, de inspectiōe sanguinis post phlebotomiam, quomodo cognoscimus utrum sit bonus, vel malus.

Et circa primū sic procedo, in phlebotomia aliqui apertunt venæ aliqui arteriæ. In apertione autē arteriæ est timor, & huius causa potissima est nimis fluxus sanguinis, qui duplici de causa habet fieri in phlebotomia: vna cum est caliditas sanguis arterialis: calidum. n. est facile mobile, & arteriæ dilatantur & apertis, ideo iuvat multū ad euacuationē sanguinis in phlebotomia arteriæ. Secūda causa est arteriæ mobilitas, ideo in ea tardius curatur, quia vulnera non curantur nisi quiescant, & quia mouetur, consolidari non potest. Prodest tamē tripliciter vno modo cum est in corpore sanguinis subtilis abundantia, et quicquid vaporosū, et quicquid calidissimū. Sanguis. n. subtilis, ex quo spiritus, & calor naturalis sunt, in arteria habitant. Item vaporosus sanguis in ea arteria habitat, & sanguis sanguineus in venis sūm Auic. Itē calidissimus, quia a corde efficitur & digeritur, quod est calidissimū mēbru.

Quæ venæ sunt phlebotomandæ.

Item venarū apertio est in multis mēbris, aliqui in brachio, quæ in magna manu, aliqui in parua, aliqui in pede, aliqui in naso, aliqui in fronte, aliqui in labijs, aliqui in lingua, siue in palato, aliqui in angulis oculorū versus frōtem. Itē in manu maiori, quæ est ab acellis vsq; ad cubitū sunt quinque venæ apertendæ sūm Ras. in. 7. Almā. et sūm Auic. in. i. Vna vocatur cephalica, quæ est capitis. Secūda basilica, quæ est hepatis. Alia mediana, siue cardiaca, siue nigra sūm q̄ vocatur ab Auicē, siue matrix. Quarta, ascellaris. Et quinta, funis brachij. In manu minori vocatur sceilem siue subascella, siue saluataella. Et in brachio, sūm q̄ continet manū maiorem, & minorem sunt sex venæ apertendæ: & vna quæ est in manu minori apertenda, quæ est inter medicum & auricularem.

In pede sunt. iij. ischiatica, saphena, & vena ischiatica popliis.

Cephalica a collo & a partibus quæ sunt supra collū euacuat, & ideo in passionibus capitis valet ut in hemi crancia, mania, & alijs calidis passionibus, siue ex materia calida, vnde ipsa incipit siue oritur ab humero tendens versus partem sinistram brachij.

Basilica immedie euacuat a partibus sub collo, vt pectore, hepate, siue passionibus pectoris & hepatis valet, vnde in pleuresi valet.

Mediana est inter duas, quarū vna est in superiori parte brachij, & alia in inferiori, inter duodecim extrema, ista mediat. Basilica incipit ab ascellaris, & tendit ad partem domesticam brachij ad euacuationē. Mediana est ramus vtriusq; igitur mediana siue nigra est media inter istas duas tripliciter in situ vt visum est in cōpositione, quia ex eis componitur, sicut mediū ex extremis, & vtriusq; est ramus quia ex duobus ramis, quorū vnus ab vnā parte dicit, & alius ab alia componitur, & est media in euacuatione, quia vndiq; euacuat, & ab inferioribus partibus a collo, & a sub collo, & supra collum, vnde est vilius toti corpori in euacuando, non vniuersalis, sicut quidam dicunt, quia a corde oritur, sed quia ramus basilicæ, & ce

phalicæ est, et quia cum volumus phlebotomare de basilica, & non apparet bene, debemus magis medianam q̄ cephalicam accipere, quia magis cōuenit cum vtrāq; q̄ vna cum alia cum sit ramus istorum & illa extrema.

Sceile siue saluataella est vena quæ est inter medicum, & auriculare tendens plus versus digitū medicū, & illa apertur in dextra parte, siue in manu dextra in oppilatione hepatis, & in sinistra manu in oppilatione splenis, & quare hoc fit nescitur ratione secundum Auicē, sed experientia, hanc. n. inuenit Gal. per somnum, sicut dicit, q̄ habebat in cura quādam patiētem oppilationem splenis & hepatis, & somniavit se hanc patiētem phlebotomare de illa vena, & sic fecit, & curata est. De illa fit phlebotomia ponendo manū in aqua calida quia subtilis, ideo ut in crassetur et dilatetur, ne vlnus claudatur citius debito, et vt sanguis crassus subtiliter in aqua calida ponitur, quia remota est a corde &c.

Ascellaris est illa, q̄ posita est sub basilica, & illa apertur i ligatura brachij, & de illa est illud iudiciū, q̄ dē basilica.

Funis brachij est illa, q̄ est supra cephalicā supra os vinctū siue alterius brachij versus partē syluestre, & est iudiciū de illa, & de cephalica, licet ergo sūm Gal. et Auic. in apertione venæ sit euacuatio vniuersalis a toto corpore, nō tū ab oibus venis equaliter, vt visum est, licet ergo a toto corpore euacuetur, nō tū eis est timor æqualis, imo secundū Ras. 7. Almā. cephalica est securior, basilica est magis timenda, & cardiaca adhuc plus est timenda, licet minus q̄ basilica sūm aliquos. Cephalica. n. est securior, quia nec iuxta eā est nervus, nec sub ea est arteria, sed sub cardiaca est nervus, & aliqui supra eam nervus subtilis, ideo timendum est ne incidatur nervus. Basilica est periculosa valde, quia sub ea est arteria, & iuxta eam est nervus, & musculus, ideo cauenda est valde, supra venā ponitur arteria in interioribus corporis, quia est locus nobilior in exterioribus sunt venæ, vt melius prohibeatur ad nocumētum sūm Auicē. in. i. Sceilem siue saluataella non est periculosa, sed tū subtilis est iudicio vt apparet magis, & melius ponitur in aqua calida.

In pede sunt prædictæ tres venæ, & hæc apertur cū volumus trahere sanguinem, & ad partē inferiorem, & ad prouocationē mēstruorū. Et illa quæ est in pollice, vel poplite sūm Auic. magis valet q̄ saphena aut ischiatica, quia p̄pinq̄ior est matri, ideo melius potest ab ea trahere. Saphena similiter a virga & testiculis et matri, me dicinam id est sanguinem trahit, & ischiatica ab anchis, et renibus, & a mēbris, quæ sunt situata versus partem syluestrem melius trahit. Saphena a matrice a mēbris positis versus partem domesticam, licet enim sint rami venæ vnus sūm Gal. 6. aphorif. experimento sic probatur esse licet causa ignoretur.

In medio frontis est vna vena apertenda in antiqua passionibus faciei, vt morpheæ, & impetigine, & scabie, & in passionibus oculorum, prius tamen debet fieri minutio de cephalica vena.

In naso similiter, sed in apertione vtriusq; debet collū ligari, & postea aperiri vna aut alia, post. n. ligationem collū diuini manifestantur.

In labijs sunt venæ, q̄ apertur ppter apostema excisens in ore, aut gingiuis cephalica tū prius minuta.

In palato sunt quatuor venæ, quæ si apertur valēt fluxui rheumatis ad dentes in eis facientes dolorem. Vnde quidā mulierem curauit per hoc, quod habebat dolorem in dentibus ex fluxu rheumatis ad illū locum, primo tū posuit repercutiua, & restrictiua fluxus, & nihil fuit deinde mitigatiua, & nihil profuit, deinde maturatiua, & nihil fuit, postea feci eam mihi nui de cephalica, & postea ego feci aperire illas quatuor venas & curata fuit, vnde hoc est bonū q̄ materia fluxa est digesta, quia nisi esset digesta forte non curaret, & istæ venæ sunt manifestæ.

Item

Itē veng, q̄ sunt i angulis oculorū versus frōtē, illę ape-
riantur in passionibus oculorū cephalica prius minuta.

Illę venę, quę sunt in lingua, id est quę sunt sub lin-
gua aperiūtur in synchē, prius tñ cephalica minuta.

Venę quę sunt in temporibus incidūtur in hemicra-
nea, & propter magnum capitis dolorem, & pro ægritu-
dine capitis diuturna, & illę sunt quas Hippo. & Auic.
vocant iuueniles, quarum abscissio reddit hominem im-
potentem generare.

Item in collo sunt duę venę, quę vocantur gindem
quę minuendę sunt in principio leprę, tamen anhelitus
angustatur maxime, vnde etiam in synanche impedi-
tę anhelitum valet hoc.

De inspectione sanguinis post phlebotomiā.

Consequenter videamus de sanguine in inspectione
post eius extraxitōē, primo eius substantiā consi-
deremus, vtrum sit crassus vel subtilis. Si sit cras-
sus aut spissus, ipse significat abundantiam crassę mate-
rię, aut siccitatem, propter caliditatem consumētē hu-
miditatem. Si sit subtilis, ipse significat in digestionem, et
abundantiā humorū crudorū in digestionem, si calidus,
calidior, si frigidus, frigidior. Si sit vnicuius, significat
aut leprā futurā, aut nimiam pinguedinē. Lepram quia vn-
cuius sitas fit in sanguine ex calore forti ipsū in unctuo-
sitate conuertendo, q̄ adurit sanguinē & lepram facit.

Item per sapore, si sit dulcis, signum est q̄ bonus est,
quia signum est completę digestionis, si amarus, abun-
dantiā cholere, si acris significat abundantiam melā-
cholicę, si infidus, abundantiam phlegmatis.

Item per odore, si sit fetidus, significat humores fec-
tios et corruptos, si aquosus, significat in digestionē, vñ
est in eo aquositas aliqui multa, quę est in eo, vt transeat
per venas hepatis angustas, & illa debet habere colorem
vrinę quę est superfluitas digestiū secunde.

Item aliquando est in eo spuma, et ista spuma significat,
si non causatur ex causa sanguinis, ebullitionem, aut vē-
tositatem, ideo si non sit in eo spuma, bonum est.

Item per colore debemus inspicere, si sit albus, dñm
phlegmatici aduult est in eo, aut non aduult, vtrum aduult
potest cognosci per viscositatem, quia tunc est viscosus,
& facit viscositatem in eo adurens calor, sed aquosus phle-
gma naturale. Color bonus in eo est rubens, tendens ad
quādam obscuritatem, quia purpureus color intensus ru-
bedinis, & clarus significat chole. fm Gale. in primo de
crisi. obscurus sanguinem crassorem.

Item aliquando est viridis, et significat completā adu-
sionem, aliqui liuidus, et tunc significat melācholicę abu-
dantiā, aut spirituum mortificationē. Item aliqui cito
exit, & signum est, q̄ est subtilis, aliquando tarde, & si-
gnum est q̄ est crassus, cum mediocriter, mediocriter, ali-
quando cito coagulatur, et signum tunc q̄ est crassus;
aliquando tarde, & est signum q̄ est subtilis. Item bonus
sanguis debet esse diuersi coloris in suis partibus, in supe-
riori parte rubei coloris, & versus extrema, quia ille est le-
uis, ideo ad locum superiorem mouetur, in medio ruber
non clarus, in fundo niger, propter melācholicę, quāta
sanguis crassus melācholicus, in fundo residet.

Item per figuram potest cognosci, si vnde acipias baculū
in extremo rotundum, si non resistit, sed statim scinda-
tur, signum est siccitatis, si resistat multum, est viscosus, si
mediocriter medicus.

De tribus electuarijs laxatiuis.

Habito de quibusdam medicinis nunc dicamus
quantū ad presentem lectionem de tribus electua-
rijs laxatiuis, et de duabus medicinis. Trium au-
tem electuarijs laxatiuis, & de duabus medicinis. Trium
autem electuarijs. Primū est diascene. Secundū est ele-
ctuarium de succo rosę. Tertium est electuarium dulce.
Duarū medicinarū. Prima est pilulę de mallice. Secū-

da est pilulę de quinq̄ generibus myrobalarum.

Diascene est electuarium laxatiuum propter scem, qđ
est in eo basis. Et est scene herba calidissima, siue calida
& sicca, cuius folijs vntur, purgat cholera rub. & chol-
nig. & phlegma. Item contra scabiē, leprę, quantang, et
contra vitium splenis, & epilepsie, & syncopei, & cōtra
hemorrhoidas, & purgat melācholicam, et ideo purgat
quemlibet humore pręter sanguinem. Si volumus pur-
gare phlegma plus qđ cholera, vel melācholicam, de-
bet dari cum carthamo, aut cū semine vtricię si plus cho-
leram, debet dari cum sero caprino, si plus melācholicā,
cum decoctione epithymihę sunt verba Halyabbatis
ñ. practice de regali dispositione: dicit qđ dosis eius est be-
ne 3. ij. vsq̄ ad. vij. diascene euacuat melācholicā adu-
siam, & non aduuliam, ideo confert melācholicę & ma-
niacis, quia melācholicā quę est morbus fit ex melācho-
lia nō aduulsa, & cardiacis cū cardiacā debeat ferri ex su-
mis melācholicis ad eorū eleuatis ex humore multo spūs
vitalis inficiētibz siue cōturbantibz. Itē tristibus, cū tri-
sticia fit ex abundantia humoris melācholicī spiritus obū-
brantis & obscurantis, gaudium. n. sitin luce, fed in tene-
bris anima tristatur, in isto est plus de scene qđ de aliquo
alio, ideo est basis. In eo est sericum combustum: sericum
confortat cor, & materiam superfluiam consumit, com-
bustum plus consumit qđ confortat: quia tamen non po-
test conteri nisi prius comburatur, ideo semper cum po-
nitur in medicinis, siue hoc fit ad confortandum, siue ad
consumendum semper comburitur, licet sua virtus sem-
per minuat in confortando. Ibi sunt lapis lazuli, & ar-
menici qui melācholicam euacuant, sunt tamen stomā-
cho inimici, quia vim habent nauasitiam, abluunt sic,
ponitur in aqua, & illa cum sit munda amouetur, dein-
de ponitur in alia aqua, & illa cum sit nuda amouetur, &
ponitur alia, quousq̄ aqua clara exeat, & sine sapore
per quod significatur eius fortitudo esse remota, alibi er-
go debet lapis lazuli, & lapis armenicus post suam pul-
uerizationem eo y m. i. semem basiliconis et croci & c.
ponuntur hic ad confortationem cordis, capitis, & spi-
rituum; & cetera patent.

Electuarium de succo rosę. fuit inuentum propter deli-
catos medicinam non potentes accipere per se cōfert po-
dagne, ischiaticę, & ex causa calida quotidianis, tertianis,
quando est tertiana non vera, quia cholera in euacuat re-
liquias morbi euacuando, ibi sunt sex. f. succus rosę. g. fua
proprietas confortat stomachū fm Serap. in. vij. & ex-
coriationem intestinorū sua stipticitate reprimat, ideo re-
primit maliānti seamoneę. Preterea ibi sunt sandali, p-
pter hepā, & camphora propter cor, quia non sunt iusti-
tria nouimenta quę facit scamo. f. stomacho intestinis
hepatī & cordi, ideo inter omnia electuaria, hoc est val-
de artificiale. Electuarium fatis forte est quia in lib. i.
ipsum sunt. 3. ij. seamoneę, & illud est multum, ideo nū
datur nisi vsq̄ ad. 3. ij. medii illud portant secum qđ
medicina parum ducit, patienti dantur. 3. ij. vel circa, vt
plus ducat, sed in eo est periculum dare sic post medi-
cinam, quia vñ per huius medicinę receptionem fuit
ductus. l. vicibus. Istud electuarium est bonum et securum
vnde vnus medicus magnus fuit, qui semper isto vteba-
tur, & nunq̄ dum posset dabat aliam medicinā, non ta-
men datur post fortem medicinam vt dictū est, licet nō
ducat tantum quantum competit, quia per hoc medici-
na vigorata vltra modum ducet, et ideo esset periculū,
vnde melius est expectare, qđ ita cito dare.

Electuarium dulce est eiusdem generis, euacuat phle-
gma & cholera, et ideo contra tales morbos in quibus
est vterq̄ humor vult, vnde valet artetis, quia artetica
fm Auicē. fit ex cholera ductrice, & phlegmate mor-
bus generante & in ducente, elula & seamoneę sunt in eo
basis, ibi sunt confortantia, rosę & sandali, & similia, et

Me f.

K k ij euacuatia

De dia-
scene.
quid sce-
ne.

De seri-
co.

De ele-
ctuario.
de succo
rosę.

De ele-
ctuario
dulci.

euacuatiua tria, vt hermodactyli, efula, & scamonea. Disserat ab electuario de succo ros. quia electuarium de succo ros. choleram purum euacuat, ideo in tertianis puris, & veris competit, & aliud purgat choleram & phlegma, ideo i tertianis nothis competit, & quotidianis, sed quia electuarium de succo ros. tantum choleram proprie purgat, ideo confert tertianis veris proprie, & etiam artetice de materia cholerica, vnde dicit Nicolaus qd competit contra guttam, choleram, & chole. rub. & purgat & conualescentes ab infirmitatibus tertianariis & quotidiana nariis, purgat sine molestia.

Pilulæ de mastice, & aloë purgant secure, & valde stomachum, cum est phlegma in eo contentum, acunt vltimum cum debilitatis est ex fumis eleuatis a phlegmate cotto in stomacho: aloë est basis: mastix ponitur ad repressiorem mastice aloë, qui confortat stomachum do si earum est. 3. ij. sine acumine aliquo, et optime purgat, caryophylli, ad stomachi confortationem, rosæ ad intestinorum confortationem, crocus ad confortandū cor, & ita reprimunt malitia scamoneæ, dantur secure ad euacuandum phlegma a stomacho, sine obseruatione digeste.

Pilulæ de quinq; generibus myrob. i. de quinq; myrob. optime sunt ad purgandum cho. & phlegma & melancholiam a stomacho, & membris vicinis, & dosi est. 3. f. vel. 3. vi. quia non sunt violentæ myrob. in colatura bene dantur vsq; ad. 3. xx. in substantia sua: vsq; ad. 3. x. vnde bene do de suis vsq; ad. 3. xv. vnde accipio emblic, caryophylli, coram, ana. 3. f. vniuersi vsq; & ita. viij. 3. de illis deinde alia prima puluerizata vsq; ad. vi. 3. & pono in decoctione primos myrob. & deinde aliam decoctionem quam habeo valentem ad hoc, cōmiscendo cū illa decoctione, & totum simul do. Et tu dices qd myrob. amittunt vim suam in decoctione: dico qd non, modèrata existente, licet non sint ita fortes. Rasis dicit in suis experientis, qd non debent dari in sua substantia, quia sua asperitas & siccitate pectori nocet, et sua stipticitate post laxatiua vehementer conflringunt, vnde patientes post suam exhibitionem de his conqueruntur, et propter hoc cum eis ponitur zuechatur reprimens eorum asperitatem nocentē pectori, & casia fistula, & tamarindi, ne confringatur ita fortiter, vnus est modus exhibendi quem ponit Rasis: accipiantur myrob. centum, et ponantur in aqua frigida ita qd sit aqua emens bene per. iij. digitos aut iij. deinde dimittantur bene per. viij. dies in aqua illa, deinde auferatur aqua illa & ponatur ad solem desiccari, deinde aqua ponatur & dimittatur per. iij. dies vel p. v. quod est melius, deinde iterum ad solem ponatur, & sic fiat donec albefcant illi myroba. et exeat aqua sine sapore & clara. Deinde ista aqua quæ prius est extracta detur patienti, euacuat enim sine periculo, & sine malitia saporis respectu aliorum scilicet decoctione, vel in substantia.

De phlebotomia respectu pharmaci.

Vltimo de phlebotomia in se & absolute, nunc videndum est de ea respectu pharmaci. Et circa hoc queritur, dato qd vtrumq; competat, quod istorū est prius faciendum, vel pharmacia, vel phlebotomia. Et videtur qd phlebotomia, quia sicut cognitio generalis precedit specialem, ita euacuatio generalis, vel vniuersalis precedit specialem sicut Gal. in multis locis, phlebotomia est euacuatio vniuersalis respectu oium humorū, et spalius sanguinis, pharmacia spalis respectu vnius, ergo &c. Item sicut Rasis & Auicenna prius debet fieri euacuatio vniuersalis qd particularis: primo enim docent phlebotomiam re de cephalica, quæ vniuersaliter euacuat anteqd fiat euacuatio de vena frontis, aut de venis, quæ sunt sub lingua, ergo &c. Item dicit Gal. in. v. megatechni, qd si inueniatur medicina, quæ scilicet curet morbum, & symptomata simul ipsa est melior qd si alterum tantum, ergo similiter euacuatio est melior, quæ duo facit, qd vnum tā-

tū: si vtroq; indigeamus, sed phlebotomia est huiusmodi, quia humores omnes euacuat, & nō pharmacia. Sed euacuatio melior, & securior est faciendi prius sicut auctores, ergo &c. Et tu dices ad hoc forte, qd si humores sunt subtiles, prius est faciendi phlebotomia qd pharmacia, si sunt indigesti, & viscosi, prius faciendi est pharmacia, quia si phlebotomia daretur contra humores frigidos viscosos sanguis frigidus, humidus, et viscosus remaneret paucior, quia euacuaretur in phlebotomia calor naturalis & spiritalis. Contra dicit Gal. xi. megatechni, qd si sit sanguinis multitudo, & viscositas, & oppilatio, & pharmacia indiget, prius tamen est succurrendum cum phlebotomia, ergo & in viscositate & oppilatione corporis phlebotomia est faciendi. Sed contra securiora prius sunt faciendi, sed pharmacia est securior, cum minus debilitet virtutem, quæ maxime debet seruari a medico et respici, ergo &c. minor patet per Gale. xi. megatechni. minutio sanguinis ceteris euacuationibus defectionem virtutis magis inducit.

Solutio. Auicenna sic soluit illam questionem lib. i. quia si indiget patiens phlebotomia & pharmacia, aut equa liter, aut inæqualiter, si inæqualiter tunc succurrendum est magis ei quod magis indiget. Si æqualiter, tunc distinguo, aut tu vis dare fortem medicinam, aut debilem. Si forte, vbi est helleborus, & est repletus patiens, cū indiget pharmacia, faciendi est prius phlebotomia, ne ex nimia humorum cōmōtione venæ ruptur: hoc dicit Auicenna. Si debilem medicinam oportet dare, aut sanguis est mistus cum alijs humoribus, aut separatus per se, si mistus, tunc debet prius phlebotomari cū euacuat omnes humores, cū quibus est sanguis mistus. Si est separatus, aut humores sunt subtiles, aut viscosi, aut indigesti. Si diuisi et humores sunt subtiles, debet prius fieri phlebotomia qd pharmacia, vbi natura fortificetur exonerata cū indiget euacuatiōe sanguinis per hypothesin, nec indiget multitudine sanguinis tāta ad digestionem humorum subtiliū, quantum si essent viscosi, et est faciendi, quia est securior qd pharmacia sicut auctores, per hoc natura fortificata melius resistit venenose materiei. Si humores sunt crassi, viscosi, indigesti, medicina debet precedere, quia phlebotomia euacuaret subtile, & residuum in crassaret. Breuiter ergo cum est equalis indigentia phlebotomizæ, et pharmaciæ, & est abundantia humorū & sanguinis, prius phlebotomia est faciendi excepto vno casu tantum, scilicet cum sanguis est viscosus & humidus. Ad Gal. dicendum, aut ipse intellexit de inæquali abundantia scilicet quando sanguis multo plus abundat, quod patet per eius intentionem ibi, quia de synocha ibi determinat, vbi est maior abundantia sanguinis qd aliorū humorū, & ideo tunc prius faciendi est phlebotomia qd pharmacia propter humores putridos corruptos abundantes ibi.

Consequenter queritur, vtrum in febribus interpolatis competit pharmacia, & videtur qd non, quia omne pharmacum est calidum primo apho. Sed calidum adueniens calido facit ipsum furere, ergo cum in eis sit calor non debet medicina exhiberi. Item aut datur ante digestionem, aut post, non potest fieri illum aphorism. Digesta medicari & cetera nec post sicut Gal. interiorum. Natura non indiget medicinæ auxilio, nisi cum morbo magnifico nequiverit dominari, sed post digestionem natura dominatur quia sicut Gal. digestio non est nisi cum natura morbum vincat, ergo &c. Solutio. dico qd datur in febribus interpolatis post digestionem materiei, non ante digestionem materiei. Ad primū dicendum qd medicina calefacit per se, & in frigidat p accedens euacuando malitiam causantem calorem siue febrem, quando aliquid nocet parum, & iuuat multum, illud non est dimittendum propter illud nocuum, parum autem calefacit, & in frigidat multum.

Ad argumentū secundum, dico q̄ cum natura in digerē do dominatur, non debet adiuari ad digerendū post digestiōem, tñ non dñatur aliqñ in expellendo, quia expulsiō est motus localis, & digestiō alteratio, & motus localis est fortior q̄ alteratio. Et tu argues contra, q̄ digestiō que est alteratio est fortior, q̄ expulsiō, quia expulsiō fit in breui tempore, digestiō in longo tēpore, difficilior est digerere q̄ expellere, quia q̄ fit tardius est difficilior. Dico q̄ expulsiō fit citius, quia materia est obediens, & disposita, vt expellatur quantum est de se, si virtus est sufficiens & fortis; fed quia ille motus est fortis, ideo nō sufficiens ad hoc nisi adiunetur, & digestiō est super materiā inobediēti, & indispōitam, ideo tarde fit & paulatim, contrarias dispositiones abiciendo, & conueniens inducendo, ideo indiget adiutorio in expellendo, licet dominetur in digestionē, quia virtus est debilitata per morbum pcedentē, & ex resistentia materię morbi in digerēdo.

Hieralogodion

Hieralogodion memphitū, hiera id est sacra, logos id est sermo, mēphitum id est impedimētum, curat. n. impediat locutionem ex quacūq̄ sit causa; hęc oēs id est sacras partes, id est cerebrum, ab omni impedimento liberat; linguā & quēcūq̄ cum sit impedita sanat, simplex vel laxatiuū datum, melancholiam & phlegma mirabiliter purgat, cum calida daret epilepticis, cum calida sale & mulsā curat stomachos, & spumantes caducos & vertiginosos, qui linguā sibi mordent, cephalagicos, hemi-craneos, et qui ita vexantur, ex capitis morionibus, vt uideantur quasi demoniū habere, singulis mensibus, vt dicimus, data, prodest autem hoc antidotariū sine periculo, neq̄ villas molestias accipientibus infert, decima pars confecta est lib. i. R. colocynthidis, interioris polypoc. ana. 3. ij. euphor. solij cotā diij, ana. 3. i. & f. & grana absinthij, & myrrhæ, ana. 3. i. & gra. xij. centaureæ, agari. amoni, cimini, anatis, solij, spicæ, scillæ, diagridij, ana. 3. i. ales, cimæ, thymi, calicæ, chamedryos, bdellij purissimij, ana. 3. ij. & gra. xiiij. cinnamo, opopa. castorei, aristol. rot. piperis albi & lon. & nig. croci, fagapenij, petroselinij, ana. 3. f. helleb. nig. et albi, ana. 3. vi. mēd quod suffocit, dantur autē de eo. 3. iij. mane vel sero cum calida vel cum mulsā & sale distemperata in modū castaneæ.

De hiera ruffi ni.

Hiera Ruffini: hiera id est sacra, Ruffini ab autore dicitur, daret proprie scabiosis ex falso phlegmate, elephātiōis, et fergipinosæ, curat vtrāq̄ morphæam, cum aqua tepida datur, sed si purgationem purgare uolueris, ad de. drach. ij. scamo. &c.

De phlebotomia per ventosationem.

Superius visum est de vniuersali euacuatione, quæ fit per phlebotomiam, nunc videamus de magis particulari, quæ est ventosatio. Ista ventosatio aliquando fit cum scarificatione, aliquando sine scarificatione. Cum scarificatione quinque de causis.

De ventosi.

Prima causa est, quia aliquando ponitur vētosa ad restringendum siue diuertendum, vt supra in mamilla apponitur ventosa ad diuertendū fluxum humorū siue mēstruorum: s̄m Hippoc. v. aphorif. & hoc dicit Gal. xiiij. megatechni si sanguinis fluxus de vulua in mamilla apponitur, ventosa valet, & debet. f. caueri, vt scilicet apponatur in oppositū supra mēbrum habens colligantiam ad illud, aliter nihil faceret, & per hanc viā dicit ibidem, q̄ in fluxu sanguinis narium apponere ventosam supra hypocundriū dextrū valet, & si ā sinistra supra sinistrū, & si ab vtrāq̄ supra vtrūq̄.

Secunda causa est, ut attrahantur humores ab intra siue ā profundo corporis ad exteriora, unde Gal. xiiij. megatechni: vnde scimus quia ventosa ceteris fortius attrahit, quæ interioris sunt extra ducit, & apostema auferendum pcedente tamen euacuatione vniuersali, maxime si corpus sit plenum.

Tertia causa est, vt per ventosationem membrū retineatur,

siue reducat̄ ad loca propria, vt cum intestina cadunt inferiora, appositio ventosæ supra ventrem retinet ea, & reducit ad locum proprium.

Quarta causa est ad dissoluendū ventositatē, vt in colica per hoc dolor cessat, vnde in quadā muliere accidit, q̄ erat pinguis valde, propter q̄d sepe habebat colicā. Et quædā mulier alia accipiebat duas ollas strictas in orificio, & ponebat in vno magno vase aneo ollas, & vas gneū ponebat ad ignem demū panno lineo ventrem tegebat, & postea illas duas ollas calidas supra ventrē ponebat, & adgrebat ventrē & sanabatur. In apostemate aut in materia intesa non conuenit ventosa in colica, nisi materia sit phlegmatica & ventosa.

Quinta causa est, q̄n appositio ventosæ fit ad doloris mitigationem, & tunc in colica passione fit generaliter hoc modo, siue hoc fit ex apostemate, siue fit ex materia cholerica, siue ex phlegmatica, siue ex ventositate &c.

Vnde Gale. in. xij. megatechni capitulo. 4. aliqñ curamus dolorem existentē propter fumositatem intestinorū cum ventosa ignea, & ita valet ad dissoluendā ventositatem, et per consequens ad curandū, si sit causa ventositatis, & ad dolorem mitigandū, si sit ex materia alia, licet non curetur perfecte, vt patet per Gal. ibidem. &c.

Aliquando autē fit ventosatio q̄ scarificatione, quare autem fit ventosatio non phlebotomia, triplex est cā.

Prima causa est, quia volumus euacuare ā mēbro vno & non ab alio, & ideo fit ventosatio, & non phlebotomia, quæ ā toto corpore euacuat.

Secunda causa est, quia virtus est debilis, aut etas incōueniens, vnde Rasis in. viij. ventosæ ā paruis venis sanguinē trahunt, et ideo non debilitant sicut phlebotomia, q̄ ā magnis venis calorē, & multitudinē spūm euacuat cū sanguinē, ventosa autē parē de calore & spū euacuat.

Tertia causa est, quia inditimus euacuare sanguinem ā mēbris ignobilibus, & non ā nobilibus, phlebotomia autem principaliter euacuat ā nobilibus, & ā magnis venis, ventosa autē ā mēbris ignobilibus, & ā paruis venis imittit in mēbris, & ab extra venas, et hoc habetur ab Halyab. in techui. vnde docet vētositionem fieri ppetalum, ut maxime fiat remotio ā mēbris nobilibus.

Loca autem in quibus vniuersaliter ponuntur ventosæ sunt istas, in coniunctione colli, & capitis, inter cornua capitis. Et ista ventosatio habet locum cephalicæ, confert enim passionibus capitis, & membrum in capite existentium, & dolori dentū, oculorū, aurium, pcedente tñ totius corporis purgatione, ne ad caput materia trahatur, & impleatur, & sic morbus augeatur secundū Gal. xiiij. megatechni cap. pceditō, sed cauendum est ne assuefiat, quia assuete memoriā ledunt. Secundus locus est supra nucham puppis, & habet officium venæ nigre, in coniunctione spatulæ cum collo, valet ad passiones faciei, vt im petigine, & in fextore oris, sed posita supra spondiles habet officium basilicæ, & mundificat partes pectoris, est tñ nocens oris tomachi, & infert tremorē cordis, vnde in talibus non debet fieri, valet tñ tremori cordis ex repletionē & cum calore, s̄m Rasis. ij. Almanso. Ventosæ sub mento mundificat faciem: impetigini conferunt, et in mandibulis patientibus aliqñ ponuntur in renibus, et tunc cōferunt passionibus mēbroge inferiorum, aliqñ in cruribus intra ad prouocationem mēstruorū hemorhoidas, ista enim ventosarum appositio melior est mulieribus q̄ sapientē aperitio, ad prouocationē mēstruorum quia fortius attrahit ā propinquiore.

Item differentia est inter ventosationem & phlebotomiam, quia phlebotomia sanguinem crassum euacuat, & ventosatio sanguinem subtilem, per hoc differt attrahit per vacuum ab attractione per pharmaciam, quia pharmaciam humorem certum, & determinatum euacuat & attrahit, sed vacuum subiliorem.

Macf.

Kk iij

Quādo

Quando fieri debeat ventosatio.

Postea videamus quid debeat fieri ventosatio. *Primo* dico, qd i pinguibus nō valet ventosatio, qā fm Ari. i. aialibus sicuti fluminiibus accidit, qd canalia aliqñ subtilia luto i plent, et tunc nō sunt canalia, qā p ea nō pōt aq currere, et postea luto etāto iteq sunt canaliaz sistr et in corpibus humanis, qā quēdā sunt venę, qd aliqñ nō sunt canalia, quia carne & pinguedine replentur, et tūc p eas nō currit sanguis, quia erit in pinguibus sunt valde stricte venę, q carne aut pinguedine replentur, ideo nō est in eis sanguis, & ideo ventosā nō attrahunt in eis nisi cū magna violentia, nec attrahunt nisi fanguinē subtilissimū, & crassus per locum oppilatum transire nō pōt.

Item debes cauere ne exhibeas ventosas in principio mensis, in quibus sunt quieti, & ideo cū difficultate trahuntur, nec in fine, quia illa quadra est frigida, & ideo non attrahuntur facilliter, sed in hora media, quia tunc satis sunt humores mobiles, nec sunt nimis frigidi. Item in hora diei tertia, quia tunc propter calorem porī aperitur, & sanguis in illa hora magis ad membra mouetur, ideo de facili trahitur ad ea & ab eis.

Item post balneum non debet fieri ventosatio, quia tūc mēdum esset ne fieret fluxus sanguinis nimis, nisi in casu, si sanguis sit nimis crassus, tunc sanguis ante ventosationem debet fieri subtilis per balneum sicut in phlebotomia dictum est in regulis de phlebotomia.

Differt attractio sanguinis per ventosas ab attractioe ne per sanguifugas, quia sanguisugę magis attrahunt ad profundum corporis, vētosę autem ad partibus superficialibus, debent ergo sanguifugę apponi ad locum vbi volūmus attrahere ad profundum humores.

Item anteqd apponantur, debet locus fricari, vt fiat ruber, & si non velit ad hęrere membro, debet locus illi niri cum sanguine recenti, vt ad hęreant, debet ergo locus fricari, aut lauari aqua calida.

Deben eligi tales sanguifugę nō quę sunt in aq luto sa & turbida, & q sunt virgulate, quia iste sunt uenę osę sanguifugę in colore similes lapidi lazuli, debent eligi, q sunt rubęe tendentes ad colorem hepatis, q habeant duas lineas rubęas, aut tendentes ad quandā uiridiatē, q habeant parua capita, & sint longę, graciles, in aquis clara manentes. Et si velimus eas facere cadere debemus apponere sal, vel calcat, aut puluerem, quę cinerem circa easę capita, et si post casum, quia cutē perforauerunt fluat sanguis, tunc restringendus est, scilicet cum puluere tegulę recentis & gallicę, & parę de sanguine draco, tunc spargatur supra locum ne restringatur. Item post casum easę debet apponi ventosa, quia per sanguifugas fugit attractiō de sanguine pluriq exterior sit euacuati, debet ergo apponi vētosa, vt ille sanguis extrahatur. Appositiō illasę sanguifugas valet passioibus cutis qñ passio est profundata in cute. Item in istis sanguifugis quę valent ad attractionē sanguinis sciendū est, q debent esse famelicę, & hoc fit sic, quia prius debent in aqua per vnum diem conseruari ita, q nō comedant, vel si velis plus conseruare illas, pone in aqua illa parum de sanguine agni, vel huiusmodi, vt viuant aliquantūlū temporis, valent ergo in impetigine, serpigine, & contra malum vulnus, & antiquū, prius in corpore euacuato per phlebotomiam.

Habito de quibsdam delectariis laxatiuis, & de quibsdā medicinis, adhuc dicamus de duabus medicinis quātū spectat ad præsentē lēctionem.

Quasę pma est hieralogodiō. Secūda est hiera Ruffini. Hieralogodion dicitur ab hiera qd est sacra, & logos quod est sermo et impedimentū, quia ualet ad impedimentū loquelę. Optime n. purgat phlegma & melancholiā. Helleborus alb. & n. sunt ibi bases, in ea sunt multo attrahētia, ibi est colocynthis, euphorbiū, hellebor, sca monēa, cocognidiū, semē laureolę, et est valde laxatiuū.

vnde laxat bene, sicut Helleborus, & licet helleborus sit ibi minus in quāitate, magis tñ est ibi in virtute, ideo est ibi basis, ppterias eius est multiplex, helleborus duplex est. falsus & niger. Albus facit vomitū, quia leuior est, sed niger facit cecum. Helleborus al. est calidus & sicq in secundo habet proprietatē desiccandi, & incidendi, et corrodendi, & subtiliāti. Corrodit carnē mortuam.

De helleboro vroq, & fagine forti, vel fagine antiquo fit bonū vnguentum ad scabię, leniter incidit & subtiliat phlegma, & melēcholiā euacuat, & cholęrā, sed magis melancholiā euacuat & cholęrā, sed magis melan choliā. Confert melancholię, epilepsię, manię, & monopagię, et habet malitiā quia mutat materiā in ventositatem, eā exoluendo mirabiliter, ideo facit dolorem capitis & suporē, ideo docet Hip. cū eo ponere daucium, petroselinū, anisum, ameos, siler montanū per quę sua malitia auferitur. Accipiat helleborus viridis, si inueniat, quia istud est bonū, ponatur in aqua calida radices parūq, & ad hęrent magnę radici, & crassę quousq pos sint scoriari, & remoueri fortidies, demū deiceat & puluerizetur, & cū eo cōmiscantur semen dauici, & semen sileris montani, anisi, ameos, carui, &c. si ponatur, et infigatur in radice vitis, vini erit laxatiuū, alius helleborus magis cū niger tñ est magis calidus, mures interficet si ex aliquo intinō in eo gūstet, helleborus est ibi basis, & confert hęc medicina, & est hiera Ruffini passioe capitis, aliqui dicūt, qd debet dari in liquida suba, qd est sal sumptū in pilulis quia iste attrahunt ad remotis partibus, tales debent dari in crassa substantia, ergo &c.

Hieralogodion est securissima in scabię antiqę ex phlegmate & melancholia, datur sine acumine, & si acuiatur parę debet acui. Vfus dandi eam talis est bonus, & securissimus, detur de hieralogodion. 3. ij. patienti in sero, deinde dormiat i mane vadat medicus ipm visitare, et ipm inueniet dormientē, & quasi stupidū, tunc habet medicus decoctionē suam cū myrob. indie, & chebulis factā cū epithymo &c. vnde sunt ibi aliq herbe decoctę habētes aspectum ad melancholiā, quēdā ad phlegmā illam decoctionem det in mane, tunc illud bene euacuat, cū est, quia prima magnā fecit cōmotionem in humoribus, & isti humores sic cōmoti fortius ad myrob. attrahunt, vñ plus euacuant tunc qd euacuaret una fortis medicina.

De illa dedi semel. 3. ij. cum. 3. i. pilulaz aureaz, & 3. i. hierę piceaz cuiusq, qui sibi timebat de lepra. xx. fellas habuit, euacuatione factā ad ventre habuit vomitū materię viridis valde ad modū herbę viridis, unde vñā pintam & plus, & tñ debet illa materia ad quandā nigredinem, lepra eius fuit palliata per tres annos, et postea apparuit.

Hieralogodiō si ponitur cum musco in testa ovi, et distēperetur cum musco in aq decoctiōis artemisę valet ad puocandū mēstrua per pessariū iniectum, cum sanguine leporis hieralogodiō dispēscat hiera Ruffini, qd est melius, et ex hoc frictur locus morpheus curatur.

Hiera Ruffini est fortior in sua. n. recepta sunt li. ij. & sunt. 3. iij. hellebori, & illud est multum, in hieralogodiō nō ponitur nisi gra. vi. tridici. xx. grana faciūt pondus vnius denarij, & sua recepta est lib. i. & illa est minus qd duodecima, iō est debilior qd hiera Ruffini: valet idē hiera Ruffini, qd hieralogodion nisi quia est fortior, et dicit ab hiera qd est sacra et Ruffini, qā Ruffinus eā inueniat trahit phlegma et melēcholiā, iste medicq sit fortissimę, et ideo nō debet eas dare medicus nisi sit multū exptus.

An medicina attrahat materiā conlētā.

Queritur vtrū medicina attrahat materiā cōlētā istius morbi, aut antecedit, & videt qd cōiūctā fm Ioānnitū materiā cōiūctā est qd pñente est morbus, & qd absente nō est morbus. Illud ergo qd curat morbum, illam materiā siue causam abijcit simpliciter. Sed per medicinas laxatiuas aliquando curatur morbus.

Quid helleborus.

Helleborus mures interficet.

De sanguifugis eligendis

De hieralogodion.

De hiera Ruffini.

**Evacua
re quid.**

Item à medicina humor trahitur à tota specie, sed ea de est tota species, siue proprietates in humore, quæ est materia coniuncta, & in humore quæ est materia antecedens, ergo si vnus potest attrahi & alius. Item Gal. i. techn. euacuare est totam materiam à corpore educere, sed non educetur tota materia morbi, nisi materia coniuncta morbi euacuaretur & antecedens, ergo vtrique materia euacuatur.

Ad oppositū, medicina non attrahit, nec euacuat nisi digestum: digesta medicari &c. sed coniuncta materia nō digeritur, ergo etc. minor patet, quia digestio est alteratio faciens cessare putredinem. Sed in materia coniuncta nō cessat putredo. Illa enim in paroxismo cōsumitur & inciditur, ergo &c. Dicunt quidam, q. materia coniuncta non attrahitur à medicina, sed solum antecedens, sed illud est falsum generaliter ad minus in paralyti, cum nō sit putrefactio, quare non potest attrahi illa materia coniuncta cum non est ibi causa, immo planum est, q. attrahitur, et membrum in quo est lēso alleuiatur, & alleuiationem sentit. Et propter hoc dicunt quidam, q. verum est in his morbis non in alijs in quibus est putrefactio. Sed contra, medicina est violentior in attrahēdo q. phlebotomia, sed phlebotomia in pleureti vbi est putrefactio & febris continua euacuat materiam coniunctam febre facientem, quia sū Hippoc. ij. acutorum debet phlebotomari patiens quousq. sanguis mutetur à rubedine in nigredinem. Et dicit Gale. q. cum nigrescit vbi à loco passionato, ergo per pharmaciam potest materia coniuncta febre euacuari.

Propter hoc dico, q. materia coniuncta quantum est de se potest euacuari, tamen sua euacuatio impeditur, ga ante paroxysmum materia mouetur ad locum minere à quo fortiter propter malam eius qualitatem attrahitur, & ad ipsum materia ex sua mala dispositione mouetur, ille autem motus impedit, ne à medicina trahatur, cum sit per quior aliquando minere q. medicina, et materia antecedens ideo ad mineram mouetur, et non ad medicinā ante paroxysmum. Duo enim sunt à medicina attractio nem impediens: vnus est fortis motus materię ad mineram. Secundum est propinquitas eius ad mineram, & non cessat paroxysmus quandiu potest ab humore eleuari sumus potens corrumpere, & hoc est quandiu humor habet formam humoris, & ideo non cessat paroxysmus nisi cum humor iam est quasi cinis factus, & incineratus per putrefactionē completā, & tunc formā humoris nō habet, et ideo à medicina nō attrahitur. Ratio autē eorū q. dicebāt, q. in febre materia cōiuncta nō attrahitur, est q. vident, q. post acceptionem medicinæ in tertiana, aut in simili morbo patiens aliquando habet paroxysmū unū, & forte nihil plus, quod non esset, si materia coniuncta esset attracta, & vbi antecedens esset attracta haberet plures paroxysmos, & ita rationem seu opinionem suam sic conservabāt. Ratio autem eorū qui ponebant, q. materia coniuncta non potest attrahi, est quia materia est putrefacta, & putrefactio mutat speciem, & ita humor putrefactus actus, non habet speciem humoris, ideo non attrahitur, sed hoc est falsum, et putrefactio cum est in statu ebullitionis non mutat speciem humoris, & tunc facit febrem formalem, sicut pomū cū in eo ebullitio inchoat, non amittit formam pomi, sed post incinerationē amittit formam, ita est in proposito, vnde humor in putrefaciendo habet formam humoris, sed completa putrefactione cum humor est putrefactus, seu incineratus, tunc amittit formam humoris, et bene verum est, q. non attrahitur: vt dictum est, neq. feb. tunc facit, nec est tunc materia coniuncta alicuius feb. nisi quantitas aut nouetas, vt dictum est in lib. febrium. Ad argumentum in oppositum dicendum, q. nō est intentio, q. digestio faciat cessare putredinem omnino, sed incensionem putredinis in

materia, si sit in actu in putredine, aut ad putredinem futuram, ad quam est actu disposita à materia nō actu exsistente in putrefactione, remouendo dispositiones disponentes materiam ad hanc putrefactionem, vt quod viscosum incidat &c. & in materia quæ est in putrefactione actuali mitigat putrefactionem, & ita digestio cessare facit in materia putredinem in hoc, quod putredinē mitigat, vt dictum est &c.

An medicina debeat dari in statu morbi.

Consequenter queritur utrum medicina debeat dari in statu morbi, et videtur q. sic, quia medicus cū sit minister nature ipsam in suis operationibus ordinatis debet imitari, cum ergo natura ordinate procedendo in statu euacuet, ergo & medicus. Item in primo interiorum: natura non indiget medicinæ auxilio, nisi cum ipsa morbo succumbit, & hoc est in statu, quia in statu sunt symptomata in malitia vltima, quæ naturā multum molestant, ergo &c. Item cum natura non potest materiam expellere, ne vincatur, tūc debet medicus eam iuuare, sed hoc est in statu, ergo &c. Oppositum dicit Hippoc. in statu silentium habere mediū est, dicit enim q. dicta non debet exhiberi, de qua minus videtur q. de medicina, quia medicina est contraria nature cum sit venenosa, ergo &c. Dico q. in statu non debet dari medicina, attamen sciendum, q. duplex est status, quia vno modo distinguuntur tempora morbi à parte quantitatis rei euacuandæ, sicut in pleureti vnde in principio eius nihil, aut parum sputi patiens, sed in augmento plus sputi, & in statu maxime sputi in declinatione diminuitur sputum, et iste status non est nequior horarum, sed est mitior q. principium, & q. augmentum, quia materia tunc est minus molestant, et minus malitiosa, ideo dicit Hippoc. primo acutorum, q. quanto plus sputi, plus est dandū de iure, vt confortetur natura ad illud expellendum, & non detur in principio, ne impediatur natura ad digerendum, & tamen in statu medicina adiuuans naturam ad expellendum, cum non est potens, omnino expellere, & leniens membrum, & habitans materiam ad expellendum potest dari. Alio modo distinguuntur tempora morbi à parte symptomatum, & tunc dicitur principium morbi tempus in quo symptomata non apparent, aut parū, & cum augmentantur augmentum est. Et status dicitur tempus in quo est vltimitas malitiæ symptomatum, & declinatio est tempus in quo diminuantur symptomata. Et iste status est melior horarum, & in isto statu nihil est dandum, ne natura impediatur.

Ad primum, q. medicus debet sequi naturam, verum est quantum ad locum per quem sit euacuatio, vbi reperit natura ibi oportet ducere, & in quantum ad qualitatem naturæ euacuandæ. Vnde aphor. i. in pharmacis talia educere oportet, qualia sponte veniūt, & nō quantum ad tempus euacuandū, ga medicina cū impeditur, et ab euatione materię desisteret, cū nō moueat nisi mortā, & cū debilita ret, cū sit venenosa & malā dyscrasiam gñaret, cū sit castra.

Ad aliud dico, q. ibi sunt multi defectus. Primo fallacia consequentis. Secundo fallacia figure dictionis. Nā non legitur, debet iuuare, ergo tunc dicitur iuuare. Vt sic dicitur, q. debet iuuari nisi impediatur p illud, quod datur ad iuuandū, sed vt visum est impediatur per medicinā, et ideo maius nocumētū q. iuuamētū faceret. Sed dicendū, quod illa autoritas maxime in medicinis alteratibus attenditur, & nō in euacuatibus. Ad aliud q. darguitur, q. in statu morbi est medicina danda, quia natura tunc maxime laborat, quia tūc sunt accētia vltima. Dicendū q. virtus aialis, q. viget in laceratis & muscularibus maxime laborat. s. passiuē, et virtus naturalis est salua, et nō laborat passiuē, sed actiuē tantum expellendo, & est fortior respectu materię agreditinis, cum iā illam vicerit, licet esset fortior in se, et ideo nō indiget medicinæ auxilio.

Mcf.

Kk iij An

An medicina sit danda die paroxysmi.

Consequenter queritur utrū medicina debeat dari in die accessionis, & videtur q̄ sic per Halyab. in technī in capitulo de causis. Item hoc idē dicit Auic. in. iij. quia in quartana & quotidiana in die paroxysmi, debet fieri vomitus, qui est fortior medicina q̄ scissio, ergo &c. Ite vna causa est quare materia melius attrahitur a medicina cum naturæ odiosa est, cum ergo in paroxysmo magis sit odiosa q̄ ante, ergo tunc erit maxime apta ad euacuandū. Ad oppositum est Auic. dicens, q̄ tunc est tempus quiescendi, & somnū querendi lib. i. capitulo de phlebotomia. Solutio. multi medici dederunt medicinas in die paroxysmi, vt magister Rogerius baro, & multi alij, vt inuenitur in practis suis, sed non dabant fortes, sed debiles, & tunc dicebant, q̄ medicina debilis erat danda, vt. 3. ij. hierax picræ, & ratio per quā faciebant, erat ista, quia fm Gal. primo de crisimotus naturæ iuuat ad materię expulsiōem, cum ergo in die paroxysmi magis moueat, tūc poterit facilius expelli.

Sed contra, & per hoc ad illud respondetur, motus cōfusus, et in certis iuuat ad extractiōem materię, sed motus ad certum non iuuat, quia tunc fit motus agitatiuus cum materia mouetur ad vnū locum a natura, & a medicina trahitur ad alium. Sed in paroxysmo est motus ad certū vbi ad minerā expellendam ad exteriora: & medicina adheret stomacho, ergo &c. Istud credo fm Auicē. & Gal. quod non debet dari medicina fortis in die paroxysmi, sed debilis potest fm Halyab. sed non hora paroxysmi, sed ante horā, vt alleuietur paroxysmus fm Halyab. & Auic. in. iij. dicentem hoc de vomitu in quartana. Et cū dicitur q̄ tunc facilius attrahitur, quia motus eius iuuat, falsum est, vt patet ex predictis, quia motus ille intelligitur de quo loquitur in. i. de crisi. de materia furiosa, quæ non mouetur ad locum certū, sicut materia faciens paroxysmū. Ad aliud quod arguitur, q̄ tūc est materia magis odiosa naturæ, verum est, tñ non debet propter hoc dari medicina euacuans, quia diuerit naturam in illa hora, & ille motus ægritudinis eam debilitat propter causam predictā. Theriaca magna Gal. theriaca dicitur domina medicina. Gal. quia Gal. eam cōposuit, facit contra grauissimas passiones corporis humani, epilepticas catalepticas, apoplepticas &c. Theriaca diatesit, de. iij. reb⁹ antiquis dicebatur, sed alij philosophi aliquid posita addiderunt, proprie valet toxicatis, & canis rabidi moribus, & alijs venenis, moribus aialium detur cū suc. mentæ, & super ipsum vulnus inuncta apostemata bonū &c.

De euacuatione per clystera.

Superius diximus de euacuatione vniuersali, quæ fit per phlebotomiam, de quadam particulari, quæ fit per scissum, & per vomitum, & per ventosam, nunc videamus de quadam particulari euacuatione, quæ fit per clystera. De qua dantur. xi. regulæ.

Prima est, q̄ omnia clystera euacuant materiam quæ est in intestinis.

Secunda regula est, cum clystera expellant, & consumant ventositatem in intestinis contentam, ideo valent in passione colica, & maxime in colica ventosa.

Tertia regula est, q̄ clystera valent in passionibus renum, & membrorum nobilium. In passionibus renum, quia intestina renibus vicinatur, & ideo a renibus inest dolor in intestinis ex passionibus renum, & est in eis ventositas quam clystera expellunt quæ de. 3. rem faciebant, ideo dolorem miigant in renum passione, licet illam materiā non consumant, nec expellant. Similiter valent in passionibus membrorum nobilium, vt cordis, hepatis, quia expellendo feces ab intestinis, intestina per vacuitatē suā attrahunt materiā contentā in mēbris nobilibus, & ita materiam contentā in eis curant.

Quarta regula est, q̄ fm Auicem. iij. lib. cap. de

cura colicæ, nō debet fieri clystera acuta fortia, nisi post materiæ digestionem, quia cor & hepar debilitant.

Quinta regula est, q̄ non debent fieri cibo crudo existente in stomacho, quia ille cibū attraheretur ad intestina ante sui digestionem, & ad hepar similiter attraheretur ante sui digestionem, & ideo non debet clysteri fieri, nisi post cibi digestionem, & hoc per longum tempus ipsis intestinis euacuatis, ipsa attraherent ad se cibū in digestum fm Auic. lib. iij. cap. de cura colicæ.

Sexta regula est, q̄ non debent fieri clystera continē, imo debet fieri quies inter ea, ne per hoc naturæ multum debilitentur.

Septima regula, notandum q̄ si clystera nō inueniant humorem contentum in intestinis, non attrahunt humorem a membris fm Gal. vij. megatechni, clysteri non transit vltra ieiunum.

Octava regula est, q̄ diuersi modi ad ministratur ista clystera, fm diuersitatem membrorum patientium, vnde il passio sit in renibus, patēs debet iacere supinus, & pedibus eleuatis debet clysteriū dari, & per istū modū iacendi melius attrahit a renibus, & attingit ad eos, si in intestinis debet iacere pronus propter eandē causam.

Nona regula, q̄ nō debent fieri clystera in tpe calido, sed aliquantū frigidō, ne per hoc febris sequatur ppter eorū acuitatē, & debent fieri ante cibum, aut post multū.

Decima regula est, q̄ bonum est, q̄ ante clystera fiat hūor ebullitio siue cōmotio, q̄ facit balneū añ clystera, q̄a melius attrahuntur ad intestina ipsis euacuatis.

Vndecima regula est, q̄ non debent fieri clystera cum patiens est in firmis, aut in intestinis, aut in ano, vt cum in eis est apostema, aut hemorrhoides non competunt. Causa est duplex, quia primo patiens ledetur ab ipso clysteri. Secundo per clysterium ferret attractio ad locum passionis & doloris fm Gale. & ad ipsum nō debet fieri attractio.

Secundum circa hoc notandum, q̄ clystera multis, et diuersis intentionibus fiunt. Nam aliquando fiunt ad mollificandum vbi est fortis duratio fecum, fiat clysterium mollificatum. Accipe maluas, bismaluas, herbam mercurialē, viclariam, & decoquantur, cum istis addatur colatura fursurie, & parum salis &c. Item oleū violatum, aut butyrum recens, aut faginē porcinum. In hoc autem clysterio non debet esse sal, nisi parū, si sit ibi vt faciat ipsum citius descendere & expelli.

Aliquando fit clysterium ad mordificandū. Accipe absinthium, abrotanum, centauream, calamentum, organum, & similia, et decoctioni istarum addatur parum mellis, et si vis purgare phlegma addatur polypodium, & cum hoc plus ponatur de sale q̄ in illo primo clysterio, quia non fit pro induratione fecum, sed propter defectum cholerae, quæ ad ista intestina non delegatur ad expulsionem. Sed prima competit induratione fecum, & ideo maxime competit in colica facta ex fecum induratione, quia eam curat.

Aliquando fit clysterium ad mundificandū, ut clysteriū mundificatum, ut in dysenteria, quia prius oportet vulnera mundificari, q̄ ipsa consolidentur fiat ex rebus mundificatis, accipe lentes, hordeum mundatum fabas, & coquantur, & in decoctione aquæ dissemperetur mel, vel si vis, fac clysteriū simplicius. Accipiantur aq̄ casei. i. serum cū melle, & iniiciatur dictum serum cū melle & coquantur, & si vis ad fursur triticum cū predictis, & coletur, & colatura ista per clysterium iniiciatur.

Aliqñ fit clysteriū ad cōsolidandū, & tale fit ex rebus viscosis, vt in dysenteria, accipe tragacanthū, gūmi arab. primo tñ accipiant vitella ouorū affarorū, & pistentur, cū oleo rosarū dissemperentur cum mucilagine psyllij, & cum aliquibus stipticis, & de galla, & aliquantū de sanguine draconis. Si debilius vis facere, vitella ouorum affatorū

afflatorum accipe, & diftemperentur cum oleo rofato: ſi
vls facere fortius fac prædictum.

Aliquando facimus clysterium ad constringendum:
quia intestina aliqui sunt ita debilia q̄ non possunt feces
retinere: & tunc indigent stipitici constrictioni. vt ex tali-
bus fiat clysterium. vtrofs, acacia: hypocyssitide gal-
la & c. tragacantho, gummi arabum, si vis facere fortius:
adde cum his folia quercus, & folia mespilorum, istis
etiam vimur ad consolidandum, & non solum ad con-
stringendum.

Item solent fluxus ventris curari per aliqua non constringentia, sicut per clysterium factum de sepo hircino, qđ est quasi intestinorum lorica contra cholera calidā exoriantem, quia crassus est cito coagulatur & descendit ad intestina, ne cholera mordicentur & debilitentur: quę confortata qđ tunc in se est retinent, ne materiam aliū de recipiant, sicut prius.

Aliquando fit clysterium ad laxandum, vt clysteriū laxatiuum & hoc dupliciter, aut in cā calida euacuando humores calidos, aut in cā frigida euacuando humores frigidos: vt phlegma. Si in cā calida, accipiat malua, bis malua, mercurialis, decoctioni istarum addatur oleum viol. & detur cō electuario de fucco rosarum, aut electua rio dulci: aut casia extracta, & similibus dissemperatis, si in cā frigida, tunc accipe calamitū, origanū, abrotanū polyopidum. Et si cum hoc phlegma ā stomacho volumus euacuare, illi decoctioni addatur hierapicra: et si ā renibus. addatur benedicta.

De suppositorijs.

Consequenter videmus de suppositoꝝ aliquando fit citatio per suppositioꝛia, & illa aliqñ his lenia: vt ex sapone gallico, aut expinguedine porci addendo parum falis & mellis, & fucci mercurialis, & dent semper intincti in oleo vili. vel sanguine porcino. Aliqñ sunt fortiora, vt materia contenta in inferioribus euacue tur, vt si datur puluis scamonee aut alocaut vel taurinum fue porciniungui hæc mordicantia ab exteriori ad dita mordicant: sicut cholera ab interiori veniens.

De pestarins.

Consequenter videndum est de pessarijs quæ dicuntur clysteria quæ aliquando ad matricem mundificationem, & mēstruorum prouocationem aliquando ad restringendum mēstrua, et prius ad mundificandum. Ad mēstrua prouocanda, accipias abrotanū fabianum, maiorem artemicam, nigellā &c. Vel accipias trypharum magnum supra theoricū, & formetur ad modū digiti parui; & si fuerit nimis mollis, addat puluis nigellæ quo factō inuoluatur in panno tenuissimo et ponatur in matricem. Aliquando autem fiunt ad restringendum fluxum mēstruorum, & tunc debent fieri ex eis quæ restringant. vt acacia, hypocythidis, succus arnoglossi, sanquis tracia, gallica, tragacana, gummia arabica &c.

Opiata nocumentum reprimentia.

Superius vifum eft de medicinis laxatiuis quæ nocu-
mentum inferunt ex fui malitia. Nunc videndum eft
de opiatis, quæ eorum malitiam & nocuumtum re-
primunt, cum poſt ipſas exhibentur. Triplex eſt. n. nocu-
mentum, qd̃ inferit medicina laxatiua, humores enim fa-
cit fluere, quæ commoti ad membrum debile venientes,
ibi poſſent cære egreditur. Item membrum aperit, ter-
tio ipſa debilitat. In opiatis eſt triplex remedium cura
illud triplex nocuumtum, qd̃ inferit medicina laxatiua, p
aliqua in eis contenta habent. n. aliqua reſtringentia flu-
xum humorum. Item aliqua omnino cõſtringentia me-
brum rarefactum: vt ſtipica: & aliqua quæ confortant
membrum vt aromatica confortantia qd̃ eſt debilitatũ
& dicuntur ab opequia per excellentiam opem ferunt ſi
ne eo qd̃ nocuumtum inducat per aliquam malitiam quã
habent laxatiua, ſicut laxatiua medicina. propter hoc ab

hoc per excellentiā dicuntur: aut dicuntur ab opio qđ re-
cipiunt. & licet omnes opium non recipiant: aliquid tñ ē
in eis loco opii. inter quas ē vna nobilissima opiata quę
dicitur theriaca magna in qua therus ē basus, siue troci-
sci facti de therio siue de carne theri. Therus ēl serps qui
inuenitur in calida regione, & est calidus & siccus, magis
tñ calidus qđ siccus. Vipere siue theri fm Aut. & philoso-
phum qui eodem modo loquuntur de hoc: debent capi in
fine hiemis & in principio veris: sed non debent occidi,
sed debent feruari vsqđ ad principium glaciis, & per hoc
forte seruati consumuntur venenositatis in eis. Illae aut quę
sunt fluxę sunt male: & femina ēl melior qđ masculus, &
est illa quę habet pulpę dentes, sed masculus non ha-
bet nisi ducę. vponit furore, & alijm furore.

Item cornuta timenda est, quia timendum est, ne sit de genere serpentis, quia dicitur diapas qui sitim facit, quia et go nescitur distinguere ab illa accipitur non cornuta, accipiantur ergo, quae sunt colore, rufae, non variae, & q̄ sunt bene mobiles, caput leuantes bene, & ille quē moratur in locis humidis, & in litore maris, aut in lacuinis, non accipiantur, sed quae in locis aliis: & in montibus sunt.

Item ille quae post abscissionem diu vivit, quia signum estq̄ in illis sit multum de calore & spiritus quibus sunt san guis multus, quia nō sunt ita venenosē & malę. Pars media recipitur remoto capite & cauda bene, ad mensuram quatuor digitorum, & in aqua dulci mundatur, & intestinis ablatis, & q̄ est in ventre, & similitur sciti eorum, & decoquantur frustra decisa illius partis medicæ cum aq̄ aceto & sale, quousq̄ ab ossibus separet. deinde ossa abijciantur & prematur caro, & humor in ea exsilens aggregetur, & sicut trochisci ex ea, & ponatur in eis surfur siue aqua surfuris ad conficiendum vt sicut trochisci. Isti si confecti non possunt multum seruari: possunt tamen alio modo confici & possunt conseruari per viginti an.

Ille aut qui facit trochiscos debet sibi ungere manus cū oleo balsami, ne noceant sibi.

Item thirus habet hanc proprietatem. f. ducendi super fluida ad exteriora. Vnde philoso. & Auic. dicunt qd. siue ex commotione carnis thiri accidit apoplema in collo plenum pediculis. Item Auic. i. cap. de venenis. dicit qd. theriaca habet proprietatem attrahendi suum proprium venenum, ergo per naturā thiri habet proprietatem contra venenum confumendo, quia thirus est calidus & siccus, & attrahendo ad se à corde ad stomachum venenum suum expellendo ad extrema, siue ad exteriora. Ite valet theriaca contra venena alia vi. f. naturā confortādo sua forma communi resultantē ex cōstructione et fermentatione suorum cōponentium, per quā conuenit corpori humano, & cor confortant, quia confortatum venenum expellit, & sic valet contra omnia venena generaliter, & per illam causam diuertendo venenum à corde per suam formā communem, quā habet ex actione & passione suorum inuisibillium, per quā virtutem confortat cor quāntū ad suas operationes primas, facientes: fm. G. xiiij. megatechni, valet melius recens qd. antiqua. f. ad ea que causet thirus: f. qd. ad operationem, quā habet ex sua forma: melius valet antiqua fm. Auicē. Theriaca est in fasis vsq. ad septem menses, & iuuenis vsq. ad finem decem mensium in regione calida, & vsq. ad finem viginti in regione frigida, & fenex & corrupta vsq. ad finē quādraginta annorum in regione frigida, et vsq. ad xxx. in regione calida. Si sit bona iuuenis aut corrupta & fenex possit sciri per herpeticapilotū apothecarij casum recentem & ponatur in extremitate caesi herba ex qua inflamman tur humores, & per hoc denigratur caesus aut citrinatur, & ex alia parte ponatur theriaca, & si fugat ipsum: bona est, vnde debet facere dealbare lac in illa parte in q̄ erat denigratum.

Item si faculæ, id est gallo sylvestri tribuatur venenum;

num:& per exhibitionem theriacae curetur: bona est & recens.

Item si cui rustico fuerit data medicina & iuerit ad fel- las quinque vicibus, aut si habeat fluxum ventris, & cito per exhibitionem theriacae refrigeratur bona est. Hec duo vltima ponit Aui. hanc composuit Andromachus, sed tempore suo dicebat mithridatum, quia tantum valet quantum theriacae: nisi in receptione veneni: in mithrida- to & theriacae sunt eadem, nisi quia in eo non est caro thi- ri & in mithridato & thi-ri sequaces addiderunt carnem thi-ri & vocata fuit tunc theriacae. Ista theriacae subtilior est medicinarum, valet contra passiones frigiditas, sed non debet dari in passionibus calidis, siue ex materia calida: nisi hoc sit in dysenteria, tunc ibi competit in omni casu.

Item non datur nisi post materiam digestionem, quia ea dissoluatur: & non possit eam dissolutam consumere to- tam, cum sit multa & indigesta: & ideo non est danda ni- si post materiam digestionem: et euacuationem vniuersalem, ipsa enim materia, si esset multa & indigesta per eam dis- soluta & non consumpta, posset ad aliquod membrum nobile fluere, & malum inducere: nisi in apoplexia, cum timeatur de morte subita, tunc potest dari ante materiam digestionem & euacuationem, quia melius est portionem materiam consumere, & aliam dissolvere, q̃ mortem sequi, valet ergo in apoplexia cum vino dissemperata, vel sic melius sit posito aliquo inter dentes fricere palatum cum ea, & totum corpus inungatur quia aliquando in paraly- sim terminatur: stomachicus valet cum decoctione macis: aut nucis muscatae cum vino data in isto vino cum stoma- chatico fiat ex ventositate eleuata cum materia propter in indigestionem astmaticis & raucedini vocis cum sit ex ma- teria viscosa in pectore contenta cum succo liquiritiae: aut si fiat ex materia rheumatica frigida descendente ad tra- cheam arteriam: quia resoluat materiam contentam in pec- tore, & fluxum rheumatis restrinxit in sputo sanguinis non ex acumine sanguinis: sed fiat ex vitio putredinis ve- nigis data cum prisa vel cum aqua decoctionis balauis- tae gallicae &c.

Item in dysenteria cum decoctione hypocythidos: aut gallicae, tragacanthi &c. contra lapidem renum cum deco- ctione saxifragiae: vel milij solis: ad prouocationem me- suorum, & mundificationem matricis cum decoctione artemisiae: aut rubeg maioris: contra lepram cum decoctio- ne mentae aut gentianae, quia superfluos humores consu- mit, & contra venena dissemperata cum decoctione aris- tolochia: aut gentianae, dosis eius est. 3. i. & illud adhuc est multum.

Theriacae diatesseron fit ex quatuor medicinis valenti- bus contra venenum, & ideo dicitur diatesseron, recipit myrrhā arillo, gentianam, & baccas lauri, & fere valet contra venena sicut & prima: dosis huius theriacae. f. dia- tesseron est. 3. ij.

An in euacuatione crassorum humorum competat fortis medicina.

Circa istam lectionem quaeritur: vtrum in euacua- tione crassorum humorum competat medicina fortis, & videtur q̃ sic: quia medicina correspondet digestiui: sed in eis datur digestiuium forte quia valde diuretica, quia fm G. in techni. medicinae virtus debet esse eleuata in gradu eodem in opposita qualitate, ergo si illud est multum crassum q̃ debet digerere: illud debet esse valde diureticum, q̃ debet digerere: ergo q̃ debet euacuari.

Item in. iij. aph. melancholicos purgare inferius vehemētius, si ergo vehementer oportet melancholiam pur- gare, & crassus humor est ergo &c. fm G. quia crassior & glutinosior est. Item supra illum aphor. in. iij. helle- borus periculosus est si sanas carnes habentibus, dicit G. q̃ forti infirmis, fortis medicina correspondet. Contra- rium dicit Aui. iij. lib. cap. de cura quartanae, maxime in

principio: quia subtile euacuaret fortis medicina: & cras- sum remaneret, & magis impingeretur.

Solutio. Medicina fortis dicitur quadrupliciter. Primo propter locum a quo euacuatur, vt est a venis euacuatur phle- botomia & non a magnis solum, & sic fm G. ij. acutorū dicitur phlebotomia fortis euacuatio: quia cum violentia euacuatur: vnde a parte talis modus euacuandi dicitur fortis. Secundo modo: quia cum violentia euacuatur, vnde a parte modi euacuandi dicitur fortis, & sic fm Sera. in. vij. dicitur vomitiua medicina fortis, quia praeiudicat attra- ctio sua expulsiue intestinorum. Tercio modo dicitur fortis, quia humorem crassum euacuatur. Quarto modo dicitur fortis, quia euacuatur multum, & de hac dicit Aui. iij. li. c. de cura tertiana non verax. vnde dicit: q̃ quaedam est me- dicina fortis debilis, quaedam est medicina fortis absolu- te, & quaedam debilis absolute. Fortis absolute est quae hu- morem crassum euacuatur, & multū vna vice, & fortis de- bilis, fortis, quia euacuatur humorem fortem ad euacuan- dum: debilis, quia paucum. Eodem modo dicitur mor- bus fortis: aut quia est ex materia crassa, & tunc competit in principio medicinae, quae humorem crassum euacuatur: debilis tñ & parū, quia aliter cōsumeret subtile & reliquū compingeret in fine competit fortis, post materiam diges- tionem, quae multum euacuatur, & etiam multoties, debilis, quia melius est euacuare per quinque aut sex medici- nas debiles, quam per vnam fortem valde: quae naturā multum debilitaret, & hoc vult Aui. in cap. praedicto.

Ad primum respondetur tripliciter, & primo sic. me- dicina euacuans respondet digestiui: verum est q̃ illum humorem quem digestiua digerit medicina euacuans eua- cuat, non tamen oportet eodem modo, quia euacuatio non fit nisi materia digesta, & in principio non est diges- ta, licet forte ibi sit aliquod digestum, nō tñ est digesta, q̃- tum ad suā portionem maiorem, vel si euacuatur de indige- sto, hoc est parum quia non obedit.

Secundo modo respondetur per interemptionem ma- ioris, immo materiae crassae non rñ det digestum diure- ticum valde nam fm G. in passione renum & lapidis, non debet dari diuretica fortia in magna quantitate, vt eo rñ operatio sit fortis, licet valde subtiliū in paucā quan- tate competant: quia ista consumereit subtile, & residuū putrefaceret. Et ad argumentum forte dicitur, q̃ per se verum est q̃ illi crasso respondent tantum, subtile per proportionem, tñ per accidens hoc impediū, quia non subiliaret, cum nō sit calidum valde illud q̃ dñt est subtile, quia tunc subtile euaporando residuum in crassaret: vt dictum est prius.

Tercio aliter dicendum, q̃ verum est q̃ fortis medici- na rñ det digestiui. f. post q̃ opus solum cōpleuerit, et hoc est materia digesta, & non in principio.

Ad aliud dico, q̃ morbus qui est fortis multum affligit: vnde in indiget medicina forti a principio vbi ad syn- copim secundum G. qui dicit, quod non inuenit melio- rem curam in materia furiosa, quam illam in morbo for- titalio modo cōpetit, vt dictum est, & sic patet resolutio.

An in sanis competat pharmacica.

Consequenter quaeritur, vtrum in sanis competat pharmacica, videtur q̃ non fm Auicē. in. i. qui di- cit. Caueat conservator sanitatis ab omni re medi- cinali &c. Item causa curatiua non respōdet cor- pori sanato, sed conseruatiua, quia cause distinguuntur fm distinctionem corporis, sed medicina euacuatiua est species curatiue fm Gal. in techni. ergo &c.

Ad oppositum est vñs.

Solutio. dico q̃ sano non lapsus non debet dari medi- cina, nec alterans, nec euacuans. Si vero sit lapsus, aut ha- bet corpus mundum, aut non mundum: si mundum, tñ non competit euacuans, sed si competit haec erit alterans. Et tu dices q̃ debet ei dari medicina euacuatiua ad praefer- uandum,

De the-
ria. dia-
tessero.

uandum: licet non ad curandum. vt si rimetur de tempore æstiu sequente multum calido, ne incurrat feb. ppter generationē multæ cholæræ, & in eo debet euacuare cholæram: licet non abundet vt postea per tempus nō fiat generatio cholæræ superabundantis: immo fiat diminutio. & sic fiet temperamentū. Sed dico, qd non debet dari medicina etiā ad præseruandum, quia molestū esset humoribus etiā necessariis. Sed melius est ei dare medicinā suā complexionem alterantem, ne plus debito cholæra generetur.

Si habeat corpus immundum: tunc competit non sub ratione quæ sanum: sed sub ratione quæ præparatum ad ægritudinem cum in eo materia morbi futuri existit: unde non remouetur dyscrasia facta, sed fienda: & hoc est in præseruando. Vnde eūo materiz corruptæ est species curationis, sed non corruptæ est species præseruationis, & sic patet solutio ad duo prima argumenta, et ad primam quonem patet: qd dare hieralogedion, aut pilulas cochias in principio est malum, quia subtile consumunt, & residuū in incrassant.

Aurea alexandrina ab auro dicta, alexandrina ab alexandro peritissimo philosopho: quo fuit inuenta, proprie valet ad omne vitium pectoris & capitis ex frigidityte, & maxime ad omnem passionem rheumaticam: quæ à capite ad oculos, & ad aures, & ad ginginas descendit: & ad omnem grauedinem omnium membrorum, quæ sit de eodem humore. xvij. pars confecta est lib. ij. ℞. se. asari carpopal, hyofcymi ana. 3. ij. balsami, cinnamomoli, gedoar gingi, costis: corallicalisæ trac. euphorbiæ gum: thuris: styracis cala. salmente, meucardamomise felseonnap. i. semen sinapis: faxisagrite: nethi: anisi añ. 3. i. ligni aloes, reub. reupon. aliptæ: casto. spicæ galange opobalsami: anacardi, massicis: sulph. viui: peonigie: yngij. ro. thli. acoris: pulegij. aristol. longegentianæ: corticum mandragoræ, chamedryos: baccarū lauri: petroselinise, rauisilicis: leuissilicis. rute: se. ameo: daucht: macropiperis: leucopiperis: xylobalanici: carui: amo. ana. 3. i. & f. auris: coassigant meritarubrum margaritarum: blattæ bigantig: ossis de corde cerui ana. thuris: heboris: calamēti aroma. pyrethri. ana. gra. ix. mel. qd sufficit: dē ad modum auellanæ cūti dormitum cum vino calido, febricitāti cum aqua tepida.

De compositione medicinarum.

Vltio superius de modo digestionis & cūonis: et ga euacuatio fit vt plurimum per medicinas cōpositas & etiā de ipsis hic determinatur. Ideo videamus modum compositionis.

Circa hoc tria habent videri. Primum ē videre causas propter quas est medicinarum compositio. Secundū est qd in omnibus est ponere aliquas medicinas pro fundamētō in medicinis compositis, quō cognoscemus, qd erit basis in medicinis compositis aut fundamētū. Tertium est videre causas ponderum medicinarum quare quidam in tali pondere ponuntur, & quædam in tali. Primum est de presenti lectione.

Prima causa quare necesse est habere medicinā cōpositam ex pluribus simplicibus est: quia nō etiā aliqua medicina simplex sufficiens ad hoc quo indigemus sūm G. i. technī. Si dyscrasia sit eleuata in decē numeris, oportet qd exhibeatur ei medicina eleuata in decem numeris: si latere oppositio, & hoc non est reperire aliquando in simplicibus medicinis habentē respectum ad hoc, sed vnā est eleuata in decem numeris & alia in. xij. & tunc ex commissione istorū fit illud quo indigemus, & hoc est medicina composita. Vnde Serapio. in. vij. cap. ij. dicit, qd si talem simplicitatem haberemus: medicina composita non indigeremus.

Secunda causa est morbi compositio quæ indiget medicina composita: vt feb. de matricia frigida, quæ

ratione materiz indiget calidis, ratione formæ ægritudinis formalis indiget frigidis & humidis. Vel si morbus sit compositus ex cholera & phlegmate, nulla autē simplex medicina inuenitur quæ sit calida & frigida, humida & siccat: ideo indigemus composita.

Tertia causa: bene verū est qd morbus simplex indiget simplici medicina: sed in simplici morbo indigemus medicina composita, non quia morbus sit compositus: sed quia volumus in hoc morbo opera plura facere, & opera contraria, vt in apostemate consumere materiam fluxam, & materiam fluxuram restringere, ne fluxat in membro debili, in quo est morbus materialis indigemus materiz consumptione, & membri debilitati conforatione, quod per simplicem medicinam non habetia fieri, sicut per compositam.

Quarta causa est, propter repressionem mali saporis: & acuti ipsius medicinæ, ne saporis horribilitas abominationem inducendo nauseam faciat, & per hoc contingat eam vomerente qd compleat suā operationē & de hoc dicit Serap. c. prædicto. qd propter hoc qd aloes est amarum, cum aromaticis conficitur, & per hanc cām cum opio callorem, qd est mortificans, vt sua acuitas. i. excedens frigiditatem reprimatur per quā erat mortificans. Et per hanc viam iubet Hipp. commiscere cum helleboro anisum, feniciculum &. vt consumant ventositatē quā facit, & eleuat helleborus commotionem faciendū in humoribus.

Quinta causa est, vt ex actione & passione simplicium medicinarum habeatur vna forma communis, quæ cor cōfortet: & per hoc valeat ad oia venenosa tam calida qd frigida, quod in simplici medicina non inuenitur: vnde est videre de theriaca magna, has causas ponit Serap. in. vij. cap. ij. Illæ tamen sunt causæ duæ quas ponit Auicenna. li. i.

Sexta causa est, fortificatio vnius operationis quæ indigemus in medicina habente duas operationes debiles, vt in cammilla sunt duæ operationes. i. consumere & confortare, vt utq; tñ debilitet. Si autē indigemus chamemilla ad alteram operationem faciendam, tunc admiscemus aliquam ipsam iuuantem: & sic in medicina cōposita sunt aliquando duæ medicinæ basis: & aliquando vna tantum, & alia sunt suam operationem iuuantia, vt videbitur postea.

Septima causa est, quando volumus qd medicina operetur in locis remotis, admiscimus aliquod cum ea qd præferret eā, ne corruptur aut debilitetur intantum qd in locis remotis nō valeat operari, & propter hoc sūm Auic. li. ij. cap. i. admiscetur opium in theriaca, vt præferret medicinas calidas, ne in prima & secunda digione virtus earum corruptatur, & pp hoc habetur ratio efficacis, qd medicina in humore pot conuertere, non tñ in membris remotis operans, quia si in sanguinem conuerteretur: sua virtus esset quasi amissa.

Octava cā est, vt medicina penetret ad locū certum, vnde cum auro & corallo & similibus, crocum ad miscemus, vt faciat eā cor penetrare, quæ de se non penetrant: quia crassa & terrea, similiter cum camphora, quia sua frigiditate sibi impedit viā. et si obijci sicut obijcit Auic. qd in morbo calido non debet admisceri crocum cum sit calidus: respondet Auic. qd cum venit ad cor à calore cordis comburitur & in fumum resoluatur, quod sumpto alia medicina natura leuatur. Et qd hoc sit verū, patet per Auic. dicentem in. ij. qd natura aliquādo separat & discernit inter duas virtutes medicinarū vnā respuendo & aliā eligendo, quæ quidem virtutes sunt compositę in eadē re naturaliter: vt chamemilla: qd multo fortius potest facere in composito artificiali.

Nona cā est: vt medicina quæ est valde diuretica cito penetrans, & transiens, magis motetur in loco, in quo debet

debet operari, ne nimis cito transeat: & ideo cum damus reubarbarum ad doppelationem hepatis, simul cum eo admiscemus raphanum, quia raphanus de sua proprietate habet mouere humores ad os stomachi: propter quod est medicina vomitua: & per consequens medicina diu reticam aliquantulum a suo transitu retrahit: quod fit qui dam motus agitiuus ex transitu & penetratione medicinæ diureticæ & retractione eius ad raphanum, propter quod non penetrat cito ultra, & ideo ibi remanens melius operatur.

DECIMA causa est, ut medicina ambigua ad duo opera, siue ad vnum opus in diuersis membris determinetur ad opus, illud in vno membro: & sic cum semine feniculi & anisi quæ sunt indifferenta ad hoc ut deoppilēt renes aut venas, cum volumus renes aut vesicæ deoppilare admiscimus cantharides, quæ ducunt eas ad renes & vesicam, si ad hepar & ad venas admiscimus aliquid ad propolium valens.

Duo notanda circa medicinas compositas.

Primum, quod oportet scire quæ medicina composita experta est melior quæ non experta, & melius cognoscimus, quæ medicina composita operatur duplici via. Vno modo per naturam suorum componentium, sicut diximus auream alexandrinam esse calidam & valere in passionibus frigidis à suis componentibus, & hæc operatio via rationis potest cognosci & experiri. Alia est operatio per suam formam resultantem ex fermentatione suorum componentium nobis ignota, quæ sola per experientiam cognoscitur: quoniam ergo est experta medicina, cognoscitur quantum ad virtutem, quoniam non nisi quantum ad naturam suorum componentium tantum: & ideo aliquando credimus diuersas medicinas valere ad vnum: quia solum per experientiam ipsa componentia respiciamus: quarum vna valet ad vnum, & alia non. Secundum quod debet sciri est, quod in medicina composita fiat compositio ad vnum de rebus paucis. Vnde bonum est componere medicinam ex rebus paucioribus quam possumus: quia nescimus virtutem vnam aliam corruptam. Vnde secundum Auic. in. ij. anacardi non debent cum misceri cum carne thiriaci: quia operationem corrumpunt. Et hoc est intelligendum, quoniam compositiui illam medicinam ad vnam intentionem ut dicitur, vnde si volumus tantum hepar infrigidare: melius est facere syrupum de scolopendria & endiuia cum aliquibus rebus confortantibus & valde paucis, quam apponere multam prædictam, vnde Auic. in. ij. & parum medicinarum melius est quam plurimum earum intentione vna. Si enim velles plures operationes facere: ut digerere, aperire, confortare, oportet plura apponere: sicut ipse fecit multoties. Pauciora nam in vna intentione sunt meliora paucioribus, nam via magis tuta, & hæc est summa de primo.

De aurea Alexandrina:

Superius vidimus de nobilissima opiata, ut de theriacâ: nunc videamus de alia ut de aurea alexandrina. Aurea autem auro quod recipitur: aut quia est preciosa et excellens in bonitate sicut aurum. Vnde est probata in multis passionibus.

De aurea alexandrina.

Alexandrina ab Alexandro, qui eam inuenit: vel pro quo data fuit: valet ad omne vitium capitis de frigida causa solum, quia est multum calida. vnde dicitur materia est phlegmatica vel melancholica: valet ad rheuma capitis ex frigida causa: prius tamen digesta materia rheumatica et vasa euacuatione facta, vnde nunquam debet dari foris opiata maxime: neque debilis est, vnde multa annæ rubæ: & similia sine vniuersali euacuatione si corpus sit plethoricum: aut per pharmaciam, aut per phlebotomiam: aut per scarificationem, secundum quod melius expedit, per opiata tria facit, habet enim virtutem constrictionem per opium quod recipitur conspissatam & dissolutam: quia in ea sunt multa calida, ut per effectum patenti ergo materia esset multa, faceret quod

posset, quia non posset totam materiam consumere, sed illam dissolueret: & moueret: & sic rheuma augmentaret: neque debet dari in die sequenti post purgationem vniuersalem: sed fecundo aut tertio post phlebotomiam post pharmaciam: tertio valet ad rheuma constringendum vniuersali purgatione facta, si fiant pilule de ea, ponendo tamen plus de masticæ: & teneantur ille pilule in ore aut sub lingua. Ille pilule prohibent materiam defectum, sic oculi vel gingivæ, cum fuerit fluxus rheumatis ad ea, euuantur: quia prohibent fluxum et dolorem cum sit de materia frigida euacuatione præcedente. Similiter bonum est ad consumptionem humorum frigidorum vbi cumque fuerint in passioe capitis: hepatis, splenis: stomachi, pulmonis, post euentum tamen: non enim debet aliqua opiata dari: maxime ut mithridatum, theiaca magna: aurea alexandrina, nisi euacuatione facta.

Ista recipit multas medicinas de quibus videmus naturam earum.

Recipe asarum, quod alio nomine dicitur asarum bacca rum, odorifera est, & est sicca vsque ad tertium, & est calida: sua tamen siccitas maior est quam sua caliditas. Illa est bona quæ linguam mordicat & boni odoris est: habet vniuersam aperientiam, calefacientiam, subtiliandiam, confortandiam, abstergendiam: vnde valet in passione splenis & hepatis, & maxime in de oppilatione splenis, in digestionem crassæ materie: vnde fiat syrupus acetosus in de oppilatione splenis: & ponat ibi asara baccas, & capparis, & tamariscus.

De asarum.

Item valet si cum aceto emplastretur supra splenem: ite prouocat urinam: ponitur autem hic in ista opiata ad consumptionem materie, & ad confortationem membrorum.

Carpobalsamum est fructus balsami. Balsamum autem est arbor parua quæ nascitur vltra mare: parua ad quantitatem duorum cubitorum ad plus: vnde de propione est arbor: sed frutex: alio nomine dicitur oculus solis: quia sol eum videt: quia est in locis aliis supra quæ sol ita radiat: tempore caniculari scinditur, ut ab eo lachrima fluat, & colligitur sic, & dicitur oleum balsami, & dicitur opobalsamum. i. succus balsami vel lachrima, & quoniam per se dicitur absolute balsamum: pro succo intelligitur, propter sui excellentiam. Cognoscitur autem sic sua bonitas: quia si ponatur in lacte gutta de illo opobalsamum, & coaguletur lacte est bonum: si non: non est bonum. Item si petat fundum in aqua positum. Item apothecarii sic experimentantur: ponunt de eo in naribus cum pollice vsque ad consuetudinem nasi cum ore, & si cito penetrat ad cerebrum, est bonum, vtimus eius ligno, & est xylobalsamum: et eius fructus: qui est carpobalsamum: & eius oleo, quod dicitur opobalsamum.

De carpobal.

Lignum est calidum & sic. plus adhuc semen eius, & adhuc plus est oleum istis duobus: habet oleum balsami vniuersam aperientem per suam caliditatem: & sua proprietate attrahit spinas, & tribulos a manibus & pedibus, dicitur à quibusdam quod valet ad passiones oculorum. Illud forte non est verum generaliter, et ideo est malum facere de particulari vniuersale. Ex hoc enim accidit magnum nocuum tum scit quidam qui cataputias in oculo posuit, quia quidam dixerat quod valebat ad hoc, & ita oculum amisit, vnde verum est, quod valet ad panum in oculo solo absterisione & apertione, non tamen valet in omnibus passionibus eius, lignum eius & semen eius valet asthmatis ex phlegmatica materia contenta in pectore, ipsam consumendo, pro uocando urinam: oleum eius educit sœtum mortuum, & os matricis mundificat, vnde præparat eam ad conceptionem: si ex eo inungantur pedes quartanarii, & totum corpus, præseruat à typo, & auert typum, si inungatur in typo, præseruat à venenis, & maxime à veneno scor pionum, quia illud venenum est frigidum &c.

De ligno alo.

Hyoscyamus est herba cuius semen est carissillaga, quidam est albus, quidam niger. Albus melior, est frigidus & sic

De hyoscy.

cus in fine tertij gra. Niger in quarto est frigidus & siccut conftringit, stupefacit, dormire facit, dolorem mitigat sensum mortificando. vnde refringit fluxum sanguinis. Item menstrua refringit. Item si eius folia comedant, dormire facit hominem quasi ebrium rationem perturbando per fumos, quidam sedant dolorem oculorum cum eo et aqua ros. sed non est bonum, nisi timeamus plus dolorem propter sui acuitatem & vltimitatem, quam malitiam morbi.

De opio.

De caryophyllis: & cinnamomo prius vidimus. Opium est succus papaueris: opium aliud thebaicum aliud egyptiacum, quorum vtrūq; est bonum: aliud quirinacum, qd dicitur asia foetida: vel lasare, est frigidum in quarto, sicum in tertio: est siccatu papaueris scindunt in estate, caniculari tēpore: & per hoc cadit succus ab eis & ille succus ponitur ad solem & desiccatur, & tunc est opium, sedat tussim frigidam & rheumatē descendēte ad pectus stringendo rheuma: sed caueamus ne demus per se, sed cum castoreo accipiatur parum opij & castorei & cinnamomi, tragacā. zingi. mirrhē. fiat pilule & teneant super lingua: valent ad refringendū rheuma descendēte à capite: valet etiam opium passioibus stomachi ex nimia caliditate, cetera patent.

Demyr
rha.

Myrrha est gummā calida et sicca in tertio gradus: subtilis est substantia: habet virtutē consumptiuā mundificatiuā & conseruatiuā: consumit sufficiter illud qd dissoluit: habet et vim conglutinatiuā, stomachum debilitatum & lapsū ex humiditate phlegmatica confortat. Item confortat dentes & confirmat, ne cadant, preferuat. n. à corruptione & putrefactione quæ materia si putrefieret caderent dentes, fiat puluis ex ea et cinnamomo cum aqua ro. aut aqua rubi: aut aqua virge pastoris, ex hoc fiat pilule & ex eis frictur dentes cum necesse fuerit. vel accipiat eius puluis solū, & ponatur in vino pontico, & ex his abluantur os & dentes: illud consumit materiam putridam phlegmaticam in pectore: vñ valet ad niam humectationem pectoris: prouocat vrinā & menstrua, & preseruat à putrefactione: vnde antiqui solebant corpora mortuorum inungere ex myrrha vt diutius possent seruari, vnde dicitur quod Christus dominus fuit ex ea vnctus.

De cy
pero.

Cyperus est radix herbe similis segeti, ca. & sic. & subtilis substantia. vnde habet vim diureticā: aperit sine mūdificatione, & est stipica parum: confert frigiditati vesicę, siue debilitati eius ex frigiditate, istud est ei spālē: vnde prohibet distillationem vrinæ ex debilitate contentiue virtutis in vesica ex frigiditate, valet etiam in frigiditate matris.

Deca
sia.

Casia duplex est. I. casia fistula et casia lignea: de casia lignea videamus prius quid sit, ipsa est cortex arboris, cali. & sic. in tertio gradu, & subtilis substantia, est enim diuretica ex suis qualitatibus & substantia, confortat ex sua aromaticitate, consumptiuā ex sua complexionē vel qualitatibus suis. Ipsa. n. ventositatem repellit & resoluat, vrinam prouocat & menstrua: vnde teryphera magna cum puluere eius educit menstrua, si desin in sero in vino in quo fluat casia lignea patenti, vrinā prouocat & fm Haly. stomachum confortat.

De co
rallo.

Corallus est lapis qui inuenitur in littore maris, quidā est albus & niger: & alius est rubens. Rubens est melior: ideo per se ponit, de rubeo intelligitur frigidus est & sic? in secūdo, & est stipicus, desiccatur plus q̃ in frigiditate abstergit ab oculis humiditatem superfluum, valet contra fluxum sanguinis, sputum sanguinis. Accipiatur coralli tragacāthi. ana. 3. l. fiat puluis & aliquo stipico apposito, vt sanguis draconis. huiusmodi puluis eius cum caphora valet ad cor, confortat gingiua, habet virtutes oculorum. Dicit. n. G. q. preseruat domum in qua est si fulgure. Item curat epilepsiam si collo suspendatur. Item. Aui.

& G. dicunt q. si suspendatur ad collum: ita q. attingat ad stomachum, auferit omne dolorem flōi: sed forte modo non ita: sicut neq. preonia modo habet virtutem quā solebat habere.

Circa istā lectionem dubitatur visio superius de digestionē & euacuatione modo videndum est de duobus remanentibus. s. de balneo & opiatu, quia de phlebotomia satis habetur in li.

An balneum competat ante exhibitionem medicinę.

Q Væritur igitur de balneo vtrum competat ante exhibitionem medicinę, & videtur q. non. Corpora vbi quis vult purgare, oportet fluxa facere & vbi repit natura, inde ducere oportet per conuenientem regionem. Ex his duobus habetur q. ante exhibitionem medicinæ oportet purgare materiam, & facilem facere ad currēdum ad locum per quē medicinā eam debet euacuare, & hoc vult Aui. cū dicit, q. ante vomitum debent capi cibi pingues ad debilitandum os stomachi vnde materia melius recipiat, sed balneum attrahit materiam ad locum contrarium loco per quem medicinā euacuat humorem, cū ad extrema corporis trahat materiam: & medicinā ad stōm, ergo &c. Oppositum vult Auicē. sen. iij. cap. v.

Luxta hoc queritur vtrum eadem die competat in qua datur medicinā, videtur q. non fm G. iij. aph. qui dicit q. balneum et somnus impediunt medicinā à sua operatione, vnde non debent inungi nisi vltimus medicinam in euacuando impedire. Oppositum dicit Auicē. cum prædicto.

Tertio queremus vtrum post medicinā competat, & videtur q. non, quia post medicinam corpus non debet repleri illa humiditate quæ per medicinam euacuata: sed balneum replet corpus humiditate accidentalī, & illa p. medicinam est euacuata, quia fm G. supra illum aphor. ad heileboros &c. aqua humectat corpus humiditate accidentalit balneum autem est aqua: ergo &c. Contrarium dicit Aui.

Iuxta hoc queritur in qua die magis cōpetat. Hæc omnia soluta sunt, visis regulis de modo operandi prius: dico ergo q. cōuenit ante eadem die, & post. Ante duplici de causa: quia corpora vbi quis vult purgare &c. illa corpora quæ debent preparari sunt duo, f. corpora quæ habent euacuari: vt humores fiant cursibiles & labiles per venas de facili, & membra per quæ sit euacuatio, vt sint lenita, & per ea humores lubricit: & aperta, vt pateat eis transitus humores subtiliando, balneum ē liquefaciēdo fluere facit: et venas molliciat: iō conuenit aliqui per tres dies ante medicinam. Vnde Aui cē. in. i. ca. dicto. Qui debet per medicinā solui, balneum est intraturus ante solutionem, quia est preparatis corpora, nisi aliqui prohibeat, & q. illud est, vt vulnera apostemata, & hydropticis. n. non competit, nec in morbis humidis humiditate accidentalit: quia per balneum plus multiplicatur.

Ad argumentum in cōtrarium, dico q. licet balneum in hora balneandi trahat materiam ad exteriora, quia humores liquefactos facit per corpus fluere, post balneum reuertuntur ad interiora, & hoc ē vt dictum est membra preparat, vt possit materia fluere per ea, vt medicinā in balneo non debet dari, licet ego dederim in vno casu, scilicet cuidam doming quæ habebat melancholiam, et non lebat accipere medicinam: feci eam intrare balneum & mitigata fuit, & libenter accepit, deinde feci eam statim à balneo auferri, & post longum tempus ipsa fuit curata.

Ad secundā questionem respondeo & dico: q. balneum hēt duas facere operationes, vel tres. Prima est trahere materiam ad exteriora. Secunda est stringere ventrem, per hoc q. illa materiam trahit ad exteriora, & tale est vehemens caliditas.

caliditatis. Tertia operatio est calefacere non tñ fortiter. Dico ergo, qd in tempore calido non cōuenit intrare balneum in hora solutionis neq; in die: quia traheret materiam, & medicinam ad exteriora, et tu arguis qd hoc vñ tñ fringit. Sed in tempore frigido & in hieme anteq̃ medicina moueat confort balneum: non tale qd sit attrahens sed solum commouens materiam: & meatus aperies: istis duobus indigent humores frigidi cum crassi sint, & meatus sint stricci per aeris aut temporis frigiditatem indigent aperitione propter quod non euacuantur de facili nisi commouerentur, & meatus aperirentur. Vnde Auisen. non intret quis balneum post medicinam quod attrahit: ingredi tamen potest primam causam: id est tñ aquae calidae: balneum bonum est: & illud fit ad mollicandum.

Ad tertiam qñem dicendum est: qd post medicinam conuenit balneum vel aequalens. vt sup̃a. & hoc propter duo. Vnum est vt membra per medicinam fatigata p balneum confortentur. Secunda cā: vt fumi subcutanei per medicinam eleuari, s. à materia mala & à medicina euaporentur. Ad argumentum dicendum quod balneum non replet venas & poros corporis: ideo nō remanet diu humiditas illa accidentalit quā inducit, sed per sudorem resolutur & fumum adhuc conuenit qd membra sunt per medicinam defecata.

Ad quartā questionem dicendum est: qd debet fieri balneum ante medicinā per tres dies: post medicinam vero i die sequenti s̃m. Aui. dummodo tamen virtus sit fortis.

Vltimo queritur vtrum sup̃a. huius sit qd balneum post medicinam. Dicendum ad hoc: si corpus sit eūatum à cholera aut à melancholia & sit illud corpus rarū competit balneum, s. aquae calidae ad humectandū: quia tale corpus est valde defecatum per medicinā cum esset defecatum: & quia corpus est rarum, balneum sufficit ad euaporandum fumum, sed si euacuamus humores humidos, aut corpus non sit extenuatum: sed pingue, carnosum, & durū compositionis, & euacuat est materia frigida & humiditas sup̃a, quia fortiores & defecates, meliores sunt, quia tale corpus non indiget tanta humectatione sicut primū sed in agis defecatione, ergo etc.

De modo compositionis medicinarum.

Vltis causis compositionis medicinarum compositionum: nūc videamus modum compositionis earum. Circa qd tria habent considerari. Primū est, qd in medicina composita plus ponitur de vna medicina simplici qd de alia. Secundū, qd sit proprietas basis si ueradicis medicis compositae, quia per hoc quid erit basis in ea videbitur. Tertiū quid cum radice debeat apponi, & quare ea cum radice apponuntur.

De primo dicendum s̃m Aui. qd non ad compositionem solum medicinarum compositarum oportet scire vniuersalem virtutem medicis simplicis, sed specialem: vnde nō solum oportet scire qd illa medicina simplex sit calida vel frigida, humida vel secca. Sed in quo gradu frigiditatis &c. & virtutem esse propriam & operationē: vt sciamus tantum de illis simplicibus medicinis apponere vt virtus communis quā querimus ex tali compositione resultet. Et de hoc dantur septem regulae.

P R I M A est si medicina simplex est vehementis fortitudinis, parum de ea debet apponi, quantum est de ista natura, & per hoc habemus causam quare de musco & opio parum in medicinis apponitur, muscus enim i pauca q̃titate est magne qualitatis & operationis, & opium et talis medicina dicitur esse fortis, ideo sufficit parum apponere ne in quantitate noceret, & operationes aliarum corruptas aut occultet. Sed si debilis multum de ea apponitur vt chamemila quae in q̃titate magna est paucae qualitatis & operationis: ideo de istis est multum apponendū, & hec regula confirmatur per G. iij. simplicis medicis

dicentem. Tantum pot forte agens in breui tempore quā tum pot debile in multo tempore, et cōuerso. Et similiter ex hoc potest eligi, qd quantum pot forte agens in quāitate pauca, pot agens debile in quāitate magna, vel multa, & cōuerso.

S E C V N D A regula est: qd de illa medicina quae habet iuuamēta multa, multum debet apponi: & dicitur habere iuuamēta multa medicina simplex: quae pluribus aegritudinibus aut pluribus membris cōfert, vt rosa quae sua stipescitate stomachum & hepar confortat: & cor sua aromaticitate, & omnia alia membra sua stipescitate, & aromaticitate, & proprietate. Sed si haberet pauca iuuamēta: tunc aut est citae operationis: & tunc quia nō multum de substantia sua & virtute deperdit anteq̃ suam operationem compleat: parum de ea est apponendum: si tarde multum de ea est apponendū, & qd de medicina habente plura iuuamēta multum debeat apponi, p̃t p̃ bari per simile s̃m G. in aphor. pueris debet dari plus de cibo qd iuuenibus: quia nutrit & augmentat: sed nō facit nisi nutrire in iuuenibus. ergo similiter erit de medicina qd facit multa iuuamēta: quia debet dari in magna quantitate siue in maiori.

T E R T I A regula est, qd qñ datur medicina ad operandū in membrum remotum: tunc est de ea apponendū plus quā multum diminuitur eius quātitas, & per consequens sua virtus in operando anteq̃ ad membrū veniat si in membrum propinquum minus de ea est apponendum. Si enim datur medicina ad operandum in renibus in secundo gradu: & non datur nisi operationis in secundo gradu: non seruiatur gradus operationis: & iō plus debet apponi qd egerat membrum: eo qd multum deperditur in via, vt seruetur gradus quo indiget ad operandū in membro remotot: & hoc confirmat per Gal. in techn. si complexio mala sit eleuata in quatuor numeris &c, et Haly. exponit &c.

Q V A R T A regula est qd si medicina sit nobilis operationis, quae operatio est confortare membrum nobile, plus de ea quantum est de hoc est apponendum, similiter parum.

Q V I N T A regula est, qd si medicina simplex inueniat sibi similem in medicina composita, parum de ea est apponendum: verbi gratia: si semē forniculi debet apponi in medicina composita: & ibi sit anisum, apium &c. de quibus debet parum apponi: quia pauca q̃titas medicinas simplicis similitum equiualeat multae q̃titati vnius.

S E X T A regula est, qd si medicina aliqua faciat nocumentum magnum vel iuuamentum parium, parum de ea est apponendum. Si iuuamentum magnum & nocumentum parium multum est apponendum: & quantum nocumentum est maius: minus de ea est apponendum. Vnde quia nocumentum apij est magnum, s. mortificū: ideo parum de eo ponitur.

S E P T I M A regula est, qd si medicina simplex inueniat in composita suum contrarium qd suam virtutem corrumpat: magis de ea est apponendum: & si simile minus habeat suam contrariam in medicina composita nolumus ea habens consimilem operari in membris remotis, multum de ea est apponendū, si contrarias valde parum habet duas conditiones: & deficiat vna tunc multum de ea est apponendum, quia duae conditiones bonae possunt vincere vnam: si quidam habeat, & quidam non: medio crur est apponendum.

Sed quare ponuntur medicinae simplices plures in medicina composita: causa est: vt fiat vna virtus communis ex his quae in nulla simplici medicina inueniebatur.

Sed tunc est qd quomodo venit ista medicina alteratiua ad membrū qd alterat. Si tu dicas qd sua virtus venit cum fumo, si sic, cum fumus ita veniat ad membrum sanum, sicut ad ægrum, alteratur sanum sicut & ægrum.

Dices

Dices qd membrum attrahit medicinam. Contra membrum attrahit simile vt cibum: ergo non attrahit medicinam cum sit ei contraria: per idem contraria nō attrahit. Dico qd possibile est qd fumus eleuetur ad mēbra sana & leſa: fed illa parum alterat. Sed quia ad membra leſa venit fumus & ſubſtantia, & non ad ſana, ideo membra leſa bene alterantur: fed medicina per ſe nō mouetur, cum ſit incompleta reſpectu eius qd debet alterare: ſed attrahit reſurſi. n. mouetur de ſe æqualiter à quolibet mouere. Et ſi tu arguis, membrum attrahit cibum: ergo non medicinam. Reſpondet Serap. in. vij. q. medicina alteratiua non attrahitur à membro, quia membrum, ſed quia membrum ægrum: quia ægrum intendit ſanari per eādem naturam per quā intendit conſuari in ſanitate cum eſt ſanum: ſicut graue mouetur per eandem naturam ad cētrū & quieſcit ibi: & per eandem naturā appetit moueri à loco in quo non eſt per naturā: & quieſcere in ſuo loco naturali. Similiter membrum per cibum conſeruatur, & p. medicinam alterantem ſanatur, & per eandem naturam vtunque appetit & attrahit. Sed non tñ ſub eādem diſpoſitione exiſtens ſed cōtraria. ſ. bonitate ſanitate & ægritudine: cum enim eſt ſanum membrū appetit cibum vt cōſeruetur ſub diſpoſitione quā habet: cum eſt ægrum appetit medicinam, vt per ipſam ſanetur.

De euphor.

Superius viſum eſt de quibuſdam medicinis ſimplicibus exiſtentibus in aurea: adhuc de alijs poſitis ibidem videamus. primo de euphorbia. Euphorbia eſt gummæ arboris ca. & ſic. in quarto gra. qd eſt craſſum ſubruſum nō perforatum eſt melius eſt. ſ. n. ita ca. & ſic. qd aduritur ab viū abſtergendi & ſubtiliandi: quia ſubtilis eſt ſubſtantiæ, calefacit magis q̃ aſa foetida, & habet vim laxatiuā, & educit humorem phlegmaticum viſcoſum contentū in anchiſ, dorſo, & ſimilibus, melancholiam purgat: ponitur hic contra apoplexiam, paralyſim, arteticam, ſua virtus laxatiua ex alijs medicinis conſtrictiuis ibi poſitis remittitur: vnde pouitur et ibi vt ſua igneata mortificationem op̃i reprimat. eſt. n. medicina valde acuta: & t̃metur ſua acuitas, & ideo ante q̃ ea vitamur, debemus eā reprimere, ſic pōt reprimi. pulueriſcat, non tñ vſq̃ ad ſummum, & deinde ponatur in lacte dulci pingui vacci norat oleo amygd. & dimittat ibi per diem vnum aut noctem: deinde auferatur & poſtea conteratur, & cum eo tragacanthum apponatur: deinde aſpergatur cum muſcagine pſyllij & ſiant pilule: poſtea tempore competentē ponatur in medicina in qua debet poni euphorbium: in paucis diebus interſicit, inducendū dyſenteriam ex ſua corroſione & aduſſione: vnde cito interſicit, ſicut realgar: & ideo debet dari in pauca quantitate ne in magna quantitate datum interficiat: doſis eius eſt ſexta pars. 3. i. ne exoriat in magna quantitate datum: conſert frigida paſſionibus vt paralyſi & ſiſchiatia: quia expellit materiā à iunctis. Eius oleum eſt valens ad paralyſim, ſicut oleū coſtium, aut nardinum: aut de cinamomo actuatū cum euphorbio, & vngatur ſpina dorſi vſq̃ ad caudā, valet ad paralyſim. Item illa inunctio valet in paſſionibus reumatis ex frigidis humoribus.

De olibano.

Olibanum eſt gummæ arboris. ſ. libani, & eſt duplex. ſ. ſcēmina & maſculus: ſcēmina eſt paruum huſus: ſed maſculus eſt craſſum, album, planiſſimum, non admiſſum. terreſtre: ita craſſum eſt melius, calidum & ſic. in ſecundo gradus, deſiccatur, virtutem habet conſtrictiuam ex ſiccitate & viſcoſitate, & ſtipſitate, & conſortatiua. Vnde reſtringit rheuma capitis, & valet contra frigiditatem matricis, propter hoc tria grā ſi tranſglutiantur diſgeſtione procurat, & iuuat & conſortat: & bonum anhelum faciunt omne odorem bonum preſtant & acetofas erupciones remouent. Iſe non habet vim corrodendi, ſed carnem generandi ſolum: ſi ex eo & ſanguine draconis fiat puluis, & p̃ncipatur in vulnere, ſanat vul-

nus & carnem generat. Item ſi accipit cum aloē, & inſurgatur manus, vbi locus morpheatus conſert. Item olibanum cum oleo roſ. valet in principio apopleſiæ maſillarum, materiā reperiendū. Item ſtipſitate reſtringit vomitum, & ſimiliter reſtringit fluxum ventris, & e contra. Item ſi pili leporis intingantur in incauſo deinde aſpergatur puluis olibaniti: naribus imponatur, reſtringit fluxum ſanguinis fluentem à naribus.

De ſaliu ca.

Salinca autem dicitur ſpina celtica: eſt ca. & ſic. in ſecundo, ſubſtantiam habet ſubtilem & diureticam, poſit hic ad conſumptionem phlegmatis, & membrorum cōſortationem: habet. n. virtutem cōſortandi ex ſua aromaticitate & ponticitate & diureticitate ex ſua complexionē & amaritudine, & propter hoc renes purgat.

Meu eſt ca. & ſic. in ſecundo, ponitur hic ad conſumptionem phlegmatis, & membrorum cōſortationem & calefactionem.

De cardamo.

Cardamomum eſt ſemē ad modum ciceris: tñ minus, & eſt interius ſubalbidum, calidum in ſecundo: ſic. in tertio, calefacit cum quadam ſtipſitate, & eſt aromaticum propter qd habet vim conſortatiuam, & habet ſubtilem ſubſtantiam, & ideo habet vim diureticā & penetratiuā ex complexionē, & ponitur hic propter renum vitium & matricis & contra cardiacam, cardamomum pulueriſcatum cum coriandro valet ad diſgeſtionem in ſtomacho ſrigido, cōſert vomitui: ſi detur cardamomū, tñ, in aſſix, æquali pondere cum aqua patienti.

De ſelelei.

Seleleos. i. ſileris mōtani ca. & ſic. in. ij. habet vim ſubtiliſſimam & aperitiuam ex ſubſtantia & complexionē, vnde ſubtiliſſime humores, carminat & diuidit materiā frigidam: vnde diſſoluit phlegma coagulatum. ideo conſert paſſionibus dorſi, renū, & matricis, & veficæ, & ad hoc poſit, vnde ſi ponat ſiler montanum cū aniſo, & ſe. ſcēniculi & coquantur in paella frictur dorſum, valet in paſſiōibus eius ex materia frigida, conſert etiam aſthmatu, qñ eſt ex materia frigida in pectore inuiſcata, iuuat ſtomachum ipſum caleſcēdo, ſue materiā frigida in eo cōtentā, ſi comedatur à mulieribus facit partū facit, vrinam prouocat & menſtrua, & digōnē iuuat vt dicitur eſt.

De napsis.

Napi. i. ſemen ſinapis ca. & ſic. in medio quarti gradus, eſt valde in ciſium, phlegmatici conſumptionum, & mundificationum: ponitur hic propter membrorum inſenſibilitatem, propter vitia matricis apoplexiæ & epilepiæ, quoddam domeſticum quoddam ſilueſtre. Silueſtre in via cibi eſt malum, quia malum humorem generat, tamen in via medicinz iuuat, abſtergendo phlegma valde, vnde valet ad abſtergendum maculam faciei valde, ſue ſanguinem mortuum cum aqua fabarum, vnde dicitur quod nocet capiti: hoc eſt verum, propter humiditatem vaporoſam, vnde faciendo euaporationem non cet capiti, ideo ſanis non eſt bonum neq̃ egris, caput abſtergendo phlegma valet, iſius ſemen eſt aperitiuum, iō valet oppilationi ſplenis & hepatis, ſitum facit, & proprie cum aceto, quia vtunque deſiccatur.

De anetho.

Anethum ca. & ſic. in. ij. ſimile eſt aniſo & ſileri montano in operatione: eſt in ciſium aperitiuum & deopilans ſplenem & hepar.

De reubarba.

Reubarbarum habet ſubſtantiam cōmiſtā ex ſubſtantia aqua & terra & aerea, ex terra habet ponticatem, ex alijs diabus habet diureticatē, & eſt bonum hepatis: euacuat choleraſ vt dicitur communiter non tñ ab auctore inuenitur hoc, ſm philoſophum purgat phlegma & proprie ab ore ſtomachi, vnde dicit Philoſo. Alexandro, Alexander accipias in mane de reubar. q̃a purgat phlegma ab ore ſtomachi. tñ quia diureticum eſt, q̃ vrina choleraſ, quia ſubtilis humor eſt, expellit, ſicut alia diuretica, ſtingit ventrem ſua terreſtreitate & ponticitate, & mirabiliter cōſert debilitat ex caſu aut percuffione ſi fiat ex reubar, et aniſo: doſis eius eſt. 3. f.

Reuponticum

De reu-
põico.

Reuponticum habet eandẽ virtutẽ cum reubar. tamẽ
quia ponticum, magis confortat & habet proprietatẽ ad
lunfuras confumendo phlegma in eis.

Opoponacu. i. succus pauacis cum ma est illius ar-
boris aut succus, & est ista arbor non multum alta, & est
oppositiõnis. succus radicis istius arboris mũdificat vul-
nera & membra confortat, est calida & sic. in. iij. & est re-
solutiuũ vřtõsitatis & abstersiuũ medio eo vtunt mul-
ti chirurgici quia mũdificat & curat vulnera & membra
confortat si ponatur in corrosione dentis, interficit ver-
mem qui est ibi. si fiat emplastrũ ex opoponaco, & am-
moniaco, & rasura vasis enei nigri vt cacabi, & distem-
peretur cũ aceto emplastrũ supra splenem deopillat mir-
rabiliter, prouocat vrinam & menses.

Anacardus secundum quosdam est pediculus ele-
phantis, sed non est verum: est cali. & sic. in. iij. consu-
mit valdeet ponitur hic ad phlegmatẽ consumptionẽ.
De opiat.

V Idimus prius de euacuacione & balneo, nunc re-
stat videre de eo qd fuit propositum vltimo. f. de
opiat: quia de phlebotomia non videbitur hic,
quia de ipsa in libris alijs specialiter queritur. Et est pri-
ma qd de operatione opiatarum medicinarum. Et queri-
tur verũ medicina posita in electuarijs debeat magis con-
terit: q̃ in medicinis laxatiuis aut econuerso: videtur q̃ eq̃
liter simplex medicina vbiq̃ conitur, siue in medici-
nis: siue in electuarijs, est semper eadem, cum per idẽ ope-
retur, ergo & eandẽ operationem debet facere, ergo de-
bet eodem modo preparari, ne detur alius modus operã
di, siue operatio alia.

Item videtur q̃ plus debeat conterit q̃ illa que ponitur
in medicina laxatiua: suppono q̃ medicina nõ mouet ni-
si ga mota, & ad actum reducta per calorem naturalem.
Item suppono q̃ medicina quã remanet minus in stõ in
diger maior preparatione ad hoc vt operetur & ad actũ
reducatur q̃ illa que plus ibi morat. Sed cũ medicina sim-
plex ponitur in medicina laxatiua in stomacho minus re-
manet, qd autem ponitur in electuario confortatiuũ. vñ
Aul. stomachus projicit medicinã laxatiuã citius q̃ pōtẽ
sed alteratiua plus remanet: ergo debet magis preparari
cum ponitur in medicina laxatiua, illa preparatio fit p̃
contritiõnem, quia cum est diuisa in partes paruas citius
ad actum reducitur, ergo &c. Ad oppositũ est Nico-
laus in promio. cribellato pulueris, in electuarijs subti-
lissime debet fieri, sed in alijs maxime i laxatiuis crassior
debet esse ergo &c.

Iuxta hoc secundo queritur vtrum aliqua medicina
debeat conterit ad summũ: videtur q̃ sic omne qd pre-
parat medicinã vt ad actum reducatur & cito operẽ
est faciendum: hoc facit contritio maxime ad summũ:
ergo &c. Si dicat ad hoc verũ est q̃ talis contritio q̃to
pōtẽ esse maior, dum tñ non mutet speciem medicinẽ, sed
si fieret ad summũ mutaret speciem medicinẽ, & ideo
non debet fieri. Cõtra. iij. simplices medicinẽ dicit G.
q̃ si caro & panis, ad summũ terantur, non mutãt spe-
ciem ergo si simili nec medicina. Item species est commi-
sio mistibilium in misto resultans: sed hec contritio non
tollit missionem cum mistum in misto possit diuidi in
finitum, ergo neq̃ species.

Tertio queritur specialiter, vtrum pulpa colocynthi-
dis debeat conterit ad summũ, & videtur quod sic, secũ-
dam Auicẽ. in. ij. Oppositũ dicit Aulcẽ in eodem
libro cap. ij. q̃ nulla medicina debeat ad summũ cõteri.

Solutio. dicendum est ad primum q̃ medicina quãdo
debet poni in electuario plus debet etri, causa est, quia nõ
alterat nisi attrahatur, & ideo ad hoc q̃ alteret membrũ,
indiget vt attrahat a membris p̃ penetrare, facilis pe-
netratio fit per contritiõnem multã: sed medicina laxa-
tiua manens quicũ in stomacho attrahit a membris: et si

attraheret a membris malum esset, & ideo crassior de-
bet esse, ne citius debito transiret a stomacho: debet ergo
in electuarijs magis conterit non tamen tantum vt spe-
ciem perdat.

Ad argumentũ, dicendum q̃ verum est q̃ eandẽ
operationem habet medicina in quolibet membro, verũ
tamẽ preparatur vt illam operationem habeat facere in
diuersis membris, aliqñ in intestinis, aliqñ in stomacho,
aliquando in alijs membris vt patuit.

Ad aliam qñem dicendum, q̃ nulla medicina debet
conteri ad summũ, quia contritio ad summũ, aut mut-
tat speciem et operationem, aut corrumpit eam. mutatur
enim operatio per contritiõnem vt in cimiento patet, ga q̃ si
paratur teritur laxat vñrem, cum multum teritur prouo-
cat vrinam: corrumpit, vt patet in scamonea contrita ad
summũ, quia ipsa non attrahit.

Ad aliud quod arguit dicendum, q̃ verum est q̃ non
mutat speciem. i. formam substantialem rei: mutat tamẽ
speciem. i. proprietatem rei, fm quã habet facere tale ope-
rationem vel talem, quia operatio rei consequitur formã
sub esse conuenienti & proportionabili contrito vltima-
tissid esse tollit aut mutat.

Ad tertiam qñem dicendum, q̃ pulpa potest conteri
ad summũ, quia propter sui viscositatem & adheren-
tiam in suis partibus, propter quã in sua substantia rema-
nens in intestinis, ipsa excoriat, patitur summã contritiõ-
nem sine corruptione, non tñ debet conterit ad summũ
ita q̃ virtus sua resoluitur, si hoc est possibile. Vel conce-
dendum q̃ pulpa pōtẽ ad summũ conterit propter pre-
dictã causã. Et cũ dicitur q̃ nulla medicina debet ad
summũ conterit, dicendum q̃ ibi est distributio accõmo,
da, scilicet pro medicinis substantialibus: quia per illam
contritiõnem corrumpitur in sua operatione sed pul-
pa non est huusmodi: idcirco &c.

Quarto queritur vtrum aliqua medicina possit refrige-
rari, & ab ea acuitas remoueri per adusiõnẽ, videtur q̃
non, quia omne agẽs immitit formã suã in passum,
sed si medicina aduratur hoc erit a calore: ergo caliditas
imprimetur, & non frigiditas. Item idem manens idẽ
semper est natum facere idẽ fm Aristõ. ij. de generatione
sed adusio caliditatem in calce & in lapide facit ergo &
in medicinis simplicibus. Oppositũ dicit Auicẽ. ij.
cap. de attramento: q̃ attramentum est minoris calidita-
tis adustum & acutius.

Solutio. duplex est adusio: vltimata per incinratio-
nem & hec calefacit. Cinis enim fm Gal. in. iij. f. magna
techni in se acquirit caliditatem: quia in eo scinilla ignis
remanet & conseruatur, & ideo lixiua est abstersiua &
corrosiua, vñ lixiua facta ex capitellis, posita supra cutem,
citius vlcera t̃ ignis, sit autem ille cinis qui appellatur
clauellanus sic, sit vna magna fouea valde & ponitur
ibi quercus in igne remotis corticibus et albuminibus, ita
q̃ ibi non sit nisi cor ligni illud durum in medio, deinde
ponitur ignis in illis lignis & in eis incensum bene durat p̃
annũ, & propter compassionem incensum lignorum non
possunt incinerari, & remanet ille cinis in vno globo, ga
illa ligna non puluerizantur, sed remanent directã, & tũc
super illa aspergitur aqua cum volumus facere lixiuam
de illo: & sic deinceps multoties fm q̃ illam volumus fa-
cere magis adusius. Et ex isto fit sal alkali de quo loquitur
Ras. qñ ergo ē adusio vltimata calefacit, si sit nõ vltima-
ta, aliqñ infridat aliqñ calefacit, ga si medicina q̃ debet
aduri sint partes subleues: ille per adusiõnẽ resoluitur, vt
patet in scamonea et attramento, sed si sit crassa medicina,
vel apis & calx, caliditas efficit igniendõem partes terreas.

Ad argumentũ patet solutio, quia agens imprimat
formã suã in passum. tñ p accidens remouendõ subiectũ
in quo habet caliditas radicari fortior q̃ inducat in tũc
tempore infrigidat, sicut in attramento & scamonea.

Ad aliud

An pul-
pa colo-
cynthi-
dis deat
conteri
ad sum-
mũ.

Ad aliud dico & agens per se idem facit per accens
ex diuersa dispositione materie vt patet in luto & glacie
a sole diuersa agit quia lutum desiccatur & coagulatur, & gl
resoluitur sic est ibi ratio &c.

Adria-
num.

Achari-
stum.

Adrianum dictum est ab imperatore Adriano qui il-
lud composuit valet proprie ad omne vitium capitis ex
frigidityte, & ad oculorum grauedinem, et obfcuritatem:
& contra hemeraneam &c.

Atha-
nasia.

Acatistū sine munere interpretatur, proprie datur con-
tra catarrhum & omne vitium pectoris ex frigidityte &
maxime asthmaicis &c.

Diaoli-
banum
Efdra.

A thanasia. i. immortalis, proprie valet cōtra fluxum
sanguinis, & fluxum mulierum cum succo ptautaginis:
qui succus prius debet ducl supra lapidem &c.

Diaolibanū dī ab olibano qđ ibi ponitur: lachrimas
potenter restringit dolorem hemeraneam &c.

Efdra sic dicta, quia Efdra propheta eā inuenit, pprie
valet mēfisi, timidis, et quibus malus est appetitus, valet
et comedentibus carbonēs & testas ollarū, & ad nimia fri-
giditatem cerebri cum vino calido in fero data ad modū
aullante: valet et ad pueredine & dolorē aurū cū vino
calido dissepata et iniecta, valet ad fracturas labiorū si
cū ea inuncta fuerint, valet et toxicatis hōibus venenatis
ab aialibus & serpentibus, & rabiosi canis morsibus ecē.

Mithri-
datum.

Mithridatum. i. mater omnium antidotorū: valet ad
omnem capius passionem viri vel mulieris: maxime se
fuerint melancholici &c.

De natura radicū: & de apponendis cum radice.
Ilo superius de causis cōpositū medicinarū cōpo-
siturum, & de mō cōpōsitionis quā ad hoc f. qđ
tum ad cognitionē cāe quare & qñ deat plus ap-
poni de vna medicina, quā de alia. Nūc videamus de
alijs duabus scilicet de natura radicū & de apponēdis
cum radice.

Primo tñ vidēdū est de causis impediētibz medicinarū
cōpōnari. Triā. n. sunt quę impediūt cōpōsitionem me-
dicinarū. Vñ est earū operatio in diuersis tēpibz, & qñ
vna operat cito & alia tarde, tunc nō debēt admisceri fm
Gij. particu. regimini acutorū. cap. de cura pleureis. cā
est quia operatio vnius esset cōpleta, anteqđ altera inciperet
operari: & iō qđ hoc natura esset multum fatigata & debi-
litata. Et hāc propositionem accipit Aul. Gal. in. i.

Sedā cā est diuersus modus etiāndi: vñ i. myro. & vio.
myrob. et iānt cōprimendo vio. leniēdo: iō nō debēt sit
admisceri. Sane in intelligimus qđ vsualū illa cōmifcem?
sūt: & hoc est admifcēdo de violis in tā pauca qđ tētat, vt
eas operatio sit cōpleta anteqđ myrob. incipiant operari:
sed in aequali pōdere & virtute non dēmus ea apponere.

Tertiā cā est diuersitas & contrarietas in pprietatibz:
& qđ hoc anacardi in theriaca fm Aul. in. v. nō debent
poni quā habēt pprietatē cōtrariā carni thiri: & illā cor-
rumpit & hanc pprietatē ignorat medicus, & iō est defe-
ctus magnus in cōmifcitione istas medicinarū, nisi medi-
cus pprietates tales medicinas cognoscit: & hęc est cā
quare ponit Aul. in. v. qđ pauca ad plus qđ possumus de-
bēt poni in medicina cōposita, quia ignoramus pprie-
tates medicinarū: & timendum est ne vna aliam corrū-
pat, & sic sit nouissimus error peior priore.

Hoc habito vidēdū est de pprietatibz radicū: sicut. n.
in cōposito artificiali est basis & fundamentum supra qđ
alia fabricant: ita in cōposito naturarū vt in hōie ossa, & i
naue ligamēta lignorū magnorū. Sūt & in medicinis: ali-
qñ sunt duę medicinę p. basis: aliqñ vna tantū, vt hierapi-
cratē pira G. aliqñ duę vel tres, sicut in benedicta, sca-
monēca, turbitū, & hermodactylii dicunt basis, quia su-
pra illa fundant alia. Videamus ergo cām quare vna me-
dicina est basis, aliqñ duę vel tres. Istę cāe sunt tres: quia
medicinę plures ponunt p. basis vna in medicina cōposi-
ta. Priā est vnius basis debilitas. Sedā est etiōis fug tardi-

tas. Tertiā est passio cūradas pluralitas. Basis debilitas
sicut videmus i. bñdictā in qua ponit turbith ad etiāndū
phlegma a renibz & ad iuncturā: sed quia debilius est at-
iō cū eo ponunt hermodactylii ad fortificandū eius opera-
tionē, nō sufficit p. se ad operationē quā qñmus: sed
quia turbith est tarde operationis aliqñ dacti in die vna
nō etiā sed in alia die quia est tarde operationis, apponit
scamonea ad festinādū operationē: vt ergo bñdicta attra-
ha fortiter: cito sunt tres medicinę p. basis, qđ aut scamo-
neā festinet alias medicinas, et p. cupie aloeticas dicit Aul.
iij. lib. ca. de cura fodeqđ ex necessitate festinat alias medi-
cinās. Item ca. de casu virtutis dicit, qđ lūat alias medi-
cinās, & hoc propter cōmōtionem.

Prima ergo causa est debilitas medicinarū in tarde etiā
hendo aut debilitat.

Secundā cā est pluralitas operationum quas volumus
facere in morbo: vñ i. a paralyfi qñmus duo principia p.
luniorum confortationem, qđ fit per calorem & ma-
terię phlegmaticę consumptionem, quod fit per pyre-
thrumido sunt in medicina curante paralyfin proba-
si quę medicinę ga vna medicina simplex hoc nō faceret.

Tertiā cā est pluralitas morborum quos volumus cu-
rare vel intendimus, ad qđ non sufficeret vna medicina
simplex: vnde si in stomacho sit frigiditytas, & i. capite ca-
liditytas: debent ponere calida & frigida, & natura sagax
diuidit inter illa mitendo vnam partem calidam ad
morbū frigiditym: & partem frigidam ad morbum ca-
lidum sic Aulicē.

Et tu dices contra p. dicitur ex quo pro basi habemus
illa quę querimus, vt in paralyfi per calorem & pyre-
thrum nervorum confortationem, & materię phlegma-
ticę consumptionē: ergo cū basi nihil debemus apponere.

Dicendum est ad hoc, qđ aliqñ debiles sunt bases i. sua
operatione, & nocumenta habent: ideo oportet aliqđ ap-
ponere ad eorū confortationem, & ad earū nōcūta-
ta reprimenda. i. ad confortandū dupliciter: aut cōfor-
tando ipsam basim in de admifcēdo aliqua quę sint si-
milis operationis cum basi: & sic ponimus cum theriaca
gentianā, et terrā sigillatā cum carne thiri: qđ valet ad ve-
nena. Aliquantdo confortando ipsam basim non in se-
sed in operando circa materiam, vt facilius attrahat, &
medicinę obediāt: & sic ponimus zingiber cum turbith
vt materia mora obediāt attrāctioni. Aliqđ propter no-
cumentū remotionem, & sic in medicinis venenolis in g
bus ponitur venenum: vt in theriaca quia ibi ponitur ca-
ro thiri: ponitur bedeguar: & sic in medicinis aloeticis,
quia aloē est tardę operationis: propter qđ excoriat inte-
stina ponimus tragacanthum & bdelium, aut in scamo-
neā apponitur anisum: quia nocet stomacho. Sandali al-
bi & tubēti quia nocet hepati & masticem aut bdelium
quia intestinis ipsa excoiciando.

Esti queratur quomodo poterit inueniri basis qñ ali-
quis voluerit componere medicinam. Dicitū qđ inue-
nitur in areolis medicinarum quas ponit Anicē, ponit
enim areolas medicinarum prima areola medicinarum
complexionem calidarum & frigidarū &c. Et ponit
areolam medicinarum complexionem diuersarum respi-
cientium stomachum, & hepar, & cor, & renes, & cetera
a suis pprietatibus: & etiam ponit areolam medicina-
rum deopillantium, & dicitur areola, ordinatio & se-
ries medicinarum simplicium ad idem valentium. Si er-
go volo curare stomachum calefactum: oportet dare fri-
gidum stomachum respicientia, oportet ergo medicinam
curantem dyscrasiam stomachi querere in duabus areo-
lis, aut in areolis medicinarum frigidarū, aut in areola sto-
machum respicientiū: ga stomachus calefactus, debet cu-
rari non per quascūqđ medicinas frigidās, sed p. eas me-
dicinas quę ipsum respiciūt: & cum hoc erit debemus
videre gradus. Vnde si placet oportet te eligere si vule-

Obiectio

Risio.

Areola
quid.

est, medicinas fm gradus meliores. Quatuor. n. sunt gradus bonitatis i medicinis. Aliqn. n. medicina dicitur bona ad hoc vt ad stomachum confortandum. Aliqn vt multo bona, vt cinnamomum ad confortandum stom. Aliqn valde bona, vt meta. Aliqn maxime bona, vt absinthium: semper ergo debes recipere medicinā q̄ habet gradum perfectiorem bonitatis ad hoc, dum tñ nō habeat plura nocumenta: aliqn aut illa multum prohibet ne accipias, si aut sint nocumenta aliqua, aut multa, que possunt reprimi prius debent reprimi: que sunt meliores, oportet quere in areolis medicinarum: quas volumus i areolis proprijs: vnde si volo hepar calefactum & oppilatum curare: quia tribus indigeo, in frigidatione & deopilatione & medicina hepar resipiente & confortate, oportet illa quere in areolis proprijs, & cōtra caliditatem accipere endiuia & ponat q̄ nō habeat aspectum ad hepar, vel accipiamus que nō hnt aspectum ad hepar, vel a tñs ad in frigidandū: & quia nō deopillas, accipe q̄ hoc fec. n. culiciliet aliquotulum calefacta pp hoc minus de ipso est apponendum: & quia neutrum istorum habet aspectum ad hepar: ideo cū eis admisceant sandali quia hepar respiciunt vel si hepar sit in frigidatum & oppilatum similiter: faciedum est per tres medicinas valentes ad hepar, & est sentibi pro vna basis: & si aliqua sit medicina que illa tria possit facere, illa est melior, vt euscute, & hxc erit basis in medicina: & hxc est sententia de primo.

DE ADRIANO.

Vlso de aurea: videamus de adriano. Adrianū dicitur si supra: & valet ad frigidas passiones ex melancholia & phlegmate, & proprie in capite, vnde valet i apoplexia, lithargias & epilepsia: et hemicranea menophagia: cephalica, dicitur cum vino decoctionis colli post euacuationem materix, vnde diligenter attendendum est, q̄ nulla opiata de mundo debet dari nisi corpore prius euacuato, quia subtile materię solum cōsumit, & per hoc materia incrudat: & pp hoc inobedientem digō nisi magis redit: licet morbu latitare faciat ad tēpus & ppter plebē, medici dāt in quartana in die paroxysmi i mane: & nō habet patiens paroxysmū. Sed postea deterior venit postq̄ medicus accepto salario fugit, dāt philoni & diabolano aut musam gneam: aut aliqd tale qd malum est. Aliqn datur nō euacuata materia, ad consumendum phlegma in stō & intestinis, vt in colica: & tunc datur cum ciminio, vel cum vino decoctionis cimini. Aliqn ad consumendum phlegma in renibus: & tunc datur cū vino decoctionis milij folis, aut faxifragie, aliqn in quartana materia euacuata cum decoctione gentianę, & hoc in principio paroxysmi, vt mitiget paroxysmum, & aliqn datur nō euacuata materia, vel euacuata, qd melius est, contra typum ad calefaciendum, & ad typum remouendum: & tunc cum decoctione alicuius herbe calide, vel cum vino simplici, vnde sic valet in principio fe. quando typus est fortis.

Achari
itum.

Acharistum valet cōtra passiones frigidās pectoris ex frigida causa rheumatica ad prohibendum rheumatism descendum ad pectus, dicitur cū puluere mastice aut mirrhę vel et ad consumptionem materię phlegmaticę tussim faciens: & tūc debet dari cum decoctione liquiritie, ficu, vnaq̄ passiarum, hyssopi, & similium.

Athana
safia.

Athanasia. i. mortalis: q̄a facit euadere ad morbis mortiferis, vnde valet contra omne fluxum humorum ad exteriora: vt ad fluxum mēstruorum cū succo plantaginis: valet fm G. in megatechni. Succus plantaginis habet in hoc maximā virtutem: & cū illo succo distemperata valet in hemorrhoidibus: & in hac cura pot dāri opiata, sine euōne artificiali pcedentes quia aliqn facta est euō sufficiens a natura per ipsum fluxum mēstruorum: valet et aliter contra mēstrua: sed distemperetur cum succo plantaginis, & projiciatur in matricem. Item materia euata

naturali purgatione vel artificiali accipiat hæmātes vel corallus, & frica cum succo plātaginis, et dimitte in illo succo per aliquantum tēporis: tunc cum isto distemperata athanasia, refringit potēte mēstrua. Itē cum sang. drac. & succo plātaginis distemperet, & emplastre super temporā valet contra fluxum sanguinis narium, aut si inficiatur nāribus cum decoctione istorum distemperata. Item valet i fluxu ventris, si cum puluere ossis ceruini acuat, & fiat positorium. Item si per dysenterium iniiciat cum decoctione balauistę, sang. drac. gallę, tragacan. Item in hemorroia passione cum aqua ro. traga. masti. & similibus detur.

Diabo
banum

Diabolbanum dicitur ab olibano, qd ibi ponitur, contra omnem fluxum rheumaticum valet, & multum stringit fluxum lachrymarum. Item prohibet fluxum humorum ad pectus, si ex eo fiant pilule & teneantur in ore: & sub lingua: & si vis facere melius acue cum olibano vel mastice, vel cum alia medicina refringente sed quia desiccant nlmis, & ita possent pectori multum nocere ideo debet pxi parari cum leuitibus ne ei noceat, vt cum traga canthis, & penidys, & similibus, sicut ante acceptionem medicinę deficiat multum pectus & corpus, vt helle bori, oportet corpus quiete et cibo primo humectare, fm Hippo. liij. aphorif.

Esfra.

Esfra dicitur quia esdra propheta es inuenit, valet i midis melancholicis: & appetitibus cōmedere carbōes & testas ollarum: & contra frigiditatem cerebri cum vino calido data in sero ad modum anellang, valet ad humores frigidos consumendos, contentos in capite cū vino decoctionis gentianę, q̄ multum calefacit caput, si cū melle accipitur vel admisceatur & si liniatur aures purgarum forditie. Item valet ad partus facilitatē, vt vntule experimentum faciunt, qd faciunt ipse cum decoctione artemisie & ruta, supponendo matrici expellunt foetum, aut bibita valet ad hoc: ista esdra diuretica est.

Mithri
datum.

Mithridatum valet proprie ad oēs passiones ex phlegmate & melancholia, in mulieribus & viris, proprie in capite contentis: curat fere oēs passiones, tēto antiquius erat melior ppiatarū & prima, & ea inuenit Andromachus, nec differt a theriaca magis nisi in hoc q̄ theriaca apponunt carnes thiri quas G. appofuit: & iō est melior omnibus preter theriacā: quia valet ad oēs passiones ad quas valet theriaca preter hoc q̄ nō valet ad venena ga in eo nō est caro thiri illa mundificat matricem prouocat domēstrum per pessarium iniecta. Item si super dētes emplastre, curat passiones eorum.

An exhibere opiata sit bonum.

Vlso de digestionē & euōne & balneo, modo vidē dum est de opiatis.

Vlso de digestionē & euōne & balneo, modo vidē dum est de opiatis. **ET PRIMO** vtrū eas exhibere sit bonū post euōne, et vtrū nō fm G. iij. simp. medicinę opii cū vino citius interficit q̄ sine vino quia citius ad cor ppvnu penetrat, sed in opiata ponitur aromatica cū opio q̄ ad cor ipsum trāsire facit, ergo nō cōuenit dare ea sit sed si dent opiata, dent siq̄ nō debet opiata dari. Itē nō dant nisi ad cōsumendum materiā: sed materia est euata siue cōsumpta, ergo &c. Ad oppositū est vna cōis. Iuxta hoc querit, quare nō dat an balneum: sed post balneū. Et si dē post balneū, quare nō dat p̄vnu dē post, aut p duos sed statim post balneū, aut in balneo. Soli modo cina dē opiata, aut quia opii recipit aut quia medicinā hntem vim opij, vnde mādāgorā, aut hyoscyamū, aut qd op̄ confert pp̄ nō cōmēta a medicina pcedente in corpus inducā. Medicina. n. laxatiua tria nō cōmēta facit mēbris, ipsa aperit suggendo ab officio venarū, & ipsa debilitat fm G. iij. simp. medicinę tēntiū est quā totā materia nō cōsumit, aut euat. Opiata cōtra ista inuāmetā facit p opii & p alia cōstringētia mēbra cōstringit, q̄ p medicinā crās apta: mēbra debilitata p aromatica cōfortat.

Item

Item per calida existentia in ea residuum materię cōsumitur medicina. n. laxatiua fumos interius ab humoribus eleuauit & ipsos non consumpsit totos & ēt ad medicinā fumū eleuati fuerūt, qui post medicinā remanserunt: & ali qua portio materię, quia citatio exquisita nō ēst fm artē faciēda, vt dicit Aul. in primio quē opata data post medicinā laxatiuum consumit. Item ad medicinā & ab humoribus eleuati fuerunt fumū ad exteriora versus cutē & non euacuati: & isti per balneum euacuuntur quia balneum non euacuat, nisi illa quæ cutē vicinānt & iō, quia prius sunt exteriora euacuāda q̄ interiora, vt si pp vicini tatem fiat attrāctio, melius est vt ab interioribus ad exteriora fiat attrāctio q̄ conuerſio: ideo forte ante opiatam fit balneum. Item alia causa fit, quia ratio opij et aliarum medicinarum confringentium: sibi viam & transitum impediunt & claudunt, ideo balneum vt vias aperiat & præſtet transitum, sit ante exhibitionem medicinæ & maxime statim post balneum cum tunc viæ sunt aperte datur opata.

Ad primum argumentum dicendum est q̄ Gal. soluit iij. simpl. medicinæ, dicens q̄ opium multum citius interſicit cum vino q̄ per se. quia vinum paucum facit transitu opij, eius malitiam nō corrumpendo: sed si daf pau cō opij cō multo vino non interſicq̄ malitia opij per vinū auferit. In opiatīs. n. ponitur parum de opio, q̄a multum de aromaticis contra eius malitiam, quæ est mēbrum mortificare & stupefacere, corrigunt, non tñ eius compressionem tollunt, pōt ergo comprimere, non interſicet: & isto indigemus: ergo &c.

Ad aliud dicendum q̄ verum est q̄ materia est euacuata, non tñ totaliter, quia illud non est artificiale fm Aue. & nō n datur ad consumptionem materię euacuatz, sed relicta post medicinā laxatiuam.

SECUNDO querit̄ & est q̄o famoſa vt vtrum medicina composita vt theriaca operetur per formā medicinarum simplicium quas recipit, aut per formā totius reſultatæ ex mutua actione & passionē q̄ d̄ fit earū excellētium fractio: vt q̄ per formas simplicium, omne cōpositum operatur per principia suæ compositionis: quia sic actum primum dant ei, qui est effectus actum scdm, qui est operari, sed medicinæ simplices sunt de compositione cōpositæ: ergo per illas operatur. Sed operatio fit ad formā, ergo per formas simplicium operantur. Item Serap. in vij. de medicina quæ habet iuuamentum multum & nouementum paucum, est multum apponendum in medicina composita: sed hoc non vt esse, nisi medicinæ simplices operarentur, cum non iuuent nisi in operando: ergo &c. Item omnis cura fit per contrarium: sed per medicinā vt theriacā curantur duo contraria. f. venena calida & frigida: ergo est eis contraria: sed hoc non est p suam formā cōtemptā per illud non est aliquid cōtrarium diuersis, ergo hoc non est per aliud nisi per suā simplicia ergo &c. Oppositum vult Sera. in. vij. & arguit sicut omne agens est actus: ergo qd̄ non est actus ens nō agit, sed medicinæ simplices non sunt actus in medicina composita: ergo non agunt: minor patet quia miscibilia in misto non sunt actus: vnde dicit q̄ caro thiri non est caro actus in theriaca: nec opium est opium actus. Itē Aul. in. v. dicit. errant qui dicunt q̄ theriaca valet ad hoc propter spicam, & ad hoc propter ambram: ergo &c.

TERTIO queritur: vtrum ista forma cōis sit ad naturam vel ad artē vt q̄ ad naturā, & forma naturalis ē essentialis rei: a re inseparabilis est ad naturā: talis est forma medelne compositæ, iō &c. Cōtra fit per missionem medicinarum simplicium in composito: ergo ad artē.

Primum questionem soluit Serap. in. vij. & non videt esse difficultē, si aliquis querat vtrum mistum operetur per formam misti super additā missioni, aut per formas elementorum, plane tñ dicit q̄ per formā misti, si est hic.

Dicendū igitur q̄ medicina cōposita, aut est recēs aut antiquata & vocat̄ recēs post suā confessionē per duos mensures tres, cit̄ ad huc nō est deuentū ad aliā formā reſultatæ ex operatione medicinarū cōtrariarū: quia illa nō fit nisi in tēpore longo ex fermentatione istorum miscibiliū & mutua actione & passionem suarum excellētiarū fractionem, propter qd̄ malum est dare medicinam recētē in sua confessione, vt hierapica Gal. vel aliā: quia ad huc nō habet operationem et proprietatē quā d̄ debet habere a suis componibilibus, inductibus formā cōem in ea, cui inest proprietatis talis vel talis: & ideo isti apothecarij istas medicinas cōponunt, & habent de illis, vt. f. fiat corum fermentatio ante fit exhibitionem. Dico ergo q̄ cū est recēs, operatur per formā medicinarum simplicium vnde Ga. v. megatechni ca. iij. theriaca recēs prouocat foamum, quia ipsa habet vim opij, & iō cum volumus dare medicinā alteratiuam ad alterandum membra diuersa, vt stomachum & caput, melius est dare recētē q̄ antiquatam, quia melius pōt naturā diuidere medicinas simplices adiunctem, & ad diuersa mittere. Sed cū est antiquata, tūc operatur per formā totius cōem, cum formæ & species medicinarum simplicium corrumpantur, quātum ad operationem: & q̄ hoc sit verum arguit Sera. fin. vij. rosa habet i se partes terrestres & per hoc habet naturam simplicem, & constructiuam. Item componit ex partibus aqueis, per quas habet aliquā lenitionē, & infri gilationem: sed confortat, non per naturā huius vel illius ergo per naturam aliā, illa natura non est in rosa, nisi forma cōistergo habet proprietatem confortandi a sua forma communi. Similiter in medicina composita quæ per formā suā habet operationem. Item vt q̄ non operetur per formas simplicium sed per formā cōem, q̄a cū ibi ponatur de cinamomo in pauca q̄titate, videlicet. 3. i. aut. 3. nihil sensibilibiter in corpus operatur: si ergo operetur, hoc nō est nisi comparando respectu aliorum miscibilium vt ex eis forma cōis reſultat. Item hoc dicit G. q̄ i theriaca antiquata opij, nō manet opij nec caro thiri: tūc ex illis reſultat forma cōis cō alijs. Itē cū istæ medicinæ simplices admittat contrariæ sunt cōtraria autē appropinquata impossibile est non agere: ergo agunt: sed cum non sit earum virtus infinitatandem virtus earum deficit: vnde vnum resistendo alteri, vnum aliud corrūpet in completo suo: & vtrūq̄ frāget vtrunq̄, non in nihil, nec vnum habet vt formam suam in materiā alterius inducat: ergo ex eis reſultat forma cōmūnis, habens vestigium vtriusq̄, & proportionem cum vtroq̄: licet magis cum vno. f. dominantē, q̄ cum alio, cum nō domine tur tantum vt virtutem alterius corrumpat, & sic per illa medicina composita operabitur, cum non sit aliā formam actualem reperire. Dico ergo q̄ cum est antiquata, operatur per formā cōem eius: vt dictum est: sicut videmus q̄ forma vna membri per complexionem vniū operatione licet dicatur attrahere per caliditatem & humiditatem, & frigiditatem expellendū tñ est actus calidum: nec actus frigidum: sed est ibi quoddā cōe reſultans, habēs vestigium cuiuslibet, per qd̄ cōe natura operatur fm proportionem quā habet cum calido, & sic dicitur calidum operari, & sic fm proportionem quā habet ad frigidum, dicitur per frigidum operari: & sic de alijs. vnde cum dicant membra efficere quatuor operationes, fm quatuor virtutes radicas in eodem: vt in forma mēbrū quæ sunt attrāctiua, reſtitiua, digestiua, et expulsiua, hoc per calidū: hoc per frigidum, non est intelligendum, q̄ per hoc quod est actus calidum &c. sed per commune reſultans ex his, similiter est hic.

Ad primum argumentū in oppositum dicendū est, q̄ verum est, q̄ operatur per suā componentia fm q̄ cōponunt, sed vt componunt non sunt in actu, sed deſcontracta in quantum commune ex his reſultat, habens cuiuslibet

vestigium & virtutem, cum à nullo nullius virtutis corrū-
patur: cum ibi non sit dominium completum vnus su-
pra alterum: operatur ergo per virtutem hñtem naturā.

Ad aliud dicendū qd de medicina cuius iuuamentum
est multū & nocumētū paucū: nō ponit in medicina cō-
posita multum, vt per ipsum medicina cōposita operet.
Sed qā forma cōis totius quæ ex cōmisibilibus inducit:
inducatur fm exigentiā miscibilium accedens ad virtutē
& naturā earumita qd iuuamenta & nocumēta in medi-
cina cōposita sub eadem cum iuuamentis & nocumē-
tis simplicibus, vt sapet: & est simile si vellemus corpus fa-
cere cholericum accipiendo. ij. 3. aquæ. & ij. terræ. & ij.
drachmas aeris. & ij. 3. ignis magis accederet ad naturā
calidi & siccī. qd aliorum. non. n. plus ponitur de igne vt
per ignem operetur, sed magis vt accidens ad eius naturā
ad dñio sint in eo eius proprietates, & in forma communi
ex his resultant, licet in ea sint proprietates aliorum, licet
non sub tanto dominio.

Ad aliud, dicendū qd cura fit per contrarium in esse
ctu, licet non sit thiriaca contraria in forma istis: est tñ in
effectū, quia confortando corpus, expellit venenum,
per ipsam. n. corpus confortatum, suum nocumētū ex-
pellit, per suā autē formā cōm, habet cor confortare: &
per aliqua ibi existētia simplicia, dato qd remaneret actus:
licet non sit verū, vt aromatica: & aliqua alia propieta-
te sua confortant: confortant, n. naturā quæ debet vince-
re venenum, tanq̃ sibi inimicū. Curat ē alio modo, cum
sumendo venenum per suā caliditatem & siccitatem, siue
sit calidū siue siccum. Curatur ē alio modo trahendo
ad stomachum à via procedente ad cor, à sua propieta-
te quā habet ē carnē thiri, & ideo in hac cura melius va-
let recens q̃ antiqua. f. in attrahendo venenum ad se.

Item expellendo & deducendo ad exteriora cum sup
fluitatibus corporis, cuius habet proprietatem per carnem
thiri, quia fm Auic. & Philoso. inuenta fuit caro thiri co-
mesta conuersa in pediculos in apostemate cuiusdā exi-
stente in colo, & per hoc trahit venū quodlibet ad exte-
ra, tam calidum q̃ frigiditatem propriam q̃ non. p̃p̃riū,
non ergo curatur à complexione alicuius medicinæ sim-
plicis sed sicut dictum est.

Ad aliam qñem dicendū, qd mistio medicinarū in
vnum & eorum proiectio, est ab arte & à naturalis for-
ma naturalis est: quia educitur per contrariam operatio-
nem medicinarum contrarium ex potentia actiua ma-
terię sicut fit forma misti in misto. n. agunt miscebilia na-
turaliter. mistio autē illa non est causa, nec ad hoc sufficit,
vt ibi sit actio istorum & fractio etc. nō est à natura, et hoc
dicit Auic. ij. li. de anima ca. de visu, vbi determinat
de missione colorum: cum. n. fit color medius ex albo & ni-
gro nō pōt artifex tantum indagare, vt sciat missionem
eorum q̃tum ad minima: sed hoc est à natura non ab ar-
tifice: & sic patet solutio ad illud.

Musa gnea à peritissimo philosopho inuēta: proprie-
tate quartanarijs ante horā accessiois in modum auellane
cum vino ca. & quotidianarijs veratū, dicitur hīs qui-
bus penitus vrina denegatur cum succo sensationis: que si
cum tepida dissemperetur & ex ea pulsus & tempora vn-
gantur in acutis feb. vt sudorem prouocet, significat euas-
ionem: nisi vero non, mortem &c.

Opopyra dicitur à succo & igne tops græcæ, succus la-
tinæ, pyri ignis interpretatur, inde opopyra. i. ignitus suc-
cus: proprie valet & sanat paralyfim oculi, oris, linguæ,
manuum & pedum bibita cum vino, in quo cocta sit sal-
uia & castoreum in fero, in modum auellane, prodest tre-
mulois cum eadem decoctione &c.

Rubæ trochiscata rubæ dicitur ab ipsius coloris qua-
litate: trochiscata à trochiscis qui ibi ponuntur: data valet
quotidianæ, tertianæ, ante horam accessiois.

Reques vel magna medicina, requies quidem dicitur

qñ requiem & somnum præstat: confert maxime febrici-
tantibus typice &c.

Hygij. a. saluatrix: græca, quia à græcis fuit inuēta, va-
let proprie ad rheuma gingiuarum & dolorē dentium: fri-
cata super ipso: store frequenter abluto cum aceto &c.

De apponendis in radice, & sub qua quantitate.

Vltimum est superius quō & vbi inueniatur radix me-
dicinæ cōpositæ, & de proprietate radicis & qñ
est areola proprietatum, & in areola membrorū,
& quare sic vocatur, & quia est istud fundamētum supra
qd fabricatur, & ad qd medicina cōposita nomina-
tur. Nunc dicendū vbi de apponēdis in radice, & sub qua
q̃titate debeat apponi & per hoc videbitur tota mate-
ria, & modus compositionis medicinarum.

Sciendum ergo de primo, qd in compositione medi-
narum cōpositarum apponuntur quinqs. Primū est con-
fortans. Scdm est iuuans radicē. Tertiū est res præparans
medicinā ad operationem. Quartum est remouens nocu-
mentum radicis. Quintum est remouens nocumētum to-
tius medicinæ cōpositæ, siue eius acuitatem & malam
qualitatē. Vidimus ergo qd illud debet dici radix in me-
dicina cōposita, cui conueniūt laudes medicinę. n. ei
nō cōueniant, nō erit basia: alia autē que hic ponunt sunt
iuuatiua, si. n. radix est sufficiens, nō apponeremus aliud
sed nō sufficit. primū qd ibi ponitur est cōfortans radicē,
que debilis est. si. n. nō sufficit ad hac que querimus, bo-
num est si quia aliqñ est crasse subtiliū nō potens pen-
trare, ideo addimus præparans ad suā operationē: & ap-
pellatur illud sequens radicē siue radicem operationem.
Sed si noceat radix, ponimus aliqd membrū confortā,
et aliqñ nocet tota medicina cōposita, vt illa que cōpo-
nit ex turbidū & zingib. fm Rasim: quia ille qui est sequi
modum operandi quē dicimus, quia est nimis acuta ap-
ponitur de zuccato in his q̃tum de oibus que acuitatem
totius medicinæ reprimūt: si ergo alius velit facere syrū
pum, vel medicinā, nihil debet apponere nisi fit aliquod
istius quinqs: sicut dictū est, possumus facere qd q̃rimus,
vt per radicē que fit ita fortis, qd nō indiget confortatio-
ne, siue iuuamine, neq̃ habet nocumētū de quo situ-
randum, neq̃ indiget præparatione aliquatū debet dari
sola ad maturationem morbi aut nō sit satis: ut appo-
nenda fit coniunctiua siue confortatiua, & si sufficiat ad
curationē sine alijs, bonum est: quia talis medicina est op-
tima, cum sit pauca cōpositio. Si vero indiget radix
siue medicina aliquo præparante illā ad operationē, tūc
debet adiungi: vt si sit nimis crasse subtiliū oportet adde-
re aperientia, vt facilius transcat: si vero radix habeat no-
cumentum, addamus qd illud reprimat: & sic cum opio
addimus ca storeū, ne membrum stupefaciat. Si compositum
existit siue acutum aut alicuius malæ qualitatē, addi-
mus aliquid alterā, vt zucca. cum medicina turbidū &
zingi. ad euacuationem phlegmatis, p̃p̃ hoc quia nimis
sunt acuta. sic ergo patet, qd omne qd ponitur in cōfectio-
nib⁹, medicinis, electuarijs, & syrups, est radix. scilicet ma-
gis cōueniūt laudes medicinæ cōpositæ, aut est cōfor-
tans radicē, si fuerit debilis, ita qd per se nō sufficiat: aut est
præparans ad operationem, & hoc vocatur sequens ra-
dicis operationē, aut est reprimens nocumētū radicis aut
qualitatē malā totius medicinæ cōpositæ. Et quia me-
dicina illa aliqñ caret mala qualitate, & radix fit, & ra-
dix est satis fortis. Si nec eget præparatione aliqua ad
operandum: ideo non oportet simul omnia ista quinqs
ponere. Medicina aut præparans ad operationem radice
aut medicinæ, facit hoc modo. Vno modo præparat
ad operationē medicinæ, vias aperiendo. Scdm modo
viā specificando. Tertiū mō, ab audacia primæ & scdæ
digestiue præseruando, & ea obediētem reddendo. Pri-
mū est crocus, aut lignum aloes: aut aliqua medicina præ-
parans operationē radicis medicinæ cōpositæ i medicinis
cardiacis

De mu-
sa gnea.

De opo-
pyra.

De ru-
bæ tro-
chiscata
De rege

cardiacis: quia enim margaritæ aut saphirus aut aurum, sunt terra & tardi motus, apponitur r. crocus, aut lignum aloes: aut aliqua medicina pparans vt citius & directius ad cor sua virtute veniat, viam aperiendo eius. Sedo modo viarum dñam tollendo & viâ specificando vt inouetur ad locum determinatum, & sic ponitur cathartides, vt diuretica quærat indifferentia ad deopillandum renes, aut venas, ducatur venes directe. Tercio modo ponit fm Aut. in. v. opii in medicina. f. in theriaca ad tuitiõem ei⁹ ab andacijs primæ & sedæ digestionis: ne sua virtus diminuatur. Quarto modo præparatur alia medicina mēbra, materiam determinando, & sic cum alijs ponentis medicinæ digerentes, digerunt q̃tum pōt euacuare, & per hoc foris ficatur sua operatio, quia magis euacuat.

Hoc habito sequit videre de fuitate & pondere apponendorū in medicina cōposita. Circa q̃dñ fēdum q̃ non est possibile istud scire per rōnē certā. vnde Ga. in. i. megatechnicū: q̃titas apponendorū certis literis denotari nō pōtēd via artificiali fm exifl. mationē propinquā veritati hęc medicina est inter certā & incertā, fm Ga. in. j. de iuuatēis mēbrorum: attamen tota vis est in pondere radicis, & hoc de pēdet à gradu passiōis quā volumus curare, pondus. n. radicis debet esse fm exigentiam passiōis si. n. egritudo est eleuata, aut dyscrasia in quatuor numeris, aut in secundo gradu: debet medicina eleuari in secundo gradu, aut in quatuor numeris in opposito latere, siue radicis: si sufficiat radix bonum est: si non sufficiat, apponenda sunt alia fm artem prædictā, quia si sit debilis, cōfortantia: si nocens, inouementum reprimantia: quæ mēbrum cui nocere debent, confortent.

Hoc habito sciendum est, q̃ pondus confortatiuū: siue inuatiuū radicis debet esse in numero subduplo respectu radicis, vt de radice sit. 3. i. & de confortante. 3. f. Istā regulā bñ conseruat Rasus & melius q̃ alij, dicit, accipe turbit. 3. x. zingib. 3. v. & zucca. 3. xxx. radix aut habet inueniri in areola proprietatū & mēbrorū, & ita habet inueniri. Tercio sciendū, q̃ de illis quæ sequuntur radicis operationem, quæ dicunt medicinæ præparantes ad operationes radicis aut medicinæ, non habetur regula, dans certum pondus generaliter: quia qm qd̃ indigebit basis seruitio maiori, fm hoc indigebit q̃ apponatur magis de illis pparatijs vel seruitiis, vnde q̃ ponimus diuretica, vt ducant medicinā ad membra remota: nos debemus ponere plus de ipsis q̃ si poneremus. vt duceret ad membra proxima, & hæc medicina inuans semper inuenitur in areola proprietatū, & aperitiua in areola aperientium: & confortatiua in areola confortantium, & digerens in areola digerentium &c.

Sed notandum ne fiat deceptio in his regulis, q̃ cū daf medicina confortans radicem debet esse in subduplo numero respectu radicis, qd̃ nō tenet hic nisi cū medicinæ illæ, sint mediocres pōderositate nec nimis graues: nec nimis leues. v. g. si tu ponas. 3. i. aloes pōt basiet velis eam confortare per pulpā, quia leuis est in pondere, nō debet poni in ea. 3. f. quia tunc pulpa est tante q̃tatis, q̃ virt⁹ eius esset maiori: q̃ virtus radicis. f. aloes, & similiter econuerso. Si aloes confortat per medicinam valde grauē: de illa graui cū. 3. i. aloes debemus apponere plus q̃. 3. v. ga si ponamus de ea tantū. 3. f. rōne suæ pauce q̃tatis nullus esset virtutis ad pondus, vt ponatur minus de pōdere q̃ plus crescit fm q̃tatem, & i virtute: vnde debet poni in numero virtutis subduplo, & non ponderis: nisi sit mediocris ponderis, & similiter intelligendum est in alijs regulis &c.

Hoc habito, sciendū, q̃ reprimens malitiā radicis est idem cū radice vnde tātum ponimus de bdellio vel mastice q̃tum de scamonea, & similiter tantum de castoreo: q̃tum de opio: sed illa regula quæ est, q̃ tātum debemus ponere de refrenantibus radicē q̃tum de radice, intelligē

da est, qn̄ radix habens nouementum datur absq̃ alia pparatione reprimente suum nouementū: vnde ponā dia gridium, qd̃ est scamonea cocta in medicina composita quia sua malitia in parte est ablata per coctionem: ideo minus debemus apponere de suo signo, quā cum scamonea non cocta.

Vltimo sciendum est de pondere medicinæ alterantis malā qualitatem medicinæ cōpositæ, q̃ debet esse pōdus æquale illius, & omnium aliorum: vt patet: si fiat puluis de turbit. & zingib. ponitur ibi de quacaro qd̃ de zingib. & turbit. vñ Sera. fit puluis accipiendo. 3. xx. de turbit. 3. x. de zingib. de zucca. xx. ibi ponitur ad refrenandum acuitatem tūius medicinæ compositæ ex turbit. & zingib. ideo tantum quātum ex illis duobus ponitur. Ex istis possumus colligere modum confectionis & compositionis medicinarū cōpositarum. v. g. si fiat syrupus ad materiam capitis, oportet querere fm Aut. & alios auctores medicinas incidentes, et hoc in capite, si possunt reperiri. Si non possunt reperiri, accipe medicinas incidentes prout morde de medicinis respicientes caput: tunc illæ erunt pro basib. q̃ sufficiant, & nō habeant nouementū: nihil plus apponendum est: & si non sufficiant, accipiant medicinæ similes illis in areolis proprietatū et membris: & si non habeant nouementum neq̃ consuntum neq̃ diuisum, nihil ponitur: si habeant nouementum, ponat reprimens: & sic fit syrupus in passione cordis hepatis renū: & vesicæ: & similibus.

Musa ænea opiata, est dicta musa à voluntate in illius est pp aliquā proprietatem in ea reperiata: ænea vel grecā dicitur à colore: quia colorem habet æris: valet ad fe. peridicas: vt tertianas, & quartanas, quotidianas: & maxime quotidianas.

Requis & rubea trochiscata proprie valet ad tertianā: ad trianū mythrīdātum: theriaca proprie valet ad quartanā, & ad cōsumptionem materiæ quotidianæ: cōphlegmate naturali vel vitreo, euacuatione præcedente, si. n. esset ex phlegmate salso, vel ex materia cōposita ex phlegmate & cho. ita debet dari opiata cōposita ex musa ænea & rubea trochiscata vel requie, & valet in typo qn̄ multū nocet frigiditas eius: ita q̃ dñ accipit. penni. et apium: & alia diuretica, & ponat in vase pleno aqua ad ignem. & supponatur patienti bene cooperto cū panis, ita q̃ suum decoctionis illarum herbarum recipiat: ita q̃ sit ibi quasi flupha: ita q̃ fudet, & tunc offeratur ei musa ænea cum aqua ad q̃tatem nucis parue vel casta neq̃. Aliqñ datur in acutis ad tentandum de euasione patientis vel de morte: si illud non est bonum, accipit musam æneam & disleperant eam in aliquo liquido: ubi inungunt venas pulsantes brachiorum & temporū, et tunc: si veniat sudor, signum est euasione: si non veniat, signum est mortis, melius est vt nullo modo deuri in acutis: cum decoctione milij solis, aut faxifragiæ, frangit lapideam cum decoctione apij: foxnicæ. petrosel. prouocat vrinam cum decoctione rutæ: men. abfin. valet in causione, vel in colica de causa frigiditatis cum decoctione sanguis. draco. valet ad vulnera sananda, dosis eius est ad quantitatem nucis parue.

Opopyria ops succus, pyrignis: quasi succus ignitus, valet contra paralytism in manibus & pedibus &c. & hoc tripliciter prohibendo materiam, ne currat ad membrum: & consumendo materiam fluxam ad membrum confortando, & hæc tria debemus querere in paralytism nunc tamē datur nisi materia euacuata, sicut nec aliqua alia, & ipsa digesta: & debet dari cum decoctione valentium ad hoc, sicut cum decoctione saluæ, lauandulæ, pri mulæ veris castorei. Item non solum bibitis sed etiam emplastrata valet si membrum paralyticum inungatur demulcerata cum succo lauandulæ, aut tallium, aut castoreum, quia consumit materiam.

Mes, Ll iil Item

De opopyria.

Item valet in colica ex frigida materia, & in omnibus morbis frigidis. Itē in opilatione & plenit & hepatis

Item fm̄ Isaac primo vitiaci dicit, q̄ bonum est si feb̄ superueniat in paraly si; quia eam curat: ergo bonum est eam prouocare per opiatā, & sic prouocatur feb̄. accipit opopyra: & acuitur cū euphorbio & sulphure viuo, ita q̄ super venas pulsatiles tempotum & brachij ponitur & cito superuenit febris &c.

**Deru-
bea tro-
chiscata**

Rubea trochiscata dicitur rubea à rubeo colore, trochisci scata, quia multos trochiscos recipit. f. trochiscū. caryo. trochiscū dyaci. non est multum ca. tñ est aliquantulū cali. valet contrateritias datur in decoctione violarū, aut cum syrū. vio. materia euacuata. Item valet contra vi gilias intra & extra exhibitā: si cum succo papaueris & lactuce distemperetur, & datur ad potandum: vel si cum his super tempora emplastretur. Item stringit vomitū da ta cum succo mente. Item cum decoctione violarū, valet contra dolorem capitis ex fumis eleuatis à matrice. Item cum aqua rosata valet ad spūm sanguinis.

Derege

Requies dicitur, quia facit requiem: prouocat. n. som num, datur proprie in feb̄. perio d. aliqñ ante typum, vt prohibetur in feb̄. materia euacuata ipsa existente pauca & digesta, consumit. n. illam cum est pauca & mēbra stringit: & ita typum prohibet: & si in typo datur prohibet ipsum vel mitigat: melius tñ est vt post accessionē def. & hoc materia euacuata. Item syrupus violaceus acci piur, & ponitur in co papaueris semi. & lactuce feritā & iaceantibi per noctem, & ibi distemperetur requies, & datur patiti in mane vel cum decoctione lactuce pōt da ri. Item valet ad prouocandum somnum in vigilijs ex deficatione cerebri, febre cessante. Itē emplastrata sup tempora, valet ad idem, si emplastrum de se. papaueris al. & ni. hyoscyami: ponit lacū, lactuce, mādāragore, cōfectum cum oleo violato & albumine oui, fronti & tēpo ribus valet appositum. Itē sola requies ēplastrata valet.

**De hy-
gĩa.**

Item si datur cum succo lactuce ad potandum ad hoc idem valet.

Hygĩa græca. hygĩa. i. saluatrix græca, quia à græcis inuenta: valet contra fluxum rheumatis à capite ad mēbrum. habet in scemia restringentia. Ideo valet in dolo re dentium ex cā rheumatica si supra dentes emplastrēt. cum thuris, & modico myrrhe. Item si ex co fiant pilule, & teneantur sub lingua, prohibent materiā ibi venientē.

Item pilule ipse prohibent fluxum ad oculos.

Quæ opiatā fit melior.

Circa istam lectionē quæritur primo quæ opiatā sit melior, recens vel antiquata. videtur q̄ recens. cō positum est fortius in illo tempore in quo sua: cō ponentia sunt fortiora cum compositum debeat habere naturam suorum componentium, sed compositia sunt fortiora in recente, ergo &c. ergo in illo tempore. f. in principio suæ confectionis debet exhiberi. Ad oppositum est vsus communis, datur enim per longum tempus post confectionem suam.

Solutio. dico q̄ damus opiatam, si queramus operationem quā habet à forma cōi sequente fortiorē virtutem ipsarum miscibilium & componibilium, & eorum alterationem cum talis forma non fiat nisi tempore multo, melius est antiquata fm̄ Aui. & Serap. Sed si queram⁹ aliam operationem, quā habet ex aliquo composito, vt theriaca emplastrata supra locum morbi: attrahit ad se venenum per carnem thiri, quæ intrat fluxum compositionem fm̄ Aui. in hoc tunc est melior recens, quia ille thirus magis habet suam propriam virtutem in recente: & q̄ntū ad illam naturam, differt theriaca à mithridato eodē modo si velimus somnum prouocare per theriacam qd̄ per opium facit melior est recens fm̄ Ga. v. megatechni. c. v.

Ad primum dicendum q̄ compositum est fortius in tempore in quo sua compositia sunt fortiora q̄ntum ad

illam virtutē & operationem, quā per sua componentia habet: tñ quantum ad virtutem quā habet ex sua forma cōmuni resulante ex actione & passione mutua suorum componentium, potest esse fortius: & est, per procel sum temporis.

An opiatā debeat dari in principio morbi.

Consequenter queritur vtrum opiatā debeat dari in principio morbi. arguitur q̄ sic, quia opiatā datur ad confortationē membrorum, sed in principio morbi magis laborat natura fm̄ illū apho. Inchoatibus morbis &c. ergo illo tempore debet magis dari confortatio respondens labori. Item datur ad constringendum: ergo in illo tempore debet dari in quo magis timeretur fluxus, & est maior. Oppositum dicunt auctores in practica.

Solutio. dico q̄ duplex est tempus exhibendi medicinas laxatiuas, vt in principio veris: & medio autūni: licet in in quolibet tempore possint dari necessitate cogente. Similiter est de opiatīs q̄ quantum est de tēpore electio nis in principio non debet dari materia cruda & indigesta, quia cōsumetur subtile & reliquum magis incassaret.

Item cum tunc materia sit multa, quæ sua multitudine impediēte non possit per opiatam consumi: per ipsam tñ possit liquefieri & dissolui: & ipsum possit facere fluxu re ad aliqđ membrum nobile. vnde Auicē. in. liij. dicit q̄ si daremus in principio quartanæ theriacam adederemus quartanæ quartanæ, subtile consumendo & reliquum incassando magis in materiam in crudaret & in obediētiæ naturæ fieret. quantum est de necessitate ne peius accideret vt mors subita, damus in principio morbi vt in apoplexia, quando timemus ne subito patiens moriatur, quia melius est, vt portio quædam materiæ minuiatur: & materia in crudetur, q̄ mors subita inducatur, & sic in principio apoplexiæ damus theriacam, et facimus phlebotomiam aliquando, quando timemus mortem subitam.

Ad primum argumentum dicendum. q̄ labor triplex est ad præsens. Vno modo dicitur labor fatigatio mēbro rum ex motu corporali, vt de exercitio: & de hoc est ille apho. vbi in digestia non oportet laborare. i. motu corporali inducente fatigationē. Sedmo modo dicitur labor fatigatio mēbro rum ex motu & materia, & de hoc habetur ille apho. labores spontanei narrant morbos. Tertiomodo dicitur labor, illud qd̄ inducitur ex medicina euacuante materiā inducentē laborem: et fatigationē mēbro rum, & debilitatē eorum. & qñ natura laborat magis tā li labore, tunc cōpetit magis opiatā, materia. f. digesta & euacuata per medicinā prius dictā. hoc. n. est in principio quia tunc est materia indigesta & multa. si vero natura laboret primo labore non curat per opiatā: sed per contrarium exercitiū. f. requirit fm̄ illum apho. In omni motu corporis. Secundus labor per digestionem materiæ hoc inducitur, & per eius euacuationem.

Ad aliud dicendum, q̄ non datur ad fluxum restringendum nisi materia euacuata & digesta, postq̄ erit pauca, quia à natura incassaretur, & cum esset multa: nō cōsumeretur, nisi subtile vel ipsam liquefacere vt dictū est nisi in casu. f. si esset fluxa materia ad mēbrum nobilega tunc tempus esset necessitatis, sicut ergo medicina laxatiua, non debet dari à principio secundum illum aphorismum. digesta medicari &c. cum tunc materia non est digesta, nisi in casu cum est materia furiosa, secundū illum apho. in peracutis passionibus raro &c. Similiter est de opiatīs vt dictum est.

Tertio queritur, quæ prius debeat dari, laxatiua vel opiatā: vbi q̄ opiatā fm̄ oēs autores, à debiliori medicina vsq̄ ad fortiorē semp̄ est procedendum, qñ medicus habet iudiciū, vbi videat si debilis sufficiat: & per hoc videat q̄ntitas fortitudinis medicinx quæ debet exhiberi, opiatā est debilior q̄ pharmacias: ergo &c.

Item

Item medicus quātm pōt omnia nocumēta Inducta à medicina debet cauere, vnde debet prius dare illa: quæ paucum nocuumētum inducunt, vt videat si fufficit: sed laxatiua est hmōi respectu opiatæ: quia pharmaciam uenerat, & multa alia nocumēta facit: opiatæ multa inuamēta facit: confortat, consumit materiā, & constringit membra. Ad contrarium est vsus communis.

Solutio, Medicina debet prius dari, & loquor in via electionis, causa est: quia opiatæ post exhibitionem medicinæ est vtilis, constringendo meatus viarum aperturæ per moticationem medicinæ & suctionē venarū à medicinæ, et consumendo materiā paucam quā inuenit post exhibitionem medicinæ, & confortat membra debilitatā: tūc autē medicina materiā incrassatā subtile consumendo, cum non posset totum consumere: tūc materiā fit multa, aut ipsū liquefaceret, ita qd ad membrū nobile posset currere, & ita noceret.

Ad primum argumentum dicendum, qd medicina leuior seu per debet præcedere, qñ habet operationem vnā sed quia medicina laxatiua operatur attrahēdo materiā, & membra debilitando, opiatæ vero cōsumendo, & mēbra confortando, propter hoc debet sequi licet sit leuior: quia emendat & corrigit malitiam medicinæ laxatiuæ non sic autē faciūt medicinæ vnus operationis, iō lenitiua est prius danda, vt in yrob. c. p. scamonæ.

Ad aliud dicendum qd verū est qd illa medicina: quæ habet plura inuamēta debet prius dari qd alia: sed tūc dicis qd opiatæ habet plura inuamēta, dico qd hęc inuamēta non habet, nisi materiā prius euacuata per medicinā laxatiuam: ergo &c.

Vtrum debeat dari opiatæ in feb. interpalatis.

Hoc habito, queritur: vtrum debeat dari opiatæ in feb. interpalatis: vt i. tertiana: quotidiana, et quar tanalet videtur qd non ita simile adueniens suo simili facit cum furere: sed opiatæ est: vt plurimum calida ergo &c. Item augmentat ebullitionem, cum sit ca, ergo & feb. ergo non debet dari in cura illius. Item stringit meatus: & hæc est potissima causa putrefactionis pororum clausio: ergo non competit. In oppositum sunt auctores.

Iuxta hoc queritur in qua die valet vel in die quietis: vbi in die paroxysmi, videtur qd nō in die paroxysmi sed in die interpalationis: quia fm Hip. in apho. Cibis qui est magis amicus naturæ est austerus in die paroxysmi: ergo in isto fortius medicinale, non solum opiatæ. Itē nulla euacuatio debet fieri die paroxysmi fm Aui. in. i. & in quarto, sed propter opiatam fit consumptio materiæ vel euacuatio: ergo &c.

Contrarium patet per communem vsum practictū.

Ad primum dicendum, qd opiatæ debet dari in feb. interpalatis materiā digesta, & etiā p parte euacuata per sudorem, egestionem, & vrinam, & est de alijs.

Ad primum obiectum, dicendum qd licet opiatæ per se calefaciat plus, tñ per accidens infrigidat materiam causantem febrem: quia multi funt eleuantur ad fore: euacuando, consumendo, dēconstringendo, & confortando membra. Ad aliud dicendum qd opiatæ tempore quo dā fm artem non facit ebullitionem: quia materiā cū sit paucā, quia est iam euacuata prius, iam est sub regimine cure, & pōt super eam natura, & est supra eam fortis ideo præseruatur ab aduersione sed si daretur in ebullitione, quando materiā nō regitur à natura, sicut tu obijcis, ipsa augmentaret ebullitionem. Ad aliud, dicendum qd cōstrictio opiatæ non augmentat putrefactionem, quia prius operatur per consumētiā, consumendo materiā, qd per cōstringentiā membrū cōstringendo, cōstrictio autē non causat putrefactionē, nisi cum occultatione materiæ cum prohibitione expirationis humorū, qd non est hic, itē quia dā cum materiā sit paucā, & ga illud qd fuit cau

sa talis materiæ & fumi sunt qui remanserunt prius qd cōstringatido &c. Vel potest dici, qd plus boni faceret per assumptionem materiæ qd faceret mali per cōstrictionē: & ideo danda est prima solutio melior est.

Ad aliā qñem dicitur, qd opiatæ datur tribus de causis in feb. interpalatis. Primo pp typi remotionem, si plus qd peccat, aut malum qd inducat per exhibitionem opiatæ. Secundo pp paroxysmi remotionem, qñ in eo cōsuevit venire syncope, aut alia mala symptomatica licet sit stupor mentis aut cordis defectus, & tunc datur licet incrudet materiā: quia magis timemus accidentia qd incrudationem materiæ, vnde in syncope, fm Gali. xij. megatechni, damus vinum, licet noceat se. & fm ipsū i. x. megatechni, aliqñ damus aquam frigidā ad materiā incrudationem, vt in synocha, quia in ea est vehemens inflammatio, quæ magis timetur qd materiæ incrudatio, quæ ergo symptomatica mala veniūt, & in paroxysmo: malum non est prohibere paroxysmū ne talia symptomatica veniant. Tercio datur ad consumptionem materiæ remanentis post euacuationem. Primo modo, debet dari in accessione. Secundo modo in die accessionis, ante horā accessions. Tercio modo in die interpalatis, & in alijs casibus, nisi in primis diobus.

Ad primum dicendum qd cibis debet subtrahi in die accessions: quia nullum bonum facit nisi digeratur, cum non sit nisi per multas alterationes in quibus natura à digestionē morbi & expulsiōnem multum diuertitur. opiatæ non sic facit cum cito ad actum redicatur, cum non indigeat nisi diuisione, & non digōne, & cum hoc prohibet ipsum, vel mala symptomatica prohibendo: paroxysmū, vt dictum est, vt cum timemus magis symptomatica qd incrudationem materiæ per incrassationē sui. Ad aliud dicendum, qd non datur ad euacuationem: sed ad cōsumptionem, vt dictum est.

Hoc habito, queritur vtrū opiū, hyoscyamum, & mēdragora debeat poni in opiatæ, vtrū qd nō. Nihil impedit medicinæ operationem, debet poni in ea: opiū facit hoc in opiatæ cum operatio opiatæ fit cōsumere, & membrū confortare: opiū operatio est incrassare & mēbrū stupefacere. Item opiatæ datur ad cōsumptionē materiæ in omnibus mēbris, qd ergo eius trāsitus impedit ad mēbra: nō debet in ea poni opiū est hmōi, cū sit frigidū & crassum.

Solutio, dicendum qd opiū vel sūta dēt poni in opiatæ duplici de cā. Vna est pp tuitionem opiatæ, ne virtus opiatæ in prima & scda digōne corripatur, anteqd ad mēbra alia in quibus debet cōsumere, & alia opera facere, veniat. Alia cā est, ad cōstrictionē, vt materiā cōsumpta, mēbra prius apta, per medicinā cōstringant, & sic fortificent, qd virtus vnita sit fortior seipsa dispfa. Ad prīmū dicendum qd opium nō impedit operationes opiatæ: quia est ibi valde parum pp qd nec incrassat materiā, nec stupefacit mēbrū, vnde nō impedit calida quæ cōsumit aromatica quæ cōfortant, sicut aqua pauca nō impedit, quin vinū inebriet in pauca quantitate sufficit ad cōstringendū mēbra non ad alia opera faciendū.

Notandū tñ qd si dā tryphera magna quæ est opiatæ, hēns proprietatē magnā ad mensurorū pronocationē melius est si dē sine opio, qd cū opio sit ita debet dari ad pronocationē mensurorū qd decoctione artemisii, aut rubec tinctoris, aut spice nardi, & sūsum: aut supponat mīscicæ puocabitur si damus illā ad consumptionē & confortationem mēbro, post exhibitionē medicinæ melius ē dare cū opio: quia tūc indigemus cōstrictionē meatuū et mēbro, & vt virtus sit fortior: nō sic in pronocatione mēstruorū. Ad aliud sit dicendum, qd opiū qd est ita pauca: non impedit trāsitus medicinæ ad membra.

De quibusdam oleis.

Oleum rosaceum sic fit in duabus li. olei communis ad do. grānam nostram abluti li. i. et f. rosarum viridiū li. i. Mef. Ll. iiii. aliquantulū

De oleo rosaceo

aliquantulum confuturam, & ponatur olla plena super ignem in caldario pleno aqua, & tādū bulliat donec terra pars minuat, & deinde albo pāno lineo infuso torculari exprimant. Eodem modo vio. sambu. qd est ca. & myrtum fit oleum, qd est frigidū & stipticum, valet illa olea. l. myrtum & rosati ad acutas feb. in iūcta super hepar, & tempora, & plantas pedum, & palmas manū quia calidum innaturale extinguitur.

De oleo
nenufa.
De lilio

Oleum nenufarum sicut fit sicut oleum ros. & est magis frigidum, valet contra vigilias causatas ex caliditate. De lilio similiter fit ut est calidum & sic, sicut lilium et propter hoc valet in causis frigidis.

De oleo
perfico.
De hyo
scyamo

Oleum perficorum similiter fit, valet in hemiplegia de ore, & ad interficiendum vermes in ventribus puerorum.

Oleum hyoscyami sic fit: pilatur parum de semine hyoscyami & madefacta aqua in manibus malaxetur: & postea ad solem defecitur vsq; ad exhalationem aque, & iterum aqua humectetur, & iterum defecitur, & sic toties iterado donec mollescat quo facto in illo semine ponatur oleū et dimittatur longo tempore, postea leuiter exprimitur: valet contra vigilias ex caliditate, & similiter contra dolorem capitis ex calore.

De oleo
ouorū.

Oleum ouorum sic fit, coquantur oua ad ignem, & accipiantur vitella, & ponantur super laminā ferream, vel in vase ferreo: & superponatur ad ferrum, & comprimantur: & qd exiit ex eis est oleum: valet ad dolorē ani ex materia acuta proprie, & contra ignis aduersionem.

De oleo
frumētū.

Oleum frumenti sic fit: accipiat vas vitreum stricti orificii lineitum fortiter ita q; bene patiatur ignem & repleatur frumento & foramina vasis, his ille grīs obturatur: ita q; non cadat frumentū, deinde supra aliam ollā ponatur: & fiat ignis circūquaq; & eliquabit oleum, valet contra impetiginem & ignis aduersionem.

Oleum chamæmilæ & oleum castoreum, fit vt oleum rosaceum.

De oleo
cinamo
mi.

Oleum de cinnamomo sic fit, ponatur cinamomū in vase aliquo subtus pforato, & superius obstruito, prius cum oleo aspergitur: aliud vas sub eo ponitur: deinde illa duo vasa sub terra ponantur: & aliqua terra tenaci bene conglutinentur et forti igne circūquaq; igniantur tunc vapor superius eleuabitur et quia orificium est clausum inferius descendere cogitur: & ille vapor oleum dicitur. Et hoc eodem modo fieri potest oleum de auro & argento & lapidibus: preterq; crysfallo.

De oleo
de tere
bithina.

Oleum de terebithina fit similiter per sublimationem: & est clarum vt aqua fontis, valet in patiente neuro rum paraly sim, & fere vbicūq; vt oleum benedictū, & ardet, vt ignis græcum cum oleo benedicto: vnde ferrum de eo inunctum inflammatur.

De oleo
benedicto

Oleum benedictum sic fit: accipiat pelateros nouos nuncq; ab igne tactos: & in frusta non nimis parua terantur, donec ab igne igniantur, & postea in mortario terantur, & oleo aliquotum humectentur & iterum deficiant, & sic in vase sublimatorio ponantur: & deinde leuis ignis sufficiat, & postea magis fortis, donec aqua inde exeat, & tūc exhibe oleum, consequenter illud oleum valet in passionibus frigidis, vt in paraly si, spāmo, etiam duritiē auferit, & obliuionem tollit.

De oleis & vnguentis.

Vlto de electuariis, syrups, medicinis laxatiuis, & opilatiuis, nunc videndum est de oleis et vnguentis. Et sciendum q; nomen olei absolute dictū cadit super oleo oliuarum, siue pro eo intelligitur, & illud oleum est materia omnis medicinæ. Sed Gal. ij. simplicis medicinæ, & recte dicitur materia, quia non habet naturam agentis de qua fit curandum sed naturam patientis quia omni medicinæ quæ in oleo recipitur dat suam proprietatem. vnde fm complexionē materiæ cōmiste oleos habet alteram complexionem & proprietatē quæ ei a me

dicin a sibi cōmista imprimitur.

Oleum vniuersaliter loquendo habet fieri multis modis. Quoddā oleum fit per viā expressionis, vt oleum oliuarum, aut nucis, aut per viam sublimationis: vt violæ vel medicinæ aliquæ ponant in alembico. primo fuit aqua demum oleū: aut per viā decoctionis, vt deliginis: aut floribus, & huiusmodi.

Oleum oliuarum qd fit per expressionē oliuarū, fit multis modis. Aliqn. n. fit ex oliuis non maturis, & vocatur oleum omphacinum, & est ponticum, aut ex oliuiis maturis. Aliqn. est recens: aliqn. est antiquatum: aliqn. dō ablutum, aliquando non ablutum: ablutum est frigidū ex aqua cum qua abluatur est cōmista.

Similiter illud oleū aliqn. est dulce sine sale, & tunc laxat vtrūq; per suā lubricitatē, sicut malua, blismalua: cū in illo ventre non sit phlegma, & remouet dolorem, cui fit acuitate medicinæ. l. dolorem mordacitium. Aliqn. dō est salum, & illud excoriat ventrē, ideo soluit ipsum si in ipso sit phlegma.

Abluatur aut sic oleum, aqua est cōmisteatur, & sic cōcutitur. ex ista aut confusione vnum cum altero cōmisteatur: & sic oleum mōdificatur & eodem modo oleū aqua in frigidatur. Non ablutum est temperatum, quia dicitur aliqn. dicitur temperatum simpliciter: et per comparisonem ad corpus humanum, qd cum ei exhibetur, ipsum nō in tendit in aliqua qualitate: sicut est de oleo: non enim calefacit corpus humanū, necq; infrigidat per aliquā qualitatem excedit eam quam habeat. Sed si ipsum calefaceret hoc esset retinendo sua viscositate cali. naturale corporis quo iterum corpus calefit, sicut vestimenta quibus cooperimur illud aut oleum est materia omnium medicinarū quia ab omni medicina inficitur.

De oleo
rosaceo

Item omnia olea de quibus Nicolaus determinat. Pri mum est rosaceum & illud fit multipliciter. Vno mō sic accipitur de oleo oliuarum lib. i. & tertia pars lib. i. rosæ. & tunc ponatur ad solē. vt per hoc fiat cōmēdatio virtutis ro. oleo: et dimittatur per. x. dies in vase cooperto superius vitreorū deinde coletur, illud dicitur oleum rosaceū. Et si vis facere fortius illud oleū, pone adhuc cum rosis, & fac sicut prius. & deinceps fm q; vis habere oleum ro. fortius, illud oleum sic fit ad solē in æstate, quia tunc nobis sol apparet. Secūdo modo sic, q; aliqn. accidit, q; nō habemus solē, vt in hieme. & tūc quia inferiora loca funt calida ponatur i puteo. Tercio modo ponendo vas sub terra, quia aliqn. accidit q; non habemus solē, nec puteū, & illud oleum est melius, & magis odoriferum: quia terra ita cooperit vas q; nec virtus, nec fumus possit exire nec euaporare.

Sciendum autē, q; illud oleū q; fit ad solem, fit in decē diebus, tñ in puteo fit in duobus mensibus, & in terra fit in tribus mensibus, fm fortitudinem caloris maiorem & minorem.

Aliter fit oleum ro. qn nō possumus tantum expectare accipitur focosus. cum oleo de oliuiis: et ponit ad ignē qd remanet post decoctionem & consumptionem succi, dicitur oleum rosa.

Aliter fit cum volumus illud citius facere, accipit oleū et infundit super ro. & dicitur rosatum. Illud oleum rosa tum est ponticum, & est frigidum & siccum, & quia habet ponticitatem, ideo confortat membra, ideo valet mēbris mollificatis, laxatis, & debilitatis, ppter laxationē membrorum & nervorum. vnde valet contra nervos laxos penetrat enim melius, & ideo magis profundatur. quā oleum simplex in membris situm rosa fit crassā, ipsa tamen facit penetrare oleum suum ad membra secundum Gale. iij. simplicis medicinæ. Cutis enim ideo eo mollificatur quia rosa sui acuitate penetrat, & ducitur: & sua ponticitate impellit suum oleum.

Item quia ponticum, frigidum & sic, conuenit contra arsuram

arsum mēbri, & punctum,ideo non est ei par in sedā
do dolore fm Gal. iiii. sun pii. medi. qui dicit, q ipse ha-
bebat vulnus in quo erat dolor pūgens, et posuit ex vna
parte agrestem, & in alia acetum, & in alia oleum ros.
& dicit q non inuenit magis in frigidans q acetum: nec ma-
gis dolorem mitigās q oleum ro. vnde expertus fui hoc
in quodā qui habebat dolorem pūgtiūū in ano, siue lō
gaone, & feci aspicere vetulam, & dixit mihi, q erat ru-
beum tendens ad quandā nigredinē, & illē dubitabat
de erysipelate in ano, & ego apposui oleum rosatū cū al-
bumine oui & cerussa pauca, & curatus fuit de angustia,
non dico de morbo, post quatuor dies. Aliquando po-
nitur cum vitello oil, sed albumen magis mitigat dolorē
aliqua lītē stupefaciendo. Valet etiam illud oleum con-
tra aduersionē ex igne, & contra rhagadias, & etiam cū
sanguine turturis, aut columbe: curat multū locum dolo-
rosū, & cum farina hordei. Item in caliditate hepatis
in caulone, & ephimera, valet ad sedandū dolorē ca-
pitis. Item in diabetica passio valet, vngendo renes
cum eo, quia diabetica passio fit ex caliditate renū attra-
hente humiditate, quæ debet sitim sedare siue per cuius
defectionē fit sitis. Item valet in pruritu, in scabie si
ex eo, et aceto corpus inungatur, corpore prius purgato,
qā, cōsumit materiā residuā, siue cō remittit a sua acuitate.

De oleo
nenufa-
rino.

Oleum nenufarinum fit sicut oleum rosatum, frigidū
est, & valet contra vigilias causatas ex caliditate, si ex eo
caput inungatur. Item ponitur cum oleo rosato et cera,
et fiat ex illis qsi cerotū, valet contra apostemata calida.

De oleo
de lilio.

Oleum de lilio est ca. & sic, sicut lilium, valet ad dolo-
rem stomachi ex frigidityte. Item si tenta ponatur in hoc
oleo, & ponatur in matrice, valet ad crassitiem matricis,
cum sit calidum & siccum.

De oleo
piscicorū

Oleum piscicorum valet in hemibranea, & valet ad
interficiendum vermes in ventribus puerorum, si ex eo
vngantur, & magis si poterit.

De oleo
hyofcy-
ami.

Oleum hyofcyami fit sicut tactum est, & valet cōtra
vigilias ex caliditate. Item in dolore capitis ex caliditate,
sic caput inungatur.

De oleo
ouorū.

Oleum ouorum fit sicut dictum est, illud oleum valet
ad dolorem ani ex materia acuta proprie, & contra ad-
uersionē ignis.

De oleo
myrtio.

Oleum myrtinū fit sic, myrtilli pistentur, deinde po-
nantur ad ignem cū vino, & tam diu stent quousq; vinū
consumetur, deinde oleum apponatur, & decoquatur si-
mul ita, q bulliant, & postea colentur, sic dicitur oleum
myrtillinum, frigidum est & siccum, & valet contra cali-
ditatem capitis ex sua frigidityte.

De oleo
frumeti.

Oleum frumenti fit sicut oleū ouorū, vt dictum est. I. g.
expressione cum duabus laminis ferreis cādēntibus, va-
let contra scabiem, & impetiginē, & serpiginē, & simi-
lia, alio modo fit dictum est, & illū modum tangit Ra-
fis. v. Alman. valet contra predictā & contra aduersionē
ignis, & contra alia, sicut ibidem tangit Rasus.

De oleo
chame-
milæ.

Oleum chamemilæ fit, vt oleum rosatum, sicut dictū
est, & est subtile, valet contra dolorem stomachi & pectō-
ris ex ventositate, vel ex materia pauca quia resoluit sine
attractione, sicut chamemila. Item confortat membra.

De oleo
cossino

Oleum cossinum fit sicut alia olea, valet ad confortā-
tionem stomachi, valet in paralyxi calefaciendo nervos,
& si cum emplastro ponatur supra stomachum frigidū,
& cōmiscetur confert.

De oleo
cinamo-
mi.

Oleum de cinnamomo confortat stomachum, & ma-
gis nervos, & fit sicut in litera tactum est.

De oleo
terebin-
thinæ.

Oleum de terebinthina clarū est, & fit per sublimatio-
nē, multum valet in paralyxi, & ceteris passionibus ner-
uorū, valet fere tantundē, vt oleum benedictum, ardet vt
ignis, vnde eo fit ignis græcus cū oleo benedictū, & si ser-
um cum eo intingatur, et postea in ignē projiciatur in illā
mabitur, & ardebis quandū ibi erit aliquid de oleo.

Oleum benedictū fit vno modo, vt dictum est supra.
Aliter fit fm Rasum. v. Almanf. ponuntur ista frustra in
vase vitreo spisso, illud vas cum argilla superius ob ob-
struatur, ita q nihil exeat, & si tu videas exire fumū, a. d.
huc obstruendum porum cum argilla, deinde fiat ignis
leuis, donec desiccet illa argilla, et deinde fiat fortis ignis,
et fiat oleum. Illud autem vas vitreum pati potest bis, vel
ter vigorem istius ignis, & non plus.

Et valet istud oleum in passionibus frigidis, et paraly-
si, et spasmō, mirabiliter. n. penetrat, vnde si in manu ali-
qualiter ponatur sentitur fœtor per multum tempus. i. p.
quatuor dies, cuius signum est, quia multum penetrat, &
ideo valet in paralyxi & spasmō, si membra inungantur,
prius tamen euacuatione facta, & materia digesta, & nō
est ei par in hoc: supra splenem posuit soluit eius duri-
tiem, cerebrum calefacit vnde obliuionē auferit, valet etiam
cōtra venenū scorpionis cum illud fit frigidum. Item
si bibatur epū, & hyofcyamus, valet contra ista & alia
similia, & si in isto oleo intingatur ferrum, et ponatur ad
ignem, statim incenditur, sicut in terebinthina. Itē fm
Rasum fit intingantur in illo oleo retia, aggregabuntur in
eis multum piscium & capientur.

Circa istam lectionem primo queritur vtrum opiatē,
& alia medicā alterantes alerent per suam qualitatem
venientem ad membra, aut per substantiam suam veniē-
tem ibidem. Et videtur q non oporteat ibi venire, nisi so-
lam virtutem, motus localis fortior est motu alterationis,
si medicina attractiua attrahit humorem preter q in sua
substantia ad membrum, veniat, ergo & medicina altera-
tiua, manentem substantiam, absq; eo q veniat ad mem-
brum fm sui substantiam, poterit alterare.

Itē virtus naturalis, vitalis, & aialis feruntur ab hepa-
te, cerebro, & corde ad singula mēbra, sola substantia in
ipsis remanente, & tñ alterat mēbra, & in eis operatur, ex
qō simili erit de medicina, q sicut illa per spiritus deferē-
tes multiplicatur, sic per spiritus deferētes ad singula mē-
bra, ita illa medicina alterando spiritus, ergo & c.

Item fm Gal. iij. simplicis medicinx si ponatur pes in
aqua frigida, totum corpus infrigidatur, et tñ planum est
q tantum qualitas deferat ad membra, & non substantia
aqua, ergo multo fortius medicina recepta integrius al-
terabit, absq; suæ substantiæ transmissioe.

Item emplastrū super hepar, & alia membra, & vna-
guenta ponimus, vt alterent illa membra interiora, ut he-
par, & stomachum, & tamen planum est, q non fit per
substantiæ presentiam in illis membris interioribus, sed
per virtutis solius commendationem.

Contra, agens particulare agit per contactum, & ma-
xime agens per complexionem medicinx: cum ergo ta-
dius fit corporum duorum, videtur q substantia medicinx
tangat membrum, quod alterat veniendo ad ipsum,
hoc idem videt Serapio. in vij.

Iuxta hoc queritur secūdo cū illa medicina alteratiua
ad mēbrum veniat, quomodo hoc fit. i. per quā viam,
quia non pōt per se, quia nihil e ipsū more: pōt enim
quod mouetur, ab alio mouetur neq; per aliud, quia tñc
esset per membrum attrahendo, qd est impossibile, quia
attrahens a tota specie, non attrahit simul diu cōtraria,
sed membrū attrahit cibum, qui est contrarius medicinx,
cum vnus fit agere, & alterius pati, ergo & c. et probatur
maior qz virtus attrahendi a tota specie fit ratione simi-
litudinis, quæ non est respectu diuersorum. Forte di-
ces, q trahens a tota specie, non attrahit duo contraria
cum remanet sub eadem dispositione, sub diuersa tamen
potestate de membrum quando est sanum, attrahit cibū
& non medicinam, cum autem est ægrum, attrahit diuer-
sum, vt medicinam alterantem.

Contra dispositio accidentalit nō mutat essentialit
cum ergo si fiat attractio diuersorū a tota specie, diuersit
fietur

De ol
benece
cto.

Dubitū
primū.

Dubitū
scdūm.

ficetur tota species, ægritudo autem est accidentalis, & tota species est dispositio essentialis sibi. Auic. non ergo diuersificetur per ægritudinem, ergo &c.

Ad primam questionem respondet Serapio in. vii. q. medicina alteratiua venit ad membrum sibi substantiam, & non solum sibi virtutem, verum et q. medicina alteratiua potest alterare absq. hoc, q. vadat ad membrum sibi substantiam, quia eius virtus per singula corporis membra multiplicatur, sed sana q. ægra in differenter, & appellatur hæc virtus fumus a medicina resolutus, qui per corpus dispergitur alterans corpus ad naturam propriam. Ille autem fumus paucus est, et virtutis debilis, ideo sua alteratio est pauca.

Item medicina minus appropriatur vni membro q. alteri, quia vbiq. spargitur, quia si debet fieri alteratio contra dyscrasiam alicuius membri, nisi sit pauca valde, oportet q. medicina sibi substantiam ad membrum veniat sibi Sera. in. vii. Dico ergo q. medicina alteratiua ad membrum venit, & licet sua virtus semper multiplicetur: tamen illa non sufficit, quia vapor per quem multiplicatur illa virtus, est paucus.

Ad primū argumentum in contrariū dico, q. medicina euacuatua non oportet, q. eat ad membra, quia ipsa operatur a tota specie hac aut ratione sue spiritaliatis potest se multiplicare complete, et excitare potentiam in completam humoris, qui ei obedit magis in parte vna q. in alia obedit dyscrasie medicæ alteratiue, sed medicina alteratiua agit per coactionem, quæ sic non potest se multiplicare ad hoc vltaretur cum non multiplicet se nisi cum summo debilis virtutis. Item resistentiam inuenit in membro, & non fit attractio in humore, ergo &c.

Alia tertia ratio vere concludit, q. virtus multiplicatur, dico tñ. q. non sufficit ad alterandum, propter quod necessario substantia illuc vadit. Et de aqua frigida dico, q. in frigidat, & alterat membra, si sint pæge lapsa, non tamen si sint multum lapsa: similiter dico q. medicina per summum alterat membrum, si sit parum lapsum, non tamen multum lapsum, nisi per substantiam.

Ad secundā questionem dico, q. ibi venit quia a membro attrahitur, per virtutem eandem per quam membrum attrahit cibum in sanitate attrahit medicinam in ægritudine, & quia nihil se ipsum generat, quodlibet in se ipsum conseruat, vnde quælibet forma rei intendit sui conseruationem, conseruatio autem pendet in duobus, s. in remotio- ne contrarij, & attractione cōuenientis, ideo membrum per suā propriam virtutem attrahit simile, cum eo indi- geat, & per eandem virtutem abijcit contrariū, cum in me- brum inducit. Sed quia istud contrariū suum nocumen- tum nō potest abijcere per se, ideo attrahit aliquid quod iuuat ipsum. s. medicinā alterantem, & hoc per eandem virtutem per quā attrahit fibi simile, quia virtus per quā se conseruat est vna & eadem, quæ hæc duo facit, respectu eiusdem finis, qui est se conseruare, facit duo opera ad eū- dem finem, expellere autem contrariū non potest immediate facere, ideo attrahit illud mediū, quod indiget ad hoc ope- randum: vt medicinā. Dicitur est ergo per quod mem- brum attrahit medicinā, s. per suam virtutem, sed nō est dictum quomodo. Et ad hoc potest forte dici, q. membrū dyscrasiam inducit in medicinā aliquam dispositionem, per quam fit ei similis, et est etiam simile respectu effectus, et finis, illud autem illud mouetur plusq. ad aliud, vel ad min⁹ virtus regitiua corporis illi habilitat & disponit, hoc tñ habet dubitationem, & ideo inquisitione et studio indiget.

Ad primū argumentum dicendum, q. attrahens non at- trahit a tota specie contraria, & dico q. cibum, & medicinā non sunt contraria sibi per attrahuntur, licet in se sint co- traria, quia attrahuntur vt similes, licet non in specie, sed in operatione respectu finis, s. vt membrum conseruetur: per eam istud autem cōuenit, ideo debent vtrq. attrahi, nec attrahuntur, vt diuersa, sibi q. diuersa. Vel dicen-

dum, q. membrum non attrahit diuersa, manens sub eadē dispositione, licet sub diuersa dispositione manens, hoc possit facere, vnde solum membrum ægrum attrahit medi- cinam, & non sanum cum ergo arguitur, q. attrahit va- riatum non potest attrahere contraria, quia per hoc mu- tatur sua tota species, dico q. verum est sibi, q. tota species nō attrahit, nisi per conseruationem sui, ista autem natu- ra repetita est in duobus contrarijs, ideo duo contraria at- trahit. Et tu obijcis, q. haberet similitudinē cum duobus contrarijs, dico q. non est inconueniens licet tota species sit contraria alicui istorum in forma, & tamen ei conue- niens in intentione, quia. s. tam illa virtus q. illud cui co- trahitur. s. medicina, intendit vtrūq. conseruare, iō &c. Nec dico q. mutetur ista species propter dispositionem ei- lam accidentalem, aliud tamē opus facit speciale, s. attra- here medicinam, quia indiget, propter illam dispositio- nem, & quia non indiget cum est sub alia dispositione, semper attrahit quod indiget ad sui conseruationem dum- modo possit &c.

Hoc habito, quæritur de ista medicina alterante, vtrū ante q. ad membra veniat quæ alterat, conuertatur in hu- morem, vel non conuertatur, & confundamus illa duo in vnum, & arguitur q. debeat imitari humorem, & mu- tatur. s. ante q. alteret, dicit Gale. x. megatechni: q. quāvis medicinæ alterantes, et cibi, et potus, ad membra veniūt, tamen tardē, & post eorū conseruationem, & alterationē.

Item, xij. megatechni, dicit Gal. q. medicinæ mordē- cantes magis nocent conueto hepatis q. gibbo, quia cū veniunt in gibbo hepatis iam sunt conuerti, ergo multo fortius medicina vadens ad mēbra singula. Item impos- sibile est, q. agens approximatum pallo non agat, sed medicina approximata stomacho et hepati, ergo i ipsam agunt, sed actio hepatis est cōuersio in humorem, ergo &c.

Contrarium vult Auic. in. i. cap. de eo quod comed- itur & bibitur, vbi dicit, q. illud quod i corpus agit, & nō patitur est medicina, & alibi quod a corpore non vincit- ur, est medicina. Adhuc dicit, quod in corporis similitu- dinem non conuertitur, est medicina. Item Gal. sime- pli. medi. cibi est pati, medicinæ agere, cum ergo nō pos- sit mutari nisi patiatur, ergo &c. Item per experimentum patet hoc, cum datus potiois vulneratis, vltimus me- dicinæ egredi per vulnera membrorum valde remotos- rum: vt in capite, sub eodem colore, & sub eodem sapo- re, sicut intrans, ergo &c.

Ad istam questionem dicendum est, q. cum queris vtrū medicina cū debeat alterari debeat cōuerti in humorem &c. Dicendum est q. non, s. n. cōuertetur iam habet oīum mēbrog similitudinē, q. oīa mēbra ipsū egliat attrahē- rēt, cū ergo vnū membrū, sicut membrū legum, seipsum ipsū attrahat, & non aliud, patet q. nō debet conuerti, & hoc vult Gal. in. simplicis medicinæ in principio distinguit ita duplicem alterationem sine mutatione. Vna fit veri- tate, vt quando fit de specie ad speciem, vt cum ex pane- sue cibo fit sanguis, & iter: caro, & os, & neruus. Alia sibi transmutationē, vt quando conuertitur nō vera for- ma, sed visualis exterior, vt cum panis in parua frusta diuiditur, & cum piper conuertitur. Deinde subiungit sta- tim Gale. & omnes libri sunt falsi, in illo loco tamen ali- quando libri inueniunt in quo erat alio modo q. in nouis, vbi nō est negatio, sed in illo erat negatio, ita q. debet ibi esse in alia litera, quæ statim subiungitur, & nos quidem iā diximus, q. virtutes medicinæ nō ingrediuntur in ge- nus primog duorum generū mutationis, & istud patet p- literam quæ sequitur, quod dicit q. non sit possibile, q. mu- tetur res, & conuertatur de specie in spem, nisi caleat, & infringitur &c. ex q. patet, q. medicinæ alterantes nō cor- rumpuntur, cū nō intrent in genus secundæ alterationis.

¶ Tunc de secundā questione, quæ cū illa confundeba- tur vtrum, s. possit preseruari a corruptione. Dicendum, q. triplex

Dubiū
tertium

Res me-
dicalis
triplex.

q̄ triplex est res medicinalis. Quēdam quē est medicina pura, quēdā est quē est medicinalis, quēdam est quē est cibus medicinalis. Medicina pura tm agit, medicinalis, agit magis q̄ patiat̄, cibus medicinalis vtrūq̄ equaliter. Dico tunc, q̄ si sit medicina pura, nō corrumpitur, neq̄ conuertitur in humorē, anteq̄ alteret, sed alterat ab ip̄s sui conuersione, quia habet tantam virtutē medicinx, q̄ superat virtutē cibit̄: possit conuert̄, in tanta quantitate paucā posset dari, sed non oportet ad hoc, vt alteret vnde appellādo medicinā illud, quod est medicinale: vel illud, quod est cibus medicinalis, potest bene conuert̄: licet non debeat nec oportet ad hoc, vt alteret, vnde Auicē. Sanguis generatus ex lactūca, retinet suā qualitatem vsq̄ ad tēpus, & ita potest conuert̄ & alterare, tamē non oportet, q̄ conuertatur ad hoc quod alteretur: vnde si detur succus lactūcæ ad alterandū, vel infrigidandū hepar, licet possit conuert̄, nō tñ debet si debeat alterare. Vñ sciendū q̄ differt dicere medicinā, medicinale, & cibus medicinalis: vnde cum dico medicinā, dico rem agētē tantum, cum dico medicinale, dico rem agētē & patientem, magis tamen agētē q̄ patientem, cum vero dico cibus medicinalis, dico rem agētē & patientem, magis tñ patientē. Quando ergo queritur vtrū medicina cōuertatur, dico q̄ non, si appellatur medicina pura, quod potest probari per literā predictā. iñ. simplicis medicinx, & si detur illud, qd̄ est medicina pura in aliqua quantitate modica, poterit fieri cibus medicinalis, & tunc conuertet̄, vel medicinale si magis agat q̄ patiat̄, cibus medicinalis æqualiter vtrūq̄, aut magis patiat̄ q̄ agat, vnde si detur succus lactūcæ ad infrigidandū hepar, vñ ita sicut est. Et tu queras quid accidit de illa medicina anteq̄ fecerit suā operationem, dico q̄ expelletur sicut superfluitas cum sudore, vel vrina, vel egestionē, sicut tangit Auicē. de croco, quod conducit medicinas cordiales ad cor, & in sumū conuertitur, & expelletur. Et dico q̄ si illa medicina, quę prius erat medicina pura detur in modica quantitate, vt possit conuert̄, tunc alterabit omnia membra, nō magis vnum q̄ aliud erat, nec tunc erit medicina pura, sed erit cibus medicinalis, quia mutat in humorem recipiēdo virtutē medicinx per quam alterat corpus, et tunc duo mobilia scilicet in quantum cibus patitur suā conuersionem, & in quantum medicina suā diuisionem solum.

Ad primū argumentum potest dici, q̄ medicinx veniunt post sui conuersionē, vñ est trāsumptiuā ad mēbra quę est sui diuisiō, unde conuertitur fm̄ sui apertionē, non conuersionē vera. Ad aliud dicendū sicut prius. Vel dicendū ad vtrūq̄ aliter, q̄ medicinx venientes in gibbo hepatis, sunt conuersæ. i. debilitatē in sua malitia, unde in tertio de cōplexionibus, acuta cibaria, sicut cipe & alia non ulcerant interius, quando comeduntur sicut quando exterius emplastrantur, quia sua acuitas remouetur magis, quia se cōmiscet humoribus contentis in venis, & sanguis per quem sola acuitas mitigatur, non permittit, q̄ si inueniat aliqd̄ in stomacho cū quo cōmiscetur, ideo corrigitur eorū malitia magis q̄ veniunt ad gibbum, q̄ ad concauum hepatis quia tunc est magis admixta cū humoribus q̄ prius. Ad aliud est ibi consequēt, nō. u. sequitur, si corpus agit in medicinis, quia hoc modo, siue talem actionē faciat, quæ est conuersio in humorem, quia agit aliam actionē. i. diuisionem eius in partes paruas correctionē medicinx ad suā malitiā, vnde ibi fit conuersio trāsumptiuā, et non vera.

Vnguentū populeon dicitur, quod fit de oculis pp̄li, valet contra calorem acutē feb. & his qui dormire nequeunt, inunctis temporibus, & pulsibus, & plantis manū, & pedib, hoc idē cum oleo ros. vel violato mistum, & super hepar inunctū, mirabiliter calorem tollit &c.

Vnguentum dialtheæ malfaticon, & calaficon dial-

tea, à radice erasti dicitur malfaticū, id est mollificatiuū, calaficon, id est calefactiuum &c.

De vnguentis.

Vlso de oleis, videndum est de vnguentis. Vnguenta fuerunt inuenta eadē ratioe, sicut & electuaria, & alix medicinx compositi: sicut electuaria, & medicinx cōpositæ fuerunt adiunctæ. i. interius, & exterius exhibite propter hoc, q̄ medicinx simplices non faciebant effectum interius, sicut vnguenta et emplastrā, quia medicinx simplices extra effectum aliquando non faciebant, et hoc vel propter debilitatē simplicium medicinx, aut quia longo tempore nō possunt remanere in loco super quem ponuntur. Inuenta fuerunt vnguenta, vt diutius super locum remanerent, & per hoc suam operationē adimplerēt verbi grātia cum puluis aliquis aspergitur super locum, per pānos auferunt citius, q̄ si vnguentum, vel emplastrum, aut cerotum, cum isto puluere conficiatur: illa enim faciunt medicinam scilicet puluērē diutius remanere super locum.

Vnguenta etiā sunt inuenta, vt faciant abstersionē in membro et confortatiōē, abstergunt, & consumunt materiam paucam remanentem post purgationē prius factā, & aliquando fiunt ad confortandum illa vnguenta, tā membra exteriora, q̄ interiora. Interiora vt stomachum: aliqñ enim inungimus vētrem propter stomachi confortatiōē frigidi oleo coctino, vel oleo de spica nardi, vel de abstinio, vel de mentanisita autem omnia inungunt ipsum maxime cum est debilitatus, aut propter frigiditatem, aut propter texturæ raritatem.

Notandū est, q̄ in omni vnguento est oleum, aut pinguedo, à qua cōfectum sit, vt diutius remaneat super mēbrum, illud autē facit oleum, aut pinguedo per viscositatem suā. Vnguentum dicitur ab vngue, vel vngo vn̄gis, & tunc proprie dicitur vnguentum.

Vnguentum populeon est primū vnguentum factum, & dicitur ab oculis pp̄li. oculi autem pp̄li dicuntur folia cuiusdā arboris, quę pp̄li appellantur. Quæ folia dicta arboris parua colliguntur, & ex illis cōponitur vnguentum, prouocat somnū, si ex eo plante pedū, tpa, & volæ manuum, & artēx inungantur, & hepar infrigidat, si est positum supra ipsum cum aqua ros. & paucō aceto.

Nicolaus dicit, q̄ prouocat sudorem, si ex eo vmbilicus vngatur, sed falsum est, cum. n. frigidū sit claudendo poros, prohibet caloris euaporationē, cum etiam sit viscosum per suā viscositatem impedit humiditatē, ex qua fieret sudor egrediens, & cā interius retinet: vt phlegmatici pruriginosi &c. Conficiuntur sicut alia vnguenta, quia species contrahunt, & tunc cum oleo, vel pinguedine cōficiuntur. Recipit omnia frigida, papauer frigidum nigrum, mandragoram, cimas rubi, folatru, & similia frigida, vñ de illud vnguentum valet contra calorem acutē feb. dissemperatum cū aceto, vt melius possit trāsire, aut cum acrella, & debet fieri inunctio super volas manū, & pedum, & circa frontē, & tpa, sed si feb. non fuerit acuta multū patiens de calore sua frigidus, & tēpus ei cōsolerne fuerit, aut si fidere voluerit, non est vtendum populeo, quia materia fieret ex hoc inceptio digestionē, et sudorem impediendo, beneficium nauis posset impedire.

Vnguentum dialtea quasi factū de altea. i. malua, vel bismalua calefacit & humēctat, & ideo multum valet ad maturandū apostemata, quia fm̄ Gal. iñ. simplicis medicinx ad maturatiōē apostematum tria requiruntur. i. calor ad caloris attractiōem ad locum apostematis, vt melius possit digerere, & quia timetur, ne fiat cōsumptio & resolutio caloris, apponuntur viscosa, vt calore attractum ibi existentem interius retineant, & humida ad materiam remolliem, valet ad resoluendum ventositatē, & subilem materiam.

Circa istam lectiōē dubitatur, cum primo visum sit, de opiatīs

De vnguentis populeo.

De vnguento populeo.

De vnguento dialtea.

de opiat in generali, videndum est de eis in speciali. Ex primo de theriaca vtrum sit bona circa materiam rheumaticam, videtur q non. Nullum rheuma prouocans competit in causa rheumatica, sed theriaca est huiusmodi, cum somnum prouocet secundum Gal. primo mega techn. cap. iij. ergo &c. Item nulla operatio prohibens fluxum materię a membro nobili ad ignobile est facienda, sed theriaca est huiusmodi, quia prohibet fluxum materię a cerebro, quod est membrum nobile, maior patet per Auic. & Gal. in infinitis locis, quia semper debet fieri expulsiō superfluitatis a mēbris nobilibus ad ignobilia, minor patet per Auic. lib. v. de probatione theriacae dicit, quod si theriaca exhibita fringit vřtrem, bona est, ergo fringit & fluxum rheumatis a capite.

Oppositum dicit Auicē. in. v. q valet ad consumptionem materię phlegmaticę, ergo valet frigida causa & rheumatica.

Dico q theriaca conuenit in materia phlegmatica cū est digesta, & non multa, sed pauca, vnde conuenit euacuatione prius facta, sed si materia sit indigesta, quia consumeret subtile, & reliquum incrassaret, nō conuenit, sed si materia esset digesta, tamen multa non competeret, ne etiam aliquam partem consumendo ipsam incrassaret, & aliam non consumendo, aut faceret ipsam per corpus currere ad membrum nobile, sed si illa materia flueret ad membrum nobile, tunc esset tempus necessitatis, vt quando fluit ad oculos, q pauca materia, vt gutta, nocet eis: repercutitur ad cerebrum: & stringimus fluxum eius ad oculos: similiter si phlegma ad partes spirituales, seu vitales fluxum rheumaticum, & si materia esset pauca & digesta, tūc cōuenit ad illius digestionē siue cōsumptionē.

Ad primū argumentum in oppositum dicendum, q theriaca recens prouocat somnum, & talis non cōuenit, sed antiquata, et illa prouocat magis vigilias, caput deficiente in eo consumendo materiam phlegmaticam indudentem somnum. Ad aliud, dicendum, q non valet licet prohibeat fluxum rheumatis a cerebro cum hoc, q refringit, ipsum consumit, & ita in cerebro remanet.

Item bene verum est, q si fluere a cerebro in membrum ignobile non deberet refringit, sed si ad membrum nobile, de quo est magis timendum, q de cerebro, deberet fringit: vt si ad cor, aut ad pulmonem, aut ad oculum.

Consequenter queritur vtrum competat in quartana: videtur q sic. fm Auicē. in. iij. Quartana habet curari per calida, cum materia eius sit frigida, sed theriaca est calida & materiam quartanę consumit, ergo competit.

Item fm Gal. in morbo longo debet virtus confortari & conseruari, quia ipsa curat morbos, sed quartana est morbus longus & chronicus, ergo in ea conuenit, quod virtutem confortet, quoniam fm Auicē. theriaca cōfortat calorem & spiritum, ergo &c.

Oppositū dicit Auicē. in. iij. dicit enim q si daremus theriacam in quartana, a dederemus quartanam quartanę, & sic afflictionem afflictioni, ergo &c.

Dico q ante euacuationē materię non conuenit, neq materia indigesta, quia subtile consumeret, & reliquū incrassaret, unde in principio non conuenit, sed materia digesta, & euacuata, & exsistente pauca, conuenit ad residuū consumptionem, sed si multa, non competet, aut si esset indigesta, tunc enim adderet quartana quartanę.

Ad primū, dicendum, q in ea competit calida. tēperata leuia, & humida ad materię remolliōnē, sed theriaca est multum calida. & sic. ideo tantum conuenit, sicut in fractione lapidis fm autores nō competit nimis diu retica, materia indigesta, quia materia petrescens, subtile consumendo, & residuum compingendo & indurando, similiter est hic. Ad aliud, dicendū, q verum est, q confortat, & si tantum confortaret, competet, sed quia plus faceret mali, materiam incrassando, q boni, virtutē

confortando, ideo non conuenit in quartana.

Consequenter queritur vtrum theriaca competat in fanis, videtur q sic, fm illum apho. tenues & certę dietę, dicit Gal. q in fanis virtus debet confortari & conseruari, in egros autem debet minui in acuta egritudine, sed fm Auicē. in. v. cap. de laudibus theriacę. Theriaca virtutem confortat, calorem, et spiritum confortando. Item cōseruat adolecētiā fm Auicē. in. iij. ergo conuenit in fanis.

Item si sit in conueniens, hoc erit propter carnem thiri quę est venenum fm Gale. iij. simplicis medicinę, sed quod propter hoc non sit in conueniens, arguitur sic, q fm Auicē. in. iij. caro thiri habet proprietatem conseruandi virtutem, & vitam prolongandi, ergo &c.

Oppositum dicit Gale. iij. simpli. medi. Medicina liberans a veneno est venenum, sed venenum non competit fanis, ergo &c.

Solutio: questio famosa est, dico tamen ad questionē, duplex est corpus fanū. s. sanum simpliciter, quod nō est aegrum nec actū nec potentia, in potentia dico quia habeat in se materiam, quę debeat in futuro esse causa egritudinis, & taliter sano nō cōuenit, quia fm Gal. & Hip. medicina non conuenit sanas carnes habētibz, quia cū non inueniat materiā malā in corpore, conuertit se supra bonos humores, ex quibus debet bona caro generari, & consumit & euacuat, similiter si theriaca exhibetur in corpore sano, simpliciter consumeret illud, quod non esset consumendū, & esset ibi venenum. Aliud est corpus sanum, quod opera habet naturalia non lesa, attamē est uestrum decidit, quod in se habet materiā, quę quiescit, ideo nō noceret ei in futuro, tñ mota ab aliquo induceret egritudinem, in tali sano conuenit, consumendo illam materiam phlegmaticā, quę debet facere egritudinem in futuro, & hoc modo prolōgat iuuentutē. ita tardā canitiem. Canities. n. fit ex phlegmate euaporato, vel exsistente in capite, quod remanens debilitat calorem & naturā: vt nutrimentum illuc veniens non possit conuertere a natura debilitata, imo prius deficiatur, & marcescit q conuertatur, & propter hoc de albanis, quia fumi deuati, ex quibus generatur pilus, sunt albi, & faciunt pilos albos, & sic calorem confortat, quia fm philoso. lib. de respiratione, calidū dupliciter deficit, aut quia extinguitur, aut quia marcescit, et hoc est propter defectum humiditatis in qua radicitur: vt videmus in hieme folia marcescere, & calidū hoc mō debilitatū nō debitor, imo amplius cōsumeret, & ppter hoc in sano simpliciter nō confortat calorem naturā, imo potius ipsum marcescere facit, consumendo humidum radicale, cum non inueniat materiā superflūā. Aliqñ calor extinguitur et suffocatur et absconditur sub multo humido accidentali, & hoc mō debilitatur calorē naturalem propter phlegma multū accidentale, cōfortat theriaca, & ideo cōuenit fanis lapsis.

Ad argumentū in oppositum, dicendū est, q nisi esset debilitatio virtutis & caloris propter phlegma accidentale, non confortaretur per theriacam, vt visum est, ideo in aliquibus lapsis, non vt sunt simpliciter sani cōuenit.

Ad aliud dicendum, q verum est, q prolongat iuuentutem, fm apparenti, licet non sit fm veritate, qm tollendo rugositatem nihil. n. adeo manifestat senectutem, sicut rugositas, unde dicit Philo sophus. xix. de animalibus, q senectus est sicut glacies, & sicut rugositas, & est verbum obscurum, non. n. fit senectus nisi per debilitatē caloris ex consumptione humiditatis naturalis siue radicalis non cōpleta, quia sic esset mors, vnde calor consumit seipsum per accidens. s. consumendo suum humidum, et hec est vera senectus, qm per introductionem frigiditatis propter materiā obumbrantē calidum naturā, & hoc est apparenē senectus, cuius signum est rugositas, illa rugositas in senibus apparenē ante terminū debitum, fit ex materia phlegmatica faciente cadere partē supra partem,

An theriaca competat in fanis.

Corpus fanū duplex.

tem, propter suam grauedinem: propter quod est ibi rugositas, illud autem quod consumitalem materiam, tollit rugositatem, & hoc facit theriaca, & sic prolongat iuuentutem fm apparetiam, & quia etiam canitum auferit, illa autem theriaca in sanis temperatis non conseruaret iuuentutem, vt patet per predicta, sed in sanis lapsis, ideo istis conuenit alijs non. Ad aliud dicens, qd caro thiri est venenum in sanis simpliciter, sed in sanis lapsis nō, quia habet proprietatem ducēdi, superfluitates exterius, & in talibus conuenit, sicut concessum est.

Vnguentū citrinū.

Vn. al. bum.

Vn. A. grippē.

Vnguentū citrinum, dicitur citrinū, quia in pomo citri decoquitur, pulchram reddit faciem, lenigines de facie tollit, & nigredinem a sole introductam destruit &c.

Vnguentum album ad phlegma falsum sic fit, & confectum confectum est lib. i. &c.

Vnguentum quo Agrippa vtebatur, & tantæ dignitatis erat, qd nemini discipulo tradere volebat, valet hydropicis, & omnibus humoribus in quacunq; parte corporis fuerit &c.

Vnguentū marciaton.

Vn. ari gon.

Vn. fulcum.

Vn. vt lissimū.

Vnguentum marciaton magnum, marciaton a Marciano dicitur peritissimo medico, a quo fuit inuentum, quod facit ad dolorem, frigiditatem capitis, pectoris, & stomachi &c.

Vnguentum atigon. i. adiutorium, valet ad omnem dolorem ex frigidityte uiris et mulieribus, tali ordine im mittitur in testa oī &c.

Vnguentū fuscū. i. nigrū. valet ad oī vulnus, nā super vulnus posuitum attrahit, & attrahendo mundificat &c.

Vnguentum vitillimū impetiginosis, & serpiginosis, & elephantiosis &c.

De vnguentis calidis & siccis.

Visum est superius de vnguentis frigidis, uel saltem temperatis, nunc videndum est de calidis & siccis, & de marciato &c. Primo tunc dicendū de vnguento citrino, & dicitur citrinum non a colore, sed qd in illo pomo conficitur, concauitur enim ita, qd non remanet nisi cortex, & in illo cortice ponuntur species.

Vn. ci. trino.

Vnguentū autem citrinum fit ad abstersionem & dealbationem, abstergit. n. omnes maculas corporis, et mundificat faciem, & albisfacit eam, & totum corpus, & ideo vntur eo mulieres: vnde etiam auferit lenigines. Et sciendum pro regula, qd nullum vnguentū absterfui debet poni in loco nisi prius mollificatione facta, vnde primo debet facies aqua lauari, cum volumus leniginē abstergere, & maxime quando sunt profundate, & antiq̃e & indurate, vt remolliantur, & illa aqua debet esse aqua alicuius decoctionis valentis: vt furfuris, aut lentii, aut fabarum, vt materia prepararetur ad abstergendum, & hoc in mane precedenti, vel in nocte, vel in sero, debet facies vnguento citrino vngi, & tertio in mane sequenti debet iterato mēbrum illud sicut facies lauari in aqua abstergente, in qua sint cocta aliqua, que ponuntur in isto vnguento, vt aqua in qua coquantur amygdalæ amaræ, aut consimilis medicina, & facit illa aqua absterfui bona, quia comouet vnguentū, & inuat vnguentū operationē, in hoc qd si aliqua mala materia remanserit propter debilitatem vnguenti non absterfa abstergitur ab aqua. Adhuc istud vnguentum, valet ad denigratam faciem in tempore æstiuo, vt tempore mēsis, & valet ad pustulas siue sint in manu, siue i pede, aut in alia parte corporis, si sint ex phlegmate, & similiter valet vnguentum citrinum contra nigredinem remanentem post casum scabiē: sunt. n. quidam qui dant medicinam fortem ad curam scabiē, & tunc illa scabies cadit, tamen postea remanet quedam nigredo in loco, ad hoc remouendum bonum est vnguentum citrinū, habet. n. in se multas medicinas dealbantes, habet in se medicinam per quam habet vim lenitiuā, vnde contra asperitatem valet & arefactionem, & debet inungi fortiter, & fricari mēbrum, quod inungitur ex isto, vt

unguentum imbibatur in membrū per frictionis motū, recipit autē medicinas abstergentes, vt boracem. Morax enim est gūma absterfui, & depuratiua, & conglutinatiua: vnde cum eo conglutinant aurifabri argentum valde fortiter cum est puluerizatum, vt duas laminas plus discontinuas coniungunt fortiter, contra difficultatē partus valet fm Platarium, si dissemperetur cum vino, & p̃pinetur, super omnia valet in hoc casu, vt dicit. Amētū dulce similiter ponitur hie, amētū est quasi lapis durus, quod efficitur ex vitro liquefacto, istud dicitur amētum dulce ad differentiam falsi, quod fit ex vitro, aut terra valde petrosa.

Vmbilici marini sunt frigidi & sicci, et abstergūt asperitatem aqua & dealbant, et sunt lapilli similes vmbilico, inuenti in litore maris, clari & albi.

Chrysalis frigida & sicca, eiusdē virtutis cuius predicti lapilli. Chrysalis fit de glacie propter vehementem motum frigiditatis constringentem & dealbant, clarior & albiore est, valet eius puluis ad recuperandum lac amissum ex caliditate, si deuret ad potandum, & valet in colica, sed caue ne deuret ventrem consipato, aut in iliaco entale. Dentale fuit similia predictis, & dicitur dentale quia est simile denti in soliditate, & est albu, & quanto albius, tanto melius. Entale non differt ab eo nisi cum frangitur, habet venulas quasdam fm longum protensas.

Marmor, frigidum est & siccum, et nō differt ab alijs, & propter idem ponitur.

Gerfa est cerusa, quæ duplex est, quia quedam fit ex laminis plumbi perforatis, & positis in vase cum aceto ad solem, et illud quod inuenitur in sole dealbatur per illas laminas, est cerusa, est. n. frigida valde, & illa vntur mulieres ad abstergendum faciem, sed vnum accidit eis ex hoc, quia amittunt dentes ex vsu ipsius, quia ratione acciti est inimicum dentibus & ossibus, & illa cerusa est frigida & sicca. Alia est cerusa, quæ calida est & sicca, quæ dicitur gerfa serpentina quæ ponitur hic ad mundificandū & depurandū, & ista facit hoc præceptis ibi positis, & illa cerusa sic fit. Radix serpentina in vere colligitur, & optime mundificatur, & puluerizatur, prius tamen ipsa ad solem deficcata, deinde per pannum cribrellentem, & tunc cum aqua ros. aut pluuiali conficiatur, & deinde ponatur ad solem in aliquo vase in quo fit aqua ros. & illa aqua sepe abijciatur, & remoueatur, & hoc fiat per. xxx. dies, vel amplius, postmodum illa aqua abijciatur, et desiccetur, & deinde in medicina ponatur, inter omnia vnguenta istud optime abstergit, quia habet in se multas medicinas abstergentes, sicut corallum album, tragacanthum, entale, dentale. Autē, tertio aliud vnguentum, quod est valde bonū ad decorationem, et adusionem ignis, quo multū vntur chirurgici, sit autē ex lythargyro, cera albisissima, cerusa plūbi, oleo ros. cū vino albo, et cōficiatur.

Vnguentum album & vnguentū fuscum & vnguentum ad phlegma falsum, valet ad scabiē, serpiginem, & impetiginem, vnde certus sum, qd vnguentum album valde bonū est ad scabiē, ex quacūq; sit causa, habet enim in se absterfui, aliq̃. n. accidit, qd non curat cōple te scabiē. f. cum materia fit multa, & cum prius euacuatio non est facta, non conuenit ita, qd possit complete curare, hoc competat ad illam auferendam, quæ est præsens, sed post euacuationem curat valde bene.

Vnguentum Agrippæ dicitur a rege, qui ipsum inuenit, vel pro quo factum fuit, calidum & siccum est, ideo valet hydropicis, & hoc materia purgata, vt residuum consumatur: valet etiam contra neruos induratos, possunt autem nerui indurari triplici de causa, aut ex eorum defecatione, & tunc non valet, aut ex frigidityte congelante, & tunc magis valet, istud vnguentū attrahit aquo sitam prout sua componentia, si venter ex eo vngatur valet hydropicis, sed caue ne, super hepar ponatur, quia

De l. race.

De v. bilico marini de ch. stallo.

De de. tali.

De me. more.

De ge. fa.

De v. gueto al. bo.

De v. gueto Agrip. px.

quia timendum esset de intensione causæ efficientis hydropicis, recipit in sebrioniam, quæ est radix vitis alba, habet proprietatem abslegendi aquam in hydropicis, scilicet in eorum ventribus, & ideo mulieres portant eam ad vendendum, tota et die illa habet virtutem vomitiuam.

Vnguentum marcionis. Inunguentum magnum, iuxta marcionem: ita a Martino magno philosopho, qui cum inuenit, illud est cali. & sic, ideo valet ad passiones frigidas ex materia phlegmatica, vel melancholica, & hoc valet contra frigiditatem, iuxta materiam passionis capitis maxime, quia in se habet multa caput respicientia: vt ocy-mum, i. semen basiliconis, & balsimitam, agrimoniam, pim-pinellam, betonicam &c. et non debet dari in morbis calidis. Et notandum qd non debet dari in morbis, vbi est materia crassa, nisi materia digesta, & pro parte euacuata, ut in paralyti, & spasmus &c. quia subtile resoluet, et residuum incrassaret. Item notandum, qd quando materia est profunda in membro, non valet, quia non potest penetrare, sed si volumus ipsum penetrare, tunc debemus fricare locum, vt per hoc pori aperiantur, & poris aperti possit subintrare, sicut dictum est, valet contra passiones frigidas capitis, vel contra hemiparesin, lithargiam, maniam, melancholiam, materia digesta prius & euacuata, quia multa sunt ibi caput respicientia. Item valet contra passiones pectoris, si ex eo vngatur pectus. Pectus autem potest pati a caliditate & siccitate, & tunc non debet dari, cum sit calidum & siccum, & potest pati a materia rheumatizante a capite, & tunc quâdum materia illa rheumatica est in fluxu, non conuenit, quia ad locum traheretur. Sed cum est tota fluxa, iam prius euacuata, & digesta per incisuram & lenitiuam, conuenit, vnde si sit multa, pus debet fieri euacuatio, si materia antecedens sit multa, et si sit multa & crassa & frigida primo debet liniri, & tunc lenitiua tribuentur interius, potest exterius hæc vinctio vngui, quia per illam disponitur materia, vt per illud vnguentum ad exteriora trahatur, nō solum subtile, sed crassum cum subtili. Item valet contra passionem stomachi debilitatam, & prius stomachus, aut hepar, non debet aliquo vnguento iungi, aut aliquo emplastro supponi post cibum, quia attrahendo calorem a loco digestiōis impedirent digestionem, & diuerteret naturam a sua digestione, sed in mane ante cibum debent iungi ad solem, duplici de causa, quia sol fuit calore aperit poros, vt melius per ipsos vnguentum possit transire, & calorem naturalem excitat sicut Serapio. in. vij. Sed notandum, qd cum iungitur pectus illo vnguento, si timemus eius desiccationem, & subtilis materię solum, debemus istud vnguentum reprimere cum oleo rosæ, vel violæ, aut vnguento populeo. Item valet ad passiones renum ex materia frigida, iungendo renes materia ipsa existente digesta et pauca, vnde post purgationem competit. Item valet contra colicam non factam ex hepate a materia cholericâ, sed phlegmaticâ aut ventosa. Similiter valet ad artemicam & podagram, post materię digestionem, cum remanent aliquæ pusillæ in iuncturis digitorum, aut manuum, aut in cubito, et si non est satis forte, debet cum eo admisceri vnguentum arigon, aut oleum valens ad hoc. Item valet contra paralytism, et si non est satis forte, commisceas cum eo de cinnamo, aut de castoreo, quia sunt multum bona ad hoc. Item valet contra duritiem splenis, materia pus remollita interius, quia aliter subtile consumeret, & reliquum incrassaret. Item valet contra spasmum si iungatur spina dorsii vsq; ad caudam, vnde in omnibus passionibus frigidis ad consumptionem materię a capite descendit, debemus sic iungere spinam dorsii, vsq; ad caudam in paralyti & spasmus. In isto est ruta, quæ est aperitiua, calida & sicca, & habet proprietatem specialem ad stomachum, & ad mensuram prouocandam, & siccum moruum educit, conficitur istud vnguentum ex adipi vrsi,

& confortat nervos, & cōsumit materiam, & ideo ex solo adipi vrsi solent fricari membra paralytica ad materię paucae consumptionem, & nervorum confortationem, vnde iste adeps vrsi multum est cōsumptiuus. est ca. & sic.

Nota 3
adipem
fi.

Item in isto vnguento est fabina, & habet specialitatem propriam ad prouocandum mensuram, & est cōsumptiuâ ca. & sic. Est etiam ibi balsamita, quæ in pratis reperitur, & habet odorem quasi balsami, & ideo sicut dicitur, valet proprie ad caput confortandum ex frigideitate sine materia vel cum materia, nisi materia sit multa et indigesta & rheumatizans. Item in dolore capitis ex calida materia non valet. Ocymum est ibi, quod est semen basiliconis, valde aromaticum capiti confert. Est etiam ibi saluia, calida & sicca, & habet aspectum ad caput, & nervos, & hoc alio nomine dicitur eliphacos siluestris.

Artemisia habet proprietatem specialem ad mensuram prouocandam. Enula campana, aperitiua est & cōsumptiuâ, quia subtilis substantia est ca. & sic. Herba sanctæ Marie, quæ alio nomine dicitur buchormarie, & hic dicitur cauciterium, valet ad caput proprietate sua, & agrimoniam, & pimpinellam, et absinthium confortat stomachum.

Vnguentum arigon ad idem valet fere omnia, quæ ponuntur in prædicto vnguento misto ponuntur, calidius est, tamen quia recipit aliqua calidiora, valet contra quartanam, si ante paroxysmum coniungatur spina dorsii vsq; ad caudam, aufert typum, et contra paralytism valet materia existente pauca, digesta, prius facta purgatione, et si ponantur ista tria simul, scilicet arigon, marcionem, & agrippa, bonum est.

Vn. an
gon.

Vnguentum Agrippæ est magis calidum q̃ istud, valet proprie ad hydropicū, attrahendo aquositate, vnde si ponatur illa tria simul ad hoc, valent ad omnes passiones frigidas, & eo modo qui dictus est.

Vnguē
tū agri-
pæ.

Circa istam lectionem queritur, de illa questione difficili, & famosa quomodo venenum vnum, attrahat reliquum, vt adeps crocodilli emplastrata super locum morsum a crocodillo, venenum crocodilli attrahat, & caro viperæ, cauda, & capite abectis, emplastrata super locum morsum a vipera venenum attrahat, et queritur vtrum hoc fit per simile, videtur qd non, omnis motus fit propter indigentiam, si ergo aliquid ad aliud moueatur, oportet qd in illo ad quod fit motus, sit aliquid quod non sit in eo, quod mouetur ad ipsum, sed hoc non est possibile in eis, quæ sunt eiusdem speciei, ergo &c. Item non per simile actum, quia tunc aurum attraheret aurum, & ferrum, ferrum. Nec per simile in potentia, sicut adamas attrahit ferrum, quia in illis, quæ sunt eiusdem speciei, vnum non est potentia ad reliquum. Nec in vno est potentia actiua ad aliud, cum sit sub eadem forma specifica, propter hoc enim dicitur tota species, quia est in quolibet indiuiduo vnius speciei, cum ergo non sit possibile, & item vno sit actio, & in alio sit passio, ergo &c. Item attrahit ad se, & expulsiō eiusdem sunt contraria, sed venenum, vt caro viperæ expellit venenum ad cutem sicut sicut Auicennâ. Ergo non attrahit ipsum.

Dubiū.

Opposium dicit Auicennâ. in quinto qui dicit, qd attrahit per simile. Item Gale. in. iij. simplicis medicinæ ad venenos liberantes attrahunt per simile.

sol v t o. primo videamus, qd medicina liberat a venenis quatuor vel quinque modis.

Primo modo, impediendo venenum, ne ad contrarium secat, quia non interficit nisi transeat, & sic theriaca antiqua confortando cor, quod confortatum expellit venenum, impedit ne transeat, & similiter aromatica.

Secundo modo, per alterationem complexionis veneni, per complexionem contrariam, & sic allia contra morsum scorpionis, quia est venenū frigidū, & allia sunt calida.

Tertio modo, quia ducit materiam superfluum, & cum hoc venenum ad exteriora, & sic caro viperæ conuenit.

Quarto

Quarto modo fugando hu. 3 facie veneni, ne inficiatur a veneno, qui infecti cor possent inficere, & sic terra figillata, & dictamus competunt.

Quinto modo attrahendo, quia attractio fit a calido, & a vacuo, & a tota specie, & licet theriac recens emplastrata super locum morsum attrahit venenū, sed quomodo attrahit, hoc est difficile, & diuersus est modus ponendi.

Dico ergo, q. attrahit a simili, si tamen adiungatur cū eo caliditas fortius attrahet. Dico ergo, q. aliquid simile in forma attrahit aliquid sibi simile in forma per modum applausionis, non a simili, ita, q. vnum sit habens aliquam naturam actuale, quam habet aliud in potentia & incompletum, ita q. in vno est vt actio, in alio est vt passio, sed in vtroq. est vt actio, & in vtroq. vt passio, et hoc mouet me, quod dicit Gal. in lib. de malitia complexionis diuersis, quod omne simile & amicum alteri est cōueniens, & naturā ei coniungi, & ideo vnum ab alio trahitur, & hoc patet per experimentum, accipitur virga coryli recens, & scindatur per medium medullar, & ponatur frustum vnum in manu vna, & aliud in alia manu adiuvicem coniunguntur, & hoc est quia vnum alteri naturaliter coniungi naturaliter, quia ex eis fiebat naturaliter vnum coniunctum, & ideo vnum naturā est alteri cōiungi, excitatur per virtutem alterius, & per illud facit vtulz carmen suum in matrimonium, dicunt enim, q. quando aliquis desponsat aliquam, q. ille virgē coryli, si coniungatur, matrimonium erit ad bonum, si non, non, sed dicunt carmen aliquid operari ad hoc, quia nisi dicent, coniungeretur tamen, siue ad bonum, siue ad malum. Sed tu dices quomodo ergo tūc erit, quare nō attrahet venenum exterius appositum, siue caro viperæ in se habens venenum, quare magis attraheret venenum existens interius ad exteriora q. conuerso.

Dico q. non sunt vte equaliter appetit motum præstātes, vnde cum illo quod est emplastratum exterius apponuntur contringentia, ne possit penetrare, & ideo ad se aliud attrahit cum nō possit ab alio trahi causa dicta.

Item cum illud exterius positum aliud attrahat, naturā percipiens se per illud iuari fortificatur, et illud expulsiō, & ita attrahitur, & expellitur a natura tanquam natura nocenti. Sed tunc questio erit, quare aurum non attrahit aurum, & ferrum, ferrum.

Dico q. in corporibus nimis siccis, & duris a quibus nihil euaporat, cum quo virtus fortis multiplicatur, non sit attractio similis in forma, vnde aurum nō attrahit aurum, nec ferrum ferrum, quia nimis sicca, vnde si illa virga coryli esset nimis sicca, & non recens, non fieret coniunctio nec caro thiri similiter. Sed tunc est questio difficultior quomodo adamas attrahit ferrum, & etiam adamas, adamantem, cum ab eo non possit euaporare aliquid, cum sit ita durum, q. vix possit frangi. Dico q. facit hoc multiplicando suam similitudinem, & sine euaporatione aliqua, excitat ad potentiam actiūm incompletam existentem in ferro, quæ nata est compleri per formā adamantinis, ideo mouetur ad ipm. Vnde dico, q. in adamante est velligium orbis, vnde est in eo aliqua pars habens in se proprietatem occidentis, alia orientis, alia meridiet, alia septentrionalis, & dico q. in parte pro meridie, & septentrione existente, maxime attrahit, & parum a parte orientis & occidentis, vnde sunt in eo fortiores virtutes polorum, quod cognoscitur a nautis quia attrahit qñ habent ventum septentrionalem aut meridionalem.

Sed quo modo tunc discernatur, verum sit meridionalis aut septentrionalis. Dico q. sic accipitur testa cuius plena aqua, & mouebitur fortiter, & tunc ponetur adamas in testa fortiter mota, tunc pars meridionalis ad meridiē mouebitur, & septentrionalis ad septentrionem. Et aliquid quando accidit, q. illa pars quæ est meridionalis, attrahit illam, quæ est habens proprietatem, & naturā septen-

trionis, licet sint sub eadem forma specifica, & hoc non est nisi per aliquam proprietatem magis completam, existentem in parte meridionali, ad quā est pars septentrionalis in potentia, & completur sua potentia per ipsam, vnde dico q. nunq. p. meridionalis attrahit partē meridionalem, nec septentrionalis septentrionalem, quia neq. est in vna aliquid quod indigeat alia, propter q. fiat motus, cum sint eiusdem formæ & proprietatis.

Vnde super hoc patet ignorantia quorundam gentium, q. aliquando adamas fugat adamantē, vt pars meridionalis meridionalem, quia hoc est falsum, licet vt deatur fugare, non tamen fugat, sed attrahit partē septentrionalem existentem in vna parte adamantis, et quia in opposita parte erit proprietates quasi inuicidie, ideo attrahendo partem septentrionalem ad se videtur fugare partem meridionalem, verbi gratia: ponatur hic adamas, cuius vna pars habet proprietatem meridiei, & alia septentrionis, & ponatur acus super illum lapidem ita, q. iaceat supra lapidem, tunc tangit vna extremitas acis extremitatem vnā adamantinis, & alia aliam, & extremitatē inflectur acus virtutis illius partis quā tangit, vt si tangat meridionalem, inflectur eius virtus meridionalis, tūc eleuetur acus superius, tunc cum inflectur ab adamante per totam aciem directē positum, illa pars acis in qua primo meridionalis, erit septentrionalis, cū toti acui inflectur virtus ab adamante, vt si intelligeremus, q. vna scutella plena aqua acui supposita directē inflecteretur virtus fundi scutellæ, & similiter est hic, q. illa pars acis, quæ primo tangebat partem meridionalem adamantis, vel iacebat super eam, quando fricatur pars illa ad partē illam directē, habet illa pars, quæ habebat primo proprietatem meridionalem, proprietatem septentrionalem, & tunc illa quæ primo erat meridionalis, cum sit septentrionalis, attrahitur a parte meridionali adamantis, quia nō attrahit meridionalem, vt dictum est, & per hoc quod attrahit illam, videtur fugare aliam, & sic simile huiusmodi non attrahit per simile actuale, sed cum sit possibile, vt partibus habentibus eandem formam & speciem, sint diuersæ proprietates, quarum vna est completa alia incompleta, per hoc fit attractio, & sic attrahit caro viperæ suum venenum, non venenum venenum, nec caro carnem, sed caro, venenum, quia habet proprietatem incompletā, licet eandem formam habeant, vnde nullus autorum dicit, q. venenum attrahat venenum, sed caro viperæ suum venenum, & adeps crocodilli suum venenum, et fortius q. aliud, licet attrahat quodlibet venenum, vnde aliquid est actus in carne viperæ extra, quod non est in veneno intra, ideo attrahitur.

Ad primum patet, q. licet essent eadem in forma, non tamen in proprietate formæ, nisi vt dictum est, quia vnū incompletum est in proprietate respectu alterius.

Ad aliud dicendum, q. cum caro viperæ exhibetur intra, cum habeat proprietatem monendi ad exteriora, secum ducit superfluitates, & venenum quod in vno transitu reperit, sed cum extra attrahit proprietate illud venenum, vt dictum est, & iterum extra posita attrahit, cū non possit moueri intra. Item ipsa cum detur intra, cum aliquibus constitutis in stomacho existens ad os stomachi attrahit venenū, & ipsum post ad exteriora expellit, & secum ducit, cū de eius proprietate sit moueri ad exteriora.

Explicit expositio Ioannis de sancto Amando super antidotario Nicolai.

Gentilis

GENTILIS FVLGINATIS

de proportionibus medicinarū, et de modo inuestigandi complexionis earū, & ad sciendum conuenientē dōsim cuiuslibet medicinę.

RATIA luddioris habitus, quę Mefue denotat in modis et proportionibus medicinarū, quę inuicem confici debēt, sicut etiam graua latioris scientię ad formas earum inueniendas, et doses earum compositionū magis proportionales, quę in libris reperitur alijs, hunc breuem tractatum insequar. In quo ostendam omnem moderationem medicinę laxatiuę compositi, & modos compositionis ex simplicibus medicinis, & proportiones ad eas attendendas, & doses propinationis earū fm exigentiam huius artis; declarando dicta quorundam super hoc.

Huius. n. tractatus sciētia est maxime necessaria, ppter ea quia libri sapientū ceciderūt iam in adulterationē, nō propter venerabiles sentētiās ipsos, & sciētiās eorum cōpositiones & canones, sed propter scriptorū insufficiētiā vel negligētiā. Et n. sicut processus in prole, spēm primi patris debilitat, donec nō sit dignum nomen gentiū antiquę proli radicaliter assimilari. Sic ppter scriptorū degeneracionem, id libri antiquos videntur corrupti. Hoc declaratur, quia si Gal. libros Hip. copiasset, proprio calamo, essent libri Hip. autēti, & cōplem & exēplū Gal. errore manus est ab illo deficiens, quanto ergo magis, cum idiotę scribentium seminantur exempla.

Et quia libri theoricę intellectus regulatur, libri autē practicę sola fide quasi adherendo experimentis. Ideo scribitur, discernen est maximū in libris practicę, practicos autē canones nunquā recuperat intellectus, quia (vt dixit Gal.) hęc pars nō est sciētiālis, sed experientialis, vt Haly. a. tertio techn. cōmēto. lxxxvij. Theoricos autē si dubitauerit, inuenit, ac imperfectos eos certificat intellectus, & complet, cuius signum est, quę plurimi libri practicę sunt corrupti. Et si discursus antidotarios, inueniētes in eis maximā diuersitatem in ponderibus, sepe. n. scribitur, 3. pro libra, & 3. pro 3. cuius error facit medicum libris adherentem esse medicum equiuocę, vbi non perussit eum huiusmodi scientia.

Hoc igitur opus breue nebulosam viā practicę in hac parte elucidabit, vt quis hęc doctrinā imitans, testus male scriptos decidat, bene scriptos sequatur, & eis adhareat, donec doses medicinarū per se intelligat, & per se ipsum male positas corrigas, sicut mihi pridie contigit in nono Alinano. male scripto. cap. de podagra. vbi ponit descriptionem pilulatum, quę de multis allegatur, scilicet pilulatum, quę non valentes incedere, incedere faciunt, vbi ponitur in vna dosi quarta pars, 3. scamoneę quę est. xv. grana, & hoc est erroneum, & ideo scripsi in margine, scamoneę quarta pars vnus scrupulū, & remouit. 3. & tunc dosis est scilicet, & pro certo illa litera fuit eius, non enim nūtum est cum antidotarijs, & alijs descriptionibus sapientum absq; hoc tractatu procedere.

Diuisio huius libelli.

Confinet tractatus iste tria capitula, non. n. scientia proportionū medicinarū simplicium ordinatur, nisi ad doses compositionum medicinarum inueniendas: proportionēs autem tales sunt duę, vna est medicinarum simplicium respectu totius, alia est proportio simplicium medicinarum inter se, ex prima proportione inuestigatur complexio medicinę laxatiuę compositi, ex alia inuestigatur cōpositio medicinę laxatiuę cōpositę. Sunt ergo tria capitula in toto,

De proportione simplicium ad totum cōpositum, id est de complexione medicinę laxatiuę. Caplm p̄mū
De proportione medicinarum simplicium inter se, id est de compositione medicinę. Caplm ij
De dosi earum. Caplm iij

PARTIS EXECVTIVAE

Capitulum primum.

Complexio autem medicinę laxatiuę est duplex, vt ad presens spectat, quidā est ex primis qualitatibus resultans, quomō dicimus quę medicina laxatiua est calida vel frigida.

In tali vel tali gradu. Alia est complexio resultans ex qualitatibus primis per quas medicinę habet operationes tertias, vt dictum est quinto Colliget, & ibi vide bene ad litteram, & talis plus habet dici forma compositi, vel qualitas quę complexio, nam complexio proprie significat supra qualitates tangibiles.

De primo quidem dicendum, quę medicinę simplices in composito laxatiuo, vel sunt eiusdem complexionis, vel diuersę. Si iussit, vel sunt cum eodem gradu, vt cum cōmiscemus crocum, & mannā quę ambo sunt eiusdem complexionis & gradus, vel sunt eiusdem cōplexionis, et non gradus, vt cū cōmiscemus crocum cū caryophyllis. Et n. crocus calidus in pmo caryophyllus in tertio.

Quare si miscetur medicinę eiusdem complexionis, et gradus, tunc complexio medicinę est nota, quia illius complexionis, & gradus cuius complexionis gradus est vnaquęq; earum simplicium medicinarum. Illius gradus & complexionis est medicina composita, vt confectio ex cinnamomo, mace, & galanga, est in secundo gradu caliditatis fm vnamquamq; earum, quia vnaquęq; earum est in eodem gradu.

Et si aliquis diceret, quę medicina ratione suę quantitatis excedit gradū suū, vt secunda primi capituli, de eo quod comeditur, & bibitur. Et ideo plures medicinę eiusdem gradus videntur eleuari supra illum gradum.

Dicendum, quę illud est per accidens.

Et illud etiam nō est ad propositum, quia de tali medicina cōposita, in damus, quantum daretur de vna illarū simplicium. Si n. fieret confectio ex cinnamomo, daretur de ea 3. f. sicut de tali simplici daretur 3. f.

Sed dices, quare ergo fit compositio ex quo sunt eiusdem complexionis & gradus?

Dicendū, quę in operationibus secūdis, simplicia hēnt alia, et alia iuuamēta, licet sint eiusdē gradus et cōplexionis.

Nam miscendo galangā cum cinnamomo, quę sunt eiusdem gradus et cōplexionis, aliud in iuuamēto ex operationibus secundis habet galanga quę cinnamomū, quia galanga reaggregat partes stomachi relaxatas. Cinnamomū autem fubilat, & aperit vias, & macis cōfortat cor, ergo licet cōueniant in gradu qualitatis eiusdem, vel complexionis, nō tñ cōueniunt in secundis qualitatibus, et ista compositio debet fieri, quia vna medicina habet proprietatem iuuandi, vel nocēdi vnu corpus, & non aliud, imo vnu membrum, & non aliud: imo vna hora, & non alia, ne ergo cadat error miscetur plures eiusdem virtutis, quia licet galanga inimicaretur vni membro, et cōfesset pluribus, miscemus sibi medicinās eiusdem virtutis, vt ex toto remaneat securitas curatiōis, & causam huius permissionis medicinarum, nunc cum vna, nunc cum alia, tangit Auicē. quarta primi capituli primo, & secundo casu. capitulo de lacte. & ij. casu. Fen. x. capitulo de cura asthmatis. & xx. tercij cap. de dolore iururum. & Gale. viij. ter. Inspeciat naturarum diuersas proprietates.

Et hic non quero vtrum mensurę secundarum qualitatum,

Cōplexio me. laxatiuę duplex.

Diuisio medicinarum.

tatum, & tertium sequantur mensuram primarium sed de hoc apparebit tibi, si legas quinto Colliget capitulo liij. Si autem medicinae sint eiusdem complexionis, & non sunt, tunc oportet considerare actionem, & resistenciam graduum ad inuicem.

Et in hoc errauit vehementer Bartholomeus varignana in tractatu suo dicens, si medicina componatur cum similibus in complexionem, quod eius complexio est tanto inferior, sicut si componeretur ex pluribus calidis, esset calidior quod si ex paucioribus.

Sed hoc est contra principia medicinae, nam aliqua medicina composita ex aliqua vna re calida solum est calidior aliqua composita ex viginti calidis rebus.

Et pro tanto sumitur dictum domini Aui. v. Cano. & Auer. v. Colliget capitulo. liij. quod quando cum medicina magis calida componitur minus calida, medicina magis calida remittitur & secundum quod est maior distantia earum ad inuicem, secundum hoc est magis calidæ maior remissio. Et hoc idem probatum est in physica. nam magis tale per participationem sui contrarij fit minus tale: hoc etiam determinatum est super libro de differentiis feb. Dico ergo, quod si cum medicina calida in primo ad ad medicinam calida in. liij. sicut crocus piperi, quod tunc medicina calida in. iij. vel. liij. remittitur ad aliquem numerum siue mansionem suae latitudinis. Omnis enim gradus, tres numeros, siue mansiones habet, ut exponit Haly. & plures commentator in technic, et ideo Gal. ponit exemplum in numeris, & non in gradibus, vt plures commentator cum mento. viij. sed de hoc non expedit disputare, sed tamen Auicem. & Auer. concedunt talem resistenciam, & oppositionem inter medicinas diuersorum graduum complexionis eiusdem existere, & quod gradus non sunt aequales in perfectione, & quod gradibus accedit imperfectio ratione participationis sui contrarij, positive vel priuative, & nos declarabimus super secundum de differentiis feb. & super. ij. Colliget si Deus voluerit.

Item est intelligendum, quod tales medicinae quae sunt diuersorum graduum fuerint cum debita quantitate vtri usque: nam vinum debile, si addatur vino magne virtutis in aequali quantitate: aut in media parte, tunc remittit illud. x. g. Cyathus vnius cum cyatho alterius, aut medietas vnius cyathi parue virtutis cum cyatho magne virtutis debilitat omnino fortitudinem maioris.

Sed si parua quantitas puta. 3. i. debilis vini addatur cum cyatho vnius fortis vini, & potentis non permutabit ipsum, quoniam per paruitatem suae quantitatis non habet proportionem vni debili respectu illius fortis in permutando.

Et eodem modo intelligendum est de societate medicinarum. Si enim misceatur piper & crocus in quantitate aequali. x. g. remittitur piper ad secundum gradum, & eleuatur crocus ad secundum gradum, & si misceatur crocus in media parte cum pipere, remittitur piper ad tertium gradum, & eleuatur medietas croci ad tertium gradum, quia propter paruitatem quantitatis croci, virtus eius resoluitur, non potens remittere ipsum ad secundum, & si superat quantitas croci quantitatem piperis, absque proportionem trahet piper virtutem croci ad quartum gradum.

Quantitas ergo consueta apud praticos est aequalis ponderis, aut parum excedens, aut in duplo quadrago, & quandoque est quantitas medietatis. In illis enim quantitatibus stat, proportio actionis & passionis, & illud oportet considerare sicut dictum est.

Et Auer. innuit contra hoc vnam rationem difficile, quia si medicina calida in primo remittit medicinam calidam in quarto ad secundum gradum, sequitur quod medicina calida in primo & frigida essent eiusdem complexionis, & probatur consequenter medicina frigida in primo associata calidæ in quarto remittit calidam in quarto plusquam remittit calida in primo vt noui est, sed non potest ea plus

remittere quod ad finem gradum, ergo &c. Præterea frigida in quarto associata calidæ in quarto remittit ipsam ad gradum secundum: & contra quia non potest ea remittere simpliciter.

Respondetur quod medicina frigida in primo remittit eam calidam in quarto ad eam in primo, sed medicina calida in primo remittit eam ad calidam in secundo, vel si hæc remissio non sit punctualis (vt dicitur in remissio magis calide, & minus calide de mete Auer. & omnium. Ad secundum dicitur, quod ex medicina in quarto gradu calida, & frigida in quarto, non fit remissio ad gradum, sed fit temperamentum. Et est alia ratio philosophica quam scribit Alchundus: quod minus calidum associatum magis calido intendat magis calidum, & non remittat. Expecto solvere Deo duce super. v. Colliget &c. rō stat in hoc, Sumo vnum corpus in quo caliditas sit in tertio gradu, & frigiditas in primo, & vocet caryophyllus, summo aliud corpus in quo caliditas & frigiditas sint aequales, ita quod habeat duos gradus caliditatis, & duos frigiditatis, & vocet zucarum: tunc arguit, maior est proportio actionis a calido in duobus gradibus ad frigidum in vno, quod sit proportio calidi in tribus gradibus, ad frigidum in duobus, sed in caryophyllis est frigiditas vnius gradus, quæ contra operatur caliditati zucarum. In duobus gradibus, & in eodem est caliditas in tribus gradibus quæ contra operatur frigiditati zucarum. In duobus gradibus: ergo associatus caryophyllo, & zucarum, caliditas zucarum plus remittit: vel corrumpit frigiditatem caryo. quod caliditas caryo. frigiditatem zucarum per maiorem proportionem equare augebit caliditatem caryo, et non remittit eam. Et ratio stat in hoc, quod præsupponit in medicina calida esse frigiditatem in actu, & tunc erit in omni parte in qua est etiam caliditas.

Et hoc est impossibile, & hoc negabit in præallegato capitulo quoniam experientia preteritorum huic est contraria. Stiguitur ex dictis mensura complexionis medicinae compositæ ex medicinis simplicibus diuersis in gradu, & non in complexionem. Si autem medicina sit composita ex diuersis in complexionem, tunc vel ista sunt aequalia, vel in aequalia, siue diuersa.

Et est considerandum quod aequalitas vel diuersitas attenduntur penes tria. I. numerum, quantitatem, & virtutem.

Si ergo sunt aequalia in quantitate numero & virtute, tunc complexio compositi est media inter illa. Et enim quia contraria agunt inter se, & quia sunt aequalia in virtute non agunt positive, sed remissive aequaliter tetragena dote in naturam medij.

Si autem sunt aequalia in virtute, & non in quantitate vt quod sit in eo medicina frigida in tertio gradu, & sit quantitas drach. ij. & sit medicina calida in tertio gradu, sed quantitas 3. s. tunc quia ratione quantitatis maioris actio plus continuatur & perdurat, remittitur pro certo medicina frigida in aliquo gradu, & tunc compositum deducit ad calidum, & non ad medicinam, quoniam quantitas est causa intensiōis graduum, sed per accidens: vt in cap. de eo quod comeditur, & bibit &c. v. Colliget capitulo penultimo. Et non imaginor aliam causam modo, nisi quæ dicta est, quoniam in maiori quantitate virtus actionis plus perdurat. Et eodem modo intelligendum, si sunt in medicina composita medicinae simplices aequales in gradu, sed inæquales in numero: quia plures de calidis quod de frigidis, aut econuerso.

Si autem sint medicinae diuersæ in complexionem, & vna habeat excessum in gradu super aliam, tunc predominat gradu dicto compositum esse tale, vt si sit vnum componentium calidum in quarto, & aliud frigidum in primo, hoc compositum dicetur calidum, non tamen in quarto, sed secundum resistenciam, vt dictum est supra. Quia si calidum minus reducat magis calidum ad remissionem gradum, multo magis frigidum, & hic est canon Auer. v. Col. penultimo capitulo.

Consideraretamen oportet, quod mistio talium debet fieri

Med.

Mm fm

Cōclū
sio scda
cōpleta

Digres
o in q
onit
ubia.

fm quantitatem proportionatas, non dico aequales in pondere, sed in proportionione. ¶ g. chamæmillæ. 3. i. minus calidæ q̃ piperis, piperis. 3. ij. sunt ergo sumende quantitates sicut inuestigat Auer. cum quibus salentur operationes illorum simplicium, vt. d. Gal. tertio de complexionibus cap. tertio, q̃ modica quantitas ignis nō calefacit.

Et hæc est scientia inuestigandi de complexionem primam in compositis laxatiuis.

Dicendum nunc de complexionem siue forma laxatiui vt solutiuum est, & totū hoc dependet ex prædictis, supponendo gradus in medicinis laxatiuis. Omnes. n. medicinæ laxatiuæ sunt eiusdem forme, quia omnes mouent per acuitatem. Ita q̃ et illæ quæ mouent comprimendo habent aliquas partes acutas per quas proportionantur ad determinatum humorē, & ad actum solutionis: quibus præter acuitatem habet aliam formam specificam, per quam soluitur, vt dictum est in principio huius libri.

Differunt ergo medicinæ laxatiuæ fm gradus. Quædam enim sunt in primo gra. fm q̃ Bartholomeus recte exponit vt quæcūq̃ sunt in extremo debilitatis, vt aqua lactis, mel ros. succus absinthij, succus ros. syrupus violæ. &c. Quædam in secundo, vt quæ excedunt prima, vt tamarindi, casia, manna & quædam species myrobalarum. Epithymi sene & similia. Quædam in tertio gra. vt solutiuu euacuantia attrahendo. Talia enim sunt solutiu fortia, vt aloes, turbihi, agaricus, hermodactylus, polypodium, reubarbarum. Quædam in quarto vt vehementer acuta, sicut helleborus, esula, cataputiu, meze reon, coquinatida, scamonea, serapinu &c. Et hos gradus inuestigat Auer. v. Colliget capitulo penultimo.

Et quia omnes isti gradus sunt sub eadem forma, siue sit talis forma manifesta uel occulta, non sequitur q̃ plus remittit minus, solutiuu medicina magis solutiuu q̃ remittat eam medicina nullo modo solutiuu. Et causa est quia inter solutiuas nō est diuersitas graduum pen participationem contrariæ formæ, quæcūq̃ sit illa forma, sicut est in gradibus primarum qualitatum. Et hæc est sententia Auer. v. Colliget: capitulo. lviij. Vbi assignat causam q̃ si iungatur medicina, minus aperitiua, magis aperitiua, q̃ medicina magis aperitiua remittitur, quia oppositio ad oppilationem in medicina debilis aperitionis est maior q̃ oppositio eius in medicina fortis aperitionis.

Et in hoc videtur contradixisse sibi Bartholomeus cū dixit in fine tractatus, q̃ si iungatur scamonea cum alijs medicinis solutiuis, debet dari in minori dosi, q̃ si iungatur cum digestiuis, quia iuuat operationem suam. Et in eodem dixerat, q̃ si scamonea adiungatur medicinis debiles, q̃ debet dari plus de ista medicina in quarto gradu. Et improbat eum similitudo quam etiam ipse concedit in medicinis, quo ad secundas operationes, & in medicinis quo ad primas. Ideo dico q̃ si associetur medicinis saltem primi, & secundi gradus, vt cum epithymo & manna &c. q̃ debet poni in maiori quantitate, & etiā si iungatur cum suis consolatibus, vt infra. Cum medicinis autem tertij gradus, est magna similitudo, & ideo inter eas non est magna resistentia, sicut enim modicum distans, ita modicum se alterat, sicut calidum in tertio, & calidum in quarto. Causa autem alterationis in diuersis gradibus est nota. Et quia proportionabiliter se habent medicinæ solutiuæ ad quartum gradum, cum medicinis calidis vel frigidis, ideo conclusio dicta supra de remissione medicinæ frigidæ, composita, per societatem medicinarum diuersorum graduum est similis, & necessaria.

Vt dicamus q̃ si medicinæ solutiuæ in quarto gradu vt est scamonea, addat medicina solutiuu in primo vel secundo, remittit eā ad debiliorem gradum. ¶ g. si addat scamoneæ, succus rosarū, vel aliqua medicina, primi gradus solutiuu, q̃ tunc illud totum sit solutiuu in secundo gradu, & si addat aliqua solutiuu in tertio, ut turbihi &c.

q̃ sit solutiuu in fine tertij, vel in principio quarti.

Et hic notandum primo q̃ hoc habet intelligi vt supra dicitur, q̃ talis mistio fiat fm quantitatem in qua saluatur operatio simplicis medicinæ, neq̃ sit quantitas tam parua vt cum ea non stet operatio, vt de scamonea vsq̃ ad quatuor grana, neq̃ sit tanta quantitas q̃ excedat operationem, vt cūdam⁹ de turbihi. 3. f. & aloes &c. sed sit quantitas proportionata, quia si est ibi de turbihi, quanta est sua dosi naturalis ab. 3. i. vsq̃ ad duas, & sit ibi de scamonea quantitas naturalis scilicet a granis quatuor vsq̃ ad. xij. hac enim proportionem seruata apparet manifeste quod diu⁹ tum est. Et si excedat quantitas vnus quantitas alterius, secundum hoc debet fieri proportio: vt supra ostensum est diligenter.

Secundo notandum, q̃ etiam isti gradus habent latitudinem, quia medicinarum solutiuarum in quarto gradu quædam soluit plus, quædam minus, vt scamonea in vltimo quarti gra. & colocynthis in principio quarti.

Ex his ergo diligenter apparet quæ sit forma solutiuu, vt sumamus in exemplo confectionem de manna Gal. quam scribit Mesue in antidotario. &c. manna dissoluta in succo rosarum lib. i. scamoneæ. 3. s. hæc medicina composita habet medicinarum solutiuu in quarto gra. sicut scamonea, & habet solutiuu in secundo, sed quia manna coniungitur cum æquali quantitate solutiuu, in primo gradu, sicut est succus rosarum, ideo fit manna solutiuu in fine primi grad. & quia quantitates sunt proportionatæ, quia in omni. 3. manna ingrediuntur. 3. ij. scamoneæ. Ideo remittitur solutiuu in quarto, ad solutiuu in secundo, vel in fine secundi tenditur solutiuu in primo, quæ est manna cum succo rosarum ad solutiuu in fine secundi, quare talis confectio est solutiuu in fine secundi.

Et ideo bene dixit Gal. q̃ est medicina benedicta, quia omnes tales secundum gradus sunt mouentes sine situatione: & dosi in ista est. 3. s. Et ista sunt necessaria ad inueniendum doses medicinarum solutiuarum compositarum sicut dicitur in tertio capitulo.

Considerandum etiam q̃ non solum medicinæ minus solutiuu remittunt medicinas solutiuas, verum remittunt etiam eas. Societates medicinarum alterantium præter q̃ sint solutiuæ, aut resistentium effectibus earum, vt dicitur in sequenti capitulo.

Et ideo quibus in hiera Gal. sola medicina solutiuu sit aloes, q̃ quidem est solutiuu in tertio, tñ quia sociatur medicinæ p̃dictæ ei remittit ad finē secūdi, sicut si addatur, aloes, casia, myrobalani, absinthij, reducit ad secundum gradū solutiuu, & hoc sufficit ad inueniendū cōpōnes medicinarū, & p̃poriones simplicij respectu totius.

Capitulum secundum.

Nunc vero dicendum est de p̃porione medicinarum simplicium respectu earum inter se, talis autem p̃porio est debita compositio simplicium medicinarum, pp̃ quod auertendum, q̃ necessitas compositionis medicinarū solutiuarum est pp̃ alterum triū. Vel .n. medicina solutiuu est debilis vel tarda, sicut turbihi, aloes &c. & tūc eget compositione & societate medicinæ acutis eā, aut festinatis, & velocitatibus operationes suas sicut turbihi miscet zingi. &c. Vel medicina solutiuu, est maligna in cōpōne sua, & hoc aut in cōpōne primarij qualitatum, quia sit nimis acuta calefaciēs, aut secundarij quia vlcerosa, excoctas, aut tertiarij, quia à proprietate habet aliquem malum effectum, vt aloes, & scamonea, hñt aperire orificia venarum, & tunc eget compositione ex societate insistentium vt diceb. Vel medicina nec est debilis operationis, nec est maligna in se, sed nō respicit determinatum membrum, à quo purgare volumus, & tūc eget societate medicinæ deferētis eā ad membrum, his tribus modis compositio cum medicina solutiuu est necessaria. Talis autem compositio non potest conueniēter fieri, nisi

nisi habita proportione cadente inter simplicia que componi debent. Talis autem proportio est duplex, quedam est, portio forme specificæ, ut cū dicimus scamonea nocet cordi, ut dicit subtiliter Mesue, & cum hoc inflāmat, & cum hoc aperit officia venarū. Et sunt medicinæ que habent proprietatem ad illas res resistentias, ut ambrā a proprietate confortat cor, & chrystallum infigidat, gallæ confringunt officia venarum, non tamen permittio eorum cum scamonea est viliis, quia non cadit inter ea portio a forma specifica, sed ponemus cū ea propter primum spicam, propter secundum camphorā, vel sandalos, propter tertium tragacanthum vel masticem. Et ista portio est inuenta per experientiam, ad proprietatum reuelationem, & de ista proportionem non oportet prolongare, quia autores ponunt medicinas habentes ad inuicem talē proprietatem, ut dicam, numeratō species earum. Alia est portio medicinarū, quo ad quantitatem, de qua excusat se Mesue, ut si zingiber ad proprietatem & proportionem, primo modo sumptum ad turbith, nescimus tamen proportionem quantitatis eius, & de tali proportionem est hic intentio.

Secunda pars huius capituli, in qua ordinatur ad ponendum conclusiones.

Dico igitur quod alterans aliud, vel alterat iuuando virtutem eius, & hoc duplex, vel acuendo, vel deferendo virtutem eius. Et tale alterans non oportet quod sit quale alterabili, sicut videmus, q̄ si quatuor homines non possunt trahere aliquā molem, addito homine vno, trahent eam eodem modo si medicina propter debilitatem non potest complere aliquam operationem, modico sibi addito completit eam. Etiam illa que acunt, ut plurimum medicinas, aut deferunt eas sunt acuta, sed addere in medicina acutis est cauendum, ut dicebat Mesue. Et idem infra quod omnis medicina laxatiua quanto est vi cinior est peramentio, tanto melior se incolumior est. De bemus igitur medicinas simplices propter prædicta iuumenta necessarias ponere in tanta dosi, quod ad dosim medicinarum conuenientem, veniat de prædicta medicina in minori quantitate. Ut si in 3. s. laxatiui sit de medicina laxatiua dosi propria, ut si ponamus de aloë drach. ij. sint de consolantibus drach. i. aut scrup. ij. aut secundū exigentiam expurgandi corporis. Et communis quantitas harum consolantium, vel restituantū est tertia pars, aut quandoq̄ medietas. Ut patet in hiera quam scribit Gal. vij. ter. capitulo. ij. quod dux partes sunt aloës, & vna consolantium, vel tertia, & hic canon est conueniens dosi. 3e. turbith electi drach. ij. zingiberis scrup. ij. zucari duplum, vel agarici drach. i. s. vel secundum quosdā medicos vt agarici drach. i. salisgemmæ scrup. 5. Aut propter ferositatem salis, ut doct ad literam Mesue capitulo de agarico. Acutias tamen salisgemmæ est suspensa, & ideo ponimus in valde paruo pondere quādoq̄ vt dicamus, agarici drach. i. salisgemmæ grana. ij. vel plus vel minus, & hoc est p̄ accidens. Et si volumus deferre ad caput addimus spicæ vel nucis musc. eandem quantitatem cū istis quantitativibus. f. 3. s. vel fm quosdā medicos agarici. 3. i. salisgemmæ. 3. s. spicæ. scrup. 5. cum aliquo syrupo.

Vbi oportet tamē q̄ illæ medicinæ solutivæ miscantur alijs medicinis remittentibus, vel debilitantibus, debem⁹ addere in confortantibus operationes earum, & eodem modo oportet intelligere de alijs que associare oportet medicinis laxatiuis, vt alterent eas propter iuuamentum virtutis debilis earum aut deferant eas. Si autem alterans alterat propter malitiam, tunc hoc non conuenit nisi in medicinis tertijs vel quarti gra. pp acuitatem earum & venenositatem, & quia non querit solū q̄ venenositas medicinæ remittat, sed q̄ omnino prohibeatur, a suo malo effectu. Et cum prohibitio alicuius operationis non possit fieri nisi ab æquali i virtute opposita, ideo oportet q̄

medicina que additur pp hoc iuuamentum sit æqualis quātitas. Si medicina agat a forma specifica, sicut si. 3. s. ponentur in solutio compositis scamonea. g. vij. ponemus masticis vel tragacanthi. g. vij. aut plura. 3. s. vel. 3. i. aut galliæ similiter sicut est dictum Mesue de colocynthide q̄ deur cum laudano aequali quātitate, quia laudanium a proprietate resistit no commentis colocynthidis Et ratio est istā nā effectus a proprietate vel a forma specifica provenientes, non possunt impediri, nisi a contraria dispositio, que sit virtutis æqualis, & hoc in his que agunt non a complexionibus, sed a forma specifica, ut plurimum: sicut cum æqualitate quātitates. Dicitur. n. q̄ adamas prohibet ferrum ab attractione a magnetē, & tunc si. 3. i. ferri debet attrahi ab. 3. i. magnitudinis posita cum ferro. 3. i. adamantans non attraheret ferrum: oportet igit q̄ æqualia sint talia, q̄ mouent fm proprietatem. Est tū aduertendum hic vbi tales medicinæ acutę non associantur cum alijs reprimentibus complexionem eius: si autē associetur scamonea cum cāphora & succis frigidis, non egebit tanto masticē. Nam forme specificę non agūt nisi cum suis complexionibus, ut dicit Auer. vij. phy. comment. xxxv. q̄ magnes non attraheret ferrum, si fricaret cum alleis, & carabe non attraheret paleam, nisi calciat. Ideo acutias medicinarum remittuntur remittuntur fm eum etiā operatio sua proprietate, & ideo indiget minoris societatis medicis contrariis sibi a proprietate. Debet igit si medicina componatur simplex, poni cum ea æqualis quantitas resistentis, & hoc in operationibus, & effectibus a forma specifica. In operationibus autē caliditatis & frigiditatis oportet q̄ fiat resistentia per maiorem quantitatem. Cum illæ sint calidę in tertio vel quarto, ideo indigent pluri quantitate frigidorum: nisi sint frigida narcotica in quarto, & tunc sufficit æqualis quantitas vt succi lactucę, vel nenufaris. 3. s. cum sagapeno. 3. s. vel opij quantum granum lentulicę. Scamoneę tantundem, vel opij, & castoreę ponitur enim castoreę pro æquali quantitate: vt remittat opij stupefactionem sicut est dictū Aui. in lib. de viribus cordis in sua notabili cōfectione. Raro tū hæc compositio est necessaria, sed si debeamus infigidare scamoneam, faciemus cum camphora & faudalis & semine acetosę vel endiuicę, vel tragacantho pōnto quantitatem infigidantium maiorem, cum caliditas. 4. sit acutior in actione. Lomni frigiditate eiusdem gradus, vt Aui. primo cap. Fen quarta secūdo & tertio. c. & tertio Cañ. Fen. ij. His igit cōsideratis patet scia. si componis, et proportionis medicinarum simplicium adinuicem.

De dosi medicinarum. Capitulū tertium.

Vllo modo inuestigandi complexionem medicinarum laxatiuarum, cum posituram p̄ quam diuturnatur calidę plus, vel minus frigidę, humidę, sicce &c. q̄ quam dicunt et solutivæ in diuersis gradibus, & viso de mō compōnis earum, & simplicium p̄portione adinuicē, &c. restat videre de dose earū & primo quedā in generalis, secūdo quedā in spālī. Dosis est duplex, quedam est dosi simpliciu, & de ista dicimus fm q̄ autores scribunt. Alia est dosi cōpositōis, ad quā inueniendā est laboradū, pp corruptionē librorū ex parte ignoratię scriptorum. Et ista dosi q̄ sequitur quantitatem medicinarum laxatiuarum, q̄ p̄ proportionem partium adinuicem, per quā proportionem d̄ tota medicina laxatiua in tali gradu: primo dicēdum de secunda dosi, & scda de prima: primo igit de dosi que sumit a forma totius cōpositi, scdo de ea que sequit cōpōnem partiu simplicium.

Oportet scire q̄ dosi medicinarū cōpositarū solutivarum debiliū vel solutivārū in pmo gradu incipit ab. 3. i. Dosis medicinarū solutivarū in scdo gra. incipit ab. 3. s. Dosis medicinarū solutivarū in 3. gra. incipit a. 3. i. vel. 5. Dosis aut solutivārū in quarto est diuersa, fm q̄ quartus gradus habet latitudinem manifestam, quedam sunt

Mes.

Mm ij in

Cōclusio
completa
p̄
ing
p̄is
hui⁹ ca.

in vltimo acuitatis: vt hellebōrus, scamonea, scēbram, mezercon, euphorbium, colocynthidis. Quedam sunt nō in vltimo quarti gradus: ut cucumer a sininis, sagapēnū, cataputia, serpentaria. Scēbram ergo primarum incipit à granis, & secundarum à scrup.

Verbi gratia, dosi fucci rosarū simplicis syrupi vīo. mellis &c. est ab. 3. i. vsq. ad. iij. vel. iij. & serum caprīnum vsq. ad. vi. 3. ab inde infra scilicet ab. 3. i. non habent notabilem operationē, & ab inde supra scilicet ab. 3. iij. vel. iij. ascendunt ad secundum gra. solu.

Dosis autē secundi gradus solutiu incipit ab. 3. 5. vsq. ad. 3. i. 5. vt dosi epithymi, fenæ, calicæ, tamarindi.

Dosis tertiū gradus solutiu est. 3. i. vsq. ad. 3. iij. vel vt plurimum ad. ij. vt aloes à drach. i. 5. vsq. ad. iij. agarici à drach. 5. vsq. ad. ij. hermodactylorum à drach. i. vsq. ad. ij. vel. iij. myrobalanorū: reubarbari, 3. ij. vsq. ad. 3. 5. Ideo ponitur secundi gradus. dosi nurbith à 3. i. vsq. ad. ij. vel. iij. & sic de alijs

Dosis igitur quarti gradus in prima latitudine stat cū istis tertiū gradus: vt dosi cucumeris asinini est à 3. 5. vsq. ad. 3. ij. dosi sagapēni est à 3. 5. vsq. ad. aut. i. Dosis cataputiæ est à 3. 5. vsq. ad. 3. i. Sed sit per cataputiam intelligi ter granum regum, est magis solutiuum, & ponitur dosi à granis quinque vsq. ad. vij. vel. x. dosi serpentariæ est à 3. 5. vsq. ad. 3. i. scamoneæ à granis. v. vsq. ad. x. vel. xij. & quidam eleuant eam vsq. ad. xvi. hellebori erit à xxij. granis vsq. ad. 3. ij. Sed Aui. in libro de viribus cordis, dicit q. eius dosi est gra. xxij. 5. & in decoctione 3. i. Dosis scēbram & mezercon est à gra. iij. vsq. ad. xx. euphorbi est à iij. granis vsq. ad. xij. colocynthidis est à xij. vsq. ad. xx. Dosis autem lapidis faraceni, armeni, lazuli, ponuntur cum dosibus solutiuarum in tertio gradu, cum sunt loti, et cum non sunt loti ponuntur cum dosibus solutiuarum in quarto gradu primi ordinis, & polypodium, & reubarbarum, tenent medium inter medicinas secundi gradus, & tertiū, ideo dosi eius est à drach. i. vsq. ad. aure. iij.

Quibus diligenter expositis & superiori doctrinæ applicatis, patet qualiter & quæ sit dosi conueniens medicinarū compositarū laxatiuarum: quoniam si inuenias eas in primo gradu, dosi est q. assignata est, & si in scda, vel tertio, vel quarto &c. & hæc doctrina iā declarata est supra.

Et ideo improbat quom facit Bartholomeus in dosi Aui. in tertio can. sen. prima de cura manice lupinæ, nō videtur esse conueniens, & est exemplum super quo ipse laborauit descriptio Aui. est hæc. 3p. pulueris hieræ, epithymi, stochadis, omnium, ana partem vnam, myrobalanorum, scamoneæ, ana partem mediam.

Nam si consideratur, ex dicta doctrina tale pharmacum est solutiuum in tertio gra. quoniam scamonea quæ est quarti gradus sociatur cum æquali pondere myroba. qui sunt secundi gra. solutiu, & cum hoc resistunt scamoneæ à complexione, & vt est communis opinio, corrigunt eius prauos effectus: quare quāuis myrobalani nō sint tantæ acuitatis in eadem quantitate quantæ scamoneæ, tamen remittunt, deinde adduntur solutiu secundi gradus, vt epithymi & pulueris hieræ.

Quauis enim aloes sit tertiū gradus solutiu: tamen cum puluere suo, vt dictum est supra remittitur à tertio gra. & cum contraria duo ponantur in quantitate dupla ad scamoneā remittitur virtus scamoneæ omnino à gradu suo, & descendit ad tertium gradum solutiu. Sed dosi solutiu in tertio gradu est à 3. i. vsq. ad. ij. potest ergo (sicut Auicē. præcepit) dari de eo. 3. ij.

Et pro certo iste contradicō suis canonibus, improbatō Aui. siue descriptionem eius, & hæc contradicō est satis publica, nā in suo tracta. eodē capitulo dicit, quod hæc medicina est in medio secundi gra. solutiuorum et quarti gradus, sed talis est in tertio, & postea subdit q. dosi est

3. ij. vsq. ad. 3. 5. & si mēa verba cōcludūt tu ipse respice.

Et causa erroris fuit, quia ipse opinatus fuit, q. cum additur medicinæ solutiue fortis virtus alia medicina fortutia, aut medicina iuuans eam q. debet poni in minori pondere. Et ibi est error & cōtra id quod ipse incipit, sed causa est quia ipse non prospexit mentem Auer. quinto colligit capitulo penultimo sic supra nos exposuimus est mens. Auer. confirmantis mentem Gal. in de simplici medicina. Vnde in confectioe de manna Galenus ponit in parua dosi, nec obstat maior dosi scamoneæ, & hoc quia solutiuum id reductur secundum totum ad solutiuum in secundo gradu: quamuis sit ibi scamonea à prædominio virtutis, sicut probatum est in fine primi capituli, & tamen in media. 3. totius confectiois de manna, quam dosim præcipit Mesue ingreditur scamoneæ gra. x. illa est magna dosi eius apud Dioscoridem Sera. Mesue: & fm alios libros habetur q. ponatur ad mediā libram mannæ. 3. i. scamoneæ vel. 5. & tūc in. 3. 5. totus est. 3. i. scamoneæ, & illa dosi est extra limitem quæ vult quæ ausum est, hanc igitur dosim scilicet. 3. 5. confectiois de manna præcipit. Et ego semper vsus sum ea quia tota illa medicina fit solutiu in secundo gradu.

Et non fit solutiu in secundo gra. nisi quia medicina minus solutiu dimittit de virtute medicinæ magis laxatiue, non ergo addit in virtute eius fm q. ille estimabat, & per cōsequens oportet q. ponatur in maiori dosi. Nisi medicinæ laxatiue quarti gradus societur medicinis laxatiuis tertiū gradus: oportet enim tunc nō addere in pondere, quia sicut dictū est, inter ipas est propinquitas, nec est tanta distantia quanta cum solutiu primi vel secundi gradus, & per consequens non est tanta remissio: quare sufficit minor quantitas solutiu in quarto gradu.

Et hic considerandum est de latitudine harum dosiū, quia cum medicinæ ponantur cum deferentibus virtutibus earum, aut cum acutibus eas, tunc debet poni in minori dosi. & cum ponuntur cum resistentibus & remittentibus malos effectus, debent poni in maiori dosi, et medio modo se habent, medio modo debent poni ut fecit Gal. in sua confectioe p̄dicta, & ibi posuit aliter dosim ex eo q. scamonea ponitur cū solutiuo debiliori quia remouet operationem suam, patet ergo in communi dosi medicinarum compositarū & maxime in pilulis & puluerib⁹.

Modo in speciali inuestigemus eam in confectioibus & electuarijs. Scias ergo q. à prædicto can. tu potes inuenire conuenientem dosim in libris & inconuenientem im probare sumendo in confectioibus et electuarijs gradū medicinæ laxatiue sicut dictum est.

Sed nimis alio modo inuestigandum est scilicet ex quantitate medicinæ laxatiue quæ ingreditur compositionem.

Propter quod sciendum, quod in toto composito est diuersis simplicibus, imaginandum est formā habere homogeneitatem: ita quod qualibet parte sumpta illius totius pharmaci sit eadem proportio simplicium ad inuicē, quæ est in toto composito, vt si in toto composito medicinæ solutiue sit tertia pars in quacūq. parte illius compositi, erit et tertia pars & hoc est planū.

Nam si in mislo prædominetur terra, in quacūq. parte missi debet prædominari terra.

Hoc supposito, leue est videre vtrum doses medicinarum solutiuarum scriptæ, sint conuenientes, supponendo vnum quod in dosi quam tu propinas sit conueniens dosi solutiuarum, si ingrediatur ibi plura solutiu, aut sit conueniens dosi vnius solutiu. Si solum vnum solutiu ingrediatur, vt in hiera Gal. solutiuum solū aloes est: oportet ergo tantum dare de illo electuario hieræ, q. in illa dosi. sit dosi aloes non excedens in magis & minus, verbi gratia: in toto electuario aloes ad triplum ad alias medicinas, vel fere, vt vij. ter. capitulo vñdecimo. ergo

ergo in quacunque parte erit pars aloes tripla, vel fere. Et ideo conueniens dosis eius est. 3. ij. cum medietate, quarum drachinarum duæ partes sunt partes aloes. & est 3. ij. sed. 3. ij. aloes est dosis conueniens.

In hiera autem cū scamonea, dosis est drach. ij. aut. ij. 4. quia acuitur scamonea pondo in omni libra hieræ simplicis quæ est hiera Gal. 3. i. scamonea correctæ, sed vige sima quarta pars libæ est. 3. 5. & vigesima quarta pars. 3. est gra. ij. 5. quare posuimus de tali hiera cum tali quantitate scamoneæ datæ. 3. 5. quia scamonea solum acuit in hac dosi virtutem aloes, nec ipsa de se habet virtutem solvendi, cum ponatur in minori quantitate, quàm sit conueniens ad suam solutionem.

Aduertendum tamen est ab apothecariis qui hodie accunt vnam lib. hieræ sim. & benedictæ simplicis cum quo quarto scamoneæ: scilicet cū. 3. ij. & quidam ignari, & presumptiui etiam addunt plus.

Sed apparet ex isto can. q. vna. 3. diagridij in vna librâ medicinarum solutiarum in quarto gradu, est inconueniens. Sed in tertio, vel secundo, est bonæ operationis sollicitans medicinas solutiarum, nec est timor de effrenatione eius, cum non ingrediatur cum quantitate, cum qua fiet virtus solutua, quæ est gra. ij. 5. quæ dosis est vigesima quarta pars vnius. 3. non sit dosis scamoneæ.

Oportet ergo allibrare in toto composito qui vult conuenientem dosim inuenire, quanta sit quantitas in toto medicinis laxatiuis, & quanta sit quantitas totius: deinde ponere dosim, de ea in quâ cadit quantitas conueniens, vel dosis laxatiuorum simplicium, quæ ponuntur ibi.

Et si sint ibi plura laxatiua, non oportet quod de vno quoque ingrediatur dosis conueniens, vt est ibi agaricus, turbiti, helleborus, scamonea, & aloes, nō oportet q. in vna dosi ingrediatur de vnoquoque. 3. i. vel. ij. quia sufficit q. de medicinis vnius gradus, tanta quantitas ingrediatur, quanta est dosis vnius earū. Verbi gratia, si sint in vna medicina duæ medicinae, puta agaricus, & turbiti, aloes & hermodactylus, sufficit drachma: pro quolibet in una dosi, quia sunt solutua in eodem gra. Et si sint ibi scamonea ex mezereon, & quæ sunt eiusdem ordinis, sufficit inter omnes ponere tantum, quantum est dosis vnius solutui vt apparet in dosi quam scribit in pilulis, in prægal legato capitulo de cura manix, q. deur ex eis. 3. ij. quod supra ostensum est contra Bartholomeum de vari: esse conuenientem dosim. Et hoc ostensum fuit dosi medicinarum solutuarum in se, quia ex solutuo in primo gra. potest dari tantum, & solutuo in 2. gra. tantum, & sic de alijs, vt supra patuit.

Sed ostenditur modo ex hac via (sic dictum est) pro cedendo in electuariis & confectionibus inuestigando quantum de solutuo ingrediatur in dosi, solutiuum illud est. Be. stochados, epithymi, hieræ picræ aff. partem vnâ scilicet drach. i. myroba. scamoneæ aff. partem mediam scilicet drach. 5. in toto sunt drach. iij. cuius octaua pars est scamoneæ, & octaua pars est. 3. 5.

Igitur in dosi duarum drachmarū ingrediis pro octaua parte medietas. 3. i. 5. scilicet gra. xxx. Et ista dosis nō est erronea, quia datur scamonea (vt supra dictum est) cum declinantibus eam ad inferiores gradus, nam primo miscetur cum equali parte myrobalarum, qui sunt in primo, aut secundo gradu solutiuorum, postea iterum cū alijs solutuis secundi gradus, sicut de epithymi mo & picra in dupla quantitate: quare pro certo trahitur ad debiliorem gradum suæ operationis.

Et illud in quo maxime errauit Bagholomeus, fuit cum posuit illam medicinam esse in tertio gradu, & dixit q. dosis medicinarum tertij gradus est a drach. i. vsq. ad. ij. vel. iij. Si enim debebat hanc dosim reprobare, non debebat procedere illa via, sed debebat dicere q. quantitas scamoneæ non erat in proportionē ad alias medicinas, pro

pter multam quantitatem: quare non fit remissio scamoneæ quanta expedit, & tunc rediisset ad primum, quia cum miscetur scamoneam medicinis debilioribus, ea potest poni in tanta dosi, q. hanc dosim suam maiorem nō saluat. Et notum est q. in his pilulis nō est solutiuum forte nisi scamonea, quantum ad virtutē, & debilitatur scamonea propter admisionem solutiuorum debiliū, vt visum est in primo capitulo. Si ergo in hac dosi quā ponit Auicenna, sint. xxx. grana scamoneæ, sunt cum repressione ipsorum ad tertiam partem: nam sicut in primo capite dictum est. Si medicina solutiuæ in. iij. gradu addatur solutua in primo vel secundo remittunt eam ad finem gradum, maxime cum excedit quantitatem, & sic remittit illa scamonea quæ erat in. xx. granis ratione associatarum sibi ad. x. grana, & illa est sua dosis conueniens maior, sicut expedit sibi in ratione humorum melancholicorum.

Non tamen dubitandum est, q. illa dosis est nimis magna per id quod est visum, quāvis Bartho. non recte procedat ad improbandum eam, immo improbatio (si qua est) patet per dicta Auicenna. Verum est maxime considerandum in dosi medicinarum de scientia medicinarum, quia nunc tempore nostro medicinae sunt debiliores virtutibus, propter impressiones in regionibus ab astris vt Haly. super technica, tractatu tertio commento. 88. & celebratur ab apothecariis. Etiam propter nostra mala regimina bene aggregant humores diffidit eradicationis vt Gal. in commento. 28. par. 6. scilicet. {eunuchi non podagrizant} Ex his duobus debentur maioribus doses, sed consolatæ & cum præparatione humorum.

Etiam considerandum virtutes modernorum corporum pro quo certo sunt debiliores in fortitudo virtutis stat per complexionem bonas et bonitatem humorum, si ergo mo humores in naturales multiplicent, destruantur pro certo virtutes, & ex hoc doses debent esse debiliores.

Et ideo posuerunt auctores gradus & latitudines in dosibus vt pro exemplo de scamonea detur a granis. iij. vsq. ad. x. vel. xij. quia debilior dosis in debilibus, & fortior in fortioribus, & medicis in medicis, & sic diuersificando eas per alias indicationes, nam cum damus sine acutē & adiuuante eam, damus plus de ea, & cum damus cum iuuantibus, damus minus, & sic est intelligendum in alijs coniecturalibus.

Item medicinae quæ diu stentur, sunt fermentatæ simul, & impressio solutiuorum est debilior, sed recentiora habent de virtute solutui multum.

Et ex hoc notandum q. medicinae solutiuæ in quarto gradu, sunt meliores in pilulis, cum sint plus fermentatæ, & ideo securiores, aliæ autem scilicet tertij gradus possunt dari in confectioe & decoctione, vbi nō stent nimis, & si stent diu potest dari maior dosis, solutiuæ autem primi & secundi gradus debent dari recentiores sine recentes.

Expeditum est supra hoc quod de esse medicinarum concepitur: Deo autem duce dicemus super quinto colligit de alijs medicinis & cibis sicut diu opinati sumus, q. sic est dare quatuor gradus in cibis, sicut in medicinis tā solutuis q. non solutuis: vt si. v. gratia, fm q. inuestigat Auer. cibis temperatus est caro humana, & cibis primi gradus, caro perdidit, hedi, caponis, & in secundo gradu parus pullus, & in tertio carnes communes, & in quarto cibaria, quæ substantia sua sunt crassa nec humano corpori proportionata, aut cibaria habetia ratione medicinarum, ut falsa, acerosa, lubricata &c.

de quibus ad prædictum locum reservamus.

FINIS.

Gentilis Fulgini de medicinarum compositarum dosi breuiter inuestiganda libellus explicat.

Meſ.

Mm iij incipit

Incipit Tractatus
quid pro quo.

Pro aristolo-
chia rotundat
lōga uſ pōde-
ris ēgle, zurū
bet. i. zedo-
ria, & tertia
pōderis de mace, & medie-
tas pōderis ſui de coſto. Et
loco lōgæ ponit medietas
pōderis ſui de pipere, & ēgle
le pondus zurumbet.

Auicē.

Pro abrotano, abſinthium
vel origanum, vel polium
Pro abſinthio, abrotanum
vel origanum

Pro aſaro zingiber, vel po-
lypodii quercinū, & pon-
dus ipſi, & ſeminis acori,
et ſexta pōderis ei amomi

Auicē.

Pro acoro in expellēdis uen-
toſitatib⁹, vti iuuamēto he-
patis & ſplenis ægle pon-
dus de ciminō, cū tertia ſui
ponderis de ariſtolochia

Auicē.

Pro acatia ſucco lēſiſci, uel
hypciſtidos.

Pro aniſo, daucus. i. paſtina-
ca uel ſāpſuc⁹. i. maiorana

Pro aſpalto, pix liqida, uel
ſemē vrticæ, uel cruce, uel
agni ſperma

Pro amcos, aniſum

Pro amomo, amcos uel qſi
dupla uel ſabina in duplū

Pro acātho. i. ſpina alba, ſe-
men litij

Pro abrongi. i. quodam gra-
no laxatiuo quo caremus,
ſagapenum

Gale.

Pro achant ſpermate. i. vr-
ticæ ſperma lichindæ. i. cā-
delabris herba

Pro auripigmēto, ſādaraca

Pro agarico, epithymum

Pro antimonio, plumbum

uſum

Pro acoro, radix achanti

Pro agarico, epithymū, uel
euphorbium

Pro aſa foetida, ſagapenum

Pro aloē, ſuc⁹ cētauræ uel
ſtercus bouis, uel litium

Pro apij ſemine, ſemen rape

Pro amygdalis amaris, ab-
ſinthiū, vſ nuclei perſicorū

Pro amygdalis dulcibus,
auellanz, uel cōuerſo

Pro aſphodillorum radice,
ſucco uel radix betæ

Pro amygdalarū lacte, lac
auellanarum, & cōuerſo

Pro ambrā ſtyrax calamita

in duplo

Pro ammoniacio maiore ca-
lamus aromaticus

Pro amoniaco ſale, ſal capa-
dociū, uel ſal fortiter tritū.
Pro amylo ſil lyrica.

Pro axūgia porciua, medul-
la vituli

Pro adipe ceruino, adeps lu-
pinus

Pro adipe vrſino, uel lupi-
no, vulpinus

Pro adipe crocodilli, adeps
canis marini

Pro baſſamo, terebenthina
diſſiliata: uel oleum lauri-
num, uel gummi edræ

Pro balauſtia, pſidia uel cu-
pulæ glādiū, uel cortex
mali granati

Pro butyro, lac vaccinum
Pro boragineti corea uſ ſca-
riola

Pro cerberis, omnes ſanda-
li, & ſpodium

Pro bucharā ponit zin-
giber

Gale.

Pro bolo armeno, ſanguis
draconis, vſ puluis balau.

Pro corallo, ſimphytum

Pro coſto, enula

Pro cognogindā, ſemen co-
riandri

Pro cappare, geniſta

Pro cappari radice, radix
tamarici

Pro caſſia, ſabina, & cinna-
momum in duplum

Pro calamo ſilueſtri, rapha-
nus

Pro ciminō, ſemē baſilicōis
Pro cēdria ideſt pice liquida
laudanum

Pro cardamomo, carui uel
cinnamomū, uel pig lōgū

Pro croco, aloē uel æquale
pōdus de coſto, & quarta
pōderis ipſius de coricib⁹
caſſie lignæ

Auicē.

Pro cypreſſo: medietas pon-
deris eius de cortice grana-
ti, & pondus ipſius de ſar-
cocolla rubea

Pro coranis, pira imatura
rum pondus ipſius de aſa-
ro, & medietas ponderis
eius ex doronigi

Auicē.

Pro cyperſſo: medietas pon-
deris eius de cortice grana-
ti, & pondus ipſius de ſar-
cocolla rubea

Pro coranis, pira imatura
rum pondus ipſius de aſa-
ro, & medietas ponderis
eius ex doronigi

Auicē.

Pro colophonina, reſina
Pro cotula foetida, chamæ-
mila

Pro carui, ciminū, uel piper
Pro calamēto, mēta aquica

Pro cubebis, zedoaria

Pro carpopaſſamo, fruſtus
edræ, uel xylobaſſamus

Pro carui, ciminū, uel piper
Pro calamēto, mēta aquica

Pro cubebis, zedoaria

Pro carpopaſſamo, fruſtus
edræ, uel xylobaſſamus

ægli pondere

Sera.

Pro cucurbitæ ſucco: ſuccus
violarum inſipidarum

Pro capillo veneris in aſth-
mate ponit pōdus ipſi⁹ de
flore violæ cū medietate,
pōderis ipſius, & de ſucco
liquiritiæ

Auicē.

Pro caſia ſiſtula, mediū pon-
dus de terebinabin, et triplū
ponderis ei⁹ de carne paſſu-
larū, & octaua pōderis ip-
ſi⁹ de turbit, & qñq ponit
loco paſſularū liquiritia.

Auicē.

Pro ciccota, ſcariola

Pro cinnamomo, cortex ca-
ſie lignæ, aut duplū ipſius
de cucubebis

Pro caſtoreo: ruta uel æqua-
le poodus de acoro & me-
dietaſ ipſius de pipere

Auicē.

Pro cordumeit alcaſmel, et
ſchoenanthum

Auicē.

Pro carcoſſi, auellana, bac-
cæ lauri

Pro cucumere agreſſi, radix
iithymalli

Pro cipreſſi fruſtu, cupulæ
glandium

Pro crocodilli adipe, adeps
canis marini

Pro cerui adipe, adeps anſe-
rinus

Pro cipero, iuniperus

Pro calamento, urtica

Pro centaurea, polium

Pro cadmia, ſquama ferri

Pro cornu ceruini, caprinū

Pro careos, bacca lauri

Pro chimolea. i. terra hiſpa-
na artemiſia

Pro diſtamo, eldiſphacus

Pro daſtylis, ſicus

Pro dauci ſemine, ſemen pa-
ſſinacæ, uel miſacinum. i. ci-
minum

Pro dragunta, abrotauum

Pro doronigis, zurumbet

ægli pondere eius, aut dug-
teriz ponderis eius de ca-
ryophyllis

Auicē.

Pro darſeſahan. i. arbor di-
cta aſpalatū. fruſtus altem
but. i. duæ tertie pōderis ip-
ſius. Et in iuuamēto neruo
rum pondus ipſius de aſa-
ro, & medietas ponderis
eius ex doronigi

Auicē.

Pro epithymo, ſemen colo-
cynthidæ, uel cuſcutæ

Pro enula, centaurea uel cen-
tonicum

Pro ebulo, ſambucus, et ecō-
uerſo

Pro helleboro nigro, ſatiriō

Pro galbano, ſagapenum

Pro eupatorio, chamēpi-
tyos, uel pōdus eius de aſa-
ro, & medietas pōderis ip-
ſius de abſinthio

Auicē.

Pro elephante ſandaraca

Pro eclemptanio, roſa

Pro erugine, ſquama ferri

Pro euico, radix capparis

Pro folio, ſpica indica uel
nardi

Pro ſu. eldiſphac⁹ uel ſpica

Pro flore ſyriaco, radix lu-
pati

Pro ſœnugraco, ſemen lini

Pro ſimo lupino, ſimus cap-
rinus, uel canis

Pro fraxino, ſabina

Pro ferri ſqma, ſpuma ferri

Pro ſelle bouis, ſel taurinus

Pro ſolijs oliuæ, ſolia plan-
taginis

Pro floribus amygdalarū,
violæ

Pro ſelle vrſi, ſel tauri, uel
perdicis

Pro ſauſel, ſquale pōdus ſā-
dalorum rubeorū, & medie-
tas pōderis eius ex corian-
dro recenti

Auicē.

Pro ſilipendula, radix lapa-
cij agreſſis

Pro galange, herbæ caryo-
phyllarum

Auicē.

Pro gliconio. i. pulegio, hyſ-
ſopus

Pro giſſaltreos, chimolea

Pro gūſiana, pōdus eius cū
dimidio ex aſaro, et medie-
tas ponderis eius de radice
capparis, uel enula

Pro gummi arabico, grauā
prunorum, uel ceraſorū,
uel tragacanthi

Pro hermodactylis in dolo-
ribus iuuſturæ, pōdus ei⁹
de ſolijs alchānæ & medie-
tas pōderis eius de bdellio

Auicē.

Pro ireo, thymum

Pro leuifco, ſemē paſtinacæ

Pro lacte ſicus, lac mororū

Pro libantidos, pyrethrum

Pro litio, polygonia, vſ ſuc-
cus arnogloſſæ, uel amy-
dalæ, ſed fm Aui. pōdus
æquale ex ſauſel, & ſanda-
lo, aggregatæ æqualiter

Pro lentific ſemine, ſemē pa-
ſſinacæ

Pro lēſiſco, radix poligonij

Pro leucopiperis, nigrum in
duplo

Pro laudano, pulegium, uel
populeon

Pro

- Pro lupi adipe, adeps vulpis
 Pro elisphaeo calamintū
 Pro lauri bacis, serpillum
 Pro lithargyrio, q̄ma ferri
 Pro libani cortice, libanum in duplum
 Pro lateride, cocognidium
 Pro lepore marino, cancer fluuialis
 Pro lini semine hyofcyami
 Pro moros lacte, succus ei⁹
 Pro myroba. succus meu
 Pro medulla ceruina, succ⁹ hederę nigre v̄ albugo oui
 Pro myrrha, psyllium
 Pro malua, cognugracum
 Pro myrto, fumach
 Pro moros succo folia rubi
 Pro mādragora, lachryme oliuę vel asari
 Pro melliloto, pōdus ei⁹ & f. de chamgmila, & mediū de folijs ficus Auicen.
 Pro musco, pondus æquale castorei
 Pro mallice, gūmi pineę, gūmi cypressi, æqualiter
 Pro myrrha, medietas ponderis ipsi⁹ de pipere nigro fm Ant. sed fm Constatū nū q̄tum est pōdus ei⁹ de amygdalis amaris, v̄ calamus aromaticus, uel costum amarum.
 Pro melle, lapan
 Pro mæu psyllium
 Pro mororum succo, folia rubi
 Pro marathro, radix asparagi
 Pro myrrhæ lacte, succus edere
 Pro nuceuomica, cataputia
 Pro nardo syriaco, schenanthus
 Pro nuce muscata, spica gēliter. Auicen.
 Pro opio meconio, mādragora, uel castoreum
 Pro opoponace, lac cyclaminis
 Pro selipie, pumex
 Pro opoponace calbanū
 Pro oleo rosato, oleum de semine absinthij
 Pro opio, papaueris succ⁹, mādragorę
 Pro oxyrodino, vinum austrum
 Pro oleo veteri, adeps porci nus vetus.
 Pro oliua egyptiaca ad arce in duplo
 Pro ocymo, sisimbrium
 Pro pistachijs, nuclei pinearum.
 Pro piperis, iuniper⁹, vel zini
 Pro pāpini folijs, folia edere vel rubi.
 Pro pipere nigro, piper album in duplo
 Pro poliorico, capillus venetis vel zingiberi
 Pro passulis, dactyli.
 Pro polio in extrāctiōe vermium & puocatione vrinę & menstruo, pōdus ægle de lignis granati viridibus, & dugterig ponderis ipsius de corticibus lignorum cassiæ lignę
 Pro polipcarpo, absinthium
 Pro polipcarpi semine, semē apij
 Pro ponsillogono croci duplum.
 Pro petroselino, semen apij
 Pro reubarbaro, radix myricæ, duplū reupontici
 Pro rosīs siccis, folia persici sicca
 Pro ribes, acetosa. Mesue capitulo de robi ipsius
 Pro resina, terebenthina
 Pro rore syriaco, radix lapacij
 Pro spica inda Gal. Aui. & Serapio conueniunt q̄ loco eius ponat su. i. valeriana. Auicen.
 Pro satyrio, semē erucę, vel vrtice, vel scintilla
 Pro spiphithio, i. consolida maiore, centaurea
 Pro spodio, antipodia
 Pro stœcados, chamędryos
 Pro staphisagria, pyrethrū
 Pro fumach, myrrum
 Pro scariola, cicorea
 Pro scamonea, cucumer agrestis, vel lac tithymali, vel euphorbium
 Pro sesamo, semen lini
 Pro fecacul, buceidem Auicen.
 Pro sepo cerulino, medulla cerui, vel adeps asneris
 Pro sepo arietino, chamędryos
 Pro stœcados, lactuca viridis
 Pro salamandra, viridis la. certa
 Pro sisimbrio, flos syriacus i. malux vel ozymum
 Pro sinapi, nasturtium
 Pro scilla, bulbum
 Pro sepie osse, pumex v̄ mafix
 Pro sidia, syrup⁹ malogranatorū cum calida con.
 Pro sepo hircino, adeps vulpis
 Pro samscuo, se. faturegi
 Pro spumato cardamomū
 Pro syrica, lithargyrium
 Pro sandaria, sulphur viuū
 Pro turbit, efilla
 Pro tamarico, scolopēdria
 Pro tartaro, nitrum
 Pro terebenthina, maffix
 Pro thymo, faturegia
 Pro tamarindis, pruna damascena
 Pro tithymalli, scamonea
 Pro tutia, ossa myrobala
 Pro thapsie succo, succ⁹ chamędryos, vel chamęleōtis
 Pro tamarico, radix geniste
 Pro tithymallo, chamelēo
 Pro vrsi adipe, adeps vulpis
 Pro vna passa dactyli
 Pro uino granatorum, tinū austerum
 Pro visco de quercu, succ⁹ turbisci
 Pro xylobalsamo, lignum edere vel leucoradix
 Pro sancte, flores sepię
 Pro hypocistide, mandragora.
 Pro hyssopo, thymus, vel samplucus
 Per hyperico semē anethi
 Pro hypocistide medietas pōderis ipsius de cortice oui adusto abluto, & sexta pōderis ei⁹ de gallie, & dcima pōderis ei⁹ de gummi arabico. Auicen.
 Pro zurubeti venenosus gēle pōdus & f. de diridū, & dux tertie ponderis ei⁹ de taxarcon filuistri, & medietas ponderis ei⁹ de granis citri. Auicen.
 Pro zingibere pyrethrum
 Explicit Tractatus quid pro quo.
 Incipiunt Synonyma
Atemilia, id est maritica
 Acacia. i. succus prunellę imaturę agrestis
 Acaneum orminū vel igridia. i. vrtica
 Alidiados. i. laureolas semē & eius coagidium
 Aginilac vel melāū. i. git.
 Amarioca. i. semē apistri
 Acorus. i. gladius
 Adrasca. i. helloborus albus
 Ambra. i. sperma ceti
 Azarod. i. farcocolla
 Adragnis. i. portulaca
 Antiphararmacum id est viticotoxicum
 Alogalbra. i. gentiana
 Aumātis. i. succ⁹ maioranę
 Argemonia. i. agrimonia
 Aspaltrū. i. bitumen iudaicū
 Anagodam. i. fumach
 Adarais. i. caro marina
 Aronis, vel aron. i. yarus Meß.
 Anacardi. i. fructus cuiusdā arboris in India, quam imperiti pediculos elephantium dicunt
 Anisum. i. ciminum dulce
 Alipata confita. i. mistura Antofali, vel auernati. i. caryophylli magni
 Angelus. i. circulus
 Aracini. i. capillus ueneris
 Agaricus. i. fungus cuiusdā arboris
 Amylum. i. succus frumēti
 Amiffructus uel acodiacocti dos. i. iuniperum
 Alifander, vel olis aptum, i. petroselinum
 Arnoglossa, vel centumneruia. i. plantago
 Anagalus, vel symphitum consolidida minor
 Aricalom. i. aristol. lon.
 Anthera. i. semen rose
 Aara. i. bacchara, vel vulgus
 Auriges similis herba ventimoris
 Abrotanum est in sepi⁹ tuius semine vitium
 Apium domesticum, semen eius selinum spina & eius folijs vitium
 Apium raninum
 Apium hæmorrhoidarū, si mile est ranino
 Anisi quia habet guttas magnas folijs
 Apiti est quid dā apiti risus
 Altea, bifmalua, euise, id est
 Anne utimur folijs et radice
 Alegia basilica, basilicū, id est
 femine & folijs vitium
 Achanis id est vrtica pungens, vitium
 Ancusa alba, facit spinas albas, nigra, nigras
 Atriplex, chrisolocolana, rinoli id est folijs & semine vitium
 Albus. i. ornus
 Archiotiden. i. bacce iunipi
 Aurballio. facit folia uel f. bucfed aspiora et minoracuius radix si rumpat sanguinem cum lacte reddit
 Acuecide sifis est cicute in folijs, & facit spinas
 Amphimeriana sifis est lilio q̄n pmo crescit & hēt haffa
 Alifia. i. confita muscata
 Ameos animi ciminella, peperidium, idem est
 Asa. i. asfa fortida
 Antimas. i. fumositas
 Atticum mel. i. album mel
 Alafa siue abluta. i. galla
 Accis. i. ebulus
 Aneum. i. vinū album, vel acetum
 Acopum. i. sine labore
 Mm iij Apofordis

- Aposorensis** idest tarda de tractio sanguinis cum interpositione.
- Agocanobin.** i. catabrum.
- Aidoli.** i. fuligo.
- Arseñcū.** i. auripigmētum.
- Ames** idest murcula vel red domum.
- Asfaltū.** i. genestellæ radix.
- Aliephos.** i. peonia.
- Altea.** i. euiscus.
- Adiatū.** i. herba capillaris vel abosobia.
- Afaer.** i. centinerula.
- Afrosid** vini, idest acorus vel gladiolus.
- Asepia.** i. draguntea.
- Acitus.** i. lapacium.
- Alloceis.** i. genestella.
- Amomei.** i. papauer agreste
- Ampella leuca.** i. brionia vel cucurbita agrestis.
- Atripeos lechi.** i. brionia uel vitis alba.
- Agiltres.** i. mercurialis.
- Anderginans.** i. cappara.
- Anagius.** i. portulaca.
- Atiafax.** i. autriplex.
- Aizona.** i. semperuiua.
- Apidia.** i. para.
- Alisia** idest farina hordei immaturi.
- Anticrocus.** i. flos albutij: vel flos gruci.
- Armoracia.** i. rapistrum.
- Alos.** i. fal.
- Autinus** idest chamæmilla, vel baccara.
- Aoniton** idest barba leporalis, vel lupatrua.
- Alpi.** i. rosmarinus.
- Armolachu** idest genus mali grana.
- Alzaru.** i. vulgagia.
- Altercus.** i. iusquamus.
- Asbestos.** i. calx viua.
- Alofacrius.** i. flos falis, vel ad arces græce.
- Acanthis ægyptias.** i. semē vriticæ.
- Abdios veligus** idest barba iouis.
- Ampeloleucis,** idest vitis alba agrestis.
- Agropermō.** i. semē falicis.
- Agallis.** i. folium, uel zinia.
- Acaru.** i. piper apium.
- Aglaforer.** i. peonia.
- Auant.** i. testa ouoꝝ, vnde pulli excluduntur.
- Amaracus.** i. maiorana.
- Allicacabon.** i. fisedina.
- Agnus** vel agnus castus, i. semen salis.
- Agariis.** i. fungus albus cuiusdam arboris.
- Acatia.** i. cruce fucus.
- Agalis** vel agalosis idest semen vriticæ.
- Agatis lentici.** i. brionia.
- Aloforctus** idest flos falis montani.
- Aron** idest fenatores vel similis feni.
- Apupigmentariū.** i. gētiana
- Aririxaul.** i. aristolo.
- Amurca.** i. fex olei.
- Alipol⁹** vel alipoclus: idest chamælea.
- Achalphe** idest vrtica.
- Abstingalas,** vel astragalos idest pes porcinus.
- Alumen rotundum.** i. vnde mulieres tingunt.
- Amefate** ebtilus.
- Anachemon,** vel anamon idest medicamen album.
- Afcelia** idest agrimonia vel sarcogriſion flaphilō, i. pinaca agrestis.
- Amel.** i. grana folis.
- Anagelicum.** i. lymphicuz.
- Androgmos.** i. interphea.
- Agus** vel actis, i. lenticula.
- Amantus.** i. saxifragia.
- Altionum.** i. syriaca.
- Altioncus.** i. vespilio auis.
- Afozarmis.** i. rumices.
- Aleoruibus.** i. caules.
- Alfalal.** i. cepulla.
- Ampelos melanis.** i. luitis nigra agrestis.
- Alcofolimi.** i. coriander.
- Alipui.** i. rapa.
- Afigilla.** i. radices.
- Alcarad.** i. porrus.
- Aldica aleca,** et bdella, idest sanguifuga.
- Amiathos.** i. alumē scissum
- Arcella.** i. agrimonia.
- Abfencalum.** i. abfinthiū.
- Aneufal.** i. lacca.
- Aglogalice.** i. gentiana.
- Afcebubum.** i. faturegia.
- Andarane.** i. fal lucidum.
- Aranitū** idest semē vuz, vel arill.
- Alfur.** i. faba.
- Apoquinatus** idest forbido de niue.
- Arcimoni.** i. mal⁹ trianeus apocumat⁹, i. capreol⁹ uitis
- B** Een rub. radix que in India inuenitur.
- Ben albū** in ægypto reperitur.
- Bacce lauri** vel dapnococci, idem est.
- Bratheos.** i. sebitia.
- Buris,** herba fullonū, faporaria idem est.
- Balaustia,** fruct⁹ cuiusdam arboris q̄ orit ad modū mali granati, quē imperiti ca duca mali granati dicūt.
- Bauica** idest pastinaca domestica.
- Basiliscus** serpentaria, dragum vel hortulana.
- Baurach.** i. salo.
- Btea** vel columaina idē est.
- Bulbus.** i. cepa marina.
- Balsamita** idest sisymbrium hortense.
- Buglossa.** i. lingua bouina.
- Baccæ hederæ,** vel carposceli, fructus eiusdem.
- Brasica.** i. caulis non transplantatus.
- Brionia.** i. cucurbita agrestis
- Brancha vrsina,** magna folia habet & incisæ, & valet apostemat.
- Bulma.** i. testa bouis.
- Balura,** farfara, ungula equina, idem est.
- Bufagon.** i. faciens appetitū
- Basale.** i. cipola.
- Barba iouis.** i. herba herculis, vel stoechados vel benades.
- Bumades.** i. marina pix.
- Badon,** rubus testinus, vel mora domestica.
- Beneta.** i. lingua canina.
- Basafa.** i. vel biffafa, i. piganon, vel ruta.
- Basilica** idest regina, uel gentiana.
- Butaminagion.** i. artemisia
- Balanus.** i. galanga, vel myrobalana.
- Brui.** i. saluia.
- Benicon** vel beticon, i. vngula caballina.
- Beonix** vel bitonix, i. albutij radices.
- Brame,** vel bracha, vel brasia: idest feruicus albe.
- Brumus.** i. auena.
- Bombix.** i. flos arboris lance similis.
- Bifas** idest emolia, vel ruta agrestis.
- Bulbus fisticus** vel ruffus, i. scilla.
- Bulb⁹ micouas.** i. narciscus, maior
- Bdellium,** i. gūmi quod in arabia inuenitur.
- Bontration.** i. apiti rufus uel sceleracus.
- Bultamon.** i. oculus bouis.
- Berec** vel becon, i. fex cardi vnde coagulatur lac.
- Bonadrex.** i. semen apij.
- Bifcone.** i. pulegium.
- Bibone.** i. betonica.
- Becion** vel bedon, i. cassilago alba.
- Bamifilla** vel batofilla, i. ci marubi.
- Bulb⁹ studius.** i. lupini flos.
- Rocus africanus.** i. hortensis.
- Cardonefa.** i. semen nasturtij.
- Carpetatio.** i. flos nuris.
- Cortex nergid** cuiusdam arboris similis cerasot q̄ in apulia nascitur, & fructus eius vocat micum.
- Colophonia.** i. pix græca.
- Carpotarios.** i. semen ferule
- Chalcecaumenon,** vel casticum, i. xes vltum.
- Cafia syringa.** i. casia fistula
- Carei pontici.** i. daud.
- Cafia** absolute posita idest lignea vel xylocafia, rubea, & sicca.
- Cassamū,** malum terrepans porcinus.
- Cynoglossa.** i. lingua canina
- Cuscuta.** i. podagra ligni.
- Cicidon.** i. galla.
- Cadō miryficō.** i. muscata
- Calcanthum.** i. vitreolum.
- Confica rubea.** i. styrax rubea.
- Carceiti cōbustū.** i. bōbix.
- Calculi.** i. cardamomi.
- Carice.** i. ficus sicce.
- Carenum.** i. vinum coctum
- Cumella.** i. camceos.
- Cedros libani.** i. rosmarini.
- Custos orci,** petiōda tyliis, i. grana folis.
- Chimolea** idest terra hispaniensis.
- Capdulla.** i. sanguinaria, florem facit album.
- Coriandru** agrestis, flores facit purpureos.
- Camelōta nigra,** & cardus asini, et cardus maior, idē est: folijs vitum.
- Camelēonta alba,** et cardus coagula, idem est folijs vitum.
- Centris.** i. consolida media habens testiculos similes nūlæ campanæ, folijs & radice vitum.
- Camedrius.** i. cœcula minor
- Campephyos.** i. quærcula maior
- Cētaurea** maior cōtingit folia iuxta stipitem.
- Centaurea minor,** sebrifugi vel fel terre idem est, & tota herba vitum.
- Conforata** domestica, idest abrotanum.
- Camomilla** similis est cotile foetidæ: sed camomilla redolet, cotila foetet.
- Crasula** maior idest faba sylvestris.
- Crasula minor,** sifis est cistis multo minor.
- Capilli veneris** sifis est polytriconis: quia facit ramulosos in stipite, herba vitum.
- Caaparia** similis est canapis folijs.

Cametrais.i. ebulus.
Cynoglossa, idest lingua ca-
nis triangularis diess, qui
radice vitmur.
Calamentum.i. nepita, qunt-
dam dicit q tria sunt ge-
nera, folijs vitmur.
Cimnū gthiopici, sifs ē an-
cnoleso. et semine vitmur
Celsus.i. morus.
Cātariaror, idest rasura cor-
nu ceruini.
Carei. i. daucus creticus, se-
mine vitmur.
Calcum, vitreolum, traga-
cantum idem est.
Calciteos. i. squama ferri.
Cicer erraticus similis est te-
ste bouis in folijs, & facit
croceum flos, & redo-
let, sed testa bouis non.
Crispula habet.
Chelidonia. i. herba petigi-
naria vel glātia.
Carpobalsamū, idest semen
balsami.
Castoreum istipebi.
Cātubrum. i. furfur.
Castanecola, species est, in Tri-
dia oritur.
Cathiti, i. semen ferulæ.
Carotides. i. capitales
Ceston. i. betonica
Cinabares. i. minium.
Cyclaminos. i. loricularis.
Colla. i. bleuta
Cecidos. i. galla asiana.
Cisros. i. pumex
Cynocephalicon idest cap-
pucanis.
Custacimonia. i. pulvis de
terra rufa
Carcico. i. lacca
Cocognidiū. i. se. laureole
Cassia. i. hederæ semen
Crominium. i. ceppa canion
Capstis, vel camiti. i. ipid
crobnos loiacō. i. lilii albū
Corilidon. i. cimbalaria.
Carlota. i. paltinnaca agrestis
Confinice. i. betonica.
Cutinū rostas. i. caduca ma-
ligranati.
Comitale. i. gentiana.
Cerozolozia. i. camedreos.
Cinocoron. i.
Cinosbat. i. i. rubus caninuc
Codion. i. papauer agreste.
Coronopos. i. mala citionia
Crocus. i. striginis.
Codia. i. papaueris flos
Cephoreos. i. dēs caballin
Celsa. i. mora domestica
Colophonias. i. resina frixa
Crisofolium, idest cardus syl-
uaticus.
Carcobaficon. i. auellana
Carios idest rosmarinū, vel
semen ferulæ.

Cricocantes idest hedera ar-
borea
Camdo vel chamelea. i. co-
cognidium vel
Clabriu ueneris vlcire rubeū
Cucuriones idest raminde-
re virides
Centron. i. milium
Ciperi. i. lūctus triagulus
Coclia. i. papaueris capita.
Cathinabotho idest metal-
lum vel cuprum.
Castoreū. i. testicul⁹ boueris
Cinetes vel cimices elephan-
tis. i. anacardi.
Columbaria. i. verbena, vel
peristerion.
Cunarius. i. cardus.
Cassamū. i. semen balsami
Ceruta. i. pollicaria.
Celtica sialiola
Cliciza. i. lūquiritia.
Cicer erraticus. i. serpillus
Calamētis. i. nepita iniruta.
Carabet. i. locusta pucis
Caulia. i. semen cauliculi
Caugil. i. rapa
Crades. i. vritica
Cedria. i. pix liquida
Cothibi. i. genista
Camice supernia, idest semē
cicutæ
Cātharides. i. gen⁹ muscæ
Comaras. i. citionia
Carladādras. i. nucatia vel
arbor nucum
Chelon. i. testudo
Corona bella. i. pigamum.
Cissa. i. hedera nigra.
Catones. i. atriplices
Cindos. i. anticrocum
Cabria. i. brassica
Congelidon. i. rapa.
Carion. i. draguntæ semen
Crucio leucodio idest aspho-
delus
Cibustri. i. hordeum.
Crini. i. lilii, unde sapo fit
Coloquintida idest cicur-
bita faracena.
Cyclamen. i. malum terræ.
Cromon. i. ceppa
Caranadi cereū vel canapū
Cardinale idest corium ma-
ligranati.
Calitricum. i. pulitricū, vel
culidon
Campepida. i. chamedrea.
Casola. i. sigillū salomonis.
Cameleon. i. cetraria.
Carlos. i. coriandrum
Capseue. i. ebulus.
Calamus. i. canna
Cifus melas. i. hedera nigra,
vel arborea.
cinnalis. i. adriana.
cirriogon. i. grana folis.
chuias. i. massix
cirion. i. lentiscus

cimbalaria. i. flos geniste
cimbalatrium. i. hederæ
crascu. i. crocus
cranum. i. fructus cornex.
dicon. i. pulegium.
cinco. i. anethum.
couissa. i. coriandrum.
calamo. i. mentastrum.
carassato. i. annulum.
cruta sinolea. i. succ⁹ carusæ.
calitricum. i. politricum.
carinoleon, idest cardus be-
nedictus.
colistran. i. fel tauri.
colifatrias. i. fel vrsi.
cidonendria. i. faxifragia.
calcitem. i. flos calcis.
crustulibari. i. castoreum.
climastica. i. lithargyrium.
criniber. i. caulus.
chutrie. i. tragacatum.
cataricon. i. rasura de cornu
ceruino.
cecabre. i. genus vernicis.
calēdula. i. folsequia nostra.
chacrios. i. rosmarinus.
cipereon. i. iunci radix.
charaminon. i. cepe.
chareos. i. semen ferulæ.
chaunalep. i. farina fabæ.
cyparissus. i. cipressus.
chestu. i. betonica.
carpobalsamū, idest fructus
balsami.
colophonias idest resina ca-
pinata.
crisofocanna. i. atriplex.
caldanus. i. cicer erraticus.
coccimella. i. prunella.
corpus. i. stercus, vel simus.
chila trici. i. herba sangui-
neal, vel pes columbinus.
chambris. i. brasia.
cyamus. i. faba.
crysus, folia sunt diuretica.
chirice. i. hordeum.
chibria. i. sulphur.
chrimon. i. lilium.
chiromidion. i. cepe.
cheuseudasii. i. cinnamomū
charasis. i. apium.
chilbu. i. canis.
chine. i. chalbanum.
chatiria. i. cedia.
DEmelacō. i. sanguis
draconis.
Deherci, elcheinfa-
rina hordci.
Dulium belfemi, idest balsa-
mus.
Derisqualis, iunctus trian-
gulatus. i. ciperi.
Diamerozi cōbustū. i. beta.
Diaphnidos. i. laurus.
Daphnelgō. i. oleū laurini.
Diaptem. i. polypodium.
Diagridium. i. scamonea.
Damechā, uel mulis erodac-
cum. i. sanguis draconis.

Dentrolibanū, rosmarinus
idest flos e⁹ libano dōs
anthos quo vitmur.
Dīctamus similis est fraxinō
in folijs, & est qsi frutex,
radice eius vitmur.
Daucus cretic⁹. i. paltinnaca
domestica.
Dialomata. i. glandula.
Doronice. i. vernix.
Drys. i. quercus.
Darmi. i. manipuli.
Doreadis. i. capreolus.
Dipsia. i. sciticaula.
Dimulla vel dianulla i idest
pulegium.
Dapce vel lepruce dentis. i.
lac crudum.
Dicea. i. herba vaccina
Draguntca. i. asclepia
Den. i. galla cruda.
Distitis vel distitis idest cha-
madryos.
Daphnis. i. laurus.
Diris. i. rubus.
Dicea. i. appolonaris
Distamen. i. propoleos.
Diacoregium, idest stercus
caprinum.
Diapocna, vel diacopagia,
i. cōfectio lactis, q⁹ ex la-
pidib⁹ fluuialib⁹ coquit.
Diaxibon. i. ceperum
Depellium idest vlmus, uel
bulbus.
Des. i. pulegium agreste.
Deptame. i. peucedanum.
Dauci semē idest paltinnacæ
semen.
Diaglon. i. succ⁹ fenugreci
Diatalful. i. piper longum.
Deeb. i. aurum.
Digee. i. gallina.
ELenella. i. galanga
Efbriū. i. flos saluiz.
Epithymum idest su-
pra thymum
Eupatorium, saluia āgrestis
Elenium. i. enula.
Estula similis ē minori uthy
malo.
Enula hortulana & cāpana
differunt, hortulana ma-
ior & cāpana minor.
Epatica cretici i faxis vt pul-
monaria, et v⁹ quasi filu
la membranæ habentia,
folijs vitmur.
Elionos spōsa folis, folsega
dicorea, intibardē est, fo-
lijs vitmur, & semine.
Eliga. i. arili vitis.
Elimon. i. apium.
Elil fagum. i. salua
Egriro. i. populus arbor.
Enificus. i. bifmalua, uel mal
uauficus
Erisafice. i. gladiolus.
Eritrodum, vel erithodon,
idest

idest rubra, vnde dtingitur
 Epithilio. i. septem folia, vel
 plantago
 Erincus. i. caprificus
 Erion. i. carica
 Epiricum. i. scopia regia
 Eliadin rodium. i. oleū ro.
 Elia. i. lana
 Erpillon. i. ferspillum
 Empidos. i. cardus
 Elcisma. i. plumbum vltum
 Efrin. i. brionia
 Erebetis vel arbētis. i. cicer
 Eucium. i. semen oleastris
 Eliocapo. i. semen ilicis ar-
 boris
 Eucimus. i. crucea
 Eradea. i. sisimbrium
 Erungum. i. centum capita
 Eretuginis. i. faba horten-
 sis
 Erisilon. i. declina vel ruta
 Euchinus. i. erucin*, uel cru-
 tius
 Erisio. i. calcantum
 Erice. i. tamaricum
 Eleespleum. i. oleum vetus
 Elnus. i. lumbricus, vel pa-
 rietaria
 Ergauiciō. i. vngula cabal-
 lina
 Elctes. i. oliua
 Eneston. i. foenum
 Elechine vel elchedine, idest
 parietaria
 Erinon, semen lini
 Eeruzomon. i. cicer erratic*
 Escopa cerotis. i. sudor ouis
 Epachi. i. lana
 Etraneum. i. calx
 Elisicum. i. lenticula
 Eucinas. i. lapar
 Erincus. i. lumbricus
 Elirica. i. gladiolus
 Eosmam, idest serps vnde
 fit theriaca
 Erugine capana. i. praxium
 deramo
 Elinentos. i. cicer
 Erigo. i. grana folis
 emadiō. i. sanguis draconis
 Eruron. i. affronitum
 Ericaparon. i. iuncus trian-
 gularis
 Elbair. i. oua
 Elheum. i. allium
 Elmelle. i. fal
 Elmia. i. cozumbrum
 Elmaci. granum
 Egebel. i. mons
 Eliuben. i. caesus.
 Elebem. i. lac
 Efemum. i. butyrum
 F
 Elis. i. capparisi
 Flomus. i. tassus: bar-
 bassus, cui* genera sūt
 duo mas & foemina
 Fel terra, febrifuga. i. centau-
 reo, minor
 Fufulabia. i. piper nigrum
 Flos siriacus. i. flos malux
 Falsidos. i. filipendula.
 Fu. valeriana, maturella be-
 nedicta idem est
 Fœnum gracū sile est melli-
 loto, sed m̄ minores facit
 vaginas & crassius habet
 semen quo vimur
 Fœnicularis vel fœniculus
 porcinus, idem est, radice
 vimur
 Fenda. i. amarasca
 Flāmula lōgā facit hālā, vt
 volubilis rotūdā, masticā-
 ta linguā cōburit, & ē sifis
 vlti albē, nisi qā nō hēt fo-
 lia incisa sicut vitis alba
 Fascigallicus. i. celtica
 Finic*. i. dactyl* vel fœnitia
 Fœdis. i. foemina nini
 Frictis. i. resina fricta
 Eiltra. i. ilia
 Falsidos. i. herba tuscaiga.
 Fecor. i. fucus
 Fustia. i. peucedanum
 Fescion. i. folium.
 Fassigallicus. i. dis sagus uel
 salum
 Figia. i. fœniculus vel mara-
 thrum
 Fœnice. i. palma
 Ficus. i. carica vel cabdos
 Ficos vel figor. i. alga ma-
 rina.
 Flognic. i. anticroem
 Fila indica. i. pimpinella
 Filibon. i. genista
 Fubapirū. i. sulphur vinum
 Fisca solida. i. aliscacabo, ci-
 trino, vel rūphea vel hy-
 pofellum
 Fuful abati. i. piper album
 Feiged. i. ruta
 Fugli. i. radices
 Fuli. i. faba
 Flectios. i. pes columbinus.
 G
 Allicop: citonieg idē
 flos citonig.
 gallia muscata. i. tro-
 chifid de musco cōfectū.
 gūmi cedri. i. gūmi iuniperi
 Gliconim. i. pulegium.
 Goletia. i. organum
 Gelena vel cucurbita alexa-
 drina. i. colocynthis
 Grisolocanna. i. atriplex
 gisaretenos uel bulb*. i. cera
 rubea q̄ in armenia reperit
 Gifampinas vel gefestarios
 .i. terra argentaria
 Gliconfeli. i. liquoritiz
 Grādin sifis est in folijs hy-
 periconis quia maior est
 hypericon
 Gariofilata. i. fana mundi
 grana folis, miliū folis, idē ē
 Gernion. i. fermentum
 Gefasteria. i. creta
 Glicus. i. lappa
 Glauca. i. chelidonia
 Gipreti. i. melātiū vñlgella
 Gluco. i. mirrum
 Gigifci vel gliis. i. rapa vel
 linapis
 Glicolus. i. pulegium
 Germon. i. lilium vel liūus.
 Glixis. i. policonia
 Grana armonia, idest fla-
 phisagria
 Gri. vel gli. i. balsamum
 Gigeatis. i. terra argentea
 gagada. i. ē cītaurea maior
 Gligritia vel griza. i. radix
 vd preonia pontica
 Galāga. i. fructus maris
 Gagatemos. i. iufquiamus
 Gemotilis. i. mercurialis, uel
 parietaria
 Geris vel gieris. i. iuiuba
 Geroboui. i. plantago
 Glatium. i. molla.
 Gladiolus. i. ieros
 Gleueruici. i. chelidonia
 Gētiana. i. anaglaica, vel co-
 mitalis
 Grudo spma. i. semen urticę
 Gligidis. i. penonia
 Gingidium. i. cere folium
 Gillela vel gilca. i. colocyn-
 this
 Galli. i. mustella
 Giasinococa. i. bacce lauri
 Gabentiē. i. tithy mallum
 Girapiron. i. sulphur
 Glis. i. terra tenax
 Glis. i. lappa vel animal
 Gafgania. i. iunci radix
 Geromio. i. herba muscata
 Gidio. i. atriplex
 Gineq. i. calx
 Ganeti. i. pecora
 Gaxit apium.
 H
 Erba sancti petri her-
 ba panis
 Erba sc̄ti Ioannis,
 herba perforata
 Herba rustica. i. rofa salua-
 tica
 Hellebor. album. i. veratrū
 Hellebor. nigrum. i. radicu-
 la hermodactyli, habet
 folia sifia nassaco, & hnt
 cepulas quibus vimur
 Hypericō, scopia regia, idē ē
 Hyrcina. i. retrahit, foetet ut
 hircus
 Hæc sifis est matrisilux &
 dr̄ iudaica, et folijs vimur
 Hiscus. i. viscus
 Hidoribriū. i. aq̄ pluuialis
 Horineo. i. caprificus
 Higorontus. i. fenation
 Hirigium. i. cardus marin*,
 vel benedictus
 hipericō. i. cauda caballina
 Hidris vel itheas. i. falis
 Hydrargiros. i. argēū viuū
 Hinciprum. i. flos cipri
 Hybericum. i. maluaucum
 Hederodonia. i. rofa agrestis
 Hierobotanū. i. verberna,
 vel columbaria
 Hediofionis. i. menta
 Hicatis, uel igitis. i. sambucus
 Hicolitis melano. i. hederā
 nigra
 Hypocisthis. i. succus cutis
 dam herbæ q̄ nascitur ad
 pedem herbæ caning
 Hygia. i. styrax liquida
 Hydor. i. aqua
 Hyriana. i. lambrusca
 Hyenclis. i. ieros
 Hypoquifidos
 Hypocisthiū oliatiū tella
 Hypericis. i. falsatiū uel her-
 ba sanctæ Marię
 Hyoroceros. i. argēū viuū.
 Hypofasias. i. nebula vring
 Hythium. i. capillaria
 Hyrigerontas. i. fenationes
 Hyfcidionisio. i. ferspillum.
 Hyripton. i. medulla cer-
 uina.
 Hyperos. i. viscago de hircu
 vel de qualibet arbore
 hyperos. i. cauda caballina
 Hyperoargiros. i. argentum
 viuum
 Hydroleū. i. oleū qd̄ supna-
 tat in balneis sulphureis.
 Hypericon herba sc̄ti Ioan-
 nis, herba pforata, scopia re-
 gia, tricalam*, idē ē, semine
 & folijs vimur
 Hyfios purpureus. i. ad mo-
 dum laculi
 Hyreos herba, est hūs radi-
 cem odoriferā, & florē in
 ter albū & citrinum, tñ al-
 bum radice vimur
 Hates idē cortex mali gra-
 nati
 Herba piresiā. i. colūbaria
 Habel carstis. i. apij semen
 Hifcas. i. papauer
 Harusca. i. mādtagota
 Habellalu. i. anisum
 Humanus. i. cicer
 Hatis. i. lenticula.
 Harahamē. i. sterco colūbage
 Harabai. i. sterco caninū
 Haranuē. i. sterco caprinū
 Haragane. i. sterco pecorinū
 hurahemiar. i. sterco asininū
 harafaras. i. sterco caballinū
 Hamiliū. i. succus frumenti
 Hazir. i. porcus
 Hump. i. vua
 Halsei. i. me
 Hal. i. acetum
 L
 Laseos bardana, idest la-
 pa inuerra
 Iantis flos idest flos vug
 agrestis
 Iui. i. viola alba.
 Iufquiamus, casilago, sym-
 phoriaca,

- phorica, verutaria, canicularis, idem est
Iarus, barba aron, idem est, radice vitmur
Ipolina crefones, crefentiones duntir
Iculi funt vermes terranci
Iraber, pes ciconia, idem est
Idiosmium, i. menta
Intuba, i. cicorea
Iris illyrica, i. liliū saluatiū
Ipoquistidos, idest fuccus lane ouium
Iocule, i. gutta aque pisinæ
Idios, i. gladiolus
Ilfascipor, i. semen falicis
Icax, i. viscum
Igropissa, l. pix liquida
Istringus, i. folatrum
Iscropuldm, i. bua, agrestis
Inantes, i. flores, qui silfio vocantur
Inciscardo, i. coma leuistici
Inantes, i. flos folisticij
Iaufir, i. popanacum
Iemar, i. prestium de acetio
Irebaerio, i. sanguinaria
Iarus, i. flos rorismarini
Irobemel, i. vinum cū melle
Indicum, i. opium thebaicū
Illebut, i. terebenthina
Iuniper, i. zencuer
Iris illyrica, genus gladioli est, cuius radice vitmur
Incepta, a. k. regranf i. fa. c.
Lapis iudaic⁹, i. lapis agapis
Lapis lycnis, fit ūri na lupi, ceruini
Lilifagus, salua agrestis, foliis & folijs vitmur
Lapis magnetis, i. giro vel calaminaris
Lepidos lycnis, i. batiura eris
Lycosperma, i. semen faxifragiæ, vel grana folis
Lempreas, arsenicum, i. auripigmentum
Leporina priafcus, i. fatirio
Litodemon, i. lapis niger q de India venit
Lectapodion, i. planta leonis florem habet rubeum
Laureola, laplados, angula, semē eius cocognidiū confisus lauro in folijs & cortice, semine vitmur
Latrides, i. cataputai vel semen eius genus cicris
Labulā idest gen⁹ tithymali maioris, cuius lac expellit serpentes
Lactuca domestica, folijs et semine vitmur
Lactuca agrestis, uel acetosa dā, quosdam
Leuistici semine vitmur
Leuisticum agreste, arbor
- Laur⁹, i. daphnis, tñ dāpne
i. ci⁹ bacce & daphnelgū
Lingua ceruina, scolopendria, splenetica, idem est
Labrum veneris cardū similis fed profundus icifum pungen, eo vitmur
Lapa caprina, sitis vngulæ caprinæ in folijs, sed tñ folia eius multo minora.
Lapa inuerfa, i. bardana
Leucopiper, album piper, inde leucophātia, i. de albo flore scetam
Lana fuccida, i. mollificata et ab aiali recenter ducta
Libanulidis, i. rosmarinus.
Linozofis, i. mercurialis
Lebeumarios, i. th⁹ masculū
Libanos māne, i. puluis thu ris masculi
Linichiti, i. gladiolus
Lecopulgubrium, i. lachet, vel salua
Liptotaria, i. lenta febris
Litridos, i. cucumer amar⁹
Leucicprino, i. viola
Lithargyrium, i. spuma argenti
Lapa, i. menta
Linotefagria, i. mercurialis
Licon, i. pulgium
Leuci, i. arbor populus
Leutisma, i. castanea
Lapatium, i. rumex
Libana, i. lagana
Liris, i. aena
Lobia, i. fesculus
Lagus, i. lepos
Lorus, i. trifolium
Leucucugio, vel leuchino, i. viola alba
Litron, i. uitrum
Lyncdm, i. limus de petra.
Luius, i. panicum
Litono, i. verberna
Ligulsum, i. ciprum
Liperum, i. lunci radix
Lappara, i. capparina herba
Lamolca, i. cardus
Liamus, i. faba
Litalipra, i. farina fabe
Leuben, i. libanum
Lipti, i. rapa
Mymia, i. collectio spēs q inueniunt i sephchris mortuorū
Malabatum, i. folium album vel nigrum
Mabathematicum, i. succus cauliculi agrestis
Marmis, i. olibanū minulū
Miliū folis, vel grana folis
i. cauda pecorina
Miliophali, i. venter apsis
Medilorum, corona regis, i. pratensis
Mul focnegræcum agreste
Malua siriac, molachia id est
- flos
Menis siriacus fo. flo. radi. vitmur
Melissa idest melago, vel ce traria
Meu, i. fistur, vel sinomi radix, radice vitmur
Millefolium, ambrosia, sup cilium veneris, idem est, folijs vitmur
Muscata maior fistac, sed redolet
Marifition, i. faba lupina, se re sifis est helleboro nigro.
Madradora sifis est cōsolidæ maiori folijs, nisi qā mād radora hiet crassiora folia & spissiora, & qñ pūgētia
Morgellina domestica albos facit flores
Morgellia siluestris, rubeos Mirice, i. genifia
Miconis, i. papaueris
Melidna, i. plibum vitum
Matrifilua, peridimenō caprifolium, idem est
Macropiper, i. longū piper
Melanopiper, i. nigrū piper
Meffa idest cholera nigra
Macedonichum, i. petroselinum, alexandrium
Myrtilli, i. semen myrtæ
Melaticum, i. syluestre
Melagina, i. mollificatiū
Melatica, i. calefactiua
Malfano, i. debilitatio
Marathrum, i. feniculum
Mēstrua, i. fluxus sanguinis
Miconos niger, i. papauer hortense
Molochia, i. malua
Menaphilos, i. tragacathū.
Melbellacū, i. ligua ceruina
Mellaria, i. nigella
Melanos, i. serpillū, malus
Melacinagria, i. apisto vel malua agrestis
Mecula, i. papauer agreste
Mertion, i. millefolium
Menino, i. oleaster
Mufme, i. myrrhæ folia
Mastichia, i. alba
Myrticus, i. folia ferule
Militium, i. sinapis
Menanach⁹, i. semē de meu.
Minthe, i. nepita
Meleche, i. malus
Molipelotū, i. fex argēti, uel plumbum vitum
Mis, i. mus, vel muscus
Macer idest cortex mali grati
Mifcores, i. caniculares
Mafton, i. catapula fœnugre ci q cōfici cū fe, lini
Mūrum, i. formica
Melicon, i. fraximus
Melandrus, i. forbus
Melisse, i. apis
- Moiiofox, i. gliz
Marubium
Melimion, i. fistimbrium
Muzungi, i. liliū
Miliatrum, i. finapi
Mikotorgo, i. sanguis hirci nus
Miltodagrū, i. sanguis draconis
Miliatrum, i. mel & vinū
Mirposilon, i. millefolium
Maxibatrū, i. cauda porcina
Mellantis, i. mel de apibus
Mislincū, i. folium
Magnetics, i. calamita
Maclois, i. artemisia
Mezere, i. ruta
Muriula, i. ameos
Mecio, i. lenticula
Mialos, i. violas
Macellus, i. antophalus
Mulchul, i. bdellium fm fac racenos
N Enufar, i. flos nym phex
Nux Indica, i. magna quæ ab india venit
Nux vomica, i. castanea indica
Nux mifistica, vel caris mifisticus, i. nux mufcata
Napem, i. sinapis
Narcifcus sifis est petrosa in folijs, semine vitmur
Nasturcium, semen eius car damum, quo vitmur
Nitrum, i. falgemine
Naufea, i. subferio ftoachi cum voluntate vomē d
Nardostachidi, i. spica nigra
Nefia, i. castaneaurea
Nixa, i. cerasa matura et sic.
Nepita, i. calamentum
Narcus, i. ferula
Nardus celtica, i. faliuca uel spica celtica
Narca, i. botria faliunca vl fallag
Nifcorax, i. bubo auis
Niceris, i. vesperilio
Nar, i. focus arditus
Nanorachi, i. piculū cui⁹ se, & se, apij, & fapor, vt pip.
Nixa idest caria, vel putredine ligni
Nafcader, i. armoniacum
Nifcifos, i. betonica
Nebia, i. vinum
Nepita, i. fulphur, vel olluarum cum amurca sua vel herba pilosa quæ nascit in campis, vel quædam confectio
O Xiacitū, i. berberis
Oxicitronilli, idest fueni citragūli
Opofcium vel ofel, i. gummi edere
Opobalfamum

- Opobalsamū. i. succus balsami
 Orobani lenici. i. lacca
 Oxifenicon. uel fenicia indi. i. tamarindi
 Ozimum. i. basilicon
 Oxireum. i. forte acetum
 Oxinudi similis est filici
 Oculi Christi. sifis est oculo cōsulis. sed habet latiora folia iuxta stipitē & superiōrōtū da. & hōt florem citrinum
 Origanū. i. golena sifis ē calamēto. sed calamētū hēt folia pilosa folijs vimur oculi cōsulis sifis ē mētastro
 Opos. i. succus
 Olibanum. i. ithus
 Optamicū. i. sternutatoriū
 Orthopmia. i. recti anhelit vel orthopmia. qñ trā aerē sumit quantum emittit. cū difficultate tamen
 Opium. i. lac papaueris
 Origātum. i. oppopanacū.
 Omfontiū. i. mustum vix amare
 Opomir sine. i. succi myrtis
 Oxyris. i. acetum fusiliacū
 Onichas. i. diagridum
 Orodus. i. rosa canina
 Olea. i. oliua
 Opiū oxicanū. i. lafer. vel ochilaso marinus
 Opiū indicū. i. odore graue
 Odicus. i. ebulus
 Onichos. i. vngula
 Oleū omphacinū. i. viride vel quod germiale dicitur
 Oleum succinum. i. liliciacū
 Osis. i. agnus
 Oleum succinū. de cucumere agresti
 Oleum myrtinū de florib⁹ vuarum
 Oleum misinū. i. miliatum vel myrtinum (cis
 Oppopanace. i. succi panacurini
 Orin⁹ uel origa. i. simia hor
 Oriona. i. aurum (dei
 Orironon. i. acetū et oleū rosaceum
 Omphacū mellis. i. mustū vix amare & mel
 Ocrodus. i. ferum de lacte
 Opiū thebaicū. i. lafaert
 Oleū succinū. i. grilū facus
 Olisatrum. i. petroselinum macedonicum
 Oxyimilium. i. cerussa
 Otridriana. i. matrisilua
 Olenga. i. galanga
 Oxamium. i. acetum cū sale
 Oxyaccara. i. acetum cum zaccaro
P Onpholicū. i. batitara ferri. vel fuligo de fornace xeris
 Peristreon. i. verberna
 Peridymenon. i. matrisilua
 Percenotidos. i. mercurialis
 Perdiacrotis. uel treola. parietaria. i. herba mirabilis
 Pistacia sunt fructus qui veniunt de damasco
 Piganū. semē rutae agrestis idem est
 Propoleum. i. cera alba
 Pentaflon. i. quinq; foliū
 Prassium. i. marubii album
 Prassium viride. i. flos xeris
 Paucedanū. foniculū agrestis. cauda porcina. & mafmarum idem est
 Proserpinaca. poligonia. cētinodia. & corrigiola. idē ē
 Pelios. i. poliū montanum
 Pepones. i. melones
 Plinithij. i. cerussa
 Platocimminū. i. montanū
 Pissifelos. femine vimur
 Policaria minor. sifis est maior in folijs. multum redolet & folijs vimur
 Panhilio. i. barbafus
 Pimpinella. & scapastella. idem est
 Plāta christi. guttas facit nigras in folijs. quā quidā dicunt farytan esse. & nō est
 Poliū montanū est odoriferū. & est sifis canuscelle. nisi quia spissiora folia hēt. et diuretica quibus vimur
 Pilusella. pilos hēt in folijs
 Polypodiū. i. felicitas. dulce mulia. radice vimur
 Pulmonaria ē minuta versa Papapauer albū. semen eius codium quo vimur
 Papauer rufum
 Papauer nigrum. vnde fit diacodion
 Pes milui sifis est iaro in folijs. nisi quia iaris hēt cornuta folia. & pes milui varia
 Pronacea. & timeca idē est
 Pulegium. i. gliconicum
 Pes cōlubinus. i. speragia
 Pes milui. i. cetrac.
 Portulaca. andragrus. pes puli. idem est
 Petadactylus custos horti
 Propoleos. i. fauis sine cera
 Panax. i. herba q̄ fecit oppopanacum
 Peroti. i. auricularis
 Pituitas. i. lipitudo
 Piganū. ruta agion. idē est
 Parotides. malū circa aures
 Peridymenon. i. matrisilua. aenula. idem est
 Porrum. i. scetium
 Prope. i. nimpha
 Politrucum. i. adiantum
 Pepen. i. pepanos
 Poligonia. i. sanguinaria
 Pfilion. i. policaria
 Panacofriza. i. ferula agrestis. vel panacus
 Penetebon. i. peonia
 Perdicaber. parietaria
 Peonigratum. i. chelidonia
 Pissaria. i. pix liquida
 Pentea. i. filix. petris nascit. vel perion
 Paragilō. i. balanū. uel myrobalanorum
 Parumallus. i. granatum
 Personaria. i. bardanum
 Palurius. i. pampinus
 Pedicularis. i. staphisagria
 Pitiregium. i. hypericon
 Politra. i. capillus veneris
 Pfaxara. i. pix dura
 Piponagrafi. i. colocynthis
 Pentalon. i. bathceos
 Plidia. i. flos mali granati domesticus. vel alia arbor
 Ponadrata. i. aristolo.
 Pitogoni radix. i. tute
 Palla. i. genesella & radix
 Prassil. i. succus porri
 Pondeide. i. rosata
 Particion. i. artemisia
 Posinluagos. i. fominus uel balsamum
 Parafiorua. i. emu. cāpana vel
 Plantago. i. arnoglōssa
 Pifa. i. pix vlcera virginis
 Pspopus. i. psonaria. vel dardanium. vel millefolium
 Piperapum. i. lacorum
 Plumidera. i. helleborum
 Picula. i. refina pini
Q Vercula maior idē est canepityos
 Quiam⁹. i. faba
 Quercula minor idē est came drys
 Quingnerula. i. lanceola
 Quinorapi. i. nuclei pini
 Quirica. hāsta tribuli maris
 quiporodani. i. rosa canina
 Quassa. i. aqua
 Quiamos. i. sylva
 Quiricus. i. semen lini
 Quiaugulos. i. coagulum
 Qualnutes. i. lac
 Quicomfn. i. pulegium
 Quelanea. i. iusquamium
 Quiconus. i. papauer
 Quoroto. i. cucumer
 Quatila. i. lactula
 Quillōfag⁹. i. oleū siccionū
 Quion. i. triangulus vel iunci radix
R Omeon. i. raphanū
 Radix euilci. i. altea
 Ramicedri. i. iuniperi lignum
 Ramnus. i. spica alba. vel benedicta
 Rodoxiron. i. oleum rosatū & acetum
 Ros syriac⁹. i. flos omi. vel
 nucis siluaticus sifis est rose Rosa. semē eius anthera. xeris vimur
 Rorastrū. folia hēt. vt victi cella. sed vndiq; pungētia
 Rosmarin⁹. flos ei⁹ anthos
 Robella. quasi pifa viridis
 Rapistrum. i. armonicum
 Ragadia. i. scifura
 Raphanus. i. radix cutica radicular. i. linaria. uel struti
 Rira. i. radix
 Rodonfiron. i. rosa sicca
 Refina. i. gummi abietis
 Reuponticum. i. barbarum
 Rufus. i. celfus
 Refina pina. i. picula
 Rodus vel rodia. i. cortex maligranati
 Rapa. i. gongelida
 Rosmarinus. i. libanotidos
 Refina terebēthina. i. gūma
 Rodoni. i. rosa
 Raticus. i. anetum
 Rubricam. i. sinopidem
 Rodoleon. i. oleum roseum
 Riquiritia. i. herba dulcis
 Rodostoma. i. aqua rosata
 Regia. i. cauda caballina
 Radiatum. i. iusquamium
 rasia. i. aristolis vī marubii
 rasanapanace. i. pucedanū
 Raccuece. i. fœniculum
 Ramilla. i. camilla
 Reatis. i. petroselinum
 Rumex. i. lapacium acutū
 Radiolus. i. ieros
 Rafalacina. i. capitello vnde capo fit
 Ragarius. i. grana solis
 Racardus. i. cardamomum
 Rodonogira vī rana. i. rosa
 Balba agrestis
S Letio. i. pes cōlubinus
 Saliunca. i. spica celtica
 Sanfucus amaricus vel sperma. i. maiorana
 Secaul. i. eryngium
 Strobile. i. pincea
 Stuma. i. caulis agrestis crafse cepae
 Semen bulbi. i. semē domesticē & crafse cepae
 Secca. i. hyssopus
 Secondeon. i. allium agreste
 Staphisagria. herba pedicularis. i. caputpurgium
 Sistrum vel anethū agreste. idē est meu.
 Stiptera. i. alumen
 Sinonū idē est petroselinum agreste
 Smiris. quidam lapis
 Sādaraca. qđd gen⁹ ꝑnicis
 Septemer. i. sagapenum
 Sebanum. i. semen apij. vel feminis lini
 Simbra. i. faturegia
 Stoechados herba. i. poliū marinum

marinum	Siccides fu. idest cucumer	simberseberg. i. alumen	Vermicularis maior retro.
Sădicus, est cōfectio quædā	agrestis	sedenei. i. battebisā tix	sellitidem est
Splemon. i. scolopendria	Samum. i. fructus iuniperi	uum	lis est ei, herba vitmur
Siagni rotūdus. i. absinthiū	Siccidos. i. gala asiana	Trochisci. i. rotunda	Virga pastoris. i. lupi pest.
nigrum	Squiballa. i. dura stercora	confectio	Vermicina. i. militaris
Satyrion. i. priapiscus, vel	Sifia. i. folia vī mediū fursur	Thus. i. olibanum longum	Veche. i. viticola quā equi
testiculū leporis	Semicupimen. i. thyma me-	Tuniana. i. cozumbrum	comedunt
Saphisalidos. i. pasifūca	dia	Trifoliū semen, idest trifoliū	Vngula. i. pes leonis q̄ dici-
Sicidē fagria; idest cucumer	Sifidos. i. siler montanus	acutum	tur vngula caballina
agrestis	Sterione. i. gaua	Terrafigillis, idest argilla vī	Vnsation. i. flos vitis.
Sicaros. i. sisimbrium	Sitracos. i. storax	creta	Vaus. i. mora siluatica
Stilla. i. bulbus	Sitrops. i. pollicaria	Tesapium. i. sinapis alba	Victoria polico. i. baglossa
Sambuci medianus cortex	Solunifia, cīdāmum	Trozua vel endia idest sca-	Vitumen. i. sulphur iudaicū
vocatur, & qñq; cortice, et	Staphora. i. cōtra oriētalis	riola	Vlixtratum. i. petroselinū
radice vitmur	Sandix. i. auripigmentum	Turiones. i. summitates	Vlixariū. i. lilium virginane
Scanapis, flos eius anthos	Scimus. i. lentiscus	Trifagus. i. trifoliū acutum	Vridos. i. lac quod vrinæ
Senarion, cardus benedict⁹,	Simphonica, iusquiam⁹ car-	Trigon. i. sonum gutturis	simile est
& carducellus, idem est	nicularis, latrecula, idē est	Thora, vt toxicum valet	Vzifur. i. sinopide
Scifola habet folia lucida &	Silful. i. caryophyllus	Tymbra. i. saturegia	X Ylloraria. i. lignū cor-
pinguiatota vitmur	Scatuncellus. i. vmbilicus	Tapsus masculus. i. flosnus	
Sigillū scē Marix facit ha-	veners	folijs vitmur	
stam rectā, & aliquantū	Scorfilidos, idest resina vel	Til vel fibri. i. fenugracum	
longā, & altam, & folia ra-	cores	Tribula. i. laccinder	Xili. i. lignum
ta & aspera, radice vitmur	Spedace. i. cerussa	Triācti. i. petroselinum	Xilonacor. i. cortex celsi
Sigillū Salomonis facit ha-	Sicaminum. i. celsa mora	Tridax. i. lactuca	Xyloaloes. i. lignum aloes
stam flexā in arcu, & mul-	Sarcocolla. i. agrimonia	Tithymallus. i. galatites	Xylomyrrha. i. lignū myr-
ta folia sursum trahēta, &	Sendaminum. i. acrifolium	Tencādestra. i. pyrethrum	rhe
flores albos plures, sub ar-	Senacis. i. spica celtica	Teruncon. i. pentastilon	Xia. i. fenationes
cu hastæ lux deorsum tra-	Scarade. i. salua	Trigax maior idest came-	Xilia. i. calia
hentes, se. & radice vitmur	Scura. i. lacerta	dryos	Xisimbrium. i. balsamita
Spōdallidō, radice vitmur,	Scolopendria, idest lingua	trufagnire. i. fursur sup ignē	Xilion. i. apium
sifis ē sinono, sed rotūdō-	ceruina	Traisenochū. i. chamemila	Xixia. i. vnguenta
ra hēt folia, sinonū & acu-	Seperos. i. bacca lauri	Tridica agria, idest lactuca	Inchoata ab. y. in litteris.
tuta et lucidiora magis ā	Sisama. i. semen papaueris	siluatica	H. & L. requirantur.
slipite remota, semen eius	agrestis, sisama ēstunt que	Tapfia: succus ferulæ	Z Vuccarū. i. ppyllū
vt semen petroselinum	dam grana tragacanthi	Teigra. i. tribulus	
Scrophularia quasi lactuel-	Spagum. i. salua	Tobir. i. rosmarinus	
la habens testiculos	Sisamus. i. pasillus vel semē	Tatides. i. artemisia	
Serpill⁹. i. saturegia agrestis,	balsami	Tergio. i. filix	Zonamon idest sem-
herba vitmur	Scarius. i. ficus	Troicutes. i. betonica	peruia
Symphitum, consoldita ma-	Spalteia. i. palma	Trisafice. i. gladiolus	Zonus. i. fermentum
ior, angallicum, idem est,	Spōdogos. i. lanugo quæ in	Tronecaria. i. peristereon	Zuccozaria, idest agnus ca-
radice vitmur	rofa saluatica solet esse	Tertis. i. orob⁹, vel cicercula	stus, vel salices marini
Scilla. i. cæpa maior	Syla. i. cersa	Torob os. i. aqua lactis	Zema. i. succus
Spatula foetida, spatula salu-	Silomachar. i. radix vel cor	Taras. i. aqua marina	Zizania. i. lolium
bris, idem est	tex cersa	Tartarum. i. groupa	Zion. i. semperuua
Sisimbrium, idest balsamita	Sisipium idest ciprium	Tacumo. i. ebulus	Zimiria. i. myrrha
aquatica, vel absinthium	Sui. i. sinapis	Tecanti. i. euphorbium	Ziperi. i. galla
ponitum	Sale. i. lauena	Torra rubea, idest bolus ar-	Zogi. i. forcipes
Semperuua. i. aizoon	Scupio ferrigena, idest petra	menicus,	Zambacca idest rara vnde
Scariola, endiuia, trofisma	argenti	Tici. i. sulphur	oleum fit flos eius albus
idem est, folijs et radicibus	Stephananice, idest succ⁹ pa-	Terembin. i. manna	& odorifer
vitmur.	pauis	Vbga. i. asara bac-	Zastra. i. crocus orientalis
Spōsa folis eliotropia, solse	Scalia. i. casta	carā	Zeumia. i. poligania vel cē-
quis, cicorea, iuba, idē est,	Salpadatie. i. aphronitrum	Vnfar. i. cinapriū,	tinodia
folijs & semine vitmur	Scalcadrene. i. sal lucidum	vel minium	Zingiber. i. radix zingib.
Sinape agrestis hēt lata folia	Sapa. i. mistum coctum	Virgia. i. lilium	vel piperi
& rotunda	Sanfica. i. basilicon	Viola, floribus & folijs vi-	Zauco. i. argentum viuum
Sauina. i. bratheos	Sacrax. i. auriplices	mur	Zarma. i. auripigmentum
Sentis. i. rubus q̄ facit mora	seldaco. i. tris irica	Vua lupina. i. striguum	Zerte. i. oleum
Sambucus arbor similis est	sinon elauer. i. agrimonia	Vmbiculus veneris, cotili-	zetteria. i. oleum laurini
degalex in folijs	fumbul. i. spica	dones	Zerte elirit idest oleum len-
Sariofoas. i. sarcocolla	fabar. i. aloē	Vscatuncelli, cimbalaria,	ticinum
Saponaria, buri, herba ful-	foa. i. iunci radix	idem est, folijs vitmur	Zalbe. i. orob⁹, vel cicercula
lonis, idem est	sifan. i. ieros	Ventimaior. i. anagal	Ziginaria idest prassium ra-
Saliunca. i. spica celtica	feris. i. sarcocolla	Venti media. i. bugla	minum
Storax liquida. i. fagia	fumach. i. macer	Venti minor. i. cōsolida mi-	Finis Antidotarij Nico-
Srobilia. i. semen pineæ	stargil. i. cipiona	nor	lai & quoridam alio-
			rum Tractatum.

LIBER SERVITORIS IDEST

liber. xxviij. Bulchafim benaberazerin,
translatus a Simone lanuēsi, interpre
te Abrahā iudeo Tortulienfi.

IXIT Aggregator hui⁹ operis. Postq̃
ego colligi librum hunc magnum in me
dicinis cōpositis, qui est liber magni iu
uamenti, quem nominaui librum Servi
torem, & complei libros suos oēs, s̃m
voluntatem meam inueni in multis me
dicinis cōpositis libri huius, medicinas multas simpli
ces quæ indigent præparatione ante horam necessitatis
magnæ earum: quæ ad modum succos exprimere, & me
dicinas comburere, abluere, & conficere aliquas ex eis, et
discernere ex eis quæ bona sunt, & quæ nō bona, & alia
s̃m hanc formam, Præuidi igitur aggregare omne quod
est necessarium in hoc, s̃m rememoratiōem meam, &
ordinaui hunc librum in tres tractatus.

Primus eorum est de præparatione lapidum & mine
ralium solum, & de ablutione eorum, & de aduisione &
confectione eorum. sicut est marchesia, & atramentum,
& calcātum, & colocat, & species aluminum, & species
salis, & plumbum, & ferrum, & æs, & cohol, & scoria ar
genti, & scoria auri, & est de ablutione thiuci, & calcis, et
est de sublimatione argenti viui, & arsenici, & de medicinis
petratis, i. psilotris, & de operatione medicinarū acu
tarum, & de operatione zenzifur, et de p̃paratione iostog
oium, & de declaratione sciz iuuamentoz iostog oium.

Tractatus secundus est de p̃paratione radicū plan
tarum, & de operatione expressiōis succorum earum,
& qualiter extrahuntur mucilagines & cortices seminū,
& medullæ feminum, & de ablutione olei, & de præpa
ratione fecis eius, & de ablutione acetī, & de colatione se
cis eius, & de operatione acetī scillitici, & de distillatione
aquæ ipsius scillæ, & de assatione ipsius, & de distillatio
ne aquæ camphoræ, & de operatione amyli ex frumēto,
& de hordeo, & siligine, & de ablutione coralli & chara
be, & de operatione medicinarum acutarum & laxatiua
rum, sicut est scamonea, & colocynthis, turbit, & mez
ereon, & anacardi, & scobrā idest esula, & species eius.
Et ad sciendum tempus quo debent colligi herbarū neces
sarij reservationi, & qualiter debēt seruari quæ colligunt
ex radicibus, & floribus & oleis eorum, & similibus.

Tertius est de præparatione medicinarum sumptuarū
ex animalibus: sicut de aduisione conchilium, & ostraco
rum, & cornuum, & solearum, & vnguium, & ossium,
& de aduisione cornu oicorum ouorum, & de aduisione setæ,
& de aduisione farram idest scorpionum, & cancrorum,
& tyriorum, & leporum, & vesperilionum, & hirundi
num, & de modo colligendi sanguinem ex animalibus
viventibus, & de candidatione ceræ, & confectione vri
næ infantium, & qualiter fit gluten ex corijs, & qualiter
colliguntur sella, & exiccantur ad necessitatem alcohol,
& de bona cognitione istorum omnium, & quæ sunt bo
na, & quæ non bona ex eis.

TRACTATUS PRIMVS CAPI

tuli primi deablutione lithargyrii, & adu
sitione eius, et electione boni ex eo.

T de primo tractatu est modus abluuōis
lithargyrii, & de aduisione ipsius, & ele
ctionis boni, & non boni ex eo. Species
igitur lithargyrii multæ sunt, quia quedā
species eius est quæ fit ex plumbo, & quæ
dam fit ex argēto, & quedam ex auro,
& quedam ex eis est nigri coloris, & quedam auri, quæ

quidem melior est cæteris. Nam vnguenta quæ sunt ex
tali lithargyrio declinant ad albedinem, & sunt nobilif
simæ bonitatis, sed si lithargyrium fuerit nigrum, aut ha
bens in se aliquod plumbi, erit vnguentum quod fiet ex eo
nigrum & turpe. Si ergo volueris ipsum abluere & deal
bare, necesse est quod digas id quod habet colorem auri,
& quod sit graue, & mundum a plumbo, & fringas idē
in frusta quantitatē fabæ, & accipias quantitatē ex eo
quam volueris, & pone in olla rudi, & proicias sup̃ idē
aquam, & ponas super id de frumento bono & purgato
quantitatē quandam, & accipias de hordeo pugillum
vnum, & liga eam in panno lineo nouo subtili, & suspē
das eum ligatum in orificio ollæ intra ipsam & facias fer
uere, donec crepet hordeum, deinde auferas ollā ab igne,
& ponas id quod est in olla in parua parapside munda,
et proicias frumentum, et funde super lithargyrium aliā
aquam & abluere ipsum fricādo manibus fortiter, postea
dimitte siccari, deinde accipe & tere ipsum, & proijce sup̃
ipsum aquam calidam, & agita ipsum, & dimitte q̃ res
ideat, & abijce aquā, & iterum desicca vt prius, & facias
hoc desiccando, terendo, & abluendo tandiu q̃ subtilit
et dissoluatur in aqua, deinde expecta q̃ resideat & clari
ficetur aqua, et abijce ipsam, et tere quotidie sepe in die, et
in vesp̃is pone super eam aquam aliam, et dimitte p̃ ho
ram vnā et cola, et facias hoc totum ter in die: quinq̃
diebus continuis, post hoc proijce super duas lib. ex eo.
drach. ij. salis gemmæ, et infunde super ipsum aquam
aliam, et quando fit album pone super ipsum aquam ca
lidam, et facias secundum quod fecisti prius tādū, quod
nihil remaneat in eo salsedinis, et postea dimitte desiccari
in sole, mouendo ipsum sepe, donec exiccetur tota humi
ditas, deinde reponet, et serua.

Alius modus.

Accipe de lithargyrio li. ij. & tere bene, deinde accipe.
de salgemma nigra li. vi. misce cum lithargyrio, & po
ne in olla rudi, & proijce super ipsum tantum aqua, q̃ co
operatur, et agita tota die mane & sero, & si aqua videbi
tur minui, adde paulatim, et fac id triginta diebus agitan
do, vt dictū est ne coaguletur, & perisicet, & post. xxx.
dies abijce agitādo paulatim, deinde pone ipsum in mor
tario, & tere, & postmodum proijce ipsum in parapside
terrea munda & proijce super ipsum aquam, & agita cū
manu motione forti, & dimitte donec resideat, & abijce
illā aquā, & superfunde aliā aquā & facias hoc quousq̃
salsedo tota recedat. Postea dimitte fere exiccari, et infor
ma trochiscos, et sine eos siccari, et serua in vase plūbeo.

Modus alius.

Frangē lithargyrium in frusta quantitatē fabæ, & po
ne ipsum intra stomachum apri, et fac tandiu feruere in
aqua, donec stomachus coquatur, dein de extrahe ipsum
à stomacho, & pone cum eo de sale quantitatē quæ suf
ficiat, et tere, et laua, sicut dictū est superius.

Alius modus.

Et sunt qui accipiunt lithargyrii quantitatē lib. i. et
miserunt cum eo tantundem salis, et ponunt super ipsum
aquā, & terunt in sole, et mutant aquā vna vice post aliā,
quousq̃ albefcat. Et aliter, accipe quātitatem lithargyrii
et inuolue in coto albo, et pone in olla sicili, et pone de
super ipsum aquam, et accipe fabas recētes vel nouas pul
gillum vnum, & pone desuper et permittē tandiu bullire
quousq̃ s̃bze creperint, et totum significatum sit, et tūc
proijce ab olla, et inuolue in coto alio et superpone aliā
aquam claram pōtēdo alias fabas vt prius, et coquite
rum vt fecisti, et facias hoc iter vel amplius quousq̃ cotū
non tingatur, et post pone ipsum in vase aliquo, & pone
super oēs octuaginta drachmas ex eo salis niri quātitatē
li. i. et tere simul et iterū suppone de sale niro albo foris
albedinis drachmas quadraginta postq̃ sal nitrū prius
dissolueris in aqua, tere bene donec albefcat magna albe
dine.

dine, deinde pone in vase terreo latum habente orificium & superpone aqua multam, & agita, & dimitte, donec re fideat, & aqua clarescat, & abijce ipsum, & iterum pone alia aqua, & fac sic donec aqua dulcescat, & nihil remaneat falsedinis. In fine vero cola aqua, & pone in olla terrea noua vitreata in sole quadraginta diebus in estate, & postquadraginta dies, qñ erit defecatum, vere eo.

Alius modus.

Accipe lithargyri boni auri partem, & tere bene, & pone super eum de fale cõi partes duas, & pone super eũ quãtãtatem aque qua cooperiatur, & superet circiter quatuor digitos & dimitte in vase septem diebus, & misce oĩ diebis, & post septem dies projice aqua, & pone aliam aqua, & muta aqua illa quotidiẽ vsq; ad finẽ quadraginta dieũ, Tũc.n.aqua dulcificabitur & lithargyrum dealbabitur sicut cerusa, & fac trochiscos & serua & tere.

Combustio lithargyri.

Accipe lithargyrum, & frãge frustatim ad quantitatẽ nucis, & pone super prunas fustidũ cum folle fabrorũ, donec fiat sicut ignis, deinde extrahe ab igne, & sine infri gidari, & absterge ipsum a putredine. Alij uero qñ extra hant ipsum ab igne, extinguunt eum in aceto vel in vino, & iterum ponunt in igne, & fac iudunt tertio, & etiã pluries extinguendo, & postea abstergunt.

Modus operationis cerussæ, & abluionis & ele ctionis ipsius, & quæ est bona & quæ non.

Modus faciendi cerussam sicut fit in hispania, & est vt ac cipias vas magnum terree, habens orificiũ latius fundum eius, & ponas eum in domo obscura plena fimo pecorũ & sit remota a vento, & sit domus stricta, & sepeli duas partes vasis in illo fimo, & pone in fundo vasis parum acetum boni vetustissimi cum fœce sua, & super acetum pone ite rum de vna bona & bene matura quod attingat vsq; ad medium vasis, vel minus parumper. Et caue ab vna nigra ne cerussa destruat, & postea accipe pãnum crassum de lana vel de pilo, cuius forma rotunda formet ad mensurã orificij vasis, & facin ipso panno triginta vel quadraginta foramina vel plus vel minus fũ quãtãtẽ orificij vasis, & suspẽde in vnoquoq; foramine pãni filum vnũ crassum & forte, & in capitibus filorũ liga laminas plumbi vnicuiq; filum laminã vnã, & longitudo vniũ cuiusq; laminæ sit duarum partium palmi vniũ, & lati tudo vniũ cuiusq; sit tertia pars palmi. Et spissitudo eazũ sit sicut crassitudo digiti vel circa illũ, & suspende laminas in vase longe ab vniũ circa mensuram trium digitorũ, deinde cooperias vas aliquo coopertorio quod co operiatos vasis cum toto illo coopertorio perforato, & stringe coopertorium bene, ne aer vel vëtus ingrediatur, & claude ostium domus, ne ventus ingrediatur in domũ & dimitte sic decem diebus vel circa hoc fũm qualitatem temporis, & postea aufer coopertoriũ primum & secun dum perforatum, & aufer laminas paulatim. Nam tũ in uenies in laminis cerussam quæ declinat ad nigredinem parum & tũc rade lamina paulatim; vnãquãq; perse, & postea reponere eas in vase fecundum modum prædĩ ctum, & dimitte sicut scisciti prius, postea iterum auferas, & rade, & adũna cerussam simul & facias ita donec sere consumptæ fuerint laminæ, deinde pone eibĩ alias lami nas plumbi nouas, & fac ita sæpe, si vis multã cerussam facere, & caue a fumo vasis, quia multum igitur cerebrum Postmodum autem in tempore veris accipe quod colle gisti, & coadunasti, & pone totũ in magna pelui, & po ne super eam aquam, & laua, & projice aquam quando cerussa descenderit ad fundum peluis, & pone aliam aquam, & fac ita donec nigredo recedat, & fiat alba, & purgata a superfuitatibus. Deinde facias ex ea magda leones & pone super lapidem marmoris ad solem, & sine ficari, & custodias ipsam a fumo, & a vento, & a puluere, & reponere & serua.

Modus abluendi cerussam, & assandi & lauandi eã. Tere cerussam, & pone in vase fistili concauo sup prunas, & fac ignem defubus donec sit combusta, deinde moue ab igne & reponere, & si vis ipsam assare, necesse est q; ponas eam in patella terrea super ignem, & agita ip sam donec conuertatur in colorem cineris, postea aufer ab igne, & dimitte infri gidari & reponere. Et si vis eam abluere tere ipsam in aqua sæpe, & projice aquam sæpe & projice aquam sæpe & abluere, sicut lauatur scoria auri, & argenti, quorum modus dicitur infra, & illa est bona ce russa quæ est mulum candida & partes eius sunt de se cla re, & quãdo tangis eam digito inuenies partes eius lenes sine asperitate, & quando tu frangis aliquantulum ex ea vnge tuo, quod frangitur est sicut squama.

Modus lauandi plumbum.

Oportet q; habes mortarium & pistillum de plumbũ, & projicias in mortario parum aque & agita cum pi stillo diu, donec aqua incipiat densigrari, & incrassari, de inde cola ipsam per pannum lineũ, & fac hoc iterum vel am plius, & dimitte quod colatum est, quousq; descendat plumbum ad fundum vasis, in quo ipsum colasti, & po stea, projice aqua eius, & pone alia aqua, & laua ipsum sicut lauatur scoria auri & argenti, & sæpe quousq; non rema neat in aqua, vlla nigredo. Et fac trochiscos & reponere.

Alius modus lauandi.

Sunt qui accipiunt plumbum purum, & limant illud cum lima, & terunt illud cum aqua modica in vase quod dicitur eorum lingua falaxa: & pistillum est de petra, & projiciunt de super ipsam aqua & lauant ipsam in vase, sicut dixi supra & cum manu adunant, & quod egredit de nigredine projiciunt, & scias q; non debet lauari vna vice multum, ne conuertatur in cerussam, sed expectare pa rum, & reiterare aliam aquam & sinere quousq; plumbũ descendat in fundum vasis, & projicere illam, & iterum mittere alia. Finaliter vero debet abijci tota aqua, & fieri ex eo trochisci. Et causa quare non debet multum exqui sit abluĩ, est ne conuertatur in cerussam.

Modus quo lauatur scoria plumbi.

Accipe de scoria plumbi, & tere ipsam bene, & pone aqua, & abluere, & projice aquam semper, & iterum pone alia, & fac ita tandiu, q; bene abluta sit, in fine vero ex cta q; descendat scoria ad fundum vasis, & abijce aqua, & fac trochiscos, & reponere.

Modus adfussionis plumbi.

Sume laminas plumbæ & pone in olla fistili, & pro jice super eas parum sulphuris, radendo ipsum sulphur super eas, deinde accipe alias laminas plumbi, & pone super primas, & iterum rade super eas de sulphure, & ite rum alias laminas superpone, & sulphur rade, & fac ita quousq; olla sit plena, deinde accende super eas ignem, & quando videris plumbum inflammati, oportet quod commisceas cum virga ferrea donec plumbum conuertatur in cinerem, ita q; nihil remaneat de substantia plumbi quin sit totum in cinerem conuersum, & qñ erit ita, aufer ab igne & dimitte infri gidari, & oportet q; ille qui hoc fa cit, cooperiat faciem suam: nã odor multum nocet.

Modus alius comburendi.

Accipe limaturam plumbi, & admisce eam ea de sulphure, & pone in ollam super ignem, & agita cum virga modo prædicto.

Item alius modus.

Alij accipiunt cerussam de plumbũ loco sulphuris & imponunt, modus quo vbi sunt hispani de combustionẽ eius est, q; accipiunt plumbum & ponunt in fumo iuri ficis, & sufflant cum folle donec constet, & post radũ super eum sulphur donec combustum sit, & colligunt & reponunt, vel etiam sufflant super ipsum sine aliquo sulphure, quousq; comburatur. Verumtamen magnus labor est, & non potest comburi nisi in magno tempore, et cum

cum difficultate. Accipe ergo ipsum adustum, & laua ipsum cum aqua dulci, sicut abluatur id quod supra dictum est in capitulo de laminis, & repone, & scias quod quando erit bene adustum, & conuertetur in colorem lithargyrii.

Modus faciendi æs adustum.

Inquit Dioscorides, sunt qui faciunt æs vsum ex clauis qui reperiuntur in nauis, in hunc modum. Accipiant sulphuris partem, & salis tantundem, & terunt vtrumque simul, & ponunt clauos in olla fictili cruda cum sulphure & sale, & gradatim ita quod vnum solarium faciunt de clauis, & aliud ex puluere salis & sulphure, & iterum aliud ex clauis, & aliud ex puluere. Et sic faciunt quousque olla sit plena, & postea cooperiunt vas cum coopertorio terreo, & ponunt in fornace figuli, & dimittunt quousque vas bene coquatur, & auferunt, & reponunt. Et dixit, quod alij radunt super ipsum alumen iameni loco sulphuris. Et alij nullum istorum ponunt, nisi quod comburunt satis & alij comburunt cum sulphure solo, sed id fit nigrum. Alij vero liniunt clauos cum sulphure & alumine dissolutis in aceto, & adurunt in vase crudo, & alij accipiunt clauos, et ponunt in vase xreo, & proijciunt de super acetum & comburunt, & postquam adustum est semel, proijciunt de super acetum, & sic faciunt iter, & reponunt. Alij vero sic comburunt æs, accipiunt enim limaturam æris rubei & ponunt super eam octauam partem sui de sulphure, & ligant in pecia, & liniunt vel lutant cum argilla, & sinunt siccari, & postea sepeliunt in igne facto ex stercore vis animalium duobus diebus quia erit adustum, & istud est mirabile æs adustum, quod me docuit quidam vir bonus & fidelis, & melius æs vsum omnibus est id quod apportatur de Babylonia, et postea id quod venit de Cipro, quod declinat ad nigredinem & ruborem.

Ablutio eius.

Sed qui volunt eum abluere, terant eum in aqua dulci secundum modum illum quod lauatur crassa mutando aquam ter in die, donec nihil remaneat putredinis.

Modus lauandi scoriam æris.

Scoria æris lauatur eodem modo, & virtus eius est, sicut virtus illius. Verumtamen scoria minoris virtutis est.

Modus lauandi batituram æris, & est illa quæ cadit ab incude, quando malleatur æs.

Dixit Dioscorides, fume batituræ æris & purga ex ea li. ij. & pone in vase quod dicitur salaya, & est mortarium, & pone super eam aquam claram dulcem, & misce bene donec squame descendant in fundum vasis, & ascendat putredo natans in aqua, & proijce aquam, et aufer quod est clarificatum, & pone lib. i. & s. aque pluuialis, & iterum misce in salaya cum manu, & quando videris eam leuē, proijce aquam paulatim quousque remaneat. 3. xx. & lauam iterum lauatore forti, & postea comprime squamas illas appodiando paricibus vasis & exprimat ab eis aqua. Et tunc accipe aquam illam & pone ipsam in vase æris rubei, quia ista aqua est corpus squamarum & subtilitas earum, & earum virtus qua debemus vti in medicinis oculorum. Illud vero quod remanet habet modicam virtutem: & oportet quod lauatur alia vice, & quod misceatur bene quousque nihil remaneat illius lenis. Et postea cooperi residuum cum panno & dimitte duobus diebus ita, quod non commoueatur, & post duos dies clarificabis, & repones in vase stricti orificij, & alij lauant folia, alij florem æris ficti scoriam, & reponunt.

Modus comburendi scoriam & abluendi ipsam, & ligendi bonam ex ea.

Notandum est quod scoriam quorumcumque metallorum non minatur arabice climia. Et modus combustionis eius est quod ponas super ignem de prunis donec calciet & faciat ebullitiones similes veficis, sicut facit scoriam ferri, & tunc extinguas eam in zestate in vino, & qui egget vsum eius in scabie oculorum oportet ut extinguat eam in aceto. Alij ve-

ro accipiunt scoriam combustam in hunc modum quem ego narro. Terunt ipsam in vino, & ponunt eam in ollam factam ex argilla, & comburunt alia vice quousque frangatur in modum foliorum. Et postea terunt iterum, & comburunt alia vice, & tertio, donec veratur in cinerem, & nihil remaneat crassitie, & istud est quo vtuntur quidam loco thutæ.

Doctrina qualiter aduritur scoriam argenti & auri, ex lib. almeiamir, quibus vtuntur in collyrijs.

Accipe de scoriam cabruse quantum vis, & tere ipsam crasso modo. Et confice cum melle ipsam, et pone ipsam in vase fictili nouo, & opila orificium eius, & lini cum argilla, & facias foramen in summitate coopertorii per quod fumus exhalet. Et pone vas in medio ignis ex carbonibus quoad ergo incipit scoriam comburi aspicere fumum qui egreditur ex foramine, si declinat ad nigredinem dimittas ad huc super ignem: sed quando videris ipsum declinare ad albedinem, aufer ab igne & extrahe scoriam a vase, & proijce super ipsam de bono vino quantitate quæ extinguitur, & dimitte refrigerari, & tere & vttere.

Ablutio eius.

Sed eius ablutio est, vt teratur in aqua, & proijciatur in laqua, & iterum ponatur super ipsam alia aqua. Et fiat hoc septendiu quod non appareat super aquam aliquid putredinis: deinde collige, sicca, & reserua. Et melior specierum eius est cabruse, deinde quæ habet colorem coelestem & intus album & habet venas similes lapidei. Aliæ vero suæ species sunt non bonæ, quia non valent nisi in vnguentis.

Modus præparandi cadmiam, & abluendi & conficiendi eam, & scientia electionis eius.

Cadmia est thutia, quæ vocatur arabice sapharie, quæ conuenit ramum rubeam in glaucum, et ipsa quidem est thutia in potentia. Et quando fit ex ea auricalchum, accedit fumus eius, & adhæret parietibus fornacis, & colligitur, & conuertitur tunc in thutiam in effectum. Et hæc est illa quæ est bona ad præparandum & abluendum. Et thutia quidem est lapis, qui egreditur ex minera proprie in Albria ciuitatem Hispaniæ, & illa quæ ex ea grauis est medicocriter & declinat ad rubredinem paulatim, vel ad glaucedinem, est melior specierum eius. Et quæ est munda à lapidibus suæ mineræ, & est species climiæ fm opinio nem Dio. Et omnis scoriam de corpore malleabili, sicut est aurum & argentum, & vel plumbum, seu ferum. Et alij multæ species, & alij lapides multi sicut marchasita sunt omnes secundum opinionem Dio. climiæ. Verumtamen id quod verificatum est apud nos experientia & opere huiusmodi longo tempore in abluentione istius thutis, & præparatione eius in medicinis oculorum, est vt accipias de isto lapide, sicut egreditur de minera terre, ex eo qui est declinans rubedini et glaucedini, sicut dixi, qui est mundus à lapidibus suæ mineræ, & frange frustationem, & pone in fornace aurificis cum multis carbonibus, & suffla cum folle, & pone de super alios carbones & suffla quousque calciant lapides, & ascendet fumus eius ab igne, tunc ergo accipe illos candentes cum forcipe, & extingue in aqua pluuiali vel dulci, & qui vult vti ea in scabie oculorum, & vult quod eius frigiditas & stipticitas sit amplior, oportet quod extinguat eam in aceto, vel in aqua granatorum, vel in decoctioe sumach, & ille qui vult, vt sit magis penetrans & subtilior, oportet quod extinguat eam in vino, vel sapa. Et iste est modus cõctionis eius.

Modus abluentionis eius.

Modus vero abluentionis est quod accipias cadmiā & teras crasso modo, & tere partem quæ sunt in ea ex lapide venis. Deinde liga eam in panno crasso ex lino, et pone eam te parapsidem magnā cum aqua dulci, & submergas peciā illā in quā figasti thutiā in aqua & frica manibus, et inunge tu aqua illa sepe & diligenter donec dissoluatur quod est subtile

subtile ex ea, et egredietur ex pannio in aquam. Et tua interet, q̄ reponas aquam illam cū eo, quod egressum est de pecia in parafide alia, & frices iterum pannum in aq̄ alia clara, & hoc fac quousq̄ tota terreatur thutix excole tur a pannio vltimo proijce, quod remanet ex lapidibus in pecia. Deinde misce aquam, quæ est in parafide cum thutia, & projice aquam illam cum subtili illo terreo, & illa pinguedine quæ natar super aquam per agitationem eius in vase alio. Et facias hoc cum summa facilitate ita, q̄ separes illud subtilissime ab arena, quæ descendit in fundum vasis, & projicias aquam aliā secundo, et tertio, quousq̄ nihil remaneat de forde eius, deinde de projice arenam quæ sua gravitate iacet in fundo vasis, reliquum vtro, qd̄ reseruas illi dimitte residere in aqua, donec descendat ad fundum. Tunc projice aquā cum facilitate, donec remaneat cor purum, hoc autem pone sub sole donec desiccetur, & reponet, & serua.

Alius adidem.

Verum quidam abluunt iterum hanc in hunc modū, quæ est, q̄ colligunt cor eius, et spumam seu pinguedinem eius de superficie aque cum coto mundo, & projiciunt substantiam. Et iste modus ablutiois appellatur arabice althesul. i. clarum. Et faciunt ita sepe, quousq̄ egredia tur tota spuma eius, & subtilitas vice, et abluunt cotum a thutia, quæ est in ipso qualibet vice, & ponit sub sole qn̄ expleverint donec siccetur, & reponunt necessitati.

Modus confectionis cadmix.

Cōfectio vero cadmix diversificatur fm̄ diversitates xegritudinum oculorum. Nam ille qui vult frigiditatem eius in ophthalmia oportet q̄ ponat de aqua rosata bona in vna parafide. Deinde ponat thutiam lotam sicut dictum est in vna pecia, & lauet fricando cū aq̄ ro, quousq̄ tota egredia tur de pecia. Post hoc ponat sub sole, & cooperat cū pannio mudo, ne cadat in ea pulvis, vel aliud & dimittat donec siccetur. Deinde infundat eam cum aqua rosata secundo & tertio, vltimo terat eam subtilissime. Et terat eam ea aliquantulum camphore, & vtatur ea in xegritudinibus ophthalmicæ calidæ. Et ille qui vult uitium uenarum eius in rubore palpebrarum, & in crassitudine earum, quod dicitur arabice fushah, & in scabie, oportet q̄ cōficiat eam cum aqua myrobalanorum citrinorum loco aque rosate. Et qui vult ea uti in xegritudinibus oculorum frigidis, cōficiat eam cum vino veteri bono, odorifero, et, & imbibat eam in aqua maioranæ recentis semel, aut bis, & terat cum aliquantulo spicis nardi. Et aro matizet eam cum modico musci, & vtatur ea in lachrymis oculorum, & humiditatibus descendentibus ad oculum, & in venis rubeis, quæ sunt superexte in cōiunctiua, quæ nominatur febel, & in fluxu palpebrarum. Et sunt qui cōficiunt eam cum aqua feniculi ad aquā descendentem ad oculum, aut cum aqua sumach, et ille qui vult, q̄ sit virtutis abstergentis & rodentis, oportet q̄ cōficiat eam cum aqua acori, & similibus.

Alius affationis modus.

Affatio vero eius est, q̄ accipias eam, & teras bñ, aut accipias de lauata, & cōficias cum aqua, & fac trochiscos, & super testā nouā ponas, & postea sup̄ prunas, & voluet trochiscos cum assiduatione, donec siccetur, & fiant rubei, tunc reponet necessestati.

Combustio eius.

Sed modus combustionis eius est, q̄ accipias de thutia tota sicut dixi supra, & cōfice eam cum melle bono, ita vt fiat ad modum pastæ, & pone in olla terrea, quæ habet orificium strictum, & cooperi cum coopertorio conuenientis officio eius, & oppila liniendo cum argilla, & fac foramen in medio coopertorii, & pone in fornace calidæ, & dimitte donec vratur, et qn̄ erit adusta, cuius signū est, qn̄ egredia tur a foramine fumus, aufer ab igne, & exingue eam calidam in rob, & sicca & reponet.

Modus cōbustionis marchasitæ, et ablutiois eius, & electiois eius, quæ est bona, & quæ non.

Marchasitæ duæ sunt species, aurea videlicet, & argentea, & illa quæ grauior est ex ea, est melior, & modus aduersionis eius est, q̄ accipias eam, & rores eam melle, & pone super prunas non multas, & suffices cum assiduatione donec rubeat, deinde aufer ab igne. Sed ablutio eius est, q̄ accipias de ea quæ aurea est, & tere, & cribra, & ponet iterum in mortario, & projice super eam de aqua pluuiali, & tere & sicca. Et iterum pone aquā aliam, & facias hoc septem diebus cōtinuis, postea adde parum musci, & tere, & vtete ea in oculo, quia confert humiditati eius, et cicatricibus vlcerum, & albedini eius.

Modus abluendi antimonium & adurendi.

Ablutio eius est sicut ablutio marchasitæ, & cadmix, & aduasio eius est, vt ponatur super prunas, & sufflatur cum folle donec inflametur, & auferatur postq̄ inflatum est statim ab igne, quoniam si nimium diuinetur in igne, conuerteretur in virtutem plumbi.

De modo faciendi ziniar ex ære, & abluendi

ipm̄, & colligendi ex eo quod bonū est.

Operatio faciendi ziniar fm̄ quod fit in paribus nostris, i. in Hispania, fit in hunc modum. Accipe vas fictile magnum, cuius orificium sit latius fundum eius, et pone ipsum in domo plena stercorebus ouium, & sepi ipsum in modum quem dixi in faciendo cerussam, nisi q̄ laminæ in quibus fit ziniar debent esse ex ære rubeo, & latitudo cuiuscunq̄ laminæ sit fm̄ mensuram dimidij palmi, & longitudo sit fm̄ duas partes palmi vnus, & spissitudo sit sicut crassitudo dimidij digiti. Et non est curandum vtrum vna quæ apponitur in vase sit nigra aut alba, aut si ponas acetum forte solum sine vuis, cooperi ergo vas post constrictionem laminarum, & stringens eius, & oppila, & reuere ad vas transactis. x. diebus, & aufer laminas, & rade ziniar de laminis paulatim, & reponas iterum eas in vase, & dimitte diebus totidem, & iterum abra de, & fac istud donec cōsumenter laminæ, & postq̄ consumptæ fuerint, pone alias laminas, & fac vt fecisti prius, donec habeas ziniar quantum vis.

Modus alius

Inquit Diofco. fit ziniar in hunc modum. Pone acetū forte in aliquo vase fictili, & cooperi vas cum coopertorio facto ex ære curo vel plano, si non inuenieris curū, sine aliquo foramine, ne vapor acetii exhalet extra, & inquiras omni. x. die, & rade a coopertorio ziniar, & collige, & serua: vel accipe laminas æreas, & pone id est suspēdas in vase vbi sit acetum forte, & sit suspensio earū ita, vt non tangat acetum, & in quolibet. x. die requiras, & rade quod inuētur est in laminis ex ziniar. Et dixit etiā q̄ fit fm̄ hūc modum, & est ut accipias frustum æris fusi, vel plura frusta, & sepi ea in vinatio vix qn̄ accēsit, & semper qn̄ aliquid oritur ex ziniar super frusta, collige & serua. Et dixit etiā q̄ fit ex limatura ziniar, & ex laminis plumbi extensis subtilibus, projiciēdo de super limaturam, & laminas, acetum forte ter vel quater in die, & moue qualibet die semel, & fac ita donec vtatur in colorem viridē, & quidam aurifices faciunt ziniar fm̄ modū diuersum ab illis, & est q̄ trunt vinā infantium in mortario ex ære cabrusia, id est de cupro cū pistello de eodē, et agitant diu quousq̄ color eius vtatur in viridē colore, et cum isto clarificat aurū. Et dixit Diof. modum aliū in ziniar quem appellauit vermiculatum vel vermiculo sum. Et fit vt accipias mortarium, et pistellum de cupro, et projice in eo de aceto sorti al. et tere agitando cū pistello donec acetum incrassetur: deinde adde acetum iterū, & de alumine rotundo, et sal gemma clara lucida, et de sale multum albo, et de sale nitro, de quolibet ana. z. ij. et tere agitando diutius in sole xliiio, quousq̄ vtatur in colorem ziniar & incrassetur, deinde coque ipsum, & ista

Mef,

Na species

species ziniar est pulchri coloris, & fortis operationis. Alij faciunt in hunc eundem modum addentes tantum vni parti acetii, duas vring vetustæ, & de medicinis prædictis eisdem portiones. Et sunt qui adulterant ziniar cum xere adusto, & gummi arabico miscentes, & faciunt in modum supradicti vermiculofii.

Modus alius faciendi ziniar.

Accipe partem salis, & partem farinæ hordel, & tere vitranq. cum aceto, & lînias cum eo ollam teream à parte interiori, & dimitte diebus quousq. inuenitur ziniar, sicut ziniar nouum, & rade, & repone.

Modus comburendi ziniar.

Accipe ziniar, & pone in patella terrea super ignem, & misce quousq. videas colorem eius mutari, ita q. vertat ad colorem thutæ, & postea aufer ab igne, & sine tepescere, & collige, & serua, & vttere, & habes de ziniar, quod generatur in mineris insula Cypri, quod apparet super aliquos lapides in quibus est xes, & est quod stillat à spelunca, & id quod ex eo apparet super lapides est parum, secundum id quod inuenitur in mineris est maioris quantitatis, & pulchri coloris, sed non est bonum ppter nimiam quantitatem quæ admiscetur ei ex lapidibus, & sunt qui adulterant cum multis rebus, sicut cū pumice in marmore pistatis, & sunt qui miscunt cum chalcantho, & qui vult cognoscere illud, quod est adulteratum cum pumice, vel cum marmore, madefaciat manum suâ in aquam, & ponat super eum, quia statim dissoluetur, & sunt qui masticant ex eo cum dentibus, & sic percipiunt lapides, & discernitur id quod est adulteratum cum vitreolo, ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem, & si continet aliquid vitreoli quando erit combustum, fiet rubrum, sed id quod nō est adulteratum remanet in suo colore & sua figura. Et melior specierum eius in nostris partibus est, quod est magis viride, fortioris odoris, aduersus gustum, & fortioris operationis.

Modus comburendi, & albificandi auripigmentum, & sublimandi ipsum, & comburendi, et vertendi citrinum in rubrum.

Pone auripigmentum in vase fictili super carbones accensos, & agita ipsum satis sine intermissione, & quando erit valde calidum, & color mutatur, auferas ab igne, & dimitte infrigidari, & tere, & repone, & virtus eius est quoniam ipsum putrefacit, & pungit punctione magna, & auferit carnē superflua in viceribus, & abradit pilos.

Sublimatio arsenici.

Sume de arsenico citrino id quod ex eo est humidius et laminosum, videlicet quod assimilatur laminis auri, & tere cum tantumdem salis quod comeditur, & pone inter duas patellas terreas vitreatas, & luta eas cum terra vitriorum, & pone super ignem, & dimitte ipsum donec dissoluatur, & ascendat fumus eius, & adhareat ad tectū superioris patellæ, deinde aufer ab igne, & sine tepescere, & tunc aperi vas, & rade quod inuenies adhærens tectō superioris patellæ, & misce ipsum cum eo, quod remansit in patella inferiori, & tere in similibus, & pone iterum inter patellas vt primo fecisti, & pone super ignem ad sublimandum iterum: & facias hoc tertio, & quarto, & toties quousq. id quod ascendet fiat album sicut cerussa, quæ quidem collige, & serua necessitati.

Modus vendendi arsenicum citrinum in rubrū.

Verumtamen, qui vult facere ipsum de citrino rubrū, oportet q. frangat cum in frusta mediocria, & ponat in olla segregatam, & opilet de ollæ, & ponat in furno panis, & dimittat spacio quinque horarum, deinde frangat & auferat, quia tunc inueniet arsenicum rubrum pulchri coloris.

Modus albificandi argentum viuum per sublimationem.

Accipe de argento viuo bono, & purificato à plumbi

bo, & omni alia sordē, & tere ipsum cum pondere eius de chalcantho bono, & proijce super eum acetum, et assūdua pistatione quousq. argentum viuum totum coaguletur, & nihil de eo appareat in chalcantho. Tunc ergo excica ipsum modicum ab humiditate acetii, & pone inter duas patellas, & luta cum argilla, & pone super ignē, & faciem sub eo tanto spacio temporis, quanto faceres, si velles coquere carnes, deinde aufer ab igne, & dimitte infrigidari patellas, & accipias, & aperi eas, & tunc inuenies partem argenti viui adhærentem tegmini patellæ superioris, & partem eius mortuam, & partem eius viuum, tunc ergo collige totum, & adhibe simul terrens fortiter vt prius, & semper rora cum aceto, & iterum pone inter patellas, & luta labia cū argilla, & pone super ignē, vt prius fecisti, & hoc totum fac septies: vel amplius: vel minus, quousq. fiat album, quod collige & serua.

Modus sublimandi medicinam acutam, quæ lingua arabica nominatur

Adichbardic.

Sume arsenici citrini puluerizati, calcis viuæ alchaliz, marana lib. f. argenti viui lib. i. salis armoniaci quartā partem librarū viuenti, teratur omnia cum aqua primo donec moriatur argentum viuum, deinde sicca & tere secundum, & pone in alutal ad sublimandum, & forma alutal est, q. accipias ollam & patellam vnā teream, & facias in patella foramen ad magnitudinem orificij ollæ, & cōstrue orificium ollæ super foramen, quod fecisti in patella, & luta eam simul cum argilla sapienter, deinde fac furnum paruum, & pone patellam super furnum, & luta bene ab omnibus partibus eius, deinde pone mediam in olla, & cooperi ollam cum parapside vitreata, & luta orificium ollæ bene cum labijs parapsidis undiq. post hoc accende ignē sub olla horis sex, quia medicina sublimabitur, et ascendet supra patellam, & adharebit parapsidi, cum ergo infrigidatum fuerit, aperi vasa, & abra de medi cinam à parapside, & repone et vttere, illud autem quod remanserit in fundo ollæ serua similiter, et vttere eo pro corrosiuo, etiam qui vult medicamen fortius eo, oportet q. radat id quod remansit in fundo ollæ cū eo, quod sublimatum est, & terat totum simul, & ponat iterum in alutal, et accedat ignē defubtus, donec sublimetur, est namq. fortius satis quod sublimabitur, et qui ponet eum ad sublimandum iterum et tertio erit melius.

Modus faciendi zinzifur, et est cinaprium

Accipe argenti viui, & sulphuris citrini ana. Et quidā ponunt minus de sulphure, misce et pone totum in vase vitreato de terra, quod possit subsistere igni, & imple tertiam partem eius ex medicina, et duas partes eius relinque vacuas, deinde cooperias vas cum parapside vitreata, & luta sapienter cum creta, & pilo consecris in similibus, deinde edifica sibi furnum quadratū, & pone vas in medio furni quadrati, ita quod duas partes vasis, quæ sunt vacuæ supra medicinam sint superantes extra furnum, & sit fundus vasis distans à solo fornacis mensura duarū partium palmi, deinde accende ignem sub eo. xij. horis, deinde permittit furnum frigescere, postea frange vas, et inuenies zinzifur.

Modus faciendi calcē, et aluendi eā, quæ est necessaria combustionī ignis et et furnculis acutis, et modus faciēdi confectionē medicinz

q. fit ex ea ad depilandum pilos.

Fit calcx in partibus nostris plurimū ex lapidibus nostris in mineris eorum. Et sunt ex hoibus, qui faciūt eā ex petra marmoris albi, et fit ex corticibus ouoꝝ, et ex testis ostracorum viuientium in mari. Verumtūq. melior calcx ad faciendū medicinā, est illa quæ fit ex corticibus ouoꝝ, et post illā melior est illa, quæ fit ex marmore. Sed modus faciēdi calcē ex corticibus ouoꝝ est, vt accipiat de corticibus ouoꝝ quantitas, et in olla noua ponatur cortices

ces ouorum, & cooperiatur olla, deinde in fornace figuli ponatur semper quandiu vasa sunt in fornace, postea decoge ollam si appareat sicut calx, bene, sin autem, remitte in fornacem, & tandiu sic fac, q̄ fiant albi, sicut calx albissima. Et si furnus figuli nō est tibi bene parat, accende sub eis ignē, et suffila cum folle donec fiat sicut xi. Et per hunc modū oportet, q̄ fiat ex marmore et lapidibus alijs, qm̄ intentio nostra non est nisi, vt incendantur, & adurantur donec fiat calx, et fiat alba.

Modus abluendi calcem, quæ est necessaria combustionioni ignis.

Accipe de calce viua id quod est de ea album & mundū, & tere, & cribra calcem album & mundam. Et pone in parapside munda, & projice super eam de aqua dulci quantitate ita, q̄ cooperiatur ab aqua, & dimitte per horam, postea misce. Et cum resolidatum fecerit ad fundum vasis, projice aquam, & facia septem vicibus vel decē, postea projice eam de super & reponē. Et confert ad alcharin. i. rubori & vesicis, & combustionioni ignis dissolutam in aqua vel oleo rosato. Aliter alcoxini. i. rubori cum vesicis in facie.

Modus conficiendi medicinam depilantem capillos vna hora.

Accipe de calce lapidum, vel marmoris, uel ouorum, vel ostracorum, partes duas, & de auripigmentū citrino partem vnam, pone in mortario facto ex plumbo, & p̄ice de super aquam, vel aquam hordei, & tere donec fiat nigrum, & postea oportet, q̄ calefiat cum igne, quando linis cum eo in balneo, quoniam ista medicina facit corpus lenē, & subiliat pilos nascituros.

Modus pilotori notū.

Accipe calcis partes octo, auripigmentū citrini partem vnam, tere & cribra, & coque in vase gneo cū tanta quantitate aque quā cooperiatur. Et coque quousq̄ penna intromissa in medicina depilatur per se facile.

Modus comburendi calcem.

Accipe de sale, & tere, & pone in vase terreo, & luta labia vasis cū cooperitorio simul cum argilla, et sepeli vas, & iterum prunas dimitte donec cōburatur. Et sunt qui ponunt sale in pasta, & sepeliunt sub prunis, donec pasta fuerit combusta. Et sunt qui abluunt in aqua, & dimittūt de siccare, postea ponunt in olla, & cooperiunt, & accendunt ignem super ea, et ponunt circum olla prunas, quia sal non cessat crepitare donec sit combustus. Et quādo quieuerit ad crepitationē, erit combustus, sed ego terebam sale bene, & ponebam in olla super ignem, et exuffillabam donec erat combustus.

Forma combustionis chalcanti, & specierum eius, quæ sunt atramentum & vitriolum.

Accipe chalcantum, & pone super testam nouam, & pone testā super prunas, & vte, & sit quāditas adustionis, si fuerit chalcantum non multū humiditatis, qm̄ nō apparet ampullæ, & erit de siccatū deificatione forti. Et si fuerit amplius humiditatis, oportet quod dimittat super prunas quousq̄ mutetur color eius, & qm̄ mutabitur color eius infra se, & vertetur ad similitudinem maris, id est sinopidis, tūc oportet q̄ auferas ab igne et purget, & sunt qui ponunt super prunas, et exuffillant de super, donec declinant ad citrinitatem, a ponunt super testā, & ponunt sup prunas, & miscent, donec mutetur color.

Modus aduredi alumen, & cognoscendi bonū ex eo.

Species aluminis sunt multe, & melior eas est, q̄ scinditur, & est albū, & nouū, stipiticū, sine lapide, post id humidū, & clauū, cuius partes sunt quales humide sine lapide, sed modus combustionis eius est sicut combustio chalcanti, nisi qm̄ non fit rubrum, sicut illud.

Modus combustionis corallū.

Teratur corallus, & ponatur in olla terrea, et ponatur in furno per noctem, si bene comburitur, bene est, sin au-

tem, iterum ponatur, donec comburatur, & sunt qui ponunt in crucibulo, & exuffillant, & cōburitur sicut vis.

Combustio spumæ maris.

Pone eam in olla terrea, & cooperi, & luta cum argilla, & pone in furno quousq̄ aduratur, deinde accipe, & reponē. Et quidā ponunt sup prunas, & cōburunt exuffillando, sed ablutio eius est sicut ablutio clinij.

Combustio iuri.

Teratur & ponatur i crucibulo super prunas salnitri. Et exuffletur donec aduratur quemadmodū dictū est de sale. Et si non aduritur bene, iterum ponatur, & exuffletur donec aduratur quantum oportet.

Combustio salis niri.

Salnitrum comburitur sicut sal, scilicet, vt ponatur in testa super prunas, & exuffletur donec aduratur. Combustio boli armeni & iugibati, & terræ hispaniæ, et alio modo, & aliorum lapidum. Frange quodcumq̄ corā in frusta quantitate sabæ, & super testam vel laminam terrea pone, et misce sicut est tibi voluntas adurendi uel assandi.

Modus facienda crocum ferri.

Accipe de limatura ferri quantum vis, et pone in lamina terrea, postea suffila cum folle, donec calefiat lamina & limatura, & pone in mortario ferreo, ita calidam, & tere bene, & iterum pone in lamina, & exuffila secundum, donec calefiat ad ignem: vt prius fecisti, & tere. Et facita decies uel amplius, quia quanto plus feceris, tāto melius, quando ergo conuersum fuerit in colore croci, si adhuc est alicui rei, color eius non separabitur, & inuentum eius est, q̄ depilaui pilum superfluum, vel male granatum in palpebris, & posuerit super locū a quo euulsus est, & ponat de limatura ista se preparata, sepe prohibet ortum eius, & sunt qui ponunt eam in vnguentis quando volunt exicationem eorum fortem, & sunt qui ventur ea sola, et qui projiciunt eā super vlos humidū, cuius sanatio est difficilis, & exiccat eum potenter.

Modus purificandi limaturam ferri.

Eligat limaturam ferri puram cum aqua, & nō sit mistio alicuius alterius metalli. Nam si tibi esset mistio alicuius, sicut aris, vel plumbi, aut vitri, & daretur in potu alicui occideret, ponatur ergo de ea quantum vis in vase mundo, super quam projiciatur parum acetī, et ponatur sub sextorio mundo, et iterum super sextorium ponatur corium aliquod, & dimitatur. xxx. diebus, vel ad minus. vii. diebus, & postmodum extrahere, & inuenies colorem eius sicut zimar, desicca, tere, & vt ere, & sunt qui abluunt eam cum aqua dulci, aut cum aceto, & colant per pannum, & dimittunt sub sextorio quousq̄ putrefcat, et postea abluunt, & reponunt, & virtus eius est, q̄ inuatilios, quorum color faciei est croceus, & facit inpinguare corpus.

Modus assandi scoriam ferri.

Teratur tritura crassa, & ponatur in aceto vel rob, postea extrahatur ab eo, & exiceatur, & assetur sup prunas.

Modus abluendi scoriam ferri.

Oportet, q̄ abluatur anteq̄ assetur, & post etiam abluatur sicut diximus in clinia & marchetia.

Modus limaturæ auri & argenti, quibus viamur in medicina cordis, sicut chelij.

Accipe de auro bono & puro frustum, & habeam coram te parapsidem cum aqua munda dulci, & habeam pannum de lino asperum mundum cuius vnum caput teneas i manu tua. Alut sicut mistū fundo parapsidem in aq̄, tunc frica aurum in pāno semper madesaciendo pannū cum aqua, & limatura descendet in fundo vasis subtilis, fac ergo tandiu, q̄ limeur de auro illo quātum volueris, deinde dimitte per horam, & projice aquam cum facilitate, & abluet, et sicca, & serua. Eodem modo fac de argento, Et sunt qui limant lima subtili, & sic viunt.

Me.

Na ij Traçanus.

TRACTATVS SECVNDVS

de preparatione medicinarum que
sunt ex plantis.

Modus faciendi aloen.

Aloe est succus cuiusdam herbe, que nascitur in Sicut, vel in Sicutra fm q̄ audiuitur, & modus operationis eius est, q̄ teritur herba illa, et exprimitur succus eius, & coquitur succus donec congeletur, & ponitur in utribus ex corio, & reponitur donec exsiccat, et melior manerem eius est, quod cito frangitur, & habet odorem bonum, & color eius est ficut color hepatis.

Modus ablutivis aloes seu p̄parationis ad expellendā malitiā, et acuitatem eius, et conficiendi ip̄m.

Accipe de aloes succurino mundo, quod cito frangitur, & habet colorem hepatis, & odor eius est bonus pondus lib. i. tere bene, & cribra, deinde accipe cas ligneg spi cæ nardi, asari, schenathi, carobalsami, xylobalsami, cinnamomi, ligni aloes, croci, mallicis, iaccæ, ana. 3. iij. contunde, & coque in lib. vi. aque donec consumpta sit medietas aque, cola, & exprime, & repone in vase vitreo, & rora aloen ex ista aqua, donec imbibatur totum, et pone super vas marmoris, aut vitri, & tere in sole bene, pone in parapside munda, & cooperi panno crasso, & dimitte ficari illa aqua, & cum defecatum fuerit, reduce iterum ad tritum secundum, & imbibere iterum ex aqua ista, & dimitte ficari sicut prius, & iterato facies hoc, donec aqua penetret partes eius omnes, & sit tota aqua consumpta vel expleta, terendo, imbibendo, & deficcando, sicut dictum est, & cum vltimo defecatum fuerit, repone in vase vitreo mundo, et da ex eo solo sine admixtione aliterius medicinz pondus aur. i. & vtere eo in medicinis laxatiuis, & speciebus hieræ, & alijs medicinis in quibus aloen ingreditur.

Modus alius ablutivus.

Et qui vult eo vti in ægitudinebus melancholicis in quibus eget euacuatione melancholice preparet sic. & croci, spicæ nardi, cinamo. xylobalsami, carobalsami, cas ligneg asari, ana. 3. x. schenathi, stochados arabici, ana. 3. v. coq̄ in li. x. aq̄ fontis super ignē leuē et paruum, quousq̄ remanet tertia pars, & cola cum colatorio crasso, & exprime. Deinde accipe de aloes citrino lib. ij. & tere, & cribra, et imbebe ex aqua ista supra petram marmoris, & assidua trituram eius, & infusione, & deficcationem fm supradictam disciplinam, donec biberit aquam illam totam vltimo tere, et serua in vase stricti orificij, ne virtutē amittat, & oppila os vasis, & tua interest vt adas, & minuas ex medicinis istis secundum opportunitatem ægitudinis.

Forma adurendi aloen.

Oportet q̄ ponas aloen in olla munda super prunas donec aduratur.

Modus acceptionis aque cum eumerum dulcium.

Purgat cholera, quæ est in stomacho, & intestinis, et extinguit acumen eius, dosis est ad tertiam lib. i. vsque ad ij. tertias lib. cum. 3. x. zuchari.

Modus decoctionis hieræpicæ, q̄ est necessaria, vt reponatur ad horam necessitatis.

Accipe stochados arabici, pulegij, ana. 3. v. epithymi, 3. xx. anisi, fœniculi, se. anethi, ana. 3. iij. cinnamomi 3. x. agarici. 3. v. aduna hæc, et tunde, et infunde in lib. x. aque calidæ, & dimitte in filio tempore in vase stricti orificij, et cooperi, & dimitte, vii. diebus, deinde extrahe in vase, & cola cum expresse, & iterum mitte in vase, & pone ibi de hiera, quam scripsimus, pondus. cc. 3. & lutos vasis cū argilla & pilo, & dimitte in sole. xvij. die-

bus, & postreponere vas, & da ex eo in potu quantitatem lib. i. in ægitudinebus melancholicis, & in ægitudinebus capius omni die, postq̄ miscueris vas, & misce cum ea. 3. i. olei de chera rectis, & assidua hoc. vii. diebus continuis, quia est nobilissimū, & proiciat multum, & ego noiaui operationē eius in libro medicinarū hieræpicæ.

Forma extrahendi lac scamonee.

Radix huius lacticij de quo extrahit scamonea est crassa, sicut cor mellis hude, id est visis nigre, & color eius exterior, est cineritius, & interior est alba, grauis odoris, plena humiditate. Et illi qui colligunt lac eius in fine mēsis Februarij, faciunt foueam circum radicem arboris, & incidunt ex venis eius quantitatem duorum digitorum, & ponunt circa radicem eius iuxta locū in cisionis duas ollas, aut tres ollas, fm q̄ de lacte eius egreditur, & dimittunt vsq̄ mane, postea congelatur, & est scamonea, et dixit Dioscor. Sunt qui fodiunt circa radicem circulariter, et sternunt circa radicem eius in fouea folia nucis, postq̄ incisæ sunt venæ eius, & sic recipiunt super ipsa folia humiditatem manantem ex radice. f. lac eius, & dimittunt ficari, & seruant. Et uelior scamonea est illa, quæ est clara, & leuis, & spongiosa, & habet colorem sicut color glutinis coriorum bonam. Verumtamen apud nos est melior illa, quæ est celestis coloris, quæ apportatur de Antiochia. Et adulteratur scamonea cum farcocolla, & lacte tithymalli. Et cognoscitur illa quæ est bona, nō adulterata, quæ non pungit, vel mordicit lingua fortimordicatione, quia tunc nō habet admixtum lac tithymalli. Et prior speciem eius est, quæ affertur de Canaan, et de Palestina, & sunt istæ duæ species graues, & crassæ substantiæ adulteratæ cum lacte tithymalli, & farina saliginis id est chersene.

Modus coquendi scamoneam, & p̄parationem diad. ad repressionem eius malitiæ.

Dixit Melzigiar, ex prudentia aliorum medicorū ille qui vult preparare scamoneā oportet, q̄ accipiat de malis dulcibus, & diuidat ea in duas partes, & extēdat illas medietates in fundo vnus ollæ, & sunt qui terunt mala, & extendunt ea in fundo ollæ quantitate crassitudinis vnus digiti, & ponunt scamoneam super frusta malos, vel super ipsam carnem malos, tritorum si mauis illud, quod faciunt, & facies solum vnū ex scamonea, & aliud malorū, & sic facies gradatim, & quousq̄ olla sit semplena. Deinde prepara iterum ollam aliā fm eadem formā cum malis & scamonea. Et ita tere vel quatuor ollas, & plures fm volūtatē tuam. Et pone ollam super ollam, & luta orificium olle cum fundo alterius cū pasta, & cooperi superiorem ollam cum cooperito. Et oppila bene cum pasta etiam, & pone in medio furni calidi, & dimitte nocte vna vsq̄ mane, & aperi furnum & ollas, & extrahe scamoneam. Et si iueneris mala, quæ sunt sub scamonea & circum, sicca & combusta, tunc vtendum est ex ea, aliter vero non. Et sunt ex medicis qui miscunt cum aniso, vel semine apij, aut dauco anis, & conficiunt cum oleo amygdalarum dulcium, aut assant eam in malo mundato & granis, aut in citionis, & vtuntur, & talis preparatio prohibet ad potantē eam nauseam, & tortiones ventris, & stomachi dolores & intestinorum.

Forma extrahendi succum tithymalli.

Tithymalli multæ species sunt, & modus extrahendi lac ipsius est talis. Incidatur (summitas eius in mēse Aprilis, & summitas eius incisa inclinetur super vas aliquod mundum. Et exprimatur ramuli singulariter, donec lac eius egrediatur totum, & fac hoc ex pluribus ramulis, & plantis, donec habeas de lacte quātū volueris, & deficca eū in sole. Et vtere eo i purgandō mēscholiā, & phlegma, & ad vomitū quocādū, & sunt qui conficiūt lac in farina siliginis, & faciunt pilulas ad magnitudinē cicieris, et seruuntur. Et sunt qui faciūt lac ipsum distillare super ficus, super

super vnâquamq; sicû. iij. vel. iij. guttas, excellant & seruiant. Et qui vult prouocare feculum comedat ex eis tres ficulas, & ducet multum. Verumtâc lachrymâlli guttur exasperat, et facit rauescere fumentem se. Et propter hoc qui vult eo vtî, oportet vt pilulas quas ante diximus inuoluat in melle dispumato, & sic vtatur.

Modus extrahendi succum à thapsia.

Thapsia est planta, quæ oritur in terra fæ silgesta, quæ assimilatur plantæ balach in figura sua. Et lacticinum eius extrahitur in hunc modum: fodias terram circum radicem eius, ita q; radix detegatur à terra, & sit fouea rotunda circa radicem. Deinde scindatur cortex eius, & cooperiatur fouea vsq; mane, quæ colligetur super radicem lacticinum clarum mundum, quod collige, sicca, & serua, & lachrymâ hic vocatur thapsia. Sed qui vult extrahere succum radicis eius, fodiat, & extrahat radicem, & purget eam, & tatet, & ex primat eam cum torculo, & extrahat succum, & succetur in sole in vase fistili crasso vitreato, et seruet. Sunt qui serunt folia cum radice simul, & sic exprimunt succum, & iste succus est debilis virtutis. Et differentia eorum est, q; succus ex radice sola est pinguis, spissus, & succus foliorum, et radicis simul, est humidus, & succus radicis quando habet admixtum succum foliorum desiccatur, & facit exicare propter vim vlcera tiuam, quâ habet. Et oportet, q; ille qui extrahit lachryum eius, non extrahat eum in dieb; q; sit ventus. Et caueat ab odore vaporis eius, et q; non tangat eum in aliquo membro nudo. Nam ipsum inflaret tantum, & fieret desiccatum id quod ex mēbris eius esset defectu propter humiditatem eius; & liniat cum hoc membra sua nuda ex ceroto liquido, vel oleo rosato. Et virtus corticis radicis thapsiæ, et succi eius, et lachrymæ eius, est laxatiua, & narravit mihi quidam fidelis, q; ex sarcemine sunt, qui quando volunt cauterizare aliquam partem corporis, aut incidere aliquod superfluum à membro aliquo, ponit super illud de planta ista. Nam ipsa vrii, sicut ignis, & facit operationem cauterij.

Modus extrahendi succu cucumeris asinini.

Accipe de cucumeribus illis, qui sunt bene maturi, & dimitte eos sic collectos vna nocte. Deinde accipe vas, et pone super eum cribrum, & pone super eum cultellum resupinatum, ita q; acies eius sit versus superiorem partē, & opposita versus cribrum. Et diuide per medium cucumeris singulariter super cribrum, & exprime id quod est in eis de humiditate super cribrum, donec descendat in vas suppositum. Et quod cadit de carnositate eorum super cribrum exprime donec descendat cum tota substantia eius per cribrum in vas. Deinde pone super id totum quod collectum fuerit ex eis, aquam dulcem, & quidam ponunt aquam marinam, & lauant, & proiciunt aquâ, & sunt qui iterum colant cum aqua prima, quæ egressa est à cucumeribus, substantiam quæ remansit super cribrum, & miscent bene, & cocperiunt cum panno, & expectant donec crassities ad fundum vasis descendat, & separat subtilitas, & aqueitas quæ est ibi à crasso. Et cū hoc feceris, aufer aquositatem eius, & proijce leuiter extra. Et si remanet iterum aliquid super eū de subtili aquofo, collige ipsum cum spongia vel coto, & pone crassum eius in vase lapideo, & tere quaq; die continue, donec infissetur, & sit aptum ad trochiscos formando, & fac trochiscos, & sicca in vmbra, & si miscueris cum eo aliquantulum gummi arab. aut tragac. erunt trochisci magis adherentes in partibus suis, & substantia eorum erit sicut vitrum, & seruabitur per amplius tempus.

Alius modus fm Diosco.

Dixit Diosco, scire aliqui, qui cinerem cribratum super terram extendunt, & faciunt in medio eius foueam, & ponunt pannum triplicatum super cinerem, & proijciunt succum cum toto, quod est in eo ex aqua super pan-

num, quoniam cinis fugit, quod est in eo de aquositate citato, & quando fuerit desiccata, terunt crassitudinem fm disciplinam quom narrari prius. Et q; ex electuario habebit colorem, sicut succus porri, vel sicut ziniar, & habet in se turbulentiam, seu crassitatem & grauitatē, est malum, & non est laudabile, & melius ex eo est, quod habet vtriditatem paucam, declinat ad albedinem parumper, & quod est simili coloris ambræ, & est cum hoc leuis ponderis, & actus leuis, & est calidum. Et qui appropinquit ipsum igni inflammabitur, & comburetur cito, et non est nimis veltutum. x. annorum vsq; ad. vij. & virtus eius est fortior, & melior qui volucrit eo vtî in vomitu, & laxatione ventris. Et dosis eius completa est. iij. ps drach. i. & proprietates eius est attrahere humores phlegmaticos, & melancholicos per vomitum, & per ventrem, & adulteratur cum admisione eius de succo cucumeris domesticis, aut cum amylo: vt assimiletur delectuario bono claro albo leui.

Modus extrahendi succum absinthij.

Accipe absinthium, quando est in fine sue teneritatis et bonitatis, contere eum mane ante ortum solis, quia tunc succus eius exhibit melius et facilius, deinde stringe eū in torculo, aut porta in panno crasso et forti, exprime cū trabe lignea, sicut premunt a rifices astro. i. cartamum, & expone succum soli, donec erit prope desiccationem, & fac ex eo trochiscos, & serua. Et sunt qui ponunt succum eius super ignem, & coquunt donec coaguletur, & ponunt cū eo parum gummi arabi. vt partes eius sint melius adherentes, & faciunt trochiscos, & seruant. Et quidam adulterant eum, cum amara olei, & propter hoc nō recipiatur nisi à fidei viro, et mundus, clarificatus, purus, ex eo est fortis odoris, & fortis amaritudinis, & virtus eius sicut fortior est virtute absinthij. Et fm hanc disciplinā extrahitur succus ex scenrag. i. fumo terræ, quæ aquositas eius est amplior aquositate absinthij q; oportet q; ingeniamur ad excitandum ipsum amplius in sole, vel in decoctione super ignem.

Modus exprimendi succum ex gasid. i. eupatorio.

De mensē Maij herba mollis recens, quæ nascitur in hortis, vel viridarijs colligatur in mane, & quoniā aquositas eius est pauca semper, quanto magis eius, quæ nascitur in montibus. Accipe ergo ex ramis suis tenellis, & caue à vito, vel à sole, & tere ipsam ante ortum solis, & exprime succum eius, et coque cum gummi arabico pauco, quousq; coaguletur, & si poteris ex eo facere trochiscos bene: si non autem, serua sicut est. Et sunt qui adulterant ipsum cū alijs succis, q; oportet q; nō accipiatur nisi à fidei viro. Et sunt qui exponūt succu soli, & dimittunt donec siccatur, vt possint facere trochiscos, & faciūt ex eo.

Modus extrahendi succum ex tribulis marinis.

Succus hac est tribuli marini, expmssus sicut est gasid.

Forma colligendi euphorbium, & eligendi ex eo quod bonum est.

Euphorbium nascitur in terra, quæ dicitur selgel mesa & sex, quod sic colligitur. Accipiuntur ventres pecudū & lauantur bene, & ligantur ad crus arboris, deinde accipiunt homines lanceas, et stantes à longe figunt acumen ferri in crus arboris, quoniam inde effunditur gummi copiosum in ventrē, ac si effunderetur ex vase aliquo. Et alii quando emanat ex eo super faciem terræ propter sortitudinem sui caloris. Et elegantius ex eo est id quod est clarum, vrens fortiter, & est grauis saporis valde, propter nimiam acuitatem eius.

Modus faciendi opium.

Opium est lac papauoris nigri. Et dixit Dioscorides, q; modus extrahendi eius est secundum hæc formam, i. q; venias ad papauera, quæ sunt cōplect maturitatis, postq; desiccata sunt à rore, qui cecidit super ea in mane, & scindatur cutis eorum parum cum facilitate non pro-

Meß.

Nn iij funde.

funde, ne transfigatur cutis eorum, sed superficies tantum inciditur, quoniam lac ingrederetur intra concauitatem papaueris, & non posset postea colligi, deinde rade papauer circumquaque omni parte eius, et incipe abrasionem tuam a summitate capitis papaueris, & extrahe usque ad finem scissuram quam fecisti directe, & caueat rator, ne radat de cute eius cum lacte, & collige lac cum digito, & pone in vasculo vitreo, deinde expecta per tempus aliquod, & reuertere iterum ad papaueri primam, quoniam inuenies per scissuras quas abrasisti iterum lac egressum, quod colliges ut dixi. Et hoc facies quousque aliquid de lacte egreditur, & si vides aliquid egredi secunda die & tertia, collige etiam, deinde adhuc simul totum quod collegeris, & tere in loco mundo donec coaguletur, ut possis ex eo facere trochiscos.

Forma extrahendi succum ex papaueribus ex quo fit opium.

Accipe capita papauerum et folia eorum, et tere bene, & extrahe succum eorum cum stricatorio, aut aliter, & tere succum illum assidue in sole, donec coaguletur taliter, quod possint inde fieri trochisci, et fac & serua: et virtus huius debilis est virtute opij, & melior speciem opij est graue & pingue, & quando frangitur est in loco fracturae lenae, & clarum declinat rubedini, & quando funditur super eum liquor, cito dissoluitur, & qui applicauerit ipsum candela incenditur, & emittit flammam non obscuram, & odor eius quando extinguitur fuerit remanebit secundum dispositionem suam primam, non imitatus, & adulteratur cum succo laetue erraticae, & succus huius laetue habet virtutem similem virtuti papaueris nigri, sed est debilius satis, verum in colore & odore multum assimilatur sibi. Et sunt alij qui adulterant cum succo memithae, et cum traga. Sed id quod est adulteratum cum succo memithae quando dissoluitur in aqua, est odor eius sicut odor, vel color croci, & id quod adulteratum est cum gummi arabico, est clarum & paucis virtutis.

Modus colligendi lac chelidoniae & extrahendi succum eius.

Accipe huius herbae, quae est croci coloris valde, & amari saporis completa maturitate, incidatur summitates ramorum eius scilicet quando incipiunt apparere femina eius & inclinentur rami super vas mundum ex vitro vel ex alio, ita quod lachryma eius cadat in vase, quod exponatur soli, donec excideat, & fac trochiscos, & serua. Sed qui voluerit succum eius exprimere, colligat herbas, & terat, & exprimat succum eius, et desiccat aut coquat primo donec inspissetur, & postea ponatur in sole, donec desiccetur. Dixit Dio, tere hanc herbam, et exprime succum eius, & misce cum melle mundo, et coque in vase ex re puro, & in mundo vase reuera, quoniam est magnae virtutis in clarificando visum quando posueris ex isto medicamento in oculis. Et dixit principium ortus chelidoniae est quando hirundines incipiunt apparere, & quando desinunt apparere herba desiccatur, & non apparet. Et propter hoc appellatur herba hirundinum.

Forma extrahendi succum corticum radicum mandragorae.

Accipe cortices radicum mandragorae dum sunt tenerae & recentes, & contunde fortiter, & exprime sub aliqua re graui, & collige succum, & tere donec incrassetur, et serua necessitati. Et sunt qui coquant radices in vino usque ad consumptionem tertiae partis, & colant, & seruant. Et sunt qui colligunt lachrymam eius facientes foramina in radice, & colligunt quod emanat ex ea de humiditate. Verum succus est fortior lachryma, & lachryma non repperitur ubique.

Forma extrahendi succum ex succhara. i. hyoscyamo.

Accipe fructum eius cum oleis, & extrahe succum, & pone in sole, & vtere eo suo anno, & non amplius, quia

cito corrumpitur. Et sunt qui terunt semen eius siccum, et projiciunt super ipsum aquam, & exprimunt succum eius, & iste est melior succo soliorum eius in sedando dolores. Et sunt qui terunt platum eius, & miscent cum farina frumentis, & faciunt trochiscos, & seruant.

Modus exprimendi succum ex memithae.

Inquit Dioscorides memithae multam habet aquositatem, & color aquae ipsius est similis coloris croci, oportet ergo, quod teratur cum ramis suis, dum est recens, et tenebra, & quod expressum fuerit, ponatur in sole in vase coopto, & dimittatur donec incrassetur, & fiat sicut lutum, deinde fiant ex eo sies, quibus vtere in alcohol, & in vniuentis super apostema, & in aegritudinibus podagrae calidae & alij. Sed ego accipio memithae, & triui, & extrahe succum eius sicut Diosco. dixit, & non exiuit succus eius glauci coloris, quemadmodum dixit, & feci trochiscos eorum, & declinauit color eorum viriditati, donec declinauerunt nigredini, et quesiui a mercatoribus, qui veniunt ab oriente, & dixerunt mihi, quod accipiunt succum eius, & terunt cum amylo, & faciunt sies, et feci sicut dixerunt, et declinauit color eorum glaucedini, sed non totaliter sicut illi qui apportantur de oriente, et dixerunt mihi alij, quod consuevit illantia eius cum aqua fluminis, et faciunt sies, et hi sunt illi, qui desuntur ad nos de oriente, et cum hoc toto ignoro veritatem eorum.

Modus extrahendi succum prunorum siluestrium ex quo fit acacia.

Acacia fit in misalim, et est succus prunorum siluestrium, et modus extrahendis eius est, quod colligas plantam hanc cum fructu eius, et pone super eam aquam paucam in uase, et dimitte sic diebus aliquibus deinde coque super ignem illam colaturam, quousque coaguletur, deinde projice in vasibus similibus coeleis, et dimitte siccare, et succus huius fructus, qui dicitur acacia, quando fit ex fructu maturo perfecta maturatione ita, quod iam acquisiuit dulcedinem, est color eius nigrior et clarior, et non erit silipticus intestini, propter suam dulcedinem, sed quando fiet ex fructu non complete maturo erit color eius declinior rubedini magis, et silipticitas eius erit maior, et elevatior omnibus alijs est acacia, quae est talis, sicut dixi nunc, et talis magis est odorifera alijs.

Modus ablutionis eius.

Tere eam cum aqua dulci sepe, et projice aquam, quae supra natauerit, et fac hoc donec videas aquam claram, fac ex ea trochiscos et serua. Et sunt qui lauant eam cum aqua rosata, quando volunt frigiditatem eius amplioris et sedationem doloris magis. Modus vero assationis eius est, quod ponatur super prunas, et assetur quantum est necessarium.

Modus faciendi litium.

Sunt qui faciunt litium ex radice arboris, quae dicitur curtam, & species huius litij nominatur cohaculum, & est quoddam, quod affertur ex alimpe. Et sunt qui faciunt litium in hunc modum: & est quod terunt folia ex arbore sicut sunt, & exprimunt succum, aut mollescant ea, aut insundunt ea aliquibus diebus in aqua, et coquant, et exprimunt, & iterum ponunt super ignem aquam illam, & decoquant donec incrassatur sicut mel. Et sunt qui adulterant eum cum amurca olei, & miscent cum ea tempore quo ipsum coquant, aut cum succo absinthij, aut cum selle bonino, & melius litium est, quod facit spumam, & habet colorem similem sanguini, quoniam ante ipsum inflatur in igne, & extinguitur in aqua, et color eius exterior est niger, et interior declinat ad nigredinem, et etiam non habet in se pinguedinem, et habet silipticitatem cum amaritudine, et color eius est sicut color croci, et sicut color iij indicij, quod fit in hunc modum quae dixi. Etiam sunt qui faciunt ex amurca olei similitudinem litij, accipiunt enim amurcam olei veterem, quae non habet terram nec are-

nam, & decoquunt in vase aris donec incrascentur, & ponunt super dentes dolentes, nam facit dolorem quiescere. Et qui decoxit ipsum cum acella quousq; fiat sicut mel, & ponit eo super dentes corrosos eradicatoris, vel preparat ad faciliorem eradicationem.

Modus extrahendi succum hypericididis.

Accipe rosam caninam in fine mensis Maij, & tere, et exprime succu eius, & coque donec incrascentur & dimittit ficansi, & sunt qui apponunt modicum gummi arabici, ut partes eius melius adhaerant.

Modus extrahendi succum ex balaulia.

Dixit Dioscorides, extrahit quidam ex balaulia siluestri succum, sicut ex rosa canina, & est stipticus, & virtus eius est sicut virtus hypericididis.

Forma extrahendi succum chalbani.

Accipe bauciam siluestrem, fortentem, cum suis summatibus, & incide eam in frusta longitudinis .iiij. digitoru, & hoc facies, quando erit lauci coloris in fine mensis Iulij, & pone in vase aeneo, & proice super ipsam herbam aquam qua cooperiatur, & plus, & bulli magno igne, quousq; dissoluantur rami, & stiptes eius, deinde auferat igne, & cola cum colorio ex pillo. i. ex fetis, & proice ligna, deinde proice super aquam illam colatam tantum, quantum est medietas eius, & de terribinthis, et est helzelebas, & coque cum paucis igne, donec consumatur aqua, & remaneat gummi, & non oportet, qd cooperias illud, quando coquis ipsum, et post hoc reponet ipsum in marsupio, vel vmbis, & serua, & vtere, & si siccetur plusq; oportet quando decoquitur, pone in eo parum olei de cherua, aut parum sepi anatis, & signum in hoc est, qd accipias ex eo parum dum coquitur, & pone super marmor, & si nimis est durum, pone de oleo, & si est satis molle, nil addas. Et sunt qui adulterant ipsum cum resina pini, & farina fabarum. Et melior specierum eius est, quae habet odorem suae herbae.

Modus facendi succum liquiritiae.

Accipe radicem liquiritiae quando est magis humida & plena succo, scilicet in mense Iulij, et contunde ipsam & proice super ipsam de aqua donec cooperiatur, vel plus, & pone in vase super ignem, & coque cum paucis igne donec mel eius, scilicet pingue eius egredietur de ipsa & cola, & proice ligna, & pone iterum aqua super ignem, & coque quousq; coaguletur, deinde expone soli donec desiccetur & vtere.

Modus extrahendi succum vux acerbae.

Sunt qui expriment succu ex vuis acerbis in fine aestatis, & alij faciunt ex participantibus aliquantulu dulcoris & maturitatis, sed prior est frigidior & stipticus, & secundus est minus stipticus & minus frigidus, et modus eius est, qd accipias ex vuis immaturis & pistas, & exprime, & pone in vase ex arbutis super ignem, & coque donec propinquet coagulationi, deinde pone in vase extenso, & expone soli donec exiceatur, & serua, & quidam ponunt ad siccanum in sole absq; decoctione aliqua, si adest sol calidus. Et sunt qui miscent cum eo parum gummi arabici. Verum simplex est melior, & melior ex eo est croci coloris, quae declinat alij colori, facile frangibilis, & fortis stipticitatis, & pungens linguam, & sunt qui coquant ipsum cum melle, aut cum vino, & vtuntur eo in tumoribus nervorum, & ceruicis, & gutturis, & tumore faucium palati ad alcola.

Modus extrahendi succum centaureae.

Accipe de centaurea dum est recens & tenera, & tere eam bene anteq; sol oriatur, & si succus eius egredietur bene, si non autem, oportet qd ponas eam tritam in vase, & proice super ipsam aquam qua cooperiatur, deinde coque eam, & exprime succum eius sicut expriment thiores affor, & est crocus horulanus, vel sicut gentianae, & pone succum super ignem, & coque donec incrasce-

tur, & serua, & qui vult qd partes eius adhaerant magis, ponat in eo parum gummi, verum simplex est melior, serua ipsum & vtere.

Modus facendi succum ex berberis.

Accipe berberis bene matris, & contere eos, & misce cum aqua, & frica manibus, & cola, & pone aqua calida super ignem, & bulli donec coaguletur, et siccata & serua.

Modus exprimenti succum solari.

Accipe plantam solari cum solis & granis, & tere, et exprime succum, et coque super ignem, vel exicca expostum soli, quousq; coaguletur, & siccetur, & serua.

Modus extrahendi succum haurig.

Oportet, qd colligat folia eius donec sunt humida, & terantur ante ortum solis sicut iam dixit, & exprimat succus eorum, & coquatur super ignem, vel desiccetur in sole, & sic seruetur, & iste est modus extrahendi succum plantaginis, & lactucae, & temperuiae, & portulacae, & rostri porcini, & scario, & foenic, & apij, & colus, id est volubilis, & lapatii, & ceterarum huiusmodi herbarum, ex quibus possunt succi extrahi.

Modus preparandi scillam in omnibus modis

preparationis eius, & est Capa muris, &

primo de modo affandi scillam.

Oportet, qd eligantur scillae quae declinant ad albedinem in suo colore, & sunt mediocres inter magnas et paruas, & quae oriuntur in terra crassa & siccata, & quae sunt durae, paucae humiditatis, & quae euaferunt ad corruptionem, & caue a cepe, quod est vnum solum, scilicet quod est natum in terra, vbi non sunt aliae scillae. Nam non debet accipere nisi scillas, quae habent circa se scillas, scilicet cepas multas, quia illa quae nascitur sola est federata, mortalis. Accipe ergo de his quas diximus, et excoria eas de corticibus suis exterioribus siccis, & absconde ex inferiori parte soliorum eius id quod est desiccatum, & absconde radicem eius, & purga eam bene totam, et inuolu eam in pasta facta ex farina hordei vel aliterius, aut in massa facta ex argilla rubra, dulci aut nigra, & sit inuolutio eius quo inuoluit eam crassitudinis vnius digiti, & pone eam sic inuolutam in fumo, aut in athanor vbi sit praeuincens, & ibi dimittit tota vna nocte, vel plus, donec sit assata pasta, & compleatur decoctio eius, & color eius fiat rubus, deinde auferat igne, & sine in frigidari, & auferat pastam qua inuoluit eam, & considera si viderit tibi bene assata, ita scilicet, si sit mollis, tractabilis, si ergo compleuit ignis suum in ea bene, sed si non, coque iterum, inuoluta pasta, vel in argilla, quousq; sit aequaliter per totum assata, nam nisi bene assatur remanet in ea acuitas mala, quae nocet stomacho, & ventri valde, & facit vomitum, et nauisam.

Forma desiccandi scillam.

Accipe cepe crudum, & aufer corticem exteriorem, & secinde in duas partes per longitudinem cum cultello facto ex ligno pini, deinde separa tunicas abintuicem, & configas eas in filo lineo, et simile ipsum ex frustis eius distanter, ita qd frusta non tangent se invicem, & suspende in vmbra in loco ventoso, & dimitte donec desiccentur a vento absq; sole.

Forma castrandi scillam,

Accipe scillam anteq; incipiant germinare folia eius, & stipes, & cauteriza eam cum vero ferro candenti, & vte bene in loco illo vbi stipes, & folia oriuntur, vel oriri debebat, fac ergo id anteq; germinet stipes: nam quod ortus est stipes eius non est amplius ingenium in castrando eam nisi, qd incidatur totum id quod ortus est, & cauterizatur, & vratur bene locus vbi oriebatur ita, qd amplius non germinet ibi aliquid.

Modus conficiendi acetum scilliticum.

Accipe cor scillae cum tunicis suis mollioribus, quae sunt propter cor eius, & incide in duobus vel tribus frustis cum

Mes,

Nn iij cultello

cultello ligneo & non ferreo, & imple fila de filo facta ex ipsis frustis, deinde accipe parapsidem terream, & libe interius eam totam pice, & erige lignum in medio, scilicet parapsidis eius ad modum columnæ, & liga plurima fila summmitati columnæ, seu ligni huius, & extende fila ipsa æquidistanter trahendo ipsa per labia parapsidis, deinde per latera eius donec ipsa annectentur omnia pedi parapsidis, & fiat sicut tentorium super parapsidē, & tunc iam percipiss, quod lignum debet esse tantum longitudo inis, quod supereminet labio parapsidis, deinde pone in parapside de aceto bono forti quantitatem quæ dux parapsidis partes impleantur, postmodum ordine circulariter filum in quo hixisti frusta cepge supra fila illa, quæ stant sicut tentorium tali modo frusta sunt suspensa super faciē acetis, ita quod non tangant acetum, & cooperi parapsidem cum coopertorio habente culmen, sicut vides esse necessarium ad opus tuum, vel cū parapside alia cooperi inferiorem in latitudine, & sic coopertorium linium pice etiā interius, deinde oppilla bene lauto officina vasorum cum argilla, & pone in sole quatuor diebus in mense Iulij vel Augusti, cum ergo complebuntur dies, oportet ut coles acetum in vase vitreo, & reponatur necessitati.

Et dixit Hebergizar cuius expositio est filius nacellarij, quod quidam ex philosophis gentilium, scilicet incircuncisorum, ponunt pro qualibet libra cepge lib. vi. acetis, & iusserunt suspendi frusta longe ab aceto digitis. iij. cum pondere. 3. ij. ex iniuriis recentibus, & tantundem ex pulegio regali, & suspēdunt cum frustis cepge, sicut ipsa suspensa sunt, & post. xli. dies colant acetum in vase mūdo, suffragando prius ligno aloes. Et sunt ex medicis, qui dicunt, quod in lib. ij. acetis ponatur lib. i. scillæ, sed modus prior est apud me melior, & oportet quod postq̃ steterit in sole in mēse Iulij, aut Augusti, sicut dixi sex diebus, quod auferatur argilla qua lutati sunt parapsides, et apertis parapsidibus projiciantur cepge in acetum, & pro quibuslibet libris tribus acetis, accipe apij, balsamitæ, scilicet silim briū, & pulegij recentis, de quolibet, ana. 3. i. herbæ anisi, feniculi, amborum rectitium, ana. M. i. ex his omnibus fac fasciculos, & suspende super faciē acetis, sicut suspēdisti scillas, & expone soli duabus septimanis in æstiuo tempore, deinde aufer ista, & projice, & accipe spicæ nardi, cinnamomi, anisi, amygdalarum amararū, ana. 3. i. caryophyllo. 3. f. & reponē in parapside cum cepis, lutati vasa, & cola acetum in vase vitreo, nā tali modo præparato vtebuntur reges gentilium.

Operatio eius sūm Dioscoridē.

Sed Diosc. faciebat acetū scilliticum in hunc modum quem ego narro. Accipe de cepis scillæ albæ, & scindē in frusta, & infige ea filo, & separa ita frusta, quod se non cōtingant, et desicca in vmbra in loco ventoso versus orientalem, vel versus occidentalem partem. xl. diebus integris, deinde accipe de his ita siccis pondus lib. ij. & projice super eas lib. x. iij. acetis, & dicit alibi lib. x. & cooperi vas cum coopertorio, & luta cum argilla labia vasorum, & expone soli. xl. diebus, & postea cola acetum et exprime scillas, & projice earum substantiam, & serva necessitati.

Et dixit iterum, quod quidam ponunt ex cepis rectibus sine exiccatione modo prædicto in aceto, & dimittunt septem mensibus, & colant acetum & vtuntur, & dixit quod hoc acetum factum in hunc modum incidit humores crassos foriter plussq̃ factum aliquo alio modo, & dixit quod est optimum ægritudinibus corporis omnibus, præterq̃ habentibus intrinsecus scabiem vel vlcera, seu excoziationes intrinsecas, & oportet quod quando incipiemus ipsum dare in potu alicui, quod demus in primis quantitatē paucam, postea addamus in quantitatem eius paulatim donec perueniat ad. 3. i. f.

Modus alius brevis proijce, qui volunt, quod claret fiat propter necessitatem.

Accipe 3. i. acetis, & pondus. 3. i. cepge scillæ, & pone totum super ignem, & bulliat duabus bullitionibus, deinde aufer ab igne, & cola, & vtere.

Et ex iuuamentis acetis scilliticis sunt, quod ipsum in crassat tracheam, arteriam, & fortificat carnem eius, & clarificat vocem, & confert doloribus stomachi, & male digestionis, & valet oppilationibus, & suffocationibus matricis, & fortificat cor debile, & reddit sanitatem, & clarificat colorem, & acuit visum, & frangit lapidem, incidit humores crassos, & aperit vias, & canales omnes, & cōfert apoplexiæ, & inuat vniuersaliter in omnibus ægritudinibus frigidis iuuamento maximo.

Modus distillandi aquæ ex scilla, quæ occidit mures, & quæ ponitur in medicinis ex qua fit syrupus acetosus.

Accipe de cepis nouis recentibus, & excoria eas cortice superiori, & projice id, & incide residuum cum cultello, deinde accipe ollam, et perfora eam in fundo foraminibus paruis, & imple eam ex ipsis cepis incisis. Deinde fac foueam rotundam in terra, & sepeli in fouea illam ollam vitream, et pone ollam cum cepis super ollam aliā vacuam, quam tu sepelisti, ita quod superioris ollæ fundus ingreditur os inferioris ollæ, deinde luta eas inuicem, ut contingant se, & cooperi ollam superiorem coopertorio idoneo & luta, deinde de cooperi circumquaquæ ex terra, ita quod cum incenderis ignem circum, ignis non attingat inferiorem ollam, & superior sit flans in medio ignis, deinde accende de ignem circa superiorem ollam, & super eam ex stercore animalium vel ex alio, & fac ignē nocte vna tota, in mane vero inuenies aquam distillatam i olla inferiori, quam cola & serua, & qui vult ex ea occidere mures conchiat cum ea farinam, vel panem, & ponat in loco ubi abundant mures, morientur ex eo, qui comederint cito, & si misceueris parum ex lithargyrio erit velocior ad occidendum.

Modus albiancandi acetum ex quo fit syrupus acetosus.

Construe athanor simile illi in quo distillatur aqua rosacea, & superpone ei vas distillatorium ex vitro, vel ex terra vitreata, & imple tres partes ex aceto bono, & quarta pars vasis superius sit vacua, ne cum ebullierit acetum effundatur extra, deinde cooperi vas cum vase aliquo superius sicut nouilli, habente ualium sicut fit in aqua rosacea, & fac ignem leuem non fortem, nam si esset fortis, non fieret acetum album tantæ albedinis, & est necesse, quod acetum, quod distillatur sit ex viis albis, clarum & acre in fine acedinis, quia tunc distillatur album & purum. Repone ergo ipsum, & serua necessitati, secundum hanc disciplinam potest distillari vinum, qui vult ipsum distillatum.

Modus sciendi aquam camphoræ.

Accipe vas ex vasis aquæ rosacæ, quod dicitur Batam, & expositio eius est venter, et imple ipsum ex lignis pini, quæ habet magna folia, & impleatur vas aquæ rosacæ, cooperi vas ipsum cum coopertorio habente nasum, & pone ventrem in vas æneum plenum aquæ, & pone super ignem quousq̃ incipiat aqua bullire, nam distillabit oleū subtile boni odoris, quod appellatur aqua camphoræ, aut si vis distilla in furno aquæ rosacæ secundum disciplinam eius, & serua repositum, quod ex eo distillatum est, & vtere.

Modus preparandi colocynthidem ad vsum potionum.

Colocynthis ex virtute sua purgat phlegma visum, & humores crassos, & purgat cerebrum: sed ipsa inducit dolores, & toriones, & punctiones intestinis, & tenesmus, & malitiam seu nocumentum, & exprimitur malitia

malitia ita teratur & cribelletur, & addatur ei q̄ntū est. iij. pars seu. v. pulueris eius ex traga. & facinde trochiscos, & serua necessitati. Et sunt qui ponunt loco traga. gūni arabicum, qm̄ ambo reprimunt malitiam eius, nisi q. gūni habet aliquantulum spicciatiss, & trag. iuuat ad laxandum; & qui vult eā miscere cum trag. oportet q. tertia trag. & dissoluat in aqua, & colet, & conficiat colocythidem cum eos; & miscet bene in mortario quousq. fiat vnum corpus, & fac trochiscos: et oportet vt non multū teratur, quia adheret intestinis & excoiret: & oportet q. eligatur colocythidis quæ habet colorem in cute subcitriuū, & habet superficiem lenem, sine villa asperitate, & interius eius album declinans citrinatū, parū per leuis ponderis pinguis, quia ista sunt signa q. fuit collecta matura quantum oportet, quam oportet, quod non via ris ex ea nisi pulpa eius. Et abijcis grana eius & cortices, & dosis eius solius est p̄dos octaue paris auri vni vsq. ad quartam vnius auri.

Modus præparationis turbith.

Turbith Turbith ex virtute sua purgat phlegma: sed iducit syn copim & tortiones. Sed eius præparatio est, q. teratur & roretur oleo amygdalarum dulcium, quia prohibet partem suam malitiam: quod si non habes, accipe selsaminum, vel butyrum, vel oleum commune, quodcumq. habes paratum.

Et turbith melius est quod est album, multum, & lenē habet corticem & lignum interius subtile sine asperitate & nō est crassum & habet gūmī super capita eius, et dosis eius, quod est nouum, est pondus. 3. i. vsq. ad. 3. ij. hoc est cum magna custodia, & de veteri plus: & non datur solum, & post acceptionem eius sumatur bro diū pingue, & ex pinguedine subtilibus.

Modus præparandi euphorbium.

Euphorbium Euphorbiū purgat ex virtute sua phlegma viscosum: qd est in scia: & lumbis & intestinis: sed ipsum facit tristitiam, & debilitat, & rectificatio eius est q. non multum teratur, & miscetur cum oleo & cum eo pone bdellium, aut succum liquoritiae: aut ex speciebus, sicut cinamomū, casia lignea, & similia, & oportet vt fundatur in oleo rosaceo bono, & eligatur ex eo clarum, nouum, citrinum, fortis odoris, amarum, cui supertransiuerit annus vnus vsq. ad tres annos, & dosis eius est a granis. vi. vsq. ad grana. xij.

Modus præparandi helleborum album.

Helleborus albus Helleborus albus purgat virtute sua phlegma per vomitum, & modus acceptionis eius est, q. comedatur ante assumptionem eius cibus aliquis leuis: & postea accipiat contritus, bene cum pulste facta ex farina frumētī, vel hordei: & melior est qui est pungiuius saporis, adurens linguā extensus, longus, albus, & cito frangibilis, cui appareat in fractura simile texture arene tege subtilis, et dosis eius est pondus. 3. f. vsq. ad. ij. & infra.

Præparatio hellebori nigri.

Etniger helleborus Etniger helleborus purgat de virtute sua phlegma & melancholiā, & operatio eius est fortior operatione hellebori albi, & præparatur eodem modo sicut helleborus albi, eligatur autem cuius radicula sunt plenæ, pingues, & subtiles, in cuius fractione apparet simile subtili arene, acutū habens saporem: & melior est ille qui nascitur in terra petrosa, alta, sicca, & dosis est a. 3. f. vsq. ad. 3. ij. & tempus colligendi vt rursus helleborū est in mense Iulij, quia sunt in fine bonitatis.

Forma exhibendi polypodium.

Polypodium Polypodium purgat virtute sua phlegma & melancholiā sine molestia, & grauedine, & præparatur ad fumidum ipsum solū, quia coquitur in aqua hordei, aut sicie, aut decoctio cucumeris, aut aqua melis cocta. Et q. vult eo vti in potionibus, radat ipsum bñ, & terat, & miscet in medicinis, & eligatur citrinum cuius sapor appropin-

quat sapor galliarum cum dulcedine, & est crassum sicut digitus minor.

Et dosis eius in decoctione est a. 3. ij. vsq. ad. 3. v. & similiter substantia per se dosis a. 3. i. vsq. ad. 3. ij. & dicit philosophus lehana q. istud p̄dos. 3. i. intelligitur de sicco. Veruntamen q. est recens dosis eius solius vsq. ad. 3. ij. aut. ij. & in potionibus. 3. i. et oportet q. colligatur in vere, & sunt etiam qui colligunt in autumnio, sed primum est melius.

Modus exhibitionis & præparationis granorum Nil est indicum.

Nil Hæc purgant de virtute sua phlegmatica, & modus præparationis eorum est q. ipsa terantur & infundantur in oleo amygdalarum dulcium, & bulliāt in aqua vsq. ad consumptionem aque, & remaneat oleum, & dentur solas: aut conficiantur aliq. medicina cum eis fm voluntate recipientis & dosis eorum est a. 3. ij. vsq. ad. v. et melius Nil est cuius solia sunt crassa, & similia folijs oliuarum parum minoras: & sunt calidi saporis: & faciunt rauedinem vocis.

Sermo dealcham.

Alchā. Omne amarum appellatur apud arabes alcham et in hoc multum laboratur expositores. nam quidam ex eis dixerunt q. erat colocythidis: et alij q. erat aliud sed ad vltimum nō est verificatum apud eos quid sit & purgat virtute sua aquam citrinam absq. q. ledat stomachū & purgat et phlegma, & modus exhibitionis eius est q. detur in potu cum melle cocto, aut cum robet mior ex ea est lōga que assimilatur cucumeri minori satis magne amaritudinis, que inuenit in terra humida, & caueri oportet ab illa que inuenitur in terra sicca, petrosa, & que reperitur in montibus propter fortitudinē suę virtutis, & dosis est ab. viij. granis vsq. ad. x.

Modus præparandi scebram. i. esulam.

Scebra Scebra in sua proprietate nocet hepati, et purgat aquā citrinā, & dosis eius est sicut diximus de lauroleā, & præratio eius est, vt ponat in lacte horis. xxiij. et postea desiccetur, & sunt qui ponunt in aceto cum ea q̄ntitatem p̄de ris eius de rosas: & trag. & dant cum melle aut succo vug, aut cum aqua vbi sint decoctæ lentes, aut sicidas: dosis est pondus gra. vi. ad. viij.

Modus præparandi iridem.

Iris Iris purgat virtute sua aquā citrinā, & humores crassos & viscosos, & melancholiam, & aperit oppilationes hepatis, sed in ducit tristitiam, vel folicitudinem, & bonū est q. admisceatur alijs medicinis ad reprimendum malitiam eius, & præparatio eius est, vt detur in potu cum aq. & melle simul coctis, & eligatur ex eo aquosum multum partes cuius lachrimatur, & brevis stature, & partes eius æquales, & color eius prope citrinatū boni odoris. dosis eius pondus aur. ij. vsq. ad. iij. vel. iij. aut potetur tritum, ex eo pondus. drach. i. vsq. ad drac. ij. cum melle cocto.

Modus præparandi acorum.

Acorus Virtus acori est propinqua virtuti ieros, & dosis eius est sicut dosi ieros.

Modus præparandi centauream.

Centau rea. Centaures purgat virtute sua phlegma viscosum, & choleram similem feci: & humores qui sunt in scia, & lateribus et anchis q. aqua eius bibitur vel clysteriz cū ea, eligatur ergo subtilis quæ reperitur in montibus amara multum, quæ vero reperitur in vallibus est debilis operationis, et potio eius est aqua. vnc. ij. in clysteri. vac. iij. cum oleo flemino.

Modus exhibendi sumum terræ.

Fumus terræ. Iuuat sōm virtute sua, et cōfert scabiei, pruritui, et bor thor, nam purgat choleram adusam, et mundificat sanguinem, et prouocat vrinā, et qui vult eo vti oportet q. digatur recens, amarus multum, et viridis coloris, et portio

tio eius in decoctione est ab. 3. i. v. q. ad. 3. ij. f. sine decoctione a. 3. iij. v. q. ad. 3. vij. cum tantundem de myrob. citrinis, & qui vult bibere de succo eius, non oportet q. decoquat: & q. tates portiones eius est ab. 3. iij. v. q. in. viij. cū pondere. 3. iij. myro. citri. & qui vult eo vti: interponat semper diem vnum in acceptione eius.

Modus assumptionis absinthij.

Absinthium purgat virtute sua cholera à stomacho leniter & intestinis, aperit opilationes, & prouocat vrinam, & fortificat hepares, & non habet efficaciam in purgando phlegmas: & qui vult in decoctione vel in potu potest ex eo, 3. v. vel. viij. & qui vult cum fumere absq. infusione vel decoctione accipiat. aur. i. v. q. ad. 3. ij.

Modus exhibitionis cuscute.

Cuscuta purgat virtute sua cholera, & confert siccis, & aperit opilationes venarum, & confert febribus lōgis: & fortuudo operationis eius est melior & fortior operatione absinthij. potio aque eius est quantitas lib. f. bulliatur & colatur: & si quis vult bibere de aqua sua absq. decoctione, oportet q. apponatur cum eo de zucca. bono. 3. x.

Forma preparandi cussus.

Purgat virtute sua cholera: & modus acceptionis eius est q. sumatur de aqua sua sine bullitione pondus tertie partis lib. i. v. q. ad. ij. partes lib. cum. 3. x. zuccari boni vel penidij.

Modus præparandi cachille.

Purgat virtute sua aquam citrinam cum magna lenitate, sine leisione, & sumitur de aqua eius sine decoctione: tertia pars lib. v. q. ad. ij. partes.

Modus acceptionis capilli veneris.

Purgat virtute sua cholera à stomacho & intestinis, & dosis eius est 3. iij. v. q. ad. vij.

Modus preparationis sene.

Purgat humores crassos, & confert dolori scie, & lumbarum, & infundit debet oleo amygdalarū dulci, vel butyro: & dosis eius est 3. iij. ad. v.

Modus preparationis abalgar.

Purgat aquam citrinā, cuius virtus est sicut virtus esule in corumpendo virtutem corporis & purgat cholera fortiter, & dosis eorum est à granis. v. ad. vij. munda ea cum aqua & melle coctio: quia laxant laxatione forti.

Modus preparationis canthami.

Purgat virtute sua phlegma, & hoc faciunt grana eius munda à cortice: cuius dosis ex granis est. 3. xx. & oportet q. proiectas super eam lib. f. aque calidae, & frica manibus et cola, et pone eis ex penidij albis. 3. x. et potetur.

Modus acceptionis lingue bouis.

Purgat virtute sua cholera, et confert pulsationi cordis, quæ co ntingit à colera cum bolo armeno.

Modus preparationis myrobalarum citrinorum.

Purgat virtute sua cholera, & confert stomacho, & qui vult vti eis eligat citrinos, apud viriditatem, graues, plenos, & non crispulos, & dosis eorum est si fuerint de cocti vel infusi à. 3. x. ad. xxx. & de his qui non sunt decocti, vel infusi. à. 3. iij. v. q. ad. vij.

Modus exhibitionis myrobalarum indorum.

Purgat virtute sua melancholiam, & confortant stomachum, & dosis infusorum vel decoctionis est 3. v. ad. xx. et de non infusis vel decoctionis. 3. ij. vel. v.

Modus exhibitionis myrobalarum chebulon.

Purgat virtute sua melancholiam laxatione debili: et conferunt officio anizelagarum declinantes rubori, et nigredini parum, qui sunt graues, et plenitudo dosis infusorum vel decoctionum est 3. ij. ad. x. non decoctione infusorum à. 3. i. v. q. ad. v.

Modus exhibitionis violarum siccarum.

Purgat virtute sua cholera quæ est in stomacho et intestinis, et confert sumptibus resolutis ab eis et syna-

chia: quæ accidit pueris, qñ ipsæ accipiuntur cum aqua, et dosis earum est à. 3. iij. ad. vij. de siccitate si fuerint recentes accipiantur infusæ vel decoctæ pondere. 3. x.

Forma exhibitionis prunorum et tamarindorum.

Purgant virtute sua cholera et reprimunt acuitate eius et prohibent vomitum, et faciunt eum quietere et conferunt prurini: et qui vult eis vti eligat recentia et multum aciatet dosis aque eorum postq. fuerint decoctæ est pondus li. f. veruntamen tamarindi sunt fortiores ad laxandum, et aciores: quare dosis eorum est minor dosis illo.

Forma exhibitionis manne.

Mollificat virtute sua intestina & lenit ea & pectus lenificatione pauca: & eligatur alba recens: eius dosis sit aure. x. ad. xx.

Forma exhibitionis calcei fistule.

Purgat virtute sua cholera adustum: purificat sanguinem & clarificat eum, auferendo crassitatem eius, dosis est à. 3. iij. ad. x. & eligatur quæ est in canna eius, et color, carnis eius est niger lucidus & grauis.

Modus exhibitionis granatorum acrium dulcium.

Granata expressa cum carne sua interiori purgat cholera: & confortant stomachum sua simplicitate, & dosis aque eorum est li. f. cum. 3. x. zuccari boni.

Forma preparationis armoniaci.

Confert dolori venæ sciatæ, & eligat qd. est simile olivæ cuius odor vergit ad odorem castitatis, parum pingue habens continuitatem partium suarum mundum à ligno amari: faporiset dosis eius foliis aut cum alijs medicinis est pondus aur. i. ad. aur. f. cum rob infuso.

Modus preparationis popanacis.

Iuuamentum eius est sicut iuuamentum armoniaci, & eligitur illud cuius superficies est citrina: & interioris albæ, amari saporis, pingue, cito fragibilis, fortis odoris, & caue à nig. & dosis eius est à. 3. f. v. q. ad. aur. i. infusum in rob.

Forma exhibitionis bdellij.

Iuuat virtute sua ad tensemum, & ad excoiationem intestinum, quæ accidit ex assumptione medicinarū acutarum. Et confert hemorrhoidibus, & collectionibus interioribus, qñ bibitur: & collectionibus extrinsecis, facto ex eo emplastro cum rob dulci. Et qui misceatur cum medicinis acutis phlegma purgantibus, prohibet excoiationem eorum et nocumentum ab eis. Et eligatur amari saporis, clarum visu, & lenè, & cito fragibilis: & boni odoris. Et quando projicitur super ignem, eius odor afficitur odori bacce, bizantiz, cuius dosis solius est 3. i. cum alijs medicinis. 3. f.

Forma exhibitionis sagapeni.

Confert dolori colicæ, & ventositati intestinum, & dolori ossium: & coxarū, & ischiæ, & purgat phlegma viscosum: cuius dosis per se sumpti est 3. i. v. q. ad. aure. i. infusum in rob, aut in oleo amygd. dul. aut cū melle & cum alijs medicinis à. 3. f. v. q. ad. 3. i. infusi vt prius. et eligatur cuius color interior declinat rubedini, et de foris albedini, & est clarum, fortis odoris, & pūgitur faporis.

Forma exhibitionis farcocollæ.

Purgat virtute sua phlegma viscosum, & incarnat vlcera, & vestit ea corio, & contrahit viscositate carnis quæ est nutrimentum carnis ex quo fit generatio & in vlcere incarnatio & prohibet humores nocuos descendentes ad oculos: & qui vult ea vti, oportet q. eligat illam cuius color est similis colori olivæ declinans curinitati, & q. est amari saporis, & cito fragibilis, cuius dosis est cum alijs medicinis. 3. f. v. q. ad. 3. i. infusi in rob decocto. Et oportet q. nunq. accipiantur solas, sed semper permixta cū alijs medicinis.

Modus exhibitionis prædictarum. iij. gum-

marum qui est alius à prædictis.

Istæ gummæ quas nominavi hic, sicut ammoniacum popanacum

opopanacum, bdellium, et sagapenum, qñ debent alicui exhiberi, & ipse abhorret acceptionem earum in pilulis factis ex eis folis: & diligit magis acceptionem earum cū rob: tūc oportet q̄ tu infundas eas in aqua bulliēti donec dissoluantur: & cola & infunde oleum amygdalarū dulcium & da in potu cum rob.

Modus præparationis salium, & proprietates eorum in purgando, et de aqua falsa.

Omnes species salis purgant phlegma, & mundificāt sſom, & dissolunt humores crassos. Et de virtute salis ē q̄ faciat descendere virtutes medicinarū solutiarum cito, & id q̄ coagulatur in sſo ex laetē qñ sumitur in potu cum mellicato. Et melior specierum salis est illa que reperitur in minera. Et qui vult potare aquam salis, eligat sal mūdum: quia melior est alijs omnibus purgat. n. phlegma & malitiam & humores crassos: dosis eius solius in 3. ij. vſq ad .iij. cum aqua frigida. Et si tardabitur nimis laxatio eius, bibatur post ipsum aqua frigida, quia laxa bit, & stringet venter eius qui potauerit post ipsum aquā calidam, & post purgationem recipiat ius gallinæ ad frīgendum acuitatem punctiōis eius: & acumen, et ad prohibendum nocumenta eius ad neruis sſoi & intestinorum: sed aqua maris oportet q̄ poterit sola sicut sal de quo dixi. Et sunt qui bibunt eam cum oxymelle misto cū vino bono & dulci, & bibunt post purgationem eius elixaturam gallinæ, & dosis eius est .i. iij. lib. vſq ad lib. f.

Forma purificandi aquas turbidas.

Accipe ollam magnā & imple eam aqua illa, & cō frue super orificium duo ligna fecantia ei in modum crucis, & pone super illa ligna velius lanē mundum, & mul ta ablutione ablutum, & accende ignem sub olla leuē: & quicquid imbibitur in vellere ex vapore qui eleuatur ab aqua exprime, & seruat: et fac hoc quādiu aliquid ascēdit ab aqua. Et quidam distillant eam sicut aqua rosa. Et sunt qui clarificant aquam ponendo super eam aliquid anethi: aut amyli, aut farinæ, quoniam ista descendunt & trahunt secum ad fundum vasis crassitatem aquæ, & sic clarificatur aqua.

Modus facienda almuri.

Almuri purgat phlegma viscosum, & incidit eum, & iuuat in dolore colicę qñ miscetur clysteris cum medicinis conuenientibus, & sumitur in cibo pro dolore ischiæ qui fit a phlegmate, & est subtilius q̄ sal, & q̄ sal nitrū, & q̄ aqua piscium salforum veterum & virtus eorū est debilior virtute eius: cuius operatio est in hunc modū. Accipe de farina hordei partes .ij. salis partem .i. confice cum aqua & fac focacias azimas, et pone in furno, & dimitte ibi donec comburantur intus & extra: deinde extrahe a furno & diuide quālibet earum in tres vel in quatuor partes, & pone in olla magna munda & cooperi aqua: et pone eum eo de cissolionibus palmarum plenam manū: & pone ollam in furno panis a principio noctis vsq mane. Et sunt qui coquunt panem cum aqua super ignē vsq ad consumptionem medię aquæ: & tollunt, & ponunt in aquam ex melle fm voluntatem eorum ad frangendū falsedinem eius, & seruāt, & hoc est caput almuri. Et qui vult facere almuri fm minus, primo ponat super residiuū panis mediā quantitatem aquæ, que primo posita fuit, et cum olla mitat in furnum vsq ad consumptionem duarum partium aquæ, & colet, & seruet. Et sunt qui miscent almuri secundum cū primo et seruant necessitati ad comedendum, vel ponendū in clysteris. Et in almuri sunt operationes longe alię ab ista quæ dixi que sunt idoneę comestitionibus regum, & non oportet rememorari eas in hoc loco quia sufficit nunc de modo isto quantum ad medicinā necessitatem.

Modus facienda oleum stipticum, & seruandi ipsum fm doctrinam Dioſco.

Modus stipticandi oleum, & faciēdi oleum ros. est q̄

accipias sehoenanthi lib. v. & 3. v. olei oliuarum .lib. .xx. & 3. v. tere sehoenanthum & confice cum aqua. Et adde de aqua tantum quōd ipsum cooperiatur: & coque cum oleo, & misce in tempore coctiōis, & aufer ab igne & permittit inſrigidari, & cola: & serua, & fac ex isto oleo, oleum rosa. Et ego narraui operationem eius in libro oleorum.

Forma stipticandi oleum ad faciēdum oleum de lilio.

Accipe olei li. ix. 3. v. calami aro. lib. v. & 3. v. myrrhę aut. tere calamum aro. cum vino bono: & bulli tantum in oleo: deinde de cola super li. ij. f. ex carui agrestis, & est corderium, q̄ primo trussit, & infudit in aqua pluvie: & dimitte quousq̄ bene imbibatur in oleo, & expri me: & colat: et serua ad faciendum oleum de lilio.

Forma stipticandi oleum ad faciendum oleum de narciso.

Accipe olei li. ix. & 3. v. darſisfaham li. vi. & 3. ij. tere darſisfaham, & infunde in tanta aqua quantum est olei, & accipe calami aro. lib. v. 3. viij. & deinde accipe trussitū & tere: & cibra: & coque: & colat: et serua necessitati ad faciendum oleum de narciso.

Forma stipticandi oleum ad faciendum oleum de Nil.

Accipe olei abluti partem .i. aque pluuialis partem .f. projice partem aquæ super oleum & in alia infunde species quibus vis stipticari olei: & misce. Accipe ergo darſisfahā li. v. f. calami aro. li. vi. f. myrrhę li. ij. carui agrestis li. ij. & 3. ix. olei li. ix. 3. ij. tere darſisfaham & infunde in aqua & projice super oleum & bulli, similiter myrrham infunde in vino boni odoris & tere calamum aro, & pone myrrham & cōfice: & aufer darſisfaham ab oleo & pone calamum aro. confectum cum myrrha, et bulli simul: et post ebullitionē sufficientem cola ab his, et projice super carui agrestis oleum colatum postq̄ trussitū carui, & cōfice illi & misce semper donec inſrigideſcit, & cola totum, & serua necessitati ad faciendum oleum de Nil.

Forma albificandi oleum ad faciendum omnia olea, & nominatur oleum compositum.

Iam dixi albificationē eius in libro operationis oleorum, et modus operationis eius est, q̄ tu accipias de oleo boni odoris & saporis, & pone ius olla, & misce cū aqua calida: deinde pone in sole quousq̄ albeſcat: deinde pone in sole quousq̄ separetur olei ab aqua, & collige oleū de superficie aquæ cum coleari: & reponē. Et si fuerit albiū vna vice bene, et si non iterum reponē in aqua sicut prius, & misce secundo, & donec albeſcat. Et sunt qui albificant in hunc modum. Accipe vas vitreum intus & extra, & fac foramē in fundo eius: deinde pone digitū super foramē, & super os vasis & agita vas cum oleo & aqua agitatione foris: & dimitte per horā. f. quousq̄ separetur oleum ab aqua, & natet oleum super aqua: mittit aut fer digitū a foramine vasis quousq̄ egrediat aqua, & incipiat egredi oleum: tunc oppila iterum foramen & pone aliam aquam calidam super oleum, et agita sicut prius, et hoc fac tandiū donec oleum albeſcat secundum voluntatem tuam.

Forma lauandi oleum sesaminum.

Oportet q̄ proficias aquam dulcem super eum, aut bullias primo vā ebullitione cum igne leui, & coles, tūc projice super aquam dulcem donec eleuetur pinguedo eius et serua necessitati qñ pinguedo eius fuerit ablata.

Modus faciendi oleum de lateribus.

Ego dixi iuuamentum eius in li. de oleis. Accipe lateres rubecos novos, quos aqua nō tetigit, et frange in frusta pusilla circa quāsitatem .3. i. et pone eos in igne, et dimitte ibi donec inflammantur vltima inflammatione et hīs candida, deinde singulariter vnt quodq̄ frustum per se extrahe ab igne et subito submerge in oleo vniuersissimo: quod

quā paratum posuisti iuxta te in vase: & cum extin-
cta fuerit extrahe ab oleo, & cum hoc secris de omnibus
frustis, tere eos tritura crassa & pone in vase vitro vel ter-
reo & vitreato, qđ possit ignem sustinere, vel in pluribus
si habes parata vasa: & sint vasa ista idonea facta cū suo
cooperatorio: & nominantur ventres, quia sunt rotunda
in inferiori parte, & extensa ad superiora, quemadmodū
nouerunt illi qui occupantur in arte alchimig: & cum po-
sueris in eis de lateribus tritis, sicut dixi vsq ad .ij. partes
vasis vel plus claude vasa cum suo cooperatorio habente
nasum: sicut est illi cum quo fit aqua ro. Iuxta bene vasa ad
inuicem cum argilla & pilo: deinde edifica fornacem sap-
ienterita qđ possis ordinare. iij. vel. iij. vasa, & cum de
siccato fuerit lutum quo lutasti vasa ordinantur in for-
nace, sicut fit in aqua ro. nisi qđ inter ista & ignem nullū
debet esse medium: deinde accende ignem leuē sub vasis
a principio: & post auge paulatim ignem, fm qđ videris
vasa calefieri, quoniam propter hoc saluantur vasa a cre-
patura: nam timendum est ne frangantur, si subito nimis
fieri ignis fortis a principio: cūq videris exire aquā per
nasum vasis, collige eam per se si vis, & auge ignem do-
ne videas oleum egredi rubrum, qđ recipias in vase mū-
do. Caue ne ignis seu flamma appropinquet illi oleo: ga-
cito accenderetur, & nō cito extingueret: & qđ nihil ema-
nabit de oleo auser ignem a furno & dimitte infrigidari:
& aperi vasa & extrahe sēcem ab eis. Quæ si fuerint sana
pone iterum de lateribus sanis in eis: in autem, reuertere
ad opus tuum cum alijs nouis, sicut prius, quousq ha-
beas oleum quantum vis: & repone ipsum in vase vitro
strictū orificij, cuius orificium appilla bene cū cera & ter-
ra, quoniam si haberet respiraculum euanesceret, & egre-
deretur totum a vase, propter subtilitatem suæ substan-
tiæ: serua ergo eum, & vt ere in egritudinebus frigidis si-
cut epilepsia, apoplexia, grauitate auditus, & arctica tri-
gida. cuius inuamentum dixi in lib. de olcis, & est de secre-
tis philosophorum.

Forma operationis medicinæ quā vti poteris
quādo non habes thuciam.

Accipe folia oliu siluestris: pone ea gradatim in vase
terreo: & cooperi orificium vasis cum argilla & pilo: &
pone in furno figuli, & dimitte ibi a principio decoctio-
nis vasorum quousq vasa figuli sint cocta: & pone ollā
in loco vbi fuerit ignis fortior & cum infrigidabitur fur-
nus extrahe ollam, & accipe quod est in ea de cinere, quē
si non inuenis petrificatū, ita qđ sint frusta, tere & ablue
in sole calido cum aqua sæpe: & appilla subtile ex eo, &
serua, & vt ere in medicinis oculorum: quia ista medici-
na non habet pretium cui comparetur propter inuamen-
ta sua: nam superat in inuamento omnes species thuciae
in asferendo albuginem: & pannum oculi: & hoc est de
secretis medicinis.

Modus faciendi amyllum ex frumento.

Accipe de frumēto bono & nouet purga ab oi re ex-
tranea i eo: & elige illud qđ est rubet & graue color ei: sit
sicut color ceræ, & facias eū teri tritura crassa. si solū frāgī,
& pone i vase terreo vitreato mūdo, & pone ipsum eū aquā,
ita qđ cooperiat, & superet duobus digitis vel tribus digi-
tis: & dimitte per noctem in mane vero exprime cū ma-
nu bene, quousq descendat amyllum totum, colas, & pū-
ce substantiam, & dimitte aquā in olla quousq descēdat
amyllum in fundo ollæ, & aqua supernatet. Tūc eijce aquā
suauiter, ita quōd ex ea nihil remaneat, & exicca cum mo-
dico coto: fiat hoc in tempore aestiuo, & siccetur ne ace-
scat, & destruat, & cooperi ollam cum pāno subtili, ita
qđ nihil cadat intus: postmodum cum erit siccum repone
in vase strictū orificij obturando os vasis, ne aliquis ver-
miculus ingreditur, vel aliquid aliud. Si autem huius hic
me magis oportet custodiri ne acefcat: ga oportet vt fiat
ingenium, vt cito siccetur in sole, vento, vel prope ignē,

Et fm hunc modum fit amyllum ex rizo.

Forma faciendi amyllum ex hordeo.

Elige hordeum quod est medius, graue, lenius, propin-
quum lūis mellis: & facias ex eo sicut docui te facere ex fru-
mento aequali disciplina: nisi quōd oportet, vt colorem co-
latoario crassiori, quia multum habet de fursure, & ppter
suam crassitatem.

Forma faciendi amyllum ex orobo.

Accipe ex orobo quod habet pingua grana: propin-
quum lūis collectioni, & quod euasit suam perforationē
& tere ipsum tritura crassa. s. frāgī, & exustilla ab eo corti-
cem, ita qđ non remaneat nisi caro eius, & pone super eū
aquam, & dinitre. vi. horis & projice illā aquam ter vel
quater, quousq clarificetur aqua, & remaneat corpus suū
mundum sine acumine & fursure, & tunc dimitte eum in
aqua quā cooperatur vna nocte: in mane vero malaxa
cum manu, quousq dissoluatur ex eo lac eius, & dimitte
lac in vase quousq aqua supernatet: quam eijce suauiter,
& ex pone soli donec excicetur, & serua.

Modus faciendi far seu similia ex orobo.

Accipe de orobo bono sicut dixi: & dimitte i aqua lō-
go tempore, & post eijce aquā illā, & dimitte donec con-
sumpta sit aqua illa, quæ est in eo absq qđ fecerit grana:
deinde facias bulliri in aqua alia, donec crepent grana:
& separet se a cortice eius, & tere tritura crassat: exustilla
ab eo corticem eius & serua.

Modus faciendi penidios.

Penidij fiunt ex melle canget ex puluere zaccari, &
fiunt et ex zaccaro bono forti siccato, albo, & mundo. Et
modus est qđ accipias zaccarum. lii. vel. ij. vel ad plus,
quia non possunt bene fieri multa quantitate, & pone
in vase xneo siccato vel in vase terreo interius vitreato,
cuius os sit latum: sed vas xneum est melius satis, & liq-
fac zaccarum cum tanta quantitate aque dulcis, quā co-
operiatur: & si zaccarum est forte, pone cum eo pro qua
libet li. eius. 3. li. mellis: et distilla sup ipsum de oleo amy-
gd. dul. si habes: & si nō hēs, mite loco eius aliud oleum:
pone vas super ignem ex prunis sine fumo: & infice fias
per æqualiter, & coque quousq sit prope consumptionē
aque: & experire proiecta gutta ex eo super marmore, &
cum digitis: & quādo inuenis qđ fiant filia inter digitos,
sue ad hærentia, oportet cito auferti ab igne, & projice ex-
tendendo super petra marmoris, postq vnixisti eam oleo
amygd. dul. sciamino: & collige partes eius vndiq cū suo
calore et in q̄ntum possunt sustinere manus operantis, po-
stea trahet: & extende inter manus sicut trahuntur electua-
ria dulcia: et si ge clauum curuum ad superiora in pariete
& projice super eum, & trahet a clauo apponendo super
eum, & trahendo sicut trahuntur electuaria dulcia, quousq
dealbetur in fine sui albedinis: & appone iuxta ignē
qđ diu traxeris vt caleat: & fiat obediens extentione
& iterum appone clauo trahēdo, vt albescat q̄ntum vo-
lueris: deinde incide cum forficibus ad voluntatem tuā,
et si volueris facere formas rotundas, vel oblongas, vel
alias diuersas, accipe de amylo albo, & tere, & pone sup
marmore, & extende super ipsum de pasta illa penidioris,
et plica, et volue: et incide: et fac quascūq formas volue-
ris, tñ cito facias, ne infrigidetur inter manus tuas: deide
pone super cribrum: pone iuxta prunas ad horā, et aufer,
et dimitte donec infrigidetur, et serua. Et qui vult eos
facere ex puluere, liquefaciat eā in aqua sicut prius dixit
deinde colet ab arena, et alijs superfluitatibus, & coquat,
et faciat sicut dictum est. Et qui facit eos ex melle cāc-
caueat ne sit nimis forte: et si est in eo de zaccaro
albo, qđ trahet. ij. partū eius, et parum aque, colet: et co-
quat, et faciat fm disciplinam supradictā, et si mel est sub-
tile oportet qđ ponat medietatem eius de zaccaro, et sunt
qđ ponit ex melle duas, et zaccaro tertiam, et coquit & fa-
ciunt, vt dixi. Et sunt etiam qui faciūt penidios fm alias
formas

formas diuerfas ab istis, scilicet ponentes supra eos, aqua ros. & parum camphoræ ad eandam virtutem eorū.

Modus faciendi aquam rosatam.

Aquæ ros. opatio scita est apud multas gētes. Sed ego propofui narrare operationem eius in hoc libro propter duas causas, vna est quæ cōuenit tractatui huius libri ad hoc, vt sit completa in scientia nostra in eo; & secūda est vt ostendā operationem eius illi qui nesciūt eam, et illi qui vult eam facere. Et operatio eius est fm. iij. modos. Vn^o modus est eius quæ fit cū aqua, & ignis eius est ex lignis. Et quæ fit cum aqua etiam, & ignis eius est ex carbonibus. Et quæ fit sine aqua, & ignis eius est ex lignis. Et quæ sine aqua, cū ignis est ex carbonibus. Et illa quæ fit cū aqua & cum igne ex lignis, est illa quæ sepius fit & est generalior quam plures homines faciunt in nostris partibus, & ita est minoris odoris q̄ illa quæ fit cum igne carbonum. Et illa quæ fit sine aqua & cum igne carbonum est maioris odoris satis, q̄ quæ fit sine aqua etiam cum igne lignorum. Et quæ fit sine aqua, & cum igne lignorum, minoris odoris est q̄ quæ fit cum aqua, et igne lignorum. Sed modum operationis eius quæ fit cum aqua & igne lignorū: ego monstrabo fm formam quam faciūt reges abarachi: & hīc est modus eius. Facias berchile parū in domo ampla, cuius fundus & latera sint ex plumbo, adeo discrete simul solidata, vt aq̄ non possit egredi ab eo, & facias sibi cooperitorium ex vitro cum sagacitate, vel ex terra vitreata: et in eo forma fm formam vasorum distillationis e. vel. cc. fm q̄ritatem magnitudinis berchilis, vel paruitatem eius, fm voluntatem tuam faciendi multiā vel paucam aquam ros. deinde pone ollam magnam ex gre, vel cācabum post parietem, iuxta quā posuisti berchile fm formam ollæ balnei, & construe eam super furnū, & berchile fit constitutum super furnum inferius ab olla: ita q̄ applices de calore ignis berchile ad ollam, et facias caninum cum foraminibus per quæ possit fumus extra domū egrediri: q̄ fumus totus ad domū egrediatur et nō noceat aquæ ros. deinde imple ollam ex aqua, quæ fit in puteo facti iuxta ollam: sicut est puteus balnei: & accēde ignē sub ea quousq̄ bulliat aqua bene: deinde dimitte venire aquam per canale, qd̄ fecisti per discretionē ad berchile deinde pone aliam aquam frigidam in ollā ex puteo si cutin olla balnei sit, & constitue in berchile canale qd̄ operatur aqua, qn̄ fuerit plenum: & fit exitus eius extra domū deinde pone cucurbitas, siue ventres, & sunt vasa distillatoria in foraminibus berchilis, & stringe cū panno lini discrete ita: q̄ bene sedant in foraminibus suis, et vapor aque non egrediatur extra. Similiter & capita corū stringe cum panno lini, & sint vasa ista ex vitro, vel ex terra vitreata: deinde pone rosas intus, et cooperi cum cooperitorio suo: & superpone vniciq̄ vasi phialā suā ad recipiendum qd̄ distillabitur ex aqua ros. & semper qn̄ finit distillatio eius, proice rosas pmas, & pone alias recentes, quousq̄ compleatur totum opus. Et sciunt q̄ aqua ros. quæ fit ex rosis siluestribus quæ oriuntur per se sine irrigatione aquæ est melioris odoris, q̄ quæ fit ex rosarijs domesticis quæ nascuntur in locis cultuatis, & rigatis aqua. Et operatio eius quæ fit in terra nostra, est leuior & breuior quam illa quam dixi. Et est q̄ accipias ollā ex ære, scilicet ollā tinctorum, & pone post parietem, & pone super eam cooperitorium discrete factum cum foraminibus in quibus ventres ponuntur: & pone in eo ventres cum sagacitate, & postea imple ollā aqua, & accēde ignē sub ea cum lignis ex vite, vel similibus: & fac distillare, et qn̄ mediabitur distillatio, oportet q̄ cooperias os furni, donec compleatur tota distillatio: & qui vult loco lignorum componere carbones, aqua magis erit odorifera. sed operatio eius sine aqua & cum igne carbonum est, q̄ facias furnum quadrum, aut rotundum, & habeat cooperitorium superius super qd̄ stabunt ventres ex terra vitrea-

ta, & possint sustinere ignem, & qn̄ accendētur carbones & incipiat aqua ro. distillare, claudes os furni & dimitte foramina aperta per quæ fumus egrediat, & dimitte sic donec fuerit distilla tota: deinde abieciis primis ros. pone alias recentes.

Modus alius qui vult distillare p̄tācam aquam.

Accipe ollam ex ære, & imple eam aqua, & pone super larem ignis, & pone super os eius cooperitorium perforatū foraminibus duobus, vel tribus, vel pluribus, aut paucioribus vtribus fm q̄ poteris capere cooperitorium olle: & sint ventres ex vitro: & accēde ignem ex famentis de vitib⁹, vel carbonibus sub olla, donec bulliat aqua quæ tunc distillatur aqua ros. in vna vice, vel duabus, q̄ ta volueris.

Modus faciendi aquam rosaceam cum musco.

Accipe aquæ rosacæ li. ij. & pone in ea de musco trito bono aurī. i. & pone in ventre distillationis de vitro factio distilla paulatim, sicut dixi supra, quousq̄ tota distillet, & repone eam in vase vitro: & frige os eius, quia bona est regibus ad odorandum quādo iniuntur ex ea pannos suos, vt sint odoriferi.

Modus faciendi aquam rosaceam cum croco.

Accipe ex croco bono. ʒ. f. & lib. ij. aquæ ros. & ponere eum in aqua ros. & infundatur in ea bene: deinde distilla sicut dixi, quoniam bona est ad ponendum in medicinis, et odorandū & ornandū in decorationibus.

Modus faciendi aquam rosatam cum caryophyllis.

Accipe. ʒ. i. caryophyllorum. & lib. i. s. aquæ ros. & pone caryophylla in aqua illa die & nocte, & postea distilla sicut dixi: & serua.

Modus faciendi aquam rosatam cum camphora.

Accipe. ʒ. i. camphoræ. & pone lib. i. aquæ ros. et distilla, & serua: & vtere in medicinis regum. & fm hunc modum fit aqua ro. cum sandalis: & alij speciebus cum quibus volueris. Et sunt qui distillant hęc omnia in aqua sim plici loco aquæ rosacæ.

Modus faciendi aquam rosatam cum rosis ficis.

Accipe de rosis siccis et pone super eas aquam quam infundatur solum: & non plus deinde imple ex eis ventres vitreos seu plumbeos: & distilla paulatim cum discretionē quia erit conueniens in medicinis & decorationibus. Et dixit mihi quidam, quod posuit in lib. i. ros. siccarum lib. x. aquæ, & fecit distillari: & fuit aqua ros. satis bona, sed non facit istam, nisi necessitate, quando non reperitur alia.

Modus faciendi ramich.

Accipe de passul⁹ bonis rubeis li. ij. & pone super eas aquam ad pondus earum, & coquantur: postea cola cū expresse, & proice substantiam, deinde accipe. li. ij. mellis optimi, & misce cum aqua passularum: & lib. i. olei sesami, vel sambucini, & bulli totū simul quousq̄ sit prope coagulationem, et caue ne deficiatur, q̄ si incipiant defecare, adde parum aque ne adurantur, deinde accipe casie lig. ro. cinnamomi aī. tantum q̄ summa sit lib. i. et gallarum li. x. tere, et cribra subtiliter, et confice cum aqua passularum, et melle in olla, et pone ollam super ignem suauissimum, et dimitte quousq̄ conuertatur ad modum pulis factæ ex farina, deinde extende medicinam hanc super sextarium ad solem donec p̄pinq̄et coagulationē, et sit idoneum ad operationem, deinde pone super marmore vincto oleo de cheri vel de cambuc, et vnge manus tuas ex eodem oleo, & fac trochiscos si vis facere ramich.

Modus faciendi trochiscos de gallia.

Sed si vis facere trochi. alios de such. i. de galli. Accipe de musco

de musco q̄tum visetere bene, & malaxa cum eo sicut malaxatur pasta dura, ex qua fit panis & fac trochi. magnos, vel paruos, quos exēde super cribrum ex setis, & mitte duobus vel tribus diebꝫ donec sint rubei, deinde per fora eos, & pone in eis filum, & interponē in medio ipso rum frustula ligni similiter perforati, ne se contingant, & suspen- de in loco vbi non tangantur a rores, vel re noci- uas: qñ adit transierit super eos annus, erit gallia bona: & quanto amplius tēpus habuerit, tanto erit gallia melior.

Et gallie quatuor sunt species. I. gallia ex musco, & gal- lia ex ventribus, & ex corio, & ex aqua. Operatio gallie ex musco est illa quam dixi, & iterabo operationem eius breuiter, qñ ramich fuerit siccatum est q̄ accipias ex musco & teras ipsum per se: & teras ramich per se, & cribra cum crabo mediocrit: & projice super ipsum muscum & mala- xa in vase, qd arabice dicitur falachia: cum oleo de chey- rit aut de zabath, & fac troch. & pone super cribrum, do- nec siccentur, & per fora eos: & intromitte filum per fora- niua eorum: & suspende & sicca: vt dixi. Sed opatio gal- lie ex ventribus, est q̄ accipias ventriculos ex quibus ex- tractum est muscum: & incide eos cum forficibus vltima- minutione: & facias sicut fecisti de musco cum tamich, et hec est gallia ex ventribus. Et operatio gallie ex corio, est q̄ accipias corium pilosum, qd est super marsupiu a quo extractum est muscum, & tūde pilos eius cum forficibus bene, & postea rade cum cultello acuto vel vitro: & que- re bene radices pilorum: ita q̄ nihil de eis remaneat, sed fiat sicut corium: deinde incide cum forficibus subtilissime, et tere, & cribra cum cribro subtili: & fac totam operationē sicut fecisti in gallia cum musco, & in gallia ventrium. Et operatio gallie ex aqua, est q̄ accipias ex ventriculis mu- sci quos prædixi tibi cum toto corio piloso: & incide cū- pilo filo, postq̄ erunt vacui, & pone in vase vitreo simi- li vtrinali, & projice super vnaquāq̄ burfam seu vētricu- lum. li. ij. aquę & pone in sole. xx. diebus, & cola aquā, deinde tere ramich: & cribra: & confice cum aqua ventri- culorum: & fac trochiscos, sicut fecisti de gallia muscata, & alijs et suspende per annū integrum, ita q̄ non tangan- tur manus: quia tūc recedat foror eorum, & remanebit bo- nitas eorum. Et tempus faciēdi gallias omnes, est tempus veris: & oportet quod quādo fiant tempore hiemis, quia remaneret in eis humiditas, & destruerentur, & ipsa non reciperent odorem spirituum, nisi siccarent bene & scias hoc.

Modus adrendi ramulos arborum, & radices, & folia quęcumq̄ ex eis & gent combustione.

Et de ipsis est modus combustionis farmetorum vitis que quidem oportet comburi, qñ de nouo sunt amputa- te, & habent in se satis de humiditate. Accipe ergo eas: & absterge bene à terra, & laua bene cum aqua donec nihil remaneat in eis ex terra vel alia putredine, deinde imple ex eis ollam magnam q̄tum oportet: & claude eam cum coopertorio perforato: vt fumus eorum inde egrediatur: deinde pone in furno panis, & sero vsq̄ ad mane: & extra- he ollam, & videbis famenta facta sicut carbones, tunc tere ego eos bene: & pone eos in olla minori prima, & po- ne iterū in furno, & facias hoc sępe, donec inuenies cine- res album bonum lenem tactu, cum serua necessitati. Et i hunc modum comburuntur ligna, ficus, & lentisci. i. car- ui, & terebinthi. & radix canis: & omnia folia, & corti- ces, & radices, & cortices auellandarum: & castanearum & glandium qñ volueris ex eis cineres facere. Et qui vult ea comburere cū minori artificio, & minori labore, opor- tet q̄ fiat simile huic in omni re, cuius combustio est neces- saria in operatione medicinæ.

Forma assandi myrobalanos citrinos, chebulos: in- dos belliricos, & embilcos, pro illis qui emi- nunt sanguine, et habent hemorrhoidas & dysenteriam, & tenesum.

Oportet q̄ umbas myrobalanos in aqua citoniorū

i. succo, aut granatorum acetosorum, aut in succo vux a- cerbe, aut citri: aut in aqua vbi decocti sint berberi, aut lē- tes, aut vbi coctum est lapatium acutum in oleo de desicca- eos bene, & macedati oleo rosato, vel in deinde de lentisco- & est de zaurat oleo masticino, vel butyro: vel oleo oli- uæ: deinde assa super patellam ferream, vel testam calcia- tam primo: & caue ne aduratur: & destruat virtus eorū.

Modus assandi semina que administrantur in me-
dicinis fluxus ventris sicut sunt semen portu-
lacc: masturi: alteg: plantaginis psyllij
grana myrtili: carui: anisi: cimini
albic: grana granatorum:
semen lini: marubij:
& similia.

A Ceipe patellam ferream aut terream, aut gneſtaut
libetum cū lato orificio: et calefac ea bñ: deinde au-
fer ab igne: & statim cito suppone semina, dū ipsa ē
calida anteq̄ in frigidetur, & cōmisce eam semper donec
videris affationem eius completam ad voluntatem tuā,
& si non fuerit completa, vna vice: pone iterum patellā
super ignem sine seminibus: donec caleſcat, & pone semi-
na deſuper cum abstuleris eam ab igne, & fac vt prius, &
caue ne comburantur.

Et non apponas ad assandum omnia semina, & plu-
ra simul fed vnamquāq̄ speciem per se: quia sunt quedā
semina, quę sunt minora alijs, & quędam crassiora, et q̄
dam habent multum viscositatem: & quędam paucauit
& sunt ex eis quę debent amplius assari, sicut psyllium,
& sunt ex eis quę parum, sicut carui, & anisum, & cimi-
num album, & ita de alijs s̄m q̄ oportet cuiq̄ speciei.

Forma assandi tragacanthi, gummi arabici:

& omnes alias gummas.

Qui vult assare gummi arabicum, frangat eum in fru-
sta ad magnitudinem orobide: et accipiat patellam, et
calefaciat eam: & auferat ab igne, & ponat super eam gū-
mi arabicum, & misceat bene, sine intermissione donec al-
bescat: & si non albescit prima vice, fac iterum vt prius,
donec sit album: eodem modo facias ex tragacantho, &
gummi amygdalarum.

Forma assandi charabet: & comburendi.

Frangitur sicut dixi fracturis paruis, & assa vna vice:
vel duabus, & serua. Sed combustio eius est in hunc mo-
dum. Accipe ollam sicilem, et pone carabeintus, et clau-
de os eius cū luto: & pone in igne athanor vna nocte, de-
de extrahet: & tere: & vtere.

Forma assandi gallas qui vult eis vti in capillis.

Frange vnamquāq̄ gallam. in. iij. vel. v. partes, et in
funde eas in oleo oliuarum vna hora: deinde assa s̄m di-
sciplinam myrob. & aufer cito cum facigatate, ne cobu-
rantur & destruantur. Et qui vult frangere stipiticatē ea-
rum: infundat eas in butyro vel oleo sesamino: et terat et
seruet sine affatione. Et qui vult augere stipiticatē earum
imbibat eas in aqua citoniorum, aut cum vna aquarū sti-
pticarum quas dixi: aut succo stipitico, & seruet.

Forma comburendi fecem vini & acetii.

Accipe fecem vini: & munda, & desicca eam in testeo va-
se super ignem magnum, & dimitte donec comburat. Et
signum combustionis eius est quādo mutabitur color eius
in albedinem, & pūgit linguam cum inflammatione. Et
combustio fecis acetii fit in hunc modum: virtus v. triusq̄
adustæ est q̄ desiccatur multū, et sunt absterſus, et auferunt
carnem superfluum ab vlceribus, et sunt stipitici, et purifi-
cant purificatione forti.

Modus conficiendi sarcocollam.

Accipe de sarcocolla bona, alba, crassa, & pone in va-
se vitreo amplio orificio, et demulge super eam lac asine q̄
tate pauca, & ne infundatur in ea, vt liqueſcat, sed rema-
neat quasi sicca, et pone subito in sole vt cito desiccetur, et
quādo

qñ erit sciccato portet q. iterum mulgas fm qñitatē quam dixit: et semper caueas ne cooperas eā lacte ne acefcat lac ante q. deficcetur & destruaturs fac ita quater vel quingies & cum hoc feceris, sicca bene & serua. Et si nō habes lac alius parauim, fac cum lacte mulieris, quia est melior. Et sunt qui conficiunt cum lacte equæ, capre & alijs spēbus lactis, sed lac mulieris est preciosius.

Forma conficiendi carui cum lacte ad fluxum ventris.

Accipe de carui, & pone in vase mundo: & pone vas super ignem vna hora, donec sit fere calidum, & deinde in funde super eum lac capræ quātitas quā cooperari tuerit dimitte duabus horis: & extrahe, & sicca, & serua.

Forma conficiendi myrobalano semiblicos cum lacte.

Accipe de emblicis melioribus: & pone super eos lac acetosum: & dimitte sic die & nocte: & quando lac deficcabitur, pone iterum aliud lac, donec sint infusi ad voluntatem tuam.

Forma conficiendi cordumeni: & ciminum in aceto ad ponendum in confectioibus.

Accipe cordumeni, aut de ciminio nouo al. et purifica à lignis, & à sordē & pone in olla lapideā, & cooperi cū aceto forti, cuius quantitas sit ita q. totum imbibatur à ciminio, & nihil remaneat: deinde extēde eum super sextorium in vmbra, donec sit prope exiccationē, & postmodum assa eum super patellam ferream: fm disciplinā quā narraui tibi in affatione seminum.

Modus purificandi & colandi gummi arabici, & tragacani, ad ponendum in alcohol.

Accipe de gummi arabi: & tere tritura crassa ne terant cum eo ligna eius: & pone in olla vitreata, & cooperi cū aqua clara & munda, vel cum aqua ros. & dimitte per noctem: & in mane aspic, si est necessaria alia aqua: & adde: & si non, misce bene cum manu donec totū liquefact: & projice eam super cribrum mundissimum, et duc cum manu hinc inde donec descendat de cribro totum colatū et sunt qui deficcant & seruant deficcata. Et sunt qui vti tur sicut sunt.

Modus præparandi opium quod administratur in collyrijs.

Accipe laminam græci aut caciām lancis in qua ponitur res que pensantur: & pone eam super prunas donec bene calefiat & aufer ab igne: & pone ibi subito de opio mundo. Et qñ videris eum liquefactum, auferne deficcetur, ne fiat frangibile, & refrigera, & vtere.

Modus præparandi tragacani, quando volumus ipsum ponere in locho.

Oportet q. liquefiat in melle & aqua die ac nocte: et si in mane oportuerit q. addatur de aqua, fiat, et si non, mifce cum manu, & colas: & fac sicut sciuisi de gummi arabico, & vtere.

Forma comburendi olibanum, & accipiendi fumum eius.

Accipe de olibano bono & claro: & accende cū lumine candelę: & pone in olla terrea vitreata quousq. comburatur deinde cooperi ollam subito: vt colligatur olibanū prius combustionem eius: quia si non opilares ollā subito conuerteretur in cinerem. Et sunt qui in hora cōbustionis cooperiunt ollam cooperitorio greco habente culū ad colligendum fumum eius.

Forma colligendi alibanum qd ponitur in alcohol.

Verum forma collectionis fumi eius est, q. apprehendas frustum olibani cum toto suo cortice cum forficibus, & pone flammā vt accendatur: & projice in vase terreo paruo qd habeat cooperitorium ex xre delicate factū: & non oportet vt tu accendas granum scdm anteq. extingatur prius granum: & oportet q. cooperitorium sit

taliter situatū super os vasis, q. cognoscatur qualiter, & qñtum colligetur ex fumo in cooperculo: & est q. interponas lapillum inter labium vasis & cooperculi tante crassitudinis, vt per illam distantiam videre possis collectionem fumi: & rotā super cooperitorium cum spongia vel pecia madafacta in aqua frigida, ne cooperitorium nimis calefiat, & iungatur vnus fumus cum alio, nam si hoc nō fieret fumus propter calorem cooperculi conuerteretur ad inferiores: & misceretur cum cinere olibani: & non colligeretur tantum. Et virtus fumi eius est quōd ipse sedat apostema oculi quod dicitur sarcan. Et hoc modo colligitur fumus myrrhæ, styracis, & gallig, & omnium specierum gummi.

Forma accipiendi fumum picis liquidæ.

Accipe crucibulum seu lucernam ferream, vel terreat, & pone in eo licinium, & parum picis: & accēde liciniū: & deinde cooperi super flammā luminis eius cooperitorio terreo, interius vitreato: & sit forma eius similis furnulo habēs culmen, cuius summitas tendit in acutum, & sit stricta, & summitas eius habeat sicut foramen athanor, & dimitte sic flammam sub cooperitorio: nam fumus eius, adherēbit parietibus coopericuli: & quando pix minuet adde picem aliam: & facias hoc tādū, q. colligatur ex fumo qñtum volueris: et caue ne nimium calciat cooperitorium: & fumus non adherat vnus sed cōuertatur ad inferiores: quia oportet q. euentes cū flabello hora post horam: & virtus huius fumi est calida & stipica: & vti eius est vtilis valde in alcohol: & in medicinis oculorū. Et nos vtimur eo in emplastris: & in debilitate oculorum, & lachrimis, & botor, & ita accipiat fumus ex butyro.

Forma coquendi alchitram.

Sume vas terrem oblongum, & luta cum argilla & pilo, & pone vsq. ad. ij. partes eius de alchitra, & pone super prunas, & coque donec remaneat medium eius, deinde sigillum seu acum ferream in ea, & extrahe aerem: nam si deficcabitur, scias q. erit coctum, & tūc aufer ab igne: & deficca: & vtere.

Modus abraendi sandalum quod administratur in medicinis apostematum calidorum.

Sandalorum quoddā est rubeum: & est frigidius alijs: & aliud est cinereum, & aliud est albus: illud quo magis vntur medicis ad infrigidandum est rubeum: et vntur eo in medicinis podagræ calidæ, & medicinis furunculorū calidorum. Et modus eius est q. accipias ex eo frustū, quod sua crassitie impleat manum tuam: & frica ipsum super ferum drachir. i. lazarium, vel super petram durā, ne aliquid ex petra miscetur cum sandalo in fricatione. Et sit coniūctum aliorum, vt fricetur super coram cerodonem, quia si aliquid ex ea dissoluatur cum sandalo nō nocet: immo augeat in frigore eius & luam eo, quia natura huius cotis est frigida & deficcata, et oportet q. dissilatur super ipsum semper in tempore fricationis, aqua frigida vel aqua rosata: aut de succis herbarum frigidarum sicut succus solatri, et memithe: & semper vniat, et lactuce et plantaginis: vel aliud simile aliorum succorū frigidorum, & tunc habes parapsidem mundam coram te, super quam facias fricationem in quam descendit aqua, vel succus cum fricatione sandali, & quando descendit de sandalo qñtum volueris cū huius succoret si de succo vel de aqua nimis eris, dimitte descendere sandalum in fundo vasis, et projice superfluum qd supinauerit ex aqua, vel succo, et residuum collige, et vtere eo in omni qd oportet solo, vel cōposito cum emplastris quia sedabit dolores calidos cum auxilio dei. Et quidam ex medicis qui erant in nostris paribus fricabant sandalum cum testa terrea, alba, noua, durā, et vtebantur in furunculis et clauis, et dicebant q. in testa alba erat proprietas conferendi furunculis. Et sunt etiam qui fricant in mola fabrorum, qua acutur

tur gladij: & ita faciebant egyptij. Sed sandalum citrinum, & sandalum album fricant secundum eandem disciplinam qua rubeum.

Modus extrahendi mucilaginem ex seminibus, si cut psyllij, scenogre. Et si. li. se. malus, & radicis eius, et se. alge: & radicem eius, & se. cloniorum: & marubij: & cæterorum huiusmodi.

Modus eius est qd accipias de bono psyllio q̄tū vis, & munda eum à terra: & à qualibet re extranea, & pone in olla munda: & pone super ipsum de aqua calida li. iij. ad vñ aqua libram psyllij: aut plus s̄m q̄ tu volueris pinguem esse mucilaginem, vel subtilē, & dimitte simul per noctem: mane vero calefacias parū super ignem, & projicias in marsupium factū ex tela lini fortiori, noua, crassa, & stringe os marsupij cum ligamento fortiori, ne aliquid ex psyllio lubricet extra, deinde eū suspende super orificium ollæ vitæ, & percutite marsupium ab omni parte eius, cum virga lineæ vel ferrea subtili, & qd egreditur de mucillagine trahes mulgendo ad inferiora cum virga, donec descendat mucilago in ollam: & fac id, donec nihil egredietur à marsupio deinde dissolue os eius: & liga iterum magis inferius à loco in quo ligasti prius, & percutite iterum cum virga quousq̄ egredietur tota mucilago: nam psyllium egredietur totum siccū ex marsupio cum hoc artificio. Et s̄m hanc formam sūt omnes alię mucillagines. Et sunt quidam qui ponunt super semina aquam calidam, & miscent bene, & ponunt in panno vel cribro: & ponūt donec tota mucilago egredietur sed primus modus apud me est melior.

Modus extrahendi mel ex anacardis.

Accipe de anacardis: & aufer pedem cori. si id qd adhæret ramo eorum, & pone in olla munda cum aqua, & bulli quousq̄ super faciem aquæ videas nactam sicut mel, quod colliges cum coeleari paulatim quousq̄ nihil remaneat de eo super aqua, quod repones, & serua necessitati.

Forma extrahendi cor seminū. i. medullas, sicut cor carthamisse, cucurbitæ, cucumeris, citri, melonis, & similia.

Accipe de carthamo: & purga à superfuitatibus eius, & si habet aliquā humiditatem, oportet qd desiccet in sole deinde pone in mortario, et frange leuiter cortices eius, et frica manibus quousq̄ separat cortex à cortice: deinde cribra paulatim cum cribro facto ad hoc, quia cortex eius descendit, & cortex remanebit super cribrum: ita oportet fieri de alijs semini. Et sunt qui auferunt medullā eius cū manu sigillatim: & colligunt cor eius cum forficibus paruis vel cum vnguibus: sed hoc opus est magni laboris, & nō potest fieri eis nisi modicum, & prior modus est melior satis: & est modus quo vsi sumus.

Forma excoriandi grana alcheruæ: & est cataputia maior siue pentadactylus.

Quando accipiuntur ex arbore sua recentes, sunt à cortice suo difficilis separationis. Et qui vult excoriar ea sine labore, oportet qd extendat in sole calido, & dimittat tota die: & moueat hora post horam, quia quando sol calefacit grana, facit crepare corticem illum ab omni parte eius, & facit egredi grana eius colligat eorum ea quę egressa sunt. Et si remanent aliqua grana quę non sint separata à cortice: fricentur cum manibus vel cum panno aspero, quousq̄ egrediantur mundata: & si aliqua nō crepauerint, ponantur in sole donec crepent: & sicut vt prius, sed si eges excoriatione earum in breui tempore, pone patellam super ignem donec sit prope calefactionem, & auferas ab igne, & pone grana in ea, & misce, & sit calor patellę aliquantum fortior calore solis: scindit ergo cortices & egrediantur grana. Verum ad auferendum corticem eius secundū, est labor magnus. Et propter hoc mul-

ti extrahunt oleum eius ab eis: & auferant corticem illum. Et qui vult auferre corticem secundū, non habet ingenium aliud nisi mundādo grana singulariter vnum post vñ: aut qualset ea leuiter sicut dixi de grano carthami, & cribret. Verumtamen ipsa adgrent, & simul cōglobantur propter multam eorum humiditatem, quare oportet, vt terantur paulatim cum magna lenitate & ingenio. Et secundum hanc formam oportet qd terant grana abalgar. i. laureolę, & baccę, quia sunt prope figuram horum,

Modus excoriandi grana sesami.

Accipe de sesamo, & purga à terra quę est cum eo & alijs superfuitatibus, & pone in vase fictili cum aqua frigida, & dimitte per noctem: & in mane cola, & dimitte sic carl parum ab humiditate aque, & pone in pecia lini fortiori, & liga os eius: & percutite sesamum ab omni parte eius donec exorietur totum: & projice in vase: & proice super ipsam aquam frigidam, & misce bene. nam cum videbis corticem eius natum super faciem aque, proice eū aqua. Et fiat ita quousq̄ nihil remaneat ex cortice. deinde siccet ab aqua, & serua necessitati.

Modus excoriandi amygdalas, & pineas, & nucis, & cætera horum similia.

Omnia ista excoriantur in aqua calida, & hoc est notum omnibus. Et sunt qui ponunt in aquam frigidā per noctem & in mane excoriant. Et sunt qui ponunt in patella super ignem parum quousq̄ excoriantur. Et sunt qd sepeliunt quando recentes colliguntur in palea frumenti quia tunc cadit cortex eorum superior.

Modus desiccandi rosas ad reponendum eas.

Accipe de rosis cū fuerint in medietate sue apertionis: & neq̄ adhuc egressa folia earum à camera sua, & expone soli cum tota camera sua in fine mensis Aprilis: & expone eas de soli eadem die qua collectę fuerint: nam si remanserūt vsq̄ ad mane: maxime coarctate in vñ, minuerentur multum in suo odore & rubore, & cum desiccassent, moue eas sepe in die, & quando macescent, & fuerint prope desiccationem, aufer folia earum à camerulis suis, & serua folia reposita. Etiam scitum est apud nos, qd ille quę siccantur eadem die qua collectę fuerint, sunt meliores, & rubor earum remanet in eis et odor: & si nō possunt exponi soli eadem die qua colliguntur, oportet qd ponantur in loco ventoso, in quo non sit humiditas, & sequenti die q̄ cito poteris ponantur in sole, donec compleatur earum desiccatio: & iam scitum est qd desiccatio earum melior est in vmbrā, nisi quia est maioris laboris: & periculum est ne destruat odor & color earum propter humiditatem quę est causa destructionis earum quā nimis remanet in eis: quapropter si volueris desiccationē earum in vmbrā, oportet qd ponas eas extensas in loco calido procul ab humiditate, & visites sepe, et reuoluas eas assidue: sed impossibile est qd euadant à deustatione quā do desiccantur in vmbrā: & oportet qd reponantur quando complebitur desiccatio earum in vase terreo, et qd strigatur os eius, qd odor et color remaneat in eis, et scitum est qd qui siccauerit li. x. rosarum mundatarum conuertantur ad lib. i. quando erunt sicce: et si rosę erunt ex montibus, possibile est qd remaneat plus, et rosę de montibus sunt fortioris odoris qd hortulanę, et aqua quę fit ex hortulanis, et ita est de omnibus herbis, et de omni flore: quia odor et virtus fortior est earum quę nascuntur in montibus, q̄ quę nascuntur in hortis, et locis depressis.

Modus desiccandi violas.

Violę colliguntur in mense Aprilis, & oportet qd flores violarum colligantur quando sunt in fine bonitatis et maturitatis: et extendantur in sole eadem die qua colliguntur sicut dixi de rosis: neq̄ plus nec minus, quę vult colorem et odorem earum seruare sicut est, violę montiū sunt meliores hortulanis, et lib. x. ex recentibus conuertantur ad vnam quando sicce fuerint sicut et rosę.

Forma

Forma desiccandi omnes cortices radicum
sicut fenici, aprij, scariolae, plantaginis,
buglossae, & cortices radi-
cum mori.

Modus desiccationis earum est iste, vt abluas eas bene ea die qua colliguntur a terra & luto, & ab scissis folijs ab his, ex coria medulla ab eis hunc modum, vnamquaq; radicem perse quasles qd malleo paruo ferreo: quia tali modo citius & melius separabitur cortex a corde qd alio modo diuide de exponere soli ea diet non oportet vt expectes nisi vna die, quia destruerentur maxie tpe hiemis. Et quado ficas, reuolue spe in soles & in nocte ponas eas in loco ventos procul ab humiditate: & in die pone iterum in sole, donec desiccentur, & dies sit nebulosa sine apparitione solis, oportet qd extendas eas in cribro ex palcis, aut super craticulam ex canis subtilibus, & suspēdas super ignem, ita qd calor ignis ascendens eas desiccet: & qui vult desiccationem earum subito imminente necessitate, oportet quod accipiat patellam terram latam calefactam super ignem: deinde aue vas ab igne & extendat super eā radices, aut aliud quodcūq; voluerit desiccare, & reuoluat sepe cum manu & qñ patella refrigerabitur, remoueat radices a patella: ite rum calefacta eam, & calefactam tollat ab igne: et iterum super ponat radices: & faciat hoc quousq; siccetur: & ea ueat ne comburantur. Et hic est modus desiccationis earū in hora necessitatis magne. Et in diebus pluuiar, nubium & humiditatum.

Forma accipiendi cortices citri, & ceterorum pomorum odoriferorum, & eorum desiccatio.

Ille qui vult vt corticibus pomorum citri in cōfectio- nibus eligat illa quæ habent maiorem acetositatem intrinsecus quia cortices eorum sunt magis odoriferi. Et oportet qd exoriantur illa die qua collecta sunt ab arbore: tergantur ergo primo cum mantili mundo, & exoriantur cum cultello acute aciei paulatim teniter, ne accipiatur ex carne cū cortice, & simili modo oportet fieri ex citonijs, & alijs pomis: deinde siccetur cum cautela, vt dixi, et seruentur necessitati.

Modus infundendi ammoniacum & gūmas quæ ponuntur in medicinis.

Accipe ammoniacum & pone in aceto per noctē: & in mane aspicie si ammoniacum biberit totum acetum, et si non bene fuerit dissolutum, addas de aceto parum et dimitte donec bene dissoluitur totum, deinde pone sup cribrum ex seitis, & frica cum manu donec descendat de cribro, & ligna eius, et frondes remaneant super cribrum, et sic vtere. Et fm hunc modum præparetur omnes aliqū mæ similes ammoniaci, sicut opopanaxum, lagapenū: a sa foetida, bdellium, & similia.

Modus faciendi sigillum quo si-
gillantur trochisci.

Accipe frustum ligni hebani, aut buxi, aut eboris, aut alterius cuiuscūq; vis, & sit crassitudo eius mensura digitorum: & latitudo trium, & lōgitudō vnus palmitē: præparetur forma eius bene deinde de sicca ipsū in lōgitudinem eius in duas partes æquales: ita qd vnicuiq; tabulę sit crassitudo vnus digitus: deinde fac ambas facies eius politas, lenes, bene inuicem coherentes: deinde sculpe in ambabus facibus tabulæ formæ sculpturas rotundas fm quantitatem trochiscorum quos volueris sigillare, siue magnos siue paruos: deinde sculpe inter vnūq; cūculum nomen trochisci quodcūq; volueris. f. ex quo fuerit factus, vt trochiscus rosa, vel trochiscus viola, & similia: & sit scriptura opposito modo, vt quando trochifcus fuerit sigillatus reddatur litera recta. Et qui vult sculpere in vna tabula plura nomina trochiscorum: oportet qd sigillet in ea diuersos tro. fm nomina ipsorum vnumquq; trochiscum in suo nomine: et qui vult in vna tabu-

la solum nomen vnus trochi. oportet qd non sigillet ea nisi illam solum speciem trochiscorum. Et quado volueris sigillare cum ea trochiscos oportet qd inungas vnamquaq; tabulam cum oleo rosæ, & trochif. diam. cum oleo vīo. & sigilla secundum voluntatem tuam: & hęc est forma sigillandi. Sed sunt qui faciunt sigilla breuia secundum hanc formam. Accipe ex hebano vel buxo: & fac sigilla rotunda: & sculpe in vnoquoq; sigillo foueam rotundā quæ sit crassitudinis est dimidius trochiscus vt medius la pinus: & sculpe in vna ex tabulis nomen trochisci si vis: & si non vis dimitte plana, vt possis ex ea sigillare diuersas species trochiscorum. Et sunt qui faciunt in hunc modum sigilla multa, sculpunt in vnoquoq; sigillo nomen alicuius trochisci: & hęc est forma eorum. Sed qui vult vt sigillum reddat trochiscum fm certum pondus: oportet qd faciat trochiscum vnum: et ponderet eum recentem fm quantitatem ponderis quā vult, et fodiat in sigillo foramen trochisci ad mensuram illius: quia pondus ei⁹ erit fm pondus illius.

Modus colandi potiones & coctiones, & figura colatoriorum.

Oportet quod habeas tria colatoria ad colandas potiones & decoctiones syruporum. Primum colatorium sit minus qd secundum: & pannus eius sit rarior: & secundū sit maius primo: et pannus eius sit spissior qd pannus primus: & tertium sit maius secundo: & pannus eius sit spissior satis, & hęc est figura colatoriorum.

Modus clarificandi.

Et qui vult clarificare aliquam potionem vel syrupū, sicut syrupum de radicibus, vel syrupū de hyssopo: aut de lapacio, aut quēcūq; alium syrupum, sicut oxy mel, et species syruporum, & potionum omnium, quando erit completa decoctio eorum: oportet qd primo coleatur in cribello ex seitis: deinde suspēda colatoria omnia: vnum intra aliud, f. paruum intra medium, & mediū intra maius: deinde ponat in paruo solia cōsilonum vel palmarū conculsa bene a puluere: aut de setis equi bene ablus, & impleat ex eis quasi medietatem colatori: & sint colatoria distantia ab inuicem quantitate trium digitorum et suspende colatoria in pariete, & suspende sub eis vas ad recipiendum quod colabitur: deinde infunde intra colatoriū superius potionem costam, vel id quod volueris colare. Et dimitte sic colare per se sine aliquo contactu manus: et quia descendet de primo colatorio in secundum, & de secundo in tertium: & si oppelletur aliquod ex colatorijs a crassitie decoctionis: ita quod non descendat ex aqua aliquid: oportet quod effundas quod est in eo & abluas ipsum a crassitie illa: et postea remitte decoctionem in eorum dimitte donec clarificetur: & facita donec descēdat tota decoctio: & projice substantiam eius & vtere decoctione clarificata: & qui voluerit facere syrupum ex ea erit maioris iuuamenti, & facilius ad potandum.

Operatio salis alchali, & est sal nitrūm qui ingreditur in multis medicinis.

Accipe de herba illa quæ dicitur alchali: & fac in terra foueam magnam, & imple eam ex herba illa cum reuicis, & accende ignem in ea, qñ erit combusta illa quam posuisti: pone de aqua super eam: & facita donec fouea erit plena ex illa herba & tota herba erit bene combusta, et dimitte extingui ignem, in frigidari cinerem: deinde de tege qua tu inde inuenies salem cineris petrificatum, vel coagulatum in magno globo i fundo foueæ, qd accipias & franges in frusta, & serua necessitati.

Modus dealbandi salem eundem.

Si volueris dealbare hunc salem, accipe ex eo ita magno sicut est, & tere & cribra, & pone in vase: & projice super eum tātum ex aqua, qd cooperias, & sup eū duobus

Mef,

Oo vd

vel tribus digitis, et misce, et dimitte descendere feces eius in fundo vasis vt subtile superfluet, deinde clarifica in hūc modum. Accipe frusta ex filtro mundo, quorum longitudo sit duorum palmorum vel amplius: & latitudo duorum digitorum: pone caput vnum filtri in aqua, & aliud per labium vasis exeat pendens extra: & suppone parapsidem aliam fuso filtro ad recipiendum quod emanabit ex aqua per filtrū, et dimitte lic donec distillet aqua totam, quam pone in ollam nouam, & pone eam in furno panis, & dimitte per noctem vel amplius: quia cōuertetur in salem coagulatum sicut camphora: & si non coagulat vna vice, pone pluribus vicibus donec coagulet. Et sunt qui ponunt aquam illam in patella terrea noua, & accendunt ignem fuso ea, & sic coagulant & seruant.

Modus alius.

Accipe de sodra, & est ille niger conglobatus, lib. i. & pone super eam lib. vi. aquae: aliter, iij. & prepara secundum preparationem quam dixi, & clarifica distillantando & coagula, & reponc in loco humido, vbi non appropinquatur sol, quia dissolueretur sicut sal & zaccarum: & alij dicunt non: sed oportet qd ponatur in sole, & non tangeretur ab humiditate: quia reseruiabit melius, & nō liquet.

Modus comburendi alchali albisicatum.

Accipe ipsum & tere, & combure secundum disciplinam quam dixi in comburendo plumbum in tractatu primo.

Forma desiccandi radices arist. lon. & asphodilorum & est eradiuac, & specierum lusi. serpentariae, & radicē distami, & est agemshalem, & radicem alsefyre. i. vitis nigrae, & radicem altegi & radicem ahalchaim: & radicem buglossae: & meu. & fu. & satyrionum, & secul. i. figilli salomonis, & radicē mori celsi, & alias radices similes his speciebus.

Oportet qd lauentur ea die qua effodiuntur ita bene qd mundetur a terra & a luto, quae adherent eis: deinde incidantur in frusta parua, & figantur in eis filum: & deinde inter vtrumq; frustum, ne se contangant & expone vento in loco, vbi locus frequenter sufflet, vel si est hiemps suspende ad fumum, donec siccent: & serua necessitati.

Modus colligendi herbas medicinales, & tēpus repositionis earum.

Oportet qd herbæ colligantur in tempore sereno, clarissimo ventoso. Et non oportet quod colligantur nisi in fine bonitatis & maturitatis earum, et suo tempore: et nō quando iam sunt consumptæ vetustate, vel propter aliquam infirmitatem earum. Et herbæ quæ colliguntur in terris montuosis & duris sunt fortioris virtutis, q̄ illæ q̄ colligunt in vallibus, & terra pingui, & viridarijs, et hortis. Et oportet vt eligas ex herbis quæ sunt magis ramosae, & quæ sunt completæ cum feminibus suis sicut debet esse, sicut stoechas arabicum, & meschamethasar. i. mētastrum, & hafac. i. tribuli marini, & hyssopus, & similia. Et flores oportet colligi anteq̄ cadant, sicut flos alchane. i. cotula foetida, & chamæmilis, & violæ, & gambac. i. ysemi. & similia. Sed tempus colligendi fructus est q̄n sunt bene maturi, sicut yua, & ficus: & datyli: pyra: pruna & similia. Et semina oportet colligi q̄n incipiunt siccare, et cadere. Et anteq̄ cadat super ea aqua, qua destruantur. Et tempus colligendi radices, & ramos, et cortices, est q̄n incipiunt cadere folia earum.

Forma exprimiendi succos plantarum.

Oportet qd succi plantarum ex folijs & ramis earū exprimantur dum sunt adhuc teneri: sicut memithergasid, semperiuia: succus hypocythidos, abinthij, et similiū. Et oportet quod vulneretur planta seu arbor, quādo volueris accipere lac eius, vel lachrimā donec viget adhuc in terra, non postquam est euulsa: sicut cum volueris facere opium, euphorbium, & similia.

Modus desiccandi omnes herbas.

Generaliter scire debes qd radices, & folia, & rami, nō debent siccare antequam sint abluti a terra, & a sordibus eorum: & qd desiccant in loco vbi non sint humiditates.

Modus repositionis herbarum, & florum, et seminum, & aliorum ad seruandum.

Oportet qd reponas flores herbarum medicinalium in capsis ex ligno. Et semina stringantur in sacculis ex corio, vel papyro: quia iuuat ea ad meliorem conseruationem & hoc semper sententiam Diofcori. Et repositio rerum humidarum, sicut sunt succi, & gumme liquide, & confectiones, & similia, debet esse in vasis crassie de vitreo vel de terra vitrea, vel de argento, vel cornu, & similibus. Sed medicis molles quæ sunt conuenientes medicinis oculi, debent reponi in vasis xneis. Sed vnguenta in quibus ingredientur pix, & ablatram, & acetum, oportet qd reponas in vasis xneis. Et pinguedines, & cerebella, et omne pingue oportet reponi in vasis factis ex stagno, et omne qd est ex pulueribus, si est pulvis hircipicre & similia, oportet reponi in vase terreo stricti officij: & oppile os eius cum cera, vel creta, ne resoluatur, & minuatur virtus eorum. Et oportet qd reponatur rob, sicut vuae, & citioniorum, & malorum, & myrti, et similia, in vase terreo nouo, quia terra trahit ad se humiditatem quæ est in eis, quia magis preseruantur ad destructionem. Et olea debent reponi in vasis vitreis, & os vasorum stringi debet, ne destruantur & liqueant. Et oportet reponi omnes species aromaticas, & cebeg, et gallie, et omnes species aromaticas, ad aromatizandum in vasis aureis, vel argenteis deauratis: aut in vasis ex porcellionibus: vel ex vitro. Et omne acetosum quod debet seruari, oportet reponi in vase linito cera vel pice, et oportet reponi in vase vitreo omne vinum quod habet substantiam aequalem, quæ est signum super durabilitatem eius, et super prohibitionem sue corruptionis, & omne vinum cuius substantia est inaequalis, cuius signum est super corruptionem eius facilem, & quod diu non possit seruari: oportet seruari in vase terreo, vt terra excitet humiditatem eius superfluum, quæ est causa suæ corruptionis.

Modus colligendi colocynthidam & desiccandi eam.

Colocynthidæ debent colligi in fine mensis septembris, quia tunc sunt in fine bonitatis earum, et maturatioris. Et oportet qd non colligas ex eis nisi illas quarum color declinat citrinatior: & quando incipiunt folia earum exiccare et attenuari: et elige ex eis maiores in quantitate et oportet quod non accipias illam q̄ est sola orta in sua arbore: quia ipsa est multum mala & pernitiosa. Sed modus desiccationis earum est qd custodias eas bene: & quia nō desiccantur in breui tempore: pone ergo eas in sole, et verte eas qualibet die sepe: & in nocte pone eas in loco remoto ab omni humiditate: et custodi bene, donec siccentur: & qui non poterit eas desiccare in sole, quoniam tempus erit fortasse nubilosum, oportet quod impleat fila ex eis infixis: et suspendat prope ignem ad fumum, vt desiccetur, & cum bene delicatae fuerint, munda eas a cortice suo et a feminibus, quæ sunt in eis: et serua medullam earum in corio.

FINIS

Tertius tractatus

TERTIVS TRACTATVS

de preparatione medicinarum, quæ fumuntur ex animalibus.

Forma comburendi omnes species conchilium.

PORTEY qui vult comburere testas conchilium, quod terantur, & ponant in olla munda: & ponatur olla in furno sigilli vna nocte deinde extrahantur si sunt combustæ sicut cinis albus benefinauem, ponas iterum in furno panis vel eodem: & dimitte donec sint alba calcinata. Et sunt qui ponunt ocleas super prunas, & exuffiant & dimittunt donec fuerint albæ, & terunt, & ponunt super testam terræm super carbonem, & exuffiant donec sint albæ secundum voluntatem eorum.

Forma comburendi Cortices ouorum.

Oportet quod aspicias ad illud quod dixi de conchilijs, & combure sicut dixi de eis: quoniam idem est modus, nec plus, nec minus.

Forma comburendi Cornu ceruorum.

Accipe de cornu ceruini, fist est, & pone sup prunas & exuffla donec albefcat. Et qui vult comburere fm aliâ formam, frangat eum in frusta: & ponat in olla, & faciat sicut dixi de conchilijs.

Modus ablutionis eius.

Sed qui vult eum lauare, lauet fm disciplinam quâ diximus in abluendo scoriam & vitæ eo in medicinis oculorum, qñ currunt ad eos humores, & ad bothor, & ad crassiem palpebrarum. Et qui facit ex eo densificum purgat dentes à fordibus, & fm hanc formam præparetur omnes vngule & solep.

Forma comburendi.

Modus eorum est sicut modus combustionis coctearum. Et sunt qui ponunt super prunas, & exuffiant donec dealbentur.

Ablutio horum omnium.

Sed ablutio conchilium adustorum, & corticum ouorum, & cornuorum, est sicut ablutio chachimix, nec plus, nec minus.

Forma comburendi fetam vel sericum quod administratur in diamusco.

Accipe de folliculis serici noui, qui nõdum pertransierunt annum vnum, & aperi, et extrahe vermes mortuos qui sunt in eis, & purga eos bene, & pone in fundo ollæ nouæ, & pone super os eius lapidem, & pone ollam super ignem: & fac sub ea ignem leuem: vel pone eam in furno panis: & non oportet vt adustur sed solum assentur, ita q possint teri, reponere, & vtire.

Forma comburendi Lanam.

Laua eam bene, & pectina cum pectine, & pone in olla fictili, et cõbure sicut comburitur seta. Et sunt q pectinant cõ sua forditie, & post lauant, & faciunt sicut dixi.

Forma abluendi cinerem lang adustæ.

Accipe cinerem lanæ, & pone in parafide, & infunde super eam aquam, et misce & expecta donec clarificet aqua, & cinis descendat, & projice illam aquâ, & funde iterum super illum aliam aquam, & fiat vt prius tandiu donec cinis non pungat linguam qñ gustatur: sed sit stipicus gustui: postea sicca, & serua, & pone in medicinis oculorum.

Forma comburendi fartam. i. cancos ad dandum

in potu illis quos momordit canis rabidus: et ad dandum phthisicis, & hemoptoicis.

Accipe cancos fluuiales viuos, quando sol fuerit in

signo arietis. xij. die mensis intelligo lunaris, & pone in athanor, vel in furno panis, quousq comburant, et non conuertantur in cinerem. Et quidam incendunt athanor cum lignis vitis: & forma est eadem. Et qui sunt p phthisicis & hemoptoicis abscondunt pedes eorum, & dentes, sic comburant.

Modus comburendi Scorpionis ad frangendum lapidem.

Accipe decem scorpiones viuos, & pone in olla noua, & luta eam cum pasta aut cum terra: & pone in furno: acende ignem in eo cum lignis vitis: quousq calefiat, et di mitte ibi ollam die ac nocte, & extrahe, et da cinerem horum in potu in hora doloris renum quando fuerit ex lapide grana. vi. in pondere, cum syrupo de radicibus, ga frangit lapidem, & sunt qui ponunt ollam in athanor panis, & dimittunt. x. horis: postea terunt scorpiones, & seruant.

Modus comburendi Thiros qui administrantur in theriaca, & alios serpentes.

Accipe serpentes thirias foeminas, quæ sunt rubei coloris, & habent caput extensum: venare eas in hieme in locis vbi sunt, ppe aquas, et arbores, et pone i ollanoua, et luta os eius cū argilla & pilo, et mitte in furno nocte vna. Accipe ergo de cinere horum: & mitte in alcosol, aut tere & confice cum oleo, & fac emplastrum super scrophulas quæ liquefactæ eas: & sic oportet comburi serpentes alios: nisi quia debent comburi per amplius tempus: quia ipsi sunt maiores corpore, & pinguiore, & operatio eorū in scrophulis est sicut operatio thirorum.

Forma comburendi caput Thiri qd ponitur in alcosol.

Accipe de caputibus thiri statim post abscessionem, eorum absq q saliat, & pone in olla fictili vitreata, et inuolue eam in pasta, & pone eam super ignem ex prunis: & oportet q comburantur ita q fiant sicut carbonem: sed remaneat in eis aliquid humiditatis, q possunt teri solū, et cribrari.

Forma comburendi leporem pro illo qui habet lapidem.

Accipe leporem et decolla, et pone in ollā nouam cū suo corio, et combure donec fiat cinis: deinde tere cinerem istum et da ex eo drac. ij. quia est mirabilis in frangendo lapidem.

Forma comburendi hericos et ranulas.

Combure sicut dixi de lepore tantum, nec plus, nec minus.

Forma comburendi Hirundines quæ administrantur in ægritudinibus gule.

Accipe de pullis hirundinum anteq nascatur plumæ eorum. Et dixit Gale. oportet quod comburantur cum plumis earum, et quod ponatur super eas aliquantulum salis, et ponantur in olla noua, quæ cooperiatur, et lutetur, et ponatur super prunas, vel in furno panis, donec comburantur, et serua, et vtire quando oportuerit. Et dixit Dioscori. q qui acciperit hirundines cum matre earum, et comburet in olla et miscuerit cinerem earum cum melle, & posuerit in oculo, acuit visum: & qui vixerit cum eo brachos iuuat, et confortat tumori gutturis et se. sy nanchiz et tumori vix.

Forma colligendi Cantharides et reponendas eas.

Oportet quod veneris eas in tempore veris: & eliges eis rubeas, magnas, leues tactu. Et caue a nigris & asperis, & habeat venator in manu sua forficulas de ferro vel de ligno, et ponat eas cum illis forficulis in vase stricti orificij: deinde pone super eas oleum vetus, & suspende in sole pluribus diebus donec putrefecerint. Me. Oo ij scant

scāt & vtere. Et sunt qui comburant eas sicut comburunt hircund. Et dixit Diosco. q. cantharides quæ generantur in tritico sunt calidæ. & oportet vt ponantur in vase non vitreato, & cooperiatur os vasis cum panno lini. & perforetur fundus, & ponatur officium olle super fumū acetī fortis bullientis, & dimittatur super fumum illū donec cantharides moriantur. & infige in eis filum lini & serua. Et fortiores cantharides sunt quæ transtuntur in diuersis coloribus, & habent maculas citrinas: & sunt margini corporis, lōge, & plene q. sunt vnus coloris absq. q. transtuntur ad diuersos colores, sunt debiles operationis: & iste est modus omnium specierum catharidag.

Forma colligendi sterces canis, quod administratur in medicinis gutturis.

Oportet q. eligas sterces quod est album: quoniam si nigrum est q. fuit ex comestione esum: & colligatur recens vnus diei vel duorum: & faciem siccari & serua necessitati.

Forma colligendi sanguinem testudinis aqua tice quæ administratur in medicinis venenorum.

Accipe testudinem aquæ, & pone eam refupinam super parapsidem, & absconde caput eius subito: et dimitte egredi sanguinem eius: & quando coagulabitur operi parapsidem cum cribro ex setis vel panno lini, & expone soli donec siccetur & serua: & dosis eius quodam thirus mordebit hominem est drac.ij. cum vnc.ij. acetī, & tertīa die detur pōdus. 3. i. cū. 3. v. acetī: gā ē cura venisima.

Forma colligendi sanguinem animalium qui ponitur in medicinis venenis conferentibus: sicut est sanguis hedi, anserum, & similibus.

Oportet vt eligantur animalia huiusmodi sana, et iuguletur vnumquodq. eorum: & pone sanguinem eius in vase vitreo, mundo, & exicca in sole: & serua & vtere.

Forma accipiendi cerebella auium quæ administrantur in medicinis coitus.

Hæ sunt auiculæ quarum cerebella sunt necessaria vt accipiantur. sunt auiculæ quæ nascuntur in domibus & venari debent in autūno vel vere: & decolles eas, & euell cerebella earum: & pone in vase mundo, & purga à vtriusculis circumdantibus ea: & pone cum eis pro omnibus x. cerebellis vitellū vñ ouī recentis qd fuerit ex gallina q. habuerit masculinum & confice simul: & pone in patella super cinerem calidum, & dimitte quousq. coagulet, et desiccetur ab humiditate quæ est in medicamine, & aufer ab igne & pone in sole vt desiccetur: aut pone iterum super ignem donec siccetur: et vtere in medicinis coitus. Et sunt qui faciunt hoc medicamen sine vitellis. Et sunt qui vtuntur ita recentibus sicut extrahunt à capitis post decollationem. Et sunt qui addunt cerebellis & ouis parū mellis, & coagulant super ignem, & seruant, & vtuntur.

Modus accipiendi de fel omnium animalium quadrupedum & volatilis, & forma reponendi ei.

Accipe fel dum est recens, & liga os eius: & pone in olla cum aqua bullientis: & dimitte ibi tanto tēpore quo posses facere tres passus, & extrahe statim ab aqua, & desicca in loco vmbroso non humido, & serua, & vtere. Sed sella quibus volumus vtī in medicinis oculorum oportet ligari officia eorum cum filo lini: & pone in vase vitrii quo est positum aliquantulum mellis: & ligetur aliud caput filī ori vasis, & seruetur necessitati.

Forma accipiendi coagula omnium animalium.

Accipe coagula animalium dum sunt recter mortua, scilicet postq. decollaueris: & inuoluas ea sale et suspēde ad solem & serua.

Forma extrahendi humiditatem de limacis.

Accipe haalç. i. limacis, statim cum acceperis perfora carnem eius cum cultello acuto: quia exibat ex ea humiditas multa viscosa, quæ est vitilis ad euellendum pilos palpebrarum: & vtere in vnguentis quæ ponuntur in fronte ad prohibendum humores venientes ad oculū.

Forma accipiendi vrinam infantium quæ ponitur in medicinis acutis.

Oportet q. colligas vrinam infantium in vase pluribus diebus. Et quando colligetur sēx eius in fundo vasis residens, projice subtile eius supernatans, & facita pluribus diebus donec colligatur satis ex fecce eius, & vtere ea ita liquida sicut est, vel sicca, et repone quia est acuta sicut sal ammoniacum.

Forma feruendi aquam marinam ne corrumpatur.

Accipe aquam marinam claram mundam cui nihil sit admixtum ex aqua dulci, & repone in vase nouo, & quā pinguedo eius finietur. Et sunt qui coquunt eam bene anteq. ipsam reponunt.

Forma faciendi gluten ex corijs boum & pecudum quod ponitur in emplastris crepaturæ herniæ.

Accipe de extremitatibus cornuorum boum aut pecudum, id est coria manū, & pedum, & caput, & ablue bene ab omni forde eorum & à terris: & imple ex eis ollā magnā, & cooperi coria cum aqua, & pone ollam in furno panis à principio noctis vsq. manet deinde extrahe et cola. Et si aqua coagulatur, bene si non, oportet q. iterū ponas in furno secunda vice, vel plus, donec aqua illa in crassetur. Et q. erit refrigerata, coaguletur deinde incide, in frustra, & dimitte siccari in loco ventoso non humido vel calido, donec fiat sicut vitrum & serua.

Modus præparandi adipem & reponendi eos secundum doctrinam.

Accipe de adipem volūtatē tuam, sicut adeps hirci, vel pecudum, seu porcorum & similibus: & accipe de eo qui est magis pinguis, sicut est adeps renum vel zircus ventris, & pone in vase: et projice super eum de aqua plurius frigida: & frica manibus bene: & purifica à sanguine eius, & venis, & pelliculis, & laua iterum donec mundetur, & albefcat: deinde pone in olla noua cuius capacitas sit duplex à quantitate sepi: & pone super ipsum aquam qua cooperiatur: & pone vas super ignem paruum, leuē, & misce donec dissoluatur. Et cū dissolutus fuerit adeps, projice in vase qd habeat aquā frigidam, & laua, & absterge ollā suam bene, & dimitte eam siccari ab aqua, et liquesac secundo adipem, & iterum projice super aquā frigidam, & sine in frigidari: et fac hoc ter: quarta vero vice dissolue sine aqua: & projice in vase quod sit calefactum cum aqua calida, et collige quod clarificabitur ex adipem et projice substantiam, si est aliquid: et repone necessitati et fm hunc modum præparatur pinguedo porci, et vrsi, et aliorum animalium.

Forma præparandi adipem renum vaccag.

Accipe ex eo, et munda à sua pellicula, et ablue cum aqua marina, et pone in mortario, & tere bene & projice super eum aquam maris dum teris, et facias hoc sæpe, tandem pone in olla sicili, et super eum projice aquam marinam qua cooperiatur: et coque tandū quod sumas odorem naturalis: deinde pone ad omnes lib. iij. adipis. 3. iij. ceræ: et liquefac simul, et quando in frigidatum fuerit accipe superiorem partem eius et pone in olla noua et repone soli qualibet die cooperta panno vt albefcat, et recedat odor eius, et sctor, et sunt q. ponunt ex eo in vase paruo sicut fit ex cera qm dealbatur. Sed adeps bouis debet preparari in hanc formam. Primo ablue cū aqua marina, vel cū aqua & sale fm formā supradictā, deinde de coq cū tūdo bono vino q. tūctus est adeps, et q. bullit in duabus ebullitionibus

ebullitionibus oportet q̄ auferas ollam ab igne, & dimit eas adipem. xiiij. horis: si remanserit in eo de fectore ali quid pone in alia olla noua. Et sunt qui ablunt sine fale pro x̄gritudinibus, quibus nocet sal. Et quæ præparat in hunc modum non est magne albedinis, & sic p̄parabis, adipem omnes & seipum.

Modus præparationis adipis anserum & anatis.

Accipe adipem earum q̄n̄ recentur fuerint occide: & purga b̄a p̄ pelliculis suis, & pone in olla noua, terra, cuius capacitas sit dupla q̄ritatis adipis: & cooperi vasi: & pone in sole calidissimo, & aufer q̄d dissoluetur ex adipi, & pone ex alio vase, et fac ita assidue ad illud fm̄ clarificandum, q̄ egrediet ex eo, donec nihil de eo remaneat: deinde accipe q̄d clarificatum fuerit, & reponere in loco frigido, & vtere in necessitate. Et ille qui vult facere opus cum præparatione, oportet q̄ dissoluatur eū in olla duplici fm̄ hanc formā. Accipe ollam nouā, & pone in ea de adipi, et hanc ollā pone intra aliā ollam plenā aqua, & pone ambas super ignem, & q̄cūq̄ dissoluetur de adipi clarifica in alio vase, quousq̄ totus dissoluatur, et reponere in loco frigido: & sunt qui projiciunt sup̄ eum modicū salis, q̄n̄ reponūt quia confert lassitudinē q̄n̄ miscetur cum medicinis iuuatibus ad hoc. Et q̄ est de eo sine fale, cōfert doloribus matricis: & ponit in emplastris q̄n̄ ponunt super oculum, & scissuris labiorū: & doloribus auris: & asperitatē faciei: et meliorat colorē. Et qui vult seruare sepū anathitis, vel galilæ, & similibus quodcūq̄ horum volueris, dū est recte laua bene, & sepe: & cola in vmbra per cribrū: & q̄n̄ fuerit siccatum, pone in p̄ano lini, comprime bene: & liga cū filo lini, & suspende in vmbra: & dimitte multis diebus: & pone in panno nouo, & serua in vmbra. Et sunt q̄ ponunt in melle & reponunt per amplius tempus.

Forma præparandi cerebelli animalium & reponendi ea.

Accipe cerebella, sicut sunt, recentia, & euulsa ē craniē suis: & purga fricando cum manu & aqua frigida, & laua bene, & cola cum panno, & reponere. Et sunt qui lauat sic: & ponunt in olla duplici ad ignem donec liqueat medulla, & colant in aliquo vase terreo nouo. Et qui vult reponere sine præparatione, faciat vt docui de sepiis gallinarum & anserum.

Modus præparandi medullas animalium & reponendi eas.

Accipe medullas sicut sunt, recentes: & extrahe ab ossibus suis, & purga fricando cum manu et panno de aqua frigida, & laua bene, & cola cū panno, & reponere. Et sunt q̄ qui lauant sic. Ponūt in olla duplici, & ponunt ollam super ignem, & dimitunt donec liqueat medulla: & colant in alio vase, deinde accipiunt illud colatum clarificatum, & reponunt in vase terreo nouo. Et qui vult reponere sine præparatione, oportet q̄ faciat sicut docui de adipibus gallinarum, & anserum.

Forma seruandi zucherac. i. hyssopum humidam.

Accipe de lana succida, et sordida, sicut tondet: laua in vase aliquo, quousq̄ colligat de pinguedine sua super natante in aqua satis: postea cola aquam ab ea: & pone pinguedinē in vase gneo, & pone sup̄ aquā: & bulli pauco, & accipe pinguedinē illam colatā: & pone in parap̄si de cū aqua frigida sepe. Et modus albedinis est q̄ miscetas, satis cum manu quousq̄ ascendit spuma eius: deinde accipe parum aque maris, & projice super illam spumam, donec quiescat ebullitio, & collige pinguedinē illā mundā, deinde adde super eā aliam aquam, & misce donec ascendat spuma eius, & projice super eā parum aquæ maris: & q̄n̄ quiescit spuma eius: collige pinguedinē eius. q̄ super aquā natauerit: et frica cum manu: si non videris aliquid ex sorde eius in ea: benefecit si aderis, iterum laua

fm̄ hanc disciplinā: et est q̄ projicias sup̄ eā aquam aliā, et muta aquā sepe donec albefcat: hoc opus oportet fieri in sole calidior: deinde reponere & seruare. Et sunt qui accipiūt de illa pinguedine, et ponūt in vase q̄d sit calefactū aqua calida: & ponunt super eum pannum vnum crassum, & exponunt foliū, quousq̄ incrassetur pinguedo illa bene, et albefcat, & hyssopus humida bona est q̄n̄ habet odorē lana: & qui ponit eā cum aqua frigida in coctea & agit, dealbat, & non reperitur in ea aliqua asperitas, nec aliquid coagulātū sicut reperitur in illa quæ est adultæ rata cum cera liquefacta cum pice: vel cum sepo, & virtus huius est calida, & mollis ap̄ata dura, & maxime ap̄ata stomachi & matricis: & ponuntur in multis vnguentis & emplastris. Et adultio eius est, q̄ ponatur super ignē in olla noua et dimitatur ibi donec fiat sicut cinis, et incrassetur pinguedo eius: & sunt qui colligunt fumū eius: et ponunt in medicinis oculorum.

Modus colligendi stercore infantum quod ad ministratur in medicinis x̄gritudinum oris: sicut dixit Gale. in libro almeymur secundum sententiam antiquorum.

Faciebat venire pueros ad domum suam, & faciebat eos comedere panem & lupinos: & erat hoc vt plurimum cibus eorum: & accipiebat stercore eorum, & excicebat, & vtebatur in curationibus apoplectici oris, & in apostematibus fraudulentiam vngebat exterius cū illo stercore cum melle misceret: iuuabat iuuamento maximo: & dixit in libro quē posui in medicinis simplicibus: quodd quidā vñs fuerat n̄ vultum isto stercore: & sepe fuerat expertus iuuamentum magnū: et non dabat pueris comedere lupinos, nisi vt stercore non haberet tantum fetorem, & dabat pueris comedere carnes gallinarum, & pullorum, & columbonum: & stercore eorum faciebat eādem operationem, nec plus, nec minus.

Forma coquendi mel cum aqua ad faciendum syrups.

Accipe de melle albo, mundo, vnius anni: quod hēat paucum ardorem, & sit fortis dulcedinis: & quod nunq̄ tetigit calor ignis: & pone in olla terrea lati orificii, quæ assimilatur alchafene: & pone in qualibet mensura mellis x. mensuras aque clare: & fac signum in latere ollæ vsq̄ ad quem locum peruenit mel sine aqua: deinde accende ignem suauem sub olla: & q̄n̄ mel bullierit, munda tā forde sua cum cacia, donec remaneat mundum & clarū: & misce continue cum paucis ignis: & caue ne comburatur & destruat, & quando mel descenderit prope signum suæ quantitatis q̄d fecisti in olla, oportet quod projicias super eam. v. mensuras aque, & continuē collosio eam, & misce absq̄ intermissione, donec iterum appropinquet signo super mensuram vnius digiti. Et sunt qui ponunt iterum aliam aquā ad coquendum amplius, & colant, et reponunt in vase vitro: & oportet sicut dixit Gal. q̄ coquantur in die claro, sereno quieto ab omni vento: & caue ne cadat intus aliquid foridis, ne destruat mel: & cauetur a fumo ligno: quādo coquitur quia oportet q̄ ligna sint sicca: & hic est modus.

Forma dealbandi ceram.

Accipe de cera quam accessiui ab aluacis cuius color dedinet albedini, si potes, & si non potes, de cera munda: & melioris: & pone in olla noua cum medietate quantitate eius ex aqua clara munda: & pone super ignem domi, nec liqueat cera tota, & nate super faciem aque: deinde accipe vas vitri cuius pars exterior sit lenis: & madesce cum in aqua frigida & submerge minus medietatis eius in cera liquefacta, & extrahe cum cera quæ sibi adherit, & dimitte in frigida ceram illam: & separa ceram

illam a vase quia ipsa est habens formam parapsidis: & facita donec totam ceram tali modo extraxeris: & deinde pone istas formas in sole pluribus diebus, & volue saepe ab omni parte earum, donec albefcat: & fiat cera alba sicut cerussa: & sunt qui dealbant ea in tribus diebus in iulio, quando sol est in maiori calore: & dixit Dioscorus, quod si hanc formam possumus dealbare gummi ara. quoniam decoquitur in aqua marina, donec albefcat: & ego fui expertus illud, & non fuit verum.

Modus alius dealbandi ceram.

Coque ceram in aqua donec nigrescat aqua, projice aquam illam: & pone aliam, & facita saepe, donec fiat alba, collige ceram & serua.

Modus faciendi gummi ex marmore.

Accipe de marmore albo: & tere tritura crassa & com misce cum glutino corii, & facias laminas vel tabulas ex eo super petram marmoream planam: & dimitte siccari: & sunt qui accipiunt de marmore pisto sicut dixi: & conficiunt cum terebinthina liquefacta super ignem, & cofectione mediocri: & extendunt super tabulam marmoris donec infrigideat. Et hoc est gummi marmoris quod sit oporatione. Verum illud quod portatur ad nos, non vidi qualem fieri nec vidi aliquem qui viderit: & qui puluerisabit ex eo super vulnera recentia, quando sunt cum sanguine suo, consolidat ea: nec sine ea facere saniem, & est conueniens apoplematis molli.

Modus faciendi salem ammoniacum.

Accipe lapides qui inueniuntur in sterquilinis balnearum, qui incenduntur cum igne fordicis illius loci: & sunt lapides nigri, qui coagulantur ex virtute falsedinis, quae est in illa fordite. Accipe ergo ex illis: & tere bene, & pone in olla amplum habente orificium: & pone super os eius parapsidem terream vitreamque: & perfora fundum eius: & luta labia ollae: & parapsidis simul, & facias ei fornum discretum: & possit olla in medio manere, & sint oia ex terra quae possit sustinere ignem magnum: & luta os furni cum argilla, & accende ignem sub olla: & aspice foramen quod est in parapside si videris inde egredi aquam, vel vaporem exire, dimitte foramen apertum, sicut est, donec egrediatur tota humiditas illa, & incipiat fumus egredi albus, similis sali ammoniaci: tunc oportet quod claudas foramen bene, & auges ignem tota die deinde dimitte furnum infrigidari: & quando eris infrigidatus, detege vas, & frange parapsidem: & aufer salem qui est in ea cum facilitate & serua.

Finis libri Seruatoris de preparatione medicinarum simplicium.

SALADINI DE ASCULO Serenitatis principis Tarenti physici principalis compendium aromatiorum.

Quia solet aromatatorum ignorantia, eorumque imperitia famosissimos doctores, ac doctissimos medicos, ad infamiam & vilipendium, cum magno etiam eorum periculo pessime trahere atque perducere. Ideo pietate motus in medicos, & viciis plurimum aromatatorum obsequeretur, et precipue solertissimi viri T. serenitatis Illustris. Domini mei principis Tarenti aromatarii dignissimi. Ego Saladinus artium & medicinarum doctor eiusdem serenitatis physicus, propositum huius tractatum componere: quod compendium aromatatorum intulit vobis: quoniam ipsi aromatarii examinari debeant, et si sufficientes, et experti in arte eorum fuerint, volo quod a peritissimis medicis approbent. Si vero insufficientes & ignari, et in ip-

sa examinatione tam in experti defecerint, tunc penitus reprobentur, & pena condigna puniant. Cum & ipsi habeant de vita & sanitate hominum pertractare, quae quidem fanitas est omnium thesaurorum mundi charior: non quod tu hoc non libello opus habeam, cum sis arte & naturali prudentia praeditus, & experimento bene conficendi comprobatus. sed volui tibi tanquam digniori et experto eum libellum destinare, ut eorum iudicio instruas quod solitus es tua peritia novellere: & medicos in dispensando & in ordinando dirigere.

Diuiditur autem hoc opusculum in septem particulas. Quae prima tractat quaedam extravaagentes & generales interrogationes, viles aromatarii: cum hoc est multas interrogationes & dubia ac declinationes ponit circa anodotarium Mesi.

Secunda particula erit de nominibus medicinarum compositionum in antido. Nico. descriptarum, cum earum declaratione firmo ordine alphabeti. Et incipit ab Aurea alexadrina.

Tertia particula est de ponderibus & de sibus medicinarum, & de nominibus ponderum sigillatim, quod doctrina non est valde necessaria ipsis aromatariis.

Quarta particula erit de modo conficiendi cofectiones electuaria, iuleps, syrups, vnguenta &c.

Quinta particula est de colligendis herbis, floribus, seminibus, & radicibus, in quo tempore, & in quo mense anni.

Sexta particula est de conseruatione, tam simplicium quam compositiorum, praecipue f. Mesi. Serapionem, Nicolaum, Seruitorem, in qua particula prope finem dico, non de doctrina & modo reponendi, & conseruandi res humidas, sicut sunt succi, vel gummae liquidae, & electuaria liquida laxatiua, & consimilia, & in quibus casibus.

Septima & vltima particula erit de modo ordinandi aromatarias, cum oibus rebus necessariis in ea. Et sic finit tur Deo volente compendium aromatatoriorum.

PRIMA PARTICVLA EST de vtilibus interrogationibus ad aromatarios fiendis &c.

INCIPIT ergo prima particula. & primo quaedam incipiunt interrogationes viles medicorum ad aromatarios.

Primo igitur aromatarios examinandum a medico, interrogandum erit, quod est officium aromatarii. R. dico, dico quod officium aromatarii est terere, abluere, infundere, coquere, distillare, bene conficere, et conseruare bene conseruare. Propter quod omnia dico vltius quod aromatarii tenentur scire grammaticam, ut valeant bene intelligere dispositiones receptarum, & anodotarium & scientiam medicinam.

Secundo auditus in hac arte interrogat quilibet debet esse aromatarius. Per haec verba, dico quod aromatarius non debet esse puer, nec valde iuuenis, neque supbus, propositus, aut mulieribus, & vanitatibus deditus. A ludo et vino sit alienus, & sobrius, non intendens crapulis et coenariis vacare, sed sit studiosus, sollicitus, placabilis, & honestus, timens Deum, & conscientiam suam. Sit rectus, iustus, pius, & maxime ad pauperes. Sit et bene doctus, & expertus in artibus. Non nouellus & rudis, quia habet tractare de vita hominum, quod est rebus omnium mundi charior. Non sit cupidus, ne auarus, nec extremus amator pecuniae: ne videat oia pro pecunia facere ut avari faciunt. Non est videri res chariori pretio quam competenti: quia melius est modicum iuste, quam multum male ditione a pauperibus extorquere. Sit et aromatarius fidus, maturus, & grauis, bone conscientie, vel fidei: ut nec amore, timore, vel studio sumat aliquid facere contra conscientiam, & contra honorem medicum, vix ut non propter alii cui mulieris praegrati medicinas aborsum puocaret, et sitque nec timore dominorum aut studio pecuniae sumat venenosas medicinas.

medicinas: aut venenosa pocula præparare: nec præsumat syrupos qui debent esse de succaro de melle facere: et similiter de confectioibus: quia ex hoc infirmus ledetur, & intentio medici per contrarium verteretur. Aromatarius etiam ex seipso sine licentia & consilio periti doctoris vel medici non præsumat aliquid facere: & maxime i medicinis laxatiuis: nihil eis addendo. Res etiam antiquatas & resolutas in virtute abijciat quia iam de cetero non valent ad opus medicinæ, pilulas antiquatas etiam et vsq; ad duritiem lapidis induratas penitus negligat, et eas penitus non vtatur.

Quando etiam nō habet aliquid simplex in apotheca, & medicus indigeat eo in aliqua receptatione de aromataris presumere loco illi aliquid simplex ponere, si ponēdo quid pro quo, sine licentia peritissimi doctoris vel medici. Non etiam reponat ante tempus herbas aut radices humidas, quia in processu temporis putrescent, sed reponat eas debito modo præparatas & exsiccatas. Oportet etiam aromatarium bene cognoscere, & habere gustum & saporem omnium simplicium, an sint amara, vel dulcia, acria, vel acetosa: pontica: vel insipida: placibilis saporis, vel non. Ad hoc, q; si aliquis nouus medicus & in expertus vellet medicinas horribiles & dispicibiles componere pro aliquo infirmo: tunc aromataris ipse non p mittat illud fieri: sed dicat medico q; ponat placabiliores & meliores, ne forte ex horribilibus medicinis stomachus infirmorum conturbetur.

Vltimo dico q; aromatarius dum est iuuenis, detur xorem ducere quia si sic fecerit, domabitur iuuentus eius: & sic erit quietus, mitis, & honestus, & vacabit continue facultati suæ imo delectabitur in ea: & sic delectatio perficiet opus eius cum laude, & amicorum copia gloriosa.

Tertia interrogatio faciēda in examinatione, est ista: videlicet quot libri sunt necessarij ipsis aromataris p arte eorum excercenda recte et cum bona conscientia.

Dico q; sex libri sunt necessarij cuilibet aromatario, scilicet duo de simplicibus: vt secundus Auicē. & Sera. de simplicibus.

Tertius est liber de synonymia. Simonis ianuenis.

Quartus est liber Serutoris in quo continentur preparationes omnium ferre necessariorum ad aromatarios pertinentium.

Quintus est liber Mesue. i. Ioannis Damasceni q; diuiditur in tres libros. Nam primus tractat de consolatione medicinarum & de quibusdam simplicibus famosis. Secundus est eius antidotarium: et isti sunt necessarij aromatario. Tertius vero est in practica, & iste non est necessarius aromatario sed medico.

Sextus est antidotarium Nicolai de Salerno: licet sint duo antidotaria Nicolai. s. magnum q; non est in vsu, ppter eius prolixitatem, licet sit optimū: & antidotarium paruum quos omnes communiter vtuntur. Alius est liber est aliquot v'sualis, nominatus circa inflans, & tractat de simplicibus per alphabetum, fed parum est in vsu licet sit optimus. Reperitur etiam Dioscorides de simplicibus. & Macer in versibus sed non sunt in vsu medicorum, vt prædicitur: licet sint viles & boni.

Queritur quarto quid est antidotarium. Dico q; antidotarium est liber continens experimenta contra morbos data.

Queritur quinto: ga tu scisti mētionem q; liber Mes. diuiditur in tres libros, nam primus tractat de consolatione medicinarum. Et scōdus est antidotariū qd est valde necessarium cuiusq; aromatario, et vocat Gradadin quod est compendium secretorum, et est Aggregatio antidota.

Queritur ergo quot distōnes facit Mes. in isto suo antidotario. Dico q; facit duodecim distictiones.

Queritur sexto quid tractet sigillatim in vnaquaq; distictione. Dico q; in prima distione tractat de electuarijs

aromaticis, quorum quedam sunt dulcia & quedā amara, & vtraq; solēnia: & habet duos tractatus: quia in primo determinat de electuarijs dulcibus. & incipit ibi. Electuarium de aromatibus &c. et sunt triginta sex electuaria. Secundus tractatus siue secunda pars distictionis p mæ est de antidotis amaris. Et incipit sic. Theriaca diatelleron: & sunt decem & octo, vel decem & nouem confectioes amare.

In secunda distictione tractat de medicinis opiatīs. Et incipit. Confectio philoni &c. Et sunt sex confectioes opiatæ.

Inertia distictione tractat de medicinis solutiuis. Quorum quedam sunt aloetici: quedā colocynthidatæ: quedam turbitatæ, & alię scamoneatæ, & alię sub alijs denominationibus. Et incipit a hieris: & primo a hierapicra Gal. & sunt viginti quatuor solutiua.

In quarta distictione tractat de conditis. s. tam de fructibus q; de radicibus, & etiam de floribus, vt sunt rosæ, violæ. & sunt. xxxvi.

In quinta distictione tractat de spibus lohoc. Et sunt quedā lohoc delectabilia: & quedā horribilia mali saporis. Et sunt. xij. omnibus computatis.

In sexta distictione tractat de iulep, syrupis, & rob. q; idem est q; succus, vel liquor inspissatus. Vñ quidā syrupi sunt simplices. Et vni quoniam computatis quatuor iulep, quæ ipse ponit in principio huius distictionis. Et deinde incipit ponere syrupos compositos, & sunt decem & nouē, vsq; ad sermonem de aqua mellis. Et deinde sequitur sermo in secantiabin. i. in syrupis acetosis simplicibus & compositis. Et sunt octo syrupi acetosi. Et deinde ponit xv. syrupos sublimes. s. syrupum de menta, & de absinthio, & de sumo terræ maiore, & minore. Deinde ponit sermonem in mellicato: & consequenter ponit aliqua condita, vt conditum de citro, & cōditum de buglossa, & cōditum de citonij. Et vltimus ponit confectiōē muię simplicis: muiæ acetosæ: & t alterius muię deinde ponit sermonem in aceto scillitico, & ponit plures modos: deinde in eadem sexta distictione ponit sermonem i speciebus rob. de quibus ponit. xvi. species.

In septima dist. tractat de decoctionibus, & infusioibus, vbi ponitur aqua fructuum, et modus infusionis aq; café &c. Et ponit ex eis tredecim species.

In octaua dist. tractat de trochiscis: & incipit sic. Confectio galliæ: & ponit triginta species trochicorum.

In nona distictione tractat suffus, id est de pulueribus & ponit septem species.

In decima dist. tractat de pilulis: & ponit. xlv. species pilularum. Et incipit sic. Pilulæ aefangine &c.

In vndecima dist. tractat de vnguentis & emplastris & cerotis. Et incipit vnguentis cerotis &c. ponit. lxxj. spēs.

In. xij. dist. tractat de oleis. Et nota q; aliq; olea sunt ex expressione vt oleum de amygdalis dulcibus, et amaris, & de nucibus, & de pincis, & de auellanis: & chrysomilis &c.

Aliaque vero per impressionem, vt oleum rosatum, & violatum, chamemilinum, anethinū, de lilio, et irinum, & sambucinum. Aliaque vero sunt per resolutionem: vt oleum de ouis: & oleum de frumento: & de iunipero. Vñ de Mef. ponit species oleorum sexaginta sex.

Postea aliquis dicere quare medicinæ pilulæ, & esariū fortiantur & habent tot diuersa nomia, & denominant vā rjs nominibus. v. g. athanasia, philonium: & pilulæ lucis: mithridatum: diacalamentum & consimilia?

Dicendum est q; quedā electuaria seu pilulæ & alię medicinæ sumunt denotatiōē ab operatione et effectu, quæ faciunt. v. g. athanasia dicitur immortalis: non q; hoīem immortalē faciat: sed reddit hoīem lōge vitæ: & q̄si immortalē. Et pilulæ lucis dicuntur quia oculos illustrat: & caliginem ab eis remouent, & lucē recuperat. Et philoniū dē

Mef. Oo iij quasi

quasi amator seu amor hominis, quia reddit hominē sine dolore & sic videtur esse amor seu amator hominis & sic patet qd omnes medicinae praedicte ab effectu & ab operatione denominantur tales.

Quedam vero medicinae sunt nomen a composito re, qui eas inuenit, vel compositi. v.g. mithridatum dicitur a Mithridate rege qui ipsum compositi, vel inuenit. Et theriaca magna ab Andromaco, et ideo theriaca Andromachi denominatur, & diaro dō Abbatis dicitur ab Abate qui eam compositi & sic de alijs multis.

Quedā vero sunt denominationem ab aliqua simplici medicina, quae est basis & fundamentum in illa compositione, vel quia de ea magis ingreditur in illa compositione, & in ea obtinet principatum. v.g. sicut sunt pilulae de serapino, & pilulae de bellido, & de turbiti, pilulae de sarcocolla, & diagalange, & diaciminum, & diaprasii, & diacalamantum, & multa alia.

Quedam vero sunt denominationem a numero medicinarum ingredientium in eis, v.g. theriaca. diatessero dicitur confectio quatuor rerum: a dia qd est, & tessero qd est quatuor, quasi theriaca quatuor rerum: quia in eas quatuor ingrediuntur.

Et vnguentum triapharmacon dicitur a tribus medicinis quae eius confectioem ingrediuntur, a tria & pharmacon qd est medicina, quasi vnguentum trium medicinarum in eo ingredientium: & pilulae communes dicuntur trimeron, ex tribus rebus ingredientibus eas, sicut est aloes, myrrha, & crocus.

Quero qn reperitur a aliqua recepta. R. agarici reubarbariana partes aequales in mensura, & non in dosi, quo intelligitur: Dico qd intelligitur fm quantitatem ad oculum et non fm dosim ad pōdus. Istam autē quantitatem ad oculum debet tibi medicus limitare. v.g. si capis de agarico ad quantitatem nucis, debet consimiliter ad quantitatem nucis capere de reubarbaro.

Quid est hoc qd dicitur receptis medicinarum soluturarum: medicina fortis debilet medicina debilis fortis? Dico qd medicina fortis debilis est medicina fortis virtutis & operatiois: & debilis in dosi, vt scamonea, turbiti, & esula, quae omnes sunt fortes in virtute & operatione: & in sunt debiles in dosi, quia de eis debent medici parā dare. Sed medicina debilis fortis, est e converso. i. debilis in virtute & operatione, vt castia & manna, & forti si dosi quia de eis damus multum scilicet vnam. 3. vel vnam vnciam cum dimidia.

Quo intelligit illud, v. canonis. Aui. i. cap. in antido. suo qn dixit: Et parum earū melius est plurimo? Dico qd intelligendum est de simplici medicina, isto videlicet modo qd si medicus potest facere cum vna tantum simplici medicina, non debet facere cum multitudine medicinarum: unde est intelligi, qd parum earum. i. medicinarum simpliciū est melius plurimo earum id est multitudine earum i quia gaudet natura simplicitas.

Siquis quereretur quid importat hoc nomen electuariū. Dico qd tantum est dicere electuariū quantum electum ex varijs, quia ex multis & varijs rebus electuaria consueiuntur communiter.

Et differentia electuoriorum est multiplex, quia quedā sunt electuaria dulcia, quedā amara, quedā acra, vt diapruni & diatamarindia.

Quid importat qn dicitur in illa recepta. R. tortellarum de semis? Respondeo & dico qd tortelle. i. biscotelli de semis id est de similia, vel de illa regione quae semis.

Siquis quereretur quare dicuntur medicinae opiate. Dico qd opiate dicuntur ab opio, & non debent exhiberi ante sextum mensem. Quare dicuntur medicinae solutivae? Dico qd ideo dicuntur solutivae quia habent corruptos humores solvere. i. educere & euacuare.

Quid importat in quarta distinctione Damasceni, cū

dicat, de cōditis. quid sunt cōditā? Dico qd cōditā idē sunt qd preparata, & sunt multiplicia nam quēdā sunt ex fructibus, vt citra, citronia, pira. Quēdā sunt ex radicibus. vt zingi. cōditum eryngij. Et quēdā ex floribus: vt rosa, violae, ex quibus fit zuccarum rosatum, violatum, bo raginatum & confamilia.

Siquis quereretur quid est lohoc. Dico qd lohoc est syrupus inspissatus ad modum electuarii: & aliquater viscosum aptum vt lambatur in dispositionibus pectoris.

Vel fm aliquos lohoc est viscosus, & mucillaginosa confectio, vt diu resistat cum in ore tenetur: & debet lambitur paulatim deglutitur contra dispositionem gutturis & pulmonis. Et quēdā lohoc sunt delectabilia, & quēdā horribilia.

Quid est dīspenidion? Dico qd est lenis confectio, a dia quod est per, & penidie, qd est lenet quasi lenis confectio, quia habet pectus & guttur lenire: unde penidia. i. lenificantes guttur, pectus, & pulmonem.

Quid est iulep? Dico qd tantum importat, quantum clarificata potio, vel clarus liquor potabilis, unde vt plurimum omne iulep est sedatiuum sitis, & confortatiuum virtutis: quia aliqua iulep habent sitim sedare & mitigare, et aliqua habent confortare cor et virtutem. Et dicuntur iulep cordialia cum perle: & lapides preciosi ponunt in eis.

Vel aliter iulep est clarus liquor potabilis ex aquis distillatis & zuccaro compositus, vel ex succis: & potest esse aromatizatus, & non aromatizatus ad sitim extinguendam, & virtutem confortandam: unde inlepiizo iulepizans. i. clarifico clarificans.

Item potest fieri iulep longum. i. paucis: vel brevis confectio: ex aquis distillatis, & zuccaro cum aromatibus vel sine, sed paucis diebus durat: & praecipue in aestate: et fit vt sit placibilis egris ad potandum sed in estate non ita durat, unde in aestate iulep & syrupi quous vis conservare: debent habere longam cocturam: ne ex caliditate aestatis ebulliant, & in acetositate convertantur.

Quid est syrupus? Dico qd est liquor potabilis compositus ex succis, vel feminibus, & radicibus, vel fructibus cum melle, vel cum zuccaro, & cum speciebus aliquando aromatizatus, & potest esse simplex ex paucis rebus: et compositus ex multis rebus, acetosus, vel non acetosus, aptus ad alterandum vel digerendum materiam peccantem in morbis: sicut. i. modo refrigerando sanguinem et alios humores calefactos, vel calefaciendo frigidos, vel subtilizando crassum humorem vel incrassando subilem: quia digestio fm medicos nihil aliud est quā crassi subtiliatio, & subtilis incrassatio, unde aliqui medicos vocantes digestiva & aliqui diuisiva: quia habent malos humores a bonis diuidere, & sequestrare. Et dicuntur a sic, qd est confectio & opo. i. succus. id est syrupus id est confectio vel compositio liquida de succis.

Cognoscitur autem syrupus, quando est bene coctus: quando ponitur inter duos digitos, et adheret eis cum quadam viscositate, vel quando ponitur super lapidem mar moreum limpidum, & aliquater coagulatur.

Sapa est vinum coctum vsq ad spissitudinē, & fit ex multo recenti tempore vindemiarum.

Quid est rob vel robur? est succus inspissatus ad modum sapa vel mellis.

Quid importat miua? Dico qd miua. i. confortans: ga fit ex succis habentibus confortare stomachum, & fit ex succis pirorum vel citioniorum cum zuccaro. Et potest fieri miua simplex sine speciebus: & aromatica cum speciebus. Simplex datur sbericitantibus. Aromatica vero non sbericitantibus.

Quid est trochiscus? Dico quod trochiscus est compositio quaedam ex diuersis pulueribus & speciebus, mediante aliquo liquore aggregatis: & dicitur trochiscus a trochos qd est rota: quia trochiscus est similis rotae curvis.

Siquis

Siquis quereret quomodo est intelligendū illud, quod po-
nitur in recepta vel descriptione trochiscorum de alche-
chengi, cum dicitur primo boli armeni, postea prope si-
nem eiusdem recepte dicitur boli absolute. Intelligitur ter-
ra sigillata, quæ in multis proprietatibus est similis bolo
armeno, & adhuc habet excellentiores virtutes eo.

Quid est dictū trochisci alhandali? Dico q̄ sunt trochi-
sci, de colocynthis.

Quid est suffuff? Dico q̄ suffuff idem est quod pulvis,
quod est dictū, fiat pulvis subtilis, sicut alcohol.

Quid est alcohol? Dico q̄ sunt atomi apparentes in
sphaera solis admodum subtilissimi pulueris, qui vix ta-
ctū comprehenduntur.

Quid est pilula? Dico q̄ pilula dicta est à rotunditate
quasi parua pila, quia ad modum parue pilæ est rotunda.

Vel dicitur pilula à pilo. i. pistello, quia anteq̄ pilulæ
conficiantur multū laborant aromatarij in pistando eas
in mortario, cum pilo. i. pistillo. Et nota q̄ pilulæ nō
debent esse antiquæ, nec induræ ad modū lapidis, quia
tunc non valent, vnde pilulæ cum transierint sex mēses
non habent virtutem, & melius conferuantur in magda-
leonibus q̄ in pulvere.

Quid est dictū pilule cochixæ? Id est capitales, a cochos
quod est caput.

Quid est dictū pilule astringentis aromaticæ.

Quid est emplastrum? Est dura cōfectio, ut plurimum
respectu vnguentorum, & fit sine oleis.

Quid est vnguentum? Dico q̄ vnguentum dicitur ab
vngendo, & est mollis cōfectio respectu emplastri. Et
fit ex oleis, adipibus, & cera, & aliquando cum speciebus
vel pulueribus, & aliquando sine eis. Et nota vterius, q̄
sicut aloë vt plurimum materia pilularum, ita cera vt
plurimum est materia vnguentorum.

Quid est vntio? Dico q̄ vntio est omnibus ligdior
& mollior, & fit communiter aut ex oleis sine cera, vel si
aliquid cere ponitur est valde modica.

**Olea tri-
pliciter
fiunt.**

Si quis interrogaret quotupliciter fiunt olea in medici-
na. Respondeo fm doctrinam Melse in antidota. suo in
xij. distinctione de oleis, q̄ tripliciter fiunt olea, quia que-
dam fiunt per expressionem, vt oleum de amygdalis dul-
cibus, & amaris, & de nucib, & de auellanis, & de chry-
somaliss, Et quedam fiunt per impressionē, vt oleum ro-
satum chamæmillinum, anethinū, de lilio, irinū, & fam-
bucinum, Quedā quidē olea fiunt per resolutionem, vt
oleum de vitellis ouis, de frumento, sinapinum, & oleū
de fraxino. Siquis querat quid est oleum omphacinū, &
quotupliciter fit oleum ros. Dico q̄ est oleū ex oliuis im-
maturis factum. Pro quo nota, q̄ oleum rosatum fit du-
pliciter. Primo ex rosis incomplesis, & ex oleo ompha-
cino, & tale oleum est satis frigidum, siccum, & cōfor-
tatiuum. Secundo potest fieri oleum rosa. ex oleo oliuæ
rum maturarum, & tale oleum est magis aodinū, & do-
loris sedatiuum, & non est frigidum tm, sicut primum.

Nota tamen hos infra scriptos versus, vt melius intel-
ligas supra scripta.

Tunc embrocamus, cum membra liquore rigamus.

Tunc cataplasma facis, cum succum ponis et herbas.

Dicitur epithema de succis vntio pura.

Membrac facellas, sacco pleno medicina.

Si sumum recipis, est fumigatio dicta.

Dicitur emplastrum, quous cōfectio dura.

Cum spongijs madidis, fit fomentatio sola.

Vnguentum faciunt, oleum cera cum speciebus.

Summa caraxamus, sed infima scarificamus.

Quid est rhodoleon? Dico q̄ est oleū rosatum, à rho-
do, quod est rosa; & oleum, quasi oleum rosatum.

Quid est rodozaccara? Dico q̄ est zucharachum rosa-
tum à rhodo, quod est rosa; & zuchara zucharachum, in-
de dicitur zucharachum rosatum.

Quid est rhodomel? Dico q̄ est mel rosata, cum folijs ro-
sa. permanens.

Quid est geleniabini? Dico q̄ est mel rosatum colatū.

Quid est mellicratū et hydromel? Dico q̄ est aq̄ mellis.

Quid est secaniabini? Dico q̄ est syrupus acetosus.

Quid est oxymel? Dico q̄ est compositum ex aceto et
melle, & est simplex & compositum, & dicitur ab oxy,
quod est acetum, & melle.

Quare dicitur oxyzaccara cum in eo non intret ace-
tum? Dico q̄ oxyzaccara dicitur ab oxy, quod est ace-
tum, videlicet succus acetorum granarum, & zacca-
ra zucharachum. Pro quo vterius nota, q̄ aliquando non
ingreditur acetum in eius compositionem, sed succus gra-
natorum acetorum, & ideo ab illis granatis acetosis di-
citur oxyzaccara, sed aliqui ponūt verum actū in oxy-
zaccara, vt Nicolaus.

Quid est dictū hierapicra, & vnde dicitur? Dico q̄ hie-
rapicra dicitur à hiera, q̄ est sancta, et picra. i. amara, in-
de hierapicra, id est dura cōfectio, sancta, & amara.

Quid est hiera diacolocynthis? Dico q̄ est cōse-
ctio facta de colocynthis.

Quid importat, & vnde dicitur theriacā à thiro serpē-
te, vel ab alia. Dicitur q̄ theriacā non dicitur à trochiscis
de thiro, quia si si esset, sequeretur, q̄ alix theriacē in q̄-
bus non ingreditur thirus nō essent theriacē, quod tamē
est falsum, quia theriacā diatelferon est theriacā, & tamē
in ea nō ingreditur thirus, sed theriacā dicitur à thiro grē-
co, quod est fera, & icos cōfectio vel medicina, inde the-
riacā dicitur medicina contra venenum ferarū, & est do-
mina medicinarum.

Quæritur quot res ingreditur theriacā magnam.
Respondeo, q̄ est distinguendū, quia ingredientia ipam
theriacā, quedā sunt composita, vt trochisci de thiro,
& trochisci de seilla, & quedam sunt simplicia, sed com-
muniter dicitur, q̄ numerando composita cum simplici-
bus, omnia ingredientia theriacā sunt numero. l. xiiij.
& duo liquores, scilicet mel, & vinum

Si queratur quantum tempore debet ipsa theriacā stare
fermētata anteq̄ dispēsetur. Dico q̄ debet stare per duos
menses, & bandiri ad hoc q̄ si aliquis medicus, vel do-
cta persona vellet contradicere, q̄ possit venire à circun-
stantibus paribus, & locis ad disputandum, & contra-
dicendum si opus fuerit.

Si q̄ratur vtrū theriacā sit frigida, vel calida, et si cāsa,
q̄re ergo usq̄ ad sextum mensem stupefacit & infrigidat.

Secūdo ad idem arguitur sic, cum species calide in cō-
positione theriacē excellant, & predominantur frigida,
q̄re ipsa theriacā ponitur frigida vsq̄ ad sextū mensem?
Ad hoc dubium respōdetur, q̄ theriacā tripliciter cō-
sideratur fm eius tria tempora, quia vel est infans, i. no-
uella & valde recens, & sic vsq̄ ad sextum mensem est
frigida, & non calida: cuius ratio talis est, quia non ob-
stante, q̄ in theriacā ingreditur plura simplicia calida
q̄ frigida, quia tamen dos is op̄ ceteris partibus est maior,
q̄ dos is aliāq̄ rerum, referendo singula singulis, & ipm
opiū est valde dense substantiæ, non potest ipsa ante sex-
tum mensem esse bene fermētata, nec ad vnam formā re-
ducta, quia tot & tanta simplicia non possunt in tā par-
uo tempore inter se esse bene cōfecta in qualitatibus, &
complexionibus suis, ita q̄ minimū vnus tangat mini-
mū alterius, & precipue propter ipsum opium, qd̄ val-
de resistit fermentationi cum sit frigidū in quarto, & sub-
stantiæ duræ atq̄ densissimæ, propter quæ omnia ad mi-
nus requiritur spaciū vnus anni, si debet fermēntari,
aut ad vnam formam seu complexionem reduci, quare
ante annum semper est frigida & stupefacit.

Potest considerari secundo quantum ad eius secundā
ætatem, scilicet quando est iuuenis, scilicet à secūdo an-
no vsq̄ ad. xx. & sic est calidē complexionis.

Tertio vero cōsideratur qñ est in primo senio. f. xxx. annos, & tunc est melior, et minoris caliditatis q̄ erat in iuuentute sua, & tunc medici possunt tutius vel ea.

Quæritur cum non habentur trochisci de thiro, quare moderni medici ponunt loco ipsorum trochiscorū trochiscos ex dictamo & tormentilla. Respondetur q̄ sunt valde contra venenum, & ideo quando non possunt haberi trochisci de thiro ponunt istos.

Si queratur in quo vase melius conservatur theriaca? Dico q̄ in vase plumbeo, cum ipsum plumbum sit frigidum valde, unde in eo non potest ipsa theriaca corrumpi, nec ebullitione facere, nec malam qualitatem a plūbo acquirere, cum plumbum sit atenuum & dulce, sed in auro melius conservatur. Aliqui vero in vitro scilicet in vasīs vitreis. In argento autem non ita bene cōservatur.

Si queratur quot annis durat theriaca? Dico q̄ inferius dicitur, sed fm̄ Avicē. in. v. canone durat ab annis xxx. vsq̄ ad. xl.

Siquis querat quid est mithridatum. Dico q̄ est singulis medicis confectio ad modū theriacē a Mithridate Imperatore inuēta, & est valde contra venenū, & habet quasi oēs virtutes quas habet theriaca, & non datur de eo ante sextum mensem, nec etiā vsq̄ ad annum.

Nota ē, q̄ nulla medicia opiata dat̄ an̄ sextū mēsem.

Siquis querat, quid est confectio. Dico q̄ confectio est simul factio, & deriuatur a conficō conficis, quia ex pluribus rebus conficitur, & potest esse mollis.

Siquis querat, quare theriaca diatesaron sic nōiatur, Dico q̄ a quatuor rebus ipsam ingredientibus dicitur: tessaron enim græce, latine quatuor.

Quare & unde dicitur diaphœnicon? id est confectio de dactylis: a dia quod est confectio, & phœnica, quod est dactylus, quasi confectio de dactylis.

Quare dicitur tryphera. i. tristibus et infirmis cōferēs.

Quare & unde dicitur diarhodō abbatē? Dico q̄ dicitur a dia, q̄ est confectio, & rhodon rosa, quasi confectio rosata vel de rosīs, & Abbatis, dicitur ab Abbate de curia, qui eam composuit.

Quid importat electuarium electoph fm̄ Mesue? Dico, q̄ electuarium electoph, id est episcopi.

Quid est siest? Dico q̄ est medicamen solidum ad oculos clarificandum, factum ad modū parui suppositorij, qui dissipatur & liquefit, & in oculis imponitur quando oportunitas requirit. Et aliquando contrahitur siest super cote, id est lapide cum aqua forniculi, vel cum aqua appropriata, & oculis illa aqua imponitur.

Quid est collyrium? Dico q̄ est aqua composita pro oculis lippis, & ophthalmiatis, vel est medicamen liquidum pro oculis infirmis, & colatur per sistrum dum sit, & ideo collyris dicitur, quia in oculo exprimitur, & colatur dum opus fuerit.

Quid est confectio alphētre. Dico q̄ est confectio vitis albe.

Quare, & unde dicitur vnguentum tripharmacōn. Dico q̄ vnguentum de tribus medicinis, pharmacōn. n. medicina dicitur, unde quia tres medicinæ. i. tria simplicia ingrediuntur eius compositionem. f. lithargyrium, oleum, & acetum, & ideo tripharmacōn dicitur.

Quid est dianargaritōn, & unde dicitur? Dico q̄ est confectio cordialis ex duobus generibus margaritarū, perforata, et non perforata, q̄ in eo ingrediuntur, a dia qd̄ est per, & margaritis, quasi confectio de margaritis.

Quare dicitur terra sigillata? Dico q̄ terra sigillata est contra venenū, unde antiquo tēpore erat tantæ virtutis, et sublimitatis, vt reges eā proprijs, et secretis eorū sigillis sigillauerint, vt cognosceretur ab alia terra, quæ adulterabatur, sed hodie non sic est, quia raro reperitur bona.

Quid est alipta mufcata? est mistura in qua muscus ingreditur, unde alipta, id est mistura.

Quid est ramich? Dico q̄ est quedā mistura solida q̄.

rundā rerum aromaticarum pro maiori parte stipticā, & ingreditur emplastrū de Gallia descriptione Mesue, et etiā ingreditur in trochiscos de terra sigillata.

Si quis quæreret quando in vna recepta inuenitur vna res cuius plures sint species, quod illarum rerum debemus intelligere, verbi gratia, cum scribitur in vna recepta. R. spicæ, & non dicitur quam spicā: vel cum dicitur. R. rosa. & non explicat albarum vel rubearum, vel. R. gummi, vel. R. casie, & nō explicat quam speciem casie. vel. R. styracis, & non explicat quā speciem styracis ad exequēdū per ipsum aromatarium. Ad hæc respondetur, q̄ debemus intelligere spēm quæ præualeat alijs in virtute, verbi gratia, qñ reperitur. R. spicæ, intelligitur spica nardi. Et cum dicitur. R. rosas, intelligitur rubearum, quia ruber præualeat albis in virtute. Et qñ dicitur. R. gummi intelligitur arabici, & cum dicitur. R. casie, intelligitur lignæ. Et cum dicitur. R. styracis, intelligitur rubec seu calamitæ, quod idem est, & sic de alijs, quia fm̄ philosophum a digniori sit denominatio.

Nota q̄ aromatarium non debet autoritate propria sine licentiā medici in receptis ponere quid pro quo. i. vnā rē pro alia quando caret aliquo simplici: quia in hoc posset errare, sed debet omnia facere cum dispensatione, & auctoritate doctissimi, et fidelis medici. Vnde tempore meo illustrissimus rex Aragonū puniuit acriter, & turpiter cōdemnavit Neapoli quendam eius aromatarium, cui medici suæ maiestatis ordinaverunt quoddam electuarium cordiale, in quo ingrediebatur coralli albi, & ille aromatarium non habebat, sed combustis corallīs rosas, q̄ ex combustionē effectū sunt albi. Vnde hoc uenit ad notitiā domini regis, & sic ille fuit condemnatus in nouem milibus ducatis, & de cetero noluit cum pro aromatario.

Quando reperitur thabet in receptis quid est? Dico q̄ thabet id est zuchca. Candi.

Quid est zuchaga. Candi? Dico q̄ est zuchaga. Cādium & induratum ad similitudinē chrysalidis. Modum autem faciendi ipsum ponit Seruitor, lege ibi, & reperies.

Quid est quādo reperitur in receptis Candi rosati vel violati? Dico q̄ est zuchearum Candidum & induratum, quod reperitur in fundo uasis, ubi reconditur iuleb rosa, vel viola. vt synopus violatus vel rosatus.

Quid sunt dactyli keiron? Dico q̄ sunt dactyli huius provincie, seu de Keiro saracenorum.

Quid sūt tortelle de se? Dico q̄ sūt biscotelli de simila.

Quare dicitur syrupus dinari, vel de bizantijs, cum in eo blasit bizantie non ingredientur? Dico q̄ talis syrupus ideo dicitur syrupus dinari, vel de bizantijs, quia bizantium in arabica lingua, idem est quod decatus, vel aliud genus denarij: unde sicut ducati, vel denarij apud homines sunt carissimi, et p̄siosissimi, ita est iste syrupus apud medicos, & etiā apud infirmos propter optinam operationem quam inducit contra omnes febres oppilationum, & propter sanitatem quam facit acquirere, quæ sanitas est carior omnibus ducatis, vel bizantijs, & omni thesauro mundi.

Quero illa confectio diacurcuma, tam maior q̄ minor quam ponit Damascē. in. distin. de electuarijs contra hydrophilum quare dicitur diacurcuma, cum in ea nō ingredientur radices curcumæ? Dicitur q̄ diacurcuma a croco dicitur, qui crocus apud grecos dicitur crocon, quingreditur in ea bona quantitate, & quia vocabulum est corruptū, dicitur diacurcuma. Vel aliter dico, q̄ ideo dicitur diacurcuma, quia illa confectio est citrina ad similitudinē curcumæ, q̄ est radix valde citrina, & amara sata.

Quid est illud, quod dicitur in fine recepti aromatici rosati descriptione Gabrielis, gummi arabici, tragacanthi, ana. z. ij. & duas partes alterius? Dico q̄ quando dicitur duas partes intelliguntur duæ partes scilicet drachmæ, & sunt. z. ij. cum quolibet. z. ex tribus scrupulis cōstet. Quid

Quid importat hoc nomen segena vel segema? Dico q idem est, quod fecundans, & generationem faciens.

Quid importat hoc nomen diamorfon. Dico q id est, quod electuarium vilitatum.

Quare fm Damasce. in primo lib. de consolidatione medicinarum scamonea debet teri crasso modo cum ponitur in pilulis, vel in alijs solutijs, & rheubarbū debet teri subtiliter, & colocynthis subtilissime: Dico q scamonea est valde nocua stomacho, & valde seriosa, vnde si pulverizaretur subtiliter, intraret porositates stomachi, & longo tempore nauicaret, & stimulare stomachū, & cōsequenter cor magis lederet ex vicinitate quam habet os stomachi ad cor, etiam appetitum deiceret.

Alia autem ratio & bona, quare medicinx solutijs laboriosa, vt scamonea, turbit, euphorbium, preter colocythidam debent crasso modo teri & pulverizari, talis est, vt sui crassitie longiorem morā in stomacho faciant, ad hoc ut humores ab extremis partibus ad stomachum attrahant, & sic euacuentur: nam si subtiliter pulverizaretur, ex earū subtilitate possent vltimis stomachi adherere, & possent eos scindere & excoriare, & cū hoc ad dysenteria perducere, ut scamonea, euphorbiū, & similia. Non laxatiua vero subtilissime sunt extendenda, vt sui subtilitate facilius incorporentur, & suos effectus citissime consequantur, & hoc quidem plurimū est conferuandū in conformatijs, & restitutijs electuarijs.

Rheubarbarum vero, quod est laxatiuum leue, et medicina benedicta, debet subtiliter conterri, & pulverizari, quia principaliter ex proprietate sua habet cholera, quæ subtilis est educere, & quia ipsa cholera ex subtilitate sua imbibitur interdum in poris stomachi & hepatis, ideo rheubarbarum debet subtiliter teri, vt possit illas porositates intrare, & ipsam cholera facilius educere. Colocythis vero debet subtilissime pulverizari, qd est valde violenta, & est substantiæ rarissimæ & spongiosæ, nam si intraret vacuitates stomachi, vel hepatis aut intestinorū, ita tumesceret, & in crassaretur ex humoribus illi repertis, & extenderet, & torqueret eum maximō dolore omnia mēbra prædicta. Sed si fuerit subtilissime pulverizata nō potest illud facere, quia minima seu minutissima nō potest ita tumescere, nec inflari, & maxime si fuerit correcta cum appropriatis.

Pro quo nota, q nunq̃ debet exhiberi sola, sed sociata, et correcta cum alijs, et cum ponitur in decoctione clysteriorum ligetur in pecia, quia si nō ligata decoqueretur, postea ex quo casu aliquid eius remaneret in decoctione, & dum fieret clystere posset aliquid eius adherere intestinis, & in eis mirabilem dolorem causare, vt plures imperiti medici, & rudes aromatarii iam fecerunt.

Nota etiā, q quando sola colocynthis reperitur plāta sua, nullo modo colligenda est, sed potius abijcenda, quia est perniciofa & venenosa, & similiter scilla, quæ nascitur sine consorcio aliarum est perniciofa, & abijcenda.

Quare species, & pulueres quæ ingrediuntur electuaria & pilulas, & alias medicinas, nō debent simul conterri neq̃ pulverizari simul, fm doctrinam Damasce. lib. de decoctione, vt verbi gratia, spica, caryophyll. zingib. & gummi, macis, cinnamomū, flores, semina, & folia, dictamum, tormentilla, aristol. Dico q prædicta nō sunt consimilis complexionis & substantiæ, ideo nō debēt oīa simul pulverizari, sed seorsum. Aliqua enim ex prædictis sunt rare substantiæ, vt macis, cinnamomū, & alia quæ sunt densioris substantiæ, vt caryophylli, gummi. alia vero sunt subtilitatis densissimæ, & valde compactæ, & ideo si simul conteruntur, erit malefacta, quia illa medicina quæ est rare substantiæ citius pulverizatur, et minus resistit contritioni q̃ illa, quæ est densæ substantiæ, ideo tunc resolueretur, & exhalaret virtus eius, & ideo tutius est, & magis securum fm canonē doctorum q̃ quæ-

libet simplex medicina per se, & seorsum pulverizetur, & cōteratur &c. Licet aromatarij nostri temporis faciāt oppositum & male fm omnes.

Vltius posset aliquis dubitare quando aliqua decoctio diuersarum herbag. vel radicum fit, quare nō facimus seorsum decoctionem illarū rerum decoquēdo quālibet rem de per se, sicut facimus triturationem diuersarum cuiuslibet de per se, vt docet Mes. lib. i. summa secunda cap. 4. de modo triturationis. Respondeo & dico, q sicut fit in trituratione, sic debemus facere i decoctionibus, oīa sigillatim, & per ordinem decoquendo, vnā rem. f. post aliam, verbi gratia, primo decoquendo radices quæ sunt densioris substantiæ, secundo stiptes, tertio folia, quarto flores. Et etiā minus debent decoqui herbe, quæ habent virtutē in superficie foliorum, vt sunt rosæ, & reli quæ flores, & absinthium, lactuca &c. q̃ herbe quæ habent virtutem profundiorē & terrestriorem &c.

Et si aliquis inflaret quare Mesue nō posuit hanc doctrinam. Dico q Mesue loquitur doctis viris, & ne idem bis replicaret tacuit. Nam ex doctrina triturationis datur intelligi doctrina decoctionis.

Quare species & pulueres ponuntur vltimate, & nō in principio in ipsis electuarijs, & confessionibus. Dico q in electuarijs de melle vel zucchero semper species aromaticæ debent vltimate poni, postq̃ ab igne deponuntur, ne ipse species resoluantur, & amittant virtutem.

Queritur q̃re in hieme: vt plurimū vitumur confessionibus, & electuarijs de melle, in estate vero de zucchero. Dico q mel est valde calidius zucchero. Ideo in hieme magis vitumur prædictis electuarijs cū melle, sed zucchero magis vitumur in estate, quia est minus calidū. Alia causa est, quia ambo prædicta id est mel, & zucchero debent proportionari ipsi temporī, cum ergo mel sit calidum, & tēpus hiemale frigidum, magis debemus vit mel in hieme, & zucchero sit temperatum, & minus calidum, ipso melle magis debemus vsu zucchero in estate.

Queritur circa confessiones solidas de zucchero, q̃ debent habere fortiorē cocturam in hieme vel in estate.

Dico q in estate, & confessiones solidæ debēt leuiorem cocturā habere, vt sint placibiliores, et meliores dentibus ægrotum, sed in hieme debent fortius decoqui, vt magis cōseruentur, & vt magis resistent humiditati huius, vt sint manus Christi, electuaria regum, de gemmis, aromaticum rosatum, diatriasandali &c. Iulep vero, & fryupi & electuaria debent in estate habere fortiorē cocturam, ne ex forti calore æstatis ebulliant, & in acetositate transeant.

De melle.

Queritur vitrum mel, & zucchero sint oppilatua. Dico q omnia dulcia sunt oppilatua, preter zucarū & passulæ, & ideo omnia dulcia inimicantur hepati, q̃a causant ius eo oppilationē, preter duo prædicta, & ratio est, quia omnia prædicta sunt amica naturæ, vnde ipsa natura adeo delectatur eis, q̃ membra attrahūt ea ad se anteq̃ digerātur, ex qua indigestione oppilatio generatur, & precipue in hepate, & venis, quæ fm Auicē. res dulces ad faciendū oppilationem sunt vltimate. Sed nota vltius, q̃ omnia dulcia cōueniunt, & amicanat pulmoni & pectori, si paulatim lambantur, & nō velociter transglutiantur, vt mel, sapa, zucarū, dactyli, passulæ, carix, iunibæ, canna mellis, penidix, tragacanthi, diatriæ, & omnes species lohoc, quia dulcia sunt lenitiua & molliciatua pectoris, & pulmonis, & humiditatum viscosarum repleturam in eis, & similiter catarrhi defecdentis ad pectus & pulmonem.

Queritur quomodo cognoscitur lignum aloe quādo est bonū. Dico q in quatuor cognoscitur. In colore, odore, sapore, et pōdere. In colore, quia debet esse nodosum, fuscū, & obscuri coloris. In odore, q̃a quādo comburitur

super carbones, facit fumum boni odoris, & facit spumam, & hoc est secretum aromatariolorum. In sapore, q̄ sit amarum. In pōdere vero cognoscitur, q̄ si parum de eo ponatur in vno cyatho pleno aqua, nō natat, sed immediate petit fundum.

Quid est hoc q̄ Mef. dicit confectiōem de xyloaloe quando dicit. R. xyloaloes crudi, quid est lignum aloes crudum? est ne aliud coctum, & quomodo cognoscitur? Dico q̄ aliquando lignum aloes potest esse crūdū & coctum. Crudum enim habet cōditiones predictas, sed coctum cognoscitur à crudo, quia mutat colorem, et etiam efficitur magis stipiticum, & vltra hoc non est ponderosum sicut crudum, sed valde leuius.

Quæritur unde sit aloes. Dico quod sit ex succo herbe, quæ zambana dicitur, & est herba aloes, vnde aliqui dicunt, q̄ oēs tres species fiunt ex succo predictæ herbe zambanæ, scilicet succotrinus, hepaticus, & caballinus.

Sed contra si sic esset, vnde dicitur lignum aloes cum illa herba non habeat stipitem nec lignum?

Dico q̄ reperiuntur plures species aloes, vt puta tres scilicet, aloes succotrinus ab illa prouicia sic nominatus, & aloes hepaticus, q̄ assimilatur hepati in colore & substantia, & iste duæ species aloes sunt puriores. Sed tertia sp̄s dicit aloes caballinus, talis aloes est sicut fex alijs deterior, et fit de predicta herba zambana q̄ nō habet lignum.

Alij dicunt & bene, q̄ lignū aloes non est lignū ipsius aloes sed lignum eiusdē arboris paradisi terrestris, & hæc venit ad Indiam per impulsione suam paradisi, et est dictus ad similitudinem ipsius aloes, quia similatur ei in colore & sapore, cum ipsum lignū sit subnigrū et amarum, vt aloes. Et vltra hoc dicunt isti & bene, q̄ omnes tres species fiunt ex illa herba zambana in diebus canicularibus æstatis, vnde primus succus illius herbe cū coagulat, & exiccatur in sole dicitur succotrinus, alius vero succus, scilicet secundus, dicitur hepaticus, tertius vero succus, qui est quasi fex, dicitur caballinus.

Aliqui dicunt, q̄ sunt diuersæ herbe in genere ex quibus istæ tres maneres aloes fiunt, sicut diuersæ vix non in genere sed in bonitate differentia, vina faciunt.

De balsamo.

Quomodo cognoscitur balsamū quādo est bonum? Dico q̄ cognoscitur in colore, odore, sapore, ardore, & pōdere. In colore, quia est liquor aliquater similis oleo, & viscosior ad aliqualem rubedinē tendens. In odore, quia est odoris aliquater rancidi non placibilis. In sapore quia habet saporem pinguedinis gallinæ antiquatæ non recentis, & ardet in gutture ac si esset oleum forte & antiquū. In ardore, quia si in oculis ponatur vna gutta de eo tantū ardorem in oculo generat, ac si lixiuū forte esset in oculo per spatium vnius hore, et vltra ita appareat, q̄ oculus ardeat, et q̄ velis exire, sed dimittit visum in eo statim quo reperit quando ponitur in oculo. In pondere cognoscitur, quia si vna gutta ponatur de eo in vno cyatho pleno aqua, non spargitur sicut oleum in aqua, imo conglutinat, & condenatur ad modū vnius plæ rotundæ, & immediate petit fundum, & vltra hoc culpi de cultelli potes ipsam guttam ab ipsa aqua extrahere, quia adhaerebit cuspidi ipsius cultelli, & extrahitur tota gutta integra ab aqua illa.

Et nota q̄ ad cicatrices subtiliandas, & remouendas perungendo eas cum balsamo, nil est sublimius eo, sed est in magno precio, nec habent de eo nisi potentes, & magni domini, quia in mundo non est nisi vna vinea illoz arbutulorū, quæ vinea est magni Soldani faracenosæ.

Quid est mel tabarzet q̄ intrat in confectiōe de zin giber, quā ponit Mefus, quia de zucchero tabarzet uerget quod fit. Dico q̄ mel tabarzet est mel album de coelo cadens ad modū roris, sed est albus, & aliquater densius q̄ sit mel apum, & quā sentit ad naturā zucchari.

Quomō intelligitur illud, quod ponit Mef. in descriptione syrupi de acetositate citri in fine recepti, cū dicit Accipe ex eo. succo lib. vii. & funde super ipsum exiulep claro depurato lib. v. de quo iulep intelligitur? cū ipse non specificet. Dico q̄ intelligitur de solo zucchea, clarificato & iulepizato. i. in forma iulep delecto.

Quomodo intelligitur illud, quod dicitur in receptis, mellis quod sufficit, aut zucchari quod sufficit. Et quod in vnguentis dicitur, ceræ quod sufficit. Dico q̄ intelligitur quantitas conueniens mellis vel zucchari, quæ quantitas valet species, vel pulueris cuiuscumq̄ cōditionis fuerint, in se colligere & conseruare, ita vt mel aut zuccharū nō sit paucū, & species multæ, aut pauca species, & multum mellis vel zucchari, nisi de precepto peritissimi medici, vel doctoris aliter faciendum est. Consimiliter de cera respectu unguentorū dicendum est: quando dicitur, ceræ quod sufficit, q̄ aromatarius debet semper proportionare cerā cum oleis, quia pro duabus vncijs olei. 3. f. ceræ ponenda est. Sed q̄ dicitur, ceræ parū, tunc intelligitur q̄ debet esse vnguentum molle, ita q̄ oleum debet cerā in aliquo superare, quia multa cera facit duritiem in vnguentis, & pauca cera facit molliem in vnguentis.

Et nota vltius, q̄ sicut aloes, vt plurimum est materia pilularum faciens bonam conglutinationem specierum, dans eis bonam corporitatem, & pariformiter cera est materia vnguentorum faciens bonam conglutinationē, & corporitatem in eis.

De opio.

Siquis peteret vbi interrogare, potest ne factor ab opio remoueri? Dico q̄ sic. Et si queratur cum qua medicina, vel cum quo simpliciter Dico quod cum alio, pistado. 3. i. opij cum duobus capitibus alij, deinde distilletur hæc mixtura per alembicum, & de ista aqua distillata detur in potu fm discretionem, quia mirabiliter prouocat somnum, & erit sine factore, & hoc pulcherrimum secretū non est oibus reuelādū. Et si quis hoc secreto vsus fuerit nefarie, præter q̄ ad opus medicinæ, maledicatur à Deo. Amen.

Siquis quereret psyllium, quod intrat in medicinis, ut puta in electuario de psyllio, & in requie Nicolai, et ne calidæ complexionis vel frigidæ? Dico, q̄ semen psyllij habet duplicem cōplexionem, quia ex parte exteriori, scilicet in eius cortice est frigida cōplexio, & ex eius cortice fit mucilago, quæ est frigida cōplexio, & ponitur in electuario de psyllio, & in requie Nicolai, quæ fit ad prouocandum somnum, & talis mucilago fit ponendo psyllium in infusione, in aqua tepida, vel alia aq̄ distillata fm preceptum medici, & non debet longo spacio stare in infusione, sed conuenient tempore, quia plō gam infusione possit acquiri caliditas ex substantia inferiori, quæ quidē exterior substantia est frigida cōplexio, nis quantū ad corticem, & calidæ cōplexionis quantum ad interiorem substantiā & medullam.

SECVNDA PARTICVLA de declaratione nominum medicinarum compositarum in antidotario Nicolai descriptarum.

Onsequenter ad declarandum nomina medicinarum compositarum in antidotario Nicolai descriptarū, vt magis breuiter, & succincte significatio earū nota sit omnibus, & p̄cipue aromatarijs, & alijs iuuenibus practicis incipientibus. Nō expectes hic à me audire nisi declarationem vocabulorum ipsarū medicinarum valde cōpendiose, & non virtutes earum, quia earū virtutes ipse Nicolaus amplissime posuit.

nit. Nicolaus itaq; primo in poemio sui antidotarij dicit, q; si quis interrogaret quot requirunt in oi vera dispensatione. Dicas tria. Primum est vt oia equaliter conuenienter ponderentur in speciebus q; in gumis & herbis, & pōdus vniuersiusq; rei. Secundo, vt nō sint nimia vtilitate cōsumpta. Tercio vt herbæ radices, & semina, congruis tēporibus sint collecta; & q; in congruis locis reposita cōseruentur; & ab extrinsecis alterantibus corrūpit aut marcescere non possint vt puta a fumo, humiditate, vel pluuia vel puluere, vel sole.

Quot requiruntur in cōficiēdo? Dico q; fm q; sallega to loco dicit Nicolaus q; tria requirunt in cōficiendo. s. mellis puritas, & quātitas quæ sufficit, & equalitas. i. conueniens specierum & pulueris trituratio & cribellatio, & in syrupis aque consumptionis decoctio.

Quare mel ponitur in medicinis? Dico fm Nicolaum ibidem, q; tribus de causis ponitur mel in medicinis. Primo ad cōseruandū, nam præ ceteris liquoribus mel est maxime cōseruatiuū. Secundo est valde modificatiuū, idest correctiuū malitiæ medicinarum, & præcipue solutiuum. Tercio, quia sua dulcedine amaritudinem tēperat specierum.

Quot requirunt in purificando vel decoquendo mel? Dico q; duo requiruntur. Primo, ne sit paruz coctum, ne sit aquosum. Secundo, ne sit nimis coctum vsq; ad duritiem, sed mediocriter, & sit bene desupumatum. Cognoscitur autem mel debite coctum quando adhæret digitis, & quando inspisatur cum frigescit super lapidem.

Vltimo Nicola. dicit in illo proœnio, q; sp̄erium aut pulueris trituratio vel cribellatio fit duobus modis, quia in electuarijs nō solutiuis species debent subtilissime puluerizari & cribellari. In alijs aut medicinis, & p̄ci p̄ laxatiuis debent esse crassiores, & non ita subtiliter puluerizate, ne sui subtilitate morā s̄ nō attrahāt, & sic cūa cūent nimis, ne t̄i subtilitate sui villis stomachi adhererent, eoq; scindendo & excoarando dyfenteriam generent, vt scamonea, euphorbium, & similia. Non laxatiue vero subtilissime terendæ sunt, vt sui subtilitate citius incorporentur, & suos effectus citissime consequant, hoc quidem plurimum est obseruandum in confortatiuis & relaxatiuis electuarijs.

Antidotarium est liber continens antidota, antidotū enim est contra datum. i. continens medicinas approbatas, & experimentata contra morbos data.

Et nota q; antidotarium Nicolai procedit fm ordinē alphabeti, quia ponit primo medicamina incipientia ab a. deinde ponit illa quæ incipiunt a. b. Et sic per ordinē alphabeti vsq; ad z.

Incipit ergo ab Aurea alexandrina, quid ergo significat, & vnde dicitur? Dico q; aurea dicitur ab auro, alexandrina vero ab Alexandro, a quo fuit cōposita & inuenta.

Adrianum dictum est ab Adriano romanorum imperatore qui illud composuit.

Acharisum, sine munere interpretatur, quia sine munere patientis sanat catarrhum.

Athanasia. i. immortalis, quia sepius liberat ab extremis mortis.

Alcancalon, idest nuntium bonum.

Antimoron, idest contra mortem.

Antidotum hemagogon. i. menstruale sanguinem educens, prout cat enim menstrua.

Blācha d̄r, qm̄ albos purgat hūiores. i. phlegmaticos.

Bēdicta d̄r, q; ab oibus a quibus sumitur bēdicuntur.

Benedicta translyberina, quia trans tyberim Romæ fuit inuenta.

Cōfectio alipte mufcate, alipta. i. mistura cōtra asma.

Cōfectio gallie mufcate, gallie, quia in gallia prouincia reperta.

Cōfectio nere. i. presiosæ medicinx.

Diamargaritū dicitur a duabus, generibus margaritarum, perforatarum & non perforatarum quia eius compositionem ingrediuntur.

Diacameron, i. ducens hominem, de morte ad vitam.

Diamoron, a moris celsi dictum.

Dianthos dicitur, quia fit ex floribus dendrolibani. i. rorismarini.

Diasyrtion, a radicibus satyrionum dicitur, satyrifis enim græcè, latine virgē erectio, quia facit homines potentes ad coitum, & incitat virgē erectionem.

Diaprunis vel diamaescenū, a prunis diabumio dicitur.

Diaprasion a prassio, idest marubio, quod intrat in eo plus q; de alijs.

Diabolbanum, dicitur ab olibano quod ibi ponitur.

Diardhon Abbatis, dicitur a rosis quæ intrant in eo plus q; de alijs speciebus Abbatis, quia ab abbate de curia fuit cōpositum.

Diapenidiū, d̄r a penidijs q; ibi intrat plus q; de alijs.

Diacimimum dicitur, eo q; de cimino intrat plus q; de alijs speciebus in eo.

Diaragacanthum a tragacantho quod intrat, in eo.

Diacastoreon, dicitur a castoreo. i. testiculis illius animalis, qui in eo ingrediuntur.

Diacocton, a coctio quod intrat in eo.

Diatriis, dicitur a radice illa quæ ireos vocatur, & est radix liliorum azureorum.

Diacalamentum, dicitur a calamento quod principaliter intrat in eo.

Diacodion dicitur a codione, quod est papauer nigrū & eius ingrediuntur compositionem.

Diafene dicitur a fene, quæ ibi ponitur plus q; de alijs.

Diacitonitē, dicitur a citonijs ex quibus fit.

Diambra, dicitur ab ambra quæ ibi recipitur.

Diamiconis, dicitur a micone. i. papauere albo.

Diapapauer, d̄r a papauere albo quod ibi ingreditur.

Eldra, dicta est ab Eldra propheta qui eā cōposuit.

Electuarium ducis, dicitur ab Abbate de cuius qui euz cōposuit ad instantiam ducis.

Electuarium pliris arcoticon. i. completa medicina.

Electuarium de succo rosarū, ab eodē succo dictū est.

Electuarium psylliticum a psyllio dictum est.

Electuarium frigidum cophonis, idest illius medici quæ cum cōposuit.

Emplastrū. i. dura cōfectio, apostolicū. i. sup̄missimū.

Emplastrum ceroneum, a cera sic dictum.

Emplastrum oxyeroceum, dicitur ab oxy quod est acetum & croceum quod est crocus.

Emplastrum diaquilon, idest mollificatiuum.

Emplastrum de palma, dicitur quia cum spatula viridi vel cum palma conficitur.

Filantropos, amicus hois, vel misericors interpretat.

Filonium idest nouus amicus.

Gariofilum dicitur a gariophyllis qui ibi intrant.

Gios otheos, idest filius dei.

Igia græca. i. saluatrix, græca a græcis inuenta.

Idroipion olympiacū. idroipion. i. potus cōtra rigorem olympiacū ab olympio p̄bo & medico eius inuēto.

Iulstinū a Iulstino imperatore factum & inuentum.

Catharticon imperiale. i. laxatiuum pro imperatoribus & pro alijs delicatis hominibus.

Lithontrypton. i. cōterēs & frāges lapidē interpretat.

Leugia dicta est quasi tristitiam auferendo, quia claritatem & gaudium adducit.

Mithridatum, hoc est mater omnium antidotōrū, vel dicitur a Mithridate rege qui cum cōposuit.

Musa ænea, a peritissimo philosopho musa inuenta.

Micleta. i. experta.

Mel rosatum appellatur a græcis rodomet.

Opopyra dicitur a succo & igne, opos a. græcè, latine luccus,

fuccus, pyrrignis, inde opopyra. i. fuccus ignitus, & hoc electuarium compositum est à sanctissimis medicis Coſma & Damiano.

Oxy dr ab acetoso fucco malorum granatorum.
Oxy zaccara dr ab oxy quod est acetum et zucharo.
Oxymel simplex dr ab oxy quod est acetum & melle.
Oxymel compositum similiter dicitur, sed compositum quia multe res in eo ingrediuntur.

Oxymel scilliticum ab aceto, & melle, & scilla.
Oxymel passulatum, ab aceto, melle, & passulis dr.
Oleu rosaceu, dr ab oleo, & rosis in eo ingreditibus.
Oleum mandragoratum, ab oleo, & fuc. pomorum mandragoræ.

Oleum frigidissimum viride, dicit, ab herbis frigidis & viridibus quæ in eo ingrediuntur.
Potio sci Pauli, dr quia sanctus Paulus eam composuit.
Paulinū antidotum. i. magnum antidotum, quia magnam virtutem & efficaciam habet ad multa.

Pächristū antidotum, pan. i. totum: christum, i. bonū.
Potio muscata, à musco dicta est.
Picra. i. amarā, à Galeno inuenta.
Pilule sine gibus esse nolo. pilulæ à rotunditate dicuntur sine gibus esse nolo, p nimia earū efficacia & virtute.

Pilulæ aureæ ad similitudinem auri dicuntur, quia si curatur inter omnia metalla est preciosius, sic pilulæ istæ inter omnes preciosiores habentur.

Pilulæ diacastoreæ à castoreo dictæ sunt.
Pilulæ de cynoglossa, à cynoglossa herba.
Pilulæ de quinque generibus myrobalanorum, ab ipsis myrobalanis denominatæ sunt.

Pilulæ arteticæ. i. mēbrog, artos. n. græce latine mēbrū.
Pilulæ bichichiz deprissæ, & non rotundæ, & sunt lenitius contra tussim, tenentur enim sub lingua, & paulatim deglutuntur, & sunt in forma lupinorum.

Pilulæ foetidæ dictæ sunt, quia foetidos & corruptos humores educunt, vel quia aliqua foetida in eis ingrediuntur, ut puta castoreum, sagapenum, opoponacu, succus porrorum, cum quo conficiuntur.

Pilulæ coctiæ, id est capitales.
Pilulæ de hermodactylis ab ipsis denominantur.
Pilulæ affataret. i. capitales, quadrimeron. i. medicamē ex quatuor rebus.

Rosata nouella, à rosis dicta, nouella respectu veteris quæ recipiebat sulphur viuum.
Rubea trochiscata, rubea dicitur ab ipso colore. trochiscata à trochiscis qui ibi recipiuntur.

Requies dicitur ab effectu quem inducit, quia requiem somnum & quietem patientibus affert.

Rodozaccara. i. zuccarum rosatum à rhodon quod est rosa, & zaccara quod est zuccarum, inde rodozaccara. i. zuccarum rosatum.

Rodomel. i. mel rosatum, à rhodon quod est rosa, & mel id est rosatum mel.

Sotira, saluatrix interpretatur.
Sal sacerdotale dictum est, quia eo utebantur sacerdotes tempore Helix propheta.

Syrupus dicitur, à syr. quod est confectio, & ops, succus, inde syrupus. i. liquida confectio de succis.
Stomachico. i. confortatiuū stōi. Et diuidit, quia quoddam est stomachicon calidum, & quoddam frigidum.

Theriaca magna Ga. quia. G. est compositum. Dico quod non est verū salua pace Nicolai, quia Andromachus singularis medicus eam composuit. Et cū dicitur vltieris theriaca dr à trochiscis de thiro qui in ea reperiuntur. Dico quod non est verū, quia sunt aliz theriacæ quæ tñ non denoiantur à thiro, quia trochisci de thiro eas non ingrediuntur, vltieriaca dia: effaron & theriaca Diosco. & theriaca exercituali &c. vnde theriaca dr quasi medicina contra venenū, & dicitur domina medicinarum vt supra declarauit.

Theriaca dicitur effaron. i. de quatuor rebus.

Theriaca exercituali. i. pro conseruando exercituum contra corruptionem aeris & epidemiam.

Tryphera faracnica, tryphera dicitur quia hominem iuuem reddit, faracnica, quia à Saracenis inuenta est, & descripta est.

Tryphera magna dr quia fructū magnū cōfert mulieribus, & pprie matricibus earū, qñ dolorē matricis patitur, dando eis cum vino decoctionis artemisiæ.

Triphyllon. i. de folijs rutæ viridibus.

Triafandali dicitur a tribus generibus sandalorū, quæ ponuntur in eis.

Theodorico, dr à Deo datū, Emperison. i. bñ exptū.

Theodorico anacardinū, theodorico dr à Deo datū, Anacardinum ab anacardis, quia in eo reperiuntur.

Trochisci diarodon. trochisci. i. rotunda confectio, Diarodon id est de rosis.

Trochisci diari. i. de violis quæ in eis ingrediuntur.

Trochisci hedychoi sic dicti à compositionis colore.

Trochisci croci, a croco.

Trochisci scillitici, a scilla.

Trochisci thiri, a thiro serpente.

Trochisci diacoralli, a corallis.

Trochisci camphorati, a camphora dicti.

Reliquæ species trochiscorum Nicolai claræ sunt, & non indigent expositione.

Vomitus Nicolai. i. vomitū à Nicolao cōpositum.

Vnguentū marciaton, à Marciatone medico inuentū.

Vnguentū citrinū dr, quia in pomo citri decoquitur.

Vnguentum populeum, quia fit de oculis arboris quæ populus nominatur, & fit in tempore veris.

Vnguentū agrippe dr, eo quia rex Agrippa iudeorum utebatur eo.

Vnguentum, arigon. i. adiutorium.

Vnguentū caliston dialte. i. calefactorium, caliston. i. mollificatiuū. Dialte dicitur a duabus speciebus radicum euisei, vel alte quæ in eo ingrediuntur.

Vnguentū aureū, demē p excellētiā, quia sicut aurū p̄cio sum inter metalla, sic vnguentū istud inter cetera vnguenta.

Vnguentum laxatiuum, quia vñctio ex eo laxat, sicut medicina laxatiua.

Vnguentum fulsum, id est nigrum.

Vnguentum album, a cerua alba quæ ingreditur.

Vnguentum viride, dictum est a viridi colore eris quod in eo ingreditur.

Hieralogodion mēphitū. i. impedimentum, hiera. i. sacra, logos. i. sermo, mēphitum. i. impeditio. hæc hiera curat impedimentum sermonis & locutionis.

Hiera Ruffini ab autore quædam compositum.

Hiera Galeni ab ipso Galeno.

Hierapiera cōstātini, a Cōstantino medico sic dicta est.

Hierapiera abbatie, ab abbate de curia, quæ cōpositum.

Zingiber conditum. i. zingiber viride conditum.

Notādū est vltieris quod non est mirādū si hic nō sunt collecta oia electuaria, & pilulæ ac syrupi, trochisci, confectio nes & cetera plura quæ ponit Nicolaus, quia in aliquibus antidotarijs reperiunt, & in aliquibus pauciora sufficit ergo quod hic sunt famosiora, & vtiliora.

TERTIA PARTICULA DE dosibus & ponderibus, ac de eorum nominibus & differentiis &c.

RESTAT modo de dosibus & ponderibus, ac de eorum nominibus, & differentiis diligētissime pertractare sicut cōtem vsum modernorū, quia multa reperiuntur, quæ sunt antiqua & spernēda, quia non sunt in vfu.

Dosis

Si ergo aliquis doctus medicus examinaverit aromatiū inquirēdo quid sit dosis? Rñdeat sic. Dico q̄ dos ē limitata mēsurā vel pondus alicuius rei medicinalis simplicis, vel compositis, specieruz, aut herbag, semi, vel radicū, electuāriorum, pilularum, vnguentorum &c. Vel melius sic diffiniū. Dosis est limitata mēsurā vel quātitas simplicis vel compositis medicinz, solutivæ vel alterative, quæ de se apta nata est facere sufficientē opationē & non diminutā, neq̄ supflūā. & notanter dicit de se, q̄a rōne corporis vel humoris quandoq̄ pōt facere supflūā vel diminutā operationem.

Ana.

Quid intelligitur q̄n in receptis ponitur ana? Dico q̄ ana est dicitio græca, & tantum importat quātū æqualiter.

Quid est q̄ in antidotario Nicolai in aliquibus dispensationibus electuāriorū vel cōfectionū &c. dī medietas ei⁹ est li. ij. vel medietas eius est li. i. f. quāsi hoc intelligit? Dico q̄ reperitur duo antidotaria Nicolai. f. magnū, & dī Nicolau magnus, & parvū, & dī Nicolau parvus & istio vtrūq̄ cōtinet. Vñ nota vltierus q̄ in Nicolao magna sunt descriptiōes electuāriorū, vel cōfectionū, & aliorū. In Nicolao parvo sunt dimidiata in dosi & minora, & aliq̄ fm tertiā pte dispensata, & iō dī aliq̄n in Nicolao parvo medietas electuārii descripti in antidotario Nicolai maioris est lib. ij. Ex quo sequitur q̄ descriptio integra eiusdem electuārii in Nicolao maiori est lib. iij. et sic de alijs dicitur. & licet hæc rñsio cōtinet assignetur a multis, nisi tñ minime placeat, quia est sine ratione.

Nota ē q̄ in Nicolao maiori, multo plura antidota, & dīaria, pilule, & cōfectiones &c. ponunt, q̄ in Nicolao minori. Illa tñ quæ sunt in Nicolao minori, sunt etiam in Nicolao maiori, & fm maiori dosim, & non cōuerso.

pōdera.

Primo ergo quæritur quot sunt pondera vñsalia & nq̄mina eorum quæ aromatiari tenentur scire, & quibus mēdici & aromatiari quotidie vtuntur.

Dico q̄ pōdera vel mēsuræ q̄ in arte medicinali recipiunt, hæc sunt, q̄ subtili ingenio & solerti studio, ac summa ordinavim⁹ diligētia, ad opus aromatiarij, & doctrinā oīuz in arte medicinali studere volētū vt his pōderibus oēs medicinz simplices q̄ compositz, valeat ponderari.

Incipiamus itaq̄ a scrupulo, cuius hæc figura. J . affc dēdo vsq̄ ad librā q̄ ex. xij. J . integrat. Sed an videamus de granis ex quibus scrupuli, & drachma, & alia pōdera integrantur. Vñ si q̄rat, quare pōdera medicinalia sunt p̄ grana frumētū collecta, & mēsurata ab ipsis medicis? Dico q̄ iō factū est, ne forte pōdera artificialia interdū medicis & aromatiarij decipiātur, & iō tutius & securius suis fundamentū & stabilitatē hñe ex aliqua re naturali, sicut est tritici seu frumentū mensurando cū p̄fecto tritico oia pondera. f. scrupuli, drachmā, vñciā, librā, & consimilia, quia sic faciendo, si oia pondera artificialia ex plūbo, vel ex xre, vel ex alio metallo facta p̄teritis, vel si in aliquo deficerent, tunc possemus p̄ grana tritici, quæ sunt naturalia ipsa artificialia pondera mensurare, ac remouere, & de nouo fabricare, & æquare.

Nota ē q̄ grana tritici sunt fm diuersas pūncias maiora vel minora seu crassa vel minuta. Medici autē p̄ aromatiarij p̄ facit dīs pōderib⁹ debet eligere mediocrita et ex illi facit pōdera de plūbo, aut de stāno, vñ alio metallo. Si q̄rat quid est scrupulus, aut de quo scrupuli faciūt vñam drachmā? Dico ad propositū redūdo q̄ scrupulus ē tertia pars drachmæ, & est pondus. xx. granorū tritici. Quid est drachma? Dico q̄ tres scrupuli faciunt vñam drachmā, & sic ipsa drachma est pondus sexaginta granorum tritici, cuius drachmæ hæc est figura. J .

Quid est exagium? exagium est pōdus vñius. 3. cū dimidia & sic. x. granorū tritici, & dī ab ex q̄d ē sex, et gios. mēsurā, quia sex exagia faciunt & mensurant vñā vñciā. Quid est solidum. differt solo nomine ab exagio, quia tantum valet quantum exagium.

Quid est aureus. aureus etiā est pondus vñius drachmæ cum dimidia, & est idem cum exagio & solido.

Item sex exagia faciunt vñam vñciā.

Quot drachmæ faciunt vñā vñciā? Dico q̄. ix. drachmæ faciūt vñā vñciā, & hoc fm Salernitanos. aliter tñ faciunt Paduani doctores, quia faciūt vñā vñciā ex octo drachmis. Neapolitani vero faciunt vñā vñciā ex decz drachmis. Cōtinet tñ tenet q̄ vñcia constat ex. ix. drachmis. Vñcia autē sic figuratur. J . Et sic. J . paduana est minor. J . Salernitana, quia illa est ex. viij. drachmis, & ista est ex. ix. drachmis & J . q̄. est ex. ix. drachmis est minor illa quæ est ex. x. drachmis.

Quæritur ex quot granis constat. J . tenēdo igitur, vt cōtinet tenetur q̄. J . i. constat ex. ix. drachmis, & quelibet drachma constat ex sexaginta granis, & sequitur q̄. J . constat ex. ccccxl. granis.

Quid est libra, & ex quot vñcijs constat libra vñā? constat ex. xij. vñcijs. ex. viij. J . faciunt vñam libram.

Et si quærat quod grana faciunt vñam libram? Dico q̄. vi. m. ccccxxx. faciunt & integrant vñam libram.

Quid est sextarium medicinale? sextarium medicinale est pondus duarum librarum cum dimidia. vñde q̄n reperitur in receptis medicinale sextarium vini, vel olei, vel acetū, quod intrat in medicinā, intelligitur lib. ij. f .

Quid est cotylas? fm illic cotyla solo noie differt a sextario, quia est pondus lib. ij. f . sicut est sextarium.

Sed aliqui faciunt dīam inter cotylam & cotulam, quia cotula est pondus lib. ij. f . vt dictū est, sed cotyla est pondus nouem vñciarum.

Quid est obolus? est pondus medij scrupuli, vel fm alios est quinta pars vñius drachmæ.

Quid est kistell pondus vñius libræ cum dimidia. kirat est grana quatuor.

Quid est hemina? est pondus vñius lib. & vñciarū triuz.

Quid est calculus? est pondus duorum granorum cicieris & quarta pars oboli. vñde. iij. calculi faciunt vñam obolum, & duo oboli faciunt scrupulum.

Quid intelligitur p̄ grana, q̄n reperitur in receptis grana ij. vel grana. vt Dico q̄ intelligitur grana tritici. nisi aliter exponeretur per medicum dispensantem ipsam receptam. verbi gratia. si diceretur grana. v. hordei.

Quid intelligitur p̄ manipulū in receptis? intelligit quātū pōt manu capi. verbi gratia. dicendo. R . chamemile. M. i. intelligitur quantum potest manu capi.

Quid est pugillus? intelligitur quantum potest cum pugilo stricto capi.

Quid est faul? est pondus duorum sextariorum.

Quid est kirat? est pondus trium granorum.

Quid est ramichest? est pondus sex kirat.

Quid est carmesest? est pondus vñius grani hordei.

Quid est danichest? est pondus sex granorū hordei & f 3 alios est pondus trium granorum hordei.

Quid est sacrauris? est pondus vñius aurei cū dimidio.

Quid est anulafachest? est pondus consimili illi f 3 aliquos, sed ego non credo, quia aliter reperi.

Quid est arsinumest? est pondus. 3. f.

Quid est darchiminumest? est pondus. 3. f.

Quid est bacathest? est pondus nouem granorum.

Siliqua est pondus quatuor granorum hordei.

Quid est rasiq̄est? est pondus. 3. i. f.

Vtius.

Audi letando quid dicam verificando.

Collige tritice medicinz pondera granis.

Grana quater quinq̄, scrupuli pro pondere sume,

In drachma scrupulus ter surgit multiplicatus.

Si solidum quæris, tres drachmas dimidiabis.

Exagium solidum differt in nomine solo.

Aureus exagio, solidum quoq̄ parificatur.

Constat sex solidis, vel ter tribus vncia drachmis.
Vncia pars lib. duodena quis ambigit inde?
Si queris pondus quot habet sextarius vnus.
Librarum quinque pondus debet mediare.
Cotula sextario differt in nomine solo.
Continet heminas sextarius vt puta binas.
Vt fertur obolus semiferopolus esse probatur.
Cetera mensura non sunt tibi nomina curae.
Nam quia sunt ficta sordescuntque deridenda.
Non cris illusis, si tenes quod tenet vsus.

QUARTA PARTICULA DE modo conficiendi omnia necessaria in qualibet aromataria.

CONFICIENDVM est deceptis vt aromatarij sint bene docti, & experiti in officio confessionum & electuariorum, quot species sint ponende pro li. mellis vel zuccari, & quantitas cera pro libra olei in vnguentis. Et etiam dicendum est aliquod de syrups iulep, saccu cordialibus, & emplastris, consensibus, cerotarijs, & quare cera est ponenda, & de comixtione aquarum cum syrups, & de quantitate decoctionis in clysterijs.

Queritur quot species sunt ponende pro libra mellis. Dico quod in cuiuscunque electuarij de mellis compositione vel alterius liquidæ confessionis ex melle, regula est, p quacunque libra mellis ponant. 3. iij. species. sed aliqui ponunt interdum p quacunque libra mellis. 3. iij. spiritum, & hoc forte hinc veritate in laxatiuis, & tpe hiemali, quia in hieme ponuntur plures species quod in æstate.

Queritur quot species ponuntur pro libra zuccari in solida confessione. Dico quod in solida confessione de zuccaro ponunt. 3. vi. vel. viij. ad plus specierum p vna lib. zuccari, sed in confessionibus solidis cordialibus, sufficit. 3. 6. specierum pro vna lib. zuccari quia multitudo specierum destruit aliqui saporem confessionis, & gustus in firmi, vel et stomachum sani hominis nausat.

Nota quod sunt aliquæ confessiones zuccari in quibus ponitur. 3. iij. species vt diaphinicon & in diaphynode.

Queritur de syrups quantum mellis vel zuccari ponitur pro lib. aque vel decoctionis. Dico quod in compositione syrupsorum in quacunque lib. aque vel decoctionis, ponitur lib. mellis vel zuccari.

Queritur similiter de iulep quantum de zuccaro debet poni p quacunque lib. liquoris. Dico quod in compositione iulep in quacunque lib. liquoris. 3. viij. zucca. vel. 3. vi. & aliquando. 3. v. aliquando. 3. iij. fm quod magis dulce, aut minus dulce vult facere.

Ereperitur iulep longum. i. aquosum modice decoctionis, sed non diu durat. Aliud est iulep desum, & magis compactum, quia magis coctum, & tale diutius durat.

Queritur quot species debent poni in sacculis cordialibus qui sunt de sindone, de grana, vel de scarlato, ponitur cõiter. 3. i. vel. 3. i. f. ad plus. In exterius applicandis, vt emplastris & sacculis, semper herbæ limitant, et dosantur per manipulos.

Queritur quo sunt consensu rosarum, diaboraginatæ, vel violarum. Si velis bonam consensu facere, debes ponere lib. i. zuccari p dimidia li. rosarum vel aliorum florum pistado rosas rubeas electas cum zuccaro simul in mortario, vel violas, aut alios florum, deinde predicta consensu ad solut tenenda est diebus pluribus.

Queritur quot species debent poni in cerotarijs. Dico quod in cerotarijs mediocribus semper ponuntur. iij. vel. iij. 3. specierum & quodlibet cerotum si est magnum, debet esse. iij. 3. si mediocriter. 3. si paruum. i. 3.

Queritur quanta cera debet poni pro li. olei in vnguentis.

tis. Dico quod in compositione vnguentorum pro. 3. ij. olei ponitur communiter. 3. f. ceræ. vnde pro lib. i. olei ponuntur. 3. iij. ceræ.

De speciebus vel de pulueribus in vnguentis ponimus fm opportunitatem, vel fm quod volumus facere vnguentum durum vel molle.

Queritur de pulueribus quantum debemus dare de pulueribus in potu. de pulueribus absolute. 3. i. f. vel. 3. ij. & alij. 3. f. cum vino aut cum aliqua decoctione appropriata, vel cum aqua distillata, & plus & minus fm gratia, & virtute ægri, & fm quod puluis est solutius.

Siquis quereretur, quare syrups dantur cum aquis, vel cum decoctionibus simul commixtis. De syrups. dico quod non dantur cõiter sine aquis, vel sine decoctionibus appropriatis, quia syrups commixti cum aquis efficiuntur magis liquidi, & etiam melius penetrant ad membra, et pos sunt melius transglutini.

Sed nota vltius quod melius est ponere plus de syrups & minus de aqua, quod contrario, quia maiorem moram trahunt in stō & hepate, & sic melius digerunt materiā peccantem, quod si plus de aqua poneretur, quia cum multa aqua vel cum multa decoctione sunt liquidiores, & citius transeunt a stō, & ab hepate. vñ debemus tantam aquam ponere, quanta sufficiat ad transglutindū syrups.

Sed aduerte quod si volueris aliquem syrups iulepizare, vel clarificare, tunc debes ponere de aqua magis, et minus de syrups.

Nota quod longe melius operantur syrups turbidi. i. non clarificati quod iulepizati, sed aliquando ad complacentiam ægrotum. vt syrups pulchriores appareant, necesse est eos clarificare & iulepizare.

Nota vltius quod de syrups fm communē practica exhibemus. 3. i. f. tantum de aquis vel ad plus. 3. ij. de aquis vel loco aquarum decoctionis simul commixtudo cum syrups.

Queritur de clysterijs, quanta quantitas decoctionis debet administrari, & quanta quantitas olei, & quantitas casæ vel hieræpicæ, vel benedictæ, & aliorum electuariorum. Dico de mensura decoctionis administrande in clysterijs est quantitas vnus lib. cum dimidia. f. xvij. 3. & salis. 3. i. & hieræpicæ, & benedictæ fm opportunitatem, & ætatem ac virtutē, quia aliqui ponimus. 3. i. aliqui. 3. f. & c. Et hoc totum intelligebimus magis & minus, & fm ætatem & complexionē, quia in viris & mulieribus fortis complexionis & predicta quantitas decoctionis salis, & olei, & aliorum est conueniens quantitas. sed pueris & debilibus, ac delicatis debet esse minor quantitas. f. subdupla. quia medietas sufficit in infantibus vero sufficit quantitas vnus cyathus in clysterijs eorum & c. Et tota sunt fm prudentiā & discretione peritissimorum doctores medicos, ga sola discretio facit medicum. scdo colliget Auer.

QVINTA PARTICULA DE colligendis herbis: floribus: seminibus: & radicibus &c.

SI QVAERATUR quo tempore sunt colligendi ab aromatarijs flores herbarum, semina ac radices, & vbi sunt excidendi, & quo tempore sunt aquæ distillandæ. Dico quod in vers. ii. in mense aprilis & maij, sunt primo herbæ, secundo flores colligendi.

Semina vero sunt colligenda in æstate. f. iunij mense vel iulij, quia tunc sunt completa.

Radices vero in autumno sunt colligendæ, quia tunc folia & semina ceciderunt, vel sunt exicata, & tunc tota virtus herbarum est reposita in radicibus.

Dico vltius q̄ herbæ sunt exiccandæ ad vmbra.

Semina vero ad lentum solem.

De radicibus vero distingues quia quedam sunt ad solem exiccandæ sicut sunt radices magnæ valde crassæ: quæ dantur substantiæ, vt radix brionis, reupon. aristoteli. mandrag. & sic de cõsimilibus. Sed radix ireos petroselin. apij. fenici. caryophyl. asariet. cõsimiliu: quæ sunt rarioris substantiæ, debent ad vmbra exiccari: & oia p̄dicta. s. herbæ, flores, semi. & radices, nunq̄ sunt apponenda, nisi sint debito modo, & congruo tẽpore exiccata aliquo putrefecerit.

Et cauendum est ne reponatur ad fumum, vel ad solem, aut in loco humido, vel puluerulentot quoniam putrefcerent, & virtutem amitterent, debentq̄ conservari dictæ herbæ in sacculis de lino. Semina vero ac flores, et radices, in scutulis, & omnes seorsum & sigillatim de per se conserventur.

Alia doctrina.

Notandum est vltius s̄m doctrinam Rainaldi de villa noua in quodam suo lib. de simplicibus q̄ ad hoc, vt ipse herbæ ac flores, radices, & semina haerent singularem virtutem & proprietatem ad morbos sunt colligenda s̄m diuersa signa zodiaci. Quædam. n. sunt mobilia. s. quatuor, vt aries: cancer. libra. capricornus. & in istis signis mobilibus colligendæ sunt herbæ: succi, semina: ac radices laxatiuæ: quia felicius & citius operabuntur: verbi gratia.

De herbis: vt mezerion. fenic. laureola.

De seminibus, vt semen carthami, semen laureolæ.

De succis, vt scamonea, succus ireos, & cucumeris syluestris.

De radicibus, vt turbiti, efula, reubarbarum: & cõsimilia.

Quedam vero alia signa. s. alia quatuor, sunt stabilia seu fixa. s. taurus, leo, scorpio, et aquarius. Et in istis signis sunt colligendæ herbæ, succi, radices, & semina stiptica & constrictiua: quia sic melius operabuntur contra fluxum, & contra dynteriam & vomitum. v.g.

De herbis: vt plantago, myrtus, filices.

De succis: vt succus citoniorum, acatiz, succus myrtulorum.

De radicibus, vt radices silicium.

De seminibus stipticis, coriandrum, semen myrti, & semen rosæ, & c.

De fructibus: vt sorbgitonias, granata: pyra: mespila, fuma, mach, galla.

Quedam vero alia signa zodiaci. s. reliqua quatuor sunt mediocria. s. neq̄ stabilia, neq̄ mobilia: sed media. s. virgo, sagittarius, gemini, & pisces, in quibus colligendæ sunt herbæ, radices, semina, quæ nec sunt solutiua nec stiptica: vt feniculum, apium, abrotanũ, artemisia, menta, & eorum semina.

Alia doctrina. De conditionibus in medicinarum collectione considerandis.

Et quia doctrina est nimis speculatiua p̄ aromataris: ideo dimittat peritissimis doctoribus medicis qui tenent habere notitiam astrolochia, alioqui male curabitur xgros: oportet quod colligantur in tempore sereno & claro non ventoso: & oportet q̄ non colligantur nisi in fine bonitatis & maturitatis earũ in suo tempore: non quando sunt vetustæ & consumptæ p̄ aliquam infirmitatem earum.

Et herbæ quæ colliguntur in terris montuosis duris, sunt fortioris virtutis, q̄ quæ colliguntur in vallibus & terra pingui, & in viridarijs, & hortis.

Et oportet q̄ ellgas ex herbis quæ sunt plus ramosæ, et q̄ sunt cõpletæ cum seminibus suis, sicut debent esse sicut steechas, mentastrum, mesir. i. dictamus, & asach. i. tribulus marinus: & hyssopus, & similia.

Et flores oportet colligi anteq̄ cadant, vt flores alcânæ. tormentillæ, violas, sambuci. i. hyfemini, & similia. Sed tempus colligendi fructus, est quando sunt boni: maturi, sicut vux & ficus, dactyli, pyra, poma. pruna, & similia.

Et semina oportet colligi q̄ incipiunt exicari: et cadere, & anteq̄ cadat super ea aqua quæ illa destruat.

Et tempus colligendi radices, & ramulos, & cortices, est q̄ incipiunt cadere folia eorum, oportet q̄ succi platurũ ex folijs & ramis earum exprimatur, dum sunt adhuc turgescit: sicut memitis, & gasir, & temperuiua: succi hypocythidos & absinthij, & similia. Et oportet q̄ vulnere planta seu arbor, q̄n volueris accipere lac eius, vel lachrimam, donec planta viget adhuc in terra, & non postq̄ est euulsa, sicut cum volueris facere opium, euphorbium, & similia.

Generaliter scire debes q̄ radices, & folia, et rami, debent exicari postq̄ sint abluta cum aqua, & terra tẽpore sordibus earum: & q̄ siccantur in loco vmbre vbi non sit humiditas: & oportet q̄ reponas flores herbarum medicinaliũ in caplis de ligno. Et similitur herbæ stipticæ & radices. Semina vero seruent in sacculis ex corio ad meliorem conseruationem s̄m Diosco.

Alia doctrina.

Quia præfata doctrina pro aromataris, & præcipue rudibus, est qualiter confusa. Ideo si quis interrogaret in quibus mensibus particulariter & sigillatim sunt colligendæ herbæ: flores: semina, et radices. Respondeo q̄ in mense Martij. Quia à medietate ipsius, principium est veris: & terra incipit germinare, & vestire se herbis & floribus: quæ sunt nuda in hieme, propter ventos, nives, & frigora.

Collige ergo prædicto mense violas, & fac de eis trochiscos. i. de violis: & syrupum violatum, & oleum violatum, & si poteris ex eis succi facere, conserua ipsum, & potes etiam violas distillare: & aquam vsui conseruare. Exiccabis etiam ex eis ad vmbra eodem tempore, & reserua eas.

Collige eodem mense fumum terræ, & fac ex eo syrupum maiorem, & minorem: & ex eo succum extrahe, & reserua, licet etiã possis in principio Aprilis omnia prædicta ex fumo terræ facere. Itẽ in isto mense incipit colligi malix, vsq̄ ad finem mensis Aprilis. collige scillam s̄m artem, & fac acetum scilliticum, & hoc de scilla, & oxymel scilliticum.

De mense Aprilis.

Collige euphragiam, & distilla eam, & etiam siccam reserua, quia pro oculis optima est.

Collige flores boraginis & buglossæ, & fac conseruas ex eis, & deficca ex eis, & reserua, & distilla, & fac aqua boraginis & buglossæ.

Collige oculos populi, & fac vnguentum populeon, q̄ est optimum ad somnum prouocandum in febribus & in phrenesi.

Collige mêtam, maioranam, citrariam, iuam maiorem, asparagos, & reserua.

Collige flores, & fac oleum trinum.

Collige melilotum, & fac emplastrum de meliloto.

Collige flores rorismarini, et fac dianthos, et conserua cũ zucaror: & eis sicca, & vsui reserua, & fac oleum ex eis si volueris.

Collige et scolopendriam, betonicam, et capillos veneris & distilla ex eis, et etiam deficca, & reserua.

Collige etiam cheyri. i. violas citrinas, et fac ex eis oleum quod dicitur, oleum de cheyri.

Collige bursam pastoris, & distilla, & exicca ex ea, et collige cretanos, & distilla.

De mense Maij. Collige rosas rubeas, & distilla ipsas rectas, & fac aquam rosatam, & purifica ad solẽ, & extrahe

Mef.

Pp

succum

succum eius, & vsui referua, & fac ex eis confersu rosatæ: & ruddacará. i. zucarum rosatum, rodumel, oleum rosatum bonum fm̄ artem.

Pro quo nota q̄ dupliciter potest fieri oleum rosatum. Primo ex rosis incompleis, & ex oleo omphacino, et tale oleum est magis stipticum, & confortatiu, & frigidum. Secundo potest fieri oleum rosatum ex oleo oliuaru maturarum, & tale oleum est magis anodinum, & doloris sedatiu, & non est adeo frigidum sicut primum. et exicca ex eis, & vsui referua: & referua etiam botros eaze. i. ipsas rosiculas incompleas ante apertionem, q̄a sunt stiptiores, & cordialiores, & facietiam ex eis trochiscos diarhodon.

Collige etiam eodem mense papauer album, et rubru, & nigrum, & vsui referua, & fac opium eodem mense, & fac hypocythidem.

Collige chamemilam & fac eius oleum, & sicca flores eius, & referua.

Collige etiam flores geniste, & fac ex eis mel genistatu, bonum pro scrophulis, & fac etiam ex eis aquam distilla tam pro arenulis.

Collige flores malux, & fac ex eis mel maluatum bonum pro asthma & tussi.

Collige anethum & fac oleum, & collige capita hyoscyami & sicca.

Collige semen burse pastoris, & referua.

Collige saluiá, & distilla, et desicca ex ea, et vsui referua.

Collige et hermodactylos fm̄ quosdam, sed ego puto q̄ melius colligantur mense Augusti. Et collige gummi hederæ &c. colligitur etiam manna in isto mense, tam in oriente, quam in Calabria: quia tunc ros ille preciosus de celo cadit.

De mense Iunii. Collige omnes herbas seruandas vt cedron, origanum, pulegium, storchadem, polium, celticá, abrotanum, absinthium, prasium, fer marubium, eupatorium, hypericon, chamædryn, chamæpityn, saturicá, rosmarinum, centauream maiorem & minorem, artemisiā, agrimoniam, pentaphyllum, millifolium, betoniam, thymum, epithymum, hyssopum, & omnes alias herbas vsuales, quarum neq̄ semina neq̄ radices sunt in vsu.

Collige et balaustias & referua. Fit et aloë in sine huius mensis ex succis herbæ zambang, fit et succus liquiritiæ ex radicibus eius, & vsui referuatur. sed radices eius mense Augusti colliguntur, excicantur, & referuantur.

Collige ciminu, anisum. In isto et mense colligitur thus, vernix, ammoniacum, opopanaxum: sed aliqui dicunt q̄ colligunt de mense Maij. In isto et mense fit scamonea: & est succus inspissatus cuiusdā speciei volubilis, vel cuiusdam speciei tithymalli.

De mense Iulij. Collige semen laureolæ, & fac electuarium ex lacte anabulæ.

Collige fucum cucumeris agrestis, & referua, & fac inde pilulas ad hypodispim.

Collige coriandrum: semen foenugreci, semen geniste, semen staphisagrie, semen macedonici, semē petroselinii, apij, rutæ: semen hyoscyami, grana solis, semen sinapis, vruice: cruce, semen arnoglossi. i. plantaginis. Semina q̄ tuor minora frigida. f. scarolæ, endiuicæ, lactuicæ, & portulacæ, & semina quatuor maiora frigida. f. anguriz, citrulli, melonis, & cucurbitæ.

Collige et semen leuistici, & semen cicutæ, & pastinacæ syluestriæ, cartilicæ: ac etiam in fine huius mensis ex succo prunellorum syluestrium, & ad solem desicca.

Collige etiam antheram, in fine prædicti mensis, vel i fine Augusti.

Collige et seselium. i. semen sileris montanis: & semē nasturci, & pigani. i. semen rutæ.

Mense Augusti. Collige radices faxifragiæ: et radices li-

quiritiæ, radices acori, & radices cyperi, galangæ, radices mandragoræ, radices brioniarum: radices brusci: radices eupon. casie lignæ, radices pyrethri.

Collige radices dictami, & tormentillæ, & radices fabæ inuarse. i. solatri maioris.

Collige radices gentianæ, radices esule, & aristolochie longæ & rotundæ, & radices cucumæ, & collige radices enule, radices trium consolidarum, radices fusi. i. valerianæ: radices meu. & radices caryophyllatæ, radices suchaghe, & hedeguar, radices apij, petroselinii, fœniculi, brusci, asparagi, iireos &c.

Collige et in isto mense semē: & radices peoniæ, in isto etiam mense fit viscus, & fit etiam terebinthina de granis viridibus.

Mense Septembris. Collige agnum castum. i. eius semē & radices capparorum, ac vtriusq̄ hellebori albi scilicet & nigri.

Collige radices paucedani.

Collige linguam ceruinam. i. scolopendriam. Et collige citrachæcapillos veneris.

Collige et flores, & semen fœniculi, & exicca, quia tunc perfectum est semen eius.

Mense Octobris. Collige phylipendulam centaureæ, absinthium & cyclamen.

Mense Nouembris. Collige linguam cedri: & fm̄ aliquos collige esulam & mezerion.

Mense Decembris. Collige baccas lauri, & fac oleum laurinum, & oleū de lentisco, & collige fructus iuniperi, & poma mandra.

Mense Ianuarij. Collige fructus brusci, et radices eryngiorum, & confice eas, cortices citri: confice, & ferua.

Mense Februarij. Collige cimbalarias, hepaticas, pulmonarias. Et incipe colligere violas vsq̄ ad mensem Martij inclusive vt supra dixi.

Nota vltius q̄ oēs aque distillatæ quæ fiunt ex herbis debent fieri vere. f. a medicatæ Martij vsq̄ ad totum mensem Maij inclusive, & postquam factæ fuerint debent stare ad solem saltem diebus. xv. vt purificentur a fumo.

Sed si vis vt nullo modo sapiant de fumo distilla eas i duplici vase. f. ponendo alembicum in balneo marie.

Si cupitis rudes aromatarij esse docti de infinitis fere præparationibus multarum simplicium medicinarum, mineralium, & non mineralium, vsualium & non vsualium, vt puta de ablutionibus, combustionibus, assationibus, purificationibus, præparationibus specierum salis: & decoctionibus: & extractionibus succorum, et quasi de infinitis liberis huiusmodi recurrant ad librum Seruitoris: qui rebus est eis valde necessarius: vnde saepe studet & legant in eo cum bona intelligentia: quia in eo infinita reperiuntur ex quibus non solum vtilitatem: sed honorē cum gloria reportabunt.

SEXTA PARTICVLA DE conseruatione medicinarum simplicium & compositarum.

Non discurrendum est: breuiter loquendum de conseruatione tam simplicium q̄ compositarum medicinarum, & licet Serap. in capitu. xxxij. antidotarij sui ponat stabilitatem: & tempus duratiōis quā rūdā medicinarum compositione de simplicibus tamē nullam fecit mentionem. Ego itaq̄ decreui ad clariorem aromatariorum noticiam. Primo vniuersalem quandā doctrinam hic tradere in perdurationem & conseruationē medicinarum tam simplicium q̄ compositarum: Deinde specialem doctrinā faciā de prædictis, quia

quia particulariter quoddam earum tantum, sed compendio notificando, ut saltem ex hac doctrina instruantur aromatarij medicinas veteres, ac resolutas abdicere, ut docti medici & sanctissimi doctores ex hac fideitate aromatariorum utilitatem consequi valeant & honorem.

In primis igitur debet quilibet aromatarius sibi locum aptum eligere, in quo apothecam aptissimam ad res medicinas conservandas tenere valeat ita, quod sit a ventis & a sole defensa, & quod non sit humida, nec fumosa, aut puluerulenta; praedicata omnia habet tam simplices quam compositas medicinas corrumpere, aut alterare.

Indiciamus ergo cum de gratia a floribus, herbis, seminibus, & radicibus. Pro quo notandum est, quod quanto aliqua res simplex fuerit, & rarioris substantiae, tanto minus in tempore conservatur, quia est magis apta resolutioni, ut a contrariis alterantibus resoluatur, & precipue si longo tempore teneatur. Quia secundum Philosophum tempus est causa corruptionis omnium. quia omnia senescunt in tempore; & quia flores herbarum sunt rarioris, et subtilioris substantiae quam herbarum, minoris tempore conservantur: & ideo vix ad annum conservantur, & non ultra, quia in capite anni renovari debent abiciendo veteres et reponendo novos, excidendo eos prius ad umbram: ut sunt viole, rose, flores boraginis, & buglossae, & melilotis flores anthos, id est torilmarini. Consimiliter herbae, licet possint magis conservari quam flores, tutius tamen est, ut singulis annis renoventur.

De seminibus vero dico vix ad duos annos conservantur, propter minuta semina frigida, quae debent quolibet anno renovari, & similiter ex fructibus pineae, & sicci renouentur de anno in annum, & amygdalae cum auellanis, prunis, ficibus, sebesten, & dactylis.

De radicibus distinguendum est, quoniam quaedam sunt subtiles & rari substantiae: ut radices valerianae & petroselinis, apij, caryophyllatae, baccerae, saxifragiae, dictami, tormenitillae, hermodactylorum & consimilium, & ista modo quolibet anno renovantur. Aliae sunt crassae & densae substantiae, ut reuponticis, & radices brionis, paucedani, meu, aristolochiae, & istae conservantur per duos & tres annos.

DE CONSERVATIONE & perduratione solutiuorum simplicium secundum ordinem Mesue.

Et primo de Aloe.

IERGO quærat, quanto tempore durat aloe. Dico quod potest conservari vix ad .x. annos, & caue ne in loco humido teneatur nec in loco ventoso, neque ad solē, nec ad fumum, nec prope ignem: quia virtus eius resoluatur. Nota vltimus quod aloe potest simpliciter & adulterari, unde pro hoc lege Mesue in capitulo primo de alois & ibi reperies conditiones veri alois et adulterati. Dosis eius est ab auf. f. vix ad .3. iij. Et infusio ab auf. i. vix ad .3. iij. Quid autem sit aloe, & quomodo fiat, & ex qua herba, & in qua puniendi sunt est sufficienter superius in prima particula, cum de ligno alois mentio facta fuit.

De myrobalanis.

Dico quod myrobalanorum quinque sunt species: & secundum aliquorum ab una eadem arbore producuntur. In diversis tamen temporibus, unde citrini durant duobus annis. Emblici vero & bellirici, vii. annis conservant. Chebuli, iij. annis. Sed chebuli conditi, x. annis. Indi, vii. annis. unde citrini minori tempore omnibus conservantur, quia rarioris sunt substantiae, & ex primo germine producti.

Et omnes qui sumunt myrobalanos, timeant boream superuenientem, & non comedant pisces.

Potio citrinorum est a .3. iij. vix ad .v. Et infusorum a .3. v. vix ad .xx.

Et potio chebulorum tritorum est a .3. iij. vix ad .iiij. Et infusorum a .3. iij. vix ad .xxx.

Potio indorum est sicut chebulorum.

Potio vero emblicorum tritorum est ab auf. i. vix ad iij. Et infusorum ab auf. iij. vix ad auf. vi.

De Reubarbaro.

Dico quod reubarbarum quoniam est de cunctis, non adulteratur, neque exanimatur per annos. iij. conservatur. Preservatur autem a putrefactione, si superliniatur cum cera liquefacta, solum cum modica terebinthina, aut cum cera sola, aut si sepeliatur in melle rabarget, aut si sepeliatur in uiviuari melleo, aut cum semine psyllij. Nota quod reubarbarum potest adulterari: unde lege Mesue in capitulo de reubarbaro, & ibi discas cognoscere verum reubarbarum a falso.

Potio eius infusi in coctis a .3. iij. f. vix ad .x. Et potio contriti est .3. i. vix ad .iiij.

De Castafistula.

Dico quod castafistula conservatur per annum, et in loco humido, non tamen excessive. Melior autem castafistula est illa quæ est nigra in pondere, et pinguis in substantia aculeis, & alga in colore, & crassa in cannulis, ac dulcis in sapore.

Nota tamen quod aliquantulum legit stomachum, & movet in ventre tormione.

De Tamarindis.

Dico quod tamarindi sunt dactyli acetosi, & sunt ex fructibus palmarum sylvestrium, & sunt ex medicinis nobilibus, non excedentes in operatione: & conservantur per annos. iij. Et cavendum est ne aqua aut alia res molliis & humida cadat super eos quia putrescerent. Modus autem conservandi eos est, ut eos bene strictos & calcatos in vase vitreo bene obturato reponas in loco recentis: & siccupum vas teneas. potio enim eorum est ab vne. ij. vix ad .v.

De Manna.

Manna est ros de celo cadens super quasdam plantas, cuius materia est vapor qui eleuat cum accidit digestio et maturatio in aere, qui est equalis & secundus in levis aspectibus. unde aliqui cadit super lapides & aliqui super arbores: & cum cadit super arbores suscipit proprietatem & virtutem ranorum plantarum, ac foliorum, & florum super quos cadit. Durat autem & conservatur per annum, sed obturato vase. Fumus autem pulvis & pluvia ac omnis humiditas destruit eam. Falsificatores autem adulterant eam. unde lege Mesue. & aliqui sit manna adulterata ex quercu ad bissimum & amylo sit. Dosis eius a .3. vi. vix ad .xv.

De Aqua lactis.

Dico quod aqua lactis est materia in fusionem: & debet esse recens, boni saporis & odoris, & non diu teneatur, quia cito corrumpitur. Et sit ex lacte iunueni caprarum & nigrarum recentem fortari, & boni pascui, bonarii herbarum, post hoc est aqua lactis ex lacte ovium, sed caprarum est melior, & efficacior. Dosis eius est ab .3. iij. vix ad .3. vi.

De Rosa.

Dico quod rosa est duarum specierum, scilicet alba & rubra. unde alba est magis frigida, & magis stipulca quam rubra. Rosa vero rubra est nobilior albacus succus durus est recens, est aliquid solutivus. Et est eius succus calidus in primo gradu propter exclusionem eius ad reterrefrui, & rose ru. excicat prout magis stipulce recentis, et rose ru. incompletæ sunt magis frigida & magis stipulce quam completæ, & semen earum est adhuc fortius in frigida tate & stipulce. Conservantur autem rose vix ad annum, & similis succus earum vix ad annum, sed ut melius Mesue.

Pp ij a putrefactione

à putrefactione reſeruetur parum olei fundendum eſt ſup eo in phiala vel in vaſe in quo reponitur, deinde obturſi obturatione vltima ne exhalat virtus eius.

Potio ſucci roſarum eſt ab .3. i. vſq. ad .ij. cum zucca. Et potio ſyrupi facti cum ſucco earum eſt ab vnc. ij. vſq. ad .v.

De Violis.

Dico q. violæ ſunt medicina temperata conueniens, et eſt ex primis floribus veris, & debent colligi de menſe februario, quando nō inuenitur calor, aut pluuia diſſoluēs & diſſipans virtutem eius, Frigida eſt & humida in primo gradu, quæ vero eſt ſicca eſt minus frigida, & minus humida. Succus eius eſt lenitiuus nature. Conſeruatur autem ſicut ſuccus roſæ, per annum, & ſimiliter violæ ſiccæ conſeruantur vſq. ad annum et non vltra, in capite vero anni renouari debent, abſciſcendo antiquas, reponendo nouas, & potio earum eſt ab vnc. ij. vſq. ad .ij. & conſecti earum ab vnc. i. f. vſq. ad .ij. & iulep earum ab vnc. ij. vſq. ad .vi.

De Abſinthio.

Dico q. melius abſinthium eſt roſanum, et præcipue q. d. remotum ab odore, & à præſentia maris, quia vapor maris reſoluit virtutem quæ eſt in ſuperficie foliorum eius. Eſt autem abſinthium cali. in primo gradu, & ſiccū in ſecundo. Conſeruatur autem per annum. Colligi autem debet de menſe aprilis, de mane ante ortum ſolis, & non in meridie dum ſol reuerberat ipſum, quia tunc à calore ſolis virtus ſuperficie foliorum eius aliquatiter eſt reſoluta. Doſis ei⁹ decocti aut iuſi potio eſt à .3. v. vſq. ad .vij. Et pulueris eius à .3. ij. vſq. ad .ij.

De Stoeceade.

Dico q. vilius & melius eſt ſtoceas arabicum, & meliores ſunt flores. Calidum eſt in primo. ſiccum in ſecundo gradu, & conſeruatur per annum aut. ij. ad plus decoctionis eius. potio eſt à .3. v. vſq. ad .vij.

De Fumoterræ.

Dico q. fumus terræ eſt ex medicinis benediſſus, cuius abūdantia minuit eius præcioſitatem, & eſt ſolutius nature. Melior eſt cuius herba eſt viridis, & cuius ſolia ſunt plana & tenera, cuius ſtos eſt ſubiſolaceus. Criſpus vero non eſt bonus. Collectionis tēpus melius eſt in principio veris. eius vero ſemen in fine veris colligitur. De complexionis vero eius aliqui dicunt q. eſt frigide complexionis in primo, ſed ſm veritatem declinat ad latus caliditatis, & licet caliditas ſit in eo minor frigiditytate, tamen eſt in ſuperficie dominans, & eſt ſiccus in ſecundo, & ſemen eius calidum. Inter omnia ſimplicia mundi non reperitur ei par in mundificando ſanguinem, et præcipue ſi ſuccus eius bibitus fuerit calidus cum zuccaro, vel comiſtus cum aqua lactis. Succus ipſius potio eſt ab vnc. f. vſq. ad .ij. Et decoctionis eius ab .3. x. vſq. ad .xv. Et pulueris eius à .3. ij. vſq. ad .v.

De Eupatorio.

Dico q. eupatoriū ſm Salernitanos eſt ſaluia ſylueſtris ſm Sera. eſt canaparia, nō quidem illa ex qua fit canapa ad modum lini, ſed ideo canaparia dicitur, quia ad illius ſimilitudinem producit ſolia, ſecundū vero quæ eſt herba longitudinis cubiti, amaritudinis multæ, ſolia eius ſunt ſicci ſolia centaureæ minoris viridia, ſed ſunt aſpera & incifa &c. Colligitur in fine veris, & eſt melior operatio ſucci eius & etiam in vere. Cali. eſt in primo, ſiccum in ſecundo. Conſeruatur autem per annum tam herba q. ſuccus eius.

Decoctionis eius potio eſt ab .3. iij. vſq. ad .vi. & pulueris eius à .3. ij. vſq. ad .ij. Et loco eius poniſ defectu ipſius abſinthij, & aſari, ana medium ponderis ipſius.

De Epithymo.

Dico q. epithymum dicitur quaſi ſupra thymum nactens. Eſt enim ex herbis ſuperexcreſcentibus alijs plāis

& quaſi eſt ſimilis culcutæ, & aliquando excreſcit ſuper halacæ, & aliquando ſuper ſpecies origani, & eſt duplex hortenſe, & ſyrum, eſt complexionis cali. & ſic. in ſecundo, licet Gale. ponat ipſum cali. in tertio. Conſeruatur autem per annum & non vltra. Potio eius in decoctione eſt à drach. v. vſq. ad .xi. Et pulueris eius à drach. iij. vſq. ad .vij. Ille autem qui ſumit, vitet acceptionem eius in æſtate.

De Hyſſopo q. d. vocatur haſce.

Dico q. quidam dicit q. eſt hyſſopus hortenſis. Alij dicunt q. eſt vna ex ſpeciebus origani, cali. complexionis & ſic. in ſecundo gradu, & conſeruatur per annum. Doſis eius decoctionis eſt à .3. v. vſq. ad .x. Et pulueris eius à .3. ij. vſq. ad .iij.

De Hyſſopo montano.

Dico q. hyſſopus eſt duorum modorum. ſ. hortenſis & montanus, durat & conſeruatur per annum. decoctionis eius potio eſt à .3. vi. vſq. ad .x. Et pulueris eius à .3. ij. vſq. ad .vij.

De Prunis.

Dico q. prunorum quedam dantur ad alterandum, & quedam ad ſoluendum. vnde alba & citrina ad opus medicinx non valent. Et ex eis ſunt muza. i. medij ſaporis inter acrem & dulcem. Et hæc dantur magis ad alterandum ſanguinem, & choleram, & ca. humores. Et ſunt ex eis dulcia, & hæc dantur magis ad ſoluendum, ſed vtraq. tam muza q. dulcia alterant, ſed muza magis, & vtraq. ſolutionem leniem faciunt, ſed plus & minus, quia muza minus, & dulcia magis, & humida plus lubricant quàm ſicca. Damascena vero & armena in omnibus illis ſunt fortiora, dulcia ſunt ſere temperata inter caliditatem et frigiditatem, ſed magis declinant ad frigiditatem, et ſunt humida in ſecundo. Muza vero ſunt frigida in principio ſecundi, & omnia ſunt refrigeratiua, nocent ſtomacho, & ſunt pauci nutrimenti. Conſeruantur autem per annum. Potio aquæ, id eſt decoctionis earum eſt circiter li. i. cum zuccaro.

De Pſyllio.

Dico q. pſyllum eſt de alternantibus & ſacientibus ſolutionem, & eſt triplex, album, ſubnigrum, & purpureū, melius autem eſt illud quod eſt craſſum, completum, graue, ita q. ſubmergitur in aqua, habet autem pſyllum complexionem diuerſam in duabus ſubſtantijs eius, quæ ſeparari poſſunt, quia in cortice exteriori eſt frigidi, & humidæ complexionis in ſecundo gradu, ſm Dioſcor. ſubſtantia enim eius medullaris eſt ca. & ſic. in quarto gradu, & acuta vehementer, rubificans, rubificatiua, & incifua. Cōſeruatur autem ab vno anno vſq. ad duos. potio ipſius eſt à drac. i. vſq. ad .ij. Timeat autem ipſum habens debilitatem viſcerum.

Nota q. in prædicto ca. de pſyllio v. eſſe diſcordia inter Ruſſum & Dioſcor. de complexionis pſyllij, quia dicitur à Meſ. q. ſubſtantia exterior extenſa ſuper corticem eſt ex multum inſurgitantibus, et dicit Ruſſus q. eſt frigida & hu. in tertio, & exceſſit, et dicit Dioſcor. q. eſt in ſecundo, illud eſt verius. Inquit. n. Hip. in epidemijis, q. nō leuatur res frigida iuncta cum humiditate ſupra ſedm gradum, & dicit Gal. q. humida res non tranſgreditur metā vſq. ad quam poteſt regimen hominis extendi. propter q. non inuenimus humidum, eſſe cauſam doloris inquantum humidum, ſed inquantum poteſt eſſe cum materia in quantitate ſua, mouetur ad continui ſolutionem &c.

De Capillo veneris.

Dico q. capillus veneris qui alijs nominibus dicitur, riantrum putei vel capillus fontium, vel capillus hominis nemoralis, vel capillus porcini, ponitur temperate complexionis à Gal. & vix conſeruatur per annum, q. eſt ſubtilis & rare ſubſtantiæ. Potio decoctionis eorum quæ quæritur per ipſos ſolutio per ventrem eſt circiter lib. i.

De aſſaro.

Dico qd assarum est radix herbe aromaticę quę assara baccara dicitur, & est ca. & sic. in tertio gradu, licet Diosc. dicat verius, quia est ca. in secundo, & sic. in tertio, & est magis prouocatiuum, & subtilitatum, & aperitiuum opilationum qd solutiuum. Conseruatur autem per annu. Dosis eius in infusionis est ab au. ij. vsq ad ad. iiii. Et pulueris eius ad. 3. i. vsq ad au. ij.

De Gallo.

Dico qd gallorum dectio fumiatur ad quatuor conditio nibus. Primo ad colore, quia Russus est melior alijs, Secundo ab xitate, qd tñto antiquior tñto melior. Tertio a motu, quia ille qui est vdociore est melior & calidior. Quarto a coitu, quia si sit fortis in coitu dimicando, quia si fortiter dimicat, fortiter coit, potio eius iussu galli est circiter lib. ij.

De Volubili.

Dico qd volubilis est plurium specierum secundū Mes. sed magna magis pualet omnibus, nisi qd aperitorificia venarum, & educit sanguinem, & multum extenuat: quia felicit ex vltima specie volubilis. f. ex quarta specie volubilis sit scamonea. f. ex lacte eius coagulato, & est perniciof. lege Mes. inter predictas species habens folia citrul li: cuius flos est sicut ampullę adhaerentes adinuicē, & vocatur lupulus, est valde mudiſicatiuum sanguinis, magna vero facit flores albos strictos in principio, et latos in fine ad modum tubę & habet lac. Potio decoctionis magnę est circiter vnc. iiii. Et infusio eius in aqua casei est circiter vnc. iiii. lupuli vero infusionis in aqua casei potio est circiter lib. l.

De Scamonea.

Dico qd scamonea est solutiuum magnū quia solutiuum solutiuum, quia est solutiuum antonomasice. p. excellētiā, & est generalius super omnia solutia. Est autem ex succo eiusdem speciei volubilis cuius folia sunt in modum sagitte alate. Nascit autē in Antiochia & Armenia, & Corasceni, et in pibus Arabię, & Turchię, sed Antiochena preualet alijs, vnde lege Mes. quia ibi omnia latius reperies.

Sed nota qd bona scamonea debet habere septem conditiones. Primo vt in colore sit cineritia et subpallida. Secundo in tactu vt sit frangibilis. Tertio vt sit lacticiua p applicationem ipsius ad linguā, vt resulet lac ex taliaſtu lingue cũ salua. Quarto, qd sit leuis in pōdere. Quinto, qd sit boni odoris. Sexto, qd sit antiochena. Septimo, qd sit antiqua non recens.

Vtcrius notandum est qd ipsa scamonea habet quinque documenta. Primum est qd lædit stomachum & cor. Secundo generat ventositatem mordicatiuam. Tertio generat caliditatem & inflammationem excessiuam. Quarto excoriat intestina. Quinto qd eius impressio est supra virtutes & membra. Corrigitur autem ista documenta si cum melle preparetur, & melius si decoquatur in chorio, & fiat diagridium. Conseruatur autē annis. xij. Dosis eius est a granis. v. vsq ad. xij.

De Turbith.

Dico qd turbith est radix herbe, cuius folia sunt sicut folia ferule, minora tamen, & est cali. in tertio gradu.

Et Turbith bonum debet habere septem proprietates. Primo quod sit cæcidium. Secundo quod sit vacuum et arundinosum. Tertio quod sit gumosum. Quarto quod cortex sit cineritius. Quinto qd sit planum & asperum. Sexto quod sit recens. Septimo qd sit facile frangibile.

Item nomenclatura turbith principaliter sunt tria. Primo qd generat ventositatem, & est tardę solutionis, & hoc tollit mixtio zing. cum eo. Secundo qd causat nausę & subuersionem in stomacho: et hoc tollit medicina confortans eam, sicut mixtio melleis & galli aromaticę. Tertium est qd excicando corpus in principio nauſcare facit, & hoc tollit 2 uccarum, & oleum amygdalarum dulcium. Con

seruatur autem turbith annis. iij. & vltra. Dosis eius puluerizati et contriti est a. 3. i. vsq ad. ij. Et decoctionis eius a. 3. ij. vsq ad. iiii.

De Agarico.

Dico qd agaricus est duplex. f. masculus & femina, sed femina est melior, quia masculus est longus, niger, et grauis, durus, habens neruus in contrasita suis. Sed femina est laudata in sex proprietatibus. Quia primo debet esse albiſſimus. Secundo leuis. Tertio vehemēter frangibilis. Quarto porosus. Quinto qd gustui in principio appareat dulcis: deinde sequatur amaritudo. Sexto qd sit pſticipus aliquid.

Est ca. in primo: & sic. in secundo, & ipse est ex medicinis magni iuuamenti: et nascitur prope magnas arbores quibus iam ex antiquitate cecidit corroſio & putrefactio & est eius generatio sicut generatio fungorum, immo quidam existimauerunt qd sit fungus, & ita videtur, & est nudi cina familiaris fm Democritum, & conseruatur omnibus xtatibus, & in omni tempore, & est medicina omnium opilationum. Conseruatur autē per annos. iij. vsq ad. iiii. dū modo ab humiditate, pulueri, & fumo presens. Dosis eius puluerizati & contriti est a. 3. i. vsq ad. ij. & in decoctione a. 3. i. vsq ad. v.

De Colocynthis.

Dico qd colocynthis est cucurbita deserti, quę nascitur in planta quam etiā sed terre vocant eo qd in toto ambitu ortus eius interficit herbas, & est sicut venenum eius vnde Arabes appellant necem plantarum a terra super quam iacet: videtur sicut a dusta, & folia eius sunt familia folijs cucurbitę, & sic extenduntur super terram: et est duplex. f. masculus & femina: masculus est grauis cum duritie, attineas asperitatis & nigredini, sed femina est a sapientibus magis laudata, & est vt habeat has proprietates: vt primo sit crassa: secundo qd sit leuis tertio qd sit copletę maturitatis, ita qd nunq colligatur immatura, quarto qd interius sit pulposa, & rara, ac leuistimo qd sit albiſſima, sexto qd quando planta eius habet vnam solam colocynthidem abijciatur: & nullo modo colligatur, & est ca. & sic. complexionis in tertio.

Documenta autem colocynthis sunt quatuor: et primum qd infert nocumentum stomacho, cordi, & hepati. Secundum est turbatio & inflatio, atq subuersio ventris & omnium intestinorum. Tertium est aperitio veniarum cum sanguinis euacuatione. Quartum est viscerum, et venarū excoriatio, & non est puluerizanda in vltimo, nec subtilissime, quia excoriaret viscera, & venas. Conseruatur autem annos tres, & si in debito loco reponatur. Dosis ipsius est kirat. vi. vsq ad. x. Qui autem sumit ex ea, timeat frigus & gelum.

De Polypodio.

Dico qd polypodium est radix cuiusdam plantę quę diuersificatur in ortu suo, quia aliquando nascitur super arbores quercinas, vnde propter hoc græcus nomen habet filicem arborum, quia in folijs similatur filici: & aliquando nascitur super lapides, sed qd nascitur in arboribus, et maxime quercinis, est perfectior, quia lapidei habet humiditatem superfluum & indigestam, causans ventositatem, nauſeam, & subuersionem, & est cali. in tertio & sic. in secundo. Et quod nascitur in arboribus glandium, debet habere sex proprietates, et primo qd sit quercinum. Secundo quod sit crassum. Tertio quod eius color aliqua liter participet de nigredine, & rubedine, sed parum.

Quarto quod eius conſtractum sit sicut color filici. Quinto quod in eo sit aliquid aromaticitatis. Sexto quod in eo sit dulcedo cum aliqui pſticipitate relinquens ex gustu & amantudine aliquid, & præcipue quando est recens. Corrigitur autem eius ventositatis miscendo cum eo anisum, vel semen foeni, aut parum zing. Conseruatur iussu Mes. P p ij vsq

vſq; ad annum, & valde confer hydropicis, ſiccatur ad vmbra. Doſis eius eſt ʒ. ʒ. ij. vſq; ad anſ. iij.

De ſcylla.

Dico q; ſcylla idem eſt q; cepe muris, et ſicut dicit Gal. duplex eſt eius iuuamentum, quia ſolutione educit materias, & cum hoc preparat eas ad ſolendum, & illa melior quæ, habet part. i. ſociam, quæ enim ſola naſcitur eſt venenofa ſicut dicitur, & quæ naſcitur in locis liberis eſt melior, & eſt cali. in tertio. Et non ſcinditur cum cultello ferro, ſed ligno, & non capiuntur partes extremæ, & ex teriores nec medulla, quia non valent, ſed partes eius me diocres, quæ habent ſplendorem, & cum ſuntur filo ſeparatim ſuntur, ne vna pars aliam tangant, & excicent ad vmbra diebus. xl. poſtea ex eis fiat acetum ſcillitici & lohoc de ſcylla. Conſeruatur autē ſuſpenſa annis duobus, plāta vero in terra durat annis. x. Poto. n. acetū eius eſt. ʒ. v. vſq; .xij. Et oxymellis eius ab auſ. vi. vſq; ad. ʒ. iij. & trochiſ. eius ʒ. ʒ. ij. vſq; ad. iij.

De hermodactylis.

Dico q; hermodactylus eſt radix herbæ montanæ, & eius alius eſt longus, ſicut digitus, alius eſt rotundus, ſed rotundus eſt, de quo loquimur & eſt eius alius albus, alius eſt rubeus, alius niger. Melior eſt omnibus habens tres proprietates bonas. Primo q; ſit albus. Secūdo q; habeat veram albedinem intus, & extra. Tertio quod ſit craſſus mediocriſ duritiæ, rarus vero, laxus, & levis, debilis eſt. Rubeus vero, & niger penitus, mali & vitandi, et qui na ſcitur prope ſcillam, aut prope raphanum melioratur in conditionibus ſuis, & colligi debet tempore veris potius quā alio tempore, & iſti ſunt meliores, qui ſunt excicati per medum annum, & in illis eſt humiditas ſupflua diſponens ad tria nocumenta, quæ facit, ſed cininum ma ſlix & zingi, tollunt ab eo nocumenta dicta, eſt ca. & ſic. in principio ſecundi, licet in eo humiditas accidentalis ſit ſuperflua, quia inimitatur ſtomacho. Conſeruatur autem annis. iij. ſi remotus fuerit ab humiditate & pulvere. Pro quo notandum eſt quod ſi ante debitam exiccationem reponantur, immediate putrefcunt. Doſis eorum eſt auſ. i. vſq; ad. ij.

De iride.

Dico quod iris eſt radix herbæ ſecundum græcum, q; lilialis dicitur, cuius duæ ſunt ſpecies. Quarum vna florē facit purpureum, habentem gradationem diuerſitatis in purpuratione, ſicut habet arcus terroris qui arcus dicitur iris, et ad ſimilitudinem illius vocatus eſt iris. Et alia ſpecies eius facit ſtorem album, purpureus eſt ca. & ſic. in ſecundo. Melior pars plantæ eſt iris radix, deinde ſlos eius purpureus, qui eſt omnibus melior albo, & melius tēpus collectionis radicem et ſtorem eius, eſt tempus veris. Sucus radicem eius valde prodeſt contra hydropiſm, ſed nocet ſtomacho, ſed corrigitur cum aqua lactis, & melle, cum panico maſſice. Excitantur eius radices ad vmbra ſutę cum ſilo, ita q; vna non tangat aliam. Conſeruatur autem per annos duos, ſi præſeruet ab humiditate et puluere. Doſis eius eſt ʒ. ʒ. ij. vſq; ad. vi.

De cucumere ſilueſtri.

Dico q; cucumer ſilueſtris, i. aſininus eſt fructus, ſicut cucumer parvus, aſperitatis plenus eſt & amaritudinis vire, & eius planta ſolia habet ſimilia ſolis cucumeris, tamē aſperiora. Melior pars plantæ eſt fructus ipſius bene maturus, complexus, et citrinus, in quo nulla ſit viriditas, & poſt ipſum fructum eſt radix in bonitate, ſed fructus eius incompletus eſt malus & pernicioſus, educens ſanguinem ſolūtide. Cucumer ipſe ſylueſtris eſt ca. & ſic. complexionis in tertio, & aliqui dicunt quod eſt fortius ſolūtium quā ſcamonea, quia exoriat & aperit vena rum oriſcia, vnde generat crudeles tortiones ventris, & facit ſolutionem cum anguſtia, & eſt tarde operationis, & emendantur eius nocumenta, ſi cum ſucco eius adiu

gatur aliquid de bello, aut ex tragacantho, aut ſi proprietur cum lacte dulci recenti, aut cum aqua mellis, & ſcilitatur eius operatio, ſi parum ſalci gemmæ miſceatur cum ſucco eius. Et ſpecies aleſanginæ addunt vigorem virtuti ipſius. Et conſeruatur ſuccus eius triennio. Radix vero eius conſeruatur annis. vi. licet recens melius opere tur q; ſicca. Colligitur autem ſuccus in æſtate. ſ. in fine Iu lij in diebus canicularibus. Doſis ſucci eius eſt ʒ. granis. x. vſq; ad drac. i. et pulueris & radicis eius eſt ʒ. granis. xv. vſq; ad drac. f. Et aque decoctionis radicem eius eſt ʒ. ij. vſq; ad. iij.

De centaurea.

Dico quod centaurea eſt duplex, ſcilicet maior & minor, vtraq; eſt amariffima, ſed minor amarior eſt maior, vnde a quibdam ſel terre dicitur, et minor eſt melior in omni re, cuius flores et ſtipites habent colorem citrinū & palearem. Et melior pars plantæ ſunt flores & ſemina ipſius. Et melius tempus collectionis eius eſt principium æſtatis, eſt cali. & ſic. in ſecundo, ſed Ruſſus dicit in principio tertij. Doſis eſt ʒ. tertii parte vnus. ʒ. vſq; ad. ʒ. i. f. Et in decoctionibus ab drac. i. vſq; ad. iij. Conſeruatur per annum.

De carthamo.

Dico q; carthamus eſt duorum modorum, ſcilicet do meſticus & ſilueſtris: ſed domeſticus eſt melior, & dicitur crocus hortenſis. Et melior pars plantæ eius eſt ſemē inde ſlos. Et illud eſt melius ſemē, qd eſt album, planum & craſſum, & plenum: cuius medulla eſt vinctuofa, et pin guis valde. & cuius cortex eſt ſubtilis, et melior ſlos eſt, g eſt ſicut pili croci ca. eſt in primo & ſic. in ſecundo. Eſt autē ſemē eius aperitum, abſterſum, et cōturbaui, facies nauſæ. vñ ineſt ei virtus educendi per vomitū, & pfectu ſum. i. per ventrem, & multum nocens eſt ſtō. Et emen datur eius nocumentum miſcendo cum eo aniſum, galā ga, macem, & cōrdumenum. Doſis ei eſt ʒ. ʒ. iij. vſq; ad auſ. v. & ſloris eius ʒ. ʒ. i. vſq; ad auſ. ij. Conſeruatur autē carthamus. ſ. ſemē eius annis. iij.

De cherua.

Dico q; granum albemefuch. i. cherua eſt duplex, ſcilicet magnum & paruum, magnū eſt in magnitudine fru ctus auellanæ, & parū eſt ſicut cicer: magnum eſt inco lūme bonum paruum vero eſt malum, magnum eſt calidum in principio tertij: et ſiccum in ſecundo. Et paruum non adminiſtratur niſi in emplaiſtis & fricationibus. Et oleum ipſius in vñctionibus educit per vomitum, et per ventrem phlegma crudum, & craſſum & facit nauſæ & ſubverſionem, & aſſa, et ſic corrigitur eius humiditas ſu perſua, ſi miſceatur cum eo aniſum, et fœniculum, et reſti ficatur eius nocumentum. Conſeruatur autem annis plu ribus. Doſis eſt ʒ. ʒ. f. vſq; ad. ʒ. i. f.

De lapide armeno.

Dico q; lapis armenus ſecundum Alexandrum q; ve rificatores. i. philoſophi dixerunt ipſum habere præro gatiuam, & principatum in educendo choleram nigrā & operatio eius eſt incolumior, & ſolēnior hellebore nigro, & virtuoſior lapide lazuli: & ille eſt maior qui habet colorem medium inter viridem & obſcurum, & ter reum, & indum, & habet macularum diſtinctiones virides & nigras, & qui non eſt in termino lapidis. ſ. in duritie, immo eſt facile diſſolubilis & puluerizabilis & eſt lenis in tactu carens aſperitate, & eſt cali. complexionis in principio ſecundiſſicus in primo, et reſolutus, et ab ſterſiuſ, et eſt ex conturbantibus, et ſubuertentibus ſtōm & educit per vomitum & per ventrem, nocet ſtomacho valde, & facit ſubverſionem & ſoluit cum anguſtia, non lotus ſoluit per vomitum & per ventrem, cum laſe, et moleſtia. Ars autem lauandi ipſum ponitur ad Meſ. reg ratur igitur modus lauandi ipſum.

Educit melancholiam ſeu choleram nigram. vñ mun dicitur

dicat cerebrū ab ea, et valet in manie, melancholia, vertigine, scotomia, et epilepsia, et agri tudinib⁹ timoris, et suspitionis, & ad sepram, & agri tudines splenis, & ad cancrum, & morpheam nigram, & ad febres melancholicas. Dosis eius non loti est ā. 3. s. vsq⁹ ad i. s. sed loti est ā. 3. i. vsq⁹ ad ij. Conseruatur autem annis. x.

De Lapide stellato.

Dico q⁹ lapis stellatus est de genere marmorū, habens maculas ex auro, & c⁹ alius est albus, & dicitur marche sita, alius vero clarus, coelestis, & vocatur lapis lazuli, & quandoq⁹ minera fert vtrumq⁹ simul melior est cuius color est viridior in colore lazuli, & habet maculas aureas. Est mistus cum marchesia est nō bonus & similiter leuis. Est autem ea. in secundo, sic. in tercio. Nocumta eius sunt, quia est aduulsus, vlcerauius, & putrefaciuius, absterilius, & incisuius, & in non loto est proprietat abradendi pilos, lotus autem conseruat & prolongat eos, & generat pilos in palpebris. In eo sunt nocumta que sunt in lapide armeno, & expedit tollere nocumta eius similiter cum aduisione, sicut in armeno. De trituratione etiā fulmet plus q⁹ lapis armenus. Educti melancholiam, & humores aduulsos, & mundificat neruos, & sanguinem ab eis. Et non lotus educit per vomitum humores crassos & melancholicos. Conseruat egri tudinibus cerebri & cordis, sicut est epilepsia, mania, & melancholia, quarum materia est humor melancholicus, & conseruat inuictum magnam agri tudinibus timoris, & tremori cordis, & syncope, et confortat cor, dilatat animam & mundificat pectus & pulmonem, & est ex rebus confortantibus iuuentutem, & laxificantibus vitam. Et ipse quidem conseruat lepra. Et suppositus educit menstrua, & datur patietibus febres melancholicas, & curat eas. Et valet eius vsus ad hæmorrhoidas. Dosis eius est ā drac. i. vsq⁹ ad ij. s. Conseruatur autem annis tribus & vltra.

De Sene.

Dico q⁹ sene est folliculus plantæ, quam perles nominant halzemer vel alzechinor, & eius ortus est fm semitam orobi, & inuenitur ex eo domesticū & siluestre. Melior pars plantæ eius est folliculus, deinde folia, calida est in principio secundi, sicca in primo. Est folia sunt calida in primo: est absterilius & mundificatiuum conuenienter, & resolutiuum est debilis solutiōis, & debilitat stomachum, sed confortatur eius operatio cum aromatibus acutis, & proprie cum zingibere, & sale gemma, & melius operatur cum brodio gallinarum, aut aliarum carniū laudabilium, & soluit sine molestia, solutione sua educit: cum facilitate melancholiam & choletram aduulsam, & mundificat cerebrum, & cor, & hepar, & splenē et membra sensuum & pulmonem, & aperit oppilationes viscerum, & conseruat vntem eo in iuuentute, & generat gaudium: quia causam tristitiæ amputat, & corroborat auditum, & est medicina bona febrium melancholicarū & antiquarum. Dosis infusionis eius est ab auf. ij. vsq⁹ ad 3. i. & puluis eius ā. 3. i. vsq⁹ ad ij.

De Salibus.

Dico q⁹ salis famose species sunt quatuor. s. sal panis. id est sal commune, & sal gēma, sal napticū, & sal indus. Sal panis, alius mineralis durior ex amarior, alius marinus, quem si aqua inuenit facile dissoluitur. Sal gemma vero est sicut chry stallus scindibilis. Sal indus alius est subniger, alius rufus & obscurus. Sal napticus quoq⁹ niger est, habens odorem naphæ quia horribilem. Electio mineralis est fortior marino, & sal gemma eis, & sal naphthalicus illis. Indus autem, fortior est omnibus. Et omnis sal quāto amarior, tanto fortior. Est autem omnis sal ca. & sic. in secundo, & quanto amarior vel salisior, tanto calidior & sicior, & omnis sal est sicut calcar, aliarum medicinarum cum quibus miscetur quia facit carū celerius, & citius operari. Et ois sal educit crassos humores, phleg-

maticos, & viscosos, & conseruat corpus ā putrefaciōne, valet ad sepram & ad agri tudines melancholicas, uerum non administrantur sales per se, sed ponuntur in confectionibus propter illud quod diximus, & ponuntur in pilulis, & enematis, & collirijs, & alijs medicinis administrationum. Sal maris conseruat parum, quia ab humido resoluitur, sed mineralis quia durior, magis durior per menses. Sal gemma vero in fursure diu conseruat, & similiter sal indus, quia per annos duos & vltra, & similiter sal naphthalicus.

De Baurach.

Dico q⁹ baurach est quasi calx nitrosum valde, & aliud ē minerale, aliud artificiale. Et minerale diuiditur, quia aliud armenum aliud africanum, aliud romanū, aliud egyptiū, & omne baurach est fortius quancūq⁹ sp⁹ salis prædictæ, & similes habet operationes, sed fortiores. Et conseruat baurach in fursure annis pluribus.

De Sarcocolla.

Dico quod sarcocolla est gummi arboris quæ est sicut frutex, & est spinosa, cuius rami sunt nodosi collecti ab arbore, & colligitur ex ea gummi, & eius aliud album sicut thus, & aliud subcitrium, fortius tamen est subcitrium albo, & quod est amariū est melius, est calidæ complexionis in secundo, sed non est tantum sicca, quia siccitas est minor caliditate sua, est tardæ solutionis, & conturbat stomachum, vlgoratur autem eius operatiōem zingiber & cordonum, educit phlegma crudum & humores crassos, & proprie q⁹ est in iuncturis. Dosis eius est ā. 3. i. vsq⁹ ad ij. Conseruatur autem quatuor annis.

De Sagapeno.

Dico q⁹ est gummi halacis vndeg, & est arbor similis oleandro montano. Melius sagapenum est cuius color est inter subrubrum & subalbidum, & quod habet odorem porrorum, & quod est facile resolubile in aqua, & quod est clarum cum spissa substantia, & quod est leuius melius est, & quod est in vehementia odoris asæ, neq⁹ habet odorem chalbani, ipsum enim est sic adulteratum, est calidum in tercio, & siccū in secundo. Noet mirabiliter stomacho & hepati, sed nocumta eius tollunt proprie malix, spica, & enula, sigillat ei proprietatem mirabilem ad ea quæ oportet. Educti humores viscosos, & phlegma crassum, et aquam citrinā. Et suppositum promoucat menstrua, et interficit fetum, & conseruat dolori matricis, & præfocioni ipsius. Dosis eius est ā. 3. s. vsq⁹ ad auf. i. Conseruatur autem vltra sex annos.

De Euphorbio.

Dico q⁹ euphorbium est gummi excedens omnia genera gummi in calefaciendo & subtiliando, & est ex rubificantibus, & ex arbore desertorum locorum & hispidorum, et illud est melius quod est leue, fragibile, habens colorem palearem, et clarum, quod est vehementius acredinis, et odoris valde acuti, quod iam transeat annum, quia recens anni est sicut venenum, & sicut igitis, & est ex gummis quæ dissoluitur, est ca. et sic. in quarto gradu, est calidius et subtilius omnino quod calefacit ex gummis, et est de facientibus operationem cum labore et angustia vehementi, et perducunt ad syncope, et siccū rem frigidum. Est inimicum cordis et hepatis, et stomacho propter vehementiam virtutis suæ. Tollitur autem et reccusatur hoc nocumtum si ponatur in infusione in oleo amygdalino dulci, & succo acetositis citri, deinde in succo liquiritiæ, educit phlegma viscosum, et crassum a locis profundis, et est mundificans iuncturarum vacuitates ab humoribus crassis difficilis eradicationis, nec est ei res similis ad hoc, et mundificat neruos ex humiditatibus imbibitis in eis, et dissoluitur in oleo de cheltri, et inungitur cum eo, et conseruat agri tudinibus neruorum frigidis, sicut est paralytis, stupor, et tortura, et spasmus. Dosis eius est ā kirati. i. vsq⁹ ad ij. Conseruatur

Meſ.

Pp inij aut

autem quadriennio. Recens autem anni sui est pernitio-
sum. Ille autem qui sumit tunc est frigus. Conseruatur au-
tem ne cito senescat feliendo in milio, vel fabis, vel len-
tibus, sed in milio melius.

De Opopanaco.

Dico q opopanacum est gummi plantæ sifis ferule.
Melius ex eo est citrinum, & subalbidum interius, & qd
est amarum, & qd est frangibile, & quod facile dissoluitur
in aqua, & aliqui adulterat ipsum cum ammoniacis, sed
odor & albedo fracturæ de occultat fallaciam. Et melior
pars plantæ eius est gummi eius, deinde radix ipsius est
ca. & sic in tertio, radix eius in secundo. Nocet stomacho
faciens sitim, & est tardæ operationis, de reificatione au-
tem ipsius est sicut dixim⁹ in Serapione. Educti phlegma
crassum & viscosum à paribus remotis & iuncturis, &
proprie mundificat cerebrum & neruos. Et confert ægri-
tudinibus neruorum frigidis, & est ex rebus addentibus
in visu sicut omnem modum ad inuistrationis eius, et mundi-
ficat pectus, & confert tussi antiquæ, et est medicamen-
tum pectus rigoribus febrium, et proprie bibitum cum aceto
ante horam paroxysmi, et linitum in spina, et dissolutum
cum succo apij, et oleo anethino. Dosis eius est a. 3. i. usq
ad. ij. Conseruatur autem quinq; vel sex annis.

De Mezeoreon.

Dico q mezeoreon est planta apud persas vocata ra-
piens vitam, et à quibusdam faciens viduas: à pluribus
leo terre. Et est planta cuius stipites eleuatur super terram
creiter cubitos duos, et folia eius sunt similia folijs oliui,
& producit grana nigra in magnitudine fructus myrti,
et est planta lacticiniorum. Et eius sunt plures species, sed
melius mezeoreon est habens folia magna, tenuia, & viri-
dia, et quod oris in locis liberis, et in vicinitate plantæ
speciei eius: et quando oritur ex eo plāta vna in toto am-
bitu loci eius, est mortalis, et quæ oritur in locis thermæ,
est sicut venenum, et habens folia parua et spissa, et malū
et similiter habens crispa et aspera, et est quod subnigris,
sifit est ca. et sic. in quarto, et est proximum veneno, nocet
membris principalibus quæ sunt minera virtutum.

Cortigitur autem eius nocumentum cum auxilio rerū
frangentium venenositatem et extremam eius debilitatē
et igneitatē, sicut cū oleis frigidis et extinctiuis, sicut est
mucilago psyllij et succo portulacæ, et succus endiuie pro-
prie. Dioscorides autem infundit folia eius in aceto per
diem vnum, et excidat, et frangitur cum arte hac ipsius
virus inflammabilis, et ex rebus adhuc emendatius et
remouentibus malitiam eius, est vt fundatur folia eius in
lacte dulci sumpto ex asina aut capris, et quicq; ponuntur
folia mezeoreon in aqua lactis, et bulliant cum facilitate,
& auferunt spuma eius et colatur et propinatur cum secu-
ritate. Et nota q folia mezeoreon parum sument de deco-
ctione, et contritio laboriosa destruit virtutem eius. Ex-
pellunt autem nocumenta eius à corpore aqua hordei, et
aquā passularum, verum aqua endiuie & altera xacon
auferunt inflammationem relictā ab eo in corpore. Edu-
cit autem aquam citrinam cum fortitudine vehementer.
Et mezeoreon iniunctum cum rebus educentibus melanco-
liam educit eam, et cum rebus educentibus phlegma edu-
cit ipsum. Dosis eius est a drach. 4. vsq ad. i. et hoc in de-
coctionibus, puluis eius à kirat. ij. vsq ad. v. Conserua-
tur autē annis duobus vel tribus, si à caliditate aeris præ-
seruetur ne resoluatur virtus eius.

Et si queratur quæ dixi inter mezeoreon et laureolā
Dico q est magna differentia: nam mezeoreon est planta
lacticina, et dicitur alio nomine oliuella sed laureola est
arbutum et non habet lac, et folia mezeoreon sunt similia
folijs oliuæ, sed sunt minora et habet lac, sed folia laureo-
le sunt similia folijs lauri, et non est cocogninum, vt pa-
tet per Serapionē in suo libro de simplicibus cap. de me-
zeoreon, et in ca. de laureola vocat eam daphniden.

De Esul a siue Alfacebra.

Dico q alfacebra est spēs lacticiniorum, et alio nomine
dicitur esula, et est solutium rusticorum, et eius aliud est ma-
gnum, habens radices rotundas, et crassas: spissi corticis,
densi, et ponderosi. Aliud est parū, habens radices sub-
tiles, tenuis corticis. Magnum est malum, scindens viscē-
ra, parum vero est illud quod eligitur. Melior pars eius
est cortex radicis ipsius, et habet proprietates quin q bo-
nas, scilicet cui⁹ cortex sit subtilior et leuior, et facile fran-
gitur, et est habens de rubedine aliquid sicut radices casæ
lignæ, et illa est bona super quam præterit medietas an-
ni, et recens mensis sui est mala. Nigra vero est pernitiosa
et orta in locis thermarum, et melius tempus collectionis
ipsius est principium veris, et collectionis lactis eius est si-
nis veris, et est calidæ complexionis et siccat in principio
tertij et lac eius est calidum, et disrumpit orificia venarū,
ita vt sanguinem manare faciat. Nocet cordi stomacho:
et hepatis: disrumpit venas, et excoriat viscera, et relinquit
in corpore inflammationes cum hoc faciens cadere in se-
bres. Et corrigitur et emendat. Primum nocumentū est,
quod ex eo timetur permiscendo cum eo aliquas ex me-
dicinis cordialibus, et stomachicis, et hepaticis. Secun-
dum vero et tertium nocumentum corrigitur acquirēdo
ei bonitatem cum conglutinantibus et consolidantibus,
sicut est tragacanthum proprie, et gummi, et bellium, et
mucilago psyllij, et succus portulacæ, et similia. Quar-
tum vero nocumentum eius tollitur permiscendo si-
mul ex rebus refrigerantibus et extinguētibz aliquas: ex
hoc faciens plantam apud me est, vt infundatur in succo al-
tara xacon, aut in succo endiuie et pauco aceto, aut succo
portulacæ, aut solatri et aceto. Et dixit Ruffus, q si solu-
tio per ipsum superfluat aut laboriose fiat, sedat solutus
in aqua frigida. Mihi quoq; vt verbum in cōueniens. Cir-
cumsians. n. frigidum includit et adunat virtutem medici-
næ, et corroborat eam: necnō et materias ad viam expul-
sionis expellit, sicut te scire fecimus, sed succurrendum est
tunc sicut in canone diximus, educit phlegma vehemen-
ter et aquam citrinam, et humores melleos, et materias à
iuncturis, et confert doloribus earum, et est ex medicinis
magnis hydropisif, sed nocet hepati, et desiccatur corpus
vtens eo, et consumit spermata, et lac eius facit hac oia ve-
hementer, et facit cadere in febres. Dosis corticis radicis ē
à kirat. ij. vsq ad. vij. et lactis eius a kirat. i. vsq ad. iij.

De Luf.

Dico q luf est planta quæ dicitur collum draconis, et alio
nomine serpentaria vel dragontea, et colubrararia, et aliq
habet folia plana et alia crispa, et radix planæ est exteri⁹
ad nigredinē attingens, in terius vero alba est, melior pars
totius plantæ est radix. Et melior radix est crassa comple-
ta et orta in locis liberis, et melius tempus collectionis eius
est ver, et principium æstatis. Dicit Diosc. q crispa cali-
dior est plana. Et dicit Ruffus, q plana calida est in pri-
moris crispa vero in secundis vtriusq; nocet stomacho acui-
tate sua et hepati. Tolluntur autem nocumenta prædicta,
si detur cum rob aut cum melle passularum et speciebus
alefanginis, educit phlegma subtile, et crassum, mundifi-
cat et confortat renes, prouocat vrinam, excitat coitum,
et valet pectori et pulmonis, et etiam asthma et tussim, ex
abundantia humoris viscosi, et apoplepsia si fiat lac ex fue-
co eius cum melle et rob. Dosis ei⁹ est a. 3. iij. vsq ad. v.
Conseruatur autem radix eius annis duobus.

De Fesira.

Dico q fesira est planta quam quidam vocant vitem
albam, cuius radix est terre vel cineritij coloris exterius,
interius vero alba, et eleuatur super radicem ipsius stipi-
tes multarum inuolutionū super alias arbores, et nascuntur
super ea botri vuarum, et vocantur vux lupinæ, et stipites
eius sercisi, cuius radix est cineritia exterius et interius al-
ba: non tñ albedine prioris, et vocatur cucurbita repul-
lium.

lilum. Fesire fm Dios. est cal. & sic. in tertio habet nocua menta serpentaria, & ideo fesire reficantur sicut luf.

Vtriusq; radix & proprie succus ei⁹ educit phlegma, prouocat vrinam, & mundificat cerebrum, et neruos, & membra anhelitus, & superfluitatibus phlegmaticis et putridis, & aperit oppilationes viscerum et renum, & confert fm omnem modum administrationis eius, et confert epilepsie, & vertigini, et tussi, & asthma manifeste, et do lori laterum, et comeditur tallus eius in primis dum cre scit, et est tenera: sorbitiones facit ex succo eius, & frumen to cocto, & melle, faciunt exuberare lac, et similiter federe in decoctione eius, mundificat matricem, et facit abortum, & etiam suppositum comestum. Radix quoq; eius et suc cus eius abstergit faciem, et foeditatem cutis, & pannum, et vestigia, quæ remanserunt post, & proprie cum farina cicerum et fabarum. Dosis autè radidis albesire est ab auz. i. vsq; ad. ij. Et succi eius à. 3. i. vsq; ad. ij. Conseruatur autè eius radix duobus annis, & vltra.

De Anthanita.

Dico q; anthanita est panis alkiræ, vel panis porcini, siue pomum terræ. Et ab alijs dicitur panis fauni, et ab alijs dicitur cyclamen, et inuenitur ex eo magnum et paruū. Magna autem radix est in modum rapæ rotundæ. Cuius pars exterior est sicut terra nigra, interior vero alba, et ele uantur super radices eius frondes, et flores fm semitâ vio larum subalbarum, sine eleuatione stipitis. i. thyrsi su pra radicem paru, habet radices subterraneas plures in modum auellaneæ et cicerum, est calidæ complexionis et siccæ in principio terij. Est incisium, subillatium, & calefactium, resoluuium, abstersium, et mundificati uum et apertiuum oppilationum, et est ex rebus sudore exuberare facientibus, et ex maxime mundificatibus cu rim, et resolutiuis foeditatem eius: et dicit Serapio q; cor rigit sicut luf et allesira, educit phlegma mucilaginosum, sumptum & suppositum, et etiam linitum super fumen, & illa, et partes adiacentes, et est medicina experta ad hi steritiam tali modo. Accipe succi eius, 3. iiii. dissolue cum zaccaro, & coque vsq; ad tertiam partem, propinetur in mane, et est medicina certa ad histeritiam. Et dicit Græ cus, succus eius cū hydromelle, aut oxymelle, et pprie de quolibet, añ. partes æquales coctæ scdm superiore doctri nam, est nāq; medicina experta ad histeritiam citrinam uertens in vapore, finium, et sudorem materiam, eius, et proprie succus eius cum fecaniabin aut mellicrato, sed oportet vt sumēs cooperiatur multum et sudet sudore ve hementi et citrino, confert ægitudinebus cerebri phleg maticis, et proprie si fiat caput purgum et confert ad he micraniam frigidam. Et emplastrata confert colicæ, et cō fert sudori, torturg, & paralyti, & mūdificat caput et oeu los, et cōfert duritie splenis fm omnem modum adminis trationis eius, et confert scrophulis, et alijs apatibus, et val de prouocat menstrua, & maxime aperit officia hgmor rhoidarum, et dicitur q; si suspendatur in collo mulieris concipit, et linit ex ea anuset confert egressioni eius. Do sis eius ab auz. ij. vsq; ad. 3. iiii. et pprie succus eius. Rare conseruat succus, quia recens melior est in omni euentu.

De Aristolochia.

Dico q; aristolochia tres sunt spēs. i. longa, rotunda, et alia cuius radix currit fm semitâ palmitū vitis, oēs spēs eius sunt ca. in principio terij, sicæ in secundo: videtur q; longa sit calidior q̃uis eius terreitas vincat super terrei tatem rotundæ. Est in utraque apertiuum oppilationom, resolutiuum, attractiuum, et attrahens spinas, et fracturas li gnorum infixas carni. Nocet visceribus in soluēdo. Et reficatur vt luf, de decoctione et triuratione rem ple nam sustinet. Educit superfluitates phlegmaticas, et etiā cholicas fm aliquos, et est ex rebus maxime mūdifican tibus pulmone et pectus & phlegmate, et putredinibus, & confert iuuamentum manifestum asthma, et tussi fm

omnem modum administrationis eius. Et rotunda est ex re bus mundificantibus cerebrum, confert epilepsie, con fert et stomacho remouens singula ventosa, et sedat do lores oēs a ventositatibus in visceribus, et aufert oppila tionem splenis et ventositates in ipso proprie rotundæ, et est medicina rigori febrium. Dosis eius est à. 3. i. vsq; ad auz. i. Conseruatur autem annis tribus et vltra.

De Abelmefuch.

Dico q; abelmefuch dicitur proprie granum regum, et est ex eo aliud paruum, aliud magnū, et dicitur q; ma gnum est cherua, et est ca. et sic. cōplexionis in tertio: me retur de reficitatione sicut bene. prouocat vomitū et so lutionem laboriosam, et educit phlegma vehementer, et aliqn cholera, et materias à iūcturis, et aqua cirinā. Oleū vtriusq; extrahitur sicut oleū de amygdalis, dosis eius ē a granis. v. vsq; ad. vij. et vlti⁹ a granis. v. vsq; ad. xv. Conseruatur autem per annum, vel duos ad plus.

De genestra.

Dico q; mabramich alias albrain est capistrum arbo rum, & alio noie dī genestra, et est arbor mōtana sup cuius stipitem eleuat densitas sustium multæ rectitudinis, et dum plicant non patiunt fracturas, vnde ligantur eis ar bores, & pcedunt flores figure lunaris, citrinatis multæ, & proprie fm semitam orobi. femina distinet sicut len tes, & in lingua latina dicitur genista seu myrica.

Inquit Dios. q; est calidæ, & sic. cōplexionis in secun do. Et semen eius est ca. In flore eius et stipitibus ipsius est humiditas superflua cum virtute incisiva, quare multipli cat vomitum, & sunt omnes partes incisue, subillatiue, & prouocatiue, nocet stomacho et cordi. Dicit in Phila grius q; cum melle ros. tollitur eius nocuum, et siffr cum ro. et melle. Semen autem eius propinadum est cū aqua mellis, anisi, ac semine foeniculi, & dauel, et similia auferunt nocuum ipsius, flos eius parum sustinet de decoctione. Semen vero plus educit phlegma cum for titudine, et materias quæ sunt in iuncturis, et mundificat renes ab omnibus superfluitatibus, et prouocat vrinam fortiter, & frangit lapidem in renibus, & vesica, non per mirit materias figi in eis, nec densari in lapide, et qñ flo res eius contriti propinatur cum melle rosato, aut cum ouo sorbilli resoluunt scrophulas, oxymel ex eis aut semi nibus eius resoluunt apata splenis, & si frequenter fuerit cum eis vomitus, confert ichthiacæ & podagry, et dolori renum. Dosis eius & proprie florum eius est à. 3. ij. vsq; ad. iiii. flores etiam meliores sunt recentes et non conser uantur. Semen vero conseruatur per duos annos.

De Helleboro.

Dico q; helleborus est barba asilugi, et eius dug sunt spe cies, albus & niger. Niger vero incolumior & saluor est albus, immo minatur albus accidentia terroris. Niger ve ro acquirit remissionem & incolumitatem, et quod ex eo magis eligitur proprie, est cuius sapor est acutus, mordicans gustum; & habet colorem sicut asarum, et quod est frangibile inter subtile et crassum, et medium inter recens et antiquum, et medium inter pōderosum et leue: immo plus leue q̃ pōderosum, et quod est leue carens asperita te, et melior pars totius plantæ est eius radix, et melior sp radices sunt fustes, et melior sp ipsoe est cuius eor. Et me lius tps collectio nēt ē ver et æstas. Albus minoris est acui tatis et mordicitatis et est eius mordicans asperus subito, et est maioris amaritudinis q̃ niger in alijs autē proprie tates nigræ habet, sed alb⁹ plus de antiquitate, q̃ niger pa ratur. Niger est ca. et sic. in tertio, et est subillatiuus, abster siuus, corrosiuus ad additionem carniū quæ sunt in vice ribus, et dicitur q; qñ helleborus niger nascit apud radici ces arbores, sunt fructus illius solutiu. Albus aut ca. est et sicus in medio tertio et est siffr abstersiuus, mordicatiuus, multiplicans vomitum, et faciens sternutationem cū for titudine. Albus corporib⁹ omnibus est molestus: immo

in eis est sicut venenum prefoxatum. Nigri autē virtus vsq̃ ad ip̃a nostra tolerabilis, licet adhuc fit difficilis. Inquit enim Hippo. Molestus est helleborus eis quorū corpora sunt sana. Ars vero & sollicitudo in rectificando & propinando facit eius operationem incolumē. Inquit enim filius Celsus, fit in teretib. l. manna sicut mel, & submergitur in cortepido ex succulis hellebori nigri partes conuenientes circiter horas octo, & extrahuntur ab eo et propinatur alternatim habens virtutem hellebori, et con simile fit de melle passularum. Et qñ submergit in iure galinarum vel gallos, & sunt qui perforant radices raphanū, & intromittunt sustem hellebori & postmodum auferunt, & propinant raphanum habentem virtutem hellebori, daucus autem & piper longum, anisum, petroselinum, & calamentum, & hyssopus sica, & origanum, et hæc bonificant operationem eius: bene autem commiscetur cum epithymo, & polypodio, et sale indo, & similibus. Confortant enim sese. Confectio pilularum nobilium quas scripsit Hali. quarum iuuamentum est vitium ad ægritudines melancholicas, & cancrum, & lepram, & morpheam nigram, & difficillem: quarum hæc est permixtio. R. hierapicra. ʒ. xij. hellebori nigri, polypodij an. ʒ. v. epithymi stochados diagridij an. ʒ. viij. agarici, lapidis lazuli, falis indici, colocythidis an. ʒ. iij. Confiatur pilulæ cum syrupo de epithymoidosis earum est ʒ. i. l. v. vsq̃ ad aur. ij. & sunt fauæ & expertæ.

Expellunt autē tñxionem vtriusq̃ hellebori à corpore aqua mellis, & aqua passularum, & aqua hordei, & ius gallos, & gallinarum. Sumere autē puluerē hellebori non est tutum. Helleborus albus euitandus est, quia est p̃focacius, magis autē p̃fumentum sup nigro, sed ambæ sp̃es conturbant, nisi rectificent fm artem & legem, et nō conuenit helleborus nisi corporibus robustis, et animolis & p̃prietate veris. Et datus qñ, & cui conuenit, facit reiuuescere, & facit acquirere inculmatem, & mores laudabiles, & complexionem bonā. Hæc est enim eius proprietates, vt Hip. dicit. Et ipse quidem mundificat corpus totum à superfluitatibus corruptis, & educit cum facilitate choleram permixtam, crassam, & phlegma, & cholera nigram sine molestia, & mundificat sanguinem, & attrahit à venis superfluitates permixtas sanguini, et est ex rebus solemnibus in mundificando cerebrum, & caput totum, & insula sensuum, & neruos ac viscera & vesicam ac matricem, & confert iuuamentum manifestum ægritudinibus eorum, & confert hemicanicis, manix, & melancholicis, vertigini & epilepsia, confert paralyti, et aquæ quæ descendit ad oculos, et cōfert ægritudinibus iuncturarū, & duricie & apatibus eorū, & scrophulis, & est sicut theriaca, & est medicina ad leprā & cancrum & sp̃es herpetis, & bothor, & confert tinnitui auris, & sibili, et corroborat auditum. Et confert ægritudinibus splenis & febribus longit̃pis, et quartanæ cholericæ, et melancholicæ, & ægritudinibus difficilis eradicationis, prouocat urinā et menstrua. Vfus autem eius colorem facit bonum, & sibi remouet ægritudines cutis, sicut est herpetia et basas fm oēm modum administrationis, et fricatum cū aceto sibi remouet foeditatem cutis et pannum. Albus vero helleborus, fortiter ac laboriose et difficulter uomere facit, cū accidentibus terroris et mortis. Et vterq̃ helleborus confert fistulis et vulneribus fraudulentis. Dosis nigri est à kl rat. vi. vsq̃ ad tertiam partem vnius drachmæ vel vsq̃ ad tertias duas. Conseruatur autem ambo hellebori anni duobus, si ab extrinsecis bene conseruatur. Et hæc de simplicibus solutiuis fm Mef. dīta sufficiunt.

De modo conseruandi omnes succos.

Dico q̃ succi omnes quos volueris conseruare conseruantur ponendo parum olei oluarum electi supra extrinitates vasis in quo reponuntur. Et durat per annum, et et non ultra, quia in capite anni debent succi de nouo fieri,

antiquiores alterius anni sunt abijciendi, sed succus liqui ritig condensatur, et ideo non oportet ponere oleum supra ipsum, & succi omnes melius conseruantur in vasis vitreis, vel vitreatis.

De Butyro.

Dico q̃ butyrum melius est vaccinū, et debet esse sine sale, et conseruatur per medium annum vel vsq̃ ad annū ad plus. Sistradeus gallinæ debet esse recens et non antiquatus, amittit enim complexionem et virtutem, et efficitur rancidum, et amittit temperamētum, sed si liquefiat melius conseruatur. Et adeps anatis et anferis quanto antiquiores tanto meliores. Et adeps porcinus melius conseruatur liquefactus, et adeps renum caprarum similiter.

Sed nota mirabile secundū aliquos, q̃ omnes pinguedines animalium si aspergantur cū zaccaro pulverizato longo t̃pe conseruantur. Dico q̃ cato putrefiunt, nisi pistentur cum zaccaro, et simul in vase vitro reseruentur.

De Aqua marina.

Dico q̃ aqua marina ante quantum diem putrefcit et fortet sed si parum aquæ vitæ cum ea misceatur conseruatur per mensem, quia aqua vitæ est bona conseruatrix quia resistit contra omnem putrefactionem.

De Melle.

Nota quod mel habet naturam cōseruandū omnia in se posita magis q̃ zaccarū, et magis q̃ alia res quæcūq̃ mundi, et ideo confectioes et electuaria de melle lōgiori tempore durant t̃pe de zaccaro.

De fructibus.

Amplius dico q̃ fructus crudi in melle sepulti, vt citonia, perlica, & pira, in capite anni reperiuntur adeo pulchra et illigata, et q̃si recentia ac si tūc ab arbore colligerentur.

Sequitur alia doctrina fm Mefue.

V T igitur ordinate procedam in hac materia conseruationis medicinarum compositarum, incipiam primo à medicinis cōtētis in h. l. i. Damasco. nomine Grabadiū id est Cōpendium secretorum, et est aggregatio antidotorū in quo facit duodecim distinctiones, vt infra patebit.

In p̃ma distinc. tractat de electuarijs aromaticis. Quorum quedam sunt dulcia, et quedam amara, et utraq̃ solennia, et habet duos tractatū, quia in primo determinat de electuarijs dulcibus. Pro quo sciendum est quod illa electuaria dulcia possunt conseruari per annum integrum et vltra, præter electuariū quod vtuntur reges et prælati, quod non potest diu seruari, quia rancescit, sed solum per. xv. dies conseruatur, vel per mensem ad plus.

In secunda parte eiusdem primæ distinc. tractat de antidotis amaris, et sunt. xvij. vel. xix. confectioes amare, et incipit à theriaca diatesaron, quæ cōfectioes possunt conseruari vsq̃ ad duos annos.

In secūda distinc. tractat de medicinis opiatīs, et ponit sex medicinas opiatas, et incipit à confectioe Philonij et c. et p̃nt prædictæ medicinx opiatæ cōseruari vsq̃ ad sex annos. De theriaca magna q̃ est medicina opiatā, quam composuit Andromachus: si queratur quanto t̃pore conseruatur. Dico q̃ secundum intentionem Aui. in. v. lib. sui canonis, id est in antidotario suo, theriaca ipsa facta canonice et secundum artem, conseruatur vsq̃ ad. xxx. annos et etiam vsq̃ ad. xl. De mithridato idē dicendum est, quia conseruatur vsq̃ ad. xl. annos.

In tertia vero distinc. tractat Damascenus de medicinis solutiuis. Quorum quedam sunt aloeticæ, quædam colocynthidatæ et quedam turbidatæ: quedam scamoneatæ, et alix sub alijs nominationibus, et incipit à hieris, et primo à hierapicra et sūt. xxxij. solutiua. Vnde dico quod conseruatur à primo anno vsq̃ ad duos, licet omnes hieræ possint conseruari à sex mensibus vsq̃ ad quatuor annos, et præcipue hierapicra Gal. et hiera Archigenis, et hieralogodon.

In quarta distinctione tractat de conditis, plus de fructibus q̄ radicibus, & etiam de floribus, vt sunt rosa & violas, flores boraginis & buglossæ.

Vnde notandum q̄ condita & confusæ de floribus vsq̄ ad annum conseruantur, & non vltra. Condita vero de fructibus & radicibus vsq̄ ad annos duos conseruantur. Nota vltius q̄ confusa rosata cum melle facta tam conseruatur q̄ confusa rosata de zuccaro.

In quinta distinctione tractat de speciebus lohoc, & sunt quædam lohoc delectabilia, & quædam horribilia & mali saporis, & conseruantur vsq̄ ad duos annos, licet ego credam quod illa quæ sunt horribilia & mali saporis longiori tempore conseruentur.

In sexta distinctione tractat de iulep, syrups, & rob. Vnde in ista notandum est, q̄ de iulep debemus distinguere, quia aut est iulep longum, aquosum, paucæ cocturæ, & tale iulep paucis diebus conseruatur, & præcipue tempore æstatis, aut est iulep bonæ cocturæ & tale conseruatur per annum.

Similiter distingue de syrups, quia aut sūt de zuccaro vel de melle. Si de melle conseruantur per duos annos. Si de zuccaro vix conseruantur per annum, nisi fuerint optime cocturæ & bene restricti.

Et si queratur quomodo clarificabuntur syrups & iuleb sine albumine ouorū, ita q̄ sint clarissimi & auri coloris. Dico q̄ dum coquitur iuleb vel syrups, si ponatur in vase. 3. l. 5. succi granatorum acetosorum in sine decoctionis mirabiliter clarificat, & idem facit parum vini boni electi q̄ vinum granatorum non haberetur.

Rob etiam per annum conseruatur, & etiam vsq̄ ad duos secundum aliquos.

Miua citoniorum simplex conseruatur vsq̄ ad annū & forte vsq̄ ad duos. Sed miua aromatica vsq̄ ad tres optime conseruatur propter aromata, & præcipue si fuerit bonæ cocturæ.

In septima distinctione tractat de conditionibus et de modo faciendi aquam fructuum, & de modo infusionis aque casæ. Vnde notandum est, q̄ decoctiones omnes per tres, vel quatuor dies conseruantur, & similiter aqua fructuum, & maxime in æstate. Et inter oīs infusiones facta in aqua casæ minus conseruatur, quia vix p̄vnum aut p̄ duos dies coferuat, & ponit tredecim modos infusionū.

In octaua distinctione tractat de trochiscis, & incipit à confessione galliæ muscæ, & ponit. xxx. species trochiscorum, & conseruantur vsq̄ ad. vi. menses. Sed trochisci stellæ vsq̄ ad duos annos conseruantur.

In nona distinctione tractat de susuf, & pulueribus, & ponit ex eis. vij. species quæ conseruantur cum virtute sua vsq̄ ad duos menses, licet fm̄ opinionē aliquorum possint conseruari vsq̄ ad sex menses. Sed ego non adhegeo huic opinioni, quia in spacio sex mensium virtutes puluerum resoluantur, & efficiunt debiles, quare &c.

In decima distinctione tractat de pilulis, & ponit. xlv. species pilularum, & incipit à pilulis alefanginis. Vnde notandum quod pilulæ omnes conseruantur cum bona earum virtute & operatione vsq̄ ad sex menses, et debet teneri in magdaleonibus, & non in pulvere, quia nō conseruantur, immo nullam aut remissam faciunt operationem. Et non debent conseruari in loco excessiue calido, nec prope ignem, neq̄ ad solem, quia in excessiuam duritiem et lapideitatem conuerterent. Et tunc nullo modo debent medici eas exhibere, quia si darent eas torqueret corpus, et nullam penitus operationem efficerent.

Nota vltius quod pilulæ alefanginæ non possunt confici nisi semel in anno scilicet in diebus æstatis de mense iunij vel iulij, & sic ista tantum species pilularum per annum conseruatur.

In vndecima distinctione tractat de vnguentis emplastris, & cerotis, et incipit (hyssopi cærotum) et ponit. lxxij.

species omnibus computatis, & conseruantur vt plurimum vsq̄ ad annum.

In. xij. dist. tractat de oculis, in qua distin. ponit. lxxvi. species oculorum. Vnde si queratur de oculis quantum tēpore conseruantur. Dico q̄ distinguendum est de oculis, quia aut sunt frigida aut temperata, vel calida in primo, aut sunt calida in secundo vel tertio vel quarto gradu. De oculis itaq̄ frigidis, velut est oleum rosæ, et præcipue factū ex oleo omphacino et rosis incompletis, et similiter oleū violatum, et oleum rosa. factum ex oleo oliuarum maturarum et rosis completis, et oleum de mādragora, et oleū de papauere, et oleum de myrto, et oleum citoniorum, et consimilia durat per annum, et quolibet anno renouantur, quia tranfacto anno rancescunt, et efficiuntur nō habentia virtutem facientem ad intentionem medici. Olea vero temperata vt oleum amygdalarum, et oleum de sesamo non conseruantur nisi per mēsem, quia subito rancescunt. Olea vero calida in primo, vt oleum chamæmelinum, oleum de keyri, et oleum liliorum alborum, conseruantur per annum et non vltra. Alia vero calida vt oleum de anetho, de spicato oleum de ieros, oleum de croco, et de pyrethro, oleum de piperibus, oleum de castoreo, oleum de euphorbio. Et reliqua talia per duos aut p̄ tres annos conseruantur, et fm̄ aliquos quito antiquiora tanto meliora. Et hæc de conseruatione medicinarum cōpositarum fm̄ distinctiones Mes. dicta sufficiunt. Nota tamē quod quilibet expertus aromatiarius debet scribere super vasa electuariorum opiatorum, et etiam super vasa medicinarum solutiuorum tempus in quo cōposita fuerint ab eo, vt medicus sciat ab eo ætatē illorum in vetustate et recentia, et præcipue in medicinis opiatīs propter periculum exhibitionis earum.

Alia doctrina fm̄ Serapionem.

Circa prædictam materiam, ego describam aliqua, et non omnia fm̄ Serap. in antidota, breuiarij sui, cap. xxxiij. de medicinis compositis, quantum remaneat operatio earum. Et primo de theriacis, dicit q̄ remanet ex sex mēnibus, vsq̄ ad triginta annos.

Theriaca Elixr conseruatur vsq̄ ad annos duos. Theriaca regis et hedrumeron, et de scille vsq̄ ad duos annos conseruantur.

Sagenna, et philonium conseruantur vsq̄ ad an. iij. Et Gal. de medicina philonij dicit quod quandoq̄ datur post duos annos aut. iij. vsq̄ ad. x. annos, et post illud non valet, quia minuitur odor eius: et fit insipidum et debilitatur opus eius.

Diacurcuma vsq̄ ad annum conseruatur, vel vsq̄ ad annum cum dimidio plus.

Hæmorrhusia conseruatur vsq̄ ad duos annos. Confectio de musco vsq̄ ad annum vnum. Medicamen diaphurindinis conseruatur à sex mēnibus vsq̄ ad tres annos. Et si reliquæ confessiones quæ pro uocant vinam conseruantur vsq̄ ad tres annos.

Diamarte vsq̄ ad duos annos.

Sanguis hirci exiccatus, vel alius sanguis exiccatus cōseruatur a duobus mēnibus vsq̄ ad tres annos.

Athanasia, à sex mēnibus vsq̄ ad septem annos. Dux de descriptione theodorici, et hieralogo. et hiera archigenis, et hiera Gal. conseruantur a sex mēnibus vsq̄ ad quatuor annos.

Suffus idest pulueres, conseruantur à duobus mēnibus, et tunc operatio eorum est fortis vsq̄ ad sex mēses, et tūc est eorum operatio debilis.

Trochisci fortissimi sunt ad febres, ex die suo faciunt operationem fortem vsq̄ ad sex mēses.

Olea alia operantur donec rancida fiant: cum ergo incipiunt rancida fieri non conueniunt ad aliquid.

Oleum vero balsami quanto plus antiquius, tanto melius, et fit eius operatio fortior.

Emplastra & vnguenta omnia conseruatur à die sua vsq; ad annum.

Syrupi omnes conseruant ex hora sua vsq; ad duos annos. Et Gal. quidem dicit quòd remanet apud eum rob citoniorum septem annis præter quàm mutaretur uirus & color eius neq; gustus ipsius. Et hæc de conseruatione medicinarum compositarum secundum sententiã Serapio. vbi supra dicta sufficiant.

Sequitur alia doctrina s'm Nicolaum.

Consequenter intendo ponere intentionem Nicolai in conseruando quedam medicamina, & electuaria sua atq; confectiones, quas in suo antido vario paruo descripsit procedendo s'm ordinem alphabeti, quanto tempore cõseruari valeant ab aromatarijs. Et primo dicam de aurea alexandrina.

Aurea igitur alexandrina conseruari potest in sua efficacia & virtute, annis quinq;.

Adrianum, annis septem

Athanasia, annis tribus

Blanca conseruatur annis duobus

Benedicta, annis tribus.

Diamargariton, annis duobus vel tribus

Diaprasium, annis duobus

Diazingiber, per annum vnum

Diacitoniten, per annum vnum

Diaciminum, annis duobus

Diacalamentum, per annum vnum

Diaronon, per annum vnum

Diasatyriion, per annum vnum

Diairis, per annum vnum

Diaolybanum, per annos tres

Diaocoston, per annum vnum

Diascene, per annos duos

Diatragachantum, per annum vnum

Diacodon, per annos tres

Eidra, per septem annos melloriducatur

Electuarium pliris arcticon, per annos duos

Electuarium frigidum, per annos quinq;

Electuarium ducis, per annos tres

Electuarium de succo rosarum, per annos duos.

Emplastrum ceroneum, per quinq; annos

Filonthropos, per annos tres

Hieralogodion, conseruatur per annos duos

Hierapicra, per annos duos

Hiera Ruffini, per annum vnum

Hiera abbas s'm Nicolaum, per annos duos

Iustinum, per annos duos

Mithridatium, per annos decem

Musa ænea, per annos septem

Opopyra per annos sex

Oxy laxatiuum, per annos quinq;

Oxymel, per annos duos

Potio sancti Pauli, per annos duos

Paulinum, per annos tres

Picra, per annos duos

Pilule aureæ, per annum vnum

Pilule de quinq; generibus myroba. per annum vnum

Pilule de castoreo, per annos duos.

Pilule vero ceteræ, non vltra sex menses

Rosata nouella, conseruari potest per annum vnum

Rubea trochiscata, per annos quinq;

Rodomed, per annos tres

Stomaticon conseruatur per annum vnum

Theriaca magna, per annos triginta

Tryphera magna, per annos tres

Tryphera saracenicæ, per annum vnum

Triafandalis, per annum vnum

Theodoricon, per annos duos

Vomitus patriarchæ, per annos duos

Vnguentum arigon, per vnum annum

Vnguentum marciaton, per annos tres

Vnguentum aurum, per annos tres

Vnguentum dialteæ, per annos tres

Vnguentum Agrippa, per annos tres

Nota q; semper (vt etiam supradixi) quilibet peritus & fidelis aromatarius in vasis suis debet facere suprascriptionem anni, mensis, ac diei, in quo conficit syrupos, pilulas, confectiones, electuaria, & præcipue opiata, quæ non sunt ante sextum mensem vel ante annum exhibenda, vt sciat medicus tempus præcise in quo factæ fuerint ipsæ medicine, vt congrue cum bona conscientia ac etiã sine periculo sciat eas exhibere cum fuerit opportunum. Et hæc de conseruatione medicinarum compositarum Nicolai dicta sufficiant.

De electione loci cõueniẽtis medicinarum cõseruandarũ.

Et repositio rerum humidarum, sicut sunt succi & gumma liquidæ, confectiones, & electuaria liquidæ, & similia, oportet esse in vasis crassis de vitro, vel terra vitreata, vel de argento, vel cornu, & similibus.

Sed medicine molles quæ sunt conuenientes medicinis oculi, debent reponi in vasis æneis.

Sed vnguenta in quibus ingreditur pix, alchitran, & accinum oportet q; reponas in vasis.

Epingue uedines & cerebella. Et omne pingue oportet reponi in vasis factis ex stanno.

Et omne quod ex pulueribus, sicut puluis hierapicræ, oportet reponi in vase terreo, stricti orificij, & opillaturus eius cum cera, ne resolatur, & minuatur virtus earũ.

Et oportet q; reponatur rob, siue sint uuarum, siue sint citoniorum, siue malorum aut myrti, & similia, in vase terreo nouo, quia terra trahit ad se humiditatẽ quæ est in eis, & magis præseruantur à destructione.

Et olea debent reponi in vasis vitreis, & os vasorum debet restringi, ne destruantur & forteant.

Et oportet omnes species aromaticas ad aromatizandum in vasis aureis vel argenteis deauratis, aut in vasis de porcellionibus, aut ex vitro conseruari.

Et omne acetosum quod debet seruari oportet reponi in vaselinito cera vel pice.

Et oportet reponi in vase vitreo omne vinum quod habet substantiam, quæ est signum super durabilitatem eius, & super prohibitionem suæ corruptionis. Et omne vinũ cuius substantia est inæqualis, signum est super corruptionem eius facilem, & q; non diu possit seruari in vase terreo, vt terra excitet humiditatem eius superfluam, quæ est causa suæ corruptionis.

Theriaca vero melius conseruatur in vase aureo, vel plumbeo, aut stanneo. Et sic est finis huius sextæ particule, ad laudem Dei omnipotentis. Amen.

SEPTIMA ET VLTIMA PARTICULA DE OMNIBUS REBUS NECESSARIJS IN QUALIBET AROMATARIA.

Vltimo pro cõplemento huius vtilissimi tractatus volo ponere cõpendiosum tractatũ siue capitulũ de reb; necessarijs in quibet aromataria, vel apotheca, debito mō ordinanda, & sigillatim s'm diuersos doctores. Et dicam de herbis vsualibus, floribus, & radicibus, aquis distillatis, fructibus, succis, liquoribus, oleis, medicinis cõpositis, vt pilulis, & electuarijs, & alijs confectionibus.

In p̃mis igit vt supra dixi, debet glibet aromatarius locum aptum eligere in quo faciat apothecam aptissimam ad res medicinales conseruandas, ita q; sit à ventis, & sole, ac himbribus defensa, & quòd non sit humida, nec fumi, aut puluerulenta, quia omnia prædicta habent tã simplices q; compositas corrumpere.

DE SEMINIBVS NE	Melanopiper. i. nigrum pi-	Rosmarinum	Virga pastoris
cessarijs & vsualibus,	per	Ruta	Stoechas
& sunt ista.	Macropiper. i. piper longū	Abrotanum	Scabiosa
Semen hyofcyami	Leucopiper. i. piper album	Centonicum	Serpillum
Cardamomi	Casiatitula	Spica triplex	Podium
Sileris montani	Tamarindi	Saxifragia	Cucumer asinus
Sinapis	Colocynthida	Chamedryos	Capillus veneris
Peoniz	Pinex	Chamepityos	Lapatum acutum
Burse pastoris	Amygdales	Arthanita	Agrimonia
Amomi	Auellanz	Myrtus	Hypericon. i. perforata cuz
Dauci	Dactyli	Graminea	radicibus
Carui	Passulæ corinthiz	Trifolium	Althechengi
Ames	Carica. i. ficus	Schoenanthum	Caulis
Leuistici	Myrobalani omnes	Laureola	Violæ
Petroselinī	Pruna damascena	Laurus	Bletæ
Foeniculi	Sumach	Esula	Mercurialis
Anisi	Myrrilli	Tithymallus	Altea
Cimini	Cubebz	Pes coruinus	Malua
Asparagi	Oliuz	Pes columbinus	Vitica
Apij	Iunipera	Corrigiola	Ozimū scilicet caryophyl
Rutæ	Sebesten	Sabina	latum
Milij solis	Melones palestini	Millefolium	Raphanus
Lini	Citonia	Baccar	Verucaria
Foenugraci	Iuiubæ	Cimæ rubi	Folia, f. caryophyllatæ
Altez	Sorbæ	Cardo	Ptaphyllon. i. herba gngs
Berberis	Pira	Bardana idest lupa	solorum
Papaueris albi	Poma aromatica	Fu. i. valeriana	Colarea
Papaueris nigri	Fructus, scilicet citrum & f.	Luf. i. serpentaria, vd dra	Polypodium
Semina. iij. malora scilicet	milis	gontea	Filix
frigida	Althechengi	Carthami marini	Salicis arboris
Melonis	DE FLORIBVS	Saldana siue faldanellā	Craßula
Cucumeris	Rosæ amygdalarum	Consolida triplex	DE LIGNIS
Citrulli	Violæ	Plantago	Lignum aloes. i. xyloaloes
Cucurbitæ	Agnicasti	Nenufar	Xylobalsamum idest lignū
Semina. iij. minora frigida	Anthos	Philipendula	balsami
Portulacæ	Balaustiz	Primula veris	Sandali trium generum. f. al
Scariolæ	Epithymi	Materfilia	bi rubiet citrini
Lactucæ	Nenufaris	Aquilegia	Tamarisci
Endiuiz	Boraginis	Betonica	DE CORTICIBVS
Acetozæ	Buglossæ	Piperea	Cortex cinnamomi
Staphisagriz	Ciciri	Vermicularis	Cassialigna
Vitricæ	Tassi barbassī	Semperuiua	Mandragora
Pflyij	Sambuci	Cimbalaria	Citri
Rapæ syluestres	Basiliconis	Hepatica	Granatorum
Genestæ	Meliloti	Centrum galli	Raphani
Semē sanctum idest alexan-	Chamæmilæ	Cauda equina	Sambuci
drinum pro vermibus pue-	DE FOLIIS	Eupatorium	Radicum scilicet capparo-
rorum	Borago	Solatrium fluuiale	rum
Semen rosarum quæ anthe-	Buglossa	Solatrium minus	Thuris
ra dicitur	Endiuia	Prassium	DE RADICIBVS
Caulis	Cicorea	Hyslopus	Radix reubarbari
Nasturcij	Scolopendria. i. lingua cer-	Artemisia	Reupontici
Coriandri	uina	Matricaria	Rubæ tinctorum
Cataplicæ maioris, & dicitur	Tamariscus	Vinea. i. herba valde minu-	Zedoariæ
kerua, vel granum regū	Afarum	ta in testis domorum	Zingiberis
Lupini	Lupulus	Tassus barbassus	Cosli
Nigellæ	Fumus terræ	Ruta capraria	Broniz
Basiliconis	Thymum	Ruta siluestris	Been albi et rubi
Milij	Senæ & eius follicula	Verbena	Calami aromatici
Hordei	Cuscute	Chelidonia	Meu.
Frumenti, idest tritici	Abfinthium	Foeniculus	Distami
DE FRUCTIBVS	Menta	Chamæmilla	Tormentillæ
Fructus carpobalsami	Calamentum	Melilotum	Fu. i. valeriane
Caryophyllus	Pulegium	Centaurea	DE LIQVORIBVS
Nux muscata	Origanum	Portulaca	et succis condensatis
Nuxinda	Mentastrum	Linaria	Manna licet sit ros de coelo
Nux methel	Serpillum	Angelica	cadens
Anacardi	Maiorana	Pimpinella	Opium
Bacca lauri	Salvia	Parietaria	Hypocyssis

DE SIMPLICIBVS

Acacia
Aloe
Laudanum
Seamonea quæ secundum aliquos est
succus volubilis maioris, et secūdam
alios est succus cuiusdam speciei
thy malli
Succus liquiritiæ
Sanguis draconis
Camphora
Cera

DE SYCCIS ET LIQVO- ribus liquidis.

Succus betæ
Violarum
Balsamus
Oleum
Vinum
Mēd
Succus granatorum
Citoniorum
Succus rosarum
Acetum
Succus foeniculi
Acresta
Absinthium
Solatium
Semperuiuæ
Cucurbitæ
Cucumeris
Anguræ
Scille
Lac thymalli
Succus mentæ
Succus corticum medianorum sam-
buci
Succus ebulli
Succus breos
Elaeterium
Lac elusæ & omnium lactidiorum
Succus chelidonie
Succus rutæ & similitum herbarum
vsiualium

DE GUMMIS

Myrrha
Thus
Euphorbium
Chalbanum
Sagapenum
Opopanax
Bdellium
Hammoniæ
Sarcocolla
Styrax
Pix vitæ
Sandaraca idest vernix
Mastix
Gummi arabicum
Tragacanthum
Charabe
Gummi cedridest gummi elemi
Gummi hederæ
Gummi abicis
Resina idest gummi pinii
Terrebentina
Potes hic addere gluten idest collam-
piscium
Gummi foeniculi
Gummi rutæ

DE OSSIBVS
Os dactylorum
Os cornu cerui
De alijs vero ossibus quibus vitumur
dicetur immediate in sequenti rubrica
scilicet de superfluitatibus animalium
DE SUPERFLVITATIBVS
animalium.

Caro leonis
Hepar & intestinum lupi
Pulmo vulpis
Pellicula interior stomachi gallinarum.
Splen pulli
Equi
Coagulum leporis & est melius omni-
bus alijs
Coagulum hædi
Caprioli
Vituli
Axungia porcina
Gallinacea
Axungia anserina
Anatina
Equina
Alinina
Vrsina
Tassionina
Hircina
Vulpina
Gatina
Vulturina
Humana
Similiter sepum capræ vel hirci
Medulla cruris ossium vituli
Cervi
Vaccæ
Asini
Os de corde cerui
Cornu cerui
Fel tauri
Fel hircinum
Fel capræ
Fel leporis
Fel tedulidinis
Fel accipitris
Fel aquilæ
Serum lactis
Lac quodcumq;
Butyrum
Mēd
Cera
Sanguis columbi
Sanguis hirci
Os sepis
Muscus
Sericum combustum & crudum
Stercus columbinum
Stellionis
Humanum
Stercus galli
Ebur idest auolium
Spodium
Margaritæ. i. particule quæ fm aliquos
reperiuntur in garcio & auriculis pi-
scium, vel in conchilijs
Castorei & sunt testiculi illius anima-
lis nominati suo nomine castor

DE METALLIS

Aurum

Argentum
Chalcecaumenon
Plumbum vsum
Bastitura æris
Marchesita
Cerrusa
Lichargyrium
Minium
Argentum viuum
Argentum sublimatum

DE LAPIDIBVS

Margaritæ idest perle
Coralli vitæ
Lapis lazuli
Lapis armenus
Lapis hematitis
Lapis iudaicus
Lapis lycis
Chrystallus
Magnes
Antimonium
Cinabrium
Marmor

DE FRAGMENTIS ET gummis præciosis.

Saphyri
Granatæ
Hiacynthi
Smaragdi
Rubini & aliorum, vt fardinus & ba-
lasti

DE QVIBVS DAM SPECIEBVS

bus teræ condensatæ q sic nascunt
Asphaltum
Sulphur
Chimolea
Alumen rochinum
Alumen iameni
Terra sigillata
Vitriolum
Flos æris
Auripigmentum
Lutum armenum idest bolum arme-
num
Arsenicum
Sal commune, idest sal panis vel sal
massæ
Sal gemma
Sal indum
Sal ammoniacum
Sal nitrum
Sal alkali
De compositis necessarijs & vsualib.

DE ELECTVARIIS VSITATIS

secundum Mesue
Electuarium de gemmis
Diamusci dulcis
Diagalanga
Aromaticum rosatū descriptione Ga-
brielis
Aromaticum charyophyllatum
Dianisum
Dianbra
Diancinomomum
Dianion pipereon
Electuarium regum
Diaforbon
Tryphera faracena magna
Tryphera ferrata ex arte fœnonia
Diacurcma

Diacurcuma magna
Confectio anacardina
Electuarium diacori
Electuarium humani pro oculis
Philonium persicum secundum Mesue
Cap. de spū sanguinis à pectore
Philonium romanum secundū Gal.
Hierapiera Gal.
Hiera diacolocynthidos
Electuarium indum maius
Electuarium de dactylis
Electuarium de psyllio
Electuarium electoph
Electuarium hamech

SECUNDVM NICOLAVM

Aurea alexandrina
Athanasia
Antidotum hæmagon
Benedicta
Diamargariton
Diamoron
Diafaryion
Diaprunis
Diaron Abbatis
Diapenidion
Diaciminum
Diatis
Diacalamentum
Diascene
Diacitoniten
Diacatholicon
Electuarium de succo rosa
Hieralogodion
Hierapiera Nicolai
Iustinum
Lithonhrypton
Mithridatum
Micta
Pilis arcticon
Rosata nouella
Requies magna
Tryphera magna cum opio
Triafandali

SECUNDVM RASIM

Lætificans Almanforis
Electuarium de bacis lauri Rasie
Theriaca magna Gal.
Theriaca Andromachi. A.
Mithridatum Nicolai

DE CONDITIS MESVE

Chebuli conditi
Emblici conditi
Zingiber conditum
Acori conditi
Citra condita
Secacul conditum
Zuccarum rosatum
Zuccarum violatum
Zuccarum boraginatū
Zuccarum buglossatum
Zuccarum nenuparinum fit sicut zuc
carum violatum
Mel rosatum colatum, & non colatū
Mel violatum

DE SPECIEBV S LOHOC
secundum Mesue.

Lohoc de pino
Lohoc de papauere est diapaupere
diaicuri. i. diacodion purum

Lohoc de scilla
Lohoc sanum & expetum
Lohoc bonum
Lohoc de pulmone vulpis
Et nota q̄ semper iuleb sunt ex aqua
distillata & zuccaro, & etiā possunt
fieri ex infusionibus

MESVE

Syrupus de pomis
Syrupus de acetositate citri
Syrupus de granis myrti
Syrupus de papauere
Syrupus de bizantijs
Syrupus acetosus simplex
Syrupus acetosus compositus
Syrupus violatus
Syrupus de iuiubis
Oxymel simplex
Oxymel compositum
Oxymel scilliticum
Syrupus acetosus diaron
Syrupus de menta
Syrupus de absinthio
Syrupus de fumoterræ maior
Syrupus de liquiritia
Syrupus de hyssopo
Syrupus de prassio
Syrupus de calamento
Syrupus de thymo
Syrupus de eupatorio
Syrupus de stoechados
Mixa citioniorum simplex
Mixa citioniorum aromatica
Acetum scilliticum
Syrupus fabor
Syrupus pro melancholicis
Syrupus de quinque radicibus

SECUNDVM NICOLAVM

Syrupus rosatus
Syrupus nenuparinus
Oxyzacara
Syrupus contra omnem solutionem
ventris

MAOISTRALIA

Syrupus de endiuia
Syrupus myrtinus
Syrupus de artemisia
Syrupus mirachinus secundum Guil
lerrinā in sua practica capitulo de
melancholia

DE ROB SECUNDVM MESVE

Rob de ribes
Rob de acressa
Rob de prunis id est acatia
Rob de liquiritia, id est succus liquiri
tiz secundum Seruitorem

DE AQVIS VSITATIS

Aqua hordeacea
Aqua rosata
Aqua violata
Aqua endiuiz
Aqua cicoreæ
Aqua absinthij
Aqua mentæ
Aqua lupulorum
Aqua acetosæ

Aqua scabiosæ
Aqua capillorum veneris
Aqua boraginis
Aqua buglossæ
Aqua plantaginis
Aqua virge pastoris
Aqua lactuæ
Aqua betonice
Aqua feniculi
Aqua asparagom
Aqua verbenæ
Aqua rutæ
Aqua graminis
Aqua cuscute
Aqua melissæ
Aqua altee
Aqua rorismarini
Aqua chelidoniz
Aqua eufragiæ
Aqua vitis quæ cadit ex vite
Aqua cretanorum
Aqua florum genestre
Aqua fabinz
Aqua millefolij
Aqua abrotani
Aqua centonic
Aqua apij
Aqua acori
Aqua solatri
Aqua hepaticæ
Aqua cucurbitæ
Aqua anguriæ
Aqua cucumeris
Aqua foliorum edere
Aqua corticum fabarum viridium, et
ipsarum fabarum proprie
Aqua vitæ, quæ alio nomine dicitur
aqua ardens, & fit de vino, & est mi
rabilis ad multa pro salute hominū,
& precipue quando de ea fit quinta
essentia

Et nota q̄ decoctiones etiam possunt
fieri ex herbis prædictis, & precipue
quando non habemus tempus ad
aptitudinem distillandi

DE PILVLIS VSITATIS
secundum Mesue.

Pilulæ alefangine
Pilulæ aggregatiue ex inuentione nra
Pilulæ de eupatorio
Pilulæ de reubarbaro
Pilulæ indæ
Pilulæ de sarcocolla
Pilulæ foetide
Pilulæ de sagapeno
Pilulæ de euphorbio
Pilulæ de mezereon
Pilulæ lucis maioris
Pilulæ stomaticæ
Pilulæ de agarico
Pilulæ de diaron
Pilulæ turbitate
Pilulæ de lapide lazuli
Pilulæ de bellio maiores
Pilulæ de colocynthide
Pilulæ de opopanaxo
Pilulæ de hermoda. maiores
Pilulæ de cynoglossa
Pilulæ bichichig

SECUNDVM NICOLAVM

Pilulæ sine quibus esse nolo
Pilulæ aureæ
Pilulæ stipticæ
Pilulæ de speciebus benedictæ
Pilulæ de hieralogodion

SECUNDVM GALENVM

Pilulæ de hierapicra cum agari.
Pilulæ de hiera simplici Gal.

SECUNDVM RASIM

Pilulæ cochix
Pilulæ foetidæ
Pilulæ iliacæ

SECUNDVM AVICEN.

Pilulæ de fumo terræ
Pilulæ assaiaret

SECUNDVM RVFFVM

Pilulæ cōes ex aloë, croco, & myrrha,
ex inuentione Rusii vel Gal. fm ali-
quos, et sunt optime contra pestem.

DE TROCHISCIS SE-
cundum Mesue.

Confectio algallæ muscatæ, & dicitur
tur trochisci de gallia muscata.

Trochisci diarodon
Trochisci de rosæ
Trochisci de reubar.
Trochisci de camphora
Trochisci de spodio cum semine acer-
tofæ
Trochisci de berberis
Trochisci de absinthio
Trochisci de eupatorio
Trochisci de terra sigillata
Trochisci alhandar idest de colocyn-
thide
Trochisci de capparibus
Trochisci de karabe
Confectio ramich
Trochisci de alkekengi
Trochisci constrictiui Mesue in cano-
nibus

SECUNDVM NICOLAVM

Trochisci galliæ muscatæ
Trochisci de thyro
Trochisci diaui. i. de violis
Trochisci scillitici
Trochisci andracharon
Trochisci croci
Trochisci hedychroi
Trochisci diacoralli

SECUNDVM RASIM

Trochisci de myrrha fm Rasim capi-
tulo de prouocatione menstruorum
DE CEROTIS EMPLASTRIS
& vnguentis secundum Mesue.

Hyssopi cerotū descriptionē philagrij
Vnguentum diaphoenicon
Vnguentum basilicon
Vnguentum sandalinum
Infrigidans Galeni
Diaquilon magnum
Diaquilon album
Diaquilon gummatum magistrale
Emplastrum de sinapi
Emplastrum diaphoenicon
Emplastrum de meliloto

Vnguentum tripharmacōn. i. de li-
thargyrio

Vnguentum egyptiacum
Emplastrum apostolicon
Emplastrum oxycroceum
Emplastrum ceroneum
Vnguentum marciaton
Vnguentum arigon
Vnguentum dialtea
Vnguentum citrinum
Vnguentum populeon

SECUNDVM RASIM IN
chirurgia sua.

Vnguentum de cerussa
Vnguentum de calce

SECUNDVM AVICEN.
nam in antidotario.

Vnguentum apostolorum
DE OLEIS SECUNDVM MESVE
Oleum de amygdalis amaris
Oleum de amygdalis dulcibus
Oleum laurinum
Oleum rosatum
Oleum chamæmilinum
Oleum violatum
Oleum de lilio
Oleum irinum
Oleum sambucinum
Oleum de cheiri
Oleum de papauere
Oleum de citonijis
Oleum de ruta
Oleum nardinum
Oleum masticinum
Oleum costinum
Oleum de croco
Oleum de piperibus
Oleum de euphorbio
Oleum vulpinum
Oleum de scorpionibus
Oleum de ouis
Oleum de iunipero
Oleum de lateribus
Oleum de capparibus
Oleum de castoreo

Oleum de tartaro
Oleum de terebenthina
DE SPECIEBUS SIEF SECUN-
dum Mesue de eggritudinibus oculo-
rum.
Sief album cum opio
Sief citrinum
Sief de spica
Sief de plumbo
Sief de thure
Sief viride

Sief memithe descriptione alkanomo
sali de baldach

Sief memithe fm Rasim & Seruitore
siefit

Succus memithe in sole desiccetur, et
ex eo formentur magdaleones par-
ui sicut sunt trochisci, et seruentur

DE CONSERVIS DE ZUCCARO

Cōserua rosata. i. ex rosis facta, et vo-
catur zuccarum rosatum
Conserua diaboriginata
Conserua buglossata
Conserua violata
Conserua melifata
Conserua maluata valens ad asthma
Et omnes prædictæ conseruæ sunt si-
cut dixi de rosata, possunt fieri de flo-
ribus et folijs

DE CONSERVIS DE MELLE

Mel rosatum colatum
Mel violatum
Mel maluatum
Mel genestratum
Aqua mellis, et dicitur hydromel
Rodomel, idest mel rosatum cū folijs
Mel nucum ad asperitatem gutturis
& synanchen

Mel canne valet ad tussim, et ad aspe-
ritatem gutturis et pectoris, et ex eo
fit zuccarum

Zuccarum rubrum, et est valde abster-
sivum et mundificativum

Zuccarum vnius costæ
Zuccarum duarum costarum

Zuccarum tabarzet, idest trium co-
starum

DE SPECIEBUS CANDI

Zuccarum candi simplex
Candi rosati
Candi violati
Candi de ribes

Et sic est finis huius vi-
lissimi tractatus.

ABHENGVEFIT LIBELLVS

in quo de simplicium medicinarum
virtutibus in generali & spe-
ciali, breuissime, & ordi-
natissime pertractat.

EX antiquorum libris hūc aggregavi librū
in virtutibus medicinarum & ciborū, in
quo mentem meam diu fatigavi, & posui
ipsum occupationem meam, et fundēdo
pces Deo altissimo, in eo q̄ Deo sublimi
& glorioso appropinquatur, quia per ip-
sum iuuamentum cōe et p̄prium speravi, vltra illud qd̄
in cognitione illius est de iuuamento magno in arte medi-
cinæ. Medicinæ aut intentio est sanitas, & est fm̄ duos
modos, primus modus est cognitio complexionum cor-
porū hominum, & secundus modus est cognitio medici-
narum, & ciborū, quorū cognitione existit sanitas per-
manencia in sano, & ipsius reditio super in firmū, & sunt
materia curationis p̄ medicinā et electuariū eius. Qui aut
virtutum medicinarum simplicium, & ciborū cognitio-
nem vult habere, est indigens cognitione varium quibus
earum virtutes & ipsarum operationes inueniuntur. Et
hæc quidem viæ sunt. viij. Vna earum est vt sit medicina
cuius virtutem experire vult aliquis vacua à qualitate ac-
quisita accidentali. Cuius exemplū in medicina simplici
est aqua frigida, quæ p̄ accidens calefacit corpus & q̄ sup̄
ipsum funditur, quā in frigidat eum, & aggregat eam, et
infiltrat ipsam, quodrem coardant vapores, qui exspirā-
bant, quare caluit corpus p̄ illud. Et aqua calida in frigi-
dat p̄ accidens, qm̄ rarificat corpus, quare expirat vapo-
res calefacientes, & in frigidat corpus. Et secūda est vt sit
egritudo in qua experit medicina simpliciter, egritudo
simplex, sicut febris hectica. Et tertia est vt ea medicetur
egritudines contrarie, donec certificet. Et quarta est vt sit
virtus medicinæ, æqualis virtuti egritudinis quæ cum ea
medicatur, donec declaretur operatio eius in ea sufficienter.
Et quinta est, vt consideret operatio medicinæ: an sit ope-
ratio eius in calefactione, & in frigidatione hora qua reci-
piatur. Nam si non calefacit, nisi post spatium cum in prin-
cipio in frigidauerit, tunc calefactio eius non est nisi p̄ ac-
cidens. Et si sit etiam non in frigidat nisi post spatium, et
iam in principio rei calefacit, tunc in frigidatio eius nō est
nisi per viā accidentis. Et sexta est vt consideret operatio
eius, an sit operatio in omni corpore vna, & in oī hora,
quare est eius in frigidatio et ipsius calefactio, res semper,
nam si est illud tunc operatio est p̄ naturam. Et si non est
ita, tunc operatio eius est p̄ accidens. Et septima est vt sit
calefactio medicinæ, in illa re ad quam comparatur cale-
factio eius, aut ipsius in frigidatio in aliam. Nam si non
comparatur eius calefactio, nisi ad corpus hominis, tūc
oportet vt dicat, q̄ est calida ex via qua calefacit corpus
hominis, non propterea q̄ illud faciat in alia animalia,
nam non oportet p̄pterea q̄ hyoscymam in frigidat cor-
pus hominis, vt in frigidat corpus turdorū, quibus est ei-
bus, neq̄ oportet et propterea q̄ helleborus niger soluit
hominem, & non nutrit ipsum, soluit cornuicem cui est
cibus. Et oleum nutrit hominem & non interficit eū sed
interficet oī animal: cui non est sanguis. Et octaua est vt
distinguat inter medicinam, et cibum. Sciat ergo q̄ medi-
cina est illud quod calefacit: aut in frigidat corpus, quali-
tate sua. Et cibus facit illud qm̄ addit in substantia corpo-
ris, & augmentat ipsum. Licuit Gal. Nos nominamus
totum quod facit substantiam stare, n̄am, & augmentat
nos cibum, & totum quod mutat naturam n̄am, medi-
cinam. Et ex vīs iterū quibus extrahunt virtutes medici-
narum, & ciborū, sunt illæ alix, & sunt quinq̄ quæ stant
vtenti eis loco eius quo dicat operatio eius, & quo multi-

plicatur eius rōcinatio. Vna earum est via sumpta ex ve-
locitate alterationis rei, & difficultate alterationis eius. Et
secunda est via sumpta ex velocitate coagulationis eius,
et difficultate coagulationis ipsius. Et tertia est via sumpta
ex sapore rei, & quarta ex via sumpta ex odore rei. Et qu-
ta est via sumpta ex colore rei, prima aut quæ est velo-
citate alterationis, & difficultate eius est, q̄ oīs medicina,
cuius alteratio est velocis, ad naturam ignis, est calida po-
tentia. Verumtamen non est necessarium, vt illud ex medi-
cis, cuius hæc est via calefaciat corp̄ hominis: immo nō
oportet necessarium: nisi qm̄ est subtilis substantia: solidum
durum in quo non sunt vacuitates. Qm̄ q̄ est crassa sub-
stantia: aut est rari corporis, possibile est, vt ignis resoluat
illud, & conuertat ipsum ad naturam suam velociter, &
caliditas corporis non faciat illud cō, sit ergo p̄ hæc cām
quia nō calefacit corpus. Et scit q̄ medicina, in qua agūt
duæ caliditates, caliditas ignis, & caliditas corporis homi-
nis, non est nisi subtilis substantia, rari corporis. s. calidi-
tas ignis, potest sup̄ eū & vincit eū velociter. s. scit ex duo-
bus rebus. Quare vna est oleum, & altera harundo sicca,
et pilus. In oleo quippe qm̄ approximāt igni in flammā
in eo. Et qm̄ occurrit corpori hominis nō calefacit ipsi
calefactione manifesta velociter. Et oleū quidem inflam-
mat velociter, & non calefacit corpus hominis, qm̄ oleū
est viscosum, & crasse substantia, cū ergo occurrit corp̄
adhæret ei, & sit difficilis separatio eius ab ipso, qm̄ non
est possibile, vt attenuet, & subtiliet p̄ aereū velo citat &
penetret, & perueniat ad interiora corporis. Et significa-
tū illius est, quia qm̄ tu ponis in vase ignem, aquā &
oleum, & decoquis vtrūq̄ finit aqua, & remanet oleum
vltime. Et harūdo & pilus qm̄ occurrit corpori hominis
non calefaciunt ipsum. Et scit q̄ medicina est ad quā pro-
perat ignis, & non calefacit corpus hominis, ex duabus
rebus. Quare vna est substantia caliditatis, & secunda est
natura materiei. Ignis vero est subtilior res, & calidior q̄
submergit in corporibus de proprietate quorū est, vt adu-
rat ea, donec perueniat ad profundum earum in spatio
breui, & sit facilis eius penetratio per separationem par-
tium earum, & earum subtiliationem, & conuersionem
earum ad naturam suam. Ad vtra caliditas corporis ho-
minum non est nisi vaporosa, crassa, debilis, non valens
agere in ea hora qua occurrit eis operationem qua reno-
uat ea, & conuertat ipsa ad naturam suam, & omnia qu-
dem quæ calefaciunt corpus, indigent vt in ea agat cali-
ditas corporis in primis, & mutet ea, donec ea redeant
post illud & calefaciūt corpus, hæc est ergo causa quæ est
propter substantiam caliditatis. Causa autem quæ est ex
natura materiei est q̄ ista duo. s. harūdo & pilus non est
in eis possibile vt diuidatur, neq̄ terantur neq̄ frangan-
tur per attritionem, s. fractura qua siant in termino pulue-
ris. Omne vero de quo est voluitas vt calefaciat corpus,
indiget vt diuidatur in minores partes, quæ sunt donec
sint ei facile suscipere operationem caliditatis corporis, et
impressionem eius in ipso, & mutationem eius qua mu-
tat ipsum. Et ex causa hac fit q̄ calamus aromaticus calē
facit corpora hominum, plūquam calefaciat ea ex spe-
ciebus calami quæ sunt apud nos. Secunda autem est as-
sumpta ex velocitate coagulationis & difficultate eius.
Dico ergo q̄ istæ duæ viæ sunt necessariae ante inquisiti-
onem de virtutibus medicinarum, & ciborum. Verūta-
men prima quæ est assumpta ex velocitate alterationis
eius, & difficultate ipsius non est necessaria nisi in consi-
deratione in esse medicinarum calidarum potentia. Et se-
cunda quæ est sumpta ex velocitate coagulationis, & dif-
ficultate eius, non est necessaria nisi in consideratione in
esse medicinarum frigidarum potentia, et fm̄ hoc q̄ sunt
duæ res esse quarum in crassitudine substantia & subtili-
tate eius currit fm̄ similitudinem vnam, tunc illa earum
quæ difficilior fuerit ad coagulationem per frigus, est ca-

liditas complexionis earū, & qñ sunt dug res quarū esse i subtilitate subtilitatis & crassitudine eius nō currit fm similitudinem vnam. Et si est crassitudo substantie earū vni fm frigiditatem, tunc alterius vtrūq simul coagulantur fm similitudinem vnam. Verumtamen vnam earum, & est quæ est crassioris subtilitatis estimat aspiens eam, qæ est vehementioris coagulationis. Cā in illo ē durities substantie crasse quæ frigus complexionis vnius earū sit vehementius, crassitudine alterius. Et in illis quæ sunt fm contrarium, non est possibile vt sit coagulatio earū vtrarūq in quantitate temporis vnius: immo oportet vitilla quæ ex illis duabus ē frigidioris complexionis, aut crassioris subtilitatis: coagulantur in spatio temporis minoris, & sit coagulatio illius quæ est minoris frigoris: et minoris crassitudinis ambaq in spatio temporis longioris. Et sicut currit et in hoc vt sit vna illarum durior multum, & durior parū compare sua. Illud. n. non accidit, nisi fm quantitatem superfluitatis eius in vno duorum modorum necessario. Intentione quæ est sumpta ex sapore rei quæ quæ statuerit dico quia corpora sunt composita ex elementis, & elementa sunt inqualium quantitatis in cōpositione corporum, pp diuersitatem quantitatum elementorum, & in oī cōpositione earum sunt proprietates multæ: scilicet in saporibus et pp diuersitatem harum quantitatum proprietates multæ: sicut sunt saporibus multæ, necessariū ē infirmū quo dīstinguat inter illū q ex eis est cōueniens: & illū qui est incōueniens corpi. Nouit ergo creator benedictus & sublimis illud infirmū linguā. Et posuit eam multi sensus, & posuit illud q continetur ei ex neruis multi numeri. Quod est quia continuatur ei sex nerui: vt propter id qd est ei de superfluitate sensus distinguat per eā inter id qd occurrit ei de calido, & frido, & humido, et sicco: et distinguat inter cōueniens et incōueniens corpori, & cū res cōuenientes corpi supfluit & sint qdā eaq plus cōuenientes naturæ corporis. Et quidam earum minus: diuersæ naturæ corporis, et quædam earum minus: & oportet vt sint qualitates rerū quæ gustant multæ. s. saporibus earum, dico ergo, q qui ex saporibus vt compositi, sunt infiniti: g non sunt nisi ad ditione & diminutione in compositione. Singulares aut simplices, sunt octo. Et sunt ponticitas: & amaritudo: & acuitas, & acetositas, & stipticitas, & faldedo, & vntuositas, & dulcedo. Et sunt illi gustus ex diuersitate substantie corporis, qd gustatur in subtilitate, & crassitie, & ex diuersitate cōplexionis eius: diuersitas aut substantie corporis est, quoniam si est crassa sit cā crassitie eius, aut dulcia aut potius: aut amarus. Et si est subtilis, sit cā subtilitatis eius, aut acutus, aut acetosus, aut vntuosus. Et si est media, inter subtilitatem & crassitiē, sit aut stipticus, aut faldus. Ex diuersitate autem complexionis sunt etq si cōplexio substantie est calida, sit gustus eius: aut amarus, aut acutus, aut faldus. Et si cōplexio ē ē frigidā, sit gustus eius: aut ponticus, aut acetosus, aut stipticus. Et si cōplexio eius est media inter calidum & frigidum sit sapor eius aut dulcis, aut vntuosus. Cōpositio aut spūm subtilitatis subtilitatis & crassitudinis eius cum speciebus caliditatis complexionis substantie, & frigiditatis eius, facit nouem species compositionis. Quarū vna est species, cui non est sapor ex corporibus, & est media inter subtilitatem partium & crassitudinem earum: & iter complexionem frigidā & calidā. Et octo species reliquæ sunt illæ quibus sunt gustus. Nam ex cōplexione substantie crasse cum cōplexione frigida generatur sapor ponticus. Et cum cōplexione substantie crasse cum cōplexione calida generatur sapor amarus. Et ex cōplexione substantie crasse cum media inter calidum & frigidum generatur sapor dulcis. Et cum cōpositione substantie subtilis cum cōplexione calida generatur sapor acutus. Et ex cōpositione substantie subtilis cum cōplexione frigida generatur sapor acetosus. Et ex cōpositione sub-

stantie subtilis cum media inter calidā & frigidā, generatur sapor vntuosus. Et ex cōpositione medicæ inter crassitudinem & subtilitatem cōplexione frigida, gñatur sapor stipticus. Et ex cōpositione medicæ inter crassitudinem & subtilitatem cum cōplexione calida generatur sapor faldus, dico ergo in diuisione gustum, q omne qd occurrit lingue, aut non agit in sensum gustus, aut agit in ipsum. Si ergo non agit in ipsum nominat resistent, & est illud cui non est sapor. Aut est simplex sicut aqua quæ est elementum: aut corpus compositum super qd nō vincit calor neq frigiditas: sed est temperatum: aut decliue parum per ab æqualitate ad frigidum, sicut sunt medicæ q nominantur opiliatue.

Medicæ opiliantes duplices.

Et opiliatue sunt fm duos modos. Modus primus est terrestris siccus, qui exccat corpora sicut amygdalæ, & tutia, & cerussa plūbi, & cadmia: & calx abluta & hematias, qñ abluunt vniūquodq horū ablutione decet, & q sunt eis similia. Scd est viscosus humidus: g humectat corpora, sicut oleū saporitū: & albugo oui: & caseus recens: & pingue ex corpore porci, & cera saporita abluta colatur: & sicut malua agrestis: & demellica: & interior pars cucurbitæ: & rasura eius. Et ista diuersificantur in viscositate sua: quoniam super albuginem oui terrestritas est magis vincens: & super oleum saporitū acritas est magis vincens. Quod autem non agit in sensum gustus qm est simplex: est sicut aqua. Et sensus ē cōpositus. Simplex vero non efficit in compositio operatione cōpositi rei, propterea q nulli rei agenti naturali inest vt agit nisi i eo qd est ei simile potentia, vt extrahit illud ad effectum neq patiat ē nisi qd est simile. sicut si se nō recipit nisi qd est ei potentia, saporem aut simplicem impossibile ē ē in composito neq potentia neq actus: & ppter istud nō recipit ipsum neq alterat ad ipsum cum: sicut est eius alteratio ad compositum ex eo: propter conuenientiam eius ad ipsum in cōpositione. Qd si agit illud qd occurrit lingue in sensum gustus aliquid: tunc ipsum aut facit in eonocuetum: aut facit in eo delectationem. Qd aut facit in eo delectationē ē illud qd est dulce & delectat ipsum: & est simile complexioni corporis hominis, et est calidū & hu. cum æqualitate. Facit ergo in lingua ex delectatione simile ei qd sit i reliquo corpore ex delectatione qñ occurrit aqua tepida. Illud aut qd fm hanc complexionē si aqua super ipsum est magis vincens, nominatur dulce. Et si aer super ipsum est magis vincens: nominatur vntuosum. Et omnis cibus delectabilis non nocens sensui, est aut dulcis: aut vntuosus, aut aggregat vtrūq saporē qd aut ex cibis est quom cooperit sapor alius ab istis duobus, non assimilatur, & non administrat nisi cibus et me dicinatur: qd aut efficit lesionē in lingua trahit ipsam mordicā eā vel per mordicationē quā facit ei. Sed mordicatio est species solutionis continuitatis. Aut per superfluitatē separationē, sicut calidū efficit aut per superfluitatē aggregationē sicut frigidū, separatio aut calidi est aut cum crassitudine & terrestritate: aut cum subtilitate & igneitate, & separatio quidem calidi cum crassitudine et terrestritate qd separat vehementer: & nominatur amarus. Aut talis q separationem efficit infra vehementem, & nō nominatur faldus. Et separatio calidi cum subtilitate et igneitate nominatur acutus. Et aggregatio quidem frigidi, aut est cum crassitudine et terrestritate, aut cū subtilitate et aquositate, aggregatio vero eius cū crassitudine & terrestritate, qñ vehementem efficit aggregationē nō iam ponticus. Et si facit aggregationem, quæ sit infra vehementiam, nō iam stipticus. Aggregatio frigidi cum subtilitate & aquositate, nominatur acetosus. Iam ergo manifestum est, quod saporibus sunt octo: Amarus, & faldus, & acutus, & ponticus, & stipticus, & acetosus, & dulcis, & vntuosus. Nam illud quod aggregat linguam, & exccat eā & coarctat ipsam,

Saporis
sufficit
tia.

& exasperat, & non in eo quod apparet tantum facit aggregationem aequalem ab omni latere sicut frigidum. In mordicatione facit aggregationem vsq; ad profundum, eius inaequalis, & propter id facit asperitatem eius, & excitat eam. si facit eas operationes operatione forti, nominatur ponticus. Et secundum facit operationem non fortem, est siliticus. Et quando non efficit aliquid eorum quae diximus immo contrarium illius & abluat linguam & abstergit quod est in ea, donec si adhuc eret aliqua ex rebus silitici abstergit eam & abluat ipsam, nominatur falsus. Et si est abstersioni eius superfluitas virtutis donec addat super operationem falsi, nominatur baurachius. Et quando abstergit plus quam illud quod abstergit falsus & baurachius donec exasperet linguam exasperatione vehementi & dente, nominatur amarus. Et quando contingit quod non occurrat linguae facit ea mordicationem & corrosione cum caliditate vehementi, nominatur acutus. Et quando mordicatio quae facit ea caliditate quae facit acutus, & cum illo facit in eo cui occurrat simile ebullitioni nominatur, acetosus. Et quando contingit quod quando occurrat linguae restitit ex eo quod corruptum est, & sedat, et lenit asperitatem eius, et fit sicut vnguentum, quod replet vacuitates & impinguit maciem, tunc si occurrit eius ad ipsam est cum delectatione linguae, nominatur dulcis. Et si non delectat ipsam delectatione dulci, nominatur vinctuosus. Et sicut baurachius est de genere falsi, similiter sua vis vel saporis est de genere dulcis, quando efficit operationem dulcis ex lenificatione & sedatione. Veruntamen insuauis permiscetur humiditas aquosa multa, & tunc minuit eum a dulcedine sua.

Saporum operationes.

Ponticus ergo terrestris qui aggregat & infiltrat, & costringit poros, & preparat sicut coria preparatur, & crassat, & infrigidat, & exsiccatur. Et amarus est terrestris, calidus, igneus, qui mundificat meatus, & abstergit & subtilizat, & incidit crassitudinem, & calefacit non vehementer, & propter cum sanguine ad adusionem, & malitiam, & multiplicat in eo coleram citram, quoniam calefacit sanguinem, & exsiccatur ipsum exsiccatione & calefactione forti. Acutus est igneus qui subtilizat & mundificat, & calefacit vehementer, & attrahit, & resoluit, & adurit. Et acutus quidem calefacit plusquam amarus; propter illud ergo excitat caliditatem, & inflammat corpus velociter. & adurit sanguinem & ipsum mouet, & facit declinare ipsum in primis ad coleram citram, deinde ad melancoliam. Et acetosus est frigidus aquosus. Veruntamen non est cum forti frigore, refrenat coleram & sanguinem, & stringit ventrem, quoad stomachus & intestina sunt munda, & subtilizat ea, & soluit ipsa quando sunt in eis phlegmata multa, & infrigidat corpus, & incidit, & subtilizat, & aperit, & mundificat meatus, & expellit, & infrigidat in toto illo. Silitici vero operationes sunt infra operationes pontici, qui infrigidat corpus, & exsiccatur ipsum, & minuit carnem eius, & ipsius sanguinem, si assidue, & confortat stomachum, & stringit ventrem secundum plurimum, & generat sanguinem melancolicum, & infirmat magnitudinem factam in hepate proprie, et nocet nervis, & membris nervosis omnibus & superfluit in exsiccatione corporis. Veruntamen excitat appetitum ad cibum sortitine sua. Salsus vero est terrestris, calidus, siccus, non igneus, qui aggregat, & oppilat, & exsiccatur, praeter quod calefacit vehementer. Dulcis autem calidus, temperatus in illo mollificat, & digerit praeter quod calefaciat manifeste, & soluit ventrem, & mollificat stomachum, & est conueniens pectori & pulmmoni, tenerum efficit corpus, & multiplicat sperma, & assiduatio eius multiplicat coleram & sanguinem, & commouet agilitudines factas ex eis, & gene-

rat oppilationem & apostemata in hepate, & splene praecipue, quando membra sunt preparata ad illud, sicut fit in febrilibus, & habentibus hepata calida. Vinctuosus vero est aquosus, aereus, qui humectat & lenit, & mollificat praeter quod calefaciat manifeste, et mollificat stomachum & soluit ventrem, & facit velociter ante sufficientiam cibi, & praecipue febrientibus, & habentibus hepata calida, & stomachum calidum, & lenit ventrem, et humectat ipsum, & addit in phlegmate; & retardat cogitationem, & multiplicat somnum. Et dico quod ponticus & acetosus in frigore sunt aequales. Veruntamen ponticus est crassus, terrestris. Et acetosus est subtilis, aquosus. Explurimus operationis pontici est in manifesto corpore, quoniam est tardus de penetrationis. Et plurimum operationis acetosi est in profundo corporis, quoniam penetrat corporibus sensibilibus velociter. Dulcis autem & amarus sunt calidi. Veruntamen dulcis in caliditate sua est humidus; Et similiter vinctuosus. Et propter illud sunt conuenientes naturae hominis, nutriendes ipsum, cum corpus hominis sit temperatum in caliditate & humiditate. Amarus autem est calidior dulci, & siccior eo, quoniam quando superfluitat, fit in decoctione omnis dulcis coigne, aut decoquit ipsum amaritudo. Et inueniuntur amarus & dulcis abstergentes. Veruntamen dulcis abstergit abstersione temperata & non solum coatinuitatem, immo humectat. Et amarus abstergit abstersione inaequali, & soluit continuitatem. Et quando soluit continuitatem non delectat, immo ledit. Veruntamen caliditas eius est minor caliditate acuti, et est crassus, siccus, terrestris. Cum ergo ponitur in vlcibus abstergit ea, & minuit carnem natam in eis. Et quando bibitur incidit crassitudinem superfluitatum quae sunt in venis. Et propter illud prouocat menses, & inuitat ad fructum sanem, & humiditatem crassam ex capite & pectore, et confert sodas. Et signat super siccitatem eius, quoniam non purrefit neque generatur ex eo vermes. neque nutritum ex eo fit, quando est amarus praeter. Acutus autem & falsus sunt calidi & siccificati amarus. Veruntamen acutus est plus calidus, & subtilior eorum, quoniam est igneus. Et propter illud corrodit, & adurit & liquefacit. Sed falsus est terrestris, calidus. Veruntamen caliditas non efficit in eo operationem suam quam efficit in amaro, neque subtilizat eum, subtilitate qua subtilizat amarus. Et propter illud falsus est minoris caliditatis quam amarus per gradum, fit ergo falsus in gradu secundo, & amarus in gradu tertio. Antiqui autem coetati fuerunt. ut poneretur. iij. gradus in virtutibus medicinarum et ciborum cum ergo audis sermo eorum calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum, ipsi non volunt illud nisi per comparisonem ad complexionem corporis hominis sanum, cum sit complexio temperationis complexionibus alijs, & propinquior eis ad aequalitatem & mediationem qualitatum quatuor. Et propter superfluitatem corporis hominis super reliqua corpora animalium ligatur eum eo intelligentia. Et propter superfluitatem animalis super plantas. Adinuenta est ei sensibilitas, plantis vero facta est natura. Et similiter virtutes animae & eius operationes apparent in meliore, plusquam sit earum apparitio in deteriore. Cum ergo inuenitur ex illis medicinis, & cibi aliquid, quod non imprimit in sensum, nam fugat ipsum aliqua specierum fugae. Tunc ipsum est conueniens corpori hominis, sicut aqua tepida. nam propter conuenientiam suam complexioni corporis hominis in aequalitate, inuenimus sensum delectari tempore eius, & recipit eam desiderio. Et quando inuenis aliquid quod in sensum aliquam efficit impressionem, sed tamen illa impressio est sine laesione, neque est horribilis naturae, tunc scias quod iam recessit a complexionem corporis hominis in qualitate, quae apparet ex eo per gradum vnum, & est prima.

Mes.

Qq h Et quod

Saporis
pontici
operationes.

Saporis
amaris
operationes.

membra animalis assimilantur eis: & permittuntur ad ea. Quoniam per eum est eorum virtus: & ipsum essentia: longinquiores ergo res à cibo animalis sunt elementa: cum sint simpliciores quibus non sunt sapores. Et propter illud recipiunt sapores omnes & apparent in eis, sicut recipit aqua, cui non est color, omnes colores. Et propter illud facta est humiditas grandinea, in qua existit vis, ita quod non est color, quare recipit colores. Et facta est lingua sine sapore. Et propter illud recipit sapores. Et cum interiore parte palmæ hominis est plurimum sensus tactus, & est temperantius quod est in corpore. Cum ergo tu ponis aquam subiectum tuum, non mētur sensus tuus. Et quidem experire aquam cuius vis experientia in primis cum sensibus tribus, per visum, ne aqua sit turbida, et per gustum ne sit ei qualitas falsa, aut alia, & per olfactum, ne sit ei qualitas mala foetida. Cum ergo est taliter, est aqua primitiua, munda, pura, hæc est ergo aqua frigida in natura sua. Cum ergo tu calefacis eam, non est aqua sola per calefactionem calefaciens, & comburens rem, sed similiter est opium: & pomum demonis, & mandragora: omnia quodam calefacia ea, & appropinquas corpori hominis calefacis ipsum. & comburis illud etiam quando sunt superflue caliditatis, dico ergo quod medicina omnes quarum tu vis experiri virtutes, quando tu ponis eas super corpus hominis, oportet ne sit caliditas accidentalis & frigiditas, & non aqua sola sed omnes res. Cuius exemplum sit cera, quam liquefacis cum oleo saporito, & fricas eam, & in frigidam ipsam cum aqua & ponis eam super membrum calidum, quare in frigidat ipsum & humectat illud, & non per frigus naturale, sed per illud quod acquisiuit à frigiditate aque frigide. Secundum hoc ergo exemplum inquire de rebus omnibus nam certificatur tibi quod vis de cognitione virtutis medicinarum, & ciborum, quando appropinquabis corpori eius ex virtute accidentali.

Et oportet ut discernat qui vult cognitionem virtutis medicinarum & ciborum, illud quod dicitur in ca. 1. q. ex eis est calidum aut frigidum potentia & actu. Calidum ergo actu est sicut caliditas existens in igne, potentia vero caliditas existens in pyrethro, & castoreo, & pipere, & q. sunt in eis similia. Et frigiditas actu est sicut frigiditas existens in glacie & nute, sed potentia frigiditas existit in opio, & pomum demonis, & mandragora. Et intentio sermonis nostri cum potentia est q. res preparata est ut sit actu. Et dicitur secundum duos modos aut per hoc q. mutatur, aut ita ut generetur. Mutatio autem eius est, quando remanet species eius secundum q. non remouetur, sicut res alba sit rubra. Generatio autem eius quando alteratur & conuertitur, sicut panis fit sanguis, panis ergo est sanguis potentia. Cum ergo alteratur & conuertitur, fit sanguis actu, & non remanet panis secundum quod fuit.

Et oportet ut discernat quia dicitur in re, q. calefacit corpus secundum duos modos, aut quia calefacit ipsum ita q. addit in qualitate caliditatis eius, & augmentat eam, aut quia addit in substantia eius. Si ergo addit in caliditate res corporis, nominatur medicina calefaciens actu aut potentia, actu sicut ignis. Et potentia per viam, quia est materia. Et hæc species aut est propinqua, sicut venenum viperæ, aut minus propinqua, sicut cantharides. Et sunt viperæ corruptentes corpus, & sunt ex genere medicinarum interficiendum plenum, aut in paucitate propinquitas sunt sicut euphorbium, & pyrethrum, & castoreum. Et si addit in substantia corporis, tunc est etiam actu aut potentia, actu quidem sicut puer teneri corporis quem applicat homo suo pectori, donec occurrat stomacho eius, potentia vero est sicut cibis superueniens corpori. Quod autem superuenit corpori ex cibo, est secundum tres modos veniens, ita q. vincit eum corpus, & est

cibus, & veniens ita q. vincit corpus: & est medicina, & veniens ita q. vincit corpus in primis, deinde corpus vincit ipsum in postremo, & nominatur cibus medicinalis.

Et oportet ut discernat, q. medicinarum sunt quatuor genera: primum genus est q. non mutat corpus. Et ipsum mutat corpus. Et hoc genus est perimens, aut cum caliditate, sicut viperarum venenum: aut cum frigiditate sicut opii. Et secundum genus est q. mutat corpus, deinde ipsum, & mutat corpus, & corrumpit ipsum. Et hoc genus est mutans, aut ita q. attenuat & subtiliat, sicut est illud quod accidit ex hyoscyamo, aut ita q. putrefacit, sicut illud quod accidit ex cantharidibus. Et hoc genus etiam est corruptens corpus. Et tertium genus est q. corpus mutat, deinde dedit ipsum, & mutat corpus, & calefacit ipsum calefactione vehementi, sicut euphorbium & pyrethrum, & castoreum & piper. Et quartum genus est quod mutat corpus in primis, deinde corpus post illud mutat ipsum. Cum ergo mutat ipsum, addit ipsum in substantia caliditatis corporis, si est ex rebus calidis, superfluum caliditatem, sicut cepa, allium, & sinapis, & quæ sunt eis similia, & si est ex rebus frigidis superfluum frigiditatem, sicut lactuca, & similia hordii, & quæ sunt eis similia. Manifestum igitur est quod genera medicinarum sunt quatuor: quoniam rei superuenientis corpori virtus si est cooperta à virtute corporis, & corpus agit in eam, deinde ipsa etiam agit in corpus, tunc est medicina absolute. Et si est fortior corpore, donec non valeat corpus agere in eam neque mutare ipsam, immo ipsa est mutans corpus, tunc ipsa proculdubio est medicina eorum pens interficiens. Et si corpus est fortius ea, donec mutet ipsam & soluat eam, donec assimilet eam substantiæ sue, tunc ipsa est cibus absolute, quoniam cibus generat in membris corporis secundum dispositionem assimilationis suæ cum eo impressionem, et mutat ipsum post hæc mutationem. Et hæc mutatio & impressio fortasse est manifesta sensui, et fortasse non manifesta in principio rei sed declaratur post ipsum longum. Et quod ex cibo imprimit in corpus impressionem manifestam, nominatur cibus medicinalis: sicut lactuca ex frigiditate & allium ex caliditate. Hæc enim duo antequam digerantur, mutant corpus, lactuca igitur in frigidat, et propter illud dormire faciet alium calefacit, & propter illud facit sistere. Deinde utraque postquam bene digeruntur, addunt in quantitate substantiæ corporis tantum, præter q. mutat ipsum in qualitate sua.

De cognitione virtutum medicinarum.

Et oportet ut scias quod cognitionis virtutum medicinarum & ciborum sunt tres ordines. Ordo primus est cognitio calidi, & frigidi, & humidi: & sicci. Et ordo secundus est cognitio digestiui ex eis, et lenitiui, & indurantis, & oppilatiui: & aperientis oppilationem, & absterisui, & rarificatiui: & inspissantis: & aperientis orificia venarum: & constringentis eas: & comburentis: & putrefacientis: & minguentis carnem: & consolidantis: & attrahentis: & sedantis dolorem.

Sermo in maturatiuo.

Maturatiuum est calidum & humidum & cuius caliditas est æqualis superfluitatibus, quæ eo curantur: neque minuitur ex humiditate eius aliquid. Et maturatiuum quidem cum æqualitate sua corpori in caliditate & humiditate oportet ut sit oppilatiuum viscosum, quoniam quando oppilat poros corporis coardat spiritum innatum quem fit digestio: & reliquæ operationes naturales. Et est sicut oleum concessum cum aqua calida: & farina tritici decocta cum aqua calida: & panis & oleum: & pinguedo porci: & pinguedo vituli, & pix: et resina pini, & butyrum rubrum. Ista quando iungunt cum oleo calido et thuris & colophonia: & sesamum, ista quando impinguntur & caulis decoctus cum butyro cocto: & quæ sunt eis similia.

Met.

Qq. ij.

Sermo

Sermo in leniente.

Leniens autem est etiam calidum. Verumtamen est pluris caliditatis parum, quod corpus cuius lenit durit, et pluris siccitatis. Et propter illud, quod in membro quod indiget medicina leniente, est durities, et durities quae indiget medicina leniente est accidens à chymo frigido crasso viscoso, tunc indiget medicinarum qua sit caliditas, quae liquefaciat illum chymum, & resoluat ipsum et sinat ipsum, & non oportet ut caliditas sit superflua, ut non sinat subtile, & dimittat crassum in lapidem veri, & non resoluatur. Oportet ergo ut sit caliditas eius in gradu secundo, & in principio tertii, & siccitas eius iterum non oportet, ut sit superflua, immo in gradu primo, sicut sunt folia altee cum butyro cocto, & mastix cum butyro crudo, & bdellium & styracis liquida, & aqua rosata, et hamoniacum, & kerkalibaz, & hyssopus humida, & quae sunt sicca illa, & medulla ossis vituli, & medulla ossis cervi, & medulla ossis cameli, & pinguedo gallinae, & pinguedo caprae, & pinguedo asinis, & mucilago altee, & mucilago seminis lini, & mucilago fenugraeci, & quae sunt eis sisia.

Sermo in indurante cum frigore.

Indurans cum frigore est sicut portulaca, et psyllium, & alta halub, & quae sunt eis similia ex solato.

Sermo in oppilante.

Et oppilans cum frigore est medicina, quae oppilat poros corporis oppilatione absque aperture. Et est procul dubio, aut terrestris, aut viscosa non mordicans, quoniam si est mordicans non fit, ut figurat in poris, quoniam liquefacit ex membro aliquo: aut attrahit ad ipsum aliquid quare resolutur & currit. Oportet ergo ne sit sapor omnino, neque caliditas vehemens, neque frigiditas vehemens. Terrestris quidem est sicut amyllum, & tintia, & cerussa plumbi, & climia, & calx, & hematites, ista omnia quando abluuntur decenter deinde excutiantur. Viscosa vero non mordicativa est, sicut malva silvestris, & malva domestica, & interior pars eucurbitae, & rasura eius, & citruli, & quae sunt eis similia.

Sermo in aperiente.

Aperiens autem oppilationes, est contraria oppilanti. Quoniam subtiliat res crassas & incidit eas, & est illa quae est amara, aut baurachia sicut radix lilij coelestis, & scilla & amygdala amara, & helleborus, & baurach, & lupinus, & sccha. Et quae est ex medicinis aperitiuis, in qua est cum virtute apertionis aliquid ponticitatis, aut stiplicitatis, si ponitur ex his, & cum non aperit propter stiplicitatem suam, aut ponticitatem suam, & si bibatur aperit oppilationes viscerum.

Sermo in abstergente.

Abstergens vero est similis aperienti oppilationes. Verumtamen est debilius ea, & non indiget subtiliatione illa qua indiget aperienti oppilationes. Et propter illud pluris medicinae, quae absterunt sunt dulces, sicut mel, & sabag, & hordeum & amygdala, & batecha dulcis, & fursur tritici, & similia eis.

Sermo in rarificante.

Et illud est quod calefacit corpus calefactione temperata, & non excitat, & non est crassum sicut chamemilla & flos altee, & oleum de ruta, et oleum de rapaphano, & oleum antiquum, & eis similia.

Sermo in inspissante.

Est similis oppilanti, verumtamen est debilius eo, & est illud quod est frigidum, aquosum, non mordicativum sicut aqua frigida, & similia hordei, & semperulua, et lenicula aquae, & poma mandragorae, & similia eis.

Sermo in aperiente officia venarum.

Hoc est crassum acutum acutum, sicut allium & cepa, & lilium, & fil tauri, & flos papaveris ruffi, & cepa narcissi, & allathathoen, & oleum lilij coelestis, & quae sunt eis similia.

Sermo in confringente poros & venas.

Hoc est crassum, frigidum, stipiticum, non viscosum, sicut virga pastoris, & arnoglossa.

Sermo in adurente.

Adurens est calidum superfluum crassum sicut arsenicum, & zegi, & chalcantimum, & es vltum, et cinis ficus, & sinapis, & staphisagria, & thapsia, & est tonilcus, & si milis eis est arbor marie.

Sermo in putrefaciente corrodente.

Est calidum superfluum, subtile, sicut zinar, & vrtica, & similia eis.

Sermo in diminutive carnem ex vlcibus.

Est ex genere zinar, verumtamen est debilius eo, sicut cortices aris, & hematites, et cucumer asininus, & radix colocynthidis, & cinis testudinis, & cinis cactorum, & cinis limaciurum, & cinis serpentum, & viperaurum.

Sermo in consolidante.

Est quod excicat & stringit cum equalitate, sicut sanguis draconis, & thus, & myrrha, & aloë, & quandoque consolidat per accidens illud quod minuit carnem, quando ponitur ex ea parum cum eo, quod solidat vlcus sicut cerotum. Et ex eis est quod consolidat cum stipicitate sine mordicatione, sicut alumen, et galles, & merda fengi, & plumbum vltum, & scoria plumbi, & cerussa plumbi, & antimonium combustum, & ex eis quod consolidat cum mordicatione et adusione sicut colocothar, cum bustum, & cadmia, & cortices ferri, & cortices zeri, & calx abluta quadam ablutione.

Sermo in trahente.

Ex eo est quod attrahit cum equalitate sua, & ex eo est quod attrahit naturam suam quod ergo attrahit naturam suam est sicut medicinae solutivae. Sed quod attrahit qualitate sua, attrahit per caliditatem, et subtilitatem. Et caliditas & subtilitas aut sunt in medicina ex natura sua, aut insunt ei ex putrefactione quae accidit ei. Quod autem ex natura medicinae est sicut pulegium ceterinum, et sagapenum, et asa. Sed quod est ex putrefactione quae accidit medicinae est sicut fermentum, & stercus antiquum, & limus.

Sermo in bezaetico.

Ex eo est quod agit cum solutione, & ex eo est quod agit cum evacuatione. Quod autem agit per hoc quod res soluit, aut resoluta sua qualitate, aut resoluta natura sua. Illud quod facit illud natura complexio eius est media, in eo quod est inter rem recipientem et rem quam recipit. Et per illud quod administratur in hora sanitatis est nocivum.

Sermo in sedante dolorem.

Est illud quod calidum est, sicut complexio corporis in gradu primo, et est subtile euacuans & resoluens, & rarificat et subtiliat, et maturat, et venit cum omni quod est in membro ex dolore, et ex infirmitate ad equalitatem sicut chymus calidus, aut viscosus, & sicut crassus, aut miles, aut annexus in poris subtilibus, aut utrosque frigida, aut crassa cui non est meatus. Et non oportet, ut sit stipiticum infatuum, sicut oleum anethini immadum ex virtute stipitica.

De ordine tertio.

Ordo autem tertius est cognitio eius quod frangit lapides, et eius quod adiuvat spure illud quod est in pectore, & mundificare ipsum, & mundificantis cerebrum, et mundificantis aures, & oculos, & os, & palatum, & stomachum, & intestina, & hepatis venas, & gibbositate eius & splenem, & renes, & vesicam, & prouocantis vrinas, & frangentes lapides, & excitantis coitum, & abscondentis coitum, & generantis lac, & abscondentis ipsum, & prouocantis menstrua, & abscondentis ea, et mundificantis intestinum ex stercore et vermicibus, et prouocantis sudorem, et mundificantis cutem corporis.

Sermo in frangente lapides.

Est illud quod incidit quod non est caritatis manifeste, non tunc fragit sicut radix asparagi, & radix harundinis, & polium, et vitrum.

et visus adustis et triu et acetis scilla, et cinis scorpionu, et lapis spongig, qm illa frigentia, qn cu eis est caliditas ve hemens, tunc indurant lapidem, et non frangunt ipsum. Et si cum eis est caliditas, que non sit uehemens sicut diximus, et accipitur cum eis res humida adiuuat ad frangendum, quoniam si fuit plus caliditatis, & separant sub tile a crasso, & educunt subtile, & remanet crassum.

Sermo in mundificat pulmonem & pectus, & iuuante ad asthma, & tussim antiqua & gnatione saniet cu eis.

illa sunt semen bauce siluestris, & est daucus, & semelini, & halasile, & semen raphani, & raphanus, & nasturcium, & sesamum, & corderum, et semen cucumeris, & semen baechæ, & semen rutæ, & nigella, & piper, & populum, & prallium, & calia lignea, & ranaed, & costus, & amomum, & sulsur, & chalbanum, & myrrha, & opopanaxum, & cepe, & allium, & scilla, & calamantum, & hyssopus sicca, & amygdala amara, & ficus sicca, & pinen, & calicorum, & erius, & hammoniaca, & bdellium, & olibanum, & asa, & aristolochia longa & rotundata, & storchas, & ouum forbile quando forbeur cu mel, & ficus antiqua quando decoquitur in lacte, precipue camelæ, & cicer cum lacte. Et confert per accidens subumigatio cum laudano, & cum styrace, & sterus leporis, & pili eius, & sterus gazelisset radix cucumeris asinini, & semen fœniculi. Et raud quado sufficit cum eo iuuat.

Mundificancia cerebrum ex naribus quare.

do cum eis sit caput purgum.

Sunt succus sielæ, & succus cucumeris asinini, & oleu de lilio, & oleum de amygdalis, & succus radices arboris Maris, & quado excicatur radix & teritur cum pipere,

& baurac, & calamantum.

Mundificancia oculos p lachrymas & conferunt pruritu, & grauitati, & corrosioni & debilitati visui.
Sunt omnes medicinz abstergentes, sicut fœniculum humidum, & aqua cinnamoni, & fel perdidis, & mel, et aqua calis lignæ, & oleum de kera, & oleum balsami, & oleum mieu, & alkitran, & oleum anethinum, & excucos, ad illud etiam sunt succus acori, & harinel, & prassij, & succus papaueris russi, & arboris Maris, & succus cepe, & sinapis, & rutæ.

Mundificancia aures.

Sunt mel, & vinum dulce, & oleum amygdalinum, & fel tauri, & succus capparis, & fel piscis ouinis, & he, & baurac, & myrrha, & luccus sielæ, et similia eis.

Mundificancia ex ore cerebrum.

Sunt passæ montana, & schoenanthum, & mastix, & pyrethrum, & sinapis, & muri, & q sunt eis similia mallicantur, & quicq decoquantur, & gargarizantur cu eis.

Mundificancia ex palato.

Sunt baurac, & aloes, & semen vricæ, & grana alloros, & calamantum, & sinapis, & hyssopus, & alia.

Conforantia stomachum & nocentia ei.

Conforantia autē ei sunt daqyli immaturi, & citionia, & olusæ salitæ, et olusæ conditæ cum aceto, et oleum cridum ponticum, et glandes, et castaneæ, et precipue qn co meduntur in lacte, et oia olera spinosa, & sunt illa in quibus sunt amaritudo, et sipiditas, et rose, & fumisterre, et napi conditi cu aceto et cu sinapi, et raphanus, et fia apis et nasturtiu et pyrethru et asparagus cu muri, et aceto et mirisili, & alkanetis et fistia eis, et capparis codita cu sale, et coriæ citri, et absinthium, et alces, et vinu purum.

Et nocentia ei sunt grana iuniperi, et grana pini maioræ, et minoræ, et genera aliter, et alhacon, et semen agni casti, et sielæ, et acetosa, et napi crudi, et blitis et atriplex, et malua, et que sunt eis similia, nisi comedantur. ista cu muri, et aceto, et sesamo, et fœnugrecom, et lac, quoniam accescit in illis qui sunt frigide complexionis, et in stomacho frigido, et mutatur in stomacho calido, et bolum armenum, et abrojanum, et baurac, et mel, quado niolum

sumitur ex eo, et bataka, et omnis medulla, et cerebrum, et vinum nigrum, et crassum, durum, & precipue nouum.

Mundificancia intestina.

Sunt tithymalus, et lac ciuisset semen attriplicis caulis, et decoctio poly podij, et aqua cicieris, et folia agni casti, et decoctio alhalie, et scordeon, et calamantum, et butyrum recens, quando ad assidui lambitur, & ficus sicca, quando seruet in aqua, et oleum omphacinum, et agaricum.

Mundificancia venas hepatis.

Sunt pulpa colocynthidis et chamæmilla, et absinthium, et aqua cafei, et ius galli antiqui decrepit, et aqua cicieris albi.

Mundificancia gibbositatem hepatis.

Sunt amomum, et decoctio schoenanthi, et radix acori, et gëuana, cortex radices lauri, et raudescen, et fœniculiquiritæ, et amygdala amara, et anisum, et fœniculum, et daucus, et semen apij hortulani, et montani, et asarum, et myrrha, et eupatorium.

Mundificancia splenem.

Sunt helleboris niger, et decoctio calamiti, et cortex radices caparis, et infusio cucurbitæ amare, et tamariacus, et pulpa colocynthidis, et chamæmilla.

Mundificancia renes.

Sunt omnis medicina incidens, sicut radix arnoglossæ, et fructus eius, et asparagus, et radix penonice, et aqua cicieris nigri, et amygdala amara, et capillus veneris, et fu, et cimæ schoenanthi, et daucus, et semen apij hortulani, et montani, et acorus, et cortex arboris vitis, et fanguis hirci ficatus.

Mundificancia vesicam.

Sunt sterus galli siccatum, et raud, et sabina et carposbalsamum, et decoctio glandium, et fructus alluilaie, et balaustis, et succus liquiritæ, et decoctio rubæ, et mêtæ, et solium, et spica, et nera excorticata, et asparagus.

Prouocantia vrinam.

Sunt omnia que calefaciunt et excicant, et plurima illorum sunt medicinz acutæ, sicut apium et semen eius, et fœniculum, et semen bauce et ameos, et fu, et meu, et asarum, et acorus, et apium montanum, et fœscelus. Et ex prouocantibus, et semen asparagi, et semen cucumeris et melonis. Et ex prouocantibus, sunt bauce, et scariolæ, et napi, et secaniabin.

Mundificancia lapidem ex vesica et renibus.

Sunt corderum et ciperi, et oleum de amygdalis dulcibus, et bdellium, et radix fœniculi, et olibanu, et amygdalæ sinaræ, et decoctio radices alexet testiculæ porci excicati qui seruntur, et sumitur puluis eorum siccus, et deinde parum vini post ipsum, et lapis iudaicus, et lapis inuentus in spongia marina, et sterus columbarum, et cinis leporis, et alia.

Concantia coitum et multiplicancia sperma.

Ex cibis quidem omne cibarium quod est multi nutrimenti, multe inflationis, ex medicinis vero omne calefaciens, humectans, cibi quidem sunt sicut pingis, et cicer, et fabæ, et fric, et amygdalæ, et nux, et fistici, et cepe, et lac cum zuccaro, et vitelli quorum, et sesamum, et mel, et mēdicine. Et rutba, et asparag, et scincus, et fatyrion, et secacul, et piper nigri, et est granu alzelæ, et ben, et zingiber.

Abfcondentia coitum et desiccantia sperma.

Sunt que ex cibis sunt incrassantia, excicantia, in frigidantia, ex oleis quidem, la ciuca, et atriplex, et blitis, et cucurbita, et cucumer, et citrull, et sandax, et morum, et alium, et alcofre, et omne exciccantium ex medicinis, scilicet rutæ, et piper, et agnus castus, et cimasi, et myrobalani, et charabæ, et ciperi, et balaustis.

Prouocantia lac.

Generantia ipsum sunt aqua hordei cum lacte, et fœniculum humidum decoctum, et semen fœniculi, et anethu, et anisu, et semelini, et bina in ius, et decoctio fœnugreçi

deribus, & menfuris, & signis cu-
fufcungq; ponderis.

Mnis scriptura à summis vsq; ad imarim
mefura, numero, et pondere difpofita eft
utq; firmata. Cuncta uſq; corpora pon-
dere et meſura regunt, ſicut & creata ſunt.

Apid Hebreos Moſes primus inſtituit
ponderum et meſurarum ratione, apud
Græcos vero Phydron argiuſ, et q̄q; alij antiquiores his
exiſſent in hac ſcīa, ſi hi experientioreſ illis fuerunt.
Pondus autē penſus dictum eſt, eo q̄ in ſtatera libraturam
pendeat non ratione, ſed abuſue dicitur pondus.

Trutina eſt gemina lance ponderum æquali examine
pendens, facta p̄p̄ maiora pondera appendenda, eadem
& ſtatera dicta, eo q̄ ex duabus lancibus, ſed vno ſilo
in medio librata ſtet, et ſilo q̄d in medio regit, trutina dī.

In paruis vero ponderatū parua facta, vel ſilica di-
citur momentana vel momenta.

Campana dicta eſt à Cāpania regione italice vbi pri-
mo reperta eſt: hæc non habet duas lances, ſed vīrgā vnā
quæ eſt ſignata libris et vncijs, et vago pōdere meſurata.

Calculus eſt minimum omnium ponderum, pondē-
ratur autem hordei grano vno, aut lentis granis duobus,
pro paruitate enim calculus dictus eſt à ſimilitudine par-
ui lapilli, qui ideo vocat calculus, eo q̄ ſine moleſtia at-
tubantis nuda planta calcetur: notatur vero vt infra.

Siliqua ponderat calculus quatuor, quæ conſtat hordei
granis quatuor, aut lentis granis octo: et autē tertia pars
oboli, et vigefima quarta pars ſolidi, nominata eſt ab ar-
bore cuius ſemen eſt notatum vero vt infra.

Ceratio quæ eſt ſemiobolus id eſt medius obolus, pon-
deratur ſiliqua vnā & dimidia, aut calculus ſex, qui con-
ſtat hordei granis ſex, aut lentis granis. xij.

Obolus ponderat ſiliquis tribus, aut ceratijs duobus, q̄q;
ex ſemiobolis duobus, aut calculus. xij, qui cōſtat granis
hordei. xij, aut lentis granis. xxiiij, vnoturq; ſagitta græ-
ce: quia olim in modum ſagitte ſiebat.

Drachma quæ eſt ſcrupulus, pōderatur obolis. ſj, aut
ceratijs qui eſt ſemioboli. iij, aut ſiliquis ſex, aut calculus.
xxiiij, lentis, granis, 48. Dictus ſcrupulus per diminutio-
nem à lapillo breui, qui dicitur ſcripus.

Chema octava pars vncie in omnibus ita pondera-
tur vt olca.

Olca idem eſt q̄ chema.
Themen octava pars vncie, in omnibus ita ponderatur
olca et cema.

Drachma. viij, pars vncie in omnibus ita ponderat,
vt olca et cema, et themen.

Sicla hebraice, latine corrupte ſiclus dicitur, apud he-
breos pōderatur vncia, apud latinos quarta pars vncie,
eſt cōſtans oleis, aut cemis, aut theminibus aut drachmis
duabus, aut drachmis. i. ſcrupulis. v, aut obolis. xij, aut
ceratijs, qui eſt ſemioboli. xxiiij, aut ſiliquis. xxxvi, aut
calculus. cxiiij, aut lentis. cccxviij.

Oboli quatuor.

Obol vs, notabantur ita. f.

Denarius qui et argenteus, octava pars vncie eſt, pon-
deratur in omnibus vt olca et cema, et themen et drach-
ma. Dictus denarius quia pro x. numis computabatur
ab initio: vnum numiſma, vnus argenteus erat. Numiſ-
mus dicitur, quia nominibus et effigibus principis ſigna-
tur, continens in ſe minora pondera, notatur ita. n.

Solidus vulgo dī aureus, qui latine ſexſula vocat, eo
q̄d ſit ſexta pars vncie: ponderatur. n. drachmis. i. ſcrupu-
lis. iij, aut obolis. viij, aut ceratio qui eſt ſemioboli. xvi,
aut calculus. lxxvi, aut lentis granis. clxij.

Triemiſſus

& cruca, & ſemen cucumeris, & caulis coctus, & ex eis
quibus ſcricatur corpus, & prouocant lac, ſunt lumbrici
terreſtres, & nigella, & ſcoria ferri, & ſel tauri, & ſucc^{us} hor-
dei in ſuſu, & pinguedo anferis, & omne ſubſiliatium, in
ciſum, quādo non eſt cum eo caliditas, niſi pauca egua-
lis, & non eſt exiccitium generat lac.

Deſiccantia lac.

Sunt omnia deſiccantia, ſicut piper & rutha, & arbor
Abraham, & arbor Mariz, & anethum, & coriandrum
ſiccum, & ſemen albella rogi & menta, & calamentum,
& ſabina, & ſemen ruthæ, & lupinus, & pulegium cerui-
num, & omne inſrigidatium, ſtipiticum, ſicut ſumac,
& balauſie, & lens, & acetum, & acreſia, & omne nar-
coticum frigidum, ſicut lactuca, & coriandrum, & hyo-
ſcyamum, & papaur.

Prouocantia menſtrua

Prouocant menſtrua ſecundum plurimū, omnia quæ
prouocant vrinam cum calefactione, & ſubſiliatione, ſi-
cut aſſarum, & aqua mellis, & caſtoreum, & aqua cice-
ris, & myrræ, & daucus, & ſagapenum, & chabanum,
& caſalignea, & ſabina, & rubra, & calamentum, & ſty-
rax, & arbor Marie, & alcamiam, & alit. & opopana-
cum, & ſaſcoli, omnia iſta prouocant menſtrua. Et quan-
do ſufficiencia eſt ſuper vnum iſtorum & decoquitur in
vino, & bibitur prouocant menſtrua.

Abſcindentia menſtrua.

Sunt thus, & baſulſiz, & gallæ, & acatia, & charabæ,
& bolus armenus, & terra ſigillata, & ſemen plātaginis,
& ſcoria ferri, & myrobalani, & ex eis quæ ponuntur
ſuper dorſum, & ſuper ilium ſiniſtrum, & abſcindunt
menſtrua, ſanguis draconis, & antimonium, & alu-
men & eis ſimilia.

Mundificantia inteſtina ex ſtercore.

Sunt ſtyrax, & aloë, & maſtiz, & allium quando bul-
litur cum oleo & muri, & ſinapis, & ſicus cum baurac,
& medulla canthami, & helkalibat.

Faciencia vermes & aſcarides, & lumbricos
ex ventre deſcendere.

Sunt ſea armenum, & alabrogii, & lupinus, & abro-
tanū, & lumbrici terreſtres, & tara xacon, et ſcoria agre-
ſtis, & ſal Indū, & alkitræ, & nigella, & poliū, & ſiccidis,
& herba auris muris, & ſel tauri, & colocynthiſ & aloë.

Prouocantia ſudorem ex corpore toto.

Sunt calida, ſicca omnia, ſicut cinimum, & aniſum,
& calamentum & polium, & ex oleis & medicinis, etiā
cum quibus ſcricatur corpus, ſunt oleum cum baurac, &
oleum cucumeris aſinini, & oleum raphaninum, & oleū
baſami, & oleum chamæmillinum, & oleum anethinū,
& albenalzenū, & eſt purum, & oleum nardinum, & co-
ſtus & xylobaſamum, & carpoabaſamum, & raved, &
calamus aromaticus, & ex medicinis, quæ excitant ſudo-
rem: quando ſuffumigat cum eis, ſunt caſtoreum, & bdē-
lium, & agnus caſtus, & lens parua, & carpoabaſamum.

Mundificantia cutem.

Sunt arſenicum rubeum, & cininum, & ariſtolochia,
& calamus aromaticus, & pyrethrum, & ſtaſiſagria,
& ſambucus, & cinis glandium, & radix alteæ, & ſemen
alkikil, & farina fabarum, & farina lupinorum, & ſar-
cocolla, & mel, & erus, & baurac, & ſpuma maris, da-
ſtyli, & melon, & cieri, & vniuerſaliter omne in quo eſt
abſterſio. Inquit Aggregator huius librijam præmiſi
iud quo ſit inuamentum ex cognitione virtutum medic-
narum, & ciborum, & auxiliatur per illud, & nunc

incipio narrare ea. Dico ergo quia propterea

q̄ medicina, & cibi ſunt multi, cōuenienter

antiqui, præcipue poſtremiti, vt or

dinaranta ea ſec ſimilis alpha

beti, & hic eſt vbi incipit.

FINIS.

Tremissus dicitur eo quod tremissus faciat solidū au-
ret: est enim. xviii. pars vncie, pōderatur siliquis. xviij.
aut calculus. xxxij. qui constat hordei granis. xxxij. aut
lensis. lxiij.

Duella dicitur quæ constat duobus solidis aureis, qui
seculis ponderatur drachmis vna, scrupulis. ix. aut obo-
lis. xxxij. aut siliquis. xlviij. aut calculis. clxij. qui cōstat
hordei granis. clxij. aut lensis granis. cccclxxxiij.

Status dicitur est, quia tribus solidis aureis stat, est enim
semuncia. i. media vncia, ponderatur drachmis. iij. aut
drachmis. i. scrupulis. xij. aut obolis. xxxij. aut ceratis. i.
semiobol. xviij. aut siliq. lxxij. aut calculis. cccclxxviij.
qui constat hordei granis totidem, aut lensis granis.
ccccxxvi.

Quadrans est quarta pars pōderatur drachmis. 2. aut
drachmis vna scrupulus sex, aut obolis ita multiplican-
do sic supra & cetera.

Vncia dicitur quia vniuersitatem minorem ponderū
sua vniatate vniat. i. completatur. pōderatur drac. viij.
vt supra & c. quæ vncia proinde habet legitimū pondus,
quia numerum scrupulorū eius, metitur horas diei
& noctis, vel quia duodecies computata efficit libram.

Libra dicitur est quod sit libra, cuncta predicta ponde-
ra concludit in se, perficiturq; vncijs. xij. & inde dicitur
abusue perfectum pondus, quia tot vncijs constat, quot
mensuris constat annus.

Dipondium dicitur duarum librarum.

Alna, græci nomen in ponderibus pōderatur drach-
mis. c. libra. i. & drachmis quatuor.

Talentum est maius omnium ponderum, minimum
talentum pōderatur. libris. 50. mediocriter libris. lxxij. ma-
ximum libris. cxy.

Centenarium dicitur pondus. c. librarum.

Explicit liber Apuleij de ponderibus.

INCIPIT LIBER EIVSDEM DE MENSVRIS

ENSVRA proprie dicitur, eo quod
mensurantur fruges & frumentum, id est
humida & sicca, vt modius est, & vna,
& amphora. Dicitur etiam mensura in
longitudine & breuitate temporum, vel
corporum quorumcumq;. Etiam in orbe
aui sunt geometri mensuram dicere, vnde metire, id est
mensurare dicimus pedes horarum.

Cochlear est minima pars omnium mēsurarum, pon-
deratur enim drachma. i. scrupulo vno & dimidio, aut
obolis tribus, aut ceratis. s. semiobolis sex, aut siliquis.
ix. aut calculis. xxxvi. aut lensis granis. lxxij. est autem
dimidia pars drac. xvi. pars vncie. tertia pars cōchulę.

Conchula ponderatur drachma vna & dimidia, aut
cochlearijs tribus, aut drachmis. i. scrupulis quatuor &
dimidio, aut obolis & c. ita procedēdo vsq; ad minimū
pondus, vt supra & minimam mensuram.

Cyathus pōderatur drachmis. x. aut cochlearijs. xx.
aut drachmis. i. scrupulis. xxx. & c.

Acetabulus est quarta pars heming, pōderatur drach-
mis. xxiiij. aut cochlearijs. xlviij. aut drachmis. i. scrup-
ulis & cetera.

Hemina in mensuris pōderatur libra vna, aut drach-
mis. xcvi. constat enim semis. i. medietas sextarii. vnde
eam græci corylam dicunt, id est in cisionem, quia græce
core incisio dicitur.

Sextarius ponderatur libris duabus, vnde dipodium
dicitur. sextarius dicitur, quia sexta pars congi est.

Bilibri ponderatur sextarijs duobus.

Kenix ponderatur sextarijs quatuor.

Cina siue gomor ponderatur sextarijs. v.

Congius dicitur a cogendo. i. crescentio. ponderatur
sextarijs sex, libris. xij.

Metron. græce mensurā latine. hoc nomen generali-
ter ad omnes mensuras liquidorum pertinet. vnde dicitur
metreta, sed specialiter dicitur huic mensuræ hoc no-
men, quia perfecta mensura est, a denario numero sic ap-
pellata.

Modum a modo dictum est, quia suo modo perfectū
sit capiens sextaria. 22. quæ sunt libræ. 12. vnum sextar-
ium duas libras capere debet.

Moses autem instituit ad similitudinem creationis om-
nium rerum in principio quando deus. 20. opera fecit. i.
prima die septem, primum materiam informem, Ange-
los lucem, celos superiores terram, aquam, aerem. Secū-
do die firmamentum solum. Tercio die tres, femina: sa-
tiones atq; plantaria. Quarto die tres: solem, lunam &
stellas. Quinto die tres, pisces, reptilia aque, & volatilia.
Sexto die bestias quatuor, pecudes: reptilia terre, &
hominem, ad similitudinem vngitiquatuor generatio-
num ab Adā vsq; ad Iacob, ex quo filij israel orti sunt,
& ad similitudinem viginti duorum elementorum, qui-
bus sancta lex constat, & viginti duorum librorum vete-
ris testamenti vsq; adhuc sunt. A modo dictum est modi-
cum. i. modetatum, modica a modo sunt nominata, nā
modica pro parvis abusive non rationabiliter dicitur.

Statum est mensura palestine provincie capiens mo-
dium vnum & dimidium, id est sextaria trigintatria, ali-
bi habetur abusive satum capiens sextaria viginti duo si-
cut modium. Satum hebraice dictum est, quasi sumptio,
vel eluatio, eo q; eandem mensurā sumat qui metitur.

Batus hebraice dicitur a myla olearia quæ apud eos
nominatur bacum, capiens sextaria. i. quæ vna vice mo-
la proteritur.

Amphora græce dicta est, a figura sui eo quod habet
hinc inde geminatas ansas, quasi aures vnde eleuetur. re-
cipit vini & aque pedem quadratum, frumenti vero ita
licos modios tres.

Cadus græce amphora est continens urnas tres. vna
est mensura a quibsdam dicta quarticium, proprie au-
tem vas est quod pro condendis defunctorum cadaueri-
bus adhiberi solet.

Medimia est mensura capiens. 5. modia, medimiā. i.
dimidia eo q; 5. modios metitur, qui est medius numerus
a perfecto denario.

Artaba est mensura apud egyptios, capiens sextaria.
72. composita ex numero. 72. linguarum & gēitium quæ
orbem impleverunt.

Gomor est mensura capiens, xv. modia.

Chorus est mensura modiorum. 50. hebraice dictum,
quia choria dicunt colles, vnde chorus quasi collis, eo q;
50. modia coaceruata, instar collis crescent, et efficiuntur
onus cameli.

¶ Sextarijs.

¶ Vncia.

¶ Vncia.

C. media. xx. dipondius. i. duæ librę.

S. modias sextarij nūer⁹. i. duarū semilibrarū
& libra. x. denarius vnus. x. librarum numus

Explicit de mensuris liber Apuleij.

INCIPIT DE PONDERIBVS

medicinę interpretatio, de gręco in latinum, & signis,

- I**stud ē signū librę, ægle ad cotylā qđ ē li. i.
Ro istud ē vna qđ ē hemia. h3 vnci. 18. qđ ē li.
E istud est sextariū, h3 cotylas duas, qđ ē li. ii.
Jo istud est vncia, habet scrupulos, xxiij.
I istud est vncia media, habet olcas tres, quę faciunt solidos tres.
U istud est olocoti, habet solidum vnum.
C istud est oboli duo, habet siliquas, vij.
S istd ē grāma, h3 scrupulū, qđ facit siliqs. vi.
C istud est oboli tres, habet siliquas, xij.
C istud est oboli. iij. habet siliquas, xii.
C istud est obolus, habet siliquas. iij.
X istud est habet sextaria italica. xvi.
Ro istud est cotyla, habet lib. i. quod ē hemina.
S istud est conchula mixteros.
C istud est cochlear: habet obolos. iij.
C istud est denarius, habet obolos. ij. f.
X istud est chalcus grammas quod sunt scrupuli. v. id est silique. xx.
E istud est crysmus aureus, habet semissem.
Z istud ē drac. h3 scrupulos. 3. qđ sūt siliq. 18.
O istud ē olca, h3 grāmas. iij. qđ ē solidū vnu.
X istud est anis habet sextarios duos alexandrinos qui habēt, li. quatuor.
E istud ē cyathus h3 vnciā vnam albi dixi. x.
E istud est scrupulus habet siliquas. vi.
Ro istud est siliqua. habet grana hordei. iij.
Ro istud est cochlear, habet siliqs. vij. Cocca habet diamina. i.
Ro istud est acetabulum. deñ. xv.

- P**onderis signa plerisq; ignota sunt. f. vt a veteribus signata sunt, subiiciamus.
O significat dimidium obolum.
T virga qđ p̄iacēs aut porrecta, signat. ij. obo.
F latinum significat obolos. iij. (los.
E latinum signū obol. v. ideo character ē non habet qui faciunt drachmam. qđ est pondus argentei denarii.
H litera significat siliquas. viii. i. tremissem.
N latinum significat numisma gręcū. i. solidū virgule. ii. ex vno angulo eleuati dexterā se diuidētes, signant. 3. qđ ē olcē appellāt.
N latinū adiūctū gāma gręco signat semūciā.
To gamma gręce litere. o. latinum in fine adiectum significat vnciam.
λ lambda gręcum per medium sui. i. latinū adiectum signat. lib.
κ Kappa gręco in fine adiunctum. v. latinū, significat cyathum.
κ si vero. o. latinum habuerit adiunctū hemi nam demonstrat, quā gręci cotylā vocant,

- ε** gręcū si accepit. e. latinū, signat sestariū.
ε li. o. latinum habuerit, signat acetabulum quod gręci oxybaphum vocant.
μ migręcū, suppositū. n. latinū signat mina.
α a latinū i fine hñs lābda gręcū, signat talētū
χ in dextro brachio superiori o latinum iunctum significat anis.

ALCHINDI AVTHORIS PRESTANTISSIMI IN SUUM DE MEDICINARUM COMPOSITARUM GRADIBUS INVESTITANDIS LIBELLUM PRÆFATIO.

VIA primos veteres, vt de virtutibus et iuscūq; medicinę sigillatim i caliditate, et frigiditate, et humiditate, et siccitate loqueretur valde sollicitos fuisse cognoui. Vñ et i hoc quatuor iuenerunt diffinitiones, dicētes, gradū primum & fm & tertium & quartum, in vna quaq; qualitatū existeret, quod tamen in composita medicina dicere prætermiserunt. Non enim dixerunt qui hæc medicina. f. composita in gradu aliquo ita, & ita existat, in calore et frigiditate aut humiditate aut siccitate, non tamen q; proprium fuerit scientiam eius rei in medicina simplici attendere, qđ in cōposita, licet. n. huius rei scientia secundum ordinem simplicis medicinę præcedat composita, non est tamen conueniens, vt ipsa in sola simplici attendatur medicina, & non in composita. Quia medicina composita, quamuis ex medicinis constet, quarum virtutes in simplicitate earum diuersificantur, non tamen sequitur, vt eius complexio diuersificetur quando componitur. Intellexi qđ ad scientiam virtutum medicinarum compositarum pertingere, nō minimi est lucri.

Capitulum secundum.

Quia ergo medicina composita fuit composita, consecutum est, vt ipsius virtutes, secundum multitudinem & paucitatem diuersificentur, quod quidem provenit ex virtutibus earum a quibus fuit composita. Impossibile enim fuit, vt in quarundā virtutibus ex quibus composita consisteret, & illarum virtutes nō obtineret. Quia itaq; illum inuestigare proposui, nec potui prætermittere quin cuiusq; gradus relationem, quam ad alium habet, percipere studerem, vel in inquisitione æqualitatis laborarem, æquum fuit.

Cap. 3.

Ipsa namq; est in qua contraria æqualiter coniunguntur, vt in neutro fuit. Itaq; eius inquisitio magis proprie, prætermittenda, quia nihil calidum dicitur, neq; frigidum, neq; humidum, neq; siccum, nisi ex eo qđ iam ipsum addit supra æqualitatem. Et quia ipsa est origo & principium et elementum huius totius quod de hoc dicitur, & ab illa provenit augmentum, & in illa resolutur. Si enim quid sit resolutionis intentio, queratur, dicitur qđ sit augmentorū ab æqualitate ablatio, donec æqualitas remaneat, sicut ego (si deus voluerit) explicabo. Et quia eorum quę supra æqualitatem addita fuerunt, neq; quātitates, neq; species omnino notę fuerūt, necesse fuit, nobis illud explicare. Augmentorum autem intellectus gradus sunt quatuor, qđ supra æqualitate additi sunt. Dicā ergo qđ omnia augmenta naturalia, quicq; modis sunt. Primo est augmentum dupli. Post quod est augmentum quod addit partem vnam, quod est continens quantum illud cui comparatur, & eius medietatem. Post hoc est augmentum addens partes, quod continet quantum illud & eius duas tertias. Post hoc quocq; sequitur augmentum dupli, quod addit partem, & est compositum ex prima specie & secunda. Consequitur hoc augmentum dupli, addens partes, quod ex specie prima & tertia componitur. Quia ergo hoc aperte in numeris exponere cupio ipsos secundum ordinem naturę suppositui in ordinibus suis, quorum vnum alius præcedere non potest. Et in ce-

ip̄i ab vno, quod est causa numeri, cum ab illo ortus fuerit, & creuerit. Quod vt menti hunc nostrum librum legētis certius infigatur, & affirmet, æquum fuisse credidi premitere, q̄ de his quin q̄ speciebus proposuimus. Est autē ordo naturalis iste, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Capitulum quartum.

Dico igitur augmentum duorum supra vnum duplum est vnius, et vnum duorum est medium. Iam ergo patet, q̄ primum naturalium augmentorum est augmentum dupli, & q̄ duo, duplum sunt vnius. Nos quoq̄ augmentum dupli premissimus; quia naturalis istum premitit, & q̄ propria proportio naturalis, quæ in directione paucitatis inuenitur medietas existit. 1. q̄ vnum duo ordinis, qui est post ipsum. 1. duum est mediū. Apud nos. nihil interest vtrum dicatur augmentū, siue proportio. Preterea dico, q̄ augmentū trium supra duo, est id, quod addit partem. Iam itaq̄ manifestū est ex hoc q̄ hoc augmentum naturali ordine sequitur illud, quod est antipsum. Sicut quoque augmentum. 4. supra 3. est ex gēe eorum, quæ addunt partem. Idem dico, q̄ augmentum. 5. supra 3. sunt. 2. duo namq̄ duæ partes trium existunt; & est illud, quod addit partes. Dico etiam, q̄ augmentum. 5. super. 2. est primum augmentum duplū, quod addit partem. Et est illud, quod 5. iam addiderunt supra 3. cum duplo eorum, & vno. Vnum namq̄ est pars duorum. Et est hæc proportio composita: qm̄ componi diximus ex proportione dupli, & ea quæ addit partem. Nō ergo præterea, q̄ augmentum. 8. supra 3. est primum augmentum duplum, addens partes. Et hoc est, q̄ 8. iā addiderunt supra 3. duplum ipsum, & duarum partium suarum quantitatem; & est proportio composita, quæ ex prima specie, et tertia componi diximus. Iam ergo manifestum est ex eis, quæ diximus: illud quod premissimus de illis. 5. modis, necessario, p̄ponēdū fuisse. Quorū primum augmentū dupli continet, sicut vnius, & duo, et. 4. & 8. Et secundus, id quod addit partem, vt. 2. et. 3. & 4. & 5. Tertius sicut modus augmentū partiū cōtinet, vt. 5. ad. 3. et. 9. ad. 7. Quartus vero modus est augmentū dupli, q̄ d' addit partē, vt. 2. et. 5. et. 11. et. 23. Et quintus est, in quo augmentū dupli, q̄ d' addit partes quādam modū, 3. et. 8. et. 18. et. 38.

Capitulum quintum.

Consideremus igitur qualiter proportionum fiat resolutio, vt ad æqualitatem redeant. Et ponamus aliquid, quod sit exemplum, & regula quæ perueniamus ad hoc quod in æqualitate resoluerē volumus. Multa. n. spe quærentur, ad quorum scientiam perueniri nō potest, nisi exemplis rerum positis, quæ cum eis sint vnius generis. Ponamus itaq̄ tres numeros proportionales dupli proportionē. Æqualitas. n. (vt post hic explicabo) inueniri minime potest, nisi in hac, et ipsa est prima species, quam premissimus. Quæ etiam prima naturaliter est inuenta. Hoc autem est, vt sint tres numeri proportionales, & sit proportio primi ad. 2. vt secundi ad. 3. Et sit primus minor, secundus medius, tertius maior. Cū ergo voleris eos ad æqualitatem resoluendo ducere, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiori, quantitatem medi, & minoris; & qui remanebunt erunt æquales. Si ergo remanentes species, s̄m ordinem dupli. cōposuerimus, statuantes duplū in lineis, & componentēs maiorem primum, & minorem postremum. Et deinde supposuerimus huic, primo ei sitē, & sub medio numero continentem quantitatem ipsius, & huius primiti & sub postremo quantitatem ipsius, & primi, & duplum medi, proueniet compositum, quod addit partē. Illud quoq̄, quod addit partes, cōstituitur cum hoc, quod addit partē, quæ admodum posuimus duplum, & exequitur omnia quæ admodum diximus prius. Duplum autem, quod addit partem, constituitur cum ponimus illud, quod addit par-

temitā vt est absq̄ conuersione, & facimus, vt prius fecimus. Duplum quoq̄, quod addit partes cōponitur cū statuimus illud, quod addit partes absq̄ conuersione, & exequitur in eo oīa, vt in alijs fecimus. Cum ergo has species ad æqualitatem resoluendo reducere volerimus, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiore duplum eius, quod residuum fuit ex medio, et quantitatem minoris. Et si numeri tres æquales remanserint, iam illud inuenimus, quod quærebamus. Si vero nō, sed iam egres si sunt ab illa, in qua relationem habuerunt, & transierunt in aliam speciem, quæ magis remota est a natura, q̄ species, a qua hæc fuit resoluta. Post hoc quoq̄ operabimur sequenter, vt prius, & si numeri tres qui sunt residui æquales sunt, conueniunt, iam cōsequuti sumus illud quod volumus. Si autem non iam in aliam speciem transierunt, quæ magis est elongata a natura, q̄ ipsa. Verbi gratia. Ponamus æquales numeros in linea vna tribus ordinibus distincta, & sit prima, et sint in ea isti tres numeri. 1. 1. 1. deinde adiungamus ei lineam secundam, in qua sint ordines numerorum in proportione dupli proportionales, & sunt isti. 1. 1. 1. 4. Si ergo volerimus resoluendo, hos ad æqualitatem ducere ex medio, qui est. 1. minuemus quantitatem minoris, qui est. 1. deinde minuemus ex maiore qui est. 4. duplum eius quod remansit ex medio, & minore, qui est. 1. & 2. & remanebit vnum. Iam ergo resoluendo, oēs numeri inueniuntur æquales. Quod siquidem ex. 4. superfluit speciebus: resoluendo ad æqualitatem reducere volerimus non consequetur, vt ea quæ residua erunt: æqualia inueniantur, sicut in aliam speciem transibunt, quæ a specie æqualitatis naturaliter remotior erit. Exempli causa duabus lineis tertiam adiungemus, in qua erunt numeri in proportione augmenti, quod addit partem, continētēs, & sunt isti. 4. 6. 9. Deinde adiungemus ei lineam quartam continentem proportionem augmenti, quod addit partes, in qua sunt numeri isti. 9. 15. 25. huic quoq̄ adiungemus lineam quintam, in qua sint numeri cōtinentēs proportionem dupli, quod addit partem, & sint hi. 4. 10. 25. cui si annexerimus sextam lineam: post hæc, in qua sint numeri connexi proportionē dupli, addentes partes, & sint isti. 9. 24. 64. Cum ergo volerimus harum specierū numeros resoluendo ad æqualitatem ducere, minuemus ab omni linea ex lineis cuiusq̄ speciei numerum minorē ex medio, & deinde medium, et minorem ex maiori. Numeri igitur qui residui erunt non inueniuntur æquales, immo erūt naturaliter remotiores a specie æqualitatis. Quæ ergo ex eo quod superfluit, oportebit nos facere quemadmodum executi sumus prius, resoluendo donec æqualitas inueniatur. Possunt autem, & hæc species aliter cōponi, & non secundum dispositionem dupli, sicut sunt. 1. 3. 4. quæ est linea numerorum qui addunt partem, & deinde adiungemus ei lineam quartam, secundum proportionem augmenti, quod addit partes, vt eam in quā sunt 3. 8. 18. quemadmodum subiecta docet figura.

Æqualitas. [1. 1. 1.]

Multiplex. [1. 1. 1. 4.]

Super particularis. [4. 1. 6. 9. 2. 3. 4.]

Super parciens. [9. 15. 25. 3. 5. 7.]

Multiplex super particularis. [4. 10. 25. 1. 2. 5. 11.]

Multiplex super parciens. [9. 24. 64. 3. 8. 18.]

Cum ergo voleris has quatuor species resoluendo ad æqualitatem ducere: minuemus in vnaquaq̄ linea cuiusq̄ speciei numerum minorē ex medio, & deinde medium, & minorem ex maiore, quod postq̄ fecerimus, remanebunt numeri non tenentes æqualitatem, aut in toto, aut in parte, nec vnq̄ reperiēs, q̄ omnes residui sunt, æquales inueniuntur, iam ergo manifestum est ex hoc æqualitatem minime reperiiri posse, nisi in proportione dupli, quæ est prima. Et est etiam ostensum, q̄ proportio dupla proportionalis est, & q̄ augmenta, quæ resoluendo redu-

cuntur ad æqualitatem proportionalia existunt. Si ergo quamlibet quatuor speciem convertendo ad dupli. portionem, quæ est prima reduxerimus inueniemus æqualitatem in eis, & q̄ proportionales fuerint. Ideoq̄ dictū est, q̄ æqualitas nō inuenitur, nisi in proportionē dupli.

Postq̄ ergo iam ostensum est primum ex augmentis naturalibus, augmentū dupli existere, & q̄ æqualitas in eo reperitur cū alia. In ipsum resoluunt, demonstrabo æqualitatem, quæ est in æqualitate, deinde ostendā illud, quod ab æqualitate egressum est, & post hæc, resoluā in ipsam, donec augmentorum mensuræ supra æqualitatem manifeste sint, si Deus voluerit. Dicā ergo, q̄ æqualitas in æqualitate, est contrariorum adinuicem temperatā in re equali, & eorū effectus æqualis. videlicet, vt sit eius calefactio quanta est, & in frigidatio. Oportet igitur, vt egressus ab æqualitate sit augmentum vnus qualitatis supra sibi cōtrariam. Quod hic colligitur. Caliditas. n. & frigiditas contrariæ sunt, quarum vnaquæq̄, eam, quæ sibi contrariam fugat. Cum igitur in æqualitate sit æqualis: neutra earum aliquid super aliam addit, neq̄ intenditur, conueniens tamē est, vt cum vna ex qualitatibus aliquid auxeris, supra sibi contrariam fm suam speciem addat. Iamq̄ manifestum est, q̄ discessus ab æqualitate in qualitate, est augmentum vnus duarum qualitatum supra sibi cōtrariam. Apud nos. n. nihil inter est, siue hæ qualitates, temperantes dicantur, siue moderantes, siue alternantes, siue rectificantes. Quod autem vnus qualitas augmentum dicimus, nihil aliud intelligi volumus, nisi ipsius intentionē. Augmentum. n. in qualitatibus nō proprie dicere possumus. Ipsum nāq̄ ex proprietatibus quantitatis vna existit. Et quia vnaquæq̄ duarum qualitatum contrariarum locum occupauit in, in quo ipsius consistit eleuatio. Fuit & locus quem calor occupat ab eo quem tenet frigiditas alius. Vnus enim locus non supponitur duobus contrariis. Indigemus igitur, vt dicamus in æqualitate, tot partes calidas contineri quot frigiditas, cum ipsam in minimas diuiserimus partes.

Si autem aliquis nobis obijciat dicens caliditatem causa fux raritatis, & dilatationis maiorem locum debere occupare, quā sit locus, quem tenet frigiditas, & hæc causa fux constrictionis, dicemus caliditatem non dilatari, cum eius contraria ei coniungitur, & æquatur, quia contrarietas est inter eas, & insectio, nec etiā equus est caliditatem remouere frigiditatē de loco suo, q̄ vt frigiditas caliditatem. Postq̄ ergo caliditatis nō adest quod diximus aduersus frigiditatē, non dilatatur magis in loco suo, q̄ frigiditas in suo. Quod si volueris minimam partem ex partibus rei in complexione æqualis, intellectualiter, considerā quæ est pars indiuisibilis ratione fux paruitatis, & inuenies conueniens esse, vt in ea sit tantū caliditatis, quantum frigiditatis, cum rei æqualis compositio ex istis partibus. facta sit. Iam igitur ex hoc verificata tum est in re equali, tot partes calidas contineri, quot frigiditas. Et quia manifestum est, q̄ discessus ab æquali fm quantitatem est augmentum vnus qualitatis, supra sibi contrariam, quod etiam in dando fm quātūtatē directio nem ex posuimus. Iam igitur ostendimus quantitates eorum, quæ ab æqualitate discesserunt, secundum quantitatem, & æqualitatem ex hoc, quod in eis de æqualitatis manifestationē. Deinceps vero explicabo resolutionem eorum in æqualitatem præcipue cum æqualitas non reperitur, nisi in eo, quod in ipsam resoluatur. Dicam ergo, q̄ licet augmenta, quæ supra æqualitatem fuerunt, in æqualitatem sunt omnia resoluenda, cum nullum inueniatur, quod in æqualitate resoluatur, præter augmentū dupli. Consequens est tamen secundum ordinem his, vt nō omne, quod ab æqualitate discessit, in ipsam proprie resoluatur. Et quia iam manifestum fuit, q̄ in re equali: tantum est caliditatis, quantum frigiditatis, ponemus rem æqua-

lem partem vnā: cuius vna medietas est calida, & alia ipsius frigida. Et ponemus etiam vnā: quæ contrariarum, quæ æquatur medium, erit ergo calidum medium, & frigidum medium.

Capitulum

sextum.

Dico ergo, q̄ oportet, vt sit quantitas augmenti primi, quod discedit ab æqualitate, cuius calor sensus, non vehementer apparuit, dupla caliditatis, quæ in re equali existit: quod ex eo patet, quod de augmento dupli ex posuimus. Et est etiam dupla frigiditatis, quæ est in re equali. Postq̄ rei æqualitatis caliditas tanta est, quanta est ipsius frigiditas. Et est pars media ex vnaquæq̄ illarum sicut diximus. Est ergo in augmento primum, quantitas caloris pars integra, frigiditatis vero quantitas medietatis caloris, quæ est in ipso. Cum ergo resoluimus primum augmentum hoc in æqualitatem, & remouemus vnū duplicem caliditatis, remanebit media pars calida, in media frigida, & ipse sunt illud per media, quæ se vicifim temperant, ex quibus processit æqualitas.

Ex hoc quoq̄ ostensum est, q̄ æqualitas in vnoquoq̄ augmentorum reperitur, cum remouerimus prima augmenta. Inuenimus. n. partes contrarias, quæ se vicifim (vt prædictum est) temperant. Dico ergo, q̄ præterea oportet, vt sit mensura augmenti secūdi, cuius calor expressit augmentum primum manifeste. Dupla caloris augmenti primi, quemadmodum de augmento dupli ostendimus.

Et quia mensura augmenti primi iam fuerit vna pars integra, et dupla caloris, qui est in re equali, et dupla, etiam frigiditatis ipsius, oportet vt sit calor secūdi manifeste duæ partes, & sit duplex caloris augmenti primi, & quia duplex caloris, qui est in æqualitate, atq̄ quadruplus frigiditatis, etiam quæ continetur in ipsa. Ipse namq̄ calor eius frigiditatis æqualis existit. Quod ergo in augmento secūdo frigiditatis inuenitur, tantum est, quantum quarta pars caliditatis in eodem inuenitur. Cum ergo hoc secundum augmentum subtraherimus, remanebit primum. Primum quoq̄ cum remouerimus augmentum, remanebit media pars calida, & media frigida, et ipsa (vt dictum est) sunt duo media, quæ se adinuicem temperant, a quibus æqualitas processit. Et dico itidem, q̄ oportet, vt sit mensura tertii augmenti, cuius calor, & effectus secundum augmentum excesserunt vehementer, non tamē in vltimo, dupla caliditatis augmenti secūdi, quod est hic, manifestum est, quod de augmento dupli exposuimus. Sed quia mensura augmenti secūdi dupla fuit caloris augmenti primi, & quadrupla caloris, qui est in æqualitate, exigitur vt sit calor augmenti tertii quadruplus caloris augmenti primi, & quia calor augmenti primi duplex fuit caloris, qui est in re equali, & duplex frigiditatis eiusdem, oportet vt sit calor augmenti tertii octuplus caloris, qui est in æqualitate, & octuplus etiam frigiditatis, quæ in ipsa existit, postq̄ calor æqualitatis frigiditatis ipsius æquatur. Ex hoc quoq̄ patet, q̄ id, quod in augmento tertio frigiditatis existit, tantum est, quantum octaua pars caloris eiusdem. Cum ergo abstraherimus hoc augmentum tertium remanebit secundum augmentum. Quod itidem cum sublatum fuerit, remanebit primum augmentum. Hoc quoq̄ primum cum sublatum fuerit, remanebit media pars calida, et media frigida. Et ipse (vt dictum est) sunt duo media, quæ se vicifim temperant a quibus processit æqualitas. Itidem dico, quod oportet, vt sit mensura augmenti quarti, cuius calor, & effectus vehementer supergressi sunt dupla caloris augmenti tertii, quod ex eo patet, quod de augmento dupli ostendimus. Sed quia calor augmenti tertii, quadruplus fuit caloris augmenti primi, & caloris qui est in æqualitate octuplus, oportet vt sit mensura caloris augmenti quarti, octuplus caloris augmenti primi, & sexdecuplus

euplus caloris qui est in æqualitate. Quod etiam frigiditas quæ in ea reperitur sexdecuplus, excedit quemadmodum offendimus quod calor æqualitatis est sicut eius frigiditatis. Est ergo illud frigiditatis quod in quarto existit augmento tantum quantum est medietas octaviæ partis caloris in ipso existentis. Cum ergo remouerimus hoc quartum genus augmenti, remanebit tertium. Tertium quoque cum abstulerimus, remanebit secundum. Cunctis secundum abstulerimus, remanebit primum. Primum quoque cum sublatum fuerit, remanebit media pars calida, et media pars frigida. Et ipse (ut sæpe dictum est) sunt duo media, quæ adinvicem moderantur, ex quibus æqualitas constituta est. Non dissimiliter quoque erit mensura primi argumenti: et secundi & tertii, & quarti. Cuius frigiditatis æqualitas super egressa est: quemadmodum fuit mensura caloris qui æqualitatem excessit: cuius super egressionem expla nauimus. Caliditas quoque quæ est in augmento: cum intenditur frigiditas, ita erit ut fuit frigiditas augmenti in quo erat caloris intentio. Postquam ergo iam exposuimus manifeste hoc quod posueramus in æqualitate absoluta relictum ad offendendum hoc in æqualitate quæ secundum relationem attenditur.

Capitulum septimum.

Dico ergo quod æquale in medicinis, secundum comparationem quam habet ad humanam speciem æquale vocatur. Æquale est quod nec calefacit, nec in frigidat, nec humectat, nec desiccatur. Cum igitur aliqd æquale fuerit, consequens est ut quod ex caliditate in eo continetur sit quemadmodum illud quod ex frigiditate & calidarum partium spiritus tanta sit quantitas frigiditatis. eum. Et ad speciem humanam æquale comparatur, hoc est quod cuius calefactio respectu illius, non est maior ipsius in frigidatione, aut humectatione, aut desiccatione, ipsum est æquale quod secundum comparationem dicitur. Oportet itaque ut etiam hoc æquale sit principium & elementum eius ad quod dicitur quia in ipsum resoluatur illud quod supra ipsum augmentum, & quod ab eo egressum fuit: oportet quoque ut mensuræ augmentorum hoc æquale sint, quemadmodum augmentorum mensuræ supra æquale absolutum fuerint. Conueniunt itaque huius æquali quod secundum comparationem ita sunt in æquali quod absolute dicitur, conuenire monstrata sunt. hoc est quod diximus) hoc æquale principium est & elementum eorum respectu quorum dicitur: & in ipsum resoluuntur augmenta postquam ab illa orta fuerint. Huius autem quod dicimus medicinam calidam, aut frigidam, aut siccam, aut humidam, in primo gradu existere, expositione, quod eius caliditas, aut frigiditas aut humiditas, aut siccitas, aliqd supra æquale auget, quod est primum augmentorum, sensui non omnino manifeste occurrunt. Etiam ostensum est quod primum augmentum naturale, est augmentum dupli, & quod ipsum in æquale resoluatur. Oportet ergo ut quod de partibus qualitatum quæ sensui occurrunt in primo gradu existit duplum sit eius quod est in æquali, secundum suam speciem: & duplum sit eius quod in eo est ex sibi contraria: secundum quod iam declarauimus. Sed cum remouerimus quod est in primo gradu, quod sit primum augmentum ex paribus qualitatum supra æquale addendum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem conueniunt, sicut offendimus in conuersione quæ sit secundum resolutionem cum aliquod, scilicet ad originem ducitur, à qua ipse fuit principium. Gradus, namque primus non ex alto constituitur, nisi ex duplo. quod est in æquali ex sua specie, aut si vis ex sibi contraria quemadmodum declarauimus. Similiter quoque quod dicimus hanc medicinam esse calidam, aut frigidam, aut humidam, aut siccam, in gradu secundo, eius intentio est quod eius caliditas aut frigiditas, aut humiditas, aut siccitas, iam aliquod supra primum gradum, quod est primum augmentum, est super egressa: primum gradum manifeste. Et oportet ut sit

huius augmenti mensura dupla eius quod est ante ipsum in primo gradu, quemadmodum offendimus, quod resolutio quæ sit cum aliquid reducit ad suum principium, quod est æquale non inuenitur nisi in augmento dupli. Erit ergo virtus qualitas gradus secundi. Primum gradum dominat: dupla virtutis dominantis in primo gradu. Sed virtutis dominantis in primo gradu mensura (ut ostensum est) dupla fuit mensura virtutis quæ est in æquali secundum suam speciem: aut si volueris secundum sibi contraria. Erit ergo virtus in secundo gradu dominans quadrupla eius quod est in æquali secundum suam speciem, aut si volueris secundum sibi contraria. Cui ergo illud quod in secundo gradu superat remouerimus, remanebit gradus primus, in quo primum augmentum attenditur, & cum primum abstulerimus gradum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem conueniunt, sicut demonstrauimus in conuersione quæ sit dum redditur ad æquale. Non dissimiliter etiam cum dicimus hanc medicinam calidam, aut frigidam, aut siccam aut humidam in tertio gradu existere, inde dicitur quod eius caliditas, aut frigiditas, aut siccitas, aut humiditas, iam addit supra gradum secundum, quod est primum augmentum, quæ gradum secundum super egressa sunt non in ultimo. Vnde oportet ut huius tertii augmenti mensura dupla sit eius quod ante ipsam existit in gradu secundo, sicut offendimus in augmento dupli.

Mensura vero augmenti secundi, iam fuit dupla mensura augmenti primi, & quadrupla sibi simili, aut sibi contraria: quæ est in æquali. Erit igitur mensura domini tertii gradus quadrupla primi augmenti, et octupla eius quod in æquali inuenitur ex sua simili vel ex sibi contraria: quæ ergo tertii gradus domini sustulerimus, residuum erit secundus gradus. Secundum quoque cum remouerimus, remanebit primum, hunc quoque cum abstulerimus, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem commiscetur. Similiter quoque cum dicimus hanc medicinam esse calidam, aut frigidam, aut humidam, aut siccam in quarto gradu, intenditur quod eius caliditas, aut frigiditas, aut humiditas, aut siccitas, iam aliquod adduxit supra tertium gradum quod existit primum augmentum, tertium gradum excedens: cuius effectus validus existit: hoc est, quod illud quod ad nos ex eius caliditate peruenit, combustionem operatum est. Et quod eius frigiditate in sensibilitatem & mortificationem eius efficitur cui applicatur. Oportet ergo ut sit huius quarti augmenti mensura, dupla eius quod est ante ipsum in gradu tertio, sicut de augmento dupli patefecimus: sed tertii augmenti mensura iam fuit quadrupla virtutis primi gradus, & octupla eius quod est in æquali ex sua simili, aut sibi contraria. Erit ergo secundum hoc virtus domini quarti gradus, octupla virtutis primi gradus, et sexdecupla eius quod est in æquali ex sua simili vel ex sibi contraria. Cum ergo hunc quartum gradum ad æqualitatem conuertendo reduxerimus cum sublatione eius quod est in eo: relinquitur gradus tertius. Tertium autem cum sustulerimus, remanebit secundus. Et secundum cum remouebimus, remanebit primum. Primum quoque sublato, residuum erit æquale in quo qualitates æqualitate connexæ sunt. Hoc itaque quod qualitates resolutionis augmentorum ad æquale consistit: à quo fuit eius principium.

Ex hoc quoque manifestum est, quod virtutes graduum medicinarum quæ ab æquali principium sortiuntur ad ipsum resoluuntur ad conueniunt à quo processerunt. Nos autem offendimus resolutionem in æquale inueniri non posse, nisi in proportionem dupli, & proportionem dupli proportionale existere. Sequitur ergo ex hoc virtutes graduum medicinarum sensui apparentes, quæ, supra æquale aliqd auget, proportionales dupli proportionem existere.

Ordo vero proportionum ex quo ad hanc peruenit conclusionem, est ut dicamus virtutes graduum medicinarum sunt quæ in æquale resoluunt, sicut iam manifestum fuit.

Omne autem q^d in æquale resoluatur in proportionem dupli existit. Consequens igitur est hoc ut virtutes graduū medicinarum proportionales sint dupli proportioni. Cū ergo adiunxerimus huic conclusioni sūā cōparem, hoc est, q^d proportio dupli est proportionalis, consequit ex hoc virtutes graduū medicinarum dominantes p^{ro}portionales esse, videlicet ut sit p^{ro}portio caliditatis quæ in equali cōsistat ad caliditatem quæ in primo gradu attendit, sicut p^{ro}portio caliditatis primi gradus ad caliditatem secundi gradus. Et p^{ro}portio caliditatis gradus secundi ad caliditatem tertij gradus, sicut p^{ro}portio caliditatis tertij ad caliditatem quarti gradus. Si sicut quocūq^e erit p^{ro}portio frigiditatis quæ est in equali ad frigiditatem primi gradus, sicut p^{ro}portio frigiditatis primi gradus, ad frigiditatem secundi gradus. Et p^{ro}portio frigiditatis secundi gradus ad frigiditatem tertij gradus, sicut p^{ro}portio frigiditatis tertij gradus ad frigiditatem quarti gradus. Virtutes ergo contrarias virtutibus quæ ab æquali scdm augmentū recesserint, si denouerimus fm modū comparationis excedentiū: erūt proportionales ad dentes. Hoc est, erit mensura augmenti frigiditatis quæ est in equali, supra frigiditatem gradus primi, sicut mensura frigiditatis gradus primi, supra mēsurā frigiditatis gradus secundi, erit mensura frigiditatis gradus secundi supra mensurā frigiditatis gradus tertij, sicut mēsurā frigiditatis gradus tertij supra mensurā frigiditatis gradus quartij. Si autē denouerimus virtutes quasdam earum ex alijs, erunt æquales, quādmōdū ostendimus oēs æquales existere, ex eo q^d in æq^li reperit cū augmentū fuisse latum fuerit. Ipse enim partes æquales inueniuntur. Huius autem declaratio est, q^d æquale illud existit in quo tātum obinetur caliditatis quantum & frigiditatis, siue partes sint paræ siue magne.

Capitulum octauum.

Ponamus itaq^e q^d æquale sit pars minima partiū, & illud est vnitas, cuius medietas sit calida, & medietas frigida: & q^d caliditas primi gradus sit dupla eius q^d est in equali ex caliditate, sicut ostendimus primū augmentum naturale esse augmentum dupli. Quia igitur q^d in equali continet ex frigiditate, equum est ei q^d est in ipso ex caliditate, oportet vt sit caliditas primi gradus dupla sit frigiditatis quæ est in equali. Cum ipsius frigiditas suæ caliditati sit æquale. Et quia caliditas primi gradus dupla est frigiditatis quæ reperitur in equali. Erat ergo q^d est in ipso ex frigiditate quæ sit medietas eius, q^d est in ipso ex caliditate, ergo caliditas erit pars, & frigiditas partes medietas. In gradu quoq^e secūdo q^d ex caliditate reperitur, duplum est eius q^d est in primo ex caliditate, sicut p^{ro}fectum est augmentū dupli. Sed q^d est in primo gradu caliditatis (vt ostendimus est) dupli est eius q^d in equali est ex caliditate, & duplum est eius q^d est in ipso ex frigiditate. Oportet ergo vt sit q^d est in gradu secūdo ex caliditate quadrupli eius q^d est in equali ex caliditate, et quadrupli sit frigiditatis quæ est in ipso. Cū cōmensuratio ad frigiditatem facta fuerit, & quæcūq^e fuerit caliditas secūdi gradus est quadrupla frigiditatis quæ est in equali. Postq^{uam} q^d in ipso est frigiditatis æquum est caliditati ipsius, erit caliditas duæ partes frigiditatis partis medietas. In gradu sit tertio q^d continet caliditatis dupli existit eius q^d est in secundo ex caliditate quādmōdū ostendimus ex incremento dupli. Sed q^d in secūdo gradu cōtinetur ex caliditate, quadrupli existit eius q^d est in equali ex caliditate, & quadrupli sit eius q^d in eodem continet ex frigiditate. Oportet igitur vt q^d in gradu tertio existit sit octuplum caliditatis quæ est in equali, et octupli sit frigiditatis eiusdem cōmensuratio ad frigiditatem facta fuerit. Et cū caliditas gradus tertij octupla sit frigiditatis quæ est in equali, erit q^d est in ipso ex frigiditate octaua pars eius: q^d est in eo ex caliditate ergo erit caliditas partes quatuor, & frigiditas pars mediā. In gradu quoq^e quarto q^d est ex ca-

liditate, duplum existit eius q^d est in tertio ex caliditate, quādmōdū ex augmento dupli patefecimus, sed q^d est in tertio ex caliditate, iam fuit octuplum eius q^d in equali continetur ex caliditate, & octuplum frigiditatis quæ est in ipso. Oportet igitur vt sit q^d est in gradu quarto ex caliditate sexdecuplum eius q^d est in equali ex caliditate, et sexdecupli eius q^d in ipso cōtinet ex frigiditate. Cūq^{ue} ad frigiditatem mēsuratū fuerit, quia caliditas quarti gradus caliditate tertij gradus dupla existit. Et cum caliditas quarti gradus sexdecupla fuerit frigiditatis quæ est in æq^li, fuerit illud q^d est in ipso ex frigiditate quum est medietas octauæ partis eius q^d in ipso reperit ex caliditate. Erat igitur caliditas octo partes, et frigiditas partis medietas, nō dissimiliter quoq^e ex frigiditate in primo gradu & secūdo, & tertio, & quarto continetur cū incremento ad caliditatem se habebit, fm proportionis modum quem premisimus ex frigiditate & mēsurā in humiditate et siccitate ad eūdem modū obseruabitur. Iam ergo ex hoc manifestū fuit q^d cū ut p^{ro}portionauerit virtutes cōtrarias, virtutibus quæ ab æquali recedentes perueniunt ad augmentū quæ in quolibet graduū est medietas partis vnus erunt æquales.

Cūq^{ue} autē proportionaueris fm modū resolutionis quæ habet ad precedentes, erūt proportionales dupli p^{ro}portione, hoc est, q^d frigiditas caliditatis, tertij gradus ad sit supra frigiditatem caliditatis quarti gradus, quum est q^d sit gradus frigiditas, si sicut quoq^e gradus secūdo sup^{er} tertium, et primus sup^{er} secūdo, & æquale super primū hoc est q^d frigiditas caliditatis quarti gradus, ita est q^d ita medietas octauæ partis caloris eiusdem, & in tertio gradu octaua, & in secundo quarta, & in primo mediā, & in equali sit. Calor quoq^e qui attendit fm dōminū frigiditatis in tertio gradu, eodem mōdo calor frigiditatis, quarti gradus superat cū q^d sit calor, quarti gradus. Gradus autē residui sunt se habent. In siccitate quoq^e & humiditate idem inueniuntur. Iam ergo ex hoc q^d p^{ro}missum, manifestū est & cōtra p^{ro}portionibus q^d in p^{ro}portione augmenti attendit, p^{ro}portionē dupli meliorē existere, in qua æquale reperitur, hoc est q^d ipsa in equali resoluatur, sicut demonstrauimus. Multic quoq^e tractatus docuit hanc p^{ro}portionem, quibus alijs p^{ro}portionibus meliorē existere, & naturis cōueniētiorem esse. I. dupli p^{ro}portionē. Ex hoc quoq^e declarauit est, quodā non ita esse gradū primū, sedm, tertium, et quartū, nisi solūmodo fm modū quo numerus ordinatio notat, & nō aliter hoc est q^d eorū sermo in notando gradū primū, sedm, tertij, & quartū, nō intelligi ab eis quilibet duæ intentioni, quare vna est eorū, qui eorū fm ordinē numeri & eorū cōputationē nominauerunt, quæ est huius. 1. 2. 3. 4. Alia autē eorū qui hoc fm modū virtutū dixerunt, si qui quartū noiauerit gradū, pro eius virtute, fm mī quadrupla existit. Si qui igitur hoc gradū sit primū, sedm, tertij, et quartū, sic notari dixerit fm ordinē numerū, & nō fm virtutū ordinē, nō erit eorū dīctio cōtraueniens, fm primū modū notationis cum ipsi in gradibus virtutes querat. Qdā fuerint aliqui qui dicant gradū quartū dicere eius virtutē quadrupla primi, & tripli, cū suæ virtutes quæ est tripla primi, erit iteordū graduū abq^{ue} p^{ro}portionē. Nos v^{er}o ite ostendimus in p^{re}cedētib^{us} ipso p^{ro}portionales existere. Gal. quoq^e in lib^{ro} de decem tractatū quē de cōponēda medicinis edidit in parte ydileta octaua, cū de quinta cōfectione medicinarū. Andromachi tractaret ad curā dī sūm eorū dīstinxit triū et qui quartū gradus virtutē primi quadrupla, & tertij p^{ar}ti tripla assignebat. Confectio autē illa satis aperte p^{ro}pter in libro illo intelligi, siq^{ue} intente ipsum considerare volueris, & si fuerit boni intellectus, & in p^{ro}portionē & p^{ro}portionate instructus intelliget soam eorū quæ dīcti, quartū gradu quadruplum primi annullatū esse. Alij autē p^{ro}terea fuerint qui graduū virtutes fm hunc ordinē se habere dixerūt, affirmantes virtutē caloris primi graduū ha-

hære in se quinq; octauas virtutis caloris quarti gradus. Iō q; tres octauæ remanēt frigide. Dixerunt ē q; vir-
tis caliditatis secūdi gradus habet in se tres quartas virtu-
tis caliditatis, quarti gradus, & remanebit eius quarta fri-
gida. Et q; virtus caliditatis tertii gradus cōtinet. 7. octa-
uas virtutis caliditatis quarti gradus, & remanebit eius
octaua frigida. Qd' aut' eos in hanc induxit sniam, fuit
quidā q; dixit q; si nos misceremus medicinā in quarto
gradu calidā cū medicina frigida in eodē gradu, egretur
medicina, & essent in ea quatuor partes calidæ & quor
frigide. Sed si adderemus quintā partē calidā, esset calida
in primo, essentq; ipsius quinq; partes calidæ, & tres fri-
gidæ. Si si adderemus sextā partē calidā, essent in secūdo
gradu calida & eius essent tres q̄rtæ partes calidæ, & alia
quarta frigida, septimā quoq; partē calidā si adderemus,
esset medicina calida tertio gradu caliditatis ipsius. 7. octa-
uæ calidæ, & reliqua octaua frigida. Qd' si octauā partē
adderemus calidā, esset medicina calida in quarto gradu
esset aut' tota calida nihil habens in se frigiditatis. Huius
aut' intentio falsa existit, & fm modū experimenti, & fm
eum q; contra cū argumentat, pōtā principii suū fm di-
ctā illius, hoc est q; si predictū misceret medicinā calidā
in tertio gradu, cū medicina frigida in eodē gradu,
egretur medicina, essentq; in ea tres partes calidæ, & tres
frigidæ. Qd' si pars vna caliditatis adderet, esset calida in
primo gradu, & essent eius, quatuor partes calidæ, & duæ
frigidæ. Essentigim fm hoc primi gradus duæ tertie calidæ
& vna frigida. Ex præmissis vero. 4. eius gradus fuerunt
calidæ, & tres frigidæ, hoc autem impossibile est.

Si quoq; si pars secūda cū prima calida fieret, esset me-
dicina in secūdo gradu essentq; eius partes quinq; calidæ, et
pars reliqua frigida. ergo fm hunc modū. 4. sextæ secūdi
gradus existent calidæ & vna frigida. Sed in præceden-
tibus eius tres quartæ fuerūt calidæ, & vna frigida. qd' oī
no contrariū est et impossibile. Ita ē si pars tertia cū secūda
& prima calida fiat: erit medicina tota calida nihil in se
retinens frigiditatis. Sed in præcedentibus ostensum fuit, q;
cum pars tertia cum paribus quæ ipsas præcedunt in q̄r-
to gradu calida sit, eius. 7. octauæ existunt calidæ & reli-
qua octaua frigida. Iōq; intentio hæc manifeste falsa ex-
istit. Nō. n. oportet vt huius intentionis inueniat aliquid
in gradu quarto attendat: qd' nō eguale in gradu tertio et
secūdo obseruari possit. Postq; igit' huius intentionis fal-
sitas manifeste apparuit, & ei' est et snia manifeste destru-
cta, q; virtutem quarti gradus primi quadruplā & tertii
triplam primi asseribant ex eo q; Gal. in receptione me-
dicinæ sui libri comprobauit ex eo q; Gal. nos declarauim?

Et postq; ostensum est: q; gradus dupli proportionē p-
portiones existūt. I. q; proportio virtutis gradus primi
ad secūm, in effectu, est licet proportio virtutis gradus se-
cūdi ad tertii, & proportio virtutis gradus tertii ad q̄r-
tum: de clābo nūc quo cognitio cōponendi medicinas ēz
hæc proportionem quæ omnibus ab his in proportionē
augmentorum melior existit comprehendī qat.

De compositione medicinarum. Cap. ix.

Dicū ergo q; cōpositio medicinarū licet infinitas re-
cipiat secūtes, in sex tū restringit, cū sub regulis
rōis cōprehensa fuerit. Quaræ vna est cōpositio medi-
cinæ calidæ cū alia medicina calida. Et secūda cōpō medi-
cinæ frigide cū alia medicina frigida. Et tertia cōpō medi-
cinæ calidæ cū medicina frigida. quarta quoq; cōpō tēpa-
tē cū medicina tēpata. quinta est cōpō medicinæ tēpe-
ratæ cū medicina frigida. Et sexta cōpō medicinæ tēpe-
ratæ cū medicina frigida. Cōmpō quoq; medicinæ ca-
lidæ cum alia calida tribus fit modis. Vn' est, vt ipsa mi-
scetur medicinæ æque calidæ, vt ipsa ē. Sed v' cōiungat
medicinæ maioris caliditatis. Tertius vt medicinæ mino-
ris calitatis cōiungat. Qd' si cōpō medicinæ æque calidi-
tatis fiat non erit in ea caloris augmentū, neq; minuetur ex

ea aliquid. Et si cōpō medicinæ fiat ex medicina calida
& alia quæ sit minoris caliditatis, erit medicina composi-
ta minus calida. Sed si cōpō medicinæ fiat ex calidæ, et alia
quæ sit maioris caliditatis erit medicina cōposita magis
calida: neq; minuetur ex ea aliquid, & erit eius caliditas in-
ter augmentum & diminutionem. I. inter caliditatem me-
dicinæ habentis caliditatem cum augmento, & alteri' ha-
bentis ipsum calorem cum diminutione. Nos itaq; hui'
qd' diximus exemplū ponamus: & hoc est q; cū nos mi-
scuerimus duas aquas, quarū vnæque sit bulliens i. sum-
mo. neq; in nostra permissione morā interuenit: nō mi-
nuet ex ea aliquid: sed remanebunt feruentes vtreq;. Si au-
tem aliā minus feruentem cum alia quæ magis feruat cō-
miserimus: augmētābit caliditas aq; minus feruetis: pp
aqua multū feruent, & minuet caliditas aque multū se-
ruentis, pp aquā minus feruent. Non est tam cōueniē-
tē extimemus medicinā calidā, caliditatis calidioris medi-
cine q; admiscetur minuer, pp modū qualitatis mino-
ris caliditatis, sed pp proprietatē eius qd' est cū eius mino-
re calitate ex qualitate frigiditatis. Eodēq; mō frigiditas
medicinæ frigidioris minuet ex eo q; est minus frigiditas ex
qualitate caliditatis: pp hoc ē in præcedentibus declara-
uimus frigiditatem cū caliditate primi gradus æquari me-
diatā caliditatis ipsius: & sic in reliquis gradibus est in-
telligendum, vt ex hoc cognoscas illud q; nomen friditi-
tatis, comprehendit ex nomine caliditatis. Aut nomē ca-
liditatis ex noīe friditatis. Aut nomē humiditatis ex no-
mīe siccitatis. Aut nomē siccitatis ex noīe humiditatis
quemadmodum in sequentibus ppalabo. Compō vero
medicinę quæ fit ex medicina calida cum alia frigida me-
dicina, trib' ē fit modis. Vno vt medicina frigida in cō-
pōne iūgat aliā medicinā eiusdē q̄litas, vel frigiditatis.
Nō ergo q̄n fiet cōpō augmētābit frigiditas, neq; minue-
tur ex ea aliquid: sed vero vt in cōpōne medicina frigida
cum alia maioris frigiditatis miscetur, tertio vero vt in cō-
pōne medicina frigida alię minoris frigiditatis adiungat
& augmētābit frigiditatis ex diminutōe frigiditatis minuēt.
eritq; medicina cōposita inter frigiditātē frigidioris et fri-
giditātē minus fridæ. Hoc qd' manifestū est & apparen-
tē, qui propositi exemplū memorie cōmēdauit. Rursus i
cōpōne quæ fit ex cōiunctione quæ est medicinæ calidæ
cū frigida, vnaq; qualitatū a sua minuit cōtrarietate, et rursus
in cōpōne q̄n fit ex cōmīssione medicinæ equalis cum alia
equali erit medicina cōposita ex his æqualis. In cōpōne
quoq; quæ fit ex cōiūctiōe medicinæ calidæ cū equali erit
medicina ex his cōposita nō equalis, qā cū equalē in æq-
li admīstū fuerit: nō erit medicina ex his cōposita equalis
Hoc. n. vērū ē ex p̄notis q̄pōne nō indigēt, & necesse ē
vt caliditas medicinæ calidæ minuat ex eo q; declarauim?
et hoc est qd' illud qd' est minus calidū ex qualitate friditi-
tis reprimat caliditātē eius qd' est magis calidū. Huius autē
sermonis summa est, qd' cōpō sit ex cōmīssione æqualitū
cū equalibus: & calidæ cū caliditatis frigidæ cū frigida
eiusdē. I. tātē frigiditatis nō augmētābit eorū virtus neq;
minuetur ex eo qd' est in ea aliquid. Erīt ergo tēpērata aut cali-
da aut frigida. Sed cōpō fiat ex cōmīssione medicina-
rum diuersarum ex augmento & diminutione, aut ex cō-
trarietate, minus ab augmento augēbitur: & maius a di-
minuto minuetur.

Expositio compositionis medicinæ, & renuntiatio
compositionis medicinæ calidæ, cum alia
medicina calida.

Congregabis itaq; pōdera medicinarū calidarū q;
in gradibus sunt, & seruabis ea, qd' ē in eis ex vir-
tutibus frigidis reperit cōiūges, & quæ sit eaz de
notatio ex numero calidæ. scis. Nos autē spe in his q;
p̄cesserūt diximus, q; virtutes frigidæ fuerint q̄m me-
diatæ calidæ virtutū, erit medicina ex eis cōposita i. pri-
mo gradu calida. Et cū virtutes frigidæ fuerint q̄m q̄m
pars

pars calidæ virtutis, erit medicina i secundo gradu calida. Et cum fuerint virtutes frigide quantum octaua pars virtutis calidæ, erit medicina calida in tertio gradu. Et cum fuerint virtutes frigide quantum 16. virtutis calidæ, erit medicina calida in quarto gradu. Similiter quoque inuenitur regula medicinae in quibus frigiditas dicitur, et vni quatuor graduum comparat. Quod si virtus medicæ inter duos ex quatuor gradibus fuerit, proportionem eius ex diuisis quæ sunt inter illos duos gradus inueniri scias. Eius itaque quod diximus exemplum ponamus. Et hoc est quod cum miscerimus pondus 3. i. masticis (quod in secundo gradu calidit) cum pondere 1. i. cardamomi quod est in primo gradu calidit multiplicabimus virtutem caliditatis primi gradus quæ est vna i 16. cardamomi, & provenient inde partes duæ. Deinde multiplicabis virtutem frigiditatis secundi quæ est duo in prima regulam in 3. i. masticis, et provenient inde partes duæ. Adiunges itaque duas partes caliditatis cardamomi duabus partibus caliditatis masticis, & fiet quatuor partes calidæ, quas servabis quemadmodum in dicaui tibi. Tu autem sciuis ex præmissis quod partes quæ cum caliditate primi gradus existunt, sunt quantum medietas partium calidarum. Est ergo in illa, ex frigiditate pars media cum ad partes calidas comparata fuerit. Multiplicabis ergo hanc medietatem in ponderibus duarum 3. cardamomi & erit pars integra frigida. Si vero quæ tu iam sciuis quod partes calidæ caliditate secundi gradus, duplum sunt primi, & quæ earum quarta est frigida, & quæ quarta duorum est medietas: Multiplicabis itaque medietatem in pondere vnius 3. masticis, & erit medietas frigida. Eâ igitur adiungentes partem frigidæ provenient ex eis pars & medietas partis frigiditatis. Scias itaque quæ sit denominatio partis & medietatis partis frigidæ ex quatuor partibus calidis quas sciuis. Ipse autem erunt tres octave. Olfensum est igitur quod huius medicinæ compositæ tres octave quæ sunt quod eius partibus calidis fridae sunt.

Iam autem sciuis quod frigiditas quæ est cum caliditate primi gradus est quantum medietas eius, quod est in illo ex caliditate, & quod frigiditas quæ attendit respectu caliditatis secundi gradus, est quantum quarta pars frigiditatis ipsius. Sciuis itaque quod tres octave minus sunt medietate quæ est frigiditas quæ cum caliditate primi gradus reperit, & plus quod quarta quæ est frigiditas quæ cum caliditate secundi gradus attendit. Oportet igitur medicinam hanc cuius tres octave quæ cum partibus calidis inveniunt frigidæ sunt, inter gradum primum & secundum existat. Cum ergo volueris scire in quanto gradu calida sit medicina superfluitate quæ frigiditas quæ cum primo gradum attendit, frigiditatem quæ cum secundo gradu reperit superat. Scias quod est quarta pars frigidæ. Minusque hanc ex tribus octavis quæ frigiditas compositæ medicinæ remanebit octava. Deinde scies quæ sit denominatio eius ex quarta quæ est superfluitas quæ inter duos gradus inuenit. Inueniesque ipsam esse medietatem. Ex hac quoque medietate caliditas secundi gradus reperitur. Minus itaque hanc denominationem gradu secundo & erit medicina composita in medio secundi gradus calida. Et hoc est quod demonstrare volumus. Regula quoque quæ in compositione medicinæ frigidæ cum medicina frigida attenditur, si fuerit denominatio compositionis calidæ cum frigida. Virtutes ponderum medicinarum calidarum quæ in gradibus attenduntur aggregabis, & quod eis est ex virtutibus frigidis adunabis, & vnu quodque eorum per se separatim servabis. Virtutes quoque ponderum frigidarum, quæ in gradibus attenduntur, & quod cum eis est ex virtutibus congregabis. Denum virtutes calidas virtutibus calidis adiunges, & virtutes frigidas virtutibus frigidis. Si ergo virtutes calidæ cum frigidis alterentur, medicina composita in caliditate & frigiditate erit æqualis. Quod si virtutes calidæ frigidis plures fuerint, scies denominationem virtutum frigidarum ex eis, & facies sicut præmissimus, frigidæ quoque virtutes si calidis plures exte-

rint, itaque sit virtutum calidarum denominatio ex eis de notabilis, & facies, sicut præmissum est. Compositio autem medicinæ æqualis cum æquali, est sicut diximus, v3. quod medicina composita ex eis erit æqualis.

Narratio autem compositionis æqualis cum medicinis calida virtutes ponderum medicinæ æqualis, caliditas & frigiditas, vnuquodque valet genus, per se aggregabis. Virtutes quoque medicinæ calidæ, & quod cum eis est ex virtutibus frigidis similiter congregabis, deum virtutes calidas calidis, & frigidis frigidis adiunges. Et virtutes frigidæ ex calidis denominabis, & facies vt præmissum est. Cuius exemplum est, vt misceramus masticis 3. l. cum cardamomi 3. l. Et cum iam sciuis quod illud quod ex caliditate in medicina æquali continetur, est quantum est in ipsa ex frigiditate, & quia hoc est ita: medietas ergo eius est calida, et alia medietas frigida. Quod igitur secundum hoc in ipsa est ex caliditate, est pars media, et quod ex frigiditate pars media. Quod si poneremus quod in ea continetur ex caliditate partem, & frigiditate partemque reliquos semper hunc ordinem statueremus. Proportionem dupli proportionales conveniens esset. Sed quia caliditas primi gradus est ipsius frigiditas in primis partibus continetur, quæ sensui manifeste occurrunt, melius est, vt quod in æquali ex caliditate continetur et ex frigiditate: ponatur pars media calida & media frigida. Accipies itaque pro 3. cardamomi partem 1. calidam, & mediam partem frigidam, pro hoc quod demonstramus. Pro 3. quoque masticis sumes mediam partem calidam & frigidam, coniunges deinde partes calidas duarum medicinarum, & provenient ex eis pars, et partis medietas calidæ, partes quoque duarum frigidarum medicinarum aggregabis: & provenit ex eis pars vna frigida. Scies itaque quæ sit denominatio partis ex parte, & media, & erit duæ tertie. Scies igitur quod huius compositæ medicinæ duæ tertie quo ad calidas frigidæ sunt. Oportet ergo vt huiusmodi medicina composita æquali sit calidior, eo quod calor qui est in æquali est quantum ipsius frigiditas.

Scies itaque differentiam quæ est inter æquale, & gradum primum in frigiditate, & hoc est medietas. Minue igitur eam ex duabus tertijs, & remanebit sexta. Deinde scies quæ sit eius denominatio ex differentia quæ est inter æquale & gradum primum & inuenies tertiam. Ex hac ergo denominatione calida primi gradus vult repressa. Ideoque medicinæ caliditas, erit in duabus tertijs gradus primi. Et hæc est regula quæ observanda est in compositione medicinæ æqualis cum frigida. Illud præterea quod tibi patet in virtutibus calidis & frigidis, ex me intellige: quia in humidis & siccis idem observatur similiter in residuo eius totius quod in hoc libro continetur, ex intentione caliditatis & frigiditatis.

Exemplum componendi medicinam.

Medicine	pondera calidarum	frigiditatis	medietatis	numeri
Cardamomi	3. l.	pars. i.	pars. 3.	pars. i.
Zuccari	3. 1/2	partes. 1/2	pars. i.	partes. 1/2
Indi	3. l.	partes. 3.	pars. i.	partes. 3.
Emblici	3. 1/2	pars. i.	partes. 1/2	partes. i.

Congregabis itaque partes calidas, & erunt quatuor, & media. Partes quoque frigidas colliges, & erunt quatuor, & media, & sicca erunt 6. & humidæ erunt tres. postea scies quæ sit frigidarum partium denominatio ex caliditate ipsæ vero sunt totidem quot & illæ. Cum igitur æquales sint, medicina composita in caliditate & frigiditate erit temperata. Deinde scies denominationem partium humidarum ex siccis, quæ est earum medietas. Et quia sicca est medicina, erit sicca in primo gradu, & in caliditate & frigiditate erit æqualis.

Exemplum

Exemplum compositionis alterius medicinx.

Medicinx	pōdera	caliditas	frigiditas	licititas	hūiditas
Matthis	3.i	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Cardamomi	3.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.

Artes calidas adunabis, que erant quatuor, frigidę autem cum collectę fuerint, erit pars. L. & f. & sicq; erunt quatuor humide quocq; erant pars vna, & dimidia. Deinde scies denominationem partiu frigidarum ex calidie, ex qua proueniunt. 3.

8. Tres autem, 8. minus sunt medietate, que est frigiditas primi gradus, & plusq; quarta, que est frigiditas secundi gradus. Erat ergo caliditas huius medicinx compositę ad dens supra caliditatem gradus primi, quia est plus duplo frigiditatis medicinx cōpositę. Scias itaq; superfluitatem frigiditatis, que est inter gradū primū, & sū, que est quarta, quam postq; inuenieris ex tribus octauis remanebit. 8. Scias ergo denominationem eius ex quarta, que est duorum graduum differentia, & inuenies eam medietatem. Est itaq; ex hoc situm frigiditatis huius medicinx supra frigiditatem gradus secundi, per quātitatē medietatis auctā fore. Ex hoc igitur consequitur caliditatem gradus secūdi esse minoratam sū quantitatē sū medietatis. Quantitas autem augmenti frigiditatis medicinx supra frigiditatem gradus tanta est, quanta est diminutio sū caliditatis, cuius rei probatio est, quia si frigiditas gradus secundi augmentaret sū quantitatē frigiditatis, quę est in gradu. 2. pręmitteretur caliditas ipius gradus, & descenderet ad gradum primum. Quod si sit erit obseruandum in reliquis gradibus. Iam igitur manifestum fuit mēsuram augmenti frigiditatis medicinx supra frigiditatem gradus men surę diminutionis caliditatis eiusdem gradus equari. Vnde cum medietas caliditatis gradus secūdi in prędicta medietate sit diminuta, relinquitur vt sit ipius caliditas. medietas caliditatis gradus secūdi, vt si manus facies secundum hoc, q; pręcessit in superfluitate, quę inter gradum primum & secundum inuenitur, hoc tamen leuiss est, & manifestum apparet probatio duos operationis.

Medicinx	pōdera	caliditas	frigiditas	licititas	hūiditas
Matthis	3.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Accori	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Balaustie	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Armel	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Embliei	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Nigelle	3.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Euphorbi	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Nasturci	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Medicinx	pōdera	caliditas	frigiditas	licititas	hūiditas
Matthis	3.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Accori	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Balaustie	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Armel	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Embliei	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Nigelle	3.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Euphorbi	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Nasturci	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.
Mellis.	3.i.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.	ptes.ij.

Vius itaq; medicinx partes trigida si ex calidis denominetur, erunt ipiarum quinta. Quinta vero minor est quarta, quę est quantitas frigiditatis gradus secūdi, et maior. 8. quę est frigiditatis gradus tertii. Quapropter considerandum est, q; si augmentum quintę supra octauam, & inuenitur esse trium quar-

tarum decinę, cuius denominabis, ergo eas ex octaua, & erunt tres. 3. Minuentur itaq; tres quintę a gradu. 3. & remanebit medicina calida in duabus quintis, gradus tertij. Quod si hac medicina ex centis. 3. mellis conficiatur, erunt secundum hunc numerum, & hoc pondere. Erit. n. ipius frigiditas minor quarta per quātitatem vnus partis & trium quartarum partis vnus, quod est valde paruum. Oportet igitur vt huius medicinx caliditatis secūdi gradus caliditate sit maior sū paruum quantitatē, vt delectet partis, & trium quartarum vnus partis. Directio siue rectificatio gradum vnus, v3 ex contrarietate, quę est in alio. Gradus itaq; quarti caliditatis atq; frigiditatis a suis contrariis, quę in alijs sunt gradibus, rectificatur ab his. 6. quę sunt in gradu. 3. ex quantitate dupli, & septime vnus, et ab his quę sunt in gradu. 2. ex quincuplo. ab his quocq; quę sunt in primo gradu ex gndecuplo. Gradus itaq; tertij caliditatis & frigiditatis a suis contrariis rectificant, quę in alijs sunt gradibus, ab his v3, quę sunt in 2. ex duplo, et tertia et ab his q; supra ipsum ex septuplo.

Gradus quocq; secūdi caliditatis & frigiditatis rectificat a suis contrariis, quę sunt in primo ex triplo. Rectificatio vero hic, temperamentum intelligitur. Intenditur. n. vt caliditas frigiditate temperetur, aut frigiditas caliditate, & sic in alijs. Ideo æquale nullum temperat ex gradibus cum ipius caliditas quarta sit ipius frigiditas. Vnde cum medicina cōponetur ex æquali, & non q; equali, nūq; erit æqualis. Scias ergo hoc. Compositio quarti gradus ex suo cōtrario, quod est in tertio, vt ab eo speretur. huius itaq; compositę medicinx partes. 9. calidę, & media septima frigide similiter. 9. & media septima.

Medicina	pondera	caliditas	frigiditas
Piperis	3.i.	ptes.8.	ptes.8.
Hypocyllus	3.ij. & 7.	ptes.8. et 4. 7.	ptes.8. et 4. 7.

Compositio gradus quarti cum eo, quod ex suo cōtrario minuitur in. 2. vt temperetur, huius quocq; medicinx partes calidę sunt. 10. & media, & frigide sū. 10. & media.

Medicinx	pondera	caliditas	frigiditas
Piperis	3.i.	ptes.8.	ptes.8.
Balaustie	3.f.	ptes.3. et 8.	ptes.10.

Compositio gradus quarti cum eo, quod est in primo ex suo cōtrario, vt temperetur. Huius itidem medicinx partes calidę sunt. 15. & media, & frigide. 15. & media.

Medicinx	pondera	caliditas	frigiditas
Piperis	3.i.	ptes.8.	ptes.8.
Violarum	3.15.	ptes.7. & 8.	ptes.15.

Compositio gradus tertij cum eo, quod in secūdo gradu inuenitur ex suo cōtrario, vt temperetur. huius sit medicinx partes calidę sunt. 15. & sexta, & frigide. 15. et 6.

Medicinx	pondera	caliditas	frigiditas
Atlari	3.i.	ptes.4.	ptes.8.
Arnoglossi	3.ij. & 3.	ptes.4. & 6.	ptes.4. & 2. 3.

Cōpositio gradus tertij, cū eo quod ex suo cōtrario in primo gradu existit, vt temperetur, huius etiā medicinx cōpositę partes calidę sunt. 7. & media, & frigide. 7. & media.

Medicinx	pondera	caliditas	frigiditas
Galange	3.i.	ptes.4.	ptes.8.
Mirabol.	3.7.	ptes.3. & 8.	ptes.10.

Cōpositio gradus secūdi, cū eo quod ex suo cōtrario in primo reperit, vt temperetur, huius sit medicinx cōpositę partes calidę sunt tres & media, & frigide tres, et media.

Medicinx	pondera	caliditas	frigiditas
Ambre	3.i.	ptes.ij.	ptes.8.
Bellirici	3.ij.	ptes.1. & 8.	ptes.10.

Explicit lib. Alchindi de gradib; cōpositag; medicinx.

Medicinæ Galeni compositio, quam secundum Andromachum edidit. in octaua parte libri. x. tractatum.

Manhones	medicinæ	potentia	
Frigida, et sicca in .2. gradu	amoglossa	partes. 6.	
Calefacit. & siccatur in .2. gr.	mafiels	partes. 3.	
Calefacit et siccatur in .2. grad.	myrrhæ	pars. 1.	
Calefacit et desiccatur in .2. gr.	mentæ	pars. 1.	

caliditatis	frigiditatis	humiditatis	siccitatis
pars. 1.	parte. 4.	pars. 1.	partes. iij.
ps. i. & .3. psis	partis. 3.	3. vni ⁹ partis	ps. i. et .3. pt. vni ⁹
partis. 3. dug	partis. 6.	partis sexta	partis. 3. dug
partis. 3. dug	partis sexta	partis sexta	partis. 3. dug

Receptio huius medicinæ, quæ in libro Gal. de x. tractatibus continetur, in quo secundum auctoritatem Andromachi scribit in tractatu, videlicet. s. cuius etiam Alchindus auctoritatem induxit quartum gradum esse primi quadruplum, & tertium primi triplum Galeni verba

erronea erunt, & erit medicina stomacho nocua propter multitudinem calidarum partium. Scias ergo hoc, q. in principio libri quædam præposita sunt figura, in qua numeri proportionales quasi cõsusæ dispositi sunt. Ideo in hoc loco ad maiorem expressionem hanc subicimus tabulam: vt quod ibi dicitur, distincte intelligatur de partibus graduum. Sciendum est, q. si quis subtiliter voluerit attendere remissæ qualitatis augmentum & intensæ remissionem, inueniet eas certissime. Caueat tamē ne vnq. eas æquales reddat. Non enim essent ter in gradu.

Quartus adæquatur cum primus quinquuplicatur. Alter vt æquetur cum quarto quincuplicetur. Septima donetur duplo sic ternus habetur. Tertius æquatur cum primus septuplicatur. Alter vt æquetur sibi duplo tertia detur. Altera adæquatur cum primus subtriplicatur.

	.1.	.1.	.1.	
	.1.	.2.	.4.	
	.2.	.3.	.4.	
	.3.	.5.	.7.	
	.2.	.5.	.11.	
	.3.	.8.	.18.	

Alchindi libellus de gradibus medicinarum explici.

Explicit opus D. Ioānis Mesue, cū reliquis Autoribus, qui in alijs prius impressis continebantur, cum additione Jacobi Syluii, in Canones vniuersales simplicium medicinarum, nouissime omnia, cum summa diligentia reuisa, & emendata.

REGISTRVM

✱ ✱ ✱ a b c d e f g h i k l m n o p q r s A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X Y Z A a B b C c D d E e F f G g H h I i K k L l M m N n O o P p Q q
Quaterniones oēs, præter ✱ ✱ r s terniones, Q q vero quinternionem.

Venetijs, In officina hæredum D. Lucæ Antonij Iunta:
Mense Ianuario. M D XLIX.

